Digitized by Google

Digitized by Google

N°2.

K.
1.1.145

Digitized by Google

Cl. XV
Mangeti Bibliotheca
Medico-practica
Genevae 1698. T. I
2

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTHECA
MEDICO-PRACTICA
SIVE
RERUM MEDICARUM
THESAURUS
CUMULATISSIMUS

Digitized by Google

Digitized by Google

JO. JAC. MANGET · M.D.

BIBLIOTHECA
MEDICO-PRACTICA
SIVE
RERUM MEDICARUM
THESAURUS
CUMULATISSIMUS
QUO

OMNES PRORSUS HUMANI CORPORIS MORBOSÆ AFFECTIONES

Tum ARTEM MEDICAM in Genere, Tum CHIRURGICAM in Specie, ſpectantes

ORDINE ALPHABETICO EXPLICANTUR;

ET

PER CURATIONES, CONSILIA, OBSERVATIONES, ac CADAVERUM ANATOMICAS INSPECTIONES, tam hinc inde proprias, quàm à variis, iiſque præſtantiſſimis Authoribus, Veteribus & Recentioribus petitas, abundè imò & curioſè tractantur.

TOMUS PRIMUS.

GENEVÆ,

Sumptibus JOANNIS ANTHONII CHOUËT,

M. DC. XCVIII.

FLORENTINAE BIBLIO...

Digitized by Google

Digitized by Google

GENEROSISSIMO AC ILLUSTRISSIMO

HEROI, D. D.

ALEXANDRO A DHONA

S. R. I. COMITI AC BURGGRAVIO;

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO

ELECTORI BRANDEBURGICO

A Sanctioribus Conſiliis

Nec non

EJUSDEM MILITIARUM

PRÆFECTO GENERALI STRENUISSIMO &c.

N*ON diu mihi cunctandum fuit,* ILLUSTRISSIME COMES, *cui demum quicquid meæ eſt opellæ in hâc concinnandâ atq; adornandâ* Bibliothecâ Medico-Practicâ *conſecrarem: Siquidem in* Te *præter Virtutum ac Generis verè Heroici ſplendorem, Patrònum habui non unô beneficiorum & benevolentiæ nomine venerandum. Munus reverà levidenſe, & tanto Viro minùs dignum, ſi ex propriis æſtimetur vigiliis, Tibi offero: At illud ſi licet maximè ex Præſtantiſſimorum Virorum curis æſtmare; quicquid* Ars Aſclepiadæa *nobilius habet, coëgit; quicquid felicior* Praxis *Myſtas ſuos edocuit, revelat; quicquid*

terrâ marique datum, aut etiam variô artificiô, multiplicique Chymiſtarum induſtriâ, tum ad ſanitatem tutandam, tum ad eam cadivam reſtaurandam, ac reſtituendam, paratum, exhibet; quicquid denique ſolertior ac ſagacior valuit Anatomia in ægritudinum & focis & cauſis retegendis, abundè complectitur, & ſinû ſuô reconditum gerit.

At enim de opere ipsô quorſum multis àpud Judicem proloquar, qui Philoſòphica ἀκρίβεια non minùs quàm Politicâ pollet, quique de librô non ex inſcriptione, ſed ex ejus diligenti evolutione ſententiam ferre conſuevit; imò qui Litteris omnibus Humanioribus, non tantùm leviter imbutus, ut ſòlent plerique alii Magnates, ſed in iis verè Doctus dici poteſt? Namq; & à tenerioribus annis, cum ſtudiorum Tuorum cura mihi, non ſine maximo honore, mandata eſſet, illis & gnaviter, & feliciſſimè incumbentem non ſemel miratus, ſummo cum gaudio jam tum vidi Te illa Virtutis foventem ſeminia, quæ Martialibus ſpiritibus hæreditario jure in Te corrivatis, & ſedulò innutritis, maritata, in amplam illam maturuere ſegetem, quâ Bello Domique clarus alter ab utroque Cæſar meritò audire poſſes.

Hic vaſtus ſe orationi meæ aperiret campus, ſi de Magnanimorum Avorum Tuorum gloria, ab ipſa Domûs non minùs antiquæ quàm illuſtris origine, aliquid dicere animus eſſet. Ut enim taceam qui ex Ea priùs in Occitania inclaruere, primum producerem ALOYSIUM illum de URPACH, qui Carolo Magno grandi ſuô meritô verè carus, & è terra patria in Germaniam adductus, ad fluvium Albim ſedem fixit, ubi ex Imperatoris donô non tantùm urbem Dhona poſſeſſit, quæ Genti nomen dedit, quæque adhucdum cum caſtri ſui ruderibus ſuperſtes videtur; ſed etiam COMITIS ac BURGGRAVII

titulo,

titulò, quem fortitudine heroïca verè meruerat, condecoratus eſt. Hic Imperii fines contra Wandalorum *&* Suecorum; *barbarorum quidem, ſed bellicoſiſſimorum populorum, incurſiones gnaviter tuitus eſt: Unde Caroli Magni ſucceſſor* Ludovicus Pius, *donum ei conceſſum, Ejuſdem hæredi CONRADO I. meritò confirmavit. Hic eſt ille Conradus qui inſignis operis* pontem Dreſdenſem, *utramque civitatem conjungentem, extruxit, Familiæque vectigal ejus, vel ſaltem partem, acquiſivit, quod demum ære* Auguſtus Elector Saxoniæ *redemit; unde etiam ad noſtrumuſque ſæculum eò ipsò in ponte, opere antiquô,* Dhonanæ Gentis *inſignia bicornia inſculpta permanſerunt. Tertius ab Aloyſio mihi celebrandus veniret HINCO ille, qui annô Chriſti XXIIII. CIↃ. cùm Imperatoris* Ottonis *Vicarius eſſet,* Boleſlaum *Bohemiæ Ducem cepit. Haberem & VVIGBERTOS, VVILHELMOS, FRIDERICOS, HENRICOS, VVOLFGANGOS, COLBATIOS, ERNESTOS, IONAS, VVERNEROS, CHRISTOPHOROS, STANISLAOS, ABRAHAMOS, CAROLOS HANNIBALES, OTTONES, IARISLAOS, NICOLAOS, ACHATIOS, FABIANOS & CHRISTIANOS, omnes rebus geſtis verè claros, ac Chriſtiano orbi caros, per quos,* COMITVM & BVRGGRAVIORVM *dignitas, quæ in aliis innumeris S. R. I. Familiis expiravit, maſculâ virtute, ac pari gloria longè propagata eſt. Verùm ſi è tot Virorum illuſtrioribus facinoribus tantillum quidem delibare intenderem, grandia complerem volumina. Quod de unô* Fabianô, *ut & de* Chriſtophorô *ejuſdem ex Fratre Nepote fecerunt Celeberrimi juxta & Nobiliſſimi ſcriptores* Wolſius *&* Spanhemius; *ambo iſtò etiam nomine, de Perilluſtri Domô bene meriti, at manifeſtè in eo lapſi quòd* BVRGGRAVII

titulum latinè per Vicecomitem *reddiderint; nonnullorum hâc ratione errori anſam præbentes. Nam præterquàm quòd neminem latere poteſt quanti ſit* Burggraviorum *titulus, qui noverit illum apud Sereniſſimos Principes,* Brandeburgicum *ac* Saxonicum *titulis etiam aliquot Ducum præponi; liceat hic, ne fucus publico ulteriùs fiat, vel unam laudare* Bullam Auream *ab Auguſtiſſimo Imperatore* Ferdinando III. *annô MDCXLVIII.* Dhonanæ Familiæ *ſuper hôc negotiô conceſſam, quâ conſtat* Ampliſſimam Dhonanam Gentem COMITVM *ac* BVRGGRAVIORVM *titulum ab ipsô* Aloiſiô *ſemper obtinuiſſe, tantumque abeſſe ut poſterior,* Burggraviorum *nempe, titulus priori vel minimùm derogaverit; quin Familiam Illuſtriſſimam ante plura ſæcula ex* Comitum *dignitate ad* Burggraviorum *gradum evectam ac promotam eſſe expreſſis declaratur verbis, atque adeò Comites & Burggravii à Dhona, S. R. I.* verè Comites *ac* Burggravii *omnibus agnoſcendi, hâc ipsâ aureâ Bullâ proponuntur & renunciantur.*

At DHONANÆ FAMILIÆ, *per matrimonia etiam* Regibus, *S. R. I.* Electoribus & Principibus, *toties, & vel noviſſimè ſanguine junctæ, gloriam quid ulterius rudiori oratione elevatum eo? Quidque tot Nomina ac ejuſdem Gentis Decora, jam ab aliis celebrata, æternùmque celebranda, hic cumulare tento? Dum in Te* COMES ILLVSTRISSIME, *quicquid grande à tota illa Magnanima Gente actum eſt, compendiô quaſi comprehenſum demiror, ac collucere video. In Te, inquam, qui Virtutis Avitæ veſtigia firmô premens talô, jam à puerilibus annis, ingentes verſans animos, bello, quod contra* Suecos, *laceſſitus intentarat Auguſtiſſimus Heros* Fridericus VVilhelmus Elector Brandeburgicus *verè Magnus, primùm interfuiſti, ibique Tuis gnaviter geſtis per omnes militiæ gradus ad* Colonelli *dignitatem ante decimum & ſeptimum ætatis annum aſcendere meruiſti. Qui inde contra Turcas cum copiis Brandeburgicis in Hungariam profectus, in obſidione*

urbis

urbis Granæ *aliiſque in periculis, non parum inclaruiſti: Qui ex Hungariâ redux, aliò lauros rurſus collecturus properans, in oppugnatione generali urbis* Bonnæ, *locum muris proximiorem, teliſque hoſtilibus undique patentem totam noctem, duobus etiam ſclopeti ictibus, at ſine ulla noxa petitus, (quæ fuit Divina erga carum adeò pectus clementia) intrepidus obtinuiſti. Nimius forem, ſi fortia alia facinora recenſerem, quibus eò perveniſti, ut ab* Auguſtiſſimò Electore *Militiarum* Generalem Præfecturam *promeritus fueris, dignuſque habitus ſis qui Arci* Pilau, *totius Boruſſiæ clavi, præponereris.*

Ut in Bellicis Rebus *fortitudinem, ita in aliis maximis negotiis* Generoſitati Tuæ *commiſſis, induſtriam ac ſolertiam ſummam exhibuiſti. Quis enim non ſtupebit Te adhucdum juvenem, non tantùm* Sereniſſimo Electori *à* Sanctioribus Conſiliis, *ſed etiam ab eòdem in Poloniam* Legatum *dictum; ſolertia in rebus promptè conficiendis Viros grandævos, ac multiplicis experientiæ, longè ſuperantem? Quapropter poſt aliquot annos, Sereniſſimi Friderici Wilelmi* Auguſtiſſimus Filius *Electoratû potitus, Te continuò eòdem, fœderum renovandorum causâ, remiſit; Ibi Poloniæ* Regi *acceptiſſimus, brevì peregiſti quæ aliàs Viros etiam conſummatiſſimos, propter graviſſimas lites ſubinde inter utramque Coronam enaſcentes, diu detinuerant; Indeque reportâſti luculentiſſima ſagacitatis ac ſcientiæ politicæ, aliarumque virtutum heroicarum, ab ipsô Sapientiſſimô & Fortiſſimô Rege teſtimonia, in aliâ ad eundem Legatione, eaque tertia, ampliſſimè confirmata, & cumulata. Nec ſola* Polonia *Te in magnis agentem Miniſteriis mirata eſt, ſed etiam* Suecia*: In eam quippe aulam delegatus, quid in rebus intricatiſſimis ac difficillimis prudentiâ & ſolertiâ tuâ valeres abundè oſtentaſti, & ab Auguſtiſſimo* Rege, *apud quem in magnô ſanè nomine fuiſti, profectus, ac per* Daniam *iter faciens,* Monarchæ *iſti non minùs quàm aliis commendatiſſimum Te præbuiſti.*

Verùm,

Verùm, quid iniquiore ſtylo tanti Viri laudes detero, Virtutumque, quas tota Germania ac ipſa Regna adjacentia demirantur & ſuſpiciunt, aliquid hic propalare adnitor? Imò, quid vim facio modeſtiæ ſingulari, quâ meritiſſima etiam encomia averſaris ac rejicis? Siſto itaque gradum, COMES GENEROSISSIME, *ne dum partem eorum quæ ſurdiſſima etiam Poſteritas debitis prædicationibus in Cælum delatura, ac immortalitate donatura eſt, rudiori penicillo adumbrare ſatago, minùs gratus accedam; Deumque T. O. M. humillimè & totò pectore precor, ut* TE, *Illuſtriſſimamque* CONIVGEM, *ac Generoſiſſimam* PROLEM, *Neſtoreos ſoſpitet in annos; ad* Aulæ Brandeburgicæ, *imò totius* Germaniæ *longum decus, & ut Virtutibus* Chriſtianis, Civilibus *ac* Heroicis *diu omnibus præfulgeatis. Sic ex animo vovebat.*

ILLVSTRISSIME COMES.

EXCELLENTIÆ TVÆ

Daban Geneva die Januarii 28. Anni 1695.

Addictiſſimus & obſequentiſſimus

J. J. MANGET.

BIBLIOTHECÆ
MEDICO-PRACTICÆ
LIBER PRIMUS
De Affectibus à Litera A incipientibus.

ABORTUS.

QUIDAM confundunt *abortum* & *aborſum*, alii verò in eo differre volunt, quòd hic, fœtus corruptelam primis menſibus inductam ſignificet, ille verò, excluſionem fœtus ad legitimi partus terminum propiùs accedentis, denotet. Græci habent ἐκβολὴν & ἐκτρῶμα; ἐκβολὴ propriè eſt rejectio fœtus ſub forma ovi, ἐκτρῶμα verò eſt ejectio fœtus jam formati.

Abortus autem eſt fœtus imperfecti excluſio præmatura cauſarum internarum, vel externarum vi excitata.

Cauſa abortus *proxima* eſt, vel uteri coarctatio, unde fœtum creſcentem continere minùs capax eſt; vel præternaturalis relaxatio, quâ fibræ emollitæ conceptui arctiùs complectendo impares evadunt, ipſumque ante tempus per facilè explicabiles vias dimittunt; vel ejuſdem uteri motus convulſivi & contractivi, à plethora fermenteſcente, ſpirituum nimio influxu, aliiſque irritamentis procreati.

Cauſa abortus *remota* eſt, vel commotio animi, vel nimius motus, ſaltus, ſternutatio, tuſſis, vomitus, immodicus alvi fluxus, vociferatio, ponderis gravioris ſublatio, brachiorum fortis extenſio, hæmorrhagiæ, terror ſubitaneus, atque, quamvis rariùs, inſufficiens nutrimentum fœtui à matre ſuggeſtum, ut etiam geſtationis tempore frequentiùs adhibita & aſſumta medicamenta, præcipuè opiata.

Signa abortus imminentis ſunt, tum jam memoratæ cauſæ graviores prægreſſæ, tum corporis rigor & horror ſubitaneus ſubſequente leviculo calore; item nauſea, inappetentia, ſitis major, dolor lateris, lumborum, atque totius corporis laſſitudo, animi deliquium, cordis palpitatio, halitus fœtidus, aliaque minùs univoca: Tum præcipuè lumborum & coxarum gravitas inſolita, atque ponderis vulvam prementis importuna ſenſatio longè ante tempus partui legitimo vicinum, dolores vagi in imo ventre crebriùs recurrentes & ad pudoris uſque ſinum deorſum ſe extendentes, cum involuntario conatu ex utero egerendi, eruptio ſanguinis aquoſi, aut aquarum in membranis fœtum obvolventibus contentarum, ſitus denique uteri quaſi mutatus, ita ut qui priùs ſupra regionem pubis eminebat, deorſum jam inclinet: adde ex Hippocrate, mulieri in utero gerenti ſi mammæ ſubitò extenuentur abortit.

Quandoquidem autem non parùm intereſt noſſe an fœtus ſit mortuus, an vivus; (ne mortuum excernendum retineamus) mortui fœtus ſigna hæc habeto ex Hyppocrate, ſc. jubere oportet mulierem, ut modò quidem dextrum in latus, modò etiam in ſiniſtrum convertatur; dilabitur enim fœtus in utero quocumque ſe vertat mulier velut ſaxum, aut aliud quidpiam, ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet. Item ſi cùm jam movetur fœtus corrumpatur & ſuffocetur, venter imus intumeſcit, & ad contactum velut ex ulcere dolet, febris & dentium fremitus eam prehendit, dolorque gravis & vehemens, ipſa pudenda, imum ventrem coxendices, laterum inanitates & lumbos detinet; *At hæc non ſunt perpetua* addimus præterea ſi obſervarit fœmina ſe leviter aliquando ex repentina cauſa, terrore & ſimili inhorruiſſe talem horrorem morituri, ſeu morientis fœtus ſignum eſſe, præcipuè ubi brevi ſequitur genitalium gravamen.

In omni abortu magis periclitantur fœminæ, quàm in partu naturali, ac præcipuè quo grandior fuerit fœtus; ſed in majori verſantur periculo teneræ admodùm conſtitutionis mulieres, quàm obeſæ, Abortum graviorem aliquando ſequitur inflammatio, ulcus, hæmorrhagia copioſior, indeque enata ſyncope, imò deliria & convulſiones, hiſce autem prehenſas, nullas ſe vidiſſe ſervatas aſſerit Aretæus: Imprimis periculoſum eſt ſi prima conceptio per abortum rejiciatur, ſic enim ſterilitas aliquando inducitur, aut eadem mulier alii fœtui ad ſuum terminum gerendo inepta ſæpiſſimè evadit.

Ubi abortus ſit, cura nulla tentanda niſi ea quæ excluſionem faciliorem minoribuſque ſymptomatis ſtipatam faciat, periculum enim foret, ne ſi fœtui mortuo, aut jam in egreſſu morituro, per aſtringentia à Medico adhibita via præcluderetur, in utero reſtitaret cadaveroſa, atque inflammatoria materia, millium ſymptomatum parens funeſta.

Ad præſervationem autem *in genere*, commendatur primariò verbena intùs & extùs adhibenda, ex eaque paratum extractum, aqua, & eſſentia, ſequuntur grana Kermes ſed ſincera, & quantùm fieri poteſt recentia, indeque paratus pulvis, atque tinctura; Ebur & omnia ex ebore, ejuſque præcipuè gelatina in potu diſſoluta, cancri fluviatiles, quacunque demum ratione adhibiti, at in ſpecie eorum exſiccatorum pulvis quem ſpecifici antiabortivi honore dignabatur *Poterius*. Corallia ex iiſque extracta tinctura per ſpiritum cordis cervi; Germina ſeu potiùs Chalazæ ovorum gallinaceorum recentium tria numero cum foliolo uno auri in juſculi carnium cochlearibus aliquot ſoluta, atque non una tantum vice ſed per dies duodecim matutinis horis longè ante paſtum exhibita.

In ſpecie Ubi à plethora nimia, vel cachochymia periculum eſt abortus, utilis erit venæ ſectio, purgationeſque mitiores cautè adminiſtratæ. Ubi à terrore, faciet pulvis Marchionis, item ſpecificum cephalicum ex dente hippopotami, caſtor. &c. tinctura coralliorum & ſimilia. Si à frigore externo conveniet internè, aqua vitæ mulierum, balſamus Embryonum, aliaque ſpirituoſa, externè inunctiones, ex oleo maſtichino, addito oleo macis vel garyophyllorum aromaticorum atque cinnam. ſtillatit. imò balſamo Peruviano. Si ab ira conducet ex ebore parata gelatina ipſaque eboris ſubſtantia per aquarum vaporem eo modo ſoluta quo C. C. philoſophicè præparatur, hiſce permiſceri debent acida, quo commodiùs bilis commotæ, nervoſumque genus in ſpaſmos deducere paratæ, acrimonia temperetur, remediique pori per fermentationem ab acidis inductam laxiores evadant, & abſorbendis atque quaſi in carcerandis particulis efferatis magis idonei. Si ex torminibus, doloribuſque cholicis, internè proficuus erit pulvis Zedoariæ, per ſe, vel ex cruſta panis butyro illita aſſumtus, externè verò piperatus melle illitus, & caryophyllis aromaticis ſinapizatus regioni umbilicali admotus. Si ex relaxatione, laudatur unguentum comitiſſæ, item bdellium & maſtiches aceto diſſoluta, & inſtar emplaſtri regioni hypogaſtricæ applicata. Quæ autem vi adſtrictiva validiore ſunt prædita, qualia ſunt balnea aluminoſa, non ita tutò in præſervationem adhibentur, quia vaginam anguſtiorem, partumque difficiliorem & laborioſiorem faciunt.

Abortu facto mulier extenſis atque cruciatis cruribus immota in lecto maneat, extremaque ſub ſtragulis ita contineat, ut omne frigus vel leviuſculum ab illis arceat, ſi verò non ſic ſatis reprimatur hæmorrhagia nimia, ad remedia, ubi de lochiis nimiis, explicanda, confugiendum.

Curationes, Conſilia, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones è variis Autoribus.

Curationes.

Nihil melius ſcio quam in victu non errare, ne vitioſi humores in corpore colligantur, deinde ut vitet affectuum immoderationem, iram, curas, vehementes corporis motus, & quidquid ſanguinem poteſt commovere. Ad ſanguinem ſiſtendum ſi forte fluat, & ſanguinis boni adſit copia, ſuaderem & ego, ut cæteri medici, venæ ſectionem, nec moveret me Hippocratis authoritas, qui venæ ſectioni in gravidis tantoperè adverſatur, cùm noſtro tempore diæta alia ſit, quam olim fuerit, & experientia teſtetur, ſæpe multos gravidarum morbos venæ ſectionem poſtulare & ferri ab iis ſine incommodo, aliqui ad ſanguinem ſiſtendum prædicant pulverem ranæ uſtæ in olla recenti in ſacculo de collo appenſum, experiri licet; Contra abortum utilis eſt hic pulvis manè ſumptus in ovo ſorbili. ℞. rad. biſtort. ℈ j. granor. Kermes, ſem. plantag. portulac. ana ʒß. coriandr. præp. ℈ij. ſacchar. ad pondus omnium, fiat pulvis *Joann. Crato. Conſ.* 32. *lib.* 4.

Quando menſes tempore convenienti non fluunt, ſuſpicio eſt mulierem concepiſſe, nihil tamen adhuc agendum, donec altero menſe, quoque menſes non rediiſſe certum ſit: tunc incipiat illis quæ conceptum retinent, & uterum firmant, uti; primùm ceratum ſequens lumborum regioni noctu cubitum itura applicet, illudque totâ nocte retineat, idque ſaltem ab initio tribus noctibus ſemel, & poſt menſem quartum, alternis noctibus, & quò magis uterus creſcit, eò frequentiùs mutando aliquoties locum, ita ut quando quater in lumbis geſtavit, poſtea in ventre ſub umbilico totidem noctes ferat. ℞. Rad. biſtort. ſem. coriandri ana ʒ ij. nuc. cupreſſi, ſantal. rubr. hypociſt. ana ʒ j. ladan. maſtich. ana ℥ß. thur. bdell. ana ʒ ij. corall. ſuccin. ana ʒ j. pulveriſanda, pulveriſentur, & excipiantur oleo maſtichino, addendo ceræ, & terebinth. q. ſ. f. cerata quadrata duo vel tria ad uſum. Interea utatur tabulis, quæ mirè ad abortum præcavendum ſunt utiles, capiendo unam alternis vel ternis diebus manè. ℞. ſem. coriandr. præp. ʒ ij. radic. biſtort. raſ. ebor. corall. rubr. ana ʒ j. ſuccin. cryſtall. ana ℈ j. cocc. infect. ℈ß. ſacchar. diſſolut. in aq. roſar. ℥ iv. f. tabulæ ponderis ʒ j. lapides ætites, lazuli, jaſpis, brachiis alligati proprietate juvare creduntur, caveat cum uterum geſtat à nimio motu, tuſſi, ſternutatione, ab aromatibus nimiis, & vino generoſo. *Fælix Platerus Obſervat. lib.* 3. *pag.* 744.

Inter intrinſeca pulvis hic noſter ſi frequenter ex vino propinetur magnoperè profuturum non dubito. ℞. Spec. diamargarit. utriuſque ℥ß. pulv. cancr. fluviatil. ʒ ij. coagul. lepor. pulv. ʒ j. corall. rubr. ℈ ij. m. f. pulvis cujus ʒ j. ex vini alb. ℥ iij. vel ex aq. plantag. horis 4. ante cibum, bis, terve in hebdomada exhibeatur. Inter extrinſeca, quæ lumbis, ſpinâ dorſi liberâ relictâ, & locis apponuntur, eſt imprimis unguentum celebratiſſimum Comitiſſæ appellatum, probatiſſimum eſt ſubſcriptum ceratum, quod ſæpiùs feliciter uſurpatur. ℞. Thuris, maſtich. ladan. ana ℥ß. lapid. hæmat. bol. armen. coagul. Leporis, raſ. ebor. ana ʒ j. reſin. pin. q. ſ. f. ceratum ſ. a. quod applicatum lumbis non immutetur, niſi decem dierum ſpatio adhæſerit detineatur tribus à conceptu menſibus, deinde auferatur, detur quandoque pulv. corall. rubr. ad ʒ j. in ovo ſorbili. quod remedium licet vulgare ſit, ad hoc tamen officium efficaciſſimum eſt. *Joann. Zecchius Conſ.* 94. & 86.

Admoveantur regioni uteri ceratum infrà ſcriptum mihi pluries expertum & ad octavum uſque menſem geſtetur. ℞. Maſtich. ℥ j. ladan. ʒ vj. rad. biſtor. ʒ v. nuc. cupreſſi, hypociſt. ſang. dracon. roſar. rubr. ſantal. rubr. menth. ſicc. coriandr. præp. gall. moſchat. terr. ſigill. ana ʒ ij. ol. olivarum, ceræ citrin. terebinth. claræ, picis ana q. ſ. m. f. cer.

f. ceratum. Sed. & quæ à proprietate abortum prohibent non ſunt negligenda; quare intus pulv. cancr. fluviatil. coagul. leporinum, lapis aquilinus pulveratus & ex vino nigro auſtero datus non improbatur. *Julius Cæſar Claudinus Conſult.* 34.

℞. Granor. Kermes ℈ j. ſantal. rubr. ʒß. caryophill. nuc. moſch. ana ℈ j. rad. tormentill. ʒß. margarit. corall. rubr. præp. ana ℈ j. fol. aur. num. iij. manus ch. perlat. ʒ iij. f. pulvis ſumat ad ʒ j. cum pauco vino rubro. *Rodericus à Fonſeca Conſult. Tom. 2. Conſult.* 71.

Occultam proprietatem habere corium equi marini pro retinendo fætu in utero certus ſum, ex quo ſi fiat zona, & toto geſtationis tempore juxta carnem cinguli modo feratur, abortus non continget, quod auxilium plurib. incaſſum tentatis præſtantiſſimum ſemper inveni. Si haberi nequit utere zonâ ex lupino corio parata quam huic uſui eſſe mirabilem fideliſſimo experimento adinveni. *Zacutus Luſitanus Praxeos Medic. Admirand. lib. 2. Obſerv.* 150

Ubi metus eſt abortus propter concuſſionem vel caſum ventris inferioris, gravidam diſpone in lectum, ut quieſcat, & ſingulis diebus manè exhibe cum ovo recenti cocto gallaturas numero 7. vel 8. cum ſerico Kermiſino ad ℈ j. inciſo minutiſſimè, vel tantundem granorum Chermes; ventri autem pro confortando fætu impone ſacculum è foliis cupreſſi, majoran. & roſmarin. in vino & aqua coctis. Sic conſervabitur fætus ad juſtum pariendi tempus, ex obſtetrice gallicâ. *Wolfgangus Hæferus, Hercul. Med. lib. 7. cap. 3.*

Abortum impediunt magiſterium corallorum & perlarum, ſi ſæpiùs cum aqua vitæ mulierum, vel aqua lilior. convall. detur, tinctura corallor. ritè recteque parata abortum prohibet, ſi geſtationis tempore prægnantes ejus accipiant gutt. iij. vel iv. ſingulis menſibus bis; à proprietate ſuccus Aſtaci unius contuſi, & expreſſi in vino bono datus ſingulis menſibus ſemel vel bis, fætum nunquam abortivum naſci ſinit, niſi externâ vi impellatur. Sic ſal Aſtacorum fluviatilium dextrè paratus, & ſingulis ſeptimanis cum amygdalarum dulcium decocto in vino malvatico maceratus mirabiliter fætum conſervat doſ. gr. iij. iv. v. (vinum ne bibant, pellit nimirùm fætum.) *Joann. Hartmann. in Praxi Medica.*

Valdè efficax eſt ſequens opiata ℞. Conſerv. roſ. ℥ ij. cortic. citr. condit. ʒ vj. pulp. dactyl. myrobal. condit. ana ℥ß. corall. præp. margarit. præp. & raſ. ebor. ana ʒ j. cum ſyrup. cydonior f. opiata, de qua capiat frequenter magnitudinem caſtaneæ, quamprimùm dolores & tormina apparuerint in ventris fundo, verſus pubem, in lumbis & oſſe ſacro eorum ſedationi incumbendum eſt, tam ſumptis quam admotis, pro varietate cauſarum adhibitis, ſi ob cruditates & flatus excitentur (quod frequentiſſimum eſt) exhibendus erit pulvis ex aromatico roſato & ſem. coriandr. compoſitus, imò aqua imperialis exhiberi poterit, ſi major ſit pituitæ & flatuum congeries, eodem tempore applicentur abdomini carminantia, ut ſacculi ex ſem. aniſ. fænicul. fænugræc. florib. chamæmel. ſambuc. anthos & ſthæcados compoſiti, vel placenta roſacea frixa in ſartagine cum vino generoſo & pulv. nuc. moſchar. & coriandr. conſperſa, ſi hiſce dolores non ceſſerint, injiciatur clyſter ex vino & oleo confectus in quo philonii rom. ʒ ij. diſſolvi poterunt; aut etiam narcotica per os, in minima doſi exhiberi; ad frænandum flatuum & humorum impetum. Sequentia duo remedia pro ſecreto habentur, & fætum certò retinere creduntur, ſi antequàm fætus à cotyledonibus divulſus fuerit, uſurpentur ℞. fol. auri numero xii. ſpodii ʒ j. germina trium ovorum non ſubventaneorum m. ſ. probè, poſtea diſſolvantur in dimidio cyatho vini albi, & detur manè per triduum. Eodem tempore ſequens cataplaſma admoveatur. ℞. Thur. maſculi pulv. ℥ ij. album. ovorum num. v. agitentur ſimul ſuper prunas ſemper movendo ne concreſcant, addendo terebinthinam, poſtea ſtupis excipiantur, & quantùm ferre poterit, calidiſſima umbilico applicentur, bis in die, manè & ſerò per triduum prædictum. *Lazarus Riverius.*

Ante partum abortus præcaveri debet V.S. Si mulier ſit plethorica; purgatione, ſi cacochymia adſit, matricis frigiditas, lubricitas & humiditas eſt corrigenda, ſi ea in cauſa fuerit, & quidem thermis, ſudoribus, aliiſque. Affectus uteri, ſi qui adfuerint, removendi. *Graviditatis* verò *tempore* ea omnia fugienda, quæ vincula fætus vel laxant, vel rumpunt, vel uterum debilitant, vel expultricem ad expellendum irritant, vel fætui alimoniam ſubtrahunt, vel vitioſè alunt, vel prorſus enecant, vel aliâ quacunque ratione matrem, vel fætum offendunt. *Bona* è contra convenienſque *Diæta* præſcribenda matri, eique foris ac intùs medicamenta appropriata ordinanda V. G. ℞. pulv. contra abort. Auguſt. ʒ ij. magiſt. corall. cum ſucco citri. ebor. Sine ▵ parati, granor. maſtich. ana ℈ ij. m. f. pulvis. doſis ℈ß. ad ℈ j. cum vino rubro aut ovo ſorbili. ℞. Mag. corall. cum ſucco citri, ebor. ſine ▵ præparati gran. maſtich. ana ʒ j. pellic. ventr. gallin. ℈ iv. m. f. pulvis ſumat manè ſcilicet in juſculo carnis, horâ 3. vel 4. & ante ſomnum. ℞. Aq. verben. plantag. ana ℥ j. ſyr. corall. ʒ i ß. tinctur. corall. ℈ ij. miſce. ℞. Tinctur. corall. ʒiij. Doſ. 20. vel 30. gutt. ℞. Balſam. embryon. ℥ iij. Doſ. ℥ß. ad ℥ j. Poteſt etiam hic balſamus embryonum ſeu puerorum optimè applicari cum vino malvatico ex pane toſto: item pulv. nuc. moſchat. mac. & caryophyll. cruſtæ panis aquâ appropriata quâdam madefactæ, aſpergitur, prodeſt etiam pulvis perlarum & corall. ſæpiùs cum aq. lilior. alb. vel vitæ mulierum ſumptus. Externè ℞. unguent. Comitiſſ. ℥iß. olei maſtich. cydon. ana ʒiß. miſce fiat litus. ℞. unguent. Comitiſſ. ℥ j. olei Omphacin. ʒ iij. miſce fiat litus, poteſt etiam emplaſtrum contra herniam regioni Lumborum & hypogaſtrio imponi. Si à nimio frigore, internè prodeſt aq. vitæ mul. & balſamus embryon. externè verò poteſt fieri inunctio. ℞. olei maſt. ℥ß. deſt. nuc. moſch. gr. iij. macis gr. iv. caryophyll. gr. iij. cum ol. nuc. moſch. expreſſ. f. linimentum. Si à terrore ℞. aq. ceraſor. nigror. flor. tiliæ, epilept. Lang. ana ℥ j. ſyr. corall. pæon. ana ʒ vj. tinctur. corall. ʒj. miſce. ℞. aq. borrag. bugloſ. Balſam. embryon. ana ℥ j. corall. rubr. præp. margarit. præp. ana ℈ß. miſce; vel ℞. aq. epilept. Langii ℥ iß. Ceraſor. nigr. flor. tiliæ ana ℥ j. pulv. March. ʒ iß. Smaragd. præp. eſſ. de C. C. gran. xii. ſyr. corall. pæon. ana ʒ iij. miſce. Aiunt pelliculas ex ventriculis gallinarum extractas pulveratas, & diebus aliquot manè aurei pondere cum vino jejuno ſtomacho aſſumptas certò abortum præcavere. Idem facere perhibent radices eryngii veri emplaſtri modo hypogaſtrio impoſitæ. *Cum rudimenta futuri abortus apparent*, per aliquot guttulas

ſanguinis ab utero ſtillantes, mulier deglutiat cor pulli ex vivo extractum & adhuc palpitans. Ætites de collo ſuſpenſa geſtetur, magnes umbilico admoveatur & applicetur, tanacetum manu calefactum tenendo. Cœterùm *gravidæ abortum paſſæ* per omnia ut puerperæ tractandæ, viresque illarum convenienti victus ratione corroborandæ. Sæpe enim magis debilitantur abortientes, quàm tempeſtivè parientes & gravioribus affliguntur ſymptomatibus. *Joann. Michael.*

CONSILIA.

Pro abortu præcavendo contineat ceratum dorſo appoſitum. Secundo obducantur duo cauteria, nuperrimè coxis inuſta, utpote quæ moleſtiam atque dolores, ut ex relatis habemus continuos inferant, & abortum faciliùs conciliare poſſunt: per os verò aſſumat quotidie, matutino tempore, quinque aut ſex guttulas tinct. corall. quandoque etiam ſemidragmam margarit. præp. nonnunquàm & ℈ j. pulv. maſtich. & granor. tinctor. omnia diſſoluta in aqua aut jure plantag. aut in aqua foliorum quercûs: aliquod quoque à proprietate juvans in uſum revocandum, tum internum, tum externum. Internum quidem, pulvis ex matrice leporis paratus, ſive internæ membranæ ventriculorum gallinarum. Externum lapis aquilinus brachio alligatus, ſicut & lapis magnes umbilico appoſitus.

Cauta autem admodum atque accurata eſſe debet victus ratio, & potiſſimum in cibi & potus quantitate & qualitate, quantitas enim parca nimis mihi videtur, cùm gracilis valdè ſit matrona illuſtriſſima, & præterea in præſens, & mater & fœtus nutriendi ſint, quamvis ciborum qualitate illi ſuppleri poſſit, ut nempè ſint facilis coctionis, facilis diſtributionis, & optimi nutrimenti, & ut quidem nutriant, ac non graveut. Sic prima menſa hauriat cochlear inſtaurantis in jure, tum in prandio, tum in cœna: & quoniam nox hoc tempore longior eſt, manè diluculo, cum jam dictis pulveribus, vel ſine iiſdem, idem inſtaurans erit repetendum. Ova autem recentia, ſorbilia, duplici nomine aptiſſima fuerint. Sed præterea non minor eſſe debet motus cura, cavendo Rhedam, & domi hærendo. A viro ſuo ſejuncta dormiat, nec unquam ipſum admittat, atque domeſticis omnes occaſiones præcavendæ, quæ ejuſdem animum turbare aut commovere poſſint, quæ pauca pro ſtatu præſenti, ſatis. *Raymund. Joann. Fortis Conſultation.*

Nobiliſſima & formoſa fœmina, calidioris, & humidi temperamenti ſexto menſe gravida, non ita pridem, circa horam octavam matutinam, die XXII. Novembris (febribus malignis petechialibus graſſantibus,) ætatis anno XXXII. ſibi Climacterico, nulla cæteroquin prævia causâ externâ, dolores crebros circa ventrem & lumbos, verſus pubem & os ſacrum deſinentes, magnumque ex utero egerendi conatum ſentiens, cum copioſæ aquæ & ſanguinis ex utero fluxu, fœtum benè formatum, ſed mortuum, totoque corporis habitu luteum & ictericum, enormique molâ ſtipatum, cum ſecundina livida planè, inter animi deliquia minimè ſimulata, excluſit. Cùm verò prædicta matrona jam binâ vice peperiſſet filios, intra decennium à partu ictero extinctos; fœtus hic mortuus, adſtantium juſſu à me diſſectus, monſtravit non tantùm ventriculum cum inteſtinis bile refertum, ſed & ipſum hepar aridum, ſplenem ſcirrhoſum, pulmones corruptos, & cor flaccidum; cauſas interitûs ſat evidentes.

Quomodo autem ejuſmodi abortus præcaveri poſſit? operæ pretium eſt inquiratur. Suaderem ego Gravidæ, ut medio geſtationis tempore viis primis evacuandis lene purgans ſumeret ex mann. ℥ ij. & poſtea ſanguinem mitteret non ex venis crurum, ſed ex mediana vena dextri brachii, hiſque præmiſſis & ſervatâ bonâ diætâ, omnes res ſex naturales complectente, alterantia, bilem edulcarantia, ab ictero præſervantia atque roborantia v. g. ſyrup. corall. agreſtæ, acetoſ. citri, rubi idæi, ceraſor. condit. *Pulveres* margarit. corall. & lapides pretioſ. C. C. alcis, cooris &c. *de quibus* paulò poſt, uſurparet.

Quoad Diætam, talis gravida fugiat *aërem* caliditate aut frigiditate nimia excedentem, putridum, fœtentem, herbas fortiter olentes, fumum ſulphuris, caſtorei, lucernarum extinctarum. Cibi ſint boni ſucci & facilis coctionis, abſtineat amaris, ſalſis, piperatis, & crudis cibis, atque omnibus aliis rebus bilem augentibus. *Potus* ſit, ſi cereviſiæ adſueta fuerit, cereviſia tenuis defæcata, infuſione radicum caryophyllatæ, & corticibus citri condita: ſin vino, bibat album tenue, acidulis ubi haberi poſſunt permixtum, quarum loco interdum aliquot guttas cliſſi poſſet inſtillare.

Ex pharmacia, præter ſupra enumerata, geſtationis tempore ſæpe ſumat dragmam unam ſequentis electuarii, & quandoque aquæ deſcriptæ ℥ j. proderit etiam uſus rotularum inferiùs deſcriptarum, ſi unam alteramque per vices aſſumpſerit. Singula enim hæcce medicamenta bilem alterant, ejus fervorem mitigant, vires quoque tum matris, tum embryonis roborant, ipſumque abortum præcavent.

℞. Conſerv. roſar. ℥ j. borrag. bugloſſ. papav. errat. ana ℥ ß. cortic. citr. condit. ʒ j ß. extract. lign. aloës ℈ ß. ſpec. diamargar. frig. ℈ j. ſyrup. corall. q. ſ.

℞. Spec. diamarg. frig. ʒ ij. ſacchar. aq. borrag. ſolut. ℥ i j ß. miſce f. rotulæ.

℞. Balſam. Embryon. ℥ ij. aq. borrag. bugloſſ. ana ℥ i ß. tinct. corall. cum ſp. panis parat. ℥ ß. ſyrup. corall. ʒ iij. miſce.

Si *ſitis nimia urgeat*, oris amaritudo moleſtiam pariat, & vomitus accidant, frequenter ſumat ſyrupum de Agreſta, ſyrupum corallorum ſuccum citri, in cibo frequenter uſurpet mala citria, ſuccum granatorum, rubi idæi, & poſt cibum ſuccum cydoniorum. Pro ipſo *fœtu* roborando externè abdomini ſæpiùs linimine exceptus applicetur Balſamus embryonum, panis item mellitus aut ſaccharatus vino Hiſpano irroratus, dorſum inungatur unguento Comitiſſæ compoſito v. g. ℞. unguent. Comitiſſæ ℥ j. olei nuciſt. expreſſ. ℈ j. maſtich. elect. ℈ ii. miſce lento igne adde ol. ovorum q. ſ. pro linimento. *Joann. Michael.*

OBSERVATIONES.

Fœmina quædam primaria Lipſiæ aliquoties periclitata de abortu, ſub medium geſtationis tempus

pus utebatur vino malvatico, cum panis fruſtulis eodem imbuto, manè jejuno ventriculo. Ita inſigniter roborato fœtu fæliciter enitebatur; vinum malvaticum cum amygdalis celebratur ad idem apud Sennertum. *Hier. Reuſnerus.*

Mulier quædam 15. Hebdomadæ impregnationis cerviſiæ coctura aſſiſtens, ſitulamque pleniorem imprudentiùs tollens, abortum ferè rejecit, ruptis membranis & exitum embryone moliente, fortè empyricus præſens ad omnia audax, huic incommodo ſuccurrere ſatagens, ſuaſit ſine mora, & ſitu prægnantis, & manus dexteritate, reponendum fœtum. Capite igitur gravidæ declivi, elatiſque cruribus, obſtetrix ſubtili manuum operâ embryonem proditurum intruſit; ſtatimque peractâ operatione in lecto compoſuit matrem, ut fœtus repolitus ſolitum locum repeteret, fluxere tamen lochia ad tertium diem, ad membranæ ruptæ regenerationem ſuaſit idem congreſſum cum marito; hinc retentus fœtus juſto tempore, deinde fuit excluſus, adhuc ſuperſtes. *Thomas Bartholinus.*

Mulier quædam *Monſpelienſis* tres abortus conſequenter paſſa erat variis geſtationis temporibus, jam verò à duobus menſibus gravida patiebatur dolores circa umbilicum & lumbos, qui abortum minabantur, alter medicus duo emplaſtra præſcripſerat lumbis, & umbilico admovenda, ex maſſ. emplaſt. pro fractur. unde meliùs habuit ad aliquot dies, poſtea verò iidem dolores reverſi. Vocatus ego advertens mulierem juvenem & ſanguineam, venam ſecari jubeo, unde intra paucas horas à doloribus, & metu abortus omninò liberata eſt. Sanguis erat valdè ſeroſus, tandem ad præcautionem præſcribo rhab. pulv. ʒ j. cum juſculo iterandam ſemel in ſeptimana per menſem, unguentum adſtringens lumbis, & ventri admovendum pridie purgationis, & opiatam aſtringentem, poſtridie rhab. quibus tamen non uſa eſt, ſymptomata illa acceſſerant eo prorsùs tempore, quo men. ſtruas purgationes pati conſueverat extra graviditatem, tertio deinde menſe eadem ſymptomata redierunt & venæ ſectione ſtatim liberata eſt, quarto iiſdem, quinto, ſexto, ſeptimo & octavo, iiſdem ſymptomatibus periodicè recurrentibus, iterata eſt venæ ſectio, & ſtatim liberabatur; ultima venæ ſectio celebrata fuit octo diebus ante principium noni menſis, cum eodem fructu, & in fine noni menſis peperit filium bene habitum & vitalem, ſed pallidiuſculum. *Lazarus Riverius.*

Aliquando vidi juvenculam quarto menſe gravidam quæ per ſcalas deciderat in cellam & exinde inſigniter terrefacta, ita ut ferè per dimidiam noctem non ſentiret motum fœtûs aliàs alacris, præſcripſi ſequentem *miſturam*: ℞. aquæ flor. lil. convall. ceraſor. nigror. epilept. langii ana ℥ j. eboris ſine igne par. ʒ ß. ſpecific. cephalic. ℈ j. pulver. Marchionis ℈ ß. Thur. Maſtich. ana gr. v. ſyrup. corall. Quercetan. ʒ vj. de qua miſtura non ingrata capiat ſubinde benè agitata, aliquot cochlearia: unde factum eſt, ut benè poſtmodùm ceſſaret alteratio a pavore inducta, & fœtus inde roboratus denuò ſe alacriter moveret: *applicatâ*. Simul *externè* abdomini *cruſtâ panis cum vino malvatico. Michael Etthmüllerus.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Nobilis Matrona multis annis graviſſimis Renum doloribus ſiniſtro præſertim in latere ab initio divexabatur, & quatuordecies uterum geſtans, toties octavo vel nono ſemper menſe abortivit, &c. Eam mortuam cùm ſecarem, renem ſiniſtrum penitus conſumptum deprehendi. Dextrum verò tumidum in immenſum excreviſſe, in quo per medium diſſecto calculus juſtæ magnitudinis excreverat, &c. *Platerus Obſerv. lib. 2. pag. 467. praxeos lib. 2. cap. 12.*

Anno 1605. matrona cacochymica circa quintum menſem impregnationis parturientium doloribus correpta, poſt maximos ac diuturnos conatus gemellos cum multa aqua enixa eſt, fœmellam ſcilicet ac maſculum. In hoc diſſecando ſequentia annotavi, 1. abdomen non ſecùs ac hydropicorum, aqua plenum erat: 2. Teſtes extra abdomen non propendebant, ſed in ventris capacitate reſidebant, & quidem eo loci in quo vaſa ſpermatica ad ſcrotum deſcendunt: vaſa ſpermatica tam brevia erant, ut extra ventrem propendere non potuerint. 3. Hepar ſuprà modum magnum, inflatum & aliquo modo lividum. 4. meſenterium & renes inflammata. 5. Urachus ſine cavitate ulla, neque ſtylo reperiri potuit! imò nec ipſa veſica apparebat inflata. 6. Veſica rugoſa plane & vacua, præter quàm quòd humor viſcidus ei ad latera, non ſecùs ac in inteſtinis videre licet, adhærebat. 7. Cutis undiquaque maculis, ut in febribus peſtilentialibus conſperſa. *Fabricius Hildanus Cent. 2. Hiſtoria 59.*

Mulierem ſatis laudatæ ſanitatis quinto menſe abortientem vidi: cùmque fœtus ferè nullam in morte mutationem perſenſiſſet, ipſum ſecui, deſiderio impulſus an aliqua necis cauſa in tam robuſto fœtu innoteſceret; cùm ipſius mater valida hujuſmodi abortus nullam afferret cauſam.

Secto corpore, in cavitate thoracis ſub jugulo dextro lucidam veſicam, aqua plenam, arteriæ aſperæ adhærentem inveni, quæ copioſa, humoris inundatione, quam recipiebat à capite, in puero valdè humido, eventilationem cordis prohibuerat ipſum ſuffocando *Dom. Panarollus pentec. 1. Obſerv. 5.*

Anno 1644. Nob. matrona quinto menſe gravida, poſt fluxum triduanum uteri cruentum, abortum patitur atque fœtum rejicit maſculum, quoad omnes partes perfectum quidem, quantitate tamen deplumatum turdum vix æquantem, exſuccumque & aridum. Vaſa umbilicalia erant inſtar filorum communium uſualium, collo circumvoluta & quaſi alligata non tamen brevia, uti duplici exemplo exponit *Hildanus*: nec diſrupta, uti aliàs *Bauhinus* notavit. In diſſectione notabantur partes ſingulæ diſcretæ, hepar albicans & exſuccum, cor pallidum, vaſa umbilicalia ſicca: ſub noctem ſecundina prodit putrida & fœtida. *J. Dan. Horſtius. Obſerv. Anat. 5.*

Torentina Mayer, æſtatis tempore anno 1605. ad quinti menſis finem ferè ſignis omnibus fœtûs vivi apparentibus, gravida fuit: circa finem verò quinti menſis fœtus primò imbecilliter movebatur, ita ut vix perſentiri potuerit: deinde paulatim & intra paucas dies omninò ceſſabat moveri, mammæ quoque, quæ ante lacte turgebant, tunc ſubſidebant, flacceſcebant & exſiccabantur, alia-

que ſigna aderant ex quibus fœtum in utero mortuum eſſe facillimè conjicere licuit: Tandem circa finem octavi menſis, parturientium doloribus correpta, enixa eſt maſculum, quem per tres menſes ferè mortuum geſtaverat. Longitudinem ſpithamæ cum dimidia non excedebat, oculi ex ſuis orbitis ſeu capſulis propendebant: os item apertum, caput nigrum, & flaccidum erat, interim tamen fœtor nullus aderat: hepar uterinum integrum, ſed flaccidum pallidumque conſpiciebatur. Chorda, ut vocant, umbilicalis, quæ communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine eſſe ſolet, vix *ſpithamæ* erat longitudinis. Hujus abortus cauſam nullam aliam invenire potuimus quam malam ac ineptam conformationem vaſorum umbilicalium: hinc perſpicuum fit creſcentem fœtum in utero materno paulatim placentam ab acetabulis ſive cotyledonibus abſtraxiſſe, & ſeparaſſe: abſtracto autem hepate uterino neceſſariò moritur fœtus. *Fabr. Hildan.* Cent. 2. *Obſ.* 50. & 51.

Domina Illuſtris per multos annos affectibus ſpaſmodicis obnoxia, potiſſimùm verò quoties utero conceperat pathematis convulſivis, quaſi hyſtericis ſupra modum tentari ſolebat; ſub finem tertii menſis *gravida*, quo tempore conſtanter *abortire* ſolebat, menſtrua eruperunt, quibus per duos aut tres dies unà cum membranarum laceratarum fruſtulis deſcendentibus *abortum* expectabat. Tandem uteri ſarcinam depoſuit, & demùm apoplectica interiit.

Quoniam uteri principaliter affecti ſuſpicio ferebatur, quantum hoc viſcus meruerat proximè inquirebam: quod in debito ſitu, & quoad omnia ſartum & tectum reperi. Circa uterum aut appendicem ejus, nihil extabat, cui tanquam cauſæ morbificæ imputari potuerit: At verò præcipuam & originalem morbi cauſam in capite quæſivimus, haud fruſtra: nam omnes cerebri cavitates & anfractus aqua implens, ejuſque totam compagem quaſi inundans cernebatur; Juxta nervorum ſplanchnicorum origines aqua ſe plurimùm inſinuans piam matrem a medullæ oblongatæ caudice, per duos digitos latos ſeparaverat, proculdubio horum nervorum ductu materies morbifica a capite in meſenterii plexus deſcendens, & dolorum & ſpaſmorum, *& hos conſequuti abortus*, cauſa exciterat. *Thom. Willis Patholog. cerebri cap.* 10.

Cum in oppido Reinheimb, Phil. Rheimichii uxor, concivis conjugem ultimo menſe gravidam, non tantùm jurgiis proſequeretur, ſed & dextræ parti capitis, ipſo tum ardente ſyrio impingeret, editus paulò poſt infans, in ea ipſa, qua mater concuſſa fuerat parte, continui ſolutionem paſſus: Re ad me delata, miſertus pauperculæ ocyus illuc conceſſi, atque deprehendi continui ſolutionem ad ipſum cerebrum penetrare, portionemque ipſius cranii fractam jam putredinem concepiſſe. Licet autem externa & interna roborantia fuerint exhibita, putrida etiam portio cranii execta, multaque fœtida purulenta materia extracta, brevi tamen infans demortuus, ſequentia notanda dedit: Venulæ fuerunt turgidæ, ventriculi cerebri aqua repleti, cerebri ſubſtantia flaccida. Inter cerebrum & meninges aderat collectio materiæ purulentæ & fœtidæ.

Quæſitum an verberans fuerit cauſa hujus mali? Reſpondi quod ſic, cùm etiam à minis partium conformatio vitiari poſſit in fœtu: ſic narrat *Gemma* Coſmocr. lib. 1. c. 6. infanti eadem calvariæ parte, cui in matre acies minitabatur, magnum continuitatis divortium apparuiſſe: facile enim imaginationi formationem mutare, etiam in ultimis geſtationis menſibus, teſte *Sennerto lib.* 4. *p.* 2. *Sect.* 4. *cap.* 7. quomodo verò hoc fiat; id citato loco oſtendit parenſque noſter de cauſis ſimilitud. & diſſimil. in fœtu, &c. *Joh. Dan. Horſtius Obſerv. Medic.* 2.

ABSCESSUS.

Græcis dicitur, *ἀπόστημα* denotatque tumorem præter naturam cujus materia vel induraſcit ac Schirrum facit, vel in pus, aut ſaniem abit. Hæc rurſus eſt vel cum, vel ſine folliculo. Folliculo contenta materia, vel pultis ſpeciem refert, unde *atheroma*, vel mellis, unde *meliceris*, vel ſevi, unde *ſteatoma*. De hiſce omnibus legantur quæ ſuo loco.

Hic tantùm curationes aliquot generales cum obſervationibus abſceſſus particulares ſpectantibus, anatomicisque cadaverum ipſis denatorum inſpectionibus adjungemus.

Curationes generales.

Quando pus conficitur mirè commendatur oleum chamomillæ & oleum lumbricorum. Conveniunt anodyna, ut & oleum hyoſcyami parcè aliis admixtum, quod multum quoque facit. Item cataplaſma ex lumbricis; non ſolùm enim dolorem lenit, ſed etiam abſceſſum rumpit. Sic etiam proſunt folia hyoſcyami parcè adhibita & aliis admixta. Inter maturantia convenit unguentum maturativum Felicis Wurzii, ol. chamomillæ, & liliorum alb. Cum pus fieri incipit, acumini abſceſſus illinatur pinguedo leporis: Deinde imponitur emplaſtrum diachylon ſive cataplaſma ex mucilaginibus, additis rad. althææ flor. malvæ &c. Ad mundificationem proſunt præcipuè medicamenta ex nicotiana v. g. oleum ejus ſuccus, & unguentum, quæ etiam ſimul conſolidant. Item apium. Ubi verò opus eſt efficaciori, prodeſt unguentum diapompholygos. *Inter ſarcotica & epulotica* mirè prodeſt nitrum & medicamenta ex eo parata. Item emplaſtrum ſticticum Crollii vel Paracelſi, emplaſtr. diapalma cum oleo nicotianæ malaxatum. *Joann. Michael.*

Cura abſceſſuum eſt eadem quæ ulcerum: propinando internè potiones vulnerarias, in ſpecie ſalia volatilia, quibus maſſa ſanguinea purificetur, & fermentum ſtomachale in naturali vigore conſervetur, & acidi proventus prohibeatur. Externè probè mundificando abſceſſum, vel communi digeſtivo vel balſamo ſulphuris, vel balſamo peruviano cum ol. nicotianæ aut ſimili. Quod ſi malignitas venerea ſubeſt præter interna, mundificantibus ſemper de mercurio aut dulci aut præcipitato parum addendum erit. *Caries* occulta in ſuccenda, & ut alio loco dicetur curanda. *Michael Ettmüllerus.*

Pro abſceſſuum apertione, & conſolidatione præſtat balſamus ſulphuris cum oleo papav. *Joann. Hartmann.*

De

De Abſceſſuum apertione.

Humores hîc & illic congeſti, ſæpiſſimè tumorem efficiunt, qui non ſemper à natura diſſipatur, niſi ars idoneis medicamentis ei auxilium præbeat, quibus ſi non obediat, eam ad ſuppurationem impelles, & exſpectabis donec ſpontaneam apertionem faciat, niſi neceſſitate coactus fueris eam maturiùs inſtituere, & perfectam ſuppurationem non ſpectare. Hoc plerumque contingit, cùm materia valdè acris & maligna vicinas partes corrodat, & os, & tendines & nervos corruptioni obnoxios reddat. 2. cùm nobiliorem partem poſſit lædere. 3. cùm in articulis ſita ſit. 4. cùm criſi efficiatur. Antequam te ad apertionem accingas, diſtinguendum eſt an materia propria tunica, ſive folliculo ſit contenta, an verò ſine folliculo. Si ſine folliculo ſit, nunquam tranſversè, ſed per longitudinem ſemper & rectitudinem ſub cute jacentium muſculorum incides: exempli gratiâ in capite ſecundùm capillorum ductum per longitudinem: in palpebris tranſversè: in temporibus, in naſo, in cervice, in pectore, in dorſo, in brachiis, in pedibus & articulis per longitudinem: in lateribus ventris parùm obliquè, in medio per longitudinem: in inguinibus parùm tranſversè, ſed non admodùm profundè, ob vaſa ſpermatica ibi ſubjecta. In genere cave tibi, ne venam magnam, arteriam, ſive nervum attingas, licet fibras tranſversè ſecares, alias enim ex minori majus malum produceres. Locus apertionis commodiſſimus eſt pars abſceſſus eminentior & mollior quæ tamen magis ad inferiora quàm ad ſuperiora vergere debet ut tanto aptiùs a pure exonerari poſſit: porrò hunc in finem vulnus inflictum turunda apertum conſervabis, uſque dum pars illa ab humoribus præternaturalibus prorſus ſit purgata, & priſtinam operationem exercere queat. In ipſa apertione cave, ne lanceolam nimis profundè, neque ulteriùs quam ad pus uſque infigas: quamprimùm hoc animadverteris, eam paululùm retrò trahito, & cuſpidem ſurſùm vertito, & porrò apertionem tam magnam efficito per cutim, quam materia incluſa deſiderare videatur. Si abſceſſus in propria taceat tunica ſemel tantùm, ſi parvus ſit, per longitudinem incidito: ſi magnus bis, hoc eſt, in modum crucis. Præ cæteris tibi cave, ne folliculum lædas, alias ulcus fœdum & fermè inſanabile ſequetur. Hoc benè peracto, folliculum, qui raró aut nunquam cuti affixus eſt, & libenter ſequitur, digitis eximito: arteriam quâ alimentum acceperat, tranſversè abſcindito: & rurſùm tibi cave, ne fruſtulum folliculi ei adhæreat; ſi jam ſupra dicta incommoda evitare velis. Quia autem plerumque in abſceſſuum apertione comperio, hunc Chirurgum *Lanceolam*, alterum cauterium potentiale eligere, & longè præ alio extollere, rem paucis declarabo.

Cauterium potentiale hoc habet commodi, quod ægros puſillanimos nullo pavore percutiat, & quod dolorem timentibus non admodum ſit doloroſum, præſertim ſi hodie decantata remedia adhibeas: nam calx viva Hollandico Sapone commixta profundè ſatis carnem corrodit attamen multò leniùs quam Ambroſii Paræi corroſivum holoſericum. Verùm hoc habet incommodi: 1. Quod, prout cutis & corpora infirmiora vel firmiora ſint, etiam multò profundiùs corrodat, quam ſit neceſſe: in altero enim cutim & muſculos, ad ventris cavitatem uſque perroſiſſe, & in altero proceſſum peritonæi, & vaſa ſeminalia in eo ſitu inſanabili modo læſiſſe, experientia comperi. 2. Corroſivum illud ſe etiam ulterius ad longitudinem & latitudinem extendit, quàm quidem deſideras, præſertim ſi ſub axillis, in inguinibus, vel articulis collocari debeat: nam quamprimùm incaluerit, profluere incipit, imò emplaſtrum defenſivum parùm cavebit. 3. Neceſſariò aliquot horarum ſpatio indiget antequam operationem ſuam perfectè abſolvere queat; ſed plus temporis in hoc, quàm in illo corpore deſiderabitur, verùm hoc tibi humor non ſemper permittet, præſertim ſi ſit malignus. 4. Cruſta quam induxeris, non ſtatim decidit: & humoribus ſi è veſtigio exitum præbere ſtudeas, lanceolâ tum eſt utendum. Quam prudenter circumſpexeris, incommoda hæc non evitabis. Contra verò lanceola hoc habet incommodi, quod plurimi ægrorum eam reformident, quaſi dolorem moveret. Sed timor ſilentio eſt anticipandus, & dolor ſanè non eſt magni momenti. Interim à lanceola hæc exſpectabis commoda. 1. Lanceolâ apertionem tam longam & profundam efficere potes, quam morbus & tua curioſitas requirat. 2. Statim habes materiam, & patiens relevatur. 3. Materia reliqua & nondùm concocta maturiùs ad concoctionem movebitur, naturâ idoneis medicamentis, tam externis quàm internis opem ferente. 4. Atque ita fiet, ut ſtillationem diuturnam non habeas: nam ſtillatio ſi naſcatur, certus ſis, culpam hujus rei penes te eſſe ſitam. Rationem ſi deſideres, hanc accipe, omnes fermè tumores qui ſe poſt aures, in cervice, ſub alis & inguinibus produnt, ex induratis glandulis & ab humoribus præternaturalibus valdè penetratis originem trahunt omnes hæ glandulæ propriâ circumveſtiuntur tunicâ, quæ ſi à lanceola ſive medicamentis catharcticis lædatur, neceſſariò ſtillatio ſequitur; nulla enim glandula ſe ipſam, aut ſuos humores tunica aperta conſervat: & hæc ſtillatio tamdiu durat, uſque dum tunicæ foramen curatum, vel tota glandula in auras diſſipata ſit. *Paul. Barbette in Praxi Chirurg.*

OBSERVATIONES

Abſceſſus frontis ex contuſione.

Non ita diu eſt, quòd cum Chirurgo quodam trium aut quatuor circiter annorum infanti mederer, qui è cubili adverſà in ſaxeum pavimentum fronte ceciderat, ita ut maxima in fronte mediâ appareret contuſio, cui commodis remediis non ita poterat reſiſti, quin tandem in abſceſſum degeneraret. Quare neceſſum fuit, ut aperiretur, verùm lapſu temporis obſervatum omne pus per factam aperturam non poſſe educi. Nec tamen placuit, alterâ inciſione, (erat enim puellula) frontem deformare: quare parumper expectavimus, & pus pulvillis ad dictam aperturam propellere adniſi ſumus, quod tamen neutiquam ſucceſſit. Tum mihi in mentem venit de oſſe frontis infantum ad ſeptimum plerumque, octavumve annum ſuturâ in duas diviſo partes, per quam ſuturam dura mater etiam tranſmiſſa pericranio adhæret, atque ibi interſtitium quoddam efficit, quod ipſum nos adegit, ut & aliam frontis partem inciſione aperiremus, quâ puella, brevi tempore ſanata eſt. *Corn. Stalpart. Vander. Wiel.*

Cerebri Abſceſſus.

J. V. B. Ultra 60. annos natus, corpulentulque jam aliquandiu pulvere ſternutatorio uſus fuerat, undè paulatim veluti quoddam pondus in anteriori capitis parte animadverterat, quod tandem abſceſſus in cerebro ſequebatur; quandoquidem ille quodam tempore copiam benè magnam tam viridis, quàm flavæ, ſed putentis puris dextrâ exonerabat aure: quod ipſum illi initio quoddam levamen afferre viſum; ita ut liberatum ſeſe à diuturnâ illa cerebri obſtructione (ita enim vocitabat) jam ſibi firmiter perſuaderet: Verùm paulò poſt mentis uſus deficere, nervique contrahi cœpere ita ut ipſe intra biduum ferè poſt ruptum abſceſſum moreretur. *Idem*

Abſceſſus in ventriculis cerebri.

Cum fabri cujuſdam ferrarii famulus, cui nomen *Martino*, equo caudam amputaſſet, jamque ut reliquam partem ignito ferro ureret, intentus eſſet, equus ſepto clauſus, calce ſupra trabem, quam tranſverſam vocant, elevatâ, frontem paulò ſuprà ſupercilium percuſſit ita, ut ibidem cranii fractura reperiretur, ſalvâ tamen ſecundâ tabulâ quoniam cranium eo loco inſigni concavitate præditum eſt. Continuò illi ſyncope ſupervenit, multumque ſanguinis naribus emiſit, & quoniam abundabat, hujus illi non parùm adimi juſſi, poſtea valdè ſomniculoſus, parumque mentis compos evaſit, quandoque etiam ligamina, & faſcias diſſolvebat, ac ſurgebat è lecto, ſeque veſtiebat. Quarto tandem die febri ſuperveniente, ipſo quinto obiit. Aperto capite, repertus in cerebri ventriculis Abſceſſus. *Idem*

Faucium Abſceſſus.

Gubernatrix Noſocomii *Scheveringani* corpore tenuis admodum, at ſanguine abundans, violentâ vexabatur febri, non ſine magna gulæ inflammatione, ac tumore, quem *Synanchen* dicunt. Quamvis ipſi vena ſciſſa, aliaque remedia, uti decebat, admota eſſent, muſculi tamen œſophagi ita ipſi obſidebantur ut per 9. dies nec cibum, nec potum intromittere poſſet, nihil etiam liquoris (ita ipſa retulit) per fauces deſcenderet, at omnia in os immiſſa per naſum emitterentur; ita ut vita ejus periclitaretur, accedente etiam vocis defectu; verùm nono die liberata fuit, ruptuſque unâ faucium parte fuit abſceſſus, dieque ſequenti pariter alterâ parte: ita ut temporis tractu ad priorem redierit valetudinem. *Idem.*

Abſceſſus poſt aurem ſiniſtram tardius apertus lethalis.

Quadragenariam & innuptam puellam Coloniæ Agryppinæ, abſceſſu poſt aurem ſiniſtram laborantem viui: nulla ad fuit in principio febris, neque lecto decumbebat, imò domeſtica adminiſtrabat; demum circa decimum quartum morbi diem, cùm abſceſſus ad pugni magnitudinem excreviſſet, & materia planè eſſet præparata, ſed propter duritiem cutis diutiùs retenta, viam deorſum ſibi petebat. Tum advocatus, inveni abſceſſum ex ſemetipſo ante aliquot horas ruptum: puellam verò febre, lipothymiâ, nauſeâ & cibi faſtidio, vigiliis, item dolore dorſi, & renum, laborantem: nihil tamen aut parùm ex abſceſſu effluebat, neque pus ſurſum revocari potuit. Itaque paucos poſt dies è vita deceſſit: ex quibus perſpicuum eſt, in hujuſmodi abſceſſibus, ſive ſint in emunctoriis, ſive in vicinia non eſſe expectandum, donec ſponte erumpant. *Guilielm. Fabricius Hildanus.*

Abſceſſus Muſculorum Abdominis.

Honeſta quædam matrona, cùm de maximo ac pungitivo ventriculi dolore conquereretur, & me advocandum curaſſet, duritiem è regione ventriculi, ad latus lineæ albæ, hepar verſus, inter muſculos abdominis deprehendi, quæ tamen nonniſi palpatione manûs ſentiebatur, nec quicquam exteriùs apparebat, febris quoque continua, dolor ingens, pungens & pulſatorius aderat, ex quibus (licet in cute nulla appareret intemperies) mihi facilè colligere licuit, abſceſſum inter peritonæum & abdominis muſculos ſubeſſe: cùm verò morbum periculo non vacare, & immaturam (niſi muſculis abdominis inciſis) mortem expectandam eſſe, probè cognoviſſem, author fui, ut clariſſimum virum, Dn. Doctorem Jacobum Aubertum accerſerent, ac ſuo quoque uterentur conſilio. Quo accerſito, mecum planè ſenſit, nimirùm phlegmonem ſubeſſe, qui niſi maturè incideretur, aut de vita actum eſſe, aut ægram ipſam morbum inde diuturnum ac curatu difficilem contracturam. verùm cum adſtantibus hæc ſignificaremus, attoniti erant: quia enim in cute nulla nec intemperies, nec tumor appareret, ac de interno abſceſſu ipſis perſuaderi non poſſet, conſilium noſtrum de apertione & inciſione muſculorum omnes planè reſpuerunt, nihilominùs tamen petierunt, ut ſi qua ratione anodynis exteriùs adhibitis, dolor leniri, & internis ſumptis medicamentis, febris, nauſea, & eructationes, aliquo modo mitigari poſſent, tentaremus. Nos (de præſenti tamen periculo facta prius prognoſticatione) omnia quæ neceſſitas requirebat, & ea quidem, qua fieri potuit diligentia, adminiſtravimus. Poſt dies aliquot, cum circa mediam noctem dolor protinùs remiſiſſet, liberatam prorſus ſe eſſe, ægra ſibi perſuadebat. Mox ſeptima hora matutina vix domum ingreſſi, ecce præ gaudio maritus nobis occurrit, ſignificans, uxorem ſuam dolore penitùs liberatam. Id quod & reipſa verum eſſe, illicò comperimus. Dolor enim ferè nullus aderat, tenſio quoque, eructationes & nauſea ceſſaverunt. Duritiem manu abdomen contrectando, nullam ferè perſentire potuimus, febris quoque aliquo modo imminuta, & pulſus laudabilior erat. Ex quibus abſceſſum parte interna ruptum materiamque in vacuum ventris delapſam eſſe facilè nobis colligere licuit, quo etiam maritum de eventu morbi certiorem faceremus. Paucos poſt dies, denuò in infimo ventre dolore exorto, febris ardens ſimul & continua ſupervenit. Tandem lypothymia, quin etiam ſudore frigido correpta ægra, naturæ ſatisfaciendo, planè, pieque ex hac vita deceſſit. *Idem.*

Abſceſſus Abdominis è regione hepatis.

Sabaudus quidam quadragenarius & robuſtus, cùm dolore maximo dextri lateris ad ſinem coſtarum notharum laboraret, Lauſannam venit, meque

que unà cum Dn. Alberto Roſcio, apud Lauſannentes Doctore Medico in conſilium advocavit. Inviſentes eum, nullum neque tumorem, neque intemperiem, verùm duritiem inter muſculos in profundo, nobis obſervare licuit. Quare dolor propter compreſſionem & extenſionem peritonæi erat ingens, cum febricula adjuncta. Corpore leniter purgato, fomentationes, cataplaſmata, inunctiones, diſcutientia, reſolventia & anodyna per dies aliquot applicuimus ſed abſque fructu, hinc ſpem aliquam concepimus, materiam in habitum reſolvi poſſe, quemadmodum mihi ipſi olim acciderat. A Dn. itaque Roſcio decoctum ligni guajaci, & ſarſæparillæ, additis herbis hepar reſpicientibus præſcriptum, & per dies aliquot exhibitum fuit. Verùm tantùm abfuit, ut materia diſſipata fuerit, quin potiùs intra paucos dies circa regionem hepatis inter muſculos abdominis & peritonæum defluxerit, atque collecta ſit, ut ratione doloris punctorii & pulſatorii, locus, in quo inciſio facienda, nobis ſatis innotuerit; quamobrem etſi extrinſecùs in cute nihil appareret, ne tamen materia peritonæum penetraret, atq; in vacuum ventris deflueret communi conſenſu deliberavimus, muſculos maturè incidendos eſſe. Id quod etiam præſente prædicto Dn. Roſcio, Claudio Marione aliiſque, feliciter a me factum fuit. Quo facto, pus copioſè effluxit, neque diu poſt, febris, dolor, lypothymia paulatim ceſſârunt. Ulcus propter puris copiam, quæ effluebat, per menſes aliquot apertum retinere coacti fuimus. Interim optimâ victus ratione obſervatâ & corpore per intervalla probè expurgato, decoctis item ſudoriferis, additis iis, quæ hepar reſpiciunt, parteſque nobiles roborant uſus, tandem ſingulari Dei beneficio optimè convaluit. *Idem.*

Abſceſſus alius abdominis è regione hepatis.

Quadragenarius quidam in monte Coronato, pago propè Hildenam per annos aliquot obſtructione viſcerum, & cachexia laborans, tandem dolore diuturno ac magno, è regione hepatis correptus fuit. Ego tandem ad ægrum accerſitus, in dextro hypochondrio abſceſſum immenſæ magnitudinis deprehendi: Cutis enim totius ferè lateris ab ilii oſſe ad coſtas veras, lineamque albam, & ſpinam dorſi, puris plena, elevata & extenſa erat. Dolor continuus & magnus lipothymiæ item, nauſea, appetitus, viriumque proſtratio aderant.

Quapropter etſi æger & aſtantes amici ut abſceſſum aperirem efflagitarent, propter maximum tamen ac inſtans mortis periculum, neve nomen imperiti chirurgi, mihi adhuc juveni comparare viderer, manum adhibere recuſavi, & ſequenti die domum reverſus fui. Poſt mei abitum, cum Barbitonſor in conſilium adhibitus, vomicam aperuiſſet, maxima puris copia impetuosè effluxit. Inde etſi dolor aliquo modo imminutus eſſet, intra biduum tamen æger animam Deo reddidit.

Ad matronam Bernenſem decrepitam vocatus fui: laborabat & illa ingenti tumore è regione hepatis, cum maximo dolore totius ventris & virium proſtratione. Tumorem huncce cùm propter imminens periculum aperire recuſarem & anodyna & corroborantia nonnulla interna & externa præſcripſiſſem, triduo poſt per ſe ruptus fuit abſceſſus, ex quo maxima puris copia effluxit. Et ægra intra paucos dies ex hac luce ſubtracta fuit.

Caveant itaque juniores Chirurgi, ne in magnis abſceſſibus materiam è veſtigio, & derepentè, ſed ſenſim & per vices evacuent: etſi enim apertio magnorum abſceſſuum circa partes nobiles imprimis ſit periculoſa, videmus tamen, inquit Galenus, & in aliis partibus, quando aliquis magnus tumor ſuppuratur, periculoſam eſſe univerſam evacuationem, cùm è veſtigio deficiat anima, & vires debilitentur, & poſtea debilitas iſta remedium non habeat. Videntur enim in his propter magnam diſtentionem partis & puris acritudinem ora quorumdam vaſorum arterioſorum eſſe adaperta, quæ priùs veluti quoddam operculum pus continebat: quo univerſim evacuato, multi ſpiritus unà cum eo exeunt, atque excernuntur: unde periclitantur ægri. *Idem.*

Abſceſſus abdominis hydropem mentiens.

Puer quidam tumore ventris laborans, hydropicus cenſebatur & cùm umbilicus valdè prominerer, apertio tandem facta eſt, ex qua puris laudabilis octo vel decem libræ profluxere, ſicque omninò æger curatus eſt.

Advertant tyrones in pueris frequenter tales abdominis abſceſſus generari, qui hydropem mentiuntur, & ſi maturè à perito artifice aperiantur, ægros à certo interitu plerumque liberari. *Petrus Eſtanove.*

Puella quædam ventris tumorem patiebatur octo menſium ſpatio, cum doloribus aſſiduis, quibus ad extremam maciem perducta fuerat: hydropica ab omnibus cenſebatur. Ego verò ad eam vocatus & ventrem diligenter explorans, abſceſſum latentem invenio intra muſculos hypogaſtrii, eumque cauſtico potentiali aperio, unde 15. aut 20. libræ puris laudabilis effluxere intra plures dies, ſicque ægra perfectè curata eſt. *Idem.*

Abſceſſus Abdominis.

Scriba quidam cum ruri haud procul *Antwerpia* eſſet, dexteri lateris, cum febri, dolore correptus, ſed juxta & paulò intra nothas coſtas: Medicum accerſivit, qui venæ ſectione imperatâ eclegmata, linimentaque præſcripſit, qualia pleuriticis adhiberi ſolent (pleuriticum enim morbum eſſe exiſtimabat) ab his verò cùm malè æger haberet, febriſque intenderetur, domum vehi poſtulavit. Ad quem deinde vocatus hominem offendi febricitantem quidem, ſed debilem & viribus parùm valentem, dextrum hypochondrium nonnihil dolentem, ventre verò vehementer diſtento, ac veluti hydropici alicujus tumente, exhibui mox purgans medicamentum, ſed in exigua quantitate, quod cùm feliciter ceſſiſſet, poſtridie idem, ſed in majore quantitate propinavi, quo expurgatis multis vitioſis humoribus, ſiniſtra ventris pars tota ſubſedit: dextræ verò tumor permanſit & cùm non modò tumida hæc pars relicta eſſet, ſed & durior, ac digitis renitens, cataplaſma admovi: quo tumore intra paucos dies emollito nuſquam verò apparente loco, per quem pus eruptum ſperari poterat. Sectionem adhibuimus, diligenter caventes ne peritonæi membrana vulneraretur: quâ circa inferiorem ventris partem factâ mox copioſum effluxit pus; quo deinde expurgato, vulnereque ſolidato, æger ſanitati reſtitutus eſt: adhibitâ interim

rim bonâ victûs ratione, & paucis remediis. *Rembertus Dodonæus.*

Abſceſſus ipſius hepatis qui curabiles.

Tumores aliquando in jecore ſuboriuntur, in quibus alii ſunt crudi, & nunquam ſuppurant, alii verò ad ſuppurationem veniunt, & quia jecur pauci eſt ſenſus, nervulis quippe gibba tantùm ſui parte donatum, non ita facilè propterea, niſi progreſſu temporis horum differentia dignoſcitur: tunc enim qui ſuppurant, gibba potiſſimùm ipſius parte in acumen prominent, & ſectionem indicant, nullo vitæ diſcrimine; prout ego in multis ſum expertus, ſectis licet integumentis communibus, muſculis, & peritonæo; quod ſi in cava delituerit, per urinam expurgandus, ut obſervavi in Veſtali virgine Divæ Annæ, ex Buzzacarinorum familia, quæ cum maximam copiam puris minxiſſet, à tumore liberata eſt, dolore licet jecoris quandoque moleſto, cum febre. A quibus tamen ſola evacuatione ſanguinis ex vena jecorina dextri cubiti, convaluit. Hoc non contingit tumori partis gibbæ jecoris, cui ſecto imponenda eſt turunda, imbuta ovi albumine; tum digerentibus utendum, prout in vulnere illius partis; poſtmodùm ſarcoticis; tandem epuloticis cicatrix inducenda, evacuata priùs tamen tota materia purulenta, turundarum ope, nec non cannulis plumbeis, quibus utpote citiùs, & commodiùs expurgatur, qua ratione multos ſanavi, quorum aliqui adhuc num incolumes degunt. *Dn. de Marchettis.*

Abſceſſus ingens inter peritonæum & muſculos externus ruptus, poſt ulcus renis.

Nobilis & ſingulari virtute prædita matrona, Domina Magdalena Biſs quæ jam quadrageſimum aut circiter, agit annum, anno 1617. circa finem Januarii, de dolore quodam gravativo lateris dextri conquæri cæpit. Circa coſtas autem mendoſas, & verſus altiorem partem hepatis primò exortus eſt, deinde paulatim versùs regionem renis dextri deſcendit. Nullam tamen hujus doloris cauſam externam dare poteſt. Urina, uti Dn. D. Scharandæus diligenter obſervavit, ſtatum facta eſt turbulenta, & non diu poſt purulenta. Supervenit quoque febris & nauſea: præcipuè autem carnem averſabatur, A D. D. Scharandæo adhibitis quibuſdam, acidulas Griesbachenſes ſolodurum aſportandas curavit: quas cum ipſo mente Januario & Februario bibiſſet, appetitum recuperavit: maximam quoque copiam excrementitiorum cum urina excrevit. Interim tamen dolor ex toto non ceſſavit, ſequenti menſe Auguſto cùm thermas Piperinas in Rhætia inviſeret, dolores adeò adaucti fuerunt, ut ab eo tempore nunquam ab ipſis immunis fuerit. Anno 1618. menſe Februario, prædictus dolor, mirum in modum auctus fuit. Præter D. D. Scharandæum itaque Dominum Doctorem Martinum Chmieletium, Baſileenſem medicum clariſſimum, in conſilium adhibuerunt. Corpus iterùm ex arte expurgatum; venæ brachii ter, pedis verò ſemel ſectæ fuerunt, per intervalla quoque aquam acidam Griesbachenſem bibit, nec ſine fructu. Interim purulentam materiam per urinas continuò, per intervalla quoque arenulas excrevit. Sæpiſſimè quoque filamenta ſemidigitum longa in lotio conſpecta fuere. Auctis doloribus è regione renis, & ego quoque vocatus fui, anno 1618. 23. Junii, ut quid facto opus ſit, cum Dn. Doctore Scharandæo deliberarem. Iterum expurgato corpore, inunctionibus, & ſimilibus tentavimus, an dolores ſedari; & materia contenta in halitum reſolvi poſſet, ſed fruſtra quapropter ad ſuppurantia pervenimus, ſed & nec eis materiam ad ſuppurationem attrahere potuimus: quapropter ſexta Julii, paulò ante prandium, etſi in cute indicium nullum abſceſsûs appareret, cauſtico tamen meo, eſcharam, ſine dolore, è regione renis, aut paulò magis verſus umbilicum, induximus: ſub veſperam, ad carnem ferè vivam uſque, eſcharam ſcalpellis ad id aptis excidi: quæ quia nondum ſatis profunda, nonnihil de eodem cauſtico ad fundum inciſionis impoſui. Sequenti die cùm per reliquam eſcharam ad materiam purulentam uſque, inciſionem proſequutus fuiſſem, pus album & benè coctum copioſè effluere cæpit. Prima tamen vice, ne vires proſternerentur, ultra uncias quatuor non evacuavimus. Circa veſperam iterùm multùm effluxit, uti quoque ſequenti die: tum trutinatâ materiâ, repertum fuit, ſpatio viginti quatuor horarum, ad uncias tredecim effluxiſſe. Exinde ſymptomata omnia, quæ graviſſima, veluti febris, nauſea, lypothymiæ, vigiliæ, & hujuſmodi, paulatim imminuebantur, imprimis dolor tum lateris dextri tum etiam è regione ventriculi, qui ægram ab initio morbi adeò exercuerat, ut ſæpiſſimè culcitram vix ſufferre poſſet, remiſit. Dolor inſuper totius cruris dextri, qui ante inciſionem abſceſſus vehementiſſimus fuerat, nulliſque remediis ſedari potuerat, ſequenti nocte imminutus eſt, & intra paucos dies evanuit, nullis adhibitis remediis: pus tamen per menſem integrum, & diutiùs copioſè emanavit. Ubi notandum, ante inciſionem abſceſſus, ſæpiſſimè in urina grumos ſanguinis magnitudinem lentis vix excedentes, conſpectos fuiſſe, qui poſt apertionem apoſtematis non ampliùs per urinas, ſed cum ipſo pure per ulcus excernebantur. Materia quoque purulenta minùs copioſa in urina reperta fuit. Unde facilè collegimus, abſceſſum eſſe inter muſculos & peritonæum, communionemque cum rene habere: quod poſtea manifeſtiùs apparuit, cùm materia ſeroſa puri permixta per ulcus efflueret, per quas autem vias id factum fuerit, non facilè eſt ſcire. Caſum eſcharæ ſequenti unguento anodyno & digeſtivo, ut vocant promovimus: ℞. Ceræ novæ ℥ i. colophoniæ, & gumm. elemi. ana ℥ ß. croci ℈ i ß. cum oleo roſaceo, & amygd. dulc. q. ſ. fiat unguentum, addendo vitellum ovi. Sic ſatis digeſto ulcere, pulvere præcipitato & rectificato, nec non butyro recenti mixto, ulcus mundificavimus. Tandem balſamo Tolutano turundis impoſito, circa finem menſis Auguſti, conſolidatum ulcus & cicatrice obductum fuit. In applicatione autem pulveris prædicti, quod notandum eſt, inflammatio aliqua gingivarum, & ſalivatio, non minùs ac ſi hydrargyro inuncta fuiſſet, ſequuta eſt, tam eſt delicatula & tenuis texturæ.

Porrò dum circa Topica occupati fuimus, in reliquis nihil prætermiſſum quoque fuit: victus rationem optimam obſervabat: frequenter trochiſcos Gordonii, ad drachmam unam cum lacte caprino, nonnunquam quoque nonnihil terebinthinæ, & trochiſcorum alkekengi jejuno ventriculo, poſt cœnam verò ſerum lactis cum ſaccharo roſato exhibuimus, cum autem medicamenta in forma potio-

potionis, nonniſi cum difficultate ſumeret, frequenter exhibuimus ſequentes pilulas, pondere duorum ſcrupulorum, & paulò poſt juſculum carnis, ſine pane ſuperbibendum dedimus, quò medicamentum eò meliùs in ventriculo diſſolvi, & ad locum affectum pervenire poſſet. ℞. Terebinthinæ præparatæ cum decocto agrimoniæ, veronicæ, alchymillæ, ſaniculæ, pyrolæ, liquiritiæ ℥ vj. pulver. liquirit. ʒ ij. ſpiritus terebinthinæ rectificat. ℈ ij ß. miſceantur: & fiat maſſa. Interim dum his uteretur remediis, ſymptomata, uti dixi, remiſerunt: vires quin etiam paulatim recuperavit, pus tamen quotidie cum urina excrevit. Quapropter conſuluimus, ut uſum trochiſcorum Gordonii, & præſcriptarum pilularum, nequaquam intermitteret. Ad tempus quidem patuit: tandem verò, cùm ab uſu medicamentorum nauſeabunda facta fuiſſet, eorum uſum intermiſit: ſatis tamen feliciter & commodè vitam traduxit, uſque ad menſem Junium, anni 1619. tum iterum de dolore lateris malè affecti conqueri cœpit, ita quidem, ut ſecunda Julii iterum coacti fuerimus applicare cauterium, & eodem modo, quo & antea, omnes muſculoſaſque partes ad peritonæum perforare, non tamen in eodem loco, ſed nonnihil altiùs, & magis verſus muſculum rectum abdominis; pus iterùm, quemadmodum & antea, copiosè effluxit. Cicatrix quoq; præcedentis ulceris poſt menſes aliquot rupta fuit. Tum funem ſericeum per utrumque ulcus traduximus, in eum finem, ut forſan hoc modo materia liberiùs effluere, & affectus in rene tandem ſanari poſſet. In eundem quoque finem decoctum Traumaticum ad tempus exhibitum, & ulceribus ſyphone injectum fuit: ſed fruſtrà laboravimus. Paulatim enim materia deorſum versùs coxam delapſa eſt. Quapropter cum multa variaque medicamenta, tam interna quam externa, etiam ſudorifera ſine fructu ſumpſiſſet; Tandemque Thermas Badenſes Helveticas inviſeret, iterùm collecta fuit materia, ideoque verſus muſculi latiſſimi medium, & ferè eo in loco, ubi Veſalius ipſum tabulâ decimâ X. notavit. Badenæ, præſente, Dn. Doctore Scharandæo aperta fuit vomica; ex qua rursùm pus copiosè effluxit. Manſit aliquamdiu in thermis, deinde domum rediit, ubi nunc utcunque commodè vivit: ulcera tamen etiamnum aperta ſunt, ex quibus quotidiè pus exſtillat, non tamen uſque adeò copiosè, urinas quoque adhuc purulentas quotidie reddit. *Guilielm. Fabricius Hildanus.*

Abſceſſus graviſſimus ani ex inepta venæ-ſectione.

Amicus quidam meus 50. circiter annorum ætatis Reverendus Dn. Nicolaus Henrzius in Bernenſi ſchola linguæ Græcæ Profeſſor, quendam ex primariis Barbitonſoribus noſtris, venæ ſecandæ causâ accerſiri jubet. Is ut noſtrorum hominum mos eſt atque conſuetudo, præclarum facinus ſe facturum putans, ſi larga fieret ſanguinis extractio duas eadem hora (qui modus ſecandi venas noſtris uſitatus eſt) aut potius eodem momento venas incidit, primam videlicet in brachio dextro, alteram in manu ſiniſtra. Quid fit? vix tribus à venæ ſectione horis elapſis maxima ſanguinis & humorum ſequuta agitatione, versùs podicem delapſus eſt humor peccans, ita ut ſibi videretur ſanguinem omnem per ſeceſſum evacuatum iri, & veluti cum impetu effluxurum. Agitatus enim ſanguis in vena cava, imò & in ipſo hepate & vena portæ: commotus item humor melancholicus facilè ad podicem decubuit facile, inquam, id fieri potuit, cùm corpus pravis humoribus & præcipuè atrabilario (qui propter ſui gravitatem, mediantibus venis hæmorrhoidalibus, haud difficulter ad podicem deſcendebat) refertum, nec ante venæ ſectionem purgatum eſſet. Tribus itaque horis ut dixi, a venæ ſectione, exorto dolore & inflammatione, ſubſequens nox gravis ipſi fuit altera die, cum deambulatione tempus fallere vellet, adauctus eſt affectus, & in abſceſſum durum, renitentem, ac doloroſum degeneravit, febris quoque ſupervenit, vigiliæ item & inquietudines adauctæ fuere: ſicque in textum diem doloribus acerbiſſimis, cum alvi conſtipatione divexatus fuit. Barbitonſor interim univerſalia negligit, & nihil præter emplaſtrum ſuum incognitum, ut vocant, applicat. Ego quinta maii, veſpera acceſſimus ſui, hominemque in maximis anguſtiis inveni. Statim ſuppoſitoriis alvum ſubduxi. Debebat id clyſtere fieri, verum illud, etiam docti ferè omnes, non minùs ac plebei homines, veluti crudele & immane remedium non tantùm reſpuunt, verùm etiam ſi penes ipſos eſſet, libenter ad inferos detruderent. Circa nonam noctis potiunculam anodynam & cordialem ex confectione alkermes, extracto anodyno, aqua cinnamomi & borraginis conflatam propinavi, & cataplaſma anodynum ſimul & ſuppurans applicui. Utcumque quievit hac nocte, altera die cataplaſma iterùm bis applicuimus, & poſt cœnam præſcriptam potiunculam exhibuimus. Septima die maturatus à cataplaſmate abſceſſus, circa exortum ſolis ruptus eſt, ex quo ſeroſa, fæculenta & livida materia effluxit, quæ adeò erat fœtida, ut conclave totum putrilaginoſo & verè cadaveroſo odore, & fœtore adimpleret, ita ut non ſolùm faſcias & induſia, ſed & linteamina & culcitras mutare, aëremque ſuffumigiis tota die corrigere neceſſe fuerit.

Abſceſſus autem qui in nate ſiniſtra in ipſis clunibus propè podicem erat, duobus in locis ruptus eſt: immiſſo in utrumque ulcus ſtylo exploratorio, compertum eſt, horum alterum, quod ſuperius, ſinu quinque tranſverſorum digitorum longo profunditate ad latus vergere: utrumque imprimis profundius illud ferè abſque ſenſu doloris ſtylum tam profundè admittebat, tam magna & ingens fuerat putredo. Ab initio digeſtivo & cataplaſmate prædicto per dies aliquot, deinde mundificativis & potione traumaticâ uſi fuimus. Convaluit tandem & hucuſque quàm optimè ſe habet. *Idem.*

Abſceſſus in ſiniſtro hypochondrio cum inteſtini eroſione.

Nicod. Eſtopey, paganus de Trey, quinquagenarius & homo robuſtiſſimus, acutiſſimo dolore colico, maximè ſub coſtis mendoſis lateris ſiniſtri, & ventris conſtipatione correptus eſt; cum autem nulla adhibuiſſet idonea remedia, & excrementa ſupra modum indurata per anguſtiam (quam Caſparus Bauhinus Anatomicus & Botanicus inſignis, in colo inteſtino primus obſervavit) permeare non

poſ

poſſent inteſtinum verò in ea parte excrementorum & flatuum copia turgeret exacerbatus eſt dolor & cruciatus. Inde febris vehemens & continua, item vomitus, ſyncopæ frequentes, delitia, aliaque graviora ſymptomata ſequuta ſunt, ita ut præſens vitæ periculum immineret: accenſa in colo inflammatio degeneravit in abſceſſum, unde ſimul & excrementa, & lumbrici aliquot manarunt. Ego advocatus ægrum in extremis invenio langoribus. Nam præter ſymptomata ſuperiora, ipſa quoque excrementa toto bimeſtri per ulcus emanarant. Remediis tamen cum interiùs, tum exteriùs adhibitis, dolor, febris, aliaque ſymptomata ſenſim remiſerunt: ita ut trimeſtri ſpatio, Deo gratia, priſtinæ ſanitati, nulla relicta fiſtulâ, reſtitutus fuerit. *Idem.*

Abſceſſus ſub muſculo pſoa.

Chirurgus quidam ad honeſtam matronam acceſſitus, eam invenit decumbentem cum acutiſſimis doloribus circa lumbos, febre, lypothymia, & urinæ difficultate. Is cùm ex doloris ſpecie, aliiſque indiciis cognoviſſet, apoſtema eſſe internum (exteriùs enim nihil apparebat nec tactu quicquam apprehendi poterat) nimirùm ſub pſoa muſculo, qui Veſalio femur moventium ſextus, & ſeptima muſculorum tabula t. octava vero o notatus eſt, vitæ periculum prædixit: niſi forte aperto latere illo, contentus humor efflueret, annuentibus amicis, ipſe ad ſpinæ dorſi latus, cutim & muſculos exteriores ad pſoam uſque incidit novacula. Effluxit copioſus humor purulentus & fœtidus. Ab eo tempore mitigata ſunt ſymptomata omnia & ipſa brevi reſtituta, vixit & valuit multos annos.

Ulcus ad menſes aliquot turundis, cùm ex radicibus gentianæ, tum ex ſpongiis præparatis factis, & medicamentis mundificantibus & abſtergentibus illinitis, apertum retinuit. Poſtea ſarcoticis carne implevit. Ab injectionibus tamen, quæ ſyphone fiunt, planè abſtinuit. Quod etiam in omnibus aliis vulneribus & ulceribus, ſive ea in pectore, ſive in interiore ventre fuerint, obſervandum: faci limè enim pars aliqua injectionis in vacuum pectoris aut ventris delaberetur, ibique non leviora ſymptomata, magno cum periculo ægrotantis, excitari poſſent. *Idem.*

Apud eundem alia legitur hiſtoria ſimilis operationis in eodem caſu peractæ à peritiſſimo D. Griffonio, Chirurgo Genevenſi celeberrimo, Autoris Præceptore.

Abſceſſus in ſpina dorſi.

Cuidam apoſtema ingens in ſpina dorſi obortum Barbitonſor ſcalpello id aperuit ſuprà affectam partem, quæ niſi compreſſa nihil liquoris emittebat; hinc ſtagnans materia oſſa corrodendo fiſtulam excitavit: Doctor *Foſſius* cauterium potentiale affecto loco imponi jubet, apparuerunt poſt eſcharam oſſa nigra, quibus abraſis, & nitori reſtitutis, vulnus curabatur ſarcoticis & emplaſticis: reſiduum adhuc erat punctulum, aciculæ caput vix ſuperans, ex quo ſanguis liberaliùs fluxit, nec ante ſextum diem ſiſti potuit, tumque inductâ cute convaluit æger. *Bartholinus.*

Quinque abſceſſus mihi videre contigit dorſum occupantes juxta ejus ſpinam, qui ex materia frigida ſenſim collecta geniti fuerant, ſine dolore aut inflammatione, & partis colore nullo modo mutato: molles erant tumores, œdematis ſimiles, pugni magnitudinem ferè adæquantes, ex iis tamen apertis pus laudabile effluebat. Tres priores lethales fuere, intra trium aut quatuor menſium decurſum, cum ulcus ex abſceſſu aperto relictum ſinuoſum admodùm evaſerit, ex eoque continuo magna puris copia effluxerit, unde corpus univerſum exhauſtum, & in atrophiam converſum eſt, licet multis remediis ulcerum curatio fuerit tentata. Quartus curatus fuit inciſionibus magnis in dorſo factis, quibus ſinus omnes detecti ſunt, mox fotibus ex aqua catapultarum, aliiſque topicis, ulcera ſanata ſunt. Interim tamen cauſæ antecedenti providebatur, frequenti evacuatione, & uſu decocti ſudoriferi. Quintus denique curatus eſt ſine inciſione, ſed magna apertione factâ per cauterium potentiale, mox deterſione ulceris per injectiones ex decocto catapultarum, & fotu ex eodem, ac denique valida compreſſione partis cum faſciis & ſpleniis, & valdè adſtringentium emplaſtrorum continuâ admotione in amoitu ulceris. Interim verò cauſæ antecedenti providebatur remediis prædictis. *Riverius.*

Ingens femoris abſceſſus in Virgine è quo ter erupit menſtruus fluxus.

Nobiliſſima Virgo annos circiter 19. nata, ſuppreſſo menſtruo fluxu per aliquot menſes, febre lenta laboravit, cui ſucceſſit tumor eryſipelatodes circa genu, qui remediis ordinariis quadantenus cedere viſus in abſceſſum poſtea totum prope femur occupans degeneravit. Abſceſſus ille contumax admodum ad ſuppurationem ægrè deductus, prominentiam tandem in parte femoris domeſtica oſtendens, apertionem indicavit; quæ ope lapidis cauſtici & ſcalpelli peracta eſt. Evacuata hac ratione puris ingenti copia, medicamenta detergentia, vulneraria & balſamica, quæque ſuo tempore adhibita fuerunt; cujuſmodi ſunt decocta herbarum traumaticarum, radic. ariſtolochiæ, gentianæ &c. tincturæ ex myrrha, aloë & cæteris id genus, ut & ex balſamo Peruviano, nec non Judaico cum ſpiritu vini extractæ, balſama ſulphuris variæ compoſitionis, fixa & volatilia. Vulnus interea apertum eſt inductis turundis ex linamento, item ex radice gentianæ, atque ſpongia præparata, injectiones perpetuò celebratæ ex tincturis & decoctis mox memoratis; revocata & in uſum per intervalla aqua phagedænica, faſciationibus aptis interim non neglectis, quibus pus ad abſceſſus orificium promoveretur ſicque exitui parabilius foret. Non omittebantur præterea interna remedia, purgantia nempe, vulneraria, decocta ex radice chinæ, juſcula viperina &c. Quindecim circiter poſt diebus novus tumor in poplitis medio apparuit, qui & apertus communicationem cum ſuperioris vulneris oſculo habere viſus eſt; quæ tamen interrupta fuit, tum propter materiæ viſciditatem, tum propter partium tendinoſarum dilatationem majorem non ferentium ſenſum exquiſitiſſimum. Cæterum cùm evacuari, aut omnino detergi per longum tempus non poſſet ulcus, q in novæ ſubinde pelliculæ concretioneſque membranaceæ adnaſcerentur, novæque materiæ purulentæ ſalſæ & viſcidiſſimæ proventus in dies accederet, imò ſanguinis impetus tempore fluxus menſtrui illuc tanta vi ageret,

ut ter inde periodicè effluxerit in larga quantitate, medicamenta etiam maxime appropriata fruſtra propemodum adhiberi videbantur. Conſultatione cum inſtituta exiſtimatum, ulcus hoc cachoëthes curationem vix admiſſurum niſi ferro & igne id obtineri poſſet. Et primò quidem cùm ageretur de ulcere cavernoſo cujus cavitas novem aut decem pollices, ſecundùm femoris longitudinem extendebatur, inciſio videbatur per ſe indicari, verùm vaſorum majorum propinquitas non parum obſtabat, & a tam longa inciſione per interjectas craſſiores carnes non immeritò abhorrebat Nobiliſſima Virgo. Itaque tutius videbatur ulcus in ipſo fundo per pluries admotos lapides cauſticos reſecare, ut ope communicationis illius faciliùs detergi poſſet, & ignis pro partis corroboratione ſobriè amoveri. Ulcus poplitis quod attinebat cenſebatur illud, curato prædicto, ſponte conſolidatum iri. At verò ſine ferro aut igne cura, Deo benedicente, perfecta fuit, injecto ſcilicet ſæpius balſamo ſulphuris eſſentiali & volatili, curioſo artificio à me parato, ſpirituique vini maritato, unde quicquid calloſum in ulcere fuit reſolvebatur, concretioneſque membranaceæ, profundius innatæ atterebantur & ſeparabantur, ita ut beneficio largiorum injectionum vulnerariarum ſenſim educerentur, novuſque proventus inhiberetur, tum per memorata remedia, tum etiam per turundas e linteis emplaſtro maximè detergente & vulnerario imbutis, confectas, in ulceris profundum cum unguento appropriato liquidiori & excalfacto, immiſſas.

Abſceſſus miræ ſtructuræ.

Anna Gerhardi, ancilla hilaris animo, agilis corpore, ex conſilio Ampliſſimi *Dn. Conſulis Nicol. Tulpii* ædes noſtras accedit; humero ſiniſtro inhærebat abſceſſus inſignis, rotandus, quem ſteatoma vocaverunt alii. Ad ejus ablationem admiſſi, primò omnium *Cauterium potentiale* ex calce viva cum ſmegmate paratum elatiori ejus parti (à ferro enim abhorrebat) applicuimus, die ſequenti loco cauteriſato *ſectionem* levem inſtituimus, primò rectam, hinc tranſverſam, & occurrit nobis corpus aliquod candidum, hoc diſſecto ſimile aliud ſe obtulit, quod, æquè, ac alia, diſſecare neceſſarium duximus, & ſic totum abſceſſum auferendum eſſe conſtitit, quod etiam brevi, vaſis ſanguineis laceratis, per ſectum, ad hæmorrhagiam, lintea combuſta, *Boviſt*, ſimiliaque applicabamus. Abſceſſus exſtirpatus, tabulæ impoſitus, curioſam nobis, aliiſque miram exhibuit ſtructuram; ex viginti enim & pluribus, albicantibus corpuſculis rotundis, ſibi invicem impoſitis, compoſitum eum invenimus, quævis harum lamellarum materiam continebat albam, glutinoſam. Sanguinis fluxu ſedato, ad mali omnimodam eradicationem *mercurium præcipitatum rubrum* applicuimus, hinc mundificantia uſurpare neceſſarium, conſolidantia denique & cicatriſantia. *Job. à Meekren.*

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Abſceſſus inteſtinorum.

Inter affectus inteſtinorum eſt phlegmone ſeu inflammatio eamque excipiens abſceſſus, ejus exempla ſi morbo denatorum cadavera ſæpius aperire liceret, non ita forſan rara forent. Quid nobis in duobus ejuſmodi caſibus videre contigerit hic referre non gravabimur, idque ea potiſſimùm ratione quod hæc non ita frequenter apud Practicos occurrant. Lectiſſimus Adoleſcens quidam annos præter propter 22. natus, diarrhæa febri continuæ junctâ, per integrum menſem vexatus fuerat. Uſu tamen medicamentorum methodicè exhibitorum meliùs habere cæpit; uſque adeò, ut recuperatis maxima ex parte viribus, & appetitu, rus, commutandi aëris causâ, petierit, ibique per quatuor aut quinque ſeptimanas ſatis, ut videbatur, ſanus, manſerit. At in urbem poſtmodùm rediens de ſtomachi dolore, & reſpirandi difficultate queritur. Faciei color herbaceus erat. Dolor & tenſio hypochondrii dextri, uſque ad cartilaginem xiphoidem urgebat. Tuſſis ſicca & ſonora. Febris à tertia die intenſiſſima, pulſus parvus, ſed creberrimus nauſea, ſitis; Decubitus in latus dextrum perpetuus. Mox dolor ad latus ſiniſtrum vergit, & ad claviculam uſque aſcendit. Deſidendi cupido frequens, biliosa ſed pauca dejectio. Aſſumpta interdum vomit. Urinæ tat multæ, rubræ & craſſæ. Circa ſeptimam reſpirandi difficultas aucta, nulla ampliùs tamen tuſſis. Frigus extremorum, ſudor putidus, pulſus formicans, extra lectum pedes habet pendulos. Nonâ pulſus perquam exiguus, imò ſyncope ingruit, mortem præ foribus jurares. Decimâ pulſus ferè nullus, crura & femora tument, per intervalla vomitutit, ſubinde cibum petit, avideque juſculum bibit. Oris fœtor deprehenditur. Undecima primùm delirat. Admodum irrequietus eſt, nec in lecto ullatenùs contineri poteſt. Duodecimâ delirium intenditur. Cibum & potum omninò reſpuit: frigus extremorum maximum, per totam noctem pileum detrahit, & abjicit, mirumque in modum contorquetur & jactatur. Decimâ tertiâ pulſus, ut videtur, nullus: Alvus bilioſis & purulentis copiosè ſolvitur, lecto reponitur. Decima quartâ, oculi extra orbitam eminentes opaci & ſplendore vitali deſtituti apparent, facies Hyppocratica, ſpiritum laborioſe ducit, ſudorem croceum ſudat. Tandemque longiorem cum fato luctam ſuſtinere impar cedere cogitur. Die 20. Julii 1683. cadaver aperimus. Maxima puris copia in ima abdominis cavitate collecta reperitur. Totus penè inteſtinorum, tum tenuium tum craſſorum, tractus inflammationis notas habebat: Sed colon potiſſimùm lividum & nigrum erat: dumque in eo locum abſceſsûs quærimus, pars hepati ſeu ventriculo ſubſtrata, chartæ madidæ inſtar, laceratur, & inde multum pus, fæcibus commixtum erumpit omnia alia viſcera curiosè luſtrare, præ ſummo fœtore, non potuimus. Ea tamen & potiſſimùm hepar, quod nobis phlegmonem pati primis morbi diebus viſum erat, non ita malè ſe habere obiter notavimus.

Hiſtoriam priori affinem nobis ſuppeditavit Juvenis quidam annos 32. natus. Is à pluribus annis colicum dolorem ſubinde patiebatur. A quatuor verò ante obitum menſibus, tormina & cruciatus in dies augebantur: alvus adſtricta, ut plurimum, erat: quod ſi interdum ſolveretur, liquida tantùm eaque pauca excernebat. Quatuor autem ante ſupremum, diebus, venter multùm intumeſcebat excrementa alvi ne validiſſimi cly-

ſteres educebant. Supprimebatur & urina. Aſſumptos cibos ſtatim vomebat, ipſaſque demùm alvi fæces, anxietas erat ſumma, extrema frigebant. Pulſus ut in ægro priori formicans, imò nullus. Cadavere die 15. Septembris anni 1683. aperto, peritonæi facies interna nigra admodum pluribus in locis apparebat. Omnia inteſtina ſubrubra, livida, nigra; ſed colon inprimis affectum videbatur, ex eo enim lacerato, foramine pugnum facilè admittente, pus copioſum in infima abdominis parte, pelvim vocant, eruperat. Sed, quod notatu digniſſimum, ejuſdem inteſtini portionem, duabus præter propter à Recto Spithamis diſtantem, octo uncias longam, nigerrimam, ponderoſam, inteſtini portionem proximam, non quidem ſuperiorem, ſed inferiorem, quatuor digitos ſubeuntem reperimus. Diſſecti inteſtini paries pollicem craſſitie æquabat, & materia neſcio qua ſubalbida, inter glandularem & adipoſam ambigente, qualis fere eſt ſteatomatum, infarciebatur, adeò ut, quæ digiti minimi apici admittendo ſufficeret, cavitas vix ſupereſſet. Hinc ſanè ſymptomatum omnium quæ miſerum malè habuerant rationem facili negotio reddidimus; ſimul & inverſionis inteſtini, præ pondere, in proximam cavitatem deſcendentis, rarum exemplum, & à nullo forſitan è Practicis qui hactenùs ſcripſerunt obſervatum, notavimus. Nec nobis temperare potuimus, quin Medicorum ſortem (qui affectus quoſdam quorum cauſæ ita occultæ ſunt, ut eas ne ſuſpicari quidem poſſint, curare poſſe, & debere vulgò creduntur) doleremus. *Autores Bibliothecæ Anatomicæ.*

Abſceſſus in inguine ex ictu ſclopeti unde pus per urinam globulique plures plumbei minores ſunt ejecti.

Juvenis quidam viginti circiter annos natus, dum in venatione verſaretur, proprium ſclopetum imprudens in ſe ipſum explodebat, unde pluribus globulis plumbeis minoribus pars femoris inguini immediatè ſubjecta duriùs impetebatur. Cura Chirurgo quamvis perito commiſſa, non ita abſolvebatur, quin præter globulos memoratos in profundo ulcere, eoque fiſtuloſo, relicto, reſtitaret tumorum frequentium fomes; ſubinde enim tumor ingens in tota ſuperiore femoris parte, regioneque oſſis innominati cum febri intenſa exoriebatur, qui, nunc hic, nunc illic abſcedens, miſerum crudeliter vexabat; non ita facilè erat pro palliando morbo cannulam in abſceſſus fundum immittere, ut pus inde quaſi continuò tranſudans moram non traheret tot tragædiis ſuſcitandis aptam, illud enim in oſſis iſchii intimiore concavitate cum grandi carie poſitum erat, quò non ita tutum, imò impoſſibile per inferiora pervenire; interim pro morbi neceſſitate ſumto conſilio, cannulam plures pollices longam per ſuperiora intruſimus, ut ſic materiæ oſtio quocumque demum aperto ſervato, illa quadantenus evacuaretur, injectioneſque ex vulnerariis, admiſto balſamo ſulphuris ſæpius repeterentur, & ulcus mundum quantum poſſibile foret ſervaretur; ſic per quinque circiter annos à doloribus prope immunis vivebat, donec tot cautionum pertæſus, ſeu potius ſe omnino reſtitutum credens, omnia abjiceret. Non longe autem pœnam peccati tulit, nam aggeſta ſanies non tantùm cuniculos per totam femoris longitudinem egit, ſed etiam in clunes uſque promota, horrendum tumorem efformavit cum febre intenſiori. Dum hiſce oppugnandis gnaviter incumberemus, putique contento exitum ex parte pararemus, vidimus cum ſtupore poſt aliquot dies illius plures libras per vias urinarias emanantes, imò globulos plumbeos per eaſdem rejectos; non dimittebat interim febris ut nec alia ſymptomata quibus tandem oppreſſus vir pius vitam cum morte commutavit, cadaveriſque uſuram nobis dedit. Reſerato itaque Abdomine, & explicata tota parte ulcerata, conſpeximus cariem non modo ab oſſis iſchii marginibus ad intimiores coxendicis concavitates ſerpſiſſe, indeque prædicti oſſis ſubſtantiam ad caput oſſis femoris penetrans, in illius itidem mediam deſcendiſſe partem. Obſervavimus præterea ſaccum pus in inguine complectentem in plures cellulas diſtinctum membranaceum & fiſtuloſum quid de ſe produxiſſe, quod in ipſum veſicæ cavum abiret, illucque non tantum ſaniem prius à nobis in urinis viſam, ſed etiam globulos plumbeos cum eadem rejectos, deponeret, ſic itaque mirari deſiimus quibus demum viis provida natura materias circuitibus aliis peragendis tam inhabiles exoneraſſet. Pars eorundem globulorum oſſis coxendicis cavo vel impacta vel proximior, nobis cum puris viſcidiſſimi reliquiis etiam occurrebat. Alia quod attinet imi ventris viſcera intacta vidimus.

Abſceſſus in Inguine cum eroſione inteſtini, puriſque ac excrementorum fœtidiſſimorum rejectione.

Mulier quinquagenariâ major, variis doloribus diu vexata, ac præcipuè rheumatiſmo, ſeu arthritide quadam vaga, à ſero acri omnes corporis partes nerveas & tendineas, perluente, orta, in inteſtinorum tandem affectum vehementiorem incidit, protuberarunt ſcilicet illa in inguine ad ovi columbini magnitudinem ſub herniæ incompletæ forma cum tanto cruciatu, vomituque tam horrendo, ut de ea cùm brevi actum iri arbitrarer, ipſam aliquo modo prognoſtico ſuo relinquerem, verùm poſt dies aliquot revocatus, reperio pulſum formicantem vomituſque perpetuos, cum tanto interaneorum ardore, ut ſe damnatorum pœnis affligi miſera delirans crederet, ac præ ſiti inextinguibili aquam ſibi continuò ingurgitari inter ipſos vomitus expeteret, ſed quod maximè ad rem noſtram facit, vidi herniam prius à me adnotatam in abſceſſum degeneraſſe, ex eoque aperto ſaniem cum excrementis alvinis fœtidiſſimis effluere. In caſu prorſus deſperato quædam revera tentata ſunt, ut affinibus ſatisfieret, dolorque aliquatenus leniretur, at omnia in caſſum adhibita, ſiquidem poſtquam per viginti quatuor horas duro agone conflictata fuiſſet è vivis exceſſit. Aperto abdomine vidimus inteſtinum ileum in ſui propè medio perforatum, ſaburram inteſtinalem magna vi per foramen in abſceſſu enatum eructaſſe, magnaque ſui parte gangræna affectum. Cætera curioſius luſtrare prohibuit fœtor omni alio major.

Abſceſſus Meſenterii Hydropem Aſcitem mentiens.

Nobilis mulier 20. circiter annos nata languore totiuſque corporis ingraveſcentia per aliquot menſes fatigata, remedia varia adhibuit aperientia & corroborantia, chalybeata ſc. purgantibus levioribus admiſta, tartari præparationes, ſalia volatilia &c. quibus cùm non ex voto profligaretur morbus, ſe reſt tuendam commiſit empirico ignaro, a quo cùm pilulas accepiſſet è ricini indici deſiccato fructu paratas, âliaque id genus, ſatis quidem pro tempore hilaris & ſana videbatur, dum interim ſenſim accreſceret tumor in ipſius imo ventre, qui remediis cedere neſcius, poſt annum præterquam quòd ingens viſus eſt, dolores etiam atroces cum febre acuta &c. peperit; quibus ſymptomatibus eliminandis plura conſumſimus, nec ſine omni fructu; nam ſic abiit febris, & dolor cum abdominis tenſione inflammatoria, relicto ſolo tumore magno, ſed indolente; cui rurſus diſſolvendo atque diſcutiendo præſidia apta appoſuimus, aquas ſcilicet minerales, præparationeſque artificiales tam vegetabilium quam mineralium &c. ſed in caſſum prope omnia nam augebatur continuò tumor, venterque totus in grandiorem elevabatur molem, donec poſt novem circiter menſes à mox memorato inſultu febrili, recruduerit hoc ſymptoma cum doloribus, ægramque lecto præ debilitate affixerit: tum brevi tumor ex abdomine in femora & tibias provectus eſt, variaſque excoriationes in partibus affectis peperit. Sollicitante ægra, quæ præ pondere corpus amplius movere non quibat, & lacerationem in imi ventris viſceribus perſentiebat, acum tubulatam in ipſius cavitatem immiſimus, ſicque puris fœtidiſſimi per decem dies continuos libras circiter 30. eduximus, magno ægræ noſtræ ſolatio, quæ placidè tandem & piè decima tertia poſt perforationem die obiit. Tum aperto abdomine, effluxerunt quadraginta ad minimum puris putidiſſimi & viſcidi libræ, cui innatantia inteſtina gangrænoſum quid in ſui exteriore membrana redolebant: teſticulus dexter ſeu ovarium dextrum per compreſſionem tumoris mox deſcribendi, ita flaccidum factum erat, ut curioſo examine ad eum inveniendum opus fuerit. At, quod notatu digniſſimum, tumorem monſtroſum advertimus in meſocolo a latere illius inteſtini coli partis qua in rectum abit, enatum, ejus baſis diametrum habebat trium circiter pollicum, ſeque ſub inteſtinis extendebat ad latus dextrum, ubi caput efformabat diametrum habens pedis integri longitudinem æquantem, illinc ad ſuperiora reflexus peritonæo adhærebat, adhæſionemque eandem ad latus uſque ſiniſtrum quò uſque pergebat, originem ſuam quaſi repetiturus, ſervans, ſuper inteſtina craſſa recumbebat, eaque ſic abſolutè propè circumcingebat, dum interim tenuia cum ventriculo ſurſum adacta liberiora erant. Tumor hic glanduloſus erat, membranaceus, & per totam ſui longitudinem in cellulas variæ magnitudinis & figuræ excavatus, quarum cellularum plures inter ſe invicem communicabant, complectebanturque variæ indolis materias, aquoſas ſc. mucilaginoſas, pultaceas, & propè ſebaceas, omnes in genere fœtoris acutiſſimi. Ponderis erat tumor hic cum materiis contentis triginta quinque circiter librarum. Cætera ſana reperta ſunt.

ACHORES SAHAFATI.

Vide

CRUSTA LACTEA.

ACROCHORDON.

Eſt verruca ſubcutanea durior & aſperior, calloſa, atque plerumque teres, cuti concolor, in baſi tenuis, ſummitatis verò latioris, fabæ magnitudinem rarò excedens, juniores maximè infeſtans. Sic dicta, quòd in imo adeò anguſta ſit, ut pendere videatur. Super hoc vid. VERRUCA.

ADIAPNEUSTIA

idem quod

PERSPIRATIO IMPEDITA.

ÆGILOPS, ANCHILOPS, ET Fiſtula Lachrymalis.

Hi omnes affectus in eadem ſunt poſiti parte, ſcilicet inter nares & majorem oculi canthum ſeu angulum, in eo autem differunt quod *Anchilops* ſit abſceſſus ocularis ſeu tumor in parte memorata poſitus, humore viſcido, qualis in ſteatomate, atheromate, aut meliceride, videtur, plenus, cyſti aliquando concluſus, incrementa ſenſim & ſine dolore ut plurimum ſumens, donec ad ſuppurationem perveniat, quo tempore *Ægilops* dicitur; qui rurſus ſi abeat in ulcus calloſum parvum & profundum, ſuper glandula lachrymali poſitum, cum, vel ſine ejuſdem abſumtione, ut & cum, vel ſine partis oſſis naſi proximiori carie, *Fiſtula Lachrymalis* vocatur. Inter ſe verò rurſus differunt fiſtulæ lachrymales ut & ulcera ægilopem conficientia, quòd aliæ extra oculum, & in ſpatio inter angulum ipſius majorem & naſum poſito, aliæ verò intra ipſum angulum aperiantur, & rurſus quòd aliæ ſaniem ſeroſam ſubflavam, aliæ albidam & viſcidam, continuò, vel per intervalla tantùm eructent, aliæ præterea oculum in atrophiam deducant, aliæ minimè, aliæ os naſi tanta afficiant carie ut ad narium interiora perforatum halitus fœtorem pariat, aliæ illud intactum relinquant aut ſuperficialiter tantùm corrodant, aliæ ſint mites & curabiles, aliæ cancroſæ quas noli tangere.

Cauſa in genere eſt circulatio humorum læſa, ſeu eorundem à vicinis glandulis eruptio; unde ſtagnando viſciditatem acquirunt, cyſtimque brevi ſibi efformant, donec acrimonia, per ſalium contentorum exaltationem, contracta, carcerem ſuum abrumpant, & ſæpe, præterquam quòd integumenta ſua perforant, ſubjectam glandulam abſumant, ipſumque os corrumpant. Hiſce ſæpe occaſionem præbebit, vel ictus, vel faciei eryſipelas, vel variolæ &c.

Signa ut & *pars affecta* ex ſuprà dictis ſatis patent, *Prognoſin* verò quod attinet non dubium eſt quin curatu difficiles ſint hi morbi, ac præcipuè lachrymalis fiſtula, propter oculi partis nobiliſſimæ viciniam, illudque eò magis ſi intra ipſum oculi angulum aperiatur, maximè verò ſi glandula lachrymalis abſumta ſit, aut os naſi carie

perforatum. Si autem ulcus fuerit cancroſum nulla cura tentanda eſt.

Cura Anchilopis generalibus præmiſſis, per adſtringentia, deſiccantia primò tentari debet, aquam v. g. regin. Hungar. fumum ſuccini &c. unguentum ex myrrha, aloë, croco cum melle, ſpir. florum ſambuci, eſſentiam gummi carannæ &c. Quòd ſi tumor minimè diſcutiatur & ad ſuppurationem tendat, utere emplaſtro de ammoniaco, item cataplaſmate ex mica panis, lacte & croco, aliiſque id genus; promota maturatione, unguentum baſilicum impone, poſteaque vel cauterio potentiali præmiſſo, vel ſine eo, ſcalpello tumorem aperi, ne ſc. pus, mora diuturniori, vel intra ipſum oculi angulum viam ſibi faciat, vel os naſi, aut glandulam lachrymalem afficiat, tumore aperto pro mundificatione immittendum præcipitatum album probe lotum, vel per ſe, vel in ſatis larga doſi unguento nicotianæ admiſſum, ſuperimpoſito emplaſtro ex diachylo cum gummi & Stictico Crollii. Tandemque ſolo emplaſtro ſtictico pauco balſamo judaico, aut etiam peruviano imbuto, quibus ſcil. cicatricis præcavetur difformitas, ut & ipſo præcipitato albo bene loto ad ultimam uſque cicatriſationem admoto.

Si in fiſtulam lachrymalem abierit ulcus, cura perficietur vel medicamentis tantùm, vel etiam ferro & igne. Primam curationem quod ſpectat, expurgato corpore, ſanguineque ex brachio miſſo, imò ſi neceſſarium videatur admotis cucurbitulis, & veſicatoriis, atque etiam ſetaceo; aut fonticulo in cervice, vel inter duas homoplatas inuſto, dilatabitur orificium fiſtulæ ad fundum uſque adhibita ſpongia præparata, aut radice gentianæ, ſi verò intra oculi angulum aperiatur fiſtula, tum neceſſarium erit inter oculi angulum majorem & naſum, vel inferiùs ſc. in parte decliviori ubi materia protuberabit cauterio potentiali melioris notæ, & caute admoto ne ſc. eſchara in angulum uſque ſerpat, ipſiuſque ligamentum erodat, ipſam rurſus aperire, ſcalpello præterea per eſcharam in fiſtulæ cavum immiſſo pro maturanda cura, poſtea unguento apoſtolorum ad mundificationem adhibito, oſſi carioſo vel euphorbium pulveratum inſpergetur, vel butyri antimonii particula ex ſpecillo admovebitur addito deſuper pro implendo foramine, bombace. Curato oſſe in cæteris agendum ut ſupra in ægilope. Secundam curationem quod attinet præmiſſis univerſalibus &c. dilatato ulcere ad os uſque, vel itidem ſi foramen extus non videatur, eo ut dictum cauterio potentiali, vel quod multo ſatiùs eſt ferro confecto, atque ad os uſque ſpongia &c. dilatato, cannula ad formam infundibuli conſtructa in ejus fundum immittetur, ſpecillumque per eam adigetur, ut conſtet an ne pars oſſis denudata ſic attingatur, tum linamentis per eandem cannulam pro partis deſiccatione inductis, cauterium aptum excalfiat donec bene ignitum fuerit, quo tempore extracto linamento cannulam ad ſui uſque extremitatem opplente, cauterium intruſum parti oſſis ſuperiori quantum fieri poterit applicabitur, ut ſic cavitas quædam anguſtior ibi locata & humiditatem multam hiſce in caſibus ſufficiens, attingatur. Oſſe ſic cauteriſato pulveribus aptis ejus exfoliatio promovebitur, quo peracto ulcus ut prius dictum curabitur. In ipſa operatione videndum ut oculus muniatur defenſivo è linteo duplicato aquis refrigerantibus imbuto, parato. Quidam totam operationem igne perficiunt eo ſc. & aperiunt, & dilatant, & oſſis vitium corrigunt, ſed malè, quandoquidem in carnibus ſic excitatur magna eſchara, unde majoris oculi canthi ligamentum exſcindi poteſt, & diſſormitas excitatur.

Curationes & Obſervationes variorum Autorum.

Curationes.

In Ægilope: adhibe inprimis generalia, venæ-ſectionem, purgationem, cucurbitulas, & alias revulſiones, tum repellentia applica, deinde digerentia; quod ſi inflammatio ad ſuppurationem tendat, ea juvari debet cataplaſmate, ex farina tritici, lacte, ovi vitello & modico croco. Non eſt autem exſpectandum, donec diſruptio per ſe fiat: ſed ante completam maturationem ſcalpello vel cauterio aperiendus locus eſt, ne ex longa mora internæ hæ partes teneræ corrumpantur, quapropter ratione loci latum quoque foramen fieri debet, ut exitus puri detur, aperto tuberculo, imponatur penicilus melle roſaceo imbutus, vel ægyptiaco unguento, ſi ſordet ulcus. Eſt herba quædam veteribus dicta Ægylops, eſtque eadem atque avena; hujus farina cum plantag. aut parietaria, aut portulaca in modum cataplaſmatis appoſita, eſt ſpecificum ad ægilopem. Chalmeton inſignis Chirurgus hoc velut præſtantiſſimum commendat. ℞. ſq. vitæ vel vini opt. mell. roſat. colat. an. ℥j. myrrhæ ʒ ij. m. f. linimentum, quo manè & veſperi locus liniatur *Vopiſcus Fortunatus Plempius. Ophthalmogr. lib.* 5. *cap.* 17.

Ante omnia inſtituenda eſt optima victûs ratio. Secundò purgandum eſt corpus ſecundùm naturam prædominantis naturam. Tertiò, caput corroborandum, idq; medicamentis tam per os ſumptis, quàm exteriùs admotis. Convenit decoctum ligni guajaci, ſaſſaphras, radicum chinæ, & ſarſæparillæ, additâ betonicâ, ſalvia, Roſmarin, majorana & primula veris. Conveniunt quoq; conſerva betonicæ, roſmarini, ſalviæ, majoranæ primulæ veris pæoniæ, confectio alkermes, cortices citri, ſpecies Dianthos, Aromatici roſati, & hujuſmodi; capiti inſpergatur pulvis benzoini, ſtyracis calamitæ, maſticis, olibani, ſuccini albi, granorum Kermes, rad. irid. florentinæ, flor. betonicæ, roſmarini, majoranæ, & roſarum rubearum, ex quibus pileolus ſive cucupha parari quoque poterit. Quartò materia, quæ ad oculum fluit, ad alia loca trahenda eſt: in hunc finem cucurbitulæ, ſcapulis frequenter appoſitæ, conveniunt, uti quoque veſicatoria poſt aures: omnium verò præſtantiſſimum eſt ſetaceum, materiam enim ad oculos fluentem, potenter ad ſe trahit & evacuat, caput ab omnibus excrementitiis humoribus expurgat, & egregiè corroborat. Quid plura tanti eſt momenti, ut inveteratam fiſtulam lachrymalem, ſine hoc præſidio vix curari poſſe, in aliquibus obſervaverim: amovet etiam cauſam antecedentem mali. Exemplum ſingulare habes in cent. 4. obſervationum mearum obſerv. 19. exempl. 2. Quapropter ut curatio feliciter ſuccedere poſſit, admonendi ſunt parentes, ne præſtantiſſimum ac longè ſecuriſſimum hocce præſidium reſpuant. Prius itaque purgato corpore, applicandum eſt ſetaceum, nec quicquam circa fiſtulam tentandum, niſi ſetaceum priùs ad tempus aliquod fluxerit, materiamque ad fiſtulam decumbentem ad ſe traxerit. De hac methodo procedendi in graviſſimis

&

& inveteratis affectibus capitis, dummodò periculum non fuerit in mora, vide cent. 3. obſerv. 1.

Poſtea dilatanda eſt fiſtula, id ſi turundis ex radicibus gentianæ ſpongiis præparatis fieri poteſt, bene eſt, ſin minus, nonnihil de cauſtico meo applicare ſoleo: ſed vide ne in quantitate pecces. Quantitas autem grani milii ſolis ſufficiet. Diligenter quoque claudendus eſt oculus, ne forſan cauſticum liquefactum in oculum fluat. Sunt qui guttula una aut altera aquæ fortis, vel olei vitrioli, fiſtulam aperiunt, callumque & carnem ſuperfluam erodunt, ſed perperam, propter inſignem enim vim penetrandi, os, quod forſan adhuc ſanum atque integrum fuit, corrumpunt: quod de cauſtico noſtro minimè timendum eſt, cùm ſit materia craſſa & terreſtris, quæ vicinas partes incontaminatas relinquit: oleum verò vitrioli, & aqua fortis longè lateque ſe extendit. Aperta fiſtula, pulvis præcipitatus, quam diligentiſſimè præparatus, inſpergendus, aut filamentis imponendus eſt ulceri, quod emplaſtro ex ſolo gummi elemi, in alutam aut telam extenſo, obtegendum. Ego fortiori pulvere iſto non utor, ne os ſi forſan adhuc ſanum fuerit, a ſuo perioſtio detegatur. Sæpiſſime enim fiſtulas lachrymales, etiam inveteratas, ſanavi, in quibus caries in oſſe reperta non fuit. Quapropter feſtinandum non eſt, ſed ſenſim procedendum, inſperſo pulvere prædicto bis, vel ſemel in die, prout ulcus fuerit humidum: ut plurimùm tamen dum pulvere iſto utor, ſemel tantùm in die ulcus deligare ſoleo. Stylo ab initio cariem oſſis curioſè perquirere non eſt neceſſe: ſi enim os carioſum fuerit, pulvis iſte carnem, quia mollis & flaccida eſt, facilè abſumet, ſin ſanum fuerit os, ſanum illud relinquet pulvis, & ulcus non ſolùm mundificabit, ſed & ad cicatricem perducet. Habet enim diverſas haſce facultates pulvis iſte, uti ego primò in ægris excellentiſſimi Medico-Chirurgi Dom. Coſmæ Slotani. p. m. præceptoris mei fideliſſimi, & ab eo tempore in praxi mea obſervavi.

Si os carioſum inveneris, quantùm fieri poteſt, detergendum eſt, poſtea euphorbium in ſubtiliſſimum pulverem redactum copioſè inſperge: nihil enim præſtantius eſſe euphorbio, in oſſibus carioſis, imò & in fiſtula lachrymali, ſæpiſſimè ex me intellexiſti, habes quoque exemplum in quinta centuria obſervat. 22. Nec te deterreat ipſius acrimonia; euphorbium enim noſtrum adjacentem carnem non adurere, ut volunt plurimi, obſervavi, de quibus vide centuriam 2. obſerv. 62. centur. 5. obſerv. 22. Admonendus autem eſt pharmacopæus, ne pulverando euphorbium, piſtillum ut mos eſt oleo inungat: oleum enim vim euphorbii infringit, & oſſibus adverſiſſimum eſt. Ne autem acrimonia ſua nares feriat, guttula una aut altera ſpiritus vini affundenda eſt. Sunt qui cariem oſſis oleo vitrioli, ſulphuris, aut aquâ forti corrigere tentant, ſed malè: ad circumjacentes enim partes fluunt, & os ulteriùs corrumpunt: quapropter vide, atque etiam vide, mi Dom. Schobingere, ne hujuſmodi medicamentis utaris, imò ne quidem in oſſibus duris & ſolidis, uti ſunt tibiarum, multò minùs narium. Alii cariem oſſis fiſtulæ lachrymalis cauterio actuali corrigunt, quod non improbo, mihi tamen, laus ſit Deo, præcedens methodus cum euphorbio, ſemper tam faciliter ſucceſſit, ut cauterio actuali nunquam uſus fuerim. Interim tamen illud, ut dixi, non rejicio: quæ enim ferrum non ſanat, inſanabilia eſſe, Hippocrates pronunciavit.

Satis mundificato ulcere, & prædicto pulvere præcipitato ferè carne repleto, balſamum Tolutanum filamentis applicare poteris: Cicatricem enim planam & pulchram facit. Per totum autem tempus curationis, ſequens collyrium oculo bis aut ter in die inſtillandum, & linteum reduplicatum, & collyrio madefactum, applicare convenit, ſitque omnia faſcia diligenter ligata, ut oculi motus, quoad fieri poteſt, impediatur. Motus enim humores attrahit, & conſolidationem impedit, collyrium tale eſt ℞. aq. roſar. plantag. ana ℥ i ß. aq. euphraſiæ & valerian. ana ℥ j. ſem. cydoniorum contuſ. ℈ j. miſceantur maneantque in infuſione horas ſex, vel octo; colaturæ adde tuthiæ præparatæ, plumbi ſquammoſi diligenter præparati. Cornu cervi uſti, & præparati ana ʒ j. caphuræ ℈ j. miſceantur omnia diligenter in mortario, fiatque collyrium, quod tepidè applicetur. Hæc ſi diligenter adminiſtrata fuerint, ſpem habeo, Deum opt. max. omnibus abundè benedicturum, id ut faciat, ex corde opto. *Guilielm. Fabr. Hildan.*

Graviter errant qui exiſtimant perforationem hoc commodum præſtare ut materia per os effluat, licet hujus ope os perforatum citiùs abſcedat: obſervandum tamen, non eſſe perforandum os niſi præſente maximâ ipſius corruptione, quæ perveniat uſque ad cavitatem internam ipſius naſi: ſola ſiquidem ipſius ſuperficie corrupta, aut alterata, ſat fuerit partem læſam ſcalpro abraſorio abradere, dum pars cutis coaleſcat oſſi, quod tamen fieri non poteſt niſi ſanum fuerit. Ejus autem corrupti & ſcalpro exciſi hoc vobis fuerit indicium, cùm ſpatio x. aut ad ſummum xii. horarum caro illi accreverit, quod nonniſi facta abraſione contingit, coaleſcente fiſtula. Quòd ſi poſt abraſionem nulla caro ſubcreverit, os corruptum adhuc ſubeſſe pronunciandum, quod proinde denuò abradendum, quouſque hæc ſigna omninò non appareant. Qua ratione feliciter, ſemper, & tutò ſanavi fiſtulas lachrymales, non ſolùm puerorum ſed & adultorum. *Petrus de Marchettis obſ. 22.*

Obſervationes.

Superiori menſe Julio, Solodurum unà cum doctiſſimo viro Dom. Ludovico Scharandæo, ejus Reipubl. Doct. Medico celeberrimo, ad puerum tredecim circiter annorum ætatis, & ex nobili familia natum, *Hans Jacob Von Vevis* nomine, vocatus fui: Is ab annis quatuor fiſtulâ lachrymali ex ſiniſtra parte, quæ pro deplorata habebatur, laboravit; non enim os ſolummodò carioſum, verùm etiam glandula ita eroſa erat, ut quotieſcunque puer ploraret, lachrymæ per ipſam fiſtulam copioſè exſtillarent. Erat præterea puer adeò moroſus & impatiens, ut cauterium actuale, quod ſummum optimumque cenſetur eſſe remedium fiſtularum lachrymalium, nunquam ipſi applicare potuiſſemus; quapropter de aliis remediis nobis cogitandum fuit. Itaque inſtitutâ optimâ victûs ratione, corpus ſecundùm humoris prædominantis naturam & ægri tolerantiam expurgavimus, deinde ſetaceum nuchæ applicuimus: poſt dies aliquot optimè fluente ſetaceo, manum fiſtulæ adhibuimus hoc modo. Primò, quia anguſtiſſima, nonnihil de cauſtico meo, quod abſque dolore, uti tu ipſemet vidiſti, erodit applicuimus:

Poſt caſum eſcharæ, fiſtulam unguento eſcharotico, & ſpongiis præparatis, uſque ad ipſum os, dilatavimus. Tandem Euphorbium per ſe fiſtulæ inſperſimus, & quidem in copia: deinde emplaſtrum ex ſolo gummi elemi applicuimus. His ea quâ fieri potuit diligentia, per ſeptimanas aliquot adhibitis remediis, ſquamula oſſis ſeſe obtulit, quam Dn. Scharandæus me abſente, ipſemet extraxit, & poſtquam per paucos dies ſemiguttulam balſami Tolutani, ſemel in die cum filamentis impoſuiſſemus, brevi pleniſſimè conſolidata fuit fiſtula, quæ hucuſque clauſa eſt, oculo & viſu planè illæſis. Setaceum quoque, non diu poſt conſolidatam fiſtulam, cicatrice obduximus.

Aliud exemplum non vulgare, de præſtantia euphorbii in oſſe corrupto, prædictus Dn. Scharandæus mihi communicavit, quod non ita pridem in fratre ſuo obſervavit: Illi enim cùm poſt ruptum abſceſſum circa dentium ocularium radicem dextræ maxillæ, relictum fuiſſet ulcus cum carie maxillæ, paſtam duriuſculam ex puro euphorbio & melle roſaceo confecit Dn. Scharandæus, ipſamque ulceri impoſuit, & laminâ cereâ, ne excideret, cooperuit. Huic viro, qui juvenis eſt, & optimo corporis habitu præditus, intra paucos dies excidiſſe ſquamam carioſam, & protinùs cicatrice obductum fuiſſe ulcus, teſtatur Dn. D. Scharandæus. *Idem.*

Ex defluxione capitis ad canthum oculi ſiniſtri tumor enatus juvenculæ, quo preſſo ſerum ex oculis fluxit; poſtea perforato, ut videbatur, ad nares uſque oſſe, purulenta per nares materia fluxit: caput cephalicis pilulis priùs expurgavimus; mox ad humiditatis depluentis exſiccationem collyrium inunximus, omnia ſine ferro priùs experturi, ne facies deformaretur: demum cauterium potentiale illi naſi parti applicuimus, ubi nullum à muſculo oculi orbiculari periculum: poſt eſcharæ caſum caro in fundo adeò luxuriavit, ut præcipitato aliquoties inhibere fuerimus coacti, ſæpiùſque ea carne creſcente, cauticis repetitis curatio fuit retardata; tandem exſiccantibus in auxilium advocatis, oſque mundantibus, ſed ſine ferro aut igne, ab Ægineta præſcriptis, cùm per nares nihil puris vel ſeri prodiret, carne ſana oppletum fuiſſe oſſis carioſi foramen animadvertimus, fiſtulamque obturatam, unde vulnus conſolidatum, cicatrice ſubtili inducta. *Thomas Bartholinus centur. 5. hiſtor. 85.*

Chirurgus ſuo tempore inſignis Domicellam quandam religioſam ex ægylope fiſtulâ lachrymali laborantem, hoc modo ſanavit, optimâ victûs ratione præſcripta, & pharmacis univerſalibus adhibitis, tum etiam venæ ſectione præmiſſâ brachii & pedis, orificium ulceris tentâ aperuit ex gentianæ radice confectâ, & orificio ſucceſſivè ſatis aperto, pro ulceris mundificatione ſequens medicamentum præſcripſit. ℞. mell. communis ℥ ij, virid. æris ʒß. aq. rutæ ℥ iv. æs viride pulveriſetur, & cum aliis lento igne decoquatur, ad tertiæ partis conſumptionem. Colatura tepidè & ſuaviter per ſyringam imponebatur: ſi acrius videbatur, aq. rutæ ulcus abluebat omni die, & poſt lotionem exiguum unguenti apoſtolor. admovebat, hoc modo tribus continuis ſeptimanis procedebat, ſuperponendo etiam emplaſtrum conveniens, & oculum roſac. aquâ defendebat. Poſtea pro tertia intentione perficienda, nempè incarnandi atque cicatrizandi, ulcere jam ſatis repurgato, illud collyrium præſcripſ. ℞. Thuris, ſarcocoll. aloës, ſang. dracon. balauſt. antim. alumin. ana ℈ j. virid. æris gr. v. ſubtiliter pulveriſentur, & cum aq. rutæ fiat collyrium ſatis liquidum. Imponebatur leviter cum rutæ ſtipite, deinde exſiccabat, continuabat ter in die, tribus ſeptimanis; poſtea bis in die minorando tentam, deinde tantùm lavabat, diapalma ſuper impoſitò, & panno lineo raro loco compreſſionis, atque hoc modo feliciter abſolvebat curationem. *Jacobus de Carpo* Chirurgus ſuo tempore expertiſſimus, ad fiſtulam lachrymalem ſequenti collyrio utebatur. ℞. aloës; myrrh. croci ana part. æquales infundantur in aq. vitæ quinquies, ſexieſve diſtillatæ q. ſ. per noctem, & diem, deinde coletur, & colaturæ adde theriac. opt. & camphor. q. ſ. fiat collyrium. *Petrus Foreſtus obſerv. 15. lib. 11. de morbis ocul.*

Curavi quendam Canonicum Polonum, laborantem Meliceride, magnitudinis jujubæ, quæ à caruncula anguli majoris oculi ad totam pupillam porrigebatur. A multis tentata curatio, medicamentis, decoctis ſcilicet, collyriis, & aliis hujuſmodi; omnia tamen octo menſium ſpatio in caſſum adhibita: cùm verò me conſuluiſſet, ipſum tumorem evellendum cenſui, quod cùm reformidaret, ſpe tamen ſalutis operationem admiſit; quam ſtatim molitus ſum corpore priùs expurgato accuratiſſimè ab aliis medicis. Paravi itaque hamulum, quo ipſam meliceridem pertoravi, & manu apprehendi, altera verò forcipe eandem cum folliculo ſectione ſeparavi, tum à caruncula, tum à tunica adnata, & ipſa pupilla, atque ita totum tumorem eduxi, ſine ulla offenſa ipſius oculi; à quibus, ſtatim applicui goſſipium imbutum aquâ roſacea, cum ovi albumine agitata, & portiuncula croci, patiente tres dies hoc modo faſcia vincto; adhibito poſtmodùm collyrio ex aq. roſarum & pulvere tuthiæ præparatæ; quibus ſpatio octo dierum omninò convaluit æger; increpante licet meam præceptore meo ab Aquapendente audaciam, cùm tamen brevi ſpatio temporis id præſtiterim, quod alii medici non potuerunt perficere, idque præſentibus, præclariſſimo Joanne Dominico Sala, cum multis ſtudioſis. *Petrus De Marchettis obſerv. xxi.*

Lectiſſima Virgo annos 21. nata poſt varios catharros tandem in oculi ſiniſtri canthi majoris affectionem incidebat, plura adhibita ſunt, tum pro ſeri acrimonia temperanda, tum pro eodem ſero redundante vacuando, tum pro corroborando oculo ejuſque glandulis; interim non ceſſavit morbus, imò non tantum corruptionem aliquam in glandula lachrymali induxit, & ligamentum anguli oculi relaxavit, ſed etiam cutem duplici in loco inter oculum & naſum perforavit. De igne admovendo cogitabant Chirurgi advocati; cùm ego ſolo præcipitato albo diaphoretico minerali cum pauco opio miſto, atque tum ſuprà glandulam lachrymalem ipſam, tum in foramina inſufflato, aliis etiam minoris momenti adjunctis, ægram ſummo agnatorum applauſu integrè reſtituerim.

Nobiliſſima Matrona annos circiter ſeptuaginta nata tumorem eryſipelatoſum totam faciei partem dextram occupantem paſſa, præ humorum acrimonia, ad canthum oculi majorem præcipuè decumbentium, ſubitò in fiſtulam lachrymalem incidit. Advocatus reperio, ulcus calloſum inter oculi dextri canthum & naſum ſitum, callumque

ad

ad os uſque pervenire adverto, os ipſum præterea cariem contraxiſſe obſervo; tum cùm nihil proficeret præcipitatum mercurii, ut nec aquæ vitriolo veneris impregnatæ, ferrumque & ignem omnino reformidaret ægra, ad butyrum antimonii me converti, cujus particulam cùm oſſi carioſo admoviſſem, totumque callum eodem ſobriè attigiſſem, excidit callus ſub forma inteſtinuli, oſque corruptum exfoliatum eſt, unde brevi adhibito mercurii præcipitato, unguento Nicotianæ & emplaſtris, de quibus jamjam in curatione, integrè, reſtituta eſt. Interim nec venæ ſectionem celebrare, nec purgans medicamentum, aut alia præſidia generalia adhibere fuit poſſibile, ſiquidem omnia reſpuebat nobilis ægra, eorum uſus in longa affectione hypochondriaca, ſeu potius ſcorbutica prorſus pertæſa.

Illuſtriſſima quædam annos 40. nata poſt catharrum faciei partem dextram occupantem, oculum dextrum præcipuè affectum vidit, tumor enim ingens eum totum cingebat, palpebraſque neceſſariò occludebat; diſcuſſa tumoris parte per remedia à mulierculis exhibita, remanſit anchilops, qui citò in ægilopem abivit, advocatus eum item aperio, in quo fungoſum quid ad os uſq; naſi pergens reperio. Tum nullo alio medicamento adhibito quam mercurio præcipitato albo, aut puro, aut unguento nicotianæ admiſto, fungum enatum abſumſi, ulcus mundificavi, & carnes cum cicatrice laudabili induxi. De emplaſtris & balſamis, de quibus jamjam in curatione, nihil addo.

Puella Nobilis anno ætatis quinto variolis affligebatur, quæ poſt ſui diſceſſum, ſatis, ut videbatur, proſperum, oculum dextrum reliquêre lachrymantem; elapſis duobus menſibus exaſperatum eſt malum, & à majore oculi cantho copioſam humiditatem excidere obſervatum eſt, quæ humiditas continuò in pus abiit. Applicationes, tum aquarum, tum pulverum detergentium primò, poſtea verò adſtringentium morbo ſtatim opponebantur, adjunctis univerſalibus, purgationibus ſc. per intervalla repetitis, cauteriis, emplaſtris cephalicis, decocto radicis chinæ &c. non ſic tamen minus, quamvis lentiori paſſu, ſaccum ſibi excavavit humor compreſſione ſe per ipſum oculi canthum exonerans, ex conſilio Clariſſimi cujuſdam Medici deligatione compreſſiva utebamur, ut ſc. evacuato per oculi canthum pure, nova ejus aggeſtio impediretur, verùm in caſſum omnia, ſiquidem poſt aliquam intermiſſionem, & mali quaſi occultationem, ſemper de novo caput exerebat, donec quinto à ſuo principio anno, tumor multò quam prius grandior apparuit, qui ad ſuppurationem deductus ſcalpello apertus eſt, tum cùm os carie immune advertiſſemus, abſceſſui per præcipitatum album, & balſamum ſulphuris terebinthinatum facilè medebamur, additis injectionibus è collyriis aptis, at difficilius erat debilitati partis proſpicere ac præcipuè glandulæ lachrymalis aliquantulum eroſæ & corruptæ, hoc tamen ultimum tandem obtinuimus beneficio olei myrrhæ per deliquium, & axungiæ viperinæ.

AFFECTIO HYPOCHONDRIACA.

Affectio Hypochondriaca Galeno à flatuum exuperantia Paſſio flatulenta dicta, ab Arabibus quibus Mirach Abdomen eſt Mirachialis appellata, à Chimicis hypochondriorum tartarus, Hippocrati, ut credunt, ſub morbi exiccatorii, morbi luctuoſi, & morbi nigri, nominibus cognita; noſtra ætate gravis & frequens admodum reperitur propter cauſas mox enarrandas. Definitur vulgò æſtus & obſtructio lienis aliorumve viſcerum in prima corporis regione locatorum, ab humore atrabilario atque toſto, nullam habens febrem adſeclam. Recentioribus verò quibuſdam eſt morbus à ſanguinis ſuccorumque corporis acrimoniâ varia acidâ ſc. auſterâ, lixiviali, atque etiam muriaticâ, unde depravatur totius nutritio, doloreſque aliquando & lancinationes, aut inquietudines vel in ipſis viſceribus, vel in artubus ſine febri enaſcuntur. Quæ tamen definitio in morbo complicatiſſimo non ita eſt adæquata, quin accuratior expeti rurſus poſſit.

Partem primariò affectam Diocles Caryſtius Antigoni Regis Aſiæ Medicus Hippocrati fermè coætaneus ventriculum eſſe voluit, quòd eum in hac paſſione crudeliter ſemper affectum animadverteret. Quam ſententiam noſtris temporibus ſuo firmavit calculo Highmorus, cujus ſuper hac re hæc ſunt propria verba. Dum in ventriculo affectionis hypochondriacæ ſedem ponimus, volumus in eo fibrarum nimiam relaxationem & debilitatem præcipuè peccare, unde ingeſti cibi nec debito calore foveri, comminui, & in inteſtina propelli poſſunt, ſed partes tenuiores & ſpirituoſæ, à debili fibrarum compreſſione in inteſtina protruſæ, à viſceribus avidiſſimè per vaſa rapiuntur lactea, neglectis, aut ſaltem non ſeparatis craſſis, mitioribus & fibroſis particulis, nondum à ventriculo concoctis & diſſolutis. Atque inde ſanguis tenuior, flatulentus, ac nimium ſpirituoſus, fermentationi perpetuæ obnoxius, ob fibrarum partiumque mitium inopiam in aſſimilationi ineptus generatur. Sic etiam Ettmullerus. Qui aliquando hypochondriacum, vel incipientem, vel confirmatum examinavit, ejuſque ſymptomata conſideravit, aut qui unquam curationi hypochondriaci præfuit, is tantùm non manu palpare poteſt, radicem morbi veram & unicam hærere ſemper in ſtomacho, & quidem in vitio ſucci ejuſdem fermentativi, non ritè ſcilicet digerentis alimenta; unde & chylus, & maſſa ſanguinea, & lympha reliquique actuantes corporis machinam humores vitiantur & depravantur. Verùm reſpondent alii, ventriculum ſecundariò duntaxat, atque ſympathicè torqueri, ita ut verum atque præcipuum hypochondriacæ paſſionis diverſorium exiſtimari non debeat. Quæ ulterius explicaturus Williſius. Licet, inquit, ventriculum in hoc affectu ſæpe graviter laborare concedam, cujus ſiquidem tonus ſi laxus, & robur præfractum, propter alimenti indigeſtionem, pituitæ viſcoſæ ſaburra, uſque in ſinu ejus progignitur, cui ob particulas ſalinas diutina mora in fluorem evectas ſæpe acor inſignis, aut auſteritas accedunt. Dein quia vitium in prima coctione, haud emendatur in ſecunda *[illegible]* iſtam ſanguinis diſcraſiæ & inordinationes excipiunt. Verumtamen in illam opinionem haud adducar ventriculum ſemper eſſe primum in culpa, aut cætera morbi hypochondriaci ſymptomata, tantùm à vitioſa illius conſtitutione pendere: Novi enim plures ægri u ſine iſta immaniter afflictos, qui ſtomacho ſatis valebant; etenim de pulſatione in ſiniſtro hypochondrio, de pectoris anguſtia, & dolore vago in eo excitato, nec non de cordis tremore & ex-

preſſione, cum metu continuo & imaginatione perturbata, plurimum queſti ſunt, interim cibos copioſè appetere, ac ingeſta quævis ſine ventriculi moleſtia aut gravamine, etiam abſque ſputatione, aut ructu acido, digerere ſolebant. Quinimo obſervavi alios bibaces, & mala victus ratione utentes, ſtomachi flacciditatem cum dyſpepſia, & crebra vomitione contraxiſſe, qui circa præcordia & facultates animales ſatis ſani, pro hypochondriacis haud omnino habebantur. Præterea in hoc affectu ventriculus ſæpe potius aliarum partium, aut ſanguinis vitio, quam propria culpa laborat; quippe uſitatum eſt ejuſmodi ægrotos, quandiu in lecto compoſiti multùm perſpirant, circa ſtomachum rectè habere, cùm verò excitantur, poris occluſis, & maſſæ ſanguineæ fæculentia intus reſtagnante, ſtatim cardialgia, flatuum aggeſtione, & crebro vomendi nixu affici &c. Alii quorum meminit Galenus huncce morbum in pyloro inflammato collocant, unde alimentū ad inteſtina ſtatuto tempore delapſus intercipitur. Alii in jecore præcalido ſtabulantes apud ſe humores exurente, ciboſque ante abſolutam chyloſim & rapiente & præaſſante (quæ opinio omnino jam futilis eſt, in hodierna ſc. anatomica luce) Alii in liene genuino, ut credunt, fæculenti humoris domicilio, e quo etiam Williſius vitium ſanguini communicari aſſerit, quod in cerebrum, per circulationem elatum, nerviique exceptum vellicationes & ſpaſmos pariat. Alii in meſenterio, pancreate, arteriis meſentericis & cæliacis, illiſque præcipuè quæ per omentum ſparguntur, mali mineram ponunt. Sed enim quid opus eſt tam anxiè morbi hujuſce ſedem radicalem primariumque & genuinum focum in parte aliqua exquirere, ſiquidem ſæpiſſimè plurium functiones perturbantur, non à labe altius ipſis impreſſa, ſed ab acriore ſanguine & ſuccis ipſas perfluentibus. Sic Gliſſonius, Borrichius, Highmorus, ſectos hypochondriacos, omni lienis vitio carere obſervarunt, qui in omento, ventriculo, meſenterio, pancreate &c. læſi deprehendebantur; Nos verò quoſdam omnis prorsùs in viſceribus labis immunes, hiſce in paſſionibus adnotavimus. Interim tamen ſi parti cuipiam primariò accenſenda veniat culpa, ventriculum cum Diocle, Highmoro atque Ettmullero incuſabimus, neq contra id ſatis faciant rationes à Williſio allatæ, quandoquidem etiamſi præ fermento ſtomachalis aciditate intenſiori, quibuſdam hypochondriacis familiari, alimenta copioſa ingeſta ſubito ſatis alterantur, irritationeque per ſalium ſpicula in fibras ventriculi inducta, foras continuò amandentur, non ſic tamen ventriculi fibræ minus laxæ, aut alimentum per earum ſpaſmos potiùs quam naturalem contractionem, quaſi exitum, minùs indigeſtum credendum, ſanguinique iis qualitatibus pravis inſinuandis, de quibus Highmorus, minùs aptum. Tandem verò poſteaquam choream in hoc affectu duxit ſtomachus, in eo confirmatur à ſanguine & ſuccis vitiatis, ſicque pro morbo & continuando & augendo ſibi invicem ſuppetias veniunt ventriculus & varii ſucci.

Cauſa ex mente Veterum eſt bilis atra, & ut, inquit, Menjotius quaſi cinefacta, promiſcua tamen omnigenorum humorum farragine; à quo heterogeneorum, ut addit, ac ſibi controverſorum humorum confuſione atque anarchia, tumultus atque ſtrepitus moventur intra præcordia, ac ſymptomata a ſe ipſis diſſidentia ſoboleſcunt; ſicut per ſæviſſimas æſtatis torridæ tempeſtates, turbulentus fit nigrantium nimborum, coruſcantium fulgetrorum, & crepitantium grandinum, ſimul cum furentibus ventis concurſus. Verùm non ſatis eſt humorem atrabilarium pro cauſa morbi flatulenti adduxiſſe, concurſumque varium ipſum in tumultus agentem magnificè deſcripſiſſe, videndum quale ſit illius humoris genium, & quomodo cum aliis ſuccis heterogeneis tam facile efferveſcat atque effervеſcendo, ſymptomata mali hypochondriaci tam varia quaſi alter Protheus tam facilè induat. Quod Veteres bilem atram vocitabant in liene aggeſtam, recentioribus eſt ſuccus acidus & auſterus in toto ſanguine, imo & lympha, atque ipſo nervorum humore aggeſtus; non mirum itaque ſi ſuccus ille non tantum varios dolores & lancinationes per ſpicula ſua faciat, verùm etiam ſuccis aliis lixivialem acrimoniam contractis occurrens, vel viſcera & partes muſculoſas quibus illi ſuam vim impreſſere, perfluens, in effervеſcentias cieatur, quæ pro varia partium & viſcerum ubi peraguntur indole, variiſque ſic perturbatis functionibus, ſymptomata innumera producere aptæ ſunt. Efferveſcentiæ autem illæ non diſpari oriuntur ratione à concurſibus memoratis, quàm videmus ſpiritum terebinthinæ, oleo vitrioli, aut ſpiritum vini rectificatiſſimum, ſpiritui nitri admiſtum ſubitò & ad minimum calorem cum tumultu fermeſceſcere, imò exploſionem quaſi facere, non itaque opus eſt ut retorrida materia, aut calida viſcerum, ac præcipuè jecoris intemperie, pro ventris calore, hypochondriorum æſtu, imò & plantarum pedum atque volarum manuum ardore explicando, multis hac affectione laborantibus, ſatis familiaribus, verba facere; natales enim ſuos jam explicatis effervеſcentiis debent. Non opus eſt præterea in alvo eorundem adſtricta, calorem excrementa retinentem & aſſantem incuſare, cùm illud potiùs referendum veniat ſtipticitati ſuccorum per canalem pancreaticum, variaque glandularum inteſtinalium orificia eructatorum, & inſuper penetranti eorundem vi qua excrementi ſalino terreſtriores etiam partes fundunt, ſecumque & per lacteas, & per alia à quibus imbibuntur vaſa, in ſanguinem, & liquorem nervorum acrimoniam ipſorum ſic aucturi deducunt. Verùm quid ulteriùs hiſce immoramur, quæ ex ſignis morbi diagnoſticis mox afferendis, ſatis pateſcent; ſupereſt tantum dicamus illud omne demum mali hypochondriaci cauſam fore quod ventriculum certa quadam ratione debilitet, variamque ſuccorum acrimoniam inducat; quod præterquam quòd ab alimentis inflantibus atque limoſam gravitatem inferentibus, aut acida qualitate præcordiis infeſtis, perfici poteſt, non immeritò etiam tribuitur, ſpirituum, ſuccos edulcorantium, ventriculumque animantium, depauperationi, à meditationibus protractis, pernoctationibus aſſiduis, inediis ac jejuniis, laboribus vehementioribus, effuſis libidinibus, venere nimia, hæmorrhagiis abundantioribus, morbiſque chronicis, ſummo cum ægrotantium tædio, prægreſſis. Adde corporum ad huncce morbum diſpoſitorum habitu ſincum, juxta Hippocratis verba ex editione Charteriana; ſanguineum & aliquatenus biliosum acidos ructus excitat. Forталſis autem ad

atræ-

atræ bilis orbum hiſce deſinet. Quæ Menjotius ſic reddit; Sanguinei & aliquantulum bilioſi, acidis ructibus conflictantur; atque adeò verendum ne in morbum nigrùm deſinant.

Quidam affectionem hypochondriacam dirimunt, in *hepaticam*, *ſplenicam*, & *meſentericam*, quibus alii addunt, *ſtomachicam*, *pancreaticam*, *hyſtericam*, *hæmorrhoidalem*, & *phantaſticam*, verùm ſine neceſſitate, quandoquidem hiſce unus & idem affectus, in hac vel illa parte vim ſuam magis, aut minùs exerens, denotatur, nec primarius ipſius nidus radicaliſque origo explicatur. Differt à Melancholia Hypochondriaca quòd hæc metum & triſtitiam perpetuos habeat comites, rationemque perſundet, cùm contra morbus hypochondriacus loca quæ ſapere homini miniſtrant nullatenus attingat, dum propriis ſc. continetur terminis. Itaque hic per tranſennam cum aliis advertimus, Dioclem malè à Galeno carpi, quòd ſymptomata iſtius ægritudinis enarrans de metu ac triſtitia ſiluerit, quandoquidem cùm hæc adſunt phænomena, morbus non jam paſſionis hypochondriacæ, ſed melancholiæ hypochondriacæ nomine indigitari debet. Differt præterea à Scorbuto tanquam minus à majori. Affectio enim Hypochondriaca eſt quaſi ſcorbuti mater, ſeu potius ſcorbutus adhucdum in cunis degens; aucta ſc. acrimonia, & debilitatibus affectionem hypochondriacam patientibus ſcorbutus enaſcitur legitimus.

Paſſio Hypochondriaca multifariis nobilitatur ſymptomatis, unde ſigna ipſius diagnoſtica in immenſum propè ſuccreſcunt, non enim unus tantùm venter ab ea afficitur, ſed per illos omnes præter quàm vagatur, in habitum etiam corporis vim ſuam exerit. Hæc breviter quantùm fieri poterit, perluſtremus, poſtquàm admonuerimus ea omnia non in eodem individuo, ſed in pluribus tantùm ſparſa reperiri.

Hypochondrii ſiniſtri minus ſæpe dextri, quandoque præcordiorum in genere æſtus affligit, qui ſe magis exerit calidioribus ingeſtis, aut cùm corporis exercitio agitantur humores; tum etiam tota facies rubore ſuffunditur. Arteria cæliaca, ipſaque aorta dorſum perreptans vehementiùs pulſant, quod Medico contrectanti facilè fit obvium. Flatulentus tumor totum abdomen cum dolore, præcipuè poſt cœnam diſtendit. Flatus hi præterquam quòd diaphragma ad ſuffocationem propè interdum comprimunt, magno cum impetu, & miro quodam boatu etiam eructantur, idque cum levamine. Ventriculus omnium maximè vexatur, cibos ingeſtos malè coquit, & in materiam aqueam, acidam, ponticam, auſteram, aliàſque acrem, atque etiam viſcidam immutat, unde vellicationes variæ atque cruciatus, præcipuè in ejuſdem ore toto nervis conſito, ut & flatus, qui, vel inter viſceris membranas concluſi, eas quaſi dilacerant; vel intra ejuſdem ſinum exſpatiantes, exitum non adinveniunt, arctato ſc. duplici ventriculi orificio ab immoderata ipſius dilatatione, quomodo videmus urinæ copiam veſicam magnopere diſtendentem conſtricto ejus collo iſchuriam parere; inde dolor ad dorſum uſque porrigitur, imò ad lumbos aliquando deſcendit nephritidem mentiturus. Sitis quandoque ægrotantes excruciat, vel etiam prorſus abeſt ob ſeri aquoſi ſputitionem confertam fauciumque inde factam eluitionem; quidam meribibuli, alii hydropotæ ſunt. Quibuſdam ab acido exaltato voracitas provocatur canina, aliis exuperantibus viſciditatibus appetentia iſta diſiicitur, ut eos omnium alimentorum tædeat. Vomitus eſt nunc inanis, nunc verò aqueus, pituitoſus, felloſus, ferruginoſus & niger, atque interdum ita acidus ut ex eo dentes ſtupeſcant; quæ aciditas in ſaliva etiam quandoque tam intenſa eſt ut eundem ſtuporem pariat, imò quandoque eadem ſaliva acrimonia prorſus diverſa peccans ſaporem piperis, aut aromatum acriorum in totum os effundit. Cibos ſi non corruptos, ſaltem inconcoctos ægri ſæpius vomitu remetiuntur, ac reguſtant, in ruminantium animalium cenſum propterea quaſi accenſendi. Alvus adſtricta eſt & pigra, non quod per ptyaliſmum & incendium viſcerum excrementi abſorbeatur humor, ſed propter rationes ſuprà allatas; fæces plerumque nigræ, terreſtres, limoſæ, & quaſi argilloſæ, pituita tenaci & viſcoſa permiſtæ. Urina nunc aquea & tenuis eſt, inſtantis paroxyſmi ſignum, nunc turbida, craſſa, rubra, acris, & fœtida, cum arenulis rubris matulæ parietibus adhæreſcentibus. Ad venerem ſunt proni, à ſale enim ut plurimùm ſunt ſalaces, ſeu à pruriente ſero genituræ immiſto partes genitales non parum excitantur. Novi tamen quoſdam in quibus terreſtrius quid penis ſpongioſis corporibus, ut & teſticulorum vaſis impactum non tantum inertiam & flacciditatem, impedito ſpirituum & ſanguinis appulſu, ſed etiam urinam difficilem per compreſſam inde in radice urethram faceret. Pulſus nunc durus, nunc concitatus, nunc tardus & frequenter intermittens. Cor ſubinde palpitans & quaſi tremebundus, unde crebræ animi defectiones, viriumque dejectiones præcipuè ubi de objecto vel minimùm moleſto agitur. Ægri de œſophagi anguſtia, & aſperæ arteriæ arctatione ſuffocante conqueruntur, propter vapores auſteros à ventriculo elevatos, lymphamque & ſuccum nerveum ſtiptica acrimonia peccantes, atque nervos & muſculos laryngis & pharyngis ita anguſtantes ut laqueo conſtricti videantur, quod in ſuffocatione hypochondriaca, falsò hyſterica nominata, præcipuè ſolet contingere. Adeſt caligo oculorum, puros non admittentium ſoles, aurium tinnitus, vertigo, quandoque dolor capitis immanis, aut gravitas, pervigilium, aut ſomnus ab inſomniis terrore plenis perturbatus, præſertim poſt mediam noctem. Memoria in quibuſdam abolетur, in aliis loquela deficit, aut impeditur, imò motus tum animalis tum naturalis torpidiùs atque difficiliùs peragitur; unde laſſitudines ſpontaneæ. Dolores in extremis digitis, ac formicationis ſenſus & ſtupor excitantur, cutiſque integra prurigine & punctionis ſenſu, quem quandoque ſubſequuntur maculæ, fatigatur. Corpus univerſum, ſed præſertim facies fugaci rubore ſuffunditur, cujus materia in ſudores putentes citò reſolvitur, à quibus moleſta interdum procreatur pediculorum turba. Sed quod in hujuſce affectionis ſignis præcipuè advertendum venit, eſt varietas pathematum, unde alii certa victus ratione gaudent, quæ aliis omnino nocet, alii ab eodem medicamento levantur, quod aliis eſt perniciosum, imò aliquando eidem individuo uno tempore non leviter obeſt, quod alio non parum contulit.

Difficilis eſt admodum curatio mali hypochondriaci, idque eò magis, quò magis invetera-

tum

tum fuerit, & ſi ex ea non obſervetur dixta. Præterea e us medela nullatenus ſuadet, uti ingenioſiſſimè Meujotius, ſuperſtite velm um ſtemm n to morbo poſt aliquot menſes παλιγγένεσις, ac ipſe ſibi quaſi ſuperſtes fieret, extinctæ ue p rum fideliter memorat m: ole flamm revivi cunt: i leirco hic, aut nu qu m alias, Medici. p ud nti us opus eſt, expugnato longa quaſi obſidione hypochondriaco morbo, ceu um Ulyſſem imitari qui poſt everſam Trojam A ty nact m Hectoris filiolum è turri in præceps dedit, ne eo du e bellum in poſteru n in tau retur. Itaque non immerito Tachenius in uo de morborum principe libello. Hoc autem pro uctum (ſc. hyppochondriacum) medicinis purgantibu, non au' ul are, multoque minus pro ucti t b um ſive fermentu n, quilibet medicinæ ingenuus practicu m cum ſine dubio fatebitur, hinc n tum citu n illud inter medicos; ab hypochondriacis non ſolventibu, libera nos Domine. Quotieſcunque enim, etiam datò quòd productum æ ugino um excrementum, evacuatione totas pellatur, illico novum, tabro ſc. relicto regenerante, ſuccenturi tur.

Morbi hu u paroxyſmus qui per ſe ingruit deterior exiſtit, quam qui forinſecùs ab ira, clamore, motu aut ingeſtis concitetur; item cujus finis integer non eſt.

Urinæ aquoſæ, craſſior præfertur; imo ut alvi laxitas moderata, vomi us cum εὐφορία, narium hæmorrhagia, hæmorrhoidum apertio, varices, menſium profluvium, ita etiam urinæ nigræ ſæpe morbum ſolvunt. Splenicis præterea, ex Hippocrate, dyſenteria ſuperveniens, bono eſt; *at ipſa diutius perſeverante*, hydrops aut lienteria ſuperveniunt, atque ægri, *exhauſtis viribus* intereunt.

In ſplenicis propter malitioſam humoris indolem ſuſpectæ ſunt quælibet dejectiones, inde enim maniæ, epilepſiæ, convulſiones, & ipſæ quandoque apoplexiæ excitantur.

Perſæpe remediorum priùs adminiſtratorum abſoluta ceſſatio, hypochondriaco morbo afflictis fuit ſalutaris, natura enim, ut habet Meujotius, ſic præſidiorum actio liberata, fractas afflictaſque vires refovet, quibus morbum in curatione antecta jam tentatum profligat; neglecti enim morbi, ut habet Aëtius, ſæpe fiunt leniores, minimque ad aliqu d conferre negligentiam.

Hippocrati morbus ſiccatorius, qui proculdubio hypochondriacus, affectu, diuturnus exiſtit, & tenſ ſcentes, ſi ita viſum eſt, deſerit; ſin minus cum ægro commoritur. Quam eandem habet de morbo fructuoſo prognoſin.

Indicationes præcipuæ ſtomachum reſpiciunt, qui ſc. evacuandus & ejus fermentativus liquor temperandus atque volatiliſandus, & digeſtio naturalis quantùm fieri poteſt reſtituenda. Advertendum præterea vitioſos humores & acrimonia qualicunque, ſed præſertim acida peccantes, ſive in viſceribus hærentes, ſive cum ſanguine commiſtos, ſenſim corrigere & blande educere.

Curationis baſis eſt ſecundum plures Practicos in vomitu quò ventriculus ab onere ſuo commode levatur, & à cruditatibus acidis & nidoroſis liberatur; purgantia verò validiora non ita bene cedunt, quin potius nocent, per invecta tormina aliaque ſymptomata; interim alvus ſervetur libera remediis uſualibus atque lenioribus, pilulis v.g. tartareis Bontii, de ammoniaco Querceta-ni, Elixyriu purgantibus ac præcipue volatilibus, quæ non uno nomine arrident, quandoque clyſteris quorum materiam non opus eſt hic addamus, & aliis ia genus, mutatis ſæpius auxiliis, ne eorum uni nimium aſſueſcat natura. Hinc purgantibus lenioribu adhibendis alterantia etiam poſſunt adjungi, eumque in finem, tum vina, tum ſyrupi, tum marmeladæ, tum confectiones, tum infuſiones, variæ compoſitionis parati.

Chalybs præterea maximè commendatur tanquam deobſtructivum efficax, cujus que vis in acido infringendo valde eſt probata; interim tamen quandoquidem varia eſt morbo hypochondriaco laborantium conſtitutio, & temperies, advertendum cum Williſio, ſi eorum ſanguis craſſus ſit, particuliſque terreſtrioribus, fixis, & ſubfrigidis prægnans cum viſcerum inde enata obſtructione, medicamenta è chalybe parata exquiri. At ſi ſanguis ſit fervidus, ſeu per ſalium variorum ad fuſionis ſtatum devectoru n conflictum, perpetuò quaſi fermenteſcens, atque præcordia & inflans, & vellicationibus doloriſicis affligens, remedia indicari fervorem ſedantia, fugienda verò quæ chalybem admiſtum habent, ne ſic ulteriùs commoveatur quod ſedandum potius eſt. Advertendum etiam cum Tachenio circa chalybem quod niſi excrementa ab illo cingantur, temerè non ſit exibendus, quia tum non reperit idoneum humorem qui illum ſolvat.

Lac atque lacticinia omnia, non parum proſunt, dummodo iis ferendis ſit æger, corpuſque ritè priùs præparatum, nam præterquam quòd acredinem humorum, temperant, corpus exquiſitè enutriunt, imò corrigendis, ſeu temperandis antiſcorbuticus acrioribus, in morbo hypochondriaco neceſſario quandoque exhibendis, mirè inſerviunt.

Diuretica & ſudorifica in ſubjectis etiam propenſis, cautè adminiſtrentur, ne ſic ſcilic. ſanguinis tonus per fuſionem jam inchoatam ex parte depravatus, ulteriùs collabatur; fibræque aliàs attritæ enutriendi corporis officium obiicæ, unà cum ſero eliminentur. Sed quam maximè à mercurialibus abſtinendum ne interorta ſalivatio periculoſiſſima inferat ſymptomata, quod non ſemel vidimus, nec mirum erit iis qui talium morbo hypochondriaco familiarium ſpicula norunt, quàmque facilè terreſtriore, imò ponderoſiores eorum particulæ, mercurii vi in corroſivum quid & pernicioſiſſimum ſublimentur. Qua de re vide in ſequentibus obſervationem notatu digniſſimam.

Aquarum mineralium melioris notæ, & præcipuè earum quæ marte & lixivialibus impræguantur, aut etiam bituminoſum quid, & balſamicum nitro admiſtum redolent, uſus proculdubio erit proficuus, ſic enim non tantùm ſanguis, lympha &c. exagitantur variaque fermenta ipſis admiſta excutiuntur, ſed etiam viſcera quaſi everruntur, acorque ipſis innidulans è latebris ſuis magna vi educitur, atque ſalia in ſuccis reſtitantia, novis turbis per ſui exaltationem excitandis parata, innocuam induere coguntur naturam. Revera tamen, ſicut vaſa quæ aceto continendo fuere adhibita, etiamſi ſumma diligentia lota, fermentum quàm obſtinatè conſervant, liquoribus immiſſis propria qualitate imbuendis, idoneum; ſic & de viſceribus, ſemel humore hypochondriaco

driaco imbutis meritò dici debet, *quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem, teſta diu.* Nec ita fidendum ſopitæ acrimoniæ quin continuò ipſi invigilandum ſit; (ut ſuprà jam adnuimus) & quod maximè advertendum, cùm quibuſdam aquis, aciditatem ſanguinis extinguere annitimur, ſæpe vitando ſcyllam in carybdim cadimus, ſc. exſuſcitata acrimonia lixivioſa; (ut aliquando mihi videre contigit) non enim acidum ita omnium morborum parens dici meretur, quin ſæpiſſimè, lixiviolum ipſi prædominetur, à quorum varia combinatione variiſque exaltationum gradibus, ſalſedines innaſcuntur non unius ſortis, ſed pluribus ſymptomatis in hanc aut illam partem inducendis habiles.

Venæ ſectiones præter illas quæ per ſanguiſugas mariſcis affixas perficiuntur, aut ad præparandum corpus aliis remediis ſobriè præmittuntur, multùm ſanè non arrident; cautæ enim per eas non occurritur, imò ſalsum motus, ſic facilior, variis concurſibus indeque enaſcendis efferveſcentiis, anſam præbet.

Remediis majoris momenti jam luſtratis ſupereſt ut de alterantibus quibuſdam, imò ſpecificis, uno verbo agamus. Inter alterantia reperire eſt varias radices, armorac. aronis, filicis, helenii &c. Herbas abſinthii, chamædryos, chamæpith. cichorii, agrimon. fumar. centaur. min. aliaque amara, unde extracta, & eſſentiæ confici, imò ſalia erui commodiſſimè poſſunt. Tanquam diureticum inſigne facit ſal reſtitans in deſtillatione ſal. ammoniaci cum ſale tartari, item varia è tartaro parata, tum fixa, tum volatilia, tartarus vitriolatus, ut & ſolubilis, atque chalybeatus, terra foliata tartari, arcanum duplicatum Mynſicht. tinctura tartari antimoniata, tartarique ſpiritus ac præcipuè ſal volatile, volatiliaque alia omnia quibus hocce in morbo oppugnando vis ineſt quaſi ſpecifica, atque ea propter variis, tum purgantibus, tum alterantibus amaris in elixyria, aliaque id genus utiliter commiſcenda, imò quandoque, ſic exigente morbo, in tertium quid per ſui cum acidis aptis unionem, commutanda, quale quid productum eſt miſtura ſimplex cum volatilibus generoſioribus, ſpiritu nitri &c. parata, cujus efficaciam non ſatis laudare poſſumus.

De variis martis præparationibus, ut & de ſpiritibus è cochlearia, mentha, aliiſque eliciendis; de terra martis præparata aliiſque pluribus, imò de diaphoreticis ex antimonio & marte, atque jovialibus, &c. non eſt quòd pluribus hic agamus, ut nec de emplaſtris ſtomacho atque lieni applicandis &c. Sic enim in immenſum excreſceret hoc caput, atque etiam plura circa hæc videri poterunt in conſultationibus & obſervationibus mox afferendis.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes, & Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones è variis Auctoribus.

Curationes.

Affectionem hypochondriacam incipientem, vel ſimplicem, plerumque curat vomitus; nominatim ex aqua benedicta Rulandi procuratus, hac nimirum ratione ſaburra ex ventriculo & viciorioribus partibus eliminata faciliorem reddi curam, quæ tota inſumenda eſt in obſtructionibus, ſi hæ viguerint, demoliendis.

Aperientia itaque cremor tartari, tartarus vitriolatus, vinum Mart. pulvis cachecticus, vel præmittenda ſunt vomitionibus inſtituendis, vel iiſdem poſtponenda. Utrobique prudentia Medici hic deſideratur, à qua cùm pendeant omnium curationum momenta, ſæpè perit omnis felicitas, niſi illa cautè & religiosè, & cordatè ſubſit.

Purgantia in hoc primo caſu præter vomitoria ſunt cholagoga & melanagoga, pulvis ſennæ laxativus, extractum rhabarbari, mechoacannæ, panchymagogon Crollii, extractum ellebori nigri, item mercurius dulcis, hic multùm proſunt, à quibus evacuationes ſæpiùs ſi opus eſt inſtitutæ laudabiliter proficiunt. Sic extractum pilulatum de ammoniaco hic quoque unicè præſtat.

Ad mitiganda ſymptomata, quæ plerumque fiunt à flatibus diſtendentibus præcordia, & in cerebro ſpiritus animales lancinantibus, faciunt corroborantia nobiles illas partes, ſi diutiùs, quam par eſt & ipſæ obſtructiones durant, ſuntque magiſterium & ſal coralliorum & perlarum, lapis bezoar, tinctura corallorum, elixyr proprietatis, item oleum croci. Hæc nimirum ſingula cor & cerebrum roborant: cerebro inprimis tinctura lunæ in hoc caſu utiliſſima eſt.

In confirmata affectione hypochondriaca, ſi leviora iſta minùs locum habere poſſunt, præmittenda tamen ſunt, nec vomitus formidandus.

Experientia deprehenſum eſt aperientia iſta quandoque profuiſſe, & acerbum malum ſuſtuliſſe: Recidivam tamen per intervalla redeuntem & graviter affligentem, radicem ex toto non averruncant.

Eadem ratio eſt in acidularum uſu quotannis inſtituendo aliqualem viſcerum apertionem cauſantium, ſed morbum ipſum non penitùs tollentium. Operæ pretium itaque eſt, ut in ſubſidium affectionis hypochondriacæ confirmatæ curandæ talia accerſantur remedia, quæ funditùs radicem morbi evellant: ſic ♃. aquam philoſophicam, ſeu ſp. vini tartariſatum in convenienti liquore à minima doſi ad maximam uſque (à gutt. 1. 2. 3. 4. juſta doſi, ad 8. & 12. aſcendendo, quotidie gutt. 1. interdum pro ratione circumſtantiarum in eadem doſi perſiſtendum) quotidiè exhibitus, præmiſſis tamen illis lenioribus & parùm proficientibus, funditùs curat. Idem præſtat extractum pilularum Ammoniacar. de quo ſuprà; cujus ſi detur quotidie ℈ j. vel etiam (interdum per dies gr. j. augeri poteſt ad ʒ j.) ſi opus eſt, per dies 12. vel 14. 2. horis ante cœnam, ſumpto poſt horam juſculo, operatio admodùm fœlix ſubſequitur.

Nobis ſæpe uſu venire ſolet, ut ab exhibitione horum præſertim ſoluris obſtructionibus internis viſcerum alvus ita proritetur, ut quaſi dyſenteria ſubſequi videatur. Tunc providendum erit corroborantibus iſtis ſuprà enumeratis; præſertim tincturâ corallorum & elyxire proprietatis. Interim reſpiciendum quoque fuerit in hoc caſu ad legitimè directam diætam, ſine qua nulla penè poteſt eſſe felix curatio.

Venæ ſectiones in morbi ſtatu præſertim ſalvatellæ magnum adjumentum præſtant. *Joann. Hartmann. Practic. chymiatr.*

Si

Si in ullo loco vel affectu variant ſymptomata, certè variant in malo hypochondriaco. Dicitur quoque *Tartar. Hypochondriorum.*

Si diutiùs durat, degenerat in Scorbutum, *novi experimentum* quòd humor ab hypochondriacis, per vomitum rejectus in pelvi in vitriolum concreverit, imò lintea corroſerit. Clyſmata ad alvum adſtrictam hic commendantur, hæc enim inprimis debet eſſe aperta. Vomitoria conveniunt non adeò fortia. Proſunt rad. filicis, polypodii, flores borragin. bugloſſæ geniſtæ, ſuccus pomorum borſtorffianorum. In hiſce poſſunt infundi purgantia. Conveniunt hic quoque tinctur. tartar. antimoniat. eſſentia fumariæ aperitiva, tinctur. vitrioli martis Zvvelf. Acidulæ quò plus de marte participant, eò ſunt præſtantiores. De uſu verò acidularum *vide Sebyſium.* Si adſi. ulcus in liene vel omento, vel ventriculus ſit admodum debilis, tunc acidularum uſus non convenit, niſi ventriculum roborantia ſimul adhibeantur. Caſſia non prodeſt, quia flatulenta, neque myrobalani, quia poſt ſe adſtrictionem relinquunt. Optimè in hoc affectu uſurpantur extracta catholica, Andernaci, Crollii. Præprimis autem hic valent medicamenta martialia. Multi Medico-Chymici clariſſimi utuntur hic feliciter terrâ, quæ reperitur circa mineram martis, cùm participet de marte & multa præſtet in obſtructionibus menſium. Poteſt in marmore lævigari cum aquis appropriatis. Apprimè quoque hic convenit elyxir proprietatis. Item medicamenta ex tartaro. *Si hæc affectio ſit per conſenſum à ventriculo*, proſunt pilul. hieræ cum agarico. Item pulvis ſtomachicus Quercet. ſal abſynth. chryſtallinum, ſal ſtomachale Mynſichti. Diaſpoliticon Galeni verò in malo hypochondriaco & melancholiâ hypochondriacâ cum cruditate ventriculi ſingulare arcanum eſt, quò plurimi hypochondriaci ad extremam maciem redacti faciliter curati ſunt, teſte *Fabro* & *Bartholetto.* Præcipuas autem vires hic pulvis obtinet ab ingrediente ſale, quod in flatibus & ructibus ſiſtendis ſingulare eſt remedium. *Si oriatur ab hepate* per conſenſum, ſerum lactis porrigi poteſt cum ſpiritu vitrioli martis ſpiritu tartar. vitriolat, vel clyſſo vel ſuccis herbarum ſpecificis. *Si ab utero* oriatur præparantibus medicamentis addatur fæcula ari, vel bryoniæ. Purgantibus verò radix bryoniæ & ariſtolochiæ. Item fiant noduli ex herb. meliſſæ, matricariæ, pulegii, mercurialis. *Si oritur ab obſtructionibus hæmorrhoidalis fluxûs* alias conſueti, conveniunt pilulæ aloëticæ. Item frictio cum fol. ficûs.

Digeſtiva ergo & purgantia dirigenda ſunt ad partem mittentem, ſive ad hepar, ſive lienem, ſive uterum. Vel poſſunt præſcribi medicamenta, quæ ſimul aperientia ſunt & purgantia; vel manè purgantia & veſperi aperientia proſunt. Quod ſi enim digeſtiva nulla adhibeantur, creatur dolor colicus ob materiæ pertinacitatem. *Si malum eſt contumax*, interdum per tres vel quatuor dies præmittantur digeſtiva, & proſunt hoc loco martialia, ut crocus martis aperitivus cum ſale. Salia enim laxant & valdè penetrant. Digeſtiva ℞. *tartar. chalyb.* ʒiij. *facul. aronis* ʒ j. *div. in* j. *part. æquales.* ℞. *croci mart. aperitiv. cum ſalibus* ʒ vj. *pulv. cach. Quercet.* ʒ ij. *D. in octuplo.* ℞. *ſal. hypochondr. gr.* x. *D. in quadruplo*: præparatur hoc ſal hypochondriacum ex ſale armoniac. & ſale tartar. ℞. *claret. chalyb.* ℥ viij. *ſyr. de* 5. *rad. aper.* ʒ ij. ℞. *aq. filicis, cuſcutæ, cichor. agrimon. ana* ℥ ij. *ſyr. de* 5. *rad. aper.* ℥ ij. *eſſent. mart. liquid.* ʒ iij *tinctur. tart.* ʒ ij. *miſce.* Sumitur alternis horis ante cibum. ℞. *aq. aperit. uſit.* ʒ vj. *ſyr. de* 5. *rad. aper.* ʒ ij. *ſp. aperit. Pen.* ʒ ij. *miſce.* Purgantia ℞. *Rad. gram. filicis, aſparagi ana* ℥ß. *herb. cuſcut. eupator. fumar. agrimon. ana m.* j. *flor. cichor. bellid. geniſt. ana p.* iij. *Rhab. monach.* ℥ i ß. *rad. polypod. belleb. nigr. ana* ʒ j. *eſul. præp. jalapp. ana* ʒß. *zedoar. Galang. Cort. aurant. ana* ʒ ij. *vel* ʒ iij. *ſem. aniſ.* ʒ i ß. *crem. tartar.* ʒ iij. m. f. nodulus. ℞. *Rad.* 5. *aper.* ʒ iij. *flor. cichor. geniſt. bellid. ana p.* iij. *limatur. martis* ʒ iv. *paſſul. min.* ℥ ij. *cinnam. elect.* ʒ iij. *caryophyll. macis, ana* ʒ j. *fol. S. S. S.* ℥ j. *rad. belleb. nigr. præp. polypod. gialapp. eſul. præp ana* ℥ß. f. nodulus. ℞. *M. pilul. tartarear. Quercet.* ℈ i ß. *de ammoniac. ejuſd.* ℈ j. *extract. belleb. nigr.* ℈ß. *ſcamm. ſulphurat. gr.* viij. *cum tinctur. tartari f. l. a. pilulæ inſtar piſorum minorum.* ℞. *M. pilul. tartarear. Quercet.* ℈ j. *extract. belleb. nigr. gr.* vj. *reſin. jalapp. gr.* v. *cum eſſent. fum.* fiant pilulæ pro j. doſi. ℞. *M. pilul. de fumaria* ℈ j. *extract. belleb. nigr. gr.* vj. *ſcamm. roſat. & ſulphurat. ana gr.* vj. m. f. pilul. pro doſi. ℞. *m. pilul. tart. Quercet. & de ammoniac. ejuſdem ana* ʒ j. *aloes roſac. multipl. infuſ. extract. martis ana* ℈ ij. f. l. a. pilulæ cum eſſent. aperit. inſtar piſorum minorum ℞. *pulv. cathol. purg.* ʒ j. *croc. mart. aperit. cum ſalibus* ʒ iij. Doſ. à ℈ j. ad ℈ ij. ℞. *ſyr. laxat. fumar. compoſ. ana* ℥ ij. *extract. belleb. nigr.* ʒ ij. *in aq. cinnam. vel borrag. diſſolut. ſcamm. roſat.* ℈ j. *eſſent. mart. liquid.* ʒ ij. *tinctur. tartar.* ʒ i ß. *aq. aper. uſit.* ℥ j. miſce. Doſis 1. vel 2. cochlearia duabus horis ante cœnam vel prandium. ℞. *fol. ſenn. S. S.* ʒ iij. *rad. belleb. nigr.* ʒj. *flor. cichor. geniſt. borrag. bugloſſ. ana p.* j. *rad. gramin. filicis, ana* ʒ iij. *crem. tart. albiſſimi* ʒ j. *infund. in ſ. q. aq. fumar. & cuſcut. per noctem, manè ebulliant ad diſſolutionem tartar. colat. adde ſyr. de pom. laxat.* ʒvj. miſce pro j. doſi. ℞. *extract. belleb. nigr. ſcamm. roſat. ana gr.* viij. *ſyr. de pom. laxat.* ʒj. *aq. cinnam. borrag. ana* ʒ ij. *eſſent. mart. liq.* ʒ j. *tinctur. tartar.* ℈j. miſce. Clyſmata inhibent vaporum adſcenſum ad cor & caput, unde palpitationes cordis proveniunt. ℞. *herb. fumar. cuſcut. epithym. flor. cent. minor. ana m.* j. *chamomill. Rom. p.* iij. *cord. ana p.* j. *rad. filicis, rhab. monach. ana* ʒ j. *polypod.* ʒ vj. *belleb. nigr.* ℥ ß. *ſem. carui, cumin. ana* ʒ i ß. *coq. in ſ. q. ſeri lactis, col.* ℞. ℔ j. *in qua diſſolve elect. cathol.* ℥ i ß. *de baccis lauri* ℥ ß. *ſal. nitri cum antimon. fixat.* ℈ ij. *vitell. ovor. n.* j. f. l. a. enema. ℞. *Decoct. emoll. carminant. ana* ℔ß. *in quibus diſſolve elect. diacath.* ℥ i ß. *hier. picr.* ℥ ß. *extract. belleb. nigr.* ℈ j. *vitell. ovor. n.* j. m. f. enema pro duabus doſibus. ℞. *Decoct. flor. & fruct. aperit. ana* ℔ i ß. *in quibus diſſolve confect. hamech.* ℥ j. *ſal. nitri cum antimon. fixati* ʒ j. *ol. ſtill. lauri gutt.* iv. f. enema pro 2. doſibus Confortantia & aperientia: ℞. *Elyx. propriet. Sennerti cum ſucco hed.* ʒvj. *ſp. aperit. Penoti* ʒ ij. m. doſ. gutt. 30.

℞. *Eſſent. fumar. cum mart. liquid. ana* ℥ß. *m. doſ.* 30. 40. *vel* 50. *gutt.* ℞. *tinct. mart. Zvvelferi de fum. comp. ana* ʒ iij. *m.*

℞. *tinctur. tart. mart.* ʒvj. *doſ. gutt.* 20. ℞. *tinct. tart. antimoniat.* ℥ ß. *doſ.* 20. *gutt.* ℞. *eſſent. carminat. aperit. ana* ʒ iij. doſ. gutt. 30. ad 50.

℞. *eboris ſine igne par.* ʒ ij. *facul. aron.* ʒ j. *pulv.*

cachect.

cachet. Q. ʒiij. *doſ.* ʒß. ad ʒj. ℞. *Conſerv. fumar. flor. cichor. meliſſ. ana* ℥ j. *eboris ſine igne* ʒ i ß. *ſpec. diarrhod. diatrion. ſantal. ana* ʒj. *croc. mart. aperit.* ʒ iij. *confect. alkerm.* ʒ j. *ſyr. meliſſ. q. ſ. c. ſ. q. Sacchar. in aq. agrimon. ſolut. f.* rotulæ confortantes ventriculum & aper. hepar. doſ. 6. vel 9. In malo hypochondriaco ſtomachico.

℞. *Pulv. ſtomach. Quercet.* ʒ iij. *ſal. ſtom. Mynſ.* ʒ j. *m.* ℞. *eboris ſine igne* ʒ ij. *fecul. aron.* ʒ i ß. *epat. rubr.* ʒ j. miſce doſ. ʒ ß. vel ℈ ij. ℞. *eboris ſine igne* ʒ ij. *fecul. aron.* ʒ j. *ſal. abſynth. chryſtall.* ℈ ij. *m.* ℞. *ſp. maſtiches* ʒ iij. *aperit.* ʒ ij. m. doſ. ℈ j. ad ʒß. ℞. *eſſent. menth.* ʒ iij. *ſp. maſtich.* ʒ i ß. *ſal. mart.* ℈ j. m.

Externè convenit emplaſtrum ſtomachicum Cratonis, quod, ſi ructus adſint, miſceri poteſt cum tertia parte empl. de bacc. lauri & malaxari oleo chamomillæ, zedoariæ, oleo ſtillatitio rutæ, cham. abſynth. aneth. Poteſt etiam ex his aut aliis primùm fieri inunctio & deinde applicari empl. Item poſſunt fieri ſacculi ex diſcutientibus, ſi adſint ructus & exhiberi. In malo hypocondriaco hepatico. ℞. *conſerv. flor. cichor.* ℥ i ß. *rad. cichor.* ʒ j. *eboris ſine igne* ʒ ij. *ſpec. diatrion. ſantal* ʒ i ß. *croc. mart. aperit.* ʒ iij. *pulv. cachect. Quercet.* ʒ j. *cum ſ. q. ſyr. de cichor.* f. l. a. electuarium. ℞. *eboris ſine igne* ʒ ij. *ſpec. diatrion. ſantalon.* ʒ i ß. *ſal. epat. Mynſ.* ℈ ij m. doſ. a. ℈ j. ad ʒß. ℞. *eboris ſine igne, ſpec. diarrhod. abbat. diatrion. ſantal. ana* ʒj. *pulv. cachect. Q.* ℈ j. *c. ſ. q. ſacchar. in aq agrimon. ſoluti.* f. tomiæ. ℞. *tinctur flor. bell.* ℥ ß. *ſpir. vitr. mart.* ʒij. *M Doſ. 30. ad 40. gutt.* ℞. *tinctur. flor. bellid.* ℥ ß. *ſp. pro arid. artif. ana* ʒß. m. doſ. 50. gutt. in ſero lactis vel cereviſia. Succus pomorum borſtoffianorum cum ſero lactis miſceri poteſt & exhiberi. Serum enim lactis laxat & abſtergit. *Si de vitriol. mart. aliquid injiciatur in acidulas* naturales majorem efficaciam acquirunt & in minori doſi poſſunt exhiberi; idem præſtat clyſſus, de quo *vid. Schroderus. Si ab utero*, hyſterica proſunt; Item crocus martis aper. Zw. qui poteſt miſceri cum fæcula bryoniæ. *Joann. Michaël. lib. 4. cap. 32. praxeos. Clyn. Gener.*

Conſultationes.

Temperamenti cholerici Juvenis annorum 21. dolores circa orificium ventriculi non adeò graves, per intervalla ſentiebat: neglectis autem conſiliis ac medicamentis inordinataque victûs ratione adhibitâ, tandem ita malum proſerpere ac incrementa ſumere paſſus eſt, ut ad extrema ferè deductus fuerit. Antea enim uti leves, ita jam inſignes circa præcordia dolores, totum pectus tenſione graviſſimâ ad dorſum uſque penetrantes, quotidie & maximè aſſumto cibo, non per horam 1. ſed per 3. aut 4. durantes perſentiebat, ita ut ferè exanimatus aliquando præ dolore jaceret. Caput doloribus non minùs punctoriis divexabatur graviſſimis: Appetitus, nauſea, & frequens ſputatio atque evomitio materiæ pituitoſæ valdè eum moleſtabant: ſymptomatibus aliquo modo remittentibus, totius corporis laſſitudo aderat. Triſtitia præterea, metus, atque falſa imaginatio eum miſerè excruciabant. Ideò conſilium atque auxilium expoſcens, ad medicinam, tanquam anchoram ſacram confugit æger.

Quæſtio jam inter arti medicæ addictos, ſatis ardua agitabatur de morbi eſſentia, parteque imprimis affecta & cauſis. Multi hujus erant ſententiæ, ac ſi ab humore melancholico ortum traherent hæc mala. Alii accuſabant hepar nimis calidum quod ſanguini effervescentiam conciliare, à quo, ut & à vicina bile nocivos fumos elevari, atque ad varias partes tranſmitti aſſerebant. Plurimi totam culpam in lienem conferebant & hunc ſexcentarum ærumnarum authorem eſſe ſtatuebant. Quibuſdam meſenterium variis humorum generibus refertum malè audiebat, ſcaturiginem & fontem omnium morborum & nutriculam medicorum illud pronunciantes. Nonnulli ventriculum imbecillitate ſuâ, ſive nativa, ſive aſcititia malè coquentem, maximè in noxa eſſe ſibi firmiter perſuadebant. Habitui ac diſpoſitioni naturali ac vitio hæreditario; non parùm adſcribendum eſſe, quæ jam pars judicabat. Alii cavitatem inter ventriculum & ſeptum tranſverſum, quam Hollerius foveam ſtomachi nominat, inculpabant. *Omnes tamen in eo conveniebant* & unanimiter conſpirabant, propter varia ſymptomata eſſe melancholiam hypochondriacam, à medicinæ proceribus ita denominatam.

De parte affecta atque *cauſis*, ut ex prædictis ſatis luculenter elucecit, diſſentiunt authores, ita ut ſi unquam, certè hic cum veritate dicendum ſit, quot capita, tot ſenſus, ac eas bono conſilio extricandas (uti Lindenius loqui amat) parlamenti ceu concilii principum ac procerorum populi medici convocatione opus ſit. Unde inter tot diſſentientium authorum opiniones, *quid ſtatuendum*, arduum revera eſt & difficile. De Clariſſimor. enim atque experientiſſimorum virorum in medium allatis opinionibus judicium ferre, illaſque vel approbare, vel rejicere mei nec hîc eſt inſtituti, nec meatum virium, aliis, quibus magis exquiſitum eſt Judicium, ea relinquens; hoc ſaltem ad meam explicandam mentem addo, facili negotio dirimi poſſe controverſiam, ſi inter cauſam generalem & ſpecialem: ac inter proximam & remotam conſtituatur diſcrimen: & ita ii, qui affirmant lienem, hepar & meſenterium maxima ex parte laborare aſtruunt, non adeò diſtare, cùm utrique habeant, quod rationi & experientiæ conſentaneum videtur. Qui in hipochondriis partes, quales, ſunt hepar & lien, ut & vaſa harum partium, necnon præterea ventriculum & meſenterium pro ſubjecto colluviei hypochondr. agnoſcunt, non reprehendo. Ventriculum tamen debilem relaxatum & malè coquentem præcipuè peccare, malique cauſam proximam conſtituere exiſtimo: à ventriculo enim vomitiones, nauſea, fluctus & murmura ortum petunt, & ita verè ventriculum læſum oſtendunt. Ad ſtabiliendam meam ſententiam Dioclem audiamus; ſic autem ille referente Galeno l. 3. de loc. aff. c. 7. *oritur*, inquit, *alius à ventriculo morbus, qui ab aliis flatuoſus nominatur, quem ſumto cibo, maximè coctu difficili, ſputum multum comitatur, item ructus acidiſſimi, flatus, æſtus in hypochondriis, fluctuatio, non illicò ſed cùm retinuerint: Interdum quoque ventriculi vehementes dolores, qui nonnullis ad dorſum uſque procedunt, concoctis inde cibis quieſcunt, mox alius cibis ingeſtis eadem revertuntur accidentia; quæ interdum à Cœna moleſtant atque evomunt crudos cibos & phlegmata ſubamara, calida & acida, adeò ut dentes nonnunquam torpedine afficiantur*, hactenus ille.

Temperamenta autem *cholerica*, ex quorum numero ægrotus noſter, habitus quoque corporis tenuior, furori hujus mali magis ſubjiciuntur, quia à caloris augmento diſſipantur magis ſpiritus & fibræ laxiores & magis flaccidæ redduntur; adeo ut aſſumti cibi in ventriculo ritè conſtringi, & diſſoluti, feliciter expelli nequeant; ſed in acidam, viſcoſam & acerbam degenerent materiam. Hanc ipſam, calor viſcerum, hepatis ſcilicet ac lienis, magis quàm par erat, exagitans in flatus abundè reſolvit, hinc malo huic obnoxii inveniuntur cholerici, ut potè qui viſceribus calidioribus gaudent: viri etiam & ætas media ob calorem abundantiorem hoc magis infeſtantur malo, quàm fœminæ, & in prima ætate conſtituti. Hinc quoque fit, ut habitus etiam corporis extenuetur ſemper, neque pingueſcant, qui malo laborant hypochondriaco.

Cauſæ remotiores ſunt, quæcunque fibras ventriculi flaccidas & debiles reddere ſolent: eæque ab erroribus in diæta petuntur maximè, cibi flatulenti ventriculi tunicas ultra naturalem extenſionem diſtendentes, ut ſe rurſus debito modo contrahere nequeant. Naturalis etiam fibrarum laxitas & debilitas jure hæreditario à parentibus in liberos translata, & quam maximè quoque vita ſedentaria ad hunc affectum generandum & accelerandum aptiſſima eſt. Plura adhuc recenſenda eſſent, ſed promiſſæ brevitatis memores hic ſiſtimus gradum, atque ad curam nos accingimus: ſi quis autem eſt affectus, qui & medico & ægro negotium faceſſit, eſt certè hic præſens, ut jure opprobrium & crucem medicorum quis eum appellare poſſet: tentanda tamen res nobis erit, dextram ſalutiferam ægro porrigentes, & quibus remediis in genere iiſque lectioribus curatio aggredienda ſit, breviſſimis indicantes: præſtat enim, in eo magis laboremus, ut fideliter curemus, quàm ut ſubtiliter diſſeramus. Quia autem, ut in omnibus corporis affectibus nunquam in remediis naturalibus ſubſiſtendum, ſed ſemper ſummi JEHOVÆ auxilium implorandum; ita & imprimis etiam hoc in affectu id obſervandum & ſummè neceſſarium eſt. Potentiam enim affectus Protheo mutabilioris non neſcimus, nec hoc, quanta quanta etiam ſcientia ſit noſtra atque ars, Divinæ ſubjacere majeſtati, abſque cujus benignitate, ne in minimis quidem agere non poſſe, ignoramus; etenim

Ni Deus adfuerit vireſque infuderit herbis
Quid rogo, dictamnus? quid Panacea juvant?

Sed ad curationem ipſam, in qua eò reſpiciendum, ut primæ viæ evacuentur, humores peccantes, præmiſſis præmittendis exterminentur, viſcera, imprimis ventriculus, roborentur, atque urgentiora ſymptomata corrigantur, non neglectis viribus quarum conſervationi opera detur: materiam ſuggerunt uſitati illi fontes. *Chirurgicus, Pharmaceuticus, & Diæteticus.*

Ex Chirurgico fonte, niſi plethora adſit, aut nimius calor urgeat, venæ ſectio locum vix habebit. Conveniens autem erit cucurbitularum uſus, nec non hæmorrhoidum fluxus, ſi is, vel ſponte fiat vel arte, in aſſueto concitetur ille: Ita nec fonticuli nec frictionum uſus foret fruſtraneus. *Pharmaceuticus* evacuantia primò loco offert, eaque per alvum, leniora, ut ſunt, ex ſimplic. fol. ſenn. epithym. polypod. Rhab. Ex compoſitis ſyrup. roſ. violar. ſolutiv. fumar. compoſ. de pom. de Epithym. pilul. de ammoniaco, tartareæ, de aloë roſat. Extract. panchym. & id genus plura, inprimis autem extract. pilul. de ammoniac. ut pote in quo nonnulli omnem ſanitatis ſpem ponunt. Pertinent huc & vomitoria initio adhibenda, modò ventriculus non ſit juſto debilior, & æger huic evacuationi aſſuetus; ex quorum numero ſunt aq. bened. Rulaud. ſal vitriol. electuar. Diaſar. Fernel. &c. Nec negligenda diuretica, qualia ſunt ex tartaro parata medicamenta imprimis tinctura tartari, utpote quo unico remedio, præmiſſis tamen lenioribus hoc malum ſæpiùs funditùs curaſſe gloriatur Boſſertus. Habent quoque locum ſuum diaphoretica, antimon. nimirùm diaphoret. ſimpl. & martiatum. Evacuantibus præmittenda, aut cum iis jungenda ſunt aperientia quorum ſeges paſſim occurrit. Primum tamen locum ſibi vendicant tartarea & martialia medicamenta. Confortandis viſceribus, ventriculo, præprimis, congruunt præ aliis omnia amara quæ huic amica habentur; Tonum enim ejuſdem vel conſervant vel reſtituunt, ſale, quo plurimo abundant, putredini reſiſtunt, acidos p. u. in ventriculo humores figunt, Limoſos & viſcoſos viſcerum & meſenterii vaſa obſtruentes humores abſtergunt, & qui relaxabant fibras ſuccos abſumunt. Quo nomine quam maximè celebrantur abſynthii, centaurii min. juniper. ſalia. Quæ cordi nec non cerebro confortando conveniunt, paſſim illa apud practicos occurrunt, quorsùm benevolum lectorem, brevitatis causâ, remittimus. Symptomata ventriculum infeſtantia mitigantur præter modò dicta confortantia etiam pulveribus pepticis moderatè calidis, inter quos hic præ aliis excellit. ℞. *conſerv. ſem. aniſ. fœnicul. ana* ℨ ij. *cort. citr. condit.* ℨ j. *margar. corall. rubr. præp. ana* ℨß. *cinamom. acerrim.* ℈ ij. *ſacchar. roſ. tabul.* ℥ iv. m. f. l. a. pulviſ. ſumatur parvi cochlear. menſura à quovis paſtu. Extra confortabitur idem oleo ſtomach. Craton. nuciſtæ, nardino, de abſynth. Item emplaſtr. de ladan. Tacamahac. ſacculo parato ex abſynth. meliſſ. menth. caryophill. mac. bacc. juniper. flor. roſar. &c. Oppreſſiones pectoris, communiſſimum hypochondriacorum malum, cùm à vaporibus vel flatibus craſſis, diaphragma ejuſque membranam impetentibus oriantur, corrigantur Carminativis. Hinc injiciatur clyſter. ex flatus diſcutientibus: applicentur ſacculi ex flor. chamomill. melilot. ſambuc. ſummit. aneth. & aliis; aut etiam ſacculus ex avena in ſartagine frixa, quàm calidiſſimè. Si non cedat, ſitque dolor ingens, ſuadent nonnulli cochleare vini ſublimati; aut eſſent. aniſ. aut aq. cinamom. cum juſculo ſat calente, aut exhibendum Theriac. aut mithridatii momentum. Pleriſque ſi non omnibus ſcopis ſatisfaciunt acidulæ, nec non aquæ thermales: in harum tamen uſu majore opus eſt circumſpectione. *Diæteticus* tandem *Fons*, victûs rationem obſervandam monſtrat, quæ adeò neceſſaria eſt, ut (teſte Galeno) fruſtra iis præſcribantur remedia, qui rectam victûs rationem ſervare non norunt. Eſt diæta reverà ille philoſophorum lapis, omnibus recommendanda, nulli metuenda ſexui, quovis tempore tractanda, & cunctis morbis ſine ullo ſubſequuturi mali metu congrua, cùm illorum non paucos ipſa ſola curet.

Teſte

Teſte Galen. Quo ſequentibus etiam ſchola Salernitana reſpicit verſiculis :

Eſuriant, ſitiant, qui rheumata curant.
Abſtine & efficies quod medicina nequit.

Quin & ſine clavo & remis navigat, qui nullâ victûs ratione obſervata medicinam facere conatur. Triplex autem à modernis ſtatuitur diæta. Naturalis, vitalis & animalis. *Naturalis diæta*, ea quæ alimentorum temperat. In aſſumendis ergo cibis & quantitas & qualitas accuratè obſervetur. Quoad quantitatem illud Hippocratis monitum, quod in 6 epid. com. 4. text. 22 jubet Galenus, ſtudium nimirùm ſanitatis eſſe non ſatiari cibis, & quod habet Avicenn. 3. num. Doctr. 2. c. 7. cum reliquiis famis ſurgendum eſſe à menſa, & hic locum habet. Quoad qualitatem cibus omni acrimonia, ſalſedine atque nimia aciditate careat, concoctionis non ſit difficilis, non vaporoſus, nec flatulentus, aut excrementitio ſcatens ſucco. Potus ſit quantitate moderatus ad frigiditatem aliquantulum incliner, ſit decoctus, veronica, abſyntho, ſcolopendrio, agrimonia, aliiſve aperientibus medicamentis alteratus. *Vitalis* aërem purum & ſerenum præcipit. Animi pathemata, ut iram, triſtitiam, timorem, in tum cane pejus & angue, fugere jubet, ne ſpiritus perturbentur; potiùs ita dirigantur, quo vigori eorundem adjumentum, cui propter tranquillitati animi ſtudeat atque lætitiam ſectetur. *Animalis* ſomni rationem habet & vigiliarum, motûs & quietis, excretorum & retentorum. Somno æger non indulgeat nimio, neque nimiis vigiliis, neque etiam ſtatim poſt aſſumtum cibum, ante duas treſve horas cubitum eat. In exercitiis corporis pariter modus ſervetur: Alvus quotidie muneri reſpondeat, ſi verò aliquando contingat, ut ſolitæ evacuationes atque excrementa juſto detineantur diutiùs, medicamentis levioribus natura ad expulſionem erit proritanda. Uno verbo omnia quantùm poſſibile, temperentur, deturque opera, ut nullus committatur exceſſus. *Joan. Michael.*

Vir florentis ætatis, duris, ſalſis, acidiſq; cibis diu aſſuetus, otioſus vivens, à longo tempore, modò planè inappetens nauſeâ quorumcunq; alimentorum detentus, modò nimis appetens fuit, ſed ingeſta alimenta cum rugitu, tenſione, ac dolore ventriculi ægrè tulit & digeſſit: per inteſtina quoque totumque ventrem inferiorem plerumque tormina cum magno murmure percepit. Hæc tamen mala flatuum copioſiſſimorum ſurſùm deorſumque eruptione pro tempore multùm imminuta ſunt. Subinde liquor quidam ſubſalſus ſponte cum ſumma nauſea vel leviſſimo vomitu, ab ore effluere ſolet, præcipuè matutino tempore, quamvis etiam aliis diei temporibus illud non rarò contigerit; hoc evacuato nonnihil meliùs ſe habet. Nunc tandem ante menſem hæc omnia in pejus verti cœperunt, quippe vomitus frequens acceſſit, quo omnia aſſumpta magno cum impetu ejicit, quæ licet non diu aſſumpta fuerint, tamen valdè acida evomuntur: & quod mirandum, interdum paulò poſt aſſumptum prandium evomit duas treſve uncias ſolius liquoris cujuſdam pellucidi, nonnihil (ut dicit) ſubſalſi ſubacidive vel auſteri, omneſque aſſumptos cibos & potus in ventriculo retinet, quos, iſto liquore evacuato, benè fert & digerit. Cùm non vomit, tunc multò moleſtiores ſunt ventri tenſiones & rugitus. Æger non febricitat, ſed cogitabundus ac ſubtriſtis eſt, eique ſcorbuticæ maculæ hic illic in cute ubinde apparent, totumque corpus paulatim emaciatur.

Variæ partes in hoc ægro malè afficiuntur, præcipuè autem ventriculus, inteſtina, & pancreas: de ventriculo res nota eſt ex nauſea & vomitu, ut & ex appetentia ciborum modò nimis aucta, modò nimis imminuta. Inteſtinorum affectio ex rugitibus, flatibus & torminibus innoteſcit. Affectionem pancreatis effecta docent. Appellatur hic morbus affectio hypochondriaca, *quæ eſt intemperies acida pancreatis, ventriculi, inteſtinorum partiumque vicinarum.* Cauſa primaria ſymptomatum in hiſtoria enarratorum procedit ab acida ac ſubſalſa quadam intemperie pancreatis ex inordinato victu inprimis contractâ, cujus ergo ſuccus pancreaticus in hoc ægro nimis acer & ſalſus ſubacidusve gignitur, idque uno tempore magis quàm alio, prout ſcilicet per hæc illáve aſſumpta alimenta iſti malo major, minorve fomes adjicitur. Hic ſuccus ex pancreate in inteſtinum duodenum defluens, & aliqua ſui parte verſùs ventriculum aſcendens, paulatim fermentum ventriculi corrumpit, ſicque vitioſæ coctionis cauſa fit. Quippe ſi prava fœdave qualitate præditus (in animalium vivorum ſectionibus maximè fœdum ſaporem nonnunquam habere compertum eſt) in ventriculum irrepat, tunc inappetentiam ac nauſeam, & interdum vomitum inducit: ſi verò nimis acidus influat, tunc nimiam famem, malam coctionem, & nonnunquam ob acidam vellicationem ventriculi, etiam vomitum ſuſcitat, idque magis aut minùs, prout excedens qualitas major minorve fuerit, & ipſe ſuccus majore vel minore quantitate ventriculum ingreditur. Ex illa vitioſa coctione ac fermentatione oriuntur tenſiones, dolores, & rugitus, plurimique flatus ſuſcitantur, qui nonnunquam ſurſùm per ructus erumpendo, tenſiones nonnihil imminuere, ſicque levamen aliquod pro iſto tempore inducere ſolent. Si verò vitioſus ille ſuccus ad ventriculum non aſcendat, ſed totus in inteſtina defluat, tunc coctio ventriculi in ægro noſtro melior, & nauſea minor, ſed vitioſa efferveſcentia in inteſtinis excitatur, cùm in coctis alimentis è ventriculo elabentibus, tum in pituitoſis ac mucoſis ſuccis in inteſtinis contentis; atque hinc in inteſtinis flatus, rugitus, dolores, ac tenſiones cum anxietate ſuſcitantur, iique ſæpe alvi dejectione flatuumque plurimorum excretione multùm imminuti ſunt. Liquor ab ore ſubinde cum nauſea effluens, eſt ſuccus pancreaticus ſurſùm ad ventriculum delatus, & per nauſeam unà cum ei in ventriculo admiſto ſalivali liquore, per os erumpens. Tandem ſucco pancreatico temporis progreſſu peiore, ac ſimul acriore evadente, & ventriculum magis, quàm antea, vellicante, acceſſit frequens vomitus violentus, quando ſcilicet in ventriculum aſcendit: & ſi hoc contingat paulò poſt aſſumpta alimenta, iſque affatim per illa alimenta ſurſùm cum impetu ad ſuperiorem ventriculi partem prorumpat, magnam ibi nauſeam faciens, ſæpe levi cum vomitu (quia alimentis nondum eſt admiſtus) ſolus evomitur, alimentis intùs ſubſiſtentibus, quæ tunc, vitioſo illo ſucco fermentaceo evacuato, benè digeruntur. Non febricitat æger, quia nulla putredinoſa efferveſcentia in corde excitatur. Cogitabundus ac ſub-

C 2

triſtis eſt, quia propter acidos humores ſanguini admiſtos ſpiritus animales minùs tenues ſeu ſubtiles, ſed paulò fixiores in cerebro generantur qui minùs alacriter & inordinatè per pororum cerebri anguſtias tranſeuntes, ægrum cogitabundum ac ſubtriſtem, & rebus ſuis minus intentum faciunt. Corpus emaciatur, propterea quòd alimentorum prima coctio non benè peragatur, atque hinc ſanguis paucus & parùm laudabilis, ſed ſcorbutica qualitate infectus, ſicque ad partium nutritionem minùs aptus, generetur. Ex modò dictis, quid de prognoſi ſtatuendum ſit, facilè judicari poteſt, ſcilicet quod hic affectus periculo non careat, & metuenda ſit maximè corporis atrophia, cum ſumma virium proſtratione paulatim ægrum dejectura.

In Curatione primùm æger purgandus, cum infuſ. fol. ſenn. agaric. &c. addendo aliquantùm elect. hier. picræ, aut diapruni, aut cum pilulis cochiis, extracto catholico, pulvere diaturbith, aliiſque ſimilibus, eaque purgatio poſtea ſingulis octo vel decem diebus reiteranda. Venæ-ſectio hîc parùm ad rem factura videtur, ſi tamen febris aliave aliqua magna excandeſcentia acceſſerit, pro ratione neceſſitatis inſtitui poterit. Si vomituriendi conatus permanſerit, non inutiliter tale vomitorium dabitur. ℞. fol. aſar. recent. ʒ iij ß. aq. raphan. ℥ ij. fiat ſ.a. expreſſio ſucci, adde vini antimoniat. ʒ iij. oxymelit. ſcyllitici ℥ß. miſce fiat hauſtus. Poſtea conveniens apozema præſcribendum, ejuſque ter de die hauſtus exhibendus. ℞. rad. tamariſc. capparum, polypod. querc. helenii ana ʒ vj. herb. chamædryos m. j. ß. meliſſ. betonic. borragin. cuſcut. ana m. j. fol. lauri, trifol. paluſtr. ana m. ß. cort. aurantior. ʒvj. ſem. aniſ. fœnicul. ana ʒ ij. paſſular. mundat. ℥ ij. aq. q. ſ. fiat ſ. a. apozema ad ℔ j. ß. loco apozematis vel intermediis horis ſubinde dari poterit particula hujus conditi. ℞. Rad. helenii, cort. aurantior. condit. conſerv. borragin. meliſſ. flor. ſalv. ana ℥ß. olei aniſ. gutt. xii. ſyr. helenii q. ſ. miſce, fiat conditum. In magna ventriculi aut inteſtinorum tenſione cum anxietate & dolore, conveniet exhibere talem bolum ℞. Theriac. ʒ j. ocul. cancr. præp. ℈ j. olei aniſ. gutt. v. miſce, f. bolus. Interdum manè jejuno ſtomacho, loco apozematis, exhibenda doſis hujus pulveris, cum pauxillo cerviſiæ aut juſculi. ℞. ocul. cancr. præp. ʒ ij. corall. rubr. præp. ʒß. ſuccin. præp. ʒ ß. f. pulvis, dividendus in quatuor doſes.

In victu ſit aër mediocriter calidus. Cibi ſint facilis digeſtionis & boni nutrimenti, & abſtineat æger ab omnibus cibis ſalſis, acidis, acribus, fumo ſiccatis, antiquis, rancidis, aliiſque difficilis coctionis aut pravi nutrimenti. Potus ſit cereviſia communis benè defæcata, nonnihil ſubamara, minimè acida: item vinum tenue minimè acidum. Somnus & exercitia corporis ſint mediocria: fugiantur otium & nimia quies. Excreta naturalia benè procedant, ſi non ſponte, ſaltem arte. Fugienda quælibet triſtia animi pathemata: lætitiæ & hilaritati, quantum fieri poteſt, indulgendum. *Iſbrand. de Diemerbroeck. de morbis infimi ventris Medicat.* 3.

Reverendiſſimus Abbas, annum agens quinquageſimum, temperamenti totius, & potiſſimùm jecoris calidi & ſicci, ex parentibus hypochondriacis natus, & ipſe multis ab hinc annis eadem affectione hypochondriacâ moleſtatus, & quandoque moderata ſanguinis per hæmorrhoidas evacuatione cum ſui levamine tentatus, quinque jam menſibus elapſis, poſt graves atque moleſtiſſimas animi perturbationes, fluxu ſanguinis ex hæmorrhoidibus abundantiſſimo atque ſuperfluo correptus fuit, quo in animi deliquia incidebat, eoque ſuppreſſo, ſtatim ſupervenit intenſiſſimus lævæ partis thoracis dolor, difficilem reddens anhelitum ipſum, cum ejuſdem pectoris fervore maximo; quo tempore urinam copioſam, crudam & aquoſam mingebat, & ſedato dolore, febricula levis inſurgebat, quæ primo aut altero die ſolvebatur. Hæc autem omnia ſymptomata & affectiones ter hucuſque repetierunt, ſemper præcedente aliqua moleſta animi motione, & præterea quodam pondere in podice ad perinæum quoque ſeſe extendente, non ſine aliquo dorſi dolore & ventriculi imbecillitate. Modò quamvis ad finem menſis Junii jam pervenerimus, Patavium tamen ſe contulit, ut à graviſſimis jam dictis ſymptomatibus ope medica præſervari poſſit.

Abbatem Reverendiſſimum multis ab hinc annis hypochondriacum fuiſſe & eſſe ex relatione tum à viro excellentiſſimo in ſcriptis adducta, tum ab eodem Reverendiſſimo oretenùs expoſita neceſſariò deduci poteſt, præſertim addita totius & jecoris calidæ intemperiei, ætatis, & naturalis ac hæreditariæ diſpoſitionis conſideratione; quin imò cætera graviora ſymptomata de quibus nonnullis abhinc menſibus conqueri cœpit, non aliundè quam ab hypochondriaca affectione, ortum duxiſſe decerno, & præſertim ſuperabundantem ſanguinis per venas ſedales effuſionem, necnon dolores in læva pectoris parte cum ardore & pectoris oppreſſione, præcedentibus rugitibus abdominis, non ſine aliquo dolorifico ſenſu ad dorſum quoque perveniente, iiſdem tamen etiam circa thoracis dolorem frequenter repetentibus; cùm enim jecoris fervor naturalis à clauſuris etiam & impedita ventilatione adauctus, propter meſenterii obſtructiones, à quibus flatuoſa orta fuit affectio, & inde dolor ad dorſum uſque pertingit, ubi ſcilicet ejuſdem meſenterii duplicatura alligatur; cùm inquam, jecoris fervor ſanguinem fervidum neceſſariò producat, nec ipſe à corde calidiori exiſtente corrigi poſſit, in vaſis ita juſto calidior & acrior congeſtus, utpote ad carnium generationem & totius nutritionem ineptus, dum circulando ad meſentericas arterias pervenit, naturæ moleſtus, ab eadem irritata per eadem vaſa, indeque per hæmorrhoidalia ad ſedem detruditur, quibus vaſis repletis ſequitur pondus, quod perinæò quoque communicatur; imo quandoque monet Gal. quod lumborum & ſtomachi dolores antecedere ſolent, ſicque hæmorrhoidalis ſequitur ipſius ſanguinis per ſedem excretio, quæ tunc toto genere præter naturam non eſt, quotieſcunque tempeſtivè fiat: tempeſtivè autem fit, quando id quod contriſtat excernitur. Cum autem in caſu noſtro probus quoque ſanguis copioſus poſt improbi evacuationem excernatur, t g p n. evadit hujuſmodi evacuatio eoque magis, cùm niger non appareat, tunc enim melancholicis magnopere prodeſſe ſolet, dum natura atrum humorem ſanguini permiſtum

miſtum ad vaſa ſedis excernit, ut ad crura varices, ac ſanguis profluens talis non eſt, & copia peccat, robur idcirco viſcerum naturalium totiuſque vires proſternit. Quoniam verò ab eodem jecoris & hypochondriorum fervore ventriculi quoque concoctio labefactatur, dum fermentatio ciborum, quæ eſt via & præparatio ad chylificationem abſolvendam, à nimio illo calore probè perfici nequit, hinc fit ut frequenter cruditates ſoboleſcant; quæ antiquis & exiccatis obſtructionibus in meſenterio exiſtentibus ſuperadditæ atque commiſtæ, eo loci ſtagnantes plures moleſtos & pernicioſos effectus pariunt: primò namque ab eodem calore in habitus craſſos & exhalationes magna ex parte converſæ, ſiniſtri lateris cruciosos pariunt dolores; dum verò aut per poroſitates, aut per vaſa ad muſculorum intercoſtalium interſtitia ſeſe inſinuant, diſtenſione, ac morſu illarum partium continuum ſolvunt, & dolores excitant, quo eodem tempore & febriculæ, & crudæ urinæ copioſæ excretiones obſervantur, dum earundem cruditatum portio relicta, partim in eodem ignobili loco fermentatur atque putreſcit, & febriculas accendit, partim à fervore liquatur atque funditur, & per copioſas urinas ejicitur; quæ omnia tunc exacerbari videntur, quando animi paſſiones motuſque vehementes præceſſerint, cùm perpetuò verum ſit quod non ſolùm corporis, ſed multò magis animi motus ſit cauſa caloris, ut propterea mirum non ſit quòd moleſtiarum tempore circa præcordia de æſtu & inſigni fervore conqueratur Reverendiſſ. Abbas.

Cui ut opem medicam feramus, vitium ſanguinis potiſſimùm deinde & vaſorum ſedalium eſt corrigendum; jecoris & hypochondriorum calida intemperies eſt emendanda; antiquæ, terreæ & melancholicæ obſtructiones ſunt alterandæ & imminuendæ, & ante jam dicta omnia, ventriculus & primæ viæ à recentioribus cruditatibus ſunt vindicandæ, adeò ut quod primum fuit in intentione, poſtremum evadat in executione.

Et quamvis fons malorum, nempè hypochondriaca affectio antiqua & confirmata ſit, ſalus tamen deſperanda non eſt, cùm hucuſque nonniſi ad primos gradus melancholiæ pervenerit, & ideò nonniſi perexiguam melancholici ſanguinis portionem circa viſcera naturalia ſtagnantem ſupponamus; præterquam quòd ſuperabundans ſanguinis evacuatio, ſi non ex toto ſupprimenda, ſaltem magna ex parte cohibenda eſt, alioquin calore nativo progreſſu temporis valdè imminuto, cachexia ſuccedere poſſet: hanc enim per hæmorrhoidas evacuationem tantopere formidavit ipſe Gal. ut nulli ex conſuetudine convenire exiſtimaverit, ac propterea dixerit non eſſe aſſuefaciendum hominem evacuationi per hæmorrhoidas, quoniam uterque exceſſus periculoſus evadit, ſive ſanguinis nimiùm effluat, ſive nihil.

Quamprimùm igitur Reverendiſſ. ſuccurrendum; nec obſtat anni tempus calidum ſi quidem poſt prima adminiſtrata remedia, ſic tempore nondum fervido exiſtente, reliqua, utpote alterantia & refrigerantia, fervidiſſimo quoque exequi poterunt. Expientur itaque primæ viæ potione ex manna clarificata. Quinque deinde ſequentibus diebus cruditates in iiſdem viis commorantes præparandæ erunt Julapio acet. ad ℥ iij. corticibus citri alterato, addita uncia aq. flot. citri, ut dilutior, & ſuavior evadat. Mox repetatur potio ex mann. clarif. ad ℥ vj. cui duabus aut tribus tranſactis horis, ſuperbibat ſeri capræ depurat. ℔ j. & duobus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Inde ad antiquas obſtructiones imminuendas, deveniendum, quæ quoniam jam exiccatæ ſunt ideò humectantibus & moderatis incidentibus egent; in hunc igitur finem ſucci depur. aptiſſimi erunt, ut ℞. ſucci depur. & per aren. trajecti, cichor. borragin. endiv. ana ℥ ij. ſal. tart. fixi gr. x. decoct. in jure paratæ folior. malv. violar. ſonch. ℥ v. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Et ſi fortaſſe decoctio à ventriculo non toleretur, cum aliquam concoctionem, & conſequenter moram requirat, ſucci jam dicti diluantur, cyatho aq. ſtillat. borrag. & malvar. citiùs enim è ventriculo ad meſaraicas pervenient. Sequenti verò die præbeantur ſummo manè fl. caſſ. ℥ iij. additis gr. x. ſal. tart. & poſt horam ſuperbibat cyathum ſeri capr. aut aſin. depur. tribus verò horis ab aſſumpto ſero prandeat. Tertiò verò die rurſùs ſuccos depur. aſſumat, ut ſuprà, & ita perſeveret alternatim, ſuccos & caſſiam aſſumendo, ad 20. vel 25. dies. Rhabarb. autem uſum omitto, tum propter hypochondriorum fervorem, tum verò maximè propter ſanguinis fluorem, quod alioquin caſſiæ commiſtum ad obſtructiones reſerandas aptiſſimum foret. Interim ſecunda ſuccorum die jecoraria dextra erit aperienda, & ſanguis moderatè, prout excellentiſſimo Aſſiſtenti viſum fuerit, erit educendus, & quotidie toto purgationis tempore ung. roſ. meſ. totum abdomen illinendum. Terminato ſuccorum & caſſiæ uſu, ſerum capr. aut aſin. depur. ad ℔ iv. vel v. ter ſaltem tertio quoque die erit propinandum, præmiſſo vehiculo ſyr. roſat. ſolutivi: idque eo fine, ut hypochondriorum partes humectentur, viæque laxentur, & apertæ reddantur ad aq. Nocer. tranſitum expediendum, ſiquidem calorem, & inde ſiccitatem primarum viarum interceptionis aquæ thermalis aliàs tentatæ, cauſam fuiſſe cenſeo. Nocerianas autem dixi propinandas eſſe, quoniam cùm minerales non ſint, nec adeò exiccantes, faciliùs permeare & pervadere poterunt; & ſi earum aliqua portio fortè detineretur, nocere non poſſet, ut nocent thermales quæ nunquam teſte Hippocrate à natura noſtra actuantur & ſuperantur. Ut autem facilior eiſdem reddatur tranſitus, tribus primis diebus cum vehiculo dejectorio ſunt exhibendæ; reliquis verò diebus cum vehiculo diuretico, quale tum is eſſe poterit ſpiritus tart. ter rectif. ad ſemidrachmam inprimis tribus cyathis, cui addatur quoque ſyr. de ſucco limonum, ut potus quoque ſuavior evadat. Tandem lactis aſin. xx. diebus, totidemque capr. uſus de more manè aſſumendi opportuniſſimus erit; quo tempore pro balneo aquæ dulcis, aut inſeſſione adminiſtranda opportuno exiſtente, convenire poterit; ſin minùs, in annum venturum, dum reliqua quoque omnia repetenda erunt, differri poterit, ut ex toto obſtructiones extirpentur, jecoris fervida intemperies emendetur, & ſanguinis vitium omninò corrigatur, ſicque à natura toleretur, imò in vaſis ad uſum detineatur. Sed quoniam vaſorum quoque ſedalium vitium, ſive laxitatem nonnihil concurrere dixi, ideò opportunè aliqua iiſdem roboratio eſt afferenda, ſpongiola aqua roſacea cum albumine ovi madefacta, qua pulvis aſtringens

tangatur, & poſt fœcum depoſitionem atque conſuetam abſterſionem podici iterùm atque iterùm apponatur, ut pulvis ipſe adhæreat, & iteratis vicibus vaſa ipſa roborentur; pulvis autem erit conſtrictivus magiſtralis conſuetus, eidem gypſi vulgaris portione additâ.

Jam dictis verò omnibus congruam victûs rationem addere debet, & calidiora alimenta præſertim evitare, prout ſalita omnia, condimenta aromatum, allii, cæparum, uſum aceti & vina generoſa, memor quod ſuimetipſius ſtatus inſigni humectatione & moderata refrigeratione indiget; & ideò familiaris ſit & quotidianus uſus juris tenuis herba aliqua refrigerante alterati, in prima menſa hauriendi; herba autem poterit eſſe æſtivo tempore oxalis, acetoſa vulgò dicta, cæteris verò temporibus, intybus, endivia vocata. Somnus diuturnior ſemper conveniet. Exercitium verò moderatum eſſe debet, & nonniſi jejuno ventriculo. Conſueta alvi evacuatio, niſi ſufficiens fuerit adjuvanda, prima menſa aſſumendo flor. caſſ. ℥ ij. aut iij. quam diſponere quoque poterit jus prima menſa, ut ſupra, quotidie ſumptum. Tandem animi motus vehementes, qui ſemunque ſunt avertendi, ſed præſertim moleſtæ perturbationes; quæ ſi caſu occurrant, non ſunt fovendæ, ſed fortiori animo repellendæ. Quæ omnia Reverendiſſimo Abbati à Deo Opt. Max. ſalutaria precor. *Raymund. Fortis. Conſultat.*

Obſervationes.

Sentiebat nobilis quidam Burgundus, à longo tempore, tenſionem in ſiniſtro hypochondrio, cum rugitu & murmure, & quia corpus nonnihil macrum fiebat, facieſque decolor, graviora metuens, cùm poſt remedia multa, quibus jam uſus fuerat, non remitteret malum, meum expetivit conſilium: huc veniens, judicavi cauſam in venis meſeraicis, lienem copioſè ambientibus potiùs, quam ipſo liene contineri, eſſeque illic illuviem, unde tetri vapores & flatus gignantur cum obſtructione horum ductuum, quibus emendandis hiſce fuit uſus. Syrupum ſequentem præſcripſi. ♃. Rad. cichor. fœnicul. apii veri, iridis, ana ℥ j. enul. ℥ vj. aſar. ʒ ij. rad. liquirit. ℥ i ß. cort. tamariſc. rad. capparum, ſambuc. ebuli, ana ℥ j. herbarum endiviæ, chamæpit. chamædr. eupator. veronic. capill. veneris, ceterach. bugloſſ. utriuſque, fumariæ, ſummit. lupul. aſparag. ana m. j. flor. bugloſſ. utriuſque, geniſt. tamariſc. ana p. j. ſem. aniſ. fœnicul. ana ʒ ij. carui, petroſel. ana ʒ j. cicer. rubr. p. j. paſſul. enucleat. ℥ iß. prunorum paria v. f. decoctio in aq. & tertia parte vini & in colat. ℔ viij. infunde fol. ſenn. mundat. ℥ iij. rad. polypod. ℥ ij. turpeth. ℥ ß. ſem. cartham. conquaſſ. ℥ i ß. myrobalanor. citrin. & chebul. ana ʒ iij. f. iterùm decoctio addendo rhab. in panno ligat. ℥ ß. ſpic. ſchœnanth. ana ʒ j. cinamom. ʒ ij. poſt levem ebullitionem colentur, adde ſucci pomor. odor. ℥ iv. ſacchar. q. ſ. decoquantur ad ſyrupi conſiſtentiam: capiat ℥ i ß. pro vice per ſe, vel cum juſculo cicerum rubrorum, & rad. petroſel. ſi non operatur ſufficienter, diſſolve in uno hauſtu, diagrydii rectè præp. gr. iij. continuet illius uſum aliquot dies, poſtea hebdomadatim, dein menſtruatim.

Pilulis ſequentibus utatur interdum loco ſyrupi. ♃. aloës ʒ ij. rhab. agaric. ana ʒ i ß. extract. abſynth. ℈ j. gumm. ammoniac. diſſolut. in oxymel. ſquill. ʒ ß. maſtich. ℈ j. rad. gentian. ſummit. centaur. min. ana ℈ j. rad. aſari ʒ ß. ſpic. ℈ ß. limatur. chalyb. præp. ʒ i ß. diagrid. ʒ j. cum reſina laricea f. maſſa pilul. capiat ℈ ij. vel ʒ j. pro vice. Emplaſtrum hoc ſiniſtro hypochondrio applicet. ♃. emplaſt. de baccis lauri, de melilot. ana part. æqual. malaxentur oleo de cappar. extend. ſuprà corium, ſubducatur ſyndone rubra ne nimiùm adhæreat. Hac ratione ſe integrè fuiſſe ſanatum per alios, quos ad me conſilii cauſa ablegavit, mihi ſignificavit. *Fœlix Platerus obſerv. lib. 2. pag. 469.*

Vir quidam illuſtris, temperamenti melancholici & ſemper pro lienoſo habitus, de dolore & inflatione hypochondrii ſiniſtri, crebro rugitu, ructu acido, necnon tremore cordis, aſſidua vertigine, nimiis vigiliis, & phantaſia perturbata plurimùm conqueſtus erat: circa trigeſimum quintum ætatis ſuæ annum, morbo ingraveſcente, ſomnium ægrè, ac rarò admodùm capeſſere noctu, & interdum cogitationum æſtu, & fluctuatione moleſtari, res omnes ac perſonas ſuſpectas habere, & objecta quævis valdè pertimeſcere cœpit; præcordia plurimùm conſtringi, & coarctari, atque in imum ſubſidere videbantur, quaſi cor ipſum uſque in ventrem deprimeretur, quo ſymptomate urgente, valdè mœſtus, & animo dejectus evaſit; poſtea tamen, remittentibus iſtis animi affectibus, unà cor paululùm elevari, ſimulque præcordia relaxari, & dilatari perſentiebat: porrò dolores, & contractiones circa viſcerum ac membrorum muſculos variè excitatos, & huc illuc diſcurrentes crebertimè ſuſtinebat.

Quoad morbi naturam, facilè conſtat, affectionem hanc ejuſmodi eſſe, quæ vulgò *hypochondriaca* appellatur; quod verò ſpectat ad ſymptomatum admirandorum cauſas, ſupponere licet, ſanguinis maſſam degenerem, & fæculentiis atrabilariis refertam recrementa ſua aduſta capiti continuò ſuggerere; unde liquor cerebrum, & nervos irrigans, acris, & ſpiritibus improportionatus factus, corpora continentia in corrugationes dolorificas, & contracturas irritabat: porrò cùm à capite, in nervos *paris vagi & intercoſtalis* hæc labes præcipuè derivatur, cerebrum & præcordia noxam inde ſuſcitatam quam maximè luunt. Quod autem ſanguis eo ritu depravatur, lienis vitio imputandum videtur, in quantum hoc viſcus perperam habens, fæculentias atrabilarias à ſanguine non rectè ſecernit, quinimò & recrementa quæcumque ab illo ſuſcipit, ampliùs pervertit, eademque in fermentu noxium exaltata cruori remandat, proindeque maſſam ejus plurimùm inquinat, & diſcraſiâ acetoſâ & planè vitriolicâ imbuit. Obvium eſt intelligere ſymptomata iſthæc, *capus* moleſtantia, ſcilicet *vigilias* nimias, *vertiginem, phantaſiam perturbatam*, cum multis aliis, a particulis heterogeneis, *è ſanguine in cerebrum* ſuffuſis procedere: Quoad iſtam pectoris *anguſtiam* & *cordis ſubſidentiam*, cum inſigni metu & triſtitia, opinari licet fibras nerveas *cordi*, ac inprimis *pericardio* inſertas, in ſpaſmos & corrugationes actas, partes iſtas conſtringere, & deorſum convellere: quapropter in toto pectore velut conſtrictio, quædam ſentitur, & cor ipſum deprimi videtur: porrò in quantum præcordiis ita conſtrictis & depreſſis, ſanguis intra cordis ſinus

ſinus ſiſtitur, ac velut ſtagnare cogitur, *anima* tum *vitalis* tum *ſenſitiva* à ſolita expanſione, & irradiatione plurimùm inhibetur, proindeque à *ſyſtaſi* ejus diminuta, & decurtata, immanes illi *metus* & triſtitiæ affectus oriuntur: cùm verò, ſpaſmis remittentibus, iſta cordis & appendicis ejus conſtrictio relaxatur, etiam anima, velut flamma ampliùs expanſa, pathonum iſtarum catenùs paululum excutere nititur. Pro curatione iſtius affectionis cùm plurima remedia & adminiſtrationes medicas à longo tempore uſurparat, ſine magno tamen fructu, demum aquarum acidulatarum uſu aliquantulum ſublevatus, & exinde ſenſim meliùs habens à gravioribus iſtis ſymptomatis immunis evaſit, uſque tamen *affectui hypochondriaco obnoxius degit. Thom. Williſius, de morbis convulſivis.*

Illuſtriſſima atque excellentiſſima quædam, temperamenti ſanguinei & bilioſi, habitudinis corporis magnorum laborum & defatigationum, ut videbatur, non ſatis patientis, varias tamen longaſque peregrinationes & tentare & perficere auſa, & in rebus non naturalibus pluribus modis peccans, in varia tandem affectionis hypochondriacæ ſymptomata incurrit, quæ in dies numero & gradu cum augerentur, Illuſtriſſima ad eorum quaſi cumulum devenit, per abundantiſſimas ſanguinis effuſiones, in curatione aneuriſmatis, quod Chirurgi arteriam in brachio dextro pro vena ſecantes, imprudentia ipſi fecerat; uti in duobus abortibus, enatas.

Poſt hæc itaque omnia jam enarrandis affligitur ſymptomatis; intenſam patitur ſitim & præcipuè poſt paſtum, ſi in illo utatur cibis ſolidis; ſitis autem non tam ſedatur aſſumto potu etiam largo, quam ſuffocatio inducitur per totius abdominis diſtentiones; fallere propterea eam debet, tum per mala aurea Luſitanica dicta, tum aliis mediis.

Ciborum appetentia ſatis bene ſe habet per intervalla, aliàs magis aut minùs deficit, idque verna potiſſimum tempeſtate.

Ventriculus tam malè officio fungitur, ut etiam ſi appetens Illuſtriſſima comedat, cibuſque ingeſtus ſtatim vi quadam, diſtentiones importunas pariente, penetretur, perfectè tamen nullatenus excoquatur, & totus prope in ſtomacho, etiam poſt duodecim horas ſubſiſtat: Unde ſi quinque aut ſex à paſtu horis cubitum eat, omnia ad fauces & os ipſius rejiciuntur, ea propter cogitur ſemel tantùm de die cibum ſumere, nec licet pluribus horis illi tenuius juſculum præmittere. Revera ſi alio non utatur cibo, quam juſculis, bis de die aſſumere poteſt, ſicque minus ſitit, ſed hæc diæta langorem univerſalem procreat. Ab omnibus prope cibis aſſumptis malè habet, ſed præcipuè à gravioribus, flatuoſis, viſcoſioribus, frigidioribus & crudioribus. Lac, pro tempore, unicum fuit, quod aut ſolum, aut aliis admiſtum, non multum moleſtiæ peperit, præterquam quòd in alvi perpetua ſtipticitate aliquid moveoat, dum tamen illius cremor ſeorſim aſſumtus foret intolerabilis, ſed jam ipſum amplius ferre nequit. Non tantùm ventriculus ingeſta vix & imperfectè excoquit, ſed ea quomodocunque excocta, in inteſtina minimè deturbare valet, niſi medicamentorum vi ad id quaſi cogatur, ea propter in duram devenit neceſſitatem purgantibus medicamentis quotidie utendi, imò creſcente in dies malo alvique difficultate, plura jam unica die adhibendi cathartica, etiam validiora; ſin minu vomitus patitur horrendos, ut ſemel poſt quam dies ſeptem ab illis, abſtinuiſſet, ut & rurſus poſtquam dies tantum tres ab iis caruiſſet, maximo ſuo malo experta eſt. Nonque tantùm ſingulis diebus catarticis utitur, iiſque repetitis, ſed quandoquidem ſic etiam humores aggeruntur viſcidiſſimi, cum ponderis totum abdomen gravantis ſenſatione, anhelatione, ructibus nidoroſis, & materiæ acrioris ad os regeſtione, aliiſque pluribus incommodis, ſemel prope ſingulis menſibus ad validiſſima, additis etiam antimonialibus deveniendum. Poſt paſtum pulſationes adſunt arteriarum per totum corpus diſtributarum, cum doloribus regionem lumbarem occupantibus, totumque abdomen cingentibus: atque tanta gravatur corpus ad motum inertia, ut ne quidem tribus aut quatuor à paſtu horis illud humilius inclinare valeat.

Tumebant perpetuò tibiæ, totumque abdomen, ſed illæ jam prorſus detumuere, hoc per intervalla inflatur.

Menſtruæ purgationes per aliquot annos ſatis fuere inordinatæ, ſub autumnalis enim tempeſtatis finem ſupprimebantur ad aliquot menſes, cum ventris, tibiarum, totiuſque ferè intumeſcentia, vigente interim appetentia, vultuque parum, aut nihil morboſi indicante. Ceſſavere verò omnino à tribus annis quadrageſimo ſexto ſcilicet ætatis.

Urina quæ in parciſſima evacuabatur quantitate, paulò copioſior jam egeritur, etiamſi potulenti multò minùs ingeratur. Pluries iſtius excrementi examine inſtituto, repertum eſt, primò odoris & ſaporis propè expers, etiam ad plures dies aſſervatum, coloris ex pallido ſubflavi, conſiſtentiæ tenuioris, ſine ullo ſedimento, aut confuſione. Secundò, ab affuſione liquorum aut materiarum præcipitantium, nihil aut parum ſeparatum, quantumvis hoc peractum fuerit, tum in urina recenti, tum in ea quæ jam per moram computreſcere debuiſſet. Tertiò, Diſtillatione ejuſdem lotii peracta, ſpirituum, atque ſalis volatilis acerrimi parum admodum elevabatur, reſtitante interim in vaſis fundo materiâ deſiccatâ, ſalina ſulphureâ, & dum diſſolveretur viſcidiſſimâ; quæ octavam totius urinæ ponderis partem facile implebat.

De morbi deſcripti nomine non eſt quòd ambigamus, per ſymptomata enim ſatis ſuperque conſtat, paſſionem hic adeſſe hypochondriacam inveteratam, in qua multiplex acrimonia, cum totali ventriculi debilitate, viſcidioris materiæ proventu ſpirituumq; univerſali depauperatione, peccat. Inducta autem fuit à variis peregrinationibus, mœſtitiis, hæmorrhagiis &c. quæ Illuſtriſſimam afflixire.

Ad ſymptomata jam ut deveniamus. Sitis omnium conſenſu à faucium deſiccatione & vellicatione oritur, quid itaque mirum, ſi ubi ſerum adeſt multo imbutum ſale, viſcoſitaſque adſit iſta, per obſtructos canales ſalivales illud tantùm quod ſalino ſuo ſpiculo penetrantius eſt deſcendat pauco copulatum viſcido, quo mediante partes quas eluere, & humectare deberet, potius irritat & per adhærentiam ſuam continuò vellicat. Potulenta autem non ita facilè huic medentur incommodo, quandoquidem inter tranſeundem parte tantùm ſalium prædictorum faucibus per viſcoſam copulam

agglutinatorum, imprægnantur, partemque propterea non ſatis liberant, quod multo meliùs obtinetur à ſucco malorum aureorum luſitanicorum dictorum, qui ſenſim exſuctus, præterquam quòd temperat ſalium acrimoniam, orificia vaſorum ſalivalium muco obſtruente liberat, ſicque efficit ut lympha per os fluere parata, viam nacta apertam, levatiſque impedimentis, cumulatius in os deveniat, ipſumque ſic pleniùs irriget.

Appetentia ut plurimùm viget; quia etiamſi copioſum phlegma in ventriculo reperiatur, obtundendis ſalibus, quos in ipſius cavitatem, tum propriæ tunicæ glandulæ eructarunt, tum alimenti priùs aſſumti ponderoſiores particulæ jam exaltatæ ſuffecerunt, ipſis tamen ſatis ſupereſt virium pro vellicando ventriculi ſuperiori orificio. Revera per totam hyemem cumulatis humoribus tranſpiratione tum impedita, atque etiam corporis exercitatione omiſſa, dum ſubſequentes primi veris tempeſtatis tepores eos in motus cient, à diluvio inde enato malè habet ſtomachus, ſic enim neceſſariò dilutò atque quaſi extinctò fermento, ſumma oritur inappetentia.

Ventriculum quod attinet; ſiquidem viſcoſa ſaburra ſemper infarctus eſt, in eumque appellunt plura ſalia, in ſe invicem hoſtiliter primò concurſu agentia, quid mirum ſi viſcoſitas à particulis fermenteſcentibus penetrata in flatus abeat qui poſtquam viſceris fibras, per diſtenſiones vehementiores & continuatas debilitarunt, arctæ alimenti ingeſti complexioni non parum officiunt, eademque ratione digeſtioni incommodant. Hæ diſtentiones poſt paſtum maximè vexant, eò quòd, fermentum ſtomachale è ſalibus efferis, geniumque aquarum ſtygiarum redolentibus, conſtitutum, præcipitanter nimis cibum deglutitum adoritur, illiuſque partes vehementiùs à ſe invicem divellit. Nec interim legitima perficitur coctio quæ aliam prorſus & magis amicam fermenti atque ſtomachi actionem expetit. Quid itaque mirari ſubeſt, ſi alimentum quamvis per craſſiores ſui partes ſolutum, non eò fluiditatis deveniat, ut languidè comprimentibus fibris per importunam diſtenſionem, ſi non laceris, ſaltem quàm debilibus, obediat, ni purgantium quotidie exhibitorum ſpicula ipſas in motus validiores cieant, quodque maximè viſcoſum in ventriculo eſt, non tantùm glutinis inſtar partes alimentitias ipſi quaſi connectens, ſed etiam pylorum aliquatenus occludens, emungant. Huic beneficio conferendo non ſatisfaciunt clyſteria, quorum ἐνέργεια, vix ſuprà inteſtina craſſiora aſcendit, quæque nihil eliciunt è ventriculo, quem aliàs per flatuum ſubtus contentorum repulſionem opprimunt. Ex hiſce ſatis conſtat quid cauſæ fuerit cur purgantium abſtinentia vomitus non ſemel moverit, per inductam tandem ab alimenti morâ putreſcentis, pondere, irritationem, unde demum quâ data porta ſibi onerosa regerebat, imò ſemel in ſpaſmos actus, non ita facilè ſopiebatur, quin ſymptoma ad ſeptimanas & menſes extenderetur. Adhibita purgantia quotidiana non prorſus impediunt quin ſubinde cumulentur in toto varii humores, ſiquidem cùm primæ coctionis vitia in ſubſequentibus facilè non corrigantur, chyluſque iners, & impuri lentoris quem ventriculus & inteſtina vi remediorum coacti in lacteas & ſanguinem emiſere, in viſceribus languentibus non ita alteratur & defæcatur quin per ſui tenaciores partes undique impactus, evacuari amet per generoſiora exhibita purgantia.

Anhelatio diaphragmatis compreſſioni à ventriculo & inteſtinis diſtentis factæ, ut & viſcido pulmonum ſubſtantiam & reſpiratoria vaſa occupanti, accepta referri debet.

Arteriarum vehementior poſt paſtum pulſatio, ſoboles eſt fermentationis in ventriculo magna vi peractæ, calor enim atque inde oriundi motus ſanguini cujus viæ non ita ſunt liberæ & explicatæ communicati, agitationis intenſioris, horumque vaſorum ipſum circumvehentium verberationis durioris, ſunt materia.

Dolores in lumbis, partim à diſtento ventriculo, & inteſtinis lumbis ut centro ſuo affixis, partim à flatibus inibi enatis atque concluſis proveniunt. Dolores præterea abdomen circumcingentes debentur illi inteſtini colis parti quæ infra ventriculum poſita eſt, fræno ſc. ipſum contrahente & corrugante ſeu potius ſinuante, a flatibus contentis dolorificam vim patiente.

Totius corporis langor atque gravitas procedit, tum à ſpirituum depauperatione, tum ab humorum gravantium copia.

Urinarum examen ulteriori inſervit eorum quæ jam fuere explicata, demonſtrationi, nam ſi urinarum ſtatus ſanguinis, aut ſaltem ſeri proprii ſanguinis vehiculi ſtatui reſpondeat, quis non videt primò, illas inodoras, inſipidas, atque tenues ſeri inconcocti, ſalibus fixioribus atque quaſi infaſciatis prægnantis, & ſulphuri propè emortuo, parcè copulati, teſtes eſſe. Secundò, impoſſibilis plurium urinas conſtituentium partium ſegregatio, etiam per adhibita præcipitantia exquiſita, indicium eſt confuſionis, ſeu potius glutinis varias materias in ſero ita implicantis, ut ſpirituum actio languida, non ſatis habeat virtutis, pro iis motu vario, & unicuique proprio, agendis. Varias haſce materias in urinis adeſſe patet tertiò, ex diſtillatione qua quod calor, & ſpiritus innati, præcipitantibus etiam adjuti non potuere, commodè ſatis ſeparatur, ſpiritus enim ſic elicitur, minus potens, ſed ſal illum ſubſequitur acerrimus &c. de quibus vide quod ſuprà.

Illuſtriſſima ægra non uno remedio tot mala oppugnare per plures annos tentavit, circa quæ in genere adnotabo primò, quòd aquæ tantùm quædam minerales ipſi fuere proficuæ, inter eas innumeras quas ex ipſis fontibus ebibit. Aquenſes in Sabaudia quamvis calore actuali nobiles, facultate tamen minerali ſulphurea & nitroſa tam parcè imbutæ ut propè vacuæ dici mereantur, morbo ineunte aſſum㈠æ ſummo fuere nocumento, ut & aliæ etiam martis mineræ fœtæ aut vitriolicæ, ſolæ, verò Swalbacenſes, ſale armoniacali tenui, paucoque marte prægnantes, & Wallenſes in Gallia ſale lixiviali de nitri fixi natura divites, non parum attulere auxilii. Secundò, plures ac diverſæ chalybis præparationes, ut & ſalia penetrantiora è mineralibus & plantis arte chymica extracta, ſemper excitarunt dolores hæmorrhoidales atroces, quandoque fluentes, quandoque non, minimo interim percepto alias levamine. Tertiò, opii atque opiatorum medicamentorum uſus in doloribus & vigiliis ventriculum debilem ſemper gravavit, vomitus fecit, nec unquam ſomnum, ſed potius ſtuporem cum vertigine conciliavit. Quartò Mercurialia omnia cujuſcunque præparationis, & quomodocunque aſſumta, atque

que vel in parciſſima doſi pugantibus admiſta, ſalivationis periculum minabantur. Quintò, volatilia varia per aliquot annos aſſumta, atque præcipuè ſingulis diebus, ſal quoddam volatile ſtomachale & amarum, ut & interdum ſal volatile viperarum, maximo fuere emolumento, donec natura ejuſdem remedii generis diutius continuati pertæſa, aliu i à nobis exegerit, ſc. tertium quid inter acida & alcalia volatilia, mixturam nempe bezoarticam, è ſpiritu nitri, ſale volatili viperarum, C. C. & ſuccini, cum ſpir. vini theriacali camphorato paratam, cui ſubinde intercalatur uſus elixyris cujuſdam purgantis verè volatilis; ab hiſce non tantùm ſtomachus paulò melius habet, purgantiaque minùs debilitant, ſed etiam ſitis minuitur, diſtenſiones abdominis, dolores in lumbis &c. multò minus affligunt. Sextò, è purgantium ſylva quam in proprium uſum collegit, fuere tum pilulæ variæ, aut mitiores, aut validiores, tum elixyria, tum vina medicata, tum pulveres, tum electuaria, quorum vim ſingulis annis, & propè menſibus augere cogitur, creſcente in dies alvi difficultate, illiuſque arte evacuandæ neceſſitate. Hiſceque omnibus vitam protrahit minus miſeram &c.

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Hypochondriaci mors ab inunctione mercuriali.

Illuſtriſſimus quidam in Bohemia, temperamenti calidi & humidi cum prædominio bilis, vitæ cœlibis, à multis annis, variis concurrentibus cauſis, de obſtructionibus hypochondriorum conquerebatur, pro iiſque tollendis varias adhibuit curas, inter quas erat etiam ante aliquot annos ternus uſus thermarum Carolinarum, quas profuiſſe eidem Illuſtriſſimo in confeſſo fuit. Quia autem videntur errores in ſex rebus non naturalibus interea ſucceſſiſſe, non attenta corporis debita expurgatione, factum eſt, ut in corpore colligerentur humores craſſi, & viſcidi, qui cum alimento tranſlati ad juncturas artuum, denegato corpori omni exercitio, ibidem loci degentes, effecerunt artus ita debiles, ut Illuſtriſſimus ille inhabilis foret ad deambulandum, & ſe de loco in locum movendum. Multa in hanc rem, ut intellexi, adhibita fuerunt, quibus tamen non cauſa ſed effectus curabatur, ut fuerunt balnea, conſortan iorum nervorum cauſa è rebus calidiſſimis confecta, quæ materiam in juncturis hærentem magis incraſſarunt & exſiccarunt, inunctiones, frictiones, & neſcio quæ alia cum nullo denique Illuſtriſſimi patientis levamine. Tandem hac hyeme præſent. ann. 1670. neſcio quis curam propoſuit, inungendi artus cum unguento mercuriali, cui ſe menſe Februario commiſit; itaque ab homine rudi, uno verbo carnifice inunctiones factæ ſunt, non quater tantùm, ſed ſpatio trium ſeptimanarum, non obſervata regula ulla, aërem vitandi, nec ullatenus purgato corpore. Unguenti hæc fuit compoſitio. ℞. latin. de bacc. lauri & olei de baccis lauri ana ℥ j. ceruſſ. ℥iß. maſtiches ℥ j. alum. uſti ℥ i ß. oliban. ℥ j. mercur. crudi ℥ß. axungiæ veteris ℥ iij. camphor. ʒ j. mota loco eſt materia craſſa & viſcida quæ longa annorum ſerie in artubus delituerat, & more conſueto, ſpatio trium ſeptimanarum exoneravit ſe pars illius per fauces cum periculo excidentiæ dentium, pars autem ejuſdem occupavit cor, pulmones, imò ventriculum, hepar, lienem, & renes, unde ſpirandi difficultas, puncturæ cordis, dolor lienis, urina pauca & accenſa colorem ſanguineum referens. Ptyaliſmo procedente, Medicum qui errores tam antiquos, quàm noviter factos corrigeret, advocare fuit proviſum, itaque ego die 13. Martii accerſitus varia per plures dies adhibita tunc remedia, ſibi invicem ſuccedentibus interim variis ſymptomatis lethalibus, difficili ſc. urina, aut ſuppreſſa, reſpiratione impedita, anxietate, tumore pedum ædematoſo, abdominis poſtea tenſione; (*quæ fusè apud auctorem ſuum deſcribuntur*) Donec ſeptimo Aprilis duplex animi deliquium paſſus aliquot poſt horas animam Deo efflavit.

Octavo Aprilis Cadaver Illuſtriſſ. Domini apertum eſt, ſicque in ſtomacho duo ulcera reperta fuere, præterea totum quod ingeſtum fuerat atrum colorem referebat. Hepar magnum, durum, & quaſi coctum, in duabus partibus ſyderatum. Splen totus putridus. Renes utrique duri, & materia craſſa, viſcidaque referti. Membrum virile cum teſticulis totum quantum necroſi infectum, eodem modo orificium Veſicæ compertum. Omentum circa veſicam, inferius dirruptum & nigrum. Cor magnum ſed flaccidum. Pulmones thoracis utriuſque lateri accreti, ab inflammatione nigri, & integra ſui parte materia purulenta undique referti. Femora cum Tibiis, hydropicorum inſtar, aqua tumida. Cauterium abdomini priùs applicitum, nec dum pinguedinem, quâ Illuſtriſſ. ad quatuor digitorum craſſitiem pollebat pertranſiverat. *Jac. Joh. Wenceſl. Dobrzensky de Nigroponte Miſcell. Curioſ. A.* 1. *Obſerv.* 80.

Secuit Cl. Sylvius cadaver Mulieris prægnantis nomine Catharinæ Caſpareidis quæ poſt varia affectionis Hypochondriacæ ſymptomata tandem per ſanguinis vomitum extincta fuerat. Rugæ ſe offerebant in infima ventris ſuperficie, externa, ſigna partuum antegreſſorum. In abdomine ſecto copioſa & laudabilis pinguedo: Inteſtina pleraque flatibus diſtenta. Illorum ſubſtantia tenuis & elegans, imprimis quo in loco diſtendebantur, Præ aliis tamen omnibus in immenſum diſtendebatur inteſtinum tenue, ante ſui inflexionem ſiniſtrorſum verſus: Inteſtina hinc inde colore fellis infecta: folliculus fellis prægrandis erat & pallidus. Lien quoque ſolito multo pallidior. Plures in inteſtinis erant lumbrici. In ventriculi aperti parte inferiore nihil cruenti, ſed materia viſcidiſſima ſpadicei coloris ferè: Totus ventriculus valdè rugoſus & denſus: ex parte ſuperiore, extra, inſignis copia concreti ſanguinis cum fluidiore, ſimul ſaporis auſteri: Orificium inferius, ſive pylorus, valdè conſtrictus: Rugæ ventriculi tortuoſæ & propè pylorum ferè circulares. Inteſtini verò rectæ ſecundum fiſtulæ inteſtinalis ductum. In inteſtinis nihil rubicundi aut obſcuri: Hepar variis in locis per fibrillas diaphragmati annexum. Pulmo dexter pleuræ firmiter connexus, mollis, boni coloris, ſed flatu diſtentus, thoracem totum opplens, ſectus apertuſque liquorem limpidum, ſalſum, ſubacidumque fundens Siniſter lividior diſtentus, paſſim connexus pleuræ, gelatinoſo & viſcido humore obductus,

ſimus

firmus nigricanſque, interiùs etiam ſanguinis inſtar coagulati. Pancreatis ſubſtantia elegans, à liquore per ſyringam immiſſo parùm tingebatur. In latere complures glandulæ planè non tinctæ: Ductus pancreaticus inſignis: lien pallidior multo, in quo initia apoſtematis. Hepar benè habebat: bilis copioſa, pallida & tenuis. Humor in pericardi oſubſalſus & ſubacidus: cor benè conſtitutum: In diſſecti cordis ventriculo dextro parùm ſanguinis, in ſiniſtro ne gutta quidem. Extrema in parte tubarum, variæ veſiculæ aquâ repletæ, hydatides dictæ. Rami illi, qui ex iliacis ad uterum tendunt hic ferè æquales illis qui ad crura. Quarto menſe gravida judicata. Tota ſubſtantia uteri ſpongioſa & cavernoſa multis magnis foraminibus, ſive potiùs canalibus pervia, in locis quibuſdam ſtylum craſſum admittentia: in horum unum immiſſus ſiniſtram verſus, tubuli ope flatus, per uteri ſubſtantiam & venam ſpermaticam in venam renalem & cavam tranſiit, magiſque tumens univerſus obſervatus uterus, qui ſi etiam in ipſius cavitatem flatus penetraſſent. Inflata arteria ſpermatica ad ipſos uſque teſtes mota & tumefacta placenta uteri cum ſecundina, ſive membrana chorio, mirabili textura è tenuiſſimis fibrillis conjuncta. Funiculus umbilicalis in latere ſiniſtro placentæ inſertus. Fœtus caput in fundo uteri: hic unus & maſculus lateri ſiniſtro incumbens: extremitates manuum pedumque ut & narium albicantes. Umbilicus parte ventris magis inferiore quam in adultis. In totius corpuſculi ſuperficie venarum ramificationes elegantiſſimæ conſpicuæ: facies rudiṫer efformata. In arteria aſpera ſanguis coagulatus, in œſophago non. *Matthias Paiſenius in Miſcell. cur. ann. 4. & 5. Obſervat. 96.*

Patritius quidam intemperantiſſimus in affectionem hypochondriacæ non diſſimilem admodum ſua forma incidit: aderat & nauſea continua, creber vomitus, & cogitationes melancholicæ: ſymptomata levibus purgationibus & tempeſtiva ſanguinis miſſione aliquanto remiſſiora ſunt reddita, at nunquam malum fuit extirpatum: aliquot diebus poſt ſenſit horrorem, & ſupervenit tumor & dolor in ſiniſtro genu: itidem circa pubem tumor prognatus, qui veſicæ orificium ita compreſſit ut difficulter urinam reddiderit: hic tumor interdum augebatur, interdum minuebatur, unde cauſa flatibus adſcripta eſt: quotidiano tamen incremento ita auctus eſt ut ſeſe ad umbilicum & latus ſiniſtrum extenderit & reſpirandi difficultatem excitarit: fuit redditus cacochymicus & cachecticus, & poſtquam cruciatibus morboque totus contabuerat, ſeptimo à morbi principio menſe obiit diem. Apertum fuit corpus, & in eo inventa collectio materiæ purulentæ ac fœtidæ, nimirùm inter duas meſenterii tunicas: collectio hæc occuparat majorem inferioris ventris partem & hepar ſua putredine infecerat.

Hinc non mirum ſi facta malâ ſanguificatione tumoribus inflammationibuſque crura infeſtata (ut hydropicis contingit) fuerint: opinandum ſanè eſt multos ſimilem materiam, tanquam graviſſimorum morborum fomitem in hoc meſenterio coacervare, à qua ſi non per vomitum vel per alvum liberentur, in tædioſos, longos, atque graviſſimos morbos incidunt, & ultimo miſeriis conſumpti occumbunt. *Coiter. libello obſervat. anat. & chirurg.*

Honeſta Virgo annos præter propter quinquaginta nata, plures annos variis cruditatibus, indeque enata affectione hypochondriaca, ſeu flatulenta vexata, vitamque languidam agens, die 14. Octobris Anno 1682. à ſacra concione forte redux, in totalem pulſus ſuppreſſionem per viginti quatuor ferè horas durantem incidit, tandemque inter loquendum, atque etiam comedendum vitam cum morte commutavit. Die ſubſequenti aperto cadavere, reperiebamus ventriculi ſitum prorſus inverſum, ita ut pars illius amplior quæ in ſtatu naturali, humiliori poſita loco fundum ejuſdem conſtituit, ſupremo hic locaretur ſitu: Pars verò paulò contractior, quæ in ſtatu naturali ſenſim magis arctata in pylorum abit in ſuperioribus à dextris poſitum, ima hic occuparet, fundique ventriculi officio fungeretur. Pylorum præterea vidimus, glutine ita obſeſſum, & per fibras ſuas ita contractum ut ſtylum majorem non facilè admitteret. Duodeni portionem immediatè è pyloro emanantem & ad ſuperiora tendentem, in ſui principio ita dilatatam ut ſecundarius quaſi ventriculus videretur, obſervavimus. In thorace reſerato advertimus cor ſtupendæ magnitudinis cujus cavitates adimplebant polypi grandiores, quorum alterum auriculam dextram lato & craſſo pediculo opplens, contractior ſenſim factus, cavitatis parti cuſpidi proximiori affigebatur, indeque rurſus in amplum elevabatur corpus, quod poſteaquam ventriculi totam longitudinem decurriſſet, per varias arteriæ pulmonariæ, veteribus venæ arterioſæ dictæ, divaricationes aliquantulum divagabatur. Alter polypus, è pluribus radicibus in cavitate cordis ſiniſtra, ejuſdemque & fundo & lateribus implantatis, ortus, illa ſui parte quæ cavitatem prædictam occupabat, pollicem integrum latus, dimidiumque craſſus, circa ventriculi exitum multum contrahebatur, & in aortam aſcendebat. Prioris ſubſtantia firmior, glandulosum quid, fibris variis, quaſi nerveis, intertextum exhibebat; in cujus medio per totam longitudinem ſanguineum vas decurrens videbatur. Poſterioris verò ſubſtantia, è fibris ſanguineis glutine albo intertextis, compaginata erat. Non mirum itaque ſi facta ſit ἀσφυξία memorata poſt longas pulſus debilitates, à polypis deſcriptis, eò uſque tandem auctis ut ſanguinis motum abſolutè propè impedirent. Cruditatum autem, indeque enatæ affectionis hypochondriacæ, rationem commodiùs & meliùs aſſignare non potuimus, quàm deſcriptæ ventriculi diſpoſitione; in qua ſc. quod fundi vices ſuſtinebat, non ejus erat capacitatis, nec ita ſuo pyloro propendebat, ut ponderoſior chyli pars, præ excretionis difficultate, ibidem eas traheret moras, quæ ſui in fermentum exaltationi neceſſariæ forent, unde minùs bene diſſolutæ alimenti aſſumpti particulæ crudiorem ſuccum ſanguini ſufficiebant, qui in variis viſceribus, atque carnibus inter circulandum detentus, langoris, & cachexiæ; quique in corde coagulatus polyporum materiam dabat, præterea craſſior quædam ejuſdem portio ad inteſtina, tum è ventriculo; tum per varia excretoria, pancreas ſc. glandulas inteſtinales &c. demandata, pituitam ibidem aggerebat veram flatuum cauſam materialem; nam dum à ſalinis cratoribus in ſui centro nidulantibus agitatur, bullas efformat non abſimiles illis quas ſapo aqua dilutus, & ſtipulæ immerſæ extremitati adhærens, aere

immiſſo

immiſſo dilatatus, efficit. Sic autem non tantùm moleſta diſtentione gravantur inteſtina, ſed eorumdem fibræ per vim ſibi factam convelluntur, unde in varios hæc viſcera, omneſque etiam abdominis, ſeu partium in eo contentarum membranæ, cientur ſpaſmos. Ventriculi deſcripti vide figuram in noſtra *Bibliotheca Anatomica Tom.* I. *pag.* 76.

AFFECTIO HYSTERICA.

Eadem eſt ac Affectio Hypochondriaca, & quoad ſua ſigna præcipua, & quoad cauſas, & quoad curam, itaque illam explicare ſuperſedebimus, ſuo tantùm loco ſuffocationem Hyſtericam tradere contenti, hicque de Affectione in genere aliquot.

Curationes, Conſultationes, & Cadaverum Inſpectiones è variis Auctoribus.

Curationes.

In Affectionis Hyſtericæ Paroxyſmo. ℞. Spir. ſal. armoniac. aromat. ʒß. C. cervi, tartari, tinctur. caſtor. ana ℈ j. aq. menth. fœnicul. matricar. ana ℥ j. miſce. Doſis cochlear. j. ℞. Spir. ſal. armoniac. ſuccinat. tartar. ana ʒß. lavendul. ʒ ij. eſſent. calam. aromat. zedoar. ana ℈ j. ſolut. galban. gutt. xv. aq. Roriſmarin. menth. ana ℥ ij. cinnam. ℥ j. miſce. ℞. Spir. C. C. tartar. ana ʒß. tinctur. caſtor. ſuccin. ana ℈ j. ſolut. aſæ fœtid. gutt. xii. aq. naphæ ℥ iij. carminat. ℥ j. miſce. ℞. Spir. epilept. ex ungula Alces ʒ j. ligni ebeni ʒß. ſolut. aſæ fœtid. gutt. xii. Ment. cinnam. gutt. x. roriſmarin. ʒ j. aq. calaminth. ℥ iiij. miſce. In nares infundi poſſunt Sp. C. C. tartari, ſal. armoniac. aromaticus. Externè inungi ol. C. C. ol. C. Rhinocerotis, tartar. fuliginis, cinnam. rutæ, caſtorei, &c. Duplici autem operabitur commodo, qui in inſtrumento Glauberiano ſpongiam miſtura ex ſpir. C. C. ſal. armoniac. aromatico & aq. menthæ compoſi à, turgentem applicabit. Paroxyſmis convictis, ægros appoſito purgo cathartico. ℞. Gumm. galban. ℈ j. reſin. jalapp. ſcammon. ana gr. v. mag. ſuccin. gr. iv. ol. menth. gutt. ij. miſce f. pilul. n. v. vel ℞. gumm. ſagapen. ℈ i. reſin. ſcammon. gr. vj. extract. Agarici gr. viii. caſtorei gr. vi. ol. ſtill. myrrhæ gutt. ij. menth. gutt. j. m. f. pilul. n. vii. Ad aperiendas obſtructiones, & ſeroſos, acres, flatuoſoſque humores ejiciendos eſt ſequens ſudoriferum. ℞. Spir. tartar. ſaſſafrati, C. cervi ana ʒß. carminativ. ʒj. antim. diaphoretic. ℈ j. ocul. cancr. gr. xv. Rob. ſambuci ʒ ij. aq. artemiſiæ ℥ ij. m. f. ſudoriferum. *Hermann. Nic. Grimm. Compend. Medico-Chymici pap.* 294 *&c.*

Indicationibus Affectionis Hyſtericæ ſatisfacturus, paucula hæc & vulgaria præſcribere ſoleo; quæ licet nihil magnifici præ ſe ferant, ut plurimum tamen id præſtant quod volo.

Mittatur ſanguis ad uncias octo è brachio dextro. Poſt ℞. Galban. in tinctura caſtorei ſoluti & colat. ʒ iij. tacamahac. ʒ ij. f. emplaſtrum umbilico admovendum. Sequenti mane aggrediatur uſum ſequentium pilularum. ℞. Pilular. cochiar. ℈ ij. Caſtor. pulver. gr. ij. balſam. peruvian. gutt. iv. capiat hora quinta matutina ſuperdormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque ſingulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis. ℞. aq. ceraſor. nigr. rutæ, & bryoniæ compoſ. ana ℥ iij. caſtor. in nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ. ʒ ß. ſacchari cryſtallini q. ſ. f. julapium, de quo capiat cochlearia iv. vel v. in omni langore; inſtillando primæ doſi, modo paroxyſmus urgeat, ſpir. C. C. gutt. xx.

Poſt pilulas purgantes modo ſuprà deſcripto ſumptas, utatur & ſequentibus. ℞. limatur. chalyb. gr. viii. cum ſ. q. extracti abſynth. f. pilulæ n. ij. ſumat ſummo mane repetanturque horâ quintâ pomeridianâ, per dies xxx. ſuperbibendo hauſtum vini abſinthitis, vel pro uſu quotidiano, ℞. limatur. chalyb. & extract. abſinth. ana ℥ iiij. m. aſſervetur pro uſu. Capiat iiſdem temporibus gr. xvi. vel ℈ j. in pilulas tres redact. vel ſi forma boli magis arrideat ℞. conſerv. abſinth. roman. & conſerv. flaved. aurantiorum ana ℥ j. angelic. condit. nucis moſchat. condit. & theriac. andromach. ana ℥ ß. zinzib. condit. ʒ ij. cum ſ. q. ſyr. aurantiorum f. electuarium. ℞. electuarii præſcript. ʒ i ß. limatur. chalybis probè tritæ gr. viii. cum ſ. q. ſyr. aurantiorum f. bolus ſumendus manè, & horâ quintâ pomeridianâ, ſuperbibendo hauſtum vini abſinthiis. ℞. myrrh. elect. & galban. ana ʒ i ß. caſtor. gr. xv. cum ſ. q. Balſami peruvian. f. pilul. è ſingulis drachmis xii. ſumat. iij. ſingulis noctibus, ſuperbibendo aq. bryon. compoſ. cochlear. iij. vel iv. per totum decurſum hujus proceſſus. Sin autem pilulæ ultimò præſcriptæ ventrem moverint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur, præ gummi quæ inſunt, quandoque fit, tum ſequentes ſubſtituantur. ℞. Caſtor. ʒ j. ſal. ſuccini volatilis ʒß. cum ſ. q. extract. rutæ f. pilulæ exiguæ numero xxiv. capiat iij. ſingulis noctibus. Hìc autem obſervandum quòd *chalybeata* in quacunque forma aut doſi exhibeantur; fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, idque non ſolùm primis diebus (quod ferè omnibus ſolenne eſt) ſed etiam per totum tempus quo illis utuntur; in hoc caſu non ſtatim chalybis uſus dictis temporibus interrumpendus, ſed quò meliùs eundem ferre poſſint, *laudanum* aquâ aliquâ hyſtericâ miſtum ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum. At ubi ſymptomata mitiora ſunt, ut res ſine ferro intro ſumpto tranſigi poſſe videatur, (in minore ſcilicet morbo) ſatis habeo ſanguinem mittere atque alvum ſolvere ad dies tres quatuorve, ut ſuprà diximus: Dein pilulas hyſtericas alterantes præmemoratas *manè & ſerò per x. dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à ſcopo aberrat. Imò pilulæ iſtæ ſolæ, vel omiſſis phlebotomiâ & catharſi, ſæpè magnos effectus edunt. Seriò interim animadvertendum eſt, nonnullas fœminas idioſyncraſiâ quadam ab hyſtericis illis medicamentis (quæ pleriſque hujus morbi ſymptomatis levamen afferunt & ſolatium) ita penitùs abhorrere, ut non ſolùm non juventur, ſed etiam inſigniter ab eorum uſu lædantur: in his itaque omninò ſunt omittenda iſta: φύσιες [illegible] ut divinus Senex, [illegible]. Invita minervâ nihil quicquam moliendum. Quæ quidem Idioſyncraſia adeò inſignis ac frequens eſt, quod reſpect ad eam non habito ægræ in diſcrimen vitæ conjici

poſſunt.

poſſint; idque non ſolùm quoad hyſterica, ſed quoad multa remedia alia: cujus impræſentiarum inſtantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *variolis* laborantes *ſyrupi è meconio* uſum ferre non poſſunt, utpote à quo vertigines, vomitiones, & id genus ſymptomata ad affectus hyſtericos pertinentia accerſantur, quibus tamen *laudanum liquidum* apprimè convenit.

Atque ita hyſterici affectus quoad plurimùm ſanantur, ut & pleræque *mulierum* quas appellant, obſtructiones, at præ cæteris chloroſis ſeu pallidi virginum colores, uti etiam menſium ſuppreſſiones qualeſcunque. Attamen ſi ſanguis uſque adeò effœtus fuerit, tantaque proinde ſpirituum *ataxia*, ut chalybs præſcriptâ methodo uſurpatus morbo vincendo par non ſit, adeundæ *aquæ minerales* aliquæ ferri minerâ ſaturæ, quales ſunt noſtræ *Tunbrigienſes*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus chalybeata, tum ob inſignem quantitatem quâ hauriuntur, tum etiam ob eandem cum natura convenientiam intimiùs ſanguini permiſcetur, & potentiùs morbos expugnat quàm ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt ciniflones imprudentiores. Hoc autem præ cæteris inter bibendum obſervandum; ſi ægritudo quævis ad ſymptomata affectionis hyſtericæ referenda accidat, hoc in caſu per diem unum alterumve æger aquis abſiſtat donec ſymptoma illud tranſitum Aquarum aliàs impediturum, penitùs abeat. Etenim tametſi hæ aquæ humoribus agitandis ac proinde ſpiritibus confuſioni inducendæ minùs aptæ natæ ſint, quàm cathartica vel leniſſima ex officinis deprompta, aliquantulùm tamen idem præſtant, quatenùs ſcil. diureticæ ſunt; ut taceam quod ſæpe etiam ventrem movent. Quod ſi ipſæ aquæ humores ac ſpiritus exagitando turbandoque aditum ſibimetipſis præcludant, quo minùs facilè tranſeant, videant iſti quàm importunè agunt qui medicamenta *purgativa* per harum uſum imperant, ſemel aut bis in ſeptimana aſſumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipſis aquis immiſcenda præcipiunt; unde fit tam in his quam in aliis aquis mineralibus ut non ſolùm non promptiùs ſed & planè tardiùs ac difficiliùs eædem operentur. Hic mihi non reticendum, quòd tametſi his aquis ferrum ineſſe in principiis ſolutis nonnullis videatur (quod idem planè eſt ac ſi *ferrum liquidum* ſupponemus.) nullus tamen dubito, quin eædem nonniſi ſimplices aquę extant virtute mineræ per quam tranſeunt impregnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquidò conſtabit, ſi aquę communis congiis aliquot ſatis magnam vim clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet ſcilicet aquam hanc cui pulvis gallarum, fol. Thea, vel ſimilia fuerint immiſta, eodem planè colore infici, ac ſi aqua eſſet fontis mineralis. Neque ſanè diverſos effectus hæ aquæ ſive artificiales ſive inartificiales (utrum enim mavult quis appellet) epotæ edent, modò tempore æſtivo atque aëre ſalubri aſſumantur. Sed utut hoc ſit, ſi ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ ſunt *aquæ calidæ ſulphureæ* quales ſunt noſtræ *Bathonienſes*; atque æger, poſtquàm tribus auroris continuis eas intùs aſſumpſerit, ſequenti die *Balneum* ingrediatur, & poſtero die iterùm eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menſes integros. Etenim tam in his quàm aliis, cujuſcunque demum generis ſint, hoc ſedulo notandum, quòd in earum uſu eouſque ægro perſiſtendum donec non tantùm levamen aliquale ſentiat, ſed, quo minus ſymptomata omnia brevi poſtliminiò revertant, donec omninò convaleſcat. *Theriaca Andromachi*, vel ſola, ſi crebrò diuque uſurpetur, magnum eſt in hoc morbo remedium. Neque verò in hoc ſolo, ſed in aliis quamplurimis à caloris & coctionis ſive digeſtionis defectu ortis, omnium forte potentiſſimum, quæ hactenùs nobis innotuere, licet à pleriſque faſtidiatur, quòd & pervulgata ſit & à tot jam ſæculis cognita. *Vina Hiſpanica Gentianâ, Angelica, Abſynthio, Centaurio minori, cum Aurantiorum flavedine*, aliiſque corroborantibus mutatis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodùm conferunt, modò ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu. Profectò vel *vini Hiſpanici ſimplicis* liberaliores hauſtus, horâ ſomni aliquot noctibus, meo ſuaſu propinatos Hyſtericis nonnullis perquàm ſalutares fuit, cùm ex eo robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent. Ad hæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandaſque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandiſque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *ſcrupulum unum manè & ſerò* ad ſeptimanas aliquot deglutitum, ſanam firmamque corporis cratin (tam viris *hypochondriacis*, quàm *hyſtericis* fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectaque jam quaſi corporis œconomia) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum affectuum genere feliciùs ſuccedit quam in illo quo *ſpaſmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos & pluſquàm muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quòd hoc medicamentum non ita certò crebroque huic malo ſuccurrat ac *febribus intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum uxoribus liberiſque uſurpandum imperemus quoties res poſtulet; ſunt tamen quibus haud minùs jam diſplicet, quod tam certò ſubitoque morbos expugnet, quam olim diſplicebat, quod nonniſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum optimi quique viri, tum etiam præſtantiſſima quæque ac φανερώτατα remedia ſemper ferè urgentur. Verùm tamen ad hanc notam, ſeu lydium lapidem, indolem noſtram licet adductam experiri atque exinde dignoſcere, homineſque boni ſimus, an verò probroſi; pro gradu ſcilicet quo vel exultamus, vel dolemus, vel ringimur; quoties publica res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore augetur.

Si quæ verò ex remediis ſuprà recenſitis minùs conveniant, quod temperamento bilioſo ac tenui præditis ſæpe accidit, tunc *Diæta lactea* poſſit uſurpari. Etenim mulieres aliquot (quod primâ ſtatim fronte mirabitur quis) cum affectibus hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes medicorum conatus ſpreverant eluſerantque tandem lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ ea ſpecie laborabant quam ego colicam hyſtericam appello, quæ nonniſi à narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ fœminæ, dolore recrudeſcente ut primùm emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hac curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm lac frigidum tantùm crudum

dumque alimentum præbeat, ſpiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, lac, cùm ſimplex omninò nutrimentum ſuppeditet, naturæ minus in coquendo negotium faceſſere, ſecùs ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti; quodque perfectiſſimam illam concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quod non nuda ſpirituum debilitas per ſe conſiderata; ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum *ἀταξίας*, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cum ex jugi lactis uſu & diæta quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis benè ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandiſque minùs ſufficiat, at verò nihil ex omnibus quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem, ſpiritusque fovet, firmatque, ac diu multumque ſingulis ferè diebus *equo vehi*. Cum verò in hac Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſſa ſtabulantibus, educendis à natura inſtituuntur) ſita ſint; quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſucculſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? cujus calidum innatum uſque adeò deferbuerit ut hoc motu non excitetur, & denuò effervescat? quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo ſtatum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaversùm diſſipetur eliminetur ve? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licet fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetis, minùs accommoda ſit, utpote quæ à motu, maximè in principio, poſſint lædi, viris tamen eſt aptiſſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat. Quoties paroxyſmus invaleſcit ſi tale aut tantùm ſit malum ut inducias ferre nolit, donec ſanguine & ſpiritibus corroboratis, quaſi per ambages ſanari poſſit, confeſtim ad remedia *hyſterica* iſta confugiendum eſt quæ odore viroſo ac gravi ſpiritus, ut dixi, exorbitantes ac deſertores, in proprias ſtationes remandant, ſive intra corpus ſumantur, ſive naribus admoveantur odoranda, ſive exteriùs applicentur; cujuſmodi ſunt *Aſa fœtida*, *Galbanum*, *Caſtoreum*, ſpiritus ſalis armoniaci, & quicquid eſt denique quod odorem tetrum admodum ingratumque ſpirat. Hic enim quod res eſt dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia intentioni huic apprimè inſerviunt, ſive natura, ſive etiam ars ea putido odore donavit. Atque ni fallor, ſpiritus C. C. ſanguinis humani, urinæ, oſſium ac ſimilium, inde præcipuas ſuas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, empyreuma contrahant tetrum, ac malè olens, quaſi eſſentiæ eorum intimiùs annexum. Quod pariter cernitur in fumis a Corio, pennis, & id genus animalium partibus, cùm exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune ſingulæ animalium ſubſtantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui ſi importuno igne illico eliciatur, ac organis excipiatur, condenſatus is in liquores iſtos abit ac convertitur, qui ſpirituum volatilium nomine inſigniuntur, quique facultates eas facilè reportant quæ ſubjectis ſuis haud primitùs inerant; utpote qui *ignis* ſolummodò *creaturæ* exiſtunt, & ſinguli eorum eandem planè virtutem cum cæteris nanciſcuntur, ex quacunque demum ſubſtantiâ (modò animalis ea ſit) procudantur extrahanturve. Proximo loco animadvertendum eſt quòd ſi paroxyſmum comitetur *dolor* aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut *vomitio* enormior, aut etiam *diarrhœa*, tunc præter hyſterica jam laudata, *laudanum* in uſum revocari debet quod ſolùm vires habet his ſymptomatis cohibendis prorsùs pares. At verò in iis doloribus ſedandis, qui vomitiones excitant, cavendum eſt ſedulò, ne illi ſive laudano, ſive alio Paregorico mitigentur, non præmiſſis debitis evacuationibus, niſi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam ſanguinis & humorum copia eſt aggeſta (maximè in fœminis ſanguineo, & maſculis propriore habitu præditis) quanta narcotici vel efficaciſſimi, ejuſque ſæpiùs repetiti, operationem valeat ſufflaminare. Unde in talibus ſanguis è brachii venis neceſſariò eſt extrahendus, & catharticum eis eſt propinandum, antequam ad laudani uſum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maxima doſi exhibitum nihil proficiebat, jam in doſi mediocri ſcopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti ſumus, quod quoties ægra paulatim laudano aſſueverit, non præmiſſâ evacuatione debitâ, neceſſe habuit, ob dolorem mox ab evaneſcente remedii virtute denuò revertentem, Paregoricum rursùs ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, doſi ſubinde per gradus auctâ: ita ut nullo modo jam a laudano abſtinere queat, licet omnes ab illo digeſtiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non ſentiam laudani uſum ſive cerebro, ſive nervis, ſive facultatibus animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, evacuantia anodynis debere præmitti: v. g. viraginibus & fœminis in quibus ſanguis prædominatur, vena ſecanda eſt, & alvus ſubducenda, præſertim ſi non jam à longo tempore paroxyſmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diverſi ſunt, hujuſcemodi paroxyſmo & dolore affligantur atque eodem ſubinde haud ita pridem laboraverint, ſufficiet eorum ventriculos congio uno, plus minùs, lactis cereviſiati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam doſin imperare ſive *theriacæ Andromachi*, ſive *electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus ſpirituoſi & guſtui non ingrati cum paucis laudani guttulis ſuperbibenda. Quod ſi ægra jampridem vomuerit, antequam acceſſeretur Medicus, & metus ſit ne emeticis ulteriùs ſollicitetur, in furorem agantur ſpiritus, & ægræ vires nimiùm dejiciantur, hoc in caſu *laudanum* ſine mora propinari debet, eo doſis modo numeroque quæ ſymp-

opii magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare poſſit, ſed & vincere. Duo autem hìc præ cæteris diligenter ſunt notanda. Primò, quòd cùm jam poſt evacuationes juſtas & neceſſarias, laudano uti cœperimus, ea doſi, atque illa toties repetita ſumendum eſt iſtiuſmodi pharmacum, donec ſymptomata omninò fuerint debellatum, interjecto tantùm ſpatioſo inter ſingulas doſes; ut quid prior præſtiterit ante notemus, quam alteram repetamus. Sed de hoc fuſiùs alibi egimus. Deinceps dum laudano morbum aggredimur, nihil prorſus movendum eſt, nihil evacuandum, cùm vel mitiſſimum illud enema è lacte ſaccharato poſſit deſtruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem poſtliminiò revocare.

Ut verò dolores, quod jam innuimus, ſuprà memorati importuni ſint in anodyno efflagitando, tamen vomitiones enormes & doſin ejuſdem longè maximam & ſæpiſſimè repetitam indicant, cùm ab inverſo motu ventriculi periſtaltico (quo in eo contenta verſus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œſophagum, quam opis aliquid afferre queat, niſi poſt ſingulas vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potiſſimùm ſolidâ; aut ſi in liquida detur, vehiculum ita parvum eſſe debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materiæ inopia ab illo ſurſum evehi nequeat. v.g. *Guttæ aliquot in cochleari uno aq. cinamom. fortioris*, aut ſimilis. Monenda interim eſt ægra ut ſtatim ab aſſumto laudano conquieſcat, ac caput præſertim quantùm fieri poteſt immotum teneat; quando vel leviſſimus capitis motus præ cæteris omnibus vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimò etiam ceſſante & quaſi perdomitâ vomituritione, expedit anodyno ad pauculos dies manè & ſerò exhibito, ſeu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem poſt dolorem hyſtericum narcotico ſedatum, aut diarrhœam, omninò obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *dolori & vomitioni* ſymptomaticis mederi in promptu erit; à quibus cùm aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuslibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam v.g. in iſta hyſtericæ affectionis ſpecie quæ Paroxyſmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta ſit paritas morbi utriuſque & ſimilitudo, tum quod pars eadem utrobique doleat, tum quod in utroque affectu vomituriant ægræ, cùm tamen à cauſis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? ſi enim ſive *calculus*, ſive *arenulæ* Renum ſubſtantiam atterentes dolorem inferant, atque ex partium conſenſu vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens cauſæ antecedentis, per phlebotomiam revulſio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos calculus excludendus eſt, enematis emollientibus ſæpenumerò repetitis, aliiſque ejus generis remediis internis: Quibus medicamenta Diuretica, & lithontriptica addenda ſunt. Jam ſi dicta ſymptomata à calculo nullatenùs oriantur, ſed à ſpiritibus animalibus nimiâ copiâ Renes impetentibus (quo in caſu Paregorica tantùm indicantur, nec vel enema è mitioribus, poſt primas evacuationes, ſine periculo injicitur) in quanto vitæ diſcrimine verſetur infelix iſta de cujus jam corio luditur, non opus eſt dicere. Idem poteſt affirmari de affectu illo hyſterico qui *colicam bilioſam*, vel *iliacam paſſionem* ſimulat. Hic ubi pro conceſſo habeatur affectum iſtum (licet indolis omninò ſit diverſæ, imò contrariæ) colicam bilioſam eſſe, & ab humore acri in viſcera per arteriarum meſentericarum oſcula excreto naſci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materia cernitur tam per os quam per ſedem expulſâ Medicum incautiorem & cogitationibus minùs aſſuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam commoda, quam ut in contemperanda, remediorum refrigerantium atque incraſſantium ope, humorum acrimonia operam locemus? atque, quò humores è viſceribus exterminentur, præter enemata quotidiana, ut cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam mercurium dulcem diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quam malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo inſiſtimus, ſi affectus qui colica bilioſa cenſetur, re ipſa hyſtericus tantùm fuerit, aut hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quòd poſt primas evacuationes univerſales (quæ humorum putreſcentium, quos peperit *ataxia* jam ſæpè dicta, quique anodynis obſtaculo eſſe poſſint, ſaburræ amoliendæ dicantur,) nihil jam reſtat niſi ut tumultuantes ſpiritus conſopiamus, donec tandem ſymptomata evanuerint, ac iis ceſſantibus opportunè chalybeata impertiamus, vel ſi quod aliud eſt remedium quod ſanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non eſt plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas fœminis contigiſſe ipſe novi, ubi colica hæc hyſterica à bile ortum ducere exiſtimaretur. Verum tamen affirmo evacuationes ſæpe repetitas, quæ quidem in colica bilioſa omninò indicantur, dolorem vomitumque non ſolùm non compeſcere, ſed irritare magis, ſpirituum ſcil. perturbationem, quæ vera horum ſymptomatum cauſa eſt, promovendo. Tandemque malum ad menſes aliquot prolongatum, metaſtaſi derepentè in cerebrum factâ, deſinit in *ſpaſmos*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè poſt alias evacuationes diutiùs repetitas, ſuadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, emeticum fuerit propinatum verbo dicam: ſi quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt ne ſymptomata fœminis hyſtericis familiaria ab aliis quos ſæpè æmulantur morbis, diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quòd præter errores jam recenſitos, à quibus fœminæ affectibus hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minùs funeſto dictis affectibus mulctantur ea tempeſtate, quâ hic morbus, licet ſuâ naturâ non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγιγνομένων ac ſubſequentium non paucos è medio tollat. Exempli gratiâ: fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu infantem parit, cui omnia fœliciter & ſecundùm naturam cedunt: Obſtetrix ſive rudis & imperita, ſive ſit jactabunda, & quam præclarè ſuo illa munere functa ſit palam oſtentans, ſuadet ut puerpera paucis à partu diebus

is ſurgat, & ſe à lecto aliquandiu abſtineat; ſed morem gerens, ſtatim à primo corporis motu *affectione hyſtericâ* corripitur, & pro ratione qua morbus inaugeſcit, *lochia* primùm imminuuntur; deinde ſiſtuntur penitùs; quorum ſuppreſſionem præmaturam longa ſymptomatum ſeries excipit: quæ, niſi permagna tam diligentia, quam in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt, nonnunquam enim *phreniſi* laborant ex hac occaſione, quæ in dies efferatior reddita *ſpaſmos* primùm, dein mortem affert: ſi verò mortem evadant, mitiùs aliquantulùm inſaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum, nonnunquam poſt lochiorum ſuppreſſionem in *febrem* incidunt, quæ vel in earum quæ tum graſſantur, epidemicarum caſtra tranſit, vel ab ea ſola pendet origine. Adde quòd iidem affectus hyſterici, quibus lochiorum ſuppreſſio inprimis debetur, jam magis ſæviunt, tanquàm ex ſe denuò nati. Diu eſt a quo mihi ſubiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur puerperis vix decima quæque, ut modeſtè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui neceſſariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laborioſiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs exurgat, excitatis à motu illo paroxyſmis hyſtericis, à quibus cùm ſiſtantur lochia, mox ingens ineluctabilium ſymptomatum turba ingruit. Quamobrem iſtis quæ me audiunt ubique author ſum, ut ad *diem* ſaltem *decimum* uſque in lecto ſe contineant, ſi modò naturà paulò debiliores ſint præcipuè ſi *vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd iſta, quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præſtet, non interruptus lecti calor ſpiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc caſu ſolennibus exhauſtos fractoſque; quinimò & naturæ ſuppetias fert, atque omnes, quas geſtationis tempore mulier congeſſerat, cruditates digerit & amolitur. Verùm ſi ab admiſſo hoc errore quodvis è dictis ſymptomatis ſupervenerit, indicationes curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi ſedentur, & ut *lochia* rurſus fluant quandoquidem eorumdem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent; ſi votis ea non reſpondeant, ab iis temperandum eſt, cùm neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè proſtratas puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit fœminam è veſtigio lecto addicere, mox *emplaſtrum hyſtericum* umbilico admovere, atque quamprimùm *electuarium* ſequens propinandum imperare. Ut ℞. conſerv. abſynth. roman. & rutæ ana ℥j. trochiſc. è myrrha ʒij. caſtor. croci angl. ſal. volatil. ſalis armoniac. & aſæ fœtidæ ana ʒß. cum ſ. q. ſyr. de 5. radicibus fiat electuarium cap. ad magnitudinem nucis moſchatæ majoris: tertiâ quâque horâ ſuperbibendo ſeq. julapii cochl. iv. vel v. ℞. aq. rutæ, bryon. compoſ. ana ℥iij. ſacchar. candi q. ſ. m. f. julapium. Atque hæc, ſi ſtatim à primo ſuppreſſionis indicio exhibeantur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis remediis eouſque continuatis donec tota quantitas aſſumpta fuerit, lochia adhuc ſupprimantur, hoc in caſu *laudanum*, unà ſaltem vice, tentandum. Hîc laudanum, quantumlibet ſuaptè indole aſtringat, cùm tamen ſpirituum perturbationem, à qua ſolennis lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimùm juvare, &, *emmenagogis* nihil proficientibus, lochiorum fluxum poſtliminiò revocare poſſit. Commodiſſimè verò narcotica unà cum *hyſtericis* & *emmenagogis* propinantur; v. g. *laudani liquidi gutt. xiv. in aqua bryonia compoſitâ; vel laudani in forma ſolida granum unum ſemis cum ſcrupulo dimidio aſæ fœtidæ in pilulas duas redactum.* Sedulò interim animadvertendum eſt, quod ſi telo hoc ſemel miſſo ſcopum non attingamus, nec ſequantur lochia, *Opium* nullo modo eſt repetendum, ut in aliis caſibus fieri ſolet ac debet: etenim ſi reiteretur hîc Paregoricum, lochia ita potenter ſiſtet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Verùm enim verò ſi & hoc minùs ſuccedat (interjecto aliquo temporis ſpatio, quo certiores ſimus quid illud præſtiterit) ad medicamenta iterùm ἐμμηναγωγοῖς hyſtericis permixta redeundum eſt & dein ad *enematis ex lacte ſaccharato* injectionem. Verùm quod de opio ſuprà, hîc de *enematis* dicendum eſt; niſi enim primò injectum lochia educat: nihil prorſus à pluribus eſt ſperandum: cum unum humores leniter ſollicitando, ut fluant lochia efficere poſſit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda ſunt) tutiſſimum eſt, & prudentis medici officium, temporis συμμαχίαν præſtolari; cum ſingulo quoque die curationis negotium magis magiſque extra aleam ponatur, & ſi ægra *viceſimam diem* ſuperaverit, jam ferè in vado eſt. Etenim cùm à morbo, quiſquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantiſper reſpiraverit, vireſque quadantenùs receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptiſſima videbitur iſto malo averruncando, quod à lochiorum ſuppreſſione acceverat: quando remedia obſtinatiùs ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum ipſum morbum, tum etiam ſpirituum perturbationem, à qua morbus oritur, augere poſſint, quod ſedulo advertendum velim.

Si fas mihi ſit liberè quæ ſentio effari; jamdiu in ea hæreſi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis puerperarum morbis, ſed etiam in acutis omnibus, ubi curationem ab hâc illave, quâ uti placet, methodo certò inſecuturam polliceri nequeam, & viri & Medici boni probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omninò tento, modò ægrum inviſens, illum non ſe pejus habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ aſſequi poſſum. Cùm ſi in ægro curando ea methodo incedam, de cujus efficacia nondum mihi certò conſtet, tam ab experimento quod ex eo capturus ſum, quam ab ipſo morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum diſcrimen effugiet, ac ſimplex erat evaſurus. Quamvis enim impræſentiarum nullum vel incipientis convaleſcentiæ ſignum manifeſtum ſe prodat, certiſſimus tamen ſum morbi acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo ſemper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magiſque in tuto collocat, vel ſaltem modico anſam præbet, ex qua opportuniùs ac certiùs morbum feriat confodiatque, quam in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de acutorum

plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de puerperarum morbis; quibus error vel leviuſculus fatalis eſſe poſſit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam evacuationem regere, a cujus ſuppreſſione mala de quibus diximus proveniunt. Cùm verò *affectus hyſterici* non ſemper primariæ cauſæ, ſpirituum nempè debilitati nativæ, ſed adventitiæ aliquando originem ſuam debeant, hujuſmodi itaque cauſam antequam finiam, hic recenſere liber, quæ frequentiſſimè *vaporum*, quos appellant, parara exiſtit. Atque ea eſt *fluxus menſium immodicus*, ſive in *puerperio*, ſive extra idem invadat. Quoad primam ſpeciem, ea primis diebus poſt partum laborioſiorem maximè infeſtat, & longa ſymptomatum hyſtericorum caterva ſtipatur. Et ſicuti in primis hiſce diebus ſolùm ingruit ac urget, ita etiam brevi ſe proripere ſolet. Etenim ſi victus paulò incraſſans inſtituatur, facilè abigitur; cui & ſequens potus addi poterit. Aſſumatur aq. plantag. & vini rubri ana ℔ j. coque ſimul ad tertias, & deinde edulcoretur S. q. ſacchar. albiſſimi cujus, cùm frigeſcat, capiat ℔ ß. bis vel ter in die. Interim julapium aliquod hyſtericum, at ſatis mite, ſubinde propinetur, & nodulus ſeq. naribus admoveatur. ℞. Galbani & aſæ fœtidæ ana ʒ ij. caſtor. ʒ i ß. ſal. ſuccin. volatil. ʒ ß. m. f. nodulus vel ℞. ſpir. ſalis armoniac. ʒ ij. quem ſæpiùs olfaciat.

Quod verò ad hujuſmodi *extra puerperium fluxum* attinet, licet idem omni tempore fœminis accidere ſolet, eas tamen paulò ante tempus illud quo ſponte ſuâ omninò menſes ceſſaturi, ſæpiſſimè invadit; circa ætatis ſcilicet annum 45. ſi modo temporiùs fluere inceperant, circa autem 50. ſi ſeriùs in vita priùs prorumpebant. His uti dictum, paulò ante totalem eorundem diſceſſum (inſtar candelæ jam ferè abſumptæ deflagratæque, quæ ſubitò flammam edit inſigniorem mox penitùs diſparaturam) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam ſanguinis ingentem qui continuò excernitur, in paroxyſmos hyſtericos ferè continuos miſeras dejiciunt. Hic licet *hyſterica* tam interna quàm externa obiter uſurpanda (fortiora devitando ne fluxum ulteriùs provocent,) omnis tamen curationis cardo in menſtruis cohibendis vertitur, quæ in hunc modum quàm primùm ſiſtenda. Mittatur ſanguis è brachio ℥ viii. ſeq. manè exhibeatur potio purgativa communis, quæ repetenda eſt tertiâ quâque die per duas alias vices; & ſingulis noctibus per totum morbi decurſum ſumat *Paregoricum ex ſyr. de meconio* ℥ j.

℞. Conſerv. roſar. ſiccar. ℥ ij. trochiſc. de terra lemn. ʒ j ß. cort. granator. & corall. rubr. præp. ana ℈ ij. lapid. hæmatit. ſang. dracon. & bol. armen. ana ℈ j. cum S. q. ſyr. è corall. ſimpl. f. electuar. de quo ſumat ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè & quintâ pomeridianâ ſuperbibendo ſeq. julapii cochl. vi. ℞. Aq. germin. quercus & plantag. ana ℥ iij. aq. cinamom. hord. & ſyr. de roſis ſiccis ana ℥ j. ſp. vitriol. q. ſ. ad gratam aciditatem. ℞. fol. plantag. & urticæ ana q. ſ. contundantur ſimul mortario marmoreo, & ſuccus exprimatur, qui poſtea clarificetur. Cap. cochl. vj. frigidè ter vel quater in die. Poſt primam purgationem applicetur emplaſtr. ſeq. regioni lumborum. ℞. Emplaſtr. diapalm. & ad herniam ana part. æquales m. extendatur ſuper alutam, & f. emplaſtr.

Diæta refrigerans incraſſanſque imperanda, niſi quòd è re erit ſemel vel bis in die vini clareti hauſtulum Ægræ indulgere, quod etſi minùs conveniat in quantum ebullitionem ciere aptum natum ſit, ad vires tamen refocillandas concedi poſſit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprimè proficua ſit; ita eadem iis, quibus abortûs periculum imminet, non minùs confert, atqui cathartica & ſucci hic omittantur.

Eſt & alia minùs frequens, affectuum hyſtericorum cauſa, nempè poſt partum laborioſiorem *uteri procidentia*, magnam hujuſmodi malorum iliada ſecum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo ſanatur. ℞. cort. quercûs ℥ ij. coq. in aq. font. ℔ iv. ad ℔ ij. ſub finem addendo cort. granator. contuſ. ℥ j. roſarum rubr. flor. granator. ana m. ij. deinde adde vin. rubri ℔ ß. colatura ſit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus antequàm è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum donec ſymptomata penitùs evanuerint. *Thomas Sydenham Diſſertat. Epiſtol. ad Gulielmum Cole.*

Conſultationes.

Nobilis Veſtalis, annorum viginti trium, habitus mediocriter carnoſi, hepatis calidiuſculi, nigri capillitii, otio indulgens, in pravam victûs rationem perſæpe incumbens, inſtantibus menſibus diminutè tamen ac inordinatè fluentibus, quinque abhinc annis incidit in quoſdam motus totius corporis depravatos qui inter rectâ quiete alternatim ceſſabant ac redibant, ſolaque ſaphænæ phlebotomia prorsùs remittebant. Dum hac corporis concuſſione vexabatur, nedum principum cerebri facultatum actiones, verùm etiam tam internorum quàm externorum ſenſuum omninò ceſſabant operationes. Dicti morboſi inſultus periodi ferè quolibet menſe recurrebant; nunc verò breviori tempore exacerbantur, & quandoque, ceſſante partium irregulari motu, dolorem coſtalem, vel colicam paſſionem mentiuntur. In paroxyſmo ligaturas, frictiones, cucurbitulas, ſuffitus, deludit, ſola ſaphænæ ſectione miteſcens contumax affectio. Ad horas quinque ſæpe extenditur paroxyſmus, modò in ventriculi angores, inaneſque vomendi cupiditates terminatur; modò loquaci paraphrenitide, modò placido ſomno finitur. Tranſacto paroxyſmo, benè appetit, licet in prava edulia propenſior Patientis appetitus; & ideò mirum non eſt, ſi obſtructiones in jecore manifeſtæ, non adeò verò in liene, ipſo tactu percipiantur. Vires ex violento partium motu reſolutæ, facilè reparantur; alvus modicè laxatur; ad conſueta redit munia; placidus ac naturalis ſomnus irrepit. Pro debellanda igitur adeò rebelli affectione, multoties tentata curatio, verùm recurrentibus dictis morboſis affectionibus, nec non viribus Ægrotantis collapſis, tum ob largam ſanguinis evacuationem in paroxyſmis inſtitutam, tum ob incongruam victûs rationem, nunquam perfici potuit. Proximis tamen duobus annis elapſis, ineunte vere, corporis univerſalis expiatio inſtituta fuit lenientibus, præparantibus, alterantibus ac purgantibus medicamentis. Poſt quæ,

per aliquot dies, ſyrupum Ferneliamum; deinde ſuccos cichorii: ac borrag. depuratos; ac denique Chalybem potabilem Bononiæ paratum Medici præſcripſerunt. Multoties miſſu. ſ ngui, à pede, & bis in anno à brachio, ad hibitæ cucurbitulæ, frictiones, lotiones pedum ex arte præſcriptæ. Interim ſpecifica remedia in uſum revocata, ut aq. deſtill. pœon. ru æ capr. &c. Cordiales Saxoniæ cum oleo ſuccini, aquæ antiepilepticæ ac theriacales, &c. vina medicata, ſpecificis parata, ſales cranii humani, &c. & hæc & ſimilia adhibita, tum in acceſſione, tum extra acceſſionem, &c. Præcepta diætetica Patiens, genio indulgens, omninò ſprevit; quamobrem per annum vini abſtinentiam, uſum lactis, aliquod Magiſtrale decoctum, vel aliud generoſium remediu n Medici præſcribere minimè auſi ſunt.

Hyſtericam eſſe affectionem, quæ quinque abhinc annis, ferè ſingulo menſe, inſtantibus menſtruis, valdè imminutè prodeuntibus, Nob. Veſtalem infeſtat, non eſt quod dubitemus: potiùs ſuſpicandum venit de altero affectu in capite, ab utero & hypochondriis cauſam agnoſcente, nimirum de epileptico inſultu, non ſolùm quia principes omnes operationes aboleantur, verùm quoniam motus irregulares totius corporis & convulſivos contingere, in relatione audio; & ſuſpicionem auget capitis temperamentum calidum & humidum cum nigro capillitio; præterea prava & libera vivendi ratio forſan magis in potu; atque tandem acceſſionum ſolutio, cum ventriculi angore, ad vomitum propenſione, loquaci Paraphreniti de, hypochondriorum & capitis læſionem nobis ſignificant. Et quamvis circa os ſpuma non obſervetur, hæc tamen epilepſiæ perpetua comes non eſt, nec neceſſariò ſupervenit, ut conſiderant Medicinæ Principes: ſed ſuperveniens, affectus ideam confirmat. Diuturnitas quoque hujus contumacis affectus ſuſpicionem addit, quæ in uterinis tantùm, non adeò facilè perſeverare ſolet. Certiſſimum autem eſt potiſſimam cauſam affectus utriuſque in Utero reperiri & ab Utero pendere, dum anno ſuæ ætatis decimo ſeptimo menſtrua imminui cœperunt, & eodem tempore invadere cœpit affectio: cujus imminutionis, & ferè ſuppreſſionis cauſa non in vaſorum anguſtiam quia in teneriori ætate copioſa & ſtatis temporibus erumpebant Menſtrua, ſed in vitium ſanguinis à prava vivendi ratione contractum eſt referenda: namque juſto craſſior à calore, & viſcidior à cruditatibus redditus eſt, qui uteri vaſa pervadere nequiens, & in iiſdem ſtagnans, obſtruendo, reliquo ſanguini impuro tranſitum impedivit: & progreſſu corruptus (forſan non ſine aliqua utilis excrementi corruptione) uterum inquinavit, à quo venenati vapores, viſcera omnia & cerebri ventriculos inficientes, eoſque ad quaſſationem & contrectationem cogentes, ſicque ſpiritibus animalibus motum regularem impedientes, & expultricem facultatem irritantes, una cum principum operationum abolitione convulſivos quoque motus in acceſſionibus excitare valent; ſicut ſanguis in vaſis retentus, p æ multitu ine reſiliens in cor & ſeptum, ut dicebat Hippocrat. aphoriſ., fatuitates atque delitia movet. Quæ ſymptomata omnia non parùm fovere poſſunt obſtructiones in viſceribus exiſtentes: ſicuti mineram in utero adaugere otioſa & libera vivendi ratio cacochymiam in maſſa ſanguinea conſervans.

Modò ſi cura mali tanti momenti & confirmati aggredienda eſt, non ſolùm, ut monebat Hippocrat. à Diis exordiendum, verùm & a Nobil. Veſtali Pat. petendum, vis ſana fieri? & annuenti præcipiendum, ut ſervet mandata medica, ſine quibus nihil cætera profuerint: Etenim *non ſalvo te ſine te*, dicebat ipſe Chriſtus; ridiculum enim eſt, docebat Taranta, cum Medicinis incipere operari, non præmiſſa & ſuppoſita congrua vivendi ratione. Et quamvis incurabiles non ſint affectus iſti, licet confirmati, non tamen adeò facilè, nec brevi ſuperari poterunt: ut ideò conſtans perſeverantia in medicamentis neceſſaria futura ſit. Primò enim pro purgatione præſervativa, primæ viæ erunt à cruditatibus expediendæ. Secundò obſtructiones viſcerum reſerandæ. Tertiò tota maſſa ſanguinea ab impuritatibus vindicanda. Quartò uteri obſtructiones aperiendæ. Quintò Intemperies corrigendæ; atque tandem appropriatis alexipharmacis Antihyſtericis & Antiepilepticis utendum. Pars verò curativa locum habebit in acceſſione ipſa, Antihyſterica per os præbendo: naribus fœtida, & utero odorata apponendo: Omnia revulſionum genera, & topicam facultatem excitantia adminiſtrando. Sed poſt acceſſionem, ſtatim ad ordinem præſervativum exequendum revertendum erit; eòque tutiùs cum in relatione habeatur, quod abſoluta & tranſacta acceſſione, Nobiliſſ. Virgo integris viribus ad conſueta munia obeunda redeat. Primæ igitur intentioni ſatisfacere poterit Leniens, ita parandum. ♃. pot. ex manna clarificata, cum cremore tartari & infuſione ſenæ parata ℥ vj. aq. flor. citri, aut totius citri parùm. miſce pro potu. Præparans deinde ſequentibus quinque diebus ſit ♃. Julap. acet. ℥ij. aq. cinam. ℥ j. m. pro una vice & ſic pro aliis. Deinde repetatur ſupraſcriptum leniens, aut ex lenitivo, caſſia & tartaro paratum. Pro ſecunda intentione explenda rhabarb. uſus efficaciſſimus erit, non tamen in infuſione, ſed in forma ſolida, ad proximiores obſtructiones reſerandas, ut ♃. rhabarb. maturi ʒß. floris caſſiæ ʒ ij. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat jus cichorio & lupulis alteratum. Sequenti verò die præſcribatur præparans ex ſuccis, ita ♃. ſucci depurat. & per arenam trajecti, cichor. borrag. agrimon. ana ℥ j. decoct. in jure pulli paratæ, endiviæ, malvæ, lupulorum, meliſſæ ℥ iv. pro una doſi & ſic pro aliis; Ita alternatim perſeverando in uſu rhabarb. & ſuccorum ad decimum quintum uſque diem: in quorum intermedio & fine, præbeatur minorativum hujuſmodi ♃. flor. caſſiæ rec. extract. ʒ vj. pilul. de tribus cum rhabarbaro ʒ j. miſce f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. depur. libram, & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Interim captanda occaſio aperiendi jecorariam dexteram, diebus intermediis & æquè diſtantibus à tempore utriuſque menſtruæ purgationis. Inde ad tertiam indicationem exequendam deveniendum erit, cui facilè ſatisfacere poterit ſyr. Ferneliani uſus ita præſcripti, ♃. Radic. cichor. petroſelini, capparum, polypod. querc. ana ℥j. ſemin. carth mi ʒ. fol. hyſſopi, praſſii albi, origan. agrimon. ceterach. cu cutæ, adianti ana manip. ß. ſem. aniſ. fœniculi. ana iv melon. ana ʒij. aq. agrimon. ℔iij. m. bull. ad conſumpt.

tertiæ, colaturæ poſtea infunde per horas xii. fol. ſen. æ mund. ℥ iv. agarici albi ℥ ij. rad. helleb. nigr. ʒ iij. epithymi ℥ ß. gingiberis ʒ ij. cinam. integri ℥ ß. Poſtea bull. parùm & expreſſioni adde ſacchar. alb. ℔ j. vel quantum ſatis. bull. ad ſyrup. conſiſtentiam, deinde adde rhabarb. in petia alligati ℥ ß. & ſervetur ad uſum: cujus doſis erit ad ℥ j. cum totidem unciis vini albi tenuis, non dulcis. Sequenti verò die præbeantur ſucci jam præſcripti in decoctione, ut ſupra, addendo ſalis tart. fixi gr. xii. & ita alternatim perſeverandum eſt in uſu ſyrupi Ferneliani & ſuccorum uſque ad vigeſimum quartum diem; quorum uſum claudat medicamentum hujuſmodi ♃. elect. lenit. ʒ v. diaphœnic. ʒ ij. de ſucco roſarum ʒ j. pilul. de hiera cum agar. ℈ß. miſc. reform. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. deput. ſive aq. nocerianæ ℔ ij. & tribus horis à potione prandeat. Quartam intentionem explebunt aperientia hyſterica ita paranda ♃. Decoct. in jure tenui pulli junioris paratæ, cichor. borag. dictamn. cret. artemiſiæ, pulegii, calamenthi ℥ vj. ol. ſabin. gutt. v. ſpirit. tart. alchaliz. gutt. x. m. pro ſyrupo & ſic pro aliis. Repetatur deinde tertia die decoctio, ita alternatim perſeverando ad decimum quintum uſque diem, in quorum intermedio & fine præbeatur hiera picra ita paranda. ♃. hier. picr. Galeni ʒ j. floris caſſ. recent. extract. ʒ vj. m. f. boli, quibus ſuperbibat aq. capill. ven. & pœon. ℔ j. tribus verò horis ab epota aqua prandeat. Interim ſuperveniente acceſſione, aperiatur ſaphæna, & ſanguis ſatis parcè educatur. Toto verò hoc tempore hyſtericorum Aperientium extrinſecùs regioni uteri magna ſpongia, decoctione hujuſmodi madefacta & mox expreſſa, fomenta exerceantur ♃. fol. pulegii, calamenthi montan. dictam. cret. ſabinæ flor. Keiri ana m. j. rad. lil. alb. ℥ ij. rad. altheæ, lauri ana ℥ j. aq. commun. ℔ x. miſc. bull. ad conſumpt. quartæ partis, & f. colatur. in qua diſſolve trochiſc. de gallia moſch. ℈ß. & ſervetur pro fomento: quo amoto, illiniantur partes illæ uterinæ oleo lil. alb. & Keirino, miſtis.

Pro quinta intentione, quoniam aquis Porretanis nec per os minuſque per inſeſſiones cum tubulo uti licet, idcirco aquæ Nocerianæ ſubſtitui poterunt, primis diebus cum vehiculo dejectorio, reliquis verò cum diuretico, quod erit ſpiritus tart. ter rectificat. Inſeſſiones fieri quoque poterunt in aqua dulci, foliis malvarum, violarum & cheirinis, atque liliorum floribus alterata, eodem tempore circa veſperas, dum aqua epota integrè educta fuerit, ſin minùs, differendæ inſeſſiones uſque ad abſolutum Nocerianæ uſum. Poſtremæ intentioni ſatisfaciendum erit uſu alicujus antihyſterici & antiepileptici medicamenti, tum interni, tum externi, & inter interna extra acceſſionem præſcribenda, ſit ſpiritus vitrioli, cum rad. pœon. & viſco quercino extractus, in aqua pœoniæ, ad gutt. v. frequenter exhibendus. Frequenter etiam in uſum ducatur commendabilis aqua ſtillat. ex hirundinibus nuper natis ad ℥ ij. nonnunquam etiam theriaca, aliquando cochlear. aquæ theriacalis. Conſerva pœoniæ, vel lil. convall. ſub ingreſſum lecti. At ſi conjici ac præcognoſci poſſit ventura acceſſio, duos vel tres ante dies, efficaciſſimum obſervavi præſervativum eſſe validum purgans, ut propterea iterùm atque iterùm à Medicinæ principibus commendatur hiera diacolocynth. & helleboratum à Celſo, quod ſic parari poſſet ♃. pilul. fœtid. de hiera cum agarico ana ʒ ß. extract. hellebor. nigr. ℈ j. m. & præbeatur circa noctis dimidium, cui ſuperdormiat, & ſummo manè ſuperbibat aquæ nocerianæ libras. Extrinſecùs naribus fœtida, & odorata utero, de more admovenda. Ungula alcis in annulo geſtanda. Radix pæoniæ nigræ inclinante luna collecta, collo appendenda. Collum viperæ ſuffocatæ collo appenſum a præfocatione Uterina præſervare docuit Galenus.

Sed omnium maximè ab utroque inſultu præſervare valebit congrua vivendi ratio; & præſertim à vino abſtinentia ſaltem per annum, utrique affectui quam maximè conferre poterit. Abſtineat præterea a quibuſdam edulis a proprietate nocentibus, ut à carne hœdina, à coturnicibus, à perdicibus, atque aliis, ab allio, cæpis, apio, fœniculo, fungis & terræ tuberibus; inſuper a carne ſuilla; ab uſu caſei; a frequentibus conditis ex paſta paratis & a nimio aromatum uſu. Pro potu verò paretur vinum ex ceraſis nigris, aquæ nocerianæ immiſcendum; & pro toto anno aqua ſtillat. ex iiſdem ceraſis in vaſis vitreis adſervanda. Paratur etiam vinum ex pomis dulcibus, toto anno in vaſis vitreis, collo oblongo tabretactis ſuperimpoſito oleo adſervandum, cujus portio aquæ nocerianæ immiſceatur pro potu ſuavi. Huc pertinet quoque exercitium quantum fieri poteſt, etiam laborioſum, evitando etiam intenſas applicationes atque meditationes. Et hæc extra acceſſionem.

In actuali verò acceſſione, meliuſque in inſtante, Antihyſterica & antiepilitica ſunt per os præbenda, inter quæ ſelectiora & à me experta, ſunt aqua antihyſterica Quercetani cum aliquot guttulis Opiatæ Angeli Salæ, quæ ritè & fideliter parata reperitur veneciis ad ſignum Sanctæ Margaritæ. Egregium quoque & præſentaneum remedium, eſt tinctura granorum ſambuci ad ſemicochl. in aq. matricar. Eodem tempore ſternutamenta excitare valdè prodeſt. Naribus quoque fœtida admovere ſimili ſuffumigio ♃. Caſtorii, aſæ fœtidæ ana ℈ j. picis ʒ ß. ſuccin. ℈ß. terebinth. q. ſ. m. f. paſtilli pro ſuffumigio. Utero verò odorata apponantur; & paſta ſervetur pro ſinapiſmis, cum æquali portione caricarum & ſinapis parata: Spatio namque unius horæ cutem rubificat; apponatur autem cruribus utrinque aut coxis imò ſi prævideri poſſit invaſio, hoc ſolo remedio duabus horis ante acceſſionem adminiſtrato, vidi ego non ſemel acceſſiones ipſas retroceſſiſſe. Quibus omnibus non ſufficientibus, vena, ut antea, erit aperienda: ſed ab acceſſione die ſequenti, cauſæ erit incumbendum, & ad curam præſervativam revertendum, congrua in cæteris omnibus addita vivendi ratione, à viro Doctiſſimo Adſtanti præſcribenda, cui cætera quoque omnia ritè & rectè adminiſtranda committo. *Raymund. Joan. Fortis Conſultationum Tom. 2. centuria quarta.*

Nobiliſſima Germana Juvenis annum agens vigeſimum ſextum, temperamenti totius calidi & humidi, jecoris fervidioris & humidioris, atque excrementoſi capitis; duobus abhinc annis, dum filium propriis mammis nutriret, corripi cœpit affectu quodam in facie, qui Roſa, ſive Roſalia appellari ſolet: facies enim hinc inde cum rubore intumeſcebat; cui tumores per hebdoma-

dam,

dum, & ulcera permanebant, & frequenter ab una ad aliam partem tranſitum faciebant. Ablactato filio, remiſit affectus: ſed concepit, & poſt paucos dies abortivit, qua occaſione tanta ſanguinis copia ab utero effuſa fuit, ut de vita ob virium defectum dubitatum fuerit. Refectis autem viribus, rediit quidem affectus in facie, at non adeò evidens & moleſtus, ut antea, excrementorum tamen ſemper fuit caput, dum per nares copia pituitoſæ & ſanioſæ materiæ expurgabatur & modò expurgatur. Interim acidulas Egrenſes per os aſſum ſit, & Badenſes pro ſtillicidio & lotionibus; quibus tamen parùm proficientibus, affectus idem perſeveravit continuò uſque ad undecim menſes, quamvis multò quàm antea remiſſior. Dum autem rurſùs concepit, menſe Martio proximè præterito abortivit, & tanta ſanguinis copia ab utero prodiit, ut multo tempore exanguis & viribus deſtituta fuerit; Puerperii autem occaſione ob viſitationes, moſchi, ambræ, & alios ſuaves odores evitare non potuit, à quibus tantoperè læſa fuit, ut poſtmodùm in hunc uſque diem hyſtericis affectionibus frequentiſſimis, præſertim alicujus ſuavis odoris occaſione, correpta fuerit, ſi non uſque ad animi deliquium, ſaltem uſque ad exolutionem, nimirum ſine principum animalium operationum abolitione. Varias hucuſque ſubivit purgationes, ſanguinis miſſiones, qui ſeroſus valdè fuit obſervatus; Cauterio brachio inuſto, præterea aquis refrigerantibus, nempè ſtillat. cichorii; uſu rhabarbari; vino medicato purgante; aqua chinenſi, atque externis pulveribus & aquis, forſan repellentibus & exiccantibus, à quibus cùm exiguum, aut nullum levamen reportaverit, quinimmò caput adeò ſibi debilitatum afferat Nobiliſſ. patiens, ut in præſens quidquam legere, minuſque ſcribere valeat, ideo etiam hoc anni tempore hyemali incognito de agendis pro ſalute eximios viros Patavinos conſulit.

Duplici affectu divexari mulierem Nobiliſſ. ex relatione adducta liquidò conſtat roſa nimirùm, ſive gutta roſacea, duobus ab hinc annis faciem invadente, & hyſterica paſſione, in abortivo puerperio à ſuavioribus odoribus excitata, mox etiam extra puerperii tempus Nobiliſſ. mulierem divexante & uſque ad animi exolutionem ducente. Prioris affectus cauſa reponenda videtur in ſanguinis vitio & in capitis imbecillitate, cùm à natura fervidius jecur & calidam atque humidam capitis intemperiem ſortita fuerit; quamobrem ſanguis, præſertim accedente ætatis vigore, calidior fuerit genitus, bilioſior atque tenuior, qui circuiando per venam cavam ad cor, & inde per arterias carotidas ad caput, portionem deteriorem, utpote naturæ magis moleſtam, per ramulos potiùs externos, quam internos, faciem nutrientes, affatim & copioſiùs depoſuerit, ſicque faciem totam, quandoque tantùm ejuſdem partem rubram reddiderit, non ſine extuberatione, cùm ſolum eryſipelas legitimum, utpote à bile tenui & excrementitia genitum ſuperficiem tantùm afficiat, ſicut non exquiſitum quodammodo cutem in tumorem elevet, citò evaneſcentem; non autem ſemper adeò citò in gutta noſtra roſacea, quoniam tenuiori ſanguini à toto tranſmiſſo pituitoſum copulatur excrementum, à præhumido capite genitum, adeò ut affectus ipſe à jecore calidiori originem ducat: permanentiam autem & diuturnitatem ab ipſo capite eſſentialiter affecto acquirat. Neque probare opus eſt ſanguinis acrem atque tenuem qualitatem, ob fervidioris jecoris intemperiem: ſicuti nec ejuſdem craſſiorem conſiſtentiam, ob capitis intemperiem humidam, cum priorem conditionem ſatis ſuperque nobis ſignificaverit larga & exuberans per uterum ſanguinis effuſio abortuum occaſione, quam & autopſia extracti ſanguinis confirmavit, ſicut poſteriorem oſtendit quotidiana per nares excrementorum evacuatio. Quare concluſum reſtat, quod vitium ſanguinis ob jecoris calidiorem intemperiem, & imbecillitas capitis ob calidam & humidam, ſint cauſæ potiſſimæ roſaceæ affectionis.

Hyſtericos verò affectus quoniam non ante puerperia paſſa fuit Nobiliſſ. Juvenis, ideò exiſtimo uterum ipſum non ſolùm propter recuros abortus, ſed multò magis propter copioſam ſanguinis effuſionem, labem, ſive imbecillitatem contraxiſſe, non ſine aliqua intemperie, & non ſine aliqua ſuſpicione, quod portio craſſior ſanguinis affatim & confertim ad uterum irruentis, in aliquo ejuſdem tenuiori vaſe hæſerit, quæ corrupta imbecillitatem foveat, & uterum ex qualibet levi externa cauſa movente infeſtare non deſinat, ita ut eſſentialiter afficiatur.

Hæc autem mala ſicut tolli poſſe non eſt dubitandum, ita repetitas curationes congruis temporibus expoſtulare cenſendum: namque primis viis expeditis, ſecundò tota maſſa ſanguinea à ſeroſitatibus erit depuranda. Tertiò eædem à capite revellendæ ac divertendæ. Quartò caput purgandum. Quintò Jecoris calida intemperies corrigenda. Sextò caput quoquo pacto firmandum; atque tandem uterus roborandus. Quibus in curationibus vere venturo erit ſatisfaciendum repetita ſanguinis miſſione, primò ex ſuperioribus, mox ex inferioribus venis, necnon frequentibus pedum lotionibus. Præterea ſuccis depur. cichor. endiv. ſonchi, acetoſæ in decoct. cichorac. addita ſemper hepatica; & per intervalla medicamentis ſeroſitates electivè educentibus. Pilulis capitalibus deinde ter repetitis caput purgandum. Inde acidularum aquarum uſus repetendus: & poſtea capiti ſtillicidium refrigerans & exiccans, ut eſſet ex aquis noſtris Laſtrenſibus adminiſtrandum; & pro utero roborando inſeſſiones cum tubulo in aquis ſulphureis exercendæ. Duo alia remedia mihi in animo ſunt, in præſens tamen in dubium revocata, alterum utramque partem principaliter affectam reſpiciens, Decoctum ſcil. ſudoriferum, refrigerans tamen, ſed valdè exiccans, pro corrigenda capitis valde humida intemperie, & pro evacuandis à toto, & divertendis à capite ſeroſis humiditatibus: Alterum pro remittendo jecoris fervore, & pro ſanguine edulcorando; quæ commodè præſtare poſſet lactis caprini uſus, capite tamen priùs magnâ ex parte exiccato; de quibus tunc in arena conſilium capiendum. Interim hoc quoque hyemali tempore aliqua agenda in ſubſidium Nobiliſſ. Patientis, quæ paucis, ſapientibus viris proponam. Et primò, præmiſſo aliquo leniente, & quinque aut ſex diebus exhibito præparante ſive diluto, leniens adhuc repetendo, inde cauterium coxæ inurendum, neceſſarium exiſtimo: ſicut ſingula hebdomada Magiſterium mechoacann. ad gr. xv. aut xx. electuar. lenit. ad ℥ß. immiſſum, ſummoperè commendo, Et pro demulcenda ſanguinis acrimonia uſum

lactis arte facti ad quadraginta aut quinquaginta dies propono, quod ita paretur.

℞. Sem. melon. mundat. ſem. anguriæ, & cucurbit. mundat. ana ℥ß. aquæ ſtillat. de ſucco cichor. aut endiviæ ℥ vij. contund. ſemina. & cum præſcripta aqua extrahatur emulſio, cui addatur ſyrup. de pomis ℥ j. & miſc. pro quotidiano potu matutino. Interea toto hoc tempore frequentes pedum lotiones aqua calente ante cibum erunt exercendæ, quæ utique affectioni prodeſſe poterunt. Et quamvis de parte affecta, nimirùm de facie parùm ſolicitus ſim, attamen ſicut præſente affectu nullum medicamentum admovendum eſſe puto, ita abſente, præſervativum aliquod utile fore credo, quod eſſe poterit oleum ſaturni, & melius, balſamum, quod ex eodem oleo ſaturni & myrtino ſimul miſtis parabitur, quo facies noctu ſaltem, illiniri poterit. Utero quoque proſpiciendum cenſeo, ſed potiùs topicis admotis, quàm per os aſſumptis, ne magis jecori noceamus, quam utero proficiamus. Et ideò per exiguum ſiphonem clyſter frequenter injici poterit, ex decoctione pulegii, matricar. origani, calamenthi, ſatureiæ, lauri, additis granis aut moſchi, aut trochiſcorum de gallia moſchata, quæ decoctio etiam parari poterit vino albo generoſo, vel addatur ejuſdem vini portio jam decoctioni paratæ. Verumtamen eſt quod in actuali hyſterica paſſione & animi exolutione porrigi poterit aliquod cochlear aquæ antihyſtericæ Quercetani, quæ adhuc validior evadet, ſi guttulæ opiatæ Angeli Salæ additæ fuerint, & hæc ſi præſto non ſint, præbeatur aliquod cochlear aquæ totius citri, aut cinam. additis guttulis olei ſuccini; & eodem tempore peſſi, ſeu peſſaria introduci poterunt, eadem decoctione imbuta. Quod ſi contumax, vel frequens fuerit hyſterica acceſſio, licebit quoque ſaphænam aperire, ſed parcè nimirùm ratione revulſionis ſanguinem mittere.

Quibus congrua vivendi ratio erit addenda; præſertim caput ab aëris inclementiis, tum calidis, tum frigidis cuſtodiendo; ſuaves odores evitando; & per integrum annum à potu vini abſtinendo, cui ſubſtituatur cerevilia tenuis, non generoſa, hordeo paranda, addito quoque globulo ſantalorum alborum. A vaporoſis pariter, tum calidis tum frigidis cavendo; & in reliquis omnibus excellentiſſ. Medicis aſſiſtentibus prorſùs obtemperando, quorum prudentiſſimo judicio etiam præſcriptorum omnium rectum uſum libenter committo. *Idem.*

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Puella quædam ante plures annos corrupta à veneris uſu fortè diu abſtinuerat: varia affectionis hyſtericæ ſymptomata ſenſim ſucceſſerunt. Tandem immanes in hypogaſtrio dolores, tumores duri vagi, nuces referentes, imprimis dextrorsùm, nullis pacandi medelis pullularunt: Die 3. Octobris acceſſitus, inveni decumbentem, tabidam tumidum oſtendebat crus dextrum, veſtigia comprimentis digiti circa malleolum retinens, ſiniſtro quod priùs intumuerat, extremè emaciato: inflatum etiam erat abdomen, obliteratis prioribus exuberantiis, ſceleton dixiſſes: die 7. Octobris anno 1660. circa horam 4. matutinam, annos 49. nata obiit.

Aperto cadavere, hepatis convexum, inteſtina craſſa, livida & gangrænoſa apparuerunt, indurato ſtercore plena: vaſa ſpermatica præparantia ſemine albugineo, viſcido, ſub cœruleo plena erant: Teſtes, uteri tubæ, vaſa deferentia, veſicæ ſeminales, omnes inquam illæ partes ſemine inflatæ mirum in modum turgebant, itaut in quibuſdam incoctum, in aliis omninò excoctum, craſſum, album & naturale, in aliis ita inauratum eſſet ut ſteatoma referret: plus ſanè ſemilibra binis chirurgis & mihi apparuit, pravi nullius odoris: Uterus parvus erat admodùm, compactus, pyri inſtar ſupernè & infernè complanati, cujus orificium corruptelâ lividum erat, fortè ob inteſtinorum inferiorum viciniam gangræna labefactorum: pulmo, ſimiliter imprimis, etiam vitiatus coſtis adhærebat.

Catharina ſoror, honeſta virgo, fortè quadragenaria, ab anno 1660. floribus albis laborans, magno cum hypogaſtrii & lumborum cruciatu, tandem exulcerato utero, & ſuppreſſi ſeminis virulentiâ, biennio poſt quaſi tabida exſpiravit: Inde facilè conjecturis aſſequi licuit, plurimas mulieres, maximè corruptas, & viduas juniores, veneris uſu interdictis, à cumulato, vel peculiariter infeſto ſemine languere, tandem interire: Nec enim in illis nonniſi coacervati & labefactati poteſt, infinitorum malorum pravâ & venenoſa qualitate contracta author, niſi excernatur, hinc illæ querelæ. *Joann. Nic. Binningerus obſerv. 90. centur. 2.*

Vir Illuſtris, in vicinia degens, uxorem ex illuſtri familia ortam ducit, formoſam, pudicam, proceram, ingenio & corpore præſtantem; hujus faſtidium obrepit, ac pediſſequæ ignobilis, pumilæ, deformis, ſuſpectæ caſtitatis amoribus irretitur: injuriam mœſta & tacita uxor concoquit, omni officiorum & cultûs genere conjugis benevolentiam revocare annititur: Interea à non exculto naturæ fundo crebris affectibus hyſtericis, ac multiplicibus vexatur, quibus melancholicum ſuccedit delirium, erroris mariti ream ſe profeſſa, innocens; ab eo criminis veniam deprecatur, domeſticos promiſcuè quoſvis admiſſarios ſuſtinuiſſe falsò enuncians: hinc diutino mœrore confecta & inedia, à longo decubitu, interveniente morte mentis errore & corporis langore exſolvitur.

Aperto cadavere, ſola generationis organa in vitio deprehenſa ſunt, nam teſtes, vaſaque omnia tum præparantia, tum aſſervantia, tum deferentia, ſemine turgere ſunt deprehenſa, ſed indurato ac in gypſeam duritiem concreto. *Joan. Riolan. Anthropgr. lib. 4. cap. 1.*

Cùm fœminæ illuſtris paulò ante obitum affectibus (quos dicunt) hyſtericis graviſſimè laborantis cadaver aperirem, uterum quidem prorſus inſontem reperi, verùm juxta meſenterii plexus nerveos, (uti videbatur) in molem attolli & elevari ſolitos, viſceris iſtius membranas ab invicem divulſas & ſolutas, ut circumquaque tumidæ & laxæ, quaſi in bullulas ſive veſiculas inflatæ apparerent. *Willis Patholog. Cerebr. cap. 6.*

Domina per illuſtris, forma elegantiſſima, optimaque animi & morum indole prædita, nuper in hac vicinia degebat, quæ per multos annos affectibus ſpaſmodicis obnoxia, ſiquidem valetudinariam hanc diatheſim originaliter, ſive hæreditario

tario contraxerat, atque hos morbidi ſeminis fructus, ferè quovis ætatis ſuæ luſtro experta fuit. Potiſſimùm verò quoties utero conceperat, (crebros enim conceptus & abortus paſſa) pathematis convulſivis, quaſi hyſtericis, ſupra modum teneri ſolebat: quippe ſtatim à menſibus cohibitis, particulæ heterogeneæ ad cerebrum & nervoſum genus translatæ atrociſſimi affectûs paroxyſmos intulere.

Poſtquàm noviſſimè conceperat, primis menſibus, juxta priſtinum morem, affectibus convulſivis ſubinde moleſtabatur, circa nonam gravidationis hebdomadam, à frigore ſuſcepto, in febrem periculoſam incidit, in qua dolores valdè acuti, per plures dies in lumbis, & juxta hypogaſtrium graviſſimè urgentes abortum minari videbantur: attamen dolores iſti, prout ab eventu conſtitit, potiùs colici cenſendi, ab humore acri per nervorum ductus à cerebro in iſtas partes decumbente procedebant; nam circa febris declinationem, materia illac alibi translata, diarrhœa, pedum dolores, diſpoſitio velut ulceroſa ſucceſſerunt. Quamprimùm hæc Domina à febre & doloribus convaluit, affectus convulſivi redibant, nam quolibet manè è ſomno evigilans, circa oris & faciei partes, necnon in brachiis & cruribus ſpaſmos & contracturas immanes pati ſolebat; quæ ſymptomata proculdubio à ſeroſa colluvie, in capite circa nervorum origines aggeſta, ab iiſque una cum ſucco irriguo, in ſomnis altiùs imbibita oriebantur; & cùm poſtea eadem materies nervorum interiorum ductu, iterùm in meſenterii plexus, ac lumbos ferebatur, iſtarum partium dolores atrociſſimi, ac inſuper paroxyſmi quaſi hyſterici eam graviter infeſtabant. Enimverò iſti faciei & membrorum motus convulſivi brevi tempore ceſſabant: uſque tamen imbecilla, ac enervis, cum vultu pallido, greſſu infirmo ac tremulo, atque alimenti tantùm incongrui, & liquorum calidiorum appetens, perſtabat; ſub finem tertii menſis quo tempore conſtanter abortire ſolebat, menſtrua eruperunt, quibus per duos aut tres dies, una cum membranarum laceratarum fruſtulis deſcendentibus, abortum expectabat: attamen fluxu iſto ceſſante, dolores, velut parturientis, in abdomine & lumbis, uti priùs exorti ſunt, eamque hebdomadæ ſpatio die & nocte miſerrimè torquebant: tandem balneo herbarum emollientium uſa, & exinde lecto ad ſudandum commiſſa, uteri ſarcinam depoſuit: conceptus ita cum ingenti cruciatu decedens, galli indici ovum & magnitudine & figurâ æquabat; hujus tunica exterior fuit lacera & diſrupta, interior integra manens, aquæ limpidæ circiter ℔ ß. & nihil præterea continebat; nulla quidem fœtûs aut formati, aut uſpiam futuri rudimenta apparebant: poſtea per quatuor aut quinque dies lochia cum aliquibus membranarum fruſtis effluebant; interim dolores cum ſolita atrocia urgebant; cumque elapſo hebdomadæ ſpatio, haud ſponte deſierint, demùm iis ſedandis remedia expetebantur. Propter hunc finem, imprimis linimenta, fotus, balnea, & clyſteres crebrò adhibentur; etiam medicamina uteri ſordes expurgantia, in quas totius mali cauſa rejicitur, intùs ſumuntur: priorum uſum torminum breves intermiſſiones ſequutæ ſunt; ſubinde verò affectus cum inſigni moleſtia redibat; quinimò intra tres hebdomadas, morbus plurimùm ingraveſcens, multa alia horrenda ſymptomata aſcivit: nam præter dolores in abdomine & lumbis, qui in dies atrociores fiebant, inſuper in dorſo, cervice, ſcapulis, necnon in brachiis & cruribus magno cruciatu mox afficiebatur, idque acerbiùs quoties lecto incaleſcebat: cæterùm crebra vertigine, vomitu & nauſea, atque ſæpiùs in die paroxyſmis convulſivis graviſſimis affligebatur; ſcilicet primò moles in hypogaſtrio aſcendere viſa, illicò totum ventrem cum impetu attollebat, mox reſpiratione cohibita ἀναισθησία cum vultu cadaveroſo ſ[illegible] ceſſit: poſtquam ita velut demortua, per tria aut quatuor horæ minuta jacuerat, ſubitò exilire ſolebat, ut ab aſtantibus vix comprimi, aut contineri poſſet; dein contractiones immanes & diſtorſiones in cunctis oris & faciei partibus, necnon in omnibus corporis membris ſequutæ ſunt ſymptomata hæc reverà hyſterica judicabantur, quoniam Domina illuſtris ita nuper abortierat. Attamen hæc ſingula perpendens, in ea demum ſententia fui, utriuſque paroxyſmi, ſcilicet tum ἀλγηματώδους, tum σπασμώδους cauſam omninò à mala cerebri & nervoſi generis affectione, etiam abſque uteri culpa pendere; nempè quod humor acris intra ἐγκέφαλον congeſtus, exinde per nervorum ductus in partes longè diſſitas deſcenderet; qui membranis & fibris inſidens, cumque humore à maſſa ſanguinea influo fermenteſcens, eas plurimùm irritaret, adeoque dolores atroces cieret: poſtea dein cum particulæ heterogeneæ & exploſivæ cum humore iſto intra ἐγκέφαλον admiſtæ atque ductus nerveos ſubeuntes, ſpiritibus accreſcerent, propterea diatheſis ſpaſmodica ſubinde in graves paroxyſmos erumpens inducebatur, prout mox fuſiùs patebit.

Juxta hujuſmodi Ætiologiam intentiones curativas inſtituens, Dominæ ægrotanti, quo tempore graviſſimè laborabat, ſanguinem è vena ſaphæna miſi, intra biduum lene catharticum exhiberi, idque ſemel, aut bis in hebdomada iterandum præcepi: inſuper aliis diebus, veſperi & manè ſp. C. cervi, aliiſque horis bis aut ter in die pulver. è margaritis & oculis cancrorum cum doſi ſequentis julapii propinabam. ℞. aq. limacum. lumbricor. magiſtralis ana ℥ iij. ſaxifragiæ ceraſor. nigror. ana ʒ iv. hyſtericæ ℥ ij. ſyr. è corallis ℥ i ß. miſce: Balneo herbarum dulcium frequenter uſa fuit cùm neceſſitas urgeret, opiata ſemper bono ſucceſſu aſſumpſit; veſicatoria internæ parti utriuſque femoris, etiam cruri applicabantur; porrò fotus, linimenta, clyſteres, cucurbitæ, ſternutatoria, cum multis aliis adminiſtrationum modis, juxta ſymptomatum exigentias præſcribebantur. Ab hac medendi methodo per 14. circiter dies adhibita, Domina illuſtriſſima plurimùm alleviata, paroxyſmis convulſivis omninò caruit. Quinimò viſcerum & membrorum tormina, aliaque ſymptomata valdè mitigata, citæ convaleſcentiæ ſpem opimam fovebant: Poſthæc verò partim ob malam victûs rationem, cui ægrotans vel paululùm refecta ſemper indulſit, præcipuè tamen, propter ſubitam terroris vel triſtitiæ paſſionem, quam funeſtum accidens, intra proprias ædes contingens, excitarat, recidivam paſſa, mox morbus in multò deteriorem ſtatum evectus; nam & ſpaſmi & dolores atrociùs infeſtabant; quin & ventriculus vomitu ferè continuo laceſſitus, nec alimenta, nec medicamina admittebat. Lac aſininum per aliquot dies cum fructu quodam

ſumebat; quod tamen liquidem in ventriculo bileſcens, ei moleſtiam pareret, brevi omittebatur: tandem invitis omnibus remediis, juxta plurium medicorum conſilia diligentiſſimè præſcriptis, nobiliſſima patiens magis in dies, magiſque elangueſcebat, atque ſenſim morti appropinquabat: biduo ante obitum, ventris & lumborum tormina plurimùm remittebant, ipſaque ſolitò alacrior facta, convaleſcentiæ ſpem quandam concepit: interea tamen conqueſta erat, de capitis dolore & gravitate inſigni; cùmque circa initium noctis altè dormiret, expergefacta in paroxyſmum convulſivum valdè horrendum incidit, qui ſtatim in apóplexiam citò lethalem tranſiit; namque inſenſilis & ἄφωνος facta; intra 12. horas hac vita emigravit.

Cùm circa ægritudinis, ex qua Illuſtriſſima Domina obierat, cauſam, varia indicia ferebantur, pleriſque nimirùm mala omnia in affectiones uterinas, aliis in abſceſſum aut apoſtema, quod alicubi circa abdominis viſcera latitans ſuſpicati ſunt, referentibus; placuit amicis ut cadaver, ob funus diu prolatum, aperiendum, ſedulò inſpiceretur; adeoque genuinæ morbi & mortis cauſæ inveſtigarentur, quod penſum curæ meæ delegatum, ſummâ qua poteram diligentiâ executus ſum.

Itaque primò circa habitum corporis obſervatu dignum erat, quod membra, & partes inferiores, juxta ac ultra dolorum ſedes conſitæ, plurimùm contabuerant, ut crura prorsùs emaciata, inſtar ſceleti apparuerint: Interim facies, cervix, & brachia ſatis plena & toroſa manebant, unde conſtat liquorem nervoſum operi nutritio non minùs quàm facultatum animalium exercitio conferre: quare cum liquor iſte, in lumbis & abdomine à tranſitu multùm impeditus, & ſpaſmis continuis abſumptus, haud debito influxu ad partes inferiores deſcenderet, iſte propterea ſtatim tum enerves, tum emarcidæ evaſerunt. Hujuſmodi atrophia in hoc differt, ab altera hectica quæ ſanguinis vitio contingit, quoniam in hac facies Hippocratica præcipuum morbi ſignum eſt, in illa vultus aſpectuſque parùm aut nihil mali produnt.

Dominæ Illuſtriſſimæ cadaver, ut valdè emaciatum, & viſcera omnia inanita fuerint, tamen illud citiſſimè computruerat, nam intra 40. horas, cutis per totum diſcolor, in hac parte livida, in iſta viridis, inque alia ſubnigra apparebat; & corpus tam ſubitò putreſcens odorem ſummè tetrum expirabat: cujus ratio proculdubio erat, quod propter muſculos ſpaſmis perpetuis exercitos, mixtionis principia in tantùm laxarentur, ut illa in diſſolutionem prompta, poſt obitum mox ab invicem decederant, pari certè ritu uti obſervamus de carne ferarum, quæ aut curſu diuturno fatigatæ, aut fuſtibus contuſæ occiduntur, hæc enim multò citiùs putreſcit, quam illarum, quæ ſtatu tranquillo & ſedato mactantur.

Abdomine aperto, Inteſtina & ventriculus, ſatis ſana ſcilicet integra enim & benè colorata apparebant, erant tamen inanita, & quaſi inflata, utpote quæ in perpetuas ferè evacuationes, ſcil. ſuprà, aut infrà habitas, ſollicitata fuerint: in tota hac cavitate nulla abſceſsûs aut apoſtematis veſtigia cernebantur. Dum morbi cauſam perquirentes, viſcera huc illuc devolvimus, in *meſenterio* aliquid notatu dignum occurrebat; nempè circa medium ejus ubi dorſo affigitur, atque majores nervorum plexus continet ſubſtantia laxior & pluribus quaſi veſiculis inflata manus latitudinem exæquans videbatur, eo ſcilicet ritu, ac quando in armo vitulino interſtitia muſculorum à laniis inſufflantur, ut pars ea plenior & velut pinguior facta extumeſcat: Hoc *meſenterii* loco, quia tumidior & tactu mollior fuit, humorem aliquem doloris cauſam hoſpitari putaveram, aperiens verò deprehendi tantùm membranas fuiſſe ab invicem ſolutas, & interſtitiis ſuis nihil præter flatum incluſiſſe: qualis membranarum ſeparatio, & ab invicem divulſio, proculdubio inducta fuerat à crebris ſpaſmis, ſive ſpirituum exploſionibus, quæ intra plexus, & fibras nerveas illic denſiſſimè conſitas ferè continuò ciebantur; atque ſpaſmi iſti, ob particulas heterogeneas & exploſivas illuc nervorum ductu à capite derivatas contingebant. Enimverò quod ſpectat ad iſta ventris tormina, & in affectibus convulſivis velut molis aſcenſum & abdominis inflationem, non dubitandum eſt quin cauſæ morbificæ ſedes in meſenterii parte delituerit: attamen quoniam uteri principaliter affecti tanta ſuſpicio ferebatur, quantum hoc viſcus meruerat, proximè inquirebam: itaque pelvim intra oſſa pubis conditam diligenter ſcrutatus, uterum in debito ſitu & quoad omnia ſanum, & ſartum tectum reperi: corpus ejus ad juſtam molem, licet 5. tantùm ſeptimanæ poſt abortum præterierant, contrahebatur, ſcil. pyrum minus & magnitudine & figura referebat; glandulæ ex utroque fundi latere, quæ teſtes dicuntur perexiguæ & flaccidæ, ſine quovis humore ſuperfluo, aut virulento, in iis contento, apparebant: uteri corpus ubilibet diſſectum, craſſitudine ſupra pollicem latum æquabat; ejuſque interior cavitas haud major fuerat quàm ut fabam contineret: intra hunc ſpecum, ſicuti in aliorum viſcerum cavernis aſſolet, mucoſum quiddam in perexigua quantitate includebatur; reverà circa uterum, aut appendicem ejus nihil extabat, cui tanquàm cauſæ morbificæ ſymptomata modò deſcripta imputari poterant: quapropter hinc quod priùs opinatus ſum, [illegible] concludere liceat paſſiones dictas uterinas ſæpiſſimè ab alia cauſa quam uteri vitio excitari. Teſtiſinis amoris etiam tenus ſatis ſanos repetiimus; alter tamen eorum inuſitatæ erat figuræ, ſcil. in plures lobos inſtar renis vitulini findebatur. Lien, pancreas, & omentum ſine culpa: ventriculus valdè inflatus erat, ejuſque tunica interior, abſque plicis aut rugis planè erat, quod certè acciderat, propter crebros vomitus viſcere hoc ſpaſmis ferè continuis affecto: porrò ob hanc rationem, ſcilicet ſtomachi tono præfracto, alimenta nec benè appetere, nec concoquere ſolebat. Hepar à ſana conſtitutione plurimùm deſciverat, fuit namque tumidum & ſubdurum, pallidi coloris, atque inſtar ligni putridi, exangue prorsùs & exiccum, hoc proculdubio effecerat liquorum cardiacorum & impensè calidorum crebrior uſus. Pulmones erant lividi coloris, & per totum obſtructi, utpote ichore ſpumoſo, & fœtido infarcti: certè hoc viſcus & hepar à longo tempore viriata extiterant, propterea ut ſanguis diutiùs à recta craſi degeneret valdè depravatus, ægritudinis prima ſeminia, ejuſque deinceps fomitem conſtantem ſuggeſſerit.

At verò præcipuam, & quaſi originalem morbi

bi cauſam in capite, idque non fruſtrà quæſivimus: Itaque calvaria exempta, vaſa meningas & cerebrum perreptantia ſanguine plena & diſtenta apparebant, cum in reliquo corpore inter diſſecandum vix quidquam ſanguinis effluxerat: meninge craſſiore amota, per alteram tenuem, & pellucidam, aqua limpida cerebri plicas & anfractus implens, ejuſque totam compagem quaſi inundans, cernebatur; reverà omnes cerebri cavitates & receſſus colluvies ſeroſa impleverat: *plexus choroides* aqua diu immerſus, & velut elixus, diſcolor & ſemi corruptus evaſerat: Juxta nervorum ſplanchnicorum origines, aqua ſe plurimùm inſinuans, piam matrem, à medullæ oblongatæ caudice, per duos digitos latos ſeparaverat, procul dubio horum nervorum ductu, materies morbifica à capite in meſenterii plexus deſcendens, & dolorum & ſpaſmorum cauſa extiterat: porro eadem materies etiam aliorum nervorum capita afficiens, eorumque ductus pervadens, poſtea in aliis partibus, ſcilicet quibusvis ferè totius corporis, atrociſſimas haſce affectiones produxit. *Thom. Willisius de morbis convulſivis cap. 10.*

Virgo annos nata 22. in otio magis quam laboribus educata, Ducis Albani Tyrannidem præveniens in voluntarium exilium menſe Aprili 1567. patria exceſſerat: Interea ex calamitate patriæ ægritudinem animo concepit, quamobrem per æſtatem non ita commodè degebat, quin cruditatibus ventriculi & viſcerum obſtructionibus ſubinde laboraret; menſes inordinatè fluebant, ex utero aliquoties ſuffocabatur: ſub finem tamen æſtatis, correcta uteri expurgatione meliuſculè habebat: paulò poſt ſororum 22. Septembris ex Budoritia Lemgovium comitabatur; profectionis moleſtias utcunque ferebat, præterquam quod aberrans in itinere ſerotino, præ metu tenebrarum, animo deficeret; ultimo ejuſdem menſis evacuatio menſtrua fiebat, ſed modica, inde corporis laſſitudo, dolor, & gravitas capitis, hypochondriorum inflatio detinebat: Dejecto appetitu, cibo parciſſimo, eoque minimi alimenti, in prandio tantùm, à cœna abſtinens, utebatur: circa 12. Octobris febris quotidie intermittens ſub veſperam invadebat, qua durante, ſingulis noctibus animi deliquium, uterinæ ſuffocationi ſimile patiebatur, in quo extrema refrigeſcere, reſpiratio crebeſcere, prorſus concidere, nonnunquam ad tempus etiam planè intermittere, ſine ullo ſpiritu, voce, motu, ſenſu, moribundæ inſtar: Interea pulſus celer, creber, inordinatus, inæqualis & minor quidem ſolito, nunquam tamen deficiens, multò minus ἄσφυξις: durabat paroxyſmus iſte alias dimidiam, alias integram, alias ſeſquihoram; quo finito ſemper ad mentem redibat: Paſſa fuerat hæc deliquia ter quaterque antequam febris naſceretur: Queri ſolebat id mali à frigore quodam, ex inferiore abdominis parte ſurgente, inde thoracem & cor feriente exoriri, videri enim cor congelaſcere: Increbeſcebat poſt dies paucos hæc leypothimia, ut nonnunquam manè, etiam poſtquam ſurrexerat, ferè tamen veſperi, vel ante, vel poſt febrilem acceſſionem, etiam ex leviſſima defatigatione obreperet: Animadverti tamen affectum hunc non ſolùm ex laſſitudine, verùm etiam ex vehementioribus animi perturbationibus, triſtitia, excandeſcentia, attentioribus cogitationibus, &c. recruduiſſe. Ternos plerumque inſultus ſyncope iſta ad tempus aliquod obſervabat, manè videlicet ex cubili aſcendendo, crepuſculo veſpertino, & circa noctem mediam: Afficiebatur interim albo fluore, ſervato tamen utcunque menſtrui ordine & tempore, præterquam quod deterius fuerit, colore & quantitate mutata. Urina tenuis, vix ſpiſſa, ſedimento ferè deſtituta: febri adhibita ſunt quæ cum moderato calore & partium tenuitate tergunt, aperiunt & robur conferunt, ex quorum uſu mitior reddebatur: circa calendas Decem. evoluta jam periodo menſtrua, frequentioribus jam factis lipopſichiis, ut intra 24. horas etiam quinto repeterent, quum jam non aliunde quam ex utero illas renaſci judicarem, tardiorem ſolito matricis excretionem in neomeniis provocandam duxi, ſperans inde commodi aliquid acceſſurum: Diſplicebat autem hanc tamen etiam in malleolis venæ ſectio, propter hybernum tempus, exiguas & profundas venas, ſanguinem paucum, crudum, corpus ſobrium, noctes inſomnes ex cœnæ abſtinentia, quam febris veſpertina & ἀνορεξία impetrabat: Purgatam uoque ante & ſubinde, ſed clementiùs: Exibui itaque D[illegible] pollinem ex aqua artemiſiæ: faſtidienti obtuli ex aſa fœtida, dauco & caſtoreo pingui æqualiter miſtis ℈j. pilulæ forma: Cùm autem non dum obediret uterus, offerebam adventante veſpere rurſus ex iiſdem cataporiis duplum; Quibus devoratis in ſomnolentiam novam incidit, in quam cùm ſe vergere præſentiret; Quid nunc tandem fiet? aiebat, & paulò poſt ſoporatæ inſtar jacebat: quo ſopore diſcuſſo, obrepebat cum frigore conſueta & veſpertina oſcitatio, adventantis febris prænuncia. Totum diem foco inhærebat, carens vaporario, & frigus premebat, ea itaque nocte cum febre delirabat: durabat autem delirium illud biduum ferè continuum, & jam finito febrili paroxyſmo, nam interdiu nunquam febricitabat calore notabili: At cum cataporiorum ſubſidio uterus reſponderet, poſtridie theriaces opt. ʒß. cum El. nam. ana ex aq. artemiſiæ & ſaccharo propinabam, qua potiuncula eadem die menſes comparebant ferruginei, craſſi, putridi & copioſiores ſolito per totum ferè quatriduum fluebant: Nihil tamen profuit iſta excretio, imò ſymptoma acerbius & frequentius videbatur: Quod enim ultra quinos ad ſummum impetus uno die ex more non faciebat, jam deinceps nulla nec temporis nec conſuetudinis ratione habita creberrimè redibat, ut nonnunquam quater duarum horarum ſpatio repeteret, imò unicus paroxyſmus ſeptenas horas & quandoque denas expleret, neque is ejuſdem formæ cum præteritis, ſed reſpiratio ſtrangulationi ſimillima fiebat, una cum ſonitu & ſtridore magno, convulſioneque artuum tam violenta, ut præ concuſſione fulcrum cum toto cubili tremerent & crepitarent, cum colli capitiſque inordinato motu, imò extenſione velut tetano univerſi corporis, voce inarticulata, coactà, ſtridula, abrupta, diſploſa, clamoſa, ſtentorea, ut præ violentia paroxyſmi ſimul plerumque toto corpore ſudaret: Finitis uterinis hiſce etiam exacerbationibus, ferè deſipiebat, abſurda loquebatur, caput huc illuc aſſiduè agitans, & cantillanti voce idem perpetuo occinens, neque ab hoc coccyſmo deſiſtebat niſi ad mentem rediiſſet, neque id niſi probè & præter ſolitum obdormiiſſet: Dum deliraret, imminentem ſymptomatis inſultum

inſultum annuntiabat his formulis, ſcamnum hoc anſer, nimia hic eſt anguſtia, trabs nimis imminet, ego aduror; delinquente animo, eſt mihi volandum pauliſper, & ſimul cum hac voce, plerumque impetu quodam, corpus erigere, tanquam jam volatura conabatur, verùm in mediis conatibus ægra deficiens menti eripitur: Durabat hæc amentia tres quatuorve dies continuos ſine ulla reſtitutione mentis: Dum delirabat omnium, etiam minutiſſimorum quæ multò ante acta eſſent recordabatur, ſed quæ mutilatis verbis & obſcuris efferebat: Tantæ rerum difficultati cum quid opponerem anxius delibero (neque enim ex frictionibus, ligaturis, fomentis, vacuationibus, odoratis & fœtidis uſque deque admotis &c. utilitas ulla accedebat) ad catapotia illa non purgantia revertor, additoque mithridatio tali proportioni miſcui, ut ad caſtorei pinguis ſimplum, aſæ & dauci ſingulorum ſexcuplum, mithridatii duplum accederet: hujus medicamenti quotidie ʒ j. in pilulas formatam exhibebam, cui cumini cochlear parvum ex cerevilia ſaccharata ſorbere jubebatur: Deprehendi antidotum expectationi utcunque proſperum, quare & inſtante veſpera offerre audebam: cujus uſus Dei beneficio, ita nobis ſuccedebat, ut affectus, cujus frequentiſſimi uno die inſultus, iidemque pertinaces eſſe ſolebant, vix tandem bis, idque multò mitiùs infeſtarent, imò ita quotidie decreſcerent ut infrà nonum diem prorſus extinguerentur: Totum itaque biduum & mente & corpore valebat, victâ febri jugulatoque hyſterico malo, cibos appetere cœpit &c. Die Decembris 21. falsò ſuſpicata eſt hominem in hypocauſto adeſſe, cujus vocem audiſſe imaginabatur: hinc furtim, vacillanti gradu ſponte in ſubucula è lecto per gradus 8. in atrium uſque deſcendebat, etiam progreſſura ulteriùs niſi à ſorore ad eam redeunte deprehenſa fuiſſet; quam adventantem ſentiens, magna cum celeritate ſcalam aſcendens rurſùs ſe in lectulum proripiebat: ſubitum hoc illius robur ſatis mirari nequeo, quæ vel pridiè de grabatulo vix ulnis exportari ſe inoffenſè ſuſtinuiſſet: Ex hoc deſcenſu fatigato corpore, variaque imaginatione animo turbato, illico in priſtinum affectum prolabitur, per biduum delirans, 23. die iterùm ad ſe redit: Interea 26. Decembris menſes refluebant, qui ut commodiùs manarent, pharmaco promovimus, nihilo tamen ſublevarunt ſymptoma: Alternis diebus ferè mentis compos fiebat, idque interdiu tantùm uſque ad veſperam: Per hos dies deficientibus catapotiis, pulviſculum ex una zz. duabus dauci partibus edulcata cereviſiæ inſperſum exhibebam, à quo mitiùs ſolito habebat per 4. dies continuos, licet ſemper veſpertina acceſſione deſiperet. Tertia Januarii 1568. ob ægritudinem animi ex fratris diſceſſu, adeò rurſùm morbus ſæviebat; ut intra bidui ſpatium plus minus 32. paroxyſmos prioribus ferociores pateretur: reverſi verò fratris præſentia malum denuò cicurabatur; quod poſtridie, ex ejuſdem diſceſſu iterùm ferocire cœpit; Ante quatriduum aliquando manè talis illam paroxyſmus invadebat qualem ante Calendas Dec. habere ſolebat, cum denſiſſima reſpiratione & ſpiritûs interceptione, ſuffocationis ſpecie: 7. Januarii dolor quidam punctorius utrinque ab oſſe ſterno, inter geminas mamillas, affligebat, neque tuſſiendo, neque reſpirando invaleſcens, imò ſine tuſſicula, hærens nihilominùs loco, ad ſingula ferè momenta ſponte ſua ita pungebat ut ſubinde vocem attollere cogeretur, ſed ſequenti nocte mitigatus & ferè ſublatus: 8. Recrudeſcebat cruciatus ille & vehementer lancinabat, fomentorum uſum non admittebat, quod illorum pondus pectori moleſtum eſſet; potus & cibus omnis oleoſum quid ſapere ægræ videbatur: Purgabam eo die catapotiis, mediocris excretio ſequebatur, nihil tamen remittebat dolor. 9. Cataplaſma pectori nihil conducebat, imò profundiùs inde dolebat: paroxyſmi uno die interdum plus minus 16. 10. utebatur tragemate ex diatrium piper. & caſtor. ana ʒ ß. ſacchar. duplo; venæ-ſectio, cucurbitularum uſus perparùm conferebant: 15. ſuſpiriis increbreſcentibus, extorta vix tandem cauſa, amorem erga Juvenem, invita admodùm fatebatur: Ex hoc animi affectu appetentiam cibi, ſomnos, ſanaſque cogitationes labefactatas: hinc illi 21. Decembr. ex cubili deſcendendi impetum, ſuſpicione de delicto illo proveniſſe; Ex eo tempore eaque cauſa morbus illi cum ex acerbationibus magis ſævire viſus, cumque delirio majori & diuturniori quàm antea: 18. mihi & uxori ſuſpiriorum cauſas pervicaciùs ſciſcitantibus, etiam alios profitebatur, adeoque ſe amatoriis imaginationibus ab eo ipſo momento aſſiduè perturbatam fuiſſe: 20. Hieram cum agarico mellitam hauſit & commodè purgabatur: eodem die menſes apparebant nigricantes, putidi, qui poſtridie medicamento promoti laudabiliter fluxerunt. 21. Paroxyſmi uterini à purgatione & rareſcebant & mitigabantur, Edulia adhuc oleoſum ſapiebant, ſed veſpertino inſultu rurſùs de mente excidebat: 23. A prandio oſcitabat ſæpiùs, frigebat cruribus & lumbis: novæ febris quotidianæ annotatio, priore jam diutiùs menſe, diſcuſſa: 25. A meridie ad mentem revertebatur: 27. Poſt meridiem oborta vertigine querebatur, & ſe & omnia circumrotari; excipiebat hanc ſtatim quiddam convulſioni ſimile, oculorum depravatus motus apertis palpebris, & derepente brachiorum manuum crurumque denæ aut duodenæ violentæ extenſiones, diſtinctæ inter ſe mora perquàm exigua, occupata mente & ſenſibus, capite immoto: His finitis illicò ſolitus paroxyſmus, ſtrangulationi ſimilis, cum tremula totius corporis concuſſione, ſubſequebatur: A prandio, leviſſimo vomitorio exhibito multam viſcidamque pituitam rejiciebat; 5. Februar. inter multos paroxyſmos unus quinque horas continuabat, à quo deſipiebat uſque adeò ut me quidem ne dignoſceret, in quo tamen nunquam errarat: 8. veſperi unicus paroxyſmus octo horas implebat; Ante biduum de dolore ſub nothis coſtis ſupra lienem, idque ab anteriore parte in dorſum uſque, querebatur, ſed rariùs, exaſperari tamen motu thoracis vehementiori: Dolor pectoris punctorius prorſùs evanuerat, qui per quatuor ſeptimanas duraverat; dolebat & circa dextram umbilici partem profundè, 10. unus paroxymus res ſtupenda, per 12. horarum ferè ſpatium totum perſeverabat: 17. Ceratum impoſitum parotidi, quæ in glandulis colli, ſub aure dextra, ſtrumæ non abſimilis, ante quinque hebdomadas enaſci cœperat, jam ad tactum dolebat. 23. toto die optime valuit, mentis compos ſine ullo paroxyſmo: 27. jam in ſextum diem ſine paroxyſmo ullo perſiſtebat mentis compos uſque in meridiem hujus diei, quo tempore in reparatum

lectulum

lectulum deportata, ex leviſſima hac defatigatione in paroxyſmum veterem recidebat, ex paroxyſmo verò, in dementiam, ſenſit autem ante mediam noctem paroxyſmos tres: Notandum quod præ metu ſæviſſimi illius paroxyſmi plerumque vix ante quartum aut quintum diem lecto dimoveretur: A calendis Martii totos dies 17. continuos animo & intellectu pollebat, repetentibus tamen interim aliquando primis illis deliquiis levioribus, niſi quod bis, dum lectus reficiebatur, ex tranſportatione defatigata, ratione excideret. 13. menſtruum, quod redire debuerat, intermiſit: 31. Tantæ vehementiæ paroxyſmus novus erat, caputque de latere in latus ſæpiſſimè agitabat, ut ſanguinem ori exprimeret, qui ex capite manaſſe videbatur: Ad 20. diem Aprilis uſque eadem morbi conditio: Maii 4. paroxyſmus cum jactatione capitis totiuſque corporis, comitante ſtridore vocis acutiſſimo inexpectatus adveniebat: 5. ſanguinem ex baſilica ad ℥ iij. detraxi: 16. venam malleoli ſecui, fluxit ſanguis modicè, forte ad ℥ iij. 25. ſumpta cathol. ℥ j. dejecit ſexies: Junio menſe graviora illa ſymptomata miteſcere, adeoque minui cœperunt: Tandem ſub finem menſis hujus nulli redierunt paroxyſmi, ne tunc quidem cùm lecto moveretur. Sed toto hoc menſe catharrus ad os fluens (quo jam à Januario fatigabatur) infeſtabat magis ut quod afflueret cava manu abjiciendum excipere cogeretur: Julii 14. febri rursùs intermittente quotidie repetente, & quidem duplici, affligi cœpit; hac febri plurimùm emaciata imò exhauſta eſt: Auguſti 5. catharrus deſinere cœpit; febris intermittens in continuam converſa vires prorsùs labefactat: Poſt idus teneſmus ad frequentiſſimas ſedes, ſed irritas, cum ſummo dolore ſollicitabat: A calendis hujus menſis, ferè non potuit, præ nimia macie conſumpto corpuſculo, in clunes ampliùs ſurrigi ut alvum aut veſicam exoneraret: hoc menſe tumores illi duri & ſcirrhoſi per ſe diminui cœperunt, ut mortuæ ferè prorſus evanuiſſe viderentur. 18. paulò poſt tertiam matutinam ſana mente, conſtanti fide in J. C. ex hujus vitæ miſeriis emigrabat anno 1568. Corporis habitus, & quidem ſub-pinguis, quo naturæ beneficio prædita erat, uſque ad ſolſtitium hybernum ſatis ſibi conſtabat quamvis ſemel tantùm quotidiè cibaretur: imò ab eo tempore incrementum, adipemque contraxit majorem multò quàm dum inculpatæ valetudinis eſſet: Nam à 21. Decembris meliori appetentia quàm ante præſtabat, plureſque quàm cùm ſana eſſet, cibos ſumebat, durabat id per menſes ferè duos: Ab Idibus Februar. laudabilis illa corporis conſtitutio flacceſcere cœpit, faſtidio nempè ciborum oborto. & febre quotidiana altera, quæ priori tamen mitior eſſet, per ingluviem ſuſcitata: Interim nec ab hectica febri ſymptomatica immunis fuit, quæ per menſes plus minùs ſex ante obitum apparere cœperat, etiam ut ab aliis febribus putridis liberata eſſet. 4. Calendas Januarii ad multas hebdomadas, ſæpiſſimè unico die, tres, & quidem ſpecie diverſiſſimas inter ſe ſyncopas patiebatur: nam non rarò & illa cum leipothymia recurrebat, quæ ante calendas Decem. ſingulis noctibus etiam dormientem opprimere ſolebat, idque potiſſimùm quoties ad mentem reditura eſſet.

Diſſecto corpuſculo, pulmonis lobos, undique thoracis membranæ firmiter annexos ut ſine labore aut dilaceratione divelli nequirent, eoſque duris quibuſdam tuberculis ſcirrhoſis omni ex parte refertos deprehendi: Tenuia inteſtina rubicunda, velut eryſipelate quodam affecta: Bilis folliculum felle quodam vireſcenti tumidum: Omentum ferè corruptum & conſumptum; Cœtera viſcera bellè habebant: Jecur colore ſubſtantiaque bona, communem tamen humani hepatis magnitudinem excedebat: Uterus quoque, inteſtinum rectum, aut lien nihil præ ſe vitii ferebant.

Nulli alteri corporis parti, præterquam utero attribui debere immaniſſimos hos (quibus pia & pudiciſſima virgo tanto tempore excruciata fuit) paroxyſmos apud medicos in confeſſo eſt: *Galenus* certè atque *Aetius* præter ſenſus, vocis, motus, & ſpiritus interceptiones, etiam hyſtericis artuum contractionem aliquando accidere teſtantur, quod quo facilius credam facit ipſa ægræ adſtipulatio, quæ de frigiditate ex imo ventre ſurgente, & cor ipſum quodammodo congelante, acceſſionis initio queri ſolebat: ſed quid in cauſa ſit, fortaſſis controverſia non omninò caret: ſtatuitur autem ex proba illimorum veterum ſententia cauſa duplex, videlicet vel menſtrui vel ſeminis corrupti culpa; ſemini major vis tribuitur quàm menſtruo, ut toti corpori noxa afferatur. At ſi ſeminis corruptelæ tanta ſymptomatum diritas adſcribatur, unde tanta ejus copia ut ſedecim, ne dicam viginti paroxyſmos intra 24. horas ſuſcitet: præſertim cum id ipſum etiam ſanis exiguum exiſtat, neque tam ſæpe ut cætera excrementa expelli poſtulet, præcipuè in virgine nunquam concubitum experta: adde quod tam longo morbo afflictæ in ſextum uſque menſem, priuſquàm hyſtericæ exacerbationes finem facerent, tam ſobriæ, ut unico paſtu, eoque valdè modico, ad menſes aliquot, etiam ante decubitum acquieſceret, utpote tota præcedente morbum æſtate in Clivia, propter exilium, patriæ calamitatem, parentum pericula mœrenti & valetudinariæ ſemen abundare nequiverit: De ſeminis acrimonia nulla eſt ſuſpicio ob habitum corporis pinguiuſculum, qualis illi à natura fuit, adeoque in otio molliter educatæ moribus, modeſtæ & pacificæ: At *Galenus* minimam corrupti ſpermatis particulam tantorum affectuum cauſam eſſe poſſe, a phalangii & ſcorpionis ictu rabidive canis ſaliva aſſerit. Quod ſi ita habet, unde tam crebra totieſque renata hujus genitalis ſucci putredo? unde tam aſſidua ejuſdem expulſio, quæ per ſex menſes, vix triduum ſine ternis quaterniſque inſultibus ægram nunquam deſtituit? ſanè tanta eſt febrilis paroxyſmi æqualitas quanta putrefacti humoris uniformitas, quo diſcuſſo etiam acceſſio diſſolvitur: ſimilem hyſterici paroxyſmi rationem eſſe ſtatuamus, ut donec humor venenatus ſubſiſtat, tamdiu affectus quoque ſæviat: ſed ſi cum ſingulis inſultibus finientibus ipſorum etiam materia abſumatur aut ejiciatur, unde tam ſubitò nova colligetur? Quandiu phalangii, aut ſcorpionis & canis rabidi virus in corpore hæret atque agit, tamdiu quoque affectus ejuſdem ſine ulla intermiſſione perdurat continuò, neque novos facit paroxyſmos; In febri quia concoctio & nutritio corporis aſſiduò recrementa quædam ſeponit, fit ut pro partis morboſæ qualitate, ejuſdem nutrimentum atque excre-

mentum vitietur; vitiatumque præ imbecillitate neque concoqui rectè, neque expelli commodè queat, ſed inhærens putreſcat & pro putredinis ſuæ natura hæc aut illa ſymptomata producat. At in ſeminis conſideratione, tametſi teſtes ex continuo ſeminis acceſſu, pro ſuo modo ſeſe alant, non tamen quicquid poſt ſui alimoniam ſuperfluum eſt id ſtatim omne a ſe propellunt, ſed tanquam in meliorem uſum utile excrementum propriis conceptaculis reponunt & conſervant, dum vel copia moleſtum turgeat, vel procreandæ ſpeciei neceſſitas, ut illud excutiatur ſollicitet. Quamobrem, qua ratione horum frequentiſſimorum ſymptomatum cauſas in corrupti ſeminis venenoſam ſubſtantiam rejicere debeam, aſſequi non commodè poſſum: niſi lentam quandam & continuam tanti temporis gonorrhœam factam eſſe imaginemur, neque enim alibi quam extra vaſa ſemen putreſcere veriſimile eſt; vaſis autem excidere poſſe, niſi cavitate matricis excipiatur ſtatim, anatomici veteres negant: At ſi ita frequenter vel minima particula ſeminis in uterum illabatur, illapſa putreſcat, ſanè putrefactum tandem neceſſariò ſemel Utero excuti debere veriſimile quoque eſt, ut rem non tantùm utero ſed & toti corpori adeò infeſtam & venenatam; ſi excuſſa fuerit, alienam ſanè qualitatem facilè ſenſibus prodet, neque enim calore ut in febre diſſipari poſſet: neque uterus tantùm venenum perpetuò fovere valet: ſed in hac ægra nulla vel pauciſſima humiditas, nec illa quidem ingrata qualitate prædita genitalibus (poſt finitos paroxyſmos) emanaſſe animadverti potuit, teſte ſorore aſſiduò aſſidente. *Henr. Smetius Miſcellan. lib. 4. epiſtola 7.*

Mulier quædam hyſtericis paſſionibus obnoxia, tandem moritur. Meſenterium plurimis glandulis ſcirrhoſis, duriſſimis, & variæ magnitudinis & figuræ obſeſſum; vix ob duritiem diſcindi poterant. Uterus & Ovaria, cum Tubis, recenti quaſi coagulato lacte turgebant.

Ex obſtructis meſenterii glandulis ſæpe convulſio orta, præſertim quando cibo, vel potu corpus repleatur, tunc enim magis iſtæ glandulæ diſtenduntur, unde membranarum ruptura, diſtenſio, & dolor. Porrò convulſiones iſtæ in Abdomine, ob communionem cum aliis viſceribus, idque mediantibus nervis paris vagi & intercoſtalis, hyſtericam (ut dicitur, quamvis uterus ſit inculpatus) paſſionem intulerunt.

Ægra hæc iſtas in meſenterio obſtructiones nunquam paſſa fuiſſet ſi acidis & viſcidis humoribus ſe non divitem feciſſet. Atque hoc acidum abundare teſtantur ſucci in Ovariis, Tubiſque Fallopianis, ac uteri cavitate coagulati. *Steph. Blancardus Anatom. Pract. Obſerv. 55.*

AGRYPNIA.
Vid.
PERVIGILIUM.

AGRYPNOCOMA
idem quod
COMA VIGIL.

ALBOTIS.
idem quod
TERMINTHUS.

ALBUGO ſeu *LEUCOMA*
Vid.
OCULI VITIA.

ALCOLA

Eſt nomen morbi apud Avicennam, idem ſignificans quod *Aphtha.*

ALGEMA, ALGOS.
idem quod
DOLOR.

ALOPECIA

Capillorum eſt defluvium; ſic dicta quod vulpi ſus frequenter accidat. Vid. Pilorum defluvium.

ALPHUS
idem quod
VITILIGO.

ALVI FLUXUS
Vid.
DIARRHŒA.

ALVUS SUPPRESSA, DURA & Pigra.

EXpulſio in inteſtinis, aut imminuitur, aut ad tempus omnino nulla eſt, unde enaſcitur alvus dura, vel alvus ſuppreſſa.

Cauſa eſt vel in ipſis inteſtinis, vel in ipſis contentis expellendis. In ipſis inteſtinis, ſi vel inflammata fuerint & tumefacta; vel poſt dyſenteriam ita coaluerint, & eorum parietes agglutinati invicem ſint, ut nulla ſuperſit via materiis excernendis; vel etiam, ſi inſenſilia, paralytique facta, unde aut ſpicula excrementi non percipiant, aut illi egerendo motum aptum, ſc. compreſſivum, non habeant; De aliis quæ Ileum faciunt; motumque inteſtinorum periſtalticum invertunt, hic non eſt quod agamus, ſuo ſiquidem reſervantur loco. In ipſis contentis expellendis erit cauſa alvi pigræ aut ſuppreſſæ ſi, vel indurata nimis fuerint, vel viſcoſiora, atque alterutra hac de cauſa, ad motum inepta. Indurantur fæces, vel quòd ingeſta jam fuerint dura; vel ex ſuccorum ſalinorum inteſtinorum cavo per varios tubulos ſuffectorum actione penetrantiori, unde ab eo quocunque demum quod fluxilitatem aliquam ipſis faceret ſpoliatæ, excrementi tantùm quaſi caput mortuum prædictorum ſalium terreſtreitate ſua vim eludens, relinquitur. Prætereа ea eſt quandoque ſalium in inteſtina invectorum natura coagulatoria quæ excrementi portionem in lapideum quid pervertere valeat; unde vidimus aliquando gypſeam materiam inteſtini recti cavum ita opplentem, ut omnis contentorum exitus fuerit impoſſibilis priuſquam inferciens hæc materia per remedia, imò manualem operationem emota fuiſſet. Viſcoſiora redduntur excernenda, vel itidem per copioſa

alimen-

alimenta viſcida uſurpata; vel propter bilem parciùs admiſtam; (cujus beneficio diluuntur excrementa, atque ea propter clyſteris naturalis nomine venit) vel propter ſuccum pancreaticum auſteriorem fluxilioribus excrementi particulis in pituitoſum quid, inteſtinorum parietibus quam facilè adhærens coagulare aptum; vel propter potum parcè nimis hauſtum, &c.

Curationem quod attinet, illa minimè tentanda venit ſi inteſtina poſt dyſenteriam coaluerint; ſi verò inflammata, aut paralytica, illis medendum, quæ ubi de inflammatione & paralyſi, dicentur. Si alvus ſupprimatur aut pigreſcat ex alimento duriori, aut viſcoſiori ingeſto, neceſſario cum molliori, & minùs tenaci, atque potus parcior cum largiori eſt commutandus, reliquum quod ſpectat, iis quæ emolliunt, ut & quæ ſtimulant res perficienda: atque ſi durius quid ano vicinum reperiatur exitum ita obſtruens & obturans, ut contentorum nihil prorſus pervadere queat, illud quacunque demum arte emovendum.

Inter interna alvum emollientia & lubricantia apprimè facit oleum amygdalarum dulcium, &, ut quidam volunt, ova ſorbilia, atque potus copioſus, vel ſimplex & ordinarius, vel paſſulatus, paſſulæ enim vel per ſe, vel pauco arcano duplicato Mynſichti permiſtæ hypochondriacis pertinaci alvi difficultate laborantibus, in potu exhibitæ, maximè conferunt. Conducit item ſerum lactis, ſucco pancreatico præprimis nimis auſtero, temperando atque corrigendo maximè idoneum, præbet enim ſalſum quid & nitroſum volatile non parvæ efficaciæ; & ulterius præterea emollit ſi tamarindi ipſi incoquantur. De decocto ſenn. tartariſato, electuariis purgantibus, paſſulis laxativis variæ compoſitionis, quia unicuique eorum uſus ſatis eſt notus, hic nihil addimus, ut nec de decocto ficuum longo nimiùm uſu, ex obſervatione Henrici ab Heers, pediculos generante. In alvi obſtructione remediis communibus non ita facilè obedienti quidam tanquam infallibile medicamentum commendant aurum fulminans à gr. vj. ad x. cum extracto hellebori nigri in pilulas compactum, interim tamen nec ſpei, nec votis reſpondit effectus in quibuſdam ægris, ſec. parum movit; revera, ſi talium, & diſſolventium & præcipitantium tota propè materia in illo fuiſſet relicta, per eorum aculeos, magis expurgaſſet, ſed tum vi corrodente atque venenoſa egiſſet, quà ipſum iteratis lotionibus ſpoliare omnino conſultum eſt. Alii pro ſecreto habent vinum in quo per menſem mercurius vivus fuerit infuſus, illudque ad cochleare unum vel duo exhibent. Non ingratum eſt medicamentum tinctura tartari antimoniata parcè aromatiſata, in vino, vel etiam juſculo ad gutt. xx. propinata per dies aliquot, ut nec tinctura antimonii poſt ejuſdem in oleo nitri per deliquium, digeſtionem ſpiritu vini extracta, atque etiam liquor terræ foliatæ tartari, aliaque id genus de quibus conſuli poſſunt ſcriptores Chimici.

Inter externa ſunt primò Clyſteres è variis herbis, aut aquis, aut juſculo carnium, & omaſorum, aut lacti incoctis, ſed præcipuè ex oleis parati, ſic enim pituita etiam viſcidiſſima parietibus inteſtinorum adhærens ut ab iis aliis mediis divelli neſciat, commodè extrahitur, eadem ratione qua ipſorum beneficio materias emplaſticas, glutinoſiſſimas à manibus facilè ſeparamus, ea propter in doloribus colicis à pituita vitrea non tantum inteſtinis agglutinata, ſed eorum etiam tunicas per ſalia corroſiva immiſta, lacerante, generoſæ ſunt efficaciæ. Si verò induratæ prorſus fæces ſolvens validius exquirant, incoquatur pulpa colocynthidis, imò immiſceatur ſal gemmæ ipſumque vinum ſtybiatum; interim tamen per blandiora ſæpius repetita negotium hoc venit tentandum, priuſquam ad vehementiora procedatur, quæ ut optimè obſervat Ballonius præmaturè injecta volvulos quandoque intulerunt. Secundò ſuppoſitoria è variis petita materiis, & præcipuè ex alumine vel in longum ſciſſo, oleiſque illito, vel etiam pulverato atque cum mucilagine gummi tragacanthi aqua liliorum alborum extracta, in maſſam compacto; alii loco ſuppoſitorii quam maximè laudant intruſionem digiti oleo ſemin. napi, vel lini intincti. Tertiò ſunt topica imo ventri, vel ipſi tantùm umbilico illita, inter quæ ſunt unguentum de anthanita aliaque officinalia, at pro ſpecifico habetur Zibethum, (quod etiam in colica umbilico inunctum ſecretum eſt) valet item cataplaſma è felle tauri & colocynthide, admiſto ſi lubet aloë, imò eſula & ſale gemmæ cum farinis. Quidam præterea topica ſua plantis pedum admovent, quale eſt quod commendatur ex oleo populeonis cum hiera picra confectum. De exemplis rarioribus quale Principis illius apud Meibomium qui alvum deponere non potuit niſi priùs à ſervo flagellatus; item de tuſſi & ſternutatione quandoque pro excrementorum ejectione neceſſaria, in cumque finem à Platero imperata, nihil hic addimus; ſubjungimus tantùm, quod ſi à tumefactis atque dolentibus hæmorrhoidibus fæcum præpediatur excluſio, fotu lactis cui chamomilla, verbaſcum, hyoſciamus &c. fuerint incocta aliiſque anodynis eſſe agendum. Sequuntur jam

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones è variis Auctoribus.

Curationes.

In tardiſſima alvi dejectione à quacunque cauſa procedente mirabilis eſt effectûs eſſentia ſalis tart. cum ſp. vini extracta & ad conſiſtentiam redacta, cujus gutt. ij. uſque ad vi. vel viii. tandem ſingulis diebus veſperi horis 2. à cœna in hauſtulo vini vel alio liquore exhibeantur, donec ſponte ſubſequatur lubricitas alvi. Hoc feliciſſimè uſus ſum in melancholia hypochondriaca. *Joann. Hartmann. practic. chymiatric. pag. 47.*

Arcanum ex alumine in hoc caſu in forma ſuppoſitorii exhibet Angelus Sala in fine operum. Valet etiam clyſma ex croco metallorum & ol. olivarum. Item ſp. vini cui per menſem mercurius eſt infuſus etiam valet. Prius, quod notandum, croci metallorum decoctum debet filtrari, aliàs nocet. ℞. ol. lini, raparum ana ℥ iv. diacoloc. Q. ʒ vj. vel ℥ j. f. l. a. clyſma. ℞. pulp. paſſulat. ℥ iij. pulv. rad. jalapp. ʒß. ſcamm. roſat. ℈ij.

cryſtall. tart. alb. ʒ iij. cum ſ. q. ſyr. rol. f. electuarium. Rob. paſſularum optimè prodeſt in ſiccioribus, præſertim ubi hepar eſt nimis calidum. In alvi obſtructionibus præprimis à ſiccitate, minimè conveniunt aloëtica, neque rhabarb. myrobalani &c. quia nimis exiccant, & poſt ſe adſtrictionem relinquunt. Optimè verò eo in caſu conveniunt potus largiores, ut & paſſulæ laxativæ ℥ ß. ad ℥ j. elect. de tamarindis cum fol. ſenæ ab ʒ ß. ad ʒ vj. vel ℥ j. pruna item laxativa. N. iv. vel vi. *Joan. Michael prax. clinic. general. libr. 4. cap. 16.*

Pro alvo ſuppreſſa in Gravidis.

Alvi ſuppreſſio ac durities vel tarditas curatur cibis liquidis & humectantibus, ut juſculis purgantibus, butyro, malv. borrag. &c. alteratis. Item prima menſa ſumantur pruna dulcia vel mel. roſatum ad 3. vel 4. cochl. quæ ſi gravida reſpuat clyſteres humectantes & emollientes ſine omnibus purgantibus in minori quantitate ſine periculo injici poſſunt. Cave tamen ab herba mercuriali, quia menſes ciet, exempl. gratiâ. ℞. Decoct. hord. & juſculi carnis, vel pulli ana q. ſ. flor. borag. herb. pariet. ana m. ß. colat.

℞. ℥ vj. adde mell. roſat. vel ſacchari Thomæ ʒ v. vel ℥ j. vitell. ovor. n. 1. m. f. clyſter. Quem Obſtetrix prudenter & caute, fiſtula ſcilicet non ſupernè verſùs uterum, ſed infernè verſùs os iſchiaticum directâ applicare debet. Suppoſitoria hic minùs tutè adhibentur. Cœterùm ſi calor adſit, hepar refrigerandum, clyſteribus admiſceri etiam poteſt ol. amygd. dulc. violarum, roſarum &c. oleum amygd. dulcium etiam per os commodè aſſumitur. *Idem. Prax. clinic. General. lib. 5. tit.* 14.

Pro Alvo ſuppreſſa in Infantibus.

Si oritur à cauſa frigida & ſicca poſt purgationem humectantia proſunt. Manna, Caſſia, paſſulæ laxativæ, poma laxativa, rob. paſſul. brod. prun. laxat. minimè verò proſunt validè purgantia, cum exſiccent & adſtringant. Si oritur à pituita viſcida, convenit Mechoacanna vel ſuppoſitoria officinalia pro infantibus. Poſſunt illiniri ol. diacolocynthidos, pomum Bordorffianum putridum cum pinguedine anſerum inteſtinis illitum; Item pinguedo anſerum & gallinarum cum juglande umbilico impoſita; Item unguentum de Arthanita cum unguento dialthææ. ℞. Unguent. de arthanit. ʒ ij. fellis taur. inſpiſſ. ʒ j. cum ol. diacolocynthid. f. l. a. linimentum. ℞. Decoct. emoll. ℥ vj. vel plures, unguent. clyſmat. ʒ ij. vel iij. f. l. a. clyſma. *Idem. lib. 6. prax. clinic. general. cap. 14.*

Linimentum hoc illitum umbilico alvum movet, nec poſt ſe detrimentum relinquit. ℞. ol. amygd. dulc. rec. pingued. anſer. butyr. majalis unguent. dialth. ana ℥ ij. colocynthid. gr. xvi. ſalis ℈ i ß. ſpec. hieræ ſimpl. ℈ j. diagryd. gr. iv. miſc. pro linimento. *Reinerus Solenander. Conſil. 29. Sect. 3.*

Conſultationes.

Per illuſtris ſenex ſexageſimum ſecundum annum agens, temperamenti ſanguinei ab ortu modò ad melancholicum vergentis, poſt errores multis ab hinc annis commiſſos, & præcipuè in victûs ratione, cibariis nempè valdè ſalitis & aromatibus infarctis, à ſcabie ſæviſſima tandem fuit correptus, per quinque annos ipſum excruciante, magnoque cum labore, repetitis expurgationibus cedente, à qua liberatus, priſtinum ſtatum recuperavit, à morbis immunis vivens: ſolummodò poſt ſexageſimum annum torqueri cœpit alvi aſtrictione inſolita ac pertinaci, adeò ut non ſi medicamentis exhibitis alvus reſpondere valeat, & magis magiſque invaleſcit affectus; in hoc enim curſu eryſipelate ſpurio in facie & in capite fuit tentatus à quo medicamentorum ope liberatus fuit, & ad præſervationem inuſtum fuit cauterium in cruris dextri parte interiori. Quievit aliquantiſper; ſed hoc hyemali tempore præterito rediit eryſipelas in crure & in coxa, non ſemel, ſed bis & ter infeſtans, tandemque etiam in capite, ſanatum propriis adhibitis medicamentis. Laborat in præſens alvi ſtipticitate moleſta cum flatuum in ventre ſtrepitu, adeò ut niſi utatur medicamento aliquo ſolutivo vix fæces excerni poſſint. Quare pro levamine tanti viri, hoc tempore veris purgationem inſtituere decrevimus, tuo tamen ſapientiſſimo judicio proponendam.

Sicut ab atra bile in toto exiſtente elephantiaſin excitari, in parte verò particulari Cancrum, dicebat *Galenus*, ita & nos in caſu Nobiliſſimi Viri aſſerere poſſumus, quod bilem craſſam, quæ jam præteritis annis diu in toto ſcabiem & pſoram producebat, eadem ſanata, à toto ad partem, & primò ad caput, poſtremò ad crura natura demandaverit & depoſuerit, & affectum eryſipelatoſum conſtituerit, quem licet legitimum eſſe potuiſſe propter ætatem vix credi poſſit, attamen bilem redundantem arguere licet tum quia jecoris temperamentum calidum & ſiccum ab aromatum & ſalitorum uſu, & forſan etiam meraco potu comparatum fuit, tum quia evaneſcit affectus, nullo in partibus relicto tumore. Et quoniam nonniſi à jecoris fervore bilis copiam generante, eryſipelas prodiiſſe cenſendum, ideò ad corporis peripheriam non ampliùs, ut ſuperioribus annis, tranſmiſſa, ſed in centro modò detenta, & jecoris & hypochondriorum fervorem neceſſariò adauxit, à quo & inteſtina ipſa quodammodo contrahi, & fæces quam maximè exiccari fuit neceſſe, unde alvi ſtypticitas, quam facilè hypochondriacus affectus quoque aut comitatur atque comitabitur: rugitus enim & murmura in abdomine abundantia, ſiccæ potiùs exhalationis, quàm vaporis, ſicque flatuoſæ affectionis non leve jure merito præbent indicium, eoque magis, cùm ad melancholiam vergere annotetur in morbi tradita hiſtoria: cujus affectionis comes eſſe ſolet alvi ſtypticitas, tum ob adductam ſuperiùs ſiccitatem, tum ob craſſas flatuoſitates fœcalia excrementa ſuſpendente; & nonnunquam à cruditatibus viſcidis expultrici facultati torporem quendam inducentibus: In hujuſmodi autem inſigni alvi ſtypticitate excrementa biliosa, quæ per inferiora evacuari debuerant, ab hepate per venam cavam ad cor, indeque per carotidas externas ad caput delata, & ab arteriolis ad integumenta tranſfuſa ad ſuperficiem perveniens-

nientia, eryſipelas per intervalla excitant. Quod cruribus quoque accidit, bile ipſa per crurales arteriæ ramos à prudenter inflixo Cauterio eo revocata, copioſioris & ſuperabundantis bilis indicium, ut quæ per Cauterium tota expurgari nequiverit.

Affectus quidem non ſpernendi: nam licet eryſipelas ad extra pelli bonum ſit, cum affectus ſuperficialis evadat, nihilominus quoniam partem nobilem aggredi cœpit, & quia ſi per internas quoque carotidas bilis ſerpat in caput, nec extra pellatur, affectus erit priori contrarius, malus enim non ſolùm, ſed peſſimus evadit; namque & meningum inflammationes & phrenitica deliria cum acuta febre, & tandem quoque ex eo interitus contingere ſolent. Sed præterea & in cruribus temporis progreſſu aut tumorem, aut ulcus aliquod poſt ſe relinquere poſſet. Fovetur autem ab alvi ſtypticitate, a qua & alii affectus acutiores, ut ardentes febres, derivari poſſunt; ut propterea non ſine ratione Hippocrat. dixerit, quòd ventris torpor omnium confuſio.

Ex quibus adductis non eſt difficile, quid factu ſit opus, cuilibet Medico cognoſcere. Primò namque ventriculus & inteſtina ab excrementis expianda. Secundò ſi quæ lateant in meſenterio obſtructiones, humectantibus & aperientibus reſerandæ. Tertiò bilis in toto redundans minoranda & expurganda. Quartò jecoris & hypochondriorum fervor contemperandus, ſiccitaſque corrigenda; & tandem caput quoquo pacto roborandum.

Quibus intentionibus ut ſatisfaciamus, ex fonte Chirurgico non unica tantùm eſt depromenda ſanguinis miſſio; bilis enim neque tenuior, ſed craſſior & mixta, & ideò eryſipelas non exquiſitum ſed ſpurium cenſendum, in quo & *Galen.* & reliqui quoque ſanguinem mittunt; Aperiatur igitur jecoraria dextera, ſed parcè mittatur, ut ejuſdem eductio ab hæmorrhoidibus repetatur. Cauterium nuper inuſtum & apertum, cuſtodiendum, ſpe concepta fore, ut præſenti cura præſervatiua. expurgata nimirùm bile, intemperieque calida jecoris emendata, non amplius irruat in crura & interim paulatim bilioſa ſeroſitas minor reddita, per cauterium expurgetur.

Ex pharmacia reliqua ſunt depromenda remedia: & primò leniens erit ſyr. roſ. ſolut. rec. cum portione man. clarificatæ, cui ſuperbibat aut aquam hordeaceam, aut ſerum. Præparans erit, à viro Excellentiſſ. jam propoſitum, julap. acet. aromatis.addito pulvere cremor. tart. & aq. flor. citri. Inde repeti poterit potio ex ſyr. roſ. ſolut. & de polypod. ſero ſuperepoto. Mox ad ulteriora præparantia humectantia deveniendum; cujuſmodi eſſe poterunt ſucci depur. & per arenam trajecti cichor. borrag. pom. dulc. ad ℥ iij. in decoct. in jure pullæ parata, malv. viol. ſonchi & endiviæ. Sequenti verò die præbeatur flos caſſ. ad ℥ iʒ. vel iij. ſummo manè & poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. libram, tribus verò horis ab aſſumto ſero prandeat. Tertia die repetat ſuccos, & quarta florem caſſiæ, ſic alternatim perſeveret ad vigeſimum uſque diem. Verùm decimo die exacto, addi poterit flori caſſiæ rhab. opt. ℈ j. Tranſactis verò jam dictis viginti diebus, præbeatur potio ex ſyr. ſolut. mann. clariſ. cum ſena & tartaro, addendo infuſioni jam dictæ conſuetæ rhab. ʒ i ß. cui, incepta evacuatione, ſuperbibat ſeri depur. ℔ ij. & duabus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Sequenti verò die aſſumat ſeri depur. ℔ j. ſummo manè: deinde ſequentibus diebus, tribus ſaltem aut quatuor vicibus præbendum erit ſerum caprinum depur. ad ℔ iv. vel v. cum vehiculo, dejectorio, eodem modo quo aquæ Tetrucianæ exhiberi ſolent, idque ut hypochondria excalefacta & exiccata refrigerentur & humectentur: offeratur autem aut quotidie, aut tertio quoque die, habita virium ratione.

Tandem pro jecoris intemperie calida corrigenda, aquarum acidularum & ferrealium thermalium uſus opportunus eſſet, quibus ſubſtitui poſſet Nocerina, quæ mineralis non eſt; cùm ſolam terram ſamiam pro fundamento habeat; quam ſi reſpuat Nob. patiens, ſtatim deveniatur ad lactis aſinini uſum, ut quod jecoris & venarum calorem contemperare, & furentis bilis acrimoniam & motum compeſcere valeat. Et quamvis bilioſis & murmurantibus hypochondriis ab Hippocr. denegari videatur, eò quod facilè corrumpatur, corruptionem tamen minimè ſequuturam ſpero, præmiſſis jam propoſitis humectantibus & refrigerantibus medicamentis. Incipiat igitur ab ℥ v. cum ſemi cochleari ſacchari albi, & aſcendat uſque ad x. cum integro cochleari: aſſumatur autem ſtatim mulctum, quinque horis ante cibum, cui minimè ſuperdormiat, & perſeveret ad quadraginta vel quinquaginta dies. Nec vetare poteſt uſum, quia, *lac dare caput dolentibus malum*, illud enim intelligitur de capitis frigidis affectionibus, cum calidis & ſiccis ſit verum remedium. Eodem tempore Balneum aquæ dulcis non eſſe omittendum mihi videtur, horis veſpertinis adminiſtrandum, alteratæ fol. mal. viol. nymph. ſonchi, ſalicis, viginti ſaltem diebus, quo viſcera omnia totumque corpus cum ſanguine ad moderationem redigi poterunt. Nec interim capitis tutela omninò negligenda, ſed à prandio in uſum ducat conſervam roſarum: ſicut quoque ſub ingreſſum lecti, cui addi poſſet exigua portio Diarrhod. Abbatis, aut reformati cum gutt. tinct. coral. chymicæ.

Hiſce omnibus congrua addatur vivendi ratio refrigerans, humectans, & potiùs incraſſans, à Peritiſſimo viro præſcribenda, à quo reliqua quoque propoſita fuere, & à me in præſens confirmata. *Raymund. Joan. Fortis conſultationum centuria quarta.*

Obſervationes.

N. Ab Offendorph, Nobilis Germanus, militans ſub Capitaneo Lex, Vir fortis & florentis ætatis, ordinariè tanta alvi conſtipatione laborabat ut vix unquam abſque medicamenti alicujus uſu eandem dejiceret, quod malum ipſi multis annis familiare fuerat. Interea tamen non ægrotabat, ſed cùm alvus jam quinque ſexve diebus ſubſtitiſſet, tunc ſomnolentus & in actionibus omnibus piger fiebat. Accidit menſe Auguſto, cùm alvus per ſeptem dies conſtipata pilulis ſuis ordinariis (quæ ex præſcripto Medici cujuſdam Germani ſemper ſecum portabat) non moveretur, ut D. Romphium, Reginæ Bohemiæ Medicum ordinarium (qui tunc temporis Principem Auriacum in caſtris ſequebatur) adierit, qui injectis duobus clyſteribus, & duabus potionibus

catharticis fortioribus exhibitis, cùm alvum emovere non potuiſſet, non auſus fuit ulteriùs procedere. Quapropter ipſe vitæ ſuæ metuens, è caſtris Noviomagum ad me venit, ac totum negotium mihi expoſuit, ſimul aliquod ſalutare auxilium expoſcens. Decimus tertius jam agebatur dies quo alvus conſtipata erat. Ego ejuſdem emotionem ſequenti clyſtere tentare volui.

℞. Radic. bryoniæ ℥ j. herb. malv. althææ, mercurialis, abſynth. centaur. minor. florum chamomill. meliloti, ana m. j. fol. ſennæ ℥ jß. pomi colocynthidis ʒ j. ficuum ping. num. VII. ſem. aniſ. ℥ß. coquantur in aquæ communis q. ſ. ad ℥ x. colaturæ adde vini ſtibiati ℥ IV. fiat enema.

Hoc cùm per horæ quadrantem retinuiſſet, alvus vehementer conturbata fuit, & ultra viginti dejectiones ſubſecutæ ſunt, cum maximo levamine. Poſtea diætam emollientem & laxantem præſcripſi, atque ſic illum tanto onere levatum, benè lætum ad caſtra remiſi.

Inveniuntur nonnulli quibus alvus mirabiliter conſtipatur, eorumque varia & ſtupenda exempla collegit Schenckius obſerv. lib. 3. in talibus naturis, ſi carthartica exhibita nihil proſint, non ſemel obſervavi vinum ſtibiatum clyſteribus admiſtum egregiam operationem addidiſſe, idque tutò, cùm cathartica fortiora per os exhibita, interdum prohibito tranſitu, facilè aliquod periculum inducere poſſint. Memini me aliquando ruſtico Batavienſi robuſto & valdè conſtipato catharticum forte exhibuiſſe, à quo cum alvus planè non commoveretur, poſtridie injeci enema cui, præter alia, ſemiunciam tabaci ſicci incoxeram, atque ſic alvus egregiè deturbata fuit. Novi capitaneum navis bellicæ, qui mihi narravit, ſibi quondam in mare alvum multis diebus conſtipatam fuiſſe (unde valdè anxius fuerat) neque à Chirurgo ſuo multis variiſque medicamentis emoveri potuiſſe tandem verò cùm jam de vita deſperaret, quendam ex nautis conſuluiſſe ut aliquantum raſuræ unguis pollicis cum hauſtu cereviſiæ biberet, quod cùm feciſſet, ſe maxima anxietate correptum in animi deliquium incidiſſe, ita ut ipſum moriturum omnes arbitrarentur, poſtea verò ad ſe rediiſſe, & ſurſùm deorſumque enormiter purgatum, atque ſic ab imminentis mortis periculo liberatum fuiſſe. *Isbrand. De Diemerbroëck. Obſervation. & Curat. Medicar.* 89.

Novi illuſtriſſimas & formoſiſſimas Dominas, quæ cæterùm ſaniſſimæ, & quotannis uterum gerentes, nunquam niſi vigeſimo, vel ſeriùs, die, alvinas fæces deponerent; nec quidquam inde incommodi etiam puerperæ ſentiebant.

Vixi cum Sacerdote Religioſo, omnium quos novi mortalium ingenioſiſſimo, linguas enim Orientales, Hæbream, Syram, Arabicam, autodidactos ita calluit, ut eas publicè, in celeberrima Germaniæ Academiâ docuerit, ſumma cum laude. Hic nunquam niſi poſt 24. diem, alvi beneficium à puero ſenſit, ſaniſſimus, nec ullum unquam expertus pharmacum.

Generoſus quidam jam multos annos ita vixit, ut fæcum alvinarum nihilo plus per anum quàm per oculos excernat, accumbit ſub meridiem menſæ opiparæ, convocatis ut plurimùm aliquot Nobilibus, comedit, bibit, nihil à quoquam accumbentium diſcrepans. Sub horam primam ſurgit à menſa, pridianum prandium revomit, retentis accuratiſſimè omnibus recens ingeſtis, poſtridiè illa, ut heſterna egeſturus, putidiſſima, atque ab alio ſtercore non differentia, in vomitione conatus nullus, mora nulla, ſimul & ſemel magnam quantitatem exſtomachat, abluto aquis odoratis ore, ad menſam redit: ventriculum interim quod illi in ſequentis diei meridiem ſatis ſit, reſumere cogit, jentacula, cœnaſque ignorat, ſolo prandio contentus. Sic jam ultra 20. annum continuat.

Sæpè mihi in mentem venit, duos illi, ut animantibus ruminantibus eſſe ventriculos, quorum unus altero recens impleto, vomitu ſe depleat. *Henricus ab Heers. obſerv.* 29.

Amicus quidam meus non ſolùm 10. 15. aut 20. dierum ſpatio incolumis ſine fæcis dejectione ſervatus eſt, ſed contigit aliquando, alvum, ita exſiccatam fuiſſe, ut uſque ad tres menſes ſanus perfectè extiterit. *Dominicus Panarolus, Obſerv.* 1. *pentecoſte* 1.

Cum viro cuidam nullis medicamentis ſolvi poterat alvus, & jam per dies 14. ex toto ſuppreſſa erat, ipſi ſtatim dedi mox ante cibum ʒj. ſequentis electuarii è zizibis dicti devorandam, quo certè alvus continuo fuit emollita, mota & ſubducta, nec de novo alvus ſuppreſſa fuit. Electuarium è zizibis κοπραγωγὸν ſic ſe habet. ℞. Polipod. q. recent. bene mund. ſat. ℥ VIII. fol. orient. rad. althææ ana ℥ IV. aniſi ℥ß. fiat omnium decoctio ſ. a. in aq. fontan. donec veniat ad ℔ j. plus minuſve poſtea cola cum levi expreſſione. Colaturæ expreſſæ adde pulpæ zizib. (i. e. jujub.) lotæ cum vino albo potenti & maceratæ in dicta decoctione, poſtea per ſetaceum tranſmiſſæ, ℔ j. ſacchar. albiſſ. ℥ IV. bulliant iterum ad cydoniati conſiſtentiam. In defectu zizibi, ponatur uva paſſa detractis Ariſtis. Hoc electuarium communicatum eſt ab excellentiſſimo D. Doctore *Alexandro Petronio. Martinus Rulandus. curat.* 79. *cent.* 10.

Hier. Thriveruus, comm. in aphoriſm. 10. *ſect.* 2. *Hippocr. ſcribit*, ruſticos jam ducum noſſe experientia, ſi nudis pedibus humi obambulent, ventrem pertinacem ſolvi, atque ejus rei hiſtoriam refert *Braſſavolus cap.* 9. *tract. de Medic. purgant.* Dum ſcribit Ferrarienſium Ducem Borſium in alvi duritiem incidiſſe, & per triduum nihil excreviſſe, & conſultum ea de re medicum eo tempore inſignem, Michaelem Savonarolam, ſuaſiſſe clyſterem injici, quo nihil proficiente, juſſit pavimentum, quod erat marmoreum, frigidâ aquâ copioſiore conſpergi, & Ducem lecto ſurgere ac nudis pedibus ambulare: non 50. paſſus pertexerat Dux, cùm per ventrem dolorem, ac βορβορυγμὸν ſentire cœpit, ſedem petiit & potentiſſimè excrevit, quo facto juſſit Savonarola, aqua in qua herbæ calidæ eſſent decoctæ, Ducis pedes, ac crura ablui: quod conſilium, Dux centum aureis remunerari juſſit.

Hoc proculdubio accidit ob pedum, quem cum partibus nervoſis & membranoſis, qualia etiam ſunt inteſtina, habent conſenſum, & ob inteſtinorum refrigerationem; ſicut aliàs etiam, ſi venter frigori exponatur, dolor colicus, & alvi excretio copioſa excitari ſolet.

Verùm Braſſavolus hoc periculoſum auxilium eſſe putat, & non tentandum, cùm tormina inducere poſſit, & Diarrhœam. Nonnullis ex ſolo purgantium odore, alvus laxabatur. Novi medicum, cui, ſi in vola manûs, pomum colocynthidis contineret, donec incaleſceret, alvus laxabatur

batur. *Daniel Sennertus. cap. 4 ſect. 2. lib. 3. practicæ.*

Cuidam alvi fœces duræ in podice ſubſtiterunt, nec egredi etſi vehementi conatu propellere tentaret, poterant, adeò ut podicem, cum cruciatu, nimiùm aperirent, & veluti divellerent, huic ut mederer, ſternutationem movi, & eum tuſſire juſſi priùs podice fomentato cum oleo, quibus conatibus & impetibus ſcibalon propulſum & ejectum eſt, reliquaque excrementa ſubſecuta ſunt. In multis aliis, quibus ob duritiem excrementa ægrè per podicem feruntur, tuſſim imperando ea ut prodirent, quæ alio conatu exprimi non poterant, effeci. *Fœlix Platerus, obſerv. lib. 1. pag. 225.*

Seni cuidam qui ſingulis tribus ſeptimanis, aut aliquando menſe alvum ſemel reddebat, hoc conſilium dedi ut pinguibus juſculis uteretur, in quibus & malva incocta eſſet. Romana quædam mulier urtica tenellà ex oleo & ſale comeſtà alvum ſibi reddebat. *Petrus Foreſtus, obſerv. 24. lib. 21. de meſenterii & inteſtin. affectibus.*

Vidi duos qui nullo antimonio, aut alio eccoprotico ne quidem hellebori extracto alvum laxabant cùm meo conſilio propriorum unguium, præſegmina & raſuram bibiſſent, vomitu juxta ſeceſſuque abundè ſe deplebant. *Henricus ab Heers, obſerv. 29.*

Vir quidam corpore athletico poſt viſcerum intemperiem, & gravem morbum per 18. dies, alvum habuit ſuppreſſam, cui ter interjecti clyſteres, ſed in ventre reſtitantes, & alia medicamenta exhibita, non potuere ad obſequium ſollicitare. Tandem cùm omnia videret eſſe conclamata, nec ullam ſupereſſe ſanitatis, vitæque diuturnioris ſpem, amicos convocat, inſciiſque medicis aliquot vini rhenani cyathos ebibit, ſolitas delicias, ultimum ita vale illis dicturus. Dehinc tamen poſt vini, cujus uſu aſſueverat, hauſtum ſiccatoſque calices, murmure in ventre oborto, liberaliter ſoluta alvus ægerque medicis ſtupentibus, celeri pede ad ſe, & ſanitatem rediit, diuque ſuperſtes inter amicos pancraticè vixit. *Thomas Bartholinus, hiſtor. 40. cent. 5.*

Quendam contumax alvus tantùm non ad incitas redegit, nequicquam hic ſolutivis, ſive per os, ſive per anum adhibitis proficientibus: perſtat obſtructio per duas vel ultra ſeptimanas pertinaciter: venter tumore intumeſcit duro, cum calore p. n. gravioribuſque ſymptomatis: duro igitur nodo durum quærendum eſſe cuneum arbitratus, miſi tartari emetici gr. vj. ex aqua pingui ſeu ſapida aſſumenda, applicato ſimul ſuppoſitorio: hinc ſequuta diu expetita alvi ſolutio ἄνω καὶ κάτω, debili quidem hinc exiſtente ægro, ſed paulò poſt integrè ſano. *Ehrenfried Hagendornius Miſcell. curioſ. anni 73. obſerv. 16.*

Virgo laborabat obſtructionibus: irreſolubilibus Pharmacopæus multis tentatis, deſperatus deſperatæ porrigit ℥ ij ß. mercurij crudi; quo facto magno impetu copioſiſſima ſucceſſit evacuatio, ægraque poſt paucos dies priſtinam adepta ſanitatem. *Samuel. Ledelius miſc. cur. anni 1672. Obſervat. 225.*

Sicuti variis de cauſis mortales alvi profluvia inquietos reddunt; ita etiam contra ipſorum excrementorum ejectio per alvum nimis tarda eos valdè moleſtat. Hujus autem exemplum obvenit *Dom. Samueli Cabeliavo* Medico hic Hagæ anno 1677. in famula, quæ morbo laborans quinque amplius hebdomadarum ſpatio ſemel tantùm alvum exoneraverat, primum ſcilicet quarto decimo die, ac deinde poſt trium hebdomadarum intervallum quamquam & quotidie ſufficientem alimenti portionem ſumeret, unde factum, ut ei valdè anxiæ venter multùm intumeſceret, atque ipſi purgantibus opus eſſet; quæ licet jam ab alio Medico præſcripta, injectioneſque per alvum adhibitæ eſſent, illa tamen neutiquam per alvum quicquam excernere potuit, quare ſupra dictus Medicus ipſi tandem præparantem, & ſimul purgantem mixturam præbuit, atque hinc nonnihil ſingulis horis cochleatim ſumere juſſit, quod cum illa per duodecim quatuordecimve horas, uti debebat, feciſſet, denuò ipſi alvus enemate fortiori, atque emollienti ſimulque purganti, at nec quicquam fuit ſtimulata. Quare ejus venter per viginti quatuor horas in anteceſſum totus fuit ſacculo emoll. ac attenuant. herbis, nec non ſeminibus repleto, quæ in vino albo gallico, tenuioriſque cereviſiæ ſimili copià cocta erant: poſtea autem purgans potus è fol. ſenæ, rhabarbaro, ſpec. diacarth. & manna conſtans matutino tempore ei datus eſt, cujus uſum tempore pomeridiano durorum admodum, atque argillæ ſimilium excrementorum ſecuta eſt, terque, quaterque emiſſio, ipſamque famulam non ita diu poſt angor, ventriſque tumor deſeruit; quamquam perſuaſerint ei Medici, ut dictæ mixturæ uſum non intermitteret; atque ita deinde ipſa convaluit. *Corn. Stalpart vanderwil Obſerv. 55. Centur. 1.*

Nobilis quædam Matrona annos præter propter quinquaginta jam nata, ea eſt ab infantia alvi ſtypticitate ut ſemel tantùm intra decem aut duodecim dies eam deponat; vivit interim hilaris, nec affectionibus hypochondriacis hactenus obnoxia, appetit & vegeta eſt, imò reſpectu ætatis jam paulò provectæ, formoſa, nec aliquid unquam moleſtius patitur quàm quando alvus ſolutior fuerit, unde à medicamentis purgantibus, ſolaque etiam rhei tinctura in leypothymias, aliaque non minùs gravia deducitur ſymptomata. Cum nuper apud me conquereretur de ventriculi quodam pondere atque indigeſtione, ipſi exhibui elixyr volatile mihi familiare, è variis aromaticis & theriacalibus conflatum, verùm cùm ſic, (ut aliquibus evenit per aromatica & volatilia aſſumta) alvus aliquatenus mota fuiſſet, tam malè habuit, ut eo ampliùs uti noluerit.

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Religioſa mulier inteſtinorum doloribus multis jam menſibus urgebatur & alvus nihil niſi ægrè & durum, idque decimo tantùm quoque die reddebat. Mortuæ corpore inciſo, inventa ſunt inteſtina altiore callo conſtricta, adeòque iter anguſtum relinquebatur ut dejectiones ægrè tranſmitti poſſent. *Benivenius de Abditis c. 30.*

Joan. Preſſius, Medicus Romanus, ſe in cadavere Capucini vidiſſe aſſerit Duodenum inteſtinum undique repletum ſtercore coloris atri, levi & duriſſimo; quod in plures partes diviſum tubera ad unguem æmulabatur, ſine tamen magno fœtore; quod à caliditate maxima ortum habuiſſe credibile eſt: Pater ille cùm priùs juris, alteriuſ-

que rei cochlear ſumeret, ſtatim vomebat, & cum vomitu magnam pituitæ vitreæ quantitatem excernebat, abſque eo quod ullus tumor, ulluſque ſtomachi vicinarumque partium dolor adeſſet.

Id à quo eveniat conjecturâ aſſequi poſſumus: nam cùm pater priùs ferè quotidiè quintam roris marini eſſentiam ſumeret, ſi quis diceret ex hoc ortum ſumpſiſſe; fortè veram morbi cauſam indicaret: Medicamenta enim chymica ſicut aliquando mirabiles producunt effectus, ita ſæpè abſque modo & menſura adhibita ſunt tanquàm gladius in manu pueri: facilè illa quinta eſſentia ſicut hepar excalefacere; ita qualitate ignea humidum ventriculi abſumere potuit. *Dom. Panarolus pentec. 2. Obſ. 29.*

Quidam 40. annorum obſtructione alvi ſæpe laboravit, poſt mortem repertus ingens abſceſſus circa fundum ventriculi, ex eo genere qui ſteatomatici dicuntur, ad magnitudinem anſerini ovi, qui ſatis durus fuit redditus. *Ex Joach. Camerarii. Obſerv.*

Cuidam ante annos 30. aut 60. ita alvus pigra erat, ut non ſolveretur niſi clyſmate aut alia arte: Hujus rei cauſas varias machinabantur, ſed cadaveris apertio rem aliter habere demonſtravit, nam inteſtinum jejunum ita anguſtum & cartilagineum eſt deprehenſum, ut vix per illud chylus deflueret, itaque diu morabatur in eo, tum propter anguſtiam tum propter impeditum motum periſtalticum. *Ballonius Epid. lib. 1. pag. 58.*

Nuper ex dentitione difficili convulſa ſatis ceſſit N. filiola, aliàs ab ortûs ſui veſtibulo ſana, præterquam quod in excernendis fæcibus, etſi liquidis, ſummam pateretur difficultatem, & talem quidem ut ex conatu nimio & reſpiratione retenta tota facies nigreſceret. Exenterationi traditum corpuſculum. Inventa viſcera omnia ſana, præter inteſtinum ileum, in quo tres nodi una ferè ſpithama inter ſe diſtincti videndi erant; in horum quolibet magna portio hujus inteſtini, ipſi meſenterio non adhærens, abſcondita latitabat: *Ex obſerv. D. Matth. Franc. Hertodi Medici Moravi in miſcell. curioſ. anni* 1670.

Septennis puella diarrhœa corripitur: à mulierculis largè cydoniatum illi exhibetur; alvus inde omninò reſtitit: hinc tormina, dolor ventris, mors. Aperto cadavere, cœcum inteſtinum adeò cydoniato obturatum deprehenditur, ut illàc nihil pertranſire poſſet. *Fernelius Patholog. lib.6. cap 9.*

Cuidam gravis affectus alvum prorſùs cohibuit, qui tandem ventre ſuprà modum intumeſcente deceſſit è vivis, inventum eſt colon uſque adeò pituitâ infarctum ut ſolidum prorſùs cenſeretur, nihilque omninò fæcis in alvum delabi ſineret. *Fernelius Patholog. lib.6. cap.9.*

Mirum quod cuidam per totam penè vitam contigit; alvus nil penè reddebat niſi liquidum, aut ſollicitata pharmacis: neſciebatur quo id eſſet referendum. Aperto cadavere, repertum eſt in medio unius craſſi inteſtini annulus craſſus & durus, qui mediam penè inteſtini partem occupabat: ſic craſſiora excrementa non poterant tranſmitti: *Ballonius Paradigm.* 30.

Uxor N. pattui vicina, poſt comeſtionem fructuum horariorum & lactis, ſuperhauſto magno hauſtu cereviſiæ frigidæ, ſtatim incidit in dolorem in latere ſiniſtro ſub regione Hepatis cum alvi adſtrictione. Secto corpore 50. poſt die mortuæ inventa eſt in eo loco pars inteſtini coli putrida & denigrata. *Obſervat. D. D. J. Heſſi.*

Alius cum intemperantius cœnaſſet, incidit in dolorem ventris circa pubem acerrimum, cum ſenſu caloris & adſtrictione alvi. Secto mortui corpore, invenimus colon circa illum locum planè putrefactum, ita ut etiam ad levem contactum planè rumperetur. *Idem ibidem.*

Fœmina, quædam uterum gerens, per omne tempus geſtationis, neque minùs ultimo menſe, totas dies indeſinenter a ſummo manè in multam noctem acu nebat, perpetuò ſedens, in ſeſe quaſi contracta & incurvata, prono capite, ut ſolent acui intentæ: hinc in ventris tantam conſtipationem incidit, ut totis 10. 15. 20. etiam diebus, ne ſemel quidem alvum dejiceret, id quod illa parvi faciens neglexit, pergens quouſque poterat tum ſedendo tum nendo; donec præ incredibili ventris tumore & dolore (quorum utrunque ex alvi fæcibus retentis contractum erat) ſedere ulteriùs ac nere non poſſet: Decumbit tandem miſera, tormina ventris ejuſdemque tumor, indeque orta anxietas, creſcunt in dies, ac in tantum augentur ut res in extremo periculo videretur eſſe omnibus quotquot illam adibant: Suppoſitoriis & clyſteribus ad alvum ciendam vel dolorem leniendum ne proficiebatur quidem tantillum: Clyſter enim qualiſcunque vel quantuſcunque injiceretur, in recto nonnihil tantùm inhærebat (ut res tandem patuit) inteſtino, paulo poſt regreſſus, nihil prorsùs ſecum educebat; Partus inſuper labor, durantibus his ventris torminibus, illam occupat, acceſſitaque Obſtetrice fœtus, etſi immaturior, vivus tamen editur ſic rectè: At etiamſi fœtus egreſſus eſſet, ne tantillum quidem detumuit venter, ſed idem, ne dicam major, & tumor atque renitentia & dolor permanebant, ut res aſpectu etiam terribilis eſſet adſtantibus, exiſtimantibus fore ut jam præ nimia tenſione rumperetur venter: Quid multa? diem ſuum ægra obit, ipſamet rogans ut ſibi mortuæ aperiretur & inſpiceretur venter, factum. Ibi verò colon inventum (ſecto peritonæo & ſublato omento) primum omnium è ſede ſua emotum ſeſe oculis offerebat, totum gangrænoſum; color ex cæruleo rubricans, qui color etiam per abdominis muſculos, & cutim, nimia extenſione extenuatam quidem illam, tranſparebat: Ea verò inteſtinum illud apparebat magnitudine, diſtentum ſcilicet mero ſtercore, ut amplioris canthari, cui pueri etiam caput inſeri poſſet, capacitatem referret: Reliqua verò inteſtina ſuperiora omnia flatibus maximè turgebant, ſupra modum: hinc colon, ea parte qua in ſiniſtro latere à rene deſcendit (urgentibus inde flatibus inteſtina elevantibus, hinc verò ſtercoris copia, extenſione inteſtini ſecundùm craſſitiem ſeu profunditatem, illud brevius reddente, quaſique contrahente illud ſecundùm longitudinem) è loco ſuo diſceſſerat uſque ad umbilici regionem; ſub eo namque intra ductum rectorum muſculorum abdominis conſpiciebatur, à ventriculo rectà in medio deſcendens: Hinc abſque dubio ipſius coli inferiùs, qua parte recto inteſtino continuatur, contorſione facta, tota via fæcibus & flatibus exituris, clyſteribus verò intraturis in univerſum præcluſa eſt: Tanta verò ex perforato colo fœtidiſſimarum fæcum illuvies effluebat, ac ſi jumentum aliquod mactaſſes. Atque hinc manifeſtum eſt quid gravidis conferat multa

vita ſedentaria neglectaque alvi dejectio, maximè verò ad ultimum uſque geſtationis menſem producta. *Ex obſervationibus Franc. Tidicæi Medici Thorunienſis boruſſi.*

Nobil. N. jam in tenio conſtitutus, alvi ſuppreſſionem incurrit, quam arcere tentarunt Medici medicamentis & clyſteribus, quæ nihil per inferius educebant: exhibitum quoque oleum amygd. ad ℥ vj. pondus, quod tamen nec ipſum quicquam eduxit per inferius: Ultimo loco ceream candelam, per anum indidere, cujus portio ad cubitalem longitudinem intromiſſa, nitida, nulliſque fæcibus deturpata extracta fuit, nulla tamen nec proinde excretione ſequuta: Aquæ thermales quoque ex aquario propinatæ, quæ & ipſæ ad intra corpus detentæ nihil profecerunt: Quare ab 11. decubitûs die extinctus, cùm *febris valida* & indeficiens ſupervenisſet. Cadavere aperto, Inteſtinum rectum, in parte ſuperiori, ita per digiti tranſverſi longitudinem coiviſſe ac coiviſſe repertum, ut vix tenuioris funiculi craſſitudinem æquaret; utrinque in confinio inteſtini partibus in tumorem quendam velut glandulosum elevatis: ex quo factum quo minus fæces in ſuperioribus inteſtinis genitæ, per conſuetam, familiaremque regionem naturæ detraherentur, quinimò nec thermalis aqua coangustatam partem potuit pertranſire, ſed in monoculo congregata reperta.

Inteſtina quidem non ſolùm ex flatuum repletione, ſed etiam ex acrium humorum, frigidæque ac vitreæ pituitæ redundantia, atque etiam ex intemperie ſola dolere poſſe omnibus compertum eſt, quinimò & ulcera frequenter patiuntur, & Apoſtemate corripiuntur atque etiam ſuppurantur, ut docet *Galen.* cap. 8. lib. 7. de loc. affect. At quod aliqua in parte ita areſcant ut tranſitus per illa intercipiatur, rarum admodum eſt nec antiqui ſcriptores, quod meminerim, docuerunt, ſicuti itaque animalium inteſtina arte intorqueri ſcimus, fidibus parandis in lyræ, teſtudinis aliorumque inſtrumentorum muſicorum uſum, ita & aliquando ex ignea humoris alicujus caliditate ita areſieri in corpore humano inteſtinum contingit, ut in chordæ ſeu funiculi formam redigatur, ut nec ſpiritus quidem tranſitum admittat: Quod verò in corpore humores ignei generari poſſint & adurentes, nulla probatione indiget, qui in inteſtinum aliquod prolabentes illud areſacere poſſunt ut ex igne lora & membraneam paginam areficri atque ad minimum redigi conſpicimus, quod in ſupranarrato factum cenſeo, qui cùm ex ætate ad venereos congreſſus minùs aptus eſſet, frequenter ad excitandum veneris ſtimulum pharmacis quibuſdam calidiſſimis utebatur: Quod verò in toto ægritudinis tractu nullus vomitus excitatus fuerit, cauſa fuit quod non inteſtina tenuia & ſuperiora laborabant, ſed duntaxat inferiora craſſioraque, unde quæ per os ingerebantur, liberum e ventriculo ad inteſtina, ad eam uſque affectam partem tranſitum habebant, ita ut meſaraicarum venarum medio, ad Hepar delatum alimentum corporis nutritioni diſtributum inſervire poſſet: fæces verò ex valida calida intemperie multùm exſiccabantur, atque in variis inteſtinorum anfractibus collocabantur, in quibus non ſolùm per dies, ſed & per menſem, nulla inſigni noxa ſuborſente retineri poſſe non ſemel obſervatum eſt. *Marc. Donatus hiſt. mirab. lib. 4. c. 10.*

Mulier robuſta, ſexagenaria, nihil excrevit per alvum ſpatio novem dierum: Aperto cadavere, inventa pars Ilei tota inferior coaluiſſe, ut nihil hac via pertranſire potuerit. *Bartholinus centur. 6. obſerv. 38.*

Fœmina quædam, per ſeptem vel octo annos, vix unquam ſine medicamento fæces depoſuerat; vel ſi quando ſponte ſua, poſt ingentes conatus deponeret, *albida illa erant*: quibus verò Medicina tulerat auxilium, iiſdem & coloris ſui tincturam & ſuſpicionem dabat non ſatis bilem a ſanguine ſeparari, augebant hanc puſtulæ rubræ per totum corpus, ſed maximè circa regionem Hepatis, cum inſigni dolore diffuſæ: Durities etiam hepatis ſe extrinſecùs tactui objiciebat: Tandem tabes cum febre hectica miſerrimum tot miſeriarum finem attulit.

Avebam ego tot morborum cauſam penitiùs ſcrutari, ſed nihil impetrare potui quàm ut obiter Hepar inſpicerem, quod contenderem ibi latere totius mali originem, & latebat: Nam ipſum erat durum, & folliculum fellis exhibebat *in ſeſe collapſum* & ferè totum conſumptum: haud dubiè cauſam tam difficilium initio ſeceſſuum, poſtea ex permiſtione bilis cum ſanguine, dolorificarum puſtularum originem. Interim concludendum nobis reliquit, quandoquidem permiſtio humorum importuna tantùm corporibus creet incommodi, diligentem Medicis adhibendam curam, ut commoda ſemper fiat ſeparatio maximè bilis cui ſeparandæ, præter folliculum fellis, tot fabrificata eſt natura ſagax alia inſtrumenta. *Theod. Kerckringius Spicil. Anat. obſerv. 81.*

Matrona per triennium aſthmate periodico detenta, per aliquod tempus nunquam niſi clyſteriis aut aquis laxativis ſollicitata illi alvus ſuum fecit officium, ad omnia autem purgantia meliùs ſe habuit: Illius veſica fellea magna, aperta nihil continuit bilis, ſed lapidem incluſum habuit magnum, inæqualem pondere 4. drachmarum officinalium: Hinc concluſimus alvi conſtipationem ortam proculdubio fuiſſe à defectu bilis: *Carolus Rayger in miſcell. curioſ. anni 4. obſ. 2.*

Sutoris uxori excrevit 60. ætatis anno ingens tumor inter alvum ac vulvam, ſed loco penitiore quam ut eo vel penetrarent medicamenta pus moventia, vel ferrum abſceſſum aperiens: unde factum ut in dies latiùs ſeſe extendens, pervenerit tandem ad eam magnitudinem ut ſuppreſſerit ipſi juxta alvum ac veſicam: quarum partium cum non potuerit carere uſu, carendum fuit vita.

Periculoſa uti ſunt duriora tubera, inter gulam ac aſperam arteriam ſe inſinuantia, ſic neque ſine evidenti diſcrimine eſt ille tumor qui hæret maribus inter veſicam & inteſtinum rectum; & fœminis inter eaſdem partes ac vulvam intermediam: præſertim ſi adultus nec matureſcat maturè, nec effundat tempeſtivè pus in ſe contentum: intercludit quippe ſua mole exitum excrementis illac erupturis, impediendo rigidè ne deſcendat alvus, profluat vulva, vel lotium deponat veſica, quæ impedimenta occidunt infallibiliter hominem. *Nic. Tulpius obſervat. 10. lib. 3.*

Juveni à duobus calculis in veſica deprimebatur eo uſque rectum inteſtinum, ut coarctatum produxerit plurima membranoſa filamenta, intertexentia tam arctè interiorem ejus fiſtulam, ut nihil excretorum potuerit amplius tranſmittere. *Idem obſ. lib. 3. c. 2.*

Quidam Sutor per menſem aut ultra, fœces alvi non excreverat, multis clyſteribus, ac potionibus purgantibus fruſtrà uſurpatis, tandem interiit; aperto cadavere, omnia inteſtina inventa ſunt fœcibus, aut alimentis, vel potulentis, omninò repleta, inſtar ſanguiculorum (vulgò *boudins.*) quod judicatum fuit a facultate inteſtinorum expultrice abolita proveniſſe. *Samuel Formius, Obſerv.* 18.

Bajulus per quinque fermè hebdomadas fæces alvinas non deponens, quamvis catharcticis ſupernè & infernè præſcriptis, tandem obiit. A fato ſectus, inteſtina ei quorumvis ingeſtorum, farciminis ad inſtar repleta. Tecmarſis in Medicina multi uſus. Haud ſemper novimus quæ intus latent. Curandi methodus fuit optima; aſt ſi ſciviſſent Medici inteſtina, aut ſpaſmo, aut paralyſi laborare, vel nihil feciſſent, vel alio modo Medicinam applicaſſent. Ex ſpaſmo, aut paralyſi inteſtinorum, contenta non multùm protruduntur, exinde ab ingeſtis repleta farcimen repræſentant. Cathartica ſpaſmum potius augent quàm diminuunt. Hic potuiſſet uſurpari balneum calidum, & lac cum rore marino, vel veneto ſapone coctum calidè propinari. *Stephan. Blancard. Anat. pract. obſerv.* 30.

AMAVROSIS

Eſt totius lucis in Oculo impedimentum de quo vid. *Gutta Serena.*

AMENTIA.
Vid.
DELIRIVM.

ANAPHALANTHIASIS.

Eſt pilorum in ſuperciliis defluvium de quo vid. *Pilorum Defluvium.*

ANAPHRODISIA

Idem quod *Impotentia Venerea.*

ANASARCA.
Vid.
HYDROPS.

ANCHILOPS
Vid.
ÆGYLOPS.

AMBVSTIO
Vid.
COMBVSTIO

ANCYLOBLEPHARON.

Eſt vitium oculorum, quando palpebræ, vel inter ſe, vel cum alba, aut nigra oculi parte concreſcunt & cohærent. vid. *Oculorum vitia.*

ANEVRISMA.

Aneuriſma vulgò definitur tumor præternaturalis digitis illum comprimentibus facilè cedens, illiſque ablatis ſtatim rediens cum forti pulſu.

Pars affecta ſunt arteriæ ubicunque demum in corpore exiſtant. Sic in naſo poſt variolas aneuriſma paſſa eſt Virgo, quod teſtantur Act. Haffnienſia; in collo familiare eſt, ad medium propè ſternum ſe extendens vidit Fabricius Hildanus; ſuper meninges cerebri Henricus à Moinichen; ſub ſiniſtra homoplata Antonius Saporta; in genu, brachiis, manibus, aliiſque corporis extremitatibus perſæpe occurrunt; imò ipſius quoque aortæ aneuriſma inter multa alia anatomica rara Romæ in Muſæo Gulielmi Rivæ, cum corde cui adhærebat in certo quopiam liquore conſervatum admiratus eſt Joach. Georg. Elſnerus de quo in Miſcell. Curioſ. Ann. 1670. obſerv. 18.

Cauſa ut plurimùm eſt *externa*, quandoque etiam *interna*; *cauſa externa*, eſt vel contuſio & laceratio, vel exciſio atque punctio arteriæ, vel ejuſdem diſtentio violenta, qua variæ ipſam conſtituentes fibræ ita laxantur ut ſanguini pulſanti cedant. *Cauſa interna*, vel ſanguis vehementiùs ſaliens, parietibuſque ipſum continentibus duriùs impingens quàm ferat earundem portionis cujuſpiam, ubicunque demùm in corpore locatæ, tenuior a nativitate textura; vel humor acris ſanguini commiſtus, interiores arteriæ tunicas erodens. Ut autem bene dignoſcatur quid ſit aneuriſma, & quomodo gigni queat, notandum eſt arteriam illius veram ſedem triplici lamellarum appoſitione conſtare, quarum prima ſit reticularis, è nervulis, vaſis ſanguineis, membranoſis expanſionibus, glanduliſque eorum finibus interſertis compaginata, ſecunda muſculoſa è fibris in circulum tortis atque villoſis fibrulis inter ſe ſe devinctis conſtructa, tertia ſeu interior merè membranacea ex planis expanſionibus conflata. Quis enim ſic non videt arteria vel vulnerata, vel exceſa, tunicam ipſius exteriorem utpote mollem vaſiſque pluribus conflatam facillimè coaleſcere, eademque facilitate poſtea extendi, dum media muſculoſa, interiorque membranacea, tum quia ſicciores atque ſanguine aliiſque ſuccis minùs irrigatæ, tum quia impetum ſanguinis primæ ſuſtinent, apertæ manent, viamque liberam ſanguini pulſanti faciunt qua ad exteriorem in magnam & quandoque monſtroſam molem diſtendendam progrediatur. Contra hanc ſententiam docet Regius in ſua Praxi Medica lib. 4. Medic. 11. unicæ hiſtoriæ ſibi à Jacobo de Back enarratæ innixus, aneuriſma effuſione ſanguinis extra arterias generari, nugarique ſeu potius delirare omnes qui putant aneuriſma fieri, à fibrarum ipſius mediæ tunicæ muſcularis læſione, atque exterioris extenſione. Verùm hac in parte acriter & ſolidè ipſi adverſatur Diemerbroeckius dum ſic habet Anat. lib. 6. cap. 1. Parum conſiderat Clariſſ. Vir, admodum turpe, maximèque indecorum eſſe viro docto, ſententiam ſuam calumniis potius, quàm rationibus defendere, ejuſdemque adverſarios probroſis dictis libentiùs proſcindere, quàm melioribus argumentis refutare. Præterea non animadvertit, quòd ſanguis in aneuriſmate contentus, non corrumpatur, nec unquam apoſtemata faciat, cùm alioqui ſanguis copioſus extra vaſa inter partes effuſus ſemper corrumpatur, & inflammationes ac apoſtemata generet, ſecundùm Hippocr. Sect. 6. Aphor. 20. Item, quòd ſanguis extravaſatus non poſſit ſibi membranas circumjectas generare, ſed quamprimùm putreſcat. Deni-

que, quod in tali tumore ab extravaſato ſanguine producto non ſentiatur pulſatio aliqua inſignis (fortè ad locum læſæ arteriæ exigua aliqua percipi videbitur) qualis in aneuriſmate continuè procedit. Scribit quidem Regius medicat. ſuprà citata (hanc ex caſu à Backio ipſi narrato effinxiſſe videtur, ſicut eodem libro pleraſque alias ex Horſtio, Valleriola, aliiſque exſcripſit, eaſque, paucis mutatis, tanquam ſuas divendit, ut ſententiam ſuam hoc quaſi exemplo confirmaret: verùm ſi de eodem Backii ægro illud dictum velit, tunc hiſtoriam malè proponit) in iſto vulnere ſui ægri ad cicatricem pene deducto, circa locum affectum apparuiſſe tumorem valdè pulſantem, & quotidie magis magiſque increſcentem: ſed hoc tamen de dicto Backii ægro (quem ille tanquam ſuum deſcribere videtur) minimè verum eſt. Nam neque vulnus ante meum adventum, ad cicatricem pene deductum eſt, neque pulſatio in brachio ab extravaſato ſanguine tumido percepta fuit: quod teſtor oculatus teſtis. Nam ego ipſemet tunc temporis Roterodami ſubſiſtens, ad illum ægrum à Backio ipſi narratum primus vocatus fui, cùmque læſam arteriam profundo loco ſitam eſſe, totumque brachium ab infuſo inter muſculos ſanguine admodum intumeſcere, nec ſanguinis ex arteria effluxum ullò modo ſiſti poſſe, atque hinc ægrum brevi moriturum animadverterem, niſi cito remedio occurreretur, conſilium dedi de brachio ad locum vulneratum abſcindendo, ſeu extirpando, ut tali modo læſa arteria videri, ac vel ligatura, vel cauteriis actualibus conſtringi, ſicque æger in vita ſervari poſſet. Tunc mox ſecundus fuit advocatus Medicus Jacob. de Back, qui ſuaſit antequam ad extirpationem deveniretur, priùs aliud experiri, ſcilicet brachium ſuperiùs fortiſſimè ligare, ſicque omnia vaſa ſimul conſtringere, atque tum raptim diſciſſis muſculis, læſam arteriam quærere, & inventam filo cerato ligare. Mox dictum factum, nam periculum erat in mora. Inciſione facta, ſanguis valde copioſus inter muſculos effuſus, mox effluxit: ſed nulla ibi pellicula ſanguinem continens obſervata, nec de tali pellicula obſervanda cogitatum fuit, imò nec ſanguis tanto tempore inter muſculos ſubſtiterat, quò talis pellicula generari potuiſſet, (ſi modò generari aliquando queat) nam ſecundo die ab inflicto vulnere hæc acta ſunt. Inventa & ligata læſa arteria, ſolutaque mox injecta ſuperiori brachio ligatura, aliiſque topicis convenientibus adhibitis, æger noſter præter expectationem ſervatus, & brachium bene perſanatum eſt. Interim ex ipſo caſu, vel cæcus videat, iſtam ſanguinis inter muſculos effuſionem non fuiſſe aneuriſma, etſi Backius hoc ita malè putaverit, & de circumjecta pellicula magnum ſibi ſomnium finxerit. Certè miror quòd Regius tam facilè ſibi aliquid perſuaderi ſinat in re quam ipſemet nunquam vidit, (nam hæc ſua ſententia ſatis oſtendit ſe verum aneuriſma nunquam vidiſſe, vel noviſſe) & ex eo mox novum, & tam firmum doctrinæ Medicæ fundamentum conſtituat, ut alios, contrariam ſeu aliam opinionem bono jure ſuſtinentes, nugari, imò delirare exiſtimet, & dicat, cùm potius delirii ſuſpicionem ægrè effugere poſſint tales φίλαυτοι, qui ſua tantùm inventa & excogitata tanto cum ſtupore admirantur, ut aliena quælibet, etſi ſuis multò meliora, cum vilipendio quodam deſpiciant, atque rejiciant, & ex aliorum falſo relatu mox regulam medicam conſtituere, quàm verè ſentientibus aſſentiri malint. Hæc ille. Interim tamen non ſolus in ea eſt ſententia Regius, quod ſcilicet ſanguis ex diſrupta vel inciſa arteria inter muſculos effuſus aneuriſma faciat; jam enim Antonius Saporta libro de tumoribus, inter aneuriſmata recenſet tumorem inter muſculos intercoſtales ſitum, è quo diſſecto ſanguis copioſus, ſed olidus proſilit, qui mora putreſcens illius loci vertebram & coſtam ita labefactavit, ut carioſa ſibi viſa ſit. Sic etiam Paul. Barbette in praxi medic. aſſerit ſe in aneuriſmate (quod ægrum occiderat) vidiſſe copioſum ſanguinem, tam ſeroſum quàm grumoſum; tunicas arteriæ utraſque eroſas, & claviculam ſiniſtram maxima ex parte carie exeſam. Imò Henricus à Moinichen de aneuriſmate meningum cerebri ſupparato verba facit in Act. Haffn. Anno 1671. 1672. obſerv. 78. Verùm hoc nihil pro ſententia Regii defendenda facit, nam in hiſtoriis à Saporta & Barbette allatis, quis non videt arteriæ tunicam exteriorem tantùm per plurium annorum pulſationem fuiſſe diſtentam, ut tandem abrumperetur, ſanguinemque inter muſculos effundi permitteret, ubi putreſcens cariem oſſium vicinorum continuò faceret, tunc verò aneuriſmatis nomine propriè & verè ampliùs non venit, ſed potius abſceſſus ex aneuriſmate. In ultima verò ex Henrico à Moinichen recenſita, quandoquidem Vir clariſſ. poſt mortem non vidit communicationem immediatam tumoris cum arteriis cerebri meningum, quis non facilè credat hic non fuiſſe aneuriſma, ſed potius alium quemcunq; demum tumorem meningibus cerebri inſidentem per earumque pulſationes pulſantem. Simile quid mihi videre contigit ab aliquot annis in puella annos decem nata, quæ tumore à clavicula dextra ad medium prope ſternum deſcendente, cutis colore quàm minimè interim imminuto, afflicta, me in auxilium vocavit, tumori admota ſæpius manu tantam ſemper in eo pulſationem offendi, ut minimè dubius pronunciaverim cum alio etiam Medico Celeberrimo, illic ſubeſſe aneuriſma, cui vel attingere ſacrum erat, ne ſic ſcilicet diſruptio lethalis maturaretur, interim tamen poſt aliquot dies tumor ille pulſatorius per ſe apertus eſt, ingentemque copiam puris laudabilis effudit, juvenculaque poſt deterſum & cicatriſatum ulcus bene convaluit, & adhucdum ſana vivit; mirari meritò ſubiit quo demùm pacto hic tumor tam impetuosè pulſaret, ſed re accuratius penſitata vidimus illum in muſculis intercoſtalibus, & ſuper pleura enatum, ſaccum grandiorem efformaſſe, qui ipſius cordis corpori innitetetur, ejuſdem vibrationes, quaſi ſibi proprias nobis exhibiturus: Ea propter cor quaſi in continua erat ſuffocatione, quod nos impeditæ ex parte circulationi per grandius illud aneuriſma tribuebamus.

Signa aneuriſmatis *diagnoſtica* ſunt, tumor nunc magnus, nunc exiguus, cum pulſu, colore à nativa cutis conſtitutione non diverſo. Mollis eſt tumor, & digitorum impreſſioni ſic cedens, ut ſi is fortè ſit exiguus, penitus diſpareat, ſed mox ſublatis digitis pari regrediatur celeritate. Quædam aneuriſmata, ut adnotat Vigierius, non modò cùm comprimuntur, ſed etiam ex ſe ſibilum edunt, admota prope aure, ſenſibilem, ſed hic in majoribus aneuriſmatibus, ſeu iis qui majoribus inſident arteriis non ſubauditur. Inveteratum

tum aneuriſma minùs pulſat, minùſque tactui cedit.

Ingentia in axillis, inguinibus, collo, aliiſque inſignioribus vaſis inſidentia, curationem aliam non admittunt quam palliativam; itaque huc monendi veniant tyrones, aneuriſmata temerè, niſi fortè exigua, & in parte ignobili, non aperiant; imò caveant ne cum imperitis habeant illa pro abſceſſibus ſuppuratis, aperto enim tumore jugularetur æger. Lethalia in genere creduntur in iis qui à morbo gallico curari volunt.

Curatio eſt vel pro impediendo aneuriſmate poſt punctam arteriam; vel pro eo incipiente reprimendo; vel pro eodem jam aucto in arteriis minoribus, vel medicamentis, vel operatione, ſanando. Arteriâ punctâ, ſtatim ſecetur vena in latere oppoſito, partique affectæ apponantur medicamenta ſtyptica, qualis eſt ſuccus plantaginis ſale communi impregnatus & inſpiſſatus, item liquor ex eo quod in ſublimatione primi entis veneris ex colchotare reſtitat, elicitus; item aquæ ſtypticæ Weberi, Charaz, & l'Emery; hiſce ſtrictiùs ſuperligata lamina plumbea, vel quod tutius eſt ſæpe renovatis medicamentis ſtypticis, preſſiùs interea continuo & indeſinenter impoſitis loco affecto per quatuor aut quinque dies (imò plures, ſi neceſſum fuerit) plurium hominum, per vices hocce in negotio inſervientium digitis, quibus ſcilicet non tantùm arteria excìſa conſtringatur, ſed etiam ita firmetur, ut præſidiorum beneficio pulſanti ſanguini non cedens, per omnes ſuas tunicas coaleſcat, ſicque aneuriſma minimè enaſcatur. Advertendum autem, ſi deficiant homines hacce in cura adhibendi, dum eadem vi ligaturæ peragitur, illam ſæpius eſſe immutandam, ne ſcilicet conſtrictione fortiori ſine ulla prorſus intermiſſione continuata, gangræna oriatur. Curioſum eſt quod obſervat Horſtius & ex eo Hæferus, laudanum opiatum arteriæ punctæ applicatum hæmorrhagiam momento ſiſtere. Aliis expertum eſt hoc cataplaſma. ℞. pulver. ſumach, hypociſtid. acaciæ, ſangu. dracon. aloës, thuris ana ʒ j. Ex his cum album. ovi ſubactis fiat cataplaſma, ſeu ceratum addita loco ceræ, emplaſtri contra rupturas particula, applicandum autem eſt ſtatim in principio, ita ut tangat arteriam vulneratam, quæ ſic conſolidetur, ubi verò grumus ſanguinis eſt collectus, immediatum remedii cum arteriæ vulnere contactum impediens, fruſtrà admovetur. De Galeni medicamento ex thure, aloë, pilis leporinis & albumine ovi, tanquam omnibus noto, hic nihil addimus. Lamina plumbea, vel ſola applicata, vel ſucco plantaginis illita cum arctiori ligatura, aneuriſma non tantùm ex vulnerata arteria arcet, ſed etiam illi efformato palliativè quàm commodè medetur. Incipiente aneuriſmate illi mox enarratis medicamentis occurrendum, quibus alii addunt emplaſtrum è ſcoria ferri Montagnanæ, de quo vide in ſequent. item ſperniolam Crollii &c. Hartmannus tale ſibi probatum habet. ℞. Ciner. ficuum ℥ ß. ceræ ℥ j. terebinth. ʒ ij. M. F. emplaſtrum extendatur & applicetur ſæpius; aliquando balſamus ſulphuris adjiciendus eſt, nonnunquam terra vitrioli purificata addenda.

Efformato aneuriſmate, vel incipiente remediis deſcriptis non cedente, ſi in arteriis majoribus, collo, inguinibus &c. fuerit, non alia cura quàm palliativa, per adſtringentia enarrata, & ligaturas mediocres, erit tentanda. Si verò in extremis, minoribus arteriis, locoque operationi apto ſitis reperiatur, tentari poterit Hildani cura in ſequentibus exhibenda; item illa quam Ettmullerus Pariſiis ut ipſe narrat vidit peractam in aneuriſmate dimidium ovum æquante. Aſtantes ſcilicet ſuperiorem aneuriſmati arteriæ partem digitis ita comprimunt, ut poſt aperturam infra in ipſo aneuriſmate inſtituendam nihil ampliùs ſanguinis effluat quàm quod ipſum continet aneuriſma, quo evacuato quàm accuratiſſimè, foramini arteriæ globulum magnitudine piſi ex vitriolo cyprio ad albedinem calcinato bombace probè involuto adponunt, hinc inſpergunt vulneri aperto pulverem ex thure & colophonia, reliquam cavitatem replent plumaceolis digeſtivo ordinario illitis, poſteaque vulnus ligant & faſciant, quotidie removent plumaceolos ſuperficiales, ut in tumoris labiis enatum pus evacuetur, ipſum verò globulum & immediate ſuperinjectos plumaceolos, nequidem tangunt, ſed ſponte cadere ſinunt. Unde fit ut ſolutum ſenſim vitriolum arteriæ apertæ labia nonnihil rodat, ſimulque blandè ita adſtringat, ut prædicta labia novo quaſi vulnere ſauciata, per proximum nutrimentum denuò conglutinentur. Si verò exciderit globulus nondum ſufficienter conglutinata arteria, novum imponunt, idemque donec ſcopum attigerint repetunt.

Cura autem, ſeu operatio in aneuriſmate ut dictum ſito, ſed per medicamenta minimè ſanabili, peragenda, hæc eſt. Incidatur cutis loco aneuriſmati ſuperiori atque inferiori, arteriaque cui inſidet inventa, & nudata utrobique colligetur, aneuriſmaque poſtea apertum continuò evacuetur, & vulnus modo ordinario pertrectetur. Alii arteriæ tantùm partem aneuriſmati ſuperiorem colligant; aliique rurſus nulla præmiſſa inciſione acum filo cerato forti & duplicato indutam per brachii muſculos è regione medii humeri profundiùs trajiciunt ut omnia vaſa facilè complectantur, ſuperimpoſitiſque, pulvillis largioribus atque craſſioribus inter fili extrema, ſuper iis quicquid demum filum complectitur, arctè colligant; ea ratione ligatura nec æquè dolorifica eſt, ac ſi nuda adhiberetur, nec partes colligandas præcidere valet. Poſtea per longum aperitur tumor in cubiti flexura ſitus, tam pro ipſo evacuando quàm pro arteria adinvenienda, quæ, circumjectâ priùs ligatura, exſcinditur, ſuperiorque in medio humero primùm inſtituta ſolvitur. Alii tandem ut Vigierius in ſequentibus adnotat, aneuriſma ex arteriæ laceratione efformatum filis decuſſatim adactis per propriam baſim conſtringunt.

Curationes.

Curatio aneuriſmatis fieri ſolet aut medicamentis, aut manûs operâ. Medicamentis quidem adſtringendi & conglutinandi facultate præditis, ſanguinem in arteriam unde effluit ſolerter reponendo, atque dilatatæ, aut ruptæ membranæ labia utrinque admovendo, & dextrè illam faſciando & continendo.

Manualis autem operatio per quam aneuriſma curatur, duplex eſt: una fit duarum acuum operâ, quarum altera arteriam rectâ in longum pungit

circa

circa tumorem altera verò obliquè tranſverſum eam ſecat, quas in crucis formam poſitus, & ſibi propinquas filo circumdare oportet, futuræ umbilici inſtar, eaſque firmiter vincire, & tandiu ibi detinere, donec arteria penitùs coaluerit, & conſolidata fuerit. Altera autem fit quum arteriam detegendo, tùm ſuprà, tum infrà tumorem induſtriè illam à nervo & vena ſeparamus; deinde filo ſubtùs tranſmiſſo, eandem tum ſuprà tum infrà ligamus & ſecamus, ut fit in varice, denique quò cætera modò curamus. Nimiâ autem ſanguinis abundantia aneuriſma fieri poteſt, in iis præcipuè, qui arteriæ tunicam teneram, tenuem, & dilatatu facilem habent. Cujus ſi in magno profundoque vaſe fiat, curatio difficilis eſt. Sin vas parvum eſt, quod videri tamen tangique poſſit, curari poteſt ut diximus. Ante operationem purgetur corpus caſſia recens è canna extracta. Abſtineat à vino, & utatur decocto hordei, lacte caprillo, vel vaccino, hordeatis cum ſemine papaveris albi, caſeo recenti, & admoveatur aneuriſmati caſeus etiam recens ad formam cataplaſmatis, & injiciantur clyſteres ſæpiùs in hebdomade. *Joan. Vigerius lib. 1. Chirurg. cap. 42.*

Cerata plura in uſum huc vocantur, ſed inter cætera laudo ego illud Montagnanæ ex ſcoria ferri, in ſuo antidotario, quod ita ſe habet. ℞. ſcoriæ ferri ʒ v. mumiæ, tragacanth. gumm. arabic. ana ʒ iij. thuris, acaciæ, ſandarach. ana ʒ i ß. piſcium glutinis, gallarum cupreſſi ana ℥ j. viſc. q. ℥ iij. gypſi ℥ ij. reſin. ℔ i ß. f. ceratum cum ſucco conſolid. maj. aceto & cerâ rubrâ. Emplaſtrum etiam ex cortice ulmi cocto ſapâ excepto, & appoſito, detentoque ad ſiccationem eſt miri uſus; quemadmodum totus cum ſpongia madefacta in aceto decoctionis ſcoriæ ferri. *Jul. Cæſar claudinus conſulti 67.*

Conſultationes.

Egregius Juvenis trigeſimum circiter annum agens, temperamenti ſecundùm totum ad calidum & ſiccum vergentis fervidioris jecoris & capitis humidioris, mediocris habitus, ſed fuſci coloris, melancholicum ſuccum in toto abundantem ſignificantis, jam tribus annis a quodam vapore tenui & calido ſe leviter læſi obſervavit, qui potu meraciori evanuit, ſed ſucceſſit cum inſigni capitis calore rheumatica affectio valdè moleſta, quæ per nares copioſam & quodammodo putrilaginoſam materiam tranſmittebat; cujus portio ad claviculas quoque perveniens evidentes in iiſdem dolores excitabat, ſed & hæc ſpatio quadraginta aut quinquaginta dierum remiſſa eſt, ſuccedente tumore ſupra claviculam dextram, qui tumor cum exiguo dolore, minuſque calore à peritis medicis cum folliculo fuit judicatus, & ideò & cauterium in parte oppoſita, & alia ob id adminiſtrata fuere Medica auxilia: quibus tamen parùm aut nihil proficientibus, tabaci fumum ſibi conferre poſſe exiſtimans patiens, non ſine Medici aſſenſu, tribus continuis diebus aſſumpſit & quidem tumor diminutus fuit, ſed dolor in eadem parte ſucceſſit magis, quàm antea cum evidentiori arteriæ carotidis pulſatione. Cùm verò Chirurgus quidam Aneuriſmatis futuri ſuſpicionem Patienti ſignificaverit, hoc magnopere formidans, rigidæ vivendi rationi ſeipſum dedit, & nihilominùs ſpatio ſeptendecim menſium ſemper major atque moleſtior increvit affectus nempè & calor & dolor ſupra claviculam verſus maxillam. ſed pulſatio violentior, quæ omnia uſque ad poſteriorem quoque capitis partem ſeſe extendunt, ſed calor & dolor ad brachium etiam pertingit ſicut ejuſdem ſpeciei, cujus ſenſum eundem moleſtum percipit Patiens etiam in thorace, ſine tamen pulſatione ſenſibili, & ejuſdem ordinis calorem & dolorem tribus abhinc menſibus ad latus quoque infrà ſeptum, quinimò & ad coxam communicari Patiens affirmat. Modo ad noſtras manus pervenit & quidem perexiguus apparuit tumor ſupra claviculam, de quo tantopere conqueritur, licet arteriæ carotidis ſitum ſervans, cum non adeo evidenti ejuſdem arteriæ pulſatione. Præterea habitum corporis conſideravimus, hypocondria quoque manibus tractare duximus, nec tamen ſenſibiles obſtructiones percepimus, nec de rugitibus aut flatuoſitatibus conqueritur, ſed potiùs de frequentibus halitibus & vaporibus calidis ab hypochondrio dextero præcipuè incipientibus, & ſurſum per thoracem ad caput aſcendentibus, & in illa parte affecta præſertim terminatis. Cùm autem alios quamplures præclariſſ. viros conſuluerit, Aneuriſma in trunco magno arteriæ aortæ ipſum geſtare, quæ ad carotidam dexteram propagatur, & in eadem manifeſtatur, ſuſpicati fuere. Quare hac de re noſtrum petit conſilium, & de agendis quoque conſulit.

Aneuriſma propriè eſt arteriæ dilatatio cum evidenti intumeſcentia ejuſdem atque manifeſta pulſatione, quæ fieri poteſt dupliciter, vel à ſolutione continui, vel à ſoluta unitate, quando inciſa, aut rupta arteria licet unita, & ſanata cute, ſanguis tamen extra vaſa effuſus ſub cute remanet, & cutem ipſam in tumorem elevat: à ſolutione continui verò, quotieſcunque à ſanguine fervidiori ſpirituoſo, copioſo exiſtente, arteria in aliqua corporis parte dilatatur, quod tunc faciliùs contingit, quotieſcunque arteria ipſa in illa parte fuerit ab aliqua extrinſeca cauſa & præſertim comprimente, anguſtior reddita: ſpiritus enim cum fervido ſanguine in tranſitu impetum faciens, vas ipſum paulatim dilatat, ſicque Aneuriſma, ſive Aneuriſmatis ſpeciem excitat: Quod egregio Juveni eveniſſe credimus, quem, ſanguinem juſto calidiorem habere non eſt quod dubitemus, ſi temperamentum Jecoris & totius, habitum corporis atque prægreſſos potus meraciores conſideremus, & circa partem affectam examinemus olim prægreſſam capitis deſtillationem non ad nares tantum ſed ad claviculas pervenientem, & moleſtiam inferentem, cui ſucceſſerat frigidus tumor, à peritis Medicis ſine pulſatione obſervatus, unde meliceridem eſſe potuiſſe ſuſpicati fuere, atque tandem imminuto tumori, poſt aſſumptum tabaci fumum, arteriæ carotidis dilatatio ac evidentior pulſatio, fervidiori nempè ſpirituoſo reddito ſanguine, qui à trunco aortæ per ramum ſubclavium, indeque per carotidam aſcendens, antequam ad bifurcatos ramos internam & externam conſtituentes perveniat, à catharrali materia relicta eidem arteriæ circumpoſita & comprimente impedito libero tranſitu, ac propterea impetum faciens, pulſationem potentiorem tractuque temporis dilata-

tionem majorem neceſſario induxit: ipſe verò ſanguis cum ſpiritu quodammodo retrocedens, ob occurſantem difficultatem, concitatiori motu ad ſubclavium ramum divertit, a quo primò propagatur arteria cervicalis, unde calor & dolor in cervice, ſequuntur deinde rami ſcapulares interni & externi, inde thoracica ſuperior & inferior: ſubclavio autem continuus eſt ramus axillaris, à quo & rami ad cubitum propagantur, quibus omnibus partibus per ramum ſubclavium communicatur moleſtus calor, & quodammodo dolor, citra pulſationem.

Verùm quoniam tribus abhinc menſibus conqueri quoque cœpit de ejuſdem tumoris calore & dolore in inferiore ventre naturali, quò non perveniunt rami ſubclavii cum carotidibus conſentientes, ſed cœliaci à trunco arteriæ magnæ deſcendentis emanantes, & nullam omninò cum Aneuriſmate communicationem habentes; & præterea in præſens pariter & de eodem calore, atque dolore querelæ incipiunt in altera quoque clavicula ideò nos noxam multò magis in ſanguinis conditione conſiſtere, quam in carotidis dilatatione, jure merito credimus: juſto namque calidior & fumoſior exiſtens, affectum localem in collo non ſolùm primam originem præbuit, fovet atque conſervat; ſed plures alias corporis partes afficit, & hujuſmodi affectum majorem quam ſit, Patientis imaginationi repræſentat, cujus conſideratio non parùm ad curationem conducere poterit.

Quomodo autem Aneuriſma in trunco arteriæ magnæ fieri poſſit non videmus, ſicuti nempè in magno ramo ſubclavio, ſine inſigni & evidentiſſima omnium enumeratarum arteriarum ab eodem ſubclavio emanantium pulſatione, quoniam inſigne quoque eſſet Aneuriſma in adeo magno & inſigni ramo conſtitutum, præterquam quod circa jam dicta omnia obſervatione dignum nobis videtur, quod in Aneuriſmatis definitione, dolorem nunquam repoſuerat ipſe *Galenus*.

Affectum hunc, ſi Aneuriſma vocari permittamus, mitioris tamen conditionis eſſe dicimus, quoniam nec modò diſciſſa aut rupta ſub cute exiſtit ipſa arteria, neque ante hac diſciſſa aut rupta fuit, moxque agglutinata, cum utroque modo verum atque legitimum Aneuriſma produci poſſe aſſerat ipſe *Galenus*; Quare ſine prægreſſa arteriæ carotidis læſione & potiùs ex ſanguine arterioſo non ſolùm plurimo ſpiritu ſed copioſo quoque flatuoſo & fuliginoſo vapore referto, accedente exiguo illo tumoris externi ſcopulo, ortum habuiſſe putandum, & ideò non adeò magni faciendum, imò ſperandum fore ut correcta & ad probiorem conditionem maſſa ſanguinea redacta, affectus imminutionem potiùs, quàm augmentum ſit ſuſcepturus; ſicut non adeò tutum eſſet affectum ipſum negligere.

Curatio igitur hoc apto & opportuno anni tempore ineunda primas vias expiando. Secundò humores in cavis viſcerum deturbando. Tertiò maſſam ſanguineam à calido & exuſto humore vindicando. Quartò fervorem hypochondriorum, jecoris & venarum contemperando. Quintò evaporationes ſiſtendo & ſanguinis craſſitiem ad lentorem potiùs & viſciditatem convertendo: atque tandem arteriam ipſam refrigerando & exiccantibus adſtringendo & roborando.

Pro quibus explendis intentionibus, à fonte Chirurgico non unica, ſed multiplex depromenda ſanguinis miſſio, nimirùm ex utroque brachio & tandem ex pede lateris affecti, niſi aliqua adeſſet ad venas hæmorrhoidales propenſio: tunc enim pro vena pedis, venæ hæmorrhoidales eſſent aperiendæ. Cauterium jam inuſtum cuſtodiatur, & alterum in coxa dextera affigatur.

Ex pharmacia primas vias mundantia depromantur, ſyrupus roſat. ſolut. & manna clarif. vel electuarium lenit. & caſſia: Deinde quinque diebus præparans exhibendo ex julapii acet. & aq. fol. citri ana ℥ ij. deinde repetatur leniens ex ſyr. roſat. & de polypodio, vel lenit. & caſſia cum tartaro, quibus ſuperbibat jus hordeo vel malvâ alteratum. Deinde ad ulteriorem præparationem deveniendo ſuccis potiùs depuratis, quam ſyrupis ſaccharatis; præbeantur itaque ſucci depur. & per arenam trajecti, cichor. boragin. malv. pom. dulc. ad ℥ iv. addito decocto malv. viol. meliſſ. & hepaticæ; in quorum ſuccorum uſu decem diebus perſeveret, ſed ſexta die aſſumat caſſiam cum pilul. de tribus, cui poſt horam ſuperbibat ſerum ad ℔ ij. & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Reliquis verò quinque tranſactis diebus ſumat medicamentum ex caſſia, lenit. & elect. de ſucco roſarum, cui pariter ſuperbibat ſerum. Repetat deinde ſuccorum uſum & ſequenti die aſſumat floris caſſiæ ʒ ij. rhab. opt. ʒ j. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. depur. libram, & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat, tertia verò die repetat ſuccos; quarta bolos, ut ſupra: & ita perſeveret uſque ad decimum quintum diem, tuncque præbeatur.

℞. Decoct. epith. mel. ſyr. roſ. ſolut. ana ℥ iij. aquæ florum citri parùm, m. f. potio cui, incepta evacuatione, ſuperbibat ſeri depur. ℔ ij. & duabus horis ab epoto ſero prandeat. Potio hæc duabus aliis vicibus tertio aut quarto die repetatur, ſeri depur. doſin augendo, & intermediis diebus ſuccos depuratos offerendo.

His peractis ut reliquis intentionibus ſatisfiat, ad aquas ferreas vel acidulas confugiendum, & quidem ad ſiſtendos halitus aſcendentes, imò & ad ſanguinis impetum remorandum, vitriolatæ in valle ſolis naſcentes, opportunæ eſſent: at ſi ad eas ſeipſum conferre noluerit Patiens, ſubſtituantur Vitlenſes, quas tamen ab amico per aliquem fidelem cuſtodem tranſmitti huc curandum, alioquin iiſdem parùm fidere poſſumus, tuncque potiùs Noceriana, ſed legitima, eſſet eligenda: licet enim nec ferrea, nec mineralis ſit, habet tamen in fundo terram ſamiam refrigerandi & quandam aſtringendi facultatem obtinentem; præbeatur autem primis tribus diebus cum vehiculo dejectorio, reliquis verò diuretico, quod apud nos eſſe ſolet aq. ſtillat. capill. ven. ononidis, malvæ, ad ℔ i ß. addita ʒ ß. ſpir. tart. ter rectif. necnon ſucco unius limonis primis duobus cyathis aquæ potandæ. Terminato aquarum uſu, uſus lactis aſinini primis viginti diebus, & mox caprini aliis quadraginta nullo modo omittendus, ut quod jecoris & hypochondriorum fervorem temperare, ſanguinem refrigerare, probiorem reddere, magis denſare; & ejuſdem impetum cohibere valeat: Balneum quoque dulcis aquæ locum habere poſſet, totius corporis habitum refrigerando & humectando, & humores quoque cogendo, ſi frigidum & herbis refrigerantibus, agglutinantibus & aſtringentibus alteratum fuerit. Verùm quoniam

niam extrinſecùs denſando, aſtringendo, & calorem ad interiora pellendo, fundendi vim obtinere ſuſpicamur, ideò Adſtantis excellentiſſ. arbitrio illum remittimus, collum tamen omninò excludendo. Tandem aliqua topica ad uſum revocare non inutile fore exiſtimamus; pareturque itaque emplaſtrum nocturno tempore parti affectæ linteo eodem illito, apponendum, ex albumine ovi, addito pulvere croci martis conſtrictivi; vel ℞. vitriol. rom. ad albed. calcin. ℥ß. aq. plantag. roſarum, portulacæ, ana ℔ ß. m. & ſpongiola imbuta ſæpe tangatur pars affecta vel ℞. tincturæ martis ℥ß. olei ſaturni ʒ ij. aq. ſtillat. è baccis cupreſſi ℥ iij. m. & ſpongiola intincta pars affecta tangatur, vel noctu linteum madefactum apponatur.

Quibus omnibus congrua vivendi ratio erit addenda, nec tenuis nec attenuans, ſed incraſſans, adeò ut edulia ex lacte & paſta parata, ſint alacriter permittenda, ita fructus & olera frigida; potuſque ſit vinum auſterum, ſantalo rubro medicatum: aut aqua albis ſantalis alterata, chinam & reliqua fundentia omittendo, ſicut flatuoſa omnia necnon calida & vaporoſa. Quæ omnia jam dicta Excellentiſſ. Adſtantis judicio, non ſolùm executioni mandanda, verùm & alteranda, & commutanda libenter committimus. *Raymund. Jo. Fortis conſult. T. 2. cent. 1.*

Vir Nob. trigeſimum ſextum annum agens, temperamenti totius calidi & ſicci, fervidioris verò cordis & hepatis, ad operationes obeundas promptiſſimus, libera vivendi ratione ſemper uſus, duobus ab hinc annis conſueto gracilior factus eſt, cùm priùs copioſi flatus in abdomine obſervati fuerint, cum hypochondriorum tenſione & inſigni arteriæ magnæ pulſatione, cum evaporatione in cor & aliqua difficili reſpiratione, cum alvi ſtypticitate & aliquo dolore in hypochondrio ſiniſtro, ad mammam uſque ſeſe extendente. His acceſſerunt laſſitudines ulceroſæ in partibus muſculoſis, ad motus impotentiam inducentes, ita ut ferè continuò decumbere cogeretur. Jam dictis omnibus addebantur vigiliæ, ſomni turbati, cum motibus convulſivis & totius corporis concuſſione, non ſine timore atque mœrore. Interim dum quotidiè magis ſemper emaciabatur, dolor in parte pectoris ſiniſtra augebatur, cum motu pulſativo ejuſdem partis, & ideò nonnullis Medicis Phthiſis imminentis, aliis, cordis palpitationis ſuſpicionem faciebat. Tandem anno elapſo, poſt vehementes dolores prægreſſos, tumor in parte pectoris ſiniſtra apparuit, in interſtitio ſecundæ & tertiæ coſtæ infra claviculam, qui paulatim excrevit, & hucuſque ferè ad ovi magnitudinem obſervatur, cedit autem tactui, ſed pulſatio vehemens, eademque cum pulſu ordinata percipitur abſque ulla coloris mutatione. Varia at non adeò appropriata adhibita fuere remedia, quibus tamen hypochondriaca ſymptomata non parùm remiſſa fuere, ſed tumor pulſatilis ſemper majus incrementum ſuſcepit, perſeverante quoque totius corporis macie. Modò à nobis conſilium & auxilium petit.

Hypochondriaca affectione ſimulque melancholica duobus abhinc annis correptum fuiſſe Nob. Virum non eſt quod dubitemus, ſiquidem ſola flatuum copia, non ſolùm naturalem regionem, verùm & ſpiritalem infeſtans, hypochondriacum affectum à Galeno flatuoſum nuncupatum, conſtituebat, quem confirmabant reliqua ſymptomata, nimirùm difficilis reſpiratio ob compreſſionem ſepti, ſicuti ob compreſſionem arteriæ magnæ & ſpirituoſi ſanguinis fervorem inſignis percipiebatur ejuſdem pulſatio. Aſſociatam autem melancholiam deſignabant, primò timores & mœrores inſoliti, ſicuti mox lienis tenſio, cordis oppreſſio, vigiliæ & ſomni turbati, cum totius corporis concuſſione & muſculorum laſſitudine ulceroſa à continuo acri vapore, & acida exhalatione proveniente, unde Hippocr. *ſi aliqua pars ſtupore elangueat, melancholicum ſignum eſſe* dicebat. Hæc autem omnia à viſcerum & ſanguinis effervefcentia primam originem duxerunt, cum calor uſque ad trigeſimum quintum annum ſemper auctior reddi ſoleat, præſertim ſi non cauta, ſed libera addatur vivendi ratio; Ab intenſiori verò calore concoctiones, tum in ventriculo, tum in jecore detrimentum patiebantur, & ideò à ventriculo cruditates, indeque obſtructiones oriebantur, à jecore verò ſanguis impurus & juſto calidior producebatur, qui à fervidiori corde non adeò depurari potuit, ut ad totius nutritionem idoneus evaſerit, unde mirum non eſt, ſi macies totius ſubſecuta fuerit, & quod peius eſt, cum fervidus, acris & acidus ſanguis ipſe à corde per arterias delatus, una cum ſpiritu flatuoſo in ipſas arterias impetum fecerit, & arteriam mammariam externam ſiniſtram imbecilliorem invenerit, eandem primò intrinſecùs dilataverit, ad cujus dilatationem continui ſolutione ſecuta, dolor quoque emergebat internus, qui quotidie magis intendebatur ad majorem arteriæ dilatationem ipſamet arteria pervenerit, & tumorem apparentem excitaverit tactui cedentem, ſine ulla coloris mutatione cum æquali motu atque cæterarum arteriarum eadem pulſatione, Aneuriſma communiter & propriè appellatum. Ad tantam verò arteriæ dilatationem, vel ruptam eſſe internam ejuſdem tunicam (vel cum aliis) ſquamulas unicæ tunicæ craſſioris exiſtentis, attenuatas diſcuſſas atque conſumptas fuiſſe certo credendum, & tunicam ipſam ad inſignem tenuitatem redactam omninò exiſtimandum, ſi mammariæ arteriæ naturalis exiguitas conſideretur.

Quibus ita ſe habentibus, non erit in arte verſatus qui non videat poſtremum hujuſmodi affectum, nimirùm Aneuriſma incurabilem eſſe, & imminere periculum, ne arteriæ tunica ſub integumentis diſrumpatur, tuncque infra paucos dies Patientem interimat: ruptionis autem indicium præbebit, non ſolùm tumor confeſtim in majorem molem elatus, ſed & color tumoris ex albo in rubrum atque cruentum mutatus. Non tamen eſt deſerenda palliativa curatio, ut vitam protrahat Nob. patiens, cum nobis curatio vera atque legitima impoſſibilis videatur, quam aggredi non poſſumus, niſi vinculo ad latera tumoris arteria alligetur cum Paulo & aliis antiquioribus necnon Recentioribus multis; vel ſaltem alligata parte ſuperiori juxta ſanguinis circulationem poſtremò obſervatam, quam ligaturam, vel arteriæ punctionem facere impoſſibile eſt, & ideò impoſſibilis quoque evadit legitima curatio.

Ut igitur Nob. patienti aliquam opem feramus, viſcerum obſtructiones relictæ ſunt humectantibus reſerandæ; ſanguis depurandus & demulcendus; eorumdem viſcerum ſanguiniſque fervor contemperandus; totum tenuiendum, atque tandem tumoris incrementum aſtringen-

F 2

tibus, refrigerantibus & exiccantibus impediendum. Pro quibus intentionibus exequendis, aliqua ſunt hoc etiam incongruo anni tempore agenda, alia verò in ver venturum ſunt differenda.

In præſens igitur ex fonte Chirurgico depromenda eſt aliqua ſanguinis miſſio, ſiquidem peccat ſanguis qualitate, ſubſtantia & motu, eaque ſaltem ſemel in menſe ex venis ſedalibus. Præterea locum habet cauterium coxæ ſiniſtræ inuſtum, tum ad revulſionem, tum ad acris atque acidæ ſeroſitatis evacuationem. Proderunt præterea frequentes pedum lotiones aqua calente ante cœnam.

Topica tumori admovenda, varia & multiplicia eſſe poterunt ſed ſelectiora apud nos erunt, Albumen ovi in quo diſſolvatur pulvis boli armen. orient. Item aqua ſtillatitia ex albuminibus ovorum & ſucco agreſtæ in qua diſſolvatur pulvis aluminis crudi; vinum quoque nigrum auſterum cum herbis atque radicibus vulnerariis ebullitum atque linteo appoſitum. Efficax erit ceratum de pelle arietina, demptis calidioribus ingredientibus. Efficaciſſimum autem erit oleum ſaturni, ſive ſaturni balſamum, ex oleo ejuſdem & myrtino paratum. Ex internis medicamentis, in uſum ducat flor. caſſ. ad ℥ ij. ſub cœna; ſummo manè verò bibat emulſionem ita parandam.

℞. ſem. cucurb. ℥ ß. amygd. dulc. num. xii. nucleorum pineorum nu. xx. m. contundantur, & poſtea addantur juris pullæ aut vituli ℥ viij. & f. emulſio, eidem addendo ſacchar. albi cochlear; horum enim uſu exiccatæ obſtructiones nonnihil emolliri, jecoris & cordis fervor contemperari, & ſanguis dulcior fieri poterit. Vere autem venturo (ſi Deus dederit) purgatio regularis erit ineunda primas vias expiando, primo flore caſſ. addito crem. tart. aut ſyr. roſ. ſolut. mox præparando humores quinque aut ſex diebus julap. acet. aut crem. tart. aqu: flor. citri diſſoluto; ut inde ſequatur alia evacuatio ſyr. roſ. ſol. & de polypod. cui potioni ſuperbibat Patiens, ſeri capr. aut aſin. depur. ℔ ij. Mox ad ulteriora præparantia & deobſtruentia erit deveniendum nimir. ad ſucc. depur. cichor. endiv. ſonchi ad ℥ iij. in decoct. cichoraceorum, additis foliis malv. & viol. in quorum uſu perſeverandum ad quindecim dies, & prima tranſacta hebdomada, præbeatur caſſia cum elect. de ſucc. roſ. cui medicamento poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. depur. ℔ ij. tribus verò horis ab aſſumpto ſero prandeat; quod idem medicamentum repetendum in fine jam dictæ præparationis. Interim ſanguis erit emittendus ex ſiniſtro pede ratione revulſionis, ſicuti in progreſſu curationis erit repetenda miſſio ex brachio dextero diverſionis gratiâ.

His peractis ſeri capr. uſus dejectorius locum habebit ita ℞. Syr. roſ. ſol. ℥ v. ſeri capr. aut aſin. depur. parum m. f. p. cui ſtatim ſuperbibat cyathum ejuſdem ſeri & mox incepta evacuatione, bibat ſeri ejuſdem ℔ iv. aut v. & duabus aut tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat; hoc idem repetat ſex aut ſeptem vicibus tertio quoque die; diebus verò intermediis præbeatur emulſio ſem. melon. extract. cum ſero deſtillato ad ℥ x. cui addatur ſacchar. alb. cochlear, vel julap. roſat. ℥ j. Quod ſi fortaſſe Patiens potionem reſpuat, pro ſyr. roſ. ſol. exhibeatur flos caſſiæ cum modica portione elect. de ſucco roſarum ante ſeri potionem. Aquas thermales, prætertim ut diureticas, acidulas ſuſpectas habemus ut minerales, non ſolùm, quia ratione lactearum venarum Aſellii & ductus thoracici Pecqueti conſertim ruerent & in cor & arterias, verùm etiam quia ſpiritus ſulphureos aquæ in ſeipſis continent, qui in ſanguinem impetum facientes Aneuriſmati valde obeſſe poſſent. Quare ſatius erit jam dictis aquis uſum lactis caprini ſubſti uere, & in ejus uſu quinquaginta aut ſexaginta diebus perſeverare, ut hepatis & cordis fervor contemperetur, ſanguis demulceatur & craſſior reddatur, atque tandem ut totum corpus renutriatur; ſed interim ſupra hordeo herbiſque refrigerantibus nutrienda erit, eodem tempore conferre poterit, balneum aquæ dulcis foliis viol. lact. nenuph. & ſal. alteræ, in quo ſedeat uſque ad ſeptum: tumor enim laxantibus opus non habet, ſed refrigerantibus & adſtringentibus à nobis ſuprà propoſitis; quæ ſemper actu frigida apponi debent, imò æſtivo tempore nive quoque refrigerata.

Quibus jam dictis omnibus congrua erit addenda vivendi ratio ab Excellentiſſ. viro Aſſtanti præſcribenda: refrigerans enim & ſubſtantialiter humectans, atque ſanguinem potiùs incraſſans eſſe debebit, alterando vinum pro menſa ſantalo rubro, ſicut jura carnium pro ferculis ſantalo albo; Quies eſt imperanda, & animi motus atque perturbationes arcendæ. *Raymund. Joan. Fortis conſultationum T. 1. centur. 1.*

Obſervationes.

Anno 1606. Bernæ peregrinum quendam in xenodochio inviſi. Is aneuriſmate quod totam ſiniſtram partem pectoris ad ſternum & collum uſque occupabat, afficiebatur. Pulſatio illius tumoris adeò erat magna ac vehemens, ut etiam veſtimenta elevaret, & exteriùs bellè conſpici poſſet. Dolor nullus, maxima tamen reſpirandi difficultas aderat, manſit ibi aliquandiu, nonnulla quinetiam remedia tam interna, quàm externa ipſi à D. Lentulo Reipubl. Medico ordinario præſcripta fuere, fruſtrà tamen. Tandem domum reverſus eſt, & qualis nam fuerit exitus, ignoramus. *Guilielmus Fabricius Hildan. Centur. 3. obſerv. 43.*

Quidam Nicolaus Geſſei nomine Ludimagiſter in Veullerans ſub præfectura Morgiacenſi ad lacum Lemannum, cum anno 1604. propter ſcabiem ex humore melancholico ortam, ſibi venam baſilicam dextram à Barbitonſore incidi curaſſet, arteria quoque ſimul compuncta fuerat. Unde paulatim aneuriſma exortum eſt, cui cùm ſpatio menſis & ultrà, medicamenta multa, (fruſtra tamen) adhibita fuiſſent, Genevæ Medicos & Chirurgos nonnullos in conſilium adhibere coactus eſt. Hi cùm rem in difficili eſſe, ac vix brachium ſervari poſſe ipſi ſignificaſſent, ad me Paterniacum venit menſe Maio. Tum eo loci ubi antea venæ-ſectio facta fuerat, deprehendi tumorem magnitudine ovum anſerinum adæquantem, pallidum & utcunque durum, in quo pulſatio non tantum digito perſentiebatur, verùm etiam oculis conſpiciebatur. Brachium quoque extendi non poterat. Dolor tamen non erat adeò ingens, niſi cùm brachium extendere vellet. Ego, cùm curatu

ratu difficillimum hunc affectum animadverterem, manum quidem admovere recuſavi, precibus tamen ipſius commotus curationem ſic aggreſſus fui. Inſtituta primò optima victus ratione, applicatoque tumori emplaſtro noſtro de cicuta, enema infudi, julapia pro digeſtione humoris melancholici exhibui, & tandem corpus à pravis humoribus exoneravi per purgans medicamentum bis intra quatuor dierum ſpatium propinatum, primam doſim ingrediebatur diaturbith, alteram confectio hamech, cum extracto corticis eſulæ. Ultimum medicamentum cùm violentia quadam humores, tam ſupernè, quam infernè eduxiſſet, ſpiritum & ſanguinem in aneuriſmate contentum ad interiora adeò revocavit, ut altera die nulla nobis nec appareret, nec ſentiretur pulſatio, tumor quoque multùm imminutus conſpiciebatur, unde tum ſequens emplaſtrum applicui.

℞. Emplaſtr. diacalcit. ℥ ij. pulver. maſtich. roſar. rubr. myrtill. radic. ſymph. maj. ana ʒ j. Cum ſ. q. olei roſac. formetur emplaſtrum. Poſtea pulvillum, aut potiùs nodulum ex linteo multoties reduplicato formavi & tumori impoſui, faſciaque firmiter ligavi, idque in eum finem ut tumor reprimeretur, & ſanguinis vitalis ex ipſa arteria in externam membranam dilatatam influxus impediretur, atque his remediis brachium Dei beneficio brevi in integrum reſtitutum fuit. *Idem Centur. eadem Obſerv.* 44.

Fæmina filium ſeptennem baculo ad ſiniſtram capitis partem, quæ carotidum tranſitus eſt graviter percutit, unde tumor pulſatilis, avellanæ nucis inſtar, primò nigricans, digitis cedens, ſtatim oboritur; & octidui ſpatio in tantùm augetur, ut dimidiam capitis partem, à ſutura ſagittali per tempora & frontem ad oculos uſque occuparet. Conſulti Medici, anceps remedium certiſſimo vitæ diſcrimini præferendum cenſentes, ſcalpello tumorem aperiunt, ſanguiniſque confertim profluentis parte quadam dempta, quadam verò arcta ligatura & ſtringentibus cohibita, dum crebrò id agunt, inſequentibus diebus ſanum puerum reddidere brevi: vel quòd in tenellis omnia tenera ſint & coalitu facilia, vel quòd arteria læſa os ſubjectum habuerit, ut arctiſſimè potuerit comprimi ad conſolidationem. *Ioan. Michael Fehr.*

Sponſus uxorem ducturus pupugit acutiſſima cultri acie arteriam manus ſiniſtræ, inter pollicem ac indicem; cujus ſanguine ſubſultim proſiliente, per adſtringens emplaſtrum, in tempore, inhibito, coaluit ſtatim magis externa, quàm interna arteriæ tunica, quæ manſit hians, ac à ſe invicem ſejugata: elevata propterea à vitali ſanguine uſque eò externa ipſius membrana, ut de generarit in verum aneuriſma, cum pulſu perenni, ac dolore in vicinis nervis inſidente. Pulſatilem hunc tumorem vix digito depreſſeras, quin ſanguis protinus regurgitaret ad venas, & aneuriſma videretur ex toto ſublatum; quod tamen actutum ſub adſpectum iterum venit, ubi vel minimùm removerentur digiti. Non deerant Chirurgi qui arteriam hanc ſectam tranſverſim, ſatagebant ferro ignito adurere, ne ſanguis plus æquo effluerer: ſed crudelior fuiſſet Medicina quam morbi natura requireret; ac proinde periculum potius factum, per adſtringens emplaſtrum, à plumbi lamina, arctioreque vinculo ita depreſſum, ut expulſo ex tumore ſanguine, & conſtricto convenienter vulneris hiatu, faciliùs coïret, agglutinareturque interior laceræ arteriæ unica. Cujus coalitus etiam ſequutus fuit ante menſem quintum; relicto duntaxat prope cicatricem exiguo nodulo, qui tamen tandem etiam evanuit, antequam ex toto deſineret aneuriſma. *Nicol. Tulpius Obſ. Medic. lib. 4. cap. 17.*

Chirurgus ſanguinem miſſurus cuidam febre continua laboranti, non venam, ſed arteriam aperuit: adſtans inſignis *Garcias à Lopes* Medicus Hebræus, Burdegalæ permiſit ſanguinem ad libras duas, & ampliùs effluere, imò ad ſyncopen uſque ſupervenientem, eo conſilio, ut exhauſtis ex parte vaſis, minor eſſet arteriæ pulſatio, quæ conſolidationi impedimento fuiſſet: hinc appoſito cum ſplenio nummo argenteo, additaque arcta ligatura, poſt octiduum ſoluta, æger aneuriſmatis periculo evaſit; a febre poſt tam profuſam ſanguinis evacuationem liber ſuperſtite tamen diuturna virium debilitate.

Anno 1655. Tonſor fœminæ ſexagenariæ arteriam pro vena hepatica ſecat; ſanguis cum impetu fluit floridus, brachiumque intumeſcit cum quadam renitentia. Empiricus hic ſanguinis copia ſat larga pro more emiſſa, quaſi re bene geſta vulnuſculum deligat; interea tumor ob ſanguinis per arteriæ oſtiolum in muſculorum ſpatia effuſi copiam, in dies attollitur, nec ullis fomentis diſcuti poteſt: Ipſo tandem medicaſtro ex deſperatione fugiente. Menſtruo poſt ſpatio alius adſciſcitur Chirurgus cum Medico, qui periculi magnitudinem attendentes, ſtatim adſtringentibus & arcta ligatura tanto malo obviam decenter eunt, ſed poſt ſeſtum, & caſſo eventu: veſiculæ enim plures & tuberculà, quaſi aneuriſmata, circa medianam & cephalicam hinc inde oriuntur, quæ tractu temporis ſponte rupta tantam ſanguinis copiam effundunt, ut ſelectiſſimis remediis ſiſti non poſſet fluxus iſte per quatuor ſeptimanas, eò quòd ob ingentem tumorem arteriæ orificium, etiam ſagaciſſimis oculis, non pateret, donec in putredinem gangrænoſam abeunte toto brachio, ſanguis grumoſus, ovorum gallinarum magnitudine, ſtuſtillatim ac inſigni cum fœtore exiret, ac omnis caro muſculoſa, quæ interim omnimode computruerat (præter tendines, nervos arteriaſque, oſſa ac perioſtia) diffluxerit ad humerum uſque: Tum demùm in conſpectum veniens arteriæ oſculum convenienter obturatum, & caro ablata, ſarcoticis, probaque diæta ſpatio bimeſtri integrè reſtituta fuit ad miraculum uſque. *Horſtius* ejuſmodi errorem fœliciter correxit laudano opiato, ſuperimpoſito emplaſtro ſtiptico Crollii.

Pauperem quendam per laminam plumbeam, aneuriſmati ſupra genu dextro efformato, ovi gallinacei magnitudinem æquanti, ſuperligatam, palliative ita curavi, ut decimo quinto poſt anno mihi ſanus fuerit loquutus. *Paul. Barbette prax. Medic. lib. 2. cap. 3.*

Illuſtriſſima quædam ex arteria in flexura brachii loco venæ puncta, aneuriſma paſſa eſt, ſenſim ad ovi gallinacei minoris magnitudinem cum magna pulſatione excreſcens, quod cum adhibitis remediis non auſcultaret, Geneva Lugdunum tranſiens, ſe chirurgi curæ committit, pollicentis per aquam ſtypticam miræ efficaciæ exciſum aneuriſma, nulla alia adhibita operatione,

perfectè in Illuſtriſſima curaturum. At eventus promiſſis non reſpondit, ſiquidem ab impoſito ſtyptico, arctaque ligatura, non potuit arceri hæmorrhagia, ad plures dies cum Illuſtriſſ. abſoluto vitæ diſcrimine perdurans, donec ad operationem, in denudatione arteriæ, ejuſque colligatione poſitam, deventum eſt. Retractum interim manſit brachium per aliquot ſeptimanas quibus demùm elapſis beneficio ſevi cervini aliorumque facile extendebatur ac debiliter attollebatur, imò alio brachio multo minus, & atrophia tactum per plures annos manebat, jam verò recuperavit naturalem magnitudinem, viteſque propè integras.

Vir quidam Honeſtus in vicinia, cùm ſupra caput pondus ingens magna vi elevaret, cervicemque ab onere impoſito ad poſteriora immoderatiùs flexiſſet, non parum extendebantur in colli anterioribus arteriæ carotides, quarum ſiniſtra, vel quod debilior eſſet, vel quod præcipuam vim paſſa fuiſſet, de ſe continuò promebat aneuriſma ſenſim ad pugni magnitudinem excreſcens, plura tentata fuere ab imperitis, qui tumoris naturam non agnoſcentes, ipſius apertionem omnibus ſuis emollientibus maturare conabantur, alia verò in mali palliativam curam à peritioribus quibuſdam ſeriùs advenientibus, adhibita ſunt: nam emollitio præmiſſa auctionem multùm facilitaverat, unde colligationibus aptis diu impediri non potuit quin grande aneuriſma diſpnæam primò, poſteaque mortalem ſuffocationem faceret.

Sacrifico cuidam, Magiſtro Joh. Mailleto, cùm ad humeri dearticulationem aneuriſma ſubeſſet nucis juglandis magnitudine, edixi ne id ſibi aperiri curaret, aliàs vitam in manifeſto futuram diſcrimine: tutiùs ipſi futurum, ſi conduplicatis linteis in ſolani & aizoi ſucco maceratis, caſeo recenti & ſeroſo admiſto. Si unguento de bolo, emplaſtro contra rupturam, aliiſque refrigerantibus & adſtringentibus mali impetum retunderet; ſi laminam plumbeam imponeret, caligiſque uteretur brevioribus, ut ad eas continendas eſſet illi thorax ex quo caligas ſubnectebat, faſciæ loco: interim vitaret omnia quæ ſanguinem attenuant & incendunt; præſertim verò à vocis omni contentione ſibi temperaret. Hac diæta etſi per annum eſſet uſus, efficere tamen nequivit quin tumor creſceret: Quo animadverſo tonſorem adiit, qui ratus tumorem illum eſſe ex genere vulgarium apoſtematum, pyroticum eſcharoticum, quo apertionem moliretur, ſub veſperam appoſuit. Exacta nocte ſub auroram tanta ſanguinis, rupto tumore, prorumpebat copia, ut attonitus omnium opem imploraret, atque me vocari juberet, qui ipſi hæmorrhagiam tantam ſiſterem, pœnitere quòd monitis minùs obſequens fuiſſet. Vocor igitur, ſed cùm vix dum ædium limina attigiſſem, jam animam cum ſanguine reddiderat. *Joh. Udalr. Rumlerus obſerv. 81.*

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Ante annos plus minus 40. habui cum Collegis in cura quendam Patritium, Nob. L. Welſerum; is ex ſaltu & concuſſione equi ferocientis incidit in vehementiſſimum dolorem dorſi, qui nulla erat medicabilis arte, plurimis & diverſis cujuſque generis tentatis; tandem ex Belgio huc vocatus Veſalius, cui in Anatomicis adminiſtrationibus ſuo tempore par non erat, ne dum ſuperior. Is ut deprehendit tumorem aliquem non ita magnum in dorſo circa vertebras, aut ſpinam pulſantem, ſtatim dicebat eſſe ἀνεύρυσμα ex dilatatione aortæ arteriæ. Nam ut in varicibus videmus contineri ſanguinem in media vena, ita in hoc affectu in media aorta arteria, idque ex ſaltu, ſeu concuſſione equi contigiſſe, & incurabilem fore. Idem aſſerebat ſe ejuſmodi affectus vidiſſe in gutture, in pectore, in poplite, in brachiis, & ſemper inferre extremos dolores & tandem ſyderationem; nec curari niſi abſciſſa parte affecta. In ejuſmodi aneuriſmate ſe quandoque reperiſſe humorem concretum inſtar glaciei, aut humoris cryſtallini; interdum veluti ſanguinem concretum, aut molam, in vivis corporibus verum ſanguinem deprehendiſſe, in defunctis nigrum & ſideratum, & cum graviſſimis doloribus ægros mori, ſponte interdum fieri ejuſmodi vaſorum dilatationem, interdum ex cauſa antecedente, qualis fuit in hoc noſtro ægro; qui ſupra biennium hoc graviſſimo morbo conflictatus, omnique auxilio Medico deſtitutus, tandem in manus Empirici incidit, qui ſalutem pollicitus exhibuit catapotia, neſcio qualia, ex quibus in ſanguinis ſputum incidit, & miſer ille in ſinu conjugis tandem extinctus 25. Junii 1557.

Diſſecto corpore reperimus id quod Veſalius prædixerat, in ipſa arteriæ aortæ cavitate, tumorem prægrandem, durum, carnoſum, ex ſanguine arteriali concretum, qui foràs etiam protuberans, in dorſo dolorem & pulſationes inferebat, ejuſmodi nimirum qualis in arteriarum pulſu deprehendi ſolent.

Hæc ex *Adolpho Occone. Achilles* verò *Gaſſerus* ad Veſaliũ poſt cadaveris ſectionẽ ſequentia tranſmiſit.

Secto ventre apparuere membra naturalia ſatis bene conſtituta, in ventriculo & inteſtinis nullum erat vitium, hepar integrum, & valde magnum, vena cava item maxima, quanta forte nunquam viſa; ea rupta erat, qua parte aneuriſma ipſam attigit; lien admodum brevis & ex parte exteriùs ſubalbidus, ac quaſi ſemiputridus; cor magnum ſano ſimile & pluſimo ſanguine abundans; in ipſa aorta dilatatio non modica ad palmæ magnitudinem, quæ coſtis, & dorſi vertebris ita erat adnata ut integra ſeparari nequiverit; ea igitur divulſa emanavit ſanguis tenuis, ruber, & qualis eſſe ſolet arterioſus, qui contentus fuit concreto quodam cruore, ſeu carniformi materia fibris deſtituta, quam rurſus circumdedit ſubalbida & dura quædam ſubſtantia tranſverſi digiti ſpiſſitudine, colore & ſpecie lardo ſuillo elixato non abſimilis. Tota autem aneuriſmatis compages cum ſuis contentis pugnum, non parvi hominis, ſed ovi ſtruthiocameli magnitudinem, ferè æquabat; coſtæ circa locum aneuriſmatis medium erant quaſi carioſæ, una prorſus (ex fortiſſimis proculdubio impreſſionibus) rupta & fracta, ſimiliter & dorſi ſpondyli eo loco, quo ſupra diaphragma aneuriſmati connexi erant, ſpongioſi & ita arroſi, ut utrique alteri, ſuprema minimi digiti ſuperficies inſeri potuerit, citra tamen inſignem fœtorem; pulmonum nulla læſio, licèt æger copioſum ſanguinem ante obitum ipſum exſpuerit, adeò ut ex eo ſputo ſuffocatus adſtantibus videretur; extima cutis, ubi in dorſo tumor & pulſatio in vivente notari poterat, à

morte

mortæ livida & ſanguine ſuffuſa ad inſtar flagellatorum. Hæc recenſet *Joann. Udalr. Rumlerus Obſerv.* 81.

In Collegio Rhemenſi cuidam Sacerdoti aneuriſma erat in cruribus. Aperto cadavere reperta eſt magna dilatatio arteriæ, & ſanguis in ea arteria concreverat, induratusque. Indurationis cauſa tribuebatur immoderato rerum refrigerantium uſui *Jacob. Thevart. in Ballon. conſil. lib. 1. conſ.* 107.

Dom. Pelet Civis Monſpelienſis quinquagenarius, atrabilario temperamento præditus, cùm graviſſimis curis eſſet afflictus, poſt multa ſymptomata melancholiam hypochondriacam atteſtantia, paſſus eſt tumorem ſub clavicula dextra eminentem, & ovi dimidii magnitudinem æquantem, mollem & reliquæ cuti concolorem, in quo pulſatio inſignis apparebat. Judicatum fuit eſſe aneuriſma inſanabile. Eo defuncto, inventa eſt arteria magna aſcendens a corde ad claviculam ita dilatata, ut brachii fere magnitudinem æquaret, & ovum gallinaceum in ſuam cavitatem facilè admittere potuiſſet. Præterea tunica illius admodum denſa & cartilaginea evaſerat; quod admirabilem naturæ providentiam notat, quæ tunicæ maximè dilatatæ ruptionem vi aſſe contendens, eam ſpiſſiorem ac duriorem effecerat. *Lazar. River. centur. 4. obſerv.* 34.

Lethale aneuriſma vidimus in Juvene ex læſo femore, nec mirabamur, quia arteriam magnam cruralem ruptam in apertione vidimus; unde in tantum tumorem femur excreverat, qui ſi prorſus ſchirrhoſum, ut non tantùm ea copia ſanguinis ex aperto poſt mortem femore effunderetur, qui tres matulas noſtras impleret, ſed ex finibus inter muſculos vaſtos effo matis, ſanguinem grumoſum forma & magnitudine parenchyma hepatis maximi, referentem extraheremus. In iſto vivo, nec ſectio tuta erat & poſſibilis, propter magnæ arteriæ, & intrà muſculos deliteſcentis ingentem rupturam, nec ligatura ſufficiens. *Thom. Barthol. centur. 3. epiſt.* 54.

Admodum reverendus Pater Franciſcus Bertotus, Metaphyſices in Gymnaſio Patavino publicus Profeſſor, ætate quinquaginta ſex annorum, decem, aut duodecim annos pulſationem præternaturalem in ſiniſtra thoracis parte, ubi cordis præcipuè pulſus micat, paſſus eſt; quæ ab anatomes ignaris cordis palpitatio cenſebatur. Ego verò accitus, conjeci ipſum laborare aneuriſmate, ex quo poſtmodum, multis in caſſum tentatis remediis, noctu ſuffocatus obiit. Diſſecto cadavere, cavitatem thoracis dexteram ſanguine refertam obſervavi, cui copia ſeri ſuperfuſa erat, pulmonis dextri ſubſtantia conſumpta, & ſola ejuſdem ſuperſtite membrana, inſtar ſacculi, quâ diſſecta, patuit membrana interna arteriæ magnæ, priùs quidem laxata, poſtmodum verò, cùm dilatationi nullus eſſet locus, diſrupta. Aneuriſma itaque fuit in arteria magna extra cor duos ſolummodo digitos tranſverſos; quò locò ſanguis à ſiniſtro ventriculo effluxus, valido impulſu, priùs internam diſrupit membranam, externa dilatata, qui, cùm nullum aliud pateret ſpatium, intra pulmonem dextrum ſibi viam fecerat, ubi calore, motu, & compreſſione ſubſtantiam ejuſdem conſumpſerat. *Petrus de Marchett. Obſerv.* 48.

ANGINA.

ANgina nihil aliud eſt quam periculoſiſſima illa muſculorum faucibus ac gutturi inſervientium inflammatio, ſic ab *ango* dicta quod idem eſt ac fauces adſtringo. Græcis dicitur κυνάγχη item λυκάγχη, quòd canes & lupos frequenter afficiat; imò συνάγχη ab ἄγχειν laqueus, quòd non ſecus ac laqueus præfocans enecet, vel ab ἀγχω, quòd reſpirationem inhibeat ſpiritum continendo.

Cauſa eſt eadem quæ omnibus aliis inflammationibus familiaris, ſcilicet ſanguinis exagitatio nimia, per quam ſerum ſalibus fixioribus particulisque viſcidioribus, circulationi minùs accommodis prægnans, abundantius in partes corporis omnes delatum, hic aut illic, atque præcipue in faucibus per aërem frigidiuſculum inſpiratum, ſpiſſeſcit, obſtructionemque facit quæ ſanguini ulterius promoto obicem ponens, ejuſdem in vicinium effuſioni non tantùm occaſionem præbet, ſed etiam per propria ſpicula, loca quibus impactum eſt & irritat & corrodit. Unde ſatis patet cauſam hujuſce morbi antecedentem accenſeri debere particulis craſſioribus, ſalibuſque acrioribus & ad fermentandum promptis (uſi circuitus ſuos in vaſis, carnibus & viſceribus facilè peragant) in ſanguine aggeſtis; atque ea propter non mirum ſi hyberno tempore accumulatis ejuſcemodi materiis, illo poſtea tempore quo facillimè exagitantur, ſcil. ipſo vere juvenes præ cæteris & temperamento ſanguineo præditos, imò rufos familiarius aggrediatur. Cauſa verò occaſionalis erit illud omne quòd ſanguinem ſic diſpoſitum exagitat, ſeroque abundantius ad fauces promoto, per refrigerium inductum impingendo facit.

Anginam præterea producunt res variæ faucibus inhærentes, ſic à ſpina piſcis faucibus infixa earundem periculoſam inflammationem adnotavit, Schenckius; & nos aliquando ab acicula, aliquando ab oſſiculo pulli gallinacei, in eaſdem partes profundius adacto, aliquando à nucleo ceraſi in tonſillæ cavum inducto, anginas enatas vidimus. Item res aliæ quæ guttur exaſperare & tumefacere valent, quales ſunt fungi, ac præprimis qui orbicularis dicitur, lepus marinus, ac planta illa è ſolani genere quæ vulgò Italis Belladonna vocatur, &c.

Angina vulgò diſtinguitur ratione ſcil. muſculorum affectorum, tum pharyngis, tum laryngis, eorumdemque, tum internorum, tum externorum, in συνάγχην & παρασυνάγχην, κυνάγχην & παρακυνάγχην, quarum ex illis prima muſculorum gulæ internorum, altera verò externorum inflammationem denotat; ex his autem prior internorum laryngis muſculorum, poſterior externorum affectionem deſignat: At miſſis hiſce levioris momenti & ad praxim medicam minùs facientibus, ad alias procedamus differentias; quarum prima erit inter Anginas veras, muſculos præ dictos, tum aliquos, tum omnes affligentes; & Anginas ſpurias, ſeu nothas, tum tonſillas, tum partes glanduloſas, ad radicem linguæ & in extremo palato, atque imis faucibus ſitas, tum ipſam Uvulam, tumefacientes. Item alias in quibus tumor ſive intus, ſive extus, ſive utrobique apparet; alias verò in quibus nullus tumor ſenſibilis adeſt, propter

reaque Aretæo latentes non ineptè dicuntur; ejuſce ſortis anginam vidit Riolanus à Thymo tumente, gangrænoſumque quid redolente; atque etiam expertus eſt Clar. Lucas Tozzi in juvene ex gallica lue in maximam ſpirandi & deglutiendi difficultatem ſubitò ſine tumore ſenſibili incidente. Aliæ præterea Anginæ quamvis per ſe periculoſæ, non ſunt tamen malignæ, aliæ verò malignitatem ſummam, arſenicalemque, ac peſtilentem virulentiam, adjunctam habent, hinc fauces non tantùm cruſtoſæ redduntur, ſed etiam tumor, ad inſtar carbunculi atrocioris, partes quibus inſidet longè latèque exurit; unde probabile cum Athanaſio Kirchero credit Chriſtian. Langius talem putredinem animatam eſſe, venenatiſſimiſque vermiculis abunde ſcatere, quorum eroſionibus malum facilè ſerpat. Anginæ etiam aliæ ſunt ab inflammatione, tumefactione &c. de quibus ſuprà; aliæ à vertebris cervicis ad anteriora, ut quidam credunt, luxatis, tum per vim externam, ictum, caſum &c. tum internam ſcil. humorum confluxum, quale quod Hippocrates deſcribit *Epid. 2. ſect. 2.* cùm tamen credat Etthmullerus impoſſibilem eſſe hanc vertebrarum ad anteriora, luxationem, Hippocratiſque locum potius explicet de convulſione emproſtotono ſimili.

Incipit hic morbus cum rigore & horrore, eos ſequitur febris, illaque *ſæpe* acutiſſima, ſed etiam paulò poſt dolor atque faucium inflammatio, & tumefactio, quibus tanquam concomitans neceſſarium continuò adjungitur deglutitionis, & reſpirationis ea difficultas quæ cum ſenſu ſtrangulationis ad præfocationem citò deducit, ni morbo maturè occurratur.

Non immerito itaque morbus hic inter periculoſiſſimos accenſetur, cùm ſæpiſſime ſuos ægros ante quartum diem aut paulò poſt ſuffocatione perimit; præcipue verò ſi malignitas adfuerit, cum enim vitalibus locis ſit proximè vicina, quidni illa promptè pervadat, ſicque vitam extinguat. Gravior eſt cùm difficilem anhelitum adfert, tumore in faucibus apparente, eo autem in collo, vel pectore erumpente ſalutare, niſi inflammatio intrò recurrat, aut cum partibus exterioribus interiores ſimul occupet. Si vero malum è faucibus in pulmonem repat, aut intra ſeptimum interficit, aut ultra hanc diem in empyema commutabitur. Cæterùm ſi cum ſpirandi difficultate conjungatur oris fœtor, vel circa guttur & fauces livor, aut albor appareat, ſphacelum arguit, & gangrænam, quam partium extimarum refrigeratio, pulſus languor, & ſenſuum hebetudo, ac ſopor conſequetur; ut fertur accidiſſe poſt annum 1618. per totam ferè Italiam: quod adnotat Clar. Lucas Tozzi. Cavendum autem, ut addit idem Celeberr. Autor, ne humor ex Angina ſuppurata in tracheam & pulmonem delabatur: is namque ſuffocationem afferre poſſet, vel ſaltem empyema, & phthyſim. Interdum per modum criſeos terminatur; ſic refert Foreſtus de Cynanche veraquæ quarto die per fluxum menſium criticum fuit curata. Angina quæ ſubitò & facilè evaneſcit, (cùm eam ad interiora recurrere probabile ſit) periculum ſuffocationis, vel alium gravem morbum, minatur. Si anginoſis, ſicut ſtrangulatis ſpuma circa os appareat vix ad vitam redeunt.

Curatio debet eſſe prompta, ſi enim in ullo alio morbo, in hoc certe qui fauces veluti reſti conſtringendo citiſſimè ſtrangulat, occaſio celeriter & opportunè arrepta, fœliciter medendi anima dici meretur. Ipſo itaque ſtatim morbi initio vena ſecanda, & ſanguis ſatis larga manu educendus, idque non una tantùm vice, ſed pluribus, tum ſcil. è brachio, tum è jugularibus, tum è raninis venis &c. Poſt venæ-ſectionem largiorem celebratam commodè medicamentum purgans, illudque validius, admiſto etiam pauco emetico, non ſemel pro occaſione data propinabitur, non omiſſis interea ſalibus volatilibus, miſtura ſimplici, ſpiritu nitri dulci, dente apri, diaphoretico, & bezoartico minerali, ſtercoribuſque omnibus animalium quæ nitro turgent, quale eſt caninum, album græcum dictum. Valet præterea cinis cancrorum uſtorum & hirundinum, imò & noctuæ, pariterque ſuccus naſturtii, atque mel purum, ulularia, cervicaria, prunella, conſolida, item fungus ſambuceus elixus, decoctum radicis althææ, caricarum & zinziberis cum quadrante vini in quo agaricum fuerit maceratum; rob nucum juglandium, atque extractum & ſal hyperici & papaveris rhœados cum diaphoretico minerali, ter aut quater exhibitum. Ea autem omnia, vel ſub forma Eclegmatum, vel alia, prout videbitur, commodiori methodo uſurpari debent: imò ex his gargariſmata confici poterunt quæ leviter adſtringant, & diſcutiant; vel etiam ſub finem & in caſu neceſſitatis tumorem emolliant, atque ad ſuppurationem deducant, ſpecies aptas in ſero lactis, vel ipſo lacte recenti incoquendo.

Applicationes interim extus fiant ex unguentis, emplaſtris, cataplaſmatibus, atque etiam in rebelliori morbo ex oleis ſtillatitiis. Inter unguenta uſurpatur unguentum dialthææ, & martiatum cum oleo chamomillæ & amygdalarum dulcium. Inter emplaſtra, emplaſtrum de meliloto, & ceratum de ſpermate ceti. Inter cataplaſmata è caricis oleo chamæmelino incoctis, item ex pane triticeo cum radice althææ in lacte cum pauco croco uſurpatis. Appropriata magis creduntur quæ ex nidis hirundinum, ſtercoribus animalium & præcipuè albo græco, ſtercore ovillo, caprino &c. cæpis ſub cineribus coctis, naſturtio aquatico & ſimilibus parantur. Inter olea ſtillatitia maximè prædicatur oleum ſuccini, item oleum è gummi caranna, quæ potenter & validiſſimè reſolvunt ac diſcutiunt. Pro amuleto commendatur filum, ſericeum purpureum quo vipera fuerit ſtrangulata collo circumductum; item bufo, ſeu rubeta cocta.

Victus fiat ex juſculis hordeaceis, & avenaceis, aliiſque id genus. Potus verò, tum decocto hordei ſolo, tum ex eodem cui nitrum depuratum ſit immiſtum, tum etiam tinctura papaveris rhœad. additis flor. nymph. & verbaſci in parca quantitate & adjuncto nitro cum pauco, ſi ita placet, ſaccharo, vel melle depurato.

Enemata injiciantur illis omnibus diebus quibus per intus aſſumtum medicamentum non expurgatur corpus, ſintque emollientia & refrigerantia, tum etiam incoctis purgantibus, electuariiſque admiſtis, paulò validius ad excrementorum expulſionem inteſtina ſollicitantia, quorum formulas non opus eſt hic adjiciamus.

Hiſce omnibus non ſatis proficientibus, ſi æger evidens atque præſens ſuffocationis periculum incurrat, vireſque & morbus ipſe ferant, ad La-

ryngo

ryngotomiam, remedium aliàs ſatis tutum, eſt deveniendum; quæ inutilis tamen foret ſi inflammatio, & tumor, in eoque materia contenta totam tracheæ longitudinem occuparet, ipſoſque pulmones. Debet autem ſic perfici. Chirurgus ægrum ſuum collocabit in ſedili ad poſteriora ſuper pectus miniſtri in id adhibiti reclinato, ut ſic caput ſuſfulciatur; tum mentum quantum fieri poterit relevabitur, adnotatoque inciſionis loco, tranſverſum ſcil. pollicem infra ipſum laryngem, inter tertium ac quartum tracheæ annulum, miniſter faucium cutem utraque apprehendet manu, eamque per tranſverſum replicabit, illicque Chirurgus inciſionem faciet tranſverſum pollicem longam, per quam adactis digitis, dilatato vulnere, emotiſque muſculis bronchicis & ſternohyoideis, ipſa trachea, ſatis denudabitur, ut inter tertium & quartum ejuſdem annulum ſtylus in id aſſaorè confectus ad ipſius uſque cavum immitti poſſit, cum ea ſolertia quæ vaſa, muſculos, aut membranam tracheæ oppoſitam minimè lædat, reſpirationemque liberè educat; tum introducta cannula argentea paululum incurvata, & brevi, figuræ, in extremitate quæ eſt inducenda, depreſſæ, alia verò extremitate alatæ, & duplici annulo armatæ, quibus per ligamina inducta circum collum ſic alligari poſſit, ut immota perſtet. Cannula hæc in trachææ cavum penetrabit quidem, ut jam innuimus, ſed brevior erit, quàm ut poſſit ejuſdem parietem oppoſitum attingere, ſic enim tuſſim intolerabilem provocaret. Operatione peracta, inducta cannula perſtabit in inflicto vulnere donec remiſerint, aut evanuerint ſymptomata, quo demum tempore ad ſe invicem readductis annulis trachææ cartilagineis, conſuetur probè cutis vulnus nec aliquid amplius agendum reſtabit, niſi ut anodynis dolor ex ſutura ortus leniatur, cicatrixque promptè inducatur.

Angina maligna cum de peſtilentium morborum ſit genere remedia adhibenda, tum ex ipſa peſtis cura, tum etiam ex parte è ſuprà dictis petantur.

Angina notha, aliàs alba, partim memoratis medicamentis, atque venæ-ſectione, partim etiam aliis curabitur. In ſpecie ubi lentor viſcidus linguam obſidet proderit faucium abſterſio ex linteo, aceto, ſucco agreſtæ, naſturtii aquatici, aut acetoſellæ imbuto, poſtea gargariſma è floribus liguſtri in aqua cum pauco aceto, aut nitro, incoctis; addita etiam ſalis armoniaci, vel ſi aphthæ ſimul adſint, aluminis particula. Succus præterea ſempervivi majoris, cum ſale armoniaco non parvæ erit efficaciæ, ut & alia plura. Sub finem pro firmandis oris & faucium membranis, contra humorum affluxum inungetur rob nucum vel diamorum cum pauco melle roſato, &c.

Curationes.

Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copioſè detraho, mox ex ranula utraque; dein ut partes inflammatæ *melle roſaceo ſpiritu ſulphuris* ad ſummum acorem permixto, tangantur author ſum: mox *Gargariſma* ſequens præſcribo, non vulgari modò uſurpandum ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur, & repetatur ſubinde. ℞. Aq. plantag. roſar. rubr. & Sperm. Ranar. ana ℥ iv. album. ovorum in aquam agitando redact. n. iij. ſacch. cand. alb. ʒ iij. f. gargariſma: jubeo etiam ut de emulſione in cura *morbi lateris* præſcriptâ vel ſimili, indies ſumat.

Sequenti manè, niſi febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulùm remiſerint, venam in brachio rurſùs ferio, Catharſi in diem poſterum rejectâ. At ſi utraque hæc minuantur, *Catharticum* lenitivum ſtatim exhibeo; quod quidem poſt ſanguinis miſſionem præ omnibus aliis perutile ac apprimè neceſſarium eſſe multiplici experientiâ, comperii, ſi fortean, quod quidem oppidò rarum eſt, febris, aliaque ſymptomata, etiam poſt catharſin, bellum minentur, iteratâ ut prius venæ-ſectione perdomanda ſunt, ut & *Epiſpaſtico* amplo ac forti, poſteriori cervici applicando. Per integrum hujuſce morbi decurſum; enema refrigerans emollienſque omni manè, dempto illo quo catharſi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuſcunque demum generis, ut & juſcula ex iis parata, ſacra ſunto; juſculis verò hordeaceis avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis veſcitor; ptiſana ex hordeo, vel cerevisiâ tenuiſſimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie abſiſtat; cùm hujus tepor cùm febri, tum reliquis ſymptomatis, quæ hâc methodo expugnare ſatago, vires addat. Animadvertendum eſt autem, quod hujuſmodi *Angina*, quæ febris, mihi *ſtationariæ* dictæ ſymptoma tantùm eſt illâ ipsâ methodo curari amat, quam febris ſibi vendicat, ac proinde vel per [illegible] & cutis ſpiracula exterminanda eſt, vel per aliam qualemcunque medendi methodum quæ febri primariæ cui inhæret debetur; quod ſedula obſervatione dignum. *Th. Sydenham. de morb. acut.*

Anginam vel incipientem vel etiam confirmatam, præſertim ſi febris urgeat, ſubitò vomitoria, in primis aqua benedicta tollunt. Sic nimirùm inflammatio cedit, & ulcera vel apoſtemata rumpuntur. In omnibus verò hiſce reſpiciendum ad naturam patientis & virium robur.

Quod ſi ergo vomitoria locum habere nequeunt, recurrendum ſtatim eſt ad ſpecifica, quæ nihilo ſeriùs etiam poſt vomitoria locum habere poſſunt, talia ſunt.

1. Quod eſt apud Paracelſum in tractatu de peſtilentia ad Sterzingenſes, quod ℞. vj. vel viij. cancros vivos (cancri inſigniter refrigerant) ſedi majoris m. iv. quæ invicem contuſa in mortario, & poſtmodum expreſſa ſuccum reddunt, quô lingua & fauces ſunt fovendæ, vel ipſa lingua radenda, imò ejus (ſed parùm valdè: gut. videlicet aliquot) in liquore convenienti aliquid intrò concedendum.

2. Eſt experimentum *Anton. Auſmans* civis Auguſtani, quod ℞. ſedi majoris ℔ j. contunde in mortario, & exprimatur ſuccus. Hujus ℞. ℔ j. adde ℥ß. ſalis armoniaci, relinque in loco humido uſque ſolvatur ſal, poſtea deſtilla per alembicum. Hâc aquâ ſæpiùs ablue linguam calidè & tepidè. Eſt probatiſſimum. Vide Conradinum de lue venerea.

3. Gargariſmus ille de quo ſuprà de Guſtu abolito & depravato.

In hoc caſu aliquid addendum eſt ad plantas illius de ſedo majori.

Quod

Quodſi gargariſare nequeat, ſiphunculis injiciendus eſt Gargariſmus, poſt ſingulas gargariſationes ℞. corium de lardo duos digitos latum & aſſulatim incide, ex ea parte, qua adhuc lardum eſt, & pone ad linguam, ut aliquandiu detineatur: Sic nigerrima cuticula linguæ reſolvitur, & tandem diſcedit & curatio ſequitur celerior.

Externè ad collum ipſum applicetur emplaſtrum ex nidis hirundinum (integris & albo græco an.) cum aqua ferrariorum coctum, calidè.

Pro potu diſſolve vitriol. vel ſal. prunell. (vinum non verus) ℥j. in aq. fontanæ menſ. j.

Anginæ conteruur ea in quibus ſal nitroſum Ammoniacum deliteſcit, ut ſtercus canis albi oſſa rodentis, in aqua probè coctum & cum melle exhibitum.

Raſuræ dentis apri ʒj. cum oleo amygdalarum dulcium & ſaccharo.

Cinis cancrorum uſtorum.

Cinis hirundinum.

Conſolida media, prunella, Vulvaria, cervicaria, mentha criſpa, rubus idæus.

Angina notha puerorum curatur emplaſtro modò dicto.

Caput viperæ exſiccatum & collo appenſum commendatur pro amuleto.

℞. Noctuam unam, cum pennis combure & f. pulvis cujus poſtea modicum in guttur immittatur; perit & rumpit apoſtema mirabiliter.

Spiritus ſalis nitri tum in extinctione inflammationum, tum in reſolutione Apoſtematis plurimùm valet.

Exhibentur ejuſdem in hauſtu aquæ fontanæ calido ʒij ß. aqu. m miſce cum ſpiritu vini & ſp. ſalis ana ʒß. vide Crollium.

℞. Aq. tempervivi, prunell. ana ℔ j. ſal. armoniac. ʒj. m. f. Gargariſma.

Cryſtallum vel anodynum minerale, ut vocant, ſeu lapis prunellæ (quod linguæ inflammationi, item faucium vicinarumque partium aſperitati unicè medeatur) inſignis virtutis eſt; ʒß. vel ʒj. in aqua aliqua appropriata reſolutus & gargariſatus mirè confert poſt etiam parum hujus miſturæ cum ſaccharo uſitatæ deglutito, vel, ſi mavis, ſali prunellæ vulgari modo præparato quantum placet adde ſacchari candi ana vel etiam plus, utrumq; pulveriſatum coque cum aquæ roſarum quantitate ſufficiente, donec gutta lamellæ ſtanneæ ſuperfuſa conſiſtentiam habeat effunde in concham & repone relinquendo, donec inſtar lapidis induruerit, tandem exime & in particulas diffringe, vel etiam in pulverem redige, utere hoc ſæpius. *Joann. Hartmann. Prax. Chimiatr.*

Angina quædam eſt *maligna* ſ. epidemica, quæ bezoarticis refrigerantibus curatur. Huic malignæ non convenit V. S. ſi una die duraverit. *Angina verò non maligna* protest V. S. non tamen admodum larga & quidem in brachio. *Si verò oritur ab obſtructione menſium*, in talo & quidem ſaphena in denda.

Purgatio adhibeatur in principio & ſit vehementiſſima. *vide Zacut. Luſitan. in Hiſtor. & Barthol. de angina puerorum.*

Repellentia cautè adhibeantur, lapis prunella mira præſtat in omnibus inflammationibus cum aq. ſempervivi.

In omnibus faucium morbis optimum eſt rob ſeu extract. corr. nucum reſiſtit enim venenis. It. aq. corr. nucum cum ſale armoniaco, vel ſuccus cancrorum & ſempervivi cum ſale ammoniaco mixta. Cinis hirundinum internè adhibitu ad ʒß. pro certo habetur remedio. Aq. hirund. ſung. ſambuc. De filo purpureo, quô ſerpens eſt ſtrangulatus *vid. Barthol. Pulverinus & alii.*

Angina ab inflammatione medetur aq. cordial. Saxoniæ, Medic. ex ſale, imprimis ſale cum antimonio fixato, aq. acetoſæ &c. ſpiritus ſalis in omnibus inflammationibus mira facit. *Joan. Michael.*

A proviſione habitâ totius corporis ſeca venas ſub lingua, & ſi non juvat, jugulares in collo externas, & gulæ inſufflatu. pulvis hirundinum, & foris admove emplaſtrum ex nido hirund. cum aceto. Si ad pus abeat.

℞. Myrrhæ ʒij. ſinapi ʒß. morſus diabol. ſcabioſ. ana m. j. coq. ex aq. ad ℔ j. colat. adde mellis optimi, & dianuc. ana ℥ ij. f. Gargariſma.

Ad ruptionem etiam facit hoc emplaſtrum.

℞. Farin. tritic. hord. ſem. fœnugræ. ana ℥ ij. rad. lil. alb. ℥ iij. ficuum numero vi. Leviſtic. chamæmel. melilot. malv. ana m ß. fermenti acris ʒij. decoctis ut decet ex aqua f. cataplaſma dolorem ſedans & quod ſequitur.

℞. Medullæ pomorum ſub prunis coctorum ℥ viij. butyri rec. ℥ ij. pingued. gallin. ℥ j ß. lactis mulieb. ris ℥ iij. farinæ hord. ℥j. bulliant ad ſpiſſitudinem, in fine adde vitell. ovorum num. ij. & parum croci f. cataplaſma anodynum. *Joan. Heurnius ad Hippocr. Aphor.* 43. *Sect.* 2.

Ex Hippocratis conſilio omnia admovebimus ut foras prodeat in collum materia: tale eſt emplaſtrum quod coquitur ex nido hirund. ex decocto malvarum, meliloti, ficuum, fl. ſambuci, additur theriaca & crocus. Ita litus ex adipibus, & oleo amygdalino, cum croco. *Idem ad Hippoc. Aphor.* 37. *ſect.* 6.

Conſultationes.

Vir triginta annorum carnoſus, robuſtus, plethoricus, cùm à gravi labore admodùm incaluiſſet, plurimumque ſitiret, cereviſiam tenuem, è frigida cella depromptam, avidiſſime magno hauſtu bibit, ita ut frigiditatem potùs in faucibus ferre nequiens, poculum ab ore deponere cogeretur. Paulò poſt anguſtiam quandam cum ardore in faucibus, & hinc reſpirandi ac deglutiendi moleſtiam percepit, quæ continuè magis magiſque adaucta eſt. Poſt ſeptem aut octo horas febris valida acceſſit, cum pulſu magno, crebro & inæquali, tantùmque adaucta eſt reſpirandi deglutiendique difficultas, ut vix ſtans aut erectus ſedens reſpirare poſſet, & aſſumptus potus illicò per nares rediret. Os ſiccum eſt, cum magna ſiti, quæ ob deglutiendi, impedimentum, nullo potu leniri poteſt. Lingua obſcurioris coloris evaſit, eâque oris ſpeculo depreſsâ, poſteriùs in faucibus maximè intenſa rubedo ſeu fuſcus color apparet; tumor tamen inſignior, quia humiliore loco conſiſtit, conſpici nequit. Venæ raninæ ſub lingua craſſæ ac tumidæ ſunt. Loquela etiam adeò impedita evaſit, ut vox ægrè audiatur. Æger maximè anxius ſe quaquaverſùm ſumma cum inquietudine movet, & frigidum patulumque aërem continuò captat. Foris nullus tumor ſed inſueta aliqua rubedo circa faucium regionem apparet.

Gra-

Graviſſimus affectus, qui ægrum noſtrum exagitat, vulgò ab angendo *Angina* appellatur; *Eſtque reſpirandi, & deglutiendi difficultas, ab inflammatione & anguſtia partium ſummarum gulæ, laryngis, fauciumque procedens, ac brevi febrem continuam ſibi comitem aſſumens.*

Non eſt autem notha angina à tonſillarum ex catarrho tumore cum rubore conjuncto, ſed eſt vera angina, ex mera inflammatione genita. Cui cum pro varia intenſionis magnitudine à Neotericis quatuor gradus conſtituantur, hæc ad gradum tertium referenda videtur, quem Παρασυνάγχην appellant, quippe in noſtro ægro inflammatio versùs ſuperiores faucium partes ſe extendit, & depreſſa lingua quodammodo conſpici poteſt, quæ alioquin in duobus prioribus gradibus κυνάγχῃ & συνάγχῃ tota occulta latet.

Sanguinis redundantia hujus mali antecedens fuit cauſa; hic autem ſanguis à cauſis procatarcticis agitatus, ac in faucibus & laryngis muſculis majore copia conſervatus, ibidemque putreſcens, cauſa continens evaſit. Procatarcticæ verò illum partim moventes, partim circa dictas partes detinentes, duæ fuerunt, nempè gravis labor magnum calorem excitans, & nimis frigida potio, ſubitam refrigerationem inducens.

A gravi quippe labore excalefacto toto corpore, nec minùs corde, ſanguis per validas crebraſque cordis pulſationes rapidè fuit agitatus, ac celeriter per vaſa tranſiit, idque ſine ullo incommodo, quouſque in viis nullum dabatur impedimentum. Verùm cùm ab actuali frigiditate aſſumpti nimis frigidi potus, qui in minimis venis, circa fauces & laryngem hærebat ſanguis nonnihil incraſſaretur, ipſæque venularum radices & orificia conſtringerentur, ac cor excalefactum tamen non deſineret per crebros magnoſque pulſus æquè multùm ſanguinis, atque anteà, eò per arterias propellere, non potuit tanta quantitas à venulis per frigus incraſſatumque ſanguinem anguſtatis, tam citò recipi & tranſmitti, ſicque circulari, ac proinde cum ſingulis pulſibus aliquid tranſiret, aliquid etiam dictis locis detineretur, hinc per plurimos pulſus multum ſanguinis in dictarum partium ſubſtantia retentum ac collectum fuit, unde tumor calidus reſpirandi deglutiendique vias anguſtans, paulatim magis magiſque adauctus eſt; ipſeque detentus ibi ſanguis, cùm à corde non ampliùs regeretur nec moveretur aut elaboraretur, paulatim majorem inflammationem & putredinem concepit, cujus pars, cordi per venas communicata febrem continuam accendit, non quidem primâ horâ, ſed inter ſeptimam & octavam: in ipſo enim exordio copia ſanguinis paulatim collecta, ejuſque nimius calor continuè adauctus fuit, ſed putredo cum magna inflammatione poſt aliquot horas primò invaſit, ſcilicet cum tanta eſſet copia, quæ naturæ gravis foret, etiam effervеſcere inciperet: à qua effervеſcentia pulſus major & crebrior, quam antea, evaſit ac ſimul etiam inæqualis, à putreſcentibus particulis, reliquo ſanguini inæqualiter permiſtis, in cor illabentibus.

A febris invaſione multò difficilior fuit reſpiratio, tum, quia effervеſcens ſanguis majorem locum requirebat, atque hinc tumorem & viarum anguſtiam plurimùm augebat; tum, quia ratione majoris caloris febrilis, majore opus fuit reſpiratione; cùm per anguſtas vias procedere vix poſſet, difficilior evaſit. & defectus quoque neceſſarii refrigerii maximam anxietatem & inquietudinem induxit; atque hinc eſt quòd æger frigidum patulumque aërem captet.

Os ſiccum & ſitis maxima eſt, à calidis vaporibus, partim ex inflammato loco, ori proximo, partim per ſudorem, ex corde & inferiore corpore ſurſùm in os exhalantibus, idque exſiccantibus. Potus tamen deglutiri nequit, ſeu in os redit, quia ab inflammatorio tumore ſuperior œſophagi pars tantoperè comprimitur & anguſtatur, ut nihil ampliùs tranſmitti poſſit, hincque potus deglutitionis impetu versùs œſophagum impulſus, cùm non poſſit per eum tranſire, per ſuperiora palati mox redit in nares.

Intenſè rubeus ſeu fuſcus color, qui in faucibus depreſsâ linguâ conſpicitur, fit à copia ſanguinis ea in parte, ob ante dictas cauſas coacervata, qui color ſe inde aliquo modo versùs linguam extendit: & propter denegatum liberum ſanguinis per venas tranſitum, venæ raninæ ſub lingua admodùm tument.

Loquela impeditur, ut æger vix audiri poſſit, propter reſpirationis difficultatem & muſculorum laryngis inflammationem.

Foris nullus conſpicuus eſt tumor, quia inflammatio tota intùs circa laryngem, œſophagum & fauces latet: rubedo tamen aliqua, propter viciniam, ſe versus exteriora prodit.

Acutus ſanè ac periculoſiſſimus eſt hic morbus, à quo æger aut citò liberari, aut citò mori debebit, quia ſi pauxillum adhuc increſcat inflammatio & augeatur tumor, reſpirandi via omninò præcludetur, & æger ſuffocabitur. Periculum auget febris magnitudo, & quod æger nihil omninò deglutire, ſicque ardor internus nullo potu leniri, nec vires ullo alimento corroborari poſſint. Aliquam tamen ſanationis ſpem facere videtur, quòd inflammatio non omninò in interioribus laryngis muſculis abſcondita deliteſcat, ſed aliquo modo versùs fauces extendatur, ita ut topica ad partem affectam paulò meliùs accedere queant. Adde, quod aliqualis rubedo, foris apparens, videatur etiam promittere aliquam proruptionem inflammationis versùs exteriora, quod cum ſalute ægri fieret.

In curatione 1. Affluentis ſanguinis impetus ad partes affectas eſt impediendus. 2. Qui jam influxit & ibidem collectus eſt ſanguis, quantùm fieri poteſt diſcutiendus eſt. 3. Si ad maturationem tendat, ea quam citiſſimè promovenda eſt. 4. Si dum hæc tentantur, ægri ſuffocatio interea metuatur, illa per Chirurgiam prævenienda erit.

In hoc magno igitur morbo ſtatim à generoſo remedio auſpicanda erit curatio, & venæ-ſectio in brachio inſtituenda, ac ſanguis liberaliter detrahendus. Si prima vice non imminuatur affectus, haud diu pòſt eadem venæ-ſectio in eodem vel altero brachio erit reïteranda: atque illud ipſum etiam tertia vice, ſi neceſſe videatur, ſine ſcrupulo tentandum; quoniam ab hoc imprimis remedio ſalus expectanda. Etiam è venis raninis, ſanguis bona quantitate per phlebotomiam erit extrahendus.

Interea clyſteribus ordinariis alvus interdum ſubducenda.

Utatur æger ſæpiùs hoc gargariſmate diſcutiente

&

& emolliente.

℞. Glycyrrhizæ raſæ ʒ iij. rapas duas mediocris magnitudinis betuar. ſcabioſ. violariæ, malvæ, mercurialis, betæ, ana m. j. flor. chamomillæ, roſarum pallid. ana m. ß. corticum citri ʒ ß. aquæ q. ſ. coq. ſ. art. ad ℔ i ß. adde colaturæ, ſyrupi dianuci ℥ ij. diamori ℥ j. mellis roſacei ℥ ß. miſce f. gargariſma.

Huic, ſi tumor ad ſuppurationem tendere videatur, hordei mundati ʒ i ß. fol. althææ m j ß. ficus novem.

Extrinſecus imponatur hoc cataplaſma.

℞. Rad. liliorum albor. ʒ i ß. fol. betæ, malvæ, mercurialis, althææ flor. chamomill. ana m. j. roſarum pallidarum m. ß. farinæ fœnugr. ℥ i ß. unius nidi hirundinis interiorem partem pulveriſatam, aquæ q. ſ. coquantur ſ. art. ad pulticulæ formam, cui adde olei chamæmelini ℥ ij. miſce f. cataplaſma.

Huic ſi maturatio expectanda videatur, addi poterunt,

Ficus pingues ſeptem aut octo, farinæ rad. althææ, ſ. m. lini, pulp. caſſiæ, olei liliorum, ana ℥ j.

Quamprimùm æger aliquid deglutire poterit, detur clemens purgans ex infuſo rhabarbari, pulpa caſſiæ, ſyrupo roſato ſolutivo, aut de cichoreo cum rheo, &c.

Tunc etiam pro potu præſcribatur Julepus.

℞. Decoct. hordei ℔ i ß. ſyrup. diamori, dianuci, violac. ana ℥ j. olei ſulphuris pauxillum ad levem acorem, miſce, fiat julebus.

Si abſceſſus rumpatur, æger prono capite purulentam materiam expuat, & ulcus abſtergat gargariſmo, ex decocto hordei cum ſaccharo, melle, aut ſyrupo de praſſio vel hyſſopo dulcorato: ex quibus ſyrupis etiam linctus confici poteſt. Poſtea utatur gargariſmate ex ſanicula, plantagine, agrimonia, nucibus cypreſſi, roſis rubris, &c. cum ſyrupo de roſis ſiccis & granatorum dulcorato.

Si interea dum hæc adhibentur, magis increſcat reſpirandi difficultas, ſuffocationis periculum jamjam imminuere videatur, antequam materia vel diſcuti, vel ad maturitatem deduci poſſit, viribus nondum planè collapſis, ad extremum concurrendum eſt remedium, ſcilicet *laringotomiam*, de qua conſulendi ſunt Julius Caſſerius *in hiſtoria anatomica vocis*. Aquapendens titulo *de perforatione aſperæ arteriæ*; Sennertus *inſtitutionum lib. 5. part. 1. ſect. 2. cap. 7.* aliique Chirurgiæ ſcriptores.

Vivat æger in aëre frigidiuſculo. Cùm deglutire poterit, concedatur victus tenuis, ex cremore hordei, amygdalatis, juſculis pullorum vel carnis vervecinæ, decoctis cum lactuca, endivia portulaca, acetoſa, prunis Damaſcenis, &c. Potus ſit cereviſia tenuis, julebus refrigerans, priſana. Alvus laxa ſervetur per clyſteres, aut conceſſa deglutitione per aſſumpta corporis animique ſit quies. *Isbrand. D. Diemerbroeck.*

Morbus quo Illuſtriſſima Patiens affligitur, evidens adeo eſt, ut cum vel ipſis oculis pateat, Medicis conjecturis, quantum ad ejus ideam, opus non ſit, dequo præterea tum aptè diſſeruit, & quod magis eſt, tam opportunis remediis ſuccurrit Excellentiſſ. Vir, ut nihil penè mihi reſtet addendum, ſed omnia breviter confirmanda quæ ſummo judicio propoſita fuere. Angina itaque premitur Nob. mulier, cujus eſſentia ex Gal. in impedita deglutitione & reſpiratione conſiſtit non verò, ut plerique aſſerunt, in inflammatione quæ in hujuſmodi malo, cauſæ potiùs, quam eſſentiæ rationem habet. Symptoma igitur erit in actione animali læſa, eaque nunc imminuta; ſed interdum abolita. Hanc autem & nos legitimam cenſemus, non ſolùm ratione partis affectæ cùm inflammatio occupet fauces, ſeu etiam ratione cauſæ, cum ab inflammatione dependeat.

Fauces itaque ſunt partes affectæ, quod conjicitur ex eo, quod deglutitio magis, quam reſpiratio impedita ſit, quæ cum læſæ magis ſint ſecundum internam, quàm ſecundùm externam partem, Angina hæc in ſpecie cum Gal. Cynanche erit appellanda.

Symptoma hoc, ut dictum eſt, ab inflammatione dependet, quam nimii ſanguinis in illam partem influxus induxit, non ſinceri tamen, aut bilioſi, ſed pituitoſi, quod ideò aſſerimus, quia deglutitio magis, quàm reſpiratio læſa eſt, quia frequentiſſima ſunt ſputa pituitoſæ materiæ & tandem quia videmus linguam continuò pituitâ irrigari. Pituitoſus verò iſte ſanguis in partes illas influxit, non per modum attractionis, ſed per modum tranſmiſſionis, cùm Patiens diu caput ante ſoli expoſuerit, cujus calore materia iſta liquefacta, præceps contigit in fauces deſtillatio, à qua poſtea inflammatio, illarum partium anguſtia, & difficultas non deglutitionis ſolùm, ſed etiam reſpirationis.

Ut curetur hoc malum, variæ eſſe debent medicæ indicationes prout diverſa ſunt tempora ejuſdem morbi: In principio enim revellendum, repellendum, & partes illæ extrinſecùs relaxandæ, In augmento revellendum, & digerendum. In ſtatu validioribus digerentibus utendum, dummodo tamen inflammatio ad reſolutionem vergat, ut ſperare licet. In declinatione tandem unica intentio eſt ipſa reſolutio. Et quamvis morbus acutiſſimus ſit, & per conſequens periculi plenus, præſertim cum legitimus ſit & in interiori parte, nihilominùs propoſitis intentionibus ſatisfieri ſperandum, cùm collum extrinſecùs etiam intumeſcere incipiat: namque ex *Hippocr. c. Ab Angina habito*, ſi tumor fiat in collo bonum, foràs enim morbus deducitur.

Quoad Chirurgiam, jubet Galenus ſtatim ſanguinem ex Cephalica affectæ partis educi, ne æger ſuffocetur; quare opportunè ſoluta fuit brachii vena, & non ſemel, ſed per partitas vices, docente Avicenna unicâ vice ſanguinem copiosè emittendum non eſſe, ne attenuatis & liquatis humoribus, fluxio augeatur, & Angina in peripneumoniam tranſeat. Cucurbitulæ, frictiones, lotiones, ſi opportuno tempore adminiſtrentur, omnia conveniunt. At cum morbus jam ſit propè ſtatum, determinandum ſupereſt quid in præſens agendum ſit, cùm jam ſufficientes univerſales evacuationes præceſſerint. Et mihi quidem particularis evacuatio ſectis venis ſub lingua valdè cum Galeno placeret, nam hoc modo non exigua portio jam fluxæ materiæ derivaretur.

Quoad Pharmaciam, opportuniſſimum fuit medicamentum exhibitum, ſyrupis tamen præterrem emulſionem ſeminum melonum aquâ acetoſæ extractam, addito modico julap. viol. tam manè, quàm veſperi in vigore acceſſionis; die verò ore detineat, modò julapium viol. modò conſervam violarum. Gargariſmus quoque parari poterit non ex roſis, myrto, balauſt. cum aq. roſ. &

plan-

plantaginis; talis enim cùm maximè repellens ſit, potiùs in principio convenit; ſed ex decoct. roſarum, liquiritiæ, paſſular. caricarum in aqua communi, addito etiam diamorone: vel pararetur gargariſmus ex aqua plantaginis, acetoſæ & diamorone, addendo parum oxymel. ſimplicis.

Interim ſi perſeveraret dolor, vel deſæviret magis, admoveri poſſet extrinſecùs emplaſtrum ex flore calliæ, pulv. nidi hirundinis, oleo amygdalarum dulc. & ſapa; vel ex farina hordei, fabarum, nidi hirundinis, oleo amygd. oleo roſ. compl. & ſapa. Tandem pro omnimoda illius materiæ diſcuſſione, uti poterit Patiens Illuſtriſſ. Gargariſmo ex decoct. pulegii, calamenthi, origani, thymi, addito diamorone, myrrha, & parùm ſpicæ.

Quod ſi inflammatio ad ſuppurationem vergeret, lac tepidum conveniet, prout decoct. caricarum pinguium, rad. malv. & ſimilium.

Victus ſit exquiſitè tenuis & ſufficiat ſola priſana hordeacea, aut panatella in aqua cum lacte ſeminum melonum, Quæ ſummæ viri Sapientiſſimi prudentiæ ſatis. *Raymund. Joan. Fortis. Conſult. Tom. 2. Cent. 1.*

Obſervationes.

Civis quidam anno 1615. Gieſſæ primò de faucium dolore, mox difficili reſpiratione, deglutitioneque conqueritur ita ut cibum nullo modo, potumque vix admittere poſſet. Exteriùs tumor ferè nullus, interiùs verò partes circa linguæ radicem intumeſcentes atque inflammatæ conſpiciebantur; pulſus aderat frequens, & calor febrilis per intervalla totum corpus maximeque faciem invadens.

Gravis eſt illa ſpecies *anginæ*, cùm gutturis interni muſculi ſic inflammantur, ut neque in faucibus, neque in cervice quidpiam appareat, unde *Celſo* meritò peſtiferum acutumque morbi genus, *Galeno* morbus extremè peracutus, *Hippocr.* verò lethalis dicitur. At major eſt ſpes in illa, quæ fit inflammatis internis faucium muſculis, ubi tumor atque rubor in faucibus oculis ſubjiciuntur. Talis etiam erat hic morbus, qui incipiebat *cum dolore faucium*, ibidem per congeſtionem & affluxum collectâ materia ſanguinis pituitoſi quo muſculis faucium repletis *inflammatio & tumor* ſubſequebatur, unde mox *difficilis reſpiratio* reddebatur, occluſis ſcilicet quodammodo viis ſpiritalibus, ipſaque *deglutitio deficiebat*, propter gulæ difficilem dilatationem ſine qua cibus potuſve tranſire nequit. Hinc *cibus nullo modo* propter ſoliditatem comprimentem, quam partes inflammatæ ferre neſciunt, *potuſque vix* admittebatur, qui ſcilicet liquidâ ſuâ ſubſtantiâ quadantenùs guttatim deſcendere poterat. *Exteriùs tumor nullus* apparebat, quatenùs inflammatio muſculos internos faucium apprehendebat quod *interiùs rubor atque tumor circa linguæ radicem* innuebant, in quo aliàs hæc ſpecies a priori, quæ proprios laringis muſculos afficit, diſtinguitur. *Pulſus frequens erat*; incaleſcente corde propter impeditam reſpirationem, convenienti eventilatione denegatâ, quam ob cauſam *calor præter naturam* per intervalla totum corpus, ſpiritibus efferveſcentibus unà cum ſanguine arteriali hinc & inde concitatis, *inprimiſque faciem* invadebat, quæ aliàs in hoc ægro propter jecoris caliditatem fervidas exhalationes promptè recipiebat, *maximè hoc tempore*, dum in vicinia humor phlegmonodes generaretur, *Hic primo totum corpus ſanguine abundans evacuandum. 2. affluxus ad fauces repellendus & avertendus 3. materia phlegmones circa fauces collecta vel ad reſolutionem, vel ad ſuppurationem ducenda, 4. necnon pars affecta roboranda veniebat.*

Pro primo ſuaſimus pro lenitione clyſterem, cùm venter etiam inflatus videretur, qui.

℞. Rad. Altheæ ℥ j. herb. violar. mercurialis, parietariæ ana m i ß. flor. violar. roſar. ana m j. fol. ſenæ ℥ j. ſem. lin. fœnugr. ana ʒ ij. fœnicul. ʒ ij ß. F. decoct. in aq. ad tertias, coletur. ℔ j. adde mall. pil. Aggregat. ʒ j. ol. chamæmelini ℥ iij. ſalis parùm, fiat enema.

Hoc modo ventre laxato venæ-ſectionem ſuaſimus in brachio, quò non tantùm ſanguis copiâ abundans minueretur, ſed totum incaleſcens alteraretur. *Quoad affluxum* repellendum & avertendum ab empiricis primò vocatis gargariſmi præſcribebantur, non quidem ex hac indicatione ſed potiùs juxta conſuetudinem, qui ſolis adſtringentibus decoctis faucium affectibus ſuccurrere conantur, quorum uſum eò direximus, ut primò lenis fieret adſtrictio per aq. prunel. plantag. cum Diamoro & Rob nuc. permiſtis, dein etiam ſubſequentem collutionem conceſſimus, quæ ℞. Rad. Biſtortæ ʒ iij. cupul. gland. ʒ j. Herb. prunell. flor. roſar. rub. ana m ß. f. decoct. in ſ. q. aq. ad tertias, coletur. adde aluminis ℈ ß. Diamoron. ℥ j. miſce. Porrò majoris averſionis ergo venas ſub lingua quoque incidimus & ventoſas ſine ſcarificatione ſcapulis & brachiis appoſuimus. *Hoc modo ſufficienter* affluxu correcto, materia circa fauces copioſè collecta, quæ reſolutionem non admittebat, ſupputanda veniebat qua de cauſa mox emplaſtrum, quod patruus noſter p. m. Jacobus Horſtius olim commendabat, appoſuimus exteriùs, quod ℞. Rad. altheæ ℥ ß. caricar. ping. num. viii. myrrh. ʒ ij. croci ʒ ß. Farin. ſem. lini, fœnugr. ana ℥ ß. mellis q. ſ. F. emplaſtrum. Interiùs adſtringentes gargariſmos mutavimus, & cum diſcutientibus emollientia & maturantia præſcripſimus remedia, nimirùm collutionem ejuſmodi, quæ ℞. Rad. glycyrrhizæ ℥ ß. herb. malv. melilot. ana m ß. fl. chamæm. p. ij. Paſſular. minor. ℥ ß. caricar. ping. num. iij. f. decoct. in ſ. q. aq. ad 3. coletur, & adde mellis roſar. ℥ i ß. miſce.

His continuatis, apoſtema faucium maturabatur, & ſponte ruptum, pus copioſum per os emittebat, pro cujus mundificatione conſequenter gargariſmi fiebant ex aq. prunell. cum melle roſato permiſta ſimilibuſque, quibus non tantùm ulcus eluebatur ſed etiam pars affecta viciſſim ob modicam adſtrictionem roborabatur, ut perfectè reſtitutus æger, in hanc uſque horam bellè vivat qui aliàs extremam ſuffocationem tunc temporis ſibi inſtare putabat. *Gregorius Horſtius.*

Angina per reſolutionem materia ſoluta.

Puella 18. annorum, fluxionibus capitis & obſtructionibus menſium obnoxia, ſuperiori anno 1609. incidit in difficilem reſpirationem, ita ut nonniſi rectâ cervice ſpirare poſſit: tumor cum dolore circa collum apparet, transglutiendi ma-

xima difficultas ſubſequatur.

Aderat hic anginæ ſpecies, quæ παρασυνάγχη recentiorib. nominatur, *ubi exteriores faucium muſculi inflammantur*, quod in hoc caſu factum fuerat ob ſanguinis pituitoſi copiam ad ſuperiora regurgitātem, adjuvantibus defluxionibus capitis. *Difficilis fit reſpiratio*, tum propter aſperæ arteriæ compreſſionem, tum etiam propter ſuperfluitates per conſenſum in pectore collectas: *rectâ tantum cervice ſpiras*, ubi minùs aſpera arteria comprimitur: *tumor apparet*, ob materiam parti affectæ jam impactam: *cum dolore*, propter inflammationem: tandem *transglutiendi difficultas maxima* ſubſequitur, propter gulæ extenſionem, quæ dilatata à cibo ſolidiore partem inflammatam comprimit. *Quoad curationem in principio hujus affectus vena-ſectio revellendi cauſa convenit*: verùm cùm in præſenti caſu, Medico vocato materia non ampliùs in fluxu eſſet, ſtatim eò allaborandum eſſe duximus, ut interius gargariſmo repellente & diſcutiente faucibus proſpiceremus, & exterius tumorem emolliremus ac reſolveremus: illud perfecimus ejuſmodi gargariſmo.

℞. Rad. Biſtortæ ℥ß. Herb. prunell. cum fl. plantag. ana m i ß. ſalv. agrimon. ana m j. aluminis ℈ j. F. decoct. ad ℥. colentur ℥ix. & adde mell. roſat. ℥ j. Diamor. ℥ß. miſce f. gargariſmus. At hoc partim inunctione ol. chamæmelini, partim cataplaſmate ex ficubus, Rad. altheæ ana ℥ j. myrrhæ ʒ ij. croc. ʒß. mell. q. ſ. peractum fuit, quibus ægra reſtituebatur, cùm non admodum copioſa eſſet materia. *Idem*.

Varia ſunt anginæ genera, ſed nullum perniciosius illo; quod produxit, vel vertebra introrsùm luxata; vel inflammatio muſculorum interioris laryngis. Quorum profundus tumor, ſiquidem coarctet anguſtum, aſperæ arteriæ, caput; & ligulam illi inſculptam (quæ ſunt proxima vocis inſtrumenta) ſupprimitur non tantùm vox: ſed præcluditur quoque via ſpiritui; vel potiùs ipſi vitæ. Quæ ſine ſpiritu nulli diu, durabilis. Ac proinde non inconſideratè, Hippocrates lib. 3. prog. latens angina, vel primo, vel ſecundo die, lethalis.

Nauta pleni habitus, correptus intempeſtâ nocte, ab urgente faucium anguſtiâ, traxit illicò ſpiritum adeò difficulter: ut excitatâ febre, & accenſo gutture, inciderit protinùs in grave ſuſpirium ſpiritum turbidum, imò ipſam mortem. Cujus periculo, quò ſubtraheretur, nihil non molitum: ſed urgentior fuit neceſſitas; & vehementior, ab incluſo ſpiritu, ſtrangulatus: quam ut juverint ipſum, vel ſanguis maturè ex utroque brachio detractus: vel inciſa ranula: vel cucurbitulæ, gargariſationes, clyſteres, cataplaſmata aliaque ſatis celeriter adhibita Nicol. Tulpius.

Plurimis remediis nihil proficientibus in Viro Excellentiſſ. anginâ laborante monito empirico edoctus, ut lanam ovillam, nigram verò, in oleo chamomillæ frixam, duplicatis involutam linteis, deſuperque emplaſtrum de meliloto parti affectæ applicarent juſſi; quo applicato intra pauculas horas talis ſubſequebatur effectus, ut omnes adſtantes ſummoperè admiraremur, ægerque ſe parùm ſublevari, nonnihilque auxilii perſentire voce languidâ effabatur: Cùmque ſingulo quovis die ternis vicibus hoc reiteraretur topicum, præter omnium noſtrûm ſpem & opinionem intra paucos dies æger convaluit, & hodiè ſaniſſimus ſuo ſtrenuè fungitur munere & officio. *Joan. Georgius Sartorius*.

Benivenius cuidam angina latente ſtrangulante affecto, etiam conclamato, incidit locum altioribus plagis ſub ipſis maxillis, & etiam ſupra collum; unde ſanie multâ prorumpente, illum à morte ad vitam revocavit.

Pro angina in viro quodam ex ſanguinis repletione.

Sanguine extracto, & clyſtere injecto, hoc gargariſma præſcripſi.

℞. Fol. plantag. m j. fl. roſ. rubr. p. j. gallam omphacitidem (i. viridem) craſſo modo contuſam, ſem. cydon. ʒ j. bulliant in ℔ j. aq. plantag. addendo aq. ſolani, equiſeti, ana ℥ ij. colaturæ immiſce diamor. dianuc. ana ℥ i ß. f. gargariſma, quo cum gargariſaſſet, loqui potuit, quod antea minimè poterat, deinde hoc ſequenti uſus eſt.

℞. Fol. plantag. bellid. min. ana m. j. fl. roſ. rubr. p. j. balauſt. ʒ j. hord. communis, p. j. coq. in ℔ ij. aquæ communis ad ℔ j. cui adde ℔ ß. aq. plantag. & aq. ſcabioſ. ℥ iij, ſem. lini fœnugræc. malv. (cùm jam in augmento eſſemus) ana ʒ j. gallam unam craſſo modo contuſam, nidum hirundinis cum plumis inciſum (ad reſolutionem aliqualem) ebulliant hæc ſimul, fiat levis colatura, addendo diamori, dianuc. ana ℥ i ß. mell. roſat. colat. ℥ ß. m. eo plurimùm delectabatur, cùm ſe levamen inde ſentire fateretur.

Secundo die manè glande alvo exoneratâ, venas ſub lingua incidere jubeo craſſiſſimo ſanguine ac nigerrimo effluente, & meliùs habere cœpit, & ſpiritum liberiùs ducebat: eodem tamen die, guttur inunximus linimento ſequenti, ſimul etiam cataplaſmate impoſito.

℞. Ol. amygd. d. ℥ j. pingued. gallin. butyr. rec. in aq. viol. & camom. loti ana unc. ß. mucilag. ſem. lini, fœnugræc. malv. alth. extract. cum aq. chamæm. ana ʒ ij. ceræ citrinæ modicum, f. linimentum, lanâ ſuccidâ ſuperpoſitâ.

℞. Rad. althææ unc. i ß. fol. malv. viol. ana m. j. fl. chamæmel. melilot. ana p. j. coq. in aq. ad mollitudinem, piſtentur, adde farinæ ſem. fœnugr. lini, hordei ana p. j. nidum hirundinis in pulverem redactum, ol. amygd. d. viol. butyr. rec. ana unc. ij. ol. chamæmel. unc. j. f. cataplaſma, & amotâ lanâ, calidè apponatur.

Iſtis præſidiis cum paucis aliis, morti additus, luci fuit reſtitutus. *Petrus Foreſtus obſerv. 16. lib. 15. de faucium, gutturis, gulæ & aſperæ arteriæ affectibus*.

In Angina periculoſa feſtinandum eſt; veteres eodem die, & ſanguinem mittebant, & medicamenta exhibebant. Ego ſanè (inquit *Trallianus, lib. 4. cap. 1.*) novi me, cùm uſus valdè urgeret, venam manè aperuiſſe: diluculo linguæ ſubjectas ſecuiſſe; & veſperi ex cremore ptiſanæ lachrymam ſcammon. exhibuiſſe: atque ita laqueum ex inflammatione ortum vix potui diſſolvere. Et alium quendam novi me, poſtquam duorum brachiorum in cubito venas ſecuiſſem, repurgaſſe, ſequenti die non expectato. *Petrus Foreſtus, Obſerv. 13. lib. 5*.

Pro Angina cum tumore in faucibus.

Vocatus ad quendam, cui gutturis regio adeò intu-

intumuerat, ut ne verbum proloqui poſſet, & ferè ſuffocaretur, tumore in faucibus manifeſtè apparente, cum adhærente tenaciſſima pituita & lentore. Statim cucurbitulas cum ſcarificatione ſcapulis adhibui gargariſmum ſequentem ſuaſi.

℞. Aq. ſolan. plantag. ana ʒ iv. ſyr. viol. mell. ſiol. ana ℥ ß. diamori ℥ j. acet. flor. papav. rhœad. ʒ ij. f. gargariſmus.

Applicuit collo ſequens cataplaſma in illius ambitu ſub mento.

℞. Farin. hord. fabarum ana ℥ iv. nid. hirund. ℥ ij. ſtercor. canis ſicc. ℥ i ß. mell. unc. ij. ol. roſac. q. ſ. fiat cataplaſma. Hiſce vix dum per diem uſurpatis, meliùs habere cœpit, & è ſummo periculo evaſit. *Fœlix Platerus, obſerv. lib. 2. pag. 412.*

Protinùs alvi excrementis per acrem injectum clyſterem depoſitis, cephalicam dextri brachii venam incidere juſſi; hoc etiam gargariſma præſcripſi.

℞. Syr. de ribeo, rob mororum ana unc. j. aq. plant. ſtipit. roſar. ana unc. vuſ. m. f. gargariſm. quo ſæpè utatur.

Foris etiam ubi tumor in collo apparebat, locus oleo chamæmel. ſuperadditâ ſuccidâ lanâ, fotus fuit. Veſperi verò ex ſiniſtra ſaphæna ſanguinis unc. vj. fuerunt extractæ: ſequenti verò die cucurbitulæ ad primam vertebram & ſcapulas ſunt applicitæ; tum olei vice, quod foris admovebatur, emplaſtrum hoc apponi juſſimus.

℞. Rad. alth. fol. malv. ana m. j. rad. lil. alb. num. ij. ficuum ping. num. x. f. decoctio in aq. donec molleſcant, dein in mortario optimè piſtentur, & per ſetaceum tranſmittantur, quibus poſtea adde farin. hord. lini fœnugræc. ana p j. cineris hirund. unc. ij. ſtercor. canin. arid. & alb. unc ij. farin. chamæmel p. i ß. decocto prædicto omnia excipiantur & f. emplaſtrum cui adde ol. chamæmel. roſac. ana unc. i ß. m. & ad ignem parùm tractetur, & collo affecto applicetur. Porrò hujus emplaſtri vice ſtercus caninum aridum piſtum & melle exceptum, & dolenti parti admotum præſtantiſſimum eſt remedium. Item cinis hirund. cremat. efficax quoque remedium eſt, ſi modo cum melle admoveatur. Emplaſtrum etiam ex nido hirund. magnam in hoc caſu habet prærogativam. Nec ſunt audiendi qui ex nido hirund. tanquam ex terra frigida, emplaſtrum fieri formidant; cum reverà terra nidi hirundinis cum paleis, & cæteris in eo contentis, diſcutiendi vires habeat. Quanquam priſci Græci nunquam quod legerim, nido iſto in hoc affectu uſi fuerint, ſed potiùs cinere hirundinum. *Amatus Luſitanus, cent. 3. curat. 28.*

Pro Angina gravi in viro quodam.

Clyſterem primùm paulò acriorem in hunc modum præſcribo, quòd adſtrictâ alvo eſſet.

℞. Herb. 4. emoll. fol. caul. rubr. hyſſop. cent. min. ana m. j. polipod. q. unc. j. ſem. cartham. contuſ. ʒ x. agaric. in petia ligat. ʒ iij. ſem. melon. cum cort. contuſ. unc. j. ſem. aniſi & anethi ana ʒ iij. flo. chamæm. & melil. furfur. macr. ana p. j. f. omnium decoctio in colaturæ ℔ j. diſſolve catholic. unc. j. hier. Galen. ʒ v. ol. viol. & liliorum ana unc. iij. mell. roſat. colat. unc. ij. f. clyſter.

Ingentem excrementorum copiam dejecit æger, à qua alleviationem ſenſit, ejecto clyſtere ſanguinem eodem die bis è cubito detraho ad unc. xx. quod & æger valentiſſimis viribus eſſet, & morbus quoque magnus. Interea gargariſmate aſtringente, & repellente, uti ægrum jubeo.

Sequenti die è venis ſub lingua ſanguinem detraho, & Cucurbitulas cum ſcarificatu, ſub veſperam admoveri ſcapulis jubeo, à quibus mirificè ſe levatum ſenſit, & paulò tum faciliùs reſpirare cœpit. Interim in omnimoda abſtinentia ægrum contineo; nec per primos tres dies, quicquam aliud præter aquam mulſam ſumere juſſi, neque etiam ſolidiora alimenta ſumere potuit, ut qui etiam mulſam ore ſumptam per nares rejiceret, quod anginoſis frequens eſſe ſolet. Infernas partes vinculis deligo, collo & cervici hæc impono.

℞. Ol. chamæm. viol. liliorum & cheirini, ana ℥ ij. ol. amygd. d. rec. ℥ iij. axung. Gallin. rec. ℥ j. butyr. rec. ſine ſale ℥ j. croci ʒ j. f. linimentum, quod calidum collo & cervici, mollibus lanis pinguibus intectum admoveri jubebam. Ubi verò ad tertium diem ventum eſt, mox propiare medicamentum ſolvens ſatago, ſed fruſtra id tentatum eſt: quare dabam alternis diebus clyſterem ſupraſcriptum, à quo alleviari ſe plurimùm æger ſentiebat.

Cum autem ad quartum diem rubor aliquis cum dolore ac tenſione foràs ad maxillam dextram ſe proderet, bonum id eſſe ſum, ex Hippocr. & Galeni ſententiâ arbitratus, itaque naturæ motum ſecutus, foràs humorem evacuare ſtudui, in hunc modum.

℞. Fol. plantag. hyſop. caul. rubr. ana m ß. caricar. ping. num. xii. uvarum paſſ. exacin. num. xx. liquirit. raſæ ℥ j. roſ. rubr. p. j. hord. cum cortice p ß. f. omnium decoctio in aq. hord. in colat ℔ i ß. adde diamori & dianuc. ana ℥ i ß. oxymel. ſimpl ſyr. viol. ana ℥ ij. mell. roſ. ℥ j. m. f. gargariſm. quo ſæpè utatur.

Foris verò ad tumorem prominentem evocandum, & ſuppurandum tali ſum uſus cataplaſmate.

℞. Fol. malv. alth. cum rad. ana m. ij. fol. caulr rubr. viol. hyſſop. ana m. j. caricar. ping. num. xxx. fl. chamæm. & melil. ana p. j. ſem. lini & fœnugræc. ana ℥ j. capitum liliorum alborum ℥ ij. furfuris p. j. f. omnium decoctio in aqua, piſtentur & cribrentur. Cribraturæ adde nidi hirund. in ol. lilior. præbulliti, & cum toto probè in mortario macerati & poſtea cribrati ℥ iij. farin. ſem. lini & fœnugræc. farin. frumenti ana ℥ j. coquantur farinæ cum oxymel. ad convenientem glutinoſitatem. Poſtea adde axungiæ gallinæ rec. butyr. rec. ſine ſale ana ℥ j. croci ʒ j. ol. lil. ℥ iij. m. f. cataplaſma; mirificè profectò humorem foràs evacuat atque ad ſuppurationem deduxit: intra biduum namque ſuppuratus ferè, qui foràs ſubſederat tumor, fuit; cui tamen tertio poſt die canini ſtercoris ſicci ʒ iij. adjunxi, quod ſi quid aliud, vel Pauli vel Avicennæ teſtimonio, huic affectui maximè prodeſt, occultâ quadam vi & proprietate. Suppurato tumore ad 7. diem candenti ferro aperiri juſſit, quod id ulceribus & abſceſſibus plurimùm conferat, exſiccando, & virus malum ignis potentia corrigendo. Pus fœtidiſſimum, virulentum & copioſum prodiit, ulcus mundificari curavimus, unguento ex melle roſato, ſucco apii & abſynth. farin. hord. myrrha & ariſtoloch. poſtea probè deterſo ulcere, quod intra 20. diem contigit ad ſarcotica & cavum ulcus implentia nos contulimus unguento ex thuris polline, myrrha, iride, aloëque confecto, addito chalciteos emplaſtro, ſicque Dei nutu integrè curatus fuit, magna omnium admiratione.

Interim dum hæc facio, reliquorum præſidio-

rum, quæ juvare poſſe ſum arbitratus, minimè obliviſcor; nam cum devorare potuit æger, purgans medicamentum, & catapotia dedi, ad deducendum humorem, quæ quidem fœliciter operabantur. Exhibui etiam ratur. dentis apri. ℈j. ex ol. amygd. d. & ſaccharo candido, quæ in hoc affectu prout & in pleuritide, præſentaneum eſt remedium atque arcanum. *Franciſcus Valeriola Obſerv. 10. lib. 2.*

Anginam magnam & periculoſam non omiſſis, quæ ex univerſalium genere conveniebant, hoc gargariſmo percuravi.

℞. Semperviv. m ß. fl. prunell. p. iij. ſal. armoniac. ℈ ij. decoq. in aq. ℔ iv. ad caſum unius, & utere pro gargariſmo.

Vidi cuidam anginâ deploratâ laboranti, aquam è ſtercore vaccino deſtillatam, exhibitam ita profuiſſe, ut mox convaluerit. *Hieron. Reuſnerus obſ. 91.*

℞. Fl. chamæmel. m. iij. aceti & olei ana part. æqu. decoq. pro cataplaſmate quo calidè applicato extrinſecùs ad locum affectum, intra horæ ſpatium apoſtema diſruptum eſt, ac per os ſaniola & cruenta multa rejecit, & mox convaluit. *Martinus Rulandus cur. 56. cent. 4.*

Mulier quædam ſuperſtitioſè butyrum menſe Maio aſſervabat, & colligebat tribus diebus rogationum, viris è lacte vaccæ quæ marem pepeiſſet. mulieribus, quæ fœminam; urgente malo inungebat, collo, cervici, & partibus vicinis, carpo, plurimùm fricando atque hac ratione non paucos ſanitati reſtituit. *Jac. Hollerius, cap. 23. lib. 1. de morbis internis.*

Sartor quidam anginâ laborabat, quâ deglutitio impediebatur, ei ſecta fuerat vena, clyſteres injecti, & admotum veſicatorium.

. His non proficientibus, me vocant advertens cum vix tantillùm juſculi cochleari magno conatu deglutire, ac per conſequens medicamentum purgans haurire non poſſe, præſcribo aqu. benedict. ℥ ij. quibus purgatus eſt pluries per vomitum & ſeceſſum, eodemque die ab angina liberatus. *Lazarus Riverius obſerv. 24. cent. 2.*

Juvenis quidam foſſor anginâ laborabat ita vehementi, ut nec loqui, nec deglutire poſſet, reſpiratio tamen integra manebat, cùm ad eum vocatus ſum injectus fuerat clyſter, ſtatim verò ſanguinem mitti jubeo ad ℥x. poſtea admovetur veſicatorium poſteriori cervici, cucurbitulæ ſcapulis admoventur cum ſcarificatione, & 4. horis a venæ-ſectione exhibentur aq. bened. ℥ ij. quibus purgatus eſt per vomitum & per alvum; & inde loqui ac deglutire cœpit, ac paulò poſt integrè curatus. *Lazarus Riverius, obſ. 10. cent. 2. vide ejuſdem obſ. 60. cent. 4.*

Illuſtris mulier Gabriela Gouffier Domina à Saultono: cum angina autumnali omnium periculoſiſſima detineretur, venit in mentem me legiſſe apud Ætium lib. 15. cap. 6. agaricum occultos abſceſſus abſorbere, vel foràs materiam evocare; ſtatim agaricum in taleolas conciſum in decocto rad. althææ, ficuum cum momento zinziber. & quartâ parte vini albi maceravi, addidi ſyrupum de althæa, & potionem ægrotæ dedi, monuique ne illam deglutiret ſed aliquod tempus in imis faucibus contineret, ſi hac potione vitam ſibi redimere vellet, obſequitur ægrota; interim dum cum illa ſermonem confero, ecce magna puris albi copia, tam putridi & graveolentis ore rejicitur, ut filia quæ ad matrem cum pelvi adſtabat, excipiendi puris ergo, prægravi eius fœtore, conciderit animo, ad ægrotam poſtea rediens, eam & vocis vitio & reſpiratione difficili, & gravi deglutitione, & febre levatam repeti & ab omni vitæ periculo tutam, quâ nunc fruitur incolumis, *Jac. Dovynetus, apolog. lib. 3. c. 1.*

Hiſpanus quidam cum acutiſſima angina in horas ſtrangulari videretur, & omnia univerſalia & localia per venam ſectam, ſcarificatas in collo cucurbitulas, acres clyſteres, eſſent celebrata auxilia, & ipſe nigricante facie velut emortuus jaceret: peritiſſimi Medici jugulares ſecundas imperarunt, aſtuit Chirurgus ſecandi arte exercitiſſimus; illas ſanguine ad caput ruente, vaporeque multo impletas turgentes & conſpicuas ſececuit, irreparabili ſanguinis fluxu ſequuto, ægroque lapſo in omnimodam virium jacturam, ſpes ſalutis abeſt, quum de eo ob violentum ſanguinis fluxum, jam deſperarent omnes vocatus accurro, emplaſtrum Galenicum ex aloë, thure, pilis leporis exactiſſimè triturátis & mixtis cum candido ovi, ſuperimpono, quo ipſe ad arteriarum & jugularium hæmorrhagias fœliciter utitur; ſicque collo commodè ligato ægrum jamjam exhauſtum refocillo, qui poſt horas aliquot, reſpirare & loqui cœpit, & à morbo immunis revixit. Nec mireris ad tam periculoſum remedium nos confugiſſe, quando enim ſalutis unica eſt via, hæc, licet cum periculo tentanda eſt; cùm ſatiùs ſit ægrum periclitari quàm ſpe ademptà certò perire, ut monet Magiſter nam malo nodo malus cuneus quærendus eſt, raròque crudele malum niſi crudeli depelli poteſt auxilio. *Zac. Luſitanus obſ. 95. lib. 1. prax. admir.*

Anginâ caninâ cùm fœmina quædam nullo apparente tumore graviter corriperetur, magna cum violentia reſpirans, ita ut in horas ſtrangulari videretur, & neque cephalicæ, aut venarum ſub lingua ſectio, in occipite ſcarificatæ cucurbitæ, acria clyſteria illi opem ferre poſſent, tandem eodem die quo omnia ob procraſtinationis periculum acta ſunt, ſub mento ſcarificata cucurbita ſummo fuit auxilio, aſſumptis deinde ſyrupis excretaque per ſputum pituitâ craſsâ & multa altero die melius habuit *Zac. Luſitanus obſ. 94. lib. 1. prax. admirand.*

Juvenis quidam 20. annos natus, pituitoſus, poſt celeriorem deambulationem, avidè hauſit cereviſiam frigidam, unde intra horam deglutitio admodùm difficilis, faucium que dolor & tumor apparuere, vocatus venæ-ſectionem levem inſtitui juſſi, ſequentique gargariſmate curatus eſt.

℞. Aq. fl. ſambuc. ℥ iv. myrrh. pulv. ʒß. ſp. vin. rectificat. ʒ iij. ſp. ſalis armoniaci ℈ j. ſucc. tarax. expreſſ. ʒ ij. m pro gargariſm. Puella 20. circiter annorum, ſubitò in maximam reſpirandi difficultatem incidit, cum faucium tumore & dolore, ut ne guttulam quidem liquoris deglutire potuerit; vocatus ſtatim venæ-ſectio celebrata fuit ad ℥vj. moxque ſequens apozema pro gargariſmate præſcripſi, unde levamen quoddam obſervavit.

℞. Fl. roſ. rubr. ℥j. baccar. lauri excort. ſem. leviſtic. ana ʒiß. coq. in aq. communis ℔i. vaſe optimè clauſo; in colat. diſſolve mell. roſ. ℥j. aq. theriac. ſimpl. ʒv. ſp. ſalis armoniac. ℈j. m pro gargariſm. Sequenti die clyſterem purgantem injici curavi, unde optimè dejecit, eodemque die collo ſequens cataplaſma bis de die renovandum applicari juſſi.

℞. Nid. hirund. num. 1. fl. ſambuc. p. iij. cœparum ſub cineribus coctarum num. iv. coq. ex cereviſia tenui. Contuſis adde albi Græci ʒiij. ol. olivar.

q. ſ.

q. ſ. m. f. cataplaſma, quo quarto die abſceſſus fuit ruptus, ulteriuſque uſa fuit ſolummodo melle roſac. pro linctu. *Fredericus Deckers obſ. ad cap. 1. lib. 2. praxeos Barbetianæ.*

Anginâ laborabat Nicolaus Rota, nullus tamen rubor aut tumor, vel intùs in gula, vel extra videbatur; & ipſe nihilominùs vix ſpiritum trahens, quicquid præterea edendum ſumeret, per os ſtatim & nares rejiciebat: quare cum areſcente corpore, pallente jam facie, ac vertentibus oculis, ſpes omnis ſublata eſſet, & Medici, quibus cura demandata fuerat, ægrum ampliùs non adirent; me licet juniorem convocant, ægrum oſtendunt, & quæcunque acta fuerant exponunt; at ego cum & ægrum ipſum ad mortem tendere, & medicos quæcunque opportuna fuerant præſidia adhibuiſſe intelligerem, cœpi ipſe mecum cogitare, ſatiùs ne eſſet, ægrum ipſum Deo & Naturæ, ut cæteri Medici, incuratum dimittere, an aliquod licet inſolitum, utile tamen auxilium experiri; verùm adhortantibus his qui ægro aſſiſtebant, conſilium capio, & locum altioribus plagis ſub ipſis maxillis, ac etiam ſupra collum incido, ex quo cum ſanies multa prorumperet adeò morbus levatus eſt, ut faucibus ipſis ſpiritum ſimul & cibum capientibus, facilis dein ad bonam valetudinem ægro daretur regreſſio. *Antonius Benivenius cap. 38. lib. de abditis morborum & ſanationum cauſis.*

Dn. Joan. Merula Paſtor noſter fideliſſimus Dyſenteriâ per menſes duos graviſſimè laboravit. Ex qua cùm ferè curatus eſſet, interim dum ego Viviacum ad ægrum profectus fui novo & graviſſimo morbo corripitur. Puſtulæ enim quæ in fine morbi in labiis erumpere ſolent, in ipſo naturâ propter virium imbecillitatem, (quæ cum ratione morbi, tum etiam ætatis, ſexageſimum enim ſextum annum prætergreſſus eſt, aderat) tam procul expellere non poterat. Circumcirca uvulam ipſamque radicem linguæ erupetunt, idque non ſine dolore & inflammatione: Barbitonſorem atque ineptiſſimum hominem in conſilium adhibuit; is quotidie ter aut quater pulverem piperis & croci gulæ faucibuſque inſperſit ac ſufflavit. Dolor mox auctus eſt, aucta & eſt inflammatio & febris, per intervalla quoque lipothymiæ ſupervenerunt. Tum ut optimum illum virum à morbo penitùs liberaret, & ad patres ablegaret, medicamentum, quod ſimul per ſuperiora & inferiora operabatur (Antimonium fuiſſe arbitror) exhibuit. Ego advocatus, cum celeriter ad ipſum iviſſem, in mortis ferè agone eum reperi. Vix enim ſpirare potuit; inquietudines aderant maximæ, lingua quin etiam fauceſque adeò intumefactæ erant, ut vix ſpiritum ducere, aut juſculum aliquod non niſi ſummo cum dolore, & agitationibus involuntariis & convulſivis totius corporis, deglutire poſſet.

Curationem porrò quod attinet, illam ſic inſtitui. Os fauceſque continuò ut lacte recens emulcto ablueret, juſſi, per intervalla quoque decocto hordei, roſarum, ſcabioſæ, melle roſato mixto, os colluebat: ſingulis quinetiam horis parùm olei amygdalarum dulcium ex cochleari aſſumebat. Ter item quaterve interdiu, ac totidem noctu, collum, pectus, cervicem oleo liliorum alborum & amygdalarum dulcium, inunximus, & lanam ſuccidam calidè applicuimus. Enematibus item materiam, quæ propter doloris vehementiam affluebat, deorsùm revocavimus. Cùm ita per horas circiter triginta proceſſiſſem, vomica in faucibus rupta eſt, ita ut materiam purulentam per os exſpueret.

Hinc imminuto mox dolore, faciliùs ſpirare & juſcula ſorbere cœpit. Tum continuò ſuperiori decocto hordei os abluens & nonnunquam aliquid mellis roſacei ex cochleari lambendo aſſumens, nec non optimâ victûs ratione & medicamentis vires refocillans, paulatim ſingulari Dei beneficio, priſtinæ ſanitati præter ſpem atque exſpectationem omnium miraculosè reſtitutus fuerit; ita ut in præſens etiam ſeptuageſimum annum ætatis intraverit, nihilominùs tamen rectiſſimè valeat, & officio ſuo cum laude & hujus Eccleſiæ emolumento fungatur *Guilielm. Fabric. Hildan.*

Vir quidam apud noſtros mercaturam exercens annos præter propter 40. natus, & craſſiori collo præditus, ſubitò in anginam talem incidebat qua muſculi omnes & laryngis & pharyngis, iique tum externi, tum interni, ita tumebant, ut non tantùm reſpiratio atque deglutitio difficillimæ fierent, potuſque ipſe per nares inter bibendum regereretur, ſed etiam totum collum extus prætumidum atque prædurum videretur. Plurima in ipſo morbi initio celebrata ſunt remedia; venæſectiones ſcil. tum in brachiis, tum in pede, tum in jugularibus. Purgantia atque emetica medicamenta exhibita, eclegmata, gargariſmata, aliaque appropriata, clyſteriis ſingulis diebus injectis adjuncta fuere. Extus item applicata cataplaſmata è nido hyrundinum, naſturtio aquatico, oleo chamomillæ, meliloto &c. ceratum è ſpermate ceti, inunctiones variæ è balſamis tum naturalibus, tum artificialibus, ipſoque etiam oleo ſuccini; quæ omnia ad tempus aliquod ſatis proficua viſa ſunt, nam & febris imminuta eſt, & ipſa die morbi quinta facilior deglutitio atque reſpiratio, interim tamen in nocte ejuſdem diei ſubitò ſuffocatus obiit, unde ſatis apparet non multum fidendum induciis quas morbus tam atrox remediis quaſi coactus concedere videtur. In aliis tamen non ita infauſta fuit cura eadem methodo inſtituta.

ANGLICVS SVDOR

Vid.

SVDOR ANGLICVS.

Item *Febris Maligna.*

ANGOR.

Eſt potius ſymptoma morbi alicujus, quàm morbus ipſe, & conſiſtit in quadam quaſi cordis contrictione, quæ ſanè peſſimum eſt ſignum ſi in principio febrium acutarum advenerit.

ANHELOSI.

Sunt Aſthmatici de quibus vid. *Aſthma* aliæque reſpirationis læſæ ſpecies.

ANI VLCVS.

Vid.

VLCVS ANI.

ANI FISTULA.

Vid.

FISTULA ANI.

ANI CONDILOMATA.

Vid.

CONDILOMATA ANI.

ANI INTERTRIGO.

Vid.

INTERTRIGO ANI.

ANI PROCIDENTIA.

Vid.

PROCIDENTIA ANI.

ANOREXIA.

ANorexia ſeu Inappetentia, cùm ſit una è famis læſæ ſpeciebus pro ejus natura meliùs intelligenda, quid ſit fames priùs explicare non inutile fuerit.

Fames autem nihil aliud eſt quam cibi abſentis appetitus, ut eo ſcilicet reparentur damna ſanguini, & partibus ſolidis illata, ob eorum particulas, tum ſenſibiliter receptas, tum inſenſibiliter per cæca cutis ſpiracula in circumfuſum aërem difflatas.

Circa illius cauſas & irritamenta, cùm varient opiniones præcipuas recenſere non pigebit. Galenus eumque ſequuti multi cauſam famis unicè conſtituerunt in quadam ſuctus ſenſatione ventriculo inanito familiari, quam ſententiam illuſtraturus Anton. Menjotius ſic ſcribit. Partium omnium, primùmque externarum, quippe quæ ob aëris viciniam interioribus priùs inaneſcant, inconſpicua vacuatio appetitum naturalem provocat, qui inclinatio quædam, ac ὁρμὴ φυσικὴ inſita propenſio, potiùs quàm peculiaris ac diſtincta potentia: Solicitato appetitu naturali fit attractio ſucci alibilis è minimis finitimiſque venulis, quæ à majuſculis venis vicinis & continuis aliud nutrimentum rapiunt, hæcque rurſùs ex aliis majoribus & ſibi propinquis, donec per ſucceſſionem quandam velut in choro translatione feſtinanter facta, tractionis impetus perducatur ad meſaraicas venas. Hæ in inteſtinis totæ deſinunt ac obliterantur, nec proinde a ventriculo, ut communiter fertur, quaſi radices ſtirpium è terra, ſed ex inteſtinis pabulum, hirundinum more, quæritant, moxque inteſtina medio pyloro tanquam ore ventriculum lactant atque fellant. Verùm ut nervosè admodum adnotat Gliſſonius arteriæ hunc ſuctum non perpetrabunt, quandoquidem earum munus eſt tantùm ſanguinem ad partes affundere, quæ actio repugnat ſuctui. Non venæ, quarum officium eſt excipere & reducere ſanguinem ab arteriis effuſum, non ventriculum ſugere. Inſuper neque nervis hic ſuctus convenit: Hi enim motum ventriculo, ſenſumque quo ſuctum, ſi fortè adeſſet, percipiat, impertiuntur; at ſuctum ipſum moliri nequeunt. Reſtant ergo tantùm lacteæ, quæ huic muneri prætendant, ſed hæ raræ admodum, (*aut potius nullæ*) in ventriculo reperiuntur. Quibus addimus quòd etiamſi hæ in ventriculi fundum, implantarentur, non tamen propterea ſugerent, ſed tantum exciperent illud quod ventriculi actio tactis attenuaſſet elaboraſſet, ut per cruſtam ipſius villoſam, aliaque ſcrutinicula ad oſtia vaſorum lacteorum poſita tranſmitti poſſet. Neoterici plures ſpiritibus acidis ſuperius ventriculi orificium vellicantibus, hoc munus demandantes, eos in liene exquirunt, indeque per vas breve, ſive ſub forma vaporis, ut placet Helmontio, ſive ſub forma liquoris, quod pluribus magis arridet, in ventriculum devehunt. Verùm etiamſi humorem acidum è ſanguinis miſcella in liene non tantùm ſeparari, ſed etiam exaltari, concedamus, non tamen propterea concludendum credimus ſuccum illum, in ventriculum quomodocunque per vas breve deduci poſſe; nam & ligaturæ, & valvularum ſitus, jamque conſtans apud omnes ſanguinis circuitus opinio, ſatis ſuperque evincunt nihil ſanguinis aut ſucci acidi per vas memoratum è liene in ventriculum, ſed potiùs è ventriculi parietibus in venam ſplenicam, quò per partem ad hepar devehatur, procedere. Nobiliſſimus Des Cartes, ejuſque autoritati aſſurgentes quidam viri Docti, acido famis cauſam cum prioribus quidem tribuunt, ſed illi in ſtomachum devehendo arteriæ cœliacæ ramos nuncupant; quod ulterius explicat Ludovicus de la Forge dum addit, non quidem omnes ſanguinis particulas per has arterias appellentes, iſti officio deſtinari, ſed quaſdam tantum maximè fermentaceas quæ aporis aptis exceptæ in viſceris cavum intromittantur. Verùm quamdoquidem gratis hæc omnia à Viris Clariſſimis afferuntur, illis aut ſtudioſiùs expendendis, aut diligentiùs impugnandis non immoramur. Alii tandem quibus calculum noſtrum facile adjicimus volunt chyli ſedimentum ſeu portionem ponderoſiorem atque craſſioribus particulis ſalinis prægnantem in fundi ventriculi rugis profundioribus reſtitare, ibique ſalivæ indeſinenter deglutitæ & ſucco per vaſa excretoria minima, è glandulis itidem ventriculi minoribus producta, advecto, intimè miſceri. Addunt præterea particulas hatce varias invicem mixtas proprio ventriculi calore, alioque à partibus adjacentibus mutuato, ita exagitari, ut earum portio aquea exhalet, ſulphurea volatiliſetur, atque ſalina, quæ abundantior, exaltetur, ſicque ſpiculis ſuis ſulphure volatiliſato temperatis, tunicæ ventriculi nerveæ vellicationem ſpecificam inferat, quæ cerebro communicata ex legibus unionis animæ cum corpore famis ſenſum exciter.

His ita poſitis quis non videt famem aboleri ſenſum debere & propterea Anorexiam induci, ſi; vel à vita, nimis otioſa vel alimentum per multum tempus ingeſtum ſit nimis aqueum, imò ſi ſit nimis craſſum & terreſtre, quorum illud diluendis ſalibus in ventriculum allatis, hic verò iiſdem obtundendis & ſtupefaciendis, potiùs quam exaltandis aptum eſt; vel ſi ſaliva iners atque viſcidior è faucium & palati glandulis ad inferiora continuò depluens lentore ſuo fermenti vires quaſi peſſunderet; vel ſi orificia vaſorum è glandulis tunicæ ventriculi productorum muco obſtruantur, ſicque humori illac in cavum viſceris derivando obicem ponant; Vel ſi laxiores eædem glandulæ, laxiorque aut aquoſior ipſa ſanguinis miſcella ſerum copioſius ſufficiat; Vel ſi rugæ ven-

ventriculi ita obliterentur ut particulis ſalinis ponderoſioribus deſcriptis ad tempus ſui exaltationi neceſſarium continendis non ſufficiant, eaſq; priùs quam par eſt elabi ſinant; Vel ſi calor partis viſcerumque adjacentium, (cui non parum inſervit fibrarum ventriculi vigor, quò circum alimentum validius coarctatus, illud proximiùs complectitur) aut langueſcat, in gradu qui veræ digeſtioni aptus est non reperiatur aliiſque rationibus, nihil aut parum deperdatur ſuccorum in corpore circulantiū, Vel ventriculus ſtupore aut narcoſi afficiatur, proptereaq; vellicationes minùs percipiat; Vel tumor aliquis aut aliud corpus extraneū aut fœdus humor abſumere tum in ipſa parte, tum in vicinis conſtituto, exudans aut vapor ab iiſdem corruptis continuò exhalans viſcus in munere ſuo perficiendo interturbat. Sic ab orificio ventriculi aut alia ejuſdem ſubſtantiæ parte ulcerata; a compreſſo per magnum & ponderoſum hepar ſtomacho; à copioſa adipe, aut potius ſebo circa fundum integræ ſuperficiei ventriculi adnato; à corruptione, imò tandem ſyderatione, tum ventriculi fundi, tum ipſius pylori; a lapillis pluribus in ventriculi fundo ſtrenatis; ab admodum dilatato ventriculo, fibriſque ejuſdem prorſus relaxatis; ab induratis iiſdem fibris motibuſque ad cibi exceptionem, compreſſionem, & excluſionem neceſſariis prorſus ineptis; à vomica, aut tumoribus cavæ hepatis parti connatis; à pancreate magno & ſcirrhoſo; à putrefacto omento; à dextro rene conſumpto & ſiniſtro pure infecto; ab utero corrupto, & quaſi gangræna affecto; à pyloro indurato, aliiſque ſimilibus cauſis anorexias factas probavit cadaverum anatomica inſpectio.

Quandoquidem quod plantæ in ſui vegetationem & conſervationem per radices exugunt, animalia per comeſtionem faciunt; ſatis apparet famis abſentiam magno fore detrimento, præcipuè ſi illi omnis propè vorandi impotentia adjuncta ſit, ſic enim corpus neceſſariò non tantum marceſcit, ſed etiam ſanguis fit evanidus & inſtar vappæ, languent omnes ſucci, & ipſa viſcera, ſicque anorexia & cachexias, & icteri & hydropes, aliorumque multorum morborum, eſt parata. Itaque inappetentia immoderato appetitu deterior cenſeri debet, quia ab hoc non tot damna enaſcuntur faciliuſque etiam eſt naturam incitatam inhibere, quàm deficientem incitare. Interim tamen cibi faſtidium ſimplex atque *ἀπύρετον* paſſio eſt plerumque chronica, nec abſolutè formidanda. Imò nec in principio, augmento, & vigore morbi acuti terrifica eſt anorexia, quòd eo tempore opus ſit tenuiore victu, ac extincta febre ſymptoma diſpareat. At ruente morbo cenſetur magis infauſta, ut habet Menjotius, & ut cauſa, & ut ſignum; Ut cauſa quòd obſit refectioni ac recreationi membrorum defectorum: Ut ſignum quòd recidivam indeterminetur propter reliquias morboſi apparatus. Secus dejecta ſub finem morborum appetentia, ob facultates corporis laceras, attritas iisque muniis ſegniter fungentes, ægritudinis recurſum per ſe non præſagit, nec ut ſic affecto ſuccurras continuò ad purgationem deveniendum, quin potius in corroborantium uſu expectandum donec vires ventriculo æque ac aliis partibus reddantur. Hiſce omnibus addamus ex Hippocrate. In morbo diuturno cibi faſtidium & ſinceræ dejectiones malum. Aphor. 6. ſect. 7. In longis inteſtinorum difficultatibus, cibi faſtidium malum, & cum febre pejus Aphor. 3. ſect. 6. Ut plurimum omnes male habentes, circa initia quidem cibum bene ſumentes, neque quicquam proficientes, tandem cibum rurſus averſantur: qui verò circa initia cibum vehementer faſtidiunt, poſtea autem bene appetunt, ii meliùs evadunt. Aph. 32. ſect. 2. De prognoſi ejus anorexiæ, quæ ab aliqua è cauſis, quæ in variis cadaverum ſectionibus allatis, apparuere, nihil adjicimus quia Lector ſatis ſuperque videt quid de illis judicare debeat.

Curatio varianda eſt pro ratione cauſarum quæ anorexiam faciunt; in genere tamen probantur vomitoria blandiora ex antimonio modo parata, item purgantia mitiora & præprimis aloetica indeque parata varia elixyria, (tum acida, tum volatilia) ut & pilulæ. Conducunt etiam plantæ amaræ & aromaticæ e quibus decocta, tincturæ, eſſentiæ, & vina medicata, confici poſſunt. Quietam maximè commendant ſpiritum veneris, omneſque etiam acidos ſpiritus, qui revera non tantum pituitæ ventriculi parietibus agglutinatæ, incidendæ valent, ſed etiam fermento ſuſcitando, ventriculoque excitando; illi tamen omnes commodiùs & tutius adhibebuntur ſi priùs edulcorati fuerint.

Ex tartaro etiam plura conveniunt, maximè verò tum tinctura, tum liquor è tartaro ejuſdem ſoliata paratus. Inter fructus non immeritò laudantur cydonia, quorum etiam ſuccus amaris admiſtus, magnæ eſt efficaciæ. De applicationibus externis, emplaſtris ſcil. variis, balſamis, litibus, foribus, hic verba non facimus, ida enim omnia ſatis cuique ſunt nota, aut ex iis quæ mox afferenda è variis autoribus reſtant, innoteſcent.

Curationes.

In faſtidio & inappetentia valet ſpiritus vitrioli philoſophicus, cujus affectus ſatis laudari nequeunt. Exhibendus is eſt in vehiculis convenientibus (in aqua menthæ acetoſæ in vino, brodio) Faſtidium id ſit ex ſucco vitriolato vitiato in ventriculi fundo, & conſopito, qui iterùm excitatur acidis. Elixir vitrioli Mynſichti, ſi morbus ex defectu fermenti, inſigne eſt ſtomachicum.

Externè cibi faſtidium aufert Epithema ex vino malvatico & aceto ana, cum cruſta panis pulvere caryophyllorum (ſi imbecillitas ventriculi quoque acceſſerit) aſperſa & aliquoties calidè ſupra ventriculum poſita. Idem efficit unguentum ex butyro capræ & oleo caryophyllorum ſtillatitio miſtum inungendo ventriculum (præſertim in chronicis.) *Joann. Hartmann. Prax. chimiatric.*

In Anorexia *à debilitate caloris* non datur melius remedium, quàm ambra in ſubſtantia, vel ſacchato mixta, ut & pulvis analepticus Mindereri. ♃. Pulv. ſtomach. ℥ij. pulv. epatſubr. ℥j. miſce. Doſ. 2. cuſpid. cultr. ♃. Eſſent. menth. ℥ij. ſp. vitriol. rectif. ℥j. miſce. ♃. Elix. ſtomach. ℥ß. ♃. Spec. ad morſul. imper. ℥j. pulv. ſtomach. Q. ℥ iij. cum ſ. q. ſacchar. in aq. menthæ ſolut. F. morſuli. ♃. Sp. maſtich. ℥ ij. ſp. vitriol. philoſophici ℥ j. miſce.

Myva cydoniorum ad abjectam appetentiam mirabilis eſt, teſte *Zacuto l. 2. hiſtor. 66.*

Aqua cinnamomi cydoniata in frigidis ſtomachi affectibus valet. Optimè myva cydoniorum

poteſt cum hâc vel aq. menthæ miſceri eſſent. menth, ſal peregrinant. Ambra datur à gr. 4. ad 5. cum ſaccharo, vel quod melius cum fæcula aronis. Ex pulv. analeptico Myndereri, fæcula aronis & ebor. ſine igne poſſunt fieri rotulæ, *Joann. Michaelis in Praxi clinica generali.*

Cum materia catarrhi in ventriculum delabitur, ſæpè imppetentiam, Nauſeam & Vomitum conciliat; contra hæc mala ita agendum.

℞. Aloës lotæ & ſucco roſar. aliquoties imbutæ, ʒ j. rhei elect. cum aq. cinnamom. aſperſi ℈ iv. extract. rhab. ℈ß. agar. trochiſc. ℈ ij. pulv. maſtich. ℈ß. diſſolvatur agaricus oxymelite, & omnia cum ſyr. conſervationis zinziber. miſc. ac fiat maſſa pilul. aloëm in exigua quantitate ſumpſi, quod hæmorrhoides fluerent. cœterùm ℈ iv. alvum quater placidiſſimè ſubduxerunt. Ventriculum de quo querebatur, tali unguento inunxi, & ſubitò meliùs habuit.

℞. Ol. noſtr. ſtomach. ℥ j. nuc. moſch. ʒ j. maſtich. pulv. ℈ j. miſce deſcriptio olei noſtri ſtomachalis hæc eſt.

℞. Ol. abſynth. ℔ß. ſummit. abſynth. m. j. caryoph. ſantal. citrin. ana ʒ ij. roſ. rubr. ʒ j. macis ʒß. maſtich. ʒ ij ß. vini odorat. ℔ß. coq. ad vini conſump ionem, & æſtatis tempore collocetur in ſole, hyeme in loco calido. Cum vomitiones moleſtæ eſſent, ordinavi ſequens ſcutum ſtomachale.

℞. Ladani puri ʒ iij. maſtich. ʒ ij. lign. aloës ſantal. citrin. galang. caryophyll. nuc. moſchat. ana gr. vij. ol. ſtomach. & ceræ q. ſ. aſpergatur ſpeciebus arom. roſat. & obducatur ſyndone. *Jo. Crato conſil. 13. lib. 5.*

Curatio hujus affectûs, ſi ab aliarum partium vitio dependeat, ab earum curatione deſumenda eſt. Si verò ex proprio ventriculi vitio contingat, ad calidam vel frigidam illius intemperiem cum materia conjunctam reducenda eſt.

Calida intemperies curanda eſt primùm humoris bilioſi expurgatione blandè & frequenter repetitâ eaque componi poterit ex rhab. myrobal. tamarind. ſyr. roſac. vel de cichor. compoſ. cum rheo: aut ſi æger ſit ad vomitum proclivis, blandis vomitoriis provocandus erit. Idem humor alterabitur julepis aut juſculis refrigerantibus, in quibus non omittendus eſt ſpiritus vitrioli, aut ſulphuris, quandoquidem acida omnia, præterquàm quod bilem valdè contemperant, appetitum etiam maximè excitare valent. Unde fit ut acetaria æſtatis tempore ad excitandam appetentiam frequenter uſurpentur, vel ſimul & ſemel humor ille bilioſus alterari & expurgari poterit apozemate convenienti, cui ratione ventriculi addi poterunt abſynth pont. m ß. myrobal. citrin. ℥ß. poſt purgationem ad ventriculum roborandum convenient myva cydoneorum aut cydoniatum ipſum vel ſyr. cydon. cum ſyrup. de abſynth. mixtus, tabellæ diamargar. frigid. vel triaſantal. vel etiam diarrhod. abbat. ſi obſtructionis ſuſpicio fuerit, vel opiata ſequens.

℞. Conditur. lactuc. & cucurbit. ana ℥j. conſerv. acetoſ. roſ. fl. cichor. & bugloſſ. ana ℥ß. ſantal. rubr. corall. præp. margar. præp. ana ʒß. trochiſc. de ſpodio & ſem. acetoſ. ana ℈ j. cum ſyr. de limonib. f. opiata, cujus capiat ad magnitudinem caſtaneæ manè & ſerò, ſuperbibendo parum vini dilutiſſimi.

Exteriùs verò ſequenti unguento regio ventriculi inungatur.

℞. Ol. roſar. myrtini, & cydonior. aceto roſac. lotor. ana ℥ ij. ſantal. omnium, corall. rubr. coriandr. præp. roſ. rubr. ana ʒ j. gran. Kermes & ſpodii ana ʒß. ceræ alb. q. ſ. F. linimentum, quo ſubtepido inungatur dicta regio bis aut ter in die, addendo acet. roſac. parum unctionis tempore, vel eidem parti admoveatur placenta roſac. aceto irrorata, aut in eodem parum macerata, quæ removenda erit priuſquam incaleſcat. Denique in perſeverante affectu plurimùm proderit balneum, vel ſemicupium refrigerans & humectans bis aut ter repetitum.

Si à frigida intemperie producatur inappetentia, Curatio inſtituenda eſt per evacuationem humoris morbifici, & ventriculi corroborationem. Vacuatio poteſt fieri per vomitum, ſi æger ſit nauſeabundus, & facilè vomat, aliàs per ſeceſſum, idque pilulis præcipuè, quæ hîc magis conveniunt, quia diutiùs in ventriculo morantur, ut docet *Galenus lib. 4. de ſanitate tuenda cap. 7.* qui etiam valdè commendat pilulas de hiera, quæ exhiberi poſſunt ad ℈ ij. vel ʒ j. manè duabus horis ante paſtum; vel in hunc modum componi poſſunt.

℞. Aloës elect. ſucco abſynth. diligenter nutritæ ℥ j. agaric. troch. ʒ ij. rhei pulv. & vino albo irrorati ʒ j. nuc. moſch. ſpic. nard. ana ʒß. ſal. tartar. maſtich. & cinnam. ana ℈ j. cum ſyrup. de abſynth. F. maſſa pilul. ex cujus ʒ j. formentur pilulæ vj. deauratæ: capiat ſummo manè, ſi velis integrè purgare: vel ſumat ʒß. horis duabus ante prandium, bis aut ter in ſeptimana. Poſſunt acui diagrydio ſi validiùs purgare volumus. Validiores pilulæ non conveniunt, quia humores ab aliis partibus ad ventriculum alliciunt.

Si pilulæ devorari non poſſunt, fiat infuſio fol. ſenæ, myrobal. rhei & agar. in vino abſynthite vel decocto ſtomachico.

Terebinthinæ uſus opportuniſſimus eſt, quia viſcera omnia commodè repurgat, maximè ſi ex ea & rhab. pilulas confecerit.

Poſt purgationem ſufficientem, ad roborantia veniendum eſt, tam interna quàm externa, quæ in ſequentem modum præſcribi poterunt.

℞. Syr. de abſynth. ℥ j. capiat manè jejuno ſtomacho per plures dies, vel illius loco vinum abſynthites ſubſtitui poterit.

℞. Conſerv. anthos, menth. cort. citr. condit. nuc. moſch. condit. ana ℥ß. myrobal. condit. numero j. confect. alkerm. ʒ iij. tunicar. interior. ventric. gallinæ præp. ʒ ij. pulv. aromat. roſat. & cinnam. ana ʒ j. cum ſyrup. de mentha F. opiata, vel cum ſaccharo roſac. F. conditum. Utatur manè, ſuperbibendo parùm vini generoſi. Dictis remediis utiliter additur ſal abſynth. vel oleum menthæ arte chymicâ extractum: vel ſal abſynth. & cortic. arantior. vel alterutrum ad ʒß. in vino vel juſculo diſſolutum exhibeatur. Sequens etiam ſyrupus efficaciſſimus eſt.

℞. Syrup. cydonior. & condit. cort. citri ana ℥ ij. aq. cinnam. ℥ j. ol. ſulphur. gutt. xii. M. capiat cochl. j. per intervalla. Aqua clareta frequentiſſimo in uſu apud multos habetur, cujus compoſitio talis eſt.

℞. Cinnam. craſſiuſculè triti ℥ j. maceretur in ℔ j. aquæ vitæ per ſe in vaſe vitreo: in alio vaſe vitreo per ſe & ſeorſim macerentur ſacchar. albiſſ. ℥ vi. aq. roſ. ℔ ß. ſtent hæc omnia ſeorſim

in

in infuſione per duos aut tres dies, agitando quolibet die pluries hæc duo vaſa: tandem ſimul miſceantur materiæ in ipſis contentæ & per manicam tranſmittantur, colatura ſervetur in vaſe vitreo benè obturato: ſumat cochl. 1. aut 2. jejuno ſtomacho.

Apud *Pariſienſes* maximo in pretio habetur ſyr. de abſynthio Penæ, in maxima frigiditate ventriculi aq. cinnamom. ſola præſtantiſſima eſt. Non minoris efficaciæ eſt ſyr. cinnamom. cum aq. vitæ confectus prout deſcribitur à *Quercetano* in Pharmacopœa.

Ad idem præſtat ſpiritus maſtiches, ita compoſitus.

℞. Maſtich. ℥ iij. galang. ℥ j. ſpirit. vini ℔ ß. digerantur ac deſtillentur.

Utile eſt etiam elixyr proprietatis à *Crollio* deſcriptum, cujus gutt. xii. aut xv. cum vino exhibitæ mirè ſtomachum roborant.

In affectu inveterato plurimùm conducit decoctum ligni guajaci aut ſaſſafras, in plures dies ſumptum, cum levi ſudore, aut ſine eo in debilioribus. Aquæ etiam thermales ſulphureæ & nitroſæ, quales noſtræ Bellilucanæ, magnâ copiâ per plures dies ſumptæ, craſſos & mucilaginoſos humores, omnemque ventriculi & inteſtinorum illuviem potenter abſtergunt & evacuant.

Balſamum *Peruvianum* ad roborandum ventriculum præſtans & efficax eſt remedium, ſi ejus guttæ aliquot cum vino Hippocratico, vel alio horâ unâ ante cibum exhibeantur.

Exteriùs verò admoveantur fomenta, linimenta, & emplaſtra in ſequentem modum.

℞. Rad. cyper. galang. ireos, flor. cort. citri ſicc. ana ℥ ij. fol. menth. hyſſop. ſalv. roriſmar. & majoran. ana m. j. ſem. aniſ. bacc. lauri, nuc. moſch. caryophyll. cinnam. ana ʒiij. fl. ſthœcad. ſchænanth. roſmar. ana p. j. incidenda incidantur, & contundenda contundantur, ut artis eſt, includantur duobus ſacculis interpunctis, qui macerentur in vino generoſo, & applicentur regioni ſtomachi calidè viciſſim.

℞. Ol. abſynth. menth. nardini, ana ℥ß. ol. nuc. moſch. ʒ ij. lign. aloës, macis, cinnam. ana ℈ j. ceræ parum F. linimentum: quod præſtantius evadet, ſi addideris olei caryophyll. gut. vj. moſc. & ambr. griſeæ an. gr. vij.

Fiat etiam linimentum ex ol. nuc. moſc. & balſamo *Peruviano*; vel ex oleo abſynth. maſtic. & balſamo *Peruviano*.

℞. Maſt. emplaſt. de maſtic aromat. roſat. an. ʒj. ol. nuc. moſch. q. ſ. F. empl. ſcutiforme, applicandum regioni ſtomachi.

Crato ſequens emplaſtr. miris laudibus effert.

℞. Ladani ʒij. ceræ ℥ iv. ol. nuc. moſch. ʒ iij. F. emplaſtri maſſa ad uſum.

Admonet *Galenus* hujuſmodi emplaſtra diutiùs non eſſe in parte detinenda, quia tandem calorem diſſolvunt. *Lazarus Riverius lib.* 9. *prax. Med. cap.* 1.

Conſultationes.

Affectus, de quibus potiſſimùm conqueritur Per illuſtris Matrona, annor. 52. ſunt inſignis inappetentia, difficiliſque liquidorum degluti io; quibus accedunt rugitus, ructus, tenſiones hypochondrii dextri, non ſine aliquo dolore, vomituſque copioſiſſimæ pituitæ acidæ, cùm ſponte, tum arte excitatus; de quibus querelæ primò fuerunt autumno præterito, licet antehac 20. & pluribus ab hinc annis conqueſta fuerit de continua inappetentia, oris amaritudine, tarda coctione, diarrhœa, jecoris obſtructione, & magna flatuum copia.

Ex quibus unicuique compertiſſimum fit, ventriculum eſſe partem eſſentialiter, & graviter affectam, atque affectionem ipſius eſſe intemperiem frigidam & humidam, eamque non immaterialem, ſed junctam cum magno pituitæ acidæ, craſſæ & viſcidæ proventu, cùm in ventriculo genitæ propter intemperiem prædictam, & errores prætentos in aſſumptorum qualitate, tum & aliunde ſuſceptæ per conſenſum cum aliis partibus malè affectis materias vitioſas ad ipſum tranſmittentibus. Partes autem mandantes ſunt duæ potiſſimùm, caput nempè humidius, & fortè æquo calidius, & jecur præcalidum cùm à naturæ primordiis, tum à prohibita ventilatione caloris ipſius, ob graves & obvias ipſius obſtructiones, unde fons omnium malorum. Inappetentiæ verò cauſa eſt prohibita corrugatio oris ventriculi, quod fit à pituita cùm à capite jugiter delabente, tum in ipſo genita; quam ob cauſam neque ſitit, & liquida deglutire non poteſt ob flatuum copiam; à quibus fit etiam rugitus, & ructus ferè continui: ſicuti ipſius pituitæ vomitus, & obſtructiones ortum debent, ad tactum dolorificæ in hypochondrio dextro.

Eſt utique præſens affectus curatu difficilis ob morbi durationem, magnitudinem, & complicatos contrarios affectus præter naturam; cùm præſertim in hac ætate declivi tantùm non langueat calidum innatum in ventriculo, fonte & origine ferè omnium malorum. Non propterea de ſalute Nobilis Matronæ deponenda ſpes: quinimò alacriter congruis præſidiis tentanda erit.

Quare præmiſsâ primarum viarum expurgatione, detergenda, & evacuanda eſt materia in ventriculo contenta, diſcutiendi flatus, obſtructiones attenuantibus, incidentibus, detergentibus, & evacuantibus ſunt reſerandæ, atque contemperandæ ſunt intemperies viſcerum malè affectorum; ventriculi quidem calefacientibus & exſiccantibus, jecoris, refrigerantibus, & capitis, exſiccantibus; virium interim ratione habita congrua victûs ratione. Quæ præſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Sanguis propterea educendus venit ex ſalvatella, ac deinde ex venis ſedalibus, ad divertendam fluxionem, & jecoris fervorem contemperandum. Fonticulus ſiniſtro brachio inurendus, pro derivatione materiæ à capite ad ventriculum fluentis.

Inter Pharmaceutica, præſcribatur lenientis loco *hiera picra* Gal. *cum elect. lenitivo.* Præparentur humores ſyr. ſine diluto putà *oxymel. ſimplici melle roſ. ſimpl. ſyr. de betonic. & de corticibus citri, cum emulſ. ſem. citri*; quo tempore vomitus à cibo cienaus. A quibus exhibeatur triduum aqua Tettutiana, ad ℔. tres, cum quatuor unciis mell. roſ. ſol. in primo cyatho. Deinde præſcribantur ſyr. aperientes. In quam rem uti erunt *oxymel compoſitum. ſyr. de cichor. cum rhab. & byzantinus cum aceto*, addita decoct. *agrimoniæ, ceterach centaur. beton. ſcordii, & cichorii*, alterniſque diebus exhibeantur unc. iij. decoct. epithymi

Meſ.

Meſ. Loco prædicti decocti, atque repetitâ corporis purgatione cum infuſione *agarici*, *& rhabar.* in decoct. *myrobalanorum chebulorum*, *& emblicorum*, addito *ſyr. roſ. ſol. & de polypod. compoſito.* A quorum uſu aſſumat ſingulis matutinis horis *drach. j. rhab.* in tenues taleolas inciſi, cum *paſſulis*, 15. dies, circiter. Hujus enim ope roborabitur ventriculus, flatus diſcutientur, obſtruct omnes aperientur, additis externis inunctionibus ventriculo, pulveribus exſiccantibus capiti, & epithematibus *ex ſucco cichorii*, *& agrimonia* jecori, ſuperinducto cerato oxycroceo.

Sic enim prædictis affectibus proſpectum ibimus, rectâ victûs ratione inſtitutâ, & alvo lubrica ſervata *pil. de tribus cum rhab. ad drach. j.* tertio quoque die ſub veſperam hora ante cœnam aſſumptis, non neglecto modico corporis exercitio. *Benedict. Silvatic. conſil. & reſponſ. Medic. centur.* 3.

Illuſtriſſ. quadragenarius, temperamenti totius & jecoris calidi & ſicci, mediocris habitûs exercitiis & venationibus antehac aſſuetus, modo tamen multis abhinc menſibus, ob crus ex caſu affectum, domi continuò morari coactus, cibiſque & potibus immoderatè indulgens, tribus ab hinc menſibus de inappetentia conqueri cœpit, quæ adeò tandem invaluit, ut cibos non ſolùm averſetur, ſed omninò ab iis abſtinere cogatur. Sitis tamen illum maximè infeſtat, cum oris amaritudine, licet ſputa, imò & vomitus etiam quandoque viſcida materiæ & amaræ obſerventur, quamobrem infelix Pat. de agendis ad appetentiam recuperandam nos conſulit.

Quoniam itaque ad vitam continuâ inſtauratione indigemus prout continuò reſolvimur, & hæc forſan à nobis neglecta fuiſſet, niſi aliquod ad illam irritamentum natura molita eſſet, ideò nobis appetentiam indidit, primò naturalem, ultimò animalem, quæ quoniam in ventriculo magis viget, quàm in aliis partibus, ideò propriam eſſe ventriculi actionem, & potiſſimùm ejus orificii ſtatuimus, prout in fundo ejuſdem concoctio perficitur, u de jure Gal. ventriculum *ciborum divinum promptuarium* appellabat. Quare ſi appetentia propria eſt ventriculi actio, inappetentia ejuſdem actio imminutè læſa omninò cenſenda, quam Anorexiam Gal. nominavit. Hoc autem affectu detentum eſſe Nob. hunc virum manifeſtum eſt, adeo hucuſque adaucto, ut inappetentia ad ciborum abſtinentiam devenerit, & Anorexia ad Apoſitiam tranſitum fecerit.

Affectûs autem hujus immediata cauſa eſt defectus ſuctionis in ore ventriculi, quæ caſu noſtro non ſolùm deficit, quia non fiat, ſed quia etiam, ſi aliquando fit, non percipitur. Primò autem non fieri credendum, quoniam ſuctionem præcedere debet venarum exinanitarum naturalis appetentia, atque hanc totius exinanitio, quàm non adeò facilè fieri poſſe in Nob. Pat. ob intermiſſa exercitia arbitramur, à quibus caloris ope toto corpore rarefacto, non ſolùm per diaphoreſim univerſalem, excrementorum, verùm & proborum ſuccorum copia reſolvebatur, quod hæc quiete & otio fieri minimè poteſt. Sed prætereà ſuctio hæc licet aliquando fiat rarò tamen aut nunquam percipitur, quoniam ſuctionem ſequitur illius ſenſus, atque hunc appetitus animalis, ex Ariſt. enim appetitus procreatur ex fuga vacui, quod ſequitur inedia, dum venæ majores à proximis non ſolùm, verùm & à diſtentioribus, in ſubſidium cordis ſanguinem attrahunt, unde & ventriculus ipſe exinanitur ſicque excitatur ſuctio, quæ à facultate Animali influente perſentitur, à qua offertur primo ſenſatio inde Phantaſiæ, ut tandem ab intellectu Agente illuſtrata, à Paſſibili intelligatur, & facultatibus miniſtris imperetur, ut indigentiæ proſpiciatur. Cùm verò os ventriculi cruditatibus, ex libera vivendi ratione congeſtio, infarctum fuerit, ſuctio non percipitur, quia adſtrictio & corrugatio perfici nequit, præterquam quod mucoſitatibus, bilioſi quoque humores adjunguntur, quæ utpote calidi corrugationem eandem prohibent, quæ vel à frigido ſucco fit, vel à frigiditate non ſine ope inanitionis inductæ. Hinc Cleonactides febricitans, quia non abhorruit à cibo, bilioſum ſuccum & calidum non habuiſſe in ventriculo creditum fuit, à quo faſtidioſi, id eſt, appetitu carentes fiunt. Quamobrem in caſu noſtro deficit appetitus, tum quia non præcedit totius exinanitio, quæ omnium prima ad appetitum excitandum concurrere debet, unde ſuctio fieri non poteſt, tum quia, ſi interdum fit, ejus abeſt ſenſus in ore ventriculi, adeò ut ob primam cauſam naturalis appetitus oritur, ob ſecundam Animalis, qui propriè fames dicitur.

Affectus equidem ſemper magni faciendus, intenſa enim vel reſoluta ciborum appetentia futuram prænuntiat ægritudinem adeò ut ſani à cibo diu abſtinentes in convulſiones incurrant. Apoſitia quippe invadens hominem tandem interficit, cujus vita ſine cibo in ſeptimum diem protrahi poſſe credidit Hipp. dum dixit, quod, *vita hominis ſeptem dierum eſt* & uſque ad undecimam Plinius. Quæ tamen utraque aſſertio perpetuæ veritatis non eſt, ſed variat pro varietate ætatis & temperamenti, ſiquidem, *qui creſcunt plurimùm habent calidi innati*, *& ideò plurimo indigent alimento: ſenes verò facillimè jejunium ferunt* ex Hipp. Ita humidum temperamentum diutiùs famem tolerat, ut videre eſt in Animalibus degentibus in latebris, ſiccum verò inediam diu non fert, ut in picrocholis quotidiè experientia demonſtrat.

Quamprimùm itaque Patienti Nob. appetentia reſtituenda antequam vires deficiant, ac proinde difficilior reddatur curatio. Quod præſtabitur congeſtos humores, tum in venis, tum in ſpatiis evacuando, ut non ſolùm totius exinanitio, indeque ſectio obtineatur, verùm etiam ſectionis ſenſus. Secundò ventriculum roborando. Et tandem aliqua à proprietate juvantia in uſum ducendo.

Atque à fonte Chirurgico repetita depromenda ſanguinis miſſio, licet Avic. moneat, quod nauſeantem phlebotomare non oporteat, etenim ſectio venæ, noſtro caſu, inappetentiæ cauſam auferre poteſt, unde eſt concedenda, licet parca. Conveniunt etiam totius corporis frictiones. Balneum quoque Aquæ calidæ cutem rarefacere, humores inſenſibiliter reſolvere & diſcutere, ac exinanitionem adjuvare poterit. Et licet Hipp. cibos faſtidientes non eſſe lavandos pronuntiaverit, intelligendus tamen de iis, in quibus adeſt ſuccorum defectus, ob metum ſyncopes.

A Pharmaceutico fonte primò evacuantia deſumenda & vomitoria, ex Hipp. dicente, quod *ſi quis febrem non habens abſtineat à cibo*, *& cordis morſum*, *& vertiginem patitur*, *& oris amaritudinem ſentit purgatione indigere per ſuperiora ſignificat.*

Quod

Quod aliàs repetit dicens. *Si ſine febre os amarum, & cibum averſatur, pharmacum dandum: hæc enim à bile patitur.* Cui ſubſcripſit quoque Paulus. Præſcribatur itaque vomitorium, ſed blandum, ne nova attrahatur à jecore materia ad ventriculum ipſum.

℞. Juris carnium rad. raph. alterati ℥x. julap. acet. ℥ iij. m. pro vomitorio. In ſe clyſter. quoque infundatur, qui poſſit tum evacuare, tum à ventriculo revellere. ℞. Decoct. mal. viol. mercur. hord. ℔ j. ſyr. roſ. ſolut. ol. amyg. ana ℥iij. ſalis parùm, vitellum ovi. m. pro clyſt. Tertio loco præbeatur leniens, ita parandum. ℞. Elect. lenit. flor. caſſ. ana ʒ iij. crem. tart. ʒ iij. m. f. b. Sequentibus verò quinque diebus præparans hujuſmodi. ℞. Julap. acet. ℥ iij. Pollin. crem. tart. ʒ iij. m. pro ſyr. & ſi: pro aliis. Poſtmo ùm evacuans hoc pacto ℞. Elect. lenit. ʒvj. cremor. tart. ℥ß. ſpec. hieræ ſimpl. ʒß. m. f. b. a quibus hora poſt ebibat aquæ hordeaceæ libram. At quoniam, licet bilioſus humor adſit, ob viſcidi tamen, pituitoſi & crudi per miſtionem in ipſo ventriculo hæreat, ideò ad perfectam ejuſdem deterſionem & ventriculi ablutionem, aqua tettuciana cum vehiculo mellis, & ſyr. roſ. ſol. opportuniſſima fuerit, ſemel exhibita, quinimo etiam repetita, ſi viſcidæ atque tenaces obſervatæ fuerint excretiones. Inde repetantur præparantia, ſerum nempè capr. depur. ad ℔ j. vel aqua hordei, præmiſſis ℥ iij. julap. acet. Septem autem exactis diebus ita purgentur humores. ℞. Elect. lenit. ʒvj. crem. tart. ʒ ij. Pil. de tribus ʒ j. m. f. b. quibus hora tranſacta ſuperbibat ſeri depur. aut aq. hordeac. ℔iß. & tribus poſt horis prandeat.

His peractis ventriculus quodammodo roborandus hac ratione ℞. Conſerv. roſ. ℥vj. ſpec. Diarrhod. Abb. ʒ j. tinct. corall. chymicæ gut. x. m. retorm. elect. roborat quoque conſerv. cydon. tinctur. roſ. cum ſp. vitriol. extracta. Sicut extrinſecùs empiaſtrum de cruſta panis Montagnanæ vel de pulpa cydon. ſub cineribus coctorum additis pulveribus roſ. ſumach. & maſtiches, cum aceto reform.

A proprietate juvant acida omnia, unde multi in hanc opinionem devenerunt, quod inappetentia fiat ex ſucco vitriolato vitiato in ventriculi fundo, & veluti ſopito, qui iterùm acidis ſuſcitetur, ideò ſpiritus vitrioli Philoſop. nunquàm ſatis laudari poteſt, in exigua aq. menthæ, quant. vel vino exhibitus. Extrinſecùs verò mirabilis habetur inunctio ex butyro capræ, cum aliquot guttulis olei Caryophyllorum reformata.

His accedat congrua victûs ratio, circa quam obſervandum, quod ſicut, *ſomnus ſtabilis, rectorum dormitatio.* Unde Gal. ait quod *quæ volumus profundè dormire, tantis pervigilare faciamus.* Ita caſu noſtro, quem volumus eſurire non oportet adeò ad cibum capiendum ſolicitare. Secundò notandum quod cibus, licet parùm deterior, ſuavior eſt concedendus, quæ enim oblectant, addit Gal. avidiùs expetuntur. Tertiò conſuetudinem, tempus & ordinem obſervare oportet. Vitentur autem pinguia, oleoſa, cerebrum, medulla Animalium, nauſeabundi & ingrati odores, ventriculus namque gratis & bonis odoribus gaudet, & ut ait Avic. *Amat aromatizationem.* Acida & acerba appetentiam excitant. Sapa ventrem firmat & appetentiam irritat, ſic olivæ muria & aceto conditæ. Aqua quandoque potûs loco præferenda, *Edax* ab Hipp. dicti, unde Piſcatores & nautæ avidè cibum appetunt. Miva cydoniorum amiſſam appetentiam reſtituit, ut notat Gal. corpus exerceatur. Vigiliæ potiùs quàm ſomno indulgendum, alacriter vivendum. *Raymund. Jo. Fortis conſult. Tom. 1. Cent. 2.*

Pergratæ mihi fuerunt litteræ tuæ humaniſſimæ, dextro mihi *Mercurio* traditæ, hoc ipſo gratiores, quod de nato Tibi ex conjuge tua lectiſſima, propitia *Junone Lucinia*, filiolo, læta mihi annunciarunt evangelia. Eum Tibi cum conjuge lectiſſima ſalvum & perpetuum eſſe velit Deus opt. max. qui Te utriſque benignè beavit. Malè ſaltem me habet conjugis tuæ, meliori fortuna dignæ, Aſitia & omnimodum ciborum faſtidium, quo non tantùm toto imprægnationis tempore, ſed & nunc, dum nutricis munere fungitur, imo pectore ingemiſcit, accedentibus inſuper hyſtericis ſymptomatibus admodum moleſtis. Non Te latet, antequam Virum experta eſſet, & poſt contractum quoque matrimonium, quam mira & abſurda malacia, à pravis & certo modo corruptis humoribus, in ventriculo ob læſam ejus concoctionem collectis, orta, miſerè fuerit cruciata. Recruduit illa, dum utero gerebat, nec dum evicta, cujus genuina quædam ſoboles eſt inappetentia. Ordinarium eſt hoc malum, virginibus chloroſi laborantibus, & gravidis quoque ob menſtruorum ſuppreſſionem, quæ in corpore moram trahentia vitioſam induunt qualitatem, & ad partes ſuperiores regurgitantia non tantùm ventriculum & ejus maximè orificium ſuperius, appetentiæ ſedem, pravo ſucco inficiunt, a quo actiones ejus depravantur & appetitus inprimis à naturali ſtatu dejicitur; ſed & vaporibus, ab eadem minera exhalantibus, hypochondria diſtendunt, caput gravant, atque mammillas de quo conqueritur, acrimoniâ ſua vellicant. Hinc certè omnes lacrymæ ac totius fundi calamitas. Inveterato huic malo & quaſi in habitum degenerato, bonis avibus eradicando *Æſculapio*, aut potentiore aliquo numine opus erit, maximè cum in mulierum morbis curandis Medicos divino inprimis auxilio indigere, magnus ille & æternum venerandus è Coo ſenex prudenter aſſirmet, quod non facilè quivis mulierum morbus ſuperetur, præſertim vetuſtus. Quia tamen naturæ potentia ac virtute atque temperamenti bonitate incurabiles propè morbi interdum vincuntur, velim, ut conjux tua dictum factum non minùs de bonæ famæ, quàm boni corporis habitus Nutrice, cui filiolum lactandum elocet, diligenter circumſpiciat. Durus hic quidem ſermo, ſed ſanum conſilium. Metuendum enim ne mater cum prole dulciſſima, cibo debito deſtituti fame pereant. Sine cibo vita diu prorogari nequit. Siquidem, ut ellychnium lampadis oleî fomento conſervatur; Sic genuinus humani corporis calor, humiditas & vires, quæ continua & occulta corporis exhalatione fatiſcunt, ſalubri & debito cibi & potûs pabulo conſervantur, quo nec aſſumpto, nec appoſito, neque infanti lactando ſatagit conjux, neque proprias vires reparare & cuſtodire poterit, quibus conſumptis ipſum extingui neceſſe eſt. Magna fateor, ſunt incommoda, quæ ab infantum elocatione nutricum incuria ſæpè ſæpius contingunt, quæ adeo nota ſunt, ut veteribus proverbii occaſionem præbuerint apud *Ariſtophanem*, quemadmodum nutrices paſcis malè. Sed è duobus malis minus eligendum, & præ-

ſtat

ſtat filioli elocationem periclitari, quam matrem cum filio perdere. Tu hæc ſerio tecum ruminabis, & quod maximè conſultum videbitur facies. Laborat præterea conjux tua pertinaciſſimis viſcerum naturalium, Lienis præſertim obſtructionibus, ad quas reſerandas antequam accingimur, ventriculus probè erit ab omni humorum, in eo latitantium, ſaburra everrendus, ne ſi malè ſit huic coquo, totum amplius trahatur in malignitatis conſortium. Hinc mari aſſimilatur, quaſi mala toti corpori communicet, ab eodemque recipiat. Id leni emetico, addo etiam vitriolato, omnium optimè feceris. Quid ſi hujus remedii vim experiaris ſi ægram dicto audientem habuerim, velim ut vitrioli albi, ex artis lege probè depurati ſemidrachmam, cum extracto Glycyrrhizæ, vel centaurii minoris in binas pilulas efformatam, jejuno ventriculo devoraret, ſuperhauſto modico ſeri lactis, cereviſia, more *Anglicano*, ſegregati, obſervato debito regimine. Medicamentum hoc tutum eſt & quod ventriculum non tranſcendit, cui quoque roborando non parùm eſt accommodatum, antimoniali longè præferendum; Hæc enim non ſine magna humorum perturbatione operationem ſuam perficiunt. Id tanti mecum eſt momenti, ut repetendum ſuaſerim, ſi votis, quod ſpero, reſponderit, & ægra cum ἀσφαλείᾳ ſuſtinuerit. Omne hujuſmodi ventriculi everriculum excipiat alvinæ ſentinæ deturbatio, ut iſtud Augiæ ſtabulum exactè, ſi fieri poſſit, expurgetur, habito effœtarum virium reſpectu, de quarum cuſtodia maximè ſolliciti eſſe debemus, quum prima indicationum omnium ea ſit, quæ de viribus ſumitur. In eam rem amara præcipuè, quæ ſimul abſtergendi virtute pollent, uſui erunt, atque hinc aloë ventriculo grata & amica dicitur. Præparentur humores oxymelitis unciis duabus, ſyrupi de mentha & abſynthio uncia cum dimidia, invicem miſcendis & decocto hyſſopi diluendis, bina doſi propinandis & poſtea purgetur ſequentibus pilulis, recipiendo pilularum de Hiera cum, agarico, maſtichinarum, ana ʒ ij. aggregativarum ʒ j. alephanginarum, ʒ i ß. & cum balſamo Peruviano fiant pilulæ num. 30. quarum capiat quinque pro doſi. Interim corroboretur ventriculus ſpeciebus aromatici roſati ſaccharo permiſtis & cum pane albo toſto, vino canarino vel malvatico inebriato, hora una ante ſingulos paſtus devorandis. Extra verò foveatur ventriculus decocto menthæ abſinth. roſarum rubrarum & florum camomillæ, nuce moſchata, caryophillis & ſimilibus in vino facto, & imponatur emplaſtrum ſive ſcutum ſtomachale ex caranna & tacamahaca in aqua cinnamomi ſolutis, adjectis ſpeciebus aromatici roſati, cum balſamo Peruviano in emplaſtri formam redigendis. His adjungenda proba victûs ratio quâ neglectâ oleum & operam ludet ægra. In ea vitentur omnia, quæ ventriculi orificium laxare apta nata ſunt, qualia ſunt pinguia quæque. Fugienda quoque ingrata & nauſeabunda. Uſurpentur, quæ vim habent ſenſum appetitûs ſtimulandi, in quorum cenſu ſunt ſalſa & acria, modeſtè aſſumpta, & in prima potiſſimùm menſa. Cibus ita præparetur, ne multa maſticatione opus habeat, alioquin ſi diu in ore verſandus ſit ingratus evadet & appetitum pervertit. Vinum ventriculo confert mediocre, modicè auſterum, guſtui gratum, non verò generoſum, quo vires debiles fieri & ratio & experientia docet. Prodeſt abſynthites. In genere, potus & cibus, modeſtè calefaciendi, ſiccandi, attenuandi vim habeat, calorque ſopitus excitandus exercitio & laboribus, ante paſtum ineundis, cùm diſtributionem ciborum promovendo appetitum egregiè excitent, quod in laboribus deditis manifeſtum eſt. Singulas diætæ minutias recenſere nimis longum foret. Hoc ſaltem notandum ex *Hippocratis* oraculo, quod qui cibos deterioris notæ appetunt, cibos verò boni ſucci pertinaciter averſantur iis cibum parùm deteriorem permittendum eſſe. Sed hæc ſufficiant. Nec refert quam multa; ſed quam appoſita & efficacia præſcribantur. Ventriculo quodammodo reſtituto, de viſcerum infarctu reſerando cogitandum, ſtadium chalybeatum percurrendo, in quo totius curationis cardo verſatur. De quo inpoſterum. Tu his fruere in conjugis lectiſſimæ compendium uberrimum, Vale. *Frideric. Loſſii conſil.* 12.

Obſervationes.

De Anorexia mirabili.

Honeſti & ſpectabilis, dum viveret, viri *Gerhardi Roggen*, relicta vidua, præclaris tam animi quàm corporis dotibus pollens, ſenſim ſine prægreſſâ aliqua cauſa externa cibum minùs appetere incipiebat, de nullo præterea conquerens faſtidio, de nullo tædio, niſi quod nil comedere, nihil quoque bibere poſſet. Temperamento autem cùm calido eſſet & humido, aqualiculum habebat ſatis capacem & genas ut venuſta erat, rubentes. Rogarunt ſæpiùs cognati, ut opem quæreret medicam. Ipſa verò cùm remedia faſtidiret, ſemper contradixit, cùm ſatis commodè haberet, nec ullum ſentiret malum: cur ergo, inquit, Medicinam adhiberem? ſana ſum, & ſatis obeſa: nonne quilibet me rideret? ſufficit exigente neceſſitate medicamentorum capiſtro collum ſubdere. Continuabat interim, imò in dies augebatur ἀνορεξία, ut aliquam virium jacturam ſentire inciperet. Varia interim præparabantur fercula, cum condimentis variis, piſces, carnes, aves, fructus horæi omnis generis, & alia apponebantur, quibus ſana ſæpiùs delectabatur, fruſtrà omnia: & quod mirum erat, non faſtidiebat cibum vel potum. imò videre eum poterat, & ejus odore non offendebatur ſed comedere penitùs non poterat, quod nullum ſentiret appetitum. Cùm perſuaderetur, ut juſcula ſaltem, quò corpus ſuſtentaret, ebiberet, impoſſibile ſibi hoc eſſe, & peius ſeſe ſine dubio habituram, imò rejecturam ſe ingeſtum omne regerebat. Durabat affectus per 17 ſeptimanas, in quibus perparùm, imò penè nihil biberat, multo minùs autem imò vix polonicum groſſum valens comederat. Vocor tandem, num ad aliqua poſſit perſuaderi remedia. Cùm defectum fermenti cauſam affectûs hujus cognoſcerem, illi appropriatis mox ſuccurrere medicinis tentavi. Verùm uti à cibo, ſic à medicamentis longè major erat averſio. Nil ſibi hæc profutura perpetuò dicebat, cum ſana eſſet. Tandem præter ſpem vehementiſſimam narium patiebatur hæmorrhagiam, quam cognati nullis artibus ſedare poterant. Advocor, venam ad revulſionem faciendam incidi curo, anacollema fronti applicatur, linteum in acetum roſarum calefactum immerſum hepatis regioni adhibetur, lapis

hæma

hæmatites in ſubſtantia & tinctura propinatur, nares fungo (povis dicto) obturantur, ſicque ſedatâ hæmorrhagiâ exanimis penè ad ſeſe rediit, & ad juſculi uſum per vim perſuaſa eſt. Recrudeſcebat autem ad levem motum malum, ut rubentes initio genæ & labia palleſcere ſtatim inciperent, quem pallorem ad ultimum vitæ halitum etiam ſervabant. Redire quidem aliquatenùs videbatur appetitus, ita ut juſcula, & ovum ſorbile bibere inciperet; relinquebat autem hæmorrhagia hæc tam gravis cachexiam, hanc excipiebat anaſarca, quæ liberaliùs licet, fruſtrà tamen adhibitis remediis ob exhauſtum cum ſpiritibus calorem, tandem in beatam deſinebat εὐθανασίαν. *Joann. Schmidit.*

Miles quidam chronicâ febre malè molectatus, incipiens jam aliquantiſper reſpirare ab acceſſionibus, ſupplex à me petiit, ut appetentiam in ſe planè dejectam revocarem, alioquin intra quadriduum indubiè periturum, ego præſcripſi potionem ex ℥ß. diaphœnic. cum abſynth. vulgaris & agrimon. decocto. Poſtea ſequentibus veluti cote, appetentiam acui.

℞. Fol. agrimon. abſynth. vulg. cent. min. ana m. ß. F. omnium decoctio: de colat. capiat ℔ ß. cum pauco ſaccharo, juſſi ut novem dies huic decocto indulgeret. Sed poſt dies quinque rediit ad me, enixè rogans ut caninam appetentiam uſu medicamenti noſtri excitatam obtunderem, quod præſtitimus abſtinendo à potione noſtra amara, illique conſulendo ut butyro & vino generoſo uteretur. Plures eodem remedio in talem affectum incidiſſe teſtis ſum. *Petrus Pachequus.*

Vir quidam Conſularis apud *Delphenſes*, cùm inappetentiâ laboraret, ad incitandum appetitum; unà cum *Vergetio* Medico *Hagbano* ſequentia præſcripſimus.

℞. Syr. de limonib. de aceroſ. citri ℥ij. ſyrup. aceroſ. ſimpl. ſyr. roſ. ex multis infuſ. ſacchar. roſac. ana ℥ j. ſyrup. menth. ℥ i ß. m. capiebat omni manè duo cochlearia, pauco vino rhenenſi addito, egregiè profuit. Verum poſt diſceſſum alterius Medici, cùm medicamenta abhorreret, macerabam per noctem abſynth. Romani comam, & dentis leonis radicem unam atque alteram, paululùm contuſam, in vino rhenenſi; manè vinum expreſſum propinabam, & dictu mirum vir Septuagenarius vermem mortuum poſtea & vivum dejecit, & appetitus miraculi inſtar, rediit. *Petrus Foreſtus obſervat. 8. lib. 18. de ſtomachi affectibus.*

Juvenis quidam macilentus ob bilioſos humores cibum averſabatur, cum hoc modo curavimus. Cùm mordaces humores bilioſi ventriculum lancinarent, & hic nauſeabundus & in vomitum ſatis proclivis eſſet, ſtatim ſe uno ventriculo emeticum blandum exhibui. Deinde pro levi purgatione propinavi ſyr. roſ. pallid. ℥ ij. cum ℥ iij. ſeri lactis; qua potione brevi benè excrevit bilioſa. Bilioſo humore evacuato, & intemperie ventriculi calidâ ſyr. aceroſ. citri & granator. acidor. alterata, imperavi deinde ut perſicam in principio paſtus aſſumeret; hæc enim maximè appetentiam incitat, ſi à cauſa calida proſtrata ſit. Syrupus de perſicis hunc in modum fit, quo uti poſſumus in tali caſu.

℞. Succi perſicor. nondum plenam maturitatem aſſecutorum ℔ iv. decoq. ad dimidii conſumptionem: permittantur fæces ſubſidere: Deinde adjiciantur ſucci malorum punicorum ℥ vj. ſacchar. q. ſ. ſimul perfectè coquantur, depurentur, adjectaque ſantali citrini q. ſ. ſuaviore odore reddantur: dantur ex hoc ſyrup. ℥ ij. manè & veſperi duabus horis ante paſtum. Si perſica deſint, pro illis ſubſtitui poteſt ſuccus pomorum acidorum redolentium. Exteriùs fotus & unguenta adhibui deinde appoſui ceratum ſantalinum, victu quoque refrigerante utens, & moderato ſomno, rectè deinde valuit. *Petrus Foreſtus obſerv. 7. lib. 18.*

Abſtinentia inſolita.

Quædam Marta Tailer, nata in Provincia Derbienſi, ab ictu ſibi in dorſum à molendario inflicto, lecto diu affixa eſt, unde parùm convaluit; ſed poſt paucos dies iterùm recidivam paſſa, ſentit in gula deglutiendi difficultatem, & una proſtratum appetitum, adeò ut à feſtis Natalitiis menſis Decembris Anno 1667. abſtinere deſierit ab omni cibo ſolido, uti & pedetentim ab omnibus liquidis, niſi quod rariſſimè paucæ guttæ juris prunorum coctorum, vel aquæ ſaccharatæ, vel ſuccus unius uvæ paſſæ inſtillentur, cum pluma in os. Tredecim menſes elapſi ſunt ab omnimoda hac abſtinentia inchoata. Nihil evacuat per urinam, alvum, vel os: labra ſicca cum pluma prædicta madefiunt. Volæ manûs ſæpè madidæ reperiuntur, vultus ſatis floridus, vox ſonora. Abdomen ad ipſam ſpinam concidit, quæ manu palpatur, non obſtantibus muſculis & inteſtinis, jam aridis, mediantibus. Cavitas eſt inſignis à cartilagine enſiformi ad umbilicum. Pars trunci ſuperior valdè emaciatur, ſed inferior longè magis: cutis pruriginoſa fœditate exaſperatur, quare aliquando lacte abluitur. Rarò dormit; ſorores aiunt, illam quinque ſeptimanas egiſſe inſomnes. Curioſi multi undique confluunt ad illam viſendam Medici, Chirurgi, aliique, qui integras noctes, per vices huic negotio invigilarunt, ut, ſi forſan fraus aliqua ab ipſa vel amicis facta fuerit, detegeretur: nullus hic eſt religionis prætextus, nullus Enthuſiaſmus. Menſe Februario præterlapſo, hanc mirabilis hujus hiſtoriæ rationem accepi, de cujus veritate nullus dubito; utrum virgo adhuc ſuperſit neſcio, nihil adhuc de morte ejus auditum. *Henrici Sampſonii.*

Noribergæ virgo quædam, ſtatura corporis gracilis attamen oſſium compage robuſta temperamenti calidi, ſicci, ad iracundiam facilis, à juventute aſſueta ob conceptum odium ac diſſidium ſæpiſſimè aliquot dies inpranſa, & ſine omni potu, citra virium lapſum permanere. Imò quodam tempore, & in ætate nubili, ob ejuſmodi cauſam, inediam atque ſitim per dies quindecim ſub ædium ſupremo tecto, loco ſqualido & tenebricoſo latitans, cunctorumque conſortium ac alloquium fugiens, tam pertinaciter ſuſtinuerat, abſque omni degustatione cujuslibet cibi, & aquæ alteriuſve liquoris, ut familiares illam morbos ſibi graviſſimos aſcituram metuerent. Sed illa ſextâ decimâ ſub nocte, cùm cæteri dormiebant, prodiens incepit panis buccellam aquâ fontanâ imbutam tantùm lambere,

moxque rurſùs in latebras ſuas receſſit; die decimâ ſeptimâ iterùm noctu buccellam panis aquâ impraegnatam modò rodebat; decimâ octavâ juſculum tenue tepidum cum pauxillo pane intrito ſorbebat, demumque ſubſequenti tempore alios cibos quoque in minima portione ſumebat, zythumque delibabat, uſque ad menſis ordinariis in dies ſtomachus probè aſſueſceret; nec unquam inde ſanitati noxam ſenſit, ac de more hoc ætatis annum quinquageſimum octavum attigit. *Helwigii.*

Chriſtianus ab Ummerſom, vini mercator, anno 1636. menſe Martio valdè nauſeabundus erat, & appetitum dejectum jam multis diebus habuerat, ita ut vix quicquam comedens totus debilis evaderet. Quia autem peſtis tunc temporis crudeliter graſſabatur, ipſe ſe peſtilenti labe infectum eſſe putabat. Verùm non peſtis, ſed ordinarium ſuum præſervativum à quo contra peſtem quotidie ante meridiem nimiâ copiâ utebatur, mali cauſa erat, nempè vinum abſynthites. Quapropter hujus vini uſum planè prohibui, & diætâ convenienteque præſcriptâ corpus leviter expurgavi, ac deinde ſequens conditum præſcripſi.

℞. Rad. calam. aromat. nucis moſchatæ, maceris, florum ſulphuris, ana ℈ i ß. cremor. tart. ʒ j. cinnamom. elect. ℈ j. gariophyllorum ℈ ß. pulveriſentur ſubtiliſſimè, deinde addantur rad. helenii condit. ʒ vj. conſerv. anthos ℥ ß. zinzib. condit. ʒ vj. olei vitrioli gut. xv. ſyrupi de limonib. q. ſ. f. conditum.

Hujus conditi manè & veſperi interdum etiam meridie particulam edebat, & vini abſinthitæ uſum intermittebat. Hinc brevi, ceſſante nauſeâ, rediit appetitus. Ex illo tempore conditum hoc tanti fecit, ut illud poſtea per aliquot annos multoties à Pharmacopæo confici curaret, ad appetitum & ſanitatem (ut aiebat) conſervandam. *Isbrand. D. Diemerbroëck. obſerv. & curat. Medic.*

Dominus Heer, Nobilis Anglus circiter 30. annorum cùm per aliquot dies, præter conſuetudinem, crapulæ nimis deditus fuiſſet, atque hinc ventriculi functiones interturbaſſet, multaſque cruditates in eo collegiſſet, adeò inappetens evaſit, ut ſpatio duarum ſeptimanarum vix quicquam comedere potuerit; Tandem meo conſilio hoc vomitorium aſſumpſit.

℞. Folior. aſar. recent. ʒ iij. contundantur & exprimatur ſuccus cum decocti raphani ℥ ii ß. unde expreſſioni, oxymelitis cum agarico, ℥ j. miſce, f. hauſtus.

Hinc enormiter evomuit. Poſtea radicum helenii conditarum tria quatuorve fruſta bis terve de die aſſumere, & diætam calefacientem inſtituere, à crapulis abſtinere, vina generoſa quidem ſed pauciore quantitate bibere & ſtatim poſt prandium vel cœnam (quia ventriculus illi admodum humidus erat) fruſtulum unum aut alterum halecis ſalitæ crudæ comedere juſſi. Atque hoc modo appetitus illi paucis diebus optimè reſtitutus fuit. *Idem obſerv. & curat. Medic.*

Vir inter noſtros Primarius ſexagenario major, apud me conqueſtus eſt de tanta inappetentia quæ per duos annos ultimò elapſos omnem prorſus carnium aut juſculorum ex iis paratorum aſſumptionem arcuiſſet. Conſului maſticationem rhei, & uſum elixyris cujuſdam volatilis amari. Poſt aliquot ſeptimanas mihi obvius, dixit, ſe ex uſu præſcripto meliùs quidem habere, ſed quandoquidem non præſto eſſent qui quotidie admonerent de aſſumendis; remediorum adhibendorum ut plurimùm oblivisci. Cujus oblivionis pœnas non diu poſtea luit, ſiquidem debilitato ventriculo, illiuſque vitio crudis multis aggeſtis, in hydropem aſcitem ſenſim incidit, quo, poſt aliquot menſes, miſerè enectus eſt.

Vir quidam ſpectabilis circiter ſeptuagenarius, à pluribus annis ſummo ciborum faſtidio cùm laboraret, vitam vino generoſiori ſuſtentabat, atque ea propter quandoque Baccho paulò liberaliùs litabat: langor tamen totius in dies augebatur, & tandem in Arquatum nigrum incidebat, quo brevi extinctus eſt.

Mulier quædam quinquagenaria vino nimium dedita, in eam anorexiam incidebat quæ per annos propè duos ne quidem carnis unciam, aut juſculorum guttam ipſam haurire ſineret; vino itaque unice vivebat, in quo quandoque panis fruſtulum intingebat. In ea diæta, per annum integrum munia vitæ ordinaria ſuſtinere valuit, & per urbem, quamvis languida, ambulare. Altero verò anno lecto affixa, ultimum diem expectavit, illumque nullis remediis prorogare valuit, quandoquidem ad ea omnia ita nauſeabat ut illorum particulam aſſumere ipſi prorſus impoſſibile fuerit.

Ex his & innumeris ſimilibus quas afferre poſſem hiſtoriis, abundè patet anorexiæ pertinacioris prognoſim ſemper infauſtam eſſe, nec ab ea aliud ſperandum quàm lethalia ſymptomata, morboſque ut plurimùm inſanabiles.

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Juvenis robuſtus cùm lauto convivio interfuiſſet, eadem nocte *dolore ſtomachi* correptus fuit, qui ab initio mitis, ſed poſt auctus & vagus factus eſt: nunc de dolore acutiſſimo capitis, mox, & in ipſo momento, de maximo cruciatu ventriculi, ventris & artuum conquerebatur, cum vomitu omnium ingeſtorum: quandoque febris aſtuit continua, *anorexia*: vigilia à prædictis doloribus vagis ejulare cogentibus: multa à *D. Roſcio* fruſtrà præſcripta, nam poſt tormenta 18. menſium, tandem anno 1599. obiit.

Inſpecto cerebro, in ejus ventriculis ad duas libras aqua limpida inventa; arteriæ item & venæ membranarum cerebri *ſanguine craſſo & feculento turgebant*: In ventriculi orificio ſuperiori, parte anteriore, ubi ramus ſextæ conjugationis inſeritur, *ulcus erat magnum* ac fœtidum, in vacuum ventriculi uſque penetrans: cætera in ventre inferiore rectè ſe habebant: ventriculus præterea humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat; *Fabr. Hild. cent. 31. obſ. 20.*

Mulier Romana 35. anno per plures annos inappetentiam paſſa, cum tuſſi ſicca & ſpirandi difficultate, cùm fruſtrà variorum Medicorum auxilia tentaſſet, moritur; Diſſectoque ejus cadavere, ventriculi omnes fibræ nigræ duræque repertæ ſunt: Tres verò pulmonum lobi adeò indurati, ut potiùs tophos lapideos quam carnem omnibus videntibus ementirentur: Lien ovi

gal-

gallinacei magnitudinem non excedebat. *Ex. P. Sphereri obſervationibus.*

Filia ſexennis poſt lentam tabem, doloribus hypochondriorum & Inappetentiâ, ſeu proſtrato ciborum deſiderio, viribus fractis expiravit, in diſſectæ cadavere Hepar univerſum ferè occupabat abdomen, ventriculumque adeò ad inferiora depreſſerat, ut quaſi ab œſophago videretur ſeparatus: Pulmo ſiniſter conſumptus Tabi dederat occaſionem, Pondere igitur Hepatis increſcentis propter impeditam circulationem depreſſus ventriculus cibos vitæ neceſſarios reſpuit. *Thom. Bartholinus cent. 4. obſerv. 71.*

Cur nonnulli pauxillam quantitatem cibi aſſumere poſſint cauſam videre viſus ſum in vigili arcis Dellavienſis: Hic quidem munus ſuum obibat ſed aliquot annos conqueſtus erat de cibi faſtidio & vomitu, ut ferè ſolo potu ſe ſuſtentare cogeretur, moriebatur tandem:

Aperto cadavere abdomen humore aquoſo repletum reperiebamus: Deinde omentum putridum, ut ad tactum ſtatim divelleretur: Præterea fellis veſiculam ſecundùm quendam ramum ruptam: Quin & corrugatio aderat, ſeu concreſcentia quaſi membranarum ſcirrhodes: foramen quoque ventriculi vetus, quemadmodum ex lateribus nigris, cruſtoſis & inveteratis patebat, conſpiciebatur; cui & ulcus fiſtuloſum jungebatur: tandem etiam ventriculi capacitas admodùm exigua, & vix cum nucis juglandis magnitudine conferenda, occurrebat, quibus ſanè factum fuit ut nihil ferè comederit; omneſque cibos ingeſtos ſtatim rejecerit: quemadmodum ſaniei ratione ex ulcere, omentum & veſicula fellis computruerunt; & ob foramen portio potûs ad abdomen delata fuit: Miror verò, cùm foramen vetus appareret, cur non major aquæ copia ibi reperta fuerit? forſan *venæ ventriculi avidæ*, cùm parùm aliàs alimenti aſſumerent, avidè potum ſtatim ſuxerant & ad meſaraicas detulerant. *Philip. Salmuth. cent. 1. obſervat. 43.*

Ulcere ventriculi viſus fuit quidam cereviſiæ coctor laborare, & quidem interioris partis: huic non modò ventriculus malè affectus erat, ſed omnia viſcera inferiora corrupta ac fœtidiſſima: Multo tempore hic pallidus admodùm fuerat, & mali in facie coloris: circa digitorum articulos tumores habebat; delectabatur cereviſiâ forti & medicatâ: Contigit huic ut ventriculo pure ac crudis humoribus repleto; *cibum potumque non ſolùm averſaretur*, ſed conatus ne tranſmittere quidem potuerit: Profuit ſerapium acetoſum, cujus uno aut altero cochleari ſumpto, mox pituitam crudam, copioſo pure permixtam vomuit: quod cum aliquoties deinde feceret, & vomitus tandem non ampliùs ſuccederet, ad ſanitatem ſe rediiſſe ſibi perſuadens, alia remedia admittere recuſavit: Supervenit paulò poſt digiti unius ſiniſtri pedis ſphacelus; qui cum arte Chirurgi conſtitiſſet, mox dextrum pedem gangræna occupavit, & velociter progrediens, brevi ſupra talos pervenit: Hoc tempore cùm de vitæ periculo admoneretur, reſpondit ſe nullâ corporis parte dolere, neque unquam antea doluiſſe: Ita abſque dolore, pauciſſimis poſt diebus, ſub initium Julii, è vita migravit, tertio videlicet menſe ex quo pus vomuiſſet.

Hujus omnia viſcera, quæ aperto corpore in conſpectum venere, corruptiſſima fuere, multo pone conſiſtente pure, quorum tantus fœtor, adeoque gravis ac moleſtus, ut diutiùs hærere non fuerit poſſibile: multo minus ſingulas partes luſtrare: Et tam fœtidum corpus neceſſe fuerit mox ſepulturæ committere: videtur hîc *interna viſcera ſenſu deſtituta habuiſſe* contrà planè quam nonnulli alii, quibus ſenſu prædita ſunt. *Dodonæus obſerv. 27.*

Viduus quidam literatus, quadragenario major, melancholicæ, & dum viveret, valetudinariæ conſtitutionis, m. Februario anni 1670. ſolito plus conqueſtus eſt de Ructibus auſteris, Inappetentia & dolore ventriculi, necnon renum & dorſi: Subſequutæ dehinc ſunt *obſtructiones alvi*, noctes inquietæ & ſæpè inſomnes, doloreſque obſcuri, gravativi circa Ilia, iique in ſiniſtro latere ſuprà ventriculum quaſi aſcendentes: febris apparuit nulla, major tamen nonnunquam ſub veſperam quam interdiù, lumborum dorſique incaleſcentia: urinæ pallidiores plerumque & craſſiores deprehenſæ, cum ſedimento copioſo, nonnunquam Tartaro rubeo, ſæpiùs albo, mucoſo: Pulſus in dies debilior, ab initio tardior, verſùs interitum celerior; ſupervenit his omnibus vomitus ſanguinis nigricantis, in grumos majores tenaciſſimos maximam partem concreti, qui cùm intra triduum copioſior aliquoties rediiſſet, ægro, ex hauſto virium theſauro, leipothymias frequentiores, ipſam deniquè mortem acceſſivit.

In aperto corporis mortui abdomine atque thorace, ſequentia, ad partem affectam, cauſaſque morbi & mortis imprimis facientia, occurrerunt notatu digna 1. Pinguedo quidem ſat multa ſub cute per totum corpus diffuſa. 2. Muſculi verò abdominis & thoracis excarnes 3. Cor nihilominùs obeſum ſatis, duriuſculum, compactum, benè conſtitutum ſanguine vacuum. 4. Pulmones, quoad colorem quidem à naturali ſtatu parùm differentes, flaccidi tamen & exangues, horumque lobus dexter inferior verſùs dorſum thoraci annexus. 5. In ventriculo nullus ſanguis, tunicæ benè conſtitutæ. 6. Lien juſtæ figuræ, magnitudinis & coloris. 7. Meſenterium non glandulolum, ſed unà cum pancreate naturaliter conſtitutum. 8. Hepar admodùm magnum, totum obvolvens ventriculum, admodùm pallidum, totum licet ſanguine vacuum, ponderans tamen libras med. iij. & unc. viij. 9. vena porta verſùs Hepar ſanguine exhauſta. 10. Inteſtina in ſiniſtro latere fuere benè conſtituta; quæ verò in dextro, livida, nigricantia, ſphacelata vaſaque meſaraica in inteſtina deſinentia ſanguine nigricante turgida. 11. Inteſtini coli pars ſuperior in ſiniſtro latere ſuprà ventriculum inflata, quà verò deorsùm vergit, inciſum, ſanguine concreto, fœculento, nigerrimo, inſtar picis, quale vomitu rejecerat æger, admodùm repletum. 12. Renes pallidi & flaccidi, inque dextro horum materia multa Tartarea, & circa infundibulum calculus inſtar fabæ majoris. 13. In ſiniſtro verò major & albicans calculus, pondere ſcrupulorum v. figura & magnitudine cordis avium oblongiore tornata, muſcæ materiæ ſeroſo-lacteæ, quæ una cum plurimis particulis

artareis, inſtar calcis, per totam renis ſubſtantiam diſperſa erat, quaſi innatans. *Ex obſervationibus Dom. Friderici Ortlobii, Medici Uratislavienſis.*

Vir quadragenarius poſt longam Anorexiam in Hydropem Aſcitem inciderat, quò, nihil proficientibus remediis ſelectiſſimis, 28. Junii anno 1682. enectus eſt. Aperto cadavere ſequentia adnotavimus. Omentum prorſus retractum, ſeque ad umbilicum uſque non extendens, illudque ut & imi ventris viſcera omnia in aquis contentis ita macerata, ut extus ſubalbida apparerent, hocque magis aut minus pro varia eorum ipſorum natura, coloreque naturaliter magis aut minus ſaturato. Hepar inter alia prorſus album, membrana craſſa, ſcirrhoſa, variiſque protuberantiis onuſta, veſtitum. Veſicula fellis albida, bilem interea complectebatur coloris ad naturalem aliquomodo accedentis. Secundò quod præcipuum fuit, quodque hic ad rem maximè facit ventriculi flatibus turgentis rugoſitates omnes erant prorſus obliteratæ, ejuſque corpus, ſeu potius cavitas, multò ultra naturalem ſtatum diſtendebatur, eò quòd fibræ ſenſim non tantum laxatæ, ſed etiam quaſi laceræ viſceris capacitatem intra proprios terminos non continuiſſent, ſed illud quotidie magis ac magis dilatari ſiviſſent. Unde nihil mirum ſi fermentum appetentiæ naturali excitandæ aptum, in eo non fuerit elaboratum propterea que & anorexia, & à cruditatibus per partis debilitatem aggeſtis, hydrops tandem lethalis enati ſint. De aliis in eo ipſo ſubjecto repertis nihil addo.

APHTHAE.

APhthæ ſunt ulcuſcula ut plurimum albicantia, ſubinde flaveſcentia & quandoque nigricantia per palatum, gingivas, linguæ latera & radicem, ſerpentia, quæ Latinis Lactucimen, Arabibus Alcola nominantur. Hæ autem tenellos præcipuè vexare ſolent, ſed adultos etiam interdum, nempe mulieres menſium ſuppreſſionem patientes, imò gravidas, ſcorbuticos item, ac eos qui febribus malignis laborant.

Cauſa in infantibus petitur à lactis vitio & corruptis in ventriculo cibis, unde acor ſanguinem & lympham inficiens deducitur, halituſque etiam acres in œſophagum & os ipſum elevantur, de quibus ſic habet Sylvius de le Boë. Aphtharum cauſam veram non dubito aſſeverare humores halituſve acres, & quidem acidos, nunc quidem vomitu, aut exhalatione ſurſum ab inteſtino tenui ac ventriculo deductos, nunc unà cum ſaliva in os delatos. In adultis verò, & iis præcipuè qui febribus malignis laborant, accuſabimus cum Chriſtiano Langio impuritates cauſticas & acres retentas, imò ſanguinem ſalſa, ac vehementi putrilagine inquinatum; unde humor ſalivalis ab eo, in toto ore, faucibus, & œſophagi atque tracheæ tractu ſecretus veneni erodentis inſtar, eas quas alluit partes miserè corrumpit. Tumque non mirum ſi ventriculus ipſe, thymus, pulmones, aliæque adjacentes partes, affecti viſi ſint in cadaveribus iis priùs denatis. Iſtius proculdubio fuit ſortis morbus in Neapolitanam Gentem anno 1618. ingreſſus, quem anteceſſit bolim annua lues; quique à Marco Aurelio Severino παιδάγχονην λοιμώδη nomine, ſeu peſtilentis ac præfocantis pueros abſceſſus, in ſuo de recondita Abſceſſuum natura, verè aureo libro; abundè deſcriptus & explicatus, reperitur.

Aphtharum color candidus nihil funeſti præſagit, malè verò audit flaveſcens, & peſſimè nigricans, præcipuè ſi febri copulentur hæc ulcuſcula. Rurſus ſi cruſta tegantur tenui, à partibus affectis facilè ſeparabili, imò in plures particulas diſcrepta; aut paucas tantùm oris partes attingant, non ita mali ſunt ominis; contra verò ſi cruſta veſtiantur craſſa, ſubjectis partibus quam maximè agglutinata, compacta & æquali, imò ſicca & arida, idque eò magis quò diutius durant aut ulcuſcula in totum palatum, linguam, fauces imò œſophagum &c. ſerpant, illaque depaſcantur. Longum morbum ſignificant aphthæ quæ intra triduum veniunt & abeunt, has enim aliæ continuò ſubſequuntur, idque eò magis, ut habet Ettmullerus, quò frequentiùs purgaveris. Quæ poſt ſingultum invadunt deteriores ſunt, præcipuè in febribus, ſic enim ventriculus primò affectus, denotatur, & probabile eſt morbum ab inferioribus œſophagi partibus ad ſuperiores aſcendendo, totum hujus tractum occupaſſe.

Aphtharum Infantilium curatio tota in eo eſt, ut humorum acidorum aliàſque acrium vis retundatur, copia evacuetur, novuſque proventus impediatur, item ut partes affectæ ab iis liberentur, mundentur, ac conſolidentur. Quibus intentionibus ut ſatisfiat non neceſſarium eſt plura adhibere remedia, ſufficiet enim iò. Lac nutricis, ſi per ſe peccet, corrigere, imò ſi malum prorſus ſit, commutare, illudque per intervalla parcè exhibere, quò meliùs & commodiùs digeri queat. Secundò corpus infantis blandè expurgare cum ſyrupo roſar. ſolut. vel è floribus perſicorum de cichorio cum rheo, vel pauca manna in lacte ſoluta. Tertiò os colluere ex decocto hordei, vel ſatureiæ, veronicæ nucum cupreſſi gallarum immaturarum, radic. bugloſſi recentis; aquis roſar. & plantaginis, admiſto etiam pauco amylo; ſuccis telephii ſeu ſedi majoris, malorum punicorum &c. addito ſyrupo myrthino, roſarum rubrarum, vel pauco diamoro, ſimplici lacte chalybeato, adjecto etiam ſi placet roſarum rubrarum pulvere. Imò nihil vetat miſturas has guttatim haurire, nec aliter etiam infantium os collui valet. Præcipuè commendatur in hunc ultimum uſum ſyrupus è ſucco raparum ſub prunis aſſatum, quò temperatur & alteratur humor peccans, parſque affecta mundatur & conſolidatur; ut & etiam ſyrupus ex aqua roſarum, albumine ovi & ſaccharo, ſimul commiſtis, probèque agitatis &c.

In Adultiorum Aphthis præterquam quòd diætam imperamus convenientem, acrimoniæ ſcilicet ſanguinis retundendæ aptam; ſanguinem ſi neceſſarium videatur, mittimus, corpus ſobrie expurgamus; & præterea utimur gelatinis ex C. C. & ebore; mucilaginibus ex ſeminibus cydoniorum &c. aqua plantaginis & menthæ extractis; emulſionibus ex piſtachiis, addito ſyr. jujubino; ſuffumigationibus ex herbis traumaticis, floreque hyperici vino incoctis & per tubum aptum

tum in os admiſſis; aliiſque mox in aphthis puerorum allatis.

Si verò Aphthæ febres conſectentur malignas, ab harum curatione illarum amotio pendet, interim tamen non abs re fuerit eas remediis deſcriptis ſubinde demulcere, ne ſcilicet partes quibus inſident crudeliùs depaſcantur, atque corrumpant.

Curationes.

In Aphthis primò eſt decoctum ſatureiæ in vino, quo colluatur os ſæpiùs,

Decoctum veronicæ præſtans, præſertim ſi adjiciatur aliquid mellis roſati.

Aphthæ infantibus maximè familiares ſunt, quibus fortiora & acria medicamenta non ſatis aptè adhiberi queunt, ideoque nullum jucundius medicamentum & felicius, quàm ſuccum carotæ luteę expreſſum & ad ſyrupi conſiſtentiam inſpiſſatum quo aphthæ ſæpiùs illiniantur, propriâ experientia commendare poſſum.

In Aphthis contumacibus hiſce decoctis adde aliquid ſp. vitriol. & non reſiſtent. (Item aqua in qua alumen diſſolutum.)

In Aphthis ex lue venerea omnem abſolvunt nodum aquæ virides, in primis ſi loco aquæ ſimplicis aſſumatur aqua perſicariæ, vel ſi in ſecunda aqua foliis reliquis addantur folia perſicariæ. *Joan. Hartmann. Pratl. Chymiatric.*

Ad Aphthas magis convenit decoctum ficuum, quàm paſſulatum, tinct. bellidis, roſarum vel martis vitriolati, aqua viridis Hartmanni, tinctura laccæ, rob diamoron, aqua corr. nucum.

Ad puerorum Aphthas optimum eſt remedium ſyrupus fumariæ, purificat enim ſanguinem.

♃. Syrup. de fumar. compoſ. ℥ i ß ſyr. pomor. laxat. ℥ ß. eſſent. fumar. ʒ i ß. miſce. *Joann. Michaelis Prax. clinic. general.*

Quibus ægris lingua ac os intus tenaci & viſcidâ cruſtâ, ab illitu viriatæ ſalivæ orta, obducta ſunt, iiſdem antequam ullum cibum, potum vel medicamentum ſumant primò ſpathula, vel cochleari eandem defricent, ſimulque *ſalviæ* folio viridi *fontanæ* innatante lingua è ſordibus curatiùs detergeatur, deinde os atque fauces *aqua* limpida, in cujus ſextario *nitri* puriſſimi, aut *ſulphure* aut *ſale ammoniaco* præparati, vel, quod adhuc efficacius, nitri vitriolati ʒ ij. ſolutæ ſint, diligenter gargarizent atque eluant.

Hoc in caſu antequam inflammatio harum partium mortem alicui minetur, *venas* ſub lingua, *raninas* vulgò appellatas, abſque ulla mora *tundere* proficuum erit: ſed maximè cavendum, ne à Chirurgo fortiter ac profundè ſcalpello feriantur; alias ſanguis tantâ quantitate profluere poſſet, ut ipſius animæ cum ſanguine expuitio metuenda foret; cui maturè ſiſtendo nihil aliud, quàm *candentis ferri* attactus, fruſtrà aliis iſchæmis priùs applicatis, neceſſarius eſt.

Si v. poſt hæc omnia ritè applicata nihilominùs *linguæ, oris ac faucium inflammatio* nimis ingraveſceret, eaque in *oris ſiccitate, lingua arida fiſſa ac nigra* aut *ſqualida* cinerea cruſta obducta, inque *faucium ac gulæ exulceratione, fiſſuris ac ardore* furorem ſuum oſtenderet, *ab acribus, acidis ſalſiſque*, ac omnibus quæ *ſpiculis pungentibus* horrent (qualia ſunt *nitrum, chalcanthum ac ejus ſpiritus, ſpiritus ſulphuris, alumen, acetum, diamoron, ſyrupi acidi*) planè abſtinendum eſſe, ipſa hujus affectûs neceſſitas exigit; è contraria autem parte os *lacte tepido*, aut ejuſdem *ſero*, aut *hordei cremore, vel ſucco è gammaris fluviatilibus, aut ſucco raparum* ſæpiſſimè detergi ac elui debet.

Sequens etiam *gargariſmus*, ſeu potiùs *apozema*, de quo interdum calidè hauſtulum capiat æger, quam maximè conducit.

♃. Hordei mundati manipulum, cornu cervi raſi ℥ ij. herb. ſolidaginis mediæ, florum malvæ arboreſc. ſingul. manipulum medium, fol. ſedi major. recent. manipulum, gammarorum fluv. contuſ. nu. xii. ſem. cydonior. plantag. ſing. ʒ ij. Inciſa & contuſa cum aqu. font. ℔ iij. vel ſextariis duobus ad tertiæ partis exhalationem coquantur; dein jure hoc colato os ſæpiùs eluatur; ac ſubinde ſorbillando unc. j. vel unc. ij. æger lentè deglutiat.

Poſt ſingulam *gargariſationem* de ſequenti *mixtura* medium vel integrum cochlear ſenſim frequenter delingat, cujus deſcriptio ſic ſe habet:

♃. Lentoris ſem. cydon. aq. roſar. facti, mellis roſacei, vel ſyrup. de ſiliquis ſingul. ℥ ij. ſucci ſempervivi recent. cochlearia iv. Miſceantur probè ad fictile.

Vel de hac butyri compoſitione interdum fruſtillum fabæ majoris quantitate capiat.

♃. Butyri rec. probè loti unc. ij. diacod. Mont. unc. j. pulv. diatraganth. frig. unc. ſem. bol. armen. præp. ʒ ij. miſceantur diligenter ad ollam.

Nonnunquam in *juſculo* calido *pulveris è creta compoſiti* mynſichti, aut diatragacanth. frig. ʒ ß. ſingulis ſex horis hauriat: quæ egregiè *ardori faucium, gulæ ac ventriculi* medentur.

Sic quoque proſunt *radix althææ ſaccharo condita, ſuccus raparum cum pauxillo ſacchari ad ſpiſſitudinem decoctus*, ac cochleatim hauſtus; oleum ſeminis raparum cum ſaccharo cando linctum; item *oleum amygdalar. dulcium cum ſyrupo ſempervivi mixtum*, ſæpiuſque deglutitum injurias faucium læſarum abigere ſolet. *Secreta de Febre Caſtrenſ. malign. ſect. 3. cap. 2.*

Lingua infantium & oris partes, quæ puſtulis ſunt conſperſæ, eluantur & confricentur bis terve poſt ſuctionem lacte bubulino, vel caprino, in quo auriculæ judæ vel fungi ſambucini ſunt incocti; cum ipſis itaque fungis & lacte, aut foliis ſalviæ virentibus in eodem lacte madefactis puſtulæ confricentur & abſtergantur; quibus abſterſis partes oris puſtuloſæ inungantur, aut melle roſaceo, aut diamoro, aut rob ribium, omnium autem certiſſimum & præſtantiſſimum remedium ad Aphthas, cujuſcumque coloris, tam in infantibus, quam adultis eſt, eas priùs diligenter ablutas & abſterſas oblinire ſequenti modo.

♃. Mellis roſac. unc. ſem. ol. vitriol. ʒ j. m. f. linimentum. *Franciſcus Joel Sect. 7. lib. 2. Practica.*

Conſultationes.

Infantes duorum menſium, cùm matri lac deſi-

ceret, nutrici commiſſus fuit, temperamento bilioſo præditæ, ſed alioqui benè valenti multoque ſanguine & lacte abundanti. Huic cùm per octiduum adfuiſſet, cœpit lac coagulatum cum pituitoſis & bilioſis humoribus mixtum ſæpiùs evomere, inquietiùs dormire, bilioſa flava ac viridia multa per alvum dejicere. Tandem etiam os interius aphthis albicantibus undique obſitum eſt, ita ut jam propter dolorem hinc procedentem vix ampliùs ſugere poſſit, licet mammam cum deſiderio appetat & ore amplectatur. Interea tamen nulla manifeſta febris accedit, nec pulſus quicquam immutatus eſt.

Cauſa harum aphtharum eſt lac nutricis ſeroſius, calidius & acrius, quod in debili ventriculo infantis non ſatis benè concoquitur, ſed multa bilis inde generatur, è qua acres halitus ſurſum ad os aſcendentes, tenellas totius oris interioris pelliculas exulcerant.

Bilem copioſam inde generari liquet ex bile flava & viridi, quæ copioſa per inferiora dejicitur.

Lac autem in ventriculo coagulatur ob acrimoniam bilis & cruditatum ibi genitarum. Coagulatum verò evomitur, quia natura illo, aliiſque crudis humoribus gravata, & acrimonia irritata, moleſtiam illam per vomitum, quantùm poteſt, deponere nititur.

Febris non adeſt, quia bilis illa putredinem nondum concepit, neque etiam ad venam cavam delata eſt, ſed hactenùs ſurſùm deorſumque ſatis copioſa excernitur.

Infans vix ampliùs ſugere poteſt, quia dolor, quem ex aphthis habet, ſugendo exaſperatur. Mammam tamen appetit, quia majorem oris calorem humiditate lactis lenire & extinguere deſiderat.

Hæ aphthæ quia recentes & ſine febre ſunt, neque malignam cauſam habent, facilè ſanabuntur; ſi remedia tempeſtivè adhibeantur. Alioqui ſi differatur curatio, metuendum eſt, ab aucta, & tandem putreſcente bile, non tantùm aphtharum profundiorem & periculoſam exulcerationem, verùm etiam alvi fluxum cum torminibus & febri graviore ſecuturum.

In curatione ante omnia ratio habenda eſt nutricis, utpote quæ ob temperamentum bilioſum lac acrius generat, quàm infantis ventriculus benè ferre aut digerere poteſt. Deinde ratio habenda eſt ipſius infantis.

Nutrix igitur ſemel atque iterùm benè purganda eſt medicamento cholagogo. Deinde vena ſecanda; & apozema aliquod refrigerans, ex cichoreo, endivia, lactuca, borragine, acetoſa, tamarindis, ſeminibus frig. maj. aliiſque ſimilibus, per aliquot dies exhibendum. Etiam puppa ex rhabarbari ʒ iij. in pinta cereviſiæ tenuis ſuſpendenda, de qua bis terve in ſeptimana hauſtum bibere, hinc non tantùm ipſa, ſed etiam infans bilioſa dejiciet.

Curandum ut cibis utatur boni ſucci, conditis cum hordeo mundato, endivia, lactuca, aſparagis, pomis citriis, ceraſis, fructu ribeſ. &c. Abſtineat ab alliis, cepis, raphano, ſinapi, aromatibus, omnibuſque multùm calefacientibus; etiam à melle & ſaccharo copioſo, aliiſque quæ facilè bileſcunt. Potus ſit cereviſia tenuis, aut mediocris notæ: evitet vinum, ſpiritum vini, melicratum, omneſque potus fumoſos & calidos, nec non iram, aliaſque animi emotiones.

Infanti autem (cui vix quicquam exhiberi poteſt) ſæpè in os ingeratur ſyrupus de moris & cydoniorum, vel de roſis ſiccis & granatorum acidorum, aliuſve ſimilis, quo totum os interius oblinendum eſt. Etiam cum cochleare ſubinde exhibenda pulticula liquida ac tenuis, ex decoctione paſſùlarum corinthiacarum ad rupturam coctarum, cum pauxillo ſacchari & micæ panis aibi parata.

Si his remediis adhibitis tamen perdurent, aut in peius vergant aphthæ, quamprimùm mutanda eſt nutrix, & alia quærenda quæ naturæ infantis convenientior ſit. *Isbrand. De Diemerbroëck de morbis capitis, thoracis &c.*

Mulier triginta annorum continuâ febre correpta eſt, cum magna anxietate, ſine vehementi calore, ſine magna ſiti, quâ intra biduum vires admodum proſtratæ ſunt. Pulſus eſt parvus & inæqualis: urina inſtar urinæ hominis ſani. De nullius partis excellenti dolore, ſed de maxima totius corporis conqueritur debilitate, quæ tanta eſt ut in lecto erecta ſedere nequeat. Quarta die in deglutiendo ſentiit aliquam difficultatem, ita ut potus non ſine doloroſa moleſtia & impedimento per gulam & œſophagum deſcenderet. Eo tempore palatum, gingivæ, lingua, & fauces innumeris exiguis puſtulis albicantibus obſideri comperta ſunt. Guſtus etiam adeò læſus eſt, ut aſſumptorum verum ſaporem vix percipiat.

Laborat hæc ægra febri maligna, ad quam accedunt *aphthæ*, quæ *ſunt exulcerationes quædam in ſumma oris ſuperficie, cum caliditate conjunctæ.*

Cauſa antecedens ſunt humores putridi, acres, maligni, in corpore contenti, qui à calore febrili attenuati, per arterias & occultos meatus ad os delati, in eoque exulcerationem hanc facientes, cauſam proximam conſtituerunt.

Has aphthas à maligno quodam putrido humore excitari, liquet ex febre putrida præcedente vel adjuncta; cujus malignitas ſatis innoteſcit ex maxima anxietate & virium ægræ proſtratione, cùm tamen febris nullas manifeſtas tantæ debilitatis cauſas exhibere videatur. Humorem autem illum magna ex parte pituitoſum eſſe, patet ex minori febris calore, & puſtularum ſeu ulcuſculorum albedine.

Hic humor à calore febrili attenuatus & acer ad os deveniens, ejus interiora (palatum, linguam, gingivas, fauces &c.) magis quàm alias partes per quas tranſiit, exulceravit, quia tenui & molli tantùm pellicula inveſtiuntur, quæ à rebus acribus, imprimis putridis, eò devenientibus & diutiùs ibi remanentibus facillimè exulcerari poteſt, cùm aliæ partes firmiores hujuſmodi corruptioni meliùs reſiſtant.

Quia verò illa pellicula oris interiora inveſtiens ſe per fauces & totum œſophagum extendit uſque ad ventriculum hinc etiam cum faucibus œſophagus ſimilibus aphthis interius obſidetur, ut ex eo liquet, quia deglutitionis adeſt difficultas, & potus non ſine dolore & impedimento ad ventriculum deſcendit.

Guſtus oblæſus eſt, quia pellicula oris interior, cui nervi guſtatorii inſeruntur, & qua mediante guſtus fit, ab illis ulcuſculis adeò obſidetur, ut objecta guſtabilia ad eam integra pervenire, & ab ea percipi vix poſſint. Adde quod lingua ab ulcuſculis dolens, etiam pravis humoribus

ribus infecta de ſaporibus aſſumptorum benè judicare nequeat.

Hæ aphthæ ſunt magis ſignum, quàm cauſa periculi, indicant enim febrem malignam & valdè periculoſam, à cujus curatione earum curatio maxima ex parte dependeat.

Corpore igitur expurgato, vena-ſecta, aliiſque febri convenientibus remediis adhibitis, os ſæpè colluat & gargariſet ægra hac decoctione.

℞. Hordei mundati, radic. biſtortæ, tormentillæ, ana ℥ ß. glicyrrhiz. raſæ ʒ iij. herb. plantaginis, portulacæ, polygoni, foliorum querci, ana m. j. flor. malvæ arboreſcentis, roſar. rub. balauſtiorum, ana m. ß. aquæ q. ſ. f. decoctio ad ℔. j. adde ſyrup. diamori, dianuc. ana ℥ i ß. miſceantur pro collutione.

Poſt collutionem lambat ægra, totumque os interius oblinat hoc ſyrupo. ℞. Syrup. cydonior. granator. acidor. de roſis ſiccis, ana ℥ j. miſceantur.

Si dolor acrior evadat, ægra in ore detineat lac dulce, vel potiùs ſerum lactis, idque ſæpiùs mutet. Deinde ſolum ſyrupum cydoniorum vel de roſis ſiccis lambendo aſſumat, imprimis cùm aphthæ jam ſeparantur.

Victus ſit refrigerans & malignæ putredini reſiſtens. Cibi ſint euchymi, eupepti & liquidi. Potus ſit cereviſia tenuis aut ptiſana. Alvus benè reſpondeat, & abſint animi emotiones. *Idem de morbis capitis & thoracis &c.*

Si totum perluſtraveris mundum V. N. & omnia, quæ in ſinu ejus repoſita ſunt vel ſuperficiei adhærent; ſedulo contemplaveris, omnia miraculorum plena invenies. Inter miraculorum verò iliada nullum homine admirabilius & quod raritate & præſtantia ſua animum magis ſuſpenſum & attonitum reddat. In ejus ſanè mirabili & non imitando opificio ineffabilis Dei, conditoris opt. max. providentia, ſapientia atque immenſa bonitas ſummoperè eluceſcit. Hinc non illepidè *Mercurius Triſmegiſtus*, & divinioris illud ſapientiæ lumen *Plato*, *Ariſtotelis* quondam Præceptor, Microcoſmum, ideſt, hominem, auguſtum Dei Templum & ſimulachrum nominarunt. Nam ſicut in Numiſmate *Cæſaris* charagma; ita in homine conſpicitur Dei ſculptura, quem non abs re miraculorum maximum ſtatuerunt olim celeberrimi Philoſophi. Quid obſecro infantis in utero materno plaſmate, nutritione, ſtato tempore enixu, quid inquàm mirabilius, dici vel excogitari poſſit? Certè nihil. His mihi ſeptem orbis miracula jure videntur cedere, ut meritò quis cum *Martiali* de infantis plaſmate & enixu dicere queat.

Barbara Pyramidum ſileant miracula Memphis,
Aſſiduus jactet nec Babylona labor;

Nec trivia Templo molles laudentur honores,
Diſſimuletque Deum cornibus ara frequens.

Aëre nec vacuo pendentia Mauſolæa,
Laudibus immodicis Cares in aſtra ferant.

Cuncta puerperio cedant miracula mundi,
Infans quo referat clauſtra pudica Matris.

Lugendum ſaltem, quod tantum tanti Conditoris opificium, tam affabrè conſtructum & miro artificio fabricatum, adeò labefactatum peccato ab ipſo ſtatim ortu, ut mille morborum phalangibus undique obvallatum ocyus corrueret, niſi Deus illud præpotenti manu ſuſtentaret. Nempè ut fragilis aliqua cymbula, agitata procellis & tempeſtatibus plurimam admittit rimoſa undique paludem; ita & tenella infantulorum ergaſtula, laborioſo per anguſta uteri latibula tranſitu, doloriſica venæ umbilicalis abſciſſione; aëris amico calore blandientis cum inclementi permutatione; victus quoque à naturali & conſueto omnimodâ diverſitate, necnon è molli loco in duram, aſperam, ſpinis ſentiſque conſitam, coloniam tranſmigratione, attrita languent, & variorum morborum carnificina marceſcunt, & ſæpè ſæpiùs quam vix hauſerunt, vitalem auram immaturè effundunt; ut non immeritò dubitet quis, meliorne iis ſit mater, an triſtior noverca Natura. Mirari ſanè ſubit *Platonem*, omnis auguſtioris ſapientiæ Magiſtrum, qui omnes morbos ab animo ortus ſui primordia derivare affirmat, cùm tamen infantes, antequam ipſis à Deo animo uti datum eſt, morbis ſæpè affligantur. Hinc *Græci* olim & *Romani*, de vita & valetudine eorum dubii, nonniſi effluxo longiore temporis ſpatio nomina iis imponere ſolebant. Nulla ſanè ætas ab ullo morbo libera & immunis, ſed omnes cujuſcunque ætatis mortales omnium tyrannidi æquè ſubjecti ſunt; quod non tantùm *Hippocratis*, ſummi in Medicina Dictatoris, oraculo ſancitum eſt, ſed & quotidiana experientia, fida rerum magiſtra, abundè docet & ratio ipſa evincit. Sunt tamen aliqui infantulis proprii, quos longâ ſerie venerandus noſter è Coo Senex in Aphoriſmis ſuis enumerat, in quorum cenſu oris quoque tubercula ſeu puſtulæ, *Græcis* ἄφθαι dictæ recenſentur, lactis vitioſi vel ſaltem in ventriculo infantis corrupti, genuina ſoboles. Familiariſſimus eſt infantulis affectus hic, ita ut è centum vix unus reperiatur, qui non puſtulis iſtiuſmodi moleſtetur. Et promptè quidem hoc malo afficiantur ob corporis mollitiem & teneritudinem, victûs inaſſuetudinem; & copioſiorem lactis ſuctionem, unde lac in ventriculo corruptum huic malo generando ſatis eſſe poteſt. Tubercula hæc ſeu puſtulæ ſi in ulcera degenerent, plurimùm negotii faceſſunt, & ſuctionem impediunt, quandoque etiam lethum accelerant, maximè ſi nigro colore erumpant, alias in mollioribus infantium corporibus modeſtè adſtringentibus facilè curantur. Magna eſt horum tuberculorum differentia, de qua nihil invenio in litteris tuis, ita ut difficile ſit rectum Tibi conſilium ſuppeditare. Varianda enim cura pro diverſo Aphtharum colore; ſiquidem alia requirunt remedia quæ albæ ſunt, alia quæ rubræ & igneæ, alia quæ lividæ, & ſic de aliis. Ne tamen deeſſe Tibi videar, velim ut ſæpiùs in die laves ulcuſcula hujuſmodi aqua vel, quod præſtat, decocto hederæ terreſtris addito melle roſarum vel hujus loco decocto veronicæ; quæ duo remedia in hoc affectu efficacia non ſemel ſum expertus: quod ſi malum non ceſſerit his, poteris iis adjicere lapidem prunellæ, imò & ſpiritum vitrioli in contumacioribus Aphthis admiſcere. Hæc tuta ſunt, & ſi fortè aliquid eorum ab infantulo deglutiatur, minimè nocitura. Cavendum tamen ne infans mox ab eorum uſu lactetur, præſertim ſi ſpiritum vitrioli adjeceris, ne lac in ventriculo coaguletur. Prodeſt etiam ſingulis diebus ter quaterve confricare Aphthas foliis viridibus ſalviæ ſummis ſeu in cacumine natis, in aqua priùs ablutis ac deinde

vino rubro imbutis. Non incommodè etiam mentham cum maſtiche ventriculo filiolæ tuæ impoſueris, ne lac in eo corrumpatur: in quem finem etiam parcè lactandam ſuaſerim donec ventriculus fuerit emendatus & probè concoquat. Hæc ſedulò adhibenda à conjuge tua, & monenda, cùm ipſa filiolam nutrire & lactare decreverit, ut in victu diligenter abſtineat ab omnibus, quæ maſſam ſanguineam ſeroſis, fervidis & acribus humoribus inquinare apta nata ſunt. Nec ullo modo omittat pulverem ante biduum tranſmiſſum pulti permiſcendum, qui peculiari vi caput roborandi & à convulſivis inſultibus tuendi præditus eſt. Et hoc eo ſerio magis animo urgeo, quod filiola tua dulciſſima in ipſo plenilunio nata ſit, *Mercurio* Lunam minimè intuente: unde Aſtrologiæ periti paroxyſmos epilepticos præſagiunt & obſervarunt, infantes in novilunio aut plenilunio in hanc lucem editos, rarò durabiles eſſe aut firmâ valetudine uti. Hi quidem propter nimiam humiditatem, illi verò propter nimiam ſiccitatem languere ſolent. Id quod à me quoque in non paucis annotatum. Sed hæc in Dei voluntate poſita, qui numeravit omnes dies noſtros. Faxit ipſe, ut filiola tua fauſtâ Lucina nata, ſit Tibi perpetua, quæ tibi olim ſeni, ut Ciconiæ eorum parentibus ſenio enervatis, ſuſtentaculum præbeat & conſolationi ſit, atque ἀντιπελάργησιν, gratam beneficiorum remunerationem referat. Et hæc Tibi, quem ob abſentiam meam coram alloqui non potui, per literas ſignificare volui. Vale & nobiliſſimum Domin. parentem, conjugem, ſorores meo nomine, quam potes, officiosè ſaluta. *Frideric. Loſſii conſil. 51.*

Obſervationes.

Nos linctu utimur ex diamoro, ſucco granat. & melle, hoc etiam addam quod à Pharmacopæo accepimus. Multi infantes cùm *Antwerpiæ* ex aphthis morerentur, ex vetulæ conſilio, ranulam vivam ori puerorum admovebant, ſuctione malignitatem attrahentem, eâque defoſſâ & mortuâ alteram ori imponebant: deinde rurſùs aliam, ſi opus eſſet; quo præſidio, & pueri, & infantes evadebant. Idem in pueris ſuis, tum aliis expertum narrabat. *Petrus Foreſtus obſerv. 21. lib. 14. de affectibus labiorum, gingiv. dentium, oris & linguæ.*

Juvenis bilioſus cùm in aphthas incideret, valdè ignitas & flavas, poſtquàm ex infuſ. rhab. purgatus eſſet, collutionem præſcripſi, quæ refrigeraret, & fervorem reſtingueret in hunc modum.

℞. Fol. plantag. bellid. min. portul. ſemperviv. ſolan. ana m. j. fl. roſ. rubr. p. j. ſem. cydon. ℥ i ß. F. decoctio in aqua. in colat. ℔ j. diſſolve diamori ℥ ij. ſucc. mali punici acid. ℥ ß. m. f. collutio. Poſtea adjeci ad majorem refrigerationem, ſuccum ſolani, & aceti modicum: Deinde ut magis abſtergeret, in decocto adjeci hordeum integrum, etiam mellis roſati nonnihil, ut citra mordacitatem magis diſcuteret. *Petrus Foreſtus obſerv. 22. lib. 14.*

Hic ſyrupus mirum in modum prodeſt. ℞. fol. viol. fragrar. ſemperviv. bellid. min. plantag. portulac. ana m. j. ſem. cydon. ℥ j. coq. in aq. communi, colat. fortiter expreſſæ adde ſacchar. q. ſ. & coq. ad conſiſtentiam ſyrupi, S. A. ut meliùs abſtergat, loco ſacchari mel addi poteſt. *Petrus Foreſtus. Schol. obſerv. 25. lib. 7. De febrium ſymptom.*

Filius meus quatuor annos natus, paſſus eſt fluxionem acerrimam in linguam & fauces, ut infinitis ulceribus ſcaterent, iiſque albicantibus, & admodùm dolorificis, cum magna inflammatione, non poterat cibum, aut juſculum capere, nec lac ſugere; diebus ac noctibus ejulabat inſomnis, macilentus, ac ferè conſumptus. Ex remediis non profuit mel roſaceum cum ſp. vitrioli; quod aliàs mirificè con... uxerat; aderat alvi fluxus copioſus, quo bilem porraceam ejiciebat, veſicatorium valdè profuit; ſed dolores & clamores perſeverabant, & continuò æger per os humorem ſeroſum & acrem emittebat dolore & inflammatione magis ac magis attrahente, tandem exhibui laudan. gr. j. cum juſculo, eoque dolor ſopitus eſt, ſomnus leviſſimus conciliatus, qui poſtmodùm perſeveravit moderatus & ſuis horis adveniens. Hinc cœpit convaleſcere, & fluxio illa humoris per os emanantis omninò cohibita eſt: ſequenti tamen die purgans medicamentum exhibitum eſt quod multùm etiam profuit. *Lazarus Riverius obſerv. 43. cent. 2.*

Quædam mulier laborabat Aphthis contumaciſſimis, quæ neque venæ-ſectionibus, neque purgationibus multis, neque julepis refrigerantibus, neque illitu ex ſpiritu ſulphuris curari potuerant; noctes inſomnes traducebat, & vix cibum devorare poterat, quia omnes oris partes hujuſmodi ulcuſculis ſcatebant: ſumpſit noctu laudani gr. iij. idque remedium continuavit per triduum, & ſic fluxio acris in oris partes defluens cohibita eſt, ac conſequenter oris ulcera paucis diebus percurata ſunt. *Lazarus Riverius, obſerv. 35. cent. 3.*

Aphthæ Ferinæ purgatione levi & alterantibus curata.

Excitatiſſimus annorum quatuor puer, *Aphthis*, ſeu *oris ulcuſculis* diu noctuque ita lancinatus, ut nec potum, nec juſculum ſumere, multò minùs ob oris excoriationem ubera ſugere valeret, febriculâ lentâ, vigiliis, doloribus non tantùm ad extremam maciem, verùm convulſionibus ſupervenientibus, vix non ad funera redactus, muliercularum pſeudo-medentium nullis proficientibus oris ſuperni ac interni colutionibus, vocatus cauſam materialem ſyrupo mannato iteratis vicibus evacuare; Efficientem verò, tanquam primorum humorum fontem, alterantibus contemperare conatus, quo facto gratioſulus magno parentum cum ſolatio ex orci faucibus ereptus. *Nicol. Gulielm. Beckers.*

Aphthæ ferinæ, morbillorum comites, neglectæ mandibulis corruptionem inducentes.

Quam novercali odio anni 1659. tempore fervido, atque inter igneas illas Planetarum oppoſitiones, morbilli apud nos in Norvuegia in adultos ſævierint, ac infantes, pauperiores maximè, libitinæ docebunt rationes: Omnes ſanè ad unum qui hydromelite morbillorum tentarunt expulſionem, nullo ad malignitatem habito reſpectu, con-

convulſionibus aut diarrhœa miſerando perierunt modo; Nonnullis ex neglectis Aphthis tanta accrevit oris putredo, ut ante inſtans mortis punctum mandibulæ ſponte exciderint; aliis à Chirurgis caro circa illas gangrænâ infecta ut mihi retulerunt, omninò reſecta fuerit. *Joann. Eridevic. Treubler.*

Aphtharum infantilium remedium.

In puetulis Aphthis laborantibus nihil eſt quod tam præſentaneam afferat operam quàm *oleum raparum*, ſi in eo tantùm diſſolvatur ſacchari quantum poteſt, illudque ori illitum lambant; quod in meo filiolo Petro Joanne, vix octo dies nato expertus, cui Aphthis laboranti dedi oleum hoc raparum ſaccharatum, & paucorum dierum ſpatio curatus eſt.

Ruſtici infans cùm non poſſet ſugere, itidem Aphthis obſeſſo palato, morbo jam per decem dies vigente, eodem modo à dicto medicamento ſenſit levamen præſentaneum. *Joann. Ludovic. Hannemannus.*

Aphtharum remedium euporiſton.

Aphthæ illæ flammantis oris puſtulæ, infantibus frequentes ſunt, adultos rariſſimè corripiunt, & nunquam ſine periculo ferè. Anno 1669. cum praxin Medicam Fridrichſtadii exercerem, hoc genere morbi tres puerperæ exſtinctæ ſunt. Hocque malum æquè ac morbilli & variolæ homines ſemel invadit. Tres mei filii & his puſtulis laborarunt, duo recens ſtatim iſto malo correpti ſunt, natu verò maximus, qui nunc quatuor annorum & dimidii eſt, nunc paucis ante diebus iis quàm vehementiſſimè laboravit, & coronidem impoſuerunt variolis, quæ & hic graſſantes ipſum lecto affixerant. *Franciſc. Joel* hic recommendat.

℞. Mellis roſat. ℥ ß. olei vitriol. ʒ j. m. f. linimentum. *Timæus à Guldenclee* laudat florem lactis caprilli cum tantillo nitri puriſſimi l. 5. caſ. 9. *Wolf. Hoefferus* in Medicat. familiaribus p. 359. præſcribit.

℞. Syrup. è roſ. ſicc. mellis roſat. ſimplic. ana ʒ ij ß. maſtich. elect. pulv. ʒ ß. ſpir. vitriol. gutt. iij. m. inunge ſæpiùs. Verùm uti ſimplicitas amatur, ſic quoque ſimplex euporiſton hîc recommendabo, quo uſus ſum in meis tribus dilectiſſimis admirando cum ſucceſſu, quo & præſtantius & certius non datur.

℞. Olei rapar. q. v. tantumque adde ſacchari quantum recipere poteſt, de eo ſæpiùs dato lingentium infantibus & infallibiliter curantur. Infantibus medicamentum tutum, certum & jucundum eſt, & blandè in iis alvum ſolvit hoc oleum, & iſto euporiſto meus filius natu maximus nunc quoque (Dei gratia) reſtitutus eſt. Batavæ fœminæ & obſtetrices ruberam filo alligatam ori infantum his puſtulis correpto imponunt, extractam in frigidam aquam injiciunt, ut vires recolligat, tum iterùm imponunt ſed contingit ſæpiùs imbibito iſto veneno flammante rubeta rumpatur, iſtâque rubetæ novæ impoſitione ſæpiùs reiteratâ infantes curantur, & iſtæ flammantes puſtulæ evaneſcunt. Cauſam hujus curæ per rubetam ego in duo rejicio 1. in modicam refrigerationem, quam affert Rubeta ori hiſce ulcuſculis flammanti. 2. in attractionem malignitatis puſtularum, quam ſi attraxerint rubetæ, ut plurimùm ſtatim rumpuntur & extinguntur. Malignitatem enim contagioſam poſſident iſtæ puſtulæ. Nuper mei affinis, Senatoris Fridrichſtadienſis filiola his puſtulis laborans per Rubetarum inſertionem curata eſt. Sed quod notatu dignum, prior Rubeta extracta ſtatim etiam in aqua frigida exſpiravit, & altera etiam difficillimè in frigida lympa ſervata fuit. Tantam malignitatem habuerunt iſtæ puſtulæ. Addo de meo filio natu maximo, hic graviſſimè variolis decumbens, floccos colligebat, lodicem complicabat, quod & cæteroquin infauſtum cenſetur ſignum, utplurimùm mortem præſagire dicitur; ſed & hic ut & ſæpiùs fefellit. Ego hîc recordor quòd ſcribit *Wolf. Hoeferus* in Hercule medico p. 346. & 348. Et quod non ſemper infauſtum ſignum præbeant, plures probant obſervationes. Malo ergo hîc *Cardano* credere quàm *Galeno*. Tum demum enim infauſtum ſignum eſt, ſi ſimul facies Hippocratica adſit. *Buxtehude* quædam fœmina laborabat febri malignâ, floccos colligens, lodices explicans & complicans, ſeſe meæ curæ commiſit, & Dei gratiâ reſtituta eſt. *Joan. Ludovic. Hannemann.*

Matrona quædam inter noſtras primaria annos 38. nata, ſub initium octavi graviditatis menſis, degens; apud me conquerebatur de Aphthis feris quæ à quinque menſibus ipſam durius vexabant, nec per venæ ſectiones, ut & purgationes repetitas, imò adhibita varia topica, ullatenus remiſerant at potius à gargariſmis quantumvis pauco acido impregnatis exacerbabantur. Vidi nobilis mulieris linguam laceram & quaſi fimbriatam, profundis ulcuſculis cruſta craſſa ex parte veſtitis deſuper non parum abſumtam, palatum præterea & gingivas, atque fauces ipſas eodem morbo deturpatas, imò non immeritò arbitratus ſum ipſum ad orificium uſque ventriculi ſuperius deſcendere, ſiquidem à faucibus ad ſcrobiculum uſque cordis intus ardorem perſentiebat ægra non parum moleſtum. Sic autem affecta non tantùm ſolidi prorſus nihil maſticare, & per os volutare valebat, ſed etiam omnia alia alimenta nauſeabat; febri lenta conſumebatur, & noctes inſomnes cum tuſſi continua, ab aliquot menſibus tranſigebat. Non difficile fuit judicare alia omnia ſymptomata nobilem matronam moleſtantia, ab Aphthis ipſis non bene hactenus curatis originem ſuam ducere; itaque illuc vim omnem remediorum dirigere conſultum habui, & propterea gelatinas tum ex volatilibus variis, tum ex C. C. & ebore præſcripſi; emulſiones è piſtachiis ſenſim hauriendas præbui; ſyrupum raparum, ut & ex albumine ovorum, aqua roſacea & ſaccharo in uſum adhibui; ſuffumigationes ex decocto calido herbarum traumaticarum, folior. prunellæ, florum hyperici, roſar. rubr. balauſtior. &c. in vino rubro parato, bis de die ex tubulo apto in os admittendas curavi; imò ſub finem aliquid tincturæ gummi laccæ decocto foliorum prunellæ & hederæ terreſtris cum ſyrupo althææ, quò os ſubinde collueret admiſcui; quibus juſcula plantis aptis alterata, diætamque aptam, adjunxi.

Ita hæc, Deo ſic benedicente, fuere proficua, ut intra duas ſeptimanas fuerit ſanata Nobilis Mulier Marito ſuo meritò chariſſima, & inde ad partus uſque terminum ſine ulla febri, aut alio moleſto ſymptomate devenerit, ſicque noviſſimè quæ in

gra-

graviditate tam moleſta ſupremam diem neceſſariò obituram credebant, puellam enixa fuerit formoſam, nec aliis afflicta ſit ſymptomatis, (imò mitioribus) quàm quæ ipſi in aliis pluribus partubus familiaria fuerant.

Puella nobilis ſeptem annos nata, cùm variis oris morbis primò ægrotaſſet, tandem in aphthas incidit, eaſque tam truces & malignas ut per aliquot dies neglectæ, abſolutam propè partium in ore contentarum corruptionem fecerint, itaut, (tum nihil proficientibus remediis) non tantùm, quod adnotavit Severinus in Aphthis peſtilentialibus Neapolitanis, uvulam ad palati os uſque, & tonſillas ad epiglottidis baſim exederint; ſed etiam in ſiniſtram faciei partem ſerpentes, maxillæ ſuperioris, carniumque adhærentium portionem, ante obitum brevi accedentem, ſepararint, quam ſuper pulvinari reperiebamus, dum ægræ caput aliquot ante fatale momentum horis, elevaremus.

APNOEA.

Vid.

RESPIRATIO ABLATA.

APOPLEXIA.

Apoplexia eſt ſubita ſenſuum omnium, tam internorum, quàm externorum, pariterque motus omnis, & functionum animalium, (præter reſpirationem) privatio, cum univerſi corporis reſolutione & conſternatione. Homo etenim hoc morbo oppreſſus non aliter quàm victima ad aram proſtrata, uno quaſi ictu percuſſus concidere ſolet.

Varia ſortita eſt nomina, nam ſyderatus, & attonitus morbus, Hippocrati ἀφωνία, aliis etiam gutta dicta eſt. Syderatus autem & Attonitus morbus primò vocatur quia eò affecti æquè ſubito corruunt ac ſi fulmine forent tacti, aut vehementi ictu ab inviſibili manu deſuper inflicto, quaſi exanimes proſternerentur. Ἀφωνία ſecundò appellatur ab Hippocrate, vel quia ea affectis vox præcipuè deficit, vel quia ſub vocis privatione cæteras operationes animales læſas intelligit. Gutta tertiò ab iis nuncupata eſt qui in hac ridicula fuere opinione in utroque temporum latere ſanguinis guttam dependere, quæ ſi fortè in alterutro decidat hemiplegiam faciat, ſi verò in utroque, apoplexiam gignat. Ab hac denominatione ſuam petit ſignaturam pro lilio convallium Crollius, illud enim pro ſpecifico habet in hoc morbo, quòd ſcilicet ipſius flos quaſi gutta inclinetur ac pendeat. Apoplexia tandem dicitur à verbo ἀποπλήττειν quod frequentativum eſt verbi πλήττειν ferio, & propterea ſignificat vehementer ferire, quò affectus horrenda gravitas deſignatur.

Partem affectam cerebri ventriculos & quartum præcipuè dixere quidam, quæ opinio in hodierna anatomica luce ſtare minimè valet; cùm enim jam non ambigatur cerebri ventriculos cloacas eſſe exonerandis ſubſtantiæ cerebri, glandularumque in toto plexu choroeide intertextarum ſordibus deſtinatas, quis non videt ut bene adnotat Chriſtianus Langius, eandem eſſe non poſſe ſpirituum & excrementi officinam, eandem culinæ & cloacæ dignitatem, idem regis & viliſſimi ſervi conclave. Nam ut ſubjungit ille quantumcunque tandem ſit quod illac excernitur, certum eſt, quòd etiam partum cœni immundi multum lympidi colluluiet inficiatque. Semel verò poſitò ventriculos cerebri ſpirituum emporia & promovendos nullatenus eſſe, neceſſariò ſequitur morbi in eorumdem affectione propriè poſiti, ſedem in hiſce cavitatibus non eſſe exquirendam, ſed potius in ipſa cerebri ſubſtantia cineritia ſeu glanduloſa ſpirituum animalium officina genuina, nervìſque inde dependentibus, ut ex ſequentibus ſatis patebit.

A reſpiratione magis vel minùs læſa quatuor facit Galenus Apoplexiæ *differentias*; Si enim omnino deficiat, nec pectus a ſuis muſculis ullatenus attollatur apoplexiam exinde denominat acutiſſimam; ſi verò reſpiratio adſit ſed cum vehementia quadam & ſtertore fortem vocat; ſi reſpiratio ſit tantùm inæqualis & interrupta minùs vehemens apoplexia, atque ſi ordinem aliquem ſervet, debilis ipſi dicitur. Ex hiſce omnibus varii tantum morbi attoniti gradus deſignantur unde prognoſis in ſequentibus explicanda deducitur. Diſtinguitur rurſus Apoplexia in idiopathicam & ſympaticam, quarum illa proprio cerebri vitio fit, illic ſcilicet aggeſtis & tabrefactis quæ ſpiritus ſubito proſternant & ſtupefaciant; hæc verò ab affecto imo ventre in eque elevatis exhalationibus tetris ſpiritibus peculiariter infenſis, enaſcitur; Imo ab iis omnibus quæ tum ab extra, tum ab ipſis corporis ſuccis corruptis, aut infectis viſceribus, ſpiritus pro apoplexia producenda afficere valent, peti poſſent differentiæ plures ſi conducibile & conſentaneum foret illas multiplicare.

Ut Apoplexiæ *cauſas* eruamus neceſſarium erit ut priùs aliquid de ſpirituum animalium in ea affectorum geneſi, ac diſtributionibus, inſtrumentiſque illis muniis deſtinatis aliquid præmittamus. Spirituum materia in ſanguine eſt & in capitis interiora vehitur per arterias cephalicas, vertebrales ſcilicet & carotidas quæ in productiones innumeras diremptæ in corpore cerebri cineritio præcipuè obliterantur. Jam verò corpus illud cineritium à colore dictum, nemo hodie ex demonſtratione Malpighii neſcit eſſe magnam glandulam de genere conglomeratarum, in cujus glandululis ea ipſa methodo qua in aliis corporis partibus variæ ſecretiones miniſterio glandularum perficiuntur, purior atque volatilior ſanguinis pars ſalino ſulphurea in ſpiritum animalem ejuſdemque vehiculum exaltata & elaborata, ulterius ſecernitur, atque ab innumeris tubulis corpus cerebri calloſum medullamque oblongatam atque ſpinalem conſtituentibus, & à glandululis memoratis quaſi totidem vaſa excretoria dependentibus, per ſibi continuatos in totum corpus nervos abundè derivatur. Corpus autem hoc cineritium ſeu corticale veram eſſe ſpirituum conficiendorum officinam ex eo patet quòd vaſa ſanguinea eorumdem materiam deportantia in ipſo omnia propè abſumantur, nec alii cuipiam propterea parti cerebri aliud ſufficiant, quàm quod aut ipſi enutriendæ, aut illi in functionibus ſuis adjuvandæ, neceſſarium fuerit, ſic multum ſanguinis in piam & duram præcipuè matrem diſtribuitur, quò ſcilicet corpus prædictum proximiùs complectentes, illud blande foveant ſuoque calore actuent. Hiſce ſic poſitis

facilè concludemus apoplexiam oborituram, ſi vel ſpirituum efformatio per affectum corpus cinericium ſubitò impediatur, vel eorumdem diſtributio per ſuos canales intercipiatur, vel confuſio in eos inducatur. Efformatio impeditur; tum ſi ipſe ſanguis multa ſeroſitate prægnans in cerebrum irrumpat ipſiuſque ſubſtantiam corticalem non tam alluat quàm quaſi ſubmergat, glandulaſque ipſam conſtituentes ad abſolutam turgeſcentiam adimpleat, imò muco facilè in viſcere frigidiuſculo congelabili interciat; Tum ſi ipſæ glandulæ a pondere incumbente compreſſæ, aut à ſanguine extravaſato & in grumos coacto circa ipſas ſtagnante ita moleſtentur ut proprii muneri obliviſcantur; Tum ſi aura aliqua afflentur maligna ſpirituumque generationi atque motibus tota natura inimica, qualis è venenis quibuſdam, crypticiſque ſubterraneis exſpirare poteſt. Diſtributio intercipitur, ſi canales, vel a glutinoſa ſanguinis putrilagine aliiſque obſtruantur, vel a comprimente & circumcingente corpore arctentur, & conſtringantur vel in ſui continuitate ſolutionem patiantur, imò ita contorqueantur à vi aliqua ſibi facta ut ipſorum cavitatis continuatio non parum alteretur. Hæc omnia facient, tum proprium ſanguinis vitium mox memoratum; tum plenitudo vaſorum nimia per ſuppreſſas evacuationes ſolitas; tum cohibitus ejuſdem refluxus per impeditas jugulares venas, vel à grumo ſanguinis, vel à polyposo aliquo corpore in ipſis enato, vel à tumore aut laqueo conſtringente &c. ſic enim ſanguis in cerebro aggeritur, vaſaque ſua tenella ad diruptionem uſque diſtendit; tum concuſſio, delapſus ex ſublimi, ictus, vulnuſque cerebri profundum; tum abſceſſus, aliuſque tumor in cerebro enatus, atque ad certum augmentum deductus, itaque locatus ut præcipuas glandulas, indeque productos nerveos canaliculos comprimat, ſicque totam viſceris œconomiam interturbet; tum ſpirituum animalium refluxus ſubitus ad propriam originem, a timore vel alia aliqua cauſa occaſionali inductus, qui confuſionem & conſternationem inibi pariat &c. Quæritur hic quomodo ceſſante per morbum, rationeſque illius jam allatas, motu omni voluntario, perſiſtet tamen motus naturalis? Cui quæſtioni facile eſt Williſio reſpondere, cùm enim aliam ſpirituum motibus ſpontaneis, aliam eorum qui motibus naturalibus dicantur, originem faciat, illam affici poſſe hac intacta affirmare poteſt. Verùm quandoquidem de hiſce omnibus a Viro Clariſſimo aſſertis non ita conſtat apud egregios Anatomicos, ſatius eſt dicere primò in confuſione & conturbatione ſpirituum à morbo attonito, aut potius ejuſdem cauſis facta, illos animæ imperio ita ſubtrahi ut mandata ſibi commiſſa nec exequi valeant, nec aliquid pro unione inter duas hominem conſtituentes partes continuanda, facere. Secundò & præcipuè, facillimum eſſe ſpiritibus eas ſubingredi vias quæ ab ipſis fœtus rudimentis jam tritæ, animali nutæ pro puncto ſaliente movendo, devehendæ aſſueverunt, ſicque ſpiritibus quantumvis depauperatis & conturbatis pervulæ redditæ ſunt. Quod idem dici nequit de aliis nervis motus ſcilicet ſpontanei inſtrumentis, quandoquidem illi nequaquam continuato indeſinenter ſpirituum influxu fuere actuati, ſed tantùm per intervalla, unde viæ per eos non ita ſunt apertæ & liberæ, quin vi aliqua ab anima, ex ejus cum corpore unione impreſſa, opus ſit pro ſpiritibus in eoſdem inducendis.

Signa Apoplexiæ *diagnoſtica* ex ſuprà dictis abundè ſatis patent: Si quis enim ſubitò corruat motu, ſenſu, ac voce deſtitutus, ſola reſpiratione eaque difficili & ſtertoroſa, imò quandoque nulla permanente, ſi membra laxa ſuo pondere concidant, non minùs quàm mortuorum, pulſu interim in principio ſatis forti & pleno, aliquandò etiam debiliſſimo, perſtante, apoplexiam adeſſe non erit dubium. Diſtinguitur autem à Syncope quòd hanc ſenſus non deſtituat, pulſus tamen abſolutè deficiat. Ab epilepſia in qua membra non flaccida ſed variis motibus & agitationibus convulſa videntur. A Lethargo in quo & febricitat æger, & oculos ſubinde excitatus aperit, atque ad interrogata delirans reſpondet. A Caro in quo reſpiratio non eſt difficilis, ita ut eo affecti tranquillo & quieto ſomno dormire omnino videantur; imò in quo omnis prorſus ſenſus non intercipitur. A ſuffocatione uterina, in qua patiens ſubinde conqueritur, atque interrupta ſuſpiria ducit &c. Signa Apoplexiam præcedentia pro varietate cauſarum etiam variant; ſi enim à ſero cerebrum opplente oriatur, præceſſit ſopor, hebetudo atque ad actiones animales quædam imbecillitas, memoriæ imminutæ atque gravitati capitis & totius corporis adjunctæ; Si a extravaſato ſanguine, ni illud à vulnere contingat, prægreſſa fuit ut plurimum dura cephalalgia; Si ex abſceſſu, febris, lethargus, imò phrenitis præivere; Si à tumore alio, ſtupiditas, tenebricoſa atque vertiginoſa affectio, imò gravans capitis dolor, ejus fuere præcurſores. Apoplexia à vulnere continuitatem cerebri ſolvente, ab ictu aut caſu partem tum commovente, tum canaliculos nerveos contorquente, à laqueo vaſa ſanguinem è cerebro referentia conſtringente, à timore grandi ſpiritus ut dictum eſt conturbante, venenis & exhalationibus venenatis aliiſque cauſis externis enata non habet ſigna ſui præcedanea.

Prognoſim quod attinet, vix alia quàm funeſta poteſt denunciari, cùm Apoplexia ſit morbus acutiſſimus & perículoſiſſimus, dicatque Hippocrates experientia fretus fortem apoplexiam impoſſibile eſſe ſolvere, debilem verò non adeò facile. Quid verò affectum hunc validiſſimum à debili per varios ſuos gradus diſtinguat, ex ſuperioribus innoteſcit. Aſſerit præterea Hippocrates eos ad vitam non redire quibus ſpuma circa os apparet, quamvis Galenus nonnullos in vitam reductos, referat quibus ſpuma circa os apparuerit. Sed attendendum ad naturam ſpumæ credit Ettmullerus, alia enim vera eſt quæ ex imo pectore ſenſim ſcatet, & ſurſum fertur ſenſim ſenſimque augmentata; alia illegitima, (qualis eſt epilepticorum) ex membranis pituitariis, vel potius glandulis iis inſertis atque ſubjectis, abundè ſtillans: illa omſnoſum quid ominoſum exhibet, hæc verò non item. Non dubitamus à variis reſpirationis læſæ gradibus, indeque denominata apoplexia, debili, valida, ad validiſſima, prognoſim cum Hippocrate deducere, validiſſimamque apoplexiam in qua reſpiratio prorſus deficit, deploratam pronunciare, interim cum Williſio credimus ſideratos qui mox pulſu & reſpiratione privantur, & paulò poſtea infrigidati, animam exhalaſſe videntur, non ſtatim lecto eſſe eximendos aut adminiſtrationibus Medicis deſtituendos. Imò quamvis vitæ ſpes

nulla

nulla affulſerit, nonniſi poſt tres aut quatuor dies ſepulturæ eſſe mandandos; quippe tales aut ſponte, aut remediorum uſu quandoque reviviſcunt. Nam etiamſi pulmones à pectore alternatim per muſculos ſuos elevato & compreſſo ſenſibiliter non moveantur, interim tamen a propriis ſuis fibris tacitè agitantur ſuccosque in ſuis vaſis contentos aliquatenus promovent & pellunt, unde etiamſi pulſus non appareat, circulatio tamen quædam inteſtina permanet. Sic Hirundines, ſi Autoribus pluribus fides habenda, in fundum maris Baltici ſe dejicientes, illicque per totum hyemem inhabitantes, nulla ſenſibili fruuntur reſpiratione per totum ſuæ ſubmerſionis tempus, interim ſuccos conſervant in venis ſuis circulationibus quam maximè aptos, ſiquidem adventante æſtate, à ſolis radiis vires mutuantur ſatis integras ut ex imo maris volatu ſuo non tantùm auras petere, ſed etiam ad remotas regiones tranſmigrare queant. Eadem eſt ratio ſubmerſorum de quibus in Ephemeridibus Germanicis fit mentio. Sic & nos aliquando in aquis ſuffocatos, caloreque, motu, ſenſu, reſpiratione & pulſu prorſus deſtitutos, vidimus ad vitam reductos, tum per inverſionem corporis, inductumque calorem, tum præcipuè per inſufflatum in tracheam per tubulos aërem, qua ultima methodo canes ſtrangulatos & per horas jam reſolutos, non ſemel excitavimus, facta ſcil. in iis laryngotomia, atque per intruſum in tracheam tubulum, inſufflato ſobriè aëre, quo machina pneumatica vi ſtrangulationis ſopita rurſus actuaretur, ſuccique omnes animalis per ipſam tranſvecti.

Si evacuationes tum per venæ-ſectiones, tum per vomitoria & purgantia validiora peractas, imò ſi adhibita alia remedia excitatoria levamen aliquod ſequatur, ſpes ſalutis affulget; ſin verò affectus vi omni remediorum major ſupra nycthemeri ſpatium ſine remiſſione perſiſtit, aut in deterius vergit, de ægrotante conclamatum eſt. Si in difficillima reſpiratione ſudor ſupervenit lethalis eſt, oppreſſionem enim integram, non verò naturalem aliquam atque profuturam ſecretionem denotat. Si Apoplexia juvenem mediæque ætatis virum temperamenti ſanguinei, adoritur, non æquè funeſta erit ac ſi ſenem, debilem, aut emaciatum aggreditur. Si poſt primum morbi attoniti inſultum bene finitum, ægrotans tamen torpidus magis fiat, imò crebra vertigine afficiatur, ſignum eſt recidivam in procinctu eſſe; ſi verò cerebro bene liberato hemiplegia aut paraplegia fiat, vix recurret apoplexiæ paroxyſmus. De prognoſi apoplexiarum omnium à cauſis occaſionalibus mox memoratis prognatarum facilè eſt pronunciare; de ea tantùm quæ ex ebrietate fit adducemus ex Hippocr. Aphor. 5. ſect. 5. Si ebrius quiſpiam derepente obmuteſcat, convulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit, quâ crapulæ ſolvuntur vocem recuperet. Notandum autem hic per obmuteſcentiam ſive ἀφωνίαν Hippocr. apoplexiam deſignare, quod ſupra jam vidimus.

Curatio vel eſt pro paroxyſmo præſente tollendo, vel pro eodem imminente præcavendo. In præſenti paroxyſmo, quandoquidem vix ſatis percipi poteſt, an à cauſa invincibili, abſceſſu ſcil. ſupputato, vel tumore in cerebro enato &c. originem trahat, feſtinanter adnitendum ut cerebrum liberetur, ſpirituumque vigori ſuo reſtitutorum viæ expediantur. Itaque primò ut ſanguinis in cerebrum impetus ex ſitu ægri aliquatenus cohibeatur, hic, ſi ſatis robuſtus fuerit, commodè extra lectum in cathedra tenuiter veſtitus locabitur; ſi verò imbecillis lecto imponetur ſed capite erecto ac ad latus modò unum, modò alterum inclinato. Hiſce enemateque acriori injecto, quandoquidem ſanguis nimis turgens cauſam morbificam aut inferre, aut augere valet, de ipſo ſedando primo cogitandum, eumque in finem in quibusvis ferè apoplecticis neceſſaria eſt venæ-ſectio; quamvis enim de ea Cornelius Celſus pronunciet lib. 3. Cap. ultimo apoplecticum vel occidere vel liberare, ſæpe tantum mortem differre, vitam interim infeſtare, non minùs eam, etiam larga manu, celebrabimus. Poſtea veſicatorium amplum cervici atque cruribus, cataplaſmata attrahentia plantis pedum applicabimus, tempora & nares imò palatum oleis ſuccini, aut caſtorei ſale volatili oleoſo noſtræ præparationis, item balſamis rutæ, atque apoplecticis variis ſed ſine moſcho ac ambra confectis perungemus; atque in vehementiori malo ſal volatile viperarum, aut ſanguinis humani, probe pulveratum per nares in os ipſum parcè inſufflabimus. Vomitorium interim parabimus, illudque in minima doſi, quò ſcilicet faciliùs hauriatur; huic intentioni adhibebimus vel extractum Glauberi emeticum ad ʒ j. aut ʒ ij. vel ſolutionem tartari emetici adjecta, doſi extracti panchymagogi in ſpiritu vini ſoluta, & pauco ſale volatili viperarum. Vel ſi largiorem hauſtum ebibere æger valeat, decoctionem purgantem validam conficiemus illique cum ſpeciebus benedictæ laxativæ, ſyrupoque rhamni cathartici &c. adjungemus vel vinum ſtibiatum vel oxyſacchar. Salæ &c. Si ab ejuſmodi remedio nec evomat, nec alvum dejiciat æger, clyſterem acriorem iterabimus, atque ſi opus fuerit ſuppoſitorium etiam in anum intrudemus, quo ſcilicet inteſtinum craſſum aliàs ſopitum, excitemus, ſeque citiùs exoneret faciamus. Frictiones totius corporis & præcipuè ejus extremitatum dolorificas, cum ſucculſionibus etiam moderatis interponemus, ſalia volatilia naribus continuo admovebimus, eaque frequenter in ſpiritu ceraſorum nigrorum, lilior. convallium, aquis apoplecticis & epilepticis compoſitis ſoluta, haurienda exhibebimus. Si verò malum non minus interim perſeveret jugulares venas aperiemus, toti capiti raſo veſicatorium imponemus, ſternutatoria valida ex florib. lilior. convall. ciclamine, aſaro, elleboro albo, imò ipſo etiam euphorbio parata in nares inſufflabimus, cauterium actuale nuchæ inuremus, cucurbitulas ſcarificatas ſcapulis, continuoque etiam femoribus & tibiis, applicabimus, aliaque etiam ſupra memorata repetemus. Hirudines temporibus, vel pone aures, vel in ipſo naſo, admovebimus, nec præſidia priùs intermittemus, quàm à paroxyſmo liberatio, aut ab eodem mors advenerit.

Curam prophylacticam quod ſpectat, ea reſpicit tum eos qui inſultibus apoplecticis fuere tentati; tum eos qui in hos proclives videntur, qui ſcilicet a parentibus apoplecticis ſunt procreati aut vertigini, incubo ac lypothimiæ frequenti obnoxii vivunt, quorumque caput amplum ſuſtinetur a collo toroſo &c. Hæc autem cura remedia nec ita valida, nec tam multa expetit, ſufficiat igitur vere & autumno catharſim atque phlebotomiam

miam, imò quandoque vomitionem ſemel inſtituere, decoctaque ſubinde, pulveres, electuaria, atque aquas ſtillatitias ex antiapoplecticis parata, aſſumere, adjecto ſalium volatilium uſu frequenti tanquam antapoplecticorum omnium veræ baſis. Fontanellæ, ſi corpus ſero multo turgeat, vel inter homoplatas, vel in brachio atque crure, cruciatim excaventur, non neglectis interim, variis anni temporibus, pilulis uſualibus, tum ex maſſa de ſuccino Cratonis adjecto oleo ſuccini, ejuſque ſale volatili verè urinoſo, tum ex aliis id genus, nocturnâ hora ſomni, ſub ipſum lecti ingreſſum vorandis. Imprimis verò exquiſita victus ratio inſtituatur, erroreſque omnes in rebus non naturalibus vitentur. Remediorum antiapoplecticorum tam ſimplicium quàm compoſitorum, è quorum ſylva ſeligi poteſt quô parentur variæ formæ medicamenta, catalogus poteſt videri, tum in Schroëderi Pharmacopœa illuſtrata & aucta, ſeu potius indice morborum atque remediorum ipſi adjecto, tum alibi paſſim; quapropter non eſt quod de iis hic ulterius agamus.

Curationes.

In Apoplexia qualicunque inſignis eſt: 1. Spiritus cerebri humani, 2. Sanguinis arterioſi humani ſpiritus, cujus vires inſigniter commendat D. Graleccius Argentinenſis in libro ſuo de vita humana nuper edito Spiræ in quarto 1615. Germ. utriuſque operationis & vires vide ibid. in aliquot obſervationibus ab ipſo habitis. Spiritum ſanguinis arterioſi vocat *Aq. Benedictam:* ſpir. cerebri humani vocat *aq. auream.* (Quod ſi ſanguis deſit humanus, qui ex brutis, cervis potiſſimùm & damis extrahitur eodem ſucceſſu ſubſtitui poteſt, phlegma per alembicum, ſpiritus & oleum per retortam, extillat, quæ ſeparanda, ut autem ſanguis conſervari poſſit, affundatur ſpiritus vini, quo, ſi recens deſtillandus, non opus eſt)

Apoplecticos excitant 1. Mercurius vitæ juſtâ doſi exhibitus: à crebris enim vomitionibus in robuſtioribus prima regione ventris expurgata, paulo poſt ad ſeſe redeunt, præſertim ſi epithema fiat in ſuturam coronalem ex ſuccino pulveriſato, & in ſacculum oblongiorem interpaſſatum conformato, prætereaque in aqua vitæ vel ſpiritu vini cum pipere longo eſſenſificato, & cum ol. ſuccin. gut. aliquot adſperſo, decenti ligatura ſuturæ coronali impoſito multùm prodeſt, ſi (in debilioribus ſcil. præſertim ubi Mercurius vitæ non eſt exhibitus, enemata primò leviora, poſtmodùm & acriora injecta fuerint. 2. Excitant ſternutationes præſertim ex ſemine nigellæ & leniore nigra, hoc eſt helleboro nigro Paracelſi (ex moſcho & ambra) it. ſem. lolii, tutius & melius, exempli gratia.

℞. Fol. majoran. ʒ ij. ſem. nigell. ʒ j. rad. ellebor. nigr. ℈ ij. moſch. opt. ℈ß. ambr. gr. vj. m. f. pulvis doſis magnitudine piſi, inſufflatur in narem utramque calamo fortiter. 3. Fumus pennarum perdicum. It. fumus ſuccini, vel etiam ol. ſuccini intra nares ſæpiſſimè cum penna perdicis ſumptum.

N. B. in Apoplexia mirabilis eſt ille balſamus vitæ ex nobiliſſimis illis balſamis, Orientali nempè & Turcico, itemque oleis aromatum diligenter confectus à nobili Chymico *Joan. Eichlenker*, doſis à gr. ij. ad iij. in miſtura ſimplici cum aq. appropriata, de quo in notis ad Crollium.

(Spiritu ſalis armoniaci naribus admoto excitatos fuiſſe apoplecticos teſtatur illuſtris Boyle, ejuſque optimum & facillimum deſtillandi modum deſcribit. Aquam cucurbitæ infundit unà cum ſale armoniaco, tum calcis vivæ pulverem adjicit, ſtatimque adaptato capitello excipulum accuratè connectit, lenique balnei calore deſtillat ſpiritum, quem ſemel aut iterùm rectificat, quo vix ullus elicietur ſpiritus præſtantior & fœtidior, præter alios uſus & hyſtericis mulieribus apprimè conducibilis.) In præſervatione maximè conducit Balſamus Apoplecticus Crollii. It. aq. vitæ applectica ejuſdem.

Ad præſervationem autem & curationem unicè prodeſt aqua antapoplectica meæ compoſitionis; quæ ſic eſt.

℞. Flor. lilii convallium menſe Maio cum exortu ſolis collectos (maturos & adhuc roridos ſtatim in vitrum ingere ſine lotione ulla) eoſque recentes ſine apiculis, ſaltem protuberantes flores abſcerptos in vino generoſo, malvatico vel alio dulci digere ad ſolem, in vitro optimè clauſo, relinque tamdiu, donec etiam lavendula floreat, cujus flores cæruleos ſine calicibus & apiculis diligenter ſeparatos æquali pondere, conjunge cum floribus lilii convallium in idem vitrum, quod firmiter clauſum relinque uſque ad menſem Septembrem. Tandem per alembicum ex B. deſtilletur, & quæ primo loco egreditur aqua ſpirituoſa diligenter reſervetur. Eſt nimitùm pretioſa & tam præſervando quam curando Apoplecticis prodeſt (reliqua etiam uſui eſſe poteſt, ſed tam virtuoſa non eſt, facit in primis ad frictiones membrorum) ex capite mortuo elici poteſt ſal. Hæc aqua diu durat & fragrantiſſima eſt, doſ. cochl. ß. vel j. per ſe etiam i ß. vel ij. pro ægri & morbi natura cum gut. una atque altera olei ſuccini jejuno ſtomacho.

Aqua apoplectica alia.

℞. Flor. primul. veris ℔ j. lavendulæ, ſtœcados arabicæ ana ℥ j. tiliæ, bugloſſ. ana ℥ i ß. anthos, nymphææ ana ℥ß. Rad. pœon. caryophyllatæ ana ʒ x. zedoariæ, macis, ſpicæ Indicæ ana ʒ iv. Iridis Florentinæ, viſci quercini ana ℥j. galangæ, caryophyllor. ana ʒ vj. pomor. citreorum recent. num. ij. raſur. lign. ſaſſafras ʒ i ß. fol. majoran. arteniiſ. ana m i ß. roriſmar. m. j. ſem. fœnicul, ſileris montani, pœoniæ, baſiliconis ana ʒ iij. confractis & contuſis craſſo, modo affunde in matracio capaci aquæ roſarum ℔ j. vini generoſi, ℔ ij. ſimul per 3 dies vaſe benè clauſo digerantur, hinc adde recenter expreſſi ſucci ex foliis ſalviæ ℥ vj. betonic. meliſſæ, ſpiritus vini ℔ iv. Denuò per 3 dies digeratur & deſtilletur in M. B. per alembicum ad ſiccitatem. Fiat ſemel cohobium. Hinc per ſe in cineribus vel B. aqua illa rectificatur, deſtillando 3. partes, quarta relicta, & inferendo roſtro alembici moſchi, ambræ ana gr. vj. bombace involuta, tandem omnia in vitro benè clauſo ſerventur. His omnibus poteſt annumerari diaphoreticum in peracutis, præſertim, ſi cum ejuſmodi aquis appropriatis apoplecticis mixtum exhibeatur, & ſudor provocetur. *Joan. Hartmann. Practic. Chymiatric.*

Curatio apoplexiæ certa, tuta, & jucunda in ſublatione cauſarum materialium ipſius apoplexiæ conſiſtit: cùm enim apoplexia dependeat à ſum-

I

ma venarum & arteriarum partiumque omnium, quæ commercio ſpirituum vitalium atque animalium inſerviunt, obſtructione; quumque ea in veneno quodam glaciali ac ſummè frigido partes illas valdoperè conſtringente & quaſi glaciante conſiſtit, adeò ut ſpiritus vitales atque animales liberum patentemque aditum ad partes omnes, quas alioquin ſuis vitalibus radiis illuminare ac colluſtrare debebant non habeant, ideoque ſi quis citò tutòque ac jucundè apoplexiam curare cupiat, has cauſas omnes tollat neceſſum eſt.

Non poſſunt autem hæ cauſæ omnes citiùs, tutiùs, jucundiùſque eliminari; quàm remediis ſequentibus. In primis ergo nativus calor, qui glaciali illo veneno ferme extinguitur, eſſentiâ roſiſmarini & ſpiritu vini alcholiſatô inſimul in quantitate æquali mixtis, & ad ʒj. ana propinatis, refocillandus eſt, ut, ſi fieri poteſt, excitetur febris.

Deinde elapsâ horâ poſt propinatam iſtam eſſentiam, vomitus *datâ* ſal. vitriol. ʒj. & in aq. ſalv. aut alterius alicujus vomitivæ ʒj. diſſolutâ provocandus eſt: Secretum namque curandæ apoplexiæ in vomitu conſiſtit, quoniam per motum illum, quô ventriculus pectuſque ſurſum atque deorſum commoventur, ſumma illa obſtructio tollitur; unde vinum emeticum, ut & flores antimonii aut pulv. emeticus, atque omnia ea in apoplexia ſummoperè tunc proſunt, quòd vomitum excitando omnia illa viſcoſa & glutinoſa venenoque glaciali infecta protrudant, idque citò, tutò, ac jucundè.

Cætera autem quæ communiter præſcripta videntur, teſte experientiâ, inutilia, ut frictiones & ſanguinis miſſio, reperiuntur, niſi corpus apoplecticum ſit valdè plethoricum aut ſanguine turgeat in quo caſu ſanguinem mittere licet ad quantitatem ſatis maximam, alioquin tunc miſſio ſanguinis mortem potiùs accelerat, cùm corpus ſic magis refrigeretur & venenum illud glaciale, quo corpus conglaciatur, potiùs augmentetur, aut ſaltem diminuto hinc calore nativo proprietas hujus veneni propagetur.

Purgato corpore poſtmodùm ad ſudorifica maxima deveniendum eſt: Illa enim radicitùs ea omnia tollunt, quæ in apoplexia relinquuntur, quæ paralyſin facere ſolent. Si igitur corpora apoplecticorum ritè purgentur, & poſt purgationem terque quaterque iteratam ſudorifera adhibeantur, ita ut ſudor copioſus provocetur, tunc in Paralyſin non incidunt atque ſic ab apoplexia omninò ex voto ſublevantur.

Sudoriferum igitur illud, quô maximè ſublevantur apoplectici, eſt ſtannum ſudorificum quod ſequenti paratur modo.

℞. Stann. Anglic. ℔j. liquetur in tigillo, & poſtquàm fuſum eſt, auferatur ab igne, & adjicitur ipſi Mercurii crudi optimi pariter ℔j. ut fiat amalgama: Amalgamati huic trito add. Mercurii ſublimati itidem, ℔j. & permiſceantur inſimul ac probè contundantur in mortario marmoreo; poſtmodùm retortæ forti hic perindatur, & leniſſimo cinerum igne deſtilletur, quo ipſo aqua perclara deſtillabit in vas recipiens, cui tamen in anteceſſum etiam aqua communis ſtillat. ℔j. infuſa eſſe debet. Poſtquàm ergo omnis liquor ſtillaverit, & retorta refrixerit, tunc retortæ illi, ſi adhuc ſit integra omnis illa aqua recipientis cum liquore ſtillat. juncta infundenda eſt & ſuper cineres calidos ponenda; ut materia, quæ remanſit in retorta cum hac aqua liqueſcat; tum temporis amalgama mercurii & ſtann. ſeparatur à capite mortuo, quod cùm ſalis ſtanni ſapiat naturam, ſic reſolvitur cum hoc recipientis liquore. Hæc ipſa autem cùm ſit turbida, ideò filtranda eſt, ut ſolutio illa ſalis ſtanni clareſcat, filtrum verò chartaceum infundibulo aliquo vitreo eſt ſtabiliendum, ne à pondere ipſius aquæ rumpatur. Poſtquàm ſic clarificatus eſt liquor, deſtillandus eſt igne cinerum in retorta vitrea nitida ac nova & ſtillatus hinc liquor magmati in fundo retortæ ſuperſtiti denuò eſt reddendus, ut diſſolvat illud; quæ ſolutio poſtea iterùm filtranda eſt ac deſtillanda, atque hic labor quater aut quinquies repetendus, donec ſal in fundo retortæ ſuperſtes ſit albiſſimum, tunc enim denuò ſolvendum eſt, ac diſſolutum filtratumque retortæ vitreæ quam maximæ imponendum, cui ſal. nitri opt. & purificatiſſimi unc. vj. ſint injectæ, retortæ autem maximum recipiens jungendum eſt; hæc etenim materia valdoperè ebullit, ac materia elevatur, & foras exit cum vento & impetu maximo: Niſi itaque recipiens ſit magnum & retorta maxima, materia illa perdetur. Ebullitione igitur ſuper cineres tepidos tranſacta ex retorta ſtillandus eſt liquor ad ſiccitatem uſque materiæ, quæ in fundo retortæ albiſſima remanet; Et hæc ſine ulla alia præparatione & lotione ſudorifera eſt. De eo gran. x. accipienda ſunt: Permiſceri autem id remedii debet cum eſſent. ſalv. ʒj. & tantundem ſpiritus optimè rectificati; quæ ſimul mixta ægroto ſunt propinanda, deinde ſtatim cooperiendus quàm maximè eſt æger, tegulis & aliis vaſis aquâ bulliente plenis, adeoque omni arte ſudor eſt provocandus, quòd profecto eo æger dein in tuto exiſtat: Neque calidarum eſſentiarum exhibitio timenda eſt, quùm valdoperè hæc omnia apoplexiæ curandæ proſint, utpote quæ febrem pariter atque ſudorem excitare poſſunt. *Joann. Petr. Faber.*

Animadverſio Langii in eundem.

Tutior certiorque curandi ratio vix excogitari poteſt cauſarum materialium & morbo occaſionem præbentium remotione, qua præſtita morbus evaneſcit utique. Et hoc ipſum de apoplexia nobis etiam exiſtimamus dictum, cui id inſuper notandum adjungimus, quòd cùm fortiſſimæ apoplexiæ contumaciſſima etiam ac vehementiſſima exiſtat cauſa, generoſa etiam & valdè magna, præſertim ſcilicet damnatam illam materiæ pertinaciam expugnandi facultatem habentia, tunc adhibenda eſſe, velut hoc quoque ex remediis ab authore laudatis jam luculentum evadet.

Sed ſciſcitabitur hîc protinùs quiſpiam, cur Author, qui tantoperè antea cauſarum remotionem citò moliendam commendavit, à confortantibus & generosè calefacientibus remediis curæ auſpicium nunc faciat: Ratio nempè in proclivi eſt: cùm enim apoplectico ſtupore tacti ſenſu motuque propemodùm exiſtant deſtituti, ac proinde conſopitæ in illis ſint omnes facultates & actiones, adeoque inſimul etiam medicamenta deglutiendi poteſtate pariter tum careant, incaſſum ſanè porrigentur pharmaca, licet præſentiſſimâ virtute celeberrima, deglutire atque in ventriculum devenire, adeoque in actum dedu-

deduci iſta queant: Ideoque prudenti conſilio hujuſmodi ſpirituoſa ardentia & penetrantiſſima medicamina tunc priùs exhibere jubet, ut calor nativus ad incitas redactus, atque in proximo extinctionis gradu conſtitutus hoc modo nonnihil refocilletur, atque ſic degluttiendi facultas quodammodo ſaltem irritetur, quo vomitivum, in quo reverâ curandæ apoplexiæ arcanum conſiſtit, ut mox id demonſtrabitur, in ventriculum demitti poſſit. Neque dubitamus etiam hâc ratione ſpiritum ſeu calorem noſtrum, niſi penitùs jam extinctus ſit, fervorem quendam (Autor febrem vocitat) concipere, atque ſic officii ſui de novo quaſi memorem fieri poſſe, præſertim ſi cautela iſta juxta advertatur, quam ſubſequenti paragrapho adjicere conſtituimus. Præ reliquis autem ſpiritibus & aquis antiapoplecticis ſeu ſpecificis eſſent. roriſmar. dubiò ſine cùm ſpiritu rectificatiſſimô parata (magis tamen pretioſa & adpropriata evadet hæc eſſentia, ſi propriô ſuô ſpiritu, qui ſcilicet elicitur ex ſucco roriſmar. fermentatô, & ſuo etiam ſale fixo impregnatur, conficiatur,) hic commendatur, quòd magnæ virtutis ſit roriſmarinus, & ob effectum probatiſſimum herbæ ſalutaris adpellationem à latinis hinc acceperit: Pollet namque excalefaciendi, attenuandi, reſolvendi, & obſtructiones reſeranti virtute non tantùm egregiè, verùm ad rigidos etiam & ſtupidos reſolutoſque capitis morbos (id eſt ſoporoſos capitis affectus) cum applauſu Practicorum maſculè præſtat. Deinde huic eſſentiæ ſpir. vini alchoholiſatum, id eſt per frequentes cohobationes ſeu deſtillationes ad ſummè volatilem ſubtilitatem perductum, & in virtute ſua mirè exaltatum aſſociat Autor, quod ineffabilem vim penetrandi & naturam tunc conſopitam ardoris ſui ſtimulo irritandi excitandique poſſideat. Verùm quid nobis hîc potiùs agendum eſſe videatur, & quomodo unâ fideliâ duo parietes ſint dealbandi, hoc eſt uno medicamento ſcopi principales expleri poſſint, jamjam monebimus.

Quòd ſecretum & ſingulare quaſi myſterium ſcilicet curandæ apoplexiæ in vomitu conſiſtere aſſumet Autor, nos omnibus modis approbamus, & partim hoc thema jamdudùm in Miſcellaneis noſtris curioſis per partes ſuas diduximus, partim etiam in præſenti verbis tamen ad compendium coadditis adhuc nunc arbitrari non pigebit: Nempè viſcidiſſimum & quaſi glaciale, adeoque contumaciſſimum hoc excrementum nonniſi vehementiſſimâ commotione reſolvi & protrudi poterit, id quod nullâ meliùs ratione quàm generoſo remedio vomitum ocyſſimè provocando impetrabitur: Per hunc enim vehementiſſimæ commotionis impetum ſeditio quædam ac veluti tumultus in toto corpore & omnibus ejuſdem partibus effectiſſimè concitatur, natura alto & funeſto quaſi ſopore ſepulta ſuſcitatur, eaque ad arma ſic cogitur, & hoſtile hoc excrementum valdè commotis concuſſiſque partibus viſceribuſque pariter commovetur, atque ex voto tandem exturbatur, ut ſic natura ab infeſtiſſima & glaciali *hâc* humorum viſciditate hactenùs graviſſimè oppreſſa unà cum viſcerum meatibus pertinaciter obſtructis ſurſùm ſui juris fieri queat. Quod verò vehementer commoto ventriculo confeſtim quoque in conſenſum trahatur & conſimili vehementia vellicetur aut concutiatur cerebrum, non tantùm ex communitate nervorum recurrentium, qui à cerebro oriundi orificio ventriculi implantantur, Anatomicis tam famigerata, verùm etiam ex interiore ventriculi tunicâ faucibus quoque communi, & a cerebri ſeu meningibus producta ſatis conſpicuum eſſe poteſt. Dum enim per impetuoſam hanc ex vomitu commotionem nervi recurrentes quoque & interior ventriculi tunica fortiter convelluntur, neceſſariò quoque tota cerebri & ejus membranarum nervorumque inibi exorientium œconomia contremiſcit quaſi & lancinatur, adeoque factâ hac irritatione, vel ſi ſic loqui liceat, partium trepidatione, ſpiritus ad redintegrationem motûs & actionis ſuæ extimulantur. Clariorem uberioremque hujus negotii qui expoſtulat expoſitionem, haud gravatim Curioſorum noſtrorum circiter adeat primordium. Deinde vomitorium excellentiſſimam præſtantiam in cura apoplexiæ dicteria Helmontii adſcripta digniſſima pulchrè etiam confirmant, quæ adponere non diſplicet: Ens apoplecticum, inquit ille, in ſtomacho præſens animam quatit. Item apoplexiæ ſcena circa ſtomachum ſeu orificium ventriculi præcedit atque peragitur: certum etenim eſt, ſuſceptum in ſtomacho excrementitiæ mucilaginis vitium ac rudimentum latè & ad remota in corpore noſtro potenter diſpergi, unde remediis quoque ſtomachicis in tempore oblatis beneficium reſtitutionis in hoc caſu, utpote in quo mali origo & nidus utplurimùm reſidet in ventriculo infirmo aut cruditatibus præpedito, facilè præſtari poteſt, imò nobiliora ſtomachica cerebro ſemper ſunt accepta, ex adverſo cephalica ſpecifica ventriculum præſtantiſſimè etiam ſolari ſolent, atque id quidem ſub fide rationis & teſtimonio experientiæ indubitatiſſimæ. In hoc ipſo igitur cum Autore conſentimus, quod medendi jam dictam rationem aut arcanum attinet, ſed in eo ſtare ab ipſius parte non poſſumus, dum obiter unius horæ pauſâ poſt adhibitam roriſmar. eſſentiam demum ad emetica accedendum eſſe ſtatuit: Anima namque curandi dicitur ſine cunctatione arrepta occaſio, & tempori ritè obſervato magnum eſt ponendum pretium. Pindarus [illegible] laudibus multis extollit Medicum, qui tempeſtivè omnes commoditatis articulos in curatione amplectitur: Proinde etiam occaſionem medendi Hippocrates momentoſam vocat ac præcipitem: Hæc enim elapſa inevitabilis ad ferale exitium approperat non tam inclinatio quàm præcipitium. Ideoque monemus, ne citò auxiliari in apoplexia quis differat, quia irreparabilis eſt hoc in caſu opportunitatis jactura. Atque propterea aſſerimus ſeriò, ut vel ſtatim poſt propinatum ſpirituoſum medicamen omnis moveatur lapis quò emeticum apoplectico pariter ſine mora inſinuari queat, vel quod conſultiùs unà cùm eſſ. roriſmar. tanquam vehiculo porrigantur, aliquot Mercurii vitæ philoſophicè præparati (nempè V. VI. vel VII.) grana, vel tale infuſum, dum videlicet ut artis eſt, ſpiritus vini rectificatiſſimus ſeu aqua aliqua antiapoplectica pretioſa croco metallorum vel laudato vitæ Mercurio (qui ſanè ſic nominari meretur, quod vitam jam abeuntem potiſſimè valeat revocare,) vel floribus antimonii affunditur (huc recenſemus aquam Rulandi benedictam) atque eadem ſic emeticâ virtute im-

prægnatur, citò citiſſimè propinetur vel juxta Autoris manuductionem ſal vitrioli curioſè purificatus in aqua hujuſmodi ſeu eſſentia ſpirituoſa diſſolvatur atque ſic exhibeatur: Sic enim geminæ ſtatim ſatisfiet indicationi, dum & calor nativus hinc potenter excitabitur, & ratione energiæ emeticæ partes membranoſæ nervoſæque faucium ſtomachique vellicabuntur, atque ſic citiori negotio vomitus provocabitur, ſummèque glutinoſa excrementorum viſciditas propulſabitur: Et quamvis primà vice hujuſmodi remedium in ventriculi fundum non pervenerit, tamen fauces ad minimum eâ quâ pollet lancinandi poteſtate irritare valebit, ut deglutiendi facultas exinde pariter exſtimuletur, atque iterata doſis poſteà minùs impeditum per orificium ventriculi conſequi tranſitum queat. Quo magis itaque accelerata ope vomitus concitati poterunt, eò certior etiam ſpes reſtituendi apoplecticum adfulgebit, modò tum ulteriùs præſtanda perperàm non negligantur.

Levioris monetæ præſidia in paroxyſmo apoplexiæ frictiones & cucurbitulas utraſque tam ſcarificatas quàm non ſcarificatas ſeu ventoſas, necnon ipſam venæ-ſectionem eſſe (niſi ſumma plethora ſonticam hanc obſtructionem efficiens ac ſanguinis circulationem ob nimiam vaſorum repletionem cohibens hanc expoſcat in quo caſu copioſè emittendum ſanguinem nos ſeriò quoque hortamur.) Autori ambabus manibus largimur, atque ratiocinio ipſius hac de re inſtituto album quod dicitur calculum prompti addimus. Ad quam claſſem clyſteres etiam utut acres referendos eſſe exſtimamus, ſi neglectis nimirùm emeticis in paroxyſmo apoplexiæ illi adhibeantur: Tanti enim tum valoris non ſunt, ut unica opitulandi fiducia ab excellentiſſimis etiam Practicis in eos collocetur; poſt uſurpata priùs verò vomitoria, & quando ad ſe nonnihil rediit æger, convenientia emetica ſæpiùs iterata fructuosè admitti nequaquam negamus, quòd hâc ratione tam fomes mali, quam id, quod de ſuſpectiſſima excrementorum viſciditate aut materia peccante circa vias primas reſiduum eſt, penituſque ſic eliminari queat.

His in curatione apoplectici paroxyſmi præmiſſis, & corpore ritè rectèque poſtmodùm expurgato ad ſudorificorum maximorum, quorum mentio in antecedentibus capitulis paſſim facta fuit, nos remittit uſum, ut omnia & ſingula hujus characteris recrementa, quæ in vaſis aut corporis habitu adhuc deliteſcunt, ne paralyſis exinde fiat, radicitùs exſtirpentur removeanturque. Cumprimis autem hic laudat ſtannum diaphoretic. ſeu ſudorificum ſuum maximum, cujus virtus ut ex ſuperioribus jam nobis cognita eſt, ita notatu exiſtit dignum, quod ſudorifica illa cum eſſentiis calidis (quo epitheto ardentes & cum ſpiritu vini optimo factas denotat) porrigere præſtat: Ut enim juxta Helmontium medicamenta vix nobilitatis alicujus aut ſingularis præſtantiæ titulum ſibi vendicare poſſunt, niſi cum ſpiritu vini ſint nupta, ita tantùm abeſt, ut noceant eadem, ut potiùs abditiſſima corporis noſtri loca penetrare, ac ſudorem efficaciter ſic ſuſcitare queant. Atque hæc ſunt, quæ Autor pro apoplexiæ medela hîc adnotavit, quam nos etiam in praxi noſtra omni ex parte obſervamus, eamque cum fortunato ſucceſſu hactenùs præſertim in ipſo paroxyſmo alchohol aceti virtute vomitoriâ nobilitatum, cui inſuper unam aut alteram guttam de oleo cinam. deſtillato (quod ſpiritus vitales mire reficit, & proinde hoc ipſo nares apoplectici etiam intrinſecùs illinere tunc ſolemus) addere conſuevimus, ſine ulla dubitatione adhibendo ſequuti fuimus: Ubi pariliter fatemur amiſſam loquelam, nempè familiarem illam apoplexiæ prolem certiori ſubſidio reſtitui non poſſe, quàm emeticorum iteratorum auxilio, id quod toties probatâ experientiâ fulti bonâ fide teſtamur. Oleum ſuccin. alb. ſtillat. tam extra quàm intra ad habitum probatiſſimi experimenti laudem ſuſtinere ſæpiùs ſæpiùſque etiam comperti ſumus: Poſt vomitoria utiliſſimè omninò enemata nobis ſuera aliquoties, iteravimus, ſpiritum noſtrum cephalicum, item ſudorifica nobiliora & ſanguinem pariter renovantia nempe tinctur. corall. veram atque tinctur. antimonii utramque noſtram dedimus, & ita apoplexiæ curam ex voto abſolvimus; non enim pluralitas, ſed bonitas remediorum hic reſpicienda eſt, quæ Medicum verâ celebritate ac felicitatis famâ unicè exornat. Reliqua quæ hic animadvertenda fortè ſe afferunt, morbi circumſtantiæ docto Medico facilè inſinuabunt, &c. *Chriſtian. Langius Patholog. animat.*

Methodus, *Therapeutica*, aut eſt *curatoria ad paroxyſmum*, quando ingruit aut *præſervatoria* ad ipſum, ne redeat, præcavendum; prior ad *apoplexiam* omnem, altera tantùm ad *habitualem* ſpectat.

Morbi inſultu facto, (ſi non à capitis læſione externa, aut vehementi, præcedat) quamvis neſcitur utrum à *cauſa* invincibili (cujuſmodi ſunt ſanguis in cerebro *extravaſatus* aut *abſceſſus* diſruptus) excitetur, necne; utcunque *Therapeiam* ejus operâ ſedulà conari debemus. Et quia *ſanguis* nimis turgens cauſam morbificam inferre, aut ſaltem augere, eandemque ſubſidens; & ſedatior factus, nonnunquam auferre ſolet; idcirco imprimis de curſu ejus moderando deliberare oportet. Atque hic quæſtio oritur de *Ægrotantis ſitu*; nempè utrùm mox in *lecto* reponi, vel annon extra eum aliquandiu detineri debeat? Nonnulli poſterius hoc religioſè obſervant, nec ſine ratione; quia nimirùm in *lecto* major ad *ſomnolentiam* propenſio eſt, atque *ſanguis* propter ambientem ſtrati calorem magis efferveſcens, & uberiùs efflagrans, plus materiæ recrementitiæ atque in *cerebellum affectum* ſuffundit: è contrà, dum *Ægrotans* tenuiter veſtitus in *cathedra* locatur, ſanguis tardius fluit, atque vaſa ſubſidentia, ad humores ex ἐγκεφάλῳ reſorbendos potiùs, quàm ad eos illuc mittendos aptiora videntur. Quapropter ſi Patiens ſatis robuſtus fuerit, expediat forſan, per 6. aut 8. horas, donec materiæ morbificæ fluxio prætereat, & ſanguinis curſus *phlebotomia*, aliiſque remediis ſedulò adhibitis, ſedatior fiat, eum *extra lectum* manere; imbecilles autem, & qui tenellæ ſunt conſtitutionis, quamprimùm percuſſi mox cubili committantur. *Ægrotantis* ſive in lecto, ſive extra ipſum, *ſitus* non ſit *ſupinus* ſed capite nonnihil erecto, ac ad latus, modò unum, modò alterum inclinato.

Phlebotomia, in quibuſvis ferè apoplecticis neceſſaria, minimè *differatur*: verùm *enemate acriori* injecto *ſanguis* copioſè detrahatur. *In clyſtere* diſſolvatur *ſpecies hiera diacolocynth.* ac *in-*

fuſio

fuſio croci metallorum turbida. Veſicatorium amplum *cervici*, aliaque *cruribus* & *cataplaſmata* attrahentia pedibus applicentur: tempora & *nares oleis* aut balſamis appropriatis illinantur, atque *membrorum* immò totius ferè corporis *frictiones* doloriſicæ inſtituantur: Interim quæ ſpiritus animales exuſcitent, & vinculis expediant, ſcilicet *ſp. C. C. fuliginis*, & *ſimilia* cum *julapio cephalico* ſubinde propinentur.

Poſt hæc ægrotante cubili impoſito, (ſi ad *vomendum* ſatis facilis, & potens videtur) *emeticum ex ſale vitrioli, oxymelite ſcillitico*, aut *ex infuſione croci metallorum* exhibeatur, & ſubinde pennâ gutturi intruſâ vomitio quater aut quinquies proritetur, liquore poſſetico ex intervallis infuſo.

Vomitione peractâ confortantia, uti *elixyr vitæ, Quercetani*, *ſpiritus lavendulæ*, aut *theriacalis camphoratus*, *tinctura pæoniæ*, aut *corallii* cum aquis apoplecticis, aliiſque appropriatis in doſi convenienti exhibeantur, & prout res exigit, repetantur. Die ſecundo iiſdem remediis adhuc continuatis, inſuper *cucurbitulæ ſiccæ* aut *ſcarificatæ* circa homoplatas, aut cervicem applicentur; aut ſi plus ſanguinis detrahere oportebit, *vena jugularis* aperiatur; enema repetatur; *ſpiritus ſalis armoniaci* aut *ſuffitus ex Galbano in aceto acerrimo coctlo naribus* admoveatur. Inſuper *errhina*, & *apophlegmatiſmi* uſurpentur: Dein veſperi *catharſis ex pilulis Rudii*, vel *electuario roſar. ſolut.* in liquore quovis diſſolutis inſtituatur.

Hiſce nihil juvantibus, etſi ſpes tenuis aut nulla eſt, *capitis vertici raſo* aut *ferrum candens*, aut *veſicatorium* amplum imponatur; reliqua pars ejus, ac imprimis *frons*, & ſinciput foveatur *aceto bezoardico*; *hirudines temporibus* aut poſt *aures* applicentur, *ſpiritus C. C.* aut *fuliginis* in majori doſi, & ſæpiùs infundantur; his, aliiſque adminiſtrationum modis inſiſtendum erit, donec mors in propinquo eſſe videbitur, quam ſcilicet (uti *Celſus* habet) *ejuſmodi remedia ſæpè tantùm differunt, atque vitam interim ſiſtant*.

Methodus prophylactica reſpicit tum eos, qui *inſultibus* ſcilicet uno aut pluribus priùs tentati fuerunt, tum & eos qui in hos proclives videntur, utpote qui à *Parentibus apoplecticis* enaſcuntur, aut qui *vertigini*, *incubo* aut *lipothymiæ* crebris obnoxii ſunt, etiam qui collum brevius & toroſum habent.

Vere & autumno catharſis, & *phlebotomia* (ubi conveniet) inſtituatur; quoad prius qui ad *vomendum* faciles ſunt *emeticum* imprimis ſumant *ex infuſione croci metallorum*, cum ſale vitrioli, vel ex *ſulphure antimonii*; & dein per tres aut quatuor vices repetatur: *fontanellæ* duæ amplæ juxta homoplatas excitentur, vel, ſi loca iſta quibuſdam non arrident, unum illi in *brachio*, alteramque in crure oppoſito geſtent.

Diebus aliis à purgatione vacuis, *medicamenta alterantia* & *cephalica* bis in die ſumantur.

℞. Conſerv. flor. lilior. convallium (vel pæoniæ maris) ℥ vj. pulv. rad. pæon maris ʒ ß. cranii humani præp. ʒ iij. ſem. & flor. pæon. maris pulv. ana ʒ ij. corallii rubr. præp. margar. & ſuccin. albiſſ. ana ʒ j. ſalis corallii ℈ iv. ſyrup. è floribus pæoniæ maris, q. ſ. f. electuarium doſis ʒ ij. manè & veſperi ſuperbibendo aquæ ſequentis ℥ ij. vel ℥ iij.

℞. Rad. pæon. maris, angelicæ, imperatoriæ ana ℔ ß. rad. zedoar. galang. minor. ana ℥ j. folior. viſc. pomor. rutæ, ſalviæ, betonicæ ana m. iv. cort. exteriores 10. aurant. & 8. limonior. cardam. cariophyll. nucis moſchat. ana ℥ ß. omnibus conſciſſis & contuſis affunde vini albi (in quo ſtercoris pavonis ℔ ij. per diem infundebantur) ℔ x. clauſ. infundantur per triduum, dein deſtill. ſ. art. liquor totus miſc.

℞. Specier. Diambræ ʒ ij. pulv. rad. pæoniæ maris, zedoar. ſelect. ana ʒ i ß. marg. ʒ j. ol. ſuccini putiſſ. ʒ ß. ſacchar. albiſſ. ſolut. in aq. pæoniæ & ad tabul. coct. ℔ vj. f. ſ. a. tabul. pond. ʒ ß. Patiens comedat j. vel ij. ſæpiùs in die ad libitum.

Intra dies 15. aut 20. remedia, quò minùs tædio & plus emolumento ſuccint, mutari debent; itaque loco *electuarii* ſubſtituatur per duas vel tres ſeptimanas, modò ſpiritus ſalis armoniac. ſuccinat. aut coralliatus, aut cranio aut caſtoreo impregnatus; modò elixir pæoniæ aut tinctura ſuccini, vel corallii, aut elixir vitæ Quercetani aut mixtura ſimplex: etiam loco iſtius aquæ compoſitæ propinentur, vel aq. ceraſor. nigror. vel jugland. vel roriſmarini, vel lavendulæ ſimplicis, modò hauſtus liquoris poſſetici, cum floribus pæon. maris aut lilior. convallium incoctis, vel hauſtus Teæ vel Coffeé tempore matutino, (aquæ e qua paratur priùs incoquendo ejuſmodi ingredientia:) vel paretur confectio chocolatæ ad hunc modum.

℞. Pul. rad. pæoniæ maris, cranii humani præp. ana ℥ ß. ſpecier. diambræ ʒ ij. f. pulv. cujus ſingulis chartis adde carn. nucleor. cacoe ℔ j. ſacchar. q. ſ. f. confect. ſumat hujus ℥ ß. vel ʒ vj. quòque manè in hauſtu decocti ſalviæ flor. pæoniæ, aut ſimilium.

℞. Pulv. radic. pæoniæ maris, cranii humani præp. ana ℥ iß. rad. zedoar. ſelect. dictamn. cret. angelic. contrayervæ, ana ʒ ij. f. pulvis omnium ſubtilis, adde flaved. aurant. & limonii conditi ana ℥ ij. ſimul terantur in pulverem, ſumat circa ʒ ß. vel ʒ j. horam i. ante & poſt paſtum.

℞. Pro potu ordinario doliolum iv. congiorum impleatur Allâ mediocri, cui incoquantur folior. marrubii albi odorati ſiccati m. vj. fruct. anacardin. cardamom. ana ℥ i ß. conſciſ. & contuſ. f. ſacculus.

Imprimis verò exacta victûs ratio inſtitui debet. Aër temperatus, ſiccus & benè perflatus eligatur; cibi tantùm eupepti, & tenues comedantur. Cœna ſit parca, aut nulla, ſomnus meridianus, compotationes, aliæque circa res non naturales conſuetudines malæ vitentur. *Thom. Willis de Apoplexia.*

Cùm levi etiam apoplexiâ correpti vix poſſint ab interitu vindicari, ſumma eſſe debet Medici ſollicitudo, ut eos, qui in hanc pernicioſiſſimam affectionem propenſi ſunt, ab ejus inſultu præſervet. Cùm itaque apoplexiæ cauſa ſit melancholia, præcipuus eſſe debet omnis præcautionis ſcopus ut hujus humoris generatio prohibeatur, idem genitus evacuetur, temperetur, ne congenita aciditas evecta aliquando vires ſuas exerat, & ſanguinem figens horrenda inferat apo-

plexiæ ſymptomata. Cerebri etiam quod præcipua eſt hujus affectionis ſedes, tuendum eſt robur.

In primis itaque rerum nonnaturalium uſus in hos ſcopos dirigi debet; nec ſolùm humoris melancholici ratio habenda eſt, ſed etiam eorum omnium quæ poſſunt ad illius generationem quomodocumque conducere, aut illius activitatem augere, aut ad ejus effectus perniciosiſſimos producendos, aut accelerandos conferre, cujuſmodi ſunt præcipuè plethora & cacochymia pituitoſa & morbi varii præcipuè cerebri. Quia verò hyeme & tempeſtatibus humidis frequentiùs invadit apoplexia tunc major debet eſſe cura eorum qui in hunc morbum propenſi ſunt, cavendo ne ab aëris intemperie noxa aliqua ſuſcipiatur, aut ſi quæ ſuſcepta eſt emendetur. Quæ præſtantiſſima ſint ad præcautionem præſidia facilè erit intelligere ex iis quæ dicentur in hujus morbi curatione, quam jam aggredior.

Cùm apoplexia ſit abolitio functionum omnium animalium exceptâ reſpiratione &c. à prohibito ſpirituum animalium influxu propter obſtructionem ductuum cerebri excitatam ab humore melancholico figente ſanguinem, ab hoc morbo indicatur obſtructionis ſolutio, & cauſæ illam efficientis remotio, quibus omnibus citiſſime proſpiciendum eſt, cùm primò ſucci melancholici afflatu ſanguis incipit concreſcere; quandoquidem magna & conſummata concretio, omnem remediorum vim eludit. Cùm verò morbus non modò præceps ſit, ſed etiam magnus & pernicioſus, præter Medici diligentiam, maxima etiam requirit auxilia. Quæ verò magna vocantur auxilia ſunt ſanguinis miſſio & purgatio de quibus inquirendum eſt an & quomodo conferant apoplecticis, ſumpto à ſanguinis miſſione inquiſitionis exordio.

Quanta ſit vis miſſionis ſanguinis ad apoplexiam ejuſque cauſam debellandam experientia quotidiana commonſtrat, cùm plerique ſolâ ſanguinis miſſione tempeſtivè adminiſtratâ ſtatim à ſæviſſimo hoc morbo vindicentur, eâ vel neglectâ vel in longius tempus dilatâ quæ reliqua adhibentur auxilia nullam plerumque conferant utilitatem, ægrique ſymptomatum violentiâ de medio tollantur. Quapropter non immeritò in omnium ore eſt illud Celſi lib. 3. c. ult. ubi dicit *ſanguinis detractionem in apoplexia vel occidere vel liberare, aliud verò curationis genus vix unquam ſanitatem reſtituere, ſæpe mortem tantùm differre, vitam interim infeſtare.* His addit *ſi poſt ſanguinis miſſionem non redeat & motus & mens, nihil ſpei ſupereſſe; ſi redeat, ſanitatem quoque reſpici.*

Practicorum autoritas & fauſti hujus auxilii eventus, quanti facienda ſit in apoplexia ſanguinis miſſio ſatis ſuadent iis, qui alios tantùm ſequuntur, eorum quæ agunt rationes noſſe parùm curant, ſatis eſſe exiſtimantes ad famam tuendam, ſi magni Medici in ſimilibus occaſionibus ſimiliter ſe gerant. Quia verò convenientem auxiliorum modum ii tantùm poſſunt adhibere, qui ex perſpecta morbi natura ejus curationem inſtituunt, demonſtrandum nobis eſt, ex idea apoplexiæ ejuſque cauſa juxta doctrinam hactenùs ſtabilitam, quanta ſit in hoc morbo neceſſitas ſanguinis miſſionis, & quæ debeant eſſe in hoc auxilio adminiſtrando præcautiones.

Miſſionem ſanguinis per ſe indicat plenitudo, ſeu in toto corpore, ſeu in parte aliqua cumulata; ea verò aliquando totum apoplecticorum corpus gravat: certè ſemper cerebrum & pulmones infeſtat, ex demonſtratis, ac proinde, in apoplexia ſemper indicatur ſanguinis miſſio per ſe ratione plenitudinis, & per accidens ratione coagulationis ſanguinis quam plenitudo adjuvat, & ratione obſtructionum quas fovet, ut patet ex dictis. Plenitudine pulmones infeſtari manifeſtum ex difficultate reſpirandi, ex ruptione vaſorum quæ aliquando contingit cum effuſione ſanguinis in thoracis cavitatem, ex pulmonum diſtentione, quæ aliquando perſeverat aperto thorace eorum qui apoplexiâ extincti ſunt. Plenitudinem cerebri demonſtrant venarum jugularium diſtentio in vehementi apoplexia, vaſorum ſanguineorum in cerebro ruptio, & ſanguinis effuſio ſatis frequens in ventriculos cerebri aut circa cerebrum.

Utilitas venæ-ſectionis ſtatim perſpecta erit perpendenti apoplexiæ cauſas & ſymptomata & venæ ſanguinis miſſionem neceſſariò ſequuntur. Undecumque mittatur ſanguis totius plenitudo minuitur; ſed præcipuè ea quæ cerebrum & pulmones gravat, ſi vena aliqua, ex iis aperiatur, quæ ſanguinem reducem in cavam aſcendentem convehunt. Cùm enim qui ſic effunditur ſanguis, ab illo alveo ſubducatur, minor quàm antea illius quantitas in pulmones influit hincque fit ut qui eorum vaſa diſtendit per anguſtiores ductus faciliùs in cor elutrietur, indeque in arterias: ſubducto etiam ſanguinis in jugularibus ſtagnantis impedimento, qui ad cerebrum defertur, faciliùs ad cor remeat, tum proprio pondere, tum ejus impulſu qui per arterias advehitur. Ob hæc omnia celeriùs quàm anteà ſanguis movetur in vaſis, à coagulatione prohibetur, & qui in ductibus exilioribus incipiebat concreſcere, ibique hærebat, inde extruditur, & validiore agitatione ſuæ fluiditati reſtituitur; ac denique quæ occluſæ erant ſanguinis & ſpirituum viæ reſerantur. Ad hoc etiam confert reſtitutus per venæ-ſectionem liberior ſanguinis motus, ut quæ exhibentur ſanguinem ſolventia medicamina ad cerebrum uberiùs deferantur, & expectatam conferant utilitatem; nec enim facilè ad partis cujuſquam interiora penetrare poſſunt, niſi cum ſanguine ad ea devolvantur. Eâ de cauſâ ſtatim in prima morbi invaſione mittendus eſt ſanguis, *dum ut ait* Hippocrates *adhuc elevati ſunt ſpiritus*, dum viget ſanguinis calor & fluiditas, ſi enim hoc auxilium differatur & ſanguis penitùs in vaſis concreſcat, nulla expectanda ex miſſione ſanguinis, aut aliis auxiliis utilitas: cùm a conſummata coagulatione non detur regreſſus. Si enim in cerebri vaſis fiat ejus coagulatio, immedicabilem inducet reſolutionem: ſi acidum ad cor delatum in ejus ventriculis & vaſis viciniis omninò figat ſanguinem apoplexiæ ſyncopem copulabit, quæ ſubitò interimet ægrotantem: ſic apud Petrum Salium diverſum l. de particularibus affect. c. 4. puella 14 annorum, cùm per diem capitis gravitatem, vertigines & anxietates paſſa eſſet, qui proculdubio erant apoplexiæ prodromi, die ſequenti ſubitò extincta eſt. Secto poſt mortem cadavere, in arteria magna & in vena cava totus ſanguis concretus apparuit, ut apprehenſo illius altero principio, ita integer ex vena & arteria educeretur, ac gladius è vagina extrahi ſolet. Adde quod ad eam coagulationem

vix

vix poteſt perveniri, quin à ſanguinis cum impetu ruentis & exitum non invenientis conatu vaſa cerebri rumpantur, & magna ſanguinis copia effundatur, unde mors certiſſima eſt expectanda. Citiſſimè itaque adminiſtrandum eſt ſanguinis miſſionis præſidium apoplecticis, nec expectandum eſt, cùm res urget, ut clyſter aut quodcumque aliud remedium præmittatur: maximè verò in plethoricis, quos ſanos apoplexia invadit, quibus, inquit Hippocrates, l. 4. de diæta in acutis *ut plurimùm coincidunt rubores faciei, oculorum immobilitates, manuum diſtentiones, dentium ſtridores, pulſationes, maxillarum adductio*: his inquam liberalis convenit ſanguinis profuſio, juxta præceptum Hippocratis eodem loco. *Venam igitur ſecare oportet in dextro internam, & detrahere ſanguinem, ſecundùm habitum & ætatem initâ ratione, plus aut minùs.* Ubi æqualis eſt utrinque affectio venam in dextro brachio ſecare ſatiùs exiſtimo, quàm in ſiniſtro, quia in illo ob majus exercitium, vaſa ſunt latiora, quàm in iſto, ex quibus proinde largiore facta ſanguinis profuſione, major & magis ſubita contingit in ſanguine mutatio. Unde meritò Hippocrates per venam internam creditur deſignare magnam. In brachio autem præſcribitur venæ-ſectio, quia miſſo ex ea parte ſanguine plenitudini totius & ſpeciatim cerebri & pulmonum proſpicitur. Ut citiùs minuatur plenitudo univerſalis, quidam eodem tempore in utroque brachio venam aperiunt. Capivaccius l. 1. pract. c. 17. ſpatio horarum 12. tres venas aperiendas monet, in brachio, in pede, in capite; ſcilicet ad vacuandum, revellendum, derivandum. Verùm horum indicatio deſumi debet à copia & à motu humorum, quem deſignant: non ſolùm præſentia ſymptomata, ſed etiam quæ præceſſere, & apoplexiæ dederunt occaſionem. Vires, quæ qualem in mittendo ſanguine oporteat modum ſervare indicant, æſtimandæ ſunt non ex impotentia præſenti, ſed ex robore ægrotantis ante morbi invaſionem, quo fit ut etiam pulſu ferè deficiente aliquando mitti debeat ſanguis, nec metuenda eſt ob ſanguinis miſſionem perfrigeratio, concitato enim in motum ſanguine & prohibita coagulatione redit calor, fitque vegetior, qui quiete ſanguinis penitùs extinguitur. Nullus itaque apoplecticus à venæ ſectione immunis eſſe debet, niſi ſumma virium dejectio prohibeat. An eæ ſint penitùs exolutæ judicabitur ex reſpirationis læſione, faciei pallore & concidentia, extremorum aut etiam totius corporis perfrigeratione, ſudore poſt anguſtiam reſpirationis. His enim omnibus mors proxima ſignificatur, & inutile foret miſſionis ſanguinis præſidium. Hic ſubit mirari Medicos, qui exiſtimantes apoplexiæ cauſam eſſe pituitam craſſam & viſcidam obſtruentem cerebri ventriculos aut ipſos nervos, nihilominùs venæ-ſectionem præſcribunt; nec enim video quem ſibi ſcopum proponant, nec quâ ratione miſſo ſanguine, tam ſubitò obſtructio ſolvatur. Quò enim tam ſubitò abit pituita craſſa? Quas ipſi, ut inde evacuetur vias aperit ſanguinis miſſio? An illam atterunat, incidit, ac fluidam reddit?

Poſtquam, ſectâ in brachio venâ imminuta eſt univerſalis plenitudo, partes præcipuè afflictæ ſublevandæ ſunt: ad quod præſtantiſſimum eſt præſidium venarum jugularium apertio, à quibus, ob earum magnitudinem affatim profunditur ſanguis, quo reſtagnante cerebrum gravabatur; & pulmones hoc onere detracto minùs premuntur, ac parciore affluente ſanguine, faciliùs quem continent deponunt in arterias & ſiniſtrum cordis ventriculum: ac tandem liberiore reddito ſanguinis fluxu coagulatio impeditur, obſtructiones ſolvuntur, functiones animales ſenſim reſtituuntur. Circa apertionem venarum jugularium experientia ſuffragatur rationi, eòque faciliùs eæ venæ tundi poſſunt, quod cùm in hoc affectu tumidiores ſint, nulla opus eſt ligatura, quæ hic poſſet eſſe noxia, quamque eam ob cauſam poſt venarum jugularium apertionem non eſt arctè adhibenda, ſed vulneri imponendum eſt emplaſtrum ex bolo armeno, aloë, pilis leporinis & ovi albumine, ac ſine conſtrictione deligandum.

Si non ſit locus venæ-ſectioni ob virium dejectionem applicandæ ſunt cucurbitulæ cum ſcarificatione ſcapulis, lumbis, cruribus, brachiis, uni vel pluribus ex illis locis: prout vacuandi, revellendi, derivandi neceſſitas indicabit.

Hirudines margini ani applicatas conferre ex eo manifeſtum eſt, quod ſpontanea hæmorrhoidum apertio ſalutaris eſt, monente Hippocrate loco ſuprà citato. Tum verò ſunt potiſſimùm utiles quando in partibus infimi ventris collecta eſt ingens humoris atrabilarii colluvies, & ſublato plenitudinis exceſſu hirudines applicantur, tum enim & reliquam plenitudinem tollunt, ſanguinem atrabilarium evacuant, ejuſque qui fit ad ſuperiora motum retrahunt ad oppoſita. Eædem hirudines venis capitis affixæ, poſt generales evacuationes & revulſiones juvant: Nec non cucurbitula ſincipiti aut occipiti applicita cum ſcarificatione, ſed cavendum ne ante adhibeatur quàm inſtituta ſit conveniens evacuatio & revulſio, aliàs humorum motum ad ſuperiora concitaret.

Frictiones etiam ſunt utiles non ſolùm quia revellendi vim quandam obtinent, & calefaciendo ſanguinem attenuant, ſed etiam quia ſopitam animalem facultatem excitant & majorem torporem impediunt.

In apoplexia quæ comitem habet cauſam concitantem plenitudinem, quam ſigna ſuprà memorata deſignant, mittendus eſt ſtatim ſanguis largâ manu, juxta præſcriptum Hippocratis nullâ adhibitâ præcautione, quia vires ſunt remedio ferendo pares, & periculum urget. Quando verò non adeſt plethora, ſed humorum acrium ingens copia melancholiæ ſcilicet acidioris multitudo aut exaltatio apoplexiam inducit, quod indicant dolores prægreſſi, fomenta venæ-ſectioni præmittere jubet Hippocrates, nec abs re. Cùm enim venæ inflammentur ac exſiccentur anguſtioreſque fiant, & ſanguis ſenſim concreſcat, ſi iis occurratur per fomenta emollientia, calefacientia, attenuantia, ſanguis faciliùs fluet ſuoque rapido motu quod concreſcere incipit, à dilatatis & mollioribus factis vaſis capillaribus abſterget, ſi ſtatim poſt fomentum aut in ipſo fomenti uſu vena ſecetur, aliàs metuendum eſt ne per venæ ſectionem tenuior ſanguinis portio effluat, craſſiore & coagulari incipiente relictâ, quæ mox exhibendi cathartici effectum impediat: fovendum autem eſt præcipuè caput, cùm in eo maximum immineat à coagulatione periculum, deinde hipocondria, ſed & fomenta & venæ-ſectio in ipſo ſunt morbi principio uſurpanda, dum adhuc ſunt elevati ſpiritus.

Poſtquàm demonſtravimus miſſionis ſanguinis in apoplexia neceſſitatem, inquirendum ſupereſt an in hoc morbo aliqua ſit neceſſitas purgationis. Cùm præcipua apoplexiæ cauſa ſit melancholia, qualitate, aciditatis ſcilicet exceſſu aut acerbitate peccans, evidens eſt humorem illum cùm à natura ſit alienus, ſui evacuationem indicare, eòque magis, quòd periculum præſens eſt, nec datur etiam multo tempore ab aciditate ad benigniorem & ſpirituoſam aut balſamicam naturam reditus: multoque magis adhuc indicatur purgatio ſi cacochymiæ melancholicæ pituitoſa conjungatur. Nec poſt ſanguinis miſſionem, ſublatâ e toto aut è cerebro plethorâ, majorem patitur dilationem purgatio, quàm venæ-ſectio poſt apoplexiæ invaſionem, niſi vires dejectæ ad refectionem moram poſtulent. Quapropter ſine ullo temporis delectu purgatio eſt quàm citiſſimè præſcribenda. Niſi enim ſtatim fluidiore reddito ſanguine per venæſectionem, & obſtructionibus cerebri & pulmonum ex parte ſolutis, aut earum augmento prohibito, dum adhuc elevati ſunt ſpiritus, medicamentum exhibeatur catharticum, ſenſim progrediente ſanguinis coagulatione, tam pertinax effici poterit partium ſanguinis, & humorum ipſi permiſtorum inter ſe cohæſio, ut omnem purgantium vim eludant; imò poterit purgantis ad partes potiſſimùm affectas diſtributio aut omninò, aut ſaltem ex parte, viis per coagulationem ſanguinis anguſtioribus factis, prohiberi. Nec qualecumque eſt exhibendum medicamentum ſed vehemens, tale enim indicat, humoris peccantis natura, ſanguinis diſpoſitio & ipſe locus affectus. Ad primum ſpectat aphor. 9. ſect. 4. *melancholicos vehementer purgabis per inferiora* Nec enim movetur melancholia niſi mochlico medicamento à reliquis humoribus divellatur. Sanguis verò concreſcens aut ad concreſcendum proximè diſpoſitus non facilè contenta dimittit, ſed valido indiget fermento ut ferveſcat, & partium ſecretionem patiatur. Denique cùm non è ventriculo & primis viis educendus ſit humor, ſed è tota ſanguinis maſſa, & potiſſimùm è cerebro, neceſſe eſt, ut per totum corpus purgantis vis diffundatur, & integra ad caput perveniat, quò nunquam pertinget purgans debile.

Erunt itaque conveniens medicamenti purgantis materia diacarthami, trochiſci alhandal, hiera diacolocynthidos, ſed maximè vinum emeticum quod, ut per inferiora purget in ſennæ infuſo diſſolvitur. Nec ſola vis purgandi vinum emeticum commendat, ſed etiam ob inſignem, qua pollet, vim ſanguinis coagulationem impediendi, & coagulatum ſolvendi, quod inprimis hoc in morbo requiritur; ea de cauſa, ut vim illam in reliquis purgantibus acuant practici, illis ſolent caſtoreum permiſcere.

Conſideratis indicationibus inquit Hippocrates, *medicamentum purgans exhibere oportet, ſi non allevetur ſurſum; ad inferiorem verò alvum ſi non ſubeat, infuſum per clyſterem.* Spectare debet Medicus quam in partem vergant humores, ut ſi nullus ſe prodat ad vomendum motus, aut diſpoſitio, purgatio per inferiora ſit inſtituenda, & contra: per eas enim vias optimè & cum minore ægrotantis moleſtia fit ope medicamenti evacuatio, in quas humores vel ex propria natura, vel ex ductuum & totius corporis diſpoſitione ſponte profluunt. Si itaque ex ſtructura corporis, conſuetudine, &c. ægrotans ſit ad vomendum optimè comparatus, & nihil ſit aliundè metuendum, exhibendum eſt ipſi emeticum. Verùm majora ſunt quæ in hoc morbo vomitus inferre poteſt incommoda, quàm ut debeat ſine meditatione promoveri. Non poſſunt enim muſculi abdominis cùm in vomentibus contrahuntur ſubjecta viſcera & vaſa comprimere, quin ſanguinem ex ipſis exprimant & ad caput propellant: unde fit, ut qui extra apoplexiam vomunt, dolorem capitis gravativum patiantur, & venarum in fronte & temporibus diſtentiones. Hinc patet vomitu in apoplexia concitato noxam augeri, quia cerebrum jam ſanguinis ſtatione oppletum uberiori per arterias affluxu adhuc magis impletur, cum magno periculo ruptionis vaſorum, maximè quando adeſt plenitudo ad vaſa, aut huic proxima. Tutiùs itaque ſemper erit per inferiora purgare, quamvis fortè aliquando vomitum concitare non eſſet adeò periculoſum, cùm vaſa non ſunt humoribus diſtenta, & vix incipit in cerebri aut pulmonum vaſis obſtructio. Hic advertendus eſt frequens error in exhibendo vino emetico, meticuloſi enim illud in minori doſi ad unciam ſcilicet aut ſeſquiunciam ad ſummum præſcribunt, expectatoque effectu fruſtrati medicamentum accuſant infamantque, quod in adultis & robuſtis debet ad uncias tres circiter exhiberi ex infuſione ſennæ. Clyſteres acres frequenter injecti conferunt ex decocto herbarum cephalicarum, in quo diſſolvenda ſunt purgantia valida, diacarthami, hiera diacolocynthidos, benedicta laxativa, aqua benedicta, vinum emeticum, &c. Horum clyſterum unus utiliter præmittitur venæſectioni, ſi quod imminet periculum patiatur dilationem venæ-ſectionis; clyſteres enim evacuant ac ad inferiora revellunt, & quod ſpirituoſum eſt & volatile, tum in purgantibus, tum in cephalicis, in venas illapſum ſanguinis fluiditatem auget.

Nec negligenda ſunt ab ipſo principio quæ intùs aſſumpta efferveſcentiam ſanguinis augent, ſpiritus refocillant, calorem deficientem ſuſcitant, præſertim poſt venæ ſectionem in plethoricis, in reliquis tum ante, tum poſt præſtantiſſima ſunt maximè ſpirituoſa, & quæ ſale volatili abundant, cujuſmodi ſunt aquæ apoplecticæ multiplicis generis, ſpiritus vini tartariſatus, olea ſtillatitia aniſi, roriſmarini, ſalviæ, caryophyllorum, & ſimilium cum aqua aliqua cephalica. Magnam inprimis & repentinam conferunt utilitatem ſales volatiles à corporum concretione ſeparati depuratique, cujuſmodi ſunt ſales volatiles ſalis armoniaci, fuliginis, ſanguinis, cornu cervi, inter quos primas obtinet ſal volatilis viperarum. Sales illi citiſſimè totam ſanguinis maſſam pervadunt, fluidioremque reddunt, acidorum vim infringunt, ſanguinis grumos diſſolvunt. Prætereo Theriacam veterem, Mithridatium & varias potiones, ex uſu præſenti & prout varia medicamenta reperiuntur, parabiles quibus caſtoreum cum ſumma utilitate admiſcetur.

Extrinſecùs illinuntur palatum, nares, aures, balſamis apoplecticis, theriacâ, mithridatio, confectione anacardina, & ſimilibus cum caſtoreo. Iſta proſunt quia eorum partes magis volatiles in venas capillares penetrando ſanguinem fundunt, & vias, quibus humores craſſi evacuantur, aperiunt præcipuè circa fauces.

Veſicantia capiti, cervici, brachiis, cruribus empla-

emplaſtra epiſpatica pedibus applicata ſunt alicujus utilitatis, non tam ſerum eliciendo, quàm aliquando quod concreſcibile eſt.

A prima invaſione morbi ægrotans ita in lecto collocetur, ut corporis truncus non ſit omninò erectus; hoc enim eſſet nimis laborioſum & ægrotanti & adſtantibus, ſed parùm inclinatus; ſic enim abdominis viſceribus deorsùm procumbentibus, & diaphragmate ab eorum preſſione libero, facilior erit reſpiratio, ſanguis ſuperiora petet minore impetu & faciliùs inde deſſuet ad inferiora.

Succuſſiones poſſunt eſſe alicujus utilitatis vacuato corpore: At in plethoricis & cacochymiâ pituitosâ laborantibus mortem accelerant. *Franc. Bayle de apoplexia.*

Frictiones fiant circa venas jugulares. Palato inungatur caſtoreum in aqua appropriata ſolutum. Conferunt & *revulſiones ſi adſit plethora* vena ſecatur, cum foramine amplo, quod cerato ex aloës p. j. thur. p. ij. & pilis leporinis uſtis agglutinari poteſt ac debet. *Purgantia & vomitoria* ſint in forma liquida ſaporis ingrati, cum oleo ſtillat. macis & aquis appropriatis. *Diſcutientia* in humore craſſiori debent eſſe mitiora. Conveniunt ſpiritus vitriol. apoplecticus, ſal apoplect. compoſ. Mynſichti, vel ſal ex capite mortuo aq. apoplect. paratum, acetum rutaceum vel appropriatum. It. ſal. bened. vitriolatum. *Fortes clyſteres* ex revellentibus fortioribus ſpecificis ac pituitam educentibus. Glandes item fortes ex ſpecif. ſtimulantibus. *Lingua* theriacâ, ſalibus appropriatis admixtis illinatur.

Appropriata ſunt ſemen ſinapi & erucæ, aquæ apoplecticæ variæ impr. Mynſichti, aq. lil. convall. cum vino, aqua primulæ veris eſſent. flor. anthoſ. ſalv. lil. convall. cum ſpiritu propr. ſpir. cerebri humani, ſang. hum. ſpir. vitriol. volat. Balſamus apoplect. Crollii, eſſentia ligni ſancti &c.

Externè ſpecies diabalauſt. mynſ. lixiv. ſapient. & cucuphæ exiccantes.

℞. Herb. rutæ ſalv. cent. min. origan. ana m. j. flor. ſalv. lil. convall. primul. veris ſthœcad. arab. ana p. j. rad. ariſtol. rotund. cyclam. ana ℥ j. ſem. cartham. in pet. ligat. ʒ vj. agaric. ʒ ij. coq. in ſ. q. aq. commun. cola.

℞. ℥ vi. vel viii. in quibus diſſolv. hier. picr. cum agaric. ℥ j. fell. taurin. inſpiſſ. ʒ i ß. ſal. apoplect. vel rutæ ʒ j. mellis anthoſati ℥ j. f. l. a. clyſma.

℞. Herb. rut. roriſmar. origan. fol. aſari ana m. j. flor. ſthœcad. arab. cent. min. lil. convall. ana p. j. rad. ariſtoloch. rotund. ℥ j. imperat. pyrethri ana ℥ ß. ſem. cartham. in pet. lig. ʒ vj. agar. albiſſ. ʒ i ß. pulp. coloc. in pet. lig. ℈ j. coq. in ſ. q. aq. commun. col.

℞. ℥ viii. in quibus diſſolve elect. hier. picr. cum agar. bened. laxat. ana ℥ ß. ſucc. rut. inſpiſſ. ʒ ß. extract. caſtor. gr. vj. m. f. l. a. clyſma.

Poſſunt quoque maſſæ pilulares diſſolvi in clyſteribus, diſſolvuntur ſcilicet à ʒ j. ad ʒ ij. in decocto. Poteſt etiam clyſteribus addi ol. diacoloc. quercet. Et pro *ditioribus* olea deſtillata exempli gratia oleum ſalv. rut. roriſmar. ac melioris penetrationis ergo eſſ. ſalv. roriſmar. & lil. convall.

℞. Spec. hier. picr. cum agaric. ʒ iij. pulv. elleb. alb. ℈ ß. ſal. apoplect. vel rut. ℈ j. c. ſ. q. mellis anthoſati f. l. a. ſuppoſitoria num. II. illinantur oleo diacoloc. Quercet.

℞. Fell. taur. inſpiſſ. ʒ j. ſucc. rut. inſpiſſ. ℈ j. ſucc. cent. min. inſpiſſ. ℈ ß. ſal. rut. ℈ j. c. ſ. q. mellis anthoſati f. l. a. ſuppoſitoria. Inungantur unguento clyſmatico. Caſtoreum vel ejus extractum quoque poteſt addi, vel inungi ſuppoſit. ol. caſtorei.

℞. Aq. ceraſ. nigr. lil. convall. c. vin. meliſſ. c. v. ana ℥ j. apoplect. ʒ ij. eſſ. flor. anth. lil. convall. ana ʒ j. ſalv. ℈ ij. Q. E. Matthiol. ʒ j. ſyrup. de betonic. ℥ j. miſce.

℞. Aq. apoplect. opt. ℥ j. lil. convall. ceraſ. nigr. ana ℥ i ß. ſpir. primul. ver. ʒ ß. ſyrup. flor. tunic. ℥ i ß. m.

℞. Aq. meliſſ. c. vin. lil. convall. c. vin. ana ℥ ij. apoplect. cum moſcho & ambrâ ʒ vj. ſpir. lil. convall. ʒ j. acet. rutac. acet. apoplect. ana ℥ ß.

℞. Aq. meliſſ. cum v. aq. lil. convall. c. v. ana ℥ i ß. ſpecif. cephalic. ʒ i ß. ſyrup. flor. tunic. betonic. ana ʒ vj. m.

℞. Flor. anthos flor. meliſſ. flor. ſalv. ana p. ij. cubebar. cardamom. ana ʒ ß. rad. ireos Florent. ʒ j. f. l. a. nodulus c. ſtylo.

℞. Balſam. majoran. balſam. rut. balſam. ſuccin. ana ℈ iß. balſam. apoplect. Crollii ℈ j. miſce.

℞. Extract. ſalv. extract. theriacal. ana ℈ j. ſp. lil. convall. ſp. ceraſ. nigr. ana ℈ ß. m.

℞. Sp. ceraſ. nigr. ſpir. eruc. ana ʒ j. ſyrup. flor. tunic. ʒ ij. m.

℞. Theriac. veter. ʒ j. confect. anacard. ℈ ij. eſſent. ſalv. ℈ j. m. *Externè* applicentur medicamenta principio nervorum.

Extra paroxyſmum: ℞. Sal. vitriol. ℈ ij. ſ. ʒ j. diſſolv. in ſ. q. aq. ſalv. Adde ſyrup. de beton. ʒ iij. m.

℞. Fol. S. S. S. elect. ʒ i j. agar. albiſſ. ʒ ij. flor. primul. veris fl. anthos ana p. ij. cardamom. cubeb. ana ʒ ß. Infund. in ſ. q. aq. ſalviæ & ceraſ. nigr. ſtent in infuſ. per 24. horas colar. adde ſyrup. de beton. ʒ iij. ſcam. ſulphurat. gr. v. m.

℞. Extract diacartham. ℈ j. diſſolv. in ſ. q. aq. primul. veris vel lil. convall. c. vino adde reſin. jalap. gr. v. ſyrup. de ſthœcad. ʒ iij. m.

℞. Maſſ. pil. de ſuccino Crat. pilul. cochiar. ana ℈ ß. extract. troch. alh. gr. ij. vel iij. c. ſ. q. ol. ſtillat. majoran. f. l. a. Pilul. num. xix.

℞. Extract diacarth. ℈ j. trochiſc. alhand. gr. ij. caſtor. gr. iij. c. ol. ſtillat. ſalv. f. l. a. pil.

℞. Pulv. rad. jalappæ ℈ j. ſcammon. ſulphurat. gr. v. ol. ſtillat. majoran. gr. ij. m.

℞. Fl. primul. veris flor. lil. convall. fl. tunic. flor. ſthœcad. Arab. anthos, flor. beton. ana p. ij. rad. ariſtol. rot. ℥ j. rad. pœon. ℥ ß. fol. S. S. S. elect. ℥ j. ſem. cartham. ʒ vj. agaric. albiſſ. ℥ j. jalap. ℥ ß. cubebar. cardamom. ana ʒ ij. raſpat. lign. ſaſſafr. ℥ ß. ſal. tartar. albiſſ. ʒ ij. f. l. a. Nodulus. Quod ſi omiſſo ſale tartari & cæteris ingrati ſaporis, ſpecies reliquæ infundantur in vino, clarificenturque per manicam Hippocratis & ſive ſaccharo ſive ſyrupo aliquo edulcorentur, & aromatizentur & erit Claretum.

℞. Spir. ceraſ. nigr. lil. convall. primul. veris ana ʒ i. eſſent. fl. ſalv. eſſ. anthos. eſſ. lil. convall. ana m. ʒ ß. doſis gutt. 30. vel 40.

℞. Spir. apoplect. ℥ ß. doſis gutt. 20. vel 30.

℞. Conſerv. flor. anthos, conſerv. primul. veris, conſerv. betonic. conſerv ſalv. conſerv. tunic. conſerv. lavendul. ana ℥ ß. ſuccini præp. ʒ iß. ſpec. diambr. ſpec. diamoſch. ana ʒ j. cum ſ. q. ſyrup.

ſyrup. flor. tunic. f. l. a. electuarium liquidum. Poteſt etiam addi ſpiritus apoplecticus vel loco ſpir. ol. deſtillat. appropriata.

♃. Succin. præp. ʒ ij. ſpec. diamoſch. dulc. ſpec. diambr. ana ʒj. extract. ſalv. ʒß. c. ſ. q. aq. apoplect. opt. f. l. a. rotulæ.

♃. Conſerv. flor. anthos, conſerv. lavendul. conſerv. ſalv. conſerv. calendul. conſerv. tunic. conſerv. primul. veris ana ʒ ij. cubeb. cardamom. ana ℈ij. nuc. indic. condit. ʒiij. c. ſ. q. ſacchar. in aq. apoplect. ſol. f. l. a. morſuli. Pro ditioribus adſpergi poſſunt eſſ. ambræ.

♃. Spir. apoplect. ℥ß. tinctur. fl. tunic. tinct. fl. pæon. ana ʒj. m. doſis gutt. 30. vel 40. Commendatur etiam ſal vol. ſanguin. hum. in ſpir. appropr. diſſolutus, It. ſpir. cerebr. human. ſuccin. & ſimil. aſſuſ. ſpir. vitriol. deſtill. & ſæpiùs ſuper cranio humano cohobatus, donec ſal. vol. evehat.

Claretum corroborans.

♃. Flor. anth. fl. lavendul. fl. ſalv. fl. primul. veris, fl. tunic. fl. betonic. fl. calendul. ana p. ij. rad. ariſtol. rotund. rad. irid. florent. ana ℥ j. raſ. lign. ſaſſafr. ℥ i ß. viſc. quercin. ℥ ß. n. m. nu. iij. cinamom. caſſ. lign. ana ʒiij. cardamom. cubeb. ana ʒ i ß. Infund. in ſ. q. vini Rhenan. opt. per biduum in loco calido poſtea coletur per manicam Hippocratis & edulcoretur ſaccharo.

Externa.

♃. Flor. chamomill. Roman. p. iij. lavend. fl. primul. veris fl. ſthœcad. Arabic. ana p. ij. fol. laur. meliſſ. puleg. ana p. iij. ſuccin. ʒiij. gumm. juniper. ʒ i ß. benz. ſtyrac. calam. ana ʒ j. n. m. ʒ ij. raſ. lign. Rhod. ʒ iij. inciſ. d. ad chartam. Poſſunt ejuſmodi ſpecies adipergi ſpir. lil. convall. roſar. vel ol. deſtill. appropr. & pro ditioribus eſſenc. ambræ.

♃. Empl. Vigon. emplaſtr. de tacamahac. emplaſtr. caranu. ana q. ſ. malaxentur cum balſamo Peruvian. Induc. ſuper alutam, & obduc. ſyndone rubro in forma orbis medii.

♃. Ung. nervin. Aug. ℥ j. balſam. Peruvian. ʒ ij. ol. ſtillat. roriſmar. ol. ſtillat. ſalv. ol. ſtillat. rut. ana gutt. vj. m. pro principio nervorum.

♃. Aq. artic. ad extr. ſp. lumbr. terreſtr. aq. apoplect. opt. ana ℥ ij. m.

♃. Ol. irin. ol. nicotian. ana ʒ j. ol. ſtillat. majoran. g. vj. m. pro educenda pituita è naſo. It. turunda ex rad. iridis noſtratis.

℞. Pulv. lil. convall. ʒ i ß. c. ſ. q. ol. nicotian. & ol. n. m. expreſſ. f. l. a. linimentum pro naribus illinendis. It. ſuccus betæ, rad. cyclam. ex quibus turundæ cum filo parari debent.

℞. Succ. betæ, ſucc. anagallid. majoran. ana ℥ß. m. ex vola manûs attrahend.

℞. Herb. majoran. herb. puleg. anagallid. ana m. j. ſem. nigell. ʒ ij. fol. S.S.S. elect. ʒ i ß. agaric. albiſſ. ℈ij. coq. in ſ. q. aq. commun. col.

℞. ℥ iv. m. Adhibetur ut ſuccus præcedens.

℞. Ferment. acerrimi ʒ ij. pulv. canthar. ℈ j. euphorb. gr. vj. m. f. l. a. cataplaſma. Commendantur etiam fonticuli, frictiones, & ſinapiſmi. Eſſ. lign. præmiſſis univerſalibus ad ʒ j. ſingulis diebus bis: vel infuſ. lignorum c. aq. appropriatis: Infuſum præcipuè lign. ſaſſafr. Mynſicht. Pro exſiccatione quoque conveniunt ſpecies diabalauſt. ſi capiti adſpergantur. Item pulveres peptici poſt cibum ſumti. Veſicatoria ex ranunculo ardente maculis nigris, plantag. aquat. flammula Jovis, cantharidibus, fermento, ſinapi &c. *Joan. Michaelis Prax. clinic. general.*

Apoplexia ſi aliquem cum amiſſione pulsûs & reſpirationis invadit, raro; his autem ſalvis adhuc exiſtentibus, difficulter, & magno labore curatur. Si igitur Patiens tali modo proſternitur, tunc pluma aut ſpeculum ori & naribus, ad explorandum vitæ ſpiritum admovetur, errhinon naſo inſufflatur, aut fumus ex incenſo ſulphure per infundibulum immittitur, patiens hinc inde movetur, pectus denudatur, vena aperitur, vomitus oleo & aq. tepida excitatur, ſpina dorſi deorſum linteamentis calidis fricatur, lamina ignita cervici & collo propius admovetur, capilli capitis detondentur, ac gallina nigra vivens in medio diſſecta capiti calidè ſuperligatur, poſtea abraſum caput oleo aut linimento aliquo calefaciente & ſiccante inungitur, os aperitur, ac ſpiritus ceraſor. nigrorum, vel aqua apoplectica infunditur ac propinatur. Et ſi deinceps iterum ad ſe rediit tunc humor peccans per appropriatum medicamentum catharticum per os ſumptum (vel ſi æger valdè debilis, per clyſterem) derivatur & evacuatur. Ubi præ cæteris uſus rhabarbari, tam ad præſervationem, quàm curationem, quemadmodum in aliis, ita præprimis in hoc morbo, commendatur. Quin etiam cerebrum & pars mandans, per medicamenta convenientia roboratur.

Ad præſervationem quotidianus Rhabarb. uſus, vel in forma pulveris vel rotularum ℈ j. pondere continuatus, aquæ cephalicæ, Tabulæ, Pulveres, Balſami apoplectici & cephalici, fonticuli, purgationes, venæ-ſectiones, ſcarificationes, ſudorifera &c. Sed omnia pro diſpoſitione cauſarum, ætatis, temperamenti, &c. conferunt. Utiles etiam ſunt rotulæ ſequentes.

♃. Spec. diambr. compl. diamoſch. dulc. ana ʒ j. ſacchar. albiſſ. in aq. borrag. diſſol. ℥ iv. ol. aniſ. deſtill. g. ij. m. & f. ſ. a. conf. in rotulis. vel.

℞. Sacchar. in aq. roſ. ſolut. ℥ iv. ambr. gryſ. gr. iv. ol. aniſ. ſtill. gutt. iij. m. & f. confect. in rotulis. vel.

℞. Spec. diamoſch. dulc. diambr. ana ʒ j. ſuccin. albiſſ. ℈ j. ol. aniſ. g. iij. ſacchar. in aq. lavendul. diſſolv. ℥ iv. & f. orbiculi. Aut,

℞. Specier. diambr. compl. ʒ i ß. ol. ſuccin. g. vj. ol. carui ℈ß. ſacchar. albiſſ. in aq. ſalv. ſolut. unc. ij. m. f. ſ. a. Rotulæ. De his rotulis ſingulis ſeptimanis ter vel quater aliquot aſſumi poſſunt. Dimidia quoque pars nucis moſchatæ maſticata & comeſta, proficit. Simili ratione ſpiritus ceraſorum nigrorum, tam ad præſervationem quam ad curationem, magnarum eſt virium præſertim, ſi in libris ejus duabus ſpecier. diambr. compl. ʒ j. in ſyndone ſuſpendatur. De hoc manè jejuno ſtomacho, aut ventriculo exiſtente frigido, etiam veſperi, ſingulis hebdomadibus bis vel ter repetendo, cochleare unum aſſumitur, aut guttæ duæ vel 3. vertici capitis inſtillantur.

Pari modo etiam ſequens pulvis ad præſervationem apoplexiæ ſummè commendatur.

℞. Rad. Seſel. Cret. ʒ j. ſem. eruc. cardamom. piper. alb. ana ℈ ij. m. f. pulvis ſubtiliſſ. ſæpiùs ℈ß. vel ℈ j. quantitate in vino vel juſculo ſumendus.

Vel ℞. Succin. alb. pulver. ʒ ij. ſpecier. diambr. ʒ j. ſem. carui ʒ ſem. m. & f. pulv. ſubt. Doſis, quantum cuſpidibus cultri capi poteſt, ſingulis men-

menſibus proxima die poſt novilunium. Nec minùs ſemina erucæ & carui, æquali pondere mixta, pro certo & infallibili remedio præſervativo deprædicantur ſi ſingulis menſibus quater in vino albo vel brodio carnis deglutiantur; Et notum eſt, dicta etiam ſemina in affectibus pectoris & aſthmate omnibus aliis remediis prævalere, ut D. Schorer in Tractatu ſuo Germanico de apoplexia adſtipulatur. Nec verò ſufficit ut materia peccans ſolummodo evacuetur, cerebrumque cum capite conſortetur, ſed modicè etiam exſiccantia requiruntur, qualia ſunt; Pilulæ ſine cura, de ſuccino Cratonis, de Cynogloſſa, quibus ſpec. diambr. compl. extract. lign. aloës, moſchus & ambra addi, ac de iis una vel altera ſeptimana grana viginti deglutiri poſſunt.

Ad præſervationem etiam Pulvis ſternutatorius ex majoran. ſubtiliſſ. pulveriſ. ʒj. & balſam. apoplect. opt. gr. iij. invicem mixt. paratus, utiliter adhibetur. Apud Pauperes phlegmaticos Nicotiana non ſine fructu accendenda & potanda conceditur. Pro ditioribus ſpecies Diatabaci, gratum odorem ſpirantes, parari poſſunt.

℞. Tabaci commun. (non imbuti) unc. iv. majoran. unc. ſem. Roſmarin. flor. roſ. rubr. fl. ſpic. hortenſ. cubeb. ana ʒij. nuc. moſch. ʒj. ſem. aniſ. ʒij. caryophyll. ʒj. ſtyrac. calamit. expr. maſtich. ana ʒij. m. groſſ. mod. inciſ. d. in ſcatula. Sacculus quoque ſequens in metu apoplexiæ aut catarrhi ſuffocativi optimum remedium eſt.

℞. Pulv. ſuccin. alb. ʒij. inde ſindoni albo vel rubro, & fiat ſacculus oblongus interpaſſatus.

Hinc ℞. Pulv. piperis longi ʒj. inde vitro anguſti orificii, ſuperfundendo ſpir. vin. opt. rectif. unc. iij. ol. ſuccin. gr. vij. ſtent benè cooperta ac clauſa in loco calido. Quoties deinde neceſſitas poſtulat, ſacculus prædictus cum hoc ſpiritu præparato humectetur, & capiti, vertici, ſuturæque ſagittali ſecundùm longitudinem versùs ſuturam coronalem & faciem ſuperligatur, ne decidat. Thermæ Pollenſes in affectibus, ſi ex conſilio Medici ſecundùm rationem adhibentur, ut expertæ, proficuæ, & ſalutares deprædicantur.

Ad hæc, diætæ quoque, & 6. rerum non naturalium accurata eſt habenda ratio, ne in his peccetur, & ſic damnum aliquod cauſetur.

Apud cholericos & ſanguineos hæc præcipuè ſigna apoplexiam præcedunt: ſano adhuc corpore facies eſt roſacea & rubicunda, frons & venæ oculorum turgent, ad vertiginem ſunt proni, memoria eſt labilis, facilè inebriantur, ac confeſtim, antequam alii animadvertunt, proſternuntur; Et hæc apoplexia omnium eſt periculoſiſſima. Et quia ita diſpoſiti ſunt, vere & autumno per uſum rhabarbari, aut ſyrup. roſ. ſol. aureum expurgentur, certiſque temporibus, nec ſemel duntaxat in anno, ſed ſæpiùs largiorem ſanguinem, & quidem cruciatim mittant, & ſcarificent, ac bonam diætam obſervent. Fonticuli in hoc paſſu aut cum diſcrimine parentur, aut planè mittantur. Acidulæ quoque, propter refrigerationem ſanguinis, & obſtructionum reſerationem ſunt proficuæ. Cholerici etiam ſupradictas aquas calidiores apoplecticas fugiant, & harum loco trochiſcos diambræ aſſumant. Morbus attonitus ſi magnus fuerit, vix ſanatur, unde remedia non ſunt adhibenda, cum natura ſuaptè exitialis ſit: Debilis autem difficulter curatur. Ii autem, qui periculum mortis effugiunt, plerumque in diuturnum morbum, paralyſin nimirùm aliquarum partium incidunt: Subinde etiam totius corporis, aut memoriæ jacturam faciunt. In omnibus nervoſi generis frigidis affectibus febris ſupervenieniens adjumento eſt Gal. 2. Prorrheticor. aphor. 50. Hinc Practici jubent alternis diebus (ut inter hos uno die quieſcat) exhibere ʒj. Mithridatii, in aqua ſalv. vel lavendul. ad excitandum nativum calorem, ut deinceps noxios edomare, & reſolvendo eliminare poſſit humores. Si apoplexia ſit fortiſſima, & fortiter ſternutamentum provocantibus non ſternutet, neque impreſſionem ſentiat lethale.

Methodus curandi apoplexiam Practica hæc plerumque ſpectat. 1. clyſter. Donec autem ſit paratus, ſubſtituatur ſuppoſitorium ſeq.

℞. Mell. coct. & concret. unc. ſem. pulv. euphorb. ℈ ſem. colocynthid. gr. iv. helleb. alb. gr. ij. ſal. ʒ ſem. m. & form. gland. Clyſter. autem ſeq. paratur modo.

℞. Rad. angelic. ʒvj. ſalv. rut. mercurial. beton. hyſſop. ana m. j. flor. ſthœcad. cent. min. ana p. j. ſem. aniſ. urtic. cumin. fœnicul. laur. ana unc. ſem. agaric. alb. & lev. ʒ ſem. colocynthid. ʒij ſem. f. decoct. in ſ. q. aq. ad ℔ i ſ. Colatur. adde hier. logad. diacolocynthid. ana ʒiſ ſem. benedict. laxat, diaturb. cum rhab. ana unc. ſem. opoponac. ʒij. mell. roſat. unc. ij. ol. de caſtor. laur. ana unc. i ſem. ſal. ʒij. ſem. f. enema, quo paulatim per intervalla vacuabimus humores è toto corpore, donec Pharmacum ſolutivum per os ſumere poterit, N. B. Si ſummum periculum non imminet, mittatur colocynth. & hiera diacolocynth. Tertia vero vice aſſignatum injiciatur enema.

Ad cauſæ antecedentis imminutionem ſequentes in uſum veniunt Pilulæ.

℞. Maſſ. pil. de euphorb. fœtid. coch. ana ℈ j. ſem. caſtor. ℈ ſem. Diagryd. corr. gr. vj. f. cum aq. ceraſ. nigr. Pil. Aut,

℞. M. Pil. ſine quibus ℈ ij. Panchym. Crollii ℈ j. gutt. gamandr. gr. v. f. pilul. communes, aſperg. pulv. cubeb. & hæ pil. ſingulis ſeptimanis repetantur. Hoc pacto, & ſi corpus ſit plethoricum, conducibilis eſt venæ-ſectio cephalicæ in parte ſana, vel oppoſito latere, in ſigno Piſcium vel Aquarii. Ligaturæ quin etiam fiant fortes & dolorificæ axillarum & extremarum corporis partium. Affigantur cucurbitæ magnæ cum multa flamma ad ſcapulas, & una mediocris ad commiſſuram (cucurbitula ad ignem calefacta, vertici admovenda) ſagittalem. Proſunt quoque frictiones palati & colatorii cum caſtoreo diſſoluto in aceto ſquillitico, aut cum Theriaca veteri. Frictiones item totius corporis, & præſertim colli, qua parte venæ ſunt & arteriæ. Nec minùs commendantur punctiones & pilorum evulſiones. Ut & inunctiones totius corporis cum oleis calidis caſtorei, ſpicæ, laurino.

Externè, ad corroborationem nervorum, & diſſipationem humorum influxorum applicetur Principio nervorum atque cervici, versùs ægram regionem ſequens emplaſtrum.

℞. Empl. de bacc. laur. nervin. ana unc. j. ſem. euphorb. rad. pyrethr. ſem. ſinap. ana ʒj. cum ol. philoſophor. ſeu de lateribus q. ſ. f. l. a. Emplaſtrum. Aut, ſi nullus p. n. calor in affecto membro obſervatur.

℞. Ol. laterin. & ſtercor. columbin. ana unc. j.

ſem

ſem. ſem. eruc. naſturt. ana ʒ ij. m. & applica. Aut,

℞. Ol. rutac. nardin. ana ℥ i ß. ol. deſtill. è bacc. juniper. ʒ iij. Pulv. caſtor. ʒj. euphorb. ʒß. cer. q. ſ. f. linimentum. Aut,

℞. Ol. lil. alb. ℥ ij. caſtor. ʒß. euphorb. ℈ ij. ol. nardin. ʒ iij. f. unguentum pro capite raſo, cervice, & ſpina dorſi. Interiora narium unganrur balſamo apoplect. rutaceo, ol. nardino rutaceoque, in quibus aliquid caſtorei, nuciſque moſchatæ diſſolutum ſit. Obſervandæ etiam 6. res non naturales, ne in his peccetur, quæ omnes, ad caliditatem inclinent. Potus ſit decoctum ligni ſaſſafras & guajaci, addito cinamom. pro potu ordinario, per ſe, aut cum vino mixtum. Vel

℞. Scob. lign. guajac. ſaſſafr. ana ℥ ij. cinnam. acerr. ʒ ij. baccar. juniper. ʒ iij. ſem. aniſ. fœnicul. coriandr. præp. ana ʒß. m. & f. decoctum in 3. aut 4. menſur. aq. fontan. Ad obſtructionis nervorum reſerationem & reſolutionem egregiè juvat oleum ſuccini albi, aut ſpir. tart. de die terna vice ℈ j. pondere in brodio carnis, aut aq. ceraſ. nigr. ſumendus. Capiti abraſo emplaſtra, olea & unguenta, appropriata, applicentur. Thermæ, præſertim ferinæ non procul ab oppido Kalvu, Badenſes, piperinæ, & aliæ his ſimiles proſunt. In defectu verò harum ſubſtituuntur artificiales: Ut,

℞. Herb. menth. thym. puleg. hyſſop. origan. ſut. meliſſ. ſerpill. roſmar. ſalv. hyperic. lavendul. majoran. ana m. j. flor. chamomill. ſambuc. ſpic. ſthœcad. roſar. rubr. melilot. ana m. ß. ſcob. lign. juniper. ℔ ij. guajac. ℔ j. rad. pyrethr. ebul. ana ℥ ij. baccar. laur. ℥ iij. juniper. ℥ iv. ſal. ℔ j. ſulph. viv. ℔ ij. ſal. nitr. ℔ß. vitriol. crud. ℔ j. Omnia hæc groſſ. mod. contuſ. & conciſ. d. ad chartam. In Balneo, & aliàs quotidie poteſt loco præſervationis, corroborationis, & curationis ore ſequens quantitate avellanæ ſumi electuarium.

℞. Conſerv. flor. anthos, primul. veris, betonic. ſalv. ana ʒ ij. ſpec. diambr. compl. diamoſch. dulc. ana ʒß. diaplir. elect. de gemmis ana ℈ j. ſuccin. alb. præp. ℈ß. theriac. andromach. ℈j. confect. alkerm. compl. ʒß. cort. citr. condit. ʒj. nuc. moſchat. cond. num. 1. cum ſyrup. de ſthœcad. f. electuar. molle d. ad ollam.

Finito Balneo, ſuper carbonibus ardentibus calefactis & ſuffumigatis linteamentis deorſum corpus abſtergatur & fricetur ſequenti ſuffumigio.

℞. Maſtich. ſuccin. ana ℥ß. baccar. juniper. craſſiuſculè contuſ. ʒ iß. m. & adhibe. Aut,

℞. Thur. maſtich. ſandarac. ana ℥ ß. ſuccin. ſtorac. calamit. aſſ. dulc. ana ʒ ij. caryophyll. ʒ j. flor. roſar. anthos ana ʒß. m. groſſ. mod. d. ad ſcatulam.

His quoque medicamentis annumerari poſſunt Fomenta, quorum paratio tali modo fit.

℞. Scob. lign. juniper. bacc. juniper. ana m. iij. ebul. ſalv. origan. puleg. hyſſop. ſiſymbr. domeſt. balſamitæ, thymi, flor. ſambuc. roſmarin. ana m. ʒj. coq. in aq. & vino an. part. æq. fiatque fomentatio artuum & corporis.

Si placet ſacculum vino madidum calentem artubus ſuperponere, para ſequenti modo.

℞. Bacc. juniper. laur. ana m. j. roriſmarin. melilot. roſ. rubr. furfur. ana ℥ j. rad. ireos Florent. ʒ ij. ſal. m. j. indatur ſacculo & adhibeatur. Poſt univerſalia adhibeantur ſternutatoria quæ paſſim nota ſunt. Inprimis verò excellentiſſimus eſt hic pulvis.

℞. Herb. anthos, majoran. ʒ ij. ſem. nigell. ʒj. rad. helleb. alb. ℈ß. moſch. gr. v. ambr. gr. iij. ol. lign. rhod. gutt. v. majoran. cinamom. ana gutt. iij. caryophyll. g. ij. balſam. apoplect. opt. ℈ß. miſce.

Aquæ confortantes & præſervantes contra apoplexiam ſpeciales.

℞. Aq. hyrund. cum caſtoreo, epil. lang. ana ℥ j. fl. anthos, ceraſor. nigr. borrag. ana ℥ß. cinnam. ſtillat. ʒ ij. elix. vit. Matthiol. ʒj. confect. Alk. compl. ʒß. lapid. bezoard. or. gr. v. mag. perl. or. gr. iij. man. chr. perlat. ʒ iij. theriac. androm. ℈ß. miſce.

Hoc in malo caſtoreum magnarum eſt virium. Utiles quoque ſunt ad hunc effectum ſpiritus & aquæ apoplecticæ, paſſim in officinis & manibus doctiſſimorum virorum præſtantes. In caſu neceſſitatis poteſt de ſequenti cochleare unum & alterum aſſumi.

℞. Spir. ceraſ. nigr. fl. anthos, cephalic. Anhalt. ana ℥ ß. juniper. ʒ ij. lign. guajac. lil. convall. ana ʒ j. elix. vit. Matthiol. aq. cinamom. ſtillat. ana ʒß. m. d. ad vitrum, & indatur nodulus ex ſpec. diambr. compl. ʒß. & diamoſch. dulc. ℈j. paratus. Cui in uſu ad quodvis cochleare ſumendum addi poſſunt ol. ſuccin. alb. gutt. v. Alternis diebus quoque conducibile eſt exhibere patienti ʒj. mithridat. aut theriac. in aq. lavendul. vel ſalviæ. *Eberhard. Gockelius conſil.* 28.

Alia ſunt in paroxyſmo tentanda, alia extra paroxyſmum ad apoplexiæ præcautionem exhibenda.

Quidquid movendum, ſtatim move; & quod vis facere fac citò: In talibus enim tardare malum:

Tu propera nec rem venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Ægris peſſimè agitur dum ſuſpensâ manu Medici minùs valida medicamenta importuno metu perculſi exhibeant, cùm extrema remedia adhibere expediat.

Sanguinem in plethoricis liberâ manu *mitte*: *veſicatoria* nuchæ, brachiis, ponè aures, imò toti vertici applicato. Quærantur folia aſari viridia, quæ leviter trita indantur *naribus*: Interim ex eorum pulveris ʒ ij. pulv. rad. cyclam. ℈ iv. & ʒj. rad. helleb. alb. f. pulvis ſubtiliſſimus per calamum naribus inſufflandus.

Liquamine ſequenti *illinatur palatum* ſæpiſſimè fricando.

℞. Anacard. rad. pyrethr. & ſtaphiſagr. ana ʒij. granor. paradiſ. cardamom. major. ana ʒ iij. capſici ſive piperis Indici ʒ j. hellebor. alb. ℈ iv. bulliant ſimul in vini alb. ℔. ß. ad medias, fiat expreſſio, quæ cum æqua portione mellis anthoſati redacta ad mellaginem reddatur acidula ſp. vitrioli antiepileptico, addendo ſalis ſuccini volatilis ʒß. m. pro litu.

Emeticum ſequens exhibeatur. ℞. aq. ceraſor. nigr. ℥iij. ſyrup. flor. pæon. ℥j. gillæ Theophraſti ʒ j. vel ℈ iv. f. potio. Si hæc mitior æquo videatur, optimum in apoplexia vomitorium eſt oleum antimonii, cujus guttæ x. vel xii. dentur ex optimo vini ſpiritu. Cita & ſeria eſt ejus operatio; multos hujus ope excitavi.

Ad apoplexiam præcavendam caput per ſedem purgantia frequenti ſint in uſu (qualia in cap. de *epilepſia* & *vertigine* præſcripta ſunt) emetica item

item temporibus idoneis exhibita plurimùm proſunt. *Fontanella* in nucha, vel *ſetum* communi ſunt in uſu. Vitentur omnia quæ caput nimis tentant, qualia ſunt vinorum generoſorum liberalior ingurgitatio, tabaci per tubum improba fumatio, Veneris uſus nimius &c. In plethoricis *ſanguis* ſæpè mittendus è brachio vel hæmorrhoides aperiendæ. *Caput* denique roborandum eſt ſpecificis cephalicis calidioribus, qualia in *Epilepſia* & *Vertigine* videre eſt. *Theod. Mayern. in Praxi.*

Conſultationes.

Apoplexia in Paralyſim terminata.

Nob. Senex ſexagenarium annum agens, temperamenti ſecundùm totum & caput, calidi & humidi, boni habitûs, ad plethoriam vergentis, comeſſationibus & compotationibus aſſuetus; tribus ab hinc annis vertiginibus corripi cœpit, à quibus ſanguinis miſſione & purgatione liberè evaſit. Sed quoniam ad priſtinum vivendi modum reverſus eſt: cum varietate vinorum meraciorum delectetur, & copioſè bibat aliquot ab hinc menſibus vertigines rurſùs & frequentiùs Nob. ſenem moleſtarunt; quibus acceſſerunt quoque tremor in manibus, inſueta delatio in ſomnum, imò & ſomni ſolito profundiores atque longiores: atque tandem ſuo fine hyemis, dum decumbebat in lecto, ſummo manè extemporanea ſuccedit ſenſûs & motûs privatio, cum omnium principum operationum abolitione, necnon magna reſpirationis læſione & mediocri ſtertore. Acceſſitus autem Medicus ſibi domeſticus multa præſtitit medica præſidia, nimirùm acria ſuppoſitoria; mox repetitâ ſanguinis miſſione ex brachio, veſicantia quatuor apponi juſſit; Quibus adhibitis, ſequenti nocte veluti à ſomno expergefactus, adſtantes cognoſcere & imperfectè loqui cœpit, brachio ſiniſtro ſine motu & ſenſu manente, cum oris tortura, labiis ad partem dexteram laxatis. Et quoniam de novo hujus accidentis recurſu, non ſine ratione timet excellentiſſ. Medicus Aſſiſtens; idcirco ad te, vir præſtantiſſime, confugiunt conſanguinei, ut motus & ſenſus paralyticæ partis, ſi poſſibile fuerit, reſtituatur, & novi prævertantur inſultus.

Subitaneam privationem ſenſûs & motûs cum principum omnium operationum animalium abolitione & reſpirationis læſione, quæ contingit Nobili ſeni, apoplexiam appellandam eſſe docebat Galenus, quam ſyderationem vocabat Hippocrates, & Paulus, in qua ſemper læditur reſpiratio, parùm in debiliſſima, magis in debili, & maximè in forti apoplexia, ita ut ejuſdem gradus, ut placuit Galeno cum Hippocr. à læſione reſpirationis deſumi ſoleant. Quod ſi jam dicta privatio cum omnimoda apnœa contingeret, non ampliùs apoplexiæ, ſed cari nomen retineret. Hanc prænunciarunt vertigines, quibus tribus ab hinc annis obnoxius fuit, quas proximas eſſe comitialibus & apoplexiis pronunciavit Galenus. Sicut enim in vertigine ſpiritus animales inordinatè moventur, ita ut rectâ via ad organa viſûs & motûs deferri nequeant, ſicque Patientes procidant: ita in apoplexia impeditur omninò irradiatio ſpirituum propter obſtructionem, ſicque concidunt unà cum ſenſu & motu cæteræ omnes functiones principes: Quam obſtructionem non tantùm in ventriculis reperiri, ſed multo magis in vaſis, nimirum in arteriolis per cerebrum diſperſis, cenſendum eſſe judico, dum ſanguis acris & calidus craſſior factus ſtagnat in vaſis & ſpiritibus tranſitum intercipit, unde ſenſûs, motûs & omnium functionum animalium privatio. Servatur autem reſpiratio, quamvis læſa, ob vitæ neceſſitatem, non ut Averroes, qui ſit motus ex naturali & animali compoſitus. Obſtructio autem in caſu noſtro, non à ſolo ſanguine calido & craſſo, ſed etiam à viſcido & lento commiſto facta fuit, cùm ſolutam apoplexiam ſiniſtræ partis Paralyſis ſubſecuta fuerit, factâ nimirum metaſtaſi à cerebro per nervos ad colli vertebras, ſicque vox vitiata fuit; præterea mediante tertio pari ad labia ſiniſtræ partis, unde oris tortura in dexteram partem, laxatis nimirùm ſiniſtræ partis muſculis: ſicut per ſeptimam nervorum conjugationem linguæ motus ademptus fuit; atque tandem ad quintam dorſi vertebram depoſitâ craſſiori materiâ, brachium motu & ſenſu privatum fuit. Nec mirum genuinam hanc materiam in ſanguine collectam fuiſſe, cùm à potibus meracioribus caliditas & acrimonia: à copioſo vini potu, frigiditas & viſciditas provenire ſoleant, ut conſiderabat Galenus, dicens, *Ubi vinum plus bibitur, quam vinci poſſit, tantum abeſt ut calefaciat, ut potius frigida vitia gignat*; & ideo præceſſerunt quoque tremores, debilitato nempè à meri potu nervoſo genere: ſicut à redundante in capite pituitoſo ſanguine, ſomni profundiores & longiores ante caſum obſervati fuere.

Affectus iſte eſt ſemper peracutus, quicquid dicant aliqui, dividentes apoplexiam in calidam & frigidam: citò namque utraque ſolvitur: calida enim inſenſibiliter ſolvitur ad ſalutem: fortis terminatur ad mortem; frigida ante ſeptimam vel occidit Patientem, vel in Paralyſin degenerat. Et quoniam propter pravum apparatum in ſanguine, & imbecillitatem in capite contractam, recidivare ſolet hujuſmodi affectus, idcircò exacta Medici aſſiſtentia hic opus eſt, ne revertatur apoplexia, & ut interim à Paralyſi liberetur.

In quem finem materia in venis exiſtens, licet verè non turgeat, ut turgens tamen tractanda eſt, & ideò non expectatâ perfectâ coctione & præparatione, aliquo Purgante, ſtatim à capite evocanda & educenda: deinde reſiduum peccantis materiæ præparandum, & epicraticè evacuandum; mox ad topica paralyticæ parti deveniendum, & caput cum toto nervoſo genere roborandum.

Et ſicut in actuali apoplexia, poſt acria ſuppoſitoria aptiſſimè & cum evidenti utilitate miſſus fuit ſanguis, ita ſi rurſùs ingrueret talis acceſſio (quam Deus avertat) rurſùs vena illæſi brachii aperienda eſſet, ita docente Galeno cui ſubſcribunt cæteri Medicinæ principes: Aretæus quidem dicens, *Æquale adjutorium, utpote morbo magno, remedium magnum, eſt ſanguinis miſſio:* Paulus, *Si curari poſſit, ſtatim ſanguis detrahendus, & ſi confert, ſequenti die iterandus*: Aëtius jubet ineptis venæ-ſectioni cucurbitulas admovendas eſſe; imò magnam occipiti poſt venæ-ſectionem commendat quoque Paulus. Confert autem ſanguinis miſſio, quoniam affectus, non à ſola frigiditate, ſed etiam à craſſo & calido ſanguine ſtagnante procedit; & ideò Aretæus à ſanguinis

miſſione excipit apoplexiam cum multa frigiditate & torpore invadentem; & propterea à quibuſdam carpitur Celſus, dum ait, quod *ſanguinis detractio, aut occidit aut liberat*: occidit enim, ſi tantum ab humore crudo & frigido facta fuerit: liberat verò, ſi à calido; in priori igitur abſtinendum à ſanguinis miſſione; ſicut in poſteriori adminiſtranda & iteranda. Clyſteres acres proponuntur à Medicinæ principibus, ſed non adeò facilè injici, recipi & retineri poſſunt. Veſicantia quoque paſſim uſurpantur, præſertim ſcapulis appoſita, & ferrum candens occipiti admotum. Cervicem quoque & mentum calefacit Aretæus, pro frigidi humoris attenuatione & diſcuſſione. Quibus omnibus addamus nos purgans medicamentum ab alto trahens omni induſtriâ per os infundendum eſſe, ex trochiſcis alhandal, diagrydio & caſtoreo paratum. Et hæc obiter pro curatione apoplexiæ dicta ſufficiant. Ad præſentis Paralyſis itaque curam revertamur. Et quoniam jam primæ viæ expiatæ fuere, Præparans ita inſtituendum erit.

℞. Oxymel. ſimpl. ſyrup. de betonic. ana ℥ j. decoct. cichor. borrag. agrim. ſalv. ℥ iv. m. pro ſyrupo & ſic aliis uſque ad decimum quintum: Sed quinto quoque die præbeatur minorativum hujuſmodi.

℞. Pil. de hiera cum agaric. de tribus cum rhabarb. ana ℈ ij. maſticinarum ℈ j. m. ſ. form. pilulæ ſummo manè exhibendæ. Dum hæc omnia fiunt, paralyticæ parti frictiones quotidianæ ſunt exercendæ, cucurbitulæ admovendæ, atque tandem rubificantia apponenda, præſertim poſt validiora purgantia exhibita: & erunt pilulæ de nitro Alexandri, cochiæ præparatæ cum helleboro, de hermodactylis, aggregativæ, quarum doſis erit ad ʒ i ß. circa noctis dimidium aſſumendæ, & bis aut ter repetendæ, dum diebus intermediis validiora Præparantia præſcribenda erunt, ut

℞. Oxmel. compoſ. ſyrup. de iva, de beton. compoſ. ana ℥ ß. decoct. cichor. betonic. herb. paralyſ. hyſſop. majoran. ana ℥ iv. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis. Nec omittenda topica aliis partibus affectis: ſic ſpinali medullæ circa quintam vertebram inunctio ita inſtituenda erit.

℞. Olei vulpini, viperini ana ʒ ß. ol. ſuccini ʒ j. m. pro inunctione ſpinæ cui præmittantur frictiones factæ cum ſquilla per medium diſſecta. Faciei quoque ſiniſtra pars reſoluta quinta eſſentia roriſmarini erit illinienda: ſed hoc tempore pro capitis expurgatione, errhinum manè attrahendum ita parabitur.

℞. Pulveris tabaci Indici ʒ ij. majoranæ, ireos ana ʒ j. m. f. pulvis per nares attrahendus, & ad linguæ motum reſtituendum, pro oris collutione paretur mulſa cum aqua ſalviæ, addendo aquæ vitæ juniperinæ exiguam portionem. Pariter in ore detineat fruſtulum nucis moſchatæ, aut legitimi cinamom. aut caryophyll. integr. tandem caput & nervoſum genus roborantia erunt in uſum ducenda, ut conſervæ capitales ſub ingreſſum lecti ex florib. roriſmar. ſalv. betonic. additis ſpeciebus aromatici roſati.

Statim à prandio ſumatur acorus conditus: imò nè aliquod cochlear aquæ vitæ, baccis juniperi, cinamom. & caryophyllis alteratæ. Vinum pro menſa medicatum reddatur viſco quercino & ſaſſafras. Quibus jam dictis omnibus Nobilem ſenem ſanitati reſtitui poſſe ſperandum. Quod ſi fortaſſe non ex voto ſuccedat, ſudorificum decoctum erit addendum, ex ligno guajaco, ſalſa, viſco querc. & ſaſſafras, in aqua ſtillat. cichorii, betonicæ, ivæ, parandum, cui præmitti poterit pulvis viperinus.

Congrua interim vivendi ratio præſcribenda erit, & præſertim in uſu potûs: etenim & quantitas & qualitas vini, necnon bibendi tempus moderatione indigebunt. Victus autem ſit attenuans, & præſertim ex avibus terreſtribus: & valdè prodeſſe poterunt pulli, carne viperina & ejus decoctione nutriti ut conſiderabat Avenzoar. Cætera viro Doctiſſimo præſcribenda relinquo. *Raymund. Jo. Fortis conſult. tom. 1.*

Paſtor ætatis conſiſtentis, affectioni hypochondriacæ aliàs obnoxius, tempore hyemali, inter concionandum irâ accenſus, primò horrore, poſt vertigine correptus, obmuteſcit, omnes tam interni quàm externi abolentur ſenſus, corruit, ita ut eum de ſuggeſtu deportare neceſſe haberent auditores, ſtertebat cum reſpiratione difficili, pulſu parvô & inordinatô, facies rubebat &c. Intra horæ ferè ſpatium adhibitis infrà dicendis internis & externis medicamentis, ad ſe redire cœpit, linguæ immobilitate, totiuſque corporis imbecillitate remanentibus, quæ tamen continuatione medicamentorum brevi quoque ceſſarunt.

Omnibus & ſingulis, quorum in propoſita caſûs hiſtoria mentio fit, benè probèque perſpectis ſignis, facilè quilibet judicabit, ægrum noſtrum eô correptum fuiſſe affectu, quem apoplexiam vocamus, ἀπὸ τοῦ ἀποπλήττειν, quod fortiter & graviter percutere ſignificat, ductâ ſimilitudine ab animalibus ad aram uno ictu cornentibus. Ulteriorem qui deſiderat etymologiam & ſynonymiam, practicos alioſque adeat authores, fuſiùs hæc ipſa pertractantes.

Sumitur verò apoplexiæ vocabulum dupliciter. (1) Generaliter, Paralyſin, ſtuporem, obſtupeſcentiam &c. includens vid. Hippocr. ſect. 7. aphor. 40. (2) ſpecialiter & in propria ſignificatione. Eſtque ſubitanea ſenſuum & motûs abolitio, remanentibus reſpiratione difficili, interdùm nulli & pulſu inordinato, ex p. n. ſpir. animalium ſtagnatione ſive ſtatione proveniens: alii definiunt, quod ſit mentis conſternatio cum ſenſuum externorum & motûs abolitione. *Lindano* eſt hæmaſtaſia in capite.

Symptoma ergo eſt, & quidem actionis abolitæ: de parte affecta in ſeqq. dicetur.

Exactiùs verò ut calleamus *generationem & naturam* hujus affectûs, inquiramus parùm in ejuſdem cauſas, rem planè perplexiſſimam, de qua diverſiſſimis & intricatis ſententiis multùm pugnatur; ſed poſthabitis litigationibus iſtis, potioribus quorundam authorum breviter, pro ratione inſtituti, recitatis opinionibus, mea quæ ſit, pauciſſimis ſubjiciam.

Sunt itaque qui ſtatuunt, ex obſtructione principii nervorum in baſi calvariæ apoplexiam generari, ita *Galenus*, *Paulus Ægineta*, & qui eos ſequuntur alii. Sed quid obſtructio illa incommodabit functionibus principibus, cùm cerebrum cæteroquin ſit illæſum, imò cùm nervi manifeſta deſtituantur cavitate, humor viſcidus eos intrare, obſtructionemque cauſari non poterit.

Alii oriri eam exiſtimant ex compreſſione principii nervorum, verùm & hæc opinio antedictam patitur

patitur inſtantiam, quod nempè functiones principes hactenùs non læderentur.

Alii intemperiei cerebri frigidæ cauſam apoplexiæ tribuentes, ſi conſiderarent nudam intemperiem, quæ ſummum gradum non in inſtanti, ſed ſucceſſivè adipiſcitur, non tam citò actiones omnes tollere neque tam ſubitò corrigi poſſe, convenientibus enim adhibitis remediis, citò interdùm affectus hic deſinit, hæc, inquam, ſi paulò accuratiùs expenderent, brevi ſuæ valedicerent opinioni.

Obſtructionem ventriculorum cerebri ab humore viſcido & craſſo ortam, *alii* accuſant; verùm experientiâ anatomicâ conſtat, in ventriculis cerebri variorum apoplexiâ extinctorum nihil repertum, eoſque ab humoribus ejuſmodi prorsùs immunes fuiſſe, de quo videatur *Fernelius lib. 2. de abditis rerum cauſis*. Ulteriùs hanc opinionem redarguit hydrocephalo laborantium inſignis & maxima cerebri cavitatum ab humore repletio, nihil interea plerumque apoplecticì ſentientium.

Fernelius cauſam in compreſſione arteriarum, plexum retiformem, ſeu rete mirabile conſtituentium, rejicit, experientiâque hanc ſuam ſtabilire conatur ſententiam. Sed quicquid ſit, licet concedam, interdum obſtrui vel comprimi poſſe hæc vaſa, cerebrum tamen omni debitoque pro conficiendis ſpir. animalibus ſanguine minimè defraudatur, cùm alia adhuc ſuperſint vaſa ſanguinem ſufficienter advehentia, nempè arteriæ vertebrales.

Gregorius Nymmanus apoplexiam ortum trahere ab obſtructione torcularis arbitratur, cùm tamen ejus officium non ſit, ſanguinem cerebro afferre, ſeu potiùs advehere, ita ut venæ, non arteriæ fungitur officio, inſuper adſlet arteriæ cervicalis, adſcilent arteriæ plexum retiformem conſtituentes, quæ cerebro, ſanguinem apportando, ſufficienter providerent. Poſſet igitur & Nymmanno concedi, apoplexiam interdùm ex obſtructione torcularis oriri, ob impeditam ſcilicet ſanguinis circulationem, verùm eò, quò vult Nymmanus, modo fieri non credo. Alii dictas obſervantes difficultates provenire dicunt ex ſtagnatione ſanguinis in vaſis ſanguinem cerebro adducentibus, cui ſententiæ favere videtur *Dn. D. Mezgerus in Diſſert. Medic. Anatom. 3. de flux. & reflux. ſang. pag. 29. 30.* Huic ſententiæ & ego ſubſcribo, quod ſcilicet ſæpiſſimè inde generetur atrox hoc malum, prout ex ſequentibus patebit. Plures Authorum hîc adducere opiniones chartularum harum anguſtia non concedit.

Cauſam igitur immediatam apoplexiæ poſui ſpir. animal. ſtagnationem. ſpir. n. animalis ad motum & ſenſus perficiendos in continuo motu & influxu ſit neceſſe eſt. Ad hoc verò requiritur motor perpetuus & via libera; Horum alterutrum vel utrumque, ſi ſimul ſubitòque lædatur, apoplexia præſto eſt.

Conſiderabimus itaque primò motorem, ejusq; in hoc affectu vitia, poſtmodùm viam ejusq; obturationem, aliaque eidem affinia. Quò verò hæc omnia fiant planiora, de generatione, naturâ & motu ſpir. animalis pauca quædam erunt præmittenda.

Generationem verò *ſpir. animal.* modo ſequenti fieri, mihi perſuadeo: ſanguis ſi per arterias capillares, unicâ ſaltem tunicâ dotatas, cerebrum tranſit, ſpirituoſæ ſanguinis partes cerebri ſubſtantiam, corticalem præprimis penetrant, relictis partibus craſſioribus aquoſis aliiſque heterogeneis, haud aliter ac ſpirit. vini in deſtillatione tranſit ſpongiam oleo imbutam.

Naturam ſpir. animalis quod concernit, vini ſpiritui vel cuicunque alteri ſimillimum eſſe arbitror, id quod præter alia generatio modò propoſita & reſtauratio indicant: Conſumpti enim ab exhibito ſpir. volatili facilè reparantur: Videatur *Timæus in reſponſ. Med. pag.* 20. ſtatuens, ſpiritus conſtare in ſale volatili ſpirituoſo, iiſque acidum averſiſſimum eſſe: Ubi tamen notandum eum ſpiritui vini ſimilem non eſſe prout eſt in forma liquoris, ſed halitûs & vaporis, tum enim expanſus ac mobilis exiſtit, & quemadmodum parva quantitas ſpir. vini in halitus reſoluti totam cucurbitam & alembicum cum vaſe recipiente in deſtillatione implet, imò per tenuiſſimas rimas cum impetu erumpit, ita & ſpir. animales cerebrum, nervos & muſculos ſubitò adimplent.

Eos verò halituosâ forma ſuas perficere operationes, ex dicendis elucescet: Cùm calidus effuſusque ſanguis cerebro communicatur, tum halitus ſpirituoſi ea penetrant inque halituoſa formâ à calore, tanquam ſubtiliſſimi ſpiritus, conſervantur, atque ad partes corporis, expanſione & motu per ſpinalem medullam & nervos deferuntur: Cerebrum enim cum ſpirituali medulla multis vaſis ſanguiferis refertum eſt, nervoſque concomitantur, arteriæ, a quarum calore continuò foventur, facilèque in forma halituoſa conſervantur. Unde, ut experientiâ docet, ſi partes corporis admodùm refrigerantur & humectantur, ſpiritus hi concreſcunt, (ſimiliter ac ſpir. vini in alembico impoſitis linteis madidis) & partes ad motum & ſenſum redduntur ineptæ & reſolvuntur: Hi enim ſpiritus, cum omnibus corporis partibus ſenſum & motum largiri debeant, motu ſatis celeri præditi ſint neceſſe eſt, quo voluntatis in motu potens ac celerrimum exequantur arbitrium, ſenſationeſque externas citiſſimè ad cerebrum deferant: Spir. volatilis, ſi expanſus ad hæc omnia aptior erit, tum enim citò & facilè tranſire nervos expandere muſculos, & reſilire in ſenſatione poterit, quæ à coagulato ſimili modo perfici nequeunt.

Modus autem *motus hujus* talis eſt: Halitus iſti ſpir. volatilis, ſi in cerebro diſperſi & expanſi ſunt, propelluntur non tantùm expanſione, ſed & cerebri motu per ſpinalem medullam, cæteroſque nervos ad omnes corporis partes. Ad motum verò tunc propriâ facultate edendum cerebrum ineptum eſſe, fabrica ejus ſatis ſuperque teſtatur. Meningibus motum cerebri qui attribuunt, experientiâ refutantur, ablatâ enim magnâ cranii parte & ipſis meningibus, motum tamen cerebri obſervavit *Riolanus* in ovo. Motus enim ille qui in cerebro deprehenditur & manifeſtè quidem in infantum recens natorum & vulneratorum, pulſuum motui reſpondet, pulcherrimè in demortuorum cerebro repræſentari poteſt: Cranio nempè priùs ablato, quo cerebrum ſuis meningibus veſtitum in conſpectum veniat, craſſam quoque meningem removere proficuum foret, tum enim cerebrum tenui ſolùm meninge tectum mæandros inteſtinorum quaſi repræſentabit. His ita paratis, ſi inflentur arteriæ carotides in collo, per diſtinctos plùs egregium edet ſpectaculum ſingulis namque inflationibus non ſolùm arteriæ inflantur & attolluntur, ſed & integra maſſa cerebri movetur & intumeſcit, quolibet inflationis ictu, ſic quoque apertis ventriculis lateralibus, ſi ramus arteriæ jugularis, plexum conſtituens choroidem, inflatur, tremulum

viſuque jucundum exhibebit motum, unà etiam movebit partes quaſdam adjacentes, præſertim glandulam pinealem

Ex hoc *pulſatili* univerſo cerebro communicato *motu*, arteriarum beneficio, ſpirit. animalem in motu verſari & in nervos propelli ſuſpicor. Dum enim cerebrum tam arctè à cranio circumdatum ſit, ut in multis craniis, viæ arteriarum exſcriptæ quaſi extent, fieri aliter nequit, quin per motum & appulſum ſanguinis cerebrum intumeſcat, cùm ulterius, ob accuratam cranii adjacentiam, propelli nequeat, ipſius ſubſtantia movendo & dilatando prematur, & conſequenter ſpir. animal. exprimantur in ſuos canales & nervos. Arteriæ verò ſpinalem medullam & nervos undique concomitantes, præterquam quod calore eos expandant, continuo quoque motu pulſatili eorum motum promovent.

Moveri autem ſpir. animal, continuo illo motu & calore ſanguinis in cerebro ejuſque appendicibus, ex eo conſtare videtur, quod, quoties impediatur ſanguinis ad cerebrum parteſque ſenſiles motus, toties derepentè, omnes actiones animales labefactentur & tollantur.

Quemadmodum videre licet in ſtrangulatis, in quibus in momento ferè omnes ſenſus tam interni quàm externi, motuſque animales ceſſare ſolent, quorum hiſtorias quaſdam collegit *Wepferus in exercit. de loc. aff. in apoplex.* quarum illa præ cæteris memorabilis exiſtit de Angla ſuſpenſa Medicorum verò ope reſtitutâ: Hujuſmodi notatu dignam recenſet hiſtoriam *Helmontius* de curioſo quodam Aſtrologo *lib. de Lithiaſi cap. 9.*

In morbis ſyncopticis, cùm motus ſanguinis & pulſus ſuſpenduntur, animales etiam actiones labefactantur & tolluntur, non autem functiones animales ſubitò abolentur, quod ob impeditum ſanguinis influxum, ſpir. animal. ſuo deſti uantur & fruſtrentur alimento, tum enim lentè labefactarentur ejuſmodi actiones, donec tandem ſucceſſivè conſumptis ſpiritibus deficerent hoc autem non fit in illis ſanguinis ſtagnationibus ſed derepentè, alia igitur ſubitaneæ hujus abolitionis functionum quærenda ratio, dicta ſcil. ceſſatio motûs. Ceſſante enim in cerebro pulſatili motu, ceſſat, ab impedito ſanguinis influxu, calor, ſpiritus ad partes non propelluntur, ſed ſtagnant, brevique coagulantur.

Cùm itaque impeditum ſanguinis influxum ſequatur repentina ſpirit. animal. ſtagnatio, læſio verò & abolitio functionum à ſpir. animal. dependentium, inquirendum in cauſam tam ſubito ſanguinis illius influxum impedientem: Hæc eſt repentina ſanguinis in arteriis carotidibus & vertebralibus ſtagnatio, coagulatio & concretio, & hanc, ſi non ſemper, ut plurimùm tamen generatæ apoplexiæ cauſam eſſe exiſtimo.

Coagulatio verò ipſa cauſatur ab halitibus acido-auſteris & coagulativis ſanguini commiſtis; Halitus hi afficiunt vel extrinſecùs advenientes, corpuſque in reſpiratione vel per poros intrantes, vel intrinſecùs in corpore noſtro, mediante effervefcentiâ vitioſâ in tenui inteſtino excitantur aſcendunt, ſanguini commiſcentur, eumque coagulant. Huc inclinare videtur *Bernh. Swalve in tract. de querel. vent. p. 222.* Sublimatum autem acidum quippiam, inquit, ſin ab aſtro ſuo depulſum ruat in ſpinæ medullam, tactum motumque reſolvit. Ideoque ſæpiùs apoplexiam præcedere videmus cardialgias, vomitus vel vomendi conatus, dyſenterias &c. Id quod variorum etiam teſtantur facta. Ex his dictis *focus qualitaſque materiæ* haud obſcurè jam colligi poterit, cùm & poſt apertionem in ventriculo & inteſtinis cauſtica & nigra materia ſæpiùs reperta ſit.

Generari hæc materia & in corpore noſtro produci poteſt pravâ diætâ, multa ſcilicet acido auſtera in alimentis aſſumendo, unde humores tales in corpore generantur, præ cæteris verò ſuccus pancreaticus facilè eam induerit naturam, inque ductu laterali ſtagnat, ſtagnatione acrior factus tandem copia & acrimonia materiam obſtruentem, pituitam nimirùm viſcidam, perrumpens, cum bile vitioſam in duodeno excitat effervefcentiam, unde halitus illi acido-auſteri & coagulativi exſurgentes, acrimoniâ ſuâ in orificio ventriculi admodùm ſenſili cardialgiam excitant, ventriculum ad vomendum, inteſtina ad egerendum irritant, imò, corroſis inteſtinorum tunicis, dyſenteriam pariunt. Fieri coagulatio quoque poteſt à veneno exhibito coagulativo, mercurio ſublimato communi, aquâ forti & ſimilibus, quæ cani propinata mortem ſubitaneam cum coagulatione ſanguinis intuliſſe vidimus.

Num verò ſanguinis in cerebrum influxus alio etiam modo tam repentè impediri queat, certò determinare non poſſum. Pituitam viſcidam quod concernit, eam quidem in arterias capitis delatam, eaſdem obſtruere poſſe non nego, quod verò confertim & ſimul omnes oppilari & obſtrui poſſint à pituita, eſt de quo maximè dubito. An quoque ſubitò omnes comprimi poſſint arteriæ, ut tranſitus denegetur ſanguini, non aſſequor, poſitò verò hoc fieri à ſanguine extravaſatô ut plurimùm fieri arbitror, quamvis non ſequatur: in hujus vel illius apoplectici capite inventus eſt ſanguis extravaſatus, ergò hujus mali cauſa extitit, cùm vaſa obſtructa facilè rumpantur & ſanguis extravaſetur, quemadmodum videre eſt in pleuritide: Per ſubitaneam verò arteriarum carotidum & vertebralium abſciſſionem etſi fiat apoplexia ea tamen Medico curanda non offertur. Non deſunt quoque qui ex obſtructione ſinuum cerebri, qui ſanguinem revehunt, circulationem ſanguinis impeditam, ſtagnationem interdum & extravaſationem, & per conſequens apoplexiam provenire ſtatuunt.

Perſpectâ hactenùs ſtagnatione ſpir. animal. à motore labefactato & ſublato pendente, pauca quæ jam addam de *via affecta* influxumq; ſpiritibus denegante. Certum eſt incisâ ſpinali medullâ illicò ſequi omnium inferiorum partium reſolutionem, eorum ſenſûs & motûs abolitionem, cujus rei experimentum in brutis facilè inſtitui poteſt, inciſo enim ſpinalis medullæ principio, apoplexia præſto erit; Medico tum incurabilis. Comprimi poſſe medullam oblongatam & quidem ſubitò cenſeo, repentè materia confluente circa magnum occipitis foramen, (foramen infundibuli repræſentans) per quod tranſit medulla oblongata, medullamque comprimente, ut ſpiritibus denegetur exitus. Confertim autem eò materia confluere poteſt, ſi ventriculi cerebri & quidem laterales humoribus ſint repleti, qui quantitate nimiâ coacervati, contiguitatem limbi cum cerebri radice perrumpunt, licet hæc etiam motu cerebri violento divelli poſſint, in ſternutatione aliove modo. Sanguis ex ruptis cerebri vaſis eò effuſus, medullam oblongatam comprimere aptus exiſtit, rumpuntur verò vaſa à vulnere, contuſione, ſi conſuetæ ſupprimantur hæmorrhagiæ per nares & menſes, vel alio quocunque modo.

A cau-

A cauſis mediatis proximioribus ad remotiores nunc progrediendum, quas in naturales, non naturales & præter-naturales dividunt: *Naturalium in claſſe* ſeſe offert temperies ad frigiditatem præcipuè & humiditatem proclivis: Ætas ſenilis apoplexiæ ferax ſecundùm *Hippocr. ſect. 3. aphor. 31.* ubi apoplexiam inter ſenum morbos refert. Diſpoſitionem hæreditariam multùm huc conferre quibuſdam placet. Inter *nonnaturales* ſe ſiſtit primò aër aquilonaris, frigidus, violentus & aſper: Occidentalis, pluvioſus, pituitam feroſoſque humores augens: Aër exhalationibus venenatis & narcoticis infectus: Radios Lunares peculiari vi cerebro infeſtos hîc quidam accuſant. Pertinet & huc tempus anni hyemale, de quo *Hippoc. ſect. 3. aphor. 23.* Diætam ſuprà parùm tetigimus: Venere nimiâ apoplexiam imò mortem ſibi quoſdam acquiſiviſſe, legimus. Præ aliis verò animi pathemata humores exagitare ſolent, ex ira enim vehementiori quoſdam apoplexiam paſſos eſſe obſervavit *Foreſtus l. 20. in ſchol. obſ. 70. ex præternaturalibus* adducitur melancholia. *Vid. Hippoc. ſect. 6. aph. 56.* Cauſa externa violenta verbi gratia contuſio, caſus, vulnus, ictus, fractura &c. Plura reperiuntur apud Authores; hîc brevitati ſtudens, dictas cauſas caſui noſtro nonnihil applicabo.

Affectum Ægri noſtri ortum habuiſſe à vaporibus acido-auſteris & quaſi malignis, non ſolùm ex ſuprà poſitis, verum etiam ſi circumſtantiæ, ſymptomata, aliaque in hiſtoria caſus propoſita, imò curatio ſequens, diligentiùs paulò inſpiciantur, ad oculum patebit: Primò enim dixi eum *affectioni hypochondriacæ* obnoxium fuiſſe; cujus cauſam plurimi moderni Medici in acido-auſtero latitare aſſerunt: Hyems erat coagulationem & ſtagnationem humorum promovere apta, imò cùm ipſum frigus in particulis acidis & nitroſis conſiſtat, aciditas in corpore præprimis diſpoſito aucta fuit. *Irâ inter concionandum* corripitur, Pathemate à ſcherbio vehementiſſimo dicto. Ira enim humores agitando, mineram cauſæ morbificæ in pancreate abſque dubio latitantem excitavit, unde vapores acido-auſteri elevati, primò horrorem, poſtea caput petentes, ſpir. animal. inordinatè movendo, vertiginem produxerunt, tandem coagulato in vaſis ſanguine & per conſequens ceſſante ſpir. animal. motu & influxu (à quibus omnes corporis partes tanquàm à ſole irradiantur) neceſſariò ſubſecuta fuit omnium, qui à ſpir. animalibus alias ſuſtentantur ſenſuum abolitio, corporiſque lapſus. Remanſit autem *reſpiratio difficilis* cum *pulſu parvo inordinato*, non prout quibuſdam videtur, ob ſummam reſpirationis ad vitam conſervandam neceſſitatem: Quamquam enim reſpiratio ſummè ſit neceſſaria, finis tamen per ſe efficaciter agere nihil poteſt, efficiente ſcilicet cauſà deficiente, præterea natura nunquam non hoc ageret in omnibus ad vitam conſervandam neceſſariis actionibus: Neque etiam à ſpirit. vitalibus, calore & motu cordis, ut aliis placet, conſervatur, ſed ob faciliorem ſpirit. animal. in illos nervos influxum evenire ſuſpicor, qui influxus à prima nativitate & dormienti & vigilanti ſine ulla intermiſſione continuatur, hinc, hos nervos poros ſuâ ſponte apertos & dilatatos habere quidam exiſtimant, reliquos non item, ſed tantùm per inflationem ſpir. animal. dilatari. *Pulſus* erat *parvus & inordinatus*, cùm ſanguis propter obſtructionem arteriarum vix circulari poterat.

Aſt ad ea, quæ ſuperſunt feſtino, ubi ſi obiter differentias & ſigna *apoplexiæ* tetigero, curationem poſtmodùm ſubjungam: *Differt* apoplexia ratione graduum: Quorum *Hippocr. ſect. 2. aphor. 42.* duos; Galenus verò *lib. 3. de loc. affect. c. 7. & 10. & comment. ad aph. 42. ſect. 2.* Hipp. quatuor conſtituit, quem plurimi imitantur: *apoplexia primi gradus* eſt, ubi reſpiratio aliqualem ſervat ordinem: *Secundi gradus* eſt, ubi reſpirationis major adeſt difficultas & inæqualitas, modò enim crebra, rara modò obſervatur. *Tertii gradûs* fortis dicitur & vehemens, in qua reſpiratio quidem præſens, ſed ſumma cum difficultate æger laborat, adeò ut cum ſtertore ſpuma prodeat. *Quarti gradûs* acutiſſima & fortiſſima eſt, in qua reſpiratio ad ſenſum abolita eſt, ægerque cadaveris inſtar jacet: Ratione cauſarum porrò differt apoplexia, cùm alia ſit à motore ceſſante, ſicut in ægro præſenti, alia à via obſtructa & laborante: Rurſùs alia à cauſis internis, alia ab externis, item alia à vi externa à contuſione, ictu, vulnere &c.

Signa imminentis interdum ferè nulla ſunt, interdùm præcedunt torpor & ſtupor, ſenſûs amiſſio ſine manifeſta cauſa, dolor capitis & gravedo ſubitò ac vehementer invadens teſte *Coo ſect. 6. aphor. 51.* ſomnus altus, oculorum caligo, circumgyratio capitis per imaginationem, & vertigo tenebricoſa, horror, incubus, tinnitus aurium ac linguæ balbuties ſecundùm *Hippocr. ſect. 7. aphor. 40.* ſtridor dentium in ſomno, ſternutationis conatus ſed impotentia, & quæ ſunt alia: In præſenti apoplectico præcurſores erant horror & vertigo. Præſentis apoplexiæ ſigna ſatis ſunt evidentia, ſubitaneus nempè lapſus, cum ſenſûs & motûs privatione relictâ ſaltem reſpiratione vel difficili vel ad ſenſum nulla cum pulſu inordinato & parvo, ut hîc, vel magno, neque concuſſus neque punctus ſentit, dormit profundè, imò ſtertit, membra laxa elevata concidunt ſuo pondere, mortuorum inſtar.

Signa cauſarum, ut in aliis quibuſque morbis, ita & hic ob curationem probè ſunt obſervanda: Si enim ſit à motore ceſſante & ſanguine ſtagnante, plerumque adeſt pulſus magnus, interdum, ut hic videmus, parvus, cum majori niſu reſpirationis & faciei rubore, ſæpè eam quoque ſupradicta præcedere ſolent ſigna. Si à compreſſione medullæ oblongatæ, pallor potiùs quam rubor faciei obſervatur, neque tam ſubitò ſenſus interni omninò tolluntur, pulſus admodùm debilis cum reſpiratione ſimili adeſt. Si à ſanguine extravaſato, plerumque evidens cauſa vel plethora præceſſit. Cæterarum cauſarum ſigna ex circumſtantiis & per ſe patent, vel judicioſâ calculatione & diligenti ſymptomatum obſervatione facilè eruuntur.

Ne verò hîc cum aliis affectibus valdè ipſi affinibus, confundatur, operæ pretium me facturum arbitror, ſi ſigna appoſuero diſtinguentia: *Diſtinguitur à lethargo*, quod in hoc, quamvis ſomnolenti ſint, excitentur tamen, quod apoplecticis non accidit, inſuper lethargum febris comitatur, in hac non, niſi ſuperveniat. Ille paulatim fit, hæc ſubitò. A caro, tactu, qui remanet & plerique ſenſus, puncti enim ſentiunt partemque movent, carus ſenſim invadit & reſpiratio adeſt libera, hæc repentè cum reſpiratione vel difficili vel ad ſen-

ſum nullâ: apoplexia plerumque in paralyſin deſinit, ille citra paralyſin curando evaneſcit. Ab epilepſia motibus convulſivis: *à ſyncope* ubi pallor faciei & pulſus ferè abolitus cum ſudore frigido. *A ſuffocatione uterina* dicta, colore faciei cadaveroſo (quamquam teſte *Lazar. Riverio Prax. lib. 8. cap. 1. p. m. 360. & lib. 15. cap. 6. p. 219.* interdum rubicundus obſervetur) fauciumque ſtrangulatione, Patientes ſenſibus tum internis tum externis aliquantum conſtant, vocatæ enim audiunt & poſt paroxyſmorum dictorum aut factorum recordantur: *à catalepſi*, quia cataleptici liberè reſpirant, & membra rigida, apoplectici verò reſoluta habent, præterea in illa ægri in eodem ſitu, in quo deprehunduntur, rigidi permanent: *A catarrho ſuffocativo*, quod hoc correpti ſenſibus motuque integris ſuffocentur.

Prognoſin quod attinet, ſciendum, hunc affectum periculoſum & ſæpè lethalem eſſe, quamvis pro varietate graduum curam admittat, ſecundum *Hippocr. aphor. 42. ſect. 2.* apoplexiam fortem ſolvere impoſſibile eſſe, debilem verò non facilè. *Hippocr. aphor. 15. ſect. 6.* ſequens ponit prognoſticum: Qui valentes capitis dolore ſubitò corripiuntur, & protinùs muti fiunt & ſtertunt, intra 7. dies intereunt, niſi febris ſupervenerit: Grandævos ob virium imbecillitatem frequentiùs opprimit quàm juniores: Si à difficili reſpiratione ſudor ſuperveniat, præſertim frigidus, lethale. Quæ à ſanguinis ſtagnatione oritur, ſolutu faciliorem eſſe exiſtimo, cum medicamenta locum affectum faciliùs attingere queant, ſecùs ac in illa, quæ à compreſſione medullæ oblongatæ provenit, quod remedia hîc adhibita locum deſtinatum difficiliùs aſſequantur. Cùm igitur à ſanguine potiſſimum ſtagnante malum in ægro noſtro foveri æquè ac ortum traxiſſe pateret, tantùm abfuit, ut de ſalute ægri deſperatum ſit, ut potiùs omnis eò moveretur lapis, quò citiùs convenientia adhiberentur remedia.

Statim itaque, ægro in juſto ſitu priùs collocato, pro conciliando & reddendo ſanguini motu, ad nobiliſſimum pariter ac generoſiſſimum auxilium, *venæ-ſectionem* nempè, confugimus, ſanguinemque è mediana brachii dextri miſimus ad ℥ vj. *Celſo* enim notante *lib. 3. cap. 28.* poſt ſanguinis miſſionem ſi non redit mens, nil ſpei ſupereſt: magni ideò æſtimanda venæ ſectio, cùm ſcilicet, ut hic, adſit plethora & ſtagnatio ſanguinis: Poſt venæ-ſectionem reſpiratio liberior, pulſuſque fortior erat: Subinde cochlearia duo mixturæ ſeq. ipſi infundebantur.

℞. Aqu. lavendul. ℥ i ß. aq. apoplect. Sennert. ſpir. lilior. convall. ana ℥ ß. tinct. caſtor. ℈ j. ſpir. armoniac. ʒ j. ol. ſuccin. nigr. ℈ ß. ſyrup. de betonic. ʒ vj. m.

Cervix, collum, adjacentesque partes ſeq. inungebantur linimento.

℞. Aq. anhalt. aq. theriac. ana ʒ iij. ſpir. ſal. armon. ol. ſpic. ol. philoloph. ol. vulpin. ana ʒ ij. ungu. martiat. ʒ ii ß. m. f. linimentum. Quibus per dimidiam horam adhibitis oculos aperire incipiebat, membraque movere, intereà frictiones & inunctiones non intermittebantur, naribus admovebatur ſpir. ſal. armoniac. inungebanturque oleo ſuccin. nigr. His ita continuatis per 5. horæ quadrantes planè æger ſe recolligit, remanentibus ſolùm, ut in hiſtoria caſus dictum linguæ immobilitate viriumque imbecillitate, quæ continuatione medicamentorum dictorum brevi quoque ceſſarunt, & hæc ad Paroxyſmum tollendum fuerunt ordinata & adhibita: Ad præſervationem ipſi recommendabatur uſus crebrior ſpir. ſal. armoniac. non ſatis laudandi vel alterius urinoſi, pituitam enim viſcidam, ductum pancreaticum, alioſque obſtruentem non ſolùm deobſtruit, incidit & attenuat, verùm etiam humorem acido-auſterum corrigit, præterea tempore veris & autumni purgatio præceſſâ præparatione inſtituatur pilulis ſeq.

℞. m. p. tartar. quercet. ℈ j. reſin. jalap. diagryd. ana gr. ij. ol. garyophyll. gut. iij. cum conſerv. flor. lavendul. f. pilul. num. xiii. Tempore verno poſt purgationem venam incidere valdè quoque proficuum foret, præprimis cum æger noſter ſanguine abundet: In uſu rerum ſex nonnaturalium diætam obſervet exactam: Aër eligatur purus & temperatus: Cibus & potus cauſæ morbificæ ſit contrarius. Vigiliæ & ſomnus non excedant: Motus mediocris præſertim ante prandium & cœnam inſtituatur: Imprimis verò animi pathemata & præ cæteris iram cane pejus ac angue fugiat. *Joann. Michaelis Prax. clinic. ſpecial.*

Vir quadragenarius ac fortis, crapulæ & ebrietati admodum deditus, poſtquàm de capitis gravativo dolore, modò majore, modò minore, per duos menſes conqueſtus fuiſſet, nec remedia adhibuiſſet ſed more ſolito, tam antemeridianis quàm pomeridianis temporibus, aliorum ſanitatem magnis multiſque poculis bibendo, ſuam citiſſimè profligare diligenter ſtuduiſſet, tandem matutino tempore in cubiculo deambulans, poſtquàm tria quatuorve inarticulata verba protuliſſet, repentè concidit, omnis ſenſus & motus expers ſolâ reſpiratione excepta, quam Medicus poſt ſeſquihoram vocatus aliquantum ingraveſcere percepit, pulſu mediocriter valido etiamnum exiſtente.

Caput in hoc ægro graviſſimè affligi, animalium functionum proſtratio ſatis docet.

Affectio hæc *apoplexia* nominatur, quæ *eſt ſubita omnium functionum animalium, exceptâ reſpiratione, privatio.*

Non eſſe lethargum, ſyncopem, coma ſomnolentum, carum, catalepſin, aut epilepſiam, ex eo liquet, quòd æger ſine febri exiſtens, prorſus immobilis jaceat, nihil omninò ſentiat, nullis mediis excitari poſſit, & omnia membra flaccida habeat, cum pulſu mediocriter valido, & reſpiratione jam ingraveſcente; quæ omnia ſimul in prædictis affectibus non adſunt.

Cerebrum autem in hoc ægro imprimis afficitur circa principium medullæ, è qua omnium nervorum origo procedit: quod principium ab humore pituitoſo obſidetur.

Cauſa remota fuit continua ebrietas & crapula, qua longiore tempore debilitatum eſt cerebrum, in eoque multi crudi ac pituitoſi humores generati, & in ventriculis cumulati, cauſam antecedentem dederunt; qui poſtea ad nervorum principium decumbentes conſtituerunt cauſam continentem.

Iſtius enim nervorum principii poros obſtructione & compreſſione repentè anguſtantes, ingreſſum ſpirituum animalium prohibent; qui cum ea de cauſa ſubitò ſiſtantur & in nervos non influant, ſubitò etiam concidunt, omnes animales

les functiones, ægerque omnis motûs & ſensûs expers relinquitur: excepta tamen reſpiratione, quæ aliquandiu perſiſtit, quia ſpiritus animales in principio mali ad ſolos muſculos reſpiratorios adhuc influunt, propter pororum in nervis reſpiratoriis majorem latitudinem, qui ea de cauſa tam citò non obſtruuntur, ut aliorum nervorum pori anguſtiores. Verùm malo perdurante, & humore pituitoſo ſe magis magiſque in eorum poros paulatim inſerente, vel eos compreſſione anguſtante, etiam magis magiſque impeditur ſpirituum animalium in eos influxus, unde tunc actio muſculorum reſpiratoriorum imminuitur, & reſpiratio cum ſtertore ingraveſcit.

Pulſus integer ſentitur, quia malum eſt in principio, & ſanguis è dextro cordis ventriculo in pulmonem impulſus propter reſpirationem adhuc permanentem ſatis refrigeratur. At ſi perduret malum, etiam pulſus paulatim imminuetur ac deficiet, non quòd cordis motus ab influxu ſpirituum animalium dependeat, ab eoque deficiente etiam deficiat, ſed quòd dextri ventriculi ſanguis, propter reſpirationem deſinentem, non ſatis eventiletur & refrigeretur, atque hinc pauca quantitate ad ſiniſtrum ventriculum deveniat, unde cor debilitatum in ſuo motu deficit.

Malum hoc periculoſiſſimum eſt, nam juxta 2. aphor. 42. *apoplexiam fortem ſolvere impoſſibile, debilem verò non facile.* Quia tamen in principio eſt, & reſpiratio nondum fit cum ſtertore, ægrique calor ratione ætatis validior exiſtit, aliqua ſanationis ſpes elucere videtur, ſed non ſine metu paralyſis poſt morbi ſolutionem ſecuturæ.

Curatio igitur citiſſimè inſtituenda eſt: ac ſtudendum primò ut humores pituitoſi nervorum principium obſtruentes, loco moveantur, ſicque ſpiritus in nervos tranſitus pateſiat: deinde eorum nova generatio & in capite collectio impediatur, ac cerebrum corroboretur.

Corpus itaque moderatè commoveatur, fiantque pilorum vellicationes & aſperæ frictiones ac ligaturæ in brachiis & cruribus. Hic quoque clyſter injiciatur.

℞. Herb. abſynth. rutæ, parietariæ, mercurialis, hyſſopi, betæ, centaurii minoris ana m. j. fol. ſenæ ℥ j. colocynthidos in puppa ligatæ ʒ j. ſem. anis. ʒ v. aq. q. ſ. coquantur ſ. art. rec. colatur. ℥ x. elect. hier. picr. diaphœnici, ana ℥ j. olei chamæmelini, rutacei ana ℥ j. ſalis ℈ iv. miſce, fiat clyſter. Vel ejus loco uti licet tali ſuppoſitorio: Rec. ſpecier. hieræ ʒ j. trochiſc. alhandal. ℈ ß. ſal. gemmæ ℈ j. mell. ℈ vj. f. ſ. art. ſuppoſitorium, cujus extremitati adhæreant diagridii gr. iv.

Poſt injectum clyſterem ſecetur vena in brachio, & ſanguis mediocri quantitate educatur. Deinde cucurbitulæ cum & ſine ſcarificatione applicentur collo, humeris, ſcapulis & cruribus.

Naribus etiam hic pulvis ſternutatorius inſufletur. Rec. rad. helleb. alb. ℈ j. pyrethr. ℈ ß. fol. majoran. ℈ j. piperis nigri, caſtorei, ana gr. v. fiat pulvis.

Foris capiti calidè imponatur hic ſacculus.

℞. Sal. m. j ß. ſabuli marin. m. ij. ſem. cumini, fœniculi, leviſtici, ana ʒ ij. gariophyllorum ʒ i ß. calefiant ſimul in olla lapidea ſicca, ac ſacculo lineo infuſa, capiti calidè applicentur.

Naribus, temporibus & vertici illinatur hoc linimentum.

℞. Ol. caſtorei, lavendulæ, roſmarini, ſuccini, ana ℈ j. unguent. martiat. ʒ j. miſce, f. linimentum.

Cùm æger incipit ad ſe redire, detur interdum cochleare hujus aquæ.

℞. Aq. flor. tiliæ, lilii convallium, vitæ Matthioli, ſyrup. de ſthœcade, ana ℥ j. miſceantur.

Deinde purgetur cum pilulis cochiis, vel extracto catholico, vel elect. diaphœnic. aut hier. picræ, vel pulvere diaturbith, vel infuſione ex phlegmagogis parata. Quæ purgatio ſubinde repetenda eſt.

Corpore purgato præſcribatur hoc apozema.

℞. Rad. acori, fœnicul. ana ʒ vj. galang. ℥ iij. herb. majoran. betonic. roſmarini, rutæ, calamenthæ, hyſſopi ana m. j. flor. ſthœcad. m. ß. cordialium ana p. j. baccarum juniper. ʒ vj. ſem. anis, fœniculi ana ʒ ij. aq. & hydromelitis, ana part. æq. coquantur ſ. art. & fiat apozema ad ℔ i ß. de quo ſumat æger ter de die ℥ iv. vel v. cum particula hujus conditi.

℞. Specier. diambræ ℈ iv. diamoſch. dulc. ʒ ß. rad. acor. condit. conſerv. flor. ſalviæ, anthos, betonic. ana ʒ v. ſyrup. de ſthœcade q. ſ. fiat conditum.

Capiti imponatur hoc capitium.

℞. Fol. majoran. m. j. roſmarin. flor. lavendul. ana p. ij. gariophyllorum, nucis moſchatæ, ana ℈ ij. benzoini ℈ j. fiat pulvis groſſus, è quo in ſerico rubro fiat ſ. art. capitium.

In diæta ſit aër modicè calidus & ſiccus, vel natura vel arte. Cibi ſint boni nutrimenti & facilis coctionis, conditi cum iis quæ attenuandi, calefaciendi, & caput corroborandi vim habent, qualia ſunt, roſmarinus, majorana, ſerpillum, ſalvia, betonica, meliſſa, hyſſopus, ſemina carminativa, & aromata. Potus ſit melicratum, vinum tenue, & nonnunquam pauxillum vini hypocratici. Somnus ſit brevior, & corporis exercitatio mediocris. Excreta naturalia benè procedant. Fugiantur animi Pathemata. *Isbrand. de Diemerbroëck, Medicat.* 12.

Apoplexia ex concuſſione cerebri lethalis.

Reverendus Theologus, D. Jeremias Victor, Superintendens Gieſſenſis, ferè ſexagenarius, fluxionibus capitis admodùm obnoxius, anno 1609. veſpertino tempore ſcalam deſcendens in domo propria decidit, capite pavimentum feriens, ut circa frontis os contuſio deprehenderetur: ſubitò collapſus inſtar mortui jacet, ſine voce, nec videns, nec audiens; quin etiam tactu, motuque privatus, cum ſtertore quodam, pulſu adhuc integro, ſine febri. mox vomitus ſubſequitur, omnibus in eodem ſtatu permanentibus, donec tandem vitali facultate ſuffocatâ, die ſequenti vitam cum morte mutaret.

Verum eſt illud Hippocratis lib. 7. aph. 58. quibus aliqua ex cauſa cerebrum concuſſum fuerit, neceſſe eſt ſtatim mutos fieri, quod *Gal. in comm.* hoc modo interpretatur, eos ſcilicet abſque ſenſu pariter & motu inſtar apoplecticorum jacere. Hoc modo *Fernelius lib. 2. de abditis rerum cauſis capite* 15. ex ictu oculi puerum, & *Herc. Saxon. in prælect. pract. par.* 1. quendam Venetiis ex alapæ contuſione apoplecticum redditum fuiſſe teſtantur. Mirum ergo non eſt, quòd hic etiam externa cauſa, nimirùm contuſio ex lapſu, *apoplexia* occaſio-

nem dederit, *in ſexagenario*, cum ſenili ætati familiaris aliàs hic aff. ctus ſit, juxta *Galen. lib.* 3. *aphoriſm. comm.* 31. *qui fluxionibus capitis admodum obnoxius erat*, quâ ratione proxima continenſque hujus ſymptomatis cauſa nimirùm *ſubitanea compreſſio cerebri*, *reſpectu ſi num & baſeos*, *ſeu principii nervorum* originem ſuam, externâ violentâ concutiente, citiùs habere potuit: *veſpertino tempore*, nimirùm poſt cibum, capite aliàs repleto, ſpiritibuſque verſus concoctionis membra revocatis, *ergo ſubitò collapſus inſtar mortui* jacet, quod omnes facultates animales æqualiter langueant, unde ſitus talis in univerſali prædictarum facultatum quiete ſolet obſervari, quod patet in *lipothymia ex reſolutione*, cui melius ſuccurri nequit, quàm ubi laborantem protinùs in dorſum extremis æqualiter extenſis procumbere jubemus; *ſine voce, nec videns, nec audiens*, læſis ſcilicet tam internis quàm externis ſenſibus; *his* propter denegatum ſpirituum animalium influxum, *illis* propter cerebri compreſſionem ſubitaneam, illarum partium reſpectu, per quas ſpiritus animales aditum liberiorem requirunt, *quin etiam tactu, motuque privatus*, quòd non tantùm anterior cerebri pars, ſed undique totum eſſet affectum, ubi colligitur *differentia præſentis affectûs* 1. *à Caro & gravi ſopore*, quod prioribus cerebri partibus potiſſimùm hic oppreſſis per poſteriorem medullæ partem communicatio ſpirituum, quanquam difficulter adhuc, fiat; unde ſtimulati ſentiunt & moventur. 2. *à lethargo*, cui idem accidit, lentâ febre ſimul præſente 3. *ab epilepſia*, quæ cum motibus convulſivis jungitur. 4. *à ſuffocatione uteri*, quæ non tantum ſimiles quoque motus, ſed ſenſuum etiam internorum & externorum imperfectam operationem relinquit; *cum ſtertore quodam*, propter motricis facultatis imbecillitatem; quæ thoracem abundè ſatis attollere nequit, adjuvante ſimul caloris imminente ſuffocatione, qui propterea collectus circa cor ampliùs eventilari cupit, quâ ratione dormientes etiam, non vigilantes, frequenter ſtertorem edere ſolent, inprimis ubi dorſo incumbunt, *pulſu adhuc integro*, corde videlicet principaliter non adfecto; *ſine febri*, quatenùs affectus hic inflammatione deſtituebatur, quod non fit in lethargo, in ſoporiferis febribus, &c. *Mox vomitus ſubſequitur*, à concuſſione ſuam originem trahens, quatenùs vomitus, inprimiſque bilioſus, cerebri, membranarumque potiſſimùm læſionem ſequi ſolet; *juxta Hippocr. lib.6. aphor.* 50. *& alibi*. His ſignis perdurantibus prognoſin facillimè fecimus, nimirùm affectum lethalem eſſe, cum *Hippoc. lib* 2. *aphoriſ.* 42. apoplexiam fortem nullo modo, debilem verò non facilè ſolui poſſe ſtatuat.

Ne verò quicquam, quod Chriſtiana charitas requirebat, intermitteretur, aliquid tentandum eſſe judicavimus, propterea quòd interdum etiam in deſperatis caſibus benedictio divina luculenter, præter ſpem, dum ex officio ſæpiùs extremè laborantibus ſuccurrimus, nobis apparere ſoleat. *Hinc revulſionem à capite variis mediis inſtituendam, & deinde omni ingenio facultatem animalem excitandam eſſe putavimus.*

Pro primo mox venæ ſectionem inſtituimus in brachio dextro, ſanguinis ℥vii. vel 8. extractis, propterea quod ſuſpicio eſſet, ſanguinem ex concuſſione capitis eò conſertim affluxurum. Quanquam verò ſanguinis miſſione dextrè peractâ, reſpiratio levior videretur in cæteris tamen nulla mutatio ſequebatur, unde non tantùm extremorum frictiones & ligaturas dolorificas ordinavimus, ſed paulò poſt clyſterem ſequentem ſuaſimus, qui.

♃. Herb. betonic. ſalv. primul ver. centaur. minor. calaminth. montan. ana m. i ß. fol. ſenn. ʒvj. pulpæ colocynthid. ʒiß. coq. in aq. & vin. ad tertias, colatur. ℔ j. diſſ. elect. hier. ſimpl. Ind. major. ana ℥ß. ol. rutacei, de caſtoreo. anethin. ana ℥j. ſal. gemm. ʒ ß. m. f. clyſter.

Præter hæc remedia revulſionum, partem affectam quoque non neglegimus; quam ob cauſam, *pro ſecundo*, non tantùm aquam apoplecticam Langii, cum ſpiritu ceraſorum nigrorum permiſtam, aliquoties infudimus, corroborationis gratiâ, ſed etiam ol. ſuccini verticem, tempora & nares inunximus, ac tandem ſternutatoriis ex caſtoreo & ſimilibus, quæ poſt univerſalia & revellentia rectiùs, quàm in principio adhibentur, naturam excitare conati ſumus, ſed fruſtrà, *ſenſim* etiam vitali facultate remittente. *Gregor. Horſtius de Morb. cap.*

Obſervationes.

Juvencula in veram apoplexiam, cum menſtrui effluvio, incidit; pluribus celebratis auxiliis, ego neglectâ indicatione quæ à menſtruo fluente actu deſumitur, ob urgens periculum, factis crurum frictionibus & cucurbitulis femoribus appoſitis, octo horarum ſpatio quater è cephalica copioſè ſanguinem mitto, à quo præſidio convaluit. *Zacutus Princ. Med. Hiſtor.*

Sartor quidam pallidi coloris extra urbem exiſtens, ſubitò apoplexiâ correptus, in domum ſine ſenſu ac motu fertur; qui cum pituita abundaret, & venæ non apparerent, ſectionem venæ prætermiſimus. Sed ut ſubitò materiam à capite divertendo avellerem, ut hic clyſter infunderetur, mandavi.

♃. Cent. min. puleg. calamenth. origan. beton. rutæ, ſalv. mercurial. hyſſop. ana m. j. fol. lauri, fl. ſtœchad. & anthos, ana p. j. ſem. aniſ. fœnicul. cartham. contuſ. ana ʒ ij. uvarum paſſ. enucl. ℥j. colocynth. ʒ i ß. coq. in aq. communi in col. ℔ j. diſſolv. elect. hier. ſimpl. benedict. laxat. ana ℥ß. hier. logad. diacolocynth. ana ʒ i ß. ol. chamæm. rutac. ana ℥j. ol. anethi, ℥ß. ol. caſtor. ʒ ii ß. ſalis gemm. ſal. communis, ana ʒ j. m. f. clyſter. interim dum clyſter parabatur, etiam alvus irritata eſt ad ſolutionem glande infraſcriptâ.

♃. Trochiſc. alhandal. ℈ ij. ſpec. hier. picr. ℈ j. ſal. parùm, mellis q. ſ. f. ſuppoſitorium. Adhibui etiam frictiones; & vincula tum femoribus, tum brachiis injeci, quibus adhibitis, tendebat in paralyſin: Sed non expectatâ digeſtione, ut has pilulas devoraret præcepi.

♃. Pil. coch. ʒ j. caſtor. ℈ j. cum ſyrup. de ſtœch. fiant pilul. 7. quas, cùm non potuit devorare, dedimus ſolutas cum aq. beton. Cum ventrem egregiè ſolviſſent, cœpit meliùs loqui. Exhibui tunc ſyr. è ſtœch. & oxym. ſcillit. Et poſtea cum pilulas devorare poſſet, prædictas deglutiendas dedi, nucham quoque inunximus oleo lampſuchino & nardino ſimul mixtis. Deinde pro parti-

particulari evacuatione, palatum inunximus cum theriaca & ſinapi; etiam maſticatoriis quoque adhibitis, & errhinis cum ſucco betæ, rutæ, & majoranæ, & ſternutamento hunc in modum præſcripto.

℞. Nigell. piper. alb. nuc. moſchat. ana ℈j. helleb. alb. pyrethr. caſtor. ana ℈ß. m. f. pulvis. pauxillum ejus calamo inſuffletur in nares. Ultimò ad majorem reſolutionem & capitis roborationem, theriac. mithridat. & oxymel ſcillinum, dedimus, & imperavimus ut ex hoc ſequenti condito ſumeret ſubinde.

℞. Conſerv. flor. roriſmar. beton. ſalv. ana ℥j. mithridat. ʒ ij. theriac. el. ʒj. ſpec. diambr. diamoſch. pliriſarchont. ana ℈ i ß. diacori ℈ij. oximel. ſcillin. ſyr. è ſtœch. ana ℥ ß. m. bibebat & hoc claretum.

℞. Salv. majoran. hyſop. betonic. ana m. j. flor. roſmar. ſtœch. ana p. j. liquirit. raſ. ʒiij. coq. in aq. q. ſ. in colat. ℥ ix. diſſolv. mell. deſpum. ſyrup. è ſtœch. ana ℥j. clarificetur & aromatizetur cum ʒ iij. cinam. f. claretum pro tribus doſibus.

Exteriùs verò ſpinam totam inungebat, & crus paralyticum his oleis.

℞. Ol. Nardin. ſampſuch. ana ℥j. ol. vulp. ℥ß. ol. caryophyll. gutt. v. tempore inunctionis addebatur aliquid aquæ vitæ rectificatæ, & ſic hic fuit tandem egregiè curatus. *Petrus Foreſtus obſerv. 77. lib. 10. de cerebri morbis.*

Juvenem pleni habitus, præcipitavit redundans capitis ſanguis in ſubitam ac gravem apoplexiam, cum tremore, aphonia, ac ſtertore; tribus periculoſiſſimis hujus morbi comitibus; quorum vehementia maturè quo infringeretur, emittebatur illicò ſanguis in brachio dextro, ſed eo lenius fluente quam ut ſatisfaceret morbi magnitudini, exolutum fuit utique eodem ferro & brachium ſiniſtrum: quo bipartito fluxu aliquandiu continuante, remiſit evidenter ſtertor, traxit commodiùs ſpiritum, & recuperavit brevi ſanitatem. *Tulpius cap. 7. lib. 1. obſervat.*

Mulier Hebræa, cùm continuos 4. dies de more gentis jejunaret, inde debilis facta eſt; cæterum cum poſtea mali ſucci cibariis veſceretur, multum humorem pituitoſum exaggeravit, ex quo cerebri cavitates occluſæ ſunt, ad quas privatio ſenſus & motus ſequuta; pro quibus recuperandis multa illicò facta ſunt, & ad cauterium in ſutura coronali deventum, unde aliquantùm ad ſe rediit, ſed Medicus inſcius ad eam juvandam præſens ſanguinis ℥ viii. vel x. extraxit, unde mors brevi ſupervenit. *Amatus Cur. 13. cent. 4.*

Anglus ſexagenarius, virginum Anglarum Leodii agentium, ſymphoniæ organiſque præfectus, media quadragesima ebrius, in penuarium hoſpitii pugilum, in quo potarat, delapſus; occipite contuſo, oſſe tamen calvariæ integro, vera, & forti apoplexia correptus fuit. Convenimus ad illum quotquot Leodii erant Medici: omnibus qui aderant illum deſperantibus, atque ſoli prognoſtico relinquentibus, Rogavi Patres, & Virgines Anglas quæ aderant, quibus tum ordinariam Medicinam faciebam, paterenturne me aliquid tentare, remedium nec nullo modo anceps experiri? Illis annuentibus validè concuſſo & agitato clyſterem acerrimum injicio, quo duabus horis ceſſante, & glande acri evocato cum inſigni evacuatione, toti capiti raſo cataplaſma, ex fimo columbino, euphorbio, pyrethro, ſinapi applico; hinc multæ magnæque veſicæ cum ſe turgerent, omnibus forcipe ſectis, aquæ flaviſſimæ plurimùm effluxit, ſuperpoſitis rubrorum caulium contuſis foliis, multâ jam nocte domum redeo.

Poſtridie ſpecierum hieræ colocynthidos dragmas duas, caſtorei dragmam ſemis, rutæ ſcrupulum, cum aqua antapoplectica propinavi: quæ potio cum ex voto ſucceſſiſſet, cucurbitulas humeris cum ſcarificatione applicui, unde minuto ſtertore, ſalivaque circa os omninò ſiccata, in ſpem erectus, veſicis capitis non ampliùs fluentibus novas in nucha & vicinia, ſed ſolis cucurbitis excito; quod quando meum inventum eſt, neque quod ſciam ante me cuiquam uſitatum, libenter vobis communico. Capio latioris orificii cucurbitam vitream, aut vitrum humilius quo Moſellanica, aut Rhenana vina ſorbemus, illis ſtuppâ ardente ut ſit munita, ubi libet applico; cùm per horæ quadrantem hæſerunt, detraho, novamque cum flamma, quam poſſum maxima ſtuppam appono, paulò poſt in junioribus & cuticulis, (in ſenibus aut denſâ cute præditis tardiùs) veſiculæ ſurgunt, parvarum acicularum capitella vix æquantes; quibus omnibus horæ ſpatio coeuntibus, ſurgit veſica maxima, & orificio cucurbitæ, aut vitri, par vel major. Tum ſi vas vitreum, quorum multa huic uſui paravi, non habet foramen cerâ obductum, quo acu perforato, flatu exeunte ſponte ſua cadit, pleruumque vitrum cultro percuſſum frango, alioquin veſicam dum manu avellitur lacerans, dolorem ſævum excitat. Hinc educta ſemper magna aquæ copia, eſurialibus diebus caulis folia, extra quadrageſimæ tempus, macram muſculi bovini carnem alligo, tandiu, dum illa virore & fœtore amovendam ſe indicet. Hoc modo innoxiè & intra horarium ſpatium, certo certius ſurgunt veſicæ, cum omnia alia veſicantia poſt multas horas ſæpè ſpem noſtram eludant, morbumque vel procraſtinent, vel contumacem aut etiam invictum reddant.

Quartâ demum nocte cùm naturaliter dormiſſe viſus, jamque liberiùs reſpiraret, neque tamen oculos aperire, aut ulla ſenſûs vel motus ſigna edere poſſet, alimentis convenientibus maximè decocto cicerum, & tenui mulſo, prœpotu præſcripto, totum occiput ſpinæque medullam, aqua catarrhali cum petroleo remixta, perunxi; pleriſque horum remediorum ad vigeſimum diem continuatis, addendo etiam in cibo & potu balſami Peruviani, aut olei ſuccini aniſi guttam, aut olei roriſmarini ſalviæque, chymica arte educti; cùm interim aliquoties alvus bonis juſculis & melicerato rigata, jam ſponte officium faceret. Die vigeſimâ primâ, oculos aperit, caput leviter motat, & jam carpis, temporibuſque pulſus redierat, ita ut de ſalute ejus jam ſecurus, rogarem num loqui poſſet: Eii reſpondit, quod Anglis ita ſignificat. Cæterùm cum urgerem, aliud quid pronunciaret; nec illo nec altero die, ſyllabam extorquere potui, ipſo quoties aliquid dicere jubebatur, amariſſimè flente.

Sulpicatus de paralyſi muſculorum, aqua antapoplectica, cui infuderam ſinapi, ſtaphidem agriam, baccas lauri, pyrethrum &c. os continuò collueret imperavi, cum liberiorem linguæ motum notarem, dixi recitaret orationem dominicam, cum ille cancellatis manibus, oculis ſurſùm

ſùm veſtis, tantùm, quantum ad hanc diem non vidi lacrymarum imbrem profudit, ita ut jam & ſi loquelæ uſum habuiſſet, nimio illum fletu & ſuſpiriis amiſiſſet; multo poſt cùm lacrymas abſterſiſſet tempore: ſequere, inquam, me dicentem, dic Pater noſter: Ille hianti ore & tanquam aëris aucupio intentus, ſæpiùs ut Pater diceret ſollicitatus, primam tandem protulit ſyllabam, deinde alteram, eodem prorsùs modo quo pueri Abecedarii. Sic paulatim redeunte quam penitùs amiſerat rerum ſcientia, & muſicam, & fidium peritiam recuperavit, decimaque demum à caſu ſeptimana, conſueta vitæ munia integrè obivit. Simili ferè modo mulierem curavi; niſi quod huic ex octo gradibus delapſæ in occiput, cùm nec concuſſione, nec pilorum vulſione ſeptem qui aderant Medici, ullum ab illa vitæ ſignum extorquerent, aciculam prælongam inter pollicem pedis ſub ungue adegi, è cujus dolorifico ſenſu excitata, momento citiùs, magno clamore edito in lecto conſedit, ſed paulò poſt iterùm concidit, at mox ad ſe rediit, antapoplecticiſque remediis adjuta intra diem ſeptimum omnino convaluit. Neutri ſanguinem detraxi, quia plethoræ ſuſpicio nulla, & utrobique cacochymiæ ſigna manifeſtiſſima. Tertium curavi apoplecticum Anglum in cujus caput, magna porta, cum trabe cui adhærebat, deciderat. Illius capiti raſo poſt univerſalia impoſui emplaſtrum Alexandr. Benedicti, quod etiam Franciſcus Valeriola commendat obſerv. 9. lib. 5. quod quia fidum inveni, hîc deſcribam.

℞. Gumm. hederæ, ceræ, terebinthinæ ana ℥iij. reſinæ purgatæ ℥ß. ſucc. corymborum hederæ ℥iv. ammoniaci ℥ij. olei roſar. ℥ii ß. farinæ fabarum q. ſ. f. cerotum. *Henr. Ab Heers obſervat. Medic.*

Vir quidam temperamento phlegmatico ſanguineus, 55. annorum præter propter, poſtea quam præcedentibus diebus ſympoſiis operam dediſſet, in prandio, inter cibum potumque incipit balbutire, mox inſequens apoplexia terminatur in paralyſin lateris dextri, quam comitatur inexpugnabilis dormiendi cupiditas. Secundo die morbi adveniens, ægrum omninò ἄφωνον reperio ſoporique deditum, facie tamen ſana, & omnia intelligentem, ſolùm latere dextro immobili, & paralytico: præmiſſo morbi curatu difficilis prognoſtico, illicò hunc clyſterem injiciendum curavi.

℞. Rad. angel. zedoar. ana ℥j. fol. rutæ, cent. min. origan. ſerpill. beton. mercurial. ana m. i ß. Sambuc. cent. min. cordial. omnium ana p. ß. ſem. cumini. aniſ. ana ʒ ß. baccar. laur. ʒ ß. fol. ſen. elect. ℥j. f. decoctio in colat. ℥x. diſſolv. diaphœnic. diacathol. ana ℥j. bened. laxat. ʒ ß. ol. chamæm. aneth. ſtin. ana ℥j. ſal. gemm. ʒj. F. clyſter. ſtatim injiciendus. Interius accepit per vices cochlear unum hujus aquæ apoplecticæ.

℞. Aq. hirund. apoplect. Lang. ana ℥j. aq. pæon. lil. convall. ana ℥ß. ol. ſuccin. gutt. vii. m. diligenter ad vitrum. Poſtea vertex, totumque ſinciput unà cum nucha, illinebatur primùm cum ol. ſuccin. calidè, deinde cum hac aqua.

℞. Aq. ſalv. roſmar. lavendul. ana ℥ i ß. aq. vitæ opt. ℥j. ol. ſalv. ſuccin. deſtill. ana ℈ß. m. ad vitrum poſt fotum cum hac aqua illinebantur partes illæ cum his oleis.

℞. Ol. lumbricor. laurin. ana ℥ß. ol. coſtin. nardin. ana ʒ iij. vulpin. urſin. ana ʒj. ol. roſmar. lavendul. ana ℈ß. m. ad fictile. Sequenti die cum in ſoporem ſubinde relaberetur, injectus eſt alius clyſter. paulò acrior, additis ſpec. de hier. ʒ ij. colocynth. in petia ligat. ℈ij. Sed neque hic quicquam promovit, tametſi per horam mediam & paulo ultrà ſubſiſteret: idcòque elapsâ horâ, ex indito ſuppoſitorio, tandem bis terque dejecit. A meridie contra ſoporis augmentum ſequentibus pugnatum eſt.

℞. Rad. Angelic. imperator. zedoar. tormentill. dictamn. ana m. j. fol. ſatureiæ (quæ contra veternum peculiaris) m. ij. lavendul. rutæ, ſerpill. majoran. ana m. ß. coq. in q. ſ. vini & aceti vinoſi pro decocto petiæ duplicatæ hoc liquore imprægnatæ, tam fronti, quam nuchæ calidè adhibeantur, & ſæpiùs renoventur. Succus rutæ cum aceto acerrimo miſtus, ex ſpongia ſubinde naribus objectus. Intus de hac mixtura ori ingeſtum.

℞. Oxymel. ſcillit. ℥ ß. mithridat. elect. ʒ j. Caſtor. pur. ℈j. cum confectione anacardina fiat miſtura. Oleo etiam ſequenti paulò fortiori præeunte aqua ſupraſcriptâ, juxta cum ſpina dorſi, nucha calidè fovebatur.

℞. Ol. laurin. petrol. ana ℥j. ol. caſtor. laterin. ana ʒ ij. euphorbii pulv. ℈ j. ceræ rubr. & aceti parùm M. F. Linimentum. Pulvis pariter ſternutatorius naribus inſufflatus eſt. Gargariſmi etiam tentati. Denique ut in tam magno peneque deſperato morbo, nullum remedium aliàs ſalutare, prætermitteretur, clyſteriis ſuppoſitoriiſque nihil aut parùm efficientibus, ſequentes pilulas capitales pro revulſione ac minoratione repletionis iſtius apoplecticæ præſcripſi.

℞. Extract. pil. coch. ℈ j. gummi gutt. lax. elect. gr. v. caſtor. elect. gr. iv. ol. ſuccin. gutt. iij. ſyrup. de ſtœchad. q. ſ. f. pil. num. v. inaurentur, quia deglutire non poterant, ſic diſſolutas propinavi.

℞. Aq. pœon. ſalv. ana ʒ x. diſſolv. pil. prædict. adde aq. cinam. perlat. ana ʒ j. ſp. vitrioli, gutt. iij. m. f. hauſtulus brevis. elapsâ horâ excrevit aliquoties materiam duram, nigram, fœtentemque, pro majore revulſione, ab utraque parte nuchæ applicata ſunt veſicatoria, ſed omnia præſidia fruſtranea, *Joannes Petrus Lotichius. obſ. 10 cap. 1. lib. 2.*

Fortiſſimâ apoplexiâ correpta fuit mulier quædam 48. annorum habitu corporis εὔσαρκα ac carnoſo concidit ſubitò. Seniores Medici vocati nihil ſpei ſupereſſe judicabant: tandem 16. ab invaſione horis vocatus acceſſi, tunc temporis adhuc juvenis, obſervavi graviſſimam cum difficili admodùm reſpiratione apoplexiam: pulſum fortem & magnum, tentandam eſſe curationem exiſtimavi; itaque ſanguis illo die bis, & quidem ſatis copiosè, detractus, ſemel è brachio dextro, deinde ex pede: Enemata quoque hoc ipſo die ſatis acria duo injecta, deinde ſingulis diebus ſingula, adhibita & localia quædam, ita tandem octavo aut nono die ſuos domeſticos agnoſcere cœpit, & nonnihil balbutire. Poſtea purgantibus medicamentis per os exhibitis, deinde ἐῤῥίνοις apophlegmatiſmis, aliiſque ſimilibus uſa, meliuſculè habuit; verùm eo uſque perduci non potuit, ut mentis ac ſenſuum integrè compos fieret, aut pedibus conſiſteret. Manſit reliquo tempore impotens: ſedebat ac geſtabatur in ſedili, ita tamen aliquot annis ſupervixit. *Rembertus Dodoneus, cap. 8. obſ. Medicinal.*

Ab hinc quatuor annis, præſidem valentem, qui ab obſtructione venarum jugularium, & carotidum arteriarum apoplecticus penè conſiderat, liberali ſanguinis detractione, curavi, hunc etiam in apoplexia totam noctem dormire permiſi, quoniam abſque ſtertore dormire viſus eſt, unde meliùs habuit, nam ſi cum ſtertore dormiat apoplecticus ſtatim excitandus eſt. *Ludovicus Duretus* in annotat. *ad cap. 7. lib. 1. Jac. Holler.* de morbis internis.

D. Screvelius anno 1639. commemoravit mihi quod Hagæ Comitis tractaſſet Chyrurgum quendam apoplecticum, qui ſtatim ac corripiebatur morbo, clamabat pellis humana: *Screvelius* quærebat quid ea vellet? collo appenſam dicebat, eo modo enim ante tempus aliquod apoplecticum Germanum ſanatum vidiſſe qui ſubinde cutem humanam expetebat: quam cùm ipſe à *Petro Paavv* anatomiæ Profeſſore *Leydenſi* petiiſſet, illicò collo appendebat, & apoplexia planè liberabatur. *Otho Heurnius*, ad cap. 3. lib. 5. pathologiæ *Joan. Fernelii.*

Ex conſueta Hæmorrhagiæ narium ſuppreſſione Apoplexia.

Ad

Clariſſimum atque Doctiſſimum virum,
Dn. Ioh. Iacobum Craſtium, apud
Neocomenſ. Doctorem Medic. ordin.
atque celeberrimum,
cui
Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.

Quemadmodum ſuperfluæ evacuationes, clariſſime atque doctiſſime Dn. D. Cratti, periculoſæ, ſic quoque videmus, ſi conſuetæ fuerint retentæ, perniciosum atque exitiale eſſe. Id mihi cùm alias, tum etiam Lauſannæ videre contigit. Hiſtoriam, quia annotatione non indignam eſſe ſentio, T. Exc. communicare non gravabor.

Simon Clericus, Aurifaber Lauſannenſis, natione Gallus, homo pius, ſanguineus & robuſtus, hæmorrhagiæ narium à juventute ita obnoxius fuerat, ut etiamſi ſæpiùs ſanguinis ad uncias aliquot pro vice effluerèt, ſingulis annis, aut biennio ſemel tanto impetu erupit, ut difficulter cohiberi poſſet. Cujus rei ego teſtis ſum ocularis. Anno enim 1586. cùm ſanguinis ei impetuoſiùs copioſiſſimeque ex naribus proflueret, adeò ut de vita periclitaretur, unà cum clariſſimo Dn. Jacobo Auberto Vendone, piæ memoriæ apud Lauſannenſes Doctore Medico longè celeberrimo, amico ac fautore meo plurimùm honorando, in conſilium adhibitus, ſanguinis fluxum ipſi non ſine difficultate multiſque laboribus reſtrinximus. Convaluit tamen divino favore, & per annos aliquot ſupervixit. Tandem adultior factus, cùm eminens aliquod periculum ex crebra hæmorrhagia narium ſibi metueret, & ad ſanguinis profluvii præcautionem amuleto quodam collo appenſo, fluxum inhibuiſſet, apoplexia correptus fuit anno 1589. Ex qua protinus animam Deo reddidit, cùm annum ſexageſimum ætatis prætergreſſus eſſet. Poſt duodecim horas ab obitu, cùm cadaver jam ſepulturæ tradendum eſſet ſanguis copioſe è naribus & ore emanavit. *Fabr. Hildan. obſer. 11. cent. 3.*

Mulier quædam pia & honeſta, nomine Bonadonbelle, Byſantina, commater mea, ætatis quadraginta annorum, valdè obeſa, cacochymica, admodùm plethorica, deſtillationibus, doloribuſque præcipuè capitis, ventriculi ſuffocatione uteri ſicut ante biennium ipſam eâ laboraſſe, & per tres horas morti quaſi ſimilem fuiſſe, tum animum recollegiſſe, (ego ocularis teſtis) necnon hæmorrhagiæ potiſſimùm eo tempore, quo menſes retenti fuerunt, omninò ſarcinam menſtrualem copioſè per os & nares depoſuit, a multis annis obnoxia fuit.

Inde ipſam apoplexia, (ut poſtea dicetur,) plethorica, cùm ſubitò quaſi attonita concidit, priùs tamen benè ſe habens, & in officina ſua nens, & motu excepta, perdifficili reſpiratione, pulſu vehementi, magno ac veloci, & omni ſenſu privata, vitam cum morte commutaſſe, quid credibilius? affluxio namque iſta conſueta ſanguinis, nōn neglectâ intemperie, atque mala diſpoſitione ex interioribus corporis partibus, majori ex parte ad cerebrum, quod omnium actionum animalium fons, author, & principale, necnon inſtrumentale ſubjectum apoplexiæ, abſque violenta & agitatione internorum viscerum: ſive valvularum venarum præcipuè jugularium, tam internarum quam externarum ut Hippoc. 4. de vict. ac atque r ſiſten ia t. ct. non fuit. Quamvis Fernelius 5. De partium morbis & ſympt. cap 3. aſſiſtente Gal. 5. de ſympt. cauſis c. p. 6. & 3. 4. loc. aff. cap. 27. aſſerat apoplexiam fieri ex cauſis frigidis, pituitoſis, lentis, craſſis, & viſcidis, quæ ventriculos aſſlati implent, ſicut refert Ætius capite de apoplexia, functionem radiorum ſpirituum animalium impediunt tranſire ad muſculos reſpirationis: unde ſyſtole & diaſtole diminuitur ſeu aboletur, ac finis reſpirationis tam cerebri, quàm cordis tollitur, qui eſt eorum refrigeratio, recreatio, ſive augmentatio, & excrementorum expulſio, atque tandem vel ſubitò vel brevi, idque ſecundùm latitudinem obſtructionum, uti in hac muliere vidimus, ſpiritus & functio animalis ſuffocantur: tamen alibi, ut lib. de ſang. miſſ. cap. 7. & 4. de vict. in morbis acutis comm. 27. in lib. introduct. ſive Medic. Avicenna can. 3. Non negant & plethora nonnunquam id fieri poſſe, quoniam, ut aiunt, tempore potiſſimùm veris nonnulli venæ-ſectione ab ejuſmodi morbo liberantur: id quod nobis in noſtra muliere apparuit. Non eo tamen inficias, ſanguinem pituitoſum fuiſſe, quia maximè repleta ac cibis horariis, quibus ſummoperè delectabatur, crudos indigeſtoſque humores fovit, putredo inde interna genita in cauſa fuit, quod ſæpiſſimè febricula laborarit, unde cerebrum incalefactum, humores quodammodo liquefcendo affatim delabi ſivit. Sanguis inſuper menſtrualis retentus, ſurſùm regurgitatus, ventriculos & ductus radiorum facultat s ſenſitivæ, & motivæ, ita è toto occupans, replens atque obſtruens, ut vim animalem in reliquum corpus, præcipuè muſculos thoracis, partim influere non permiſerit, partim ipſos provocarit. Inſuper talem apoplexiam plethoricam fuiſſe pleniùs affirmatur, quod in agone mortis grumos ſanguinis ex ipſius ore extraxi, ſperans, ea modo maximè difficilem reſpirationem allevari: ſed fruſtrà. Deinde non parvum adminiculum dediſſe, planè credendum, hiſterica paſſio, qua aliquando, ut ſuperiùs annotavimus

tavimus laboravit: Et hoc ſecundùm Avicennam cap. 13. qui etiam apoplexiam procreari dicit à communitate alicujus membri: maximam autem habere cerebrum cum utero, & contrà, lippis & tonſoribus notum. Et has fuiſſe cauſas, & quidem materiales, concomitante quadam intemperie, totum cerebri corpus occupantes reor: quamvis aliam adjungat *Gal. comment. Aphoriſmi 42. ſect. 2.* ait, fieri quoque à diſpoſitione ſimili inflammationi: quod intelligitur ab Avicenna, apoplexiam fieri à copioſo ſanguine, qui non egreditur vaſa: id eſt; venas, arterias; aliàs fieret inflammatio, quæ tunc non eſſet, διάθεσις φλεγμονώδης. Sanguis ergo vaſa non egrediens, ea vehementer replet, affectum ſimilem inflammationi efficit: Et fit anguſtia, quæ eſt compreſſio non ſubſtantiæ, ſed pororum cerebri.

Summoperè certè admiratus, audiendo, ipſam quandocunque menſes ſuppreſſi erant, ſanguinem & per os, & per nares ad aliquot diës copioſè exſpuere atque emungere, ac ita ſarcina menſtruali per ea loca liberari: quod cùm factum, benè tum ſe habere, uti illæ, quæ menſibus per vias naturæ deſignatas purgantur.

Et hinc proculdubio una inter alias promitur ratio, quod nonniſi ſemel, ſicuti ipſamet mihi retulit, conceperit, & conceptum non diu retinuerit; quanquam hoc majori ex parte plethoræ & magnitudini corporis adſcribatur. Menſes enim cùm adhuc ordinariè & ſecundùm naturam fluebant, maximam ſemper copiam ſolebat excernere. Et hæc, qua fieri potuit brevitate, de duabus hujus hiſtoriæ partibus dicta ſunto.

Nunc eâdem conditione, relictis quampluribus motum opinionibus & ſententiis, & tertiam ſubnectemus, quæ eſt: longè poſt mortem ſanguinem magnâ copiâ excreviſſe. Quæ proinde, cùm mortua tempore conſueto almæ matri committi non potuit, propter ſororis diſtantiam, quæ ad funus etiam accerſebatur: Ideò in hypocauſto calido aliquandiu manens, ob fœtorem coacti fuere feretrum immittere, quod in culina erat, aliàs propter anguſtiam & incommoditatem domûs, foràs portari non potuiſſet: Locus non minùs calidus, quàm in hypocauſto; Addo & inſuper, quod eo tempore loco frigoris, & Auſter & pluviæ ſatis diu regnabant: quæ duo, calor videlicet externus, tanquam cauſa efficiens, & humiditas tanquam materialis, quàm plurimum augent putredinem, ut *Gal. 4. 9. Methodi Med. cap. 5. 3.* Calor proin aëris ambientis in hoc cadavere putredinem non parùm juvit. Idque ſecundùm putredinis naturam, ut *Gal. 11. Meth. Med. 8.* quæ eſt mutatio totius putreſcentis corporis ſubſtantiæ & corruptelam, à calido externo, vel in corpore aſcititio vel aliunde adveniente: quæ omnia cauſam hujus fluxûs maximè promovebant. Calor enim naturalis nondum omninò extinctus, fotus præternaturali & adventitio ſeu extraneo, tam hypocauſti culinæ, quàm temporis Auſtralis & pluvialis proprio enim calore nihil corrumpitur, ſiquidem putredo juxta Ariſtotelem, eſt corruptio ſeu interitus proprii atque innati caloris, per externum & adventitium, in unoquoque humido proveniens: ex crudis, pravis & retentis humoribus, putredinem, vapores atque flatus excitavit, qui quoniam calor non minùs non diſſipat frigus non ingens, non coacti ſeu condenſati, uti Ariſtoteles dictitat, nimium calorem vapores conſumere, contrà frigus eos conſiſtere & impedire, verum horum medium fovere, ideò adeò aucti fuerunt, ut ventrem tympani inſtar intumefactum intenderent.

Non ſanguis in venis contentus, ac nondum calore inſito totaliter privatus, quamvis mors non aliud ſit, quàm caloris nativi extinctio ut *Gal. 2. de temperam.* docet, motu vel intrinſecè vel extrinſecè excitato, ut videre libet in cadaveribus morte violentâ ſublatis, aliquando poſt multos dies ex vulneribus ſanguinem prominare, poteſt moveri, non ilicò enim ceſſat, præcipuè in eis, qui morbis chronicis non ſunt conſumpti aut extenuati, quemadmodum fuit hæcce mulier, quæ nullo tunc temporis morbo apparente laboravit: quamvis videatur animâ efflatâ corpus ſubitò refrigerari, poros, vias, ductuſque ità contrahi atque coarctari debere, ut humores ſeu ſanguis omnimodè in loco retineatur, & arctè incarceretur, propter inſitam tamen arteriarum & venarum proprietatem, ſanguis quandiu in ipſis continetur, non coagulatur, extrà verò quamprimùm, ſed ſemper liquidum ac fluidum conſervant, id quod ultra authoritates, autopſia nobis, & anatomicæ ſectiones, uti & quotidiana experientia oſtendunt, ſicuti mihi ſemel Baſileæ videre contigit, in quodam adoleſcente, qui aquis ſubmerſus, decimo ſexto demum die repertus, merum, & non ſoluta carnis ſimilem, ut quis inferre poſſet, ſanguinem per os & nares omnium cum admiratione ejecit. Putrilaginoſi igitur iſti vapores ex tetris & fæculentis humoribus tanta copia excitati, humores in calore foventes, vias ductuſque quæ ſpatio viginti octo horarum contracta & clauſa, proculdubio propter jam infrigidatum & rigidum cadaver erant, reſerarunt, ac per ἀναστομώσεις ſanguinem excluſerunt, ob compreſſionem flatuum in ventre inferiore excitatorum: qui adeò ventrem implentes ac replentes, ſanguinem præcipuè in vena cava contentum, ſurſùm expulerunt ad venas jugulares, quæ ſine dubio jam debilitatæ ac laxæ erant; potiſſimùm internas: quæ magis apertæ propter calorem, qui aliàs aperit, rarefacit, liqueſcit, humores attenuat, & ſic fluxum aliquo modo accelerare potens, ubi ἀναστόμωσιν conſuetam ſanguinis menſtrualis excluſi reperiens, itaque propter repletionem erumpere cogens, & per os & per nares copioſè exiit, & hanc unicam hujuſmodi fluxus fuiſſe rationem principalem, quamvis non ignorem, & alias multas poſſe eſſe, quæ ora venarum ſeu arteriarum cerebri, vel aliarum partium acredine, calore extraneo, caſu, motu, (fieri enim inquit Lemnius, poteſt ut ſanguis, qui in venis delituit, agitato, motoque corpore erumpat) quantitate, qualitateve corrodunt & aperiunt: planè mihi perſuadeo. Et hæc inſuper etiam cauſa eſt, quod ter quaterve per horam colorem faciei mutarit, cum mox vividum, rubicundumque, mox pallidum ac morti ſimilem habebat. Nam quoniam, ut diximus, admodùm cacochymica erat, calor qui conveniens ex putredine flatus excitavit, qui cùm comprimentes venam cavam ſanguinem ſurſùm expulſum aliquid in venas capillares vultus intruſerunt, qui tamdiu ibi manens colorem rubeum, quamprimùm autem per os ſeu nares effluxus, fœdè pallidum peperit, alius deinde cùm appuliſſet, rurſùs vividum, cùm ejectus, lividum effecit: idque ſæpiſſimè, ac per intervalla, quod adſtantibus

bus & cauſam hujus neſcientibus maximum horrorem, dubiumque ipſius mortis incuſſit: exiſtimantes, pluſquam miraculum ac inauditum quid, necnon omni ratione deſtitutum eſſe: ideo me advocarunt; id cùm vidiſſem, ſtatim ſuprà recitatis rationibus cuilibet labellum compeſcui, terrorem excuſſi, & ad rectam veramque hujus rei opinionem induxi: & hoc per horas novem duravit, tandem poſt mortis horam 37. tertæ commiſſa eſt. *Joan. Iacob. Craſſius apud Fabricium Hildanum cent. 3.*

Civis & Arcularius quidam Bernenſis, Vir probus, & 50. circiter annorum ætatis, homo cacochymicus & obſtructionibus viſcerum laborans, cùm anno 1623. 9. Februarii, circa 6. veſpertinam, inter pocula altercationem cum patricio quodam habuiſſet, & colaphum accepiſſet, protinùs in pavimentum hypocauſti cecidit, & aliquantiſper veluti exanimis permanſit: paulo pòſt tamen ad ſe rediit; ſurrexit, & ad ædes ſuas (quæ non procul abſunt à loco, ubi percuſſus fuit) ſe contulit, ubi apud domeſticos de dolore capitis conqueſtus eſt: nihilominùs tamen juſculum ſumpſit, ſed mox evomuit illud cum reliquis cibis indigeſtis. Ad lectum ſe confert, perſeverante tamen dolore, & ſatis quietè dormit uſque ad horam primam noctis, tum veluti rigore quodam correptus ſubitò loquelam amittit, fitque apoplecticus, & poſtero die circa meridiem, naturæ debitum perſolvit. Poſt mortem ſanguis, pituitâ vitreâ mixtus, copioſè per os emanavit. Dorſum lividum erat. Poſterior quin etiam pars capitis, & nucha intumefacta reperta fuit.

Porrò quomodo id acciderit, quod leviſſima illa cauſa & caſu mors ſucceſſerit, perquiſitione dignum eſt. Arbitror ego, poſt ictum colaphi & caſum, commotionem cerebri ſequutam eſſe. Id enim inde colligitur, quod veluti exanimis mutuſque permanſerit, & cibum indigeſtum rejecerit. Sunt enim hæc ſigna commotionis cerebri certiſſima, ſi caſus aut percuſſio capitis præceſſerit: In hac porrò agitatione & concuſſione cerebri ruptæ fuerunt venæ (ſanguis, qui ex ore emanavit, teſtis eſt) ex quibus ſanguis effluxit, ventriculoſque cerebri, & ipſius anfractus opplevit, & ſpiritus animales ſuffocavit, ita ut ad partes infra caput exiſtentes defluere non potuerint. Hinc apoplexia illa maxima, quam fortem appellat Hippocr. lib. 2. aphor. 42. Hæc verò ita ſeſe habere, ex Galeni libro de ſanguinis miſſione colligitur, ubi hæc habet verba: *nonnunquam* (inquit) *priuſquàm computreſcat ſanguis, ingens ipſius vis decumbit in partem aliquam, quam aut omnino, ita ut actio ipſius pereat, aut illi certè noxam non contemnendam infligit. Hoc ſiquidem pacto apoplexiæ eveniunt, multo nimirum ſanguine incumbente in animantis principium.* Hæc Galenus. At apoplexiam hoc modo ex ictu aut caſu fieri poſſe, etiam experientia, & viri docti teſtantur. Platerus inter alia hæc quoque habet verba. *Extra vaſa ſanguis delatus, ſi non in cerebri ſubſtantiam infuſus inflammationem pariat, tunc enim phrenitis fieret, ſed anfractus & ventriculos ſubitò opplendo obſtruat, nervorumque initium premat, ſtuporem & apoplexiam cauſat: ut frequenter ruptâ venâ accidit: idque nonnunquam ob plethoram ad vaſa iis præſertim, quibus conſueta hæmorrhagia per menſes hæmorrhoides & nares ſubſiiterant. Idem à cauſa externa violenta, ut cerebri contuſione, ex ictu vel caſu poteſt accidere: etſi cerebri ſubſtantia vulnerata minimè ſit, ut ſanguis quoque cerebri cavitates, ipſiuſque ſubſtantiam, ex locis præſertim ubi contuſa eſt oppleat.* Hact. Plat.

Sed quæſtio eſt, cur non è veſtigio poſt ictum & caſum, ſed ſaltem poſt aliquot horas ſequuta ſit apoplexia? Reſpondeo id eveniſſe propterea, quod venæ diſruptæ in capite fuerant exiguæ, & proindè ſanguinem ſenſim ex eis ad ventriculos fluxiſſe, eoſque oppleviſſe. Pituitam quinetiam (quam in hac apoplexia ex præcipuis fuiſſe cauſis morbi, viſcoſus ille ſanguis teſtatur) quia tardè movetur, non tam celeriter ex remotis partibus ad ventriculos cerebri confluere potuiſſe. *Guilielmus Fabricius Hildanus, obſervation. 11. centur. 6.*

Domina Sara Schvverin, à multis ab hinc annis pro ætate ſua robuſta, parùmque morbis obnoxia, imò etiam hac hyeme, quæ tamen propter intemperaturam, & inconſtantiam aëris (ut ego etiam in memetipſo experior) ſenibus gravis & valdè moleſta fuit, provinciam ſuam cum laude adminiſtravit. Cæterùm decimo prædicti menſis, circa meridiem, quum ex inepto & agreſti tabellario literæ ipſi traditæ eſſent, & ex eis inopinanter intellexiſſet, filium ſuum, qui in Dalen, in Argovia hujus Reipublicæ ditionis pago, Miniſtrum Eccleſiæ agebat, quemque unicè amabat, diem ſuum clauſiſſe; adeò mente fuit commota & cordolio proſtrata, ut vix perlectis literis, in grabatum ſe projiciens, protinùs ſyncope correpta ſit. Adſtantes hac de re non uſque adeò ſolliciti (nullus enim ex Medicis vocatus fuit) optimam ac piam hancce matronam ſine auxilio ex arte præſcripto derelinquunt, & muliercularum, imperitorumque hominum remediis ipſam refocillare tentant, ſed fruſtra; Hæc quum mihi ab amico quodam meo nunciata eſſent, protinùs & quidem ultrò accurro, an forſan optimæ matronæ auxilio eſſe poſſem, verùm fefellit me opinio: ſine loquela enim, intellectu, & planè apoplecticam ipſam inveni, ita ut ſequenti die extincta fuerit illa, quæ præcedenti die corpore adhuc ſana & valida, ad meridiem uſque per urbem ambulaverat. Vides, quam pernicioſæ ſint paſſiones animi, præſertim in corpore ſenili, ſi ſubitò & inopinatò acciderint. *Guilielmus Fabricius Hild. obſerv. 12. cent. 6.*

Somnambulo quidam, æſtate ann. 1633. ex alto ædium ſe in ſtraturam ſiliceam viæ publicæ præcipitavit: artubus mirè conquaſſatis & cranio fiſſo cum collectione ſanguinis ſub cranio. Ægro & aſtantibus trepanum abhorrentibus, bis venæ ſectionem adhibuit: totum dorſum oleo diſcutiente inunxit: truncum pelle arietinâ adhuc recenti detractione calente involuit: Capiti ſacculos cephalicos in vino coctos applicuit: cerebro dedit Tincturam traumaticam: vinum denegavit, propinavit decoctum corn. cervi alvum ſubduxit brodio prunorum lax. & ſuppoſitoriis. Vires ſubinde refecit aquâ Cord temperata, ſic convaluit. *Joan. Jacob. Wepfer. tractat. de Apoplexia. Ex Ephemer. Burge Werig.*

M. G. V. D. M. Tempus ſiniſtrum, caſu ab alto per ſcalam lapideam, vehementer alliſit 1651.

gru mos ſanguinis per nares excrevit, tinnierunt aur es: vomuit: vino poto deliravit. Statim tinctur. traumatic. drachma cum dimidia dabatur: die ſecundo vena ſecabatur; Caput inungebatur tinctura traumatica, ung. populneo, ol. chamomil. violac. mixtis. Propinabatur Julepus ex aquis heder. terreſtr. veronic. chærefol. betonic. ſyr. violac. papav. errat. & acetoſ. citri. Intra octiduum convaluit. *Idem.*

Matrona Nobilis annos circiter quinquaginta nata, & in vicinia hujus urbis vivens, apoplectica corruit; advocor & ad eam feſtinanter properos invenio jam à pluribus horis immotam, cum pulſu languido & intermittente, ſenſu omni deſtitutam, & reſpirationem cum multo ſtertore ægrè ducentem. Clyſter à Chirurgo præeunte ante mei adventum injectus fuerat, venam in brachio ſtatim ſecari jubeo, ac paulo poſt ſanguinis eductionem purgans medicamentum adjecto emetico, propino, ſaliaque volatilia ſpiritibus cephalicis admiſta ſubinde exhibeo, ſimulque toti capi.i & nuchæ oleum viperarum fœtidum inungo, frictionesque inſtituo, poſt horas aliquot abundè purgato infra & ſupra corpore, excitatoque per volatilia cerebro, ægra quidem ad ſe rediit, verùm hemiplegia correpta eſt, quæ & linguæ uſum, & ſenſum ac motum in tota corporis parte dextra, ſuſtulit. Tum inunctiones ex oleo viperarum memorato, ut & ex oleo tartari itidem fætido in parte affecta continuavi, linguam & palatum guttula olei cinnamomi, ut & aniſi ſubinde attigi, cucurbitulas nuchæ, ſcapulis atque femoribus applicui, poſtque eas veſicatoria & nuchæ & femoribus, ſalia volatilia atque purgantia neceſſaria non una vice repetii, ſuffumigationes parti reſolutæ ex herbis aromaticis atque odoris gravis, vino & aceto incoctis pluries adhibui, ſicque brevi quidem rediit ſenſus, & pulſus atque aliquis motus & loquela ſed uterque imperfectus, quæ difficultas ſuperſtes cum ad plures dies extenderetur, tempeſtaſque, ſcilicet æſtiva, non obſtaret quò minùs thermas aliquas adiret, illam ad thermas Aquenſes in Sabaudia dimiſi, unde perfectè ſana rediit, nec ampliùs etiam inter vitæ ſatis moleſtæ ærumnas, ullam morbi hujus acceſſionem paſſa eſt.

Vir quidam ſpectabilis annos plus quam 76. natus morbo attonito correptus me pro medico habuit, ſtatim venæ ſectionem in brachio celebrari juſſi, clyſterem injeci, emeticum deinde purganti medicamento aſſociatum exhibui, ſalia volatilia è ſpiritibus cephalicis, ceraſorum ſcilicet & baccar. juniperi abundè haurienda præbui, illaque etiam in nares inſufflavi, quibus omnibus effeci ut brevi ad ſe rediret; verùm ſomnolentus, imò delirans ad aliquot dies permanſit, donec vi ſalium volatilium, ut & clyſteriorum atque etiam purgantium medicamentorum repetitorum, tandem integrè convaluerit, atque ad annum ætatis octuageſimum ſine recidiva vixerit, quâ demùm ætate pulmonum affectione oppreſſus eſt.

Faber quidam lignarius 60. annos natus in capite baculo duriùs percuſſus, domumque ſuam reverſus, poſt bihorium ſideratus corruebat: Accerſitus venæ-ſectionem primò in brachio, poſtque intercalata alia remedia, è jugulari ſuadeo, enema acrius injicio, frictiones & vellicationes varias, nec non cerebri lotiones è ſpiritu vini juniperino adhibeo, vomitorium identidem è gilla Paracelſi & ſyrupo emetico Angel. Salæ propino. Hiſce liberatum quidem aliquatenus eſt cerebrum, ſed lingua permanſit impedita, & præterea ad omnia interrogata ſubridebat æger, geſtibuſque ſuis animi ineptiam prodebat. Pro loquela adjuvanda, conſulente Hartmanno, oleum aniſi guttatim linguæ inſtillo, & talem volatilem armoniacum aromatizatum cephalicis & apoplecticis variis admiſtum ſæpius exhibeo. Sic lingua officium & ratio dominium repetere viſa eſt; ſed recurrente poſt biduum paroxyſmo, eo ſublatus eſt vir bonus, nullo è remediis ulterius adhibitis percepto emolumento. In hoc ægro omnino probabile eſt cerebrum ab ictibus commotum effuſioni ſanguinis in propriam ſubſtantiam occaſionem dediſſe, quod non licuit in mortuo videre renuentibus agnatis.

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

De iis in quibus ſanguinis extravaſatio viſa eſt.

Juvenis temulentus, ictus vehementer, in pectore, concidit repentè attonitus, in terram, ceu fulmine conſternatus: cum ſpiritu gravi, vomitu frequenti, voce ſuppreſſâ, & ſpumâ tam confeſtim ex ore emanante, ut intra paucas horas amitteret vitæ uſuram.

Cujus inopinati eventûs cauſa fuit, partim evidens calvariæ rima, à caſu exorta: partim verò frequens ſanguis, effuſus ubertim, cùm ſuprà, tum infra cerebri membranas. Sed pulmo habebat plurimas lividas maculas; adſcribendas fortè, vel repentinæ ſuffocationi; vel nicotianæ crebriùs adſumptæ: quâ plantâ dicebatur hic juvenis plus nimio, fuiſſe delectatus.

Ad ſuffocationem quidem maculas haſce referre, ſuadebat, cùm ſpumæ, tum livoris natura. Spuma quippe (juxta elegantiſſimum Actuarium) eſt ſpiritus, & humorum mixtio. Fitque in morbo attonito; vel ex deſtillante capitis pituita, per aërem rarefactâ: vel ex ſpirituoſo, oppreſſi pulmonis, vapore. Priorem ſpumam planè innoxiam declarat cottidianus ſpumoſæ epilepſiæ reditus. Sed alterum lethalem, repentina apoplecticorum mors: orta proculdubio ex adempto ſpiritu; ſine quo, ne momentum quidem ſubſiſtit homo. Cujus ſpumæ periculum propterea propoſiturus Cornelius Celſus, ſubjungit ſatis ſcitè. Neque is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio ſpumante ore detractus eſt. Quippe hanc ſpumam non producit pulmo, niſi ſummè laborans: ſive à reſolutione humidi, ſibi, cordique inſiti: ſive à ſpiritibus, ob retentos vapores, impeditamque reſpirationem, adeò efferveſcentibus, ut in extremo diſſolutionis metu ſit calidum innatum. Quam luctam cùm deſignet hæc ſpuma; quid mirum eam utique præſagire ineluctabilem mortem? Inducitur enim poſt illam partibus obleſſis, loco vividi coloris, obſcurus, ac luridus livor. Non ſecùs ac à ſolis occaſu tenebræ; & à flammæ ſuffocatione carbonis nigredo. Livor enim ſequitur vel extinctionem; vel interceptionem ſpiritûs, ac caloris vitalis. Ac proinde non temerè Hippocrates, in coacis aph. 72.

Τὰ πελιδνὰ χείρεα, ἐν πνευμονι, ... θάνατον ... μαιμαι.

Livida

Livida evenientia, in febre, brevem mortem ſignificant.

Potuit itaque, hæc repentina ſuffocatio, has quidem produxiſſe maculas: ſed rariùs cùm occurrant in eorum pulmonibus, quos occidit morbus attonitus: & contra frequentiùs, in illis quibus Nicotiana fuit in deliciis, non inconſultum fortaſſis erit, excutere hîc naturam illius fumi: qui aëri permixtus, & ore attractus, tam bene facit ad multorum palatum: ut eum præferant omnibus epulis; modò non & ipſi ſanitati: quâ tamen humano generi nihil utilius.

Extra omnem itaque controverſiæ aleam eſt, Nicotianam potui datam, tantùm adverſari ventriculo, ac inteſtinis: quantum prodeſt humido, ac frigido cerebro. Sed dubitatur, utrum fumus ipſius offendat pulmones? calida quippe eſt planta; imò acris ac vellicans: ſive naturâ, ſive arte. Ex pulvere videlicet euphorbii, pyrethri, piperis, aliorumve acrium aromatum, lucri causâ, à fraudulentis, ac inſidis mercatoribus, clanculùm, contortis ipſius foliis, inſperſo. Quorum omnium vapore, veriſimile eſt, non minùs offendi pulmones, quàm à raphani agreſtis, ac piperis tritura, cerebrum ſternutans.

Immodicus namque calor, ut exhaurit humidum radicale; ſic obſcurat nebuloſus ipſius fumus, non parùm, illuſtrem noſtræ vitæ ſpiritum: imò ſuffocat tam efficaciter calidum innatum, ut inſtar tabidorum (qui ex ſententia Galeni, à ſiccitate conſumuntur) planè extenuentur, cum tuſſi perenni, & infatigabili ſpiritûs difficultate. Quæ duo arguunt inextricabile, oppreſſi pulmonis, vitium.

A quo equidem plurimos, qui dies, ac noctes cum hac Helena tranſegerant, vidi pelliundatos. Moderata certè uti nullibi, ſic neque hic culpantur. Sed modum in hoc fumo ſi exceſſeris, defatigaberis à tuſſi, vitiabitur pulmo, emarceſcet animus, & tandem conſumetur corpus univerſum, vel lentè, ſi fueris integer, ac valens: vel celeriter, ſi quid vitii alibi ſit in viſceribus. Sicuti videre fuit in hoc ægro. Quem eò, proculdubio, citiùs ſtrangulavit morbus attonitus; quo minùs potuerit reluctari; & ſpiritum ab interitu vendicare, exſuccus, ac maculoſus pulmo. *Nicol. Tulp. Obſerv. Med. lib. 1. cap. 6.*

Joann. Jacobus Reiter Kenzingâ-Briſgoius, ætatis circiter 45. annorum; habitu corporis gracili, capillis flavis & criſpis præditus, ingenio pollens; honeſtis parentibus Patre ſcilicet Conſule prognatus; à puero literis operam dedit, ac lautè victitare potuiſſet, niſi miſeranda & Germaniam univerſam devaſtantia obſtitiſſent fata: quæ cùm & patriam communi calamitati involuiſſent, varia paſſus, inprimis truculentam famis tyrannidem graviſſimè anno 1634. expertus eſt, quæ maleſuada ipſum coëgit, etiam iis veſci quæ natura, ceu venenum aliàs horrere ſolet. Hinc poſt multa diſcrimina & caſus Rheinovium appulit, ubi aliquot annis Ludimoderatorem egit: Tandem à Reverendiſſimo & Ampliſſimo Domino D. Bernhardo à Freiburg, celeberrimi ejuſdem Monaſterii Præſule optimè merito, Domino meo plurimis nominibus colendo, intra Monaſterium adſcitus fuit, ubi Clavicularis munere aliquot annis fideliter functus eſt. Parciùs ſemper, quandiu ipſum novi, comedit, indulſit verò plus poculis, adeò tamen ut non nimiùm Baccho litaret. Ad iram paulò pronior, non tamen rixarum amans, nec lites ex litibus ſerens. Aliquoties, in hoc Monaſterio vivens, podagra excruciatus fuit, quæ primis annis in pedum articulos ſæviit, ſequentibus tamen nec reliquis articulis pepercit: Dum cum hoc morbo luctabatur, nihil ægriùs tulit, quam ſi podagræ nomine inſignitus ille fuit. Ab anno verò & quod excurrit, ante obitum nunquam ejus conſuetam ſævitiam ſenſit, ſive id medicamentorum clanculùm uſurpatorum culpa, ſive naturæ imbecillitate non potentis morbi cauſam ampliùs ad articulos, ceu ignobiliora loca protrudere, factum ſit. Hinc circa id temporis tuſſi moleſtiſſima diu vexabatur, adeò ut phthiſicum crederent, quæ podagræ ſuppreſſæ tribuebatur. Verùm idoneis à me propinatis remediis, tuſſis ceſſavit & ſatis commodè per integrum ferè annum valuit, ſi herniam inteſtinalem excipias, quam tuſſis violentia effecit. Anno 1655. 7. die Novembr. quinto die à plenilunio, manè ſanus ſalvuſque, quantùm omnibus conſtitit, Reverendiſſimo D. Præſuli ſacra peragenti adſtitit, quibus peractis in conclave ſuum ſe conſueto more contulit cùm fortè fortuna famulorum quidam ipſum convenire voluiſſet, reperiit ipſum humi proſtratum, ad vociferationes ſurdum, & ad concuſſiones & corporis vellicationes, inſtar trunci, ſtupidum; accurritur, infunditur aqua antiapoplectica, atque alia, iis, quæ ad manum erant, tentantur, ſed omnia fruſtrà. Acceſſor & ego: cùm poſt bihorium adveniſſem, vidi illum ex pallore liveſcentem, ſenſibus omnibus & motu animali orbatum, ſolâ reſpiratione, primùm ſatis ordinata, excepta; & niſi reſpirantem vidiſſem, primò intuitu Leypothymia vel omninò ſyncope affectum dixiſſem, adeò exſanguis facies erat ac livebant extrema, & cum naribus ad tactum perfrigebant. Pulſus primò validus, magnus, celer, mox debilior, minor & crebrior, reſpiratio quoque laborioſior, mox inæqualis evaſit, ac ſæpè penitùs ceſſatura videbatur. Nullum genus congruorum remediorum omiſi, venam in debili tamen & brevi expiraturo tundere non auſus fui. Horâ decima antemeridiana motu quodam convulſivo aliquoties totum corpus concutiebatur, plurimumque ſputi albi, viſcidi, lenti ex ore emanabat, nihil verò cruoris: hinc magis magiſque vires labaſcere, ac extrema ampliùs frigefieri cœperunt: Hora prima pomeridiana ejuſdem diei vivere deſiit. Statim ac morbo correptus fuit, plurimùm fœcum nigratum per alvum excrevit, quod vino cuidam chalibeato tribui, de quo tum temporis, neſcio ex cujus empirici conſilio, aut quem ob finem ſingulis manè & veſperi cyathum epotare ſolebat. Indulgentiâ Reverendiſſimi Dom. Præſulis antea memorati, Patroni literarum omniumque bonarum artium ſummi, caput aperui: remoto cranio ac diſciſsâ durâ meninge plurimùm cruoris profluxit ex ſpatio, quod inter eam & tenuem meningem ſatis capax eſt, copiosè p. n. undique & undique eò effuſum; neque enim ſolùm circa baſin cerebri cruor ſtagnavit, ſed & verticem uſque & ad anteriora & poſteriora pertigit, quin etiam intra anfractus quotquot ferè cerebri ſunt, ſe inſinuavit. Ventriculis detectis reperii & illos omnes cruore adimpletos; nec quarto quidem excepto, quorum laterales, propè baſin quaſi laceri, ac ſi nimio cruore diſtenti rimas egiſſent. Cruoris extravaſati quantitatem duarum libra-

rum pondus ſuperaſſe non difficulter divinare potui. Toto cerebro, ventriculis & ſuperficie à nimio & grumoſo ſanguine contaminatis, ulteriùs nihil obſervare, nec vel ruptam venam aut arteriam deprehendere valui. Hoc tamen certum eſt, nullam cauſam violentam externam, ſive ictum, ſive caſum, tantæ rupturæ vaſorum ſanguiferorum authorem præſtitiſſe, cùm deraſis capillis & ablatâ cute, ne minimum quidem contuſionis alicujus veſtigium apparuerit. *Joan. Jacob. Wepfer. de apoplexia.*

Barbara Zuberin. Septuagenariæ vicinior, totum ferè vitæ curſum in famulitio conſumpſit, ac jam ſenex deſponſata, utramque vitam toleravit? Vidua in Noſodochium recepta fuit: Habitu corporis erat mediocri, & quantùm mihi conſtat, non multùm morbis conflictabatur, niſi quod ab aliquot annis viſus ipſi imminui cœperit, quo quandoque tantùm non penitùs privabatur, quem tamen brevi, citra ferè medicam opem, aliqua ex parte, recuperabat, protinùs recrudeſcente malo: nunquam tamen cœca omnino evaſit. In utroque oculo manifeſta ſuffuſionis exordia conſpici poterant. Jam ab aliquot menſibus apoplexiæ prodromi in ea ab aſtantibus animadverſi ſunt, dum ſubinde lingua titubavit, mox tamen hoc loquelæ vitio ceſſante. Anno 1657. 29. Januarii 10. à Plenilunio die, hora 3. pomeridiana, dum ut rebantur, ſana cum ſociis fila trahebat, ſubitò ſermonis uſum perdidit atque inclinare corpus viſa eſt: mox ab ancillis in lectum ducta fuit, inceſſu illo obſervatum eſt adhuc dextri lateris pedem illam moviſſe, manum ad caput ſuſtuliſſe atque verba quædam, ſed non intelligibilia, protuliſſe: ſtatim tamen omnem ſenſum & motum animalem amiſit, permanentibus reſpiratione (quæ tamen paulò poſt cum ſtertore fiebat,) pulſu & faciei colore rubicundo. Remedia pauca adhibita, cùm nihil amplius à primo inſultu deglutire valuerit. Eodem die, horâ ſextâ pomeridianâ exſpiravit. Altero die poſt meridiem cum Cl. Dom. D. Hardero collega meo honoratiſſimo & harum rerum ſtudioſiſſimo, caput aperui: olla ablata, orbiculatim duram meningem mediam diſcidi, corpus falciforme à criſta galli liberavi, ac laterales ſinus diſſecui: hinc reclinato ad latus cerebro, omnia nervorum paria, arterias carotides propè infundibulum ipſum, arterias vertebrales, ubi in occipite emergunt, ac denique medullam oblongatam in ipſo orificio magno occipitis, abſcidi, atque ita cerebrum undique ab omnibus vinculis liberum, totum extraxi, quo penitiùs ſubiti casûs proximam cauſam perſcrutari valerem. Exempto cerebro, duram meningem ei adhuc incumbentem levavi: apparuit pars dextra cerebri ſuperior ac poſterior, inferior, non tamen ad baſin uſque, & anterior frontem versùs tota ſanguine ſuffuſa: cerebrum ibidem molle erat & humor quidam in eo fluctuans manifeſtè attactu deprehendi poterat: in eximendo hoc in latere rimam egit, ex qua prominuit grumus ſanguinis nigerrimus, nucis myriſticæ magnitudine: digito immiſſo ſenſim cultello rimam dilatavi: inveni cavitatem amplam ad frontem ferè antrorsùm, ſursùm ad corpus ferè falciforme & ſinum tertium, poſteriora versùs ultra cerebri dimidium, ac deorſum etiam ultra dimidium dilatatam. Longitudo hujus cavitatis, ſeu antri præternaturalis octo, latitudo quatuor, & profunditas duas cum ſemiſſe uncias ſuperavit. Continuit grumum ſanguinis ovum gallinaceum æquantem, præter alios minores grumos & fluitantem ſanguinem, pondere unciarum circiter octo, vel integræ ferè libræ, ventriculum lateralem primo intuitu opinati ſumus: Verùm accuratiùs inquirendo invenimus cavitatem hanc non eſſe ventriculum, vel ejus portionem aliquam, ſed peculiarem & p.n. à ſanguine extra vaſa effuſo formatam: & quidem ex rupto ramo aliquo, ſobole inſignis rami arteriæ carotidis anterioris, qui poſtquam nervos opticos tranſcendit, in parte anteriore & laterali cerebri notabilem anfractum ingreditur, ac non procul ab exortu in plurimos ramos ſcinditur, inter omnes cerebri anfractus medios incedentes, quandoque eorum ſuperficiem ſcandentes, mox deſcenturi ac ulterius per medios anfractus ſursùm ad corpus falciforme ferè in minutiſſimos ſubdiviſi ſurculos, ambulaturi: horum etiam non pauci nec uno in loco manifeſtè cerebri ſubſtantiam ſubeunt: Et quidem hujus arteriæ ramos unum vel plures hoc in loco ruptos fuiſſe, clarè & ſine dubio cognoſcere potuimus, nam dum illius progreſſum in eo latere inveſtigavimus, primarium ramum ejuſque ſurculos, tum in principio, tum in cuncto reliquo inceſſu, vacuum omninò ſanguine invenimus, ſecùs ac ſe habebant arteriæ cæteræ omnes, tum in parte oppoſitâ, tum & poſteriores in hoc latere & anteriores quædam non ab hoc ramo profectæ. Præterea ubicunque incedebat hæc anterior lateralis arteria, ejuſque rami, grumi ſanguinis obviam facti ſunt, ſæpè pertinaciter arteriis adhærentes, idque tam latè & altè, quàm hæ arteriæ diſperguntur. Ruptâ itaque unâ atque altera harum, & ſanguine intra anfractum profundiorem effuſo, novi ſemper ſanguinis appulſu, ut unda impellitur unda, magis magiſque ſpatium anfractus dilatatum fuit, atque dum ab irruente ſanguine perpetuo pulſu, humilior anfractuum ſuperficies depreſſa, aliorum interſtitium tenerum gracile, molle & ſanguinis impetui cedens perruptum fuit, in hanc amplitudinem facilè excrevit, non ſecùs ac in aneuryſmate fit, niſi quod citiùs in cerebro talis cavitas à ſanguine irruente, quam in quavis alia parte, ob ejus mollitiem, conficiatur. Superficies anfractuum ſuperiùs integra permanſit, id cavente piâ matre, eos colligando & quaſi uniendo: nec baſis hujus cavitatis perrupta fuit, lecto ſeu fornice ventriculi dextri magis medulloſo & tenaciore exiſtente, quam anfractuum interſtitium, quod flaccidius, eſt ex cortice cerebri, ut vocat Cl. Bartholinus, confectum. In toto ſpatio illo, quod inter duram & piam matrem eſt, nullus humor uſpiam, nec etiam in baſi vel occipite occurrit. Ventriculus dexter undiquaque integer fuit: vix tantùm ſeri ſubcruenti continuit, quantùm dimidium nucis juglandis putamen caperet: in poſteriore & ima ejus parte plexui choroideo hydatis parva adhæſit. Similiter omninò vacuus fuit: in plexus choroidei medio ibidem calculum gypſeum, candidum, aſperum & inæqualem, ſeminis lupini magnitudine invenimus, alios, in utraque plexus parte, ſeminis milii & majore magnitudine hinc inde diſperſos vidimus. In tertio ventriculo gru-

grumulum ſanguinis fabæ magnitudine reperimus. Glandula pinealis non accuratè, præter canali, è tertio in quartum ventriculum aperto, forſan quod ob tumoris hujus, ſeu aneuriſm. tis cerebri magnitudinem ſurſùm aliqu. ntum, cum quarto ſinu, rupta fuerit. In principio hujus canalis parietes ejus paululùm ſero ſubcruento tingebantur. Verùm quartus ventriculus mundiſſimus erat, nec vel minimam in eo labem animadvertimus. Omnes quatuor craſſæ meningis ſinus vacui erant à pituitoſis corporibus, nec ullo in alio vaſe cerebri ea vidimus. In ſiniſtro cerebri latere ne minimum quidem ἔγχυμωμα apparuit, nec quicquam ſanguinis grumoſi vel alterius rei p. n. veſtigium occurrit. Adeò ut hoc αἰδίωγμα ad apoplexiam fortiſſimam producendam ſuff. cerit. Carotis interna utrinque ad latera glandulæ pituitariæ incedens, tum ante, tum poſt perforationem duræ matris, laminâ oſſea & tenera incruſtabatur. *Idem de apoplexia.*

Illuſtriſſimus Dominus Rudolfus Hannibal Comes de Reitnavv, ultimus familiæ, annorum 39. habitu corporis obeſo & ſtaturâ mediocri præditus: à multis annis melancholi us, facie atrorubeſcente, taciturnus, πολύχολ☉, literis addictus ac in legendis hiſtoriis plurimùm occupatus. Anno 1671. 16. Januar. manè è lecto ſurrecturus anxietatem quandam p rcepit, quam vomitus ſecutus eſt: eodem die parùm comedit: potulenta rurſùs evomuit: noct m habuit inquietam, parùm dormivit: noctu inc. uit Hodie pilulas ſibi familiares ſumpſit ante prand um: inde bis vomuit, quater d jecit die 17. Januar. vomitus ceſſavit, parùm comedit nec multùm bibit: manus & facies per totum diem erant pallidæ & frigidæ: noctu melius dormivit. Die 18. Januar. nonn ſi de anxietate præcordiorum conqueſtus eſt: parùm comedit, bibit vinum cum decocto rhabarbari & macis alteratum: Circa veſperam rurſùs pejus habuit: cœnavit parùm; variè faciem aſſidentes immutatam obſervarunt; noctem habuit quietam die 19. Januar. Illuſtriſſimum Dominum planè reſtitutum putabant: in prandio melius quàm hactenùs comedit: à menſa hora prima pomeridiana ſurrexit inque locum, ſecretiorem ſeceſſit, ubi per horæ quadrantem commorabatur: famulus ibi humi jacentem invenit, domeſtici conſcii facti omnes ſtatim accurrunt inque lectum deportant. Poſt bihorium adveniens ipſum fortiſſima apoplexia jamdudum defunctum inveni. Apoplecticum verò fuiſſe conjeci, quia Aulici aiebant Illuſtriſſimum Dominum poſt c bum adhuc reſpiraſſe atque illi ſacris proviſum fuiſſe. Die 20. Januar. cadaver conditura cauſa aperui, præſentibus mul is Aulicis & D. Laurentio Chirurgo Hohentvvielenſi. In ventre infimo omnia ſe naturaliter habebant, præterquam quod lien valdè corrugatus eſſet, variæ inciſuræ & corpora duo cartilaginoſa in ſuperficie apparerent. Inter ſecun um Chirurgus diaphragma læſit unde ex Thorace magna ſanguinis quantitas, dimidiam circiter libram ponderans, defluebat. Thorace aperto, nec cor, nec pulmones ob m ximam ſanguinis grumoſi copiam primò in conſpectum veniebant: pendebat libram cum dimidia ferè. In pericardio & cordis ventriculis nullum planè ſanguinem deprehendere potui. Pulmones nullum vitium contraxerant, demptâ calvari in capi e, extra ventriculos cerebri ſanguinem quoque, ſed magis ſeroſum deprehendi dimidi e plus minùs libræ pon ere. Cerebro diſſecto omnia diligenter examinavi, nec quicquam tamen vitioſi animadvertere potui. *Idem de apoplexia.*

Nuper ſtudioſus Jurium egregius infrà orbitam ſiniſtri oculi, propè naſum, abſque ulla læſione oculi, à milite nequitioſo enſe punctim vulneratus fuit. Paulo poſt, loquelâ & ratione privatus, per 24. horas ſe jectigans, tandem reverà cum ſtertore apoplecticus mortuus eſt. Aperto à me cranio vidi vulnus per orbitam oculi & os cribroſum propè criſt. m Galli factum, dextro quoque cerebri ventriculo inflictum fuiſſe: ex quo eti. m magnam portionem ſanguinis atri grumoſi & fibroſi ad craſſitiem & longitudinem medii digiti extraxi: baſis cerebri & regio cerebelli copioſo ſanguine extravaſato refertæ erant, præterquam quod tota cerebri moles quaſi ab inflammatione etiam rubicunda appareret. *Idem de apoplexia ex communicatione D. D. Exc. Maximiliani Henrici Egermeieri Med. Profeſſ. Celeberrimi in Inclyta Academia Friburgenſi.*

Vetula quædam furiarum non poſtrema, conſuevit maritum ſæpius egregiè verberibus, dolore, quod plerumque pati ſolet perculi. Menſe Jul. 1673. cum n ſ io qu s ſordes ſcopis abſt rgeret indignabunda uxor occurrit ac veloci ſa int rtavit, verùm patientia tandem aliquando in furorem verſa à mari o ſcopis in tempore dextro fortiter percutitur, adeò ut diſſolutis ac avolantibus ſcopis acuminata ſcopæq e infixa baculi pars tempus clauſit. Sangu ne largiſſimè ex vulnere emanante, a vicin amicè monita ut illius curam gereret, verùm renuit, mi e in virum conviciis debacchata eſt ac ſe jugulum propediem ipſi fracturum minabatur. In cœna iratum plena cibos devoravit ac potu ſe ingurgitavit: mox tamen foco aſſidens omnia aſſumpta evomuit: Poſtea lectum petiit: ſurrectura neſcio quam ob cauſam humi cecidit: & juxta lectum manè mortua inventa fuit. Ex Illuſtriſſimi ſupremi Dicaſterii Hailaci mandato, Exc. D. Combachius cum Chirurgo vulnus contemplatus eſt: invenitque vulnus primo aſpectu exiguum & quod tegeretur apice minimi digiti; verùm indito vulneri ſtilo deprehenderunt baculi acumen altiùs penetraſſe: cujus rei maritus conſcius factus, mox ſibi fuga conſuluit: detracta cuti circa muſculum temporalem omnia ſanguine ſuffuſa erant: remoto muſculo temporali in oſſe foramen rotundum ac ſi ſclopeti manuarii, quod Piſtolam vocant, globulo pertuſum & ictu maxium fuiſſet, occurrit; ablato cranio inter illud & duram meningem, item inter utramque meningem, imò in ipſa ſubſtantia cerebri plurimùm cruoris inventum fuit Ex ſubſtantia, tuoque cerebri duo ſegmenta à baculo avulſa extraxerunt. Quibus ritè expenſis meritò vulnus lethale judicarunt ac ſententiam ſuam Illuſtriſſimo Dicaſterio explicarunt. *Idem de apoplexia. Ex communicatione excellentiſſimi Domini D. Ludovici Hermanni Combachii Lud. Fil. Sereniſſimorum Principum Haſſiorum Medic.*

In cadaveris muliebris à Cl. Veſlingio Patavii 1644. noſtram in gratiam ſecti, ex apoplexia, illique ſuccedente Paralyſi tandem defuncti, aperto cranio repentinæ mortis innotuit cauſa, omnes

cerebri ventriculi concreto ſanguine turgebant, ut ne guttulam ampliùs exciperent: *Th. Bartholinus cent. 2. hiſtoria* 60.

Illuſtris matrona octoginta annorum plethorica valdè, a multa diæta & exercitio nullo, exeunte Decembri, ipſo plenilunii die, hora nona veſpertina, menſæ accumbens, protinùs ira incaluit, ac duriuſculum quid intra dentes diffringens, cecidit ſenſus & motûs expers, cum ſtertore multo, oculis rubris, atque clavorum more defixis, manibus reſolutis ac frigidis, poſtridie febre correpta fuit, & 16. ab inſultu horis vitam exhalavit.

Apertâ calvaria, arteriæ tumidæ erant, tum in dura meninge exteriùs, tum circumcirca cerebri gyros omnes. In utroque cerebri ventriculo majori aderat grumus ſanguinis, iſque ſpiſſiſſimus, & ad ovi anſerini magnitudinem concretus: Inſuper plurimum ſerum cruentum devolutum erat in tertium & quartum ventriculum ac ſpinam medullarem uſque: Plexus autem choroides juxta ſuarum alarum concurſum, eo ſcilicet loci quo ſanguinem ſuum in *venam magnam Galeni*, ſeu in *quartum cerebri ſinum* effundit, crepuerat medius, atque nihilo ſecius per omnem ſuum, intra ventriculos illos anteriores decurſum veſiculis aqueis tumidiſſimis adnatis & conglobatis refertus, atque ſummè decolor erat. *Ex obſervationibus Clar. Caroli Drelincurtii Lug. Batavorum Profeſſoris Practici & Anatomici.*

Septimo Martii 1671. Lunæ nondum impleta falce, juvenis armiger, lautè victitans, toroſus & athleticus, ſtatim poſt prandium, cum ſeſe incurvabat, derepentè corruit ſenſu motuque privatus, utpote apoplecticus, nonnihil tamen universè convulſus eſt, & intra quindecim horas animam expiravit.

Dirutis cerebri muniis, nigerrimi ſanguinis quantitas ingens, ab arterioſis tubis, & caroticis & vertebralibus, gyros cerebri naturaliter perreptantibus, ibi denique præternaturaliter paſſim diſtractis, ubique reperta eſt, ſub meninge ſcilicet dura, a cerebri baſi ad verticem, & ab anteriore cerebri lobo in poſteriorem uſque, juxta utrumque illius hæmiſphærium, ventriculis ejus quaternis illæſis & intaminatis. *Ex obſervationibus Clariſſ. D. Caroli Drelincurtii Profeſſoris Practici & Anatomici. Lugdun. Batavorum.*

Anna Walthetin è pago Loninga, ſex circiter ſtadiis ab urbe noſtra diſtante oriunda, ſexagenaria major. Habitu corporis mediocriter carnoſo prædita. Vitam à prima infantia vixit ruſticam, pauperculæque omnes operæ ruſticæ ſubeundæ erant etiam graviſſimæ, quæ in vineis colendis, ab utroque ſexu eò loci peraguntur; aliquot prolium mater fuit: hinc ſenior facta ad obſtetricis munus peragendum ordinata eſt. Crebrò ſanguinem, tam venæ-ſectione, quàm ſcarificatione, malo noſtratium more profudit. Solent enim noſtrates ruricolæ, inprimis, ter quaterve in anno venæ ſectiones uſurpare, & qualibet vice duas, quandoque tres, non raro quatuor venas pertundendas curant, emittunt ſæpè binas ſanguinis libras; nulla cura eſt vel temperamenti, vel ſexûs, vel ætatis: Videntur quandoque gravidæ, quæ bis terve geſtationis tempore ſanguinem V. S. effundunt, nec etiam partui vicinæ à V. S. ſibi temperant perſuaſæ ſalubrius tum puerperium agi. Vidi ſenes octogenarios hoc remedii genus expertos: nec ſanguine fuſo ſolliciti admodùm ſunt, qua ratione inanitæ venæ præſtantiore ſanguine replendæ ſint, frequenter enim ſtatim ac vena ſecta, & cibo & potu nimio corpus infarciunt; videres ſæpiùs ex urbe noſtra domum properantes titubare, nec pedes veſtigia ſervare; & ſæpè ſæpiùs vel altero die ad conſuetam victûs rationem & ſolitos labores redeunt; alios errores taceo.

An verò & quibus morbis afflicta fuerit fœmina hæc toto vitæ curriculo, ab aſtantibus intelligere non potui, præterquam quod jam vetulæ inceſſus difficilior fuerit. Anno 1655 decimo tertio Julii, ſexto die a plenilunio, circa veſperam, domo ad vicina pago dumeta, ſarmenta collectura, egreſſa eſt. Ea nocte à ſuis deſiderata & quæſita, ſed non inventa fuit. Sequenti die juxta ſepem in temporis ſiniſtri medio leviuſculè vulnerata & mortua reperta eſt. Tertio die cum inopinatus caſus ad Rev. D. Ludov. Spleiſſium vigilantiſſimum pagi paſtorem delatus eſſet, viſo in tempore vulnere, operæ pretium eſſe duxit me accerſendi, ad indagandum num ex hoc vulnere, forte violenta aliqua manu illato, an verò vi morbi alicujus latentis occubuerit? quo poſtmodùm Ampliſſimus Magiſtratus noſter de tota re certior fieri poſſet. Detracta itaque cute, in tempore ſiniſtro inveni vulnus, vix cutim tranſiiſſe, & temporalem muſculum parùm in ſuperficie attigiſſe: Ablato muſculo temporali, os ad ſenſum integrum erat. Hinc cranium ſuſtuli, adjutus præcipuè fratris chariſſimi Joannis, Medicinæ ſtudioſi operâ. Diſſecta durâ matre neque ſerum neque ſanguis in ſpatio, quod inter utramque eſt, occurrit. Neque vel minima macula in interiore parte oſſis temporis, vel in dura matre contigua, eo in latere ubi vulnus accepit, apparuit. Adeò ut mortis repentinæ cauſam vulneri huic tribuere nullatenus potuerim. Mox elevato & nonnihil reclinato cerebro omnia ſanguine ſuffuſa comparuerunt: quæ ut rectiùs viderem, nervos dextri lateris abſcidi: Hinc accuratiùs conſpexi totam baſin cerebri, quaquaverſùm cruore ſubductam, effuſo illo intra piam matrem & ſubſtantiam cerebri. Suggillatio hæc diſſeminabatur anterorſùm ultra nervos opticos, vel retrorſum uſque ad foramen factum ſub medulla oblongata, & ad latus ejus utrumque in amborum cerebelli lateribus, etiam intra anfractus longè lateque ſpectari poterat, maximè verò ἐγχυμωμα in dextro latere, parte ſcilicet vulneri oppoſita ultra dimidium cerebri intra gyrorum hiatus & per ſuperficiem eorum emicuit. Circa orificium magnum in occipite, intra duram & piam matrem, etiam aliquid ſanguinis grumoſi inveni. Omnes ventriculi ſero flaveſcente ſtagnabant, cui innatabat grumus ſanguinis in tertio ventriculo fabæ magnitudine. Aliquot hydatides parvulas plexui choroideo adnatas vidi: glandulæ hujus plexus manifeſtè turgidæ & duræ erant. Cor in dextro ventriculo replebatur copioſo & grumoſo ſanguine, nec ſiniſter ab eo vacuus erat. Pulmones aëre diſtenti, totam pectoris cavitatem occupabant, ut videri potuiſſet potiùs inſpirationem ultimum vitæ actum, quam exſpirationem fuiſſe. In cæteris partibus imi & medii ventris nihil notatu dignum deprehendi. *Ex obſervat. Georgii Bauhini.*

De

De iis in quibus ſerum multum effuſum viſum eſt.

Septuagenarius ebrius, delapſus ex altiori loco, contraxit in calvaria tam amplum vulnus, ut commodè per ejus hiatum educeretur quicquid inhæreret extimæ cerebri membranæ: Invadentibus ipſum nihilominùs illicò vertigine, vomitu ac ſtupore, ſive à reſidua crapula, ſive à concuſſo cerebro, ſed poſtridie rediit ad ſe, expers febris & immunis aliorum omnium ſymptomatum: Verùm die 4. excreatis priùs ſputis purulentis, periit præter omnem ſpem ab inopinata apoplexia.

Cujus ergo interiora capitis penitiùs perſcrutantibus, obtulit ſe primum frequens humor replens ventriculos cerebri: Sed mox longiſſima rima excurrens continuatâ ſerie, per frontem oculique foramen uſque ad ſellam equinam, prope oſſis cuneiformis medium: quo loco animadvertimus (quod jure in omnium oculis fuit rariſſimum) ingens oſſis cuneiformis fragmentum, ita ſejugatum à reliquo oſſe, ut manifeſtè elevaretur ſuprà quaſcunque partes circumpoſitas: In quarum remotiori receſſu cùm deliteſceret plurimùm ſanguinis coagulati, veriſimile eſt ex ejus putredine prodiiſſe poſtremo vitæ die quod excreavit pus: Sed morbus Attonitus, qui ipſum occidit, traxit originem partim ex obſtructis proceſſibus ſpinalis medullæ (qui ſunt verum nervorum principium) partim verò ex anguſtia *retis mirabilis*, quod conſtat ex intricato venarum jugularium, arteriarum carotidum ac cervicalium concurſu: Quibus nobiliſſimis partibus impeditis privatur homo non modò ſenſu ac motu, ſed ipſa vitâ, juxta illud Celſi lib. 5. cap. 26. Servari non poteſt cui baſis cerebri percuſſa eſt. *Nicolaus Tulpius Obſervat. lib. 1. cap. 3.*

Mommna Baxius, *homo torpidus ac hebes*, occiſus repentè à morbo attonito, obtulit ſecanti Chirurgo cerebrum flaccidum, & membranas ipſas tam frequenti pituita perfuſas, ut *opus fuerit eam ſpongiâ detergere*: Quâ eadem pituita replebantur utique & venæ per cerebrum diſperſæ, nec minùs ſinus falciformis, & quidem utrobique tantâ copia ac lentore, ut inde potuerit extrahi inſtar longioris alicujus fili. Movente hac concretâ pituitâ non levem polypi ſuſpicionem, ſed quem id temporis fruſtrà quæſitum ivimus in naribus, illum offendimus deinceps inſcii in ſiniſtro cordis ventriculo: Sed redeundum ad pituitoſum hoc cerebrum, in cujus ventriculis invenimus, non tantùm plurimùm aquæ (quod attonitis familiare,) ſed ſpinalem medullam ita humidam, imò udam, ut neceſſe fuerit exuperantes liquores priùs ſpongiâ abſorbere, antequam licuit inquirere in naturam nobiliſſimæ hujus partis. Conſtabat autem hic polypus *ex alba concreta pituita*, incluſa membraneo involucro, & inhærens ſuis radicibus carneis Cordis fibris, aſſurgebat bifido trunco, obturatam non minùs arteriam aortam quàm venoſam: quarum nobiliſſimarum viarum obſtacula impedimento fuere, ne deinceps vel aërem libere attraheret, vel fuligines debitè expelleret Cor, nedum exactè ſe clauderent valvulæ poſt egreſſum ſpiritus vitalis; cui tamen uſui illas ibidem deſtinavit ſollicita natura, unde factum ut partim ob excluſum aërem, partim verò ob retentas fuligines & ſpiritus plus æquo diſſipatos, infirmaretur uſque eo cordis robur, ut nequierit ampliùs officium facere, multo minus ſpiritus vitales quibuſcunque partibus impartiri: quorum calore ac fotu ubi carendum fuit, refrixit inde confeſtim corpus, emarcuit animus, & torpuit tam vehementer cerebrum, ut tandem perierit à graviſſima apoplexia. *Nic. Tulpius lib. 1. obſerv. cap. 27.*

Jacobus Reutinger Viterdinga, ditionis per illuſtris & generoſi D. Baronis Hornſteinii, oriundus, quinquaginta circiter annos habens, temperie totius ad calidam & ſiccam vergens, coloris fuſci: habitu corporis utcunque carnoſus erat, capilli nigri & criſpi, rari, dimidiumque caput, juniori adhuc, calvities turpabat: ad iram vehementiorem proclivis. Pauper victum & amictum duris laboribus, præcipuè viticultura acquiſivit. Multum ipſi uſum cum Baccho fuiſſe & non rarò ſicca labore pectora fervido maduiſſe mero, Gutta roſacea, quæ faciem fœdabat, fidem fecit. Quibus morbis toto vitæ tempore afflictus fuerit, ut de homine ignoto impoſſibile, ita hoc loco id referre ſupervacuum exiſtimo. Quantum mihi conſtat ab aliquot menſibus ſæva cardialgia excruciabatur, ob quam & meâ opera uſus eſt, quæ purgantibus & ſtomachum roborantibus ceſſavit, brevi tamen ob pravam victûs rationem, fame & paupertie etiam noxia imperante, rediit: hinc ope mea non contentus etiam carnificem conſuluit, (nam & hoc genus hominum his in oris medicinam facere conſuevit: & nulla non mortalium [illegible] ſacra hæc invadere audent) & haud obſcurè intelligere potui, illum nec à benedictionibus, ut vulgò loquuntur, rectiùs ab incantamentis, abſtinuiſſe, ad quæ fœx plebis, ceu ad ſacram anchoram, non rarò confugere ſolet, adeò ut nefanda impietas vix ſatis diſſuaderi poſſit. Aliquot ſeptimanis ante obitum crudeliſſima cephalalgia totum caput, frontem præcipue & occiput afflixit, à qua ipſi nec mora nec requies; faſtidivit omnia medicamenta: Extrinſecùs quædam mulierculatum ſuaſu applicita fuerunt. Præ dolore quandoque amens erat, ut quicquid vel diceret vel faceret non rarò neſciret. Tribus ſeptimanis ante mortem cœcus omninò evaſit, nullo vitio extrinſecùs in utroque oculo apparente, verâ ſcilicet guttâ ſerenâ excœcatus. Doloris quidem ſævitia in capite aliquantùm tunc temporis remiſit, at remanſit quædam anxietas ob quam corpus hinc inde jactitabat, nec, procul dubio mente æger, cauſam hujus volutationis per lectum revelare valuit. Medicamenta plurima adhibita, ſed ſerò, ideoque ſine ſucceſſu. Quatuordecim diebus ante fatalem diem, lectum permingere cœpit; paucis diebus poſt hanc calamitatem nova excepit, Paralyſis ſcilicet pedis dextri, quam ſecuta paulò poſt & ſiniſtri. Quatriduo ante obitum apoplexiâ forti tactus fuit, jacuit ſine omni ſenſu & motu animali, nulloque ingenio excitari potuit. Totis his ultimis diebus largiter ſudavit: per integrum diem cum ſtertore reſpiravit. Quamdiu decubuit [illegible] erat 11. Februar. & 11. à plenilunio anni 1656. vitam cum morte commutavit. Altero die cranium aperui, ſauciâ durâ meninge profluxit ſerum pallidum ſpicei coloris, cum impetu quodam, non ſecùs ac mediana vena brachii ſecta ſanguis erumpit, & quidem tantâ copiâ, ut cyathi aliquot unciarum capaces eo impleri potuiſſent.

Hoc ſerum maxima ex parte colligebatur in ſpatio, quod inter duram & piam matrem eſt, quod mihi amplius & capacius eſſe videbatur, quam naturaliter exiſtere ſolet, ſero præ nimia copia duram matrem undiquaque, ubi nullum obſtaculum inhibebat, expandente, ac cerebrum cerebellumque deprimente. Quin etiam ſeri plurimùm intra piam matrem ac cerebrum & cerebellum continebatur, unde tota cerebri & cerebelli ſuperficies, tam gyri, quàm divulſis gyris, anfractus, ceu gelatinâ quaquaversùm obliti videbantur, quâ cultello læsâ ſerum exſtillavit ſincerum, ſimile ferè illi, quod inter duram & piam matrem cumulatum fuit. Imò ipſam ſubſtantiam cerebri & cerebelli plurimùm ſeri imbibiſſe, clariſſimè cognoſcere potui, nam ſummoperè utrumque flaccidum & molle erat, ut inſtar ferè pultis, etiam leviculo attactu diſſolverentur, ita tamen, ut non diffluerent, prout vetulæ apud Cl. Platerum contigit, cui pultis forma cerebrum emanavit: nam citra attactum & figuram, & terminos antiquos cerebrum & cerebellum, ablatâ quoque piâ matre, aliquo modo ſervabant. Tota cerebri externa facies pallida, vaſaque ſanguiduca tantùm non omnia exſanguia erant: ablatâ portione cerebri, raræ ſanguineæ maculæ pullularunt. In omnibus etiam ventriculis ſerum redundavit; mucum nullum vidi orificium ſeu canalem è tertio in quartum ventriculum patulum, obturantem; Verùm preſſo cerebello, plurimùm ſeri in tertium ventriculum regurgitavit. Plexus Choroideus totus erat lucidus & ſanguine ferè privatus, quamplurimis nodulis varicoſis ſubduriuſculis præditus. Abſciſſa medulla oblongata propè orificium magnum, elevatiſque cerebro & cerebello, nonnihil declivi poſito capite, plurimùm ſeri ex oſtio illo proſiliit, ut non dubitarim, totam quoque fiſtulam ſacram eo repletam fuiſſe. Adeò ut non vererer, morbum hunc hydropem cerebri & ὑδροκεφάλου quandam ſpeciem appellitare. In reliquorum viſcerum conditionem lubenter quoque inquiſiviſſem, ſed nec pretio quicquam à defuncti uxore & affinibus impetrare valui, ac poteſtatem mihi caput aperiundi factam fuiſſe, pro magno beneficio reputare debui: Ex ſuperſtitione enim quadam, pluſquam ethnica plurimi noſtratium opinantur, cadavera humana injuriâ quadam affici, ſi ſtudio alios ægros juvandi, ſecentur, brevi vermium eſca aliàs futura. *Joann. Jacob. Wepfer. de apoplexia.*

Jacobus Speerlin C. B. ſeptuagenarius: ſtaturæ proceræ, pallidus, gracilis, robuſtus: Victor in laboribus aſſiduus, induſtriâ celeritateque in opera & dexteritate nulli ſecundus, plures, dum junior erat, ſuperans, nec facilè cuiquam jam ſenex cedens. Mercaturam aliquandiu exercuit, ſpiritum vini aliaque in caſtris divendidit, & hujus causâ pericula præſentiſſima crebrò ſubiit, variaſque tempeſtatum injurias in itineribus frequentiſſimis paſſus eſt. Ante plures annos ad carceres perpetuos, neſcio ob quas cauſas, condemnatus fuit: in quibus tenebris & ſqualore terrificis ultra duodecim annos vixit; tandem ampliſſimi Magiſtratûs noſtri interceſſione libertati reſtitutus ac in Noſodochium noſtrum receptus fuit. Huc perveniens totus cachecticus erat, facies & labia pallebant, pedes œdemate tumebant, omnes artus languebant. Tibia dextra ulcere dyſepuloto afficiebatur, quod ichorem flavum acerrimum copioſumque continuo cum ſummo dolore ſtillavit, ut plures noctes inſomnes duxerit: quandoque etiam ſanguinem ſincerum profuderat: quamprimùm emplaſtri ſine motu ſiccantis uſum intermiſerat, ſerpebat ac profundius reddebatur. Fonticulus in tibiæ parte externa interceptionis causâ excitatus ad ulceris conſolidationem non exiguam opem tulit, ſed non fidam, nam ſæpè recruduit. Poſtquam liberiore aëre, cibis ſalubrioribus & medicamentis congruis, fruebatur, ſenſim cachexia & pedum œdema evanuerunt, ac ſtrenuè priſtinos labores adiit, ac vix imitandam in doliis minoribus conficiendis ſolertiam oſtentavit. Paulò poſt adventum ipſius in Noſodochium, ſcilicet menſe Auguſto 1650. Iſchuriâ omnimodâ cum alvi occluſione per integrum octiduum ægrotavit, utrumque ſymptoma, imprimis alvi conſtipationem occultans. Poſtquam clyſterem emollientem injiciendum curaveram, pluribus ſcibalis ſummoperè induratis excretis, protinùs urina effluxit copioſè atque in poſterum nihil ampliùs hujus generis paſſus eſt. Urina clara erat: nihil vel ſabuloſi, vel arenoſi, vel mucoſi ſubſidit: nec memini ipſum unquam calculum excreviſſe, quamvis ſæpè de dolore circa regionem renum & lumborum conqueſtus fuerit, qui non rarò ad alterutram coxarum pertingebant. Quandiu in Noſodochio vixit, cibis ſalubrioribus frui poterat, cum talis effœtis ſuppeditetur, ipſeque nummis abundabat: & quantum reſcire potui, à noxiis vir prudens & longævitatis per quam ſtudioſus abſtinuit. Sæpè omnem cibum, imprimis carnes faſtidivit: Sæpè etiam nec vinum ſive rubrum ſive album, ſapuit: non rarò amarore quodam omnia imbuta videbantur, quæ aſſumpſerat. Crebrò manè jejuno ſtomacho aquea, quandoque meram bilem non ſine violentia evomuit. Alvo ſuppreſsâ protinùs colicâ torquebatur, quam bis intra novem circiter annos, dum hic commorabatur, Pareſis brachiorum ſecuta eſt: eandem quoque antequam huc pervenerat aliquoties poſt colicam expertus eſt, ob quam minimi & auriculares digiti in manibus incurui permanſerunt, ut quamvis flectere, tamen extendere nequierit. A Pareſi tum ab Exc. D. D. Ch. Hardero, tum à me non magno medicamentorum apparatu vindicatus fuit. Diarrhœam bilioſam iteratis vicibus non incommodè ſuſtinuit. Ferè perpetuò de dolore quodam compreſſivo & tenſivo præcordiorum conquerebatur. Aſſiduè quoque caput doluit, comite nonnunquam Vertigine, Hæmorrhagiæ narium frequenter obnoxius fuit, quæ non rarò profuſiſſima erat. Anno vitæ ultimo, manè imprimis tuſſire cœpit, & purulenta exſpuit: tuſſis magis magiſque crevit eaque diu noctuque miſerè excruciabatur: ſputum ſubviride, turbidum, lentum, viſcidum, rotundum, planè non fœtidum, quandoque cruore tinctum ejecit. Paucis ſeptimanis ante obitum conqueſtus de catarrho manè impetuoſè ad pectus ruente & ſuffocationem intentante. Febricitavit lentè: emaciebatur; non tamen ita corpus contabuerat, prout in pleriſque Phthiſicis obſervatur. Ultimis menſibus ſæviſſimum dolorem perpeſſus eſt in utroque interfœmineo, ut attactum minimè perferre potuerit: incipiebat ab oſſe pubis ac deſinebat in medio femoris, ductum muſculi tricipitis ſequens, in loco dolente, nullus tumor præter paucos quoſdam & exiguos ac concolores cuti nodos, nullus

tumor

rubor videatur. Paulo ante obitum loquebatur & corpus præ langore & impotentia immobile, verti petiit: quamvis nondum omnis motus animalis perierat, die 10. Maii 1657. ringentibus malevolis, cadaver cum Exc. D. D. Hardero aperui. Diſſectis integumentis imi ventris, ventriculus & inteſtina ſanis ſimilia apparuerunt. Pancreas & meſenterii glandulæ duriuſculæ, ſed non tumidiores erant: ductus pancreaticus vacuus: Epar fuit legitimæ magnitudinis: debito mollius, pallidum & tantùm non cruoris expers, ſi venæ majores excipiantur: bilis in ductibus cholidochis vitellina redundavit, preſſoque parenchymate copioſè profluxit: veſicula foris albicans ſimili bile flava implebatur ſimulque continuit calculum magnitudine nucis moſchatæ. Lien fuit lividus, major debito, mollis & divitius, naturali ſimilis. Renes erant pallidi: unius Carunculæ papillaris extremo apici exiguum lapilli fruſtulum immerſum fuerat: cætera nec veſtigium arenularum uſpiam apparuit. Veſica nihil præter naturam continuit. Pectore recluſo pulmonum lobos ſuperiores utrinque maximè ſiniſtrum, accretos invenimus, ambo indurati & compacti erant, nondum tamen ad illam duritiem pervenerant, quam alias in phthiſicis obſervavi: diſciſſi in ſuprema parte exulcerati erant ac cavernulas avellanæ capaces obtinuerant, non tamen exactè rotundas, aut æqualiter cavas, ſed quaſi laceras, ac ſi à muſtella vel glire, fruſtulatim portiuncula avulſa, pulmones exeſi fuiſſent. Preſſâ hâc pulmonum parte ex bronchiis ſputum viride minùs tamen viſcidum ac tuſſi rejecerat, prodiit. Lobi pulmonum inferiores nec pleuræ accreverunt, nec quicquam puris continuerunt. In cordis ventriculis corpora pituitoſa parva nec longè per quatuor fontes propagata, at firmiter ſuis radicibus thalamorum anfractibus immerſa & connata invenimus. In pericardio plurimùm ſeri flavi continebatur. In cavo pectoris ſerum ſubcruentum copioſè redundavit. Remota cranii olla ac diſciſâ durâ meninge plurimùm ſeri ſubpallidi effluxit, quod in ſpatio inter utramque meningem continebatur, ſed non in tanta copia, quanta apud Jacobum Reutingerum videram nam interſtitium anguſtius erat. Tota anfractuum ſuperficies quaſi gelatinâ operta fuit, qua cultello ſauciata aqua exſtillavit. Hujus ſeri quoque plurimùm in omnibus ventriculis repertum à nobis fuit. Plexus choroideus palluit ac exſanguis propemodum erat: in illo manifeſtè glandulas, ſed lucidas, cœnoſaſque vidimus, ac duriuſculas tetigimus. Cerebri conſiſtentia mollis quidem & flaccida fuit: minùs tamen quàm apud prædictum Reutingerum: nec collapſam aut coarctatam & compreſſam obſervaveram. Multùm quoque ſeri, reclinato pectore ex oſtio magno occipitis promanavit. *Joan. Jacob. Wepfer. de apoplexia.*

Urſula Puley Frizens In ſylva Martiana *zum Hauſern* habitans. Habitu ſanguineo-Phlegmatico prædita. Victu gaudebat lautiore, qualem ſcilicet Ruſtici melioris conditionis hæc loca incolentes nanciſcuntur: potiſſimùm ferè lacticiniis, quæ illorum deliciæ ſunt, fruebatur. Aliquot liberorum mater erat. Menſtruus fluxus extra graviditatis tempus ritè manabat 1661. circa 37. ætatis annum iterùm gravida, diu continuos eoſque ſæviſſimos capitis dolores paſſa eſt cum vertigine. Quarto menſe conceptionis ſcilicet circa principium Maii, manè è lecto ſurrexit, humi ſedit ac caput manibus ſuffulciens de conſueto capitis dolore conqueſta eſt, atque malum quoddam graviſſimum ſibi imminere prædixit: mox oculi pervertebantur: vomituriebat: maritum & liberos miſerabili vultu intuebatur, at ἄφωνος facta amplius alloqui nequibat: protinùs inſtar trunci omni ſenſu & motu privata concidit, ſolâ reſpiratione ſalvâ manente. In lectum traducta, per triduum, eo ſitu quo locabatur, immota jacuit. Juſcula & aquas anti-apoplecticas ſpiritum vini redolentes abſque labore deglutiit. Poſt diem tertium ad mentem aliquantùm rediit, compellata annuit: & paulò poſt artus ſiniſtri lateris denuò movere valuit. Intra menſis ſpatium nullis aliis medicamentis adiuta, à marito aliiſque aſtantibus ſuffulta, incedere potuit: ita tamen ut dextrum pedem trahere & manu dextra ad opus aliquod perficiendum impotens eſſet: intellectus ſemper debilior manſit: Appetitus conſtitit. Menſe Octobri 1661. delirio melancholico corripiebatur. Circa finem Octobris infantem vivum enixa eſt. Appetitus ad 14. diem puerperii integer permanſit: hoc die ſubitâ debilitate obruta omnem cibum faſtidivit, ſimulque delirium mitius evaſit, & ipſa quietior aliquandiu fuit. Rediit delirium cum cephalæa ſolita atque ad anni 1662. fœniſecium uſque perduravit. In hoc delirio notiſſimos & omnia tuta timebat: maximè à fragore lignorum minùs aridorum in foco crepantium percellebatur: ſæpiùs in ſylvas aufugit, ut vix ſatis cuſtodiri potuerit: ter violentam mortem ſibi inferre nitebatur, jamque laqueum collo ſibimet adaptavit, totieſque mariti providentia a tanto facinore vindicata fuit: Nullam penitùs liberorum curam habebat, nec famelicos vel mica panis refocillaſſet: nonniſi coacta comedit: Delirium hoc plerumque ſub auroram incepit: duravit uſque ad veſperam: hinc minùs ſibimet metuebat, quietior erat nec cuſtodiam ſui egerat. Medicamentorum, neſcio tamen qualium, uſus fruſtraneus fuit: Empirici ſuaſu vere, æſtate & autumno ſingulis menſibus, hyeme verò alternis menſibus largè vena-ſecta ſanguis emittebatur, unde delirium propulſatum fuit, quin etiam capitis dolor mitigabatur & vertigo ablata fuit. Ultimo vitæ ſemeſtri venæ ſectionem omiſit: ob nimiam ſanguinis profuſionem vividus faciei color periit & cachectica evaſit. Poſtea iterùm concepit fœtumque vivum peperit, quem ad terminum ſuum fatalem uſque lactavit. Ab illo tempore quo ab apoplexia proſtrata fuit, totum dextrum latus debilius perſtitit, adeò ut inter incedendum imbecillitas quædam obſervaretur: inſuper manu dextra corpora craſſa & ponderoſa facilè arripuit firmiterque tenuit, at gracilia & levia apprehendit quidem verum invitæ & inſciæ ſtatim iterùm elabebantur, die 21. Februar. 1664. noctu in lecto horrore concutiebatur, ſubſequente æſtu cum dolore lateris dextri punctorio: Pleuritidem neglexit: Vinum bibit: Venæ-ſectionem diſtulit ad ſignum Zodiaci gratius & magis ex ſuperſtitione valetudini commodum: ſingulis horis dolor lateris dextri incrementa ſumpſit; tuſſiit frequenter: ob doloris vehementiam ſputi ſubcruenti parùm excrevit: dolor à latere dextro quandoque ad collum uſque pertigit, qui tamen continuus, nec una ſede fixus permanſit, die 25. Feb. expectatus venæ-ſectionis dies advenerat, verùm ob virium langorem & delirium omittebatur: die

29. Feb.

26. Februar. mortua eſt, die 27. Febr. indultu Reverendiſſimi Domini D. Franciſci Chouloti Abbatis Monaſterii S. Blaſii optimè meriti, Viri judicio acerrimo & rerum agendarum dexteritate apud omnes laudatiſſimi, cadaver ſecui, cum Cl. D. D. Joh. Ludovico Silbereiſen Bada-Helvetio, Phyſico Lauferburgenſi & collega dum vivebat ſuaviſſimo. Remotâ cranii oſſâ dura meninx tumida & elata erat ac ſi flatibus diſtenderetur: ejuſque arteriæ ſanguine turgidæ. Sublatâ durâ meninge, tenuis ita omnes anfractus colligavit & æquavit, ut tota cerebri ſuperficies levis & æqualis apparuerit, craſſiorque debito fuerat: illa ſaucia ex omnibus anfractibus tam dextri quàm ſiniſtri lateris copiosè ſerum emanavit. Vaſa ſanguifera tenuis meningis ubique majora & ſanguine pleniora videbantur. In utroque ventriculo laterali ſerum ſubcruentum abundè ſtagnavit: ſimile quoque ſerum in occipite circa medullam oblongatam invenimus, quin etiam antrorsùm inclinato capite ex foramine ſacro juxta medullam ad unciam hujus ſeri effluxit. Utriuſque ventriculi lateralis ſuperficies lutea penitùs & quaſi rubigine obducta videbatur, oblita enim erat muco croceo, illi ſimili, qui circa aquas ferratas conſpicitur & lapidum & terræ ſuperficiem incruſtare ſolet: Eodem quoque plexus choroideus infectus erat: pertingebat rubigo iſta quoque ad tertium ventriculum: quartus prorsùs mundus erat. In dextro plexu choroideo plures hydatides, quarum quædam piſo majores invenimus, in ſiniſtro itidem plures aderant, quarum una nuce avellanâ major, anguloſa, inſtar humoris cryſtallini perſpicua, ſolidaque à nobis viſa fuit. Cerebellum valdè flaccidum erat. Medulla ſpinalis multo naturali gracilior nobis apparebat. Sterno remoto pulmo in toto dextro latere firmiter pleuræ adhæſit, quo avulſo in poſtica pectoris cavitate ad libras duas circiter ſeri pallidi comparuit: in ſiniſtro latere fibris intermediis pulmo leviculè accretus erat. In dextro latere pulmonum lobi omnes magni, duri, tenſi, utcunque rubri, vel potiùs ex rubro variegati: illorum membrana extima denſa & craſſa: inciſi intùs pleni ichore ſubcruento, ſubaqueo, ſpumeo & in partibus profundioribus purulento adimpleti erant. Siniſtri pulmonis lobi erant molles, flaccidi, albicantes, pauxillâ rubedine diluti. In ventriculis cordis invenimus corpora pituitoſa, quæ ramos in pulmonum vaſa ſpargebant. Ventriculus & inteſtina flatibus admodùm diſtenta erant; ut gravidam putarent. Epar pallidum & Renes flaccidi erant, Lien naturalis viſus. In utero nihil præter naturam apparuit. Mammæ adhuc lacte niveo abundabant. *Idem de apoplexia.*

Juvenis quidam annorum circiter 24. staturæ mediocris: macilentus, cute fuſcâ & ſtrigoſa præditus: quantùm ex veſtitûs ſemilaceri forma conjicere licuit miles profugus, ex morbo aliquantulùm convaleſcens; (nam circa illud tempus plurimi Gallorum ad Rhenum in Marchionatu Badenſi inferiore Febre Hungaricâ, dyſenteriâ gravibus morbis ægrotabant, ac quotidie tum ſani tum reconvaleſcentes non pauci huc venerant, per Helvetiam Patriam repetituri) in vicino colle extra urbem noſtram propemodùm frigore enectus die 14. Novemb. 1673. repertus moxque traha circa 10. antimeridianam in Xenodochium deportatus fuit. Statim acceſſitus fuit Exc. D. D. Henricus Screta à Zavorziz: deprehendit ægrum, quamvis in hypocauſtum calefactum delatum & lecto plumeo fotum, toto corpore non ſolùm in capite & artubus, ſed etiam pectore, dorſo & abdomine attactu frigidiſſimum eſſe. Artus rigebant adeò ut nec brachium, nec pedes flecti potuerint: brachium tamen ſurſum facilè tollebatur: ore hiabat, verùm aquarum cordialium ne guttulam quidem deglutiit: pulſum nullum invenire potuit: nullâ inclamatione, vellicatione aut frictione excitari valuit, ut vel minimum alicujus ſenſûs ſuperſtitis indicium præberet: oculos ſemper clauſos tenuit: reſpiravit cum ſtertore: in lingua maculæ rubræ videbantur ac ſi illam convulſus momordiſſet. Veſperi circa quartam vivere deſiit. Die ſequente cum D. D. Screta, D. D. Hollandero & Chirurgis aliquot cadaver perluſtravi. Foris in pectoris latere ſiniſtro duo ulcera rotunda, dimidii bazii amplitudine aliquouſque ſinuoſa, ultra cutim ſed non ad pleuram penetrantia, pus coctum continentia, invenimus: In dextro latere circa coſtam tertiam cutis palmi latitudine ſugillata erat: omnia ſub cute ad pleuram uſque ſanguine ſuffuſa viſa ſunt, ſive à percuſſione, ſive à caſu contigerit. Abdomine aperto omentum pertenue & macilentum, occurrit: Ventriculus & inteſtina, præcipuè tenuia, flatibus & fæcibus liquidis ſubflavis plena erant: iiſdem fæcibus quoque Colon infarctum fuit. Foris à Colo imprimis papillæ plurimæ, aquâ lympidâ turgidæ pendebant. Hepar fuit rubicundum: Veſicula biliaria tumida & quaſi inflata: Pancreas album: Lien lividus, major debito, nam duos palmos longus, palmo latior, craſſitie dimidii palmi erat; aliquotque in locis quaſi fiſſuris præditus, ſed non perviis. Renes conſiſtentiâ & colore naturales, ſed omni pinguedine deſtituti erant: ubi vaſa emulgentia renes ſubeunt loco pinguedinis humor aqueus ſubflavus in gelatinam concretus ſinus impleverat. Veſica diſtendebatur ab urinæ retentæ copia. In pectore pulmones dextro & ſiniſtro lateri per fibras oblongas hinc indè laxè, non toti nec firmiter accreverant. In dextro latere pulmonis lobus inferior debito rubicundior & paulo durior fuerat, ita tamen ut inflammationem nec magnam nec pridem enatam credere potuerimus. Omnes pulmonum lobi aëre pleni & turgidi erant. Cordis dexter & ſiniſter ventriculus, venæ item cavæ & arteriæ aortæ rami ſuperiores & inferiores ſanguinem prorsùs fluidum, neutiquam fibroſum continebant & fundebant, adeò ut ne minimus grumulus à nobis inveniretur. Extravaſatus in pectoris cavum, diu poſt effuſionem grumeſcebat, ita tamen ut maxima pars fluida perſtiterit. Cranii ſuperiore parte demptâ anterius ſub fronte dura mater admodùm rugoſa apparuit ac ſi ibi à flatu vel aqua diſtenta fuiſſet. Propè criſtam galli, inciſâ durâ matre in ſiniſtro latere protinùs multùm aquæ promanavit, quod itidem inciſione in dextro latere factâ contigit. Durâ matre à criſta galli utrinque juxta ſinum tertium ad ſinus laterales inciſâ, vidimus in ſiniſtro latere ſub oſſe ſyncipitis verſus tempus duram matrem tenui meningi, ferè dimidii daleri amplitudine, præter naturam intermediis fibris validiſſimis firmiter accretam fuiſſe. Sub pia matre intra cerebri anfractus aquæ plurimùm undiquaque fluctuabat. Reflexo corpore falciformi, diducto cerebro vidimus inſignem arteriam ſuper corpore

calloſo incedentem ſanguine vacuam: & quamvis arteriæ & venæ ſinum tertium adeuntes ſanguine plenæ eſſent, nihilominùs tamen ſinus tertius & laterales non uſque adeò ſanguine implebantur. Cerebro cum cerebello è cranio exempto, ſeparatâ durâ meninge circa ſellam equinam oſtendi utrinque arteriam carotidem tortuoſam eſſe, neutiquam verò ut in brutis in plexum ſeu rete mirabile diſpeſci, quod aliis quoque vicibus feci: nec hactenùs aliam arteriæ faciem in his locis inveni, auſimque dicere talem ſemper apud homines repertum iri; ut quoque tandem aliquando fatebuntur Retis mirabilis patroni, ſi modò & ipſi quoque rei periculum facient. Inversâ cerebri & cerebelli mole vidimus quoque arteriarum vertebralium & carotidum conjugium, ramoſque varios hinc inde per univerſam machinam diſperſos; In dextro ventriculo multum aquæ limpidæ continebatur, minùs in ſiniſtro: multum quoque aquæ ex fiſtula ſpinalis medullæ ſublato trunco emanavit. In glandula pituitaria duplo majore ſolito, ſinum inveni plenum muco qui in gelatinam ſubflavam pellucidam concreverat. Meningem tenuem circa cerebri lacerationem longè latèque avellere potui, revulſis ſimul innumeris fibrillis arteriolis in ſubſtantiæ cerebri immerſis: quâ ſublatâ in ſuperficie denudati cerebri rimulæ innumeræ conſpectæ fuerunt, è quibus preſſo leviuſculè cerebro ſanguis exſudabat. Id aliis vicibus præſtare potui, quoties madidius cerebrum debito fuit, aut ſi per biduum aut triduum cerebrum frigido & humido aëri expoſui. Cerebri pars cineritia flaccidior medulloſa, utraque flaccidior debito; quin etiam cerebellum mollius quam in aliis obſervaveram. Non tamen cerebri ſubſtantia tam flaccida erat ut in ſe conciderit ac ſubſiderit, aut pultacea evaſerit, quamvis undiquaque aquæ immerſa fuerit, nam etiam extra calvariam exemptum cum cerebello figuram ſuam retinuit, etiam ſublatâ tenui meninge in locis plurimis: adeo ut ſpectatoribus cætera cerebri & cerebelli curioſa demonſtrare potuerim: ut taceam, imprimis cerebrum intra cranium corpus falciforme fibraſque & ramulos arterioſos tum ab ipſo, tum albi à dura matre profectos ſuſpenſum tenuiſſe. Inteſtinis a ſordibus mundatis, in medio jejuno invenimus tumorem juglande majorem inter inteſtini tunicam externam & internam concluſum proprio folliculo circumdatum, continens corpus mirè fibris & vaſis ſanguiferis intertextum: In principio jejuni repperimus quoque valvulam ſeu circulum membraneum, coli valvulæ ſimilem, aſcenſum impedientem: In recto plurimos ſcrobiculos ſuperficiarios dimidiati piſi capaces vidimus, ac ſi non ita pridem dyſenteriam paſſus eſſet, quæ tunc militibus epidemia fuit. Certè diarrhϾ veſtigia clinici in indumentis invenerunt; cujus quoque indices fuerunt fæces inteſtina implentes. Veſiculæ ſeminales continebant humorem copioſum in gelatinam concretum: utraque ductu inſigni & proprio prædita quibus ambo quoque oſculo proprio ad latus monticuli in urethram capaciorem hiabant. Quæ inſuper circa partes generationi dicatas in hoc cadavere obſervaverim & num in lithotomia ſaucientur? alibi erit commodior diſſerendi locus. *Idem de apoplexia.*

Obtuſo quidam ingenio, repentè apoplexiâ correptus vitæ uſuram deponit, Cerebrum erat flaccidum. Meninges mucoſo & valdè tenaci humore perfuſæ: imò iſe ſinus tertius cum adhærentibus vaſis iſtoc liquore turgebant. Ventriculi quoque eodem repleti. In cordis ſiniſtro thalamo polypus fuit ex viſcida materia concretus. Madebat, etiam ſpinalis medulla liquore lymphatico. *Stephan. Blancard. Anatom. Pract. rational.*

Mulier quædam quadragenaria, boni corporis habitus, ſed ſubinde de doloribus capitis gravantibus, conqueſta, ſubitò, cum capite inclinato, igni ſuo in culina, pro cœna paranda accendendo incumberet, apoplexia validiſſima correpta eſt, & intra paucas horas nihil proficientibus remediis, ſublata. Die ſubſequenti ſummo mane aperto cadavere, elevatoque cranio reperiebamus cerebrum totum quantum ſero ſanguinolento abundantiſſimo ſuffuſum. Interna ſubſtantia ipſa cerebri in omnibus ſuis partibus nobis ſana viſa eſt, de grumo aliquo ſanguinis in ejuſdem vaſis aut ſinubus nullatenus conſtitit. Medii & imi ventris viſcera omnia optimè ſe habebant.

Puer quidam annos præter propter duodecim natus, poſtquam febre lenta plures menſes perdurante, contabuiſſet, lethargo tandem & poſtmodum apoplexia validiſſima correptus obiit. Cranio amoto reperiebamus ſinum falconatum polypo prorsùs oppletum; ſerum præterea coloris ex flavo viridiuſculi, poſt reſectam duram matrem, ad libram unam & ſemis ad minimum effluens, non minus interim turgidis remanentibus vaſis quæ tum duram, tum piam matrem, cum etiam ipſam cerebri ſubſtantiam corticalem perluunt, illorum ſcilicet portio aliqua ſanguine dilutiori, alia ſero coloris viridiuſculi ad maximam diſtentionem adimplebantur. De iis quæ in medio & imo ventre tum apparuere, hic verba non facimus, quia ad morbum quem hic tractandum habemus, non pertinent. Adnotabimus tantùm, quòd veſica urinaria cujus ſphincter æquè ac illa ani plurimis apoplecticis reſolvitur, urinæque evacuationem in ipſo paroxyſmo facit, hic ſero copioſo ad grandem expanſionem turgida ſit reperta.

De iis in quibus vaſa multùm diſtenta apparuere cum aliis &c.

Sub finem Octobris anni 1675. Nobilis & lectiſſima N. uxor Viri clariſſimi & celeberrimi Dom. N. annos circiter 20. nata, temperamenti laudabilis, coloris ſubfuſci, aliquot ante matrimonium annis, ſexto per mortem diſſolutum menſe, capitis dolori obnoxia vixit, ſiniſtræ præſertim parti infeſto, & ubi fluerent menſes, graviori, quo vigente cervix in id latus invitè diſtorquebatur; Quindecim ante obitum diebus de ingraveſcente conqueritur, abſque dilucidis intervallis, nec tamen a domeſticis officiis diſtrahente, ac ſi gravior fieret: oculus ſiniſter in ſurſùm corripi videbatur: Conſultus Medicus lienem maleficii accuſat, quia conjugium viſcerum obſtructiones præceſſerant: Eò collineat, ſyrupos & apozemata ex ſuccis herbarum compoſita præſcribit, necnon venæ ſectionem, à quibus præſidiis nonnihil ſolatii percipit, generoſioribus, in graviditatis ſuſpicione, prætermiſſis. Pridie ante fatalem diem aliquid in cerebro crepitaſſe exclamat, mox tamen inficiatur, metum incutere ſatagen-

ſatagenti & ſollicito de ſalute marito verita: Nox eam diem excipiens utcunque tranquilla, manè vultum inſolitus pallor obſidet: accedit in prandio præter morem apoſitia, unde graviditatis opinio certior Medico. Circa meridiem viſitantes coætaneas hilari excipit vultu, ſed paulò poſt dimittit invaletudinis prætextu, catum ad cubilis uſque limen comes, quod dum repetere intendit, ſubortâ vel vertigine, quod veriſimilius, vel leipothymia, humili ſedili obvio inſidere volens, concidit: Jacens deprehenſa in cubiculum defertur, cui impoſita vires brevi reparatas iri ait, ac quietem ſibi permitti poſtulat: Interim abſente Medico de confectione hyacinthorum aliquid præbetur, à qua vomitus excitatur; Superveniens ille hyſtericum πάθος ſuſpicatur, alvum enemate prolui jubet, & cucurbitulas internis femoribus affigi: dehinc ſomnus conceditur, qui diutiùs protractus aſſidentibus ſuſpectus fieri incipit, quod vix verbum extorquerent: erectæ caput nutabat, cum inſigni & plumbea corporis gravitate, unde ſeriùs animadverſum *apoplecticam paſſionem* ægram invaſiſſe; exinde ad extrema concurritur præſidia; Syrupus emeticus ſalæ exhibetur, à quo *ἀνέμετοι* & irriti ad vomendum conatus, ſed nulla excluſio, mors quarta a decubitu hora ſubſequitur. Præceps ille & lugubris obitus mœſtiſſimos maritum & conſanguineos ad cauſæ cognitionem per cadaveris reſerationem impulit, quæ eodem die inſtituta eſt, hæc eſt proſectorum, Medico adſtite exarante relatio.

Nos ſubſignati D. Medici & M. Chirurgi, rogante clariſſimo D. N. inſtituimus diſſectionem cadaveris conjugis ſuæ, initio ducto ab apertione capitis: Remoto cranio ſtatim, ſe obtulerunt venæ duram matrem perreptantes ultrà modum & morem dilatatæ ac expanſæ, nigræ & varicoſæ, minimi digiti craſſitiem penè æquantes, parte præſertim ſiniſtrâ: inde cerebri ſuperficies livida admodùm apparebat: Hinc ad duræ meningis ſeparationem progreſſu facto, ea deprehenſa eſt inſignis & inſolitæ tum craſſitiei tum duritiei; circa præſertim baſin cerebri, in qua venæ diſtentæ etiamnum & admodum lividæ apparebant. Dein ad Thoracem devenientes, omnia in eo integra viſa ſunt, pulmones à connexione cum coſtis liberi, ad livorem tamen utcumque vergentes: Quoad imum ventrem nulla in eo labes adfuit: examini enim ſubjecti renes & lien, integritate donati reperti ſunt; Uterus inſigniter parvus citra ulla conceptionis rudimenta: Quibus perpenſis, cenſemus inſignem dolorem capitis, Ægræ olim moleſtum, ortum duxiſſe à craſſitie & duritie extraordinaria cerebri meningum, liberam vaporum & fuliginum, à cerebro manantium, diſſlationem impediente, à quibus diuturnus ille capitis dolor excitabatur, qua de cauſa ſanguis ad hoc alliciebatur, qui ideò illuc uberiori copia confluens, vaſa præter modum replebat & diſtendebat; cujus etiamnum portio in cerebri ſubſtantiam baſimque decubuit; Cùm autem ſanguis nimiam venarum diſtentionem pareret, ejus circuitus & reditus ad cor ideò prohibitus fuit, ac poſtmodùm concreſcens quaſi & immobilis redditus, baſis cerebri ab eo compreſſione facta ſyncopen apoplecticam, ac tandem mortem intulit. *Thom. Willis Tractat. de Anima Brut. parte 1. cap. 2. p. 257. 258. 259.*

Bartholomæus Feer Triboldinga. Turgovius: Adoleſcens novendecim annorum: ſartor; Circa principium Novembr. 1656. capite doluit: aſſumpta evomuit: hujus causâ carnificem conſuluit, qui purgans propinavit & venæ-ſectionem ſuaſit: an præterea aliis medicamentis & quâ diætâ uſus fuerit, reſcire non potui. In dies morbo in deterius vergente 11. Novem. ad Noſodochium delatus fuit; Febricitare mediocriter videbatur: dormivit plurimum, expergefactus ſtupidus quaſi erat & delira loquebatur: nec cibum nec potum petiit: oblatum & intruſum deglutiit: cibandus erat inſtar infantis. Urina naturali ſimillima; die 15. Novem. quo ipſum cum Exc. D. D. Chriſtophoro Hardero conveneram, profundiſſimè dormivit, ut ipſum nullâ ratione excitare potuerimus: aiebant adſtantes ipſum interdiu dormire, noctu vigilare: attamen inſcius lectum perminxerat; In reſpiratione nullum adhucdum vitium obſervatum fuit, die 17. Novem. horâ 10. noctis mortuus eſt. Ex ore demortui plurimùm cruoris effluxerat. Dum ceu ſanus adhuc vivebat odontalgiæ obnoxius erat; cujus causâ fumum Tabaci hauriebat; an crebrius id fecerit? non conſtitit nobis. die 18. Nov. caput aperuimus; ſublatâ cranii ollâ; perduram meningem vaſa tenuis meningis in ſyncipite ad ſinum tertium meantia vidimus valdè cruore oppleta & triplo ampliora, quàm alias exiſtunt, adeò ut primo intuitu circa verticem omnia ſanguine ſuffuſa apparerent; verùm inciſâ durâ meninge nihil extravaſati invenimus; ipſe quoque ſinus tertius ſanguine turgidiſſimus erat remoto corpore ac falciformi primò cerebrum ad ventriculum ſiniſtrum incidimus, protinùs ſerum flavum ſatis copioſè effluxit. Sublato prorsùs fornice conſpeximus utrumque ventriculum cerebri lateralem, maximè ſiniſtrum humore purulento, viſcido, inſtar pultis fluidioris turbido copioſè imbutum: hic quoque ad ventriculum tertium defluxerat. Ventriculus quartus planè mundus nec vel minimùm conſpurcatus erat. Superficies utriuſque ventriculi aſpera & inæqualis & inſuper flaccida fuit, dum enim blandâ manu & leviuſculè pus detergebam ſucceſſit ſtatim medulloſa ſubſtantia candido ſuo nitore privata, corticis cerebri inſtar flaveſcens aut ſubfuſca apparens. In dextro ventriculo obſervavimus ſuperius tabulatum ſeu fornicem, imæ ejus parti, humore hoc purulento intermedio, aliquomodo agglutinatum fuiſſe. Plexus choroideus iiſdem ſordibus inquinatus fuerat. Aperto pectore, inciſo pericardio effluxit aqua limpida flava. In corde nihil morboſi viſum fuit. Pulmo in dextro latere leviter pleuræ accrevit; minùs rubebat; in ſiniſtro latere firmiter pleuræ adhæſit undique admodum cruore ſuffuſus. In abdomine ventriculus, inteſtina, lien, pancreas, hepar & cæteræ partes à naturali diſpoſitione non deſciverant, quantum quidem oculis uſurpare licuit. Veſicula bilaria oſſe, coloris fuſci plena fuit. *Joan. Jacob. Wepfer. tract. de apoplexia.*

De iis in quorum cerebris abſceſſus ſunt reperti.

Urſula Aberlin Wolfachenſis, virgo 23. annorum: Plethorica, ſtaturæ mediocris, carnoſa, robuſta; famula apud cauponem ad ſolis inſigne; æſtate 1667. ſemel magnam graminum farraginem ac pondere gravem capite geſtitam ex agro domum deportavit: Sub hoc onere ſenſit manifeſtè aliquid

aliquid intra cranium ruptum fuiſſe: paulo poſt cibaria cum ſuppellectili capiti impoſita ad meſſores in loca montana Wolfachio vicina detulit; cùm ab hoc onere ſummoperè gravabatur, ut ſibi ſub illo occumbendum putaverit, nemoque præſto eſſet qui ipſum hoc onere levaſſet, magnâ contentione etiam per acclivia ad locum deſtinatum properavit, unde denuò fragorem intra cranium editum animadvertit. Ab illo tempore minùs urinam detinere valuit; nihilominùs officia ſervilia ſolito more præſtitit: ſtrenua altàs nec ob paterem duriorem labores fugiens, nec unquam de ullo alio ſymptomate conquerens. Menſes ſemper ritè fluxerunt, die 22. Decembr. 1667. nihil mali præſentiens ad templum ita cucurrit, ut inde incaluerit: in templo perfrigeratur: mox animadvertit ſe pedi ſiniſtro non poſſe firmiter, unde in genua decubuit, vix inclinato corpore, niſi à vicina ſuſtentata fuiſſet, humi proſtrata fuiſſet: Totum ſiniſtrum latus motu & ſenſu privabatur: labia torquebantur ac maxilla inferior dextrorſum abripiebatur: primùm loquebatur ut intelligi potuerit, paulo poſt verò ægerrimè. Aſtantes Leipothymiam morbum ratæ, quamvis vividum faciei colorem non amiſerit, ipſam frigida largè conſpergunt. Hemiplectica domum deportata per dies 14. deliravit: conquerebatur de ſyncipitis dolore ſæviſſimo, quaſi ſummâ vi ſurſùm capilli ibidem raperentur continuè: oculus quoque dexter intenſiſſimè doluit ac videbatur ipſi ac ſi ex orbita evelleretur. In ſiniſtro latere toto hemiplectico neque in capite neque alibi præter motûs ablationem nec vel minimam moleſtiam experiebatur. Primis diebus crebertimè & copioſè mingere cogebatur, nunquam tamen lectum perminxit. Cephalalgia diu continuè afflixit atque hanc unicè cauſabatur. Medicamenta nulla, præter aquas quaſdam cephalicas, pauperculæ exhibita fuerant, die 12. Februar. 1668. cùm Wolfachii apud Illuſtriſſimam Dominam Annam Magdalenam Comitiſſam de Furſtenberg eſſem, ad ipſam vocabar, ſcilicet poſt octavam ſeptimanam ab inſultu hemiplectico. Tunc temporis carnoſa & benè colorata fuit: os non ampliùs diſtorquebatur, loquebatur ſana & expeditè; non multùm de capitis dolore conquerebatur: Brachium ſiniſtrum movere ſuâ ſponte nequivit: at uno alterove digito incurvo fortius à me compreſſo brachium aliquantulum attraxerat: Pedi ſiniſtro aliquandiu inſiſtere, antrorſum ipſum promovere non valuit. Tum brachium, tum pes ſiniſter ſæpè motu quodam convulſivo ſuccutiebantur. Appetiit, & cætera ſatis benè habuit: menſes quoque ſtato tempore ceu ſanæ hucuſque legitimè manarunt. Suaſi tunc temporis decoctum roriſmar. aliarumque herb. cephalic. purgantia per vices ſumenda & linimentum nervinum: imperatâ ſimul congruâ victûs ratione; qua in re ſuppetias Illuſtriſſima Domina Comitiſſa, erga pauperes benigniſſima, luculenter contulit: His aliquandiu, ſed non ſatis ſollicitè continuatis, ſenſim viribus pedi ſiniſtro redeuntibus, ſeipſone ſuffulta in publicum prodiit tota æſtate, templum quoque frequentavit. Subinde tamen cephalalgia recrudui, quæ à vini potu exacerbabatur: tota itaque æſtate aquam, aut ſeri lactis caprini bibit: Frigida præ calefactis unicè appetebat, unde totâ Æſtate acetariis, fructibus crudis & lacticiniis profusè veſcebatur; Sæpè toto die nonniſi manè juſculum comedit. Menſe Auguſt. 1668. manè è lecto ſurrectura ſenſit motum animalem denuò languefieri ſimulque querebatur de dolore in planta pedis dextri aliàs ſani, ob quem nunquam diu poſthæc nudo & non prius linteaminibus probè involuto pedi inſiſtere audebat: doloris rationem ipſamet effari nequibat. Rediit quoque tum ante, tum poſt novum hunc inſultum Cephalalgia præcipuè dextram capitis partem occupans & nunc occiput, nunc ſynciput, nunc tempus, nunc frontem miſerè excruciavit: quandoque præ dolore exclamavit abſceſſum intùs ſub ſyncipite latere, imò jam exitum parare: unde quoque non rarò ut ille ope chirurgicâ maturaretur, expetiit. Tunc quoque de vertigine querebatur, ob quam pronam ſe caſuram verebatur: hujuſque ſedem dextram potiùs partem dicebat, cùm cerebrum præcipuè turbari ibidem diſtinctè ſentiret. Incedebat nihilominùs ſubinde: at brachium ſiniſtrum paralyticum tam ponderoſum aiebat ſæpiùs fieri, ut caſum timeret, pondere corpus antrorſùm trahente. Hieme adventante tum ob frigidorum abuſum, tum ob vitam ſedentariam, tum denique ob medicamentorum neglectum ſenſim pedes œdematoſi facti fuerunt ac intumuit abdomen. Menſe Januar. 1669. primum menſes ſubſtiterunt. Subinde catarrhi ad pectus ruebant, & tuſſim excitabant, qua aliquoties ſanguinem concretum fabæ magnitudine excrevit, aliàs ceſſante catarrho liberè reſpiravit: incommodèque decubuit, humiliùs certè quam cæteri hydropici. Hydrops in dies incrementa ſumpſit abdomine prætumido & œdemate etiam lumbos occupante. Doluit ſummoperè pes dexter. Die 23. Mart. 1669. Ipſam moribundam conveni; præter pedes, abdomen, lumbos, brachium quoque ſiniſtrum admodum intumuerat: Facies erat Hyppocratica, extrema frigida; lingua arida; pulſus ſummè debilis; in pedibus maculæ rubræ apparebant: in dextra tibia gangræna in procinctu aderat: delirabat per aliquot dies, ante obitum ad mentem rediit: ſemper & ad ultimum uſque halitum accuratè vidit & acutè audivit. Die 24. Martii 1669. mortua erat. 25. Mart. Cadaveris apertionem prece & pretio obtinui. Ante apertionem in cadavere obſervavi maculas in tibiis latiores & lividas evaſiſſe; alicubi veſicas amplas ſero turgidas emerſiſſe, quibuſdam in locis ex poris ſerum exſudaſſe, abdomen ſubſidiſſe, ex ore humorem viſcidum ſubflavum copioſè emanaſſe. Cuti capillata decuſſatim inciſa tum ex vaſis capillaribus ſauciis tum ex cranio denudato exſtillavit ſanguis ichoroſus, fluidus, omnibus fibris deſtitutus nec in grumos concreſcens. Oſſâ ablatâ, integrâ durâ meninge aliquid ſeroſi excidit. Diviſâ durâ meninge copioſius ſerum occurrit. Corpore falciformi à criſta galli reſecto ac retrorſùm flexo ſuperficies cerebri ubique ceu gelatina flava tranſparente regebatur, illaque alias anfractuoſa, plena & levis conſpiciebatur: ſauciata tenui meninge exſtillavit copioſè ſerum flavum, tenue, admodum fluxile. Cerebri portione ad ventriculum dextrum uſque ablata, protinùs ex illo exiliit aqua turbida: dilatato amplius hoc ventriculo occurrit abſceſſus ovi gallinacei magnitudine peculiari tunica, craſſitie pennæ columbinæ veſtitus, cujus oppoſitum latus versùs tempus dextrum exporrigebatur; inciſo folliculo aqua turbida ſubfuſca effluxit, qua evacuata cerebri ſuperficies in fundo & ad latera inæqualis & quaſi

M

exeſa & exulcerata apparuit: nam deterſo in fundo muco ſubſidente, manifeſtè cerebri portiunculæ prominulæ & laceræ videbantur. In folliculo hoc nullibi foramen nec premendo ante inciſionem, nec poſtea reperire potui. In ſiniſtro ventriculo ut & tertio quoque aquam ſed pauciorem & limpidam inveni, unde conjeci dextrum duos folliculos recondidiſſe, quorum primus incautè inciſus fuerat. Plexus choroideus utrinque glandulis plurimis, minutiſſimis albentibus & pellucidis refertus erat. In toto reliquo cerebro nullum vitium animadverti: in baſi quidem ſiniſtra pars mollior primùm videbatur: verùm poſteaquam ipſam cum dextra contuli, diſcrimen admodùm exiguum deprehendi. Cerebellum mollius & flaccidius cerebro fuit. Cerebro & cerebello è calvaria exemptis, reciſâ medullâ ſpinali ex orificio calvariæ amplo plurimùm ſeri ſubcitrini effluxit: ſimulque obſervavi oſtii illius ſpatium multo amplius fuiſſe quam ut à medulla impleretur: vidi medullam, hinc inde manantibus quibuſdam fibris alligatam quidem, ſed nihilominus humoribus deſcenſum concedere. Ex medullæ inciſæ ſuperficie guttulæ ſanguineæ exſudabant: quæ aliàs firma & nitida erat: ſiniſtra tamen pars dextrâ minor videbatur. Quicquid ſanguinis intra cranium ſtagnaverat fluidum manſit nec in grumos concrevit. Imò ventre aperto aqua citrina effluxit, ſed præter expectationem, quantitate minor. Ventriculus & inteſtina tum tenuia tum craſſa flatibus turgidiſſima erant: Craſſa ab excrementis vacua. Hepatis ſuperficies livida inæqualis ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit molle, vaſtum. Lien non erat naturali major, mollis, lividus. Glandulas meſenterii & pancreatis admodùm duras comperii. Videbatur pancreas eſſe corpus ex multis glandulis conglomeratum: ejus ductus vacuus erat. Uterus ejuſque teſticuli minores, quàm aliàs in hac ætate inveneram. Nullibi ſanguis concrevit. Pectus quia aliò avocabar, nec multùm de pectoris morbis conquerebatur non aperui. *Idem tractat. de apoplexia.*

Maria N. poſt contuſionem ſyncipitis à me curatam, per integrum annum de ſola vertigine graviſſimas querelas habuit, remediiſque fruſtrà uſurpatis *apoplexiâ* fortiſſimâ ſubitò obiit.

Apertâ calvariâ, inſpectoque cerebro, in ſiniſtro latere tumorem, quoad folliculum & materiam contentam, ſuperiorum duorum poſtremo non abſimilem, qui magnitudinem ovi gallinæ mediocris adæquans tertium cerebri ventriculum ex parte compreſſit.

Quærentibus quænam hujus tumoris tunicati cauſa extiterit? Reſpondi, nec forſan adeò malè, quod cerebrum ea parte vehementer percuſſum, debilitatem quandam contraxerit, ob quam affluens alimentum non in cerebri, ſed in deſcripti tumoris ſubſtantiam fuit converſum, *J. Scultetus Chirurg. Armamentar. obſ.* 10. *&* 11.

De apoplectico in cujus cerebro nihil prorſus inventum eſt cui apoplexia tribui potuerit.

Senex Theologus, vir probus, & pius, corpore obeſo, necnon collo breviori, & toroſo præditus, diu invaletudinarius, & vitam ſedentariam agens, cacochymiam valdè *ſcorbuticam* contraxerat; reſpiratione difficili, & anheloſa & capitis gravitate, & torpore inſolito affectus, vix quicquam præterea laboris, aut exercitii præſtare poterat, quam quòd quotidie è cubiculo ad ſacellum & refectorium iret, & rediret: Quodam mane *Capellam* paulò ante preces ingreſſus, dum genibus provolvitur, derepentè percuſſus & mox *ἄφωνος*, & inſenſibilis factus, in humum concidit, illicò verò ſublatus, & veſtibus exutus, lecto concalfacto imponitur. Ipſe aliique Medici mox acceſſiti, ac ocyſſimè adventantes reperimus eum, non modò abſque *ſenſu, pulſu, & reſpiratione*, ſed toto corpore *frigentem*, & planè *rigidum*, nec ullis remediis, aut adminiſtrationum modis, aliquandiu licet diligentiſſimè adhibitis, ad *vitam* aut *incaleſcentiam* revocari potuit: unde ſuſpicari ſumus à primo ictu, *cordis pulſum* penitùs inhibitum fuiſſe flammaque ejus extinctâ, ſanguinis ſtatim omnem motum ſuppreſſum fuiſſe.

Poſtridie *cadaver exanime* ſatis, & obriguiſſe viſum aperuimus, nihil dubitantes, quin affectûs ita ſubitò lethalis veſtigia ſatis clara, intra ἐγκέφαλον relicta, in conſpectum prodierint. Verùm illic, aut in alia quavis parte, morbi, licet atrociſſimi, ne vel umbra quædam ſupererat: *vaſa meningas* irrigantia, ſanguine mediocriter repleta fuerunt, abſque ulla tamen phlogoſi, aut extravaſatione: *cerebrum, cerebellum, & medulla oblongata* cum *proceſſibus* eorum omnibus & *prominentiis*, ubique *firma* & benè colorata, tum extrà, tum in iis, per totum apparebant: nec *ſerum* nec *ſanguis effuſus*, ullibi intra eorum poros, & meatus, nec etiam intra ventriculos majores coacervabatur; quin imò *plexus choroeides* tum intra *cerebri cavitatem* tum *penè cerebellum* conſiti, omni culpâ immunes videbantur; adeo ut *materies morbifica*, æquè tenuis, ac ſubtilis, ac ſunt *ſpiritus animales*, quos offecerat, prorſùs in conſpicua maneret, ejuſque illi præſentiam, tantummodo ab effectu arguere liceret.

Attamen ne alibi *extra caput* lateret illa, poſt ſingula τῷ ἐγκεφάλῳ contenta accuratiùs inſpecta, ad Thoracem devenimus; *ubi pulmones diſcolores & ichore ſpumoſo* per totum infarcti *reſpirationis difficilis* & anheloſæ cauſam ſatis manifeſto prodebant: *Cor* verò ſatis ſanum ac firmum obſtructione quavis, aut *polypoſis concretionibus* immune prorſùs exiſtebat. Porrò nec in vicinia ejus, nec in aliis circumcirca viſceribus, *abſceſſus* quiſpiam aut *apoſtema*, à cujus contractu, aut fœtore *cor* opprimi, aut ſpiritus vitalis (ſi modo hoc poſſibile eſt) derepentè ſuffocari potuit, reperiebatur.

Quamobrem in hoc caſu nihil aliud ſuſpicari licuit, quàm ſpiritus animales intra cerebri meditullium conſitos, à particulis quibuſdam malignis, ſive narcoticis, ſive aliàs infeſtis, ſubitò profligatos & quaſi extinctos fuiſſe; proinde ut cordis, quaſi primi in machina elateris, motu illico deficiente, ſtatim cæteræ omnes functiones, earum impulſibus ademptis, prorſus ceſſarunt.

ARTHRITIS.

ARthritis eſt periodicus articulorum dolor, à diſtentis & punctis membranis ipſos veſtientibus, per affluxum humoris acrioris. Simplex hæc aut ſimilis deſcriptio non arridet Clar. Wilhelmo ten Rhyne, qui in ſua de arthritide diſſertatione cùm flatum ejus cauſam facere, probare nitatur

nitatur, morbum ſic definit; Arthritis eſt præternaturalis perioſtei, parvus, plerumque inviſibilis, atque intrinſecè delitescens, tumor; ex ſicco frigido, & maligno ortus flatu; qui per arterias ſanguine ſubvectus contractivo cordis motu ad artus eorumque præprimis articulos expellitur, & ab oſſibus perioſtea vi divellit; cui interſtitio impactus flatus hic inibi tenaciſſimè hæret, dictamque tenerrimi ſenſus membranam diſtendit, acerbi adeò doloris author, ut & ipſum membrum in ſuo motu quandoque impediat. Hæc paulo fuſiùs ex ipſo Autore huc adduximus, ut curationis ab eo per inuſtionem ex moxa perficiendæ, quam in ſequentibus exhibemus; ſeu potius ejuſdem curationis rationes à Clariſſimo Viro allatæ, magis pateant.

Partem affectam in genere eſſe articulos varios, apud nullos diſputatur; verùm quæ in ſpecie articulationis pars à morbo arthritico affligatur, in quaque verè & potiſſimum recumbat materia illius productiva, non ita patet, unde alii in ipſa articulationis cavitate, alii in ligamentis oſſa connectentibus in genere, eam collocarunt, alii verò multò latiùs in ligamento in ſpecie membraneo à perioſtio producto oſſium capita invicem colligante & comprehendente ſatis laxè ut liberam motionem ipſis relinquat, morbi genuinam ſedem repoſuerunt, hocce enim ſolum ſenſibile admodum eſt paſſioniſque arthriticæ quam maximè capax.

Arthritis autem commune ſeu generale nomen eſt, ſub ſe comprehendens Chiragram in qua manus, Podagram in qua pedes, & Iſchiadem in qua commiſſura femoris & coxæ, dolent; imò ſecundùm Paræi minùs neceſſarias diſtinctiones; Siagonagram in qua maxillæ articulus; Tracholagram in qua cervix; Cleiſagram in qua clavicula; Rachiſagram in qua dorſi ſpina; Homagram in qua humerus; Pechyagram in qua cubitus, affliguntur. Verùm ab hiſce differentiis ad alias magis neceſſarias deveniamus, ſcilicet Arthritides aut breves ſunt aut chronicæ; novitiæ aut veteranæ; crudeles aut clementes; longis aut parvis intervallis recurrentes; unum pluresve ſimul articulos, imò ipſum corporis truncum atque caput petentes.

Cauſam arthritidis immediatam putabant veteres, & in ſpecie Galenus, eſſe non tantùm pituitoſum humorem, ſed qui propriè crudus appelletur, quique craſſus ſit ad ſimilitudinem puris craſſioris. Illum autem humorem Fernelius vult à capitis exterioribus in ſubjectos articulos eſſe deciduum, atque ſub cute deorſum decurrere: At quomodo humor arthritidem pariens, non que ſola quantitate in articulos influente, indeque orta diſtentione, ſed etiam quicquid contra aſſerant, pungitiva qualitate, maximè noxius, de cerebro, aut capitis exterioribus delabi valebit, ſine ulla vel ſtuporis, vel vellicationis totius ſenſatione, totque ſine noxa peragratis exterioris corporis regionibus, in extremo pede, pollicis ſcil. v. g. articulo, ferus hoſpes tandem domicilium ſibi ſeliget? Paracelſus tartarum accuſat à plantis variis quibus veſcimur ſuffectum, in que ventriculo ubi prima peragitur coctio, non ita atteritum ut poſtea commodè ſegregetur, atque per alvum & vias urinarias excernatur. Helmontius quatumvis partium proprium alimentum depravantium, illudque in articulos demandantium, vitium arguit. Menjotius cauſam arthritidis eſſe aſſerit ſerum vel ſanguineum inſtar muriæ duræ ac maturæ ſalſuginеum; vel bilioſum pro more piperis acerrimum; vel melancholicum aculeatam aceti aſperitatem æmulans; additque quò ſerum iſtud magis fuerit dentatum atque mordax, eò acutiores excitari dolores, hincq; arthriticos ſalaces eſſe in ipſa quoque doloris, etſi veneream pruriginem aliàs reprimentis acerbitate, necnon iracundos & atrabilarios. Alii tandem, ſero atque lymphæ analogum quid accuſare non dubitant, at de viis per quas ad articulos derivetur magis ſunt ſolliciti, quidam enim ſanguifera vaſa, quidam nervos quidam verò lymphæ ductus illius vectores faciunt. Verùm, ut habet Williſius, ſi talis humor ſolummodo per nervos deferretur, non primùm in pede & articulis extremis, at in toto itinere nervoſum genus irritando ἀλγήματα ſeriatim & tractu continuo excitaret. Si vero juxta Hollerii, Sennerti, aliorumque recentiorum ſententias ſtatuatur, impuritates quaſdam ſeroſas à ſanguine efferveſcente deciduas & ab articulis ſuſceptas, inſultus podagrici cauſam materialem eſſe unicam, effervеſcentias immanes in vaſis ſuis excitabit ſic conſtitutus ſanguis, quod nullo modo in acceſſionibus podagricis eſt perpetuum, imò ne quidem frequens. Unde concludit ſuccos fermentativos morbum hujus pancreantes non ab unico vaſis genere amandari, ſed potius à vaſis ſanguineis, lymphaticis, imò nervis ſubminiſtrari, eoſque quantumvis immiſcibiles in articulis coïre vellicationes dolorificas in fibris nerveis ligamentorum capita oſſium complectentium, per exortam inter ſe luctam atque efferveſcentiam, parituros.

Cauſa remota eſt primæ coctionis vitium, ſcil. in ventriculo malè peracta digeſtio, unde ſucci crudi, circulationibus inepti, acres, & fermentativi ubivis in corpore congeruntur, qui propter rationes mox enarrandas in articulis præcipuam vim ſuam exerunt.

Cauſæ externæ ſunt primò, Aër frigidus atque humidus, frigiditas enim articulis omnium conſenſu eſt infeſta, humiditas verò mollit ac laxat. Itaque bonum fuerit contra ejuſmodi aëris injurias articulos munire, nec mirum ſi Japones qui capite raſo, pedibuſque nudis, etiam bruma ſæviente incedunt, non minùs arthritidi quàm cæcitati ſint obnoxii. Secundò alimentorum aſſidua ſuperingeſtio, non expectato neceſſario coctioni ſpatio; Helluationes perpetuæ, cænæque adjiciales; Uſus ciborum & liquorum quorundam in hoc morbo præcipuè malè audientium, anguillæ v. g. & cyprini limoſa innutriti terra, caponum vetuſtorum, anſerum, pomaceorum, imò ipſius vini præſertim generoſi & vacuo ventriculo ſumti, unde cautos decet arthriticos lymphis potius litare quàm baccho. Tertiò balneum aquæ frigidæ frequentiùs uſurpatum; Nam quantumvis algida dolentibus articulis largè affuſa momento ſuccurrere videatur, per ſtuporem ſcil. inductum, non ideo tamen minus noxia credenda. Quartò inceſſus per loca luculenta atque uliginoſa pedibus non bene communitis. Quintò otium atque deſidia, viſcerum debilitatis, excrementorumque fons abundantior, ut enim inquit Solon apud Lucianum, triticum ventilationibus, ſic & humana corpora exercitiis perpurgantur. Immodicæ tamen exercitationes cum articulos enervent ac deterant minimè probantur, & in mediocritate ſubſiſten-

dum. Sextò, effuſa venus quæ non tantum concuſſu, præcipuè in adoleſcentibus quorum articuli nondum ſatis ſunt firmati nociva eſt, ſed etiam ſumma quam inducit nervorum, nerveorumque corporum debilitate, per rejectam abundantiùs, in mediis quaſi convulſionibus materiam, ab omnibus partibus, præſertimq; nerveis ac tendinoſis deciduam. Septimò, ſolitorum effluviorum occultatio, ut intempeſtivè reſiccatis ulceribus tibiarum inveteratis, ani fiſtulis, &c. hæmorrhoidibus vel menſtruis ſuppreſſis &c. Octavò, artuum offenſiones ac impulſiones quæ materiam in corpore quieſcentem laceſſunt, articuloſque vexando arthriticum paroxyſmum provocant. Hiſce omnibus cauſis adventitiis ingenitam addamus, Jus ſcilicet hæreditarium rigidum ac quaſi indeclinabile, non tamen omnino perpetuum: hoc autem nihil aliud eſt quàm articulorum atque viſcerum nutritioni dicatorum debilitas; quæ cum diæta proba aliquatenus reprimi poſſit, ita ut in actum, aut minimè, aut non tam citò prorumpat, commiſſis è contra erroribus facilè augetur, ita ut avita arthritis cujus ſemen viſum fuerat apud integrum & ſanum parentem expiraſſe, in nato ab eo nepote exſuſcitetur. *Hæc præcipuè ex Menjotio.*

Signa hujuſce morbi *diagnoſtica* non aliunde nobis petenda veniunt quam ab ipſo Sydenhamio, qui tam accuratam Arthritidis hiſtoriam exhibet ut integram illam hic adjicere, ſatius multò reputemus quam propriis verbis eam deſcribere.

Sic itaque, Clariſſ. Author. Podagra eos plerumque invadit, qui meliores vitæ dies molliùs ac delicatiùs transegerint. Epulis lautioribus, vino, aliiſque liquoribus ſpirituoſis liberaliùs indulgentes, tandem ob pigritiam, ætatis ingraveſcentis ſemper comitem, ea corporis exercitia penitus omiſere, quibus juvenes aſſueverant. Ad hæc, illi, qui huic morbo ſunt obnoxii, Crania habent grandiuſcula, habitu corporis ut plurimùm ſunt pleniori, humido & laxo; & conſtitutionem habent omnes luxuriantem viroſamque, ditiſſima atque optima vitæ ſtamina. Non quòd podagra eos ſolùm adoriatur, qui craſſo & corpulento habitu donantur, cùm aliquando etiam, etſi rariùs, graciles ac macilentos invadat; neque quod hic morbus in omnibus ſenium præſtoletur; quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties ſcilicet infælicia morbi ſemina à parentibus, quaſi ex traduce acceperint; vel ſi hoc non fuerit, immodicæ veneri præmaturiùs indulſerint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus utebantur; edaciores inſuper fuerint & liquores ſpirituoſos immoderatiùs hauſerint, poſtea derepente ad liquores tenues & refrigerantes ſe contulerint. Si quem nonniſi jam ſenio confectum primùm adoriatur, nunquam poſtea, vel tam ſtatas habet periodos, vel tam immaniter ſævit, quàm ſi juniorem occupaverit; tum quod vita ut plurimùm elabitur antequam morbus naturalibus ſymptomatibus ſtipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tum etiam quia calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec vehementer in articulos diſplodi poteſt. At ſi quem maturiùs laceſſet, quamvis nec ſedem adhuc figat, nec cum ita malè tractet, ſed incertâ periodo pro data anſa ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nullâ methodo invadens recedenſque, ſenſim tamen caſtra metatur, legem ſibi ponens, typumque præformans, tam quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxyſmi durationem: ad hæc, ferociùs quam primo inſultu debacchatur. De hoc morbo dum ita regulam typumque ſervat, libet primò diſſerere: poſtea de ejuſdem Phœnomenis Anomalis, atque incertioribus, quoties ſcilicet vel præpoſtero inidoneorum medicamentorum uſu de ſtatu ſuo dejectus fuit, vel ob ſubjecti debilitatem & languorem ad propria & genuina ſymptomata nequit aſſurgere. Quoties itaque regularis eſt podagra, hoc ferè modo ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario*, derepente & nullâ ferè præſenſione antecedente ingruit, niſi quod ventriculi cruditate atque ἀπεψίᾳ ad ſeptimanas aliquot æger laboraverit; corporis inſuper intumeſcentia quaſi ventoſâ & gravitate, quæ in dies augetur donec tandem detonet paroxyſmus, quem paucis diebus præit torpor & quaſi flatuum deſcenſus per femorum carnes, cum affectione σπασμώδει, tum etiam pridie paroxyſmi appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto ſomnoque committitur, horâ verò ſecundâ poſt mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis utplurimùm occupante, quandoque verò calcaneum, ſuram, aut talum; Hic dolor eum refert qui oſſium dictorum dislocationem comitatur, cum ſenſu quaſi aquæ tantùm non frigidæ partis affectæ membranis affuſæ: Mox ſequitur rigor cum horrore & febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remiſſior gradatim intenditur, (& pari paſſu rigor atque horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, ſe ad varietatem oſſiculorum tarſi & metatarſi, quorum ligamenta obſidet, perbellè accommodans; nunc tenſionem violentam vel ligamentorum iſtorum dilacerationem, nunc morſum canis rodentis, quandoq; preſſuram & coarctationem exprimens: ad hæc, ita vivum exquiſitumque habet ſenſum pars affecta, ut nec linteorum ſuper-incumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concuſſionem ferre valeat. Atque hinc fit ut nox non tantum in cruciatu tranſigatur, ſed etiam cum irrequieta partis affectæ hàc illac rotatione, & mutatione ſitûs quaſi perpetuâ. Neque minor eſt totius corporis jactatio inceſſans, quæ ſemper paroxyſmum, maximè verò accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, ſitus tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſiduâ, doloris ſe ſationem incaſſum exambiunt: quæ tamen non contingit ante horam ſecundam tertiamve matutinam, (decurſo ſcilicet nychthemeri ſpatio a primo appulſu paroxyſmi) quo tempore æger poſt materiæ peccantis modicam digeſtionem & diſſlationem aliqualem, ſubitò à dolore reſpirat; licet hanc ille liberationem iſti membri affecti poſituræ, quâ poſtremò uſus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfuſus ſomno concedit; à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cùm ſolùm antehac (quod in omnibus podagricorum paroxyſmis ſolemne eſt) inſignior intumeſcentia venarum membro laxato intertextarum ſe in conſpectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum triduumve ſi materia podagræ generandæ apta fuerit copioſior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs die jam adveſperante, levatur autem ſub galli cantu Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit, vel ſi prior iſte jam dolere deſierit,

debilitas

debilitas infirmaverat, mox evaneſcit, tam viribus quàm integra ſanitate iſti pedi ſtatim reſtitutis perinde ac ſi nunquam laboraverat, ſi modò dolor pedem nuper tentatum ferociùs lancinet. Nihilominùs eaſdem hic excitat tragædias quas priùs in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quàm durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cùm materia peccans adeo exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar ſit, utroſque ſimul pari vehementia fatigat: ſed ut plurimùm pedes ſucceſſivè, uti diximus, aggreditur. Poſtquàm utrumque pedem exercuerit, qui ſequuntur paroxyſmi abnormes ſunt, tum quoad tempus invaſionis, tum etiam quoad durationem; hoc tamen ubique ſervant, quod dolor noctu recrudeſcat, mane verò remittatur. Atque ex ſerie horum paroxyſmulorum (ſit verbo venia) conſtat paroxyſmus qui dicitur podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate. Neque enim cenſendum eſt quoties quis cum hoc morbo ad menſes duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum paroxyſmum fuiſſe, ſed ſeriem potiùs & catenam paroxyſmulorum, quorum poſterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materiâ peccante prorſus abſumptâ: æger priſtinam obtinuerit ſanitatem, quod in vegetioribus, & iis quos podagra rariùs inviſit, diebus ſæpè quatuordecim fit; in ſenioribus, atque iis quos ſæpiùs afflixit, duobus menſibus, iis verò qui vel annis, vel diuturniore morbi morâ fractiores jam ſunt, non priùs valedicit quàm æſtas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies urina coloratior eſt, quæ poſt ſeparationem ſedimentum rubrum & quaſi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimùm niſi tertiam potulentorum quæ aſſumpſit partem per veſicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies conſtipata eſt. Appetitûs proſtratio, rigor totius corporis ſub veſperam, partium etiam non affectarum gravitas & moleſta ſenſatio integrum paroxyſmum comitatur. Recedentem paroxyſmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipſi quaſi ab epoto veneno deſquamantur. Morbo jam diſcuſſo, ægri tum εὐεξία, tum appetitus redeunt pro ratâ doloris quo ſæviebat paroxyſmus nuper elapſus, & in eadem proportione ſervata vel acceleratur vel differtur ſequens paroxyſmus. Nam ſi hic ultimus ægrum peſſimè multaverit, ſequens paroxyſmus nonniſi anno ad idem punctum revertente denuò accedet. Atque hoc ſe habet modo podagra regularis phænomenis genuinis propriiſque ſe oſtendens. Cùm verò vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, neque par eſt naturæ eidem, methodo conſuetà, eliminando, phænomena multùm ſunt diverſa à jam deſcriptis. Nam cùm hactenus dolor pedibus tantùm fuerit infeſtus, (qui peccantis materiæ ſedes ſunt genuina, quæ cùm alias quaslibet partes occupat, certiſſimum eſt vel morbi methodum inverſam eſſe, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliaſque regiones occupat, ea jam, ſicut pedes olim ſolebat, diſcrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ articulorum cuticulam ipſamque cutem deſtruens, nudos tophos, cretam vel oculos cancrorum æmulantes, aciculâ eruendos exhibet conſpectui. Nonnunquam materia morbum committens cubitis impacta tumorem ſubalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem, quæ ſenſim inflammatur cum rubore. Eſt ubi femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſed dolore tamen notabili, at genu eximie petens id acriùs urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo tranſacto lectulo affixum ne latum pilum à loco in quo eſt ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum operâ eſt movendus, omni cautelâ opus eſt ne fortè vel minima motûs contrarietas dolores accerſat, qui eo tantùm nomine poteſt tolerari quod confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis ratio ita cautè & delicatè peragenda, haud exigua pars eſt ærumnarum quibus podagra oneratur; dolor enim vehementior non per omnem paroxyſmum extenditur, ſi modò pars affecta omnino quieſcat. Cùm podagra antehac nonniſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos treſve menſes pro more receſſurus; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus menſibus calidioribus, atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum, quemadmodum paroxyſmus major ſive generalis protractior quam olim fuerat, inveniatur, etiam paroxyſmi iſti particulares ex quibus generaliter componitur, ſinguli diutiùs ſæviunt: cùm enim antehac particulares iſti non ultra unum alterumve diem excruciarent; jam ubicunque ſedem, figant, maximè ſi pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum caſtra movent: Primò ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque ſimul omnimodam appetitûs proſtrationem. Poſtremò cùm antequam malum uſque adeo incruduerat, æger non ſolùm longioribus frueretur paroxyſmorum intervallis, ſed etiam durante iſta intermiſſione rectè valeret tam artubus quam reliquo corpore, facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undiquaque contractos atque impeditos, ita ut quamlibet ſtare poſſit, fortè etiam aliquantiſper procedere, greſſu tamen ita claudicante ac permoleſto prorepit, ut etiam cùm ambulet quieſcere videatur: & ſi ultra vires ambulare perſtiterit, quo pedibus rectiùs valeat, quanto magis ipſos ambulando confirmat & dolori excipiendo minùs obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè diſſipatus, viſceribus periculoſiùs imminet, cùm in pedes ita liberè nequeat effundi: qui hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes, ſed ſenſatione aliqua plus minuſve moleſtâ perpetuò tentantur. Quin etiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger, ut venarum hæmorrhoidalium dolore, ructu nidoroſo cibi jam manducati & in ventriculo putreſcentis guſtum referente, quoties vel aliquid è dyſpeptis aſſumpſerit, vel eam tantùm cibi quantitatem quæ ſano competit. Appetitus languet, uti & totum corpus præ inopia ſpirituum. Denique ideo tantùm vivit ut calamitoſus ſit & miſer, non ut vitæ dulcedine vel minimùm fruatur. Urina, quam priùs coloratiorem, maximè

in Paroxyſmis & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam tam colore imitatur quam copia quæ in diabete excernitur. Dorſum aliæque partes moleſtè pruriunt, maximè ſub horam ſomni. Id etiam in hoc morbo quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quòd ab oſcitatione, imprimis verò matutina, ligamenta oſſium metatarſi vehementer convelluntur, cum ſenſu quaſi conſtrictionis vel compreſſionis fortiſſimæ a manu validâ. Quandoque etiam nulla oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens ictum quaſi clavi metatarſum contingentis derepentè perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines muſculorum qui tibias ſuffulciunt ſubinde ſpaſmo corripiuntur: ita acri & violento, ut dolor quem excitat, ſi vel tantiſper duraret omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

Poſt multos diroſque cruciatus & carnificinam diuturnam, ceu pignus miſſionis quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (natura partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium, eandem in corporis extremitates fugiter ac ſtrenuè relegare non ampliùs valente) et loco doloris conſueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, paroxyſmus longas moras nectit. Animadvertendum eſt enim quòd ubi quis ad multos annos podagra laboraverit, dolor ſingulis paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potiùs conficitur quam dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris quem pati ſolebat cùm viribus eſſet magis integris. Nihilominùs hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate quâ interea ſatis commodâ utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum; qui quo vehementior eſt, eò citiùs præterlabitur paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfecta; & viceverſa. Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo aliaque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: Calculum inſuper Renum in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo quòd æger diu ſupinus recumbat, tum etiam quod ferientur organa ſecretoria a debitis ſibi functionibus: ſive etiam quod calculus ejuſdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellit contemplatio calculuſne an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam calculus lotii per meatus urinarios in veſicam tranſitum impediens, ægrum de medio tollit lentas podagræ moras haud ampliùs expectantem. Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut nec ſui jam fuerit compos, alienæ opis prorſus indigens: ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quòd durante paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflictus, eo uſque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu utro horum æger calamitoſiùs doleat. Non enim rectiùs podagræ, quam iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt; cum mens & ratio uſque adeo ab infirmato corpore enerventur, ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipſi quam aliis gravis eſt. Quin quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet ſollicitudinique atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur donec morbo evaneſcente, animus quoque priſtinâ tranquillitate receptâ una convaleſcat.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus a materiæ peccantis incubitu complexuque ita læſis, ut ſecretionis organa non amplius ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo & fœculentiis refertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur atque rejicitur; tandem, inquam ὁ ταλαίπωρος vitam afflictiſſimam & jamdiu non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat. At verò (quod mihi aliiſque licèt tam fortunæ quàm ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ita vixerunt atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, exercituum claſſiumque Duces, Philoſophi, aliique his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit quam pauperes, plures ſapientes quàm fatuos; naturâ quaſi digito monſtrante quam palam iniqua ſit omnium Parens & arbitra, quam partibus non ſtudeat; cùm eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare ſoleat; Profuſiorem verò erga alios munificentiam æquâ malorum parte admixta diluat & contemperet. Adeo ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ boni atque mali contemperatio, fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprimè conducit. Podagra fœminas perrarò infeſtat eaſque nonniſi jam vetulas & viragines ſeu corpore maſculorum habitum æmulantes. Graciliores quæ vel in adoleſcentia vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſi vel affectibus hyſtericis, vel rheumatiſmo quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt. Neque pueros neque juvenibus minores podagrâ vera atque genuinâ vexatos hactenus obſervavi. Nonnulli tamen mihi noti ſunt qui priuſquam eam ætatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi velitationem præſenſerant: quorum nempe patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cùm iis generandis operam darent. *Hallen. Sydhen.*

Quoad arthritidis *prognoſin*, nemo neſcit ipſam ab aliarum moleſtiarum myriade vindicare, neque deſunt qui tot ab ea beneficia proficiſci autumant, ut illam ferè optabilem ſibi effingant, dum enim ſcoriæ atque ſpurcitiæ in articulos tanquam loca viliora ablegantur, melius habent viſcera omnia, hinc podagricorum longævitas; vitam ut inquit Menjotius, ſæva doloris mercede redimentium, ac in pœnam vivacium; itaque ubi ejus conſuetudo jam facta eſt, funditus extirpari neque poteſt, neque debet, ſi enim ſemel abſit pernicia-

lium

lium ægritudinum incumbunt agmina, propter fluxum aliò averſum; unde aut cataphora, aut convulſio, aut delirium, aut aſthma, aut varii in urinis dolores & difficultates emergunt.

Inter podagricos, ait Hippocrates, qui in ſenectute tophos aut callos in articulis induratos habent, aut laborioſè vitam tolerant, cum alvo ſicca, humana arte hi ſanari nequeunt. His ſuccedentes dyſenteriæ optimè medentur, quin & quæcunque aliæ colliquationes infernæ eos valde juvant: Juvenis vero, cui nec dum circa articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, alvumque vitæ inſtituto probè reſpondentem, is ſanè prudentem nactus medicum ſanus evadet. Propterea exiſtimat Theod. de Mayerne podagram, etiam in eo cui jure hæreditario imminet, nedum in omni ſubjecto poſſe præcaveri, ſcilicet in primordiis ſuis & priuſquam aliquod ſedimentum tophaceum reliquerit ac depoſuerit in articulorum loca cava, ac gluten eorum nativum in calculum ejus efficacia induruerit; illam inquam cenſet curationis capacem eſſe: Effatum, addit, ſpecie temerarium, veriſſimum tamen, ſi modò arthritici primo aphoriſmorum parere velint per quem non tantùm medicum decet officio fungi, ſed & ægrum & aſſidentes, atque cauſæ externæ ad eandem curationem conſpirare debent. Arthritides autem inveteratæ ut jam vidimus minimè ſopiri aut radicitus evelli valent; nec immeritò, ut habet Menjotius, ſuſpectæ ſunt hiſtoriæ de arthriticis qui à Quæſtoribus admoti graviſſimis tormentis, feruntur impoſterum ab arthritide fuiſſe vacui. Ac multò adhuc incredibilius eſt quod narrant de illo podagrico cui pedes clavis trunco ligneo fuere affixi, eoque pacto a podagra abſolutus eſt. Quod attinet autem ad repentinum metum illius podagrici qui ædes ſugi. incendio conflagrantes; vel ad inſperatum gaudium alterius arthritici cui, dum ad ſupplicium duceretur, venia principis nunciata eſt, moxque à doloribus in perpetuum convaluit; à talibus quidem animi pathematis paroxyſmum arthriticum diſcuſſum non inficiamur, ſed altas morbi radices inde evulſas fuiſſe, ac ægrum ſecuritatem totius vitæ eſſe conſequutum non injuriâ dubitamus. Officium igitur eſt munuſque Medici dolorum arthriticorum inveteratorum vehementes impetus retundere, minimè verò ægrotantium labores in totum tollere: graviter affectis, inquiebat Seneca, ſanitatis loco eſt bona remiſſio.

Mulieres ut rariùs, ſic & moleſtiùs divexat arthritis.

Iſchias præ cæteris arthritidum generibus atrociſſima judicatur atque curatu difficillima, forſan propter humoris profunditatem, exhalationemque inde minùs facilem.

Si autem inquit Menjotius, diuturnæ Iſchiadi acceſſerit femori [illegible] ægri claudicant, crure facto vel longiore ſi in intimam partem, vel breviore ſi foras extorqueatur. Facto etiam luxati articuli calore fit mucoris congeſtus, ac diſtortis vaſis annonam vectitantibus crus macileſcit, hæcque tabes è privata fit tandem generalis per quam æger ante debitum tempus teneſcit, iſtamque univerſalem phthiſin Præceptor in Coacis prænotionibus appellavit [illegible] a mali primordio. His vitiis medetur uſtio, utpote ſupervacaneos mucos abſorbens ac emotum articulum, poſt aptam ἐμβολὴν, firmans in poſitu naturali: quòd ſi vacua coxæ pixis craſſis impleatur humoribus, iſchii [illegible] in priſtinam legitimamque ſedem reductio, ſpatii defectu in callum tentatur. Advertendum porrò labefactatâ per vetuſtas arthritides, ob caloris paupertatem ab intermiſſione exercitii, coctrice partium facultate, etiam citra articulorum luxationem, non crus modò ſed reliqua etiam arthritica membra tandem macerari ac in atrophiam deduci; ſiquidem non ſolum curſus, lucta & celer ambulatio ſed ipſa etiam quies affert carnium [illegible].

Si in arthritide contingat luxatio difficulter ſanatur, aut protſus inſanabilis eſt, membranis ſcilicet & ligamentis nimis laxatis repoſitum membrum non firmantibus, & ſynoviâ coagulatâ intra articulos collecta repoſitionem impediente.

Si dolores ſenſim ingraveſcentes ad jugulum & ſuperiores partes tranſeunt, perniciem minantur.

Cùm ex ſuprà dictis ſatis pateat inveteratam podagram medicamentis minimè cedere, imò ab importuno illorum uſu efferari, ac propterea opprobrium Medicorum etiam conſulariam injurioſe nuncupari; *Nam quicunque ab arte exigit ea quæ ars præſtare non poteſt, vel à natura apta non eſt, illius ignorantia deſipientiæ aſſimilis eſt.* Omnis induſtria adhibenda eſt ut dum recens fuerit profligetur, illique protinus occurrendum non tam medicamentorum agmine quàm exactâ diætâ. Primùm autem paroxyſmum retundere, dolorem atque tumorem demulcere atque minuere neceſſarium erit; poſtea verò imminentes alios antevertere & præcavere.

Pro antevertenda & præcavenda arthritide faciet præcipuè victus ratio exquiſita, repudiatis ſcilicet alimentis crudis, craſſioribus, fæculentis, acidis atque difficilis digeſtionis, imò multis & variis. Quidam carnes damnant veluti nimiùm aptas ſubminiſtrandis ſanguini particulis fermenteſcibilibus: verùm hæc abſtinentia præterquam quòd ſufferri vix poteſt, quis neſcit etiam eos qui piſcibus & herbis unicè veſcuntur, ab arthritide tamen immunes non vivere. Interim tamen inter carnes aut ea quæ ex iis parantur, vitanda quæ nimii ſunt alimenti, ſicque ſtomachum gravant, & corruptionem in ſuccis atque excrementorum copiam augent; talia ſunt juſcula conſumpta dicta, ut & ea quæ ex contuſis carnibus exprimuntur &c. In ſpecie autem laudatur diæta ſudorifera ut & diæta lactea, quæ ultima hodie maximo eſt in uſu apud Gallos, deſcribiturque à Greiſelio tractatu peculiari, & à Waldſchmidio diſputatione lectu digniſſima, cui titulus de cura lactis podagricorum ſolatio. Vinum à pluribus Medicis maxime noxium reputatur, & revera illius abuſus non parva damna arthriticis intulit, membrorum ſcilicet & trunci corporis contractiones aliaque idgenus, at uſus ſobrius potius juvit quàm nocuit, & ut ipſe inquit Tozzi, Novi aliquos non minùs ab aquæ quam à vini uſu crudeliter afflictos podagra, & quod gravius, longè diuturniori, ac pene irreſolubili: quin imò crediderim a vino potiſſimùm albo, non tamen acido & auſtero, diureſi promota, vel etiam diaphoreſi, podagricos & chiragricos in melius abituros. Experiri namque contigit breviores paroxyſmos à vino, longiores difficilioreſque ab aqua ſucceſſiſſe. Quòd ſi præterea vinum comparetur medicatum, quale eſt antipodagricum Paracelſi, vel ex meliſſa, ro-

[roſ]marino, ſalvia, betonica aliiſque compoſitum, certius proderit. Verùm in his peculiares corporum conſtitutiones ſpectandæ ſunt, ex quibus conjicere licebit vinum ne potius, aut aqua ſit profutura: quamquam mediocritas ſemper eſt tutior, & ſalubrior in utriſque. Atque hactenus de diæta pro paroxyſmo præcavendo, nam in ipſo paroxyſmo vinum omnino vitandum eſt, niſi ille admodum levis fuerit, aliàs exacerbabitur & contractionis membrorum periculum incurret æger. Alvus etiam lubrica ſervanda eſt in ipſo paroxyſmo, ſi ita permittant dolores, per clyſteres, ex decocto althææ, flor. chamomill. papaver. rhæad. verbaſc. paralyſ. &c. in lacte vaccino recenti, addito pauco electuario lenitivo & melle violaceo, purgantia liquidem omnia per os aſſumpta currente paroxyſmo in pleriſque potius nocent quàm juvant. Extra paroxyſmum verò vidimus aliquos qui continuatis ſingulis diebus per annum integrum pilulis modicè purgantibus à podagra immunes fuerunt, ſed in quibuſdam adnotavimus ſymptomata inde enata multo quàm ipſa podagra periculoſiora, & propterea ab ejuſmodi medicamentis ſemper abſtinuimus, interim non negamus, purgationes ſuo tempore, vere ſcilicet præcipuè & autumno inſtitutas, eaſque ſatis validas magni fore emolumenti, dum ſtomachum everrunt indeque mineræ morbi partem educunt antequam ad artus devehatur, aut cùm ad eos devehi jam parata eſt. Itaque præterquàm quòd ſingulis prope menſibus ventriculum & inteſtina ab onere ſuo liberare expediet remediis levioribus, ineunte vere atque autumno conducibile erit, in iis qui facilè ferunt, vomitum ciere per remedia antimonialia, quibus ſcilicet validè ſuccuſſo ſtomacho, excitatiſque fibris viſcerum omnium, abundè exprimitur & egeritur materia peccans arthritidem jam jam paritura, unde aut ipſius prorogabitur inſultus, aut admodum minuetur. De exercitatione podagricis neceſſaria hic jam nihil addimus, quiſque enim novit ab ea dum modò vires non ſuperet, invigorari non tantum viſcerum & partium corporis muſculoſarum fibras, ſed etiam ipſum ſanguinem, & animantes corpus humanum ſuccos varios, ſicque humores minus ſtagnare ac fermentationibus poſt longam moram inducendis minùs aptos evadere. Remedia alia omnia ventriculi corroborationem unicè reſpicere debent, de quibus infra ex parte Sydenham &c.

In ipſo paroxyſmo quidam venæ ſectionem celebrant, eamque in pluribus inſtitutam vidimus, at ſucceſſus promiſſis atque ſperatis non ſemper reſpondet, nam plerique qui in primis arthritidis inſultibus inde bene habuerant continuata ejuſdemodi evacuatio fuit noxia, dum ſcilicet vel morbum in uno aut altero tantùm articulo doloroſum ad omnes in univerſum aut pleroſque ſaltem extendebat, vel convulſiones quandoque lethales accerſebat. Fatemur quidem in plethoricis & opiparè viventibus, ſi ante inſultum neglecta fuerit ſanguinis miſſio, eam ipſo ineunte inſtitutam utilem futuram; itaque in hiſce omnibus attendendum ad conſtitutionem & conſuetudinem. Alii eodem tempore purgationem ſuadent, eamque validiorem, nos etiam à quibuſdam fauſtè vidimus uſurpatam, at in pleriſque morbum auxit quem non facile fuit poſtea anodynis adhibitis demulcere, imò dolores colicos peperit atroces & pertinaces, propterea ejuſcemodi evacuationibus valedicentes, ſive per caryocoſtinum Bayri, ſive per pilulas ex hermodactylis, ſive per pulverem arthriticum Paracelſi, ſive per arcanum corallinum Crollii, ſive per eſſentiam hellebori Hartmanni, aliaque maximè ſpecifica ſollicitentur, unicè confugimus ad anodyna, extractum ſcilicet opii vel ſyr. papaver. alb. parcâ doſi ſalibus volatilibus maritatum aquiſque appropriatis immiſtum, revera vidimus hoc medicamentum aliquando ſoporem quidem conciliaſſe, quem violabant dolores artuum cum tremoribus atque ſubſultibus convulſivis, ſed hoc tantùm factum eſt ubi inteſtina humoribus ſcatentia, clyſtere ex decocto mox deſcripto, aliquatenus non fuiſſent elata; itaque ſingulis diebus, ante anodyni exhibitionem clyſterem repetebamus. Applicationes quod attinet præter eas de quibus in ſequentibus & Williſius & Tachenius & Sydenham, & Theodorus de Mayerne, item inuſtionem de qua Then Rhyne, imò inter illas applicationes paucas vidimus proficuas. Commendatur inter alia fotus tepidus urinæ virilis, cui admiſcetur vitriolum per radios ſolares calcinatum: Laudatur etiam immerſio partis afflictæ in cumulum tritici, exemplo Sexti Pomponii Hiſpaniæ citerioris Principis, qui, ut habet Plinius, cùm horreis ſuis ventilandis præſideret, correptus dolore podagræ, merſit in triticum ſeſe ſuper genua, levatuſque ſiccatis pedibus mirabilem in modum, hoc poſtea remedio uſus eſt. Hic autem monendum, inquit Menjotius, non ſolùm in diverſis individuis, ſed etiam in uno eodemque ægrotante innumeras occurrere doloris arthritici rationes, pro diverſitate ineffabili ſalium ſeroſum humorem accendentium & velut aculeis armantium; ac propter variam iſtam dolorum periodicè recurſantium idioſyncraſiam, remedia quæ adverſus plures paroxyſmos fuere ſalutaria, poſtmodùm reddi haud modò inutilia, at interdum quoque malefica. Prædicatur à quibuſdam narcoticorum, laudani v. g. fol. hyoſciami &c. applicatio, verùm metus eſt ne dum dolorem reprimunt, motus libertatem in ſequentibus impediant articulumque debilitent. Heurnio uſui, fuere ranæ vivæ in butyro inſulſo excoctæ, ſicut pariter fotus aquæ ſpermatis ranarum. Platero nix dicitur aliquibus profuiſſe ut & acetum frigidum. Reuſnerus vult illinendas eſſe partes dolentes pinguedine herinacei; Nos ſæpius cum ſucceſſu adhibuimus pinguedinem viperarum, item ſtercus vaccinum recens admiſto oleo catellorum & olei tacamahacæ ſalini guttis aliquot item fotum calidiſſimum flor. ſambuci in aqua fontana, urina, aut lacte incoctorum &c.

In Iſchiade ſi cætera remedia nihil proſint, ex documento veterum pars altè inuratur, aut etiam, quod ipſe per Chirurgum noſtratem aliquando cum fructu vidi peractum, amplâ cucurbitulâ cum multa flamma priùs applicatâ, per medium carnis ab illa elevatæ profundius, ſcilicet ad perioſtium uſque ferrum acutum adigatur quò ichor illic nidulans dolorumque malignus autor educatur. Nos aliquando cum ſucceſſu ſequens emplaſtrum adhibuimus.

℞. Picis albæ ℔ i ß. liquefiat in vaſe terreo, tum affunde aquæ vitæ ſimplicis, ſeu ſpir. vini debilioris ℥ iv. igni lento impoſita agitentur continuò bacillo donec conſumpta ſit prorſus aqua vitæ; quo peracto adde ceræ citrinæ ℥ iv. cinna-

momi

momi pulverati, gum. ammoniac. ſtoracis, benzoini & gummi arabici ana ℥ ij. ſemper bacillo aut ſpatula agitando materias, quibus exquiſitè permiſtis vas ab igne removendum eſt, contentaque in aliud vas aqua puta plenum ſunt projicienda. Frigefacta maſſa extendatur ſuper aluram ſatis amplam ut totum femur ab illa contegi poſſit; ipſo verò applicationis momento ſinapiſetur emplaſtrum pauco pulvere piperis albi & cantharidum num. vj. Jaceat oportet æger ſuper culcitra prope ignem luculentum, parſque affligens ſpiritu vini calidè foveatur manibuſque fricetur donec integræ ſpiritus prædicti ℥ viij. ſint conſumtæ, tumque demum imponatur emplaſtrum probè calfactum, poſtquam ſemel applicatum eſt non priùs debet amoveri quam per ſe excidat, quod poſt abſolutam operationem evenit; æger autem per totum adhæſionis emplaſtri tempus aëri libero non exponatur. Si una applicatio non fecerit ſatis ad ſecundam deveniendum. Alii componunt emplaſtra ex pice, ſulphure & ſinapi, aut ex pice, ſulphure & oleo lumbricorum: Item cataplaſmata ex piperide & naſturtio, ex urtica in cereviſia, aut urina cocta &c.

De Podagræ tranſplantatione ſic ſcribit Borellus; ſi catelli cum podagrico recumbant, & ciborum reliquias, ac ſputa deglutiant, futurum ut morbum illi contrahant, æger verò convaleſcat. Sic etiam Helmontius ex Paracelſo aſſerit quòd ſi ſanguis podagrici calens in ovi putamine fotus, cani vel ſui in cibum carnibus commiſtum exhibeatur neceſſariò ægritudo in canem vel ſuem tranſiliet. Verùm de hiſce, ut & de cruribus teſtudinis, ex animali vivo exciſis partique dolenti & tumenti applicitis cum maximo emolumento, ut ſe ipſum vidiſſe narrat Reinerus Solenander, idem judicium facimus ac de curis omnibus magicis tantopere à Paracelſiſtis decantatis, ſcil. potius conficta eſſe in minùs cautorum deceptionem, quàm in generis humani aliquod emolumentum, interim ſi quis per imaginationem ab ejuſcemodi propoſitionibus ſalutariùs agitatam, aut Archei, ut loqui amant, inde enatam oblectationem fructum aliquem perceperit, quem aliis per propriam commendationem & imaginationis aliquod contagium percipiendum tradere valeat, per nos illud omnino licet.

Curationes.

Arthritis ſeu articulorum dolor eſt inſtar matris plures ex ſe generans natas, ſpecie podagram, chiragram & iſchiaticam.

In Arthritide interdum eſt univerſalis omnium articulorum dolor cum ſumma inquietudine; in cæteris particulares dolores externarum partium manuum in Chiragra, pedum in podagra, coxendicis in iſchiade.

Horum omnium univerſalis cura conſiſtit in conſumptione vel etiam expulſione tartari in toto corpore humano ſtabulantis.

Hæc itaque cura unicè inſtituenda eſt, nec tamen quovis tempore promiſcuè in ſingulis ſubjectis, niſi priùs omnia probè fuerint conſiderata. Itaque hæc cura univerſalis paroxyſmos non tollit, nec leviter etiam affectos extra alia medicamenta curat: oportet igitur, ut aut ante inſultus, aut poſt eoſdem (non in paroxyſmo) quieſcentibus ſcilicet & in ſuis matricibus quaſi dormientibus, cura inſtituatur & tartarus reſolvatur. Sic nimirùm feliciùs ſucceſſerint omnia. Ejuſdem curæ prophylacticæ ſimili modo cum lapidibus aſtacorum in eam formam medicamenti præparatis inſtituendæ: maximoperè pro corroboratione naturæ ſuccenturiari poteſt Magiſterium perlarum à Riverio Medico Regio olim plurimo cum fructu præparatum & exhibitum hôc modô: Perlas reduc in pulverem impalpabilem, quemadmodùm aliàs redigi ſolent, (vulgariter margaritæ præparatæ) his in vitro ſuperfunde de ſucco citri vel de pomis aurantiis recentibus q. ſ. ut fiat inſtar pultæ, relinq. aliquandiu poſtea ſolve cum aceto, & remoto aceto per inclinationem à fæcibus aliud affunde, donec nempè perlæ ex toto fuerint ſolutæ. Collectum acetum miſce cum tertia parte aquæ fluviatilis, deſtilla per retortam ex igne arenæ primùm igne lento, poſt fortiori. Deſtillatum reaffunde capiti mortuo reſtanti & viciſſim ſolve, poſteà cola per filtrum, evapora admodùm lentè & reſtabit perlarum Magiſterium. Hujus ℈ j. ad ſummum aliquoties jejuno ſtomacho in vino datus potenter naturam recreat, eamque ut medicamenta antecedentia (arcanum ludi humani & Aſtacorum) feliciùs operentur, excitat. Multùm ad præcautionem facit cruditates fugere, & ſi adſint caſtigare vomitionibus manè ſi facilè, à prandio ſi ægrè, vomat.

Quod ſi verò paroxyſmi podagrici vel arthritici ſoleant recurrere, id quod ſæpiùs fit, præſertim ubi vita non uſquequaque conformis fuerit, requiſitis tales inſultus vel impedientibus vel prorſus ejicientibus, hoc unicè providendum fuerit, ut quotannis ſtatò Æquinoctiorum & Solſtitiorum (circa eadem nimirùm fluxiones podagricæ plerumque vigent) corpus benè mundificetur, & in primis ratio victûs, quæ alioquin nuſpiam negligenda eſt, ſolers & rectè inſtituatur, auferendo tum plethoram; ſi quæ adſit, tum cacochymiam quamcunque ſuis idoneis medicamentis. Hæc etiam evacuatio inſtitui debet in principio morbi, & ubi quædam ſigna imminentis præſentiant æger. Potus ſit vinum meliſſæ cum rad. Caryophyllatæ infuſum in menſa pro hauſtu primo, aut vinum anti-podagricum Paracelſi.

♃. Rad. caryophyllâtæ, acori ℔ ß. fol. majoran. m. iv. flor. ſambuc. p. iv. infunde in vini ℔ iiJ. ſtent in infuſione per 8 dies, ſumatur ex hoc manè & veſperi hauſtus. Cum ſale humano miſceri, poſſunt oſſa humana calcinata, in cibo galreda ex iiſdem in modum galredæ cranii facta. Poſt mundificatum corpus corroborantia & diaphoretica ſcilicet peculiaria Solis tranſparentis extractio, de qua in notis ad Crollium & pilulæ antipodagricæ meæ quæ deſcriptæ à Rhenano in tractatu Solis è puteo emergentis cum arcano aſari aliquot diebus aſſumptæ. His omnis podagra, modò non ſit nodoſa, curari poteſt. Hoc nimirùm modò paroxyſmi raro vel nunquam recurrent: aut, ſi inſultus à levi errore externo aliquando coincidunt, tam graves nunquam ſunt, nec dolores excitant continuos, aut inſolentes, quin externis balſamis facilè cedent. Ex numero mundificantium ſeu purgantium eſt pulvis arthriticus Paracelſi à Crollio deſcriptus, ubi in primis notandum, in ejus deſcriptione pro raſura cranii humani ſubſtituenda eſſe oſſa hominis calcinata, juvenis non inhumati, manuum ad chiragram, pedum verò ad po-

dagram

dagram. Ex hoc pulvere natus eſt pulvis caryocoſtinus, quem vocant, etiam vulgaribus Medicis uſitatus. Hic verò pulvis ſecurè & leniter omnes defluxiones podagricas purgat. Feliciùs id præſtat eſſentia radicis ellebori nigri vulgari modo cum ſpir. vin. non ad ſummum correcto extracta. Cujus quotidie cochl. j. manè & veſperi ſumatur, donec alvus ſpontè ſuâ quater vel ſexies tandem fuerit ſoluta quotidie. Hac nimirum facili, lenique purgatione impuritates, fluxioneſque podagricæ ſatis commodè repurgantur, fortificatur eſſentia ellebori cum arcano filicis totius. (N. B. arcana hæc nobilia) vel cum arcano aſari debitâ proportione, nempè, ſi admiſceantur alterutra cum eſſentia ellebori. Præſtat alioquin hanc eandem eſſentiam ante conſuetum tempus paroxyſmorum podagricorum aſſumere, quemadmodum & pulverem arthriticum, ſic nimirùm faciliùs ante invaſionem corpus integritate adhuc dum conſtans ab inſequentibus influxionibus liberatur. Idque eò magis, ſi ad hanc evacuationem temperata victûs ratio acceſſerit, & vinum majoranatum cum radice caryophyllatæ & floribus sambuci infuſum ad victum pro primo potu hauſtum fuerit. Quidam convenientiùs utuntur decocto ligni ſaſſafras, præmiſſis his purgationibus, impuritates craſſiores, quæ adhuc reſtare ſolent, finaliter exterminandæ cum Mercurio laxativo, aut cum ſole aut pulvere arthritico ſequente.

♃. Hermodactylorum turbith, diagrydii, fol. ſenæ, oſſis manus hominis juvenis violentâ morte perempti calcinatorum ſi chiragra manuum, ſi podagra pedum ſacchar. candi ana ℥ j. m. f. pulvis. Doſis à ℈ ß. ad ℥ ij. manè ex aqua ivæ arthriticæ per 3. aut 4. dies. Hinc demum ad confortantia, quod eſt magiſterium perlarum Riverii, & ad diaphoretica accedendum, quale eſt extract. Solis tranſparens. Proſunt & maximè in his affectibus cauteria.

Qui vomitus ferre poſſunt & ſtatis temporibus veris & autumni ante imminentes paroxyſmos podagricos, aquâ benedictâ utuntur, doſi legitimâ, rariſſimè vel etiam nunquam, modò reliqua correſpondeant, inſultibus podagricis corripiuntur. Hoc itaque modo, cuicunque ſanitas curæ eſt, quilibet e podagricis inſultibus tutiſſimè ſe præſervare poteſt. In paroxyſmis vigentibus & graviter articulos occupantibus, ſæpiùs mitigantibus opus eſt. ea ſunt interna & externa. Inter interna omnibus modis ſuperat & excellit laudanum opiatum ſuis proprietatibus maximè vigens (vide Quercetanum in reſponſo ad Aubertum) dolores nimirùm ſiſtit, placidum ſomnum inducit, fluxionibus frenum injicit, fervores conſumit & delaſſatos ſpiritus roborat. In aliis qualibuſcunque vulgaribus Medicinis haud iiſdem viribus pollentibus, fruſtrà ſperandum eſt aliquid. Externa ſunt. 1. Balſamus podagricus primus & ſecundus apud Crollium, quibus ſuccenturiari poteſt unguentum anodynum, quod eſt apud eundem. 2. Eſt ſpiritus ſalis armoniaci qui fit h. m.

♃. Ammon. ſublim. miſce pulveriſatum cum 4. partibus cinerum & deſtilla per alembicum ex arena prodit ſpir. ammon. qui æqualibus partibus cum ſp. vini mixtus & plumaceolo loco dolenti (aliquoties, bis terve) illitus confeſtim dolores reſtinguit. Nonnulli aliquid camphoræ adjiciunt, ut prius ſolvatur in iiſdem, poſtea ad illinendum utuntur. Hujus mirabilem uſum ſæpè deprehendi. 3. Eſt aqua antipodagrica Rulandi.

♃. Florum chamomillæ, meliloti ana m. j. Mercur. ſublimati ℈ ij. coque in aqua ſimplici. Hujus aquæ colatæ æqualem portionem m. cum ℔ iv. aq. mortuæ quæ eſt aqua fortis, qua uſi ſunt aurifabri in ſeparationibus, aq. fortis recentis ℥ ij. ſucci ſeu decocti myrtillorum (℥ ij.) q. ſ. ad colationem. Utere ceu patet ex curationibus (durat aliquot annos aq. mortua.) 4. aqua Antipodagrica, quæ.

♃. Spermatis ranarum menſe Martio collecti circa novilunium ℔ iij. adde ſtercoris bubuli recentis ℔. totidem M. diligenter & relinque per diem unum, poſtea, deſtilla & ſerva, Calidiuſculè membris affectis applica. Confeſtim ſedat dolores. Feliciùs operabitur, ſi addetur aliquid ſpir. vitrioli aut ſtercus vaccæ cum mellis ℥ ij. Cataplaſmatis loco imponatur, præſertim in podagra frigida. 5. Oleum petroleum, in quo radices elleborí incoxerint, præſentiſſimum eſt in doloribus podagricis ſine rubore & vehementi tumore (alii vocant podagram à cauſa frigida) ſubitò ſiſtendis. Ubi induciæ factæ ſunt cum morbo, ſi ita neceſſitas exigit, purgantia tandem commodiùs (vomitus hic non eſt neceſſarius) locum habere poſſunt, qualia fuerunt ſuprà; præſertim, ſi pulvere ſpecifico arthritico utendum ſit, is per aliquot dies juſtâ doſi (℥ ß.) in brodio vel etiam aqua ivæ ſumptus impuritates tartareas mobiles, cauſanteſque paroxyſmos è corpore educit. Sæpè vidi in hoc caſu pilulas antimoniales per ſeceſſum ſolùm purgantes, ſemel duntaxat ſumptas multùm profuiſſe. Ejuſdem facultatis eſt arcanum corallinum per Crollium deſcriptum. Omnibus his præſtat ſpecificum purgans Paracelſi, ſi ſæpiùs urgente neceſſitate, craſſiores adhuc in corporis habitu particulæ reſiduæ fuerint, eæ deinceps mundificantibus, ſi vires & facultates patiuntur, expellendæ ſunt. Inſuper etiam ad diaphoretica deſcendendum. Diaphoretica ſuprà proprio titulo propoſuimus. Sunt nimirùm in eo genere ſpecifica, tum tinctura antimonii, tum pilulæ antimoniales podagricæ: Deſcriptionem vide in libello Rhenani Solis è puteo emergentis tractatu poſtremo p. 18. & 19. Tincturæ præparatio hæc eſt:

♃. Mineræ antimonii ℔ iij. iv. v. (minera Hungarica præſtat) in defectu mineræ antim. crudum locum ſupplere poteſt, tere minutiſſimè ſuperfunde aquam calcis vivæ per ſimplicem infuſionem (aq. ℔ xv. Calcis ℔ vj.) à calce viva colando (aliquoties aqua infundatur calci, donec ſubſidet) de fæcatam delinque (in alembicum lati fundi) inſolando & aliquoties quotidie movendo donec nempè ſpondilia & ſuperficies aquæ rubere incipiat; quanquam rubedo nulla apparet, & tamen ſatis tincturæ extractum eſt, ſi per 6. vel 7. dies infuſio fiat. Habebis autem ſignum extractionis (extractio tantiſper fiat, donec nihil ſit reſiduum) ſi in particulam iſtius infuſi ſeorſim in vitrum peculiare transfuſam guttas aliquot aceti injeceris, repentè nimirùm immutabitur aq. (nihil aliud eſt quàm antimonii ſulphur,) & tinctura antimon. in colorem corticum mali aurantii præcipitabitur (in mixturam ſimplicem infuſum præcipitabitur in colorem albicantem propter ſpiritum vitrioli) extractionem trajice per filtrum & leniter ebulliendo in catillo reduc in pulverem rubeum, quem extrahe cum ſp. v. non uſquequaque forti (Alchol non extrahit) ad flavedinem

(inſtar

(inſtar extracti Solis) & filtrando decanta. Ante uſum move (pulviſculus nimirùm ſemper ad fundum præcipitabitur) doſ. gr. v. vi. viii. x. ad ſummum ſpirit. vini hac tinctura antimonii impræguatus aliquoties (ſepties) per cohobia ex alembico deſtillatur, deinde ex retorta vitrea in aren. datis ignis gradibus, vel etiam ig. ſuppreſſionis pellitur, & prodibit in forma rubicundiſſima oleum antimonii dulce cum ſtriis ſplendidiſſimis. Poſtea verò ſpiritus vini leni B. evocatur, remanet in fundo tinctura antimonii rubicundiſſima (confortativum ſummum) doſ. gr. j. ij. iij. ad ſummum. Vide Ragerium Bacchonium de oleo antimonii dulci.

Tinctura porrò antimonii (appoſitâ candelâ lucet noctu inſtar carbunculi) vel dicto modo ſaltem leniter extracta, vel deinceps per multa cohobia cum ſp. vin. in nobiliſſimam eſſentiam exaltata, contracturam ex podagra in articulis externis cauſatam feliciter curat, ſi obſervandis ad legitimam nempè diætam pertinentibus & corpus mundificantibus (N. B. in hoc caſu pilulæ antimon. per ſeceſſum tantùm purgantes maximè commendabiles ſunt) quotidie vel alternis diebus gut. 5. vel 8. de tinctura ſimplici, ſed gut. 1. de tinctura exaltata in diaphoretico in peracutis vel mixtura ſeu in aurora exhibeantur, & ſudor vel in lecto vel in laconico provocetur (id quod in declinatione contracturæ cum ſpir. vini tandem feciſſe expedit) & contractura nulla reſiſtit arthritica.

Ad externam curam podagræ tophaceæ, ſed non admodùm inveteratæ, præmiſſis præmittendis alioquin ad podagræ tum diæteticam tum therapeuticam pertinentibus, de quibus hactenùs, externa auxilia accerſenda ſunt, quæ nempe duros iſtos nodos tanquam morbos compoſitionis ab internis medicamentis difficulter reſolubiles penetratione ſuâ reſolvant, & quod in articulis heterogeneum eſt, eliminent. Ubi igitur nodoſitates admodum inveteratæ non fuerint, unicè hoc emplaſtrum commendatur, quod præter ſedationem dolorum etiam ex articulis tophaceam materiam ſeu ſulphur coagulatum cute leniter aperta reſolvendo extrahit. Emplaſtrum tale eſt.

℞. Vitrioli Roman ſeu Hungar. aluminis rochæ ana ℔ß. ſalis ℥ iv. Hæc omnia conjunctim calcina in catino terreo evaporando ſaltem, donec ſpiritus etiam exhalare inceperint, quibus odore perceptis ſtatim ſubſiſte à calcinatione & refrigeſcant omnia, pulveriſentur. Hujus & pulveris ex farina hordei.

℞. Ana q. pl. miſce cum fæcibus vini ad inſtar pultis, quam ſuper laciniam more ſolitò ad ſpiſſitudinem cultri extenſam applica ad locum affectum & relinque. Exſiccatum denuò cum fæcibus vini diſtempera, & apponendo ſic perge, donec primùm dolor omnis conſumptus, poſtea etiam ex articulis ipſis contortis omnes tophi abſumpti fuerint: Interim fit ſæpè, ut ſimul cutis, præſertim ubi verrucæ & ſcrophulæ in articulis apparuerint, hoc modo aperiatur, id quod formidandum non fuerit. Vel nimirum ſponte ſuâ poſteà ulcera coeunt, vel cerâ ſaltem emplaſtri locò ſuperimpoſitâ viciſſim conſolidantur, ipſis articulis denuò mobilibus & agilibus redditis. Quod ſi denique nimis inveterata podagra ſeu prorſus nodoſa & tophacea fuerit, ab illa quidem externa cura dolorum mitigatio ſperanda eſt, ſed tamen ipſi tophi vix cedunt, niſi Chirurgia accedat potentior. Tunc igitur hôc modô procedendum fuerit.

℞. Mercur. ſublim. arſen. albi ana q. pl. m. cum aq. forti & fiat in modum pultis, deinde appoſitô priùs emplaſtrô Baſiliconis majoris (vel alio defenſivo, vel etiam ſparadrappâ) ad locum affectum foraminatô, foramini de pulte præſcripta inſtar lentis impone, & ſtatim aliam particulam emplaſtri prædicti d. ſuper, ac relinque aliquandiu, donec cutis benè aperta ſit, ac nonnihil tumoris, ac exinde eſchara acceſſerit. Hanc cum butyro vel oleo roſaceo emolliendo remove & attractivum appone ſpecificum, quod omnes tophos coagulatos in aquas reſolvit & extrahit, etiam aliquando ſponte caſuras inſtar calcis ad parietes incruſtatos; ceſſantibus poſtea fluxibus locus viciſſim eſt conſolidantibus & epuloticis vulgaribus. Attractivum emplaſtrum tale eſt.

℞. Lithargyri, lapidis calaminaris, ſuccini, magnetis ana ℥ ij. pulveriſata omnia tenuiter coque in olei lini ℔ i ß. ceræ ℔ j. terebinth. ℔ ß. vernicis ℥ iv. coque inquam, aliquandiu, donec inſpiſſentur, adde poſtea gummata ſequentia vulgari modo in acet. ſoluta & colata viciſſimque opopanacis, ſerapini, galbani, bdelli, ammoniaci ana ℥ iß. ebulliant leniter in fine adde de pulveribus maſtichis, thuris, myrrhæ, aloës hepaticæ ana ℥ j. diligenter move ſpatulà, tandem malaxando in magdaleones redige, prædictoque uſui ſerva. His modis infelix podagra proſperè & facilè curari poteſt; modò omnia prudenter & legitimè fiant. In externa cura tophorum ſæpiùs mundificantia doloreſque mitigantia ſunt uſurpanda, inſuper ſudores à ſuperioribus diaphoreticis provocandi. Et hæc eſt genuina illa cura, quâ 14. ægros nobiles & ignobiles nullo alio remedio adhibito me curaſſe affirmare certò certiùs poſſum.

Articulorum dolor varias in ſe ſpecies includit, Podagram, gonogram, chiragram, homoplatæ dolorem, & iſchiaticum, arthritidem item propriè dictam, quæ omnes ſimplicem ſcopum habent, ſymptomatis ſcilicet mitigationem & cauſæ ablationem. Uſitatiſſima ſunt Podagra & Chiragra, in quarum curatione unicè providendum, corpus ſemper mundum ſit, & victûs ratio obſervetur exacta, quotannis ſtato tempore Æquinoctiorum & Solſtitiorum, ubi fluxiones arthriticæ plerumque fiunt, corpus benè mundificetur auferendo tum plethoram, ſi quæ adſit, tum cacochymiam quamcunque ſuis medicamentis idoneis. Imò hæc ipſa evacuatio inſtitui poteſt & debet quoque in principio mali, & ubi ſigna quædam imminentis præſenſerit æger. In primis extractum aſari & eſſentia ellebori nigri facta ſecundùm artem atque ad conſiſtentiam mellis ſeu pilularum redacta. Electuarium item caryocoſtinum apud Bauderonium, quæ ſemper ante conſuetum podagricorum tempus, ac in primis circa dicta aſſumi debent aliquot vicibus quater aut quinquies ſemper obſervatâ victûs ratione.

Pro potu ſit vinum meliſſæ cum rad. cariophillatæ infuſum in menſa pro hauſtu primo parcè tantùm ſumptum. Aut vinum Paracelſi antipodagricum de quo ſuprà de arthritide. Cum ſale menſali miſceri poſſunt oſſa humana calcinata in cibis. Hinc ſtatim ad confortantia & diuretica accedendum. Inter confortantia principale eſt

Magi-

Magiſterium perlarum Riverii Regis Galliæ Medici, de quo ſuprà. Maximè quoque in his affectibus proſunt Cauteria ſeu Fontanellæ: Ad præcautionem prodeſt ſugere cruditates, quæ ſi fiant, caſtigandæ vomitionibus, manè, ſi facilè vomat, ſin minùs longè à prandio. Nodoſa modo non fuerit Podagra, his medicamentis curari poteſt. Nodoſa verò præter hæc requirit etiam curam externam, de qua poſteà. Dolor ſeu Paroxyſmus ſi adſit, dictis medicamentis non eſt fatigandus æger, ſed quies imperanda, dolor mitigandus, & ne ad partem affectam affluat materia, præcavendum. Dolor igitur intra corpus exhibito laudano ſedetur, præmiſſo tamen clyſtere. Si adſit magna plethora, vena ſecetur: reſtringentia paulò altiùs a loco affecto versùs partem internam adhibeantur, ut pulvis adſtrictivus aceto & albumine ovorum exceptus, vel aqua adſtringente, ut Myrtillorum, centinodii, glandularum quercûs vel cataplaſmatis ex fructibus acerbis, cotoneis, herbis, pyris, prunis, Inprimis ſylveſtribus, ſorbis, quibus addi poteſt farina lentium, cum pulvere balauſtiæ, gallarum, roſarum, biſtortæ: aut tantùm applicetur Bolus armenus cum lacte & pulvere radicis biſtortæ ad formam cataplaſmatis.

Supra partem affectam refrænantia & dolorem ſedantia imponenda. Communiter nec ſine fructu fit cataplaſma è mica panis albi, verbi gratiâ ℔ j. temperetur lacte ſuper ignem lentum, ne bulliat, contunditur & reducitur ad formam cataplaſmatis addendo vitellorum ovorum ℔ ij. croci parùm, calidè applicetur. Alii tantùm in lacte tepido panem macerant paulisper & applicant de 5. in 5. horam renovando. Nos hactenùs habuimus in uſu carnem bubulam, cujus fruſtum crudum ſine pinguedine parti dolenti ſuperligavimus, idque manè & veſperi mutavimus, atque ita feliciter dolorem ſedavimus.

Balſamus Podagricus.

℞. Vitrioli ad flavedinem calcinati ℔ ij. mellis ℔ j. ſilicum calcinatorum ℔ ß. deſtilletur ſpirit. igne ab initio lento per alembicum in cineribus (nam facilè ebulliunt) poſteà fortiori. Ab hoc ſpiritu auferatur phlegma, cum deſtillando ad tertias uſque, quæ in cucurbita reſtitant, miſce cum maſtiche, olibano, myrrha, axungia humana, gumm. ammoniaco, opopanace, bdellio ana ℥ ij. deſtillentur adhuc per retortam, cum deſtillato miſce æquales partes ſpiritus vini atque ad uſus ſerva. Non quoque inutile erit in hoc affectu vel totum ſpiritum ſalis cum aqua fontana temperatum tepidè adhibere, cum laciniis duplicatis, ut & oleum tartari per deliquium ex ſale factum. Tophaceam podagram præter ordinariam curam requirere externa, vide annotata mea in Crollium, quæ huc transfer. *Joann. Hartmann. Practic. Chymiatric.*

Methodus therapeutica tres primarias indicationes ſuggerit, quarum prima curatoria tantùm in paroxiſmis ad dolores ſedandos, aut citiùs finiendos adhibetur; 2. Præſervatoria acceſſionum intervallis deſtinata, morbi procatarſin (propterea ut dolorum inſultus rariùs, aut mitiùs, aut non omninò repetant) tollendam molitur. 3. Vitalis inſtituit, quo victûs genere, & quibus remediis vires inter diros cruciatus ſuſtentari; atque vita, non obſtantibus morbi crebris, aut continuis ferè moleſtiis, prolongari, ſimulque refocillari poſſit.

1. Prima indicatio, nempè dolorum ſedatio, duas haſce præcipuas intentiones continet; nempè, ut ſolutio continui auferatur; ac interea ut fibrarum, ſive ſpirituum in iis latentium irritatio, ſive excandeſcentia compeſcatur.

2. Ad tollendam in locis affectis unitatis ſolutionem, & humorum, qui illuc tendere apti ſunt, fluxiones inhiberi, atque minera jamjam impacta diſcuti, ac diſſipari, ejuſque particulæ à mutuis effervescentiis ſupprimi debent. In hos fines remedia evacuantia, & alterantia, ac utraque tum interna, tum externa deſtinantur. Horum formulas, & adminiſtrationum modos quoſdam ſelectiores ordine ſubjiciemus.

Phlebotomia arthritide recenti, aut non multum inveteratâ, & præſertim in conſtitutione calidiori, circa morbi initium celebrata, ſæpè juvamen confert; verùm in morbo habituali, necnon temperamento frigido, ac ætate ſenili, plus obeſſe quàm prodeſſe ſolet; quatenùs ſanguinis & ſpirituum haud nimis efferatorum vigorem deprimit, abſque materiæ morbificæ diminutione.

De purgatione circa morbi initia, res valdè controvertitur, dum Medici quidam à catharſi omni ante paroxyſmi declinationem, aut finem, religiose abſtinent; aliique è contra circa morbi initia purgantia fortiora conſtanter exhibent, & non rarò cum bono ſucceſſu. Diſcriminis ratio potiſſimùm in hoc conſiſta videtur, nempè quod arthriticis quibuſdam humorum ac vaſorum continentium conſtitutione, & tono adhuc firmis, atque articulis nondum debilitatis, quoties ſanguis & liquor nerveus à pharmacia perturbantur, haud ſtatim ſuperfluitates eorum & recrementa in morbi mineram præcipitantur; quin ea medicamento irritanti, ſimulque incitanti obſequentia, ex arteriarum oſculis in cavitates inteſtinorum emulgentur; ac interim vaſa inanita materiæ morbificæ partem quandam retrahunt, aut tres reſorbent: Secùs autem, in conſtitutionibus teneris, & debilitatis, à leviſſima medicamenti commotione, utriuſque humoris purgamenta in locum arthriticum decidunt. Quibus itaque purgatio convenit cum medicamento fortiori, & elaterio inſtitui debet. In hanc rem vulgò celebria ſunt. Electuarium Caryocoſtinum, ſyrupus de Rhamno cathartico, pulv. hermodact. compoſ. pilul. ex duobus, pil. rhaſis; quæ ſi authori credendum ſit, incedere non valentes mox pedibus inambulare faciunt.

℞. Aloës opt. ℥ ß. roſar. rubr. ℈ ij. hermodact. de cort. ʒ i ß. diagridic. ʒ j. mell. roſac. q. ſ. f. pil. Rodericus à Foneca mirè prædicat. rad. helleb. nigr. & inter alia, pomum cum fibris ejus infixis ad ʒ ß. ſub cineribus coctum & comeſtum.

℞. Calomelanos ℈ j. reſinæ jalapii gr. iij. vel ſcammonii gr. iij. olei cariophyl. gut. j. balſam. Peruvian. q. ſ. f. pil. iij. vel iv. pro una doſi. Inter purgandum, alicujus forſan momenti erit, quod præcipit Solenander; ſcilicet emplaſtro, aliove medicamento defenſivo ſupra loca affecta impoſito, humorum in eo decubitus inhibere. Vomitio quibus tuta ſolet eſſe, ac facilis, etiam in hoc morbo convenit: ob quem finem tartarus emeticus mynſichti, ſulphur. antimonii, flores ejus, Mercurius vitæ, vinum emeticum, gutta gamba adhiberi poſſunt.

Cæterùm in paroxyſmo arthritico proſunt lapidum, oſſium, & teſtaceorum, necnon vegetabilium acrium pulveres; quæ hujus morbi alexiteria

dicta

dicta, particulas quaſque ſubjugant, cumque iis effervelcendo quaſi mortificant; & demum ſubjugatas, per urinam aut ſudores foràs eliminant.

℞. Pulv. è chelis compoſ. ʒij. eboris rad. dictamni cret. rad. pœon. maris, ana ʒj. ligni aloës, ſantal. citrini, ana ʒß. f. pulv. ſumatur ʒß. ad ʒj. aut per ſe in cochlear. aq. papav. rhœad. ſuperbibendo ejuſdem coch. vj. vel redigatur in bolum, aut pilulas cum theriac. Androm. aut terebinth. venet. q. ſ. doſis ʒj. bis in die, ſuperbibendo aquæ deſtill. infrà præſcriptæ ℥ij. vel iij.

Vel ℞. ejuſdem pulv. ʒvj. conſerv. flor. tunicæ, betonicæ ana ℥iß. diaſcordii ʒij. ſyrupi de Meconio q. ſ. f. electuarium, doſis ʒj. ad ʒij. veſperi, & manè. Interea dum hæc aguntur, ad materiam morbificam in loca affecta effluxuram aliò devocandam, aut foràs eliminandam, inſuper medicamenta alterantia, & placantia, quæ ſanguinis & ſucci nervei turgeſcentias ſedant, & recrementorum ab iis deciduorum, fluxiones ſiſtunt, vices ſuas habeant; propter hunc finem victu tenui, ac hydropoſia (ſi convenit) inſtitutis, emulſiones, julapia, apozemata ex blandis, & anodynis præſcribantur.

Quod ſpectat ad cæteros medendi ſcopos, viz. mineræ impactæ diſcuſſionem, & fibrarum ac ſpirituum excandeſcentias leniendas; poſteriori huic primò incumbendum erit, ſine qua peracta intentione alteri minimè ſatisfiet: In hunc finem igitur remedia, tum externa, ſcilicet topica varii generis, tum interna, ſcilicet hypnotica adhibere expendit. Cùm ſit immenſa topicorum ſylva, ea vel tantùm anodyna dolorem per ſe reſpiciunt; vel ad hunc ſimul, & tumorem collimantia, aut ſunt repellentia, vel reſolventia, & diſcutientia: Horum cujuſque generis variæ ſunt formulæ & adminiſtrationum modi: præcipui tamen uſus ſolent eſſe fotus, cataplaſmata & emplaſtra; ex his quædam maximè celebria ſubdemus; & primò applicationes anodynas, quæ mulcimine quodam fibras, leniunt, & ſpiritus compeſcunt. Propter hunc uſum, cataplaſma ex lacte & mica panis, vel ex iis cum muccagine foliorum, & rad. malvæ, & althææ, & ſimilium, ubique apud vulgus in praxi communiſſima eſt. Alii laudant cataplaſma ex ſtercore vaccino recenti calidè applicatum.

℞. Aq. ſolani, ſpermatis ranarum ana ℥vj. ſacchari ſaturni ʒj. miſce; lintea huic intincta calidè applicentur.

℞. Minii ℥iij. aceti deſtill. ℔ ij. digerantur per plures dies; aut liquor hic per ſe, aut aqua per deſtillationem avocata pro fotu uſurpetur. Item aqua deſtillata, à tinctura viridis æris in aceto deſtillato facta, ſæpè dolores ſedat.

Accepi à generoſo podagræ graviori ſæpè obnoxio, ſe interdum iſtius morbi cruciatus, præſentaneum ſemper levamen habuiſſe, à fotu cum aqua ſtillatitia è contentis ſtomachi bovini recens mactati.

Ad extremos podagræ cruciatus narcotica externa nonnunquam adhiberi debent.

℞. Folior. Hyoſciami cicutæ ana m. iij. indantur aquæ ebullienti, & quamprimùm teneteſcunt, eximantur, quibus contuſis adde pulv. flor. chamomeli circa ʒij. vitellum unius ovi, f. cataplaſma.

Vel ℞. Tinctur. croci in ſpiritu vini facti ℥iv. Camphoræ, opii, ana ʒj. digerantur clausè, & calidè ad diſſolutionem; pars dolens hoc liquore illinatur. Hujus farinæ medicamenta alia innumera paſſim in libris Medicis proſtant, & ubique trivio, à quibuſvis ferè è plebe hominibus præſcribi ſolent; quæ inſuper alteri intentioni, nempè humorum repercuſſioni (ſi quando indicari videbitur) explendæ ſufficiant.

Quod ſpectat ad topica reſolventia, & diſcutientia, non ejuſmodi requiruntur, quæ tantùm poros aperiunt, ut ſerum ev poret, & ſanguis circulationi reddatur, prout in phlegmone aut œdemate; attamen quorum particulæ ſalinæ iſtis mineræ arthriticæ ſalinis oppugnandis deſtinatæ, eas aut amplectendo foràs educant, aut præcipitando ab efferveſcentiis dolorificis ſupprimant. Quamobrem in hoc morbo cùm fotus aut cataplaſmata ex chamomelo, malva, althæa, ſem. lini, & fœnigræc. parùm aut nihil juraminis præbent, imò partes nerveas relaxando ſæpè multùm officiunt: ſalis armoniaci aut marini, nitri, vitrioli, calcis vivæ, & ſimilium diſſolutiones, aut liquores ſtillatitii, in aliis tumoribus aut doloribus ſemper infeſti, maximi emolumenti eſſe ſolent. Hujuſmodi liquores in paroxyſmis arthriticis, parti dolenti applicandi, à Quercetano, Crollio, Hartmanno aliiſque chymicis variis præſcribuntur; quos cum Medici alii celebres, ſæpiùs experti comprobarunt, eos ob rationem prædictam juvamen conferre concludimus. Non opus erit horum formulas repetere, cum poſſim plures alias ejuſdem farinæ præparationes ſuggerere; liber tantùm hîc unam aut alteram adjicere.

℞. Salis tartari & armoniaci pulv. ana ℥ij. diſſolv. in aq. pluvia vel font. ℔ iv. uſurpetur tepidè cum pannis lineis intinctis.

℞. Spiritus vitrioli non rectificati ℔ j. ſalis marini calcinati & pulv. ℔ j. miſce, & deſtilla in retorta vitrea calore arenæ; prodibit purus ferè putus ſpiritus ſalis, qui nempè ædibus ſuis per ſtigma vitriolicum expulſus, illique poſſeſſionem relinquens, facilè aſcendit: Capiti mortuo affunde ſpiritus vini ℔ ij. digere clausè & calidè addendo camphoræ ʒij. applicetur tepidè cum pannis lineis parti dolenti.

℞. Limaturæ ferri, flor. ſalis armoniaci ana ℥vj. miſce ſimul terendo; deſtilletur in retorta vitrea, donec flores ſublimantur; capiti mortuo triſto affunde ſpiritum vini, digeras, & ſerves pro uſu.

Audivi quoſdam ad dolores podagricos ſedandos, pedem affectum ſacculo, ſale marino calcinato, & pulveriſato impleto, includere, à quo levamen uſque certum ac citum expectant.

In paroxyſmi declinatione ad partem corroborandam, atque materiæ morbificæ reliquias diſcutiendas, emplaſtra utiliter adhibentur; quæ tamen non omnia indifferenter omnibus, verùm his magis, illis minùs calida conveniunt: Pleriſque autem maximè efficacia eſſe ſolent, ea quibus minium, litargyrus, mercurius aliaque mineralia, aut ſalina inſunt. Nobis præcipuè in uſu eſt emplaſtrum ex minio, ceruſſa & ſapone, cum oleo coctis, vel quod

℞. Emplaſtri de minio p. ij. Paracelſi part. j. miſce, & extende ſuper alutam. Remedia interna ad dolores arthriticos uſurpanda ferè tantùm ſunt narcotica, quæ in diris & diuturnis cruciatibus exhiberi debent. Ex iis maximè commendamus opii cum ſale tartari, aut tinctura ejus præparationes,

Porrò in hunc uſum Laudanum Paracelſi, aut Londinenſe, pilulæ de ſtyrace, de Cynogloſſo, ſyrupus de Meconio, theriaca Androm. & diaſcordium emolumento eſſe ſolent.

Secunda indicatio præſervatoria dicta, Arthritidis cauſas procatarcticas tollendas reſpicit, propterea ut dolorum paroxyſmi rariùs ac minùs, aut non omninò infeſtent: In hunc finem remedia, evacuantia, alterantia, & corroborantia, unà cum exacta victûs ratione, extra paroxyſmos adhibenda præſcribuntur.

Primò igitur Arthritici, vere, & autumno ſolenniter purgari debent; atque vomitionem, ſi nihil contra indicat, tunc celebrari, & poſtea interdum ex intervallis repeti expediet. Stomacho & præcordiis firmioribus præditi emetica mineralia ex antimonii aut mercurii præparatis ſumant. Qui conſtitutionis tenerioris ſunt, poſt paſtum ex cibis lubricis, vinum ſcilliticum, aut ſalem vitrioli cum ſero lactis capiant, dein ſtomacho aquâ tepidâ, aut liquore poſſetico ſimplici, aut cum foliis cardui incoctis, impleto, vomitio bis, vel ter aut ſæpiùs provocetur. Pro catharſi crebrâ etiam vice cum interſtitiis idoneis celebranda purgantium formulæ ſuperiùs præſcriptæ ſatis conveniunt.

♃. Fibrar. hellebor. nigri mundat. ℥j. lign. aloës, cariophyllor. ana ʒ ij. contuſis affunde ſpiritûs vini non rectificati ℔ ij. digerantur clausè & calidè, per plures dies, doſis cochl. ij. manè bis, vel ter in ſeptimana: & vomitio, & purgatio ſemper ante Æquinoctia incipiantur, ne fortè paroxyſmus, priùs contingens, medicinæ curſum prævertat.

Phlebotomia aut vaſorum hæmorrhoidalium apertio Arthriticis, temperamento calido, & ſanguine acriori præditis, nonnunquam vere, aut autumno conveniunt. Cauteria in brachiis, & juxta homoplatas excitata, quibuſque ferè huic morbo obnoxiis utilia ſunt.

Præterea tamen, medicamenta alterantia, à veteribus Arthritidis antidota dicta, egregii ſunt uſus, & longo tempore unà cum exacto circa ſex non naturalia regimine aſſumpta, juvamen ſæpè magnum præſtant, in hoc ſenſu medicamenta ſale volatili, ac ſulphure balſamico prædita, quatenùs, nempè hæc ſalem fixum exaltant, illaque acetoſum reducunt, præcipua habentur; inſuper amara & adſtringentia, uti herbæ, chamædrys, chamæpitis, centaurium, rad. gentianæ, & ariſtolochiæ, &c. (ſiquidem experientia duce in hoc morbo comprobantur) hac ratione utilia eſſe videntur; quod pepſeos, & chylificationis munia adjuvant, atque fæculentias ſalino fixas, ne in ſanguinem ferantur, cohibent. Cujuſque horum formulas quaſdam ſubdemus.

♃. Pul. chamæpityos ʒ vj. oculorum cancri ʒ ij. terebinth. Venet. q. ſ. f. pil. exiguæ ſumantur iij. vel iv. veſperi & manè per 30. aut 40. dies, ſuperbibendo aq. deſtill. ſequentis ℥ij. vel ℥iij.

♃. Folior. cupreſſ. abietis, viſci pomorum ana m. vj. rad. cariophyllatæ, bardanæ, ana ℔ j. cort. exteriores 10. aurant. & 6. limonum, nucis moſch. maceris ana ℥j. contuſis & conſciſſis, omnibus affunde lactis recentis ℔ vij. vini malagani ℔ j. deſtillentur ſ. a liquor totus miſceatur. Vel paretur aq. folior. bardanæ ſimplex, bis vel ter cohobando ſuper folia recentia.

♃. Pul. ſemin. bardanæ ʒ vj. ocul. cancri ʒ ij. nucis moſchatæ ʒß. balſami capicii q. ſ. f. maſſa, quæ formetur in pil. exiguas, ſumantur iv. veſperi, & manè per plures dies.

♃. Tinctur. antimonii ℥j. doſis gutt. 20. ad 25. veſperi & primo mane, cum ℥iij. ac modò deſcripta. Pauperibus præſcribere ſoleo ad hunc modum.

♃. Pul. folior. ſalviæ ℔ß. ocul. cancri, ſacchar. cryſtall. ana ℥ ij. miſce; ſervetur in vitro; ſum. ut cochl. j. bis in die cum hauſtu decoct. foliorum ſalviæ, vel rad. bardanæ. Vel pul. Dornorelli præſcribatur eodem modo ſumendus.

♃. Pulv. folior. chamædryos, ivæ arthriticæ, centaurii minoris, majoranæ, ſalviæ, betonicæ, rad. gentianæ, ariſtolochiæ rotund. ana ℥j. ſacchar. ℔ j. miſce f. pulvis. Vel pulvis Joannis Anglici, ab ipſo Sarracenius appellatus.

♃. Pulv. folior. chamæpityos ℥j. oſſium humani pedis combuſt. ℥ ij. liquirit ℥iij. miſce.

Pro potu ordinario paretur Bocherum ex ſarſapar. ſantal. lign. Rhod. raſur. eboris, C. C. &c. vel paretur alia tenuis pro doliolo iv. congiorum capaci; cui vice lupulorum incoquantur folia chamædrios & chamæpityos; & poſt fermentationem indantur foliorum ſalviæ ſiccatæ m. iv. ſaſſafras ℥ ij. rad. cariophyllatæ ℥viij. Inter alterantia locum non inſimum vindicat diæta ex lacte; utpote, ut Pattens per tres aut quatuor menſes nullo alio alimento utatur: manè, & veſperi, lac recens emulctum bibat; circa meridiem, & aliis temporibus comedat cum pane albo; hordeo, aut farina avenacea, coctum: Novi quoſdam ab hoc victûs genere, inſigne juvamen accepiſſe; alios verò à lactis uſu multo deterius habuiſſe, & Arthritide nullatenùs curatâ, viſcerum obſtructiones magnas, & cacochymiam contraxiſſe. Itaque methodus iſta, ſine prudentis Medici conſilio & obſervatione ſedula, utrum conveniat necne, haud temerè ineatur. Non ita pridem mox vulgò inoleverat, ut Arthritici uno quoque mane urinam propriam biberent; quod nonnullis commodo fuiſſe memini. Cujus juvaminis ratio videtur eſſe, quod urinæ latex ſalinus, ſanguinem denuò pertranſiens, particulas ſalino-fixas priùs in articulos deferri ſolitas, Arthriticum ſublevat, plerumque Nephriticum auget. *Thom. Willis de Arthritide.*

Arthritidis curationem quod ſpectat; (ut primò quæ ſunt omittenda ſubinnuam) licet, ſi humores reſpiciamus atque indigeſtionem unde iſti trahunt originem, primâ fronte videri poſſit indicationes curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad coctiones roborandas, (unde aliorum humorum ſuccreſcentium aggeſtio poſſit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales quibus in pleriſque aliis morbis humoralibus ſatisfaciendum eſt: in Podagra nihilominùs naturæ quaſi prærogativa eſt materiam peccantem ſuo modo exterminare, & in articulos deponere, per inſenſilem tranſpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus cauſam Podagræ continentem ejicere valeamus; venæ ſectio ſcilicet catharſis, ac diaphoreſis per ſudorem: nulla verò ex his methodus ſcopum attinget unquam.

Imprimis venæ-ſectio, quantumvis magna polliceatur, tum in humoribus, qui in procinctu ſtant & quaſi deſcenſum meditantes, tum in iſtis qui jam-

jam

jam Articulos obſiderunt, evacuandis; manifeſtò tamen pugnat cum indicatione illa quam cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimitque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum qui timetur, vel ad illum qui jam adeſt mitigandum, in iis nempè qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem ut plurimùm referat, attamen venæ ſectio haud minùs inſigniter in hoc morbo officere ægro, quàm in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Etenim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt nè à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt & ſymptomatis enormioribus ſtipatus, ſanguinis robore & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem ſtrenuè ac conſtanter excutere debuerat, exinde retuſis. Atque hoc incommodi toties etiam acceſſitur, quoties ineunte Paroxyſmo vena pertunditur. Si mox a Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt nè natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt & nondum priſtinas vires à morbo ſucciſas redintegraverit, ejuſmodi vulnere importunè inflicto uſque adeo infirmetur & ſuccumbat, ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc juvenis fuerit & ab immodica potatione excalefactus, ſanguis, initio Paroxyſmi poteſt detrahi; ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvene inveterascet, & intra paucos annos latiùs imperium ſeu potiùs tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuiſſet. Deinde, Catharſin quod attinet, ſive ἄνω ſive κάτω, animadvertendum eſt, quod cùm naturæ lex ſit inviolabilis atque ipſi hujuſce morbi eſſentiæ intertexta innexaque morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſùs aliud præſtabunt Remedia, ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuò revocetur; unde accidit ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo priùs diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud rarò obſervatur, qui medicamentis purgantibus, vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, quâ, utpote ſecuriſſimâ optimâque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intrò versùs inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi torminibus, lipothymiâ, & longo Anomalorum ſymptomatum agmine miſeri quaſi enecantur. Ego certè perſuaſiſſimus ſum, à jugi & ſæpè iterata experientia edoctus, Catharſin omnem tam per lenientia, quàm per fortiora medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis deſtinantur, plurimùm nocere; ſive in Paroxyſmo ad minuendam materiam peccantem, ſive in fine ad diſſipandas morbi reliquias, ſive in perfecta intermiſſione & recta valetudine, ut venturo Paroxyſmo occurratur, Purgatio in uſum revocetur. Etenim tam mei ipſius quàm aliorum periculo compertiſſimum habeo, Catharſin quovis horum temporum adminiſtratam, ita parùm votis reſpondiſſe, ut malum quod debuerat averruncare atque avertere, accerſeret. Primùm itaque purgatio ſæviente adhuc Paroxyſmo adhibitâ, naturæ, in materia morbifica ſeparanda & in Articulos deponendâ occupatæ, negotium faceſſens, magnam ſpirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantùm Paroxyſmus magis invaleſcebat, ſed & æger in vitæ diſcrimen haud obſcurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxyſmi uſurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egêre ut recens Paroxyſmus de novo ſuppullularet haud mitior priori iſto; atque ita æger ſpe falsà lactatus ea ſibi fabricat mala, quæ non fuerat perpeſſus niſi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipſemet plus ſemel expertus ſum, artis medicæ opem præpoſterè implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Poſtremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integrâ ſanitate repetendam, ut Paroxyſmo eatur obviam atque ei aditus præcludatur; etſi, quod eſt fatendum, non ita præſens periculum eſt ne nova acceſſio invitetur, atque fuit in caſu jam dicto cùm æger nondum ἐγκρατὴς omninò fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxyſmum parit, iiſque ob cauſas ſuprà memoratas; quo malo ſi fortè ægrum non ſtatim mulctaverit, nullatenùs tamen cum a morbo liberat, quantumlibet conſtanter & debitis intervallis Cathartica hæc illave aſſumpſerit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios qui Catharſi non ſolùm Vere & Autumno, ſed & ſingulis menſibus, imò & ſeptimanis continuis, celebratâ, ſanitati litabant, neque tamen horum quiſquam Podagram effugit: quæ ex hinc crudeliùs plerunque & immanioribus ſymptomatis eos impetebat quàm ſi ab omni medicatione ſibi temperaſſent. Licet enim jam dicta purgatio Cauſæ continentis partem aliquam poſſit educere, cùm tamen Concoctioni roborandæ (à quo tantùm abeſt, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam ſubruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodò cauſæ opponitur, & morbi curationi impares prorsùs habet vires. Ad hæc annotandum eſt, ab eodem illo ſpirituum defectu quo concoctiones in iis vitiantur, qui podagrâ ſolent laborare, eorundem ſpirituum Animalium κρᾶσιν minùs firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur & interturbatur a quavis cauſa quæ vel animum vel corpus paulò violentiùs concutit exagitatque; ac proinde jam fugax ac diſſipabilis eſt admodum, prout iis qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hyſtericæ obnoxii vivunt, perſæpè accidit. A qua etiam Spirituum ad ἀταξίαν propenſione fit ut Podagra vel leviſſimam quamlibet evacuationem ferè ſubſequatur. Diſſoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore ſuo perſiſtunt ritè compactum vegetumque ſervat, materia peccans quaſi diſruptis repagulis jam ſui juris eſt, atque ab hac plaga corpori inflictâ Paroxyſmus ſtatim exoritur. At verò hæc ipſa methodus ut ut pernicioſa ac nocens, nihilominùs Empiricis quibuſdam, qui Catharticum quo utebantur medicamentum aſturè omnes celarunt, haud mediocrem exiſtimationem conciliavit. Obſervandum eſt enim quòd Purgatione currente, æger vel non omninò vel remiſsè admodùm dolet; & ſi

Catharſis ad plures dies produci queat, nullo ſupervenienie Paroxyſmo recenti, æger confeſtim ab eo, quo jam tenetur, convaleſcet: verùm enim verò pœnas impoſterùm pendet diriſſimas ab ἀταξία in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licet prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viſcera, ſed è contra in corporis habitum propellat, attamen his ſaltem nominibus obeſt. Primò quidem quod extra Paroxyſmum humores adhuc crudos & nondum ita ſubactos ut ritè ſeparari debeant, quaſi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxyſmum ante diem, & vel invitâ naturâ ſollicitat. Deinde quod ſudoris provocatio in ipſo paroxyſmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem ſimul adducens haud tolerandum; & ſi major ſit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgaſmus interea atque ingens tàm ſanguinis quàm cæterorum humorum ebullitio ſive exæſtuatio; ſi verò corpus colluvie ſeroſâ Podagræ generandæ aptâ admodùm ſcateat, metuendum eſt ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus in quibus ſudores Artis ope ſollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculoſum eſt eoſdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum ad quem humores evacuandi ſuâ ſponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iſte Hippocratis Aphoriſmus, *Cocta non Cruda ſunt medicanda*, tam in ſudoribus provocandis quàm in ſubducenda alvo locum habet. Quod quidem liquidò conſtat ex ſudore illo quo Paroxyſmus Febrium Intermittentium claudi ſolet, qui, ſi modicus fuerit & materiæ Febrilis à præcedente Paroxyſmo concoctæ quantitati aptè reſpondens ægrum inſigniter juvat levatque; ſi verò ultra naturæ modum ſudatio promoveatur, ex eo quod æger lectulo jugiter affligatur, jam Febris continua ſubnaſcitur, & recens focus ſuccenditur, cùm iſte qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador qui ut plurimùm manè ſuâ ſponte oritur poſt minorum Paroxyſmorum, è quibus majorem Paroxyſmum conſtare docui, ſingulos, tam dolorem quàm inquietudinem quibuscum æger totâ nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, ſi quando levis hiicce mador & ſuaptè natura fugax, diutiùs & vehementiùs proritetur quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxyſmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quàm in aliis morbis quibuſcunque quos mihi videre contingit, demptâ ſolâ Peſte, ſudores prolicere non tam Medico, quàm Naturæ provincia eſt: Cùm nullo modo aſſequi poſſimus, quanta materiæ pars ejuſcemodi ſeparationi obeundæ jamjam eſt parata, nec per conſequens quem in provocando ſudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat non ſolùm Podagræ curationem à medicamentis evacuantibus incaſsùm peti, ſed & eadem ἐνδεχομένως noxam adferre, reſtat ut exquiramus ad quem alium ſcopum Curativæ Indicationes ſunt dirigendæ. Ego quidem ex accurata φαινομένων prædictorum omnium penſitatione & diligenti examine colligo, duabus potiſſimùm cauſis in hujuſce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris & Spirituum Naturalium defectu orta. Altera eſt cauſa Continens, ſive eorundem humorum calor & exæſtuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti ſunt à mora in corpore quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione ſuprà memoratâ pendet. Hæ cauſæ ita toto cælo, quod ajunt, à ſe invicem diſcrepant, ut, quæ huic proſunt remedia, alteri obſint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus, periculum eſt ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverſo, dum ſive Diætâ, ſive Remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, ἀντιφάρμακον acceſſimus, labefactato ſcilicet calore naturali. At verò hic Cauſam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos obſidens Paroxyſmum format, ſed eam inſuper quæ adhuc in ſanguine delitеſcens ſeparationi hactenùs eſt inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxyſmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorsùs in corpore reliquiæ ſint, eodem jam elapſo. Ac proinde utriuſque hujus cauſæ tam extra Paroxyſmum quàm eo vigente ratio habenda. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnis opus eſt, ſuâ ipſius methodo peragendum, cumque nihil interea temporis ad humores calidos acreſque leniendos, abſque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent ac evitentur victus medicamentaque calidiora à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de qua jam agam: ita tamen ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere poſſint. Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis ritè fungendis, ſive Ventriculum confortando ut alimenta ritè coquat, ſive ſanguinem ad debitam chyli in illum invecti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo meliùs ſuccos earundem nutritioni atque augmento deſtinatas in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunquè denique varia excretionis organa ac emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant ut ſingularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujuſmodi omnia huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digeſtiva* appellantur, ſive Pharmaca ea fuerint, ſive ratio victûs, ſive exercitatio, ſive aliæ ex iſtis quælibet, quæ *ſex res non naturales* indigitantur.

Hujuſmodi Medicamenta ſunt in genere quæ moderatè excalefaciunt, & vel emaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo ſunt pergrata, ſanguini medentur, & cæteras partes fovent confortantque; qualia ſunt, verbi gratiâ, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Abſynthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Chamæpityos, &c. Addi poſſunt etiam Anti ſcorbutica vulgò dicta, ut Radices Raphani ruſticani, Folia Cochleariæ Hortenſis, Naſturtii aquatici, &c. Cùm autem herbæ iſtæ acres ac pungentes, ut ut ſtomacho

ſtomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato, aculeos ſubdant, & augeant calorem, parciùs uſurpandę veniunt, præ aliis iſtis quæ miti calore atque amaritudine & ventriculum corroborant, & ſanguinis maſſam vegetiorem reddunt ac magis vitalem. Eorum ſpecies aliquot affabrè permiſtæ humoribus concoquendis rectiùs, ut mihi videtur, quàm ſimplex quodlibet ex eorum tribu deſumptum. Quamlibet enim quoties ſpecificâ medicamenti cujuslibet virtute opus eſt nobis, Regula tenet, *Quò ſimplicius eò melius*; tamen cùm id habemus propoſiti ut huic illive indicationi ſatisfaciendo ægrum ſanemus, ſingula ingredientia Symbolum pro morbo curando quaſi conferunt: atque in hoc caſu, quanto major eſt ſimplicium numerus, tanto potentiùs medicamentum operabitur. E prædictis itaque & reliquà ejuſdem farinæ materiâ medicâ, variæ Remediorum formulæ ad hunc ſcopum tendentes concinnari poſſunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus pręſtantiſſimam, eò quòd mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate quàm in eorum quolibet. Verùm tamen delectum ejuſmodi ingredientium quàm formulis quibus exhibenda ſunt prudenti Medico lubens relinquo; cùm nunquam mei officii eſſe duxerim Receptulas, ut vocant, conſcribere, at potiùs veras Indicationes notare ad quas Curationes ſunt dirigendæ: Quod cùm minùs obſervetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis anſa data eſt ut ſe artis medicæ Principes jactent. Veruntamen Tyronum gratiâ, remedium, quo ego uti ſoleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur.

℞. Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Abſinth. vulg. Centav. minor. Marrub. alb. Chamædr. Chamœpit. Scord. Calaminth. vulg. Parthen. Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Menthæ, Salviæ Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamœmel. Tanacet. Lil. Convall. Croci Anglican. Sem. Thlaſp. Cochlear. hortenſ. Carvi, Bacc. Juniper. ſingulorum quantitatem ſufficientem. Legantur ſingulæ Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in Papyraceis Sacculis aſſerventur dum in pulverem tenuiſſimum redigantur. Singulorum Unciæ ſex ſimul probè miſtæ excipiantur ſ. q. mellis opt. deſpumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ conſiſtentiæ conficiantur ſ. a. Sumat Drachmas duas manè & ſerò. Vel hujus defectu, ſequenti utatur.

℞. Conſerv. Cochlear. hortens. ℥ i ß. Abſinthii Roman. & Flaved. Aurantior. anâ ℥i. Angelic. condit. Nuc. Moſchat. conditana ℥ß. Theriac. Andromach. ʒiij. Pulv. Ari compoſ. ʒij. cum ſ. q. ſyrupi Arantiorum fiat Electuarium. Capiat drachmas duas bis in die ſuperbibendo ſequent. Aquæ cochlear. v. vel vi.

℞. Rad. Raphan. ruſtic. inciſ. ℥iij. Cochlear. hortenſis manipul. xij. Naſturt. aquatic. Beccabung. Salv. Menth. ana m. iiij. Cort. Aurantiorum num. vi. Nuc. Moſchat. contuſ. num. ij. Cereviſiæ Brunſvvic. ℔ xij. Deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo libræ ſex Aquæ eliciantur pro uſu. E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cùm tamen plures in ſe ſpecies contineat quæ plus ſatis calefaciant, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodiùs parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum eſt interim ut ea ſimplicia eligantur quæ ad ægri guſtum magis faciant; cùm enim diu admodum, ſcil. ad omnem ferè ætatem, in ejus uſu perſeverandum ſit, omnino convenit ut palato minùs ſit ingratum. Inter ſimplicia *cortex peruvianus* primas obtinet, cùm ſanguinem corroboret vegetumq; reddat, ſi ejus grana aliquot manè & ſerò aſſumantur. Et ſanè uti in hoc Affectu de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis pleriſque, hæc & huic ſimilia remedia quæ ſanguinem corroborant, vegetumque reddunt (ſi modo eorundem calor, propter cauſas poſtea adferendas, in ſpiritibus vinoſis non conſiſtat) præ cæteris juvant; quandoquidem ſinguli hujus generis morbi ad unam eandemque cauſam univerſalem, humorum ſcilicet *Indigeſtionem*, ſi rectè conjicio, referri debeant. Nihil eſt autem ex quo hoc certiùs evinci poterit ac probari, quàm ſi ob oculos ponamus differentiam quæ inter morbos *Acutos & Chronicos* intercedit; quam ob cauſam æquus Lector boni conſulet ſi pauliſper ab eo, quod jam præ manibus eſt, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur qui citò vel periment, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur iſti qui vel non omninò vel tardè admodum & longâ temporis morâ ad eandem Coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipſa rei natura, quam verba quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò cauſa hujus differentiæ quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altiùs latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi ſi aliquantiſper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cum harum rerum notitia clara ac diſtincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat. Sive interiora terræ viſcera, ſi ita loqui fas eſt, varias ſubeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aër inquinetur, quod mihi maximè probatur: ſive inficiatur Atmoſphæra omnis, ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœleſtium quorumlibet Conjunctio: res ita ſe habet, ut ad hoc illudve tempus aër particulis referciatur quæ humani corporis œconomiæ adverſentur; uti etiam alio tempore iſtiuſmodi particulis imprægnatur quæ cum corporibus ſpeciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujuſmodi noxia & naturæ inimica μιάσματα in nostrum ſanguinem inſpiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata ſunt, Natura *Febrim* acceſſit, ſolennem nempè ſibi Machinam ad ſanguinem à materia aliqua hoſtili & contraria intus ſtabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti ſunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At verò præter hos morbos à cauſa externa excitatos, ſunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illa peculiari ſanguinis inflammatione nati, quæ non à cauſa aliqua generaliori ab aëre pendente, ſed à particulari particularum corporum Anomalia vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium ge-

nus ego *Intercurrens* & Sporadicum idcirco vocito, quod annis ferè quibuslibet occurrant. At verò morbi *Chronici* genus habent longe ab his diverſum: quamvis enim aër minùs ſalubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat, non tamen aëri ita immediatè originem debent ſuum, ſed ut plurimùm communi horum omnium Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata ac protrita, ſive à ſenecta, ſive à magnis & continuis circa *ſex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potuque; vel ſi Organæ Secretoria eo uſque fuerint debilitata, ut jam functionibus ſuis ad defæcandum ſanguinem & ejus ſuperfluitates eliminandas deſtinatis, prorsùs fuerint imparia; his in caſibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quàm cui digerendo hominis vires ſufficiant, dicti humores morâ diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *ſpeciem* erumpunt, & varias morborum ſpecies edunt pro depravationum varietate. Et prout hi ſucci depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illamve partem dilabuntur, quæ eiſdem excipiendis aptiſſima eſt; atque ibi ſenſim longam illam ſymptomatum ſeriem explicant, quæ partim à talium ſuccorum natura, partim ab ἀταξία iſtis partibus illatâ, ſolent exoriri: quæ duo ſimul juncta illam naturæ ἀσυμμετρίαν conſtituunt quę morbi alicujus nomine inſignitur.

Jam quòd ejuſmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum cauſa ſit præcipua, facilè liquebit, ſi animadvertamus Senes, quorum Coctiones ſunt læſæ, & ſpiritus, earum inſtrumenta, abſumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hiſce Affectibus magis eſſe obnoxios quàm ſunt Juniores quorum vitæ flamma magis accenſa recrementa iſta coacervata diſſipat; & quorum Organa Secretoria jugi iſto caloris naturalis ſubſidio inſtruuntur, ut functionibus in totius ſanguinis maſſa depuranda peragendis neutiquam deficiant, niſi inſuper premantur & quaſi ſuffocentur a nimia humorum copia. Ad hæc talem humorum indigeſtionem plurium Morborum Chronicorum cauſam eſſe ex eo conſtat, quod Hyems ad iſtiuſmodi morbos gignendos longè magis faciat quam Æſtas. Licet nonnulli ex his morbis non actu exerantur niſi ſub Brumæ exitum; attamen iſte humorum proventus à quo illi pendent per omnem Hyemis decurſum ſuccreſcens, auctior factus ab ejus tempeſtatis frigore & effœto langore naturam debilitante, quo minùs valeat in adminiſtranda corporis œconomia. Unde fit ut qui in Æſtate ſatis benè habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant ad quos magis ſunt proclives, Podagram, verbi gratia; Aſthma, Tuſſes, &c. Atque hinc etiam ratio deducenda eſt quare Peregrinatio in Regiones magis Auſtrales ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incaſſum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causâ jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quaſi ſtupendo ac incredibili emolumento quod ij qui morbis Chronicis pleriſque, præcipuè verò Phthiſi, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii digeſtiones ſingulas invigorat firmatque, dum à continua corporis ſuccuſſione calor naturalis re-accenditur, & Organa ſecretioni deſtinata in munere depurandi ſanguinis ritè fungendo promoventur: unde neceſſe eſt ut ſequatur Digeſtionum deperditarum quaſi renovatio quædam, & è conſequenti totius corporis Cralis optima. Quocirca è rationibus jam allegatis ſatis eluceſcit, quod non in Podagra tantum, ſed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum ſymptoma manifeſtum contra indicat, *Herbas* ejuſmodi *excalcfacientes* magnum omninò commodum afferre, cùm ſanguini Æſtatis calorem vel mediâ hyeme concilient: quamvis ſi æſtivo tempore earum uſui aſſueſcamus, meliùs præcavebunt mala iſta quæ adverſa tempeſtas ſolet apportare. Et profectò ſi ad hyemis uſque appulſum deferantur quo tempore ingens humorum ſaburra accumulatur, periculum eſt nè ſerò nimis ad hoc aſylum confugiamus, &, quod dici ſolet, μετ᾽ ὀλίγων συμμαχία. Quamvis autem, ut ſupra fuſiùs diſſerui, Podagra id ſibi habeat peculiare, ut non tantùm non juvetur, ſed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis pleriſque & venæ ſectio quoties opus fuerit repetita, & Purgatio ante ſunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus & Digeſtivis hîc a me laudatis opera danda eſt: ubi verò ſe æger his addixerit, in iis perſeverandum eſt nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc eſt firmiter retinendum, quod quoties cujuſcunque morbi curatio Remediis corroborantibus innititur, Evacuationes, qualeſcunque eæ fuerint officiunt prorſus. Denique non is ſum qui alleram Medicamenta Digeſtiva jam memorata cæteris quibuſcunque præſtare: at verò dico eum qui Remedium ad hanc intentionem ſatisfaciendam potentiſſimum invenire potuerit, longè majora in ſanandis Morbis Chronicis præſtare poſſe, quam ipſe ſe poſſe exiſtimaverit. Illud verò iis omnibus quæ de Podagra ſananda dicturus ſum, præmittendum eſt, & maximoperè præ cœteris obſervandum, nempè quod *Digeſtiva* Remedia quæcunque, ſive medicamentorum apparatu, ſive Diætâ, ſive Exercitatione ea conſtent, haud obiter inſtituenda ſint, verùm conſtanter atque omni adhibità diligentià aſſiduè uſurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quampluirimis, cauſa ejus in habitum, & novam quaſi naturam tranſiverit, nemo ſanus exiſtimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem ſanguini atque humoribus à quolibet ſive remedii ſive victûs genere ſuperinductam, curationis ſcopum poſſe attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus eſt, atque homo integer deinceps quaſi novà incude refingendus. Neque enim hic ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepentè Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos comeſſationibus, compotationibuſque intemperantiùs indulgendo, ſolita exercitia intermittendo, deſidiâ atque pigritiâ intabeſcendo, vel etiam nimio ſtudio atque irremiſſâ animi intentione, aliiſque vitæ erroribus, id egit tandem quaſi deditâ operâ ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur Spiritus Animales (qui Coctionis inſtrumenta ſunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cùm jam ad ſummum gradum exaltati fuerint, ac ſtragem edunt; Carnibus denique emollitis & effœminatis Articulis, unde humo-

humores illabentes promptius excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper inducitur, priſtinâ & naturali corporis œconomia everſâ funditùs & deletâ: Cum iſti Paroxiſmi, qui hominum indoctorum ac minùs perſpicacium oculos animoſque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorsùs aliud ſint quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab iſta methodo pendentium, qua uti ſolet Natura in materia morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quiſquis hoc illove ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cùm verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum & in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac conſtet, utrique malo occurrendum eſt; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet ac reſtaurari, pro modulo ſcil. priſtinæ ac conſuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò iſtud plenè perfectèque fieri non poſſe videatur, non eo ſolùm nomine, quod Habitus quicunque non niſi ægerrimè in ſibi contrarios tranſmutantur, ſed etiam quod ætas ſenilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes eſt & ſocia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique ſinent, tentanda eſt curatio, & prout æger propiùs ad hanc metam accedet, vel recedet longiùs, Podagræ tyrannidem magis minuſve effugiet. Atque porrò animadvertendum eſt, quòd Remedia πεπτικὰ vel Digeſtiva, ſive partem Medicam ea ſpectant, ſive Diæteticam, in Paroxyſmorum præcipuè intervallis in uſum revocanda ſunt; idque quàm longiſſimè fieri poteſt à Paroxyſmo inſecuturo. Neque enim ſine magna temporis mora & pertinaci Remediorum uſu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum reſtauratio, tantaque firmitas quantam expetunt tum ſanguis, tum viſcera, ſenio adverſante poſſunt acquiri. Quantumlibet verò proſint hæc aliaque ejuſmodi remedia, attamen hiſce ſolis hæc corroborandi intentio ſatisfieri nequit; ſed & earum etiam rerum habenda eſt ratio quæ ad artem propriè medicam non ſpectant. Et certiſſimè voto fruſtrabitur is qui in hoc aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis ſolis abſolvi poſſe autumat. Primò itaque ea in *cibo potuque* mediocritas eſt obſervanda ut neque plus alimenti ingeratur quam ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes ſubminiſtretur: neque è contra, nimiâ abſtinentia partes eâ proportione defraudentur, qua earundem robur & vigor debuerat ſuſtineri, unde etiam magis debilitentur quorum utrunque ex æquo nocet, prout tam in meipſo quàm in aliis haud ſemel expertus ſum. Ad hæc, ciborum qualitatem quod ſpectat, licet εὔπεπτα per ſe conſiderata δυσπέπτοις præferenda ſint, attamen ægri palato eſt conſulendum quandoquidem obſervandum eſt, quod ſæpe numerò id quod ventriculus vehementer appetit, licet difficiliùs coquatur, citiùs tamen a natura vincitur quàm quod faciliores concoctionis habetur; ſi ventriculo nauſeam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parciùs ſunt comedenda. Unicâ etiam ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcendum arbitror, cùm varia carnium genera ſimul ingeſta plus ventriculo moleſtiæ faceſſunt quàm unicum quod omnia iſta quantitate exæquet. De cæteris, demptâ carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatis; quæ licet coctionem non lædant, nocent tamen quatenùs morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus dirigendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non eſt inſumendum. Non cœnent itaque qui Podagræ ſunt obnoxii; hauſtum tamen Cereviſiæ alicujus tenuioris liberaliorem ſibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives ferè ſint tales; cujus concretio a liquore ejuſmodi hoc tempore hauſto multùm impeditur, refrigeratis ſcilicet ab eo Renibus prolutiſque. Γαλακτοποσία, ſeu Diæta è ſolo lacte ſive crudo, ſive cocto, exulantibus cæteris omnibus, niſi quod panis aliquid ſemel fortè in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quampluſimis præ cæteris hujuſce morbi præſidiis, quandiu ne latum unguem ab ea diſceſſerint. Quamprimùm verò ad ſanorum diætam, ut ut levem mitemque, ſeſe receperit qui huic inſueverat, Podagra confeſtim reverſa ægrum pejus longè quàm antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculoſiùs infeſtat & diuturniùs. Qui igitur huicce methodo ſe tradere cogitat, primùm ſeriò ſecum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem perſiſtere: quod tamen fortaſſis penes eum non erit, ut ut propoſiti tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam qui poſt quam per annum integrum ſolo lacte victitaverat, non tantùm ſine offenſione ſed & cum ſumma voluptate; (quo tempore quotidie ſemel aut pluries dejecerat) ſiſtente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propenſione, & ventriculo tandem ad lac nauſeante, abſiſtere coactus eſt. Nonnulli verò Hypochondriaci, craſſo corporis habitu, vel qui alias liquoribus ſpirituoſis diu multumque aſſuevere, lactis uſum nullatenùs ferre poſſunt. Interea emolumentum illud per breve ac fugax quod ex hac diæta percipiunt illi quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantùm diæta ſit ſimpliciſſima (unde nullus dubito quin Juſculum Avenaceum, modò ventriculus illud ferat, idem præſtare poſſit) ſed etiam ſanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperando; atque inſuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus ſit Adultis prorsùs impar, iſtam humorum turgeſcentiam ſive viroſitatem reprimit cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos iſtos quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præſtat quandiu eo ſolo veſcuntur, nec juvat ulteriùs. Cùm enim Podagræ cauſæ originali ac primariæ nempè Concoctionum ac Fermentorum debilitati omninò contrarietur, longè magis hac ratione obeſt quàm alterâ prodeſt. Quod cùm minùs perſpectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos & planè exitiabiles inciderunt; dum morbi cauſas, Continenti, humorum ſcil. calori & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones perſuudederunt, & Functiones naturales proſtraverint omnes. *Liquores* quod ſpectat; ii, me judice optimi ſunt qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cereviſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſive non lupulata, cùm

extrema ab utraque parte noceant. Primùm de vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagrâ laborabis, & Vinum non Potans laborabis Podagrâ; extra controverſiam tamen eſt & variis πολυχρονίων experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licet enim prodeſſe credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamen Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendum eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes accendendo exagitandoque. Sed neque damus Vinum pro potu ordinario uſurpatum Coctiones promovere, at potiùs ſubvertere dicimus, in diu vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales atque fugari: unde eſt ſi benè conjicio, quod Bibaces atque Nepotes iſti male feriati, *Podagrâ, Paralyſi, Hydrope* aliiſque morbis frigidis ferè pereunt. Adde, quod jugis & immodica vini ingurgitatio corpus ad inſtar corporum Fæminarum emollit laxatque; cùm liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus ſemper aſſuevere, Podagram ferè neſciunt. Notandum eſt inſuper quòd huic morbo maximè obnoxii viri ſunt, qui licet imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam ſanguinis luxuria plus ſatis nutriunt & incrementum ſumunt ex materia quadam indigeſta loco ſubſtantiæ ſanioris & ritè compactæ. Hanc ſanguinis luxuriam Οἰνοποσία adauget magis, ac proinde tum novam materiæ ſaburram accumulat, tum etiam fomitem jam diu repoſitum quaſi ſubditâ face actu in morbum provocat. Huic accedat ſtrui, quòd cùm Podagricorum ſanguis iſti qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertuſis venis extrahitur, perſimilis ſit, ſi ac inſanorum eſſet ſanguinem jam ὀργῶντα ulteriùs ſpirituoſis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutiùs ex adverſo liquores nimiùm refrigerantes in uſum revocantur, cùm hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcil. ut vinum, ſed ipſam adeò mortem: prout experientia docet in iis qui ad ſenium uſque vino liberaliùs indulgentes aquam aut tenuiores liquores derepentè cum vino, & non ita diu poſt vitam cum morte commutârunt. Hic itaque podagrâ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia aſſumpti inebriare poſſunt, neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujuſmodi eſt, ut dixi, cerviſia tenuis noſtras, & aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixtâ. Aquam puram crudamque periculoſam exiſtimo, & expertus ſum meo damno. Attamen ſatis commodè ab ineunte ætate potatur aqua; quâ hodieque longè major hominum pars ſitim levat: inopiâ ſuâ feliciores ſunt quàm nos noſtrâ copiâ & luxu. Teſtes appello ingens morborum agmen quo corpora noſtra hoc nomine diſcruciantur, podagram ſcil. Calculum, apoplexiam paralyſin, &c. tum & vim animis illatam quâ à nativâ rectitudine tranſverſum aguntur, dum adventitii talium liquorum ſpiritus, cum ſpiritibus animalibus cogitationi formandæ inſervientibus complicati mentem nimiùm volatiliſando perturbant, vana ac ſubtilia loco rerum ſolidarum atque alicujus momenti ſubingerentes: atque ita demum ingenioſè lepidos ac dicaces, pro ſapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit atque eſt inter ſubſtantiam & prorſùs nihil. Sed de his ſatis.

Jam verò quamvis ſufficiat ei qui podgrâ mitiùs ac tantum per intervalla laborat, vel cereviſia tenui uti, vel vino dilutiori, cùm is morbi gradus tanti non ſit ut ſeveriori regimini ſe ſubjiciat; attamen cùm univerſa corporis ſubſtantia in podagram quaſi degeneraverit, minùs quam exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque quantumvis leni & tenui, in totum abſtinet: cùm hi omnes ſpiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in ſe contineant; & quod pejus eſt, quatenus fermento imbuti, (perinde ac flores cereviſiæ liquoribus inditi vim ſuam fermentativam toti maſſæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque diæteticus ex ingredientibus vulgò notis & huic uſui dicatis pro puro & ſimplici potu ordinario præſcribendum eſt: modò non ſit juſto fortior, quo haud multo minus periculoſè accendentur humores quàm ipſo vino; nec è contra aquoſior juſto, naturales functiones nimiâ refrigeratione proſternens. Hujuſcemodi potus ſi ritè paretur ſelectis ingredientibus iſtis quæ ægro minùs ſunt ingrata, licet ad ſeptimanam unam alteramve non ſine aliquali faſtidio ita jugiter aſſumatur, poſtea tamen perinde gratus & acceptus eſt ac ſunt alii liquores quibus quis maximè aſſueverit. Atque ab hoc potûs genere non tantum non imminuetur appetitus, ſed & augebitur: magis inſuper naturalis & genuinus evadet quàm cum liquoribus fermentatis uti ſoleret. Hoc inſuper commodi accedet, quod qui hujuſmodi potum diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cætero victu ſibi poſſent indulgere, quàm cùm cereviſiam biberent, aut vinum: cum errores in victu, (quos omnes penitùs evitare pene ſupra humanam ſortem eſt) hoc pacto aliquatenùs corrigantur compenſenturque. Quod verò omnium primum eſt, æger hoc modo ſibi à Calculo præcavebit qui Podagræ fere individuus eſt comes; cum liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum protitandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor ſequens, ut pote qui guſtu ac colore jucundo eſt, mihi maximè arridet.

℞. Sarſaparil. ℥vj. Lign. Saſſaphr. Chinæ, & c.c. ana ℥ij. Glycyrrhiz. ℥j. coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deinde ſtent clauſè ſuper cineres calidos per horas 12. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cum primùm ab igne amoveantur, infunde ſem. Aniſi ℥ß. Poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum. Hic liquor tum primum commodiſſimè in uſum trahetur ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxyſmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatis factum eſt ſæviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cum in ejuſmodi ἀταξία & motu inordinato natura vix ferre queat ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto com-

commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxſymorum inſultibus quàm extra eos quotidie eſt devorandum. Hujus calor Potûs Diætetici aquoſitatem quadantenus penſabit, ſanguini & viſceribus debitum caloris gradum concilians, ſine iſta agitatione quæ excitari ſolet ab æſtu liquorum fermentatorum. Si quis objiciat eam vitam vix vitalem eſſe in qua omnimoda tùm à vino tum ab aliis liquoribus fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo perpendendum eſſe an non longè miſerius ſit ac minus tolerabile diris inveteraſcentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc poſtulo) quotidie excarnificari, quàm huic ſoli liquori ſe adſtringere; cujus uſu continuato in cæteris eſculentis fermè omnibus animo obſequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cætera omnia) dulceſcet conſuetudine. Certè qui hunc morbum expertus eſt modò Homo, modò bipes fuerit pecus, nihil ambiget in quam partem debeat concedere. Quo non obſtante, ſi æger vel à longo ac nimio uſu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate, cibos abſque vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinùs ac derepentè à vino depellere, qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsùs itaque, ſi me audit, Apozema Diæteticum ſupra præſcriptum abjicet, vel, ſi eodem uti ſtatuerit; ei ſenſim aſſueſcat, hauſtum vini in paſtibus ad tempus aliquod ſibi indulgens, quaſi Remedii loco potiùs quàm Diætæ, donec decoctum illud familiarius evaſerit. *Vinum* autem *Hiſpanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omninò præferendum eſt; quæ poſteriora, licet ventriculo pergrata ſint, tamen exacerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata ſunt. Adde quòd cùm æquè ferè cruda ſint & vix magis concocta quàm eſt noſtrum Pomaceum, non perinde cardiaca ſunt atque calida ac res poſtulat. Atque hæc de Cibo Potuque [illegible] dicta ſunto.

Eſt & aliud quod tametſi parvi pendatur, magni tamen momenti eſt, tam in digerendo morbi fomite, Paroxyſmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam ejuſdem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæ ſectionem & Catharſin nihil æquè naturæ vires ſubruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſeriò animadverterit quanto alacrior vegetiorque exurgit quoties ſe lecto temporiùs commiſerit, quàm verò enervis eſt ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citiùs ſeriuſve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *horâ nonâ* cubitum eat & *quintâ* ſurgat, vel *undecimâ* cubitum eat & ſurgat *ſeptimâ*; multùm tamen intereſt, idque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimùm rationem. Inter diu ſcilicet ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minùs rectè valentibus ita ſunt infirmi ac debiles ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cùm noctis appulſus æconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat quæ diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur, lecti calor, brumâ præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Manè verò ſpiritibus tam à prægreſſæ noctis quiete quàm à lectuli calore refocillatis invigoratiſque, præter quam quod dies ſuperveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licet horam unam alteramve à ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit ac vigiliæ vespertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem iiſtis qui Podagræ ſunt obnoxii Author ego ſim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodùm ſe committant, & diluculo exurgant, quàntumvis ſomnus juſto brevior ſuadeat ut diutiùs cubantes eundem adhuc venentur. Cùm ſomnus qui ita diluculo capitur ſecuturæ noctis ſomno tantundem detrahat, atque ita tandem naturæ vi illatâ, ſpretoque ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perverſus pro nocte. Quinimò *animi tranquillitas* omni ope ſtabilienda eſt: cùm perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant, ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum inſtrumenta, ſyſtaſin, ac proinde ad Podagræ incrementum malùm faciant. Prudenter itaque ſecum mediteretur æger mortalitatis ſuæ conditionem, nec ſe earum quæ eam ſequuntur moleſtiarum exortem ſtultus opinetur: ſive enim ſuipſius, ſive aliorum culpâ hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut ſapiens fuerit, ſemper morem geſſit, neque ita cuiquam ſemper ex animi voto cadebant res omnes ac vana mens ſpoponderat, at derepentè inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis ſpecimen tandem edit, imò meritò ſe brevi vitæ fructu ſpolians: Idem etiam incommodi ſequitur nimiam animi ad ſtudia & res ſerias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet melancholia vulgò dicta comes ſemper adhæreat, qui ei ſunt obnoxii, Spiritus Animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare ſolent atque obruere, hoc ipſum ita valdè ac nimioperè agentes, ut corporis æconomia integra ampliùs conſervari nequeat: Quam ob cauſam ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Inſipientes (me excipiat qui volet) occupavit unquam. Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigeſtionem (quam ego primariam Podagræ cauſam conſtitui) & ad ſanguinem idcircò corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandum faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum eſt autem, uti ſuprà monui, quod cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis niſi quotidiana fuerit nihil juvabit: hujuſmodi enim exercitatio per vices intermiſſa, uti nihil ferè conferet ad immutandum corporis habitum ab inertia atque indulgentia jam langueſcentis & effæminati, ita fortaſſis & nocere poſſit, Paroxyſmum acceſſendo, ubi quis jam diu ab ea deſueverat. Hoc verò exercitium vehemens non ſit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ ſubjecti ſunt magis uſitata. Motus enim corporis juſto vehementior ſpiritus nimiùm diſſipat, & è conſequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio

tatio moderata ac perſeverans eoſdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter ſenium & corporis ad motum ineptitudinem, & ſocordiam huic præſertim malo quaſi connaturalem, dolore inſuper mactatur, tamen ſi hoc omittatur nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet. Utque Paroxyſmorum intervalla ſine jugi corporis exercitio magna eſſe non poſſunt, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs quam ipſa Podagra. His adde, (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* a longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Ut ut enim fidenter aſſerant nonnulli horum tophorum materiam nihil aliud eſſe quàm ſanguinis *Tartarum* ad articulos tranſmiſſum, facilè tamen conſtabit cuilibet rem paulò attentiùs perpendenti, quod dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quoſdam depluit, & partes vicinas diutiùs tumidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus aſſimilativa ſufflaminetur, partim à ſuffocante obſtructione quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloreque articuli in hujuſmodi ſubſtantiam cogitur, atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad inſtar *Cretæ*, *ocul. Cancr.* aut ſimilis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, diſſlatio per omne corpus. Unde fit, uti ipſemet expertus ſum, quod exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, ſed etiam tophos veteres & induratos ſolvit, modò non euſque invaluerint ut cutim extimam in ſuam ſubſtantiam mutaverint.

Exercitii genus quod ſpectat, *Equitatio* quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longè præferenda eſt. Et ſanè diu multumque mecum reputavi, quod ſi cui innoteſceret medicamentum, quod & celare vellet, æquè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis pleriſque, ac eſt Equitatio conſtans & aſſidua, opes ille exinde ampliſſimas facilè accumulare poſſet. Hâc ſi uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc ſaltem Podagrâ laborantibus pleriſque benè eſt, quòd opes quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currûs habendi ſubminiſtrent, quo hac ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm altera frui nequeant. Obſervandum eſt autem, quod Exercitatio in aëre ſalubri longè eâ præſtantior eſt quæ in minùs ſalubri peragitur: ruri ſcilicet potiùs quàm in urbe, ubi aër vaporibus a variorum Artificium officinis exhalantibus eſt repletus, & ædificiorum denſitate conſtipatus; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe quantum certo ſcimus omnium quæ in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſimâ. Quantum verò interſit an quis ruri an in urbe, ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet. Quod *Venerem* attinet, is qui tam Podagrâ quàm ſenectû laborat (quandoquidem jamjam eâ ſpirituum copiâ deſtitutus eſt quâ Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens abſque hac clade adventitiâ articulos & reliquas partes adjacentes plus ſatis laxatas habet & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret, ſi ejus lenociniis indulgeret, atque ille qui cùm longum iter emetiendum ſuſceperit, Viaticum omne prius abliguriret quàm ſe viæ committeret. Quinimò præter malum quod ſibi acceſſit languidiora ævi jam fatiſcentis deſideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod ſpeciali atque eximio naturæ munere ſenibus conceditur, ſe abdicat, qui jam in ultima vitæ ſcena ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quaſi laniabant, tandem aliquando ſunt emancipati: cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen quod eam vel comitabatur, vel inſequebatur, penſaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujuſmodi Regulæ tam Diætam quàm cæterum regimen ſpectantes, ſi ab homine Podagræ obnoxio religioſè obſerventur, eum ab enormioribus morbi inſultibus præſervare queant, atque iſtam ſanguinis & partibus ſolidis firmitatem conciliare, quæ ab illa malorum Iliade unde morbus non ſolùm ſupra humanæ patientiæ vires, ſed & funeſtus tandem redditur, eumdem immunem præſtare poſſit; non tamen efficient ut non poſt quædam intervalla maximè exeunte hyeme, Podagrâ quandoque tentetur. Licet enim æſtivo tempore dum tonus vigorque ſanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in ſtatu conſervatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto ſucceſſit, omninò oportet ut coctiones longè meliùs quàm hyeme celebratæ fuerint; tamen cùm appetente bruma & ſanguinis robur fuerit imminutum, & perſpiratio per cutis poros impeditior, neceſſe eſt ut ingens materiæ indigeſtę colluvies ſit accumulata, quæ tandem diuturnâ morâ in ſpeciem prorumpet, propriis ſe exerens ſymptomatis & Paroxyſmum inducens, quamprimùm vel ab humorum motu ab acceſſu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut aliâ cauſâ evidenti quacunque anſa detur. Ex jam dictis liquet eum qui hujuſce morbi curationem molitur, id negotii ſibi dare debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad priſtinam conſtitutionem refingat, quantum per ætatem & reliquas circumſtantias fieri poſſit: quod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipſis Paroxyſmis annitendum eſt. Cùm enim morbi fomes non ſolùm generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſerò nimis vel ejuſdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: Cùm non aliâ methodo foràs ejiciendus ſit, quàm eâ quam natura præmonſtrat, cui ſoli permittendus omninò eſt. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis uſu venit, quas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus, niſi æſtu priùs conſopito. Nec abſurdiùs quis in extinguendis harum febrium, calore ſcilicet à ſiti, inquietudine, aliiſque ſymptomatis anxiè operam locaverit, quàm exiſtimaverit alius ſe Podagram ſanare, cùm in Podagræ ſymptomatis tantum coercendis laboret; quam tantum hoc tempore à curatione morbi abſcedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adverſatur; quantoque claudicationem

ardet, tanto materiæ morbificæ expulſioni officit. Adde quod quanto paroxyſmi furor ac acies retunditur, non ſolùm tanto diutiùs affliget, ſed & brevius erit ſpatium interjacens, & minus etiam liberum ab omni gradu ſymptomatum quibus hic morbus funeſtatur. Quod nemo inficiabitur qui diligenter trutinaverit quæ ſuprà in hujuſce morbi hiſtoria edisserui. Quamobrem licet nihil magni in *Paroxyſmo* tentandum ſit, niſi quod illis ſymptomatis occurrendum eſt, quæ falſa medendi methodus quandoque parturit: tamen cum omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copia & exuberanti plenitudine naſci, ægro fortaſſe conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abſtinere, & harum loco ſimplici juſculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujuſmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multùm conferet, & naturæ opportunitatem ſubminiſtrabit, qua eandem ocyus digerat. Cùm verò ingens ſit corporum aliorum ab aliis diſcrimen, quibuſdam abſtinentiam à carne non ferentibus, ſtatim vero ab ea ſpirituum animalium ἀταξίᾳ, animi deliquio, aliiſque ſymptomatis quæ fœminis Hyſterica affectione laborantibus accidere ſolent, correptis; iſtos non tantum non juvabit, ſed & lædet, ſi diutiùs à carnibus abſtineant quàm ventriculus earum uſum averſetur: quod ut plurimùm non excedit primum aut ſecundum diem eorum Paroxyſmorum particularium, qui omnes ſimul juncti integrum Paroxyſmum, ut ſuprà innui, conſtituunt. At vero ſive tardiùs ſive ocyus quis carne veſcatur, ſeriò cavendum eſt ne urgente morbo majore copiâ utatur, quàm quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore cura opus eſt in aſſignanda victûs qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipue Paroxyſmo jam præſente, æger ſummoperè curare debet, ne quid vel in quantitate vel qualitate ſive potûs, ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſiùs egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licet tam dolor quam magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omninò eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſibile videatur ut lationem in curru multò minus ejus motum ferre queat, attamen ſi tentaverit, non ita diu poſt ſentiet ſe minùs à tali motu dolere, quam cum ſe in cathedra domi contineret: Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quam poſt meridiem in curru vectus fuerit, quod cùm domi toto die ſederet noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagrâ laborantem eouſque delaſſet, ut in ſomnum dilabatur. Adde quod eadem exercitatio calculum, quem vita deſes ac iners, ut plurimum accerſit, quadantenùs præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, a jugi ac pertinaci exercitio occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit poſt Paroxyſmum unum alterumve diuturniorem contractis, ſive poplitum ſive calcaneorum tendinibus dum enim in cruciatu longiore quieti indulſerint (maximè crura nolentes extendere quoties dolor genus occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis quam in ipſis Paroxyſmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimò in iis Senibus quorum concoctiones admodum vitiatæ ſunt, & qui a morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam quaſi in Podagram habent converſam, nihil minùs ſperandum eſt quàm ut morbus ſine exercitio ad digeſtionem perducatur unquam: cum enim morbus naturam viribus ſuperet, ſæpè moriuntur à langore atque ægritudine fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materia incoctili, quæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanquam a veneno enecantur. Attamen non obſtantibus iis quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt; ſi tamen æger præ nimia Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim in lectu quaſi proſtratus fuerit, (quod illis ferè uſu venit in quibus podagra jam ἀκμὴν ſuam attigit, nec adhuc a multorum annorum decurſu mitigata eſt) hoc in caſu ſi æger cubiculo includendus eſt, e re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenùs ſupplebit; cum ejus uſus continuus materiam morbificam potentiùs digerat paucis diebus quam excubatio aliquam multis, maximè incipiente morbo; ſi modo æger abſque leipothymia aliiſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, cereviſiâ tenui & cæteris ejuſmodi contentus. Veruntamen haud omittendum eſt, quod ſi podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhæam, aliaque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugulatus, ſi non exercitio utatur, idque in aëre liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceratio eoſdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè facto conceſſiſſent, ſi moleſtiam vectationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licet enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiſſimi, ægritudine, aliiſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem benè nobiſcum agitur quod quoties dolor ita vehemens eſt, ut æger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipſo dolore, quod amariſſimum eſt naturæ remedium, ægro de vita proſpiciente.

Jam vero quod attinet podagræ *ſymptomata*, iis occurrendum eſt à quibus æger in *Paroxyſmo* de vita periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu; quod iis accidit, qui vel jam a multis annis podagræ obnoxii vixerunt; vel iis qui licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarunt præpoſterè, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus & multùm refrigerantibus derepentè

com-

commutantes; vel *emplaſtra repellentia*, aliaque medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil vero æque votis reſpondit ac *vini Carthagenenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, langore, atque ægritudine urgentibus: neque vel vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenùs notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omninò ſervare poſſe exiſtimandum eſt. Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias non ferens, ex retroceſſu materiæ podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur, neque vino neque exercitio ſuprà laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modò non caput, at partes naturales vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *laudanum* ſtatim confugiendum; nempe *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. epidemic. immiſſæ propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat. Quod ſi materia podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, Diarrhœam induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis criſis non fuerit, & laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad diarrhϾ curationem obeundum eſt) non obſtante, alvus nihilominùs diutiùs fluat, ægritudine, torminibus ventris, &c. accedentibus, unicum quod ſcio, remedium eſt, *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic uſui deſtinatis: quod ſi fiat ad biduum triduumve manè & veſperi, per duas treſve horas continuas, ſiſtetur ut plurimùm Diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hac ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ conſului, poſtquam me in hoc malum a potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu, imprudens conjeceram; idque poſteaquam Cardiacorum & adſtringentium varii generis opem fruſtra imploraveram. Eſt aliud ſymptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipſe vidi, metaſtaſis ſcil. materiæ peccantis in pulmonum lobos; quoties nempe tuſſis brumalis à frigore, tempore paroxyſmi ſuſcepto, materiam ſenſim in pulmones allicit, artubus interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantum non, tam a dolore quam a tumore liberatis. Uno hoc in caſu intentio curativa non ad ipſam podagram dirigenda eſt, at verò hoc ſymptoma pari modo tractandum eſt quo peripneumonia abſoluta; venæ ſectione ſcilicet repetitâ, cum diæta & remediis refrigerantibus ac incraſſantibus, cùm ſanguis, in hoc ſymptomate præcipuè extra-actus pleuriticorum ſanguinem prorſus referat. Purgandus eſt inſuper æger inter venæ-ſectiones potionibus lenientibus quibus hæc colluvies in pulmones illapſa poſſit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite ſuper artus deturbando hic tamen non tantùm prodeſt, ſed & obeſt; materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abceſſus*, & tandem ægri mors certiſſima ſubſequitur. Hic porrò notandum, quod *podagrici* ferè omnes, poſtquàm cum hoc morbo diu conflixere *calculo renum* ſint obnoxii, proindeque vel ſtatu, vel declinatione ſæpiùs, paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idque cum magno ægrorum non tantum cruciatu, ſed & virium diſpendio, cùm jam plus ſatis attritæ fractæque eæ fuerint. Hoc in caſu poſthabitis quibuſvis aliis remediis, liquoris poſſetici, cui rad. althææ unc. ij. incoctæ fuerint, congium unum quam citiſſimè devoretur, & ſequens enema injiciatur.

℞. Rad. althææ & lilior. ana ℥j. fol. malv. parietar. branc. urſin. & flor. chamæmel. ana m. j. ſem. lini & fœnugr. ana ℥ß. coq. ſ. q. ad lib. j. ß. colatura diſſolv. ſacchari culinaris & ſyr. dialthææ ana ℥ ij. m. f. f. enema. Quamprimum per vomitionem æger totum reddiderit quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam enema rejecerit, *laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur viz. ad gutt. xxv. vel pil. Matthæi gr. xv. Remedia *externa* ſi quis quærat ad leniendum podagræ dolorem accommoda, nulla hactenus mihi cognita ſunt (licet plurima tùm in meipſo, tum aliis expertus fuerim) præter mere refrigerantia & repellentia, quorum uſum jam ſupra docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multa & longâ obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum qui podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo quam ſubleſtâ atque indebita medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem remediorum externorum, quæ pro anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat, eadem ſub declinatione paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potiùs ſub initio paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur quàm ficulneum ſit illud auxilium, quàm vana ſpes; cùm hæc epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Quâ de causâ egomet jam a multis annis remedia externa adhibui. Pulticula ex pane ſimiligineo cum croco in lacte cocto, addito poſtea oleo roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit; quæ tamen in paroxyſmi initio nihil prorsùs juvabat. Si igitur dolor admodùm ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo, donec is aliquantiſper remiſerit, quàm anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit *laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multùm vincat; aliter meliùs omittetur. At vero cùm in externis hujuſmodi remediis jam ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de muſco quodam Indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in podagræ curatione, ſi nempe pars affecta eâdem accensâ leviter uſtuletur. Quamlibet hoc remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque Europæis univerſim omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille litteris tradita voluerit conſulere. In præſtantiſſimo illo de *affectionibus* libro, Sect. 5. pag. mihi 524. de Iſchiade agens, hæc habet ἢν δ' ἐς ἕν τι χωρίον, &c. id eſt. *Quod ſi in uno aliquo loco firmiter conſiterit dolor, neque medicamentis expellatur; quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo poſt de *poda-*

gra

gra verba faciens : [Greek] &c. i. e. *Huic eadem quæ Articulari morbo conſectura, & longus quidem hic morbus eſt & gravis, minimè tamen lethalis. Quod ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum curito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem poſſe exiſtimare eam eſſe differentiam ſpecificam inter flammam vel a lino, vel ab hoc muſco Indico excitatam, ut hæc illa in ſanatione Podagræ plus valeat, non magis quam reputaverit ignem è *Roboris* ſegmentis accenſum majus aliquid præſtare poſſe illo qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ uſtulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque poſſit) ad doloris commitigationem, evocata ſcilicet fomitis morbinci parte ſubtiliſſima ac maximè ſpirituoſâ, in articulum jam depoſitâ. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cùm Indigeſtionem, quæ Podagræ cauſa eſt Antecedens, nullo modo attingat, fugax eſſe oportet ac breve. Neque opus eſt ut dicam illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim ſive a morbi diuturnitate, ſive ab importuno atque indebito Medicamentorum uſu, Podagra, ut ſubinde fit, ad partes internas fuerit converſa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujuſmodi ſymptomatum agmine, potiùs quàm dolore ægrum multaverit, nemo laſius igne utendum eſſe arbitrabitur.

En vobis omnia quæ mihi hactenùs comperta ſunt in hujus morbi Curatione. Si quis objiciat multa eſſe Remedia *ſpecifica* ad Podagrám; ego me ea neſcire lubens fateor: & vereor ne Promiſſores iſti perinde ſint ignari ac ſum ego. Et ſane dolendum eſt Medicinam (Artem nobiliſſimam) hujuſmodi nugis, quæ, ſive ab inſcitia, ſive à pravitate Scriptorum, credulis objiciuntur, uſque adeò deturpari; cùm in omni ferè morborum genere hujuſmodi aliquid à Nugivendulis tanquam [Greek] decantetur pleno ore. Et, quod eſt magis mirandum, quòd non tantùm in morbis typo inductis hujuſmodi deliramenta obtineant, ſed & minimè formatis qui ab Organorum læſione aliqua, aut [Greek] externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc ſatis evincunt *Specifica in Contuſionibus* vulgò prædicata, qualia ſunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, &c. quæ omnia id tantùm præſtant ut Methodum qua tractari debuerat hic Affectus divertant: prout illi ſatis conſtabit qui experiri voluerit, quanto tutiùs atque ocyùs ſanabitur is qui *Venæ ſectionibus* ac Purgationibus utetur *alternatis* uſque dum benè habuerit; neglectis prorſus levidenſibus iſtis quæ pro more poſt ſanguinem ſemel eductum ſæpe exhibentur, atque etiam eâ ſudorum ſollicitatione quæ pari paſſu cum eorum uſu ſolet procedere: à qua partium jam diu ad inflammationem propenſarum excalefactione æger ſine cauſa in vitæ periculum adducitur. Quod ſi nihil proficientibus his quæ attuli omnibus, adhuc minùs ſagax videar,&minùs copioſus in medicamentis eruendis enumerandiſque; Univerſa illa propouam quæ *Lucianus* in [Greek] jam pleniùs collegit, è quibus tam externa quam interna qui volet eligat: quæ forſan haud minùs efficacia ſentiet quàm ſunt eorum plurima quæ à nonnullis deprædicantur.

Apud hunc *Podagra* Perſona ita iſtos alloquitur, qui ſecreta quædam Remedia ſe habere jactabant, quibus is morbus poſſit expugnari.

[Greek] &c. id eſt:

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effuſus ſanguis aris ad inceſas;
Non templum divitiarum undique ſuſpenſis ornatum donariis:
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cælo Deorum;
Non filius Apollinis doctiſſimus Æſculapius.
Poſtquam enim enatum eſt primum hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miſcentes ſemper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum; & ſilveſtrem Portulacam;
Alii Marrubium, alii Potamogeitonem;
Alii Urticas terunt; alii ſymphytum;
Alii Lentes afferunt ex paluſtribus lectas;
Alii Paſtinacam coctam; alii folia Perſicorum,
Hyoſcyamum, Papaver, Cepas agreſtes, Mali Punici Cortices,
Pſyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinem, Collamphacum.
Cypertiſſinam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Braſſicæ decocta folia, Gypſum ex Garo,
Stercora Montanæ capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Aſii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyenas, Tragelaphos, Vulpeculas:
Quale metallum non exploratum eſt mortalibus?
Quis non ſuccus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis oſſa, nervi, pelles,
Adeps, ſanguis, medulla, ſtercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: ſed ſepteno plures.
Alius verò bibens Hierampurgatur:
Alius incantamentis impoſtorum deluditur:
Judæus alium ſtultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hac atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis vero qui cogitant nihil adverſum mihi,
Benignam adhibeo mentem, faciliſque fio.

Nullus dubito prudentiſſimos quoſque eorum qui cum hoc morbo diu conflixere de omnimoda Curatione deſperantes, Choro qui iſtius Dramatis Cataſtrophen facit, ſuffragaturos.

[Greek] &c. id eſt.

Lenem, O ubique gentium Celebrata afferas (nobis) dolorem ò Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud ſævientem,
Tolerabilem facile deſinentem, parùm validum, ambulationes non impedientem.
Multi ſunt modi miſerorum:
Sed exercitii dolorum, & conſuetudo
Podagricos ſoletur.

Ideoque æquo animo, ô Complices obliviſcimini;
Dolorum Si ea quæ placent non fiunt,
Tamen etiam præter ſpem accidentibus viam invenire ſolet Deus.
Quivis ſcitè ſeiat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura eſt.

Ut ſemel finiam. Methodus quam hic trado φαινομένων prædictorum & examini innititur; quamque ego ſecutus tam in ipſo me, quàm in aliis, morbi levamen percepi. Therapeja Radicalis & uſquequaque perfecta, qua quis etiam à diatheſi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ ſinu reconditur, neſcio quando, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus me hoc ſcripto humano generi commodi aliquid contuliſſe, ſi illos ſcopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipſemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque inſuper optimam quæ hactenùs innoteſcit methodum præmonſtraverim. Non his majora promitto; quamvis à longa cogitationum ſerie quas huic rei impendere tantum non [illegible] coactus, inducar credere ejuſmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod ſi unquam acciderit, inſcitiam ſuam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quam inſigniter tam in dignoſcendis morborum eſſentiis, quàm in medicamentis quibus eos aggrediuntur, hallucinentur, Cujus rei exemplum ſatis luculentum habemus in repertione ſummi illius ad *Febres Intermittentes* Specifici, Corticis Peruviani. Per quot jam ſæcula homines quique ſolertiſſimi ingenia exercuerant in inveſtigandis harum Febrium cauſis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à ſe excogitatæ optimæ reſpondentem? Quomodo vero hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis conſtat quorum adhuc recens eſt memoria; in quibus varias intermittentium ſpecies in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes. Curationem ad humorum iſtorum Iterationem atque evacuationem dirigere ſolebant. At quàm inauſpicatò id egerunt eorum in his commiminum fruſtratio, præcipue verò hujus *Corticis* uſus felicior, palam faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujuſmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque ſuſque deque habentes, ac nihil niſi methodum pulveri exhibendo debitam obſervantes, ſcopum rectà attigimus; vix ab illo aberrantes unquam juſſi ægrum lecto ſine ulla neceſſitate addicimus, dum in ejus uſu eſt: Tanta tamen eſt hujus remedii vis, ut non obſtante eo incommodi, quòd ſcilicet febris à Lecti calore plus quam erat opus intendatur, ægrum nihilominùs ad ſanitatem ut plurimum reducat. Interea donec hæc Podagræ Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas eſt; hanc meam qualemcunque opellam boni conſulite. Quod ſi minùs eveniat, hominum mores ita probè perſpectos habeo ut non multùm fallar; & officii mei rationem ita calleo ut animo neutiquam cadam. Et ſi ſæviſſimi illi cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem ſum perpeſſus, (una cum damno rei familiaris quod ſuſtinui, à Medicina facienda, toties adverſâ valetudine avocatus) aliis quietem & ἀναλγησίαν poſſint comparare, erit unde me fructum aliquem miſeriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepiſſe exiſtimabo. *Th. Sydenham Tractat. De Podagra, & Hydrope.*

In magnis Arthritidis doloribus & cruciatibus ſtatim ad compeſcendos eos animus eſt adhibendus, relictis & poſtpoſitis tantiſper aliis intentionibus, donec doloris carnificina ceſſet, in quo ſtatu aſtans Medicus non minùs ſæpè rubore ſuffunditur, & pudore, quam æger dolore. Quare ex topicis ſpagyrica & antiquiſſima Hippocratica methodo inventis, & ratione approbatis ſelectiora nunc memorabo: aſſeverare enim non oportet (Magiſtri verba) propter varia attributa & circumſtantias; quod unum aliquod remedium applicatum ſtatim profuturum ſit, & ideò varietatem conſtituere ratio ſuadet, horum plurima à vulgo practicantium, & ab Hippocratica vetuſtiſſima methodo diſſecti citantur, nullum tamen horum legere aut videre contigit, qui minimam rationem addere potuiſſet: quare hæc ita fierent? Cùm autem citum, tutum, & jucundum auxilium animadverterint, & ad frigidum, vel calidum quadrare non poſſit, vel nocuum, vel empiricum vocarunt, manifeſto argumento à noſtris hæc & alia excerpiſſe, & eo ipſo ignorare ſe teſtantur, in Natura ſcilicet nil unquam fieri poſſe, cujus legitima cauſa non præcedat. At non ſolùm in his, ſed in reliquis omnibus admodum jejunos ſe manifeſtant: exempli grati, bezoar, dicunt urinam & ſudorem movere, perlas cor roborare, &c. nullus tamen, qua ratione ſic indubitatè in corpore humano agerent! & ideò diati ſectarii à principio ad finem uſque ſunt, manent, & conſeneſcunt empirici, & experimentatores, ſemper diſcentes, & nunquam ad veritatem pervenientes, ſic enim habet Author in Hollerium de Vinaceis, *je l'ay pratiqué cent fois, il n'y a rien de meilleur ſous la chappe du ciel*, attamen nulli podagrico profuerant unquam, quare illis receptula quædam, qualitativo, & frigido ſermone roborare ſine cauſarum cognitione ſatis eſt, ſuperflua, ait Philoſophus, diſcunt, neceſſaria ignorant, quia aliud non cognoſcunt, quàm quod externo ſenſu friget, vel calet: id eſt quod neſciunt, ſcire nolunt. Sperma ranarum, luna decreſcente collectum, & ex balneo ad ſiccitatem diſtillatum, proliciatam aquam alcali inſipidi ditiſſimam dabit, ut Hippocr. Chim. mechanicè docet, quæ tepida cum lineis pannis applicata calidæ igneæque podagræ optimum eſt refrigerium. Advertat tamen patiens, ne aquæ addatur alumen, ut ſuadent Crollius, Sala, Tenzelius, & alii: licet enim alumen ſit refrigerando, ejus tamen adſtringentia poros cutis claudente, diaphoreſis impeditur, doiorque in exceſſum augetur: experto crede. Unde rectè Hildanus, alumen podagricis eſſe inimicum monet. Multo promptiùs dolorem leniveris, ſi aquæ prædictæ alcali acueris, ſive multiplicaveris additione alcali urinæ, tali proportione, ut inflammatam dolentemque partem applicata aqua non pungat, quod lingua faciliimè metiri poteſt. Cùm autem *ex Magiſtri libro de morbis*, totum corpus,

corpus, dum vivitur, tranſpirabile habeatur, dolenti loco tepidè duplicatis, vel triplicatis linteis fomenti modo admota, non poteſt alcali urinæ non attrahere acidum tem ibi ebullientem, & cute per fomenti calorem rarefacta acidum ſpirituum non extra corpus erumpere, ac proinde quietem non conſequi dolorem, *Verba Hipp. de flatibus.* Dicta nempe aqua non primis qualitatibus, ſed abſumpto, ac attemperato acido igneo refrigerare dicitur, ex quo poſtea magno patientibus ſolamine dolor miteſcit. Alii, loco ſpermatis ranarum aquæ ſpirituum vim eligunt, atque urinæ alcali commiſceant, ſed ubi inflammatio prævalet, caute procedendum eſt, aliàs enim urit, & veſicas attollit: etiamſi locus affectus plumaceolo leviter tantum eo perungatur. Urinæ ſpiritus commodiſſimè ac celerrimè parabitur ex ſale armoniaco, quod nihil aliud eſt, quam alcali urinæ ligatum, vel condenſatum cum acido communi ſale cibario, ut docet Hippocr. Chimicus c. 2. Si enim armoniaco addideris æquam alcali fixi (ex gr. Tartari) portionem, & ex retorta vitrea leni calore ambo unita pepuleris, in illo tepore fixum alcali tartari amplectitur, trahitque ad ſe acidum ſalem cibarium, & alcali urinæ, quia ſing x & volatile, dimidiæ horæ ſpatio, in mediocris magnitudinis vas recipiens ſe recipit ab igne fugiens volatile, albiſſimumque, qui ſervandus eſt ad uſus prædictos vaſis vitreis cera perquam optimè obturatis. Hac in operatione ſimpliciſſima, naturæ inſtrumenta rarefactio nimirum & condenſatio oculis mechanicè patefiunt. Alcali enim volatile urinæ liberum dimittitur a ſocietate acidi ſalis communis, ſe iterùm alcali tartari fixiori copulantis. Unde alcali urinæ, ſi dolentem locum podagricum attingit, acidum rurſus trahit, utpote vacuum, illoque ſaturatur: & in neutrum ambo vertuntur. *Unde Magiſter* Generare, & interire idem, commiſceri, & diſcerni idem. Eo quod Naturæ miniſter ſive ſpagyrus profundum habeat ingenium. Recens etiam urina ſani pueri, in defectu aquæ ſpermatis ranarum, ex Balneo diſtillari poteſt, adjecto cinere communi, cujus alcali ſorbet acidam urinæ partem, & alcali urinæ cum aqueo humido aſcendit per alembicum: hæc quoque alcalizata aqua pluribus profuit. Ex eodem fundamento paretur ex tempore abſorptiva aqua ſine ulla diſtillatione, ſed ſimplici mixtione ex ſalis armoniaci pulverizati, & alcali tartari ana, cui mixturæ affunde aquæ communis, tantùm, quantum pro ſolutione ſufficit, & linteis molliuſculis petiis duplicatis, fomenti modo tepidè applicatur. Sunt, qui lacte recens mulcto utuntur, eo quod inter alcalia, quæ acida bibunt, infimum locum non habeat; ſed quia in calido ſtatim in aliam naturam mutatur, propterea omnibus non æque confert, placet interim, & mitigat acidum ignem trahendo, locique aſperitatem demulcet, præſertim quando cum hyoſcyamo ſemel ebullierit, ut habent ab experientia plurimi practici. Huc etiam referri poteſt Crollii unguentum Anodynum, præſertim febre abſente, ab hujus enim unica tepefacta unctione afflictiſſimum arthriticum à doloribus liberatum vidi, qui deinceps ſoſpes vixit, caveat tamen ab hoc, & aliis omnibus unguentis, ſi dolor febriculam comitem habeat. Sunt qui virga, ſeu ferula cædunt dolentem podagricam partem, donec rubeſcat, ſic acidum expiret, & à doloribus tuti vivunt. Caro bubula alcali ditiſſima, ut Hippocr. Chym. mechanicè oſtendit, lacti præfertur, ut & prædictis omnibus: hujus enim fruſtum crudum ſine pinguedine partem dolentem olim ſuperligavimus, a qua mane veſperique mutata feliciter ſiluere dolores: memores, quod aliquando quidam ita leviſſimo teneretur pedis dolore, ut foras in publicum egredi ſua peracturus negotia non dubitaret, verum in itinere parum progreſſo, dolor increbuit majorem in modum circa malleolum externum ſiniſtri pedis, intenſiſſimo cum cruciatu: & deficiente vectura, pedibus, domum laborioſè repetiit, carnis bubulæ fruſtum illicò applicabatur, cujus alcali acidum dolorificum, & igneum electivè vel ſpagyricè trahente, ſequenti manè locus circumquaque veluti atramento conſpurcatus ater viſitur, maximo patientis terrore: dolor tamen planè ſublatus aberat. ejuſmodi enim nigredo ſanguis erat ab igneo acido calore, violentoque dolorifero articulari motu extravenatus, ac expreſſus, qui ab alcali attrahentis appoſitu rareſcens paulatim expirando evolabat. Infimum locum hic etiam non habet ſpiritus vini camphoratus, præſertim à roſmarino rectificatus. Inſuper pulvis radicis conſolidæ majoris cum aqua communi in pultem coquitur, quam minimi digiti groſſitie dolenti loco applicatam, optimum mitigativum in novella podagra, primaque doloris invaſione deprehendi: etenim poſt tres vel quatuor horas a parte elevata nares ferit odore ex putri acido: argumento, acorem extrahere. Inveteratæ tamen podagræ nil commodi adfert. Dolore & febre, & ſi remiſſis, lecto ægrum ſibi non obligante, attamen inceſſus, ac ambulatio impoſſibiles ſunt: videntur enim mille aciculæ juncturas lancinare. Unde pro hoc ſtatu opportunum Emplaſtrum compoſui, cujus præparatio hæc eſt.

Olei roſati lib. i. caleſiat in patella, adde ſaponis albi raſi unc. iiij. liquefacto ſapone, adde ceruſſæ, minij, ana unc. iiij. coque lento igne continuè movendo ligneo paxillo, donec emplaſtri duriorem conſiſtentiam acquirat: ſi enim eò duritiei non adducatur, rurſus in aëre molleſcit, quia ſaponarium alcali humidum ab aere rurſùs attrahit: cui demum ab igne remoto, & nonnihil refrigerato addatur ſub continua agitatione camphoræ unc. i. prius ſolutæ in mortario ſpiritu vini ad pultis formam. Hoc emplaſtrum ex meris alcalibus compoſitum mirabiliter non ſolum acidum podagricum ibidem latens, ſed & apoſtemata, tumores duros, pedum callos, varios dolores tam Nephriticos, quam ex acido ubicunque obortos, etiamſi febriles promptiſſimè ſopit, refrigerat, mitigat, adhæretque plures dies ſuper pellem extenſum, tamdiu ſcilicet, donec poris apertis acidum morboſum exhalet, tunc nimirùm degenerata humiditas expirans à cute depellit. quod autem morboſo acido non concordat, illud dolenti loco, neque adhæret, neque afficit. Hujus alcalizati emplaſtri encomium hic non adduco, ut mihi eſſe velim ceu hederam ſuſpenſam, ſicut titillabundis decenis acetum, ſub

pompoſo titulo: *ſpiritus veneris noſter, ſal vini noſtrum, magiſterium noſtrum, & ſimilia noſtra!* neutiquam verò: abhorret enim animus meus ab ejuſmodi vanis oſtentationibus, quod norunt, qui, Tachenium liberi candoris alumnum eſſe, ſciunt. Decani vero docent, dolori podagrico oleum ſaponis eſſe lenimen illud, tamen oleum, quod ex ſapone ſtillando eliciunt, cùm nihil aliud ſit quam diſtillata pinguedo una cum fixo alcali cocta in ſaponem, eorum vanitatem pro dolore placando illis lubentes relinquimus.

Eſt & alius Arthriticus dolor ſine inflammatione & rubore, qui plerumque ſcapulis ita infixus hæret, ut reſpirationem nonnihil aggravet: hic ex acido dolor, quia non profundus, faciliſſime ideò mitigatur potentiori acido, quare huic uſui ſpiritum vitrioli optimum eſſe deprehendi, ab unica enim hujus unctione quies ſequitur: cavendum tamen, ne inter ungendum linteamina, ſeu veſtes alicujus momenti hoc ſpiritu attingantur: eas enim corrodit atque inſtar ignis urit, tamdiu ungendo cum lanei panni fruſtulo continuandum eſt, uſque quo pars dolens pungi ſentiatur, tunc ab unctione ceſſantes locum abluimus tepida aqua, deinde ſuperlinimus oleo Hypericonis. Addit *Magiſter*, acetum (ejus enim tempore nondum innotuerat vitrioli ſpiritus) valere ad podagram, ſi non corpus vulneraret, eadem etiam fæx vini facit: frigidæ namque Podagræ (ita loqui lubet) quando ſcilicet dolor igneus abeſt, aceti totus accommodatiſſimus eſt. Notandum hoc loco, verum non eſſe, quod turba ſcribillat: *ſpiritum vitrioli, & ſpiritum ſulphuris idem eſſe, eaſdemque poſſidere vires*, quam aſſertionem pernitioſe falſam eſſe deprehendi, nam ſpiritus vitrioli ſex dies, totidemque noctes igne reverberii naturæ poſſibili expulſus, mercurium præcipitat, eundemque eo ſimul ipſo reddit longe conſtantiorem præcipitato per ſulphuris fumum condenſatum, ut ut oleoſum. Vitriolum enim ab igne, cùm non facile fugiat, ideo mercurium ab ejuſdem acido, firmiore conſtantia dicari, eoque perfectioribus dotibus inſigniri, quàm à ſulphuris ſtagmate præcipitatum, neceſſe eſt. Mercurius nempe terreſtris cum Cæleſti ſymbolizat: eorum enim, quibus jungitur, induit poteſtatem, ut docuerunt Veteres ſub experientiæ teſtimonio: vid. Clavis c. p. 8. adeoque Turbith mercurii à prædicto vitrioli acido veniens, eſt medicamentum nobile, præſertim ad veneream luem, ſimilia contagia, peſtilentialeſque morbos exhibitum in roſarum conſerva, paſta Ruffi, aut in ſucco liquiritiæ, ſub pilulari forma, &c. Cave autem, ne ipſum commiſceas cum ſcammonii reſina, vel terebintho, vel gummi gutta, ut docet Hartmannus: omnis enim mercurius quocunque modo præcipitatus, pinguedinibus irretitus, vi laxativa exuitur, & hactenùs cinnabaris, quæ eſt ſublimatus mercurius, alvum non ciet, pinguedini ſulphureæ combinata.

Iſchiadicus omnium arthritidis dolorum graviſſimus ob doloris magnitudinem, & ſymptomatum ſupervenientium momenta, ſedem in profundo habeat, neceſſe eſt, ideò inflammatio raro extra apparet. Itaque ad ſalutem flatus intus eò loci detentus diſcutiendus eſt. Cibi conveniunt tantillo ſaturegiæ aromatizati. Podagricum medicamentum exhibendum in hauſtu juſculi, vel vini ſemel ebulliti, una cum quatuor ſeminibus calidis majoribus, & locus affectus foris perungendus oleo lini: deſuperque noctu fovendus applicatione tepentis ſacculi cum lini ſemine rudìter contuſo, & furfuri commixto referti. Præſente febre; vehementique pulſatione, ſanguinis miſſio mirifice confert: ea abſente phlebotomia inutilis eſt, atque lini oleo adjungere præſtat dimidiam, vel quartam partem olei laterini rectificati. Hacque ſimplici methodo, brevi temporis ſpatio ſanitas induci ſolet, dummodo morbus inveteratus non ſit. Sunt qui oſſa humana ad albedinem exuſta oleo vetuſto extingui, indeque diſtillari jubent, hoc poſtea oleo laterino præferunt. Hi ſunt ex illa claſſe, de quibus dicitur, *quæ neſciunt, ſcire nolunt* ſacram ſcientiam odio habentes vituperant, & vilipendunt, *quia neſciunt, quid faciunt, ait Magiſter*, neſciunt, inquam, oſſa combuſta oleo in hoc caſu non plus communicare, quàm lateres igniti, eo quod oleum in forma fumi ab illis elevetur oſſa enim ſemel candefacta & ignita fiunt, ſicut lateres ipſi, inania & vacua corpora rurſus exſatiari cupientia. Unde per os aſſumpta, acida ſpecifica, non ſecus, quam cornu Cervi uſtum, bibunt, ut in Clave mechanice oſtendi. Dolorem verò iſchiadicum à ſanguine extravenato, radix bryoniæ recens raſa, & cum lini oleo commixta tepide applicata mirum in modum pacat: renovandus eſt labor, donec ſanguis planè diſſolutus, & ad tranſpirationem ſeu volatilizationem aptus tranſſudet: interea tamen temporis podagricum medicamentum nullo modo intermittas, ut acidum obortum ſorbeat, novumque regenerari non patiatur. Clyſterem in hoc caſu ex Bryonia, ut docet Donzellinus Neapolitanus in ſuo Diſpenſatorio nemini ſuadeo, nam rectum inteſtinum magnam habet conſonantiam cum ore ventriculi, ideo choleram facilè cauſare poteſt. Idem morbus inveteratus cùm ſit frigidus, & alcalizatus, oleum lini cum euphorbio applicatum loco affecto optimum deprehendi remedium, licet magno cum dolore agat. Pedibus continuata diaphœreſis ita requiritur in omnibus arthritidis ſpeciebus, ut inſtantis paroxyſmi præindicio ſit, quotieſcunque intra pedum digitos excrementum proprium, & conſuetum non reperitur; quare in ſubcalceolos, ſeu ſaccos ex denſo lineo panno conſutos, digitos pedum verſus, infundo parùm cineris ex herbis cephalicis, ut roſmarini, rutæ, ſalviæ, lavendulæ, betonicæ, &c. ejuſmodi enim cinis alcali ſuo modo volatile continet, ut Hippocr. Chim. docet, quod quia ſolum, inane, & vacuum eſſe non poteſt, ideò trahit per poros cutis, combibitque acidum pedum articulos torquens: unde licet podagricus tota die ſine motu deambulationis ſedeat, renovandi ſunt tamen quotidie lineiſubcalcei, aut ad minus cinis: horum enim continuato uſu, & perſeverat effluvium, & rariùs deinceps morbus infeſtat. Aliquando poſt paroxyſmum, plures menſes pedum, malleolorumque tumor perſiſtit, quem tamen alcali dictarum herbarum udonibus lineis inſperſum optimè, celeriterque demittit, complanatque.

planatque. Picem navalem emplaſtri forma applicatam hoc in caſu quoque proficuam eſſe animadverti. Cinis dictus non ſolum acidum trahit, ſed etiam pedes mundat à ſordibus, ut ablutione, quæ podagricis peſſima eſt, præſertim ab aqua, opus non ſit. Pedum verò lotionem ab aceto, vel vino inſtituere volentibus, per me, ſed valde raro, liberum eſto. Sunt, quibus pedes olentem mephitim ſpirant, quod vitium converſatio civilis admodùm horret, & prætertim in iis, qui aulas frequentare habent, cujus cauſam plerique deſcendentibus neſcio quibus putridis humoribus adſcribentes, evacuationes cum cautela, ne hepar accendatur (res riſu digna) indeſinenter repetitas, & rigoroſum vivendi genus fruſtra præſcribunt. Sufficit cinerem prædictum lineis calceis, modo quo dixi, inſpergi, & fætor unaque diffluens ſudoris mador illico ceſſant: argumento, id evenire non putridi humoris deſcendentis, ſed vitio ventriculi, cuti pedum inſiti, affluentem pro alimento ſanguinem deturpantis, & in ejuſmodi fœtorem convertentis: ut ſanandi methodus oſtendit, eò quod alcali dictorum cinerum acidum putrefactivum ab ipſo cutis ventriculo (non ſecus quam alcali calcis cadavera) abſorbeat, abſumatque. *Otto. Tachenius Tractat. de Morborum Principe.*

Podagra, Chiragra, Gonagra & Arthritis vaga neceſſariò ex male diſpoſito ſucco nervoſo ortum trahunt, qui acris eſt, & continuo pejor redditur à male elaborato Chylo, & exinde confecto ſanguine, curari debent, primo per ſtrictam diætam, ut eligantur tales cibi, qui ſuperfluum ſal alcali volatile continent. Inteſtina interdum à craſſis vitioſis humoribus purgari debent per purgantia, ſive ſupra interdum, ſive infra; Deinde talia medicamenta uſurpari, quæ ex Alcalibus volatilibus conſtant, tam ex Animalibus quàm Vegetabilibus parata, ut vitioſus acris & acidus ſuccus nervoſus corrigatur, alias parùm efficietur. Optima Medicamenta, quæ nobis ſemper honorem creârunt, vobis communicabimus. Vomitoria poſſunt eſſe talia.

♃. Tartar. Emet. gr. v. oxymel Scyllitic. ℥ß. Vini Roriſmarini ℥i. m. f. Vomitorium. Vel

♃. Sulph. antim. gr. vi. Crem. tartar. ℈i. Aq. Roriſmarin. ℥ij. m. f. Vomitorium ſ.

♃. Sapæ vomitor. gutt. vij. Vini lilior. Convall. ℥i. miſce f. Vomitorium. *Purgantia.*

♃. Reſin. ſcammon. reſin. Jalapp. ana gr. vi. Mag. ſuccin. gr. v. ſal. ſuccini volatilis gr. iiij. Conſerv. flor. Anthos ʒij. Miſce f. Bolus. Vel

♃. Extr. Helleb. nigr. ℈i. Reſin. Jalapp. Turbith. ana gr. v. Mag. tartari ℈i. Mag. ſuccin. gr. vi. Ol. ſtill. Roriſmarin. gutt. iij. Conſerv. Roſarum ʒij. Miſce f. Bolus. Vel

♃. Extr. Agaric. Helleb. nigr. ana ℈ß. Reſin. Mechoacann. Reſin. Scammon. ana gr. v. Sal. Tartar. ʒß. pulp. Caſſiæ ℥ß. Miſc. f. Bolus. *In Arthritide vaga, quando dolor magnus.*

♃. Extr. Pilul. Alœphang. noſtr. ʒi. laudan. Aromatic. gr. iij. Miſc. f. Pilul. n. vij. veſperi aſſumendæ.

♃. Extract. Diacatholici noſtr. ʒß. Laudan. Aromatic. gr. iij. Miſc. f. Pilul. n. vij. veſperi aſſumendæ.

♃. Pilul. Ruffi ʒß. Reſin. Jalapp. Scammon. ana gr. vi. Mag. ſuccini gr. v. Ol. ſtill. Saſſafras gutt. iij. Miſc. f. Pilul. n. vij. Vel

♃. Extr. Aloës, Extract. Rhei, Extr. ſenn. tartariſat. ana ℈i. Reſin. Agarici gr. viij. Mag. ſuccin. gr. v. Ol. ſtill. majoran. gt. ij. Miſc. f. Pilul. n. vij.

Corpore hoc modo ſupra ſcriptis pilulis purgato & præparato, uno ex ſequentibus compoſitis ſemel aut bis in hebdomade ſudorem prolicere poteſtis.

♃. Antimon. diaphoretic gr. xv. Corn. Cerv. philoſophic. præp. ℈i. Ocul. Cancr. præp. gr. xvi. Spir. C. C. Spir. Tartar. ana ʒß. Decoct. lign. ſaſſafras ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

Vel ℞. Spir. ſal. amm. aromatic. ſpir. fuliginis Succinat. ana ʒß. Tinct. tartar. antim. ℈i. Antimon. diaphoretic. gr. xvi. Ocul. Cancr. præp. ℈i. Decoct. Lign. ſaſſafras ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

♃. Spir. Ligni Guajaci ʒi. Spir. Tartar. Spir. C. C. ana ʒß. Sulph. aurat. diaphoretic. ℈i. C. C. uſt. & præp. Matr. Perlarum præp. ana ʒß. Decoct. Sarſaparill. & Chin. ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

Vel ℞. Rob Sambuci, Rob Juniper. ana ʒi. Spir. tartar. ſaſſafrati, ſpir. ſal. ammon. ſuccin. ana ℈i. Flor. antimon. diaphoretic. gr. xv. C. C. uſt. præp. Ocul. Cancr. præp. ana ℈i. Decoct. lign. & Cort. Guai. ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

♃. Spir. tartar. ſaſſafrat. Spir. Lumbricor. terreſtr. ana ʒß. Sal. lign. Guajac. Sal. Viperin. ana gr. x. Antimon. diaphoretic. Ocul. Cancr. præp. ana ℈i. Rob. Juniper. ʒij. Decoct. Lign. ſaſſafr. ℥ij. Miſce f. Sudoriferum. Ubi dolor in paroxyſmo magnus eſt, tunc laudan. aromatic. gr. i. gr. ij. vel gr. iij. pro ratione circumſtantiarum adjungi poſſunt. In India hæc ſequentia haberi poſſunt.

♃. Spir. Lign. Ebeni, Spir. Lign. Colubrin. Spir. C. C. ana ℈i. Antim. diaphoretic. gr. xvi. C. C. uſti, Lap. Percar. præp. ana ℈i. Rob Sambuci Indici ʒij. Aq. Zerumbeth. ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

℞. Spir. ſuliginis Cinnamom. ʒi. ſpir. ſal. ammon. Spir. C. Rhinocerotis ana ʒß. Spec. diaſolis ʒi. Decoct. Ligni Saſſafr. ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

Vel ℞. Bezoart. C. & Ungul. Alcis ʒi. Spir. Lign. Ebeni, Eſſent. Lign. Colubrin. ana ʒß. Sal. Volat. oleoſi Zerumbeth. gr. vij. Aq. ex Rad. Cinnam. ſylveſtr. ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum.

℞. Spir. C. Capri Cervi Orient. ʒi. Spir. Lign. Ebeni ʒß. Sal. viperin. ℈ß. Sal. volat. oleos. Zedoar. Sal. Rad. Cinnamom. Sylv. ana gr. v. Decoct. Sarſaparill. ℥ij. Miſc. f. Sudoriferum. Elyxiria, quæ per vices inter Sudorifera, ad præſervationem uſurpari poſſunt.

℞. Elixir. Balſamic. Tinct. tart. antim. ana ʒi. Tinct. C. C. ℈i. Miſc. Doſis manè & veſperi gt. xx. Vel

℞. Spir. Sal. ammon. aromatic. Spir. fuliginis ſuccinati ana ʒi. Tinct. tartar. antim. Elixir. Balſamic. ana ʒß. Miſc. Doſis gt. xv. manè & veſperi.

℞. Eſſent. Succin. Eſſent. Cinnamom. ana ʒß. Eſſent. Roriſmarin. ʒi. Spir. C. C. ℈i. Miſc. Doſis ℈i. mane & veſperi. Qui multorum Medicamentorum uſu abhorret, ille mane & veſperi aſſumat ℈ß. vel plus volatilium Alcalium ex C. Cervi, C. Rhinocerotis, Unicornu, Viperis: vel doſin unam Bezoartic. C. Cervi. Corn. Rhinocerot. Viperin. deque magno auxilio confidat. *Hermann. Nicol. Grimm. Compend. Medico chymic.*

Quoad Arthritidis præcautionem, perfunctoriè eam exequitur Galenus, exiſtimans purgationes & ſanguinis miſſiones, vere & autumno celebratas, ſatis eſſe, accedente recta vivendi ratione, non modo ad eam præcavendam, in his qui ab ea hactenus immunes fuere, verùm etiam in quos jam aliquando invaſit. Addamus vero plurimarum aliarum rerum concurſum requiri: Diæta ſibi primas vendicet, atque ex alimentis eligenda euchyma & eupepta, faceſſere juſſis quibuſcumque glutinoſis, tartareis, ſale imprægnatis, & iis quæ facile coagulantur. Eorum ſpecies petantur e libris, qui regulam continent utilium vel noxiorum. Potus maximum hic momentum obtinet, qui cum diluendo cibo inſerviat, ichoroſi excrementi collectioni materiam præcipuam præbet: Is ſi Tartareæ ejuſmodi materiæ plurimæ particeps eſt, proculdubio per ſimilitudinem ſubſtantiæ ad ſe allicit eam quam alimenta continent, ac proinde podagræ generationem promovet: Conſtat enim potiones viſcidas, quales ſunt Zythum & cereviſia non rite defæcata, ad coagulationem aptas eſſe, ac facile calculum parere. E contra tenuiores potus, maximè ſimplices, atque quibus minimum ſalinæ materiæ ineſt, minùs pronos eſſe in generationem ejuſmodi mali: Hinc raro aquæ potores, modò ſincera ſit, in podagram proclives ſunt, præſertim divites: qui curioſitatis ergo in fontes, e quibus aquas hauriunt, ſilices fluviatiles terſos & nitidos conjiciunt, hi limo mucilaginoſo, quem ſecum vehit aqua, terræ venas perfluens, obducuntur, removenturque injectis aliis: Velutuntur aqua pluvia ciſternis excepta, ſabulo repletis, Hydromel ex aqua cœleſti paratum, rite depuratum, accedente fermentatione, donec limpidum fiat, nec quicquam in fundum deponat, insignis utilitatis eſt, in quo medicamenti vim adipiſci poteſt, adjectis herbis cephalicis, neureticis & arthriticis, quales ſunt betonica, iua arthritica, & moſchat, primula veris & ſimiles: Vinum nimia copia aſſumptum turbidum, non exacte à fæcibus depuratum, & à ſuo Tartaro liberatum, ſummè noxium eſt, tum quia à continuo illius uſu & immodico diſſipatur calor nativus, tum concoctio in ventriculo impeditur, præſertim carnium, quæ in eo liquore indureſcunt, jecur offenditur, ſanguis acris ſimul ac ſeroſus gignitur, cerebrum debile redditur, nervorum robur infringitur, catarrhi cientur, quorum materia in ſuprema illa regione condenſata, perpendiculariter in ſubditum corpus decumbit, & devaſtat quicquid obvium eſt & maxime debile. E vinis alia polyphora ſunt, & quamquam diluta linguam vellicant: ejuſmodi tartaro vitriolico abundant, acido, pontico, pungente: Alia generoſiora, plurimoque ſpiritu pollent, quorum robur ab admixta aqua cito retunditur: hæc cerebro præſertim infeſta, ut priora artubus: Ars modum excogitavit quo vaporem noxium vino demeret, id tranſcolando per inſtrumentum vitreum duplex, dictum Gallis *Montevin*, eoque ingenio Tartaro ſuperfluo privant, infuſo aliquo liquore præcipitandi vi prædito, quale eſt oleum Tartari, (cujus ope vinum ad acorem vergens dulceſcit) lithargyri ſolutio, vel ſaccharum plumbi ex aceto factum: cryſtalli calcinatæ ſolutio per crebras in aquæ urticæ extinctiones & reverberationes cum ſpiritu acido terebinthinæ, ſ. a. ſed durum eſt & tædioſum medicato cibo & potu in poſtibus uti. Qui vino ſibi temperare non poterit, eligat quod minus noxium, & oligophorum eſt, optime id diluat, neque ultra neceſſitatem diluat, abſtinendo quoque a copioſiore cibo: Hæc ſanitatis prima ſit lex, non ſatiari cibis, ne ventriculum gravare, vires ejus ſuperando, ſuperflua πλησμονῇ quo calor nativus in objectum ſibi commiſſum ſine moleſtia agat, quod ἐγχυμικὸν eſt; neque etiam novus ingerendus cibus priore nondum concocto: hic cito ſimplex, cujus præcipuum condimentum ſit fames: eam revocando, ſi deficit, mediocri exercitio horis debitis inſtituto, ante, non immediate à paſtu, cujus ope excitatur calor ſopitus, non ſecus ac ſopitus ignis cinerum agitatione reviviſcit. Sed quandoquidem exercitii mentio injecta, cujus eſſentia eſt in motu, accerſantur huc frictiones tum totius, tum artuum, quæ poros reſerant, exhauriunt ſuppreſſas ſuperfluitates caloremque ad partes, functionum omnium opificem principem & inſtrumentum facultatum revocant: Porro, cum nullum alimentum non aliquid impurum in ſe contineat, quod in excrementum faceſſit; in id elaborandum quo ſupervacanea excludantur per vias naturales, quantitate convenienti & opportuno tempore: quod ſi natura cæſpitet, arte ei ſuccurrendum in id ſedulo incumbendo, ut venter ſecedat, nec ventriculus unquam impuritatibus ſcateat, ita ut primæ concoctionis reliquiæ vice fermenti non ſint, quod ſequuturo alimento acorem concilient: In id conducent remedia quædam familiaria, ut pilulæ maſtichinæ, macri, aloes variis ſuccis imprægnatæ, ſtomachicis, hepaticis, atque aliis levibus medicamentis, quæ vocamus Eccoprotica. Maximeque refert perpendere an urinæ & potus copia ſibi invicem proportione quadam reſpondeant; alias potiones liquæ aperientes & diureticæ certis temporibus & medicamenti forma aſſumptæ, atque extra paſtus, eximii uſus erunt, qualis eſt liquor vinoſus, qui ex baccis juniperi exacte maturis, ope aquæ bullientis extunditur, addito pauco fermento, vel ſinapi, ut ſic ejus fermentatio promoveatur; aut tantillo liquore rubeo qui è ſale tartari cum ſpiritu vini elicitur ſ. a. Mirè quoque ſudorum provocatio confert, ſive mediante exercitio excitentur, ſive in laconico, ſemel aut bis in menſe, injectis: liquando enematis, ventriculo cibis vacuo: Aëris extremæ injuriæ vitentur, frigoris præſertim & humiditatis, ſedulo artus contra earum vim muniendo. Somnus & vigiliæ in mediocritate conſiſtant, exceſſus enim æque noxius eſt: De Venereis

nereis idem eſto judicium, Podagricis ſummè infeſtis, quanquam, experientia teſte, humores ſalſi & nitroſi, quibus podagrici abundant, ad ejuſmodi conflictum cerebro impellant: de quo quondam ſciſcitatus quidam, quod tempus illi foret opportunum? Scite reſpondit, cum quis ſeipſo debilior fieri cupit. Tandem, ſi mediocritas ex uſu ſit in omnibus, quæ corpus ſpectant, potiori jure in iis quæ ad animum attinent e uſque impetus, qui organis corporeis uſus, ea deſtruit & conſumit, niſi à Ratione motus ejus regantur.

En ſuccinctam ἀνακεφαλαίωσιν præcipuorum Canonum in diæta à Podagricis obſervandorum, vel iis quibus meritò ſuſpecta eſſe debet podagra: Ad præcautionem adjungenda quædam remedia, præcipue vacuantia, quo infortunii plenum illud malum in herba, ut ajunt, & in primordiis verruncetur, ſubtrahanturque illius cauſæ priuſquàm in actum erumpant, ac obſideant partes in quas tyrannide ſuâ & laniena ſævire ſolent.

Vomitus Podagræ prophylacticum præſtantiſſimum eſt, qui poteſt provocari emeticorum ope in plenitudine inſigni, ubi juncturæ admodum laxæ, & morbus præ foribus eſt, atque ubi Podagricis (qui alias inſultus ſuſtinuit, vel nondum expertus eſt) ſui eſt juris Medici imperio non parens, ſed genio in valetudinis incommodum plerumque indulget. Ex vomitoriorum claſſe, hoc uſu certiſſimum eſt, ſucceſſu nunquam irrito exhibitum, ſcilicet infuſio croci metallorum, in alkool redacti, optimè loti, macerati in duobus tribuſve unciis vini albi per horas 24. exhibendo ejus colaturam cum ℥i. oxymelitis ſimpl. mane, vacuo ventriculo, dato pauco juſculo pingui, poſt ſingulos vomendi impetus. Id genus remedii vim ſuam cum aliqua violentia exſerit: ideo non æque omni corpori conveniens eſt, ſed illi ſolùm quod rite a natura ad id eſt comparatum: malum vero radicitus tollit, neque unquam fruſtra præbetur, & quamvis comite aliqua moleſtia, innoxium tamen eſt, modo tempeſtive exhibitum. Vitrioli albi depurati drachma una, in aqua hordei diſſoluta, aut cum conſerva aliqua exhibita, ſuperhauſto deſuper ejuſdem aquæ magno hauſtu, cui multa liquiritia incocta ſit, eluit, ſimulque roborat ventriculum in mollioribus corporibus, ac ubi humor e penitioribus partibus non eſt ejiciendus: valet quoque emulſio viginti quinque aut triginta granorum cataputiæ majoris, additis duabus vel tribus amygdalis, facta cum jure pulli & tranſcolata, aut aqua hordei ſaccharo dulcorata. Eſt aliud vomitionis genus, utiliſſimum minuſque moleſtum: cujus ratio ut teneatur, in memoriam revocandum quod ſuperius dictum, primitivam Podagræ materiam in ventriculo natales habere: Ex Arabum conſilio inebriari ſemel in menſe convenit: quod non innocens eſt, modo porcorum natura non induatur, & rationis uſus ſuperſtes ſit. Quadrat ejuſmodi præceptum in helluones, qui omnia ſine diſcrimine vorant: Semel itaque bis in menſe ventriculum ultra morem infarci ut, ingeſtis quibuſvis promiſcuè cibis, pinguedine præſertim, ſuperhauſto qui libuerit liquore, ſolito liberaliori: Si ſaburrati per horam quieti ſtent, deinum ſemi horæ ſpatio lente deambulent, tandem indito in fauces digito ventriculum ad ſubverſionem ſollicitent, & ad excretionem non modò ingeſtorum ciborum, ſed etiam mucaginum congeſtarum, illiuſque parietibus jam pridem affixarum & adhærentium; quæ a paſtu ad provocatum uſque vomitum alimentis ſeſe immiſcuerint, ab aſſumptis liquoribus & potu dilutæ; natura in ſingula quavis concoctione tentante colligere quicquid ventriculi ſpatio continetur, ac illi chyli ſubſtantiam & formam inducere, deinceps in ſanguinem tranſmutandam; In quibuſdam longius requiritur ſpatium ut ad ſummum bihorium, prout ventriculus tardè chylificationis munus obit; Quoad motum ante vomendi actum requiſitum, ſufficienter oſtendit navigatio, monente Hippocr. ab illo juvari & promoveri ejuſmodi vacuationem. Præter vomitum purgatio quoque corporis neceſſaria eſt, præmiſſa prius præparatione per remedia leptomeria prædita & ſpirituoſa quæ [illegible] ejuſmodi tartareas adoriantur, qualia ſunt ſpiritus acidi Vitrioli, Sulphuris, Salis, qui ex quovis liquore, conſervis, aliiſque propinari poſſunt; Tartari tum cremor, tum ſpiritus, tum ſal, materiam ad excluſionem parant. Cathartica podagricum humorem reſpicientia verè ſint hydragoga, quorum immenſa eſt ſylva: Syrupus de rhamno adverſus id malum ſpecificum eſt, immediate ante cibum ſumendus, doſis ſit unciæ duæ vel tres: Cremor Tartari, additis quindecim, duodecim aut decem granis extract. ſcammonii, in aqua roſarum præcipitati, ſimul in vino albo diſſolvendo, ex juſculo ſumendo, addita gutta olei è cinnamomo ſtillatitii, evadit remedium utiliſſimum: Cydoni tum laxativum, Lugdunenſe dictum, ejuſdem eſt efficaciæ: valet radix Gialapa ex vino albo ſumpta, drachmæ unius quantitate aut ſcrupulorum quatuor, utile & jucundum eſt remedium: Non minoris emolumenti ſunt Ebuli grana, eorumque oleum per ebullitionem aut expreſſionem elicitum: ſingulariter commendatur Electuarium Caryocoſtinum: Sed omnium remediorum potentiſſimum eſt Mercurius dulcis, cujus ſcrupulus unus feliciſſimo ſucceſſu exhibetur, additis, ſtimuli gratia, ne moram trahat in corpore, xx. aut xxv. granis maſſæ pilul. cochiarum minorum fideliter diſpenſatarum, & correctionis gratiâ aliquot auri foliis, guttiſue oleorum deſtillatorum roriſmarini, anisi, aut cinnamomi. Generoſiorum remediorum, ne creber eſto uſus, ſed tantum tempeſtatum, vernæ aut autumnalis, initio: Vomitus, ut ante dictum, frequenter eſſe debet, & maxime pilularum uſualium nominatarum. Ad vacuantia pertinet Nitrum, educet id per renes & veſicam ſubſtantiam Tartaream, quæ facile coit in calculum in iis qui ad Podagram vergunt: aſſumitur, declinante Luna, ad drachmæ unius vel alterius quantitatem cum aqua hordei vel ſaccharata: Tandem Antimonium fixum diaphoreticum, Crolliano modo præparatum, ſudores promovet, in laconico vel lecto exhibitum, ex ſapa vel roob granorum ſambuci, ſemel aut bis in menſe, pro corporis plenitudine, aut ſi in diæta gravius erratum ſit. Quoad cætera, *Zocoli, brocoli, buon capello, pochi quadrechi manco car-*

vello; Et, ut adagio fertur, Cura ut caleant pedes & caput, cætera, brutorum vitam agas, i. e. horis commodis paſtum meas, vitata plenitudine. Qui prædicta obſervarit, qui unquam inſitam ad podagram propenſionem habeat, vix eam incurret, modo ex ordine & cura adhibita id fiat. Tempeſtivum jam eſt iis opem ferre qui actu hoc morbo affliguntur; iis autem manifeſto ſolatio poſſe ſuccurri experientia crebra mihi compertum eſt: vel paroxyſmis mora injecta, vel crebro inſultu eorum prohibito, vel acciſa eorum longitudine, dolorumve atrocia mitigata, aut citiùs reſtituto robore artubus partibuſque a diuturno malo debilibus. Ad horum tutelam, præter generales eaſdem & neceſſarias indicationes, 1. vacuanda materia tartarea, initium ducendo ab ipſa origine, ſcilicet ventriculo, 2. eadem præparanda per omne temperantium genus, 3. materia præparata per imum ventrem excludenda: 4. maxima ejus pars per vaſa excretioni urinæ dicata exhaurienda, 5. Præterea ſuperfluum per exſiccantia & abſorbentia diſſipandum: 6. procuranda, per interceptionis viam, conſumptio ejus quod medicamentorum vim eludet, 7. retundenda ſalis acrimonia in partibus patientibus: 8. id in vapores ſolvendum quamdiu ſub forma manet liquida, 9. ſi neceſſitas ingruat, idem fixandum & congelandum in ſua ſcaturigine, 10. Dolore acriùs urgente, narcoticis is ſopiendus, quod forte paradoxum quibuſdam videbitur, 11. unum inter & alterum inſultum articuli firmandi, quo minùs fluxioni in poſterum opportuni ſint, ſtrenue roborantibus poſt paroxyſmum uſurpatis: 12. ſi liceat, dictæ materiæ & ſalia diſſolvenda, antequam omnino concreſcant & in ipſo, ſi licet, concretionis initio: Ad Curationem enim nodoſæ podagræ, lapide philoſophico opus eſſet, aut Medeæ balneo in quo ſenectam depoſuit Jaſon. Præire cunctis debent vomitoria, omnium quippe maximè neceſſaria, quorum enumeratio antea eſt facta; crebrò autem an rariùs in uſum ducenda ſint, docebit neceſſitas, aut diætæ ratio, ordinata vel ſuſque deque habita: convenit autem ſolum hic eradicans Emeticum, è croco metallorum aut vitriolo albo, quod nunquam non in uſum duci debet; cum cætera ad præcautionem mali ſatis ſint in iis qui nunquam id experti; Convenit quoque ſæpius a cæna concitatus vomitus ventriculo priùs cibis gravato, cujus laborem nox ſequens emendabit, patientemque inſtaurabit; Semel ad minimum in menſe id vacuationis genus advocabitur, utpote maximè efficax præſidium, ſaltem vere & autumno, vel neceſſitate poſtulante, cujuſque tempeſtatis initio. Id vero annotatione dignum ſalia Alkali dicta, quæ e vegetabilibus per calcinationem extrahuntur acerrimos & pungentes ſpiritus edulcorare, inter quos ſal Tartari potentiſſimus eſt: Idem accidit in corporibus noſtris, quorum ſalia recenſita acuuntur tantum a ſubſtantiis eorum ſpirituoſis, quarum retuſo aculeo, ſalis corpus enerve & innoxium reſtat; Neque poteſt ulli noxius eſſe uſus ſalis Tartari cum juſculo aſſumptus, vel conſerva aliqua betonicæ, chamæpithios, cichorii, ſub qualicunque tandem forma, Podagricis eximiè conducit, non ſolùm quatenus temperat, ſed & evehit per urinæ vias Salinam materiam & tartaream mali cauſam: Eundem prodent effectum ſalia chamæpithios, betonicæ, abſinthii, ebuli &c. Tutò intus aſſumitur ſaccharum Saturni cum conſervis appropriatis, actuque mitigat, indice guſtu, ſed veneream cupidinem infringit, in commodum forſan podagricorum. Ejuſmodi remediorum exhibitio ultimis Lunæ diebus fieri debet, præmiſſis levioribus quibuſdam eccoproticis. Purgantibus, podagræ maximè convenientibus, ſuperiùs commemoratis, accedat hoc ſpecificum, pulvis ſcilicet noſter arthriticus, qui ſemel ſaltem in menſe, circa plenilunium, cum maximè turgent humores, a drachma una ad ſcrupulos quatuor, plus, aut minus, pro morbi magnitudine, virium præſertim ægri habita ratione, uſurpari debet: Qui ſunt plethorici & Podagrâ graviter vexantur, ii quoque illum in uſum ducere poterunt, ſuſpectis præcipue tempeſtatibus, uno aut altero die ante novilunium, ex pingui caponis juſculo, vino albo, cremore hordei, lactis ſero, cujus hauſtum à ſumpto medicamento ingerere convenit.

℞. Raſuræ cranii humani inſepulti, turbith, hermodactyl. Gialapæ, ſennæ, cremor. Tartari, diagryd. garyophyllata ʒi. miſceantur, ac in ſubtilem pulverem terantur: Bairus, Medicus Italus, laudibus extollit Caryocoſtinum, cujus ſimplicia, cùm maximè caleant, ejuſque operatio paulò vehementior ſit, vix utile puto ſiccis corporibus, ſed tantùm ſummè frigidis & humidis; ita ut prædictus pulvis vicem aliorum ſupplere poſſit, excepto Mercurio, cujus vim & energiam cæteris omnibus antepono: Actum ſupra de eum exhibendi modo, vehiculum ei debetur quod citò operationem perficiat, quales ſunt pilulæ cocciæ minores; ſimiliaque purgantia colocynthidem admittentia, ſcammonium, elleborum nigrum, e quibus, ſi lubet, concinnari poterit extractum, pilulari forma, permiſcendum Mercurio. Si quos jam invaſit podagra, liberari ab ea poſtulant, aut ſaltem mitiùs tractari, ii poſt purgationes univerſales triplicis corporis regionis, pro exigentia & gradu affectionis, præmiſſa diæta ſudorifica, per annum ſubſequentibus pilulis utantur, quibus tanquam ſenſibilis deſit vacuatio, diutino tamen uſu nec interrupto, materia ejuſmodi Tartarea cum urinis evehitur, de quo toties actum: facultate demum omnino ſpecifica, in quam ſemper intentum eſſe decet Medicum, cuicunque demum inſiſtatur methodo, articulos roborant.

℞. Pulv. chamæpit. ℥ß. liquir. Hiſpan. ʒij. beton. ʒiß. oſſium meſpilorum ʒiij. omnibus in pulverem ſubtilem tuſis cum ſ. q. terebinth. Venet. f. pilul. à ʒi. ad ʒiß. & ʒij. quotidie, tribus horis ante prandium exhibendæ, poſt deambulando & leviter ſe exercendo: Illius remedii baſis eſt Chamæpytis, quam nonnulli ſimpliciter terebinthinæ remiſcent, addunt alii betonicam, uſus ut ſupra: Exacto primo anno, utendum hoc remedio ſingulo vere & autumno, ſpatio xxx. aut xl. dierum, effectu obſervato, ita ut ſi venter liberè fluat, res naturæ committatur, remediiſque eò conſpirantibus: ſin pigra ſit, ſollicitetur pilulis uſualibus, identidem aſſumptis fortioribus purgantibus, ut dictum;

vitata

vitata interim vitioſa diæta, cavendoque ne quod una manus adſtruit, altera deſtruat. Abſorbentia ſiccandi vi polleant, qualitate manifeſta, cui ſi ſpecifica aſſocietur, præſtantior & vegetior orietur effectus: Oſſibus cujuscunque generis, crudis aut calcinatis, ea vis ineſt, ſed humana, ex iiſdem partibus quæ affliguntur deſumpta, efficacius agunt ratione ſimilitudinis.

℞. Dictorum oſſium ℥iij. C. C. crudi & calcinati an. part. ij. ocul. cancr. ſubtil. pulveriſat. part. i. pulv. aut medullæ farinaceæ ſarſæparillæ part. iv. omnia in pollinem terantur; quibus, ſi lubet, adjici poterunt ſem. aniſ. fœnicul. coriandr. cinnamom. ſuccini, moſchi, ſed exigua quantitate ac ſolùm ad gratiam guſtus: mane & ſero aſſumatur cochlear integrum, procul à cibo; cùm deſtiterit podagricus ab uſu prædictarum pilul. chamæpithios, vel intermedio, quo eas non uſurpabit, tempore. Cauteria brachiis inuſta, vel tibiis, humorem in articulos fluentem intercipiunt alioque deducunt, maximi ſolatii, tum ad præſervationem arthritidis, tum curationem, præſertim ſi ægri legibus diætæ non obtemperent, qua de cauſa ea admittere tenentur. Succedunt jam remedia doloris urgentiam ſpectantia, ad quorum diſquiſitionem, ob ægrorum impatientiam, tormentique vehementiam Medicorum ſolertia impellitur: In memoriam revocetur, quod priùs dictum, materias ſalinas, acidas & mobiles, ſimul permiſtas ſeſe mutuò temperare: Eædem met podagricum dolorem ſedant: Lixivia e cineribus caulium, ſarmentorum, cinerum clavellatorum, Tartari, ſimilibusve ſalibus Alkali in mitigationem doloris concurrunt, maximè ſi vitriolica admiſceantur, in quibus latet anodinum ſulphur & ſal, potenti diſcutiendi vi prædicum: vitriolum album in aqua ſtillatitia caulium diſſolutum: ſal ambiens nativa dulcedine mordacitate ſal podagricum exuit, exteriùs ad motum ex prædicta caulium aqua, ut & ſilicis, cujus ſal in cineribus latens eximiæ eſt virtutis. Phlegma vitrioli albi, aqua ſpermatis ranarum, ſimilesve liquores, quibus perſæpe narcotica adduntur, duplici nomine utilia ſunt, quà ſenſum obtundunt (de quibus infra) & ope naturæ ſulphureæ, quà temperant humorem. Maxima pars eorum qui podagricis auxiliares manus porrigunt, cataplaſmatis ineptè utuntur, unde plus damni poris cutis occluſis, quam commodi accedit; Reſerandi potiùs ij & in id elaborandum quo foras elicitur id lixivium, dum ſub forma eſt liquida: Eum in finem utendum aquis apoplecticis, tantopere ab Authoribus decantatis, conflatis e ſalibus & vitriolis ſuprà memoratis, Oxoronia Zuvingeri, Aqua ex urina & vitriolo diu ſimul maceratis, digeſtis per putrefactionem, egregiam opem fert: Eximia eſt iis in doloribus camphora, digerit, halitumque inſenſilem juvat, mediante ſumma acrimonia: Ex aquis ſupra dictis utiliter admovetur, etiam in intenſiſſimis doloribus: [illegible] qui diſſolvant opium, digerant, poſtmodum diſtillent, utiliterque ejuſmodi mixturam dolentibus articulis admoveant, etiam maximè vigente dolore: ejus efficaciam augebit additio camphoræ: In id ſatis ſunt hæc præſidia, quamquam & alia non minùs generoſa afferri queant & præſcribi. Somnus vacuationem omnem cohibet, excepto ſudore: atque ubi fluxio vehemens eſt, doloreſque intenſi, nihil gratius & utilius ad eum accerſendum, nec quicquam æquiparandum venit Laudano, cujus duo, tria, quatuorve grana poſſunt præberi horâ ſomni, imò pluribus ex ſerie noctibus. Per quietem humores concoquuntur, natura vires reſumit, & inſurgit hoſtem ſuperatura: Alia proſtant ſomnifera laudani ſuccedanea, ſed iſtud cæteris palmam præripit. Maxima Medicorum pars contra narcoticorum & ſtupefacientium uſum inſurgit, eaque impugnat; quod non deſint alia præſidia tutiora quorum ope doloris vehementia demulceri poſſit, ac ſatius ſit, ex ipſorum mente, ejulatus non compeſcere quàm ægrum enervem reddere per ejuſmodi medicamenta; Lepidum ſanè & plauſu excipiendum excuſationis genus, quaſi vero per ea tam inſignis imbecillitas partibus & ægro inuri queat: Reverâ intus aſſumpta narcotica, ſi dextrè in uſum non flectantur, damni non ſunt expertia, quippe quæ intempeſtivè data in cerebro congelationem quandam, ut ita dicam, pariunt, ſpirituumque quandam ἀκινησίαν, non mediante refrigeratione, ſed fixatione, quæ ſulphuris, luxuriantis in iis remediis, ſoboles eſt, unde inducta immobilitate ſpirituum animalium, illorum influxus prohibetur, hinc mors per ſuffocationem ſequitur: ſed ſi viget atrox dolor, ab ejuſmodi remediorum admotione nihil quicquam ſimile pertimeſcendum, cùm certum ſit dolorem, vel una die urgentem, majorem nervis inferre labem & debilitatem, quam topicorum admotionem ſex dierum ſpatio continuatam; Supponamus verò ſtuporem inde aliquem ſuperſtitem eſſe in partibus, mille præſto ſunt remedia eam labem eluere valentia, balnea, fotus, emplaſtra, laconica & alia quæ brevi tempore id præſtant: adde his narcoticum fore innoxium ſuæ antidoto annexum: Omnes prope autores in vehementia doloris podagrici hyoſcyamum in uſum ducunt: ad opium quidam aſcendunt: ſi ſplen multùm induruit cicutam illi innoxiè apponimus, quod & oculis utiliter ſuperimponitur, quanquam cerebro proximis: Ego autem non vereor, comprobante felici eventu, in uſum ducere utramque illam plantam cataplaſmatis forma, addita caſſia, camphora, ſpermate ceti, atque axungia humana, quæ præſtantiſſimum eſt anodynum eo in affectu. Sedato dolore ad roborantia accedendum, inter quæ vinum optimum, quod ut extus ad motum partibus nervoſis utile eſt, ſic intus aſſumptum maximè infeſtum eſt omnibuſque cerebri propaginibus. Qui alias inſultus arthriticos ſuſtinuere, admittere neceſſe habent remedium quod ſiccandi vi roboret partes nervoſas, quarum tonus & temperamentum nativum per ſimilia conſervari poſtulat: Paulus Ægineta, antiquus & doctus medicus, podagricorum articulos linimento ex ſale & oleo perfricat: conducit id remedium mitigatis doloribus, ſed præſtantiſſimum eſt in iis præcavendis: Paretur, oleum ex violis luteis (cheirinum vocant) ex iteratis florum infuſionibus, quod optimum evadet additione florum verbaſci.

℞. Prædicti

℞. Prædicti olei ℔i. ſalis marini decrepitati, diſſoluti & in alkool redacti ſuper porphyrite, ſaponis albi veneti ana ℥iv. m. fiat inſtar nutriti. Eo veſperi omnes articuli inungendi, præſertim pedum & manuum, præ cæteris partibus maximè doloribus obnoxii. poſt inducantur tibialia & cheirothecæ laneæ in introitu lecti. Quondam mihi fuit notus Medicus doctus, qui cùm podagra per annos triginta fuiſſet infeſtatus, (fuit is Dom. Quartier Ducis Bullionæi Medicus) demumque totidem annis ſupervixiſſet, reliquo vitæ tempore, (prætergreſſus enim eſt annum centeſimum) beneficio ſuprà ſcripti linimenti, decem annis ante obitum, incedens viſus eſt æquè firmo talo, ac ſi nunquam eo affectu tentatus fuiſſet: Plurimis forſan adſtrictior hæc diæta & medendi methodus tædioſa cenſebitur, quia ſic redit labor actus in orbem. Agricolis, quibus vita ſobria, exercitiumque indefeſſum, talia præſcribere ſuperfluum eſt: Divites, qui laboris tædio ſervorum miniſterio omnia exequuntur, quantum velint debacceutur, nihil moror. Deſineatibus paroxyſmis, familiaris eſt uſus Emplaſtri diachalciteos, quod reverà innoxium eſt, ſed exigui ſolatii, Proſtant meliora, qualia ſunt Empl. de hermodactylis, de minio magiſtrale, vocant Emplaſtrum Sandicis, Gummi Caranna ſpiritu vini diſſolutum, ut & Tacamahaca ſingularis ſunt efficaciæ: Emplaſtr. betonicæ: maſtiche, ſtorax ac benzoin, liquefacta cum prædicto ſpiritu, egregiè conferunt. Balſamus Ebuli, paratus cum lumbricis, catellis lactantibus, addito ſale præſtantiſſimus eſt. Balnea & fotus ex herbis neuroticis, lixivio ex aqua chalybeata confecto, incoctis, addito vino rubro, ſale, ſulphure & alumine, mirè corroborant, Lac aluminis ſingulariter valet, quod ſic paratur.

℞. Aq. vitæ ℔j. album. ovorum rec. num. vi. diu una conquaſſentur cum 3. aut 4. grandioribus aluminis fruſtulis in olla terrea vitreata; ea ſatis erit agitaſſe & commoviſſe, ſi prius in dicto vini ſpiritu facta fuerit infuſio herbarum nervalium ſalviæ, majoranæ, roriſmarini, inde remedio virium acceſſio fiet: hoc vero calefacto, cum ovorum albumina indureſcant, & craſſeſcant, ac in grumos abeant, ſatius erit ſeorſim excalefacere vinum rubrum optimum, (de alicanto ſi proſtet) demum in vas igne exceptum, duplam aut triplam quantitatem alterius lactis aluminis injicere, atque in eam miſcellam immergere lintea duplicata, ac calide admovere; ſed quorſum plura, cùm prædicta ſatis efficacia ſint. Ridiculum ſe præbet qui tophorum diſſolutionem pollicetur, nam ſi induruerint, tale quid tentare, laterem lavare eſt: ſed materia exiſtente adhuc viſcidà, credo rem non omnino eſſe impoſſibilem, ſi modò nanciſcamur remedium quod illam ſubeat, ac ſimilitudine ſubſtantiæ cum illa conveniat; Tale eſt ſal armoniacum, tum naturale tum artificiale, imò compoſitum ex fuligine & urina animalium. Sed ſal urinæ volatile, crebris depuratum ſublimationibus, viribus antecellit. Partium poris ſufficienter reſeratis, vel balnei ope vel Laconici, aut ad lixivii vaporem, parati cum fæcibus aut ſcoriis flavis reguli antimonii: (cujus ſulphur potentiſſimè attrahit: nec minori diſſolvendi vi pollet) Accipiatur ſal urinæ, miſceatur cum optimo ſpiritu vini, ex hac mixtura fiat fotus: Oleum arſenici digerit & ad ſuperficiem allicit, nec remedium extat hoc in opere æquiparandum; ſi tantillùm ejus miſceatur cum butyro Majali vel alia pinguedine, leniterque inungantur artus: Diſſipantur aliquando ejuſmodi tumores exſudante materiâ quadam viſcidâ, pinguedinem referente, & ſæpè exoriuntur puſtulæ aquæ guttas fundentes non ſecus ac ova igni expoſita. Cardo vero, circa hujus remedii uſum, in hoc vertitur, ne feſtinatio quæratur, ejus enim effectus perſæpe duodecimo demum, vel decimo quinto die ſe exſerit. Quidam, ut Dariotus, apertionem partium circa articulos per ruptoria moliuntur; & ante factam ullam concretionem utiliter veſicatoria admovent. Ego autem in ea ſum ſententia priorum conſilium ſupervacaneum eſſe, atque eum qui mali cauſam antecedentem per remedia intus aſſumpta impugnarit, externis facile poſſe carere, vel ſaltem à dolorificis hiſce abſtinere, cùm iniquum ſit afflicto afflictionem addere. Priuſquam colophonem imponam de ſanguinis miſſione aliquid adjiciendum, quæ in corporibus plethoricis, in iis qui laute & opiparè vivunt, mero indulgent, præcautionis gratià nunquam non fieri debet: vere brachii venæ tundantur & autumno: In melancholicis reſerentur hæmorrhoides; mulieribus cieantur menſes ſi ſubſtiterint: Galenus intrepidè aſſerit præſentaneum eſſe auxilium in maximis doloribus, præcipibus fluxionibus & ingentibus inflammationibus: his tribus ſæpè ſimul concurrentibus primo podagræ inſultu, quis eam ſæpius inſtituendam negaverit, juxta neceſſitatis urgentiam? Hujus remedii cum tam eximia ſit utilitas, quodnam quæſo majori certitudine, minuſque ancipiti ſpe poterit decerni? Nunquid in urgentia dolorum purgatio ni anteponenda? Quanquam Bayrus aſſerat ſe ipſum podagra ad extremum afflictum, ab aſſumpto Elect. ſuo Caryocoſtino in doloris urgentia, ſemper libertatem pedum reſtitutam fuiſſe, ut ſolus, nemine fulciente, ſellam perforatam adire valuerit: Hic illi fidem adhibeamus, Medico quippe docto, ſeni & experientiſſimo: Conſtat tamen vel non purgandos podagricos urgentibus doloribus, vel id ἀδεῶς faciendum, aliter commota camarinâ malum ingraveſcere certum eſt: præcavebitur id damnum ſi ea ipſa die qua aſſumptum purgans, exhibeatur noctu laudani doſis, ut ſuprà dictum; Eo pacto orgaſmus humorum ſiſtitur, figuntur ſpiritus, tandem imminuta cauſa mitigatur malum, reſtituiturque natura priſtinæ libertati. Poſitis his regulis, non difficilis erit uſurpatio plurium particularium remediorum, præter ſpecifica dicta: ſed multitudo deterret ægros, confuſionemque invehit tum in Medici animum, tum eorum qui ægro aſſident: Et quanquam ſylvam medicamentorum huc adduxerim, non ea tamen mihi mens eſt, ut omnia in unum duci debere velim in eodem ſubjecto: Medici eſt ea eligere quæ unicuique ægrotanti commoda credit: Medicinalia conſilia artis magiſtros directores habere debent, quo rectus uſus ineatur & opportunus, hincque utilitas

litas emergat, futura aliàs gladius in manu furioſi, ſi quis verò artis ignarus iis intendit uti, deceptum ſe à ſiniſtro uſu agnoſcat: diſcat idem totam curationis ſummam in electione opportuni temporis ſitam eſſe, quod non omnibus obvium eſt, ſed iis tantum qui in artis operibus conſenuere & canos acquiſiere; hæc non annus nedum dies una docet. Antequam finem faciam illud moneo, hoc conſilium ab amico extortum, atque in ejus gratiam & reverentiam à me conſcriptum fuiſſe, ejus curioſitati potiùs quàm neceſſitati ſatisfacturo. *Theod. Turquetus de Mayerne Tract. de Arthritide.*

Arthritidis cura eſt in cauſæ ſublatione, hoc eſt flatuum, oſſa inter perioſtiumque deliteſcentium evaporatione, quæ apud Japonenſes hoc modo perficitur. Tenuiora folii ſummitateſque artemiſiæ latifoliæ colligunt, collecta ſiccant in umbra, ſiccata manibus fricant ambabus, cauliculos, foliorum fibrillas, aliaſve inutiles reliquias, vel ſordes abjiciunt, cæteram mollugìnem ſervant ad uſum, quæ tum goſſypii inſtar eſt, ſi præparata ſit bene. Hic eſt moxam aptandi modus, tum apud Japonenſes, tum Sinas vulgatiſſimus, lippiſque & tonſoribus non minùs quàm inſignibus quaſi Doctoribus notus: Nec minùs communis eſt iſthæc medicina quàm ejus uſus; hic enim copioſiùs quam alibi infœlix lolium, illa panacea creſcit. Hanc igitur ex arefacta ac mundata artemiſia mollugìnem, pollicis ac prioris digiti apicibus in parvam, minoris piſi, vel paulo ampliùs, magnitudinis, formant ſtupam, acutiori priſmate, baſi latiore prædictam: Vel etiam purificatum herbæ goſſypium charta obvolvunt, & diducta palma circum volutant, ut illa plantaria lana magis & æqualius compingatur, de qua ſua cultro præſcindunt ſtupas, duos circiter ſcriptorios calamos craſſas, quas dolenti loco (digito parum ſaliva imbuto prius ſubmadefacto) imponunt, atque ellychnio aliove vel flammæ vel ignis ſubjecto (ſic ſæpè una ſtupa ſequentem alteram) incendunt, ut hoc medio articulorum ille tortor, doloris omnis autor, flatus extricetur, & agatur in fugam. Has ergo artemiſiales turundulas, vel plana manu, vel extremis digitis inurendæ parti imponunt. Aſt hic primò arteriarum pulſus in affecto loco explorandus eſt (quod Sinæ Japoneſque non ita attendunt) ut exactiùs conſtet de flatuum hoſpitio. Quin corpus ſervandum eſt in eodem ſitu; uti dictæ gentes notant. Hanc ergo facile combuſtibilem, modò ſiccata ſit congruè, ſtupam (quam idcirco etiam in igniariis ſuis pixidibus ſecum portant Sinæ) in apice cum conflagrante bacillo (quem potentiores Sinenſium, non Japonenſium quantum mihi ſaltem conſtitit, ex rebus aromaticis in olfactus delicias confici curant) accendunt; quæ lentè ardens flamma turriculam hanc in cineres non omnino convertit, ſed parvum ejus ſegmentum in baſi relinquit, quod epidermida nulla violentia attrahit, puſtulamve, ſed plerumque cineritiam tantùm maculam, etiamſi quoque ſæpiùs ſuper eadem plaga illa renovetur inuſtio, ſuperſtitem ſinit; quoniam cucurbitulæ inſtar peccantes humores, teſte viſu, illiciens, eoſdem imbibit, ut planè conſumi, cutemve nimis corrodere nequeat; humores enim ad hoc ſtupæ incendium celeriùs etiam confluunt, quàm in urbe vicinus paries cum proximus ardet. Neque valdè dolorifica eſt (quod, præter ingens levamen, hoc genus auxilii ſummopere commendat) inuſtio; mollis namque eſt hæc ſtupa, nec ſpiſſa, nec magna, neque ad ipſam cutem flamma penetrans, atque ipſa conflagratio momentanea eſt. Hæc imbecillioribus in locis ter quaterve communiter reiteratur inuſtio; aliis verò in plagis, ſi robuſtiores ſint, flatuſque profundiùs hæreant; Verbi gratiâ in Iſchiade (in qua cruſtas valde multas, magnas, ubi Sinenſes ac Japonenſes parvas, ac inter ſe propinquas inurendas præcipit Hippocrates) quandoque vicies, trigeſies, etiam quinquageſies, imò pluries, illa repetitur; donec malè fuſus ille flatus exhalet; atque hinc nullus mali alicujus metus eſt, neve doloris reliquiæ; & quamprimùm finitum eſt hoc comburium, licet multam partem tractare, vel pro lubitu comprimere; hoc enim dolorem ſedat, & ut plurimum tollit moxæ incendium, ſi bene ſucceſſerit.

Inuſtionis hujus utilitati quidam contrariam, uti ſupra attigi, experientiam opponunt, dicentes, quod podagrici uſtionum vexaminibus animales ſimul & vitales vires exantlent, nutritionem vitient, & (quod quidem leviſſimum eſt) cutis planitiem cicatricibus deforment. Verùm in Japoniam ac Sinam concedant illi antagoniſtæ, ubi experientur homines cujuſvis ætatis, ſexus ac conditionis, in quocunque doloris, cùm externi, tum interni, inſultu, nec non tumoris acceſſu ſua moxa urere, & crebriùs urendo robuſtiores evadere, urere etiam tametſi ſani degant, ad formidati mali procatarſin: Quanquam, fateor, nonnunquam contingat, ut longâ, forti, & ſæpius iteratâ inuſtione in leipothymiam concidant; & inuſtio hæc in regionibus calidis (ubi per perpetuo patulos corporis poros ſpiritus plures exeunt) minùs proſit, quam in locis frigidioribus, ubi corporis habitus contrario ſe habet modo. Præterea etiam macri tenerique non ita fortiter, nec ita frequenter, quam validi carnoſique, urendi ſunt. Et quod cicatrices attinet; ego ſaltem exiſtimo, ſanitatem ægritudini præferendam. Verè igitur, quod de igne generatim Plinius, de hac inuſtoria ſtupa ſigillatim dixero; eſt & ipſi igni medica vis; maxima autem noſtro: Ita valentiſſimum ſuper omnia medicinæ auxilium ſimpliciter eſſe ignem comprobat Galenus, ubi dicit; Uſtio ex his eſt præſidiis, quod totam ejus quod infeſtat ſubſtantiam exinaniunt. Quod ſic interpretatur M. A. Severinus; Nullum eſſe vitium tam ferreum ac impenetrabile, quod vi ignis domari non queat; præſertim ſi ejuſdem vires atque uſus ad amuſſim intelligantur: Uti hæc non minùs acutè, quàm prolixe perſequitur prædictus autor: Quippe uti flamma aere, tanquam ſuo pabulo ac incitabulo fovetur, ſic hæc artificialis inuſtio noxiis flatibus, eorum flabellis, magis ſuccenditur, & quod primarium eſt, eoſdem exhaurit atque diſpellit. Attamen debiliori naturæ ſubveniendum, leviſque ſeparanda eſcara eſt, hoc pacto; Contuſum allium eſcaræ imponendum;

ponendum;

ponendum, quod iterum ejuſdem corticis lamella, in ore parumper humectata, contegendum, ut emplaſtri loco ſerviat; atque ita poſt diem naturalem auferenda ſunt illa ex allio tegumenta; nam ſeparationi tunc proxima eſt cruſtula; poſtquam, dum decidit, pellucidior in cuticula cicatrix remanet, rarius rotunda puſtula; quæ ſi nihilominus ſuboriatur, minutiore forcipe leviter incidenda eſt, ut peccanti materiæ exitus pateſcat: Verum abſtinendum a violentis mediis; nec fortioribus inſtrumentis, ſcalpello cultellove, &c. auferenda eſt illa cruſta: Uti barbara Hottentorum gens ſolet, quæ, ſi pars quæpiam læſa lenioribus (nam præter ovillum, bubulum, vaccinumve ſevum in extremis doloribus nullum agnoſcunt pharmacum) telorum acumine (quibus hoſtes aggrediuntur externos) internos etiam dolores demere conantur; dum poſt violentam ſcarificationem, mali cauſam exugere tentant ore; quos inter optimus ille Chirurgus eſt, qui fortiùs ſugere novit. Verùm quis noſtratium crudelem illum medendi ritum non aſpernetur? Cum exinde dolor exacerbetur, hinc febris ſæpenumero ſoboleſcat: Eſcara illa facili ratione tollitur, ſi modo plantaginis folium (ruſticorum apud Japones communis in vulneribus & ulceribus medicina) bene, braſſicæ, Syri &c. modicè toſtum manibuſque frictum, ut molleſcat, applicetur; atque ita patienti animo cruſtulæ decidentia expectetur & cura. Ubi notandum ſi illa plantaginis folia (ignitis carbonibus priùs impoſita, ut lenteſcant & concidant, manuumque palmis compacta iterum explicentur) nervoſo ſui latere calidè ſimul & humidè applicentur, illinc fonticuli inſtar ichor exſudare; ſi verò parte glabra adhibeantur (cùm conſolidationem exigit ulcuſculum) illa citò & ſine notabili cicatrice (quod cùm negligunt Japones, & unctuoſa putrilagine luxuriare plagam, & emanantem incrudeſcere ſaniem faciant, deformibus ex hac inuſtione nævis fœdantur) coaleſcit vulnuſculum, convenientiùs etiam quàm ſi vel electa inſtrata fuiſſent emplaſtra, propter pinguedinem maximè poſtponenda. Verum non eſt præcipitanda illa eſcaræ ablatio, etiam ſi plagulæ leviſſimè tantùm adhæreat; Naturæ remittendum illud opus, neque ſiſtendus eſt ſaniei fluxus; neve globulorum introductione excitandi ſunt meri fonticuli; ſuopte exeat, quantum velit udor: Quare diutius illa folia fibrilloſo latere ſuper plagam retinenda ſunt, quia ſic inſanum ichor liberiùs effluit; verùm parte glabra non ita diu; quia tunc nimis citò vulnuſculum conſolidant; ſervanda ergo ſuper plagam nervoſa foliorum facies, &, ne illa decidant, obliganda, vel conglutinantibus emplaſtris (ſi ligaturas non ferat plaga) detinenda, atque ad minimum bis viginti quatuor horarum ſpatio renovanda ſunt. Si verò plantago (quæ in Sina ac Japonia, ubi hic medendi modus uſitatiſſimus eſt, per quam abundat) deficiat, braſſica, beta, tuſſilago, hedera, vel conſimilia ſubſtitui poſſunt: Quæ ſi deſint ſingula, uti mare peragrantibus accidit, diapalmæ, baſiliconis, vel, quod magis probo, ſticticum Paracelſi, alteriuſve emplaſtrum ſuccedaneum ſit.

Aſt tanti non eſt monſtraſſe portum, niſi ſcopuli, qui cum periculo allidi poſſunt, ſimul oſtendantur. Prohibent igitur Japones, quorum inuſtionis praxim hic imprimis doceo.

1. Ne in febribus ardentibus, ſive continentibus, ſive continuis quamdiu illæ typum ſervant, vel exacerbationes cum ſuis accidentibus patiuntur, corpora inurantur moxa, experti febrem cum ſuis ſymptomatibus exinde intendi.

2. Moxæ uſum vetant in intermittentium paroxyſmo, quod accuratè obſervant Japones; verum extra eundem inuſtionem hanc ſeduli inculcant & ſtrenue adminiſtrant.

3. Moxæ comburium interdicunt in gravedine, ſecus febrem, eamque nonnunquam graviſſimam, ſupervenire inquiunt, præſertim ſi corpus tegumentis non bene muniant: Quod ſemper in inuſtionis opere obſervandum injungunt ob metum febris, uti experientia comprobant; ſecus enim externum aëris frigus adapertis inuſtione poris, quibus datus egreſſi fuere, ſe inſinuat, atque vetus malum in pejus ſæpe pervertit.

4. Gravidas etiam urere, niſi centum diebus jam tranſactis, recuſant: Quod de his locis intellectum velim; namque non ſemel faminas fœtum recens enixas adverſus cephalalgiam, alioſve cum capitis, tum pectoris dolores magno cum levamine inuri præcepi.

Poſt inuſtionem, (hoc eſt, primis poſt primam inuſtionem diebus) uſtam partem digito, vel potius munda ſyndone, in aqua calida ac ſubſalſa leviculè tinctis, & leniſſimè, formidine febris, iterato molliterque contrectant; præcaventes, ne aqua nimiam ſalſuginem contraxerit, digituſque perfrigidus, præhumiduſve ſit. Quanquam hæc monitoria regula in omnibus non habeat locum; id tamen commodi adfert probè obſervata, quod purulentum ichor ex inuſto ſtigmate, citiùs tutiùſque proliciet.

His adde, ſi lubet, Hippocratis monitum; Dextras urere aut ſecare lethalius (ſaltem damnoſius) eſſe.

Enim verò quibus hic labor nimius videtur (nam Japones veri [illegible] ſunt) aliis cauteriis actualibus utuntur; in quorum uſu illam præceptorum exactitudinem non ſequuntur; Conficiunt ergo ex ſiccis integriſque artemiſiæ &c. foliis herbaceam turundam, digitum longitudine, non craſſitie ſuperantem; hac longiuſcula ſtupa inurendam partem octies deciesve cautè tangunt & leviter, aſt ultima vice eandem plagæ aliquanto fortius imprimunt. Hanc & prædictam pariter operationem *Sin kin* nuncupant Japones, cujus nomen & uſum à Sinis (quibus hæc hodie ſaltem non ita familiaris eſt) accepere: Huic ego vulgatam cum moxa inuſtionem anteponerem. Ad quam juxta artis leges bene abſolvendam ſua habent ſchemata Sinenſes & Japonenſes Practici, in quibus loca totius corporis peruſtioni deſignata notarunt exigua anatomes notitia: Malim ipſos conſuli ſenſus & venas pulſantes in circuitu inuri. Hanc pyrotechniam chirurgicam plerique Japonum ad morborum prophylaxim quotannis ſaltem ſemel, ut plurimùm bis, imò pluries, adminiſtrant; eodem quo

noſtratium

noſtratium multi ritu, qui ad ægritudinum præſervationem, præſertim verna tempeſtate, cum in orgaſmo ſunt humores, corpus evacuare & ſanguinem fundere aſſuevere.

Hactenus *Wilelmus Ten. Ryne Differtat. de Arthrit.* Quibus non omnino conſentit *Herman. Nicol. Grimm.* qui compendii ſui medico chymici pag. 361. ſic ſcribit. In India Arthritis inter primarios & infimos verſatur. Hujus cauſa eſt quod ſanguini ſuum ſal volatile ſupprimitur; unde nihil, niſi acris & acidus ſuccus nervorus generatur; ad quod non parum facit prava diæta, aer calidus & exceſſus in horto venereo. Sed hac de re quid dicam, niſi quod fortè juſta Dei pœna hiſce hominibus superveniat? Nam plurimi ex inferioribus in manus barbitonſorum conſcientia carentium incidunt, qui propter avaritiam omnes eodem modo tractant. Quamprimùm enim de dolore capitis, humeri, brachii &c. conqueruntur, ſtatim lue venerea infectis adjunguntur, probeque mercurio unguntur, ita ut debilis ſanguis adhuc magis ſudando exhauriatur, & illi miſerius ex Noſocomio venereo exeant, quam introiverint. Plurimi ditiores ſeſe quidem (quod guſtus inferni eſt) exuri permittunt; ſed ſine fructu, niſi fortè ſubtilis & volatilis vapor ſolum, modo partibus exterioribus inſideat.

Conſultationes.

Pro præſervatione Arthritidis, ſanguinis miſſionem, & purgationem, certis anni temporibus, tibi proficua judico; ut & uſum decocti ligni Guajaci Inter utrumque tempus purgationis, videretur mihi conſultum eſſe, uti aliquando leviori purganti medicamento, quod prima ſolum viſcera aliquando aggravata expurgaret, qua re ſit uſus hujus electuarii frequens.

℞. Succi fœnicul. depurati lib. ij. mell. deſpumat. ℔j. coq. lento igne uſque ad ſucc. conſumptionem, frigefacto adde hermodact. ℥iß. M. doſis Caſtaneæ magnitudo bis terve in hebdomada cum decocti aniſi, fœniculi; carvi ſem. agar. ℥iß. hujus loco velim aliquando in ingreſſu menſæ aſſumeres cochlear unum Syr. de Spin. Cervin. quem ſæpè in hac diſpoſitione proficuum cognovi, exhibeatur diſſolutus in vino vel jure carnium, & quoniam ferè ſolùm ſeroſum humorem educit, & aliqua ex parte bilioſum, minùs pituitoſum & craſſum, poteris aliquando uti his pilulis videlicet ſemel in menſe.

℞. Agar. troch. hermodact. ana ʒiß. turbith. elect. ʒi. trochiſc. alhand. ℈iß. mirobal. Chebul. Citrin. ana ℈iiij. rhei, maſtich. Zinzib. ana ℈ij. ſpec. hier. ſimpl. ℥i. cum melle roſac. f. paſta pro pilul. quæ craſſa & viſcida recrementa educunt potiſſimùm. Ut artus firmentur advigilandum ne pedes, vel cæteri artus ullo frigore premantur, aut humore madeſcant, abſtergendi tam veſperi quam mane ſicciore linteo. Lavandi item ſingulis 14. diebus aquâ chalibeatâ, ſalſa incoctis roſis, ſalvia, iva, verbaſco, artemiſia, vel id genus ſimilibus. Poſt ablutionem perungendi oleo roſaceo omphacino, intrito ſale. Ad mali præſentis Curationem jam veniendum. In principio influens humor ſtatim vacuandus venit, & revellendus, quod commodiſſimè fieri poteſt vomitu & medicamento purgante: quod licet quibuſdam non probetur, tamen ego multâ experientiâ didici mirum in modum prodeſſe; neque novum illud eſt, & inuſitatum: etenim *Trallianus* lib. ij. expreſſis verbis jubet exhibenda ſolutiva, non ſolùm præſervationis ratione, per morbi intervalla, ſed in ipſis mali paroxyſmis. Intercipiuntur viæ, ut dictum eſt ſuprà, quoties medicamentum purgans per os aſſumendum erit: nam ſic fiet, ut exagitatus & ad motionem expeditus humor, minùs illabatur in juncturas. Si dolor vehemens acceſſerit, utatur hoc cataplaſmate quo frequenter fæliciter uſus ſum in magnis doloribus tam iſchiadis, quàm podagræ.

℞. Cicutæ, parietar. Lapath. malv. ana quantum placet, coque in vino albo bono, coctis & contuſis adde axungiam porcinam recentem & ſubtiliſſimè tritum furfur. Et F. Cataplaſma, applicetur loco dolenti, poſtquam fluxio deſtitit & dolor ceſſavit humoris reſolutio tentanda eſt fotu cum decocto rad. althææ flor. ſtæchad. Lavendul. Calamenth. Chamæmel. Melil. & ſalis momenti, & hoc Cerato.

℞. Diacalcit. ʒiij. diachyl. ireat ʒi. Emplaſt. è melilot. vel oxycroc. (ubi magis reſolvere velis) ʒß. emolliantur inſtillato oleo vulpino, & extend. ſuper alutam. In hunc finem etiam mirè valet decoctum vulpis integri adjectis ranis, & lumbricis, & herbis paulo ante dictis, hiſce addam (licet quæ hactenùs ſcripſi ſufficiant) hoc naturale remedium, cujus ego experimentum vidi hiſce meis oculis. Epiſcopus quidam mihi familiariter notus, graviter laborabat arthritide: Cùm ubique auxilium imploraret, remediaque undique conquireret, intelligit Monachum quendam eodem morbo laborantem, remedio ſequenti curatum eſſe. Accipiatur teſtudo maſcula (cognoſcitur inter cætera ex caudæ diſcrimine, & leni, ſub inferiore teſta inciſura) ubi luna fuerit maximè lumine diminuta, priuſquam cum ſole conjungatur: amputentur vivæ crura omnia, ea conſuta in ſacculos, ex pelle hœdina anguſtos, alligentur membris patientibus, ita ut dextrum crus teſtudinis dextro cruri ægrotantis reſpondeat, ſiniſtrum ſiniſtro: item anterius crus dextrum, brachio dextro applicetur, ſiniſtrum ſiniſtro, quo loco alligari debeant non expreſſit Siculus Medicus cujus fuit experimentum certiſſimum: Monachus verò ſupra genua ſuſpenderat, & in brachiis ſupra cubita. Quibus poſtquam uſus eſſet, cæpit paulatim meliùs habere, genua quæ humore mirùm turgida fuerant, cæterique pedum articuli egregiè detumuerunt, adeò ut membra jam agiliora ſine ſcipione levarentur. Aptavimus his intellectis idem remedium Epiſcopo, ex quo tempore cæpit paulatim meliùs habere, ſed cùm ſtatim mihi abeundum fuit, intelligere non potuí an penitùs convaluerit. De differentia teſtudinis nihil addidit Monachus: Si quid tamen inde auxilii ſperandum ſit, arbitror in podagra frigida, applicandas terreſtres; in calida aquaticas. Nam illud diſcrimen obſervare ſoleo,

in unguento quodam quod ex teſtudinibus ad arthritidem compono, quo alias ſum fæliciter uſus. Nolim hoc aut ſimile remedium parvi fieri, quod ab uſu communi, aut à ratione alienum videatur: nam multa ſunt in rerum natura, quæ experientia talia comprobat; licet ratio nihil inveniat, quo illa dijudicet. *Reinerus Solenander. Conſil. 20. Sect. 1.*

De Doloribus Articularibus, Colicis, & Nephriticis. Pro Sereniſſ. Vladislao, Poloniæ, & Sueciæ Rege.

Ad Clariſſ. Jo. Gaſparem Crafft. Regiæ Majeſtatis Archiatrum.

Sereniſſimus Rex, naturalem eam totius corporis, & partium principum conſtitutionem ſortitus, quam accuratiſſime expreſſit Clariſſimus ejus Archiater; non ſine hæreditaria labe, doloribus Arthriticis, Colicis & Nephriticis per intervalla torquetur; quorum quidem arthritis nunc ſævit atrocius, & diutius, ad augmentum quippe perducta; à renibus forſan, & inteſtinis ad articulos tota irrumpente materia; non quidem errore naturæ doctiſſimæ, quamvis non didicerit, ex Hippocr. cùm leviores ſint articulorum morbi, quàm aliarum partium.

Quorum omnium cauſa materialis frigida omnino eſt prædominio, tartareæ particeps, calidiuſculis ſeroſitatibus immixta; cujus cauſam eandem agnoſcimus hæreditariam diſpoſitionem, quæ affectas partes imbecilliores produxit: ut propterea frequentiùs dolores hujuſmodi invicem connectantur; atque raro arthritici, non aliquando nephriticis, & colicis doloribus divexati fuerint. Et quamvis omnium fons, & origo referri poſſit ad viſcerum naturalium intemperies; cenſemus tamen, capitis humiditatem primas obtinere, à quo fluxiones ad articulos plerumque decurrunt; imbecillioris potiſſimum ex epilepſia, qua antehac laboravit; cujus intemperiei luculenta habuimus indicia; gravem nempe capitis præcedentem dolorem; quem primo excepit partium ſuperiorum arthritis, quæ & omnes jam articulos obſidet.

Ex quibus patet, præſentem affectum omni quidem periculo vacare; cujus tamen difficillima ſanatio ſit futura, perfecta ſaltem, imò nec præſervatio effatu digna, & tuta ſatis, ac diuturna; cùm ſit antiquus, hereditarius; atque roboratis articulis, immineat periculum, ne materia in penitiora corporis remeante, dolores nephriticos, & colicos exſuſcitet. Quidquid eorum ſit, in certa ſpe ſumus, fore ut Sereniſſimus Rex, hoc in primis tempore, quamprimùm à præſenti inſultu incolumis evadat; cum jam in declivi ſit, & remedia nuper adhibita juvamento fuerint; uſque adeò quidem, ut nullum veſtigium ſuperſtes ſit futurum eorum humorum, qui articulos obſederunt; atque cùm humores, tenues alioquin, brevi adeò temporis ſpatio in nodos concreſcere non potuerint, de aliqua ſaltem præſervatione certior affulget ſpes; accedente inprimis temperantia Sereniſſim. Regis, qui tantùm non eſt abſtemius, & quod palmarium eſt, exercitiis addictus; eam potiſſimùm ſortitus conſtitutionem à naturæ ortu, quæ morborum eſt medicatrix, ut ab affectu æque pertinaci, ac gravi convaleſcere potuerit; Epilepſia ſcil. & quidem ea ætate, qua difficillime plerique ſanantur.

Agitur verò nunc de ſuperſtite materia in articulis diſcutienda. Quod quidem ſi hactenus ad vota Clariſſimi Archiatri non ſucceſſit; probatur nobis exercitium par viribus Regiæ Majeſtatis; non tamen equo; juxta Hipp. præceptum, a quo ſolo Scythæ iſchiade laborabant; necnon, & præ cæteris topicis, accommoda frictio manibus *ſpiritu vini* perfuſis; infuſione in eo facta *florum ivæ, ſalviæ & roriſmarini*. Quod ſi forte obduruerint humores; qui proinde validiori emollitione, & diſſolutione opus habeant, confugiendum primò ad Gal. *Emplaſtrum ex caſeo veteri, & pernæ decocto*; atque ejuſdem *oleum vetus ſalitum, ſuffumigia*, & alia, quæ his proportione reſpondeant. Quo autem, favente Numine, res à voto magis ſuccedat, inſtituenda eſt blanda, & familiaris aliqua purgatio, cùm univerſalis, tum particularis capitis: atque hoc exſiccandum, miſſis calidis; roboratis pro virili articulis: quanquam fieri nulla ratione poſſe cenſeamus, ut hæreditaria eorum imbecillitas, ſeu laxitas omninò amoveatur. Victus ratio eſt adhibenda, atque ſi, quod veremur, acceſſio aliquando invadat, localia erunt uſurpanda.

Purgationem univerſalem quod ſpectat, ea bis in anno omninò repetenda; levioribus tamen medicamentis; atque miſſa etiam venæ ſectione, ſi abundè fluxerint hæmorrhoides: ſin minus quam pro uſu, Vere ſaltem, ex Hipp. & Galen. præcepto, ſanguis modicè educetur. In purgantibus vero, clyſteres locum habent; quorum uſus aliorum purgantium erit vice Vere, & Autumno, atque ſæviente iſchiade; acriorum etiam præſenti erit remedio, addita *colocynthide*; quanquam & ſint utiles futuri purgationis familiaris loco, quolibet tempore, & Hipp. 6. Epid. 3. & Lib. de Humoribus, ſub finem, his verbis: *ſi doloribus articularibus inteſtinorum à dextra parte ſuperveniat dolor, reddit ægrum quietiorem; hoc autem curato, magis dolet.* In quam rem dejectiones etiam in iſchiade commendavit Lib. de Affectionibus. Quod ſi accurata adeo purgatio exigi non videretur, medicamentum ſaltem aliquod habeat in familiari uſu, præter clyſteres præſcriptos, paratum *ex pilulis arthriticis, aut de hiera cum agarico*; quarum vis augebitur, exigente quandoque uſu, addito modico *pulvere hermodactylato*; qui hac formula Patavii proſtat.

℞. Turbith. hermodactyl. pulveriſatorum ana ℥i. ſem. diagrydii ʒiij. Zinziber. ʒi. ſacchar. alb. ℥ß. cujus compoſiti integra doſis eſt ʒi. quorum loco vomitus eſſe poſſet, ſi ipſi Sereniſſ. poſſet aſſueſcere; quod facilius à cibo, & oxymel. uſu conſequetur. Purgatio capitis fiet errhinis, & apophlegmatiſmis notiſſimis: atque ex Fernelii conſilio, cujus opinio in hoc caſu rationi eſt conſentanea, perfrictiones ad ejus ſuturas, & occiput, ſacculis calidis, ſale, furfuribus, milio, & ſeminibus calidis repletis. Quibus tamen hoc

tempore

tempore ſuperſedendum duximus, cùm dolores in declinatione ſint univerſales: atque vigeat æſtus; non ſine aliqua virium imbecillitate; ſpe freti, fore ut pauca in articulis ſuperſtites materia, exercitiis, & victu paulo tenuiori, & attenuante potiſſimum, futuro tempore calidiore; atque diaphoreticorum imprimis, & topicorum a Doctiſſimis Viris præſcribendorum uſu, elidi prorſus, & diſſolvi poſſit. Alios ſcopos quod attinet, tempore frigidiori, in quamplurimum internorum remediorum cenſu, quæ ex uſu eſſe poſſunt, probatur nobis præ cæteris Terebinthina Cypria; immixtis oſſibus combuſtis, & iva arthritica, cum modico balſamo Orientali. Conferet enim ſummopere emundandis renibus, & roborando ventriculo, ac inteſtinis: in cujus uſu, ne nova materia ad renes influat, dejectorium ſæpius præſcribendum. In externis, inſtar omnium erit inunctio, tot laudibus a Gal. celebrata ex oleo veteri ſalito; vel præſcripta frictio, cum aqua vitæ; non neglecta materia, quæ in dies ſuccreſcit, & ad articulos illabi poſſet; quæ omninò divertenda eſt, & evacuanda, vomitu, dejectione, & ſudore, ne roboratis articulis ad partem aliquam nobiliorem irrumpat, & graviora inferat mala. In quam rem, & eadem lege, opportunus erit uſus illarum aquarum Thermalium, quæ antehac juvamento fuerunt; ut & Vinacceorum vindemiæ tempore. Commendantur autem Hipp. & aliis Græcis, ad præſervationem, & ſanationem, uſtiones in ipſis articulis, cum potiſſimum dolores a mucoſa materia ad articulos laxiores influente ortum ducunt. Nec abs re, cum magna vi polleat ignis abſumendi materiam viſcidam, & lentam; articulos roborandi, & conſtringendi. Quod tamen remedium in doloribus univerſalibus Regis Sereniſſ. locum non habet; niſi dolor iſchiadicus majus faceſſeret negotium, atque refractarius, & pervicax evaderet. Tunc enim inurenda eſſet pars affecta juxta Hipp. conſilium 6. Aphor. vel ferro candente, vel ſi Sereniſſ. Rex hoc reſpueret, medicamento cauſtico, quod commendat Gal. *ex radice Iberidis*, contuſa cum adipe ſuillo; Materiæ vero divertendæ, & pro tuto magis uſu remediorum corroborantium, fonticulus ſiniſtro brachio inuſtus præſenti eſſet remedio, ſi admitteretur. Invadente vero arthritide, potiſſima cura ſita eſt in internis remediis, & victu. Interna in ipſo principio conſtantibus viribus, validiora uſurpentur; puta, pulvis hermodactylatus; vel pilulæ de hermodactylis; exhibito ea die ipſa purgante medicamento, quia turget materia, ex Gal. præcepto. Sæpius enim non minùs æſtuant, atque ad fluxiones proclives ſunt humores in arthritide, quam turgentes; ac proinde ad evacuationem æquè proni. In victu, quieſcendum in acceſſionibus; & à vino abſtinendum; cibo tenuiori utendum. Atque ſi his demulcebitur dolor, topicis ſuperſedendum; cum periculo prorſus non vacent. Repellentia verò quod attinet, urgentibus doloribus; videntur quidem ex uſu, ex Hipp. 5. Aphor. 25. ubi commendat frigidam large affuſam parti affectæ; quod ſcilicet *levat, & extenuat, ſolvique dolorem.* Cui adſtipulantur plures Medicinæ Scriptores, dum ad opiata confugiunt, irrito repellentium uſu. Verùm quia Eraſtus inter Recentiores, quælibet repellentia improbat, quarta Diſputatione contra Paracelſum, illius ſententiam nos quoque amplectimur, in hac arthritide à materia frigida; cui conſultius ducimus ſuperſedere quibuslibet localibus; ne materia magis impingatur, & inculcetur in parte affecta, evadatque arthritis tophacea, & immedicabilis: nunquam ſæviente dolore, leviora concedantur; ut aqua roſarum primò, cum albumine ovi; mox & cum vitellis, & modico aceto; vel perfuſio partis affectæ lacte tepido chalybeato; vel fotus ex moderate calidis, ab Hipp. commendatis, Libro de Affectionibus; qui 5. Aphor. cit. affuſam frigidam parti affectæ in arthritide calida præſcribit; ex Gal. in Com.

Extra acceſſiones, & earum declinatione, hæc potiſſima; in victus ratione, cibi, & potus parſimonia, ac temperantia; hæmorrhoidum modicus fluxus; repetita ſæpiùs purgatio totius, & capitis; atque in rebus omnibus nonnaturalibus temperantia. Tandem cùm nec ruſtici Podagra torqueantur, nec eunuchi, & pueri, ante Venereorum uſum; neque mulieres, quibus menſtrua non defecerint: id quidem Hippocr. ævo contigit, quo nullos in victus norma committebant errores: Galeni tamen ſeculo, & noſtro potiſſimùm, pueros, eunuchos, & mulieres podagra exercet, ob promiſcuam vitæ rationem in omnibus ſex rebus nonnaturalibus. Potus medicatus parabitur ex cerevilia, & immixta mulſa, vel aliquo hujuſmodi ex melle illi affuſo. Atque hæc in Sereniſſ. Regis ſalutem potiora duximus: quam illi à Regum Rege, ferventibus votis precamur. Archiatro Præclariſſ. expendenda, & exigente uſu adminiſtranda. *Bened. Sylvat. Conſil. Centur.* iij.

Excellentiſſimus, Auguſtiſſimæ Majeſtatis Generaliſſimus, ſexageſimum octavum annum agens, temperamenti totius & capitis calidi & humidi, cum aliquo exceſſu caloris in jecore & corde; qui in victus ratione ſatis cautè vivens, aëris tamen inclementiis, tum diurnis, tum nocturnis frequenter ſeipſum expoſuit, ut Munus & Miniſterium ſuum tanti momenti requiſivit: incolumem nihilominùs diuturno tempore vitam duxit: ſed quinque jam tranſactis menſibus, prægreſſâ capitis moleſta gravedine, non ſine inſueto calore, incidit in dolores articulares, pedes occupantes, dum antea ab occipite per dorſum & ſcapulas materiam defluentem ſenſibiliter percipiebat. Dolores autem ſuccedente tumore, remiſſi ſunt, ſed motus impotentiam reliquerunt, quæ adhuc in præſens perſeverat. Et cum topicis medicamentis reſolventibus & roborantibus hucuſque adhibitis malum non ceſſerit, & ſalutis recuperandæ ſpem totam in Te, Vir Præclariſſime, modo Viennæ commorante repoſuerit, de agendis tum pro curatione, tum pro præſervatione auxilium implorat.

Dolores articulares, quibus Excellentiſſ. Vir, Generaliſſimus Auguſtiſſimæ Cæſareæ Majeſtatis quinque abhinc menſibus correptus fuit, arthritici potiùs, quam podagrici, cum Hipp. appellandi ſunt, qui non à partibus

læſis, à quibus inutiles deſumi poſſint medicæ indicationes, ſed potiùs a cauſa lædente nomen deſumere ſolebant: & idcirco cum eodem Podagræ nomen, & manibus, & pedibus competere poteſt, quotieſcunque inſignis fuerit dolor ſtabilis, & ægre medicamentis cedens; ſicut è contra Arthritis pedibus quoque competit, dum dolor non adeò fixus & ſtabilis, ſed mobilis, ab uno ad alium articulum migrat, nec diuturnus eſt, ſed facilè medicamentis cedens; & ita cauſam reſpexit Hipp. ipſe, quam expreſſit ſub illis verbis, quod Podagra fiat à ſanguine, à bile & pituita corrupto: Arthritis vero a bile & pituita commotis; ac ſi dixerit, Podagra provenit à crudo ſucco in viſceribus coctionibus deſtillatis genito: Arthritis autem non ita, ſed à materia pituitoſa, eaque catarrhali; bili commiſta; & hinc Fernelius ſuum inventum facilè deduxit: ſicut enim Podagra à viſceribus naturalibus ſumit originem ſuam, & per venas ſuccum crudum atque bilioſum, ſanguinem inquinantem, in articulos recipit, ita Arthritidis cauſa potiſſima in capite generatur, catarrhalis nempe materia, quæ bilioſæ ſeroſitati immiſta, à jecore per venoſum genus ad caput elata, non per vaſa, ſed per muſculorum ſpatia ad articulos defertur, neque ſine ſanguinis corruptione, ſive inquinamento, ex ſola pituitæ & bilis commixtione arthritici dolores excitantur; quod quidem contigit Excellentiſſimo Viro, qui in victus ratione, quoad potuit, ſemper moderate vixit, nec de viſceribus naturalibus quicquam conqueritur: aëris autem inclementiam & vigilias in Caſtris cùm evitare nequiverit, capitis naturalem calidam & humidam intemperiem non parùm adauxit, & idem ad pituitoſæ catarrhalis materiæ productionem aptius reddidit: addita verò aliqua ſeroſitas bilioſa in jecore genita, per venas, atque tandem per carotidas in caput facile elata, catarrhalem ipſam materiam ad partes inferiores, ad articulos ſcil. per muſculorum ſpatia ſecum duxit, & dolores arthriticos peperit.

Quæ cum ita ſe habeant, non erit in Arte verſatus, qui non videat fontem mali, ut dicebat Celſus, tolli & exic[c]ari debere, ſi Præſervationis ratio habeatur, cùm affectus iſte recidivare ſoleat: ſi vero Curationem expoſtulet, ut in caſu præſenti, dum materia in articulis, ſi non omnino tophacea, ſaltem valdè denſa atque dura relicta fuerit, tunc valdè Emollientibus & parùm Reſolventibus eſt utendum, hiſque toto tempore uſque ad ver venturum, quo ineunda erit purgatio, primas vias expiando. Totum venoſum genus quodammodo depurando; ſed præſertim caput purgando, & ejuſdem humidam intemperiem corrigendo: dum iiſdem præſidiis muſculorum ſpatia exiccari, & articuli roborari poterunt.

Quibus intentionibus ſatisfieri poſſe ſperandum, cùm ſexageſimum octavum annum ſuæ vitæ attingens, ab hujuſmodi arthritica fluxione immunis ſemper vixerit, ex quo conjectari licet, naturalem ad hanc diſpoſitionem non habuiſſe; ſed ex accidenti propter injurias externas in eandem incidiſſe.

Quare alacri & confidenti animo erit ineunda Purgatio, & primò in præſens curativa, menſe verò Aprilis venturo præſervativa. Et pro enodandis articulis tumore affectis, Linneolum præſcriptum administrandum erit, ex radicibus malvarum, althææ & liliorum alborum, in lixivio dulci, aut aqua communi decoctis, paratum, in quo per horæ dimidium manè & veſperi erunt detinendæ atque tractandæ partes ipſæ affectæ; poſtea inungendæ linimento pariter ita præſcripto.

℞. Axungiæ anſerini ℥ij. pinguedin. felis ℥i. ſal. alb. in patella torref. ct. aquæ vitæ juniperinæ ana ʒi. m. bulliant lento igne ad conſumpt. aquæ, deinde reformetur linimentum; quo tempore congrua & parca erit ſervanda vivendi ratio.

Præſervativa verò medela proximo Vere erit aggredienda. Et pro prima intentione, Leniens bis exhibendum erit.

℞. Pot. ex manna clarif. ℥vi. aquæ florum citri parùm, m. f. potio.

Vel ℞. Syr. roſ. ſolut. clarif. ℥vi. aq. florum citri parùm, m. f. potio. Quinque vero inter mediis diebus ſumat ſummo mane hujuſmodi Præparans.

℞. Julap. acet. ℥ij. aq. florum citri ℥i. miſc. pro ſyr. & ſic pro aliis.

Pro ſecunda intentione, ad ulteriora præparantia deveniendum, & eſſe poterunt ſucci depurati, cum decoctione ita paranda.

℞. Succi depurat. cichor. borag. betonic. ana ℥i. decoct. in jure pullæ facti cichor. borag. endiviæ, acetoſ. ivæ arthriticæ ℥iv. m. pro ſyr. & ſic pro ſeptem aliis; quibus aſſumptis, præbeatur infuſum hujuſmodi.

℞. Rhabarb. opt. agarici trochiſc. ana ʒi. fol. ſenæ Orient. mund. ʒij. cinnam. integri ʒi. aq. meliſſ. q. ſ. m. inf. per hor. xij. deinde fiat fortis expreſſio, & colaturæ adde ſyrupi roſ. ſolut. ℥iv. m. f. potio, cui, tribus tranſactis horis, ſuperbibat ſeri capr. ℔. ß. duabus verò horis ab aſſumpto ſero prandeat. Sed interim in horum dierum intermedio aperiatur jecoraria dextra, & parce ſanguis educatur.

Inde pro tertia intentione explenda, pilulæ capitales tribus vicibus, quarto aut quinto quoque die circa noctis dimidium erunt præbendæ, ut.

℞. Pilul. capitales Paracelſi ℈.ij. m. f. pilulæ, & aurentur. Intermediis vero diebus aſſumat ſyrupos capitales it. parandos.

℞. Succi depur. cichor. betonic. ana ℥i. decoct. cichor. endiviæ, betonicæ, ſtœchados, chamædryos, chamæpityos ℥iv. m. pro ſyrupo, & ſic pro aliis. Et interim Errhino aliquo capitis purgatio coadjuvanda erit, ut.

℞. Pulveris majoranæ, ireos Florent. ana ʒij. nigellæ ʒi. m. pro Errhino.

Poſtrema tandem intentio Decocto ſudorifico erit perficienda, ſine quo reliqua non ſuffecerint; & ideò hypocauſtum parandum erit, ut caput potiſſimùm, una cum toto corpore ſudet. Decoctum autem hunc in modum concinnandum.

℞. Sarſæparill. el. lign. viſc. querc. ana ℥i. ligni roriſmar. ſantal. alb. raſp. ℥ß. aq. ſtill. cichor. lib. ij. betonicæ, ivæ arthriticæ an. ℔i. m. f. infuſ. per horas xxiv. deinde bull. ad conſumpt. dimidij, & colatura ſervetur pro tribus vicibus, ſummo mane, hora una ante ingreſſum

greſſum hypocauſti aſſumenda. Pro potu verò conſueto.

℞. Reſiduum lignorum, aq. comm. opt. ℔. xv. m. bulliant ad conſumptionem tertiæ, in fine ebullitionis adde cinnam. elect. integri ℥ij. bulliant parùm, deinde colaturæ adhuc ferventi adde ſacchar. alb. ℥iij. vel ad libitum, & fruſtula citri recentis, ut agitando fiat aqua, Itaque dicta Cedrata. Maneat autem primis diebus in hypocauſto ſolùm per horæ quadrantem: cæteris per horæ dimidium, & non ulterius; mox ſudet in lecto. Decimo vero quoque die præbeatur potio ex manna clarificata, & in hujus Decocti ſudorifici uſu quadraginta diebus perſeveret, ſemel in die. Sed interim victus ratio non adeò tenuis eſſe debet, verùm quotidie præter panem biſcoctum, nucleos pineos, amygdalas atque paſſulas, in prandio caro aſſa eſt concedenda, aut palumbæ, aut pulli junioris: in cœna verò nonnunquam ptiſan hordeacea. Quod ſi fortaſſe tumor durus in aliquo articulo remanſerit, veſperi ſub ingreſſum lecti pars ipſa petia, ol. lil. alb. imbuta, erit involuenda, totaque nocte detinenda: mane vero curandum ut pars ipſa in hypocauſto ſudet, pedes nimirùm altiores detinendo. Mox quotidie à Sudore balneoſo præſcripto erit utendum, & articulus nodoſus præſcripto linimento inungendus.

Quadraginta autem jam dictis diebus peractis, totum corpus veſtibus diu ab ambiente frigido muniri debet, noctu vero operimentis, ſive culcitris, ita ut quandoque ſudor excitetur, articuli vero fluxionibus obnoxii, ſed ſani & immunes exiſtentes, frequenter ſpiritu ſalis vola manus calida fricari debent, ut roborentur; & ſub ingreſſum lecti Conſerva aliqua capitalis in uſum ducenda, ut e floribus betonicæ, vel roſmarini: imo & anni tempore calido, etiam roſarum.

Quibus omnibus, quantum fieri poterit, congrua vivendi ratio erit addenda. Primò caput ab injuriis externis, tum calidis, tum frigidis erit cuſtodiendum. Secundo Semel in die cibum capere, erit adversùs hunc affectum egregium Præſervativum: ſin minùs, ſaltem cœna ſit parciſſima atque frugalis, & decem ſaltem horis diſtet a prandio. Inter carnes omnino omittatur ſuilla, vitetur bubula, & animalia omnia annoſa atque pinguia: ſic & extremitates, ut caput & pedes vituli &c. ita & caro volucrum aquatilium. Inter piſces vitentur cæteri, glutinoſi, Conchylia & Oſtreacea. Lacticinia omnia nocumentum aliquod afferre poſſunt, ſed præſertim caſeus, potiſſimùm antiquus. Edulia ex paſta parata omittenda, exceptis levioribus, ut vermiculis Apulienſibus, & hujuſmodi. Omnia legumina debilitant articulos, hordeo & oryza exceptis. Ex oleribus caveat ab uſu lactucæ, fæniculi, apii, fungorum & tuberum. Ex fructibus permitti poſſunt fraga, melones optimi: nonnunquam perſica & pyra cocta. Ex condimentis, abſtinendum a larido ſuillo, ab allio, cæpis & aromatibus, excepto cinnamomo & pipere ruditer contuſo; acida quoque nonniſi raro uſurpanda. Vinum ſit rubrum, nec dulce, nec auſterum, non valde generoſum. Tertio ſomnus nocturnus ſaltem ſeptem horarum neceſſarius eſſet: quo deficiente, ſuppleat diurnus. Quartò exercitium, etiam laborioſum, quam maximè convenit, ſed ante cibum ut propterea Hipp. dixerit, Labor articulis & carnibus, ſomnus viſceribus. Ultimò alvus quotidie exoneranda, & ſi opus fuerit, arte ſolicitanda prunis aut paſſulis in vino dulci decoctis, ſaccharo aſperſis, & in prima menſa comanſis, ſuperbibendo jus carnium tenue. Venus autem articulos extremè lædit. Tandem animi pathemata, niſi evitari poſſint, ſaltem aliqua geniali conſocietate divertantur. Quæ omnia eximio atque invicto Excellentiſſ. Viro a ſummo Deo ſalutaria ex corde precor. *Raymund. Jo. Fortis Conſult. T. 2. Cent. 4.*

Illuſtriſſimus vir trigeſimum quintum annum agens, temperamenti totius ad humidum vergentis, hepatis tamen calidioris, habitus mollis & delicatioris, ex Patre podagrico natus, nonnullis abhinc annis arthritidis inſultibus obnoxius, cum Autumno 1673. Roma diſceſſerit, Bononiam perveniens, ibique commorans, poſt tempeſtatem Auſtrinam in hyemis principio eadem Arthritide univerſali, nempè omnium articulorum correptus fuit, eaque cæteris præteritis ſæviori atque diuturniori, imo toto anno 1674. uſque ad hunc diem, Tophis in manibus relictis. Cùm autem hucuſque nullo modo Præſervationem ullam tentaverit, ſed tantummodo ab acceſſionibus, levioribus medicamentis ſeipſum paraverit, modo variæ atque diverſæ curationes hinc inde eidem conſiderandæ veniunt; quæ cùm ſibi invicem contrariæ & contra indicantes videantur, apud ipſum electio incerta, imò nulla reſtat. Inter multiplices autem quatuor proponuntur, judicio tuo prudentiſſimo perpendendæ: Prima eſt, bis in anno, primis expurgatis viis, circa Æquinoctium, & ſemel miſſo ſanguine, aſſumere ſerum vaccinum, aut caprinum ſtillatitium, cichoraceis, & malvis prius alteratum, hocque ad triginta dies, eo fine, ut corrigatur & edulcoretur acris atque ſalina qualitas in ſanguine exiſtens, quæ in acceſſionibus podagricis ad articulos præcipitatur. Secunda curatio eſt illa, quæ diuturno ſolius lactis vaccini uſu, etiam in menſa perficitur; quod curationis & præſervationis genus & Germani, & Galli, & Itali, præſertim Parmenſes experti fuerunt. Tertius curandi modus, forſan à ſumma tua Prudentia inventus atque præſcriptus, eſt vini Antipodagrici ſolutivi uſus ad quadraginta dies, tum Verno, tum Autumnali tempore. Quartus modus de quo præſertim conſilium à te petii, eſt, poſt prægreſſam totius & capitis convenientem expurgationem, Decocti ſudorifici uſus, quod quamvis communi Neotericorum opinioni contrarium videatur, attamen cùm à te, pro temetipſo, jam Podagrico exiſtente, utiliter uſurpatum fuerit, ab ore tuo pendere intendit Illuſtriſſ. iſte vir, dum auxilium implorat.

Jure merito exclamabat Trallianus, unus ex Medicinæ Principibus, Podagram incurabilis nomen acquiſiviſſe ob Medicorum inſcitiam, ejuſdem cauſam ad amuſſim ignorantium. Hinc fit ut medicamentum quod Podagricum aliquem ſanat, alteri non proſit, imò ſæpè noceat; & præterea multæ intentiones contra indicantes, pro individuorum diverſitate, à Medicis

Artem callentibus proponantur, & felici ſucceſſu executioni mandentur. Sic primus Purgationis modus pro Præſervatione utilis eſſe poterit iis, in quibus generatur copia bilioſi & ſalſi humoris, ſine tamen pituitæ natura, qua præſente, jam dictus medendi modus ſatis prodeſſe non poterit. Secundus modus nimirum diuturnus atque continuus lactis vaccini uſus, juvabit gracilia corpora obſtructionibus carentia, affectu hypochondriaco vacantia, caput humidum non habentia, neque deſtillationibus catarrhalibus obnoxia, & bile quidem, ſed qualitate potiùs, quam quantitate peccante ſcatentia: in his enim Podagra facile nodoſa & tophacea evadit; quibus abſentibus conditionibus tantùm abeſt ut lactis uſus juvare poſſit, quin potiùs & Podagram augere, & alia lethalia mala inferre ſoleat. Circa tertium Præſervationis modum, vinum Antipodagricum purgans medicatum, & a me in uſum ductum, valde profuit habitu medioeri præditis, a catarrhali deſtillatione immunibus, ſine excedenti jecoris calore; in quibus ob intenſas applicationes & nimia ſtudia, addita quoque libera victus ratione, cruditatum copia in venis acervatur, præſertim Æſtate & Hyeme, quæ vere & Autumno à natura ad articulos pro minori malo tranſmittitur; unde Gal. cum Hipp. dicebat, quod *Dolores podagrici Hyeme & Æſtate fiunt: Vere autem & Autumno moventur.* Et idcirco cum vinum purgans ineunte Vere & Autumno, nimirum toto menſe Martio & Septembri, in prima menſa quotidie epotum, cruditates epicratico modo per alvum educere valeat, mox Natura quicquam quod ad articulos deponat, amplius non habet: unde Præſervatio. Poſtremus præſervandi & ſimul curandi modus, conſiſtit in Decocti exiccantis ſudorifici uſu; hoc autem competit deſtillationibus à capite obnoxiis, & ſeroſitatibus quibuſcunque ſcatentibus; quæ frequentiſſimè in Junioribus podagricis obſervantur: ut propterea Decoctum ſudorificum mirabile ſit, tum pro ſeroſitatibus per corporis peripheriam educendis, & ab articulis divertendis: tum pro exiccandis ſpatiis, & delendis viis intermuſculoſis, per quas cum Fernel. frequenter humiditates ad articulos feruntur: atque tandem efficaciſſimum & unicum evadit remedium pro capite exiccando, & feliciter ejuſdem humida intemperie auferenda; quam felicitatem expertus ſum ego Podagricus triginta quinque annorum, ex Genitore podagrico natus, ter hucuſque ad ſexageſimum uſque quintum ætatis annum hoc præſtantiſſimo remedio ab arthriticis & podagricis doloribus curatus atque præſervatus: abſque eo, quod nec minimum quidem Podagræ veſtigium in meipſo modo ſeptuagenario fuerit relictum. Verum tamen eſt quod exactiſſima diligentia & obſervatione eget remedium hujuſmodi, ſine qua plures recto neglecto uſu, ad motum impotentes redditi fuerunt: cum eodem tempore quo partes mandantes exiccatione indigent, recipientes, à Podagra detentæ, ſæpè humectatione egeant, ne tophacea evadat Podagra, ſi non eſt, neve magis confirmetur, ſi fuerit. Ex jam dictis omnibus apertum erit cuilibet in Arte perito, quantum Illuſtriſſ. Viro prodeſſe poſſit, imò quam neceſſarium ſit ut ad Medici præſentiam ſeipſum conferat, qui præſervandi non ſolum, ſed curandi quoque directionem præſcripturus eſt. *Idem Tom. 2. Centur. 3.*

Cum Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus vir ex Matre podagrica natus, olim arthriticis & podagricis doloribus a capite & toto procedentibus fuerit tentatus, & tandem in conſiſtente ætate majora remedia, Decocta ſcilicet ſudorifica vinaque medicata purgantia in caſſum fuerit expertus, illud nobis dicendum venit, quod qui bonam victûs rationem tenere nequeunt, iis optimam medicinam præſcripſiſſe ſupervacaneum fuerit; multi enim, dicebat Celſus, cùm ex toto convaluerunt, periculoſæ vitæ genus ſubitò mutant, & inordinate agunt, ſicque, ut Aretæus, tanquam ab inferis elapſi, licentioſiorem vitam ducunt: unde delicatos curare non contingere, melius & fortunatius eſſe, dicebat Aëtius. Et licet qui Veneri & Gulæ indulgent, ſi hæreditaria his accedat imbecillitas in articulis, difficulter admodum præſervari poſſint; nihilominùs pronunciavit Hipp. quod qui juvenes ſunt, & nondum tophos contraxerunt, ſi Medico intelligenti obedientes fuerint, accuratè vivunt, laboris amantes, & alvum apertam ſervent, ſanari, magiſque præſervari poſſunt; in quibus Virum Excellentiſſimum deliquiſſe minimè dubito; & ideo & manus, & pedes, & cubitos, cruda à venis & catarrhalis à capite materia majori & vehementiori ferocia, quam antea, invaſit, tumoreſque & laxos & duros, at non adhuc tophaceos reliquit.

Et quoniam novas & repetitas purgationes ægerrime permittit, quas forſan nec facilè tolerare poſſet, idcirco ſpem totam in congrua vivendi ratione reponens, hanc ſibi præſcribendam mihi mandavit, quam primo in hujuſmodi affectibus univerſalem, ſecundò quidem particularem aſſignabo.

Et quidem ſumma prudentia Vir Excellentiſſimus ad rectam vivendi rationem confugit, cum Gal. aſſerat ſe non paucos Arthriticos vidiſſe, quibus jam articulorum oſſa denudata fuerant, attenuante congrua victus ratione in totum perſanatos, alios ad multo meliorem ſtatum redactos; quæ vivendi ratio cùm in ſex rerum non naturalium recto uſu conſiſtat, has omnes examinabo, earumque ſalubrem uſum Viro Excellentiſſimo ſignificabo.

Et primò ſi de aere loquamur, ad calidum & ſiccum vergere debet; & licet conſulat Celſus, loca, cœlum & cibum eſſe ſæpè mutanda, in meliorem tamen fieri ſemper debet mutatio.

Partes autem affectæ, pedes nimirùm & manus, nec nimis caleant, nec nimis frigeant, & ſiccæ potius, quàm humidæ detineantur.

A radiis ſolaribus, a crepuſculis cavere debet; neque caput hyeme igni exponetur, ſicut neque cœlo nebuloſo.

Secundo victus debet eſſe tenuis, tenuitatem tamen intelligendo reſpectivam, non abſolutam, reſpectu ſcilicet ejus ſavorum; & ideo Aët. audiendus non eſt, qui ab omni cibo & potu abſtinentiam præcipit, ſed potiùs cum Fernelio dimidium cibi & potus circumcidendum eſſe, dicendum, quod forſan deſumpſit à Paulo dicente, quod præcavet a Podagra ciborum

cum

rum detractio, eorumque probitas; ſicque repetebat Fernelius, quod tamen interdum tolerare bonum.

Varietas tanquam peſtis fugienda: minùs enim nocet ſimplex cibus malus, quàm bonorum multiplicitas; ſimplex itaque cibus eſt, non ſolum ut unus, verum & a condimentis immunis, coquorum enim apparatus eſt præcipua cruditatum cauſa; nec ingeri debet novus cibus, priori non bene confecto; nihil enim deterius, quam comeſtio ſupra comeſtionem; ſit autem potius attenuans; non itaque craſſus, non glutinoſus, non concoctu difficilis, ſed tenuis ſubſtantiæ, pauci excrementi, facilis coctionis & diſtributionis; nec alimenta ſint humores fundentia, ſalſa, vaporoſa & caput tentantia.

Quare inter carnes vitentur ſuillæ, bubulæ, licet a Tral. bilioſis concedantur, ovinæ, aves paluſtres; vitentur pariter extremitates animalium, capita & pedes. Caro caponum ſuccum quendam continet glutinoſum, & propria natura parùm articulis amicum, præſertim antiquorum; carnes enim omnes antiquæ peccant in hoc quod pravum ſuccum generant. Inter piſces, paluſtres & cœnoſi, ut anguillæ, tincæ, & hujuſmodi alii prohibentur: ſicut quoque teſtacei & oſtracei, quos armatos appellant. Inter Lacticinia, caſeus potiſſimùm prohibetur. de reliquis verò lacticiniis, & præſertim de lactis uſu dubitari ſolet, cùm apud Gallos, & quoſdam etiam Italos lac Podagræ, etiam tophaceæ, ut remedium fuerit expertum, præterquam quod ab Hipp. quoque in cura Arthritidis & Podagræ recenſetur; de quo ego ita decerno, quod lac concedi, & convenire poſſit in Arthritide bilioſis & gracilibus corporibus, à ſiccitate namque facilè nodoſa redditur: & ideo emollientia & humectantia conveniunt; unde & Gal. victu humectante curavit Arthriticum illum ab eodem in Campania repertum, ab aliis Medicis ad morbum exiccatorium deductum; at ubi pituitoſa materia, & cruditates abundant, ſuſpectus eſt lactis uſus, & omninò interdicendus, quando catarrhalis materia à capite ad articulos deferatur; unde Hipp. *Lac dare caput dolentibus malum.*

Ova admittuntur, ſed ſine ullo unctuoſo condimento. Prohibentur omnia legumina, hordeo & oriza exceptis; omnibus enim qui in oppido Aeno ob famem leguminibus veſcebantur, articuli debilitati fuerunt. Omnia edulia ex paſta parata noxia. Inter fructus horarii præſertim prohibentur, pomacea item omnia à Dioſcoride, Inter olera, prohibentur lactuca, fœniculum, apium, aſparagi, oſtroboli, fungi, tubera terræ. inter condimenta, vitentur aromata, frequens uſus aceti, ſed & ſucci limonum, aurantiorum, allii, cæparum.

Inter carnes eligantur phaſiani, gallinæ cohortales, atagenæ perdices, turdi, aviculæ montanæ. Inter piſces, ſaxatiles, & habentes ſubſtantiam albam ac friabilem. Inter edulia ex paſta, admitti poſſunt vermiculi Apulienſes.

Inter fructus concedi poſſunt fraga, ceraſa ſubſtyptica, uvæpenſilis, ficus nonnunquam, & parce. Inter olera libenter admittitur borrago, intybus quoque, quandoque braſſica non valdè cocta: Ante prandium ventriculum roborant gingiber conditus, vel acorus conditus. A cibo vero diacydonium cum pipere.

De vino valde dubitatur; Paulus enim ait, quod qui per totam vitam à vino abſtinuerunt, omnes opem ſenſerunt, aut ex toto liberati fuerunt; ſic Rhaſis ait ſe vidiſſe relinquentes vini potum, ſanitati reſtitutos. Fabulantur enim Antiquiores, Podagram eſſe Bacchi & Veneris filiam, pauperibus inimicam, & Meſues rationem reddit: vinum enim per ſe nocet oculis atque nervis, præterquam quod ſuo calore fundendo, attenuando & aperiendo fluxiones concitat, quatenus dilatat vias, & humores fluxiles reddit, & apud Chymicos, eoſdem ſulphureos tartareoſque parit. Attamen quoniam Podagræ minera in capite & ventriculo eſſe ſolet, ideo probæ concoctionis magna & præcipua eſt habenda ratio; propterea non omnibus vini abſtinentia & potus aquæ conferre poteſt, unde & ipſe Paulus ſubdebat; Si nihil prohibeat; & Celſus præſcripſit tempus, dicens quod quidam, cum toto anno à vino & venere ſibi temperaſſent, totius vitæ ſecuritatem conſecuti fuerint; & ſi tanto tempore ſine vino perdurare nequierint, conſulit quod ubi triduo aut quatriduo vinum delibaverint, uno aut altero die aquam interponant; & qui nullo modo aquæ potum ſuſtinere poſſunt, vinum eligant, cum Paulo, modicum & aquoſum, nigrum potiùs, quam album; & licet album dicant ab articulis ad urinam humores divertere attamen quoniam ut aperiens citò è ventriculo defluit, alimenta quoque cruda, & non benè concocta immaturè ſecum ducit, & ideò cruditates in venis multiplicat. Quod ſi à ventriculi imbecillitate non deſideretur, aquam bibere conferre poterit, ſantalinam, ſi bilioſi fuerint, lentiſcinam ſi pituitoſi, & china optima alteratam, ſi valdè graciles fuerint.

Tertiò ſomnus & vigiliæ ſint moderata: ab immoderato namque ſomno caput repletur, ſicut ab immoderata vigilia cruditates generantur; unde Galen. dicebat quod *ſomnus concoquit, vigilia digerit.* Intercedant autem duæ horæ ad minimum inter cœnam & ſomnum, & à ſomno pomeridiano cavendum.

Quarto exercitium quam maximè neceſſarium; unde Hipp. *Labor articulis & carnibus cibus, ſomnus viſceribus*; & ideò laboris amantes eſſe debere Podagricos jubebat idem Hippoc. Verum tamen eſt quod labores cibum præcedere debent; ita enim nervis, cartilaginibus & ligamentis robur & firmitatem confirmant, calorem naturalem excitant, alimentum deferunt, & excrementa diſcutiunt atque reſolvunt; motus tamen immoderatus non ſit, nam laſſitudo articulos largiùs excalefacit, & materiam à longinquioribus partibus attrahit. Corpus itaque exerceatur matutinis horis ambulando, veſpertinis in rheda. Et quoniam manuum non adeo facilis evadit exercitatio, ideò pila manibus iiſdem affectis tractetur, & melior, ſi fuerit ex ſuccino parata.

Quintò alvi excrementa promptè & quotidie excerni debent; quantùm enim conferat Podagricis ſoluta alvus, innuit nobis Hipp. dum Dyſenterias Podagricos ſanare affirmavit unde

& Aët. perfectam curam in fame & Clyſteribus reponebat: & ideò niſi ſponte fiat, arte ſolicitanda erit evacuatio pilulis maſtic. vel crem. tart. in pituitoſis, electuario lenit. ad ℥ ſem. in cæteris; prunis quoque Damaſcenis vel Gallicis coctis & ſaccharo conditis. Nec ſpernenda evacuatio & exiccatio capitis poſt pectinationem, ſpongia lixivio dulci ex ſarmentis parato, & betonic. roſis, ſerpillo, calamento, majorana alterato imbuta, expreſſa & exiccata caput ipſum detergendo, deinde pulveribus aſpergendo ex caryophyll. in aq. roſac. maceratis, moxque exiccatis.

Articulorum quoq; aliqua evacuatio & roboratio ex Antiquioribus, addenda, quod adeò antiquo ſalito præſtare ſolebant: nos autem ſpiritu ſalis, vola manus madefacta, articulos fricando.

Venus ut Podagræ mater & Nutrix, ſemper mala: non enim eſt de illis morbis Podagra, qui coitu ſedantur: quare Galenus duplici nomine coitum, Podagricis inimicum eſſe dicebat, primò quia articulos enervat; ſecundò quia vires ventriculi labefactat, ſicque Podagræ materiam multiplicat, & partes affectas debilitat; ut propterea Hipp. Eunuchos & Pueros ante uſum venereorum a Podagra immunes pronunciaverit; unde proferebat Paulus quod venus extreme lædit, imò & omnis voluptas.

Tandem animi motus omnes violenti ſunt evitandi: ira enim bilioſis non parum obeſſe poteſt, humores ipſos accendendo, agitando, attenuando, & ita ad motum fluxibiliores reddendo: ſicut reliquæ animi perturbationes, vigilias inducendo, cruditates multiplicare valent. Applicationes autem & ſtudia nimia, calorem & ſpiritus à ventriculo divertendo, effectum eundem producunt, eoque magis, ſtatim, aut parum ab aſſumpto cibo; præterquam quod caput quoque quam maxime repletur.

Et quamvis ex jam in univerſali præſcriptis Excellentiſſimum atque prudentiſſimum Virum particularia ſibique propria electurum minimè dubitem; nihilominùs ut deſiderium meum in ſui beneficium omninò propenſum agnoſcat, & præterea quoniam affectio hujuſmodi morboſa ultrò progreſſa eſt, ideò particularem quoque vivendi rationem ſubdam.

Et primò circa aerem, ut Patavinum inſpiret, quantum fieri poteſt, conſulo, ut qui mediocris inter Venetum nimis craſſum & humidum, & inter montoſum nimis tenuem atque ſubtilem exiſtat. Cubiculum vero nullo modo Septentrioni ſit expoſitum. Ubique crepuſcula fugienda, nec radiis ſolaribus, neque igni caput exponendum; indumentis potius copioſis corpus diu noctuque à frigore muniendum.

Secundò de cibo & potu pauca ſunt dicenda, ſtatus enim Excellentiſſ. P. exigit tenuem cibum, non valde tamen attenuantem, quia corpus ad gracilitatem vergit, ejuſque viſcera æſtuant, at boni ſucci, pauci excrementi, facilis coctionis & diſtributionis. Potus parciſſimus eſſe debet. Sed ut ad magis particularem uſum deveniam hoc anni tempore à pullis junioribus vel palumbis turricolis vario modo conditis diſcedere non debet, addito in prima menſa ferculo ex oriza aut hordeo, ſive ex lacte, ovis & ſaccharo parato. Autumno verò venturo aves ſylveſtres, perdices, alaudæ, aviculæ montanæ eligi poterunt. Pro potu vinum tenuis ſubſtantiæ rubrum, nec auſterum, nec dulce, nec generoſum, nec nimis oligophorum. Prandium & cœna conceduntur, intercedentibus tamen novem aut decem horis. Verum integro anno (nec tædeat Excellentiſſ. Virum) talis debet eſſe uſus, ut tam in prandio, quàm in cœna comedat, ex nuper præſcriptis alimentis quantum comedere poteſt, quouſque ſitis accedat, & bibere cogatur: mox bibat unica vice ad ſaturitatem; vinum autem ſit frigida non nive refrigeratum; ſicque prandium & cœnam claudat exigua aſſumpta Conſerva perſicorum & cydoniorum, & toto jam dicto anno à cæteris omnibus & carnibus, & piſcibus, & fructibus, & oleribus prorſus abſtineat. Anno vero tranſacto, ad victum licentioſiorem ſeipſum traducat, meliora alimenta ex ſuperiùs deſcriptis ſeligendo, quantitatem in prandio adaugendo, & parcam cœnam ſibimetipſi inſtituendo.

Tertio ſomnus ſit ſaltem ſeptem horarum nocturnus, quo deficiente ſuppleat diurnus, nec ſe ſomno tradat, niſi una aut altera a cœna hora præterita.

Quartò motus corporis nullo modo negligendus, præſertim matutinis horis, etiam ſi pedes ægre laborem ferant, ita & manus pilam aliquam, aut quid ſimile tractando exerceantur; erit reaſſumendum.

Quintò excrementa, licet pauca, ſunt tamen bis in menſe ad excretionem ſollicitanda; idque commode præſtare poterit uſus elect. lenit. ad ℥ß. parum ante cibum aſſumendi; non enim alvum ſtypticam reddit, uti reddunt Clyſteres. Articuli verò ſani, manu ſpiritu ſalis illita confricentur, ſicut tumoribus detenti, ita quotidie illiniantur.

℞. Adipis anſer. ℥ ij. pingued. felis ℥ j. ſalis albi ℥ß. ſpiritus vini ℥ß. m. bulliant omnia ad conſumpt. ſpiritus vini, & ſervetur ad uſum quotidianum.

Tandem applicationes legendi, ſcribendi, magiſque gravia negotia tractandi, a cibo omnino cavendæ: caput enim Viri Excellentiſſ. facillimè repletur.

Hæcque pauca extra podagricam acceſſionem obſervanda præcipio, quibus univerſalia præmiſi, rationibus & authoritatibus comprobata. Nec ſevera nimis Excellentiſſ. Viro præſcripta vivendi ratio videatur; ſicut poſtea ſeveriſſima eſſe debet in acceſſione ipſa: Urgentibus enim doloribus, & carnibus, & vino omnino parcendum, ut cuilibet notiſſimum eſt, & victu vere tenui tunc temporis utendum, *Idem Tom. 2. Centur. 4*

Iſchiadici Dolores.

Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Comes Generalis quadraginta quinque circiter annorum, eſt a Parente articulari morbo obnoxio oriundus, temperamenti ſanguineo bilioſi, habitus corporis mediocriter carnoſi, vultus coloris ex rubro flaveſcentis, ad iram præceps, viſcera habens calida & ſicca, cum lienis obſtructione & duritie. Olim ob errores, qui iis, qui Caſtra ſequuntur, in ſex rebus nonnaturalibus contingere

gere ſolent, catarrhis coliciſque doloribus frequenter cruciabatur. Poſtquam vero ante annos octo in loco ſuperioris Hungariæ paludoſo, inter aſſiduas, eaſque perſæpe moleſtiſſimas mentis occupationes unius alteriuſve anni ſpatio vitam egiſſet, & cibis, præſertim vero piſcibus ſæpius veſceretur ſuffumigatis & muria conditis, dolorem ſenſit in Enarthroſi oſſis femoris, ea præſertim parte oſſis, quod Iſchion indigitatur, qui inde jam per femora ad genua & crura deſcendit, jam inverſo ordine à cruribus per genua ad regionem Iſchiadicam aſcendit, mox hæc, mox illa loca magis magiſque affligens. Hic dum in ſummo, ſeu ἀκμῇ conſtitit, motum progreſſivum tremulum effecit, ac genua vellicando, convulſivo ſimilem. Invaſit autem plerumque circiter principium ſomni, obſervando certas quaſi, periodos, nunquam ſubinde etiam de die triſtia ſua fecerit interludia, præcipue dum gravior aliqua præceſſerit animi paſſio. Ex ſignis propoſitis concluſum eſt affectum eſſe dolorem Iſchiadicum, a rheumatiſmo dependentem; pro quo extirpando quamplurima quidem uſurpata ſunt remedia, tum via methodica & regulari, tum etiam aliquando empirica ſine regula. Methodica via corpus reddebatur fluidum per digeſtiva, purgatum eſt per epicraſin, & fortiter; ſectæ ſunt venæ, ſanguiſugæ applicitæ hæmorrhoidibus; ſanguis autem extractus ſemper duas ferme partes continebat ſeri tenuis & corrupti. Item excitata ſunt Cauteria in brachio & ſupra genu partis dextræ dolore magis afflicta, revulſionis & derivationis gratiâ. Semicupium adhibitum eſt ex Vinaceis, Balneum plenum ex Decocto capitum & pedum Vervecis, bibit lac caprinum, aluminum, acidulas: Sed omnia hæc ſine expectato effectu ſanitatis. Hinc ſtatutum eſt, ſubeſſe huic malo fermentum aliquod peregrinum, ſeu malignitatem veneream, quam uſurpatione Decocti lignorum, ceu proprio ipſius mali Alexipharmaco, per ſudorem in Laconico exterminare allaboratum eſt per duas vel tres ſeptimanas: hinc aſſumptione Mercurii dulcis ſine ſalivatione; ſed omnia citra ſequelam ſanitatis. Quapropter derelicta via Methodica ac rationali, tentavit Excellentiſſimus Comes Empiricam cujuſdam Medici Anglici hic exiſtentis, qui, ſpretâ omni diætæ lege, ei victus ratione omnia conceſſit, præter nuces & braſſicam conditam; ac compromiſit, ſe ſolo vino aduſto medicato in dies ſub certa doſi introſumpto, integrum valetudinis ſtatum Excellentiſſimo Comiti reducturum. Proinde ſumpſit ſpiritum illum vini modo præſcripto ultra annum & adhuc eo utitur, quo ſe in tantum adjutum ſcribit, ut dolores antea intolerabiles nunc non ſentiat amplius, niſi circa magnas aëris, & Lunæ præſertim creſcentis mutationes: illoſque ita remiſſos, ut non impediatur in ſuis functionibus, ſed poſſit cum illis ambulare, equitare, pergere curru, domi & ruri fungi ſuo munere militari, ſine notabili impedimento; hoc præciſè tamen animadvertens, quod dum leges diætæ circa cibum & potum transgreditur liberius, ſentiat ſe fieri conſtipatum, donec accepto ſibi familiari Enemate, alvus denuo reddatur fluida. Quia tamen Excellentiſſ. Comes unicè integram anhelat ſanitatem, quærit conſilium & auxilium, ut poſſit etiam ab hoc per intervalla recurrente dolore reddi liber & immunis, periculo recidivæ.

Mirum non ſit, quod Illuſtriſſimus & Excellentiſſ. Comes Generalis ex arthriticis Parentibus natus, inter trigeſimum & quadrageſimum annum iſchiadico dolore divexari cœperit, cùm jam a ſemine paterno cauſam ſine qua non, ipſe contraxerit, ut ideo Galenus dixerit, neceſſe eſſe Arthriticis prius articulos invalidos habere: quam invaliditatem in eorumdem frigiditate conſiſtere voluit Aretæus. Cauſam autem materialem ſuppeditavit prava vivendi ratio, forſan in omnibus ſex rebus non-naturalibus, cùm primò loca paludoſa octo abhinc annis incoluerit, unde lienoſus; & aëris inclementiis caput & totum corpus in Caſtris expoſuerit; cibis pravis humiditates ſeroſas multiplicantibus, & præſertim piſcibus ſalitis frequenter uſus fuerit, atque forſan generoſioribus vinis in Hungaria conſuetis. Nec ſomnum concoctionibus adeò neceſſarium ſemper capeſſere potuiſſe credendum, & corpus atque articulos coxæ & crurum equitando nimium exercuiſſe, & imbecilliores reddidiſſe; ſicut forſan utilium & inutilium excrementorum evacuatio ſanitati prorſus idonea non fuit. Atque tandem animi pathemata, à quibus omnia mala prodire poſſe credidit Plato, valde moleſta Excellentiſſ. Comiti fuere: hinc excrementorum copiam neceſſario fuiſſe genitam non eſt qui non videat; quorum portionem craſſiorem in primis viis ſtabulare, & obſtructiones conſervare facile credi poteſt, ſicut craſſiorem ſanguinem atque limoſum in ſplenicis vaſis ſtagnare, Medici tactus judicavit. Cùm autem non exigua eorundem excrementorum pars ad maſſam ſanguineam ſeſe inſinuaverit, Natura gravata, eandem ad imbecilliorem partem, ad coxæ nimirum articulos depoſuit, & iſchiadicos, ſive coxendicos dolores excitavit, quos quamvis Græci inter arthriticos reponere recuſaverint, ſub genere tamen Arthritidis eoſdem collocavit Galenus, & ideò crediderim ego, potiùs à toto venoſo genere, viſceribus naturalibus nempe, intemperie & morbo organico affectis dolores hos iſchiadicos magis, quam à capite defluente originem duxiſſe: etenim ſi à capitis rheumatiſmo magis procederent, Decoctum ſudorificum profuiſſet, & plures dies adminiſtratum etiam ſanaſſet, præterea ſi à catarrhali materia a capite deffluente, facilius progreſſu denſata fuiſſet, & motum coxæ diutiùs impediviſſet, nec levamen a ſpiritu vini frequenter haufto adeo facilè accepiſſet. Quare potiùs ego cenſerem materiam ſeroſam, exiguæ cruditati immiſtam, à toto ad coxarum articulos tranſmiſſam fuiſſe, & in præſens per intervalla non tantùm ad acetabulum per vaſa, verùm & ad muſculos per ſpatia tranſmitti, ut ſanguis ipſe eductus confirmavit, & ideo docuit Hipp. primo podagricos dolores fieri à ſanguine, à bile & pituita corrupto: peculiariter verò de iſchiadico, hunc fieri, quando in ſanguifluis venis articuli coxæ ſanguis à bile & pituita ægrotaverit, locutus de iſchiadico dolore legitimo; ſicut ſpurius dicendus eſt ille, qui in coxæ muſculis, Iliaco interno, pſoas, & glutæis pec-

peccantes humores continet & conſervat; ut propterea facilem conſenſum ad ſuras, imo ad pedem, uſque ad extremum digitum, exiſtimaverit Aetius, dicens, *Auſpicatur hunc dolorem vicinorum muſculorum dolor, maximè lumborum, poplitem, talum, & quibusdam totum crus affligit:* imo & ad ſummum pedem uſque pertingit, ut Paulus. Non tamen negaverim aliquam quoque a capite deſtillationem, ſi non per vaſa, ſaltem per parietes medullæ ſpinalis ad muſculorum ſpatia defluentem, ſpurium dolorem coxendicum fovere poſſe.

Quod ſi res ita ſe habeat, maſſam ſanguineam depuratione egere, ut Comes Excellentiſſ. ab inſultibus iſchiadicis præſervetur, unicuique patere poteſt. Et quoniam à viſceribus naturalibus intemperie & organico morbo affectis, quotidie ſoboleſcit excrementorum proventus, idcirco eorundem viſcerum providentia habenda eſt, non omninò capite neglecto. Et tandem, ne pars affecta adeò facile excrementa ſuſcipiat, exiccanda atque roboranda erit alioquin tractu temporis & declinante ætate, craſſiores humores in ventriculo ipſo hærere, & glutinoſi atque mucoſi evadere poſſent, auctiſque doloribus, omninò motum impedire.

Quæ mala ut avertantur, proximo Vere Purgationem præſervativam regularem infrà deſcribendam Excellentiſſ. Comes inire tenetur, primas vias expiando. Secundò obſtructiones meſenterii & lienis aperiendo & auferendo. Tertio Maſſam ſanguineam depurando. Quartò caput expurgando. Quintò intemperies corrigendo, atque denum coxæ muſculos exiccando, & articulum ipſum roborando.

Ut igitur prima expleatur intentio, integra hebdomada conſumenda, repetito Leniente, in principio & fine aſſumendo, ex ſyr. roſ. ſolut. vel ex caſſia, elect. lenit. & tart. parato. Quinque verò intermediis diebus Præparante præſcripto ex ſyr. acetoſ. de cortic. citri, atque florum citri ana ℥ j.

Pro ſecunda verò intentione exhibeatur ſummo mane jus pullæ aperiens alteratum foliis cichor. borag. endiv. lupulorum, fumariæ, pent. ph. & aſparagorum, in quo diluantur gr. xii. ſalis tart. fixi, cui præmittantur duo aut tria cochlearia julapii acetoſi, in quo rhabarb. globulus ſemper detineatur infuſus. In horum autem uſu pergat ad nonum uſque diem: mox aſſumat medicamentum hujuſmodi.

℞. Floris caſſ. rec. extractæ, elect. lenit. ana ℥ ß. pilul. de tribus cum rhab rb. ℈ j. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. depur. ℔ i ß. tribus verò horis ab epoto ſero prandeat.

Inde ad tertiam intentionem explendam, & ſecundam perficiendam erit deveniendum, præſcribendo pro ſequenti die tale Præparans.

℞. Succ. depur. & per arenam trajecti, cichor. agrimon. ivæ arthritic. ℥ v. ſal. tart. volatiliz. gr. x. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis quatuor horis ante prandium aſſumendis. Die verò ſequenti ſummo mane aſſumat bolos ita parandos.

℞. Elect. Lenit. ℈ ij. rhabarb. maturi ℈ ß. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat cyathum aquæ ſtillat. cichorii & agrimoniæ, tribus verò horis ab aſſumpta aqua prandeat; & ita in horum uſu perſeveret ad decimum quintum uſque diem: quibus tranſactis, aſſumat pulverem hermodactylatæ præparatæ ad ℈ i ß. rut. ℈ ij. tribus aut quatuor horis ante cibum. Sed interim die ſecunda ſuccorum aperiatur vena brachii lateris magis affecti, præſente Medico, & quantitas ſanguinis educatur pro ejuſdem conditione, & prout Aſſiſtenti viſum fuerit.

His peractis capitis quoque purgatio non erit inutilis, Extracto pilul. cochiarum, aurearum; vel pilulis capitalibus Paracelſi, quæ tamen nonniſi quatuor aut quinque interpoſitis diebus ab aſſumpta hermodactylata exhibendæ ſunt. Interim verò ſyrupi capitales ita præſcribi poterunt.

℞. Succ. depur. & per arenam trajecti, cichorii, beton. ana ℥ j. decoct. betonic. borag. majoran. agrimon. ivæ arthritic. ℥ v. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Quo eodem tempore per nares quoque capitis erit tentanda purgatio Errhino ita parato.

℞. Pulv. majoran. ireos ana ℈ ij. nigell. ℈ j. m. f. pulvis per nares attrahendus more tabaci.

Quintæ intentioni ſatisfaciendum refrigerantibus, & ſanguinis bilioſi acrimoniam, & forſan etiam melancholici aciditatem demulcentibus & edulcorantibus, quibus caute valdè procedendum, ne ſeroſitates inutiles in corpore multiplicentur; quæ incommoda ut evitentur, & obtineamus intentum, lac aſininum quadraginta diebus in uſum duci poterit, de more cum ſacchato, ſummo mane aſſumendum: hoc enim cum quam citiſſimè per corpus digeratur, caput implere minimè poterit, & minus obſtructiones augere, ut docet Galenus.

Poſtremæ intentioni ſatisfacere poterunt, primo inſeſſiones in aquis ſulphureis, mox ipſa ſulphurea luta pluribus diebus adminiſtranda, & tandem vindemiarum tempore vinacea generoſa, dum interim Ceratum oxycroceum ſuper aluta extenſum parti affectæ, coxæ nimirum, erit applicandum, ſingula quaque hebdomada innovandum.

Et niſi præſcriptis executioni mandatis, Præſervatio ex voto ſuccedat, vinum meum Antipodagricum ſupplere poterit, bis in anno, nimirùm ineunte Vere & Autumno, quadraginta continuatis diebus aſſumendum, cujus doſis eſt primus cyathus in prandio & cœna, præmiſſo lenienti aliquo medicamento, ut primæ viæ à fæcibus expediantur; hujus autem deſcriptio ita ſequitur.

℞. Rad. chinæ opt. lentiſc. è Chio ana ℥ ij. Baccarum juniper. m nip. j. ivæ arthrit. manip. j. fol. ſenn. rec. mund. ℥ v. hermodactylor. ℥ iij. Turbith. ℥ ij. mechoac. ℥ j. cinnam. integri ℥ ß. Contund. contund. incid. incid. & m. ponantur in doliolo ſimul cum duabus noſtris ſitulis Italicis vini, & poſt infuſionem trium dierum potus ejuſdem incipiatur mane & veſperi, ut dictum fuit ad cyatum unum in prima menſa; per quadraginta dies, Vere & Autumno; in cujus uſu perſeverandum jam dicto tempore, tribus ſaltem annis.

Quibus omnibus congrua vivendi ratio erit addenda, quæ licet à Viro Excellentiſſ. Adſtanti ſit præſcribenda, aliqua tamen notatu digna ſub-

ſubſcribam. Et primò quod niſi paluſtrem incolatu immutare poſſit, ſaltem crepuſcula tum matutina, tum veſpertina evitare debeat, ſicut & aëris inclementias præſertim frigidiores; affectæ vero coxæ articulus pelle agnina de more veſtitus cuſtodiatur. Secundo ab humidioribus & glutinoſis alimentis abſtineat, ut a carne ſuilla, agnina; ab uſu caſei; & a conſueto butyri condimento; à leguminibus; à fructibus; a lactuca, & à copioſo potu. Tertiò fugiat ſomnum pomeridianum. Quartò exercitium quidem convenit, ſed ut monuit Hippoc. *Labores ante cibum*: imo Paulus docet, quod conferant deambulationes, aſſidui flexus, ſaltus & curſus. Quintò Venus extreme lædit: ſicut magnopere juvat quotidiana alvi evacuatio: namque ab aſtricta alvo articulus coxæ aggravatur; & ideò niſi ſponte reſpondeat, pilulam de tribus cum rhabarb. ſingula hebdomada in uſum ducat. Tandem animi pathemata, quantum fieri poteſt, arcenda; & ab intenſis applicationibus, præſertim legendo, aut ſcribendo, repleto ventriculo abſtineat, alacrique animo vivat. *Idem Tom 2. Cent. 4.*

Ampliſſime & Conſultiſſime Vir, fautor, & amice pl. colende, literis Ampl. V. certior fio, quod non parum ſollicita ſit, ne poſthac fluxionibus arthriticis affligatur. Quanquam verò pro tempore morbus hic nondum adſit, neceſſarium tamen erit, ut præſervatio non negligatur, cum vagæ fluxiones dolorificæ, de quibus querela eſt, eundem præſagire ſoleant, quatenùs pedetentim poſtea magis ipſis articulis ſeſe inſinuant.

Cùm autem *antecedens cauſa fluxionum podagricarum* à cruditate concoctionum oriatur, omnino requiritur, ut ante omnia eò reſpiciamus, *quomodo cruditas concoctionum vitetur, & ſuperflua ſeroſorum humorum copia conſumatur & evacuetur: deinde pars recipiens una cum capite corroboranda venit.* *Primū* convenienti diæta potiſſimùm conſequimur, ubi primò reſpiciendum ad refectionem ſpirituum, per aëris ambientis uſum, ubi frigidus, humidus, nebuloſus inprimiſque æſtuoſus is vitandus, qui ſi natura non emendatur, arte corrigendus erit, fumo excitato per pulverem, qui prunis ardentibus injiciatur, ex *Tacamahaca*, *Maſtiche*, *Olibano*, *Benzoi ſuccino* & ſimilibus, cui interdum Gallia Moſchata admiſceatur. *Radix Juniperina* frequenter incenſa plurimùm etiam hic inſervit, ut etiam lignum ſaſſafras frequenter naribus adhibitum, & in Muſæo diverſis in locis repoſitum.

Porrò cibus & potus etiam obſervetur, ubi eligantur alimenta facilis concoctionis, non admodum ſeroſum ſanguinem generantia quorum uſus moderatus ſit, juxta communem regulam, cuivis ſtomacho nihil meliùs, *quàm cibis non repleri, nec fame torqueri*, quod eò magis naturæ congruit, quò magis ordinem obſervamus, ne quocunque tempore, etiam abſente fame, quæ tamen peractæ concoctionis indicium eſt, quoſvis etiam diverſarum qualitatum cibos ingerimus. Tales cibos in ſpecie non difficulter quis colligat ex illis, quæ libello noſtro de tuenda ſanitate literatorum proponuntur. Quoad potulenta, nihil deterius frequenti ingurgitatione, qua copia ſeroſitatum cumulatur, & caput atque articuli debilitantur. Hic igitur, ut etiam in cibis, Temperantia regnet, ubi vina immatura, tartarea & terreſtreitatibus adhuc permixta, ſicut etiam fortiora, penetrantia, vitentur, electis temperatis Neccarinis & ſimilibus, quibus interdum decoctum Rad. Glycyrrhizæ necnon infuſum ligni ſaſſafras, cum paululis minoribus, &c. addatur. Primus hauſtus in prandio ſit vinum medicatum infuſionis rad. Helenii, quod coctionem juvat, fluxiones conſumit, & ſeroſas humiditates per vias urinarias educit. Præter dicta ſæpiùs etiam ad corroborationem ventriculi reſpiciendum, quò melior alimentorum digeſtio ſubſequatur. Huc ergo pertinet conditura & præparatio ciborum, ob calorem nativum imbecilliorem neceſſaria, quando cibi Cinnamomo, Galanga, Nuce moſchata, Croco, Mace, & ſimilibus parumper (nimia enim conditura aromatica ſanguinem reddit acriorem) aromatizantur: Sic etiam radices Petroſelini, ſem. Aniſi, Fœniculi, Cumini, herba Majoranæ, Salviæ, Roſmarini, Satureiæ &c. conceduntur. Quod ſi viſcida pituita ventriculi plicis ſeſe inſinuet, indicante idipſum appetitu dejecto, jejuno ſtomacho plurimùm uſus Oxymellis Squillitici ℥ ij. ſuperaddito hauſtu vini Abſinthitis conferret, cui intentioni Aloës inſuccatæ uſus ſingulis ſeptimanis etiam conveniret, ſcrupuli quantitate mox ante cœnam aſſumptæ.

Verùm ubi talis *nauſea cum ſit* deprehenditur, indicium eſt, bilis effuſionem ſtomachum occupaſſe, quo caſu Syr. Acetoſ. Citr. Rob. Ribes Conſerv. Roſarum Vitriolata & ſimilia ante cibum ſuccurrunt: cum cibis olivæ immaturæ, Cappares, Herba acetoſæ cum pullis Gallinarum, Columbarum, carne vitulina, hædina, &c. laudantur. Contra *evaporationes à ventriculo ad caput* poſt cibum aliquid corroborandæ concoctionis gratiâ ſumatur de confect. coriandr. ſimplice, Nuce moſchata cond. ſicc. Diacydonio cum ſpeciebus, Cydoniis conditis, Conſervâ roſarum rub. antiq. cum Magiſterio Corall. rub. permixtâ, & ſimilibus, inprimiſque confectione Morſulorum contra fluxiones, cujus ʒß. poſt cœnam conveniet.

℞. Conſerv. roſ. antiq. ℥ß. Diacydonii ſ. ʒvj. Maſtich. opt. Nucis Moſch. condit. ſicc. ana ʒj. Sem. Coriandr. præp. ʒß. Ambræ gryſeæ gr. iiij. Sacchar. opt. in aq. roſar. ſolut. ℥vj. F. Confectio in morſulis. Præter diætam, ubi moderatus animi, corporiſque motus, necnon conjugalis amplexus rarior includitur, pro ſuperfluis humoribus ſeroſis evacuandis ſemeſtrales evacuationes inſtituuntur, ubi primo per quatriduum Oxymellis Squillitici unc. j. ſem. in decoct. rad. Cichorii quotidie bis uſurpatur, ſuperaddita quarta die purgatione; quæ fiat Mechoacæ nigr. ℈ ijß. Rhabarb. opt. ℈ j. Cremoris Tartari ℈ß. miſce f. pulvis. Cùm autem Amplit. V. conſtitutio plenior ſit, præmiſſis hiſce, verno tempore venæ-ſectionem non diſſuaderem, ubi ſubſequentibus diebus, pro diſſipandis reliquiis ſuperfluitatum ſeroſarum in ipſo habitu corporis, ſudorem provocarem ad dies aliquot aſſumpto Rob. Ebuli, cum æqualibus partibus aq. fumariæ & aq. veronicæ diſſoluto, quæ tamen omnia propter quotidianas mutationes quibus corpora noſtra ſubjiciuntur, pro Medici præ-

præſentis directione fieri poterunt. Quod ſecundo loco capitis atque articulorum corroborationes attinet, poſt prædicta univerſalia, fiat pileolus capite geſtandus, qui

℞. Majoranæ, Roriſmarini, Salviæ, Betonicæ, H. Lavendul. Roſ. rub. ana m. ß. Nucis Moſch. Caryophyll. Macis ana ʒß. Santal. Citrini, albi ana ℈j. Thuris, Lign. Aloës ana ℈ß. Moſchi, Ambræ ana gr. iiij. F. pulvis groſſus pro Cucupha. Imò Balſami Capitales hîc etiam commendantur, ut Balſ. Majoranæ, Roriſmarini, Nigellæ, Succini, Macis &c. quantitate piſi naribus, temporibus, & cervici frequenter adhibiti. Interius conveniens eſt Balſ. m. Fœniculi, ex ejus oleo, tinctura & ſale diligenter præparatus, matutino tempore quantitate fabæ dimidiæ ſumptus: ut etiam confectio Rotularum, quæ

♃. Nuc. Moſch. condit. ſicc. num. j. C. C. uſti præp. Eboris præp. ana ℈j. Ol. nuc. moſch. per expr. ℈ß. Sacchar. opt. in aq. Lavendul. ſolut. ℥v. F. Rotulæ. Ad articulorum robur firmandum fiat balneum pedum ac manuum, in quo decoquantur ſequentia.

℞. Fol. Myrti, Plantag. Salv. Origan. ana m. j. H. Roriſmar. Balauſtior. ana m. j Bacc. juniper. ℥ij. Aluminis, Cinerum vitium ana ℔ j. F. decoctum in q. q. pluviali. Hac fomentatione præmiſsâ, poſt exiccationes & ſufficientes abſterſiones, oleo ſequenti fiat frictio.

℞. Ol. comm. ℔ ß. adde fl. lil. convall. q. ſ. aliquoties ebulliat, rursùs de novo ſemper flores imponantur: tandem coletur, exprimatur, & cum ℥i ß. olei, ʒ j. ſalis toſti permiſceatur. Hæc ſunt, quæ ſervationis gratiâ conſignare volui: Deus πάντα det incrementum. Benè vale. Dab. Darmſtadii, 12. Maii, 1616. *Gregor. Horſtius Oper. Medic. Tom. 2.*

Obſervationes.

Quædam benè habita & craſſa admodùm mulier annorum 25. quæ ſemel adhuc tantum pepererat, cruciatu magno affligebatur circa coxendicis articulum, mox etiam in poplite, tandem in manibus, pedibuſque, & in dorſi regione atque cervicis, ipſiuſque mandibulæ articulo: tumor cum rubore in certis locis ſe manifeſtabat, adeoque torquebatur, ut ex contactu, decubitu, & ſeſſione dolores intolerabiles pateretur. Vocatus ego à vino illam abſtinere juſſi, illiuſque loco aquam coctam & lac amygdalinum bibere. Pilulas has quoque exhibui.

℞. Pilul. ſine quibus ℈ ij. cum aq. ſalviæ formentur. Sequenti die inungere juſſi loca dolentia.

℞. Ol. chamæm. Lil. amygd. d. ana ℥ j. unguent. dialth. ℥ß. m. ungantur manibus madefactis priùs aquâ vitæ. Sequente die permanente ſummo dolore, ſub veſperam bibit ſequentem julepum.

℞. Syr. papav. julep. roſat. aq. roſ. ana ℥ß. m. quievit & ſudavit, ſicuti poſt narcotica ſumpta fieri ſolere, jam ſæpè obſervavi; quia verò ſudor profuerat, ut deinceps quoque ſudaret, ordinavi ita.

℞. Ligni Guajaci ℥ j. Saſſaparill. ℥ß. rad. liquirit. ʒj. paſſul. ℥ iij. fiat decoctio in menſura i ß. (ſeu ℔ vj.): q. ad tertiæ partis conſumptionem aromat. cinamom. bibat de hoc decocto ſummo mane, ſudet. Uſa fuit dies aliquot, & tolerabiliùs ferebat dolores. Iterùm redeuntibus doloribus, ſumpſit tabulas meas opiatas, & placide dormivit, iterumque ſudavit, ab eoque tempore cæpit malum miteſcere. Ad tollendas mali reliquias, detracto primùm ſanguine, quia corpus plethoricum erat, dedi ſequens Apozema.

♃. Lig. Guajac. ℥ ij. Saſſafras ℥ j. rad. enul. ℥ß. fol. Chamæpit. m. j. fl. anth. Salv. ana p. j. fol. ſen. ℥ j ß. ſem. Coriandr. ʒj. ſem. Fœnicul. ʒ ij. ſem. Cartham. contuſ. ℥ j. F. decoctio in Colat. ℔ j. infunde agaric. trochiſc. ʒ iij. f. Apozema pro 4. vel 5. doſibus; addendo ſacchari ℥ i ß. inde meliùs habuit, & iterum ſanitati reſtituta eſt. Præmonita priùs, ut parcè cœnaret, aliquando quoque cœnam omitteret. *Felix Platerus, Obſerv. lib. 2. p. 491.*

Advocatus quidam, poſt varios morbos, quibus à teneris annis erat obnoxius, & tandem poſt dyſenteriam, & podagram, in Arthritidem, plurimis articulorum locis ſimul affectis & dolentibus, inciderat, cujus cauſam cùm illi exponuiſſem; curationem ſequentem præſcripſi.

♃. Hermodactyl. veri ʒ ij. agar. rhab. ana ʒ j. myrobal. citrin. chebul. ana ʒß. rad. pentaphyll. ariſtol. rot. ad ʒß. ſpic. maſtich. ſuccin. ana ℈ j. cubeb. zinzib. ana ʒ j. diagridii, ℈ j. extract. chamæpit. ʒ j. reſin. Laric. q. ſ. f. maſſa pilul. ſumat bis in ſeptimana, ad ʒß. Multùm ille ſucceſſum pilularum prædicavit. Electuario etiam ſequenti uſus eſt.

♃. F. Chamædr. chamæpit. ana ℥ß. fol. ſalv. betonic. thymi, ana ʒ j. ſem. hyperici ʒ ij. rad. acori veri, pentaphyl. ana ʒ j. ſuccin. eboris, cineris cranii humani, ana ʒ i ß. margar. ʒß. mell. anthoſ. ℥ iiij. F. Electuarium. Capiat ʒ j. alternis diebus mane ſuperbibendo aq. hyperic. & chamæpit. ℥ ij. dulcorando eas cum hydromelite vero, quod malvaticum vinum refert, ut ſudaret quoque altero die, quoties pilulis præcedenti uſus eſſet. *Felix Platerus, Obſ. lib. 2. pag. 498.*

Quidam graviſſimos dolores articulares, podagricos, & Chiragricos, ſæpiſſimè levabat caulibus rubris, apud ignem calefactis, & locis affectis impoſitis. Butyro recenti aut majali caules primò oblinebat, deinde applicabat, & ſæpiùs renovabat. Sequenti quoque experimento, poſt univerſalia remedia, plurimi à dolore, tum podagræ tum Chiragræ, ac morbi articularis liberati ſunt.

♃. Stipites duos ſambuci, 10. vel 12. digitorum, à quibus extrahatur medulla interior tum impleatur craſſo ſale, & luto, utrinque foramina ſigillentur, ne ſal excidat, poſtea in tegula ignita ſæpiùs circumvolvendo comburantur, & f. pulvis: cui addatur ol. Lavendul. & roſac. q. ſ. coeant in unguentum, quo loca affecta & doloroſa inungantur, *Petrus Foreſtus Obſerv. 10. & Schol. lib. 19. de Arthritide, &c.*

Joanni Picquet fluxio arthritica & valdè doloroſa, incredibilis humorum rabies, mox in has, mox in illas partes, quia nervi, & arteriæ, & venæ ſanie quadam ſcatebant, Phlebotomiâ quin-

quinquies celebratâ melius habebat. Prudentis eſt medici videre, an non ſecure vena his in morbis aperiatur, an vero prudenter prætermittatur. Si ſ cult tis recentioris imbecillitas eſt, prudenter omittitur. Si cacochymia eſt, immo virulentia, quæ tantæ tragœdiæ author ſit, audacius id faciendum. *Guil. Ballonius, lib. 2. Epidem. & Ephemer.*

Pharmacopæus quidam *Gratianopolitanus* decumbebat ex doloribus articulorum, qui pedes & brachia, aliaſque partes affigebant, cum tumore, inflammatione, & febricula: a 20. diebus hoc affectu laborabat, eique novies proprio nutu ſecta fuerat vena, aliquoties etiam purgatus fuerat; tandem meo juſſu, illi exhibetur pulvis in juſculo ex Calomelanos, ℈ j. diagrydii gr. viij. Caryoph. num. j. blandè & copioſe purgatus eſt, ac multo melius habuit; deinde ſumpſit manè & ſerò julepum refrigerantem, in cujus doſi matutina infundebantur ſem. ʒ ij. cum ſem. Coriandr. ʒß. frigide per biduum. Poſtea ſumpſit eundem pulverem pari ſucceſſu & integre curatus eſt. *Lazarus Riverius, Obſ. 31. Cent. 1.*

Franciſcus Alexander Medicus de *Franciſco Pechio* ſcribit, cum j in quinquagenarium morbo articulari graviter afflictum totis annis 20. turri incluſum fuiſſe, vixiſſe autem ſola aqua & pane. Ea diæta beneficio naturæ materiam abſumptam, & motu & exercitio articulos adeo roboratos, ut liberatus nullos unquam dolores podagricos ſenſerit. Ex quo perſpicuum eſt immoderationem in victu hujus morbi quaſi matrem eſſe, *Joan. Crato Conſil. 21. lib. 4.*

Cum anno 1605. Conſul quidam Hafniæ ſecunda vice Podagra corriperetur, & præſertim pollex dextri pedis ea affligeretur, venis dorſi pedis valde tumentibus, juſſi actutum illi incideretur vena ad locum affectum, & tanto impetu proſiliit ſanguis quanto vix ex median: Cui poſtea ſequens cataplaſma applicui, ingentique miraculo ab omnibus doloribus liberatus eſt, ita ut tridui ſpatio in publicum citra ullum incommodum iterum prodire potuerit.

℞. H. boni Henr. rec. ſine flor. m. n. iv. flor. ſambuc. camom. ſicc. ana m. ij. groſse conſcinde, coque in ſ. q. aq. ſambuc. ad putrilaginem, adde gummi caranna ℥ß. camphor. ʒ j. m. f. l. a. Catapl. *S. Pauli Quadrip. botan. claſſ. 3. Tit. Bonus Henricus.*

Nobilis ſanguinei temper. euſarcus, gonagra à tribus diebus laborabat; ſtatim ſanguinem ad ℔ j. mitti jubeo, qui cùm valdè impurus apparuiſſet, poſtridie iterum ſ. m. ad parem quantitatem præſcribo, qua ſe multùm recreari ſenſit ſanguine priori ſimili educto. 3º. demum ſanguinem detracto ad ℥x. poſtridie medicamentum ex ſenna & rheo in decocto convenienti cum diaphœnic. & ſyr. roſ. propino, quo bene omnino habuit: Simile in duobus aliis mihi contigit eodem temperamento & habitu donatis, in quibus ſ. m. ter aut quater repetita in ipſo initio affectum penitus ſuſtulit, oxycrato fovendo partem affectam, & poſtea illinendo oleo roſacco. *Franciſc. Chomel Obſ. 9.*

Matrona pro præcautione, ſeu præſervatione à chiragra & podagra, ſingulis menſibus utrumque pollicem, tam manuum quam pedum, circa radices unguium ſcarificare ſolebat: In eum finem conjux N. Cucurbitulas ſcarificatas pedibus applicabat. *Joan. Jurisſheim* vero aſſerebat jamdiu ſe ex eadem laboraſſe, niſi baculo innixus, ſummo conatu incedendo, præludia illius avertiſſet, vel potiùs conſumpſiſſet; Quod & de me vere affirmare poſſum, alius enim certè in lecto decubuiſſet: Ego vero in deſpectum doloris circum curſitavi, & motu illo materiam potiùs evaporare feci quam ſedem ibi figere permiſi: *Philip. Salmuth. Centur. 3. Obſerv 46.*

Menſe Novembr. Anno 1675. venit ad me ruſtici conjux, petens a me conſilium pro filio 12. annorum, arthritide manuum & pedum cum contractura laborante; cui ego tum ſudorifera ex ſambuco, ruſticorum theriaca, paucis aliis admixtis, dein paregorica præſcripſi, doloribus pauliſper per ſolſtitium hybernum remittentibus. Sed paulo poſt, ejuſdem mulieris ruſticæ infantes, ni fallor, bini eodem malo, ſed mitiùs infeſtabantur, & a ſudoriferorum uſu ſtatim ab eodem liberati ſunt.

Anno eodem, menſibus Januario & Febr. *Joan. Schulſſen*, Civis Thorunienſis filiola quadriennis, malo hoc graviſſimè tentabatur, tam in ſuperioribus quam inferioribus articulis; & quamvis diverſa adhibita fuerint remedia tam interna quam externa, etiam pretioſa, fruſtranea tamen omnia fuerunt, puella enim conſumptis carne & viribus, doloribus fracta, contractura accedente, vitam cum morte commutavit. Sed parens hujus interdum podagra, & leviſſime tentatur: Videbatur igitur malum apud iſtam puellam, licet in tenerrima ætate, hæreditarium fuiſſe.

Hoc verò Anno 1676. Menſe Januario, Februario, uſque in Martium arthritide vaga primùm, dein in manibus & pedibus nodoſa afflictam fuiſſe *Eliſabetam Binnerin*, puellam 16. præter propter Annos natam recordor, cujus uterque parens nunquam podagra laborabat. Sed hæc jam ab ejuſmodi doloribus planè libera vivit, licet aliàs valetudinaria ſit.

Nos cauſam arthritidis puerorum & infantum rejicimus in ingluviem & intemperantiam hujus ſeculi, craſſorum ſcilicet ciborum & potuum, præſertim apud nos Septentrionales, cujus fructum liberi, per hæreditatem quaſi à parentibus, intra ſe habent & percipiunt per ætates. *Simon Schultzius.*

Quidam *Hanovienſis pagi* Filvvel Incola adhuc in vivis, Arthritide diu afflictus ſub monte pollicis pedis nodum ſeu verrucam accepit, quam tonſor ebrius cum forfice ovina non jubenti improviſo abſcidit, unde gypſeus humor, hinc ſanguis ichoroſus effluxit, inſignis verò dolor & lipothymia acceſſit. Ex hac apertione tandem hæc utilitas ſecuta eſt, ut quidem non dolor omnis emanſerit, is tamen multò levior jam invadat, & dum vulnuſculum illud apertum manet, accedens paroxyſmus, effluxâ tali materiâ albidâ, miteſcat, & crus a diuturnis & atrociſſimis doloribus incurvatum, atque linea furca ante ſuffulciendum, nunc libere extendi & abſque ſuſtentaculo poſſit moveri. Hæc narravit mihi oculatus teſtis *Iſaac Heræus Pharmacop. Hanovienſ.* curioſus artis noſtræ miniſter & filius, cujus parens aulicus medicus fuit Guſtroviæ, quique anteceſſoris ſui Joan. Angel. Salæ

multa ſcripta & ſecreta hæredibus reliquit. *Salomon Reiſel.*

Nobilis quidam, Dn. è Tannhauſen, duabus circiter horis ab urbe noſtra diſtans præterita æſtate, per aliquot ſeptimanas, doloribus podagricis, quibus per decennium jam obnoxius miſere excruciatus fuit. Cum audiviſſet eſſe Empiricum quendam in Franconia, qui dirum hunc morbum curare poſſet, eum advocari juſſit, a quo, neſcio, quibus medicamentis, per tres ſeptimanas uſus, in eadem interim ſævitia perſiſtentibus cruciatibus. De utroque interea femore tumorem durum exſurgere videt, de quo, cùm interrogaret Empiricum, reſponſum tulit, eſſe cauſam materialem Pod græ, per divina ſua medicamina, ad exteriora corporis protruſam, miſero ægro ſpem faciens, de priſtina ſanitate mox mox recuperanda; pro tumoribus his tollendis, adhibuit unguentum, (prout colligere potui) ex oleo laurino cum Mercurio vivo ſubacto conſtans; à cujus applicatione utrumque femur intense inflammabatur; reiterata itaque, renuente quamvis ægro, per triduum inunctione hac, inflammatio latius ſerpere incipiebat, exortis flavis lividiſque puſtulis circa ſcrotum parteſque adſitas. Monitus de Gangræna ab adſtantibus, meum conſilium implorat. Adveniens, invenio nobiliſſimum Dn. Patientem, in miſerabili ſtatu, totumque abdomen, ad genua uſque, intenſiſſima inflammatione correptum rubris lituris, hinc inde, ad alias partes tendentibus. Nolebam primo, in tam ancipiti ſtatu, aliquid præſcribere, ne Empiricus occaſionem haberet culpam in me conferendi, ſi ſiniſter ſequeretur eventus. Victus tandem & ægri & adſtantium precibus, præſcribo pulverem exſiccantem ex farina fabarum, pulv. baccar. lauri, olibani, myrrh. ceruſſ. & ſacchar. ſaturni, quem partibus abdominis flavis lividiſque puſtulis ſcatentibus inſpergere juſſi. Pro Gangrænoſa inflammatione ordin bam ſpirit. vini rectif. cum croco & camphora. Internè vero propinabam Mixturam ſudorificam, ex aq. card. ben. fl. ſambuc. ana ℥ i ß. Antimonii diaphoret. ℈j. myrrh. rub. ℈ j. ſpirit. tart. ʒj. camphor. gr. vj. Laudan. opiat. gr. iij. Syr. papav. errat. ℥ß. a cujus uſu, cùm per ſubſequentem noctem integram, alterumque diem largiſſimè ſudaſſet, Dei gratiâ, intra biduum, reſtitutus fuit, remanente ſaltem flava cruſta, anteriora corporis inveſtiente, quæ ipſa cruſta poſt aliquot dies exaruit, & ſponte decidit. *Ex Joan. Georg. Laubio.*

Civis quidam noſtras, piſtor, David Rumpler, ſeptuagenario major, robuſtus aliàs, & huc uſque vix aliquo morbo tentatus anno 1674. 16. Julii, corripitur Arthritide dextri femoris à coxendice uſque ad extremum pedem & digitos, nihil proficientibus purgantibus Medicamentis per epicraſin adhibitis, neque ſcarificationibus, donec tandem, poſt ſudores naturæ motu excitatos, ſenſim dolores remiſerunt, aut potiùs omiſſo crure dextro, lævum occuparunt, ſed præſcripto ſequente electuario ſudorifero blando, decima Decembris ejuſdem anni in totum evanuerunt. Electuarium ſudoriferum tale eſt.

℞. Rob. juniperi, è ſucco ſambuci cum ſacchar. ana ℥ ij. ſyr. ſambucin. ℥ j. m. pro aliquot doſibus. Anno Chriſti 1675. 13. Martii, denuo dolores reverſi ſunt, & brachium dextri lateris uſque ad extremitatem manus occuparunt; graviores prioribus in femore. Inſtitutæ ſunt purgationes aliquoties cum euphoria, præſertim hoc electuario.

℞. Elect. Laxat. extr. fol. ſenn. noſtr. ʒvj. m. Dein ſcarificationes & ſanguiſugæ applicatæ, plurimùm ſanguinis feroſi extraxerunt: ſed tamen dolorem omnem haud ſuſtulerunt. Sudabat poſtmodùm in Laconico per plures dies, aſſumpto priùs electuario ſudorifero ſuperiùs deſcripto, cum euphoria: ſed parùm levaminis ſenſit, neque etiam emplaſtra, neque inunctiones anodynæ, neque ſuffumigationes ex blandioribus articulos roborantibus & materiam diſcutientibus aliquid profuerunt; quin dolores nonnihil remittentes, poſtliminiò reverſi fuerunt, exortis interim hinc inde in ſuperficie corporis ſeu cutis puſtulis pruriginoſis. Tandem 13. Junii noctu poſt vomitus bilioſos plurimos naturæ vi promotos biduanos atque diarrhœam triduanam, non abſque virium proſtratione, Arthritis illa diuturna planè deſiit. Sed ſtupor quidam digitorum, manus utriuſque & præſertim minimorum iſta conſequutus, adhibito aliquoties vapore decoctionis formicarum cum myrmecio, tandemque applicato emplaſtro noſtro miraculoſo, etiam ſublatus eſt, natura priſtinum robur & motum manuum acquirente. *Ex Simon. Schultzio;*

Divexabant *Zythopaum* dolores vagi arthritici, è quibus jam per biennium cura mea liber, tandem circa feſtum natalitiorum Chriſti, advertit ex diæta non ſatis ad leges Medentis gubernata redire, ut ſolent, genuum labores, & punctiunculas, corpuſque totum laſſitudine gravari. Rogatus ab uxore ut Medicum familiarem advocaret, menſe Martio id ſe facturum reſpondit, nec enim Januario convenire pharmaca, ſed veris initio: Inter hæc invaleſcunt cruciatus genuum, & inviſentes fœminæ (quod genus ad medelas communicandas officioſiſſime promptum eſt) alia atque alia ſuggerunt remedia. E quibus unum præ cæteris eligit æger, cataplaſma ex farina triticea aceto incocta, quod poſtquam genibus applicuiſſet, ceſſavere dolores quidem, ſed graviori malo ſuccedente. Enim verò repulſus verſus ſuperna humor arthriticus, ad cor uſque & cerebrum pervaſit, unde anxietates febris, & ex intervallis deliria, tandemque mors ipſa, in conſpectum venere. *Ex Olao Borrichio.*

Anno 1654. percelebris Medicus Joannes Freitagius, Phyſicus Ratisbonenſis, ſæpiùs Chiragra & podagra infeſtatus, Anno ætatis ſupra ſexaginta tertio & climacterico, non ſine animi lætitia completo, poſtridiè incipit denuò affligari chiragra, cujus nullam ferè rationem habens, medicamenta tantùm adhibuit levia externa, ſed ſuccreſcente tumore totius manus, retento in digito annulari annulo aureo, accumulatis quoque doloribus, tumor tandem circa internodium hujus digiti ruptus, & tophacæa quædam exciderunt, manum vero ſphacelus totam invaſit, ac ſubinde partes ſpirituales petens, bono viro, præter ſpem conceptam, obitum acceleravit. *Ex Joan. Helvvvicto.*

Domi-

Dominus Hameltong, nobilis Anglus florentis ætatis, intolerabili torquebatur arthritico dolore in articulo humeri dextri, ita ut ſe emori malle, quam tantum dolorem diutiùs perpeti diceret. Tres dies & noctes ob doloris magnitudinem inſomnes duxerat: Præſcripta convenienti diæta purgavi ipſum cum pilulis cochiis, decoctum valde diureticum aliquot diebus bibendum dedi, & ſequens emplaſtrum loco affecto applicui.

℞. Gummi galbani ſpiritu vini diſſoluti, tacamahac. ſpirit. terebinth. diſſoli. empl. oxycrocei, ana ℥ß. miſceantur & extendantur in corio. Hoc emplaſtrum per octiduum adhæſit, quo ſpatio immenſus ille dolor totus evanuit, ita ut ſine ullo impedimento brachium rurſus liberè movere poſſet. Cùm jam ſanatus eſſet, Bredam verſus (quod tunc temporis a noſtris obſeſſum erat) profectus fuit, ubi voluntarius arma ſumens, aliquandiu poſt cum hoſtibus fortiſſime pugnans interfectus eſt. *Ibrand. de Diemerbroeck Obſ. & Curat. Medic.*

Magnus quidam Generalis in Europa, ætate quinquagenarius, corpore robuſto, ſolitus eſt ſex ſeptimanis & ultra, pedibus & manibus ſine motu decumbere; dolor in eis erat acerbus, cum tumore & rubore, ita ut calida medicamenta externè uſurpari non poſſent. Huic veſperi ſequentes dedi pilulas.

℞. Extract. Pilul. Aloephang. Diacatholic. ana ℈ j. Laudan. Aromatic. gr. iij. miſc. f. Pilul. num. vij. inauratæ. Sequenti die veſperi ſudavit ab hoc ſudorifero.

℞. Spir. tart. Sp. C. C. ana. ʒß. Tinct. tart. antim. ℈ j. Eſſent. Lignor. gut. xvi. Decoct. Ligni Saſſafras ℥ ij. miſc. f. Sudoriferum. Externe in forma Cataplaſmatis ſequens applicavi, quo dolores ceſſarunt, ut quarto die ſanus fuerit.

℞. Farin. tritici q. ſ. coquantur in lacte vaccino ad formam cataplaſmatis, adde Sapon. Hiſpan. ℥j. Sacchar. Saturni ʒ ij. Sal. ammon. in aq. ſperm. Ranar. ſoluti ℥j. miſc. f. Cataplaſma, quod ſemper calidè applicari debet, & quamprimùm frigeſcere incipit renovari.

Mercator quidam corripiebatur podagrâ, cum dolore intolerabili, inferiùs in ambobus magnis pedum digitis. Ego ei ad ſudandum ſequens ſudoriferum exhibui.

℞. Rob. ſambuc. juniper. ana ʒj. ſal. C. cervi gr. vj. mag. tart. ℈ß. ocul. cancr. præp. ℈ j. Spir. lign. Guajaci ʒß. extract. Laudan. Aromatic. gr. iij. decoct. Saſſafras ℥ ij. m. f. ſudoriferum. Externè ſequens applicui, atque veſicam pulvillis ſuper induxi, ne avolaret virtus.

℞. Sal. tart. ſal. ammon. ana ℥ ij. tinctur. croci ʒj. Solve in aq. ſperm. Ranarum q. ſ. miſc. Hoc citò applicari debet: quod ſtatim dolorem mitigavit, & repetitum aliquoties totum abſtulit.

Officiarius quidam nauticus ſemper in autumno, magno atque intolerabili dolore in flexura humeri atque cubiti corripiebatur. Hunc purgavi per ſequens.

℞. Reſin. Jalapp. ſcammon. ana gr. vj. Mag. ſuccini, gr. viij. Mag. tartar. ℈j. pulp. Prunor. ℥ß. miſc. f. Bolus. Aliquoties etiam ſudavit per hoc:

℞. Theriac. Andromach. ʒ j. Spir. tart. C. cervi ana ℈ j. Antimon. diaphoret. gr. xvi. ocul. Cancr. ℈j. Decoct. Sarſaparill. & Chinæ ℥ ij. miſc. f. Sudoriferum. Externè hoc emplaſtrum multum profuit, ut æger brevi, ab omni dolore liberatus ſit:

℞. Ceræ Citrin. ℥ iij. Gummi. Ammoniac. ℥ i ß. Saponis Hiſpanic. ℥ j. Sulphur. citrin. in ol. lini diſſolut. ℥ß. Sal. Armoniac. Tartar. ad nigredinem calcinat. an. ℥ß. opii ʒ ij. miſc. f. emplaſtrum.

Inſignis quidam Dominus in India, vehementi podagra corripiebatur, ſine rubore. Primis in annis, in momento ſedatus eſt dolor per ſpir: Corn. Rhinocerotis, applicatum. Aliquot anni poſtea, ætate auctâ & diætâ neglectâ, hoc medicamento quidem ſedatus eſt dolor, ſed pertinacior fuit, cum rubore & tumore inferius ad genu & dolore magno. Tunc applicui ſequens cataplaſma; quod miros effectus edidit.

℞. Medull. panis Tritici ℔ j. coque in Lacte Vaccino, & adde Sapon. Hiſpanic. ℥ ij. Croci Oriental. ʒij. Sal Armoniac. ʒiij. m. f. Cataplaſma. *Hermann. Nicol. Grimm. Compend. Medico-Chymic.*

Adoleſcentem me in trivialibus ad Druſi foſſam tenuit oppidum, in quo cum Rheno Baccho non modicè epulabantur Conſul res viri, qui omnes fere claudorum tr. gradi m agebant ex articulari morbo; Hic tribus, ille quatuor pedibus, incedebat, iſte rheda, alius ſella, vehebatur, portulabatur alius ad curiam; unus ex iis miſeriarum pertæſus, ad primum Arthritidis inſultum, affectam partem ad ignem præligari mandabat, atque ita doloris impulſorem vi extorquebat morbumq; abigebat confeſtim. *Wilelm. ten Rhyne Diſſert. de Arthritide p. 102.*

Me primum in Japoniam adventantem inviſit noſtrorum interpretum, unus in rebus medicis præ cæteris curioſior, ille claudicans, baculoque non leviter innixus ad me proreptabat, culpans gonagræ moleſtiam, cum illo de remedio mihi agenti regerebat; Cras fortè mirabere præſentanei medicaminis energiam; quapropter ad dictum diem ad me reverſus, ſine ullo incommodo procedebat; Ecquid hoc rei eſſet? mihi percunctanti reſpondit; En tibi promiſſi eventus fidem. Emplaſtris ex Japonica papyro plurimis, inuſtas plagulas tantùm defendentibus, obtectum genu oſtendit; ita nos expellimus articulorum doloré, effatus: Verùm poſtea innumera exempla dubitationem omnem non minùs ex animo meo, quam omnem dolorem ex ægrorum artubus initio hæc, abſtulere. *Idem p. 107.*

Peditum erat Præfectus jam per tres ſeptimanas rigidâ hieme peſſime a podagra habitus, jamque remedia olim utilia nihil conducebant; itaque in deſperationem verſa impatientia alia & fortuita poſcere videbatur, &, ut in ejuſmodi caſibus fieri ſolet, ſua quiſque conferunt conſilia: ſed ante alios Villicus quidam, in eodem pridem morbo deprehenſus, nullum aliud remedium ſibi profuiſſe ſanctè affirmabat, quam ambulationem ſuper nivibus; hanc ergo, ut erat ſolum nivibus coopertum, tantum non ſuadet, & certò profuturam eſſe ægre credenti adjurat. Victus doloribus æger inepto conſilio facile morem gerit, ſed quòd nec ſtare, nec ambulare initio videbatur, primùm nives quibus pedes perfricet, adferri

jubet. Ad repentinum frigus omnium ſtatim dolorum remiſſio, & jam fidens ſui in auram frigidiorem educi ſe patitur nudatis pedum plantis. Inde confecta ſuper nivibus ambulatiuncula domum refert pedem omni dolore defunctus, atque ex illo anni unius quod alias factum non erat, a morbo immunitas. Sed hoc quoque inuſitatum ſatis, quod Regii ſanguinis Principi poſt identidem fruſtrata Medicorum conſilia eveniſſe ſcio. Nempe ad deliniendum dolorem podagricum frigida ſalſa uti ille ſolebat maximo cum fructu. Ut adeo tot ſint futura Podagricorum remedia, quot ſunt, qui ex hoc morbo ægrotant, individua; pleriſque enim cum tempore tædium ſubrepit, & fortuitorum, quam excogitatorum major eſt gloria.

Γαλακτοποσία, de qua in ſuperioribus, remedium in Arthritide non ita tutum eſt, ut ad eam quaſi ad ſacram anchoram confugiendum veniat, nec ab uno aut altero exemplo fauſto inductio eſt petenda. Fateor quidem ab ejuſmodi uſu dolores remittere, & articulorum imbecillitatem aliquatenus imminui; verum non ſic eradicatur cauſa morbi, imò in ipſis interaneis dum coërcetur & excurſiones in artus minimè facit, vires acquirit viſceribus principibus ut plurimum funeſtas: Hujuſce rei plurima in praxi exempla videre contigit, inter quæ ſequentia ſeligam. Vir quidam Nobiliſſimus 66. annos natus poſtquam in podagræ medelam per duodecim annos lacte & pane pro omni alimento uſus fuiſſet, in tantam cerebri, nervoſi generis, & memoriæ debilitatem aliaque incidit, ſymptomata, ut morti jam proximus videretur, ni mutata diæta vires novas acquiſiiſſet, lethoque ſic ereptus fuiſſet. Ejuſdem Nobiliſſimi Frater annos 60. natus poſtquam per annos octo eadem diæta lactea uſus eſſet, in dies ſeroſa colluvies abundantiſſimæ in pulmones fluxionis cauſa, aggerebatur, & debilitas ſumma inducebatur; meo autem conſilio cum ad juſcula carnium, carneſque ipſas rediiſſet, melius multò habuit. Alius præterea 58. circiter annorum, cùm per ſeptem annos in arthritidis ipſum vexantis ſolatium lacti ac lacticiniis totum ſe dediſſet, in affectum pectoris tam gravem incidit, ut ſubinde ſe ſuffocatum iri merito crederet; verùm abdicata diæta lactea volatilibuſque & reſcientibus uſus, non priùs liberatus eſt pulmo ab hoſte lethaliter ipſum infeſtante, quam materia tartarea in artus expulſa affectionem podagricam renovaverit per intervalla, quam tamen multò faciliùs & commodiùs tulit, quam morbum ſuffocantem ſic fugatum. Videant itaque Tyrones ne confidentiùs curas ejuſcemodi ſuſcipiant, eo per diſſertationes ab Excellentiſſimis Viris ſerio conſcriptas, inducti; nam ſicut una hirundo non facit ver, ſic & neque ſuper uno aut altero exemplo cura aliqua generalis eſt inſtituenda; ſed tantùm ſic materia ipſis præbetur experimentorum ulteriùs conficiendorum, an autem proximi ſui periculo illa ceſſura ſint penes ipſos eſt videre. Arthriticorum hiſtorias, quorum alii à clunibus ad ultimos pedes tophis lapidoſis extus incruſtati viſi ſunt alii in lumbis, coxendice, genubus & malleolis rigidi & inflexiles facti ſunt; ut & aliorum in quibus pro mitigando dolore varia ſuperiùs explicata medicamenta cum ſucceſſu adhibuimus, hic non addimus, ne ſine neceſſitate nimii ſimus in capite per ſe jam forſan nimis amplo.

Cadaverum Anatomicæ Inſpectiones.

Anno Domini 1670. fatis ceſſit Perilluſtris Dominus Capitaneus Ammon, qui vitam ſuam longo ſpatio annorum arthritide excruciatus tranſegit, ita ut manibus & pedibus contractus remanſerit.

Aperto cadavere, cauſam contracturæ digitorum tam manuum, pedum, quam reliquarum juncturarum indagans, eaſdem calce vulgo dicta plenas ſpatia omnia occupantis reperi tanta quantitate ut ipſa oſſicula loco ſuo naturali cedere neceſſe fuerit, unde dislocatio oſſium digitorum, tam manuum, pedum, & juncturarum facilè inde colligi poteſt; cùm enim tanta materia ad articulos tranſmandetur, ut mole ſua priùs nervos, membranas, tendines, obruat, & ad obeundas rite actiones motui & ſenſui convenientes ſuffocet, tandem & ipſa oſſa ſuo loco dimovet. *Dom. Joan. Jacob. Dobrzensky In miſcellaneis curioſis anni 1661. Obſervat. 65.*

Dom. à Rapolſtein in Alſatia degens, cùm per multos annos podagrâ dira vexatus eſſet, tandem ſupremum diem clauſit: A morte, quum exenteratum fuiſſet corpus, condituraque mumiata curatum, Lien inventus fuit planè exſuccus & omni culpa carens, marſupii in modum inanis, ſiniſtris hypochondriis affixus. *Ex obſervat. Jacobi Moccii Profeſſor. Med. in Academia Friburgenſi Briſgojorum.*

Vidua *P. Auberti* patiebatur dolores atrociſſimos in Iſchio ſiniſtro, qui ſeſe ad extremum pedem porrigebant: Cum dolor in coxa gravior evaſiſſet, & tumor in parte appareret, concolor tamen, tum etiam pars compreſſa multùm doleret, necnon ægra dolores lancinantes in eadem perciperet per vices, vocati fuere Chirurgi qui abſceſſum profundum latitare autumnerunt: Sicque conſilio habito pars aperta eſt cauſtico & ſcalpello, nullum pus effluxit: [illegible] xv. dies ab apertione hydropica facta eſt, & tandem ſuffocata interiit. Aperto cadavere, & ſectâ coxa uſque ad os, in loco apertionis inventæ ſunt parvæ quædam glandulæ ſuppuratæ, quæ pus concretum continebant, ita ut non potuerit effluere. *Riverius Obſerv. 53. Centur. 2.*

Amedeus Faber lignarius, 40. annos natus, biennio variis morbis, ac poſtremo etiam dolore Iſchiadico laboravit, & tandem extinctus eſt.

In diſſectione ad rotatorem femoris dextri ingens abſceſſus, humorem purulentum copioſiſſimum, ſupra libræ pondus continens, inventus eſt: hinc eroſis articuli ligamentis, inhibitis etiam muſculis, *Luxatio* quam paſſus erat æger: Deinde ſub muſculo Pſoa ſiniſtro, cui ren incumbit, quique in cruris interiorem partem infertur, ingens atheroma, ultra libras duas puris craſſioris continens. *Fabritius Hildanus Obſ 71. Cent. 1.*

Vir Doctiſſimus & Piiſſimus Gentis hujus pariter, & literarum decus D.D. H.H. cum crebris

crebris dolorum, vomitus, & cruentæ mictionis paroxyſmis, per plures annos graviter obnoxius vixiſſet, tandem remediis ſequentibus conſtanter uſus; nephritide fere immunis, abſque graviori quopiam inſultu ſupra ſeptennium vixit. Curationis methodus, quam Generoſus quidam edocuerat, ſine pharmatica quavis, ad hunc modum habuit, vino & Pomaceo abſtinens, pro potu ordinario Allam tenuem ex Brasio Avenaceo bibebat; porro ſemel in hebdomada mane cœpit hauſtum ejuſdem Allæ ad libram circiter unam, cum pulveris oſſium ſeneciorum coch. iij. in eo diſſolutis: horum uſu intra paucos menſes morbo calculari valedixiſſe viſus, mox Arthritico laborare cœpit; ejuſque paroxyſmis gravioribus per totam nephritidis vacationem ſubinde infeſtabatur; iiſque demum, levi quavis occaſione in tantùm obnoxius fiebat, ut, ſi ſtatim à paſtu corpus, vel animum, ſcilicet deambulatione aut ſtudio aliatenus exerceret, dolorum inſultus certiſſime expectaret: Cujus ratio erat, quòd ſanguis particulis ſalinonixis, & liquor nerveus acetoſis uſque ad plenitudinem ſaturi, ſcilicet quando ſucco nutritio recenti perfuſi ſimulque incitati turgerent, illicò ſuperfluitates ſuas, ſcilicet materiem utriuſque indolis morbificam, in Articulos valde debiles deponerent.

Itaque venerandus ille vir torturæ ita crebræ ac ſere continuæ pertæſus, ex conſilio cujuſdam amici urinam propriam unoquoque mane bibebat; cuius uſu intra menſem unum aut alterum doloribus Arthriticis paulò minùs plectebatur, ſed malâ vice affectus nephriticus recrudeſcere cœpit; nam dolore circa lumbos, cum vomitu & dyſuria ſubindè afficiebatur, & brevi poſtea urinæ ſuppreſſio totalis ſucceſſit; quæ, nullis remediis ſuperanda, poſt duas circiter hebdomadas Dominum Clariſſimum e medio ſuſtulit.

Cadavere aperto viſcera omnia, exceptis renibus, maximè ſana & firma apparebant; attamen ren dexter jampridem ſere abſumptus fuerat, ſuperſtite tantùm exiguo glandularum acervo, vaſis omnibus & uretere coalitis, & penitus occluſis, ut nulla prorsùs urina illuc à longo tempore tranſierit: Ren ſiniſter ſatis largus intra cavitatem, & ductus ſuos magnam ſabuli, & calculorum aggeriem continebat; inſuper lapillus rotundus, obdurus, & albicans in ureterem ſpatio circiter trium unciarum delapſus, ibidemque fixus, lotii tranſitum penitus occluſerat; ureteris membrana, ubi calculus hærebat craſſa adeo, & calloſa, proindeque indolens evaſerat, ut hic nullo modo ſursùm, aut deorſum dimoveri potuerit.

Videtur in hoc caſu, quod, cùm ſanguis & ſucci nervei particulæ coagulativæ, nempe ſalinonixæ, & acetoſæ primo in renibus coeuntes affectionem nephriticam diu excitarunt; poſtea ſupra dicti pulveris uſu ſalinæ uſque in corporis habitum protruſæ & non facilè redditæ, in Articulis ſeminium Arthriticum congenerent, renibus interim ferè liberis: Tandem vero cùm ab urinæ propriæ potu, minera ſalina in renes reduceretur, morbus Articularis in Nephritin exitialem commutabatur. *Th. Willis de Arthritide Tom. 2. Operum.*

ARTICULARIS MORBUS

Vid.

ARTHRITIS.

ASCARIDES.

Vid.

VERMES.

ASCITES.

Vid.

HYDROPS.

ASITIA.

Vid.

ANOREXIA.

ASPHIXIA.

Vid.

PULSUS DEFICIENS.

ASTHMA

Vid.

RESPIRATIONIS LÆSIONES.

ATHEROMA.

De Atheromate, Meliceride, Steatomate, Emphyſemate, Natta, Lupia & Ganglio.

Hoſce omnes affectus qui de tumorum anomalorum atque cyſticorum genere ſunt, unà comprehendimus, quandoquidem plura uni ex iis conveniunt, quæ alteri apprimè etiam faciunt, ac propterea ſimul pertractari debent: Eſt autem *Atheroma* tumor indolens tunicâ ſuâ continens humorem lentum atque glutinoſum pulti ſimilem, admiſtis quandoque corpuſculis durioribus, imò etiam pilis aliiſque ſimilis ſortis. *Steatoma* eſt tumor proprio comprehenſus folliculo, cujus materia ſevò ſimilis eſt, ejuſdem ubique coloris, & ab exiguo principio ſenſim augmentum ſumens, qui digitis compreſſus aliquatenus quidem cedit, at iis remotis ad priorem magnitudinem & elevationem facilè redit. *Meliceris* eſt tumor doloris prorſus expers ac rotundus, humorem tenuem, mellis ſubſtantiam referentem folliculo ſuo complectens. Diximus tumorem hunc eſſe rotundum, in quo ex parte differt ab Atheromate & Steatomate quæ non ita rotunda reperiuntur, ſed figuræ ut plurimum magis depreſſæ, imò inæqualis. *Emphyſema* eſt tumor ex flatulento ſpiritu, ſive intra membranoſas membri alicujus partes, ſive ſub ipſa denſiori cute, ſive inter muſculorum interſtitia, coacervato genitus, ſæviſſimum quandoque dolorem faciens, ob membranarum ſenſu exquiſitiſſimo præditarum divulſionem. *Natta* eſt tumor, ſeu potius excreſcentia magna & carnoſa, cujus plures ſunt ſpecies, aliæ ſcilicet quæ vaſa grandiora implicita atque quaſi commixta habent, aliæ vero minimè, aliæ quæ

ſuper baſi magna, lata ac adhærente elevantur, aliæ vero ſuper baſi anguſta & minimè adhærente. *Lupia* & *Ganglion* ſunt tumores per ſe indolentes, renitentes, & cuti corporis concolores, quorum hoc circa articulos plerumque manuum & pedum parteſque illorum nervoſas & tendinoſas, exiſtit: illa vero circa aliarum partium articulos, imò è variis membris emergit. Diximus eſſe per ſe indolentes, quia quandoque lupia temporis mora, & præ carie oſſis ſubſtrati, ab humore contento effecta, non tantùm dolens fit, ſed etiam in cancroſum quid abit; imò ipſa ut & ganglium vehementer preſſa obtuſum quendam doloris ſenſum exhibent. Humor contentus aliquando eſt tenuis ad inſtar mellis, aliquando pultaceus, aliquando ſebaceus, & in ganglio aliquando nullus, & ex mera diſtenſione fibrarum tendinis ortus.

Cauſa horum omnium tumorum eſt humor viſcidus & glutinoſus ſale multo imprægnatus à ſanguine aut lympha varie concreſcibili ſuffectus: Folliculus autem materias quibus conſtant concludens, efformatur à maximè ramoſis ac ſalinis particulis, quæ dum ſubtiliores avolant ad tumoris ſuperficiem abreptæ ulterius pergere neſciunt, ibique invicem implicitæ cruſtam faciunt membranoſam, qualiter videmus liquores viſcidos & ſalinos dum igni admoventur ſubitò pelliculam efformare; vel etiam ille folliculus primò conficitur à membranula quacunque partis cui tumor inſidet, quæ extenſa in dies compactior atque denſior evadit per particularum prædictarum adjunctionem. Viſcidus autem ille humor varios concretionis gradus acquirit, unde vel ad mellis, vel ad pultis, vel ad ſevi conſiſtentiam, accedit, imò quandoque etiam talis a ſanguine ſufficitur qui excreſcentiam prorſus carneam qualem in natta ut plurimùm videre eſt, conſtituat. Aliquando tam multus eſt & à vaſis grandioribus aut pluribus derivatus, qui tumores magnos, aliquando tam paucus qui tumores parvos conficit; imo aliquando ea tantum in copia effuſus quæ poſſit poros partis obſtruere, liberumque ſpirituum vitalium commeatum impedire, unde flatus procreantur genuini *emphyſematis*, & etiam aliquando ganglii materia.

De *Differentiis* & *partibus affectis* in hiſce tumoribus, non eſt quod aliquid addamus iis quæ jam dicta ſunt. *Prognoſin* autem, *Indicationes* & *Curatio* abundè peti poterunt ex iis quæ jam è variis Autoribus habemus afferenda.

Curationes.

Curandum eſt atheroma ſepticis, ut ærugine, ſquamma æris, chryſocolla, myſi, calcitide, auripigmento, arſenico, calce viva, atramento ſutorio, lacte caprinco; his autem non indifferenter utaris verbi gratiâ, Septica erunt in durioribus corporibus, arſenicum, chryſocolla, calx viva, quæ in aliis naturis erunt cauſtica. Calx in pueris quidem eſt ſepticum, in adultis vero & robuſtis eſt tantùm epuloticum. Medicamenta ſeptica ſunt.

℞. Calcis vivæ drach. iv. fœcis vini combuſtæ, nitri liquidi tolti drach. ij. minii drach. j. cum lixivio teruntur, & melle ad craſſam ſubſtantiam deducuntur.

℞. Squammæ æris, Sandarachæ, drach. ij. veratri nigri drach. ij. cum roſaceo.

Item ℞. ſquammæ æris, ſandarachæ, ſeminis urticæ torrefacti, cum roſaceo.

Item ℞. Erinaceorum combuſtorum, teſtæ ſepiæ, auripigmenti partes æquales ex roſaceo. Valet plurimùm aqua fortis, qua utuntur aurifices, in qua tingatur lignum, & eo perfricetur pars, exedet partem. Item valet illud ex lixivio fullonum in ſartagine cocto, donec craſſeſcat, & indureſcat, deinde miſcentur auripigmenti partes v. atramenti ſutorii part. iij.

Curatur etiam Atheroma per Chirurgiam, ſcilicet, excidendo, qui modus primo melior eſt, ſepticis autem curatur, ſi eruperit materia, nec folliculus ſit abſciſſus, vel æger ferrum ignitum pertimeſcat. Exciſio autem fit hoc modo; Ægro in ſella poſito in cubiculo claro, deradendi ſunt crines, vel potiùs recidendi, quia deraſionem ſequitur ſanguinis eruptio; deinde atramento ſignanda longitudo inciſionis, quæ tanta eſſe debet, quanta eſt rotunditas abſceſsûs, interdum abſceſſus poſtulat unam, interdum verò duplicem inciſionem, crucis modo; quando fit duplex inciſio, prima major eſſe debet, quàm ſecunda, fit unica in abſceſſu minore, vel in fronte; duplex verò, ubi eſt in capillis; in qua inciſione ſcalpellus debet habere aciem recurvatam exteriùs, & in ipſa inciſione efficienda videndum eſt, ut tantùm cutis ſuperpoſita folliculo incidatur, cavendum vero eſt ab inciſione folliculi. Incidemus autem tantùm cutem, ſine folliculo, ſi ſciamus colorem cutis, & folliculi, qui cùm ſit diverſus, facilè diſcernitur. Solet autem unum nos impedire, quò minus diſtinguatur folliculus à cute, ſcilicet ſanguis effluens, ideo Chirurgus manu ſiniſtra ſpongia exſiccare ſanguinem debet. Facta ſectione, vel una, vel duplici, ſtatim toto ſpecilli mucrone, inter folliculum & cutem immiſſo, ſeparetur folliculus a cute, quod facili negotio fiet, quia non valde adhæret cuti folliculus; quod ſi folliculus magis hæreat, ſcalpello ſeparetur, in fundo autem, ubi eſt vena illa porrecta ad folliculum, ſanguinem atheromati affundens, & illud augens, præcidere oportet tranſverſùm venam, ne cum vaſe relinquatur aliqua folliculi portio, ac proinde currat morbus; illa enim vena ſimplex eſt, ſine arteria; quo fit ut ſanguis ille non ſit alimentalis: hoc peracto, conjungenda ſunt invicem labia; non tamen prehendatur pericranium, nec deradatur dimiſſa ſutura, etiam reducuntur labia, quia inter incidendum, ſemper ſanguis exit, & in cavitate ſemper ſanguis remanet, qui per ſuturam factam inflammaretur. Interdum utendum eſt glutinatione, quando nimirum remanet aliquis tumor in parte, & labia magis quam par eſt, ſunt ſeparata; interdum ſolent liquores replere cavitatem, & eo confluere; tunc utere ſuppurantibus, quale eſt.

℞. Reſin. terebinth. ℥j. thuris pulveriſati drach. j. myrrh. drach. j. olei hyperici ℥j. olei vitellorum quantum ſufficit. Quod ſi folliculus

cum, jam ſit ruptus, vel per ſe, vel per Chirurgum, neceſſe eſt ut alterutrum eveniat, vel revertatur morbus, vel remaneat ulcus cavernoſum, ſinuoſum, & fœdum; tunc autem utendum eſt incidentibus, vel ſepticis, vel non idem tum tempus rupturæ; ſi recens ſit ruptus utere curatione artificioſa, immitte latum ſpecillum mucronem, inter cutem, modo prædicto, & inter folliculum; quod ſi multo ante ſit ruptus, ſepticis utendum in maximis abſceſſibus, quibuſcunque, forcipe abſceſſu prehenſo, abſcindendus eſt cum cute; tantum enim timetur profuſio ſanguinis. *Hieronym. Fabric. ab Aquapendente 1. Pentateuch.*

Curatur Meliceris triplici ratione, ex Galeno 14. Meth. cap. 11. vel digerentibus, vel ſepticis, ſeu exeſione, vel exciſione. De ſepticis & exciſione dictum eſt in atheromate, jam de digerentibus erit ſermo, quæ cùm vacuent materiam per halitum, notandum, quod digerentia, quæ nunc loco ſunt opportuna, ſunt valentiora, quam ſi eſſet abſceſſus ſine folliculo, quia materia præter cutem debet exire per folliculum, unde in humidis, & parva meliceride, valeat ceratum philagrii, & ceratum ſiccum; item decoctum pulegii, calamenthi, hyſſopi, admotum, cum ſpongia expreſſa; item ſpongia ex lixivio: at in majori abſceſſu, & duriori corpore, valeat nucleus allii, aut allium decoctum, & per ſpongiam admotum. Valentius hoc eſt ſi in aqua infundimus calcem vivam, quo aqua ea inficiatur, deinde alia infunditur aqua, & fæx abjicitur, poſtea exprimitur ſpongia, & ſuperponitur aqua infecta. Media ſunt inter valentiſſima, & mitiſſima, verbi gratia.

℞. Salis Hiſpani, argenti ſpumæ, ceruſſæ, ana ℔ j. ceræ ʒ j. terebinthinæ, galbani, opopanacis ℥ ij. ſinapi ℥ vj. olei veteris ℔ iij. acet. ℥ vij. miſce. Eſt & aliud.

℞. Salis Ammoniac. ſpumæ argenti, ℔ j. ceræ, terebinthin. galbani, opopanacis ʒ j. rubricæ ſinopicæ ℥ vj. aceti heminam, miſce, ex Aëtio lib. 15. *Idem ibid.*

Quod ad curationem Steatomatis attinet, propter duritiem latam baſin, multitudinem ſevi, tractandus eſt abſceſſus tantum exciſione, quia medicamentorum vis à ſevo obtunditur, & copia ſevi obruitur. Audacter ergo ſcalpello ſeparatum ſevum à pericranio; ne aliquando revertatur abſceſſus: difficulter enim vel curatur, vel revertitur, propter humorem craſſum obduratum, & propter pericranium, quod reducit ad humidam intemperiem; unde nec caro gigni, nec cicatrix poteſt induci, ideo unde ne difficulter curetur, nec revertatur, cum Aëtio l. 15. ſeparetur pericranium, & deradatur cranium, quia materia eſt diffuſa, & facile utrumque remollit. Deinde obducenda cicatrix. *Idem ibidem.*

Hac noſtra tempeſtate medicorum omne decretum in eo conſtitit, ut neutiquam per ſcalprum attrectanda judicent hæc apoſtemata, utpote quæ non urgeant. Verumtamen incommoda multa, quæ genus hoc afferre ſolent inconſulte tranſcurrunt. Taceo formæ turpitudinem, quæ multis eſt ſupplicio, ſiquidem in locum corporis oculis aſpectabilem inciderint, præcipuè verò fœminis & nobilibus hominibus quibus, ut notat Celſus, eripi cura cultus ſui non poteſt. Sed enim quis horum moleſtiam, quis alienæ ſubſtantiæ inanium diſſimulet, totis vitæ curriculis ſtabilem? Sunt autem horum materiæ toto genere præter naturam, ut notat Gal. l. 3. meth. med. non ſemel. Præterea vaſtitatis incommodum interdum eſt tale, ut motiones corporis, & muſculorum impediat, perpetuum autem illud, quod in unum latus decubitu privant homines; ſi de majuſculis tamen hoc dictum intelligas. Porrò videre licuit ſæpe Neapoli mendicum, cui abſceſſus erat in ſiniſtra nate (napam & naſdam vocat Conradus Tigurinus) major, quam totum abdomen ſit communis menſuræ hominis, undoſus fluctuans; tota ſua compreheuſione concolor; indolens, & mobilis velut utris: homo habitu ſtrigoſo & ſqualenti atque etiam quaſi confecto. Plures quoque relati ſunt à me ante, quibus incommoda vita erat, & qui principio ſanari potuerant facile jam inſanabiles. Tertio etiam ad plenilunia atque interlunia dolent acriter, atque efferaſcunt ita diſtenti, ut diſcerpi ſibi membra ſentiant laborantes. Ad hæc per extremos brumæ rigores difficile non eſt, ut rigorem nigroremve obeant. Etenim æſtate media licuit obſervare in fronte cujuſdam hominis atheroma, quod attactum perſentiretur frigens: adeo ſcilicet à natura, & comite calore diſtat incluſus fomes. Poſtremo ſi locum excarnem infimi, vel medii ventris atheroma prehenderit, aliquot annorum curriculis non eſt difficile, ut factis eroſione cuniculis interdum in cava penetrat viſcerum, quod Dominico adoleſcenti Abellinati eveniſſe comperi eventu planè funeſto. Etenim ulcerato circa Xiphoidem atheromate poſt aliquod tempus facta ſinuatio in ultimam membranam, & clauſtra pectoris ſenſim exhauſto ſpiritu finiit puerum alioquin imbecillum.

Ad hæc mala omnia illud accedit maximum; quod ſub longa contage ſaniei, atque putredinis aduſque os ſubjectum conteri ſolet, ut ſi in caput vitium inciderit, pericranium & cranium infectionem maneant; ut evenire ſolet è gummi venereo, quod annotavit Fallopius loco ſæpius recitato; Itemque è talparia teſtimonio Lanfranci Mediolanenſis, Guidonis Cauliaci tract. 2. doctr. 2. c. 1. Amati Luſitani cent. 1. curat. 16. Cùm igitur, inquam, putridi vitii pericula foveant hi abſceſſus; cum menſtruis incrementis, diſtentionum, & molis, oneriſque moleſtia fatigent; detrimentum afferentes amictus, inſeſſus, decubitus, motus, item pleriſque vitæ muneribus; necnon majeſtati vultus, cui tantopere natura ſtuduit, incommodent; denique cum non ſemel ad uſque mortem inſolentia ſint; quid non amputandos eoſdem, & quacunque licet arte demoliendos exiſtimet quiſpiam? vel quis etiam nunc deliberatè reſcindendos abnuat? ſuaſum hoc quippe nobis per veteres autores Græcos, Latinos, Pœnos, Mauros, Arabas, & Arabiſtas omnes ſeu Medicos, ſeu Chirurgicos, ſuaſum etiam noviſſimè à Gabriele Fallopio, Joanne Tagautio, Hieronymo Fabricio, Joanne Riolano in Chirurgia cap. de bronchocele, nata, teſtudine, talpa;

Bartholomæo Cabrolio obſ. 30. & Fabricio Hildano obſervatione 63. Illud autem frugis conſequitur, ſi declinetur, differaturque Chirurgia, ſive gentium hominum, qui non permittunt, ſive Medicorum, qui operam attrectare non audent, culpa; ut ſæpe cùm ablaborare velint, non poſſint. Notus eſt homo Neapoli, qui circumſeptas cervices, & collum quatuor atheromatis folliculi luſorii magnitudinem æquantibus habet, jamjam, ut apparet, ſtrangulaturis. Notus & eadem urbe Ferrandus Laudiſella ſophiſta doctorque adoleſcentium eruditus, qui cum ſteatomatis in gena extantis exciſionem multis jam annis ab experientis medici manu refugerit: jam accretum ad magnitudinem mali inſani tumorem, & amictu inſolenti nunc obtegere coactus eſt, & vix aliquem reperit, qui tuto ab eo ſe malo liberare confidat. Itaque neglectam in arduis chirurgiam pœnitentia ſemper ſequitur. Quod ſi me audient, aut medentes, aut vitium hoc ferentes, cum primum ſe prodiderit exultans cute tuberculum è veſtigio ſuccidant nil veriti, facile tenella revellitur arbuſcula, quæ cùm altas in patrio ſolo fixerit radices, & revellentis omnes vires ridet, & reſecta repullulaſcit. *Marc. Aurel. Severin. de recond. abſceſſ. natura.*

Antequam verò ad ipſam anomalorum abſceſſuum curationem accedamus, mentio quidem eſſet facienda curationis eorundem prophylacticæ, ſed quia eandem abunde deſcriptam nobis reliquit Joannes Langius in epiſt. 4. l. 10. itaque te eo remitto, interim tamen abſolutè plurimos uſtione Arabicâ me curaſſe, te latere nolo; inter quos etiam eſt integerrimus generalis Antiſtes ordinis Montis Virginei, Reverendus item P. Joannes Baptiſta Nenna ejuſque ſodalis Horatius Tarantellus utrique è ſocietate Jeſu viri: Inſuper ſacerdotes templi incurabilium duo, ut & Auguſtinus Saulinus Doctor Medicus probatus ac Gregorius Sapone librarius compoſitor, ampullo aut ulceri delapſa cruſta & membranula per corroſiva ſubducta, facilis fuit carnis inductio & in ejectricem obductio. Hæc de prophylactica curatione ſufficiant, ſequitur nunc altera.

Cùm autem triplex is abſceſſus alieno conſtiterit concremento: expletur omnis curandi ſcopus evacuatu, atq; abſumptu materiæ, quæ opera, vel ſenſu evidens, vel obſcura eſt. Evidens quidem tum putrefaciendo, tum exſcindendo habetur obſcura medicatio per diſcuſſum eſt lentum, quem medicamenta extreme calida præſtant, & abſorbentia, qualia ſunt inter cætera Gal. emplaſt. diapyrites, & diadictamnum, & ſacrum opere de comp. med. per gen. deſcripta. Itaque horum abſceſſuum omnium curatio communis eſt triplex, per digerentia, per liquantia, per exectum. Porro uni meliceridi triplex hæc omnis ratio pro libitu, proque ratione affectus accommodari poteſt: corruptoria verò, & exectus atheromati conveniunt. Solus exectus ſteatomati competit, quippe materiæ craſſitie contumaciſſimum ad medicatum ſteatoma; minus atheroma eſt, multo omnium minime meliceris; de qua Galenus in l. 14. meth. med. cap. 12. Paulus in l. 13. cap. 34. Fallopius, & Fabricius memoratis locis.

Jam verò, quod Galenus l. 3. meth. med. meliceridem reſcindendam abſolute poſuit; 14. vero ejuſdem operis per diſcuſſum medendam: contradictionem aliquam non habet. Etenim eo loco curationem extremam: hic promiſcuam, & multiplicem explicuit. Præterea meminiſſe nos oportet, Gal. in l. de tumor. præt. natur. cap. 5. haud perpetuas ſecum tunicas abſceſſibus. Fieri ergo potuit, ut tunicata quidem tubercula per exectum a ſcalpro; tunicæ vero expertia per digeſtum a medicamentis curaverit. Enimvero diverſitas hæc, & mihi comperta eſt, qui juveni Romano meliceridem de palpebra detraxi cyſti circumſeptam; in carpo vero mihi, & aliis eandem curavi præter eductum rei ſolidæ. Sed & atheromati non unus eſt modus, interdum enim adhærens levius tunica cuti, interdum adjacens laxe reperta eſt. Sic & ſteatomatis variam, madore, pinguedine, denſitate, compagine, toto habitu ſyſtaſin adverti ſuperius. Vides jam non diſſenſiſſe ſibi Galenum productis locis. Major ambiguitas eſt apud Aetium Amidenum, qui Tetrabib. l. 4. ſerm. 3. cap. 7. propoſuit medicamenta, quæ meliceridas, & ſteato nata citra chirurgiam exolvere valent; ſed pro eis, qui chirurgiam recuſant ea verba protulit: quaſi vero condocefactos hos faciamus in medicamentis utendis tædium, non veram curandi efficacitatem eſſe, vel dixeris tentanda omnia ſub tumorum initiis. Et Gal. myrmecias diſcuti licere docuit l. 6. epidem. com. 2. qui meth. cap. 1. & l. 14. cap. 13. & 17. cenſuit excindendas, nimirum, quia toto ſunt genere præter naturam. Sed & Paulus Ægineta l. 3. cap. 34. remedia digerentia potiſſimum ad meliceridas expoſuit, qui alia operis parte tradidit exſcindendas.

Quoniam igitur cyſticis abſceſſibus una meliceris curationem per medicamenta diſcutientia ſibi prærogat; ſeptica vero expoſcit atheroma; de horum utrorumque delectu neceſſe eſt, ut dicamus. Quod autem ad meliceridem ſpectat, curatio per medicamenta difficilis plurimumque fallens uſu comperitur: nihilominus, quia tumoris initio debita, omnibus ſemper optabilis, & a ſcriptoribus pleriſque propoſita eſt: exequemur etiam hic nos medicamentorum ejuſmodi deſcriptiones, auctore primum adſcito Gal. qui l. 6. de compoſitione medicam. per gen. cap. 14. expoſuit Alexandri unum, quod recipit. Salis Hiſpani, argenti ſpumæ, ceruſſæ ana ℔ j. ceræ, terebinthinæ ana ℥ j. Galbani & opopanacis, viſc. quercin. ana ʒ ij. ſinapeos ℥ vj. olei veteris ℔ iij. aceti ſextarios octo. Deſcribit & ſic Fallopius. Alterum deſcripſit ex Democrate, quod ſic conficitur.

Libram ſalis læviſſimi.

Tenuis, duas ceruſſæ, tot & galbani,
Fac uncias, totidem puræ propoleos.
Ariſtolochiæ binas pariter uncias,
Præſtantis olei libras annoſi duas.
Craſſiſſimum ſi fuerit, addes alteram.
Coquito ſimiliter, temperatumque probe
Ab igne tollito: lævigatam tunc quoque
Ariſtolochiam inſperges, injeceris ubi
Mollita, propolim ſcilicet, atque galbanum.

Hæc

Hæc Galenus. Ætius verò propoſuit & ſuum aliud quod

℞. Ceræ terebinthinæ, ſquamæ æris, ſing. ſextantem, ſulphuris vivi, nitri, ſing. ℥ j. radicum ſiccatarum cannabis ſylveſtris ℥ xxxv. & ſi defuerint, Ariſtolochiæ tantundem, olei antiqui ℔ j. Radices per triduum aqua madefactas, & contuſas in oleo coquito, donec torreantur. Deinde ipſis abjectis cætera, quæ liquari debent, liquata admiſceto, & arida ex aceto trita adjicito, atque utitor. Sed Paulus Ægineta l. 4. cap. 33. præter alia multa commendat unum ab Archigene excogitatum, quod

℞. Aphronitri, & veratri partem duplam cum cerato duriore impoſitam. Hæc illi veteres; è Junioribus vero Joan. Langius lib. 3. epiſt. & Evonymus Phyliatrus tum in operis parte priori; tum in poſteriore, & poſt hoc alii celebrarunt oleum ſubtiliore ignis arte (chymicam vocant) extuſum. De quo hæc ille: Aqua mirabilis, quæ delet napas, tubercula, ſeu puſtulas papulaſve, aliqui napas vocant (Itali puto) Lupias, glandulas, ſcrophulas, porros, id eſt, verrucas, & omnia naſcentia mala ubivis in corpore tollit.

℞. Olei Laurin. ℔ ij. thuris albi, maſtiches elect. gumm. Arabic. terebinthin. claræ, ana ℥ iij. Tritis terendis miſce omnia, & deſtilla per alembicum, & in aqua iſta ſic deſtillata infunde ℔ ß. cineris terræ & iterum deſtilla, & ſerva aquam theſaurum: Innominatum. Cinerem terræ calcem puto.

Devenit jam ſermo ad rationem adminiſtrandæ rei chirurgicæ, quam Cornelius Celſus omnium poſt Hippocratem vetuſtiſſimus abſolutiſſimuſque auctor ſcripta reliquit lib. 7. rei medicæ c. 6. his verbis.

Si capillis conteguntur, per medium oportet incidere: ſed ſteatomatis tunica quoque ſecanda eſt, ut effundatur quidquid intus coit: quia non facilè à cute & ſubjecta carne ea ſeparatur: in cæteris ipſa tunica inviolata ſervanda eſt: Protinus autem alba, & intenta ſe oſtendit, tum ſcalpelli manubrio deducenda à cute, & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet, ſi quando tamen ab inferiore parte tunicæ muſculus inhæſit, ne is lædatur, ſuperior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda eſt; ubi tota exempta eſt, committendæ oræ, fibulæque his injiciendæ, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt, ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt: pus moventia adhibenda ſunt. Hæc ille. Addidit Paulus præcipuam emundandæ tunicæ diligentiam ſervandam eſſe in brachiali, in talo, & articulamentis motui dicatis: in quibus locis relicta membranæ portio conſuevit occaſionem exuſcitandi vitii præbere. Sed nos adſcribemus his utiles quaſdam agendi rationes, & obſervationes. Primum abſceſſus cum tunica, qui in manibus attrectati permotique ſeſe exhibent circumfluos, id eſt, quoquoverſum ſub cute mobiles: hos confidentius arripi curandos licet, in alteros vero, qui firmiùs hærent, jam apertos materi que opplente exhauſtos candentia ferramenta tutiùs immittuntur, qui ignis inſuper, ubi minùs evulſæ videantur fibræ, quibus abſceſſus nititur, atque ubi periculum eſt, vel profluxuri ſanguinis, vel acceſſuræ corruptionis, opportuniſſimus erit. Ad inſecandum autem cauteria, non vulgariter acuta deſiderantur. Smilion, id eſt, recurvum ſcalprum requirit Hieronymus Fabricius Aquapend. in Tract. de tumor. c. de atheromate, &c. Sed interim homo, qui tractandus eſt, Hippocr. præcepto in l. de offic. medic. paulo poſt initia, tum ad lumen illuſtre, tum ad te curantem, quam commodiſſimè collocandus eſt; qui ſi timidus ſit, ſive puer, ſive fœmina, manibus ad dorſum retractis religandus; nimirum ne doloris impatiens medicum agentem actis variè manibus impediat, aut pavens, quoquoversùm agitetur. Poſt hæc ordinatis, quæ ſunt ex uſu rituque potiſſimùm habe paratam ſpongiam, qua inter ſecandum effluens turbator ſanguis extergatur; notabiſque apte per atramentum ſcriptorium diſſectionis neceſſariæ ſitum, magnitudinem, figuram: quæ ſectio, qua tumor exporrigitur, aut paulo citerius extendi debet: ſic enim & commodiùs diduci fibras, & apprehendi tunicam, & purgari ventriculum licebit, tum obverſo te ſpro rem peragas licet, tentans obliqua manu deſciſſionem: atque ita etiam excoriandus cutem; ne folliculum, id eſt, veſtientem membranam convulneres. Inciſione facta præcipit Cornelius, ut tunica ſcalpelli manubriolo diducenda ſit ex cute, & carne ejiciendaque cum eo quod intus tenet. Sed nihilominus compertum eſt mihi firmius hanc adhæreſcere, quam ut obtuſæ rei ſcalptu divellatur, quapropter acie ferramenti ſub tunicam immiſſi ſubſecanda eſt, totaque detrahenda; vel ſi hoc æger patiatur, medicamentis cauſticis exedenda: in qua ſæpius laborare Medicum contingit.

Meliceris, quæ carpo paulo ſuperius oboritur, his, qui rem minime ſunt experti plerumque imponit ſic, ut credant ſcirrhoſum eſſe tuberculum gangliumve: atque adeo diſſectionem execrantur medentes. Sed nihilominus ſcire licet hanc duritiem evenire diſtentione humoris copioſi, qui candidum ovi, aut, ut verius fortaſſe dicam, mel album refert. Hunc igitur mobilem circumquaque tumorem non contrectaveris; confidenter, ſi me audis, aperueris, ſive phlebotomo, ſive paſtinacæ marinæ radio, quem homines timidi minùs exhorrebunt. Comperta hæc obſervatio mihi fuit in multis: primum in meipſo, qui Pithecuſæ degens unam ex his in metacarpo natam diſcidi; deinde in aliis, & in Leonardo Ciccono Civi Abellinati Doctore jam medico, qui tum uſum medendi ſub Mario Schipano medico celebri erudiebatur cujus ſiniſtra manus initio natum tuberculum licet aliquibus ganglii ſpeciem referret, nihilominus à me ſuppunctum pellucida effuſa pituita meliceriam manifeſtam fecit. Cui operæ interfuit principio Dominus Coccia Neapolitanus Medicus eruditus. Meliceridis ſuper carpo ſuperiore natæ folliculus inhærens nullus quantum ego in plurimis obſervavi; quare neque ampliorem illius cauſa ſectionem feceris; neque ab inſecta illa cyſti exſolvenda fueris ſollicitus, quam curam multi falſo volunt habendam.

Steatoma cùm abſcideris, memento intemperiem nonnullam, præcipue ſi muſculum fuerit idem, in parte relictam curare. Conſilium

autem

autem tui medentis erit eandem medicamentis naturæ amicis fovere: ubi vero fibras aliquot reſiduas inſpexeris, conſultum his fuerit induci cauſticum, vel ignem leviculum. Hæc equidem à me comprobata ſunt omnia, in eo, quod curavimus Gratiæ à Philippis Cœnobitæ minori: cujus in hoc libro plus ſemel mentio facta eſt. Atque hæc quidem curatio eſt, ſi lata ſit baſi ſteatoma; namque ſi tenui ſit pedunculo propendens, ſatis erit ad imum exectio. Corroſivis contentus eſt Fallopius. Illud etiam ex Aetio negligendum non eſt, quod in ſtrumis ſervatur, ſi ſteatoma ſublevatum fuerit; in circuitu per ſcalpellum, ſubter vero digitis, interdum verò in ambitu, & ſubter incidendum eſſe. Cœterùm ex ejuſdem viri doctrina ſcire licet in atheromate, ac meliceride tunicæ ſectionem formidari: in ſteatomate, quia ſolidioris eſt ſubſtantiæ, quæ non effluit: nullam ejus rei neceſſariam cautionem eſſe.

Sed in atheromatis genere illud inter cætera maxime advertendum eſt, ab aliis quidem nullis admonitum, a me verò dum hæc ſæpe tracto, non ſemel obſervatum: detectam amplè tuniculam abſceſſus haud ſemper oportere totam a cute revelli concluſo tum intactu integram: quippe per acerba revulſio, & ab omnibus vix tolerabilis. Satis eſt, ut latiuſculè diſſecta cute, potiſſimùm autem decuſſatim, quam maximam licet, membranæ partem forficulis, aut ſcalpro reſcindat; cæteram portionem medicamentis non dico equidem cauſticis, ſed digerentibus & erodentibus detracturus: Id equidem comperi primum in valetudinario curans Dominicum Riccardum Adoleſcentulum Abellinatem, qui atheroma obtulerat ſuper enſiformi cartilagine ſexto plus menſe natum. In quo adoleſcente nulla etiamnum facta reſectione folliculus amplè apertus computruit, & partim abſtergentibus, partim cathereticis extritus eſt, & liquatus. Non diſſentit autem à me Paulus l. 6. cap. 36. Verùm enimverò non te lateat velim, hujus ſortis non eſſe craſſiores folliculos, & cartilagineos fere. Ejuſmodi fuit is, quem Capuccino de genu ſubſtuli, porro par non omnium eſt conditio etiam ejuſdem generis. Ergo prudens Medicus exercituſque ſit oportet, qui perſpicienter omnia diſcernat in ſingulis. Aliud etiam a me comprobatum ſuper eodem adoleſcente reſcias velim. Circa pectus execta hæc tubercula diſtentionem aliquam lacertis thoracis induxiſſe, quapropter ſollicitus eſſo laxandorum continuo muſculorum, tum ad ipſos datis medicamentis tum ad axillas, & inguina. Aliud ex Aetio ſervandum eſt. Poſt ablatam pelliculam, ſi labia plus æquo laxa fuerint, redundans cutis exſecanda, deinde ſuturis labia connectenda. Atque illud inſuper animadverſione dignum eſt eodem auctore; ut ſi in capite hujuſmodi tumor fuerit poſt ablatam pelliculam os ambientem ſecemus, & calvariam diligenter abradamus, qua in re facienda, quid conſilii ſit, Aetius quidem ipſe non expreſſit; ſed nos illud interpretamur, aut quia ſic omnis mali fomes eluitur, ſcatenſque quaſi fons ejuſdem occæcatur: nimirum in pericranium, & cranium inducto per deraſionem poro, calloque, aut quia ſecurius ſic exteritur omnis à vitio primum inducta labes, nullusque recidivæ relinquitur locus. Confirmat autem opinionem ſimile quiddam apud Joan. Riolanum, atque alios etiam antiquiores, qui talparium capitis vitium, ut perfectè curetur, etiam pericranium exſcindunt, & os deradunt, ne aliquando vitiatum, plagæ coalitum remoretur.

Quæſtio nunc ad extremum hunc locum occurrit, num folliculo ad unguem extracto, ſutura conficienda ſit, nimirum, quia vulneris cruenti ratio conglutinatum exigit ſui ipſius. Cujus rei determinatio non ita facilis eſt: nam ſi magnitudinem conſulas, & ſecundùm hanc requiri ſuturam velis, parvus quidem hiatus ex plaga ſolis medicamentis conglutinantibus contentus eſt, ſi magnus eſt ſinus quantum quidem amplitudo vulneris adjumentum conglutinandi requirit, tantundem etiam difficultatis exhibet, & ambiguitatis, ne fornice aliqua remanente per antiquum cutis habitum ex antea ſubſtrata materia abſceſſus falſus fiat & irritus coalitus, itaque neceſſum eſſet evagantem, & cohærentem cum carne cutim prius abſcindere, deinde conſuere, ſed hoc ſæpe homines, qui tractantur doloribus multis pertæſi non concedunt, poſſunt autem ſi concederint, ſutura uti, liberam autem, ut conſuas, vel abſtineas poteſtatem fecit Aetius, qui, inquit, peracta opera, vulneris labia ſuturis conſtringantur, ut melius glutinentur, aut linamenta profunda indantur, & curatio ad puris generationem adhibeatur. Tradidit & de ſutura idem vir Tetrab. lib. 2. ſerm. 3. cap. 31. & Tetrab. 4. ſerm. 3. c. 7. & 8. At Celſus lib. 7. cap. 6. tradidit hæc ubi tota (tunica) exempta committendæ oræ, fibulaque his injicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Approbavit, & ſuturam Paulus Ægineta lib. 6. cap. 36. præter quam (addens) ſi quid membranulæ reſtitiſſe fuerit deprehenſum, tum enim erodentibus medicamentis reliquiæ ſunt abſumendæ. His & Hieron. Fabricius adhæſit.

Privatam & peculiarem curationem nanciſcitur Nata, ſeu Naſda, quod plerique dixerunt; tuberculum ex anomalis unum, quod interdum ex graciliore baſi, velut ex pedunculo ficus, propendet. Ad ſteatoma quidem retulit Joannes Tagautius inſtit. chirurg. l. 1. cap. 13. verum ego potiùs de genere melicerides fecerim, quippe ſteatoma baſi nititur ampliore, ſi credimus Aetio: id quod de meliceride atque de atheromate, neque idem ipſe, neque alius quiſpiam dixit. Utcunque cum hoc tenuiore baſi dependeat; circumſectione, atque amputatione tractandum eſt, non ſimplici apertione. Ita enim Brunus Calaber Longoburgenſis lib. 2. chirurg. magnæ cap. 8. quæ cæteroquin exciſo ſive adſtricto filo in puſillanimis ad ſtupefactum, uſque partis; ſive etiam ſine innodatu, quod Bruno viſum eſt, fiat; in noſtra eſt manu. Inuſtionis vero neque ille meminit, neque neceſſitas ulla eſt; niſi cum aut profluvii ſanguinis, aut recurſus vitii metus ſuadet. *Idem ibidem.*

In Atheromate, Steatomate & Meliceride inprimis corpus repurgandum eſt ut occurratur cauſæ antecedenti, ut pilulis cocceis, de

agarico, de hermodactylis, aut di phœnici, diacarth am. bened. lax. ℥ ß. aut ʒ vj. in forma boli cum ſacchàro, vel ſi placet diſſolvatur cum decoct. hyſſop. thym. puleg. Pulvis diaturbith utiliter quoque ſumitur pondere ʒ ij. Ad purgandum uterum thermæ tam ſulphureæ quam aluminoſæ valde proſunt. Celſus & Aëtius commendant eſum viperarum opportunius præparatum. Quidam adſumunt frequenter magno cum ſucceſſu diacalamith. vel diapraſſii ʒj. cum vino aut aqua card. bened. vel ſcabioſ. abſceſſus ſi fieri poteſt rumpetur, deinde cardiacis, ut theriaca, Mithridatio, cor muniatur, ne putridis fumis offendatur, ut a ſe materiam putrem longius repellat & potentiùs expurget. Quo natura verget ſequamur. Si videatur viam per urinas affectare, diureticis ejus conatus juvetur, ſi per alvum, clyſteribus, aut blandis catharticis. Abſtineat a juſculis & elixis, utatur pane biſcocto, aniſato, & decocto ligni Guajac. & rad. ſarſæparill. chinæ, pro potu ordinario cum ſaccharo & cinnamomo.

Horum omnium curandorum quatuor ſunt communes ſcopi: Reſolvere, excedere, incidere, & ligare. Melicerides his quatuor modis curari poſſunt: nam ſi reſolvi non poſſint, aut cauterio exedi, aut facta inciſione evelli, ſi fieri poſſit ligari debet. Steatomata neque poſſunt reſolvi neque exedi, ſolâ inciſione ſanantur, quia adipoſus humor nec reſolvi poteſt, neque ſuppurari, ſemperque includitur tunica duriore. Atheroma non poteſt quidem reſolvi, quia materia eſt craſſior quam ut diſcuti poſſit, ſed aliquando poteſt pepticis maturari. Quorum uſus ſi inutiliter tentetur, aut exedatur, caulticis, aut cum ſua tota & integra cyſti humor evellatur. Duobus autem ſignis cognoſces an includatur humor tunicâ. Primò ſi ſit mobilis, ſecundò ſi à cute ſeparetur. Quando enim immotus manet dum contrectatur, & cohæret cuti aut carni, indicium eſt membranula non includi. Notandum autem eſt recentes abſceſſus & molles reſolvi poſſe & ſuppurari, duros verò & inveteratos ſola chirurgia curari. Itaque in hoc diligenter laborandum eſt, ut ſingulæ differentiæ diſcernantur. Steatoma eſt durius reſiſtitque tangenti, & baſim habet ſolidiorem. Meliceris contra ſubſidet in modum œdematis, cedit in ſe compreſſa, lentéque diſſilit, ſed cito revertitur: Atheroma vero eſt veluti medium inter utrumque extremum. Faciamus ergo abſceſſum eſſe mollem, non refert ſi magnus aut parvus fuerit. Reſolventibus primùm tentanda erit curatio, ut diachylo ireato, aut cataplaſmate ex far. fabar. erui, lolii, lupinorum coctis cum pulvere buphthalmi in oxymel. vel ſtercore capræ, aut ovis cocto in aceto, vel farina lupinorum cocta in oxymel. Calx oleo vetere, aut adipe ſuillo, aut melle excepta commendatur à Paulo, quia fundit ſimul & reſolvit. Idem Paulus ſerpentem conjicit in ollam oblitam gypſo, quam mittit in fornacem, pulverem miſcet cum æquali portione fœnugræci: utrumque excipit melle. Prodeſt etiam diachylum magnum cum gummis, addito pulvere radic. ireos, ad libram unam addatur uncia una pulveris. Ad reſolvendas Melicerides.

℞. Uvarum paſſul. exemptis acinis par. iv. ſquammæ æris ʒ iij. parti prius fotæ imponitur.

Vel. ℞. Spumæ nitri & veratri duplum cum cerato duriore imponitur.

Vel. ℞. Ladani, bdellii, galban. ammoniac. thymiamatis, propolis, terebinth. ana partes æquales, contunde cum piſtillo & applica.

Vel. ℞. Paſſular. exemptis acinis ℔ j. cumini leviſſimè triti ℥ vj. nitri ℥ iij. omnia ſimul in mortario ſubacta adhibeto ac alligato. Non negligendum quod ex Avicenna ad reſolvendos tumores frigidos deſcripſimus, nam ex Galeno tranſcripſit Guido ut faciliùs reſolvat humorem incluſum cyſti, primùm excreſcentiam manibus contrectat, deinde ferulæ aut ſcutellæ fundo percutit, ut veſicâ ruptâ materia effundatur, mox applicat plumbi laminam, eamque arctè ligat, quæ non tantùm molles & creſcentes excreſcentias reſolvit, ſed etiam duras, ut ganglion. Eſt veluti nodus in nervo, quod Tagautius videtur confundere cum lupia, quando ſcribit potiſſimùm oriri in capite. Verior tamen eſt Pauli & Aëtii opinio, qui frequentiùs talos, & manuum juncturas occupare volunt, rariùs cubitum & caput. Ganglion hoc habet peculiare, quod dum premitur ſtupidiorem ſenſum exhibet, moveturque tantum ad latera pro ſitu nervi, neque in orbem, in anteriora, aut poſteriora ut melicerides & atheroma. Ad diſſolutionem lamina plumbea cribri inſtar perforetur, quineti m ut emolliat magis & fundat humorem concretum, illinatur argento vivo, nec ante novem dies removeatur. Ad reſolvendas melicerides, valet decoctum puleg. calament. hyſſopi admotum cum ſpongia imbuta & expreſſa. Item ſpongia ex lixivio expreſſa. At in majori abſceſſu & in duriori corpore valent teſta allii, aut allii decoctum & per ſpongiam admotum. Valentius hoc eſt, ſi in aquam infundamus calcem vivam, donec aqua inficiatur calce, deinde alia infunditur aqua, & fæx abigitur, poſtea exprimitur ſpongia, & aqua infecta ſuperponitur. Media ſunt inter valentiſſima.

℞. Salis Hiſpani & argenti ſpumæ, ceruſſæ ana ℔ j. ceræ ℥ j. terebinth. galb. n. opopanacis, ana ℥ ij. ſinapi ℥ vj. olei veteris ℔ iij. aceti ℥ vij. miſce. Eſt & aliud.

℞. Salis ammoniac. ſpumæ argenti ana ℔ j. terebinth. galbani, opopanac. ana ℥ ij. rubricæ ſinopicæ ℥ vj. aceti heminam, miſce. Ex Aëtio lib. 15. Sequitur curationis ſecundus ſcopus, ut cauſtico exedantur. Admovebis cauterium in medio. Aut ſi magnus ſit abſceſſus, multa cauteria: cùm cruſta deciderit, indantur penicilli Ægyptiaco illiti, aut præcipitato & melle, aut trochiſcus de minio vel aſphodelorum, mixtus cum unguento apoſtolorum. Joannes de Vigo linimentis omnes excreſcentias indolenter erodit intra unum menſem. Accipit ex linteis uſu detritis & bene carptis ℥ ij. medullæ panis albi ℥ iij. ſublimati tenuiſſimè pulveriſati ʒ j. aq. roſarum & plantag. ana ℔ j. omnia ſimul coquit in vaſe æneo ad conſumptionem duarum aut trium partium. Deinde expreſſa linamenta ſiccat in furno mediocriter calido, quæ iterum carpta ſervat in vaſe bene operto ad uſum qualem ipſe ita deſcribit. Primum defenſivo vicinæ partes muniantur. Deinde

de ulcus quod fecit pyroticum prædict. linamento impleatur, ſuperponatur unguentum de tuthia, vel de ceruſſa; perſiſtendum donec appareat caro viva, tum ulcus melle roſato & terebinthina mundandum. Sunt qui parvas excreſcentias totas per tranſverſum incidunt, moxque implent alumine, aut vitriolo uſto, quæ cyſtim erodunt ſimul, & hæmorrhagiam ſiſtunt, ad idem valet oleum vitrioli cum plumaceolis applicatum: magnas vero trajiciunt duplici ſetone cruciatim, uno ſecundum longitudinem, altero per tranſverſum. Quod ſi humor fluxilis non fuerit, filum aut ellychnium ex quo ſetones parantur maceretur prius aqua forti, vel liniatur ægyptiaco, vel terebinthina, cui pulvis mercurii ſit permixtus. Sequitur tertius modus. Quæ non ſanat ignis, ſanat ferrum. Incidatur primum cutis, deinde unguibus laceretur ut divellatur a cyſti, quæ prehenſa volſellis funditus evellatur, quia ſi remanſerit fruſtulum recidivam faciet; quin etiam ſi rumpatur dum fit operatio, inanis eſt labor. Si forte quibuſdam vaſis adhæreat volſellis ſuſpendatur, atque interim ſcalpello ab illis ſeparetur. Notandum quod ſi magna excreſcentia adhæreat magnis vaſis, venis, arteriis, nervis, tendinibus, utpote ſi fuerit ſub mento, ſi in manibus, aut pedibus, ſinenda ea eſt. Si ſit ſuper ſuturam, vel ſpinam dorſi, latera, tempora, nucham, non poteſt extrahi ſine periculo, poteſt tuto extra illas partes extremas. Sed memineris, extractum abſceſſum perioſtium excedere & os ſubjectum diligenter abradere, ſi carioſum ſit. Memineris quoque quoties cogitas de magna excreſcentia inciſione tollenda ſi forte magnam venam ſubeſſe putes, prius habere parata, quæ conveniunt ſiſtendæ hæmorrhagiæ.

In curatione Emphyſematis ſeu flatuoſi tumoris cum tria inſtent, materia humida, caloris imbecillitas, & meatuum denſitas, ideo tres intentiones habere debemus. Prima erit convenientem victum inſtituere, qui talem humidam materiam non gignat. Secunda pituitoſam & humidam materiam præparare, concoquere, & evacuare, caloremque debilem viſcerum, ac aliarum partium roborare. Tertia flatulentam materiam in partem contentam extenuare & meatus recludere. His quarta etiam addi poteſt quæ erit ſymptomatibus ſuccurrere ac ſubvenire. Primo diæta eadem qua in œdemate præſcripta imperanda; vitanda legumina ut piſa, fabæ: necnon fugaces, potiſſimum crudi fructus. Secundo ſuccurrendum cruditati: (nam ex cruditate ab imbecillo calore fit flatus, qui humores in vapores diſſolvit calor, quos non poteſt diſcutere imbecillus appellatur.) pilulis de hyera corpus repurgandum, nam inflationis curatio ex communi indicatione poſita eſt in evacuatione flatus, cujus vacuandi rationem ex illa triplici cauſarum varietate deprehendemus: Languentem itaque calorem nativum roborare, & vaporem craſſum diſcutere, humoremque frigidum, viſcidum, aut craſſum, flatus materiam attenuare, ipſumque continens corpus rarefacere conveniet. Calor ventriculi primæ coctionis officinæ (cujus errorem ſequentes emendare non poſſunt) roboratur aromaticis ſtomachicis, & electuariis ad hoc dicatis, ut diacyminο, diacalamento, aromatico garyophillato, aromatico roſ. diagalango & ſimilibus; Aniſo condito, aut tragea communi utendum. Roborandus etiam ventriculus ſitu ex oleis de maſtich. de abſynth. &c. Denique ablatione materiæ conjunctæ, per calida ſiccantia, attenuantia medicamenta quæ carminativa nominant, ut rarefacta parte humor flatuſque ſubjectus diſſipetur. Varianda tamen erunt ejus generis præſidia pro partium varietate: alia enim ventriculo, alia inteſtinis, alia articulis, alia partibus carnoſis erunt applicanda. Ad colicam injiciuntur clyſteres carminativi, [illegible] ponuntur reſolventes ſacculi, & umbilico [illegible] guntur cucurbitulæ: ſi extima, utimur foto, linimentis, ſi præſertim divexet dolor. Relaxanda cutis, ut tranſpiret, oleo calaſtico, aut chamæmeli & liliorum. Immiſcendum aliquod oleum carminativum diſſipans flatus, ut [illegible] anethi, rutæ, lauri, cum aqua vitæ. Aut ex anetho, ruta, foliis & baccis lauri, florib. chamæmeli, anthos, ſambuci, melilot. ſeminibus aniſi, fœnicul. dauci, cumini, fiat decoctio in vino pro fotu partis inflatæ. Huic ſuperponatur deinde emplaſtrum de baccis lauri; confectio de baccis lauri, tam injecta quam ſumpta benefacit.

Vel. ℞. Flor. camomill. melil. roriſm. roſarum rubr. ana p.j. abſynth. hyſſop. ana m.ij. coquantur in lixivio, addendo aceti parum, pro fotu cum ſpongia.

℞. Oleor. chamæmel, aneth. rutac. & lilior. ana ℥ j. olei laurin. ℥ß. ceræ alb. ʒ vj. aq. vitæ ℥ j. liquefiant omnia ſimul & fiat linimentum quo liniantur partes præmiſſo fotu.

Vel. ℞. Ol. rutæ, amygd. amarar. chamæmel. & aneth. ana ℥ j. vin. alb. ℥ iij. ſemin. aniſ. dauci, fœnicul. cumin. ameos, rutæ, carui ana ʒ j. bulliant ad vini conſumpt. & exprimantur, expreſſ. adde ceræ alb. q. ſ. f. unguentum.

Vel ℞. Ol. nard. aneth. de caſtor. ana ℥ iiij. aq. vitæ ℥ i ß. pulv. radic. gentian ʒ j. folior. agrimon. calamenth. origan. ana ʒß. rubiæ tinctor. ʒ iij. ſchœnanth. maſtich. ana ʒ i ß. ſpic. nard. croci an. ℈ iiij. ceræ q. ſ. fiat unguentum.

Vel ℞. Farin. fabar. & orob. ana ℥ iij. coquantur in decocto puleg. origan. calamenth. ſalv. addito pulvere chamæmel. & melil. ana ℥ ß. ſulphur. vivi ſubtiliter pulveriſati ʒ ij. ol. chamæmel. & anethi ℥ i ß. f. cataplaſma.

℞. Stercoris caprin. bene triturat. ℥ iiij. flor. camomill. an. m. ß. furfur. farin. fabar. & orobi an. ℥ ij. coquantur cum lixivio communi addendo terebinth. ℥ iij. ol. aneth. & rutac. ana ℥ ij. f. emplaſtrum ad uſum dictum.

Vel. ℞. Milii, vel avenæ ℔ i ß. ſalis ℔ j. folior. artemiſ. ſampſuc. roriſm. rutæ, ana m j. ſemin. fœniculi, carui, cumin. baccar. laur. ana ℥ j. flor. ſtœcad. Arabic. anthos, calamenth. origan. ana p. j. omnia in ſartagine torreantur, & duo ſacculi componantur qui generoſo vino irrigati calentes viciſſim applicentur, poſtea unum ex ſupraſcriptis unguentis adhibe. Emplaſtrum de ranis ſeu de Vigo cum Mercurio & ſine Mercurio in eam rem valde confert. Notandum vero ejuſmodi medicamenta calida actu parti imponenda eſſe, eumque calorem continendum & renovandum, circumappoſitis

linteis

linteis, lateribus, lagenis, ſimilibuſque rebus calentibus. Reſolutis humore flatuque qui in parte concluſi detinebantur, pars roboranda erit, ne ſubindè ſimilem materiam vel excipiat, vel gignat, id fiet [illegible] & cataplaſmate ſequentibus.

℞. Nucum cupreſſ. cortic. granat. ſumac. berberis, balauſt. ana ℥j. caud. equin. arnogloſſ. tapſ. barbat. abſynth. ſalv. roriſm. lavendul. ana m. ß. flor. chamæmel. melil. roſ. rubr. anthos ana p. j. aluminis. ſalis communis ana ℥j. bulliant omnia in æquis partibus aqu. fabrorum & vini auſteri, fiant ſacculi pro fotu cum ſpongia.

℞. Farin. fabar. hord. & lupinor. ana ℥ ij. tereb. communis ʒ iiij. pulv. rad. ireos flor. maſtich. ana ℥ ß mellis comm. ℥ ij ß. prædictæ decoctionis q. ſ. f. cataplaſma ad formam pultis ſatis liquidæ, applicetur parti affectæ, calide præmiſſo fotu. Ad inflationem genu.

℞. Fœcis ceræ novæ, ex prælo, quæ propoleos dicitur ℔ i ß. micæ panis furfuracei ℔ ß. roſar. rubr. ℥ j. bulliant in vino albo, deinde contunde & adde piperis, garyophylli, nucis myriſticæ, zinziber. ana ʒ ij ß. cumini, aniſi, Fœnicul. ameos ana ℥ ß. ol. chamæmel. aneth. rutæ, ana ℥ ij. fiat cataplaſma.

Vel. ℞. Saponis nigri, ol. aneth. chamæm. & mellis commun. ana ℥ ij. miſce applicetur parti affectæ. Poteſt etiam illi adhiberi veſicatorium e cantharidib. ac fermento & aceto confectum, aut cum ſapone nigro: quidam locum illum leviter ſcarificant: quod ſi omnia hæc remedia nihil proſint, tumorque reſolvi nolit, tunc is aut ſcalpello, aut cauterio, ſeu actuali, ſeu potentiali aperiendus eſt. Utilius autem eſt illum aperire cauterio, quo ſcilicet flatus conſumitur. Huc adde quod illius evacuatio non fit celeriter, ſed paulatim, faciléque, quod volumus per ſcartham inde elicimus, niſi in hydropicis, in quibus cauterio non eſt utendum, quippe ibi periculoſo, propter maximam evacuationem quæ poſt ſcarrhæ caſum fieret: abſceſſus autem humore, qui non eſt ſemper planè flatulentus, ſed cum ſeroſitate aliqua conjunctus, extracto & diſſipato ulcus mundatur, ut illud œdematum: Reliquum vero curationis in libro ulcerum reperietur.

Natæ curativæ indicationes omnibus abſceſſibus communes dicuntur a Galeno eſſe, vel digerere, vel putrefacere, vel exſcindere rem contentam. Notandum autem curationem omnium abſceſſuum contineri in evacuatione materiæ, quæ vel eſt ſenſibilis, vel inſenſibilis. Inſenſibilis curatur digerentibus, ſenſibilis vero vel putre reddendo totum contentum, vel exſcindendo. Per putre reddere totum non intelligitur ut materia contenta putreſiat, vel pus fiat ſuppurantibus medicamentis, ſed ut eliquetur, exedaturque non ſolùm materia, ſed etiam folliculus. Hæc autem medicamenta quæ id efficiunt omnia ſunt calida in quarto gradu. Igitur hic abſceſſus vel curatur digerentibus vel ſepticis ſeu exedentibus, vel exciſione quæ ferro fit. Non tamen omnes abſceſſus curantur triplici illo modo, ſed meliceris poteſt triplici ratione curari, quia continet materiam quæ concoqui poteſt: at Atheroma, quia continet materiam craſſam & denſam, non poteſt curari digerentibus, quia per diaphoreſim ſeu habitum digeri non poteſt, ſed curatur vel ſepticis vel exciſione. Steatoma vero & natæ, quæ continent materiam craſſam reſpuunt curationem digerentium & ſepticorum. Igitur propter duritiem, latam baſim, multitudinem ſevi, tractandus eſt abſceſſus tantum exciſione, quia medicamentorum vis ſevo obtunditur, & multitudine ejuſdem obruitur. Præmiſſa purgatione patiens in lecto collocetur, ſique Nata ſatis latam radicem habeat, pars ejus inferior, id eſt baſis ſive radix, ſatis arctè chorda ligetur. Deinde crucis inſtar incidatur, poſteaque undique excorietur, & a partibus adjacentibus ſeparetur, tandemque extrahatur. Alioquin verò vinculo non utuntur. Si verò magna hæmorrhagia ſequatur, ignitis ferramentis ſiſtatur: niſi verò ſit valde magna medicamentis ad hoc aptis ſiſti poteſt. Cutis verò quæ ſupereſt ita excidenda ut labia ſe mutuo tangant, nec ſe ſuperequitent ac ſuperponant, deinde ſuito, ſi fieri poteſt: In reliquis verò ut in aliorum tumorum inciſione diximus, curationem ſequi debemus. Audacter ſcalpello ſeparetur tunica, ſeu cyſtis & ſevum a perioſtio, ne aliquando revertatur abſceſſus, difficilè enim vel curatur vel revertitur propter humorem craſſum obduratum, & propter perioſtium quod reducit ad humidam intemperiem: Unde nec caro gigni, nec cicatrix poteſt induci; unde ne difficile curetur, nec revertatur, cum Aetio lib. 15. ſeparetur perioſtium, & deradatur os, quia materia eſt lata, & facilè utrumque remollit. Deinde claudenda eſt cicatrix. Si verò Nata pendula ſit, & anguſtam ſubtilemque baſim ac radicem habeat, tunc excorianda non eſt, ſed tota à baſi reſcindenda, vel ignito ferro vel non ignito: deinde quæ dolorem tollunt & ſanguinem ſiſtunt, ſi opus fuerit admoveantur, poſtea pars conſolidetur & ad cicatricem perducatur. Si ægrotus reſpuat ſectionem & reformidet ferrum, curandum eſt ſepticis, ut ærugine, ſquamma æris, chryſocolla, myſi, chalcitide, auripigmento, arſenico, ſublimato; calce viva, atramento ſutorio, lacte caprillo. His tamen non indifferenter utaris, verbi gratia, Septica erunt in corporibus durioribus, arſenicum, ſublimatum, chryſocolla, calx viva, quæ in aliis naturis erunt cauſtica. Calx viva in pueris quidem eſt ſepticum, in adultis verò & robuſtis eſt tantùm epuloticum. Medicamenta ſeptica ſunt.

℞. Calcis vivæ ℥ ß. fœcis vini combuſtæ, nitri ʒ ij. minii ʒ j. lixivio teruntur & cum melle ad craſſam ſubſtantiam deducuntur.

Vel ℞. Squammæ æris ℥ ß. ſandarac. ʒ ij. cum melle roſato fiat medicamentum.

Vel. ℞. Squammæ æris ſandarac. ſemin. urtic. torrefact. an. q. ſ. cum melle roſato fiat medicamentum.

Vel ℞. Erinaceorum combuſtorum, teſtæ ſepiæ, auripigmenti, partes æquales cum melle roſato fiat medicamentum. Valet plurimùm aqua fortis qua utuntur aurifices, in qua tingatur lignum, & eo perfricetur pars, exedet partem. Item valet illud ex lixivio fullonum in ſartagine cocto, donec craſſeſcat & indureſcat, deinde miſcentur auripigmenti partes

℞. atramenti ſutorii, iij.

Ad Lupiarum curationem quod attinet, certum eſt materiam iſtam reſolutioni haud cedere, ut nec veræ ſuppurationi: hic igitur abſceſſus aperiendus eſt, quo evacuetur humor. Ut autem id feliciter fiat, tumoris magnitudo, ſitus & latitudo ſeu denſitas, baſis aut abſceſſus fundamentum conſiderabitur. Si tumor fuerit magnus, vaſis majoribus proximus, aut in nervoſa parte, ut in cervice, ubi ſæpe ille naſcitur, intactus relinquendus eſt, ob periculum quod inde conſequetur. At ſi parvus eſt, in quacumque parte fuerit, reſolvi poteſt eum comprimendo, frangendo tamen cyſtin, id eſt veſicam, ſeu folliculum quo involvitur, ut ſeparetur hinc & illinc materia, & faciliùs ipſius naturæ beneficio, ut jam dictum eſt, diſcutiatur & reſolvatur. Quod ſi lupia eo ſit in loco, in quo validam compreſſionem facere non liceat, ut in facie, thorace, ventre, gula, apponetur emplaſtrum quod reſolvendi vim habeat, quale eſt quod ſequitur.

℞. Gumm. ammon. bdell. galban. ana ℥ iij. liqueſiant in aceto, & trajiciantur per ſetaceum, addendo ol. lilior. & laur. ana ℥ j. aq. vitæ parùm, pulveris ireos, ſalis ammoniac. ſulphur. vivi vitriol. Rom. ana ʒ ß. incorporentur omnia ſimul & fiat emplaſtrum ſecundùm artem. Sin lupia eſt mediocris, tolli poteſt inciſione in crucis modum facta, in tumoris ſummo, membranam quidem qua tegitur & continetur minimè incidendo, ſed à cute ad radicem uſque ſeparando, quàm ſolertiſſimè fieri poteſt, radice tamen non exciſa, ſed conſtricta firmiſſimè ad vitandum impendens ſanguinis profluvium, præcipuè ſi ab ingenti aliquo vaſe longè non abſit, quod ubi factum erit, accedendum ad ejus curationem quæ in libro de ulceribus tradetur. Quod ſi Lupia baſin anguſtiorem habeat, infima illius pars commode liganda erit, non aperienda, nec ſecanda ullo modo: atque ſingulis diebus ligatura conſtringenda, donec illius alimentum omnino pereat, ea autem uno duntaxat modo utiliter fiet, ſed circumvolutione duplici, ut firmior ſit, & faciliùs ſi quid erit opus abſtringatur. Sin baſis lata adeo fuerit ut ſola ligatura, ad detrahendum illi alimentum non ſufficiat, duplex facienda erit, acum duplici filo inſtructam per mediam baſim trajiciendo, peſque ſeu ima pars utrinque liganda, quumque ea deciderit, ſi quod ulcus reſtet, ad eum quem diximus modum curabitur.

Quoad univerſalia præſidia in ganglio adhibenda, id eſt ad victûs rationem, humorum præparationem, evacuationem, ventriculi, hepatis capitiſque roborationem, eadem competunt quæ ſup. capite de œdematis curatione fuere dicta. Quod ad topica, molliendi, eliquandi & diſcutiendi vim habentibus medicamentis uti debes, ut ſunt infraſcripta.

℞. Fol. ſambuc. p. j. ſalis modicum, miſce, & his ganglium fricetur tamdiu donec tabeſcat.

Vel ℞. Cerat. oxycroc. ℥ j. muccag. ſem. alth. lini & fœnugr. ana ʒ v. euphorb. ſagapen. ammoniac. in aceto diſſolut. ana ʒ iij. reſin. ʒ vj. ceræ albæ ʒ iij. fiat ceratum.

Vel ℞. Mucilag. alth. ſemin. lini, fœnugr. ana ʒ x. ol. chamæmel. lilior. ireos ana ℥ i ß. ol. ſambuc. ℥ i. coquantur ad mucilag. conſumptionem, poſtea adde ammoniac. bdell. opopanac. ſagapen. in aceto diſſolutor. ana ʒ vj. pingued. anatis & anſeris ana ℥ ß. axungiæ ſuillæ veteris, & ſalis expertis ʒ iij. medull. cruris vitulin. & cervi ana ʒ v. ſpumæ maris ʒ ij. fiat unguentum, Is plerumque ſanatur crebra partis frictione, & humoris hac illacque diſtractione, ut vi naturæ reſolvatur. Gangliis quæ tendines, articuloſque occupant ferrum admovere non convenit, ſed tantum ammoniacum, & galbanum in aceto & aqua vitæ diſſoluta admovere, ut.

℞. Gumm. ammoniac. & ſagapen. ana ℥ j. coquantur ſub cineribus calidis ad formam emplaſtri, ſub finem adde ſulphuris vivi ſubtiliter pulveriſati ℥ ß. fiat emplaſtrum ad uſum. Confert etiam in eundem finem emplaſtrum de Vigo cum Mercurio duplicato. His remediis remollito tumore, atterendus tantiſper veniet, quoad ſub digito cyſtis contuſa findatur, quod ego non ſemel tantùm factitavi: mox laminam plumbeam argento vivo illitam fortiter ipſi apprimere, & advincire oportet, quæ quod ſupereſt tumoris conſumat & tabefaciat. Vel apponatur verticulum plumbeum, ut inquit Oribaſius, ſimile illis quæ mulieres fuſis appendunt, & vult hic Author, ut tumore ipſo ſit latius & arctè alligetur, quoniam pondere ſuo citiùs diſſolvit. Aetius ſuperponit ammoniacum juxta ignem, ad cerati ſive emplaſtri compagem emollitum, & poſtea applicat & ſuperponit laminam plumbeam tumore æqualem, & ne hinc ac inde labatur, arctis vinculis conſtringitur. Viſuntur nonnunquam ganglia exigua ex radice valde tenui velut pendentia: illa ergo vincula ab ipſa radice erunt comprehendenda & in dies fortiùs ſtrigenda, quo uſque decidant. Curationis reliquum facilè erit ex artis communibus regulis perficere. Si quando verrucæ, polypi, condylomata, & aliæ excreſcentiæ filo conſtringi poſſunt, privatæ alimento, ſenſim etiam contabeſcent ἀναβροχισμὸν hoc genus remedii veteres appellarunt. *Joan. Vigierius Chirurgiæ lib. 1.*

In cura Ganglii noſtro judicio eò incumbendum eſt, ut obſtructiones tollantur, ac ſucci viſcoſi ante omnia attenuentur, hinc præter interna volatilia & incidentia ſolis externis peragitur remediis, ut ſunt ſpiritus lumbricorum, matricalis, vini camphor. item fotus & cataplaſmata ex blandè reſolventibus parata. Hiſce verò nihil juvantibus, eò deveniendum eſt, ut extirpatio hujus inſtituatur manu Chirurgi exercitati, quæ per Sectionem fit, hinc Ganglion circa articulos vel alibi emergens tollitur vel concuſſione aut digiti compreſſione firmiore, ſeu manu fricetur vel valdè comprimatur, uſque dum incaleſcat, molleſcat, & evaneſcat, & ſic vi compreſſionis ſucci tumorem conſtituentes iterum quaquaverſum protrudantur & quidem per tubulos; & ne recidivam patiantur ægri, ad ſuccos porro attenuandos obſtructioneſque reliquas tollendas, ipſi tumori ſuperimponatur lamina plumbea aut alia ſimplex Mercurio incruſtata, & ſuper hanc emplaſtrum tenaciter hærens, cum ſplenia compactiore & deligatione arctiore, couſque quo

cyſtis

cyſtis rupta & materia intus contenta diſcuſſa fuerit, quod ſæpe intra menſem & citiùs contingit: vel loco laminæ imponatur Emplaſtrum de ranis cum duplo Mercurii cum ſtricta ligatura, quæ impediat ne ſucci viſcoſi in conſueta cavitate iterum ut ante cumulentur. In quem finem & Emplaſtrum noſtrum de Thea egregium erit, item de Labdano, Divinum *barbettes*, Diaphoret. *Mynſ.* Alii aliquid de emplaſtris his dictis, aut gummi ſaltem ammoniac. diſſolutum ſub forma emplaſtri laminæ plumbeæ ſupponunt, & facta decente deligatione eundem expectant effectum. Sequens linimentum Gangliis illitum a pluribus magni æſtimatur.

♃. Ol. Limac. Lumbric. terreſtr. ana ℥ ij. lil. alb. chamomill. ana ℥ i ß. verb. tabac. ſambuc. ana ℥j. caſtor. ℈ß. Quo linimento mane & veſperi artus Gangliis infecti & deturpati calide illinantur, vel loco hujus fotus inſtituatur ex herb. abſynth. Arthemiſ. origan. ſalv. grano juniper. in lixivio decoct. Item ſuffumigiis utendum eſt ex gummoſis aliiſque diſcutientibus volatilibus. Sed breviori manu negotium hoc ſuccedere videtur, ſi nempe pugni ictu duplici fortiore, membro ſuper tabulam commode ſituato rumpatur capſula, quod vulgus imitari ſolet, tumorem verſùs tabulæ apicem aliudve corpus ſolidius premendo, ſicque pariter cyſtim ejus lacerando. Sed ubi Tumor altas jam egerit radices, & per annos duraverit aliquot, tunc ad præſcriptum Celeberrimi Domini Muys ferula lignea haud differens ab illa, qua Præceptores in caſtigandis pueris utuntur, niſi quod plumbi portio in illius medio infuſa jaceat, juvat, & talis ferulæ uno ictu, ægroti facie à manu affecta in dorſum averſa, tumor rumpi ſolet. Quo remedii genere prælaudatus vir Ganglium per quadrienſium patientem vexans evaneſcere vidit, cujus medela brevi per emplaſtrum & ſtrictam ligaturam abſoluta fuit. Qui a duro hoc cuneo abhorrent; ii uti poſſunt ſequenti vel ſimili linimento.

♃. Ol. de lateribus ℥ j. ol. terebinth. ℥ iij. ol. ceræ ℨ ij. ol. camphor. gutt. v. ol. vitell. ovor. num. j. m. f. Linimentum. Quidam ex Chirurgis ſunt, qui aperiunt Ganglia, eaque per ſuppurantia ſanare tentant. Alii Emplaſtrum Arſenicale extollunt, ac dein ictum pugni. Rarum eſt, quod Cl. *Mynſ.* refert in *Podalirio* ſuo ex *Blankardo*, materiam Ganglii ex cadavere exemptam inſtar cryſtalli apparuiſſe & ſatis duram, eamque literas ſubjectas exhibuiſſe, multo majores quam erant revera, ſic ut illud Ganglion tum temporis pro microſcopio inſervierit, quod tamen phænomenon non tam ejus pelluciditati, quàm figuræ attribuendum exiſtimo, quod facile experiri eſt, dum pupilla ex vitulo alioque animali exemta imponatur chartæ, literas videbis multò majores quam erant revera.

In Ganglio Ettmullerus folia ſempervivi majoris, cui detracta ſit inferior cuticula commendat, quæ imponuntur quotidie, mane & veſperi removendo, meliore jure applicatur lamina Saturni ſpir. vini, camphor. irrorata & adſperſa euphorbio, quod Ganglia ſucceſſivè diſſipare aiunt, ut penitus tandem evaneſcant.

Quod Therapeiam affectuum reliquorum Tunicatorum Atheromatis, Meliceridis & Steatomatis attinet, cura fere eadem eſt, eorum enim ſublatio fit per interna volatilia & fluiditatem ſuccorum concilientia remedia, ut ſunt potus Theæ vel Caffeæ more jam recepto calidè abſorbendus, aliaque incidentia & Diaphoretica ſæpiùs recenſita. Cura verò inſenſibiliter peragitur per attenuantia & reſolventia fortiora medicamenta, imprimis ſi tumores hi adhuc materiam fluidam contineant. Senſibiliter vero magis cura perficitur per Maturantia, Septica atque Sectionem. Inter Reſolventia medicamenta primas tenent calx viva ejuſque decoctum, ſpir. vini camphor. ſp. matrical. cum aliis oleis aromaticis & gummoſis mixta vel emplaſtra redacta, quæ ſæpe poſt pugni ictum imponi poſſunt ad materiam meliùs reſolvendam ex. gr.

♃. Gumm. galban. ammoniac. ſtyrac. calam. ana ℨ iij. reſin. pin. ℥ß. ol. guajac. ℨj. ol. ceræ ℨß. ol. philoſoph. ℨiß. pul. rad. bryon. ℨ j. m. f. l. a. emplaſtrum. Emplaſtrum noſtrum de Theâ, item de Labdano, de cicuta, de Tabaco, item Divinum, de ranis cum Mercurio de Galbano Mynſ. & Magneticum imprimis ſi quid camphoræ addatur, egregia ſunt in reſolvendis quibuſcumque Tumoribus, præſertim in his Tunicatis. Vel in forma linimenti ſequens vel ſimile præſcribatur.

♃. Ung. Dialth. Martiat. ol. laurin. an. ℥ß. ol. philoſoph. ℨ ij. ol. ceræ ℨ j. Tinctur. galban. ℥ j. ſp. ſal. armoniac. volatil. ℨ iij. camphor. ℨ iij. m. & illinatur, dein ſuperiùs præſcriptum applicetur emplaſtrum. Balſamus Peruv. item vapor à pyrite ignita exceptus, & oleum rubetarum à *Barbette* laudantur. Quoad maturantia medicamenta aſteriſco notandum eſt, quòd hiſce cautè incedendum ſit, ne, quemadmodum a potentioribus exſiccantibus durities redditur ſcirrhoſa, maturantium fortioribus malignitatem cancroſam inducamus. Melius ergo mitioribus reſolventibus ut empl. ex gumm. ammoniac. ol. ſuccin. & pulv. rad. pyrethri mixto tumores hi diſcutiuntur, mediante enim hoc remedio Tumorem tunicatum in maxilla ruptum fuiſſe teſtatur *Sennertus*. Cauſtica verò ſeu corroſiva medicamenta externa Tumores hos Tunicatos erodentia aliquando in uſum vocantur, quæ cutem cum folliculo eorum abrodunt, ſicque Tumores excavant, eapropter ea in Meliceride, Atheromate & Steatomate maxime conveniunt. Ex quorum erodentium ſeu cauſticorum claſſe uti cuti erodendæ applicandorum ſunt lapis infernalis ſive cauſticus officinarum, oleum vel butyrum antimonii, item vitriolum lunæ, vel quæ Eſcharâ, quam illa induxerunt, remotâ, ipſum folliculum penitus erodunt, inter quæ ſunt viride æris, colchotar dulciſſ. Alum. uſt. Mercurius ſublimatus, & præcipitatus, ung. fuſcum *Wurſii*, quibus tamen medicamentis eo allaborandum eſt, ut cum materia contenta omnis folliculi ſubſtantia auferatur, & oſſa quoque, ſi his adhæreſcant tales humores, ſtudioſè abradantur, aliàs Tumores hi in ulcera abeunt fiſtuloſa, facileque repullulant. Chirurgica ac manualis curatio horum Tumorum Tunicatorum conſiſtit in pugni ictu, prout ſuperiùs in curatione Ganglii diximus, poſtea curari poteſt ut aliud ulcus. Cauſtico priùs adoriendi, & cultro re-

liquiæ exſcindi poſſunt. Operatio ergo ſequenti modo peragenda eſt: Incidatur cutis ſuperpoſita ad formam crucis, & manu labris a Tumore ſeparatis cyſtis eximi debet cum tota intus contenta materia, quæ interdum pinguedinis, mellis, pultis, interdum lapidis, vel calcis, vel etiam ceræ, vel glandulæ coctæ ſimilitudinem habet, &, ſi aliquid membranæ remanſerit, ad iſtam deſtruendam penicillum ſp. ſal. comm. imbui, & ſic applicari poteſt.

Vel, ℞. Empl. diaſulphur. ℥ iij. ol. ſuccin. ol. tartar. ana ʒ ij. & applica Tumoribus Tunicatis, Lupiæ, aliiſque.

Curatio Emphyſematis conſiſtit potiſſimùm in removendis tubulorum obſtructionibus, per interna Diaphoretica volatilia ac carminativa ſpecifica, ut ſunt ſp. nitri dulcis, eſſent. carminativ. camomill. Rom. cort. aurant. menth. zedoar. arcan. dupl. ſem. carminativa quæcumque, & ex eis parata ſpiritus & olea. Omnia enim aromatica hic egregia ſunt, ut Tinctura cinnamomi, macis & ſexcenta alia cum aq. fœnicul. carmin. aliiſque propinanda. In Juniorum gratiam eſto ſequens formula.

℞. Aq. fœnicul. ℥ij. carminat. ℥ j. flor. chamomill. ℥ i ß. eſſent. cort. aurant. ʒ iij. ſp. nitri dulc. ℈ß. Syr. flor. chamom. ʒvj. m. detur cochleatim. Vel detur per vices arcanum duplicatum à ℈ß. ad ℈j. excellens in flatibus remedium, interponantur ſpiritus aniſi, angel. matricar. catarrhal. elix. vit. eſſent. bacc. lauri, Juniperi, ſpir. ſal. armoniac. aniſat. Ut & omnia reliqua ſalia volatilia oleoſa conducunt. Solis enim ſudoriferis internis curatur *Emphyſema*. Externè in *Emphyſemate* conducunt ſacculi ex flor. chamomill. ſambuc. ſem. aniſ. &c. in vino cocti & tepidè parti flatulentæ impoſiti, vel parentur ex herbis rutæ, ſcordii, malv. flor. chamomill. ſem. cumin. carui, bacc. laur. juniper. ſal. armoniac. tartar. &c. Ex quibus pro re nata parentur fotus vel epithemata vino Gallico vel lixivio incoquenda & calidè applicanda. Vel ſequens.

℞. Aq. flor. ſambuc. aq. calc. ana ℥ ij. ſpir. vini camphor. ſp. matricar. angel. ana ℥ j. m. cum quadruplicatis linteis applicandum epithema. Ceratum de Cumino, Empl. de bacc. laur. de Thea, de Labdano, carminat. Sylv. &c. optimo ſæpe cum ſucceſſu applicantur. Tumores hi flatuoſi haud incidi aut ferro aperiri debent, Gangræna enim ac Sphacelus facilè ſubſequi ſolent ſed potiùs medicamentis idoneis cataplaſmatibus, aliiſque oleis chamomill. Philoſophor. ſuccin. carui, cumini, aniſ. &c. reſolvendi ac diſcutiendi ſunt. Conducunt etiam ſuffumigia ex carminativis ac gummoſis reſinoſiſque parata. *Joan. Dolæus in Encyclop. Chirurg. rational.*

Atheroma, Steatoma, & Meliceris, quandoquidem Tumores ſunt folliculis incluſi, vix niſi per manualem operationem curantur; ſique inter operandum contingat, quod membranula rumpatur, aut tota non auferatur, Fiſtula ferè, aut ulcus fœdum remanet, quorum difficilis & tarda plerumque curatio. Curationis conſilium tribus hiſce abſceſſuum generibus, Atheromati viz. Steatomati, & Meliceridi commune eſt, ut quod tunica illa continet diſcutiatur, aut medicamentis totum cum ſua tunica exedatur, vel ſuppuretur, aut Sectione auferatur. Triplici hac ratione Curatur Meliceris, utpote humorem continens liquidiorem. Sed Atheroma, humorem continens glutinoſiorem, vel ſectione tollitur, aut medicamentis exeditur ſeu ſuppuratur, atqui nunquam diſcutitur. Steatoma vero nec diſcuti, nec exedi aut ſuppurari poteſt; at ſolà manus opera, hoc eſt, Sectione duntaxat curatur, quoniam ſevo haud abſimilis materies nec reſolvi, nec ſuppurari aut exedi, poteſt, ſemperque duriore includitur tunica. Notandum quoque hujuſmodi folliculis incluſos Tumores, ſi recentes ſint ac molles, & Reſolvi, & Suppurari poſſe, duros vero & inveteratos ſolà Chirurgià Curari. Hinc diligenter in eo laborandum, ut ſingulæ differentiæ diſcernantur. Steatoma quippe durius eſt, reſiſtitque tangenti, & baſin habet ſolidiorem. Meliceris e contrario facilè ſubſidet, cedit in ſe compreſſa, lenteque diſſilit, citò tamen revertitur. Atheroma eſt veluti medium inter utrumque extremum. Igitur hujuſmodi tumor ſi mollis ſit, Reſolventibus erit tentanda Curatio, impoſito ſcilicet emplaſtro Stiptico Paracelſi, vel e Ranis cum Mercurio; vel mane diu fricetur Tumor digitis ſaliva hominis jejuni identidem madefactis, cui ratione ſalis volatilis & ſpirituum in ea abundantium vis attenuandi reſolvendique copioſa ineſt; vel poſt Tumoris diutinam frictionem illinatur *Balſamum Peruvianum*, quo ſolo ſcribit Barbette ſe aliquando molliores hujuſmodi tumores curaſſe.

Scultetus *poſt Armamem. Cheir. Obſerv. 66.* eum in finem valde laudat Ceratum Diaſinapios, quo duas Melicerides reſolviſſe ſcribit, alteram in Humero, alteram in Genu, ovum anſerinum ſua magnitudine æquantem, quam tamen hoc ſolo Cerato menſis ſpatio integre diſcuſſiſſe refert. Ceratum Diaſinapios Aquapendens deſcribit *Cap. de Meliceride*, & a Spigelio correctum ita proponit Scultetus *Armam. Chirurg. Tab. 43.*

℞. Salis gemmæ, ceruſſæ, lythargiri an. ℥ iiij. Ceræ, terebinthinæ an. ʒ ij. Galbani, opopanacis, an. ℥ß. pulver. ſemin. ſinapi ℥ ij. olei veter. ℥ ix. aceti acerrimi q. ſ. M. F. S. A. Ceratum. Barbette hoc habet emplaſtrum.

℞. Gummi Sagapen. Ammoniac. an. ℥ ß. pulv. euphorb. rad. pyrethri an. ʒß. ſulphuris ʒ iij. ol. ſuccin. ʒ j. M. F. S. A. emplaſtrum. Alii laudant id quod ſequitur.

℞. Paſſularum majorum enucleatarum ℔ß. Contundantur minutim in mortario, & addendo pulv. ſem. cumini ℥ iij. ſalis nitri ℥ i ß. ſimul ſubigantur, & adhibeantur.

Alterum Curationis conſilium eſt, ut Folliculi hi *Cauſtico exedantur*: viz. Cauterium in medio imponatur Potentiale; aut ſi magnus ſit Tumor multa ſimul admoveantur Cauteria, cumque Cruſta deciderit immittantur Penicilli *Unguento Ægyptiaco & Apoſtolorum* illiti, aut *Melle* cum *Mercurio Præcipitato*. Joan. de Vigo Menſis intra ſpatium omnes excreſcentias indolenter erodit: Accipit Linteorum uſu detritorum & decerptorum ℥ij. medullæ panis albi ℥iij. Sublimati tenuiſſimè pulveriſati ℥j. Aquæ Roſarum & Plantaginis an. ℔ j. omnia ſimul coquit in vaſe æneo ad conſumptionem duarum aut

trium

aut trium partium; dein expreſſa linamenta exſiccat in fumo mediocriter calido, quæ iterum diſcerpta ſervat in vaſe bene operto ad uſum, qualem ipſe ita deſcribit. Primum defenſivo vicinæ partes muniantur; deinde ulcus quod fecit Pyroticum prædictis linamentis impleatur, ſupponatur unguentum de Tutia, vel de Ceruſſa; atque ita perſiſtendum, donec viva appareat caro, tum ulcus melle Roſaceo & Terebinthina mundandum, &c. Nonnulli Arſenico utuntur & Auripigmento, ſed non niſi ſummo cum periculo ea uſurpantur, quia acria nimis ſunt, parteſque ſubjectas penitus erodunt. Non deſunt quoque qui parva hujuſmodi Tubercula tranſverſim incidunt, moxque implent Alumine, aut Vitriolo uſto, quæ folliculum erodunt ſimul, & hæmorrhagiam ſiſtunt, vel oleum aut Spiritum Vitrioli cum Plumaceolis applicant: Magni vero cruciatim trajiciunt duplici Setone, altero ſecundum longitudinem, altero per tranſverſum. Sin ad ſuppurationem tendant hi Tumores, quod tamen raro contingit, naturam Chirurgus adjuvet Maturantibus fortioribus.

At vero omnium tutiſſima Curationis Methodus eſt, Tumores hoſce per Sectionem & Separationem auferre. Fit autem hoc modo: Primo tum ad lumen illuſtre, tum ad Chirurgum quam commodiſſimè vel in Sella, vel in lecto collocandus eſt Patiens; dein atramento ſignetur ſectionis longitudo, quæ ſit tanta, quanta eſt tumoris rotunditas, tum elevanda cutis, quæ incidenda vel ſimpliciter vel cruciatim, eaque poſtea circumquaque lato ſpecillo, aut ſcalpelli manubriolo, aut indice digito ſeparanda, donec integer Folliculus appareat, qui tum circa pediculum reſecandus eſt, ſimul cum vaſe tumori nutrimentum adferente, ne vel minima relinquatur folliculi portio, tumorque regeneretur. Quo in caſu notat Joan. van. Horne *in Microtechne*, prius arcte vaſculum tumorem nutriens eſſe ligandum, antequam reſecetur. Hoc peracto, & folliculum poſtquam extraxit Cheirurgus, vulneris labia ſunt conjungenda Linteolis emplaſticis in crucem appoſitis, &c. Quod ſi Folliculus jam ruptus ſit, aut per ſe, aut per Cheirurgi negligentiam, tum neceſſe eſt, ut vel tumor revertatur, vel ulcus remaneat fœdum, & fermè incurabile, niſi Cathæreticis abſumatur folliculus. Plura de modo excidendi hujuſmodi Tumores videri poſſunt apud Fabricium ab Aquapendente Operat. Chirurg. part. 2. lib. 1. cap. 16. & Scultetum Armament. Cheirurg. Tabul. 35. Sed hujuſmodi Tumor ſi ingentis ſit magnitudinis, magniſque vaſis, arteriis puta, venis, nervis, adhæreat, ſinendus is eſt, aut ſaltem magna in excidendo requiritur induſtria. Ita refert Scultetus obſerv. 58. ſe in externa femoris parte Atheroma ovum gallinaceum magnitudine ſuperans exciſione curaſſe. Et ſcribit Petrus de Marchettis obſerv. Medico-Cheirurg. 21. ſe Meliceridem majoris oculi anguli, ad pupillam uſque protenſam, illæſo oculo, cum folliculo extirpaſſe. Atque obſerv. 24. & 25. duas non minus raras addit hiſtorias: alteram Atheromatis inferioris palpebræ, interna parte, prope angulum majorem oculi, ab ortu geniti, avellanæ mole, in puella quinque menſium, ſectione extirpati & ſanati, alteram Meliceridis colli prope aſperam arteriam, & venas jugulares externas, in cujus diſſecto folliculo alius ejuſdem generis tumor, ſed minor delituit ſua & ipſe membranula concluſus. Haud minus rarum fuit Steatoma in dorſo circa finem vertebrarum colli, quod pondus librarum ſeptem excedens, a Joanne Griffonio Medico-Chirurgo feliciter extirpatum fuit: uti videre eſt apud Fabritium Hildanum *Cent. 6. Obſ.* 16.

Cæterum Tunicatis hiſce tumoribus propè accedere videntur Propenduli, qui non exciduntur, ſed funditus amputantur; in Puſillanimis filo ad ſtuporem partis conſtricto & relicto, donec tumor decidat; in Animoſis ſcalpello. Quod ſi poſt Tumoris Propenduli abſciſſionem, ſanguis copioſe profluat, aut illum aliquid de radice relinquat, ne recidiva fiat, locus candente ferro leviter tangatur, & eſcarâ ablata, cicatrice obducatur: vel id quod ex radice relictum eſt abſumatur admotis Cathæreticis, uti Alumine uſto cum Mercurio præcipitato inſperſo, vel Unguento Baſiliconi admixto, ſicque impoſito, &c.

Magnus Flatuoſus Tumor periculoſus eſt, ob ſui magnitudinem, & partem affectam debili calore præditam. At parui ſi ſint hujuſmodi Tumores, omnis periculi expertes meritò cenſentur. Porrò Hyeme frequentiùs, quam Æſtate evenire ſolent. In Curatione generalibus circa Diætam, & intus ſumenda medicamina roborantia ac evacuantia, præmiſſis, haud ſecus ac in Oedemate, partis læſæ meatus aperiendi, in eaque contenta Flatulenta materies attenuanda, diſcutienda, reſolvenda. Quem in finem conducunt Calida, Siccantia, & Attenuantia, *Carminativa* dicta, ut apertis membri læſi poris humores flatuſque diſſipari queant, verbi gratia.

℞. Herb. malv. menthæ, pulegii, rutæ, an. m. j. Flor. camomillæ m. ß. Summit. aneth. flor. roſar. rubr. an. m. j. Sem. cumini ℥ j. Bacc. lauri ʒ vj. Coq. in S. Q. Cereviſiæ tenuis, vel Æq. Part. Aq. puræ & vini Albi ad ℔ iij. Colatura ſit pro Fomento. Egregios aliquando vidimus ſucceſſus in hujuſmodi Tumore reſolvendo ſolo Oleo *Cucumeris Aſinini* illito. Poteſt tamen ejus loco fieri Linimentum, v. g.

℞. Olei cucumeris Aſinini ʒ vj. Anethi, Rutæ an. ʒ ß. Nucis moſchatæ expreſſ. ʒ i ß. Cumin. ſtillat. gutt. vj. miſceantur. Barbette Chirurg. part. 2. lib. 1. cap. 7. laudat hoc cataplaſma.

℞. Fol. Rutæ, Calamenthæ an. m. ß. Farinæ Fabar. ℥ ij. ſem. Aniſ. Cumin. an. ℥ ß. Baccar. laur. Salis comm. an. ʒ iij. Nitri, Sulphuris an. ʒ j. Stercoris caprilli ʒ vj. Olei Anethini, Nardini an. ℥ j. Vini alb. Gallici q. ſ. Coq. ſimul. S. A. & contund. in formam cataplaſmatis. Conducit quoque emplaſtrum de meliloto, de Ranis cum, aut ſine mercurio.

Vel ℞. Emplaſtr. de melilot. de Ranis ſine Mercurio an. ℥ j. Gumm. Galban. in aceto ſolut. ʒ ij ß. Pulv. caſtor. ℈ ij. olei Cumini ſtillat. gutt. vj. Ceræ & Terebinthinæ q. ſ. M. F. S. A. Emplaſtrum, extendendum in Corio. Sed notandum ejuſmodi medicamenta actu calida parti ægræ ſemper imponenda eſſe, caloremque conſervandum appoſitis linteis, lateribus, lagenis, ſimilibuſque rebus calentibus. Veruntamen Genu

cum Flatuoſo Tumore vehementer inflatum ſit, nonnulli ſequens commendant.

℞. Fæcis Ceræ novæ ex prælo ℔ i ß. Micæ Panis Furfuracei ℔ß. Florum Roſarum Rubr. ℥ j. Bulliant in vino albo, dein contundantur, & addendo Piperis, Caryophyllorum, Nucis moſchatæ, zinziberis an. ʒ ij ß. Sem. Cumini, Aniſi, Fœniculi, Ammios an. ℥ß. olei chamæmelini, Anethini, Rutacei an. ℥ ij. M. F. S. A. Cataplaſma. Platerus *Obſ.* lib. 3. Tumorem in Genu immenſum, mollem, laxum, & diuturnum diſcuſſum, ac penitus curatum ſcribit impoſito Cataplaſmate ex Radicibus Bryoniæ, Iridis, & Liliorum recentibus, ſimul contuſis, atque in vino, addita etiam Aqua vitæ decoctis. Vel fiat Cataplaſma ex raſura Radicis Raphani Ruſtici cum Aceto Roſaceo, quod calide apponatur. Magno quoque cum levamine inflato & tumido admodum Genu aliquando applicari juſſi Veſicatorium magnum, ex Cantharidibus & Fermento acri, addito Aceto, confectum.

Ganglion Cheirurgia, hoc eſt, exciſione rarò curatur, præſertim ſi in quodam manus pediſve articulo ſitum ſit: eſt enim que, monente Paulo Æginetа lib. 6. cap. 39. periculum ſi quid illic excidatur, mutilum reddi illud membrum. Sed Ganglion ut tollatur, imponenda ſunt molliendi, attenuandi, & diſcutiendi vim habentia medicamenta, v. gr.

℞. Emplaſtri de meliloto, oxycrocei, de mucilaginibus an. Part. Æqual. olei Petræ tantillum M. F. S. A. emplaſtrum, extendendum in Corio.

℞. Gummi Galbani, Ammoniaci, Sagapeni in acet. ſolut. an. ʒ i ß. emplaſtr. è Ranis cum duplicato mercurio ℥ß. M. F. S. A. emplaſtrum.

℞. Gummi Ammoniaci, Sagapeni in acet. ſolut. an. ℥ß. Liquefiant, hinc addendo Sulphuris Pulveriſati ʒ ij. M. F. S. A. emplaſtrum. Eundem in finem conducit Gummi Ammoniacum, vel Galbanum in Spiritu vini diſſolutum, atque emplaſtri modo impoſitum. Vel imponatur emplaſtrum de Ranis cum Mercurio, & ſtricta ſatis ligatura, quæ impediat, ne viſcoſi denuo humores affluere, cum aliis concreſcere, ſicque Ganglion augere queant. Felix Platerus laudat hoc cataplaſma, quo Ganglion pugni magnitudine in utroque Genu curavit, ut refert *lib. 3. Obſervationum.*

℞. Rad. Bryoniæ, Iridis Noſtrat. rec. an. ℔ß. Liliorum alborum rec. ℥ ij. Coctis in Aceto fortiſſimo ad mollitiem, & in mortario minutim contuſis, adde olei lilior. alborum ℥ ij. Gummi Ammoniaci in Spiritu vini ſoluti ʒ iij. Pulv. Rad. Iridis Florent. ʒ ij. M. & S. A. redigantur in formam emplaſtri ſeu Cataplaſmatis. Cum igitur Remediis hiſce emollitus ſit Tumor, atterendus tantiſper, quoad ſub digito cyſtis frangatur; mox lamina plumbea Argento vivo illita fortiter ipſi apprimatur, & advinciatur, quæ quod ſupereſt Tumoris tabefacere & conſumere queat. Etiam crebra tantummodo tumoris Frictione, humoriſque huc illuc diſtractione non rarò ſanatur Ganglion. Et ſcribit Antonius Chalmeteus *in Enchetridio Chirurgico*, ſe Ganglia in carpo exiſtentia frequenti cum ſaliva frictione ſæpius curaſſe, abſque aliorum medicamentorum uſu.

Reiherus Solenander Conſil. Medicin. 24. ſequens commendat emplaſtrum.

℞. Emplaſtri oxycrocei ℥ j. Gummi. Ammoniac. Bdellii diſſol. an. ʒ ij. Pulv. Rad. Irid. Florent. ℈ j. Lumbricos terreſtres vino lotos & diſſolutos num. iij. Commixtis omnibus cum pauco oleo Terebinthinæ & Cera nova F. S. A. Ceratum, quod extendatur in Corio, applicetur Tumori, & Faſciâ arctè conſtringatur. Tumore autem Cerati ope quodammodo emollito, addit; ſingulis quatuor quinque, ſexve diebus ſolutâ faſciâ, & ablato Cerato, Tumorem debere ſuffumigari ſuffitu aceti acerrimi, cui Satureia, Origanum, vel ſimilia incocta ſunt, affuſi Pyritidi, vel Lapidum Molarium fruſtis candentibus; dein abſterſo ſudore, compreſſo attritoque ſatis Tumori rurſus Ceratum imponi. Tandem hiſce aliquoties factis præcipit, ut tenuis Plumbi lamina arctè Ganglio illigetur, qua ulteriùs conſumatur. Sin verò his modis Ganglion non ceſſerit, nonnulli volunt ferro reſecandum & extirpandum eſſe; Quorum ſententiæ tamen minime ſubſcribimus, ſi in manus pediſve articulo exiſtat, ob tendines aliaſque partes nervoſas ibidem facilè læſuras. Sed potiùs Sectione Tumor aperiatur, atque viſcoſo educto humore, impoſitoque Balſamo Peruviano, aut Balſamo Sulphuris Terebinthinato, ulcus porrò curetur. Jobus Mekeranus Obſerv. Chirurg. cap. 60. prolixè docet, quomodo Ganglion in Carpo exiſtens Contuſione curari queat. Viz. manus plana menſæ imponatur, hinc Cheirurgus manu in pugnum contractâ bis terve Tumorem vehementer contundat, donec cyſtis findatur, humorque contentus effundatur, qui dein continuo articuli motu, accedente inſuper crebra partis affectæ frictione, facile reſolvitur: præſertim ſi hoc vel ſimile linimentum frequenter inungatur.

℞. Olei Ceræ, Terebinthinæ an. ʒ ij. ol. philoſophorum ʒ vj. vitellum unius ovi M. F. S. A. linimentum.

Ad Curationem Lupiæ quod attinet. Materia hæc nec Reſolutioni, nec veræ ſuppurationi facile cedit; ſed ut humor evacuetur, tumor hic aperiendus eſt. Quod ut tuto ac feliciter fiat, humoris magnitudo, ſitus, latitudo ſeu denſitas, denique & baſis ſeu fundamentum conſideretur. Si igitur magnus ſit Tumor, vaſis majoribus, partibuſve nervoſis ac tendinoſis proximus, ſinendus is eſt ob periculum, quod ex Apertione facile conſequitur. At ſi parvus ſit, in quacunque parte fuerit, ſæpe Reſolvitur comprimendo, digitis Saliva madefactis identidem fricando, frangendo tamen cyſtim ſeu folliculum, quo includitur, ut hinc illinc effuſus humor diſpergatur, & dein naturæ ipſius beneficio diſcutiatur, reſolvaturque. Quod ſi Lupia in eo loco ſit, in quo validam compreſſionem facere non liceat, ut in Facie, Thorace, Ventre, Gutture, ſimilibuſve locis, emplaſtrum aliquod in Ganglii Curatione præſcriptum apponatur, quod Reſolvendi vim habeat. Scribit Riverius *in Obſerv. communicatis à Dionyſio Pomaret*. Lupias Reſolutione curatas fuiſſe Foliis Acetoſæ charta madida involutis, & ſub cineribus coctis, quæ poſtmodum cum cineribus per cribrum trajectis incorporabantur

tur in formam cataplaſmatis, calidè applicandi. Sin Lupia mediocris ſit, neque in Articulo exiſtat, tollatur exciſione, ut Atheroma, Steatoma, vel Meliceris. Quod ſi baſin habeat anguſtiorem, infima illius pars ligetur, non aperiatur, neque ſecetur; atque ſingulis diebus ligatura conſtringatur, donec alimentum ei omnino detrahatur, ſicque Lupia ſponte decidat. *J. Munnicks in Prax. Chirurgic.*

Conſultatio.

Pro Meliceride.

Triennium agitur, cum Illuſtriſſ. Palatino Polono tumor quidam ſubortus fuit in anteriori parte ſiniſtri femoris, doloris expers, concolor, prementi digito cedens, nullo tamen relicto veſtigio; qui in amplam adeo molem ſenſim excrevit, ut in præſentia ab inguine uſque ad genu, illi nimius adhærens, protuberet, instar amplæ cucurbitæ, anteriori, & exteriori femoris parti appoſitæ; non ſine manifeſta motus cruris noxa; cujus cauſa variis ubique locorum conſultis Medicis meam nunc quoque expoſcit ſententiam, cùm de præſentis affectus eſſentia, & natura, tum de medicis præſidiis huic extirpando in uſum revocandis. Quod Illuſtriſſimi, & generoſiſſimi Herois mandatis morem gerens, pro virili aggredior; quo eventus ipſius, & curationis ratio conſtet. Eſt autem hic tumor morbus in aucta magnitudine, lædens flexionem cruris, a pituita ortum ducens; hoc indicio, quod nullo dolore ſit moleſtus, atque cuti ſit concolor: quæ tamen pituita naturalis non eſt, cùm non ſit œdematoſus, preſſo digito cedens, ſed præter naturam, non ex permiſtione humorum heterogeneorum, ſed ex converſione potiùs propriæ ſubſtantiæ in alienam; non quidem flatulentam, in quam non rarò faceſſere ſolet, ex Galeno; neque enim tamdiu duraſſet affectus cum tanto ponderis ſenſu; minus longe in ſeroſam, & aquoſam, particularis hydropis cauſam; tunc enim pelluceret cutis, tumor eſſet adeo expanſus, ſine fluctuatione; quinimo in corporis erectione pars tumida præ aquæ pondere ad interiora procumberet. Fuerit itaque pituita tenuior, & fluida in lentam, viſcidam, tenacem, flatulentæ, & ſeroſæ immixtam, converſa; cujus ratione tumor hic accenſendus eſt tumoribus illis, quos Antiquiores Abſceſſus; Recentiorum vero barbarorum aliqui Arabum interpretes, exituras vocant, genitas ex humoribus, & aliis excrementis heterogeneis folliculo concluſis: quorum triplex eſt genus, Meliceris, Steatoma, & Atheroma; quibus Recentiores addunt Teſtudinem, Lupiam, & Nattam, ſeu Naptam, & Strumam. Qui quidem tumor ſtruma non eſt, glandularum propria; Non Teſtudo, ſeu Talpa, capiti familiaris; non Napta; cum hæc ſit tumor carnis inſtar, durus, prementi digito non cedens; cujus generis præſens non eſt, quippe qui cedit, & eſt mollis; atque ideo neque Steatoma, neque Atheroma, ſed meliceris cenſendus, illi non abſimilis, quem Ambroſius Paræus Lupiam vocavit. 6. de Tumoribus præter naturam qui aliquando partibus adhæret firmius, inquit ille: aliquando verò mobilis eſt; ſemper tamen venas habet exiles quidem in principio; proceſſu vero temporis ampliores, qualem hunc obſervamus: qui proinde abſceſſus eſt ex tenui pituita ortus, ſeroſæ & flatulentæ immixta: a cerebro, ventriculo, & venoſo genere ſenſim eo transmiſſa, ac cyſti ſeu folliculo concluſa, parti affectæ adhærens. Ex his patet, quis hunc affectum maneat eventus, cum conſenſu præſtantiſſimorum virorum, quibus & ego accedo, ſit inſanabilis: quippe qui diſcuti non poſſit, cùm ob ejus amplam molem, tum ob fluxionis periculum, quod à localium calidiorum uſu impendet, quorum ope reſolvendus eſt, neque evacuari patefacto abſceſſu, & ſuppurata materia; metu ſcilicet ulceris, quod immedicabile evaderet ex fluxione continua, & fortè cancroſum. Neque radicitùs extirpari poterit, abſque enormi ſanguinis profluvio, ob venarum copiam & amplitudinem, non ſine vitæ præſenti diſcrimine in ipſa operatione. *Benedict. Silvatic. Conſil. & Reſponſ. medic. Cent. 4.*

Obſervationes.

Atheroma.

In genu ſiniſtro 12. jam annos geſtaverat tuber folliculi luſorii minoris magnitudinem æquans Fr. Stephanus à Calatio Capucinus, vir quanta in Deum pietatis, vel hoc argumento cognoſcendus, quod cùm lethiferam hanc in articulo diſſectionem celebratiſſimi Medici uno omnes ore pronunciaſſent: nihilominus hic tamdiu privatus ea, quæ ſolo deflexis utriſque genubus fieri conſuevit a Sodalibus Sancti Numinis adoratione frequenti: facultatem hanc etiam cum tormento at diſcrimine vitæ maluit conſequi, quam officio ſuo cedere, ac ſanctarum exercitationum carere fructibus. Hujus igitur viri, tam pro deſiderio gratificatus; cunctis ex ordine proviſis, præcautiſque his, quæ curationis curſum interturbare potuiſſent: rem inſtituto cominus, acuto ſcalpro cutem ample, qua maximè extabat, inſeco, dividoque quoad pateret membrana. Quæ ſubſecta circum, tandem in manus venit, & media diſciſa ſaniem reddidit ſubnigram fœcis vini ſubſtantia, cartilagineis ferme cruſtis internè obſita. Qua cavitatis quidem, & externa aliqua parte carunculæ putres, & boleti formam referentes extumeſcebant. In univerſum erat membrana uteri chorii modo denſa, dura, craſſa, quæ poſtquàm eſt deterſa miniſtri manu, vellere infarcta, & ad caminum depoſita, vendicata jam a putredine talis apud me ad hanc diem aſſervatur. Chirurgiam ferme nihil inſecutum eſt mali, niſi ſi paucum effuſum ſanguinem admemoraveris. Atque hæc de primo illo exciſionis actu; cæterùm quod ad reliquam curationem pertinet; in ulcere medicamentis primum digerentibus, mox expurgantibus rite percurato; paulatim accreta caro vacuum orbem implevit, ſanatuſque eſt homo 40. dierum ſpatio ſine ulla inceſſus offenſa Deo bene favente: cui quidem auctori medicationis omnis felicitas accepta eſto.

Neapoli urbe cunctis artibus boniſque florentiſſima ex honeſta Coppularum familia juvenis fuit, ac modo eſt, cui Tiberio nomen, ortum huic 16. jam annis ſuper lævam mammam tuberculum principio puſillum piſi inſtar, quod ſingulos in annos aggeratum tandem excreverat in ovi gallinacei magnitudinem, concolor, mobile, æquale, duriuſculum, dolorem non inferens, niſi cum vehementer premeretur, toto decennio ſollicite chirurgicos, qui ſunt in urbe omnes conſuluit, requiſivitque de tollendo vitio. Reſpondere alii, nihil ut adhibens rem naturæ committeret: quippe vitium irritare periculoſum. Alii vel ut balſamelæo, vel appreſſa plumbea laminula excuteretur. Nullus e pleriſque in multis chirurgiæ meminit, quam nemo non ex auctoribus hujus diſciplinæ proponit. Demum me, ac ſex e principibus medicis congregat domi, ſinguli, ut diceremus ſententiam: Scirrhum dixere quidam: quidam occultum cancrum, qui tentandus non eſſet. ad Hippocratis ſententiam 38. aphor. lib. 6. Tertii quidam Emphyſema abſurda quadam opinione: ſcirrhum œdematoſum pronunciavere plurimi. Ego atque alter quidam, qui ſententiam meam a conſulente reſciverat, ſteatoma pronunciavimus. Conſenſere in id omnes, ut medicamentis tractaretur, chirurgia valere juſſa. Ego contra chirurgia certum, atque unicum in hac re præſidium, ut profeſſus fueram ſemper: ita & in dictione mea peroravi. Refutavere omnes curandi genus, adhæſitque homo alteri ſententiæ, ut quæ leniora proponeret, veruntamen fatigatus diu remediis, victu tenui, ſudoribus, decoct. ſarſæparill. fonticulis; neque aliquid aſſequutus ex his, niſi longa laborum tædia, venit ad me feſtinè, ſuccurrerem: vitam odiſſe ſe præ noxa iſta corporis. Tantum ne quid ferro agerem, certum ſe pati quidquid oporteret. Breviter: pyrotico cutem aperui, patuit cyſtis pur animis ovi modo candicans, qua diſſecta promptum fuit mere putridam fœtidam, atque artocreæ coctæ modo laminoſam, ſed cruſta referentem ſubſtantiam late complentem infarctu ſuo amplexum omnem folliculi. Labor fuit in eximendis membraneis fibris, quæ radicum inſtar hærebant: quibus tamen extirpatis, dies circiter quadraginta finita curatio eſt. Hærere autem abſceſſus hujuſmodi anomalos plerunque nerveis & cartilagineis fibris obſervationes teſtantur, qualem contigit obſervaſſe aliquando in pedis digito medio, quales etiam fuere obſervatæ fibræ in abſceſſu Marini Caputi Vicarii, Archidiaconi vici Equenſis viri ſpectatiſſimi: Similiter cartilaginearum fibrarum in abſceſſu reſpectarum exemplum habes In R. P. D. Andrea Cancelliero Cartuſiano Monacho probatiſſimo, cujus rei hiſtoriam ab amico fideliſſimè conſcriptam, huic noſtro de abſceſſibus anomalis tractatui inſerere placuit; eſt autem ex autographo talis.

Quam lepidè abs te compellari videor, Clariſſime Simon, quam urbane, parum abeſt, quin dixerim ridicule: ſic revocaſti ejectas jam pridem e domo tua philoſophica argutas Curialium nugas; quarum quanto major, & religioſior in hoc fucato ſeculo cultus, eo perniciolior eſt uſus, magno cum ingenuitatis opprobrio. Quid agis cum rythmicis iſtis alloquiis? amicum, qualem me noſti, ſtoicum & rigidum (ut tua tibi regeram verba) rogas, precaris, blandimentis excitas? Me fatuum hominem fingis, te Logodædalum, quo utroque vitio, ſicuti revera vacamus ambo, ita cynicè, ac libere effando, uterque noſtrum, tali etiam ſuſpicione liber eſt. Amicitia quidem ſicuti animorum nexum facit, ita & bonorum omnium communionem. An fortaſſe noſtræ Eutopiæ mores oblitus es; an amicitiæ transfuga videri vis? Abſit. Quid igitur precario poſtulare, quod jure tuo tuum eſt? tua ſunt mea ſtudia, tui laborum meorum, ſi qui ſunt, fructus, ſiquidem quod vivo, & ſpiro tuum eſt. Hac igitur eadem epiſtola nobilem illam, quam tam anxiè efflagitaſti, curationis oſtracoli tumoris, a noſtræ ætatis Chirone, Doctiſſimo inquam M. Aurelio Severino magno naturæ myſtæ confectæ deſcriptam habebis, utinam tam eruditè, quàm verè; potero ſiquidem oculatus teſtis de re integra fidem facere, qui tunc temporis Chartuſianorum hoſpes vixerim, quorum ut ſingularis eſt in bonarum artium, & muſarum aſſeclas ſtudium & propenſio, ita liberalitas ac munificentia compotem reddidit, ut cuncta exactiſſime adnotarem. Feracia ſunt (ut hinc exordiar) Chartuſianorum corpora, malorum complurium e tartaro ortum ducentium (tolera interim verbum hoc Paracelſæum) ſed tumorum in articulis excreſcentium ferociſſima: an ob ſtrictam vivendi regulam, qua carnibus cane pejus, & angue abſtinent? An ob nocturnarum vigiliarum frequentiam, in quibus Deo pſallunt diutiſſime recti, vel incurvi, ſedentes nunquam; laboraverat pertinaciſſima meliceride in dextro genu R. P. D. Dionyſius Coccia Cœnobita ſeveriori vitæ addictus in clauſtro, cui poſt aliorum Medicorum ludibria, auxiliares manus Severinus ipſe dederat eventu feliciſſimo, cùm V. P. D. Andreas Cancellarius alere ſe etiam in dextero genu tumorem non ſpernendæ magnitudinis, cujus natalia ab anno 1632. numerabat; veluti per jocum affirmavit: ſphæricus is erat, cujus ambitus ſeſquipalmaris fili menſura comprehendebatur, omnino indolens, ſolo pondere religioſo viro moleſtus, ut proinde mollium, & inermium Chirurgorum, quibus nunc Neapolis abundat, timiditate eviratus, nihil de illo extirpando cogitaret, quidquid Clariſſimus Severinus pronunciaret de corruptionis periculo. Indulſit igitur proprio genio natura, ſenſimque & furtim molem illam adauxit adeo, ut operis veluti ſumptuoſi poſtmodum pertæſa, ceperit orbis, quem tam ſedulò conſtruxerat, ruinam moliri. Acerſita igitur fermentatione magno illo ſeparationis inſtrumento calorem & ruborem, & dolorem etiam aliquem in ſui auxilium convocavit, pulſum vero nullum, ob arteriarum defectum, quibus merito carent hujuſmodi tumores Doctiſſimi Dureti ſententia, ubi hæc urgere cœperunt, cœpit etiam Chartuſianus ſuæ ſalutis integritatem deſiderare, ac Medicorum conventus adire, ut præſentaneo, ſed leni aliquo remedio ſævienti morbo obviam iret. Deflexit ergo ad comptos illos & mulieres Chirurgos, à quibus, ut pingues aliquas inunctiones impetravit, ita pinguem inquilinum hoſtem reddidit

dit: adeo ut circa Februarii finem, anni 1640. puſtulis aliquibus in tumore apparentibus ob vim adauctæ intus corruptionis inceperit in eo floridus color occidere, ac tenebræ ex inferiori Limbo obrepere ſurſum, & corpus molis totum febris incrementum ſumpſit, ſtipata ſuis aſſeclis lumborum gravedine, ſtomachi debilitate, virium lapſu. interim excavato foramine ab arſenicali intus congeſto excremento in ſuperiori parte materia ab illo emanavit, coloris quidem fæci vini ſimilis, ſed odoris adeo horribilis, &, ut ita dicam, peſtiferi, ut etiam adſtantibus & ipſis Medicis ſtatim atque in cubiculum ingrediebantur, alioquin peregrinis ſuffumigiis odoratum, nauſeam, & capitis dolorem excitaret. Cutis in nigrum abibat ex aliqua parte inſenſilis. Tunc ſerio res ſuas agi animadvertit religioſiſſimus Pater, ac ſe ab unguentariis Medicis deluſum, ſicuti ingenuè ab Excellentiſſimo Severino præmonitum agnovit. Interim R. Prior Joan. Baptiſta Aſſantius incomparabilis in ſuos pietatis, & zeli acciri Medicorum conſilium voluit, in quo ſex capita diſceptavere, ut Neopoli mos eſt ad pompam; tritum enim tempus eſt trium horarum in exquirendis & conciliandis Galeni locis: quandoquidem in varias ſententias itum eſt; putantibus aliis ſteatoma, aliis meliceridem eſſe, cum tamen Excell. Severinus demonſtraſſet innominatum eſſe abſceſſum, de quo aliqua obiter Galen. 14. meth. poſt carbunculi curam: quod poſtea confirmavit eventus. Concluſum tandem à Senioribus, de ægro jam conclamatum eſſe, futurumque ut degenerante gangræna in ſphacelum cita mors aditaret foribus, vel minimo minus etiam ob alias cauſas ægrum lenta tabe liquatum iri. Præſcripta ſunt putida illa Arabum cordialia ad ſpirituum vim confirmandam, quæ ſi poſtero die aliquo pacto reſtituta viſa fuiſſet, poterat de foramine aperiendo è diametro prioris reſpondente cogitari. His medicorum conventus ſolutus eſt ſub veſperam diei quinti Martii, in cujus nocte ſubſequente efficaciſſimè operante cat plaſmate ad intercipiendum gangrænæ motum a Severino præſcripto; præter aliquorum Medicorum ſpem remiſſa eſt febris, & ſymptomata leviora apparuerunt, ſupererat ex Medicorum conſilio foraminis apertio, de qua cum Clariſſimus Severinus, tanquam inefficaci præſidio juſtis de cauſis etiam difficili male ſentiret: coram Reverendiſſimo Priore prius cauſa bene retexta, ægro aſſentiente magna cum promptitudine, atque animi alacritate decrevit, poſtero die regularem curam potentibus auxiliis inchoare. Mane igitur octavi diei Martii cauſticum, haud quidem ad planum femoris, ſed ſuperius ad duorum digitorum transverſorum altitudinem toti tumori circumduxit, quod intra paucas horas egregiam operam præſtitit, adeo ut die decima tertia extractæ fuerint cruſtæ ad dileri craſſitiem excavato circumcirca vallo, quod ſericeo filo per ligneum vecticulum conſtrictum ad diem uſque decimum ſextum tandem novacula omnino exæquatum eſt exciſo globuli tumoris ſuperiori hæmiſphærio, inferiori candente ferro pluries aduſto, ſic nulla ſubſecuta eſt hæmorrhagia; doloreſque, adhibita prope genu quantum ferre potuit, calidiſſima teſta cum adſtantium omnium admiratione ſedati ſunt, pependit amputatum culmen uncias circiter 15. atque in oſtracoſæ carnis illius medio, quæ novaculæ aciem obtundere potuit, obſervatus eſt ſinus inæqualis, & cavitas minor quidem quam putabamus, ex proportione magnitudinis, in quo ſinu ſt[illegible] fœtidiſſimum illud virus. Conſtitit poſt reciſionem, tumori non fuiſſe folliculum, ex quo Severini ſententia triumphavit. Verùm enim verò fuit inter Miniſtros chirurgus, qui ſubtilius rem diſquiſiverat, putans exactiori ſua acri via ſe reperturum ſaltem quicquam proportionale cyſti, ſed utcumque alaboraverit præter oſtracoſam carnem, quæ variis fibris intertexta erat, ac veluti inæqualibus corticibus compoſita, nihil aliud notare potuit curioſus ille anatomicus; octiduo autem elapſo ab hac prima operatione ex frequenti, & efficaci illitu ſaturnini butyri, & aliorum emollientium ſeparata eſt a viva carne cruſta digitalis craſſitudinis. Interim bene ſe habente ægro in omnibus vivido ſuo naturali colore perfuſo, & ſuperſtite ſucculentia illa habitus, qua naturaliter præditus is erat; Cœpimus de tam felici eventu omnes lætari, & rem in tuto poſitam, beneque peractam exiſtimare: Verùm Clariſſimus Severinus in ſubtus derelicta tumoris parte ſyrtes latere, hoc eſt, graves difficultates, & pericula muſſitabat; nimirum terreri ſeipſum, aiebat ingenuè per rebellem illam duritiem in tumoris radice firmatam; adverſus quam etiam validiſſima cauſtica ficulneum robur ſuum oſtendebant. Verum nihil non cadendum tamen animo ſuadebat: deprompturum ſe efficacis Chirurgiæ ſuæ arma, quibus omnino futurum erat, ut caderet hoſtis. Viciſſim ergo nunc cauſticis ſolidis. nunc liquidis, nunc actuali igne noſtri ſeculi Hercules Lernæa Hydra tentavit, at illa ſui officii haud immemor cùm ſupra os patellæ jam deventum eſſet, ex rimis, in quibus tendones vel ad invicem, vel cum oſſe coeunt, vel unius noctis ſpatio fungoſa capita emittebat, contra quæ etiam Hermeticorum illa Draconum ſpuma hebes videbatur. Sed tamen excogitavit Clariſſimus Vir malo nodo, malum cuneum; ac liquore quodam, cujus nunc compoſitionem non ſcribo, ſuperfuſo & agitato, e ſpongioſa illa carne glutinoſum humorem emungebat prius, inde arcano ſuo albo præcipitato deſuper adſperſo ſæpius cruſtulas extraxit; tandem ad operis compendium ignito auro radicitus renaſcentem beſtiam occidit; adeo ut non amplius pullularent capita. Detectus ex parte tendo latus eſt, ac non ſine admiratione obſervatum eſt, oſtracoſam carnem, & fungos intra tendonum fibras radices habuiſſe, & in medio patellæ omnino labem ad os uſque pertigiſſe; unde opus deſquamationi vacare, quam egregiè præſtitit extractum Ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii æqua portione commixta. Hujuſmodi laboribus Aprilis & Majus menſes inſumpti, ac jam ulcus ad daleri magnitudinem, quod in prima ſectione diametro ſpithamæ menſurabatur devenerat: curabatur autem emplaſtro ſtyptico Paracelſi, cum ſub nocte D. Joann. cujus feſtum 24. Junii celebramus; deſcendens æger lecto ſeipſo non bene firmo innixus in pavimentum toto

corpo-

corpore illiſit, ac genu affecto præcipue: unde & diſciſſa ſunt ulceris labra, & fluxione acceſſita recruduit ex parte malum; adeo, ut inſudandum pertinaciſſimè fuerit uſque ad vigeſimam Auguſti, qua die jam otii pertæſus, & ſuæ ipſius ſalutis bene conſcius Religioſiſſimus vir è Monaſterio D. Martini ad officii ſui curam diſceſſit, qui vivit nunc Pancratice motus nullo impedimento notatus; Cum Martino Delrio ſæpe dictitans, non pejus eſſe ab uno lictore morti addici, quam à centum medicis. Hæc eſt ipſiſſima curationis Hiſtoria. Utinam verò, amice, egregia illa Severini facinora, ut apud exteros gloriam, ita apud Neapolitanos invidiam nunc excitaſſent, qua una torpere tanquam facino videtur Clariſſimus vir ad ſua ingrato mundo bona communicanda, maximo cum litterarum, & Hippocraticæ Medicinæ detrimento, cujus alioquin reparator eſſe poſſet. Cæterum tibi librorum helluoni, quid nunc in os ingeram non habeo; nam ut noſti; & ut cum Scaligero dicam, Italiæ nonniſi Mercaturæ, & forenſium librorum chartæ excuduntur, at feliciſſima illa Germanorum prala, vel ob Martis ſtrepitus quieſcunt, vel ad nos ſua non tranſmittunt, licet ad miraculum nunquam ſatis laudata ingenia teutonica inter bellorum turbines, & literas profiteantur, & in medicina exornanda deſudent perpetuo; quibus ſicuti gratias pro tanto opere debemus, ita Italicæ gloriæ memores invidere etiam poſſumus. Vale, vir clariſſime, qui ſicut à me coleris unicè, ita fac, ut abs te redamer æque. Neapoli nonis Januarii, Anno 1641. *Marc. Aurel. Severin. de recond. abſceſſ. natur.*

Puellam quinque menſium curavi, cui ab ortu genitum fuit tuberculum ciceris magnitudine, parte interna palpebræ inferioris, prope angulum majorem oculi, quod ſpatio quinque menſium avellanæ molem æquavit, ex genere tumorum, quos nattas vulgo vocant; totus ſiquidem carneus erat, tenui folliculo involutus; quem propterea ſecui radicitùs forfice, cum effluxu ſanguinis ad unciam circiter, qui fuit ſuppreſſus bolo armena, ſanguine draconis, ovique albumine, cum filamentis tenuiſſimis, cui poſtmodum applicui aquam roſaceam cum ovi albumine conquaſſatam, & bolo armena in pollinem redacta; quibus ſpatio octo dierum fuit ſanata ægra, in hunc uſque diem incolumis. *Petrus de Marchettis in Obſerv. Medico-Chirurg.*

Anno 1666. Legionis Vice-Præfectus fere ſexagenarius ſtrenuus olim in bello miles Cæſareanus, nomine La Branche, ante 11. annos erupit atheroma in humero ſiniſtro ad ſpinam vergens, quod tractu temporis in tantam excrevit molem, ut ovi anſerini magnitudinem excederet; remedia plurima adhibita prohibere non potuerunt, quo minus in putrefactionem abiret, talem nimirum, ut ulcus ad baſim ſe extenderet, quo venæ eroſæ periculoſæ hæmorrhagiæ cauſa fuerunt, imò ſæpe ſæpius ad duas libras ſanguinis affluxit, quare animo linquebatur æger, ſuaſi itaque exciſionem quam annuit *Exc. D. Zwelferus*, præparato itaque corpore Medicamentis idoneis præſcripta diæta, venâ ſectâ, illud adorior cauſtico, quod ſæpius applicatum ultra quartam partem baſis non corroſit, quod mihi corpus aliquod durum & calloſum ſubeſſe indicavit, reliquum ergo cultro exſecui, unde tres venæ obtruncatæ, ingentem hæmorrhagiam cauſarunt, quæ non ſine labore ſiſtebatur; vulnus ut artis eſt, tractatum, ſpatio trium ſeptimanarum ſanatum fuit, partem abſciſſam inſpexi, quæ conſtitit ex diverſis involucris, primum ſimile erat corio porcino, alterum primo non abſimile, reliquum ſemiputridum, oſſicula manſa, & quaſi ſcobem, & malè olentem materiam in ſe continentem. *Dom. Joann. Pilas.*

Meliceris.

Juvenis quidam XIV. annorum ætatis, Reverendi & Doctiſſimi Viri, Dom. Jacobi Heberuteri, p.m. quondam hujus urbis Divini verbi Miniſtri filius, cùm 10. Auguſti ſuperioris anni pedem inter deambulandum leviter contorſiſſet, & ab initio circa curationem error à barbitonſoribus commiſſus fuiſſet, exortum primò dolorem maximum ſequuta eſt inflammatio totius tibiæ, & ad coxam fere uſque. Febris item maxima, inquietudines, nauſea, cum virium proſtratione ſupervenerunt. Tandem, videlicet 8. Septembris cùm à barbitonſore ſuo derelictus & affectus pro deplorato habitus fuiſſet, ego quoque advocatus fui. Tum circumcirca juncturam pedis novem inveni ulcera, & quidem nonnulla eorum in ipſam articulationem uſque penetrantia: ex quibus ichoroſa materia tam copioſè aliquandiu effluxit, ut mirum ſit, unde in corpore tam extenuato & debili, tanta humorum colluvies provenire potuerit. Ligamenta, imò & oſſa ipſa eroſa erant. Os calcis (quod dicam, admiratione non vacat) in medio ex una in alteram partem, ut progreſſu temporis cognovimus, & vidimus, perforatum fuit, ac ſi aliquis terebello illud perforaſſet. Perforationem hancce oſſis, cùm durante curatione inveniſſem, funem ex uno in alterum latus per ipſum os traduxi, quo Oſſa carioſa extrahere poſſem. In medio tibiæ ulcus erat cuniculoſum: ex una enim parte ad genu uſque extendebatur, ex altera verò ad talum uſque fere deſcendebat. Ab initio omnem adhibui diligentiam, atque induſtriam, ut dolores quamprimùm ſedarentur: & vires (quæ adeo labefactatæ erant, ut mortem proximam eſſe, omnes putarent) reficerentur. Deus ita benedixit remediis, ut duos hoſce ſcopos paucis diebus abſolverem. Poſtea ulcera mundavi, ligamenta putrida, & oſſa carioſa, atque a virulenta illa materia contaminata, extraxi. Curatio perquam difficilis & laborioſa fuit. Omnia tamen (laus ſit Deo) nunc in tuto ſunt, etiamſi ulcus, quod, ut antea dixi, calcaneum perforavit, nondum penitus cicatrice ſit obductum. Genu, quod propter magnitudinem morbi, & retractionem nervorum, incurvatum erat, in priſtinum ſtatum reſtitutum quoque fuit. Articulus tamen pedis rigidus immobiliſque permanebit. Id enim plerumque quod ante me nullus, quod ſciam, obſervavit, ut in Meliceride, quando ligamenta & cartilagines oſſium eroduntur: tunc enim mediante callo, coaleſcit junctura, fitque rigida, uti fuſius, & quidem exemplis, Deo volente

te, in tractatu meo de Meliceride oſtendam. His vale, Vir Nobiliſſime, cum Tuis omnibus, quos tecum quàm demiſsè ſaluto. Raptim Bernæ 7. Junii 1623. *Guilielm. Fabric. Hildan. Obſ. Chirurgic. Centur. 6.*

Petrus Antonius Ruſſus Amalphenſis V. jam annis ferebat dextera mamma melicerídem tam magno tubere, ut caput hominis æquaſſet. Hanc dum medici valetudinarii noſtri ferro vererentur attingere, intrepidus ego ſectionem aggreſſus ſum certus anatome ſubgracilis viri mammæ corpore, nihil præter cutem, & adipem extare: deinde & fluctuatio ſuffuſum intro fluorem me docebat. Jam igitur huic exſecto tenuis ichor exiit mellis albi referens ſpeciem, quo in dies exhauſto ſanatus eſt homo non longiore, quam menſis unius curriculo. Similiter Honofrium Stranerium Neapolit. unum Iſabellæ nobilis obſtetricis ex fratre nepotem 12. annos natu ex ingenti meliceride circa ſiniſtram mammam inhærente vexatum, cùm plerique medici pharmacis internis, & decocto ſarſæparill. & quotidiano ſudore, quibus unicè confidebant, adhibitis; nulla unquam parte juviſſent: ſola nos tumoris apertione ſuæ prorſus integritati reſtituimus. Res nota perviſaque tum tonſoribus ad compita Spiritus ſancti, tum Aloyſio de Gratia, & Franciſco Laviano Medicis præſtantiſſimis. Exempla ſunt hujuſmodi, ut non poſſint eſſe graviora tum exceſſu magnitudinis, tum locorum perdifficili ſitu, tum vitii gravitate, ac novitate. Quibus tamen nihil operantibus ſunt homines integrè reſtituti. Quas ob res niſi vere ſint impotentes, atque omnia tuta timentes; non eſt, quod ſimiles, ac ſæpe etiam minores operas refugiant noſtri Chirurgici. *Marc. Aurel. Severin. de recond. abſceſſ. natura.*

Lingua pluribus morbis tentatur; ſoluta ſcilicet continuitate, ac variis tumoribus, in quibus quendam curavi obſervatione dignum, meliceridis nomine, in Reverendo Patre Theatino, Hieronymo Capite Bovis Mutinenſi, cui ſub lingua, ubi venæ raninæ, & tumores ranulæ dicti ſuccreſcunt, obortus fuit tumor, de genere quidem ranularum, non legitimus tamen, qui ex continuo affluxu materiæ, paulatim crevit ad magnitudinem ovi; ſenſim exporrectus per latus dextrum colli, juxta jugulares venas, & carotides arterias, ad fauces uſque infra tonſillas, & œſophagum, qui aſperam arteriam adeo graviter comprimebat mole ſua, ut ni chirurgus quolibet menſe, eo patefacto, materiam contentam eduxiſſet, periclitaretur æger intercepta reſpiratione, & impedita deglutitione, ad vitam plane neceſſariis. Multi verò tentarunt curationem ſectione ſola ipſius tumoris, cum patientis quidem aliquo levamine, non perfecta tamen valetudine; cum menſe poſt circiter tumor in eandem magnitudinem excreverit, cujus cauſa Reverendus æger, metu ſuffocationis, Patavium venit, & meæ curæ ſe commiſit, cui præſcripto primum omni revulſionum genere, per totius corporis purgationem, & ſanguinis miſſionem, ſtatim deveni ad partem affectam, tumoremque cultro, longa ſatis ſectione, in inferiori parte patefeci, multis venarum ramulis data operâ diſruptis, a ranulis diffuſis, quo folliculus contabeſceret, intercepto nutrimento; in quem poſtmodùm immiſi craſſam, & longam turundam, imbutam ovi albumine conquaſſato, ad tumoris uſque fundum; ſequenti die alia facta ſectione, & quidem ampla in collo exterius parte, qua deſinebat tumor, illæſis interim vaſis majoribus, turundam pariter indidi vulneri æqualem, intinctam ovi albumine, ſuperaddito goſſypio uſto, cum pulveribus ex ſanguine draconis, & bolo armena, ſanguini copioſè ſatis fluenti ſiſtendo. Sexto vero poſt die, nullo amplius periculo inflammationis imminente, intra os, & exterius in collo totum folliculum ferramento candente inuſſi; atque removendæ, ac detergendæ eſcharæ in parte externa digeſtivo uſus ſum ex terebinthina, & butyro lotis aqua roſacea, vitello ovi, & oleo ſambucino; parte verò interna, globulis melle roſaceo imbutis. Laudabili vero pure apparente turundas inunxi unguento ex Betonica, iiſdem in dies decurtatis; Interius vero applicui filamenta inſperſa pulveribus ex tuthia, cornu cervi uſto, & terra ſigillata; quibus ſpatio quadraginta dierum æger omnino ſanatus eſt, nunquam ampliùs recurrente morbo. *Petrus de Marchettis in Obſ. Medico Chirurgic.*

Reverendus Theatinus Genuenſis, ex familia Spinolæ, laborabat tumore colli, magnitudine ovi gallinacei, prope aſperam arteriam, & venas jugulares. Habita conſultatione cum viris Præclariſſimis, ſtatuimus unanimes, tumorem eſſe melicerídem, quo tamen diſſecto nihil aliud effluxit, quàm ſeroſitas quædam flaveſcens; quod vero mirum, ſeparato folliculo à tegumentis communibus, eoque ſecto, quò melius radicitus educeretur; ſub eodem deprehenſus alius tumor, ſuo & ipſe folliculo obductus: eadem materia repleto, alio minor, qui ſectus tandem ſeroſitatem flavam effudit. Hic verò ita excipiebatur à primo folliculo, ut videretur veluti innatare materiæ illi incluſæ, quem cum tranſverſum forfice ſecarem, ac ſimul ramulum jugularis externæ ad nutritionem ipſius tumoris exporrectum, quo facilius folliculum extraherem, maximo impetu ſanguinis copia erupit, quem tamen facili negotio digito, goſſypio uſto, & pulveribus adſtringentibus ſuppreſſi, adeo ut ne ejus quidem guttula amplius effluxerit, cùm verò folliculi reliquum nec forfice, nec cultro auderem abſcindere, & extrahere, propter venas & arterias ſubjectas, digeſtionem priùs tentavi digeſtivo roſaceo; atque inflammationis metu, à ſectione, applicui oleum roſaceum circumcirca vulnus, & linimentum ſimplex. Facta digeſtione, ſuperſtite adhuc aliqua portione folliculi, tenuiori, & ſubtiliori ejus parti adhibui præcipitatum pulveriſatum, craſſiſſimæ verò portiunculam cauſtici, atque paulatim ſine ulla effuſione ſanguinis ambos folliculos abſumpſi; ſarcoticis poſtmodùm cavitate carne inducta, & cicatrice epuloticis obducta longitudine digiti indicis; quibus feliciter fuit ſanitati reſtitutus æger, non ſine præmiſſa totius corporis expiatione, ex methodi lege. *Idem ibidem.*

Steatoma.

Steatoma 4. librarum pondo 10. jam annos pro-

pro inſanabili deſtitutum de poplite pendulum excidimus Reverendo cuidam e Cannelitis novæ formæ ſodalibus Sacerdoti, cui nomen Eugenio Calleſano Hiſpano Madritenſi pro inſanabili tot annos a medicis permultis Europæis deſtituto, qui ponderis, quo fere dejiciebatur, impatiens multa ſe mihi prece, atque obſecratione curandum commiſerat: curavique ſecta ample cute, ac tubere cyſtico circumquaque reſoluto, mox ulcere repurgato, & intra 40. dies obducto: intervenientibus ad eam rem Adamo Marchio Medico perdocto, Franciſco Moſca, Franciſco Romano, & Bartholomæo Calova in noſtro Incurabilium Noſocomio Chirurgis aſſiduis, ac multos annos exercitis.

Gratiæ de Philippis virgini Deo ſacræ in Cœnobio Jeſu Neapoli ſpectante Mario Schipano viro quidem non ſine honore nominando, exectum eſt per me ſub jugulum ſteatoma, quod ſelibram pependit: abſceſſus, qui ſex jam annos nullo medicamentorum fructu continenter creſcens ſacram fœminam perpetuò torſerat ac pene jugulaverat. *Marc. Aurel. Severin. de recond. abſceſſ. natur.*

Cuidam ſexaginta circiter annorum, Jean Girau de la Four nomine, robuſtiſſimo & optimo corporis habitu prædito viro, in ipſo dorſo, circa finem vertebrarum colli, paulatim ſteatoma in tantam molem excreverat, ut moleſtum eſſet ægro onus hocce quamvis indolens, veluti coloſſicum, amplius geſtare: quapropter ut ab ipſo liberari poſſet, expertorum Medicorum & Chirurgorum auxilia imploravit. Vivebat autem eodem tempore Lauſannæ egregius quidam ac excellentiſſimus Medico-Chirurgus, Joannes Griſtonius, olim præceptor meus fideliſſimus, qui cum vocatus & ab ægro & ab adſtantibus ſupplex rogatus fuiſſet, ut manum adhibere vellet, curationem hoc modo aggreſſus eſt. Primò optimam victûs rationem inſtituit, & ut à vino omnibuſque cibis potentia calidis, ad tempus quoddam ante operationem planè abſtineret, juſſit. Interim apozemata & purgantia exhibuit, venamque ſecuit. Sic ſatis præparato corpore, cutem ad radicem tumoris ad ſubjectam carnem uſque circumcirca tumorem incidit. Poſtea totam illam partem tumoris, quæ ſpinam verſus tendebat, cum ſua membrana unguibus ſeparavit, & integrè extraxit, & mox quæ hæmorrhagiam cohibent, vulneri; quod maximum erat, applicuit: deinde illud more aliorum vulnerum feliciter ſanavit. Finita operatione, truncata excreſcentia pondus librarum ſeptem excedere reperta eſt. Vixit homo iſte per multos annos ſine ullo incommodo. *Guilielm. Fabric. Hildan. Obſerv. Chirurgic. Centur. 6.*

Eliſabetha S. ex Palatinatu, ætatis præterpropter annorum quinquaginta, ſteatoma prægrande per annos fere ſexdecim geſtarat, abſciſſionem hujus ponderoſi oneris expetiit, quæ & anno 1659. die 21. Februarii Ratisbonæ, præſentibus tribus Medicis à Davide Schaffnero, lithotomo & Chirurgo Auguſtano, feliciter peracta, cæteriſque ritè adplicatis, ab hoc moleſto comite penitus illa liberata, nec quidquam ejuſmodi hactenus illi recrevit, ſeſeque optimè habuit, cuncta munia ſua liberè obiens. Steatoma hoc in podice lateris dextri non longè ab iſchiade excreverat, magnitudine caput viri robuſtiſſimi exſuperans, librarum pondere facilè decem. *D. Joann. Heivvigii.*

Vetula erat ruſtica ſexagenaria, curſoriis plerumque operis deſtinata; hæc a pluribus annis in latere ſuper coſtis ſpuriis tumorem alebat puerili capite majorem, qui cùm non tantum curſioni pedumque velocitati, qua alias pollebat, officeret, ſed & identidem Eryſipelate afficeretur, magnopere laboravit ut à tam onerosa mole liberaretur. Increbuerat forte fama B. Affinem meum D. Langelottum Chirurgiæ felicis ſpecimina aliquot jam tum edidiſſe; itaque mulier fidens animi ad eum ſe confert ſævæ manus beneficium exoratura. Adviſus tumoris magnitudine, diviteque venarum, etiam grandium, copia exterritus meum quoque poſcit conſilium; ibi ego in tam ampla tumoris radice, & venarum tum magnitudine tum copia periculum, quod putabam, proſpiciens, curam diſſuadeo. At illa iterum iterumque manum ejus ſollicitans mori ſe malle aiebat, quàm cum mole iſta tam onerosa atque incommoda vivere. Ergo precibus & conſtantia mulieris mortem alias expetentis victus, periculo ejus curam recipit diemque ſectioni dicit. Præparata illa, velut ad mortem, animos cunctanti addit, & tantundem ſibi eſſe adjurat, ſive vivat ſive moriatur, dum ab iſto onere immunis eſſe poſſit. Itaque me inſpectante præſentibuſque duobus Chirurgis extirpationem aggreditur, cutemque injectam ſecundum longitudinem novacula diſcindi jubet; ibi tum ipſe admotis digitis primoribus, quà poterat dexteritate, veſicam vel abſceſſum à cute ſolvit, cumque coſtis eum firmiùs adfigi ſentiret, forfice immiſſo radicem amputabat, integramque molem fere ſine notabili hæmorrhagia, quod ſtupendum erat, eximebat. Forte metus ex dolorum ſenſu enatus, qui & conſtantiſſimo cuique ſub lenta operatione exprimi ſolet, ſanguinis motum ſufflaminaverat. Interim mulier non miſcebat quidem, ſed in Lipothymiam prona, quam dolor haud dubiè intulerat, cardiaco revocari opus habebat. Quanta verò illa & quam hiulca plaga, dependentibus utrinque vaſti corii laciniis? vulnus ſtyptico & defenſivo obligatum compoſitis ad latus cutis laxæ fimbriis, poſtridie reſolvebatur; ubi cùm vulneris oras explorant, fortè arteria rumpitur, copioſis ſe ſe iteratiſque pulſibus in lucem efferens. Huic cauterium actuale vel decies adhibitum nihil profuit, donec Bodeti ſtyptico occurreretur. Tum deinde abſciſsâ magnâ laciniarum parte vulnereque per digeſtiva ad maturitatem perducto conſui cutis, commiſſiſque invicem labris intra quinque ſeptimanas ſanari cœpit, fœmina nullis interim ſymptomatis in illa temperamenti duritie labefactatâ. Tumor ſive abſceſſus exemtus quatuor fere libras æquabat, & ſi texturæ habeas rationem nihil aliud erat, quam compoſitum glanduloſum pingue membraneum, intertextis copioſiſſimis inque ſuperficiem ſatis manifeſtè expoſitis venis.

Emphyſema.

Pro tumore ventoſo in genu poſt univerſalia remedia

remedia conſului, ut hoc cat plaſma reſolutivum (etiam valens in materia phlegmatica) apponeretur.

℞. Sem. aniſ. ſubtilit. pulver. ſem. fœnic. cumin. c.rui ana quartar. ſ. far. fabar. ℥j. ſucci ebuli, ſambuci, & vin. aromat. ana q.ſ. decoquendo fiat cataplaſma, quo apoſtema illud ventoſum reſolutum eſt. *Petr. Foreſt. Obſ. Chir. l. 3. Obſ. 3.*

Natta.

Nuper erumpentes ſi dentibus leviter comprimantur Nattæ, ſenſim marceſcunt & pereunt, quod bis obſervatum *Patavii*, ſemel in Nobili Fœmina, cujus erumpentem Nattam dentibus vicina mulier apprehendit; & ſemel in filia ſummi juriſconſulti. *Thom. Bartholinus hiſt. r. 45. cent. 3.*

Lupia.

Puella quædam laborabat tumore ſcirrhoſo nucis juglandis magnitudine, ſuperiorem metacarpii partem occupante, qui diſcuſſus eſt meo conſilio, admota ſuper partem affectam lamina plumbea hydrargyro illita, eaque per octo dies geſtata tumor diſparuit, nec amplius eſt reverſus. *Simeon Jacoz. Obſ. 9.*

Frater quidam Capucinus Lupiam habebat in genu, poſt longum tempus ad ſummam mollitiem tandem perducta fuit: cujus ratione apertionem ſuadebam, ille vero renuit, inquiens ſe Lupias huic ſimiles reſolutione curatas vidiſſe foliis acetoſæ charta madidâ involutis & ſub cineribus coctis; quæ poſtmodùm cum cineribus per cribrum trajectis, incorporabantur in formam cataplaſmatis; quod ille per plures dies applicuit calidè, & tumor prorſus evanuit, quod ego valde miratus ſum, & poſtea duas alias Lupias in eadem parte eodem remedio curavi. *Dionyſius Pomaret. obſ. 3.*

Ganglium.

Honeſta quædam matrona aliquot annos in poplite in utroque crure tumorem gerebat, pugni magnitudine in uno, & altero paulo majorem, concolorem, moleſtiam potiùs quam dolorem afferentem, flexionem tamen articuli illius, & ſic inceſſionem aliquo modo impedientem: quem tumorem cùm inſpicerem, Ganglion eſſe judicavi. Plumbariis thermis, ut eos extirparet, aliiſque remediis, ſed ſine fructu, uſa fuerat. Ad fortiora tranſeundum eſſe docui, illique primum hunc fotum præſcripſi.

℞. Lixivii, urinæ, & vini an. pt. æq. adde ad menſ. j. hujus liquoris, aq. vitæ ℥j. ſpir. juniper. ℥j. cum ſpongia intincta foveantur tumores calidè. Poſtea apponatur hoc emplaſtrum.

℞. Rad. bryon. irid. rec. an. ℔ß. bulb. lilior. ℥ij. coq. in aceto fortiſſimo & contund. & piſtentur: addendo olei lilior. ℥ij. gumm. ammoniac. in aq. vit. ſolut. ℥iij. pulv. rad. ireos ʒij. redigantur in formam emplaſtri vel cataplaſmatis: continuabat fotum & emplaſtrum in dies domum reverſa, ſpatio trium menſium, unde admodùm imminuti tumores, adeo ut licet aliquid adhuc appareret, tamen nullum fere impedimentum ampliùs adferrent. *Felix Platerus obſerv. lib. 3. pag. 703.*

Juvenis quædam mulier Ganglion habebat in facie Ceraſi magnitudine, inter oculum ſupra zygoma, quod intra menſem diſcuſſum eſt, admota lamina plumbea hydrargyro illita & emplaſtro infixa, ut meliùs hæreret: eaque ſuper Ganglion admota, una cum emplaſtro, ſplenium ſatis ſolidum ſuperimponebam, deinde faſcia alligabam quæ ſemiphalera a *Galeno* nominatur. *Samuel Formius Obſ. 16.*

Mulier quædam ictum frontis paſſa eſt, quem tumor nullus ſubſecutus eſt, ante quindecimum diem, quo tumor obortus eſt magnitudine nucis juglandis, ſed mobilis, nuncque dolebat, nunc molleſcebat, nunc minuebatur, nunc augebatur, & ſic per longum tempus cum maximo incommodo permanſit: curatus tandem fuit aq. vitæ cum rutæ ſucco mixtæ admotione, linteiſque fronti appoſitis. *Petrus Borellus. Obſ. 5. Cent. 1.*

Adoleſcens ſedecim annos natus conquerebatur de tumore duro, indolenteque, qui, in ſuperna manus dextræ parte ſitus, mole ſua nucem avellanam adæquabat, eratque ejuſdem cum cute ſana coloris; atque jam tertius menſis erat, ex quo æger poſt laborem conſueto majorem hoc malo affectus eſt. Jacebat nempe tendo in ſuperna manus parte, cujus tubuli ab inſueto labore ita diſtorquebantur, ut humores, in circulatione multas obſtructiones pro obſtaculo offendentes, ſtagnarent in tubulis tendinis, tandemque ab humoribus à tergo inſequentibus propellerentur uſque ad membranam illam, quæ tendinem inveſtit, ubi, efformata ſibi cavitate, colligebantur & concreſcebant aliquatenus particulæ viſcoſiores, tenuioribus interim abeuntibus, & ſic exortus eſt tumor, de quo hic ago, & qui ganglii nomine à pleriſque appellatur. Ego pollice manus meæ tumorem hunc validè ſatis compreſſi, eumque hoc pacto extemplò evaneſcere vidi, dum ſcilicet vi compreſſionis humores tumorem conſtituentes protrudebantur iterum quaquaverſum per tubulos tendinis; ſed quia obſtructiones ſic nondum ſublatæ erant, ideo recidivæ formidine tenebar, quapropter ad humores viſcoſos attenuandos & obſtructiones reliquas tollendas impoſui emplaſtrum de ranis cum Mercurio, & ſtrictam ſatis ligaturam, quæ impediebat, ne humores viſcoſi in conſueta cavitate iterum, ut ante, congregarentur. Sed ubi tumor hic jam per aliquot annos duravit, tunc à pollice comprimente tolli non poteſt, ſed adhibenda eſt ferula lignea, non differens ab illa, qua præceptores in caſtigandis pueris utuntur, niſi quod plumbi portio in illius medio infuſa jaceat; & talis ferulæ unico ictu, ægroti facie à manu affecta in dorſum aversâ, prorſus evaneſcere vidi ganglium, quod per quadriennium patientem vexaverat, cujus medela tunc brevi per emplaſtrum hic citatum & ſtrictam ligaturam abſoluta fuit. *Joan. Muys in Prax. Chirurg. ration.*

ATROPHIA.

Atrophia quam ſi latinè recedere liceret innutritionem diceremus, eſt morbus quo

corpus paulatim emarceſcit cum virium debilitate, hic autem * non eſt mere privativum; ſed imminutivum; notabilem ſcilicet non vero abſolutam nutritionis defectionem ſignificans: ſic *apepſia* non integram coctionis privationem, & *aſphuxia* non omnimodam pulſus abolitionem deſignat; ſic etiam *amentes* vocantur qui parum non qui nihil mentis poſſident.

Triplex cùm ſit corporis ſubſtantia, adipoſa ſcilicet, carnoſa & ſolida, videndum quænam ex iis conſumpta, *atrophiæ* denominationem propriè mereatur. Adipe carere poſſumus, nec tamen ideo tabidi vere dici; ſic & partes ſolidæ, venæ ſcilicet in venulas, & nervi in villos abire poſſunt; atque etiam oſſa aliquatenus minui, ſatis tamen notabili inde non confecto detrimento quo corporis moles ſenſibiliter detumeat; quapropter ſolâ ſubſtantia carnoſa vera cenſeri debet *atrophiæ* ſedes, illiuſque pars affecta. Non negamus interim adipoſam ſubſtantiam abſolute liquari non poſſe, minus etiam ſolidas partes imminui, quin atrophia adſit, at illud eſt morbi quem pertrectamus prodromus, hoc verò ejuſdem ut plurimum conſectaneum, non verò morbus ipſe.

Atrophia alia eſt *univerſalis*, in qua totum corpus marceſcit, ſi cor excipias quod ad proportionem reliqui corporis non tabeſcit, alia *particularis* quæ huic aut illi membro in ſpecie infligitur.

De *Atrophiæ* cauſa ut aliquid dicamus neceſſarium fuerit de naturali corporis nutritione, ſuccis illi inſervientibus, eorundem præparatione, vaſis deferentibus, atque applicatione pauca præmittamus.

Nutritio in plantis ſatis diuturno tempore intermitti poteſt vita interim incolumi, arborum namque ſurculi hieme vivunt ſine alimento, imò bulbi plurimi e terra poſt flores emiſſos educti abſolute exſiccantur, nec tamen ſuo tempore terræ denuò mandati minus vivaces fiunt: At in animalibus nutricatio & vita pari quaſi paſſu ambulant, nec per effluvia continuo de ſe emiſſa deteri poſſunt quin neceſſario deficiant, ni detrimentum illatum per ſuccos identidem ſuffectos reſarciatur; hic itaque neceſſario fieri debet quod in nave illa, Chriſtophoro Columbo ducente, totum orbem circumagente, ſicque Victoriæ nomen demerita, contectum eſt, ſcilicet dum per tempeſtatum injurias, ambientiſque liquidi importunam actionem, aut ruinoſam ad ſcopulos alliſionem, tabulæ aliquæ ut & alia ædificii quantumvis ſolidi munimenta deterebantur & confringebantur, ruinæ illæ reſarciebantur novis continuò in partium deperditarum locum ſuffectis tabulis, trabibus, tranſtris atque tignis, unde in portum è quo primò exierat revecta, integra quidem viſa eſt, ſed nihil prorſus ex iis lignis è quibus primo conſtructa fuerat, habens. Sic enim animalium corpora indeſinenter renovari amant, inductis per alimenta continuò particulis in earum locum quæ per ſanguinis, humorum & ſpirituum motus tam naturales, quàm violentos per vias, tum ſenſibiles deturbantur, tum per inſenſibiles avolant, nec non earum quæ ab ambiente aëre abripiuntur, & corraduntur, ſufficiendis. Perſequamur jam alimenti illius tam neceſſarii omnes præparationes, imo quæ ejus legitimæ diſtributioni ac applicationi apta nata ſunt paucis expendamus. Alimentum ore exceptum dentibus conteritur, & (ſaliva quaſi fermento admiſta) pinſitur, hinc per œſophagum in ventriculum detruditur, ut moras illic trahens per particularum novarum in rugis profundioribus cavi viſceris reſtitantium, aliarumque per plura tunicæ ipſius interioris orificia exudantium, actionem colliquetur ac in pultaceum quid abeat, quod demum per varias fibrarum circumcingentium compreſſiones in inteſtina propellitur, ubi bili, ſucco pancreatico, ac etiam ſucco ex inteſtinalibus pluribus glandulis, per proprios cuique canales depluentibus, admiſcetur in ulteriorem perfectionem, & ut parte maximè excrementitia, (ſalibus ſcilicet terreſtrioribus, viſcidioribus & ad motum magis ineptis) per vias ſedis præcipitata, deputetur, per tunicas inteſtinorum in vaſa lactea tandem percolandum. Hic per adjunctam lympham, ex omnibus prope corporis partibus in vaſa prædicta advectam, fluidius evadit, ut compreſſioni per motum inteſtinorum periſtalticum, aliamque etiam ab ipſis abdominis muſculis inductam, facilius obediens, in glandulas meſentericas filtrationi novæ deſtinatas, indeque in receptaculum ſuum promoveatur. Illinc tum per motus prædictos, tum etiam per productionum diaphragmatis ad lumbos uſque pertingentium actionem perpetuam, adjuvante canalis thoracici mechanica, in venam ſubclaviam elevatur, ibique ſanguini confunditur pleno alveo per cavam deſcendentem in ipſum cor quaſi microcoſmi mare poſtea convehendum. Tum demum per aortam indeque enatos ac productos arteriales ramos totum corpus perreptans, in partes & carnoſas & alias ſolidiores diffunditur, ibique adjuncto ſucco nerveo, de quo alibi, per villos nervorum undique diſperſos, influente, vigoratur magis, & non ſecus ac aurum mercurio amalgamatum, in poros metallorum deaurandorum commode ac prompte ſe inſinuat, ſic etiam ſuccus hic, novo addito quaſi menſtruo & ſtimulo per prædictos nerveos canales advecto, poros omnes quantumvis minutos pervadens, ſubſtantiæ quam penetravit, facilè accreſcit, ſi modo ſalium ſpicula ramoſis & unctuoſis ſulphurum particulis obtuſa illam ad ſui excuſſionem non excitent, ſed potius ut amico complexu ſuſcipiantur, faciunt. Hiſce peractis aquea portio quæ diluendo ſucco nutritio, eidemque in partes corporis omnes intrudendo, inſervierat, ſpiritibus ſalino-ſulphureis reſtitantibus commiſta, partim per inſenſilem tranſpirationem excernitur, partim per vaſa lymphatica in venas ipſas ac propria receptacula abit, novis circuitibus peragendis parata; cruor vero à nutritione reſiduus per venas abripitur, ſalibus noxioribus ac minùs mitibus, ut & ſulphuribus craſſioribus ac terreſtrioribus impregnatus, quò ſcilicet per novas in variis viſceribus triturationes ac fermentationes denuò præparentur, aut ſi omni elaborationi legitimæ prorſus inepti fuerint, per repetitos circuitus in vias ſedis, urinarum, aut alias, foràs excernendi, demandentur.

Hiſce

Hiſce ſic explicatis facilè videre eſt *Atrophiam* & *Tabem* neceſſario induci, ſi, vel alimentum deficiat per abſtinentias longius protractas, eaſque tum voluntarias, tum etiam ab *Anorexia*, cujus cauſas ſupra vidimus, ortas; Vel idem alimentum in ventriculo & inteſtinis ſubigi minime potuerit, tum quòd terreſtrius eſſet, & totum quaſi excrementum, vel dentibus minus bene attritum ac ſalivæ inerti commiſtum in ventriculum prolaberetur ſuccis fermenteſcibilibus, ipſius diſſolutioni neceſſariis ſpoliatum, ac propterea crudum de ventriculo in inteſtina excidens ulterioribus digeſtionibus ac depurationibus minùs paratum fuerit, languidèque & parce nimis per cruſtam inteſtinorum villoſam in lacteas procederet; Vel in ventriculo legitime ſatis præparatum taleque ab inteſtinis exceptum, ibi viſcidiori, parciori, minùſque activo ſucco pancreatico, inteſtinali, aut bilioſo occurrat, unde potius colligentur variæ ejuſdem particulæ quam per inductam præcipitationem ſeparentur, ut quod excrementitium eſt infra propellatur, reliquum in canales lacteos tranſvehatur; imò ſi a purulenta materie continuò de ventriculi aut inteſtinorum ulcere manante, coinquinetur, aut per irritationem a ſalibus efferis, undecunque demum advectis, in hæcce viſcera inductam, totum quantum eſt purum ac impurum per ſedem excidat; Vel cruſta inteſtinorum villoſa, per quam percolari debet, obſtructa, aut alias ita alterata fuerit, quæ ipſi filtrando inepta evadat, proindeque fluxus cœliacus oriatur; Vel lympha viſcidior in lacteis illi admiſceatur, quæ ejus motum potiùs remoretur, quàm novos addat ſtimulos, ut propterea dum per glandulas meſentericas de novo filtrandum venit, illas non ita commode pervadat; imò ſi hæ glandulæ ita obſtructæ fuerint à ſalibus terreſtrioribus, ut non tantum parum ſucci nutritii in percolationem ab ipſis perficiendam excipiant, ſed etiam illum exceptum ſpiculis ſalinis nimium onerent, unde & parcior, & acrior chylus in ſanguinem, & partes corporis omnes devehitur; Vel tumores grandiores, tum vaſa lactea, tum canalem thoracicum comprimant, qui liberum ſucci nutritii per eoſdem convehendi com meatum impediant, ſicque ſanguinem rorido illo ſucco maxima ex parte defraudent; Vel ſanguis viſcera quædam ita corrupta alluat quæ ipſi labem imprimant, quam chylo admiſſus partibus omnibus quas pervadit neceſſario inuret; Vel craſſior fuerit ſanguis, terreſtrior, ac aqueo menſtruo non ſatis dilutus ut in poros omnes ſe ſe inſinuare; imò ſi acrior, ac particulis ſalinis ita onuſtus fuerit, ut deprædandis & corradendis corporis partibus potiùs quàm iiſdem enutriendis habilis ſit; vel ſuccus nerveus eo lentore ac viſciditate peccet, quibus irretiendis potius particulis ſanguineis, quam iiſdem in poros partium promovendis, faciat; Vel partes corporis omnes ſucco nutritio defraudentur, propter ejuſdem deperditiones, tum per hæmorrhagias largas atque protractas, tum per effuſam venerem, tum per fluxus ſeminales ac gonorrhoicos diutinos, tum per diabeticos affectus, tum per ulcera manantia, præcipuè juncturarum, unde humor abundans, Paracelſo Synovia dictus, exit, tum per ſudores immodicos, aliaque id genus, factas.

Particularis membrorum *atrophia* cauſam ſumere debet, vel arteriis alimentum deportantibus, exſectis, quæ exſectio neceſſario verbi gratia venit facienda in cura aneuriſmatis brachii, cruris &c. Si grandius illud fuerit, ſanguiſque, eo aperto ſtipticis admotis compeſci minimè valeat; imo ſi eædem arteriæ vel obſtruantur, vel comprimantur, tum a ligatura arctiore, tum à vicino tumore, tum ab oſſe quopiam loco ſuo dimoto. Vel nervis ſuccum ultimæ alimenti applicationi neceſſarium non devehentibus, tum propter infarctos ſuos canales, tum propter eorundem continuitatem per exciſionem, compreſſionem, aliáſque interruptam; non mirum itaque ſi paralyſi particulari, in qua afficiuntur proprie nervi, *atrophia* ſuccedat.

Tabes præterea *dorſalis* quæ ad *atrophiæ* claſſem reponenda venit, duplex eſt, Una quæ ex ſeminali aut gonorrhoico fluxu immodico, illoque aut voluntario, aut involuntario de quibus mox in atrophiæ univerſalis cauſis, verbo diximus, procedit. Altera quæ a dolore circa lumbos incipiens, gibboſitatem, aut claudicationem non tantùm inducit, ſed etiam inſignem in toto corpore, ſolo excepto capite, contabeſcentiam; cujus cauſa, *ut optime diſſerit Williſius*, procuidubio in hoc conſiſtit, viz. quòd imprimis humor, ſive materies quædam incongrua & morbifica cum ſucco nerveo per ſpinalem medullam deſcendens, in nervorum vertebralium ramis incurrit, proindeque ab initio ob fibras vellicatas dolor ferè continuus oritur; dein ob quaſdam è fibris carneis reſolutis, oppoſitæ vehementiùs contractæ ſpinæ vertebras quaſdam diſtorquent, & demque ſiquidem ſpiritus animales nervos & fibras ad truncum & membra pertinentes haud uberi ſatis copia actuant, ob nutritionem fruſtratam, corporis emarceſcentia ſuccedit. *Additque præterea*; Profectò cum liquor nerveus & ſpiritus animales è ſpina dorſali in totum corpus haud plene & liberè diſpenſantur, proinde marcor ſæpenumero oritur. hinc abſceſſus & ulcera circa lumbos aut os ſacrum excitata, quatenus liquorem nerveum abſumunt nimis aut profundunt, atrophiam in toto, aut ſaltem in partibus inferioribus inducunt.

Signa *Tabis dorſalis* ſatis ex iis quæ mox attulimus patent; *Atrophiæ* item *particularis diagnoſis* per ſe nota eſt ac propterea explicatione nullatenus indiget; *univerſalis* vero ex ſequentibus demonſtratur, primo ea affecti etiamſi cibis convenientibus cum appetentia utantur, non tamen ſic reficiuntur, quin potiùs in dies ſtrigoſi magis fiunt, uſquedum nil niſi oſſa, aridis carnium fibris iiſque parcioribus & tenui obducta cute ſuperſint; cavantur præterea ut eleganter ſcribit Menjotius oculorum receſſus, acuminantur nares, collabuntur tempora; retortarum ac rigidarum auricularum lobi invertuntur; malæ protuberant; buccæ quaſi conſuuntur; os patulum eſt, depreſſa labia ac dentibus affixa riſus præbent imaginem; cervix nonnihil tortuoſa eſt, gracilis & ad ſpeciem longior, non verſatilis, ſed velut rigens & intenta; larynx prominet; claviculæ procul à

thorace diſtant, profundæ foveæ interjectu; coſtæ perſpicue dinumerantur, earumque cum vertebris articulationes ac in ſternum inſertiones redduntur aſpectabiles; ipſarum interſtitia inania ſunt, rhombi figuram ſecundum oſſium circumductum præ ſe ferentia; curvatur cartilago xiphoides; operta ſcoptula tota ſe ſe aſpectui offerentia expanſas avium alas imitantur; eminent vertebrarum ſpinæ, & utrinque ad earum latera tergum, ut canebat Divinus Pſaltes, quaſi vomere in longum ſulcatur; hypochondria vacua & quaſi excavata ſunt, ac ſuperiùs revulſa; epigaſtrium atque ilia dorſo cohæreſcunt; ad os ſacrum & ilium pelvis oſſea cernitur; coccyx caudæ inſtar exeritur; artus omnes ſunt arundinacei cum articulis conſpicuis ac nodoſis; uno verbo oſſium idea duntaxat remanet, horumque compages cute obducitur flava, exucca & rugoſa, quæ præterea ita tranſlucet ut ſubjectarum venarum livor ſenſibilis ſit; ungues denique ut in feris avibuſque rapacibus uncinantur, depaſta digitorum pulpa quæ unguium eſt fulcimentum. Huicce iconi appendamus effigiem jejunæ famis apud Scytas, ut fingitur, habitantis, quam Ovidius ad vivum ſic expreſſit, Metam. 8.

Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana ſitu, ſcabri rubigine dentes;
Dura cutis per quam ſpectari viſcera poſſent:
Oſſa ſub incurvis extabant arida lumbis;
Ventris erat pro ventre locus, pendere putares
Pectus, & à ſpina tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.

Prognoſin quod attinet, quandoquidem *atrophia* plures agnoſcit cauſas quæ in variis morbis reperiuntur, de ea in ſpecie illic dicetur, hic tantùm de Atrophia in genere aliquid addemus, ſcilicet quod macies præternaturalis nocentior multò ſit obeſitate morboſa: quòd contabeſcentia ſit præſertim in infantibus mala, ſiquidem illi plurimum ad corporis augmentum exigunt alimentum & rarior eorum textura, adipum carniumque conſumptione ampliùs rareſcens, effluviis copioſioribus, atque ulteriori virium exolutioni viam liberiorem facit. Maraſmus qui ad *ἀκμὴν* venit ſcilicet in quo non tantum carnes & partes ſolidæ ſunt diminutæ, ſed etiam areſactæ, & ſi ita loqui liceat quaſi exuſtæ, curari minimè poteſt, ut enim plantæ ad tabem abſolutam deductæ ampliùs non revireſcunt, ſic nec homines atrophia abſoluta affecti recorporari queunt.

Indicationes, ut & *Curatio Atrophiæ* deducuntur & quaſi emergunt à variis illius cauſis quas ſuprà enarravimus, quandoquidem autem illæ cauſæ in variis morbis inde effectis occurrunt, non eſt quòd hic de iis pluribus agamus, eò etiam minùs quòd, curationes generales &c. ex aliquot celebrioribus Autoribus pro more tradendas jam habeamus.

Curationes.

Atrophiam evacuationes acres & ſolutiones non tollunt, ſed exaſperant quaſi, tantùm ſi colluvies interiora viſcera gravat, præſertim ventriculum, vomitus lenes ſunt imperandi, præſertim ab aqua benedicta. Ejus nimirùm peculiaris vis hæc eſt, ut non tantùm ſaburram eliminet, ſed etiam ventriculum ad concoquendum inſtiget. Unde poſt aquæ Benedictæ uſum, ſemper videmus appetitum corroborari, augerique, licet aliquandiu ille ſepultus, parum aut omnino nihil effecerit. Hoc itaque auxilium moderatè inſtitutum in principio hujus curationis multum prodeſt. Deinde humectantia imperanda ſunt, quæ tamen ita imperari poſſunt, ut ſimul obſtructiones viſcerum expediantur. Tartarus ergo vitriolatus cum decocto pa[illegible]rum & ſyrupis humectantibus, quales ſunt ſyrupus violarum, tuſſilaginis, betonicæ ſumptus, illas ſolvit. Externa in hoc caſu laudabilia ſunt in pueris. 1. Balneum ex decocto capitis & pedum vervecis in aqua fluente tamdiu ebulliendo præparatum, ut conſumptis omnibus carnibus oſſicula tantum poſſint eximi. 2. Decoct. cort. ſalicis rubri in aqua fluminis. Hæc balnea præſertim in pueris maximè atrophiæ ſubjectis eam ſolvunt laudabiliter, ſi ſepties, octies, novies, in iis laventur, ſemel atque iterum de novo præparatis. In Balneis ſpina dorſi vel ol. olivar. aut unguento aliquo Reſumptivo tota inungenda eſt. In victu dentur humectantia, juſcula & brodia, raro aſſa. Emulſio amygd. dulcium cum aqua tuſſilag. & betonicæ. It. quandoque cum ſemine papav. albi & melonum maximè utilis eſt. In adultis Balneum aquæ dulcis, in quo cineres Corylorum, malvæ, biſmalvæ, parietariæ, betæ, lactucæ, ſemen lini, oſſicula item Vervecum contuſa ebullierint, ſæpius inſtitutum, membrorum atrophiam pellit. Iiſdem utile eſt lac Caprillum. Item aqua deſtillata ex ſanguine ſuillo, ex plantis refrigerantibus & humectantibus mirificè prodeſt. Aqua iſta ſic paratur.

℞. Sanguinis ſuilli ℔ ij. frica manibus ut omnes fibræ auferantur, adde foliorum betonicæ, tuſſilaginis, roſarum rubrarum, malv. ana m. j. fol. lactucæ m. ß. ſem. melon. excort. ℥ j. aq. tuſſilaginis ℔ ij. deſtilla per alembicum ex B. poſtea aromatiſetur cum tabulis manus Chriſti perlat. ad ſingulas libras ℥ iij. de hac aqua bibat ſæpius. Sic lac humanum ex uberibus ipſis hauſtum mirificè prodeſt. N. B. Iis, qui ex ſumpto philtro atrophia laborant, lac equarum auxilium eſt præſtantiſſimum: ſemper tamen cum pauxillo ſacchari exhibendum. Conſumptionem corporis deſperatam nihil ſcilicet proficientibus aliis remediis, hoc aliquando modo curavi.

℞. Mellis virginei q. placet, imunge ollam non vitreatam recentem intrinſecus, poſtea olla plantetur in acervum formicarum, ita ut orificium ollæ tegatur cribro mediocriter laxo, & ſic formicæ currunt per cribrum & incidunt in mel in eodem hæſitantes, atque ſic nihil palearum vel impuritatum aliarum intromittitur. Supra collectarum formicarum ſ. q. funde ſp. vini q. ſ. digere vaſe clauſo in B. per unum atque alterum diem, dein deſtilla per B. primò lente, donec nimirum ſp. vini prodeat, quo ablato, reliquum ebulliente B. deſtilla & reſerva.

Hujus aquæ cochl. j. in qualibet ſeptimana ter vel quater jejuno ventriculo cum pane toſto exhibitum, atrophiam corporis mirabiliter tollit. Interim vel totum corpus vel tantum partes diſtantes aliquoties eodem liquore inungendæ ſunt (manus, brachia, pedes) quod ſi nec curatio celerior ſuccedat, tandem procede ſequente modo: (hæc cura magnetica etiam in febribus valet) vide infra de aridura.

℞. Ovum recens coque in urina conſumpti (hominis) in olla nova, ut urina ovum plane contegat, ebulliendo, donec ovum indureſcat. Quod ubi factum fuerit, remove ollulam ab igne, & ovum coctum hinc inde foraminibus pertora ligneolo acuto, ut foramina pertingant vitellum, poſtea idem ovum perforatum in eadem urina reliqua coque ſemper vertendo ovum, donec urina plane conſumpta fuerit: poſtremò ovum ſic paratum ſepeli in acervo formicarum. Quando itaque ovum à formicis conſumptum & exeſum fuerit, mirabili συμπαθείᾳ conſumptio corporis deſinit, & nutricatio ſubſequitur priſtina elegans. Interim verò ſuperioris liquoris uſus non eſt negligendus. In Atrophia puerorum a Dracunculis (ſeu vermiculis in cute, juxta partes carnoſas & muſculoſas a vitiato nutrimento progenitis) ſi quæ comedunt, nihil tamen apponitur, hæc cura eſt approbata.

℞. Radicis bryoniæ ℥ j. vel ij. coque in lixivio e cineribus quernis parato in pulticulam, quâ pueris dracunculis laborantibus in loco calido (balneo) illine totum corpus & relinque aliquandiu, ſic vermiculi per poros exerunt capita nigricantia. Itaque univerſa cutis ſtatim radenda eſt novaculis. Amputantur hac ratione capita vermiculis conſumptoribus (*Mitteſſer*) & cauſa vitiatæ nutritionis aufertur. Hæc verò operatio ſemel atque iterum repetenda deinceps fuerit, donec nempe certum extiterit, vermiculos omnes eſſe ſublatos. Exinde pueruli balneentur aliquoties in inſeſſibus illis, de quibus ſupra dictum eſt, vel ex capitibus & pedibus vervecinis, vel ex corticibus ſalicum rubeis præparatis. *Joann. Hartman. Practic. Chymiatric.*

Balneum ex decoctione pedum vervecis prodeſt ob mucilaginem, quam habent. Si metus ſit veneficii, corylus addatur. Semen lini humectat, ut & ſemen althææ, ex nucibus cum ſem. fœnugræci l. Emulſio. Quo & nuclei pini & piſtacia pertinent. Quidam lacti caprillo præferre volunt Lac aſininum, ſed lac humanum magis prodeſt interdum. Vid. Paulum, qui hoc modo convaluit. Unguentum *Luſitani* deſcribitur in Praxi ejus admiranda lib. 1. hiſt. pag. 107. & ita ſe habet.

℞. Gumm. tragacanth. arabic. ana ʒ j. Infund. acet. roſar. diem & noctem. Poſtea addatur ol. viol r. ℥ i ß. butyr. recent. ℥ ß. camph. ʒ j. m. in mortario cum lacte muliebri, ut fiat unguentum. Convenit porrò aq. ſang. ſuilli, cochlear. teſtudin. oſtrearum. Syrupus de teſtudinibus, elect. reſumptivum &c. Externè in artuum particulari convenit arcanum ſolis Felicis Uvurzii, ſp. lumbricor. terreſtrium, formicarum. ſp. vitriol. in quo rad. Aronis, raphani, armoraciæ & ſem. urticæ infuſa fuere, unguent. Agrippæ, nervin. Auguſt. It. Pingued. humana, vulpina, lupina, urſina, canis, taxi, ol. ſtillat. juniper. taxi, ceræ, piperis. Quidam etiam addunt aliquid euphorbii. Pueri hujuſmodi atrophiâ laborantes è vermibus mittantur in balneum, illinantur melle & ſpina cruſtæ panis fricetur. Si a ventriculo oriatur atrophia, corroborantia ventriculum proſunt, ut ol. ſtomach. Cratonis. Non minus & empl. ejuſdem & de tacamahaca convenit. Si ab hepate alentur aq. ex hepatibus, & ea quæ hepar roborant. Atrophia ſcorbutica ſingularem requirit curam, ſi enim vulgaria tantum adhibeantur, affectum non attingunt. Cùm enim adſit ſanguinis vitium, antiſcorbutica poſtulantur. Datur quoque atrophia ex nimio fluxu mulierum albo. It. ex Gonorrhœa, quæ ex alio capite curanda. In atrophia meſenterica conveniunt ea, quæ proſunt in hypocondriaca. Radix graminis hic bona eſt, quæ habet vim aperiendi. Si humor cordialis abſumitur, areſit cor & atrophia oritur, ut obſervavit D. Michael in puello, cujus cor ut pyrum erat arefactum. Prodeſt ergo electuarium reſumptivum cum rob. paſſularum, aq. caponis cum ſyrup. de teſtudinibus. Unguentum reſumptivum externe & pinguedo humana: emulſiones præparari poſſunt cum aq. deſtill. ex teſtudin. & amygd. dulc. nucl. pini & piſtac. aq. Ferdinandi Epiphanii, aqua contra atrophiam, aq. antihectica ex cancris Schroderi diligenter & recens deſtillata citra empyreuma. Decoctum & juſcula ex ſem. 4. refrig. piſtac. pin. amygd. clyſteres alterantes & nutrientes & alia, quæ in febri hectica prodeſſe ſolent, loco hoc quoque mutatis quidem mutandis commode adhibentur. *Joann. Michael. Prax. Clinic. General.*

Aqua Cochlearum rectè deſtillata atrophiæ medetur, valenter nutrit, illa ſæpe ſæpius fælici cum ſucceſſu ſemper ſumus uſi. Propoſuimus ſingulare remedium, & quo aliàs ipſe ſumma cum languentium utilitate, fœliciſſimoque ſucceſſu ſum uſus. Remedium hoc ſingulare ad impinguandum partim eſt à Cardano deſumptum, & partim ex noſtro marte inventum, & à nobis aqua mirabilis dicitur, cujus hæc eſt deſcriptio, quæ mihi ſemper ſecreta fuit, nunc autem ad languentium commoditatem & ſtudioſorum curioſitatem, publicandam eſſe cenſui.

℞. Sanguinis porcini juvenis & adulti nuper decollati ℔ ij. terebinth. Venet. ℔ j. liquirit. raſ. ℔ ß. paſſul. m. v. ficuum ping. numero 50. rad. ireos ℥ iij. pinear. mundatar. m. iij. fol. tabac. m. ij. micæ panis ℔ ß. deſtillentur in vaſe vitreo optimè obturato ſervetur, in loco frigidiſſimo. Mirabilis eſt hæc aqua ſumpta ad ℥ ij. cum modico ſaccharo alb. per 15. dies: impinguat valde, & reſtaurat omnes hecticos, etiam morituros, ſed morituri poſtea redeunt ad conſumptionem ſtatim; eſt guſtui grata, maximæque ac incredibilis efficaciæ. Inter cætera quæ maciem arcent, ſunt ſomnus longus, gaudium, lætitia, quies è contra, curæ, ſollicitudo, anxietas, & nimia venus, corpora ſiccant. Cibi ſaliti & herbacei fugiantur tanquam parum nutrientes, acetum maxime improbatur, nam præter quam quod vitam breviat, corpora etiam exſiccat, approbamus aquæ dulcis Bal-

nea, inunctiones univerſales ex ol. amygd. d. rec. & pinguedine gallinæ cum roſaceo, & juſcula reſtaurantia. Si nactus fueris ægrotum aliquem divitem, & ſupra dicta remedia non juverint, tutò confugere poteris ad balneum lactis, quod tantopere laudat *Avic.* in macilentis, conſumptis, hecticis, areſactis, & maraſmo confectis. *Epipha.ius Ferdinandus Hiſt.* 20.

Conſultationes.

Atrophia in Puero.

Conſultationem accepi pro Infante Illuſtriſſ. peregrinis equidem doctrinis ornatam atque illuſtratam, quibus tamen minimè opus habuit exiſtimatio veſtræ ſapientiæ, quæ apud me cuilibet auctoritati præcellit. Quare & ego vobiſcum cenſeo Nob. Infantem, ſex abhinc menſibus in atrophiam paulatim perductum, adeo ut tandem maraſmum frigidum reformidare debeamus. Hanc autem ab alimenti defectu provenire nullus eſt cui non conſtet; non quidem ratione objecti, ſed facultatis aut inſtrumenti; alimenta quippe oblata, quantitate, qualitate, & ordine nutritioni accommodata, ab imbecilli tamen facultate coctrice ventriculi probè confici nequeunt; unde abſoluta, non reſpectiva cenſenda, ab intemperie frigida & humida proveniens. Hæc autem non ſolum naturalis, ſed potiſſimùm ab impuro lacte, & deſtillatione à capite ad ventriculum magis adaucta; unde rectè dicebat Gal. quod a cerebro valde humido ventris quoque conſequitur humiditas; cujus propria paſſio ſolet eſſe diuturnum alvi profluvium. Verùm quoniam non ſola intemperie, ſed organico quoque morbo affici Infantem Nobiliſſ. vobiſcum ſuſpicor; cùm facile jam à lacte impuro, & facilius mox a ſolidioribus alimentis exhibitis; ac tandem à cruditatibus manifeſtis, quotidie in ventriculo genitis, obſtructiones in lacteis, necnon in meſentericis venis neceſſariò ſubortas eſſe conjiciendum ſit; ideo imminutæ chylificationi accedit quoque alimentorum non probè elaboratorum interceptus transfluxus, cui ſuccedit eorundem corruptio, ac proinde neceſſaria quotidiana per alvum excretio; unde ob vitium tum facultatis tum inſtrumenti diarrhæa fovetur, non tamen ſtomach. lis tantum, quoniam, ſi non lienteriæ, cœliacæ ſaltem paſſionis indicia hucuſque apparuiſſent; ut propterea mirachialis, ſeu inteſtinalis propriè magis ſit nuncupanda; quam flatus, umbilicum & partes illas diſtendentes à cruditatibus in iiſdem locis, diebus aliquot ſuppreſſis elevati, abundè indicant. Hujus autem diarrhœæ cauſas immediatas fovere potuerunt, & deinceps poterunt dolores, vigiliæ, inquietudines, gingivarum inflammationes, quæ dentibus erumpentibus, contingere ſolent; unde dicebat Hippoc. Alvi profluvia his eſſe familiaria. Quibus ita ſe habentibus, quid mirum ſi Illuſtriſſimus Infans non nutriatur; ſed quotidie gracileſcat, cùm alimenta primò imminutè concoquantur in ventriculo, mox in via perfectiorem elaborationem vix adipiſci poſſint; transfluxu tandem eorundem ad hepar intercluſo.

Ut autem nos medicam opem feramus, primis viis cruditatibus ſatis emundatis obſtructiones omni induſtria ſunt reſerandæ; ventriculus exſiccandus; jecur roborandum; nec dentitionis difficultas poſthabenda; & congruis alimentis corpus nutriendum.

Quæ omnia ſicut præſtari poſſent in adultiori ætate; ita hac tenella in dubium revocantur. Nihilominus quoniam audio plurima aſſumpſiſſe infantem, imo & vinum abſynthite, beneque ſe haberet ad oblata; ideo ſalutis ejuſdem non eſt omnino abjicienda ſpes.

Quare tribus aut quatuor continuis diebus, exhiberem mel roſac. ſimplex, vel etiam clariſ. ad ℥ ij. aq. cinnam. aſperſum, mox aquam ex ſucco agrim. deſtillat. m, in quæ gutt. vj. aut vij. ſp. tartari ter quaterque rectincati diſſolutæ fuerint, quotidie plures dies præberem, vel infunderem ℈ j. rhab. opt. in eadem aqua, vel in jure agrim. pentaphyl. & radic. gram. per noctem; eidem addendo gutt. ſpir. tart. matutinis horis pariter exhibendum. Et interim juſcula omnia, quæ cibis parandis conficiuntur, china optima & modico lentiſco alterarem. Neque quotidi. nam ventriculi aromatizationem omitterem, unica guttula olei veri atque legitimi cinnam. vel rotula, vel vini, aut juris cochleari inſtillata, & a cibo exhibita; ſicut & uſus ſalis abſinthii, in gratiam quoque hepatis, non eſt poſthabendus.

Dum verò hæc omnia intrinſecus adminiſtrantur, extrinſecus inunctio totius corporis, oleo amygdalino recenti uberiori, non eſt prætereunda, ſicut & totum abdomen, ung. roſ. aliquot gutt. ol. lil. alb. affuſis, erit inungendum. Ventriculo verò empl. ſtrum à me pluries expertum applicari poterit, paratum: ex mentha viridi contuſa fermento, pulveribus maſtiches, & roſar. cum vino malvatico, vel ſaltem albo generoſo reformatum.

A quibus, obſtructionibus diminutis, ad uſum lactis, tanquam ad ſacram anchoram, quamprimùm confugiendum erit; faciliorem enim quam cætera alimenta concoctionem admittit, & quia ſatis craſſum, ventrem ſiſtit, valde nutrit, pauci eſt excrementi & huic ætati eſt alimentum familiare atque proprium. Quod ſi res bene cedat; à vino omnino erit abſtinendum; ventriculo tamen ſemper aliquam corroborationem conciliando. Dentitio autem erit promovenda, illinendo gingivas lacte canino, aut leporis cerebro. Quæ omnia felicem poterunt ſortiri eventum, ſub veſtra prudentiſſima, & inculpata adminiſtratione, cui ideo omnia libentiſſime committo. *Joan. Raym. Fortu Conſult. tom. 1. p. 339. & ſeq.*

Frigidus Maraſmus Conſultatio prima.

Senium irreparabile nobis eſſe teſtatur quotidiana experientia, quoniam quotidie reſolvimur, tum extrinſecus ab ambiente aere, tum intrinſecus à calore nativo. Et licet humidum inſtauretur; ſemper tamen deperdito ſiccius evadit, operationibus quidem aliquo tempore accommodatius, non tamen pro vita; prout humidum Juvenis cum humido Pueri collatum; unde jure merito irridebat Gal. Philoſophum quen-

quendam, qui quadragenarius librum ſcripſit quo docebat quomodo Senium vitari poſſet; octuagenarius autem factus, adeo conſumptus fuit ut riſum apud omnes concitaret. Sicut autem naturale eſt quod annis labentibus evenit nobis; ita præter naturam quod immature juvenilibus annis contigit, ut in Illuſtriſſ. Com. Pat. noſtro, 29. annum agente, qui hypochondriaco affectu illegitimo preſſus, non tamen ſubſecuto exiccatorio morbo, minuſque nigro, aut corruptorio, ad gravem tamen adeo atrophiam, ſpatio menſium, modo perductus eſt, ut proprie magis maraſmo eundem laborare affirmare poſſimus; cum humidi conſumptio, ex ſiccitate adhucnum fiat, nondum verò facta ſit, tunc enim Tabes genuina propriè nuncuparetur, frigidus autem hic, non torridus, minuſque ſyncopticus habendus, cùm ſit citra febrem & ſyncopen.

Nec ſenium ex morbo hic propriè vocandus; cùm hoc ex cordis affectione promanare dixerit Philippus. Maraſmum autem conſummatum & tabidum non eſſe, facile nobis ſuadere poteſt ejus ſignorum abſentia; flos enim caloris vitalis non periit, ſqualidum corpus non eſt, cutis circa frontem nondum ſicca & obtenſa, nec oculi adeo concavi, neque collapſa tempora. Et licet abdomen, ex hypochondriaca affectione, tum gracile tum depreſſum ſit, præcordia tamen vehementer adducta & contracta non ſunt, nec thoracis cutis ſicca ac arida; & veluti corium digitis apprehenſa producitur, necdum pulſus adeo rarus obſervatur.

Ortum verò duxit affectus hic ab hypochondriaca affectione, ex venis lacteis & meſentericis a crudo & copioſo cibo obſtructis procedente, non tamen pylorum primario & eſſentialiter afficiente; quæ ideo non legitima, ut illa a Gal. deſcripta, ſed illegitima fuit. In omnibus tamen hypochondriacis ſemper ſolet Jecur accendi, cujus cauſa pylorus deinde in modica caliditate exuritur, unde aſſlutiones circa partes illas, necnon arteriæ pulſatio, compreſſione facta, ſicque ventriculus fere ſiccus eſſe ſolet, non ſolùm quia ipſius calor ab immoderato jecoris fervore veluti extinguitur, ſed quia turbatis ſomnis, profundis cogitationibus, necnon jugibus cruditatibus paulatim viſcerum humidum ſubſtantificum abſumitur; quo deficiente, calorem quoque langueſcere neceſſe eſt, ob jecoris vero incendium ſucci alimentales unà cum crudis, in noſtro Pat. Illuſtriſſ. combuſti quodammodo & liquati fuerunt, renum attractrice facultate non parum adaucta: unde urinæ, tum copioſæ, tum in ſuperficie pingues diutius apparuere; ſicque partim ex primis concoctionibus malè peractis, (cum naturalia inſtrumenta quanto ſicciora, tanto ad nutriendum inepta magis ſint, potiſſimùm innato deficiente calore) partim ex liquatione, & inſenſibili per halitum ſuccorum alimentalium reſolutione, conſumptis humiditatibus, tum innominatis tum roridis, ſiccitas modò cambium depaſcere non deſinit.

Ideo ſedulo agendum, antequam partem glutinoſam corporis ſiccitas obſideat, & tabes ſuboriatur; tunc enim omnino deſperata res eſt; *Tabem enim curare nunquam ſperaveris, dicebat Gal. nam licet caliditas, ſi adſit, remitti poſſit, remanet tamen ſiccitas, quæ ſenectutis ritu hominem interficit.*

In quem finem, Medicæ intentiones ex fonte Diætetico potiſſimum ſunt deſumendæ, eſt enim omnino humectandum, ſed ſubſtantifice, ut totum renutriatur, moderate autem calefaciendum, majori namque calefactione egeret, ſi ſenium ex morbo adeſſet.

His itaque intentionibus ſatisfaciant alimenta. Quoniam vero cibus non ſe ipſum ad omnes corporis partes devehit, ſed ab ipſis egenis trahitur, & partes invalidæ præ ſiccitate, ſunt ad attrahendum infirmæ; ideo alimentum ut facilè attrahatur, neceſſe eſt; hoc autem erit tenuium partium, & moderate calidum; cùm tamen hoc parum admodum nutriat: craſſum namque, viſcoſum, firmum & difficilis reſolutionis debet eſſe, ut prompte aſſimiletur; ob hanc ideo contrarietatem non adeo facile alimentorum copia ſuppetit. Quare utrumque dumtaxat præſtare poterit lac humanum, utpote quod magis aſinino nutriat, præcipuè ſi æger muliebrem mammam ore ſugat, ut Euriphon, Prodicus & Herodotus Gal. præceptores cenſebant; idque quoniam lac ſtatim mulctum, ut genitale ſemen, vim ſuam & facultatem amittit: cum præterea, ut non modo concoquatur, ſed & diſtribuatur, ac partibus alendis aſſimiletur, nativus ejuſdem & ſpirituoſus proprius calor, jam dictarum facultatum imbecillitati non parùm prodeſſe poſſit. Quare, poſtquam poſtremis hiſce diebus, lactis aſinini uberiori uſu naturalia inſtrumenta, in abdomine concluſa, abundè humectata & pervia reddita fuerint, ſtatim Nutricibus erit committendus Pat. Illuſtriſſ. ut altera interdiu, noctu altera lac ipſi præbeat, quarta, aut ad ſummum quinta quaque hora, & qualibet vice, antequam mammam ſugat, ſacchari tui cochlear deglutiat. Quantitas verò lactis ſit ad mammæ dimidiam exinanitionem.

Et quoniam aliorum alimentorum lac ſocietate non gaudet, ideo per aliquot temporis ſpatium ſolo lacte contentus ſit; bis tamen in die, tum mane, tum veſperi, vini albi ſubdulcis & parumper aromatici ſemicyathus, cum offa panis madefacta concedi poteſt, cùm frigido maraſmo conveniat.

Sed quia exſiccatæ ſunt totius corporis partes, ac venæ, propter attractricis facultatis imbecillitatem, unde difficilis evadere poſſet etiam lactis diſtributio: ideo in hunc finem picationes ab Antiquioribus commendantur: quibus nos manibus oleo amygd. abundè inunctis, cutis non ſolùm: verùm & muſculorum contrectationes, & placidas evulſiones ſubſtituimus, iterum, vel tertiò in die adhibendas: Dum eodem tempore inunctiones uberiores præcipimus, (cum temporis inclementia balneum non admittat) ut autem oleum jam dictum penetrantius evadat, bulliat cum pauco vino malvatico.

Menſe verò exacto, ſola ſufficere poterit nutrix, lactis inopiæ ſubſtituendo ptiſanam hordeaceam dilutam, cum emulſ. amygd. dulcium, & nucleorum pineorum, cum pugillo ſacchari, & cochleari inſtaurantis ex capone, in pauco

Jure diſſoluto bis in die, quinta aut ſexta quaque hora.

Et dum jam dicta omnia fiunt, alvus clyſteribus ex lacte & butyro, vel ex jure pingui & butyro, vel ex ol. amygd. & butyro, erit proliciendá, & quandoque ſaccharo fino addito, ſolicitanda. Somnus utpote maxime neceſſarius, erit conciliandus martio pane, ex amygd. & ſaccharo, cum ℥ i ß. ſem. papav. albi pro qualibet libra, ſimul contuſis; cujus doſis erit ad ℥ ij. quo non ſufficiente, injiciatur clyſter ex lacte, in quo diſſoluta ſit ʒ j. philon Rom. rec. qui tamen non ultra tres horas aut quatuor contineatur. Et tandem, ad inhibendas pollutiones, quibus, ob renum & vaſorum imbecillitatem, a calore contractam, obnoxius eſſe ſolet, hac inunctione illinatur renum regio.

℞. Ung. roſ. Meſ. ℥ ij. popul. ℥ j. ol. ſaturnini, id eſt de plumbo ʒ ij. camphor. ℈ß. ſucci ſempervivi, ol. nenuph. an. q. ſ. m. reſ. in mortario plumbeo. Abdomini continuò applicetur lana oleo amygd. imbuta, addita exigua portione maſtichini; interdum omenta ſuilla & vitulina iiſdem oleis madefacta.

In cæteris Aër ſit temperatus; utraque exuperantia, tum frigoris, tum caloris nocere poteſt. Nutrices ſelectioribus refrigerantibus & humectantibus cibis alantur abunde, vinumque dulce iiſdem exhibeatur, ſubſtantifica namque debet eſſe earum victus ratio; etenim Galen. Aſinis quoque victus rationem præſcripſit. Quies quam maximè conducit: Animi pathemata arceantur. Et læto & præſenti animo vivat.

Pro eodem Conſultatio ſecunda.

Juſta curatio præſcripta & adminiſtrata refrænandæ, & tandem ſuperandæ atrophiæ univerſali, quæ Pat. Illuſtriſſ. ad tabem, ſine febre maraſmum ſcilicet frigidum perducere videtur, cùm duorum menſium ſpatio nihil profecerit, cogitandi anſam nobis præbuit, ne in eadem perſiſtentibus, maraſmus qui non adeſt, tandem ſuccedat. Ex duabus autem cauſis nos reſolventibus; conſideranda potiſſimum univerſalis diaphoreſis, ſive inſenſibilis reſolutio, qua non procedente, neque corporis nutritio neque alimenti appetentia fieri poteſt; cum totius exinanitionem ſequatur exinanitorum deſiderium naturale: huic vero ſuccedat ſuctio, dum vaſa majora in centro a minoribus in circunferentia ſanguinem attrahunt, ut neceſſarius appulſus ſanguinis ad cor conſervetur; quare exuguntur quoque venæ ventriculi, divinum cibi promptuarium a Gal. dicti, quam ſuctionem mox percipit ipſe ventriculus; cui ſuccedit tandem fames, appetitus animalis; & ita, quo copioſior facta fuerit totius habitus corporis reſolutio & inanitio; eo majori, copioſiori & craſſiori alimento indigebit corpus; morboſa namque tunc temporis evadit, & affectum illum conſtituit, à Gal. deſcriptum, his verbis. *Quandoque Pat. multos aſſumit cibos, qui neque crudi ſunt, neque per alvum dejiciuntur, neque plenitudinem efficiunt, neque etiam probè alere poſſunt; ſed diſſipantur, diſcutiuntur que celeriter.* Hocque nobis perſuadet, quòd ſufficiens alimentum, lac nimirum Illuſtriſſ. Pat. præbetur, quòd chylificationis nec imminutæ, nec depravatæ elaboratæ ſignum exhibet, quodque ſanguificationem ſatis idoneam ſubire conjiciendum; quoniam totius calor probus eſt. Quod ſi, aut ob vaſorum exſiccationem ad partes non permearet, aut calor partium, ob imbecillitatem, hoc ipſum non actuaret; inutile certe in corpore retineretur, ſicque cachexiæ jam præludium adeſſet; quæ jam dicta cùm in noſtro caſu non appareant, alimentum inſenſibiliter reſolvi credendum; eo potiſſimùm, cùm caloris immodici & acrimoniæ alia ſigna non deſint, frequentes nimirum nocturnæ pollutiones, cum ſimulacris jucundis; atque adeo ab irritata, non laxata facultate provenientes; & præterea moleſtæ ac contumaces vigiliæ, corpus diſſolventes.

Quare deliberatum fuit, non ſolam alimenti qualitatem, verum & quantitatem eſſe alterandam; magis enim glutinoſum, nec adeo facilis reſolutionis debet eſſe, & quodammodo plenius; atque interim totius corporis obſtructio continuò procuranda, pollutio inhibenda, & ſomnus conciliandus.

Quibus intentionibus ſatisfieri debere cenſemus, bis in die, lac naturali ſubſtituendo artificiale, ex jure pedum vituli, borragine alterato, quo extrahatur emulſio ex amygdalis, nucleis pineis, & ſem. melon. cum modico ſaccharo. Quod ſi fortaſſe obſervetur ventriculus aliquo pacto gravari, addatur quoque cochlear aquæ cinnamomi ut frigiditati ejuſdem & cordis proſpiciatur; progreſſu vero dierum, addatur quoque inſt ur. ns pullæ, non omiſſo interim lactis muliebris uſu, duabus aliis vicibus, intra diem naturalem, addito pane, vino albo ſatis aromatico madefacto, ita ut quater in die alimentum aſſumat.

Extrinſecus verò inungatur totum corpus ol. violaceo, addito quoque myrtino. Somno autem conciliando, injiciatur Clyſter ex lacte, in quo Phil. Rom. rec. ʒj. diſſoluta fuerit; & tempora atque ſutura coronalis ol. nenupharino inungenda: hoc enim ſolo ad contumaces vigilias uti ſolebat Rhaſis.

Ad nocturnas pollutiones ſiſtendas, præberi poterit camphora; verùm a proprietate pariter prodeſſe ſolet pulvis oſſium leporum ad ℈ j. Mirabilis quoque cenſetur à Medicinæ ſcriptoribus tinctura corallorum chymica. Extrinſecùs vero, cæteris incaſſum tentatis, præſtat oleum ex ſeminibus hyoſcyami; expreſſum, quo illinantur pudenda, & potiſſimum perinæum. Quæ tamen omnia ab Excellentiſſ. Viris præſentibus ſumma obſervatione adminiſtranda & ad lubitum corrigenda.

Pro eodem Conſultatio tertia.

Hiſtoria tum præteritorum tum præſentium de ſtatu Illuſtriſſ. Com. ad amuſſim ab Excell. Viro deſcripta ac delineata, nos movet ad renovanda ea quæ poſſint ipſum ad meliorem ſtatum redigere qui quoniam in nutritione conſiſtit, victus quoque potiſſimùm alterationem deſiderat. in quem finem, parumper immorandum præteritorum conſiderationi, & quærendum, cur à juſta alimentorum quantitate corpus totum inſtaurari, ſive carnis moles augeri non potuerit? quod dubio procul non aliunde pro-

promanare poteſt, niſi quia alimentum in ſanguinem non convertatur; vel quia ſanguis à partibus ſuſcipiatur quidem, non vero aſſimiletur; qui rurſus non aſſimilari poteſt, vel quia ab earundem partium imbecilli calore non actuetur, vel quia ſenſibiliter & inſenſibiliter diſſipetur, ac reſolvatur. Vitium primum non adeſſe credimus, quia copioſiora excrementa & cruditates in primis coctionibus accumularentur & obſervarentur, neque ſecundum, quoniam ſi ſanguis copioſius produceretur, neque a partibus abſumeretur, venæ copioſo ſanguine turgidæ, hujus nobis ſignum aliquod præberent. Supereſt igitur, ut vel non actuetur ob imbecillitatem nativi caloris partium corporis, vel diſſipetur. Quorum utrumque noſtro caſu concurrere credi poteſt, ſicut enim partes, caloris principio proximæ, ſatis humectantur atque nutriuntur, ita remotiores exſiccatæ magis apparent. Veriſimilius tamen, quod, cum corpus totum raræ texturæ, valde tranſpirabile & reſolubile ſit; ſenſibiliter ideo per ſudorem & per halitus inſenſibiliter alimentum, non tam cito à caloris imbecillitate in partes converſum, continuo reſolvatur, eoque facilius, cum propter vaſorum & viarum exſiccationem, ægerrimè ad partes devehi poſſit, quæ mora ipſi reſolutioni commodum & opportunum tempus præbet.

Quibus ita habentibus, medicæ intentiones eſſe debent, alimenti quantitatem augere: qualitatem alterare; illud opportuno tempore devehere; & totius corporis poroſitates denſare.

Et primò, ſi de quantitate loquamur, ea fuerit quantam ventriculi vires tolerare poſſint; ſi de qualitate, craſſior & reſolutionis difficilioris præſcribenda erit; ſi de alimenti diſtributione, laxantibus quidem & humectantibus, ſed & attrahentibus utendum. Et tandem cutis denſitas ex cautione procuretur, quæ neceſſariam excrementorum reſolutionem, & caloris nativi tranſpirationem intercipere nequeat.

Itaque lacti bis aſſumendo, ovum recens tremulum addi poſſe credimus. emulſioni vero ſubſtituere ptiſanam hordeaceam, ab Excellent. Viro propoſitam, è re ducimus, cui addatur emulſio amygd. more Fernel. & pineorum nucl. cum pulli inſtaurante, cum qua tamen ſimul bulliat vituli pes, omiſſis ſeminibus melonum & plantaginis foliis, à qua ebibat hauſtum vini odoriferi, potius generoſi. Mox quibuſdam exactis diebus, poterit minutim incidi pulpa pulli, & ſimul cum ptiſana miſceri, maſticationi inſtituendæ; omiſſo tamen inſtaurante: quæ ſi a ventriculo bene tolerentur, maſticatio erit augenda pullis nuper natis, & ſorbitiones minuendæ; ita enim majoris durationis, magiſque firma evadet ipſa nutritio; cum, *eorum, quæ facilè nutriunt, veloces quoque ſint excretiones*. Totum verò corpus erit oleis conſuetis inungendum; quæ inunctio ſi Viris Excellentiſſ. non ſufficere videatur, paretur illitus totius corporis, manibus leviter faciendus, ex duabus partibus ung. roſ. Meſ. & tertia medullæ crurum vituli, ſic enim majori poros cutis obſtruendi, nec exigua humectandi ac nutriendi vi pollebit. Sed interim aliqua attractione omnino opus fuerit; quare loco moleſtarum picationum, manibus amygd. oleo inunctis contrectentur cutis, & muſculi coxarum, tibiarum atque brachiorum, idque quinque horis ab aſſumpto cibo, quod tempus diſtributionis proprium eſt.

Et quoniam aliqua de vigiliis querela obaudītur, & inunctiones capiti nocere ferunt, panis martius, utpote medicamentum alimentarium, à nobis proponitur, exigua quantitate aſſumendus. Quæ jam dicta ſalutaria fore ſperamus, Sapientiſſimæ Excellentiſſ. Virorum adminiſtrationis ope.

Pro eodem Conſultatio quarta.

Si longè difficilius eſt humectare ſiccum, quam exſiccare humidum, cùm illud non ſimplicibus, ſed materialibus qualitatibus remitti debeat; quid dicendum fuerit, quid cogitandum de ſubſtantifica humiditate, quæ in hoc Illuſtriſſimo Comite jam fere ex toto fuerat abſumpta? Unde Hippocr. multo magis, ſemper errores in tenuiori quam in paulo pleniori victu reformidavit, prout pariter exinanitiones quam repletiones ipſas; quia non adeo difficulter evacuantur, prout ægerrimè implentur corpora atque inſtaurantur. Rationi itaque conſentaneum, quinimo neceſſarium fuit, hæc paulatim & gradatim procedens in priſtinum reſtitutio, dum de humiditate ſubſtantifica reparanda, & prius de intemperiebus ſiccis, omnium peſſimis, auferendis, ſemper huc uſque actum fuit. Neque ideo mirandum ſi hyemali adventante frigida tempeſtate, aliqua ſymptomata emerſerint, inofficioſa nempe alvus, ſedimentum urinarum conſueto craſſius atque limoſius; & tandem ſomni breves: etenim primò ventris ſegnities, ſicuti ex defectu bilioſi excrementi ſæpe provenire ſolet; ita caſu noſtro a congeſtis cruditatibus, ab ambiente frigido primò à capite in ventriculum expreſſis; mox & ab eodem refrigeratis viſceribus, & ventriculo potiſſimùm, productis (cùm antiperiſtaſis in iſtis gracilibus corporibus locum non habeat) aquarum proventu bilis facultas refracta, imo & partim expultrix oblita & ſegnior reddita, alvum a proprio munere vacare coëgit; cujus rei indicium præbere poteſt plumbeus ille color, inſtar non bene confectæ ptiſanæ. Adauctis autem cruditatibus, & eodem tempore conſtipa diaphoreſi, & inſenſibili conſueta evacuatione neceſſario imminuta, quid mirum ſi ſedimenta in urinis craſſiora apparere cœperint? Tandem ſomni brevitas melancholicis familiaris eſſe ſolet, quia ſiccitas primum locum obtinet in vigiliis excitandis; unde habet cum Hippoc. Gal. quod ſenibus facilè vigiliæ fiunt, tum quia ſenectus plena curarum, tum quia ſenes exſiccatum corpus habent; quibus nos addere poſſumus vigilandi conſuetudinem, quæ in Illuſtriſſ. Viro, ab animi ſtudiis, ſive timore facile originem duxit. Quæ omnia licet à nobis parvi facienda videantur; in Illuſtriſſimo tamen Juvene omnino negligenda non ſunt, ne confirmentur, neve augeantur, & ne abſque medicis auxiliis, anxius propria mala foveat.

Quare proba concoctio eſt adjuvanda, ſomnus

uus conciliandus. Et quia illa non parùm ab alimento concoquendo pendet; ideo alimenta concoctu facilia, nec adeo craſſi ſucci; quibus conficiendis ventriculus agendo non repatiatur, ſunt deligenda; atque ventriculo robur aliquod conciliandum; licet enim de nulla ejuſdem querela fiat mentio; edulia tamen adhuc cruda dimittere credendum.

Priſanæ itaque uſus omnino rejiciatur, ut quæ non niſi febricitantibus, æſtuanti ventriculo, & hypochondriis, continuò conveniat, craſſumque ſuccum producat, pineis præſertim adjuncta; & vi deterſoria prædita, reliquos quoque cibos à ventriculo citiùs, quàm par eſt, expellat, hujus autem loco, aſſumat edulium aliquod ex ovis paratum, vel ex Apula paſta, vel ex oryza dilutiori, vel ex endivia & borragine in jure coctis, ovis additis. Nec caro pullæ ampliùs contuſa, ſed commanſa aſſumatur, ut ita ventriculus magis uniatur, nec adeo ut à liquidis laxetur. Ita convenient caro tenerrima Volucrum ſylveſtrium, non tamen aquatilium. Piſces quoque ſaxatiles, & ova recentia. Vinum ſit potiùs generoſum quàm tenue, nigrum, non tamen omnino meracum. Quod ſi inter cœnam & prandium primis horis matutinis, pauco aliquo alimento opus fuerit, hoc ſit jus pullæ cum ovi vitello conquaſſatum; quod nonnunquam malva aut mercuriali alterari poterit, ad alvum emolliendam.

Aliqua quoque ventriculum roborantia in uſu habenda, ut grana maſtiches, hora una ante cibum integra deglutita; aut ſal abſynthii, aut ejuſdem conſerva; prout extrinſecùs pannus coccineus ventriculo adinducendus, & geſtandus, ut calor ejuſdem proprius foveatur potiùs quam alienus accedat. Somnus verò accerſendus auxiliis aliàs a nobis propoſitis, & potiſſimùm uſu panis martii, qui parari poterit ex ℥ ij. ſem. papav. albi, pro qualibet libra amygd. & ſacchari, ita enim unica ſufficiet uncia, à cœna aſſumenda, ſuavis etenim, nec minùs noxium præſcribi poteſt familiare ſomniferum. Meditationes ſub ingreſſum lecti. ablegandæ, his enim præſentibus ſomnum conciliare impoſſibile foret. Quæ in gratiam perfectæ ſalutis, à nobis ex intimo pectore Viro Illuſtriſſ. optatæ, raptim, ſcripta fuere, à ſumma prudentia Viri Excellentiſſimi Adſtantis melius diſponenda.

Pro eodem Conſultatio quinta.

Vicit ut Leo, Fortis, quia Gallum non hoſtem, ſed amicum, imò commilitonem habuit, qui arena ſive campo potitus, Leoni gloriam comparavit, licet palma cum campo, Gallo debeatur; Utinam verò in mearum conſultationum executione pro commilitonibus, Medicos adverſantes, ſive remediorum ſubverſores frequentes non haberem, qui aut ignari, ne unguem quidem à præſcriptis diſcedunt; aut arrogantes, præſcripta mutare contendunt. Quare tibi potiſſimum, in omnibus quidem, ſed præſertim in re medica pereruditο, atque prudenti Comes Illuſtriſſ. priſtinam ſanitatem debebit.

Duo autem nobis ſuperſunt in præſens conſideranda; Urinæ à naturali ſtatu alienæ, & victus ratio in cæteris obſervanda. Urinæ quidem, primo coloratiores, aliquando vero cum tela ſupernatante denſa adeò ut quandoque pelliculam referat. Craſſior vero eſt ejuſdem hypoſtaſis, quæ fere ſtatim a mictione in media matula filamenta exhibet, & fundum petens, limoſa, ſubruſa, conſpicitur rubrum pollinem potiùs quàm arenulam referens, quarum urinæ conditionum unica cauſa eſt, nimirum imminuta concoctio, cum vitioſo atque exuperanti calore; quæ quoniam in omnibus partibus perficitur; ideo cruditates variæ conditionis ſeſe nobis exhibent, prout vel a jecore, vel à venoſo genere, vel a partibus ipſis excrementitia cruditas ſupereſt ac ſecernitur, & quidem ſupernatans à partibus, filamenta à ventriculo & jecore; & à venoſo genere limoſum atque ſubruſum tranſmittitur quod & arenoſum quoque in venis ipſis evadere poſſet, ſi major in iiſdem vigeret caliditas, tunc verò parietibus matulæ adhæreret, atque adeo nunquam calculo cogendo idoneum; neceſſe quippe eſt arenoſa in urinis ſubſidere, non autem limoſa, nec arenoſa parietibus adhærere, ut calculum efformare ſint apta; quæ enim in renibus generantur arenulæ ſubſident omnes. Lithiaſin autem præcedere ſolet materia tartarea, & meiendi aliqua difficultas; etenim lapis in veſica cogi non poteſt, niſi præcedente ejuſdem inſigni calore, à quo conſtringitur ejuſdem muſculus; unde urina coercetur; Hippoc. *Veſica excalefacta urinam non dimittit, ſed retinet, & quod craſſiſſimum & turbidiſſimum eſt, circumvolvitur & concreſcit.* Ex quibus colligere eſt, coctiones omnes imperfectas & imminutas eſſe; nam ſi perfectæ forent, tanta alimentorum copia velociſſimè corpus, non modò nutrire, ſed impinguare potius deberet.

Quare nutriendi modum, quoad quantitatem & ordinem ſaltem, ſi non quoad qualitatem, mutandum eſſe cenſemus. Et quoniam cum Avic. nil deterius quam comeſtio ſupra comeſtionem, ideo tempus diuturnius inter unam & alteram alimenti aſſumptionem erit interponendum; atque adeo ter die nutriendum, ita ut ſummo mane lac ſugat muliebre, ad ſummam doſim, cum ſaccharo, & ſtatim ab eo ſumat cochlear aquæ cinnamom. Quinque vero aut ſex horis ab aſſumpto lacte, prandeat, ſitque prandium quandoque ptiſana hordeacea, cum ovi recentis vitello, quandoque panis, jure optimo imbutus, quandoque edulium ex ſubtiliſſima paſta Apula paratum; mox pullum gallinaceum juniorem comedat, bibatque vinum album, odorum, iterum aut tertio in prandio. Hora vero prima noctis, ad cœnam ſe conferat, ex panatella cum emulſione amygd. dulc. & pineorum, cum ſaccharo, & quarta parte, vel dimidia pulli junioris jam dicti, duabuſque vicibus bibat. Interim manè ſurgat, & duabus ſaltem ante prandium horis, ambulans in cubiculo corpus exerceat; mox à cibo, hora tranſacta, decumbat, & hora 21. & 22. rurſus ſurgat, & leniter ambulet, imò & in apricum nonnunquam prodeat; calor enim nativus, ſicut a motibus violentis reſolvitur, à nullo torpeſcit, ita à moderato vivificatur, ſicque coctiones perfectiores & excrementorum excretiones, vel copioſiores vel promptiores

eva-

evadunt. Siti verò non ſemper indulgendum, ſed oris collutionibus deludenda, vino albo tenui, quouſque jecoris & renum calor accommodatis contemperari poſſit. Atque hæc potiora, reliqua Excell. Viro dijudicanda & ſtatuenda committentes. *Joann. Raymund. Fortis Conſult. tom. 1. Cent. 3.*

Obſervationes.

Quidam Atrophia laborans mala citria ſummopere appetens unum integrum & magnum 4. librarum pondere comedit, quod, ut ſcimus, commanducatum à quolibet ſano difficillimæ concoctionis eſt; tamen hic æger citro devorato meliuſculè habere incepit & convaluit. Indulgeant quandoque Medici ægrorum voluptatibus cum modo & menſura, multoties enim natura a nullo edocta id quod eſt ſibi utile maximopere appetit. *Dominicus Panarolus, Obſerv. 36. Pentecoſte 2.*

Vir quidam obeſus & pinguis, ex febrili calore, & diuturna hepatis intemperie ſiccâ, connivenentibus cutaneis meatibus, non nutritus in atrophiam incidit, cui, non proficientibus aliis remediis, 15. diebus continuis ad normam Galeni adpicationem applicui: cujus uſu ita impinguatum eſt corpus, ut paucis auxiliis adhibitis ad priſtinum ſtatum fuerit reductum. Pictores dicuntur illi, qui ferulis pice illitis partem debilem concutiebant, & ſic motu & calore, ſanguinem & nutrimentum ad partem attrahebant, & hac ratione membrum gracillimum impinguabant. *Zacutus Luſitanus. Obſ. 136. lib. 1. Prax. Admirand.*

Anno 1593. menſe Januario puer 13. annos natus, filius *Petri Von Werd*, civis Colonienſis, ex variolis tumores aliquot ex lenta & viſcida materia circa humeros, cubitum dextrum & genu contraxerat. Horum nonnullos, qui humeros occupabant; incidi, & proceſſus ſuperiores ſcapulæ (quos roſtra porcina vocant) extraxi: quo facto humeri nullo motu deperdito reſtituti fuerunt. Cubiti vero tumorem, quum ad id me parentum cogerent preces, diſcutientibus medicamentis reſolvi: Sed non multo poſt, brachium uſque ad humerum in atrophiam incidit, & ita deſiccatum eſt, ut periret motus omnis. Verùm appetente vere, puerum denuo purgavi leni quodam medicamento phlegmagogo, qualia ſunt Diacarthamum & Diaphœnicum cum rhabarbaro. Deinde ſingulis diebus bis terve brachium decocto capitum, pedum & inteſtinorum vervecis vel vituli, cum lumbricis incoctis, inſuccare juſſi, quoad partes inciperet rubeſcere. Tum præſto fuit famulus, qui parvo quodam inſtrumento excavato corneo, præcipua brachii vaſa ſugeret. Hinc totum brachium, humerum, collum, & pectus cum ſucco lumbricorum, & oleo amygdalarum dulcium ſimul miſtis, inunxi. His Deo benedicente, brachium priſtino reſtitutum fuit vigori. *Guilhelm. Fabric. Hildan. Obſer. Chirurgic. Centur. 1.*

Ante annos tres in Alſatiam ad puellam decem circiter annorum ætatis, atrophia cruris per annos aliquot laborantem, vocatus fui. Circa puellam hanc diverſi barbitonſores occupati fuerant, omnemque lapidem moverant, ut extenuationem illam partium muſculoſarum, ac claudicationem corrigerent. Ego cùm primum denudatum crus inſpexiſſem, diſlocationem coxæ reperi, indeque Atrophiam propter compreſſionem vaſorum, venarum imprimis, & arteriarum provenire, parentibus indicavi; & quid circa affectum huncce tentandum, aut præterea de eventu expectandum, ſimul ſignificavi.

Ante dies 15. ad puellam duodecim annorum claudicantem, & atrophia cruris laborantem, vocatus fui. Hanc barbitonſores noſtri per menſes tres in Xenodochio curandam habuerunt: circa genu quidem, ubi ſedem mali eſſe arbitrabantur, multa adhibuerunt medicamenta, ſed fruſtra. Nec immeritò: quandoquidem diſlocatio in coxa, quam barbitonſores nunquam obſervarunt, & claudicationis, & atrophiæ ſola cauſa erat. Hæc fecit ignorantia artis Anatomicæ, ſimul & ſordida negligentia. *Idem.*

Anno 1597. matronam 63. annorum curandam habui, illam, cum propter herniam inteſtinalem, in gangrænam degeneratam, præter modum extenuata & emaciata fuiſſet, remiſſa febre, beneficio lactis muliebris poſt Deum integrum reſtitui, & ad 15. uſq; annum poſt curationem ſupervixit. De graviſſimo hocce affectu videat Lector Obſerv. 55. Cent. 1. ſingulis autem matutinis, abſoluto ſomno, maximum hauſtum lactis ex juvencula, & optimo corporis habitu prædita, ruſtica, ad lectum ægræ emulctum, ægræ propinavi. Deinde circa decimam prandebat. Aliud habeo exemplum memorabile de præſtantia lactis muliebris. Dn. Jacobi de Tribus Paterniacenſis filiolus, 4. annorum ætatis, poſt dyſenteriam graviſſimam Lyenteria correptus fuit, quam ſecuta eſt periculoſa atrophia, ita ut oſſa vix cute obtegerentur. Juſcula & quidquid aſſumebat, indigeſtè iterum per ſeceſſum excernebat. Suaſi ut mater infantem ſemeſtrem, quem lactabat nutrici alicui committeret, periculumque faceret, an atrophiam huncce ac ſummam extenuationem corporis, cum labefactatione virium, lacte ſuo reſtituere poſſet. Mater conſilium, infans verò papillas celeriter arripuit, & cum aviditate exſuxit, omnemque cibum in poſterum reſpuit. Hæc cùm ego viderem, & de ſalute ægri ſpem aliquam conciperem, ſingulis diebus regionem ventriculi, totumque abdomen ſequenti unguento bis calidè inungere juſſi.

℞. Ol. Maſtichis & menth. ana ℥ j. ol. nuc. moſchat. Gumm. Tacamahac. pinguiſſimi ana ʒ j. Terantur omnia lentiſſimo igne, percolentur & reſerventur in vaſe vitreo. Hiſce præſidiis convaluit, & per multos annos ſupervixit. *Idem.*

Tria fuere veteribus, juxta Oribaſium, coll. lib. 7. cap. 16. cucurbitularum genera, vitrea ænea, cornea. Quorum priora trahunt per ignem; poſterius citra ullum, ſolo oris ſuctu. Quæ cornea cucurbitula, licet nobis ferme in deſuetudinem abierit, plurimi tamen etiamnum ſit Indis, ſub torrida Zona habitantibus.

Qui curaturi dolorem colicum, Juvenis mihi notiſſimi, infudere primùm ore clyſterem: mox applicuêre abdomini cucurbitulas corneas.

neas. Quarum ſpiritu, per exile foramen, ore (ut Celſi verbis id efferam) educto; occluſere feſtinanter cavum id digito: Cum ut cuti firmiter innæreſceret cucurbitula: tum ad eliciendum natum inteſtinis moleſtum. Quem certè fenciſſe me, huic juveni, hac ratione, ſubduxere barbari. Quapropter domum reverſus, donavit me tali cucurbitula. Cujus periculum equidem aliquando facturus, ſelegi mihi (uti etiam fecit Fabricius Hildanus, cent. 1. obſer. 80.) brachium ab atrophia conſumptum. Cui impoſui haſce cucurbitulas loco picis, ac reſinæ: quibus legimus, in ſimili neceſſitate, uſam fuiſſe, antiquitatem etiam nobiliſſimam. Attrahunt autem hæ cucurbitulæ potenter; & abducta aptiſſimè cute, elevant venas, & arterias, præ macie in ſe collapſas. Quibus iterum adapertis, commeant denuò quocunque, ſanguis, ac ſpiritus. Quorum indeſinens affluxus, niſi cottidie ſubiret: in locum eorum, quæ continenter ex corpore, decedunt; non ſolùm non aleretur, ſed emaceraretur neceſſariò, membrum tali vitio infectum. Cui maciei nihil profectò ſalutarius eſt, hacce corneâ cucurbitula. Præſertim ſi affigatur dextrè, juxta curſum venarum, arteriarumque illuc nutrimentum, ac vitam deferentium. Nautæ Juniori, effluxêre, ex amplo brachii abſceſſu, tam frequens pus, & adeo copioſus liquor: ut ſubducto ſucco alimentali, & diſſipato, plus æquo, calore vitali, conciderent venæ inanes: ceſſaret accretio: & tandem emacreſceret brachium univerſum. Cui jam exarefacto, ubi impoſuimus aliquoties cucurbitulam corneam: vidimus ipſius ſuctu, tantum caloris, ac ſanguinis, ad cutis extrema attractum: ut exſuccum illud brachium, non modò non aleretur iterum; ſed adipiſceretur denuò priſtinum vigorem: imò tantum virium, ac roboris: ut potuerit deinceps quocunque iterum navigare, & in mari, nullo non fungi officio. *Nicol. Tulpius Obſerv. Medic. lib. 3. Obſ. 49.*

Medicus meticuloſus, veritus, ob imbecillitatem, venam ferire Catharinæ Geriæ, acerbiſſime ex latere dolenti, auxit tantoperè, febrem; utique inflammationem, in membrana coſtas ſuccingente, conceptam: ut ex retorridi ſanguinis æſtu, ipſa non ſecùs emarcuerit; ac ſi laboraſſet, immedicabili tabe. Quam etiam non obſcurè videbantur deſignare, ſputa ita frequentia, ac ſordida: ut copia, capacem pelvim; & fœtore, ſpatioſum facilè replevíſſent conclave. Re autem ipſius, jam plane deſperatâ, & morbo, ultra quartum menſem, in ipſam ſæviente; apparuit ipſi, quaſi ex machina Deus, excitando, neſcio quod, crudorum oſtreorum deſiderium. Quod eo quoque lubentiùs conceſſimus, quo minùs hactenus profuiſſent, potiones concinnatæ, ex humidis ac frigidis herbis. Qua ſpe etiam minimè excidimus. Vix enim comederat cruda hæc oſtrea, quin protinus imminuerentur non tantum calor, ac febris: ſed etiam uſque eò pernicioſiſſimus hic morbus: ut brevi integrè convaluerit. Extincto, ab algido, ac viſcido oſtreorum ſucco, pertinaciſſimo illo incendio: quo, procul dubio, conflagraſſet miſerrime univerſum ipſius corpus. Non temere itaque Celſus. Quos ratio non reſtituit, adjuvat temeritas. Neque certè inconſideratè agere videtur, qui circumſpectè cedit naturæ inclinationibus: & obliquat prudenter ſinus, ubi non licet, rectum tenere curſum. Satius quippe eſt, anceps remedium experiri, quam nullum. Dubia namque ſpes, certa deſperatione potior. *Idem. Obſ. Medic. lib 2. Obſ. 8.*

Tabes dorſalis, ſeu φθίσις νωτιάς. duplex eſt Hippocr. Altera ab immodica Venere, lib. II. de morbis. Altera vero, a deſtillatione in ſpinam dorſi, lib. de glandulis. Quam utramque ſpeciem lubuit Balduino Ronſæo lumbaginem vocare. Quanquam hæc vox deſignet Felto, ſolam lumborum imbecillitatem. Præterquam tamen in tabe dorſali videre eſt, cùm dolorem continuum; tum marcorem inſuperabilem. Quorum naturam nimìs ſignificanter cùm exprimat lumborum imbecillitas: ſatiùs erit, ſtare ab antiquitatis ſententiâ, quam temerè ab ea deſciſcere. Dolorem autem hic parit, acida pituita; dilacerans magnopere vel membranam, quæ ſpinalem medullam proximè cingit: vel ipſos nervos inde oriundos. Sed ſi obſtruuntur venæ, aut arteriæ: ſive à lumbis, ſive à cervice huc delatæ: vel ob conſtringens frigus, à nimia Venere illis impreſſum: ſive ob prolapſum craſſioris pituitæ (cujus maximam copiam equidem aliquando illic conſpexi) eripitur ægro, non modo conſenſus inter ſuperiores, inferioreſque corporis partes: verum redditur præterea ſterilis, propter interceptam, decidui ſeminis, materiam. Neque marceſcit ſolùm ipſa ſpinalis medulla, quæ obſtruitur: ſed contabeſcit utique cum illa corpus univerſum, communicato paulatim malo, hinc per nervos cerebro; illinc per arterias cordi; uti per venas Jecinori. Quorum nobiliſſimorum viſcerum functione, evidenter læsâ: torpet neceſſariò corpus; marceſcit animus; & conſumitur miſerabiliter homo. In qua tergemina, nervorum, venarum, ac arteriarum via, invenire quoque eſt viam; inducentem, vel febrem convulſioni; vel convulſionem febri. Siquidem febris ſupervenit convulſioni; diſcutit (ut cum Galeno loquar) æſtuans cordis calor, illud frigus: quod lenta, ac viſcida pituita impreſſerat, nervis ſpinalis medullæ. Quod ſi vero convulſio ſequatur febrem; vel exaruit ſpinæ medulla, præ febrili incendio; vel acris, fervidæ bilis, vapor, ab accenſo corde, per arterias, illuc effuſus, pupugit tam rigidè ſenſiles ipſius membranas: ut inde ſequatur exitialis nervorum contractio. Potiſſimum ſi vires exhauſerit præcedens febris. De qua propterea ſatis circumſpectè Hippoc. lib. 2. aph. 26. πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλτιον γίνεσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ. Febrem convulſioni ſupervenire, ſatius eſt, quam convulſionem febri. Samueli Veſpretio elevabat impurus lien, tot vapores verſus cerebrum: ut inde deſtillaverit iterum plurimùm acrioris pituitæ, primùm quidem in occipitium, ac cervicem: ſed mox inde, in ſpinæ medullam: & potiſſimùm in lumbos, ilia, ac coxæ articulum. Quarum partium immanis dolor excruciavit ipſum tormento tam indefatigabili: ut amiſſo omni colore, ac decore, inciderit in lentam febriculam: conſumentem ipſum, morte adeo tardâ, ac miſera: ut ante ejus acceſſum, non ſemel exoptaverit, languentem remittere animam, & reluctantem exſpuere ſpiritum: Quod ipſum etiam, in hoc morbo obſervavit,

vavit, Auctor libri de glandulis: Sed ferendum fuit, quod non licuit mutare. Præſertim Labe hac, jam penitiùs infixa, quàm ut cederit vel tempori, vel remediis etiam convenientiſſimis. Argumento certè evidenti, pervicaci, ſacræ hujus alluſæ, labi, auxilia medica eſſe, non ſolum infirma, ſed auſim dicere, nulla. Idem *Obſ. Medic. lib.3. Obſ. 24.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Puella annorum circiter ſex ſecta fuit: Cum toto vitæ curriculo morbis fuiſſet obnoxia, præſertim vero tumoribus œdematoſis circa articulos manuum, quibus apertis oſſa corrupta inveni, nulla tamen ferè materia aderat: Dein palpitatione cordis & aſthmate divexata, tandem *Atrophiâ* periit. Abdomine aperto, Omenti pinguedo abſumpta erat, Inteſtinum cæcum, non lumbrici initar, ſed craſſum, ex meris glandulis rubentibus compoſitum, duorum ſcil. digitorum latum, in quo nihil niſi muci aliquid: Meſenterii glandulæ ſcirrhoſæ, Hepar a naturali magnitudine recedebat, ut quod plus juſtò magnum eſſet, Ren ſiniſter dextro multò major & durior: ventriculus chylo vacuus, ſed flatibus diſtentus. In thorace verò Pulmones a convenienti colore recedebant: Pericardium diſtentum aqua refertum, Cordis auricula dextra prætumida, cui inerat materia quædam alba, membranoſa, craſſa, oblonga, in ipſo autem dextro cordis ventriculo, materia pinguedini ſimilis. *Ex Obſerv. Caſp. Bauhini.*

In cadavere exenterato Nobil. C. A. B. hæc reperta, 1. Omentum glanduloſum & adenibus undique refertum, adeo ut nulla ex parte membranoſum appareret, craſſum valde & tumidum: in parte dextra, circa regionem hepatis, putrefactum & lividum. 2. Hepatis parenchyma ſcyrrhoſum, tumidum, variiſque maculis nigricantibus & griſeis diſtinctum. 3. Veſicula felis humore nigerrimo & bile atra materiaque quadam tartarea, ſabuloſa & friabili turgeſcebat: 4. Ren dexter totus erat corruptus & putridus; ſiniſter glandulis ovi columbini magnitudinem adæquantibus undique obſitus & quaſi obvolutus: Pulmones toti flaccidi & variegati. 5. Partes circumjacentes proximè Hepati, gibbam partem, ut & renem dextrum putridum, planè erant corruptæ. 6. Cor, Lien, Uterus, Inteſtina & reliquæ partes naturales. *Timæus lib.6. Epiſt.8.*

Quatuor annorum puer Maraſmo extinctus obiit: Animi cauſa a me ſecatur cadaver, cujus hepar dum inſpicerem, erat ſupra modum magnum: Habebat Abſceſſum prope venam cavam, circa partem gibboſam pure circumquaque obductam. Lienem boni coloris & integrum. Omentum nullum, aut vix conſpicuum. Pulmones, mirum dictu, nullos; quorum loco erat veſicula membranoſa flatu repleta, venulis exiguis munita; originem ſumens ab ipſa arteria aſpera, quæ refrigerium afferre videbatur cordi. *Fontanus lib. 1. Reſponſ. & curat. Medicin.*

Jacobus Knoll adoleſcens 17. annorum laboravit à puero calculo veſicæ, à cujus cruciatibus, accedente renum ſuppuratione, macie confectus, viribuſque pene exhauſtus è vita exceſſit. Cum juxta alia imum ventrem ſcrutando, ac duplicis veſicæ ſpeciem contemplando, venam cavam diſſecuiſſem, corpora alba, pituitoſa ſeu fibroſa, cavitatem earum fere implentia reperi, qualia in diu decubuis & á morbis chronicis ſublatis ſæpius vidi: ſtatim cogitavi talia quoque ſinus cerebri occupatura; cum quod uni majorum vaſorum obtingat; alterum ab eo raro immune exiſtat: Aperui itaque ſinum tertium, in alterutro laterum occurrit corpus ſive pituitoſum ſive fibroſum, certe non adipoſum (prout quidam hæc corpora nominare ſolent) candidum, lentum, tenax, craſſitie ferè digiti majoris, circa torcular maxime, & tantùm non tantam cavitatem implens: In cavitate hac tenacius erat quàm in vena cava deſcendente, ubi ad levem attactum rumpebatur, ſecus ac alias de his pituitoſis corporibus obſervavi &c. Totum hoc corpus pituitoſum ex ſinu tertio extraxi, cui haud ægrè omnes ejus appendices ſuccedebant, numero magnitudini & fere longitudini vaſorum reſpondentes, adeo ut plurimæ ſpithamæ longitudinem ſuperaverint: præterea in ramuſculos & filamenta ad numerum prope vaſorum diviſibiles eſſent: Similia corpuſcula pituitoſa, in utraque carotide interna, prope infundibulum, notabilis magnitudinis aliquouſque ſurſum ſcandentia inveni, non tamen tantæ longitudinis atque erant in venis tertii ſinus, quod ſeu flaccidiora minuſque tenacia forte abrumperentur: Adoleſcens autem hic nihil unquam apoplectici paſſus eſt, at ſæpius convellebatur: *Jacobus Wepferus Exercit. de Apoplexia.*

Uxor Jac. Bagolle paulatim morbo admodum intricato correpta fuit; Nunc enim palpitatione cordis; nunc dolore & torminibus ventris; interim tamen appetitus non multùm proſtratus fuit, ita ut pro more alimenta ſumeret, quibus tamen parùm nutriebatur: Tuſſiculâ quinetiam & dyſpnœâ laborabat; Cum circiter annos 4. vitam hanc calamitoſam vixiſſet, ac ſceleti fere inſtar extenuata eſſet, paulatim ſtupore & frigore in ſiniſtra manu præcipue circa extremitates digitorum, correpta eſt; ſymptomata tamen hæc ab initio tam exigua erant, vix ut percipi poſſent, nec aderat tamen multo minùs inflammatio, imò nec dolor ullus: Interea tamen extremitates digitorum, & tota manus paulatim, & (quod mirandum) abſque dolore ſphacelata & penitus emortua eſt. Ego, tribus ſeptimanis poſt inceptam ſphacelationem digitorum vocatus, brachium ad cubitum uſque, ſimul & digitos, carbonum inſtar nigros, frigidiſſimos, & ita extenuatos, ut oſſa vix tenuiſſima cute obtegerentur offendi; nulla tamen, ut dixi, aderat inflammatio neque dolor; imò nequidem in loco illo in quo calor nativus nondum penitus extinctus fuerat. Porrò cùm etiam perexigua recuperandæ ſanitatis ſpes ſupereſſet, rogatus tamen ut brachium amputarem, quia malum adeo lento tardoque greſſu incedebat vix ut percipi poſſet, viſum ante operationem corpus præparare: Poſtea brachium ſupra cubitum, & quidem in parte ſana, feliciter & fere ſine dolore à ſanguinis profluvio abſcidi, vulnus brevi digeſtum quidem fuit, adeo ut laudabile pus appareret; nihilominus circa u-

poſt brachii abſciſſionem, gangræna denuo truncum invaſit, ita ut paucos poſt dies è vita diſcederet.

In cadavere hæc notatu digna obſervavi. 1. Abdomen ſeroſi humoris plenum & extenſum erat. 2. Meſenterium ſteatomatis multis ſcatebat. 3. Sub vena Portæ, & quidem in ipſo Pancreate, ſcirrhus admodum magnus conſpiciebatur. Hoc principium & præcipuam cauſam hujus morbi tam diuturni, tamque gravis fuiſſe rationi conſentaneum eſt: quia enim venæ Portæ ſubjacebat, facilè impedire potuit quominus chylus ad hepar perveniret, totumque corpus nutriret, hinc viribus paulatim proſtratis, & calore nativo diminuto, ſanguinem optimum & laudabilem generare non potuit: Quare in juventute, & ante nuptias, debilis, pallida & palpitationibus cordis obnoxia valde fuerat: in matrimonio tamen melius ſe habuerat & proles aliquot habuerat: Circa annum verò 1600. ſymptomata omnia ingraveſcebant, ita ut continuo de dolore ventris, & quidem ea in parte, in qua ſcyrrhum invenimus, conquereretur. Supervenerunt item dolores ventriculi & capitis, cum totius corporis imbecillitate, tuſſi continua, palpitatione cordis & appetitus imminutione: Itaque corpus ita ſenſim extenuatum fuit ut oſſa vix cute obtegerentur: Attamen interim dum ita laboraret puellum genuit, qui hoc anno 1608. bene ſe habet. 4. Hepar durum, pallidum, ac ſi elixatum fuiſſet, apparebat. 5. Pulmo dextra parte materia purulenta ac fœtida; ſiniſtra verò humore ſeroſo imbutus erat 6. Per totam Pulmonis ſubſtantiam ſcirrhi plurimi, colore lividi, in quibus materia nigra atramenti inſtar, contenta fuerat; conſpiciebantur. 7. Lapides plurimi hinc inde per pulmonem, diverſi coloris, parui tamen omnes, reperiebantur. 8. Cor ſanguine plane exhauſtum, extenuatum, ideoque valde diminutum & paruum erat. 9. Arteria venoſa in monſtroſam amplitudinem extenſa erat, humore ſeroſo impleta; à quo quia ſimplici conſtat tunica, ita dilatata erat. *Fabric. Hildan. Cent. 1. Obſer. 89.*

Cùm Chriſtiana Pickia, triginta novem annos nata, Gregorii Jetken Piſtoris Thorunenſis conjux, per tres fere hebdomadas male habuiſſet, & de Tumore abdominis cum continuo dolore conqueſta eſſet, ſe gravidam eſſe à quibuſdam mulierculis perſuaderi paſſa eſt, inque iſto errore hucuſque permanſit, donec malo in dies increſcente, Georgium Grunach Chirurgum ad ſe vocavit, qui ei oleum anodynum cum chamæmelino mixtum porrexit, utque eo abdomen cum dolore tumidum quotidie inungeret, juſſit, hoc facto, in ſomno, 3. ab inunctione nocte, ſcil. 21. Junii anno 1674. materiæ purulentæ fere duæ libræ per umbilicum effluxerunt, natura in ipſo ſibi umbilici centro parvulum foramen efformicante, & abdomen à congeſta iſta materia vitioſa liberante, non ſine magno fœtore viriumque inſigni proſtratione: Ego eadem die, hora pomeridiana ad eam vocatus, offendi debilem, in abdomine autem, circa regionem hepatis, duritiem aliquam cum dolore animadverti, urina nonnihil erat tincta, pulſus paruus & debilis, pectus purulenta ſanie refertum, quam tuſſis crebra prodidit, quæ omnia atrophia artuum, præſertim ſuperiorum, comitabatur. Appetitus cibi integer adhuc erat, Sitiſque nulla eam infeſtabat, ſingulis etiam noctibus placide dormiebat. Sed à 14. Junii durities ventris diſparebat: Chirurgus interim canaliculum plumbeum ſubtiliſſimum ſemper indidit, per quem dies noctesque coctum pus copioſe effluere ſolebat, ſuperimpoſitis emplaſtris idoneis: Ego ipſi primum corroborantia præſcripſi, Deinde ob materiæ purulentæ in pectore contentæ copiam, expectorantia. Die 26. Junii puris quantitas valde imminuebatur, abdomine quoque naturalem formam acquirente, ſed poſt deligationem vulnuſculi à Chirurgo mane hora 7. peractam, horrorem quendam percipiebat, tum etiā circa noctem ſubſequentem ſemper calorem p. n. aliquot horarum: A meridie puris quantitas major erat, abdomine ubique molli, pus autem per vaſa umbilicalia foras erumpebat in quæ etiam Chirurgus inſtrumentum ad medii digiti longitudinem immittere potuit, ad latera vero, in carnem muſculoſam nullatenus. Unde facile dignoſcere potuimus pus illud per venam umbilicalem, tumore mox concidente, ex hepate originem habuiſſe: Hinc venæ umbilicalis ſectionem Anatomici periculoſam eſſe demonſtrant, ceu videre eſt apud Riolanum ſil. Enchir. Anatom. lib. 2. cap. 15. in conſ. med. Ideo etiam Epomphalia medicamenta admota umbilico purgare manifeſtum eſt: Scitum etiam ex Hipp. Abſceſſus ventris umbilicum eſſe terminum. Sed & aquam hydropicorum interdum per umbilicum erumpere, ejuſque affectus eſſe graves hinc patet. Sic nos in præſenti coctum pus per abſceſſum umbilicalem uſque ad mortem fluere obſervavimus natura ſcil. illud undiquaque ex viſceribus putridis foras expellente. Poſtmodum ulcus in mammilla ſiniſtra unum, alterum in ſiniſtra natium exoriebatur, donec tandem totum corpus atrophia conſumptum ſceleton repræſentabat, & tum miſera illa die 29. Julii, hora media octava matutina placide obiit. A meridie hora media prima, cadavere à Georgio Grunach, Chirurgo, aperto, inventum pus & ſanies fœtidiſſimi odoris, in vaſis umbilicalibus, quæ ex hepate ulceroſo ſcaturiebant & per umbilicum ſtillabant. Hepar duritie & ulceribus tumidum, quinque libras civiles cum ſemiſſe ponderabat. Peritonæum, Meſenterium, Omentum, Pancreas; omnia plena puris, & vix non conſumpta: Inteſtina etiam aliqua ex parte corrupta: Lien, Renes & Ventriculus bene conſtituti erant: Uterus purulentæ materiæ plenus & ulceroſus: Caro muſculoſa circa regionem Hepatis eidem adhærebat: Diaphragma, Mediaſtinum, putrida. Pulmones à pure conſumpti, maxime in ſiniſtra parte, ubi nihil de parenchymate pulmonis conſpiciebatur, imò pleura ſiniſtra tota conſumpta erat. Dextri autem lateris ſuperior pulmonis lobus nonnihil adhuc de ſubſtantia pulmonis habebat, flaccida tamen & ulceroſa: Bronchia pulmonum, quæ adhuc ſalva erant, uſque ad principium aſperæ arteriæ verſus palatum, pure ſcatebant. Cor ſalvum, ſed flaccidum, ejuſque capſula humore vacua: totum corpus plane

conſumptum

conſumptum. Hinc (exceptis liene, & ventriculo) præſentem affectum Phthiſeos univerſalis nomine appellandum cenſemus. *Simon Schultzius in Miſcell. Cur. annor. 1674. & 76. p. 85.*

Natatui indulgens puellus; dum undis marinis nimiùm credit, ab iiſdem per infortunium abripitur, merſuſque profundo ægrè à ſociis inventus, defertur in littus, & inter frequentes rotantium manus oborta vomitione, ſalſam aquam copioſe rejiciens, eripitur quidem morti ſubitæ, ſed æger tamen domum refertur, & amicularum ſuaſu, ſacculis arena marina plenis calentibusque obruitur, potiſſimùm qua parte Hepar deliteſcit, quod de illius partis regione conquereretur: Sed cùm jamdiu ſacculorum nullus finis eſſet, ille quidem lectum deſerit, obambulatque cubiculum languidus & pallens, verùm ignoto amicis morbi genere paulatim contabeſcit: Tandem huc translatus mihi committitur, animam ægre trahens: Ego re expenſa oſtendo conclamatum eſſe, hepar ferventibus arenis peruſtum, ſanguinis motum illa parte non parùm ſufflaminante, eoque ex concervatis ibi humoribus ſcirrhum Hepatis natum, meo quidem judicio jam immedicabilem: Quid fit? biduo poſt exſpirat puellus, & quidem 24. horis ante convulſus.

Rogor ab amicis, ſalvum Hepar ſuſpicantibus, ut aperto cadavere, mortis cauſam indagem, profuturum id fratribus reliquis, etiam temperamenti imbecillioris, ut ſibi rectiùs proſpiciant: itaque reſectis integumentis, dum hepar intentius contemplor, naturali longe majus duriuſque oſtendo, atque oſtendo aſtantibus non tantùm viſcus duriſſimum, ſed & parenchyma ejus mille abſceſſibus minutis refertum: Erant autem abſceſſus illi, non fluido pure diſtenti, ſed duro alboque, quale fere in elephanticarum ſuum carne quandoque videmus & abominamur: Nec immunis ab eodem malo Lien, circulatione ſanguinis luem in diverſa transferente: Pulmo ſuperna parte maculis nigris flaviſque hinc inde verſicolor, ſive aqua marina illuc quoque novam calamitatem deportante, ſive catarrhis ex capite ſenſim in pulmones deſtillantibus: Notavi enim ſæpe aliàs in pulmonibus mortuorum, quos catarrhi infeſtaverant, nigricantes illas pulmonum maculas, vera vel præſentis vel brevi ſequuturæ corruptionis argumenta. *Olaus Borrichius Obſerv. 95. In Actis Med. Bartholin. anni 1671. & 1672.*

Montispeſſuli Virgo 18. anno ætatis moriebatur, quæ per integrum annum *Atrophiâ* laborarat & à Medicis diverſimodè tractata erat: Aliis vermes ſubeſſe exiſtimantibus; aliis verò intemperiem partium nutritioni inſervientium: Pater defunctæ cadaver aperiri petit à Facultate Medica, *DD. Guichardus* dum ſecat, aperto peritonæo ſummus fœtor ab adſtantibus non ſuſtinendus, nares eorum ferit. Partes ergo naturales, tanquam facultatis læſæ, pertunduntur inſtrumento, Tum aliquot millenæ verrucæ circa Hepar, meſenterium & inteſtina repletæ erant vermibus, & quidem lumbricis longioribus, ut etiam ſecundum longitudinem inteſtinorum bini & terni ſimul juncti ad tactum deprehenderentur: plura rimari ob intolerabilem fœtorem non licebat: Tanta vero corporis erat ſiccitas ſeu ariditas, ut etiam in tanto ætatis flore matrimonio inhabilis fuiſſet. Hoc ſane loco, licet utrique recte ſenſerint, dum & vermes adfuerunt, & vitium partium naturalium, attamen novum hoc erat verrucatum ſpectaculum: Fœtor ille procul dubio ex illuvie putreſcente, & materiam vermibus, *ex qua,* præbente. *Phil. Salmuth. cent. 1. Obſerv. 5.*

Cùm Nobiliſſ. virum *Valentinum de Hoei* &c. Per integrum fere annum *Atrophia* laborantem, tandemque lenta *Tabe* extinctum ſecarem: In hujus veſica fellea lapilli pluſquam ducenti fere, partim quadranguli, partim cinericii, partim ſubflavi, & auro quaſi micantes reperti ſunt, Jecoriſque ſubſtantia plane exeſa; De dolore verò gravativo dextri lateris nihil unquam conqueſtus eſt. *Greg. Horſtius lib. 4. Obſerv. 47.*

Tres occubuere uni parenti filii, omnes tandem Maraſmo tentati, ultimum diſſectioni meæ commiſit mœſtus ille genitor: Nullum revera nec vel veſtigium ullius Bilis in veſicula adinveni, illæſis cæteris omnibus viſceribus: Hinc culpam omnem in diagridiata illa contuli medicamenta, crebriùs illis defunctis adhibita: Hunc enim errorem illos errare ſæpius deprehendi, ut a vehementiſſimis quoque purgantibus non abſtinerent tenera iſta ætate, adeoque præmaturè committant funeri corpuſcula longiore digniſſima vita. *Anonymus ad Gothofredum Mœbium in hujus Fundamentis Phyſiologicis cap. 16.*

Puella placentis, libis, teganitis, aliiſque hujuſmodi in butyro frixis cibis ultra modum ſæpius ſe ingurgitavit: Exinde cùm malè ſe habere inciperet, mater ex conſilio muliercularum multa quidem adhibuit, ſed omnia fruſtra: Tandem ingraveſcente penitus malo, me quoque 21. Janv. 1673. in conſilium vocavit: Oſtendi puellam ſatis debilem, & à calore p. n. extenuatam planè, cibum quoque nullum appetentem, crebro vomentem; & diarrhœa gravi laborantem: Moroſa inſuper erat, atque à medicamentis ita abhorrebat, ut quæ & qua ratione ei ſint danda, tædioſæ curæ haud poſtrema fuerit pars: Licet verò ſub curæ initium calor plane remiſerit, vomitus quoque & dejectiones non adeo crebrò infeſtarint ægram, quia tamen extenuatio corporis, & appetitus viriumque proſtratio ſenſim in dies augebantur, ſolam mortem horum malorum unicum futurum remedium facilè licuit colligere; revera die 1. Martii placidè obdormivit ægra.

Poſt mortem Chirurgus reſeravit abdomen, Sed ecce in iſto viſcera omnia, ipſumque Hepar, quod alias in juſto majorem excreverat magnitudinem, apparebant ſana; ſolùm Pancreas induratum erat omni ex parte & planè ſcirrhoſum: Glandulæ quin etiam meſenterii hinc inde viſæ ſcirrhoſæ, atque in eam auctæ erant molem, ut magnitudinem nucis iuglandis longe ſuperarent. *Georgius Segerus in miſcell. cur. Anni. 4. Obſerv. 87.*

Benjamin Vallenger generoſus, annum agens 32. ex lapſu ex equo circa regionem Lumborum contuſionem paſſus eſt; Poſt biennium per vices, circa locum contuſum multùm doluit,

variaque ſequuta ſunt ſymptomata, nempe dolor colicus ſæpe recurrens, urina pauca & ejuſdem nonnunquam ſuppreſſio (verùm abſque arenulis & calculis] frequens vomitus, dolor iſchiadicus: quibus accellerunt tractu temporis, difficultas ſpirandi, tuſſis continua & violenta, totiuſque corporis macies: demum corpore extrema tabe confecto, ſuppreſſaque per tres dies expectoratione, obiit.

Aperto abdomine, Hepar floridum apparuit, at veſica bilaria fere vacua: ventriculus & inteſtina ſatis ſana, niſi quod hæc flatibus diſtenta & in latus dextrum propulſa: Lien aliquantulum juſto turgidior, ut & Pancreas. Renes flacciduli, alioquin ſatis quoque ſani ureteres & veſica tum à calculis, tum à grumis aliiſque materiis obſtructivis liberi: Meſenterium (abſumpta à tabe illius pinguedine) tranſparens, cujus propterea glandulæ admodum conſpicuæ erant, ſed juſto flaccidiores: Partes hucuſque à ſtatu naturali parùm recedebant: Verum circa meſenterii exortum *ingens apparuit tumor*, qui inteſtina in latus dextrum, ut dixi, detruſerat: Tumor hic ab appendicibus diaphragmatis ſupernè, ad os coccygis infernè, ad renem utrumque lateraliter, ad umbilicum uſque anterius protendebatur, & vertebris lumborum fibroſa connexione firmiter adhærebat: Involvebat autem in ſua mole magnam arteriam, venam cavam, vaſa emulgentia, plexus nerveos, renes ſuccenturiatos & glandulas lumbares: Longus erat pedem unum, latus ſex pollices, craſſus quinque, pendebat circiter ſeptem libras: In fruſta diſſectus, glanduloſus apparuit & carneus, magis quàm humoralis. Aperto thorace, pulmones utrinque numeroſis tuberculis, variæ magnitudinis, inſtar cotyledonum vacuarum, albi coloris, ſubſtantiæ glanduloſæ, ejuſdem generis cum tumore abdominis priùs deſcripto, ſcatebant: quorum unum majuſculum exectum uncias duas pendebat; Adeo tubercula hæc pulmones undique obſidebant, [nam centum ad minimum numero erant] ut primo obtutu ex illis ſolis eos conſtare putares. Lobi inſuper pulmonum pluribus in locis pleuræ adnaſcebantur, à qua difficulter ſeparabantur. Anterior pars cordis unico conſimili tuberculo infeſtabatur. Dexter verò ejus ventriculus grumoſo ſanguine, inſtar gelatinæ refertus viſebatur. *Wharton. Adenograph. cap. 11.*

Puer octennis ab alio quodam puero baculo circa lumbos percuſſus, aliquot diebus poſt male habere cœpit, & ſeptimanis aliquot præteritis, licet tempus vitæ ultimum cibo ſufficienti nutriretur, Tabe conſumptus obiit: Huic licet nec tuſſis moleſta eſſet, nec febri laboraret, nihilominus à quodam tanquam phthiſicus fuit tractatus. Quare parentibus mortis cauſam ſcire cupientibus, & me ut cadaver aperirem rogantibus, ipſorum voluntati ſatisfacturus, cadavere denudato ventrem infimum turgidum reperi, & utrinque circa umbilici regionem ad tactum renitentem: Et quia nec tuſſim, nec febrem ipſi moleſtam fuiſſe intellexeram, illico needum cadavere aperto, adſtantibus ſignificavi cauſam mali, in meſenterio latitare: mox ventre aperto, glandulas meſenterii non ſolùm tumentes, ſed etiam ſcirrhoſas reperi, & ita conglobatas, ut duorum pugnorum magnitudinem ſuperarent: In thorace vero & pulmonibus nihil penitus vitii occurrit. *Ex Obſerv. Clariſſ. Hanhim.*

Georgius Gebhardus variis morbis & longo cruciatu detentus per 13. annos, vix ægra trahens membra, vehementer contabeſcente univerſo corpore, fruſtra hinc inde conſultis Medicis, tandem obiit.

Diſſecto corpore ſolum cor illæſum reperi, cœteræ partes erant fœtidæ & putrefactæ, ventriculus inanis prorſus erat, omni chylo deſtitutus, nec ullam aliam humoroſam in ſe continens materiam, & conſequenter occluſus quaſi & parvus. In veſicula fellis, & meatu ejus choleram ad inteſtina deducente, obtulit ſeſe maſſa quædam nigra, ſpecie vitreorum lapillorum, qui pileis & eorum faſciis & redimiculis, ornatus gratia annecti ſolent, *adeo quidem ut bilis* reciproco gradu, *propter obſtructionem*, ſpinam dorſi perforando, ad pedes defluxerit, ubi concitavit ampullas ac veſicas ovi columbacei magnitudine, vel etiam majores, tantum ardorem ac dolorem moventes, ut mirum ſit quod non ſingulis horis æger in ſyncopen inciderit, quibus apertis nihil niſi cholera ichori commixta exivit. Meſenterium à tinctura illius choleræ undiquaque putridum erat. In renibus deprehendi materiam calculoſam ſatis multam, præcipuè autem in ſiniſtro, ubi apparuit lapis haud exiguus, ita ureteri acuta ſua cuſpide inſertus, ut omnis urinæ ad veſicam tranſitus ſit interceptus. Pedes illius magis quam in leproſo ſqualidi erant. *Ex Joan. Fabri Obſervat.*

Detectis Glandulis novis patet unde pendeat atrophia partium, præſertim thoracicarum, quæ ex glandulis lacteis chylum ſugunt: Premitur ſubinde Receptaculum lacteum & *Ductus* chyli remoratur, obſtruitur, & inflammationes alioſque tumores patitur: Vidimus id in cadavere humano, in quo ad Atrophiam omnia, excepto hepate ſano, vergebant, flaccidis pulmonibus & marmoris inſtar variegatis, bubonis in inguine, gangræna in pede, & aliis peſſimi habitus indiciis, ſana erat altera glandula lactea, rubra altera, quaſi inflammata & phlegmonodes: unde hepar quidem ſanum & multæ meſaraicæ lacteæ, at thoracicæ lacteæ non ita plenæ aut tumentes chylo. *Thomas Bartholinus Hiſtoria Anatom. de lacteis Thoracicis cap. 9.*

Pancreas ad inſtar aliarum glandularum Scirrhoſum omnino evadere poſſe dubitare deſii, poſtquam in puero 9. annorum, Atrophia extincto, illius conſtitutionis id reperi; Hoc tamen addere convenit, non omnes ejus partes æquali ratione induratas fuiſſe, cum tres quatuorve adhuc extarent, inteſtino viciniſſimæ, vix à ſtatu naturali recedentes. *Gerardus blaſius Obſerv. Anatom. pag. 127. Obſ. Med. 23. part. 1.*

Anno 1595. Erneſtus Archidux, Belgicarum Provinciarum Prorex, obiit nocte intercedente 20. & 21. Menſis Februarii die, anno ætatis 42.

Ejus cadavere aperto, Cor, Pulmo, Jecur nihil vitii præ ſe ferebant: In lumbis tantùm mediocris magnitudinis calculus repertus eſt, & in Renum altero vermis oblongus & vivus, qui

qui viſceris illius parenchyma ſupereſſe diu non potuerit. *D. M. Janſonius Mercurii Gallo Belgici Tom. 2.*

Juriſconſultus Pariſienſis ſicca tuſſi vexatus, Macie univerſali affectus & diarrhœa diuturna, poſt repetitas purgationes & venæ-ſectiones me accerſiri jubet. Eum attentè conſidero, & poſt colloquium aliquouſque protractum, decumbere jubeo quo latera dextrum præſertim, commode pertractare liceret, ſuſpicatus aliquid in jecore vitii. Admota manu, indolentem tumorem percipio nucis juglandis magnitudine, (ſed forti digitorum impreſſione & profunda, proque partis ſenſus tolerantia) infra coſtas nothas in jecoris regione. Prognoſtico emiſſo, aſſerui tumorem illum ad capitis magnitudinem perventurum, imò majorem, quod eo loco ſitus eſſet, quo intus nequicquam reniteretur, ad extra vero augmento prohiberetur a caligarum cingulo & thorace. Ulteriorem ſanguinis miſſionem prohibeo, eo quod judicarem vitam tandiu productam iri quamdiu ſanguinis penuria non adeſſet. Opinionem & prognoſticum meum impugnarunt veniſecæ, qui imaginarium eſſe tumorem objiciebant, iteratisque venæ-ſectionibus ægrum vexabant. Poſt dies quindecim iterum advocor, atque ægrum in deteriorem ſtatum deductum video, tumorem auctum & digitis palpantibus manifeſtum, globuli ſphæriſterii magnitudinem æquantem. Mortem prædico, Chirurgi vero revocati, agnito tumore, ſanguinis miſſionem perperam iterum inſtituunt, ſed paulo poſt mors ſuccedit.

Apertum cadaver fuit à Riolano Chirurgo, qui ſolus, conſultatione habita cum tribus Medicis ac duobus Chirurgis ampullatis, contendebat tumorem neque meſenterium neque pancreas obſidere, ſed muſculorum cuipiam *viſcera colligantium adnatum eſſe*. ſi enim aiebat, ſitum in pancreate aut meſenterio obtineret, ad motum corporis huc illuc nutaret, illius inclinationem ſequutus, alvi excrementa cohiberet, quæ liquida & inconcocta dejiciebat æger: Obviam ergo illi ſecanti ſe obtulit *tumor* pendulus & *annexus* lateris dextri *muſculis lumbaribus*, magnitudine capitis vitulini, cui plurimæ adnatæ erant cyſtides, aliæ materia pulti ſimili refertæ, aliæ ſebacea, aliæ lardum, aliæ mel referente, aliæ erant duræ, variæ conſiſtentiæ & coloris ab invicem ſecretæ. Totum corpus exangue erat, ſed plurima aqua reperta, ad menſuras duas Pariſienſes. *David Laganeus lib. de ſanguinis miſſione p. m. 365.*

Puer duorum annorum erat macie ita confectus, ut vix cutis hæreret oſſibus: Ad latus ſiniſtrum, in muſculo maſtoideo exulceratio erat, quæ uſq; ad ipſam jugularem venã penetraverat, eamque corrodendo ſic extenuaverat, ut puris ſubtilior materia percolaſſe per eam videretur: non exiguam namque ejus copiam ſanguini permiſtam in dextro cordis ventriculo, corde aliàs ſano & integro, inveni; quam, ut dixi, tranſcolatione eo perveniſſe ſuſpicatus ſum: ſed unde puris ejuſdem craſſiuſculi, bene cocti, copia, item magna e regione in dextro latere, ad eundem muſculum, intus & foris ſanum, penetraverit, ego divinando aſſequi non potui: *Lien* præterea *induratus* erat & magnus, pendebat enim uncias ſeptem & tres unciæ quartas: Hepar contra, conſumpto fere parenchymate, nonniſi quinque uncias & quadrantem ponderabat: bilioſa id plenum erat materia, quæ propter obſtructionem ductus communis in illum redundaverat; *bilis interim drachmas undecim* [magnum pro ea ætate pondus] exæquabat: *Pancreas magnum* erat & ſcirrhoſum, quod in chronicis morbis ſæpe contingere obſervavi: Succus etiam tam acidus, ut in duodeno bili admiſtus, tamen adhuc inſigniter eum ſaporem retineret; hac aciditate ſua ita ventriculum & inteſtina perederat, ut dum inflare ea vellem, ad minimam diſtentionem rumperentur: Non immerito igitur Clar. *Franc. de le Boë Sylvius* in Praxi ſua plurimorum morborum cauſas refert ad hanc ſucci illius aciditatem, *Theod. Kerckringius obſerv. Anat. 65.*

Venit mihi in memoriam apertio Virginis in Noſocomio Leydenſi, quæ cum macie contabeſcens occubuiſſet, proſcripta ad ſerrum Do. *Sylvii*, abdomen oſtendit farctum pinguedine, viſceribus interea proximis nutrimenti inopia fatiſcentibus & contractis. *Olaus Borrichius obſerv. 92. Actor. Bartholini a m. 1671. & 72.*

Fateor pleroſque Medicorum ignoraſſe oſſa, quantumvis ſolida, quaſi phlegmone & apoſtemate quoque corripi poſſe, Quicquid enim nutritur, creſcit, augmentatur, ut influxus recipit, id quoque putreſcere & apoſtemate aliquando turgere fatemur: Proinde *Avicenna & Galenus*, ſuo periculo edoctus, apoſtemate quoque diſtendi aſſerunt: Et Hippocr. empyemate os ſacrum computreſcere quoque novit, cujus putredine & incredibili doloris tyrannide duos, Nob. *Wiomhuaſer* in Neoburgo, & *Joan. Caſtnerum*, afflictim & diu maceratos tandem contabeſcere & mori hiſce oculis vidi. *Langius Epiſt. 42. Tom 1.*

Jo n. le Fuzelier Tabida matre natus, eo modo, eoque morbo & eodem tempore interiit quo ejus mater. In pulmonibus nihil commemorabile reperitur quod mortem attulerit. Mirum quod ante mortem ei contigit; Decem antequam è vivis excederet diebus tumidum corpus fuit, Tumor fugax erat, repetebat ex intervallis. Unde hoc? Leucæ videbantur eſſe; Tale quid in morbis funeſtis contingere ſolere agnovit *Hippocrat. 2. prorrh.* Leucæ, ait, oboriuntur (ſupple in morituris) in morbis funeſtiſſimis, cujuſmodi eſt Phthiſis. *Ballonius Parad. 59.*

Anno 1562. In mulieris cujuſdam conſiſtentis ætatis, quæ ad tantam maciem redacta erat, ut vix cute & oſſibus hæreret, corpore quatuor lumbricos teretes ſpithamæ unius longitudine, in ipſum truncum venæ portæ ſe inſinuaſſe, ac toti corpori alimenti aditum obſtruxiſſe obſervavi: *Ex obſervationibus Adriani Spigelii.*

Quatuordecim annorum Virguncula à quatuor annis tabe incepit laborare, poſtea tuſſi & febricula correpta eſt: functionibus quotidianis obeundis ſatis vigilax. Cibi & potus valde appetens, per ſeſqui menſem ante obitum decumbens, moritur.

Meſenterium ſcirrhis ac ſteatomatibus duris undique plenum, præſertim circa vaſa ſanguinea: quædam ovi anſerini magnitudinem ſuperabant, alia nucem moſchatam excedebant.

Cibi ut comeſti erant impermixti excreti fuerunt, ramoſus calculus pondere ſeſquiſicilici, in dextro pulmone abſceſſus fœtidus, membrana incluſus fuit: inciſo tumore tanta puris copia effluxit ut dodrantem bis æquaret. Porro pulmones ſcirrhis ac ſteatomatibus referti. Cor molle & flaccidum: cætera ſatis ſana. *Steph. Blancard. Anatom practi. rational. pag.* 153.

Morbo admodum intricato quædam mulier correpta fuit, nunc enim palpitatione cordis, nunc dolore & torminibus ventris vexabatur. interim appetitus non multum proſtratus fuit, ita ut pro more alimenta ſumeret, quibus tamen parum nutriebatur. Tuſſicula quinetiam, palpitatione cordis, & difficultate reſpirandi laborabat. Cùm circiter annos quatuor vitam ſane calamitoſam vixiſſet, ac ſceleti fere inſtar extenuata eſſet, paulatim ſtupore & frigore in ſiniſtra manu, præcipue circa extremitates digitorum, correpta eſt: Symptomata tamen hæc ab initio tam exigua erant, vix ut percipi poſſent: nec aderat tumor, multo minus inflammatio, imo nec dolor ullus. Interea tamen extremitates digitorum & tota manus paulatim & abſque dolore ſphacelata & penitus emortua eſt. Poſtea brachium ad cubitum uſque ſimul & digiti carbonum inſtar nigri erant, frigidiſſimi, & ita extenuati, ut oſſa vix tenuiſſima cute obtegerentur, nulla tamen aderat inflammatio, neque dolor; brachium poſtea feliciter ſupra cubitum amputatum eſt: nihilominus tamen circa undecimam horam poſt brachii abſciſſionem, gangræna denuo truncum invaſit, ita ut paucis poſt diebus e vita diſcederet.

Cadavere diſſecto, abdomen ſeroſi humoris plenum & extenſum erat. Meſenterium ſteatomatis multis ſcatebat. Sub vena portæ, & quidem in ipſo pancreate ſcirrhus admodum magnus conſpiciebatur. Hepar durum pallidum, ac ſi elixatum fuiſſet, apparebat. Pulmo dextra parte materia purulenta ac fœtida, ſiniſtrà verò humore ſeroſo imbutus erat. Per totam pulmonis ſubſtantiam ſcirrhi plurimi, colore lividi, in quibus materia nigra, atramenti inſtar, contenta fuerat; conſpiciebantur. Lapides plurimi hinc inde per pulmonem diverſi coloris, parvi tamen omnes reperiebantur. Cor ſanguine planè exhauſtum, extenuatum, ideoque valde diminutum & parvum erat. Vena pulmonalis in monſtroſam amplitudinem extenſa erat: nam humore aquoſo fuit impleta.

Ægram hanc ſanguinem habuiſſe admodum craſſum, ex gangræna ſatis liquet: non enim ex inflammatione ortum habuit, ſed ex ſanguine in manu coagulato. Eſt mihi adhuc cognata, quæ ante aliquot annos ſanguinem ſuum ſeroſo lacte aliiſque acetariis ita corruperat, ut poſtea in febrim inciderit, ex cujus frigore, quo incipiebat, non tantùm ungues nigredine commaculabantur, ſed iſte color per integrum annum ſub unguibus latebat: unde igitur iſte color? niſi a ſanguine, ibidem loci coagulato. Scribit *Thucydides*, cùm peſtis Athenis ſæviret, præter alia ſymptomata etiam ſummas manus, ſummoſque pedes invaſiſſe: quibus nonnulli amiſſis liberabantur. Quomodo hoc aliter factum fuiſſet, niſi ex ſanguine coagulato & corrupto, in manibus pedibuſque reſtitante: & hoc accidit iis, quibus frigidi temperamenti ſunt. Revera nutritionis particeps eſſe non potuit, quoniam viſcera abdominis omnia obſtructa erant, imo ob Hepatis duritiem & ſcirrhoſitatem, bilis deficiebat, quæ toti ſanguini balſamum exiſtit, eique fluiditatem, corporique optimam ἀλφάνειν procurat: effluvia etiam a corpore decedentia maxima ex parte a bilis copia dependent. Deficiente quoque bile, chylus manet craſſus & viſcidus, ſcirrhoſitateſque meſenterii glandulis, lienis item, Hepatis, pulmonis, aliarumque partium adfert: pulmonibus hoc modo obſtructis, reſpiratio impedita fuit, ex humorum acrimonia, eorumque vellicatione tuſſis excitata, pulmonumque φθίσις qui & phthiſis appellatur. Seroſitates ex ſiniſtra pulmonum parte, necnon ex vena pulmonali, vaſis lymphaticis ruptæ fuerunt. Vena iſthæc laxioris texturæ eſt, non ex una membrana, ut veteres voluere; verum induſtria hujus ſeculi Anatomicorum, eam ex variis tunicis conſtare, detexit. Hæc venæ pulmonalis tunica admodum laxa, & à reliquo vaſe ſoluta exiſtit, in tantum ut ubivis aperta per totum inflari, & quaſi diſtinctum eſſet, plurimùm extendi poſſit; unde ſuſpicari licuit, hoc ductu peculiari lympham a glandulis ſubſtratis ſecretam reduci: verum oborta obſtructione, eam immenſum uſque poſſe diſtendi, ut in hoc cadavere liquet. Hinc facile percipiendum eſt, unde cordis *palpitatio originem* traxerit, nempe ab obſtructa vena pulmonali: nam in Hydrope hoc, adeo ejus capacitas coarctabatur, ut ſanguini per eam via denegata fuerit, tum reſiſtere coactus cor ſe immodicè movere debuit. Omnis enim palpitatio fit à cauſa obſtruente circa cor: quotquot mihi contigere cadavera, ſemper vel Polypum, vel ſanguinem coagulatum, vermes, oſſificationes, aut ſimile quid preeri. *Idem pag.* 225.

ATRITI & ATRITÆ
Vid.
IMPERFORATI.

ATRICES
Vid.
CONDYLOMATA.

ATTONITUS MORBUS
Vid.
APOPLEXIA.

AUDITUS LÆSIONES
ubi ſcilicet

De Tinnitu Aurium, Obauditione, & Surditate agitur.

ANtequam de hiſce affectibus aliquid dicamus, non inutile fuerit ſi Auditus rationes naturales, organaque illi inſervientia paucis explicemus.

Aër tremulo atque undoſo motu à corpore ſonoro actus, ab auricularum externarum mechanica anfractuoſa & flexuoſis eminentiis donata, congregatur, ita ut ejus ad interiora impreſſio intendatur; hinc per antrum ſeu meatum auditorium, membrana, glandulis cerumen naturaliter vomentibus ſtrata ex parte objectum in anguſtum coactus, & ab ejuſdem inæqualitatibus & curvaturis novas reflexiones ac refractiones, quibus vim majorem rurſus acquirit, ſubiens, ad tympani pelliculam flexibilem, Myringem vocant, interiori, ſeu interiori prædicti meatus extremitati ſubtenſam, pergit, illamque varie agitat ac commovet; qui motus non tantum aëri in cavitate tympani concluſo, illucque per canalem inde ad foramina narium interna decurrentem, adſportato, communicatur, ſed etiam oſſiculis pone tympani membranam ſitis, quæ malleum, incudem, ſtapedem ac os orbiculare vocant, quibus mediantibus, membranula duplex, ſcilicet alia, quæ foramen rotundum, alia quæ ovale claudit utrumque labyrintho, ultimoque ejus receſſui cochleæ dicto, præfixum, ſuccutitur, ſicque per vibrationes in labyrinthi anfractibus continuatas impulſio ad uſque nervorum auditoriorum ramulos ibidem multipliciter implantatos devenit, per eoſque ad cerebrum uſque pergit variorum ſonorum ſenſationis occaſionem animæ exhibiturus.

Tinnitus itaque aurium fiet, ſi per particulas, è glandulis in membrana partem meatus auditorii obveſtiente poſitis, vel aliunde, ſcilicet verbi gratia, abſceſſu vicino, aut aggeſta fluxionis materia affluentes; fermentatio oriatur, aëri contento, imprimendo cuidam fremitui, unde tympani membrana leviter quatiatur, apta; vel etiam ſi particulæ fermenteſcibiles per aquæ ductum in tympanis cavum ruant, aut arterioſa quævis demum de cauſa validiùs pulſet, quæ aërem cõcluſum jactent, Vel ſi idem motus in ipſo labyrintho imò nervi auditorii ſubſtantia, aut ſpiritibus per ipſum decurrentibus à ſero peregrino aut ſucco nerveo degeneri inductus, adſit. Idem facient vermes in aure geniti ſuis ſuccuſſionibus, violentæ capitis plagæ & horridi fragores &c. Obauditio verò tiet ſi vel deficiat auricula exterior ſono excipiendo deſtinata; vel ex parte meatus auditorius obturetur, tum per corpora extranea, tum per cerumen aggeſtum, tum per turgentes membranæ propriæ glandulas; vel tympani membrana craſſior atque humidior fuerit, imò in eo tenſionis gradu non reperiatur, qui variis aëris vibrationibus excipiendis ſit accommodus; vel aër tympani craſſus & quaſi nebuloſus exiſtat, qui propterea vibrationes ab aëre exteriori advenientes, exquiſite non ſatis tranſmittat, quin potius variè eaſdem alteret; vel ſi mobilitas in oſſiculis tympani, cordarumque muſculoſarum ipſa agentium non ea ſit quæ feriendis membranulis, foraminibus ovali & rotundo affixis, neceſſaria eſt; vel ſi nervus auditorius ex parte obſtruatur, aut in aliquibus deficiat cavitas labyrinthi: Surditas ab iiſdem cauſis quæ in obauditione jam enarravimus, orietur, ſi modò illæ graviores fuerint; imò ſi particulæ illic tantùm fermenteſcentes, hic corroſivum quid acquiſierint quo varias organi partes lacerent & deſtruant.

Signa variarum auditus affectionum non opus eſt ut hic expendamus ad *prognoſin* itaque continuo procedimus.

Tinnitus aurium febribus quibuſcunque ſuperveniens materiæ ut plurimùm ad cerebrum ἀνάληψιν denunciat, febre autem curata, idem hic hinc uſu medicamentorum curatur. Idem affectus ut apoplexiam, epilepſiam aliosque comatoſos cerebri morbos præcedit, ſic in eorum decremento fauſti eſt ominis, ſiquidem reſolutionem materiæ morbum facientis denotat. Convaleſcentibus, ac poſt immoderatas vacuationes, ut oculi vertigine tentantur, ita aures bombitare ſolent, nam exhauſtæ partes flatus facilè accumulant. Inveteratus aurium tinnitus, ſcilicet qui per biennium duravit, vix curari poteſt; uti etiam tinnitus ex frequenti percuſſione in caput & tempora, propter internam lacerationem.

Surditas ab ortu raro imò rariſſime curatur, iiſdem nihilominus loco aurium inſerviunt oculi. Sic D. Wallis Mathematicus Oxonienſis duos Nobiles Anglos ab ortu ſurdos inſtituit ſolo labiorum motu, ut loquentes intelligerent & accurate reſponderent: Sic etiam Digby lib. de immortalitate animæ refert de quodam Nobili Hiſpano, qui ab ortu ſurdus, ut ne bombardam auribus admotam atque exploſam perciperet, ſimulque linguæ uſu privab tur; quem nihilominus dexteritas atque induſtria Sacerdotis cujuſdam eo perduxit, ut poſt multos annos cum ſtupore omnium diſtincta admodum proferret verba, alioſque ſecum colloquentes (ſolo aſpectu) perfectè intelligeret, ut per integrum diem in crebro hominum contubernio verſatus, illorum ne verbulum quidem non apprehenderet, atq; appoſite cunctis reſponderet.

Surditas & *Obauditio* à vitio membranæ tympani confirmato vix curatur, ſi enim à tenſione ſua naturali remittat, idque multo perduret tempore non facilè ad ſtatum reducetur, ſed tantum ſic affecti, ſub quovis ſtrepitu majore membranam prædictam violentiori ad interiora impulſione aliquomodo tendente, mediocrem ſonum percipient, quo nullatenus afficientur extra hos ſtrepitus conſtituti: Exempla quatuor ſic affectorum refert Bohnius Circulo ſuo Anatomico phyſiologico, bina ex Williſio, tertium & quartum ex Tranſaction. Philoſ. Angl. petita. Prius fœminæ eſt quæ ſurda quidem, quamdiu nihilominus in conclavi tympani bellici ſonus aures ejus circumſtrepebat, adſtantium alloquia diſtincte capiebat, ceſſante verò immaniore iſto ſtrepitu ſtatim obſurdeſcebat, cujus propterea maritus tympaniſtam pro ſervo domeſtico conducebat, ut illo mediatore colloquia interdum cum uxore haberet. Alterum ſurdaſtri maris erat, qui prope campanile degens, quoties plures campanæ ſimul reſonarent, vocem quamvis facile & clare audiebat, tacentibus illis ſecus. Tertium in Nobili à nativitate ſurdo obſervabatur, cui pariter temporaria ejuſmodi medela ſolatio erat, ſc. quamdiu tympanum prope ipſum violentiùs pulſaretur, à tergo ſubmiſſiùs loquentium voces percipiebat, nec tamen clamantes ſtrepitu illo ceſſante. Ejuſdem quoque generis ſtudioſus quidam erat, qui ſurdaſter omnia

diſtinctè & commodè audiebat, quando in rheda velata per plateas velociùs vehebatur, & cum amicis aſſidentibus colloquebatur.

Surditas in febribus ſuperveniens urinâ exiſtente crudâ delirium grave portendit, ſin verò in acutis & malignis febribus cum ſignis coctionis conjuncta ſæpius boni eſt ominis, & ipſi interdum aut hæmorrhagiæ narium, aut dejectiones bilioſæ ſuperveniunt. Delirium ſurditati ſuperveniens infauſtiùs multo quid denotat, quam ſurditas ſuperveniens delirio; præcipuè ſi delirium hoc cum anxietate, vigiliis ac vomitu conjungatur. Quibus ſurditas cum gravitate capitis & hypochondriorum tenſione, ac oculorum ſplendoribus adeſt, iis hæmorrhagia narium indicatur.

Curationes, Conſultationes, ac Obſervationes ex variis.

Curationes.

Tinnitus Aurium.

In tinnitu præſtat vapor Abſinthii & Verbenæ ex lacte, ut.

℞. abſinthii crudi m. j. decoque in lacte vaccino, poſtea per tritorium, quod commodè orificium ollæ illius decocti claudat, immittatur vapor decocti adhuc ferventis in aurem, abſterſa aure & purgata geſtetur goſſipium, quod aliquandiu cum moſchata fuit conjunctum (moſchus nimirum capiti amicus) imprimis viris, mulieribus verò ratione uteri minùs tutus eſt. In tinnitu, ſonitu, ſtrepitu, ſibilo multùm præſtat panis recens coctus minor, ſtatim ex clibano ſumptus, & inferiore cruſtâ ablatâ, immiſſoque Sp. V. bono, ſi ad aurem applicetur (interjecto circulo ligneo craſſiore ad evitandam partis exuſtionem) ut vapor ille intrò recipi poſſit. N.B. Continuetur curatio, donec cedat malum. Poſſunt etiam adhiberi ſternutatoria præmiſſis univerſalibus. *Johann. Hartmann. in Pract. Chymiatric.*

Obauditio.

In obauditione item fluctuatione, immittantur auri ol. amygdalarum amararum gutt. ij. iij. quæ poſtea emittantur: ab oleo Juniperi abſtinendu. Poſt univerſalia inſtituantur fotus, præſertim ex corroborantibus caput, qualis eſt decoctum abſinthii, verbenæ, in lacte vel etiam cum pane calente cum & ſine ſp. v. (ſi affectus lenior) foris ut antea applicato. Tandem, ſi non ſolvatur in B. immittatur in aurem turunda ex radice raphani affabre ſculpta & per dies aliquot in ſp. Vini macerata, ac in B. inter ſudandum, in aurem immiſſa. Si neque hoc modo ſolvatur, eadem turunda tandem maceretur in oleo fœniculi ſtillat. & eodem modo in Balneis uſurpetur. Auri inſtilletur ſæpe oleum carui & illinatur poſt aures. *Idem ibidem.*

Obſervata victûs ratione, ſæpe corpus infuſo ſenæ purgetur; cùm ſena omnium ſenſuum organa præcipuè mundet, infuſum ita hat.

℞. Paſſul. ℥j. galang. inciſ. ʒj. decoq. in aq. puræ q. ſ. pro duabus doſibus. Infund. fl. borag. viol. ana p. j. fol. ſenæ elect. ℥ j. ſtent in infuſione per noctem, & manè calefiat, ac pro duabus potionibus exprimatur.

℞. Expreſſionis ℥iiij. Syr. roſ. ſolut. ℥j. mann. Calabrin. ʒ vj. m. f. ſic pro uno & altero hauſtu. Caput deinde hoc apophlegmatiſmo expurgetur.

℞. Roſmarin. origan. ſalv. rutæ, ana m. ſ. roſar. rubr. pſ. rad. zinzib. inciſ. ʒß. pyrethr. ʒiij. coq. in ℔iij. ad medietatis conſumptionē. Colat. adde aceti roſac. acerrimi ʒ j. detur pro gargariſmate quo manè os abluat. Iſto modo evacuato capite, decoque in aqua & vino origanum, atque in decocto colato, ſpongia madefacta & expreſſa auri affectæ adhibeatur. Injiciatur deinde per calamum una vel altera gutta aq. Cardui hoc modo deſtillata.

℞. Folior. cardui mundator. & ſiccor. m. j. aſpergantur ſpiritu vini, & in vas vitreum quod bocciam appellant, imponantur; atque aq. Cardui q. ſ. affundantur; ſuppoſitoque alembico vitreo deſtilletur in arena, deſtillatum in vitro clauſo ſervetur, cùm uti voluerit, parùm de eo in argenteo cochleari calefiat, injectum auribus in adverſam partem caput declinet exiguo tempore, deinceps rurſus elabi ſinat, aurem perpetuo lana xylinâ quæ odorem vel ex moſcho, vel ambra contraxerit, concerpta muniat: caput non refrigeret, & ne auribus ventus moleſtus ſit caveat, cum auris mundanda eſt, non confricet auriſcalpio, ſed linteolum molle intortum inſtar turundæ imponat, atque hoc modo mundet. *Joh. Crato Conſil.* 2. *lib.* 4.

Surditas.

Ad ſurditatem & tinnitum valent ſuccus raphani, pinguedo anguillæ, axungia talpæ, oleum amygdalarum amararum (pinguedo ſerpentis, ſuccus expreſſus ex cæpa imbuta ſp. vini & ſub cineribus cocta. Item.

℞. Cæpam magnam rubram in medio cavatam, cujus cavitatem reple oleo rutha, addendo pulverem cyperi. bacc. Lauri, anisi, cumini ana ʒ j. Caſtor. pulveriſat. ʒ ß. bulliant omnia ſuper prunas ardentes, poſtea exprimantur, ſerventur in phiola, de qua ſtillentur aliquot guttæ in aures manè & veſperi claudendo cottone moſchato. In ſurditate non connata præmiſſis univerſalibus mirabiliter operatur eſſentia fellis humani cum ſp. V. extracta (diu durat) & ſimili ratione cum turundis Raphani inter ſudandum applicata: tamen a proprietate innata in hoc caſu præſtat fel perdicum, ſi cum oleo ſuccini albi ana mixtum in aures guttatim immittatur (doſ. gutt. iij. iiij. ad plurimum) hæc verò aliquoties ſunt repetenda. *Joann. Hartmann. Practic. Chymiatric.*

Succus hederæ depuratus cum vino albo potenti inſtillatus mirificè prodeſt, ut & abſinthium cum aqua marina decoctum, ac per arundinem pro fomento adhibitum. Ova quoque formicarum contrita & cum ſucco cæpæ in aurem infuſa, quamvis vetuſtiſſimam etiam ſurditatem perſanant: item & caprillum fel vel leporis fel recens cum pari mellis portione mixtum, & in cepæ corio tepefactum, & in aurem immiſſum auditum mirificè reſtituit: quæ omnia

topica craſſos & vitioſos humores, in auditus organo ſurditatem cauſantes incidunt, ſecant & attenuant. Convenit etiam ligni guajaci decoctum per triginta dies: quo tempore theriacæ vel mithridatii interdum ℥ j. nonnunquam conſerv. betonic. aut flor. ſalviæ ℥ ß. alternis ſaltem diebus dormituro exhibeatur. *Joan. Zecchinus. Conſult.* 58.

℞. Menth. ſalv. puleg. roriſmar. chamæmel. millefol. cent. minor. abrotan. ana m. j. bulliant in vino albo generoſo ad tertiæ partis conſumptionem, & cùm it dormitum caleſiat, inde per infundibulum ſuſcipiatur fumus intra aurem per ſpatium dimidiæ horæ, & prædictæ herbæ bene calidæ ad aures internas admoveantur. *Rodericus à Fonſeca tom.* 1. *Conſult.* 58.

Judæus quidam Empiricus quidam medicamenta ſuppeditavit, quæ cùm ego ſatis probem, volui ſtudioſis ea communicare. Ea hæc ſunt; Conficiatur lixivium ut fieri ſolet ex cinere juniperi, & fluviali aqua, lixivii capiat ℔ ix. cui infundantur per viginti quatuor horas ſerpill. flor. chamæmel. abſinth. matricar. ana m. ß. baccar. lauri, rad. ireos, ana ℥ j. rad. aſari ℥ i ß. contuſa infundantur. Deinde eo lixivio abluat caput aliquoties.

℞. Succi porrorum, ſucci abſinthii, ol. amygdal. amar. petrol. ana ℥ ß. m. Deinde ea mixtura impleantur cepæ duæ excavatæ, ac earundem cortice tectæ; atque ita ſub cineribus calidis coquantur. Coctis iis ſuccus exprimatur, qui ſæpe in aures inſtilletur.

℞. Aceti acerrimi ℔ i ß. ſtercor. columb. rec. q. ſ. mixta hæc indantur in ollam novam, coq. ad mediet. conſumptionem. Deinde coopertam ollam cruſta panis larga in medio perforata, & impoſito aptè emboto, auri ſubjiciat; atque inde exhalantem vaporem in aures excipiat, veſperi iturus dormitum, continuet ad duodecim dies, & quaternis quibuſque medicamentum reiteretur. Hæc medicamenta poſt rite purgatum corpus adminiſtrentur. *Reinerus Solenander. Conſil.* 4. *Sect.* j.

Non ſubticebo quod experimento multorum probatum reperio, nimirum ſurdos non parum beneficii ſuſcepiſſe ex hoc præſidio, quod recipit aquæ ſtillatitiæ ex renibus arietis nuper ab ariete extractis & minutim inciſis, cum pari portione aquæ vitæ; ſi guttulas aliquot noctu ante cœnam in aurem inſtillaveris, & goſſipio foramen auditorium obturaveris, quod ſi ſimul cum renibus aliquid florum capitalium inſtillaveris, non errabis, item magni ſolet eſſe momenti in aurem injicere inſtillationem ex ligno guajaco, flor. ſtœcados, majoranæ, aniſi ac rutæ. *Ludovicus Mercatus Conſult.* 16.

Non eſt melius hic remedium, quàm ambra; imprimis, ubi eſt defectus ſpirituum animalium. Debet dari in magna copia, vel per ſe, vel eſſentia. Item ſpecies diambræ cum aq. cardui benedicti: prodeſt quoque eſſentia caſtorei, abſinthii ſpir. otalgicus & acouſticus ambratus. In memorabilibus Camerarii exſtat oleum; quod præparatur ex vermibus repertis in corticibus ligni quercini. It. Eſſent. fellis hominis, Lucii piſcis, Axungia ſerpentis, Caſtoris, Aq. picarum cum caſtoreo. Conferunt etiam aq. card. benedict. rectificata, manè & veſperi infuſa: It. aq. ſalviæ rectificata & eodem modo uſurpata. It. raphanus excavatus impleatur aq. majoran. addatur momentum ſalis, ſubterretur & aqua collecta inſtilletur. Item panis recens cum cumino ſufficienter coctus. Item.

℞. Pulp. colocynthidos ℈ j. ol. lil. albor. ol. de caſtoreo ana ℥ ß. vin. alb. ℥ vj. Coque ad vini conſumptionem, & guttulatim in aures immittatur. Item propria urina frequenter exterius adhibita pro lavamento. Aqua etiam ex ovis formicarum prodeſt.

℞. Sem. carui ℥ ij. Bacc. laur. N. ij. flor. chamomill. fol. roris marin. herb. ſalviæ ana m. ij. Coq. in ſ. q. v. & evaporet in aures aliquoties ſingulis diebus. *Joann. Michael. in Prax. clinic. general.*

Surditatis cauſa vel in exteriore, vel in interiore Auris parte quærenda eſt.

Si *cauſa* ſit in *parte exteriore*, ſurditas non integra eſt, ſed auditus tantùm gravior fit. Ad hujuſmodi ſurditatem amovendam, abluatur ſine violentia via quæ uſq; ad tympanum pertingit, vino Malvatico, Cretico ſeu Hiſpanico calentibus quo ſordes omnes auri exteriori inhærentes eluantur.

Immo licet *cauſa* ſit in *parte interiore*, tamen cum ad topica devenire tempeſtivum ſit, primo ab omnibus contentis expurgandus eſt meatus auditorius, quo medicamentorum vis ad aurem internam meliùs pertingat.

In cauſa autem interna, ante topicorum uſum, de generali (immo & particulari) evacuatione primò deliberandum eſt. Nam cùm humores pituitoſi nervum auditorium vel obſtruentes vel comprimentes, plerumque ſint ſurditatis cauſæ internæ, humores iſti viis aptis diligenter expurgandi ſunt.

Potio igitur ſeq. primò exhibeatur. ℞. ſarſæparill. ℥iij. fol. betonic. chamæpit. ana m. ß. ſummit. floridar. roriſmar. p. j. flor. herb. paralyſ. p. ij. ſem. aniſ. & coriand. ana ʒ ß. crem. tart. ʒij. fol. ſenn. munda. minut. inciſor. vino albo nutrit. ℥v. f. omnium decoctio & colatura, in qua ad doſin aptam reducta diſſolv. ſyr. Auguſtan. de rhabarb. & roſ. pallid. cum agarico, mann. Calabr. ana ℥ ß. ſp. vitrioli gut. iv. m. f. potio danda in aurora hor. iij. ante juſculum cum debito regimine.

Vel *pil.* ſeq. ℞ maſſ. pil. ſine quibus, cochiar. aggregativ. ana ʒij. f. maſſa, de qua cap. ℈j. pro doſi, idque poſt primum ſomnum, levi cœnâ præcedente, cum debita cuſtodia, dilato ad 3. horas juſculo. Cap. primo has pilulas ter, interpoſitis duobus diebus inter ſingulas doſes, vel etiam tribus pro ratione operationis.

Ita purgato corpore, *exſiccationi* cerebri ſedulo incumbendum eſt; humoris item pituitoſi *derivationi*. Quibus indicationibus ſatisfacient uſus quotidianus *gargariſmorum*, *frictiones capitis* matutinæ retrorſum cum ſacculis farctis pulveribus ſalviæ, majoranæ, rad. cyperi, raſur. guajaci, lign. Rhod. bacc. laur. junip. additis ſpeciebus aromaticis in mediocri quantitate, ſuccino multo, & pulvere violato qui cæterorum baſis eſſe debet: *ſuffitus* item ſiccantes operimentorum capitis necnon per eoſdem aëris cubiculi correctio. Proderunt *balſama* ex oleis chimicis ſalviæ, majoranæ, roriſmar. præſertim verò ſuccini, quæ unguento aurantiorum & butyro nuc. moſchat. excipiantur, ad inungen-

inungendas nares interiores & capitis raſi ſuturas, idque mane poſt frictionem prædictam. Non inutilia erunt *Sternutatoria*, ſed blanda admodum ſine elleboro & euphorbio. Sufficient primo aurantiorum vel citri cortices extimis naribus inditi, aut aſari folia convoluta. Noxia omnis vehemens capitis concuſſio, quæ non niſi quando impactum aliquid magno conatu excutiendum eſt, locum habere videtur. Melius erit partem hanc principem a ſuperfluitatibus quotidiano proventu ſuccreſcentibus exhaurire per derivationem, quam egregie præſtabunt *fontanellæ* duæ utrinque ad ſpinæ latera prope ſuperiorem homoplatæ angulum excitatæ, quæ pluribus immiſſis piſis continuò apertæ teneantur.

Bona ſit *victûs* ratio, moderatè calefaciens & ſiccans: & præſcribatur *potus diæteticus* ſeu *cerevisia medicata* ex ſ. rſaparill. rad. chinæ, ligno lentiſci, ſaſſ. fr. betonica, plurima chamæpit. ſummitat. roriſmar. flor. tiliæ & herb. paralyſ. nuc. moſchat. *&c.* quæ omnia vel decoquantur vel pendeant in zytho recent. coct. qui liquor defæcatus per fermentationem ſufficientem lagenis lapideis recondatur ad uſum.

Poſt ſordes meatui auditorio inhærentes ablutas, excipiatur decocti convenientis cephalici & nervalis, vel ex lagena, vel ex tubo ligneo canali ex æolipila prominenti affixo. Profunt etiam *ſuffitus* ſicci ſurdis auribus inſufflati, ut ex tabaco ipſove ſulphure ſi malum hæreat pertinaciùs.

Poſtea *liquores* ſeq. auribus inſtillentur. ℞ ſucci porri ℥ij. ſucci allii & cepæ ana ℥j. fellis anguillæ ʒij. ſpiritûs vini optimi ʒx. miſceantur & digerantur per aliquot dies, mox f. per chartam colatura. Hujus liquoris quotidie aliquid inſtilletur auribus, quæ claudantur poſtea bombace permiſto pauco Zibetho. Vel ℞ rad. enul. ſiccar. & brion. ana ʒij. cortic. Winteran. ʒjß. fol. ſicc. majoran. ſalv. ana ʒiij. flor. lavendul. & ſtœchad. Arab. ana p. j. cinam. interior. cubeb. cardamom caryophyll ana ʒj. ſpir. vini opt. q. ſ. ut ſupernatet mater. un. digit. f. digeſtio in arena per biduum, mox colatura, cui indatur nodulus continens ambr. griſ. gr. viij. moſch. gr. iv. zibet. gr. ij. Utatur inſtillando in aurem mane & veſperi guttam unam & alteram, aures obturando bombace eodem liquore imbuto & leviter expreſſo.

Vel ℞ zibeth. gr. iv. moſchi gr. ij. olei ſtillatit. ſalv. & roriſmar. ana gutt. iv. mſ. atque hâc mixtura imbibatur bombax quo obturentur aures.

Interim *alvus* ſervetur *laxa* injecto ſubinde enemate. Vel quarto quoque die ſum. ℈ij. maſſæ ſeq. horis duabus poſt levem cœnam ſine cuſtodia. ℞ maſtich. ʒj. majoran. ſicc. ʒß. aloës roſat ʒjß. ſpecierum hier. picr. ℈ij. f. omnium pulvis ſubtiliſſimus, excipiendus ſucco caulium viridium probe ſaccharato; f. maſſa pilular.

Si ex horum omnium uſu auditus non recuperetur, æger conferat ſe ad *thermas ſulphureas* [quales ſunt Bathonienſes] paſſurus ſtrenuam & longam capitis irrigationem ex alto cum aqua ſulphurea: hinc enim ſpes eſt ut impactus humor liquetur, & ſpiritui animali detur per auditus organum commeatus liber.

Nota. Si membrana tympani rumpatur, *ſurditas* inde pendens eſt *incurabilis*: ut & ea quæ à nativitate eſt *Theod. de Mayerne in Praxi.*

Conſultationes.

Tinnitus aurium.

Aurium tinnitu multis abhinc annis divexatur Nobilis. Adoleſcens vigeſimum ſeptimum annum agens, temperamenti totius & jecoris ad calidum & humidum vergentis, capitis verò calidioris ac valde humidi, ſtudiis atque applicationibus deditus; & quamvis Gal. aſſeruerit quod hujuſmodi affectus cauſæ cognitio adeo ſtatim haberi non poſſit, cum prægreſſo morbo nonnunquam ſuccedat, & quandoque fiat ex cruditatibus, vino, vomitu, medicamentis, nonnunquam etiam a ſtatuoſa materia, vel ab exquiſito auditu, ut imaginariæ ſuffuſiones in oculis fieri ſolent; attamen in hoc caſu facilis, imo manifeſta mihi videtur cauſæ cognitio cùm capitis temperamentum præhumidum primo aſpectu nobis oſtendant ejuſdem magnitudo reliquo corpori non adeo proportionata, præterea fertilis capillorum copia ac longitudo, crudorum excrementorum abundantia, & ipſius capitis nonnunquam gravedo atque præter naturam quædam obtuſitas, ex quibus ſicut redundantem in capite humiditatem in aures tranſmiſſam, cauſam mediatam hujus tinnitus fuiſſe & eſſe exiſtimo, ita reliquas omnes à Galeno loco citato recenſitas excludi poſſe credo; non enim prægreſſis febribus ſucceſſit, nec vino, aut cruditatibus, minùs medicamentis narcoticis: ſicut excluditur exquiſitus ſenſus auditus, quoniam adeſſet capitis ſiccitas; nec à ſolo vapore, quoniam non adeo diuturno tempore perſeveraſſet. Fit igitur à materia vaporoſa tanquam à cauſa immediata, ſed à minera humida ut à mediata cauſa ſuſcitata, dum calor nativus ipſius partis continuo in humidam materiam agens, ut diſſolvat, eandem in halitus elevat, qui aëri implantato in interiori concavitate oſſis petroſi quieto manenti commiſti, eundem agitando, apparentem ſonitum, hoc eſt, à nullo externo objecto ad aures delatum inſinuant, ſicque quodammodo etiam auditum impediunt, cùm ut dicebat Celſus, ubi aures intra ſeipſas ſonant, externum ſonum recipere nequeant; & quamvis caput idiopathice & eſſentialiter affectum eſſe non ſit dubitandum, attamen propter magnum conſenſum quem cum ventriculo habet per nervos copioſos ſextæ conjugationis, ventriculum quoque ipſi capiti nonnihil contribuere non eſt negandum, ut propterea à copia ciborum, vel potu abundanti, ab exercitio, ventriculo repleto, vel ab applicationibus, caput ipſum facile compatiatur, imo & ab aſcendentibus evaporationibus ſpiritus in auribus magis agitentur, & tinnitus adaugeatur.

Eſt affectus iſte non ſpernendus, cùm jam diuturnus & confirmatus ſit, & cauſam antecedentem foventem, validam atque naturalem habeat, humidam ſcil. capitis intemperiem, cui caliditas quoque aſſociatur tanta quidem,

quæ liquare ac fundere humiditatem poteſt, at non quæ eidem dominari & abſumere valeat; & eo conſiderabilior evadit in hac ætate quæ neque puerilis, neque ſenilis eſt; ſurditatem enim minari ſolet, dum adaucta fluxione meatus auditorius obſtruitur, aut nervus auditorius, à quinto pari deſcendens, comprimitur, vel à viſcida materia dura membrana, meatum inveſtiens, oblinitur atque obtunditur.

Quare quamprimùm ad medica auxilia eſt confugiendum, ut præſens tinnitus auferatur, & ſurditas arceatur præterquam quod à præſenti humida capitis intemperie non pauci alii affectus ſoboleſcere poſſent. Medicæ autem intentiones eſſe debent, humiditatem in auribus exiſtentem exiccare flatuſque diſcutere. Secundo capitis humidam intemperiem, ut pote partis mandantis corrigere. Tertio totum expurgare. Quarto primas vias expiare, hac lege ut quod fuit primum in intentione, debeat eſſe ultimum in executione.

Et à fonte Chirurgico aliqua ſanguinis miſſio ex Jecoraria dextra eſt depromenda, ſi non ratione capitis & auris, ſaltem ratione totius & jecoris, ut facilius calorifica & exiccantia medicamenta adminiſtranda tolerari poſſint.

Ex pharmaceutico fonte reliqua ſunt deſumenda medica præſidia, ut jam dictis intentionibus medicis ſatisfaciamus, & primò Leniens exhibeatur ex manna clarif. & ſyr. roſ. ſolutivo, vel ex caſſia, electuario leni. & tartaro. Primum Præparans quinque aut ſex diebus ſummo mane aſſumendum, ſit oxymel ad ℥ij. exigua aqua flor. citri diſſolutum; mox leniens medicamentum, ut ſupra, repetatur. Inde ad ulteriorem præparationem deveniendum oxymelite ſimpl. & ſyr. de betonic. in decoct. cichor. borag. agrimon. meliſſæ, ſalviæ & betonic. in qua octo aut decem diebus inſiſtendum; deinde Purgans exhibeatur ex elect. lenit. diacath. vel diaphœnic. paratum. Vel ex infuſ. agarici, rhab. ſenæ & cinnamomi, addito ſyr. vel mell. roſ. ſolutivo, quibus ſuperbibenda præberi poterit aqua hordei ad ℔ij. vel mulſa diluta, aqua hordei parata.

Hac abſolutâ primarum viarum ac venoſi generis expurgatione, expurgandum erit quoque caput, quod præſtari poterit pilulis capit. cochiis præparatis: additis quoque aureis & maſticinis, tribus ſaltem vicibus quarto quoque die aſſumendis; intermediis verò diebus Præparans erit exhibendum ex decoct. cichor. betonic. ſalviæ, ſtœchad. & majoranæ, addito oxymel. compoſ. ſyr. de betonic. & de ſtœchade. Interim ejuſdem capitis expurgatio Maſticatoriis quoque erit procuranda, ex pulvere pyrethri, Gingib. nuce myriſtica, maſtiche & cera parandis, maximus enim extat conſenſus & communicatio oris cum auribus. Ita purgato capite, humida ejuſdem intemperies eſt corrigenda & exiccanda, quod egregie præſtabit Decoctum ſudorificum ita parandum.

℞. Sarſæparill. elect. lign. viſc. quercin. veri ana ℥j. lign. ror. marin. ſantal. alb. infuſ. per horas 24. deinde bull. ad conſumpt. dimidii, facta verò colat. ſervetur ad uſum pro duabus vicibus, matutino tempore hora una ante ingreſſum hypocauſti aſſumenda, addendo gutt. ij. aut iij. quintæ eſſentiæ ror. marini; in cujus uſu perſeveret ſupra triginta, imò uſque ad quadraginta dies: deinde reſiduis adde aquam quæ bull. ad conſumpt. tertiæ, addito colaturæ ſaccharo, ut fiat potio conſueta. Decimo quoque die præbenda eſt potio ex mann. clarific. & victus ratio debet eſſe attenuans, licet non adeo tenuis; etenim præter panem biſcoctum, paſſulas & nucleos pineos, concedatur tertio aut quarto quoque die caro aſſa palumbi ex turre, aut pulli junioris, aut vituli, mane tantùm in prandio, cum omnimoda tamen à vino abſtinentia.

Dum jam dicta omnia fiunt, poſt totius abſolutam expurgationem localia auribus admoveri poſſunt; inter quæ commendant acetum cum nitro & melle Oribaſius atque Trallianus; Caſtoreum, crocum & nitrum cum aceto Paulus & Aëtius; Oleum de colocynthide & ſuccum cyclamin. Dioſcorides; nos verò tale experti ſumus efficaciſſimum remedium.

℞. Ol. amygd. amar. ℥ij. ſucci raphani ℥j. fell. capr. ℥ß. pulpæ colocynthid. ℈j. m. macerentur in vaſculo terreo vitreato cooperto per noctem, deinde bull. ad conſump. ſucci & f. fortis expreſſio panno lineo raro, quo madefacta turunda bombycina, in auribus noctu de more detineatur.

Sed quoniam hæc nonniſi ineunte vere peragenda erunt, ideo interim aliquo leviori Topico uti poterit, ita parando.

℞. Cœpam vulgarem excavatam & oleo amygd. amarar. repletam, in vaſculo terreo repoſitam, & oleo addatur pulvis cymini, bulliat autem quouſque Decocta ſit ipſa cœpa, deinde f. fortis omnium expreſſio, & turunda hac expreſſione imbuta in auribus noctu detineatur.

Jam dictis omnibus cautio in victûs ratione erit addenda, ita ut Nobiliſſ. Patiens caveat à diuturna mora propè ignem, ſub radiis ſolaribus, neque caput ventis & aëris inclementiæ exponat; abſtineat à vaporoſis omnibus, præſertim humidis, & ſuper omnia à lacticiniis omnibus; à lactuca, ab apio, fœniculo, vinis generoſis, ab eduliis craſſis atque difficilis concoctionis; ab exercitiis tum animi, tum corporis, ventriculo pleno exiſtente, & alacri animo vivat. *Joann. Raymund. Fortis Conſult. Tom. 2. Cent. j.*

Vir triginta duos annos natus poſtquam diu crapula ſe fatigaſſet, incidit in tinnitum aurium, quem poſtea, jam à ſex menſibus inſecutus eſt ſiniſtræ auris, primò gravis auditus, & deindè ſurditas. Huc jam acceſſit tinnitus & gravitas auditus auris dextræ.

Afficitur in hoc ægro utraque auris ſecundùm nervos auditorios; quod ex ſurditate, gravitate auditus, & tinnitu aurium eſt manifeſtum. Morbus ſiniſtræ auris eſt obſtructio vel compreſſio nervi auditorii ab humore pituitoſo facta: quæ auditus privationem ibi inducens, ſurditas dicitur. Dextræ verò auris morbus eſt intemperies humida, craſſa & flatulenta nervi auditorii; quæ imminutum auditum, & tinnitus ſonum, in ea excitans, gravis auditus & tinnitus aurium nuncupatur.

Cauſa

Cauſa procatarctica horum morborum eſt crapula, qua hic vir ſe diu fatigavit. Inde enim cruditas, & deinde pituitoſi in toto corpore humores ex cruditate fuerunt geniti, qui in vaſis cerebri contenti cauſam antecedentem; ex vaſis vero in nervos & vicinas aurium partes poſtea effuſi, continentem horum morborum, & ſymptomatum, conſtituunt cauſam. Dum enim humores iſti propter craſſitiem ſuam, & debilitatum cerebri calorem, in flatus circa nervum auditorium convertebantur, impingebant illi vehementius in nervi iſtius fibrillas, atque etiam in tympanum, atque hinc motu ſuo excitabant tinnitus ſenſationem: ii vero poſtea leviter circa aurem ſiniſtram incraſſati, & in nervorum ſiniſtræ auris cavitates impacti, primum nervorum fibrillas leviter ibi compreſſerunt, & obturarunt; atque hinc ortus eſt gravis ſiniſtræ auris auditus: ab iis vero, poſtea iisdem magis auctis & incraſſatis, tanta nervi auditorii compreſſio & obſtructio eſt orta, quæ motum omnem, a ſono nervis impreſſum, ad cerebrum deferri impediens, ſurditatem in iſta aure excitavit. Humoribus vero ad nervum auditorium dextræ auris delatis, ibique partim in flatus converſis, & in nervi iſtius fibrillas vehementius impingentibus, tinnitus; in nervum vero nonnihil impactis, & fibrillis nervi iis nonnihil compreſſis vel obſtructis, gravis auditus dextræ auris etiam ſupervenit.

Quoniam hic affectus jam ſex duravit menſes, & paulatim incrementum ſumſit, metus eſt, ne ob diuturnam illam moram, materia ita nervo auditorio ſiniſtro ſit affixa, ut nunquam inde tolli poſſit, & ſurditas ibi maneat perpetuo. Et quia cerebrum hic valde eſt affectum, metuendum, ne auctis humoribus, ſurditas etiam dextram aurem occupet.

Quia tamen hæc prædictio non eſt neceſſaria; ideoque Curationem inchoandam exiſtimo. Eaque conſiſtet in cauſæ procatarcticæ, antecedentis, & continentis ablatione, intemperieique per contraria correctione. Primo itaque purgetur æger bis terve his pilulis.

℞. Pilul. cochiar. ſine quibus eſſe nolo an. ℈ß. ſcammon. g. ij. cum ſyr. roſ. ſol. q. ſ. F. piluiæ Num. v. mane ſumendæ. & ſingulis etiam menſibus admoveantur tribus diebus continuis cucurbitulæ ſine ſcarificatione poſt aures ab auribus revellantur, & ex iis educantur. Utatur etiam mane & veſperi lotionibus pedum, cum camomill. melilot majoranæ, hyſſopi, & roris marini decocto inſtitutis. Nocturno vero tempore talem cucupham capiti imponat.

℞. Rad. irid. flor. ℥ß. calam. aromat. cyperi, acori an. ʒj. folior. ſiccor. majoranæ, meliſſæ, ſalviæ, roris marini an. m. ß flor. ſtœcad. arab. ſpic. nard. an. p. j. cinnamomi, macis, caryophill. benzoini an. ʒß Omnia in pulverem redacta excipiantur cottone moſchato, & cum panno ſerico interpuncto F. e. a. Cucupha, noctu geſtanda. Interdiu ſub pileo in capite gerat cucupham ex corio Hiſpanico; quales jam in frequenti uſu eſſe inter juvenes & ſenes obſervamus. Mane jejunus, & veſperi ſub horam quartam, hoc utatur maſticatorio.

℞. Rad. pyrethri, angelicæ, zedoariæ ana. ʒj. ſem. ſtaphid. agriæ, ſinapi nucis moſchatæ, fol. ſenn. an. ʒß. pulveriſentur & addatur parum maſtiches, ac cum ceræ q. ſ. formentur Globuli maſtic. torij: de quibus maſticetur unus prono capite, frequenter exſpuendo. Noctu dormitum iturus auribus hanc aquam indat.

℞. Aq. fœnicul. ſem. carui poſt olei extractionem remanentis ana ℥j. ſpir. juniper. ℥ß. Miſce, & de hoc liquore mulleolet aliquantulum in aures, addendo ſemper guttam felis carpionum; & poſtea mane emungere, ac deinde indat auribus cotonem, in quo moſchus fuit ſervatus, vel in quo moſchi pulvis eſt diſperſus. Mane ſuffitum etiam auribus excipiat per infundibulum, ex hoc calido decocto.

℞. Fol. lauri, rutæ, origani, hyſſopi, majoranæ ana m. j. abſinth. [illegible] an. m. ß. flor ſtœchad. celticæ m. j. Bacc. lauri, juniperi ana ℥ß. ſem. aniſ. fœnicul carui, cymini an. ʒj. Decoquantur in vin. alb. q. ſ. ad tert. part. conſumptionem, & halitus calidus aure per infundibulum excipiatur.

In aere verſetur calido & ſicco. Victus ſit tenuis, & paucus: & famem aliqua modo ut tolerat. Vitet repletionem, & omnes cibos craſſos & tenaces, qualis caſeus & legumina. Cibi condiantur ſemine aniſi, fœniculi, cymini, petroſelini. Potus ſit vinum & cereviſia mediocris. Exercitium ſit moderatum. *Henr. Reg. apud Theodor. Craanen in Obſerv. Medic.*

Hypochondriacus queritur de tinnitu aurium, putat ſe audire ſonitum campanæ, vel ſtrepitum aquæ, quandoque ceſſat, ſed ſubito recurrit.

Hypochondriacus queritur de tinnitu aurium, & putat ſe audire ſonitum campanæ ab humorum inordinata fermentatione hypochondriaci etenim ſanguine gaudent fermenteſcibili. Cauſa eſt viſciditas flatibus generandis apta, & variis obſtructionibus conficiendis idonea. Hinc conveniunt item chica acidum abſorbentia, quæ ita ſunt omnia anti hypochondriaca: ſal volatile C. C. bis vel ter ſumi poteſt in ſeptimana in prandio. Sic ſudorifera hic erunt inſignis effectus: Enemata etiam poſſunt applicari cum emolumento. Externe ſal tostus auribus applicetur. Scarificatio aurium ſingulis menſibus inſtituatur, ut & v. ſectio in pollice pedis, vel manus, & veſicatorium item nuchæ applicetur. *Joan. Jac. Waldſchmidt in Prax. Med. ration.*

Obauditio.

Nobilis puer annorum 12. hæreditario catarrho obnoxius, incompoſitaque victus ratione uſus, annis elapſis ſurdus evaſit. Verùm medicis remediis adhibitis imminutus eſt affectus, ita ut nunc ſurda ſurdici poſſit, magiſque læditur quoad aurem ſiniſtram, idque ex confluxu catarrhi ad aures, tympanum ſuffarcientis, atque ita repercuſſionem aeris impedientis.

De ſanitate perfecta ſpes luculenta eſt: quod conjectare licet ex juvamento a medicamentis etiam non admodum validis ſuſcepto, reliquis ſenſibus ſatis bene ſe habentibus. Adde quod epileptici juvamentum ex mutatione aëris, & ætatis ſuſcipiunt, multo magis hic affectus, qui levior longè eſt.

Primo itaque purgandum eſt totum corpus, tunc caput; fluxio divertenda, materia fluxa roſol-

reſolvendi, & tandem cerebrum exſiccandum, & roborandum. Venæ-ſectio in hac tenella ætate non permittitur, cum imprimis morbus ſit potius frigidus. Neque opus erit hirudinibus. Fonticulus, purgato toto corpore, inuratur brachio ſiniſtro: quem ſi reſpuat, recuperata ſanitate, occludere poterit. Non eſt opus alio fonticulo. Contumaci tamen exiſtente affectu, inuri etiam poſſet coxæ dextræ; & tandem occipitio. Frictiones, & ligaturæ, tanquam revulſorium præſidium locum habent: fient tempore matutino, & veſpertino etiam, potiſſimum poſt ſomnum, cum linteo aſpero ſuffito thure, maſtiche, &c.

In corporis purgatione cogitandum eſt qua arte decipiatur puer. Secus enim reſpueret medicamenta, cum abhorreat a dulcibus. Eſſet ad rem manna cum jure: ſed non admittet. Si aſſuefieret pilulis cum panatella, eſſent ex uſu pil. maſtichinæ, de Aloe, Alephanginæ &c. Si non poſſit, vel abhorreat, pilulis addetur Diacydonium, cum ſenna vel cremor Tartari cum jure gallinæ, vel Galli antiqui. Ex uſu eſſent etiam Betæ, Caricæ, pruna, &c. Si magna copia ſumantur, addito ſaccharo non depurato, vel melle; verùm ab his fortaſſe guſtus abhorrebit. Præparatio fiet oxymel. ſ. ſyr. de betonic. &c. Si hæc non admittat, detur decoctum ex betonica, ſeminibus citri, rore marino, calendula, floribus borraginis, & violarum: vel præparantium loco, victus erit, qui corpus ad purgationem diſponat: quales erunt cappares cum aceto, fœniculum, aſparagi &c. Purgatio erit inſtituenda blandioribus, non dulcibus, neque ingrati ſaporis. Ad rem erunt mechoacan, jalappa, ſal, & cremor Tartari, pulvis myrobalanorum, nitrum, turbith &c. Ex aliquo horum parandi erunt morſelli, cum jure, exempli cauſa: ſi ſumatur ſcrup. j. mechoacan, vel jalappæ, cum portione agarici trochiſcati, & ſaccharo in aliqua aqua ſoluto ex qua paretur morſellus, a quo juſculum aliquod ſumat, vel ſic medicamentum in ſimplici juſculo exhibeatur, vel cum conſerva cydoniorum, roſ. aut viol. &c. Secundo purgetur corpus, iterum præparatione præmiſſa, jure alterato flor. roriſmar. flor. lavendul. & cardui benedicti. Præterea purgantibus erit utendum pro diverſione: Diarrhæa enim tollit ſurditatem. Capitis evacuatio potius per os, quàm per nares erit tentanda, propter meatum illum ab auribus ad palatum pertinentem. Hæc erunt modo leviora, modo generoſiora. Validiora hyeme ex maſtiche nempe attrita dentibus, cortices aurantiorum, limonum, fruſtum fœniculi, vel ſemina ejuſdem linteo incluſa madefacto aceto: vel parandum erit ex nuce moſchata, origano & aliis maſticatorium. Præterea attingi poterunt radices faucium goſſipio madefacto aqua bis deſtillata ex carduo benedicto, & origano, ita ut repetatur deſtillatio, affuſis fæcibus. Interim etiam per nares aliqua evacuatio tentanda eſt, abſtinendo tamen à pulveribus, & validioribus omnibus, quæ ſternutamentum excitare poſſunt, ſufficiet attractio ſucci betæ, parietariæ &c. Quod ſi ex ſuccorum attractione contingeret ſternutamentum, indantur potius cortices aurantiorum vel citriorum & limonum, & intus extraq; oleo amygd. dulciū inungantur nares. His peractis de majori capitis exſiccatione erit cogitandum: quod præſtabunt aquæ Thermales interiùs ſumptæ. A quibus tamen abſtinere conſultius cenſeo, cum quia non poterit ſufficientem earum copiam perducere, tum quia validius ſunt remedium, quam hæc ætas ferre poſſit. His præferrem decoctum columbæ turricolæ paratum ex ſalſa, china, & ſaſſafras. Sed præ cæteris probatur viſcus quercinus, & buxus, addendo etiam alia cephalica, flores ſcil. roris marini, calendulam, ſalviam, betonicam, quibus addantur ſonchus, & cichorium. Detur hoc decoctum horis matutinis, à quo in lecto bene tegatur ad ſudorem uſque. Pro inſenſibili capitis evacuatione, exterius erit perfundendum caput lixivio alterato betonicâ, rore marino, & lavendula, vel aquis Thermalibus, ex quibus etiam fiet ſtillicidium ſupra ſuturam coronalem, & in occipitio; necnon totum corpus in ipſis immergetur. Aquæ ſint non adeo calidæ, quales Aponenſes, neque emollientes quales ſunt B. Helenæ: præferantur potiùs Laſtrenſes, & D. Petri. Tandem ſuffumigium per tubulum in aures, & potiſſimùm in ſiniſtram erit admittendum, paratum ex aquis Aponenſibus, vel decocto ex vino albo, cum aceto, & radicibus cucumeris ſylveſtris, bryoniæ, & cyclaminis, addita betonicâ, ſuffitus etiam per os duci poterit ex thure, & maſtiche, addito pulv. roſ. & ſantalorum. Capillis inſpergantur pulveres exſiccantes ex floribus lavendulæ, & calendula, additis roſis ſiccis, & portione agarici trochiſcati. Vel pileolus paretur interſutus, ſuppoſito goſſipio, ex pulveribus Xiloaloes, betonicæ, & roriſmarini, cum portione agarici trochiſcati. Item duci poterit ſupra caput cochlear cum carbonibus: qua ratione à pannis cera elici ſolet ſuppoſita charta. In aures inſtillentur Aquæ Cardui benedicti, & origani, Oleum amygd. amarar. cum ſp. roriſmarini. Allium coctum ſub cineribus ex uſu eſt. Ut & pinguedo illius *Avis*, quæ Strabuſo dicitur, vel pinguedo Anguillæ, quæ ita ſolet parari. Sumitur Anguilla, & aromatibus conditur, poſtea aſſatur, & pinguedo manans ad uſum colligitur. Tandem caput erit intrinſecus corroborandum, conſerva Anthos, betonicæ, & florum lavendulæ, æſtivo tempore, additâ paucâ conſervâ roſacea. Vel fiant morſelli ex ſpeciebus Diambræ, Diamoſchi, Diamargarit. frig. cum corall. & ſaccharo in aqua borraginis, & betonicæ ſoluto.

In victu abſtineat à piſcibus, fructibus dulcioribus, acetariis, & lactuca potiſſimum. Abſtineat ab uſu vini copioſi & generoſi. Si poſſet omninò ab eo abſtinere, conſultiùs eſſet, cujus loco uti poſſet mulsâ aliqua medicata. Ventos fugiat, & potiſſimùm Auſtrinos, præſertim capite aperto. Exercitia valida vitet, imprimis partium ſuperiorum. Quotidie alvus reſpondeat, vel ſponte vel cum aliquo Diacydonio præparato. Aërem mutet in ſicciorem. Hæc dicta volui in ſalutem Illuſtriſſimi Patientis *Benedict. Silvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Centur.* ij.

Puer duodecim annorum laboravit ante triennium morbo Hungarico, hunc excepit auditus difficultas in hunc uſque diem durans, ut ea etiam quæ proferuntur à præceptoribus vix audiat.

Solent Febres malignæ judicari per ſurditatem, dum pori a fermento peregrino maligno obſtruuntur. Et hic quidem non eſt abſque periculo, quoniam non tantùm diu duravit, ſed & obſtructio fortis eſt, & totalis ferè. Conveniunt verò 1. Purgantia v. g.

℞. Extract. diacarth. ℈ij. ſolve cum aq. ſerpill. adde rhabarb. pulv. gr. vij. ſyr. diaſer. Andern. ℥ß. Miſc. pro doſi. Dehinc ſudorifera non negligantur, inter quæ conducunt Decoctum lignorum, &c. Pro corroboratione detur Spir. cephalicus, Tinctur. ſuccin. Sp. formicar. Aq. Anhaltina internè, ad gutt. 12. vel 15. Externa non ſint nimis acria, neque craſſa, nec frigida aut calida, ſed temperata. Commendantur verò Aq. Reg. Hungar. Aq. card. bened. de recenti herba ter vel plus deſtillata, cum goſſipio auribus indita, vel item Spir. Tartari ſaſſafratus. Vel & panis recens ex fornace extractus & cum aqua Anhaltina aſperſus & applicatus. Moſchata quoque non ſunt infimæ fortis auribus immiſſa. Vel Aq. acouſtica Mynſ. aut formicar. ob ſal eorum volatile quod magnanimam efficit. Crato commendat axungiam ſerpentis, cum aq. card. bened. deſtill. & immiſſam. Pediluvia item non negligantur, & Potus Coffe diligenti ſit in uſu. Si omnis cura fruſtra adhibetur; videndum an mediante cornu audire patiens queat, quia per id propter flexuoſum aëris motum ſurdaſtri ſæpe optimè audiunt. *Joan. Waldſchmidt in Prax. Med. ration.*

Mulier 36. annorum, temperamento pituitoſo prædita, præteritâ hyeme catarrhis ſubinde laboravit, à quibus tamen circa principium menſis Februarii prorſus immunis evaſit, ſed tunc per paucos dies de leviore gravativo capitis dolore conqueſta fuit, qui brevi evanuit, ſubſequente magno aurium tinnitu, cum tanta auditus gravitate, ut vix altos clamores audire poſſet, quæ auditus gravitas cum tinnitu jam per tres menſes continuos remanſit. Reliquo alioqui corpore bene valet, & menſtrua ſtatis periodis fluunt.

1 Afficitur in hac ægra inſtrumentum auditûs ſecundùm partem interiorem.

2 Affectus duplex eſt: Auditûs gravitas, & Aurium tinnitus. Illa eſt auditus imminutus ac difficilis, quo non niſi magni ſoni ab objectis externis moti audiuntur, leves verò non percipiuntur. Hic eſt ſonitus moleſtus inter ipſas aures, à nullo externo objecto excitatus.

3 Gravis auditûs cauſa eſt humor pituitoſus verſus utriuſque auris interiora decumbens, & partim nervum acouſticum compreſſione anguſtando ſufficientem ſpirituum animalium influxum ad auris interiora prohibens: partim tympani liberum motum impediens. Hinc enim fit ut leves ſoni tympanum impeditum & incluſum aërem congenitum vix moveant, iſque ex illis motus ob ſpirituum paucitatem non percipiatur, nec ſenſorio communi communicetur: fortes verò ſoni tympanum & incluſum aërem fortiùs quidem commoveant, ſed motus tamen, ob ſpirituum paucitatem & nervi acouſtici anguſtiam, tantùm leviter ſenſorio communi communicatus percipiatur.

4 Tinnitus ſeu ſibilus aurium fit à ſpiritibus vitalibus arteriolas aurium interiores tranſeuntibus, atque motu ſuo proximè vicinum, auri interiori incluſum, aerem congenitum ſimul etiam moventibus; cujus motus cum ob locum continentem a pituita, quæ verſus aurium interiora decubuit, anguſtatum, libere fieri nequeat, hinc dictus aer commotus continuo in tympanum impingit, ab eoque repercuſſus, in forma levis ſibili ſeu tinnitus ſenſorio communi offertur.

5 Per tres circiter menſes perdurarunt hi affectus, partim quia à pituitoſo totius corporis temperamento fovetur cauſa proxima: partim quia pituita illa in parte affecta hærens ob craſſitiem & frigiditatem ægre diſſipatur.

6 Licet hi affectus per ſe non magnum vitæ periculum minentur, attamen metuendum ne ingraveſcentes, tandem in abſolutam & incurabilem ſurditatem deſinant. Nam pituitoſus humor, qui ad auditus organum decubuit, paulatim augeri poterit, & diſſipatis tenuioribus partibus adeo incraſſeſcere, ut poſtea nullis remediis attenuari & rurſus diſcuti queat. Si tamen curatio quamprimùm inſtituatur, ſpes eſt illum diſſipatum iri poſſe, quia paucus eſt, ut ex eo liquet, quòd nullus adſit dolor tenſivus nec auditus omninò perierit.

7 Corpus igitur ſingulis ſeptimanis ſemel aut bis purgetur cum pilulis cochiis vel aureis, pulvere diaturbith, electuario hiera, aut diaphœnico, vel infuſione ex agarico, jalappa, aliiſque phlegmagogis.

8 Ad totius corporis pituitam imminuendam, convenient decocta ſarſæparillæ, ſaſſafras, & guajaci, quibus cephalica calida ſub finem decoctionis adjicienda. Humores vero in cerebri ventriculis contenti evacuabuntur maſticatoriis, errhinis & ſternutatoriis. Deinde ad capitis corroborationē præſcribenda erunt apozemata & condita cephalica modicè calefacientia.

9 Ad diſſipandas reliquias in capite & parte affecta reſiduas, conveniet fomentum ex cephalicis calidis ac diſcutientibus (betonica, roſmarino, majorana, ſalvia, calamenta, thymo, chamæmelo, &c.) confectum, & cum magna ſpongia, vel panno laneo ſæpius calidè capiti admotum: Poſt cujus uſum capilli mappis calidis ſunt exſiccandi, & caput contegendum cucupha ex cephalicis calefacientibus confecta.

10 Poſtea ad incidendos, attenuandos ac diſſipandos pituitoſos humores in auditus organo contentos præparabitur hujuſmodi decoctum.

℞. Rad. raphan. ſylveſtr. ℥iij. herb. thymi, betonicæ, hyſſopi, majoranæ, roris marini, ſerpilli, fol. lauri, flor. chamomill. meliloti, ana m. j. ſem. cumini, carui, leviſtici, fœnicul. an. ℥ß. aquæ q. ſ. fiat ſ. a. decoctio. Inter coquendum, per infundibuli ollæ impoſiti tubulum vapor calidus modò in unam, modo in alteram aurem admittatur, ac poſtea cum ſpongiis decocto immerſis aures fomententur. Poſt fomentationem verò cum petiis ex bombyce immittantur in aures duæ guttulæ olei aniſi, fœniculi aut carui.

11 Plurimùm etiam proderit hoc cataplaſma, inter duo linteamina utrique auri nocturnis temporibus calidè impoſitum.

℞. Herb. majoranæ, ſalviæ, flor. Chamomill. meliloti, an. m. j. ſem. naſturtii, cumini, fœnicul. ana ʒ iß. pulveriſentur, adde bulbos

cepa.

cæparum ſub cineribus aſſatos num. ij. rapam aſſatam mediocrem num. j. farinæ ſem. fœnugr. ℥j. aquæ q. ſ. coquantur pauliſper, & addendo olei anethini, amygdalarum amararum, an. ʒj. f. ſ. art. cataplaſma.

12 De die poterit loco cataplaſmatis utrique auri calide admoveri talis ſacculus ſiccus.

℞. Herb. majoran m. j. roriſmarin. flor. chamomill. an. m. ß. ſem. cumini, fœniculi, carui, leviſtici, an. ℈ij. ex his conciſis & groſſo modo contuſis, fiant. ſ. art. in ſerico duo ſacculi interſuti.

13 Si horum remediorum uſus aliquandiu continuatus manifeſtum levamen non inducat, multùm proderit fonticulos in cervice & brachiis excitare, ut pituitoſa materia verſus aures decumbere ſolita, per alias vias deduci & evacuari poſſit.

14 In victu ſit aër modicè calidus, & vitetur turbulentus ac ventoſus, imprimis aquiloneus. Cibi ſint boni ſucci & facilis digeſtionis, conditi cum majorana, foliis lauri, ſerpillo, roſmarino, betonica, ſeminibus carminativis, nuce moſchata, & ſimilibus. Potus ſit vinum tenue, & cereviſia mediocris notæ ac bene defœcata. Caveat ſibi ægra ab omnibus iis quæ caput replent, ut raphano, ſinapi, allio, cæpis, vino generoſo, nimia quantitate ſumpto, ſpiritu vini, &c. Etiam à repletione, tam in cibo quàm in potu. Somnus non ſit nimius, & corpus mediocriter exerceatur. Alvus ſi ſponte quotidie non reſpondeat, arte laxa ſervetur. Fugiantur vehementiora animi pathemata. *Iſbrand. de Diemerbroeck de morb. capit. Medicat. 20.*

Surditas.

Admodum Reverendus Pater annum agens vigeſimum quintum, temperamenti ſecundum totum ad calidum & ſiccum vergentis, mediocris habitus, calidioris verò jecoris, ſicut caput habens præcalidum & humidum, ideoque excrementis abundans, quæ olim per nares copioſa excernebantur, moxque ſuppreſſa, aſſiduis ſtudiis deditus, quintus jam agitur annus quo ſiniſtræ auris dolore correptus fuit, cui poſt aliquot dies ſucceſſit excretio copioſæ materiæ magna ex parte purulentæ & fœtidæ: qua excretione remiſſus fuit dolor, perſeverante tamen materia non quidem adeò purulentæ ſeu catharrhali naturæ, modò albæ, modò flavæ: cujus expurgatio per aurem modò major, modò minor ſemper hucuſque perſeveravit atque perſeverat, non ſolùm cum diminutione, verùm tandem cum totali auditus abolitione, quæ ab eodem Reverendo Patre obſervata non fuit, niſi anno elapſo; dum dextera quoque auris eadem ſymptomata pati cœpit, & auditus quoque in illa diminui. Illud interim obſervatum fuit, quod præterito Autumno poſt abundantem in aure ſiniſtra materiæ excretionem confertim ſecutam, auditum ferè ex toto recuperaverat, quem tamen poſt tres aut quatuor dies rurſus amiſit. Modo ſicut omnino ſurdus in ſiniſtra, ita ſurdaſter in aure dextera remanſit, & de agendis pro ſalute conſulit.

Surditas itaque abſoluta in aure ſiniſtra, & imminuta in aure dextera quæ Obauditio, ſive Barycoja à Gal. dicta fuit, cum perpetua materiæ fluxione, ſunt affectus quibus divexatur Reverendus Pater, ſymptomata audientis actionis abolitè & imminutè læſæ, necnon in excretis immodicè fluentibus, quantitate peccantibus: quæ ſymptomata à ſymptomate aliò originem habuere, nempe à dolore: ſicut omnia poſtea à morbo inducta magnitudine, à tumore nimirum in aure ſiniſtr. eoque inflammatorio, non per congeſtionem, ſed per humorum affluxum excitato; qui tumor non quidem in interiori concavitate oſſis petroſi; ubi manet aër quietus implantatus, adeſtque nervus auditorius, qui in interiori parte, ſimul cum dura membrana meatum inveſtit, & auditum perficit: etenim in illo caſu acutiſſimo dolori continua quoque, ac vehementiſſima febris accedit, difficilis atque periculoſa, non rarò & delirium, & mortem inferens, idque quoniam, ut ait Gal. in Com. ibi reperitur nervus auditorius cerebro proximus: unde repetebat Hippocr. *Juvenes ſeptima occidit, & citius ſi cum delirio, ſeniores autem tardius.* Igitur infra meatum auditorium tumor fuit olim excitatus, & ſpatio aliquot dierum ſuppuratus atq; abruptus; cujus occaſione attracta & retenta fuere alia capitis excrementa, quibus imbuta dura membrana tympani, ſicque madida reddita, non amplius ſonora, ſonos externos unà cum aëre implantato recipere, nec cerebro communicare valet, unde ſurditas: quam non parùm fovere credimus ulcus ab abſceſſu diſrupto relictum, ſicut utrumque affectum à perpetua deſtillatione à cerebro intemperato manante, & foveri & conſervari credimus: caput enim jam valdè excrementoſum quod per nares olim exonerari ſolebat, ſuppreſsâ per nares evacuatione, ad ſiniſtram primò, mox etiam ad dexteram aurem excrementa tranſmittere cœpit, & adhuc mittit; à quibus partim & auris dexteræ interna tunica madefacta, partim meatu ipſo auditorio ſemiobſtructo, tandem poſtremò hoc anno auditus ipſe non parùm imminutus eſt. Et quamvis caput eſſentialiter à propria humida & calida naturali intemperie affectum ſemper fuerit, imbecillius tamen ab applicationibus in ſtudiis ſemper eſt redditum, & ad ſuſcipiendos à jecore per venoſum genus tum vapores calidos, tum ichores bilioſos, qui propria ipſius capitis excrementa & adaugere, & calidiora atque flaviora reddere, ſimulque liquare ac fundere, ſicque ad fluxionem aptiora facere valent.

Surditas eſt affectus qui rarò Curationem admittit, præſertim ubi conſummata fuerit, obauditio verò in ſurditatem terminare ſolet: & augetur difficultas in caſu noſtro ab ulcere in ſiniſtra relicto. Attamen cùm Patiens ſit juvenis, neque hucuſque majora & propria expertus fuerit remedia, eradicativa atque generoſa; Purgatione proximo Vere perficienda, ſalus deſperanda non eſt, quæ Purgatio infra erit deſcribenda; & interim aliqua quoque agenda ad affectûs incrementum inhibendum, aut ſaltem remorandum.

Quatuor igitur uſque ad feſta Paſchalia ante exactam Purgationem tunc temporis ineundam, ſunt in uſum ducenda. Primum erit Leniens aliquod familiare bis in menſe aſſumendum ad evaporationes à capite divertendas, quod eſſe poterit.

℞. Elect. lenit. ʒvj. aloës roſat. ℈j. magiſter. Mechoacan. gr. vij. m. f. boli duabus horis ante cibum ſumendi.

Secundum erit alterans quotidie prima menſe

hauriendum, ut jecoris calor contemperetur, & crit ju c mis endi ia alterutum.

Tertium erit Errhinum ſive Naſarium matutinis horis per nares more tabaci attrahendum, an hoc ut materia ad nares tanquam ad proprium emunctorium revocetur, ſicque ab auribus divertatur, cujuſmodi eſſe poterit.

℞. Pulv. majoran. rad. ireos Florent. an. ʒij. m. pro Errhino.

Quartum erit Topicum in aures introducendum, quod primo incidentem & detergentem, deinde exiccantem facultatem obtineat, ut humor in auribus exiſtens attenuetur, detergatur, & tandem ulcus exiccetur. Introducatur igitur turunda oxymelite ſquillit. intincta, præſertim noctis tempore: non enim admittit infundenda medicamenta, ne violenter tangatur meatus auditorius, ut admonebat Gal. ed turunda aut ſpecillo lana obvoluto ſunt introducenda. Aliquot vero tranſactis diebus, p retur tale medicamentum modo jam dicto in uſum ducendum.

℞. Ol. amygd. amar. ʒj. fellis capræ ʒß. ſucci raphani ʒij. pulv. cymini ʒj. m. rei. ... & intincta turunda in aures introducatur. Vel

℞. Cæp. m ... rem, excavetur & pulvere cymini impleatur, deinde coquatur, & fortiexpreſſione ſuccus extrahatur, turunda modo jam dicto in uſum ducendus. Neque verendus eſt uſus talium medicamentorum: etenim vehementiſſima medicamenta tolerant aures, ut docet Galenus.

Tandem pro ulceris exiccatione nullum præſtantius excogitavit remedium ipſe Gal. quam ferri ſcoriam tritam, & ſub radiis ſolaribus acerrimo aceto lævigatam. Tinctura quoque corallorum cum ſale eorundem, efficax erit.

Sed fontem mali tollere oportet, in quem finem Vere proximo primæ viæ erunt expiandæ. Secundo totum venoſum genus expurgandum. Tertiò purgandum corpus. Quarto ejuſdem intemperies, humida præſertim, corrigenda, atque tandem Topica auribus admovenda.

Et ſi primò Chirurgica remedia conſideremus, neceſſaria erit ſanguinis miſſio ex Mediana dextera, imò repetenda erit vel ex ſiniſtra, vel ex hæmorrhoidibus. Si C meris geſſet in brachio & coxa, pro nunc cuſtodienda. Ex Pharmacia reliqua ſunt remedia depromenda, & primò Leniens erit.

℞. Pot. ex man. clarif. ℥vj. aq. flor. citr. parum, m. pro potu. Præparans ſit hujuſmodi.

℞. Oxym. ſimpl. ℥ij. mell. roſ. ſimpl. aq. florum citri ana ʒj. m. & ſic pro aliis quinque. Deinde repetatur præſcripta potio. Ut ſecunda ineatur præparatio.

℞. Succi depur. & per arenam trajecti cichor. borag. beton. an. ℥j. ſal. tartar. fixi gr. x. decoct. cichor. ſonchi, beton. agrim. pentaphyl. meliſſ. ℥v. m. pro ſyr. & ſic pro aliis ſeptem. Inde purgentur humores in toto infuſione rhab. agar. fol. ſenæ, & cinnamom. integri, addito ſyr. & mell. roſ. ſolutivo; vel electuario lenit. de ſucco roſ. & diaphænic. quibus ſuperbibat aquam Nocer. ad lib ij. vel iij.

Purgato toto, debet quoque expurgari caput pilulis cochiis, aureis, & aggregat. ana ʒß. quibus pariter ſuperbibat aquam Nocer. aut hordeaceam; quæ pilulæ quoniam bis aut ter quarto quoque die ſunt repetendæ, ideo intermediis diebus præbeatur ... præſcripti, in decoct. cichor. beton. ſalviæ, major n. & ... Et eodem tempore ... tutinis horis ... erit quoque ... errhinus aut maſticatorius, ... ita parandum.

℞. Pulv. majoranæ, ireos Florent. ana ʒij. nigell. ʒj. ... ita.

℞. ... gingib. pyrethri ana ʒj. maſtich. ʒß. ... ceræ q. ſ. & f. globuli.

Purgato toto & capite, ejuſdem ... ida intemperies corrigenda ſudorifico Decocto in hunc modum parando.

℞. ... ligni ... querc. ... i, medull. guajaci, ſaſſaparill. elect. lig. roſm. r. an. ʒj. ... coutund. ... infuſ. per hor. 24. deinde ... ad conſumpt. dimid. & colatur. ſervetur pro tribus vicibus, hora una ... hy... ... In cujus ſudoris ... Decocti uſu quadraginta diebus ... quoque die potio ex ... præbeatur. Pro potu vero conſueto aqua hunc in modum paretur.

℞. Reſiduum, aq. com. lib. 15. m. bull. ad conſumpt. tertia, in fine vero ... ſyr. ... parum, & colaturæ ... ſervetur ... ad guſtum Pat. pro potu conſueto. Victus autem ... ſit mediocris inter tenuem & craſſum, attenuans ... & exiccans. Abſoluto ſudore conſervæ ... les erunt in uſum ducendæ, ... roſ. r. ... mar. beton. ſalviæ, additis guttis quinque ... tiæ roriſm. ... imo Confectio in ... ex quinta eſſenti. ... ſacchar. ... in q. cinnamom. parari poterit, noctu in ore detinenda. Tandem Topicum in aures introducendum ... turunda ... in parte ſuperiori eodem intincta, ... paratum.

℞. Pomum colocynthid. in ſummitate inciſum, excavatum, & impletum oleo amygdalar. am r. aquæ vitæ, caryophyllor. ana ʒj. fellis caprini ʒß. m. bull. lento igne in vaſe terreo ad conſumpt. aquæ, deinde f. omnium fortis expreſſio, cui add. moſchi gr. v. & ſervetur ad uſum.

His autem omnibus congruam vivendi rationem propoſitis intentionibus proportione reſpondentem, Excellentiſſ. Viro Adit ... addendam relinquimus. *Joann. Raymund. Fortis Conſult. cent. 1. Tom. ij.*

Obſervationes.

Tinnitus Aurium.

Quidam naturæ melancholicæ, 50. annorum, per aliquot ſeptimanas, perquam moleſto ... tinnimento exagitatus, paucorum dierum ſpatio liber ... aliquot guttis ſpir. cæphalic. Anhalt. cum bombace inſertis: deprehendi illius effectum multo præſtantiorem in cerebro roborando, & flatulenta ac vaporoſa ... ia reſolvendis, quam oleorum ſtillatitiorum, quæ nimio calore magis officiunt. *Thonerus lib. 2. Obſerv. ult.*

Tinnitu aurium alios ſine dolore, alios cum dolore laborantes, etiam inter hos ſenem ſexagenarium à tribus hebdomadis ... lev ... præmiſſo potu decocti tritoni ... oleo tri-

folii deſtillato, goſſipio ad aliquot guttas excepto,& auri indito quanquam fatear me in hoc affectu oleum C.C. efficacius deprehendiſſe. Faber quidam lignarius 30. annorum ad Michaelis feſtum 1674. dolore leviſſimo auris dextræ corripiebatur, qui tamen mox evanuit, effluente nihilominus magnâ puris fœtidi & ſaniei vj. Nullus unquam capitis dolor præceſſerat, nullus parotidum tumor. Auditus interim planè hac in aure ſublatus. Nulla hactenus res ei commoda fuit præter frequentem fumum tubulo tabaci in morem hauſtum trifolii fibrini, hujuſque ut & Cornu Cervi deſtillatum oleum goſſipio aure exceptum, poſt diligentem mundificationem per linteum aqua trifolii fibrini calida imbutum, potumque ordinarium cereviſiæ cui trifolium fibrinum infuſum eſſet, ut illi principio Aprilis 1675. præceperam. *D. Joëlis Langelotti.*

Obauditio.

Pro auditûs difficultate juſſi eum aquam ex fellibus auribus indere eaque interiora madefacere, nec diutius retinere, ſed poſtquàm effluxit aures bombyce moſchatâ obturare. Aqua ex fellibus deterſiva ita paratur.

℞. Rad. raphan. porr. cœpar. ann. ℥j. cyclamin. ℥ß. helleb. alb. ʒj. fol. origan. ſicc. ʒiij. rutæ, majoran. an. ʒij. flor. lavend. ʒj. ſem. fœnicul. cumin. an. ʒj. bacc. laur. numero 15. contuſis adde fellis vaccin. ʒj. (fortè ℥j.) vin. alb. q. ſ. ad pultem formand. deſtill. in B. M. & ſervetur aqua. Suffitum etiam excipiat ex decocto bacc. lauri, ſem. carui, rad. caryophill. iridis, fol. rutæ, ſalv. beton. myrrhidis ſpondylii an. cum vino. *Felix Platerus Obſerv. lib. j. pag. 125.*

Dolore dentium intolerabili pridem cruciabatur Dn. Eraſmus Vindingius, Vir magnorum meritorum, qui neque noctu inducias dabat. Cùm alia remedia fruſtrarentur ſpem nec levarent dolores, conſilium in arena cepit. Media nocte lecto ſe proripiens, dormientibus famulis, exiliendo ad menſam corpus agitavit concuſſitque propulitque ex loco ſuo dolorem vel doloris cauſam, ſtatimque levato dolore ad quietem compoſitus, ex eo tempore ab iſto ſymptomate immunis fuit. Nuper idem conſilium Joanni Trochilli Procuratori Urbis de auditûs difficultate conquerenti ſuaſit felici quoque ſucceſſu. Scilicet ſubſultu illo corporis ſeu, ut cum *Plauto* loquar, inſultura & deſultura, pellitur loco noxia materia, quæ vel dentes vel aures occupat. Non ignotum antiquis remedii hoc genus. Teſtis eſt *Oribaſius* L. B. Collect. Med. c. ʒj. qui ex Antyllo refert, exilire accommodatum eſſe diuturnis morbis capitis, thoraci, materiæ quæ ad partes ſuperiores propenſa fertur: ſaltationem quoque ad uares, qua Lacænæ mulieres utebantur, caput purgare & ſiccare. Differre verò monet exilire à ſaltando: nam exilire eſſe curſui ſimile, quum eodem in loco corpus manet, poplites inflectendo & circumvehendo, ſaltum verò eſſe fermè crurum continuum. At ſubſultus quo Vindingius noſter Magnus ſuam odontalgiam diſcuſſit, pedibus ſurſum deorſum in eodem loco motis, corpus quoque deorſum ſurſumque concuſſit, & quæ dentes occupaverat, materia deorſum quoque propulit. Ita & diſcuſſit ex auribus ſive flatus ſive obſtruentes humores. Affinis huic eſt curatio; quâ quotcunque corporis dolores exteriores & tumores, pugnis vehementioribus parti dolenti impactis domare amicum alium vidi, ut quaſi ſuſtibus molliores fiant magis, quàm ullis emplaſtris. Quæ de ſubſultu dixi, propriis Magni Vindingii noſtris verbis confirmabo, ſicut ipſe conſignavit. Ita verò ille.

Ante annos plus minùs quindecim poſtquam ſtato tempore cubitum iveram, aliquantum obdormiveram, acutiſſimus dentium dolor mihi ſomnum excuſſit, duravitque is aliqoot horas, rumpo tandem patientiam: de lecto ſurgo,& me propinquæ menſæ applico & pulvinum in tenebris forte repertum nudis pedibus ſubdo,& manuum,quibus menſam apprehendi,ope ſubſilire incipio toto corpore, pulvino pedibus inſiſtens: cœpit ſenſim remittere dolor: poſtquam me ita ad octavam horæ partem exercueram, redeo cubitum & mox lenis ſopor occupat artus, nec ullum diſcuſſo ſomno ſenſi dolorem.

Accidit his diebus notiſſimum in hac urbe cauſarum Patronum Joannem Torchilli ſ. agentem cauſam apud conſtitutos à Rege Judices M.Wibe & me ob defluxum humorum ad aures difficillimè audiviſſe quæ vel ab adverſæ partis Patrono vel à Judicibus dicebantur: cùm dimitterentur diſceptantes apud nos quæſtus eſt ſe hoc aurium vitio pluſculos menſes laboraſſe. Rediit in memoriam quo modo ante annos quindecim dolorem dentium repuliſſem: putavique eodem modo audiendi difficultatem ex humorum in aures defluxu ortam tolli poſſe. Docui eum rationem à me initam. Paruit conſilio & cum iterum apud nos in eadem cauſa poſt aliquot dies compareret, ea audiendi facultate præditum deprehendimus ut quæcunque vel ab adverſa parte,vel teſtibus,vel judicibus dicerentur haud difficulter auditu perciperet, ſine ulla vocis intentione. *Gottofredi Chriſtiani Wincleri.*

Juvenis ſtudioſus à ſeptennio aure dextra difficulter, & aliquando vix audit. Cura ejus ſic fuit inſtituta. Primò purgatus fuit pilulis anethinis, poſt ſcarificationes factæ ſunt circa ſcapulas & cucurbitula admota. Poſtea uſus eſt hoc topico, quod

℞. Spir. formicar. tartar. rectif. ſaſſafrati an. ℥ß. extr. caſtor. ℈j. ol. ſuccin. ſeu ſpiritus gutt. x. m. Mixturam cum bombace exceptam intrudat in aurem, & illibi per diem & noctem ſervet, applicato ſemper preſſius linteamine intenſe calefacto, pro impoſita medicina in actum tranſpirationis intimioris promovenda, *M. B. à Bernitz Faſc. Medic. Tit. 9.*

Surditas.

Adoleſcens quatuordecim annorum Lendenarienſis me convenit, qui ab utero matris laborabat obſtructione alterius auris, à carne quadam denſa, nonnihil tamen circum circa eroſa, quæ aſſiduè ichorem purulentum cum fœtore effundebat, totumque meatum auditorium obſtruebat, uſque ad membranam tympani. Facta expiatione totius corporis, deveni ad operationem Chirurgicam, parato inſtru-

mento inſtar volſellæ intus cavo, prout Aquapendens ad polypos extrahendos effinxit, quo ferramento ſæpius in aurem immiſſo, ſenſim ac ſenſim fere totam carnem luxuriantem eduxi; atque alio poſtmodum candente, per canulam inſinuato, particulas carnis ſuperſtites inuſſi, adhibitis medicamentis cruſtas removentibus; tum exſiccantibus induxi cicatricem, ſanitatique ægrum reſtitui, auditu incolumi, qui antea abolitus fuerat. *Petrus de Marchettis Obſ.* 28.

Cùm ſatis purgata eſſet mulier quædam ſurditate laborans, vetula quædam illi conſuluit, ut granum unum vel alterum moſchi opt. in bombace miſceret, & auri perpetuo imponeret. Hoc remedio præter omnium ſpem ab omni ſurditate liberata eſt. Ego multos quidem, quibus auris ſanie longo tempore maderet, curavi ſola impoſita bombice vel cottone, in quo moſchus reſervatur, quod & aurem exſiccat, & ſimul ſurditatem tollit. Mulier quædam oleo murino (mures enim rec. natos ſine pilis macerabat oleo) utebatur cum miraculo ad aurium ſurditatem. *Giſbertus Horſtius* aquam ex illis diſtillabat & eam in aures immittebat. Arculanus medicus ſuo tempore inſignis in nono ad Almanſorem ſcribit moſchum cottone involutum, & in aurem poſitum egregiam prærogativã habere in curando ſurditatem, ſed in mulieribus juvenculis ſuffocationi uteri obnoxiis nequaquam convenit. *Petrus Foreſtus Obſ.* 15. & *ſchol. lib.* 11. *de Aurium Morbis.*

Judæus quidam Empiricus ſurdo medicamenta quædam ſuppeditavit quæ cùm ego ſatis probem, volui ſtudioſis ea communicare. Ea hæc ſunt. Conficiatur lixivium ut fieri ſolet ex cinere juniperi, & fluviali aqua; lixivii capiat ℔. ix. cui infundantur per viginti quatuor horas ſerpill. flor. chamæm. abſinth. matricar. an. m. ß. baccar. lauri, rad. ireos an ℥j. rad. aſari ℥iß. contuſa infundantur. Deinde eo lixivio abluat caput aliquoties.

℞. Succi porrorum, ſucci abſinth. ol. amygd. amar. petrolei an. ℥ß. m. Deinde ea miſtura impleantur cæpæ duæ excavatæ ac earundem cortice tectæ; atque ita ſub cineribus calidis coquantur. Coctis iis ſuccus exprimatur, qui ſæpe in aures inſtilletur.

℞. Aceti acerrimi ℔. j. ſtercor. columb. rec. q. ſ. mixta hæc indantur in ollam novam, coq. ad mediet. conſumptionem. Deinde coopertam ollam cruſta panis larga in medio perforata, & impoſito apte emboto, auri ſubjiciat; atque inde exhalantem vaporem in aures excipiat, veſperi iturus dormitum, continuet ad duodecim dies, & quaternis quibuſque medicamentum reiteretur. Hæc medicamenta poſt ritè purgatum corpus adminiſtrentur. *Reinerus Solenander. Conſil.* 4. *Sect.* 1.

Plurima gravis auditus ſunt remedia, neque ſemper obtemperat uni, ſed ex deterſo ritè tympano, & infuſo liquore flatus diſcutiente, maximum plerumque percipitur emolumentum. Nihil utilius urina leporina, ſive ſeorſim ſeu cum ſpiritu vini auribus calidè inſtillata: cujus frequentior uſus multis opitulatus fuit & quidẽ præcipuè Proxinetæ cuidam Amſtelredamenſi, qui eo ſurditatis jam devenerat, ut neceſſe foret; palimpſeſto, ſive cartæ deletili inſcribere, ſi quid illi verbis communicatum velles. *Nicolaus Tulpius Obſ.* 15. *lib.* 4.

Thonerus p. 117. obſ. gloriatur, ſe Eccleſiaſten ex febre continua per metaſtaſin materiæ, auditus difficultate laborantem ſola aqua Anhaltina cum bombace auribus immiſſa, curaſſe. De ſucceſſu etiam haud dubito, ſi materia non ſit copioſa & ſi potiùs vaporoſa, quam inſigni tenacitate & craſſitie pollens. Si enim hæc conſiſtentia prædita nervum auditorium occupet & a calore p. n. induretur, haud ita facilè tollitur, ſed medico multum negotii facit, ut ſequenti obſervatione patebit.

Præfectus quidam aliquot pagorum laborabat febri continua maligna cum pleuritide ſpuria, quibus idoneis remediis ſublatis, febris lenta cum totali auditus abolitione ſequebatur, ita ut maximos clamores & penetrantiſſimos ſonitus, ne minima quidem parte perciperet, Criſin hanc eſſe imperfectam ſive metaſtaſin materiæ, nullus dubitavi. Cum autem de cephalalgia & dolore aurium ſimul conquereretur, abſceſſus futuros exiſtimavi & diſcutientia dolores mitigantibus additis applicavi. Quibus quidem dolores evanuere, ſed ſurditas perſeverabat cũ febricula lenta. Corpus purgavi decenter alterantibus ſubſequentibus. Febris ceſſabat, omnia munia exequi potuit, ſanus alioqui præter auditum. Fotus applicavimus, cucurbitulas dorſo & brachiis affiximus, caput decoctis herbarum lavavimus; aurium cavitati aquam Anhaltinam & alia diſcutientia indidimus, & ſexcenta alia tentavimus omnia ſine levamine. Tandem fumum tabaci ordinavimus & cucurbitulas poſt aures affiximus, quibus tandem perfectæ ſanitati reſtitutus eſt. *Gottofredi Chriſtiani Winleri.*

Clariſſimus Dominus D. Gablovvitzki, ſer. piè defuncti Epiſcopi, Caroli Ferdinandi, Princ. Polon. & Suec. Medicus ordinarius, in ſimptomatica ſurditate, cum dolore Sac. Reg. Maj. Anno 1648. menſe Janvario, auri ſiniſtræ ſuperveniente, commendabat colocinthidis pomum, cum calefacto oleo amygdalarum amararum bene imprægnatum, poſt fortiſſime expreſſum. De expreſſo hoc oleo colocynthinato cum bombace excepto, ponatur in aurem bis vel ter in dies. Ex conſilio autem DD. Cnoeffelii obſervavi, auditum S. Reg. Maj. brevi poſt reſtitutum fuiſſe, ſpir. tartar. ſaſſafrato, leviter tepeſacto, & bombace excepto, atque in aurem poſito, ſuppoſitis ſtatim linteaminibus probè calefactis ad extra per dimidiam horam. Anno 1649. rediit dolor, cum ſurditate, ſtrepitu & fluxu excrementoſo, ubi *Cl. Cnoeffelius* denuò præſcriptum remedium repetiit, ſed abſque levamine, unde & balſamum hoc adhibuit, quod

℞. Spir. tartar. rectificatiſſ. ſaſſafrati, elixir. propriet. ſine ſpir. tartar. an. ʒß. ol. hypericonis, ſuccin. an. ℈ß. ſimili dicto modo fuit adhibitum, & S. R. Majeſtas ex reiterato uſu per tres dies iterum convaluit. *M. B. à Bernitz faſc. med. Tit.* 19.

Medicus noſter, ac Chirurgus *Cornel. Solingius* nuper mecum literas quaſdam communicabat ad ipſum a fratre *Hercule Solingio* Gorcomiini *Eyl*, aliàs *Andel Workomium* inter, & *Hoeſdam* ad aggerem ſito, ruſticus quidam 40. annorum nomine Giſbertus, natus in civitate Campenſi habitavit, qui illuc anno 1666, mu-

mutus, & ſurdus cum campanula quadam (ut ſolent ejuſmodi homines) ad colligendas eleemoſynas a demerata. Quem, cum laborioſus eſſet admodum vidua quædam, etiam ſurdaſtra, miſericordia ducta hoſpitio excepit, ita ut ab eo uſque tempore res perageret ruſticas, in quibus diligentem ſe, ſolertemque præſtitit. Poſtquam vero ibidem per biennium laboribus inſudaſſet, ac aliquando foſſam quandam foderet, contigit, ut inter operandum campanæ audierit ſonum quod digitorum ſuorum alliſione ſodalibus ſuis ſatis indicabat, & ab eo uſque tempore auditum conſervavit integrum. Duodecim autem poſt annis die 12. April. 1680. cum conſortio cuidam interfuiſſet Dominicâ palmarum, ancilla heræ cui famulabatur, lecto ipſum incumbere rata pro more domum clauſit, lectumque petiit. Ille vero multa demum nocte reverſus, januam reperit clauſam, quapropter vicini ſui domum adiit, à quo commodiore tunc temporis lecto deſtitutus ad fœnile dimiſſus eſt rogatuſque fuit, uti mature domeſticos excitaret ſecuturo die, qui Lunæ eſſet, multo mane mercatum udituros Gorcomienſem. *Gisbertus* ergo in prædicto fœnili decumbens vocem quandam, uti poſtea retulit, audiit vel forſan ſibi audire viſus eſt, vel ſomniavit, clamantem: *ſurge, Gisberte & loquere*! ipſe ergo ſurgens mox vicini domum adiit, cujus oſtio fruſtra ter pulſato, Heræ fores pulſavit; unde ancula ſurgens rogabat, quiſnam adeſſet, cui ille: ego ſum *Gisbertus*, Deus mihi linguæ reſtituit uſum: quod minus credens ancilla, diſſolutiorisque vitæ homines adeſſe ſuſpicata, qui domum ingredi conarentur, januam non aperuit. Coactus ergo fuit *Gisbertus* vicini ſui domum repetere, cujus uxor, quæ interea ſurrexerat, ut ſe itineri accingeret Gorcomienſi, ſtrepitum quendam ante fores audiit, quapropter accurrens quis eſſet, rogavit; *Gisbertum* autem ſe nominantem illa accedens cognoſcenſque exclamavit: Tunc ades, *Gisberte*, & loqueris? Ille autem non ſine amplexu reſpondit: *Deus mihi loquelam reſtituit ipſiſque honos, & gloria.* Unde mulier ſtupefacta primo quidem loqui non poterat, ſed tamen parumper ad ſe rediens, quo pacto loquendi recuperaſſet uſum, rogavit, quare ipſe quicquid ſibi accidiſſet, narravit. Adventante autem, quo uxor diſcederet, tempore, *Gisbertus* maritum adiit, eique rem ſignificavit: omnium autem primo mulier iſta ſe ad meas (ita ſcribit *Hercules Solingius*) contulit ædes, ut nonnulla emeret. Dum autem nos ſimul (ita pergit) pranderemus, intravit & *Gisbertus*, quem quidem unà ad prandium invitabam, ſed verecundior ille (uti videbatur) abnuit. Interroganti igitur mihi, quid ni juvenis ille ad comedendum accederet, vicini uxor, tui, dixit, cauſâ pudore afficitur, ac mox ſingula expoſuit, quæ ipſe etiam confirmavit referens, quomodo primò in pagum perveniſſet. Famulam autem quacum ſimul diu habitarat, poſtea uxorem duxit, ſed cum ipſa diu in matrimonio non vixit, toto iſto tempore valetudinarius admodum. Uxore itaque ſine liberis relicta, fatis ceſſit anno 681. menſe Martio. Quæ relatio (ut ait Hercules *Solingius*) non tantum veriſſima eſt, ſed & centenis aliis teſtimoniis, ſi quidem opus foret, confirmari poſſet. *Cornel. Stalpart. Cent. 2. Obſervationum p. 35.*

AURIUM MORBI.

ubi ſcilicet

De earum Dolore atque Inflammatione, Ulcere, Vermibus, Caruncula obſtruente, Humiditate ac Fluxu, rebus externis immiſſis & Parotide, agitur.

UT *Aurium morbos* explicemus, nihil opus eſt partes has deſcribamus, quarum idem mox ubi *Auditus Læſionibus*, dedimus.

Dolor auris ſæpe inflammatione, ſæpe abſque illa oboriri ſolet. *Inflammatio* autem ſæpe eſt cum abſceſſu cumque conſequente ulcere in meatu auditorio, aliquando etiam conſequitur vulnera & contuſiones.

Ulcus auris fit per rupturam abſceſſus in meatu auditorio partibuſque maxime vicinis, vel per acrimoniam liquoris alicujus ex aure ſtillantis, aut ab extra in eam immiſſi. Ex eo autem ulcere prodire poſſunt *vermes* quales ſæpiſſime viderunt practici.

Res extranea variæ *in aurem* immitti poſſunt, ſcilic. piſa, globi, nuclei, animalcula, velut araneæ, grilli &c. de quibus vide in ſequentibus.

Caruncula aut excreſcentia aurem obſtruens tum ab ejuſdem ulcere, tum etiam ſine eo, qualiter in aliis corporis partibus ejuſmodi excreſcentias progigni videmus efformatur.

Humiditas & fluxus aurium vel à glandulis, membranam meatum auditorium ex parte obveſtientem, occupantibus plus nimium turgidis, unde ſcilicet ſerum cōpioſum depluit, quod tractu temporis in purulentum quid abit, lacerata ſc. & ulcerata prædictarum glandularum compage per ſeri acrioris non tantùm importunam alluitionem, ſed quaſi inundationem enaſcitur. Vel eadem etiam humiditas à partibus vicinis aliquando ſuffunditur per canales cæcos, aut vias quas ſibi excavat humor aggeſtus.

Parotis eſt tumor contra naturam glandulas quæ pone & circum aures ſitæ ſunt, quæque cerebri emunctoria vulgo dicuntur, occupans. Eſt autem vel *critica* vel *ſymptomatica*; illa à morbi præcedanei materia mitificata quæ vi naturæ eo depulſa provenit; hæc quæ ſine ullo morbo præcedaneo, à cauſis iiſdem quæ in omnibus aliis inflammationibus, quales ſupra ex parte in Angina, infra verò ſub inflammationis titulo, deſcribemus, efformatur. Rurſus *Parotis* alia eſt *venenoſa* & *peſtilens*, alia minimùm.

De *Prognoſi* iſtorum affectuum hæc habeto. *Dolores aurium* præcipue qui in ipſius meatu ſentiuntur ſunt ſemper violenti; ſi autem febri acutæ ſuperveniant, iiſque accedant deliria, inſomnia, convulſiones, & leipothymiæ, infauſti ſunt ſane ominis. *Inflammationem* ſi ſequatur *abſceſſus* peſſimum eſt; ſi verò abſceſſus in *ulcus* terminetur, hoc difficillimum eſt curatu, propter materiam ſalſam è glandulis vicinis continuo ſuffectam quæ reunionem ac cicatriſationem quammaximè prohibet. Si verò ulcera in meatu oſſeo, ſc. meatus auditorii parte tympa-

uo viciniori poſita fuerint, præterquàm quod cariem promptè inducunt, difficiliùs etiam ſanantur, quàm quæ in ejuſdē meatus parte anteriore collocantur, quia canalis oſſeus verſus tympani membranā declivis eſt, & ubi in planum deſcendit foſſam efficit notabilem, è qua pus difficulter eximitur. *Humiditas aurium* effluens a pluribus præſervat capitis ſymptomatibus, uti in infantibus frequentiùs, & in adultis etiam, ſed rariùs, obſervatur.

Vermes cum maximam corruptionem denotent nihil boni portendunt. *Res externæ auribus immiſſæ* maxima ut plurimum cum difficultate eximuntur, præcipue ſi profundius introductæ, aut figuræ rotundæ fuerint, quia non facile arripi pro eductione queunt. *Excreſcentiæ fungoſæ* in cancroſum quid frequenter abeunt, *carnoſæ* verò exciſione curantur. *Parotis* febri die critico ſuperveniens cum ſignis concoctionis, bona eſt, ſin minùs, mala, quæ vero per febris decurſum, hac nullatenus remittente enaſcitur omnino eſt pernicioſa. Si Parotis intrò repellatur, aut per ſe ſine ulla prægreſſa evacuatione ſubitò retroced.t, delirium imò phrenitis aliique cerebri inflammati affectus promptè oriuntur. Parotidem ſi nulla ſequ tur ſuppuratio malum eſt, ni larga hæmorrhagia aut alvi fluxus superveniat, hic autem cum de alvi fluxu verba facimus, illumque parotidibus non ſuppuratis ſupervenientem fauſtum dicimus, de Parotide peſtilenti hoc dictum nolumus quæ cum alvi fluxu ægros enecat Parotis ſine malignitate Juvenes graviùs exercet quàm ſenes, & curatu contumax eſt, ſi fuerit ab humore craſſo, lento & viſcido.

Curationes, Conſultationes & obſervationes è variis Autoribus.

Curationes.

Aurium dolor & inflammatio.

Præmiſſis purgatione & venæ ſectione, ad topica remedia confugiendum eſt: quorum omnium mox præſcribenda efficaciſſima tutiſſimaque ſunt ad mitigandum dolorem, cui quam maximè ſtudendum eſt.

℞. Ol. roſac. omphacin. nymphææ, amygd. dulc. an. ℥ß. ſucc. ſolatri depurati ℥j. m. omnia exacte & in aurem ſenſim inſtillentur actu tepida, vel adeps anſeris in butiro recenti liquatus cum oleo roſac. in aurem pariter inſtilletur, mirificè dolorem omnem mitigabit. Ubi verò doloris cauſa frigido morbo accepta fertur, vel inflammatio ad ſuppurationem tendit, *Benedicti Victoris Faventini* emplaſtrum ex cœpa, fœliciſſimo cum ſucceſſu adminiſtratur, quod hujuſmodi eſt.

℞. Cæpæ ſub ignitis cineribus excoctæ num. j. butyr. rec. ʒij. ol. chamæm. & roſac. an. ʒj. croci ℈j. omnia ſimul contuſa & probè ſubacta ad emplaſtri formam redigantur, quod temperatè calidum dolenti parti applicetur. *Joan. Zecchius Conſult.* 61.

In dolore aurium folium hyoſcyami vel tabaci prodeſt. Internè pulvis anodynus cum ſpecifico cephalico ſaturn. & globulus, quò fera eſt confoſſa laudantur vulgò. Applicetur quoque oleum nuciſtæ cum moſcho. It. pinguedo anseris cum ſucco cæparum.

℞. Cæpam. ſub cineribus coctam. butyri recent. ℥ij. ol. chamælin. roſat. an. ʒj. croci ʒß. mucilag. ſem. cydon. cum aq. roſ. q. ſ. f. Cataplaſma. Prodeſt etiam oleum roſarum, cui lumbrici terreſtres præpar. & loti incoquantur. It. oleum roſarum ʒij. cum acet. optim. ʒß. coq. ad. 4. p. conſumptionem, poſt add. laudan. opiat, vel extract. opii cum ſpir. vitriol. vel acet. facti gr. iij. m. In cauſa frigida expertum ſe ſcribit Horſtius oleum camphoræ præſentiſſimum fuiſſe remedium. vid. Foreſt. l. 11. obſ. j. *Joann. Michael. in Prax. clinic. general.*

In aurium inflammatione ſuccus ſempervivi præſtantior eſt ſucco ranunculi, ob nimiam hujus acrimoniam. In affectibus aurium internè dentur medicamenta ex betonica, eſſentiâ lignorum, Tinctura lign. Tinctur. corallor. quibus miſceantur ſpecifica cephalica.

℞. Succ. lactuc. ſucc. nymph. ſucc. roſar. an. ʒj. m. Ubi materia ad ſuppurationem tendit, prodeſt decoctum lactis cum ficubus. Ad rupturam apoſtematis.

℞. Succi ſempervivi expreſſ. ʒiij. lact. mulieb. ℥ß. m. *Idem ibidem.*

Remedia ad dolorem auris maximè ſenſilem ſedandum diverſa eſſe debent, pro diverſis morbi cauſis. Auſpicanda ergo doloris curatio à cauſarum externarum, antecedentis item & continentis per contrarium ablatione. Si dolor proinde a frigore fuerit ſubortus, contra frigus & procellis agitatum aërem defendenda venit auris, applicatis ſuper aurem omnibus illis, quæ calefacere poſſunt; frigida enim ærea & acida auribus ſunt inimica, ut & repellentia dicta topica applicata, ex quibus ſæpe majus damnum quam emolumentum ægris affertur, de quibus legi meretur Obſ. 52. Ephem. German. Ann. 6. & 7. Præſtat ergo ſpecies pro fomento ſacculo incluſas cum lacte coctas auribus imponere. Ex gr.

℞. Herb. ſalv. calaminth. roſmar. meliſſ. hyſſop. flor. chamomill. an. m. j ſem. fœnicul. ʒj. Dentur inciſa pro ſacculo. Panis quoque calidus cum ſem. carui vel aneth. coctus & diſciſſus auri applicetur ſæpiùs. Vel infundatur ol. amygd. amar. rec. cum guttula una vel altera ol. de garyophyll. vel carui, aneth. anis. & cum goſſipio moſchato auris obturetur, quæ jam dicta remedia ſale abundant volatili valde penetranti, haſce partes facilè calefaciunt, poros & canales glandularum aperiunt, & circulationem humorum adjuvant: hinc & convenit ſpiritus formicar. Cum dolor verò ſit à congeſtione ſeri ſcil. acris & ſalſi, qui chronicos & moleſtos affectus producere ſolet, hinc conveniunt ſpirituoſa, quæ tamen cum cautela applicanda ſunt; nihil ſpiritibus auris magis alienum eſt, quàm humor talis peregrinus: excipiatur ergo in eum finem fumus tabaci, vel ex thure, maſtiche, ſuccino, gumm. ſandarac. Omnia hic quoque conveniunt remedia ſale volatili alcalico prædita, aciditatem humorum ſeroſorum deſtruentia, necnon ambrata, moſchata, eſſentia ſcil. ad auditum Michaelis ſequens.

℞. Fol. aſar. m. iiij. laur. herb. card. bened.

aa. m. j. flor ſtœchad. Arab. p. iij. chamomill. Rom. m. j. ſem. raphan. ʒij. cæpar. porri an. ʒß. cumin. carui, aneth. an. ʒj. rad. aſar. cyclam. an. ʒiß. elleb. alb. ʒj. Inciſa & contuſa groſſo modo infund. ſpir. formicar. tum inſtillentur aliquot guttæ. Convenit præprimis tinctura mea nepenthes in aurem immiſſa guttatim. Spiritus Otalgicus *Mynſ.* aq. apoplect. *Lang.* Anhald. Aco . is. *Mind.* ſunt polychreſta roborantia auribus remedia. Laudatur cœpa ſub cineribus aſſata. In dolore aurium egregium quoque eſt remedium ob vim ſuam anodynam oleum ſcorpionum, vel ſcarabæorum per infuſionem paratum, ad guttulas aliquot cum bombace auribus inditum, vel cum lacte muliebri commixtum.

℞. Ol. chamomill. aneth. an. ℥j. hyoſcyam. expreſſ. ʒß. m. Balſamus ſulphuris ſequenti modo paratus in dolore aurium eſt egregius.

℞. Sulphuris part. j. ol. terebinth. p. iv. coq. in aren. ad ſolut. ſulphur. inſtar balſami rubri, ei affunde Sp. vini rectific. digere ad Tinctur. decanta & inſpiſſa in Balneo qui remanet balſamus eſt & poteſt per Retortam deſtillari in oleum dulce. Nec hic interna negligenda ſunt, imprimis diaphoretica cinnabarinis mixta in Otalgia omnem implent paginam, lympha enim, ceu diximus, omnium affectuum aurium eſt cauſa, quæ omnibus modis emendanda, diſſipanda & in ordinem redigenda. Hic ergo præ aliis conducit balſamus noſter nervinus, vel liqu. cc. ſuccinat. Eſſent. viperin. anodyna Wedelii permixta, & ſæpius exhibita. Tinctura ſuccini per vices exhibita noſtra experientiâ eſt polychreſtum remedium. Vel detur ſæpius ſequens pulvis.

℞. Specif. cephal. Mich. ℈j. pulv. anodyn. gr. iiij. m. f. pulvis. Detur una vice, & reiteretur aliquando. Pulvis anodynus confortans eſt ſequens.

℞. Magiſter. cordial. ℥iij. laudan. opiat. ʒß. m. f. pulvis. Vel ſpaſmodicus noſter. In contumaciori malo & decoctum lignorum cum herbis appropriatis ſæpe magno cum fructu profuit; item conducit Tinctura antimonii volatilis noſtra, ſp. cephalicus. In doloribus hiſce ſæpe quoque ad caput aliáque viſcera reſpiciendum eſt, hinc conveniunt ſæpe in ſexu ſequiori antihiſterica, ſplenetica, aliaque ut Tinctur. martis noſtra. Dolorem hunc ſæpe unico veſicatorio in nucha applicato curavi. In graviore & diuturniore etiam conveniunt fonticuli, ſetacea &c. ſi ſimul humor ex auribus effluat, aſſumat pilulas *Ruffi*, cum extract. rhabarb. vel ſequens hydragogum, caute tamen purgantibus incedendum.

℞. Pulv. rad. laxat. ℈j. reſin. jalapp. gran. iiij. ſalis euphras. gran. v. m. Si à rebus externis in aurem immiſſis dolor hic obortus fuerit, illæ ut exſiccentur neceſſe eſt, de quo modò inferius dicemus. In his doloribus non opus eſt tanto apparatu, modò internè exhibeantur opiata, imprimis Tinctur. nepenthes, quâ ſola plures feliciter curavimus, exhibendo 30. vel. 40. guttas. Si verò dolor auris ab ejus *inflammatione* dependeat, ea curanda ut alia inflammatio, nam huc eædem indicationes obſervandæ ſunt, quæ in cæteris aliarum partium inflammationibus. Abſtinendum eſt à Carminativis aliiſque nimis acribus, ſed eligenda ſunt blanda diaphoretica, interna & externa, anodyna & demulcentia: non enim ſtatim ad ſuppurationem accedendum eſt, nec venæ ſectio tam citò inſtituenda, quod tamen ſæpè magnominis Medici & Chyrurgorum vulgus facere ſolent, non ſine ægri periculo & tortura. Ut inflammatio tollatur, ſuccus evaſatus diſcuſſione ſuis vaſis iterum afferendus eſt. Auribus imponantur varii ſacculi ex floribus ſambuci, hyſſopi, aliiſque herbis parati & lacte incocti, vel inundatur auri ol. amygd. amar. dulc. cum gr. j. vel altero camphoræ, alii oleum ovorum magnifaciunt, auribus per vices immiſſum, & ol. roſato vel nymph. permiſtum, Pinguia verò & oleoſa mihi valde ſuſpecta ſunt, poteſt melius cataplaſma emolliens & diſcutiens ex prædictis parari & auribus imponi. Si autem pertinax ſit inflammatio, & ad ſuppurationē tendat, maturantibus utendum eſt, qualia ſunt cataplaſmata ex mica panis, cœpis coctis, bulb. lil. flor. chamomill. melilot. &c. *Joann. Dolæus Encycloped. chirurgic. rational. lib.* 1. *cap.* 14.

Ulcus aurium.

Ulcera fiunt in meatu auditorio, tum ab externa cauſa, ut ictu, lapſu: tum ab interna, ut abſceſſu illic genito (ſunt enim talia ulcera fere exigua, & præterea in parte ſpermatica) ſed decubitu facto ab univerſo cerebro. Ad curationem habenda imprimis ratio eſt cauſæ antecedentis, quæ ulcus fovet eaque divertenda catharticis, maſticatoriis & errhinis: maſticatorii quidem hæc eſt forma.

℞. Maſtich. ʒj. ſtaph. agriæ & pyrethri an. ℈j. cinnam. & garyophyll. an. ʒß. fiant maſticatoria, quibus utatur mane & veſperi, longe à paſtu ſæpe exſpuendo, errhini verò hæc eſt forma.

℞. Succor. betæ, mercur. & meliſſ. an. ℥ß. vin. alb. ℥j. miſce & frequenter naribus attrahatur. Quod ad topica remedia ſpectat, pinguia omnia & oleoſa vitanda ſunt, ut à Galeno notatum 5. Meth. med. ubi arguit Theſſali quendam ſectatorem qui tetrapharmaco adhibito ulcus auris ſordidius in dies reddebat, quod Galenus ſanavit trochiſcis Andronii in aceto diſſolutis, quorum hæc eſt compoſitio.

℞. Balauſtior. atramenti ſutorii, thuris, ariſtol. gallar. an. ʒij. alum. myrrh. ſal. ammoniac. ʒj. excipiantur omnia melicrato & fiant trochiſci. Galenus eodem loco teſtatur ſe hujus generis ulcera inveterata, ac duorum annorum ſanaſſe cum ferri ſcoria in pulverem redacta, indeque cocta cum aceto acerrimo quoad mellis acquireret conſiſtentiam. Sed & putredinem qua hæc diffluunt ulcera emendat & ſiccat fel bubulum in forti aceto diſſolutum tepidè inſtillatum: Itemque fæx ferri in pollinem redacta in acetoque acerrimo decocta, reſiccata, & aſperſa. Quod ſi viarum anguſtia non pateret, contento in aurium anfractibus puri exitus, eliciendum id foras erit inſtrumento Pyulcum inde dicto. *Joann. Vigier. Chirurg. lib.* 3.

In ulcere recenti & inveterato interne conducit Decoctum ſequens:

℞. Rad. chin. rub. tinctor. an. ℥iß. enul. campan. ʒij. bacc. laur. juniper. an. ʒß. roriſmar.

mar. ℥ß. ſalv. ʒij. ſal. tartar. ℈ß. coq. in vin. colat. ℥xl. add. oxymell. ſcyll. ℥j. m. conducet quoque ſal volat. ol. Cùm abſceſſus fuerit apertus, ad extergentia fugiendum, quæ non tantùm obſtructiones reſerant, ſed & mundant, inter quæ ſunt ariſtol. raphan. rutt. cæpæ & amara, ipſæ quoque rad. helleb. colocynth. imprimis abſynthium in lacte coctum, & per injectionem adhibendum, flor. perſicor. aſarum, roſmar. chamomill. ut & ol. amygd. amar. velut baſis omnium oticorum extern. quæ omnia in ulceribus aliiſque ſordibus proficua ſunt, & ſi ulcus valde putridum & ſordidum ſit, fruſtum ſpongiæ imponatur, quod imbibit pus, ac arcet aerem ambientem, & præſertim indatur ſeq.

♃. Elix. vitæ ℥ß. tinctur. caſtor. aſſ. fœtid. an. ʒß. ſp. volatil. ſal. armoniac. ʒß. camphor. ʒij. m. Tincturam aloës cum Sp. vini paratam magnifacio, ad guttulas aliquot immiſſam, vel tinctur. myrrh. & ſi valdè profundum fuerit, balſamum viride noſtrum proderit. Cùm deterſum fuerit ulcus, exſiccandum deinceps & ad cicatricem reducendum, ubi laudatur vinum granatorum deſcriptum à *de Vigo*, ſed cùm auris ſicca expetat, poſſunt in formam pulveris, vel fumi, vel balſami exſiccantia adhiberi, quæ parari ſolent ex maſtiche, ſuccin. ſandarac. & thure, aliiſque *Joann. Dolæus encyclopæd. chyrurgic. rational. lib.* 1.

Aurium Vermes.

In vermibus aurium tum evocandis, tum extrahendis, quemadmodum etiam in vermibus narium & cerebri præſtant unguentum ex axungia capi & oleo coryli cum pauxillo mercur. præcip. vel mercur. dulci miſtum (gr. ij. ne fiat eſchara) & in orificio aurium cum bombace impoſitum *Joann. Hartmann. in prax. chymiatric.*

Ad interficiendos vermes amara commendamus auribus injicienda, ut ſuccum abſynth. flor. perſicor. centaur. minor. decoct. colocynthid. vel etiam guttas aliquot olei amygd. amar. cum oleo tanaceti, vel oleo diacolocynthid. maritati; item convenit oleum nucleorum perſicor. cum eſſentia fellis perdicis vel lucii piſcis maritatum, fel enim animalis alicujus hic optimè conducet. Sequens mixtura oleoſa non ſine inſigni adhibebitur juvamine.

♃. Ol. diacolocynth. ʒij. ol. nucl. perſicor. ol. amygd. amar. an. ℈j. ol. ligni coryl. gutt. iij. Sic quoque urinoſa hoc in caſu conveniunt. Ephem. Gallor. anni 1677. commendant ſpiritum vini tanquam infallibile remedium contra vermes aurium. Ex remediis hiſce illa quæ oleoſa ſunt & ſpiſſa, excellunt, & quidem eo nomine, quod inſectorum roſtella & proboſcides obturent, atque ita eo momento ſuffocent. Hic & omnia anthelminthica in Encyclopæd. Med. jam dicta proderunt. Sæpe & allicitur vermis impoſito dimidio pomo excavato, mox enim vermis ex aure properat in cavitatem pomi. Et cum acidum viſcidum in corpore peccet ubi vermes hoſpitantur, hinc hic corrigendum eſt, in quem finem ſeq. vel ſimile decoctum præſcribere ſoleo.

♃. Lign. ſanct. ℥iij. ſaſſafras ℥j. rad gentian. angelic. an. ℥ß. bacc. laur. juniper. an. ℥j. herb. centaur. cochlear. an. m. j. ſal. tartar. vitriolat. ʒj. inf. & coq. in ſ. q. ſeri lactis. Colaturæ ad ℥xxx. add. oxymel. ſcyllit. ℥j. vel delicatulis infund. vino & amara poſſunt interponi.

♃. Eſſent. abſynth. camph. ℥ß. Elix. vitæ ʒv. Tinctur. corallor. ʒj. ol. ſaſſafras gt. xv. ol. aurant. gt. x. m. aſſumantur 60. guttæ in vino mane ſtomacho jejuno, dentur per ſeptimanam bis pilulæ ſeq.

♃. Reſin. guajac. ℈ß. gumm. ammon. gr. iij. mercur. dulc. gr. iij. ol. ſaſſafras q. ſ. In infantibus quibus non multa exhiberi poſſunt, ſolum decoct. rad. contrayerv. vel chinæ conducet, & in vino malv. exhibeantur guttulæ 6. vel 9. ſeq. Mich.

♃. Elix. vitæ ʒj. ſal. volat. oleoſi ʒß. ol. ſaſſafras gt. x. m. Externe conducet in ulcere ipſo ſeq.

♃. Elix. vit. ℥j. tinctur. myrrh. ℥ß. Spir. ſal. armoniac. ʒij. Extract. centaur. min. gentian. an. ℥ß. camphoræ ʒij. ol. lign. ſanct. m. Si vero alia animalia in aurem irrepſerint, ea variis blandioribus elicienda ſunt, vel lacte, vel oleo olivarum, ſcorpion. Legimus exemplum in Ephem. ann. 4. obſ. 50. quod grillus in aurem irrepſerit, & immiſſis 8. guttis olei grillorum cum oleo olivarum parati, grillus in aure mori cœpit. Simili modo aurium illa veſpa ſeu ſcolopendra parva, portione pomi dulcis recens inciſi & auribus admota elici poteſt, ut pulex, ex ſuaſu D. Riverii pilis caninis in globum convolutis & auri inſertis allicitur, ut iiſdem inhærens unà cum iis eximatur. *Joann. Dolæus Encyclopæd. chirurgic. rational. lib.* 1.

Caruncula Aurem obſtruens.

Ad excreſcentias fungoſas & carnoſas Auri adnatas vel innatas tollendas meretur legi Obſ. 1. cent. 3. *Fabric. Hildani*, ubi deſcribit excreſcentiam fungoſam & ſcirrhoſam, quæ meatui innata erat poſt abſceſſum, antequam verò illam aggrediebatur, præparabat cum cura ægri corpus, quo facto, quantum poterat, auferebat. Si excreſcentia hæc magna eſt, & extra meatum prodit, abſcindenda eſt vel forficis cuſpide, vel cultello inciſorio, vel etiam filo liganda, & dein abſcindenda, ad ſanguinem ſiſtendum liquor ſtipticus uſurpetur, & dein Eſchara inducatur, ſed cavendum, ne membrana interna lædatur cauſticis. Eſcharâ inductâ applicandæ ſunt aliquot guttæ olei ovorum vel amygdalar. ad eandem ſeparandam. Alii illinunt unguentum fuſcum Würtii. Deinceps deterſivis & mitigantibus remediis utendum, ut incarnetur ulcus & cicatriſetur, ſubinde tamen miſtis ejuſmodi remediis, quæ renaſcentiam fungorum impediunt, ut ſunt omnia acidum imbibentia, ex. gr. C. C. vſt. pulv. myrrh. pomphol. ſacchar. vitriol. paululum enim vitrioli ſolutum in ſufficienti quantitate decocti alicujus vulnerarii admodum proficuum erit, ſi injectiones ex hoc liquore fiant in aurem, & tormenti aliquantum hoc liquore imbutum in aurem imponatur, & imprimis utile erit tormentum, ſi facilè poſſit imponi, comprimit enim ulcus & excreſcere carnem prohibet. Ad cancroſas excreſcentias nulla cura ſupereſt, niſi ab initio pars ſuperflua exſtirpetur & radici-

tùs

citùs tollatur, tollitur enim fungus ex aure ſcirrhoſus vel inſtrumentis vel ligatura vel cauſtico, & ſi hoc fieri nequit, cura palliativâ utendum, & tantùm majus incrementum impediendum, & hoc obtinere poſſumus, ſi quotidie parti affectæ inſpergamus pulveres ex ariſtolochia, myrrha, ſaturno, ſaccharo, vitriolo, lapidi cancror. calce viva & ſimilibus paratos, quandoque & opus eſt præcipitato, ſi hic non ſufficerit, malum lethale eſt. In mitiori verò caſu interna, imprimis diaphoretica remedia non negligenda, quæ jam ad nauſeam uſque ſuperius diximus. *Joan. Dolæus. Encyclop. Chir. lib. 1.*

Aurium humiditas & fluxus.

In fluxu aurium perpetuo, inque colluvie laudatur urina puerorum deſtillata, immiſſa in aurem ad gutt. aliquot etiam uſque ad x. Relinquitur immiſſa urina aliquandiu (mane quotidie ventriculo jejuno) poſtea inclinato capite denuo emittitur. In hoc caſu neceſſariæ ſunt purgationes capitis, vel medicamentis communibus, pilulis, vel etiam ex panchymagogo vegetabili. Item ſpecifico purgante Paracelſi. Datur præterea decoctum guajaci pro potu. In pueris, qui propter humiditatem potiſſimùm huic morbo obnoxii ſunt, non deproperandum ad curam, ſed malum ætati creſcenti relinquendum. *Joan. Hartmann. in Pract. Chymiatric.*

In aurium humiditate prodeſt externè eſſentia abſinth. ſpir. urinæ non adeo acris neq; ſæpe rectificatus, oleum amygd. amarar. ol. ſtillat. abſynthii, urina puerorum non deſtillata &c. *Joann. Michael in prax. clinic. general.*

Res externa auribus immiſſa.

Si corpora externa in meatum auditorium incidant, ante omnia hæc extrahantur, quod ut dextre fiat, perpendendum eſt, an corpora talia ſint ut emolliri poſſint, ſicut piſa, vel an dura ſint, ut globi vitrei, plumbei, nuclei, &c. videndum etiam eſt, an corpora iſta in meatu cartilagineo, an verò in meatu oſſeo lateant. Si corpora mollia ſint & in meatu tantùm cartilagineo, eo annitendum, ut frangantur, vel cochlear ab *Hildano obſ.* 4. cent 1. deſignatum pone ea adigendum, quod in parte flexili, qualis eſt cartilago auris, haud difficulter fieri poteſt, atque ita eadem extra meatum protrahi: idem fieri poteſt circa corpora dura, quæ ſunt in eodem loco, & cochleari vel terebello eximi poſſunt. Quod ſi verò corpora extranea in meatu oſſeo hæreant, illumque in totum adimpleant, difficillimum eſt ea cochleari vel terebello eximere; melius verò eſt inciſionem facere pone aurem, & verſùs ejus partem ſuperiorem, id quod hoc loco ſatis tuto fieri poteſt, cùm nullum ibi vas ſit notabile; eo modo evitari quadantenus poteſt obliquitas meatus, & adhiberi terebellum cujus uſus potiſſimùm eſt in globis plumbeis extrahendis. Sed priùs injicienda ſunt ad vias lubricandas varia olea, præſertim verò amygd. dulc. & ſi nucleus vel piſum, in meatum oſſeum fuerit intruſus, qui propter figuram ovalem utraque ſui extremitate poſſet apprehendi, utendum eſt inſtrumento deſcripto à *Fabric. Hildan.* quod tenaculum nominat, oportet autem ut in genuina curâ conficiantur hujuſmodi inſtrumenta, ex optimo chalybe, ut tenuia fieri poſſint, & ſi incurventur, ex ſeipſis iterum recta fiant. Sed cavendum in his operationibus, ne membrana tympani lædatur. *Joann. Dolæu. Encyclop. Chirurgic. rational. lib. 1.*

Parotis.

Parotidis curatio perficitur diætâ, quæ humoris qualitati in ciborum qualitate & conſiſtentia contrarietur. Si ingens ſubſit inflammatio & robur quæ ſanguinis copiam indicent, ſanguinis miſſio erit utilis, immò neceſſaria. Topicorum verò adhibendorum non debet hic ſimile eſſe judicium quod in reliquis tumoribus ut Galenus monet lib. 3. de comp. med. ſecundùm locos cap. 2. nempe initio non eſt locus repercutientibus, ſi præſertim criticus fuerit abſceſſus, ſic enim naturæ conatum ſeſe morbificæ materiæ impetu in eas partes expedientis impediremus. Multo verò minus repellendum eſt, ſi materia quæ eò decubuit ſit venenata, inde enim ejus funeſtus contingeret recurſus ad partes nobiles. Quare chirurgus potiùs dabit operam ut attrahatur & proliciatur humor ille. Quanquam ſi adeo immanis fuerit fluxio, ſi dolor adeo acris, ut inde metus ſit vigiliarum & febris, quæ vires proſternerent ex uſu futurum cenſet Galenus, reſolventibus multis nonnihil admiſcere repellentium. Quare initio ejuſmodi imponetur cataplaſma.

♃. Farin. hord. & ſemin. lini an. ℥ij. coquantur cum mulſa aut decocto chamæmel. addendo butyri recentis & olei chamæm. an. ℥j. f. puls.

Vel. ♃. Butyri recentis ℥ij. ol. chamæm. & lilior. an. ℥j. unguent di Ithææ ℥ß. ceræ parùm, fiat linimentum admovendum cum lana ſuccida parotidi. Dolore miteſcente ex uſu erunt diſcutientia & reſolventia pauló validiora. Ut:

♃. Rad. alth. & brion. an. ℥ij. folior. rutæ, puleg. origan. an. m. j. flor. chamæmeli melil. an. p. j. coquantur in hydromelite, piſtentur, trajiciantur addendo farin. fœnugr. orobi an. ℥j. pulv. ireos Florent. chamæm melil. ʒij. ol. anethini & rutacei an. ℥j. ß cataplaſma. Quòd ſi ampliùs reſolvere fuerit conſilium, uti poteris emplaſtro oxycroceo, de meliloto, diachylo ire. to. Si concreſcat illic & induretur humor, convertes te ad ea medicamenta quæ capite de ſcirrho fuerunt præſcripta. Quod ſi ad ſuppurationem tendat, ſequens appones medicamentum.

♃. Rad. lilior. & cæpar. ſub cineribus coctarum an. ℥iij. vitellos ovor. numero ij. axung. ſuill. & unguent. baſil. an. ℥j. farin. ſem. lini ℥iß. fiat cataplaſma. Suppuratione autem facta materiaque probe evacuata, ulcus leniter tractandum erit, non irritandum affectæ partis ratione habita. Si verò tumor fuerit peſtilens & contagioſus, adde theriacam & alia alexiteria pharmaca. *Joann. Vigerius Chirurg. lib. 1.*

In Parotide oleum fœtidum Guajaci vel tartari juvat, ſi adeſt exulceratio, mollificetur locus, quo facto inſpergatur pulvere menthæ (ulcere rupto) & ulcus ſæpius eluatur aquâ menthæ, adhibito Emplaſtro convenienti, quale eſt

Dia-

Diaſulphuris. *Joann. Hartmann. in pract. Chymiatric.*

Parotides ubi ſuam habeant ſedem, & quale ſit earum, [illegible] tam nomen ipſum, quam etiam verba Autoris abunde ſignificant. Sunt autem nihil aliud, quàm inflammationes tumoris juxta aures erumpentis pariter ac doloris ſtipatæ ſatellitio, quæ ibidem in partibus adenoſis ſeu glandulоſis fiunt; quarum quædam venenata qualitate ac malignitate ſunt ſuſpectæ, quædam vero non. Atque ſic duplex parotidum occurrit differentia, ut ſponte hoc liquet: Tertia ſpecies eſt, quando parotis frigidam cauſam agnoſcens plane indolens exiſtit, ſed nihilominus in abſceſſum deſinit, è quo tamen non pus, ſed materia quædam duriuſcula, & ad inſtar craſſi cremoris, imo etiam tartarea & non rarò calculoſa egreditur. Certiſſimum autem eſt, quod parotis ſeu tumor hic inflammatus pone aures plerumque in laborioſis, hoc eſt malignis, peſtilentialibus, ac purpuralibus febribus ſupervenire ſoleat, dum Natura ad hoc emiſſarium ſuperfluos humores & quidem tunc temporis venenata, vel ut noſtenter loquitur Autor arſenicali aura (quæ Realgar alioquin dicitur) infectos à ſede ſeu centro mali huc tanquam circumferentiam tranſponit, & ad has ipſas glandulas expellit: Ubi nihilominus negari non poteſt, quod ex imperfecta criſi febribus malignis parotides ſuperveniant, quod tamen fieri tunc præcipuè ſolet, ſi ab initio graviter compatiatur quoque cerebrum. Unde etiam nullum eſt dubium, quod febris malignæ ſolutio illa, quæ fit per Parotides, minus fida & ſecura ſit, nec ſemper ſalutem certo polliceatur, præſertim ſi non debite accreſcat hujuſmodi tumor, ſed retrocedat potiùs ibi ſtabulans virulentia, id eſt, etiamſi decreſcat febris, attamen & æſtus ferocia non remittat, & magna inſimul ſubſit proſtratio, ſiquidem hujuſmodi criſis per abſceſſus facta validum virtutis robur exoptare ſoleat. Magis igitur ob dictas cauſas quandoque lethales ſunt excreſcentes hi prope aurium regionem tumores, quàm ipſæ febres malignæ, quibus ſuperveniunt: Ex adverſo autem ſalutares non immeritò judicantur parotides illæ, ſi vires ſuperſint, quò humor impactus ritè reſolvi ac ſuppurari mature queat.

De parotidibus illis, quæ malignitatis ſunt expertes, hic verborum faciemus nihil, quod facile curari poſſint per reſolventia ac maturantia ſeu ſuppurationem promoventia, vel etiam quòd ſponte non rarò evaneſcere, ac levibus & interne duntaxat ſumtis medicamentis, tam purgantibus, quàm diaphoreticis, cedere ſoleant. Quum vero potiorem & valde accuratam ſui curam depoſtulent illæ parotides, ſub quibus anguis latere, hoc eſt, quæ à venenata atque maligna provenire cauſa ſolent, ideoque album protinus calculum adjicimus Autoris ſententiæ, qua docet, perpetuum fontem, unde parotides illæ ſcaturiunt, eſſe attendendum, atque proinde febris malignæ hos tumores cauſantis rationem, nobiliora alexipharmaca, qualе eſt Bezoardicum minerale, ab Autore commendatum, ſtudioſe præbendo, tunc potiſſimùm habendam. Qua methodo autem febris malignæ curatio rectè celebrari queat, ſuo loco docebitur. In eo tamen ab Autore noſtro diſcedere cogimur, dum purgationem in parotidibus à febri maligna oriundis, aut cum ea adhuc conjunctis commendat, quum notum cuivis ſit, quod purgantia in hoc caſu ſint exitioſa, & propterea planiſſime nullum habeant locũ, quoniam non tantùm vires alioquin tunc tractas extreme penituſque proſternunt, verùm etiam malignitatis virus a circumferentia ad centrum potius revocant, atque ſic ad mortis neceſſitatem ſolemniter deducunt, ſin vero ſtatum declinationis aut convaleſcentiæ hic ſubinnuat Autor, ubi vires ad ſe nonnihil redire auſpicantur, & malignitatis ſuſpicio nulla amplius ſubeſt, parotides vero adhuc præſto ſunt, tunc (adhibito tamen ſic medendi moderamine) cum indulgentia etiam noſtra id fieri patiemur, licet virtuoſi clyſteres tutiùs rectiùſque tunc admoverentur. Cæterum rectiſſime ſtatuit Autor, a repellentibus, ſeu repercutientibus, ubi malignitatis vigor dominatur, omnimode abſtinendum, ſed attrahentibus ſeu extrahentibus utendum potius, ac quidem talibus, quæ vim alexiteriam inſimul obtinent. Neoterici Chirurgi hic nobis placent omnino, ac ſincerum merentur adplauſum, qui ut anthraces atque bubones omnes, ſic & parotidum apparentes abſceſſus atque tantiſper excreſcentes celeriter ac nulla expectata ſuppuratione cauterii five actualis illius ac per uſtionem celebrati, five potentialis & per corroſivum facti (quorum hoc tolerabilius ac minùs crudele eſt) adminiſtratione aperiendos dictitant, ut materia venenata & infeſtiſſima citiſſime & ſine ulla mora à corpore amoveri ac educi queat, quoniam ſi hoc ipſum negligitur, ex diutina mora, dum ad partes principes leviſſima de cauſa retrogreditur, plerumque vitæ periculum & mortis repentinus inſultus imminet: Cui accedit, quod ob naturam inſigniter tunc exhauſtam ſuppuratio (quæ ad naturæ, cauſam morbificam pro commodiore expulſione præparantis & edomantis conatum quoque pertinet) tardiſſimè ſuccedat, vel plane etiam expectare eam virulentiſſimus hoſpes, vitali officinæ crudeliter inſidians, non ſoleat. Qua curandi dexteritate obſervata, ſeu abſceſſus venenati apertione accelerata, Autores illi bona fide teſtantur, multos pluriimoſque ſe hác ratione è faucibus Orci ſic eripuiſſe. Deinde hoc quoque non negligendum, ut jam laudato medio aperti abſceſſus non ſtatim conglutinantibus ac cicatricem inducentibus claudantur, ſed aperti diutiùs ſerventur, donec malignitatis ſævitia decreſcere ac evaneſcere, adeoque cum bona veletudine in gratiam redire ægrotus incipiat. Quibus verò deproperata parotidũ illa cauſtici beneficio apertura non arridet (ſicuti cuncta cunctis placere non ſoleat, ac quemlibet ſuo abundare ſenſu notiſſimum ſit) illis egregium & magneticum hic commendatum præſidium ibimus, cujus virtus uti eſt probatiſſima & fidiſſimis experimentis ſtabilita, ita etiam tuto & ſub rationum favore nunquam non adminiſtrari poterit: Accipiatur nempe bufo exſiccatus ac probè torridus (ſic enim de volatilibus ejus partibus, in quibus veneni tyrannis, præſertim vigere ſolet, indubitatò conſumtis & diſperſis certiores eſſe quimus)

iſque linteolo involutus apponatur loco affecto ſive tumori maligno; ubi elapſo aliquot horarum ſpatio valdopere bufo ita intumeſcet, ut quaſi revixiſſe ob torvos cumprimis oculos, quos ſic tumefactus oſtendit, videatur; quo facto, is confeſtim, quod veneno e corpore microcoſmi vi ſuâ magneticâ attracto vehementer jam impragnatus ac turgidus reverà tunc exiſtat, removendus (vel potiùs profunde ſepeliendus, aut etiam ſulphureo ſuffumigio à concepta virulentia liberandus, poſteaque ſoli expoſitus denuò exſiccandus) & alius retorridus ſtatim ſubſtituendus, atque hoc toties ſic iterandum, quoties hanc medendi technam, quæ non immerito inter arcana reponitur, neceſſitas efflagitat. Emplaſtrum, quod beneficio ceræ ex balſamo ſulphuris conficere docet, peculiarem poſſidet facultatem veneno potenter reſiſtendi, veluti nobis etiam conſtat, non tantum ſuffumigium cum ſulphure inſtitutum tempore peſtis conclavi egregie à virulentis ſorditatibus ſive effluviis depurare, verùm etiam flores ſive lac ſulphuris, item alia quoque exinde parata remedia antidotis excellentiſſimis & maſcule valentibus accenſeri. Quum ergo attrahentibus ſemper aliquid alexipharmaci commiſcendum Autor paulò ante conſuſſerit, Emplaſtri hujus ex ſulphure facti nobilitas ſive nobiliſſima efficacia ſua deſubitò luce reſplendet, quam tamen fieri ex admixtione Mercurii vivi præſtabiliorem nulli dubitamus; Cujus aſſerti cauſam amuleta cum argento vivo confecta reddere ac confirmare ſtatim poterunt, veluti hoc etiam in genere circa hæc remedia notum habere ſufficiat, quod ſimile quodlibet ſuum conſimile magnetica quadam adpetentia deſideret & attrahat: Atque eatenus etiam mercurius currens cum emplaſtro ſulphureo extra adhibitus malignitatem tumoris nondum aperti retundere dicitur, quatenus nempe virulenta miaſmata, quibus tumor ille tunc refertus eſſe ſolet, validè attrahit, atque ſic malignitatis ferociam imminuit, ac demum penitus expugnat. *Chriſtian. Langius in Patholog. animat.*

In Parotide ſi malignitas adeſt & Parotis ſine maturatione evaneſcit, tunc malum ſignum eſt & recidivæ metus. Hic E. uſurpanda ſunt malignitati reſiſtentia, præcipuè expellentia, v. g. C.C. ſine igne ac antimonium diaphoreticum. Externe vero oleum ſcorpionum. Aliàs eſt dolor maniſeſtiſſimus. Prodeſt hic oleum chamomillæ deſtillat. ℈j. cum oleo hyoſciami expr. ℥j. m. certiſſimum eſt in inflammatione. In Parotide omni cum & ſine malignitate mirè prodeſt ſpecificum cephalicum, cujus hæc eſt deſcriptio.

℞. Cinnabar. nativ. Armen. per ſublimationem vel ſexies vel ultra rectific. cinnab. antimonii toties rectif. ʒiij. fœcul. rad. Pœon. ʒiß. Mag. epilept. ʒß. mag. cordial. ʒij. fol. auri num. j. m. f. ſpecificum cephalicum. *Joann. Michael. in Prax. clinic. general.*

Conſultationes

Aurium Dolor.

Juvenis 28. annorum, robuſtus, plethoricus, intenſiſſimo afficitur dolore dextræ auris, quo pene ad delirium adigitur. Adeſt febricula continua; diſtentionemque, gravitatem, ac calorem, pulſationemque, non tantum foris, ſed etiam intus in aure percipit. Rubor & calor ad tempora & malam uſque pertenditur. Interiora quoque auris aliquo modo tumere & rubere conſpiciuntur.

Afficitur in hoc ægro auris dextra ſecundùm partes internas & externas; quod ex querela ægri, item ex rubore, tumore, pulſatione, & calore, circa aurem & in aure perceptis, eſt manifeſtum. Afficitur etiam cor & totum corpus; ut ex febricula colligitur.

Morbus qui ægrum affligit, eſt intemperies ſanguinea & bilioſa auris dextræ; quæ dolorem, tumorem, pulſationem, gravitatem, & tenſionem, in ea & vicinis partibus, item febrim continuam producens, à potiore ſymtomate *otalgia* græcè, & *dolor auris* latine appellari ſolet.

Cauſa antecedens hujus morbi eſt plethora noſtri ægri; pars vero ejus ad aures a corde propulſa, & ibidem propter poros ibi juſtò magis patentes, auris partibus internis & externis inſinuata, ibique corrupta, & inde cum fervore ad cor delata, continens hujus morbi & ſymptomatum ejus eſt cauſa.

Dum enim humor ſanguineus bilioſus partibus iſtis inſinuatus, nimia ſua quantitate partes auris, & vicinorum membrorum replet & extendit, facit in iis tumorem, ruborem, gravitatem & diſtentionem; & ob arteriarum ex quantitate iſta nimia elapſorum humorum preſſionem, eorum pulſationem. Dum vero vehementi ſuo fervore, quem ab ætherea materia, vehementiùs in poris ejus ſe agitante, accipit, membranas, nervos, aliaſque acutiſſimo ſenſu præditas auris, temporum, & malæ partes, vehementiſſimè agitat, eumque motum ad cerebrum defert; intenſiſſimum in iis partibus excitat dolorem, qui, ob ſuam vehementiam, ægrum noſtrum ad inſaniam pene redigit.

Morbus hic, ob doloris vehementiam, & acutum partium affectarum ſenſum & cerebri ſympathiam, periculoſiſſimus eſt. Metus enim eſt, ne delirium, lipothymiam, cerebri inflammationem, & convulſionem, aliaque graviſſima inducat ſymptomata.

Celeri itaque & accuratiſſima curatione hic morbus eſt impugnandus; quæ in intemperiei & tumoris, per contraria ablatione, & doloris ſedatione, conſiſtet. Primò itaque tali clyſtere emolliente, refrigerante, & laxante, fiat corporis evacuatio.

℞. Rad. althææ, lil. alb. an. ℥j. herb. malv. biſmalv. parietariæ, lactuc. an. m. j. ſem. lini, fœnugræci an. ʒß. coq. ex aq. commun. ad. lib. j. colaturæ adde el. diaphœnic. diaprun. an. ʒvj. ol. violacei, camomill. an. ℥j. ſal. commun. ʒj. M. F. Clyſter, mox injiciendus.

Corpore expurgato, & horâ unâ atque alterâ intermiſſa, vena in dextro brachio aperiatur, ſanguiſque liberaliter, ad uncias decem

præter propter, & clyſter atque venæ ſectio ſequenti die reiterentur.

Interea temporis ad revulſionem humorum, ac intemperiem corrigendam, doloremque ſedandum tale medicamentum auribus inſtilletur.

℞. Lactis muliebris recenter emulcti ℥ij. Albuminis ovi in liquorem agitati ℥ß. Miſce & inſtillentur in aurem tepidè citra vehementem auris contactum. Oleum etiam roſarum cum ſucco plantag. & ſolani, ſi ardor ingens ſit, inſtillari poteſt, præſertim ſi ei aſelli vivi incocti & expreſſi fuerint: dolorem enim valde ſedant. Tali etiam utatur fotu:

℞. Malvæ, biſmalvæ, violariæ, lactucæ, an. m.j. ſem. cydonior. malvæ an. ʒiß. flor. camomill. melilot. an. p.j. flor. roſar. rubr. p. ß. F. Decoctio, qua pars affecta leviter & tepidè, cum ſpongia madefacta & expreſſa, foveatur. Et poſt fotum tale imponatur cataplaſma.

℞. Herb. malv. bis malv. chærefolii an. m.j. farin. ſem. lini, fœnugræci an. ℥ß. medullæ panis candidi ℥ij. cum lacte vaccino F. Cataplaſma, tepidè cum linteis applicandum. Hoc cataplaſma reſolvit & ſi materia reſolvi non poteſt, etiam ſuppurationem procurat. Si doloris ſumma vehementia urgeat, tale narcoticum adhiberi poterit.

℞. Opii Thebaici gr. iiij. caſtor. croci an. gr. j. ß. cum lacte muliebri q. ſ. ſubigantur & in aurem inſtillentur. Et ſub tempus ſomni exhibeatur philonii Perſic. ℈j. vel laudan. opiat. gr. iij. Ad ſuppurationem maximè commendatur tale cataplaſma ex cæpa factum:

℞. Cæpam majorem Num. 1. butyr. recent. ℥ij. ol. camomill. roſac. an. ʒj croci ℈j. F. Cataplaſma, quod moderatè calidum parti adhibeatur. Facta ſuppuratione, æger in partem affectam decumbat, ut pus commode effluat; eluatur auris tali remedio:

℞. *Decocti* hordei ℥iiij. mell roſar. ℥j. miſce; & inſtilletur tepide in aurem.

In diæta aër ſit temperatus, Cibus parcus, refrigerans. Potus cereviſia tenuis, & julapium ex ſyr. de limonibus & aqua hordei. Motus vitetur; concilietur omni ratione ſomnus; atque ideo utatur lacte amydgdalato cum ſyr. & ſem. papav. albi. Alvus quotidie reſpondeat naturâ vel arte. Vitet omnia vehementiora animi pathemata. *Henric. Regius apud* Theodor. *Craanen.*

Aurium ulcus.

Licet quandoque contingat, ut cerebrum ab excrementitia materia per aures expurgetur, quæ in via pravum quoque poteſt odorem, atque colorem contrahere; idque abſque ulla eſſentiali auris noxa, attamen hoc caſu, cum jam quindecim abhinc annis, à diuturna mora ſub radiis ſolaribus; acerbiſſimis doloribus auris dexteræ Illuſtriſſ. Pat. fuerit diu vexatus, quibus cum febre ceſſantibus, purulenta materia, non ſine aliqua cruoris tinctura ſponte excreta obſervata fuit, ideo inflammationem tunc in aure excitatam fuiſſe, eamque ab excalefacto, atque fuſo in capite ſanguine, ad aurem tranſmiſſo, manifeſtiſſimum eſt. Aures ſiquidem ut pote naturâ debiles, faciliùs cæteris partibus fluxionem ſuſceperunt. Ab inflammatione autem tunc temporis ſuppurata, num ulcus perduraverit, necne, in hiſtoria deſideratur, in qua de continuo materiæ effluxu nulla fit mentio, ſed de hoc ſolùm, quod tribus poſt annis à decocto & ſudore, in aure ſibilus ſupervenit, qui licet non continuus, temporis tamen progreſſu ſenſibilior & moleſtior fuit redditus, cum audiendi quoque non levi difficultate; ubi enim aures intra ſe ſonant externum ſonum recipere nequeunt, ob vaporoſam materiam ab auris intemperie, cum aliquo humore elevatam. Sed tandem, ſex circiter abhinc menſibus, quibus Romæ degit Illuſtriſſ. Pat. bis fluxionibus a capite in eandem aurem tentatus fuit, cum doloribus ſomnum quoque interturbantibus, qui materia maturata, eademque alba & cocta per aurem excreta, ceſſarunt, cui effluenti portiunculæ quoque membranoſæ immiſtæ obſervatæ ſunt, interim turunda bombycea immiſſa, nonnunquam cruore tincta extracta fuit. Quare de ulcere, à diſrupto abſceſſu ſuperſtite non eſt quod dubitemus, non quidem in cochlea, neque in labyrintho, ſed vel in tympano, vel in meatu auditorio, cùm turunda immiſſa tingatur ſanguine probabili indicio quod ad ulcus pertingat. Verùm quoniam ab eadem materia in halitus converſa, aër implantatus continuo inordinatè movetur, ideo continuus quoque ſequitur aurium ſibilus, cum auditu quoque diminuto, tum ob aëris eiuſdem confuſionem, tum maximè ob inſtrumentorum & tympani potiſſimum humectationem; ac tandem quia omne recipiens debet eſſe denudatum qualibet conditione recepti.

Quæ ulcera ſunt difficillimæ ſanationis, potiſſimùm vero ſi annua & profunda, idque tum ob excrementa perpetuo à capite manantia, quæ tamen ad ſanationem, accuratam exſiccationem poſtulant, tum quia calloſa fiunt, cujus ratione eorum cicatrix prohibetur atque protrahitur. Attamen cùm materia effluat ſatis concocta, & à paucis diebus meliùs ſe habere videatur Illuſtriſſ. Pat. ſalutis ſpes non omnino abjicienda.

Pro qua medicæ intentiones erunt, purgato toto & capite, ulcus detergere, exſiccare, ſarcoticis implere, & cicatrice obducere. ſiquidem cum viris illis Excellentiſſ. ſoli naturæ opus non eſſe relinquendum exiſtimo, cum naturalis alterius auris imbecillitas, alterius quoque imbecillitatem ſupponat.

Quare ſanguinis miſſionem repetendam cenſeo, & quidem prima vice ex lateris affecti brachio, ſecunda verò ex hæmorrhoidibus, habitâ melancholici habitus ratione. Cauterium quoque omnino brachio inurendum, & pedum lotiones familiariter ante cibum adhibendæ, prout frictiones quoque ſcapulis & dorſo, matutino tempore non negligendæ.

Medicamenta vero erunt Lenientia, Præparantia, totum & caput Purgantia, ab auribus Divertentia, & Roborantia. Leniens itaque ſit pot. ex manna clarif. addita aqua flor. citri. Præparans ſine diluto, quinque diebus, pro ſyr. matutino aſſumendum, erit julap. acet. cort. citri aromatiz. ad ℥iij. cum cremor. tart qualibet vice. Repetatur evacuatio ſyr. roſ. ſol. & de polyp. vel caſſ. lenit. & tart. Mox ulterior

ſequatur humorum præparatio, ſuccis potiùs depur. quam ſyr. ſaccharatis, aut mellitis, qui hypochondriacis non adeo convenire ſolent. Quare præbeantur ſucci depur. ſonchi, borragin. & betonic. an. ℥iij. in decoct. cichor. borrag. ſonchi, endiv. betonic. majoranæ, addito ℈ß. tartar. vitriol. pro ſyr. & ita pro aliis ſeptem. A quibus præparati humores expurgentur infuſ. agar. rhab. & ſennæ, addito ſyr. roſ. ſol. vel elect. lenit. diacath. additis pilul. de tribus ſuperbibat P. Illuſtriſſ. aq. Nocer. ℔. ij.

Purgato toto, purgetur & caput pil. & errhinis. Pil. erunt cochiæ, aur. & aggregat. epota ſemper ab iis aqua Noceræ, aut hordeac. ne exſiccentur hypochondria, quæ tribus vicibus quarto aut quinto quoque die repetendæ, atque vacuis diebus, ſucci depur. aſſumendi, ut ſupra. Interim Errhinum ſuave erit parandum quo, more tabaci utatur ex pulvere rad. ireos, nigellæ & fol. majoranæ. De capitis vero majori exſiccatione non loquor, utpote nimis operoſa, quod tamen aliqua conſerva capitali erit roborandum, ſub ingreſſum lecti aſſumenda, è floribus betonicæ, ſalviæ, roriſmarini, & à prandio, coſtrum.

Tandem partis affectæ, ulceris ſcilicet, curatio tentanda, atque omnium primò leviora mundificantia ſint mel. roſ. cum aq. hord. modica diſſolutum, quo paulo validius erit mel ſcilliticum cum ſucco cæparum, ſicut validiſſimum foret (quo tamen opus non eſt) Ægyptiacum melle dilutum, valida enim exſiccantia admittunt, imo poſtulant aures, quæ tamen non ſunt infundenda, ne meatum auditorium attingant, ſed ſpecillum ſolùm lana obvolutum intromittendum.

Ulcus deterſum erit exſiccandum, in quem finem Galenus extollit ſcoriam ferri, in tenuiſſimum pollinem redactam, cum aceto fervefactam ad linimenti conſiſtentiam, quale exſiccans medicamentum parari poterit hoc modo.

℞. Scoriæ ferri ſubtiliſſ. ℥ß. vitriol. ʒj. m. bul. in aceto & vino, & eadem turunda intincta immittatur.

Carne denique implendum, & cicatrice obducendum ulcus, in quam rem priùs ſuffumigium in aurem præcipi poterit, ex maſtiche, myrrha & thure paratum. Mox ſarcoticum hujuſmodi inducatur.

℞. Ceruſæ, tuthiæ præp. an. ʒj. rad. ariſtol. myrrhæ, ſarcocollæ, aloes an. ʒj. rad. Ireos ℈j. m. f. pulvis & excipiatur melle & ſucco agreſtæ, quo turunda imbuta intrudatur.

Quibus omnibus congrua victus ratio erit addenda. Hæc ſint in ſalutem viri Illuſtriſſ. præſcripta, quæ omnia ſi adhibere recuſet, quod plurimùm ceſſerit affectus, non deerunt ſelectiora & maximè opportuna eligenda. Ita Deus vota noſtra ſecundet. *Joann. Raymund. Fortis Conſult. & Reſponſ. Med. T. 1. Centur 1.*

Illuſtriſſima virgo annorum quatuordecim, temperamenti hepatis paulò calidioris; cerebri verò calidi & humidi, quarto ætatis anno ob luxuriantes in cerebro humores, aquoſum per aures effluvium pati cœpit, quod cum à principio per Medicum ordinarium, & Adſtantes minùs curatum eſſet, diuturnitate temporis ſymptomaticum evaſit, ut novem abhinc annis materia fœtens, ſordida, corroſiva, & ſæpius ſanguinolenta excernatur, cum notabili auditus gravitate. Pro cujus ſymptomatis Curatione, in vitiis excretorum enumerandi, à diverſis Medicis diverſa tentata ſunt. Atque in primis præter diætam convenientem, ad mentem Galeni 4. Meth. per ſyrupum magiſtralem, humoris peccantis blandè, & per epicraſin à toto facta eſt evacuatio. Data poſt hæc catapotia aliquoties ex alto trahentia, celebratæ venæ ſectiones; dum etiam ad revulſionem & derivationem materiæ, adhibitæ cucurbitulæ, cum & ſine ſcarificatione, veſicatoria, fonticuli in brachio & nucha. Tandem etiam poſt plenariam corporis & capitis expurgationem, ad evacuationem cauſæ conjunctæ Maſticatoriis & Errhinis pugnatum eſt. Thermæ naturales ſulphureæ adhibitæ, dum etiam ad locum affectum magis exſiccandum, præter Decoctum chinæ pro potu ordinario, Decocta ſudorifera ex lignis cum corrigentibus uſurpata fuere. Succeſſit uſus herbæ Thee, ut omnium catarrhorum alexipharmaci. Nec omiſſa quæ ab intus & extra corpus confortarent, illiuſque mali partes nutrientes, viſcera nempe principalia. Minus neglecta, quæ aures blandè detergerent & exſiccarent, ex ſuccis agrim. abſynth. vino, mell. roſ. urin. pueri impubis &c. Sed nec his proficientibus, ad fortiora quæ abſtergerent, exſiccarent, carnem generarent, & cicatricem inducerent, deſcenſum eſt, ſcil. ad Decoctum lignorum, ſarcocollæ, myrrhæ, aloes, croci metallorum, cum ſuccis apii, abſynthii, agrimoniæ, centaur. min. quæ tepidè in aurem infuſa ſunt; ſucceſſere ſuffumigia ex gum. ladano, ſandaracha, ſarcocolla, myrrha, olibano, omnibus terebinthina exceptis. Tandem ad ipſa etiam metallica adventum eſt, quæ commendat Galenus 3. de Compoſit. Medic. ſec. loc. & Rhaſis 9. ad Almanſorem cap. 26. ſcoriam nempe ferri cum ſucco agrimon. centaur. minor. abſynth. & aceti modico præparatam. Sed irritis omnibus, & ſymptomatibus, non tantum perdurantibus, verum cum dolore ingraveſcentibus, cum humor ſua copia non tantùm membranoſas, ſed & cartilaginoſas aurium partes diſtendat, membranaſque muſculorum ſua acrimonia vellicet; verùm etiam cùm jam ulcus ſordidum evaſerit, ipſaque Natura omnes cerebri humiditates illuc ad parotidum glandulas deponat, putarem (ſalvo ſaniori judicio) hoc unicum ſupereſſe remedium, manualem nempè atque chirurgicam operationem a perito Artifice faciendam, ne hæmorrhagia major, dolor aut inflammatio ſuccedat; ſcilicet ut primò ſecundum longitudinem quatuor communia integumenta ad glandulas parotidas ſecentur; poſtea inſtrumento ad operationem apto cum cautela eædem glandulæ eruantur, ne vaſa majora, venæ ſcilicet, à jugularibus externis, & interiores à carotidibus lædantur, & hæmorrhagia incurabilis & lethalis ſuccedat. Quam ipſam Ambroſius Paræus timens glandulas haſce potius filo in fundo earumdem ligat, ut paulatim exſiccentur, flacceſcant & ſponte decidant. Glandulis hiſce hoc modo erutis, cùm nullus ibidem humor ſeſe cumulare poterit, omnia præfata ſymptomata ceſſabunt: ipſe vero humor ad ductuum ſalivalium principium

derivabitur, ac per eoſdem expurgabitur. Et hæc Præclariſſimi in arte conſummati viri judicio penſitanda deferuntur.

Cum Hippocrates pronunciaverit, quod *caput dolenti & circumdolenti, ſi pus, vel aqua per nares, aures, ac per os effluat, ſolvitur dolor.* Ideo credendum naturam totum caput humiditatibus ſcatens per aures olim expurgare tentaſſe, & intentum obtinuiſſe. Verùm quoniam ſuperſtes manſit ejuſdem humiditatis in capite reproductio, cum affectus ipſe vel à Domeſticis, vel à Medicis neglectus fuerit: hinc factum eſt quod nova reproducta materia calidior & craſſior, ad aures tranſmiſſa, erodendo, progreſſu temporis ulcus excitaverit, non in cochlea, nec in Labyrintho juxta tympanum, auditus enim non ſolùm imminutus, ſed olim ex toto abolitus fuiſſet: ſed in meatu auditorio in quo præter cartilaginem & membranam, ſubſtantia quoque nonnihil carnea, ſive potiùs pinguedinoſa reperitur, in qua ulcus faciliùs fieri & diutiùs conſervari potuit. Hoc autem ulcus abſceſſum inflammatorium non præceſſiſſe credendum, quoniam de intenſis doloribus cum febre Nobiliſſima Puella conqueſta fuiſſet. Ulcus itaque in utraque parte intra aures modo multis abhinc annis Nobiliſſimam Puellam geſtare, ſive pati non eſt dubitandum, cui à capite calida & humida intemperie affecto, continuo catharrhalis ſeroſa materia ſuggeritur: quæ tamen male olens non eſſet, niſi ex mora in ulcere ipſo corrumperetur, & pravum odorem adipiſceretur. Quoniam verò in tranſitu & aërem implantatum quodammodo turbatum fuiſſe neceſſe eſt, ideo ſibilus, ſive tinnitus: ſicut tympani membrana madefacta, auditus imminutus ſequutus fuit. Materiæ autem fluxio ab utraque aure adeo copioſa, totque annis effluens, credibile non eſt quod à glandulis parotidibus ipſis auribus ſuppeditetur: ſed pro certo habendum quod immediatè ad aures tranſmittatur: etenim adeo copioſa diurna ſi ad parotidas ſeſe inſinuaſſet, jam molles & tumefactæ tactu, imò & viſu perciperentur. Et quamvis ab iiſdem glandulis aures ipſæ materiæ portionem aliquam ſuſciperent, non tamen in glandulas, ſed in cerebrum cauſa referenda eſſet, à quo non ſolùm humectato, ſed humiditatibus referto tanta emanavit ſeroſitas, quæ in Infantula retenta facilè Hidrocephalum induxiſſet.

Quare ſi huic inveterato affectui providendum ſit, non eſt qui non videat capitis curam omnium primò habendam eſſe, illud ipſum ut mali fontem & ulceris fomitem exiccando, & reſiduum fluxionis ab auribus divertendo, ut ulcus poſtea conſolidari poſſit. Quod conſequi quamvis difficillimum fore cenſendum ſit (propter diuturnitatem affectus) non tamen impoſſibile, quoniam appropriata præſidia non adeo legitime & perfectè adminiſtrata fuiſſe puto.

Primæ viæ itaque ab excrementis mundandæ. Secundò Totum corpus ab humoribus excrementitiis vindicandum. Tertiò caput purgandum. Quartò Capitis humiditas exiccanda & humida intemperies corrigenda. Quintò ſi aliqua materiæ reproductio ſupereſſet, ab auribus divertenda; Atque tandem ulcus, amoto impedimento, exiccandum & cicatrizandum.

Primam & ſecundam intentionem viro Doctiſſimo explendam relinquo; non omittendo aliquam ſanguinis miſſionem, ſaltem ex ſaphæna pedis, cum tempus inſtet purgationis menſtruæ. Pro tertia, pilulas capitales Araceſſi propono ad ℈ß. circa noctis dimidium à primo ſomno, more Tralliani, ter quarto quoque die exhibendas; & iiſdem diebus errhinum ex pulvere majoranæ, ireos & nigellæ paratum. Pro quarta intentione, Decoctum ſudorificum pro egregio & unico remedio propono ita parandum.

℞. Ligni viſc. querc. ver. ror. mar. an. ℥j. ligni guajaci pinguis rec. cinnæ opt. an. ℥ß. aq. ſtillat. cichor. beton. an. ℔ ij. m. f. infus. per horas xxiv. deinde bull. ad conſumpt. dimidii, & facta colatura ſervetur pro tribus vicibus, ſummo mane hora una ante ingreſſum hypocauſti aſſumenda. Pro potu conſueto.

℞. Reſiduum lignorum, aq. fontis opt. ℔. xij. m. bull. ad. conſumptionem tertiæ partis, in fine vero ebullitionis adde cinnam. integri ℥ij. bulliant parum, & fiat colatura, cui adhuc ferventi adde fruſtula citri recentis, & ſacchar. alb. ℥iv. ut agitando fiat aqua ſuavis vulgo dicta Cedrata. Pro ſudore provocando ingrediatur hypocauſtum, adeo ut caput principaliter ſudet: alioquin tantum abeſt ut caput exſiccari poſſit, ut potius ab humoribus in toto fuſis magis magiſque impleatur atque gravetur; & in hoc potiſſimum conſiſtit rectus uſus tanti remedii in quo delinqui ſolet cum incredibili præjudicio Patientum. Sudet autem quadraginta diebus mane tantùm, nimirum ſemel in die, & primis diebus per horæ quadrantem, ſequentibus vero uſque ad horæ dimidium, & non ultra: ſicut poſtea reliquum dimidium horæ ſudabit in lecto. Maneat autem toto ſudoris tempore ſemper domi non ſolùm, ſed in cubiculo, non hypocauſti, ſed hypocauſto proximo ab aëre & ventis cuſtodito. Decimo quoque die præbeantur pilulæ capitales jam ſupra deſcriptæ, ea die omiſſo ſudore. Victus non ſit adeo tenuis, ſed quotidie in prandio tantùm concedatur caro aſſa pulli junioris, aut palumba ex turre præter panem biſcoctum, nucleos pineos & paſſulas ad libitum; quandoque in cœna permittatur ptiſana hordeacea probè cocta, addito ſaccharo.

Abſoluto ſudore (quoniam facilè adhuc aliqua in capite humiditas reproduci poterit) idcirco ut ab auribus divertatur, & à capite extraducatur, Setaceum occipiti erit affigendum, & ſerico laqueo per menſes apertum conſervandum: non enim glandularum parotidum extractioni ſubſcribere poſſum, non ſolùm ob rationes a me ſuperiùs adductas (fluxio namque ad aures, etiam demptis glandulis, dubio procul perſeveraret) verum quoque quoniam non ſine vitæ diſcrimine barbara illa operatio adminiſtrari poſſet.

Interim ulcus detergendum & exiccandum, cùm ulceris curatio vera ſit exiccatio. Pro deterſione introduci poterit mel roſ. ſimplex, aqua Tettuciana aut ſulphurea dilutum, in cujus uſu aliquot diebus inſiſtendum quater in die auditorium meatum abluendo. Mox pro exiccatio-

exiccatione, Metallica præſertim ſcoria ferri, a Galeno propoſita, & a Paulo comprobata, efficax erit remedium: præterea ex uſu eſſe poterit vinum ita parandum.

℞. Vitrioli rom. calcinati ℥ij. vini rubri ℥viij. ſucci cydoniorum ℥iv. m. f. infuſio in loco calido per xxiv. horas, deinde f. colatura quæ introducatur mediante turunda bombycina. Præſtantiſſimum quoque remedium ad hujuſmodi ulcera contumacia eſt ſpiritus Mercurii dulcis, pariter turunda madefacta introductus.

Jam dictis omnibus congrua vivendi ratio erit addenda, ita ut caput ab inclementiis Ambientis, tam frigidis, quam calidis cuſtodiatur & omnia vaporoſa, tam frigida, quam calida interdicantur, ut lactaria omnia, Lactucæ comeſtio, fœniculi, cardui, fungorum, tuberum, Leguminum, vini meracioris potus: & à prandio uſus Conſervæ roſarum, à cœna verò è floribus betonicæ & roriſmarini inſtituatur, alvuſque aliquo familiari Medicamento bis in menſe ſolicitetur. *Idem Tom.* ij. *Centur.* 1.

Aurium vermes.

Proponitur caſus generoſi patientis Hungarici, annum agentis 25. qui poſt febrem quotidianam ſex continuos menſes in pueritia affligentem anno 1639. annum agens duodecimum conqueri cœpit de dolore ſiniſtræ auris, quæ matutinis horis non audiebat, niſi poſt prandium: atque dolore hoc in dies magis ac magis infeſtante, oleiſque variis non cedente, ad mulierem adiit, quæ ipſi eduxit vermiculos albos circiter decem, perſeveranteque dolore, & fonticulo ſiniſtro brachio anno 1642. muſto, nihil juvante, iterùm aurem applicuit ollæ, herbis & vino plenæ, cujus remedii uſu eruperunt inde pluſquam 20. vermes, menſem vivi qui fuerunt. Non ob id tamen convaluit: ac propterea multis applicitis non conferentibus, inſtillatis quinetiam in utramque aurem tribus guttulis olei elixyr. Proprietatis, quotidie erumpebant vermiculi piloſi mortui: ac proinde cùm perſeveret dolor, cum continuo vermium ſuſurro, auditui, ſtudiis, & ſomno valde moleſto, quærit, utrum hîc Patavii habeatur oleum hoc elixyr proprietatis dictum, vel quid aliud, quod vermes enecare, caput roborare, & priſtinam ſanitatem ipſi reſtituere poſſit.

Cui ſatisfacturi, negare non poſſumus, vermes in auribus generari poſſe. Ubicunque enim adeſt materia putrida, ex ipſa vermes produci poſſunt; adeſſe autem poteſt in qualibet parte noſtri corporis, quotieſcunque calor extraneus dominatur calori nativo, ita ut ab eo terminari non poſſint paſſivæ qualitates, ſed humiditas prævaleat. Habemus namque ex Ariſtot. 4. Meteor. *putredinem eſſe corruptionem propriæ, & nativæ caliditatis in uno quoque humido, à calore extraneo factam.* Quam ob cauſam vermes ut plurimùm generantur in inteſtinis, quoniam in ipſis frequentiſſima eſt putredo. Generari tamen poſſunt etiam in ventriculo, in capite, thorace, & alibi, teſtimonio Avicennæ, Alzaravii, Benivenii, Gabucini, aliorumque plurium medicinæ Scriptorum, & præſertim Valeſci de Taranta in ſuo Philonio, ſtatuentis dolores aurium aliquando fieri à vermibus. Tandiu autem perſeverare hanc vermium generationem, totque adeſſe in capite vermes, ut ſtrepitum inferre valeant, ſomnumque, & ſtudia interpellare, non tam facilè perſuaderi poſſumus, cùm præſertim non referat patiens, ſanioſam materiam jugiter fluere, ex qua ſtatutis temporibus novi regenerentur vermes, atque ita dolor & ſtrepitus perſeveret, non obſtante, quod ſæpius & plures vermes fuerint extracti. Quin potiùs in eam concedo ſententiam, quod adſit firma, & fixa imaginatio ſuper hoc objectum, quam propterea ratio corrigere non valeat.

Utcunque tamen ſit cùm imaginarii affectus & ipſi medicis præſidiis non raro tollantur, quatuor in caſu præſenti peropportuna cenſemus. Primò quidem mentem ab hoc objecto divertentia, ſecundò corpus diligenter expurgantia, tertiò aures, & cerebrum exſiccantia, quartò & ultimò cordialia, & humori melancholico occurrentia.

Primæ intentioni ſatisfiet per ſex res non naturales, & præſertim per intermiſſionem ſtudiorum, ſodalitates, & peregrinationes; ſecundæ, ſanguinis detractione ex venis ſedalibus ſemel in menſe, repetita totius corporis expiatione per melanagoga, & capitis ipſius, per naſalia, & maſticatoria: attritionem namque dentibus factam juvare ad digerendam materiam ad aures noctu fluentem, colligitur ex perfectiori auditu poſt prandium, quam ante ipſum. Caput deinde, & aures exſiccanda per uſum *elixyr.* non quidem proprietatis, ſed *vitæ majoris & minoris* à Quercetano deſcripti in Pharmacopæa Reſtituta: per fumum etiam tabaci ore exceptum ita, ut exſuffletur ex auribus, & per pulveres gentianæ, acori, ſcordii, & ſimilium: ex quibus cum lauro parabitur lixivium pro capite; ac tandem præſcribantur magnæ antidoti, ut puta Mithridatica conf. juleb. gemmatum, el. de gemmis, confectio Alchermes, & ſimilia. Ad vermes in auribus Aetius Tetrab. 2. ſermon. 2. cap. 8. commendat hæc remedia: calaminthæ ſuccum inſtillatum in aures, Veratrum album cum vino: colocynthidis decoctum, centaurii, & abſynthii, cum vino; ſcordii tandem, & marrubii ſuccum. Et hæc agenda duxi pro medela ſaltem animi, ſi non corporis, Reverendi patientis. *Benedict. Silvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Centur.* ij.

Aurium Fluxus.

De hoc vide ſupra conſultationem ex Joan. Raymund. Forti cap. de ſurditate.

Parotis.

Patricius Illuſtriſſ. Juvenis 20. annum agens, temperamenti totius, jecoris & capitis calidi & humidi, poſt varios errores in vivendi ratione commiſſos, & potiſſimum in exercitio parvæ pilæ, & meri potibus, incidit in febrem acutam, quæ ut bilioſa, ſed ſpuria, à Domeſticis Medicis curata fuit, cujus hodie dies decima quarta numeratur. Et quoniam in toto febris progreſſu de dolore capitis conqueſtus fuit, & ſeptima die nonnihil deliravit, &

undecima comatoſus fieri cœpit, decimæquartæ initio glandula poſt aurem dexteram intumeſcere cum dolore viſa eſt, qui tumor hodie, ſub finem quartæ decimæ elevatus eſt ad ovi anſerini magnitudinem, cum rubore & dolore, & adeo œſophagi muſculos comprimit, ut difficilem reddat deglutitionem. Pulſus conſtant, ſuntque ſatis magni, frequentes, ſed non adeo celeres. Urinæ potius tenuiores, nunc vero aquoſæ ſubſtantiæ. Modo Parentes de agendis conſulunt.

Et ego cum Viris Excellentiſſ. cenſeo febrem hanc fuiſſe bilioſam, cum non exiguo ſanguinis ſubdominio, qui juſto calidior, tum à vehementibus motibus, tum à meri potibus bilioſior fuit redditus, unde febris ſynochus, *Quodammodo bilioſa* Gal. dicta ſuborta fuit. In cujus curatione, quoniam natura à Medica manu opportune adjuta & ſublevata fuit, & ſanguinis miſſione, & alterantium atque evacuantium adminiſtratione, ideo uſque in hunc diem, vitalis facultas viguit, nec naturalis dejecta eſt, licet animalis quodammodo turbata fuerit, cùm ſeptima die nonnihil Patiens deliraverit, & poſtea ad ſomnum præter naturam inclinaverit, cùm enim venoſum genus humoribus redundet non adeo craſſis, adſitque fervidus calor, facultas expultrix validior eoſdem in aliquam corporis partem detrudere tentans, caput calidum & humidum ad attrahendum proinde & ſuſcipiendum opportunum nacta, in eodem reſiduum redundantes humores depoſuit, & ad cerebri emunctorium tranſmiſit, & tumorem in eadem parte poſt aurem excitavit, qui Parotis proprie appellari ſolet, quæ licet nonnunquam fieri poſſit à multis, craſſis & crudis humoribus, multo tamen tunc vehementior & acutior debet eſſe febrilis calor. Hujus autem imminentis abſceſſus præceſſerunt ſigna, nimirum capitis dolor, cum comate, quibus ſurditatem quoq; addit Gal. licet hæc frigidæ potiùs naturæ & ætati accidat. Præſentem autem ſicut demonſtrant tumor & dolor, ita ejuſdem cauſam, ſanguinem ſcil. non adeo tenuem nobis ſignificat calor cum rubore.

Si de eventu hujus febris loquamur, licet incertus ſit, ſalutis tamen ſpes eluceſcit, cùm Pat. ſit Juvenis, valida virtus, & per abſceſſum terminanda videatur, cui abſceſſui modo nos maximè attentos eſſe oportet, nam licet ſuperiores abſceſſus, inferioribus difficiliores ſint, quia tamen non in principio, & intempeſtivè, ſed die critica hic apparuit, ideo fovendus aut adjuvandus: Parotides enim, ſi evaneſcant, recidivam imò ſæpè mortem expectare oportet, ut contigit quoque Nicolai Concubinæ ab utraque parte. In caſu vero noſtro ſaltem recrudeſcentiæ metus eſſet, quinimo, *ſi non matureſcant Parotides, nec ex naribus ſanguis fluxerit, aut urina ſubſidentiam copioſam & craſſam habuerint, omnes pereunt.* Quare circa abſceſſum hunc ſermo noſter potiſſimùm verſari debet.

In cujus curatione, licet nunquam repellentibus, ſed attrahentibus potiùs utendũ eſſe conſulant, & Orib. & Ætius, nihilominus, ſi cum impetu irruat humor, nil curioſè agendum eſſe, jubet idem Ætius, imò Tral. notat quod ſi à ſanguine fiat, attrahentibus facile ſuffocatio induci poteſt. Quæ omnia à Gal. deſumpſerunt, dicente, *non repellentia, ſed potius attrahentia, aut ſaltem laxantia, vel naturæ bene agenti totum opus permittendum.* Cùm igitur hoc caſu, natura bene & ſatis agat, ab attrahentibus abſtinendum, & ſola laxantia tutò adhibenda, nec ab uſu butyri recedendum, *Concoquit enim, laxat, & digerit*, ut dicebat Gal. & licet Celſus quamprimum Parotidem aperiendam conſulat, ab initio tamen nunquam id fieri debet, nonniſi præſente aliqua materiæ ſuppuratione, cui dum attendimus, ſi forte contingeret ut ab humorum affluxu, aut hodie veſperi, aut cras mane tumor in amplam molem adeo excreſceret, ut & deglutitio, & forſan etiam anhelitus interciperetur, tunc ad ſanguinis miſſionem per venam ſectam, dubio procul erit deveniendum, ut nos docet Gal. Quinimo dum à Sanguine Parotides fiunt, ſtatim venam aperiendam conſulit Tral. ut arceatur ſuffocatio. Si vero craſtina die eodem ſit ſtatu ipſe tumor, Emplas. aliquod illi erit admovendum, quod laxandi, nonnihil attrahendi, & omnino concoquendi atque maturandi facultatem obtineat, quale eſſe poterit paratum ex Fol. Malv. in lacte vaccino decoctis & contuſis, addito butyro, adipe gallinæ, & Ol. amygd. cui veſperi fermentum quoque addi poterit, quinimo & farina cum Caricis ping. exemplo Paul. Quamprimùm autem tumor erit aperiendus, ut monet Celſus, neque expectandum in ſuperficie pus, ut aliqui inexperti, non enim attollitur priuſquam deprimatur, & in ſinus varios atque difficiles ſe diffuderit, præterquam quod ſi tardè aperiatur abſceſſus, materia antecedens in capite hæret, cùm ei à conjuncta non cedatur locus, etenim intus exiſtens prohibet extraneum. Ferro igitur aperietur abſceſſus hoc caſu, cùm Juvenis ſit Pat. vegetus nativus calor, & tumor ſit phlegmonoſus potiùs, & bile immiſtus, quam œdematoſus, aut cum pituita, Neque ſemper ferrum adeo tutum, inclinante ſcil. ætate, nativo calore imbecilli, & febrili intenſiori, atque humore, tumoris cauſa ad frigidum vergente, tunc enim ex vulnere Gangræna excitari poſſet cujus cauſa cauſticum ferro tutiùs ſubſtituitur.

De reliquis febri extinguendæ adminiſtrandis non eſt quod loquar, utpote Viris Excellentiſſ. perquam notis, quod ſcil. aperto abſceſſu à medicamentis evacuantibus atque divertentibus ſit omnino abſtinendum, & ſolis clyſteribus utendum, ſicut attenuantibus inſiſtendum, uſui nimirum copioſi Julap. Acet. neque ab alterantibus diſcedendum, habita ſcil. febrilis caloris ratione, congruam victûs rationem jam præſcriptam obſervando, quæ in præſenti caſu dicta ſatis. *Joann. Raymund. Fortis Conſult. & reſp. Medic. T. 1. Cent. 1.*

Obſervationes.

Auris Dolor.

Cùm mulierem auris dolore intenſiſſimo afflictam pilulis cochiis & aureis purgaſſem, & cucurbitulas ſcapulis cum ſcarificatione, & ventoſam in Nucha appoſuiſſem; hoc cataplaſmate impoſito miraculi inſtar ab omni dolore liberata eſt.

♃. Ca-

℞. Cæpæ num. j. ſub cineribus ferventibus decoct. ol. Chamæmel. ℥ß. butir. rec. ol. aneth. an. ℥ß. croci, ℈j. Contuſa emplaſtri modo, auri dolenti appoſita ſunt, *Petrus Foreſtus Obſ. 1. lib. 12. De aurium morbis.*

Auris dolorem ex inflammatione ſic curavi. Præmiſſo clyſtere emolliente & refrigerante, ſanguinem detraxi ex vena cephalica ejuſdem lateris: Poſtea, cùm fervens eſſet inflammatio, ovi candidum tenue cum lacte muliebri tepidum infudi. Aliquando etiam uſus ſum ol. viol. in quo aſelli infuſi ſunt & expreſſi, modo etiam roſaceo ſolo, modo lacte admiſto, aut albo ovi. Similiter extrinſecus lanam jam dictis imbutam impoſui, cavendo tamen ne calefierent. Pars quoque dolens hoc fotu fovetur.

℞. Fol. Malv. biſmalv. viol. lactuc. ſalic. an. m. j. ſem. cydonior. malv. an. ʒiß. flor. chamæmel. melilot. an. p. j. flor. roſar. rubr. p. ß. F. decoctio, qua pars leviter & tepide cum ſpongia madefacta & expreſſa foveatur: Talis fotus optime conveniebat, ut materia digeratur, & ſic paulatim materia fuit reſoluta ſine abſceſſu. *Petrus Foreſtus. Obſ. 5. lib. 12.*

Quidam aurem dolentem ex percuſſione ita curavit; medullam panis albam calide tritam cum melle apponebat, quæ frequenter ſuperpoſita dolorem ſedabat. Particula etiam thuris infundatur in lacte, donec diſſolvatur, & guttatim in aurem mittatur: Hoc enim illico dolorem tollit, ut expertum eſt. *Petrus Foreſtus. Obſerv. 7. in ſcol. lib. 12.*

Cuidam auris dolore cum apoſtemate & ulcere laboranti in conſilium poſt multa fruſtra tentata Medicamenta, adhibitus, juſſi, ut mane ac veſperi in aurem læſam 3. vel 4. guttas olei ſulphuris tepidi, priore rejecto injiceret & poſtea in ſano latere horas aliquot decumberet quod cùm feciſſet in dies, omnis dolor mitigatus, ulcus abſterſum curatumque fuit paucis diebus, cum omnium admiratione. Cum eodem ſulphuris Balſamo ad eundem modum adminiſtrato, ſanavi auris dolorem intenſiſſimum in alio. *Martinus Rulandus. Curat. 85. cent. 1.*

Divinus ſenex, lib. 2. epidem. ſect. 6. ſic præfatur; graviſſimos aurium dolores affixa cucurbitula tollit. Hæc memoranda ſententia ſummam attulit opem miſero cuidam, qui ex dolore auris atroci malè habens; omnibus præſidiis deſtitutus, vigil, debilis, & amens factus, continuò febriens, in horas moriturus ſperabatur. Hic cum ex venæ ſectione, cucurbitulis, coſtis, humeris, collo affixis, revellentibus clyſteriis, expurgantibus, cæteriſque revulſoriis auxiliis, ſicut & anodynis intra aurem inditis, nullam ſentiret utilitatem, cucurbitulâ ſcarificatâ juxta aurium glandulas applicatâ, levatus eſt: extracto enim copioſo ſanguine, inflammatione reſolutâ, hujus auxilii beneficio omnino ſanus permanſit. *Zacutus Luſitanus. Obſ. 69. lib. 1. prax. admirand.*

Notarius Proventuum Oeconomiæ Regiæ nomine Michael Dam, inexplicabili dolore auris dextræ affligebatur, noctes dieſque ducebat inſomnes, ac vix delirium effugit. Humor quidam primò fluebat ex aure, ſed poſtquam Chirurgus hujus loci emplaſtrum applicaſſet, & ſimul linteaminibus aurem bene muniſſet, deſiit fluxus, continuatis interim & ſimul ex parte auctis doloribus. Medicus quidam accerſitus opii uſum pro ſedandis doloribus ſuadet, ſed abſque penitiori effectu, niſi quod ex memorati opii uſu ægrotus dormire, inſequentibus inſomniis, horis duabus poterat, recedente mox dolore. Tandem ex ſuaſu alterius amici, qui me conſuluerat, aſſumpſit pilulas ex M. P. Ruff. & extract. Rharbarb. continuis quatuor diebus, mane & veſperi, cum euphoria, remotis omnibus emplaſtris & linteaminibus, Pus incipiebat fluere copioſe, ſucceſſit levis purgatio, ex pulv. rad. jalapp. ℈j. cum reſin. jalapp. gr. v. acuato, & ſic poſt tres ſeptimanas reſtitutus eſt æger.

Vir magni nominis apud nos æquè tali dolore gravi aurium infeſtabatur, unica nocte horrendiſſimo dolore capitis noctem totam inſomnem, ſed miſerandam continebat, quid ageret, vix ſciebat, nam dolor videbatur modum excedere. Hic ſepoſitis omnibus externis, quæ ſuadebantur (exemplo enim erat affinis præditus) ſtatim conſilio meo confugit ad pilul. quarum ſequens eſt formula:

℞. Extract. helleb. nigr. cum ſp. v. facti ℈j. maſſ. pilul. Ruff. ʒß. reſin. jalap. gr. vi. m. F. l. a. pil. divid. in p. ij. æqual. Mane prima parte Pilul. uſus eſt. ſedibus quatuor motis, cum alleviatione doloris; altera die ſecundam partem iterum priori ſimilem aſſumpſit ſequentibus ſex ſedibus. A meridie incipiebat pus fluere ex aure, quæ deinde tantum externo leni linteamine muniebatur, fluxus autem cum euphoria 14. diebus continuavit, & æger reſtitutus eſt.

Vir quidam nomine Johann. Lonhert, civis Riſenburgenſis in Pruſſia ducali, dolorem auris graviſſimum ſentit dextræ: quinque vel ſex diebus continuavit dolor, & parum abfuit, quin ſibi ipſi mortem conſciviſſet æger. Confugit ad Mariæ Inſulanum ibidem medicum qui omnem etiam cum pharmacopola ejus loci dant operam, ut reſtituant ægrum. Emplaſtra, linteamina externa, fotus & quæ neceſſaria videbantur, applicant, ſed abſque fructu, dolore quidem non aucto, interim tamen permanente in eodem, itaque tandem quærens auxilium tendit Mariæburgum. Chirurgus hujus loci omnem movet lapidem, quo poſſit dolorem hunc blandè ſopire, propinat *Laudan. Opiat.* gr. iij. omni veſpere, unde dormit quidem cum allevatione patiens, nihilominus effectu hujus exſpirante, denuo uti priùs dolor urget, donec poſt aliquot dies tandem tumor ponè aurem exſurgeret, qui ſcarificatus, naturalem locum doloris mutat. Ab aure enim divertit ad lumbos, & rependo quaſi ibi conſtrictionem cauſat, emplaſtris applicatis tendit deorſum in ſpinam dorſi, circa regionem renum, deinde eo de loco expulſus in ſiniſtro genu ſe figit. Sudoriferis autem attenuatus non quidem ad natale ſolum, ſed ad aurem ipſam, & quidem carneam ejus ſubſtantiam redit, ibique rependo ac conſtringendo non quidem inſignes dolores, ſed tamen moleſtiam pariebat, ab aure autem iterum pugni magnitudine uſque ad gulam ingens tumor ſe prodebat, ita ut ſuffocationem quaſi minitaretur. Interea fluit pus ex aure, & quidem ſatis copioſè, patiens ſe domum confert. Sequuntur domi

continuæ lipothymiæ, nemo præſens poteſt ferre auxilium: Moritur in Domino.

Ex his itaque recenſitis caſibus, facili negotio quilibet Medicus & Chirurgus colliget, externa applicata circa hunc affectum potius damnum inferre, quam prodeſſe, & tutius eſſe, ſequi naturæ ductum, ſecundùm Hippocratem, & quo vergat ducere, quàm topicis figere, quod ad volatilitatem videtur eſſe progeneratum. Experientia etiam teſtatur, plus poſſe unica die in talibus caſibus Medicum perficere internis ſpecificis, materiam diſcutientibus, & ad expulſionem præparantibus, quam topicis repellentibus, quæ plus ab extra impediunt, quo minus materia peccans ad effluxum diſpoſita ſuo fine potiri queat. *Andreas Cnoeffelius.*

Virgo viginti annorum jam per quindecim ſeptimanas egregie conqueſta fuerat de auris dolore propemodum intolerabili, ac per totas aliquando noctes ſomnum prohibente; auris interea temporis multùm puris bene cocti quotidie fundebat; complura jam medicamenta ſine fructu fuere adhibita. Accerſitus ad omnes & quidem minimas circumſtantias tam circumſpectè, quam potui, attendebam, tandemque digitis meis perſenſi undulationem quandam puris profundè ſiti poſt aurem affectam; atque hic abſceſſus ab aliis non fuerat obſervatus, licet cauſa foret totius mali. Rem bene mecum perpendens facilè intellexi hunc abſceſſum poſt aurem nunquam ſpontè, hoc eſt, abſque externo artificio iri apertum non tantùm ob profunditatem ſuam, ſed præterea etiam, quia pus inibi contentum jam per aurem exitum ſibi quæſiverat, quamvis valde ſinuoſum ac minimè ſufficientem; quapropter mox impoſui corroſivum ſalis acre, cujus eſcharâ ſeparatâ ingens copia puris bene cocti prodibat ex arte-facto foramine, ac poſt illud tempus auris dolor & puris ex auris cavitate profluxus protinus in totum ceſſavit; foramen autem corroſivo inductum, omni pure per illud evacuato, intra duas ſeptimanas prorſus coaluit, ac ægrota omnino reſtituta fuit priſtinæ ſanitati.

Hanc aperturam poſt aurem, nullâ morâ interjectâ, fieri debere exiſtimabam, ne pus aliàs tandem os ſubjectum attingeret, illudque temporis progreſſu carie inficeret; quanquam pus bonum ſuper oſſe aliquandiu moram nectens non neceſſariò ſemper inducat cariem, ſicut id exemplo ſequenti demonſtrare mihi facile eſt.

Vir circa trigeſimum ſextum ætatis ſuæ annum tempore brumali ac aëre ventis haud parùm agitato iter faciens brevi poſt ſentiebat auris dextræ dolorem, ex qua deinde quotidie prodibat nonnihil puris, tuncque aderat doloris illius non mediocre levamen; poſtea, pure non ampliùs promanante, æger de ſummo iterum conquerebatur cruciatu, qui, noctu non rarò delirium producens, jam per aliquot menſes duraverat, nec ullis externis, internisve remediis obſecundabat.

Advocatus poſt aurem reperi tumorem longè latèque extenſum, in quo pus contineri firmiſſimè mihi perſuaſi, licet ob profunditatem loci, in quo pus deliteſcebat, palpando nulla animadverti poſſet undulatio; impoſui igitur corroſivum, cujus eſcharâ valde craſsâ ſeparatâ incredibilis puris copia profluxit; hoc autem pus jacuerat ſuper os petroſum quod totum nudum exiſtebat, ſicut id ſpecillo obſervare facilè potui, ac interim tamen abſque ulla fragmentorum oſſeorum ſeparatione patiens intra ſex ſeptimanas prorſus ſanatus eſt ac ſanus poſtea permanſit, non adhibitis aliis medicamentis, quàm injectione idonea, bono digeſtivo, ac tandem, oſſe iterum contecto, tincturâ meâ antimonii, quam externe multis in caſibus mirum in modum prodeſſe quotidie comperi.

Tympano auris ab ulcere eroſo auditum ſuperſtitem permanſiſſe legere datur apud Vopiſcum Fortunatum Plempium in fundamentis Medicinæ p. 148. Præterea memini me conſpexiſſe Rotterodami apud Jacobum Lodenſteyn, claſſis navalis Archi-Chirurgum, virum dexterrimum, oſſicula auditus omnia, quæ poſt ulcus ex aure pueri alicujus prodierant; ſed puer hic eadem aure poſtea nunquam audivit. Novi Chirurgum, qui ad dentium dolorem auferendum urit aurem ferro ignito, ſed ridicula ac inutilis videtur hæc operatio. *Muys in Prax. Chirurgic. rational.*

Aurium vermes.

Non in inteſtinis tantùm, ſed in omnibus prope corporis humani cavitatibus vermes generari obſervant Obſervationum ſcriptores. Fœmina quædam hic Poſonii in ſuburbio habitans per longum temporis ſpatium capitis auriumque divexata doloribus, tandem Chirurgum accerſit, petens auxilium, credere enim ſibi aliquando ſub dio dormienti aliquod animal in aurem dextram irrepſiſſe. Applicuit iſte ſubridens cataplaſma, & quæ neſcio alia. Sed ecce cum quadam die de ingentibus lancinantibus doloribus conquereretur, aurem inſpexit, vermeſque deprehendit, quorum in mea & D. D. Zolicoferi, nunc Archiatr. Brogenſ. præſentia, complures extraxit albos, cum capitulis nigricantibus illis ſimiles, qui in pyris vel avellanis naſci & inveniri ſolent. Incluſi tres chartæ bibulæ domum eos portaturus, & ad Microſcopium examinaturus, ſed cùm illos eximere vellem in arroſa vel attrita charta, quamvis nihil præterea in illo ſacco habuerim, nullum invenio niſi unicum extra eam in ſacco, quò reliqui aufugerint, neſcio. Videbantur autem vermes non irrepſiſſe, ſed geniti fuiſſe ex ulcere, id quod fieri poſſe ex Obſervationibus conſtat. Mulier adhibitis fomentis ex herbis vermes necantibus & ulcus aurium (nam pus quoque & ſanguis ex illis fluxerat) conſolidantibus, convaluit. Similes planè vermes annotavit *Henr. à Moinichen* Obſ. 16. *à Th. Barth, Cultro Anat. Lyſeri annexa.* Caroli Raygeri

Caruncula Aurem Obſtruens.

Circiter annum 1594. genere & virtute verè nobilis puella, Margarita de Martines, Nobiliſſimi

biliſſimi ac prudentiſſimi viri Du. J. Franciſci de Martines, Domini in Bourgou & Pally, filia primogenita, ætatis annum octavum agens, variolis correpta fuit; ex quibus eò graviùs laborabat, quia puſtulæ ad extremam cutem nihil ferè eruperunt. Porrò quia materia variolarum non ſatis ad partes externas expulſa, puella quin etiam à teneris annis ſcabie in capite, & circa emunctoria, parùm obnoxia fuerat, non diu poſt, nimirum anno 1595. qui fuit annus 9. ætatis, dolor in meatu auris dextræ præcipuè acutus & pungens erat, ita ut tota illa pars faciei in tumorem elevaretur. Auri oleum chamæmelinum tepidum, doloris lemendi causâ, goſſipio imponebant, faciemque eodem oleo inungebant. Poſt dies aliquot in ipſo meatu auris ruptus eſt abſceſſus, ex quo primis quidem diebus materia ſubtilis, & loturæ carnis inſtar, deinde pus craſſum ſpiſſumque extillabat. Dolor capitis & auris paulatim ceſſavit, tumefactio quin etiam faciei evanuit; Tribus elapſis menſibus, iterum materia ſubtilis extillare cœpit, & deinceps continuò extillavit; abſque tamen dolore: quapropter nullum ex hoc malo ſibi accidere poſſe incommodum, cuncti arbitrabantur. Circa annum verò 1600. cùm auditum paulatim diminui viderent parentes, atque hac de re ſolliciti eſſent, meatumque auris inſpexiſſent, in profundo ipſius excreſcentiam quandam carnoſam & meatum plane obſtruentem deprehenderunt. Interim tamen, etſi quotidie nonnihil materiæ ſubtilis extillaret, quia tamen neque dolor, neque aliud quodpiam adeſſet ſymptoma, puella quin etiam ratione ætatis timida eſſet, & ab operationibus chirurgicis abhorreret, res de die in diem prolata fuit.

Anno verò 1604. cùm excreſcentiam illam carneam, ex meatu auris propullulantem, viderent parentes, attoniti ac perturbati fuerunt, protinuſque medicos eoſque doctiſſimos, imprimis verò Dn. Marcum Offredum, & D. Andream Bonetum, apud Genevenſes Medicinæ Doctores longè celeberrimos, hac de re conſuluerunt, illi cùm affectum difficilem eſſe, & manum diligentem requiri cognòviſſent, ut ego vocarer, ſuaſerunt. Vigeſimo itaque tertio Decembris 1604. cùm in Perroy ad lacum Lemanum, ad prædictum Dominum de Bourgo perveniſſem, & aurem inſpexiſſem, excreſcentiam in ipſo meatu auditorio, magnitudinis ingentis inveni. Hæc extuberantia dura, inæqualis, lividaque erat, & tympanum verſus in apicem deſinebat, habebatque planè formam fungi, nondum tamen integre conſpici potuit.

Superficie ſive extuberantia hujus fungi; uti poſtea dicemus ablata; quod reliquum erat, paulatim uſque ad ipſius radicem quæ prope tympanum erat in conſpectum veniebat; à forma itaque & duritie excreſcentiam hanc fungum ſchirroſum appellare libuit.

Propullulabant præterea circa ipſius radicem duo parva germina, ex quibus proculdubio etiam fungi procreati fuiſſent, niſi anguſtia meatus auditorii obfuiſſet. Eſt tamen notandum meatum huncce dextrum alterò aliquomodo ampliorem apparuiſſe. Videbatur enim dura iſta excreſcentia, interim dum accreſceret puella, impedimento fuiſſe quominus proportionem ſuam obſervaret meatus iste.

Porro cùm ex colore livido & duritie affectum huncce difficilem eſſe, & periculo nimime vacare vidiſſem, denuo ut prædicti Medici in conſilium adhiberentur, autor fui, iis itaque convocatis, & diligenter explorato & perquiſitò morbò, deliberatum fuit ut curatio propter maximum frigus uſque in proximum ver protraheretur.

27. Itaque die menſis Martii 1605. cùm iterum in Perroy perveniſſem expurgato corpore, cucurbitulis cùm multa flamma & ſcarificatione, pro diverſione ſcapulis adhibitis; item ſetaceo per verticem trajecto, imo electuario pro cerebro confortando, & pulveribus capiti inſpergendis in uſum revocatis, linigo bis in die linteum ſuave reduplicatum aqua noſtra ad ulcera maligna (cujus deſcriptionem vide in Cent. 1. Obſ. 1.) imbutum, tepidè applicui: neque aliud quicquam uſque ad menſem Majum cum fungo tentare volui: quo natura ante omnia ad ablegandas ſuperfluitates cerebri verſus ſetaceum ſeſe aſſuefaceret. Interim tamen, uti & per totum curationis tempus, optimam victus rationem obſervabat.

13. Maij ad ipſam reverſus, purgato corpore, ſanguine per medianam dextram ad unc. 7. emiſſo, & apozematibus per tres dies continuos exhibitis, poſteaque repurgato corpore per opiatam, toto curationis tempore per intervalla ſumendam, ad fungi extirpationem transeundum fuit: ea autem quia, aut abſciſſione, aut erodentibus & causticis medicamentis, vel ligatura fieri debebat, ante omnia nobis explorandum perpendendemque erat, quænam tutior & ſecurior eſſet via atque methodus? Exciſio adſtantibus propter hæmorrhagiam ſuſpecta erat, & ægra illam abhorrebat. Erodentibus quoque & cauſticis medicamentis maſſam illam fungi, qui externam partem auris adimplebat, abſque periculo abſumi minimè me poſſe ſciebam. Imprimis verò quia ex colore livido, duritie, & inæqualitate tumoris, malignitatem aliquam ſubeſſe apparebat, verebar ne ex uſu medicamentorum cauſticorum magis irritaretur malum, & humor ille acris qui poſt applicationem cauſticorum ex ulceribus effluere ſolet, vicinas partes ſimul exulceraret. Malui itaque ligaturam inſtituere. Singulari enim & ad hanc operationem perficiendam commodiſſimo à me excogitato inſtrumento quodam fungum illum ſatis profundè in ipſo meatu auditorio amplecti & ligare me poſſe ſperabam. Inſtrumentum autem hoc forceps fuit ex lamina cuprea aut argentea fabricatus, ita quidem ſcilicet ut per ſe apertum ſit, extremitates tamen digitis facilè comprimi ac claudi poſſint. Prædictæ extremitates quoque aliquomodo excavatæ eſſe debent, quò carunculam quæ lubrica eſt meliùs amplecti poſſint.

23. Itaque Maij, electo loco ſplendido ægram in ſedem collocavi, & ita quidem ut radii ſolares in auris meatum penetrare poſſent. Poſtea caput, ſive externam fungi extuberantiam filo apprehendi. Hujus enim fili beneficio

cio caput fungi ſuſpenſum tenebam. Interim funiculum cum ſeminodo intromiſi, & cum ſtylo quodam exploratorio tam profunde, quantum fieri potuit intruſi. Deinde ambas extremitates hujus funiculi in extremitatibus forcipis prædicti facta, traxi. Poſtea inſtrumento tam altè quantùm fieri potuit in meatum auditorium, & quidem ad utrumque latus fungi intromiſſo, extremitatibus funiculi ambobus indicibus apprehenſis & fortiter tractis atque conſtrictis, fungum arctiſſimè ligavi. Interim autem dum filum ſimul & inſtrumentum intruduntur, miniſter filum extuberantiæ fungi annexum clementer leviterque in altum trahet, idque in eum finem ut funiculus ſimul & inſtrumentum eò facilius & profundius intromittere poſſit. Facta ligatura inſtrumentum clementer extraxi; filum vero ſuſpenſum reliqui. Deinde linteum reduplicatum, & ſequenti liquore inſuccatum applicui.

℞. Aq. noſtr. ad ulcera maligna ℥j. aq. ranar. aquatil. plantagin. roſar. ana ℥ß. ſemin. cydonior. ſubtiliſſ. pulver. ℈ß. C. C. uſti, tutiæ, & plumb. uſti ppt. ana ℈ß. M.

Monitum autem velim lectorem, funiculum in hujuſmodi affectibus nullò modò (ut in aliis quidem corporis excreſcentiis aliquando fieri ſolet) aqua forti inſuccandum, multò minus arſenico illiniendum eſſe, propter graviſſima quæ inde ſequuntur ſymptomata; funiculum tamen, ut fungum paulatim abſcinderet, ſingulis diebus iterum immiſſo & adaptato inſtrumento, clementer contraxi, nodumque magis magiſque conſtrinxi.

Cùm extuberantia fungi ita ligata eſſet, paulatim flacceſcere cæpit, emanavitque ex illa humor fœtidus & putridus, is vero ne in meatum auris internum defluat, quotidie ter quaterve peniculis è ſpongiis paratis, abſterſi. Deinde extuberantiæ undique ſpongias in præſcripto liquore madefactas iterumque fortiter expreſſas, ſuppoſui, idque in illum finem ut humorem illum putridum fœtidumque abſorberent exciperentque. Ita paulatim abſciſſa eſt extuberantia fungi, ita ut 27. ejuſdem menſis abſque dolore & hæmorrhagia, excideret.

Sed quia fungum ad radicem ipſius propter anguſtiam meatus auditorii ligare non potueram, quod reliquum erat erodentibus, ut poſtea dicam, abſumere cogebar: priùs tamen, nimirum 24. doſim electuarii purgantis exhibui, quò optimè expurgata fuit ægra. Ad majorem quoque humorum exſiccationem ſequens exhibui decoctum.

℞. Radic. ſarſæpar. ℥j. Lign. ſaſſafr. minut. diſſecti ʒiij. radic. chin. in tenues orbiculos ſect. ℥j.

Macerentur horas 20. in aq. font. tepidæ lib. iij. & coquantur ad duarum partium conſumptionem. De colatura moderatè calida ad ℥iiij. hora quinta matutina exhibui; interim dum utebar præſcripto decocto victum utcunque tenuem & exſiccantem obſervabat, à juſculis & fructibus horariis humidiſque abſtinebat, eorum verò loco uvis paſſulis & amygdalis toſtis utebatur. Pro potu ordinario ſequens decoctum præſcripſi.

℞. Reſiduum prædict. decoct. paſſular. liquirit. ana ℥jß. aq. fontis lib. vj.

Macerentur per horas 15. deinde coquantur ad unius tertiæ partis conſumptionem: paretur potio guſtui grata, & aromatiſetur pauco coriandro præparato.

Hoc decocto, & victus ratione per menſem integrum utebatur, interim corpus per intervalla expurgabatur, & cucurbitulæ ſcarificatæ applicabantur.

Extuberantiæ parte beneficio ligaturæ excisa, quod reliquum erat uſque ad radicem prope tympanum ſita, quomodo abſumſerim dicendum. Statim itaque poſtquam extuberantia exciderat, iterum ægram ad radios ſolares in ſedile collocavi: mox laminas parvas tenuiſſimaſque e cera fabricatas, & aliquantum incurvatas undique circumcirca carunculam impoſui, idque in eum finem, ne medicamenta acria quæ imponenda erant, meatum auditorium attingerent exulcerarentque, deinde penicillis ex ſpongiis paratis abſterſa humiditate, eſcarotici noſtri ad magnitudinem capitis aciculæ impoſui: poſtea filamentis & ſpongiis meatum implevi, & linteum reduplicatum, nec non liquore ſuperiùs deſcripto imbe; exterius auri ſuperimpoſui. Medicamento quotidie bis, nimirum hora ſeptima matutina & quarta pomeridiana, (ad candelam enim hujuſmodi operationes minime ſunt tentandæ) impoſito. 28. ac 29. eſcharam induxi, illa vero ut abſcederet, ſequens medicamentum filamentis in eo intinctis, applicui.

℞. Mucilag. ſem. cydonior. extractæ cum æqualib. partib. aq. arnogloſſ. & ranar. aquatil. ℥ij. C.C. uſti & præpar. tutiæ pp. lapid. calamin. an. ʒj. croc. mart. ſaturn. calcin. an. ʒß.

M. Fiat medicamentum ad inſtar. collyrii utcunque liquidi. Medicamentum hoc propter meam abſentiam uſque ad 4. Junii impoſitum fuit. Tum, uti & ſequenti die, laminis cereis iterum inveſtita caruncula, denuò de prædicto eſcharotico bis in die applicui.

Sexta die ejuſdem menſis repurgato corpore 7. 8. & 9. collyrium deſcriptum applicui. Decima eſchara denuò exemta, laminæque novæ impoſitæ, eſcharoticum ea die ter, undecima verò bis iteravi.

Duodecima die menſis, quia eſchara magna apparebat, neque pinguia ut imponerentur conſultum mihi videbatur, cultello ſeparatorio incurvato ad carunculas ex auris meatu excidendas aptiſſimo, eam excidi.

Exciſa eſchara, quia propter anguſtiam meatus auditorii, laminas cereas difficulter imponere mihi licuit, eſcharoticum applicare auſus non fui: globulum itaque lentis magnitudine ex filamentis contortum, ſequenti pulveri immerſum applicui, & ſpongiis collyrio ſuprà deſcripto madefactis iterumque expreſſis, ductum auditorium adimplevi. Spongiæ autem in purulentis auribus ſummoperè conveniunt, materiam enim purulentam ex profundo attrahunt abſorbentque, partemque affectam ab injuria aëris vindicant.

℞. Pulver. præcip. optimè rectific. ℈j. lapid. bezoard. diligenter pulveriſ. ſaturn. calcin. & abluti an. ℈ß. miſceantur, fiatque pulvis.

Decima ſexta, cùm beneficio ſpeculi auris ad tympanum uſque fere inſpexiſſem, & nonnihil de

de radice fungi ſupereſſe probè cognoviſſem, ſequenti die iterum laminas cereas, ea qua fieri potuit diligentia innixi, & medicamentum eſcharoticum applicui. Verùm decima ſeptima cùm domum proficiſci coactus eſſem, ſequentem pulverem præſcripſi, & me abſente imponere juſſi.

℞. Croc. mart. optimè pp. C.C. uſti & pp. Saturn. calcin. & ablut. lapid. calamin pp. aa ℈iß.

M. fiat pulvis tenuiſſim. qui filamentis collyrio ſupra notato madefactis uſque ad tertium Julii impoſitus fuit. Quarta cùm ad nobilem ægram rediiſſem, & radicem fungi nondum penitus abſumtam eſſe, imò & præter radicem duo parva germina, adeſſe cognoviſſem, iterum pulverem ex præcipitato &c. & ſpongias madefactas impoſui.

Sexta Julii ſpeculi & radiorum ſolis beneficio, nonnihil puris in profundo meatus auditorii oculis ſe ſe offerebat, in quo motus, veluti diaſtole & ſyſtole arteriarum, conſpici potuit. Abſterſo pure, quia radicem mali non dum omnino abſumtam eſſe obſervavi, iterum laminam ceream cui ex una parte nonnihil eſcharotici annexeram, ad radicem ipſam applicui, & ſpongias madefactas ſuperimpoſui. Radicem præterea fungi cranio adhærentem, imo ex ipſo cranio originem traxiſſe, bellè apparuit. Septima de eodem medicamento eſcharotico ad magnitudinem capitis aciculæ bis applicui.

Octava ægram expurgavi, poſt prandium, cùm radiorum ſolis & ſpeculi auris beneficio meatum auditorium inſpexiſſem, fungi veſtigium nullum nobis apparuit; qua de re in poſterum nihil, præterquã paſtillos Andronis, ſyrupo de roſis ſiccis diſſolutos, impoſui. Poſt dies tamen aliquot, cùm in profundo auris, & illa quidem parte qua radix fungi fuerat, os denudatum inveniſſem, ſequentem pulverem catagmaticum, melle roſaceo parùm que ſpir. vini, mixtum, per menſem fere integrum, me abſente imponere juſſi.

℞. Pulver. flor. betonic. roſar. an. ℈ß. rad. irid. florent. angelic. caryophyll. maſtic. an. ℈j. benzoi, ſtyrac. calam. an. ℈iß. M.

Poſt menſem cum ad ipſam rediiſſem, nullam ampliùs oſſis denudationem inveni: qua de re ut in poſterum pro corroboratione partis affectæ, linimentum ex paſtillis Andronis, & ſyrupo de roſis ſiccis imponeretur, corpusque per intervalla expurgaretur, ac optima victus ratio obſervaretur conſului. Sic Divino aſpirante Numine priſtinæ ſanitati reſtituta fuit, quâ & ad hodiernum uſque diem 24. Octobr. 1613. feliciter utitur, & quidem in matrimonio non infelici, proles præterea aliquot progenuit, & auditum, qui antea per annos aliquot deperditus fuerat magna cum admiratione multorum recuperavit. Tam provida & diligens eſt natura; præcipuè ſi in juvenibus diligentia Medici intervenerit. *Guilielm. Fabric. Hildan. Obſerv. Chyrurgic. Cent. 3. Obſerv. 1.*

Aurium Fluxus.

Habemus hic in vicinia, in Oppido Solignen, matronam piam atque honeſtam, quæ nunc vigeſimum quintum annum ætatis prætergreſſa eſt, illa à juventute in hoc uſque tempus purulentas aures habuit. Extillat quoque materia, aliquando cocta & digeſta, nonnunquam quoque ſubtilis & tenuis, & tum dolores adſunt, aliquando & fœtor percipitur. Cœlo exiſtente frigido & humido, de dolore brachiorum conqueritur: proculdubio propter nervum, quem ego ex nervo auditorio deorſum deſcendentem obſervavi, uti ex obſ. 4. Cent. 1. videre poteris. Inviſi illam aliquoties, aures quinetiam diligenter inſpexi; & ut plurimùm ductus auditorios materiâ purulenta repletos reperi. Ante menſes duos cùm aures abſtergerem, fruſtum cartilaginis ſemi putridæ, ex ipſo ductu auditorio extraxi. Id autem obſervatione dignum in hoc affectu occurrit, nimirum aërem, clauſis naribus & ore, tam violenter ex auribus efflare & expirare, ut impoſitis pennis aut feſtucis illas expellat, & bullas in ipſo pure excitet. Cujus rei ego aliquoties periculum feci. Interim tamen, quod admiratione dignum, auditum non multùm depravatum eſſe, & exiguam moleſtiam ſibi adferre malum hoc, ipſa ægra mihi retulit. *Guilh. Fabric. Hildan. obſ. Chirurg. cent.* iij.

Admiratione dignus eſt caſus venatoris cujuſdam, qui conſilii cauſa ſuperioribus menſibus me accedens, inter cætera referebat, quod hactenus ingentes capitis dolores, inprimiſque auris dextræ perpeſſus fuerit, ubi tandem aperto abſceſſu, multum puris & ſaniei, unà cum animalculis nigris quam plurimis, ex ſingulari putredine proculdubio genitis, effluxerit. Ab hoc cruciatu tamen ſe liberatum eſſe dicebat, id tantùm ægrè ferens, quòd aurium ſordes profundiùs extrahere cogeretur, ſimulque auriſcalpium ad digiti longitudinem oſtendebat, quod ſine moleſtia hinc & inde auris in cavitatem agitabat, nec ullum dolorem vel etiam auditus difficultatem, quod maximè mirabar, percipiebat. Quid dicam igitur de uſu Tympani; quodnam munus oſſiculis auditus attribuendum erit? membranam hanc putredine corruptam & cum malleolo & incude, quæ ſuſtinet, quis non opinabitur: &c. *Gregor. Horſtius Obſ. medic. lib. 9. Obſerv.* 8.

Res externa auribus immiſſa.

Anno 1596. Puellæ Genevæ inſinuatum fuit piſum in auris meatum: quod cùm mox excitaſſet dolorem, ſuadet vetula fovendam eſſe partem affectam ſpongia madefacta lacte calido. Ex hac humiditate accreſcit piſum: inde fit dolor vehementiſſimus. Vocatus in conſilium Clariſſimus Dn. D. Andreas Bonetus, ejus urbis medicus celeberrimus, me advocandum jubet. Præparatis igitur omnibus neceſſariis, caput firmiter tenendum jubeo. Deinde ſuprà ſcriptis inſtrumentis piſum ſine violentia extraho. Extracto piſo, ſpongia in decocto radicum chamomillæ, meliloti, & betonicæ madefacto, & quotidie ter aut quater applicatâ, ſedatus eſt dolor, & brevi convaluit ægra. *Guil. Fabr. Hild. Obſ. Chirurg. cent.* 1.

Roſæ filiæ quondam Roberti Chaperonis, annos 10. natæ, verno tempore ſui ſimilibus colludenti, inſinuatus fuerat in concavum auris ſiniſtræ globulus vitreus inſtar piſi, cujuſmodi puerorum carpis pro brachialibus accommodantur. Admonita mater Chirurgum advo-

cam-

cat, qui globulum extraheret: fruſtra. Venit & alter, tertius item, & quartus, diverſis tamen temporibus: ex his nemo juvit, quin imò altius intinuatus eſt ab illis globulus. Exin deſperavit mater de extractione: & quamvis caſum filiæ, doloribus aſſiduis conflictatæ, ægre ferebat, Dei tamen & naturæ arbitrio permittendum ſtatuit. Poſtmodum ſedatus quidem eſt auris dolor: ſed tota illa pars capitis, uſque ad ſuturam rectam, nocte dieque doluit, plus tamen minusve pro aeris conſtitutione: cœlo maxime humido ac pluvioſo, quale eſt hyeme & autumno, cruciatus urgebant. Accidebant præterea lævo brachio quaſi ſtupores, uſque ad digitos pollicem & indicem, progredientes ad lumbos uſque, tibiam & pedem: & ut paucis dicam, totum latus ſiniſtrum continuis iis ceu ſtuporibus languebat. Transmutati ſunt poſtea torpores in dolores graviſſimos brachii, humeri, & cruris: idque, ut dictum eſt noctu & aere frigido & humido. Tuſſicula ſicca aſſiduò aderat. Menſtrua ex parte ſupprimebantur, & nonnulli ſemel ſingulis trimeſtribus, aut parum fluebant. Quum annis quatuor aut quinque ſic doleret, acciderunt interdum epilepticæ convulſiones: ipſum quoque brachium in atrophiam incidit. Videns mater tam dira ſymptomata, varios adhibuit medicos, chirurgos & empiricos. & quum nullus auris dolor adeſſet (quippe maximi dolores obſcurabant minimum) de ſymptomatis tantum querebatur, omiſſâ primaria morbi cauſa. Nequicquam autem hæc omnia juvere, neque enim intermittebant dolores, aut ſymptoma ullum, imò augeſcebant. Tandem adiit me anno 1595. menſe Novembri. Purgavi ipſam aliquoties: inunxi præterea humerum, brachium, & reliquas partes dolentes, oleis anodynis & calidis: breviter, quæcunque neceſſaria ad hunc morbum videbantur, adhibui: fruſtra tamen, ut priores. Quum viderem morbum repugnare omnibus idoneis remediis, deſperabam de ſalute. Latebat enim me iſtius morbi cauſa, niſi forte an ex catarrho foret.

Interim cogitanti mihi quid melius adhibere poſſem; ipſa nec opina cæpit recitare caſum: nempe quod ſibi ante octo annos globulus in aurem demiſſus eſſet. Hæc ego audiens, cœpi cogitare, eam eſſe morbi cauſam. Et quamvis illa valde repugnaret operationi, propter ſuperiorum chirurgorum irritos conatus in recenti morbo, tandem tamen paruit. Tum ego feliciter extraxi globulum ſine vi ulla, quamvis profundiùs, prope tympanum videlicet, excrementis & ſordibus auris firmiſſimè hærentem. Ceſſarunt illicò dolores capitis, reliquarumque partium corporis, & ſubſequente nocte meliuſculè habuit: ſicque paulatim leni inunctione olei lumbricorum reſtituta fuit. Ceſſarunt inquam dolores, ſtupores, convulſiones epilepticæ, reliquaque omnia ſymptomata. Reſtitutum eſt quoque brachium: ita ut hactenus, Dei beneficio, bene ſe habeat. *Idem Obſerv. Chirurg. cent.* 1. *Obſ.* 4.

Anno 1610. Rev. viri D. Jonæ Merulæ, apud Aventicenſes verbi divini miniſtri fideliſſimi, filio duodecim annorum ætatis, nucleus ceraſi in dextrum auris meatum infixus fuit. Hac de re, ut extraheretur nucleus, cùm ſolliciti eſſent parentes, (quia ego Auguſtam Vindelicorum profectus) empiricum advocent. Is etiamſi omnem ſuam diligentiam atque induſtriam adhiberet, nucleum tamen extrahere non potuit, immo profundiùs intruſit: idque non ſine dolore & cruciatu: Eſt enim meatus auris exquiſitiſſimo ſenſu præditus. In iſta autem operatione, hamulo acuto uſus fuerat, quo ductum auris ita dilaceraverat, ut ſanguis ſequeretur, atque operationem impediret. Remanſit itaque nucleus uſque ad 14. octobr. cùm pater puerum mihi adducere vellet, ac aurem inſpiceret, nucleum ab ingreſſu auris undique pure immerſum, animadvertit: illumque acie aciculi parvo cum negotio extraxit: Meatus enim auris materia purulenta, quæ nucleum extruſerat, impletus erat. Poſtea brevi convaluit.

Etſi curatio hæc, atque expulſio nuclei ad votum ſucceſſiſſe videatur, nunquam tamen hac methodo, ac naturæ opus planè relinquendum eſſe ſuadeo. Multa enim variaque ſymptomata ex ſuppuratione harum partium oriri ſolent. Cùm enim ductus auris exquiſitiſſimo ſenſu ſit præditus, facile propter doloris vehementiam humores affluunt, atque membranam tympanum corrumpunt: Inde ſurditas. Non raro quoque os, quod exigua tantum membrana inveſtitum eſt, ex hujuſmodi ſuppurationibus cariem contraxit. Carnem item fungoſam ex ductu auris, propter ſuppurationem exortam eſſe, & fungum ſcirrhoſum procreaſſe, ex præcedenti obſerv. apparet. Diligentia itaque adhibenda ut quicquid extranei auribus infixum eſt, protinus extrahatur. *Idem Obſerv. Chirurg. cent.* II. *Obſerv.* 5.

Grillus in aure.

Ruſticus penes fornacem jacens, in ſcamno, non advertit in ſomno ingredientem grillum in aurem, quem tamen expergefactus ex clamore, ut dicebat, terribili ſtatim percipiebat. Homo hic ferè ad inſaniam redactus eſt, nec ullo modo potuit eum vel interimere vel extrahere: Venit tandem ad me, ſuadeo, ut infundat oleum ſcorpionis. Paret: ſed ſine fructu. Itaque juſſi, ut afferat grillum vivum ex campo, allatum injicio oleo olivarum, moritur in eo grillus. Hujus olei cum duodecim ferè guttas in aurem immiſiſſem, paulò poſt grillus in aure mori cœpit, inter moriendum tamen, retrogradum quaſi motum repentis inſecti ſentit æger; fruſtatim deinde cum multo pure grillum auris evomuit cum reſtitutione ægri *Andreæ Cnoeffelii.*

Aranea aure contenta.

Quot, quantiſque malis humana corpora tam internis quàm externis, exiguæ quandoque premant, obruantque cauſæ, evidenter demonſtrat, quod referre aggredior.

In Michaelis Digbaucher die 30. Decembr. anno 1682. ſub tecto quodam nudo capite operantis aurem aranea quædam coloris fuſci, irrepſit, quæ ipſum adeo torſit, ut non parùm anxius; quò eam eximeret, omnem moveret lapidem

lapidem. Trium autem Chirurgorum ope nequicquam implorata tandem ad Medicum, Chirurgumque noſtrum Cornelium Solingium itur, qui, licet ſpeculo ſive inſtrumento dilatorio, cavitate auris ampliata, araneam conſpicere non potuit. Capit. lem tamen inimicum, hominem tam miſere cruciantem, poſt quinque horarum moras, diſcedere coegit tenui quodam, planoque, ac lapidilli in morem efformato cochleari uſus. Animadvertebatur autem circa Araneam illico poſt extractionem extinctam nonnihil ſaniei, cujus reliquiis exemptis, Solingius auri Arcæi balſamum cum Peruviano, & oleo hyperici, gummique elemmi mixtum inſtillavit, cujus virium effectus tanti fuere, ut Michael poſtridie optime ſe habens, lætuſque non ſine gratiarum actione à medico diſceſſerit. *Cornel. Stalpart. Obſerv. rarior. Cent.* 2. *Obſ.* 11.

Parotis.

Nobilis quidam puer tumorem juxta aurem ovi magnitudine, jamdiu habebat, in ambitu durum, inæqualem, in medio mollem, ubi preſſus cedebat, ex quo materiam quandam ineſſe deprehendi: dolor alioquin nullus, niſi quod pruritum interdum ſentiebat. Corpore purgato, uſus eſt ſequentibus. Fotus fiebat ex decocto rad. ireos, brioniæ, in dies bis. Poſtea applicabat ſequens emplaſtrum.

℞. Gummi ammoniaci in aceto fortiſſ. diſſol. empl. diachyl. ireat, an. ℥j. malaxentur, quo facto duodecimo circiter die, ſponte ſe aperuit tumor, purulentamque & ſpiſſam admodum materiam copioſe tota ſeptimana reddidit, multumque ſubſedit. Reſtabat adhuc in humiliore ſede, exigua durities, cujus cauſa, cum Chirurgi maturantia adhiberent, tentaque immiſſa ulcus apertum ſervarent, ita idem tentæ fundo cum extraheretur, ſabuloſa materia penituſque terrea, grani milii majoris inſtar adhærens apparuit; poſteaque pluſquam triginta ejuſmodi grana terrea, ejuſdem magnitudinis, aliquando etiam majora prodierunt; ſicque repurgato ulcere, ceſſanteque duritie, ulcus conſolidatum fuit. *Felix Platerus. Obſ. lib.* 3. *pag.* 107.

Anno 1599. ineunte Aprili quadragenariam & innuptam puellam Coloniæ Agrippinæ, abſceſſu poſt aurem ſiniſtram (quem Medici parotidem nuncupant) laborantem vidi. Nulla adfuit in principio febris, neque lecto decumbebat, imò domeſtica adminiſtrabat. Denum circa decimum quartum morbi diē, quum abſceſſus ad pugni magnitudinem excreviſſet, & materia planè eſſet præparata, ſed propter duritiē cutis diutius retenta, viam deorſum ſibi petebat. Tum advocatus, inveni abſceſſum ex ſemet ipſo ante aliquot horas ruptum: puellam verò febre, lipothymiâ, nauſeâ & cibi faſtidio, vigiliis item, dolore dorſi & renum, laborantem: nihil tamen aut parum ex abſceſſu effluebat, neque pus ſurſum revocari potuit. Itaque paucos poſt dies è vita deceſſit: Ex quibus perſpicuum eſt, in hujuſmodi abſceſſibus, ſive ſint in emunctoriis, ſive in vicinia non eſſe expectandum, donec ſponte erumpant. *Guil. Fabric. Hildan. Obſerv. Chirurg. Centur.* 1. *Obſ.* 30.

Veriſſimum eſſe quod aſſerto P. Alpin. *l.* 7 M.M. præſag. ult. (citante M. Aurel. Sever. de recond. Abſc. nat. lib. cap. 19. ex quo etiam *Riverius* fortaſſis ſuum ſumpſit Theorema Inſtit. Med. l. 2. S. 2. cap. 3.) Abſceſſus poſt aures perpetuo ſunt ſuſpecti, nam fere ſupervenium: tractis viribus & videntur novas morborum retexere cauſas; vel ex ſequentibus patebit Hiſtoriis. Illuſtriſſ. Comes ab H rdeg t, magnæ ſpei Juvenis intra 17. & 18. ni fallor, annum morbillis corripitur Argentinæ, a quibus cura medicorum extra periculum conſtituitur, & liberatur die 12. vel 14. Poſtquam jam melius valere viſus in hypocauſto deambulare & literas domum de reſtituta ſanitate exarare, cœpit; ſubito in novam incidit febriculam cum virium omnimodâ langore ac proſtratione, erumpentibus inopinato pone aures parotidibu, & licet omnia, quæ conducere videbantur, adhibita, nihilominus ille tertio vel quarto die in flore ætatis, ingenti ſuorum cum luctu obiit. Forte hæc Andegavi narravi Medico Urbis Noſodochio præfecto, cum ille manu me duceret ad lectum ægroti cujuſdam, ecce, inquiens, hic periculoſiſſima febri continua laboravit, ſed jam apparentibus motu naturæ erit eo iſtis tumoribus rectius ſe habet, & ſpero evaſurum. Interrogatus ægrotus affirmabat, quæ medicus dicebat, nihilque jam ſibi moleſtius eſſe ſiti & virium langore. Hæc mihi diſplicuere, in memoriam revocando illud *Hippocr. in Coa* 15: qui morbi in malis ſignis levantur, & qui in bonis non remittunt, difficiles, ut & 2. *Apho.* 27. non ſi quid in morbo præter rationem fiat levius fidendum &c. quippe Criſis, quæ fit ad partem principem (utpote caput) perpetuo ſuſpecta. Reverſi alterò die inquiſivimus in illum ægrotum, ſed ille circa mediam noctem mortuus cum admiratione Medici, qui fidem obſervationi meæ tum demum dedit. Hic Poſonii A. 1671. in lepida puella undecim, credo, annorum mihi conſanguinea, ſimiles funeſtas notavi Parotides. Laboravit illa præteriti anni autumno morbillis, ſed inde legitimè tractata penitus convaluit. Circa initium autem præfati anni ſine dolore apparuere tumores in collo, concomitante lenta & leviſſima febricula, ſemper de nocte recurrente. Crevere in dies tumores, & aucta febris degeneravit in Hecticam, inſequente maraſmo, quo totum corpus miſerum in modum contabuit, ut cutis oſſibus, hæſerit donec menſe Auguſto vitam cum morte ingenti matris viduæ cum luctu commutavit. Hi tumores nullis remediis ad ſuppurationem deduci poterant, ſemper duri ad tactum manentes.

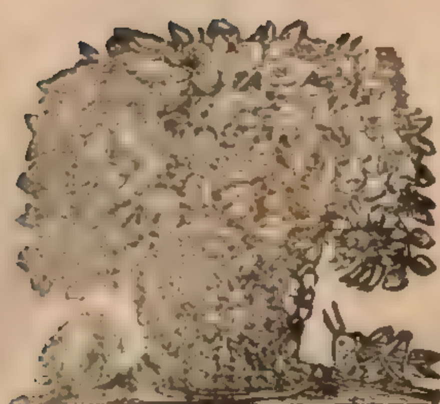
Quartum adjungo, ſed felicioris eventus Exemplum in Illuſtriſſ. cujuſdam Comitis, qui primo nominatū conſanguineitatis gradu attingebat, filiolo, Ottone Henrico. Convaleſcens hic Poſonii A. 1670. ex morbillis tubercula circa aures, cum febri quidem intermittente, ſingulis tamen diebus circa veſperam redeunte; afflictiſſimis parentibus priorem flebilem caſum non ignorantibus. Ego verò nihil territus repetendo Alexiteria & Diaphoretica (reſiduam enim à morbillis judicavi malignitatem eo expulſam) & ſub finem purgando ipſum feliciter per D. G. reſtitui. Eſt autem hoc morbi ge-

nus noſtratibus imprimis in juventute valde commune, & quandoque cum tali invadit ſignorum vehementia, ut meritò aliquem tempore imprimis contagiſ, & rei ignarum terreant, aut aliquid mali ſuſpicari faciant. Remittit tamen ut plurimum intra 24. horas morbi vis, & tubercula ſenſim ſine ſuppurationa evanoſcunt, ad quæ ne redeant præſervationis ergo communiter Cucurbitulas cum ſcarificatione adhibent. De Parotidibus in maligna febre earundemque cura vid. *River. in tr. de Febribus cap. febr. peſt. ſub finem.*

AXILLARVM FÆTOR

De eo vide Caput de Fœtore in genere & in ſpecie.

Finis Libri primi.

BIBLIO-

BIBLIOTHECÆ MEDICO-PRACTICÆ

LIBER SECUNDUS

De Affectibus à Litera B incipientibus.

BALBUTIES Vid. *LINGUÆ VITIA.*

BARYCHOYA. Vid. *OBAUDITIO.* in Audit. Læſion.

BATRACHIUM. Vid. *RANULA.*

BATTARISMUS Vid. *BALBUTIES in LINGUÆ Vitiis.*

BERIBERI.

EST Paralyſis quædam ſpecies apud Indos familiaris, qua affecti genibus veluti nictando & elevando crura non aliter quam per ſaltus progrediuntur. Mulierem hic habemus eo afflictam morbo, diceres machinam arte confectam quæ vi elaſtica ſubinde moveatur. De illo jam olim Eraſiſtratus ſic autem *Jacob. Bontius Hiſtor. natural. & medic. Ind. Orient lib. 2. cap. 1.*

Affectus quidam admodum moleſtus homines infeſtat, qui ab incolis *Beriberii* (quod ovem ſonat) vocatur. Credo quia, quos malum iſtud invaſit, nictando genibus & elevando crura, tanquam oves ingrediantur. Eſtque ſpecies paralyſeos, ſeu potius tremoris: nam motum ſenſumque manuum, ac pedum, immò verò aliquando totius corporis depravat, & tremere facit. Cauſa hujus morbi præcipua eſt craſſus & lentus humor pituitoſus, qui nocturnis temporibus, præſertim pluvio cælo (pluviæ autem aſſiduæ cadunt ab initio Novembr. uſque ad Maii initium) nervos corripit, dum nimirum homines diurnis caloribus defatigati, noctu omne tegmen & lodices à ſe rejiciunt; unde facilime, jam in cerebro præcipuè genitus, nervos iſte humor phlegmaticus invadit. Nam noctes in his locis comparatione caloris diurni, frigidæ appellari poſſunt. In hoc caſu artus prolongantur, non contrahuntur, inſinuante ſe inter juncturas phlegmate, ita ut nervi & ligamenta inde laxentur. Quamvis autem hoc malum plerumque per gradus & pedetentim homines invadat, tamen aliquando valde ſubitum eſt, dum nimirum homines æſtu defatigati, potum ex palma Indica copioſe & affatim ingerunt: non ſecus ac in Patria diebus canicularibus aliquando vidimus fieri, cum quis curſu, aut alio aliquo vehementi motu, calefactus, potum cereviſiæ aut lactis preſſi, nimis avide haurit, ita ut inde ſæpe ſummum vitæ diſcrimen, immo ipſam mortem incurrat. Porro ſigna hujus mali aſpectu obvia ſunt. Adeſt enim ſpontanea corporis univerſi laſſitudo; motus & ſenſus, præcipuè manuum & pedum, depravatur, hebeſcitque; atque in iis plerumque ſentitur titillatio talis quædam, qualis in Patria, frigida, & hiemali tempeſtate, manuum ac pedum digitos corripit, niſi, quòd hic tantus dolor non adſit. Tum etiam vox aliquando ita impeditur, ut æger vix articulate loqui poſſit quod mihi ipſi accidit, dum hoc morbo laboranti vocis ſonus per integrum menſem tam exilis eſſet, ut me vel proximé aſſidentes vix intelligerent. Adſunt præter hæc aliquando multo plura ſigna & ſymptomata, quæ tamen omnia tenacem & frigidum humorem ſapiunt, ſed præcipua enarraſſe ſufficiat. Accingamus ad curationem itaque, quæ plerumque in longum trahitur; dum nempe humor iſte lentus & frigidus ægre diſcutitur: per ſe tamen, ut plurimum, lethalis non eſt: niſi muſculos pectoris & thoracis invaſerit, & hoc modo ſpiritus ac vocis viam intercludat. Verùm hoc imprimis curandum eſt, ne (ſi ullomodo fieri poſſit te lecto affigas decumbendo: ſed vel ambulando, vel equitando, vel ſimili aliquo motu validiore, omni conatu te exerceas: currere quidem impoſſibile eſt. Frictiones quoque fortes & dolorificæ ſumme neceſſariæ ſunt, quas commode hic ſervi Bengalenſes, ac mulieres Malaycæ adhibent. Nam noſtra gens tali exercitio non aſſuevit,

ut nec balneis, quæ hic frequentia ſunt. Fomenta atque inſeſſiones conficiunt ex herba nobili *Lagondi* dicta, quæ folio quidem Perſicariam refert, eſtque odoris ſuavis & aromatici. Certe nobis non tantum uſum chamomeli & meliloti præbet, ſed diſcutiendi & reſolvendi viribus, iis, meo quidem judicio præſtat. Pedes & manus prætereà inungendi ſunt oleis caryophyllorum & macis, ſed mixtis oleo roſaceo: nam ſola adhibita nimis cauſtica ſunt, & cutem facillimè eroderent. Habemus præter hæc nobilem Naphthæ ſpeciem allatam ex Sumatra Javæ regno e regione in conſpectu ſita; quam *Miniach Tann nah* Indi vocant, oleum terræ ſignificans; quod non ſecus ac nobis cognita naphtha, quod oleum petræ vocamus, e terra erumpat, vel ex rupibus in ſubjecta flumina præcipitetur. Hoc oleum a Barbaris in tanto pretio habetur, ut rex Achinenſis, qui potentiſſimus illius inſulæ eſt Tyrannus, ſub capitali pœna iſtud devehi inde prohibeat: ita ut incolæ, nocte intempeſta, ſi quæ noſtra, aut Anglorum navis, eorum littoribus adpellat, ad nos iſtud furtim deferant. Hoc oleum partibus affectis illitum, miraculi inſtar ægros conſolatur. Odore eſt porrò gravi: tamen non faſtidioſo.

Sed cùm hic morbus ſit chronicus & longi temporis, nihil æquè prodeſt quàm decocta ex radicibus chinæ, ſarſæparillæ ac ligno guajaco; quæ blando & amico noſtro corpori calore, frigidos iſtos & craſſos humores, per ſudores & urinas egregiè diſcutiunt & evacuant. Interpoſitis tamen ſubinde commodis per alvum evacuationibus, inter quas principem locum obtinet extractum quod hic conficimus ex aloë & gutta Cambodia dicta vulgò, corruptè apud nos gutta gamba.

Sanguinem mittere nefas: non enim plethora, ſed cacochymia in vitio eſt: & quis ſanguinem fontem caloris & theſaurum vitæ non eſſe intelligit?

Hujus affectus reliquiæ porrò commodè diſcutiuntur theriacha, mithridatio, &c. ſudorem & urinam moventibus, ac nervos roborantibus medicamentis. Reliquas hujus mali moleſtias opportuna exercitatio, & valida naturæ vis ſanabunt.

Obſervationes.

Juſtus Auceps Juvenis peregrinandi cupidus, peragrato jam tum præcipuò Orientis tractu, ſubſiſtit tandem in regione Choromandella, ubi ſol tantò interdum æſtuat ardore: ut indigenæ ejus vitandi cauſa, cogantur maximam diei partem tranſigere in balneis frigidis. Quem exurentem fervorem utique declinaturus hic juvenis id negotii famulis ſuis dedit, ut ſe plumbo impoſitum, cottidie, id que ſub dio, ac aëre patente, frigidâ affatim perfunderent. Quod certè irriguæ, ac intempeſtivæ lavationis genus, adeo non profuit, ut potiùs multùm nocuerit. At juvenile vitium eſt animo non poſſe imperare. Obſtipata itaque cute, & humoribus ab inordinato frigore impendio nimis in nervos repercuſſis, contraxit illam paralyſis ſpeciem, quam India *Beriberi* ſive Ovem vocat, qui morbus, ut minimum habet periculi, curatur tamen difficillimè; ut ſuo exemplo docuit hic adoleſcens: qui proptérea cum ipſo domum reverſus, nobis anſam dedit inquirendi in naturam hujus morbi.

Quem animadvertimus tantum diſcrepare à perfecta, quantùm conveniret cum imperfecta paralyſi. Corpus quippe erat quidem hebes ac languidum, artuſque inertes ac deſides, neutiquam tamen omni omnino motu deſtituti. Et quamvis ægro minime integrum fuerit cibū capere, nedùm deambulare, licuit tamen ipſi in ſedili ſedere, obſcurum aliquem edere motum, imò in ſtupidis membris interdum perſentiſcere vagum, ac aberrantem illum titillationis ſenſum qui ſolet præcedere ſpiritus animales in nervos influxuros, ac jam jam per exigua eorumdem foraminula tranſitum quæſituros.

A qua utique imperfecta nervorum reſolutione haud quaquam etiam diſpar fuit curandi ratio. Convaleſcente ægro non minùs proſpere remediis patriæ noſtræ familiaribus, ac ſi illis ipſis uſus fuiſſet, quæ morbo huic ſpeciatim præſcribit, qui Indiarum Præfecto à medicinis fuit Jacob. Bontius method. med. cap. 1. ne quidem deficiente nobis pretioſo illo terræ oleo, quod *Miniach Tanah* Indis vocatur, & in inſula Sumatra, cui præeſt rex Achinenſis, adinſtar olei petræ ex rupibus deſtillat. Cujus Indici olei frequens periculum à nobis factum, tum in frigidis affectibus, nervis ac muſculis penitus inſidentibus, tum etiam in ſuffocationibus uterinis, quibus non minùs opis adfert, quàm oleum arte chymica e ſuccino elicitum. Evacuandis autem pituitoſis ſuccis (in quibus potiſſima hujus morbi cauſa) operam inprimis navarunt, cùm cathartica convenientia, tum lignum guajacum, ſaſſafras ac radix china; & extrinſecus ungentum, partim ex oleo terræ partim verò ex oleis caſtorei, ceræ, nucis myriſticæ, cariophyllor. piperis, ac ligni rhodii; quorum omnium legitimo uſu, non tam confirmatus, quàm in priſtinum valetudinis ſtatum, integrè reſtitutus fuit. *Nicol. Tulp. Obſerv. lib.* 4.

Beriberi Spurium.

Verum depingit Tulpius Obſerv. lib. 4. cap. 5. ſpurium hoc nocentius quo graviùs affligit. Expertus illud eſt nuper *Daniel Wichelhuyſen* Batavus, quem funeſtum hoc malum tandem peremit. Is quinquagenario proximus, poſt ſedecim annos in India Orientali exactos redux, apud nos conſedit negotiationi Eoæ manum & conſilia accommodaturus. Vix menſem hic tranſegerat, cùm obſtinata correptus urinæ ſuppreſſione, veſica ſimul ſtupente, & tractò in ſocietatem ob muſculum communem podice. Tranſit & in crus ſiniſtrum ſtupor, & ad ultima pedis tenſionem moleſtam exporrigit. Paucis poſt diebus notatur & in regione cordis dolor exquiſitiſſimus, non ille cor ipſum divexans, ſed inter muſculos pectorales & ſternum cum ſummo cruciatu obambulans. Inter hæc mala deſtitutus conſilium poſtulat. Mihi ſtatim viſa illa συνδρομὴ & rara & periculoſa. Credita initio veſicæ ægritudo, ſuppreſſio urinæ & narcoſis cruris, à calculo per muſculum pſoas tranſeunte pendere, dolor autem pectoris à flatibus. Sed dum in eo ſum, ut

illuç

illuc curam vertam, crus ſiniſtrum paralyſi tentatur, & mox dextrum quoque ſimul cum veſica & podice, aſcenditque malum illud & ſtupor partium ad uſque diaphragma. Superiora bera niſi quod ex intervallo redirent immodici dolores muſculorum circa cor, quos cum mihi deſcribere frequenter pararet, ut erat vir ſagax, & qui ſenſa animi clariſſime alioquin expromebat, agnovit præ varietate motuum, & inuſitata doloris novitate, victum ſeſe quominùs ægritudinis illius morem modumque lingua expediret, innuens tamen ſubinde vellicari partes diverſis motibus, & tandem contrahi tanquam in nodum, cum interim exterius nullus tumor, nullus præter naturam calor appareret. Sed & ſuffocationis quædam ſpecies identidem, maximè noctu, admonebat ex flatibus haud dubiè impetuoſis, qui tamen ſoluto paroxiſmo erumpebant nuſquam. Cætera ſe bene ſatis habebant à capite ad uſque diaphragma, ratio conſtabat, de ventriculi appetitu nulla querimonia. Illud graviſſimum quod in progreſſu morbi ſponte ſemper proflueret urina, ægro invito, & alvus conſtipata, vel ægerrimè admotis clyſteribus, quicquam excrementorum profunderet ſine ſenſu ægre. Sæpe enim ignarus in propriis volutabatur purgamentis, unde nates tribus locis ſubitò gangræna correptæ, quicquid etiam contrà niteretur ſolers Chirurgus *Nicolaus Boius*, ad cicatricem nulla arte revocari poterant. Neque viva natium caro ſentiebat ſcalpelli ictum, ne quidem ad ipſa coccygis oſſa, nam & ibi gangræna nidulabatur. Tentata in ſolatium mali varia purgantia, ſudorifera, ſpecifica, ſalia volatilia, ſpiritus, unguenta, fomenta, alia non quidem nullo fructu, ſed tamen non ſatis optato. Et quidem purgantia faciebant officium, quoties ſitus corporis exitum permitteret excrementis, alioquin quanquam illa in inteſtina copioſè ſatis confluerent, non ſtimulabant ægrum, emortua parte per quam prodirent. Ab urinæ aſpergine liberabat cum appenſa veſica bubula ſabro ligneo præmunita, nam coriaceum ſacculum priùs adhibitum penetrârat liquor mordax. Sudor à decocto lignorum guajaci &c. prolicitus & ſæpe cum euphoria. Propoſitum balnei uſum impedierat gangræna. A cucurbitula circa pectus abhorrens, veſicatorium admittebat, unde per biduum muſculorum ibi quies ſequuta, ſed quæ dolore poſt graviori penſaretur. Quid multis? tantùm effecere purgantia & decoctum guajaci, ut ægro ipſi (me adhuc dubio) ſpes ſanitatis affulgeret, narranti redire in crus ſiniſtrum paulatim titillationes internas, & motus non obſcuri indicia. Dum hæc aguntur, neſcio quis Auſter empiricam aniculam in cubiculum ejus me inconſultò, introducit. Illa polliceri ſtatim ſanitatem, & unguentorum ſuorum præſtantiam in cælum tollere. Credulus æger, qui à me audierat feſtinandum lentè, aniculæ celeritatem auxilii ſui jactanti præbuit aures. Inungitur, fricatur, ſpe inflatur ad aliquot dies, me mea quotidie inculcante pharmaca, & medicatricis illius ignarô. Tandem æger plenior ſpe fælicis eventus, aperit mihi incognitum ſecretum; advenire bis in die fæminam in curanda paralyſi mirificam & crura ſua atque femora ad horas tres inungere ſingulari quodam unguento, nec illô unius generis, perfricare enim alio genua, aliô crura, femora denique alio, illam varietatem temperamentorum omnibus medicis incognitam brevi admiranda præſtituram. Dum in laudibus empyricæ prolixus eſt, obſervo anguſtias pectoris, & anhelitum ægri concitatiorem, ſubiungo quę ita curam gerendam crurum ut malum in pectus non regurgitet. Sed cùm is periculi ſecurus, plus tribueret vocibus medicatricis ineptæ, quam meo præſagio, abſtinui ipſo non invito ab ulteriori viſitatione & ille intra triduum ad plures migravit. *Tom. Bartholin.*

BLACCIÆ.

Vid.

MORBILLI.

BLÆSITAS.

Vid.

LINGVÆ VITIA.

BOMBI. AVRIVM.

Vid.

TINNITVS AVRIVM:

In Auditus Læſionibus.

BORBORIGMVS

Vid.

FLATVS.

BOTIVM.

Vid.

BRONCHOCELE.

BOVINA AFFECTIO.

Eſt morbus bobus utriuſque ſexus ſatis familiaris; nec illis ſolis, ſed etiam, Leonibus variiſque aliis quadrupedibus, avibus item, piſcibus &c. ut obſervat Clar. Rhedi in ſuo de Viventibus in Viventibus tractatu italicè conſcripto. In eo autem vermis longior cutem inter & carnem perambulans, illam ſæpe perforat, eadem ratione qua comdones & crinones qui infantibus tam graves & moleſti ſunt.

BRANCHOS.

Vid.

CATHARRVS.

BRADVPEPSIA.

Vid.

DIGESTIONIS LÆSIONES.

BRONCHOCELE.

Bronchocele, Hernia gutturalis, aliis Struma, tumor eſt colli præternaturalis, magnus, ſæpiùs æqualis, atque ut plurimum indolens.

Illius plures dantur differentiæ; nam aliquando de ſteatomatum, aliquando atheromatum, aliquando meliceridum, genere eſt; aliquando verum exiſtit ſarcoma, cujus ſc. materia eſt caro pro tempore hebes & ſtupida; aliquando

materiam tophoſam, aliquando tartaream, aliquando gypſeam, aliquando lapideam, aliquando oſſa, aliquando filamenta & quaſi pilos, aliquando carbones & alia non minùs prodigioſa concludit, ut nos ex parte vidimus, & alii ulteriùs ſe vidiſſe enarrant. Satis ex hiſce patet nos de vera & genuina hernia gutturis ſeu tracheæ, (quæ rara admodum, & propè inaudita in praxi,) & à diſtentis fiſtulæ pulmonalis membranis oritur, unde & vox & reſpiratio non parum impediuntur, imo etiam ſupprimuntur, verba non facere; neque etiam de tumoribus à dilatatis colli venis aut arteriis, in quarum illis mollities multa cum retroceſſione materiæ per compreſſionem, in his vero pulſatio magna reperitur; ſed de tumore grandiore colli à vario infarctu orto, vel ſarcomate ibidem efformato. Tumor hic aliquando ita magnus exiſtit, ut in totum ferme guttur expanſum cernatur.

Cauſa conjuncta eſt pituita ſeu lympha viſcidior, ſale multo, particuliſque terreſtrioribus imprægnata, unde pro varia ſua coagulatione & concretione, varias etiam ementitur materiarum ſpecies. Hæc autem pituita à ſanguine ad colli glandulas amandatur, poſtquam in eo ipſo fuit collecta, propter cauſam aliquam antecedentem, victus nimirum rationem illi cumulandæ aptam, aquarum pro potu ordinario uſurpatarum ſpecificam qualitatem, (propterea endemius eſt hic affectus, ex parte Sabaudis, Allobrogibus, & iis qui Alpes & Pyrenæos montes incolunt, qui aquis gelidis, quales de rupibus ſcaturiunt uti coguntur.) Ventriculi debilitatem cibis diſſolvendis imparem, &c. Adde aliquando pro ejuſdem pituitæ, ad partes glanduloſas & membranas juxta laryngem ſitas, derivatione, cauſam aliquam evidentem, nimirum vim factam partibus iſtis, vel præ nimio niſu, in partu difficiliori, vel præ nimiis clamoribus in diuturnioribus atque intenſioribus doloribus, &c. unde lacerata compage glandularum, diductis earundem membranis, & impetuoſiùs lympha in ipſas devecta, non mirum ſi tum ipſius lymphæ, tum ſalivalis materiæ effuſiones in viciniam fiant, quæ mora congelatæ, ſenſim magis ac magis indurantur, dum ſc. evolante aquoſiori motuique aptiori parte, terreſtrior, quaſi caput mortuum, in dies ulteriùs deſiccatur, atque poſtea compreſſione qua viciniam urget, dum circulationem in vaſibus varii generis, vel omnino impedit, vel remoratur, magis ac magis continuò augetur. Rationibus mox enarratis alia etiam addi poteſt, ſc. obſtructio in ipſo parotydum conglomeratarum aut conglobatarum corpore, vel in vaſorum ſalivalium truncis, aut eorundem ramis aliquibus, enata; ſic enim vel ſeri tranſcolatione per glandulas impedita, vel ſeri in glandulis tranſcolati, & ad os continuò derivandi, via obſtructa, moras trahit illud ſerum, & moras trahendo inſpiſſatur.

De parte amandante, non mihi ſanè convenit cum quibuſdam, qui è cerebro humorem depluere, per ſibi ignotas vias, nullique unquam demonſtrabiles, aſſerunt. Quale enim cerebro cum partibus colli exterioribus commercium, præter illud quod per ſpiritus animales peragitur? Concedam forſitan ex ſyſtemate eorum qui ſuccum tuentur nervoſum, aliquando eo morbi deduci poſſe eum ſuccum, ut non ampliùs ſpirituum animalium vehendorum officio, fungi valeat, ſed potiùs fermenti ſero coagulando apprimè inſervientis vices gerat. Sic non tamen tota tumoris ſtrumas conſtituentis materia, è cerebro depluere dicitur; nam quis non videt morboſi iſtius muneris partem præcipuam, imo auſim propè dicere integram ſanguini deberi, qui dum ſero nimiùm coagulabili imbutus, ſalibuſque fixioribus & motui ineptioribus imprægnatus reperitur, aliquid ſarcinæ ſuæ in glandulis per quas filtratur, neceſſario deponit, præſertim ſi præ fermenti aliundè advecti vi, ſalium illorum, atque terreſtriorum particularum, præcipitatio prius in glandulis fiat, ſique, vel frigus externum, vel pororum immutatio per contuſionem, aut alia id genus, præceſſerint.

Prognoſim quod attinet, ſi tumor hic fuerit ſcirrhoſus, in cancrum quàm faciliimè abit, nec eſt quod aliquid per chirurgiam moliaris, quandoquidem ſic heret tantùm irritatio multa, quæ vitari & declinari totis viribus debet. Si ex tactu appareat, nec majoribus vaſis, nec nervis, nec profundioribus colli partibus adhæreſcere, nec interim tamen medicamentis cedat, eſt ſanè quod aliquid per cultrum & ignem, nec fruſtra tentes. Si verò humor intercutaneus fuerit, nec profundius infiltretur, aut ejus malagma nimis exſiccatum non reperiatur, ſperanda ejus reſolutio & abſumptio, à medicamentis melioris notæ admotis.

Indicationum prima erit pituitæ in toto ſanguine evacuatio aut correctio. Secunda novi ejuſdem proventus per diætam, ventriculi corroborationem, ſanguiniſque & ſpirituum invigorationem, inhibitio. Tertia fluxionis ad partem affectam repreſſio. Quarta materiæ in tumorem aggeſtæ emollitio, reſolutio & diſcuſſio, ſique rebellior fuerit, per ferrum & ignem, ſive actualem, ſive potentialem totalis extirpatio. Quinta, ſi tumor in ſcirrhum cancrum minantem abierit, totis viribus humor eſt mitigandus & demulcendus.

☛ Diæta itaque ſit mediocriter ſiccans & attenuans, propterea vitentur ea omnia quæ ſunt, vel aquoſiora, vel crudiora, vel craſſiora, vel viſcoſiora, vel ſale, aut fumo condita, vel acidiora, coagulationibus quippe conficiendis nata; vitetur nimia deſidia ut & nimius ſomnus, alvus ſervetur libera, ſique illud per ſe non fiat, adhibeantur clyſteriæ, aut alia id genus.

Remedia erunt & interna & externa; interna, præter purgantia, ſunt varia. Boucherius Cambериаcenſis apud Nicolaum de Blegny decoctum commendat, cujus duo cochlearia decreſcente luna, mane & veſperi ſumenda.

℞. Spongiam puram, affunde ſpir. vini quantum imbibit, colloca in medio ſtribitariæ coquullæ cupreæ ſtanno obductæ, & manipulo radicum porri circumda, ſuperpoſitoque cooperculo, admoveatur ignis validus, qui urgendus, quouſque contenta in carbones redigantur, demum in cacabum conjice, additis duabus aquæ fluviatilis pintis, cum una cotyla,

tyla, ſulphuris communis unciis duabus, ebulliant, non igni imponendo, ſed ope decem, aut duodecim grandiorum ſilicum, in ripa fluminis collectorum; & nunquam aliàs in uſum ductorum: illos probè ignitos conjice in cacabum, relinquendo quouſque deſinat ebullitio: his exemptis tranſcoletur decoctum per chartam emporeticam, aſſervandum in lagena ritè obturata.

Non tam operoſo artificio paratur vinum cujus efficaciam ego ſæpiùs vidi.

℞. Salviæ M ß. alumin. ʒjß. ſpongiæ uſtæ ʒij. infunde in vini bene maturi ℔. ij. ſume quatuor aut quinque uncias, decreſcente luna matutinis horis & iteretur pro exigentia.

Theveninus pulverem e borrace venet. & ſpongia trita ad ʒj. in vehiculo apto ſæpiùs exhibet.

Clariſſ. D. Johann. Jacob. Nozet Archiater Friburgenſis apud Helvetios Celeberrimus, methodum curandæ herniæ gutturalis mihi amiciſſimè communicavit, quam hic inſerere pergratum lectori fuerit.

Primò, ſequenti remedio corpus expurgat.

℞. Trochiſcor alandh. extracti maſſæ pilular. cochiar. extracti agarici, ana gr. viij. mercur. dulc. g. xv. olei garyoph. ſtil. gtt. iij. M. f. e. a. pilulæ pro una doſi in ſubjecto robuſtiori.

Secundò, corpore expurgato exhibet ſæpiùs tincturam e ſpeciebus hieræ, & pulvere guttetæ, cum ſpiritu vini extractam.

Tertio, pro potu ordinario decoctum parat è guajac. ſaſſafr. ſarſæparill. ligno aloetico, flor. lilii convall. ſalv. beton. pæon. & tilii.

Quartò, cùm per iteratas medicamentorum jam memoratorum doſes videt, humoris fontem aliquatenus exhauſtum, ſecunda aut tertia quaque die hora ſomni exhibet extractum opii ſpiritui apoplectico maritatum, ut ſic fluxio reprimatur.

Quinto & præcipuè parat ſyrup. pro quo.

℞. Spong. finiſſ. in carbones non in cinerem uſtarum & pulver. ℈iiij. ſyrup. ex decocto ligni aloes, fol. naſturtii aquat. flor. ſalviæ, beton. & ſem. ocymi ℥ij. M. & capiat cochleare unum ſingulis diebus matutinis horis.

Pharmacopæa Auguſt. ſequent. habet pulverem qui eſt Arnold. de Villa nova.

℞. Spong. combuſt. pilæ marin. toſtæ, oſſis ſepiæ, piper. long. & nigri, zingiber. cinnam. ſal. gemm. pyrethr. gallar. lap. ſpong. ana ℥j. pulveriſ. & miſceant.

Clar. Joſephus Donzellus in ſuo Theatro Pharmaceut. italicè conſcripto commendat pulverem, pro quo.

℞. Spong. mar. ſpong. ſtipitib. roſæ caninæ adnaſcentis ana ʒij. ex iis incineratis fiat pulvis, cujus.

℞. ℥j. ciner. chart. bibulæ ʒij. cinnam. ʒß. corallor. rubr. pulverat. ʒjß. M. F. pulvis, cujus hic eſt uſus.

℞. Pulveris deſcripti ℥j, aut ℥ij. infunde in vaſe vino albo pleno, macer. dies tres, dein tempore plenilunii ſumantur omni mane hujus liquoris ℥iij. donec incipiat luna creſcere, quo tempore eo abſtinendum, plenilunio verò ſubſequente reaſſumatur liquor ut priùs.

Uſum ſalium volatilium ego præcipue commendo, interque eos ſalem volatilem aromaticum & amarum meæ compoſitionis, cujus virtutes in hiſce & aliis caſibus non ſemel expertus ſum.

Uſurpentur præterea gargariſmata, ductus ſalivales reſerantia, lympham que & humorem ſalivalem coagulatum fundentia, quale v. g. hoc fuerit.

℞. Radic. ciclam. virent. verbaſc. polypod. fol. beton. & rad. brioniæ ana bulliant in vino. Item maſticatoria ex myrrh. radic. imperat. angel. mont. garyoph. &c.

Exteriùs applicabuntur, emplaſtrum de cineribus, balſamo ſulphuris tach mahacato prægnans; cataplaſma e porris & baccis myrtill. vino incoctis; item e foliis & nucibus cupreſſi pulver. vino auſtero incoctis, & pulvere limacum rubr. ſinapiſatis. Sale volatili armoniaco ſpiritui vini artificiosè maritato, non ſine fructu præterea tumor ſæpius, ſed parce fovebitur, ut & ſale volatili vere oleoſo e gummi caranna extracto.

Si hiſce omnibus non cedat malum ad Chirurgiam deveniendum, quæ eadem prorſus hic erit, quam in ſcrophulis deſcribemus. Hocce in negotio tantum advertendum, an tumor fuerit aneuriſma, quod intactum relinquendum; anque vaſis majoribus & nervis adhæreat; ſi enim nervus recurrens in hac exciſione læderetur uſum vocis perderet æger; ut illud abundè teſtantur hiſtoriæ ex Galeno, Avicenna, Amato Luſitano &c. cuivis facile depromendæ; ut & propria experimenta in brutis animalibus ſæpiſſimè inſtituta; Clar. Isbrand. de Diemerbroeck hiſtoriam præterea læſi nervi recurrentis adfert; quam hic adducere non piget. Ruſticus Hollandus, inquit ille, in conflictu quodam aurigarum vulnus cultro inflictum recepit in colli latus dextrum circa jugulum. Vulnus a Chirurgo cito curatum fuerat. Poſt aliquot deinde menſes ad me venit, rogans ut ipſi aliquod medicamentum præſcriberem pro maxima ſua raucedine, qua ſtatim ab accepto vulnere laborare cœpiſſet, & quam medicus ille, qui ipſum cum chirurgo tractaverat, nullis linctibus, tabellis, decoctionibus, aliiſque medicamentis diſpellere potuiſſet. Vox homini adeò exilis & rauca erat, ut vix, quid diceret, intelligi poſſet. Ego e vulneris loco animadverti nervum recurrentem tranſverſim præciſum fuiſſe, per quem vocis efformandæ virtus defertur, hincque mediam vocalitatem deficere; quod malum cùm nullis remediis reſtaurari poſſet, ægrum pro incurabili dimiſi.

Obſervationes.

Obſervavi vinicolam poſt ingentem ex frigida & cœnoſa aqua hauſtum in Bronchocelam incidiſſe, quæ plurimum excrevit; deinde ex abſceſſu facto exivit Bufo vivus, quem meis ipſe oculis vidi; fortaſſe ſeminalis virtus cum aqua ad colli membranas exſudans hujus generationis cauſa fuit. *Paulus de Sorbait in Miſcell. Curios.*

Paupercula 30. annos circiter nata; inde ab incunabulis inſignem ſtrumam in collo geſſit;

ut vix reſpirare, nedum deglutire potuerit, nam tunc maximos dolores patiebatur, ægra fuit macie conſumpta & pulſum habebat parvum, languidum: conſultum judicatum eſt ægræ obſtaculum ab organis reſpirationis & deglutitionis, dimovere. Struma itaque in parte molli & declivi profundius inciſa fundebat libram ſeroſæ & glutinoſæ materiæ foramen vulneris ſpongia præparata adimpletum & diapalma deligatum eſt, evacuata omni materia, maſſa carnea pugni magnitudine comparuit, tam dura ut nec cathæreticis, nec caulticis potentialibus nec igni actuali cedere potuerit, cultro quoque reſecari ægrè conceſſum, inventa fuere in maſſa hac quatuor oſſa ſibi cohærentia, tam putida, ut adſtantibus lipothymiam cauſata ſint; officula minora ultra duodecim quoque inde exempta, ægraque perfectè reſtituta eſt. *D. Joh. Muralt. in Miſcell. Curioſ.*

BUBO.

Curationes, Conſultationes & obſervationes ex variis.

Curationes.

Hippocrates magnas in emunctoriis ſitas glandulas vocat *Bubones* traducto nomine ab affecta parte, quandoquidem illarum inflammatio *Bubo* nuncupari ſolet. Ita Galenus *lib. 2. ad Glauconem cap. 1. & de differ Feb. lib. 1. cap. 5.* inquit *Bubo eſt Glandularum ſeu glanduloſarum inflammatio & lib. 2. de Meth. Med. ait, Bubonem eſſe affectionem corporis Glanduloſi*, & quandoque peſtiferæ febri aſſociari.

Eſt igitur Bubo inflammatio ſeu potius tumor præter naturam glandularum rubicundus, dolens, renitens, & ex impuro ſanguine entice in illas expulſo ortus. Hinc pars affecta in Bubonibus inſunt plerumque Glandulæ pone auriculas, ſub axillis, aut in inguinibus ſitæ, aliàs namque in aliis Glandulis vix unquam aut ſaltem raro Bubones fiunt.

Hujuſmodi vero glandularum tumoris quædam dantur differentiæ. Enimverò minor ſi ſit tumor, minuſque dolens, facile tamen ſuppuretur, *Phima* dici conſuevit, ſin ad Eryſipelatis naturam magis accedat, neque facilè ſuppuretur quin potius diſcutiatur, *Phygethlon* appellatur. Si ſub Maxilla exiſtat *panus*: atqui poſt auriculas *parotis* nominatur.

Inſuper Bubones alii critici ſunt, alii ſimptomatici, & horum alii contagioſi, alii non contagioſi; alii peſtilentes ſunt, quia ſecuntur febres atqui vulgo *bubones maligni ſeu peſtilentes* alii non ſunt peſtilentes qui *Venerei* ſeu *Gallici bubones*, cum a gallica lue proveniant.

Generalis Ergo Bubonum cauſa eſt ſanguis vitioſus, aceſcens, dictas in Glandulas naturæ robore expulſus; qui illic hærens cum propter abundans *acidum* ſanguinis formam amiſerit atque ſuppuretur tumorem hunc excitat.

Cauſa vero efficiens eſt partium internarum robur, quæ in Glandulas ceu vera Emunctoria, vitioſos ablegant humores. Sed quod in Glandulis tantum bubones contingant, ratio eſt, non quod deſtinatione quadam naturæ cruoris recrementa has in partes deferuntur; at cum vitioſæ particulæ ubique paſſim in ſanguine ſcatent, in Glandulis ſeu partibus laxioribus velut in communi foco promptius aggeruntur præſertim cum ſanguis illic ad arteriolarum extrema delatus, difficulter & non ita prompte ſuſcipitur, ac refertur a venis, atque hoc circa glandulas fieri experientia, & hodiernorum anatomicorum obſervationibus liquido conſtare putamus: quare cum in locos glanduloſos vitioſi in toto corpore ſcatentes humores promptius, quàm alias in partes deponuntur in puritatis velut nidus ibidem conſtatur.

Ita *peſtilens bubo* fit, quando particulæ venenatæ & malignæ in glandulas pone aures, aut ſub alis, aut in inguinibus, aut in collo. ſitas, naturæ robore expelluntur.

Atqui *venereus bubo* plerumque in Inguine fit, eſtque tumor, qui nec ſponte, intimoque vitio, nec ullo ſimplici. attactu, congreſſuve, aut corrupti aeris inductione, ſed impuro duntaxat concubitu contrahitur atque adeo Efficiens ejus Cauſa haud immeritò cenſetur maligna & venenata quædam labes, quæ coitu in Pene primum accepta, non numquam puſtulis, tuberculis, & ulceribus ipſum compurcat, & ſeſe manifeſto prodit, antequam partium continuatione altiùs in corpus propagetur: non numquam vero, pene adhuc integro clanculum penitius ſeſe inſinuans, inteſtinas partes primum afficit, fœdatque, nullis adhuc notis extrinſecus conſpicua. quæ ſi exigua inſinuatorque eſt, corpus verò ſanum & firmum, humorum vitium atque corruptela parua conſequitur, quam natura ſuis facultatibus tanquam copiis mixta, in partes externas, Inguinum puta glandulas deponit, unde *Bubonem venereum* naſci contingit.

Equidem varia hæc bubonum genera facile dignoſcuntur, & ſignis à ſe inuicem diſtinguuntur. Ita ſymptomatici, non tamen contagioſi bubones cognoſcuntur, ex tumore, rubore, dolore, calore, tentione, renitentia, pulſatione quibus ſæpe febris adeſt. In Critico bubone eadem ad ſunt ſigna; Sed inſuper adjungitur præcedens morbus, per erumpentem Bubonem morbi ſublevatio, & dein ab eodem morbo liberatio.

Peſtilentis bubonis ſigna ſunt, quòd conjuncta ſit febris maligna Peſtilens, malignis, ſimptomatibus, ut Nauſea, Vomitu, Cordis oppreſſione, animi deliquio, & ſimilibus quæ in Peſte obſervari ſolent comitata: inſuper ſi Ægrotans verſatus fuerit in aere peſtilenti aut in loco, in quo plures peſte ſunt correpti.

Venerei Bubonis Signa ſunt, non ſolummodo tumor, dolor, rubor, calor & alia propoſita, ſed coitus cum perſona gallica lue infecta nonnunquam & alia adſunt luis venereæ, ſigna ut Penis ulcera virulenta Gonorrhea, dolores vagãtes & noctu magis affligentes, pilorum defluvium &c.

Cœterum benigni Bubones periculoſi non ſunt, niſi tardè diſſipentur aut ſuppurentur. Nam quamvis ex ſua natura non ſint periculoſi facile tamen ſi diutius protrahantur, in fiſtulas abeunt; quæ non ſolum ſunt difficiles curatu, ſed ſæpe periculoſæ.

In genere Bubones citiùs maturantur ſub axillis quàm in Inguinibus, & hic citius quàm pone aures.

Malignus ſeu peſtilens bubo ſubitaneæ mortis

mortis non raro prodromus eſt; minus tamen periculoſus eſt, qui præcedit febrem peſtilentialem quam qui eandem ſequitur. Qui in Inguine apparet, minus habet periculi quam pone Aures aut ſub Alis. Etiam talis Bubo quo minor eſt, eo periculoſior.

Venereus Bubo lethalis non eſt, ſed difficilis curationis idque non Bubonis, ſed venereæ infectionis ratione: eſt equidem ſalubris, eo namque mediante brevi ſæpè curatur venerea lues.

Cum igitur Bubonum ſpecies hoc modo diſtinxerimus, proponenda erunt & accommodata remedia. Sic in *Bubonibus benignis, ortis per modum expulſionis*, antecedens cauſa primò eſt evacuanda. quem in finem lenis *Purgatio* ſæpe admodum neceſſaria eſt. *Venæ ſectio*, niſi febris gravior aut Plethora exegerit, ne inſtituatur, quippe quæ ſanguinem perturbare, atque adeò naturam in opere expulſionis impedire poſſit. Verùm ſudoris provocatio in omni Bubone valdè prodeſt.

Deinde ad conjunctæ materiæ correctionem & evacuationem, nec non ſymptomatum mitigationem conducunt reſolventia, imo & attrahentia, ac maturantia foris impoſita: Repellentia vero non admoveantur, quæ vitioſos robuſto naturæ conatu expulſos humores cohibere, adeoque interiora verſus repellere ſolent, unde gravia oriuntur ſymptomata, atque non raro pallida mors ſuccedit; Ita Hildanus *Cent.* 3. *Obſerv.* 78. ſe obſervaiſſe ſcribit, ex intempeſtivo Repellentium ad Emunctoria applicatorum uſu, mortis periculum ſequutum fuiſſe.

Sed in dolorifico Bubone neceſſarium omnino eſt *dolorem ſedare* ante quam ulla imponantur remedia, admoto hoc vel ſimili cataplaſmate.

℞. Fol. Malvæ, Althææ an. M. j. ß. coctis in aqua pura ad mollitiem, & minutim contuſis adde Farinæ Hordei, althææ, Fœni Græci an. ℥iß. Vitellos ovorum numero 2. Croci puluer. ʒj. Butyri recent. ℥iß. M. F. Cataplaſma. Sedato pauliſper dolore Attrahentia & ſuppurantia admovenda ſunt V. G.

℞. Rad. Lilior. albor. rec. ℥iiij. cæparum ſub cinerib. aſſat. ℥ij. Malvæ, Althææ, Flor. Meliloti. an. mj. caricar. ping. conſciſſ. num. 10. Coctis in aqua pura ad mollitiem, & minutim contuſis adde farinæ ſemin lini, Fœni græci an. ℥ij. Olei, lilior. alb. ℥iß. unguenti Baſilici ℥j. M. F. cataplaſma. Suppuratus Bubo quàm citiſſime aperiatur, ferro potius quàm cauſtico, atque apertus ſervetur, donec omnis materia fuerit evacuata, & dein aliorum ulcerum adinſtar curetur. Viz. *Emplaſtrum Diachilum Cum Gummi* aut *demucilaginibus applicetur*: *ſolo* ſæpe *oleo olivarum*, *raparum, camomillæ* vel *liliorum alborum* curatur.

In *Venereo* autem ſeu *Gallico Bubone* nec repellentibus utendum eſt, nec Reſolventibus: verum omni opera curandum, ut quamprimum fiat curatio & ſuppuratio cum indies videamus, Bubones hi ſi matureſcant & ad ſuppurationem deveniant, ſæpiſſimè à lue venerea evadere ægrotantes. E contrario in Gallicam luem facile illos incidere, in quibus vel repellentibus, vel Reſolventibus Bubones curare conamur. Hinc nec venam ſecare, nec corpus purgare licet, quandiu ulla ſpes eſt Topicis medicamentis eos curare poſſe.

Igitur ad malignorum humorum perfectam expulſionem ſi tardior ac imbecillior videatur natura, attrahentibus adjuvanda eſt imponendumque cataplaſma v. gr. ℞. cæparum ſub cineribus. aſſat. ℥ij. ſaponis nigri, emplaſtri Diachili cum gummi an. ℥iß. unguenti Baſiliconis ℥j. Fiat ex his S.A. cataplaſma.

Vel ℞. Rad. liliorum albor. ſub cinerib. coct. ℥iij. cæparum pari modo coctarum ℥iiij. Axungiæ Porci ℥ij. croci pulv ʒj. vitellos duorum ovorum M.F.S.A. cataplaſma.

Verùm tamen cùm talis Bubo pertinax ſit nonnunquam *cucurbitula cum magna flamma imponi* ſolet.

Botallus *lib. de Lue venerea cap.* 10. ad Gallicos Bubones maturandos, *Frictiones & cucurbitulas ventoſas* valde commendat, nihilque his citius vel melius ſuppurationem accelerare ait. Fricentur autem digitis ſimpliciter, vel recenti Butyro illitis, uſque dum tumentes, & phlegmone obſiti tactum amplius ferre nequeant; quo tempore ſuppurantia imponenda.

Fallopius *lib. de morbo gallico cap.* 91. commendat motum, & mandat ut ludant gladio, vel pila parua, ut ſaliant, & motu iſto fiat fluxio, ac promoveatur ſuppuratio.

Suppuratus hujuſmodi Bubo mox aperiatur ferro potius quam Cauſtico; *etiam ſemicocta exiſtente materia*. Enim verò tardius facta apertura ſæpe noxia eſt quod ampliorem quam par eſt ſibi ſedem efficiat, venereum venenum vicinas partes inficiat, peſſimaque ſimptomata inducat, ut exemplo demonſtrat Hildanus *Cent.* 5. *Obſerv.* 65. Hiſce tamen omnibus nihil efficientibus, universâ tum ſanguinis tum Limphæ maſsâ infectâ, curatio porro inſtituatur ut in Lue venerea.

Similiter in *Peſtilenti Bubone* nec venæſectio nec purgatio, (quidquid etiam contra adferant Adverſarii) locum habet; ſufficiunt ſudorifera & Alexipharmaca ut in generali peſtis curatione.

Extrinſecùs nonnulli ſuadent Bubonibus hiſce imponere diſcutientia, quos inter eſt Cl. Sylvius, *qui Prax. Medic. lib.* 5. *tractat.* 2. Laudat Peſtilentes Bubones in Principio diſcutere Litu *Olei Cornu cervini*. ſed cùm modus hic periculoſus ſit & incertus, ei non ſubſcribimus; verùm præſtat per Attrahentia & ſuppurantia curationem inſtituere.

Quum Ergo Peſte correpti duritiem cum dolore ſentiunt ponè Aures, in Collo, ſub Axillis, vel in Inguinibus, mox ei applicetur *veſicatorium ex cantaridibus & fermento acri*, ut venenata materies naturæ robore expulſa foràs ulterius protrahatur. Altero die admoveatur cataplaſma Attrahens, & vehementer maturans. Ex. gr.

℞. *Rad. Lilior. Albor. rec.* ℥ij. *Fol. Rutæ, Malvæ, Althææ, Scabioſæ an.* Mj. *Caricarum ping. conſciſſ. Num.* 10. *omnia in aqua pura cocta in mortario contundantur additis tribus Bulbis cæparum ſub cinerib. aſſatar. & farina Althææ, Tritici an.* ʒvj. *fermenti acris* ℥iß. *Mellis* ℥j. *unguenti Baſiliconis* ℥iß. *Butyri rec.* ℥ij. *M.F.S.A. Cataplaſma.* Equidem

in

in ſecundo cataplaſmate *Fimus columbinus fermentum* acre & cœpæ poſſunt omitti.

Vel ♃. *Rad. Althææ, cœparum ſub cinerib. aſſat. an.* ℥iß. *Fol. ſcabioſæ, malvæ, Rutæ an. coctis in aqu. communi ad mollitiem, & contuſis, adde Emplaſtri Diachili cum gummi* ℥iß. *Olei ſcorpionum, Mitridatii an.* ℥ß. *Croci puri.* ʒj. *M.F.S.A. Cataplaſma.*

Vel ♃. *Cœpam unam qua excavetur, & cavitas impleatur Theriaca Vel Mitridatio; dein carta involuta ſub cineribus Coquatur, hinc Teratur cum oleo Scorpionum & fiat S.A. Cataplaſma.* Cui nonnumquam *fermentum acre* addi ſolet. Vel ſolæ *cæpa ſub cineribus aſſata*, contuſæ cum pauxillo *Theriaces & Butyri inſulſi* mixtæ cataplaſmatis forma per biduum aut triduum imponantur.

Barbette hoc in caſu vehementer laudat Emplaſtrum.

♃. *Emplaſtri Diachyli cum Gummi, de Mucilaginibus an.* ℔ ß. *unguenti Baſiliconis* ℥iiij. *ſemin. ſinapi. pulver.* ℥iij. *M.F.S.A. Emplaſtrum.*

Nonnulli Gallinam, aut Ranam viventem atque diſciſſam parti affectæ applicant, ſæpius eandem renovando. Alii Gallinæ aut columbæ viventis podicem deplumatum admovent. Quidam totum Bubonem ſectione auferre conantur quod periculoſum valdè, & nequaquam permittendum. Neque etiam cucurbitæ vel infra Bubonem vel ipſi Buboni appoſitæ conducunt, quoniam & in Peſte & Peſtilenti Buboni eæ admodum damnoſæ ſunt. Tumor verò maturus mox ſcalpello incidendus, ut puri exitus detur: & quidem aperiendus eſt, priuſquam omnino mateſcat, ut de Bubone venereo dictum fuit; cum citiſſimè venenum ſit educendum. Atque hujuſmodi Bubo aliquandiu, quantum fieri poteſt, apertus ſervandus; dein ab omni ſorde mundificandus & aliorum ulcerum ad inſtar porro tractandus: quem in finem ſummoperè conducit *Digeſtivum ex unguento Baſilicone, Melle, Theriaca, & Balſamo ſulphuris Terebenthinato. Joannes Muunliskſ Chirur. lib. 1. cap. 15.*

In bubone convenit emplaſtrum diachylon cum gummat. & mucilag. ſeminis lini. Si ſuppurationem volumus maturare, addatur aliquid ſaponis Veneti. Empl. diachylon malax. cum oleo lumbricorum, chamomillæ, lini. Cataplaſmatibus, addantur lumbrici, & gummata, v. g. Tacamahaca, ammoniacum. Ad attractionem quoque faciunt ficus, fimus columbinus, parum de magnete arſenicali. Internè dentur diaphoretica & expellentia communia, antimonium diaphoreticum, tinctura bezoardica, pulv. bezoardicus, medicamenta omnia antimoniata, quæ valdè expellunt.

♃. Herb. uvæ inverſæ, flor. chamomill. flor. melilot. malv. an. m. j. Rad. altheæ lil. alb. an. ℥j. ſem. alkekengi ʒiij. ſem. lini fœnugræc. an. ℥j. Coq. inſ. q. aq. ſimpl. ad putrilaginem. F. l. a. Cataplaſma. adde ol. ſcorpion. ol. bufonum an. ʒiij.

♃. Emplaſtr. diachylon c. gum. ℥ij. malaxetur cum ol. ſcorpionum, bufon. an. q. ſ. Poteſt imponi cataplaſma ex ſola uva inverſa: vel ſi recens haberi poteſt, contundatur, & ſuccus expreſſus applicetur. Convenit etiam unguentum dialthææ. Item fuligo, ſi miſceatur cataplaſmatibus & emplaſtris. *Joh. Michael. in Prax. clinic. general.*

Conſultationes.

Expendenti Aphoriſticam Divini Hippocratis, qui nunquam erravit ex Macrobio, ſententiam, quòd ſcil. *ex Bubone febres omnes mala, præter ephemeras*, cum inviſerem ad Præclariſſimum Virum Adrianum Spigelium, celeberrimum Anatomicum, e vivis ſublatum, cum bubone ſub axilla ſiniſtra anno 1625. annorum 47. non levis mihi ſcrupulus occurrit, numquid ex bubonibus fiant ſolæ ephemeræ, vel putridæ etiam; Ex Hippocr. enim ſententia in Aph. propoſito expreſſa luce clarius ſtatui videtur, ex bubone putridas quinetiam febres fieri poſſe. Non enim dixiſſet: *Ex Bubone febres omnes mala præter ephemeras*, ſi ex Bubone fierent ſolæ febres ephemeræ. Cui ſubſcribentes omnes ferè Medicinæ Scriptores, aſſerunt fieri poſſe ex Bubonibus non ſolùm febres ephemeras, ſed etiam putridas. Atque de putridis id palam ſit ex præſenti Spigelii morbo, à quo extinctus eſt, quem fere continue obſervavi 63. dierum ſpatio quibus decubuit. Hic etenim Vir præclariſſ. ex indicis digiti punctura dolorem, & tumorem inſignem in ſiniſtro brachio paſſus eſt, cui ſucceſſit abſceſſus, ſeu Bubo ſub axilla, cum dolore adeo gravi, ut non ſolùm brachium, ſed & totum corpus immobile factum ſit, cum febre acuta abſque annotationibus manifeſtis, inappetentia, vigiliis & gravi virium langore. Vigeſima ſponte erupit abſceſſus, & multam saniei copiam triduum effudit ſubcruentam, fœtidam, liquidam, à qua remiſit dolor, adeo ut in latus affectum decumbere potuerit, quod antea fieri non poterat. Perſtitit tamen febris vehementia, cum tenſione, & dolore dextri hypochondrii ad claviculam uſque: cui ſucceſſit diarrhæa primo biliosa, mox & ſanioſa, non diſſimilis materiæ ex abſceſſu emanantis, quod anſam præbuit dubitandi, numquid eſſet dyſenteria, vel abſceſſus jecoris. Cùm verò nulla præceſſiſſent tormina, non ramenta, aut inteſtinorum eroſiones, in jecoris abſceſſum conſpirarunt ſententiæ, cum præſertim præteritis annis abſceſſus ventriculi per vomitum expurgatus fuerit. Interim plura interna fuere præſcripta, cum durante febricula, cum dejectione materiæ ſanioſæ 63. die extinctus eſt. Diſſecto cadavere, occurrit abſceſſus in concava jecoris, juxta prognoſticum. Ex quibus patet, putridas, quin etiam febres ex bubonibus fieri poſſe, Quod præteritis annis obſervatum à me fuit in Nobili Margareta de Doctis fratris mei conjuge, undecima extincta febre peſtilentiali, cum bubone in inguine dextro ſuppurato, & aperto. Quod ſi Galenum conſulamus primò de Differ. Febr. ubi de Ephemera ex bubone, adſtruit expreſſiſſimis verbis, ſolas ephemeras ex bubonibus fieri, quæ hæc ſunt: *Quæ ex bubonibus febres fiunt, calefaciunt ſemper partes continuas, donec ad cor uſque calor febrilis propagatur. Non pervenit autem ad ipſum putrida fuligo, ſed ibi permanet, loco bubonis circumſcripta, ſola alteratione per continuum facta uſque ad cor perveniens*

veniente calore, eo prope modo quo in iis qui ſolis calore deuruntur. Ex quibus verbis compertiſſimum redditur, ex bubonibus putridas fuligines ad cor non elevari, atque ideo neque febrem putridam fieri. Accedit quod pulſus in febribus ex bubone ſunt æquales, ex Gal. l. de Dignoſcendis Pulſibus; cùm in putridis ſint ſemper inæquales. Pro ſolutione itaque contradictionis qua diſſentire videtur Hipp. à Gal. non dixerim quidem cum Capivac.& aliis, febres ex bubone vel fieri à cauſa externa, & manifeſta, & has eſſe ephemeras; vel à cauſa occulta, & eſſe putridas; quod videntur mutuati ex Gal. com. Aphor. citati; licet & eo loco non dicat Gal. Bubones qui ſine cauſa manifeſta ortum habuerunt, cauſas eſſe febrium putridarum, ſed hoc ſolùm; *Veriſimile eſt, una cum viſcerum inflammationibus acceſſiones ſuas habere.* prout in caſu noſtro, in quo licet bubo ſub axilla factus ſit à cauſa manifeſta, punctura ſcilicet digiti, nihilominus febrem putridam annexam habuit eamque lethalem, propter hepatis abſceſſum. Quare ſtatuendum eſt bubones factos à cauſa occulta non inferre putridas, ſed ſignificare noxam viſcerum principum, ac propterea malas eſſe ratione ſigni, non ratione cauſæ. Non enim excitant febrem putridam, quoniam putredo illa cor non ſubit per vapores putridos; ideoque ubi legitur in Aph. *ex bubone febres*, legendum, *cum bubone febres omnes malæ, præter ephemeras.* Aliæ enim omnes poſſunt eſſe cum bubone, & non ex bubone. Quod & hac ratione confirmare licet. Putridus vapor in cor exhalans, & ab eo remota parte ignobili, non inducit febres malaſ: Sed emunctoria ſunt partes ignobiles, & inguinum partes diſtant à corde. Ergo ex ſe non poſſunt facere febres malas, ſed ſolùm eas ſignificant, putridis etiam fuliginibus ad illud pertingentibus, ex Hipp. 2. 6. Epidem 10. quod, *Abſceſſus veluti glandularum ſignum quidem ſunt germina habentium cùm aliorum, tum præcipuè viſcerum; maligni autem ſunt hi.* Ubi intelligit per *germina habentium*, affectionem earum partium, cum quibus habent rectitudinem; atque ideo ſi bubones appareant retrò aures, ſignificant affectionem cerebri; ſi ſub axillis, cordis; ſi in inguinibus, hepatis. Subiungit tamen, tum aliorum; quoniam non ſemper ſervatur hæc rectitudo, ut in caſu noſtro, in quo jecur erat affectum, & nihilominus bubo factus fuit ſub axilla ſiniſtra, ſervata convenientia, & rectitudine, neque ratione ſitus, quia fuiſſet in parte dextra; neque ratione loci, quia erupiſſet in inguine; & non ſub axilla ſiniſtra: cujus tamen diverſitatis cauſa provenit à punctura digiti valdè dolorifica. Semper enim natura affluit medio ſanguine, & ſpiritu in ſubſidium partis dolentis, propterea confluxit ad ſiniſtrum brachium, hæſitque materia in glandula,& non ad manum, & digitum decubuit, duplicem ob cauſam, vaſorum ſcilicet copiam in glandulas diffuſorum, per quæ fluit materia; ſecundò ob laxitatem prædictarum partium; cujus ratione expultrix materiam, quæ confluxit, inde repellere non potuit. Et hæc de affectu propoſito dicenda habui, omiſſa ejus curatione quòd eſſet incurabilis & lethalis. *Benedict. Sylvatici Conſil. & Reſponſ. Medici Cent. 3.*

Exhibita mihi morbi & ſymptomatum, eundem comitantium, hiſtoria & ſchemate quodam, meam de ipſius indole & ingenio ſententiam; ut petitioni tuæ morem geram, breviter ſed candide declarabo. Et ne longius abeam, tumores illos in inguine prope pubem, & in perinæo juvenis, nec non alium puellæ ſub axilla; & aliorum etiam ejus loci, obortos, calidæ cujuſdam fluxionis ſobolem eſſe, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſſe duco. Hippocrates, venerandus medicorum coryphæus, inguini bubonum nomine inſignit; & glandularum eo loci phlegmones ſive inflammationes eodem nomine appellare ſolet; Tales ſunt in dictis perſonis pulſantes, renitente tumore conſpicui, rubore perfuſi, doloris æſtu effervescentes, in principio febriculam quandam, ephemeræ ſeu diariæ æmulam, comitem nacti. Horum aliqui ſunt ſimplices & benigni, minimè contagioſi: Alii verò maligni, & hi vel peſtilentiales, vel venerei: Quod eos attinet, de quibus conſulor, nec venereos eſſe, nec peſtilentiæ characterem præ ſe ferre judico. De illis non eſt ut aliquid addam. De his verò, etſi in peſtilenti conſtitutione cælitus nata bubones ſemper ſint ſuſpecti, attamen credo me ſatis firmas poſſe in medium proferre rationes, nullam ineſſe tumoribus iſtis peſtilentis contagii notam. Nulla graſſatur in vicinia peſtis; nulla ejus, quod ſciam ſparſa ſunt alicubi ſemina; nullum interceſſit cum infectis rebus, vel perſonis commercium; tumores ipſi non ſunt lethales, nec gravia, qualia in peſte conſpiciuntur, adſunt ſymptomata. Quamprimum enim de communi morborum cauſa peſtiferæ luis ſeminaria orta per pulmones aut alios quoſvis meatus in arterias & venas irrepſerint,& ſanguinem coinquinarunt, tum primum ſtomachus nauſeat, & cibum averſatur, aſſumpta eructat; caput dolore affligitur, urgent vigiliæ & deliria, in aliis ſopores, & comatoſi affectus contingunt, animi deliquia accidunt, univerſa corporis moles laſſitudine & ſomnolentia torpet, calor intra præcordia æſtuat, longè tamen mitior, quàm in aliis febribus continuis per artus, velut in Hectica, expanditur. Nec enim tanta humorum putredine, quanta in ardente febri, Cauſone dicta, ſuccenditur. Virtus quippe peſtilentiale abſque ulla putredine necare ſatis eſt. Unde accidit, ut plerumque pulſus & urina ſint in principio ſanorum ſimillima, ſed lenta illa febris vaporulentis de lue virulenta vaporibus, quavis putredine pernicioſioribus, cor, vitæ fontem & domicilium, obſidet; unde pulſus arteriarum exilis & imbecillis diſpari motus tempore diaſtolen ejus & ſyſtolen mentitur. Si verò cordis robur & vires conſtiterint, expultrix & vegetior eſt, tum noxios humores vel in principio adhuc crudos & incoctos ad emunctoria protrudit, unde bubones peſtiferi & anthraces, carbonum more urentes, nigri, petechiæ quoque enaſcuntur, per quos natura vel ſe exonerat vel tanquam viribus exhauſta in criſis conflictu ſuccumbit. His & aliis ſignis pathognomonicis, quæ ſunt inſeparabiles morborum comites & accidentia, ſubſtantialiter ut *Galenus* ait, illis adhærentia, peſtis ab aliis morbis diſcernitur. Horum cum nulla ſe in propoſito caſu ſe manifeſtent, ægros à peſtilentis

lentis contagii ſuſpicione immunes & liberos judico. Facile tamen fieri poteſt, ut tumores hujuſmodi in peſtilenti conſtitutione à benignitate ſua degenerent & malignam naturam induant. Ordinarii ſunt iſtiuſmodi bubones & mihi in praxi mea haud infrequenter occurrerunt. Vidi, quibus labore nimio defeſſis, longo itinere & inconſueta equitatione laſſatis, artuum dolore gravatis, pruritu, ſcabie & ulceribus obſeſſis, & aliis, tumores iſtiuſmodi eruperunt, ſubſiſtente nimirum materia copioſa, naturæ ſibi conſulentis vi ac robore ad brachia & crura expulſa, in inguinum & alarum glandulis & adenibus, recipiendis humoribus accommodatiſſimis. Tumores verò iſti ortus ſui primordia derivant à vitioſis ſuccis, præcipue verò a ſanguine vitioſo, ex mala victus ratione in corpore congeſtis, qui poſteà à natura onere ſe levante, virtute expultrice cooperante, qua data porta, nunc in corporis ambitum, nunc ad principum partium emunctoria amandantur. Nempe quod in Oligarchia contigit, ut potentiores opprimant imbecilliores, in eoſque totum onus deponant, idem in corporis œconomia contingit. Natura ſiquidem, provida rerum mater, ſemper cuſtodit & deſiderat principum membrorum ſalutem; Et hæc eſt tumorum dictorum idea, in quorum cura, cum non ſint per modum criſeos, præcedente alio morbo, ſed ſponte ſua oborti, ſanguine cum copia ſua, tum pravitate naturam ad expulſionem irritante, vena à principio ſecta profuiſſet; humoribus etiam accommodatis in eam rem præſidiis ſedulò expurgandis inſudandum erat. Quibus neglectis, quid mirum, ſi dolores ingraveſcunt & cura protrahatur. Quoad partem affectam, ſolet ſanguis influxus evacuari repellentibus & digerentibus. Illa non ſunt tuta; metuendum enim, ne fluxio ad partes principes retrocedat. Hæc vero ruptis jam ſponte tumoribus vana & minimè neceſſaria. Urgente ſaltem dolore Anodynis utendum, poſt ulcus ipſum probè mundandum, carne implendum & cicatrice obducendum, quod Chirurgo præſenti relinquo. Cavendum ſaltem, ne ulcus in fiſtulam degeneret, quod facilè contingit, niſi ex artis lege tractetur. Sed de his ſatis. Scabie & pruritu detentus, ſecta cubiti vena, purgetur Apozemate ex radicibus Oxylapathi, Fumaria, Sena, Liquiritia & Prunis Damaſcenis compoſito, adjecto ſyrupo Roſaceo ſolutivo, poſtea vero utatur ſero lactis Fumaria medicato. *Frideric. Loſſius in Conſil. Medicin.*

Obſervationes.

Juveni cuidam 15. annorum Bubo & Apoſtema enatum erat ſub alis ſine febre. Perunxi manè & veſperi oleo noſtro ſulphuris; ac deſuper applicavi Emplaſtr. Diaſulphuris: quibus ſtatim emollitum, maturatum, ruptum, mundificatum; & conſolidatum fuit intra decem dies. *Martinus Rulandus curat. 3. cent. 4.*

Quidam natus annos 9. ſupra 10. habebat inguinum permagnam inflammationem, cum dolore, propter quam ægre movit pedes, non potuit ſtare, hunc ita curavi.

℞. Pingued. porci ℔j. abſinth. contuſ. q. ſ. m. ac. F. pulticula; quam applicabam manè ac veſperi per tres dies, unde tumor emollitus; ac cum dolore diminutus fuit. Poſt tres dies bubonem perrupi oleo ſulph. & deſuper impoſui empl. diaſulphur. ex quorum uſu intra quatuor dies rectiſſimè convaluit. Interea dum ambulare cœpit, accepit talem potionem.

℞. Decoct. ſenæ ℥iij. Syr. e rhabarb. ℥j. m. pro hauſtu qui magnopere profuit. *Martinus Rulandus.* curat. 28. cent. 8.

De Sambuco venit in mentem quoddam remedium, quod tibi reticere non debeo, præſertim cum ſingulari modo aliud agens, in ſcripto libro meo reperirem, & certo experimento comprobatum legerim, accipiendi ſunt fl. ſambuci, cum his contundenda eruca, atque fimus columbinus, vel piper. Si Sambucus non ſit recens aliquid aq. ſambuci admiſcendum ac fingendum Cataplaſma, idque Buboni applicandum, abjiciendum, poſteaquam tribus horis jacuerit, in ignem, atque ter repetendum; non ratione carere videtur remedium & autor ſanctè affirmat, magno & manifeſto ſucceſſu ſe eo uſum. *Jo. Crato Epiſtol. ad Camerar. lib. 5. conſil. & Epiſt. &c.*

BVLIMVS
ſeu
APPETENTIA CANINA

Bulimus & Appetentia Canina apud omnes prope Medicos Autores idem ſonant, interim tamen apud quoſdam inter accuratiores eò diſtinguntur, quòd κυνορεξία, λυκορεξία ſeu Appetentia Canina ſit inſatiabilis edendi libido, per quam cibi avide devorati ſtatim, aut vomitu refunduntur, aut per alvum detruduntur. Quòd vero βούλιμος ſit prægrandis appetentia, ſed pauco alimento ſedabilis, ab extremo ambientis algore progenita, in cibi faſtidium ac leipothymiam brevi deſinens; Quòdque propterea vomitus ac ſeceſſus quaſi liéntericus cum implacabili appetitu ſit ſignum illius inſeparabile; hujus vero leipothymia & appetentiæ voracioris prompta ceſſatio, in anorexiam etiam abiens. Dum autem hic de Appetentia Canina & Bulimo ſcribimus non de belluina illa edacitate hominum, ſanctæ, ut ludebat Comicus, ſaturitati litantium, quales fuere olim *Bœoti*, Mithridates rex Ponti, Heraclides, Milo, Gnatho, Philoxenus, atque præ cæteris Vitellius; ſed de immani illa ac morboſa eſurigine quæ tota corporea eſt, verba facimus; Denominationem habet Appetentia Canina à canibus & lupis propterea quòd cum ea animalia inteſtina minus tortuoſa gerant, voracitati magis ſint dedita. Βούλιμος vero vocatur ingens fames, quæ bovem veluti exæquat, hic enim particula βου rei cui adjungitur magnitudinem denotat.

Cùm Bulimus & Appetentia Canina in fame aucta, illic quidem brevi ceſſatura, hic verò diutius perſtitura, poſita ſint, in earum cauſis exarandis, hic, nobis de fame in genere primo agendum foret, ni illud penſum ſuprà titulo de Anorexia jam perfeciſſemus; iſtic itaque tantum de famis auctæ cauſis quædam dicenda veniunt. Augetur autem fames propter

acidi

acidi ſtomachalis in quo propriè ejus eſſentia quærenda eſt, exaltationem præternaturalem, quæ eo devenire poteſt, ut, explicante Gliſſonio, in propriam matrem, tunicam ſcil. ventriculi, unde maxima ex parte promanavit, ſubinde involet, eamque rodat ac ſugillet. Hinc ventriculus, addit idem celeberr. Autor, querulus fit, & prodigi inſtar, omnia quam par eſt citius diſſipat, digerit, diſſolvit, abſumit, nec repletus ſatiatur cibis; atqui novæ ſubinde prædæ inhians, quaſi inedia mox periturus miſere lamentatur, ſuamque inopiam cerebro jugiter inculcat. Fit autem frequenter ob nimiam ingluviem, ut ſequatur vomitus, aut lienteria. Subinde verò depleto tantillum ſtomacho, ad cibum de novo ingerendum, quaſi nihil adhuc comediſſet, redit.

Aciditas deſcripta ſufficitur ventriculo, vel à ſanguine particulis ſalinis acidioribus abundanter nimis impragnato, quibus præterea excipiendis, atque in viſceris cavum tranſcolandis aptiores ſunt glandulæ toti illius tunicæ mediæ infixæ. Vel extrinſecùs advenit, ſc. à cibis acidioribus ſaleque muriatico nimium ſaturatis, diutiùs uſurpatis; aut ab ambientis aëris intenſiori frigiditate, nivibuſque corpus circumcingentibus, unde ſc. nitroſum quid emanat, vellicando ſtomachi ſuperiori orificio, ventriculoque ipſo coarctando, ut quicquid acidi in propriis glandulis habet momento quaſi expuat, quam maximè accommodum. Hæc autem ultima cauſa, cùm mere occaſionalis ſit, brevi ceſſat, imò apoſitia ſic facile inducitur, non adveniente ſc. per aliquod tempus acido quò, ipſo expreſſionis momento, tota propè ſpoliata eſt ventriculi membrana nervea. Atque hæc ipſa eſt ultima cauſa quæ Bulimi propriam eſſentiam conſtituit.

De ſignis horum morborum non opus eſt multis verba facere; ſiquidem ſatis ſuperque in mox exaratis explicantur, hic tantùm adjungemus in abſolutiorem Appetentiæ Caninæ deſcriptionem quod de Eriſichtone canit Ovidius Metam. lib. viij.

Fuit ardor edendi.

Perque avidas fauces, immenſaque viſcera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aër.
Poſcit, & appoſitis queritur jejunia menſis.
Inque epulis epulas quærit: quodque urbibus eſſe;
Quodque ſatis poterat populo non ſufficit uni:
Pluſque cupit, quo plura ſuam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec ſatiatur aquis, peregrinoſque ebibit amnes:
Utque rapax ignis non unquam alimenta recuſat,
Innumeraſque faces cremat: & quò copia major
Eſt data, plura cupit, turbaque voracior ipſa eſt:
Sic epulas omnes Eriſichthonis ora prophani
Accipiunt, poſcuntque ſimul. Cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt, ſemper que locus fit inanis edendo.

De Prognoſi hæc habeto. Canina appetentia dum obſtructiones parit, ac cruditates aggerit, inſuperabilem vomendi & ſecedendi conſuetudinem interdum affert, ac in hydropem, cæliacoſque fluxus tandem faceſſit. Deterior vero eſt ſi generalem conſectetur corporis deprædationem; at minùs periculoſa ſi fiat ab acido humore, per varia in diæta errata in ſtomachum inducto, etenim pluribus poteſt illud obtundi, de quibus infra.

Bulimus propter adjunctam leipothymiam pernicioſus eſt, ſi alimenta præſto non ſint quibus æger deperditas & exhauſtas reſumat vires, datis vero cibis aptis illi promptiſſimè ſubvenitur.

Indicationes curativæ in Appetentia Canina ſunt acidum infringere, tum per diætam, tum per medicamenta; cruditates aggeſtas expurgare; Obſtructiones reſerare; Ventriculum & inteſtina roborare. In Bulimo nihil aliud agendum venit, quàm leipothymiæ ipſius conſectaneæ alimentis vi cardiaca præditis promptè mederi.

De Curatione ipſa non habemus quæ ſuperaddamus iis quæ jam adjicienda ſunt.

Curationes Conſultationes & Obſervationes ex variis.

Curationes.

Appetentiam caninam (hujus cauſa bilis prava ſeu ſuccus vitriolatus in ventriculo: non ergo imperandus eſt vomitus, ne moto humore ſequatur Cholera, nec dandi ſunt ſucci vitriolati acidi, ne malum augeatur) tollit Eſſentia meliſſæ cum ſp. vini extracta; cujus doſ. cochl. j. miſce cum aliquot gut. olei carui, præmittenda tamen ſunt univerſalia, quæ ſuccum vitriolatum ſeu bilem minuant & per inferiora deducunt. Sic extractum Rhabarbari, mechoacannæ. It. panchymagogon vegetabile maximè hic laudantur. Vitelli ovorum qui indurati, ſæpius comeſti à ſpecifica proprietate *antipathia* ſolvunt *Joann. Hartman. in Prax. Chymiatric.*

Villanovanus refert quendam hoc affectu percitum, panem calentem, amurca olei imbutum comediſſe & mulierem bovis liquatum adipem, cum pari calentis olei quantitate, duabus vicibus bibiſſe; & in tantum cibi faſtidium utrumque incidiſſe, ut nihil per 5. dies comederint, & à priori affectu liberati ſint. Narcotica medicamenta ſenſum ventriculi nimis exquiſitum obtundendo, famem illam caninam poſſunt imminuere. Inter ea theriaca recens magis eſt ex uſu, quia præter vim narcoticam, humorum etiam malignam qualitatem, quæ à nonnullis in hoc affectu ſubeſſe creditur; virtute alexiteriâ corrigere valet. Narcotica tamen raro & non niſi ſumma urgente neceſſitate uſurpanda ſunt. Ambra griſea ad v. vel vj. gr. cum ovo ſorbili ſumpta non ſolum ventriculum roborat, ſed etiam proprietate ſpecifica huic prodeſſe creditur. *Lazarus Riverius cap. 2. lib. 9. prax. Med.*

Curabitur fames aucta exhibendo ea quæ acidum ſuccum in corpore temperant, infringunt, & emendant, ejuſdemque augmentum præveniunt: potentiſſimè ſuccum acidum

infringunt ſalia lixivialia, tum fixa, tum volatilia, ut & alia alterutro abundantia, corallia, margaritæ, oculi cancrorum, creta, lapis hæmatites, ſuccinum, chalybis limatura, & ſimilia. Eundem ſuccum acidum obtundunt pinguia & oleoſa omnia. Eum pariter temperat ſpiritus volatilis ex vino, aliiſve paratus, cum denique diluunt & enervant aquea quævis copioſe uſurpata, abſtinendum ab uſu acidorum. Exempli loco ſunto ſequentia.

℞. Corrall. rubr. marg. præp. an ℈j. cretæ alb. ℈ß. ſacchar. alb. ʒiij. M. F. pulvis in vj. doſes dividend. & bis in die tribus ſaltem quatuorve poſt cibum aſſumptum horis ex vini potentioris cochleari aſſumendus, cui forma liquida magis arridet, capiat ſubinde ſequentis miſturæ cochleare unum.

℞. Aq. menth. ℥ij. aq. cohlear. tinctur. cinamomi cum ſpiritu vini rectincato per infuſionem paratæ an. ʒß. ſyr. abſinth. ℥j. m.

Vel. ℞. ol. macis, granorum juniperi an. ℈j. m. in vitro. Hujus olei guttas ij. vel iij. ſumat æger aliquoties in die, ex vini maluatici, alteriuſve generoſi, aut præmiſſæ miſturæ cochleari. Utatur quoque fame auctâ preſſus juſculis tum pinguioribus, tum ad gelatinæ conſiſtentiam proximè accedentibus, nulloque acido conditis: nulla hîc purgantia præſcribo, quoniam nulla ſunt hactenus mihi nota, quæ humores acidos educant blandè *Franciſcus Sylvius, cap. 2. lib. 1. Prax. Med.*

Zacutus narrat vini generoſi potu plurimos caninâ appetentiâ laborantes curatos eſſe. Fames canina ob lumbricum 12. cubitorum concitata, eſt teſte Eodem. Succus naſturtii aquatici matutino tempore per aliquot dies ſumptus certiſſimè ventriculi vermes enecat. Si ergo eſt à vermibus, conveniunt medicamenta præcipitantia & narcotica. Vinum ſalviæ ſpecificè prodeſt. It. eſſentia meliſſæ, pilulæ hieræ picræ. Externè valet aloë & fel tauri in pultis forma. Eſſent. abſinth. *Joann. Michail. in Prax, Clinic. general.*

In appetentia nimia. ℞. Conſerv. Roſar. ℥j. tartar. chalybeat. ʒj. fœcul. aronis, ocul. cancror. an. ʒß. m. f. conditum. Doſis ʒj. manè & veſperi.

Vel ℞. Conſerv. Roſarum ℥j. chalyb. præp. ocul. cancr. an. ʒj. ſal. abſinth. ʒß. m. f. bolus Doſis ſit præcedenti ſimilis, ſeu.

℞. Tartar. chalybeati, corall. rubr. margarit. præp. an. gr. 10. C. C. uſt. ʒß. m. f. pulvis pro una doſi.

Vel. ℞. Cremor. tartar. ʒj. lapid. hæmatit. ʒß. ocul. cancr. cretæ alb. an. ℈j. ſal. fraxini gr. ij. m. f. pulvis pro 3. doſibus. *In India.*

℞. Terræ rubr. martis ʒj. lap. frigid. citrin. percar. præp. an. ℈j. m. f. pulvis pro 2. doſibus.

Vel. ℞. Conſerv. Roſarum ℥j. terræ rubr. martialis ʒj. lap. percar. præp. matr. perlar. præp. an. ʒß. m. Doſis manè & veſperi ʒj ad ʒij. *Hermann. Nicol. Grimm. in Compend. Medic. chymic.*

Conſultationes.

Tabellarius quidam per diſpoſitos equos algidioribus ac fervidioribus anni temporibus, diu noctuque iter faciens, annum agens 40. temperamenti totius & iecoris calidi & ſicci, gracilis habitus, cum hyeme præterita, loca montoſa, frigida, atque nivoſa peragraſſet, matutinis horis, frigidiſſimo ſtante Aquilone, perfrigerationis ſenſum in viſceribus percepit, ſimulque cibum capiendi vehementi deſiderio correptus, præ fame animo defecit, quinimò cum alimenta præſto non eſſent, paulo poſt ruſticum quoddam tugurium ingreſſus in lypothymiam incidit, qua, ut ipſe ait, periiſſet, niſi Ruſticus hoſpes aceto cum aqua frigida inſperſiſſet, & vinum in os infudiſſet, ignique ſtatim etiam admoviſſet, moxque, vel ipſo invito, & alimenta reſpuente, vino, lacte, & ovis vires inſtauraſſet. Quoniam autem hoc mali genus non ſemper Pat. corripuit, adeo ut ſolita itinera non ampliùs ingredi audeat, conſilium ideo noſtrum & auxilium petit.

Affectus, quo Tabellarius iſte correptus eſt, ex ingenti vehementique fame, lipothymia, ſeu animi defectu ſyncopi proximo, & anorexia, ſeu ciborum averſatione conſtare videtur, etenim ab initio vehemẽs cibi deſiderium ſuboritur à quo animo linquitur, mox reſtitutus cibum prorſus averſatur: Quare Bulimos appellandus, quem magnam famem nuncupavit Paulus, Tral. & Aet. Gal. verò dixit, nil aliud eſſe quàm animæ defectum, & Actuarius Bulimo detentos cibum averſari aſſeruit.

Malum hoc plerique medicorum cum fame canina ſolent confundere, cùm tamen ipſum definiat Gal. quod ſit, *Caſus potentiæ ex frigiditate exteriori, qui à fame quidem inchoavit, ſed non habet eam amplius adjunctam.* Ideo ſubdit *A fame Canina Hipp. differt.*

Fit autem hoc modo. Dum ab externa intenſa ambientis frigiditate per os attracta, & & per cutis etiam poroſitates inſinuata ventriculus facilè refrigeratur, ut pote pars non carnoſa, ſed frigida & membranoſa, ab hac frigiditate initio nondum immodica, os ventriculi condenſante, conſtringente, vellicante & irritante, vehemens excitatur ciborum appetentia, at in progreſſu eadem invaleſcente & præcellente, calor ipſe extinguitur, unde non ſolum perit appetitus, verùm & animi defectus ac lipothymia ſubſequuntur. Ex quibus apparet, quod in principio convenit quidem cum Canina fame, cùm ambo ab ingenti appetitu incipiant, in canina tamen fame perdurante, ceſſante verò in bulimo, prout illa in Diarrhæam, vel vomitum deſinit, hic autem in animi defectum & lipothymiam cujus cauſa à Profeſſoribus in alimenti inopiam referri ſolet. Hinc dicebat Avic. *bulimos eſt fames membrorum, cum ſatietate ſtomachi, ſicque membra ſemper ſamelica, & nutrimento indiga ſunt, cum tamen ſtomachus illud ipſum reſpuat.* Attamen quoniam brevi adeo inediæ tempore, membris omnibus alimentum deficere impoſſibile eſt, ac proinde corpus ad lipothymiam & animi defectionem perduci, veriſimilius propterea nobis videtur, quod ore ventriculi vehementer perfrigerato & affecto, illico cor in conſenſum trahatur. Nulla quippe pars noſtri corporis æque ac os ventriculi in conſenſum ducit utrumque principium, nimirum cor & cerebrum.

Neque

Neque audiendus Ariſt. cui ſubſcripſerunt quoque Avic. & Trall. mox & Altimarus, & Mercurialis, Bulimi cauſam calidam eſſe ſtatuentes, quod tanta frigiditas in nobis dari non poſſit ab ambiente frigido inducta, ſed a calefacto ventriculo ob frigus ambiens, atque a calore diſſipato, inanitionem fieri, exinanitoque ventriculo impotentiam ſuccedere, qua diſſipentur ac reſolvantur ſpiritus, unde tandem frigiditas, non eſt, inquam, cum magnis iſtis ſectatoribus Ariſt. audiendus, hujuſmodi namque antiperiſtaſis in corpore exangui, frigido ac membranoſo admitti non poteſt, ſatis tamen hoc nobis ſit, quod & ipſi frigiditatem in hoc affectu concedant atque adeo cum Gal. & Aetio conveniant. Neque ſubticendus error Trall. de ſuo Bulimo in illa muliere quæ cùm multa atq; immodica aſſumeret ac concoqueret, nunquam tamen ſaturabatur, quæ eroſionem in ventriculo paſſa, aſſumpta hiera vermem inſignis longitudinis ejecit, à quo immoderata appetentia ceſſavit, Bulimos namque affectus ille non fuit, quia nunquam in animi defectum vel lipothymiam incidit mulier; nec forſan canina fames, quia neque vomitus, neque alvi dejectio ſubſequebantur, ſed Animal ut omnia alimenta abſumens, citra ullam ventriculi læſionem, Mulierem ad cibum capiendum compellebat.

Affectus hic graviſſimus eſt, parùm enim abeſt à caliditatis extinctione, unde quamplurimi in locis deſertis Bulimo correpti, momento temporis perierunt, quod eveniſſet quoque Patienti noſtro, ſi procul ab incolis, ac proinde ab auxiliis in hoc malum incidiſſet. Neque adeo facilem futuram cenſemus expetitam præſervationem, prout incertam admodum curationem opinamur.

Certa tamen evadere poterit præſervatio, ſi ab itineribus per loca frigidiſſima atque nivoſa abſtineat, alioquin cum gracilis corporis ſit, rarique habitus, forſan etiam ventriculus exquiſito ſenſu præditus, verendum foret ne quoties intenſa ambientis frigiditas ingrueret in bulimum incurreret. Nihilominus, ut ipſi morem geramus præſervationis gratiâ primò, mox & curationis, aliqua præſcribemus.

Primò itaque iter facturus, ventriculum Oloris aut Mergi pelle, aut ſacculo ex plumis Perdicis & Anseris præmuniat, nec ſe unc frigidiſſimo aëri in itinere ſe exponat, Ore caryophill. aut fruſtulum nucis Myriſticæ continuò verſet, atque dentibus terat. Vaſculum vitreum aut terreum, Aqua vitæ Juniper. aut Caryoph plenum ſecum portet, ut urgente neceſſitate ejuſdem hauſtu recreetur ita enim ab ambientis frigiditate ventriculo tutato, famem arcebit, & potiſſimùm animi defectum.

Pro curatione vero omnium primò ab animi defectu Pat. revocandus. Secundò præſentiſſimum auxilium à cibis ſtatim petendum ex Aetio. Tertio ventriculus & totum calefacienda. Ac tandem appetitus excitandus.

Quibus explendis intentionibus jubet Gal. ut omnino totum corpus calefiat prope ignem illud fricando atque fovendo. Secundo, ut vinum exhibeatur. Et tandem cibi calefacientes ingerantur. Nec ullo modo audiendus Trall. qui frigidam exhibet, quod cum Ariſt. credat bulimi cauſam calidam eſſe. Statim itaque frictiones, calefactiones, extremarum partium vincula, Capillorum vellicationes, mox odoramenta præcipiunt Aetius & Paul. ex decoctione Pulegii in aceto, & pane calido, vel ex carne ſuilla aſſata, omnia tamen deſumpta ab ipſo Gal. Et licet odores nutrire poſſe negatum fuerit ab Ariſt. oppoſitæ tamen ſententiæ fuerunt Hypp. & Gal. cum eo, licet ita conciliari poſſint, quod ſcil. ſi pro ſimplici qualitate odorabili odor ſumatur, non nutrit; nutrit autem ſi pro vaporoſa ſubſtantia ab odoriferis corporibus effluente uſurpetur, cum enim qualitas odora ſit accidens, nutrire non poteſt, nutritio namque fit ex rebus corporeis, quia eſt evacuati repletio, evacuatum autem corporeum eſt. Conciliantur quinetiam, ſi dicamus cum Hipp. & Gal. odores ſpiritus tantum alere, non autem ſolidas partes, quod ſolùm negavit Ariſt.

Reſtitutus autem Pat. ſolidioribus nutriendus, jure ſcil. carnium, vino, ovis ſorbilibus, & iis quibus modica quantitate vis plurima ineſt. Vinum ſit dilutum, meracum enim corpora exinanita atque imbecilla ad convulſiones ac deliria perducit. Utcunque autem nutrito Patiente, aliqua calefacientia, tum interna, tum externa adminiſtranda veniunt. Intrinſecus convenit aliquod cochlear Aq. Cinamom. Elix. vitæ in Aq. tot. Cit. Scorzon. vel cord. prima ſax. Parandæ quoque, & pro uſu præſto habendæ Confect. Rotul., ex Oleo Aniſ. Caryophyll. Cinnamom. Cort. Citr. Extrinſecus fovendus ventriculus decoct. Menthæ, Abſynth. Caryophyl. Cinnamom. vel ſaltem inungendus oleo nucis Moſchatæ. Tandem ad appetitum reſtituendum plurima exiſtunt, verum vi peculiari præ aliis pollet in hoc affectu acetum ſquill. in aq. bugloſſ. & quia afferunt Chymici, Bulimum fieri ex ſucci Vitriolati defectu, adeo abſ re non fuerit, ad acida vitriolata confugere, ut eſt ſpir. vitriol. philoſoph. in vino granatorum, vel cum tinctur. roſ. exhibitus.

Victus rationem quod attinet, Cibi ſint facilis coctionis, atque diſtributionis; ut citò nutriant, Traliani miſſo conſilio; qui alimenta difficilis concoctionis proponit, à cauſa calida bulimum fieri falſo perſuaſus. Et quia *Eorum quæ velociter nutriunt, veloces quoque fiunt excretiones*: ideo *Et quibus ſemel, aut bis, & quibus plura ne an pauciora offerre oportat*, conſiderandum. Unde Galen. in Com. monet, quod in defectu ſpirituum, parum & ſæpe cibus ſit offerendus. Quæ pauca, tum pro præſervatione, tum pro curatione ſatis.

Joann. Raymund. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. T. 1. Cent. 2.

Reverendiſſ. Canonicus 36. annorum temperamenti totius & jecoris calidi & ſicci, ventriculi verò frigidi, gracilis & rari habitus, copioſis cibis, fructibuſque & potibus nive refrigeratis ſemper uſus, cùm multis abhinc annis vorax quodammodo factus fuerit, & frequentibus Diarrhæis obnoxius, tandem anno abhinc, licet abundè, quinimo conſueto plenius & avidius cibos aſſumat, nunquam tamen ſatiatur. Quod ſi aliquando plurimo alimento famem compeſcere tentet, in tantam ventriculi anxietatem delabitur ut vomere cogatur:

Quamobrem, ut ab hac inſigni moleſtia atque incommodo vindicetur, medicum petit auxilium.

Fames morboſa, qua Reverendiſſ. Vir laborat ad amuſſim à Galeno deſcribitur titulo Caninæ famis, & definitur ab eodem quod ſit, Vehemens & *indeſinens ciborum appetentia, proveniens vel ab indeſinenti ſenſu ſuctionis, vel ab alimenti defectu.* Læditur os ventriculi, in quo fit appetitus, & licet Plantis quoque ventriculum non habentibus, competat fames, eſt tamen in his opus naturale, proveniens à ſuctione per partes facta, donec deventum fuerit ad ipſas radices, quæ poſtea appetitu Animali non egent, ut indigentiæ proſpiciatur præſente ſcilicet alimento, Animalibus verò præter opus naturale, quod ſuctione fit, ſenſu quoque ejuſdem ſuctionis fuit opus, appetitu videlicet Animali, ut diſtans alimentum exquireretur, quod animale opus Appetitus propriè, ſicut naturale Fames appellatur.

In caſu itaque noſtro indeſinens eſt Appetitus hic Animalis, in ore ventriculi excitatus, non ſine tamen præcedente nimia vaſorùm ſuctione. Quare utraque cauſa à Gal. jam recenſita, ad hanc Caninam famem excitandam dubio procul concurrit. Et primo quidem alimenti defectus, quoniam utpote temperamenti calidi & ſicci rarique habitus, plurimum Pat. reſolvitur, unde perpetua totius exinanititio, & inde neceſſaria ſuctio, dum venæ majores à venis partium exugunt, donec ad os ventriculi deveniatur, in quo tandem perficitur ſuctionis ſenſus, qui hoc caſu adaugetur à copioſiori ſucci acidi portione, & continuus redditur ab intemperie frigida ipſius ventriculi, quæ conſtringendo, vacuando, vellicando perpetuò irrita ſenſum ſuctionis & appetitum ipſum Animalem, unde in Arte Med. dicebat quod frigidior natura ventriculi, ad appetendum quidem plurimùm viget, ad concoquendum autem minimè. Quæ quidem intemperies naturalis eidem fuit, multum tamen adaucta, tum à copia prægreſſa ciborum, unde frequentes contingebant Diarrhææ, tum vero maxime è gelidorum fructuum atque potionum conſueto uſu. Neque obſtat quod temperatus ventriculus magis concoquat & appetat, quam calidus & frigidus, ut Gal. aſſeruit, tunc enim de naturali appetitu, & concoctione loquutus fuit. Nec pariter quod ſcribit Avic. *Et quandoquidem accidit appetitus Caninus, propter caliditatem ſuperfluam in ore ſtomachi reſolventem & reſtaurationem requirentem, ob quas os ventriculi quaſi ſemper famelicum ſit*; Etenim caliditas hæc non concurrit, ut cauſa proxima Canini appetitus, ſed ut remota, quatenus frigiditatem inducit: ſicut enim dum caliditas tenuius humidum reſolvit, ſiccitas ſupereſt, ſitim excitat; ita dum reſolvit humidum craſſius, frigiditas inducitur, famis cauſa.

Verùm quoniam copioſa adeo alimenta, nec ventriculus conficere poteſt, nec iis corpus univerſum eget, ideo neceſſe eſt, ut more Canum Pat. ad vomitum ſe convertat, ſicut ſuperioribus annis per alvum exonerabatur non ſecus ac Seleucidæ Aviculæ, in Aſia, Locuſtas comedentes eaſdemque per aluum excernentes.

Affectus equidem non ſpernendus, etenim diuturnus calorem nativum adeo labefactat ut Concoctrice & Retẽtrice debilitatis in Hydropem, aut Cœliacam paſſionem tandem deſinat, & niſi cibis ſuccurratur, in hac potiſſimum calida & ſicca temperatura, facile febres accendantur, quinimo ſi Pat. pravis utatur alimentis, febres peſtiferæ, vel cutanei moleſtiſſimi affectus ſuboriantur. Et licet Virum hunc Reverendiſſ. hujuſmodi affectu liberare non adeo facile fuerit, cum præternaturales, novas etiam morboſas radices egerit, quia tamen Medicis mandatis obtemperaturus eſt, ſalus ſperanda.

Cujus gratia cauſis contraria ſunt opponenda, totius enim habitus quodammodo denſandus, & intemperies frigida ventriculi corrigenda, quæ quoniam non ſine acidæ pituitæ ope affectum hunc excitat, ideo hæc prius deturbanda, mox intemperies emendanda, atque tandem à proprietate juvantia in uſum revocanda.

Quibus explendis intentionibus, à fonte Chirurgico deſumendæ inunctiones totius corporis denſantes, ex Ol. Roſ. & Viol. frequenter repetendæ.

Ex Pharmaceutico primò ratione acidæ materiæ, Lenientia, Præparantia, & purgantia conveniunt. Leniens ſit Elect. Lenit. cum Hiera, vel mel. roſ. ſol. cum cremor. tartar. Præparans ſine diluto, ut diutiùs in ventriculo moretur ſic paretur.

♃. Mell. Roſ. ſimp. Oxym. ſimp. Aq. vitæ caryophil. an. ℥j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis.

Vel ♃. Oxym. ſimp. Aq. cinamom. an. ℥j. Salis menthæ gr. vi. m. pro ſyr. Purgans validum non ſit, cum materia expurganda in ventriculo hæreat, unde nil Hiera picra præſtantius quæ humores impactos diſſolvit, expurgat, ventriculum calefacit, exſiccat & roborat. Quare.

♃. Spec. hier ſimp. ʒj.ſ. Elect. lenit. ʒvj. m. f. b.

Vel ♃. Pil. de hier. cum agaric. ʒj. Aleph. ʒß. m. reformentur pilulæ, cum vino aromat. & aur. Quod ſi fortaſſe hæc acidæ materiæ præparatio non ſufficiat, prout nec expurgatio, repetatur hac ratione.

♃. Oxymel. ſquill. Syr. de Praſſio, de Mentha. Aq. vitæ Caryophil. an. ℥j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis, quibus expurgatio Hiera picra, vel pil. ſuccedat.

Frigidam autem ventriculi intemperiem corrigunt Diacyminum, Elect. Agreg. Avic. de Scoria ferri Haly, Theriaca ex Serapione, Diatrionpip. quo Gal Septuagenarium ſpatio unius hedomadæ ſanavit. Verùm Hippocr. meraci vini potum proponit, dicens, quod *Famem thorexis ſolvit.* Quod genus remedii admittitur quoque in Com. à Gal. Efficacius autem reddi poterit vinum ipſum, ſi piper, aut ſpica nardi eidem addatur, & jejuno ventriculo calidum acervatim præbeatur, ſtatimque cibaria pinguia & oleoſa exhibeantur. Extrinſecus quoque intemperiem frigidam corrigere poterit ſtillicidium ex Oleis, hoc caſu parandum, prout in corporibus obeſis, Aquis ſulphureis. Itaque.

♃. Olei Amygd. dul. Amar. an. ℔iij. Maſtich. ℔j. vin. malvatici ℔jß. Nucum Myriſt. contuſ. n. ij. Cinnam integr. ℥ß. Macis, Caryoph. an.

an. ℥ij. Fol. Menthæ rec. m. j. m. bulliant omnia ad conſumptionem vini, & facta fort. expreſſ. ſervetur pro ſtillicidio, 20. ſaltem diebus adminiſtrando. Reliquo vero tempore, illini poterit os Ventriculi ol. M. Ducis Etruriæ, vel etiam Nucis Moſchatæ per expreſſionem parato.

Tandem aliqua à proprietate juvantia non omittenda. Ita Caro Glirium à proprietate nauſeam provocat, Eſſentia item meliſſæ cum Spir. vini extr. ad cochlear, vinum pariter Salviatum.

Quibus omnibus congrua addenda victûs ratio, qua primo gelidi potus omnino mittendi. Servanda quoque propria ciborum quantitas, Gal. conſuetos cibos, duplos & triplos permittit, eoſdemque difficilis reſolutionis proponit, cujuſmodi ſunt caro ſuilla, Cochleæ, cancri, oryza cum lacte, Caſeus, Pultes ex farina triticea; Ratio eſt, quia, *Eorum quæ velociter nutriunt, veloces quoque ſiunt excretiones*. Foveri autem poteſt affectus hic ab Aqua, & Vigiliis, hinc, *Aqua edax, Vigilia vorax*. Illa, quia refrigerando & exprimendo appetentiam generat & adauget, hæc vero, quia corpus digerit atque reſolvit, ut Gal. in Com. Quæ pro hujus affectus curatione ſufficiant. *Idem Ibidem*.

Juvenis 26. annorum, melancholicus, poſt longum multorum acidorum uſum; incidit in ingentem famem, qua quotidie ſexies, ſepties & amplius cibum copioſum ſumere cogitur. Poſt cibi ſumptionem ſæpe ventriculi ſequitur dolor; quem deinde vel vomitus, vel magnus alvi fluxus, lipothymiam ſæpius inducens, ſequi ſolet.

Afficitur in hoc ægro ventriculus; quod ex ingenti illa fame, item ex ejus dolore, necnon ex vomitu, eſt manifeſtum. Afficiuntur quoque inteſtina, quod ex alvi fluxu, & cor, quod ex lipothymia inſequente patet.

Morbus, quo hic æger torquetur, eſt intemperies quædam acida & valde acris ventriculi, quæ illam ingentem famem, tam copioſam frequentemque ciborum ſumptionem, & ventriculi dolorem, vomitum, alvi magnum fluxum, & lipothymiam inducentem, producens, *Fames canina* vulgò appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi fuit diutinus ille copioſorum acidorum alimentorum uſus. Hinc verò copioſi acidi humores in corpore geniti, & cum ſanguine per illud diffuſi, antecedentem hujus morbi conſtituerunt cauſam. Pars vero eorum copioſè & perpetuò ad ventriculum delata, eumque acore & acrimonia ſuâ magnâ vellicans, facit ingentem illam tam copioſe & frequenter ſumendi alimenti imaginationem. Cùm verò illud aſſumptum rectè à ventriculo non concoquatur, & magnam acrimoniam præternaturalem adipiſcatur, hinc oritur ventriculi morſus, ſpiritusque ita ex illa morſus vellicatione determinantur, ut illi fluentes, modò in ventriculi & inteſtinorum obliquè aſcendentes fibras, vomitum; modò in obliquè deſcendentes, alvi fluxum, & lipothymiam, per ſpirituum & utilium humorum diſſipationem & evacuationem, in hoc ægro pariant. Atque ita exiſtit acidus ille humor, in ventriculo genitus, vel ad ventriculum delatus, continens hujus morbi, & remota ſymptomatum ejus cauſa.

Morbus hic valde periculoſus eſt. Ab eo enim ſæpe cœliaca affectio, vel hydrops oriri ſolet; & quia hic adeſt lipothymia, metus eſt, ne æger ſubitò extinguatur.

Curatio itaque eſt acceleranda: eaque in cauſarum & intemperiei ablatione, bonæ temperiei reductione, conſiſtet. Primo itaque præſcribatur tale vomitorium.

℞. Conſerv. fol. aſari ℥j. vin. alb. ℥iij. contundantur in mortario marmoreo, & exprimatur poſtea liquor, cui adde aq. cinnam. ℥ß. F. Vomitorium, Vel.

℞. Salis vitrioli albi ʒß. aq. decoct. hordei ℥ij. oxymell. ſimpl. ℥ß. M. pro Vomitorio: Poſtea utatur tali Apozemate.

℞. Rad. acori ℥ß. rad. Helenii ʒiij. Cort. citr. aurantior. an. ℥ß. herb. menth. ſalv. puleg. roriſmarin. m. j. abſinth. m. ß. ſem. anis. fœnicul. coriandr. carvi. an. ʒij. Decoq. in vini G. Lilici q. ſ. ad ℔iß. In colatura diſſolve ſyr. de mentha ℥ij. Aq. cinnam. ℥j. M. F. Apozema. De quo ſumat æger hauſtum mediocrem, bis terve in die. Subinde etiam purgetur talibus pilulis.

℞. Pil. de hiera ℈j. rhabarb. ℈ß. cum ſyr. de mentha F. Pilulæ No. v. vel vj. Poſtea utatur tali condito.

℞. Conſerv. roſarum ℥iij. Diacydon. ℥j. nuces moſchat. cond. No. ij. Corall. rubr. præpar. ℈j. Spec. aromat. roſ. Caryophyll. inciſ. an. ʒiij. Cum ſyr. cydoniorum F. Conditum, De quo æger aliquoties in die ſumat magnitudinem caſtaneæ majoris.

Si æger in paroxyſmum lipothymiæ incidat, ad ſe erit revocandus exhibito cochleari aq. cinnam. odore panis vino madidi, & ſimilium. In ingenti ventriculi morſu exhiberi poteſt theriaca, vel Mithridatium, requies Nicolai, vel ſimile.

In victûs ratione Aër ſit temperatus; æger quieſcat & diutius dormiat. Cibi ſint, qui tarde coquuntur & diſtribuuntur, quales ſunt cochleæ, cancri, caro ſuilla, & bubula, oryza, & ſimiles. Vinum & omnia attenuantia vitentur. *Henric. Regius apud Theod. Craanen.*

Juvenis 28. annorum, qui toto corpore ſanus, ſed nonnihil melancholicus eſſe videtur, & duris, ſalſis, acidiſque alimentis oblectatur, nonnunquam repente maxima atque intolerabili fame corripitur, & niſi mox vinum aut cereviſiam fortiorem largo hauſtu bis terve bibat, ac nonnihil panis alteriuſque cibi comedat: de viſûs aliqua obſcuritate, cum levi vertigine conjuncta, conqueritur, adeoque protinus debilitatur, ut ſe ſuſtinere nequiens in lipothymiam incidat: è qua ad ſe nonnihil reverſus, vino & pane dato iterum reficitur, ac poſt refectionem aliquot diebus ab illa fame immunis manet. Hic affectus interdum tempore matutino, cùm æger jejunus eſt, interdum horâ unâ aut alterâ poſt paſtum ventriculo nondum inanito, eum invadit ſubito; nullâ præcedente nauſea, nullo comitante vomitu.

Afficitur in hoc ægro ventriculus ſecundùm partem ſuperiorem, appellaturque ejus affectus *Bulimus, qui eſt, maxima fames præter naturam, hominem ſubitò invadens, cum debilitate & lipothymia.*

Cauſa remota fuit melancholica corporis diſpoſitio, & talis diæta quæ lienis coctionem nonnihil vitiavit, ſicque multos acres acidoſque humores, à liene male coctos (antecedentem cauſam conſtituentes) in corpore genuit, qui inde ad ventriculum delati, ejuſque ſuperiori parti propè ſtomachum adhærentes, eam peculiari modo vellicarunt, & acida quadam intemperie ac conſtrictione famem vehementem induxerunt, ſicque cauſa continens evaſerunt.

Lipothymia ſubſequitur, viriumque proſtratio, propter eximium conſenſum ſtomachi cum corde & cerebro, per nervos ſextæ conjugationis, ſeu vagos, qui multiplici ramificatione ſtomacho ac ſuperiori parti ventriculi inſeruntur, hincque iis circa ſtomachum malè affectis, mox per ſympathiam afficiuntur cerebrum & cor. Hoc, quia ab eodem pari vago ſuos nervulos habet, & quam proximè ſtomacho incumbit. Illud, quia ex eo nervi illi vagi progrediuntur, quorum mala circa ſtomachum affectione cerebro communicata, mox ſpirituum animalium motus & è cerebro effluxus turbatur, atque inordinatus fit, unde viſus aliqua obſcuritas & levis quædam vertigo oboritur; ac propter ſpiritus eandem ob cauſam pauciores in muſculos influentes, corpus tremit, ægerque ſe ſuſtinere vix potens, interdum concidit. Adde, quòd propter eundem inordinatum & parciorem ſpirituum animalium influxum, etiam cor debilitetur & inordinatè moveatur, ſanguinemque arterioſum pauciorem & inordinatè ad cerebrum tranſmittat, unde & illud non convenienter dilatatum pauciores ſpiritus gignit, atque ex ſe propellit.

Æquè paucis horis poſt paſtum, atque jejuno ſtomacho invadit hic affectus, quia quocunque tempore ſubacidus ille ſuccus in ventriculum influit, & ſuperiorem ejus partem vellicat, ingens illa fames oboritur. Succum autem illum aliquandiu poſt paſtum influentem, non protinus ab alimentis in ventriculo contentis obtundi, ſed iis ſæpe innatare, ſicque ſuperiorem ventriculi partem vellicare, imò nonnunquam cum aliqua nauſea ad os aſcendere, docet uſus.

Vino generoſo aut cereviſia optima roboratur æger, affectusque mox mitigatur, quia talis potus ſpiritus, cùm vitales, tum animales reficit, & humorem acidum ventriculi tunicis adhærentem diluit, imò & digerit ac concoquit, ſuaque admiſtione acerbam ejus vim refringit, unde fit ut ſemel ſic ſedata fames non ſtatim redeat, ſed aliquot dierum ſpatio opus ſit, antequam alius ſimilis collectus humor ad ventriculum feratur, eumque vellicet ut antè.

Nullis hic opus eſt ſignis diagnoſticis, cùm affectus ſe ipſum prodat, & ex ægri relatu ſciri poſſit. De eventu autem ſtatuendum, quod periculoſus exiſtat, & metuendum ſit, ne aliquando hac fame tali loco corripiatur æger, quo potus & cibus ad manum haberi non poteſt atque ſic horum defectu graviore lipothymia proſtratus extinguatur.

Eapropter curatio quamprimùm inſtituenda, jubendumque ut æger nuſquam foras procedat, niſi pane vino generoſo comitante, ut hoſtis ſubito invadentis vires talibus armis mox infringere, ſuaſque collabentes vires protinus rencere poſſit.

Præterea corpus ſubinde clementer purgandum cum elect. hier. picr. pilulis Ruf. , aliiſve ſimilibus, abſtinendo à valde fortioribus. Si tamen æger facilis ſit ad vomitum, non inutiliter exhibebitur vomitorium ex aſaro.

Ad ventriculi & lienis corroborationem, ac coctionis emendationem præſcribendum apozema.

℞. Rad. tamariſci, capparum, helenii, an. ℥vj. galang. ℥ß. herb. chamædryos, cuſcutæ, eupatorii, ſcolopendriæ, meliſſæ, an. m. j fol. laur. m. ß. cort. aurantior. ℥ß. bacc. juniper. ℥vj. ſem. fœnicul. ʒijß. paſſul. corinth. ʒiß. aquæ & vini, an. Fiat ſ. art. apozem. ad lib. iß. Eundem in finem etiam præſcribendum conditum.

℞. Specier diambr. diarrhodonis abb. an. ʒ. j. rad. helenii, & cort. aurantior. condit. conſerv. anthos, & flor. ſalviæ, an ʒß. ſyrupi helenii q. ſ. fiat ſ. art. conditum.

In victu prohibenda alimenta duræ digeſtionis, ſalſa, acida, & acria: & præſcribendi cibi euchymi & eupepti, ut carnes vervecinæ, agninæ, vitulinæ, gallinæ, cuniculi, piſces ſaxatiles, &c. quorum juſcula condienda ſunt cum cherefolio, borragine, melina, roſmarino, betonica, ſemine aniſi & fœniculi, nuce moſchata, gariophyllis, raphano ruſtico, &c. Potus ſit minime acidus, ſed ſubdulcis, ut cereviſia bene defæcata, unius aut duarum ſeptimanarum, & vinum mediocre. Verſetur æger in aëre lucido, minime nebuloſo: corpus mediocriter exerceat, nec ſomno nimis indulgeat, fugiatque iram & quælibet triſtia animi pathemata. *Isbrand. de Diemerbroek de affectibus imi ventris. Medic. 1.*

Juvencula 30. annorum, melancholica, ſubtriſtis, cibos ſalſos, fumo ſiccatos, acres, acidos, alioſque duræ digeſtionis edere conſueta, per integrum annum ingenti fame laboravit, ſine lipothymia. Quælibet edulia ingenti copia aviditſſimè comedit, & mediocriter potum ſuperbibit: repleto ventriculo fames non omnino ceſſat, ſed aliquanto mitior evadit. Paulo poſt paſtum omnia aſſumpta rurſus evomit, quæ iſto exiguo temporis intervallo adeo acida in ventriculo evaſerunt, ut adſtantibus valde acidum nidorem offerant, & ægra dicat illa ſapore ſucci limonum aciditatem ſuperare. His ejectis præ ingenti fame mox iterum edere cogitur, aſſumpta paulo poſt rurſus evomendo. Atque dies noctesque modò edere, modò vomere poſſet, niſi res anguſtior domi ſubinde moleſtiſſimam abſtinentiam & doloroſam famis perpeſſionem injungeret. Interim paulatim emaciatur ægra.

Affectus hujus ægræ eſt *Canina appetentia, id eſt, maxima fames, ſine lipothymia, ab acida inferioris ventriculi intemperie procedens, quâ alimenta copioſa aviditſſimè aſſumuntur ac non diu poſt rurſus evomuntur (raro per inferiora deturbantur) & iterum alia comeduntur, ſine inſigni famis imminutione.*

Differt à bulimo, quod in hoc adſit virium proſtratio ſine vomitu; ſed multoties cum

cum lipothymia, in illo vomitus, ſine inſigni debilitatione.

Afficitur in hac ægra ventriculus, imprimis ſecundum inferiorem partem: ejuſque affectus ex relatu ægræ ſatis cognoſcitur.

Cauſa continens eſt humor acidus ac viſcidus, vitio lienis genitus, & in ventriculum infuſus, ejuſque tunicæ rugoſæ inferiore parte firmiter inhærens, qui aciditate ſua ventriculum ſimili intemperie afficiens ac peculiari modo vellicans, inducit appetitum vehementem ad ſumenda alimenta in moleſtæ vellicationis remedium. Quibus cùm ab eodem humore etiam valdè acida conſtitutio imprimatur (ſicut vinum quod in aceti vas infuſum ſtatim aceſcit) ſicque vellicatio moleſtior fiat, mox è cerebro copioſis ſpiritibus ad ventriculi inferiores fibras determinatis, fit inferiorum tunicarũ ventriculi contractio, ſicque ope muſculorum abdominis valida contentorum expulſio ſeu evomitio; qua quia dictus acidus humor ventriculi tunicis firmiter impactus, nec diſſolvitur, nec ejicitur, imò potius à liene fovetur, fit ut poſt vomitum eadem ingens fames adhuc infeſtet & perduret.

Non adjungitur lipothymia, quia inferioris partis ventriculi non eſt eximius conſenſus cum corde & cerebro.

Quia hæc vehemens fames cum vomitione conjuncta, nutritionem debitam fieri impedit, non parvus atrophiæ, ac tandem dejectionis virium metus incumbit.

In curatione corpus ſubinde evacuandum, cum aloe, hiera picra, infuſo agarici aliiſve amaris: item vomitus bis terve promovendus cum foliis aſari.

Poſtea deveniendum ad talia, quæ lienem & ventriculum corroborant & abſtergunt, coctioneſque promovendo acidas cruditates conſumunt, qualia ſunt illa modo ad bulimum præſcripta, aliaque ſimilia, ut & ſimilis diæta, qualis bulimo dicata. *Idem Ibidem.*

Obſervationes.

Vir ferè octogenarius, ſtaturæ proceræ, gracilis, attamen corporis & animi viribus in hac ætate mire vegetus, atque liberrimi genii, tum temporis, anno circiter 1632. conjugio tertio iterato liberos adhuc gignens, tanta ciborum aviditate geſtiit, ut ſæpius jurulentum cum cæpis, anguriis, foliis porraceis, braſſicæ capitatæ vel cauliflorææ, & radicibus petroſelini ſimul more Gallico incoctum acetarium, bonam partem petaſunculi in oblonga ac tenuja fruſtra conciſi, & ſaccharo conſperſi, botellos aliquot lucanicos, alaudas aliquot ſive anatem ſylvaticam paluſtrem, atque armum agninum in unico prandio omnia, magno cum appetitu, ſine ulla ſtomachi noxa, ſimulque panis triticei portionem magnam pereſitaret, potus verò non valdè avidus fuit, *Helvvigii.*

BVTIGA

Vid.

GVTTA ROSACEA

GVTTA RVBEA.

Finis Libri ſecundi.

BIBLIOTHECÆ MEDICO-PRACTICÆ LIBER TERTIUS

De Affectibus à Litera C incipientibus.

CACHEXIA & CACOCHYMIA.

CAcochymiam Cachexiæ hic adjungimus ut cauſam ſuo effectui, dum enim Cacochymia Cacotrophiam inducit, hæc Cachexiæ mater eſt. Cacochymia autem nihil aliud eſt quàm ſuccorum nutritioni dicatorum varia impuritas, aut ſimpliciter cruditas, unde penſum ſuum in totius corporis conſervationem malè exequuntur. Cachexia vero ea eſt corporis à ſuccis crudis, aliiſque impuris enutriti, conſtitutio, quâ in vaſtam molem turgeſcit, varioque cutis colore tingitur, quandoque ſcilicet albo, interdum citrino, aut livido, interdum ex candido vireſcente.

Pars affecta in Cachochymia ſunt ſucci nutritii variè depravati, imo etiam viſcera unde iidem ſucci promanantes in totum corpus derivantur: in cachexia verò eſt totus habitus corporis.

Differentiæ, reſpectu Cachochymiæ in eo ſunt, quod alia ſuccis ſimpliciter crudis originem ſuam debeat, alia verò iiſdem varia impuritate noxiis; Item quod alia ſit cum labe viſcerum, ventriculi præcipuè, inteſtinorum, hepatis &c. altera ab alimentis aquoſioribus, crudioribus aliiſque impuris, imò ab aëre ambiente ſine ulla viſcerum labe gignatur. Reſpectu vero cachexiæ quòd alia ſit alba, alia citrina, alia livida &c. ut mox in hujus morbi definitione verbô diximus.

De cauſis Cachochymiæ & Cachexiæ non opus eſt hic multa ſubiungamus illis quæ ſupra titulo de Atrophia, dum ſcilicet de ſuccis totum corpus enutrientibus, eorumque etiam variis vitiis, diximus; Addemus itaque tantum quòd ſi lympha viſcidior à ſuis non exugatur ductibus, & in habitum corporis diffundatur, primò Cachexiam, dein Leucophlegmatiam ipſam inducet. Imò ſi diaphoreſis atque inſenſibilis tranſpiratio ſive ab aere frigidiori orificia vaſorum a glandulis cutaneis aſſurgentium conſtringente, ſive eodem denſiori & craſſiori illa ipſa orificia obſtruente, impediatur, fiet in ipſam ſanguinis maſſam particularum aquearum per totam corporis cutem ſecernendarum refluxus, aut in cute aggeſtio, quæ turgeſcentiam univerſalem pariet. Præterea ſi ab ulcere in quopiam e viſceribus ſedem ſuam habente ſanguis coinquinetur, ille nutritioni exquiſitæ ineptus redditur. Eo pacto videmus ſæpiſſime, renum ulceribus cachexiam aſtare, pure ſcilicet in venas regurgitante.

Signa diagnoſtica ex ſuperioribus ſatis facile eſt elicere, adjicimus tantum in Cachexia faciem maxime turgere, quippe cujus cutis præ naturali laxitate phlegmaticam impuritatem combibat, illudque præſertim ſub auroram propter demiſſum tota nocte in lecto caput, eoque in ſitu humiditatibus excipiendis magis accommodum; Manus etiam & pedes potiſſimum ſub veſperam ampliantur. Totum præterea corpus non tantùm ſubtumeſcit, ſed etiam gravatur & ad motum pigrius evadit, atque aliquatenus ſtupeſcit.

Senes in cachexiam frequenter incidunt, ea autem affecti vix evadunt; at pueri quibus non minus frequens eſt malum facile curantur, quia nativo calore abundant. Aetate florentes huic morbo raro ſunt obnoxii, ut que in illud delabantur requiritur cauſa admodum valida, quæ ſc. tam diſſentaneam ipſorum vigori alterat paſſionem propterea niſi illa in aere ambiente, aut etiam alimentis per aliquod tempus uſurpatis demonſtrari poſſit, vix perſanantur. Addamus cum Aretæo quòd hic affectus longo acquiritur tempore, &nec ab uno inducitur corporis vitio, nec ab uno prodit viſcere, ſed omnium eſt in deterius converſio; ita etiam tardè pellitur. Tempus quoque anni non unum hanc fert ægritudinem, neque uno finitur tempore; Verùm autumnus eam concipit, hyems alit, ver ad faſtigium perducit, æſtas verò morbum jugulat.

Cachexia melancholica Elephantiaſis eſt prodromus, phlegmatica verò ac pituitoſa Leucophlegmatiæ.

Indicationes è Curationibus mox afferendis ut & etiam Conſultationibus adjiciendis ſatis eluceſcent.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Cùm cacochymia principium ſit graviſſimorum morborũ, & plerumque in icteritiam & hydropem tranſeat

tranſeat, uti ſuperius dictum fuit, videat Chirurgus, ne quicquam eorum, quæ neceſſaria ſunt, intermittat, ut itaque Medicum aliquem doctum, & in operibus medicis exercitatum, in conſilium advocet, etiam atque etiam neceſſe eſt. Id tamen quia ubique locorum & præſertim in caſtris fieri non poteſt, in gratiam & ægrotorum & Chirurgorum pauca hæc adſcribere volui, quæ ut benevolus lector benignè interpretari velit, ſummoperè rogo.

A victus autem ratione curatio inchoanda eſt, quæ talis eſſe convenit, ut non ſolùm corpus nutrire, verùm etiam loco medicamenti inſervire poſſit. Aër, ſi fieri poteſt, temperatus ſit, ad calorem & ſiccitatem aliquo modo vergens, adverſiſſimus eſt frigidus, non ſolùm enim poros claudit, & perſpirationem impedit, ſed & membrum, nervoſaque omnia, quæ antea ab ictione excruciata fuere, debilitat. Præcipuè ſi ulcera adfuerint. Teſtatur id Hippocrates multis in locis, præcipuè l. 5. aph. 17. 18. & 20. Aër præterea ſummè calidus, quia ſanguinem & humores acres efficit, & innatas facultates & vires partium diſſolvit, viſcidamque materiam viſceribus incluſam exſiccat, obſtructioneſque magis magiſque adauget, vitandus eſt. Quoad cibum, perpendendum eſt primò, ventriculum, omniaque viſcera nutritioni inſervientia propter præcedentes dolores, vigilias, & æſtum febrilem, ad ſummam labefactationem & imbecillitatem redacta eſſe. Abſtineat itaque æger ab omnibus, quæ difficulter concoquuntur & ſuccum crudum craſſumque generant, qualis eſt panis ſine fermento, omniaque in ſartagine, butyro aut oleo frixa. Noxia quoque eſt caro bubula & porcina ſale condita & in fumo ſiccata, caro item ferina præcipuè leporina, cervina, urſina, aprina, & avium in aqua viventium, caſeus item, lac & lacticinia omnia, præter butyrum. Piſces ſalſi, & qui in ſtagnis & limo vivunt. Adverſiſſima ſunt legumina omnia, jure tamen lentium & piſorum uti poterit æger, ut poſtea dicam. Ab acetariis quoque & fructibus crudis & horariis abſtineat. Nutrimenti enim nihil, multùm verò excrementi procreant.

Secundò abſtineat æger ab omnibus, quæ inſigniter & præter modum ſanguinem & humores excalefaciunt & adurunt, hujuſmodi enim, ſive medicamenta ſive alimenta fuerint, non ſolùm alvum ſiccam reddunt, verùm etiam humores viſcoſos in venis meſaraicis, & hepate infarctos exſiccant, omniumque viſcerum obſtructiones magis magiſque adaugent. Sunt autem illa imprimis ſalſamenta omnia, uti quoque aromata, & præcipuè calida uſque in tertium & quartum gradum, qualia ſunt piper, zinziber, garyophylli, cardamomum, piper ut vocant Hiſpanicum, allium quoque, porrum, cepæ, raphanus, & ſinapi, niſi in exigua quantitate fuerint ſumpta, nocent, inter aromata conveniunt cinamomum, macis, nux moſchata, & crocus.

Tertiò conſultè caveat æger, ne glutinoſis utatur cibis, ex viſcoſis enim cibis viſcoſus provenit chylus, qui poſtea venis tam lacteis, quàm hepatis includitur, omniumque viſcerum obſtructiones adauget.

Quartò extremitates & inteſtina animalium omnium, uti quoque caro vitulina & agnina (mucilaginoſo enim ſucco prædita ſunt) piſces abſque ſquamis, aut qui in ſtagnis vivunt, caſeus, lac & lacticinia, præter butyrum in omnibus morbis longis; minimè conveniunt. Quapropter non video, quomodo hujuſmodi alimenta viſcoſa, præcipuè extremitates animalium, abſque inſigni detrimento in fracturis oſſium ægris offerri poſſunt. Ex eis enim chylus viſcoſus generatur, qui venas Meſaraicas & hepar ipſum obſtruit, ſanguis verò, qui ex ipſo producitur, quia viſcoſus eſt, nonniſi cum difficultate pro nutritione partium diſtribuitur, imminuto itaque calore nativo propter penuriam alimenti, ſanguis ille viſcoſus in venis putreſcit, variaque ſymptomata procreat. Cujus rei exemplum annotatione dignum vidi. Nobili cuidam juveni, & optimo corporis habitu prædito, ex familia Helvetica haud obſcura oriundo, cum anno 1608. in Galliis os femoris in medio confractum & comminutum fuiſſet, cum ingenti contuſione & dilaceratione muſculorum, per multos menſes lecto affixus permanſit. Interim à Medico quodam docto, Chirurgo quin etiam doctrinâ & experientiâ claro; curatus fuit; & quidem ex arte, & eâ quâ potuit diligentia. Interim tamen, ut de graviſſimis ſymptomatibus, quæ ab initio morbi ſupervenerunt, taceam, poſt multos etiam menſes, ne dicam annos, propter obſtructiones graviſſimas hepatis & lienis, febribus tertianis & quartanis, ictéritia & ſimilibus excruciatus fuit. Ego tandem cùm in conſilium adhibitus fuiſſem, & multa tam externa quàm interna præſidia adhibuiſſem, & thermis piperinis aliquoties uſus fuiſſet æger, reſtitutus fuit, & in hunc uſque annum 1630. bona valetudine fruitur. Præcipuam autem cauſam obſtructionis viſcerum tantorumque graviſſimorum ſymptomatum, ad uſum alimentorum viſcoſorum referendum eſſe arbitror. Per menſes enim novem & decem quotidie cibis viſcoſis uſus fuerat. Quapropter ægris meis nutrimentis viſcoſis ſemper interdixi, nihilominus tamen fracturas multas & quidem maximas, etiam in magnatibus, feliciter & cum laude curavi. Hæc obiter & præter inſtitutum, in gratiam tyronum monere viſum fuit.

Quintò videat æger, ut ab omnibus cibis facilè putreſcentibus abſtineat, uti ſunt fructus horarii, videlicet Ceraſa dulcia, pruna recentia, perſica poma, cucurbitæ, melones, uvæ recentes, muſtum & hujuſmodi, qui concoctionem ventriculi impediunt, calorem nativum debilitant & imminuunt, ſuccumque crudum & putridum procreant.

Poſtremò danda eſt opera, ne cibus aut potus cacochymicorum ſit aſtringens & exſiccans, hujuſmodi enim non ſolùm alvum ſiccam reddunt, verùm etiam vias conſtringendo, materiamque viſcidam in viſceribus exſiccando, obſtructiones adaugent, hujuſmodi autem ſunt legumina, caro ferina, de quibus in prima claſſe quoque dictum fuit, Nuces quinetiam, amygdalæ, caſtaneæ, meſpila, corna, pruna ſylveſtria, ſorba, uvæ & fructus omnis immaturus. Farina quoque avenacea,

apud

apud nos uſitatiſſima, propter torrefactionem, quia inſigniter exſiccat, minime convenit. Cotonea autem etſi aſtringunt, poſt paſtum tamen ſumpta ſummopere conveniunt, ventriculum enim corroborant, & digeſtionem promoveant. Utatur itaque æger cibis; quæ facilè concoquuntur, ſuccum quinetiam laudabilem procreant, neque excrementorum proventum faciunt. Hujuſmodi ſunt carnes recentes, veluti bovina, vervecina, item caro Gallinarum, pullorum, alaudarum, columbarum, perdicum, ficedularum & avium in arboribus degentium. Conveniunt quoque ova recentia & ex ipſis præparata edulia. Cum carne concoquendæ ſunt herbæ, quæ intemperiem hepatis corrigunt. Quapropter ſi intemperies internarum partium adfuerit calida, tunc lactuca, endivia, cichorium, ſpinachia, cerefolium, & portulaca conveniunt. Sin calor nativus viſcerum propter vehementiam ac diuturnitatem morbi proſtratus fuerit, refocillandus eſt eis, quæ mediocriter calefaciunt, quapropter ſalvia, roſmarinus, majorana, folia & baccæ lauri, & mentha, betonica, & hujuſmodi cum carne cocta, conveniunt, macis quoque, crocus, cinamomum, nux moſchata, cortices arantiorum & citronum cibis additæ, calorem innatum refocillant. Inſtaurant quoque calorem innatum, & humidum radicale adaugent, vitella ovorum, ſi in juſculo carnis diſſolvantur. Etiamſi legumina nutrimentum craſſum reddant, juſculo tamen piſorum & lentium, cum butyro recenti, ſale, & nonnihil macis vel croci, cocto, uti poterit æger, uti quoque cremore hordei, & avenæ decorticatæ. Conveniunt & ſorbitiunculæ ex vitellis ovorum, cum vino & aqua præparatæ, addito ſaccharo, cinamomo & croco; tempore veris juſcula herbarum recentium, veluti cerefolii, fœniculi, ſpinachiæ, betonicæ, foliorum urticæ, & ſummitatum ſambuci, præparata maximo cum fructu ægro in prima menſa aut (quod magis mihi probatur) per horam unam aut alteram ante prandium exhiberi poterunt. Diuretica enim ſine damno cibis vix permiſceri poſſe, alibi demonſtravimus. Summoperè quoque convenit ſuccus, qui ex perna vervecina in veru percocta, & cultro hinc inde pertuſa & compreſſa, effluit. Vires enim labefactatas inſtaurat, & humidum radicale adauget, præcipue ſi nonnihil vini parùmque aquæ cinnamomi ſine vino deſtillatæ, admiſcueris.

Si æger magnoperè acetaria appetit, poterit per intervalla uti cichorio, cerefolio, fœniculo, aſparago, lupulo, mentha, gemmis geniſtæ conditis, & capparibus. Ab eis vero quæ inſigniter refrigerant veluti ſunt lactuca, portulaca, cucumeres & melones abſtineat.

Bibat vinum album, tenue, & quàm optimè defæcatum. Si generoſum fuerit diluatur aquâ aliqua appropriata, aut quod efficaciùs, decocto veronicæ, ſaccharo, & cinnamomo aromatizato. Si cereviſia uti voluerit, aut eis in locis, in quibus nihil præter cereviſia pro potu utuntur, conſtitutus fuerit æger, videat ut illa ſit bene cocta & defæcata, non nimis generoſa, vetuſta vel acida. Vinum ſecundarium, uti quoque potus qui ex prunis & pomis ſylveſtribus, uvis immaturis, & granis oxyacanthæ fit, propter aſtrictionem mirum in modum nocet, ſi ſitis maxime & vires proſtratæ fuerint bibat æger lac. amygdalarum, non tantùm enim ſitim reſtinguit, verum etia viſcera humectat & egregie nutrit. Reinerus Solenander magni nominis Medicus in conſ. ſect. 3. pro cachectico, vult ut quarta vel quinta, vel etiam ſexta pars amygdalarum ſit amara, & recte quidem, ita enim lac magis fiet medicamentoſum, quandoquidem abſtergit & mundificat præcipue, ſi ut ſuadet Solinander, cum jure furfurum macrorum præparatum fuerit. In fine menſæ pomis aut piris coctis ſaccharo, aniſo, aut fœniculo aſperſis, uti poterit. Conveniunt quoque cydonia cocta, & ſaccharo parùmque cinamomi aromatizata aut Miva cydoniorum ſine ſpeciebus, vel ſumat cochleare unum pulveris noſtri peptici ſtatim a paſtu.

℞. Panis albi toſti ℥ ij. pulpæ cydoniorum exſiccatorum, cinnamomi optimi, pellicular. interior ventric. gallinarum, ſeminis aniſi & coriandri præpar. ana ʒ ij. Miſce, & fiat pulvis. Hæc de cibo & potu. Porro quia exercitatio digeſtionem promovet, exiguos meatus expurgat, & excrementa expellit, utilius eſt, teſte Galeno de tuenda valetudine lib. 2. eam ante cibum adminiſtrare, dummodo mediocris ſit nec laborioſa. Vult autem Galenus duplicem concoctionem, videlicet eam quæ fit in ventriculo & eam quæ fit in vaſis ſanguinis peractam eſſe, ac denuo tempus cibandi inſtare. Poſt paſtum tamen modicè quoque corpus exercere convenit. Modica enim exercitatio, poſt ſumptum cibum calorem nativum excitat & adauget, & concoctionem promovet. Si vero æger propter debilitationem partium, corpus deambulando aut equitando exercere non poteſt, frictiones ſunt adminiſtrandæ. In ſomno & vigiliis modus quoque eſt ſervandus. Intempeſtivæ enim vigiliæ concoctiones omnes impediunt, cerebrum ſiccant, mentem perturbant, & humidum radicale abſumunt. Contra ſomnus immoderatus calorem nativum obtundit, & multos humores crudos gignit, corpuſque ignavum reddit. Paſſiones animi quoque veluti ſunt ira, metus & mœſtitia, æger quantum fieri poteſt, vitabit. Præter hæc operam quoque dabit, ut alvus quotidiè ad minimum ſemel reſpondeat, id ſi naturæ & ciborum beneficio non fiat, ſollicitanda eſt prunis laxativis vel clyſtere lenitivo cap. 19. præſcripto. Vel imponatur ſuppoſitorium ex melle & ſale coctum. Summoperè quoque conveniunt pilulæ ſequentes. Partes enim nobiles corroborant, obſtructiones viſcerum tollunt, materiam viſcidam incidunt, attenuant & alvum lubricam reddunt.

℞. Aloës puriſſimæ & ter aut quater ſucco gratiolæ impregnatæ iterumque exſiccatæ ℥ j. rhabarb. elect. ʒ ij. turbith. gummoſi, cremor. tartar. ana ʒ j. gumm. ammoniac. puriſſimi & diſſoluti in aqua cinamomi ʒ iv. confection. alkerm. ʒ j. ol. cinamomi ℈ ß. ſyrupi roſati ſolutivi compoſiti cum rhabarbaro, agarico & ſenna q. ſ. miſce fiatque maſſa, de qua æger (ſi tantummodo alvum duram lubricam reddere cupit) ſumat à granis 12. uſque ad ℈ j. aut ʒ ß.

per

per duas horas poſt cœnam. Sin ampliorem evacuationem habere cupis, ad ℈ ij. aut ʒ j. degluciet, ut poſtea dicetur. Hæc de victus ratione.

Sic inſtituta optima victûs ratione corpus quantum fieri poteſt à pravis humoribus expurgandum eſt, verum enim verò quia materia peccans in cacochymia tenaciſſime viſceribus inhæret, difficulterque ſuo loco movetur, juxta mentem Hippocratis lib. 1. Aphoriſmo 22. coquenda & præparanda eſt apozemate aliquo convenienti, ante omnia tamen vias communes ſequenti lenitivo expurgabis.

℞. Radicum polypodii q. liquiritiæ, cichorii ana ʒß. cort. interiorum radicum frangulæ ʒ j. veronicæ, flor. cordial. an. p. ß. ſem. aniſi ℈ ij. foliorum ſennæ ʒ i ß. incidantur, contundantur, coquanturque in aqua, ut colatura redeat ad uncias duas in quibus diſſolve elect. diacarthami. & diaphænic. cum rhabarb. ana ℈ ij. cremor. tartar. ℈ j ß. ſyr. de cichorio cum rhabarb. ℥ß. miſce fiat potio, detur in crepuſculo matutino, cum cuſtodia. Poſtridie, aut tertio die a purgatione, ſi plethora adfuerit. & vires permiſerint, vena incidenda eſt, idque ex cubito ejuſdem lateris de quo æger præcipuè conqueritur. Si menſes, aut hæmorrhoides ſuppreſſæ fuerint, venæ ad malleolos incidendæ, aut applicentur ſanguiſugæ venis hæmorrhoidalibus. Sin tamen maxima adfuerit virium omnium proſtratio atque imbecillitas, venæ ſectio omittenda & ad humorum concoctionem progrediendum eſt, ubi ſequens apozema.

℞. Cortic. interior. & flavarum, radicum frangulæ ℥ j. radicum polypodii q. liquiritiæ, lappati acuti an. ʒ iij. aſparagi, cichorii, fœniculi & petroſelini an. ʒ ij. herbar. & flor. betonicæ, veronicæ, cuſcutæ, ſcabioſæ an. m. ß. trium flor. cordialium & geniſtæ an. p. j. ſeminis aniſi fœniculi an. ʒ ijß. Coquantur in ſ. q. aquæ puriſſimæ, ut colatura redeat ad ℔ iij. clarificetur & dulcoretur ſyrupo de 5. radicibus q. ſ. hujus apozematis bibat æger per dies tres ad uncias duas in aurora, totidemque per horas duas ante cœnam. Poſtea accipe de eodem apozemate ℥ xij. In quibus infundantur, macerentur & coquantur ſ. a. ſequentia. Foliorum ſennæ ℥ j. rhabarb. ʒ iij. agaric. recent. trochiſcati cremor. tartar. ℥ i ß. cinnamomi elect. ℈ ij. Maneant in infuſione & loco tepido per horas xij. deinde poſt unam aut alteram ebullitionem fortiter exprimantur addanturque, ſyrupi de cichorio cum rhabarb. ℥ ij. aq. cinnamomi ſine vino deſtillatæ ʒ j. miſce fiat potio purgans pro quatuor doſibus in aurora ſumendis, cum cuſtodia. Si primus hauſtus ſufficienter operatus fuerit, alternis ſaltem diebus medicamentum ſumatur, aut doſis diminuatur, ut vires conſervari poſſint. Quod ſi nimis ſegniter ſucceſſerit operatio, poſtrema doſis acuenda eſt drachma una diacarthami, aut diaphænicone cum rhabarbaro. Sic ſatis purgato corpore, poterit æger per dies aliquot quieſcere, poſt paſſum tamen nonnihil de ſuo pulvere peptico ſumere, deinde apozema præſcriptum iterandum eſt. Quod ſi apozema ingratum fuerit ægro ſoleo ſequens præparare juſculum; quod propter ſingulares operationes tum in morbo regio, tum in reliquis omnibus obſtructionibus viſcerum juſculum Regium appello.

℞. Rad. apii ʒ ij. petroſelini, fœnicul. an. ʒ iv. paſſular. exacinatar. ℥ j. croci ℈ j. macis ℈ ß. incidantur omnia & caponi aut Gallinæ, cui collum, pedes & alæ abſciſſæ ſunt, infarciantur. Coquantur in aqua, donec caro ab oſſibus ſeparata, & juſculum ad doles ſex conſumptum fuerit. Caro cum ſuo farcimento fortiter exprimatur, & fiat colatura, addito ſale, quantum ſatis eſt; ſumat æger per duas horas antè prandium, quantum libuerit. Addo quoque nonnunquam nonnihil cremoris tartari, aut ſalis noſtri deoppilativi, ex cichorio, fœniculo, petroſelino, hypericone, Eupatorio, & ſimilibus herbis & radicibus aperitivis confecti. Si ſubacidus ſapor ægro gratus fuerit, nonnihil vini aut aceti ſambucini admiſceri poterit. Si proſtratio virium fuerit maxima, addatur nonnihil aquæ Cinnamomi ſine vino deſtillatæ. Juſculum hoc excellentiſſimum eſt medicamentum, ſimul & nutrimentum in cacochymicis, quo egò ſæpiſſimè maximo cum fructu ægrorum uſus ſui. Sin ægro vinum aliquod aperitivum gratius fuerit, ſequenti uti poterit.

℞. Rad. aſparagi, bruſci, ebuli, fœniculi an. ʒ j. cinamomi elect. ʒ ij. macis ℈ j. herb. betonic. agrimoniæ & veronicæ an. m. ß. centaurii minoris, abſinth. Pontici, card. bened. an. p. j. incidantur & contundantur fiatque nodulus, cui affunde vini albi & optimè depurati ℔ iij. De hoc vino bibat æger ad uncias tres aut quatuor, tribus horis ante prandium. Interim autem dum æger utitur aperitivis prædictis, ſubinde leniter leviterque expurgandum corpus. Ubi ſyrupum de rhabarbaro à Solinandro tantoperè celebratum, convenire, ſæpiſſimè vidi.

℞. Rhabarb. optim. ʒ vj. fol. ſennæ Alexandrinæ ʒ x. mechoacan. albiſſ. ℥ ß. flor. violar. recentium, fl. prunor. ſylveſtrium, ſi haberi poſſunt, vel cotoneorum an. p. ß. cinamom. acuti interioris ʒ j. zinziberis albi ℈ ij. ß. aq. betonic. cichor. bugloſſ. deſtillatæ in balneo Mariæ an. ℥ iv. rhabarb. & Mechoacan. pulveribus irroratis aqua cinnamomi, infundantur omnia ſ. a. per noctem. Manè ebullitione & expreſſione facta, colentur & cum ſacchari albiſſimi ℥ v. vel ſex, ſyrupi roſar. ſolut. ℥ ij. miſce fiat ſ. artem ſyrupus. Detur ad uncias duas in exiguo hauſtu juris pulli non pinguis, cui paucæ paſſulæ demptis gigartis, pauca folia roſmarini & macis tantillum incocta ſint, bibat.

Cæterùm præter victûs rationem & purgationem pravorum humorum, partes nobiles ſummo ſtudio corroborandas eſſe, ratio ipſa ſuadet. Quia enim in præcedenti morbo propter vehementiam & diuturnitatem doloris, æſtum item febrilem, vigilias & decubitum, humidum radicale abſumptum, calor quinetiam nativus proſtratus, & proindè facultates omnes mirum in modum imminutæ fuerunt, niſi refocillentur, fruſtra medicamenta adhibentur. Eſt enim robur naturæ, quod medicamentum ex potentia in actum vertit. Corroborabis autem imprimis viſcera, ſi præſcriptam optimam victûs rationem obſervaveris, & pravos noxioſque humores (ex

quibus

quibus continuò putridi vapores aſcendunt, facultates omnes afficiunt) uti antea ſatis dictum fuit, evacuaveris: ſine quibus corroborantia omnia nullius erunt momenti. Corroborat ventriculum & viſcera nutritioni inſervientia pulvis pepticus, antea præſcriptus. Aut.

℞. Diacurcumæ, diarrhodonis Abbatis Aromat. roſat. an. ʒj. ſachar. diſſoluti in aqua Cichorii ℥iiij miſce, fiantque tabellæ addendo ol. cinamom. ℈ß. de quibus utatur æger aliquoties in die præcipue ante & poſt prandium & cœnam, ad ʒj. aut ʒij. Aut detur ſequens Electuarium.

℞. Spec. Aromat. roſat. diacurcum. an. ʒj. cinamom. elect. ʒiß. cortic. citron, & rad. cichorii conditarum an. ℥j. cum ſ. q. ſyrupi conſervæ cortic. citronum fiat Electuarium, de quo ſumat æger ad magnitudinem nucis juglandis, ter aut quater in die, Aut:

℞. Conſervæ flor. betonic. roſmarini, ſalviæ, majoran. an. ℥ß ſpecier. Dianthos ℈iiij. cum ſyrupo de betonica fiat Electuarium. Aut.

℞. Spec. de gemmis, Lætificantis Galeni an. ℈ij. confectionis Alkermes & de hyacintho an. ʒj. conſerv. flor. bugloſſ. borraginis & meliſſæ an. ℥ß. Cum ſyrupo conſervæ cortic. citronum fiat Electuarium. Sumatur ut præcedentia. Hæc de internis. nec omittenda ſunt externa; ideo ſi propter dolorem & vigilias caput labefactatum fuerit, præter optimam victus rationem & purgantia, etiam per intervalla cucurbitulæ ſcapulis applicentur. Quod ſi catarrhus ut ſæpiſſimè fit, cum impetu ad oculos aut pulmones defluxerit, ſetaceum in Vertice, aut fonticuli in brachiis efformandi ſunt, cucupha quoque ex ſequentibus parari poterit.

℞. Rad. iridis Florentin. ʒij. ſtyracis calamitæ, benzoini, maſticis, olibani an. ʒj. roſar. rubrar. ſummittat. majoranæ & fl. betonicæ an ℈ij. moſchi ℈ß. Incidantur & contundantur omnia groſſo modo pro cucupha intertexta, vt artis eſt. Corroborat ſequens Linimentum, ſi carpi, & regio cordis eo inungantur.

℞. Ol. roſacei fragrantiſſimi ʒß. ol. cinnamom. ℈ß. ol. cortic. citronum ℈j. miſce. Aut:

℞. Aq. borragin. bugloſſ. roſar. & meliſſæ, Aq. cinnamom. an. ℥j. acet. roſat. ʒß. confect. Alkerm. ſpec. Diamoſch. dulc. an. ʒj. croci & caphuræ an. ℈j. miſceantur, fiatque Epithema, carpis autem tantum modo in eo imbutis pulvillis, applicetur tepidè. Mediantibus enim arteriis, vis ipſius facilè ad cor perveniet. Si quis tamen de hoc epithemate regioni cordis applicare voluerit, non errabit, videat tamen, ut linteis calidis cooperiatur, frigus enim pectori & ſpiritibus vitalibus nocentiſſimum eſſe omnes ſciunt practici. Ventriculum roborat & concoctionem promovet ſequens Linimentum.

℞. Olei maſticis, & menthæ an. ʒvj. gumm. tacamahac. ʒij. Terantur lentiſſimo igne & percolentur. Poſtea admiſce olei nucis moſchatæ per expreſſionem ʒiß. ol. garyophyllorum ℈j. miſce, fiat linimentum, quo regio ventriculi uſque ad umbilicum quotidie bis inungatur, & linteum calidum apponatur, aut aplicetur ſequens emplaſtrum ſupra alutam extenſum.

℞. Gumm. tacamahac. ℥j. ol. menth. & maſticis an. ʒß. Diſſolvantur lentiſſimo igne, & per linteum colentur, poſtea admiſce pulv. nucis moſchatæ ʒij. garyophyllorum, macis an. ʒj. miſceantur & cum cera nova q. ſ. f. ceratum, applicetur ut dictum eſt. Hepar corroborat, obſtructioneſque mirifice tollit ſequens linimentum.

℞. Unguent. deoppilativi Foeſii, ol. lumbricor. an. ℥j. miſceantur, fiatque linimentum, quo regio hepatis, totuſque venter præter regionem ventriculi inungatur bis in die. Secundam enim concoctionem mirum in modum promovet. Unguentum deoppilativum Foeſii ſequenti modo præparatur.

℞. Succi apii, endiviæ, menthæ, abſinthii, petroſelini vulgaris, valerian. an. ℥ß. olei abſinthii, menthæ an. lbß. Ceræ citrinæ quantum ſatis ſit miſce & ad ignem fiat unguentum ſ. a. Viſcerum obſtructiones liberat, eoque crebro in jecorariis utimur, additur quandoque pulveris calami Aromatici, ſpicæ nardi, ſing. ʒj. & olei capparum aliquid. ſunt qui hoc modo etiam parant: ℞. Succi Ebuli ℥viij. Succi Apii, Petroſelini ſing. ℥iiij. ſucci Abſynthii & Iridis ſing. ℥v. ol. communis lbß. ol. lil. alb. ℥x. Ol. abſynth. & chamomelini ſing. ℥vj. axungiæ anatis, & gallinæ ſing. ℥ij. Fervefiant omnia ſimul ad conſumptionem ſuccorum. Poſtea colentur & cum cera alba & pauxillo aceti paretur unguentum. Hæc Foeſius de unguento ſuo aperitivo, quæ hic inſerere libuit, tum (expertus loquor) propter medicamenti præſtantiam, tum etiam quod optimus ille vir & de re medica tam bene meritus, olim mihi cognitus fuerit. Ego ceram non addo, ut facilius altiuſque ad ſubjectas partes penetrare poſſit. Licet, ſi propter vehementiam atque diuturnitatem morbi lien affectatum, & obſtructum fuerit, hypochondrium ſiniſtrum inungendum eſt ſequentibus.

℞. Ol. de cappatibus & tamarisci an. ʒvj. ol. amydgd. dulcium ℥i. miſceantur. Aut.

℞. Succi cochleariæ & naſturtii aquatici an. ℥ij. ol. lilior. amygd. amarar. an. ℥ij. pinguedinis caponis & urſi an. ℥j. Coquantur lentiſſimo igne ad conſumptionem fere ſucci, in colatura diſſolve Ammoniac. puriſſimi, & aceto ſcillino diſſoluti ʒvj. ol. nucis moſchatæ ʒß. miſce; Si intemperies calida renum adfuerit, inungantur lumbi, os ſacrum, & regio renum linimento, antea capite de ardore urinæ deſcripto. Hæc de cacochymia, de qua nonnihil prolixè agere nolui. Eſt enim veluti ſcaturigo, ex qua Icteritia, febres erraticæ, quartanæ, & quamplurima alia ſymptomata profluunt, de quibus omnibus ſi ſigillatim agere vellem, opuſculum hocce meum in immenſum opus excreſceret, & multa jam antea dicta, repetenda eſſent, quod lectori ingratum foret. Itaque ubi diligenter quis curaverit cacochymiam, reliqua ſymptomata facile evitabit. Quod ſi tamen advenerint, Medicus conſulendus eſt. *Guil. Fabric. Hildan. lib. de Ichore & Meliceria.*

Cachexia quælibet à quibuſdam nempe cauſis procreata requirit reſolventia & corroborantia. Reſolventia ſunt omnia aperientia internorum viſcerum. Sic nimirum omnis Oeconomia totius corporis depravata corrigitur

rigitur. Aperientia ſunt tartarus vitriolatus, cremor tartari, Vinum Martis. Acidulæ tum naturales tum artificiales: quæ tamen omnia administranda ſunt poſt præmiſſos vomitus, ſi illi commode fieri, & patientes ferre poſſunt. Purgantia poſt illa univerſalia habent locum quælibet, modo obſerventur obſervanda. Panchymagogon Crollii. It. ſpecific. purgans paracelſi & Mercurius dulcis hic præcipue laudantur, Extractu Eſulæ & ellebori nigri in pituitoſa & Melãcholia Hypochondriaca multum proſunt. Confortantia deſumuntur ex communioribus quibuſlibet hinc inde, præſtat ſpir. vitrioli in conſerva roſarum, acetoſæ. florum borraginis, bugloſſæ, violarum ſumptus, Magiſterium Corallorũ, item & perlarum, cæteræque aquæ Analepticæ uſitatæ. Omnis porro Cachexiæ feliciſſimum auxiliũ eſt pulvis Cachecticus ſupra deſcriptus. Itaque is ſolus præmiſſis ſaltem vel vomitoriis, præcedente cura aliquando purgantibus ſufficit: quanquam vis nimirum pulveris cachectici uſus alvum moveat ſæpius, nihilominus convenientibus purgantibus interdum res expedienda ut ſcilicet in corpore collectæ fæces, & ab uſu pulveris cachectici quadantenus ſeparatæ penitus excernantur. In virginibus plerumque defectus menſium ad Cachexiæ cauſas accedit, unde fit illa deterior. Solet quidem in vetulis pulvis Cachecticus etiam venulas uterini aperire, ſed obſtructio interdum tam pertinax, ut a ſolo illo aperiri nequeat. Dextre itaque obſervato tempore uſitato fluxus menſium, quod eſt juxta illum vulgatum verſiculum:

Luna vetus vetulas, juvenes nova luna repurgat.

Præſertim ubi in curſu adhibitæ curæ dolores circa lumbos & uterum animadverſi fuerint. Ut igitur felicius procedatur, menſes moventia ſimul danda ſunt, quibus infra de ſuppreſſione menſium. Talia ſunt aqua allii deſtillata & oleum Sabinæ. It. aqua aſari, raphani, artemiſiæ rubræ.

N. B. ſi ad pulverem Cachecticum addideris æqualem quantitatem chalybis præparati ſtercoris anſerum juniorum, & dederis priori quantitate, præſertim circa inſtans menſium tempus, & pallori Virginum & obſtructioni menſium melius medeberis. Pertinaciſſimas obſtructiones menſium aperit lixivium è ſcoriis ſeu recrementis reguli Antimonii ebulliendo tantùm cum aqua communi præparatum, & ſuper ferrum vel ſilices candentes fuſum, ut vapor per ſellam perforatam ad naturalia contingat. Mercurialis in aqua cocta & pudendis applicata menſes ciet. (Ex his ſcoriis paratur oleum tartari Antimoniatum, ſi nempe in cella aerive frigido & humido expoſitæ in deliquium abeant, profluit inde oleum Tartari copioſo Antimonii ſulphure imprægnatum, ingrati quidem ſaporis ſed majoris efficaciæ, non ſolum in menſibus retentis, verùm etiam in tarda alvi dejectione pertinaciſſimas quoque aliorum viſcerum obſtructiones reſerat. In retentione menſtruorum fæliciter ſæpius uſus ſui, magiſterio martis aperitivo, ex limatura Martis cum ſucco acetoſellæ & pulpa tamarindorum facto, *vide Mynſichti armamentarium chymicum.* His omnibus poſtea dextrè ſubjici poteſt vel addi ſectio ſaphænæ definito tempore fluentium menſium inſtituta. Antimon. diaphoret. fixum ad expellendos menſes etiam efficax eſt, ſi ejus doſis uſitata quotidie cum guttis aliquot eſſentiæ myrrhæ in aqua artemiſiæ rubræ exhibeatur. Hæc autem omnia moderanda ſunt ad præſcriptum ipſius naturæ & canones artis. *Joan. Hartmann. in Pract. chymiatric.*

Præſtant hic crocus Martis aperit. cum ſalibus præparatus. Item omnia medicamenta ex tartaro, crocus martis ſaccharinus, tinctura martis Zvv. eſſent. & extract. martis mynſichti, tinctura martis tartariſata, tinctura martis antimoniata. Diaphoretica inter excellit bezoard. minerale & martiale. Conveniunt etiam in fine exiccantia, ut eſſent. lignorum. Acidulæ artificiales principatum tenent in tollenda cachexia; naturalibus etiam acidulis melioris & facilioris operationis cauſa poteſt miſceri vitriol. martis. It. Clyſſus, ſi miſceatur cum aquis appropriatis. Non debet ſtatim fieri purgatio, ſed digeſtiva præmitti debent. Vel ſi purgandum, miſceantur aperientia.

℞. Croc. martis aperit. cum ſalibus ʒj. S. Digeſtivus pulvis. D. in triplo.

℞. Pulv. cach. Quercet ℈ij. croc. martis ſaccharini gr. viij M. S. Digeſtivus pulvis. D. in quadruplo.

℞. Tartar. chalyb. ʒß. fœcul. aron. gr. vj. S. ut ante.

℞. Eſſent. aperit. Eſſent. martis liquid. an. ʒiij. S. Digeſtiva Eſſentia Doſis gutt. 20. vel 30. ſingulis diebus manè & veſperi ſumend.

℞. Tinctur. Martis Zvv. ʒiij. S. Digeſtiva Eſſentia. doſis g. xxx.

℞. Acid. artif. lib. ß. ſyr. roſ. ℥ij. m. Doſis 2. vel 3. cochlear.

℞. Spir. aperit. Penoti ʒij. Doſis g. 30.

℞. Herbar. eupator. agrimon. ſcolopendr. cuſcut. ceterach. an. p. iij. flores cichor. epat. rubr. geniſt. an. p. ij. rad. aperient. an ʒiij. eſul. præp. jalapp. an. ℥j. elleb. nigr. præp. ʒvj. agarici ʒiij. ſantal. rubr. ʒij. cremor. tartar. ʒij. F. Nodulus. Sumatur tempore matutino; ſic enim præparatur materia. Si lien ſit in cauſa, ſplenetica ſumantur.

℞. Fol. agrimon. cichor. Com. abſinth. flor. cent. min. an. m. j, flor. bellid. cichor. geniſt. epatic. rubræ an p. ij. rad. graminis, filicis an. ℥ß. helleb. nigr. præp. jalapp. an. ℥j. zedoariæ, galang. an. ʒiij. ſpicæ, ſquinanthi an. ℈j. Incis. & contus. groſſo modo adſperg. Eſſent. abſinth. & tinctur. tartar. F. Noduli laxativi.

℞. Pulv. jalapp. ℈j. ſcammon. ſulphurat. croci mart. ſaccharin. an gr. vij. ol. ſtillat. macis g. j. Miſce pro una doſi.

℞. Pulv. cathol. Quercetan. ℈j. Extract. Martis, reſin. gialapp. an gr. vj. F. Pilulæ.

℞. Eſſent. lign. ℥ß. Doſis gutt. 60.

℞. C. C. ſine igne ℈j. Bezoard. Martis gr. xv. M. F. pulvis pro una doſi. Acidulæ quoniam debent interdum portari, multùm ſpirituum deperditur, ideoque artificialibus poſſunt corrigi, cavendum tamen ne nimiùm aq. infundatur. Vid. *Kyper. de acid. artif. Joann. Michael in Prax. Clinic. generali.*

Conſultationes.

Illuſtriſſima Comes temperamenti calidioris

A a

jecoris, & totius; ætatis annorum 40. poſt varias animi perturbationes, menſiumque ſuppreſſionem, febricula lenta laborare cœpit, malo corporis habitu, palpebrarum, faciei, & crurum intumeſcentia, cum foveæ impreſſo veſtigio, ſiti, inappetentia, & vigiliis. Quorum cauſa de agendis nos conſuluit.

Ex prædictis itaque ſtatuentes ipſam cachexiâ laborare ex labefactato, & imbecilliori reddito calido innato jecoris, cum exceſſu caloris præter naturam, & febrilis, ob prohibitam tranſpirationem ab obſtructionibus utriuſque hypochondrii, conſultum duximus, quo ab hydrope imminente præſervetur, expurgare primas vias, attenuare, incidere, & detergere humores peccantes, cùm pituitoſos, tum melancholicos, & bilioſos, in corpore redundantes, ac deinde ipſos educere, jecur refrigerare, obſtructiones reſerare, & ſeroſitatem ex toto corpore ſenſibiliter, & inſenſibiliter evacuare, calidumque innatum jecoris roborare, revocato menſium curſu, quantum in nobis erit; quod tamen perarduum opus nobis viſum eſt. Quas intentiones implere conati ſumus, præſidiis Chyrurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Quoad Chirurgiam, non abs re primò cenſuimus parùm ſanguinis educere, cùm ob febrem, tum ob menſium ſuppreſſionem, & quidem iſtius ratione ex ſaphena. Verùm intumeſcentibus cruribus, & pedibus, menſibuſque jam annum deficientibus, in muliere cachectica, & quadragenaria, conſultius duximus ipſum mittere ex venis ſedalibus, quo fieret derivatio ad partes proximas.

In Pharmaceuticis, præcripſimus medicamentum ex el. lenitivo, & ſpeciebus hieræ picræ Gal. cum ℥ij. mann. elect. Præparandis humoribus in ventriculo, ſyr. ſine diluto fuerunt præſcripti, ex ſyr. acet. ſimp. mell. roſ. ſimpl. & ſyr. de corticibus citri. Reperito deinde leniente propoſito, in uſu fuerunt ſyr. magis aperientes ex ſyr. capill. ven. de quinque radicibus, & byzantino cum aceto, cum decocto agrimoniæ, ceterach, capill. ven. betonic. ſem. citri, & matricariæ, alvo interim clyſteribus ſollicitata. A quibus cùm jam febris negotium non faceſſeret, erat enim valde remiſſa, exhibuimus aquam Tettutianam, cum mell. roſ. ſolutivo, biduum; ac deinde aquam B. Virginis potui, cum ſyr. capill. ven. in primo cyatho, ad lib. 6. 7. 8. 9, cujus beneficio ſedata eſt ſitis, & fames inducta juxta Hipp. effatum 4. in 6. Epidem. quod Aqua ſit vorax; id eſt homines reddat voraces, & famelicos; quod non ſolùm accidit ex potu frigidæ corrugantis os ventriculi, ſed etiam ab eadem acida & parùm ſalſa, qualis eſt B. Virginis quia deterget. Verùm quia difficulter permeabat ac propterea ſuſpicionem injiceret majoris ſeroſitatum proventus in venoſo genere, ideo ipſius potu ſuperſedentes, exhibuimus ſuccum cichorii optimè depuratum in jure columbæ, in quo macerata fuerat coma abſinthii, cum unc. ſem. ſucc. agrim. perſtititque in uſu ipſius plures dies, præmiſſo bolo ex trochiſcis cypheos, alvus interim laxata pilul. maſtichinis, additis granis duobus elaterii; quarum uſu quarta quoque die repetito, magnam aquæ vim dejiciebat, cum perfecta virium tolerantia; ut propterea nulla fuerint validiora, cùm vigeret æſtas; quorum loco decoctum potius fuit in patria autumno adminiſtrandum. Externis demum uſi ſumus Lutis & aquis Thermalibus. illis quidem D. Petri abdomini applicatis, & immerſione corporis umbilicotenus in aquis Aponitanis; quarum ope reſedit crurum tumor. Atque hæc fuerunt hic adminiſtrata, cum luculento juvamento Nobiliſſ. patientis, accedente recta victus ratione, miſſo aliorum uſu in patria ad autumnale tempus, ubi cura Virorum præclariſſimorum priſtinæ valetudini reſtituta fuit. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & Reſponſ. Med. Cent. 3.*

Illuſtriſſ. & reverendiſſ. Præſul, annorum 56. antehac temperamenti calidi & humidi, nunc ad frigidum, & humidum vergentis, conqueritur de variis affectionibus, paucorum menſium ſpatio ſubortis tumore ſcil. duro ſcyrrhoſo in regione ventriculi, ſupra hepar; difficili reſpiratione in aſcenſu locorum acclivium tumore pedum, & crurû, totius corporis torpore ac ſegnitie, melancholia, ac tandem inappetentia. Quarum origo adſcribitur liberaliori potui ætate præterita, poſt vitam ſedentariam, cum continua mentis agitatione, & cohibitam ſanguinis hæmorrhoidalis evacuationem. Nec immerito. Ab his enim omnibus cauſis labefactatur adeo calor nativus jecoris, & accumulantur cruditates, cum per ſuffocationem, tum per ejuſdem diſtractionem, ut facillimo negotio mutata intemperie calida in frigidam & humidam jecoris, ac aliorum viſcerum, coacervata ſit copia humoris ſeroſi, & pituitoſi in toto venoſo genere qui deinde ſicuti tumorem produxit in partibus ſubcutaneis Steatomati, vel Atheromati non abſimilem, circa regionem ventriculi; ita dum imbuit muſculos intercoſtales, reſpirationem impedit in aſcenſu per loca acclivia. Confluens autem idem ad pedes, & crura, prædictas partes tumefecit; qui tumor forſan ædematoſus diffuſus per totam muſculoſam ſubſtantiam partes omnes torpidas reddidit, & inappetentiam inducit ad os illapſus ventriculi.

Quocirca non immerito de agendis conſulitur. Maximum namque impendet periculum patienti illuſtriſſim. ab hydrope. Quare ut à præſentibus affectibus liberetur, & ab imminentibus præſervetur, quatuor ſunt agenda; expiandum eſt primo accurate totum corpus; digerendæ poſtmodum ſunt, & ſenſibiliter evacuandæ ſeroſitates, quæ à variis partibus confluxerunt; tertiò corroborandum eſt calidum innatum jecoris, & totius venoſi generis; ac tandem revocandæ ſunt evacuationes conſuetæ. Quod fiet per evacuantia, alterantia, & ſymmetriam viſcerum foventia.

Pro totius purgatione laudantur primò Lenientia ex el. lenitivo, & ſpeciebus hieræ ſimpl. mox præparantia materiam in ventriculo eaque ſine diluto; ſyr. de corticibus citri, vel roſ. ſimpl. oxymel ſimpl. & ſyr. de betonic. cum unc. j. emulſ. ſem. citri, triduum: à quibus prædictum leniens, vel ipſius loco mel. roſ. ſolut. & manna erunt ex uſu. Secunda humorum præparatio fiet ſyrup. de betonica, de hyſſopo, de praſio, & oxymel. ſcyllitico, additis

additis unc. iij. juſculi carnis alterati beton. borrag. origano; ac interea ſanguis educatur ex venis ſedalibus mediocri quantitate. Poſt uſum vero quinque ſyrup. repetatur purgatio addito agarico troſchiſcato, & ſenna, habeatque oxymel ſcilliticum in familiari uſu. His peractis, exhibeatur aqua Tettutiana ad lib. 4. ſingulis diebus, præmiſſis unciis iij. mel. roſ. ſolut. Mox ad validiora deveniendum, quæ erunt duplicis generis, primo hydrotica matutinis horis aſſumenda; puta radix mechoacan. radix jalappæ, ſuccus ſambuci, ſummitates ebuli, mann. elect. & aliquando grana tria, vel quatuor elaterii. Diuretica demum veſpertinis horis exhibenda, decoctum ſcil. ſaſſaphras cum radicibus fœniculi, aſparagi, ruſci, paratum cum columba turricola, inſtillatis quatuor vel quinque guttulis ſpiritus vitrioli, & ſalis. Non omiſſis externis ſeroſitates educentibus, atque imprimis provocato ſudore in hypocauſto, vel in balneo aquæ ſulphureæ.

Victus ſit tenuis, attenuans, & detergens; ac proinde intinctus ex petroſelino, cinnamomo, & aceto, conferet. Vomitus aliquando à cibo, cum ſucco raphani, & oxymel. Exercitium pedibus, ſi fieri poterit, ſin minus, curru ex uſu erit. Vigilet: abſtineat tamen à negotiis. & pil. ex aloë familiares habeat, quò revocetur ſanguis hæmorrhoidalis. Vino albo aromatico utatur pauca copia; & tumori ventris adhæreat ceratum oxelæum, ſubactum cum ſucco cyclaminis, & herbæ reginæ. Atque hæc Ill. patienti ex uſu fore ſpero *Idem ibidem*.

Corpori quidem excalefacto quandoque dyſenteriam ſuccedere dicebat noſter Divinus Senex, ſed addebat, Si purgatio acris, ideo & ego excalefacto corpori Adm. Rev. Patris addo, acrium humorum excretionem ſequutam fuiſſe, bilioſo nempe prægreſſo in venoſo genere apparatu, qui facile congeri potuit, habita totius & jecoris temperamenti calidi & ſicci, habitus gracilis, exercitii immoderati tempore calidiori ratione; unde Diarrhæam bilioſam & acrem Dyſenteriæ aſſociatam ſuppono, quam immature ſiſtere eſt ita periculoſum atque perincioſum, quàm citiùs ſanare Dyſenteriam neceſſarium: quæ quoniam frequenter implicant, ideo non adeo medico facilis evadit Curatio, ut propterea de intemperiem calidam corrigentibus multo magis, quam de aſtringentibus ſolicitum eſſe debere Medicum exclamaverit Trallianus; iis enim inopportune adhibitis, aut ſupreſſa evacuatione multo pejora mala ſuccedunt, aut ſaltem obſtructionibus, viſcera naturalia implentur & afficiuntur, à quibus augetur intemperies, & calor naturalis eorundem labefactatur atque imminuitur; unde vitiantur concoctiones, & hæmatoſis præſertim in hepate, indeque totiùs corporis nutritio.

Ita in caſu noſtro obſtructiones præſentes neceſſariò ſuppono non in ſolo hepate, verùm & in meſenterio, & lacteis; quæ non ſolum chylo in ventriculo non integrè elaborato, tranſitum ad jam dictas venas, & meſentericas, & lacteas impediant, ſicque in via remorando corrumpatur, & diarræa inde chyloſa, multis diverſo tempore variegata coloribus conſervetur; verùm etiam pars illa chyli tenuior; quæ ad hepar pervenit, non adeo rectè elaborata ab imbecillitate ejuſdem in pravum ſanguinem vertatur, qui ad venas diſtributus, utpote nutritioni magna ex parte ineptus, primo totum vitiato colore depravet; mox pars deterior ad extrema tranſmiſſa, eadem tumida reddat, ſicque mali habitus, ſive Cachexiæ principium appareat, quæ conſiſtere ſolet in univerſi corporis pallore, extremorum tumore, & totius macie.

Adm. Rev. Patris ſtatus negligendus non eſt; ne Cachexia perficiatur, quæ Hydropicorum caput ab Avic. jure merito dicebatur. Ut autem arceatur, obſtructiones reſerare omnino neceſſarium puto; deinde intemperies corrigere, & partium naturalium innatum calorem fovere: ita enim expeditus reddi poterit chili tranſitus ad hepar & venas, ſicque ſupprimi diarrhæa; concoctiones præterea perfectiores reddi, & ita totum corpus probè nutriri: unde deficientibus excrementis, & extremorum intumeſcentia neceſſariò ceſſabit.

Pro quibus explendis intentionibus, à fonte Chirurgico in præſens nulla eſt depromenda ſanguinis miſſio ut quæ obſtructionum proprium remedium non ſit; iis tamen adapertis, & ſuppreſſa prorſus diarrhæa, progreſſu forſan, pro calida intemperie jecoris remittenda, aliqua, ſed parca conuenire poſſet ſanguinis eductio, ſitum temporis labefactati nativi caloris adhuc aliquod ſuperſit indicium. Fundo ventriculi aliqua convenire poſſet levis illinitio, aut oleo M. D. H. aut oleo de cortic. citri aut de cinamomo; ſed legitimo. Reliqua totius abdominis regio inungi & tractari poterit oleo amygdal. in quo coma abſinthii macerata fuerit.

Reliqua à fonte Pharmaceutico depromenda. Et quoniam dixi medicam intentionem eſſe præcipuè reſerandis obſtructionibus dirigendam, ideo ſtatim ad rhab. uſum confugiendum, quod ita poterit exhiberi, ut faciliùs permeet, minuſque ventrem moveat.

♃. Extract. rhab. ℈ j. ſal. tartar. fixi ℈ ß m. ref. bolus, & ſummo mane præbeatur, cui poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. deſtil. cyathum, tribus verò horis ab aſſumpto ſero prandeat. Sequenti verò die bibat.

♃. Aq. ſtillat. de ſucco agrimon. ℥ iv. de ſucco cichorii ℥ iij. tartar. vitriol. gr. x. m. & præbeatur quatuor horis ante cibum. In horum autem alternato uſu perſiſtendum ad viginti dies ſaltem; ut mox rhab. infuſum exhibeatur, eo fine, ut jecoris non ſolùm cavam, verùm & gibbam partem penetrare valeat, tuncque ita parabitur.

♃. Rhab. opt. maturi ʒ j. ſpicæ gr. iij. m. alligentur in panno lineo, & infund. per noctem in cyatho aquæ ſtillat. agrimon. & cichorii. Sequenti verò die bibat cyathum aq. ſtillatit agrimon. & capill. veneris, in quo diſſolvantur gr. x. ſal. tartar. volatilizati, in quorum alternato uſu pluribus diebus erit inſiſtendum, ſi videbitur opus eſſe Excellentiſſimo Medico Adſtanti.

Reſeratis autem obſtructionibus, præberi poterit ſuccus cich. depur. & per arenam trajectus ad ℥ iij. in jure pullæ cichorio alterato, in quo diſſolvi poterit ſal abſinthii ad ℈ j. & ſic

hujus uſu ad plures dies pergendum, dum interim & ventriculi aliqua ratio erit habenda; in quem finem abſinthita omnia opportuniſſima erunt. Confectiones item, præſertim ex ol. legitimo cinnamomi, & hyemali tempore quandoque etiam magnæ Antidotus.

Quibus omnibus addenda congrua atque diligens victus ratio, mediocris quoad quantitatem, attenuans & aperiens quoad qualitatem, alimentorum facilis coctionis atque diſtributionis, exiguique excrementi, a Viro Excellentiſſ. omni diligentia præſcribenda, cui reliquorum quoque omnium jam dictorum rectum & opportunum uſum remitto. *Raym. Joan. Fortis Cent. & Reſp. Modic. T. 2. Cent. 3.*

Matrona Illuſtriſſima & Excellentiſſima quadrageſimum annum agens, ex Patre podagrico nata, temperamenti à primo ortu totius, & jecoris calidi & ſicci, capitis verò calidi & humidi, podagricis doloribus multis abhinc annis obnoxia, vitam ſedentariam ducens, cum valde fœcunda fuiſſet, pluries concepit, & feliciter peperit, at in poſtremis partubus adeo copioſum lochiorum, indeque probi ſanguinis profluvium fuit ſubſequutum, ut exanguis Lipothymiis frequentibus prehenderetur cum evidenti diſcrimine vitæ. Reaſſumptis autem parumper viribus, iterum atque iterum nova parturiendi occaſione, in eandem largam ſanguinis effluxionem incidit, & interim Menſes decolores inde, nec ſtatis temporibus apparuerunt, quo eodem modo perſeverant, & ipſa quoque in toto decolor reddita, de ventriculo affecto conqueri cœpit, & de redundante in eodem humiditate & anxietate à cibo præſertim, ſequutis aliquando, licet cum difficultate, vomitibus ejuſdem materiæ aquoſæ & pituitoſæ, ut plurimum inſipidæ, nonnunquam etiam acidæ, accedentibus in toto abdomine rugitibus, hypochondriorum tenſione, non tantùm in epigaſtrica, verum & hypogaſtrica regione, Menſtrua inordinata & variegato colore apparere cœperunt, Mulierque Excellentiſſima mœſta fieri, cum cordis oppreſſione, capitis obtenebratione, gravedine, & nonnunquam ſenſu punctionis & lancinationis, dum calidas atque fuliginoſas evaporationes ab hypochondriis aſcendentes, caputque ferientes percipit; à quibus omnibus ſe levari affirmat, dum ſeroſitatis aqueæ copiam per urinam deponit, quod tamen non adeo frequenter accidit. Interim etiam ad ambitum corporis portio ſeroſitatis ejuſdem defertur, pruritum excitantis: & pariter cum levamine aliquo ex ſcalptu. Gaudet ambiente calido & calidorum acceſſu: extrinſecus enim corpus frigidum habere ſibi videtur, accedente quandoque etiam rigore, vel ſaltem horripilationibus citra febrem. Crura jam intumeſcere cœperunt, & dum Autumno præterito medicamentis adverſus hujuſmodi affectus pugnabatur, extemporanea principum omnium actionum abolitione cum motibus convulſivis correpta fuit, quod genus ſymptomatis quater aut quinquies octo menſium ſpatio repetivit. Modo hoc menſe Maio à Podagra non omnino immunis, cum tumore in cruribus foveam conſervantibus, totiuſque corporis pallore & macie, nec ſine metu recurrentis epilepſiæ, de agendis conſulit.

Quamvis Matrona Excellentiſſima à primis annis bilioſis febribus, moxque puſtulis in facie circa os obnoxia fuerit, caloris exuberantis indicio, mirandum tamen non eſt, ſi in præſens frigiditatis ſigna ſupervenerint; ſiquidem ex immodicis ſanguinis ex utero profluviis iterum atque iterum repetitis, naturalem calorem l. beſactari, quinimo & diminui neceſſe fuit, unde & Ariſtoteles dicebat: quod ſi multum ſanguinis deficit, ſi nimium, omnino interit vita. Ita & ſacræ paginæ animam in ſanguine reponunt, dum pro anima calorem nativum ſumpſerunt, & ſumebat Hippoc. ipſe. Summa vero cum ratione idem dicebat quod ſi *Menſtrua plura fiant, accidunt morbi*, quos enumerat deinde Gal. aſſerens, ſequi vitiatum totius colorem, inappetentiam, læſam concoctionem, pedum tumores œdematoſos, virium languores; & peculiariter magis ad hominem protulit in Aphoriſmis, inquiens, quod ex profluvio ſanguinis calor nativus adeo debilitatur, ut cibi neque bene concoqui, neque in ſanguinem tranſmutari, multoque minus diſtribui poſſint, quod confirmavit experientia in Excellentiſſima Matrona, in qua debilitato calore nativo totius corporis, & potiſſimùm ventriculi atque jecoris, cruditates in illo, indeque obſtructiones ſubortæ ſunt, unde hypochondriacæ affectiones, ſeroſitates in illo, & imperfectus ſanguis, unde vitiatæ totius nutritiones; ad quæ omnia non parùm conſpiravit vita ſedentaria, ſpontanea potiùs quam coacta. Nec horum deſunt manifeſta ſigna; cruditates enim frequenter percipit Excellentiſſima Matrona in ventriculo inſipidas, etiam quandoque acidas, rugitus præterea in hypochondriis, & murmura, quinimo & fluctuationes, aqueæ ſeroſitatis quandoque per urinam copioſas excretiones, & ejuſdem ad ambitum corporis tranſmiſſiones, pruritum & rigores, ſive horripilationes, citra febrem nonnunquam cum ſudore excitantes; quæ tamen non à ſola poſitiva frigiditate congelante, verùm & à jecoris calore temperamenti, & adſcititio colliquante fieri credo, qui calor juvenibus ſemper major evadit, & ideo Gal. dicebat *Pueros eſſe ætate florentibus calidiores; ætate verò florentes eſſe pueris calidiores ſimpliciter.* primo loco de nativo calore, ſecundo de calore temperamenti loquutus; quos calores diſtinguere quoque voluit Hippocr. ipſe; quinimo nativum calorem à calore adſcititio temperamenti ſæpe magnopere lædi nos docuit, dicens, quod *Anima noſtra producitur uſque ad mortem, ſin autem igne excanduerit, ſimul cum morbo anima quoque depaſcitur.* Ideo in caſu noſtro obliviſci non debemus temperamenti naturalis Excellentiſſimæ Matronæ, ſed vigere credendum, labefactato licet calore nativo, & ideo ab illo non ſolùm hypochondriacum & flatuoſum affectum exiccatis cruditatibus primo in ventriculo genitis, moxque in lacteis & meſentericis venis ſtabulantibus, necnon cum ſanguine ad Uterum tranſmiſſis, & obſtructiones facientibus ortum habuiſſe, ſed & ab exuſto quodammodo ſanguine, in vaſis illis ſtagnante, melancholicam quoque affectio-

ctionem fuiſſe ſuperadditam; quibus præſentibus, exteriora frigent, iis quoque, quibus neque ſeroſitates aqueæ ad ambitum corporis tranſmittuntur, neque tumores œdematoſi in cruribus excitantur. Verum quod magis eſt, in caſu noſtro a melancholica, & facile quoque hyſterica minera Autumno proxime præterito medicamenti occaſione agitata, elevati fuliginoſi & acidi, ſi non acres vapores, caput petentes, & ad cerebri ventriculos ſeſe inſinuantes, meninges irritantes, motus convulſivos in toto excitarunt, & cum animalium actionum abolitione; dum ad illam ventriculorum concuſſionem ſpiritibus animalibus & motus inordinatus additus, & tranſitus liber fuit impeditus, unde ſequuta privatio ſenſus, regularis motus & omnium facultatum abolitio, quæ omnia epilepticam affectionem conſtituerunt; ut propterea obſervaverit Hipp. quod melancholici facile fiunt epileptici, & e contra.

Quoniam vero vitiatam eſſe dixi Excellentiſſimæ Mulieris totius nutritionem, & non ſolùm imminutè, quia gracilior, quam antea, facta eſt, ſed etiam depravatè, quia decolor atque pallens reddita, cum crurum tumoribus œdematoſis foveam ſervantibus; ideo ad Cachexiam tendere nullus eſt Medicorum qui non videat, ſicut in euexia ſanguis optimus, color floridus, & caro mediocris eſſe ſolet. Neque crurum intumeſcentiæ a toto venoſo genere procedentes cum podagricis tumoribus a capite per ſpatia potiſſimum prodeuntibus, ſunt confundendæ, ut quæ carnes, illi vero articulos occupent.

Status Excellentiſſimæ Matronæ eſt periculi plenus, cùm à planta pedis uſque ad verticem capitis non ſit in ea ſanitas; etenim motus progreſſivi proximam minatur impotentiam Podagra: Cachexiam & hydropem jecoris nativi caloris paupertas: affectum melancholicum hypochondriorum obſtructiones; indeque epilepſiæ perſeverantiam capitis imbecillitas. Et quamvis jecur, ut miniſter Principi, cordi ſubminiſtrare videatur, attamen ut vere Princeps, diſtribuendi facultatem, obtinet.

Quare viſcerum naturalium intemperiebus primo incumbendum eſſe videtur, deinde capiti; at neutrum præſtari poteſt, niſi ablatis obſtructionibus, totoque venoſo genere repurgato, nec dictorum ullum ſine præcedenti primarum viarum expiatione; ideo omnium primo ventriculus & inteſtina ab excrementis mundanda. Secundò meſenterii, deinde jecoris obſtructiones reſerandæ. Tertio venoſum genus depurandum. Quartò etiam uteri vaſa pervia reddenda. Quintò capitis humida intemperies corrigenda. Sextò calor nativus ventriculi, jecoris atque totius reſtaurandus; atque tandem viſcera omnia una cum capite roboranda.

Quibus intentionibus confidenti animo ſatisfacere conandum remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis & Diæteticis.

Et inter Chirurgica conſideratur ſanguinis miſſio, quæ tunc ſolum locum haberet, quando Cachexia ab aliqua conſueta ſanguinis evacuatione ſuppreſſa ortum duceret; in hac vero oppoſito modo ſe habente, minimè convenit. At quoniam totius maſſæ ſanguineæ ſtatus eſt a nobis explorandus, ideo erit aperienda dextri brachii vena media, ſanguinis qualitatem obſervando, qui ſi niger & craſſus exierit, ad ℥ v. & non ultra permittendum ut exeat, ſi tenuis & pallens, ſtatim ſupprimendus. Cauteria præterquàm quod odioſa forent, ſuſpecta quoque habentur.

A Pharmacia pro primarum viarum expiatione deſumenda ſunt lenientia, & eccoprotica.

℞. Pot. ex mann. clarif. ℥ vj. aq. cinnamom. ℥ß. m. pro potu. Præparans autem ſit hujuſmodi.

℞. Julap. acet. ℥ ij. aq. flor. citri ℥ ij. aq. cinnam. ʒß. poll. cremor. tartar. ʒ ij. m. pro ſyr. & ſic pro aliis v. quos ſubſequatur item Leniens ex pot. ex mann. clarif. ℥ vj. aq. cinnamom. flor. citri an. ʒß. m. f. potio. Inde ſecunda ſequatur humorum præparatio, & primarum obſtructionum reſeratio, parando julapium, aut macerando in aceto & aq. agrim. radices fœniculi, petroſelini, apii, graminis, ſive aſparagorum, & facta forti expreſſione, colaturæ addatur ſacchari albi q. ſ. ut nat julap. longum, ad ℥ iij. quotidie ſeptem diebus exhibendum, cui ſuperbibat jus pulli junioris tenue, alteratum cichorio, borag. endiv. ſoncho, meliſſa, agrimonia. Septem vero tranſactis diebus paretur eadem potio clarif. addendo infuſioni conſuetæ agar. trochiſc. ʒ ij. rhabarb. opt. turbith. an. ʒ j. & aq. cinam. ℥ ß. f. potio. His peractis, ut viſcera, ſimulque maſſa ſanguinea purificetur, ad uſum ſyr. Ferneliani, qui ſyrupus cachecticus ab eodem nuncupatur, erit deveniendum; præbeatur autem decem aut duodecim diebus, tertio aut quarto quoque die ad ℥ ij. additis totidem unciis vini albi maturi, neque dulcis, neque auſteri, tribus aut quatuor horis ante cibum. Diebus vero intermedius exhibeatur cyathus aq. ſtillat. de ſucco agrim. in qua diſſolvantur tart r. vitriol. gr. xii. necnon ſalis artemiſ. & ſabin. an. gr. v. quibus addi quoque poſſunt grana ſalis viperini. Et ſi fortaſſe a jam dictis aſſumptis calor moleſtus percipiatur, dimidiæ agrimon. præſcriptæ æqu. portio miſceatur aq. de ſucco cichor. ſicque alternatim ſyrup. noſter Fernelianus & aq. agrimon. ſumatur uſque ad xxiv. diem. Quo tempore decoctum ſudorificum convenientiſſimum erit, niſi ab æſtivo calore prohibeatur; hoc enim poterit humiditates excrementitias, in carne & interſtitiis exiſtentes abſumere, humidam capitis intemperiem corrigere, & viſceribus naturalibus robur addere; ita autem parari poterit.

℞. Viſc. querc. veri ℥ j. ſalſæ, medullæ guajaci, Chinæ, rad. pæon. an. ℥ß. aq. ſtillat. cichor. beton. pæon. an. ℔ j. m. f. infuſio per hor. xxiv. deinde bull. ad conſumpt. dimidii, & colat. ſervetur pro duabus vicibus, cui præmittantur pulv. viper. gr. xv. & tranſacta hora ingrediatur hypocauſtum, ita ut caput cum toto corpore ſudet. Alligetur autem in petia ſeorſim guajacum, & facta colatura, abjiciatur, ut aqua ſecunda ſuavior evadat, cui in fine ebullitionis addi poterunt fruſtula cinnam. & citri rec. ut aqua vulgò Cedrata evadat. In hypocauſto non ſudet ultra horæ di-

midium, perſeveret autem triginta diebus & decimo quoque die potionem aſſumat ex manna clarificata; nec victus ſit adeo tenuis, verùm tertio quoque die, aut pullus junior, aut palumba turricola aſſa concedatur. imò & quandoque ptiſana hordeacea. Vinum quoque aliquando, ſed rarò, album, aqua ſecunda dilutum, concedi poterit.

Verùm ſi ferveat nimis anni tempus, ita ut hypocauſti ingreſſus periculoſus videatur, paretur ſaltem ejus vice jus palumbæ turricolæ, aut galli junioris, China, ligno ror. mar. lentiſco e Chio, & radice pœoniæ alteratum, cui præmitti poterit pulvis viper. ad gr. xx. ut qui extenuantis ſit facultatis, citra inſignem calorem ad cutem properans. Obſervanda tamen naturæ propenſio, quæ ſi ad urinam inclinare perſeveret, ut antehac; ad ambitum corporis non eſt divertenda, ſed quo vergit, eo ducere oportet, viperino pulveri terebinthum ſubſtituendo quotidie ante præſcriptum jus. Sudor autem cum primo decocto in aliud tempus opportunum magis erit differendum.

Interim ventriculi, jecoris & capitis ratio corroborans erit habenda; quare in uſum ducat æſtivo tempore ſalem abſynthii; proderit enim & ventriculo, & jecori, ſicut ejuſdem ſuccus condenſatus, vel conſerva. Temporibus verò frigidioribus, theriacæ uſus utiliſſimus erit. Pro capite verò ſub ingreſſum lecti proderit Conſervæ è floribus betonic. ror. mar. ſalviæ. Nec à proprietate juvantia adverſus epilepticos inſultus ſunt negligenda; in quem finem præſto ſint conſervæ è floribus lilior. convallium, pœon. rutæ capr. quibus miſceatur pulvis unguiæ alcis, ſalis cranii humani, ſuperbibendo hauſtum aq. pœon. rutæ caprariæ, tot. citri, cord. Saxoniæ.

Articulis quoque tum affectis, tum non affectis aliqua ſunt adminiſtranda medica auxilia; & primo affecti & tumefacti manu illiniantur, & perfricentur tali linimento.

℞. Adipis anſeris ℥ij. adipis felis ℥j. ol. nucis moſch. expr. ʒ ij. ſalis alb. ℥ß. m. ſ. omnia ad ignem pro quotidiana inunctione. Non affecti vero roborari ſolent oleo antiquo ſalito; quod quoniam gravè olet, ideo ſubſtituatur pro Matrona Excellentiſſima ſpiritus ſalis ʒ j. quintæ eſſentiæ ror. mar. ℈ j. quintæ eſſentiæ roſar. ℈ ß. m. & vola manûs guttulis aliquot inuncta fricentur articuli.

Hiſce omnibus congrua erit addenda victûs ratio, non quidem tenuis, ſed nonnihil extenuans; circa quam obſervatione dignum erit, quod Matrona Excellent. objectorum violento, aut celeri motu ſeſe moventium aſpectum evitare debet, ſicut odores, & bonos, & malos, motus quoque concitatos totius corporis, ſive in Navicula, ſive in Rheda; pedibus autem domi, quo magis fieri poterit, corpus exerceat; à proprietate nocentibus abſtineat, ut à vaporoſis omnibus, tum calidis, tum frigidis, à carne hædina, qualeis perdicibus, coturnicibus, ab anguilla, leguminibus, & reliquis, à Doctiſſimo & prudentiſſimo Medico adſtanti conſiderandis, cui cætera omnia jam propoſita, alteranda, mutanda & ad rectum uſum revocanda libenter committo. *Idem ibidem.*

Non hoc mihi ſumo, V. C. ut de nobiliſſ. Matronæ morbo ejuſque cauſis judicare me rectius poſſe putem, quam tu ipſe, qui hactenus curationi interfuiſti. Quoniam vero hoc a me requiris in literis tuis, morem tibi gerere volui. Succumbit nobiliſſ. Matrona Cachexiæ hydropicæ, ni fallor, ad Anaſarcam proximè vergenti non ſine levi ſcorbuti ſubtatentis, qui corpora noſtra ſub omnium malorum larva clanculum aggredi ſolet, ſuſpicione. Quænam fuerint à parentibus derivata generationis primordia, me quidem latet. Nec quicquam mihi conſtat de victûs norma & vitæ genere, quo ab ineunte ætate uſa eſt, quæ ſi minus profuerit, pro fœminarum more, luxui ut plurimum indulgentium, huic multorum capitum hydræ generandæ potuit eſſe ſatis. His accedit impregnatio, cujus tempore plurima ex ſuppreſſis menſibus & diætæ erroribus in corpore accumulantur excrementa. Video tamen naturam, induſtrium alioquin humani corporis opificem, effinxiſſe huic generoſæ Matronæ infirmam corporis conſtitutionem ab ipſo ortu, nec dum vel peritiſſimorum Medicorum opera & ſedulitate ad meliorem ſtatum reductam, ſed & graviditatis tempore in pejus lapſam. Familiaris eſt affectus hic utero gerentibus, maxime verò iis, quæ ante ingravidationem in eum viſcerum vitio ruere proclives fuere, præcipué ſi fœtus alimentum non ſatis attraxerit. Cujus exemplum proponit venerandus noſter è Coo Senex in *Harpalide* ſorore, cui quatuor vel quinque menſium ſpatio uterum geſtanti pedum tumores exorti ſunt œdematoſi; oculi in orbem intumeſcebant totumque corpus velut pituita alba ſuffuſum in tumorem elevabatur, acceſſit tuſſis ſicca & orthopnæa, interdum quoque ſpiritus ſuffocatio, adeo quidem ut perpetuo in lecto erecto corpore ſedere neque decumbere ullo modo poſſet, ſed ſi quã ſomni capiendi urgeret neceſſitas, eum deſidendo capere cogebatur. Dic ſodes, an non generoſa noſtra hujus fœminæ ipſiſſima eſt imago? Certè non eſt ovum ovo ſimilius. Laborat illa magna viſcerum nutritioni dedicatorum, hepatis maximè, dyſcraſia & imbecillitate, tum natura ſua tum & victûs erroribus acquiſita & aucta, quorum merito ſanguis generatur pituitoſus crudus & ſeroſus, qui in corporis partes evectus, illicque concreſcens vitiatam ſubſtantiam pro utili apponit & aſſimilari nequit. Hinc corporis moles intumeſcens præter naturam augetur, corpuſque non ut antea promptum & alacre, ſed grave & iners; non robuſtum viribuſque pollens, ſed effœtum, diſſolutum ac quaſi enervatum; non firmum & compactum, ſed molle & laxum, non vivido colore floreſcens, ſed ſubalbido & pallido ſqualidum apparet, ſanguine phlegmatico & ſeroſo cutis ſubſtantiæ imbibito nec ritè digeſto, plurimis quoque excrementis in ipſis carnoſis partibus luxuriantibus. Pedes tumor œdematoſus infeſtat, qualis ex abundantia ſanguinis pituitoſi oriri ſolet. Sed & pectoris anguſtia plurimùm urget, non quod pectus aut pulmo, quæ tua eſt opinio, particulari hydrope afficiatur, ſed ob Diaphragmatis compreſſionem, nec non pituitam viſcidam in bronchiis pulmonum collectam.

Non

Non inficias iverim humores ſeroſos, circa hepar in venoſo genere collectos per venam arterioſam in pulmones effundi, unde reſpirationis neceſſitas augetur compreſſis pulmonum bronchiis, quod malum inſuper à vaporibus ab utero in partes ſpiritales in puerperio elatis non parum ingraveſcit. Ex his de aliis ſymptomatibus, ſi quæ reſtant, facile eſt judicium. Et hæc ſufficiat quoad affectus idæam propoſuiſſe, qui generoſam Dominam in tantum diſcrimen & vitæ periculum præcipitavit, cui debellando ne *Hercules* quidem ſuffecerit. Hactenus ſapienter & magno judicio hoſtem hunc infenſiſſimum oppugnari & juxta abs Te deſumptas indicationes remedia à Te aſſignata non improbo. Miror ſaltem omnes evacuationes hactenus omiſſas fuiſſe. Si meo conſilio locus, purgarem ægram pulvere Mechoacannæ cum correctivis, quem tuto exhibere poteris etiam utero habenti. Hæc radix, ut noſti, vim habet mirificam hepar aperiendi & roborandi atque ab hydrope præſervandi, colorem etiam lividum faciei, ab intemperie & obſtructione hepatis oriundo, emendandi. Poteris pulverem ejus adjecto ſacchari tantillo ex aqua Abſinthii, vino albo diluta propinare. Vidi matronam aliam hac radice in ſimili caſu curatam. Hinc adjunge decoctum Palmæ ſanctæ, adjecta ligni ſaſſafras portione, quod in corroborando ſtomacho, aperiendo hepate & præſervatione ab Hydrope maximæ eſt efficaciæ. Quod ſi brodio potiùs delectetur, laudarim juſculum gallinæ China, ſantalis, ligno Saſſafras, Mentha, Bugloſſo, Scolopendria, Nuce moſchata, & ſimilibus medicamentum. A paſtu verò utatur pulvere ſequenti.

℞. Semin. Aniſi ℥ij. ſem. coriandr. Fœnicul. dulc. an. ʒj. Corall. rubr. præp. Cinnamom. ʒj. Cinerum pellicul. ventriculi Gallinæ lotor. in aq. Roſar. ʒj. ſacchar. roſat. Tabul. ℥iiij. Miſce, f. Pulvis, cujus doſis Cochlearii. Hora ſomni devoret quantitatem juglandii Electuarii quod.

℞. Conſerv. Roſar. rubr. Vitriolat. & flor. Cichor. an. ℥j. ſpec. Aromat. Roſ. & Diarrhod. Abbat. an. ʒß. ſyr. de Mentha & Corallor. an. q. ſ. Miſce, fiat Electuarium. Tandem obſervet bonam victus legem, utatur cibis boni ſucci, facilis concoctionis, abſtinendo à frigidis, craſſis & lentis atque aquoſis, quorum minutias Tu qui præſens, facilè præſcripſeris. A partu de aliis erit cogitandum. Deus opt. max. hæc paucula ad nobiliſſimæ Matronæ recuperationem efficacia velit eſſe. Tu me ut facis ama, Vale. *Frideric. Loſſ. Conſil. 49.*

Vir quadraginta annorum, febri erraticâ diu fatigatus, & tandem ab ea liberatus, incidit in pedum & tibiarum inflationem; quæ deinde, per femora & teſtes paulatim aſcendens, totum corpus, faciem ipſam, palpebras, labia, ac gingivas occupavit. Color corporis ad fœdam albedinem declinat. Digiti partibus externis impreſſi aliquandiu profunda in iis relinquunt veſtigia. Urina eſt pauca & cruda. Pulſus debilior. Coctio ventriculi tarda. Corporis motus lentus & languidus.

Afficitur in hoc ægro totius corporis habitus; ut ad oculum patet. Item hepar, ventriculus, lien, & aliæ partes, chyloſi & chymoſi ac etiam ſanguificationi inſervientes; quod totius corporis inflatio & tumor indicant.

Cauſa prima ſive procatartica hujus morbi eſt febris erratica, quæ diu ægrum noſtrum fatigavit. Hinc calor nativus, primò quidem nimis fuit intenſus; ſed poſtea, ex diſſipatione ſpirituum & oleaginoſarum partium, imminutus: unde humores ſeroſi & pituitoſi, item vapores crudi & craſſi copioſè fuerunt in viſceribus geniti: qui, in vaſis cum ſanguine contenti antecedentem huic morbo præbuerunt cauſam. Ji verò, propter debilem viſcerum calorem cum reliquis ſanguinis partibus non ſatis bene mixti atque ideo extra vaſa in habitum corporis, cujus minor quam viſcerum eſt calor, ſeſe effundentes & illi qualicunque modo ſe agglutinantes continentem hujus morbi & ſymptomatum conſtituunt cauſam.

Nam ſeroſa & pituitoſa illa materia, circa viſcera chyloſeos & chymoſeos ac ſanguificationis exiſtens, producit ibi intemperiem commemoratam. Extra vaſa verò in pedes, propter longiorem à corde & reliquis viſcerib. diſtantiam, & ſeri gravitatem, effuſa, facit ibi tumorem œdematoſum, digitorum impreſſorum veſtigia, ob partium mollitiem, aliquandiu retinentem. Hic, malo ingraveſcente, primum tibias & femora, deinde totum ambitum corporis, item brachia & caput, in eoque faciem, labia & gingivas tandem occupavit.

Et quoniam ſeroſa hæc materia, ob dictas cauſas, in habitu corporis hæret; idcirco pauca ejus quantitas ad renes defertur; quæque eo deportatur eſt craſſa & cruda; ac obſtructos etiam ibi invenit poros; hinc urina etiam eſt pauca & cruda. Quia verò ab hoc ſero & ſanguine crudo ac frigidiore calor ventriculi & cordis, jam antea à febri præcedente debilis magis magiſque debilitatur: hinc pulſus eſt juſto debilior, ac concoctio ventriculi, ut & aliarum partium, tarda. Et denique quia moles corporis ab hoc tumore eſt gravis, & ſpiritus animales, ob ſeroſam hanc cacochymiam, pauci, hinc motus corporis eſt languidus & tardus.

Ne itaque in lethalem leucophlegmatiam, vel aſcitem abeat. Curatio quamprimùm erit inchoanda: quæ conſiſtet in cauſæ antecedentis & continentis ablatione, & intemperiei viſcerum & habitus corporis; per contraria, correctione. Primò itaque purgetur tali hauſtu.

℞. Diaphænic. ℥ß. Tartar. vitriolati ℈j. diſſolve in aq. card. benedict. ℥ijß adde aq. cinnam. ℥ß. ſcammon. gr. viij. Miſce F. Potio, mane jejuno ventriculo exhibenda. Poſtea utatur hoc apozemate aperienti alterante, & purgante.

℞. Cort. rad. apii, ireos recent cort. ebuli an. ℥j. cort. bryon. ℥ß. cort. enul. campan. ʒiij. Herb. cuſcutæ, agrimoniæ, ceterach, cardui bened. fumar. an. m. j. abſinth. vulgaris & Romani an. m. ß. Flor. geniſt. ſambuci cent. ur. min. an p. j. Sem. aniſi, fœnicul. carui, dauci an. ʒij. fol. ſennæ ℥ß. agarici, rad eſulæ an. ʒß. rhab. ʒj. Zinziber. cinnamomi, ſchænanthi an. ℈j. uvarum paſſ. ℥j. prunor. acidor. paria viij. liquiritiæ raſæ ʒij. decoq. ex aq. comm. & vini albi part. æqual. ad lib. iiß. & colentur pro apozemate, de quo bibat æger uncias quatuor,

manè jejunus. Ubi aliquoties purgatus fuerit, utatur his tabellis corroborantibus & intemperiem viſcerum corrigentibus.

℞. Spec. elect. aromatici roſati, diarrhod. Abbatis, di margar. frig. an. ʒiß. raſuræ eboris, cornu cervi, an. ʒj. Ol. cinnamomi, caryophyll. an. ℈ß. ſacchar. albi diſſoluti in aq. roſar. ℥iij. F. Tabellæ ʒiij. pondere: capiat unam hora ante prandium & cænam. Ventriculus & præcordia hoc foveantur linimento.

℞. Ol. nucis moſchatæ, abſinthii, amygdal. amar. an. ℥ß. ol. cariophyill. ℈j. ceræ parùm. F. Linimentum quo regio ventriculi mane & veſperi illinatur, & ſuperponatur ſcutum ex bombace. Alvus ſi poſtea ſubſtiterit, moveatur ſubinde his pilulis.

℞. Aloes roſatæ, ſpec. hier. ſimpl. rhab. agaric. trochiſ. an. ʒj. Cum ſyr. de abſinthio q. ſ. F. maſſa, de qua capiat ℈j. hora unà ante cænam.

Cibus ſit euchymus, ex pane triticeo, bene fermentato, carnibus gallinaceis, vervecinis, perdicibus, ovis ſorbilibus; aromatibus moderatè conditus. Abſtineat à multis jurulentis & ſorbitionibus, multo potu; qui ſit cereviſia & vinum album, mediocrium virium. Bis terve in die alatur quantitate cibi, quam facile conficere poteſt. Verſetur in aere mediocriter calido. Moderatè ambulando ſe exerceat. Bene dormiat; & triſtitiam fugiat. *Henric. Regius apud Theod. Craanen.*

Obſervationes.

Colore ex luteo fuſco deformata erat mulier quædam, cum compreſſionis circa præcordia (ut cachectici ſolent) dolore. Imprimis verò de ſumma imbecillitate membrorum conquerebatur, urinæ crudæ & albæ erant cum me conſuleret, obſtructiones in venis meſeraicis adeſſe judicavi, vinum hoc illi 9. Maii præſcripſi.

℞. Rad. aperit. an. ʒiij. rad. rhapont. ℥ß. cort. rad. Sambuc. ℥j. abſynth. ℥ß. Chamæp. ʒij. ſummit. centaur. min. ſem. fœnicul. an. ʒj. ſem. petroſel. ʒij. fol. ſen. ℥iß. agar. ℥ß. Zinzib. ʒj. limatur. chalyb. præp. inſtar caſtaneæ. Infund. in vin. alb. Menſ. iß. bibat aliquot matutinis, cum ter bibiſſet, & nullam operationem ſentiret, juſſi in poſtremo hauſtu diſſolvere El. de ſucco roſ. ʒij. diaphænic. ʒi ſyr. roſ. ſolut. ℥j. bibit bonum hauſtum & admodum purgata fuit: revera 18. Maii ordinavi ſequens.

℞. Conſerv. flor. cichor. fl. bugl. capil. ven. & rad. apii an. ℥i. pulv. pellic. ſtomac. & inteſtin. gallinæ, ʒi. limatur. chalyb. præp. ʒiij. cum ſyr. de 5. rad. F. Electuarium, ſumat inſtar caſtaneæ mane alternis diebus ſuperbibendo ad ℥iß. aq. ſequentis.

℞. Aq. cent. min. ℥iiij. aq. Endiviæ ℥iij. miſce. Hiſce continuatis 2. Junii ad me veniens, urinamque ſalubri ſimilem oſtendens, ſucceſſum medicamentorum laudabat, ut potè quæ nullam amplius in membris ſentiret debilitatem, cibumque bene appeteret & concoqueret; faciéſque melius colorata, genæque parùm rubeſcentes, etſi fuſco colore à natura prædita eſſet. *Felix Platerus, Obſerv. lib. 3. pag. 603.*

Præterire non poſſum pulverem meum cachecticum, qui ob fœlices ſucceſſus imprimis in infantium cachexia febre lenta comitata, uſualis in noſtris officinis factus eſt.

℞. Rad. & ſem. pæon. excortic. an. ʒj. roſ. rubr. ℥ß. nuc. moſch. parum toſt. ℈ij. ſaccar. lauri parùm toſtarum ʒß. Spic. Scœn. utr. Croci an. ℈j. pellicul. ventriculi & inteſtin. gallin. præp. ʒj. Croci martis aperitiv. ʒiß. Cinamom. ℈j. fiat omnium pulvis tenuiſſimus. *Idem Pract. Tom. 3. lib. 1. cap. 2. pag. 119.*

Admodum Illuſtris Domina Dorothea, Dom. Auguſtini Bero uxor poſt febrem continuam in duplicem tertianam inciderat: quam κακοχυμία, ventriculi frigida conſtitutio, viſcerum, lienis & jecoris durities meſeraicarum obſtructio, inappetentia, vigiliæ, & ſimiles affectus concomitabantur. Nobilis hæc Domina, ut naturá ſatis delicata, & vulgaris remediis nauſeabunda, ipſiſque & morbi diuturnitate defatigata, vitam in non exiguo diſcrimine trahebat, eò magis certe quod ad hydropem jam jam incipientem inclinaret. Hujus curationis difficultas & à parte ſubjecti, & à morbi natura pendebat, Quocirca nobiliſſimæ ægræ nobiliſſimum hoc electuarium exhibuimus.

℞. Salis centaurii minoris ʒj. conſer. roſar. & violar. an. ℥i. olei vitrioli gutt. x. Mixtis omnibus concinnabatur Electuarium, cujus ʒii. bis in die dabantur; cujus beneficio brevi convaluit *Petrus Poter. Obſerv. & curat. Centur. 1.*

Perilluſtris Dominus D. Marcus Aurelius Donatus Romanus, Bononiam venit, ut Cachexiæ jam pridem poſt diuturnas febres contractæ mederetur. Ad hanc accedebat lenta febris, dolor & imbecillitas ventriculi, inſignis virium proſtratio, alvi ſtipticitas, & ſimilia; quæ omnia, ſolius ſpecifici noſtri ſtomachici uſu, intra ſeſquimenſem ſuſtulimus. Specificum ejuſmodi ſtomachicum mirabiliter ſuas vires exerit, aperit, diſſolvit, & roborat: ter & quater in die in magnis morbis adhibetur, cum vino, conſerva, aut quovis alio condito. *Idem Obſerv. & Curat. Cent. 2.*

Incurabilem, & penitus deploratum Hydropem, Hæmorrhagiæ ſuccedentem, quotidie experimur: nam in magno ſanguinis effluvio, fit maxima caloris, & ſpirituum jactura; quemadmodum prava ſuccorum concoctio, à qua phlegma & aqua. Sic contigit Doctiſſ. & optimo viro, Admodum Rev. P. Roſſano, tunc collegii Bonon. P. Jeſuit. Rectori, qui poſt longam, & continuam ſanguinis fluxionem, in Leucophlegmatiam inciderat pedes, & tibias inſigniter tumentes habens, cum inſigni ventriculi imbecillitate; unde inappetentia, ſitis, &c. Ad hæmorrhagiam firmandam corall. Tinct. ſaccharo roſacco miſcebamus. Ad ventriculi, & aliarum partium naturalium robur conciliandum, ſpecifico noſtro ſtomachico, cum conſerv. roſar. contenti fuimus, quibus gratiſſimus priſtinam recuperavit ſanitatem. Videant interim, ſi ſciant illi qui ſe jactitant cononice mederi, num cura hæc tuta, vera & legitima ſit. Quid ſi medicamenta hæc ipſis non ſint nota, an propterea non ſunt canonica? Ejuſcemodi Ariſtarchis conſulerem potiùs, ut naturæ miraculis ſedulò operam darent

durent quàm inani, & infrugifero ſuo cachinno. Sæpiſſime demiror, quomodo ad ſydera eorum pedantiſmus ab his, qui docti habentur, extollatur. Scio quantum apud mortales valeat exterior apparatus. Pauci ſunt, qui docti ſunt. Non in verborum ſtrepitu, ſed in factis, vera ſapientia reſidet. *Idem Obſ. & Curat. Cent. 3.*

Sartor Geislingenſis menſe Jun. An. 58. cum antea per tempus jam bene longum male haberet, dicto menſe & domi meæ nere co. ctus eſt; Urinam mihi monſtrat ſpiceam, conqueritur de extenuatione corporis, Inappetentia, ſiti, tuſſi perquam moleſta, tumore item pedum ſub veſperam ædematoſo, varia ipſi medicamenta communicavi, præſertim de nodulo purgante & obſtructiones reſerante per quatuordecim dies bibit, unde miram humoris peccantis ſaburram excrevit, nondum tamen quicquam levaminis perſenſit, ſed potiùs rem in deterius ruere putavit, unde poſtea ſolis aperientibus tuſſiſque aſperitatem mitigantibus, & in primis Elix. Propr. (unde multum levaminis accepit) ſuccurri, ut non niſi inſtaurante victus ratione opus habuerit; ſed ob paupertatem rem ſuam curare nequiens, & medicamenta, quibus adhuc opus habuiſſet, continuare aut non volens aut non potens, ſenſim denuo in pejus ruere, veramque Phthiſin incurrere cœpit, unde alterius Conſilio Ulmæ vivens vitam uſque in Septembr. protraxit, ubi totus conſumtus tandem in vivis eſſe deſiit. *Vitus Riedlin. in Obſerv. Medic.*

Fœmina quædam Geislingens ſupra 15. annos 40. intempeſtive ſuaſu mulierculariun inſtituta venæ ſectione, menſ. Februar. ſenſim vitioſo colore & habitu, quemadmodum & tumore circa regionem ventriculi & ambos pedes, tuſſi itidem ſicca prehenditur conſiliumque meum implorat, cui vino medicato ſq. ſuccurri.

℞. Herb. marrub. alb. veronic. agrimon. capill. veneris, chamædr. an. m. ß. rad. Helenii iridis n. aa. ℥j. rhab. ver. ſel. ʒij. eſul. præp. ʒiij. Cort. aurant. ſicc. rad. cappar. an. ʒij. tamariſc. ℥ß. fol. ſen. ſ. ſ. ʒvj. agaric. albiſſ. ℥ß. paſſul. Corinth. ℥iiß. caſſ. fiſtul. calam. aromat. an. ℈ij. tartar. albiſſ. ʒi. Inc. & cont. q. o. m. ad cn. optimè evacuante brevi & tumor dictus & vitioſus color evanuerunt, ita ut jam Dei gratia melius habeat. *Idem Ibidem.*

Matth. Chriſt. *Speiſer* Pharmacopeus Geisl. peritiſſimus 40. annorum, optimæ antheac conſtitutionis, per ſeſquiannum Cachexia prehenditur, quam ut ominabar ex potu frigido, dum ſedulus in colligendis herbis ipſemet occuparetur, contraxerat: accedente victus ratione craſſiore. Variis dicto tempore ſymptomatibus divexabatur, nimirum valido continuoque dolore capitis, perennibus defluxionibus ad fauces, nares, & pectus, Tuſſi ferina, hæmorrhagia vicibus interpolatis, Hæmoptyſi, vomitu primo pituitoſo horis matutinis poſt cibum, denique ſpaſmo flatulento in cruribus admodum doloroſo, & quidem tempore nocturno. Sæpius admonitus à me, ne dictos affectus ita incrementum ſumere ſineret, ſed principiis obſtaret, medicationem namque poſtea fore difficillimam, nihilominus diſtulit & moras nexit, uſque eo, ut negotiis amplius obeundis planè eſſet inidoneus; quod menſe Jul. Anno 1662. evenit: quo auxilium meum implorare cœpit, ſed proh dolor! nimis ſerò; nam quamvis operam meam ultrò obtulerim, natura tamen protinùs proſtrata; medicamenta ore aſſumta mox iterum rejecit, imo etiam ne clyſteres quidem retinebat, ut voto noſtro ſatisfacerent: Unde ſubitanea virium collapſio, ut pedibus amplius inambulare non poſſet, ſenſim indies conſumeretur, & largis quæ ſupervenerant, hæmorrhagiis tandem exhauſtus debitum naturæ menſ. Octobri ſolveret, cujus animæ, ut benè ſit in æternum; calidè apprecamur, Medicamenta quæ applicata fuerunt, maximam tamen in partem fruſtra uti dictum, ſunt ſeqq. Cum urina, quæ per longum tempus ſpicea, tenuis, &c. cum multa ſpuma erat, obſtructiones viſcerum indicaret, judicavi: 1. Lenitivis primas aperiendas vias: 2. Obſtructiones reſerandas: 3. Pleniores corporis vacuationes quantum quidem poſſibile moliendas: 4. Partibus laborantibus proſpiciendum. & 5. Roborantibus atque convenienti victus ratione viribus ſuccurrendum.

℞. Rad. ſcorzoner. polypod. qu. an. ℥ij. bryon. rhabarb. an. ʒij. Herb. ſcolopendr. ſalv. chamædr. Flor. acaciæ. violar. primul. ver. an. p. j. Fol. ſen. Al. ℥j. ſem. Cartham. ʒiij. paſſul. min. ʒvi. Cort. rad. Cappar. aurant. ſicc. an. ʒiij. Mac. Cinnam. an. ʒi. Inciſ. & cont. q. o. m. ad nod. pro menſ. dimid. vin. alb.

℞. Magiſt. tartar. vitriolat. ʒiß. fœcul. bryon. ſal. card. bened. ſal. abſynth. an. ʒß. Magiſt. corall. rubr. ℈ii. m. & divid. in part. viij. æqual.

℞. Rhab. ſel. ʒi. fol. ſenn. Al. ʒiij. zinzib. ℈j. Coq. in ſ. q. aq. font. col.

℞. ʒiij. Mann. Calabr. ℥iß. extract. Panchym. Cr. ℈iß. m. f. Potio.

℞. Rob ſambuc. ʒiii. Mithridat. ʒj. ſyr. de pœon ʒii. ſpir. lil. convall. ʒi. Aq. hirund. cum Caſtor. ʒii. Aq. ceras n. q. ſ. m. f. Potiunc. Sed ut dictum ad primum hauſtum lenitivi mox vomitus ſequutus, cum virium mira dejectione, quarum ut & ſputi ſanguinei cauſa vacuantibus minùs tutò litari potuit; Urgentibus ſolùm pro virili ſymptomatibus obviam itum. Anorexiæ cauſa aliquoties ſumpſit Aq. acetoſ. Mynſ. c. vin. quæ.

℞. Conſerv. roſar. rubr. ℥j. aq. roſar. ℥iv. ſpir: vitriol. ℥ß. extract. tinctur. adde ſacchar. alb. ℔ j. M. It. Elix. Propriet. Parac c. conſ. roſ. rubr. Die 1. Auguſti Clyſter injectus, mox verò ſine operatione rejectus.

℞. Rad. Gramin. aſparag. petroſel an. ℥j. herb. ſoldanell. Mercurial. an. ʒvi. flor. ſambuc. geniſt. anth. an. p. ij. agaric. alb. in pet. mechoacan. baccar. laur. an. ʒiij. ſem. fœnicul. carui an. ʒij. Coq. in ſ. q. aq. fontan.

Col. ℞. ℔ j. bened. laxat. lenitiv. flor. an. ℥j. mell. roſ. ſol. ℥ß. ol. rutac. aneth. an ʒvj. ſal. comm. ʒj. m. f. Clyſter Alius:

℞. Spec. dec. Carmin. ℥ij. fol. ſen. Al. ℥ß. Coriand. præp. ʒij. tartar. alb. ʒiij. Coq. in ſ. q. aq. font.

Col. ℞. ℥x. Elect. Lenit. Fl. mell. roſ. ſol. na. ℥iß. ol. Baccar. Laur. ℥j. m. Ad vomitum datus Pulv. Pumic. & corall. rubr. an. ℈iß. m.

℞. Cor-

♃. Gelat. Cydon. q. ſ. pulv. roſ. rubr. N. Moſch. maſtich. an. ℥iij. C. vin. alb. & aceti an. q. ſ. f. Cataplaſma. Ad. hæmorrhagiam, qua d. 21. ſept. ℥xviij. ſanguinis effudit.

♃. Sperniol. compoſ. gr. iij. dentur. C. ſyr. de Roſ. ſicc.

♃. Aq. plantag. burſ. paſtor. urticæ an. ℥j. acet. roſar. acet. fl. papav. errat. an. ℥ß. nitr. præp. ʒß. compoſ. ſperniol. gr. iij. m. ad frontem, nucham & Carpos. Lutum com. cum acet. ſubact. dictis locis itidem fuit appoſ. Ad oris ſiccitatem fauciumque, præ qua amplius loqui non poterat.

♃. Mucilag. ſem. Pſyll. & malv. cum aq. malv. p. an. ʒj. ſyr. violar. ℥ß. ʒij. m.

♃. Roſar. rubr. flor. malv. arbor. herb. ſalv. malv. an. m. j. rad. liquirit. ℥ß. paſſul. min. ʒvj. Inc. coq. in ſ. q. aq. font. col.

♃. ℔ ß. mellis roſ. col. ℥j. nitr. præp. ℈j. m. pro Gargariſm. Vomitionum cauſa parat. Cataplaſma.

♃. Ferment. ſecal. ℔ ß. pulv. fol. abſynth. roſ. rubr. an. m. ß. maſtich. bol. Armen. bauſt. malicor. an. ʒj. C. ſucc. menth. & ol. cydon. q. ſ. m. Cucurbitula etiam ſat ampla appoſita. 7. Octobr. media nocte ſanguis rurſus è naribus ita largiter profluxit, ut ſiſti non poſſet; rediit etiam hæmopthyſis quâ grumoſum rejecit ſanguinem, unde ſibi jamjam ultimum inſtare diem dixit, cujus antea aliquoties memor fuerat, nimirum ſi hæmoptyſis recidivaret, ſibi moriendum eſſe; duravit 24. horas, cum ultima fatalis inſtaret, qua integris ſenſibus & rationis uſu placidè expiravit. *Idem Ibidem.*

Andr. *Benters* Sartoris Ulm. filiolus annorum 2. achoribus antehac laborans, ſed iiſdem ſubitò diſparentibus, m. Octobr. 1663. pedibus valde intumeſcit ad abdomen uſque, ſubſequente gravitate pectoris, & ſpiritus difficultate, cui ſeq. med. præſcripſi, & illis dicta ſymptomata, intra 14. dies, divina adjuvante gratia propulſavi.

♃. Pulv. Gialapp. gr. xv. gumm. gutt. correct. gr. v. cholag. ſ. gr. ij. ſyr. violar. & Julep. roſ. an. ʒiß. m. f. Lambile ad ollul.

♃. Pulv. C. C. phil. calc. ℈ij. ol. carui deſtill. gutt. 1. m. & dent. ad chart. doſ. iiij. quar. ſingulis diebus unam capiat. Pro potu bibit Dec. C. C. *Idem Ibidem.*

Anatomicæ Inſpectiones

D. Trenti cadaver apertum fuit, qui diuturno morbo Cachectico ad hydropem vergere videbatur: de eo contulerant conſilia *Jo. Dom. Sala & Benedictus Silvaticus*, quorum hic abſceſſum in Hepate, ille in Corde divinabat, quia plerumque in lentis ejuſmodi morbis, ad Cachexiam vergentibus, Cordis aliquis ſolet eſſe abſceſſus, & Pulſus in hoc erat interruptus: Cor tamen in aperto cadavere nihil noxæ contraxerat, Hepar pallidum, quaſi coctum, Lien verò rubicundus ſani Hepatis inſtar: Pulmonum ſiniſter inflammatus & ferè putridus. *Th. Bartholinus Obſerv. 67. Cent. 3.*

Puellula ſexennis, cum ante facie tumida, alba inflataque ſuſpectæ fuiſſet valetudinis, tandem decumbere verè cœpit 5. Novembr. 1626. concurrentibus ſiti, calore, laterisque dextri ſub coſtis veris dolore itemque pedum intumeſcentia: urina turbida, cum hypoſtaſi, excremento gallinarum ſimili. Die 6, Novembris tametſi tumor ventris nondum eſſet conſpicuus, & facie tamen leucoplegmatica, pedibusque tumentibus, Hepatis labefactationem, ipſumque hydropem ante portas eſſe prædixi: Die 9. Novembr. urgebant inquietudo, tuſſis, compreſſio & dolor pectoris circa coſtas: Die 17. Novembris urina paulo rubicundior; citrina ſed ſabuloſa, craſſa; venter tumidus & valde tranſparens ac lucidus: Regio Lienis dolens inuncta oleo de cappar. venter vero aq. vitæ cum ſpir. juniperino: Die 18. Novembris inquietudo magna, ventris tumor auctus, Die 19. exaſſellatione iterat: detumefactus eſt; Sitis & potus cupiditas ingens, febris lenta & comes: Die 21. debilitas magna, latus ſiniſtrum, imò manus peſque tumida: dextrum vero extenuatum: rejecit bis ſcreatu ſaniem cruentam & retorridam, quæ ex pulmonibus eſſe videbatur: Omnibus in pejus vergentibus, circa medium noctis expiravit.

Die 28. Novembr. ad petitionem parentum, quibus Puellam hydrope objiſſe perſuaderi haud poterat, corpuſculum apertum, prognoſtico à me præmiſſo, fidem fecit, Itaque à mucronata cartilagine facta ad pubem uſque, & lateraliter inciſione tranſverſa, ſtatim comparuit.

Hepar valde magnum, idque ex parte corruptum, maculiſque infectum, e quo tanquam è fonte, promanarat Hydropiſis. 2. Abdomen ſcatebat materia ſeroſa multa; colore cæruleo viridique infecta, quæ effundebatur cum fœtore: 3. Lien integrè, præter opinionem ſanus: 4. Ejuſdem integritatis Ren uterque: 5. Inteſtina lucida, aquoſaque humiditate repleta. Aperto Thorace, 6. Cor integrè ſanum. 7. Pulmones verò intus extraque corrupti, fætidique atque purulenti, unde Tuſſis, Febricula, Hectica Lateriſque dolor punctorius. Siquidem ergo Pulmonibus atque Hepate lethaliter affectis cauſa morbi mortiſque pateret, caput apertum non fuit. *Joan. Petr. Lotichius lib. 4. cap. 3. Obſvat. 4.*

Mercatoris filia frequenter hæmorrhagiæ ob noxia, ac proinde Cachexia fere conſumpta in febrim billioſam continuam incidit &c. Poſt mortem aperitur. Abdomen ichore fœtido repletum: Omentum putrefactum, Lien atque Hepar ſcirrho laborabant, cor duplo majus, bubulum referens, inveniuntur: Et circa valvulas dextri ventriculi Calculus ex tartaro concretus, inſtar minoris caſtaneæ compreſſioris &c. *Gregor. Horſtius lib. 4. Obſerv. 48.*

Dom. de Claigni, Canonicus Parienſis, velut Leucophlegmaticus erat, lapidoſus mortuus eſt: An lapidoſi ita fieri poſſunt? Ita, *Fernelius* cap. 11. lib. 6. Pathol. annotavit ſuppreſſionem & regurgitationem cujuſdam materiei purulentæ a renibus ad venoſum genus id genus ſymptomatis inducere potuiſſe. *Ballonius Epidem. & Ephem. lib. 2. pag. 143.* Revehunt venæ Emulgentes ſanguinem à nutricatu renum, quem arteriæ important, reſiduum in cavam: Hinc proculdubio in renum ulceribus, ſi quando obſtructo vreteris capite pus cohibetur, ut

per

per urinas evacuari nequeat, id ſenſim una cum ſero per venam emulgentem in cavam redundans, ſanguinem totum, habitumque corporis inquinabat: *Higmorus in Anat.*

Amedeus Faber lignarius, 40. annos natus biennio variis per intervalla morbis, Dolore capitis, Ictero: viſcerum obſtructionibus, imo etiam Cachexia, poſtremum etiam dolore Iſchiadico laboravit, tandemque aucta febri cum paraphrenitide extinctus eſt. In cadavere hæc fuere obſervatione digna 1. Omentum inflatum & corruptum. 2. Inteſtinum *Colon* præter conſuetudinem *arctum circa ilia ſiniſtra*: 3. Inter collum veſicæ & inteſtinum rectum, tuberculum ſcirrhoſum, unde ſæpe dyſuria & iſcuria. 4. Sub muſculo pſoa ſiniſtro, cui Ren incumbit, quique in cruris interiorem partem fertur, ingens atheroma, ultra duas libras puris craſſioris continens: ibidemque tres aut quatuor lumborum vertebræ, ita carie affectæ ut earum fruſtula coram adſtantibus extraxerim digitis & attriverim. 5. Inteſtina vermibus ſcatentia. 6. *Tumor ſcirrhoſus*, ſuppuratus, & inſtar ſteatomatis, magnitudine duorum pugnorum, ortus ab inferiore parte pancreatis, inteſtinum duodenum circumdederat, ſic ut peritonæo tectus alterum quaſi ventriculum mentiretur, materia per ramos venæ portæ in ipſum pancreas deſinentes, affluebat. 7. In Hepate ſcirrhoſo apoſtemata exigua multa. 8. Lien totus corruptus multos continebat calculos. 9. Pulmo inflammatus multis refertus glandulis. 10. In ſuperficie ſterni, ad clavicularum conjunctionem, atheroma ovi magnitudine. 11. Apoſtema ſub ala dextra, inter pleuram & coſtas maximi pugni magnitudine, & graveolens, cujus purulenta materia, 4. 5. & 6. coſtam exederat: atque adeo non modo divulſæ erant coſtæ a vertebris, ſed & ſumma parte, qua vertebris junguntur, uſque adeo carie corruptæ ut facile eximi digitiſque fricari poſſent. 12. In cranio dura mater inflammata. 13. Inter meningas & cerebrum ichor multus. 14. Plexus choroides inflammatus. 15. Circa cerebri baſin & cerebellum ſemilibra ſanguinis & amplius e jugularibus internis affluxerat. *Fabritius Hildanus cent. 1. Obſervatione 71.*

Erat apud nos mulier Cachectica, in cujus veſica fellea deprehendimus humorem ſeroſum pallidumque minimè amareſcentem, ſed inſipidum potiùs dulcique proximum. *Gliſſon. Anat. Hepatis cap. 39.*

Vir an. 42. natus ab ineunte ætate parùm firmæ valetudinis, decolor, capitis in pulmonem defluxionibus, ſed iis nec ſalſis ſed acribus, vehementer obnoxius, quum ad nativam corporis imbecillitatem accederet ratio victus negligentior & vita ſedentaria, ſtudiis occupata, menſe Septembri anni 1560, primùm *in cachexiam cum œdemate pedum & difficili reſpiratione* incidit: urinæ, quas prætenues, pallidas & copioſiſſimas priùs reddere ſolitus erat, paulatim imminutæ ſunt. Difficultas ſpiritus, cum ſenſu ponderis, utrinque ad latera thoracis, ſupra coſtas ſpurias, ſic paulatim (præcipuè ſi altior duceretur anhelitus) augeſcebat, ut ſub finem Decembr. jam decumbere neque in latera poſſet: Si in lecto ſe converteret, humoris aliquid in thorace fluctuare percipiebatur: ac propius admota aure, rei cujuſpiam leviter bullientis ceu ſtridor aliquis obaudiebatur qui nec ægrum ipſum latebat; eo plane modo ut Hippocr. de Hydrope pulmonis prodidit. Itaque dies & noctes tantum non reſidere ſurrecto thorace cogebatur: Tum ſenſim venter, quoque in tumorem aſſurgebat, & tuſſis aſpera, eaque ſine ſtercore, prorſus ſicca, ſive tenuantia ſive inſpiſſantia remedia tentarentur, infeſtabat: Porrò ad quemvis corporis motum mirè anhelitus creſcebat anguſtia, ut æger protinus ſuffocari atque animo linqui videretur: Sub his pulſus, præſertim veſperi, tentam quandam febriculam, Tum urinæ ſedimen pulvereum albicans oſtendebant: neque appetentia cibi omnino dejecta erat, neque ſitis magna: A medicamentis purgantibus plus viſus eſt lædi quàm juvari, Sectionem thoracis, in qua ſpes aliqua collocanda erat, magis fere quàm mortem ipſam formidabat, Menſe Martio, poſtremis aliquot morbi diebus, cœpit cruenta quædam extuſſire.

Cæterum inciſo corpore, nullum in pulmonibus vlcus deprehenſum eſt: thorax verò univerſus aqua cruenta, quam quis haud ineptè carnium aſſimilaſſet, repletus fuit: venter inferior (ut aſcitis ſolet) aqua flaveſcente ſuffundebatur: In dextro pulmone tres cernebantur lobi teretes, faſtigiati craſſitie & longitudine digitum ſuperantes: Hepar albicabat & duriuſculum erat; reliqua viſcera nihil ad oculum vitii oſtendebant. *Schenckius ex Manxelii Obſervationibus.*

Quadragenarius à biennii tempore incidit in capitis dolorem, icterum, ſæpe, iſchuriam, viſcerum obſtructiones & dolorem iſchiadicum, poſtremo febri, cum paraphrenitide diem clauſit.

Inſpecto cadavere. Omentum corruptum & inflatum. Colon in latere ſiniſtro admodum contractum & coarctatum. Inteſtina vermibus plena. Inter veſicam & rectum inteſtinum tuberculum ſcirrhoſum creverat. Circa femoris dextri Trochanterem, apoſtema fuit, continens libram puris: hinc redundantibus muſculorum & oſſium ligamentis cruris femoris luxatio. A poſtica renis ſiniſtri parte ſub muſculo lumbari atheroma fuit, e quo plus quam duæ libræ puris effluebant: Vertebræ tres quibus incumbebat, carie exeſæ & contritæ erant. Pancreas circa partem duodeni, ipſum inteſtinum ſcirrhoſo atheromate ita obſedebat, ut alterum ventriculum mentiretur. Jecur exiguis ſcirrhoſis apoſtematibus plenum. Splen totus corruptus & calculoſus.

Pulmones inflammati ac glanduloſis tumoribus referti. Sternum circa clavicularum juncturam, atheromate oui magnitudine obſeſſum fuit. Sub axilla dextra, inter pleuram & coſtas ad pugni maximi magnitudinem abſceſſus graveolens fuit, cujus aciditate quarta, quinta & ſexta coſta carie non tantùm afficiebantur, ſed à vertebris divulſæ ſunt.

Elevato cranio meninx craſſa fuit inflammata. Ad lævam falcis regionem tumor ſcirrhoſus & latus in tenui meninge erat. Cerebrum lympha flaua turgebat. Ad baſin ſelibra ſanguinis inventa.

Hic homo ab omni parte corruptus & obſtructus: in capite ſcirrhus præcedentem indicat inflammationem, unde dolor biennalis

Obſtru-

Obſtructiones in Hepate impedimento fuerunt, ne bilis ad veſiculam fellis aditum haberet, unde contigit eam in ſanguine remanſiſſe, cutimque colore aureo infeciſſe. Iſchuria a tuberculo inter veſicam & rectum inteſtinum orto quia ab eo veſica premebatur.

Apoſtema circa Trochantorem iſchiadicum dolorem procreavit. ſic omnibus viſceribus & glandulis obſtructis myriadum mala creavere. *Steph. Blancard. in Anat. pract. rational.*

CACOSITIA

Vid.

FASTIDIUM CIBORUM & ANOREXIA.

CADAVERUM EXAMINA

Vid.

RENUNTIATIO.

CADAVERE CONDITURA

ex Variis.

Ex corruptione, & intenſo fœtore, non rarò obſervando in tumulis Magnatum, Principum, imò & Regum, etſi ſummum adhibitum ſit ſtudium cadavera incolumia ſervandi, colligere mihi licuit inanem illum ſucceſſum avaritiæ ſolùm aut inſcitiæ adſcribendum eſſe illorum qui condiendi vel balſamandi curam ſuſceperunt. Ideoque non inutile fore credidi ſi hoc capite publici juris facerem medicamenta & methodum, quâ non raro uſus ſum in balſamatione Cadaverum nonnullorum utriuſque ſexus, imò & principum; eo fine ut qui famæ conſulunt, omnemque operam navant quo eventus votis reſpondeat id conſequi valeant ut cadavera quæ à corruptione vindicare ſtudent, per plurima ſecula citra corruptionis metum perennia eſſe queant.

Hoc loco immoraturus non ſum circa modum condiendi cadavera antiquis aſſuetum Aegyptiis, aliiſque nationibus qua de re nonnulli quædam ſcriptis tradidere, ac inter cæteros Petrus Belonius, Mayneuſis, Tractatu edito Pariſiis anno 1555. de medicato funere. Etſi enim hodie ſuperſint non obſcura indicia induſtriæ antiquorum in balſamatione cadaverum perſonarum illuſtrium; ac in variis Autoribus occurrat ſeries præcipuorum medicaminum ad id opus ipſis familiarium non adſcriptæ tamen ſunt doſes, neque ratio legitima qua ipſi uſi fuere.

Neque etiam diſquiram varias Authorum ſententias circa mumiæ nomen quandoquidem nihil quod animum curioſum expleat invenire eſt, id verò noviſſe ſufficiat vocabulum mumiæ inditū fuiſſe, modo cadaveribus medicamentis aromaticis, imbutis & conditis; modò illis quæ arenis in lybiæ deſertis obruta ab æſtu ſolis arefacta fuere; modò liquori è monumentis vel tumulis in quibus magnatum cadavera condita jacebant exudanti, ac in ſepulchris exſiccato, adeò ut duritiem æqualem corporibus balſamatis æmularetur.

Miſſis ergo antiquorum ſententiis, imò neotericorum, ſtatuo, quando quidem cadaverum corruptio non alia ratione contingit quàm ab exceſſu exuberantis in illis humidi, quod adauget aër ambiens, in primis curæ eſſe debere ut abſumatur humidum illis innatum, prohibeaturque acceſſus & introitus ambientis: A calce viva quidem quicquid ſuperfluum in corpore abſumi poteſt, uno quodammodo præpediri aëris admiſſio; At cùm deſtructoria & cauſtica vi polleat, quæ molliores corporum mortuorum partes abſumendæ eſſent, ſolo ſuperſtite ſceleto, ejuſmodi auxilium inutile eſt, niſi ſolorum oſſium cuſtodiendorum cura incumbat: Adſervari quoque ad aliquod temporis ſpatium poſſent cadavera exenterata beneficio muriæ plurimo ſale prægnantis; vel etiamnum in ſpiritu vini eadem reponi, ſi modo vas idoneum præſto eſſet accurate obturabile; At cum id ipſum perenne eſſe nequeat, requirantur autem media ſtabilia, nec caduca, nemini non gratum futurum ſpero ſi hoc loco tradantur.

Id porro mihi curæ cùm ſemper fuerit corpora defuncta figura externa ſalva tueri, præſertim vultus; imò præſtare ſi conceſſum eſſet ut in perpetuum durabilia eſſent, ideo ſemper prohibitus fui ab uſu pulveris coriariorum, cinerum, calcis, quibus plerumque abutuntur qui turpi lucro inhiant, conſcientiæ vero & famæ nequaquam attendunt, poſthabitis querelis & exprobrationibus de infelici & improſpero ſucceſſu ipſis morientibus: Etiamſi enim prædictus coriariorum pulvis ex ſe ſat aridus, idoneus videatur abſorbedo humori redundanti partium quibus admovetur, deſtitutus nihilominus eſt quavis utili dote quam ſecum transferre queat in cadavera; ipſe vero putredini obnoxius quam tandem contrahit ab humido quod abſorpſit. Cineres quod ſpectat, etſi ſal ipſis commixtum aptum videatur conſervandis cadaveribus, non ſufficienti tamen hoc illis ineſt quantitate qua id præſtare valeat, ac procul dubio dominium in illud obtinet colliquatio ſenſim contingens partium mollium cadaverum, imo diſſolventis potius cujuſpiam vice fungitur ratione partium carnoſarum aut pinguium quas attingit, quam remedii corruptionem prohibentis: Calcem cur exulare juſſerim rationem ut reddam nulla impellit neceſſitas, ſatis fuerit tradidiſſe media, ratione & experientia duce à me optima confirmata, quorum ut copiam omnibus facerem juſſit Dominus d'Aquin.

Etiamſi forſan ſpes affulgere poſſet cadavera labis immunia conſervari poſſe ſi includantur feretro plumbeo, obvoluta pulvere compoſito ex partibus æquis Myrrhæ, Aloës & ſalium, ſpecifica vi donatorum profuſe verò affatim inſperſo pulvere, eoque optimo vini ſpiritu humectato, feretri autem commiſſuris accuratiſſimè occluſis, eademmet autem methodo uſus fuerim erga cadaver illuſtris matronæ, ex ipſius ante obitum juſſu, ratio tamen omnium probatiſſima hæc eſto.

In cranii poſtica parte, ſeu occipitio, excavandum foramen magnitudinis volæ manus, aut circiter, per quod cerebrum eximendum eſt, cranii autem cavitas, pulvere inferiùs deſcribendo opplenda, demùm foramen occludendum, adpoſita parte inde exempta; ſuturæ ope panniculum carneum diviſum & à cranio divulſum data opera, conjungendo.

Cutis

Cutis, & partis adipoſæ illi ſubjectæ inciſio facienda à ſummo ſterno ad umbilicum extremum; eadem vero cutis tranſverſim quoque dividenda ad ſeſqui pedalem circiter longitudinem, quæ in pectore ponit regionem jecoris lienis & ventriculi, cunctiſque his à Sterno cadaveris novacula liberatis, inciſo & à coſtis ſeparato ſterno, hinc inde in locis cartilagineis eodem ſterno ad vultum uſque adducto, eximuntur lingua, oculi, pulmones, cor, jecur lien, ventriculus, inteſtina, parteſque omnes corporis cavitatibus concluſæ detrahentur: Duæ etiam vel tres altæ inciſiones ſecundum brachii longitudinum faciendæ ac utriuſque ſuræ, magis aut minus penetrando pro ratione corporis, obeſioris aut ſtrigoſioris. Neceſſariæ eædem diviſiones cutis, ſed profondiores & numeroſiores, in natibus & femoribus: ſimiles requiruntur ſecundum longitudinem a ſummo dorſo ad nates excurrentes, novacula etiam partes adipoſæ à carneis ſeparandæ: Quinque etiam aut ſex in collo faciendæ, duæ item per longitudinem in unaquaque pedum planta & manuum vola: Occurrere poſſunt corpora adeò obeſa, carnibus & adipe farcta, ut locus ſit detractioni ſuperfluæ carnis & adipis; viſceribus commiſcendæ; ſed prætermitti poteſt illa ablatio, dummodo nihil prætermittatur illorum quæ requiruntur ad corporis conſervationem.

Sanguis & ſerum, ſi quæ forte in corporis cavitates influxerint, altaſve partes novacula adapertas, ſpongia ſedulò abſorbeantur & abſtergantur; Singulæ deſignatæ partes generoſo vini ſpiritu madeſcant, ac demum leviter optimo ſalis ſpiritu imbuantur, magnetis vices ſubitura, qui aciditate ſua attrahens tum ſalia fixa tartari, & tamariſci, tum volatilia in aromatibus latentia, ex quibus pulvis componendus eſt, eorum intimiorem conjunctionem effecturus eſt ac magis idoneos redditurus qui cadaveri coaptentur: univerſa demum hæc capacitas, cunctique excitati hiatus, tota intercapedo cutis adipoſæ, carnium & oſſium, ſicuti & cranii ſpatium ac panniculi carnei nec non oris cavitas, faucium, buccarum, narium & orbitæ oculorum, impleantur pulvere ſequenti.

Pulvis ad implendas Cadaverum cavitates

♃. Myrrh. Aloës an. lib. xvi. Sal. tart. tamar. aſphalti, ſummit. ſiccar. abſint. ſcord. & centaur. min. radicum ſiccar. imperat. gentian. angel. carlin. ariſtol. rot. aa lib. 5. cardam. vulgaris, piper. nigr. zinziber. an. lib. 4. cinnam. caryoph. labdani & acori veri aa lib. 2. F. ex a. omnium pulvis ad uſum.

Quantitas præſcripta hujus pulveris modum non excedet, ſi corpus balſamandum magnum fuerit, ac præſertim ſi cuncta viſcera condienda ſint. Media tamen pars ſatisfactura eſt ſi corpus condiendum parvum fuerit; At pulveris nunquam cadaveris conditorem parcum eſſe decet, ſed ſedulo indagando cunctas cavitates novacula diviſas, omnino illæ adimplendæ & per vim pulvis adigendus quantum cutis illius poterit eſſe capax. Demùm irroratione facta externæ partis pulveris optimo vini ſpiritu, quò utcunque concorcoporari queat & coaleſcere, adductaque hinc inde cute, & ſuturis conjuncta; omnium inflictorum vulnerum, accurate univerſum corpus inungendum erit balſamo Peruviano, cui aſpergenda eſt pulveris ſequentis quantitas ſufficiens, ut inde exurgat quædam cruſta denſa, ſpiſſitudinis tranſverſi digiti, corporis univerſam ſuperficiem obtegens.

Pulvis ad Cadavera loricanda.

♃. Styr. benzoin, ireos Florent. aa lib. 4. ſummit. major. flor. aurant. lavendul. tamahac. odor. an. ℔ ij. lign. rhod. acor. veri aa ℔ j. M. F. e. a. omnium pulvis craſſior ad uſum.

Univerſo corpori pulvis ille inſpergendus, ſed ſucceſſivè, poſtquam ſcil. pars quæpiam balſamo Peruviano inuncta fuerit; adeo ut undique ſuffuſum ſit corpus, & circumquaque ad ſpiſſitudinem tranſverſi digiti; ſicuti jam ſuprà innui. Demum, involutum cadaver tela cerata, ac commiſſum feretro plumbeo cujus commiſſuræ optimè ferrumínentur, procuIdubio ad ditiſſimas regiones transferri poterit in ſecula ſeculorum durabile adverſus omnem corruptionis metum tutum.

Sin Cadaver ad aliquod tempus feretro non incluſum adſervandum fuerit, imò per plures hebdomadas exhibendum vultu patulo, in lecto ad pompam extructo, veſtibus indutum, cheirothecis, tibialibus & calceis inſtructum præparanda erit tela incerata alba, odorata, dividenda in longiſſimas tænias, tres aut quatuor digitos latas quibus ſeorſim obvolvenda brachia, femora, tibiæ, demum univerſum corpus, obliquè illas ſupra pulverem circunducendo, quo pacto Cadaver non ſecus ac corpus vivens indui poterit capillos depromendo, vultumque prodendo, dummodo ſæpiſſime ſpiritu vini optimè rectificato eluatur; imò lintea eodem ſpiritu imbuta, quo tempore non exhibetur cadaver admoveantur. Poteſt & ſupponi capiti cervical pulvere aromatico deſcripto oppletum, minora itidem pulvinaria lateribus & pedibus ſupponenda. Telæ inceratæ hæc eſt compoſitio.

Tela Cerata Aromatica.

♃. Ceræ alb. ℔ vi. olei expreſſ. nucis moſch. oleorum ſtillat. lavend. cortic. arant. & citr. aa ℥ij.

Ceræ igne lentiſſimo liquatæ permiſceantur olea, illiſque tela linea imbuatur pro uſu jam dicto.

Minutim priùs dividatur cera alba, lentiſſimo igne colliqueſcat in ſartaguncula ſtanno interiùs obducta, ſuperna parte latiſſima, inferna in conum vergente, demùm commiſtis oleis æqualiter & undique imbuitur tela alba & rariſſimæ texturæ.

Cerebrum quod ſpectat, omneſque interiores corporis partes, imò carnes & adipes quæ detrahere è re viſum fuit; condiri hæc poterunt priore pulvere inſperſo. Eapropter probè elotis inteſtinis, longiſque ac altis inciſionibus cordi inflictis, pulmonibus, jecori, lieni, & renibus, adparatoque doliolo plumbeo dimenſo, hujus fundum pulveris portione cooperiendum, irroratiſque omnibus partibus

optimo vini ſpiritu, hæ in doliolo ſeorſim collocandæ, pulvere ubique ſuperaddito; ſedulo quoque vulnera cordi, jecori &c. inflicta eodem pulvere infarcienda, partium repoſitionem ſucceſſivè continuando, pulvere attatim injecto, quoad omnia incluſa fuerint, ac doliolum pulvere omnino oppletum ſit. Poſtmodum dolioli commiſſuræ accuratè ferruminabuntur; quo pacto cunctæ illæ partes in maſſam coagmentabuntur, non minus ipſo doliolo durabilem. Cor balſamatum, ſicuti ſuperius dixi, pyxidi plumbeæ dimenſæ committi poteſt, ſeorſimque cuſtodiri. *Moſes Charas in Pharmacop. Regia.*

Gero tandem morem voluntati tuæ & amico deſiderio, quo antehac, ut, ſi quid mihi de balſamationibus (liceat ſic loqui Tecum) obſervatum eſſet in antiquitate, pro re nata communicarem amicè inſtabas. Quamvis enim norim quàm ſit mihi curta ſuppellex, nec diffitear, aliorum ſcrinia compilare ſpeciem quandam plagii literarii eſſe de quo nuper *Thomaſius* Profeſſor Lipſienſis, pluribus ex profeſſo egit: malo tamen periculum ſubire judicii temerarii quàm non ſtare promiſſis, præſertim cùm is demum ſit fructus lectionis cujuſcunque, ut quid inde prout uſus fert, decerpere & argumento quod præ manibus eſt tractando, accommodare. Quo nomine minimè incuſandi vel plagii vel negligentiæ in proferendis aliorum dictis, qui per quos profecerint aperte profitentur, atque alienis laboribus tum utuntur, ubi de ſuo nil melius poſſunt adferre, maximè quando de ejuſmodi argumento diſquiritur, quod fide teſtium eſt confirmandum. Potuiſſem autem hac ſcriptione publica abſtinere, (unde fortè notam falcis in alienam meſſem miſſæ incurram) niſi tanti fuiſſet publice profiteri, me dolere vicem tuam, qui cum privata induſtria operi incumbas ad humani generis commoda pertinente, non abſque valetudinis detrimento & rei familiaris, dum ſumptus in experimenta facis, diſpendio: necdum tamen reperiſti qui te ſublevent, aut dignum labore præmium rependant. Sed hic te ipſum commodis tuis obſtitiſſe, mihi videor obſervaſſe, qui arcanum illud condiendi cadavera & à putredine conſervandi, à Bilſio, Anatomico celeberrimo, acceptum atque variis tentaminibus ad majorem perfectionem excultum, hactenus tecum ſervaſti: vel potiùs fortunis tuis interceſſiſſe fata, partim obitu *Bilſii*, partim & præcipuè incendio illo motuum bellicorum, quæ te *Sylvam Ducis* relinquere coegerunt, cum maxime in eo eſſes, ut, poſt editum publicè, in theatro Sylvæ Ducenſi, ſpecimen, fructum caperes laborum. Bene tamen eſt quod in portu aliquo appuliſti & cathedræ redditus in Academia inclyta, ubi ſub auſpiciis Maximi Principis doces, cujus non minima virtus eſt, fovere conatus honeſtos & inter arma quoque ad literas reſpicere. Neque dubito, quin, ubi operam dederis, ut iſti tui conatus magis innoteſcant, ſive Regiæ Societati Anglicanæ, ſive Academicorum Curioſorum per Germaniam collegio, inventurus quoque ſis patronos plures, queis cum communices iſtud ſecretum, ne tecum intermoriatur. Aut ubi viſum fuerit Deo, reddere Belgio fœderato quietem, habebis ibi qui juſto ære redimant arcanum, magni in Medicina veſtra potiſſimum uſus, ad detegenda beneficio ſectionis incruentæ, etiam minutiſſima cadaverum, & oſtendendos ductus varios, qui multorum Anatomicorum oculos hactenus effugerunt, aliaque quæ Prof. Lovanienſis Gutichoven in ſua declaratione ſupra pag. 25. expoſuit. Licet enim *Bilſius*, quoad in vivis fuit, multos habuerit antagoniſtas, & hos quoque inter magnum *Bartolinum*, quem in epiſtola quadam, ad *Saſſium* Medicum Roterodamenſem, niſi fallor, edita, potiſſimùm ipſi objeciſſe memini. quod quæ in figuris oſtenderet ſeu ſchematiſmis ſectionum anatomicarum, non poſſet in ipſis cadaveribus demonſtrare: ab obitu tamen ejuſdem *Bilſii*, cujus tu locum imples, livorem quieviſſe arbitror. Acceſſit & alia cauſa ſcribendi ad te publicè, ut hæc eo lubentiùs legeres & faciliùs dijudicares. In quo ſecutus ſum judicium Academiæ Gallicæ, quæ ut membra hujus eo commodius poſſent examinare ideam illius erigendæ, hanc voluit clam typis excudi, & exemplaria inter examinatores diſtribui, ut meus minùs occupata legendo, ad judicandum eò liberior eſſet, prout autor anonymus Relationis de Academia Gallica pag. 20. refert. Quod ſi & tu probas, habebo quod cenſoribus opponam, qui hanc ſcriptionem publicam mihi vitio vertent, defendendam facilè virorum clariſſimorum exemplis, niſi & hoc ipſum pars criminis foret, horum veſtigiis quadantenus inſtitiſſe, quorum malo negligentiam quam aliorum obſcuram diligentiam imitari. Ut ergo ad rem deveniam, quamvis *mumia* vox (quomodo ſolet cadaver exſiccatum, certa ratione conditum & corruptionis expers, vocari) Perſica ſit notante *Kirchero Oedipi Ægyptiaci Tom. 3. pag.* 396. tamen conſtat apud omnes, Ægyptiis hunc cadavera condiendi ritum deberi, quippe etiam in ſacris memoratum, Moſi antiquiſſimo ſcriptori Gen. c. 26. ubi de cadavere Jacobi & Joſephi agit, Nam quod *Patricides* Patriarcha Alexandrinus in Chronico ſuo narrat, Adamum ipſum teſtamento filiis ſuis præcepiſſe, ut ab obitu ſuo corpus ſuum myrrha, thure & caſſia conditum in ſpelunca abdita ponerent, prout *Hottinger. Smegm. orient. pag.* 116. & ex illo *Heiddegger Hiſtor. Patriarch. Exercit.* 4. *S.* 71. obſervant; id nimis audax commentum eſt. Nos gloriam hujus inventi Ægyptiis relinquemus, quorum iſtam conſuetudinem inter alios veterum fusè deſcripſit Herodotus lib. 2. cujus narrationem παραφραστικῶς deducit *Athanaſius* ille *Kircherus* in ſtupendo opere *Oedipi Ægypt.* tom. 2. ſyntagmate 13. quod eſt de *mumiis cap.* 3. Sect. 1. & pluribus circumſtantiis *ex Diodoro Siculo* imprimis explicat tom. 1. ejuſd. Oedipi ſynt. 2. cap. 2. pag. 123. Utrumque audire juvabit illum condiendi modum Ægyptiacum deſcribentem. Herodotus quidem l. 2. ſic fatur. Sunt certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui, cùm ad ipſos cadaver portatum eſt, oſtendunt eis qui portaverunt exemplaria mortuorum lignea, pingendo aſſimilata. Et eorum unum accuratiſſime fabrifactum eſſe aiunt (cujus ego nomen ſi nuncupavero, illud ta-

ciam

ciam ſanctè) alterum illo inferius & vilioris pretii tertium viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum ſuum. Illi ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus hunc in modum diligentiſſime condiunt corpus. Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, ut quamque partem educentes, ita locum ejus medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide Æthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem alvum protrahunt. Quam ubi repurgarunt & vino Phœniceo eluerunt, rurſus odoribus contuſis proluunt. Tum alvum complentes contusa myrrha pura, & caſſiâ & aliis [excepto thure] odoribus, iterum conſuunt. Ubi hæc fecere, ſaliunt nitro abditum ſeptuaginta dies. (Kirchmannus habet: Saliunt intro abditum ſeptuaginta dies: cùm tamen in Græco ſit: ταριχεύουσι λίτρῳ κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα. Nam diu ſalire non licet. Exactis ſeptuaginta diebus, cadaver, ubi abluerunt, ſindone byſſina totum inciſis loris involvunt gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inferunt mortuum, incluſumque ita reponunt. Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes, ſumptum ita apparant. Clyſterem unguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc alvum mortui ipſam neque ſcindentes, neque extrahentes, ſed per ſeceſſum, prehenſo viæ poſterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt. Quorum dierum ultimo cedrinum unguentum quod prius ingeſſerant, ex alvo egerunt, quod tantam habet vim ut unà ſecum alvum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis & oſſa relinquuntur. Ubi iſta fecere, ex quo ſic tradidere mortuum nihil amplius negotii ſuſcipiunt. Tertia conditura hæc eſt qua adornantur eorum mortui. Qui tenuiori ſunt fortuna, ablutionibus ventrem abſtergunt, areſaciuntque ſale ſeptuaginta per dies, deinde tradunt deportandum. Hæc *Herodotus*. Nunc verò etiam Diodorum Siculum audiamus. Is l. 1. c. 5. de Ægyptiis loquens ſic inter alia ſcribit: Sepulchrorum tres habebant ſpecies, ſumptuoſas, mediocres, & humiles. In prima argenti talentum exponebant, in ſecunda, minas viginti, in ultima pauciores ſumptus fiebant. Qui funera mortuorum curabant, eo exercitio à majoribus tradito, funeris impenſam curaretur funus. Primus Grammaticus (ita enim appellatur) poſito humi corpore, ſignum circa ilia deſcribebat, quantum à ſiniſtra parte incideretur: Deinde qui dicitur ſciſſor habens lapidem Æthiopicum, quantum lex ſinebat, latus aperiebat, ſubitoque curſu à perſequentibus, qui aſtabant, lapideſque cum execratione in eum jacientibus, fugiebat. Exiſtimabant enim odium inhærere, quicunque amici corpus vulnere illato violaſſit. Curatores verò corporis, hos ſalitores appellant, honore exiſtimationeque digni habebantur. Verſantur enim cum Sacerdotibus (in Kirchero mendosè eſt utebantur) templaque pariter ingrediebantur. His penes cadaver aſtantibus, unus per ſciſſuram corporis interiora præter renes & cor educebat; quæ ſingula alter vino Phœniceo è rebus odoriferis lavabat, deinde corpus totum primùm è cedro tum aliis pretioſis unguentis ungebant dies amplius triginta, myrrha deinde atque cinnamomo, cæteriſque rebus liniebant, quæ non ſolùm id ſervare diuturnè, ſed odoriferum reddere valerent. Curatum cadaver cognatis tradebant defuncti, ita ſingulis ejus partibus, etiam ſuperciliorum palpebrarumque pilis integrè ſervatis, ut omnis corporis ſpecies, dormientis more, integra perduraret. Ex quibus *Diodori Siculi* verbis æque ac loco Herodoti apparet, qualis iſtius conditura ratio quondam apud Ægyptios fuerit, qui cadavera ſic condita non ſolùm in locis quibuſdam ſubterraneis & cryptis artificiose ſtructis (quas *Kirchermus Syntagm. 13. de mumiis c. 4.* ex relatione *Titi Livii Burattini* Architecti Regis Poloniæ & *itinerario Petri à Valle* deſcribit & cœlo ſculptas exhibet) diligenter ſervabant, ſed & domi ſecum habebant atque ad poſteros tranſmittebant, ut aſpectu progenitorum ſuorum oblectarentur ſimul atque ad virtutem incitarentur. Quæ etiam cadavera, non ſolùm in menſas inferebantur, ut mortalitatis convivas admonerent, ſed & pignori locabantur, magnâ debitoris infamiâ niſi ſolveret, & certâ pœna ut ſepultura careret, prout hæc ex *Luciano de luctu & Diodoro Siculo* rectè probat *Kirchmannus de funeribus Rom. lib. 1. cap. 8.* Quamvis autem hæc condiendi ratio ab Ægyptiis originem traxiſſe videatur, ad alias tamen quoque gentes tranſiit. Nam apud Judæos obtinuiſſe, ex funere Servatoris conſtat de quo Joan. 19. 39. 40. Sic tamen, ut exinde ſimul appareat, citra ullam exenterationem aut cadaveris violationem, lotum fuiſſe hoc, unctum atque involutum ejuſmodi tegumentis quæ tincta erant ſucco aut unguento, quod ad conſervationem cadaveris fiebat. Hoc enim ſibi illa ὀθόνια volunt, de quibus Evangeliſta, ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων. Nec alia fuerunt illa Lazari lintea, nempe κειρίαι, & σουδάριον, quibus involutus prodiit è ſepulchro. Joan. 11. 44. ut *Petrus à Valle* bene conjecit. De Græcis & Romanis idem probat *Kirchman.* l. c. c. 7. ut & de Chriſtianis indefinitè ex Tertulliano, Clemente Alex. & Minutio Felice cap. 8. de Italis verò aliiſque id colligitur per exempla quæ Zacchias Medicus Romanus *Quæſtionum Med. Legalium lib. 4. tit. 1. quæſt. 10.* ex Kornmanno de miraculis & propria obſervatione recenſet, qualia de cadavere Cardinalis Angli quod Romæ in templo S. Cæciliæ trans Tiberim poſt annos trecentos inventum undiquaque integrum: de cadavere Alexandri Tartagni ICti quod poſt annos 150. ſic Bononiæ repertum: & Bonifacii VIII. Papæ, quod incorruptum permanſit annis poſt obitum trecentis. Quæ inter omnem tamen fidem exuperat quod ex Kornmanno idem habet, in urbe Hiſpaniæ Valentiâ poſt bis mille & ſupra annorum lapſum repertum fuiſſe integrum cadaver Adoniram Servi Salomonis cum epitaphio Hebraico. Quomodo enim hoc in Hiſpaniam pervenit? niſi dicere velint & illud navigio impoſitum, atque ſic de Jacobo Compoſtellano fabulantur, vid. *Petr. de*

Natalibus Catalog. Sanctorum lib. 6. c. 133. Id autem tuum magis uſum ſpectat, Patruelis amantiſſime, quibus ſimplicibus in condiendis cadaveribus veteres fuerint uſi, paucis not re. Cum *balſamatio* dicatur vulgo hæc conditura, videri poſſet *balſami* præcipuum fuiſſe uſum. Atqui licet aliquis quoque fuerit, uti ex inſcriptione Hiſpanica potiſſimum, quam *Kirchmannus* citat & in qua diſerte opobalſami fit mentio, planum evadit, alia tamen longe prævaluerunt, ut ſal, nitrum, cedrus, aſphaltus ſeu bitumen, mel, cera, myrrha, gypſus & calx, quæ omnia adhibita fuiſſe idem *Kirchmann.* l. c. ex autoribus confirmat. Salis quidem hic tantus uſus, ut hoc ſolo hæc conditura apud Aegyptios intra 70. dies fuerit perfecta, uti ex *Herodoto* notatum. Nec potuiſſet *Eunapius* ſalita martyrum corpora *in Ædeſio* ridere, niſi ſal etiam Chriſtiani hanc in rem adhibuiſſent. De nitro idem *Herodotus* auctor eſt, tantam ejus eſſe in tabefacienda carne vim, ut mortui tantum cutis & oſſa relinquantur. Unde oſſium *Joſephi* ſic conditi fit mentio *Exod.* 1..19. quæ Iſraelitæ ex Aegypto ſecum aſportarunt. Cedrini verò unguenti efficacia non ſolum ex ſupra dictis conſtat ſed ex iſtis quæ *Plin.* tum lib. 24. cap. 5. de cedri ſucco, tum lib. 13. cap. 13. de libris Numæ Pompilii Regis Rom. habet, qui poſt annos pluſquam quingentos integri reperti, ſic ut adhuc legi poſſent, quamvis ex charta eſſent. Cauſam enim, cur tineæ hos libros non attigerint, hanc ex Hemina reddit, nempe quod libri fuerint cedrati. Quid autem de bitumine dicemus, cùm *Joan. Nardius* Medicus Italus, citante *Kirchero tom.* 3. *Oedip. pag.* 398. poſt mumias quaſdam diſſectas, eas ſolo gummi conditas deprehenderit, quod nihil aliud olerent aut ſaperent, hujuſque veſtigia etiam in ipſis oſſibus extarent. Sed ut bitumen per intimam corporis ſubſtantiam imbibitum in duram & conſiſtentem conſiſtentiam degeneraret, idem *Nardius*, adſtipulante *Kirchero*, ſic factum exiſtimat. Aſphaltum & liquidum bitumen ſeu naphtam ſimul in congruo lebete conjuncta fuiſſe. Quæ ubi igne cogentes diffluxiſſent, bituminoſo huic balneo immerſum fuiſſe cadaver in eoque tamdiu maceratum, donec id altè imbibiſſe conjicerent hunc liquorem. Neque tunc ignem cadaveris adipi aut carnibus pepercisse, quibus liqueſcentibus, inſigne auctarium areſcenti bitumini acceſſiſſe. Mitto cætera, mel, ceram, myrrham, gypſum & calcem, & ſolum noto, mellis uſum apud Babylonios majorem fuiſſe, atque hinc forte cadaver quoque Alexandri Magni iſto conditum, licet Hippocentaurus quoque ſic conditus ex Aegypto allatus & cadaver Ageſipolis Ducis Spartani pariter in melle conditum Lacedæmonem fuerit reportatum: ceræ verò apud Perſas: myrrhæ apud Palæſtinos: gypſi & calcis, apud Aethiopes. Judæos aloën quoque adhibuiſſe teſtatur locus Joannis Evangeliſtæ antea citatus, ubi Nicodemus mixturam myrrhæ & aloës quaſi centum librarum legitur attuliſſe ad funus Servatoris. Idem de Aegyptiis poſterioribus *Salmaſius* portendit, licet nulla ejus apud Herodotum mentio, atque ex Aëtio probat, qui hanc conditurani *ἐμψύχωσιν* vocet, cujus ſpecies in eam rem adhibitæ aloë, myrrha, gummi, ſarcocolla, acacia & opobalſamum. Quin & cadavera in oleo condita, argumento eſt monumentum Beli de quo *Ælian. lib.* 13. *cap.* 2. cujus cadaver in urna vitrea oleo non penitus repleta jacebat. Ex quibus omnibus jam tuum erit, Patruelis conjunctiſſime, facta collatione cum iis quæ ingenio Bilſii inventa colligere, utrum methodo admodum diverſa in hac conditura uſi fuerint veteres, & majori ſumptuum compendio. Certe poſtulatum Bilſii, de ſex millibus florenorum, ſibi pro condiendo cadavere Comitis Hautreppe ſolvendis, immane fuit, cujus tamen forte potior pars in præmium laboris & operæ ob raritatem artis credo fuit petita. Idem de viginti duobus florenorum millibus cenſeo, quibus & artem, & quinque illa cadavera artificioſè condita, Regi Hiſpaniarum & ordinibus Brabantiæ vendidit. Te arbitror ſecretum tuum pretio bis mille imperialium æſtimare. Quibus ut aliquando potiaris, voveo, ſed quamdiu hæc arma curant, ubi tot cadavera cæſorum con putreſcunt paſſim & aërem inficiunt, ubi artes illæ potiſſimùm vigent quæ in perniciem generis humani inventæ, parum habes quod exſpectes. Bono tamen ſis animo. Labor qui nunc te occupatum tenet, proderit olim. Neque is talis, de quo ſcrupulus poſſit hærere, ſi ad cadavera humana extendatur, cùm inter caſuiſtas recentiores facilè primus *Voet. Polit. Eccleſ. Part.* 1. *lib.* 3. *pag.* 229. eum approbet, paucis limitationibus adjectis, quæ te non tangunt. Ego hac tumultuariâ ſcriptione amorem meum erga te volui teſtari & ſimul conatus tuos aliquatenus adjuvare. Quamvis enim hæc mei fori non ſint, gaudeo tamen, quoties licet publico de augmentis ſcientiarum & artium bonarum incrementis gratulari, adeoque cùm placuiſſent illa quæ auctore *Bilſio* Roterodami erant edita, ſponte mea ac lubens operam dedi, ut hic cum appendice recuderentur à mendis plurimis repurgata. Sed nolui deſcriptionem quinque cadaverum quæ pag. 26. habetur in calcem hiſtoriæ rejicere, ut fieri debuiſſet ex ipſius Bilſii præſcripto pag. 32. quoniam parum in eo ſitum, ſive illa ante, ſive poſt hiſtoriam legeretur. Prout ergo inveni, ita ſuo eandem loco reliqui. Tu quicquid hujus eſt opellæ à me impenſum, id in eam quam ſoles partem, id eſt, optimam accipe, atque porrò, Deo benedicente conatibus honeſtis ſtrenue rem, in uſum rei Anatomicæ & Medicæ, faventibus quibuſcumque boni publici amantibus gere, atque id ut poſſis, quam diutiſſimè vale. Dabam Marpurgi Cattorum a. d. 22. Martii anni 1678. *Ex Epiſtol. Samuel. Andrea ad Tobiam Andr. &c. de Balſamatione veterum in fine libri continentis opera quadam Ludovici de Bils.*

Cum in præcedentibus nobis, de partibus humani corporis, ſermo fuerit etiam, ad curioſorum ſatisfactionem, methodum balſamandi cadavera eorumque partes ad conſervationem in aliquot centenos annos & ultra proponemus.

Conſervatio igitur cadaverum duplex eſſe poteſt, nempe mediante liquore, aut ſicca Balſamà-

ſamatione. Ea quæ fit mediante humido, fit cum cadavera eorumve partes ab una regione in aliam, abſque ulla corruptione aut decoloratione tranſmitti debent: fiat igitur myria vel lixivium fortiſſimum ex marino ſale & alumine an. quantum ſufficit; cadaveri in capulo picato jacenti ſuperfundatur hic liquor, adeo ut bene immergatur: atqui hoc modo ex longinquis regionibus in alias, ſine ullo fœtore aut corruptionis indicio transferri poſſunt; imo ſectioni anatomicæ, non inepta erunt quia inter diſſecandum minimè fœtent. Aliquando, quod mirum, infantes eo modo conditos accepi, qui vivum adhuc colorem retinuerant; non ſecus ac ſi in cunis dormiverant. Optimè hæc methodus inſtituitur, cùm aliud negotium ſit, & cum occaſio diſſecandi tibi commoda non fuerit, in aliud tempus differatur. Alter conſervandi modus eſt, quo cadavera in oleo terebinthinæ condiuntur; atque hoc modo per aliquot annos in priſtinum ſtatum perſeverant. Affuſione ſpiritus vini conſervari poſſunt, imò ſi more veterum incedas melle condiantur. Verum in melle, aloë, myrrha, ſimilibuſque Balſamis cadavera deformia fiunt, in ſpiritu verò vini ſenſim conſumuntur. Optimum ideoque eſt, ut cadavera mediante ſpiritu vini primò tincturam ſuam evomant. Spiritus iſte iterum rectificatus reaffundetur, tincturamque de novo extrahas, qui rurſum deſtillatus iterumque reaffuſus, tamdiu rectificari poteſt, donec nullam ampliùs tincturam imbibat. Accipe tunc ſpiritum vini rectificatum, cui admiſce ſpiritus ſalis armoniaci cum calce viva deſtillati partem quartam aut quintam: hanc mixturam cadaveri ſuperfunde: atque hoc ritu diutiſſimè conſervantur. Ita generationes ex ovo, quæ ſingulis diebus conſpiciuntur, conſervantur, quæ omni anni tempore repræſentari curioſis poſſunt. Imò ſi hac methodo incedas, ſemper & ſingulis diebus diſcipulis inſtructionem dare potes, abſque ulla Anatomica *ἐγχειρήσει*. Elutriata omni tinctura ſæpe affudi ſpiritum ex myrrha, olibano, maſtiche, ſuccino & ſpiritu vini deſtillatum, quem ob eximium in Medicina uſum, ſpiritum matricalem voco. In hoc ſpiritu optimè dephlegmato conſervantur pulli, angues, lacertæ, limaces marinæ & ejuſmodi alia, ſine ulla coloris deperditione. Si tibi contingat integrum cadaver à corruptione præcavere, per os & œſophagum aqua calida ſiphone immittenda, ut nimirum materia, aliàs facile corruptura, ex ventriculo & inteſtinis foras per anum emandetur: idque tamdiu continuandum, donec aqua pura & limpida exeat. Poſtea ſpiritus vini magna quantitate immittatur, ut nempe hoc modo omnis aquoſitas relicta, abſorberetur. Porro arteriæ quoque & venæ majores aperiendæ, iiſque aqua quoque calida tamdiu injicienda, donec omnis ſanguinis rubedo exire deſinat, & aqua tantùm clara prodat: deinde, ut ſupra, ſpiritus vini immittendus, ut particulæ aquoſæ ab hoc ſpiritu elutrientur. Operatione hac prævia multùm ſpiritus parcitur, alias ingenti ſpiritus copia opus fuiſſet, quod mediante aqua jam fieri poteſt *Sandapila plumbea* aut *Stannea*, ne ſpiritus exhalet ad id opus requiritur, ſi integrum conſervari debeat cadaver: verùm ſi partes quænam conſervandæ ſint, vitra omnis generis requiruntur, quæ veſicis firmiter ſatis obturari poſſunt.

Poſt Balſamandi modum in humido, alter ſequitur ſiccus; Quando contingat ut totum cadaver Balſamationi ſiccæ exponetur, potiſſimùm ad faciem & manus advertendum, ne colorem vivum perdant. Aqua igitur calida & vino aduſto, ut ſupra expoſitum cadaver eluendum; poſtea limpidus terebinthinæ ſpiritus cui pigmentum aliquod album admixtum fuit, de novo immittendū ut præcaveatur, ne cadaver ſiccum flavedine tingatur. Hujus liquoris, immiſſio in ſingulis ferè membris ubi arteriæ aut venæ manifeſtæ ſunt inſtitui debet. Cadaver hoc modo præparatum, altioribus domi partibus exponatur, ſitûque debito membra diſponantur: replendæ tunc omnes arteriæ & venæ cera parùm miniata, ut corpus nempe vividum acquirat colorem: Hæc certè injectio fit, ne corpus ſiccatum aridum fiat, verùm ut membra debitam expanſionem ſervent. His peractis ſenſim ſiccetur cadaver ventis expoſitum, ſingulis diebus tamen adeundum, ne quid mali accidat. Facies interim & manus coſmetica vernice obliniendæ, ne flaveſcant nimis. Oculorum orbitæ, vitreis oculis, ejuſdem coloris ac vivus habuit, replendæ, quamvis cilia claudi poſſunt, & tunc mortuum, quaſi dormientem conſpicies. Genæ, labia, ſimileſque partes rubore vivo pingendæ: vivus enim color, quoad poſſumus, imitandus eſt.

Exſiccatum hoc cadaver, ita ut nihil humidi in ſe contineat, ab omni parte vernice illinendum eſt, ut nempe ab aëris injuriis præcaveatur. Fiat igitur mixtio ex aloë terebinthina & maſtiche, quibus ſimul colliquatis nonnihil ceruſſæ admiſce, ne color fiat flavus. Hiſce ita peractis: arcæ ligneæ, ad præſervationem comparatæ, mumia imponatur, ne ab omni aëris immunditie lædatur. Quamvis hoc ritu cadavera præſervari poſſint, melius tamen erit, ut viſcera, facilè corruptibilia, eximantur: exempli gratiâ, ſi capitis cutis cruciali modo incidatur calvariaque ſerra elevetur, cerebrum facilè corrupturum, eximetur: cavitas, poſt debitam exſiccationem eadem vernice obducatur: replenda interim cavitas Aromatis, gummiſque bene olentibus: imponatur deinde calvaria, cutiſque jam reſiccato filo ſerico conſuatur. Porrò ipſum cerebrum condiri poteſt, ut poſtea dicemus & cavitati loco aromatum imponi. Simili modo & Thoracis & abdominis contenta eximi poſſunt, & balſamo indurari, ut nimirùm poſtea ſuo loco locentur: verùm ſi licitum ſit inteſtina ſepeliri, cavitates aromatis replendæ, & cutis diſſecta reſuenda.

Si quis ſolummodo muſculos condire ſtudeat, cutis decorticanda. Omnes muſculi arte anatomica à membranis ſolvendi, ut diſcipulis omnes totius corporis muſculos exhibere poſſis. Solutis omnibus muſculis, tamdiu aqua calida eluantur, donec nihil cruenti amplius appareat, poſtea ſpiritu vini irrorandi, ut omnis nempe aquoſitas imbibatur. Poſtea cadaver ante foramen modicè calidum ponatur, ut pedetentim exſiccetur, deinde oleo terebinthinæ quotidie

muſculi inungendi, donec omnes partes penetraverit. Hæc olei penetratio fit, ut partes ab omni corruptione præſerventur. Exſiccato poſtea oleo, muſculi aliquoties ab invicem ſeparandi ſunt, ne mutuo adhæreant. Interim erigatur corpus hoc modo ut erat in vivis, ita nimirum ut muſculi poſteriores & anteriores facilè conſpiciantur. Induratis jam præ ſiccitate muſculis, illitio iterum fit vernice ex oleo terebinthinæ & maſtiche facta, ne externæ aëris injuriæ quippiam lædant: Si enim omnia providè peracta fuerint, hoc modo cadavera in aliquot centenos annos conſervari poſſunt.

Minorum infantium cadavera ad ſiccitatem uſque concinnè Balſamo indurari, vitriſque cryſtallinis includi poſſunt, ut, poſt mille annos ita conſpiciantur, ac ſi recens eſſent conditi. Hoc igitur incede modo: infantis aut embrionis corpuſculum per octo aut plures dies vini ſpiritui immergatur; ſed recens ſpiritus ſingulis diebus affundendus. Infanti majori autem inteſtina ſiphonibus purga, eique terebinthinæ oleum ſuperaffunde. Interim vernix ex oleo terebinthinæ, maſtiche, ſuccino, copal &c. præparanda: eaque ſit ita ſpiſſa, ut, ſi ab igne movetur, in rigidum ferè vernicem rigeſcat. Hæc, calida in vitrum amplum, ad magnitudinem fœtus accommodatum, infunditur. Tepidæ huic vernici embryon balſamandum immergitur, ut in medio vernicis ſpatio obrigeſcat, vernixque inſtar ſuccini diaphani apparebit. Mirum ſane, quod magnatum maximi hoc modo non condiantur, cum id paucis ſumptibus & brevi tempore fieri poſſit.

Locuti jam ſumus de modo, quo integra cadavera Balſamo condiantur, nunc de viſcerum Balſamatione particulatim agemus. Ventriculus, inteſtina, imò veſica urinaria, uretheres, Cyſtis fellea, omniaque ea quæ fiſtuloſa aut membranacea ſunt eadem methodo præparantur: nempe, primò aqua à ſordibus purgantur, deinde ſpiritus vini ad aliquot digitorum eminentiam ſuperfunditur, perque dies nonnullos infunduntur, ut omnis nempe aquoſitas extrahatur. Hiſce peractis vento diſtendi debent, & quemadmodum vulgares veſicæ exſiccari. Poſtea feneſtricula in ſtomacho vel inteſtinis fiat, partem nempe cultello feneſtellæ in modum conſcindendo, ut interiores parietes oculis pateant, tunc omnes æqualitates, & inæqualitates, ut ſunt valvulæ conniventes, rugæ & plicæ, necnon glandulæ miliares ob oculum ſiſtuntur. Poſthac eadem vernice intus & extus obliniantur, ne acari & teredines partes corrodant.

Lieni illæſo aqua tepida per arteriam lienarem immittenda donec per venæ portæ ramos nihil cruenti redeat, tunc lien, ob ſanguinis penuriam, planè albus apparebit. Injiciatur tunc ſæpe vinum adultum eique per aliquot dies immergatur, ut ſupra. Lien deinde inflandus ut ſpiritus exeat, iterumque terebinthinæ oleo imbuatur. Omni jam liquido liene efflato, vena portæ vinculis conſtringenda, & arteria inſuffletur & ligetur. Lien hoc modo ad ſiccitatem induratus, vernis eodem modo ab omni corruptione cuſtodiendus eſt. Poſt exſiccationem membrana quæ lienem inveſtit, ſcalpello acutiſſimo facilè abſcinditur, ut interior ſubſtantia, arteriæque diſtributio cominus conſpiciatur.

In Balſamando jecore, immittenda per portæ venam aqua tepida, necnon per arteriam hepaticam, tunc omne ſanguinolentum per venam cavam exhibet: deinde ſpiritus vini & poſtea oleum terebinthinæ injiciatur, ut ſupra. Interim quoque fellea cyſtis purgetur, inſuffletur & exſiccetur ut ante de ventriculo & inteſtinis dictum. Sic quoque inſufflandum eſt jecur per vaſa ſua, iiſque extimè ligatis, exſiccationi exponantur, verniceque obducantur. Eodem modo & renes condiri poſſunt. Oculis inamœnum non eſt, venas eſſe cera nigra & arterias rubra repletas, ut nempe earum ramificatio eo diſtinctius conſpiciatur.

Omentum exſiccatum, byſſum aut carbaſum, refert, quibus ſe mulierculæ ornant. Primò per aliquot dies ſpiritui vini immergatur, leviterque ſiccetur. Verùm quia multi ductus adipoſi per illud excurrunt, idem amyli farinæ aut furfuribus immergendum, tum ab omni pinguedine liberabitur.

Pulmonum Balſamatio haud ita facilè fit, quia difficile vento replentur, inſufflatis enim pulmonibus, omnis aer elabitur. Si enim pulmones eximantur è corpore plurimi meatus, poſt vaſculorum lymphaticorum abruptionem relinquuntur, per quos aër & mercurius exeunt. Præparatio per aquam calidam, pulmonum arteriæ injectam, deinde per ſpiritum vini, oleumque terebinthinæ, eodem modo ut ſuprà fit. Poſtea, ligatis omnibus vaſis ſanguineis, pulmones vitro largioris colli immittantur. Trachea tunc hoc modo in veſicæ alicujus medio ita accommodatur, ut flatus tamen in aſperam arteriam immitti poſſit: veſica hæc ex cujus medio trachea dependet, ſupra vitri os ita expanditur & circumligatur, ne aëris momentum intrare vel exire queat. Verùm antequam veſica ligetur, alius quidam pulmones inflare oportet, ne ſcilicet poſt conſtrictionem iterum ſubſideant. Omnibus jam optimè ligatis inflatiſque arctè trachea eſt conſtringenda; tunc nullus, nec per tracheam, nec per veſicam, aeri aditus & reditus patebit. Deinde exſiccationi exponantur, & vernice obliniantur, ſicque pulmones expanſi manebunt.

Cerebrum cum immiſſione humidorum non ad votum penetratur, immergendum tantum eſt ſpiritui vini, & eouſque renovandum, donec nulla tinctura aut aquoſitas extrahatur. Superfunditur deinde oleum aut ſpiritus terebinthinæ, donec penetraverit oleum; poſtea vernici fervidæ aliquoties immergatur, & papyro oleó olivarum madidæ, ut exſiccetur, cerebrum imponendum.

Mirum in modum, vaſa ſanguinea capillaria per omnes corporis partes excurrentia videbis, modo ea cera miniata aut alius coloris impleas exempli gratia, ſi quis vaſcula pulmonum tenella conſpicere cupiat. Primo, ut in præcedentibus dictum, pulmones ab omni ſanguine liberandi ſunt, & poſtquam omnem humiditatem expreſſeris, arteria, cera liquida, eaque miniata, mediante ſiphone, repleatur,

verùm

verum nigra cera implenda eſt vena, viridi arteria bronchialis, alba vero Trachea. Putrefiant deinde omnes membranæ & veſiculæ, ex quibus pulmonum ſubſtantia contexta ſit & aqua frigida tandiu eluantur, atque ſingulis diebus, donec omnis materia putrida eiota. Tunc apparebunt omnes arteriarum venarumque necnon Tracheæ ramuſculi, inſtar arbuſculi.

Jam quod oſſa, nulla fere arte opus eſt, cum duritie ſua ſeipſa ſatis præſervare poſſint. Verum in hoc verſatur totius cardo ut ab omni carne, membranis, tendinibus, & præſertim pinguedine liberentur, nitoremque eburneum acquirant atque hoc fit ſola coctione, tunc non tantùm multum medullæ extrahitur, ſed & externa cultello deradentur: poſtea per aliquot dies calcis aquæ imponenda, deinde ſupra eminentias arenoſas circa maris littus inſolentur, tunc poſt aliquot tempus eboris nitorem acquirent. Poſtea terebra verſatili, ſeu verticillo circa articulationes perterebrantur, & invicem filis æneis junguntur, ut ſenſim in ſceleton erigantur. Os ſacrum porro, omnes que vertebræ ut in vivis erant virgæ ferreæ vel cupreæ accommodantur, quibus caput, cum cranio, pro virgæ tranſitu, perforata, imponitur, atque ſic omnia cochleari inſtrumento firmentur. Interior virgæ pars tripes eſſe debet, ut totum ſceletum virili magnitudine erigatur. & ſuſtentetur. Quæ ulterius ad ſceleti erectionem pertinent, melius quis conſpiciet ſi Anatomias publicas & privatas conſulat. Atque hoc modo corpus integrum, ejuſque partes Balſamo præſervatæ privatim & ſingulis momentis curioſorum, diſcipulorumque oculos ſiſtere poſſunt: nam cadavera recens denata ubique præſto non ſunt. Inque anatomiis publicis ſpecialiora ita quoque non repræſentantur, quin prius fœtorem contrahant. Atque hæc de Balſamandi Methodo, qui plura deſiderat, me adeat rogo. *Steph. Blancard. in fine ſua Anatomia.*

C Æ C I T A S.

De Cæcitate non opus eſt in ſpecie agamus, illud ſiquidem perficietur Tractatu generali de Viſione ejuſque vitiis ſuo loco inſerendo Nunc ſufficiat *Conſultationes* quaſdam atque *Obſervationes* e variis Autoribus adduxiſſe.

Conſultationes.

Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. ætatis annorum 43. temperamenti calidi & ſicci jecoris, & totius corporis, ut ex ruſis capillis, corporis gracilitate, & venarum latitudine perſpicuum eſt; Cerebri verò calidi, & plus æquo humidi, ut ex deſtillatione ſalſa, & viſione confuſa conſtat menſe Julio anno 1643. repentè incidit in duplicatam viſionem ſimplicis objecti, magiſque in ſcalarum deſcenſu, quâm in aſcenſu, ſpatio ferè duorum annorum, à quo nullis adhibitis ſponte illicò evanuit affectus; qui tamen rediit menſe Auguſto anno 1646. eodem prorſus modo trimeſtre ſpatium durans, quo tempore duplicata objecta non amplius cernebat, ſed viſio adeo defecit, ut in præſentia ſit ferè abolita, præterquam quod quandoque ignea objecta, quandoque obſcura & alba videre videtur, nullo extrinſecus in pupillis apparente vitio. Accedit quod ſæpe, & fere continuo ſplendores & veluti coruſcationes quaſdam intra oculos obſervat. Quibuſlibet vero aeris calidioris & frigidioris injuriis diurnis, & nocturnis, capite tecto & aperto ſe exponit, cum imprimis e loco calido in frigidum migraverit, & ad ignem diu moratus ſit, dormieritque in cubiculo ventis expoſito, ad focum quandoque totum diem moratus. Sæpius de hoc affectu conſultatio habita fuit à primariis Medicinæ profeſſoribus, multaque medica præſidia irrita fuere. Propterea de agendis conſulitur.

Quod ut pro virili fiat, ſupponam cum Viro Præclariſſimo ad nos ſcribente, partem affectam eſſe oculos, cum læſa ſit viſio, affectumque eſſe in internis partibus. Extrinſecus enim oculos intuentibus nullum apparet in pupilla vitium: quinimò ſpectantium imago in ea conſpicitur: Viſionemque dupliciter eſſe læſam, hinc quidem depravatam, cum ratione duplicatæ viſionis, qua laborauit, tum ratione ſplendoris, & coruſcationis præſentis; hinc vero imminutam, & fere omnino deperditam, cùm nonniſi proxima, & obſcure videat; ut propterea ſi non ſit perfecta cæcitas, Latine Gutta ſerena, & Græcis Amauroſis dicta, ſaltem ſit valde imminuta viſio, Amblyopia vocata. Quænam autem pars oculorum ſit per ſe primo læſa, tunc clarius aſſequemur, quando, prædictorum affectuum cauſam adæquatam in medium afferemus. Quare primò conſtituimus cauſam duplicatæ viſionis; ſecundò coruſcationis & ſplendoris; & tertio cæcitatis, vel imminutæ viſionis.

Duplicatæ autem viſionis in caſu noſtro duas cauſas producere poſſumus; quarum prima eſſe poteſt diviſio ſpirituum viſoriorum in nervis opticis, ubi coeunt in unum, juxta ſellam ſphenoidis, eaque facta à vaporibus ad ſpiritus viſorios pervadentibus ac ipſos diſpeſcentibus. Alia cauſa eſt pupillæ ſitus non in eodem plano, qui provenire poteſt à læſione muſculorum rectorum oculos attollentium, vel deprimentium. Primam cauſam aſſignavit Galen. lib. 10. de Uſu partium cap. 14. quærens cauſam conjunctionis nervorum opticorum, confutatis aliorum opinionibus, duas protulit cauſas ex propria ſententia. Quarum prima eſt, *ſi quando inquit alter oculorum clauſus ſit aut omnino mutilus, & in alterum ſuperſtitem ſpiritus confluant, quod experientia facilè comprobatur; clauſo enim oculo, ſtatim alterius pupilla dilatatur, eodem denuo aperto, in ſtatum naturalem redit:* altera, quod viſoria facultate ſic duplicata, viſus acutior fiat. Cui opinioni ſubſcripſit Mercurialis in ſuis Prælectionibus de Oculorum affectibus cap. 1. ſtatuens primo, judicium viſus fieri in ea nervorum opticorum decuſſatione, quam videmus in Anatome, ad quos cùm plurimi vapores pertingant, ſpiritus ab iis dividuntur in duas partes, a quibus deinde in duobus locis unius rei ſpecies offertur ſenſui communi, atque unicum objectum geminum videtur: quod confirmat exemplo aquæ, in

qua Solis imago apparet; ſi enim baculo diſcindatur, apparebant duæ Solis imagines. Cui opinioni ego quoque in conſultatione alias habita de hoc affectu ſubſcribendum cenſui, confirmatæ ab Andrea Laurentio, & aliis pluribus rationibus. Licet profitear, me hac in re poſt conſultationem conſcriptam, & Romam tranſmiſſam non parùm hæſitaſſe, cùm circa partem affectam, tum circa cauſam effectricem. Quoad partem affectam, numquid ſcilicet duplicata viſio proveniat à læſione nervorum opticorum, ubi in unum coeunt, ut aſſeruit Gal. 10. de uſu partium cap. 14. jam cit. & Avicenna prima primi doctr. 5. Summa 5. cap. 2. quibus ſubſcribunt plures Medicinæ Scriptores. Quinque enim rationibus iiſque validiſſimis confirmari poteſt, affectum hunc non provenire à vitio nervorum opticorum, ubi in unum coeunt. Quarum prima eſt hæc. Uniuſcujuſque partis organicæ actio provenit à parte illa ſimilari, quæ eſt præcipua in organo, teſte Gal. 8. de Uſu part. cap. 5. ubi ipſum primum, & præcipuum viſus inſtrumentum nominatur; quod confirmat primò de cauſis Sympt. 2. Ergo viſio fieri debet in cryſtallino, & non in coitu nervorum opticorum. Secundo: eadem ratio eſt aliorum ſenſoriorum, quæ & oculorum. Sed alia ſenſoria habent nervos ſenſui dicatos ſeparatos, ut apparet in auribus, quæ tamen non recipiunt ſonos duplicatos. Ergo neque oculi reciperent duplicatas viſiones, licet optici in unum non coirent. Tertio: ſi ſpecies ſeparatim receptæ à nervis opticis duplicatam viſionem facerent, etiam id præſtarent ſeparatim receptæ in primo ſenſorio poſt coitum opticorum: tunc enim denuo ſeparantur. Atqui recipiuntur unitæ. Ergo & ante conjunctionem ſeparatim receptæ uniri poſſunt. Quarto: primum & præcipuum videndi organum debet eſſe perſpicuum, & ſplendidum; alias neque ab interno lumine per ſpiritus influente, neque ab externo illuſtrari poſſet; lumen enim eſt *actus perſpicui* ex Ariſt. 2. de Anima 7. Sed nervi optici non ſunt perſpicui. Ergo viſus organum eſſe non poſſunt. Quintò & ultimò id confirmatur ex Anatomie. Refert enim Andreas Veſalius lib. 4. de Humani corp. Fab. cap. 4. ſe in cadavere diſſecto inveniſſe nervos opticos ſejunctos, & conſanguineos defuncti interrogaſſe, numquid conqueſtus fuiſſet de læſa viſione. Nec minorem habet difficultatem aſſignata cauſa: hoc fieri ſcilicet ex diviſione ſpirituum viſoriorum, facta in illo nervorum concurſu à vaporibus cum impetu ad ipſos pervadentibus. Quod ebriorum exemplo ab Ariſt. propoſito 3. Problem. 10. probari poſſe videtur; necnon & aquæ, in qua Solis imago apparet, baculo diſciſſæ in qua conſpiciuntur duæ Solis imagines, ut inquit Mercurialis loco citato. Quod etenim à vaporibus ſpiritus animales agitantibus recipi poſſint objecta depravatè mota, negandum non eſt: hoc enim obſervatur etiam in vertigine. At quod fiat duplicata viſio, & non multiplex, vix mihi perſuadere non poſſum, eoque minus, quod in Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. patiente duos annos ferè continuos perduraverit affectus, cùm alias vaporoſa materia ſemper mobilis, affectum permanentem, & ſemper ſui ſimilem producere non poſſit tam longo temporis ſpatio moleſtum. His rationibus ſane non nullius rei adductus quis dicere poterit, cauſam duplicatæ viſionis neque referendam eſſe in vapores ſpiritus diſcindentes, neque fieri in concurſu nervorum opticorum, cùm præcipuum viſionis inſtrumentum ſit cryſtallinus, ex omnium cùm philoſophorum, tum Medicorum ſententia, cumque affectus biennio perſeverans à vaporoſa materia fieri non poſſit humida verò facta obſtructione imminutam, non depravatam viſionem inducere potuerit, prout factum videmus. Atque ideo partem affectam ſtatuimus eſſe pupillam ipſam, non in eadem planitie poſitam, ſed alteram altera eminentiorem. Sic enim objecta duplicata recipiunt, ut experientia comprobare quilibet in ſe ipſo poteſt, attollendo alterum oculorum digito, in quo caſu pars affecta non erunt nervi optici, ut exiſtimant aliqui, aſſerentes ab ipſis oculos ſurſum deorſumque moveri poſſe. Nervi namque optici inſerviunt ſenſationi non motui oculorum, cui potiùs dicati ſunt nervi ſecundæ conjugationis. Præcipuum tamen motus organum eſt muſculus, ut propterea pars principaliter & eſſentialiter affecta poſſit ſtatui muſculoſa ſubſtantia: non tamen quilibet muſculi oculum moventes: nam laterales pupillam ad latera trahentes duplicatam viſionem non efficiunt, ut ſtrabiſmo apparet, quoniam ſervatur pupilla in eadem planitie: at duplicata viſio fit quando viſoriorum conorum axes non ſunt in uno eodemque plano poſiti. Hoc autem provenit, quando muſculi attollentes, ſuperbi vocati, vel deprimentes, humiles dicti non moventur æqualiter prout in præſenti caſu forſitan factum fuit, colliquato ſcilicet humore ab ambientis caliditate, cum menſe Julio prima vice, tum Auguſto poſtea, qui ad oculos confluens, laxitatemque majorem inferens alterutri muſculorum deprimentium, ac proinde inæqualem depreſſionem efficiens, geminatam viſionem, & eam magis in deſcenſu, quàm in aſcenſu ſcalarum producit. Quam cauſam à Gal. quoque propoſitam video Lib. 4. de Locis Affect. cap. 2. dum tractat de motu vitiato muſculorum oculos moventium, his verbis: *Porrò in oculorum perverſionibus, ſi ad alterutrum angulum fiat converſio, illæſa permanebit cernendi facultas; ſi verò aut ſurſum, aut deorſum, in obliquum quoque convertantur, quid quid ipſis objeceris, id omne duplex eſſe videbitur.* Hæc Galenus. Quæ repetit primo de Sympt. Cauſis 2. in principio. Ex quibus luce clarius conſtat, Gal. utrique opinioni adhæſiſſe; ut propterea ego in hanc deveniam ſententiam, priore antea propoſita non neglecta. Et hæc de duplicatæ viſionis cauſa ſatis. Neque obſtat exemplum ab aqua deſumptum baculo diſciſſa, in qua Solis imago apparet duplicata. Hoc enim provenit ab objecto in diverſo plano Solis imaginem repreſentante ſicuti à ſpeculo in plures partes tracto, repræſentantur plures inſpicientis imagines abſque ullo vitio viſoriæ facultatis, & ipſius oculi: in ebriis autem objectorum confuſio, ut & aliquando in iratis, ob agitationem ſpirituum. Splendoris autem, & coruſcationis cauſam eſſe ſtatuo craſſitiem, & impuritatem ſpirituum viſoriorum provenientem à vaporibus heterogeneis in corpore exi-

exuperantibus, cùm igneis, ex temper mento, & diuturna mora prope ignem, & in loco calido, tum pituitoſis, à cerebro tranſmiſſis. Hinc enim fit, ut ſpiritus ipſi humorem albugineum non ſubeuntes retrocedant in cryſtallinum, atque ſplendores, & albas viſiones efficiant, per reflexionem. Cum hoc tamen a prædictis humoribus obſtructione facta in nervis opticis vel abſoluta cæcitas, vel imminuta viſio inducta eſt, in perfectam tandem cæcitatem terminanda.

Affectus namque diuturnitas, oculorum imbecillitas, & irrita plurium remediorum adminiſtratio, ex methodo præſcriptorum à Viris præclariſſimis omnem ferè ſanationis ſpem adimunt.

Tentandum tamen humorum qui confluxere ſenſibili, & inſenſibili evacuationi, diverſioni fluentium, totum expiantibus, & jecoris, ac cerebri intemperies corrigentibus, Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Quoad Chirurgica, præter hæmorrhoidum reſerationem jam factam, & cucurbitularum applicationem, non abſtinerem à venæ ſectione in hac ætate, & hoc temperamento; cùm viſus læditur non ex ſolutione, ſed conculcatione veluti ſpirituum. Setaceum jam factum, cauterium in tibia, auriumque perforatio propoſita ſummopere probantur.

Frequens alvi dejectio prodeſſe poteſt, ex Alexandro Benedicto, hiſtoriam referente nonnullorum, qui cùm aliquandiu nihil vidiſſent, repentina alvi dejectione viſionem receperunt. Vomitoria & errhina in oculorum affectibus deteſtatur Hollerius tanquam ad oculos trahentia; quod admittitur quidem impuro exiſtente corpore, & capite catharrho laborante: at præmiſſa accuratiſſima totius, & capitis expiatione utrumque ex uſu futurum cenſerem, & præſertim valida ſternutatoria, ad repellendos humores, qui confluxerunt, præmiſſo fomento oculorum ex vino albo alterato, *euphraſia*, *ſcordio*, *& fænugræco*. Nec abs re futurum cenſerem in morbo ferè incurabili, ulcuſcula retro aures excitare aut veſicante appoſito aut lacte tithymali & facta diverſione, ulcus etiam mediæ fronti inurere: cum habeamus hiſtoriam apud Alexandrum Benedictum cujuſdam Germani octogenarii, qui ab equo currente in terram excuſſus, frontem ſibi confregit, & dum curaretur viſionem recuperavit. Nec omittendum cenſeo collyrium à Mercuriali propoſitum, tempore Antonini Imperatoris ex oraculo evulgatum, paratum ex ſanguine galli albi, & melle. Rationi namque conſentaneum judico.

Et hæc cum congrua victûs ratione ritè adminiſtrata proponenda cenſui, additis quæ jecur, & totum corpus refrigerare valeant, atque caput exſiccare abſque majore ipſius incaleſcentia. *Benedictus Sylvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent.* II.

Vir quadragenarius & fortis, crapulæ nimis addictus, cùm per aliquot tempus levi aliqua vertigine cum moleſta gravedine conqueſtus fuiſſet, tandem ipſi viſus bidui ſpatio adeo imminutus eſt ut nihil prorſus videre, imo ne lucem quidem percipere amplius potuerit; & exinde omnino cæcus remanſerit. Oculi tamen bene ſeſe habere videntur, in iis enim nihil mali, nec decoloratio, nec ſuffuſio, nec aliud quid præter naturam apparet, Aeger quidem a crapulis per aliquot tempus abſtinuit, ſed remanet cæcitas. A vertigine autem & gravedine maxima ex parte liberatus eſt. Reliquo alioqui corpore mediocriter bene valet.

Affectio noſtri ægri eſt cæcitas ſeu abolita viſio. Hujus mali cauſa antecedens eſt pituita in cerebri ventriculis collecta, quæ inde ad nervos defluens eoſque obſtruens, atque ſic ſpirituum animalium ad oculos influxum, & objectorum viſibilium perceptionem impediens, cauſam continentem conſtituit. Collecta autem fuit in cerebro ex crudis vaporibus & humoribus è nimia crapula genitis, & ad caput delatis; ibique ob partis frigidiorem naturam nec ſatis coctis, nec diſſipatis, ſed magis incraſſatis. Ab iiſdem crudioribus humoribus per arterias carotides ad plexum choroidem delatis ejuſque anguſtiſſimos meatus hic illic aliquantulum obſtruentibus, primò verticoſus ſpirituum tranſitus factus, ac vertigo generata eſt. Cui acceſſit maxima gravedo, à craſſis viſcoſiſque humoribus quos natura per os cribriforme evacuare nitebatur. Verùm cùm illi ob copiam & craſſitiem non ſatis cito evacuari potuerint, pars eorum ad nervos opticos decubuit, eoſque obſtruxit. Oculi interea bene ſe habent, quia nulla in iis eſt intemperies aut prava conformatio; nec viſus abolitus eſt propter oculos male diſpoſitos, ſed propter defectum ſpirituum animalium, factum ab obſtructione viarum per quas ad oculum defluere debent, ſcilicet nervorum opticorum.

Hi nervi tantum in ſuo principio obſtructi ſunt à dicto pituitoſo humore, qui in principii medullæ latioribus poris ſe aliquantulum inſinuavit: credibile tamen non eſt illum humorem ulteriùs nervos ingreſſum eſſe, cum ob ejus craſſitiem & pororum in nervis anguſtiam id fieri vix poſſit. A vertigine & gravedine poſtmodum maxima ex parte liberatus eſt æger, quia deſtitit à crapulis & conſuetis potationibus: unde cruditates in valido corpore magis magiſque excoctæ ſunt, ſicque imminuta eſt cauſa antecedens, quæ dictorum affectuum continentem cauſam fovebat, atque hinc etiam à natura paulatim conſumpta eſt continens. Remanſit tamen cæcitas, quia humor crudus nervorum poris infixus, tam ratione propriæ craſſitiei & viſcoſitatis, quàm ratione denſitatis & anguſtiæ pororum in nervis, neque excuti, neque conſumi potuit: & licet ab antecedente cauſa ampliùs non foveatur, tamen ratione ſui, & partis cui inhæret ibi remanere, & continuam illam obſtructionem facere poteſt.

Hæc cæcitas curatu difficilis erit, quod humor nervis opticis impactus non facile diſcutiatur. Quia tamen malum recens eſt aliquam ſanationis ſpem exhibet, ſi modo convenientia remedia quam primùm adhibeantur.

In curatione primò corpus purgandum bis pilulis.

℞. Maſſæ pilular lucis, cochiarum an. ℈ß. cum pauxillo ſyrupi de ſtæchade, fiant pilulæ novem. Quarum loco etiam dari poteſt Si pul-

pulveris diaturbith. cum rheo. Quia ſanguis in hoc ægro redundat, poſtridie à purgatione aliquantum ſanguinis detrahendum. Quo facto, poſt biduum vel triduum rurſus eſt purgandum. Poſtea bibat æger ter de die hauſtum hujus apozematis.

℞. Radic. acori, valerian. fœnicul. helen. an. ℥ß. herb. betonic. euphrag. ſerpill. majoran. roſmarin. fol. lauri an. m. j. flor. chamomill. ſtæcad. an. m. ß. ſem. fœnicul. carui, an. ʒij. bacc. juniper. ℥ß. paſſul. mund. ℥ij. aq. q. ſ. coquantur ſ. a. & fiat apozema ad ℔iß. Hoc abſumpto illud ipſum apozema fiat purgans, addendo fol. ſen. mund. ʒiß. rhab. opt. agaric. albiſſ. an. ʒij. ſem. aniſ. ʒiij. cinnamomi ʒj. Tunc æger ex eo tantùm ſemel de die hauſtum ſumat. Corpore ſatis purgato, & ſanguine convenienter extracto, hoc errhinum ſæpe in nares attrahat, ut pituita in cerebro contenta evacuari poſſit.

℞. Succi majoran. fœnicul. an. ℥ß. betæ ʒiß. miſceantur pro errhino.

Ad diverſionem & ſimul revulſionem cucurbitulæ dorſo & ſcapulis, cum & ſine ſcarificatione apponendæ: veſicatoria etiam poſt aures applicanda: vel, quod efficacius erit, cervici ſetaceum adhibendum, aut fonticulus in ea excitandus.

Ad diſſipationem reliquiarum in cerebro, & imprimis in nervis opticis contentarum, & capitis corroborationem, fiat ſæpe oculorum, frontis, verticis & temporum fomentatio cum hoc decocto.

℞. Herb. fœnicul. majoran. rutæ, betonicæ, roriſmarin. euphrag. flor. chamomill. melilot. ſtæchad. an. m. j. ſem. aniſ. carui, leviſtici an. ʒij. aq. q. ſ. coquantur ad ℔ ij. pro fomento. Poſt fotum imponatur capiti cucupha ex cephalicis calefacientibus & attenuantibus conſuta. In aures quoque cum petiis ex bombace immittatur gutta una aut altera olei fœniculi.

His peractis in ipſos oculos etiam inſtillanda talia, quorum incidens & attenuans vis uſque ad nervum opticum penetrare poteſt, quale eſt hoc collyrium.

℞. Succi fœnicul. ℥j. chelidon. rutæ, an. ℥ß. miſceantur. Illud poſtea acrius fiet, addendo ſucci raphani ſylveſtris ʒiij.

In victu ſit aër modicè calidus. Cibi ſint boni ſucci & facilis digeſtionis, conditi cum majorana, fœniculo, betonica, roſmarino, euphrag. ſemine fœniculi, aniſi, aliiſque ſimilibus: abſtinendo ab alliis, cepis, ſinapi, aliiſve quæ caput replent. Potus ſit cereviſia mediocris, bene defæcata, & vinum tenue: fugienda omnia vina generoſa & quilibet potus fumoſus; nec minus repletio tam in cibis quam in potu. Somnus & exercitia ſint mediocria. Alvus bene reſpondeat, & fugiantur animi pathemata. *Iſbrand. Diemerbroeck De Morbis Capitis Medic.* 19.

Obſervationes.

Adoleſcens 14. annos natus, & phlegmatici habitus, cum æquali ſponſionem fecit, poſſe ſe ſternutare ad libitum, imò etiam centies. Depoſito pignore cœpit ex immodica titillatione irritatis naribus ſternutare, circiter centies & amplius. Exin protinus correptus eſt dolore capitis & hebetatione viſus, qui etiam ſequenti die deperditus fuit, citra tamen inflammationem oculorum aut febrim. Convocatis mecum clariſſimis doctiſſimiſque viris, Jano Antonio Saraceno, & Andrea Boneto, decretum eſt, ut purgato corpore ſetaceum adhiberetur collo, uti & ſcapulis cucurbitulæ: atque his uſus revulſionibus, viſum paucos poſt dies recepit. Hinc apparet quantum hallucinentur, qui in nervorum opticorum obſtructione, aliiſque morbis oculorum, errhina & ſternutatoria præcipiunt & adhibent. Materia enim quæ à vehementi motu ex cerebri ventriculis ad nares trahitur, & circa os cribroſum accumulatur, tranſiens prope nervos opticos, ratione propinquitatis eos magis magiſque obſtruit. Objicitur, purgationem univerſalem præmittendam errhinis: ſed nunquam ita poteſt exonerari cerebrum, quin tantum materiæ ſuperſit, quantum ad hanc exiguam nervorum opticorum capacitatem obſtruendam ſatis ſit. *Guilhel. Fabric. Hildan. Obſerv. Chirurgic. Cent.* 1.

Aulicus quidam Sereniſſimi Principis ac Domini Dn. Philippi Landgravii Haſſiæ, &c. Conradus nomine, natione Helveticus, cùm ad oculum ſiniſtrum ictu baculi percuſſus eſſet, in ipſo momento viſum amiſit. Protinus dolores exorti ſunt, & inflammatio aliqua Adnatæ ſupervenit, quæ ſymptomata tamen brevi, adhibitis medicamentis quibuſdam remiſerunt; verùm viſus reſtitui non potuit, etiamſi multis, & præclaris quidem uteretur Medicis ac medicamentis. Ego cùm anno 1617. ex Haſſia rediens, & Fridbergi apud Clariſſimum & Doctiſſimum virum Dominum Georgium Fabrum ibidem Caſtri Imperialis Medicum celeberrimum, amicum meum intimum per dies aliquot moram traherem, juſſu Principis ſui ad nos venit, quinta decembris, & an, & quibus remediis curari poſſit, ex nobis perquiſivit. Cui de affectu ſuo, ſequens Judicium noſtrum ad Principem ſuum (qui omnem movit lapidem, ut viſum recuperare poſſet) deferendum dedimus.

Nos ſubſcripti notum facimus omnibus, quod, cum honeſtus vir Côradus ad nos veniſſet, & petiiſſet ut affectum ſuum oculi ſiniſtri dijudicaremus, anque curabilis ſit ipſi indicaremus, ex inſpectione cognoverimus: Primo ex ictu ipſo, quem in oculo recepit, tunicam uveam ita diſruptam atque dilaceratam fuiſſe, ut ſpiritus viſivi (quia diſperguntur) non ampliùs res objectas inter ſe diſtinguere poſſint. Secundò propter contuſionem & inde conſequutam inflammationem, humorem Aqueum aliquo modo incraſſatum atque inſpiſſatum eſſe, ita ut res objectæ ad humorem Cryſtallinum veluti præcipuum & primarium viſionis inſtrumentum, pervenire non poſſint. Porrò quia utrumque ſymptoma corrigi non poteſt, præcipuè primum, veriſimile nobis videtur incurabilem eſſe affectum. In fidem veritatis præſentes dedimus, propiiſque manibus ſubſcripſimus Fridbergi Wetterauorum, 5. Decembr. 1617.

Georgius Faber M. D. Guilielm. Fabric. Hildanus. Idem cent. 5.

Puellus quidam 4. annorum ætatis, M. Jacobi de l'Oſeat civis Moratenſis Aventicorum nnus, cùm 20. Maii hujus anni, turbæ infantulorum, qui cæcum quendam quatuordecim annorum exagitabant, adſiſteret, & cæcus ille bacillum ex una parte acutum in turbam projiceret, puerum prædictum inter omnes innocentiſſimum attigit, vulnuſque ipſi ad ſiniſtram palpebram ſuperiorem inflixit. Cecidit mox in terram puer ille, cibumque indigeſtum evomuit, nec quiquam cibi aut potus in tertium diem retinere potuit. Accerſito barbitonſore ejus loci, fruſtulum pinguedinis extra vulnus propendens reperit, quod filo ſerico ligatum poſt dies aliquot forfice abſcidit, vulnuſque intra quindecim dies, nullis immiſſis turundis cicatrice obduxit. Sic ſalva omnia eſſe videbantur, ſed perperam; poſt menſes enim aliquot, quum parentes obſervaſſent, viſum hujus oculi abolitum eſſe, puerum mihi Bernam adduxerunt 20. Auguſti anno 1627. ubi revera hoc oculo cæcum eſſe infantulum, cognovi. Interim tamen oculi partes extimæ (quantum quidem oculari inſpectione cernere potui) omnes illæſæ erant. Imo ne motus quidem depravatus erat, cùm tamen muſculus attollens, quem & ſuperbum vocant, proculdubio læſus fuerat. Cæterum vulnus hoc, inter cranium & oculum ad nervum opticum uſque penetraſſe, pinguedo, quæ ex ulcere propendebat, teſtis eſt: an vero materia aliqua cruda, circumcirca nervum confluxa, ibidemque retenta, nulla enim immiſſa fuit turunda, nemini, niſi Deo notum eſt. Interim tamen junioribus Medicis & Chirurgis ſuadeo, ne uſum turundarum in vulneribus profundis, præſertim contuſis, ut nonnulli inepti barbitonſores, rejiciant negligantque, quin potiùs vulnus tantiſper apertum retineant, donec ſatis expurgatum fuerit. *Idem Ibidem.*

Domina Urſina Franciſci Camerini ſartoris uxor, in via *delchiavadore* commorans, annum 30. ſuæ ætatis agens, à tribus menſibus oculorum ſuffuſionem contraxerat, cum acerrimo & acutiſſimo dolore: cui ut ſubveniret alter Medicus, multa toto illo tempore incaſſum remedia dederat. Inprimis purgationes reiteratas, julepos & ſyrupos capitales, & alterantes, pilulas etiam plures reiteratas, coccias, de agarico, lucis, & ſimiles; phlebotomiis, ſanguiſugis, cucurbitulis, frictionibus, & aliis medicis tormentis minime omiſſis, imò pluries repetitis evacuationibus ſemper præmiſſis; cauteriis in utroque brachio concitatis, atque in nucha ſetone. Quid? miſellam tot crucibus dilaniatam, mortem potiùs quàm vitam oppetere vidiſſes. Medicos, Pharmacopæos, & chirurgos perhorreſcit ipſa, & eorum quæque non remedia, ſed venena appellitat: nec ſine cauſa, nam his invitis, morbus ſemper invaluit, & ad morbi ſævitiam, loco remedii, cruces & flagella addita fuerunt.

Quis non mecum malam mortalium ſortem ingemiſcat? Videre proximum langoribus, & doloribus dilaniatum, & auxilii loco graviores morbos, flagella, & cruces ipſi imponi: O cæcas mentes! Quid vobis confert titulorum honos, & gloria? Petenti panem dabimuſne ſcorpiones? Abſit, nobis præfixa charitas in omnibus noſtris prævaleat ſemper. Itaque diris his malis afflictam ſequenti methodo, brevi ſublevavimus.

Nauſeabundo ventriculo, tot remediis perperam adhibitis fracto & dejecto tanquam partipublicæ, ſine qua nulla corporis actio perfecta eſſe poteſt, ſtomachicum pulverem noſtrum ad aliquot dies dedimus: eo ſenſim prava ſymptomata à remediis malorum Medicorum ſuſcitata evanuerunt. Roborato ventriculo, decoctum cholagogum, & cephalicum ad 20. dies accepit, à quo cæcitas, & dolor penitus receſſerunt, atque priſtinæ ſanitati reſtituta fuit; nec à decennio poſt curam, ullum vitæ incommodum perſenſit *Petr. Poter. Obſ. Et Curat. Cent. 2.*

Vir olim ſplendidus, ſed id temporis, inops, exceptus hilariore convivio, incaluit uſque adeo à vino: ut inſtar muſti, dolia ſua rumpentis, quoquo verſus exitium molirentur humores, plus nimio in ipſo concitati. Quærentes exitum, modò per vomitum, modo per dejectionem alvi; modò verò per nares; è quibus ut effuſè perfluxit ſanguis: ſic doluit impenſe caput: cum febre intenſa, præcordiis æſtuantibus ſpiritu gravi; oculis flammeis; & mente tam vehementer perturbata: ut vel cæcus vidiſſet, bilem ipſi ſummoperè turgere.

Cujus impetuoſum; quò infringeremus, raptum, infudimus illico Clyſterem; & ex ſoluta priùs brachii vena, propinavimus medicamenta, cùm cathartica, tum intemperiem corrigentia. Quorum ope, inhibita quidem fuit, ſed non tam ſtrictè, effera hæc vis; quin converterit ſe nihilominus, in nervum opticum inducendo illi peſſimam illam cæcitatis ſpeciem: quam ἀμαύρωσιν nominant Græci. In qua, licet omnia oculo ſint pura, nihil tamen vident ægri. Vide Galenum comm. 11. in proth. cap. 11. & Actium tetr. 11. ſerm. 3. cap. 48.

Cui pertinaciſſimo vitio, quantumvis protinus, animoſâ, cum Roberto Verhoevio, ac Nicolao Fontano, obviam itum: cùm per ferrum candens; tum per ſtibium potui datum; utique per cucurbitulas ſcarificatas; ſternutamenta valida; filum, per cervicem, trajectum; & ſanguiſugas; affixas non minus temporum, quam oculorum venis. Nequit tamen redintegravit viſus: ſive ob morbum penitiùs jam impreſſum: ſive ob vehementiam alicujus veneni; quod æger aſſeverabat medicis à ſe adſumptum. Cujus, licet voluerit, exactam haberit rationem: nequit tamen eò unquam perduci, ut ejus exprimeret naturam; nedum à quo datum: ſatagens clam potiùs muſſitare, quàm palam detegere; injuriam ſibi illatum. *Nicol. Tulpius Obſerv. Medic. cap. 32.*

Honeſta fœmina nondum quadragenaria ex oſculis, & halitu, & accubitu mariti, ex lue venerea recens convaleſcentis, fauces aſperari ſibi ſenſit, tonſillas erubeſcere, & ulcuſculis hinc inde obſideri. Advocatus imperitus magiſterii tyro, non expurgato priùs corpore, quo mercuriali fauces quotidie illevit, & in paucis hebdomadibus ulcera omnia ad maleficam ci-

catricem perduxit. Verùm eum verò ſtagnans adhuc in glandulis faucium impurus humor, cum viam ampliùs per cauſas tonſillas non inveniret, infelici metaſtaſi in utrumque ægræ oculum ſeſe violentiùs effudit, & ita paulatim invaluit, ut licet omnia in adverſum moliente chirurgo oculario, quem re cognita ſuaſi conſulendum, malum in funeſtam cæcitatem degeneraret, nec vel fontis Helenæ collyrio, nec aliis utcunque generoſis cederet remediis. Tanti eſt methodum in medendo vel ignorare, vel negligere. *D. Olai borrichii.*

Anni proximè ad exitum currentis die Nov. 7. adfui Nobil. Virgini, natæ 25. annos, quæ cæca erat, Palpebris clauſis oculi intorti deorſum ad angulos internos decumbebant, nihil prorſus videntes: Gutta ſerena videbatur ex cerebri narcoſi, vel humiditate ejus partis, unde nervi oculorum motorii & viſorii oriuntur, ut & Paralyſis oculorum: Præter voluntatem ſubinde oculus movebatur, ſed leviter; concuſſum fuit ea parte cerebrum à janua cadente. Ipſum quoque cranium inæquale, ſinum oſtendit circa ſuturam lambdoideam. Antequam hoc oculorum vitio comprehenſa eſt, copioſo ſero ſtillarunt oculi, puique ex naribus fluxit, ut de cerebri abſceſſu ſuſpicionem dederit. Cùm prorſus viſu privetur, metuſque ſit imminentis vel apoplexiæ vel epilepſiæ D. Henrichus à Moinichen Regius Medicus; qui curæ ejus præerat, me una cum celeberrimis Viris D. Simone Paulli & D. Olao Borrichio, ad conſilium vocavit. Communi conſenſu ad evacuandos humores ſeroſos cerebrum inundantes, caputque exſiccandum & roborandum præſcriptæ Pilulæ cephalicæ, lucis, cochiæ, panchymagogicæ Crollii, cum reſina jalappæ: emplaſtrum de betonica raſo bregmati impoſitum, & ſubinde pilulæ de ſuccino Cratonis exhibitæ, aliaque hiſce indicationibus inſervientia. Poſt uſum horum medicamentorum commotus aliquando uterus, ad vomitum concitavit ægram, quo concuſſo cerebro, medicamentis præſcriptis, roborato, oculi converti ſenſim, exſiccatis ſcilicet liquoribus nervos laxantibus, cœperunt, pupillæ ad rectam lineam erectæ, palpebræ aperiri, & mox obſcure, tandem clariùs objecta diſcernere, magna omnium admiratione, qui perpetuam cæcitatem ipſi ægræ prædixerant. *Thomas Bartholinus.*

Ex verrucâ in oculi ſiniſtri palpebrâ malè curatâ cæcitas.

Cujuſdam quæſtoris in Epiſcopatu Caminenſi uxor, myrmeciam, ſive verrucam glabram & ſeſſilem in oculi ſiniſtri palpebra multis annis alebat, nullo adhibito remedio, ſiquidem moleſtiæ & doloris erat expers.

Obtulit tandem ſe quidem ultrò Cheirurgus Caſtrenſis opem exigua herbula pollicitus; ſucco nimirum ex eſula recenti expreſſo verrucam illinivit, ſimulque linteolum eodem ſucco impregnatum oculo clauſo ſub veſperam palpebræ impoſuit; noctu totius oculi tumor & inflammatio ſuborta tam atroci cum dolore & cruciatu, ut de vita deſperaret ægra. Accerſitus ad leniendos immaniſſimos cruciatus, lac muliebre inſtillavi oculo, idemque & palpebræ cum petiis duplicatis tepidè applicui. Fronti autem & temporibus epithema ex repellentibus induxi. Mox ad inflammationem coërcendam, aperta in cubito vena, ſanguinem ad uncias ſeptem detraxi. Hinc alvum enemate convenienti provocavi, aliaque revulſionum media adhibui. Dolore nihilominus perſeverante & immane quantum ſæviente cataplaſma anodynum tepidè impoſui.

℞. Pomor. dulc. num. iij. coque ex aq. roſ. & plant. q. ſ. ad mollitiem, trajiciantur per cribrum, pulpæ adde ſacchar. albiſſ. ℥ ij. camphoræ gr. xi. croci gr. v. M. F. Cataplaſma. Hujus uſu ſæpiuſculè repetito immaniſſimi dolores mitigati, poſtmodum ex toto remiſere, quin & ipſe tumor ſenſim diſparuit; Oculus vero à mordaci & erodente thythymali ſucco inſigniter læſus in calamitoſam cæcitatem conceſſit. *Baldaſſ. Timæus Caſuum Medicin. lib.* 1.

Cæcitas ex ulcere pedis rheumatico intempeſtive curato.

Henricus Manteuffel Hæreditarius in Trinicke multis annis ulcere rheumatico pedis ſiniſtri affectus, doloris & moleſtiæ à fluxu & pruritu ſæpe excitatis pertæſus, conſolidationem à Cheirurgo petiit, in qua cùm fruſtrà per totum ſemeſtre occupatus fuiſſet artifex, tandem ope cujuſdam vetulæ, paucorum dierum ſpacio ulceris occluſionem obtinuit.

Elapſo menſe uno atque altero in capitis dolores incidit adeo vehementes ut de vita deſperaret, paulò poſt excæcatus eſt; exinde quolibet mane multum viſcidæ ac flaveſcentis fœtidæque materiæ frequenti expuitione citra tuſſim rejecit, conqueſtus ſe quamdiu jejunus eſſet, eundem fœtorem in ore percipere, quem olim ex ulcere pedis.

Ex intempeſtiva ulceris diuturni & fluentis occluſione cæcitatem hanc ſubortam nullum eſt dubium. Cum enim longo jam tempore natura aſſueverit humores noxios ad pedem deturbare, & per apertum in eo ulcus evacuare, facilè fieri potuit ut occluſa via ad partes ſuperiores, ipſumque cerebrum, regurgitaverint, & in principium nervorum opticorum effuſi, cæcitatem induxerint; quod ipſum & fœtor quem æger à ſomno in ore percipit, ſimilis illi quem ulcus olim in pede exhalavit, manifeſtè indicat. Præmiſſa itaque, cùm univerſali totius, tum particulari capitis evacuatione, revulſionumque remediis, omni conatu allaborandum cenſui, ut occluſum ulcus in pede iterum aperiretur, quod cùm alio modo obtinere non poſſem, fonticulum in pede affecto excitavi, ſed exiguo cum fructu: Quod enim inde promanabat, nec quantitate, nec qualitate, ulceri continuè & affatim olim fluenti reſpondebat. Quare denuò omnis generis evacuationes, revulſiones & derivationes inſtitui, exhibitis etiam quæ caput & cerebrum roborarent, materiamque nervis opticis impactam diſcuterent & abſumerent. Tandem & decantatum illud fluxionum remedium, quod ſetaceum vocant, perforata cervice applicatum, nihilque eorum quæ ad calamitoſum hoc malum avertendum facere poterant, intermiſſum: Sed parum ex voto, niſi quod immaniſſimi capitis dolores miti-

mitiganti; cæcitate in hunc uſque diem perſeverante. *Idem ibidem.*

Cæcitas incantamento curata.

Anno 1629. Miles quidam gregarius in fortalitio ad portum Colbergenſem noviſſime extructo a Cæſarianis, excubias agens, ſubitò & quaſi in momento obcæcabatur; nullo corporis, capitis, aut oculorum præcedente morbo, aut vi, vel caſu externo. Adductum à Commilitonibus ad me hominem, de corporis conſtitutione, ſanitate & morbo, de victu, de externis aliiſque ad cauſæ inveſtigationem pertinentibus interrogavi, ſed nihil eorum quæ cæcitatem adeo repente & ſubito inducere poſſent, deprehendi. Oculos itaque accuratè inſpexi, nec in his quicquam vitii animadverti, omnibus eorundem partibus & coloribus, quin & ipſa pupilla naturaliter conſtituta. In mentem venit quod de ſuffuſione ſubitò exorta, ſcribit Fernelius lib. 5. pathol. cap. 5. & de nervorum opticorum obſtructione ab agitatis in cerebro humoribus repentè excitata Sennert. lib. 1. Medic. pract. part. 3. ſect. 2. cap. 37. Sed & hæc videbantur ad præſentem caſum parum facientia. Ut tamen ægri precibus & Illuſtriſſ. Domini, Baronis de Funfkirchen ſub quo ſtipendia merebat, ſatisfacerem, tentanda quædam in recenti malo artis præſidia duxi. Et primo quidem ea quæ totum corpus, poſtmodum quæ caput & cerebrum particulariter purgarent, exhibui, idque repetitis vicibus: Mox & revulſiones inſtitui, phlebotomiam, cucurbitulas ſcarificatas, veſicatoria, capitis lotiones, topica convenientia, & id genus alia adhibui: Cephalica etiam & ophthalmica quæ caput roborarent & humores noxios abſumerent, diſcuterent & expellerent, præſcripſi. Sed fruſtrà omnia. Supervenit tandem, me inſcio, vetula quædam Saga, digitoque ſaliva obducto palpebras & oculos contrectavit, verba quædam ſemitertiata ſubmurmurans: Quò facto, ſubitò & quaſi in momento viſum recepit: Sed periculoſo admodum auxilio ſi Dioni credimus, qui de paſſione Domini ſermone nono ſcribit, *beneficia dæmonum omnibus eſſe nocentiora vulneribus.* Unde Chryſoſtomus ſtatuit, *potius mortem homini Chriſtiano obeundam, quàm vitam ligaturis redimendam; ſanat enim corpus ut animam ſibi devinciat diabolus.* Idem ibid.

CALCULUS.

Calculus eſt corpus durum, tartareum, tophaceum, aut etiam ſolidius, è multis quaſi pelliculis ut plurimùm concinnatum, & in omnibus corporis cavitatibus, ac partibus generabile.

Omnes corporis partes, ac cavitates calculi ſedes eſſe poſſunt, ſed hic præcipuè de calculo renum ac veſicæ urinariæ verba facturi ſumus.

Differunt inter ſe calculi, quòd alii ſint duriores ac ſolidiores, alii verò molliores ac in pulverem facile reducibiles, alii anguloſi, triangulares, quadrati, aſperi &c. alii rotundi, læves &c. calculi renum ut plurimum ſunt friabiles ac anguloſi, calculi verò veſicæ urinariæ ſunt ſtructuræ compactioris & magis rotundi.

Cauſa calculi ſecundùm Galenum, aliosque veteres eſt ſuccus pituitoſus ac viſcidus, calore exſiccatus ac induratus. Hoc eſt ſuccus crudus atque craſſus cauſa eſt calculi materialis, qui ſi viſciditatis ſit expers itaut ejus partes invicem cohærere nequeant, in moleculas arenularum corpus formantes, compingetur, ſi verò lentus, mucoſus & glutinoſus fuerit in lapidem conglobabitur. Calor verò ſecundùm eoſdem calculi eſt cauſa efficiens, iſque non naturalis, ſed immoderatus quò ſcilicet mediante particulæ ſucci prædicti liquidiores exhalant, atque reliquæ non ſecus ac lateres in fornacibus ſiccati indurantur. Verùm primò ex ſucco pituitoſo quantumvis indurato ut & amurca exſiccata quis unquam lapides, aut aliud quid quàm cruſtulas enatas vidit? Imò rarum eſt lapides reperire in ipſis pituitæ præcipuis officinis; quid ergo opinabimur eam uias urinarias affectantem, & per renum ſecernicula minutiſſima tranſcolatam, in ejuſdem viſceris pelvi aut canalibus ex ipſo in veſicam lotium deducentibus, ureteribus dictis, imò in ipſa veſica urinaria in calculos compaginari? Quidni potius filtro ſuo adhærebit illudque ad inſtar particularum quæ fontium lapideſcentium vim faciunt, in lapideum quid ſemper commutabit? Aut ſi in ſecerniculis illis dilutior ſit, quomodo quæſo in ipſis lotii ſtagnis, pelvi ſcilicet, & veſica urinaria denſabitur atque reſiccabitur? Dices hoc fieri vi caloris præternaturalis ibidem concluſi, in eoque poſitam eſſe calculi cauſam efficientem; Sed hæc ſunt mera verba; Nam primò ſi calor ſatis intenſus in renum pelvi, aut veſica urinaria daretur qui ſuccum pituitoſum in lapideam ſubſtantiam concoquere valeret, quomodo ille idem in viſceris ſubſtantiam non ageret, eamque deaſſando perderet, ſiquidem ſecundùm eoſdem calor mitior ac totus naturalis in ventriculo nidulans, diſſolvendis carnibus aliiſque multò ſolidioribus, iiſque in pulticulam diſſolvendis par eſt; Secundo detur talem calorem adeſſe qualem illi fingunt; quomodo in pituitam multo ſero tenui dilutam aget adeo, ut à menſtruo illo ſecedens mutuo particularum ſuarum amplexu in durum corpus compaginetur? Quis potius quotidie non videt ſalia in lixiviis fortioribus parteſque glutinoſas iis itidem ut & ipſi urinæ innatantes, vi caloris ſuſpendi ut liquorem continentem minimè conturbent; imo urinas etiam turbidiſſimas aliaſque omnes quàm purulentas, igni expoſitas clareſcere.

Recentiores quidam, inter quos Celeberr. Menjotius, volunt calculi humani cauſam eandem eſſe quæ lapides in macrocoſmo gignat, ſcilicet ſalinum quid terreſtres particulas complectens in lapideam ſubſtantiam abire dicunt. Quod explicaturus mox citatus Menjotius, ſal, inquit, ingenita proprietate corporum omnium gluten eſt & quaſi ferrumen; ideoque pacis & amicitiæ ſymbolum cenſetur. Hinc conchilia, ovorum teſtæ, cornua & oſſa animalium concretionem ſuam ſali, qui multus ex

illis arte educitur, ferunt acceptam; hinc animalium duris cibis veſcentium fœces uberrimo ſcatent ſale, ac ſtercus canis oſſivori anginoſum tumorem ſtrenuè diſcutit. Lateculi & tegulæ non ex quavis terra vi ignis coquuntur, ſed ex terra ſale referta; ideoque viſcida & cohæreſcente quam vulgus pinguem, ſicut ſalem quo terra fœcundatur, pinguedinem vocitat; ſed impropriè: hæc namque fertilitati potiùs officeret: Lapis etiam ille oſteocolla dictus, habens pro domicilio, præ cæteris Germaniæ locis, Heidelbergenſem tractum, qui pondo ſemidrachmæ oſſa fracta ferruminat, totus fere reſolvitur in ſalem: ligna tantò ſunt ſolidiora, quanto plùs ſunt ſale onuſta, ut fagus, quercus, guajacum, ebenum quod aquæ demergitur. Lachrymæ inſuper quia paululum ſalſæ, in tenuiſſimas formantur arenulas, quibus ſeu pulviſculo, genarum limbi ac cilia aſperguntur, oculi *ἐκχυλοι* dicuntur Hippocrati; imo cervorum lachrymæ vertuntur in lapillum quem venatores adverſus ſerpentum ictus morſuſque curioſè recondunt. Tandem lapidoſi ſoli natura nitroſa eſt, plantaſque ſummittit ejuſdem indolis participes. Sic prope Arelatem in campis Herculeis (Crautiam vocant) inter congeriem lapidum incredibilem, herba enaſcitur, quâ, utpote multo ſale gravidâ, mirum in modum pecora ſaginantur. Hæc ille, quibus addimus hanc ſententiam eò faciliùs excipi poſſe, quòd non eadem incurrat incommoda quæ de pituita mox diximus, non enim neceſſario ultro ſuo renum ſcilicet fibroſæ ſeu potius vaſculoſæ ſubſtantiæ adhærebit, ſed liberius eamdem permeando in chryſtallos, arenulas ſenſimque grandiores lapides concreſcet, quo modò videmus quotidie ſalium nitroſorum particulas, rimulas ac porulos rupium pervadentes, in ipſo egreſſu in lapideum quid abire, illudque modo opacum, modò pellucidum, modo hoc, modò alio etiam colore tinctum. Interim tamen nondum ſic ſatis patet, quid in ipſis renum aut veſicæ antris ſalinam hanc materiam ad coagulationem promptam diſponat, nec enim ex omnibus rupibus ſtillans in chryſtallos abit, ſed in quibuſdam tantum, in quibus ſcilicet ſpecifica vis inhæret, quæ egreſſui paratam materiam ſalinam congelationi aptam faciat, aut aër concluditur ſpecificaqualitate imbutus ac impregnatus. Itaque hic cum Helmontio non tantùm ſ linum aliquod principium in genere, at illud duplex ſtatuimus lixivioſum unum aliud acidum quorum concurſu maſſa efformatur, quæ quandoque, dum ſcilicet ſuccum crudiorem ſeu pituitoſum complectitur albida eſt, quandoque, dum ſanguine per venulas ſtillante ſeroque excepto tingitur, rubra evadit. At quandoquidem materia illa lixivialis in urina naturaliter conſtituta, nuda non reperitur, ut in illam agere valeant ſpiritus acidi advenientes, quod ad cogulationem prædictam neceſſarium eſt; propterea omnes homines calculo non ſunt obnoxii, ut alias proculdubio contingeret, ſed illi tantùm in quibus hæreditaria, aut aliunde acquiſita diſpoſitio fermentum in renes induxit miſcellæ urinæ naturali deſtruendæ eidemque quaſi putrefaciendæ aptum, unde pars lixivialis atque ſal urinæ volatile ſui juris factum, cum ſucco acido in omnibus corporis noſtri partibus facile reperibili, intimius cohæreſcit. Hæc exemplo ſpir. urinæ volatilis cum ſpiritu vini, ac potius ſpir. ſulphuris acidi cum oleo tartari per deliquium &c. illuſtrare neceſſarium non eſt.

Cauſæ calculi externæ, ſunt primò Ingluvies, & præcipue alimentorum craſſorum, dyſpeptorum, ſalſorum, ſaccharatorum, terreſtrium, crudorum ſuccoque lapidifico turgentium, qualia ſunt pyra, ovorum induratorum, lactiſque propter caſeoſam partem admiſtam, abundantior uſus. Hiſce omnibus adde panem azymum aut malè coctum, è frumento pulverulento nec rite repurgato confectum, nec non biſcoctum ac nauticum, imo ejuſdem cruſtarum crebrum uſum, præterea aquas cœnoſas pluribuſque talibus prægnantes, vina generoſa ac in terra lapidoſa nata, ut etiam turbida, ſomnum diuturniorem & a cibo, tergi ad ignem obverſionem, ſupinum in culcitra decubitum, exercitationes a paſtu, balnea intempeſtiva, vitam deſidem, ventris aſtrictionem, venerem immodeſtam, triſtitiam uberem fæculentorum humorem fontem, & alias de quibus *Meniotius Diſſertatione de Nephritide.* Ex hiſce omnibus patet puerulos atque ſenes calculo eſſe præcipue obnoxios debere propter crudorum & indigeſtorum ſuccorum ſalibus craſſioribus onuſtorum in utriſque ſaburram, illic quidem per ingluviem, hic vero per debilitatum ventriculum partesque digeſtionibus variis inſervientes, accumulatam.

Signa Diagnoſtica Calculi renalis traduntur apud Meniotium capite de Nephritide, Ettmullerum in Collegio Practico capite de calculo renum & veſicæ, Lucam Tozzi Medicinæ Practicæ lib. 1. cap de renum dolore & nephritide: ſed cùm diſtincte admodum et paucis verbis a Joan. Groenevelt Diſſertatione lithologica deſcribantur non opus erit aliunde ea expetamus; illa itaque ex ipſo ſic habeto.

1. Dolor circa regionem lumbarem fixus omnino & ſtabilis, obtuſus quidem, & gravantis ponderis ſenſum inferens, cum in ipſo renum parenchymate, obtuſiore ut pote ſenſu donato, calculus ſtabulatur, at ubi in caput ureteris ſeſe inſinuavit, acutus, lancinans, omniumque crudeliſſimus.

Quinque jam annis circum circa elapſis, ægrotus quidam Iſchuria laborans, conſilium noſtrum imploravit (urinam nullam emittebat) niſi quod vomitu ſurſum excernebatur, (urinalem quoque odorem expiratio præ ſe ferebat) quo continuato maximè debilitatus fuit, conſultis aliis non imæ notæ Medicis, multis remediis uſi fuimus, ſed fruſtra, vitam tandem cum morte mutavit; corpus ejus cum diſſectum fuerit; pelvis renis dextri majori calculo fuit oppleta, cujus pars inferior, papillæ in modum protuberans, ureterem omninò obſtruebat; capiti ureteris ſiniſtri acutus calculus adeò exactè erat infixus ut renes utrique ſuo officio fungi neutiquam potuerint, atque adeo expiravit.

2. Spinam inflectendi difficultas, compreſſis ſcilicet diſtentiſque ejus nervis aut muſculis.

3. Calo

3. Calor lumborum moleſtus prorſum.

4. Stupor femoris cruriſque è directo, ob compreſſionem (à calculi grandioris pondere) muſculi, ψόα dicti, vel nervi in omnes crurum muſculos divaricati.

5. Teſticuli retractio è regione affecti renis, ob vaſorum (quæ à renibus ad teſtes vergunt) verſus ſuperiora adductionem.

6. Nauſea & vomitus propter conſenſum ſcilicet renum cum ventriculo, qui ſit non tam mediante, ut volunt, peritonæo, cujus membranam utrumque viſcus participat, quam quidem ob communem illum nervulum, à ſtomachico ſexti paris ramo, in proprium & interiorem renum tunicam implantatum.

7. Urina plerumque cruenta, laceratis apertisque à calculi aſperioris attritione, venulis, per renis ſubſtantiam diſperſis, quin & quandoque, præſertim circa initia, tenuis, aquoſa, & parva copia prodiens, propter renis à calculo obſtructionem, quoties vero per ureteres in veſicam demittitur, urinæ craſſæ, turbidæ & aquoſæ ut plurimum excernuntur.

8. Calculos per urinas excretos, ut & arenas (non quæ vaſorum lateribus adhærent, ſed quæ ſtatim matulæ fundum petunt) unde ægroti notabile levamen ſentiunt, inter præcipua ſigna recenſeri vellem.

Sed quia tanta eſt ſimilitudo nephritidis cum dolore colico, ut non ſolùm ſæpiſſimè empiricum, ſed & Medicum rationalem falli contingat, diſtinctionis ergò hæc ſigna notari vellem.

Si ſupra renes ſit dolor, non ad renes ſed ad inteſtina pertinet.

Dolor Nephriticus extrorſum vergit, nec ab eo loco unquam diſcedit, niſi cùm tophus, è nido ſuo excuſſus, delabitur in ureterem:

Colicus verò ſæpiſſimè peregrinatur, locum mutat, & per omnem inteſtinorum circuitum oberrat, inque pectinem declinat.

Nephritici à ſumpto alimento melius, colici vero pejus habent. *Hæc ille.*

Conveniunt interim Autores nil prorſus certi è ſignis prædictis decerni poſſe, ſed dubium ſemper relinqui, an arena, an phlegma grumus ſanguinis, an pus craſſum an flatus ureterem ſubeuntes dolorem nephriticum procreent, de quibus ipſo de Nephritide capite. In ulteriorem vero nephriticorum dolorum à colicis diſtinctionem hæc adjicimus ex Meniotio. Dolor colicus pro coli poſitione aſcendere potius videtur, nephriticus deſcendere ſecundum ureterum ductum. Colicus dolor ſupernis inferniſque vacuationibus, ſeu naturalibus, ſeu artificialibus, vel mitigatur vel prorſus deſinit; ni forſitan ejus materia geminis inteſtinorum tunicis involuta fuerit ac intricata: Nephriticus paululum equidem concedit, quod depletis inteſtinis non ita coarctentur renes, verum minùs quàm colicus, conſtante lapidis ſtimulo. Colico dolori aſſociatur quidem vomitus, ſed non ut in nephritico bilioſus & æruginoſus poſt pituitoſum. Ob inteſtinorum cum ventriculo continuitatem, nauſea, vomitus, cibi faſtidium, dyſpepſia, ſimiliaque ſymptomata in colico dolore magis vigent: in nephritico vero, propter renum cum lumbis connexionem, corporis flectendi erigendique impotentia magis urget; crus etiam torpet è directo, quod alienum eſt à colico cruciatu. Per colicos dolores fæces, & quandoque etiam flatus reſtitant; per nephriticos urina aut tenetur aut vitioſa emingitur. Denique laxatis viis per fotus & cataplaſmata, nephriticus dolor multùm remittit; colicus tantillum quidem leteſcit, ſed illico invaleſcit, diffuſis à calore humoribus, adauctoque flatuum proventu, ex Aëtio. Porro omittendum non eſt nephritico dolori colicum, eumque ut plurimum à bile ſolere complicari.

Signa Diagnoſtica Calculi Veſicæ ex Heliдæo pro certis habentur ſi poſt meiendi deſiderium etiam adſit deſiderium excernendi fæces inteſtinorum: & ſi ægri dum humi ponderoſum quid tollere volentes ſe inclinant in veſicæ regione ſentiunt puncturam. Deinde ſi inter mingendum ſupprimatur urina, æger verò pedibus in altum ſublatis poſtmodum liberè mingat. Omnia autem propè calculi veſicalis ſigna ſic accuratiſſimè deſcribit Clariſſ. Joan. Groneveld in ſua Diſſertatione Lithologica. 1. In principio, cùm calculus adhuc minor eſt, fit, ut calculoſus excreta jam urina, obtuſiorem dolorem in glande ſentiat, qui dolor à glande per urethram vergit ad veſicam, eodem modo ac ſi ſtranguriam pateretur. Aſperitate enim ſua quamvis calculus minor ſit veſicæ tamen cervicem pungit, adeoque dolorem glandi infert, qui dolor à glande revertit ad veſicam.

2. Calculoſus anteriorem virgæ fere partem ſemper, præcipue verò urinā redditurus, digitis fricat, comprimit, trahit, ac mulget, & hinc fit quòd infantes calculoſi ſemper manum brachis admoveant, & vellicando membrum virile, dimidia ferè parte ſolito longius faciant.

3. Si gravior ſit calculus, dolorem tunc gravativum ſentit calculoſus, ac ſi grave quoddam pondus infimo ipſius ventri ac inteſtino recto inter oſſa pubis incumberet, eaque deorſum deprimeret, dolorem patitur tunc præterea circa umbilicum, quia fundo ſuo per urachum umbilico jungitur veſica.

4. Si calculus meatum urinarium non omnino obſtruit, natura ad expellendam urinam ſæpiùs irritatur, ſed fruſtrà; aliquando effluit paululum; aliquando continuò nolenti volenti urina emittitur, dolore interim ſemper ægrum affligente.

5. Surſum elevatis pedibus, capite ad terram demiſſo, ſæpiùs evenit, ut calculus ad veſicæ fundum delabatur, urinaque liberiorem exitum nanciſcatur.

6. Extra paroxiſmum videmus non rarò calculo afflictum crura ſua tranſverſim complicare, eo enim modo calculus aliquo modo è collo veſicæ ſurſum elevatur, ità ut urina exitum liberiorem habeat.

7 Urina detenta, acris & ardens, præ doloris magnitudine, quam excitat, ſpiritus ad virgam allicit, ſicque virile membrum in infantibus æquè ac adultis, tenditur & erigitur, non ex venereo quodam appetitu & libidine, ut aliàs quis crederet.

8. Ex conſenſu ſphincteris ani & veſicæ, ob

nervorum, quos ab uno ramo recipiunt communionem & colligentiam, *ſimultaneos deſidendi meiendique calculo affectus habet conatus.* Sed irritationes illæ fruſtraneæ ſunt, & ſi quid excernatur, parum eſt, idque cum cruciatu; in infantibus ſæpius ſummus fit inteſtini recti prolapſus.

9. Calculoſi plerique continuò ſitiunt, & ſæpiùs multum potum appetunt, quia, quamvis parum urinæ ſingulis vicibus excernunt, ob frequentem tamen ac crebram excretionem multum urinæ emittunt, & ſic ſerum ſanguinis abſumitur, quod natura quidem compenſare, adeoque interiora viſcera in convenienti ſuo temperamento ac ſymmetria naturali conſervare ſtudet: ob continuos porrò dolores, vigiliæ & inquietudines oriuntur, ſalſum in illis acrius redditur, ſanguinis etiam maſſa magis in dies incaleſcit, unde multum ac crebrum refrigerium requiritur, aliquando etiam Icterici, Hydropici, ſimileſque affectus ſequuntur.

10. Ab opiatis aſſumptis melius ſeſe habent calculoſi, à diureticis vero potentioribus in pejorem vergunt intemperiem.

11. Hippocrates (Aphor, 79. Sect. 4.) veſicam calculo laborare ex urinis hoc modo judicat Ὁκόσοισιν ἐν οὔρῳ ψαμμώδεα, &c. Joann. Zechius in Conſult. Med. libr. conſult. 58. per ψαμμώδεα intelligit ſabulum craſſum, cœnoſum excrementum (narium veluti mucum) matulæ fundo tenaciter adhæreſcens, quod calculi majoris in veſicâ, & diu illic concreti ſignum eſt pathognomonicum.

12. Certum eſt cùm digitum in anum puerorum intrudunt, vel catheterem per urethram in veſicam adultorum immittunt, & explorant ſæpiùs, calculus an ſit, vel quotuplex ſit, magnus an parvus, unus vel plures, multum enim intereſt Medico hæc exactè noviſſe.

Huc quoque cauſarum antecedentium conſideratio ſpectat, nim. temperamenti, diætæ quam habuit æger, ſymtomatum quæ ſubiit; ſine dubio enim crudelem ſuit paſſus dolorem, ſi calculus ſit magnus, durus, & inæqualis, porrò an ſacculo incluſi ſint calculi, & veſicæ membranæ cum eo adhæreſcant, cognitu quamvis ſit neceſſarium, difficillimum tamen, niſi cathetere vel digito inveſtigetur. *Atque hæc ille.*

Signa autem hæc nunc plura, nunc pauciora, vix imò nunquam omnia, ſimul in eodem individuo reperiuntur, & etiamſi illud contingeret non minus interdum forent fallacia; quia aliquatenus ſunt æquivoca, & aliis veſicæ, partiumque vicinarum morbis communia. Rarus eſt caſus Illuſtr. Caſauboni, in quo concurſus aderat omnium propè ſignorum enarratorum, interim eorundem cauſa non in calculis, qui tantùm minimi & exquiſitè rotundi, in veſicæ rugis profundioribus viſi ſunt; ſed partim in corpore carnoſo meatus urinarii radicem occupante, & foris intrò reſiſtente, partim & præcipue in veſicæ hernia, quæ quaſi in ſaccum aberat capacitatis ad veſicam ſextuplæ, prout hæc omnia fusè, nec minùs doctè deſcribit D. de Mayerne in hiſtoria vesicæ monſtroſæ magni Caſauboni, quam proprio nomine evulgavit Brouardus; & nos Bibliothecæ Anatomicæ Vol. 1. pag. 387. & ſequ. inſeruimus. Signa univoca quod ſpectat, ea non ſunt alia quàm exploratio per ſpecillum in veſicam immiſſum, vel digitos in anum aut mulierum vulvam introductos; nec etiam iis ita fidendum quaſi nunquam prorſus fallerent; ſic Clar. Von Hammen in Epiſtolica ad Clar. Pechlin. de mendaci veſicæ calculo enarratione, dicit ſe in viro ſexagenario variis calculoſorum cruciatibus afflicto, corpus durum per ſpecillum in veſica inveniſſe, quod dum evocare per ſectionem tentaret, illud non calculum ſed veſicæ tumorem eſſe vidit, quem tamen feſtinanter illæſo cui adhærebat veſicæ ſphinctere, educere licuit. Præterea ſpecillum etiam fallit quando lapidem contentum non adinvenit, cujus rei hiſtoriam raram profert Bened. Sylvaticus in Epiſtola ad Beverovicium de Nobili Veneto, qui ſtranguria laborans cum ſubſidentia materiæ tartareæ, diureticis refrigerantibus & lacte caprillo quaſi ſanatus, catheteri immiſſo nullum præſentis calculi ſignum præbuit, & poſtea & curru & equo ſine magna moleſtia iter habuit; dum vero tandem tabefactus obiret, veſica aperta calculum magnitudinis ovi gallinacei, nec mucoſitate, nec membrana aliqua involutum, in ſui cavitate commonſtravit. Sæpè etiam inhabiles fallit, conflictus ille qui inter urinam & aerem per catheterem ſe inſinuantes, oritur; nam eo audito crederes in corpus aliquod extraneum & durum allidi.

Quam autem infida ſit etiam ipſa calculi per ſpecillum, ſeu catheterem exploratio, nobis aliquando ſatis conſtitit in Matrona apud Noſtros Nobili, quæ cum diu calculoſorum doloribus, non tantum afflicta, ſed quaſi contrita fuiſſet, de Clariſſ. Medicorum Ordinariorum ſententia (renuentibus licet aliis) calculo veſicæ laborare creditum eſt, atque ea propter exploratio à peritiſſimo Lithotomo è Vicinia advocato inſtituta, qui prima vice calculum ſibi occurrere, ſed muco, ſeu membrana veſtitum affirmavit, ita ut opinatus fuerit calculum veſicæ parietibus impactum, & immobilem, membrana ejuſdem interiori contegi; poſt tamen aliquas injectiones detergentes, exploratorio inſtrumento rursùs adhibito, idem ille jam in calculum nudum, in quem etiam cum ſenſibili atque evidentiſſimo ſono allideret, ſe incidere pronunciavit: Sic itaque omnia ad extractionem in tempeſtate commoda methodo ordinaria peragendam parantur; interea tamen moritur Aegra, præ morbo inducias darè neſcio, & cruciatus novos, quaſi totidem malignos, atque nimis funeſtos fœtus in dies pariente. Cadaver, me abſente, quamvis prius aliquoties conſulto, à Dexterrimo Chirurgo D. Jacobo Coudougnant, ſtatim de Nobilis Matronæ Mariti petitione, præſentibus D. Medicis Ordinariis, aperitur, cumque ad vias urinarias recta perventum eſſet, ren dexter calculo minoris caſtaneæ magnitudine, multoque pure, ſcilicet ad uncias circiter octo, obſeſſum reperitur, veſica verò urinaria omnino vacua, & per fibras ſuas, propter irritationem præcedaneam, ita contracta, ut in cavitatem ſuam vix fabam majorem admitteret. Reputabant prædicti Clar. Medici laceratam fuiſſe veſicam, ſicque contentum calculum in abdominis cavum erupiſſe;

verum

verùm perquiſitione diligentiori facta, contrarium tandem perceptum: revera veſicæ tunicam aliquatenus laceratam deprehenderunt, & duplicaturæ peritonæi undique adhærentem; ſcilicet ichor ille qui continuo è rene, ut ſupra dictum, infarcto depluens, urinæ in veſica immiſcebatur, non tantum dyſuriam creabat, ſed etiam a prædictæ veſicæ parietibus imbibitus, eas ſenſim & attrivit, & viciniæ præter naturam univit; ſic videmus præputium balano, pleuram pulmonum lobis, aliaſque partes per ſeroſos & corrodentes humores ſæpiùs invicem necti, & aliquando mihi in cane a Clariſſ. Domino Zvviky Glareano Helvetico Medicinæ tum Candidato, nunc Practico apud ſuos Celeberrimo & Anatomico eximio, apud me exſecto videre contigit coſtas aliquot inferiores per ictum prius inflictum diſruptas, ſaniemque interiùs ſtillantes, medio propè diaphragmati intime adhæſiſſe, vulnere aliàs abſolute ſanato; ut & in eodem majorem hepatis ſuperficiei partem peritonæo undique alligatam, propter vim iſti viſceri factam in ictu præmemorato, unde ex eo ſeroſus ichor tranſudavit qui glutinis vices egerit. Sed ad rem revertamur, & expiſcemur quid cauſæ fuerit, cur peritus atque verſatiſſimus Lithotomus de calculi veſicæ præſentia tam confidenter cum Medicis aſſidentibus, pronunciarit, exploratione dexteriter per ſpecillum facta? Supper hoc recurrendum credimus ad ea quæ mox attulimus, nec ampliùs verbulum addere neceſſarium credimus.

Prognoſis Calculi renum & veſicæ ex mox citato Joan. Groenevelt hæc eſt.

Pueri, inquit Hippocrates 6. Epidem. maximè veſicæ; ſenes renum calculo magis ſunt obnoxii. Et aphor. VI. renum & veſicæ vitia in ſenibus difficulter ſanantur.

Lithiaſis a parentibus in ſobolem, primigenia ſeminis labe, omnem fermè, quamvis alioquin generoſiſſimam ſpernit eluditque medicinam tam prophylaxeos quam curationis ergo adhibitam, unde Aretæus multò difficilius eſſe putavit, renes aut veſicam, diſpoſitionibus calculi obnoxia, artis beneficio ab illis generandis impediri, quàm uterum fœcunditate luxuriantem à concipiendis fœtibus.

Veſicæ calculus pharmacorum reſpectu curatu difficilior quam qui in renibus eſt; ſi verò chirurgiam ſpectemus, longe ſæpe facilior; aliquando tamen, doloribus ad ſpinæ muſculos extra vergentibus abſceſſu facto, illac calculos excretos, & ulcus conſolidatum fuiſſe, conſtat. Calculus vehemens & periculoſum eſt malum, inflammationes, exulcerationes, dolores atroces, vigilias, febres, urinæ ſuppreſſionem, aliaque graviſſima ſymptomata inferens.

Si calculus non ſit magnus ſed parvus, non in corpore cachectico, nec humorum ad calculum generandum magna copia adſit, non hæreditaria ad illum diſpoſitio, bona, contraria vero ſi adfuerint, mala exinde prognoſis haurienda eſt.

Si calculus ſit ſatis magnus & durus, æger operationi chirurgicæ, quamvis periculi plenæ, ſi ab eo liberari velit, ſeſe ſubjiciat neceſſe eſt.

Quod ſi lapis ſit inconſuetæ magnitudinis & ponderis qualem in plurium præſentia eduximus e cadavere N. L. juxta Noſocomium S. I. qui 15. uncias & tres drachmas pendebat, tales pro deſperatis habendi ſunt, & minimè, dum vivunt attingendi.

Qui calculum ſive folliculo incluſum ſive ſolum veſicæ membranæ tamen annexum in ſuo geſtat corpore, in eodem prædicamento verſatur, ut & ſenes debiles, pueri & infantes, minori ætate, ſed infirmi.

E contra, ſi vires conſtent ægris, viſcera benè ſint diſpoſita, calculus non ſit nimis magnus, quamvis ſint plures, implorato Dei auxilio, operatio animosè aggredienda, & de ejus ſucceſſu benè ſperandum eſt.

Feliciùs & ſecuriùs ejiciuntur & extrahuntur calculi in mulieribus, quàm in viris, quia brevem & amplum habent urinæ meatum.

De Indicationibus & Curatione vide quæ ſequuntur.

Curationes.

In cura Calculi ab initio Clyſter injiciendus leniens & flatus diſcutiens, ne ſcilicet flatus & excrementa in inteſtinis contenta renes comprimant & dolores augeant. Flatus dico, quia calculoſi plerumque generant flatuum copiam propter ventriculi imbecillitatem. Fortes autem clyſteres & diuretica, ſolaque ſolutiva ab initio devitanda, quia humores agitant, qui agitati ad renes decumbunt & dolorem augent. Diuretica vero ſeroſos humores ad renes dirigunt, unde dolor quoque augetur. Statim quoque regio renum inungatur oleo ſequenti:

℞. Ol. ſcorpion. part. j. terebinthin. part. ß. Superpoſito Emplaſtro, quod.

℞. Cerati infrigidantis Galeni ℥iiß. ung. roſat. camphorat. ʒij. Opiat. ʒiß. extendatur ſuper alutam, qua regio renum tegatur. Intra corpus aſſumat olei Amygdalarum dulcium ℥ij. in juſculo aliquo cum eſſentiæ Croci g. vj. ipſius ℈ß. ut viæ laxentur. His peractis, ſi patiens Plethoricus fuerit, vena ſecari poteſt, ne ſanguinis multitudo ob dolorem & tenſionem in partem dolentem ruat ac dolorem augeat. Offerri etiam poteſt doſis laudan. opiati, imò, ſi dolor ſit vehemens, ex eo fieri poteſt Emplaſtrum renibus applicandum: detur etiam ſyrupus de mucilaginibus cum emulsione 4. ſem. frig. majorum: hinc exhibeatur bolus ex Caſſia recens extracta. Et ſi dolor non remittat, fiat balneum in quo æger ſedeat uſque ad brachia.

℞. Rad. malv. altheæ an. ℥ij. flor. chamomill. melilot. an p. iiij. reſtæ bovis p. vj. ſem. fænicul. ʒviij. lini ʒiiij. bacc. juniper. m. iiij. Coque in ſ. q. aquæ pro balneo, in quo commoretur per horam 1. vel 2. Poſt 2. horas ſi non remittat dolor, parùm ſe moveat ambulando per cubiculum, & iterum ingrediatur balneum, in eo ſedens aſſumat gr. vj. olei oculorum cancrorum (quod præparatur ſequenti modo:)

℞. Pulv. cancrorum ʒv. olei tartari per deliquium facti ℥vj miſta digerantur in B. vel fimo equino per 15. dies, poſtea coagula ma-

teriam in phiala in arenam locata, tandem pulveriſa, pulverem cum ſpiritu vini extrahe in formam olei ſpiſſiſſimi abſtrahendo inde ſp. Vini redige, doſis a gr. iiij. ad vj. in aqua petroſelini vel ononidis cum ſyrup. de mucilaginibus ℥iß. aut ſi cares oleo iſto:

℞. Oculorum cancrorum præparatorum, trochiſcor. de Alkekengi opt. pulveriſatorum an. ℈ß. detur cum ſyrupo dicto: poteſt etiam cataplaſmatis loco applicari regioni Renum Naſturtium in lacte coctum.

Hinc ad ea, quæ proprietate quadam Calculum pellunt, accedendum, quæ omnia dolore prius præſente in balneo afferenda, in quo æger, ut dictum, commoretur, præmiſſa tamen, ſi inducias patiatur dolor, purgatione leni, quæ fit apozemate aut ſyrupo aliquo.

℞. Fruct alkekengi ʒß. rhabarb. elect. trochiſc. de agarico an. ʒj. nuc. moſcha. ʒß. Decoque in ſ. q. aq. comm. ad ℥vj. colaturæ adde ſyrup. de 5. radicibus, de cichorio cum rhabarbaro ana ℥iß. F. Apozema pro duabus doſibus. Medicamenta quæ proprietate quadam contra hunc morbum faciunt, ſunt: 1. Aqua Antinephritica.

℞. Rad. reſtæ bovis ℔j. minutim conciſæ macerentur in vini generoſi ℔ ij. per 3. dies. Deinde exprimantur & colentur. In colatura macerentur, Rad. petroſelin. eryngii, parietariæ, herb. herniariæ, ſaxifragiæ cum toto an. ℥iiij. fruct. alkekengi, granor juniper. conquaſſat. an. ℥iij. ſem. fœnicul. urticæ, melonum, milii ſolis an. ℥ij. Omnia inciſa in dicta Colatura macerentur per 4. dies, fortiterque exprimantur, expreſſo adde ſucci portulac. ℔ ij. deſtillentur per Alembicum. Doſis Cochl. ij. tum præſervationis, tum curationis ratione. 2. Commendatur ſequens, quam aq. Fuckerorum aliqui nominant.

℞. Rad. liquiritiæ ℥ij. petroſelin. ononidis, pimpinellæ an. ℥iß. enulæ ℥j. fol. heder. terreſtr. m. iiij. ſem. fœnicul. urticæ an. ℥vj. ſucci heder. terreſtris ℥v. præmiſſa per 3. dies infuſione deſtilla, aqua ſervetur, cui ſyr. de Caryophyllis vel de Canella pro condimento admiſceri poteſt, doſis ut præcedentis. Huc ſpectat oculor. cancrorum oleum ſupra deſcriptum. Ut autem reliquiæ & mucus in renibus & veſica exiſtens expurgetur, & dictæ partes corroborentur, nodulum ſequentem in vino maceret, & ſingulis diebus matutinis hauſtum, nodulo tamen expreſſo, aſſumat. Nodulus ſit talis.

℞. Lign. ſaſſafr. nephritic. an. ℈iß. rad. polypod. petroſelin. an. ʒij. reſtæ bovis, pimpinellæ ſanguiſorbæ an. ʒiß. aſparag. irid. noſtr. an. ℈ij. irid. Florent. ʒß. turibth albiſſimi ℈ij. herb. roriſmar. fragariæ, ſaxifragiæ, pimpinell. an. m. ß. flor. roſar. borragin. an. p. j ſemin. anis. fœnicul. ſileris montani an. ʒß. fruct. alkekeng. Num. vi. cinnam. elect. ʒß. macis ℈ij. Contuſa ligentur in ſindone rubro. F. Nodulus in ℔ iß. Vini per tres dies macerandus. Alternis quoque diebus capiat ʒ. ß. terebinthinæ lotæ in aqua Halicacabi & interdum cum ſyrupo ſequente aut etiam in vino calido cum ſpiritu terebintinæ ℈ß. It. ad libitum tempore matutino in uſu habeat Morſulos Imperatorios, quibus ol. nuc. moſcha. deſtillat. inſtillet gutt. 1. ad iij. Syrupus fiat ex ſyr. 5. radicib. ℥iij. è lupulo ℥ij. aq. petroſelin halicacab. an. ʒiß. Capiat cochl. j. vel ij. cum ſpiritus Terebinthinæ ℈ß. Si a potione dicti jam noduli alvus non ſit libera, aliquo ex ſuperius dictis ſyrupis, aut alio ad placitum purgante leniter purgetur. Si lignum Nephriticum verum haberi poſſit, maceretur ℥ß. in vino per 7. dies, vinumque bibatur manè: ab eo aſſumpto ſe exerceat æger. Ad miraculum, ſi repetatur, renum calculoſam diſpoſitionem emendat, eos contortando & materiam lapidis ſine moleſtia educendo. Celebre Nephriticum paratur ex capitulis illis calloſis, in fructibus Cynosbati ſive roſæ caninæ innaſci ſolitis, Germanis *Schlafopffel*. capitella illa per medium diſſecta calloſa ſunt, ac in centro eorum plerumque reperiuntur Vermiculi viij. Præparatio fit exſiccatis & pulveriſatis, exemptis tamen vermibus, in modum extracti cum ſpiritu vini, præparatur.

In Calculo veſicæ.

Lithontripticon famoſum ex millepedibus deſcribitur in notis ad Crollium: quo reſolvi calculum ovi magnitudinem excedentem. Methodū medendi calculo tradit Mercatus Tom. 3. lib. 4. cap. 10. Præter iſta omnia maxime utile eſt ut quolibet anno expurget humores crudos cum caſſia & Terebinthina. Poſt purgationem venæ ſectio, & poſt urinæ procurationem Evacuatio etiam ſingulis menſibus poteſt inſtitui. Hujus (ſuprà dicti) ſpecifici adminiſtratio eſt talis: 1. Purgetur patiens calculum veſicæ purgante conveniente. Præſtat in hoc caſu ſpecificum purgans Paracelſi, acres purgationes reliquæ hic minùs locum habere poſſunt. 2.

℞. Pulv. Oniſcorum à ʒß. ad ℈ iiij. ſpir. vini; á ʒj. ad ʒiß. (bilioſis medetur tantum ſp. vini) juris Cicerum rubeorum ℥j. m. Hanc mixturam exhibe totam, deinceps ſingulis diebus patienti mane jejuno ventriculo, quinque nempe horis ante paſtum: ita tamen, ut ſemper ante ſumptionem ſpecifici Enema molliens & lene ſine acrimonia purgantium capiat (niſi nimirum alvus libera:) uſum hujus ſpecifici excipit febris, ac deinceps per totius curæ curſum utatur diæta convenienti & molli, ne uſpiam alvus obſtruatur, (ab initio ne detur vinum ante diem 16.)

Poſt aſſumptum ſpecificum ſequitur Calor ferè totius Corporis præter naturam. It. ſitis moleſta & dolores circa pubem ſentiuntur. Medicamentum hoc lapidem Veſicæ vi quâdam invadere ſolet: quapropter omnia calida diligenter evitentur, & nonnumquam lapidis prunellæ aliquid in aqua fragorum aut fl. fabarum. It. Julapium ex iſtis aquis cum ſyrupo violaceo & guttis iij. vel iiij. ſpir. vitrioli exhibeatur. Diebus primis urina inprimis progreditur admodum craſſa & exigua, ſequentibus v. diebus utpote 9. 10. 11. &c. copioſiùs, calor remittit, dolores ſiſtuntur, & univerſa ſubſtantia calculi comminuta in minimas partes progreditur. Urina nimirum toto curſu curæ collecta, ſi bulliendo, exſiccetur, tandem prodit quantitatem calculi; denuò in lapidem convertibilem, ſi cum ſolutione Tragac. vel Ichthyocollæ conformetur.

N. B. interdum in hac cura opus eſt, ut aliquando dies unus atque alter vacuus ſit ab

hac

hac medicina, & quieſcat patiens propter vires colligendas, idque in teneriorihus locum habere poteſt. Hoc tamen hic obſervandum, ut medicamenta interdum per Catheterem in veſicam mittantur, ægerque ſtatim in B. locetur, mung tur poſt Balneum calide pecten & perinæum ol. Scorpionum amygdalarum amar. rum, axungia cuniculi, & gallinarum ana ℥iſs. ſucci parietariæ ℨij. Lapis veſicæ ſi confirmatus jam ſit, & aliquam magnitudinem jam pervenit, vix alia ratione curari poteſt, quam ſectione. Poterit tamen tr. ctari ſuprà dictis, præſertim in mulieribus, in quibus via laxior & recta.

Tinctura antinephritica & ſplenetica.

♃. Nitri purif. part. ij. Tart. part. ij. trita in ſartagine decrepitent, contuſis iterum in M.B. calido mortario affunde tantum Aq. fraxini vel cardui benedict. aut alterius cujuſvis aquæ ſpecificæ, quantum ad ſolutionem neceſſarium, nec plus, quod obſerva & coletur. Colaturæ adde tartar. opt. crud pulv. & in vaſe amplo ligneo colloca ne quid fermentatione, quæ ſequitur, effluens pereat; Extrahatur tinctura Tartari rubicundiſſima; Coletur denuò & ſervetur uſui cujus non ſatis laudandus, ad calculum enim & affectus lienoſos præſentiſſimum & expertum eſt remedium, flatuſque optime diſpellit, principio prandii ad ℨj. datum. *Joan. Hartmann. in Pract. Chymiatric.*

In calculo renum, in Diæta radices petroſelini & herba ejus, ſi exinde juſcula parentur, cavet, ne calculus augeatur. Crato pariter in his affectibus cynosbati fructus commendat. Oleum amygd. dulcium recens dilatat ureteres. Conveniunt etiam grana juniperi in cibo. Comminuentia ſunt lignum Nephriticum; Dicitur etiam ſantalum cœruleum, quia aq. tingit colore cæruleo & flavo pro diverſitate diverſa. ſi ad lucem ponatur, videtur flavum, ſi verò in umbra, cæruleum, alias non poteſt diſtingui ab alio ſantalo. Porrò aq. fragorum eorundemque ſyrupus, emulſio ex ſem. 4. frig. majoribus, ſemen violarum, ut & pediculi violarum, qui mira hic præſtant cùm alias abjiciantur. Fortioribus pellentibus ſemper addenda ſunt laxativa in calculo uſitata, ut cathol. terebinthinatum Mynſichti, ejuſdem pilul. terebinthinatæ, ſyrupus nephrocatharticus. Clyſteres ad curationem proſunt emollientes, additis carminativis & ſpecificis; V. S. Ego non adhibeo, nec aliquid juvare poſſe arbitror. Laxant alias vias ſyrupus de althea Fernelii, de mucilaginibus, ſyr. violarum ex floribus cum folliculis, ubi ſemen in eſt, quod purgat & pellit calculum. Externe ol. amygd. dulcium lubricat; Miſcetur cum ſucco citri. Magiſterium tartar. vitriolat. debet miſceri cum ſalibus appropriatis, vel diſſolvatur cum brodio in quo petroſelinum coctum fuerit, conterit enim frangitque calculum. Lapis ſpongiæ, lyncis & judaicus huc pertinent, ex quibus ego habeo peculiarem liquorem. Aq. Nephritica porro, cryſtallus, lapis percarum, ova ſtruthionis & ſal ex hiſce. Cortices ovorum excluſis pullis. De lapide Nephrit. vid. *Unzerus & Laurembergius.* Si dolor eſt acutus, additur aliquid de laudano opiato, tam externe quàm interne, v. g. unguent. anodyn. Mynſ. aliis ſpecificis additum. Si adeſt urinæ ſuppreſſio prodeſt cataplaſma Cratonis, additur etiam aliquid de oleo ſcorpionum vel nucl. meſpilorum. Sanguis hirci ab *Helmontio* commendatur, ſi nutriatur per aliquod tempus herbis nephriticis & diureticis. It. lepus combuſtus menſe martio & ſanguis eodem tempore collectus. Semen urticæ, ſaxifragiæ, bardanæ, milii ſolis, geniſtæ, violarum. It. ſal geniſtæ; ſtip. fabarum, ononidis, ſtercoris columbini huc pertinent. It. eſſentia nephritica ex vegetabilibus cum ſpiritu glomorum cynosbati fructus; glomi ſimul ſiſtunt dolores; Infundantur vino & excitant ſomnum; eſt ingrediens Eſſentiæ meæ nephriticæ. Eſſ. ocul. cancri & cineres eorum. It. Claretum juniperi, quod præparatur ex rob cum ſpiritu juniperi.

Alvus in calculo ſemper ſit aperta. In Paroxyſmo proſunt clyſteres:

♃. Herb. viol. parietar. malv. an. m. j. rad. altheæ ℥ij. flor. malv. chamomill. an. p. iij. Coq. in ſ. q. aq. com.

Col. ♃. ℥viij. in quibus diſſolve Caſſiæ pro clyſt. ℥iſs. ol. lil. alb. ℥j. ſcorpion. ſimpl. ℨij. m. f. l. a. Enema.

♃. Herb. ononidis, heder. terreſtris, parietariæ, virg. aureæ an. m. j. Rad. ononidis bardanæ an. ℥j. ſem. althææ ℨij. flor ſambuci, geniſtæ an. m. ß. Coq. in ſ. q. aq. communis.

Col. ♃. ℥vj. unguent. clyſmat. caſſ. pro clyſt. ℥j. ſal. geniſtæ ℈j. vitell. ovorum N. j. antimon. cum vitriol. fixati ℨj. m. F. Clyſter. pro ditioribus addi poteſt oleum amygd. dulcium. Purgantia:

♃. Pil. de Terebinth. ℨiij. Doſ. ℨß. ad ℨj.

♃. Pil. de Terebinth. Mynſ. ℨij.

♃. Terebinth. cum aq. malv. & vitell. ovi in liquorem redactæ ℨij.

♃. Sem. viol. purpur ℨiij. c. ſ. q. aq. ſaxifrag. F. emulſio. Edulcoretur julepo roſato vel viol. Eſt ſecretum Hartmanni etiam in urinæ retentione vel ſuppreſſione valens.

♃. Tartar. vitriolat. ℈j. ſalis geniſtæ gr. viij. ſcam. roſ. gr. vij. m. pro una doſi. in Paroxyſmo.

♃. Unguent. dialth. ℥j. ol. amygd. dulc. perſicor. expreſſor. an. ℨiſs. M. F. unguentum.

♃. Ol. lil. alb. amygd. chamomill. an. ℨß. ol. ſcorpion. ſimpl. ℨiſs. m. Poteſt etiam addi ol. deſtillat. chamomillæ & ceræ.

♃. Unguent. nephrit. Mynſ. ℥ß. ol. nephrit. ℨiſs. m.

♃. Ol. anethi ℥iß. ol. ſcorpionum ℨiij. ol. capparum ℨj. axung. caninæ vel porcinæ ℥ij. ſucci rad. bardanæ ſucc. urticæ an. ℥ij. Coq. lento igne ad con ſumptionem humorum. Valet etiam in ſuppreſſione urinæ.

♃. Herb. malvæ, parietariæ, heder. terreſtris, ſaxifragiæ an. m. ij. flor. chamomill. hyperici, geniſtæ, ſambuci an. m. j. rad. ononidis, bardanæ, althææ an. ℥j. ſem. urticæ, ſem. geniſt. an. ℥j. Inciſ. & contus. D. S. ſpecies pro Balneo.

♃. Ol. amygd. dulc. rec. expreſſ. ℥j. Poteſt ſumi cum brodio carnis, in quo radix petroſelini cocta fuerit.

♃. Sem. 4. frigid. major. an. ℨiſs violar. ſaxifrag. an. ℨij. Nucl. perſicor. ℨij. c. ſ. q. aq. ononidis, ſaxifrag. an F. l. a. Emulſio, edulcor. parum Julepo violato.

℞. Aq. ononid. ſaxifrag. malv. an. ℥ j. Syrup. Fernel. de alth. ℥ ij. Ubi dolor acutiſſimus & vigiliæ.

℞. Pulv. anodyn. gr. xii. magiſt. nephrit. gran. x.

℞. Aq. malv. ℥ iij. ſyr. Dialth. Fernel. ℥ß. Laud. opiat. gr. iij.

℞. Extract. nephritic. gran. vj. Laudan. opiat. gr. iij. M. f. Pilulæ.

℞. Conſerv. heder. terreſtris ʒ j. mag. ocul. cancr. mag. lapid. nephrit, an. gr. iij. Laudan. opiat. gr. iij. cum ſyr. dialth. F. Bolus. Extra Paroxyſmum.

℞. Lign. nephrit. ℥ß. Doſ. gutt. xx.

℞. Tinctur. contra calculum ℥ß. Doſ. gut. 30.

℞. Eſſent. nephrit. veget. ʒ vj. Doſ. ℈ j. ad ʒ ß.

℞. Vin. malvat. juniper. ℔ j. Syr. de Althæa ℥ iij.

℞. Rob. juniper. rob. cynosbatos an. ℥ iij.

℞. Magiſt. nephrit. ʒ ij.

℞. Tartar. vitriolat. ʒ i ß. ſal. ſtip. fabarum, ſal. geniſtæ, ſal. ononidis, ſal. ſterc. columb. an. ʒ ß. m.

℞. Lign. Nephritici ℥ iij. Infund. aq. ononid. ſaxifrag. contra calcul. uſit. an. ℥ iij. Stent in loco calido, poſtea filtrentur. Tingitur hæc aqua à ligno cæruleo colore, *vid. Hornungii ciſta Medica & Diſput. Renodæi.*

℞. Tereb. aq. parietar. ſæpius lotæ ʒ ß. ſal. ovor. ſtruth. ℈ j. pulv. liquirit. ʒ ß. cinamom. ℈ ß. c. ſ. q. aq. Nymph. F. Pilulæ inſtar piſorum. *Joan. Michael. in Prax. clinic. general.*

In calculo veſicæ commendatur ſal tartari diſſolutum in aq petroſelini; ſed melius diſſolvitur in aqua quadam compoſita, lithontriptica. Millepedes, variis præparantur modis, ſed optimus eſt, qui fit ſpirit. ſalis. Si calculus veſicæ obſtruat urethram, aliquando juvat, ſi æger pedibus tollatur, & ita fortiter commoveatur. Conveniunt autem hic medicamenta ſuperius in calculo renum laudata. Hic vero fortiora non poſſunt.

℞. Aſell. præp. cum ſp. ſal. ʒ j. ſpir. juniper. ʒ ij. juris cicerum ℥ ß. m. Eſt experimentum Laurembergii.

℞. Tereb. citrin. cum ſucco citr. lotæ ℥ß. ſpec. lithontriptic. ʒ i ß. ſcamun. roſat. ℈ ij. M. F. l. a. Pilulæ.

℞. Tereb. cum aq. ſaxifrag. lot. ʒij. magiſt. Nephrit. ʒ j. m.

℞. Herb. herniar. ſaxifrag. an. m. j. Glom. cynosbat. num. iv. rad. eryng. ononid. bardan. an. ʒ ij. F. l. a. Nodulus.

℞. Sal. fimi columb. ſal. ſtip. fabarum an. ʒ ij. ſp. ſal. ʒ j. M. *Idem ibidem.*

In dolore nephritico, obſtructione & calculo renum & veſicæ.

℞. Rad. Althææ, lilior. alb. an. ℥ j. Herb. malv. ſaxifrag. branc. urſin. flor. chamomill. melilot. an. m. ß. ſem. lini. ℥ ß. fœnicul. lini an. ℥ j. coq. in ſ. q. aquæ communis, colat. ℔j. adde extract. caſſ. ℥ j. Tereb. in vitell. ovor. ſolut. ℥ß. ol. anethin. ol. ſcorpion. an. ℥ j. m. f. enema.

℞. Extract. caſſ. ℥ß. pulv. rhab. ʒj. tinctur. tartar. ℈ j. ol. amygd. dulc. ʒ j. miſce f. Bolus.

℞. Pulp. caſſ. ℥ ß. extract. liquiritiæ ℈ß. ſal. eſſent. tartar. gr. vi. Laudan. liquid. tartariſ. gt. iij. aq. fœnicul. ℥ ij. m. f. potio. *In India.*

℞. Conſerv. flor. caſſiæ ʒ ij. pulver. rhab. ʒj. pulv. liquirit. ℈j. lap. percar. præp. ℈ ß. ol. amygd. dulc. ʒ j. miſce f. Bolus.

Vel ℞. Aq. petroſelin. fœnicul. an. ℥ ij. liquoris Lapid. Hæmatit. ʒ ß. Laudan. liquid. tartariſat. gr. v. Syr. fœniculi, liquiritiæ an. ℥ß. miſc. doſis cochlear. j. bis in die.

Seu ℞. Aq. Morungæ, fœniculi an. ℥ j. ſp. ſal. ammoniac. ſp. lign. ebeni an. gt. xv. ſyr. perlar. ʒ ß. miſc. detur cochleatim.

Vel ℞. Marmeladæ antinephritic. ℥ j. Doſis ʒ j. ad ʒ ij. mane & veſperi cum aq. fœniculi.

In calculo renum & veſicæ.

℞. Spir. ſal. ammoniac. acidi ʒ j. Doſis à gutt. x. ad xv. in aq. Saxifragiæ.

℞. Liquor. lapid. Hæmatit. ℈ j. eſſent. juniper. ʒ ß. miſc. doſis gt. xv.

Vel ℞. Tartari vitriolati ℈ ß. ocul. cancror. gr. xv. ſal. ſuccin. volat. gr. v. ſal. ſtipit. fabarum ℈ ß. miſc. f. Pulvis pro j. doſi.

Seu ℞. Nitri vitriolati ʒ ß. lapid. perc. præp. ʒ j. ſuccin. præp. ℈ j. m. f. Pulvis pro j. doſi.

Sive ℞. Spir. urin. hirc. ʒ ß. eſſent. Hyperici ʒ j. ſyr. liquirit. ℥ ß. aq. Hyperici ℥ iij. miſc. doſis cochlear, bis in die.

℞. Spir. ſanguinis hirci ʒ ß. vini Alkekengi, ℥ ij. miſc. pro 2. doſibus.

℞. Spir. ſal. tartariſati ʒ j. Doſ. gt. x.

℞. Marmelad. Antinephritic. ʒ j. Doſis manè & veſperi ʒ j. ad ʒ ij. *Herm. Nicol. Grimm. in Compend. Medico-Chymic.*

In ictus ſanguinei à calculo renibus impacto remedium & ſanguinem ſatis copioſum è brachio mitti curabam, & poſt purgationes univerſales, medicamenta refrigerantia & incraſſantia, varii generis in uſum revocabam, Diætam interea his conſentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes ſollicite devitans. Cùm autem neque iſta, neque alia permulta, quæ numerare longum eſſet, quicquam prodeſſent; & metuens calculum quem grandiorem eſſe ſuſpicabar quam ut expelli poſſit, aquis chalibeatis ad exitum ſollicitare, tandem ſpem rei bene gerendæ prorſus amiſi. idque eo potiſſimum nomine, quod obſervâram ſenes aliquot mihi notos, ſibi mortem acceſſiſſe, dum hujuſmodi remediis incaſſum morbi curationem molirentur. Steterit itaque ſententia non ampliùs tentare, at vitato tantùm quàm potui maximè corporis motu, ab hoc affectu mihi cavere. Tandem verò animò fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent ſeminis *Fraxini* vim Lithontripticam ſubiit cogitare quòd ſi ſemen ejuſmodi virtute polleret, omnino veriſimile eſſet *Mannam* Fraxini adhuc plus poſſe. Cum manna quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Domino *Joan. Ray* poſt alios ſcriptores, neque Mel Aëreum eſt, nec Ros aliquis Cœleſtis, ſed liquor potiùs, tam è foliis, quam è trunco & ramis Fraxinorum in Calabria naſcentium, exudans, de cujus rei veritate idem dum in *Italia* peregrinaretur certior factus eſt ab eruditiſſimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo a ſe curioſè contectis Mannam (qui eſt ſuccus ita concretus ut dixi) ſæpius collegit. *Vid. Joan Ray Catalogum plantarum* Angliæ experimentum itaque facturus, Mannæ ℥ ii ß. in ſeri

lectos

lactis ℔ ij. ſolutæ hauſi, pauxillum ſucci limonum ſubinde, dum purgaret, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod ſegnius operari ſolet, & ventriculo minus ingratum redderetur. Ab hujuſce remedii uſu vix dici queat quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licet enim antea non ſemper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & moleſto ſenſu afficiebantur. Quod cùm ita feliciter mihi ceſſit, idem Catharticum ſingulis Hebdomadis ſtato quodam die ad menſes aliquot continuos in uſum revocabam, & poſt ſingulas Catharſeos vices meliùs me habuiſſe planè ſum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currus conquaſſationem ferre potuerim; ab hoc ſymptomate prorſus liberatus uſque ad veris tempus jam proximè elapſum. Quo apparente, cùm per prægreſſam hyemem ferè omnem Podagra laboraſſem, & præ nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti & *somno* magis quam alias ſolebam, indulſiſſem, rediit denuo ſanguinis mictus. Hic ego an ad Catharſin me iterum reciperem hærebam dubius, quoniam nuperis hiſce annis omni corporis ſubſtantia in Podagræ ſedem & fomitem quaſi perverſa, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ paroxyſmum certo certiùs acceſſebat. Tandem animo ſuccurrebat quòd ſi Paregoricum ſingulis noctibus poſt purgationem adhiberem, quo tumultus à Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tuto reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ℔ ij. diſſolutæ manè hauſi, & ſerò guttas xvi. Laudani liquidi in Cereviſia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea vero manna ſemel in ſeptimana tantùm uteter, humorum illuvie jam ita copioſè à Cathartico ſubducta, ut à Podagra minùs metuendum erat. Cùm tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliqua, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontripticâ fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, valdè aſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi Hypnoticum miſſum facere cùm jam ſemel in ſeptimana alvum ſolverem. In qua Methodo jam ad menſes aliquammultos perſiſto eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more, ex quacunque data anſa dimoveri patior. Licet a prima hujus remedii doſi dolor qui in dorſo erat, remittebat uti prius, tamen non ita diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc viſceribus, bellum cœpit indicere; at hac morbi tentamina Laudanum fortiter repreſſit. Cùm hæc mihi medendi ratio hactenus bene verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judico, tam ad præcavendum mictûs ſanguinis recurſum, quàm ad imminuendum aliquantulum ipſius Podagræ fomitem, (cujus radicalem curationem jam à me poſſe obtineri planè deſpero, rariores paroxyſmos eoſque breves ac tolerabiles ſolùm exoptans) ſubductis per hæc intervalla fœdis illis humoribus; qui à depravata coctione prima hujuſce morbi origine, in corpore ſenſim accumulantur, donec tandem ſummum depravationis gradum adepti, in Podagræ Paroxyſmum actu deſinant, ex occaſione vel ſolito majoris ſive animi ſive corporis agitationis & motûs, vel cauſæ alterius cujuslibet, unde dicti humores ad fluxum incitantur. Purgationem itaque quod attinet (modo cathartico, mannâ ſcilicet, & ſecundum methodum ſuprà à me traditam ſubducatur alvus) jam retractanda mihi eſt ſententia illa mea quam in ſcripto de Podagra olim evulgaveram: nempe Podagrâ affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxyſmorum intervalla purgentur.

-------Nec ſi miſerum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxyſmum quem à tumultuante cathartico excitandum metuebam, exhibito ſub noctem Hypnotico prohiberi potuiſſe.

De Regimine victûs ratione, quæ utrovis horum affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim quæ iſtis uſui eſſe poterint qui iiſdem, quibuſcum ego, morbis conflictantur) hæc addo mane lecto exſurgens, decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterumve exicco; dein curru ad meridiem uſque geſtatus, & domum reverſus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto modicè [id enim ante omnia ſemper, & diligenti cum cura tenendum eſt) me reficio; ſtatim à prandio per ſingulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte cibræ (ſeu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo concoctionem, & ad Arthritidem à viſceribus procul arcendam, haurire ſoleo. Pranſus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non deſtineor, Rus peto, aëris ſalubrioris inſpirandi gratiâ, ad milliaria duo vel tria. Cereviſiæ tenuioris hauſtus mihi pro cœna eſt: ſed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam ſomnum compoſiturus; idque eo fine ut hoc Julapio ſuccos acres calidoſque in renibus ſtabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem ſimul ac diluam. Ego verò & hic & inter prandendum cereviſiam tenuem lupulatam, cereviſiæ non lupulatæ, quantumlibet tenui, ac miti, præferendam cenſeo. Licet enim non lupulata, mollitie ac lubricitate quâ pollet, ad ſubducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam ſtypticitatem quam impertiunt Lupuli, minùs facit ad ſabuli vel materiæ calculoſæ generationem, quàm facit non lupulata, cujus & viſcidior eſt ſubſtantia, & lutulentior: Quo die catharſi defungor, ex Pulli carnibus Prandium mihi eſt; vinum tamen Canarinum pro more meo ſuperbibo. Mihi curæ eſt, præſertim hyeme, ut lectum temporiùs petam: quo nihil magis confert ad con-

concoctiones rectè perficiendas, & ad conſervandum pariter tenorem illum atque ordinem qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverſo, nocturnæ lucubrationes, ſenum cum morbo chronico qualicunque conflictantium, tum concoctiones imminuunt ac depravant, tum eorundem principio vitali vulnus haud medicabile infligunt. Illud etiam ſedulo obſervo, ad præcavendum à calculo mictum ſanguineum, ut quoties per plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus ſim [geſtatio enim, vel ad maximam quamlibet diſtantiam, per vias lapidibus non ſtratas minimè obſuit, mihi] non priùs rhedam ingredior quàm hauſtum cereviſiæ tenuis paulo liberaliorem ingeſſero, quem pariter itero ante regreſſum domum verſus, ſi forte alicubi diutius fuerim commoratus: quo pacto ſemper mihi a mictu ſanguineo ſatis eſt præcautum. Etſi vero haud quenquam fortaſſe deceat (eum maximè quem ſive ſalvum, ſive mortuum eſſe Hominem vix interſit) ita crebram ſui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis quorum vita ſaluſque majoris fortaſſe ponderis & momenti ſunt, queant prodeſſe.

Hic poſtremò ſubindicandum eſt ingens diſcrimen in quod nonnulli ſe conjiciunt, tam calculo quàm podagrà laborantes quoties mannam in *aquis mineralibus* catharticis ſolutam inconſulto capiunt. Quamvis enim hoc modo aſſumpta, & celerius vim catharticam edat, & minori nauſeâ ventriculum irritet; tamen minora iſta commoda injuriam aliàs ab aquis illatam penſare non valent. Etenim ſi calculus renibus incluſus ita magnæ molis ſit, ut per ureterum ductus in veſicam propelli nequeat, iſtæ aquæ paroxyſmum ut plurimum excitant, qui euſque perdurabit, cum vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *chalybeatis aquis* æger ſe tuto committet, niſi priùs certò ſciat calculum majorem non eſſe quàm ut per ureteres viam poſſit ſive invenire ſive facere, quod hoc tantum modo, quantum ego conjicio, certo dignoſcere poteſt; ſi nempe jam antea paroxyſmum aliquem nephriticum fuerit perpeſſus, (cum dolore ſcilicet ſæviſſimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus ſubinde in ureterem illabitur, atque ita Paroxyſmum hunc invitat, qui fere non deſinit niſi calculo in veſicam detruſo. Cùm res ita ſe habeat nullum eſt magis efficax remedium ſive ad præcavendum minorum calculorum incrementum, ſive ad eoſdem è Renibus deturbandos, quàm *aquarum chalybeatarum* potatio liberalior, per ſingulas æſtates jugiter repetenda.

Cùm verò ſæpè accidat, ut *Paroxyſmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujuſmodi minerales aquæ haud præſto ſint, vel etiam tempeſtas anni adſit, quæ earundem potationi minùs faveat; hac itaque compendioſâ methodo, ſine ulteriore remediorum apparatu, inſiſtendum. Si æger temperamento ſanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, ſanguis ex brachio Reni affecto reſpondenti, ad ℥ x. extrahatur; deinde liquoris poſſetici cui radicis altheæ ℥ ij. incoctæ fuerint congium unum quam citiſſime devoretur, & ſequens enema injiciatur.

℞. Rad. altheæ & lilior. an. ℥ j. fol. malvæ, Parietar. branc. urſin. & flor. chamæmel. an. m. j. ſem. lini & fœnugr. an. ℥ ß. coq. in ſ. q. aq. ad ℔ i ß. colatura diſſolve ſacchari culinaris & ſyr. dialtheæ. Fernel. an. ℥ ij. m. f. enema. Quamprimum per vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingeſtum fuerit, aut etiam enema rejecerit, Laudani liquidi ſatis magna doſis propinetur viz. ad gut. xxv. vel *Pil. Matthæi*, gr. xv. vel xvi. In ſenibus vero, morbo aliquo diuturno fractis, ut & in vetulis, *vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis (præcipuè ſi ſub initium paroxyſmi urinam eæ reddant nigram ac ſabuloſam) venæ-ſectio omittatur: At quoad reliqua, eadem, quæ jam dicta fuit, via omnino procedendum. Sed ut ad calculum, qui hujus loci eſt, grandiorem revertamur. Quod ſi calculoſus nullo unquam paroxyſmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major ſit calculus quam ut ex pelvi poſſit elabi: non ſolùm nihil proderunt *ferreæ aquæ*, ſed etiam ob jam dictas rationes, non ſine præſenti periculo ſumentur. Neque minus malè quandoque *Podagricis* cedit aquarum mineralium uſus, modo ſenes fuerint (ut ſunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo uſque ſunt imminutæ ac ſucciſæ, ut omnino metuendum ſit, ne tantâ copia aquarum penitus obruantur ac ſuccumbant. Sive vero in cauſa ſit noxæ quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, ſive non ſit; illud mihi compertiſſimum eſt, haud paucos quorum corpora hoc modo fracta admodum, & quaſi confecta fuerant, hiſce aquis interemptos diem ſuum obiiſſe. *Thom. Sydenh. Tract. de mictu ſanguineo à calculo Renibus impacto.*

Calculi renum niſi magni ſunt, aut malè figurati, aut corpori inſunt arido, venisque exilibus prædito, haud magno plerumque apparatu propelluntur, ſæpe etiam ſolo Naturæ ductu. Notavi ego calculos, qui diu ſatis & quovis medicamenti genere fruſtrà erant laceſſiti, tandem ſponte ſua, aut remedio molliculo corpore exceſſiſſe. Verùm quia dolores ſunt longe intenſiſſimi, non indulgetur naturæ mora, ſed extemplo poſcitur quod dolores dolorumque leniat materiam. Statim ergo ad primas querelas conquiruntur diuretica eaque calida & ſale volatili oleoſo plena, terebinthinata, juniperina, balſama ſulphurea. alliata, & alia quæ in frigidis ſeroſiſque corporibus non ſunt damnanda: ita in calidis, ut ſunt plerumque nephriticorum illa, ea cum prudentia adhiberi debent, ut nec copia, nec qualitate ſua ſanguinem nimium accendant viaſque exſiccent. Equidem, ut vidi renalem calculum ſanguineis bilioſiſque temperamentis familiarius evenire quàm aliis, in ſuſpicionem veni ad generationem ejus plurimum quoque conferre bilioſum fermentum. Adeo nunquam

veni

putavi nephriticos temerè calidis ſiccisve medicaminibus fatigandos eſſe, quippe qui cruciatuum bilioſique ſanguinis effervescentia plus ſatis incaleſcant. Nimirum oleoſa illa aut ſpirituoſa, quæ tot nominibus celebrantur, initio quidem & nondum inflammato ſanguine ſolliciteque uſurpata, pulchre quidem conducunt, ſed progreſſu temporis, quando bilioſi fermenti acrimonia ſanguinem renesque pervaſit, non bilem tantum accendunt, ſed vias quoque, quas laxare oportebat, nimium exſiccant. Profectò, ſi Indicantium in illa Empirices invaleſcentis autoritate aliqua adhuc vis eſt, nulla etiam poſt curioſum examen magis convenire morbo illi poſſunt, quam aquea, dulcia, pinguia, & quibus aliquid ineſt nitroſi, aut ſi quid renali fermento affinius urinæque juvat ſecretionem: In quo caſu cùm omnibus numeris abſolutum ſit Forelli Belgæ, Practici Celeberrimi, decoctum, dubitem ego, an quid convenientius morbo huic excogitari poſſit; Mihi certe in plurimis feliciſſime ceſſit ejus uſus. Reperias autem ibi primò aquam cæteræ virtutis vehiculum, quæ etiam mucoſum pelvis involucrum diluvio ſolvat, materiamque præbeat ſeri. Reperias mucilaginoſa malvæ altheæque ſemina, dulce caricarum ſebeſten & glycyrrhizæ delinimentum, hordeum denique & ciceres quæ cum nitroſa content & abſtergente facultate, & ſecretionem adjuvant ſeri, nutantiſque fermenti renalis vires confirmant. Quibus ſi deinde juſcula adjungas vitulina, acido citri, oleo amygdalarum dulcium, manna tabulata, & ſyrupo de althea Fernelii, parte etiam vini Moſellani delibuta, jam haberi puto quod omnibus chimicorum arcanis, ipſi imprimis Aroph & Samech Paracelſi ſaltum facere poſſit; Nam cùm hæc uni, aut ſummùm alteri indicationi, illa ex æquo omnibus reſpondent. Non negaverim interim ſi caloris immune corpus obtigerit, miſceri illis poſſe ſpiritus antinephriticos ardentes, balſama & ſulphura terebinthinata, at certa & circumſpectâ doſi. Vidimus enim prodigo iſtorum uſu, ubi arenulæ & calculi expectabantur, triſti augurio ſanguinem è renibus defluxiſſe fuſum & colliquatum, quod ipſum etiam ab intempeſtivo uſu diuretici Langii profectum vidi. Quare etiam auctor eſſe ſoleo, ubi in calidum temperamentum incidit hic morbus, ut acidis potiùs tartareiſque, quam ſpirituoſis ſulphureiſque certetur, ſpiritu nimirum nitri, illo adeò nunc etiam probato, tartaro vitriolato, chryſtallis & cremore tartari, illâ quoque ex plurium acidoſalinorum corporum conjugio orta Amelungi tinctura antinephritica, tot olim elogiis famigerata, quo intelligatur bilioſum ſæpe fermentum totam hanc ſcenam inſtruere, & victâ renum ſiccitate ſero quoque liberiùs eundi facultatem eſſe. Pulveres fixi atque abſorbentes tum demum conducunt, quando acidum acrius fermento junctum renali, ſecretionem fluidi moratur impeditque, ne calculus diluvio ſeri ad veſicam deduci poſſit, & ut in hiſce peculiaris eſt lapidum cancri efficacia plurimis effectu teſtata, meritò etiam in uſum vocantur, etiam tum, cùm bilis effervesſcit; namque & illud nitroſum volatile, quo & ipſi perfunduntur, huic temperandæ pulchrè reſpondet. Mucilaginoſi pulveres qui ex ſeminibus malvæ, altheæ, milii ſolis, gummi tragacanthino, ceraſino, cujus commendatio apud nonnullos maxima eſt, & liquiritia conficiuntur, viarum potius aſperitatem fermentique renalis acrimoniam deliniunt, quam ut vi gaudeant peculiari lithontriptica. Pilulæ ex ſucco liquiritiæ, terebinthina, oculis cancrorum, ſale juniperino, ſuccinato acido volatili, tartaro vitriolato aliiſque pro neceſſitate compoſitæ & ipſæ officium faciunt, etiam magis profuturæ in exquiſitis doloribus, ſi tantillo opii condiantur; neque enim hoc ſemper aut nimium eſſe debet. Ut tamen dicam, quod res eſt, non adeò Medicinis illis ſpecificis, neque unis aut alteris doſibus, evertitur calculi fermentum, nimis toti ſanguini, nimis univerſæ conſtitutioni infixum, ſed toto vitæ ordine & diætæ ductu, imprimis quotidiani potus qualitate uſque continuata. Hinc præter potum bene compoſitum cereviſiæ, hordeatæ magis quàm ſiligineæ, tenues quàm craſſæ, molliculæ & pingues, quàm diobolares & aqueæ, inter Germanicas Goslarienſis, Belgicas Leodienſis, utræque metallicum quid redolentes, inter medicatas juniperina, ſcolopendriata, petroſelinata, dauci ſeminibus, liquiritia aliiſque, dum fermentationem ſuſtinent, perfuſæ, vel excogitatiſſimis remediis palmam præripiunt. Et vero non ſpernendus quoque ille jam ab aliquot retro annis celebratus theæ potus, multis nominibus, tum maximè fluidi aquei caloriſque beneficio probatiſſimus. Veronicæ potus & ipſe magno compendio in eundem medicinæ uſum vocari poſſet. In Belgio Hiſpanico rubeolæ ſylveſtris pulvis, velut ſpecificum, in maximo eſt pretio, ampliſſimiſque elogiis venditatur, ſi & ille in calida bibatur. Aquis etiam thermalibus calculos nonnullos feliciſſimè propulſos vidi; illâ enim quotidianâ thermopotatione plerumque in renes abeunte viæ in immenſum ampliantur, & cùm perpetuum eas occupet diluvium, calculi olim fixi pertinaciuſque hærentes, etiam ſupra fidem magni facilè loco facilè anguſtiis canaliumque poris excutiuntur. Vidi tamen etiam, ne quid ab omni parte tutum eſſe credas, qui nullis unquam doloribus renum calculi vexati intempeſtiva aquarum Emſenſium potatione graviſſimè & decretoriè ex nephritide laboraverint. Namque latitaverat in hiſce calculus, qui nondum penitus ſolutus, qui aliàs Naturæ labor eſt, lentus ille & paulatinus, copioſo aquarum diluvio ſubitiùs præcipitari loculiſque ſuis excuti, nunc etiam in pericoloſiores dolenteſque ſitus figuraſque, mox tamen ſuccedente novo diluvio mutandas, conjici cœpit; adeò ut aliarum rerum, ita calculi quoque videtur expectanda maturitas quædam, id verò eſt Naturæ concurrentis ſolertia. A Pyrmontanis viro ex hypochondriis ægrotanti etiam calculos nunquam ante creditos, ab alvo magna copia propulſatos ſcio, tot olim purgantibus, quòd diluvio iſto carerent, fruſtra propinatis. *Nicol. Pulcr. in Obſerv.*

Operæ pretium erit veſicam cathetere explorare, an Calculus ſit doloris cauſa necne; & quantus ſit, ſi adſit: ne ſi molis ſit magnæ, fruſtra

fruſtra patiens Lithontribis fatigetur. Hoc enim caſu ſi lithotomiæ ſe nolit exponere, ut atroces cruciatus demulceantur, & urinæ viæ leniantur, Medico unice nitendum eſt. Hiſce intentionibus inſerviunt ſequentia.

℞. Fol. beton. m. ij. malv. violar. parietar. an. m. j. flor. ch. mæmel. & melilot. an. p. iij. ſem. fœnugr. ℥ß. f. omnium decoctio in ſero lactis recent. Cap. de colatura ℔ j. in qua diſſolv. cathol. elect. lenitiv. an. ℥ j. ſyr. violac. ſacchar. alb. an. ℥ ij. mucilag. ſem. altheæ extract. in aq. hord. ℥ iij. m. f. Clyſter. Inſtituatur quoque Purgatio lenis. Perinæum foveatur ſotu ſequenti.

℞. Rapor. ℔ iij. raphan. totius ℔ ij. rad. lil. alb. alth. ſymphyt. maj. an. ℥ iv. parietar. totius, malv. argentin. virg. aur. ſaxifrag. naſturt. betul. an. m. ij. chamæm. m. iij. baccar. juniper. ℥ iij. ſem. alkekeng. mil. ſol. an. ℥ i ß. f. Sacculi, quibus decoctis in aq. font. foveantur perinæum & pubes calidè mane & veſperi per horam integram. Ex iiſdem urgente dolore, paretur *Semicupium*, etiam addito lacte vel oleo pro neceſſitate. Balneum quoque inſtituatur ex ingredientibus ſemicupii auctâ quantitate, in quod ingrediatur bis in die; & poſt tertium balneum ſumat in ipſo balneo hauſtum infrà deſcriptum e ſucco parietariæ, &c. addendo lap. prunell. ʒ j. aut ampliùs pro neceſſitate ad ʒ i ß. aut ʒ ij. ſi calculum expellendi ſpes ſit.

Cereviſia medicata ſit talis.

℞. Filic. fœmin. ℥ viij. alth. ſymph. an. ℥ v. cort. med. ulm. nucis moſchat. an. ℥ iv. fol. ſiccor. pariet. equiſet. veronic. mar. an. m. iij. flor. malv. utriuſque, nenuphar. cum ſemin. an. p. iv. ſem. malv. cydon. an. ℥ i ß. Coq. in alæ rec. galen. vj. ad duos, addendo ejuſdem cerevis. ferment. galen. iv. infund. per noctem, & coletur per ſetaceum manè: liquori affuſo in doliolo adde q. ſ. ferment. cereviſ. cum ℥ viij. gumm. Arabic. ſinatur fermentari ad perfectam depurationem, & lagenis lapideis indatur ad uſum.

Opiata ſequens multùm levaminis ægro ferre poterit.

℞. Conſerv. flor. malv. ℥ iv. medull. ſem. melon. ℥ j. pulv. rad. ſymph. maj. glycyrrhiz. an. ℥ ij. pulv. oſſ. meſpilor ocul. cancr. mandibul. lucii an. ʒ iij. pulv. virg. aur. ſem. alkekeng. milii ſolis an. ʒ ii ß. gum. Arab. ceraſ. prun. an. ʒ ij ß. cum ſyr. de alth. f. *Electuarium*. Doſ. quantit. nuc. juglandis manè, ſuper hauſto cereviſ. medicat. momento, dilato prandio ad 4. horas. Convenit quoque (in arenulis vel calculis minoribus) in ipſo ſemicupio hauſtus ſequens.

℞. Succ. depurat. parietar. ℥ ij. vin. alb. ℥ j. ſucc. limon. ℥ ß. ol. amygd. dulc. rec. ℥ i ß. m. f. Hauſtus.

Aut ℞. Cancror. fluviat. numero ij. terantur in mortario marmoreo cum vin. alb. & extrahatur cremor, cui adde ſyr. viol. de alth. an. ʒ vj. cryſtall. mineral. ʒ j. m. Cryſtallus rupis in ſucco urticæ ſpecificum eſt. Pulv. lithontripticus item exhiberi poteſt ad ʒ j. qui talis eſt.

℞. Rad. alth. & glycyrrhiz. an. ℥ j ß. virg. aur. ℥ iij. rad. ononid. ling. avis an. ℥ j. nucl. meſpilor. ℥ j. ſem. aquileg. ocymi, milii ſolis, alkekeng. ſpatulæ fœtid. an. ʒ vj. ſem. violar. Martiar. ʒ x. ocul. cancror. præp. cum ſp. vitriol. & ſp. vini, lap. Tiburon. cryſt. rupis præp. an. ℥ ij. grillor. præp. cum malv. ʒ j. m. f. pulvis ut alkool. Et ſi velis, cum triplo ſyrup. de alth. & nephro cathart. (ſupra in cap. de Calculo Renum deſcript.) in æqua proportione mixtor. f. Opiata, cujus doſis à ʒ j. ad ʒ iij. ſuperbibend. hauſtum cereviſ. medicat.

Si ulcus adſit, primò deterg. injectione ex aqua hordei & melle roſaceo. Aut ſit hujuſmodi, de qua injiciatur ℔ ß. quavis vice quater in die, ut pertingat ad veſicæ fundum & latera.

℞. Roſ. rub. fol. melilot. an. m. j. fol. agrimon. apii, prunell. veronic. utriuſque ſanicul. conſolid. maj. an. m. j. rad. ariſtol. rot. ℥ iij. furfur. macr. hord. integr. an. m. ß. cancror. fluviat. clibano exſiccat. & pulv. num. vj. Coq. in vin. alb. aut ſero lact. q. ſ. Ad Colaturæ ℔ ij. adde ſacchar. cand. ſyr. de roſ. ſiccis aut mel. roſ. an. ℥ iij. urin. puer. impub. ℔ j. m. f. Injectio.

Ad ulceris conſolidationem talis fiat injectio.

℞. Glycyrrhiz. Hiſpan. rec. ℥ ij. rad. alth. ſymphit. maj. an. ʒ x. fol. beton. aquatic. equiſet. an. ℥ i ß. veron. mar. bugul. prunell. hyperic. totius, perſicar. maculat. an. ʒ vj. flor. malv. roſeæ ʒ v. ſem. malv. pſyll. cydon. an ℥ ß. gumm. Arabic. verm. terreſtr. ſiccor. veſic. bubul. ſiccat. an. ʒ iv ß. f. pulvis craſſiuſculus, de quo ſumatur ℥ j. aq. hord. ℔ ij. Coq. ad medias f. colatura, cui adde æq. part. lact. vaccin. rec. & f. Injectio bis in die tepidè. Pilulæ meæ lenientes in veſicæ aut renum ulcere & calculo, tales ſunt.

℞. Oliban myrrh. maſtich. an. ʒ iij. glycyrrhiz. rad. conſolid. maj. ſicc. an. ℥ ß. crem. tart. ʒ ij. croci ʒ j. camph. ʒ ß. antim. diaphoret. ℥ j. f. pulvis & cum tereb. aq. roſ. lot. q. ſ. f. maſſa pilularis. Doſis ʒ ß. mane ſuperbibendo hauſtum cereviſiæ medicat. Paulatim augeri poteſt doſis ad ʒ j.

℞. Gumm. guajac. natural. ʒ iij. maſtich. oliban. part. alb. benzoin. ſandarac. gumm. anim. an. ʒ ij. ſantal. alb. ocul. cancr. an. ʒ j. terebinth. Cypr. coctura indurat. ℥ ß. ſuccin. alb. præpar. ʒ ii ß. f. alkool excipiend. ſ. q. balſam. Peruv. nigr. & f. maſſa pilular. Doſis ʒ ß. ad ʒ j. ſuperhauſt. cereviſ. medicat. hauſtu.

In ulcere Renum & veſicæ, in quo cum maximis inter mejendum cruciatibus mucus viſcidiſſimus excernebatur, D. Deodatus, irritis aliis omnibus remediis, ſalivationem provocabat per Mercurii dulcis iteratam exhibitionem in vetula generoſa fere nonagenaria, omnia ſedata fuerunt ſymptomata: ita ut quæ moribunda erat & cui cutis vix oſſibus hærebat, per annum vixerit ſatis ſana. Recurrente tamen morbo, ſenectute oppreſſa tandem ſupremum obiit diem.

In juniore ſubjecto iterata exhibitio Mercurii in parva quantitate, etiam ſine ptyaliſmo, proculdubio profuiſſet. Quotidie poſſunt exhiberi gr. vi. viii. x. calomel. vel de de Mercurio nigro ſive Æthiope minerali. Rationalis eſt

hæc via propter revulſionem, præter Mercurialem vim quæ alias ulcerationes internas & xternas perſanat.

N. B. Non dubito quin poſſit prodeſſe hâc viâ in tartaro lutoſo ſine ulcere, revellendo & evacuando blennam quæ vel in ſtomacho generata, vel in cerebro, ſugitur à Meſaraicis cum ſubſtantia aliment. & poſtea ſeparatur in renibus & defluit in veſicam.

Apes ſiccatæ in pulverem redactæ propinentur ex vino albo, urinam paulo poſt provocant. Num. iij. ſufficiunt utplurimum. In ſeipſo Iſchuriâ laborante ſæpius expertus eſt Hiberniæ Primas Armaghanus.

Quidam (nomine *Dinkiſon*) laborans caruncula in urethra, Iſchuria correptus, partim à fungoſæ carnis inflatione, partim à grandiori arenæ grano meatum jam pene occluſum penitus obſtruente, de vita deſperans, & conſilii inops, aſſumpto ſiphone ſeu ſyringâ ſtanneâ (quod inſtrumentum ipſi tunc erat ad manum ad injectiones faciendas in urethram & veſicam) aërem ſaltem ex vacuo ſyringæ corpore in meatum impulit cum aliqua violentia. Sic dilatato ductu, ſucceſſivè multum aëris intravit veſicam, qui ne erumperet, quoties ſiphonis apicem ſive fiſtulam extrahebat ad novum aërem captandum, arctè digitis premebat urethram. Tandem ſatis oppleta veſicâ, laxato & remoto obice, flatus cum impetu erumpens, arenam expulit, & prorupit urina ſatis copioſa maximo cum levamine. Deinceps quoties aliquam experitur difficultatem, recurrit ad ſacram anchoram cujus nunquam fallacem experitur effectum.

Ego vellem inſufflare ex folle parvulo duplici, qualis eſt organor. aërem in tubum argenteum ſatis brevem & majuſculum, urethræ priùs inditum & circumligare virgam ſerico molli ſine ullo dolore; atque ita & urethram dilatare & opplere flatu veſicam, &c. vel uti veſicâ vento turgidâ eodem modo quo clyſteres injiciuntur.

In calculo majori, ubi ejuſdem excluſionis nulla ſpes eſt, ſi *Lithotomiæ* ſe ſubjicere æger velit, poſt operationem modo ſequenti tractari poteſt. Operator quidam Scotus aliàs ignarus, poſt extractionem lapidis vulneri & veſicæ hoc pacto proſpicere ſolet feliciſſimo cum ſucceſſu. Ægrum jubet obambulare paſſus aliquot, ut veſica à muco, grumis ſanguinis, & reliquis lapidis fruſtulis aut arenulis liberetur (quam intentionē in debilioribus ſupplere poterit injectio detergens calidè facta in veſicam immediate poſt abſolutam operationem) Poſtea facit ut per horæ quadrantem ſedeat in ſemicupio tepido parato ex decocto cortic. quercus tam valido, ut ejus guttula ungui ſuperpoſita non diffluat. Semicupium iſtud ſeq. die & tertio repetit: quo remedio profitetur ſanguinem ſiſti, vulnus claudi, & partem inſigniter corroborari. Deinceps uſque ad perfectam curationem vulneri proſpicit mixtura ex decocto prædicto, melle puriſſimo & terebinth. veneta, quod ſuum balſamum vocat, & pennâ illinit. Cortex autem (*Tann diſtur*) petatur à coriariis Terebinthina facilè cum cæteris jungetur, ſi aliquid vitelli ovi crudi addatur.

Si poſt *Lithotomiam* reſtet *involuntarium urinæ profluvium*, convenit decoctum vulnerarium & aſtringens & ſuffitus ex gummatibus per ſellam perforatam receptus.

Si *Gangrena* Lithotomiam ſequatur, vulneri adhibeatur fotus ex ſcord. abſinth. centaur. minor. &c. vulneri denigrato adhibeatur unguent. Ægyptiacum cum ſpir. vini. Cavendum ne vulnus aeri ſæpius exponatur. Aperta teneatur veſica turunda lineâ balſamo digeſtivo inuncta. Fiant injectiones vulnerariæ & detergentes per tubum œſophago vel inteſtino pulli obtectum in veſicam per vulnus. Intus ſumantur decocta vulneraria. Clyſteres lenientes injiciantur alternis diebus. Ulcere deterſo occludatur vulnus per ſuturam ſiccam ex pice, maſtiche, vernice, thure, ſarcocolla, &c. quæ aquæ appulſum non ſentiant. *Theodor. de Mayern. In praxi.*

In omnibus ferè partibus corporis poſſunt calculi enaſci, veſica, renibus, utero, folliculo fellis, inteſtinis, pulmone, hepate, in externis partibus corporis; addo quòd etiam in fronte, & ſub cute, inſtar duri tumoris natum, exſectumque fuiſſe legamus. Verùm in duabus iis valde communiter eſt, & magis ordinariè naſcitur: renibus nempe & veſica. Eorum verò, qui intus in membris, & viſceribus naſcuntur, nullus eſt per chirurgiam eximibilis præter eum, qui in veſica naſcitur: ideo ſectio calculi lithotomia dicta verſatur tantùm circa exſectionem calculi veſicæ; Calculus enim renum pharmacia curatur, non verò chirurgia; Etiamſi Rouſſettus doceat, eum etiam per abdomen poſſe exſcindi, ſed ſtultum nimis mihi temerariumque videtur, & merito deridendum, & ideo de tali ſectione nihil dico.

Quoad calculum veſicæ, ille poteſt per Chirurgiam duobus modis eximi, vel cum ſectione, vel ſine ſectione; In mulieribus propter collum veſicæ brevius, & quia in iis facilior eſt manus Chirurgicæ per pudenda eius ad veſicam acceſſus, poteſt aliquando ſine ſectione extrudi: in viris non ita; Saltem ars eum ſic è viris educendi non eſt noſtris Chirurgis Europæ cognita.

Eſt tamen bene aliqua ars eum educendi, modo non ſit nimis magnus. Illam deſcribit Proſper Alpinus in lib. de Medicina Ægyptiaca, quum ait noviſſe Chirurgos Arabiæ, & Ægypti, & ſe propriis oculis vidiſſe, eam fuiſſe practicatam in aliquibus principibus Ægypti viris, & per eam vidiſſe eductos calculos magnitudinis olivæ, & quendam Arabem ſic uni duci Aegypti, ſe præſente, multos calculos extraxiſſe. Ratio artificii conſiſtit in eo, quod illi membri virilis cavitatem, & colli veſicæ inſufflatione plurimi aeris valde dilatent ſicut per eum tam magnus calculus poſſit tranſire. Meatu ſic dilatato, faciunt ut fuga vacui exſucto aëre, lapis per virgam magno impetu efferatur, virgam dilatari poſſe, non debet mirum videri, quandoquidem ea tota eſt nervoſa, carnea & pelliculoſa, & proinde bene dilatabilis. Etenim ſi os uteri quod adeo connivet; ut calamus non poſſit in eum imponi, quodque conſtat ſubſtantia cartilaginea, dura, & non facilè dilatabili poſſit tempore partus ita dilatari, ut per eum exeat fœtus tam magnus & craſſus; Quare non poſſet ſubſtantia membri

virilis tam mollis in tantum dilatari, ut unus lapis poſſet per ipſum exire? modus faciendi non eſt omnibus Chirurgis idem. Unus modus eſt talis. Capiunt ligneam cannulam longitudine octo digitorum, latitudine unius pollicis, quam virgæ cannali admovent, tum fortiter inſufflant, & ne flatus ad anteriora perveniat, altera manu extremum virgæ ſtringunt, tum foramen cannulæ claudunt, ut interim virgæ canalis latior fiat, & intumeſcat. Eo facto, digitum in anum imponunt, & lapidem paulatim ad canalem virgæ & ad extremum ejus deducunt, & cum præputio lapidem appropinquaſſe ſentiunt, cannulam virgæ à foramine fortiter impetuque removent, ſic ut magna dexteritate lapis evolet. Alius modus eſt hic. Habent multas cannulas, unam majorem altera, factas è ſubſtantia quadam cartilaginea valdè dilatabli, in modum muſici inſtrumenti ſyringa appellati. Harum graciliorem in virgæ canalem primò intromittunt, quouſque ad veſicam pervenerit: moxque ore inſufflando, ipſam dilatant quantum maximè poſſunt. Poſtea capiunt paulo craſſiorem, eamque ibidem immittunt inſufflandoque eam dilatant ut primam, poſtea eodem modo imponunt, & tertiam, & quartam omnium maximam. Et cum ſic virgam dilataverunt, ut viam ſatis magnam eſſe putent, ut per eam calculus poſſit tranſire, digitos in anum imponunt, & calculum ad collum veſicæ, ubi majoris cannulæ extremitas pervenit, & uſque ad ipſam deducunt: tum altero cannulæ meatus ore excepto, ſpiritum fortiter retrahendo calculum ſimul attrahunt tanto impetu, ut ſi calculus aliquando major ſit, quam ut foramen exire poſſit ſæpe in fruſta rumpatur. In mulieribus adultis poteſt etiam calculus eximi ſine ſuctione modò non ſit valde magnus, id eſt, modò ſit illius quantitatis, ut poſſibilis ſit per foramen colli veſicæ tranſire. In mulieribus autem faciliùs eximitur, quia via non eſt longa, & eſt recta & ob humiditatem magis explicabilis. In viris non poteſt, quia via eſt nimis longa & flexuoſa: Exprimitur autem per extruſionem, digitis ſtatim: Chirurgus enim duos digitos anteriores in genitalia tam profundè imponit, eos ſurſum verſus veſicam inflectendo, quouſque calculum tangat, tunc eum inter duos digitos quaſi comprehendendo adducit, trahendo in collum veſicæ, & continuatione quadam trudit, donec vel exeat, vel adeo ad extremum canalis promotus, ut forcipe in eundem meatum impoſita apprehendi, & eximi poſſit. Si via ſit anguſtior, quam ut calculus commodè tranſire poſſit, debet fomentis emollientibus foveri, & in balneo emolliente ad umbilicum imponi, ut partes laxentur; & in viam urinariam debent imponi forcipes dilatatorii, oleo liliorum uncti, ut ea ratione amplior evadat, ſed rarius ſine ſectione eximi poteſt.

Hæc ſectio etſi ſit valde periculoſa, & multos ex ea mori contingat, conſtat tamen experientia quotidiana, quod per eam etiam multi ſanentur, & evadant, & quamvis ſit periculoſa, tamen quia impoſſibile eſt magnum calculum aliter curari, quia intolerabilem affert cruciatum, ita ut homo libentius moriatur: Et quia tandem bene mortem infert, ideo ægrum melius eſt dubia cum ſpe, quàm ita perpetuo, & diuturno cruciatu & certæ morti relinquere.

Periculum in multis conſiſtit imprimis in eo, quod in peritonæo ſint multæ inſignes venæ, & arteriæ, & imprimis vicinæ hæmorrhoidales; hinc periculum eſt, ne iis in illis, vel per dilatatoria, & alia quæ immittuntur inſtrumenta laceratis, fiat hæmorrhagia lethalis. Sunt præterea ibi nervi, muſculus ſphincter, inteſtinum rectum, vaſa ſpermatica, tendines, & ſubſtantia veſicæ, quæ omnia hac operatione offendi poſſent, unde varia pericula oriuntur. Inprimis ſi veſicæ corpus ſcindatur à novacula, aut laceretur à calculo, aut inſtrumentis quæ immittuntur, eſt lethale: fit enim inflammatio, convulſio & poſtea mors. Si inteſtinum rectum ſcindatur, periculum eſt fiſtulæ, & inde etiam mortis. Denique in illarum partium nervoſarum tanta divexatione, per tot ſæpe inſtrumentorum in illa ſciſſione, dilatatione, catheteris impoſitione, crebro denique attactu & laceratione, maximum eſt periculum inflammationis febris, virium debilitatis, & mortis: præcipuè, cum ipſa jam antea prægreſſo calculi attritu veſica plerumque ſit exulcerata & inflammata. Tandem, ut omnia rectè ſucceſſerint, periculum eſt, ne poſt exſectum calculum maneat defectus detinendi urinam, quod fit propter muſculum colli veſicæ læſum, vel ex vulnere fiſtula maneat, & per eam intolerabili fœtore, & magnis aliquando doloribus, tota vita urina effluat. Sæpe enim fit, ut vulnus inflictum conſolidari non poſſit, vel urinæ acrimonia erodente, vel vulnus in ulcus convertente, ac pure illac exitum quærente: vel quia vulnus non eſt bene curatum à Chirurgo: vel quia intus putredines aliquæ, & ſordes ſunt relictæ, quæ non patiuntur vulnus claudi: vel quia interſtitium illud in perinæo, vel veſicæ corpus tacta ſint, quæ conglutinari nequeunt.

Non eſt autem hæc ſectio in omni ætate æque periculoſa. In pueris enim, & mulieribus eſt facilior, in viris contra. In pueris enim carnes humidæ ſunt & laxæ, & ideo faciliùs conglutinantur, & robuſtus calor nativus reſiſtit injuriis corpori illatis. Et ſecari poſſunt minori moleſtia, & ſectione minoris, quam vocant, apparatus, quæ fit paucioribus inſtrumentis, ſicut audiemus. In mulieribus autem propter viæ urinariæ brevitatem, laxitatem & rectitudinem, operatio etiam eſt facilior. Hinc minus moleſtiæ iis infertur. Poteſt enim in iis calculus immiſſis per genitalia digitis tangi, apprehendi, adduci & extrudi, catheter brevior & rectior eſt, fit minore dolore, faciliuſque imponi poteſt. In viris omnia contra ſe habent.

Celſus dixit, non ante nonum, nec poſt undecimum, ætatis annum licitam. Verùm experientia quotidiana docet, & Chirurgi præclariſſimi ſcribunt, uſque ad 60. ætatis annum licitam eſſe, & uſque in illum quamplurimos, & cum fœlici ſucceſſu fœliciter curari,

ante annum autem 9. & poſt 60. non eſſe ſecandum. Nam ante 9. annum, ætas nimis tenera eſt, & duo digiti Chirurgi non poſſunt ſine maxima violentia in anum imponi; quod pro ſectione neceſſarium eſt. Poſt annum ſexageſimum habitus corporis eſt nimis ſiccus, & calor nativus nimis imbecillus, hinc vulnera partium nervoſarum non conſolidantur; & imbecilla conſtitutio non habet tantam violentiam; ſed periculum gangrænæ adfert.

Modus ſectionis non eſt idem, ſed pro ratione ætatis, ſexuſque varius. Aliter in pueris, aliter in adultis, aliter in viris ſectio eſt inſtituenda. Præter hactenus uſitatam ſectionem exortus eſt Franciſcus Rouſetus, qui in lib: ſuo de partu cæſario ſcribit; videri longe ſecuriorem, & faciliorem ſectionis rationem futuram, ſi venter, aut abdomen a latere ſub umbilico aperiantur; & impoſita per foramen manu veſicæ corpus vulneretur, & inde calculus eximatur. Sed illa ratio non valet. Veſicæ enim vulnus lethale eſt, & non poteſt conſolidari; & quamvis aliquando legatur conſolidatum, eſt tamen rara avis, & temerarium nimis foret. Et quia illam rationem nemo ſecutus eſt, de ea non agimus.

Ordinaria autem ſectio fit in perinæo. In ea recte adminiſtranda totum artificium conſiſtit, ut ſciſſio fiat in exortu colli veſicæ & in carnoſa parte ejus, ut ipſa membranoſa veſicæ ſubſtantia non vulneretur, nec ab inſtrumentis, quæ poſtea inducuntur, aut calculo egrediente non dilaceretur. Denique ut vitentur magnæ venæ, ac tendines ac partes nervoſæ: ſic enim ut convulſio & hæmorrhagia, quæ in tali opere ſunt timenda vitentur. Si in carnoſa illa parte colli veſicæ ſectio fiat, & veſica non tangatur, facile vulnus curatur. Duæ ſunt differentiæ principales hujus ſectionis, una vocatur Celſiſtica, vel Guidoniana, quam docuere Celſus, & Guido, quæ vocatur à practicantibus ſectio minoris apparatus: eo quod fiat facili modo, ſine multo inſtrumentorum apparatu. Nam tantum ponuntur digiti in anum, & fit ſimplex ſectio ſuper ipſum calculum, & ejuſdem digitis in ano, exiſtentibus, vel tantùm calculus per vulnus extruditur, vel cum cochleari Chirurgico, aut ſimplici tenaculo extrahitur. Altera vocatur ſectio Mariana, quam docuit & primus ſcripſit Marianus Sanctus Barolitanus, ex doctrinâ Joannis, ſui præceptoris, famoſi Chirurgi, & practicantibus vocatur ſectio majoris apparatus, & ideo, quod illa ſit valde laborioſa, & fiat ope multò plurium inſtrumentorum. Nam in ea primum imponitur catheter ad calculum explorandum, tum alius catheter, qui habet ſulcum, & rimam, qui vocatur itinerarium ad hoc, ut ſuper eum fiat ſectio: tum inſtrumenta, quæ vocantur ductores, ut ducant, & quaſi viam monſtrent tenaculis, & cochlearibus ad calculum apprehendendum: immittendum tamen verticulus, ſeu inſtrumentum ad tentandum, quo loco veſicæ calculus ſit, tum dilatatoria ad foramen; ſi opus ſit explicandum; tum tenacula diverſi generis ad calculum apprehendendum, aut frangendum, tum cochlearia ad evertendum truſtula aut arenulas. Sectio minoris apparatus locum habet in pueris ſecandis, propterea, quod in illis digitis in anum immiſſis calculus tangi, & apprehendi poteſt, & ſic extrudi. Et ideo non debet multis inſtrumentis quæri & apprehendi. Sectio majoris apparatus locum habet in adultis & maximè in viris, in quibus propter corporis magnitudinem ductus ad veſicam eſt longior; & ideo digiti in anum immiſſi non poſſunt ad calculum pertingere, & ideo cum ſic nec digitis explorari nec apprehendi nec extrudi poteſt, debet explorari, quæri, educi magna inſtrumentorum & moleſtiæ varietate.

Cùm itaque ſecandi ſint diverſi; primum loquor de modo calculi pueris exſcindendi. Antequam itaque puer ſectioni exponatur, primo cognoſcendum, an calculo laboret? Hoc cognoſcitur ex communibus ſignis, & ſymptomatis calculi: ſecundo per impoſitionem digitorum in anum: itaque curandum eſt; ut puer ſaltet vel currat, vel apprehenſus per medium duobus brachiis eſt concutiendus, ut calculus decidat deorſum ad collum veſicæ; tunc ſedenti corpore erecto, ne calculus recidat, duo digiti anteriores dextræ manus oleo amygdalino, liliorum aut roſato juncti in anum pueri ſunt immittendi quam profundiſſime; & antrorſum verſus ventrem ſeu veſicæ ſitum, (nam veſica inteſtino ſubjacet) inclinando, & tangendum, an ibi calculus jaceat; & quàm ſit magnus; ut pro ratione magnitudinis ſectio fiat, & explorandum an non ſit tam magnus, ut non poſſit educi. Si enim eſſet valde magnus, non deberet cura tentari; quia non poſſet ſine veſicæ laceratione extrahi, unde mortis præſens periculum eſſet: aut ſi tentetur, non debet fieri ſine prædictione ſummi periculi, ut honor operantis maneat ſalvus. Quare exploratione pridie, vel diu ante facta, ad ſectionem tranſeatur.

Celſus dicit non omni tempore ſectionem poſſe fieri, ſed tantum in vere. Hodie vero omni fit tempore; tamen, ſi ſit hyems, curandum, ut fiat in cubiculo calido, nam puer jacet nudus, & ſic refrigeraretur; ac rigeret, quod eſſet malum. Secundò quia vulnere facto frigus ad veſicam perveniret, frigus autem membranoſis partibus eſt inimicum. Puer prius alvum exoneret, & parum comedat, ut ſit fortior, & currat ſive concutiatur, ut calculus cadat ad collum. Tunc debet vir aliquis fortis in humili ſede ſedere, lumini obverſus, & puerum in gremio ſuo averſum, ac mediocriter ſupinum, coxis ejus ſuper viri cruribus, ponere. Dico, mediocriter, nec in totum; ut ſic liberius poſſit reſpirare. Tum vir curvatos, ac retractos pueri poplites manibus apprehendat, & fortiter teneat, ac diducat, ſic enim puer non poterit ſe movere & agitare. Secundò on

ratione veſica deorſum trahitur & in anguſtum redigitur. Tum Chirurgus duos, non ut ante dextræ manus, ſed ſiniſtræ digitos unctos in pueri anum imponat, & dextra manu ventrem inferiorem fortiter comprimat, ut illa compreſſione calculum à veſicæ fundo deorſum ſubter os pubis in ipſius cervicem detrudat. Ne autem ita fortiter comprimendo puerum lædat, & ventrem ac veſicam debilitando diſponat ad facilem inflammationem, ventrem prius linteo aliquo tegat, ſubtus verò digitis illis in anum immiſſis calculum apprehendat, & quantum fieri poteſt à tergo attrahat, & antrorſum nimirum in veſicæ cervicem promoveat. Eo adductum digitis iiſdem firmet, ne regrediatur. Tum ſcroto obſtante elevato notet Chirurgus vel oculo vel linea cum atramento facta, locum ſecandum. Locus eſt in perinæo inter teſticulos, & anum, duobus digitis tranſverſis ab ano; non in recta lineâ, aut in medio, ſed à latere ſiniſtro; Nam in medio eſt quoddam interſtitium, q. quia eſt nervoſum non debet tangi. Debet ergo locus eſſe paululum ad latus diſtantiâ unius grani hordei ab illo interſtitio, nam ſi illo ſectio fiat, tunc rectè ſectio incidet in carnoſam partem colli veſicæ, & in ipſum calculum. Tunc ſecandum eſt novaculâ utrinque acutâ, ſuper ipſum corpus calculi, tam profundè, donec novacula ipſum calculum ſubjectum tangat, & ſcindat. Foramen debet eſſe proportionatum magnitudini calculi, jam acute tacti & explorati. Ordinarium eſt longius duorum digitorum tranſverſorum; Nonnulli ſectionem faciunt cùm novacula ignita in viris, uti poſt audiemus, ſed hoc locum non habet in pueris, in quibus ob humiditatem teneræ carnes quodammodo liquarentur: Cavendum tamen eſt, ne rectum inteſtinum vulneretur: quia ut notat Paræus fieri poteſt, & ſolet, ut dum calculus ad cervicem veſicæ è fundo educitur, illud inteſtinum replicetur; tum enim inconveniens ſequeretur: Nam fœces per vulnus exirent, & urina per anum, & maneret fiſtula. Vulnere facto, digitis, qui in ano calculum comprehendebant, jam ſuaviter per vulnus eſt extrudendus: & ſi non poterit digitis ſemper bene uncini, ſeu cochlearia Chirurgica, ad eam rem facta, per foramen deſuper inducenda ſunt, ut à tergo eum comprehendant, & comprehenſum valde educant, dum jam extractus eſt, ſi quæ ſordes, aut ſanguis grumoſus in venis putetur contentus, fiſtula tenuis argentea perforata in vulnus eſt imponenda, ut per ipſam effluere poſſit. Aliqui una ſutura vulnus conjungunt, alii non: alii etiam fiſtulam talem non imponunt. Inde medicamenta ſanguinem ſiſtentia, & conglutinantia ſunt ſuper imponenda, & pueri pedes ſunt colligandi, ut labra vulneris conjungantur, & ſic faciliùs conſolidentur, & ne puer pedes divaricando faciat labra inepta uniri, denuo dehiſcere; Inde vulnus more reliquorum vulnerum eſt curandum.

In viris autem jam adultis ſecandi ratio eſt talis. Quando ſigna ſeſe offerunt, calculi in veſica exiſtentis priuſquam ad ſectionem eatur, ante oculos eſt habenda certitudo, ne ſectio fiat fruſtra, ſigna enim medica ſæpe fallunt. Itaque cathetere eſt opus. In pueris id exploratur, digitorum in anum impoſitione: nam illi catheterem ob viæ anguſtiam, & carnis mollitiem non ferunt. In viris id digitorum immiſſione fieri non poteſt, propterea, quod propter partium magnitudinem digiti uſque ad collum veſicæ, & locum calculi immitti non poſſunt. Æger ergo in ſede parùm altiore collocetur, corpore in poſteriora nonnihil declinato, & ſiniſtra apprehenſo ejus membro, catheter ſecundum artem in canalem imponatur uſque ad veſicam, ibi titillando, & cathetere quoquoverſum moto, exploretur, num in veſica calculus ſit, Partim enim tactu, partim ſono catheteris contra calculum acti, ibi eſſe comprehendetur, Quod ſi verò non tangatur, non ideo ſequitur eum ibi non eſſe: poteſt enim fieri, ut, etsi calculus in veſica ſit, tamen à cathetere non percipiatur. Ideo ſi nihilominus ſigna naturalia eum ſequentia multa & fortia ſint, non ideo debet ſectio omnino omitti. Contingit autem, catheterem non tangere calculum, vel quia multo limo & viſcida pituita eſt obductus, vel quia propriæ membranæ & veſiculæ includitur, ſicut aliquando fit: tum enim catheter non figitur contra calculum, quia eſt rotundus, & etiam quia catheter eſt parum curvus, ideo aberrat à latere calculi, & quia calculus eſt obductus limo, non ſentitur ejus durities, aut ſonus, concluſio ergo, quod ſectio ſit facienda. Æger multis ante diebus eſt purgandus, & ſi plethoricus ſit, etiam phlebotomandus, & ptiſana aut aqua cocta potandus, ut minus ſit obnoxius inflammationi, & febri. Dico multo antè, quia ſi immediate ante ſectionem illam fierent, eſſet nimis debilis. Docent aliqui, ut aliquot diebus ante venter, & perinæum fomentetur decoctis emollientibus: ſed ego non probo hoc, quia illa ratione partes incaleſcunt, & videntur diſponi ad faciliorem inflammationem & fluxum recipiendum. Mane diei ſectionis alvum evacuet, vel natura vel clyſtere. Tum ſæpe deſcendat e gradibus vel curſitet vel ſaltet, ut calculus cadat in collum veſicæ. Eo facto, æger in menſa, aut ſcamno ſtabili ſemiſupinus collocetur: & collo ac dorſo pulvinaria ſupponantur; natibus vero linteamina multa ad ſanguinem excipiendum; poplites incurventur, & contrahantur, calcibus ad nates diductis: tum faſcia tres digitos lata malleolis injecta pedes deligentur, ejuſdemque capitibus ſurſum ad cervicem adductis, manus ambæ ad ſuum quoque genu vinciantur; Ita revincto debebunt quatuor viri fortes adeſſe, qui, brachia & pedes ejus & totum corpus fortiſſimè contineant, ut illa movere, corpuſve aut nates attollere nequeat, ſed maneat in eadem

ſem-

ſemper quiete, & corporis ſitu, ne operatio impediatur. Deinde per canalem virgæ debet imponi argenteus catheter ordinarius, quia non eſt abſolutè rotundus, ſed una parte externa parum retuſum habens ſulcum ſeu foſſam, in quam acies novaculæ ſcindentis recipiatur. Hic catheter vocatur, itinerarium, & debet imponi uſque ad veſicam, ut calculum ſi fieri poſſit, tangat. Imponitur autem propter illum finem, ut nimirum ſectio fiat contra ipſum, ut tanquam director manus Chirurgi oſtendat, ubi ſit ſecandum, & conſtituat terminum novaculæ ſcindentis, ne ipſa ulterius in ſubdita corpora pervadat. Et ideo habet ſulcum, ſeu foſſam, ut in eam novacula incidat, & ibi figatur, quæ novacula alioqui aberrare à rotundo cathetere nec figi poſſet, & ſic in inferius ſubdita corpora penetraret. Ille ergò catheter ſeu itinerarium relinqui debet, ulteriùs cruribus à miniſtris aſſidentibus diductis, ſcrotum attollatur, & locus ſectionis notetur atramento. Locus debet à latere eſſe: à latere ſiniſtro, ut ante, ſepti ſeu lineæ, quæ eſt in perinæo, ubi itinerarium, in veſicam immiſſum, ſeu catheter, innitit, ut ſcindas ultra ipſum ſeptum, duorum digitorum ab ano interſtitio. Nam ſeptum illud cùm ſit calloſum & exangue ſi ſecaretur, vulnus non poſſet bene conſolidari, & remaneret fiſtula: ſi etiam propius anum ſectio fieret periculum eſſet, ne mox, dum calculus revelleretur venarum hæmorrhoidalium aliqua diſrumperetur, unde difficilis hæmorrhagia, vel ſphincter muſculus, aut veſicæ corpus dilaniaretur. Vulnus debet eſſe tam longum, quàm eſſet pollex tranſverſus; poſtea enim per inſtrumenta adhuc poteſt bene dilatari. Vulnere facto debent per illud imponi duo alia ſpecilla, quæ à ſe invicem diducta vulnus etiã diducant. Hæc inſtrumenta ideo imponantur, ne perdatur via & ingreſſus in veſicam: nam vulnere facto, prout muſculi variè contrahuntur, & unus venit ante alium, fieret, quod foramen clauderetur, & inſtrumenta ad calculum extrahendum non poſſent bene imponi, & via ingrediendi ad veſicam eſſet perdita: ideo illa duo ſpecilla imponantur, quia illis impoſitis, non poteſt via perdi, quia inter illa poſſunt inſtrumenta immitti, & quando inter illa immittuntur tunc rectà ducuntur in cavitatem veſicæ, & quia ſic, illa ſpecilla ſic ducunt quodammodo inſtrumenta calculum extrahentia rectà ad veſicam, ideo vocantur ductores. Illi autem ductores rectà in veſicæ cavitatem imponantur, mediante cathetere qui in canali eſt, & uſque in veſicam pertingit; ſecundum enim longitudinem corporis catheteris ductores imponuntur. Ductoribus impoſitis, non eſt amplius opus ullo cathetere, ſed debet extrahi, tum inter ductores debet imponi verticulum ſeu ſpecillum aliud, habens in extremitate globulum, ne lædat veſicam, ad tentandum, ubinam ſit calculus. Eo ſcito, inter duos ductores debent imponi tenacula, ad calculum apprehendendum, & extrahendum. Si calculus ſit major, quàm ut per foramen commodè poſſit educi, debet foramen per inſtrumenta quædam dilatatoria dicta dilatari, & facta dilatatione extrahi. Si apprehenſus & utrinque adductus, calculus adhuc extrahi nequeat, ſiniſtræ manus digitis in anum immiſſis à tergo promoveri & extrudi debet: & ſimul per tenacula dextra extrahi, ſic enim una manu trudente, & altera trahente faciliùs educetur. Si nec hoc ſufficit & calculus tam magnus indicetur, ut ſine veſicæ laceratione extrahi non poſſe putetur, erit imponendus forceps dentatus, qui vocatur roſtrum corvinum, ad calculum apprehendendum, & infringendum in plures partes ut per partes extrahi poſſit. Si frangi non poteſt, deſiſtendum ab opere & calculus relinqui debet: præſtat enim calculum relinqui, quam Chirurgum cum vi extrahendo eſſe cauſam ſubitæ mortis ægrotantis. Etenim tamen, relicto calculo, oportet foramen ſemper relinquere apertum, ut urina per ipſum effluat; ſic enim æger adhuc poteſt ſupervivere, & quidem ſine magnis cruciatibus, ut poſtea dicemus: quod præſtat, quam ei ſic violentam mortem inferre. Si extrahatur, videndum, an ſit integer, & adhuc ſubſint alii. Si ſint fruſta, vel arenulæ, illa debent extrahi, per aliud quoddam inſtrumentum impoſitum, quod curriculum appellatur, quod eſt inſtar oblongi cochlearis. Quando adhuc calculus ſubſit, debet illo eodem ſpecillo in extremo globulum habente de quo ante mentio facta eſt tentari, & eodem modo, ut prior extrahi. Hæc ubi facta ſunt, ſi vulnus videatur eſſe magnum, debet ſui, & in ipſum debet imponi uno, aut altero die tubulus argenteus foraminatus, ut per eum concretus ſanguis qui adhuc in veſica hæret, poſſit adhuc evacuari; Interim medicamentum conſolidans ex ſanguine draconis, bolo, ovorum albumine, oleo roſato, pilis leporinis, & ſimilibus debet ſuperponi. Non eſt malum etiam vulnerarias potiones per os exhiberi, & decoctum anodynum, & moderatè refrigerans, & detergens, per vulnus in veſicam tepidè injici, quo ardor veſicæ, ex prægreſſis per inſtrumenta contuſionibus excitatus temperetur & ſordes eluantur. Interim pedes ægri debent colligari, & vulnus ſicut alia vulnera curari. Quod ſi ſordes, aliquæ arenulæ, aut grumi ſanguinis in veſicæ collum incidentes meatum obſtruant, & urinæ exitum impediant, debent cathetere intus cavo, per canalem immiſſo removeri; Et debet catheter in canali relinqui per dies aliquot, donec ſordes per vulnus ſint purgatæ, ut ſic canalis virgæ maneat liber, & urina per catheteris cavitatem effluat. Sed notandum in hac ſectione, quod plerique omnes doceant, eam faciendam cum novacula ignita: & hoc ſecurius eſt, eaque ratione, & convulſionem, & hæmorrhagiam quæ ſupervenire poſſunt, magis evitari.

Ratio ſectionis in mulieribus adultis, ac conjugatis eſt talis. An calculus in iis ſubſit, exploratur, digitis non in anum, ſed in cunnum immiſſis, & antrorſum versùs ſitum veſicæ incurvatis. Exploratur etiam per immiſſum catheterem; ſed catheter in illis debet eſſe rectus, & minimè, ut in viris curvus, & debet eſſe brevior, quia meatus urinarius in illis & rectior & brevior eſt quàm in viris; & im-

ponitur minori moleſtia, & dolore, eò quòd in iis canalis ſit laxior. Ex quibus patet, quod modus explorandi calculum in iis ſit longe facilior, quam in viris. Cum conſtiterit eas calculo laborare, compoſitis in ſcamno, ut de viris dictum, catheter ille, qui itinerarium dicitur, & ſoſculum habet, ſeu rimam in canalem urinæ imponi debet, ſic ut rima extrorſum vergat, & ut novacula in eam incidere poſſit. Illud itinerarium quoque debet eſſe rectum & brevius quam in viris. Tum ſuper pudenda, inter canalem urinæ & os pubis, & non in perinæo uti de viris diximus, facienda ſectio eſt, ſic, ut novacula itinerario reſpondeat, & in ipſum incidat. Tunc digitis ſiniſtræ manus in cervicem uteri immiſſis calculus ad vulnus protrudatur, & vel uncis vel tenaculis extrahatur. Notandum monet Paræus, q. vulnus in mulieribus tam magnum fieri non poſſet, neque tanta dilatatio facta ſit quam in viris. Unde ſi æque dilataretur, contingeret, ipſam veſicam dilacerari, ex qua remaneret urinæ incontinentia. Reliqua eadem ſunt, quæ in ſectione viri.

Cùm puella ſecari debet, ſi eſt infra 7. aut 10. annos, debet ſecari, ſicut pueri maſculi, digitis in anum, non autem in genitalia, ſicut in mulieribus immiſſis, & tota reliqua ſectio eſt minoris apparatus; in iis propter ætatem digiti ſine magna violentia in genitalia immitti non poſſunt. Locus ſectionis idem eſt qui in magnis mulieribus: ſi ſecandæ ſint virgines provectioris ætatis, poſſunt illam digitorum in genitalia immiſſionem tolerare. Itaque præſtat eas ſic ſecare, quàm digitorum in anum immiſſione; Facilius enim, ac ſecurius tum ſectio procedit; propterea quod uterus veſicæ ſit vicinior, quàm rectum inteſtinum.

Verùm quia omnis extractio calculi eſt valde periculoſa, præcipue in ſenibus, qui ſunt imbecilli, propter tot contuſiones, quas veſica debet pati: à digitis, catheteribus, ductoribus, verticulis, everriculis, tenaculis & uncis, unde inflammatio ſequitur: Et quia periculum eſt ne, dum extrahitur, veſica dilaceretur, vel ſi aſper ſit calculus, venæ hæmorrhoidales vel aliæ lacerentur, unde lethalis hæmorrhagia ſequetur: Et quod maximum eſt periculum, nè dum calculus apprehenditur, & extrahitur, unà etiam ſubſtantia veſicæ cum eo apprehendatur, extrahatur, & dilaceretur: Ideo aliqui docti viri invenere aliam rationem ſectionis, qua calculus non extrahitur, ſed relinquitur. Hæc ſectio in valde ſenibus locum habet maximè, propterea, quod illi debiles ſint, & non tam bene poſſint extractionem ferre; ad hoc quod illi jam fere ad terminum vitæ pervenerint, & ideo non debeant hanc moleſtiam quæ ab hac ſectione remaneat, tamdiu quam juvenes tolerare. Locum etiam habet, ubi calculus eſt valde magnus, ad eò ut ſine periculo dilacerationis veſicæ, & mortis non videatur extrahibilis. Hæc ſectio dubio procul minus eſt periculoſa, quàm præcedens; nam etſi ipſum vulnus quidem ſit periculoſum, tamen ex magna parte non eſt tam periculoſum, quando tantum fit vulnus ſimplex & nihil aliud quam quando inſuper fit calculi extractio. In hac ergo ſectione fit vulnus, ſicut ſupradictum uſque ad veſicam, ſeb multo minus quam antea, & calculus non extrahitur, ſed relinquitur, ſed curatur, ut vulnus nunquam claudatur, ſed ut occalleſcant labra ejus, & maneat ſemper apertum, ut ſic urina per illud perpetuo fluere poſſit. Ideo primis diebus imponitur tubulus argenteus foraminatus, ne claudatur, quouſque labris obductis ipſum per ſe maneat apertum. Hæc ſectio non eſt equidem perfectum calculi remedium, quia calculum ipſum non aufert, ſed eſt tamen valde utilis; etenim aufert & minuit præcipua ſymptomata quæ calculus adducit. Nam imprimis tollit periculum ſuppreſſionis urinæ, quod à calculo quotidie imminet, quia ſic facto foramine poteſt urina per illud ſemper exire ſine periculo ſuppreſſionis ejus: nam ſi calculus ante illud foramen cadat, leviter ſtilo removetur, & ſuppreſſio tollitur; ſi vero alias caderet ante canalem veſicæ, occluderet ipſum, ſic ut urina exire non poſſet, niſi cum maximo dolore, & periculo imponeretur. Et ut imponatur, ſæpe calculum non poteſt removere. Deinde tollit illum intolerabilem cruciatum in reddenda urina, quam calculus ſemper faciebat: propterea, quod tum urina exeat per vulnus in cujus labris calloſis non eſt ullus ſenſus, & ſic non fit dolor, antea vero exibat per ductum urinarium & virgam in qua eſt acutiſſimus ſenſus, & ideo excitabatur immenſus dolor. Tertio etiam quia præcavet mortem, quæ ante certo eſſet ſecutura: nam veſicæ ulcus, & inflammatio, quæ ſemper calculum comitantur, poſſunt facilius curari injectionibus in veſicam per foramen factis, quam ante poterat: alias autem periculum mortis erat, ſicuti etiam ab urinæ ſuppreſſione, cujus periculum, ut dixi, hac ſectione tollitur. Verum quidem eſt quod ſectio cum extractione calculi eſſet melior, quàm hæc, ſi eſſet æque facilis: ſed eſt longe periculoſior. Præſtat ergo habere aliquod remedium moderatum cum ſecuritate, quam majus cum periculo maximo eſt. Etiam verum, quod hæc ſectio habeat magnum inconveniens, quod ſcilicet homo tota vita debeat laborare involuntario per vulnus urinæ ſtillicidio: ſed melius eſt hanc moleſtiam ferre quam in periculum vitæ incidere; Atque hæc eſt tota de calculi ſectione doctrina. *Thom. Fien. de præcipuis artis chirurgic. controverſiis tractat.* 9.

Diæteticis atque pharmaceuticis remediis jam breviter excuſſis, ſupereſt ut ultimum illud, ſcilicet chirurgicum jam exponamus.

Venæ ſectionem, ſi plethora, vel nimius ſanguinis æſtus adſunt, ex uſu poſſe eſſe ſtatuimus.

Cucurbitulas in regione lumbari poſitas, in dolore nephritico calculum unum vel plures ad veſicam derivaſſe, experientiâ ſæpiùs obſervatum.

Si veſicæ lapis major ſit quàm ut expelli queat, nec defectu requiſiti ad id medicaminis reſolvi poſſit, ſi atrocitas morbi nullis medicamentis ſuccumbat, tunc duriori nodo durus adhibendus eſt cuneus.

Circulatores plerumque enim omnes ridemus hic & Empiricos, qui calculum veſicæ medicamentis ore aſſumptis terere fabulantur idem evincunt literæ paucis jam elapſis diebus ad nos datæ.

J G.

J G. Eques Auratus.

JOANNI GROENFELDIO, M. D. S. D.

CUM mihi in mentem venit, cum quo mihi res impræſentiarium agenda eſt, viro nempe eruditione & experientiâ notiſſimo; confiſus ſpero, quod non me argues vel ingratitudinis, vel imprudentiæ, cùm de ſalute filii ſollicitus eſſem; libentiſſimè enim vellem, ità me movente paterno affectu, & naturali στοργῇ, ut qui Tyrannidem tantam ſubiit, modo lenißimo ſanaretur, ideóque ſanè ſpes mihi affulſit major, quod inveni quendam (qui Veſtras ſuis; qui in Arthritide & Hydrope curandis, & nuperrimè quoque in comminuendo calculo, ſummus voluit eſſe myſta, ſolâ ſpe lucri, fractis omnibus puderis repagulis; ahenea jam diu fronte ſuis indutus) qui affirmavit intra viginti dierum ſpatium ſe potuiſſe frangere *& expellere calculum per medicamenta intus aſſumpta, etiamſi calculus tantus eſſet, ut pugni magnitudinem excederet: ſed ah! quanta de ſpe decidi cum filio meo, cum fallacia & impudentia ignorantis Empirici miſerè fallebamur, & filius meus adhuc ſubit torturam calculi graviſſimam.*

Ad Te itaque, tanquam ad aſylum, confugio; opem implorans veſtram, ut tentares an calculum in veſica concretum invenire poſſis, & ſi invenias, ut eandem adhibeas curam quam (cum bono Deo) habuiſti, reſpectu fratris ejus Senioris, quem biennio abhinc per Lithotomiam à calculo liberaſti, & manet adhuc in perfecta valetudine.

Deum precor ut reipublicæ bono Te diu velis ſuperſtitem eſſe & valere.

Noſtra Reſponſio.

Eximie Domine,

ACcepi Literas à Te 2. Martii 1684. datas, quibus certior factus ſum de bona valetudine filii Tui, natu majoris (quem non ità pridem à calculo σὺν θεῷ liberavi.) Sed me ſtatim dolor aggreſſus eſt, cùm literis iiſdem percepi, filium tuum juniorem eodem malo oppreſſum eſſe, quo priùs ſenior afflictus fuit, quem (veſtrâ me invitante Dominatione) hodie viſitavi & calculum inveni, juglandem magnitudine excedentem, ſolidum etiam & confirmatum.

Quoad iſtum, cujus audaciâ fuiſti ſeductus, benè novimus Thraſonem eſſe vanum, & qui gloriari ſolet de rebus impoſſibilibus & extra ſphæram activitatis humanæ poſitis, nec erubeſcet de rebus etiamſi turpiſſimis; qui nihil honoris vel ingenuitatis habet, nihil quoque ipſi detrahi poteſt. Ingentem oſtendimus talium Impoſtorum gregem, pernicioſam hominum fæcem, qui ruditate & inſcitiâ ſuâ imponentes, & in circulis civitatum verſantes, vaniſſimo verborum ſtrepitu panaceæ miracula jactant. His verò mendacibus, & inanibus Medicaſtris præſtaret tacere, quàm in detrimentum proximi nociva remediorum crepitacula credulis obtrudere. *Ten Rhyne Tractat. de Arthr.*

Quod ad nos attinet, talem licentiam nobis nunquam aſſumemus, ità in aliis & contemnendam & ſupprimendam duximus.

Id nobis aſtipulavit jure nobiliſſimus ipſe Galenus, Medicorum Princeps, qui aſſerit quod medicamentum integris viribus veſicam attingere non poteſt, atque ſi concedamus attingere poſſe, vis medicamenti infringitur, tum amplitudine veſicæ, tum involucris & pituitâ multâ quâ circumvolvitur.

Itaque jam tandem ad ultima remedia progredimur quæ ſi tentanda ſunt, exectio inſtituenda eſt (de qua vid. Pareum Schultetum, Hildanum, Cornelium Celſum, *&c.*) diebus vero aliquot antea, victu corpus præparandum eſt, ut modicos ſalubreſque cibos & minime glutinoſos aſſumat, & inter hæc ambulandi exercitatione utatur, quo magis calculus ad veſicæ cervicem deſcendat, ut ipſe Celſus.

Cujus rei ubi fides eſt, pridie id corpus tenui victu nutriendum, & tunc loco calido curatio adhibenda eſt, quæ diverſis modis ordinari poteſt.

PRIMUS apparatus vocatur minor, ægri continet, & in quo omnibus præparatis index & medius digitus manus ſiniſtræ in anum immittuntur, dextra manu venter inferior verſus veſicam deprimitur. (à violenta compreſſione hic ſummopere cavendum, hinc enim atrociſſimi dolores, inflammationes, imò ipſa gangræna)

Ex quibus evenit, ut in anguſtum compulſa veſica faciliùs capi poſſit, quo capto in perinæo ſuper calculum fit inciſio, digitiſque, ſi minor ſit lapis extruditur, ſin vero major, hamulo extrahitur.

Minimè feſtinanter hac in re agendum, ſed ità, ut quam maximè tuto id fiat, nam læſa veſica nervorum diſtentiones cum periculo mortis excitat.

SECUNDUS eſt Hildani, qui fit hoc modo: omnibus præparatis Medicus catheterem, (non talem intelligo, quali ad urinam ſuppreſſam utimur, ſed qui ſulcum ſeu foſſam habet. vid. Paræum, lib. 17. cap 44.) in veſicam immittit ſuper calculum, tum novaculâ media ſui parte obvoluta, inciſionem facit ad catheterem uſque, poſtmodum ſuper catheterē ſive itinerarium per vulnus conductorem immittit, catheterem, ut virga ſit libera, extrahit, conductore, ſi ſit opus, vulnus dilatat, tùmque per latus conductoris cochlearia immittit, extracto conductore, immiſſoque in anum digito, hamulo prehendit & extrahit (Tortorem) calculum, ſive integrum, sive fruſtulatim, ſi nempe major juſtò aut tenacioris compaginis fuerit.

TERTIUS MODUS, quando modo præcedenti vulnus eſt inflictum, ſuper conductorem tenaculam immittit, quo extracto prehendit Medicus calculum, & ſic eum extrahit, quod locum habere poteſt, cùm lapis hamulo extrahi nequeat.

QUARTUS operandi modus Lithotomia Franconia appellatur, ab Auctore Petro Franco, fit hoc modo:

Inciſione præcedenti modo factâ circa extractionem calculi nihil molitur Lithotomus niſi calculus in vulnere compareat ſed vulnus more ſolito ligat, poſt aliquot dies (niſi calculus ſuâ ſponte per vulnus excidat, quod ſibi

in ſua praxi aliquoties accidiſſe dicit inventionis hujus Auctor Petrus Francus) calculum extrahere; quando æger eſt valde debilis, ut judicat Hildanus.

Quintus Modus eſt cùm calculus eſt tam magnus, ut per vulnus in collo veſicæ factum, tranſire non poſſit, niſi ſubſtantia membranea veſicæ, vel ejus ſphincter lædatur: quod Authos Petrus Francus non proponit, ut ipſum aliquis imitaretur. Sed in caſu tanquam deſperato, coactus precibus parentum infantis, in quo operationem inſtituebat, fecit.

Æger erat infans bimulus, qui calculus ovo gallinæ non minorem in ſuo gerebat corpuſculo (in adultis hanc operationem locum non habere vult notari Auctor) ſectionem inſtituebat in inguine & ſuperiore oſſis pubis parte, ut fere partus cæſareus fit, & ſic fundum veſicæ transfodiebat, & extrahebat calculum.

Infans quamvis maxime debilitatus, fuit reſtitutus, & vulnus ſanatum: tale Hildanus alibi in ſuis obſervationibus quoque commemorat exemplum.

Sextus & ultimus modus fit inſtrumento quod excogitavit Hildanus: factâ eo modo (uti dictum) inciſione, immittit per vulnus ſuum inſtrumentum ſuper calculum, illud quando eſt immiſſum dilatari poteſt (inſtar inſtrumenti quod Speculum matricis vocamus) poſt dilatationem conatur Medicus calculum apprehendere apprehenſumque extrahere.

Pariſienſis ille Lithotomus, cui Collot nomen eſt, plurimos hoc modo ſatis feliciter ſecuit, ex cujus, ut & aliorum curioſa inſpectione tantùm profecit Tractatuli hujus Auctor, ut hunc cum cæteris quoque Operationis modis aggreſſus fuerit, & adhuc quotidie peragat.

In fœmineo Sexu, ſive ſit Virgo, ſive nupta, longè minori negotio, & citra ſectionem magnamve ſanguinis effuſionem, hanc operationem inſtituere & peragere licet: quia veſicæ foramen in pudendo ſtatim occurrit viſui, ſufficit ſolum catheterem immittere, & intra ejus ſulcum dilatatorium inſtrumentum indere, denique forcipe lapidem extrahere: Interdum tamen ob calculi nimiam quantitatem in veſicæ orificio parva inciſio facienda eſt, à qua nihilominus, ut & a nimis violenta dilatatione, periculum metuendum eſt, ne læſo ſphincthere, ſequatur involuntaria urinæ emiſſio.

Jam ſequitur, ut, extracto calculo, agamus, qua ratione ſit regendus æger, non ſtatim ille in lectum erit reponendus.

Si valens fuerit corpus, nec magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur.

Tunc deſidere debet in ſemicupium, ità ut à genibus ad umbilicum aqua teneat (cætera veſtimentis circumdentur) quo ſanguinis hæmorrhagia ſiſtatur.

In corpore imbecilliori hæmorrhagia ſtatim ſiſtenda erit; agglutinanda aliquando cucurbitula & inguinibus & coxis, & ſuper pubem, ſi ſanguinis fluxus cohiberi nequeat, qui ſi cohibitus, æger reſupinus in lectum collocandus eſt.

Venter interim inferior ab umbilico ad lumbos itidem & pudenda, oleis convenientibus paululum calefactis optime inungatur.

Vulneri linteolum duplex vel triplex, aſtringenti medicamento madens, imponatur; cannula aliquando vulneri immittitur, qua arenulæ & ſanguis extravaſatus poſtmodum commodius expurgetur, per illam & ſipho quoque immitti poteſt, quo, neceſſitate urgente, veſica ſyringetur, ſicque continuo excernatur, quicquid præter naturam in ea continetur.

Si Lipothymia ſuperveniat, cardiacis removeatur, ægerque placidè ad quietem reducatur, ac ſi ſomnus non obrepat, anodinis mitioribus promovendus.

Sicque, ſi vires ferant (hæc ipſa Celſus [illegible] tradit) interpoſitis viginti quatuor horis, balneum iterum ingrediendum, & pro virium conſtitutione in eo demorandum, ſi ſudor aliquis erumpat, ſpongia detergendus erit.

Inter hæc ſi ſomnus blandior æqualiſque reſpiratio adſint, ſi lingua ſit madens & modica ſitis, & venter inſimus ſedit, & mediocris cum modica febre dolor, curationem feliciter procedere, certum eſt.

Denique, quantum poſſibile eſt, & cibis & medicamentis allaborandum eſt, ut natura, quæ ſaluberrimum balſamum ſuppeditat, corroboretur ſicque vulnus conſolidetur.

Omnibus itaque, ad renum & veſicæ calculum pertinentibus hucuſque breviter deſcriptis, unicum ſupereſt, nempe modus eximendi calculum ex urethra quem breviter deſcribemus.

Contigit aliquando, ut calculus exiguus è veſica excludatur, in urethram tamen illapſus, ibidem ſiſtitur, urinæque iter occludit.

Quo in caſu omnia remedia tentanda & applicanda, quæ apta nata ſunt calculum educere abſque ulla inciſione.

In horum numero Primò occurrunt medicamenta diuretica, emollientia, fomentationes, inſeſſus in balneum, qui ſunt relaxantis qualitatis, quorum ope calculum non infimæ quantitatis eduximus ex urethra ingenioſiſſimi admodum Viri, Equitis Aurati, & Regi à rebus caſtrenſibus Architecti.

Secundus modus eſt extenſio urethræ per flatum, ligando eam virgæ partem, quæ juxtà pubem eſt, eodem modo, quo frequenti uſu fuit apud *Ægyptios*, urethrâ nempè ità dilatata, liberior exitus calculo patet.

Tertius modus ſugendo efficitur, cùm maximo conatu ſpiritum trahendo, lapis ſimul attrahitur.

Quartus modus eſt comminuendi calculum, ope tenaculæ & ſpecilli (de quibus vide Paræum, Hildanum, Schultetum) qui cum ſucceſſu ſæpius efficitur, ideoque maximè laudandus eſt.

Hæc verò ſi fruſtranea ſint, ultimò tandem fiat inciſio: inter Authores ſumma diſputatio eſt de loco, in quo inciſio hæc facienda eſt.

Quidam eligunt partem lateralem, cavendo, ne inferiorem ſecando, fiat fiſtula; aliqui partem inferiorem, ne corpora nervoſa offendantur.

Quod ad nos attinet, utrumque modum tentavimus, curam invenimus faciliorem, neque ullum ægris fuiſſe detrimentum percepimus, cùm inciſionem facimus in parte nervoſa laterali: inciſione factâ, calculus unco ſubtiliſſimo & tenerrimo educi poteſt.

Quibus jam peractis, vulnera poſt extractionem

nem calculi (ſive veſicæ ſint, ſive urethræ) curanda ſuperſunt, de quibus abunde deſcripſerunt Practici, ideoque & ea in præſentiarum mittimus. *Joann. à Beverovic in Diſſertat. ſua Litholog.*

Conſultationes.

Ex enarratis ſymptomatibus Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. Marci Procuratorem divexantibus, dolore ſcilicet quodam continuo gravante in ſiniſtra parte lumborum, & ſubcruentis urinis ex levi quocunque motu, iiſdem que a validiori, & concitatiori cruentis omnino, quæ poſtmodum incidentes hypoſtaſin habent ſanguinis fæci non diſſimilem, dum autem abſtinet a quocunque motu, inclareſcunt, & ſanis ſimiles effluunt, dubium occurrit, utrum cauſam habeant æſtuoſum renum calorem, ut cenſent Virorum Præclariſſimorum aliqui; in conſilium de affectu acciti: an calculum renibus impactum. Ego verò liberè, & incunctanter pronuntio, & ſtatuo, hanc urinarum varietatem cum gravitate ſiniſtræ partis lumborum non poſſe fieri ab immoderato renum calore, duplicem potiſſimùm ob cauſam. Primo quia gravitatis ſenſus continuus in rene ſiniſtro ab intemperie induci nulla ratione poteſt: ſed vel a materia ſuo pondere gravante, ut propterea prodiderit Hipp. ubi de renum calculo Primo in 6. Epid. 6. quod *in renem dolor gravis*; vel a partibus adjacentibus, quæ comprimuntur, ex Gal. in Comm. Secundo, & id patet, luculentius ex urinis illis variis, quæ motu cruentæ evadunt, quiete verò inclareſcunt: ſiquidem quando affectus ortum ducit ab intemperie, illa vigente, dura hic; qua viciſſim recedente, & ipſe cedit, nulla ſuperſtite moleſtia, niſi denuo convaluerit intemperies; cùm nulla ſit ratio, quod ex levi quocunque motu incaleſcant adeo renes, ut venæ reſeratæ ſanguinem effundant. Propterea pro comperto ſtatuendum, affectus præſentis cauſam eſſe calculum in rene ſiniſtro, cùm quantitate continua in regione ſiniſtri renis prematur. *Ubi enim dolor, morbus* qui quidem calculus inæqualis, & ſcaber eſt, non lævis, & veluti marmoreus, ut ajunt: alioquin renis ſubſtantiam non abraderet; quod contingere exiſtimo ex quolibet corporis motu; magis tamen & minus, prout concitatior eſt & minus violentus: quod quidem aliud eſt calculi ſignum ab eodem Hipp. l. cit. memoratum his verbis: *ſanguinolentum mejunt.* Neque faceſſit negotium, quod Vir Illuſtriſſ. ſtuporem non obſervet in femore è regione partis affectæ ab eodem Hipp. propoſitum; quoniam in eam molem non excrevit, ut ex venæ cavæ, & arteriæ magnæ deſcendentis compreſſione, ſpiritus, & ſanguinis ad infernas partes affluxum intercipiat. Vomitus autem comitatus eſt pituitoſæ materiæ multâ copiâ ab aſſumpto medicamento, & injecto clyſtere. Sicuti enim hæc in ventriculo coacervata, & ad renes decumbens, ſi ab ipſorum expultrice cavitate ampla patentium exturbetur, nullam, vel levem ſaltem infert moleſtiam, ita ſi ipis infarcta fuerit, atque adhæſerit arctius, ita ut ab expultrice non poſſit inde extrudi, & expelli, tunc novam à vena cava ſuſcipientes, continuo partium ductu coacervatur, diſcuſſiſque partibus tenuioribus in calculum concreſcit, etiamſi renes immodico calore non æſtuent, ex Gal. in prædicti textus Commento.

Utrum autem ipſi extirpando, & excludendo potus *aquarum Thermalium*, & in primis B. Virginis ex uſu ſit futurus, quod deinde queritur; cenſuerim equidem non inutilem hanc futuram, ſi liberè permeaverit, qua expurgandis humoribus in renibus coacervatis, quà calculi incrementa prohibendo. Quod verò ipſum jam concretum ad veſicam propellere poſſint aquæ illæ, non admiſerim, ſi in eam molem excreverit, ut ureteres ſubire non poſſit, quod vereor. Neque unquam comperi diuretica lapidem frangentia, dummodo non coaluerit ex pluribus arenulis compactus. Has etenim ſecernere, & expurgare fateor. Quod innuit Hipp. ſequenti textu: *Quieſcere non confert, ſed exerceri non repleri. Juvenes helleboro purgares, poplitis venam ſecare, cientibus urinam purgare, attenuare, & emollire.* Hæc enim cuncta conferre poſſunt cùm præſervationis loco, à calculo, confluente materia ad renes, tum curationis arenularum, antequam in legitimum calculum obdureſcant: quem, quando jam concrevit, incurabilem cenſeo; ut propterea quolibet medico præſidio diuretico ſuperſedendum ſit, præter ſolam rectam victus rationem, humorumque in corpore redundantium expurgationem, vomitu, & per alvum inſtitutam. Atque hæc reſponſi loco ad prædicta quæſita abunde fuerint. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 3.*

Accuratè uſque adeo à Viris Excellentiſſimis expenſus eſt affectus ille, quo paucis ab hinc menſibus Perilluſtris Dominus, integræ alioquin valetudinis, divexatur, ut quod addam non habeam. Ne tamen ſententiam rogatus detrectare videar, hanc paucis proferam. Cùm igitur, ſi excretum ſanguinem, cum lotio, ſi pondus in perenæo, ſi dolorem, & mordacitatem, ſi acrem illam ab urina effuſa ſuperſtitem meiendi voluntatem perpendimus, dubium nullum ſit, quin pars affecta ſit veſica. Hoc ſolum ſupereſt inquirendum, an à calculo, an verò à ſalſa pituita memorata dependeant accidentia. Equidem ut verum fatear, levior licet illa in dictis partibus, continua tamen moleſtia, ponderis aliquis ſenſus in perinæo, atque ſupra enarratorum accidentium exacerbatio ab aſcenſu, deſcenſuve ſcalarum aut exercitio violentiore; necnon & ſanguinis cum urina permixtio, cùm vel equo, vel curru vehitur, de calculo præſenti mihi gravem injiciunt ſuſpicionem, ne dixerim id præter omne dubium eſſe atque luculenter comprobari ex rubris illis, albiſque arenulis, ac mucoſa illa in urina hypoſtaſi calculo perquam familiari, ut & ex ſanguine excreto, qui a ſalſæ pituitæ fluxu haud ita facilè contingit. Accedit corporis habitus, ætaſque ſenilis: præterquam quod & cathetere ipſo a perita manu inſinuato id facilè explorari poſſit. Neque à mea me abducit ſententia, quod Vir perilluſtris duos necdum, aut certe non amplius,

plius, menſes his malis opportunus fuerit: quod temporis ſpatium anguſtius videatur, quam ut eo concreſcere calculus poſſit. Non enim ignorant Viri illi Excellentiſſimi ſæpenumero calculum, copioſa in primis pituita obductum non quo tempore primum coaleſcit, ſed nonniſi grandiorem jam factum excruciare patientes. Quod obſervatum à me eſt in quodam noſtro nobili ſex abhinc annis; qui ne vel leviſſima quidem prius veſicæ moleſtia affectus, ex equi citatiori curſu, ſanguinem cum lotio cœpit effundere, ac frequenti deinceps meiendi voluntate, non abſque cruciatu ſollicitari; tertio autem poſt menſe inſtituta ſectione, quod conſtanti ſententia calculum adeſſe pronunciarem, duo mole ovi gallinacei me judicio falſum non fuiſſe prodiderunt. Fruſtra quinetiam objecerit quis quòd perilluſtris hujus Viri moleſtia paucis admodum iiſque leviſſimis medicamentis ceſſerit. Evacuatis ſiquidem, aut contemperatis humoribus ad partem affectam decumbentibus, deliteſcit nonnunquam adeo malum, ut derepente ſe quis incolumem, atque ab omni prorſus calculo immunem exiſtimet. Quod contigit nuper Illuſtriſſimo atque Reverendiſſimo Candiæ urbis Archiepiſcopo, qui cum creſcente Luna atrociſſimis earundem partium doloribus excruciaretur, eadem decreſcente uſque adeo dolore vacabat, ut Medicorum non pauci à mea de calculo ſententia recederent: quam nihilominus alii amplexabantur, donec tandem calculus cathetere deprehenſus eſt. Quod ſi purgante medicamento periniæ illud pondus, mordacites, meiendi voluntas, ac reliqua partium illarum noxa uſque adeo ceſſerit, ut quindecim aut viginti dies dolore prorſus vacaverit, adſcripſerim & ego memorata accidentia ſalſæ pituitæ à capite, & ventriculo ad partes illas, natura fortitan aut alia de cauſa imbecilliores decumbenti. Quod ſi juxta vota contingeret, ut de ſalute perilluſtris ægri firmior eſſet ſpes; in errorem tamen cum præceps ſit lapſus, ab eo quammaxime cavendum. *Idem. ibidem.*

Vir Nobilis annorum 58. temperamenti calidi, & humidi, ad melancholicum vergentis, ventriculum frigidum ſortitus, catarrho opportunus, conqueri cœpit x. ab hinc annis de doloribus nephriticis quotannis recurrentibus, cum urinis non raro cruentis, ab excreto tamen calculo inclareſcentibus. Ab accurata vero totius corporis purgatione, aquæ potiſſimum Tettutianæ uſu inſtituto, anno 1643. ac ſequenti, diarrhæa graviſſima, & tantum non lethali correptus; biennii ſpatio nullum excrevit calculum, cujuſcunque fere doloris nephritici expers. Anno verò 1645. novis doloribus divexatus, non tamen gravibus adeo, ejectis octo calculis, paucis diebus aliis illis immunis fuit: mox anno 1646. invaleſcente iterum dolore, cum ventris pondere infra umbilicum & acri meiendi voluntate, non ſine conſenſu extremæ glandis calculum fabæ mole expulit, qui in extrema glande hærens, inſtrumento chirurgico inde evulſus eſt, ſuperſtite tamen ventris pondere: quod de alio calculo ſuſpicionem auxit licet à perito chirurgo cathetere facto periculo nihil ſe prodiderit; ſuperſtite nihilominus frequenti meiendi voluntate; atque cum antehac ab exercitio validiori urina cruenta efflueret, nunc & abſque eo quin etiam hujuſmodi conſpicitur, ſupprimiturque brevi temporis ſpatio, ſponte poſtea manans. Cum vero ante hoc tempus dolores 20. & plurium dierum ſpatio convaleſcerent, nunc octo, vel x tantum, triduo circiter id contingit, cum excretione materiæ catarrhalis; accedente ab aliquot annis deſtillatione catarrhi fere continua, cum raucedine, corporiſque laſſitudine, tunc potiſſimum, quando meiendi voluntas ſollicitat: ut propterea meum literis popoſcerit conſilium, cum Parmam anno 1647. ad curam Sereniſſ. Cardinalis Farneſii immortalis memoriæ accitus eſſem cui tunc mentem aperui, ſuſpicari me ſcil. de novo calculo; quanquam a lithotomo non deprehenſo; cum Excellentiſſ. Medici Placentini curæ ipſius præfecti prædicta ſymptomata ad catarrhum ſalſum referrent, in quibus fuit præſtantiſſimus Medicus Lodianus; iis fortitan adducti rationibus, quod catarrhi deſtillatio ſit manifeſtiſſima, nec ardor urinæ continuus, quinimo plures dies moleſtia vacans, atque potiſſimum; quod lithotomi peritiſſimi effugerit manum. Cum tamen ego mente recolerem præteritos affectus, plures calculos antehac ejectos, urinæ ſuppreſſionem ſæpe recurrentem, & illico ſponte recedentem, abſque materiæ alicujus excretione, & inſigni moleſtia, qua afficitur non ſolum curru vectus, in lectica, & dum pedibus ambulat, cum mictione cruenta, pro comperto aſſerui calculum adeſſe in veſica, non in renibus, ut ſenſuit Excellentiſſ. Archiater Neapolitanus: *Si enim quis ſanguinem meiat, aut grumos, aut ſtillicidium urinæ patiatur, & dolor in imum incidat ventrem, pectinem, & perinæum, ad veſicam loca laborant*; ex Hipp. 4. Aph. 80. Cum autem tunc Nobilis patiens Parmam conceſſiſſet, conſilium rogaturus Excellentiſſ. Medicor. Aulicor, aliorumque ad curam Sereniſſ. Cardin. Farneſii accitor; eadem conſtans fuit omnium ſententia, atque periculo iterum facto a lithotomo Sereniſſ. Principis, calculus ſe prodidit, ab ægro tandem admiſſus, ut propterea cum collatis ſententiis multa in medium proferrentur, unanimi tandem conſenſu determinatum fuerit quod à Gal. ſancitum eſt 5. in 6. epidem ſcil. veſicæ ſolam manus operationem admittere. Quod ſæpius experientia comperi, potiſſimùm vero in Perilluſtri & Reverendiſſ. Joan. Bellono, Canonico Patavino & publico magni nominis Moralis Philoſophiæ Profeſſore veſica calculo laborante, qui duos annos continuo plura medica præſidia tamquam compertiſſima ſibi tranſmiſſa fruſtrà adhibuit, calculo ſectione extracto ovo gallinaceo mole pari, integro omninò. Cùm autem anni tempus calidum vigeret, deliberatum hanc operationem differendam eſſe ad autumnum quo tempore eam lithotomus Placentiam accitus adminiſtravit, eduxitque calculum, & Nobilem Patientem priſtinæ valetudini reſtituit. Hæc enim dummodo peritam manum ſortiatur, in patiente allioquin boni habitus, & integrarum virium, ſemper eſt tutiſſima; ea lege, ut fiat potiùs amplior, quàm anguſtior, cùm non ſatis con-

conſtet de calculi magnitudine. Si enim anguſtior fuerit, dilacerantur partes in extractione calculi, atque ita ſuborto ulcere, febris quandoque interitum accelerat; quod contigit prædicto Rever. Bellono.

Cæterum dubium supereſt elucidandum, qua ratione hac ætate provecta, & in primo ſenio procreari poſſint calculi in veſica, cùm proditum fuerit ab Hipp. 3. in 6. Epid. 15. quod *Lapis à mictione pueris magis*: ubi Gal. in commento. *Scimus autem inquit, pueros quidem in veſica calculos ſibi procreare, in renibus autem ætate provectos.* *Cauſam verò hujus rei aſſignans Hipp. in textu, ſubjunxit; Verumne quod calidiores.* quod explicans. Gal. in commento hæc habet. *Pueris itaque, qui calorem nativum multum habent, & validas functiones, materia craſſities fuſa ad renes pervenit, atque ob id facilè ad veſicam colatur, functionum robore non parum ad craſſitiei penetrationem conferente. Veſica verò cùm frigida ſit, quod nervoſa, & pauci ſanguinis exiſtat, & magna intus ſit capacitatis, concreſcit hic & coagmentatur.* Ex quibus patet obiter, calorem nativum ex Hipp. & Gal. diverſum eſſe à temperamento. Ratione namque temperamenti, calidiores ſunt juvenes pueris, ſi ſermo fiat de temparamento corporis viventis, qua vivens eſt. Ille namque quo propior principiis eſt generationis, eo vegetior eſt. Ex primo enim Aph. 14. *Qui creſcunt plurimum habent de calido innato*, ut ex his conſtare videatur, calculos in veſica procreari in pueris, non verò in adultis. Propterea ſtatuimus ſolutionis loco, calculos in veſica vel concreſcere immediatè, vel coagmentari ex eorum rudimento in renibus jam concluſo: in pueris verò in ipſa concreſcere immediate quod expreſſit Hipp. *à mictu* id eſt ex materia ſuperſtite poſt mictionem; in adultis autem procreari in renibus ante mictionem, ſed in veſica non raro hærere, vel ob craſſitiem, vel ob expultricis imbecillitatem, atque tunc in veſica coagmentari, & grandiores fieri, ob adhæſum materiæ craſſæ, & viſcidæ. Quæ ſuperpondii loco fuerint. *Idem ibidem.*

De Præſervatione à calculo poſt ſectionem. Pro Reverendeſſ. Marino Cerchiari, Veneto.

Nephritidem eſſe morbum hæreditarium, palam facit luculentiſſimè Reverendiſſ. patiens, magni nominis Concionator, & Dominicani Cœtus Provinciæ præfectus, quippe qui parente natus eſt a pubertate ad 48. uſque ætatis annum, quo obiit, ſtranguriæ, & arenularum excretioni maxime opportuno, ut & duo ipſius fratres. Quo propterea affectu patiens Reverendiſſ. boni alioquin habitus, ſtaturæ mediocris, & temperato propior, ab adoleſcentia excruciari cœpit. Dominicanorum ſiquidem cœti adſcriptus 20. ætatis anno, arenulas excrevit, atque cùm in Hiſpaniam ſtudiorum causâ equo iter faceret, nocturna, diurnaque invita pollutio illi ſuborta eſt, cujus ratione vel in ſella ſedens, vel in tabula decumbens ſomnum captare coactus fuit cùm vero juxta ſacri Cœtus normam rigidam, & ſeveram piſcibus, & ovis uteretur, atque ſtudiis aſſiduò invigilaret, laneis veſtibus amictus, continuo fere pruritu in extremo pene divexatus eſt. Anno verò ætatis 28. in Italiam redux, publico docendi & concionandi muneri cùm operam addixiſſet, Cœnobiorum quinetiam cura ipſi demandata magna ſollicitudine; nominis ſui fama nec ſine neglectis medicis præſidiis, & propria ſalute poſthabita Dei cultui, & Dominicano Cœtui, doloribus Nephriticis atrociſſimè triduum excruciatus fuit, anno ætatis 58. Quibus iterum novennio poſt invadentibus, Venetiis concionatus calculum parvum ejecit; hinc per vices Venetias Veronam, & alio concionandi causa profectus, curru vectus, non ſolùm invitis pollutionibus, ſed & doloribus nephriticis atrociſſimis, ſtranguria continua, frequentique meiendi deſiderio divexatus, urinam effudit craſſam, & cruentam; cujus ratione Patavium redux conſilii causâ, cum meam de veſicæ calculo mentem aperuiſſem, affectu ſpreto, quanquam ex levi quolibet motu cruentum quid meieret, concionaturus. Venetias reverſus, quatriduo poſt doloribus admodum urgentibus, intermiſſo munere illo, de calculo certior factus, nulli alii remedio, præter ſectionem ceſſuro, menſe Aprili proxime præterito illam tandem admiſit, qua exemtis ſeptem calculis figuræ rotundæ quibuſdam, aliis quadratæ, avellanæ mole, excepto ipſorum altero minuto, obducta cicatrice 40. poſt diebus, immani affectu liber èvaſit. Cùm tamen durans arenularum mictio ſuſpicionem, nec immeritò, illi injiciat de nova calculi concretione, in aliis non rarò obſervata, ad noſtram confugit opem.

Quò itaque præſervetur Patiens Reverendiſſ. morum probitate, & ſublimi doctrina præſtans, brevibus præmittam quæ generationem calculorum cùm renum, tum veſicæ ſpectant. Tria verò omnino concurrere ad eorum in renibus concretionem cenſeo, Materiam, Efficientem cauſam, & ea ſine qua non. De Materia verba faciens Gal. 3. in 6. Epid. Text. Comm. 15. hæc habet: *Igitur urinarum craſſities creandorum calculorum prima potiſſimaque cauſa eſt*: ſive coacervetur ex incompoſita victus ratione, aut ex imperfecta chylificatione, ob imbecillitatem ventriculi, deſtillatione à capite, cibis craſſi ſucci, lacte caſeoſo, atque vinis nigris, craſſæ ſubſtantiæ: de quibus fuſè Galenus 2. & 3. de Alimentorum Facultatibus; qui propterea cap. 16. ejuſdem tertii libri ſtatuit, ab omnibus craſſi ſucci cibis concreſcere calculos in renibus. Ex immodico quinetiam exercitio ſtatim à cibo, tanquam cauſa potiſſima pueros calculoſæ affectioni opportunos eſſe, prodidit 3. in 6. Epid. 15. Comm. Secunda cauſa princeps eſt Efficiens, calor nempe denſans, cogenſque materiam craſſam renibus impactam, diſcuſſis ſcilicet partibus tenuioribus. De qua idem Galen. Lib. de dignoſcendis, & curandis Renum affectibus cap. 2. ubi dedita operâ agit de cauſis calculi, his verbis. *Ideoque ſimpliciter à calore fit in nobis calculus.* Licet enim concretio non minùs fiat à frigido, quàm à calido, non propterea cenſuerim cum Valeſio in Epidem. calculos utramque cauſam agnoſcere. Nunquàm enim in corpore intenſa adeò frigiditas viguit, quæ condenſare & obdurare poſſit. Quanquam non eo inficias, quod calor agens poſſit eſſe intenſior

ſior, & remiſſior. Si namque materia vitioſa craſſior fuerit, denſari, & obdureſcere poteſt etiam a calore remiſſo. Quod docet Gal. 3. in 6. Epidem 15. *Igitur*, inquit, *urinarum craſſities procreandorum calculorum prima potiſſimaque cauſa eſt*. Quibus non negat mediocrem caliditatem ad hujuſmodi materiam cogendam abunde eſſe; ut hoc nomine in veſica, & intenimis concreſcunt calculi, quibus etiam ſenes ſunt opportuni, in quibus tamen non viget calor: quanquam ſi tenuis materia ad renes confluxerit in tophaceam & calculoſam materiam cogi non poſſit, niſi ab eorum caliditate immodica. Præter verò diſpoſitionem ratione materiæ craſſæ & efficaciam agentis, renum nempe caliditatem, anguſtia vaſorum in ipſis, & eorum imbecillitas accedat oportet, ex Gal. 5. de Sanit. Tuenda 7. quod, *qui latas habent venas, à cibis craſſi ſucci non læduntur*; nec immerito, quia cùm omnis actio fiat per contactum permanentem, hic deſideratur in iis quibus venæ non ſunt amplæ, hærente materia in renibus quam potius libere præterlabente, & cum urina effuſa. Quod mihi contigit obſervare in Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Hercule de Sancto Bonifacio, qui octogenario major, urinas ſemper profudit, copioſæ pituitæ viſcidiſſimæ immixtas, ad libram circiter, tenaciter adeo hærentis fundo matulæ, ut & ea inverſa, effuſa urina, ab illius fundo penderet; cum tamen nullæ unquam fuerint de calculo querelæ toto .o. annorum ſpatio, & quod excedit, quibus ad ipſum inviti. Quam viarum anguſtiam, cum expultricis imbecillitate cenſeo eſſe diſpoſitionem hæreditariam, non facultatem quandam petrificam; quæ aliquorum eſt ſententia, cùm etiam in aliis partibus concreſcant calculi: neque ſuccum aliquem tartareum, ut exiſtimant alii; cùm hoc non careat quælibet terreſtris materia, atque non raro potores à calculo immunes degant, licet vinum fuerit fæculentum, & tartareum. Sicuti enim ex gibbis gibbi, ex luſcis luſci, aliique ex aliis hujuſmodi naſcuntur, facultatis formatricis vitio à ſemine, ex Gal. 6. Aph. 28. ubi de podagra ſub finem Comm. ait: *Accedit ad has cauſas relatas, ob quas plerique nunc podagra infeſtantur, quod parentes, & avos multi podagricos habuere, in quibus ſcilicet ſemen erat corruptum, atque ideo poſteris majorem conciliavit partium imbecillitatem*. Ita renes male conformari cenſeo, & imbecilliores reddi à ſemine vitiato. Cum enim anguſtiora ſunt vaſa hæret materia craſſa, aut in renum cavo, aut frequentius in tenuibus illis meatibus in carunculas papillares patentibus, qui urinam tranſmittunt in vreterum ramos, per illorum ſubſtantiam divaricatos; atque ita in calculum concreſcit, affluente ſenſim nova materia; ex primo in 6. Epid. 6. Quod ſi quærat quis, quomodo procreentur in veſica, qua ipſos ſæpius concludi patet experientia: hoc referat reſponſum, fieri dupliciter: primario & per ſe, ex materia craſſa, & terreſtri a renibus ad veſicam illabente: ſecundò ex arenulis, aut calculis minoribus ad veſicam propulſis; ubi hærentes, ex allapſu novæ materiæ craſſæ, & glutinoſæ, atque ejus adhæſu, grandeſcunt. Primus generationis modus fuit à Gal. memoratus 3. in 6. Epidem. 15. explicante Hipp. verba. *Lapis à mictu pueris magis*. Dum enim dicit lapidem à mictu fieri, innuere voluit non excibere lapidem à renibus cum urina, ſed coagmentari in veſica poſt mictum, id eſt, ex materia prolabente cum urina. Quod clarius patet in alia verſione. *Poſt mictum concretio pueris magis*. Ideo Galenus in illo Comm. addit. *Veritas autem eſt, calculos pueris ob urinæ craſſitudinem in veſica procreari. Porro urinas craſſiſſimas à pueris reddi, ab omnibus a nobis medicis conceſſum eſt*; inquit Gal. Quod clarius expreſſit, dum ait; *craſſas enim urinas excerni, & evidenter apparet, & rerum teſtimonio declaratum eſt. Hujuſmodi namque craſſitudo multa collecta, & in unum coacta, cum ſemel aliquando non opportunè excreta intus diutius manſerit, coagmentandi, concreſcendique initium capit, eoque principio facto, facile poſtea quicquid iterum craſſum in veſicam illabitur priori agglutinatur, majorque inde tophaceus calculus redditur; quemadmodum extra corpus, & in calidis aquis ſponte naſcentibus, & in vaſis ubi calefit aqua quotidie lapis concreſcere cernitur*. Hæc Gal. Quod confirmat 2. Progn. 75. his verbis: *Propter importunos, & exuperantes cibos copia plurima colligitur humoris crudi vocati in corporibus puerorum. Is igitur per venes expurgatur quotidie, atque etiam per urinarios meatus in veſica collectus interdum calculos in ea gignit*; omniumque luculentiſſime 3. Aphor. 26. ubi dum collocat Hipp. calculos inter morbos puerorum, Gal. in Comm. ait: *Lithiaſis verò, id eſt calculi in veſica generatio proprius eſt puerorum morbus*; atque adducens rationem addit. *Propter edacitatem, & ingluviem crudos humores non paucos coacervantium, ex quibus craſſior pars una cum urinis ad veſicam comportata, fit lapidum gignendorum materia, accedente cauſa altera, caloris ſcil. copia*. Nec alia ratione procreantur calculi in puerulis lactantibus. Quod autem calculus in illis concreſcat ex lacte, patet ex Libro de Morbis Hipp. vel Polybi potius, ubi hæc habentur: *Cæterum calculi morbi principium oboritur à lacte, ubi puer lac impurum ſugit*. De loco demum concretionis eorum hæc addit: *Et ubi ſuxerit lac non purum, ſed terreum, & pituitoſum, & habuerit puer venas de ventriculo ad veſicam amplas, & attrahentes, ſi quid in lacte non purum fuerit, id quo veſica fruitur, lapis fit*. Hoc confirmat quin etiam Hipp. Lib. de Aere, Aquis, & locis: ut propterea plus ſatis probatum fuerit, lapidem primo, & immediate quandoque in veſica procreari poſſe. Quæ fuit etiam Ariſt. ſententia 3. de Hiſtoria Animalium 15. cum ait: *Defunctis nihil humoris in veſicam tranſmittitur; ac vivis non ſolum humor, ſed etiam ſicca quædam excrementa deſcendunt, ex quibus calculi conficiuntur*. Coagmentatur ſecundo in veſica lapis ex lapillis a renibus ad veſicam exturbatis, & in ea hærentibus, atque ex novæ materiæ allapſu coaleſcentibus. Quod patet in Reverendiſſ. noſtro patiente, ex cujus veſica exempti fuerunt ſeptem calculi, quorum alter in operatione obtritus, minutum alium in ſinu veluti exhibuit diverſi coloris, à materia ipſi accreſcente, & agglutinata. Quod idem palam fecit alius ex cadavere alterius Adm. Rev. ejuſdem cœtus exemtus mole magnæ caſtaneæ, attritus, qui & ipſe minutum in medio protulit in conſpectum varii coloris:

quod

quod me judice, eſt indicium luculentum concretionis ipſorum in diverſis locis. Quanquam enim concedi poſſit, calculum etiam in veſica procreatum poſſe in ſe complecti alium minutum in eodem concretum, superinducta veluti lamina, vel pluribus per adhæſum novæ materiæ; non tamen fuerit diverſi coloris, cum ſemper calculi veſicæ ſint albicantes, renum vero fere ſemper flaveſcant; ut propterea cum minuti illi ſint flavi coloris, & cortice albi, ſtatuendum ſit, ipſos e renibus in veſicam excidiſſe: quod perſpicuum fit magis ex alio minuto calculo in Reverendiſſ. Patre exempto flavi coloris, quod nondum excreviſſet novæ materiæ adhæſu. Qua in re obſervanda Hippoc. ſententia Lib. de morbis, ubi de veſicæ calculo; *Patiens ejicit aliquando lapides duos, aut etiam plures minutos eodem modo procreatos.* Quaſi dicat, calculos à renibus ad veſicam prolapſos eſſe quandoque plures, eoſque ſecretos, qui ſeorſum concreſcentes, plures in veſica calculos efforment; atque ideo mirum non eſt quod in Patre Reverendiſſ. inventi ſint ſeptem, ex quibus unus nondum incrementum ſuſceperat. Quod autem in calculo veſicæ minutus alius deliteſcere poſſit, luculentiſſimè patet ex calculis in veſica fellea, ubi concreſcunt non tranſmiſſi à renibus, ſed ex minutorum quodam in ipſa rudimento, qui per adhæſum novæ materiæ augentur. Quod oculata fide confirmatum in calculo veſicæ felleæ, Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. M. Antonii Cornelii Epiſcopi Patavini, ejus cadavere me preſente diſſecto, qui penes me eſt, pluribus conſpectus. Dubium hic tamen occurrit, cur pueri ſint opportuni magis calculi veſicæ, renum vero adulti, cùm tamen illi ſint iſtis calidiores, in quibus propterea frequentius concreſcere deberent in renibus, qui veſica ſunt calidiores, partes ut pote carnoſæ, pluribus venis & arteriis perfuſæ, cùm hæc ſit exanguis. Quod ego quoque obſervavi in Sereniſſ. Archiduce Joanne Carolo, Sacræ C. M. natu maximo, ad cujus curationem accitus fui. Solutio eſt, quod caliditas calculi efficiens cauſa ſit potius acris, & mordax, quæ magis viget in adultis, cùm pueri calido innato abundent, humorum concoctioni, & robori facultatum naturalium accommodato magis. Quod propterea humores crudos ad renes confluentes concoquit, qui ab expultrice valida à renibus ad veſicam poſtmodum propelluntur, in qua deinde ſi remorentur, denſantur, concreſcunt. Quod in Sereniſſ. Archiduci non contigit, quoniam hæreditariam vaſorum anguſtiam, & expultricis imbecillitatem ab utero materno contraxerat, Sereniſſima ipſius matre calculosâ extincta: ut hoc nomine nec humores crudos attenuare, & concoquere, nec eoſdem à renibus exturbare potuerit. Quæ præmittenda duxi ad calculorum eſſentiam, & cauſas.

Præſervationem quod ſpectat, ſupponendum eſt, tanquam veriſſimum Hipp. ſancitum 6. Aphor. 6. Renum, & veſicæ vitia in ſenibus difficulter ſanari; quod clarius 8. in 6. Epid. Text. Comm. 15. proprio teſtimonio confirmatum, cùm ait: *Vitia renum poſt annum quinquageſimum ſanata non vidi.* Quanquam enim tolli poſſint objecta aliena actu lædentia, morboſæ tamen affectiones confirmatæ & diuturnæ removeri non poſſunt. Parcant Gal. manes in Comm. Ego namque in calculis ſemper obſervavi, quod licet ſectione exempti fuerint ex veſica, & obductum vulnus, vel iterum concreverint; ut contigit Reverendo Piazzolæ, ex Benedictinorum cœtu; vel effluxerit ſemper materia corrupta, ut in Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Marchione Riario, Venetiis ſecto, & a me curato obſervavi: vel impedimentum perſtiterit in congreſſu Venereo, ut accidit Illuſtriſſ. equiti Livio Zabarellæ, me præſente ſecto; vel continua ſuperſtes fuerit arenularum excretio; quod obſervatum in hoc Reverendiſſ. noſtro patiente: ut juxta Hippocratem de ſola præſervatione cogitandum ſit.

Hæc autem in eo potiſſimum ſita eſt, ut prohibeatur novus humoris vitioſi proventus. In morbis enim ex materia quanquam ſint hæreditarii, cum intenſa caliditate, deficiente materia vitioſa, calculus nunquam procreabitur. Tribus vero potiſſimùm medicis præſidiis hoc præſtabimus.

Primum, & potiſſimum eſt, ut cibis attenuantibus, & facilis coctionis utatur, pane ſcilicet bene fermentato, ſalſamentis cibi loco, *melle*, moderaté tamen mediocriter ſalitis, vinis tenuis ſubſtantiæ, albis, non dulcibus: miſſis cibis craſſi ſucci, carnibus bubulis, ſuillis vervecinis, aut oleribus, piſcibus, præſertim paluſtribus, & teſtaceis; leguminis item, & leguminibus præter ciceres, atque caſeo, maxime vero antiquo. A cibo ſemel ſaltem in hebdomada abſtineat, & mediocri utatur exercitio; non tamen ſtatim a cibo, quo tempore intermittat etiam ſtudia. Quod ſi quandoque cruditates in ventriculo abundent, diutius decumbat, & dormiat manu ventriculo appoſita. A cibo vomitum ſemel in hebdomada ſaltem cieat, oxymel. ſcil dummodo ab eo non ſit valde alienus. Quod ſi contingeret, aſſumat drach. 1. pil. de hierâ cum agar. hora ante cœnam: atque quotidie deſcendat alvus vel ſponte, vel ſuppoſitorio, vel clyſtere; vel uſu pilul. ex aloë lota cum ſucco roſarum, vel cremore tartari cibis aſperſo. Bis autem in anno purgationem univerſalem moliatur, Vere, & Autumno, cum aliqua ſanguinis eductione ex ſalvatella dextra; quo tempore uti quinetiam poterit diureticis ad emundandos renes, & veſicam: in quem uſum accommodata erit Terebinthina Veneta, cum ſpiritu ſalis, cremore tartari, & aquis diureticis, octidui ſpatio: à quibus tamen aliis temporibus abſtinendum cenſeo, ne crudos humores, ciboſque non concoctos devehant ad renes. Quæ præſervationis loco abundè fore cenſeo. Faxit D.O. Omnipotens ut cedant ad vota. *Idem ibidem.*

Illuſtriſſimus Adoleſcens vigeſimum quintum annum agens, temperamenti totius & jecoris calidi & humidi, carnoſi habitus; dum diebus elapſis ad inviſendas Italiæ urbes una cum ſociis iter faciebat, dolore vehementi in latere ſiniſtro, à rene ad abdomen ſeſe extendente correptus fuit, cum mingendi & egerendi inclinatione, imò & irritamento, qui paucis horis remiſit; ſed ſequenti die rediit vehementior, cum iiſdem ſymptomatibus, addito etiam vomitu & inſigni ad vomendum

irritamento. Ceſſavit iterum dolor, ſed tertio die reverſus eſt, dum in rheda iter faciebat, intolerabilis ita, ut extra rhedam pedibus incedere atque currere coactus fuerit. Veronam tandem perveniens, Clyſteres præſcripti fuerunt, & caſſia exhibita, cum nonnullis inunctionibus, quibus nonnihil quievit dolor, ita ut rurſus iter capere eidem permiſerit: nunquam tamen, nec arenulas, minuſque calculos per urinam excrevit, imo nec urinæ ipſæ turbidæ obſervatæ fuerunt, ſed tenuiſſimæ ſemper & pellucidæ. Cùm autem Patavium pervenerit; doloribus immunis, de agendis conſulit, Venetiis domi ſuæ exequendis.

Nephriticis doloribus divexatum fuiſſe Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Adoleſcentem, non eſt quod dubitemus, ſi ſigna ab Hipp. recenſita conſideremus, dolorem gravem ſcilicet in regione renis dextri, cum vomitu & urinæ ſtillicidio. Et quamvis arenulæ in urinis non ſubſideant, id nihil obſtat: quando enim Hipp. dixit, quod *Quibus in urinis arenoſa ſubſident, iis renes, aut veſica calculo laborant;* vult nobis innuere, quod arenulæ calculi præſentiam confirmare poſſint, unde & Gal. dicere ſolebat, quod dum dubitatur, utrumne dolor nephriticus ſit, an potius colicus, ſubdit, quod *ſi arenulæ aut calculi in urinis ſubſideant, tollitur omnis quæſtio*: non tamen è contra, arenulis non apparentibus, calculos non adeſſe ſit affirmandum. Arenularum autem carentia, calculi non tophacei, ſed denſioris, & marmoreæ ſubſtantiæ ſuſpicionem præbet, ſicut magnitudinis, eſſe meatibus non proportionatæ: quod ſi parvus eſſet, multo anguſtiores forent exiſtimandi ipſi meatus, papillæ nimirum, cùm nunquam antea hoc affectu tentatus fuerit: etenim cum multo tempore intermittant dolores & redeant, calculum aut in renis cavitate, aut in infundibulo reperiri credendum, dolorem excitantem quotieſcunque ureteres ingredi tentat. Quare licet & in præſens dolore vacet Nob. Adoleſcens, calculum tamen geſtare pro certo habendum, & idcirco Curatione indigere, executione intentionum ab Hipp. propoſitarum dum dicebat, *Juvenes Veratro purgare, poplitem incidere urinarios mandare, tenuare, & mollire.*

Quibus intentionibus ut ſatisfiat, abs re non erit Leniens repetere ex elect. lenit. & tart. vel potionem ex mann. clarificata, ut tutior evadat Diureticorum uſus. Mox in caſu noſtro ordinem ita ſervandum cenſeo, quod primò Emollientia & Laxantia præmittantur, ut meatus dilatari atque laxari poſſint. Secundo ſequantur Diuretica ad impellendum calculum ipſum; quibus non ſufficientibus, tandem ad Lithontriptica, tenuantia ab Hipp. dicta, deveniendum. Neque interim de ſanguine mittendo cogitandum niſi imminente renis inflammatione: tunc enim poplitis vena cum Hipp. incidenda & cum Gal. vena brachii in Plethoricis pro revulſione, ſicut cum Hipp. pro derivatione.

Pro prima igitur intentione, poſt aſſumptum Leniens, uſum terebinthinæ noſtræ venetæ propono, liquiritiæ raſura reformatæ, cui poſt horam ſuperbibat jus tenue pullæ, foliis malvarum, violariæ & parietariæ alteratum. Quo eodem tempore mane & veſpere pars affecta foveatur magna ſpongia tali decoctione calente imbuta & expreſſa.

℞. Fol. malvarum, parietariæ, chamæmeli, anethi, meliloti an. m. j. rad. althææ, lil. alb. raphani an. ℥j. fœniculi, api an. ℥ß. aq. comm. ℔ xij. contund. incid. & m. bulliant ad conſumpt. tertiæ pro fotu. Amota vero ſpongia, ſtatim inungatur pars manu, oleis lil. alb. & de ſcorpionibus inuncta. In horum emollientium & laxantium uſu plures dies immorandum, niſi dolores revertantur & urgeant: tunc enim fomentationes & inunctiones non omittendo, ad impellentia medicamenta diuretica deveniendum & eſſe poterunt ſal tartar. volatilizatum ad ℈j. in aq. ſtillat. ononid. & parietariæ, addito ſucco limonum. Pariter inſignem vim permeandi & impellendi habet ſpiritus tartari alcalizatus, ad gutt. xij. vel xv. in eadem aqua; quæ medicamenta, non cedente calculo, nec remittente dolore, ſunt repetenda.

Pro tertia intentione explenda, efficaciſſima ſemper fuit eſſentia cryſtalli, a ſemidrachma uſque ad drachmam integram in jam dictis aquis offerenda: ſic & magiſterium oculorum Cancrorum. Et tandem omnibus incaſſum tentatis (quod futurum eſſe non credo) ad ſucci cæpæ albæ, per expreſſionem extracti, aq. ſtillat. parietariæ, vini malvatici ſuavis an. ℥iv. m. f. potio urgentibus doloribus, nec cæteris medicamentis cedentibus, propinanda. Hæcque pro Curatione: nam de Præſervatione alias erit ſermo, dum cauſæ quoque materiales, efficientes, & ſine qua non, examinandæ erunt.

His jam dictis congrua vivendi ratio eſt addenda, victus enim mediocriter tenuis eſſe debet & facillimæ concoctionis: augentur enim dolores, ut ait Hipp. dum cibo implentur. vinum pro potu conſueto concedendum, album, tenue, & ſubdulce. Exercitium quammaxime confert; & ideo Hipp. repetit, quod *Exerceri convenit, nec quieſcere.* Sicut pro evacuatione ſolicitanda frequentes debent eſſe clyſteres, præſertim oleo de lino parati, ut qui dolores quoque ſedare valeant. Quæ omnia Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Adoleſcenti a ſummo Deo ſalutaria precor. *Joann. Raym. Forns Conſ. & reſp. Medicin. T. 2. Cent. 4.*

Eques Illuſtriſſimus, ex Patre Nephritico natus, Calculoſus & ipſe calculos enim alias, & non exiguæ magnitudinis, nephriticis prægreſſis doloribus, per urinam excrevit; quatuor abhinc menſibus circiter calculum in rene ſiniſtro geſtat forſan neglectum, quia in renis cavitate contentus, cruciatus conſuetos non intulerit, ſed tantum in ipſo rene dolorem gravem, ſive gravativum, ita ab Hipp. nuncupatum: ut propterea, neglecta quoque faciliè congrua vivendi ratione, progreſſu ad tantam molem increverit, ut papillas egredi non potuerit, & ideo dolores exacerbabantur, à quibus papilla contracta, egreſſum non admittebat, & ideo dolor gravativus manebat. Et quoniam aut in rheda, aut equitando, calculorum deſcenſum à renibus in veſicam promoveri, indiſtinctè vulgò creditur; idcirco & Illuſtriſſimus ipſe hoc deceptus axiomate, Equo gradatim currente iter fecit, ut ad aquas vitriolatas epotandas perveniret, quo violento

motu

motu calculus renem contundens, nec exire valens, phlogoſin, & forſan eti. m legitimam inflammationem in ipſo rene excitavit, quam neceſſario febricula ſubſecut. fuit, ad cujus adventum & ſitim cum linguæ ſiccit..te, & ventriculi ..natropam; & totius corporis maciem, quæ omnia antea a c. lculi præſentia procedebant, adaucta fuiſſe mirandum non eſt. In deterius autem lapſum equitem Illuſtriſſ. cenſeo, ob aquæ vitriolatæ aſſumptæ retentionem, quæ ſanguini immiſta, eundem inquinare, & corrupta corrumpere quoque potuit. Nec retentionis cauſa in aquas ipſas, quamvis nondum ſatis à Sole confectas, eſt referenda, ſed in renum anguſtiam: conſlictatus enim a lapide ren ipſe affectus, conſtringitur, & in conſenſum trahit renem alterum non affectum, ut propterea difficilis & imminutus valde aquarum tranſitus fuerit.

Quibus ita ſe habentibus, exiguam ſpem ſupereſſe, nullus erit in arte verſatus qui non videat, tum quia calculi excretio tot congruis remediis incaſſum tentata fuit, tum quia febris ſymptomatica, nempe à rene affecto, à me exiſtim..ta, inflammationem ſuppurandam minatur, & interim neceſſaria Lithontriptica prohibet; & ideo febri (ſi perſeverat) & reni afflicto, tanquam urgentiori, & veluti cauſa ſine qua non, incumbendum eſt: mox ad ipſum calculum dirigenda Curatio.

Adverſus febrem & renis afflictionem, pugnandum Evacuantibus, Refrigerantibus, Repellentibus & Derivantibus. Adverſus calculum, Diureticis, Laxantibus & Lithontripticis, habita tamen ſemper virium ratione. Quibus omnibus ſequenti ordine ſatisfaciendum eſſe puto, ut primo aquæ eductio iterum atque iterum procuretur blandis medicamentis, ut eſt potio ex manna clarif. aut flos caſſ. cum Magiſt. Mechoac. ſuperpræbendo jus malvis vel hordeo alteratum. Inde aperiatur ſaphæna lateris affecti, hacque juxta Hippocr. tis doctrinam *Veratro purgare, poplitis venam incidere*, idque quoniam, non conſtantibus viribus, revulſio a vena ſuperiori ipſi derivationi præmitti non poteſt. Interim extrinſecus refrigerantia, ſed cum exigua ſubaſtrictione apponenda, ut ſimplex unguentum roſac. Meſues, cui progreſſu addi poterit etiam malvinum.

Victus autem ratio debet eſſe ſubſtantificè humectans, renutriens, vireſque non ſolùm conſervans, ſed etiam, non inhibente inflammatione, ipſas adaugens.

Ablata febre & inflammationis ſuſpicione contra calculum vires medicæ erunt intendendæ, Hippocratis præceptis obtemperando, nimirum vias urinarias mundando, ductus laxando, & lapidem ipſum frangendo: quas intentiones nobis inſinuavit ſub illis verbis, *Urinarios mundare, attenuare atque mollire*. Et quoniam propriis remediis primæ & ſecundæ intentioni à Viris Excellentiſſimis ſatisfieri non potuit, nempe poſt expetitam ventris expiationem, diureticis atque laxantibus, & demum aquis ipſis vitriolatis; idcirco ad tertiam intentionem deveniendum eſſe mihi videtur: dum enim calculus præ magnitudine vias, nempe papillas ipſas, quamvis emollitas atque laxatas, pervadere non poteſt, tota vis Curationis in ejuſdem calculi fractione, aut eroſione & imminutione poſita eſt, nunquam tamen laxantibus & aperientibus omiſſis. Quare ad Lithontriptica confugiendum: inter quæ ſelectiora & efficaciora apud nos experta ſunt, ſal tartari volatilizatus ad ℈ j. in aqua ononidis; Magiſterium oculorum cancrorum, pariter ad ℈ j. vel in eadem aqua, vel in aqua e thecis fabarum, Eſſentia cryſtalli montani ad ſemidrachmam in aqua parietariæ; atque tandem ſuccus cæpæ albæ, per expreſſionem extractus, ita parandus.

℞. Succi cæparum alb. aq. pariet. vin. malvaſii ſuavis an. ℥ iv. m. pro potu. Et quoniam jam dicta Lithontriptica non quotidiè, ſed tertio aut quarto quoque die ſunt repetenda; idcirco diebus intermediis Laxantia & Aperientia non ſunt omittenda, ut Terebinthina Cypria tota nocte detenta in aqua malvarum, ad ʒ j. quæ reformetur cum ſemidrach. pulver. oſſium meſpilorum, & huic ſuperbibat cyathum aquæ malvarum, vel jus malvis alteratum, addito ſucco limonum. Extrinſecus quoque fomenta mane & veſperi ſunt in uſum ducenda, quæ Balnei vicem ſupplebunt, magnam ſpongiam reni apponendo, imbutam & ſemi expreſſam, decoctione fol. malv. chamæmeli, parietar. ſaxifragiæ, meliloti, radic. althææ, lil. alb. ſem. lini & fœnugræci; Et urgentibus doloribus apponatur omentum vituli, oleo amygd. & de ſcorpionibus imbutum, quibus addi poterit etiam liliaceum pro inunctione, poſt amotam ſpongiam facienda.

Sic fracto aut comminuto calculo, tunc locum habere poterunt aquæ vitriolatæ, ad ipſum educendum, & renes atque urinarios meatus mundandos.

His autem omnibus congrua vivendi ratio erit addenda, a Viris Excell. Adſtantibus præſcribenda: quibus & cætera omnia melius dirigenda committo.

Appendix ad antecedentem Conſultationem.

Poſt perſcriptam conſultationem, ad me pervenit relatio Præclariſſimorum Virorum de ſtatu equitis Illuſtriſſimi, a priori diverſo, cujus diverſitas in duobus conſiſtere mihi videtur, nimirum in doloris renis remiſſione, & in virium ſubitanea proſtr. tione. Levaminis cauſam non in ſolam calculi mictionem, ſed in materiæ pituitoſæ partim, ſi non purulentæ, ſaltem analogæ puri, excretionem referendam eſſe crediderim ego, cùm dolor in rene perſeveraverit, etiam calculo in Urethra exiſtente: urinam ex diſrupto in rene abſceſſu inflammatorio materia jam dicta alba, & forſan purulenta, pituitæ immiſta, non effluxerit, ut non ſine ratione dubitari poteſt, cùm derepente dolor evanuerit, aut ſaltem remiſſus fuerit. Nec obſtat remiſſa febris, & pulſus ferè ad totalem Apirexiam perductus, cum doceat Divinus Senex, quod *dum pus conficitur, dolores & febres magis fiunt, quàm pure jam confecto.* Quoniam vero ſequenti die urinæ fœculentæ & ferè ſubcruentæ apparuere; idcirco calculum excretis multo majorem adhuc in rene reperiri

ſummoperè dubitandum, cùm jam nuper excreti figurati fuerint, ita ut fragmenta exiſtimari non debeant. Interim tamen utriuſque affectus ſymptomata & excreta diligenter obſervanda, ut veritas innoteſcat. Virium autem proſtrationem totam hepati ſoli tribui poſſe non video: vitiata namque hæmatoſis ipſa, ad Cachexiam, indeque ad Hydropem Patientes ducere ſolet. Quare adderem ego ſanguinis inquinamentum ab aquæ vitriolatæ retentione introductum, cujus cauſa ſpiritus vitales qui ex ipſo probo ſanguine generari debent, reproduci non poſſint: non excludendo tamen jecoris labefactationem, obruto à copia aquarum ejuſdem nativo calore, niſi concurrat forſan etiam in rene tumoris eruptio, cùm *A tuberculi intus ruptione exolutio contingere ſoleat*, ut monet Hippoc. Quare adhuc in vitæ diſcrimine verſamur, cum pro viribus reparandis maſſæ ſanguineæ purificatio requiratur, quæ nonniſi hydragogis medicamentis, à virium imbecillitate non permiſſis, procurari poteſt; præterquam quod calculi excretio adhuc tentanda reſtat, quam difficiliorem reddere poſſet renis ulcus, ab abſceſſu dirupto relictum.

Quibus omnibus conſideratis, urgentiori dubio procul eſt incumbendum, viribus nempe reparandis, ſine quibus cætera remedia incaſſum, imo cum præjudicio adminiſtrarentur: illis enim reaſſumptis, ut dicebat Celſus, Medicinæ dabitur locus: & hic obſervandum venit Hippoc. præceptum, *Quibus ſemel, aut bis, plurane, an pauciora offerre oporteat*, conſiderandum eſſe; & præterea Galeni Commentum, in quo monet, viribus exiſtentibus imbecillibus, parùm & ſæpe cibum eſſe offerendum, qui ſit boni ſucci, facillimæ concoctionis ac diſtributionis, & pauci excrementi. Et quoniam *facilius eſt implere potu, quàm cibo*, ideo convenire poterunt, præter jura carnium in quibus ſint diſſoluta lutea ovorum recentium, nonnunquam reſtaurum pulli, quandoque contuſum; addantur quoque emulſiones amygdalarum dulc. recent. & piſtaciorum. Proderit quoque vinum aromaticum modicè exhibitum. Semper ante cibum aliquod Cardiacum proficuum erit, ut julapium gemmatum Mag. Duc. in exigua aqua totius citri, aut florum ejuſdem; Species quoque Diahyacynthi in aqua ſcorzoneræ. Interdum bolus ex Alchermes & hepate lupi paratus. Caro quoque viperina, cum reliquis carnibus ebullita, vim quandam balſamicam, & calori nativo noſtro analogam obtinet.

Quamprimùm verò Curationem vires permittant, ab aquæ eductione erit incipienda, & interim renis ſtatus obſervandus, ut opportuna medela adhiberi poſſit: non omittendo tamen Clyſteres naturam ipſam ad aquam educendam excitantes. Quæ pauca ſubdidi, à ſapientibus viris examinanda. *Idem ibidem.*

Calculi Renum in Puero.

Princeps Excellentiſſimus Puer duodecim annorum, ex Patre valetudinario & immaturè defuncto natus, temperamenti ad calidum & ſiccum vergentis; hepatis calidioris, mediocris habitus, liberè vivens, imò eduliis craſſi ſucci de more utens, & immodicis exercitiis deditus; uſque ad decimum annum ætatis ſuæ ſemper valetudinarius, frequentibus nempe febribus obnoxius, cum alvi conſueta ſtypticitate. Præterea ſomni turbati, cum ſpectris terrificis quandoque ei contingunt, ita ut clamoribus expergiſcatur, nec præteritorum quicquam recordetur. Caput ejus frequentiſſime gravatur, & per nares nonnunquam catharralis materia copioſa & craſſa expurgatur, quæ detenta, nares ita obſtruit, ut dormiens ore adaperto reſpirare cogatur. Duobus tamen abhinc annis ſanitate ſatis laudabili frui cœpit: verùm renum dolores acceſſerunt, per intervalla frequenter recurrentes, quos ſolvit mictio calculorum rotundæ figuræ: qui ſi diebus aliquot (integra hebdomada) retineantur, dolores vehementiores & acerbiores afferunt, donec calculus conſueto major per urinam excretus fuerit: à cujus mictione prorſus à doloribus immunis & alacris manet. Et cùm frequenter repetat hujuſmodi affectus, à Te Vir Doctiſſime, præſervationem implorat.

Quod Excellentiſſimus Princeps duodecimum ſuæ ætatis annum agens, ſtatim natus, uſque ad decimum annum multis & variis ægritudinibus conflictatus fuerit, mirum videri non debet, cùm hæreditariam à Patre valetudinario pravam totius corporis diſpoſitionem ſortitus fuerit, & præſertim capitis intemperiem calidam & humidam, quæ idipſum excrementoſum reddidit, & deſtillationibus valdè obnoxium; præterea jecur juſto calidius cum fervore, atque eorundem pravam diatheſin & calculoſam diſpoſitionem; & propterea dicebat Galenus, quod *Catarrhus omnium morborum fons, & ſoboles eſſe poſſit, cujus vi totum corpus languere ſolet*; quod facilè deſumpſerat ab Hippocrate aſſerente, quod *deſtillationes à capite magno tædio atque moleſtia naturam frangant*, potiſſimùm verò in Excellentiſſ. Puero, cerebri emunctorium, nares ſcilicet, anguſtum habente. Quare cùm à perenni deſtillatione in ventriculum ciborum coctiones imminutæ ſecutæ fuerint, bilioſis humoribus à calido jecore genitis immiſtæ, & maſſam ſanguineam inquinantes, fermentatæ frequenter & putrefactæ, febres modò acutas, modò chronicas præteritis annis excitarunt; ſed tandem ad renes tranſmiſſæ ſive deductæ, extra conſuetudinem & valdè immaturè in calculos albi & flavi coloris, marmoreos potiùs, quam tophaceos converti cœperunt, ſuggerente renibus materiam prava vivendi ratione, nimirùm craſſis, concoctu difficilibus & excrementoſis alimentis, quibus delectatur; præterea vehementibus & intempeſtivis motionibus corporis; & diureticorum, nempe granorum juniperi & fœniculi in potu, abuſu, quo materia pro calculis producendis ad renes quotidie ducitur: præſertim verò cum alvi ſtypticitate, dicente Aëtio; quòd *Si alvus bene ſubierit, pauciora lotia prodibunt.* Rariſſima equidem in Puero calculoſa conditio, quam ſemel tantùm hucuſque mihi vidiſſe contigit, & ſemel ſe videre potuiſſe aſſeruit Cardanus: Pueris enim propria & familiaris eſſe ſolet calculorum in veſica pro-

productio, unde Hippocr. dicebat, *Poſt mictum concretio Pueris magis, tum quoniam calidiores* Et modum alibi explicat, dicens, *Quorum alvus ardens, ac fervida fuerit, ſic & veſica, ita excalefacta. urinam non demittit, & quod craſſiſſimum & turbidiſſimum eſt, concervatur, & dum volvitur, concreſcit*; quod evenire ſæpe ſolet etiam infantibus ex impuro lacte Nutricis pravis alimentis connutritæ. Et quoniam ſicut calor intenſus veſicæ, una cum cruditatibus, in Pueris Lithiaſin generat, ita ab eodem in adultis ratione ætatis in renibus adaucto, nephritis excitari ſolet: ut propterea docuerit Gal. Lac Pueris in veſica, Adultis in renibus calculos generare, ſic & magis caſeum; idque quoniam ad calculorum productionem concurrit calor, ut cauſa efficiens, & humorum craſſities, ut cauſa materialis. Cum autem calorem hujuſmodi excedentem in renibus Pueri non habeant, ut calculum producere valeat, examinanda à nobis eſt cauſa hujus raritatis, ſi Excellentiſſimo huic Puero præſervatio eſt præſcribenda. Hanc igitur a mala vaſorum & renum conformatione hæreditaria, ab Excellentiſſimo calculoſo Patre contracta, pendere pro certo eſt habendum, quæ conſiſtit in amplitudine vaſorum emulgentium, & in renum denſitate atque ureterum anguſtia: ut ideo renes facilè a jecore per ampla ſuperiora vaſa cruditates multas ſuſcipiant & attrahant, ſed ſubinde ob propriam denſitatem eaſdem non dimittant & retineant, ſicque diu retentæ, etiam à moderato calore in calculos convertantur: quam cauſam tetigit & ipſe Gal. dum dixit, *Succi craſſi non in omnibus calculos generant, quibuſdam enim denſi renes, & perangusta ſunt ora vaſorum, quibuſdam è contra*; quod idem alibi ita confirmavit, *omnia craſſi ſucci* in renibus calculos generant, dum tranſitus latos non habeant: Et hæc cauſa ab Oribaſio quoque recepta fuit, imo & a Recentioribus fere omnibus, dum Fonſeca protulit, quod Calculoſa & hæreditaria renum diſpoſitio, etiam cum pauco renum calore præſente materia, eſt ſufficiens ad calculorum in renibus generationem; & idcirco ut cauſa ſine qua non ab univerſali Medicorum Schola recepta fuit. Ita in caſu noſtro juges cruditates, partim à capite in ventriculum deſcendentes, & coctionibus officientes, partim à ciborum ſuperingeſtionibus, Pueris conſuetis genitæ, ut cauſa materialis; calor verò & jecoris, & renum, ut cauſa efficiens; & potiſſimum naturalis calculoſa diſpoſitio, in emulgentium amplitudine, & renum atque ureterum anguſtia conſiſtens, cauſa ſine qua non appellata, concurrunt in Excell. Puero Principe ad calculorum in renibus intempeſtivam & immaturam procreationem.

His autem ita ſeſe habentibus, cum caput & renes ope medica indigeant, urgentiori prius incumbendum nos docet Galenus, ipſaque ratio dictat: capitis enim exiccatio & catarrhalis materiæ extirpatio tutius in juvenilem ætatem differri poteſt, quàm calculorum inhibitio: evidens enim periculum imminet, ne diutius aliquis calculus in renibus detentus, & major conſueto factus, non ampliùs in veſicam deſcendat, ſed manens in renibus, Principem miſere interficiat, ut contigit Excellentiſſimo Patri defuncto. Alterum imminet periculum, ne in veſicam delapſus, propter canalis Urethræ anguſtiam, in eadem moretur, per additionem grandior fiat, & pro extractione inciſione ſit opus, cùm veſicæ calculus manuum dumtaxat opera curari poſſit.

Hoc igitur anni tempore, nempe proximo menſe Maio purgatio erit ineunda, primas vias expiando. Secundò Venoſum genus ab excrementis depurando. Tertiò caput quoque purgando. Quartò jecoris & renum calorem contemperando, & vaſa anguſta dilatando: atque tandem cauſæ materialis reproductionem inhibendo, & ipſam à renibus divertendo.

Pro prima intentione explenda, primò potio ſuavis leniens præſcribenda, ex man. clariſ. cum tartaro, aut ſyrupo roſ. ſolut. aureo. Inde ſex aut ſeptem ſequentibus diebus cruditates in primis viis exiſtentes, ita præparandæ.

℞. Julap. acet. ſimpl. ſyr. de cortic. citri aq. flor. citri an. ℥ j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis; Aut ſingulo mane exhibeatur.

℞. Cremor. tartar. ſacchari albi an. ℥ ß. & diſſolvatur in modico jure carnis, corticibus citri alterato. Inde alterum ex præſcriptis Lenientibus repetendum.

Pro ſecunda vero intentione, ulteriora præparantia erunt uſurpanda.

Ut ℞. Decoct. in jure paratæ cich. borag. endiv. meliſſ. betonic. agrim. ℥ ... oxymel. ſimpl. ſyr. de beton. an. ℥ j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis ſeptem. Interim primis diebus jecoraria dextera erit aperienda, ſed ſanguis parce mittendus. Tranſactis jam dictis diebus, purgans hujuſmodi erit exhibendum.

℞. Rhabarb. opt. ʒ j. agaric. trochiſc. fol. ſenn. an. ʒ ij. cinnam. integr. ʒ ß. aq. agrimon. q. ſ. m. f. infuſ. per hor. xii. & facta forti expreſſione, colaturæ adde ſyrupi roſat. ſolut. ℥ iv. clarificentur omnia cum cremor. tartar. & f. potio brevis, cui, incepta evacuatione, ſuperbibat aquæ hordeac. vel ſeri caprin. depur. ℔ j. & duobus horis ab aſſumpto ſero prandeat.

Inde ad tertiam intentionem explendam deveniri poterit pilulis capitalibus.

℞. Extracti pilular. cochiar. ℈ j. aurearum ℈ ß. reformentur pilulæ, & tribus interpoſitis diebus ab aſſumpta ſupraſcripta potione, præbeantur ſummo mane, & repetantur. Intermediis verò diebus reaſſumat ſyrupos præparantes præſcriptos: & aliquod errhinum manè tantum in uſum ducat, ſuave, non violentum.

Ut ℞. Pulv. majoran. ireos an. ℥ ij. nigell. ℥ j. m. f. pulvis per nares attrahendus.

Quartæ intentioni ut ſatisfaciamus, aquis acidulis omnino opus erit, non tantùm ferreis ſed vitriolatis, quales ſunt in Valle Solis naſcentes, quæ primis tribus diebus cum vehiculo dejectorio ſyrupi roſ. ſolut. aut mann. clarif. erunt præbendæ, ſequentibus verò diebus quindecim cum aliquo vehiculo diuretico, quamvis raró eodem indigeant: poſſet autem eſſe ſpiritus tartari pluries rectificatus; harum autem uſus duobus ſequentibus annis repe-

tendus, leviori tamen præmiſſa corporis expurgatione. Terminato autem aquarum uſu, magnopere conferre poterit lac aſininum ad quadraginta dies, quod inter genera lactis prærogativam habet refrigerandi, renes emolliendi, imo & tophos in renibus diſſolvendi, ut teſtatur ipſe Galenus, & cum eo cæteri Medicinæ Principes: nec caput implet, quia celerrimè per corpus digeritur. Præbeatur autem ſtatim mulctum, ſummo mane, à quo ſomnus nullo modo permittatur, incipiendo ab unciis quatuor cum ſemicochleari ſacchari, & aſcendendo uſque ad novem, cum integro ſacchari cochleari. Quo tempore aquarum & lactis, ſtatim à cœna deglutiat Excellentiſſimus Puer duo aut tria grana maſtiches integra: à prandio vero conferre poterit conſerva abſynthii, quam ſi ob amaritudinem reſpuat, ſal abſynthii in exiguo vino diſſolutum ſupplere poterit.

Verùm ut poſtremæ intentioni ſatisfiat; ſat non eſt roborare ventriculum, ſi quotidie oneretur craſſis cibis excrementoſis & difficillimæ concoctionis: & ideo Valeſcus de Taranta ſcripſit, ridiculum eſſe medicamenta Calculoſis præſcribere, non præmiſſa congrua vivendi ratione. Quare ſi primò aërem conſideremus, neque hypocauſta, neque repentinæ mutationes a calido ad frigidum, & e contra, capiti convenire poſſunt. Si ſecundò alimenta; inter carnes ſuillæ prorſus ablegandæ, bubulæ & cæteræ annoſorum animalium, & aquatilium raro uſurpandæ; pariter extremitates, ut pedes & capita, omittendæ. Inter piſces, ſoli ſaxatiles eligendi, & à conchyliis atque oſtreaceis omnino abſtinendum. Lacticinia omnia & edulia ex lacte & paſta parata, ſunt fugienda, & caſeus præſertim. Legumina omnia vitanda, hordeo & oriza exceptis. Inter fructus, fraga, pepones, perſica, ficus nonnunquam permitti poſſunt. Inter olera; prorſus abſtinendum ab uſu lactucæ, à fœniculo, ſelino, carduo, radice raphani, fungis & terræ tuberibus. Inter condimenta interdicitur uſus aromatum, pauco cinnamomo & pipere ruditer contuſo exceptis; neque conceditur ſuccus citri & limonum, quoniam diuretici ſunt: hoc enim documentum eſt quam maxime obſervandum, quod dum Calculoſi actuali calculo, in renibus exiſtente laborant, tunc, primis viis ab aliquo medicamento expiatis, omnia diuretica & urinam ducentia opportuna ſunt: e contra verò extra acceſſionem, dum agitur de præſervatione, nullo modo ſunt admittenda, quoniam ducunt materiam, cruditates ſcilicet ad renes pro calculis producendis: ut propterea approbare nequeam uſum quotidianum granorum juniperi, minuſque fœniculi in vino, nec aliorum diureticorum, quoniam confunditur ita Curatio cum præſervatione, & præſervatio cum Curatione, in quem errorem incidunt quoque non rarò Medici ipſi; & ideo in hunc finem reprobantur etiam vina Moſelana, Rhenana, utpote valde diuretica, ita & cereviſia lupulata. Præſervatio enim à calculo requirit, ut cruditates non generentur, & genitæ a renibus divertantur, & per alvum ducantur. Tertiò ſomnus largior eſſe debet, ſed nocturnus, non tamen dormiat in plumis: & ſi decubitus ſupinus conſuetus fuerit, ſubſternatur linteolo portio corii vervecini. Quarto exercitium ſit moderatum, & ventriculo non repleto, ita præcipiebat Hippoc. Labores ante cibum. Quinto Alvus lubrica ſervanda, prunis Damaſcenis aut Hungaricis; vel paſſulis in vino ſubdulci tenui decoctis, & ſaccharo aſperſis, prima menſa comanſis; & ut magis divertantur cruditates à renibus, & per alvum educantur, ſemel in menſe, unica hora ante prandium aſſumere poterit.

℞. Elect. lenit. ℥ß. Mag. Mechoac. gr. vii. aut pilul. maſtich. ℈ j. m. f. boli. Tandem alacri animo ut indulgeat Princeps Excell. permittendum, neque ad nimia & intenſa ſtudia ſolicitandus, ſed geniales converſationes admittendæ, quæ tamen in vivendi ratione errandi occaſionem non præbeant. Quæ omnia faxit Deus, ut ſalutaria evadant. *Idem ibidem.*

Veſicæ Calculus.

Cùm à naturæ primordiis Vir Illuſtriſſimus non adeo probam partium principalium & inſervientium temperiem ſortitus fuerit, jecore namque juſto calidiori, capiteque humidiori, atque ventriculo frigidiori præditus fuit, ideo varia & heterogenea excrementa a jam dictis partibus jugiter produci neceſſe fuit, quæ quoniam a natura e corpore excerni vix credi poteſt, idcirco mala inde exorta fuiſſe mirum non eſt, præſertim addita libera vivendi ratione: intemperantes enim in diutinos morbos incidunt, a quibus poſtea tota vita ſeſe explicare nequeunt, inter quos Nephritidem & Arthritidem, ſive Podagram enumerabat Galenus, quorum alterum, Arthritidem ſcilicet ſuperioribus annis fuit expertus Vir Illuſtriſſimus, quo ceſſante, inſurrexit alter, nephriticus videlicet, cui ſtatim Lithiaſis ſucceſſit; non enim defuerunt crudi & craſſi ſucci à ventriculo naturaliter frigido, & à continuis applicationibus adhuc frigidiori reddito, addito quoq; improportionato objecto: quæ cruditates ad varias corporis partes tranſmiſſæ, & præſertim ad artus, articulares quoque dolores pariebant: ad renes verò tandem converſæ ab igneo eorumdem calore, tanquam à cauſa efficiente allatæ, & à vaſorum naturali conformatione detentæ, in arenulaſque converſæ, à glutinoſa materia coactæ, tophaceos calculos produxerunt, qui dolores nephriticos excitarunt. Ceſſarunt autem, dum diureticorum medicamentorum ope à renibus depulſi in veſicam, & tandem per urinam ejecti viſi fuere; ſed non omnes, quandoquidem actionem mingendi depravat unus, quæ ab illo tempore quoque Virum Illuſtriſſ. affligit & torquet, ab aliqua cauſa muſculum irritante provenire dubio procul aſſerendum; de qua quoniam Sapientes & Excell. Viri iſti propriis & neceſſariis experimentis certiores facti fuere, non eſt quod dubitemus; ſiquidem conjecturæ primo calculum in veſica reperiri ſatis apertè nobis ſignificabant, cujus præſentiam non ſemel, ſed bis ſenſus ipſe tactus comprobavit: calculum enim menſe Aprili præterito à primis nephriticis doloribus in renis papillis manſiſſe, & vehementis motus in rheda occaſione in cavitatem delatum fuiſſe pro certo habendum

dum, qui ibi ſine dolore adſervari potuit; ſicut cum dolore ad vreteres delapſus, exquiſitiſſimo ſenſu præditos, Diureticorum ope in veſicam cecidiſſe, ſed in rene antea craſſiorem factum exitum non inveniſſe cenſendum. Quare in veſica quotidie à ſuperadditis cruditatibus involutus & grandior redditus, dum, quod turbidiſſimum, coacervatur, circumvolvitur & concreſcit, ſui ipſius etiam quotidie majora nobis præbuit indicia; etenim ab initio mictio moleſta & frequentior apparuit, in progreſſu ſtrangurioſa, adeo ut dolor adfuerit in mictione cum urinæ ſtillicidio, veſicæ ardore, & quandoque arenolæ materiæ excretione, omnia ſigna lapidis veſicæ; ab Hipp. propoſita; quibus acceſſerunt & ponderis ſenſus, & inquietudo, & ani Teneſmus, & hæmorrhoides, quæ omnes conjecturæ eundem confirmarunt, accedentibus præterea experimentis diureticarum aquarum; & motus vehementis in rheda, à quibus nocumentum evidens reportavit Illuſtriſſ. Patiens, atque tandem ſenſu ipſo judice facto; & candela in veſicam introducta, & digito in anum immiſſo, conjecturalis cognitio ſenſata & mathematica reddita eſt.

Agitur igitur de calculo in veſica actu exiſtente, nec adeo exiguo, eo quod nunquam urinam ſupprimit, à veſica removendo; & idcirco pars curativa in præſentia à nobis conſideranda venit, de præſervatione alias cogitandum, & poſteaquam diureticis aquis, prudentiſſime à Viris Excellentiſſ. propinatis, educi non potuit, Lithontripticis vero fidere inexperti Medici certum indicium ſit, idcirco nonniſi manuum opera curari poſſe pronunciavit Hipp. alioquin præter urinæ ſuppreſſionem, doloribus, febriculis, ulceribus, colliquationibus contabeſcere ſolent Patientes. Et quamvis hoc remedii genus potiùs inſpirationem divinam quàm Medici conſilium requirat, ut propterea Hipp. nobis conſilium dare prohibeat, imò Avenzoar vetet quoque Medici præſentiam. Nihilominus viriliter ego & ex corde agens, virilè quoque & unicam curationem, diſſectionem conſulo, antequam congruæ conditiones ad hujuſmodi operationem tutiorem reddendam effugiant; concurrunt enim in præſens anni tempus opportunum, lapidis magnitudo conveniens, cùm nec grandior, neque exiguus nimis requiratur pro faciliori extractione, quam & vires, & ætas permittunt, nec prohibent nimia gracilitas, aut febricula, aut ulcus in veſica; quæ ſicut modo non adſunt, ita ſuperventura valde ſuſpicandum. Neque præter excrementorum in primis viis exiſtentium per alvum evacuationem, alia precedens corporis expurgatio neceſſaria mihi videtur, cum jam ſanguis non ſemel ex hæmorrhoidibus ſatis ſpontè effluxerit, qui novæ ſanguinis miſſionis pro inflammatione arcenda occaſionem aufert.

Quod ſi fortaſſis veram hanc atque legitimam Curationem non admittat Vir Illuſtriſſimus, palliata erit ſubſtituenda; pro cujus inſtitutione non adeo facilè Medico erit medicas elicere intentiones, cum ex una parte calculi augmentum inhiberi debeat: idque crudorum excrementorum à viis urinariis ad alvum diverſione procuretur: ex altera verò cùm calculus anguloſus, aut inæqualis conjiciatur, nec æqualis & minus crucioſus reddi poſſit ſine cruditatum accurſu, nec præterea dolores demulceri poſſunt, niſi Anodyna diuretica ad afflictam veſicam ducantur, contrariæ exoriri videantur intentiones; in quo caſu, quoniam, cum Galeno, urgentiori eſt incumbendum, ideo poſteriori intentioni ſatisfaciendum, priori tamen non omnino neglecta. Et idcirco Diureticis demulcentibus ſtatim utendum; quæ ad veſicam quidem pervenire, ſed à veſica excrementa impellere minimè valeant, ne calculus magis à ſuis tunicis expolietur, extrema quoque non omittendo.

Interna Anodyna poſſunt eſſe & injecta, & aſſumpta; & inter injecta alia per inteſtina alia per Vrethram, per inteſtina enim parantur Clyſteres cum exiguo lacte bubulo, in quo diſſoluta fuerit drachma philonii Romani recentis; detenti namque ad duas treſvé horas veſpertinas veſicæ ſenſum adeo obſtupefaciunt, ut dolor tota nocte magnopere remittatur, & ſomnus concilietur. Per Vrethram verò licet medicamento injicere difficilè videatur, cùm veſicæ collum habeat anfractus ad modum S. attamen per fiſtulam indirectè perforatam medicamenta injiciebat Galenus; & ideo lac aſininum, vel caprinum in quo globulus opii torrefacti nocte infuſus fuerit; aut Laudanum Nepentes, ad demulcendos dolores, injici & prodeſſe poterit. Per os vero ſumenda duo propono mihi familiaria remedia, quorum alterum eſt ſerum aſininum deſtillatum, appoſito globulo opii torrefacti roſtro Alembici, ut in tranſitu obſtupefacientem facultatem acquirat, cujus doſis erit ad ℥x. addito ſyrupo de ibiſco; & ut faciliùs ad veſicam perveniat, ex eodem emulſio quoque ſem. melonum, ſed valde diluta, parari poterit. Alterum verò ita parabitur.

℞. Fol. malv. rec. m. iv. viol. m. ij. radic. ononidis, liquiritiæ an. ℥ij. ſem. melon. mundat. ℔ ß. paſſularum ℥j. incid, incid. contund. contund. & adde aquæ Nocerianæ ℔ xv. ſucci limonum ℥iij. m. macer. omnia per horas xij. deinde fiat fortis expreſſio, in qua diſſolve flor. caſſ. rec. extract. ℥iij. ponatur in Alembico vitreo, & B. M. deſtilletur, & præbeatur ad ℔j. vel paulo minus, addendo, ſi placeat, ſyr. de ibiſco, vel julap. viol. ℥j. mirabilis enim experta eſt, ad veſicæ & renum dolores demulcendos.

Extrinſecus quoque in ſeſſiones & inunctiones fieri ſolent; ſed ut nimis operoſæ, iiſdem fomenta ſubſtituere conſuevi, bis ſaltem in die admovenda, magna ſpongia imbibita, & non expreſſa, decoctione malvæ, viol. nymph. radic. althææ, liquir. hord. & fœnugræci; quibus, urgente dolore, capita quoque papaveris albi addi poterunt. Fomentis verò ſuccedant illinitiones ex unguento malv. & populeo oleo violac. reformatis, vel oleo nenuph. & viol. ſimul mixtis; quibus, dolore urgente, addi quoque poteſt exigua portio olei juſquiami.

His autem addenda erit congrua victûs ratio, inter attenuantem & incraſſantem media, ne incraſſante nimis: augeatur calculi moles, & attenuante acuantur nimis urinæ & humores.

poteſt mucoſa materia, quæ continuò cum urina excernitur, ſiquidem hæc calculi in veſica exiſtentis, perpetuò comes eſſe ſolet; dum, partim a dolore à calculo in veſica excitato; partim progreſſu, & a calculi pondere cruditates à ſuperioribus partibus ad veſicam ipſam alliciuntur. Nec minus obſtat quod, dum Illuſtriſ. Vir huc atque illuc, ſurſum ac deorſum dimovetur, lapis veſicæ dolorem non inferat; eſt enim ille calculi grandioris effectus; præter quam quod ſphincteri veſicæ (ut aſperum & inæqualem) adhærere, magnopere ſuſpicandum, cùm inceſſantes moleſtias & dolores acutiſſimos ferè continuo ſuſcitet atque conſervet; quos adeo crucioſos nullo modo excitare poſſet ſola mucoſa materia quantumvis acris, aut ſalſa niſi ab eadem ulcere excitato. Teneſmi ad inſtar. Sed jam dictis omnibus accedet quoque (niſi calculus foras expellatur) ſimul cum mucoſa, materia quoque tartarea & alba, quæ lapidi veſicæ, ſicut arenulæ calculo renum propria eſſe ſolet.

Quibus ita ſe habentibus, totis viribus nitendum ut calculus ipſe aduc exiguus exiſtens, auxiliis medicis extrudatur, alioquin brevi vel inflammationem, vel ſaltem ulcus in veſicæ collo excitare poterit; & præterea grandior factus, non niſi manuum opera curabitur, cum Lithontryptica ſpernat, tum ob propriam duritiem atque ſoliditatem, tum ob loci diſtantiam, quæ ideo à calculis in renibus admittuntur, & quia friabiliores ſunt, & quia citiùs ad renes medicamenta perveniunt. Interim doloris ratio eſt habenda, ne vigiliis, cruciatibus atque febriculis perſeverantibus vires deficiant, & Tabe tandem vir Illuſtriſſ. conficiatur.

Noſtram autem intentionem ut aſſequamur, ex conſuetis fontibus remedia ſunt depromenda; Et in chirurgico nullum habere locum ſanguinis miſſionem cenſeo, cum cauſæ morbificæ nihil prodeſſe, viribus valde obeſſe poſſit; ideo Hippocrates ſanguinis miſſionem ſuaſit in Nephriticis doloribus, juvene exiſtente Aegro, ratione imminentis inflammationis. Reliqua igitur in hoc fonte remedia ſunt examinanda & adminiſtranda nempe inſeſſiones in aqua dulci fol. malv. viol. nenuph. pariet. necnon althææ à ſumma tua Prudentia propoſitæ; quibus ſubſtituitur fomentum, magna ſpongia eadem decoctione imbuta, & quodammodo excavata, ut Perinæo & pudendis adaptari poſſit; cui decoctioni, ſævientibus doloribus, capita quoque papau. erunt addenda, Fomentis autem ſuccedant inunctiones ex ung. malv. & popul. vel ex oleo viol. & nenupharino. Pariter per ſyphonem injiciatur medicamentum aliquod anodynum, ut lac aſininum, vel aqua ſolatri cum emulſione ſem. papau. vel aqua Caſſiæ. Dolores quoque demulcere poterit clyſter ex lacte vaccino, in quo drachma Philonii Rom. rec. diſſoluta fuerit, ob conſenſum & contiguitatem quam habet inteſtinum cum ipſa veſica.

Hinc ad Pharmaceutica remedia ſedulò deveniendum, quæ quidem veſicæ ardorem contemperare, & dolores nonnihil remittere valeant, ſed potiſſimum horum ſymptomatum cauſam reſpiciant, quæ cùm ſit calculus, ut moribus quoque in numero t. g. p. n. ſui e[illegible]ſionem exſpoſtulat. Idcirco ut ductus urinarii magis pateſiant magiſq; aperiantur in aqua ſtillat. à me in ſuperiori Scripto propoſita, aliquot diebus erit propinanda, cui macerationi addi quoque poterit ſucc. limon. ad ℥iij. vel iv. tum ut magis diuretica evadat, tum ut facilius in maceratione ingredientium facultates extrahantur. Et ſi eandem magis anodynam reddere velimus, ſyrupo de ibiſco, ſyrupum de papau. ſubſtituere poſſumus; & remiſſis quodammodo doloribus, magis diuretica reddatur, addendo ſp. tartar. rectif. gutt. xij. aut xv. Aquæ autem ſtillatitiæ deſcriptio talis erit.

℞. Fol. malv. viol. nymphææ, parietar. an. m. ij. rad. ononid. ℥ij. liquir. ℥j. ſem. melon. mundat. anguriæ an. ʒij. ſem. papau. albi ʒß. aq. Noceræ ℔ xij. ſucci limon. ℥iij. incid. contund. & macer. per diem naturalem, deinde f. fortis expreſſio, & colaturæ adde flor. caſſ. rec. extr. ʒiij. m. deſtill. B. M. &c.

℞. Ejuſdem aquæ ℔ j. ſyr. de ibiſco ℥j. m. pro matutin. potu. Aliquot tranſactis diebus, aquas Nocerianas de more propinandas eſſe arbitror, ut in redundanti illa aquoſa humiditate calculus ipſe, ſi adhæreat ſphincteri, removeatur, & veluti innatans, una cum aqua ipſa foras extraducatur, ut non ſemel in praxi obſervavi, calculis exiguis exiſtentibus: me namque non latet grandioribus diuretica, & aquas præſertim hujuſmodi, atque ferratas non prodeſſe, ſed obeſſe poſſe, quas experiendas propono, cùm unica ſpes in lapidis expulſione poſita ſit. Vehiculum ideo in hunc finem ſatis validum eſſe debet, ut vehementior quoque inſequatur impulſus, quale eſſe poterit, Terebinth. ad ℈j. vel ſal tart. volatiliz. ad gr. xv. aut xx. Dum verò mingitur aqua, omni artificio utendum, ut lapillus quoque cum aqua extraducatur; quare Patiens ipſe manu penis extremitatem ſibi adſtringat, ut intumeſcat, ſicque calculus Urethram facilius ingredi poſſit: deinde affatim manus à pene removeatur, ut confertim exeat urina, aut aqua ipſa. Præterea dum mingitur aqua, tepentibus quoque inſeſſionibus jam dictis felici cum ſucceſſu uſus fui. Quæ jam dicta omnia materiam quoque mucoſam abſtergere & abluere, collumque veſicæ ab ulcere tueri valebunt; (ſi forſan, quod faxit Deus, calculus non adeſſet) præterquam quod jecoris, renum calorem, & humorum acrimoniam moderare atque demulcere poterunt.

Quod ſi res pro voto non ſuccedat, rurſus ad Anodynorum uſum erit confugiendum, & jam præſcriptis addi poteſt aqua ſtillat. ex emulſione quatuor ſemin. frigidorum, additis etiam ſem. papau. albi, vel ſyrupo ejuſdem. Atque tandem ad lactis aſinini uſum quotidianum de more erit ducendus Vir Illuſtriſſ. totumque corpus oleo amygd. quotidie inungendum. Et ratio victûs ſubſtantificè humectans, ab eximia tua virtute præſcribenda eſt; ſicut reliqua omnia melius dirigenda & corrigenda, prudentiſſimo atque in Arte verſatiſſimo Judicio tuo libenter committo. *Idem ibidem.*

Pro Calculo Renum.

Sæviſſimo huic morbo per rectum victus rationem occurrendum eſt. Removeatur igitur à menſa ciborum varietas, & cruda quæ delectant cum periculo. Uvas paſſas majores una cum acinis dentibus comminutas, in prima menſa comedat, vel quod tutiſſimum eſt, & in multis magno ſucceſſu approbatum, aliquot nuces avellanas ad ix. vel x. perpurgatas ante prandium vel cœnam comedat, compertiſsimum enim habemus non paucos ſævis cruciatibus calculi diu affectos, uſu avellanarum liberatos. Ab hoc malo præſervat radix eryngii, caro Cynosbati cum ſaccharo in modum Electuarii redacta: Item ſuccus veronicæ cum ſaccharo ſpiſſatus, cui ſemina viol. admiſceantur. Hæc tutiſsima & uſu atque experientia comprobata ſunt remedia. Conſulo etiam uſum Rei cum carne paſſularum per ſetaceum cribratarum, vel morſulos e Rhabarbaro. Plurimum enim hepar atque renes juvant, & ventriculum tamen non lædunt, ut etiam roborent, foris multa adhiberi poſſunt, ſed duo mihi maximè probantur. Primum hoc unguentum.

℞. Succum malvarum, & miſc. lento igne cum adipe cuniculi præſertim eo quod ad renes reperitur. Hoc ſæpe inungantur lumbi. Secundo, miſceatur unguentum roſaceum Meſues cum oleo amygd. amar. & utatur ut prius. Addam laudatum à peritiſsimis Medicis, cujus uſus ſingulis annis in vindemia eſt. Accipiantur vinacei prælo expreſſi, atque adhuc calentes ex uvis maturioribus & matutinis horis, ac ante cœnam dimidium horæ renibus quinque diebus apponantur. Hoc remedium excellentem Medicum authorem habet, & rationi maxime conſentaneum eſt: cum enim in renum affectione à calculo, tenuare atque mollire *Hippocr.* jubeat, & vinacei moderato ſuo calore materiam tenuem, ſubſtantiam etiam renum molliorem reddant, ut calculi per eam facillimè tranſeant, & robur aſtringente facultate addant, ſane non video quid ad rectam præſervandi rationem in iſto uſu Vinaceorum, niſi immodicè forte renes ſint calidi, deſiderari queat. Applicetur etiam parti dolenti hoc cataplaſma, quod refrigeratum ſtatim rurſus in ſartagine calefiat.

℞. Malv. parietar. virid. an. m. iij. raphani ſine radicula, petroſelin. cum toto an. m. j. coq. in ſ. q. aqu. puræ & additis tribus cœpis, ac oleo amygd. dulc. q. ſ. F. Cataplaſma. Deinde contude cum oleo Scorpionum amygd. amar. ad formam emplaſtri extendatur, ac renibus ſi dolor eſt renum, vel veſicæ applicetur, nam calculum frangit atque emollit. In gravi renum dolore & calore hoc emplaſtrum ut facilius calculum elidat, prodeſſe ſæpe animadverti.

℞. Cancros numero ix. bulliant in q. ſ. aquæ puræ vel lactis, & contundantur ac rurſus coquantur, ſuccuſque exprimatur. Eo ſucco imbuatur panis albi medulla & additis duobus ovorum vitellis, butyr. rec. & ol. viol. q. ſ. commiſce omnia in mortario, & extendantur in panno lineo, & renibus ac vreteribus applicentur.

Intra corpus ad viarum lenitionem & calculi attenuationem, prodeſt decoctum rad. alth. & petroſel. cum herba Veronicæ addito melle, vel ſaccharo, vel butyro rec. vel ol. amygd. d. decoctum etiam hederæ terreſtris cum veronica, ononidis etiam radices optimæ ſunt, ad Balnea autem & inſeſſus nequaquam deveniendum, niſi iſta non contulerint, & corpus fuerit clyſteribus vacuatum; tunc enim ſi graviter in viis impactus calculus hæreat, nec prædictis remediis cedat, iis locus eſſe poſſet. *Jo. Crato Conſil. 17. lib. 5.*

Pro Calculo Renum ad Abbatem quendam.

Si tibi ætas conſtans eſt, & vires firmæ, habituſque corporis non plane longitudine morbi & dolorum acerbitate attritus & diſſolutus, omnino tibi autor ſum, ut cures internam brachii venam aperiri, ejus nimirum quod e directo reſpondet magis affecto reni: Eam vero quantitatem demi velim, quæ præſenti medico, conſideratis cum judicio rebus omnibus neceſſaria viſa fuerit, paucis deinde intermiſſis diebus, aperies venam in poplite, aut circa talum alterutrum, ſi alter ex renibus plus altero laboret; aut venis circa talum in utroque pede apertis, ſi ex æquo renes ſint affecti, ſanguinem demes: quarum prior avertit humorem a parte dolente, & evacuat; poſterior magis a loco affecto educit: Ex poſteriore evacuatione hac, mirum quam ſoleant morbo hoc laborantes levari, quod ego frequenti experientia cognovi: primumque ex *Hippocrat.* didici *6. Epidem. Sect. 1. Aphoriſm. 5.* Poſt hanc ſanguinis evacuationem (niſi vehementer dolores præſentes alia remedia interponere nos cogant) velim corpus evacuari, non una vice ſed reiteratis, idque interpoſitis diebus, aliquando duobus aut tribus, aut pluribus prout viſum fuerit præſenti & curationem adminiſtranti, medico, qui hoc ex virium corporis tui cognitione, & nocentium in corpore humorum multitudine facile dignoſcet. Præſcribo hic in eum uſum pulverem ſolutivum, qui ſine detrimento optimè educit eos humores, qui ſolent calculo materiam præbere, divertit humores à renibus, eoſque expurgat. Eſtque hic pulvis in *Gallia* hac multis probatus, qui eo ſe ſubinde à graviſſimis renum item & coli doloribus liberant. Pulvis hic eſto.

℞. Fol. Sen. ℥ ij. rhab. opt. ʒ ß. (fortè ℥ ß.) turbith. ʒ i ß. hermodact. ℈ ij. gr. v. polipod. ʒ ß. cinnamom. zinzib. *mili ſolis*, ſaxifrag. ſem. Geniſtæ an. ʒ j. F. omnium pulv. ſubtiliſſ. doſ. à ʒ j. ad ʒ i ß. in vino albo; etiam in ipſis graviſſimis doloribus cum juvamento & tuto exhibui. Si vero dolor malè & graviter habeat, is hoc modo tolli à me ſolet, ſingulis diebus per os velim hanc potionem manè epotari, & aliquando veſperi ante cœnam reiterari.

℞. Nucleos Perſicos numero xiv. ſucc. liquirit. ʒ j. lactis ſem. frigid. maj. extract. ex aq. malv. vel capill. ven ℥ ii ß. mixtis omnibus, contuſis nucleis, & diſſoluto ſucco; F. potio, vel hujus loco exhibeatur hic pulvis, quem ego expertiſſimum habeo.

℞. Cin-

℞. Cineris leporis integri combuſti in furno S. A. partem decimam (lepus ſuffocari debet, ne vel ſanguinis gutta ex eo pereat) ſaxifrag. ℥ß. bacc. laur. ʒ iij. ſem. viol. fructus integr. lappæ maj. an. ʒ j. fol. quercus ℥ ij. F. pulvis ſubtiliſſ. doſ. ʒ j. in vino albo mane jejuno ventriculo. Verùm multo erit efficacior, ſi ſequenti aquarum mixtura diſſolvatur, quæ hoc modo fit.

℞. Aq. ex ſtercore bovino Maio menſe deſtillatæ ℥ v. vin. malvatici vel albi potentis, quod per 24. horas raphanos inciſos in vaſe vitreo infuderit ℥ ij. aq. fragor. deſtil. ℥ j. Succ. aurant. vel limon. ʒ iij. M. F. potio in aurora.

Ut Palato gratius ſit medicamentum admiſceri poteſt paululum Syr. Capill. ven. Hæc ſunt remedia quibus ego in ea diſpoſitione ſemper ſum magno cum ſucceſſu uſus. Exterius applicari debent quæ leniter diſcutiunt, quæ laxant, quæ dolores mitigant, laudo maxime ſi dolores vehementes ſunt, aliquando balneum aq. dulcis, aliquando inſeſſiones in oleo. aliquando fomenta ex decocto parietar. alth. malv. chamæm. melil. cap. ven. beton. ſem. fœnugr. lini, coriandri, fœnicul. & petroſel.

His quædam ſubjungam paratu facilia, quæ in promptu eſſe poſſunt, quibus etiam alias, hunc morbum perfecte curavi, imprimis maxime laudo uſum frequentem nucleorum perſicorum, vel ſi haberi non poſſunt amygd. amar. do edendos 10. vel 12. mane in principio prandii, vel paululum ante illud, vinum album imbecille, in exigua quantitate superbibendo. Item probatus eſt mihi pulvis culus virgæ aureæ vel artemiſiæ, vel calam. aromat. pondere ʒj. in vino albo in aurora exhibitus; ſed ſit ipſorum frequentior uſus. Item accipio radices althææ elotas & exenteratas ut ita dicam, infundo vino albo: dein deſtillo, ex aq. deſtillata propino tempore doloris cyathum dimidium, & juvantur. Item accipio aliquando columbum juvenem, deplumo, abſcindo caput, pectus integrum cum alis aufero, crura item & coccygis oſſa, ejicioque inteſtina omnia, relinquo ſolùm dorſum ipſum & quod ipſi interius adhæret, exſicco in furno in cratere ligneo, pulvero, cumque ad ʒ j. vel ʒ ij. exhibeo in vino albo non ſine magna utilitate. Paſſer troglodites ferè ab omnibus, licet male dictus regulus, quocunque modo exhibitus, me experiente, juvat calculoſos. *Reinerus Solinander. Conſ. 15. Sect. 1.*

℞. Liquirit. raſ. rec. ʒ iij. lapid. judaic. ocul. cancr. an. ʒ j. ſem. milii ſolis rhab. opt. an. ℈ iv. ſem. fœnicul. aniſ. maſtich. cinamom. galang. an. ℈ ij. macis, caryophill. an. ℈ j. gran. juniper. ʒ ij. mithridat. ʒ i ß. conſerv. roſ. ℥ ß. add. gran. alkekengi deglubator. numer. xii. vini malvatici ℔ iv. indita in vitrum relinquantur per dies 16. tum coletur, hujus vini capiat mane cochlearia 2. vel 3. aut per ſe, aut in alio aliquo convenienti liquore, ut aqua graminis, alkekengi vel capill. ven. ſolet hic liquor calculum e renibus exterminare. *Reinerus Solinander. Conſ. 11. Sect. 3.*

Pro Calculo veſicæ.

Quoniam medicamenta lapidem comminuentia, nihil ferme operantur ob lapidis grandioris duritiem, unica Chirurgia ſupereſt, quæ cum detrahendo miſerum ægrotantem a tam gravibus tamque aſſiduis moleſtiis, a doloribus pene intolerabilibus liberare, poſſit. Sed cum hoc opus maximum ſibi junctum habeat, periculum, potiſſimùm in ſene molliore corpore & Cacochymia laborante, jure optimo clariſſimi viri recuſarunt hoc præſidii genus. Sed cum ex gravium morum virorum decretis, in præcipiti caſu magis ex uſu ſit, ac longe melius, præſidium aliquod generoſum, licet anceps, adminiſtrare, quam demittere ægrum morti, omnibus ad ægrotantis ſtatum præſentem & futurum attinentibus, diligenter ſummaque opera expenſis, in eam venio ſententiam, ut ad cervicis veſicæ, inciſionem deveniretur, parva facta ſectione, eo conſilio, ut lacerato muſculo Sphinctere per vulnus licet parvum admodum, urina perpetuo involuntarie ſenſim præterlaberetur. Hoc enim opere peracto, dolores prorſus ceſſare ſolent, ut in nonnullis a me fuit obſervatum, ac præſertim in Nobiliſſimo quodam *Savonenſe*, de *Reanu* annum agente 72. qui deinceps fœlicem ſemper duxit vitam. Siquidem in reddenda urina, geminam ob cauſam, dolores excitabantur, tum quoniam urinæ egreſſuræ impetu calculus quaſi proditurus dum dimovetur affectas partes lacerando ingentiſſimos parit cruciatus, tum etiam quia ſub mictionis finem, Sphinctere muſculo ſeſe colligente & contringente, in cauſa eſt ut ſubjectæ partes nonnihil ulceratæ à duriore lapide premantur vellicenturque, at nunc utraque doloris cauſa confertim aperto loco ceſſat, quandoquidem neque urina ibi colligitur, ſed ſenſim continuo educitur, neque commemorati muſculi compreſſio attritioque amplius locum habet, modo impoſita tenui argentea aut plumbea fiſtula vulnus apertum aſſervetur, quaſi in fiſtulam calloſam abeat. Profecto cum ars naturam imitari ſtudeat, obſervaverimque ego non ſemel in lithiaſi affectis, diſrupto ea in parte abſceſſu ſponte nato, ob cauſas jam dictas, dolores moleſtiaſque omnes in urina reddenda ceſſare, à natura edoctus, opus hoc non potui non ſemper celebrare: noſtrum autem novum hoc conſilium, qualecunque fuerit, ſi apud aliquem authorem modernum hujus ætatis reperias, ſcias velim id totum à me accepiſſe. *Joannes Zecchius. Conſult. 58.*

Obſervationes.

Pro calculo Renum.

Quum calculo renum laboraret mulier quædam cum intolerabili dolore ob retentam urinam vocatus ego in auxilium, hæc ſubſequentia remedia adhibeo.

℞. Parietar. virid. m. iv. cum butyro recenti & oleo anethino, & exiguo ſcorpionis adjecto, cataplaſma fiat. Clyſtere prius in-

immiſſo

miſſo, pectini apponebatur, continuò bibebat ex decocto ſequenti.

℞. Sem. malv. alth. an ʒ iij. cicer. rubr. ℥iij. caric. ping. numero ix. ſebeſt. numero viij. ſem. 4. frigid. maj. an. ʒ ij. hord. mund. ℥ ij. liquirit. raſ. ʒ vj. f. decoctio in aq. pluvialis ℔ iv. ad ℔ ij. Colatura ad libitum utebatur, poſt cujus uſum minxit, & lapillos multos ejecit perfectamque valetudinem conſequuta eſt. Mulieri cuidam cùm meiere non poſſet, Medici adſtantes oculos cancrorum pulveriſatos dederunt, & hoc modo urinam provocabant. *Petrus Foreſtus, Obſerv.25. lib. 24.*

Nobilis quidam cum calculo laboraret, & dolor in renę & uretere illum lancinaret, poſt injectum enema ſumpſit oleum amygdalarum d. cui ſuccus limonum immixtus erat, & pectini apponebat ſacculum ex cumino, quibus præſidiis calculus expellebatur. Idem alio tempore cum exiguum noſtræ deſtillationis (de qua ſupra dictum eſt) prægustaſſet miraculi inſtar calculos una cum lotio reddebat. *Petrus Foreſtus. Schol. Obſerv. 25. lib. 24.*

Pro calculo Renum.

Sexagenarius quidam ob reprobum alimenti uſum, in calculum renum incidit, hic præter purgationes varias, paratas præſertim ex terebinthina abietina, cujus vi mucilaginoſam per alvum pituitam excernebat uſu aſſiduo aquæ concoctæ cum ligno illo Indico, quo aqua cœruleum diutiorem colorem contrahit, & vocatur a Monardo Nephriticum, biennio ſanus evaſit. Poſtea exaſperato malo, ſupprimitur omnino urina, adſunt ureterum & renum cruciatus immanes; vocantur de novo Medici: quorum conſilio, enematis emollitur alvus, expurgantur excrementa, diſcutiuntur flatus, miniſtrantur unguenta, fomenta, & emplaſtra: ſuperiores & inferiores venæ ſecantur, ano hirudines admoventur, balneum applicatur oleagineum, lapidem comminuentia auxilia imperantur, omnia licet utilia, citra commodum tamen celebrantur, nam aucta gravitate in lumbis, & per 18. dierum ſpatium retenta urina, per intervalla jam epilepſia vexabatur, demum cum nulla eſſent prætermiſſa, quæ calculi comminutionem pollicerentur, & æger conclamatus eſſet, toto corpore tumidus, diróque dolore in ilium regione oppreſſus ex præſcripto medicorum oleum amygd. d. rec. paratum cum guttulis balſami permixtum lambere cœpit; cujus auxilii ope, aliquantulum recreatus, per ſedem viſcidum humorem, & per urinam arenulas minutiſſimas excrevit, & in eodem auxilio perſiſtens, cum urina cruenta, calculum purpureum, oblongum, aſperum, duriſſimum, nucleo dactyli magni ſimilem, excrevit, libereque jam urinam reddens, majorem quantitatem amygdalini uſque ad ℥ iij. & balſami uſque ad ℥ ß. aſſumens. Decem dierum ſpatio 65. calculos emiſit, duros, ciceris forma & magnitudine, tandem reſtauratis viribus ſenſim & ſine ſenſu convaleſcere cœpit. Hujus etiam ſolius auxilij beneficio in poſterum præſervatus fuit. Nam jejuno ventriculo amygdalini ℥ß. 6. balſami guttulis permixtam abſorbebat; cujus præſidii ope ſabuloſam urinam excernens in multos annos vitam produxit, magna ergo eſt balſami pro hoc morbo & aliis frigidis curandis vitiis vis atque poteſtas: cujus uſu ſe liberaſſe virum quendam qui erat in conditione mortis à lapide gloriatur. *Avenzoar.* lib. 2. Theiſ. Tract. 2. cap. 7.

Si verum balſamum deſit, ejus loco utere Stacte. i. Myrrhæ pretioſiſſima gutta, vel Orientali, aut eo quod ex Peruvianis in uſus afferri ſolet, quod mirabiles præſtare utilitates veterum & juniorum diligentiſſimi literis commendarunt. Memini me pluries calculos magnos renum cavo tenaciter impactos, uſu ſtillatitiæ aquæ ex nicotiana viridi extractæ in potum exhibitæ per urinam deturbaſſe. Si ea deſit ejus decocto utere cum utilitate multa. *Zacutus Luſitanus, Obſerv.66. lib.1. Prax. Admirand.*

Sexagenarium immunem à renum calculo ſervavi annos 16. (cui alioqui obnoxius erat) largo ſalis marini uſu, quod deinceps in multis confirmavi *Joan. Helmontius. Tractatu de Lithiaſi cap. 3.*

Conſiliarius quidam cùm per quindenas ſingulas ſoleret miſerè calculi dolore decumbere, uſus deinceps cereviſia cui ſemen dauci incoctum eſt, liber à calculo per aliquot annos vixit. *Idem Tractat. de Lithiaſi cap. 7.*

In Monaſterio prope *Bruxellam* fontes ſpirant aliquot, qui ſaxa parieti apponunt, unco namque & ſecuri frequenter ſaxa adnata deruntur. Ibi monachi quæruntur ſe ſtrophas ſive tormina pati, niſi ſemine dauci cereviſiis incocto utantur quotidie, odor enim ſeminis dauci, odorem ſaxatilem domat & comprimit. *Idem Tract. de Lithiaſi. cap. 1.*

Baro quidem noſtras dum per aliquot annos in ſua *Anglica* legatione, pluries calculis renum ſummo cum dolore infeſtatus fuiſſet, meque ſuadente, uteretur bis hebdomadatim liquore Aroph. *Paracelſi* (quod ſonat Aroma Philoſophorum) per 18. deinceps annos à Lithiaſi liber. Tandem anno 85. defungitur, ejuſque cadaver diſſectum ne arenulam quidem aut Lapillum oſtendit. *Idem Tract. de Lithiaſi cap. 7.*

Rariſſimum diureticum ex lapide cancrorum colligitur etiam vulnerarium ac febrifugum: modo reſolvatur in formam priſtini lactis quod quam ſit excellens & potens, vix cuiquam quam perito perſuaderi poteſt. *Jo. Helmontius Tract. de Lithiaſi. cap. 7.*

Pro Calculo Veſica incipiente in puero quinque annorum.

In conſilium adhibitus, hoc modo cum ipſo proceſſi. 1. Inſtitui optimam victus rationem, nimirum ut panis ſit calidus, panis bene fermentatus & coctus, non recens, neque nimis durus. Juſculis utatur carnium caſtratorum, pullorum, gallinarum, aut caponum, quibus aliquid roſmarini, ſalviæ & majoranæ, nonnihilque ſalis ratione ſaporis addi poterit, radices fœniculi, petroſelin. & quæcunque urinam inſigniter movent, ſuccum indigeſtum ſimul ad venas meſaraicas ac hepar ſecum ducunt, ex quibus obſtructiones viſcerum, & materia calculoſa augetur

getur. Viſcidi, glutinoſi, craſſi, & qui difficilis ſunt digeſtionis cibi nullo modo ſunt offerendi, uti nec ſalſi, & qui pipere, zinzibere, caryophillis, raphano, cepis & ejuſmodi rebus conditi ſunt cibi. Legumina quoque oriza, fructus crudi, piſces, caſeus, lac, & lacte confecta edulia ſummoperè vitanda. Vino utatur albo, & tenui decoct. agrimon. & veronicæ diluto. Poſteà corpus ſequenti potiunculâ expurgavi.

♃. Rad. fœnic. petroſel. eryng. marin. an. ℥ß. fol. agrimon. veron. cuſcut. an. m. ß. ſem. aniſ. ʒ j. coq. in aq. ad conſumptionem tertiæ partis, in colat. ℥ ij. diſſolv. ſyr. roſ. compoſ. cum rhab. agar. & ſena ℥ß. elect. diacartham. ʒß. M. f. potiuncula ſumenda quatuor horis ante prandium.

Purgato corpore ſequentem præſcripſi ſyrupum magiſtralem, de quo ſingulis diebus quatuor horis ante prandium. ex cochleari ſumebat ℥ j. obſervatâ interim optima victus ratione & per intervalla expurgato corpore, nunc præſcripta potiunculâ, nunc pulv. rad. mechoac. ℈ ij. ſumptis cum juſculo carnium, ſyrupi autem hæc eſt deſcriptio.

♃. Rad. fœnic. petroſel. gramin. ſaxifrag. eryng. marin. an. ℥j. fol. agrimon. veron. herniar. capill. ven. cuſcut. an. m. j. fl. ℈. cordial. geniſt. & fl. chamæm. an. p. j. ſem. milii ſolis biſmalv. aniſ. & ſem. 4. frigid. maj. an. ʒ ij. liquirit. raſ. & uvarum paſſul. exacinat. an. ℥ ij. f. decoctio ad conſumpt. tertiæ partis, adde ſacch. miſcellan. ℔ 1 ß. mell. puri & deſpumati ℔ ß. F. S. A. Syrupus, aromatizetur pulv. cinamom. el. ʒ ij.

Per menſes quoque aliquot ſequenti ſemicupio ex rad. herb. & ſem. emollientibus, laxantibus, lenientib. & flatus diſcutientibus per intervalla utebatur.

♃. Rad. & fol. malv. rad. fœnicul. petroſel. eryng. marin. an. ℥ ij. herb. parietar. viol. veronic. flor. chamæm. melil. geniſt. ſambuc. an. M. j. ſem. fœnugræc. lini, an. ℥ j. ſem. petroſel. aniſ. fœnicul. geniſt. an. ℥ ij. coq. in q. ſ. aquæ pro ſemicupio. Ex ſimili quoque decocto, quotieſcunque alvus non reſpondebat, addito vitello ovi, parumque elect. bened. laxativ. & ol. rutac. enemata præparavimus, & exhibuimus. Imum ventris, & perineum non ei ſolum balneo egreſſo, verùm etiam ſingulis diebus ſemel aut bis ſequenti unguento inunximus.

♃. Ol. Scorpion. amygd. amar. an. ℥ j. ol. lil. alb. & ung. dialth. an. ℥ß. M. fiat unguentum.

His adhibitis remediis Dei ſingulari beneficio, paulatim convaluit, neque poſthac ullum mali hujus veſtigium ſenſit. *Guil. Fabrit. Hildanus Obſ.* 71. *Cent.* 3.

Pro calculo Veſicæ.

Multa uſurpavit remedia toto anno per intervalla ac tandem calculum excrevit nucis avellanæ magnitudinem æquantem, ſed figuræ oblongæ olivam referentis: at verò tantâ difficultate, ferebatur per virgæ canalem, ut intra 36. tantùm horas à veſicæ orificio ad balani radicem pervenerit, ubi meatum anguſtiorem inveniens, nullo modo eum pervadere potuit, atque adeò neceſſum fuerit balani inciſione illum extrahere, quæ in parte inferiori, propè frænum celebrata eſt, remedia quibus præcipuè calculi excluſio adſcribitur, talia fuere.

Poſt evacuationes univerſales, uſus eſt per menſem integrum pilulis ex ſalibus bacc. hederæ & naſturt. aquat. cryſtallo tartari & minerali part. æqualibus cum terebinth. in maſſam pilul. redactis. De qua ſumebat ʒ j. manè ſingulis diebus; Poſtea vero per novem dies ſumpſit aquæ ceparum albar. in vino albo deſtillatarum ℥ iij. cui addebatur ſal ex capite mortuo elicitum, & nono die prædicti calculi excretio contigit. *Lazarus Riverius Obſerv.* 14. *Cent.* 4.

Puero mercatoris cujuſdam 7. annorum calculo veſicæ laboranti, Lithotomus Italus ſine ſectione lapidem eximere volens, digitum ſiniſtræ manus medium butyro inunctum in podicem immiſit (quæ ratio calculum inveniendi omnium eſt optima, & tutiſſima) ac dextrâ manu ventrem inferiorem in regione pectinis premens, digitoque podici intruſo calculum propellens, illum ex veſica in cervicem illius impulit: ubi cum ob magnitudinem ſubſiſteret, & tactu ſupra podicem deprehenderetur, illic ſectione facta ſuprà lapidem cochleari ferreo mox exemit, qui ſi minor fuiſſet, per meatum penis facilè exprimi vel exugi potuiſſet *Felix Platerus Obſ. lib.* 3. *pag.* 854.

Barthol. Turrianus. in Jatro 6. lib. 4. Veſicæ calculum ſectioni deſtinatum fregit propinato pulvere cryſtalli, vel potiùs ſubſtantia ejuſdem reſolubili: fit autem Cryſtallus ſolubilis, ſi vel minimum novies in fornace figuli calcinetur, tunc abit in friabilem ſubſtantiam, & in cella poſitus liqueſcit, olei tartari inſtar, vel lapis cryſtalli ignitus ſepties extinguatur in aq. vel ſpiritu urticæ minoris.

Veſicæ calculus comminuitur emplaſtro ex cœpa alba cocta pectini in ponto tecto *Jo. Pravotto med. Patavino*, *Schroderus* commendat urinæ ſpiritum, vel è calculo humano factum, quem & ego ſæpiùs probatum reperi *Wolfangus Hoeferus Herc. Med. lib.* 3. *cap.* 4.

Gerardus Boot Medicus doctrinâ & experientiâ præclarus, Molinæum quendam veſicæ calculo laborantem aquâ Perſicariæ deſtillatâ ad integram ſanitatem perduxit, de ea hauſtum ſingulis matutinis exhibendo *D. Robertus Boyle* in aureo ſuo libro *de Utilitate naturalis Philoſophiæ, parte ſecundâ, ſectione tertiâ.*

Pro calculo Veſicæ,

Calculum in veſica exiſtentem durum & antiquatum frangere nemo potuit: Molliorem, tophaceum, friabilem, recentem cum difficultate frangemus in juvene, non in ſene, ubi aperti ſunt meatus, non adſtricti, ubi vires validæ ſint, & ægrotus medico pareat, medicuſque ſuo munere perfungatur: at etiam ſi conditiones adſint hujuſmodi, rarò tamen hoc opus medicamentis abſolvitur. Ego bis in hanc uſque diem fractum vidi, primùm caſu, mox deliberatione, atque maturâ conſultatione addita. Caſus fuit, filium Zanetti Lontinelli Typographi *Romæ* expurgandum ſuſceperamus. Doctiſſimus quidam Medicus, & ego, ut po-

ideâ tutior ad ipſam ſectionem accederet (Jam enim cum Nurſino artifice de pretio convenerat) tentaverat ante omnia remediorum genera tum à Medicis Venetis, tum Florentinis excogitata, cumque nullam conſequeretur utilitatem, ſecari cupidus, ſacerdotem juſſit accerſiri, ut ſumptis Eccleſiæ ſacramentis, ſi ex ſectione moreretur, animæ fuiſſet conſultum. Religioſus fuit ex ſocietate Jeſu, qui auditâ confeſſione ab ægroto, & cognito morbo proponit illi Pharmacum, ut dicebat magni uſus, de quo & in ſeipſo, & in aliis periculum fecit, experiri placuit, neque facti pœnituit. Eodem remedio in renum calculo uſus ſum bono ſemper ſucceſſu, vidi enim circuitus illos nephriticos fuiſſe, non ſine aſſiſtentium admiratione ſanatos. In affectu veſicæ nunquam ſeſe mihi obtulit occaſio experiundi, niſi ſemel, ſed æquali cum ſuperioribus eventu, variato tamen exhibendi modo. Deſcribam primùm Pharmacum ab ipſo Jeſuitâ traditum, mox verò aliud, ſed imprimis illud remedium approbo, quia nihil deeſſe video, quod poſſit ad hujuſmodi opus perficiendum exoptari: vim agnoſco ſimplicium egregiam, componendi rationem exquiſitam conſpicio, ac eo magis probo, quod pro baſi continet antidotum, in quo ſumma vis ineſt ad frangendum calculum. Habet autem Jeſuitæ pharmacum ita.

℞. Pulv. millepedum præp. ʒj. ad ſummum ℈ iv. aq. vitæ ℥ß. juris cicer. rubr. ℥ ix. vel ℥x. capiat calidum horis ante prandium 5. enemate utebatur emolliente ante medicamenti potum; inſtituebat ſimul emollientem victum: effectus medicamenti fuit; horarum duarum ſpatio, totum corpus incaleſcebat, languiebatur ægrotus, ſitiebat, ac fere loco ſtare non poterat, aliquando circa pubem dolores urgebant, urinæ hora quinta cœperunt craſſiores reddi, ſed non multæ. Secundo die à pharmaco contingebant eadem, ſed urinæ copioſiores, & craſſiores. Tertio ſabulum apparuit multum, ſeptimo tandem adeo plenæ ſabulo viſæ ſunt, ut recte quis diceret, eas nihil eſſe quam ſabulum aqua diſſolutum, omnia in meliorem ſtatum redigebantur, ita ut qui proximè incidi debebat, liber ab omni malo nono fuerit Die; & hic adhuc vivit, ab eo morbo Dei benignitate liber.

Ego verò Juvenem annorum 18. calido & ſicco temperamento curaturus, auxi minuendam quantitatem aq. vitæ, & ubi ſingulis diebus datum alteri fuit antidotum, huic alternis dari juſſi, ac pro refrigeratione totius corporis aquam fragariæ, & fabarum ad ℥x. propinabam, intermedio die cum gutt. vj. ol. calcanthi & ℥j. Julepi violati, hoc autem modo Pharmacum indicabam.

℞. Pulv. aſſellor. præp. ʒj. aq. vitæ ʒ ij. decoct. cicer. rubr. ℥ viii. M. S. & capiat tepidum 6. horis ante cibum, ſed cum excalefaciebam igne Pharmacum, ibi non erat aqua vitæ, verùm ubi ab igne remotum erat; miſcebatur. Dedi medicamentum in Balneo decoctionis herbarum emollientium, univerſalibus præcedentibus, præparantur millepedes ad renum & veſicæ calculos hoc modo.

℞. Aſellorum quam volueris quantitatem, vinoque albo generoſo abluito diligenter, mox in ollam conjicito novam vitreatam, lutoque illam incruſtato, demum in furno exſiccentur itaut poſſint in tenuem pulverem redigi. tum vero affunde vini ejuſdem generoſi quantùm poterunt imbibere, & rurſus exſiccato ac tertio imbibito & exſiccato ut ſupra, quarto verò pulverem irrorato hoc qui ſequitur liquore.

℞. Aq. fragor. ℥iij. ſpirit. vitriol. ʒiß. Iterum pulvis exſiccetur. & tenuiſſime contritus in vaſe vitreo, aureo, vel argenteo uſui ſervetur. quod ad ipſam inciſionem attinet, ſi fiat ignitis cultris, multo fœlicius ſuccedet hanc rationem ſecandi, mea perſuaſione, adhibebat *Romæ* quidam ex meis diſcipulis, ac omnes fere ſanitati reſtituebat. *Horatius Augenius Epiſt. & Conſult. Tom. 2, lib. 9. Epiſt. penult.*

Wilhelmus Lauremberguis Profeſſor *Roſtochienſis*, ut ipſe de ſe refert provecta jam ætate calculo veſicæ laboravit, qui cùm varias moleſtias exhiberet, & nucem ponticam æquare deprehenderetur, ac citra ſectionem exire non poſſe putaretur: ipſe verò periculoſiſſimo huic auxilio ſeſe ſubjicere nollet, de aliis remediis cogitare cepit, primò ergò liquorem illum nephriticum celeberrimum magnoperè apud Principes in pretio & uſu habitum expertus eſt, qui ita paratur.

℞. Salis tartar. alb. ʒj. affund. aq. petroſel. ℔ j. M. & per chartam bibulam tranſcoletur, & liquori color croceus corticibus aurantiorum concilietur, uſurpavit etiam gemmam illam Indicam, Igiada *Hiſpanis* dictam, ad calculum frangendum celeberrimam: ſed utriuſque remedii nullam vim deprehendit, ergo inter reliqua quæ ad calculum comminuendum commendantur, Pharmacum ex aſellis experiri voluit, ad imitationem Augenii in hunc modum.

R. Pulv. aſell. præp. ʒj ſpirit. Juniper. ʒij. Juris cicer. rub. ℥x. M. Quo mane aſſumpto, prima & ſecunda vice a ſumpto medicamento tribus aut 4. horis quandam pectoris compreſſionem percepit, & quaſi imminens animi deliquium, ut neceſſe haberet theriacæ ℈j. potioni admiſcere, atque ita remedio hoc totos 15. dies uſus eſt. Sed toto hoc ſpatio ne minimum quidem Sabuli expurgari reperit, itaque alia addenda ratus, ſequenti medicamento uſus eſt.

R. Aſſel. præp. ʒij. lepor. præp. ſang. hirci præp. ſpong. roſ. sylveſtr, ſem. Viol. purpur. an. ʒj. ſpec. Lithontrib. ʒij. M. F. antidotum. Hujus antidoti accepit ʒjj. decoct. diuretic. ℥x. ſpirit. Juniper. ʒij. quod medicamentum ubi manè hora 5. hauſiſſet, ſecundâ vice poſt horas plus minùs 4. ſub pubis oſſe ad regionem oſtii veſicæ magnos ſentire cepit dolores. Paulò poſt parum urinæ profluebat, & cum ea lamellæ exiguæ inſtar ſquammæ piſcis ſubrubræ, quæ licet aliquam viſciditatem habere viderentur, ad tactum tamen in ſabulum reſolvebantur, ita ut manifeſto appareret tunicam vel cruſtam eſſe a majore calculo ſolutam. Cujus medicamenti uſum cum continuaret, interdum tertio, interdum quarto, nonnunquam quinto die, hujuſmodi lamellæ craſſiores, & fragmenta ſæpe grandiuſcula profluxerunt, & præſertim ubi lavacro aquæ dulcis uteretur, cùm verò & à calculo & ab ejus fragmentis,

tis, orificium veſicæ eſſet ſauciatum ad leniendum dolorem medicamentis uſus eſt, atque ita horum medicamentorum uſu intra ſeptimanarum ſpatio à calculo ſuo liberatus eſt. Decoctum diureticum hoc fuit.

♃. Rad. liquirit. ℥vj. altn. graminis, ononid. an. ʒß. bacc. alkekengi. numero xx. cicer. rub. ℥iiij. uv. paſſ. ʒj. ſem. 4. frigid. Maj. an. ʒj. hord. pil. coq. in aq. alkekengi, ononid. fragor. flo. fabarum an. ℔ iß. colatur. adde ſyr. de altn. ℥iij. *Daniel Sennertus Pract. lib. 3. part. 6. ſect. 1. cap. 2.*

Piſtor quidam habebat filiolum, qui ſæpius cruentum mejebat, medioque filo ſuſpendebatur lotium: erat autem pallidum cum multo ſedimine & glutinoſo, ſicque ſeptimum vixerat annum. Vidua quædam narrat piſtori, idem ſibi olim contigiſſe, juſſit afferri veſicam tauri embrionis nondum nati; veſicula iſta plerumque repleta eſt liquore ſaporis non quidem urinalis, ſed alieni, cujus liquido mane bibit ℥ij. cum totidem vini albi. Apud aliquot pueros pauperes idem ex embrione hirco tentatum ac felicius adhuc ſucceſſit. *Joann. Helmontius tract. de Lithiaſi Cap. 7.*

Ingens calculus ex inciſo veſicæ fundo, in nobili Muliere extractus.

Veſicæ vulnera quia ſunt ut plurimùm exitioſa, non immerito inter lethalia cenſet Hippocrates; attamen læſa veſica convaleſcere, cum aliis, tum etiam mihi ex ſequenti hiſtoria compertum eſt.

Nobilis matrona Urbana Proux, vidua Danielis Hugonini, Viviacenſis patritii, biennio miſerrime cruciata eſt calculo in veſica. Ego tandem adhibitus, partim cathetere in veſicam immiſſo, partim impoſito in matricis collum digito, calculum ovi gallinacei magnitudine ſenſi, à quo continuis, iiſque acutiſſimis doloribus afficiebatur; vires plane proſtratæ erant, unde ægra pariter cum adſtantibus de vita deſperabat. Pluries rogatus, ac tandem victus ipſius decumbentis & affinium precibus, ut calculum extraherem; ante omnia cum totum corpus, tum imprimis partem affectam præparavi hunc in modum: Primò levi quodam medicamento ægram purgavi: vires quantum potui, cibis eucnymis, itemque potionibus cordialibus, & epithematibus reſtauravi. Deinde dolores, quoad fieri potuit, emollientibus & anodynis veſicæ regioni appoſitis, & ſyphone in ipſam injectis, ſedavi. Tum levi cuidam ulcus ipſo veſicæ fundo in collum matricis ad uteri orificium intrans, deprehendi; quod calculus ſua cùm aſperitate, tum pondere eroſerat, quodque una cum calculo, quoties recta ſtaret ægra acie digiti indicis in collum matricis immiſſi facile deprehendere poteram.

Die igitur 28. Julii 1598. apparatis omnibus ad operationem neceſſariis, ipsâque ægrota in ſede parturientis collocatâ, veſicam oleo amygdalarum dulcium, ſyphone immiſſo implevi: (ſic namque reddebatur lubrica; & ab lapidis aſperitate vindicabatur) deinde ipſo ulcere nonnihil partim digiti operâ lacerato, partim cultelli acie ad veſicæ collum inciſo, ac per ipſum immiſſis tenaculis, & idoneo unco calculum (ut dixi) ad ovi gallinacei magnitudinem citra vim, hæmorrhagiam, doloremq; magnum eduxi. Ab operatione, ventrem, & totum inguen defenſionis gratia, oleo roſaceo & myrtino inunxi. Peſſarium ex ſtupis, albumine ovorum imbutum, matricis collo indidi, triduo aquam plantaginis cum oleo amygdalarum dulcium (ad dolores ſedandos) tepide injeci. Poſtmodum decocto petroſelini, aſparagi, bruſci, Herbar. herniariæ, ſaxifragiæ, & ſeminum petroſelini, geniſtæ, & anni cum melle roſaceo mixto, veſicam quotidiè ablui. Sic Divino auxilio nullis ſupervenientibus ſymptomatibus, reſtituta & perſanata fuit & ad annum 1611. incolumis ſupervixit. *Guil. Fabr. Hildan. Obſerv. chirurg. Cent. 1. Obſ. 68.*

Calculus ingentis magnitudinis ex veſicâ hominis extractus.

Calculos ingentis magnitudinis ante menſes aliquot mihi oſtendit Dn. Daniel Epiſcopus Bernenſis, lithotomus excellens, quos ipſe diverſis temporibus ex calculoſis extraxerat. At ego calculum, qui magnitudinem ovi gallinacei multum excedit, ex veſica nobilis matronæ extraxi anno 1598. 28. Julii, quæ & ad annum 1611. uſque ſupervixit.

Anno 1602 prima Novembris Andream Vitellium, oculiſtam & lithotomum intrepidum, mihique olim cognitum; Hattingiæ in comitatu marchiæ, calculum monſtroſæ magnitudinis cineritii coloris, in æqualem ac ſi ex multis lapidibus compactus fuiſſet, & ad uncias viginti duas pendentem, ex veſica juvenis cujuſdam, viginti annorum ætatis, Joann. Groten nomine, extraxiſſe, Magiſter Eberhardus Stelinks, ejuſdem oppidi chirurgus, vir probus & fide dignus (in cujus præſentia Vitellius calculum illum extraxerat) anno 1612. cum Hildenâ Hattingiam profectus eſſem; præſentibus multis aliis hujus operationis teſtibus fideliſſimis, mihi retulit. Sed in ipsâ operatione quæ & longa & laborioſa, imprimis vero doloroſa fuerat, æger animam Deo reddidit. *Guil. Fabr. Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. 4. Obſ. 51.*

Valentinus Vogler Heidelbergenſis, antehac ludi moderator, grammateuſque in Schroetzingen & Munſter ad flumen Noli in Palatinatu interiore, quadragenarius, ante annos octodecim videlicet circa annum 1608. ſtranguria, & difficultate inter mingendum cum maximo cruciatu ventris, laborare cœpit, ſine ulla tamen cauſa, ut ille quidem teſtatur, externa. Stranguria illa, & dolores ventris, cùm in duodecimum annum perſeveraſſent, & magis magiſque adaucti fuiſſent, tandem ante annos ſex plane ſubſtitit urina, nec ampliùs per penem effluxit, ſed hinc inde per Scrotum, & e regione pubis ulcera fiſtuloſa ſibi efformavit, perquæ ab eo tempore urina ſine inſigni moleſtia & dolore effluxit. Horum ulcerū, uti fieri ſolet, jam nonnulla claudebantur, jam nova exoriebantur. Superiore præterea æſtate, cum Novus & ingens quidem abſceſſus ad ſiniſtrum latus ſcroti exortus fuiſſet, Baſileam venit, ubi iterum multos, ingenteſque ſuſtinuit dolores. Tandem 16. Junii cùm ruptus fuiſſet, multumque puris effluxiſſet, calculus in conſpe-

ctum venit, qui & poſt dies aliquot à Dn. Martino Wirzio Baſileenſi, Lithotomo, & amico meo ſingulari, ſine ullo negotio ex vulnere poſt ruptum abſceſſum relicto tenaculis & hamulis, directore ac præſide clariſſimo viro Dn. D. Thoma Platero, celeberrimæ Academiæ Baſileenſis Archiatro ac Profeſſore Practico Ordinario, extractus fuit. Calculum ab initio pondus octo drachmarum exceſſiſſe nobis retulit, jam vero, uti tu ipſemet vidiſti, vix drachmas quinque pendet, eſt enim poroſus, & cineritii coloris, itaut facilè crediderim, ab initio ipſum, veluti pumicem aquâ imbutum fuiſſe. Calculum mihi reliquit, quem inter rariora mea reſervo. Ego verò ne ingratus erga pauperem hunccce exulem eſſem, viatico ipſum muneravi. Porrò ab eo tempore, quo extractus fuit calculus, tota ferè urina per illud ipſum ulcus, à calculo factum, effluit, ſine dolore tamen, interim præter ulcus hoc, ſex adhuc reperiuntur ulcera ad ductum urinarium penetrantia. Unum in pube, tria circa radicem penis, & principium Scroti, verſus dextrum latus, & duo in Scroto ipſo. Perinæum integrum & ſanum eſt, neque antehac malè affectum fuiſſe, conſtanter affirmavit, urinam quoque ſe nunc retinere poſſe, nec guttulam quidem involuntariè effluere dicit. Quum vero ſummopere moleſtum ipſi eſſe viderem, urinam nonniſi depoſitis caligis reddere poſſe, vel ſpongiâ, aut linteaminibus ipſam colligere coactu eſſe, ſequens vaſculum, olim Coloniæ, pio ægro quodam amico meo à me inventum, ex cupro fabricandum feci, ipſique dedi. Hujus vaſculi beneficio urinam ita excipit, ut ne guttula quidem ad caligas exſtillet.

Cæterùm de loco generationis hujus calculi nobis perquirendum eſt, in veſicâ ipſum generatum fuiſſe, vix credam; quo modo enim tantus lapis ex veſicâ per ipſum ductum urinarium uſque ad radicem penis pervenire potuiſſet, ſine inſigni læſione partium, quas tranſiit? Et quia perinæum nunquam in hoc viro malè affectum fuiſſe, & tactus ipſe, & ocularis inſpectio (lubrica enim ſunt omnia) fidem nobis fecerunt, & æger conſtanter aſſerait, ſequitur, calculum non in veſicâ, ſed in ipſo loco ubi extractus fuit, concretum fuiſſe. Id verò quomodò acciderit, non facilè eſt ſcire cauſam enim externam hujus mali nullam ex ipſo expiſcari potui. Quædam tamen, quæ mihi in mentem nunc veniunt, adſcribam: quæ ſi non vera, veriſimilia tamen eſſe mihi videntur. Arbitror autem, ipſum ab initio morbi (hæc ſine dubio nobis propter verecundiam celavit) excoriatione quadam, & poſtmodum caruncula laboraſſe, & proinde urinam ſæpiſſimè retentam fuiſſe, donec tandem exorto abceſſu circa radicem penis, relictus ſit ſinus & ex eo varii ductus & ulcera fiſtuloſa, quemadmodum & te præſente, ſex circumcirca Scrotum & in ipſo Scroto reperi. Toties itaque & quotidie collecta; imo & plerumque ad tempus retenta urina, in ſinû ipſo circa Scrotum, nihil video quod obſtare potuiſſet, quo minus hoc in loco æque ac in veſica, concreſſere potuerit calculus, imò & forſan facilius. In veſicâ enim inſita illa facultas expultrix continuò operatur, & quod nocuum eſt extrudere conatur, quod circa Scrotum minimè fieri potuiſſe, tibi notum eſt. Cur quæſo in hoc ſinu calculus generari non potuiſſet, cùm & in Atheromate circa temporalem muſculum genitam fuiſſe materiam lapidoſam ſuperiori anno hic mihi videre contigerit. *Guil. Fabr. Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. 6. Obſ. 57.*

De calculo in veſicâ

Inter complurimos à calculo per me liberatos mihi in mentem venit Illuſtriſſ. D. Gregorius Malvetius, qui viginti annis elapſis in calculum veſicæ incurrit. Alios præter me conſuluit Medicos, qui omnes calculo veſicam laborare aſſerunt. Hâc de re medicamenta plurima fruſtra ipſi præſcripſerunt. Ad nos tandem venit, maximè cum ab illis intellexiſſet ſolam ſupereſſe inciſionem, quam toto pectore reformidans, undique conquerere remedia ſtatuit. Nos ipſi duo præſcripſimus, in quibus ejus ſalutem repoſitam eſſe aſſero, ſi in eorum uſu perſiſtat: Primùm fuit herniaria cum betonica in juſculo carnium cocta, bibit quotidie juſculum ad tres vel quatuor menſes; at cùm ipſe aſtrologiæ deditus eſſet, ſub exploraro, & benevolo ſiderum poſitu, plantas eas colligi curavit. Secundum fuit aſtacorum fluviatilium lapis de quo quotidiè in veſperis ℥ß. accipiebat cum ſucco Limonum. His duobus fæliciſſimè convaluit. Quid mirum ſi quindecim annis à ſanitate elapſis ſanguinem expuere cœperit? cujus occaſione Patavio Medicos conſuluit, ſed cum ad propriam Civitatem remittunt, ubi poſt aliquod tempus in manifeſtam phthiſim incidit: tunc que pluribus in hac re habitis conſultationibus, extremum diem tandem clauſit, quamvis ſexageſimum quintum annum ageret. Hic affectus raro ſenes adoritur. Unde quidam Medicus ad Eminentem cathedram evectus, morbum hunc non eſſe phthiſim aſſerebat, quod ex Hippo. intellexiſſet, poſt trigeſimum quintum raro advenire.

Admodum Rever. Pater, moribus & vitæ integritate clarus, P. F. Antonius Vernitius Franciſcanus annos 45. natus, poſt varia tormenta, & infinita remedia pro calculo in veſica atterendo, me acceſſiri curavit. Re citra ſpem habita, & potius de morte, quam de vita cogitans, ad extremum confugiendum eſſe ſtatui, ne ipſum ſine remediis periturum relinquerem: Salem. itaque vitrioli ſublimatum, & ad extremam puritatem adductum ipſi ſtatim exhibui cum juſculo carnium. Horâ poſt ipſum aſſumptum vomuit & excrevit calculum ſatis magnum, ex quo confeſtim ab omni dolore liber evaſit.

Vetula quædam annorum 60. in via quæ dicitur *il Borgo della Paglia*, longo tempore à calculo in veſica cruciabatur. Poſt multa remedia incaſſum adhibita, Lithotomus ad eam conducitur, qui cathetere calculo explorato, de mercede paciſcitur. At illa non tam expenſas timens, quam operis ſævitiem ſic diu incurata manebat, ac vitam nimis infauſtam ducebat. Quum verò minus de ſalute cogitaret, ecce calculus ad orificium externum veſſicæ ſe profert. Ad eam perductus conſului, ut ſequenti mane pro viribus per civitatem deambularet, & ubi non ſufficerent vires, aliquem ſecum perduceret

ceret cui per vi m inniteretur, & antequam egrederetur domo, pudenda bene inungeret oleo ſcorpionum: quod ad unguem exequutur, unde vix domum reverſis, calculum prædurum ovi Gallinacei magnitudine exhæmit, non ſine admiratione, à qua excretione libera penitus evaſit. *Petrus Potcrius Obſervat. Cent. 3. & ſeq.*

De calculo renum.

Tanta eſt nephritici doloris affinitas cum dolore coli ut non raro peritiſſimos Medicos ambo deludant. Talis fuit is, quem nuperrimè patiebatur Admodum Rever. D. P. M. Joann. Evang. de Juncis, in celeberrimo cœnobio D. Franciſci, ipſe enim quindecim diebus atrociſſimo dolore ventris premebatur. Locus doloris erat circa regionem renum per vreteres ſe extendens, cum frequenti nauſea, & vomitu, urinæ erant multæ & tenues. Curationem aggredimur per consueta, tanto magis; cum tres eſſemus vocati ad curam. Prima die ſubducta aluo clyſtere emolliente accepit pluries de ſpec. Elecoph. quod ſtatim evomuit. Sequenti die pulpa caſſ a cum Diaphenic. adhibetur quod pariter per os rejecit. Interea fotus cum carminativis, bacc. lauri, Junip. menthæ, calament, majoranæ, abſinth. fœnug. lino, cymino, camomill. & melil. Poſt ejuſmodi fotus oleis diſcutientibus, & aperientibus inungebatur, clyſt. quoque diſcutientes cum decocto carminat. elect. de bacc. lauri, Benedict. lax. & terebint. & ſimilibus, frequenter reiterabantur. Cùm dolor magis ſæviret, ſapientiſſime a ſeniore Medico balneum olei communis præſcribitur: ſtat per horam in dicto oleo, a quo cum nihil levaminis percepiſſet, imo dolor vehementior redditus videretur, conſultationem inter nos inire cæpimus rem eſſe conclamatam videbamus. Vitrioli ſalem propono, & in his morbis verum eſſe rhizotomum. Abnuunt alii duo Medici, ſed ſagaciſſime; nam ab aſſumpto tribus horis ceſſat omnis dolor. In quo ſatis videre eſt boni & legitimi Medici eſſe, Chimica remedia non ſpernere, indocti ſoli vituperant quæ ignorant. *Idem Obſervat. & curat. Cent. 3.*

Calculus veſicæ cervicem deſerens.

Joanni Traſlato tantum negotii, in ſenectute faceſſivit calculus veſicæ: ut non modo vix unquam mingeret ſine acerbo urgentis urinæ cruciatu, verum rariſſime quoque deambularet, ſive ſubdio ſive in porticu, ſine evidente dolo ris ſenſu, ob calculum veſicæ cervicem, miſerandum in modum excarnificantem, donec tandem doloribus ac punctionibus ceſſantibus, libere denuo urinam reddiderit, adeptus non ſolum copiam agendi iterum negotia, à quibus aliquandiù abſtinuerat, verùm etiam quocunque proficiſcendi perindè atque ſaniſſimus.

Quam inopinatam rerum faciem, ut ſummè admirabatur Aeger, ſic non levem conjecturam movit Medicis, calculum ſtationem ſuam, ex qua tam atrox intuliſſet bellum, ſeu remediis ſive tempore deſeruiſſe. Indeque turbas receſſiſſe, pacemque corpori tandem conceſſam, à qua tamen ſententia æger adeo fuit alienus; ut potius crediderit, ſe nihil unquam a calculo, verùm omnia ab indurato aliquo tumore, cujus pondus etiam num circa anum perſentiſceret, pepeſſum fuiſſe. manſitque ipſi hæc opinio ad extremum vitæ halitum. Facto vivendi fine per omimodam urinæ ſuppreſſionem, ubi integrum quinquennium ſatis commode habuiſſet. & producta ab anatome in lucem veritate, quæ hactenus deſtituerat ſpiſſa caligine ſepulta. Cujus beneficio vidimus durum aliquem tumorem prope veſicæ cervicem ſitum, in cauſa fuiſſe, quominus produxerit ipſi lotium, ſive ſponte ſive meatu quoque per catheterem reſerato, idque ex veſica, qua, id temporis, maxime repleta. quod inuſitatum tumoris genus, inſtar carunculæ tunica incluſæ, ante veſicæ exitum propendens, uti huic ægro exitio fuit, ſic etiam clanculum aliorum vitis inſidias ſtruxit; ignorantibus Medicis quo referrent exitialem ſuppreſſæ urinæ cauſam; ea enim fuit tumoris forma, ut elevata a cathetere, illud tamen ita complecteretur, ut nihilominus impediretur urinæ effluxus, in quod haud leviter admirari licuit imperveſtigabilem Dei ſapientiam, cui nunquam deſunt miniſtri quibus animam ex hoc ergaſtulo ad meliorem evocet vitam.

Sed quid dicemus de calculis, qui primum maximum, deinde vero nullum excit. runt cruciatum? erant hi duo, & quidem ſatis ingentes, in principio, attritu ſuo veſicæ cervici moleſti, mox vero pondere ſuo adeo extenderunt ſequacem veſicæ membranam ut paulatim deſcenderint, ad quatuor tranſverſos digitos, à priore ſtatione; provoluti quaſi in ſacculum veſicæ adhærentem in cujus receptaculo, etiam calculum ſuum dicitur concluſum habuiſſe, Vir incomparabilis eruditionis Iſaacus Caſaubonus, fuitque hæc loci mutatio veriſſima Cauſa illius levaminis, quod æger percepit poſtremis vitæ annis deſſicientibus Deo optimo maximo nunquam auxiliis, quibus etiam ſine medicorum ope, ab intricatiſſimis morbis vindicet miſeram hominis vitam. *Nicol. Turpius, Obſ. lib. 4. Cap. 45.*

Calculus Vrethræ.

Filio Rectoris Campenſis ſuccreverant ab ineunte ætate, in medio urethræ ductu, plurimi calculi qui illum paulatim diſtenderunt, ad inſtar pugni puerilis, adeo ut ſinguli diſtinctè manu palparentur; illato tamen ne minimo quidem impedimento urinæ exituræ, quem tumorem ſexto demum ætatis anno ablaturus Chirurgus, aperuit ſcalpello colem, prope lineam intermediam; in muſculis urethræ dilatationi dicatis; eductiſque inde quinque & viginti calculis, inſtar maximorum piſorum, perduxit vulnus ad cicatricem, puerumque ad priſtinam ſanitatem, ante diem ſextum, ſine ullo fiſtulæ metu, nedum pervio hiatu, per quem invito efflueret vel minima urinæ guttula, uſque in decimum poſt ſectionem annum. *Idem Obſer. lib. 4.*

Calculus per lumbos excretus.

Juriſconſultus natus patre calculoſo, biden-

que cruciatui à puero obnoxius, vixit aliquandiu miſere, & tum quidem hoc miſerius, quòd calculus à rene per lumbos expulſus reliquerit ibidem ulcus calloſum, profluens perpetim urinâ ac pure, & quidem fluxû tam perenni ac diutino, ut nec tempore nec remediis, nedum aquis Spadanis aut thermis Aquisgranenſibus ullam perſentiſceret opem, quin potiùs, occluſo per lumbos exitu, ac derivato deorſum ſordidiſſimo pure, inciderit tandem in febrem acutiſſimam, quæ ipſum miſerandum in modum occidit.

Cui fortuitæ calculorum per lumbos eruptioni, fortè innixa eſt ſectio illa, quâ Rouſſetus ſatagit, per ſcalpellum, calculos ex renibus ejicere, ſed rectè, an perperam, viderint illi, quibus notus eſt cùm ipſorum renum, tum calculorum inibi concreſcentium ſitus, qui ut non ſemper ſunt uniuſmodi, ſic diſcrepant interdùm evidenter formâ, loco, numero, ac magnitudine: diſperſiſque radicibus per renum carnem inſident nonnulli penitùs ipſorum ſubſtantiæ; quam ut ſine omnimodâ ipſius dilaceratione inde extraherentur: quid quod, diſſectis tubulis ad papillares proceſſus ſive glandulas ſerum provehentibus, neceſſario conſequatur, perenne illud, quod Juriſconſultum hunc peſſundedit, Ulcus, quod non minùs moleſtum arbitror, quàm ipſum calculum, in renibus permanentem, ne quid jam dixerim de lumborum nervis, vicinis venis ac largâ peritonæi inciſione, quorum omnium anceps eventus facilè plus damni quàm emolumenti afflictis daret. *Idem eodem libro.*

Vrinæ tranſitus renis calculo per ſedecim dies obſtructus.

Plurima reliquere nobis doctiores exempla diuturnæ urinæ obſtructionis renum calculis exortæ; nullus tamen eorum, quod ſciam animadvertit accidiſſe, ut urinæ curſum prædicta cauſa per ſedecim dies ſtiterit, mihi tamen illud anno 1661. in Mauricio Gerardi Boſchuliet moderatæ vitæ homine, ac ſeptuagenario, valido tamen etiamnum, ac ſano videre contigit. Is per horas aliquot curru vectus, in aggere ſecundum Moſam flumen, ac deſcendens, ut urinam excerneret, eandem ſanguinolentam vidit: Ac, quoniam lapis rhedæ agitatione, corporiſque hinc orto motû mobilior, minuſque adſtrictus factus exindè ſenſim in inferius vergeret, omnis omninò lotii retentionis cauſa fuit, ac ſextodecimo demum die tranſitus lotio patuit, poſtquàm varia emollientia tam interna, quam externa clyſterum videlicet, fomentorum, balneorumque &c. à diverſis Medicis illi præſcripta, atque adhibita eſſent, quo etiam tempore calculum ille oblongum emiſit, qui nuclei pini magnitudine par erat. Interea tamen per illos dies ipſe præ nimiâ oppreſſione, urinæque impedito exitu hanc at ſalſiſſimam aliquoties vomitu ejecit. *Cornel. Stalpart. Obſerv. rarior. Cent.* 1. *Obſ.* 51.

Calculus per ulcus prope inguen emiſſus.

Menſe Junio 1660. cum Chirurgo H. Dorlé, intellexi filium J. Brouvver decem annos natum, ad quem vocatus eram, per aliquot dies nihil omnino lotii excernere potuiſſe, nec tamen tunc quidem ulla notabilia calculi renum deprehendimus ex accidentibus Indicia, cui licuiſſet urinæ retentionem attribuere: Nulla inſuper aderant ſigna, quæ veſicæ proderent calculum, quoniam Chirurgus, aliquoties immiſſo ad facilitandum lotii tranſitum catethere, nihil omnino obſtaculi, duritieive ſenſerat. Poſtquam itaque puer hic dies aliquot ſatis miſer tranſegiſſet, in dextrâ parte prope ſcrotum, nec procul à virgæ radice, versùs inguen abſceſſus apparuit, qui non ita diù poſt versùs partem exteriorem rumpebatur: hæc tamen antequam fierent Scroti, nec non penis cutis, præputiumque ita intumuit, ut incidere hoc neceſſe habuerimus, ut aptè ad urinæ tranſitum promovendum intromitti poſſet catether, tandem verò Calculus phaſeoli inſtar, variegatoque colore, ut ſolet marmor, prodiit; puer autem tam per Virgam, quàm per foramen propè inguen continuè tribus etiam poſt annis lotium excrevit, quamquam hoc ſenſim minutum, ac tandem ſanatum fuerit. *Idem ibidem.*

Calculus per inguen prodiens.

Vidit frater meus *Joan. Stalpartius vander Wiel*, ut & Chirurgus *Arnoldus de Wilde* in Hagienſi πτωχείῳ quindecim annorum adoleſcentem, cui poſt diuturnum dolorem, cujus cauſa erat ureteri inhærens calculus, tandem ulcus in inguine ortum eſt, per quod ille exiens ægrum dolore liberavit, fiſtulâ tantùm ibidem ſuperſtite, per quam continuè guttatim urina ſtillabat. *Idem ibidem.*

Calculus venæ Thoracicæ.

Calculum quem nobis aliquando obtulit arteria aorta, corpori incluſa, illum nunc demonſtratum venit vena Thoracica foris obvia, cujus os, ab interno abſceſſu reſeratum, apertumque novum hunc hoſpitem non ſecùs complexum fuit, ac ſcapulæ ille tumor, in quo teſte, Joanne Schenkio lib. v. Ferrandius ſenior conſpexit ſimillimum calculum, à ſanguine firmiter concretum.

Jano Mulerio integrum triennium à ſuppurata pleuritide divexato, tandem exortus fuit, circa extimam ulceris oram, prædurus tumor, continens in ſe, ſphæricum, ac inæqualem calculum, inſidentem arctè venæ thoracicæ externæ, cujus magnitudo, ut nuci avellanæ, ſic forma fuit ſimillima racemo uvarum corinthiacarum, quibus calculus hic rotundis, ſplendicantib., ac atris ſuis acinis adeò fuit æqualis, ut vix ovum ovo videri ſimilius poſſit. Exorto procul dubio nigro illo colore, ex aduſto venæ ſanguine; uti alba, quâ inferiùs obducebantur, cruſta à candicante puris recremento.

Agedum Chirurge, fatigant te interdum inveterata ulcera, ludiſque non raro operam in tumoribus duris, ignarus, loco puris, aliquando calculum inibi matureſcere. Vis filum Ariadnæum? cujus ductû feliciter ex hoc labyrintho evades, ſequere quod propoſui exemplum & conſidera attentè, num ſiliceus hic

hic hoſpes clandeſtinè alicubi deliteſcat. *Nicol. Tulp. Obſerv. Medic. lib. 4. cap. 22.*

Calculus.

Rutgero Schorer, filiolo, parvus calculus cum ſummis doloribus per ureterem ad veſicam deſcendit, indè vero paulò poſt in penis meatum expulſus, cùm ob magnitudinem tranſire non poſſet, mediæ urethræ inhæſit, atque urinam totaliter obſtruxit. Variis modis illius extractio tentata fuit, ſed fruſtrà; tandem autem cùm ad doloris immanitatem etiam partis inflammatio accedere animadverteretur, eundem ſectione extrahere neceſſe fuit, quapropter cute aliquantùm ſursùm verſus glandem attractâ, Chirurgus Urethram in latere loco ubi calculus ſubſiſtebat, ſectione aperuit, atque inde calculum extraxit, quod vulnuſculum poſtea facili negotio rurſus conſolidatum fuit, puello nullum incommodum inde retinente. *Isbrand. de Diemerbr. Obſervat. & Curation. Medic. 73.*

De Calculo Renum.

Civis Bergenſis conquerebatur de dolore dorſi è regione renum, vomuit, urinæ retentio aderat, & difficulter nec ſine dolore aliquid ejus excernere potuit. Adhibui enemata, dedi lithontriptica varia, balnea, & fomentationes inſtitui. Dolorum quidem acerbitas mitigabatur, & ſentiebat calculum magis magiſque deſcendere, permanſit tamen in urethere, per octiduum & eo diutiùs. Deinde ex improviso omnes dolores evanuere, urina libere fluebat, appetitus rediit, ſed nullus excernebatur calculus, ita ut dubium nobis eſſet, an unquam calculus adfuiſſet, ſed ſignorum ſyndromen, animi trutina ponderans, & quod ante aliquot annos etiam calculum excreviſſet, calculum adhuc latere perſuaſus ſum. Quid fit, per 10. dies integra fruitur ſanitate deinde ſubitò recrudeſcit dolor cum iſchuria; dedi diureticum cum lithontripticis, & excrevit tum demum calculum magnitudine fabæ. Qui proculdubio tam diu hoſpes fuit in veſica. Idem ante biennium dolore nephritico affligebatur, deſcendebat calculus in veſicam ubi adhuc latet, & interdum liberum tranſitum urinæ impedit; cum verò id ſine dolore fiat, medicinam non admittit; Et ſi ipſi prædixerim, calculum quotidie augmentum capturum, & olim ipſi cauſam mortis præbituram. *Got. Chriſt. Wincleri.*

Inſolita calculi in corpore tranſeuntis via.

Fœmina hujus *urbis*, Reverendi cujuſdam *Antiſtitis filia* anno 64. de ſumma degluttiendi difficultate conqueri cœpit, cum vehementi in collo dolore. Huic ſperma ceti cum ol. amygd. dulc. camphora & ſyr. ex viol. &c. commiſtum; ad minoris cochlearis capacitatem noctu aſſumere præcepi, dolor non nihil remiſit. Altero mane repetiit eandem miſturam, non ita diu poſtea quidpiam, *à collo ad dextrum ſub diaphragmate latum*, tanquam globum ſclopetarium veloci motu tranſire ſenſit. Emplaſtrum triapharmacum ad bidui tempus inibi impoſitum habuit. Exinde pari velocitate dolor ille ad pubem deſcendit, ibique moratus, donec poſt inunctiones & cataplaſmata tres calculos piſa ſuperantes ex veſicâ ejecit, nullo hactenus ſubſecuto incommodo *Joan. Georgii Volcameri.*

Effectus pathematum animi in Calculo.

Illuſtris quidam *legatus Batavus* calculo renum afflictus, & meæ curæ permiſſus, cum ægrius potaret pharmaca, hoc gravius aliquandiu cruciabatur, ſed in mediis doloribus poſtquam ſuperveniens tabellio lætum nuncium è patria attuliſſet, è veſtigio prodiit ſponte calculus; & nobiliſſimum ægrum ſollicitudine duplici levavit. Hæc in lætis, quid in triſtibus poſſint, nunc intuebimur: *Dorothea Mothia* viduarum honeſtiſſima ſecurè dormiens, & jam diu nullos calculi labores experta, cum a famula per tumultum excitaretur ob incendium vicinis domibus imminens, ſubitò graviſſimos renum cruciatus ſenſit, à quibus expediri non potuit, niſi excluſo demum grandiori calculo. Non formavit hic metus calculum, ſed quietum loco ſuo excuſſit: non ibi lætitia ejecit lapillum, ſed vaſa ampliavit ut facilius ejiceretur. Adeò ſtringit, arctatque formido, aperit hilaritas. *Olai Borrichii.*

Quid faciat aliquando immanitas doloris à Calculo inductio.

Dolui ex animo, cùm ex *Antonio Guainerio* apud *Gabelchoverum* legerem, Virum quendam bonum, cùm diu dolores calculi crudeles patientiſſime ſuſtinuiſſet, tandem victum acerbitate cruciatuum animam ſuam infeſto Dæmoni commendaſſe, modo à doloribus liberaretur. Mitius fortaſſe magnus ille Macedo, ſed tamen vehementiſſime doluit, cùm auctore *Curtio*, epoto jam Herculis ſcypho, repente velut telo confixus ingemiſceret, & ferrum poſceret in remedia. Parùm abfuit ab honorato quodam viro noſtrate, peregrinationibus claro, ſimilis fortuna: is poſtquam diu luctatus eſſet cum infelici ſtomacho, omnia cibaria per vomitum rejiciente aliiſque doloribus hypochondria vago, ſed acerbiſſimo cruciatu affligentibus, aliquando cum ex lege amicitiæ ægrum inviſerem, præſente medico ordinario ad utrumque converſus, inquit, quod graviter fauciat conſcientiam meam occidi hominem & manus innoxio ſanguine inquinavi; proinde iterum iterumque per omnia vos ſacra obteſtor, ut Regi mox atrox crimen meum aperiatis, ne diutius juſtum ſupplicium eludam, & animæ periculum adeam deſperabundus. Nos circumſpicere omnia, notare vultum ægri, habitumque, & cùm conſtaret eum ſanâ mente ex meditato ita loqui, ambigere, utrum doloris impatientia hæc verba dictaret, an vulnus conſcientiæ. Abeuntes premere illa ſilentio conſtituimus, & alia vice in circunſtantias facti operoſiùs inquirere, ne vel amico, vel veritati deeſſe videremur. Redeo ergo poſt dies aliquot, & de ſtatu ægri percun-

ctor. Ille vultû ſereniori, inducias, inquit, hodiè experior, non ita acriter me lancinant dolores, cùm adeſſes ſuperioribus diebus, ea fuit tormentorum ſævities, ut quamcunque lanienam malle m, quàm eande.. ulteriùs ſuſtinere, proindè ſtudio dixi (ita me ſuperi mente) commiſſam a me eodem, ut vel publico ſupplicio domeſticum hunc & quotidianum tortorem evaderem: De militaribus ingeniis hic ego nihil, ut quibus non infrequens eſt gladio vel ſclopeto imperare doloribus ſuis quoties aliquanto diutiùs acerbiuſque perſeverant. *Olai Borrichii.*

De Olei ſuccini nimis largiter hauſti noxa.

Optimæ apud nos exiſtimationis Juvenis Mercator *Chriſtophorus Memſen* τιτάνῳ, nephriticis doloribus ſæpiuſcule fere oppreſſus, *[illegible]* me rogat, quo neceſſitate urgente in abſentia medici tuto uti poſſit. Recommendo *Oleum ſuccini*, cujus aliquot ſubinde aſſumere guttas non abs re fore inculcabam. Annuit, neque ingratum ſibi hoc remedium fore reſpondet. Poſt ſeptimanarum aliquot decurſum obvius mihi fit in platea, & pro communicato conſilio grates agit prolixas: Scatulam mihi monſtrans variis repletam calculis, minimis ſabuli inſtar, medius cicerum magnitudinem referentibus;& maximis piſa æquantibus, pleriſque, utem acuminatis.Ecce,inquit hoſce hoſtes omnes una profligavi opera, compendiû rei faciens; tu aliquot me guttas aſſumere voluiſti,ego medium & amplius cochlear oleo iſto repletum vice una exhauſi, firmiter credens,ex parvâ doſi parùm me Levaminis ſenſurum; ex copioſa autem majus me emolumentum habiturum: nec fefellit me mea opinio, nam uno impetu, non quidem ſine dolore, ill. m quam monſtro excrevi quantitatem. Male, Reſpondeo tuæ conſuluiſti ſanitati, & certam temeritatis tuæ certo augurio pœnam lues; ex inordinato enim & impetuoſo diuretici hujus vehementis uſu, veſicæ orificium ita læſum deprehendes, ut nullis remediis impreſſa hæcce labes corrigi valeat. Et quamvis in prognoſi hac me erraſſe maluiſſem, tamen eventus docuit, certiſſimum ſatis fuiſſe hocce præſagium; nimirum brevi poſt tempore exulceratam eſſe veſicam, ſigna monſtrabant non obſcura; namque urina cum dolore excernebatur, eadem cruenta primum apparebat, poſt craſſum album, matulæ lateribus firmiter adhærens ſedimentum ſeſe monſtrabat, quod ſæpiùs cum & ſine dolore in copia excernebatur,quæ copia ad eam tandem creſcebat molem, ut mediam matulæ partem non ſemel adimpleret:& cum potentiſſimi illius diuretici uſu labes veſicæ impreſſa eſſet, inflammatio tandem loci affecti accedebat, cum febre continua intenſa, unde maxim pectoris anxietas oriebatur,quam extremorum mox infrigidatio ob Nervoſarum partium læſionem, hanc mors poſt paucorum dierum decurſum excipiebat *Joan. Schmidii.*

Calculo laborans puer immunis factus febre peſtilenti accedente

Morbum morbo curari inſolens non eſt. Hydropem febris ſanat exſiccatione humorum, & volvulum copioſa urina 6. Aph. 44. & capitis dolorem aph. 51. Ita & febris peſtilenti.. is abſumere potuit in puero calculoſam materiam illâ ætate fluidiorem. Obſervatum multis a peſte convaleſcentibus vocem diu læſam manere exſiccatis faucibus. Si bubones adfuerint, multorum in corpore puerili malorum evacuatio ſecuta. A calculo verò liberatum puerum poſt hac ſecurum eſſe juberem, niſi diſpoſitio hæreditaria adſit. Induciæ enim erunt, nulla pax. *Th. Bartholini.*

Veronicæ uſus in calculo.

Ut gutta cavat lapidem non vi ſed ſæpè cadendo, ita non raro medicamenta Simplicia & viliora ſubinde aſſumpta effectum relinquunt planè mirandum, cujus Thema oculis meis exhibuit ante aliquot ſeptimanas, *Urſula*, ſutoris cujuſdam vidua, quæ calculum per 10. annos in rene aluit ſiniſtro qui tot cruciatibus illam afflixit, ut viribus omnibus aſſumptis, nil niſi ſceleton vivum repræſentaret, & ob ſummum cruris ſtuporem, & renis dolorem in iſto latere per totum illud tempus nunquam dormire potuerit. Tandem conſulenti aſſentiens, quotidiè *Decoctum veronicæ*, & quidem inſatis magna doſi per tractum aliquem temporis aſſumpſit, quo effecit, ut *Calculus* priorem relinquendo Nidum, alium quærens ad vreteres protruſus fuerit, ubi nimias anxietates excitans, ipſam inter mortis & vitæ diſcrimen conſtituit, tandem tamen aſſumpto largiori *Decocti veronicæ* doſi,veſica receptaculo fuit ubi miſeram ſtillicidio & difficultate urinæ diu vexavit, donec ab aſſumpto ſuperiori nominato decocto, & ejus fomentatione, natura hactenus dormiens, expergefacta, maximis & iis conatibus, quibus alias à fœtu ſe liberare conatur, excitatis, Hoſpitem peregrinum cuſpide expulit, qui tandem vi ab ipſa ægra per collum veſicæ extractus fuit, & quidem non abſque ſummâ illius læſione, & copioſa hæmorrhagia. *Joachimi georgii Elſneri.*

Calculus penè ſiliceus in veſica pueri medicamentis fractus & expulſus.

Puellus ſex annorum, ſenatoris Helſingburgenſis filius, calculo veſicæ tentatus, alia atq. alia ſuaſu amicorum & parentum deglutierat, quibus nihil proficientibus ab Agyrta,qui commodum in urbem advenerat, & intra triduum promiſerat liquefactum iri calculum, recipit potionem medicatam acerrimi ſaporis, fœtoriſque ingrati; & poſtridie reddit non calculum, ſed urinam oppido cruentam, variis hinc inde filamentis ex interiori veſicæ tunica abraſis diſtinctam. Perſeverante ad plures dies urina ſanguinolentâ, nullo autem calculo in conſpectum veniente, proripit ſe circum foraneus & ægrum miſerabili ejulatu omnia replentem deſerit. Puellus deinde inter dolores hos Hafniam delatus meæ fidei committitur. Adverto inter meiendum intolerabiles cruciatus, video ſtrigmenta innatantia urinæ filamentorum, & tunicarum minutarum ſpecie, agnoſco craſſius ſubinde inlotio ſabulum. Igitur nullum ab acribus præſidium mutuandum ratus, balſamum

ſamum ſulphuris terebinthinatum, & oculis cancr. crudis in alkohol redactis, cumque ſaccharo remiſtis in pulveris forma temperatum offero ad plures dies, eo conſilio, ut læſæ partes veſicæ (ſi tamen coaleſcere eæ unquam poſſint in loco tam acre lotium perpetuò ſentiente) ſenſim coirent, & calculus nihilominus attereretur. Quo effectum id quidem, ut glarea, & minutiora quædam calculorum fruſtilla alternis ferè diebus excernerentur, & urina non cruentaretur amplius, dolor tamen in meiendo vix tantillum interquieſcebat. Ventum igitur ad terebinthinam ipſam aqua virgæ aureæ, & plantaginis elotam, ut glutinando aptiorem, quam & aliquandiu cum pulv. ocul. cancr. in morſellos (quos vocant) coactam uſurpavit, ſucceſsû nondum ſatis exoptato. Tandem diu propinatus ex lap. judaic. lap. Lyncis, cryſtall. mont. & ocul. cancr. pulviſculus id noviſſimè præſtitit ut Calculus magnitudine juglandis minoris, ſiliceæ duritiei in fruſta fabis æqua confractus exierit, certas fracturæ notas ſecum afferens. Læſa tamen membrana veſicæ interior nondum plene coaluit, nec fortaſſis bona inde coaleſcet unquam, ob continuum lotii erodentis affluxum, ut vel hinc conſtet, quod mercatur agyrtarum natio, quæ ita impune per mortes & vulnera ad divitias graſſatur *Olai Borrichii.*

De mirabili calculi veſicæ cura.

Calculum veſicæ pergrandem, & duos lotones cum dimidio aliquotque granis æquantem pondere, attulit mihi fœmina quinquagenaria Eckelfurdana, quem cum raræ commendent circumſtantiæ, æquum ratus ut illas quoque curioſo vestro adſpectui exhibeam. Miſera illa conſilium rogitans, quâ nimirum ratione vitam jam tot moleſtiis fractam paulò liberiorem ab iis agere poſſet, conqueſta initio eſt ſe totos annos duos immanes circa Epigaſtrium dolores ſenſiſſe, nec tamen vel proprio aut aliorum inſtinctu cognoviſſe, quid ibi malè lateret, ſed imprimis propter anguſtiam rei familiaris, medicorum opera uti non potuiſſe. Tandem cum impendente vere meliùs, & cæli temperatior aura ſpiraret, ſuaſere vicinæ, ut animi relaxandi cauſa, una ad navem onerariam noviter conſtructam pertenderet, in quod facile conſentiens, quantum vires permittebant, comitatum ſecuta, & ad oram navis perveniens, cùm illam ſublato pede tranſcendere vellet, divaricatis cruribus medio Epigaſtrio in rude lignum impingit, inſidens ei inſtar eorum, qui equo vehuntur, quo caſû ferè exanimata, & a vicinis domum deducta, tantis cum doloribus circa inferiorem ventrem conflictari cœpit, ut omnes eam ſtatim emorituram crederent, ſed ipſa illa jam ultimis confecta laboribus naturæ tamen victricis beneficio adjuta, corpus aliquod ſolidum cum tanto fragore & tonitru, ac ſi lapidem fulminarem nubila emitterent, naturalibus eſt ejaculata. Quo ſonitu perculſæ aſſidentes mulierculæ, propiùs ſe lecto admovent, & quid ægræ accidiſſet, quærunt, quæ ut de dolore dextri femoris querebatur, lodice & ſtragulis retractis, quo ſuppetias ferre laboranti poſſent, reperiunt ibi calculum ingentem in pedem exploſum. *Joëlis Langelotti.*

De Autolithotomo.

Non ut novi aliquid proferam, ſed ut pridem à Præilluſtr. Dn. *Nicolao Tulpio.* obſervationum ſuarum medicarum L. 4. C. 31. divulgatam de Autolithotomo Hiſtoriam confirmatam magis redderem Picturam cultri atque lapidis una cum authentico Teſtimonio, Belgico idiomate Amſtelodami tunc edito, nuper verò mihi à plurimum Rev. & clariſſ. Dno. *Petro Veldio*, Paſtore meritiſſimo Belgicæ hujus loci congregationis, communicato, qui hoc ipſum exemplar dicti Teſtimonii ab ipſomet Dno. Henrico Muon. Ultrajecti acceperat, pro Ephemeridum curioſarum exornatione ut exhiberem, minime curioſis lectoribus ingratum fore exiſtimavi, quod ita ſe habet.

Genuina Relatio.

De Mirando nec unquam audito facinore *Joann. Janſſonii* de Doot Fabri Amſtelodamenſis, qui ſemetipſe feleciſſima ſectione liberavit a calculo prædmodum magno, hic depicto; quod inſcriptione propria fabri & ſequentibus actis Notarialibus confirmatur.

Comparuit coram me *Petro de Bary*, Notario publico curiæ Hollandicæ, Amſtelodami agente, & conteſtatus eſt ſequentia *Joann. Janſſonius de Doot* junior, faber hujus Urbis, habitans in vico Engelſche Steegh dicto; ætatis circiter 30. annorum, & veris verbis jurato coram nobis inſtinctu Do. Henrici Mirou Ultrajectini narravit atque profeſſus eſt, quod verum & veritati conſonum eſſet, quod teſtatum iret, diù multumque temporis ſe graviſſimas ægritudines & tormenta a calculo paſſum, jam tum bis ſectionem perpeſſum eſſe; quinto Aprilis proxime elapſo, cum dolor intenſiſſimus, ſupra modum gravis, nec perferendus eſſet, ſemet cultro vetuſto ac ferè præfracto ipſi calculum exſecuiſſe; Ea in operatione referebat neminem adfuiſſe præterquam diſcipulum, qui ſolummodò cultrum una cum aceto & ſimilibus procuraſſet itidem conteſtatus eſt calculum ponderatum eſſe, & deprehenſum, quòd quadrantem unius libræ penderet. porro retulit, ſe ex charta affinxiſſe atque petentibus à ſe dediſſe calculi magnitudinem & formam juxta cum delineatione ſupra dicti cultri, quo ſectionem perpetraverat: ſimul aſſeverans verſiculos picturæ Calculi inſcriptos, propria ſuâ manû ſe ſcripſiſſe, meditatum eſſe & compoſuiſſe. Omni bona fide acta ſunt Amſtelodami præſentibus Nicolao Blyenberch, & Arnoldo van Erp. loco teſtium ultimo Maii 1651. *Salom. Greiſelii.*

De Calculo Veſicæ feliciter exciſo.

Foëmina quædam Bergenſis, vidua, patre calculoſo, imò calculi doloris atrocitate tandem è vivis ſublato, genita, patiebatur haud inconſuetam alias dolorum Nephriticorum acer-

bis-

bitatem, & durante, affligenteque illâ calculum deſcendere ſentiebat per ureterem dextrum in veſicæ cavitatem. Ille anteceſſorum & ſucceſſorum non carebat caterva, & inter illos, ſex fabæ majoris magnitudine numerabantur. Hic vero per ſeptem integros annos in veſicæ capacitate moram trahens, ſæpius ſummis doloribus moleſtus fuit, ita ut miſera ad omnem motum, præcipue concitatiorem inepta eſſet. Varia hac annorum intercapedi ne experta eſt remedia, ſed ſine alicujus emolumenti perceptione. Septennio hoc elapſo, alius e renibus, haud ſine doloris ſenſu dejicitur calculus, qui ſeptennem magnum & moleſtum hoſpitem hoſpitio ſuo abſcondito extruſit; hic exitum quærens collum veſicæ occupavit, urinæque tranſitum liberum intercepit. Ego tum primùm accerſitus, omnibus viribus eo contendi, quo calculi compagem, quoquo modo tam internis, quam externis medicamentis diſſolverem, perſuaſus ab ægra, me, & ſemetipſam fallente, calculum in duo fruſta ruptum eſſe. Cum itaque quotidie haud parvam arenularum copiam, cum urina (quam vix eâ quantitate, quam cochlear caperet, unâ vice emittebat) excerneret, hujus curationis ſcopo menſibus duobus inſtiti. Acceſſit interim febris, imò lipothymiæ & convulſiones, omnibus tamen medicamentis præſcriptis & exhibitis manus victas præbuere. Tandem ſpe calculum comminuendi fruſtratus, obſtetricem Lignicenſem expertam, Olaviæ apud Sereniſſimam Ducem tum temporis degentem, accerſivi, quæ calculum catheteris ope explorans, ipſum nucis juglandis putamini viridi incluſæ magnitudinis & duritiei ſiliceæ eſſe, pronuntiavit; movet illum ſuo loco, digitorum & olei amygd. d. per ſyringam immiſſi adminiculo, ſed ſine levaminis ſenſu. Ad extremum itaque remedium, ſcilicet ſectionem inclinans, de viro hujus artificii gnaro & experto ſollicitus fui, ſed neminem, qui huic operationi ſufficeret, vel illam ſuſtinere auderet, reperire potui; donec tandem poſt trium menſium continua tormenta *Urbani Joannis Holſt*, Chirurgi Uratislavienſis expertiſſimi dexteritas nobis commendata fuit. Eidem itaque mox inde accerſito Chirurgum noſtrum aulicum *Fredericum Springerum*, adjunximus, cum utroque de ſectione colli veſicæ intra vaginam uteri deorſum facienda deliberantes; cum vero *Sennertus* l. 3. p. 8. ſect. 2. cap. 2. excretum viderit calculum à fœminâ ovi gallinacei magnitudine, & *Fabritius Hildanus libro de Lithot. veſ. cap* 22. Extractionem, ſi poſſibilis ſit; per collum veſicæ ſummopere ſuadeat, illam prius tentare voluimus, nihilominus ad ſectionem, ſi opus non ſuccederet, parati. Itaque in N. D. die 29. Octobr. anno 1675. cum ægra 46. annum intraſſet, precibus ad Deum fuſis, præeunte nobis viro admodum reverendo, clariſſimoque *Dn. M. Joan. Chriſt. Leſchio* Parocho ac Seniore Bergenſi meritiſſimo, manè h. 10. rem aggredientes, ſpeculum uteri vaginæ ipſius indidimus, collum veſicæ haud contemnendæ amplitudinis invenimus: Calculum in eo deliteſcentem deprehendens præfatus Chirurgus, forcipe arripit, & ſpem bonam ad extrahendum abſque ſectione calculum præbet; ſed fruſtra, etſi tribus vicibus, ſummâ cum ægræ deſiderio, conſtantia & Chirurgi induſtria id tentaretur. Cum itaque miſera lipothymia corriperetur, ab opere deſiſtere coacti fuimus. Mane diei ſequentis rem aggredi non auſi ſumus, propterea quod uteri vagina valde tumefacta, ægraque ſummopere debilitata eſſet, itaque hac vice refocillationi operam dedimus, & tumorem, doloremque fomentationibus ſedavimus, ſectionemque in craſtinum diſtulimus. Invitavimus quoque hac die ad conſilium *Dn. D. Zollikoferum*, Archiatrum Sereniſſimi, nunc proh dolor! deſideratiſſimi noſtri Principis, & unanimiter ſectionem craſtina luce, & quidem in inferiore parte colli veſicæ inſtituendam concluſimus.

Etſi enim *Fabritius Hildanus l. cit.* hanc ſectionem diſſuadeat propter metum incontinentiæ urinæ ſubſecuturæ ex læſione ſphincteris, tamen putavimus conſultius eſſe illam inſtituere in illa parte, ubi minus periculi vitæ immineret, etſi moleſtiam quandam relinqueret. Nam in ſuperiore parte veſicæ membraneam ſubſtantiam lædi, ipſe *Fabritius* fatetur. Huc accedit, quod propter oſſis pubis obſtaculum, calculus non ita commode extrahi poſſit. Novam fetiam forcipem cum dentibus aculeatis cudi curavimus, ut firmius calculum apprehenſum tenere, & in eo veſtigia figere poſſit, ne ut antea elaberetur. Itaque 31. Octobr. mane h. 10. iterum convenimus, & precibus ardenter fuſis, ægram valde debilem & dubiam ſalutis decenter ligavimus, Prognoſtico in omnem eventum nos munivimus, & ſectionem per manum Chirurgi præfati *Urbani Joan. Holſt* præfato modo inſtituimus quâ ſumma cum ægræ conſtantia facta, forcipem novum à *Dn. Springero* accipit, calculum ea arripiens, ſummo conatu illum extrahere nixus eſt, ſed rem perficere non potuit; ægra valde anxia, & præ dolore clamorem alta voce edente, quâ anxietate nos omnes affecti fuerimus, vix dici poteſt; modo hanc, modo aliam animo volutantes cauſam impedimenti. Tandem Chirurgus forcipem retrahens, animadvertit illam non probe induratam fuiſſe, & ideo incurvatam calculum non tenuiſſe, eam rejiciens, alteram accipit, calculum arripit, & feliciter extrahit. Exhilarata ægra nobiſcum, vinculis ſoluta, & vulnus debito modo deligatum eſt, ſine ullis lipothymiis vel magna ſanguinis profuſione. Calculus pendens ℥iijß. hic æri inciſus, forma fere æquabat renem vervecinum. Tempore operationis ægram refocillavi convenientibus cordialibus externis & internis. Febris prægreſſa adhuc comitabatur ægram, imo vires majores acquirebat, tremor quoque & deliquium animi die tertio acceſſere. Præcipitantia plura prioribus addidi, & enema applicari curavi, unde melius habebat. Cum die 5. calor adhuc perſeveraret, & compreſſio ventriculi accederet, julapio confortante ipſam refici, enema reiterari, & ol. maſtich. ventriculi regionem inungi curavi, quibus adhibitis remiſerunt illa ſymptomata. Dies ſeptimus gravis admodum ipſi erat, cum ſumma virium debilitate, & ventriculi compreſſione; ſed die octavo excrevit cum ſabulo copioſo

cal-

calculos duos, quorum unus fabam minorem æquabat, quos è renibus deſcendiſſe & prædictorum ſymptomatum cauſam extitiſſe, putavi. Hos ſequebatur die nono, & ſequentibus membranaceum quid, de quo dubitavimus, utrum veſicæ forte forcipe abraſæ tunica interior an membrana calculum involvens eſſet? Die decimo præter ſpem & opinionem menſtrua, præterito menſe ſuppreſſa, ſatis copiosè redeuntia, peſſum & canalem è veſicæ collo extruſere, ita ut ſaltem fomentationibus uti potuerimus. In fine undecimi rigror obortus eſt, per tres quadrantes horæ durans, ſubſequente calore p. n. Sed reiteratis antea perſcriptis, iterum evanuere hæc ſymptomata. Dum itaque vires recollegiſſet, & vulnus magis magiſque coaleſceret, hoc decoctum vulnerarium præſcripſi.

℞. Rad. Pyrol.
Conſol. ſarac. an. ℥ j.
Herb. Betæ. alb. & rubr.
Alchim.
Artemiſ. rub.
Sanic.
Agrimon. an. m. ß.
Herb. Beton.
Veron, an. m. ß.
Flor. Borrag.
Bugl.
Nimph. alb.
Acac. an. p. j.
Hord. m. j.
Coq. in ſ. q. aq. f. ad ℔ ij. col. dulc. ſyr. pomor.

Sic vulnere conglutinato, urinæ tamen prædicta incontinentia remanente, injectione in collum veſicæ facta ſphincterem confortare tentavimus, ſed fruſtra, incipiente Decembri diabetica fere affectio cum febre & hydropis aſcitæ principio eam infeſtabant, quæ tamen omnia remediis methodica dexteritate præſcriptis evanuere. Anno 1676. Initio Februarii, febre continua putrida affligebatur cum dolore hypochondrii dextri, ita ut venam ſecare neceſſum fuerit, quem ab Apoſtemate in hepatis parte gibba oborto, accidiſſe inde putavimus quod deinde per urinæ ductus pus longo temporis intervallo excretum eſt, accedente iterum Hydrope. Hidrops quidem aperientibus & purgantibus uſurpatis evanuit, ſed pus tamen per urinam identidem excernebatur.

Interim novus calculus è rene dextro menſe Maio deſcendit, haud ſine dolore, locumque magni ſui anteceſſoris occupat, metum ne in ipſius magnitudinem creſceret incutiens. Variis ipſum aggreſſus ſum remediis; tamen continuo uſu *Tinctur. tartar.* die decimo octavo, Junii expulſus eſt. Ablegavi illam deinde ad thermas Landeccenſes, quæ in tantum profuerunt ut non ſaltem ab apoſtemate hepatis, ſed etiam ab urinæ incontinentia maxima parte liberata, adhuc ſana degat. *Gotof. Chriſt. Wincleri.*

Calculus veſicæ inſignis feliciter excretus.

P. P. anno 1670. die 16. Maii, venit ad me à Pago Muſchenem prope *Kreusbacum* mulier 50. annorum, quærens ſe magnum circa inguina & in emiſſione urinæ ſentire dolorem, urina erat mucilaginoſa. Ego de calculo veſicæ judicare incipio, præſcribo ipſi lene purgans, pulverem lythontripticum & fomentum externum. Quid fit? cum continuaſſet uſum medicamentorum præſcriptorum per 6. dies, excernit calculum aſperum, & quod mirum, nullam per excretionem in meatu urinario ſenſit læſionem. Comprobavit caſus hic eo ipſo, facilius, aſſerto Medicorum, in mulieribus quam viris, ob viarum propinquitatem, calculos veſicæ poſſe excerni, ponderavit calculus ℥ ß.

SCHOLION.] conſimile exemplum in fœminis facilioris calculi exitus videre licet apud *Borel. Cent.* 2. *Obſ.* 22. ubi puella excrevit calculum ovi anſerini magnitudine, & fœmina calculum inſtar ovi gallinacei apud *Tulp. Bartholin. Cent.* 1. *hiſt.* 71. *Joan. Ant. Clozii.*

Calculus veſicæ ſponte diſſolutus.

I M. Vidua pietate & honeſtate maximè conſpicua poſt perpeſſos aliquot annorum decurſu ingentes à lithiaſi dolores, eorum tandem ſævitia delaſſata, nullo remediorum genere, quam, is ſollicite uſurpatorum, proficiente gangræna etiam partes obſcœnas occupante anno M. DC. LXXV. 16. Cal. Junii, ætatis verò ſeptuageſimo, ſuccubuit. In cujus demortuo corpore abdominis ſectione ad iſtum vitæ hoſtem inquirendum impetrata, quæ ſingularia 13. Cal. Junii obſervaverim, breviter notare hic libuit. Diſſectis itaque ventris inferioris integumentis, remotiſque, inteſtinis, cùm ad veſicam parare ſtatim viam, qui manus commodabat, Chirurgum juſſiſſem, veſicæ fundum lividum & anteriorem ejus partem putridam ac levi manus adpulſu diſruptam deprehendi, magno fœtore ex ea prodeunte, immiſſamque dextram firmiter adeo obnitente, ut arte nulla elui potuerit, ſed per integrum quatriduum, antequam penitus evaneſceret, adhæſerit. Calculum tamen, quem adeſſe debere, ſigna prægreſſa edocuerant, nuſſibi invenire potui, fragmentis ſaltem aliquibus minoribus manui occurrentibus, quæ quidem & ipſa primo ſtatim conatu mox in limum, partim & arenulas ſoluta fuerunt. Hinc, uram illam, ex putreſcente veſicæ ſubſtantia ortam, calculi compagem penetraſſe & diſſolviſſe, ſuſpicatus ſum. Adfuiſſe autem revera calculum, præter memorata modò fragmenta, perpeſſi ſæpius per aliquot annos dolores nephritici, arenularum & calculorum minutiorum, excretio, pondus & gravedo circa pubem ac perinæum, ſtranguria & inſignis in mingendo difficultas, necnon materiæ viſcidæ, fibroſæque cum urina emiſſio, abunde evincunt. Quæ ſane ſigna à ſagacioribus Practicis conſiderata magnam de calculi præſentia certitudinem multoties præbuiſſe, imo majorem, quam peritorum alias Lithotomorum dolorificam per catheterem explorationem, quin nunquam fefelliſſe quoſdam (quantum ex inſtitutis poſt obitum ſectionibus colligere licuit) hactenus non una vice obſervavi. Ejuſdem vero comminutionem poſt mortem demum accidiſſe, exinde ſuſpicari licet quòd in urinis, ultimis ſe-

te obitum diebus excretis, nec limi, nec arenularum indicium comparuerit. Num ex hoc poſſibilitas inveniendi medicamentum lithontripticum quodammodo probabilis reddi queat, alii judicent. Mihi adſeruiſſe hoc non abſonum videtur. Haud quidem me latet, de talis modi Pharmaci exiſtentia multos præclaros Medicos dubitare, & vulgaria illa, quæ paſſim in libris commendantur, vel etiam illa, quæ tanquam arcana à plurimis magni æſtimantur, raro effectum ſperatum ſortiri, non omnis tamen planè deneganda eſſe videtur experientia, cui hac in parte ubique credendum, ſic edocente; quæ tamen exempla cumulare hic ſuperſedeo, unico illo, magis ad rem faciente, contentus, quo *Philipp. Salmuth. Cent. 1. Obſerv. 25.* deſcribit, popularem quendam ſuum, per ſeſquiannum à Medicis tanquam calculoſum (perſuadentibus ita ſignis pathognomonicis) curatum, tandem materiæ planè argillaceæ ingentem copiam per urinam excreviſſe ac poſtea optimè ſe habuiſſe, memorat. Nec incongruè *Joan. Freitagius* apud *Horſtium conſultat. & epiſtol. lib. 2. ſect. 19.* Calculum veſicæ frangentia medicamenta dari ſtatuens, *quid repugnet*, inquit, *Non video, cùm æquè detur ſal reſolvens, quàm coagulans?* Quæ ſane δύναμις reſolutoria agere eo liberiùs poteſt, quò laxior calculi compages exiſtit, quam majorem in corpore eſſe, & ſtrictiorem demùm evadere, ubi è veſicâ extractus liberiori aëri committitur, mihi perſuadeo; cùm omnes, quotquot expendere hactenus licuit, calculos, poſtquàm è corpore exemti, pondere majori fuiſſe præditos, & facilius in lamellas ſeparari potuiſſe, obſervaverim, quàm ubi aliquandiu aëri expoſiti fuerint, ſic enim, exhalantibus ſenſim humidis eorum particulis, leviores atque ad ſeparationem lamellarum ineptiores comparuerunt. Ut ideo *Joan. Bapt. Helmontii* decreto non ſimpliciter ſubſcribere queam, dum c. 7. *de Lithiaſi* §. 19. tam durum recenter exciſum & medium pronuntiat, *quam erit hic à ſeculo aſſervatus.* Cæterum in cadavere hoc noſtro nec renes indicti abire debent; quorum dexter ſiniſtro ſuperior, præter communem naturæ in homine ordinem, in ſitu comparuit, quamvis nec lienis adfuerit inſolita magnitudo, nec hepar magnitudine naturali caruerit, quæ aliàs depreſſiorem ſiniſtro locum dare, altiorem vero dextro permittere potuiſſet. Uterque aliàs quoad ſubſtantiam notatu dignus. Dexter quippe totus conſumptus, ut præter membranoſum aliquod craſſiuſculum corpus à membrana adipoſa ortum ducens, nihil, & nec guttula puris, vel unica arenula comparuerit, ac primo intuitu abeſſe planè viſus fuerit. Quam conſumptionem latitans quondam in illo rene calculus, & aſperitate ſua ipſum vulnerans inducere potuit, quod vulnus dein in ulcus, renis ſubſtantiam depaſcens abiit, pure unà cum calculo per ureterem in veſicam depoſito, & cum urina dein ejecto. Simile exemplum in *Praxi barbetiana*; *lib 4 cap. 8.* legitur de viro triginta per annos Nephritide detento, in quo poſt mortem diſſecto renis ſiniſtra ſubſtantia tota conſumpta fuit reperta, ita ut præter craſſam membranam, nihil ſuperfuerit, ſiniſtrum quod attinet, ipſe quidem forma externâ naturali ſimilis, ſubſtantiâ denſus ac vegetus, juſto tamen minor extitit. Diſſectus autem copioſam flaveſcentem pinguedinem circa pelvim & ductus ſive tubulos renales exhibuit. Qualem pinguedine infarctum renem etiam *Beatus noſter Sachſius*, teſte *celeberrimo D. D. Joan. Daniele Majore* in *memor. Sachſ. cap. 1.* conſecutus fuerat. *Lucæ Schrockii, Luc. fil.*

Calculus extemporaneus.

Calculos in corpore humano generari pervulgatum adeò eſt, ut nulla propemodum corporis pars ſit, quæ illos aliquando non dederit; calculum autem extra corpus in momento & quaſi ex tempore generari inter raro contingentia merito numeramus. Contigit tamen anno 1674. menſe Maio Nicopiæ in Falſtria in filiola bimula civis & coriarii ejuſdem urbis, quæ cùm aliquot diebus peſſimè habuiſſet doloremque ejulando prodidiſſet cum urina emiſit materiam albam mucilaginoſam, quæ ſtatim ab aere externo in ſubflavum oblongum riguit calculum, quem adhuc ſervat Pharmacopæus loci *Chriſtophorus Hartmannus*, duritie quemvis alium æquantem *Joan. Henric. Brechtfeld.*

Calculus veſicæ, putaminis ovorum inſtar, fruſtillatim excretus.

Reverendiſſ. & Illuſtr. Pr. I. G. C. de H. E. R. ſæpiſſime queſtus eſt de dyſuria pergravi, verum ſuadente me, cum ingruentem affectum ſentiret, præmiſſo mox clyſmate conveniente, aſſumſit aliquoties in brodio, vel juſculo quodam guttulas aliquot ſpiritus terebinthinæ, vel ſpiritus putaminum ovi ſtruthiocameli, urina exinde non duntaxat facilior fluebat, ſed & interdum fruſta magna ovorum putaminis inſtar una reddebantur, acri cum dolore. *Helvvigii.*

Calculus monſtroſus in fœmina vidua.

Fœmina quædam *vidua* ætate pluſquam 40. annorum, continuis doloribus cum urinæ ſtillicidio, & aliis moleſtiis fuit tentata, ex quibus ſymptomatibus *calculi veſicæ* ſuſpicionem habuit, ideo ſeſe famati *Lithotomi & Chirurgi Regis ſupremi D. Friderici Wred.* (qui in arte ſua nemini eſt ſecundus) curationi commiſit. Is ex certis ſuis indiciis prius habitis, ſingulari arte & induſtria, & abſque magno incommodo & dolore, *Lapidem* extraordinaria figura, ex orificio cervicis veſicæ extraxit, bonamque iſtam fœminam à ſuo incommodo doloroſo liberavit quæ etiam adhuc ſana in hanc diem hic Varſoviæ vivit. *Lapis extractus* ex omni parte & loco, *virili membro cum glande, præputio, ſcroto*, & in illo interſtincta ſutura ita *erat ſimilis*, ut omnes qui illum huc uſque viderunt in admirationem ſint deducti propter lepidam lapidis formam. Ego ipſemet, cum Magnif. *D. Wred* mihi illum prima vice in Camera regia monſtraret, lapidem tanquam rem extraordinariam *Ser. Regi Joan. Caſimiro* Domino Clementiſſimo oſtendi, qui illum etiam vidit, & non ſine admiratione manibus tractavit. Quod imaginatio in illa fœmina ad hanc figuram cooperata

ſit

ſit ſunt qui hoc omnino credant, forma autem & magnitudo illius lapidis (qui coloris quaſi Cinamomei eſt, parùm rubeſcentis) in adjecta tabula in fig. 1. conſpicitur. *Martini Bernhardi*.

Calculus veſicæ ingentis molis in Patre quodam Soc. I.

Sereniſſimæ reginæ Cæciliæ Renatæ Confeſſionarius Rev. Pat. *Schobhavius* Soc. Jeſ. ſexagenario major à multis annis intolerabili dolore ardoris & ſtillicidii urinæ, aliiſque graviſſimis ſymptomatibus, ita cruciatus & viribus exhauſtus fuit, ut potius mori, quam ulterius ita vivere, & pati ſæpiſſime deſiderarit, proinde poſt medicamenta innumera prius adhibita & tentata, conſilio ante cum aliis Medicis habito, ſeſe tandem *Magnif. D. Friderico Wred.* (cujus in præcedente Obſ. mentio facta eſt) ſectioni ſubjecit: ubi peracta illa, *Lapis ſtupendæ Magnitudinis*, coloris obſcuri rubeſcentis, fuit inventus, longitudine, forma, ac craſſitie talis, qualis in debita *tabula No. 2.* oſtenditur. Quem ex relatione Domini Lithotomi ab anno trigeſimo, ortum ſuum habuiſſe, & in hanc magnitudinem excreviſſe, ex certis ſuis notis & argumentis, quæ habere ſe dicebat, intellexi. Quoniam verò poſt ipſam peractam operationem veſica ex una parte inventa fuit cancroſa, brevi poſt irruente gravi gangræna, obiit. Lapis exemtus, & purgatus in ſpiritu aliquo acido reſolutus, & ſpagirico more in liquorem potabilem redactus, tanquam medicina interna contra Calculum *Illuſtr. & Excell. Domini Palatini Polocenſis* filiolo puero ſeptem annorum, quotidie in certa doſi & in vetriculo idoneo fuit adhibitus, qui ab eo jam totus conſumptus eſt. *Martini Bernhardi*.

Calculus è ſcroto prolapſus.

Veſicæ calculum per Epigaſtrium fuiſſe eductum notavit Fr. Sanchez in obſerv. Medic. oper. pag. 370. pariter poſt graviſſimos dolores è *veſica pueri* Scanici quadrimi anno 1628. calculum *in Scrotum* fuiſſe *protruſum* exinde ſuppuratione factâ eundem foris rejectum, remanente fiſtula perquam urina continuo exſudavit, refert *Th. Barthol. Cent. IV. hiſt. 8.* Non abſimilem caſum *Sileſia* paucis ab hinc annis exhibuit in viro robuſtiſſimo, cujus *ingens Calculus* à Natura *per Scrotum* fuit protruſus. Ad Majorem verò hujus hiſtoriæ fidem *inſtrumentum publicum* Magiſtratus Teſchnenſis ſigillo firmatum adducere placet, quod integram Hiſtoriam luculenter exponit, & ex bibliotheca rariſſima *Noſtitiana Generos. L. Baro. Othonis à Noſtitz.* Capitanei Ducatuum Suidnic. & Javoriens. ſumtibus comparato (in qua *Calculus* iſte *humanus* una cum aliis Natur. artiſque mirandis aſſervatur) communicatum.

Nos conſul & Senatores Ducalis *Urbis Teſchnenſis in Sileſia* ſuperiore per præſentes literas atteſtamur, & notum facimus, quod infra nominato Die Generos. Dn. Dn. Caſparus à Borock Baro in Tworckau, & Roſtropiz, Dn. in Ropiz & Brodiſdit. S. Cæſ. Mai. Conſiliarius, & capitaneus Ducatus Teſchnenſis ad nos miſerit quendam ſuorum ſubditorum ex pago Ropiz nomine *Michel Leinweber* ætatis 45. annorum, qui ingentem *Calculum* excrevit pondere 12. lotones (ſive ℥vj.) æquantem, ex balneatoris noſtri relatione. Modum excretionis nobis poſt inſtitutum examen in pleno conſeſſu in curia ſequentem ſide dignum enarravit, ante biennium ſeſe ſentiſſe primum *Calculum* illum & moleſtiam, cùm urina fuiſſet excernenda, ex illo tempore ſemper dolorem gravativum in pube perſeveraſſe, potiſſimum tamen anno 1664. brevi tempore ante Menſem dolorem intenſiorem factum, adeo quidem, ut Scrotum ipſum intumuerit, ut omnes opinarentur Herniam acceſſiſſe; unde ſingulis diebus cum adipe urſino bis inunctionem inſtituit, unde & humor aliquatenus remiſit. Poſt menſem duabus ſeptimanis, antequam calculus egrederetur, intentiſſimos ſenſit dolores, parum de cibis aſſumpſit, præter panem & butyrum, rariſſime etiam cereviſiâ uſus eſt, niſi aqua limpidiſſima, durantibus doloribus, in ſcroto abſceſſus factus eſt cum foramine quantitatem Nucis iuglandis æquante, & per tres ſeptimanas in eodem permanſit ſtatu, tandem cum poſt Meridiem urinam emittere tentaret, *Calculus per foramen* illud *perrupit*, & dum in terram delaberetur, fruſtulo exinde diffracto diſrupit, ægro ob doloris vehementiam lipothimiâ correpto, cui tamen uxor adſtans ſuppetias tulit. *foramen in ſcroto* cum pinguedine caponis munxit, & ad hoc unguento ex pice, & adipe veteri ſanationem tentat; foramen quidem non penitùs clauſum, ſed ferè adhuc piſi magnitudinem æquat. Urina ut à principio Morbi, ſic etiam Nunc quoque per ordinariam penis canalem prorumpit, nec dolorem ullum amplius ſentit. *Ad inſtantiam Generoſ. Dn. Capitanei pro majori confirmatione hoc atteſtatum urbis noſtræ ſigillo munivimus: Teſchini altum 23. Mart. 1665.*

De Calculo per ſcrotum ex reto.

Circa feſtum S. Michaëlis anno 1674. noſtratis Pharmacopæi ad rubrum cancrum duorum annorum filiolus dyſenteria aliquot diebus laboravit, urinam nonniſi cum difficultate & in minima quantitate reddens inguinibus & ſcroto diſtentis ac duris exiſtentibus calculum hic ſubeſſe ſtatim prædixi, juſſi applicari clyſterium emolliens cum multo oleo Scorpionum, quibus jam ante adventum meum ſæpius uſus erat, & altero die dedi laxativum ex *Extract. Diacarth. Nortb. cum aqua frag. tinct. tart. & ſpir. ſal.* quo accepto tam malè ſe habuit infans, continuò clamabundus, ut clamosâ morte, ceu noſtri ajunt, moriturum eum crediderint adſtantes. Reiteratum clyſma, & applicata fomenta externa de *Mel. alth. malv. pariet. & ſaxifrag. ſemin. lini. fœnigr. & cæpis alb. rec.* quo dolor parùm ceſſavit, quieſcente quidem ad horam unam vel alteram infante, ſed in eodem vigore manente affectu. Catheterem abhorrebant pater & adſtantes, cæteroquin nullum ſupererat auxilium, jamque in ſeptimum diem penitus ſuppreſſa urina, quæ jam ante, ut dicebatur, à tribus ſeptimanis parcè nec ſexta parte potui reſpondens, fluxit. Tentavi candela cereâ, vel explorare calculum, vel viam face-

re vrinæ, ſed irrito conatû. Ita ad extrema redactus miſellus, abdomine jam mirum in modum tumido, nihil amplius videre videbatur, nihil deglutiebat, pedes ac manus tantum parumper movens, dentibusque ſtridens metuebamus ne cum Epilepſia ultimum nobis diceret vale. Ita in agone prope conſtituti parvuli exploro inguina & ſcrotum, cum jurato hujus Civitatis chirurgo *Alexandro Schels*, invenimus hocce in ſiniſtra parte aliquatenus mollius quàm antea, in primis in loco quodam, nummi Hungarici magnitudine. Decrevimus hic lancetta aperturam facere, ne plane prognoſticis relinqueretur æger, annuit pater, ſuccedit feliciter, vix enim chirurgus inſtrumentum intra cutim adegit, ecce prodiit urina, inſtar loturæ carnium, non admodum ſaturatæ, ad ſextarium unum; Vulnus clauſum, & infanti adhibita confortantia. Redii poſt tres horas, jam meliùs ſe habebat, & tanta per Emplaſtrum ligaculumque ſeri effluxit copia, ut in lectulo ſuper expanſum corium quaſi ſtagnaret. Aliquot diebus elapſis, paulo infra vulnuſculum à nobis factum ſponte natura molitur aperturam, & intra tres dies, dum emplaſtrum removere vult chirurgus, una extrahit calculum Piſi majoris magnitudine. Detumuit abdomen, ægrotus melius in dies valuit ſed lotium nunquam per locum legitimum, ſed ſemper per hancce aperturam minxit, quare omnibus modis proſpectum, ne in conſuetudinem abiret, ſed ſenſim tamen coaluit, per loca legitima ſucceſſivè profluente urina. Dedi ſæpius *Decoctum Foreſti cum herbis vulnerariis*, nihil autem magis conduxit, quàm *ſpiritus ſalis cum ſyr. de alth. fern. ſumtum. Caroli Raygeri.*

De calculis Piſiformibus per perinæum ſponte excretis.

Puer duodecim annis major dolore veſicæ ponderoſo, at ſine ſuſpicione calculi diu laboravit; tandem inſperato auctis doloribus circa perinæum tumor ſeſe prodit in ulcus, quod videbatur, deſiturus; ſed tamen nullis ſive emplaſtris, ſeu linimentis ad maturitatem adduci potuit donec tandem remediorum ſepoſita cura ſponte in ulcus tranſiret rebellis hactenus tumor. Cum autem certo die piſis in cœnam appoſitis largius indulſiſſet protervus puer, pruriginem in perinæo ſentit intolerabilem, quam ut coerceret, digitos, unguesque admovit, qui cum graves parti incumberent, nonnihil etiam lacerarent, emollitum jam humorem facilè diſrumpunt. Aperto ſine dolore vulnere, quod minime puer credebat, rectractam manum poſt ſequuntur globuli, quos ille viginti numero excipiens ipſa illa comeſta piſa eſſe putabat, adeo forma & magnitudo erat ſimilis: ſed excuſſis diligenter ſphærulis, apparuit lapillos eſſe piſiformes, Albos, & ſuperficie glabra velutque expoſita. Traditi poſtea ſunt chirurgo, cujus curæ ſanandum vulnus committebatur, quique ilicò lapillos tam inſolenti caſu productos mihi oſtendit, vulneriſque conditionem explicuit. Acta res anno 1671. Lugduni in Batavis *Joannis Nicolai Pechlini.*

De flagri funiculo è veſica à Lithotomo extracto.

Duobus abhinc Menſibus ſeſe obtulit curandus dyſuria & ſtranguria detentus *frater Joſeph* ex Turre vulgo dicta Ceccona comitatus Tuderti, laicus capucinus, cumque in pejus rueret ex iis quæ lixivioſas urinæ particulas edulcorare, ſalinoſulphurearum portionum exaltationem compeſcere valerent, atque ex eo quod renum gravitate, ſimulque vreteris dextri dolore paulo antea fuerit detentus, incongruum conjicere haud fuit, patientem veſicæ lithiaſi laborare. Unde a chirurgo facta exploratione per catheterem indubitato lapidem adeſſe autumavit.

Non Apollinem ab æthere, ut jaculis transfigeret, neque Neptunum ab æquore, ut tridente domaret, neque herculem e terra, ut clava contunderet, imploravit patiens, ſed expertiſſimum, & non ſatis laudabilem *D. Jo. Rainaldum Bonajunum* ex caſtro Nurſiæ vulgò dicto *Jo preti*, qui ex animi pietate abſque mercedis ſubſidio, ut ſectionis opus aggrederetur, libentiſſime huc ſe contulit prout diligenti manu 15. Kal. Novembris actum deduxit.

Sectionis executioni una mecum interfuit, præter diverſos capucinos, *D. Michael Angelus de Benedictis* in arte chirurgica peritiſſimus, cumque Lithotomus veſicæ collum reſcinderet, atque illius latebras ſcrutaretur, non niſi hujus formæ materiam arenulis circumvolutam deprehendit, cumque eam inſtar funiculi efformatam primo intuitu judicarem, obſervaturus qua materia vere conſtaret, vino abluendam juſſi, qua ablutione cum arenoſa materia exciderit, funiculum eſſe mea confirmatur opinio, & ex eo quod chirurgus admiratione captus, adnotaturus an eſſet funiculus, cum diſſolvi inceperit, verum eſſe flagri funiculum, æquareque hanc longitudinem, & rotunditatem, etiam nunc reſiccatum, omnes ſumma admiratione contemplantur. Examine facto, an unquam patiens cum deglutiverit, tantum recordatur ſe quondam menſe Junii præteriti inſatiabili quadam bibendi licentia, tam avide matutinis horis aquam & e puteo hauſtam ore hiante in ſitula perpotaſſe, non ſine periculoſa deglutiendi difficultate viſum ei fuerit.

Prout tali pacto probatiſſimum ſuſpicor funiculi tranſitum ad ventriculum, ſic difficillimum intuetur iter a primis viis ad veſſicam. Non me latet, Aniſi ſemen ſimulque carbones & pilos (*Hild. Cent. 5. Obſerv. 51.*) fuiſſe cum urina excretos; Pulmonis fruſtulum (*Idem Cent. 2. Obſerv. 50.*) cum urinis emiſſum, Grana Alkekingi (*Idem Cent. 1. Obſerv. 73.*) per urinarias vias demandata. Fungi fruſtulum (*Nicol. Flo. in Schenck lib. 3. Obſerv. 12. de urin.*) cum lotio deportatum, oſſicula, (*Fel. Plat. de Mill. c. 10.*) cum alimentis aſſumpta, & cum urinis excreta; ex diabetica paſſione totum (*Amatus Luſ Cent. 2. cur. 94.*) quod aſſumebatur per urinas fuiſſe exportatum, (non loquor de diverſorum animalium per urinas excretione, cum captu facilior ſit modus eorum generationis vel in renibus, vel in vreteribus, vel in veſica, prout mille teſtantur

Teſti-

teſtimonia) at latet, quo ductu iter fecerint ad veſicam.

Non enim volatile eſt, per meſaraicas ad venam portam, à vena porta ad hepar, ab hepate ad cavam; ex hac ad emulgentes venas, & ſic ad renes ureteres & veſicam, prout tranſitum fuiſſe acum deglutitam (Jul. Cæſ. Claud. reſp. med. lib. 1. reſp. 40.) & per urinam tranſmiſſam, quondam ſomniatum fuit, nam præterquam quod impoſſibilis ſit aditus funiculi per hepar, adhuc tamen non concedimus tranſitum cavæ ad emulgentes venas, cum à quo innotuit ſanguinis motus in orbem, (*Harvæum de circul. ſang.*) habeamus, motum in venis eſſe à circumferentia ad centrum, adeòque à minoribus ad majores, ſimulque edocti, ſeroſites è maſſa humorali eliminandas, ut præcipitatione facta per ureteres deponantur, non per venas emulgentes, hæ enim ſunt reducæ, ſed per arterias emulgentes (*Harvæus, Th. Barthol. Valæus, Willis, Sylvius de le Boe, Charleton.*) tranſitum obtinere.

Neque reor recurrendum ad inteſtini & veſicæ perforationem, prout tranſitum feciſſe præfatam Acum, fuit affirmatum, eſſet enim fabuloſum id de funiculo aſſerere.

Cum vero alius non poſſit eſſe tranſitus ad renes quam per arterias emulgentes, non admittimus funiculi motum per Galaxiam viam, nempe quod per lacteas venas ad ciſternam chyli pervenerit, ita ut per thoracicas lacteas ad ſubclavias, ab his ad venam cavam, à vena cava ad dextrum cordis ventriculum, & hac per venam arterioſam ad pulmones, ab his iterum per arteriam venoſam ad ſiniſtrum cordis ventriculum atque ex hoc per arteriam deſcendentem ad emulgentes arterias tranſitum obtinuerit: non enim ſine regiminis vitalis œconomia interrupta per anfractuoſos hos ſinus aditum ſibi funiculus paraſſet, ſed probabilem ſuſpicarer tranſitum à primis viis ad renes per venas lacteas, taliter enim ut funiculus, ad ciſternam chili inter renes, & capſulas atrabilarias ſituatam (*Pequet.*) delatus non per Thoracicas lacteas iter cum chilo fuerit proſecutus, ſed breviori tramite, nempe per ſurculos lacteos, è dicta ciſterna chili in arterias emulgentes inſertos (*Th. Bartholin. Cent. 6. de lact. Thorac.*) tranſitum fuerit ingreſſus.

Per hos ſurculos enim (*idem Bartholin. Cent. 8. de ven. lact.*) ſerum ad renes transfertur ibi à chilo ſeparatum, vel ad capſulas atrabilarias ſero melancholico deſtinatas traducitur.

Hinc cum ad dictam chili lacunam & partibus inferioribus limpha progrediatur, ſive eam conſtituamus (*Th. Barth. de venis limphat.*) excrementum tertiæ concoctionis; ſive credamus partim, (*Sylv. de le Boë prax. Med. lib. 10. cap. 49.*) fieri ex ſpiritibus animalibus per nervos delatis, partim ex ſanguinis aquoſiore parte, eaque acidiori in glandulis conglobatis è maſſa humorali ſecreta; ſive concludamus (*Gu. Charleton. de Oecon. anim. exerc. 9.*) ac halitibus cum ſanguinis arterioſi, cum ſucci nutricii, per nervos delati componi, & ſi non inficiamur, multum prodeſſe, vel cordis æſtum temperare, vel ſanguinis volatilitatem facilitare, vel ſanguinis coagulationem inhibere, & communicationem ejuſdem promovere, probabiliſſimam ſuſpicarer limphæ ſuperfluæ ſecretionem, & per urinaris vias tranſlationem.

Per hunc breviorem tramitem, ſine diabetica paſſione, paulo à potu vina oligophora, clareta, lacrymæ urbavetana vina, vulgo *raſpes* & ſimilia per urinam excerni conjecturare fas eſſet: per eaſdem vias aquam nucerinam aliquando immediate à potu deportari tuto concludendum; nam cum ea ſæpiſſime utamur, ut ferveſcentium particularum maſſæ humoralis morboſa efferatio compeſcatur [ejus aquoſitate partes ſanguinis ſulphureæ diluuntur, & ratione boli, ſeu terræ Samiæ, qua imbuitur, partes ſalinæ obtunduntur, & ab ea abripiuntur] fruſtraneus ejus uſus comperitur, cum recto tramite à ciſterna chyli, non per thoracicas lacteas ad cor, ut cum ſanguine circulante tranſitum obtineat, ſed ad renes deferatur. His obiter dictis, redeamus unde digreſſi ſumus.

Neque dijudicandus difficilis aditus ab emulgentibus arteriis ad renes, à renibus per ureteres ad veſicam, nam renum ſubſtantia (ex Bellin. refer. Will. de Pharm. rat. ſect. 4. cap. 1.) nec Parenchymate eſt inſignita, ut hepar, lien, nec fibris carneis conſtat, ut cor, ut recentioribus fides habenda, ſed tubulorum membranaceorum aggeriem componere videtur, ita ut per eos ductus, licet exiguos, facilis fuerit redditus motus funiculo, cum experientia doceamur, calculos non exiguæ magnitudinis à renibus ad veſicam deferri per ureteres, quæ vaſa duos digitos poſſe admittere (Th. Barth. lib. 1. c. 19. anat. ref.) teſtantur Anatomici.

Sed cum renum ſubſtantia dura ſit, compacta, & denſa, adhuc non obſtat, cùm non ſolum renes ſinus habeant, in ſinubus ſubſtantia laxa & cavernoſa eſt, (Th. Barth. lib. 1. cap. 17. Anat.) ſed ſinus ipſi membranacei exiſtant ex ureteribus in renum cavo expanſis & dilatatis, quominus funiculus per unum ex renibus tranſitum obtinuerit.

De lactearum exiguitate major difficultas: aſt non ſolum affirmandum in vivente corpore meatus longè patentiores eſſe & ampliores, quàm in defuncto, prout quendam innuiſſe legimus, dum apii radices per urinas excretas deprehenderit (ex *Jul. Alex.* refer. *Schenck lib. 3. Obſer. 10. de urin.*) cum non deſint etiam, qui quadruplo majores (*Jo. ut. Fort. Cent. 4. Conſ. 50. tom. 2.*) eſſe pronuncient; ſed concludendum, naturam ſine doctore (*Hippocr. lib. de alim.*) ſibi invenire vias (lib. 6. epid. ſect. 5. text. 2.) quæ licet oculorum viſum effugiant (id. de art.) ea tamen mentis acie comprehenduntur.

Interim ſi incongrua vobis videbuntur, quæ rudi minerva meditatus fueram, libentiſſime ea ſubmitto, ut purgantiſſimi judicii veſtri cenſura meliora reddantur; optarem tamen, ut ſi quis veſtrum arcem Palladis conſcenderit, atque Apollineis influxibus verum funiculi excogitaverit iter, de eo per epiſtolam certior factus, tanquam ab *Æſculapii* fano in ſomniis deprompto beneficio mererer dignari favore. Valete. Tuderti 4. idus Nov. 1681.

Obſervationem hanc communicavit *Illuſtriſſ. Dn. Antonius Magliabechius M. D. Hetruriæ Bibliothecarius, an. 1682. M. Mart.*

Gg 2

Calculus veſicæ ab imperito Medicaſtro in urethram protruſus lethalis.

Notum eſt calculos renum præcedente quadam urinæ putredinali reſolutione per concurſum ſalium diverſorum generari, & quicquid in hac actione comprehendunt, in ejuſmodi tophaceum corpus coagulari, calculos autem veſicæ ut plurimum a renibus per ureteres in veſicam derivari, & ſæpe tantum ibidem ſumere argumentum, ut per vias naturales eliminari nequeant: varia proinde pro feliciori horum excluſione excogitata ſunt remedia tam Pharmaceutica, quam Chirurgica, in quibus adhibendis pleri que omnes impoſtores atque medicaſtri ſuam jactant peritiam, ſed infelix ſæpius ſucceſſus ſummam illorum prodit imperitiam: Quod apparuit nuper in cive quodam noſtrate nephritide & calculoſa diſpoſitione laborante, quæ poſtpoſito Medico conſilio, iſtiuſmodi Agyrtæ curæ ſe commiſit, & numerato pactæ pecuniæ dimidio (qui fucus pro emungendo a ſimplicioribus argento ipſis frequens eſt, & quaſi proprius) varia medicamenta ſub forma potionum & pulverum urinam pellentium, & calculum frangentium ab impoſtore propinata aſſumpſit; hinc calculus non ſine acerbiſſimis doloribus verſus veſicæ ſphincterem eſt promotus, quem cùm digito ano immiſſo certius exploraſſet, tanta violentia verſus urethram promovere tentavit, ut hinc dolores non ſolum graviores, ſed & major urinæ reddendæ difficultas, atque inflammatio periculoſior ſuccederent, quæ ſymptomata deinceps ita invaluerunt, ut nebulo male ſibi conſcius aliquoties in auxilium vocatus non modo non comparuerit, ſed & Nuncio a miniſtro accepto, patientem delirantem in agone verſari, fuga ſibi ſalutem quæſiverit, ægrumque ante aliquot dies ſatis robuſtum & ſanum morti tradiderit; hinc re hac ad medicos loci delata & examinata, juſſu Magiſtratus cadaver eſt apertum, inque uretræ radice calculus aſper, eminentiis quibuſdam inſignitus, magnitudine denti molari mediocri, binas radices inferiùs acuminatas repræſentanti, haud diſſimilis, per violentas protruſiones membranis, nervoſiſque partibus ſumme inflammatis profundius infixus, & verſus anteriora immobilis repertus eſt, qui omnium malorum, etiam mortis conſecutæ, author extitit. *D. Joan. Laurentii Febr.*

Sectio calculi veſicæ in viro quater celebrata.

Furthæ Noricorum mercator quidam eximius Paulus *Lerſch* calculo veſicæ laborans, ingraveſcentibus ſubinde doloribus ob ſuppreſſam toties urinam, ſpem tandem ſalutis certam in ſectione poſuit; quam in ſe ſuſcepit *Georgius Gentnerus* Lithotomus, ſi quis alius circumſpectus & in ea arte inſignis. Prima proinde vice anno 1674. 2. Octobris die, implorato Divino auxilio, novaculam perinæo admoveri paſſus fuit, duabus pene cum dimidia horis exactis, prægrandem enixus eſt, poſt vehementes ſæpe tractus, calculum, non ſine larga ſubſequente hæmorrhagia, ſummaque virium jactura & univerſi corporis debilitate, difficilem hanc efficere curationem arenulæ, per vulnus ſubinde effluentes, quæ multum conſolidationem vulneris retardarunt. Lapis exemptus formæ adpictæ cum ſex draghmis uncias tres adæquavit. *Gentnero* adſtitit manus porrigens auxiliatrices Georgius Prodmanon Chirurgus noſtræ civitatis celebris practicus. Aliquandiu exinde patiens levamentum quoddam ſenſit, quamvis per vulnus continuo quædam manarint guttulæ, indubii non debitæ, propter arenulas coaleſcentiæ teſtes, unde nova paulatim incommoda circa veſicam illius ſuborta integram polliceri reſtitutionem non potuere.

Ingruente anno 77. cùm doloribus gravativis & pungitivis atrocibus ille denuo, urinæ toties redeunte ſuppreſſione, nimium urgeretur, ad iteratam refugere ſectionem, priore eandem Lithotomo maximopere diſſuadente, victus tamen intenſis doloribus, 20. Januarii poſt mediam noctem coactus fuit, & ſecundam hanc operationem a dicto Georgio Prodmanno pati, quam præſente ſola ſua conjuge in genua devoluta, cum juvene Chirurgo, dum heroico prorſus animo itinerarium catheterem ſua manu direxit, fortiter ſuſtinuit; Re feliciter & ex voto peracta, accitus ego illico fui, ſymptomatum vehementiæ obviaturus, quæ exoptato remediorum uſu & ſucceſſu paulatim evanuere, meliuſque ille ſe deinde quam antehac habere cœpit. Lapillorum exinde exemptorum ingens multitudo uncias duas cum duabus draghmis pondere æquabat, formæ obſcuræ, gryſeæ cortices illi æmulabantur confractos, ſubſequente multoties inſigni tenacis & ſat viſcidæ pituitæ copia, cui crebræ ſe jungebant flatulentiæ, patienti ſatis moleſtæ. Solatio ipſi fuere injectiones decocti hordei cum vitello ovi, oleo ovorum & Hypericonis mixti; Aqua citrata cum cinnamomo & ſaccharo, & decoctum chinæ ſiti reſtinguendæ ſuffecit; alvo cum enematis ſubinde ſervata lubrica.

Vix Biennium peractum eſt, licet ſe pluribus præſervare lithontripticis ſtuduiſſet, denuo tamen graviſſimis divexatus calculi ſymptomatis tertiam admittere adactus fuit ſectionem, quæ anno 78. 9. Januarii die, intra ſeſqui horam felici Prodmanni dextra, me duobuſque ejus miniſtris præſentibus fuit finita. Dura ſatis & quaſi pultacea cum cochleari fuit exempta, unciæ unius & duarum draghmarum pondere, maſſa; quæ paulo poſt in tophum induruit, ſymptomatis non tantopere eundem exercentibus. Tertio vero poſt ſectionem die peniculus vulneri immiſſus ad articuli digiti longitudinem nigreſcere viſus fuit, non citra gangrænæ metum quem ope injectionis ex ſeminibus frigidis præparatæ aliquoties repetitæ ſuſtulimus, felici cum ſucceſſu & veloci. Flatibus iterum in veſica tentari mirè cœpit, ut ſæpius ligaturæ ſolutionem deſiderarit, iis tamen nulla reſiſtere arte potuimus, latente eorumdem in veſicam ingreſſu intra ſex ſeptimanas denuo ambulare cœpit, impetrata paulatim priſtina valetudine, & quam antehac longè meliori, ut ſe in portu navigare ſumme fuerit lætatus, ſupremo pro tali clementia perſolutis numini gratiis.

Sed ut vix aliquid ab omni beatum eſſe parte

poteſt

poteſt, ita & optimum hunc virum per binos ſaltem annos ſpes recuperatæ ex integro ſanitatis, ſatis vana lactavit. Anno ſiquidem 8·. 4. februarii Nephriticis rurſus victus doloribus, dirit ate ſectionis non abſterritus, denuò id officii exequente Frodinanno Alanne ſuo, me juxta cum duobus miniſtris præſente, ſe tali Encheireſi invicto iterum ſubmiſit animo, quæ ad quinque horæ quadrantes exercita felici cum ſupremi Numinis auxilio iterum fuit peracta. Calculi complures ad ℥ij. ʒj. poſt illam exempti fuere ſectionem, doloreque ille infeſtatus tertio die poſt injectionem in veſicam olei ovorum & Hyperici cum melle Roſato, ſaccharo, & julepo roſato quietem ſenſit. Quinto exiguus, quem ſexto duo majores ſecuti ſunt lapilli. Decimo omnia ceſſavere ſymptomata, præter ſalivationem poſt uſum Mercurii dulcis cum Cinnab. nativa & ocul. cancr. præparatis permiſſi; pro lenienda alvo adſtricta aliquoties ab ipſo aſſumpti, quæ per plures dies ſatis ipſi fuerat moleſta. 22. Martii circa plenilunium tantam virium jacturam perſenſit, ut omnes de ipſius vita conclamatum eſſe crediderimus. Sed poſt hac ad meliorem redire cœpit ſtatum, ut ſequente x. Aprilis in templo iterum comparuerit, pro tanto beneficio Deo opt. Max. ex intimo cordis ſui penetrali agens gratias. Subſequenti luce in vicino ſuo horto noviter conſtructo cum amicis ſe recreavit, domumq; cum iiſdem commode ſatis reverſus fuit. Duodecimo vero aprilis circa veſperam inſolenti correptus fuit horripilatione, lectumque ſuum repetiit, quæ duravit ad quinque horas; remittente dein paulatim rigore, æſtum perbrevem ſenſit. Pretioſa ſatis in ſalutem Dn. ægrotantis ordinata fuere medicamenta, ſed incaſſum omnia. Toties ſiquidem reverſus fuit horror iſte, interpolatis tamen, non certis vicibus, qui omnem eluſit opem operamque quo ad delaſſatum, conſumptumque tandem ad obitum deduxit patientem, quarto poſt decimum die 27. aprilis rarum pietatis & patientiæ Exemplar longiore ætate digniſſimum.

Poſt luctuoſum ejus ex vitâ diſceſſum, voluntati pie defuncti, ut calamitoſum ejus aperiremus corpus, parentes; omnia ferè in naturali ſuo ſtatu viſcera deprehendimus. Stomachus quippe cum hepate & inteſtinis abſque nævo comparuere. Lien penitus corruptus marcebat, levique compreſſione pultis inſtar diſſolvebatur. Ren ſiniſter dextro longe major diſruptus totus putridus, exiguis calculis conſperſus, vreterem duplo altero majorem oſtendebat, per quem acrior transfluens urina dolorem non ſaltem ejus loci, de quo vivus continuò conqueſtus fuit, arguebat, quin & orificium veſicæ prope ſectionem rubens plane & quaſi gangrænoſum præſentabat. Pulmo ſiniſter quoque altero major fuit deprehenſus, nullo alio præterea obſervato corporis partium incommodo.

Imber Calculorum urinoſus.

Senex quidam genere nobilis, olim etiam opibus potens, nunc religionis causâ exilio multatus, miſeraque & Dionyſiana fortuna contentus, Calculi renalis impetum ter expertus erat graviſſimum; toties tamen Deo volente decocti Foreſtiani ope liberatus. Hic cum poſt ultimum morbum corpus refecturus amicum certum ruri viſeret, jamque mediocriter vino potus domum curru repeteret, evenit via propemodum media, ut urina vehementer urgeret, quam cum intempeſtivo pudore adactus in illa aliorum præſentia mittere non auderet, accedit, ut præ nimia urinæ inſtantis violentia aurigam rogare cogeretur tantisper detineret. Itaque currum deſcendens, cum nihil præter urinam expectaret, illa ſubſiſtere paulum; mox oborta capitis vertigine, & majore meiendi conatu una exploſione, quæ & audiri poterat, juxta cum urinis imber prorupit calculorum non tam doloris, quam moleſtiæ cujuſdam, ſenſu notabilis. Colligit ergo fundo ſparſos in orbem calculos, inſtar glandium ſclopeto emiſſarum, non unius omnes figuræ nec magnitudinis; unum tamen ſupra quam crederet, in centro magnum, quem cœteri indefinitæ quantitatis & numeri ambibant: collectos in conum p pyraceum domum refert; inſolitum portentum mihi exhibiturus, ut qui morbo ejus ſæpiuſcule adfueram. Numerum ego calculorum deprehendo eſſe ſupra triginta, præterquam quos terræ ſinus gramina que abſconderent; Variam inde illorum magnitudinem, aliquos papaveris, aliquos cicerum, unum, & illum in centro medium, ſeminis cucurbitini forma & magnitudine: quæ ſane mirum eſt una exploſione ſine manifeſto doloris ſenſu prorupiſſe; cum aliàs minima etiam fruſtilla coli negotium faceſſere ſoleant. Color & ſuperficiei lævitas indicio erant, jam diu eos in veſica hæſiſſe, detrita per muriaticum ſerum tinctura, quæ renalibus calculis adeſſe, ut plurimum ſolet. Atque ex hoc conjicias licet, quantum ſæpè natura, arte, fortuna, conſilio præſtet. Equidem futurum erat, ut hi Calculi nec exquiſitiſſimis remediis cederent, quos nunc natura vino & vectione adjuta, facilè jecit omnes; Nimirum cùm natura temporis ſit ſervantiſſima, & una omnium optime noverit horarum momenta, cum ſibi relinquitur, ſæpe felicius expedit morborum ſemina, quam medelis coacta: hæ namque, cum ſine diſcrimine urgeant atque inſtent, intempeſtivius naturam exercent, & momentum illud hoc, quo & ipſa operi ſe accingit, vel prævertunt, aut relinquunt. Id quod in Calculi ejectione, proinde ac in partu, tam eſt manifeſtum, quam in ullo affectu cùm non ante remedia facile proniciant quàm conjurata venerit in ſubſidium Natura, tum etiam Empiricis ſæpe, feminiſque medicaſtris gloriam reportantibus. Ego autem exiſtimo, non in alio magis Medici boni prudentiam conſiſtere, quàm in temporis aut momenti illius æſtimatione, quo natura jam ipſa ſolvere ſe geſtit: ſiquidem illa obluctante κενὰ πάντα. De vectione autem cenſendum eſt, eam ſi modica eſt, & æqualis, naturæ & calculis pellendis idoneam eſſe; ſin immoderata, ex fortuna pendere, num utilis ſit, vel noxia. Certè intempeſtiva vel vectio, aut Equitatio, plurimis etiam damnum adtulit quod expulſum ſede ſua non incommoda calculum in tranſverſum egerit, angulíſque acutis Membranæ nerveæ, arteriíſque violenter alliſerit. Quæ

quidem in illo, pro nota duritie, ſueta tormenta, ſed moleſtam admodum iſchuriam jamjam ni lapis amoveatur, jugulaturam excitantes, in eum ergo uſum, quocumque iter faceret, virgam ſibi adſciverat comitem juniperinam, hanc pro neceſſitate morbi veſicæ immittebat, iterumque extrahebat, donec vel calculi aut urinæ ſequerentur. Accidit autem, ut cùm Dantiſco Lubecam enavigaret in navi ab iſchuria & calculi objectu male affectus ſolitam virgam intruderet, viamque urinæ panderet ſed jam Lubecæ, jam in viâ Hamburgum verſus eodem incommodo oppreſſus, neſcio quâ manus levitate bacillum profundius adegit & tandem abrupit; itaque magna ejus pars in urethrâ relicta novam homini ſollicitudinem pariebat. Erepit tamen pedes Hamburgum, & in officinam Chirurgi hominum indicio deductus opem manus implorat. Chirurgus temeritatem & invictum hominis animum miratus, cùm nullum in cole humorem animadverteret, & in illa urethræ toties impunè vexatæ latitudine graſſandi immunitatem habere videretur, poſt tædioſam manuum operam aliquoties fruſtratam, tandem forcipe exili fibras arripit fragmenti, illudque oportunè deducit. Stupendum erat, nullo adeò ſenſu præditum hominem fuiſſe, ut neque ad forcipis cedentiſque baculi tarditatem vel vocem mitteret, ſed credo calculi iſtis & dyſuriæ doloribus duratum facilè etiam illum ſpernere potuiſſe. Notum aliàs, quanta ſit plerunque dolorum vel ad cerei, aut catheteris immiſſionem violentia, deprecantibus ſtatim moleſtum beneficium ægris.

Sed & hoc mirandum, potuiſſe poſt tot ſollicitationes ſphyncterem quoque officium facere, & urinam retinere, quamvis vitiatum illum ex parte fuiſſe ſubindè recurrens ſtranguria, niſi eam calculus excitaverit, argumento erat. Obſervavi autem illam Finnorum, Livonum, & vicinarum gentium patientiam, ſi cum illa tractus noſtri aut plagæ comparetur, incredibilem eſſe, ut quæ ad dolores, mortiſque apparatum ferè non contremiſcat. Utrùm fluidi animalis in iſta gente motus ſint tardiores, an vero ipſa cutis calloſior ſenſum non facilè tranſmittat, cenſeat quiſque pro ingenio. Certe melior fuit hominis inepti fortuna, quàm Medici Lagathæ apud Janum Nicium Erythræum, ut qui in tuto hamulorum uncique remedio uſus ſphyncterem reſolverit, perpetuoque urinæ profluvio imprudentiæ pœnas dederit. *Joan. Nicol. Pechlin. Obſerv. Phyſico Medicar. lib. 2.*

Mirabilis Calculorum ſectio in Octogenaria.

Inter omnes corporis affectus, qui hominem miſere infeſtare ſolent, haud infimum locum obtinet calculus veſicæ; hoc malum quantumvis in Batavia noſtra admodum frequens, rariſſimo & inaudito tamen modo, ſeſe nobis nuper obtulit in octogenaria, præ dolore admodum emaciata, & a viginti annis propendentiam Uteri perpeſſa, cum intolerabili mingendi difficultate, & cruciatibus, ita ut ægra emori maluerit decies, quàm hoc diutius perpeti, præſertim poſtremis duobus annis.

Tandem menſe Maio 1681. me vocari juſſit, de uteri propendentia, & mingendi difficultate conquerens. Mirabar vetulæ querelas, quoniam nunquam à ſolo uteri prolapſu ita dolere ſolent mulieres, verendumque eſſe adjeci, aliquid mali, præter uteri prolapſum, hactenus in alta nocte latuiſſe. Hiſce auditis, miſera viſum, & ulteriorem explorationem (ſine quibus nihil certi aſſeverari poterat de abſconditi morbi eſſentia) non renuit, oſtenditque mihi uteri, juſto paulo majoris prolapſum, Palpitando hunc uterum, calculos ſentire putabam, nec fefellit, quamvis circa calculorum formam deceptus: videbantur enim tenuiores laminæ calculoſæ (belgice Leyen) qui poſt inciſionem reperti ſunt anguloſi & craſſi.

Non autem interim certe determinare poteram, utrùm locum haberent dicti calculi in ipſa uteri cavitate, an vero inter ejus membranas, vel in aliqua veſicæ portione. Videbantur quidem uteri locum occupare, qui totus quantus e corpore propendebat, ſine ulla veſicæ portione (ut nobis videbatur) Hiſce viſis & exploratis, calculorum exſectionem propoſui: accerſuntur Magiſtri, Petrus Adriani filius, & Andreas Boekelmannus, de re Chirurgicâ benè meriti, qui eandem quoque operationem commendabant, proximo die inſtituendam. Operationem in ſequentem diem dilatum iri miſera illa vetula audiens lamentari cœpit, exclamans, ô me miſeram, non reverſuri eſtis, relinquetis me &c. quibus quærelis permoti, ilico operationem inſtituimus, ſola inciſione, ſecundum uteri propendentis longitudinem; extraximuſque momenti temporis ſpatio, calculos quadraginta & duos, partim inſtrumentis, partim ſolis digitis.

In hâc operatione non admodum doluit ægra, eaque peracta, & hoc onere exonerata, atroces ilico evanuere dolores, quos tot annis paſſa fuerat, & ſatis commode vivere cœpit, in ipſa ſectione præter guttulas ſanguinis aliquid liquoris promanabat e vulnere, unde ſuſpicabamur, veſicam quoque eſſe in procinctû; nec falsò, nam ſequenti die hoc penitius inveſtigantes, & ſiphonis ope liquorem per meatum urinarium injicientes, cum vulnere exire reperimus: quod, ut & lotium ſequentibus diebus per vulnus ſtillans, nobis manifeſtavit, calculos dictos veſicæ portioni ſimul cum uteri mole prolapſæ, inhæſiſſe.

Hoc urinæ ſtillicidium haud exiguo nobis fuit obſtaculo in vulneris curatione quæ tamen, (gratia Deo ter opt. max.) brevi peracta fuit, ſequenti methodo.

Aliquot diebus poſt balſamo Arcœi illitum vulnus; labia ejus arctiſſimè adducta ſunt emplaſtro diapalma tantillum terebinthinæ, ut magis adhæreret, recipiente, quod emplaſtrum ſciſſum fuit, ſuper impoſitis ſpleniis, & ligatura convenienti.

Quum autem hic faciendi modus expectationi non ſatisfaceret, propter urinæ ſtillicidium continuum, & emplaſtri relaxationem, loco emplaſtri excogitavit Magiſter Boekelmannus annulum è plumbo, cujus extremitates recur-

vatu filo attrahebantur, unde labia vulneris tam arcte claudebantur, ut nihil urinæ amplius ſtillaret, & ſic intra triduum conglutinaretur vulnus.

In hoc affectu nonnulla conſideranda; imò miranda occurrunt. 1. Uterum e corpore propendentem ſecum rapuiſſe tantam veſicæ portionem, quod rariſſime (ſi unquam) antehac viſum eſt, quantumvis partes ſint circa oſcula continuæ.

Crediderim hoc in illa vetula accidiſſe propter difficultatem mingendi, à calculorum copia ortam, unde conatus urinam reddendi fuere continui, & quidem tanti, ut per cohæſionem dictam impediri non potuerit.

2. Quod moles e corpore propendens, & nil præter uterum mentiens, ob calculorum magnitudinem & numerum, nullam inæqualitatem; nec aliam formam ſit adepta, ſuperficies enim admodum erat æqualis, & figura uteri naturalis.

3. Admirationi eſt, calculos omnes eandem fere obtinere formam; & adeò æquales eſſe ſuperficie, ac ſi eſſent planati.

4. Vulnus ad conſolidationem perveniſſe, quamvis parti veſicæ membranoſæ inflictum, per quod urina aſſiduo ſtillabat.

5. Conſiderandum eſt, non omnes calculos in illa veſicæ portione, quæ uterum inveſtiens ſimul è corpore propendebat, hæſiſſe; non enim ſatis ampla ratione magnitudinis & numeri calculorum, ſed nonnullos in ipſa operatione ab altiori & profundiori veſicæ parte deſcendiſſe dubitandum non eſt.

6. Inauditum lithotomiam in Muliere adeò annoſa cum tanto ſucceſſu, eſſe inſtitutam, in mulieribus calculi dilatatione urethræ quidem extrahuntur; aſt per quam rarum eſt, ſectione veſicæ idem perfici. *Frider. Ruyſchius in Obſerv. Anatomico Chirurgic.*

Calculi tuſſi rejecti.

Dum pectoris hic vitia recenſeo, præteritam alibi calculorum pulmoneorum hiſtoriam adferre lubet. Mira ſane res, nullam adeò eſſe corporis partem, quam non petrifica illa idea infamet; & cum in perpetua viſcerum ſuccuſſione ſolidum concreſcere poſſe difficile creditu ſit, jam nec pulmones, reciprocis uſque agitati motibus, à receptu ſolidi, lapideique concreti immunes apparent. Migrare ſane aliquando & in illam partem vis petrifica ſolet, novoque Phœnomeno ſpectantium oculos confundere. Studioſus Anglus, diſciplinæ olim meæ concreditus, diligens valdè & ſedentarius, cum operas ſuas vel otii fallendi cauſa aut exſpectatione melioris ſortis Reſidenti cuidam Anglo locaſſet, eique ab epiſtolis eſſet, nimia induſtria, vitæque partim jucundæ tædio, in tuſſiculam primum mox ingraveſcentem, uſque tamen ſiccam, prolapſus eſt; hæc ipſa cùm quatuordecim demum dies fruſtrà laborantem fatigaſſet, tandem poſt iteratas tuſſes vehementiores ſolidum rejecit ore fruſtillum, quod cùm attentius exigeret, deprehendit lapillum eſſe inæqualem undique & crenatum, loci, in quo hæſerat, formam referentem.

Sed neque excreto eo malacia; continuò enim infeſtabat alia poſt aliam tuſſis eaque ſemper ſicca, donec elapſis aliquot diebus alterum extuſſiret lapillum. Nec dum tamen quies, inſurgente iterum tuſſi, ex qua tandem rejecto tertio poſt aliquot dies calculo convaluit. Exinde nullum ſenſit incommodum è Gambriviis ad Anglos feliciter transfretans, etiam nunc poſt biennii moram navatamque Praxi medicæ operam, commode agente. Erat alias Nephriticis doloribus oculorumque inflammationibus obnoxius, ſed à quibus illo tempore immunis vixit. Tuſſi ſiccæ occurrebat quidem lentis illis viſcoſiſque ſuccis, ſyrupo jujubino, dialthæa &c. quibus etſi nihil mitigaretur, oblita tamen per viſcoſa dulcia interna Tracheæ ſuperficie hæſuros aliàs angulorum aſperitate calculos auſpicato rejecit. Hic vero non levis ſcrupulus cogitantibus oboritur, unde & quando illi calculi in pulmonum bronchia ſeſe inſeruerint. Limoſum pituitæ viſcum areſcere planè, negotiumque tuſſiculoſis faceſcere vidimus, & nullum inde calculi periculum; ideam aut fermentum lapidneum errore quodam per diverſa corporis vagatum pituitæ bronchiali tandem incubuiſſe credent haud dubiè, quos archei pridem ſubtiliumque rerum veneratio inceſſit. Cum autem nulla alia evadendi via ſit, alterum in re perplexa eligendum, & quidem virtuti cuidam lapidificæ in tam repentino Lymphæ coagulo hoc facilius accedo, quod nunquam ante in pulmonibus quidquam ſenſerit incommodi, & poſtquam ſemel invadere tuſſis cœperat, non ante illa deſierit, quam ejectis, quos ſubita vis aut halitus Gorgoneus contraxerat, lapillis. Quodnam vero fuerit coagulationis ſubjectum, perinde incertum, vero tamen ſimilius ipſam illam lympham interiora bronchiorum oblinentem, ut glandulis quibuſdam ſuis ortum debet, ab halitu coagulante ſubito deprehenſum in ſtirias, ut ſieri alias in cryptis ſolet, coiviſſe formamque ab annulata illorum ramorum bronchialium textura collapſuque alternato accepiſſe. *Joan. Nicol. Pechlin. Obſerv. Phyſico medic. lib. 2. Obſervat. 4.*

Ante tres circiter annos, Genevæ, in Hoſpitali, paupercula quædam puella annos 25. nata, atrociſſimos lumborum, pectinis, & perinæi dolores ſimulabat, tum de urinæ difficultate, & ſuppreſſione multùm querebatur, quadam autem die cùm ſymptomata omnia ingraveſcere viſa eſſent calculum unum fabam craſſitie æquantem, ſubruſum, ſolidiſſimum, ponderoſiſſimum, uno verbo, ſilicem in fluminis ripa collectum omninò referentem ægre ut videbatur excrevit. Plures dein tales calculos etiam multo majores, per aliquot dierum intervallum obſtetricantibus mulierculis enixa eſt. Donec caſus inſolentia impulſus, ſimul & dolum ſuſpicatus Medicus Hoſpitalis ordinarius nos una cum Chirurgis, qui rem penitiùs ſcrutarentur, accerſivit. Inquiſitionem primò, pudoris & futuri doloris prætextu recuſabat illa, ſed mox, fore ut Chirurgis etiam imponeret confidens, ſe ad examen ut par erat compoſuit. Diductis vulvæ labiis, & nymphis, Urethræ foramen nullatenus dilatatum apparet. Immiſſo cathetere nullus deprehenſus in veſica calculus. Poſtquam explorata eſt veſica, Chirurgus vaginæ ingreſ-

ſum

ſum apice digiti, virginitatis ocellum violare metuens, leviter primò attingit, at cùm ſtratum iter agnoviſſet, digitis altius adactis, ovo lapidem columbino ſimilem è vaginæ fundo extrahit. Nequitiam fateri cogitur mendica, virgiſque impoſtura expiatur. Sane ſi improba hæc, unum aut alterum ſubdititium calculum primis diebus reddidiſſe contenta, viſitatione, & inſpectione fraudis aperte convicta non fuiſſet; ſilices fluviatilibus ſimiles, etiam in veſica quandoque ſuccreviſſe, non pauci hodiè affirmarent. *Ant. Bibliothec. Anato. Tom. 1.*

Anatomicæ inſpectiones.

Eas fuſè vide deſcriptas capitibus de iſchuria, dyſuria, ſtranguria, ardoribus urinæ &c. Hic itaque tantùm quædam.

Hiſtoria veſicæ monſtroſæ magni Caſauboni.

Summus & Clariſſimus Vir Iſaacus Caſaubonus corpus gracile & ſiccum à natura ſortitus erat, temperamento ex bilioſo in melancholicum plurimùm declinante. Ignei vigoris & cæleſtis originis animam continebat fragile ergaſtulum, quod exili, nec importuna mole haud grave, hoſpitem ſui plane juris eſſe ſivit. Hinc factum, ut literis deditiſſima mens paruam admodum habuerit domicilii ſui rationem, ita vir magnus non impalluit modo, ſed pene inaruit chartis. Paucis vel ferè nullis magnis morbis obnoxium tranſegit illud quod Deus ipſi indulſit ætatis curriculum. Et caſtigata corporis exſucci conformatio, fecit ut ea non ſenſerit, vel leviter expertus fuerit incommoda, quæ vitam ſedentariam, ut plurimùm, conſequuntur. Arenoſam aliquando ſaburram depoſuere renes, non ſine aliquo vrethræ inter meiendum ardore, nihil tamen ettatu dignum, vel quod ſedulam, aut iteratam medici poſtularet operam. Cælum, ſolumque mutavit ſæpius, ab urbibus, & principibus viris doctrinæ non vulgaris nomine humaniſſimè invitatus, & exceptus honorificentiſſimè, ut pateat ipſum non uni aſſueviſſe victus legi. Tandem a Jacobo primo Britanniæ rege acceſſitus, in florentiſſimo illo regno vixit per triennium. Penſum à maximo rege accepit grave, at humeris, qui antiquorum nodis, atque ænigmatis ſolvendis innutriti erant, non impar. Theologicum aggreſſus opus, in Baronium ultra annum inſudavit. Huic abſtruſioris ſuæ eruditionis ſpecimini edendo, animum in varia diſtrahi, & pungentibus agitari παθήμασι non novum, ubi de aſſerenda veritate & pariter de famæ diſcrimine agitur, præſertim in polemico ſcribendi genere. Quot Evoluit illo temporis ſpatio patrum antiquorum volumina? Quot horas in muſæo Epularum immemor, veluti raptus in ἐκστάσει, trivit vir optimus, qui terram calcans pedibus, cælo mente affixus erat. Quot inſomnes tranſegit noctes? ut accuratiſſimum illud opud cuderet, & luci tandem daret, quod nunc in antiquitatis depravatores, quantumvis purpuratos proſtat? Hic paulatim vires imminui, corpus magis ac magis extenuari, diſſipari ſpiritus, & debilitari calor nativus functionum omnium opifex, quibus ceſſantibus, vel ſaltem facultatum læſione depravatis, Excrementorum quotidiana geminatione increſcentium proventu, partes obrui, & ægram tandem fatiſcere neceſſe eſt.

Duodecimo circiter ante obitum menſe, qui vel ante quieverant; vel fugaci præſentia obitio ſaltem moleſti fuerant, inter meiendum punctorii dolores, & urinæ ardores redivivi, cœperunt virum fatigare, primum longioribus intervallis, noctuque præſertim importuni, ita ut dulcem interrumperent ſomnum, & experrectum adigerent ad matulam. Rubrarum arenularum proventio, cauſa irritationis ſtatuebatur; neque ullis poterat æger incommodis a ſtudiis avelli, unde tandem ardore difficultatem patiens ſubinde mitebat gradum, & non effundebatur, niſi mediocri ſaltem niſu, idque incurvato corpore & facie prona, tanta aliquando expultricis irritatio, ut qui parce olim, vel ſemel, tota nocte ſoleret urinam emittere, intra paucos menſes bis, ter, quater, quinquies, ſexies, & tandem innumeris vicibus cogeretur in eam ſuem urgere. Pectinis dolor, grave ano incumbens pondus, inter meiendum alui exonerandæ cupiditas. Exeuntem urinam comitabatur dolor, cum per totum canalem vrethræ, tum maxime in glande, cujus ſenſus erat quaſi multorum acuminum ſimul pungentium. Augens in dorſo aliquando calor, ad quem levandum veſicam ſæpiſſime deponere cogebatur. Urinæ ut plurimum pallidæ cum mucoſo ſedimento, poſt Equitationem, vel violentius exercitium ambulationis cum arenoſis granis craſſioribus, vel tenuioribus lapillis rotundis, prædictis plurimis, quorum nonnulli granum tritici, plerique hordei magnitudine æquabant. Illa ſymptomatum ſyndrome medicis calculi in veſica latentis ſuſpicionem injecit. Quem cum cathetere explorare ſtatuiſſet, nullus inſtrumento in veſicam aditus, ſed ita præcluſa via, ut appareret [illegible] neatum obſidentis injicia. Inter numeroſum iſtum ſymptomatum concurſum, quæ vel athletico corpori perfundando, ſatis erant, ſexto ante fatalem diem menſe, in parte hypochondrii ſiniſtra, inter albam lineam (ſeu veſicæ regionem ſupra pubem) & ilia, efflоreſcere cœpit tumor, inſtar juglandis primùm, qui paulatim auctus ad pugni magnitudinem vel potius latitudinem excrevit, deſinens in obtuſum acumen; Mollis erat, & qui fluctuatione, quæ contrectationem ſequebatur, aquam ſubeſſe certò indicabat. Sicuti liber inter tuſſiendum vel reſpirandum, muſculorum abdominis motus materiam ſub iiſdem contineri, tumoris circumſcriptio, eandem non in ventris cavitate vagam, ſed in quadam cyſti concludi arguebat. Si durius impreſſa manu tractaretur tumor, veſica in conſenſum tracta dolebat, & micturiebat æger. Id quod à partium vicinia, & veſicæ inter duas peritonæi tunicas ſepultæ, cum tumore connexione fieri credebatur. Subſidebat nonnunquam, & paucis poſt diebus ad priſtinam redibat dimenſionem. In miſero iſto ſtatu vitam languidam menſibus aliquot traxit, donec inſtante, ultima & fatali hora, ſic acceleratus ſuit viri piiſſimi interitus, ut ſereno die animi recreandi, & corporis gratia exercendi, Rheda vectus, decem angli-

anglica miliaria percurrerit. Reverſus domum noctu minxit frequentiſſime, aucti dolores, aucta dyſuria, cum ſtranguria, urinæ cruentæ cum ſedimento mucoſo, quod maxime tenacis & vitreæ pituitæ ſimile aliquid pariter admixtum habebat. Invaluit inter meiendum deſidendi cupiditas, excluſi calculi exiles quam plurimi, aucta, uno verbo omnia. Invaſit febris, quæ antea per intervalla inæqualia, licet levis, non tamen ſine aliquo horrore, & inordinatis rigoribus occupaverat. Pugnatum iis quæ acrimoniam lotii demulcere, mucum incidere, eique facilem lenitione viarum exitum procurare valebant; Vano ſane labore. Siquidem urinæ tunc olidæ, turbidæ, inſtar lixivii, aut cereviſiæ, profluxerunt, ſine levamine: cum mictionem novum exciperet illico meiendi deſiderium. Ardorem internum ſibi moleſtiſſimum dicebat æger, & calidiſſimæ reddebantur urinæ, etiam ad tangentis manum: mucus erat dimidia lotii pars, aliquandò etiam quicquid reddebatur, mucus erat tam tenaci filo cohærens, ut vix divelli poſſet, & ex matula in pavimentum lubrico & continuo contextu effluerct. Notatu autem dignum, quod poſt reddita n. ingentem illius albugineæ pituitæ quantitatem, hoc ſymptoma per duos vel tres dies inducias dabat, nova Egeſtione facta denuo ut ante recurrens. Tam diris cruciatibus excarnificatum tenue corpuſculum ad dies 20. duravit, continua febri tabefactum, perpetua effluentis lotii, & fuſæ alui vacuatione, pumice ſiccius redditum, urinæ foetore, quem ipſe oris ſpiritus redolebat, infectum. Donec tandem felix animula ſui carceris impatiens, cui ab ipſis conformationis primordiis, iniquis conditionibus alligata fuerat, vocante ſupremo rerum conditore, ad ſuam migrans originem, corpus humo, amicis lacrymas, literatis raram Eruditionem, omnibus probis eximiam pietatē imitandam reliquit. Die veneris Kal. Jul. 1614. ætatis anno 57. ſecto autem cadavere, poſt exquiſitam ſingularū partium perſcrutationem, ſequentia fidelibus oculis objecta fuerunt. Vrethræ inditus catheter argenteus nulla arte, nulla vi, valuit in veſicam adigi, ita ut ſecta per perinæi longitudinem vrethra manifeſtò apparuerit σαρκῶδες φῦμα, meatum occupās, foris intrò reſiſtens, ſed ab interna parte foras obſequentius, collo veſicæ appoſitæ adſtites glandulæ, proſtatæ dictæ, quadruplo majores quàm naturalis ferret conformatio, veſicæ corpus contractum, craſſum, & admodum ſpiſſum, interna ſui parte rugis quam plurimis & veluti cuniculis exſculptum, quorum cavernulæ lapillis infinitis rotundis ſcatebant: collum interius, quod declive levi canaliculo ſine ulla protuberantia naturaliter in vrethram deſinit, introrſum tumens, elatum inſtar podicis gallinæ, vel colli interioris uteri; ita ut in ambitu eſſet veluti ſulcus, ſeu cavitas, per quam circumduci poterat digitus, cujus magnitudinem facilè admittebat colli orificium, per vrethræ retractionem ſurſum factam formatum, quæ virgæ in arrigendo incurvationem invehebat. ad ſiniſtrum latus perforatum fuit veſicæ corpus, & pervium rotundo foramine, quatuor digitorum apices admittente, in ſaccum ſive ἔκφυσιν veſicæ, vel addititiam veſicam quæ urina turgens capacitatis erat ad veſicam ſextuplæ. Habuit ſaccus iſte tunicas tres ſeu membranas, cum veſicæ membranis continuas, ſpiſſas admodum, (ne quis ἀποδείξεως communicatur) cum inſignibus nervis, venis & arteriis, ſitus talis, ut totam ὑπογαστρίου partem ſiniſtram occuparet, uſque ad oſſa ilium, inſtar veſicæ, in ipſa peritonæi duplicatura latitans. Figura ejus inæqualis, ita ut infra foramen infima ſacci pars propenderet plurimùm, ſicuti ſuperior peritonæo adhærens firmiter, multum ſupereminebat, utraque veſic. lotio turgens pleniſſime. Aſt in addititia fundo, infra foramen penſili ingens ſaburra putriſſet olidi muci ſive Phlegmatis vitrei, quod cum tanto niſu & dolore à miſero ægro profundebatur. Veſica ipſa neque ulcerata, neque inflammationis præ ſe ferens veſtigium. Addititiæ interterna membrana eroſa variis in locis, atque ob inflammationem rubra, livida, nigra, gangrenæ proxima, quæ mortis certiſſima, & inevitabilis cauſa fuiſſe videtur. Vreteres lati, urina turgidi; ſiniſter inſtar ſacci tunicas gliſcebat profundiùs, uterque autem deſinebat in veſicam veram, paulò ſupra collum. Ren dexter totus purulentus, ſanus ſiniſter. Partes cœteræ ſanæ, exceptis pulmonibus, quos corruperat & denigraverat ſerin. & perennis fluxio à capite in ipſorum bronchia & ſubſtantiam, continuo ſtillans, quam prodebat ordinaria tuſſicula, & in ultimo hoc morbo conſueta raucedo ingeminata, etiam uſque ad aliquam difficultatem vocis edendæ.

Vitioſæ iſtius conformationis in numero, ſitu, & meatu monſtrum, quoniam doctorum animis exercendis ſatis eſt atque amplum aperit campum diſquiſitioni medicæ; in hac iubet expatiari planitie, cùm ut credant ἰατρῶν παῖδες quotidie nova occurrere, quæ ſub antiquorum ſpecie nobis imponere poſſunt, & conjecturæ acumen fallere, tum ut in obſervando ſeduli, in prædicando, & judicando cauti, in operando religioſi, atque periculoſa feſtinatione alieniſſimi eſſe diſcant: fatendum ignotam fuiſſe tot malorum cauſam, & deceptos medicos omnes, quorum alii calculum prægrandem adeſſe, alii ulcus in veſica, quidam tumorem aquoſum, partim inter muſculos, & peritonæum exiſtentem, occupare autumabant. Rara non ſunt artis, & in conjecturis quantumvis artificialibus, parum eſt fiduciæ. Errorem ſuum confiteri ingenui eſt in rebus inauditis, & nulli viſis decipi non turpe; obſervata, (licet prognoſi potius quàm therapeiæ idonea) poſteris pandere non inglorium.

Equidem ab ipſis conceptionis primordiis vim plaſticem in hoc ſubjecto inſolenti utique & gravi errore luſiſſe arbitror, dum concurrente nimia ad veſicam fingendam a parentibus decidua materia, eam cum ἐκφύσει & cum foramine, in hoc additamentum ducente formavit. Eodem plane modo quo lienes, & teſticulos duos & tres, ſextum quoque digitum non ſemel vidimus. Ita ſeminum confuſorum, & ſanguinis materni affluentis ſuperflua quantitas, una cum vegeto calore, formas e poteſtate obl. tæ materiæ educente monſtra gignit. Porrò credibile eſt illud additamentum primis annis vel exile admodum fuiſſe, vel etiam ipſi veſicæ, ſic

ſic agglutinatum, ut vel nihil excipere, vel exceptum ſtatim refundere in naturalem alveum valeret. Incrementi autem, ſeu dilatationis ipſius primordia tum cæpiſſe veriſimile eſt, cum vir pius penſo graviſſimo nimium intentus, dies, noctesque libris aſſidens per multos menſes tranſegit, tum ſiquidem lotii reddendi immemorem quotidie, imò quavis hora reddebat animi à naturalibus ad ſublimia avocatio. Ita ut à corpore veluti abſtracta mens, nec incommoda ſentiret, neque muniis neceſſariis vacare, vel ad corporis vilia officia ſe demittere dignaretur. Si ii quibus mens ægrotat, dolorem non ſentiunt, quidni veſicæ pondus negligetur? quoties interventioribus ſtudiis calor & ſpiritus ad rationis arcem vi quadam rapti, totum cerebrum ſibi vendicant, neglectis, niſi quantum ad vitam ſat eſt, ut ita dicam, ignobilioribus partibus. Id videre eſt, non tantum in melancholicorum, ſed impia religioſorum, nec non in amantium [illegible]. Jam vero motus principium quantumvis debile, ſat eſt ad incrementum. In dies aucta fuit iſta dilatatio, viresque acquiſivit eundo, & concavum illud corpus membranoſum ductile, & facilis extenſionis, repletione crevit, inter peritonæi tunicas deorſum verius primo, ni fallor, ob contenti fœculenti pondus, deinde ſurſum ſuam nactum dimenſionem ad lævam hypogaſtrii primo extuberavit levius, deinde ingenti erupuit tumore; quod videlicet ad inferiora dilatatio obice oſſium ilium, & pubis impediretur, quæ ad laterum mollitudinem erat facillima, neque verò impune tulit iſtam extenſionis libertatem ipſa naturalis veſica, cujus membranas cum additamenti tunicis continuas, his licentioſius expanſis in ſe retrahi & tandem corrugari neceſſum fuit. Sed quod gravius eſt, cum fibrarum tranſverſarum & obliquarum beneficio, ſuccedat quantitate gravius lotii expulſio, partis autem organicæ perfectio in legitima conformatione conſiſtat, ſolutionem illam continui, actionum læſio, quæ inutilem veſicam reddit, conſequuta eſt, itaque per ureteres à calidiſſimis renibus ex toto corpore emulctum ſerum deducebatur quidem in veſicam, ſed cum ea niſi inæqualiter in ſe comprimi non poſſet, ad expulſionem partim naturalem, partim voluntariam, antequam meiendi inceſſerit voluntas. Saccum ſeu ἔκφυσιν oportebat impleri, etiam uſque ad moleſtiæ importunum ſenſum, & conſecutione neceſſaria, in dies paulatim magis ac magis dilatari; hinc factum eſt, ut intra paucos menſes à dilatationis principio in magnam excreverit amplitudinem, quam excrementi quantitas, & facultatis imbecillitas æquali paſſu quotidie invaleſcant. Interioris membranæ veſicæ corrugatio urethram intro traxit, & collum ipſum corrugatum in formam podicis gallinæ expulit, quæ cauſa una ex multis erat difficultatis in meiendo, unica autem, ni fallor; incurvationis virgæ in arrigendo, cùm urethræ membrana nimis ſequax, cavernoſa corpora in arcum reflexa retineret. Idem ab inflammatione tumorem abbreviantem procurante in gonorrhœa contingere ſolet. Calculos in veſicæ rugoſæ cuniculis infinitos creavit urinæ tartareum ſedimentum. Ea ſiquidem & naturaliter in hoc ſubjecto, plurimo turgebat ſale; & iſtius terræ portionis ſeparatio, ſive tartari coagulatio, promovebatur mora, quam excrementum præ languore, imò impotentia expultricis ob organi vitium, in cavitate facere cogebatur; proinde ac ſui ipſius inſpiſſationem, & homogeneorum ab heterogeneis ſeparationem, vi caloris nunquam tepentis experiri.

Cur vero in imo ſacci fundo nullus calculus etiam prægrandis, cùm ei generando plurima materia ſuppeteret, coagulationi etiam proxima! nempe quòd in illo euripo intus lævi, non cuniculoſo, perpetuus quaſi eſſet urinæ meantis & remeantis æſtus, cujus fluctibus pars eluebatur.

At ut generetur per additionem partium calculus, quiete opus eſt. Adde quod defuit illi concretioni tempus, ei ſiquidem mors exiſtentiam præripuit. Ulcus veſicæ qui ſtatuerant, decepti fuerunt excreto purulento, confiſi, quòd à rene dextro putri, inflammato, & calorem intolerandum lumborum excitante, promanebat. Ulceratus ſanè erat ſaccus; ſalſuginoſi tartari, & lotii putris & ſtatione fœtidi, amurcæ acumine. Quæ materia cum in hujus additamenti declivi atque infra foramen multum propendente, & demiſſo fundo diutiùs ſtagnans hæreret, eroſionem pariebat, à qua immunis erat veſica, per quam momentaneus ſaltem dabatur, ob ejus anguſtiam tranſitus. Mucum autem ſive mucilaginoſum phlegma, ſeu fæcem tartaream plurimam continebat ἔκφυσις veluti iners, actionisque omnis expers additamentum, quod præter eam ſeparationem, quæ ab ipſa urinæ ſubſtantia fiebat; etiam conditione ſuæ ſubſtantiæ membranoſæ fundebat viſcidum excrementum, non minùs quam ipſa veſica vel calculo irritata, vel urinæ mordaci ſale corroſa, eodem planè modo, quo puncti limaces, ſalivam ex proprio corpore in ſe contracto, expreſſione rejiciunt, viſcida eſſe ſolent ſpermaticarum partium, imprimis vero membranarum excrementa. His poſitis, & diligenter perpenſis, haud obſcurum eſt, quænam fuerint ſymptomatum cauſæ, quibus vir tantus ad acerbam & crudelem necem excarnificatus fuit. Sed cur inter meiendum oletì faciendi cupiditas, quæ ut plurimùm calculi grandioris veſicam occupantis eſt ſignum pathognomonicon? cur ano incumbens pondus, quod fallaci conjecturâ, vel oculatiſſimis medicis impoſuit? Nempe ab ingenti proſtatarum tumore, quarum corpus inter meiendum inteſtinum rectum premebat, & gravitate moleſtum naturam ad exonerendam alvum ſollicitabat, idque eò violentius, quòd pari niſu per muſculorum abdominis introrſum factam contractionem comprimendo, urina & craſſiores fæces exprimantur. Tumor autem iſtarum glandularum, an fuit naturalis in homine, cui vaſa ſpermatica ampla, & qui plurimos ſuſcepit liberos? An potius eum fecit urethræ contractio, colli veſicæ violenta ſurſùm attractio, quæ latitudini addit quod demit longitudini? an dolor, calorve, quorum proprium eſt ad partem affectam trahere, multò magis glandulas, quæ laxæ, molles, ſpongioſæ, recipiendum pronæ, ad expellendum ſunt ineptiſſimæ. Tot tantorum malorum hydram non potuit non conſequi mors, quæ multorum accidentium populo-

ſa

ſa caterva ſtipata, lento pede virum fœlicius extingui digniſſimum, tandem jugulavit, hæc habe, clariſſime vir, a tuo Brouardo. Autor *Bibliot. Anat. Tom. 1. ab Autore mox memorato qui hiſtoriam hanc à Clar. Theodoro de Mayerne, ut creditur, exſcripſit.*

Domini Drelincourt ad Dominum Vallot Epiſtola Prior.

In quâ de Calculi & caruncularum veſica extractione agitur.

Adſum, vir Ampliſſime, fidem meam liberaturus: cum autem Regis abſentia, quominus præſens præſentem te alloqui poſſim, impediat, ſcripto rem conficiam.

Normanus cyſtotomiam modo paſſus eſt. Calculus extractus tres uncias juſto pondere pendit longus & latus eſt, ut ovum gallinæ majuſculum, at non ita craſſus, nec ita rotundus fundo, veſicæ, latere ſuo depreſſiori adhærebat, ibique carunculis innumeris, quæ forcipibus acceſſum omnino præcludebat, veluti circumvallabatur. Oppugnandum itaque fuit vallum iſtud, duæque carunculæ quæ operatori majori impedimento erant, extirpandæ fuerunt.

Reliquæ prudenter relictæ ſunt uſque ad ſuppurationem, quæ eas per vulnus ſenſim, & tutius quàm violenta & ſubita avulſione factum fuiſſet auferret. Duæ illæ carunculæ, avellanæ, vel teſticulo pueri x. aut xii. annorum ſimiles ſunt: fibrillas verò in baſi ſua validas, & ſubrubentes habent, quas ipſarum radices voco, quibuſque veſicæ uniebantur. Porrò duræ & ſcirrhoſæ ſunt, atque adeo lubricæ ut vix digitis contineri poſſint. Cyſti, ſeu tunica rubicundiſſima & validiſſima arctè amiciuntur. Earum interior pars, tunica cornea, ubi nervum opticum circumdat, magis alba & durior eſt: eas aclullis vel patellæ tendini, ſeu potiùs *lupiæ* ſeu nodo minori duriſſimo, & ganglio comparo. Dura enim illa & nervoſa veſicæ corpora *filamentorum myriadibus, quibus tendines conſtare primus retexi*, carent. At ſoliditatem coriaceam, & nodoſam non ſecus ac *lupiæ*, & ganglia duriſſima nactæ ſunt.

In harum altera cavitatem ovalem admiratus ſum, in qua calculus niger & durus, ut granum tritici ſecundùm longitudinem fiſſum, craſſus & longus, nidulabatur, ſed ad operationem noſtram redeamus.

Poſt integrum ſemihorium, quod in extirpandis duabus his carunculis conſumptum eſt, calculus ab omnibus, quibus veſicæ clavo veluti affixus erat obicibus, liberatus eſt: alias enim, niſi remota fuiſſent impedimenta, fruſtra forcipibus, tum aduncis, tum rectis, tentabatur; apprehenſionem uſque & uſque eludebat, quin forcipes ipſi incurvabantur, ſed tandem digitis eò intruſis, ut in placentæ ab uteri parietibus ſeparatione uſu venit, à vinculis quibus alligabatur, dexterè ſolutus eſt, atque ita totus apprehenſus, & ut par erat converſus, tandem eductus eſt.

Quòd ſi in hoc caſu repentè & primò aggreſſu expugnari non potuit, non ideò minori laude dignus D. Hieronymus Collot, cujus conſtanti ſolertia, ægri patientia non parum adiuta, reclamantibus licet omnibus, operationemque in aliud tempus differre ſuadentibus, audacter nihilo ſecius extractus eſt.

Si poſt cruciatus, & duratione, & gradu adeò enormes, patiens à *febre, ſingultu vomitu, tuſſi, delirio, abdominis inflatione, gangræna* & aliis id genus peſſimis augurius, immunis ſit, erit quo Deo benedicat: ſed partibus illis membranoſis ferro divulſis & devaſtatis, aerique tam diù expoſitis pernicioſa fore ut non accidant ſymptomata, in ſene potiſſimum, cujus vires tam longa, tamque doloriſica operatione exolutæ, vix mihi perſuadeam. Neceſſaria tamen omnia ex arte peragam, rem totam, de cætero, ſupremo vitæ & mortis arbitro committens Pariſ. 28. Auguſti 1663 ex traductione Autorum *Bibliothec. Anatom. Tom. 1.*

Ejuſdem ad eundem epiſtola poſterior.

Veſica, ejuſque carunculurum, callorum, tartari &c. deſcriptionem continens.

Pretioſæ benevolentiæ tuæ notas, eo quo debebam grato animo, accepi, vir ampliſſime, iis non meliùs reſpondere queo, quam continuatione hiſtoriæ, cujus progreſſum & finem audire tantopere geſtis. Omnia cum prognoſtico meo perfectè quadrant: uno verbo, ne te anxium diutiùs detineam; bonus ille vir 24. ab operatione die, 65. ætatis anno, fato functus eſt.

Suppurationem tam lento gradu venire ægre admodùm ferebam, undecima enim duntaxat die, idque adeò parcè & leviter ut nullus inde ſpei radius affulgeret, apparuit. Varia ad paucitatem & tarditatem illam conferebant; namque urina quæ copioſè & jugiter à vulnere manabat, una cum frequentibus noſtris injectionibus, partes omnes inciſas indeſinenter lavabant, ac proindè laudabilis ſuppurationis materiam ſenſim auferebant. Adde quòd calor nativus à ſpirituum exhauſtione debilitatus, in operatione adeo moleſta, & longa, nullam digeſtionem in partibus illis nervoſis, & a vitali ſcaturigine remotis, facere poterat, in ſene potiſſimum, qui ventriculum ſuum plus æquo onerabat, & qui à tuſſi pertinaciſſima & moleſtiſſima, ſine intermiſſione, affligebatur: etenim præter ſenſibile ſtillicidium humoris cujuſdam viſcidi & copioſi tuſſim irritantis, ejus pulmones violenter aliunde ſuccutiebantur; partim, ſcilicet ab humore alio, in bronchia altiùs jam adacto, partim etiam propter admirandum pulmonum cum veſica conſenſum, qui nervorum e cerebro & ſpina ortorum utrique parti communium, atque hic inciſione læſorum, ope fit. Eò res redactæ erant, ut ſi hinc per aliquot temporis momenta, malacia frueremur, procella illinc diu & cum maximo impetu nos agitaret: Siquidem vix tuſſis graviſſima ceſſaverat, quum alvi fluxus, quo vires, multo magis quàm ab ipsâ pulmonum commotione, deterebantur, ingruebat. Duo illa ſymptomata ſimul in ægri perniciem dixiſſes conſpiraviſſe, ſibi enim mutuò ſuppetias ferebant, nec ab uno eorum liberabatur patiens, quin ab altero illico etiam vehementius vexaretur. Verùm comparatione facta, tuſſis diarrhœa crudelior hoſtis erat, cum illa ſomnum exulare juberet, vulnus irritaret ab

ab eoque calorem omnem naturalem & amicum diverteret, ut illius loco ignem extraneum & pernicioſum introduceret; præterquam quod ſputa adeo viſcida erant, ut nulla arte incidi aut detergi poſſent: diarrhœa vero; etſi vires proſtraret, pectus, ex parte ſaltem, levabat, & univerſalis evacuationis loco erat.

Cor nullatenus affectum videbatur, niſi reſpectu febris; quæ per vices vehementer accenſa, non parum negocii mihi fatiſcebat; incendium enim ſi medicamentis & alimentorum ſubductione extinguere conarer, nativum partium omnium ignem manifeſte ſuffocabam. fortiori itaque cedendum erat, multumque de mea ſeveritate remittendum, quia defuncti voracitas ordinaria me diætæ exactæ limites tranſgredi cogebat: imò febrem ſenſibiliter imminui, quotieſcumque paulo largius comederet, obſervabam; quippe cibus ingeſtus calorem illum igneum & deſtruentem, à quo alioquin conſumebatur, occupabat.

Non multum ſitiebat, & ex quo tuſſis inducias quadantenus dabat diarrhæa quominus dormiret non obſtabat; ſomnum enim ſoluta alvus, ſeu oleti lectum inquinantis frequens excretio, non interrumpebat: Paucus autem ille ſomnus ipſi manifeſto proficuus erat, excitatus ſiquidem, validior ſemper, & omnibus ſenſibus liberior apparebat. Sed ad Cyſtotomiam redeamus.

A Primis diebus abdomen tenſum admodum, ſcrotumque ſero turgidum erat plures & in eo ecchymoſes apparebant. At cùm hæc ſymptomata hujuſmodi operationem frequenter ſatis ſubſequantur, ad ea minus attendebam quàm ad vulneris labia, quæ penitùs livida, ſicca, & ſenſu privata (non tamen dura in ambitu, aut calloſa, quanquam ſubtumida eſſent) apparebant. Varias olei roſati ſuprà infimum ventrem & ſcrotum embrocationes, variaſque ex vino albo, ſpiritu vini, ariſtolochia rotunda myrrha, aloë, & theriaca injectiones pro vulnere præſcripſi. Unde, Deo benedicente, totum abdomen, totumque ſcrotum priſtino ſtatui reſtituta. Quin ipſa Eſchara, forficum cuſpide leviter amota, a vivo abceſſit: non ſecus ac cauterii cruſta à carne ſubjecta decidit. In undecima tum verſabamur die; tumque, duntaxat, ut jam ſuprà dixi, ſuppuratio primum viſa eſt. Ablatâ cruſtâ hâc nigrâ & inſenſibili, vividus color, ſenſus exquiſitiſſimus in vulnere deprehendebatur. Interiora non ita ut prius abdita erant, cannula, & forcipes haud ita ægrè introducebantur; quia nimirum, Eſcharâ delapsâ, vulnus longè apertius erat, quam dum ipſius labia craſſis illis cruſtis obducebantur. Caruncularum etiam in veſicâ relictarum corpus flacceſcere, atque earum radices ſuppurari incipiebant, ad eò ut multò minùs, quam antea ſpatium occuparent. Imò ſex ex illis diverſis diebus exiverunt, quo factum, ut tantò faciliùs in vulneris fundum penetraremus, fœtidiſſimum odorem omnes hæ carunculæ ſpirabant. Eas tamen diligenter luſtravi. Duabus primis, ſuprà deſcriptis non erant abſimiles, niſi quod hæ nullum includerent calculum, ſed tartaro albiſſimo, & duriſſimo (in nonnullis locis, veluti totidem colliculi prominentes) incruſtarentur.

Poſtquàm duarum eſchararum, ſexve caruncularum delapſus ſpatium mihi dediſſet, oculis veſicam luſtravi, & profunditatem ejus penetravi, in eaque multa corpora rotunda confuſe accumulata, obſervavi totidem caruncula (cùm enim digitum, ne patienti horrorem incuterem, intro adigere non auderem, rectiùs judicare non poteram) credebam; atque earum, ut in ſex prioribus videram, ſuppurationem expectabam. Verum Etſi ægro meo diligentiſſime, & juxta omnes artis canones, medicinam fecerim, mihi, nihilominus ſeciùs nudius tertiùs, veſperi, ereptus eſt.

Abdomen lividum, peritonæum lividius, at omentum lividiſſimum erat, duoſque ut id obiter dicam, craſſos tumores in inguinibus formabat, quos hic Epiploceles, eodem jure ac ſi in ſcroto fuiſſent, nominarem. Verum uſus tyrannus eſt, eique ideo me ſubmitto.

Totum cadaver impensè fœtebat, renes nihilominùs, & quæ ab iis pendent examini, ſubjeci: ſed cùm in duobus his urinæ cribris nihil ſingulare obſervaverim, ad veſicam tranſeo. Ejus membrana interna lævis omninò, & integerrima erat, nec ullatenus dilacerata, vel ulceribus eroſa, niſi quo in loco inciſa fuerat, toto ſcilicet cervicis ipſius tractu, & profundius inter extremitates ureterum.

Accurato hoc examine, tam ii qui ulcus in veſica antequam incideretur, fuiſſe putabant, quàm qui veſicam in operatione dilaceratam credebant, mendacii arguuntur. Nam præterquàm quòd nullum hic ulceris præcedentis veſtigium nobis apparuit defunctum nullas unquam urinas purulentas, ſed vel ſimpliciter omphacium colore referentes, vel inſtar albuminis ovi viſcidas & tenaces excreviſſe certum eſt. Ulcus autem ſine pure imaginari non poſſum. ſi etiam veſica in operatione perſtricta & lacerata fuiſſet; vel forcipes, vel calculus ipſe fibris vel laciniis onuſti viſi fuiſſent: addo horrores vehementes, febre & delirio ſtipatos, convulſioneſque horrendas quales ſæpiùs in his caſibus vidi, ægrum dubio procul à tertia die, e medio ſublatura fuiſſe, nec poſſibile nobis futurum tandiu procraſtinare, & & cum fato, cujus diem factam ad 14. uſque diſtulimus, litigare; ſed ad cadaver redeamus.

Veſica quanquam interius lævis, pluribus in locis nodoſa, & inæqualis erat, tuberculis, nempe, duris & calloſis hinc indè prominentibus, (quales ſunt manuum calli, aut pedum clavi, vel potiùs ganglia circa nervos) ſcatebat. Dura enim illa & prominula corpora, ſubſtantiam admodum compactam, & in ſoliditate æque ac in albedine ſuâ uniformem nacta erant.

Cæterùm V. A. Materiæ cujuſdam albæ, grumulis refertæ, & ut tartarum album friabilis, cumulos, cum ſingulari attentione expendendo laſſari non potui. quod verò admirationem meam omninò ſuperavit. Tartarum illud Scirrhoſæ veſicæ ſubſtantiæ non tantùm aggeſtum, ſed cum ea veluti ferruminatum erat. Verum Tartarum cum dolii veteris aſſeribus arctiùs non unitur, quam mucilago hæc petrificata

his veſicæ callis agglutinabatur; adeò ut eam ſine dexteritate, & violentia divellere non potuerim. Tota veſica mihi ſpecum, ſeu potius fodinam, e quâ lapides aut mineralia eruebam, repræſentabat. Et revera fœcunda erat fodina, quæ novos lapides perpetuò produxiſſet, recenſque in horrida illa rupe cæſum in dies auxiſſet.

Hic non ſubſtiti, V.A. quin oculis vidi, & digitis tetigi, id quod non paucis, qui in iis quæ ignorant cæteris doctiores haberi volunt, pro figmento eſt. Caruncularum nimirum adhæſionem, & connexionem, quas nec in propria matrice unquam videram, nec à nativo ſolo unquam evulſeram, obſervavi, ex primo intuitu, balani canis πρὸς ἔκχυσιν ὀργῶντος ideam, in imaginatione mea excitarunt; at, paulo poſt, illas honeſtiùs & forſan aptius cum uvula, ſeu, gurgulione, vel potius cum corde pulli gallinacei comparavi. Quæras, ſi lubet, Vir Ampliſſimus comparationem minus claudicantem. Rem clarè jam deſcribam.

Præter Callos & tartarum veſicæ, corpuſcula quædam rubra, & firmiſſima vidi quæ in baſi lata erant, paulatimque anguſta evadebant, donec in acumen coloris vividi, & rubentis deſinerent: acumen illud nullibi adhærebat, baſi verò veſicæ arctiſſimè alligabatur innumeris fibris, quæ, ceu totidem radices, corpuſculis his vitam & nutritionem largiebantur. Qualemcumque, ea ut ſine veſicæ detrimento extirparem, adhibuerim diligentiam, incaſſum laboravi, eorum enim radices vivæ, & profundæ erant, illa tamen ſcriptorii ſcalpelli cuſpide avulſa, in ſpiritû terebinthinæ conſervo.

Singulare quid, præterea, quod ex auditione tantum noveram, at oculis nunquam uſurpaveram, admiratus ſum; maximam ſcilicet, copiam corpuſculorum extraneorum, quæ inter veſicæ fibras ita irrepſerant, ut indè admodum tumens & ſcirrhoſa eſſet, veſicam, utut tribus, conſtantem membranis; naturaliter tamen ſatis tenuem, & flexilem eſſe, atque ubi, nec multum extenſa, nec multùm contracta eſt, vix ad dimidii coronati argentei craſſitudinem accedere, prætereaque ductilem omninò eſſe meliùs me nemo novit. V.A. Hæc tamen, miſſa omni hyperbole, & ſecundum menſuram juſtam, 15. lineis Geometricis, quæ pollicem unum cum quadrante conficiunt, craſſa erat, illam mulieris prægnantis, vel quæ recenter pepererit, utero aſſimilavi, cum hoc tamen diſcrimine, quod hæc veſica adeò firma & dura, in toto ſuo corpore, erat, ut cornu ad ignem emollitum referre videretur. Eam ſanè nec comprimendo minuere, nec trahendo extendere quitus ſum; uterus verò licet à graviditate tumidus, mollis adhuc, eſt digitiſque cedit.

Veſicam iſtam, tranverſam incidi, ejuſque interiorem ſubſtantiam vaſis, infinita diverſæ magnitudinis perſpicilla, admittentibus, trajectam offendi. Quantumvis igitur dura eſſet, poris & canalibus ubique perforata erat: Durities enim neque numerum neque magnitudinem pororum, aut meatuum excludit; noſtra ſiquidem Diploë, noſtræque. Epiphyſes (ut pumices, & corallia taceam) de duritie, æque ac de poris, certatim diſputare videntur.

Quemadmodum vaſa ſpermatica & Hypogaſtrica uteri, juxta embrionis incrementum, inflantur, & craſſeſcunt; ita venas & arterias veſicæ hypogaſtricas, ut carunculis alimentum (quod inde tanquam e placenta uterina, hauriebant) ſuppeditarent, omnes dilatatas, atque expanſas fuiſſe putavi.

At cum viderem tot canaliculos earum numerum ordinarium longè ſuperare, id ita contigiſſe credidi, quia ſcilicet ſinguli capillarium vaſorum ramuſculi, ob exilitatem oculorum aciem in ſtatu naturali fugientes, plurimum in hoc ſubjecto intumuerant, ut miſeræ huic matrici, ſanguinis proventum ſolito uberiorem advehèrent.

Finire non poſſum V.A. Quin priùs veſicam iſtam, imminutam ſimul & auctam fuiſſe, annotem. Extendi enim non poterat, ut ſana, ad juſtam urinæ quantitatem continendam, ſolebat. Contrahi item non potis erat, ut contrahebatur, prius quam tot lapillis, tartaro, callis, & carunculis impediretur. Porro etiam eam, enormem, de qua loquutus ſum, craſſitudinem non ſortitam fuiſſe, contentumque fibrarum ejus naturaliter ſe habuiſſe; ut prius tamen agère impoſſibile ipſi erat; ſiquidem fundum tot extraneis corporibus, illum, dum conſtringebatur, ut urinam expelleret, lædentibus, refertum erat.

Imo putaverim Carunculas illas potiſſimum quarum viventem truncum reſecui, cùm animatæ, & ſenſu exquiſitiſſimo præditæ eſſent, dolorem inter meiendum, intendiſſe; quippe quæ tunc temporis omnes invicem colliderentur, omnium ſiquidem capita ſibi invicem occurrebant, vel mutuò irretiebantur.

Paucis ut abſolvam, matricis harum caruncularum, & capacitatem & craſſitudinem tibi meliùs repræſentare non potes V. A. quàm ſi digitorum apices jungendo, gallinæ podicem inuteris, tum eos, hoc modo junctos, quam maximè fieri poterit, tenendo, ad volam, & radicem manus adduxeris, cavitas quam efformabis, veſicæ capacitatem referet; At digitorum, & præſertim metacarpii, craſſitudo, ejuſdem veſicæ (a me diverſo modo inciſæ & in oleo terebinthinæ limpidiſſimo conſervatæ) craſſitudinem denotabit.

Nullus dubito, quin longior hæc Epiſtola patientiam tuam fatigaverit Ego vero ad te ſcribendo, nondum laſſatus ſum; ſed urget tempus, meque concludere cogit. &c. Paris. 22. Septemb. 1663. *Ex traduct. Amb. bibliothec. Anatom. Tom. 1.*

Calculus Renum.

Plumarum venditor emortuus ob renum ac pectoris vitia, habuit in utroque rene inſignem calculum: diſpergentem ſe quadruplici ramo, inſtar crucis per univerſum renem: adeò ut non potuiſſet inde eximi, niſi decerpſiſſes fruſtulatim totum ipſius parenchyma. Viderint igitur illi, qui ſatis ſpecioſe docent, ex inciſis renibus calculos eximere: quam turpi ignominiæ proſtituerent & ſe & artem ſuam; ſiquidem aliquando inciderent in calculum tam firmiter renibus innatum. Sed in thorace vidimus, tres aquæ libras, pulmonem coſtis adnatum, & cor, non tantum pericardio ſuo deſtitutum; ſed exprimens præterea, extima ſui parte, naturam

pal

pallescentis ſevi. Quem colorem ipſi, procul dubio, impre ſerat aqua in thorace contenta uti luce clarius videre eſt, in eorum muſculis, quos occidit, vel ἀδιαφθλιγματα, vel, αἱματηρά. *Nicol. Tulpius Obſerv. Medic. lib. 2. cap. 44.*

Calculus ureterem obturans.

Quàm utile foret ægris, quemcunque curari, tam glorioſum utique eſſet Medicis ſingula futura prædicere, ſed latent ſæpe penitiùs morbi, & pertinaces ipſorum cauſæ, adnectuntur nonnunquam arctiùs corpori, quam ut poſſis ſemper vel infallibiliter præſagire eventum, vel integrè expellere qualemcunque morbum.

Margareta Nicola, vidua quadraginta annorum, infeſtata aliquandiu, à dolore lumborum, procidit tandem in crudele calculi renalis tormentum, cum vomitu, febre, menſtruis inordinatis, urinæ difficultate, & interdum tanta ejus ſuppreſſione, ut totos octodecim dies, nihil lotii reddiderit: unde excitabatur ipſi, ex ſero ſurſùm recurrente, primùm ſopor, ſed mox tam gravis nervorum contractio, ut cogeretur vitam cum morte commutare.

Diſſecto autem cadavere apparuit ren ſiniſter, ut extrinſecus lividus, ac tumidus: ſic intus frequenti aquâ, & pluribus calculis infarctus. Quorum maximus inſinuaverat ſe, aucto ſuo apice, tam longè in ureteris principium: ut id integre occluderetur; neque permitteretur illac deſcendere quicquam lotii; licet potui darentur plurima aquam ducentia.

Bati enim cùm foret latiore, quàm ut permeâret commodè, anguſtum hunc ductum, neceſſe fuit, quò plus urgeretur ab affluente ſero, tanto quoque impenſiùs intercludere tranſitum urinæ a renibus deſcendenti. Præſertim cum oppoſiti renis ureter, non minus utique occluderetur, à latiore aliquo lapide, inſtar operculi, ipſius principio impoſito. Quæ duo obſtacula conſpicuè omnibus oſtenſa, vendicarunt artem ab ignominia; & inculcarunt efficaciter.

Non eſſe in Medico, ſemper relevetur ut æger.

Sed dicat quis: quem terminum ponunt Medici, morti exſurgenti à ſuppreſſo lotio? aliquos citiùs, alios verò occidit tardius? valentia corpora ut interdum excurrunt diem vigeſimum: ſic attingunt infirma vix ſeptimum, vel octavum. Certum eſt, aliquos duraſſe ad undecimum, & tamen ex toto iterum convaluiſſe, ſed poſt illum diem, equidem certè vidi neminem enavigaſſe, periculoſum hoc ſyrtium æquor.

Quamvis enim cedat dolor, & fluat iterùm lotium; reddidit tamen diuturnior illa mora urinam interea loci, uſque adeò acrem, & veſicam ita effœtam: ut ne præſtantiſſima quidem medicamenta poſſint ab interitu vendicare naturam, hàc ratione, non fictè, ac ſimulatè, ſed plenè emortuam. *Nicol. Tulpius Obſ. Medic. lib. 2. cap. 45.*

Renum & veſicæ ulcus cum veſicæ calculo.

Adoleſcens unde vigeſimum annum natus à longo tempore de vehementi dolore circa renis ſiniſtri & veſicæ regionem, cum vomitu aſſiduo, & doloriſica urinæ excretione queritur moritur.

Abdomine aperto ingens fœtor apparuit. Exterius in ſuperiore veſicæ parte tumor magnitudine pugnum adæquans, fuit: in cujus membranis, pus concluſum ren ſiniſter planè exulceratus, purulentum illud in veſicæ ſinum depoſuiſſe videbatur. In ipsâ veſicâ pro urina calculus rotundus, & nimis aſper ſeſqui unciam pendens. Interior tunica exulcerata.

Ab obſtructionibus in renibus, aut veſicæ membranis, inflammatio: ab inflammatione ulcus unde & dolor. Vomitus ei obortus eſt, quia nervi intercoſtales cum renibus & veſica magnam connexionem habent, adeò ut ſi nervi renales convellantur, etiam & ventriculi. Veſicæ textura ex duabus tunicis tendinoſis ſeu membranoſis conſtat: intra cujus duplicaturam binæ fibrarum muſculoſarum ſeries inveniuntur: quibus inflammatis pus facile intra tendinoſas tunicas effundi potuit, unde ſacculus purulentus. Calculus anne in veſica, an verò in rene cretus ſit dubitandum: credo tamen eum a rene primò deſcendiſſe & in veſicâ augmentum ſumpſiſſe, qui & veſicam forte nimis irritans ad inflammandam adegit. *Stephani Blancard. Anatom. pract. ration. Cent. 1. Obſ. 43.*

Calculoſus ſenex apertus.

Senex ultra ſexaginta annos natus, ſæpè febricula, apepſia, virium imbecillitate &c. corripitur. Tandem odioſæ tædia vitæ depoſuit. Inſpecto abdomine veſica calculum pyriformem continebat, admodum durum, ac in medio pervium; per illud foramen urina exitum habebat; quatuordecim uncias pendebat. Mirum, cum per totum vitæ ductum nunquam de calculo, dolore, gravitate aut ſuppreſſa urina queſtum fuiſſe.

Ob perforatum calculum, urina nunquam ſubſtitit, ideoque à doloribus maximis liber fuit. Cæterum non a calculo, verùm ex ſcorbutico languine tandem obiit. *Stephan. Blancard. Anatomic. practic. ration. Centur. 1. Obſervat. 94.*

Calculoſi diſſectio.

Calculoſus à febri lethali extinguitur. Hic bis decem ante annos de dolore i ... intolerabili conqueſtus eſt, viſcoſa ſæpe per diureſin excrevit. In cadavere exenterato ren ſiniſter fuit conſumptus, verum ejus loco calculus ramoſus inventus: dexter fuit colore magis citrino, & ſubfuſco; uretheres admodum capaces. Veſica diſtenta, & hydatidibus obſeſſa, magnum continens calculum. Ventriculus ſanguine concreto exteriùs aſperſus. *Stephan. Blancard. Anatom. pract. ration. Cent. 2. Obſer. 81.*

Calculoſi Anatome.

Cujuſdam, qui diù laboraverat calculo, cadaver aperitur, in cujus veſicâ ſeptem reperti ſunt calculi nucis moſchatæ majoris magnitudine, ita ut ſimul ferè libram mercatoriam æ-

quarent. *Stephan. Blancard. Anatom. pract. ration. Cent. 2. Obſerv. 96.*

Ex calculis in uretere hærentibus, iſchuria lethalis.

Quàm deplorabile malum ſit veſicæ calculus, nemini ignotum; multo tamen adhuc crudelior affectus, calculus renum, ſi tantæ ſit magnitudinis, ut ureterem tranſire nequeat; quia in hoc caſu nil valet ars Medica, nil quoque Chirurgia prodeſt. Exemplo ſit Chirurgus quidam Amſtelodamenſis anno 1682. qui a longo tempore nephriticus, multos calculos excreverat: deinum in iſchuriam ſpuriam incidens [à quo ſemicupii beneficio ſemel liberatus à nobis fuerat paucis ante diebus] & vehementiſſimis ventris, crurumque doloribus, & vomitu materiæ nigricantis, correptus, vitam tandem cum morte commutavit.

In cadavere aperto, reperi præter duos calculos in rene dextro, unum in uretere ſiniſtro magnitudine & formâ olivæ exiguæ, cujus ſuperficies innumerabilibus calculis & arenulis obſeſſa erat, qui omnem tranſitum urinæ denegarunt.

Pars hujus ureteris ſuprà calculum, propter calculorum tranſitum admodum erat dilatata, infrà eundem vero naturalis capacitatis, aſt rubicundior juſto ab inflammatione excitata. Renem ejuſdem lateris monſtroſæ magnitudinis, ut & ureteris maximam partem aqueo humore obſeſſum inveni; cujus liquoris motum ſæpiſſimè percepit æger, quum ſeſe moveret, ut nobis indicabat *Frider. Ruyſchius Obſer. anatomico-chirurg. p. 10.*

In Puello trienni calculi inſolitæ magnitudinis.

Puellus tres annos præter propter natus, plus quàm quinquaginta calculos excreverat, inter quos multi fuere magnitudine piſi minoris, ex relatione Domini Doctoris Brounckhorſtii Medici Amſtelodamenſis, dum viveret, celeberrimi. Quantis cruciatibus miſer ille fuerit vexatus, facilis eſt conjectura; neque ceſſarunt. Aperto dein cadavere, inveni renis ſiniſtri pelvim admodum dilatatam, calculoque ingentis magnitudinis (pro ratione ſcilicet ætatis, quamobrem hanc recenſere hiſtoriam mihi animus fuit) obſeſſam. *Frider. Ruyſchius.*

De inſignibus renum calculis.

Infans trimulus, ortum ducens à parentibus nephriticis, ſtatim poſt partum magnâ vexabatur ſiti, præprimis noctu; acceſſerunt tormina ingentia, cum diarrhœâ, & magna virium proſtratione: dejecit autem ab initio ſeroſa bile mixta; ſub finem verò merè ſeroſa & albicantia inſtar lactis coagulati, albumine ovorum ſimilia, appetitus tamen nunquam proſternebatur: annum agens dimidium, incepit gradiri, incuriâ verò ancillæ factum eſt, ut in ſpinam dorſi caderet: ancilla tandem malum quod evenit confitente, de vertebrarum lumborum luxatione metuerunt parentes, remediiſque decentibus, faſciatione præſertim hunc in finem uſi ſunt: nihilominus tractu temporis pedum quaſi paralyſi laborare videbatur: caſu in hunc in miſello octo ſeptimanas poſt excepit febris continua, ex qua vires quidem recepit, perſiſtente tamen toto ætatis decurſu atrophiâ totius corporis, pedum maximè. Tandem motus inordinatos in ipſo animadverterunt parentes, unde noſtram opem imploraruut: vocati antiepilepticis pugnavimus, iiſque quæ nervoſum genus demulcent, quibus licet ceſſare primum convulſiones viderentur, poſt octiduum tamen recurrerunt. Ab hoc tempore obſervarunt urinam parcius fluere, & nonniſi magno cum dolore, quem geſtibus patefecit, uſque dum eru[m]pentibus una exanthematis ac puſtulis ulceroſis, convulſiones ingraveſcentes, miſellum interemerint.

Licentiâ a parentibus nobis factâ, cadaver præſentibus aliquot viris præſtantiſſimis, quâ licuit diligentiâ luſtravimus. In infimo ventre, ventriculum cum inteſtinis inflatum deprehendimus: hepar naturalis magnitudinis & mollitiei, niſi quod color ad p. n. parùm acceſſerit. Veſicula fellis copioſâ bile diſtenta fuit: lien naturalis, epiploon vero conſumtum. Meſenterium glandulis præditum albicantibus, mollibus iiſque plurimis. Ren dexter naturalis erat, nihil in ſe continens alieni; in rene autem ſiniſtro deprehendimus materiam ſabuloſam, carunculis papillaribus inerrantem; ad ipſum autem ureteris oſtium calculus ſitus erat oblongus, acuminatus, ſilicis duritiei, membraniſque tenaciter involutus, adeò ut lancettâ ipſum ſeparare neceſſe habuerimus: in ventre medio pulmones putridi fuerunt, & corrupti, abſque tamen materia purulentâ. *Joan. Jac. Harder. Apiarii. Obſerv. 58.*

De Calculo renali lumbos perforante.

Quod ſi auxiliares Chirurgorum Medicorumque manus operanti naturæ, quam *Joan. bapt. ab Helmond Archeum* vocat *lib. de Aurora §. 3. & 4.* ſuccurrerent magis, quam, imprudenter, imo ſæpius ex inſcitia, fieri obſervamus, plures ſanitati reſtituerentur ægrotantes, quam nunc ſepulturæ exhibentur.

Franciſcus de Haas, Juvenis temperamenti boni, aſt, ob continuos dolores, quodammodo ſiccioris, ab anno ætatis decimo ſexto ad trigeſimum octavum gravi dolore nephritico, & urinæ excretione purulenta, laboravit, varia ad doloris mitigationem, arenularum excluſionem, ulceris renalis curationem, adhibit[is], magno cum ſucceſſu, remedia, etiam fonticulus in femoris parte interna ad genu productus, quo hoc effectum, quod & dolor per aliquot annos remiſerit, & urinæ excretio purulenta.

Anno uno cum dimidio ante obitum ſubitò recidivam paſſus eſt æger, quæ gravis adeò ipſi fuit, ut ſceleto magis quam homini ſimilis videretur. Unde Medicis *Tabe dorſali* eum laborare probabilius viſum, quam renum exulceratione, Antifebrilia hinc omnis conditionis exhibuerunt, lumbiſque linimenta appropriata applicarunt.

At provida natura affectum hactenus occultum brevi manifeſtum reddidit, dolore afficiebatur intolerabili lumborum parte infimâ, proximè

ximè ad oram oſſis Ilium, ſine omni protuberantia, intumeſcentiâ, aut craſſitie; quæcunque applicabantur *Emplaſtra*, aut *Cataplaſmata*, *Anodyna*, *Attrahentia*, nihil effecerunt. Tandem *tuberculum*, fabæ magnitudinis, rubicundum, inferiore magis loco, ac ille qui doloris, ſe exhibebat. Hoc cultro acutiore aperto puris viſcidi, cinerei, aliquomodo fœtidi, plus quam libra ſemis effluebat; & hæc puris dicti evacuatio, licet non ſemper eâdem quantitate; ad vitæ finem perdurabat.

Excretio hæc purulenta controverſiis variis inter Medicos Chirurgoſque occaſionem dedit. *Fuerunt* qui purulentam hanc materiam *ab occipite* deorſum defluere ad foramen ſtatuerunt, eamque, antequam perforatio à nobis inſtituta, collectioni anſam dediſſe. Sententiam hanc confirmabant plurimum quæ à fratre ægrotantis *Theodoro de Haas*, *Conſiliario*, proponebantur. *Hic* ante biennium dolore cervicis, capitis, lumborumque, longo tempore laboraverat, qui Empyemate terminabatur; ſimilem affectum etiam in hoc ægrotante dari, & ſibi & nobis perſuadere conabatur; maximè cum etiam purulenta quædam, ſanguini ſæpius mixta, quandoque expectoraret, Aſthmaticus ſatis; magis ea propter pectoris pulmoniſque rationem haberemus, quam dorſi, lumborum, renumque, rogavit, curationem certam, qualis integra obvenerat ſibi, etiam fratri promittens.

Medici *Alii* nobiſcum nullam partem aliam internam accuſari hic debere crediderunt, quam *renem dextrum*, hujuſque læſionem doloris in ægrotante cauſam eſſe, idque magis, quod accurata obſervatione notatum eſſet, puris copiam in urinâ urinaliſ receptâ imminutam eſſe, quoties ejus per foramen factum evacuatio largior. Imò credibile omnino nobis habebatur, ulcus purulentiam exhibens, ſupra muſculum glutæum majorem, ad oſſis ilii dorſum occurrens, ex pure, à rene dextro ad muſculum ſerratum, & ſacrolumbum deſtillante, ortum fuiſſe.

Concludebamus adeoque, ægrum noſtrum *Calculo renali cum exulceratione laborare*, licet pulmonum malam conſtitutionem adeſſe haud negaremus, naturamque, morborum ſæpè medicatricem, perforatione aliqua puri exitum procuraſſe, qua de re legi poſſunt quæ habentur apud *Fontan, exemp. 42. fol. 117. Tulpium Obſ. 4. cap. 27.*

Antequam finem imponeret vitæ æger noſter, præterquam quod dolores dorſi, lumborum, pectoris, & ſtomachi, graviſſimi valdè debilitarent, febri correptus eſt continuâ ardente; cum vomitu purulento continuo; ad hæc tincturam beneditam propinavimus, at ſine notabili ſucceſſu. Agonizans ut Deo omnipotenti animam, ſic medicis Chirurgiſve corpus obrulit.

Aperto cadavere, præſentibus *Ampliſſ. Dn. de Haas Conſiliario*, fratre defuncti, Viris celeberrimis *Dn. Gulielmo Piſone*, *Dn. Franciſco vander Schagen*, *Medicis* & *D. Georgio van Loon*, *Chirurgo*, variiſque aliis, *Pulmonem* invenimus ſanum, ſine ulla inflammatione aut purulentiâ, parvum & mollem.

Ventriculo puris cinerei, & aliquomodo fætentis notabilis ſatis copia continebatur.

Hepar bene ſe habebat, niſi quòd convexa ejus pars inflammationis notas exhiberet.

Ren ſiniſter ſatis bene conſtitutus, ac *dexter* in totum conſumptus, locum ejus occupante materia calloſa, cui hærebant calculi aliquot, quorum maximus, dorſi exulceratione præmiſſa, viam ſibi loco ulcerato; fecit, penetrante parte acutiore, relictâ intra coſtas ſpurias parte ampliore.

Diſſectio hæc docet nos, muneris noſtri eſſe naturæ providæ ſuccurrere. Quod ſi apertio quædam à nobis fuiſſet inſtituta loco altiore, eo ſcil. qui renum eſt, qualem inſtituiſſe *Hildanum* legimus *obſ. parte ſextâ in Magdalena Bis*, ſiniſtro licet ſucceſſu, non dubito quin calculum majorem extrahere licuiſſet.

De Calculo ureterem renis dextri obturante.

Diſſectio cadaveris *Magdalenæ van de Graaf* valdè contriſtavit non ſolùm Medicos Chirurgoſve, ſed & adſtantes alios, conſanguineos, amicos, quod, ejus ope, contemplari liceret, & interiorum viſcerum conſtitutionem viſam, miſeræ vitæ authorem, & curationis impoſſibilitatem.

Quod enim in cadaveris hujus apertionem aggreſſus fuerim, non ſolum deſideria fecerunt medicorum variorum, qui ægrotanti manus auxiliares præbere omni ope allaborarunt, ſed & noſtra: ſic enim fore nullus dubitabam, quin cujus conditionis hoſtis ille fuerit, qui miſere adeò hactenus vexaverat demortuam, quæve cauſa, quod, quæcunque magno numero, uſurpata media, nihil omninò levaminis attulerint, conſtare queat.

Non unius ſed duplicis hoſtis inſultus ſuſtinere, coacta fuit ægra noſtra, quantum ex ventris imi apertione notare licuit.

Diſſectis *Ventris integumentis communibus, muſculiſque abdominis dictis*, *peritonæum* occurrebat durum valdè, imò *cartilaginoſum* omnino, forſan, quo aquæ graviori ſuſtinendæ commodius inſerviret; per annos enim ſex aut ſeptem ex ſeri hic collecti copiâ tumidum circumgeſtaverat ventrem. Imo intra peritonæi duplicaturam ſerum hoc in hac ægrotante collectum eſſe, ſententia medicorum variorum fuerat, jam antequam venter aperiretur.

Peritonæo diſſecto *ſeri* quantitas ea, quæ eſt *viginti quinque librarum*, effluit, haut ſine magna, ſiquidem comparetur quantitati illi, quæ in aliis ſolet obſervari, forſan quod, vel per vias occultas, vel per ſeceſſum aut urinationem, imminutum fuerit.

Ablatâ hinc etiam aquâ eâ quæ in cavo ventris continebatur, *peritonæum* interiore ſuperficie nigrum obſervavimus, quaſi ſphacelatum.

Omentum nigrum itidem, & fere corruptum.

Inteſtina corrugata, commaculata.

Hepar tuberoſum, grave, contractum, variis locis muco incruſtatum.

Veſicam bilariam tubera hepatis primò occultabant, aſt mox bilis exiguam quantitatem continens ſe exhibuit.

Ventriculus vacuus erat, laxus, muco obductus.

Lien exterius gravis, craſſus atque ingens, at interius & coloris erat boni & conſiſtentiæ debitæ.

Veſica urinaria urinæ nihil continebat, mucoſâ cruſta, ſimiliter ac partes reliquæ, obducta.

Hydrops hic imi ventris, ex triſtitiâ, levi à cauſa inducta, ortum habens, ſubito invaſerat ægram, unde varia hominum judicia effugere haud potuit, uno hanc, altero aliam ſubitanei hujus incrementi ventris cauſam adferente; & cum vidua eſſet ſatis formoſa, annon gravida eſſet occaſio dubitandi multis data.

Potio Monachodamenſis ſutoris, valdè hic loci decantata, calida, acriſve aquoſi humoris plurimum educebat at febrem continuam ægrotanti inferebat.

Poſt varia adhibita medicamenta, meam implorare cœpit opem ægrotans, quam in alio quodam ſubjecto à me inſtitutam viderat *abdominis paracentheſin*, in ſuo inſtituere ſummopere flagitans, ſic enim curari ſe poſſe ſibi perſuaſerat. At ego, operationis hujus incommoda exponendo, ab intento deſiſteret, effeci; aquam enim, ventre contentam, ſucceſſu temporis viſcera omnia, hepar, lienem, ventriculum, inteſtina, omentum imprimis, eo quod tenerum, pingue, facilisque corruptionis, corrumpere, adeo ut tonum naturalem amittant, imò tunicam eorum exteriorem variis locis vi ſua corroſivâ auferre, quale quid in brutis iis videmus quæ in aquis diu detenta fuerunt, certum eſſe dixi, hinc metum eſſe, ſiquidem paracentheſeos ope educeretur ventre contenta aqua, mucoſam viſceribus inhærentem, adhærentemque magis acrem, fœtidumque humorem cumulari, eundem dehinc citius putreſcere. Diſtinguenda adeoque corpora eſſe eorum, docui, quibus ventris apertio inſtituenda; ut enim ſucceſſus aliquis, incertus licet, exſpectandus, ubi paracentheſis hæc peragitur in hydrope recenter oborto, viſceribus ab illuvie ſeroſa minus alteratis viribuſque corporis minus deſtructis, ita nullus, ubi inveteratum malum, interiora corrupta, vires deperditæ.

Videns ægrotans noſtra hoc auxilio ſe deſtitutam, annon aliud quid excogitari poſſit inquirere cœpit, ego, ne nihil egiſſe viderer, plauſtra medicamentis onuſta licet jam oblata, ad ſeri aliquam evacuationem promovendam *Veſicatorium* pedi dextro applicavi, *Emplaſtrum* itidem exſiccativum & corroborans abdomini, loco tamen illi maximè cui ſubjacet hepar. Præter hæc *conditum* ſequens ſingulis diebus, aut alternis magnitudine juglandis aſſumendum, confici curavimus.

℞. *Elect. Diaphœn.* ℥j. ß.
Rad. Jalapp. ʒj. ß.
Gutta gamb. ʒj
Macis gr. vj.
M. F. Conditum.

Multum profuit, adò ut Eccleſiam adire, tempore vario, concederetur, neutiquam tamen in totum ab illuvie ſeroſâ ventre congregata, variè mobili, adeoque nec reſpirandi difficultate, liberari potuit. Miſerè eapropter hoſtis hujus impetus ſuſtinere coacta uſque dum ſecundus, qui nephritis, acceſſit, ad cujus ablationem medicorum operam de novo implorare neceſſarium fuit.

Renes in cadavere, qui hoſti ſecundo januam aperuerant, extraordinariæ erant figuræ, *dexter* imprimis, magnitudinis, craſſitieique excedentis, interius calculis nonnullis exilibus refertus.

Siniſtro infundibulum erat inſigniter amplum, à quo ad ureterem via ſatis patens; cui digitum inſerere indicem licebat, quale exemplum *Pareus* adfert *lib.* 17. *cap.* 31.

Ureteris hujus in medio *calculus* hærebat teres, quem ex rene deorſum deſcendiſſe certo nobis perſuademus, quarto maxime ante mortem die, quo urinam largiter uſu medicamentorum excrevit,, quæ jam per dies viginti tres (horrendum dictu) ſuppreſſa fuerat.

Conſideratione dignum, ex ſeri ſanguinis diuturnâ adeo retentione nullam cerebro inductam fuiſſe alterationem fere quæ in tali caſu supervenire ſolet, adeoque ægrotantem, ſana mente, ſine ullâ extraordinariâ ſomnolentiâ, aut febre graviore, interiiſſe.

In anatome noſtrâ procedentes *Renem* acceſſimus *dextrum*, de quo non eſt quod multa hic proponamus, alius enim hic ſe exhibebat *calculus* cui æquiparandum proponit *Nobil. Tulp. obſerv. lib.* 2. *cap.* 45. differt tamen noſter ab eo qui *Tulpio* in *Margareta Nicolai* repertus, quod craſſior, & inſtar epiſtomii foramen vaſis claudentis renis pelvi impoſitus. Obſtaculum hoc ſimiliter ac illud quod *Tulpius* invenit, conſpicuè omnibus oſtenſum, vindicavit artem ab ignominia, & inculcavit efficaciter.

Non eſſe in medico, ſempèr relevetur ut æger.

Supereſt hoc loco moneamus, inſecta ea *cantharides*, *millepedes*, *locuſtas*, *cicadas*, ſimiliſque conditionis alia, diureticis annumerata, non ſtatim ac urinæ excretio impedita eſt, uſurpanda, cum plus ſæpius damni quàm commodi ægrotanti adferunt, eo quod ejuſmodi animalculorum minutiſſimo ſatis inſit virium etiam craſſiſſima, attamen fluxilia, mucum ſcilicet, calculos, arenulas, & ejus generis alia, ureteres tranſire valentia,, penetrandi, expellendique. *Job à Meckerem in Obſerv. Chirurg.*

Mors à lapidibus aſperam arteriam prementibus.

Vir quidam laborabat maximâ anhelitus difficultate: non tamen tuſſiebat, non excreabat, nec ulla vel Aſthmatis vel Orthopnææ, vel phthyſeo., aut vulgati alicujus pectoris vitii aderant ſymptomata. Medici curabant eclegmatis, ſyrupis, & ſimilibus morbum non obſequentem, æger tandem febre ſuperveniente abiit ad plures. Cauſa autem morbi, & mortis poſtea ſeſe aperto corpore aperuit, & hic clarè omnibus appoſitam figuram intuentibus apparebit. Lapides varii variæque figuræ iis quibus picti ſunt, locis immediate aſperæ arteriæ incumbentes, ita eam oppreſſerant, ut tandem hominem præfocaverint: cætera enim interiora nihil contraxerant vitii. Ita ſæpè, quæ latent in corpore, medicantes latent. Quo magis riſu digna eorum videtur arrogantia; qui medendi rationes ad Mathematicorum calculos volunt exigere, & medicos rident, ſi for-

ſi forte ex ignoratione rei prorſus extra ordinem ſeſe offerentis mediis ordinariis fuerint uti, ad eum morbum depellendum, quem illi prudenter, quamvis non certò ſubeſſe exiſtimabant. *Theod. Kerckring. ſpicil. Anat. Obſ.* 22.

Lapis in cerebro repertus.

Joannes Nicolai Weſtphalus 14. annorum adoleſcens, id ætatis inter rationis, ſtultitiæque confinia traduxerat; ſemper ſomnolentus, ſemper capite obtuſo: ut, ſi quid ageret, quod hominem ſaperet, potiùs ex crepera cujuſdam rationis ſcintillis, quam ex vero ejus uſu proficiſci videretur. Is cùm obiiſſet 8. Junii anni 1667. operæ mihi pretium facturus videbar, ſi in cauſam conſtitutionis hujus inquirerem, & quid repererim, ubi, candide lector, audiveris, vide ſis prudens facias de ejuſmodi ſemiſtultis judicium.

Subſtantia cerebri omnino erat flaccida, pia mater, quod in hydrocephalicis fieri amat, ita laxe cerebro erat circumjecta, ut nullo negotio ab eo poſſet ſeparari; cerebrum, non ut in hominibus fit, cerebellum magnâ ex parte obumbrabat, ſed ab eo recedens, ut videre eſt in ovibus; nudum cerebellum primo aſpectu oculis ſubjiciebat, Glandulæ pinealis ne veſtigium quidem natura elaboraverat, an fortè, quia non decreverat homini huic indulgere illud (quod hic fieri quidam putant) animæ corporiſque colloquium? an camphoræ inſtar aëri expoſitæ, in nihilum redacta? an denique reſoluta erat inſtar ſalis ab humido? ratiocinentur alii in quaslibet partes; ego nihil niſi quod vidi & tetigi, aut alio ſenſu percepi in medium profero: inter quæ aqua ſalſiſſima, quæ priores duos ventriculos fatui hujus plus media parte repleverat, quorum dexter etiam in ciu um ſervabat calculum colore albicantem, qui medica ſtaterâ examinatus grana pendebat tredecim, quem & hic, qua apud me aſſervatur ſpecie, videndum præbeo. *Theod. Kerckring. ſpicil. Anat. Obſ.* 35.

Lapis in corde repertus.

Puella undecim annos nata vehementer de anxietate & anguſtia quadam circa regionem cordis querebatur: ubi mors eam doloribus liberaverat, curioſè in cauſam horum & mortis inquirens, reperi in corde lapillum ejus, quem in figura notavi formæ & magnitudinis, ponderis granorum 14. colore autem & reliquo habitu referentem perfectiſſime eum lapidem, quem inter medicamenta rariora ex India aſportant, & Bezoardicum dicunt. Notet Lector curioſus, contra ac ſentiebat Galenus, jam indefeſſa Anatomicorum indagatione in corde non unum reperiri tumoris genus, imò glandulas, carnem, oſſa, pinguedinem, & interdum ulcera; ut obſervat Civitatis noſtræ & Medicinæ lumen Nicol. Tulpius, quo teſtimonio jam locus hujus calculi eſt probatus. De formæ autem ſimilitudine cum bezoardico lapide idem accuratiſſimus obſervator dicit viginti novem calculos in una Senatoris Amſtelodamenſis veſica repertos, formâ, glabritie, ac levitate ita propè accedentes ad lapidem bezoardicum, quem fert India Orientalis, ut facilè, vel accuratiſſimo impoſuiſſent Aromatario. Interim notetur & hoc, in omnibus ferè corporis partibus reperiri lapides, rariſſimos tamen repertos eſſe in corde qui repererint. *Idem ibidem.*

CALENTURE.

Mutatio climatis, & ejus effecta valde ſenſibilia ſunt in corporibus noſtris, quando appropinquamus *Tropicos*. Solebant ibi accidere (quemadmodum animadvertere licet ex itinerario *Purchaſii*) morbi in navibus noſtris circa id tempus; & ſimul ac tranſgreſſi ſunt nautæ *Tropicum* lætitiam ſuam teſtantur explodendo tormenta, pro fauſto adventu eouſque. Non potui diſcere ex vetuſtis nautis aliam rationem diverſæ conditionis ſanitatis, cui noſtræ naves nunc ſunt obnoxiæ, ratione eorum, quæ majores noſtri experti ſunt, quam hanc: Solenne eſt nautis noſtris & vectoribus, Phlebotomia in itinere uti ante id tempus.

At illa non eſt adhibenda præcipitanter, nec omnibus ſub eodem gradu latitudinis; nam ſtudioſe obſervavi in navibus noſtris alterationem corporum noſtrorum alterato climate, & comperi, ſanguinem *Anglorum*, qui conſtat ex partibus craſſioribus, & extrahitur ex nutrimento magis ſubſtantiali, *videlicet*, Carneo, quam in aliis regionibus attenuari, & pulſus in quibuſdam evadere tumidos, plenos & rapidos: in aliis lentos, attamen magis tumidos & plenos quam ante. Quidam ſentiebant compunctionem in carne; in quibuſdam erat torpor & oppreſſio ſpirituum: & poſt ſudant, quæ conditio eo perſequitur tandiu ut ſupra dixi. Ex hac agitatione humorum facilè eſt oſtendere rationem, cur majores noſtri morbo afficerentur, & quam neceſſarium ſit ſanguinem emittere, quando quis talia ſimptomata in corpore ſuo ſentit. Nam ſtatim poſt ſanguinis emiſſionem pori aperiuntur, & ſudor inſequitur; & hoc modo ſocii noſtri in itinere *Jamaicam* verſus, ſalui adveniebant. Quibuſdam curavi venam ſecare, ſub 32. grad. aliis ſub 28. aliis ſub 24. & 23. grad. Et in omnibus navibus noſtris non niſi tres mortui ſunt. In navi noſtra duo afficiebantur morbo famoſo dicto *Calenture*: de cujus morbi progreſſu nihil dicere valeo: nam hoc modo priſtinæ reſtituebantur ſanitati. Cum uno illorum colloquebar, & ille ſubito per phantaſiam imaginabatur ſibi videre, *virides* frondes mari innatantes, quod revera erat colore *cæruleo*: poſtea in admirationem trahebatur, pulchrorum lignorum, quæ prope nobis inſtituta imaginabatur. Mox ego præbui illi Emeticum ex *Vitro Antimonii* in vino *Hiſpanenſi*; & ſimul ac operationes ſuas illud exercuerat, omnes illæ phantaſiæ evaneſcebant.

Noctu dedi illi conſervam roſarum rubrarum vitriolatarum, ſalem abſinthii & diaſcordium: proximo mane venæ-ſectionem paſſus eſt in brachio; & à meridie in ſincipite. Cibus ejus erat ſpulmentarium cùm cremore *Tartari*; & pruna coquendo macerata. Nihil cum febri commune habere morbum obſervavi; pulſus ejus erat depreſſus, lentus & æqualis, tempe

ramentum juſto frigidius; nihilque caloris ſentiebat, nec diſcolor erat lingua, nec ſitiebat. Alter nihil imaginabatur præter viridaria pomorum aurantiorum & citreorum, & rogabat ſerio admodum ſcapham quâ littus peteret; adeo ut fortè præcipitem mari ſe dediſſet ni ei invigilatum fuiſſet. *Symptomata* eadem erant quæ in priori; niſi quod ejus corpus videretur eſſe multo frigidius; quamquam nullum internum ſentiret frigus. Vomere eum feci, & caput ejus bene habebat, ſimul ac vomitorium dolores ſtomachi inducebat, ſeu quod nondum operatum fuerat. Diætam ſitilem huic & alteri præſcripſi, & tantum venam ejus ſecui in brachio. Phlebotomiam illis tantum adhibui ex cautella (nam aliàs benè conſtituti videbantur) & ut promoverem tranſpirationem & ſudorem: quæ ex votis eveniebant.

Dubio procul ſedes hujus morbi eſt in ſtomacho, & partibus vicinis, in quibus prima concoctio perficitur: & admodum probabile eſt, præcipuam ejus cauſam eſſe malam diætam, edendo durante itinere nimium cibi ſalſi; ſalinis vaporibus ex ſtomacho peculiari modo afficiendo cerebrum.

Quod attinet ad curam per *vomitum*, non nunc exponam, qua ratione emetica operationes ſuas exerceant, ſufficit morbi ſedem fuiſſe in & circa ventriculum; & tam in calidis regionibus, quam calidis anni ſtationibus, Regulam Hippocratis locum habere; *Æſtate per ſuperiora*. Nunquam obſervavi ullum utilem effectum ſimpliciſſimi etiam cathartici, quoad fui in Indiis, niſi in morbis chronicis: neque fere ulla adhibui, (poſtquam frequentia tentamina me cautum reddiderant) præter pilulas *Antimoniales*, vel *mercurium vitæ*, vel *infuſiones vomitorias*. Et hac methodo præſervavi optime naves noſtras, & effeci properas illas curas, quas arbitror neminem antehac vidiſſe in *Jamaica*. Verum eſt, inter vilioris conditionis homines in aliis navibus, quando venimus in *Barbados*, prævia inquiſitione me plurimos inveniſſe Hydropicos & Scorbuticos: & ſimul ac eo veni, omnes qui aliqua ratione male habebant, vomere & purgare curavi, *Mercurio vitæ*, *vomitoria infuſione*, & *Cambodia* quibus mediis, & uno prandio cibi recentis, & quibuſdam citreis miſſis, omnem inordinatam colluviem ſuſtuli; ita ut tres duntaxat morerentur, prout ante dixi in toto itinere. Neque dubitarem rurſus, ope divina, eo ducere longè majorem hominum numerum ſimilibus mediis & cura. *Ex Obſerv. Domini Stubbes in Act. Philoſ. Reg. Societ. Angl. anno 1668.*

CALLUS MANUUM.
Vid.
MANUUM CALLUS
in Manuum morbis.

CALVITIES
Vid.
PILORUM DEFLUVIUM.

CAMAROSIS.

Præter architectonicam ſignificationem quâ concamerationem denotat, apud Medicos illam deſignat oſſis ac præcipuè cranii fracturam quæ cameræ ſimilem figuram efficit. De hac autem vide fracturas in genere, & in ſpecie vulnera capitis cum fractura.

CAMBUCA MEMBRATA.

Eſt ſpecies bubonis vel tumoris ulceroſi ad inguina, vel juxta genitalia ſiti. Cùm autem ſignum ſit luis venereæ; & etiam ad bubones referri debeat, de eo non eſt quòd hic ſpecialiùs agamus.

CANCER.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones ex variis.

Curationes.

Cancer, *Carcinoma* Græcis, Arabibus *Saratan*, quibuſdam *Cancroſus humor* appellatur; ut inquit Paulus Æginetа lib. 4. cap. 26. à ſimilitudine quam habet cum cancro fluviatili, quoniam circa malum hoc venæ turgeſcunt, & inſtar pedum cancri animalis intenduntur. Quidam verò hoc nomen deſumtum aſſerunt, quod ab his, quas occupavit partibus ægrè avellatur, veluti cancer aquaticum animal, qui ſi quid pedunculis ſuis ceperit, id haud facilè avellitur: inſuper hujuſmodi tumor cancri animalis colorem præ ſe fert, qui eſt lividus atque cinereus. Igitur Cancer *tumor eſt rotundus, durus, inæqualis, coloris lividi, aut ſubnigri, magnas & eminentes circumquaque habens venas, dolore coloreque gravis, aſpectu teter & horribilis.*

Species hujus affectus duæ ſunt, etenim *cancer* eſt vel non exulceratus qui proprie *carcinoma* audit, vel exulceratus, iſque *phagedæna* Græcis appellatur. Quæ autem a cancro affici poſſunt ſunt omnes corporis partes, imprimis laxiores & fungoſæ, quales ſunt mulierum mammæ: Unde Galenus lib. 2. ad Glauc. cap. 10. ſic ait. Cancroſi tumores in omnibus conſueverunt fieri corporis partibus, ſed præcipuè in mammillis mulierum, quæcumque ſua naturali purgatione privantur. Et Corn. Celſus. lib. 5. cap. 28. Id vitium fit maximè in ſuperioribus partibus circa faciem, nares, aures, labia, mammas fœminarum &c.

Quoad cancri ſeu carcinomatis cauſas, eas quique Autores peculiares ac ſpeciales huic tumori explicando aſſignant. Galenus tanti mali cauſam putat naturalem melancholiam, quæ ſanguinis fœx ipſi dicitur, lib. de tumor. præter nat. cap. 7. & lib. 2. de criſib. cap. 12. vel bilem atram redundantem, quæ ſi in univerſo corpore exiſtat ſuperflua, Elephantiaſin, uni autem parti inhærens, cancrum excitari contendit. Galeno ſe ſe opponit Sennert Prax. lib. 5. part. 1. cap. 20. cancri cauſam dicens atram bilem, in quam humor melancholicus naturalis, vel bilis flava degeneravit. Illam quippe adhuc naturalem, & nondum aduſtam, potius

Scyrrhum

ſcyrrhum, quàm cancrum producere affirmat: primam nihilominùs occaſionem Cancroſo Tumori humorem melancholicum præbere poſſe non negat, atram interim & aduſtam accuſans bilem in venis hærentem propter craſſitiem ſuam & per exiles meatus non penetrantem, quandoque mitiorem, minus calidam & acrem, quandoque calidiorem & acriorem, illam *Cancrum non ulceratum*, hanc vero *ulceratum* gignentem. Bilem atram, quam defendit hujus mali cauſam humorem dicit calidum & ſiccum, acrem, ſalſum, cuncta erodentem, & corrumpentem; adeòque non frigidum & ſiccum, *hoc eſt*, humorem vere melancholicum. Avicenna *Melancholiam aduſtam*; Oribaſius *Bilem ſerosfactam.* Tagaultius *ſanguinis ſæcem*; Aquapendens, Pareus, & plures alii *Bilem atram, imo omne id, quod ſanguinem aduſtum ac melancholicum generare aptum eſt*, accuſant. Atque hæ præcipuæ ſunt antiquorum de cancri generatione ſententiæ. Veriſimilius equidem nos putamus, *Proximam ſeu continentem cancri cauſam eſſe Humorem Acido ſalinum, & Auſterum, intra partem aggeſtum*; & quo humor hic majorem vel minorem habet acrimoniam, hinc cancrum produci vel ulceratum, vel non ulceratum.

Auſterum, hoc eſt, *acidum acre potentius ac valentius* accuſamus, ſive relictum ex alio Tumore nimis tarde, negligenter, vel malè curato, quapropter facilè in *magis auſterum* deſinere poteſt, adeoque in Scyrrhum, hinc in cancrum degenerare; qui tandem ob ſummam & pertinacem auſteritatem vim corroſivam nactus exulceratur, & planè incurabilis evadit.

Atqui *cauſæ antecedentes ſeu Remotæ variæ eſſe poſſunt*; omnes nimirum quæ hujuſmodi acidoacrem & auſterum humorem quovis modo generare, & in corpore augere poſſunt: tales ſunt *aër impenſe Calidus*; *vitioſi admodum & craſſi cibi & potus* ut allium, cœpa, Legumina, Carnes ſalitæ, & fumo ſiccatæ, Vina acida; *vigiliæ immodicæ*; *animi paſſiones vehementes*, præſertim, *Ira.* Quibus accedunt *Viſcerum quorundam obſtructio*; *menſium, Hæmorrhoidum, aliarumve conſuetarum evacuationum ſuppreſſio.*

Cancer porro in ſua origine, cognitu quidem difficilis eſt, at curatu facilis. Sed in progreſſu facilè cognoſcitur, difficile autem curatur. Itaque in principio vix, niſi à ſagaci & erudito medico vel chirurgo dignoſcitur; nam ut inquit Galenus, *Meth. Med. l. 14. c. 9.* quum primùm oriatur, accidentia habet mitiſſima, & maximè confuſa; tuncque parvus eſt, & dolens tumor, qui poſtmodum auctus majorem in molem accreſcit, non decreſcente interim dolore, inſuper durus eſt, tactui renitens, lividus, plumbeus, inæqualis, venis circumcirca turgidis quaſi inflammatus; ad hæc ſi talis Tumor ſit in parte ſuſpecta, in mammis putâ; labiis, naribus, lingua aut Pudendis de cancri præſentia vix amplius dubitatur. Dein à ſyrrho diſtinguitur imprimis *dolore*: Etenim vetus ſcyrrhus indolens eſt, cancer autem continuò dolorem facit, atque tum ſcyrrhum in cancrum degenerare conjicimus, quum incipiat acriter dolor. Verum cancer exulceratus cognoſcitur facilè, ex ulceris fœditate, labiis craſſis, tumidis, lividis, inæqualibus, eroſis, ſaniem ſeu potius ichorem fœtidum & copioſum eructantibus, acriter dolentibus, atque ſanguinem frequenter fundentibus.

Cæterum Cancer, ſive ſit non ulceratus, ſive ſit ulceratus, gravis eſt morbus atque pernicioſum malum, tum ratione ſymptomatum, tum cauſarum, difficilioriſque curationis; nec tamen illo longe gravior eſt affectus, quod confirmat Hippocrates. *Sect. 6. aphor 38.* quibus cancri occulti adſunt, non curare melius; curati enim citius intereunt, non curati longiori tempore vivunt. Ratio eſt, quòd cancri non exulcerati, impoſitis medicamentis facile exacerbari, hinc exulcerarique. nt.

Incipientem Cancrum ſe curaſſe affirmat Galenus *lib. 2. ad glauconem.* Sed quum in molem creverit inſignem, citra Cheirurgiam non eſſe ſanabilem; hujus quippe mali tanta ferocitas, tantaque ſævitia, ut vehementiſſima quæque reſpuat medicamenta, quia illis irritetur potius, & excandeſcat, quam ulla ratione curetur: hinc deteſtabile nomen, noli me tangere, ſortitum eſt malum hoc, quod intactum relinquendum ſit, & cura tantum palliativa curandum.

Ad *Curationem* itaque *hujus affectus* quod attinet; abſtineat in primis ægrotans, ab iis omnibus, quæ humorem acido acrem, & auſterum generare, atque in corpore augere poſſunt. Dein iſtius modi humor, antecedens cancri cauſa e corpore educatur, *Purgantibus Medicamentis* per intervalla exhibitis. Interim *Phlebotomia* ſi nihil contraindicet, quoque celebretur. Præterea in Mulieribus menſtrua, ſi ſint ſuppreſſa, provocanda. Hæmorroidum fluxus, quibus fuit familiaris, promovendus: necnon aliæ evacuationes ſuppreſſæ excitandæ: viſcerum obſtructiones reſerandæ ut, ſic acidi & auſteri generatio, quantum quidem poſſibile, prohibeatur. At verò *cura cancri Chirurgica* duplex eſt una fucata ſeu palliativa: altera vera ſeu legitima. *Cura Palliativa* Topica tantùm applicat Medicamenta ad inhibendum mali impetum. Sed *Legitima* conſiſtit in extrahendo, tollendoque omni eo, quicquid eſt cancroſum in parte affecta. Atque ſcite hic animadvertit Hildanus *Cent. 6. Obſerv.* 81. nullum fere affectum hodie in Cheirurgia occurrere, in quo majores committuntur errores, quàm in curando Cancro. Dum enim vident Tumorem duriſſimum, curationem adhibere volunt methodicam, ideoque medicamenta imponunt calida, humida, emollientia, & quàm periculoſa hæc ſint in curando hoc morbo, quotidiana docet experientia, & exemplis confirmat Hildanus *Cent. 1. Obſerv.* 89. Enimverò Pharmaca emollientia atque pus moventia ſi imponantur magis utique excitant, & acriorem reddunt humorem cancroſum, ut tandem omnia exulceret, erodatque. Et quoniam vicinæ partes ab emollientibus admotis relaxantur ſimul, atque dilatantur, facile deinde diſpergitur, vicinaſque partes invadit illa acrimonia; quæ eſt fermenti ad inſtar, quod ſanguinem, lympham, alioſque humores inficit, & ſibi ſimiles, *hoc eſt*, acres ac auſteros reddit: quapropter Hippocrates meritò hocce ſuum decretum Poſteris reliquit *Aphor. 38. Sect. 6. Quibus*

bus Canceri occulti naſcuntur, non curare præſtat. quod intelligendum de curatione Methodica, quæ contrariis perficitur; nequaquam de ſectione vel uſtione, quæ ſolæ, ut Galenus teſtatur, ſunt cancri remedia. *Curati enim ſubitò intereunt* ſcilicet per impoſita Emollientia, quæ protinus exaſperare ſolent cancroſum humorem, *non curati verò diutius vivunt*, nimirum Curatione methodica, per topica emollientia atque pus moventia, ſed inſtituta ſolummodò Palliatione.

Igitur occulti Canceri, ſi penitùs exſcindi nequeant, non methodica, ſed Palliativa tantùm cura ſunt tractandi, ne exulcerentur. Cancer namque Occultus latet ſæpe diu ſine offensâ: ſed irritatus exedit cutem; eaque ſponte, ſive Curantis imperitia, adaperta, coërcetur deinceps nullis repagulis; ſed inſtar ſævientis feræ depaſcitur quicquid obvium. Et quò liberius exhalet vapor illi incluſus eo impenſiùs quoque affluit humor, tumorem adaucturus. Ad cujus intima ſiquidem penetret circumfluus aër a tunicis antea excluſus, inſequitur ilicò & major putredo & uberior partis affectæ luxuries. Blanda quippe remedia ut nihil proſunt, ſic nocent ſummè acria: & quo plus paris, eo penitiùs deſcendit virus; ſeca itaque mature, vel blandire prudenter. Et ſi lubet, audi C. Celſum, qui *lib. 5. cap. 28.* hæc habet, plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent. ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quæ quaſi blandiuntur, quo minus ad ultimam ſenectutem perveniant, non prohibentur. Ita Scribit Hildanus *Cent. 3. Obſerv.* 86. matronam cancro occulto in dextra mamma per quadraginta annos laboraſſe, abſque dolore & ullo incommodo. Et Refert Ampliſſ. *Tulpius Obſerv. Med. lib... cap.* 47. quandam in ſiniſtris temporibus quinquaginta ampliùs annos durum ac inæquale carcinoma, ſine ullo ulcere, ullave gravi noxa tuliſſe, cui poſt tot annos exulceranti cum levamine imponebatur hoc ceratum.

℞. Olei Roſacei ℥ij. ceræ albæ. ʒvj. Plumbi uſti ac loti ℥ß. Oleum cum cerâ liquefiat & addito plumbo agitentur ſex horas in mortario plumbeo, ut fiat ceratum. Ejus loco, & hoc applicari poteſt.

℞. Olei Roſacei ℥viij. Teratur in mortario plumbeo, cum piſtillo plumbeo, donec craſſeſcat & plumbi colorem acquirat, tunc admiſceantur exactè Ceruſſæ, Lythargyri an ℥j. & detur uſui.

Enimverò ulceratum cancrum, etſi non attingendum plurimi exiſtimant, cùm tamen inhumanum ſit, ægrum etiam tali morbo laborantem deſerere, Palliativa cura mitigare conemur: qua ſaltem detur opera, ne phagædæna facilè proſerpat, dolorque ut leniatur, atque minore cum moleſtia vitam ducere poſſit Patiens. Hoc efficiunt medicamenta quæ impoſita moderatè ſiccant atque acidum, & Auſterum imbibunt, edulcorant. Talia ſunt quæ nunc propoſuimus. Et ſcribit inſuper ampliſſ. Tulpius *loco citato*, ſe feliciter cancris ulceratis admoveri vidiſſe *pulverem concinnatum ex plumbo liquefacto cum Mercurio vivo*; quod Medicamentum *Amalgama Mercurii* dici conſuevit.

Aquapendens, Chalmetæus, & alii pro cancro ſive non ulcerato, ſive ulcerato miris l. udibus extollunt, unguentum de *Ranis viridibus*, cujus hæc eſt deſcriptio.

℞. Ranas virides in aquis puris degentes; eas conjicito in vas fictile vitreatum multiſque exiguis foraminibus in fundo pertuſum, ora bene impleto, hinc vas ne quid exhalet, luto diligenter oblinito, cui alterum eodem terra conditum ſupponito, ignemque in ambitu accendito; dein Oleum ſeu liquorem ſtillantem colligito, atque cum ranarum pulvere exacte miſceto pro linimento; ſunt qui *Aquam cancrorum Fluviatilium* hic commendant. Alii *oleum e cochleis deſtillatum* laudant. Nonnulli *Aquam Ranarum* miris modis prodeſſe ſcribunt, cujus deſcriptio apud Hildanum *lib. de gangræna & Sphacelo cap. 19.* ita habetur.

℞. Ranas aquatiles, eaſque ſuſpende in cucurbita vitrea, ita tamen, ne fundum attingant, neque comburantur, & aqua extillans gravem odorem acquirat. Acceſo igne aquam in arena clementer extrahe, ac adultum reſerva. Interim ne removeatur ignis, priuſquam omnino exſiccatæ fuerint ranæ, nec ulla amplius extillet aqua. Scultetus poſt armament. cheirurg. obſerv. 56. ad cancrum occultum & ulceratum laudat ceratum oxylæum, & Linimentum ſimplex in mortario plumbeo agitatum, quorum deſcriptiones tradit obſerv. 52.

℞. Olei communis veteris ℔j. aceti vini, lithargiri an. ℔ß. Miſceantur ad ignem lentum, donec cerati acquirant conſiſtentiam.

℞. Succi ſolatri, Olei Roſacei an. ℥xx. coq. ſ. a. ad conſumptionem ſucci, tunc add. Ceruſæ, Lithargyri an. ℔j. M. S. A. in formam unguenti. Ex his nunc ſequens componit.

℞. Cerati Oxylæi, Linimenti ſimplicis an. ℥j. Olei myrtini ʒij. miſceantur diu in mortario plumbeo pro linimento. Cancro occulto imponi quoque poteſt hoc emplaſtrum.

℞. Emplaſtri Diapompholigos ℥j. Plumbi uſti ʒiß. argenti vivi extincti ʒß. miſceantur exacte, & fiat in corio emplaſtrum. Vult Paræus, ut cancro non ulcerato imponatur lamina Plumbea, argento vivo illita. Refert Petrus de Marchettis obſv. chirurg. 29. ſe cancrum naſi ulceratum curaſſe ungento albo camphorato, in mortario plumbeo ducto, nullo alio adhibito remedio, atque ſic horum, ſimiliumve medicamentorum uſu cancer non ulceratus, atque incipiens aliquando curatur. Ulceratus verò ad multos annos eodem in ſtatu ſervatur. Equidem Cheirurgia omnibus palmam præripit ad eradicandum malum cancroſum; eaque hujuſmodi tumorem, tum in principio, tum in augmento exſcindere, ac ſectione perita penitus auferre potis eſt. Hinc Avicenna cancros minores radicitus exſcindit, craſſioremque ſanguinem facta ſectione, circumquaque exprimit, locum poſtea actuali cauterio inurens, ut mali cancroſi reliquiæ porro abſumantur, membrum corroboretur, & hæmorrhagia ſiſtatur.

Igitur deteſtabile hocce malum, ſi manum Cheirurgi efflagitet; ac ſubire potiùs vitæ periculum, quàm miſerè ſemper vexari, conſultum ducat ægrotans; affectus erit conſiderandus, ejuſdemque locus, num commodè ſectio

ſectio inſtitui poſſit. Tunc enim comprehendendus totus tumor, qui lato & acutiſſimo cultro, quam celerrimè & promptiſſime fieri poterit, radicitus amputandus eſt. Non autem diſſecta vaſa ſunt adurenda, ſed imponenda potius medicamenta ſanguinem cohibentia.

Sed cancrum ſectione etiam ſi benè curatum; anno aut biennio poſt, in loco viciniore ſæpiùs reverti, praxis docet quotidiana. Nihilominùs tamen non ſemper contingit, ut idem malum revertatur, atqui curatus aliquando manet hic morbus. Videantur C. Celſus *lib. 5. cap.* 23. & Hildanus *Cent. 3. Obſerv.* 87.

Nonnulli cancrum extirpandum cenſent admotis cauſticis; ſed in re ejuſmodi, quæ acria medicamenta repellit, iiſque irritatur, ea curandi ratio dubia eſt, & periculoſa, uti ſcitè ait Pigræus *Prax. Chirurg. lib.* 10. *cap.* 11 & Hildanus *Cent. epiſtol.* 40. hâc de re ſic ſcribit: extirpatio quæ fit cauterio actuali, vel medicamentis eſcharoticis; ſive quovis ſimili medicamento erodente mihi ſuſpecta eſt, quia experientia docuit, cancroſa ulcera hujuſmodi remediis exacerbari, atque pejora fieri.

Sectionem verò & manum Cheirurgi ſi renuant ægri, vel non admittat tumor ob profunditatem, vel exulcerationem, *cura* tantùm *Palliativa* ob vitam fœliciorem & ne malum ulteriùs ſerpendo, parteſque erodendo majorem inferat dolorem, inſtituatur; de quâ abunde nunc dictum eſt. *Joan. Munnicks Chirurgia ad prax. hodiern. accommodatæ. lib.* 1. *cap.* 23.

Cancer mammillarum in mulieribus plerumque ſubſequitur menſium obſtructiones aut ſi alia cauſa procatartica ſuum initium habuerit, ſæpè tamen menſes ſubſiſtunt, & malum fit detectus.

Non exulceratum ſatiùs eſt intactum relinquere, hoc modo nihil proficientibus auxiliis, ſed malum exaſperantibus. Mitius fit, ſi menſes in priſtinum ſtatum vel à natura, vel medicamentis revocati redeant, ſi per ætatem id liceret, aut ſi corpus alias cacochymum purgantibus, & mundificantibus reddatur purius.

In mundificantibus præſtat ſpecificum purgans Paracelſi. It. Mercurius dulcis, & alia melanagoga cùm chymica, tum vulgaria.

Ulceratus firmiſſimè ſanatur, primo, aquâ fuliginis mundificante, donec nempe fiat eſchara. Secundò; valet oleum arſenici fixi in aqua plantaginis diſtemperatum, donec nempè mundificetur ulcus, & eſchara ſponte vel axungiis adjuta cadat. Quod ſi fibroſæ radices per cavitates hinc inde diſſeminatæ fuerint, volſellis evellantur prudenter.

Internè ſæpius magiſterium ocul. cancrorum in aqua empetri aut Perſicariæ exhibeatur.

Externe mundificato ulcere, & cancro mortificato, conſolidantia ex oleo, balſamoque ſulphur. ejuſque emplaſtro procurentur.

Hæc autem cura celebris eſt in ulcere cancroſo vel carcinomate tantùm incipiente. Si eſthiomene non acceſſerit, ſeu ſi ulcus ſordidum, & cavernoſum redditum fuerit, præſertim, ſi in thoracem uſque propagatum, rariſſime ſanatio ulla locum habere poteſt. Præſtat poſt mundificantia ſæpius ulceri aſpergere pulverem de cuticulis ovorum internis pullorum excluſorum.

Lactis redundantiam auferunt maximè folia cicutæ, vel menthæ appoſita it: Caſeationem lactis ſolvunt, felicius operaberis, ſi menſes ſimul fluant, itaque vel à natura vel arte movendi.

Lac promovet ſemen fœniculi ſæpius comeſtum. It. radix fœniculi geſtata id præſtat, pulvis cryſtalli lapidis tenuiſſimus intro ſemel atque iterum pondere ℈ß. vel etiam ℈ j. datus in aqua fœniculi a proprietate quadam lac augere videtur. Sciſſuras mammillarum tollit axungia cochlearium, de qua ſupra de fiſſuris labiorum. Item capipomada.

Cancer eſt tumor inæqualis aſpectû teter; aliquando cum dolore; nomen accepit à cancris. Hoc vitium fit in omnibus humani corporis partibus cùm internis tum externis, quæ a natura purgationem habent, quod raræ & laxæ ſint, quæ craſſiſſimam materiam melancholicam promptiſſime excipiant. Generatur ex melancholico humore effervescente, qui, ſi ſit acrior; exulcerationem efficit.

Sunt cancrorum differentiæ ſpeciales. Nam quidam ulcere carent, quidam exulcerantur: ſigna ſunt tumor, magis phlegmone nigricat abſque tanta caliditate, venæque in habitu intumeſcunt, quoniam ſanguis inutilis a profundo attrahitur, ideoque varicoſæ venæ redduntur.

Color cancri cinericius, ſublividus, ad purpureum vergens, tactû duriſſimus, pungentes interdum dolores inducere ſolet, & maxime in maxillis, mammillis, in aliquibus autem corporis partibus dolorem infert, in aliquibus non.

Diverſificatur tum ratione loci, tum ratione materiæ cùm ſunt humores mixti, melancholici atque billioſi ſimul; ratione loci in facie, in labiis, in naſo, in fronte, in manibus, digitis; ut experientia me docuit.

Hæ partes immunes ſunt ab omni dolore; in mammis autem dolorem pungentem habet, in virili parte quoque dolores habere ſolet.

Naſcuntur aliquando in labiis, naſo, in angulis oculorum, in fronte, & in tota faciei parte, ut plurimùm quaſi verrucæ in forma ciceris; poſtea dilatantur, & creſcunt ſicut fungi cum labiis callofis & inverſis, ſolent ſanguinem vel quiddam virulentum emittere, in fronte ſolent ut plurimùm corrodendo ſe dilatare.

Aliud genus, ſeu ſpecies nullo modo, ad ulcus pervenit, ſed tumor, ſcirrhuſque durus, lividus & nunquam ulceratur, & quotidie augetur: Imò ut plurimum in collo, hepate, ſplene, in vulvâ, in matrice naſci ſolent, raro in aliis corporis partibus, neminem vidi niſi Patavii in naſo cujuſdam mulieris.

Primum hujus vitii genus ſi ulceretur, jugiter erodit; & profundum ſuffodit, ſaniem putridiſſimam emittit, & dolorem abominandum creat, qui ſufferri vix poteſt.

Incurabilis eſt, qui habet radices ſeu venulas varicoſas, quæ ſanguinem e profundo attrahunt, in partibus thoracis, alius eſt curabilis.

In curatione cancri 1. Inſtituatur victus ratio, in qua vitanda, quæ ſuccum melancholicum generant; utendum ptiſana, hordeo, malvas, atriplice, betâ & omnibus, quæ bonum generan-

rant ſanguinem, & coctu facilem bibendum vinum tenue, album, non valde antiquum.

Vacuatio primùm tentanda ſanguinis miſſione, modò vires & ætas permiſerint.

Vena in gibbo media ſecanda, & primò menſes provocare, poſt humorem peccantem evacuare oportet.

Si hæmorrhoides in viris, quibus emanare conſuevere, ſuppreſſæ ſint, recludantur.

Purgantia erunt epithymum, ſenna, polypodium, ſerum lactis, & hujuſmodi compoſita diaſenna, diabugloſſum, pilulæ, de lapide lazuli.

Poſt hæc humorem, qui in partem decubuit, repellere, vel diſcutere, ad hæc particulam, ne quid humorum abundantiæ ad eam confluat, firmare oportet cum aliquo repercuſſivo circa locum affectum: poſt imponendus pulvis benedictus ab altiſſimo mihi datus ad utilitatem generis humani.

Hunc ordinem ſervare oportet medicum: manè jejuno medicus ſemper cum ſputo bombacem apponat. Si cancer eſt ulceratus, accipiat pulverem, ut aſpergunt farinam ſuper piſces cùm parantur in ſartagine; & cum prædicta bombace tegat ac cum ſputo liniat circumcirca, ut adhæreat, cùm adhæret, nunquam cadit, niſi unà ſecum radices eradicet. Solet hoc ut plurimum inferre dolorem interpolatè, quando humor acris & mordax non poteſt purgari per ulcus (etiam alioquin fit tumor magnus eo tempore, nec removendum medicamentum, nec aliquid ſupra apponendum, ſed circum oleo roſaceo illinendum, & poſtea dimittendum uſque dum per ſe cadat) quando ille humor acris purgatur per ulcus, nullum dolorem infert, poſtea purgatur ſicut alia ulcera. Sed ego ſemper uſus ſum pulvere incarnativo, mundificativo, & digeſtivo ſolùm ex terebinthina & vitellis ovorum cum unguento de lithargyro, & mumia, ut infra ſcribam.

Semper avertendum, ne aliquot radices remaneant, & ſi remanſerit, iterùm imponendus pulvis. Extant alioquin, dum adſint radices varicoſæ, unus cancer ſuper alium quaſi ſtrumæ, tunc oportet iterare pulverem, uſque dum ſtrumæ omnes evellantur, & iſti cancri ſunt difficillimæ curationis, cùm ſint in thoracis partibus, quia inter thoracem radices habent. Multas mulieres curavi ſolo hoc emplaſtro, dum erat in fieri ulcus.

℞. Ammoniaci in acet. ſoluti, & exquiſitiſſimè purgavi ſuccum illum malignum tali modo, quod non fluebat ad locum affectum (expertus ſum in mammillis) & ſæpè iteravi ad perfectam curationem. Hoc emplaſtrum poſt conſolidationem ulceris per aliquot dies appoſui, & feliciter curavi nonnullos. Pulveris benedicti conficiendi ratio.

℞. Pulveris in ſigno A. ℥ ij. B. ʒ j. C. ʒ iij. Subtiliſſimè quantùm ſufficit impalpabilis reddatur ſuper Porphyritem, ſervetur in loco benè clauſo, nè humiditatem recipiat, & quantò magis inveteratur, tantò pretioſior eſt. Ante annum ad uſum non erit bonus.

A Accipe in Menſe Junio Julio, & Auguſto radices dracunculi majoris (quia eo tempore folia ſiccantur, & tota radix remanet in terrâ) radicem illam ſcinde in plures particulas, ſuſpende in loco, ubi ſpirant venti, cùm ſiccatæ ſunt, ſerva illas ad uſum in conficiendo pulvere. Quando iſtæ radices non haberi poſſunt, in earum vicem radices dracunculi minoris, qui dicitur Aron, ſed melior major dracunculus, qui dicitur dracuntium.

B Sandaracha ab antiquis à vulgo dicta arſenicum album, calcinoſum, non ſplendidum, quaſi vitrum, non rubeum quod in ſe habet quandam malignitatem, ſed album calcinoſum non habet tantam malignam qualitatem; præpara ſequenti modo.

℞. Illius q. v. ſubtiliſſimè pulveriſa per 15. dies de tertio in tertium, appone aquam vitæ in loco calido, ut recipiat illius virtutem, & cooperiat aquam vitæ, ad illum pulverem poſt triduum iterum nova aqua vitæ apponatur, & illa quæ prius adfuit, abjicienda. Miſce ſemel cum aqua, & tunc erit præparatum.

C. ℞. Fuliginem, quæ reperitur in caminis (ſupra de confortantibus de oleo fuliginis) non antiquam neque annoſam, ſed quæ habeat in ſe ſalſuginem, quia ſolet reperiri quaſi tela araneorum, & hæc non eſt bona, & prudens operator poterit conſiderare ſuâ diligentia, & ut ſuprà, componit pulverem. Pulvis incarnativus, & mundificativus.

℞. Olibani, ſarcocollæ, maſtichis, myrrhæ, aloës, mumiæ, ariſtolochiæ utriuſque ana ℥ iij. mercur. præcipit. cum aquâ calcinatâ compoſiti ʒ i ß. F. Pulvis. Ego uſus ſum præcipitato facto cum ſale amalgamato, in nobilibus unguento ſequenti.

℞. Lithargyri auri ℥ iij. mumiæ ʒ i ß. ſubtiliter pulveriſat. cum oleo roſaceo; & acet. roſac. F. unguentum in mortario plumbeo unguentum quo uti ſoleo, tale eſt.

℞. Lithargyrum, affunde oleum, & agitentur per quadrantem horæ, poſtea adde acet. roſaceum, & ſic agitetur poſtea iterùm ſolum, ſemper agitando, & fermentando per 3. vel 4. horas. & erit optimum compoſitum.

(Radicem cicutæ ſub cineribus aſſato, & calidam applica, continuando per aliquot dies cancerque excidet, experimento probato) *Joan. Hartmannus in Pract. Chymiatr.*

Cancri non ulcerati curatio conſiſtit præcipuè in univerſali regimine (particulari tamen minimè omiſſo) quod omnino tale erit, quale in curatione ſcirrhi docuimus, tùm quod ad aëris delectum, tum quòd ad ægroti vivendi rationem attinet. Nempè humorem ſirupis, julepis, apozematis præparandum eſſe. Purgatio quidem blanda, & modica erit, ut humores minus agitentur ſed ſæpè ſi ſit opus iterabitur, ſanguis ex adverſâ parte ad refrigerandum, itemque ad ſedandum & mitigandum dolorem, utiliter detrahi poterit: adhibebuntur cardiaca, & quæ cor atque præcordia corroborant medicamenta, ob malignos, vitioſoſque vapores, qui e tumore attolluntur, & eas partes offendunt. Sæpenumero quidem bibet & comedet, ſed parùm admodùm. Somnus perutilis eſt, ideoque niſi naturæ ſponte obrepat, arte conciliandus. Dandaque imprimis opera, ut hæmorrhoides viris, menſtrua autem mulieribus fluant. Proritentur hæmorrhoides acrioribus balanis, linteis aſperis, & foliis ficuum, vel admoveantur hirudines. Mulieribus verò manè

ante

ante exitum è lecto fricentur crura, & tibiæ, per ſemihoram præmiſſa purgatione.

Regimen vero particulare verſatur duntaxat, aut in tumoris palliatione impediente quominus ille incaleſcat, augeatur, & invaleſcat, aut certe in totâ illius ablatione & amputatione.

Tumoris Palliatio topicis remediis fiet, quæ refrænandi, mitigandi, & ſedandi humoris, furoris, & violentiæ facultatem, virtutemque habebunt. Nam tota ſpes curationis conſiſtit in repellentibus, & reſolventibus, atque leviter repellentibus, humor craſſus, & contumax non cedit, multo minus leviter reſolventibus patitur ſe diſcuti. Vehementer repellentibus partes quidem tenuiores diſſipantur, ſed craſſiores manent. Itaque mediocriter repellentibus, & reſolventibus ſuperficiarios incipientes cancros gloriatur Galenus ſe perſanaſſe, profundos aut inveteratos, aut omnino non attigiſſe aut duntaxat, dolorem ut demulceret, & incrementum prohiberet ſuſcepiſſe. Remedia vero mediocriter repellentia, & digerentia ſunt ſuccus ſolani, pompholix lota quæ tuthia vulgo dicitur. Galenus q. ſimpl. ſuprà cætera commendat plumbum uſtum & lotum; nam metallica lavari debent, ut acrimoniam deponant. Plumbum autem humoris melancholici acrimoniæ moderandæ & ſedandæ vim habet. Ex his tribus unguentum in officinis paratur, quod diapompholigos appellatur, cujus penuria permittit Gal. ut utamur emplaſtro diacalcytheos quod vulgò diapalma nuncupatur, diſſoluto ſucco ſolani, & oleo roſato, aut.

℞. Ol. roſat. ſine igne confecti ℥ viij. teratur in mortario plumbeo, piſtillo plumbeo, donec craſſeſcat, & plumbi colorem acquirat, miſce cum litharg. & ceruſæ ſeorſim contritæ ana ℥ j. fiat unguentum. Oleum de ranis, & de limacibus non tantum dolorem lenit, ſed etiam mediocriter repellit & reſolvit. Si placet pulvis ranarum aut teſtarum cancri cerato Galeni vel ſucco ſolani permiſceatur. Vel.

℞. Succi ſolan. & ol. roſac. an. ℥ iv. pulv. ranar. uſtar. & teſtar. cancri an. ʒ iij. tutiæ, & plumbi uſti loti an. ʒ i ß. agitentur ſimul in mortario plumbeo, fiat unguentum. Criſtalli pulvis a quibuſdam commendatur præſertim in ulceratis. Tenella fraxini folia in aqua coquantur, decocto pars foveatur, & ex reſidentia paretur cataplaſma. Quod ſequutur ſæpe, & fœliciter eſt a me uſurpatum.

℞. Theriac. veteris ℥ j. ſucci cancrorum ℥ ß. ſucc. lactuc. & olei roſat. an. ℥ i ß. vitell. ovor. ſub cinerib. coctor. ij. camphuræ ʒ ß. agitentur in mortario plumbeo & fiat unguentum. Vel.

℞. Ol. roſat. & ceræ albæ an. ℥ ij. ſucc. granor. & fol. ſolani ana uncias duas plumbi uſti loti, & ceruſ. præparatæ ana ʒ ß. thuris, maſtich. an. ʒ ij. fiat emplaſtrum molle. His autem remediis leniter utendum eſt, nec calefaciendum quidquam, fricando leniter tumorem, omnemque illius ambitum, deinde ſolo linteo, eoque leniſſimo & tenuiſſimo cum tegendo.

Alterum verò caput, quod eſt de cancroſi tumoris ablatione, aut amputatione, diligenter conſiderandum eſt, videndumque, an tutò id fieri poſſit, ut ſi corpus malè habitum non fuerit, ſi cancer perexiguus, & in aliqua ignobili parte, proculque a magnis vaſis ac nervoſis partibus fuerit; auferendi igitur illius erit ratio.

Tumor ille totus primùm corripiendus, & cum omnibus ſuis radicibus, acutiſſima novacula adhibita penitùs amputandus eſt quam celerrime & promptiſſime fieri poterit. Deinde permittendum, ut venulæ illæ, quæ alimentum illi ſuppeditabant, libere & abunde fluant, & cauſæ illius antecedentis nihil omnino ſuperſit, unde recidiva fieri poſſit. Quo quidem facto cauterium actuale quod cæteris hac in re aptius eſt & efficacius (quippe promptius, minuſque doloriferum, omnemque virulentiam & malignam qualitatem diſſipans & conſumens, parti affectæ applicandum eſt; Tum accelerandus cruſtæ caſus, & recenti butyro in mortario plumbeo diu agitato quodammodo provocandus: ea autem ubi deciderit, niſi aliud quoddam ſymptoma acciderit, tractandum erit ulcus, ut cætera, quorum curationem ſuo loco tradémus.

Nonnulli eum extirpandum cenſent cauſticis, ſed in re ejuſmodi quæ acria remedia repellit, iiſque irritatur, ea curandi ratio dubia & periculoſa eſt. Itaque ſtandum conſilio Hippocratis, præſtat cancros occultos non attingere, ſic enim in longius vita protrahitur, ſatis eſt ſi humor melancholicus per intervalla purgetur, ut ſiſtatur incrementum, non neglecta venæ-ſectione, quæ ardorem contemperet & dolorem demulceat. Utatur lacte aſinæ, aut capræ; utatur etiam carnibus viperar. ſerpentium. præparat. & ſale theriacali, ut in elephantiaſis curatione. *Joan. Vigierius Chirurg. magna lib. 1.*

Cancer ulceratus cum apoſtemoſo multa habet communia, ut tumorem, duritiem, dolorem: multa particularia, ut labia tumida, dura, inverſa. Continuo ſaniem eructat tenuem & aquoſam, nigram aut fulvam graviſſimè olentem, qua nullum eſt præſentius venenum. Denique ulcus eſt ipſo aſpectu horrendum, cujus differentiæ ſunt lupus, & noli me tangere. ille eſt cancer cruralis, hic in facie ab imo ſerpens ſursùm. Verùm in tibiis ſerpit citò, tardius in facie, niſi medicamentis irritetur, unde nomen habet. Cancro crus occupanti vulgus quotidie gallinæ carnes apponit, quarum ſuavitate furor morbi miteſcit. ſaniei malitiam benignitas carnis lenit, ſerpigo ſiſtitur, & vicinarum partium exeſio retardatur.

In aliis partibus tam externis ut mammis, & genitalibus, quàm internis, utero, retinet nomen generis additâ parte affectâ; minus depaſcitur & dolet qui fit a pituita ſalſa, putri, converſa in atram bilem. Maximè omnium furit qui fit à flava bile pro uſtionis gradu in atram degenerante. Repurgato humore atrabilario, miſſo ſanguine, conſtitutis vitæ legibus, ſi quis affectum hunc patiatur, nec morbus magnus & obfirmatus altè jam radices egerit, totus cancer extirpetur. Nam ſi minima portio relinquatur, ſolito deterior renaſcetur. Guido ſuadet, ut abſciſſo carcinomate è fœculento ſanguine è vicinis partibus diligenter expreſſo, locus uratur: alii cauſtica, eaque non levia, ſed vehementiſſima loco uſtionis uſur-

pant. In quibus primas laudes habent arſenicum ſublimatum, cujus uſum ſæpe docuimus; interim vicinæ partes defenſivo aliquo muniendæ, ne dolor fluxionem & inflammationem accerſat intra triduum ſcarrham producet, qua remota, & placato dolore ulcus in modum cæterorum percuretur.

Tum verò extinctum cancrum intelligens, cùm ſubjecta caro laudabilis apparebit, nullaque inde ſanies putrida dimanabit. Inter omnia remedia laudo & probo ſequens.

℞. Radic. ſerpentar, Maio menſe vel Junio collectam, in talleolas transverſum diſſectam, filo lineo trajectam, & ad umbram exſiccatam, nec parietem attingat, redigatur in pulverem tenuiſſimum, cujus ſume quantum volueris, adde arſenici cryſtallini partem tertiam, fuliginis camini parùm, miſceatur optimè, pulvis ſervetur in pixide lignea. Carcinoma ulceratum priùs acu transforetur in formam crucis, inſpergatur pulvere ſupradicto, & fiet ſcarrha, quæ circa diem duodecimum decidet per ſe: tandem uteris emplaſtro ſequenti.

℞. Galban. opopon. ſagapen. an. ℥ iv. ammoniac. bdellii an. ʒ viij. in aceto diſtillato ſolvantur, ſoluta exprimantur, & ad aceti conſumpt. evaporentur. & ad emplaſt. conſiſtentiam coquantur.

Poſteà ℞. Olei chamæm. ℔ ij. ol. hyperic. ℔ j. ol. laurini ℥ iv. ol. Thereb. ℥ j. petrolei ℔ j. ceræ novæ ℔ ij. ponantur ſimul cum prædictis gumm. & coquantur perfectè igne lento. Poſtea adde litharg. ℔ ij. ariſtol. utriuſque, olibani, maſtich. myrrh. elect. corall. rubri & albi an. ℥ iv. lapidis calamin. ℥ vj. Karab. ℥ j. flor. antimon. ℥ iv. ſalis vitriol. muriæ, camphoræ an. ℥ ij pulveranda pulverentur, & cùm ſupradictis lento igne miſceantur, continuè movendo, dum fiat maſſa emplaſtri, de qua formentur duo emplaſtra debitæ magnitudinis, unum cancro manè impone, alterum veſperi mundando quolibet vice ulcus, & abſtergendo cum panno lineo molli & intra paucos dies curabitur.

Hoc emplaſtrum omnibus ulceribus etiam ſcrophuloſis medetur, abſque ullo alio medicamento, neque inveniri poteſt ullum præſtantius in curatione cancri.

Quòd ſi conſiſtat in parte internâ, ut utero, vel quæ excindi non poſſit, aut æger ſectionem, & uſtionem refugiat, contenti ſimus cura palliativâ, quæ morbi impediat incrementum. Victus conveniens imperetur, qui atræ bilis fervorem contemperet, ut ptiſana, ſerum lactis, caro vitulina. Corpus per intervalla repurgetur, ſanguis mittatur, hæmorrhoides viris ſi ſubſtiterint, mulieribus menſes provocentur. Topica ſint linimentum ex ſucco ſolani agitato piſtillo plumbeo, in mortario plumbeo, addendo parum camphoræ: aut ſucci penuria utere aquâ ſolani deſtillatâ, eaque camphoratâ. His intincta lintea ſæpè applicentur cancro: vel miſce plumbum uſtum, unguento de cerusa: benefaciunt quoque unguenta de minio, de cerusa, de tuthia, de plumbo, diapompholigos: lamina plumbi illitâ argento vivo, aut.

℞. Plumbi uſti & loti, tuthiæ, & thuris an. ʒ v. olei abſynt. ℥ j. olei roſar. ℔ ß. ceræ ℥ i ß. ſucci ſolan. q. ſ. ad unguent. craſſitiem. Dolorem lenit cataplaſma ex foliis cichor. & papav. aut ex foliis alth, tritis cum paulo ol. roſaceo. Vel.

℞. Tuthiæ Alexandrinæ ʒ ij. pulv. cancror. fluviat. in furno adustor. lithargy. arg. an. ʒ ij. antimon. plumbi uſti an. ʒ i ß. ſucc. plantag. gallitrici, ſolani, politrici, centinod. alleluiæ an. ʒ vj, alum. rochæ ʒ i ß. prius colatis ſuccis, bulliant omnia ſimul uſque ad conſumptionem ſuccorum, deinde pulveriſentur ſubtiliter, & ducantur in mortario plumbeo, donec colorem nigrum acquirant, & utere intra cancrum ulceratum, ponendo inſuper unguentum pompholigos magiſtrale.

℞. Tuthiæ ʒ ij. mirobal. citrin. litharg. plumbi uſti an. ʒ j. calcis decies extinctæ in aqua hordei ʒ iij. ceruſæ ʒ vj. terræ ſigill. ʒ ii ß. aceti ℥ iv. ſuccor. plant. ſol n. an. ʒ iij ß. bulliant omnia ſimul uſque ad conſumt. ſuccor. & aceti, deinde piſtentur & ducantur in mortario plumbeo per tres horas, & utatur modo jam dicto. Vel.

℞. Muccag. ſem. pſyllii, lini, fœnugr. extract. in aqua roſ. & plant. q. ſ. ex his tepidis fiat ſotus: Vel.

℞. Rad. alth. ℔ ß. coquantur in hydrom. & trajiciatur, addendo ol. roſ. parùm, fiat cataplaſma; vel.

℞. Stercoris bubuli ℔ iv. herbæ roberti, plantag. ſempervivi, hyoſciami, portul. lactuc. endiv. m. j. cancros fluviat. xii. piſtentur omnia ſimul, & deſtillentur alembico plumbeo, liquor ſervetur uſui, atque de eo fiat injectio frequens in partem, vel ſi partis ſitus permiſerit, inde cancroſa ipſius ulcera abluantur, & linea carpta inſuccata ſubinde renovanda apponantur: ſic enim inflammationis acrimonia, & vis obtunditur, & dolor ſedatur; vel.

℞. Litharg. & ceruſæ an. ℥ j. terantur in mortario plumbeo, donec reducantur ad conſiſtentiam linimenti vel unguent. vel.

℞. Plumbi uſti loti, pompholig. thuris an. ℥ ij ß. abſynth. pont. ℥ ß. ol. roſ. ʒ iij. ceræ ʒ vj. ſucci ſolan. q. ſ. fiat unguentum in mortario plumbeo cum piſtillo plumb. Theodorici emplaſtrum ad cancroſa ulcera lenienda.

℞. Olei roſat. compl. ceræ albæ an. ℥ ii ß. ſuccor. granat. & ſolan. an. ℥ ij. ceruſ. lotæ ʒ j plumbi uſti loti & tuthiæ præpar. an ℥ ß. maſtich. ʒ ij. fiat emplaſtrum molle; vel.

℞. Thereb. vet. ℥ j. ſucci cancror. ʒ ß. ſucci lactuc. & olei roſ. an. ʒ j ß. vitellos ovor. ſub cinerib. coctorum num. ij. camphur. ʒ ß. piſtentur omnia in mortario plumbeo, fiat unguentum. vel.

℞. Spumæ argenti, axung. porci recentis, ceræ albæ an. ℔ ß. olei boni ℥ iv. vitell. ovorum aſſatorum num. iv. fiat unguentum. *Joan. Vigierius Chirurg. magna lib. 2.*

Curatio cancri, qua quidem fœliciter uſus eſt a magno quodam viro mihi communicata, talis eſt.

℞. Rad. ſerpentar. maj. menſe Junio collectæ, tranſverſim inciſæ, & filo lineo trajectæ, & ad umbram exſiccatæ, ſuſpenſæ nè parietem attingat, in ſubtilem pulverem redactæ quantùm volueris, cui adde arſenici non ſplendentis tertiam partem, fuliginis camini parùm, omnia benè commiſc. & ſubtiliſſime pulveriſentur, & ſerventur in pixide ligneâ. Si ulcus ſit valdè putridum, arundinaceo cultro ſcalpendum eſt,

ut parum ſanguinis exeat, & pulvis ſubtiliter inſpergendus, atque goſſipium ſaliva madefactum, ſuperponendum, proteſtandumque eſt, quod per diem & noctem unam, dolorem moleſtum excitabit, atque pars intumeſcet, ſed quanto tumidior evadet, eò meliùs non eſt removendum medicamentum, ſed faciet eſcharam, quæ ſponte per ſe poſt octavum diem cadet, ſi poſt eſcharam elapſam, immundum remanebit: ulcus mundifica cum melle roſato, ſucco apii, & parum farinæ hordei, vel unguento ſiridis, & ſuperponatur unguentum de tutia. ſi verò aliqua radix remaneret, rurſus appone pulverem prædictum, & pro removenda eſchara nihil addes, ſed naturæ permittes, ſed antequam aggrediaris curam, purga corpus competenti purgatione, & rectam victus rationem præſcribe. *Carolus* os *levius* in epiſtola ad *Laurent. Scholzium* lib. 3. Epiſt. *Cratonis* & aliorum med. à *Scholzio* Edit.

Placet hic cancri ablationem & veram ab amico mihi communicatam, ſubjungere.

℞. Arſenic. alb. ſubtiliſſ. pulverati pt. 1. rad. ari pulveratæ part. iiij fuligin. parum, ut in trium horum mixtione pulvis modicè cinereus, vulgo griſeus fiat, qui ad uſum ſervandus, & quo vetuſtior, eo melior evadit, ac in quintum uſque annum durat. Hic pulvis exulcerato cancro ad craſſitiem dorſi cultri, cavendo ne bonam carnem tangat, inſpergatur, in medio tamen paulo ſpiſſius, ob mediam cancri radicem, communiter reliquis majorem. huic aſperſo pulveri goſſipium extenſum, & ſalivâ bene madidum, ut cum pulvere eo meliùs adhæreat, aliàs nihil operabitur, imponatur. Inſpergendus autem pulvis, poſtquàm æger jam purgatus fuerit, & exulceratus cancer, nullis aliis quam ligneis inſtrumentis tangendus. In adhibitione hujus pulveris cautelæ aliquot notandæ veniunt. Ob diverſos effectus ejuſdem, aliis enim dolorem creat, aliis non item, penetrat uſque ad venas ſeu radices cancri, iiſque firmiter adhæret, ut ſine ruptione earum adimi amplius nequeat; quare ſemel tantùm inſpergendus, quia ejus vis, donec omnia ſe una auferat, durat. interea nulla alia medicamenta imponenda, quia hoc ſine noxa fieri non poſſet, niſi in ambitu circumcirca, ad latitudinem 2. digitorum tranſverſorum, defenſiva, ſeu potius repellentia & inflammationem impedientia, quale hoc eſſe poteſt.

℞. Boli armen. ol. roſ. an. q. ſ. aceti roſ. parum miſce. ſolet quandoque ob penetrationem & vim medicamenti, ruptio venarum, eamque effuſio magnæ ſanguinis copiæ, & ſimul materiæ flavæ & acris, ſubſequi, quæ ubi contigerit, nullum medicamentum præter lintea duplicata imponenda, & quoties madida, renovanda, fluxio enim hæc ultra unum aut alterum diem non extenditur, hacque omnis aufertur dolor, his factis expectanda cancri ſuâ ſponte cadentis, à ſanâ carne ſeparatio, quæ continget intra 18. aut 20. dierum ſpatium: minima namque rupta radix ante hoc tempus, vi illata, totius curæ reiterationem minatur, ſeparatione hac ſecuta ulceri ſequens pulvis inſpergendus.

℞. Thuris puriſſ. mummiæ, maſtich. aloes Sarcocoll. an. ʒj. opopon. opt. ʒß. laventur omnia aq. plantag. & roſ. fiat pulv. tenuiſſ. qui acrior reddi poteſt aucta thur. maſtich. myrrh. & ſarcocoll. quantitate, pulvere craſſo inſperſo ulceri, tale unguentum ſupra telam extenſum imponatur.

℞. Lytharg. auri ℥ij. mumm. ol. roſ. ℥iß. aceti roſ. parum: pulverata in mortario plumbeo agitata incorporentur, & ſi duriuſculum adhuc ſit unguentum, addito ol. roſac. mollius reddatur. Hæc 2. ſemel in die applicare uſque ad plenam ulceris conſolidationem ſufficit, emanabit ex eorum uſu, primis diebus, materia viſcoſa, tenax & alba, quæ in dies optime extergenda, uſque ad abſolutam curam, quæ auxiliante Deo, his omnibus ritè adminiſtratis promittitur. *Felix Platerus* Practic. Tom. 2. cap. 17. pag. 752.

Hic eſt pulvis quo *Antonius Fuchbius Italus* multos cancros per *Germaniam, Poloniam & Angliam* non ſine admiratione curavit, atque inde non exiguum lucrum fecit, & ob id Medicus cancrorum vulgò nominatus fuit. Rodericus à Caſtro lib. 1. *De morbis Mulierum* cap. 21. & 22. & *Daniel Sennertus* Practic. lib. 4. part. 3. ſect. 1. cap. 7.

Vir quidam meis diebus in tractu Juliacenſi cancrum quemlibet ſanabat inſperſo pulvere indolente, atque tum demum emplaſtro incarnante ſolidabat; cujus ars ſecum ſepulta eſt. *Joann. Helmont.* Tractat. de *Ideis morboſis*.

Si Parvus eſt cancer camph. & non vult cedere, non dentur corroſiva fortiora, ſed inhibentia tantum, ne ulterius ſerpat v. g. è Saturno, nam Saturnis medicamentis omnium optimè hic curatur affectus. Spiritus & oleum fuliginis mire quoque hic proſunt.

Dentur primò purgantia, & ſanguinem purificantia v.g. Eſſent. & Ext. hellebori nigri, medicamenta ex antim. tart. ſat. Eſſent. & ſpir. ſat. Tinct. ſolari cum ſat. eſſent. ſal. armon. eſſent ſal. fum.

Inter ſpecifica convenit perſicaria ſolanum, virga aurea, plantago, herba cancri rad. ſerpentariæ, aromat. ſal. calcis decoct. calcis (medicamenta enim ex calce & fuligine omnium ſunt optima) aqua pomorum putridorum ſpir. oleum & ſal fulig. ranæ calcinatæ, bufones, calcin. Stercus vaccinum recens. Emplaſtrum ſingulare *Penoti* Empl. de cancris *Fabritii Hildani*, quod miſceatur in mortario plumbeo, quo aliquid ſat. adhæreat. *Scherzerus in Epiſt.* pulchra tradit de pulv. benedicto. Arſenicum præpar. cum oleo arſen. proſunt. Unguenti nob. Mynſichti, Em pl. Saturnin. ejuſdem empl. de carne bubula ejuſdem.

In cancro *exulcerato* mirè commendat *Bartholus in Encyclopadia*, aquam latrabilem, quæ paratur ex cane lacte matris adhuc utente in MB. deſtillato *Joann. Michael. prax. clinic. gener.*

Conſultationes.

De tumore cancroſo incipiente in Mamilla ſiniſtra prò Nobili Matrona Ravennate ad Excellentiſ. D. Cæſarem Roſſetum Forojulienſem.

Sicuti luculenter & accuratè ſcriptis mandaſti, vir clariſſime, naturam & cauſas tu-

moris occupantis mamillam ſiniſtram Nobiliſſimæ patientis; ita pro ejus curatione ad rem adeo cuncta propoſuiſti, ut nihil a quolibet vel in arte verſatiſſimo his addi poſſit.

Quamobrem meam ſententiam rogatus, negare non poſſum, durum tumorem, inæqualem magnum, indies incrementum ſuſcipientem, cum aſperitate cutis varii coloris, & lancinationibus quidem per vices in præſentia frequentioribus, tracto in conſenſum jugulo & axilla ejuſdem lateris, eſſe ſcirrhum illegitimum, ſive non exquiſitum in glanduloſo corpore prædictæ mamillæ, à melancholia prædominante productum, ad atræ bilis naturam vergente, cum permixtione pituitoſæ materiæ ac proinde a carcinomatis ſeu cancri nonexulcerati natura parum degenerantem, præſertim cum in ſuperiori loco ad partes externas ſerpat, & cutis aſperitatem producat. Nec difficile fuit Matronæ Nobiliſſimæ in prædictum affectum incurrere, ubi primum viro fuit orbata, cum quo antea fæcunditate gaudebat. Hic autem humor nunc in majori copia genitus eſt in jecore, alioquin præcalido, poſt inſignes animi perturbationes, & longe minori quantitate ſtatuto quoque tempore per uterum expurgatur, cum quia ceſſant puerperia, & lactationes alias frequentes, tum quia menſes ipſi ſunt imminuti: unde facilè confluxit ab utero, & a toto corpore ad mammam ſiniſtram, tanquam partem melancholico ſucco magis redundantem, per venas quæ in ipſa ſunt valde patentes, propter frequentem ſanguinis fluxionem ad mammas conceptionis & lactationis tempore; fitque inde tumor & quidem durus propter repletionem à materia terreſtri & ſicca. Immunitionis autem menſium cauſa licet antehac eſſe poterit oſculorũ venarum contrictio, ob mærorem, & animi perturbationes, nunc ſane eſt obſtructio producta à ſanguine craſſiore, & magis fæculento reddito, propter cauſas prædictas, & temperamenti mutationem hac ætate quæ juventutis limites exceſſit, concurrente quinetiam cruda, & pituitoſa materia a frigido ventriculo genita, & per otium, ac vitam ſedentariam majori copia congeſta.

Cum autem hæc ita ſe habeant, difficillimum ſane fore reor præſervare Matronam Nobiliſſimam ab imminente cancro & longe magis eandem ab affectione præſenti liberare, propter refractariam, & rebellem naturam prædominantis humoris, niſi menſes liberaliùs fluxerint, ipſis enim liberiùs fluentibus, præcavendi cancri ſpes aliqua affulgere poſſet.

Quare primò & potiſſimùm curanda eſt libera menſium expurgatio, quo intercipiatur fluxio. 2. materia jam fluxa digerenda: ac tandem ejuſdem regeneratio prohibenda, refrigerando jecur ventriculumque roborando. De capite cum non eſſem valde ſollicitus, quandoquidem cenſeo illud affici potiùs per conſenſum ab infernis partibus, quam per eſſentiam. Prædictis autem intentionibus ſatisfaciemus Medicis præſidiis ex Chirurgiâ, Pharmaciâ, & Diæta depromptis.

Quare inter chirurgica laudatur primò venæ ſectio ſaphenæ dextri pedis, vel venæ ſub poplite, ſi apparuerit tanquam utero proximæ à quibus ſanguis educatur ad uncias decem circiter, præmiſſo fomento, & fricatione, ad faciliorem ſanguinis craſſi evacuationem. Mox aperiatur interna jecoraria ſiniſtri brachii pro derivatione a parte affecta; ſingulíſque menſibus tundenda erit ſaphena dextri pedis; vel aperiantur venæ hæmorrhoidales, ſi intumuerint. Perſiſtat in frequenti crurum & pedum lotione cum *lixivio dulci*, alterato *malva, althæa, floribus chamæmeli; matricaria, artemiſia, & origano*, urgente affectu; applicentur duo veſicantia internis femoribus, & aliquot dies in ulcus ſerventur, ipſiſque juvantibus, eidem loco duo fonticuli inurantur.

Inter Pharmaceutica, præferantur *aloetica* cum *flore caſſiæ* recens extractæ, & *Diaſenna*. Præparentur humores *ſyrupis de pomis, de ſucco borraginis, de cichorio*, cum decoctione *cichorii, borraginis, lupulorum, capillorum veneris, & agrimoniæ*. Purgentur *Rhabarbaro, agarico, & foliis ſennæ* infuſis in decocto *Cordiali*; addito *ſyrupo de polypodio compoſito, violato ſolutivo & manna*. Repetatur humorum præparatio ſyrupo de fumaria compoſito, de chycorio cum rhabarbaro, & oxymelite compoſito, cum decoctione matricariæ, fumariæ, capillorum veneris, cichorii, ceterach, & agrimoniæ; præmiſſo bolo ex trochiſcis de myrrha & de Eupatorio. Purgetur deinde corpus eodem medicamento, addita decoctioni radice hellebori nigri. His peractis, inſiſtendum eſt iis quæ menſes provocare poſſunt: in quem uſum præſcribatur decoctum ex radice chinæ, ſalſa parilla, & modico ſaſſafras, paratum cum gallo juniore flagellato, & exenterato, ſalito decocto, in ſufficienti aquæ quantitate, in qua infundantur ligna prædicta diem naturalem, additis radicibus ſanicula, Petroſelini & aſparagi, ad conſumptionem medietatis, cuibus accedant ſub finem cichoreum, capilli veneris, borrago, malua, & meliſſa; ſumatque ſingulis matutinis horis, uncias quinque prædicti juris in aurora, additis octo, vel decem guttulis chalybis potabilis, & uncia una ſucci cichorii depurati, præmiſſo bolo ex ammoniaco, & trochiſc. de myrrha. Cum hoc viginti, & plurimum dierum ſpatio uſa fuerit, utetur erit ſerum lactis caprini optime depuratum, cum cremore tartari, & ſucco limonum, exhibitum alternis vicibus, cum decoctione epithymi Meſues, & emulſione ſeminum quatuor frigidorum majorum ad libras duas quálibet vice dies duodecim. Quod ſi ipſum dejici non contingat, addantur unciæ tres mannæ electæ in eo diſſolutæ. Externa localia ſint, quæ accuratiſſime fuerunt propoſita à viro præclariſſimo; quibus ego libenter ſane ſubſcribo, prout laudo illam victus rationem, quæ ab eodem recte inſtituta eſt hoc addito, quod ſi nupſerit, ſummo futurum ipſi juvamento. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & reſponſ. Medicin. Cent. 11.*

De tumore duro, dolorifico Mamillæ dextræ. pro Illuſtriſſ. Comit. Sarega Veronenſi.

Illuſtriſſima & Elegantiſſima Matrona, temperamenti calidi, & humidi annos nata 46. boni habitus, poſt numeroſam prolem feliciter in luminis oras editam, varias animi perturbationes perpeſſa, ceſſantibus menſtruis purgatio-

gationibus, ſex abhinc menſibus, conqueri cœpit de parvo quodam tumore mamillæ dextræ, avellanæ magnitudinem non excedente duro, ad validam compreſſionem dolorifico, & per vices vellicante ac pungente, qui deinde in majorem molem excreſcens, inæqualiter expanſus, majorem dolorem infert, cum livido cutis colore, venarumque circum excurrentium nigricante turgentia, pro cujus curatione plura fuerunt hactenus fruſtra adminiſtrata. Propterea de agendis conſulit.

Quod ut fiat, primo natura præſentis tumoris proponenda, ejuſque cauſæ in medium adducendæ, quo poſtmodum ſtatuamus an curari poſſit necne, & quibus præſidiis. Ex enarratis itaque compertiſſimum eſt, tumorem hunc non eſſe ædematoſum, quia durus, etſi non ſcirrhoſum, quia dolorificus, non eryſipelaceum, quia in magnam molem excreſcit; neque phlegmonoden, quia progreſſu temporis vel diſcuſſus, vel ſuppuratus fuiſſet, atque ideo alterius generis eſſe non poſſe, quam cancroſum; cùm ſit durus, dolorificus, inæqualis, cum venarum circumpoſitarum turgentia nigricante, cutiſque proximæ livore.

Hujus proinde affectus cauſa eſt ſanguis craſſus, ac atrabilaris, genitus à jecore fervido, congeſtus per animi pathemata, magiſque exuſtus, cum per uterum ſtatutis temporibus non expurgatus fuerit, prout antea, fluentibus menſibus, magiſque in puerperiis; Idque cum ob ejus craſſitiem, oſculorumque venarum adſtrictionem à prædictis perturbationibus animi, tum & obſtructionem ab eadem ſanguinis craſſitie inductam: qui propterea ad mammas tranſmiſſus per venas epigaſtricas ampliores, & laxiores redditas à partubus præteritis frequentioribus, in mamilla dextra jecori proxima, & forſan imbecilliore, humorem cancroſum produxit, accedente incompoſita victus ratione.

Quibus ſic habentibus, quid de hoc affectu prædicendum ſit nos docuit Hippocr. 6. aph. 38. dum prodidit, cancros occultos melius eſſe non curare; *curati enim* inquit, *citius pereunt, non curati diutius perdurant.* Per cancros occultos, non illos tantum intelligens, qui ſunt in penitioribus partibus ſed etiam qui non ſunt exulcerati, ut optime explicavit Gal. in com. Quocirca ex Hippocratis ſententia, incurabilis eſt affectus. Qua de re fuſius diſſerens Galenus in commētar. ſtatuit, cancros ipſos curari non poſſe niſi ſectione vel uſtione. *Hæc enim ſola*, inquit *cancro facto comparata ſunt remedia: quotquot autem cancros ejuſmodi cura magis ſunt aggreſſi irritaſſe, brevique homines necaſſe; ulcera namque cancroſa ad cicatricem perducere non potuerunt, ſed homines affligentes curatione, ad mortem uſque excarnificarunt.* Incurabilis propterea pronunciandus præſens affectus; quinimò irritatus citius exulceratur. Non tamen ſolo prognoſtico ſunt relinquendi ægroti, quò ſaltem prohibeatur majus incrementum, & exulceratio.

Hoc autem ut fiat, divertenda eſt fluxio, conſulendo toti, contemperando malam humoris peccantis qualitatem, & ipſum alio divertendo; non omiſſis levioribus quibuſdam localibus ſubadſtringentibus, ne præceps adeò fluat humor ad partem affectam. Quare purgetur diligenter totum corpus per lenientia, præparantia, & purgantia melanagoga, & à longinquis partibus trahentia: in quem uſum *extractum Hellebori nigri* primas partes obtinebit, cœteris Viro præclariſſimo notiſſimis, brevitatis gratia ſilentio tranſmiſſis.

Sanguis interim cùm ex Saphena utriusque pedis, tum ex venis ſedalibus alternis vicibus erit educendus, ſinguliſque menſibus ex venis ſedalibus mittetur, quò ſi fieri poſſit, natura aſſueſcat huic evacuationi.

Contemperandus intereà erit ſanguis internis & externis atq; inter interna, *ſerum lactis caprini* optimè depuratum ſummopere conferet diureticum potiſſimum redditum cum emulſione ſem. melonum & ſyrup. capillorum exhibitum cum cinere cancrorum fluviatilium, tanquam à proprietate juvantium aliquando etiam dejectorium redditum cum infuſione foliorum *ſennæ & Epithimi*, pergendo in uſu ipſius quindecim dies circiter, dummodo libere permeet, ab ipſius uſu *lac ipſum aſininum* ſanguinis matutinis horis exhibeatur ad unc. iiij. circiter, pro tolerantia ventriculi cum modico *ſaccharo* & buccella panis eo imbuta, perſiſtendo in uſu pulveris *cancrorum* propoſitorum 20. & plures dies ea cautione adhibita quam poſtulat lactis uſus, quò concoquatur, & non aceſcat in ventriculo; atque ideo cœna ſit parca, & prandium ſumatur quinque ab illo horis. Atque hæc pro diverſione, & alteratione ſatis. Dubium eſt de localibus, utrùm ſcilicet repellentia ſint adminiſtranda. Hinc enim præſcribenda viderentur, ad intercipiendam majorem fluxionem, cum obſervemus intumeſcere in dies partem affectam, indicio manifeſto continuæ fluxionis, quæ propterea aliò repellenda videtur, parsque affecta ſubaſtringētibus roboranda, ne adeò ſit opportuna fluenti materiæ. ex alia vero parte habemus Hipp. præceptum ſupra relatum *Cancros occultos melius eſſe non Curare*, imò Galen. 3. de Medicament. compoſitione ſecundum loca, capite de Parotide, ſcripſit. in Parotidibus curandis non eſſe repellentia medicamenta adhibenda, ſeu potius attrahentia & evocantia; cum tamen Parotides fiant in partibus glandulolis retro aures, non aliam ob cauſam niſi quia repellentia poſſunt retrudere materiam ad cerebrum. Quanto magis igitur abſtinendum in humore cancroſo mamillæ cordi proximæ ab iis quibus materia facile repelli poteſt, vel ſaltem impingi, & inculcari magis in parte affecta ob craſſitiem, atque ita acrior reddita exulcerationem celeriùs inducere. Quare ſtatuendum cenſeo, quod ſi eſſemus in principio morbi fiente (ut ita dicam,) tuncnon eſſet abſtinendum à levioribus quibusdam repellentibus, permixtis cum levioribus digerentibus. In quem uſum uti ſoleo *Oleo roſato completo*, agitato in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, ad mediocrem conſiſtentiam. Hujus enim linimenti beneficio non ſemel ſuperavi cancros incipientes, repulſa, & reſoluta materia peccante, ad validiora autem repellentia neque in principio neque in progreſſu deveniendum erit; non in principio: quoniam denſata magis ſpongioſa mamillarum ſubſtantia ſanguis non rarò recurrit ad uterum, ubi generatur cancer, ut ego aliquando obſervavi: minus in progreſſu, quoniam accelerant exulcera-

tionem, prout accidit Illuſtriſſimæ noſtræ patienti, cui ego aliquot dies Patavii dedi operam, quæ poſtmodum in ſpem erecta perfectæ curationis à comite Bruſchio Medico celeberrimo Mantuano, Mantuam concedens, variis, uſa eſt remediis à quibus ulceratus fuit cancer. Reverſa demum Venetias, mulieri empiricæ ſe commiſit, brevique temporis ſpatio fato functa eſt. *Benedictus Sylvaticus conſult. & reſponſ. Medic. Centur. 2.*

Tumor cancroſus in mammâ dexterâ.

Illuſtriſſima Matrona annorum quinquaginta, temperamenti & totius & hepatis præcalidi, cui nondum erant ſuppreſſæ purgationes, ſed tantum imminutæ, menſe Februario, & paulò ante in tumorem durum mammæ dexteræ incidit, rotundum, inæqualem, cum aliquo dolore dum comprimeretur, & quandoque citra, cum vellicationibus & lancinationibus internis uſque ad jugulum & maxillam dexteram, cui per vices addebatur inſignis ardor, & incendium. Et quia brevi incrementum ſuſcepit, ut timorem ei incuteret, conſuluit Medicos exteros, quorum aliqui tumorem cancro finitimum ſtatuere, aliqui ſcirrhum ſpurium, vel cancrum occultum cujus cauſa eſſet lympha ſpuria, acido acris, ſive ſerum concreſcibile; alii imperfectum cancrum ſeu proprius tumorem cancroſum à ſanguine melancholico adulto; alii eſſe Cartanaum Hiſpanum, quid medium inter cancrum & ſcirrhum, alii imminentem cancrum. Quæ opiniones licet primâ facie diverſæ poſſent dici, intimius tamen perſcrutanti parum vel nihil differre, quiſque cognoſcere poterat: cum in curatione parùm vel nihil fuerint diverſæ, quoad partem chirurgicam, inſtantibus menſtruis, ſecta fuit vena in talo: ſemel medio tempore eductus eſt ſanguis ex brachio, à quâ evacuatione inſigne percepit levamen, ita ut conſueto tempore natura aliquid ſponte eduxerit. At quia ſequenti menſe non apparuere, repetita fuit evacuatio per talum, nec ampliùs apparentibus, & cum aliquali dolore, hirudines venis ſedalibus applicitæ ſunt, quæ optimè contulere. In fine menſis Auguſti partibus inferius inuſtum fuit cauterium, & frequentes factæ pedum lotiones: decretumque fuerat balneum, alteratum malvâ, violis, parietaria, & ſimilibus uſque ad thoracem, verum temporis conditio vetuit. Quoad partem Pharmaceuticam, aſſumpſit jus alteratum malva, indivia, cichorio, lupulis, addito ſyrupo de pomis ſimpl. & acet. ſimpl. aromatizat. aquâ florum citri; & poſt ſex aut ſeptem dies, aſſumpſit caſſiam cum cremore tartari, & ſic per 20. vel 22. dies repetendo ſingulis ſex vel ſeptem diebus eandem caſſiam, unâ ſemper cum ℔ ij. ſeri caprini depurati. Hiſce tranſactis, ad novam præparationem deventum eſt, ex decoctione in jure ſine ſale, fol. fumar. lupulorum, cichorii, ſonchi, ſem. citri, cum ſuccis malvarum, endiviæ, borrag. & pomorum, & ſingulis quinque vel ſex diebus caſſiam deglutiebat cum extracto ſenæ & rhab. & poſt duas horas ſerum caprinum depuratum: & ſic per multos dies inceſſit, & ultimo caſſiam aſſumpſit, cum extracto ſenæ, & extracto hellebori nigri. Deventum poſteà fuit ad ſerum caprinum, quod per aliquot tantum dies aſſumpſit, quia ſe valde tumefieri, eo aſſumpto, experiebatur. Nec ad aquam nocerianam deventum eſt, tantam molem aquæ timens, unde poſtea lac aſinæ aſſumere cœpit 17. Junii, in cujus uſu adhuc progreditur, repetendo per vices caſſiam cum cremore tartari (illo tamen intermiſſo per 10. vel 12. dies) & per totum præſentem menſem progredi decrevit, ab hiſce purgationibus ſe magis vegetam experitur, & ad obeundas actiones magis agilem: ut plurimùm dolorem in loco affecto non perſentit, per vices quidem, verum raro, aliqualem calorem ex infernis partibus elevatum ſenſibiliter percipit. Poſt aliquot dies, cum levi dolore, & fere momentaneo premeretur, adnotavimus quod ambæ papillæ intus recluduntur, ut ſuprà ipſas rima quædam obſervaretur: dilatata vero rima, partis læſæ excoriatio quædam ſuperficialis apparuit, quæ ſimplici unguento de plumbo brevi fuit exiccata, ut nihil modo appareat, nec de dolore aut calore ulla querela. Pro duritie mollienda & diſcutienda remedia quærit; at quia reor ipſi non undequaque eſſe tutum hujuſmodi remedia pro nunc adhibere, potius quid per ſe purgatio profecerit, obſervarem; tempus enim conſilium dabit, & an ſalutare ſit futurum aliquod decoctum ex arte, à Viro celeberrimo audire pergratum mihi fuerit.

De nomine tumoris Matronam Illuſtriſſimam ſeptem abhinc menſibus moleſtantis ambigendum non eſt. Etenim relictis novatorum terminis, utpote fuco & plerumque dolo infectis, nos Hippocrati atque Galeno adhærentes, tumorem jam dictum, atrabilarem naturam redolentem, recte atque propriè cancroſum nominabimus, non autem cancrum, quoniam non à puro atrabilari humore, hoc eſt, non ab atrâ bile ſuperaſſata, & prorſus præter naturam exiſtente, verum & à portione melancholici humoris naturalis, licet inutilis, & forſan etiam non ſine aliquâ pituitosâ miſtura proveniſſe credo; ut propterea medicamentis jam adminiſtratis non parum ceſſerit, ſicque morbum & morbi cauſam, ut dicebat Hippocrates, oſtendat ſanatio, & præterea non adeò abundare melancholiam præter naturam ſignificavit excoriatio, jam in læſa mammâ ſecutâ, & ſtatim medicamento exiccante appoſito agglutinata, cum tamen ulcera à vera atrâ bile inſanabilia ab eodem Hippocrate cenſeantur. Quod ipſa quoque confirmat quotidiana experientia, & idcirco non adeò malè ſenſerunt aliqui in relatione adducti, quod idem tumor ſapiat etiam naturam ſcirrhi. Siquidem à melancholia naturali valdè exiccata, at non exuſta ſcirrhus ipſe gigni ſolet, cui dum pituitæ ac pituitoſi ſanguinis portio aſſociatur, non amplius ſcirrhi ſed ſcirrhoſi tumoris nomen acquirit.

Et quamvis de nominibus certare inutile quandoque Galeno viſum fuerit, utile tamen evadit, quotieſcunque natura morbi ejuſque cauſa ut in caſu noſtro in nomine continentur.

Ex his autem adductis metiri difficile non eſt, quanto receſſu à naturali ſtatu, ab optima ſcilicet temperie diſtet tum ſanguis in toto, tum hepar, & cor mulieris illuſtriſſimæ; omnia namque juſto calidiora, non verò calidiſſima

ma eſſe cenſendum; alioquin & ætas bilis atræ torax, & menſtrua purgatio prorſus ſuppreſſa cancrum legitimum atque exquiſitum produxiſſent.

Sunt hujuſmodi affectus valdè contumaces, & periculi pleni: partem enim mollem atque ſpongioſam, ubi ſemel craſſus humor apprehendit, difficilè attenuari, reſolvi & deſtrui poteſt: quinimò alium advenientem humorem facile admittere ſolet; eoque faciliùs in hac illuſtriſſimâ aliquam in mammis malam conformationem à natura ſortita, & præſertim hac ætate conſueta menſtruorum expurgatione deſtituta & ideo non exiguum afferret auxilium Illuſtriſſimæ Matronæ Medicus ille qui tumorem hunc, partim cancroſam, partim ſcirrhoſam naturam obtinentem, in ſcirrhum perfectum totum permutari curaret, quod faciliùs, quam reſolvere ego non ſemel expertus ſum.

Interim ab inceptis minimè deſiſtendum; ſiquidem quæ adminiſtrata juvant, repetita ſanant, dicebat ille, & ideò perpauca jam adminiſtratis mihi reſtant addenda: videlicet ut humor peccans à parte affecta revellatur, & divertatur, imo & evacuetur, 2. ut ejus acrimonia atque aciditas contemperetur. Tertiò ut viſcerum intemperies calida moderetur. Quartò ut tumor ipſe potiùs repellentibus & refrigerantibus, quam reſolventibus, & calefacientibus tractetur. Quintò a proprietate juvantia non negligenda; atque tandem doloris ratio ſemper habenda, ut qui attrahendi vim obtineat.

Quibus intentionibus ut ſatisfacere conemur, in fonte Chirurgico ſtatim conſideranda venæ ſanguinis miſſio, quæ ſicut opportuniſſimè à viro doctiſſimo jam bis terque adminiſtrata fuit, ita præſenti autumno omnino deſerendam non eſſe arbitror, ex pede ſcilicet aut hæmorrhoidibus, imo etiam ex brachio; ſi jam ex eodem eductus ſanguis, craſſus, & niger obſervatus fuerit.

Cauterium cuſtodiendum: pedum lotiones non omittendæ, & tumori medicamenta infra deſcribenda applicari poterunt.

Ex fonte quoque Pharmaceutico aliqua erunt depromenda, & repetenda remedia, tum alterantia, tum electivè purgantia, antequam hybernum tempus accedat; quibus ſemper ſuccedant potiones] refrigerantes, anteacto quoque tempore propinatæ. Et quoniam hyeme adventante, lac proprias vires atque dotes ratione paſcuorum amittere ſolet, ideò imposterum ſupplebit lac arte factum ex ℥ij. ſem. melon. mundat. & ℥ß. ſem. angur. & cucurbitæ, cum jure pullæ extractum, cui addatur ſacchari albi cochlear: vel fiat emulſio ex iiſdem ſeminibus in aqua ſtillat. aut borag. ſummo mane quotidie aſſumenda, & in uſum diuturnum ducenda.

Quoniam verò, ut ſuprà dictum fuit, intentio noſtra dirigi debet adverſus naturam cancroſam, utpote magis urgentem atque moleſtam, non autem ſic contra ſcirrhoſam, quæ in noſtro caſu deſiderabilis eſt, idcirco à quocumque decocto attenuante, tum exiccante, tum emolliente abſtinendum eſſe opinor, quale eſſe poſſet, ex ſalſaparilla, radice althææ & liquiritiæ, in aquâ ſtillat. borag. & virgæ aureæ paratum: hoc enim nonnulli numori ſcirrhoſo carcinomatoſa natura carenti convenire poſſet, ut propterea emulſionis jam præſcriptæ uſus vice decocti multò magis mihi arrideat.

Potius venturo tempore hyberno, terminato emulſionis uſu, in uſum ducere poterit Matrona Illuſtriſſima medicamen aliquod à proprietate juvans, pulverem nempe cancr. fluviat. ad ℈ j. ſingulo manè per menſem in aquâ virgæ aureæ & cardui ſancti.

Et interim topica erunt adminiſtranda, alia tumorem, ejuſque cauſam, alia dolorem reſpicient: & primi ordinis erit tale linimentum.

℞. Succi ſolani, virgæ aureæ, malvar. anatum, virid. an. ℥ j. pulv. pompholygis, cancr. fluviat. ceruſæ camph. an. ℈ j. olei roſat. compl. ℥ j. olei de plumbo ℥ i ß. m. ref. & adſervetur in mortario plumbeo. Pro doloribus vero.

℞. Olei roſat. compl. ℥ ij. de vitellis ovorum ℥ j. de plumbo ℥ ß. aq. ſtillat. ex albuminibus ovorum ℥ ij. m. refor. & aſſervetur in mortario plumbeo. Lac quoque è mamma muliebri mulctum, imo & tumori ſtatim aſperſum dolores egregie ſolet lenire.

Quibus jam dictis omnibus congrua erit addenda victus ratio Medicis jam dictis intentionibus proportionata; quæ ab Excellentiſſimo & Eruditiſſimo Viro erit præſcribenda, cujus ſummæ prudentiæ, etiam reliqua omnia opportune diſponenda libenter remitto. *Joan. Raym. Fortis Conſultat. & reſponſ. Medic. tom. 1 Cent. 2.*

Cancer exulceratus in mammilla.

Tumor carcinomatoſus primò ſine ulcere, atque tandem ulceratus, non ſolùm diligenti calamo delineatus, verùm & doctiſſimo penicillo depictus ab Excellentiſſimo Viro in transmiſsâ paginâ, offertur mihi potius conſiderandus, quam curandus, & potiùs protrahendus atque leniendus, quam auferendus; in quem finem recenſendæ ſunt cauſæ à viro præſtantiſſimo in Hiſtoria annotatæ, natura nempe illuſtriſſimæ mulieris, virilis potius quàm fœminea ad omnes operationes aptiſſima atque promptiſſima, & ideò juſto calidior, tum in hepate, tùm maximè in corde, indeque in toto arterioſo atque venoſo genere, unde calidioris, & in progreſſu exuſti ſanguinis neceſſarius proventus, nec purgationibus menſtruis ſatis defœcati; quam quoniam à maſſa ſanguinea natura nunquam tentare deſtitit, ideò ad partem, ſubſtantia in mulieribus imbecilliorem, tandem detruſit, ad mammam ſcilicet quo ab arteriis impulſus, nec à venis reaſſumptus, utpote craſſus, aduſtus, & ideò ad nutritionem ineptus, in parte relictus, humorem cancroſum excitavit, exiguum primò, ſed tandem ad ovi magnitudinem evectum. Et quoniam atrabilaris ſanguis in dies peiorem conditionem & acredinem acquiſivit, ideò tandem tumor ipſe ulcus contraxit, non ſolùm dyſepuloticum & cacoethe, verùm etiam œththo de & verbo canceroſum. Neque ab hoc decreto nos abducere valet purulenta materia aliquando viſa, cùm impoſſibile non fuerit, portionem aliquam carnis non canceroſæ in pus ceſſiſſe, quod

tunc melioris conditionis ulcus nobis repræſentaret: ſi apparere & effluere perſeveraſſet.

Quibus ita ſe habentibus, vera & legitima hujus curatio alia eſſe non poteſt, quam partis amputatio, cùm eundem infiltratum non eſſe ex ſcriptis conjicere poſſim; & licet barbara videatur, barbaries tamen fere ſemper ſalutaris evadit, terrifica quidem verùm apud nos rariſſime in perniciem deſinens. At quoniam rariſſimi quoque à mulieribus præſertim delicatioribus admittitur hoc remedii genus, id verò pro palliativa curatione inſtituenda, ſanguinis impuritas, quoad fieri poteſt removenda; ejuſdem acrimonia atque aciditas demulcenda; viſcerum calor contemperandus & à Chirurgica manu ulcus congruis modò detergentibus, modò ulteriorem corruptionem inhibentibus, modò anodynis tractandum, congrua præſcripta vivendi ratione.

Quibus intentionibus ſatisfaciendum erit, ſuis loco & tempore, parcâ & potius repetitâ ſanguinis miſſione. Præterea ſuccorum endiviæ atque boraginis per arenam depuratorum, in jure cichoraceis & malvâ alterato, per hebdomadas exhibitione; iteratâ interim humoris melancholici electivâ eductione hellebori extracto, & ſenæ, nonnunquam caſſiæ immiſto, ſeroque lactis depur. ad libras ſuperhauſto; atque tandem lactis aſellæ diuturno uſu: quibus addere placet pro mammâ tuendâ, & ad putrilaginem ſeparandam, oleum antimonii cautè adminiſtrandum, ſuperimponendo aliquod magneticum attrahens, cui ſuccedat uſus olei mercurii dulcificati; ſunt enim egregia medicamenta, ſed hiſce caſibus cum grano ſalis adminiſtranda.

Quibus omnibus ratio victus addatur refrigerans & humectans, adeò ut lactaria omnia in uſum ducantur: fructus & olera concedantur refrigerantia, piſces ſaxatiles non prohibeantur; vinum ſit album, non dulce, non generoſum, & ſi quandoque ſitis urgeat, bibat aquam boraginis, vel ex boragine, & pomis dulcibus deſtillatam. Hæcque pauca Viro ſapienti ſufficiant. *Joan. Raym. Fortis conſultat. & reſponſ. Medic. tom. 2. cent. 2.*

Fœmina 30. annorum temperamento melancholica, jam à duobus menſibus, tuberculum habet in mammilla ſiniſtra magnitudinem avellanæ adæquans, tactû durum, parùm dolens, ſed dum comprimitur, dolorem exhibet punctorium, velut ab acûs punctione profectum. Jam per ſex menſes ipſi ſubſiſtit menſtruorum fluxus.

Pars affecta in hâc ægrâ eſt *mammilla ſiniſtra*; quod ex tactû patet, quo tuberculum illud durum in mammillæ ſiniſtræ carne glandulosâ percipitur.

Morbus quo hæc ægra laborat, eſt tuberculum atrabilare recens, quod *cancer incipiens* appellari ſolet. Iſque ex duritie & dolore punctorio, poſt compreſſiones, in ipſo percepto; & præterea ex menſibus per ſemeſtre ſuppreſſis, cancrum ſæpè producere ſolitis, eſt manifeſtum.

Poteſt hic cancer dici *manifeſtus*, quoniam tactû facile deprehenditur, atque etiam *occultus*, quia non eſt ulceratus.

Procatarctica hujus morbi *cauſa* eſt meſtruorum ſuppreſſio, ante hunc affectum per aliquot menſes facta; inde enim humores pravi, qui ſingulis menſibus erant evacuandi, in corpore noſtræ ægræ fuerunt retenti, iique per totum corpus diffuſi præbuerunt *antecedentem* huic morbo *cauſam*. Pars verò eorum ad mammillam ſiniſtram delata, ibique poros plus juſto apertos inveniens & per eos ſeſe in glanduloſam mammillæ carnem effundens, ac ibidem craſſeſcens, acrimoniamque atrabilarem & duritiem per particularum tenuium diſſipationem, craſſarum & acrium verò retentionem & cohæſionem adipiſcens, continens hujus duri tuberculi; & ex compreſſione, punctorii doloris ſenſationem præbentis, hoc eſt, *cancri incipientis* eſt *cauſa*.

Eſt *metus*, ne tuberculum hoc in cancrum inveteratum, imò ne in carcinoma, ſive in cancrum exulceratum, degeneret.

Curatio itaque circumſpecta, & prudens quàm primùm eſt adhibenda *eaque primum* conſiſtet in menſium provocatione, & corporis expurgatione, *&* *deinde* ubi illa rurſus fluxerint, in tuberculi exciſione, & mammillæ conſolidatione, ſed quia ægra talem curandi rationem forſan haud admittet, idcirco menſium provocationi, & corporis evacuationi ſtudebimus, & tuberculi incrementum impedire conabimur.

Primo itaque præſcribatur tale apozema menſes, ſanguinemque expurgans.

℞. Rad. valerianæ, ariſtolochiæ, bryoniæ, gentianæ, cyperi an. ʒ vj. fol. abrotani, artemiſiæ, marrubii albi, matricariæ an. m. j. meliſſæ, majoranæ, ſalviæ, rutæ an. m. ß. ſem. rutæ, amomi, nigellæ, agni caſti, aniſi an. ʒ j. flor. camomill. abrotani, matricariæ, centaur. min. an. p. j. decoq. in æq. part. aq. com. & vini albi, ſub finem additis, addendo in fine decoctionis fol. ſennæ ℥ i ß. turbith. agar. trochiſc. mechoacannæ, jalappæ, an. ʒ j. in colaturâ diſſolve ſyr. de artemiſiâ, de hyſſopo an. ℥ j. m. f. apozema de quo ſumat quotidie ℥ iij. vel *iv.* jejuna, idque reiterari poſtea poterit.

Venæ ſectio hic etiam erit adhibenda, primùm in brachio, & deinde circa tempus quo menſes fluere antea ſolebant, in talo.

Dum hæc aguntur, ipſi mammillæ tale adhibeatur unguentum.

℞. Succi plantaginis, ſolani, geran. robertiani, ſymphyti an. ʒ ij. ol. roſar. omphacini ℥ iij. ſub radiis ſolaribus ſimul agitentur in mortario plumbeo, donec ut gluten craſſeſcant.

Vel ℞. Ol. roſati completi, lactis an. ℥ j. tuthiæ præp. pulveriſ. ℥ j. agitentur in mortario plumbeo ad conſiſtentiam unguenti.

Alii laminam plumbeam argento vivo oblitam adhiberi volunt. *Victus* ſit humectans & attenuans: alimenta euchyma ex pane benefermentato, ovis ſorbilibus, pullis gallinaceis, carnibus vitulinis, vervecinis, vitentur ſalſa & acria. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen Medecat. lib. 4. cap. 20.*

Fœmina 30. annorum poſtquàm menſes ipſi inordinatè & parcè aliquamdiu fluxiſſent, percepit ſibi in dextra mammilla paulatim quoddam tuber ſubnaſci durum & ſubinde dolens. Ejus emollitio & diſcuſſio multorum remedio-

rum

rum uſu per ſeſquiannum hactenus fruſtra fuit tentata. Jamque illud ad ingentem magnitudinem excrevit, & frequentibus punctionis acutæ ſenſationibus ægra eſt moleſtum. Tuber hoc nec pectoris oſſibus, nec muſculis, firmiter annexum ſentitur.

Pars affecta in hàc ægrâ eſt *mammilla dextra*, uti ex viſu & tactu eſt manifeſtum. *Morbus* qui eam affligit, *ſcirrhus* mammillæ dextræ, ad cancri naturam jam vergens.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt menſium inordinatus & parcus fluxus, aliquandiu durans; hinc enim, cum ſanguis à ſuis excrementis non ſatis emundaretur, cacochymia multa melancholica in hujus ægræ corpore fuit genita, quæ *antecedentem* hujus morbi conſtituit *cauſam*. Hujus vero pars in mammillam dextram, propter poros ejus ibidem præ cæteris magis patentes, copioſius ſeſe effundens, eamque ſuâ copiâ & craſſitie diſtendens, & in *tumorem* attollens; *duritiemque* ſuâ partium firmâ cohæſione, & *dolorem punctorium* ſuâ acrimoniâ ipſi conciliãns, *continens* hujus morbi, ejuſque doloris, & incrementi eſt *cauſa*.

Cùm hoc malum nullis medicamentis, etiam optimis, hactenus cederit; incrementumque tum tumoris, tum doloris, perpetuo inter curandum ſit factum; *metuendum* eſt, ne hic tumor ſcirrhoſus, majorem malignitatem contrahens, in perfectum cancrum, imò in carcinoma, degeneret.

Atque ideò, cùm hoc tuber nullam firmam cum oſſibus pectoris, vel muſculis pectoralibus connexionem habeat, ad *Chirurgiam* veniendum cenſeo, *eaque* hac ratione erit inſtituenda.

Primo apprehendat Chirurgus mammillam dextram manu, digitiſque ſe paulatim magis, magiſque contrahentibus premat apprehenſum tuber verſus anteriora, idque in tantum ut cutis mammillæ exterior expreſſo, & propulſo tuberè tenſa appareat. *Hoc* facto, incidenda mammilla inciſione rectâ in ipſum tuber penetrante; tuberque *deinde* acu filo ducta transfigendum, & ope acus falcatæ maxæ, & digitis Chirurgi apprehenſione, ipſum tuber cum mammilla, à pectore verſus exteriora aliquantum protrahendum. Tumque ut mammilla foris minus deformetur, ipſum tuber ſcirrhoſum a ſanis & vicinis partibus magna circumſpectione cultro ſeparandum, & penitus eximendum, ita ut nulla tumoris vel membranæ, eam forſan involventis, pars ſuperſit. *Hæmorrhagia* poſteà aptis remediis eſt ſiſtenda, ægraque ad lectum deferenda, & porrò ulceris *ſanatio* per apta remedia ex arte procuranda. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen. Medicat. lib.4. cap. 21.*

Obſervationes.

Pro cancro labrum ſuperius obſidente.

Vir quidam *Monſpelii* degens circà finem hiemis correptus fuit exiguo tuberculo labrum ſuperius obſidente, quod in dies incrementum capiens in tumorem cancroſum tandem degeneravit, in auxilium vocatus, curationem ſic aggreſſus ſum.

℞. Rad. Bugl. & cichor. an. ℥j. fol. agrimon. borrag. ceterach. & veronic. an. m. ß. coq. cum pullo gallinaceo, in colat. diſſolv. crem. tartar. ʒj. f. juſculum quod capiat manè per 12. dies in quarto quoque juſculo diſſolv. ſyr. ſequentis ʒij.

℞. Succor. rec. expreſſ. & per reſidentiam depurator. borrag. bugl. fumar. cichor. ℔ iij. ſucc. veronic. & pomor. redolent. an. ℔ j. ſen. mund. ℥vj. epithym. ʒij. rhab. el. & agar. rec. trocn. an. ʒj. zinzib. & caryophill. an. ℈j. infund. & decoque ut artis eſt, donec colaturæ ſuperſint quart. v. in quibus diſſolv. ſacch. albi quart. v. fiat ſyrupus perfecte coctus, poſtremæ doſi juſculorum adde extract. hellebor. nigr. gr. iiij. capiat cum regimine, hoc medicamentum ſumma cum vehementia ægrotantem expurgavit, non ſolùm per alvum, ſed etiam per vomitum, verum eodem die tumor valdè imminutus apparuit, & doloris expers.

Poſt uſum juſculorum uſus eſt balneo tepido per triduum; hirudines hæmorrhoidibus admotæ; cauſticum utrique tibiæ inuſtum; ſerum lactis cum epithymo per menſem uſurpatum, & balneum iteratum ſingulis ſeptimanis.

Poſt 15. dies ab aſſumpto extracto hellebori nigri idem remedium iteratum eſt, eadem doſi cum diapruni ſolutivi ʒiij. cujus operatio fuit priori ſimilis, & eodem die tumor imminutus apparuit.

Topica omnia tumorem exaſperabant, excepto unguento ex ranis viridibus, quod maxime laudatur ab Aquapendente, Chalmetæo & aliis, & in hoc affectu plurimùm profuit: ita ut illius curationem duobus præſertim remediis tribuendam eſſe exiſtimem, extracto ſcil. hellebori nigri, & unguento de ranis viridibus, non parùm tamen contulit ſyrupus magiſtralis, quo bis in ſeptimana utebatur.

Intra menſem a curationis principio tumoris portio ſuppurata eſt, & ſponte aperta cum pure ſatis laudabili, ulceri & tumori univerſo admovebatur continuo unguentum prædictum, & ſenſim tumor imminutus ac tandem ſenſim reſolutus eſt, & ulcus ad cicatricem perductum. Unguenti de ranis compoſitio hæc eſt.

℞. Ranas virides in aquis puris degentes, q. v. in vas fictile vitreatum, multiſque exiguis foraminibus in fundo pertuſum conjicito, earumque ora butyro impleto, vas ne quid exhalet luto diligenter oblinito, & cooperito, cui alterum effoſſa terra concluſum ſuperponito, ignem in ambitû ad deſtillandum accendito oleum ſeu liquorem illum ſtillatitium colligito, & cum pulvere ranarum miſceto, ut fiat linimentum. *Lazarus Riverius Obſerv. 97. cent. 1.*

Pro cancro ulcerato.

Filia *Geropii Becani* Medici *Antuerpienſis* tulit in ſiniſtris temporibus 50. amplius annos, durum ac inæquale carcinoma; ſed ſine ulcere, nullave gravi noxâ, verum increſcente paulatim, poſt tot annos, tum dolore, tum pruritu, ſive ex adverſa mariti ſui fortuna, ſive ab atra bile eo uberius effuſa, impoſuit tumori improvide, ex conſilio empirici, neſcio quæ adurentia medicamenta, quibus cutem erodentibus, conci-

tabatur

tabatur non modo malum hactenus quietum, ſed degenerabat brevi in carcinoma ulceratum cum labiis inverſis, cruſta cinerea, ſinu deformi, tubere inæquali, colore livido, ſanie cadaveroſa, dolore, vigiliis, animi deliquiis, ardore, prurìtu, aliiſque conclamati cancri notis, cui nulla cùm prodeſſet medicina, applicuit tandem blandiens hoc ceratum, quod uſus comprobavit, quibuſcunque carcinomati ſumme utile.

℞. Ol. roſat. ℥ij. ceræ alb. ʒ vj. plumb. uſti ac loti ℥ ß. oleum cum cera liquefiat; & addito plumbo, agitentur 6. horas in mortario plumbeo, ut fiat ceratum. Præter quod vidimus ulceratis cancris ab aliis fœliciter admoveri pulverem concinnatum ex plumbo liquefacto cum mercurio vivo, cui ſiquidem tantillum mercurii vitæ inſperſeris, rediges omnia iu pulverem friabilem ulcerato cancro ad prime utilem. *Nicolaus Tulpius* cap. 27. lib. 1.

Famula quædam compeſcuit malignum carcinoma in femore, ingentis molis, ultra annum 17. ſolo plumbi unguento, cujus litu, nihil tumuli tumori utilius. *Nicolaus Tulpius* cap. 51. lib. 3.

Nobili cuidam, & electæ mulieri propè caſtellum *Neuveum* degenti tota pars faciei dextra, cancro eoque ulceroſo obſeſſa fuit diutiſſime, & ſævis exagitata cruciatibus, à Medicis fruſtra petitis auxiliis; tum *Gallus & Italus*, tum etiam *Germanis & Hiſpanis*, exteriſque aliis quibuſque: vulgaris cujuſdam barbitonſoris remedio hoc ſequenti, & euporiſto perſanata fuit. Pullos illa *Gallinaceos* in partes tenues & latas concidebat, quas ſæpiuſcule commutando, interdiu admovebat affectæ parti. Ab unico tandem eoque præſtanti remedio, reliquis quibuslibet fruſtra, (ut diximus) tentatis, curationem recipiens, priſtinam valetudinem recuperavit. *Mauritius Cordæus*, *comment.* 7. in lib. 1. *Hippocrat. de Morbis mulierum.*

Alii admovent carnes pullorum columbinorum ſectas & adhuc tepidas. *Lazarus Riverius cap.* 12 *lib.* 2. *Prax. Medic.*

Vetula quædam mulier cancrum habebat in mamma ſiniſtra, quem per 13. annos geſtaverat, in quo exigui tumores cancroſi adnaſcebantur, qui multo acerbiores dolores excitabant, propterea quod exulcerati fuerant, quam tota cancri ipſius moles, qui tamen exigui tumores ſublati ſunt frequenti applicatione aquar. pap. rhæad. plantag. & roſar. cum melle roſ. permixtar. ab initio, deinde ſolis aquis admotis.

In alia etiam muliere ulcus cancroſum in mamma patiente, idem remedium ulcus protinus ſuſtulit, & ad cicatricem perduxit. *Samuel Formius Obſer.* 21.

Quædam mulier quinquagenaria laborabat cancro in mamma ſiniſtra, ulcerari incipiente. Juvenis Chirurgus extraneus ſequens remedium admovit.

℞. Aq. fortis ℥ j. ſublimati crudi ℥ iv. ſal. ammoniac. ℥ij. arſenic. ʒj. ponantur omnia in alembico & deſtillentur ad ſiccitatem, addendo aceti deſtillati par pulveri pondus, deſtilletur iterum acetum, donec materia ad paſtæ conſiſtentiam redeat: primò cancrum diligenter abluebat vino calente, cum linteis eo imbutis, & fortiter fricabat, ut pars irritaretur. Deinde extendebat paſtam ſuprà plumaceolum ſextuplo minorem ipſo tumore, quod remedium ſupra partem relinquebat per 24. horas, & fiebat eſchara plumaceolo ſextuplo major, ita ut cancrum omnino abſumeret, & decisa eſchara, ulcus carne implebatur, & ad cicatricem perducebatur. Quod ſi dicta eſchara tumorem univerſum non abſtuliſſet, ſed quædam illius radices ſubſiſterent, illas abſumebat pulvere præcipitati rubri cum alumine uſto permixti: ad ulcus verò carne implendum, linteis tantum detriti, utebatur. Hoc notatu digniſſimum eſt, quod admoto parti medicamento febris accendebatur, vomitus & alvi fluxus excitabatur, & urinæ fluxus provocabatur, quæ ſymptomata per biduum aut triduum perſeverabant, natura irritata à venenata medicamenti deleteria qualitate.

Eodem remedio cancer in naſi extremitate obortus, qui naſi apicem exederat, in quodam milite curatus fuit. *Samuel Formius Obſerv.* 20.

Ficus cancroſus in oculi dextri orbita, cum graviſſimis capitis ſymptomatis feliciter extirpatus.

Anno Domini 1596. Calendis Auguſti, accivit me Lauſanna Luſtriam Generoſus Claudius Luſtriacus: ejus loci, & totius Vallis propriè ſic dictæ majori: quoniam diro & funeſto morbo conflictabatur, is fuit tumor prominens, ſcirrhoſus, in cancrum degenerans, cum ſymptomatis internis & externis longe graviſſimis.

Hic cùm à natura, tum à variis morbis, Febribus, catibus, luxationibus, fracturis &c. haud parùm fuit catharris obnoxius: maximè quum accederet, more patriæ victus largior cum amicis & hoſpitibus: in quos fuit perpetuo liberaliſſimus, itaque anno 1580. quum fuiſſet hyems humida, & clemens, haud dubie corporis univerſi partes oppletæ ſunt humoribus excrementitiis, qui à jecinoris calore ſurſum ac imprimis ad caput ſublati, cœperunt divexare hominem. Ineunte enim anno 1581. circa Februarii finem, æger correptus eſt hemicrania ad dextrum latus, & fruſtrà adhibitus fuitum, diuque medicus; ſiquidem humor capite concluſus, evacuationis quæſitâ viâ, impetum fecit in oculum dextrum. Hinc vehementiſſimus dolor, & inflammatio. Et ſic ſuperiora ſymptomata, dolor capitis, febris, inquietudo, vomitus, lipothymia, aucta ſunt potius quam imminuta. Nec, ut aiebat æger, prandiis, revulſione, derivationeve ullâ potuit ſiſti humoris affluxus: quin imò congeſtio tanta facta eſt, ut tandem eroſa ſit, vel potius putrefacta oculi membrana prima, conjunctiva dicta.

Hic verò brevi eaque neceſſaria digreſſione annotandum, ſupra decem hebdomadas non ſolum dolorem ...fuiſſe graviſſimum, ſed & cerebri motum attrectanti perceptum fuiſſe, qua ſagittalis & coronalis ſuturæ concurrunt: auditos etiam ſonitus & cranii crepitationem quandam, perinde ac ſi lignum finderetur. Id ego tum accidiſſe autumo, quum cranii ſuturæ ob dolorem, inflammationem, & copioſum in cerebro

cerebro humorem diſjunctæ ſunt, & verum fuiſſe mihi perſuadeo; cum ex ampliſſimi viri ægroti relatu, & generoſi Gabrielis à Blonay Baronis à Chatteiart &c. ejus generi aſſiduo præſentis, tum quod ipſe tale quid obſervarim in viro honeſtiſſimo apud noſtrates germanos inferiores.

Hic ex graviſſimo morbo & febri ardente cum dolore capitis acutiſſimo habuit ſuturas adeò disjunctas, ut per interſtitium illud cerebri, ſyſtole, & diaſtole facile deprehenderetur. Ubi via facta eſt ad conjunctivam, longo tempore exſtillavit copioſus humor tumque primum & dolores, & reliqua ſymptomata mitigari cœperunt. Urgentibus doloribus adhibitus erat cervici ſetaceus funiculus, ſed quem ut nimis dolorificum & incommodum (ut qui circa ſextam vertebram, & ubi nervi eminentiores ſunt, adhibitus eſſet) poſt 15. dies detrahi juſſit. Clauſo vulnere impreſſum eſt ibidem potentiale cauterium: ſed & hoc ulcus, ut nimis dolorificum claudendum fuit. His fruſtra tentatis optavit æger, humori morbifico dari exitum, excitato ulcere in dextro brachio, beneficio potentialis Cauterii. Tum demum partim ob febrim ante dictam, quæ pleroſque humores ſuperfluos abſumpſerat, ipſumque adeo corpus exſiccarat, atque extenuarat, partim propter evacuationes ſubinde iteratas, partim denique quod cauterium ita ad brachium fluxionem averteret, oculus cœpit areſcere. Et quoniam tres oculi humores, ruptis conjunctâ, & corneâ membranis, effluxerant, ſenſim etiam concidere, & contractæ ſunt ipſæ membranæ; atque ita oculus deperdita naturali magnitudine & rotunditate, ſimul quoque in imam orbitam contractus eſt, & coëuntibus palpebris clauſus ab anno 81. ad 95. citra ſymptoma ullum, niſi quod ſingulis annis ſubinde recurrebant, & defluxus, & capitis dolor.

Anno demum 95. quum in diæta modum non ſervaſſet, rediit capitis & oculi dolor, priore tamen levior; ideo fortè quia membranæ & reliquæ oculi partes etiamnum dilatatæ erant, unde poterat humor ſine vi influere. Etenim quæ ſenſim fiunt mutationes, parùm dolorificæ ſunt. ſic igitur affluente magis, magiſque humore, in cap. citatem conjunctivæ, propriis humoribus deſtitutæ & contractæ, ipſa paulatim intumuit. Tum vero palpebræ quindecim annis clauſæ, denuò apertæ ſunt, & oculus adeo intumuit, ut poſt ſemeſtre palpebras ſuperaret, ſparſis per totum oculum venarum ramis lividis, craſſo, aduſto & melancholico ſanguine turgentibus. Tum æger ingraveſcentibus in dies & morbo & ſymptomatis, undelibet præſidia conquirere cœpit, inter quæ adhibitum fuit medicamentum, quod adeo irritavit morbum, ut ſubito accreverit oculus plurimùm. Exin, ut initio dictum eſt, vocatus ſum ab ægro Luſtriam in ejus ædes. Laboravit ille hemicraniâ ad dextrum latus: oculus ovo anſerino major extra palpebras prominebat, partemque faciei cooperiebat.

Durus autem, ſcyrrhoſus, lividus, & cancroſus erat, aderatque magna oculi & vicinarum partium inflammatio: præter capitis dolorem, oculi quoque dolor acutiſſimè pungens, in parte exteriore potiſſimùm hominem malè habebat. quod ſiquis miretur quomodo ex tumore duro, & ſcyrrhoſo tantus dolor excitatus fuerit, in promptu ſunt cauſæ. Primùm enim tunc formabatur cancer, fiebatque humor corroſivus & acris, ac proinde vellicans & calefaciens vicinas partes. Deinde invaleſcente morbo violentius humor irruebat in conjunctivam, quæ eſt exquiſito ſenſu prædita. Doloris verò in extimâ parte, ut plurimùm gravioris quam in intima, causa fuit oſſiculum quadratum, & undique ſcabroſum, quod interiùs ad conjunctivam latens (uti ab operatione compertum) eam perpetuo premebat, ac pungebat. Acceſſit & febris, itemque ſitis, lipothymia & vomitus. His ego ſymptomatis cœpi ſtatim occurrere. Itaque poſt præſcriptam legitimam victus rationem, ſub veſperam juſſi lenientem clyſterem injici. Poſtridie purgatum fuit corpus ſumptis duabus unciis ſyrupi roſacei laxativi cum rh. barbaro, agarico, & ſenâ, infuſis & decoctis in aqua betonicæ, agrimoniæ, & euphraſiæ. Sequentibus diebus propinatum fuit julapium ſequens.

℞. Aquarum borraginis, acetoſæ, & betonicæ an. unc. ij. ſyrupi de ſucco citriorum, & granatorum ana unc. ij. miſce pro tribus doſibus.

A purgatione fuit ſecta vena cephalica, reſpondens parti affectæ, & miſſus ſanguis ad uncias circiter ſex. Paucis poſt diebus, admovi hirudines venis jugularibus ſub aurem ad idem latus, nec non & ſcapulis cucurbitulas modò ſiccas, modò cum ſcarificatione. Pedes lavi decoctio herbarum calidarum, roriſmarini, ſalviæ, majoranæ, origani, menthæ, cum ſale &c. Suadebantur & frictiones, ſed quum his incaleſcat ſanguis, ſubtilis que, calidus, & erodens evadat, cenſui abſtinendum, contentus memoratis revulſionibus: maximè quum æger lubens iteraturus eſſet ſæpius ſuperiorem purgationem, per ſyrupum roſaceum compoſitum & ſimilia, quibus peccantem humorem ſubduxi. Ita mitigata imminutaque ſunt paulatim ſymtomata. Statim etiam partem affectam ablui goſſypio, imbuto ſtillatitiâ quadam aqua, quæ multum poteſt adverſus cujuſcumque partis cancrum. ejus hæc eſt deſcriptio.

℞. Radicum ſcrophulariæ majoris, herbarum gerani primi Dioſcoridis, hoc eſt, herbæ Roberti ana M. ij. arnogloſſæ majoris, ſolani, bugloſſæ ſylveſtris, boraginis, portulacæ, euphraſiæ, betonicæ ana. Mj. ranarum aquatilium & album. ovorum diu agitatorum, ana num. 12. ſeminis cydoniorum, & fœni græci aliquantum conquaſſatorum, an. unc. j. His ſeminibus affunde aquarum roſarum & euphraſiæ, ana lib. j. inciſantur omnia, & conquaſſentur, deſtillenturque in alembico plumbeo. Et quoniam ingens fuit affluxus, præter revulſiones admove fronti ſequens unguentum ad fluxionem intercipiendam.

℞. Farinæ hordei unc. ij. pulveris roſarum rubearum, myrtillorum, balauſtiorum, nucum cupreſſi, & florum betonicæ, ana Drachm. ij. Acaciæ Drachm. j. cum oleo roſato, pauca cera & aceto, fiat unguentum.

Hoc defenſivum adhibui tribus vel quatuor diebus, ad ſiſtendum fluxionis impetum: dein

ſuper

ſuperſedi; ne plus ſatis refrigereratur caput. Hac methodo ſedavi ad tempus tum capitis, tum ulceris dolores acutiſſimos, cæteraque ſymptomata, creſcente nihilominus in dies tumore.

Aliquantò poſt rogatus ſum ab ægro, ut ſibi fuſiſſime morbi naturam declararem, libereque aperirem, quæ præviderem pericula omnia, ac ſimul quæcunque ad ſanitatem optima viderentur præſidia, proponerem. Tum ego coram clariſſimo Alberto Roſcio D. Medico celeberrimo, in ædibus Claudii Marionis, fideliſſimi ac diligentiſſimi pharmacopæi & civis Lauſannenſis; ita diſſerui: Generoſe Domine, ſiquidem adeò exoptas & jubes coram declarari quæ ad morbum tuum attinent, etſi præter Medicorum inſtitutum in conſultationibus id ſum facturus, dicam tamen libere & coram quæ ſentio.

Ad quemvis morbum tollendum, caput eſt noſſe ipſum morbum. Tuus iſte ab eſſentia definitus nihil aliud eſt quàm Scirrhus illegitimus, ſeu potiùs cancroſus: quippe qui deſinit in cancrum occultum, & latentem, hoc eſt, non exulceratum. At ex figura Celſus αγίριωπα vel cum latinis, exitum oculi nominat. Actuarius μῆλον, id eſt, malum vocat. Ego a figura ficum ab eſſentia ſcirrhoſum & cancroſum, cognomino. Scirrhus propriè medicis dictus eſt tumor durus & indolens, qualis hic ante annos aliquot. Verum poſtea humor conjunctiva membrana concluſus, & ita quaſi conculcatus, ut nulla potuerit fieri tranſpiratio, tandem accenſus eſt, & acrior atque malignior redditus: ſicque formatus eſt Scirrhus illegitimus, ſeu potius cancroſus. Hoc indicant non modò durities, inæqualitas, dolor, color lividus, ſeu potius plumbeus, ſed maxime venæ craſſiores toto tumore ſparſæ, atro ſanguine, adulto, & melancholico turgentes. Et quamvis nondum exulceratus ſit tumor, periculum eſt tamen, ne temporis progreſſu ſanguis, & humores melancholici accenſi, tantum malitiæ attrahant in locum affectum, ut tandem (proh dolor) exeſis tunicis, fiat cancer ulceratus, adverſus quem medicamentis fruſtra pugnetur.

Hujus & ſimilium morborum cauſa triplex, primitiva, antecedens, conjuncta. Primitiva medicis eſt exterior, poſita in victûs ratione, aliiſque non naturalibus, aere, motu, & quiete, ſomno, & vigilia, animi pathematis, excretis & retentis. Plerumque enim ſi ſupprimantur ſolitæ evacuationes, ut menſium, & hæmorrhoidum, fit magna congeſtio humoris melancholici: unde hic morbus. Naſcitur etiam ex vulneribus, contuſionibus, fracturis, in primis verò eryſipelate & inflammationibus perperàm curatis: quum ſcilicet ipſarum materia frigidiorum applicatione in duritiem concreſcit, aut quum ſolis calidis, non etiam emollientibus, tenuior portio diſſolvitur, craſſiore ſubſiſtente.

Antecedens cauſa eſt humor melancholicus, item ſplenis imbecillitas, qua fit ut ex officio ſuo ſanguinis portionem fæculentam ex jecore non alliciat. Huc quoque plurimùm facit ipſa jecoris conſtitutio, ſive id natura proclive eſt ad generandum atræ bilis copiam, ſive nimis calidum & bilioſum, unde coquatur nimis, & aduratur ſanguis, nec non & alii humores.

Conjuncta cauſa eſt, humor in locum affectum congeſtus. Tres iſtæ cauſæ hic concurrunt. Nam quum generoſus Dominus habitu ſit non mediocriter bilioſo, bilis aſſiduò præbuit materiam humori melancholico, ſiquidem cholericus humor ſummâ aduſtione tandem etiam vertitur in atram bilem. Adde victus rationem, in qua haud parum peccavit Dominus largius potans, utenſque cibariis crudis & concoctu difficilibus, itemque aromatis, cœpis, alliis, porris, raphanis &c. Hujuſmodi primitivarum cauſarum concurſu, excitata & corroborata eſt antecedens: indè humor ille qui ab anno 81. ſupererat ex inflammatione indurata in oculi membranis, data occaſione accrevit. Cumque ſuperflui humores ferè influant in locum affectum, natura ſeſe, quantum potuit, exoneravit in eum locum. Hinc conjuncta cauſa in iſtam, quam videmus magnitudinem, aucta eſt: & perget, inquam, niſi occurratur iis, quæ infra proponemus, auxiliis.

Quoad ſigna: tametſi initio cancri ſicut herbæ germinantes difficile cognoſcantur, autore Galeno, nihilominùs tumor iſte ſat liquido intelligitur cancroſus; contra eos qui merum eſſe ſcirrhum apud generoſum Dominum contenderunt. Cancri cognoſcuntur eo, quod ſint præduri, inæquales, lividi, ſparſis circa tumorem craſſioribus venis, atro ſanguine turgentibus.

Sæpe etiam adeſt intemperies calida, ſive calor, & inflammatio cum dolore pungente & pruriente. Si fuerit exulceratus cancer, exit ſubtilis, & fœtida ſanies. Ita autem hic viſuntur pleraque omnia. Non quidem pervenit cancer ad ſummam malitiam, ſed ad eam properat, brevi perventurus. Adultus enim eſt ſanguis loco affecto, incluſus tandem contrahet (& jam cœpit) malignitatem tantam, ut quæ hactenus mire operata ſunt præſidia, ſedandis doloribus, reprimendo morbo, & minuendis ſymptomatis omnibus, demum infirma futura ſint ad reprimendum morbum, & prohibendum, ne exulceretur, & occupet reliquas faciei partes, ſicque fiat. (noli me tangere) hoc eſt, ulcus cancroſum, in facie perquam malignum & immedicabile, aſſiduo erodens imas partes affectas, nec ſiſti poteſt, ut monet Aëtius.

Nunc de curatione. Hæc perfici ſolet tribus potiſſimum: victus ratione, evacuatione humoris antecedentis, & Chirurgicis auxiliis. Victus & cæterorum non naturalium, quæ ſit ratio, jam ſæpè ex me audivit Dominus: vitanda nimirum eſculenta dura, vaporoſa, & quæ facile corrumpuntur: cujuſmodi ſunt carnes ſale aut fumo inveteratæ, bubula, ſuilla, ferina & ſimiles: item aves aquaticæ. Utendum bona vervecina vitulina, hædina, pullis, capis, perdicibus, turdis &c. Piſcibus abſtinendum niſi forte, ut non nihil appetitui indulgeatur, iis uti liceat ſub initium prandii non in cœna, idque adjectis paucis aliis cibis. Sint autem piſces carne firma præditi; veluti percæ, truttæ &c. In aquatilibus optimi ſunt gammari ſine aromatis. Aromata enim omnia vitanda,

da, piper, zingiber, garyophylli &c. item cæpæ, porrum, allia, raphani, ſynapi, & quæcumque vim habent, calefaciendi nimis ſanguinem: leguminа, fabæ, lenticulæ, piſa, phaſeoli, &c. plurimum nocent: item caſeus & quævis lactaria opera. Veſpertina juſcula potiſſimum noxia: vinum item vaporoſum. Bibendum autem album, maturum, & modice potens. Diuturnus ſomnus, potiſſimùm ſtatim a cæna, noxius: aer item nimis calidus, aut ſummè frigidus vitandus.

Secundam ſanationis partem diximus, poſitam in evacuando humore antecedente, quod ubi fiet, ſpectanda erit Domini habitudo bilioſa, & intemperies calida, cum Obſtructione jecoris: ideoque purgandum cholalogis, habita tamen partis affectæ ratione. Quem in uſum mire placet ſyrupus roſaceus compoſitus cum rhabarbaro, agarico & ſena, quo ſæpe uſus eſt æger, cum decocto betonicæ, euphraſiæ, agrimoniæ, &c. Salubriter etiam uſus eſt præſcripto à me diaphœnico in tabellis, & electuario de ſucco roſarum. At ex Hippocrate ante purgationem præparandus eſt & coquendus humor apozematis aperientibus, qualia poterit præſcribere D. D. Roſcius, phlebotomia, cucurbitulæ, & hirudines ſæpe utiles, imò neceſſariæ ad hunc morbum, tum ut evacues, minuaſque cauſam antecedentem, humorem videlicet melancholicum, tum ut derives loco affecto. Opportunum his vernum tempus, authore Hippocrate, quibuſcunque inquit, venæ ſectio, vel medicatio convenit, hos vere purgare, vel venaſecta vacuare oportet. Aperienda vena brachii ad latus partis affectæ, cucurbitæ, ſcapulis, & clunibus applicandæ. Hirudines applicentur, quo modo jam applicuimus magno Domini bono, modò ſub aures ad jugulares venas, modò ad hæmorrhoides ano, prout medico videbitur, idque urgente demum neceſſitate. Tum vero ſenſim emittendus ſanguis propter male conſtitutum jecur, quod cùm ſit jam dudum debile, ſcirrhoſum, & obſtructum, dubium non eſt, quin nimia aut importuna phlebotomia plurimum ſit nocitura.

Tertia & poſtrema tollendi morbi ratio, poſita in operatione chirurgica in curando videlicet loco affecto. Porro hujus morbi ſanatio chirurgica duplex eſt: una palliativa, ſeu fucata, altera vera. Palliativa eſt, quam hactenus adhibuimus, & commodo victu, & purgato ſæpe corpore ad deducendum humorem, ſive cauſam morbi antecedentem, atque etiam inhibendo ejus impetum exterioribus applicationibus, qualibus huc uſque ſumus uſi. Sed quum hæc curatio tandem futura ſit invalida, ad reprimendam morbi vehementiam, & perfectè ſanandum ægrum, operæ pretium fuerit, proponere veram & legitimam ſanationem.

Quum igitur legitima ſanatio tumoris præter naturam, authore Galeno, fiat extrahendo tollendoque quicquid adeſt in parte affecta: videndum, quot modis tolli poſſit tumor, ſive excreſcentia iſta, & quæ tollendi tutiſſima ratio? Jam ante ex me audiit Dominus, id faciendum vel reſolventibus, vel erodentibus Pharmacis aut ipſa manu. Quoad reſolventia, quum tumor ſit duriſſimus, credibile eſt, nullo reſolutum iri medicamento niſi priùs emolliatur. At vero præterquam quod hujuſmodi prædura materia, tam diu (quindecim videlicet annis) congeſta, emolliri nequit, periculum eſt, ne ex iſto emollientium uſu tumor ſubito contrahat ſummam malitiam, uti teſtatur Galenus, & nos in tractatu de Gangræna confirmavimus, exemplo Scirrhi in jecinore inveterati. Hic enim adhibitis emollientibus, ſtatim verſus eſt in cancrum exulceratum, ex quo mors; ex hac ergo methodo nihil ſperandum. Erodentia vero mihi perquam Periculoſa cenſentur. Nam cùm prominens hic tumor ſit duriſſimus, credibile eſt benigna medicamenta irrita futura: quin potius, ut ſumma durities adeſt, ſic vehemens requiritur medicatio, cujuſmodi eſt, quæ vi ſepticorum, & eſchariroticorum fieri ſolet. At vero ut lenibus non afficitur cancer, ſæviſſimum malum, ſic irritatur, & ingraveſcit, vel tantillum acribus & vellicantibus ut antè expertus eſt æger. Porro quum pars affecta ſit cerebro proxima, oculus videlicet, in quem, ut radicitus tollatur morbus, penetrandum eſt altiùs ad nervum opticum erodentibus Pharmacis, haud dubiè illorum vis communicabitur membranis cerebri unde maxima & periculoſiſſima exorietur inflammatio, ſiquidem magna intercedit ſympathia & neceſſitudo inter oculi tunicas & capitis, ut infra liquebit ex oculi anatomie. Ergo ne ſic quidem ſanari poteſt æger.

Supereſt, quam diximus, chirurgicâ operatio, ut ſimul & ſemel extirpetur, quicquid vitioſum eſt. Hæc autem omnium minime periculoſa, meo quidem judicio. Primùm, quia ſolide conjicio, me facile poſſe radicitus malum extrahere, quantumvis alte latens in oculi orbita, nempe id ipſum uſque opticum nervum, cujus & pars amputanda. Deinde quia venarum & arteriarum vaſa ibi, tenuia ſunt, & quaſi capillaria: ideoque nullum hæmorrhagiæ periculum. Denique licet altius incidendi ſint nervi, opticus, & qui ſecundæ conjugationis eſt, nullum tamen periculum: ſiquidem nervis perfecte inciſis in tranſverſum, eorum extremitas contrahitur, ipſique integuntur carne, ſicque deſinit illorum functio, nec aëre aut medicamentis lædi poſſunt. Unum hoc timendum, ne quum ægri corpus jam dudum cacochymum ſit, ac ætate jam provectiore ad annum videlicet accedens quinquageſimum ſextum, facile accendatur intemperies in partibus intimis, ſimulque excitentur febris, capitis dolor aliaque id genus ſymptomata. His ut occurras, laudabili victu utendum, purgationes uſurpandæ, ſecanda vena, applicandæ cucurbitulæ, & cæteræ revulſionum ac derivationum ſpecies, ſicque tuta erunt omnia, ſi modò benedixerit Deus Opt. Max. cui pro generoſo Domino vota nuncupamus.

His auditis, partim quod exhorreſceret æger, partim quod diſſuaderent nonnulli, abſurde & imperite ſpem facientes, fore, ut quicquid ex oculo prominebat ſponte excideret, viſum eſt pergere in curatione palliativâ. Hac vero etſi ſedantur dolores, nihilominùs tamen excreſcebat fungus indies. Naſcebantur quoque tubercula & varices lividæ ad piſi magnitudinem, merum quandoque ſanguinem emittentes;

ejuſmodi hæmorragiam etſi probabant nonnulli, ut quæ ægrum & partem affectam levatura videretur, ego contra conſtanter affirmavi, ita in dies magis, magiſque debilitatum & refrigeratum iri jecur jampridem obſtructum, durum & ſcirrhoſum ac tandem illectum iri ſanguinem, alioſque humores ad caput & faciem; uti ſane accidit 13. Julii. Reverſo enim generoſo Domino a brevi peregrinatione, ex qua incaluerat ei caput, item que corpus univerſum, tubercula illa & varices oculi cœperunt ſanguinem profundere, tanto impetu ut 13. & 14. diebus ejus menſis, impletæ ſint ſanguine ſcutellæ ſeptem, præter cum qui periit in linteis, ſpongiis, veſtibus & ſingularum ſcutellarum ſanguis à me appenſus, præſentibus G. Dn. ægroto, Nicolao Gantino, Franciſco Croſerano & Jo. Glaronio, fuit unciarum decem & ſemis: quod quidem tam verum eſt, quàm dictu mirabile. Paulo poſt æger impenſe debilis, imminente altero profluvio me accerſivit ejuſdem menſis die 15. Quum primùm advenio, faſciam quâ malum contegebatur, reſolvo: tum cœpit ſanguis longè majore quàm unquam antea, impetu promanare: id quod, niſi fuiſſem teſtis oculatus, ægre credidiſſem, quùm ſint oculi venæ fere omnes capillorum inſtar exiles: ſed hæc contra in hoc bono viro varicum inſtar dilatatæ conſpiciebantur. Attamen inſperſo pulvere noſtro, ſanguinis ſiſtendi vi prædito, cujus deſcriptio habetur in libello noſtro de gangrena c. 19. illico ſuppreſſus eſt ita ſanguis, ut deinceps nonniſi parciſſimus fluxerit. Ab hoc profluvio declinantibus ſenſim viribus, & excreſcente in dies oculo, nonniſi miſerrima eaque propinqua mors expectabatur, quum tandem generoſi viri Gabriel in Blonay, Baro à Chattelart, & Dominus Philippus Ceritiatius, Dom. à Denezi, ejus generi, cum aliis nobilibus & honeſtiſſimis amicis ſtatuerunt aduocandos eruditiſſimos & peritiſſimos quoſque Medicos, & chirurgos, quorum deliberationi & ſententiæ ſeſe æger ſubjiceret. Annuente ægro, accitur Geneva clariſſimus & doctiſſimus Janus Antonius Saracenus, Philoſophus eximius, Medicus Regius, Lauſanna item doctiſſimus D D. Albertus Roſcius, ſenex experientiſſimus. His me tertium adjunxit æger benevolus, ut ſi opus eſſet chirurgica operatione, hanc ego perficerem. Die Julii 18. inita conſultatione, propoſui quæ infra ſuo loco.

Inita conſultatione, commemoravi apud clariſſimos Doctores Medicos duos, quæ ante apud ægrum & D.D. Roſcium in ædibus & præſentia Marionis. Lauſannæ propoſueram: iterum concludens, ſola manus opera pleniſſimè ſanari poſſe ægrotum. Cumque ex nova quorundam ſententia ſperaſſet æger, commodè inciſum iri cancrum religatum ſerico, neceſſe habui meas contra ſæpiùs allatas rationes ſubjicere hunc in modum.

Primùm; quod mali radix à ligatura relinqueretur: ſiquidem quæ facta eſt morbi renovatio, liquidò conſtat factam eſſe in orbita, adeoque altiùs ad opticum uſque nervum. Ligatura autem quum id ſolum apprehendat, quod prominet à palpebris, relictum eſt quicquid orbita continetur, ſicque irrita futura eſſet operatio. Etenim id quod relinquetur, illico proferet novum fungum priore maligniorem.

Secundò quod fieri poſſit, ut rumpatur uena aut arteria quæpiam importuno tempore, puta nocte; & ſic æger vel exigua ſanguinis jactura e veſtigio moriatur, quum tanta jam ſit facta profuſio.

Tertiò: quòd ex ligatura futurus eſſet graviſſimus dolor, totis quindecim diebus & ultra: propterea quod conjunctiva in qua hæret ligatio ut pote à pericranio deducta miro ſenſu ſit prædita. quo ex dolore, ut nihil dicam de cerebri læſione, ſequeretur humorum affluxus ingens in partem affectam. Adde quod æger jam dudum debilis & extenuatus hos dolores & inquietudines, tolerare non poſſet,

Quartò: quòd pars oculi ſupra ligaturam, dùm corrumperetur, fætore ſuo graviſſimo læſura foret partes principes, & ipſis adſtantibus intolerabilis futura. Relinquitur inciſio, quam ſpero a nobis tam dextre factum iri, propitio numine, ut leviores ſint cruciatus, & nulla, aut minima hæmorrhagia. Quod ambigitur, queat ne morbus radicitus erui? ſpero id quidem factum iri. Quippe jam pridem excogitavi inſtrumenta quædam, quibus oculum tuto & agiliter ab ima orbita reciſum extraham. Præterea quantuluſcunq; ille qui percipitur motus, apprehenſo tumore ſtcolo nonnihil mobili, ſpem facit hunc non hærere perioſtio, cui ſi adhæreret, certe eſſet immobilis. Imo & ex eo intelligimus, reliquam eſſe aliquam pinguedinis & muſculorum ambientium portionem inter oculum & os; ex quibus operatio tantò facilior, tutior, & felicior expectatur. Quoad hæmorrhagiam, ego certè nonnihil moveor, cum ſubit animo nupera ſanguinis illa profuſio, nobis notiſſima. Attamen venæ in oculo tenuiſſimæ non videntur largum emiſſuræ ſanguinem, ſi incidantur ad baſim: & poteſt diligente manu inhiberi erumpens ſanguis, quem poſt tantum profluvium non eſt veriſimile multum futurum. Denique haud dubiè ex ægri metu & horrore major pars ſanguinis recurret ad cor.

Conſultiſſimum tamen fuerit extrema ligare arctiſſimè, brachia ſupra cubitum, tibias ſupra genua, idque horæ dimidio ante operationem. ut nimirum moleſta & conſtringente hac ligatura, ſanguis avertatur ad illas partes, & procul ab iis, in quibus futura eſt operatio. Atque hoc meum eſt de hoc morbo ejuſque chirurgica extirpatione judicium. Vos Medici videte, & de noſtris judicate, Doctores clariſſimi.

Hic Medici, poſtquàm diſſeruiſſent de morbo & medicamentis univerſalibus, noſtra omnia comprobarunt, & decreta eſt mali extirpatio per inciſionem. D. Saracenus rem detulit ad ægri neceſſarios & amicos, quotquot aderant. Illi audito tum præſentaneæ & quidem funeſtiſſimæ mortis periculo, tum ſanationis ſpe per oculi extirpationem, facilè aſſenſerunt, multoque libentius æger ipſe magnanimus.

Tùm poſtquàm prædixi metuenda ſymptomata, decreta eſt in proximè ſequentem diem Lunæ, qui in Auguſti Calendas incidebat, operatio. Interea præſcripta eſt ægro victus ratio congrua, ad reparandas vires deperditas ſuperiore ſanguinis profluvio. Præſcriptus & illi

pr

ad diem ſabbathi decimum nonum) Calendas Auguſti laxativus potus.

℞. Tamarind. electorum, foliorum ſenæ oriental. mundat. ana ℥ ij. uvarum paſſarum mundat. ℥ j. epithymi. ſem. aniſi, fœniculi, ana ʒ ß. cichorii, agrim. ceterach. polytrichi, ana p. j. fiat decoctio ad ℥ iij. in qua colata macera rhabarb. elect. ʒ i ß. cinnamomi electi gra. 7. in expreſſione diſſolve ſyrupi violati ex 9. infuſionibus & mannæ granatæ ana ℥ j. miſce: fiat potio.

Sequente die Dominico, & die lunæ, manè ante operationem, exhibitus eſt potus cordialis ſequens.

℞. Aquarum bugloſſæ, violarum, roſarum, meliſſæ, ana ℥ j. ſyrupi corticum citri & de ſucco acetoſæ ana ʒ j. confect. alkermes ʒ j. pulv. diambræ ʒ ß. miſce fiat potio pro duabus doſibus.

Exterius ſuper corde ante & poſt operationem applicitum eſt ſcutum ſequens.

℞. Florum trium cordialium ana p. ij. meliſſæ, majoranæ, ana m. ß. ſeminis & corticum citri, ſeminis ocymi, ana ʒ ij. pulv. elect. diamargar. frigidi. pulv. elect. è gemmis ana ℈ iij. pulv. diamoſchi dulcis, & diambræ, ana ʒ ß. croci ℈ j. excipiantur goſſypio, & cum ſyndone rubra fiat ſcutum interpunctum pro regione cordis.

Ante & diu poſt operationem, unctus eſt ſtomachus hoc unguento.

℞. Cerati ſtomach. Galen. ʒ iij. pulv. aromat. roſati ʒ j. garyophyll. & nucis moſc. ana ʒ ß. olei nardini & maſtichini, ana ʒ ß. fiat linimentum pro regione ſtomachi, ante cibum.

Aliud unguentum pro ſtomacho, aliquandiu applicitum poſt operationem factam.

℞. Olei maſtichini & de mentha, ana ℥ ß. olei nardini & de abſinthio pontico ana ʒ iij. cerati ſtom. gal. ʒ ij. ladani & olei de nuce moſch. an. ʒ j. pulv. arom. roſ. & ligni aloes, ana ℈ j. pulv. garyophyll. & ambræ griſeæ ana ℈ ß. cum cera nova q. ſ. fiat unguentum, quo calide illinatur regio ventriculi ante cibos, bis die.

His ita præſcriptis, amici qui aderant ſtuduerunt ægrum recreare, quantùm fieri potuit. At ille magnanimus & ſanitatis avidiſſimus conſtantiâ ſe ſua magis quàm alienis verbis ſolabatur; niſi quod ſtato die nonnihil territus eſt D. Roſcii excuſatione per literas factâ, veritus nimirum, ne quid ille mali præſagiret: quod tamen ita diſſimulavit, ut non niſi ab operatione reſciri potuerit: adeò urgebat ipſe operationem.

Itaque præmiſſis ſolennibus precibus pro felici ſucceſſu, & tribuenda ægro patientia ac viribus, ipſemet ſumpto recente ovo & cyatho vini, cathedram accommodatam ſibi delegit, & ultro ſedit: ita ut quum mollis quiſpiam cathedræ alligandus foret, neceſſe duntaxat habuerim, adſtantium duobus brachia, tertio caput committere. Dum crumenâ ex utraque parte aperta, ad hanc operationem à me inventâ, totam excreſcentiam, ſive ficum tam altè quantùm fieri potuit, verſus nervum opticum apprehendi & incluſi, crumenulamque conſtrinxi, & ſiniſtrâ meâ nonnihil attraxi. Crumena hæc fit ex corio tenerrimo ex ſupernâ parte annexi ſunt orbiculi, ex filo æneo facti ad excipiendos funiculos.

Vulgus Chirurgorum loco crumenæ, ad has, aliaſque excreſcentias, ſcirrhos, atheromata, ſteathomata, & ſimilia excidenda, excreſcentiæ, ſive tumori, filum duplicatum acu incurvata trajiciunt, ſed perperam, aqua enim ſive humor in oculo, aut quovis alio tumore contentus, protinus effluit, & membranæ concidunt, flacceſcitque tumor, difficilimamque efficit operationem, ſed de his forſan aliàs plura.

Sic apprehenſo, & crumena incluſo fungo, cœpi ſub palpebra ſuperiore ad majorem oculi canthum, inſtrumento (quod ipſe inveneram, & nominatim præparaveram ad eam operationem) ſeparare conjunctivam: adactoque ferro ad opticum uſque nervum, percurri oculi ambitum, quæ erant ſeparanda diſtingens, eodemque inſtrumento opticum ſecui tum & eum qui ſecundæ conjugationis eſt, & tam dextrè (ſine jactantia ſit dictum) me geſſi ut vix decem paſſus fierent, dum ficus ille cancroſus, totam oculi orbitam implens, & in faciem latè prominens, intactis palpebris, radicitus erutus ſit.

Eſt autem cultellus veluti lenticulare obtuſus, ne in operatione cranium lædatur. Cuſpis enim ipſius nonnihil extuberat, ſed ex illa ſolummodo parte, quæ in operatione cranium reſpicit. Altera vero pars, plana & æqualis eſt. Præterea nonnihil incurvatus eſt cultellus, ſed eodem plane modo, quemadmodum cultri quibus excavantur cochlearia lignea, incurvari ſolent.

Sed quia cuſpis cultelli in forma lenticulare, ut dixi, obtuſa, neceſſe eſt, ut phlebotomo, aut novacula, per ipſam adnatam parva fiat inciſio, quo cuſpis cultelli ſaltem per ipſam adnatam intrudi poſſit, & reliqua omnia facile à cranio ſeparentur.

Ut autem cultellarius inſtrumentum hoc apte atque concinne fabricare poſſit, neceſſe eſt, ut Chirurgus ipſemet exemplar ſive ſpecimen ex plumbo ea qua fieri poteſt diligentia adornet. Id verò facilè efficiet, ſi longitudinem ac latitudinem exactè obſervaverit. Quantùm autem incurvandus ſit cultellus, facile cognoſces, ſi interim, dum ſpecimen ex plumbo paras, cranium hominis ſuâ carne denudatum ad manus habueris. Hoc modo ego, cùm operatio hæc mihi facienda erat, proceſſi. Summa autem adhibenda eſt diligentia, ut quàm aptiſſimè fabricatum ſit inſtrumentum; in hoc enim totum ferè negotium operationis ſitum eſt. Si enim aptum & bene ſcindens fuerit inſtrumentum, feliciter ſucceder operatio: infeliciter verò, ſi minùs aptum fuerit, ut fuſiùs dicturus ſum, quando de inſtrumento quo Dom. Georgius Bartiſch in hac operatione utitur, agam.

Porrò etſi adnata tunica, quæ præcipuè incidenda erat, exquiſitiſſimo ſenſu ſit prædita, non uſque adeò tamen dolorifica fuit operatio. Agitatio ægri nulla, niſi lingua quum ter, quaterque Deum inclamavit.

Injeci illico copioſe pulverem noſtrum ad ſanguinem ſiſtendum lib. de gangræna, & ſphacelo cap. 19. ſcriptum; ſtupas quinetiam al-

bumine ovi madefactas, & prædicto pulvere conſperſas, oculi capſulam implevi, ita ut vix unciæ duæ ſanguinis extillarint. Ideoque nihil opus fuit actuali cauterio argenteo quod proprie præpararam, propter loci affecti nobilitatem & præſtantiam.

Deinde involuta faſciis orbita, & defenſivis ad frontem & collum circumcirca adhibitis, æger ipſe ſe abluit, & voluit ire pedibus in lectum, triginta circiter paſſus ab operationis loco. Nos prohibuimus, & ſella detulimus. Mirum tam diuturno morbo, tanto ſanguinis profluvio, ævo tam provecto, ægrum ſic ſubſtitiſſe, niſi Deus, cui laus & gloria, eum corroboraſſet.

Tumoris magnitudo ad nervum opticum uſque patebat. In tumore poſt operationem diſſecto, invenimus oſſiculum, & mole & figura dimidiatam fabam repræſentans, ubique tuberoſum, prope minorem oculi canthum. Hic varia judicia. Alii in tumore natum dixere, quòd denſâ & durâ integeretur tunica, quæ mihi ſclerotica eſſe videbatur. Alii diutino defluxú carie affectum cranium cenſebunt, indeque carioſum oſſiculum ſponte naturæ ſeparatum, ſenſim membranam illam penetraſſe, atq; illud callo deinde obductum fuiſſe. Verò mihi ſimilius videtur, id oſſiculum e cranio illuc penetraſſe, quàm in ipſo tumore natum. Primùm enim ad orbitam oculi pertinuiſſe patet. Deinde materia intra quam illud repertum eſt inſtar atramenti nigra erat, nihilque aliud quàm ſanguinis fœx. At neceſſe eſt, quod ex materia aliqua gignitur, ejus colorem referre: oſſiculum autem album fuit ac proinde non ibidem genitum. Tertiò ex progreſſu curationis facile fuit animadvertere, e cranio illud delapſum, ſiquidem percipiebatur cicatrix nonnihil cava, ad minorem canthum: qualis eſſe ſolet, ubicunque eſt oſſis deperditio, teſte Hippocrate. Reſiduum tumoris duabus diverſis ſubſtantiis conſtabat. Nam pars ea quæ extra orbitam prominebat, inſtar fœcis atramenti fuit, ſatis denſa, forti membrana involuta, quam autumo ex conjunctiva & cornea membranis ita coaluiſſe.

Pars verò orbitâ contenta, dura fuit & ſcirrhoſa, colore livido. Hos ego fuiſſe puto oculi muſculos, qui quidem nequaquam conſpici poterant agnoſcive, utineque membranæ, quia plane occaluerant cum aliquâ aliâ materiâ reſiduâ, ex priore illa inflammatione anni 1571.

Ipſo operationis die non eſt retectum vulnus metu hæmorrhagiæ: at poſtridie tantùm applicatum ex decerptis linamentis digeſtivum ſequens.

♃. Terebinth. lotæ in aqua betonicæ ℥ ij. gummi elemi ʒ ß. diſſolve in olei roſacei ℥ j. adde vitell. ovorum num. 2. croci ʒ ß. miſce: fiat digeſtivum. Inſuper admovi emplaſtrum baſilicum. Inunxi totum caput & collum oleo myrtil. & roſato: fronti & collo defenſivum applicui: nec aliter proceſſi; quoad facta eſſet vulneris digeſtio. Sequenti die, Saracenus relicto longiore ſcripto, in quo victûs ratio tum in rem præſentem, tum etiam in futurum conveniens, tradebatur, domum repetens mihi rem omnem commendavit. Ego ſex diebus continuavi digeſtivum & baſilicum: exin digeſto vulnere pro digeſtivo adhibui mundificativum ſequens.

♃. Terebinth. lotæ in aqua betonicæ ℥ ij. gummi elemi diſſol. in oleo roſaceo ℥ ß. radic. ariſtol. rotundæ. iridis flor. ana ʒ ij. cum melle roſaceo fiat mundificativum.

Tùm applicui emplaſtrum de betonica, eoque lapſo incarnavi vulnus: cicatricem induxi pulvere ſicco, ex ceruſſa, lithargyro, cornu cervi uſto, alumine & radicibus iridis, ſuper inducto empl. diapalma. Victus rationem æger adeò accurate & lubens obſervavit, ut ſupra decimum quartum diem vino ſibi temperarit, contentus ptiſana, cui adjectum erat paucum coriandrum præparatum, aut etiam oxyſaccharum, cui inter parandum indebatur tantillum cinnamomi: atque ſic adductis tandem concinne palpebris, a fico cancroſo, ejuſque omnibus ſymptomatis, vir genere & virtute, in primis verò pietate nobiliſſimus perſanatus eſt.

Porrò quùm locus multum diuque affectus ac pro indebilis, ut plurimùm obnoxius ſit defluxionibus à valentioribus partibus tranſmiſſis, ideò ut nè deinceps novi exorirentur in facie affectus, aut in parte nuperrime ſanata, author ægro fui, ut clauderetur ulcus, cauterio excitatum in brachio dextro, quod progreſſu temporis inferius deſcenderat, & circumcirca calloſum evaſerat, & novum applicui ſuperius ac propius venam cephalicam 22. Auguſti. Porrò in eundem uſum & ad majorem præcautionem ſuaſi, ſetaceum ad cervicem trajici legitimo loco, qui eſt à prima vertebra ad tertiam, nec inferiùs. Adhibitum quidem fuerat anno 81. ineunte morbo, ſed male ad ſextam cervicis vertebram, ubi eminentiores ſunt nervi, quam ſuperiùs ad caput: hinc acutiſſimus dolor, ob quem adeo excitatum ulcus poſt menſem claudendum fuerat. Ille conſilium noſtrum admiſit, & conſultus Saracenus literis, eandem ſententiam ſcriptis confirmavit. *Gulielm. Fabric. Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. 1.*

Ratione officii à Sereniſſimo Principe ac Domino Dn. Philippo Ludovico Comite Palatino Neoburgico &c. mihi in patria demandati inter alios alumnos Illuſtris ſcholæ Lavinganæ, menſe Februario curandus ad me venit amicus meus conſanguineus Sebaldus Agricola, ſuperintendentis Neoburgici piæ memoriæ filius, adoleſcens pius, doctus, ſanus aliàs, aſpectu & corpore nobiliſſimus, ſed nimia ſeveritate alter Cato: hæreditario quaſi malo ſermonem nunquam articulatim explicabat, lingua craſſa, ex copia humoris affluentis ab humidiore cerebro, ob quod etiam pater ipſius p. m. continuis diſtillationibus obnoxius, neglecto conſueto ligni guajacini decocto, feliciter aliàs uſurpato, tandem apoplexia mox perculſus obiit.

Filio prædicto (ſequentia omnia feliciter referenti) in extremitatis linguæ magis dextra parte, ineunte æſtate, tuberculum valde exiguum ab initio erupit. Mox ad ciceris, poſteà fabæ, tandem neglectum, ad caſtaneæ minoris, majoriſque quantitatem, abſque omni dolore, inſigni tamen duritie, ſenſim excrevit,

ita

ita tamen ut fili inſtar majoris hujus tuberculi radicem per linguæ compreſſæ ſubſtantiam ego cum Chirurgo tactu ſparſim deprehenderim. Eadem magnitudine menſe Februario ſubſiſtit; præcedentibus autem ineuntis hyemis menſibus, non ſolum bubo frigidus, indolens, induratus ovi inſtar anſerini magnitudine, , qua erupit, eadem quamvis remediis exceptus, ad ægri uſque finem vitæ pertinax quievit: æquè cum ſcrophulis forſan cancroſa malignitate rebellis futurus fuiſſet (ſi vitam longiùs æger pertraxiſſet) verùm etiam in glandula poſt aurem dextram ſita, parotis frigida at mollis prominebat. Uno & altero die ſenſim amandata, ad emunctoria dictæ ſaltem partis ſub mandibula inferiore, & muſculis oſſis hyoidis ac linguæ, ſenſim longa ſerie in χοιράδας & ſcrophulas terminabantur. Hoc modo ſingulis ferè ſeptimanis ineuntis hyemis, ad ineuntem in qua obiit æſtatem, imprimis luna creſcente, parotis recens, frigida, mollis iterùm, tandem ad emunctoria ſub mandibula in ſcrophulas ſemper deſivit tam induratas, ut in calculos abiiſſe materiam, tactu putares, tamque ingentes, ut cum ſcrophulis ſiniſtræ partis ex eiſdem parotidibus enatis, ſibique obviis, tandem totam illam cavitatem, quæ eſt in colli totius ſub mento ambitu, impleverint.

Creſcentibus ſic in dies ſcrophulis, ſuæque valetudinis curandæ negligens, demum coactus menſe Februario me conſuluit: illius natura, linguæ, & colli tumoribus aliiſque ex ægri relatione conſideratis ſtatim ſuſpicabar tubercula hæc cancroſa prodiiſſe: mihi enim tunc in mentem veniebat venerandi illud Galeni: cancroſa ſcilicet eſſe omnia, quæ ab atrabilario ſucco induruerint. Propterea non eſſe vulgares, ſed malignos tumores pronuntiabam, atque prius alteri Medico, hoc ipſum malum dijudicandum offerat, ipſi mandavi. Illo tum peregrè abſente, aliquandiu ne nihil agere videar, aliquid remediis leniendo coactus egi. ob intenſiſſimum enim frigus, quod tempore Bacchanaliorum, duravit, malum in dies augebatur, cum ſcrophulis lingua in magnum tumorem ſuffocationis periculo non ſolùm elevabatur, verùm illud ipſum tuberculum linguæ cancroſum, eodem die vidi cum pullula, prope venam, ſub lingua raninam dextram atro ſanguine turgente, quam æger ſæpius exerendo linguam tumidam, dentibus fricando aperuit, quâ evacuata, ne inſtante nocte omnia augeantur, avertebam humorum affluxum: inde etiam ex præſcripto colutorio, & irrigatione oleo ligni juniperini ſeu corylini facta, ſicque per os derivando materiam, paucis horis lingua planè detumuit. Altero die ſyrupus cum decocto diaſennæ exhibitus, ut ſudorifera ſequentibus diebus aſſumpta, feliciter ac magno ægri levamine operabantur. Poſtea alter Medicus, me abſente (cujus tamen adventum ad veram & methodicam hujus ægri curam ſuſcipiendam præſtolabar) ferè per menſem, præmiſſis etiam purgationibus linguæ tuberculo impoſuit digeſtivum, ſed omne in caſſum, ſic enim digerendo ulcuſculum in dies latius ſerpſit. Quare alter Medicus ſuum patientem incurabilem, niſi malum ſectione auferatur, proclamabat, & abſque ullis remediis deſperatum, neque unquam attingendum putabat. Eodem tempore aſtans ego matri, ob filium ſuum medica ope excluſum ejulanti, non modo rogatus, verùm imprimis συμπάθεια chriſtianorum (qua membris fide & dilectione nobis annexis omnibus ad mortem uſque opem ferre jubemur, cùm in deſperatis admirabilem ſanando Deum viderim) commotus, mea pauca, & certa remedia repetii. Erat enim cancroſus adhuc lacertoſus, & viribus validus, bene & comedebat & dormiebat. Quapropter ex præſentibus ſignis quam minime curatio eradicativa certo ſit ſperanda præſagiens, curam palliativam, qua cancri augmentum prohiberi, aliaque ſymptomata demoliri queant, amplectendam ſuaſi; ultioni aut ſectioni, quam ſenior Medicus ſuadebat, ſemper merito contradixi, ab Hippocrate & Galeno ſect. 6. Aphor. 38. fideliter admonitus, pars enim affecta nunquam gangrænoſa manifeſte apparebat, quam alter Medicus ſuſpicabatur, ut jam de hoc curandi modo præſertim hic periculoſiſſimo, & calumniis expoſito nihil dicam, quo ſaltem ulcus ablatum fuiſſet, latente per amputatæ linguæ ſubſtantiam maligna radice.

Decimo ergo Martii rogatus, primum præſcripſi convenientem diætam: deinde cum ſufficientiſſime à nobis binis Medicis perpurgatum corpus fuiſſet, talibus evacuationibus ſuperſedi, leviores tamen, jubente ægri natura, non negligendo.

Deinceps venam ſalvatellam aperiri juſſi; poſtea ſudorifera, occulta virtute cancro inimica, alternis diebus (quod tempus ſi neglexit, recens parotis ſtatim erupit) citra moleſtiam præbui.

Sequebantur colatoria, optimè partes ejus carcinomati vicinas defendentia. Denique exulcerato linguæ cancro aquam abſterſoriam ex ſtillatitiis plantaginis, cardui & ligni heraclini, nec non pulverem ulceri inſpergendum ex carduo benedicto, nicotiana & trochiſcis à viperis, magno emolumento ægri ordinavi. Præterea adhibitis prædictis, poſt horam cataplaſma ex ſaccharo candido, floribus ſulphuris & theriaca cum oleo ligni Heraclini ad juſtam conſiſtentiam redigendo, nunc ficubus, nunc panno cerato ulceratæ linguæ imponi, & per famulum aut chirurgum uſurpari curavi; qui ambo in adminiſtratione remediorum diligentiſſimi erant; bis enim plerumque ſingulis diebus ſi non peregrè advocatus, affectum tangendo ipſis adfui. Miror autem ſæpius Berckmannum famulum, quo meliorem nunquam apud ægrotos optarem, noctu patienti accumbendo, interdiu cancroſa induſtriè meis remediis tractando, tam ingentem fœtorem ſuſtinere potuiſſe abſque manifeſto damno. Sic in dies Clariſſime Dn. Fabrici, cataplaſmatis operatio mihi arridebat, cujus vim in his & ſimilibus affectibus admirandam oriri puto ex oleo ligni heraclini ſive corylini, hujus virtutem nobilem indies curando laude experior.

Inſtante Maio, cancer exulceratus in dies omnium admiratione tumore mollior, fœdo & ſordido ulcere mitior, imò labris primum craſſis tumidis, duris, poſteà etiam nodoſis, inverſis, elatis, ac profecto aſpectu horridis, ſubſidens & evaneſcens apparuit: ita, ut interim

nunc ſanguinem melancholicum (at per aliquot intervalla) guttatim ad ℔ ij. nunc ſaniem ichoroſam, fœtidam,& cadaveroſam, ac quandoque atram eructaverit: venulis atro cruore & melancholica fœce deoneratis, tumor evanuit: ac malignitate extincta ulcus tamen laudabilem fuit, in exulceratæ linguæ cavitate deterſa carno non livida, ſed rubella, proba & ſana ſenſim ſuccrevit; ita ut jam cicatrix obducenda foret,niſi rimulam iteræ inſtar Cadmodum parvam cum natura etiam ſtudio apertam aliquantulum reliquerim.

Quum ſic rem in vado eſſe ſperaſſem, in lateris ejuſdem ſcrophulæ ſub mandibula inferiore, quas in dies auctas antea ſcripſi, tumore ſerpentes intro ad linguam ſeſe inſinuarunt, ibique ſub lingua in cancrum manifeſtum terminabantur, quem dudum metuebam, quemque foras elicere, & aperire ſummo ſtudio, præſertim cum colore in rubro nigricante id ſimulaverit, laborabam, at hic lumis (ut in proverbio) nihil attraxit, ſed linguæ frenum partim exedendo, labro albicante, nodoſo; ſenſim magis inverſo, demum cruento, tandem exulcerato, paucis diebus ita rebellis tactus eſt, ut ſibi incumbentem & ſaneſcentem linguæ extremitatem, cataplaſmate inſuper interpoſito, tamen per ligamentum & venam raninam furiens, iterum non quidem magno aut manifeſto, ut antea, ulcere inquinaverit; atque totam linguam, præſertim te diſcedente magno & pertinaci tumore, oris fere cavitati adæquaverit, geminum ac contiguum malum, quaſi datatim alternis vicibus materiam ſibi adminiſtrans, repullulando citò, late admodum germinabat: hypochondrium utrumque inprimis dextrum valde prominebat, quodve principio initæ curæ ſolum prominens accuſabam, at cancroſus idem, quaſi ipſi ſit congenitum, & abſque dolore excuſabat: pectus elevatum, tuberculis nodiſque totum cum tumentibus venis periſpergebatur. Dolor prius dextri, dein utriuſque hypochondrii, primum ſubacutum auſterus homo nolebat, rogatus etiam mihi, illum ſuſpicanti, indicare: poſtea tam vehemens, ut cruciatum diutius abſque leniente remedio, ſe ferre non poſſe clamaverit. Dolorem enim acutiſſimum, pungentium velut acicularum ſenſum inferentem, nunc unum, nunc utrumque hypochondrium, nunc ad claves uſque interioreſque homoplatas, & humeros, etiam frequenter brachium, coxendicem, & totum pedem, ejuſdem ſcilicet & dextri lateris pervadere, æger conqueſtus eſt, a quo tamen vacationem ſæpius habebat, ob mitigantia a me miſerante præſcripta. Miſerabiliter enim dolore agitata, tremula membra vidi. Tandem in dies effluxu aucto, nec avertendo, nec derivando ceſſante, priùs uvulam inflammatam, ferè æque malignitate cancroſa,infectam aſpeximus, quo aſpectu prolubiti, quamvis ſtrenue ego & chirurgus ubique laboraverimus, tamen oris cavitati adæquata tumida lingua ob veſtigia ſibi a dentibus impreſſa ita ſecundum dentium ſeriem plane exulcerabatur, ut ſuperioreſ dentes per exeſam linguam inferioribus conjuncti fuerint. ô miſerandum ſpectaculum! ô ingentem fœtorem, quem toleravimus.

Tecum omnes ſuffocationem metuebamus, quam tamen Deus prohibuit: tandem cùm nullo alimento frui poſſet, & potu vires vix reficiebantur, ſuccedente frequenti λειποθυμία, unde horis ante meridianis bis alvum cito exoneravit, poſt magno deliquio animi commotus illius curator recitabat orationem Dominicam, quam agoniſans patientiſſimus Job qualitercunque muſſitando ad finem uſque ſequens, voce amen clauſit, & confirmavit atque ſic placidiſſimè in Chriſto Salvatore 3. Junii ſolis die obdormivit.

Veſperi ſuadebam tecum ſectionem cadaveris, cum prius ſæpiſſimè matri explicuerim, te mihi conſentire, malignitatis hujus cancroſæ radicem ex hepate (omnibus ſignis ſic annuentibus) & germinaſſe & propterea viſcera inſpicienda eſſe, at illa cum ſuis mulierculis hâc de re, quaſi hoc committere plane iniquum foret, incipientibus, rigidè denegando me amandavit. *Valentinus Rulandus in Gulielm. Fabric. Hildan. Obſer. Chirurg. cent.* 3.

Superiori menſe Octobri unà cum viro clariſſimo, atque Doctiſſimo Dn. Andrea Weickio, Medicinæ doctore, convictore meo graviſſimo, ſolodurimatronam,non ex obſcura familia oriundam, inviſi, laborat illa cancro occulto in mamma dextra, quem ante annos quadraginta, cum infantem ablactaret, ex lacte in grumos concreto contraxit. Supervenerat autem tum temporis ex abundantia lactis, nec non retentione menſium inflammatio qua ſedata tuberculum ad magnitudinem fabæ remanſerat. Quod neglectum ab initio, per annos fere quadraginta in ipſa mamma delituerat, abſque tamen dolore aut ullo incommodo. Nunc vero ante annos tres, cum decrepita ætas appropinquaret, ita accreſcere & dolere cœpit, ut tandem non ſolùm totam mammam occuparet, verum etiam ſub axillam uſque ſeſe extenderet. Tumor iſte non uſque adeo elevatus, inæqualis tamen eſt, & undique nodulos duriſſimos, ac lividos, venuliſque infinitis nigricantibus circumdatos habet. Tumor ac noduli iſti adeo ſub axillam verſus vergunt ac retracti ſunt, ut papilla, quod notandum, ferè ſub ipſa axilla recondatur; Hinc fit,ut brachium quoque dextrum propter muſculum brachium pectori adducentem, in conſenſu trahatur. Totum enim brachium, imo & manus ipſa tumore præcipue ex pituita, cui tamen multum bilis atræ admixtum (œdema ſcirrhodes appellant Medici) ab initio morbi per annos ferè quadraginta, ut dixi, nullus fuerat dolor in ipſa mamma, nunc tamen continuus eſt, qui quidem jam acutus & pungens, mox vero remiſſior, in ipſum tamen brachium, mediante prædicto muſculo ſeſe extendit. Dolorem autem ac intumefactionem brachii, venæ-ſectio, ab imperito barbitonſore in ipſo cubito, ante menſes octo facta, non parum auxit. Cùm enim antea dolor brachii eſſet exiguus, poſt venæſectionem adeò auctus eſt, ut brachium nunc officio ſuo fungi amplius non poſſit, tantopere attraxit vena-ſectio.

Ego etſi affectum in decrepita hacce matrona (ſeptuageſimum enim annum ætatis prætergreſſa eſt) plane incurabilem eſſe, adſtantibus ſignificaverim,quia tamen ægra,poſt Deum ſpem

ſpem maximam in medicamentis, quæ adhibiturus etiam, potuit, nonnulla morbum palliandi cauſa præſcripſi. Imprimis vero optimam victus rationem inſtitui. Deinde corpus ſequenti potiuncula expurgavi.

℞. Radicum Lapat. acuti, ſcrophulariæ majoris, polypodii q. Cortic. interior. radic. frangulæ an. ℥ß. Herb. cuſcutæ, fumariæ, ſcabioſæ, ceterach an. M. ß. ſem. anisi & fœniculi an. ʒij. foliorum ſenæ ℥iv. liquiritiæ raſæ ℥ß. fiat decoctio in aqua, ut colatura redeat ad ℥viij.

Hujus colaturæ accipe medietatem, cui admiſce ſyrupi roſati ſolutivi comp. cum rhabarbaro, agarico & ſena ℥j. Miſce, fiat potio, detur in crepuſculo matutino, leniter hac potione expurgato corpore, poſtridie venam malleoli dextri incidi, ſanguinem (revulſionis cauſa) ad uncias circiter quatuor extraxi, & poſtquam per diem unum, ut alterum a venæ ſectione quieviſſet, alteram doſin præſcripti decocti, cui cont. hamech. ʒij. ſyrupi roſat. ſolutivi compoſiti ʒj. admixta erant, propinavi. Brachium autem ut ſequentibus oleis quotidie bis inungeretur juſſi.

℞. Ol. lumbricorum, lupini an ℥ij. ol. Scorpionum ʒj. de vitellis ovorum, & amygdalar. dulcium an. ℥iß. ſpicæ ʒß. miſce. His uſque nunc maximo cum fructu utitur oleis, dolor enim & intumeſcentio brachii remittunt, mamma in eodem ſtatu perſiſtit, tumor non accreſcit, nec dolor adeſt, ſequens tamen emplaſtrum applicat.

℞. Empl. diapomphol. ℥ij. diapalm. ℥j. plumbi uſti & loti, lapidis calaminaris an. ʒß. cum ſ. q. olei roſacei & ſucci gerani fiat l. a. unguentum.

Porro Clariſſime Dn. D. Toxoti, vix credas quam exitioſum in cancroſis ulceribus ſit unguentum Ægyptiacum, ego expertus loquor, ſuperiori enim anno 1606. ad matronam, hic in vicinia cancroſo, necnon fœtidiſſimo ulcere in mamma dextra laborantem, vocatus fui, Chirurgus, qui curationem ſuſceperat, ut foetorem iſtum caſtigaret, & carnem quæ in cancroſis ulceribus continuo excreſcit, abſumeret, de tertio in tertium diem aut etiam, alternis diebus, unguentum Ægyptiacum applicuit, inde ulcus in continenti adeo malignum factum eſt, ut intra breve temporis ſpatium mammas ad collas uſque eroderet, ægramque extingueret, integram hiſtoriam ſuo loco quoque videbis. Blande itaque hujuſmodi ulcera ſunt tractanda. *Gulhelmus Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. Cent. 3.*

Matrona hic in vicinia, ex nobili familia oriunda, poſtquam quinquageſimum annum ætatis prætergreſſa eſſet, nec amplius utero geſtaret, menſes quinetiam ſubſiſterent tuberculo ad papillam dextram correpta fuit. Tuberculum hoc etſi ab initio durum, & aliquo modo molleſtum eſſet attamen quia exiguum & indolens, neque ipſa ægra, neque adſtantes, hac de re uſque adeo ſolliciti erant. Anno vero ineunte 1606. quum accreſceret & dolere cœpiſſet, chirurgus quidem in conſilium accerſitus fuit. Is cum emolientia & pus moventia per menſem fere integrum adhibuiſſet, paulatim acuto dolore, ruptum eſt tuberculum. Sed nihil præterquam aliquid ſaniei, loturæ carnis inſtar, extillavit. Mox verò malignum, doloriſicum, fœtidumque ulcus ſequutum eſt, ego 6. Julii ejuſdem anni cum advocatus eſſem, matronam hanc ſupra modum extenuatam & debilem inveni. Ulcus quod foëtidiſſimum, adeo erat malignum, ut totam mammam ad ſternum & ſub axillam, coſtaſque fere uſque eroſerit, idque ſpatio quatuor menſium, nimirum a principio Menſis martii (quo tempore ruptum fuerat tuberculum) uſque ad menſem Julium perfecerat. Dolor item maximus, inquietudines, febricula, continua nauſea, & cibi faſtidium aderant. Ex quibus omnibus, quum ipſam in evidentiſſimo mortis periculo verſari cognoviſſem, manum adhibere recuſavi, domumque redii. Non diu poſt meum diſceſſum animam Deo pie, placideque reddidit. *Gulhelmus Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. Cent. 3.*

Matronam Nobilem, conſultiſſimi & Doctiſſimi Viri D. Joh. Mouleri J. U. Licentiati, & illuſtr. Principis ac Domini D. Gulielmi Juliac. Clivens. & Montenſium &c. Ducis Conſiliarii Uxorem Duſſeldorpiæ circa annum 1583. cognovi, laboraverat illa per annos aliquot cancro non exulcerato in mamma, quum vero præſtantiſſimum virum Dn. Coſmum Slotanum, meum præceptorem plurimum honorandum in conſilium adhibuiſſet, certis quibuſdam medicamentis, cum per os exhibitis, tum etiam exteriùs admotis, incrementum tumoris ita retardavit, ut ipſum abſque dolore, & inſigni incommodo per multos annos, & quidem ad finem uſque vitæ ſuæ, patienter tulerit; neque unquam ad ulcerationem pervenerit. *Gulhelmus Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. Cent. 3.*

Joannes *auf der Enſt*, Hildenæ in patria, quum multos annos tumore ſcirrhoſo in ſiniſtro clune laboraſſet, ad conſilium vocavi. Barbitonſorem Duſſeldorpenſem, qui nulla habita morbi ratione, multis unctionibus & cataplaſmatis tumorem ad ſuppurationem provocare ſtuduit. Hinc exorta inflammatione, & dolore acutiſſimo, novaculam tumori inflixit: ſed nihil præterquam aliquid ſanguinis adultI effluxit. Dolor in dies factus eſt vehementior, ita quidem, ut nullo modo ſedari potuerit, ulcuſque intra paucos dies totum clunem invaſerit, labiis ejuſdem in altum elevatis, inverſis & calloſis. Incredibile eſt, quo dolore ipſe excruciatus fuerit. Ego illum aliquoties cum clariſſimo Dn. Doct. Reinero Solinandro Illuſtr. Princip. Cliviæ, &c. Medico & Coſmo Slotano, ejuſdem principis chirurgo præſtantiſſimo inviſimus. Quamvis autem nos ſummo ſtudio in hoc incumberemus, ut dolores aliquo modo lenirentur, nulla tamen omnia tentavimus. Tandem enim ipſe in ea miſeria & cruciatu deceſſit 17. Martii 1581.

Dominus Tolerius, civis Lauſannenſis, vir ingenio & virtute præſtans, mihique amicus, tumore cancroſo ad magnitudinem ovi gallinacei circum circa papillam ſiniſtram, per multos annos vexatus eſt. Suaſerunt ipſi aliquando Medici, ut tentaret tumorem paulatim emollire, & diſcutere emplaſtris de mucilaginibus, de meliloto, & ſimilibus: ſed quamprimum ejuſcemodi medicamenta tumori ad-

movit ſtatim exortus eſt dolor, & inflammatio, ita ut illa abſtrahere, & frigidum aliquod medicamentum applicare, coactus fuerit. Sedato dolore, ac inflammatione, denuo applicuit emollientia; ſed ut ante ſequutus eſt dolor. Tandem, quum ipſemet experientia exploraſſet, hunc dolorem atque inflammationem ex horum emollientium uſu manare, ab eis plane abſtinuit, diuque poſtea ſuperſtes fuit. *Guilhelmus Fabric. Hildanus Obſervat. chirurg. Cent. 1.*

Anno 1600. Vetula Lauſannen. cancro exulcerato ad concurſum futurarum ſagittalis, & Lamdoideæ laborans, in conſilium me adhibuit, ulcus dolorificum, ſordidum, fœtidum, inæquale, labia verò dura, & ad pugni magnitudinem elevata erant. Præparato corpore, cum optima victus ratione, tum purgationibus & venæ ſectione, præſente Reverendo viro Dn. Joanne Rheterio in ſchola Lauſannenſi linguæ ſanctæ profeſſore longe excellentiſſimo, Claudio Marione, Dav. Clerico, multiſque aliis, abraſis crinibus, totam iſtam exulceratam maſſam, & quicquid nobis malignitate iſta contaminatum videbatur, ad cranium uſque excidi. Cranium quin etiam, quia carioſum, poſt dies aliquos ſcalpris abraſi. Dein pulverem catagmaticum quotidie inſperſi, vulnuſque more aliorum vulnerum capitis, cicatrice obduxi, convaluit, & multos annos ſupervixit, tandemque plane decrepita peſte obiit.

Quidam propè Lauſannam, cui membrum virile in fungum cancroſum, ac planè monſtroſum excreverat, necnon exulceratum fuerat, cùm auxilium à me petiiſſet, membrum virile, & quicquid ita infectum, in ipſo abdomine incidi. Hic ſimiliter convaluit, & ad multos ſupervixit annos. *Guilhelmus Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. cent. 3.*

Verruca in ſummo Balani exiſtens, tandem in Horrendum fungum cancroſum degeneravit ubi de abſciſſione membri virilis agitur.

Pierre Perrod faber ferrarius ex pago Creſciacenſi propè Lauſannam, ætate quadragenarius, vita ruſticus, temperamento melancholicus, a teneris annis verruca in ſummitate glandis lentis magnitudinem vix excedente, laboravit; ex qua in cælibatu, nonniſi aliqua colliſione facta, dolorem non ſenſit. In matrimonio autem propter confricationem, quæ fit in coitu, magnum & continuum cœpit ſentire dolorem, ita ut per tredecim annos à congreſſu uxoris abſtinuerit. Succeſſu vero temporis accrevit dolor, verruca in monſtroſum cancrum, magnitudine infantis capiti recenter nati, nihil cedenti, degeneravit. Penis in carnis maſſam inæqualem, & lividam transformatus erat. fœtor tantus aderat, ut familiares & amici conſortium ipſius ferre nequiverint. Ulcera etiam non pauca, e quibus urina hinc inde effluebat, hunc fundum cancroſum circumambiverunt. Morbo itaque indies in deterius vergente, tam empiricos quam rationales adhibuit medicos atque chirurgos, ſed abſque fructu. Ab iis omnibus cùm æger tandem plane pro deſperato atque incurabile judicatus eſſet, in maximo quinetiam diſcrimine vitæ verſaretur, & cuncti ad commiſerationem commoverentur, ut ſibi opem porrigere vellem, petiit. Reverendus itaque pietate ſimul & doctrina ornatiſſimus ſenex Dn. Petrus Pagenus, verbi divini miniſter fideliſſimus, author fuit, quod facto prius prognoſtico coram amicis & adſiſtentibus, curationem aggreſſus ſim. Affectum autem cùm diligenter examinaſſem, in extremo eſſe deprehendi. Cancer enim jam radices ſuas ad ipſius abdominis muſculos uſque fixerat. Quapropter extremum remedium, hoc eſt, ipſius membri abciſſionem, potius tentare malui, quam hominem tanta calamitate fractum atq; afflictum, in ejuſmodi miſeriis diutiùs derelinquere. Quod igitur ipſam curationem attinet, hoc modo proceſſi. Primò inſtituta optima victus ratione, corpus ſequenti potiuncula leviter purgavi. R. Herbarum fumariæ, ſcabioſæ, cuſcutæ, ceterach. an. M. ß. ſem. aniſi ℥ß. foliorum ſenæ ʒiij. fiat decoctio ut colatura redeat ad ℥iij. in quibus diſſolve confectionis Hamech ʒiij. ſyrupi roſati ſolutivi compoſiti cum Rhabarbaro, agarico, & Sena, Aquæ cinamomi diſtillatæ abſque vino ℥j. Miſce, fiat potio, detur in crepuſculo matutino.

Poſtero die venam brachii ſiniſtri incidi, & uncias ſex ſanguinis extraxi. Deinde ad majorem humorum præparationem, & evacuationem ſequens Apozema exhibui.

℞. Radicum cichorii cum toto. Radic. Lapati acuti, Petroſelini, Polypodii, Scrophulariæ majoris, corticum tamariſci, & interiorum radicum frangulæ an. ℥j. herbarum agrimoniæ, veronicæ, ſcabioſæ, cuſcutæ, Ceterach. Polytrichi, Geranii an. M. j. Trium florum cordialium, Geniſtæ, & ſambuci ana p. j. Liquiritiæ, & uvarum paſſular. exacinatar. an. ℥j. Fiat decoctio in l. q. aquæ, ad conſumptionem tertiæ partis in ℔. j. ß colaturæ infundantur & macerentur l. a. foliorum ſenæ mundat. ℥ij. rad. elleborinæ, hoc eſt, ſaniculæ fœm. Fuchſii, polypodii an. ℥j. agarici recenter trochiſcati ʒiij. rhabarbari optimi ʒiij. fiat ſ. a. potio pro quatuor matutinis. Hiſce expurgato corpore, & exonerata vena, decima julii anno 1601. ægrum in ſedem collocavi, & præſente clariſſimo & doctiſſimo viro Dn. Johanne Rheterio, in ſchola Lauſannenſi Hebraicæ linguæ profeſſore celeberrimo, Claudio Marione, pharmacopæo exercitatiſſimo, Davide Clerico, aliiſque multis qui etiam nunc vita fruuntur, membrum virile in ipſo abdomine abſcidi. Poſtea pulverem meum, ad ſanguinem ſiſtendum, ſtupis, albumine ovi madefactis, applicui; ac linteis reduplicatis & oxycrato imbutis, inguina & ſcrotum involvi, faſciiſque colligavi. Quibus factis ſervos conſtitui, qui per vices manu madefacta oxycrato, ſtupas cum pulvere continuo continerent, nè ſanguis erumperet. Cauterium enim actuale hoc in caſu ſumme periculoſum eſt, tum quod meatum urinarium obſtruat, tum etiam veſicæ & circum jacentium partium inflammationem facile excitet. Vulnus ſic in hoc primo apparatu ligatum in alteram diem uſque intactum reliqui. Tum primis diebus applicato digeſtivo,

vo; ventre circumjacentibuſque partibus vulneris ol. Roſarum & Myrtillorum inunctis; item applicato defenſivo imo ventris, vulnus curavi more ſolito. ſic Dei beneficio pleniſſimè convaluit.

Pro urinæ autem canali, hoc ſubſequens inſtrumentum ex Ambr. Paræo lib.23. cap.9. ſubſtitui, quo tam commode ſtatim poſt abſolutam curationem utebatur, ut parum imo nihil vel obſtaculi vel doloris inde ſentiret. Vitæ etiam ſuæ munia feliciter, & firma ſanitate obiret, ita ut omnes, qui ipſum antea viderunt, admirarentur.

Porrò quum nonnulli cancrum, in una parte exciſum, in altera renaſci exiſtiment, notandum eſt hominem huncce per multos annos vixiſſe, & corpore ita validum fuiſſe, ut negotia ruſticana, & opificium ſuum abſque ullo impedimento exerceret, urinam quoque libere, & quidem ſine fiſtula illa, qua in principio uſus fuerat, non ſolùm redderet, verum etiam ipſam non ſecus ac ſi virgam ſanam & integram habuiſſet, longè expelleret. Retulit præterea mihi aliquoties, ſe ſæpiſſime ad venerem incitari. Obiit tandem circa finem anni 1611. dum ego in Belgio eſſem, qualis autem fuerit poſtremus ſuus morbus, latet me. *Guilhelmus Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. cent. 3.*

De Exciſione tumoris cancroſi ad radicem dentium ocularium.

Genere, virtute, doctrina, ſed præcipue pietate Nobilis vir Dn. Wilhelmus Vom Scheidtgenam Juris U. Doctor. & Sereniſſimi principis ac Domini Dn. *Wilhelm*, Juliacenſium, Cliventium & Montenſium &c. Ducis conſiliarius prudentiſſimus & Satrapa in Solingen &c. à multis annis tuberculo ad radicem dentium ocularium ſiniſtri lateris laboraverat, quod ex defluxionibus vehementibus ad dentes ortum ſuum traxerat. Tandem quum accreſcere & dolere cœpiſſet, majora incommoda evitaret ex conſilio Dn. D. Galeni Wieri, ejuſdem Principis Medici celeberrimi, Coloniâ in arcem vicinam, una cum clariſſimo viro Dn. Joann. Coſmo Slotano, Medico Colonienſi (Dn. Wierus enim propter occupationes graviſſimas circa principem, curationi intereſſe non potuit) accerſitus fui. Anno 1593. ubi curationem ſequenti modo inſtituimus. Tuberculum autem magnitudinem juglandis adæquabat: prædurum, lividum, & inæquale erat, & partim gingivæ, partim quoque labio adhærebat; ita quoque ut exterius extuberantia quædam appareret. Dolor quoque pungitivus aliaque ſigna quæ cancrum comitari ſolent, aderant. Porro quia à multis annis catharris ad dentes obnoxius fuerat Nobiliſſimus æger, ne facta operatione, defluxiones negotium nobis faceſſerent, conſtitutum fuit inter nos, ut ante operationem corpus omnibus modis, & quantum fieri poſſet, præpararetur; qua propter in primis ſequens apozema, ad humorem peccantem incidendum, & præparandum, exhibuimus.

℞. Radic. cichorii cum toto m. j. Radicum petroſelini, fœniculi ana ℥ij. Polypodii q. ℥ ß. corticum frangulæ ℥j. Cortic. Capparum & Tamariſci an ℥j ß, Herbar. Scolopendriæ, veronicæ, betonicæ, Fumariæ, ſcabioſæ, ana. m. ß. flor. boraginis, bugloſſæ, roſmarini Betonic. Summitatum thymi & majoranæ ana. p. j. Seminus aniſi, fœniculi an. ʒij. coriandri præparat. ʒj. Paſſularum corinthiarum ℥ß. decoquantur in ſ. q. aquæ & tertia parte vini ad conſumptionem medietatis. Hujus Apozematis accipe ℥ij. ß. in quibus infundantur, & macerentur per noctem: rhabarbari electi ℥j. Agarici recenter trochiſcati, & turbith. gummoſi an. ℈ij. folior. ſenæ mundator. ʒij. Sem. aniſi, & florum tartari, ana. ℈ij Maneant per noctem in infuſione, in loco tepido, manè poſt levem ebullitionem fiat fortis expreſſio, cui adde Syrupi de polypodio ℥j. aquæ cinamomi ʒß. miſce, fiat potiuncula. Sic purgato corpore, per dies aliquot de præſcripto apozemate bis in die, nimirum tribus horis ante prandium, totidemque ante cœnam, hauſtum bibit, tandemque jam jam præſcriptam potiunculam reiteravimus, cucurbitulas quinetiam. Primò ſiccas, tandem cum ſcarificatione applicuimus. ſic præparato, & evacuato corpore per vias manifeſtas, ſudorem quoque per dies 14 duximus, ſequenti decocto.

℞. Ligni ſaſſafras optimi ℥ij. ligni Guajaci rad. ſalſæ parillæ an. ℥j. cinamomi ʒß. Trojiciantur in poculum ſtanneum aut terreum, & affunde aquæ claræ ℔. iiij. Claudatur quàm diligentiſſime veſica madida primo, deinde linteo, nè quid expiret. Tandem fiat decoctio per horas ſex aut octo in duplici vaſe. Non autem illicò aperiendum eſt poculum, ſed expectandum, donec per ſe ſit refrigefactum. Hujus decocti ſumpſit ad uncias quatuor pro vice, & bis in die. Poſt ſudorem corpus iterùm expurgavimus ſequenti purgatione.

℞. Rad. polypodii quercini, cortic. rad. frangulæ, Tamariſci, & capparorum an. ʒj. ceterach. fumariæ, ſcolopend. an. p. j. flor. Bugloſſæ, boraginis, violarum, an. p. ß ſeminis aniſi, fœniculi, an. ʒß. folior. ſenæ Alexand. ſelect. ʒiß. Decoquantur in aqua fumariæ & ſcabioſæ, ut colatura redeat ad ℥iij. in quibus infundantur & macerentur l. a. Rhabarbari. Rad. mechoacæ, agarici trochiſcati ana. ʒj. Zingiberis & ſem. aniſi an. ℈. j. Maneant per noctem in infuſione, in colatura fortiter facta diſſolve. Electuarii roſarum Meſuæ ʒij. Syrupi de polypodio ʒvj. Diaſennæ Braſſavoli ℈ß. Aquæ cinamomi ʒiij. miſce & detur in crepuſculo matutino. Interim autem dum decocto ſudorifico utebatur, frequenter os ſequenti Gargariſmate abluebat, idque in eum finem, ut partes defluxionibus obnoxiæ ante operationem corroborarentur.

℞. Roſarum rubear. m. j. flor. malvæ hortenſis, m. ß. Cortic. granatorum. ℥ij. Balauſtior. Gallarum immatur: an. ʒj. flor. betonic. ſcabioſæ, an. p. j. Radic. ſcrophulariæ ʒ. j. ß. coquantur in ℔ iiij. vini rubri & ſtiptici, ad tertiæ partis conſumptionem. Colaturæ adde Mellis roſacei ℥ij. Diamoronis, Mellis violacei an. ℥j. miſce. fiat gargariſma.

Ex præſcriptis herbis quoque minutiſſimè inciſis, Sacculos duos præparavi, quorum alter latus erat pollicem unum, longus duos; alter ejus erat

erat latitudinis, ut ſuperius labium, naſum & genam coopériret. Sacculos illos vino rubro & ſtiptico incocto, tepide applicare juſſi & quidem continuo.

Satis præparato corpore, tam optimâ victûs ratione, quam præſcriptis remediis, ægrum in ſedem collocavi, capite parumper retrorsùm verſus nucham reclinato. Tum miniſtrum retro ægrum conſtitui, qui ambabus manibus non ſolum caput tenebat, verum etiam indicibus digitis ſuperius labium in altum elevabat. Hoc facto, acû incurvatâ, filoque reduplicato apprehenſo tumore, ipſum paululum attraxi, & cultello ſeparatorio, ad ipſam mandibulam uſque fœliciter excidi.

Exciſo tumore ſequentem pulverem ad ſanguinem ſiſtendum, cum ſtupis albumine ovi madefactis impoſui, & faſciâ ligavi.

℞. Farinæ volatilis ℥ß. boli orientalis, terræ ſigillatæ an. ℈ iv. pulveris albuminum ovorum ſole exſiccatorum ʒ j. pilorum leporis minutiſſimè inciſorum ℈ j. corallorum præparator. ℈ ij. miſce. fiat pulvis tenuiſſimus. Sequentibus diebus oleum de vitellis ovorum, cum pauco croci mixtum, filamentis vulneri impoſui. Digeſto ſatis vulnere, ſequenti gargariſmate os ſæpiſſimè abluere juſſi.

℞. Flor. betonicæ, roſarum, folior. alchymillæ, Saniculæ, pyrolæ, ſcabioſæ, an. p. ij. coquantur in aq. ℔ iij. ut colatura redeat ad ℔ i ß. in qua diſſolve mellis roſati colati ℥ iij. miſce fiat gargariſma. Circa finem curationis ſequentem pulverem vulneri inſperſi, & laminam plumbi tenuiſſimam applicui.

℞. Tutiæ præparatæ, pulveris grammarorum, aluminis uſti, an. ℈ j. miſce. Hiſce remediis ſanitati reſtitutus, & ex evidentiſſimo periculo liberatus fuit, ita ut ad annum 1611. ſupervixerit. Quo anno circa finem Rattingæ pie & placide obdormivit, & pro calamitosâ hacce vitâ beatorum ſedem ſibi elegit, cùm annum ſeptuageſimum prætergreſſus eſſet.

Cæterum dum circa vulnus occupatus eſſem in univerſalibus nihil prætermiſſum fuit, quotieſcunque enim alvus aſtricta erat, clyſteres injecimus, cucurbitulas quinetiam cum levi ſcarificatione applicuimus; ſingulis quoque diebus paulò ante prandium, ad nucis juglandis magnitudinem de ſequenti electuario ſumpſit.

℞. Conſerv. flor. betonicæ, ſalviæ, roſmarini, & flor. ſcabioſæ, an. ℥ j. ſpecierum dianthos, aromatici roſati, & de gemmis frigid. an. ℈ ij. miſce. & cum ſyrupo conſervæ corticum citronum f. electuarium.

Poſt paſtum aut mivâ cydoniorum, aut ſemine aniſi, & fœniculi condito utebatur. Cucupham præterea ex ſequentibus pulveribus præparavimus, quâ per annos aliquot uſus fuit.

℞. Florum betonicæ, roſmarini, ſtœchados, roſarum rubrar. an. m. j. ſummitat. majoranæ m. ß. ſem. coriandri præp. ʒ ij. ligni aloës ʒ j. maſticis, thuris ana ℥ i ß. ſpecier. diamoſchi dulcis ℈ iv. nucis moſchatæ ʒ i ß. caryophyllorum ℈ i ß. granorum kermes ℈ ij. miſceantur & contundantur groſſo modo pro cucupha, ſequens quoque vinum medicatum præſcripſimus, de quo per intervalla paulò ante prandium hauſtum bibebat.

℞. Flor. roſmarini, betonicæ, lil. convallium, primulæ veris an. m. iij. ſummitat. thymi, majoranæ, flor. ſtœchados, borag. bugloſſæ, an. m. j. radic. iridis florent. ℥ j. galangæ ʒ iij. ligni aloes ʒ ij. cinnamomi, nucis moſchatæ an. ʒ vj. radic. caryophyllatæ ℥ ij. liquiritiæ ℥ iv. incidantur omnia groſſo modo, projiciantúrque in dolium, pro menſuris 12. aut 15. vini optimi & depurati. Pro corroboratione gingivarum ſeq. dentifricio uſus eſt.

℞. Corallor. præpar. roſarum rubear. an. ʒ j. thuris, cornu cervi uſti & præpar. cancrorum præp. ana ℈ ij. ſanguinis draconis balauſtiorum ana ℈ j. margaritar. præp. oſſis ſepiæ an. ℈ ß. rad. iridis florent. ʒ i ß. aluminis uſti ℈ j. miſceantur, fiatque omnium pulvis ſubtiliſſimus.

Ignoſce, quæſo, candide lector, ſi forſan nimis prolixus fuerim. Fecit id magnitudo morbi: magnitudo inquam. Gingivarum enim & labiorum cancri, niſi univerſalia rite & ex arte adhibita fuerint, incurabiles, ut plurimum eſſe ſolent. Hæc quia empirici, & circumforanei, in exciſione cancri labiorum non obſervant, mirum non eſt, ſi utplurimùm malum recrudeſcat, & in peius evadat. Qui itaque operationes hujuſmodi cum laude & utilitate ægri perficere cupit, videat primò, ut corpus ægri ante operationem diligenter ſit præparatum, ubi præſens obſervatio, tyronibus veluti exemplar, & idea inſervire poterit: deinde diligentiam adhibeat, ut malum cum ſuis radicibus & in parte ſana extirpetur, quandoquidem minimâ remanente portione mali, fruſtranea erit operatio, ut alibi fuſiùs demonſtravimus. *Guilielmus Fabritius Hildanus Obſervat. Chirurg. Cent. 5.*

De exciſione tumoris cancroſi, in malâ exiſtentis.

Anno 1594. Coloniæ Agrippinæ Viduam Magiſt. Henrici Sartoris, ad portam leporinam habitantem curandam habui. Laboraverat illa per multos annos tuberculo cancroſo in mala dextrâ, quod magnitudinem nucis avellanæ haud excedebat. Durum erat, lividum, & inæquale, exterius tamen nihil apparebat. Præparato ſatis corpore, tam victûs ratione, quam reiteratis purgationibus, & venæ-ſectione, ægrum in ſedem collocavi: deinde miniſtros duos retro conſtitui, quorum alter caput tenebat, alter indicibus digitis in os immiſſis, & ambobus pollicibus è regione tuberculi poſitis, malam invertebat. Sic ſatis in conſpectum venient tuberculo; illoque acu incurvatâ ac filo apprehenſo, cultello ſeparatorio, excidi. Poſtea eodem modo, uti in præcedente obſervatione dictum fuit, proceſſi, curationemque fœliciter abſolvi.

Binas haſce obſervationes in eum finem ſcripſi, ut junioribus Chirurgis animum adderem, nè in cancroſis tumoribus in ore exiſtentibus, facile deſperent, & ab officio deſiſtant, dummodo ipſos apprehendere, & radicitus extirpare poſſint. *Guilielm. Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. cent. 5.*

Tumore

Tumores duri, rebelles, cancriformes.

Occaſione tumorum dictorum memoriam ſubit aliud genus horum, quod inſidias ſanitati, & vitæ ſtruit, & caute tractari deſiderat, quorum aliquot dabimus exempla. Puella 15. annorum cui menſes nondum fluxerant, ſub pondere majori collapſa, ad baſin ſcapulæ dextræ tumore corripitur duro, renitente, lato, & profundo, citra dolorem ullum, non tamen citrà moleſtiam in movendo brachio. Tractata aliquandiu à Chirurgo ſolo, ſucceſsû ſanitatis nullo: quin in dies malum adaugeri obſervabatur. Conſulti ex methodi legibus alterando & purgando correximus humorem peccantem melancholicum, vel atrabilarium potiùs; exterius verò, noſcentes mali naturam, ſola defenſiva topica ex empl. diaphoret. diapomphol. aliiſque ſaturninis conceſſimus; prognoſi factâ, ſi neglectim tractaturi eſſent malum ipſum; cauſæ vero averruncandæ ſubinde per purgantia, diaphoretica, & ſanguinem defœcantia, operam daturi, tolerabilius in futurum, contrario verò caſû, quo majori ſtudio eradicationi incumberent, eò citius malum exaſperatum iri. Æmulantur enim aut revera ſunt hi ipſi cancri occulti quos non curare, puta externis illis alias in curatione tumorum fieri conſultis, melius eſt; curati enim quoad finem primum, & intentionem citius intereunt ægri, morbo exaſperato, & vitalibus principiis infeſto, non curati verò longius vitam trahunt teſte Coo 6. aphor. 38.

Neglecto hoc, ut fit, ſalubri monito, circumforaneum conſulunt, qui pactâ mercede ferro aperit tumorem, eoque ſic magis, magiſque exſurgente poſt aliquot hebdomades turpiter, ut fit, diſcedit, alibi ſimiles ſtructurus fraudes. Inde ad carnificem curandi defertur provinciâ, ubi diu etiam cruciata, exareſcente corpore aliquo, domum ferenda in via moritur. Nil ſupererat, quàm ut incantamentis apertiùs acceptum ferrent malum, quod poſt obitum factum tamen. Domum enim illato, menſe Maio, cadavere, ſonos & ſibilos adſtantes percipiunt in tumore, ultra dimidium dorſi occupantes occurrunt, & angues nibi latere ſuſpicantes rogant, ut tumorem inſpicerem. Factâ diſſectione, ichor plurimus, putredinem jam ſubiens, conjunctâ fermentatione ſenſibili, ſibilorum cauſa patuit, partibus carnoſis mirè de tono ſuo dejectis.

Vir primarius fracto pede ſiniſtro paulò ſupra talum, aliàs hypochondriacus & ſcorbuticus eminenti gradu, paulò maturius, jubente officio aulico a curatione ſolitis occupatur negotiis. Succedente tempore ſupra locum olim affectum ſentit tuberculum non tam profundum ob nudum ibi magis os tibiæ, quàm eminens & non adeò molle. Eadem ferè luditur fabula. Adhibitis topicis, datis internis, nil proficitur, leviori interim viſo malo, quàm ut produceretur curatio; verbo aperitur tandem tumor ſuadente id extraneo medico, nil niſi ſanguis effluit; inde vero labia vulneris ſenſim dilatantur, protuberat materia velut fungoſa, fruſtra quibuſvis adhibitis. Tumor ſerpit ulterius, & cum omnino ſtatum ſubit, quem deſcribit *Lamzwerde promptuar. Chir. Obſ.* 26. Reliquum corpus interim hecticum ſubit ſtatum, cum pulſû ordinario frequenti, donec conſumptis viribus placide obdormiret.

Sectione examinatus pes poſt mortem obtulit fracturam nonniſi laxius cohærentem, imò ceu ſcaturiginem omnis hujus mali, callo omni abſumpto. Mechanicus propè femur dextrum conſimili tumore corripitur, qualem ſuperiùs deſcripſimus. Poſt apertionem improvidam, reliquis licet nihil juvantibus, nil niſi merum ſanguinem ſtillat, & imminui & conſolidari renuit, donec ad ipſum abdomen facto progreſſû velut ſphacelo afficeret conſentientia inteſtina, ſummo cum fœtore, & conſumptum totum corpus reliquum fatis tandem cederet.

Alius in ſiniſtro thorace tumore ejuſdem commatis, ſed dolorifico affectus, eandem ſubiit fortunam, niſi quod poſt menſem integrum conſolidationem admiſerit ulcus à vulnere, per aperitionem facto, merum itidem ſtillante ſanguinem. *Georg. Wolfg. Wedel.*

Carcinoma femoris.

Ida, famula Regneri Neckii, amici noſtri, perculſa vehementius, ſenſit ex inopinato illo terrore, neſcio quem ſibi oriri dolorem circa genu; cum tumore femoris, in dies uſque eò invaleſcente, ut poſt annum ſeptimum videretur, plurium medicorum calculis, ſi non excedere, ſaltem ſuo pondere, accedere quam proxime ad illam ſtrumam, quam ibidem loci olim vidit Antonius Benivenius, ponderantem ſexaginta libras obſerv. 14.

Quam molem hæc virgo ſeptem ampliùs annos tulit tam animosè, ut nemo domeſticorum, nedum quiſquam extra familiam, animadverterit unquam, quicquam vitii, in ipſius inceſsû. Verum eroſa paulatim, ſummâ tumoris cute, intumeſcentibus ipſius venis; increſcente indies pruritu, & carne magis liveſcente; nequit ipſa malum ſuum diutius clam habere, ſed coacta id detegere, imploravit tandem pudibunda ac mœrens opem medicam.

Expetens obnixè, tumorem hunc ſcalpello ſibi amputari. Qui tamen pervenerat jam tum eò incrementi, ac malignitatis, ut nemo id auderet. Quocirca, licet invitiſſima, circumferebat tamen quocumque locorum inſenſiſſimum hunc hoſtem, incedens interea temporis per ampliſſimam noſtram urbem non minùs expeditè, ac ſi femori nihil omninò ponderis inhæſiſſet. Compeſcens interim malignum hocce carcinoma, ultra annum ſeptimum decimum, ſolo plumbi unguento. Cujus litû, nihil ſimili tumori utilius.

Diſſectus autem poſt obitum hic tumor ac bilanci impoſitus, ponderabat tantummodo præter omnem opinionem, ob fungoſam ſuam ſubſtantiam, libras ſexdecim; foris quidem glaber & æqualis, ſed intus ſteatomate, gypſeâ pituitâ, induratis calculis, dilatatis venis, ac ſinuoſis ſcrobiculis, vera levitatis cauſa, impendio nimis repletus. Latitans extrinſecus ſub extimo femoris muſculo.

Aliquot annis poſt oblata nobis fuit, ibidem loci in alia quâdam virgine, longè major

excreſcentia, adæquans ambitu ſeſquiulnæ longitudinem, exorta, partim ex fiſſo ob graviorem ictum, femoris oſſe, partim vero ex venis, & arteriis uſque adeo dilatatis, ut tumorem prius commemoratum ludum ac jocum dixiſſes, præut hujus fuerit circumferentia. *Nicol. Tulpius Obſerv. Medic. lib. 3.*

Senem Salodienſem, octoginta quatuor annorum, laborantem cancro exulcerato in labro inferiori oris, magnitudine medii ovi gallinacei, curavi; quem licet præmonuiſſem, morbum fore inſanabilem, admiſit tamen, imo rogavit, ut ipſum ſecarem. Præmiſſa itaque totius corporis purgatione, hunc novacula incidente radicitus reſecui, ſanguine cum impetu erumpente quem ad decem circiter uncias datâ opera effuſum, abſque ullâ poſtmodum inuſtione, verum goſſypio tantummodo uſto, pulveribuſque adſtringentibus firmavi. Digerentibus vero prius medicamentis aliquot dies uſus, ex ipſo vulnere optimum pus emanavit indicio, totam ſubſtantiam cancri eſſe ſublatam, atque unguento poſtmodum ex ceruſa camphorato, ducto in plumbeo mortario, ſpatio viginti dierum cicatricem induxi, incolumi ægro tres annos abſque ulla moleſtiâ: à quibus novus cancer ſubortus in faucibus, ex quo brevi ſpatio temporis obiit, præter meam omnem opinionem qui exiſtimabam ex ætate humorem melancholicum aduſtum iterum ſuccreſcere non poſſe, novi cancri in alio loco cauſam; prout fere ſemper contingere ſolet omnium authorum ſententiâ, quod ſcilicet cancer in aliqua parte avulſus, in altera progreſſu temporis ſuboriatur; firmabatque meam opinionem, quod in praxi viderim mulierem ſeptuaginta annorum, famulam Collegii Divæ Catharinæ, cancro exulcerato naſi laborantem, cui præſcripſi idem unguentum ex ceruſâ, potius ad dolorem ſedandum, quam curationis cauſâ, quæ tamen præter ſpem menſis ſpatio nullo alio remedio adhibito, fuit perfectiſſimè ſanata, vixitque multos annos eadem firmâ valetudine; quod cenſui contigiſſe ratione ætatis, prout in ſene illo futurum rationi conſentaneum erat. Et quamvis hæc curatio non ſolùm a me ſit in uſum revocata, ſed à pleriſque, ut dixi, autoribus, quia tamen raro contingit, cancros exulceratos omninò ſanari, nec ampliùs ſuboleſcere, ut in femina illa, ideò hanc obſervationem alii adſcribendam cenſui, quamvis in ſene illo cancer in faucibus triennio poſt repullularit, quod fortè non contigiſſet, ſi quolibet ſexto menſe remedia adhibita fuiſſent, humorem melancholicum ſpectantia, eundemque expurgantia. *Petrus de Marchett. in Obſer. Chirurg.*

Alium quoque quadraginta annorum circiter in Noſocomio Sancti Franciſci Batavii laborantem cancro exulcerato labii inferioris, magnitudine ovi palumbi eodem modo quo ſuperius ſanavi, a principio tamen præſcripta vere & autumno purgatione humoris melancholici, atque ejuſdem alteratione refrigerantibus, & humectantibus; quanquam idem quatuor poſt annos in eodem Noſodochio ex febre maligna obierit, cancro tamen in nullâ alia parte corporis ſuborto; ut propterea aliquando non ſit omninò abjicienda ſpes ſanationis iſtorum morborum: dicti ſiquidem patientes medicorum præceptis ſi obtemperaſſent, forſitan non obiiſſent. *Petrus de Marchett in Obſervat. Chirurg.*

Fungus cancroſus in interiori matricis colli parte.

Honeſta quædam Vidua hic Hagæ habitans, quadraginta circiter annos habens, temperamentique calidi, ac ſicci, nec non atra, (quam jam olim dixere) infeſtata bile, de tumore quodam extra corpus propendente mihi queſta eſt, quem non parum incommodi ſibi adferre, quoque velut ſtimulis aſſiduè ſe pungi dixit, fœtore inſuper ingenti illum abundare, ac inſtantibus catameniis, extendi, amplioremque multo fieri aſſeruit.

Quam ob rem non parum ſollicita meam imploravit opem. Ipſe autem ſuaſi, uti, præparato, prout deceret, corpore, quicquid hoc eſſet humoris (malignum namque perſpexeram) Manuali Chirurgi opera tolli juberet. Cum itaque (neque enim alium mali finem videbat) conſentiret, rem cum fratre *Joanne Stalpartio vander Wiel*, nec non cum tunc quidem Chirurgo, nunc autem & Medico *Cornelio Solingio* communicavi, perpendique. Tumorem itaque hunc exacte perſpectum fungum, ſive colli matricis excreſcentiam cancroſam, eſſe comperimus, anteriori quidem parte latiorem; poſteriori vero anguſtiorem. Statuimus idcirco baſin hujus excreſcentiæ, ſi contingere daretur, valido cingere filo, ac quotidie paulo arctius vincire, ut, ſiquidem fieri poſſet, tumor à ſana parte ſepararetur. Rem itaque aggreſſi duplici fili circuitu anteriorem, craſſioremque excreſcentiæ cinximus partem; Chirurgus autem, quod utramque manum eodem tempore vagina non admitteret, digitis ſenſim eo uſque promovit filum, ut baſin attigiſſe crederet. Tum vero ob viæ anguſtias præpediebatur vinculum contrahendi facultas: id tamen ut perficeretur, nihil conſultius duximus, quam ſi utramque fili extremitatem craſſiori, firmiorique alligaremus ſpecillo, ut hoc contorto, illud contraheretur, coarctaretque excreſcentiam; hoc autem ita ſucceſſit, ut illa intra quatuor, vel quinque dies alimento deſtituta protinus decideret. *Cornel. Stalpart. Obſervat. rarior. Cent. 1.*

Cancer in urinario fœminæ meatu.

Anno 1672. cum Chirurgo *Cornelio Solingio* vocatus fui ad mulierem hic Hagæ commorantem, quæ urinas excernere nequiens de maximo pudendorum dolore conquerebatur. Nobis autem, ut obſtructi lotii inveniremus cauſam, cathetere utendum fuit, cujus ope ſatis commodè urinam depromſimus: ac tum quidem cancroſum in urethra ulcus latere comperimus, quo illa pene tota exeſa erat. Illa autem nunquam niſi dicti inſtrumenti adjumento lotium egerere valuit, ac non multo poſt miſera admodum vitâ exceſſit. *Cornel. Stalpart. Obſervat. rarior. Cent. 1.*

Cancer

Cancer Oſſis.

Cornelius Celſus lib. 8. cap. 10. aſſerit fracturæ oſſium, præter inflammationem, ac diſtentionem nervorum interdum quoque cancrum intervenire. Ecquid verò per cancrum ibidem loci intelligatur, variæ variorum ſunt conjecturæ, neque minores ſententiarum conflictus. Veriſimile tamen non eſt, verum hîc deſignari cancrum, nedum ſphacelum perperam excogitatum, at ſi quis conjecturæ locus, videtur hæc vox adumbrare calloſum illud tumoris genus, quod plerumque ſequitur calamitoſas oſſium fracturas, vel immedicabilem illam eorundem mollitiem, quam imprimit oſſi acida pituita, ſolidam ipſius ſubſtantiam planè corrumpens. Cujus pernicioſiſſimi tumoris natura, quantumvis haud parùm diſcrepet à genuino cancro, in eo tamen cum ipſo convenit, quod uterque nullis cedat remediis, conſpiretque perinde in perniciem ægrorum.

Vincentius Balduinus, Vir infractæ ætatis, vixit aliquandiu miſerandum in modum, ob humeri os, intra annos 15. quater effractum, quod paulatim increſcens, ſive ex viſcido contuſi oſſis ſucco, ſive ſanguine eò uberius affluente in eam tandem devenit molem, ut nè pectus, nec ſcapula immodicum ipſius pondus fuerit amplius ferendo, excitatis non ſolùm maximis nervorum doloribus, verum etiam ſummâ ſpiritus difficultate, ob luxurians pondus, thoracis motum continenter impediens, cum indefatigabili vigilia. Quibus è ſalebris quo evaderet, uſus fuit conſilio variorum Chirurgorum, quorum alii tumorem emollire, atque in pus convertere; alii contra luxuriem ipſius arctiore faſciâ coercere; ac nonnulli vitiatum os ſerrulâ præcidere adnixi fuere.

Sed omnes ſucceſſu infelici. Venæ enim ac arteriæ hujus tumoris latiores erant, quàm ut pollice humano potuiſſent obturari. ac proinde magis impedimento, quàm auxilio fuere faſciæ. Mortemque adeò non diſtuliſſet, quam maturaſſet amputatio improvidè inſtituta.

Facto autem vivendi fine, docuit anatome, omnia, ſub cute, viſci craſſitiem, ac ſteatomatis induiſſe naturam, parumque diſcrepaſſe à materia veri cancri, cujus nomen fortaſſis propterea, huic oſſis vitio, haud malè impoſitum ab induſtrio hoc auctore. Ipſa vero oſſa erant non modò, à ſe invicem ſejugata, verùm quaſi malleo minutatim confracta, ac præ irriguo madore adeò tenera, flaccida, ac mollia: ut inſtar ceræ ſcalpello facillimè conciderentur.

Quam eandem alienationem oſſibus utique imprimit acida, ac maligna quædam pituita, per habitum corporis effuſa, quam interdum quinquaginta vidimus occupaſſe loca, ac depaſcere tantùm non ſolida oſſa; verum etiam carnem, membranas, nervos, ligamenta, aut quicquid illi obvium. Parum interim, aut nihil proficientibus remediis, quibus infenſiſſimum hunc hoſtem fatagimus domare, ſive ſponte ex latebris ſuis prodeuntem, ſive à variolis in arenam hanc productum. *Vide Fabritii Hildani Centur. 4. Obſerv. 69.* Nicol. Tulp. Ob. lib. 4.

Cancri contagium.

In artibus (inquit ſeneca) magis utilia, quàm ſubtilia quærenda, cujus effecti rationem utinam haberent illi quibus epulis jucundius, quidvis in controverſiam trahere, ignari, multum altercando veritatem amitti, ſaltem magis inumbrari, quàm illuſtrari. Quantùm enim improvidis juvenum ſenſibus imponit verborum lenocinium, tantùm nauſeæ movet exercitatis, propoſitis duntaxat, quæ neque ſtudenti proſunt, neque ignoranti nocent, è quorum numero qui exemeris, acriter diſputantes. Utrum cancer ulceratus ſit eminus contagioſus. o Medicos verè umbratiles! ecquid enim veriſimilius quàm tenue, ac fervidum, urentis cancri virus, contagium ſuum non magis propè, quàm longinquè diſpergere? Quis exhalationi ipſius limitem præſtituit? Quis cancellos poſuit, intra quos permaneret coërcitus, volatilis ille ſpiritus? Adrianæ Lambertæ, provectæ ætatis, poſt devoratam aliquot annorum moleſtiam, ulceratum mammæ carcinoma, ad eum pervenit putredinis gradum; ut halitu ſuo inficeret famulam, continenter operam ipſi navantem, & quidem eo majore labe, quo diutius ſuppetias tulerit, ac familiarius cum illa vixerit; è quibus conceptæ perniciei ſcintillis tandem exortum ingens incendium: quod ipſam non minus quam Dominam ſuam peſſundedit. inſidente utriuſque pectori, ac alis, tam fœdo, ac inæquali ulcere, ut aliquandiu animi penderem, utra illarum graviori excarnificaretur ſævitia.

Quid quod mihi ipſi, ſolus fœtentis hujuſmodi carcinomatis intuitus, præter inſignem cordis defectum, aliquando guttur uſque eò exulceraverit, ut non mercurio præcipitato tantum; verum etiam fornice quotidie opus fuerit, ad auferendas cruſtas à deſcendente veneno in faucibus excitatas, è quibus vel cæco apparet ulceratum cancrum non ſolùm cominus, verum etiam eminus contagium ſuum diſſeminare, ac proinde ſatius eſſe, fidem navere experimentis indubitatis; quàm incautæ juventuti illudere, frivolis argutiis, atque excogitatis captiunculis, nè dicam ſubtiliter diſſerendo aditum intercludere, quominus perſpicax mentis acies dirigatur ad meliora uſu abundè comprobata. *Nicol. Tulpius Obſervat. Medicar. lib. 4.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Mulieri viduæ in mammilla ſiniſtra tumor ſenſim excreſcens prodit durus, quem alii ſcirrhum, alii cancrum eſſe indicabant, qui cùm diu duraſſet, tandem in abſceſſum converſus & ſuppuratus in ulcus abiens ſanatus eſt, relicta cicatrice admodùm inæquali, labiiſque duris &c.

Hæc tandem plurimis morbis labefactata è vivis exceſſit &c. mamma ſiniſtra quæ ſcirrho laborarat, circa radicem ſcirrhoſa, ut & circa papillæ radicem ſcirrhus erat; candidus, glandulam repræſentans. In coſtis vena lata nigricans latebat. *Platerus Obſervation. libro ſecundo pag. 503.*

Nob. Matr. in ſiniſtrâ mammillâ læſ. eſt; verùm quia parùm, aut nihil indè doloris ſenſit,

tanquam levius vulnus neglexit. Subſequentibus inde diebus loco affecto tumor quidam indolens fere ſuccrevit, qui tamen citrà negotium Chirurgi induſtria ſublatus eſt, enatæ ſucceſſu temporis complures puſtulæ ſunt, quæ in ulcera tandem terminarunt: ſollicita Matrona de cancri ſucceſſione Medico, ſed Paracelſico ſe concredidit, qui deleteriis pharmacis potionatam necavit. Mammas in ortum crucis in modum diviſi, quarum caro dura admodùm nigreſcens, ſed non omnis putrida conſpiciebatur. In utero diſſecto materiam albam, lapidefactam, adeoque duriſſimam, ut vix cultro diſcendere licuerit, invenimus. *Ex clar. D. D. Georgii Garveri obſervationibus.*

Infanticida fœmina ſextâ à partu ſeptimanâ capite patratum ſcelus expiat. Siniſtram mammam ex lacte coagulato apoſtema occupavit, quod ipſa natura exiguo facto foramine cæpit expurgare. Glandulis ad pectoralem muſculum uſque remotis inter has & muſculum dictum magna puris copia ſinum efformavit, illæſo muſculo. *Th. Bartholinus cent.* 1 *hiſtor.* 92.

Ulcus & cancer colli matricis.

Quædam matrona cum bimeſtri ſpatio menſium ſuppreſſione laboraſſet, tandem exortus eſt dolor & inflammatio partium genitalium. Morbo propter verecundiam neglecto, abſceſſus & ulcus in collo matricis ſecutum eſt. Adhibito matricis ſpeculo, ulcus calloſum fœtidum, inæquale lividumque & ut brevi dicam cancroſum inventum eſt. Poſtea auctus dolor, aucta febris, inflammatio, Vigiliæ, cibi faſtidium, & ſyncope & paucos poſt dies è vita diſceſſit.

Cadavere diſſecto, totum uteri collum planè cancroſum & exulceratum erat. Menſtrua ex ſanguine nimis craſſo ſæpè ſupprimuntur; forte fortuna ſanguis depluendus in colli vaſculis ſubſtitit, præſertim in ſubſtantia ejus glanduloſa; equidem hoc malum aliquando invadit mammas, glandulas ſalivales, aliaſque partes glanduloſas, interim ibi, corrupto ſanguine, inflammatio, cancer, & ulcus factum. Cancer nihil aliud eſt quàm glandularum ſphacelus, cujus ſævitia vicinas partes non raro quoque depopulatur. *Stephan. Blancard. Anatom. pract. ration.*

A gulæ carcinomate mors.

Cuidam ſuccrevit humilis ac latus tumor, inſidens firmiter lateri tracheæ paulo ſupra jugulum. Hinc reſpiratio & deglutitio impediebantur, ita ut ne gutta liquoris pertranſire poterat, tandem emaciato corpore morti ſuccubuit.

Denudata poſt obitum cute, ad inſtar carcinomatis, colore plumbeo, & radicibus undiquaque diffuſus tumor, præſertim circa gulam, intus adeò concreverat, ut vix aciculæ majoris glandem admittebat.

Laboravit cancro glandulæ alicujus ad tracheæ latus communiter reſidentis: ſæpe glandulæ immenſum uſque excreſcunt, quæ partes vicinas premunt ut hic, ſi enim trachea & œſophagus liberum habuiſſent aëris tranſitum, nec deglutitio, nec reſpiratio læſa fuiſſent; cancer gangræna eſt alicujus glandulæ. *Stephan. Blancard. in anatom. pract. ration.*

Vir anno 22. horribili cancro in gena ſedente inflammabatur, vorante eo pro more ferali, ut tandem pomum aurantium mediocre ſua cavitate monſtroſe hiante haud ægre caperet; erat ei alioquin ſtatus corporis commodus, ut male habentis partis principis labes poſt multum examen argui a me vix potuerit. Hujus affectus incurabilis cura fruſtra ſperata chirurgo data fuit. Cancrum autem ex Hippocratis effato ſacro melius eſt non curare, quam curare, curati enim, *ut inquit*, citius intereunt, id noverat Poeta *inquiens*.

Curando fieri quædam peiora videmus.
Ulcera, quæ melius non tetigiſſe fuit.

Poſt menſis circiter unius conatus ſtudioſos & pro re nata prudenter audaces, repentina morte æger, abſque ulla incidente cauſa periit. Subitum rei funeſtæ monſtrum Chirurgum ſolicitè movit, ut corpus ſecandum peteret, ſic ut ſenſuum judicio pateret cauſa tam inſolens caſus miſerrimi, ut id obtinuit, me rei curioſæ impatienter avidum officioſe ad ſpectaculum rogavit. Apparuit ſtatim cadaver parvis punctis, quæ pulicum morſus imitarentur, rubris quibuſdam, aliis lividis, multis ſubnigris, ubique pictum; & dum ad ſectionem omnia ſtudioſe diſponuntur, animadverti ſenſibiliter ſe ſe explicare ea, novorumque nec non ſimilium productione augeri: rei inſolentia ſtupore aliquo commovit mirantem animum, ſed cùm tacite mecum ipſo dubius diſcurrerem, notavi maculas eas in veſicas ſurgere ſeparata ab adnatis carnibus cute, ut quædam nuces avellanas, aliæ nuces juglandes, æquarent, aliæ vero ovis gallinaceis magnitudine omnino non cederent, ſervato ſemper eodem colore, ſed ſimul cum omnia curioſè luſtrarem, ulcus intuens vidi id fervente ſpuma repleri, & propiùs admotus audivi inſuper iratum in eo murmur, atque ſibilum non tacitum, utpote qui ab omnibus in hypocauſto percipi facile potuit. Aſpexi Chirurgum, ut ille me, utrique plus ſtuporis quam diſcurſus erat, id ipſum imitatione fecit adſtantium turba; muſcitare dein dubie omnes, timere tacitè, ſeſeque cubito & pede modeſte monere, aliiſque tum oculorum, tum capitis, vel pro genio aliarum partium, geſtibus invicem imperitè loqui; Ego interim furtim abrepto pallio me ſecretæ huic comœdiæ, ut ſuſpicabar, non fidæ, ſubtraxi; tum illi loco imperantem Tribunum Plebis piè & ex officio monui, ut quàm diligentiſſimè cadaver ſuſpectum terræ daretur, idque loco quoad fieri poſſet remoto, altoque ſepulcro perderetur, ne ſuſpecti virus effluvium aere omnia ambiente imbibitum, & paſſim ab hominibus reſpiratione miſerè hauſtum, contagione, nec non deinde horribili propagatione late omnia contaminaret; inſuper variis ſuffimentis, & his alexipharmacis illi domui proſpexi. Sed ubi pacato animo rem licuit otioſe ruminare, didici Chirurgum, ut mali pertinaciam vi ſuperiore frangeret, ulcus irrigaſſe liquoribus urentibus, qui computrcatas carnes ederent, & intimius adnatam malignitatis characterem, cùm ferro ſecanti non pareret, ultione expungerent, eos autem à copioſis venulis eroſione hiantibus bibitos, univerſæ maſſæ ſanguineæ circulationis lege datos fuiſſe; inde tantâ effervеſcentiæ phreneticæ tempeſtatē derepente exortam, quam ferre delicatū cor citra momentaneam perniciem nequiverit, perditis

nempe

nempe ſpiritibus beneficis & modeſtis, ſupreſſaque barbara ebullitione religioſa vitalis ignis parente, quæ eum perenni ſimilis materiæ fabricatione & affluvio ſollicite alit & fovet, ut vorax ignis parvum, exempli gratia, candelæ ſibi vicinum abſorbet & perdit; inde volatiliſatione nimia tenuis & volubilis ſanguis venis facilè ſeſe extricans, primò cutem triplici colore lædavit, poſtmodum, ut ſenſim aliqua quantitate fuit conglomeratus, eam in altum coëgit: hinc pariter ex prurienti fervore in canceroſo ulcere, nata ſpuma, natuſque ſibilus. *Ex communic. Dom. Nozzet Archiatr. Friburg. apud Helvet.*

CANIS RABIDI

MORSUS

Vid.

VENENA.

CANTARIDUM VENENUM.

Vid.

VENENA.

CANITIES

Vid.

PILORUM MORBI.

CAPILLI.

Vid.

PILI.

CAPILLITIUM

Vid.

TRICHIASIS.

CAPITIS DOLOR.

Vid.

DOLOR CAPITIS.

CAPITIS HYDROPS

Vid.

HYDROCEPHALUS.

CARBUNCULUS, ſeu, ANTRAX.

CArbunculus ſeu Carbo ita dictus, quia extinctum carbonem refert, vel, (ut alii volunt) quia illius color in ambitu inſtar Carbunculi Lapidis obſcuro rubore ſplendeſcit. Nominatur etiam *Anthrax* ab *ἀνθρακόω in Carbonem muto*, quia occurrit affecta pars extincta quaſi & in Carbonem mutata; hinc Arabibus *Ignis perſicus & Pruna* nuncupatur, quia non male refert exuſtionem cum pruna ignita factam; vel ut mavult Galenus, quia viciniæ partes vehementer inflammantur, & quaſi uruntur.

Nonnulli inter Anthracem, Carbunculum, & Ignem Perſicum aliquam ſtatuunt differentiam, cùm tamen re ipſa nihil differant neque Veteribus ullum diſcrimen fuerit cognitum: & Avicenna in curatione ignis Perſici eadem præſcribit medicamenta, quæ Galenus in carbunculi curatione commendat. Verùm nulla alia hic obtinet differentia, quàm quod modo major, modo minor, quandoque magis, quandoque minus malignus ſit Carbunculus.

In cognitione autem Carbunculi graviter hallucinatum eſt inter Medicos. Galenus namque ulcerum ordini Anthracem annumerans *in comm. ad Hipp. Aphor. 45. Sect. 6.* ait Anthrax eſt ulcus cruſtoſum, cui *conjungitur multus partium circumſtantium fervor.* & alibi: *Carbunculus eſt ulcus cruſtam cito cum valida Phlegmone circumſtantium particularum inducens.* Hanc Galeni definitionem ſequitur Paulus Ægineta *lib. 4. cap. 25.* Cui plerique poſteriores Medici ſubſcripſerunt. Verumenimvero ſi Carbunculi eſſentiam curioſius indagemus, obſervabimus has definitiones ipſi non ſatis propriè accommodari. Etenim Carbunculus non eſt partis alicujus exulceratio, ſed potius ejuſdem Necroſis ſeu ſideratio a particulis acri-ſalinis lixivialibus inducta. Eſt igitur *Carbunculus* partis alicujus gangræna, dum in fieri eſt; vel ejuſdem Sphacelus, dum in facto eſt, quorum neutrum ulceribus annumerari poteſt. Sphacelum eſſe, & non ulcus, inde liquet, quia nullâ naturæ vi edomari, & in pus converti poteſt Carbunculus, quod poſſet, ſi ulcus eſſet; ſed integer a vicinis partibus ſeparatur.

Præterea in *cauſis Carbunculi* adhuc gravius erratum eſt. Galenus *lib. de Tumor. pr. nat.* dicit, *Carbunculos excitari, cùm ſanguis tanquam fervens & inflammationi propinquus cutem exurit.* Haud ſecus Aquapendens *Oper. Chirurg. part. 2. lib. 1. cap. 27.* ſcribit, *Carbunculum fieri à fluxione ferventiſſimi ſanguinis ad partem.* Paulus Ægineta *lib. 4. cap. 17.* & Mercurialis *de Peſte cap. 18* putant, *illum cauſari a craſſi & aduſtis* humoribus. Actuarius *Meth. med. lib. 2. cap. 12.* credit *eum oriri à ſanguine Melancholicò fervente.* Fernelius *craſſum torridumque ſanguinem.* Foreſtus *ſanguinem corruptum, fervidum cum ſucco melancholico vel atra bile; Carbunculi cauſam* ſtatuunt. Sed a veritate longiſſimè aberrant, & illi, & quotquot Hactenus illorum ſententiis ſubſcripſerunt medici. namque Carbunculus, ſeu Antrax, eſt partis alicujus vel incipiens, vel perfecta mortificatio aut corruptio, a particulis acri-ſalinis lixivialibus, ac venenatis, criticè in illam expulſis, orta; unde excitatur Tumor maximè adurens, & nigram cruſtam habens.

Ut plurimùm autem ab exili puſtula, in ambitu inflammata, ac dolente, interdum à pluribus parvis Puſtulis, quæ poſtea in unam veſiculam coeunt; aliquando ſine Puſtula incipit Anthrax. Dein pars affecta dolorem ſentit pungitivum, & quaſi conſtringitur; hinc paulatim magis magiſque corrumpitur ac nigrum vel cinereum acquirit colorem, partes, quæ proximè Carbunculum circumſtant, alterantur, haud ſecus ac in gangræna fieri ſolet; etiam valde inflammantur, acriterque dolent, quas natura, antequam mortificationis labes in illas quoque proſerpat, ſuppurat, atque hac mediante ſuppuratione corruptam & emortuam

particulam, viz. Carbunculum à ſanis ſeparat, ejicitque.

Omnis Anthrax ſua natura periculoſus eſt, præſertim tempore peſtilenti, quique niger eſt, parti principi vicinus, magnus & ſubito evaneſcens. Minùs vero lethalis eſt Carbunculus, qui primùm ruber, dein citrinus apparet. Qui liveſcit aut nigricat, neminem fere non jugulat.

In curando Carbunculo *purgantia* valdè mihi ſuſpecta ſunt, imò ſuſpecta magis *venæ ſectio*. Sed *Sudoriferis* & *Alexipharmacis* ſolummodò inſiſtendum, quibus particulæ venenatæ acriſalinæ domentur & per habitum corporis expellantur. *Topica* verò *Medicamenta nè repellant, ſed potius foras trahant*. Itaque Locus affectus alte ſcarificetur, atque ne ſanguis corruptus concreſcat, liberiuſque ut effluat, foveatur *Spiritu vini in quo diſſoluta Theriaca*; dein ſuperponatur Cataplaſma.

℞. Farinæ Seminis lini ʒiß. coq. cum ſ. q. lactis dulcis recentis, & addendo croci pulver. ʒß. Vitellum unius ovi, Mellis q. ſ. F. S. A. cataplaſma.

Sed quoniam Anthracis curatio exigit, ut quamprimum *promoveatur ſuppuratio & exitioſa mali prohibeatur propagatio*, præſtans remedium ſæpè eſt, ut *candente ferro pars affecta inuratur*. Neque enim dolor metuendus, quia caro emortua non ſentit, finiſque adurendi eſt, dum omni ex parte ſenſus doloris adſit. Sunt tamen qui eo horrendo nimis (ut dicunt) præſidio abjecto, *Cauterium potentiale*, aut *Veſicatorium* eligunt, quod utrumpue etiam conducit, quoties aut fortia ſatis videntur, aut alio medio uti non licet: ſæpiùs namque multiſciorum ad ſtantium voluntati obtemperare cogitur Medicus, etiam cum damno Ægrotantis.

Hoc in caſu Vigierius *chir. lib. 1. cap. 9.* ad malignitatem & virulentiam Carbunculi corrigendam, illud laudat remedium.

℞. Calcis vivæ, & non extinctæ ℥j. ſaponis q. ſ. formentur in formam unguenti ſolidi, & fiat emplaſtrum, quod Carbunculo applicetur per duas, treſvè horas.

CL. Sylvius *praxeos medicæ lib. 4. tract. 2. §. 690*, teſtatur, nihil ſe hactenus noviſſe, quod potentius ac certius, citiuſq. ſerpentem Carbunculorum mortificationem ſiſtat, quàm *Butyrum Antimonii*, ſi circumcirca illinatur parti affectæ, ad miraculum enim tunc ſiſtitur partium omnium corruptio ſerpens, ac omnia depaſcens.

At vero Eſcaræ ſeparationem promovet inunctum *unguentum baſilicon*, vel *Butyrum recens*, vel id quod ſequitur.

℞. Butyri inſulſi ℥iß. unguenti Baſiliconis ℥ß. Theriaces ʒj. Vitellum unius ovi M. F. S. A. Linimentum.

Barbette ad cruſtæ ſeparationem commendat Emplaſtrum.

℞. Theriaces, Mithridatii an. ℥ß. Therebinthinæ, Fermenti acris an ʒij. Mellis Roſarum ℥iß. Butyri rec ʒij. Vitrioli albi ℥j. Fuliginis ʒiiß. Saponis nigri ʒiij. Croci pulver. ʒiij. Vitellos trium ovorum M. F. S. A. Emplaſtrum.

Nonnulli in principio curationis, omiſſa ſcarificatione, Carbunculo imponunt *Folium Braſſica rubræ aſſatum, oleo raparum inunctum*; ac poſtea hanc vel ſimilem applicant Pulticulam, ſæpius eam permutando.

℞. Rad. conſolidæ mai. pulver. fol. ſcordii pulver. an. ʒij. Farinæ Lini, Tritici, an. ℥ß. coq. paulatim in aqua pura, ut mucilagines ſolvantur & compoſitio ad pulticulæ craſſioris conſiſtentiam deveniat, cui adde Mellis, Therebinthinæ, Unguenti Apoſtolorum an. ℥iij. Picis Liquidæ, unguenti Baſiliconis an. ℥ij. Croci pulveriſati ℈j. Vitellum unius ovi Miſceantur.

Vel *Pix Navalis & Liquida æqualibus partibus mixta, forma Emplaſtri imponatur, aut Emplaſtrum Diachylum cum Gummi.*

Carbone ſeparato, & exempto, Ulcus aliorum ulcerum inſtar curetur, diligenter ſc. abſtergendo; quem in finem admodùm conducet *Mundificatum ex apio*, cujus hæc eſt deſcriptio.

℞. Succi foliorum apii depurati ℔j. vel ejus loco Abſynthii, Plantaginis, Craſſulæ an. ℥iiij. Thuris, Myrrhæ, Maſtichis an. ℥ij. Therebinthinæ ℥iiij. Farinæ hordei, Fabarum, Orobi an. ℥iiß. Mellis optimi ℔iß. coq. Simul S. A. ad Spiſſitudinem mellis, & fit uſui. Vel loco hujus mundificativi

℞. Fol. Scordii. pulv. ʒij. Vitellum unius ovi, Mellis, Therebinthinæ, unguenti Apoſtolorum an ℥ß. Miſceantur.

Poteſt quoque hìc uſurpari *unguentum fuſcum felicis Wurtzii*. Sed notandum ulcera hæc nimis citò occludenda non eſſe, quin potiùs aliquandiu aperta ſervanda, ut venenata materies probe expurgetur. *Joann. Munnicks chirurg. lib. 1.*

Pro Carbunculo Benigniore.

Primò ſecetur vena è directo partem affectam reſpiciens. Deindè ſupra locum affectum ſcarificatio rectè accommodatur, plagis ob ſucci craſſitiem altioribus. Sunt qui præcipiant ipſos ſcarificatatus in cruſtaceo ulcere duntaxat eſſe faciendos: ipſas verò inciſiones aqua ſalſa calente ſtatim perfundunt, ne in illis ſanguis coëat, & concreſcat, ſed foras egrediatur. Interdum etiam erodens medicamentum imponunt; cujuſmodi eſt Arſenicum, quod ea in re inter cætera principatum obtinet. Cæterùm laboranti particulæ valdè repellentia haudquaquam admoveri debent. Adhibenda quidem ſunt remedia, quæ modicè reprimendo, etiam diſſipare & digerere poſſint, cujuſmodi eſt cataplaſma ex arnogloſſa quod ſic paratur.

℞. Arnogloſſ. lentium, panis farinacei. an. part. æq. coq. in aquas his galla. *Avic.* addit. Alii ex foliis plantag. coctis, lente cocta, pane clibanite, & ol. roſac. conficiunt. (Panis clibanites ex *galeno* erat valdè laudatus, quoniam ſumma coctus diligentia, ita ut omni ſui parte cruſtam referret) ut verò radicitus carbunculus divellatur ab adjacentium commercio, hoc ſequen ſprobatur.

℞. Malum punicum acidum; malum punicum dulce, hordei Mj. ſol. plantag. Mij. coq. in poſca, donec rumpatur hordeum; & contundantur. Poſtea adde pulpam mali cydonii ſub prunis cocti, vel alterius mali acidi, & F. Emplaſtrum. Item nucis avellanæ veteris vel etiam non veteris medulla carbunculos maturat, & rumpit. Alii nucleos juglandis virides idem poſſe contuſos cum carnibus cydoniorum

rum vel aliorum malorum acidorum contendunt. Optimum autem fuerit perpetuo circumjacentibus partibus unguentum ex bolo armen. roſac. vel myrtaceo oleo, & aceto confectum inducere, ne ſcilicet intro, qui jam fluxit humor recurrat. Supra vero ipſum ulcus crutoſum valens aliquod medicamentum, & quod vehementer exſiccet imponendum eſt. In communi uſu eſt unguentum Ægyptiacum, ſi hoc parum proficiat, ad acriora & quæ ignis vires habeant deveniendum erit, cujus generis ſunt radix dracunculi vel ariſtolochiæ ex aceto trita, & impoſita, calx, arſenenicum, & ſandaracha. Hæc proficiunt ſatis, ſi protinus à viva corruptam partem reſolvant: quicquid corruptum eſt & emortuum, quam primum avellere & radicitus extirpare oportet. Cæterum cogimur aliquando (victis ſcilicet malo medicamentis) malignum Carbunculum cauterio actuali extirpare; finis adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt; poſt hæc cruſta ulceribus inducta auxiliis ad id accommodis reſolvenda eſt, ut hoc emplaſtro.

℞. hord. frumenti an. ℥iij. decoct. malv. viol. rad. alth. an. q. ſ. butyr. rec. axung. ſuill. liquefact. an. ℥ij. F. Emplaſtrum, cui ab ebullitione remoto addantur duo ovorum lutea. Poſt ablationem locus mundetur & detergatur hoc medicamento.

℞. Terebinth. ℥iij. ſyr. roſ. ſolut. ℥j. mellis roſ. ℥v. bulliant ſimul. q. ſ. & ab igne ablatis addantur ovi luteum, farin. hord. & frumenti, an. ʒvj. M. purus factus locus implentibus medicamentis curari debet. Conſolida major. inter duos lapides contrita, divino quodam (ut referunt) miraculo anthracem ſanat, & ex toto intra diem unum interimit. *Petrus Foreſtus Schol. Obſ. 2. lib. 7. Obſ. Chirurg.*

Monialis quædam paſſa eſt Carbunculum in pede malignum, & ſævum. Poſt multa fruſtra ab aliis tentata remedia, hanc ita ſanavimus.

℞. Stercor vaccin ℔j. ℥iij. ol. roſat. ℥iiij. croci, ℈ß. M. pro Emplaſtr. quod ſingulis tribus horis applicabatur tepide, hoc mitigatus dolor, extractus calor, remotus tumor, & morbus extirpatus eſt. *Martinus Rulandus curat. 83. cent. 10.*

Pro Carbunculo in muliere in inferiori labri dextri parte.

Ad eam ſecundo die vocatus venam tundere juſſi eo e directo partis, qua malum infeſtabat, plurimumque ſanguinis detraho, quod & bene habita, & ætate florens & viribus pollens ægra erat, loco deinde in quo carbo inſidebat prius ſcarificato, tale impoſui medicamentum.

℞. Vitel. ovor. numero ij. rutæ virid. & ſcabios. (à proprietate namque carbonibus prodeſſe omnes volunt) an. Mj. ficuum ſicca num. vj. acris fermenti ʒj. piper. ʒj. miſceantur omnia, & in formam catapl. ſm. reducantur. adi. overi jubebam pullulæ: quod biduo carnem putrem à ſana diduxit; item hoc altero uſus ſum.

℞. Succor. ſumphit. maj. ſcabios. & calendul. an. ℥j. theriac. cl. & veteris ℈iiij. (venenum namque ad ſe trahit) ſal. ʒj. ovi vitell. duo, incorporentur ſimul & applicentur. hoc apud me arcanum eſt, nec me unquam feſellit.

Calendulæ namque ſuccus mira proprietate ad carbones, peſtilentesque bubones valet, ut *Alex. Benedictus* de peſte teſtatur. Eſcharam porro ex adipe ſuillo, butyro loto, farina triticea, cum baſilicone unguento decidere feci.

Poſtea verò amota eſchara, ulcus deterſi hoc unguento.

℞. Succ. Calendul. abſynth Scabioſ. & apii, an. ℥j. myrrh. el. rad. Irid. flor. aloes, ſarcocoll. an. ʒj. (vel potius ʒj.) mellis roſac. ℥ij. F. Unguentum, optime detergit, & carnem generat. Locis circumjacentibus repellens hoc adhibui.

℞. Unguenti de Bolo ℥vj. omnium ſantal. ʒiiß. pulv. myrtill. & roſ. an. ʒij. ol. roſ. & myrtin. an. ʒiv. aceti roſac. ʒij. album ov. numero j. agitentur ſimul. F. Linimentum. Hæc integre ſanata fuit, ſed deformis remanſit contorto ore. *Franciſcus Valeriola Obſer. 3. lib. 6.*

Pro Carbunculo Peſtilentiali.

Ut virulenta materia tuto & citò ſuppuretur, neceſſarium erit, ut Angeli Salæ emplaſtrum attracti uni ruptorium peſtilentiale ſit in promptu, quod ita fit.

℞. Gummi Sag. peni ammoniac. Galban. an. ʒiij. terebinth. coctæ, ceræ virgin. an. ʒij ß. magnetis arſenical. ſubtil. pulve. ʒij. rad. aronis pulv. ʒj. gummi depuratum cum aceto ſcyllitico & ad conſiſtentiam emplaſtri coquantur; & poſtea ponderentur; deinde cum rebus aliis F. S. A. Empl. ſtr. quod excellentiſſimum & ſpecificum eſt ad extrahendum virus peſtiferum ex profunditate ad extra; præcavendo, ne viciſſim ad interiora regurgitet, & cor ipſum ſuffocet, ut credam inter omnia topica ſimile remedium non inveniri.

Hoc emplaſtro Carbunculus obducatur quod paucis horis venenum ext. [illegible] præparatio magnetis arſenicalis antea dicti talis eſt.

℞. Arſenic. criſtalin. ſulphul. vivi, antimon. crudi, an. part. æq. hæc tria in mortario ferreo pulver. dein in vitro fortiſſimo vitreo ponantur ad ignem arenæ, donec vitrum optimè incaleſcat, & prædicta ſolvantur atque liquentur inſtar picis quod obſervabitur, quando filum quoddam immittatur ad fundum; quod extractum poſtea inſtar terebinth. trahetur, ubi ſatis coctum erit. Poſtea remove vitrum ab igne, & ubi refrigeratum eſt, rumpe, & ſubtiliter petram iſtam rubicundam, quam invenis, pulveriſa, quam ad uſum ſerva ut ſupra. *Gregor. Horſtius Obſerv. 32. lib. 7.*

CARCINOMA
Vid.
CANCER.

CARDIACUS MORBUS
Vid.

CARDIALGIA.

C*Ardialgia, Cardiaca paſſio, Cardiacus morbus, Cardiogmus, Cardiaca & Stomachica exolutio,* habentur plerumq pro ſynonymis, licet fortaſſis quidã aliquam differentiam inter ea poſuerint, vel ratione graduum, vel ratione ſubjecti morbi; Eſt autem *Cardialgia* vehe-

mens ac propè intolerabilis orificii ventriculi ſiniſtri præcordiorumque in genere dolor, cum graviſſimis quandoque aliis ſymptomatis, cordis nimirum palpitatione, animi deliquio, nauſea, vomendi conatu intenſiori, immoderato ſudore thoracis in ſpecie, cervicis, & capitis nec non & febre inordinata ac ſymptomatica, imò epilepticis etiam inſultibus. Dicitur autem hic morbus *Cardialgia*, aliisq; nominibus à Cardia deſumptis inſignitur; quia etiam ſi vox illa unde ethymologia hujus morbi deducta eſt Cor propriè ſignificet, interim tamẽ quia ſiniſtri orificii ventriculi dolor cor in conſenſum trahit, ac lypothymias, ſyncopes, virium exolutiones aliaque cordi propria ſymptomata procreat, propter nervos illic abundantiſſimos & in rete denſiſſimum divaricatos cum cordis nervis communionem habentes, ſeu potius propter maximam ſenſibilitatem à nervorum copia ortam, cor, quaſi pars princeps, ab ejus affectionibus, ut & ab aliis omnibus vehementioribus in toto corpore excitatis, ita læditur, ut illud primario & præcipue affectum credas.

Pars itaque *affecta* nec eſt Cor, nec ejus capſula, Pericardium dicta, ſed orificium ventriculi ſiniſtrum, ſuperius malè forſitan dictum. Quæ pars ita nobilis eſt ut ſi vel leviſſimo vulnere attingatur mors neceſſario ſequatur, imo exemplum habeat Bartholinus de ictu illius regioni fortiter inflicto qui lethalis fuerit: unde etiam illic animæ ſedem collocaverat Helmontius. In exterioribus autem ſcrobiculus cordis illi reſpondet. *Cauſa proxima* eſt inſignis læſio ſiniſtri ſtomachi orificii: vel per flatus in viſceris cavo oberrantes illudque cum ſuis orificiis ſumme cum moleſtia diſtendentes; quales flatus ſunt familiares in febrium intermittentium paroxyſmorum principio; vel per excrementa quæcunque acria in ſtomacho ſtabulantia illic que fermenteſcentia, ac in ſpecie pituitam viſcidam & acidam quæ ventriculo ejuſque orificio ſiniſtro imò inter ipſius tunicæ nerveæ fibras agglutinata, illum rodit & quaſi perterebrat. Huc referri etiam poſſunt biles illæ quarum alia porracea, alia æruginoſa dicitur, in quibus acidum intenſius, vel à pancreate vel aliunde advectum reperitur; Vel per lac quod acorem contraxit, unde infantibus qui hoc veſcuntur alimento familiaris eſt cardialgia, ut & adultis qui dum lac frequentius ebibunt ab acidis intenſioribus tamen non abſtinent, Vel per vermes ab inteſtinis in ſtomachum evectos, illiuſque orificium morſibus ſuis affligentes. Obſervationes etiam habentur particulares eorum quorum alius aſſumta ſolutione coſmetici mercurialis loco emulſionis amygdalarum, alius arſenico propinato, alius hirudine cum potu deglutita, alius devorata anguilla viva &c. cardialgiis vehementioribus fuere vexati, donec materiæ hæ aut malignitate, aut pondere ſuo moleſtæ è ventriculo vi remediorum fuiſſent deturbatæ.

Variat autem hic morbus, ſymptomataq; nunc pauciora nunc plura habet adjuncta, prout cauſa illius effectrix intenſior aut remiſſior fuerit. Aliquando enim acidum prædictum auſteritate etiam peccans eo erit in gradu, ut anxietates tantum ſtomachi quæ ſunt cum anguſtia in partibus ſcrobiculo cordis & præcordiis ſubjectis, cum inquietudine, & jactitatione ac volutatione in lecto, at veram cardialgiam procurare non valeat. Aliquando eo acrimoniæ humor acidus, aliaſque acris (in quo morbi cauſa,) evectus eſt, ut morbum atrociorem, imò ſi intimius viſceris membranis adhæſerit, aut à focis ſuis continuo in ſtomachum elevetur aut depluat, pertinaciorem; aliquando verò nec ita acris nec ita agglutinatus nec ita perpetuus ut ſymptomata alia quàm mitiora ac minùs durabilia inducat.

Signa diagnoſtica ex ſuprà dictis ſatis innoteſcunt; attendendum tantùm ne cardialgia propriè dicta cum ſymptomaticis illis quæ vel à renibus vel ab aliis partibus, per conſenſum oritur, confundatur. Videndum præterea ne dolor ille qui in coli inteſtini parte ventriculo ſubſtrata quandoque ſentitur pro cardialgia vera habeatur, de quo præterquam pluribus ſignis, injecto etiam quandoque ſimpliciter clyſtere ſæpius conſtabit.

Prognoſtica verò quod ſpectat, ſciendum eſt *Cardialgiam* per ſe & ſimpliciter leve eſſe malum, ſed ſi acerbior ac diuturnior fuerit, propter ſymptomata adjuncta ea afflictos in non leve periculum conjici, præcipuè ſi motibus epilepticis aliiſque gravioribus aſſocietur. *Symptomatica* præterea *Cardialgia* quæ à febribus malignis originem trahit mali ſemper eſt ominis.

Curationem & Indicationes Curativas vide in ſequentibus è variis Autoribus abundè explicatas.

Curationes, Conſultationes, & Obſervationes è variis.

Curationes.

Curatio hujus affectus pro cauſarum varietate maximè eſt varianda ſi enim ab aliarum partium affectibus oriatur, illorum affectuum therapia adhibenda eſt. ſi vero in ipſo ventriculo cauſa ſtabuletur, dolor vel à flatu, vel ab humoribus acribus & bilioſis vel ab inflammatione, abſceſſu aut ulcere procedit.

Qui à flatu generatur curandus eſt remediis diſcutientibus, & evacuantibus flatulentam illam materiam, tum etiam pituitam a qua flatus concitantur.

Ac Primùm injiciendus eſt clyſter emolliens, & laxans, cui ſtatim ſuccedat alter carminans & diſcutiens ex decocto fol. origani, calamenthi, pulegii, rutæ, centaurii minor. ſem. anis. fœnic. dauci, cumini, & ſimilium. In quibus diſſolvatur benedicta laxativa, ol. anethinum, rutaceum, mel anthoſatum. Si dolor perſeveret, ex oleo rutæ aut nucum & vini generoſi aut Hippocratici partibus æqualibus clyſter erit componendus. addendo aquæ vitæ ℥ij. vel paretur clyſter ex vino albo cum olei juniperi, aut cinam. aut caryophyl. chymice extracti gutt. viii. qui miraculi inſtar liberat. Poſteà admoveatur fotus ſequens regioni ſtomachi.

♃. Rad cyperi, galangæ, calami aromat. ana ℥j. fol. menthæ, origani, pulegii, majoranæ, hyſſopi, ſalviæ, ana m. j. ſem. aniſi, fœniculi, carui, dauci, & baccar. lauri, ana ℥ ß. flor. camom.

momill. meliloti, anthos, & lavendulæ, ana p. j. contundantur, & incidantur, includanturque duobus ſacculis, qui bulliant in vino generoſo, dein expreſſi, ventriculo, & toti ventri alternatim admoveantur.

At in materia minùs frigida poteſt parari fotus ſequens, maximè laudatus à Foreſto, ut qui reliquis remediis non conferentibus, ægrum à dolore citiſſimè liberaverit.

℞. Rad. althææ ℥ ß. roſar. rubr. flor. cham. ſummitatum abſinthii, ana m. j. coquantur in aqua commuui, & chamæm. ad ℔. j. ſem. in fine addendo vini rhenenſis opt. aquæ roſac. & aceti, ana parùm; fiat fotus.

Poſt fotum fiat illitus ex ol. rutaceo, & anethino mixtis cum aqua vitæ, quibus aliquid addatur ol. ſalviæ, aut caryophyll. chymice extracti.

Poſt inunctionem admoveatur emplaſtrum de baccis Lauri; vel ejus loco cataplaſma ex melle & ſemine cumini.

Interim dum hæc fiunt, ſi nauſea adſit, excitabitur vomitus leniori vomitorio, aut catharticum exhibebitur pituitam evacuans.

Purgato corpore exhibeatur ol. amygdal. amar. recenter extract. & cum vino albo mixtum: aut vinum Hippoc. aqua clareta, vel aqua cinnam.

Julepus ſequens ad dolorem ſedandum, flatus diſcutiendos, pituitam detergendam, & ventriculum roborandum efficaciſſimus eſt.

℞. Fol. abſinthii vulg. centaurii minor. & agrimon. an. m. ſem. coquantur ad ℥ v. in colat. diſſolv. ſacch. albi ℥ j. capiat manè per biduum.

Amatus Luſitanus valde commendat aquam è florib. chamæm. deſtill. tam, tanquam præcipuum, leniendis ventriculi & inteſtinorum doloribus, auxilium; cujus ℥ iij. calide exhibeantur. Vel in aquæ illius penuria, decoctum flor. chamæm. uſurpari poterit, maximè laudatum à Foreſto: qui ſe mercatorem quendam, ingenti ſtomachi dolore affectum cum inſigni clamore, hoc ſolo decocto ſemel exhibito, curaſſe refert. Quo epoto, emiſſis ructibus in ſudorem ſolutus eſt, & incantamenti inſtar omnis dolor evanuit, ut nullis aliis præſidiis opus fuerit. Ex hoc autem decocto, cum ſemine anethi parato, aut etiam agarico, vel radice aſari; diſſolvendo oxymel, ſyrupum acetoſum, aut roſatum ſolutivum, parari poteſt vomitorium ab initio morbi exhibendum, quod evacuando mitigare dolorem poterit.

Docet Galen. cucurbitulam ventriculo admotam illius dolores citiſſimè reſolvere inſtar incantamenti. Hæc tamen cautio adhibenda eſt, ut nihil aut parùm humoris crudi in ventriculo lateat, alioqui dolorem intendit.

Utiliter etiam admoveri poteſt eidem parti panis recenter è furno extractus, per medium ſectus, tum per ſe, tum pulveribus aromaticis conſperſus.

Tandem dolore pertinaciter adhærente, confugiendum eſt ad balneum ex decocto herbarum emollientium, & calefacientium, quod tutiſſimum & efficaciſſimum eſt; flatus enim diffundendo, & per poros apertos reſolvendo, à dolore liberat. Quod citius efficietur, ſi in ipſo balneo remedium aliquod diſcutiens ægro exhibeatur. Concurrente enim utroque præſidio, tum interno, tum externo, opus ritè peragitur.

Balneum eſſe debet valde calidū, ut faciliùs flatus diſcutiantur, & humores crudi colliquentur. Quòd ſi propter doloris vehementiam clyſteres vel injici, vel retineri nequiverint, in ipſo balneo catharticum propinandum eſt, & in eo per horam integram aut dimidiam immorandum, donec vis cathartica ventriculum, & viſcera attingat.

Aliquando autem, ubi ex doloris vehementia periculum imminet, ad narcotica eſt confugiendum. Quibus prudenter exhibitis, admirandus non raro ſubſequitur effectus. Nonnulli etiam cum purgantibus narcotica permiſcent, ut ſimul & dolor ſedetur; & materia peccans educatur; quale eſt medicamentum Enceli à Foreſto laudatum, quod ſic habet.

℞. Di phœn. ℥ ß. philonii rom. ℈ ij. cum aqua vel decocto chamom. fiat potio.

Dolore prorſus ſublato, in iis qui ei ſunt obnoxii ſemel aut bis in menſe purgatio iteretur, ut proxima flatuum cauſa auferatur: tum remedia roborantia uſurpentur. Qualia in læſæ concoctionis curatione propoſita ſunt.

Qui verò à bile dolor excitatur, curandus eſt humoris peccantis evacuatione, vomitorio blando, aut cathartico medicamento, aut clyſteribus ſequentibus, emollientibus quidem, non acribus, aut calefacientibus.

Poſtmodum demulceatur humorum acrimonia julepis refrigerantibus & incraſſantibus, emulſionibus ſemin. frig. major. lacte recenter mulcto, oleo amygdal. dulc. recenter extracto, vitellis ovor. & ſimilibus.

Interim non omittantur opiatæ, aliaq; roborantia, in ſuperioribus curationibus deſcripta.

Ac tandem neceſſitate urgente, ad narcotica confugiendum eſt.

Extrinſecus admoveatur cataplaſma ex mica panis in lacte decocta, additis vitell. ovor. & croco.

Vel admoveatur panis recenter ab igne extractus, per medium ſectus, & in aceto madefactus.

Vel foveatur eadem pars decocto flor. cham. viol. & nymphææ, aut quod multo præſtantius, demergatur æger in balneum aquæ tepidæ, id enim ad hujus affectus curationem præcipuam vim obtinet.

Dolore ſedato; ſi fortè reverti contingat, æger purgabitur bis in menſe, & viſcerum intemperies calida corrigetur victu refrigerante, & remediis convenientibus.

Qui verò dolor fit ab inflammatione, abſceſſu, vel ulcere, remediis in ſequenti curatione proponendis oppugnabitur *Lazar. River. Pract. Medic. lib. 9. cap. 10.*

In cardialgia incipiente vel paululum durante curanda, vomitus, ſi promoveri poſſit utramque abſolvit paginam. Vomitus ergo ab aqua bened. Gilla Theophraſti procuratus faciliimè ſolvit.

Inveteratum præſertim apud ſenes, tandem aufert (vomitiones apud ſenes non ſatis tutæ) ſyrup. de chamom. melius eſt arcanum de cham. præſertim romana, ſi in aqua menthæ quotidie exhibeatur uſque ad declinationem morbi.

Forinſecus applicentur epithemata ex emollientibus & dolorem auferentibus chamomilla, malua. Præſtantiſſimum eſt in hoc caſu oleum chamomillæ ſapphiricum Turnheuſeri

(quod fit, ſi floribus chamomillæ addatur aliquid Terebinthinæ cyprinæ in aqua diſſolutæ, & poſtea per veſicam deſtilletur.) in aqua menthæ vel chamomillæ, aut floribus ſambuci, aut foliis prunellæ ſylveſtris datum gutt. iii j. v. vj. *Joann. Harthmann. in Prax. Chymiatr.*

Ad curandos hos ſtomachi dolores ſola purgatio noſtra antimonialis ſufficit, purgatoque ſic à cauſis illis præternaturalibus ventriculo, roborandus eſt oleo anis. aut cinamom. vel aqua cinamom. ſive ſequenti etiam electuario.

℞. Corticis citri conditi contuſi & aqua cinamom. diſſoluti ℥v. olei anis. ʒj. olei cinamom. ʒß. Moſch. & Ambr. ana gr. vj. M. f. Electuarium, quo poſt purgationem utatur æger ad quantitatem ʒß. ſummo mane jejuno ventriculo. *Joann. Petr. Faber. in Palmo cg. Spagir. ex Langii Pathologia animata.*

Si a malignitate ortus fuerit iſte ſtomachi dolor, illis remediis ex voto expeditur, quæ putredinis excellentiæ potenter reſiſtunt, & animatam eam deſubito mortificant. Sin vero ab acrimonia nidorulenta ſeu aciditate humorum putrilaginoſa provenerit, præſentiſſimum exhibebunt adjumentum, ea quæ vim tam maſcule præcipitandi, quam etiam radicitus recrementa illa expellendi habent, quam ob cauſam emeticum hoc famigeratum ex antimonio confectum fundamenti loco præmittendum erit, & poſtea præcipitantium uſus, quorum nomina (uti ſunt verbi gratia pulvis Marchionis, ſperma ceti, magiſterium eboris, corallior. oculor. cancr. Tinctura Tartari &c.) jam memoriter nobis ex ſuperioribus conſtant, ſubjiciendus. His ita obſervatis fragrantia & aromatica etiam ut pote quibus archeus ventriculi ſingulariter delectatur, ſpecifice convenire & appropriatum habere locum pariter concedimus; unde illa quoque medicamenta, quæ autor curando huic affectui conſecravit, omninò multùm tunc pollere confirmamus. Oleum enim aniſi egregiè diſcutit excrementitii humoris impactum vitium, atque Saburram illam in ventriculo collectam blande ejicit, imò ſtomachicum per ſe audit. Citri cortices putredinem oppidò compeſcunt, eamque ſi animata ſit illa, ex ſententia fugant. Aqua chamomill. & oleum ſtillat. ejus ſingulares tunc ſibi vindicat laudes, quòd affectiſſima virtute dolores mitigare valeat; unde etiam extrinſecus & quidem in dorſo præcipuè, utpote cujus oras ſtomachus potiſſimùm occupat (quod Practico bene notandum) regio iſta Oleo chamæmelino, cui guttulæ quædam de diſtillato ejuſdem oleo ſunt inſtillandæ, exoptato cum fructu inungi ſolet. A vulgo contra hoc malum uſitatiſſimè expeti unguentum potabile quod butyrum rubrum alioquin vocatur, ſolet, quo ſcrobiculum cordis inungunt mulierculæ; imo ad intra etiam inutiliter non accipiendum porrigunt: Habet enim efficaciam efficaciter diſſolvendi ac diſcutiendi, ſicuti etiam caſtoreum & ſperma ceti tanquam nobiliora ingredientia iſtius remedii præſtantiam faventibus argumentis affatim ſtatuminant. *Ex Langii animadverſionibus in eundem.*

Hypochondriorum inflatio, ſeu Cardialgia curatur uſu enematum carminativorum ex Decocto carmin. &c. Præter clyſteres tamen ad flatus diſcutiendos aq. Carminati. a Dornereilii prodeſt, vel ſemen aniſi grono modo inſilum, ut videre eſt apud *Heurnium Comment. in Aphor. Hippocr.* Externè emplaſtrum card. Schroderi cum ol. deſtill. Angelicæ. Poteſt etiam miſceri cum ol. chamomillæ, quod eſt ſingulare ſecretum. Mulieres unguentum rubrum commendant, ſed præfertur ei unguentum prædictum cardi cum. *Pro purgandis pueris* Non datur præſtantius medicamentu Mechoacanna, quæ educit ſimul vermes, ſine odore, & ſapore eſt, dariquæ commode poteſt in pulte. *Joan. Michael in praxi cly. ic. gener.*

In Cardialgia imprimis *removenda cauſa irritans aut lædens ſtomachum, ſive ſit interna ſive externa. placandus eſt dolor tam appropriatis expertis* quam intermiſtis *Opiatis.*

Primo quidem ad removendas cauſas notum eſt quod optima ſint *vomitoria*, quæ Amatus Luſitanus, Faber, & omnes autores ubi neceſſarium commendant, præ cæteris tamen *vomitor. Antimon.* præcellunt; quæ interſunt *Aq. benedicta* Hartmann. aut Rulandi. Vel quidam ſolent commendare, ſi *vinum abſinthites infu datur in poculum vomitorium* Rulandi, cujus deſcriptionem habebitis in collegio Jonſtoniano D. Mich. eſt admodùm elegans hoc poculum.

Poſt vomitoria ſe offerunt *purgantia*. Cæterùm quoniam purgantia & ipſa ventriculo inimica facilè poſſunt exaſperare malum propterea convenientiſſimum eſt, ut iiſdem *Opiata* addantur, ut etiam opiata omnium humorum excretiones ſiſtunt, & etiam hypercatharſes removeant, nihilominus tamen convenientibus purgantibus mixta eadem blandè & ſuaviter, nec adeo vehementer operationem faciunt Hujus rei alias horrendas probant veſtigia; nam ut plurimum habuerunt hanc formulam.

℞. Elect. Diaphænic. ℥ß. (quod etiam purgat) Philon. roman. ℈ij. (ex capitibus papaver.) miſc. fiat Electuar. quod purgat blandè & ſimul dolorem ſiſtit, de quo videre poteſtis Riverium *in ſua praxi ac* Scholzium *in conſil.* 114. Verum quoniam talia Electuaria ſunt nauſeoſa communius a modernis præſcribitur talis formula, quæ etiam in colica eſt proficua.

℞. Maſſ. pilul. Aloephang. c. ſcam. gr. xv. v. ℈j. Laudan. opiat. gr. ij. c. ſ. q. Eſſent. Abſinth. F. l. a. Pilul. *Purg.*

Certum eſt quod admodùm convenienter poſſunt *permiſceri opiata cum purgantibus* obſervata cautela, ut ſi volumus purgare tunc temporis, quando admiſcemus Opium doſin purgantis nonnihil augeamus, ne ſupprimatur omninò minor purgantis doſis. Conveniunt *purgantia opiata* imprimis, iis qui laborant *inteſtinorum doloribus*, aut mulieribus, quæ ex levi purgatione *ſuffocationi uterinæ* fiunt obnoxiæ. Item convenit talis mixtura *iis qui faciles ſunt ſolutionis alvi*, quemadmodum reperiuntur quos gr. vj. ſcammon. octies purgant; in his enim remora injicitur purganti. It. convenit hæc miſtura iiſdem, qui acidis aut corroſivis ſuccis abundant in ſpecie Scorbutico Hipochondriacis: in his enim ex medicamentis purgantibus ob ſuccos crudos & acidos ſuperveniunt ſatis horrenda & gravia Abdominis tormina, hoc ne

fiat

fiat commodè permiſcetur opium, aut ſaltem die uno aut alteró cum digeſtivo præmittitur. De hac Miſtura vid. unice agentem Hoſerum in Hercul. med. p. 124. Sicuti moderni Belgæ Sylvius & ejus diſcipuli utuntur tali miſtura Opii cum purgantibus. Poterius curavit aliquandò Cardialgiam aliis omnibus reluctantem per ſuas Pilulas Catholic. cent. 1. cur. 24. habet exemplum de dolore ventriculi intentiſſimo periodico quotannis certis temporibus, certiſque diebus redeunte qui aliis quam plurimis irritis tandem a Poterio curatus fuit per pilulas catholicas quæ ſunt hæ, & proſtant in Pharmac. ſpagir. vid. ejus cent. 1. cur. 24.

℞. Aloës ſuccotrin. ℥ß. myrrhæ ʒ ij. maſtich. ʒj. croc. orient. ʒß. magnes. ſaturn. meteoriſat. ʒ j. cum ſyrupo roſar. ſolutiv. f. maſſa cujus doſis à gr. 15. ad 24.

Valde commendat has pilulas. Magneſia ſaturnina meteoriſata, ſunt flores antim. correcti ita ut per inferiora purgent: magneſia ſaturn. eſt antim. per meteoriſationem intelligit flores. Aliàs ſi cardialgia oriatur à flatibus aut exhalationibus ex effervefcentia humorum in inteſtino duodeno obvia; (Nam ſuccus pancreaticus & bilis commiſti dum effervefcunt, halitus acres in ſtomachum mittunt, uti contingit in febribus intermittentibus) in tali caſu injiciatur clyſma ex carminativis, ex iis nempe quæ flatus diſcutiunt & blandè inteſtina abſtergunt. Exemplum talis clyſmatis ſit hoc.

℞. Radic. angelic. ℥ß. fol. origan. puleg. calaminth. an. m. j. flor. chamom. roman. aut vulgar. m. ß. ſem. aniſ. fœnicul. dauc. an. ʒ j. baccar. laur. ʒ iij. egregiæ ſunt carminativæ, coqu. in ſ. q. aqu. ſimp. colat. ℥ ix. add. electuar. de bacc. laur. lenitiv. an. ℥ ß. v. ʒvj. olei deſtill. aniſ. fœnicul. chamom. an. gr. v. vitell. ovor. num. j. miſce pro clyſmate injiciendo tepide.

Riverius habet *clyſmata* in tali caſu ex ſolo vino albo cum oleis deſtillatis carminativis parata, quæ non ſunt ineleganti a.

Quæſtio eſt *an ven. ſect. conveniat*: quæ negatur, per ſe enim nihil adfert adjumenti in cardialgia tollenda; ergo quando proſunt exempla curatarum cardialgiarum per ven. ſect. ſunt potiùs exempla caſualia, quam ex lege artis exhibita; exemplum tale habet Riverius cent. 1. obſerv. 44. de dolore vehementi ventriculi & lienis regionem occupante, aliis omnibus irritis ven. ſect. tandem fuit curatus. Pertinent huc etiam exempla Thoneri *in obſerv. p.* 135. de dolore ventriculi immani & ingenti in plethorico aliis irritis ven. ſect. ſubito incantamenti inſtar curato, idque propterea quia tantùm adfuit ſuſpicio inflammationis ſtomachi quæ tamen non eſt ſufficiens. Aliàs *quæ conveniunt in cardialgia remedia*, quæ poſt purgantia ventriculum placant & dolorem ſedant, ſunt *aromatica blanda*, præ cæteris radix angelicæ & enulæ campan. fœnicul. caryophillatæ. Denique herba chamomillæ vulgar. & romanæ, quæ ſunt expertiſſimæ in cardialgia, & non habent remedium in hoc paſſu illis conferendum: imprimis flores harum camomill. conveniunt. Sanè Amat. *Luſit. cent.* 5. *cur.* 39. vix ſufficienter poteſt commendare aq. camom. deſtillatam in cardialgia ſi ad ℥ iij. propinetur; decoctum camomill. vulgaris ceu expertiſſimum commendatur à Foreſto; eſſentiam paravit D. Mich. ex floribus cum ſpiritu vegetabili carminativo, ſpiritu vini à ſpeciebus ſeu ſimplicibus carminativis abſtracto, quæ eſſent. a gr. 10. ad 30. propinata in affectibus ſtomachi & cardialgiæ erit convenientiſſima & elegantiſſima. Solet etiam deſtillari ol. ſaphirinum ex chamomilla vulgari & romana cujus paucæ guttæ cum vino interiùs aſſumptæ, cum aut oleo nucis moſchatæ deſtillato, exterius illitæ admodum ſunt convenientes ad tollendam cardialgiam. Poſt chamomillam conveniunt hyſſopus, ſummitat. anethi & ordinaria menth., item flores anthos ſeu roriſmarini & flor. Verbaſci, qui ſunt ſingulariter anodyni. Hinc etiam cortices citri, & aurantiorum & ex his parata elexyria: elexyr. citri & aurant. Ex his ſimplicibus deſtillatæ aqu. chamomillæ, flor. ſambuci. hyſſopi, & cinam. conveniunt.

Vinum abſinthites ſimiliter eſt utile, uti etiam ad dolorem acrem vinum in quo decoquitur nux moſchata, quod admodum commendatur à Stockero in praxi ad dolorem acrem. Spiritus vini ſeu ſpirit. aniſi experimentum eſt Lindani, qui inſigniter commendat ſpir. ſtomachalem Mynſichti & itidem eſt expertus eſſentiam chamomill. à ʒß. ad ʒj. in urgente caſu poteſt propinari Elixir menthæ. Si percipiatur ſimul ardor in regione ſtomachi, tunc commodè permiſcentur his appropriatis temperatè acida, quæ ardorem refrænant, quæ intereſt rob & ſyrupus cydoniorum it. ſyrupus acetoſitatis citri, it. ſpir. vitrioli, & ſimilia. Denique internè olea deſtillata ſunt admodum convenientia. De oleo chamomillæ dixi: huic ſimile eſt ol. carui & ſuccini deſtillatum de quo poſtmodum: it. ol. aniſi & cumini.

Subſequuntur deniquè ea quæ dolorem tollunt ſenſum imminuendo in ſtomacho, qualia ſunt papaverina: veteribus in uſu fuit philonium romanum ad ℈ j. item pilulæ de cynogloſſa ad ℈ß. modernis in uſu eſt Laudanum opiatum cum decocto flor. chamomillæ uſurpatum.

Cæterum ſit formula contra dodorem ſtomachi.

℞. Aqu. chamom. deſtill. ℥ iij. ſucci cydonior. ℥ j. eſſent. chamom. roman. ʒiij. elixir. menthæ ʒ i ß. olei deſtill. chamom. gr. vj. laudan. opiat. gr. iij. ſirupi de hiſſop. ʒ vj. doſ. cochl. ij. m. f. miſtura dolor ſedans.

Vel ℞. Eſſent. flor. chamom. roman. ʒ ij. menth. ſpirit. aniſi an. ʒj. anodyn. ſ. ſolut. opii in ſpir. vin. ʒj. perinde enim eſt ſive in forma ſicca ſive liquida adhibeatur. f. eſſent. dolor ſedans, doſ. 30. ad 40. gtt.

Elegans caſus eſt quem habet Thonerus in obſerv. p. 136. de dolore ventriculi punctorio, qui fuit curatus per ℥ii ß. olei amygd. dulcium in jure Galli propinato, quo facto intra 3 horas acicula per vias urinarias fuit excreta, & exindè dolor omnis ſubito diſparuit. Facit huc etiam quando oritur dolor ex deglutitis fruſtis vitri, & conveniens eſt ut uſurpetur pulpa ex milio aut oryza facta, eaque non nimis fluxilis, ſed aliquantiſper ſpiſſa, quæ abſumitur abſque

ſub

ſubſequente potu: ſic enim fit, ut huic pulti involuta truita vitri vel aciculæ aut ſimiles res acutæ citra noxam ex ventriculo per pylorum dilabantur. Idem Thonerus citato loco duo exempla habet curato. um a vehementiſſimo totius abdominis itemque ventriculi dolore per v. gt. ol. carui deſtil & eodem loco habet exempl. doloris ſtomachi, qui per intervalla præſertim a cibo aſſumpto, uſque ad ſcapulas ſe extenderit, qui dolor inſignis ſubito fuit curatus v. gt. ol. deſtil. ſuccini.

Sic Zacutus Luſitan. l. 2. Med. Princ. hiſtor. 58. Obſervat. 10. habet de importuno ventriculi dolore, potu vini abſinthitis curato. In doloribus ſenum aut etiam in doloribus ſtomachi, in dejectione virium elegantes ſunt iſtæ Pilulæ Poterii, quas recenſet in cent. 3. cur. 30. ita.

♃. Ambræ gryſeæ gr. ij. moſch. croc. orient. an. gr. j. opii thebaic. rit. præp. gr. iv. miſc. f. l. a. pilulæ, quæ in ſenibus & viribus dejectis ſunt convenientiſſimæ.

Idem Poterius citat. loc. curat. 31. habet exemplum doloris ventriculi aliis omnibus irritis tandem decocto ligni ſaſſafras per 20. dies curati.

Quod attinet externa inter hæc ſunt imprimis olea; ol. chamomill. deſtillatum & infuſum, maſtich. nucis moſch. nardinum: it. ol. ſtomachale Cratonis. Hinc balſam. peruvianus ut & ol. deſtill. macis, caryophyllorum, & guttulæ quædam olei deſtillati cinnamomi.

Modus præſcribendi eſt hic. ♃. Ol. chamom. deſt. ʒ j. balſami peruvian. ʒ ß. ol. mac. caryoph; an. ℈ß. vel gr. xv. nuc. moſchat. expr. q. l. miſc. f. balſamus. Quo inungatur regio ſtomachi.

Poſt olea uſitata ſunt emplaſtra regioni ſtomachi applicata: quæ inter elegans eſt emplaſtrum carminativum Mynſichti; it. ſi ſuſpicio ſit flatuum emplaurum de baccis lauri.

Reliquis externis omnibus præferenda tacamahaca, in forma emplaſtri regioni ſtomachi applicata. Experientiam hujus certam factam videbitis in Poter. cent. 3. cap. 32. Et quod etiam fuit in frequenti uſu D. Michael. Præſcribitur vel ſimpliciter ita.

♃. Tacamahacæ, q. v. ſubigatur in mortario calido inducatur ſuper alutam & obducatur ſyndone rubra in forma emplaſtri ſtomachalis.

Melius videtur ſi tacamahacæ & ceroti ſtomachalis ana miſceantur, & cum ol. ſtomachali Cratonis ſubigantur in formam emplaſtri.

Ipſe Poterius in ejuſdem Pharmac. Spagyrica excellens nobis præparat emplaſtrum ſtomachicum ex tacamahaca hac forma.

♃. Ol. maſtich. deſtillati ʒiß. menth. abſinth. nuc. moſchat. caryophyll. an. ʒ j. gumm. tacamahac. ℥ i ß. ceræ citrin. ℥ iv. miſc. fiat cerotum, de quo accipiatur q. ſ. pro ſcuto ſtomachali.

Quæ dicuntur de tacamahaca eadem & ſimilia dici poſſunt de gummi carannæ, quod & ipſum in ſimilibus caſibus eſt elegans. Alias videatur quod attinet naturam gummatis carannæ & tacamahacæ, Monardes de ſimplicibus commentario in Cluſium p. 318.

Fotus itidem externè applicantur in cardialgia, iique duplici ſub forma: aut ut ſpecies coquantur in aqua & aceto aut in vino, & illud decoctum pannis linteis triplicatis aut quadruplicatis applicetur ſtomacho: vel ipſæ ſpecies inſuuntur ſacculo, coquuntur parumper in aqua vel vino, & ita ſacculus applicatur regioni ſtomachi ſubinde renovandus.

Fotus poteſt eſſe talis quem commendat inter alia Foreſtus in lib. 18. obſ. 22.

♃. Abſinth. com. & roman. flor. chamom. roſar. rubr. menth. ana m. j. ſemin. ſumach. myrtillor. an. ʒß. flor. melilot. p. ij. coq. in ſ. q. aqu. commun. colat. ℔ ß. adde ſpecier. diarrhod. abbat. ℈ ii ß. aromatic. roſat. ℈ j. aqu. roſar. ℥ ij. acet. roſacei ʒß. ebulliant. fiat fotus pro ventriculo. Sacculi ſunt meliores ita.

♃. Flor. chamom. roman. comar. abſinth. herb. menth. majoran. an. m. j. ſem. aniſ. fœnicul. carui. dauci. an. ʒ v ß. baccar. junip. contuſ. ℥ß. conciſ. & contuſ. impleatur ſacculus interpaſſatus. region. ſtomach. applicand. vel ſiccus, vel coquatur in vino aut aqua & applicetur ſubinde renovando.

Sin verò ſit cardialgia a refrigeratione corporis externa, & inde ortis flatibus, tunc conveniens eſt ſimplex quidem, ſed admodum bonus ſacculus Montagnanæ; deſcriptio hæc.

♃. Milii cribrati. m. ij. furfurum m. iij. ſalis comm. m. j. miſc. f. ſacculus qui calefactus imponatur: in colica quoque eſt elegans.

Superiùs dixi quòd Valeriola in l. 1. obſer. 7. refert hiſtoriam intenſiſſimæ, & moleſtiſſimæ cardialgiæ factæ ex hauſtu merc. ſublim. qui caſus cum ſit ſingularis & non inelegans ejuſdem remedia paucis communicabo. 1. Præſcripſit fomentum exterius.

♃. Fol. hyoſcyam. alb. abſinth. roman. an. m. ß. maſtich. ʒ iij. cryſtall. puriſſimi ʒ ij. coq. in olei roſat. violati, liliacei, anethini an. ℥ iv. vini rubri ℔ ß. colent. & hoc remedio applicato mirum levamen percepit. Interim poſtmodum præſcripſit hanc potionem.

♃. Cryſtall. puriſſim. ʒ j. (ratio quoniam acidum mercur. ſublim. arripit cryſtallum & enervatur) theriacæ elect. ℈ ij. butyri recent. ℥ j. (ad demulcendam acrimoniam mercur. ſublim.) aqu. decoct. hordei q. l. miſc. f. potio pro aliquot vicibus.

N B. Hyoſcyamus externè & cryſtallus internè perfecerunt totam curam: Nam cryſtallus externe in fomento nihil præſtat, nititurque ejus auctor hypotheſi vulgari. *Michael Ettmull. in Collegio Practico.*

Conſultationes.

De Cardiogmo, & Ifteritia pro Nobiliſſ. Patiente.

Ex iis quæ fusè & accuratè enarrata ſunt à Nob. Patiente, luce clarius conſtat, Virum Nobiliſſimum dolori acutiſſimo, & moleſtiſſimo obnoxium eſſe, infeſtanti os ventriculi, qui aliquando desiit in cardiacam paſſionem, ad dor-

dorſum ſæpius moleſto, ubi magis deliteſcit illud.

Hic autem dolor antehac originem duxit à flatulenta materia, genita propter labefactatam coctionem ventriculi, ob intempeſtivum, & diuturnum exercitium, deinde etiam & biliosa, porracea, ut ex excretis per vomitum apparuit, regurgitante à jecore ad ventriculum, ob impeditum ejus effluxum ad inteſtina, ratione obſtructioni poris fellei a materia craſſa, & pituitoſa, quam jecur præcalidum trahit à ventriculo inconcoctam; ex quo fit, quod icteritia ſupervenire ſoleat cum fecibus albicantibus, & urinis tinctis, accedente febre, ob illius bilis accenſionem, & corporis fœdo colore, ob effuſionem ejuſdem, tunc primum ceſſante, quando prædicta materia, vel ſenſibiliter evacuatur, vel inſenſibiliter reſolvitur: non negando aliquem confluxum ichoris melancholici acidum ſapientis qui dolores acutiores infert, cum præſertim referat Nob. patiens ſe myrachiali affectui utcunque eſſe obnoxium.

Affectus equidem non contemnendus, quippe qui majora mala portendere poteſt, cardiacam ſcilicet diuturniorem, cum gravi virium languore calculum in veſica fellea vel quid hujuſmodi

Ideò ſummo ſtudio incumbendum eſt hujus curæ. Et quia originem habuit, & aliquot poſt annis recurrit, convaluitque ob errores in victu, & præſertim exercitio intempeſtivo, ac immodico, ſub cœlo humido, nocturno, & frigido, prima & princeps cura conſiſtit in recta victus ratione, cibis ſcilicet boni ſucci, & facilis concoctionis & vino oligophoro, non valdè generoſo, moderatâ quantitate, atque abſtinendo, cum ab exercitio intempeſtivo, tum à mentis ſtudio in negotiis, atque diuturno ſcribendi officio, duas ſaltem horas ab aſſumpto cibo.

Ac interim alvus continuò lubrica eſt conſervanda familiari uſu pilul. de tribus cum rhab. ℔. ſemel ſaltem in hebdomada; non omiſſa blanda totius corporis purgatione vere, præſertim vero autumno, atque jecoris refrigeratione frequenti uſu julculorum cichorii, & ventriculi corroboratione cum diacydonio, vel gel tin. ex cidoniis, aut ſucco granatorum ſtatim à cibo. Sic enim præſervabitur ab affectibus præſentibus. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. cent. 2.*

De Cardialgia, Tuſſicula ſicca, colica, aliiſque ſymptomatibus. Pro Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. Petro Gembiſchi Epiſcopo Cracovienſi, & Duce Servienſi.

Quanquàm de variis morboſis affectionibus, elapſis annis conqueſtus fuerit Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. Petrus Gembiſchi, Dominus meus ſemper Colendiſſ. de arthritide nimirum, nephritide, colica, tuſſi, hemitritæo, & aliis: tres tamen ſunt præcipui, Viris Præclariſſ. Excellentiſſ. Principis curæ præpoſitis Maius negotium faceſcentes, nobis per litteras Excell. D. Laurentii Smiſchoviz ſignificati, caldialgia, tuſſicula ſicca non raro invadens, & dolor colicus valdè moleſtus: à quibus licet hoc tempore ſit prorsùs immunis, inculpata corporis ſalubritate uſus toto itinere Cracovia Patavium, cogitandum nihilominus eſt de medicis præſidiis, quæ à prædictis affectibus, vel etiam gravioribus Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Principem præſeruent.

Quod ut fiat, ſtatuendum cenſeo, cardialgiam antehac graviter infeſtantem Exc. D. à materia proveniſſe, cum bilioſa, a fervido jecore ad ventriculum tranſmiſſa, tum in ipſomet ventriculi corpore & fundo genita, ſimul mixtis, & ad os ventriculi exquiſitiſſimo ſensu tactus ob nervos ſextæ conjugationis à natura donatum, affatim affluentibus, ibique infarctis, nec niſi ægre deturbatis. Quæ enim ſenſim fiunt, dolorem non inferunt. Colicos autem dolores fieri reor a flatibus ex prædicta minera à jecoris fervore elevatis, & inteſtini coli tunicas violenter diſtendentibus; diuturnamque illam tuſſiculam a duplici causâ excitatam fuiſſe tenui nempe materia a capite calido & humido ad aſperam arteriam deſtillante, & quæ non minoris momenti eſt, ſanguine craſſiori à jecore ad pulmones tranſmiſſo.

Hac etenim materia, ſicuti ſtatutis temporibus a jecore per ramos meſaraicos, vel ſplenicos ad internas venas hæmorrhoidales tranſmiſſa, per ipſas expurgatur, non ſine quibuſdam torminibus inferioris ventris hanc excretionem prænunciantibus, ita per ramos venæ cavæ ad pulmonum venas delata, & inæqualiter per ipſas diffuſa, tuſſim ſiccam non difficili negotio excitare poteſt. Atque hinc fit, quod cohibito ſanguine hæmorrhoidali tuſſim hanc gravius invadere fuit obſervatum à Viris Excellentiſſ. necnon & ab Excellentiſſ. Principe.

Quæ cùm ita conſtituta ſint, ſperare jure meritò poſſumus. Exc. D. in dies melius habiturum, quotieſcumque perſiſtet periodica hæmorrhoidalis fluxio, congrua victûs ratione in ſex rebus non naturalibus non neglecta, levioribuſque quibuſdam Medicis præſidiis adminiſtratis. Quod ſi forte ſiſteretur ſanguis hæmorrhoidalis, periculum immineret, ne in tabem convertatur affectus, niſi arte pateat ipſi via, juxta dictum. Hippoc. Apho. 12. *Diuturnas curanti hæmorrhoidas, niſi una quæpiam ſervetur, periculum aqua inter cutem aut tabis impendet.* Quemadmodum cardialgia in cardiacam paſſionem, & colica in nephriticam, paralyſin, aut volvulum non raro mutatur, cum maximo ægrorum periculo. Propterea, quanquam Princeps Excell. nunc benè habeat, & inculpata ſanitate fruatur, non omittenda ſunt aliqua à prædictis gravibuſque malis ipſum præſervantia.

Intentiones autem cùm curativæ, tum præſervativæ eò colliment, ut præmiſſa univerſali totius expiatione, purgetur peculiariter caput & thorax, divertatur fluxio à pulmonibus, vel ad articulos olim dolentes, quando graviores urgebunt affectus, exſiccetur caput, & ventriculus, jecoriſque fervor contemperetur internis & externis refrigerantibus, accedente congruâ victûs ratione.

Ad quæ præſtanda locum habebunt leviora, nunc quidem familiariter, & generoſiora remedia proximo autumnali, & ſubſequente verno

no tempore adminiſtranda. Leviora erunt frequentiores alvi ſubductiones, modo cum clyſteribus Ill. & Exc. Principi familiaribus, modo cum pil. aloeticis lotis ſucco roſ. ad ℈ j. ſtatim antè cœnam, dùm præſertim propius abeſt tempus fluxionis hæmorrhoidalis, dummodo non excedat. Tum enim aloe venarum orificia aperiente ſuperſedendum cujus loco erunt ex uſu pil. de trib. cum rhabarb. ad drachm. 1. hora ante cibum; utrumque enim bilem evacuabit, à ventriculo divertet, flatus diſcutiet, & ipſum roborabit: à quibus ſuperbibat juſculum alteratum cichorio, ſi ab eorum uſu incaleſcentiam aliquam majorem obſervaverit. Secundum familiare remedium erit capitis expurgatio quolibet mane, hora magis opportuna, cum per nares ſucco malvæ attracto, & turunda ex corticibus citri, vel aurantiorum, vel radice cyclaminis intra nares detenta: tum per os, attrita maſtiche, capiti namque & ventriculo ex uſu erit, divertendo, intercipiendo, & roborando. Verùm quia manè Illuſtriſſ. & Excellentiſſimus Dominus ſolet materiam craſſam tuſſi expectorare, non erit inconſultum aſſumere duo, vel tria cochlearia oxymel. ſimplicis, parati ex melle Hiſpano, cum ſyrup. de corticibus citri; imò & cochleari aquæ ardentis cum baccis juniperi aliquando uti poterit matutinis horis pro ventriculi corroboratione; in quem uſum proderit zingiber conditum. Caute tamen his utendum, ne jecur magis incaleſcat. Caput ſingulis diebus poſt pectinationem exſiccandum, factâ frictione cum ſpongia ſicca: & hyberno tempore cucuphâ caput teget conſuta cum pulveribus exſiccantibus ex roremarino, cornu cervi uſto, corticibus oſtreorum uſtis, pumice, ligno aloës, & agarico.

Exerceat corpus: cibis utatur boni ſucci, non adeo aromatibus conditis, non pinguibus, non oleoſis, non butyroſis. Vinum bibat oligophorum, non generoſum, neque copioſum, atque ſemper a cibo ſumat quid ſubaſtringens, puta diacydonium ſine aromatibus, vel gelû cydoniorum, vel ſaccharum roſ. antiquum, vel duo cochlearia aquæ menthæ actu frigidæ ſuperſedendo ab arduis negotiis ſaltem duas horas à cibo, & horam à ſomno. Intereà vindemiarum tempore vinum medicatum ſibi parandum curet, ex viſco quercino, lentiſco, menthâ, & abſinthio. Aërem fugiat impenſe calidum in hypocauſtis, vel impenſe frigidum, & ventis perflatum. Et hæc in familiari uſu habere poterit.

Generoſiora autumno, & vere adminiſtranda ſunt corpus totum purgantia, præmiſsâ humorum præparatione, ſanguiniſque eductione ex jecoraria dextri brachii, necnon ex hæmorrhoidibus, ſi ſponte non fluxerint, ſintque particularia caput purgia ſupra præſcripta; inuraturque fonticulus ſiniſtro brachio, ac deinde ſi Patavii moratus fuerit, uſui erunt aquæ Tettutianæ triduum, ad ℔ iv. ſingulis diebus, cum vehiculo; deinde aquæ refrigerantes Beatæ Virginis in agro noſtro, vel Villenſes in Lucenſi, vel & Nocerianæ omnium maxime temperatæ, quas bibere poterit 10. vel 12. dies: ſicuti & extrinſecus fieri poterit ſtillicidium ventriculo cum aquis calidioribus, munito jecore unguento ſantal. & cum temperatioribus in activis qualitatibus, ipſimet capiti ſupra ſuturam coronalem.

Quorum medicamentorum vicem implebunt in patria decocta exſiccantia calefacientia: lixivia itidem exſiccantia, conſervæ ex flor. ror. marini, de floribus cichorii, & de abſinthio pontico, aliaque hujus ordinis, Viris illis doctiſſimis perquam notiſſima: hoc tamen ſuppoſito, quod ſuccedanea viribus ſemper cedunt principalibus, & naturalibus. Et hæc pro incolumitate hujus principis mei amantiſſimi indicanda duxi. Faxit Deus ut ad vota ſuccedant. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & reſponſ. Medic. cent. 2.*

De Cardiaca paſſione ex dolore oris ventriculi, ob interceptum aſſumptorum deſcenſum pro Perilluſtri & fortiſſimo Militum Præfecto Domino Ambroſio.

Annus nunc eſt, cùm Perilluſtris Præfectus temperamenti calidi & ſicci ætatis conſiſtentis, poſt varios exantlatos labores, & uſum generoſi purgantis, conqueri cœpit de dolore circa os ventriculi in aſſumptorum deſcenſu, adeò gravi, ut aliquando deficiat, cum ſudore & frigiditate totius, atq; dolore continuo ad vertebras dorſi, modò graviori, modo leviori, continuo tamen. Obſervatq; ingraveſcere affectum ex vini potû, faciliuſque aſſumpta deſcendere poſt ſomnum, glutinoſa tamen atque panem juſculo, aut vino imbutum omnium difficillimè; hincque ſubſequi inſignem corporis maciem, viriumque languorem. Appetit tamen, & concoquit deglutita, & dejectiones ſunt plurimùm albicantes; atque familiaris ipſius cibus eſt lac, quod facilius deſcendit in ventriculum. Adeſt tumor durus, ſine dolore, extuberans infra mucronatam cartilaginem, ſub coſtis mendoſis ſiniſtri lateris. Variis remediis fruſtrà hactenus à Viro Præclariſſimo tentatis de agendis conſulit.

Nos igitur morem gerentes perilluſtri patienti, ſtatuendum primò cenſemus partem præcipuè affectam eſſe orificium ſupernum ventriculi, cum dolor invadat, quando per ipſum delabuntur aſſumpta, in ventriculum ipſum admittenda: dupliciqụe morboſa affectione eum affici obſervo: quorum prima eſt morbus in mala compoſitione, anguſtia ſcilicet, ob quam aſſumpta, dum non permeant, gravant, & vellicant orificium ipſum, adeo exquiſito ſenſu præditum, ut dixerit Gal. nullam noſtri corporis partem acriori ſenſu pollere: qui nunc potiſſimum viget, ob vomitum, & alia accidentia ab aſſumpto antimonio: ut propterea non raro ſuccedat dolor ipſius acutiſſimus, cum ſudore frigido, & inſigni virium languore, verbo, cardiaca paſſio, non tantum ſic dicta, propter conſenſum cordis, ratione viciniæ, quo nomine, etiam cardiogmos & cardialgia vocantur alii dolores oris ventriculi, cùm leviores, tum graviores, cùm à cauſa externa, tum ab interna, os ventriculi afficiente; ſed etiam propter ſudorem & virium imbecillitatem, quo ſensû uſurpatum nomen cardiacæ paſſionis à Cornelio Celſo lib. 3. de re Medica cap. 19. his verbis: *Car-*

Cardiaca eſt totius corporis imbecilitas cum ſudoribus propter oris ventriculi languorem. Quinimò hic nuncupandus venit hic affectus, quia ad ſyncopen proxime accedit, propter totius corporis refrigerationem. Quas omnes ob cauſas ſyncope confunditur cum Cardiaca paſſione à Cælio Aureliano 2. Acutorum cap. 30. Dolor autem hic in caſu noſtro fit in ore ventriculi, ab aſſumptis cum liquidis tum ſolidis: magis vero ab illis, quoniam ſua tenuitate ſeſe magis inſinuant in fibroſam & muſculoſam ſubſtantiam ipſius: atque inter liquida magis officit vinum, quoniam penetrat magis, & tenuioris eſt ſubſtantiæ, prout & acetum; minus autem lac moleſtum eſt propter epiceraſticam & anodynam ipſius facultatem: facilius deſcendunt aſſumpta poſt ſomnum, quoniam ab eo hebetatur ſenſus oris ventriculi: atque difficilius deglutitur panis madefactus, quàm ſiccus, quia ex humiditate glutinoſum quid illi accedit, cujus ratione inviſcatur veluti, ac propterea ægre deſcendit.

Cauſa hujus anguſtiæ eſt tumor durus, ſcirrhoſus, doloris expers, in ventriculo genitus potiùs ex humore melancholico in perilluſtri patiente prædominante, ut ex ſitu partis affectæ, & actionibus læſis patet. Utrum autem in interna vel externa ventriculi tunica hæreat, non ita in propatulo eſt. Crediderim tamen in externa tunica ſitum, cùm appareat inſignis protuberantia exterius, atque ex compreſſione muſculorum lumbalium dolor continuus in illa parte foveatur, ut dum ita comprimit cavitatem ventriculi, propter orificium ſupernum ipſius, anguſtiæ propoſitæ cauſa eſt, ob quam ſeſe patiens, quòd ſi modicam aſſumptorum copiam exceſſerit, majori moleſtia afficitur; nisi ſtatuamus eſſe atheroma quoddam ex dura & veluti lapidoſa materia, ut fieri ſolet in membranoſis corporibus, à quo cum comprimantur rami illi arteriæ aortæ deſcendentis, cæliaci dicti, mirum non eſt, ſi circa ipſum tumorem adſit continua pulſatio; non ſecus ac in hypochondriaca obſervari ſolet pulſatio aortæ deſcendentis circa umbilicum.

Hiſque ſic habentibus, neceſſario extenuari debet corpus, deficiente alimento; dejectiones ut plurimum ſunt albicantes propter lactis copiam, licet nonnunquam ſint bilioſæ, imo & aliquandò ſucceſſit diarrhæa, propter cruditates in ventriculo genitas. Perſiſtit tamen in ore ventriculi fames, cùm propter exquiſitum magis corrugationis ſenſum, tum ob majorem ſuctionem à toto propter alimenti defectum. Et hæc de præſentis affectûs eſſentia, atque cauſis dicenda habui, in caſu perobſcuro, & difficili, & ut cenſeo prorſus incurabili. Removeri enim non poteſt impeditus deſcenſus aſſumptorum, niſi extirpetur tumor, tanquam cauſa ſine qua non.

Quod ut fiat, materia illa vel inſenſibiliter digerenda eſt, vel ſenſibiliter evacuanda. Prò inſenſibili ejus reſolutione neceſſarium duco, duram illam emollire, & attenuare, ac deinde calorificis & exſiccantibus digerere. Prò evacuatione ſenſibili, præcedat opus eſt ſuppuratio, ſeu ipſius tumoris in abceſſum converſio, ejus diſruptio, & materiæ in pus converſæ ſenſibilis evacuatio: ac tandem deterſio, exſiccatio & cicatrice facta obductio. Atqui neutræ intentioni ſatisfieri poteſt per medica præſidia ſæpius jam uſurpata toto anni ſpatio à Medicis doctiſſimis, cùm Mantuæ, ubi degit patiens perilluſtris, tum Patavii, ubi ex Medicorum clariſſimorum conſilio uſurpata fuerunt validiſſima emollientia cùm interna, tum externa, cerata in primis, & emplaſtra, cum pinguedinibus, & gummatibus emollientibus, ſtillicidia item ex oleis emollientibus, luta thermalia bituminoſa atque omnia permixta cum ſubaſtringentibus, ratione ſymmetriæ, & roboris partis affectæ, juxta Gal. præceptum: à quibus tamen nulla tumoris emollitio fuit obſervata: ſine cujus ope neque reſolutio, neque ſuppuratio ſperanda eſt. Quare ſolo prognoſtico committendus æger.

Quod ſi tumor eſſet externus ita, ut certiores fieri poſſemus an vere ſit ſcirrhus, vel atheroma, tentari poſſet ipſius extirpatio operatione manu facta. Verum hanc prohibent reconditus ejus ſitus, ſub partibus principibus & apprime neceſſariis, à quibus qualicunque manuum operatione interdicitur. Propterea ſat tutum putamus ſi vita in longius protrahi poſſit alimentis boni ſucci, & nutrientibus parum & ſæpè aſſumptis; obſervando interim numquid natura ad validiores operationes nobis aditum patefaciat: præſcribendo vini loco adeo moleſti mulſam dilutã, coriandro conditam, vel cereviſiam non parùm nutrientem: vel vinum ex ceraſis aut ex paſſulis in eo ebullientibus paratum, minùs detergens, nec ita facilè ſeſe inſinuans in fibroſam ſubſtantiam oris ventriculi. *Benedict. Sylvat. Conſil. & Reſpons. Medic. Cent. 2.*

Cardialgia legitima.

Juvenis Mercator 30. annum agens, temperamenti totius & jecoris calidi & ſicci, gracilis habitus, vini potor egregius, ſuperioribus annis bilioſis diarrhæis frequenter obnoxius, duobus abhinc annis, iiſdem omninò ſuppreſſis tertianis febribus exquiſitis bis in anno corripi cœpit, ſed quod gravius, cum tanta ventriculi eroſione, morſu atque dolore, ut etiam ad impatientiam feratur, licet ultra febris principium non duret, ſed unius horæ ſpatio eſſet, vomitu, atque alui dejectione ſubortis, materiæ bilioſæ, flaveſcentis & copioſæ. Invaleſcit autem hic affectus tertio quoque die, cum ipſa febre, 4. aut 5. paroxyſmis ſolvi ſolet. Modò æſtivo hoc tempore heſterna die denuo invaſit febris, cum eodem ſymptomate, à quo, ut aliàs, unius horæ ſpatio, prout à febre ante horam duodecimam Pat. liberatus eſt. Febris autem cum rigore corripuit, quem ſecutus eſt calor vehemens acris & mordax cum pulſu magno, celeri & frequenti, urina ſubflava, & vomitu, atque per alvum dejectione bilioſæ materiæ. Quare de agendis tum in acceſſione, tum extra eandem noſtrum conſilium expoſcit.

De febris genere non eſt quod dubitemus, bilioſa namque eſt, ut atteſtatur invaſionis modus, cum rigore ſcilicet, oris ventriculi morſu, flave bilis vomitu, ac dejectione, pulſu magno, celeri, atque frequenti, calore acri

& mordaci, urinaque ſubflava cujus indicium certius quinetiam præbent temperamentum totius & jecoris calidum & ſiccum, anni tempus æſtivum, prægreſſus immoderatus vini uſus, tandemque ſuppreſſæ biliosæ diarrhææ. Quoniam vero eodem modo & tempore, quo præterita, hæc febris acceſſit, tertiana propterea exquiſita, cum illis ſtatuenda eſt, præſertim cum acceſſio duodecimam horam non exceſſerit, neque hucuſque ſecunda die novus paroxyſmus invaſerit.

Sævum autem ſymptoma, quod febrem comitatur, oris nimirum ventriculi morſus quod caſu noſtro, ut principale potius quàm ſuperveniens ad ſe curationem trahit, Cardialgia vera atque legitima nuncupandum a parte affecta. Symptoma ſc. in actione animali tactrice depravatè læſa, os enim ventriculi Antiquis Cor vocatum, vel cum Gal. ob cordis viciniam, vel cum Ætio ob ſæva ſymptomata, quæ oris ventriculi læſionem ſequuntur, cujus dolor, mordaci (licet Archigenes dolorum proprietates exprimi non poſſe falſo exiſtimaverit) ob exquiſitum ſenſum, quo ad ciborum appetentiam a natura donatum eſt copia propterea nervorum à ſexta conjugatione contextum. Ita autem diſtinguitur a paſſione Cardiaca, in qua fit diſſolutio ſolidæ ſubſtantiæ oris ventriculi, cui ſyncope ſolet ſuccedere, quæ tamen etiam ſine ullo dolore fieri poteſt. Diſtinguitur quoque à Cardiogmo, in quo paſſio parū durat, cùm ab humoribus tenuioribus bilioſis in ventriculo effuſis, non vero ejus ori adhæreſcentibus ut in Cardialgia, proveniat. differt etiam ab anxietate, quæ & ſine dolore, & ſine vomitu, ſed cum ſola quadam ineffabili inquietudine fit, quæ ab infarctu frigidæ materiæ procedit ab angore, inquietudinem breviorem tamen inducente, ut qui ab habitu putrido, & aura venenata ad os ventriculi elevata dependeat. Ab attritione ventriculi, in qua affectio obſervatur, cum ventris torminibus, profluvio, ac tanta pulſus alteratione, ut febricitare Pat. videantur, licet non febricitent, ut Gal. obſervavit in Antonino Imperatore, in quo cibus corrumpebatur, ejuſdem portione in flatus converſa. Tandem diſtinguitur ab aſtrictione Ventriculi ab Ætio ſolo deſcripta, quæ contingit ſuperno, infernoque ventriculi ore ita adſtrictis ob ſiccitatem, ut nec flatus nec vapores erumpere poſſint, qui propterea accenſi febris ſpeciem exhibent, quæ affectio demum cedit coctione abſoluta, & cibo deſcendente.

Cauſa autem hujus affectus, humor bilioſus eſt acris & mordax, continuum ſolvens, ab intemperie calida & ſicca jecoris genitus, non parùm etiam eandem fovente copioſiori vini potu, qui humor cum præteritis quidem annis in venis congeſtus ab irritata natura per alvum extruderetur, ut in Eudemo, ejuſdem evacuatione ſuppreſſa febres tertianæ ſtatim invaſerunt, quarum principio eadem bilis commota, ad alvum partim tranſmiſſa, partim regurgitans ad ventriculum, & craſſiori parte ori ejuſdem adhærens morſu Cardialgicum dolorem excitat, qui recedit dum exiguo temporis ſpatio irritata expultrix eandem vomitu rejicit.

Affectus equidem graviſſimus, ob ſæva & pernicioſa ſymptomata, quæ illi interdum ſuccedunt, Cardiacam ſcil. paſſionem, ſyncopēn, & mortem ipſam, licet febris omni periculo vacet, nulla ſiquidem pars noſtri corporis exquiſito adeò ſenſu pollet, nec in conſenſum trahit utrumque principium, Cor nimirum & Cerebrum, ac ventriculi os, idque propter nervorum à cerebro manantium in gastudinem & copiam, unde meritò dicebat Gal. quod os *ventriculi in corpore ſitum ſit animam ducit.* Quinimo obſervavit Trall. quod ſi humores valdè erodentes & ventriculi exquiſitus ſenſus ſimul concurrant, ægri cito moriuntur.

Noſtræ igitur partes erunt, evacuantibus, præparantibus, alterantibus febri proſpicere, prout extra Cardialgiæ acceſſionem præſervationi, in acceſſione vero curationi incumbere. Prævertunt autem Evacuantia, Revellentia, intercipientia, & ventriculum corroborantia, ad quæ diebus intermiſſionis animus convertendus, quare hodie, ſecunda ſcilicet die, de medicamento minorativo exhibendo cogitatum fuit, quod tamen diſtulimus in ſequentem diem, quinque horis ante acceſſionem præbendum, ut materiæ bilioſæ a jecore ad os ventriculi regurgitanti occurramus, ſicq; fiat ejuſdem cum evacuatione diverſio. Interim tamen duos clyſteres infundi ſuademus, manè alterum alterum veſperi. Medicamentum vero erit caſſia, cum pulpa Tamarind. addito Tartari crem.

Sanguinis miſſio hic locum non habet, cum bilis peccet, eaque ſatis ſincera per alvum ac vomitum excernatur, tribus namque ſolis caſibus Cardialgia admittitur. Primo præſente jecoris intemperie calida, ferventiſſimum ſanguinem producente, ex quo neque carnoſa neque adipoſa ſubſtantia progigni poſſit. Sic apud Hippoc. vir in Oeniade vehementiſſimis ventriculi doloribus correptus, ſecta vena in utraque manu, & ſanguine copioſo educto, liberatus fuit. 2. quando ichor ſanguineus a jecore, vel a toto in ventriculum irruit, ex ſuppreſſa aliqua conſueta hæmorrhoidali evacuatione. Tertiò quando Cardialgia provenit à ſuppreſſis menſtruis. Ab hoc quoque fonte clyſteres etiam purgantes hora ante acceſſionem injecti, revulſionis cauſa deſumendi, more Petri Salii. Frictiones quinetiam, ligaturæ, cucurbitulæ ſiccæ, quinimo & Veſicantia, urgente neceſſitate non omittenda.

Bilis vero contemperanda vel Decoct. cichor. Endiv. Acetoſ. Portul. Viol. addito julap. Viol. Roſac. Syrup. de Papav. vel ſero deſtillat & chalybeato ad ℔j, ß. vel aquis ſtillatitis Acetoſ. Endiv. cucurbit. cum ſyrup. roſac. Violac. de ribes. de Berber. Quæ ſi craſſior evaſerit, præberi poterit aqua hordeacea, vel ſerum depuratum cum Julap. acet. aut ſyrup. de acido Cit. & Lim. Perdurante verò Cardialgia, & valde minorata materia, ad intercipientia humores ad ventriculum accurrentes tuto deveniri poterit, duabus horis ante acceſſionem præbenda. Sint autem adſtringentia & incraſſantia, ut.

℞. Pulv. Margar. præpar. ʒj Terræ ſigill. veræ ℈ß. Aquæ ſcorzon ℥iij. Vini Granat. ℥ij. Tinctur. Corall. gutt. viii. & ad cochlearia ſæpius aſſumantur ante acceſſionem.

Vel ℞. ſyr. de papav. ℥j. & in Cardialgia pravæ conditionis.

℞. Ther. rec. ʒß. Margar. præpar. ℈j. m. f. b. & aur.

Dum hæc fiunt extra acceſſionem, ſemper aliquid os ipſum ventriculi corroborans adminiſtrandum, internum & externum. Gal. enim dum quærit, num evacuationi materiæ magis, an oris ventriculi roborationi ſit incumbendum, ſic quæſito reſpondet, multos ſe vidiſſe defunctos, alios ad extremum periculum perductos, cum Medici eos magis evacuare, quam corroborare tentaſſent: Intrinſecus itaque præbeatur conſerva roſar. vel bolus ex Margaritis & corallis, vel offa panis in vino Granatorum, de quo Hipp. *Mulier Cardialgia torquebatur; nec malum ſedatum eſt prius quam polentam ſucco mali punici adſperſam comediſſet.*

Extrinſecus apponi poterit regioni ventriculi offa panis, vino auſtero imbuta, & pulvere roſarum, ſumach, & Maſtiches aſperſa, vel emplaſtrum de cruſta panis Moutaguanæ, cum ſucco agreſtæ, aceti loco paratum. Ætius commendat ſpongiam infuſione roſarum, cum aceto madefactam. Et hæc ad præſervationem.

Pars autem curativa perficietur Anodynis primo, & cauſam reſpicientibus. Anodyna autem cum ſint vera vel ſpuria, omnia tamen doloribus conferunt, à quacumque cauſa exortis, ſolutionem enim continui ſpectant & ſenſum partis, ſine quibus dolor non fit. Anodyna verò ſunt interna & externa. Interna jus Althææ; Malv. inteſtinorum Caſtrati cum butyro recenti: emulſio amydal. dulcium. ol. amygdal. externa ol. amygdal. chamæmel. adeps vituli, caſtrati, omenta vitulina, vervecin., ſuilla, ol. amygdal. & roſac. imbuta, placenta ex ovis, etiam dictis oleis parat... Anodyna ſpuria, narcotica quoque dicta, interna eſſe poſſunt emulſio ſem. Papav. alb. extracta cum Aqu. lactucæ, ſyrup. de Papav. ad ℥j. theriaca recens, philonium romanum recens, Nepenth. Querc. ad gr. j. vel, ij. externa erunt fomenta ita parata.

℞. Cap. Papav. alb. num. vj. ſem. hyoſcyami ʒiij. fol. viol. nymphææ an. m. j. Aq. com. ℔xj. m. bull. ad conſumpt. tertiæ; pro fomento, quo amoto, hujuſmodi inunctio adhibeatur.

℞. Ung. Popul. Malv. an. ʒj. ol. nenuph. ʒß. m. f. ut linim.

Verùm legitima & propria curatio eſt cauſarum ablatio, hoc ordine peragenda. Ingruente acceſſione, vomitus ſtatim provocandus Galen. exemplo, qui vel oleo ſimpl. vel aquæ miſto vomitum ciebat, Ætius aqua tepida, nos vero jure carnium, ad ℥vj. cum ol. amygdalar. & julap. acet. an. ℥iij. concitato vomitu, perdurans acceſſio ſignum exhibet bilis craſſioris ventriculo adhærentis, ideo exhibendum julap. ad ℥iv. vel v. & hora ab hoc aſſumpto, niſi ſponte vomitus iterum procedat, exhibeatur oleum amygdalarum recens, ad ℥v. ita enim materia inciſa, & deterſa à julapio, & attenuata per vomitum aut per alvum facilius educetur. nec ullum metum injiciat julapium acetoſum, bilem ſiquidem id in pituitam, & pituitam in bilem vertit, ut docet Avicen. Statim verò à vomitu, morſu ſedato, aliquod adſtringens & roborans extrinſecus Galen. conſilio apponendum.

Ita verò procedendum præſervativis auxiliis, materiam iterum imminuendo, bilis fervorem & febrilem calorem contemperando, eandemque à ventriculo revellendo, atque in progreſſu intercipiendo, oſque ventriculi roborando, curativis vero, modò dolorem anodynis, vel etiam narcoticis demulcendo, modo laxantibus, vomitumque cientibus materiam bilioſam educendo, uſquedum Cardialgia, & febris imminuantur, atque omnino auferantur.

Addita congrua victus ratione, circa quam notat. Trall. quod tarde cibum capere valdè noceat. Ideo Celſus ante ipſum parum & ſæpè cibum exhibuit, cui ſubſcripſit quoque Ætius. Cibi autem ſint refrigerantes, & potius ventriculum confirmantes. Sic mala punica, pyra conveniunt, vini tamen uſus non eſt accelerandus, quod exigente neceſſitate, ſit auſterum & gelidum, ex Celſo, ſubaſtringens, ex Aetio; etenim præterquam quod os ventriculi roborat, celeriter etiam nutrit, quicquid dicat Mercurialis, hoc enim confirmatur expreſſis verbis ipſius Galen. Hæc pro præſenti tum febris tum Cardialgiæ acceſſione ſufficiunt, prout plura ſuperſilent pro præſervatione ab aliis imminentibus, ad quam ſuis loco, & tempore, tum ſanguinis miſſione, tum electivè bilem purgantibus & jecoris fervorem contemperantibus opus fuerit, viris Excellentiſſ. quam notiſſimus. *Joan. Raym. Fortis Conſult. & reſponſ. Medic. T. 1. cent. 2.*

Cardialgia ſpuria.

Ventriculi dolor corroſivus, toto elapſo anno, per intervalla ordinata primo, & tandem inordinata juvenem Illuſtriſſimam afflixit & adhuc num rarius invadit. Cardialgicus ſi lubet, quanquam non adeo legitimus appellari poterit, non modo quia læditur ventriculus, verum multò magis, quia & prima vice & alias ſæpiùs cum febre apprehendit, quem à bile quidem, copioſæ tamen pituitæ immiſta, incepiſſe & perduraſſe certo exiſtimari poteſt, ob ejuſdem diuturnitatem, qua pituita à ventriculo ad meſenterium detruſa, omninò remittebatur, nulla licet ſecuta ejuſdem extra corpus excretione. Hujuſmodi autem excrementa, tum ab imbecillitate ventriculi, tum jecoris fervore, originem duxerunt, à quorum intemperie iis jugiter productis, invicem miſtis, & in meſenterio putrefactis, febrem quoque ſæpiùs toto hoc tempore repullulaſſe credendum, prout ab iiſdem non putrefactis dolores quandoque ſine febre fuiſſe excitatos. Nec mirum videri debet, ſi primò hebdomadariam periodum ſervaverint, intemperata ſiquidem earum partium diatheſi, tanto temporis intervallo ea excrementorum copia producebatur, quæ accumulata dolores illos renovare poterat, quæ tamen temporis proportio obliterata eſt, magna ſecuta mutatione ab edito partu. Sic nec novum accidit, quod fere ad ſyncopen perducta fuerit Illuſtriſſ. Patiens, ſiquidem *Nulla pars noſtri corporis adeo exquiſitum ſenſum habet, nec ita in conſenſum trahit utrumque principium, ac ventriculus ipſe.* Ideoq; jure dicebat Gal. quod *os ventriculi in conſenſum ſui animam ducit.* Quoniam verò inuſtas viſce-

tribus intemperies non curavit Excell. defunctus: ideo ab excrementorum colluvie poſtmodum febres inæquales, cum inæquali rigore fuerunt obſervatæ, excrementis iiſdem per partes ſentientes una cum halitibus elevatis circa viſcera naturalia, & quidem inordinate decurrentibus; cujus etiam humorum redundantiæ indicia præbent ſudores, circa febrium initia manantes, prout caloris ad viſcera refluxum ſignificavit genarum rubedo, paucis horis ab aſſumpto cibo eas perfundens. Et quoniam vix credi poteſt, hoc temporis ſpatio Illuſtriſſ. Patient. ab obſtructionibus immunem ſe præſtare potuiſſe, ideo eaſdem deliteſcere pro certo habeo, & quidem ab his terreis atque melancholicis reſiduis exhalationes elevari, quæ lumbos, femora, & brachia, propria acrimonia & aciditate percellentes, vagos & errantes dolores excitarunt, nunc vero coctionibus ventriculi ſaltem, ſi non appetentiæ, ob aciditatem nonnihil officere perſiſtunt. Hæc autem ita ſe habere adeo verum puto, ut ab hypochondriaca jam dictorum humorum, tum crudorum tum aſſatorum minera materia flatulenta atqui fuliginoſa elevata, in penitioribus meſenterii & viſcerum partibus concluſa, dolores & cruciatus lancinantes producere majori ex parte nunc exiſtimem, ſuppoſita tamen neceſſario humorum minera jam dicta cujus portio recentior ac crudior a calore liquata ſolutis doloribus per urinas copioſas & aquoſas excernitur. Quoniam vero affectus hujuſmodi rari quodammodo ſunt, eorumque cauſa a Medicis ipſis, vel maxime exercitatis, nedum à Patientibus, non adeò facile inveſtigari poteſt, quid mirum ſi ad veneficia, & faſcinationes confugiant cùm tamen ut plurimum pertinax & ineffabilis lateat melancholica qualitas.

Et licet affectus hujuſmodi contumaces eſſe ſoleant, & ægre medicamentis cedant, cum præter mineram, & viſcidorum a frigiditate & craſſorum humorum à caliditate, intemperiem, inæqualem quoque cauſam habeant, attamen quia Patiens juvenis, & medicis præceptis obtemperans eſt, nec manifeſtæ tactu percipiuntur obſtructiones confirmatæ, ideo ſalutem, licet non adeò brevi tempore, & facile, polliceri poſſum, ut, accommodata curatione, quæ tuto procedet, ſi humores jam geniti è corpore educantur, intemperies remittantur, & partes roborentur. Quibus intentionibus, aliqua parte, opportuniſſimè ſatisfactum fuit, ideo reliqua agenda ordine executive proponam.

Primò itaque leniens ex ſyr. & mel. roſ. ſol. vel ex lenit. & tart. præmittatur, mox unico interpoſito die, aqua tettuciana ad ℔ iv. exhibeatur cum vehiculo mel. roſ. ſol: ſecundo die iteranda ad ℔ v. [illegible] niſi ſecunda vice, clara, & ſine excrementis excernatur, repetatur quoque tertia, ſic enim tum ventriculi, tum primarum viarum deterſio atque ablutio, necnon exſiccatio obtineri poterit. Inde ratione hypochondriorum ad ſuccos depuratos malv. & borrag. erit deveniendum ad ℥ iv. in jure cichoraceis alterato, 11. aut 15. dies, mox ad uſum ſeri capr. aut aſin. depur. per quinque dies, alternatim, ad ℔ iv. & v. præmiſſo vehiculo deject. aut ſyr. roſ. ſol. aut pot. clarif. à quibus tandem magna fiducia utor diutius lacte aſinino de more, exhibendo ad ℥ v. cum ſemicochleari ſacch. lini, progreſſu facto ad ℥ x. cum pleno ſacch. cochleari, manè quatuor horis ante prandium. Verùm eodem tempore 15. dies ſummo mane ventriculo ſtillicidium erit adhibendum, ita paratum.

℞. Ol. amygd. ℔ iv. maſtich. ℔ ij. vini albi generoſi ℔ j. fol. rec. abſint. pont. menthæ virid. an. m. j. nucum myriſt. contuſ. num. iij. cort. cit. rec. ℥ j. cin. m. integ. ʒ ij. m. bull. ad conſumpt. vini & facta forti expreſſ. colat. ſervetur pro ſtillicidio, calidè adminiſtrando, mane ante lactis uſum.

Interim ſi recrudeſcant dolores, tutiſſimum erit auxilium clyſter. ex lacte vaccino, in quo diſſolutum ſit philon. rec. rom. ad ʒ ij. illicò, namque eoſdem ſedabit, & ſomnum conciliabit, duabus tamen aut tribus poſt horis movenda alvus, ut excernatur clyſter. ne nimium ſtuporem inducat.

Quibus omnibus conſueta victus ratio, quam laudo ſervanda. Caveat autem ab infarctu ciborum, his enim caſibus nihil pejus, ex Avic. quam comeſtio ſuprà comeſtionem, atque prima menſa de more jus pullæ aut vituli malva aut borrag. alter. ſorbeat. Vina generoſa vitet, & reliqua medicis intentionibus correſpondeant.

Quæ jam dicta, quoniam ab Excellentiſſ. Viro prudentiſſimo adminiſtranda erunt, profutura ſpero, ita meritis Illuſtriſſ. juvenis D. O. M. annuente *Joan. Raym. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Cent.* 2.

Puella viginti annorum jam à multis annis de roſione, & compreſſione circa ventriculi regionem conqueritur, ructus continuò edit acidos, in hypochondriis murmura & rugitus audiuntur: torminibus ventris frequentibus & dolore capitis infeſtatur. Colore eſt pallido & cachectico, menſeſque non decenter fluunt.

Afficitur in hac ægra ventriculus: ut patet ex roſione & compreſſione circa ejus regionem, quæ eſt circa mucronatam cartilaginem, percepta, & ructibus acidis emiſſis. Afficiuntur item viſcera, hepar ſcilicet & lien in hypochondriis ſita, nec non pancreas, & caput, quod probant murmura in hypochondriis audita, & tormina ventris, ac dolor caput infeſtans. Deinde totum corporis habitum & uterum affici, teſtatur pallidus & cachecticus color, & menſes non decenter, ſive parcius, & inordinatè fluentes.

Morbus præcipuus, qui ægram noſtram affligit, eſt intemperies ventriculi & vicinorum viſcerum frigida & acida, imo etiam & acerba, quæ roſionem & compreſſionem ventriculi, ac ructus acidos; item murmura hypochondriorum & rugitus ac ventris tormina pariens, cardialgia, ſive cordis dolor vulgo appellari ſolet: ſed ventriculi dolor meritò appellandus; cùm hic non cor, ſed ventriculus præcipue afficiatur.

Hæc intemperies ventriculi & vicinorum viſcerum frigida, acida & acerba eſt manifeſta ex acidis ructibus & roſionibus atque compreſſionibus circa ventriculi regionem perceptis; illa enim producit acidum, acerbum & crudum chylum, qui ventriculum pungit & conſtringit, & quia ex eo oriuntur obſtructiones in

in partibus variis craſſique ſucci & vapores, hinc nata ſunt omnia illa ſymptomata, quæ in caſu propoſito narrantur.

Nam chylus ille crudus, acrimoniâ & acerbitate ſua pungens ventriculum, facit in eo dolores rosivos & conſtrictorios, in vapores craſſos mutatus, qui ob craſſitiem ſuam commode per poros ventriculi & inteſtinorum diſtribui nequeunt, facit ructuum acidorum per os excretionem, & per vicina viſcera diſcurrendo, & partes eas cùm ſonitû agitando, & doloroſe ventrem vel tunicas inteſtinorum lancinando, facit in hypochondriis rugitus & in ventre tormina. Ad cor vero per venas meſaraicas & Lacteas, & inde in caput delatus, & ibidem cerebrum & membranas vellicans, efficit capitis dolorem. Ad habitum verò corporis cùm ſanguine crudo delatus, colorem pallidum & cachecticum. Ad uterum denique delatus, ibique poros ejus obſtruendo, ſanguinemque ad commodam excretionem ineptum faciendo, facit menſium parcam & inordinatam excretionem.

Morbus hic propter magna ſymptomata, quæ inducit, periculum lipothymiæ, hydropis, aliorumque gravium affectuum, minatur. Atque ideo diligenti, & cita curatione erit impugnandus.

Quæ in intemperiei & ſymptomatum per contraria impugnatione conſiſtet.

Primò itaque utatur talibus pilulis uſualibus, quæ leviter purgabunt, ventriculumque roborabunt.

℞. Pil. de hiera ſimpl. ʒ i ß. alephanginar. aſſaiereth, agarici trochiſc. an. ʒ ß. rhabarb. elect. ℥ ß cinnamomi ℈ j. cum ſyr. roſ. ſol. q. ſ. fiat pilularum maſſa, de qua capiat ſingulis ſeptimanis ʒ ß. cum pomo cocto, mane jejuno ventriculo, & deinde porro utatur hoc electuario.

℞. Conſerv. roſar. antiq. flor. cichorii ana ℥ j. conſerv. ſcolopendr. cort. citri condit. an. ℥ ß. ſpec. aromat. roſ. ℈ iv. ſpec. de gemmis ℈ j. ſpec. diatriaſantal. cum duplicato rhabarb. ʒ j. cineris inteſtinorum & pellicular. ventriculi gallinæ ʒ i ß. limaturæ chalibis præparat. cum aceto ʒ ß. trochiſcor. de rhabarb. ʒ iv. de eupatorio ʒ i ß. cum ſyr. de mentha q. ſ. f. electuarium, de quo capiat quantitatem caſtaneæ majoris, mane duabus horis ante prandium, ſuperbibendo hauſtum vini generoſi, aqua abſinthii diluti.

Poſt ſingulos paſtus utatur de hoc medicamento.

℞. Carnium cydon. ſaccharo condit. ℥ ij. conſerv. roſar. antiquæ ℥ i ß. cortic. citri condit. ℥ ß. coralli rubri uſti & loti, raſuræ eboris, cornu cervi an. ʒ j. ſpec. diacydon. ℈ j. cinnamomi ʒ ß. ſacchari ad pondus omnium, f. Mixtura de qua capiat cochleare unum poſt ſingulos paſtus.

Ventriculi regioni ſcutum hoc ſtomachale admoveat.

℞. Emplaſtri de maſtiche, pro ſtomacho an. ℥ j. pulver. rad. galangæ ʒ ij. cariophyllor. ʒ ß. ladani ʒ j. coralli rubri ʒ ß. cum ol. de abſinth. f. emplaſtrum extenſum in corio ad formam ſcuti. Hepatis regionem ſemper mane inungat hoc linimento.

℞. Ol. de abſinthio, nardini an. ℥ ij. ol. cydon. ℥ j. ſpic. utriuſque ʒ j. rad. cyperi, aſari, ſantali rubr. & albi. an. ʒ ß. ceræ q. ſ. f. linimentum.

In diæta, aër ſit temperatus. Cibus offeratur concoctu facilis, corruptioni minus obnoxius, ex aviculis, capis, perdicibus, pullis gallinaceis, juſculis carnium, conditus ſucco arantiorum. Potus ſit vinum tenue, cerevisia mediocris.

Motus ſit corporis moderatus, ut & Somnus. Alvus in dies naturâ vel arte reſpondeat. Mæror vitetur præcipuè, ut & alii vehementiores affectus. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen Medication. lib. 3.*

Obſervationes.

Pro cardialgia cum impedimento veluti bolo in faucibus.

Cuidam fœminæ de dolore ſtomachi, cum nauſea ac difficultate aliqua deglutiendi, ac ſi bucella in faucibus hæreret, jam longo tempore conquerenti, cùm ſæpè varia ac inter reliqua etiam vomitoria exhibita, nihil effeciſſent, illaque unice vomere cuperet, & adhuc robuſta eſſet, dedi aquam deſtillatam ex nucibus viridibus, cum raphanis priùs in aceto maceratis, quâ alias vomitum movere ſolitus eram, ſed in illa nihil effecerat, itaque addidi vini albi, in cujus ℥ ij. ſtibii vitreati pulv. gr. iij. macerata per noctem fuerant ℥ i ß. ut biberet, quo facto copioſiſſimam materiam quinquies evomuit, & poſteà ab ejuſmodi cardialgia & impedimento in faucibus, penitus liberata eſt. *Felix Platerus Obſerv. lib 2. pag. 438.*

Matrona quædam honeſta ac pia, cùm ultra annos duos de dolore ventriculi conqueſta fuiſſet, nec ullis remediis ventriculum roborantibus, aut per inferiora purgantibus ſanari potuiſſet; tandemque ex conſilio Medici cujuſdam celeberrimi, vomitivum accepiſſet, fruſtum corii lardi fumo exſiccati, quod ante duos annos inopinanter cum difficultate tamen deglutierat, maxima cum admiratione adſtantium evomuit, & brevi pleniſſime convaluit, utinam ſemper cauſæ morborum tam facilè debellari poſſent. *Guil. Fabricius Hildan. Obſerv. 53. cent. 4.*

Filiolus meus Cardialgia, ſeu paſſione cardiaca, infantibus familiari malo affligebatur, illi ſecretum experimentum noſtrum magno cum fructu applicatum eſt. Mucago ſem. cydonior. miſceatur cum pingued. gallinæ, atque hoc linimento ter in die ungatur orificium ſtomachi, deorsùm verſus coſtas ſpurias. In pleriſque ſequitur hanc unctionem dejectio excrementorum vireſcentium & fœtidorum, quâ cardialgia cedat. *Hieron. Renſſerus Obſerv. 71.*

Quidam cardialgia laborans, inſumpto ſequenti hauſtulo, ſtatim ſanus factus eſt, nam multos acres, mordaces, & virulentos humores, qui juxta os ventriculi obhærebant, vomitu projiciebat.

℞. Aq. benedict. noſtr. ℥ i ß. vini abſinth. ℥ i ß. m. f. hauſtulus, quo ſolo ſanitatem recuperavit. *Martinus Rulandus curat. 50. cent. 5.*

De cardialgia miris ſtipata ſymptomatibus tandem lethali.

Vir Senatorii quondam apud nos ordinis, temperamento ſanguineus, corpore præditus obeſiori, doloribus quidem obnoxius Nephriticis, cæterum ſanus & bene valens. Anno ætatis ſuæ 54. ex mœrore animi ob calamitoſiſſima hæc tempora ſenſim, ſine febri tamen manifeſta, contabeſcere cœpit, de nulla re conqueſtus aliâ, quàm de præcordiorum compreſſione & Anorexia; credidit tamen hæc omnia à calculo quodam oriri & à neglecto uſu thermarum ſingulis annis aliàs conſueto. Sed circa feſta Natalitia rem ſerio agi, & dolores quaſi morſus ex ſiniſtro latere verſus cor aſcendentes ſenſit, qui etiam de die in diem exacerbati ſingulis tamen trinis diebus tantùm vehementius infeſtarunt.

Horum prodromus ſemper erat naſi extremitatis refrigeratio ſenſibilis. Tandem ſingulis diebus circa veſperam recruduit hic morſus, vere καρδιαλγία, ita enormis, ut clamare vehementiſſimè coactus fuerit, interea manus, & pes dextri lateris continuo tremebat, ſiniſtrum verò latus, ubi tamen dolores erant, quievit. Sic quandoque per totam noctem miſere divexatus circa auroram, recedentibus cruciatibus ſenſit levamen. Alvum perpetuo adſtrictam, clyſteria aut propinata laxativa ſolvebant quidem, ſed ſtatim commovebant etiam dolores. Excrementa ſive per purgationes ſive naturaliter reddita, quod ſub finem morbi (cùm ex metu cruciatuum nec clyſterem, nec laxativum ſumere vellet) ſed non niſi, de tertio in tertium diem factum, ſemper erant ſolida & bene concocta, ac ſi optimè ſani eſſent hominis. Pulſus nunquam mutatus, niſi ſenſim debilior factus. Deglutitio inſuper mirum in modum erat læſa; nam ſolida deglutiebat facillimè, liquida verò neutiquam, ita ut ſitim intenſam, abſque tamen calore febrili, nunquam potuerit potu reſtinguere, ſed aquam cochleatim tantùm, ut & alia medicamenta liquida ſorbere debuerit, ſtatim ſupervemente enormi quâdam ſalivatione quæ deſcenſum liquidorum impedivit, quamvis & fluxus hujus pituitæ lentæ, ac viſcidæ ſemper, & per totum morbum uſque ad finem vitæ duraverit, ut quandoque ſingulis diebus aliquot vaſcula hæc materia impleverit. Tandem ex vehementia morbi ita contabeſcens, ut cutis oſſibus hæreret, circa initium Maii hujus anni placide exſpiravit. Dolor adeò pertinax nullis cedebat remediis, niſi exhibitis granis duobus laudani noſtri, de tribus dicti, cum Magiſterio perlarum vel oculorum cancri in aqu. flor. aurant. Tum enim ad miraculum uſque quaſi in momento omnis evanuit cruciatus & noctem inſequentem cum ſomno placidiſſimo tranſegit patiens: Cætera omnia quæcumque adhibita nihil profuere, vel dolores exacerbarunt. *Caroli Raygeri.*

Cardialgia cum moleſto ventriculi ſensû, & diſpnœa.

Anno 1672. 10. Februarii vocatus fueram ad C. S. gravi cardialgia preſſum cum inſigni reſpirationis difficultate ac permoleſto ventriculi ſensu, addidit videri ſibi mobile quid in ventriculo oberrare varia circumvolutione ultra medium œſophagum crebro aſcendens, quod reſpirationem jamjam intercepturum videbatur. Motum naturæ examinans vomitorium ſtatim exhibui ex oxymelle ſimplici ac ſquillitico, unde per repetitos vomitus magnam quantitatem mire gravis pituitæ rejiciens æger, ſtatim liberius reſpirare occæpit, & a triſti illo ventriculi ſensû liberari, ſponte per triduum ſuccedente copioſiſſimo ptyaliſmo, ac ſi mercurialibus uſus, poſteà ventriculo iterum corroborato ſatis rectè valuit. *Henrici à Moinichen.*

CARDIOGMUS.

Vid.

CARDIALGIA.

CARIES.

Græcis dicitur Τερηδὼν & eſt morbus ſolutæ unitatis in partibus duris, oſſibus videlicet cum deperditione ſubſtantiæ a materia acri & corroſiva proveniens, & reſpondet ulceri quod eſt ſolutio itidem unitatis ſed in partibus mollibus, carne ſcilicet &c. De hac vide tum ulcera cum carie in genere, tum in ſpecie caput de Spina ventoſa. Cariem pudendorum quod ſpectat idem ſignificat quod Caroli.

Curationes & Obſervationes.

De carie oſſium ubi de euphorbii uſû.

In ulcerum curatione nihil fermè occurrit, quod Chirurgo majorem pariat moleſtiam atque plus negocii faceſſat, quam ſi ulcus cariem in oſſe ſibi adjunctam habeat, præcipuè ſi profunda fuerit, propter humorem oſſi imbutum, ad hujus autem humoris exſiccationem, & oſſis decidentiam tum ab antiquis, tum neotericis Medicis ac Chirurgis præſtantius cauterio actuali nihil excogitatum eſt, quo & ego non rarò maximo cum fructu, uſus ſum. Poſt cauterium actuale, euphorbium hoc in casû ſecundum ſibi locum vindicare facilè concedo, quandoquidem non ſolum quia acre eſt & calidum in quarto gradu, humores oſſi imbutos exſiccat, ſed videtur occultâ quâdam facultate hic conveniře, non immerito itaque à Dioſcoride, Avic. & recentioribus Medicis in carioſis oſſibus præ aliis medicamentis celebratur. Ego etſi hactenus in carioſis oſſibus euphorbio maximo cum fructu uſus fui: una tamen mihi occurrit difficultas, nimirùm an verum euphorbium, cujus Dioſcor. mentionem facit, hodie ad nos advehatur? ſcribunt enim Dioſcor. & Avic. beneficio euphorbii cariem uno die abſcedere, id quod noſtrum vix ſpatio 40. dierum præſtat; neque proximam carnem adurit, quemadmodum Dioſcor. & Avic. de ſuo euphorbio ſcribunt. Hinc veriſimile eſt, aut textum Dioſcor. adulteratum eſſe, aut euphorbium antiquorum apud nos non extare. Cæterum Dioſcor. & Avic.

Avic. monent, ut ſi quandò quis Euphorbio uti voluerit, propter ejus ſummam acredinem atque Caliditatem, oſſium circumjacentem carnem linimentis aut ceratis diligenter ac probe communiat, ne contactu carnis inflammationem excitet.

Veſalius in ſua chirurgia & Fallop. in tractatu de ulceribus non minus hac de re ſolliciti ſunt Hinc factum ut a multis annis Euphorbio uti non auſus fuerim propter metum inflammationis aut doloris; deinde non exigua erat moleſtia, circumjacentem carnem, quotieſcunque ulcus curare neceſſe fuit, ita diligenter munire. Paulatim tamen experientia contrarium me docuit, nimirum Euphorbium noſtrum etſi linguam & nares vehementer vellicet, in ulceribus tamen etiamſi copioſe iis inſpergatur, nullam inflammationem aut dolorem excitare; fœlici itaque cum ſucceſſu in oſſa carioſa carne denudata, etiam immunitis ulcerum labris, quotidie aut alternis diebus eo inſperſo utor. Ante aliquot annos cùm hæc coram Dom. Abele Roſcio Medico doctiſſimo narrarem, miratus fuit. Quapropter petii, ut ille ipſemet Euphorbium optimum ex officina pharmaceutica ſibi eligeret, & in pulverem redigi curaret, quo facto puerum 14. annorum natum, & ulcere in anteriore parte cruris (in quo anterior pars oſſis tibiæ longitudine ſpithamæ denudata erat) laborantem acceſſimus, tum temporis ulcus implevi pulvere Euphorbii, deinde filamentis ſiccis, & emplaſtro diapalmatis ſuper impoſitis, in alterum uſque diem reliqui, quo denuò Medicum ad ægrum duxi, qui dum nullam neque pulſus neque urinæ mutationem perciperet, multo minus dolorem, aut inflammationem aliquam adeſſe videret, rei novitate obſtupuit, quod oculari demonſtratione viderit, Euphorbii ſævitiam atque acrimoniam in ulceribus tantam non eſſe, ſicuti à doctiſſimis Medicis divulgatum atque proclamatum. *Guil. Fabric. Hildanus Obſerv. 92. Cent. 2.*

Pro carie oſſis cum ulcere.

Puer 15. annorum ulcus habebat vetuſtum in metapedio, quod à perito chirurgo per annum integrum curari non potuit, alter Chirurgus junior, cui poſtmodum æger commiſſus fuit, dilatato ulcere cariem percipit, pulverem cartagmaticum imponit ad tollendam cariem, ſed fruſtra. Poſtea oleum ſulphuris admovet, & fruſtra, poſtea me conſulit, jubeo imponi prima applicatione pulverem Euphorbii cum plumaceolo ex lenteo detrito facto, multæ exiguæ educuntur oſſium ſquillæ. Secundò die Plumaceolum nudum admovet, tertio die eundem pulverem denuò applicat, & plures iterùm ſquillæ egreſſæ ſunt, ut deinde os mundum & à carie repurgatum apparuerit, atque ulcus poſtmodùm intra breve tempus curatum fuerit. *Lazarus Riverius Obſerv. 76. cent. 2.*

Oſſibus carioſis mandibularum, ut ignis & ferrum, item oleum vitrioli, & aquafortis adhibeantur, non ſuadeo, idque propter graviſſimas cauſas, ſed inſpergantur pulveres rad. Ariſtoloch. rot. irid. flor. angelic. thuris, corticum pini & ſimilium, quæ ſeparationem oſſium carioſorum accelerant, aut miſceantur cum ſuccis prædictis & melle Roſac. ad formam linimenti, quod ſi mandibula aliquo in loco extra os denudata fuerit, applicarem pulverem Euphorbii quod mirandas habet proprietates in hoc caſu. Ulceribus tamen in ipſo ore exiſtentibus, quia inde ad linguam & fauces facile pervenire poteſt, ut inſpergatur non ſuadeo. *Guil. Fabric. Hildanus Obſerv. 21. Cent. 4.*

Commendatur in hoc affectu *Benedicto Bologuino* unguentum ex agarico in hunc modum.

♃. Sani, agaric. tartar. an pt. æq. f. pulvis & cum melle unguentum. Si ita non poſſit os deſquammari, carieſque tolli, ferrum candens (quod quamvis ipſa bile amarius videtur medicamentum, ipſo tamen ſanguine dulcius commodum quod inſequitur exiſtit) ſine cunctatione adhibendum. Extremis namque morbis extrema ſecundum *Hipp.* appropriata conveniunt remedia. *Mathias Glandorp. cap. 25. lib. de Paronychia.*

Pro carie gallica in pudendo

AQ. Plantag. ℥iij. pulv. ſquammæ æris, adustæ & lotæ ʒj. M. F. injectiones in virgam per ſyringam tepide. Hoc medicamentum facultatem habet exiccandi ſine morſu, eo melius habere cepit, & cum minore dolore & ardore mingebat, quia tamen perſeverabat ſanies & ardoris ſenſus, recurrimus ad præcipitatum quod omnium medicamentorum optimum pro ſananda carie gallica jure merito cenſeri debet, & ut moderatius fieret medicamentum, cum butyro recenti miſcuimus in hanc formam.

♃. Præcipitati correcti & præpar. ℨj. butyr. rec. ℥j. M. quo intingebat linteolum anguſtum & ſtylo obuolutum intra virgam mittebat, & ad partem affectam applicabat, extrahendo ſtylum & relinquendo linteolum, ita tamen ut pars linteoli foris penderet, ut extraheretur. *Rodericus à Fonſeca Tomo 3. Conſult. 35.*

Fernelius deſcribit aquam mirabilem, ad cariem malignam, quam vocat divinam; ſit ita

♃. Sublimati opt. gr. xij. aqu. plantag. ℥vj. recoque ſupra cineres calidos in phiala vitrea ad dimidias. Hoc liquore ſtyli acumen illinatur, ut poſtmodum attingantur ulcera bis vel ter indies ſupra poſito unguento de tutia. *Rodericus à Fonſeca Tom. 2. Conſult. 59.*

Vidi quendam patientem Carolos (cariem) in virga, accepi lac mulieris tepidum & ablui membrum & ſanatus eſt, aliquando etiam curavi ulcera virgæ cum ſucco millefolii, & aliquando cum ſucco ſummitatum Sambuci, pulvis cariei ligni multum etiam prodeſt, maxime vero ſalicis. Ego *Marcellus* curavi multos patientes Carolos & ulcera virgæ cum tumefactione præputii, & dolore vehementiſſimo primò facta purgatione & diæta, & defenſivo ſuprapoſito, & cum oleo roſato ungendo. Cum ſyringa injicio intra præpucium lac vaccæ, capræ, vel ſi habeam, mulieris ab uberibus mulctum, tepidum. *Marcellus Cumanus Obſ. 20. & 21.*

CARO SUPERFLUA

Prò Carne ſuperflua.

Ego uti ſoleo linamentis excerptis ità paratis.

℞. Aq. plantag. roſ. ſolan. an. ℥iiij. opii. ℈j. medullæ panis, ℥i. mercurii ſublimat. ℈iiij. ſublimatum ſupra porphyritem teratur: deinde M. & bulliant ad medietatis conſumptionem, colentur per pannum craſſiuſculum. Fila excerpta bulliant aliquandiu in hoc liquore, poſteà eximantur, exprimantur, ſiccentur, ac ſerventur ad uſum. Seplaſiarii noſtri in officinis ad manus habent alumen uſtum, quod optimum eſt, Squammam æris, æruginem æris, pulverem hermodoctylorum, pulverem aſphodelorum, præcipitatum omnium optimum, quia agit ſine dolore; ex compoſitis unguentum Aegiptiacum, apoſtolorum, & iſidis, quæ omnia carnes ſuperfluas exedere ſolent. *Gabriel Fallopius cap.* 18. *Tract. de ulceribus.*

CARO ABLATA

quomodo reſtituenda: ubi de chirurgia Curtorum.

De naſi amputati ex carne Brachii reſtitutione.

Quæritur an talis reſtauratio ſit poſſibilis, & videtur quod non. Primum authoritate *Jo. Andreæ Crucii* maximi chirurgi qui *lib.* 2. *c.* 3. *ſuæ chirurgiæ* dicit non audiendos eos, qui amputatos naſos reſtituere pollicentur: nam, natura, inquit, tantum artificii nemini conceſſit. Videtur id etiam ratione confirmari. primo quia caro brachii eſt muſculoſa, naſi non; & caro brachii eſt alterius temperamenti, quàm naſi: itaque non videtur, quod illæ carnes poſſint uniri. Secundò quia in illa operatione videntur tam multæ difficultates debere intervenire: hæmorrhagiæ, convulſionis, gangrænæ, dolorum inflammationis, œdematis, puſtularum, febrium, ut omnino impoſſibilis videatur. verùm in contrarium ſunt autoritas variorum, qui dicunt hanc artem & operationem poſſibilem eſſe; imprimis *Calentius in Epiſt. ad Orpianum* ſcribit, ſic naſum abſciſſum ex brachii carne, vel ex carne ſervi reſtaurari poſſe. Et *Stephā Gourmelenus lib.* 1. *chirurgiæ* teſtatur, ſic naſum reparari poſſe, & ſcribit, quod quidem *Branca Siculus* ita nares ſolebat reſtituere. Quod idem *Gourmelenus* ſcribit ſe vidiſſe. Et *Guilbertus Cognatus Neſerenus lib.* 2. *narrat.* ſcribit quòd ille *Branca Siculus Catanens* inſignis chirurgus aures, naſos, & labia ſic ſoleret reſtaurare. *Alexand. Bened. lib.* 5. *c.* 19. *Anatom.* ſcribit ſua ætate ſæpè viſum eſſe, quod naſus reſtitueretur caruncula e brachio conciſa. Idem tradit *Veſal. lib.* 4. *c.* 19. *& Pareus, l.* 22. *c.* 2. *ſua chirurgia* ſcribit hoc fieri poſſe, & ſuperioribus, inquit, annis extitiſſe chirurgos in Italia, qui id facerent. Idem etiam ſcribit *Fallop. lib. de decoratione c.* 2. *& Hieron. Mercur. lib. de eadem materia* Ego etiam teſtari poſſum, *Caſp. Taliacotium* Profeſſorem chirurgiæ in acad. Bononienſi plurimos hac arte naſos reſtituiſſe, quorum ego aliquos reſtauratos in ſtiquibus vidi, alios actu fabricari: itaque certum eſt hanc reſtaurationem eſſe poſſibilem & ſæpiſſime factam, & ideo authoritas *Joann. Andreæ Crucii* non eſt attendenda, ut pote qui illam neſciebat, ſed quia mirabilem, ideò putat eſſe impoſſibilem. Ad ſecundum argumentum reſpondeo, non eſſe tantam diverſitatem, quæ unionem impediat, & etſi incommoda, & difficultates ſatis multæ circa illam operationem occurrant, non ſunt tamen tantæ, ut operationem faciant impoſſibilem.

Quæritur Secundo, an ex carne Brachii alterius hominis poſſit hæc reſtauratio fieri. Dico autem breviter, quod ſic; quod probo autoritate *Calentii* ſupra citati ad *Orpianum*, item *Gourmeleni* in chirurgia, *Taliacotii* in ſuo libello chirurg. qui omnes ſcribunt, naſum ex carne Brachii alterius hominis ſeparabilem eſſe, & probatur ratione: quia conſtat ex hiſtoriis fœtus geminos aliquando in lucem veniſſe modò frontibus tantum, modo dorſis, modo ventris parte aliqua connatos. ſi ibi diverſos homines connaſci non fuerit impoſſibile utique neque impoſſibile erit, poſt partum diverſos homines artincio conjungi, & uniri poſſe. Secundo conſtat ſæpe in corpore noſtro partes aliquas connaſci quæ & ſubſtantia & temperamento magis ſunt diverſæ, quàm cutis aut caro muſculoſa diverſorum hominum. Secundo quia legimus in hiſtoriis aliquando monſtra genita fuiſſe, quæ parte trahebant corpus unius animalis, altera alterius, ſi ibi diverſa ſpecie animalia in unum corpus unumque animal coaluiſſe potuere, quanto magis duo corpora ejuſdem ſpeciei connaſci, & arte conjungi potuerunt.

Quæritur Tertio, an hæc operatio ſit periculoſa? Et videtur, quod ſic, quia videtur in ea eſſe periculum lethalis hæmorrhagiæ, cum tam magna carnis pars e brachio deſumitur. ſunt enim in brachio magnæ venæ, & arteriæ. Secundo videtur eſſe periculum convulſionis, cum muſculi illi brachii ſcinduntur & nervi forte dividuntur, aut punguntur. Tertio videtur periculum ſyncopes a magnis doloribus inflammationis, febrium, pervigilii, gangrænæ, quæ omnia cum obvenirent, poſſent mortem afferre. ſed reſpondeo operationem hanc non afferre periculum mortis, ſed tantum habere multas moleſtias, & difficultates conjunctas: nulla enim ibi poteſt vel hæmorrhagia, vel convulſio, vel gangræna talis oriri, quæ non poſſit mox compeſci a Medico, modo operationi velit vacare. Ergo non eſt periculum mortis. Secundo quia non ſit ſciſſio in muſculis Brachii, ſed tantum cute, & eligitur locus, in quo venæ & arteriæ magnæ non decurrunt.

Hæc tamen operatio infinitas difficultates, & inconvenientias habet. Prima eſt quod æger ſæpè, & maximos debeat pati dolores. Hos patitur duplici ratione; Primo propter ſectiones, quia debet antiqua naſi cicatrix circumcidi, brachium bis terve, diverſo tempore ſecari, acus plurimæ per naſum, & brachii carnem transfigi. Secundo propter brachii ad caput alliga-

alligationem, quæ benè quatuordecem diebus debet permanere, unde in cubito & omoplatis æger intolerabilem fere patitur dolorem, ſaltem primis quatuor aut quinque diebus, donec brachium ſitui illi aſſueverit. Altera difficultas eſt, quòd æger ægre ſomnum capere poſſit, propter dolorem ex brachii alligatione. Tertiò, æger magnam patitur ſitim, interim dum brachium capiti eſt annexum, eo quod propter nares ex traduce obſtructas, cogatur per os reſpirare, aëris enim per os attractio, maximam gutturis, & linguæ ſemper ſiccitatem inducit, undè ſitis. Quarta difficultas eſt quod hæc cura, quatuor menſibus duret, & poſtquam jam naſus factus eſt, adhuc bene uno anno, aut altero neceſſum eſt, (modo æger velit naſum optimè formatum habere) tectorium ad uſum geſtare, ſaltem de nocte, cùm jam factus, hæc inconvenientia ſequuntur. Primò quod aliquando in locum conjunctionis remaneat magna aut turpis cicatrix. Secundo quod pars appoſita non ſit omnino ejuſdem coloris, cujus eſt naſus, ſed eſt albicantior naſo, & tempore hyemis cum illa pars frigeſcit propter defectum naturalis caloris, fit tota livida, ſaltem primis annis, cum pars recenter agglutinata, adhuc non eſt temperamento nari benè conformata, nec adhuc benè aſſuevit a naſo calorem & alimentum recipere, aut ab eo perfectè nutriri. 3. quòd factitiæ nares ſunt aliis molliores, quia cutis brachii eſt laxior cute naſi, ideo pars appoſita magis quaſſata eſt, & penſula, quam verus naſus, qui ſtat rectus & firmus. 4. quia in facticio naſo aliquandò pili naſcuntur, ideo quod caro oppoſita cum eſſet in brachio habuerit naturam pilos producendi; & ſic eam adhuc ſervat, cum naſo eſt applicata. 5. foramina factitii naſi ſunt longè minora foraminibus naſi naturalis; nam etiamſi in principio illa foramina conformentur ſatis magna, cum tempore tamen fiunt minora, & aliquandò ita minorantur, ut ægri fere per ea ſpiritum ducere non poſſint. 6. non habent factitiæ nares tam exactum ſenſum quam naturalis, eo quod extrema nervorum corporis non ingrediantur illam factitiam carnem, cùm ſint partes ſpermaticæ, nec poſſunt regenerari, unde influxus facultatis ſenſitivæ & ſpiritus animalis in ea eſt debilior. 7. ille naſus vel debet in principio major fieri, quam deceat, vel in fine, ſi erat nimis parvus; caro enim illa novella quæ in principio eſt ſpongioſa, temporis decurſu conſolidatur ac conſtringitur, hinc imminuitur; unde ut naſus ſit poſtea bene proportionatus, debet in principio fieri major quam deceat. Sive ergo in principio fiat major, ſive poſt evadat minor, utrumque diſformitatem habet. Etſi vero hæc omnia incommoda poſſint ex hac operatione contingere, tamen neque ſemper contingunt, & plurima poſſunt vitari, & plurima temporis decurſu, & cum ætate naſi minuuntur.

Ad hanc operationem quævis corpora non ſunt idonea. In cacochymia, in morbo gallico affectis, in intemperatis operatio eſt vitanda: in pituitoſis & frigidis non ſuccedit propter defectum caloris nativi quia in iis facultas nutrix non eſt vegeta: hinc tradux marceſcit, non benè nutritur, mortificatur, non facilè agglutinatur, allabuntur ad partem pituitoſi humores, qui nutritionem impediunt, & traducem faciunt laxum, ſpongioſum, œdematoſum, unde totum turpiter albeſcit, & liveſcit, propter caloris defectum.

Si bilioſa ſint corpora, facile etiam marceſcit, & ſiccatur tradux, & inflammatione, eryſipelate, herpetibus, impeditur: ſi melancholica etiam facile tradux exareſcit, naſus fit lividus, piloſus &c. conveniunt optimè ſani, ſanguinei, carnoſi, ſolida roſeaque carne præditi, in iis enim vegeta eſt nutritio, & calor nativus fortis, ideo tradux optime creſcit, & educatur, & fit ſolidus, & facilè agglutinatur, unde naſus ſolidus & boni coloris, & brevi tempore conformatus. Senes non conveniunt huic operationi, nec pueri, hi quia nequeunt manere quieti, nec dolores tolerare; illi quia frigidi ſunt & pituitoſi, calor nativus, & virtus nutritiva in illis fere emortua ſunt: hinc tradux non adoleſcit, ſed contabeſcit, & nequit conglutinari.

Tempus omne etiam huic operationi accommodum non eſt. Peſſima hiems, & tempus omne frigidum, quia ab externo frigore tradux alioqui per ſe debilis, ut pote a matre ſua ſemi divulſus, debilitatur, & frigeratur, & perdit ſuum Calorem nativum. Aeſtate bilioſi humores facile in cutem efferuntur, herpetes inflammationes, febres oriuntur. Optimum eſt ver, quia temperatur, verum etiam autumnus, quia inter frigus, & calorem medius eſt.

Artificium hujus operationis in his præcipuè conſiſtit. Primò ut tradux ita nutriatur, foveaturque, ut non conglobetur, marceſcat, exiccetur, & emoriatur, aut ædematoſus fiat, aut apoſtematibus, aut gangræna, aut humoris fluxionibus afficiatur; ſed ut nutriatur, fiat craſſus, & ſolidus, & bene ſanus. Secundò, ut æqualiter naſo accommodetur, proportionetur, non ſit nimis tenuis, nec nimis craſſus, & conjungatur cum parua & æquali, pulchraque cicatrice. Tertio, ut naſi foramina artificioſe excaventur, & tradux parte interna ac inferna ſui quum ad labia pervenit, non ſinatur agglutinari, quodque foramina naſi bene ſint concinnata. Quarto, ut cùm tradux undique eſt agglutinatus, pulchrè conformetur, & concidatur, & in tectorio ita benè concludatur, ut pulchram acquirat figuram.

Verùm ut hæc omnia bene obſerventur, neceſſum eſt operandi modum ſubjungere. De Modo varii ſcripſere, imprimis *Fallop l. de Decorat. c. 2. Alexand. Bened. l. 6. c. 19. Veſal. l. 3. Chirurgia c. 9. Paræus lib. 2. Chirurg. c. 2. Marian. Sanctus in conſiliis. Taliacotius in ſua Chirurgia.* Sed non omnes æque bene eum ſunt aſſecuti. Verus & abſolutiſſimus operationis modus eſt talis. Primo deliberandum ex quo brachio tradux ſit eximendus. Capiendum autem eſt brachium potiùs illius lateris, cui æger dormiendo non ſolet incumbere, vel id cujus alligationem faciliùs feret. Præſtat ordinariè capere ſiniſtrum. Primò, quia plerique homines in dextro latere meliùs dormiunt. Secundò, quia tunc poterit æger tempore operationis adhuc uti brachio dextero, quod magnum ſolatium

adfert

adfert. Tertiò, quia, cùm fieri poſſit, ut brachium ab illa exſectione traducis debilitetur, vel aliquod inconveniens acquirat, præſtiterit ſiniſtrum capere eo quòd illo minus egeamus, ejuſque noxam minus curemus. Inſuper notandum, quod non oporteat ſecare muſculos brachii ſicuti malè *Veſalius & Pareus* docent, ſed tantum cutem carnoſam ejus, nam muſculos ſecare periculum convulſionis adfert, & muſculoſa caro non eſt carni naſi homogenea aut proportionata. Eo cognito brachium denudetur, & medio inter cubitum & humerum loco parte brachii interioris cutis duabus manibus ſecundum brachii longitudinem attollatur: ſic elevata apprehendatur tenacula quatuor digitis lata, quæ habeat foramen tenue inſtar lineæ tam longum, ac debet eſſe tradux amputanda. Illa tenacula fortiter comprimatur & claudatur, quo ſenſus carnis illa compreſſione minuatur, & ſic dolor non ſentiatur.

Per illam lineam tenaculæ adigatur ſcalpellum, ſeu lancetta, quæ tranſigat carnem ad longitudinem lineæ, ſeu foraminis illius linearis tenaculæ. Tum enim tradux à brachio erit diviſus tantum ſursùm & deorſum ſuis extremis adhuc adhærens. Tum antequam tenacula laxetur, per illud idem foramen lineare tenaculæ tranſmittatur oblonga pars lintei, ſeu faſcia tam lata, quàm eſt linea ſectionis; & ſic illa, primum albumine ovi, & oleo roſato imbuta. Tunc tenacula laxetur, & tradux explanetur. Porrò imponitur linteum inter traducem, & carnem, ut non iterùm accreſcat, imbuitur albumine, & oleo roſato, ut ſanguinem ſiſtat, & ſedet inflammationem: deſuper ponantur cataplaſmata anodyna, repellentia, & ſanguinis fluxum ſedantia: ab immodico tamen eorum uſu eſt cavendum, nè frigiditate ſuâ faciant traducem emori. Secundo die, ablato metu accidentium, illa faſcia quæ inter Brachium & traducem tranſit, inungatur terebinthina, & oleo olivæ ad ſuppurandum, ſed nunquam faſcia eximatur, quia non poſſet niſi magno dolore reponi. Cum alia imponi debet, ea priori aſſui debet, & ſic pertrahi. His digeſtivis tam diu utendum, donec plaga ſit benè ſuppurata, & purgata. Æger primis quatuor diebus in lecto quieſcat, brachium medio ſitú contineat, non exerceat, utatur tenui & refrigerante victu, ſi nulla occurrunt prava ſymptomata, poteſt tum æger liberaliore victû uti, & brachio ad collum appenſo etiam exire, & ambulare. Quatuordecim diebus debet ſic tradux educari, nutriri, & foveri antequàm ab unâ parte abſcindatur, ut interim incarnetur, denſetur, & robuſtus fiat: nam ſi ſtatim primis diebus abſcinderetur, conglobaretur, marceſſeret, & inutilis fieret. Poſt diem circiter decimum quartum tradux in uno extremo eſt abſcindendus. Debet autem abſcindi parte ſuperiore, quæ humerum ſpectat, manens infernâ parte ſui adhuc brachio affixus. Ideò autem debet abſcindi parte ſuperiore, ut cùm affigitur naſo; habeat cutem ſuam extrorsùm: ſi inferius abſcinderetur, cum applicaretur naſo, deberet inverti, & ſic cutis naturalis ejus veniret extrorsum, quòd naſo pareret deformitatem. Factá abſciſſione iterum ſtiptica, & repellentia ſunt adhibenda, & poſtridie iterùm digeſtiva, ſicut ſuprà; ea autem ſunt continuanda, novem aut decem diebus circiter. Iis elapſis, non eſt ampliùs ſuppurationi ſtudendum, ſed ſiccantia adhibenda ut tradux calleſcat, & conſolidetur. Eo facto, de traduce naſo agglutinando eſt cogitandum. Uſque ad tempus agglutinationis æger nullas moleſtias habet, poteſt incedere, exire, & munia ſua obire. Sed cùm agglutinatio inſtituitur, tum dolores præ foribus ſunt. Imprimis tum univerſa barba eſt abradenda, nè ea impedimentum adferat, tum naſi antiqua cicatrix æqualiter eſt præſcindenda, & ſimul quoque cicatrix illius traducis extremitatis, quæ naſo debet agglutinari: illæ enim cicatrices impedirent unionem, & agglutinationem. Naſus debet obliquè deorsùm præſcindi, ut vulnus habeat trianguli figuram. Illi figuræ debet charta accommodari ejuſdem figuræ. Illa charta tum debet traduci adhiberi, ut tradux ad figuram illius chartæ conformetur, & quicquid traducis extat debet abſcindi, ut ſic figura traducis figuræ naſi ſit conformata. Cùm tradux ſic eſt figuratus, debet tum naſo conjungi, & tum utrumque ſimul junctim conſui, ſed debet brachium manere in ſuo loco, ſeu ad pectus, & ibi debet acus cum filis primo per traducem tranſmiſſa ſursùm ad naſum duci, & ibidem per naſum ab infrà, ſursùm foraminibus oppoſitis, tranſmitti; & ideo debent acus habere fila oblonga, ut brachio ſupra pectus pendente uſque ad naſum pervenire poſſit, quando utrobique acus cum filis ſic tranſmiſſæ ſunt, tum primùm debet brachium elevari, & tradux naſo applicari, & cùm applicatus eſt, tum debent filæ utrinque pertrahi & conſtringi, ut arctè naſo tradux alligetur, debent acus ſic per brachium, & naſum, à ſe diſtantia tranſmitti; quia ſi primò tradux naſo admoveretur, cùm una acus, cum primo puncto tranſmiſſa eſſet, non poſſent reliquæ acus commodè per utramque partem, jam conjunctam, tranſmitti pro reliquis punctis. Acus illæ debent ducere filum duplicatum, ex lino, ignem non experto, ſuturæ fieri debent non una acu, nec uno filo, ſed pluribus, nempè tot, quot erant ſuturæ, ſicut una quæque ſutura ſit cum diverſa acu, & filo. Suturæ debent eſſe quinque vel ſeptem; una in medio, & duæ, vel tres à ſingulis lateribus; quæ in medio eſt, priùs facienda eſt; poſteà autem à lateribus, hic enim fiet æqualiter applicatio.

His factis, brachium ita eſt fortiter capiti alligandum, ut nulla ratione, nullove modo poſſit, ab eo, vel minimùm ſeparari aut divelli, nam ſi vel minimum divelli poſſet, agglutinatio quæ fit labiorum vulnerum conjunctione, impediretur. Brachii alligati ſitus ſic eſſe debet, ut corpus ſupremum frontis tangat, vola capitis vertici ſuperponatur, & medius digitus ad angulum ſuturæ lambdoeidis deveniat. Ut illa alligatio bene fiat, debet parari unus thorax cum cucullа ex linteo groſſo, & forti, quod extendi & laxari non poteſt, & eo debet æger indui, ut faſciæ ei hinc inde optimè annecti poſſint. Faſcia, quâ brachium annectitur, eſt in medio lata, & cava, ut brachii cubitus in illa cavitate recipiatur, & quieſcat: debetque eſſe ſic conſuta, & ex tali linteo facta, ut non poſſit extendi. Illa faſcia habet diverſas faſcias ſeu

extror-

extrema in oppoſitas partes tendentia, tanquam ramos, aut propagines, quæ ad caput, collum, & alias diverſas partes adduci, alligari, & annecti poſſint, ut brachium quam exactiſſime firmetur. Cùm jam per ſuturam applicatus eſt tradux, debent ei medicamenta repellentia, & ſanguinem ſiſtentia apponi pro primo: poſtea vero, ſuper lineam conjunctionis, debent ſemper ſiccantia, glutinantia, & cicatriſantia ſupponi, donec ſit agglutinatio facta. Alii balſamis utuntur, alii emplaſtris ſiccantibus, ut emplaſtro barbaro diaconphoticis &c.

Parte interna debent ſuppurantia adhiberi. Quarto plerumque die ſigna agglutinationis factæ apparent. Cùm illa apparent, ſuturas laxare oportet: præſtat autem aliquas tantum laxare non omnes ſimul, ad videndum atque experiendum, an tradux adhæreat. Si bene adhæreat, oportet alias ſuturas etiam ſtatim laxari, ſi enim ſuturæ diu manerent, fierent in foraminibus ſuturarum ulcera & remanerent poſtea turpes cicatrices. Prima itaque agglutinatio, nempe externæ partis naſi, qua ſuturæ ſunt factæ, ſeptimâ die perfecte facta eſt: verum agglutinatio partis internæ nec dum adhuc tunc eſt facta; ſed diu poſtea fit. Impediendum autem ne interna parte ita tradux ſtatim agglutinetur, quia alioqui foramina naſi tum amplius excavari non poſſent. Itaque non prius ſinenda eſt illa pars agglutinari, quàm quando foramina illa bene ſunt perfecta. Poſt ſeptimum ergo diem, cum jam ſuturæ ſunt laxatæ, debent adhuc epulotica loco ſuturarum adhiberi, uſque ad alios ſeptem dies, priuſquam tradux amputetur, ut interim fiat firmiſſima agglutinatio & dura mater, & tradux naſo aſſueſcat, & ab eo jam didicerit bene nutriri. Decimo quarto itaque die à prima ſuturâ debet tradux extremo illo, quod huic brachio adhærebat, abſcindi: non debet autem totum ſimul abſcindi, ſed tantùm pro media parte ad experiendum, an ſi totus abſcinderetur, forte non emoreretur, & an à naſo jam ſufficienter nutriretur.

Si enim pro medio abſciſſus non mutet colorem ſuum, nec fiat lividus aut pallidus, indicium eſt, quod à naſo jam perfecte nutriatur. Tum in totum eſt abſcindendus. Quando tradux eſt abſciſſus, magna ejus habenda cura eſt, ne frigeſcat aut emoriatur, quia à naſo adhuc debiliter nutritur, & ab eo exiguum ſpiritum, & calorem adhuc recipit. Tum videndum, quantum de mole traducis jam agglutinati, ad naſi reſtaurationem opus ſit: quod ejus ſupervacaneum eſſet debet poſtridie amputari, & in rotundum ad formam naſi, cum cultro conformari: Poteſt autem hoc ſine dolore fieri, quia tradux tum exiguum ſenſum habet: tum ſuper traducis parte recenter amputatâ, ſeptem iterum diebus ſuppurantibus, & ſiccantibus utendum ab infra: & parte interna traducis duæ turundæ medicamento idoneo imbutæ inſigendæ ſunt, nè tradux ſubtus naſo accreſcens foramina obſtruat. Illis turundis foramina confortabuntur. Interim quia ea parte, ubi tradux reſciſſus eſt, ſæpè nova caro ultra proportionem accreſcit, ea ſæpe reſcindi debet, nè forma naſi vitietur. Quando foramina conformata ſunt, pro ultimo infernæ, ac internæ partis traducis agglutinatio procuranda eſt.

Omnibus iis factis tubuli duo plumbei, pro turundis, ſunt imponendi, & inſtrumento cavo, ſeu tectorio ad ſimilitudinem. Naſi facto tradux, ſeu novellus naſus eſt includendus, ut in eo & ſimilitudinem & figuram ſuam exactius acquirat. Tubuli ſingulis fere diebus ſunt removendi, & pro plumbeis poſtea argentei ſunt imponendi. Tectorium primo ex plumbo, deinde ex argento fieri debet. Plumbum enim magis callum inducit: argentum vero dat ſoliditatem & applanationem. Illud tectorium hieme tenui panno lineo vel biſſino eſt inveſtiendum, nè frigus metalli calorem recentis naſi adhuc debilem extinguat, æſtate vero nihil debet interius poni, meliùs enim applanatur, & ſolidatur à tectorio naſus, ſi nihil intermedium ſit, & nudum metallum naſum tangat quàm aliter.

Naſus debet quàm diutiſſime tectorio incluſus geſtari: quo enim diutius ei includitur, formam ſuam ſervat magis permanentem, & induratur: adeò ut ad duos annos ſic in tectorio geſtari malum non ſit. Naſo ſic efficto in loco cicatricis liquandæ talia medicamenta adhibenda, quæ cicatrices delent, ut minus naſus habeat deformitatis. *Thom. Fienus de præcip. artis Chirurgic. controverſ. tract. 11.*

De carne lateris ablata & reſtituta.

Ab itinere Braſilienſi ad nos redux Chirurgus haud vulgaris experientiæ, & juſſu regio à nobis examinatus, ſanctâ fide aſſeveravit, ictû tormenti ablatam eſſe nauclero in navi qua vehebatur, magnam carnis portionem in ſiniſtro hypochondrio, ut hiatu manifeſto viſcera interiora illæſa apparerent, ſe vero carne vervecinâ, quæ forte ad manus erat; læſum locum replevisse, & hâc Chirurgiâ curtorum hominem reſtituiſſe. *Thomas Bartholinus hiſt. 59. cent. 6.*

CAROLI.

Sunt puſtulæ venereæ in membro virili excitatæ de quibus capite de Lue Venerea.

CARUNCULA.

In Meatu urinario.

HIc de Carunculis illis præternaturalibus agimus quæ à ſucco ex ulcere, vèl colli veſicæ, vel meatus ipſius urinarii, ſubinde ſuccreſcunt, urinæque evacuationi non parum incommodant. Ulcera autem illa unde enaſcuntur ejuſmodi carunculæ, ſunt ut plurimùm venerea, à Gonorrhæa ſcilicet orta. Ex eo dignoſcitur hoc malum quòd urina non ut in ſanis pleno, ut aiunt, alveo prorumpat, ſed minutiùs & ad inſtar fili in duas partes diviſi, exeat, præterea dolor in mictionis fine crudeliùs, quam dum urina profluit, diſcruciat. Explorari etiam poteſt Cathetere immiſſo.

Pro Carunculis in collo veſicæ.

℞. Viridis æris, auripigmenti, vitrioli, alumin. roch. an. ℥ ij. omnia hæc aceto acerrimo perfuſa inter duos porphyrites lapides, quàm accuratiſſimè ducantur, in lævoremque tenuiſſimum reddantur, & ſoli æſtivali exponantur. Hæc rursùs ſic exſiccata aceto affuſo ducenda ſunt, & læviganda, ſolique exponenda, quouſque pulvis ſubtiliſſimus evadat, ut ab iis omnis prorsùs acrimonia extincta ſit, quod opus 8. dierum ſpatio conficies, hoc parato pulvere.

℞. Ol. roſac. ℥ iv. litharg. ℥ ij. ad ignem f. coctura quouſque emplaſtri acquirat conſiſtentiam, tunc ab igne depoſito, adde prædicti pulveris ℥ ij. & ſpatula M. & ad ignem omnia tractato, quouſque medicamentum duriuſculum evadat, ita ut ſi candelæ cereæ, vel plumbeæ virgulæ hæreat, non diffluat etiam ſi digitis tractetur. Hoc enim emplaſtrum hujus Lernæi & Herculei morbi clava exiſtit, quod hymnis multis & laudibus variis decantari meretur. Nec ſolùm huic morbo prodeſt, ſed varios alios arcet, & explodit, nam polipos unicè curat, & extuberantes carnes in aurium meatibus & aliis locis repertas unicè extirpat, & reſecat.

Præter hoc emplaſtrum ceræ candelæ numero xx. in promptu erant, quæ ex alba cera paucula reſin. terebinthina adjecta parabantur longitudinis 12. digitorum tranſverſorum, craſſitudinis vero prout nobis meatus urinarius ferre videbatur. Nec minus ex plumbo 3. vel 4. plumbeas virgulas paratas habuimus, quibus quando carunculæ refractariæ & difficiles ſunt, candelarum vice utimur: iis ſic in ordinem diſpoſitis candelam ceream unam vel alteram per circuitum excavatam eo modo quo fuſi in cuſpide, ne fila decidant, excavari ſolent, ex prædicto emplaſtro ſuunctam per urinarium meatum ægrotante optime ſedente immittimus, ac per 6. vel 8. dies ſingulis diebus unam, vel alteram, ut decet innovatam candelam æger continuo in urinario meatu inſertam habet, neque abſque eâ, niſi meiendi tempore, agat, neceſſe eſt; ſeptimo die in ægroto noſtro carunculas defeciſſe manifeſtiſſime deprehendimus ex his ſignis, primo quod candela jam facilè penetrabat, ſecundo ex multitudine carunculaꝛum putridarum extra emiſſarum, & humoris purulenti effluentis.

Tertio ex urinæ expeditâ ejaculatione, extirpatis igitur ac ex toto eradicatis carunculis per 8. ſequentes dies nihil per ſiphonem injecimus, ſola candela craſſiuſcula ſicca abſque alicujus rei inunctione immiſsâ contenti. Nam etſi caruncula extirpatæ ſint, non tamen ex toto portiunculæ, quæ emplaſtrum ſubterfugiunt, brevi illo tempore deponi potuerunt, ſed ut magis exactè excernantur longiori indigent tempore, quas ad fundum veſicæ non ſine ulcerum vellicatione & ægrotantis detrimento, ſi per Siphonem quid injecerimus, retrocedere faciemus, reliquis igitur 7. diebus urinarium meatum per candelam ceream craſſiuſculam patefactum ſervavimus, per quem urina abſtergendi exſiccandique vim habens liberè & expeditè exeat ſecum carunculaꝛum reliquias nonnullas excernens. Quod unum hìc in curatione tanquam præcipuum adnotandum decrevi, elapſo igitur hoc tempore quo & carunculaꝛum & craſſioris puris effluxus ceſſavit, ad nonnullorum liquidorum abſtergendi vires habentium injectionem per Siphonem devenimus in hunc modum.

℞. Hordei integr. pii, rad. ariſtol. rot. ℥iß. fol. plantag. p. ij. f. c. a. decoctio in aq. ℔ ij. ad medias. Colaturæ adde mell. roſac. colati ℥ ij. m. & cum ſyphone per fiſtulam urinariam injice bis vel ter in die, & virgulam plumbeam, aut candelam ceream remittat. Hoc decocto abſterſorio nos utimur continuo & in noſtro hoc ægrotante intra 6. dies opus peregit, quod ſi fortiori opus fuerit, ad aquam Lanfranci viridem pro ulceribus exacte abſtergendis pervenimus, quæ ita habet.

℞. Alumin. roch. virid. æris an. ℥ ß. auripigmenti ʒ j. f. decoctio in aq. fontis vel plantag. ℔ ij. quouſque ℔ ß. abſumatur; per ſaccum laneum coletur. Hanc aquam camphorâ alteratam per Siphonem in meatum injicimus, deinde poſt plures elapſos dies hoc cicatrizans medicamentum injicimus.

℞. Ceruſſ. ℥ j. alum. roch. lithargyr. an. ʒij. f. decoctio in aq. caudæ equinæ ℔ ij. ad medias, colatura per manicam laneam trajecta injiciatur. His medicamentis hic vir intra menſem ex toto ſanus evaſit. Si ut aliquando dolor ſuperveniat, urinarius meatus colluatur lacte aut aqua roſacea camphorâ admixtâ, aut decocto ſem. lini & fœnugræci, quod ſi acerrimus dolor ſit, ut cum æger pati nequeat, ad opii unum aut alterum granum devenimus diſſolutum in aqua roſ. *Amatus Luſitanus cent. 4. curat. 19.*

Pro carunculis in meatu urinario.

Poſt celebratas univerſales evacuationes, partes urinæ famulantes fomento, balneis, ac unguentis relaxantibus fotæ ſunt deinde ad opus Chirurgicum acceſſimus, hoc modo. Candelas cereas albas, quibus parùm terebinthinæ immixtum erat, paratas habebat Chirurgus longitudinis 12. digitorum tranſverſorum, craſſitudinis vero prout meatus urinarius ferre poſſe videbatur, eas Chirurgus ſequenti unguento oblinebat & bis in die impoſitum, unguentum illud erat ex lib. 1. pag. 20. *De ſecretis Alexii Pedemontani* ad ulcus ſanandum carnoſum etiamſi fuerit inveteratum, cujus hæc erat deſcriptio.

℞. Fœces ex melle deſtillato, vel his deficientibus ſumito mellis ad juſtam craſſitudinem cocti. Deinde ponito in ollam ad cremandum vel in figuli vel in vitrarii fornace, donec auri colorem aſſumat, hæc materia valet ad omnes plagas, nam carnem putridam atque mortuam conſumit, poſteà mundificat, & abſque ullo dolore perſanat.

℞. Hujus pulveris ℥ j. ſtercoris caniſn. ℥ ij. tartar. alb. ʒß. ſacch. albiſſ. aluminis uſti, tuthiæ an. ʒ j. terantur omnia atque cribrentur. Deindè.

℞. Fol. olivæ rec. contund. in mortario lapideo optime, adjiciendo parum vini albi poſtea

poſtea benè expreſſo ſucco addatur tantundem ſucci plantag. ponanturque ad ignem infundendo paulatim prædictos pulveres & continuo miſcendo, poſtremò parum ceræ viridis adjungatur & parùm mellis roſac. f. unguentum molle atque in uſum ſervetur. Eſt autem valde pretioſum ad carnem conſumendam conſiſtentem præſertim in locis valde ſenſibilibus, quæ fortia medicamenta reſpuunt propter dolorem. Modus verò utendi eſt hujuſmodi; ſyringa parva vino albo impleatur, in quo roſæ ſiccæ & fol. plantag. cocta, deinde parùm lactis muliebris vel caprini adjectum fuerit, ponatur in virgam, quæ vino optime lavetur, deinde candelam parvam ceream ſumito, & in ejus mucrone prædicti unguenti parùm affigito, atque ſic in virgam immittito quouſque ulcus pertingat, & unguentum ibi relinquat hoc bis in die faciendum manè ſcilicet & veſperi, & ſic admirabilem effectum videre licebit: nam paucis abſque ullo periculo æger ſanabitur. Hoc tamen non juvante uſi ſumus experimento *Amati Luſitani* deſcripto cent. 4. curat. 19. quo feliciter curatus fuit æger noſter. *Petrus Foreſtus* Obſerv. 10. *lib.* 25. *De Veſica morbis.*

Pro Carunculis urinam ſupprimentibus.

Caruncula, quia pepaſmi expers eſt, ſi impedimentum fecerit, conſumi debet, abſtergi ulcus & claudi, ne moriatur æger, (inquit *Hollerius*) cogimur carunculam illam abſumere, & rumpere; remedio carunculis eſt oleum cucumeris aſinini remixtum cum unguento roſato, cui pauca grana ſublimati, vel præcipitati adduntur; candela cerea immittetur doctâ manu, vel hæc adduntur unguento de Tutia: quidam 30. ferè annis ita laboraverat, urinâ ſemper tenui filo fluente, his recreatus fuit *Joan. Heurnius* ad aphor. *Hippoc.* 81. ſect. 4.

Pro caruncula in meatu urinario inter alia unum familiare habeo ſecretum, arſenicum nimirùm, quo utor hoc modo. Emollio optime ipſum ſuper lapide pictorio cum ſucco limonum, poſtea ſoli, donec ſiccatur, expono; deinde ipſum diluo aceto ſtillatitio, & iterùm ſub ſole ſicco, & hoc quater facio. Ultimâ vice abluo aq. roſac. deinde cum aliquo cerato miſceo, ut cum diapalma vel diachylone, vel cum ol. roſ. & cera, & facio emplaſtrum pro ratione duritiei carunculæ, & minimam portiunculam hujus medicamenti pono in extremitate candelæ & quotidie ſemel aut bis in meatum urinarium fœliciſſimè intromitto. *Gabriel Fallopius lib. de Tumoribus cap.* 58.

Carunculam meatûs urinarii certiſſimo experimento in pluribus ſuſtulit *Antonius Fuchſius* Medicus *Noribergenſis*, ſcil. oleum ſuccini cum vitello ovi mixtum applicabat candelâ cereâ, & meatui immittebat ſecurum ſanè remedium, & reliquis omnibus præferendum, ſi reſpondeat eventus. *Hieronymus Reuſnerus. Obſ.* 91.

CARCINUS.

Vid.

CANCER.

CARUS.

Item

Coma Somnolentum & Vigil, Somnolentia perpetua ac Lethargus.

Somnus naturalis qui pars eſt humanæ melior vitæ, laborumque portus merito cenſetur, ſi in morboſum quid abeat pro graduum varietate variis inſignitur nominibus, exinde enim & *Carus*, & *Coma Somnolentum* ac *Vigil*, & *Somnolentia perpetua* & etiam *Lethargus* oriuntur. Unam enim prope ac eandem cauſam agnoſcunt morbi variis hiſce nominibus diſtincti & gradu tantùm diſtant, propterea uno eodemque capite à nobis deſcribentur.

Eſt autem *Carus* ſomnus ſine febre & maximè profundus, in quo æger etiam durius compunctus aliquantillum revera membrum ſæpe contrahit, at interim neque clamoribus, neque pilorum vellicationibus, aliiſque mediis excitari poteſt. *Coma Somnolentum* ſeu *Cataphora* eſt ſomnus profundus quidem, ſed à quo æger excitatur & reſpondet, verum mox in ſomnum relabitur, idque ſine febre. *Coma Vigil* eſt gravis ad ſomnum propenſio cum impotentia tamen ad eundem, in quo ſcilicet ut eleganter Tertullianus quam ſitit æger quietem deſperat ebibere. *Somnolentia perpetua* eſt continua ad ſomnum propenſio etiam inter colloquia ac comeſſationes. *Lethargus* tandem eſt affectus in quo æger ſomno quidem quaſi ſepelitur, ſed ad interrogata reſpondet cum delirio, & febrem habet adjunctam.

Pars affecta in hiſce omnibus affectibus eſt cerebrum, quod ſcilicet humoribus pituitoſis, vel etiam particulis narcoticis variè obſeſſum, varios ſomnolentorum morborum gradus profert. Cerebrum autem hic in genere tanquam ſpirituum animalium genuinum fontem pro parte affecta producimus, nec ad corpora ſtriata, medullam oblongatam, aliaſque in ſpecie hujuſce viſceris partes nos reſtringimus, quia quicquid demum ſuper hac materia tradant Williſius & alii, de earumdem tamen functionibus particularibus & læſionibus adhuc dum non ſatis conſtat. Focus autem morbi ſæpius non eſt in cerebro, ſed ut plurimùm in imo ventre ſcilicet humoribus corruptis, variis ipſius viſceribus innidulantibus ſanguinemque, aut ſuccum nerveum eo contagio inficientibus quod ad cerebrum delatum morbos deſcriptos pariat.

Quomodo *Somnolentia perpetua* ab aliis omnibus Affectibus Soporoſis differat ſatis clarum eſt: In eo autem *Lethargus* ab iis diſtinguitur, quòd febrem habeat comitem quæ nec in Caro, nec in Comate Somnolento aut Vigili nec in Somnolentia perpetua ſi ſimplex fuerit affectus, affligit. In ſpecie vero à Caro diverſus eſt, quòd quamvis in illo magna adſit ad ſomnum propenſio, æger tamen clamoribus excitari poteſt, & ad interrogata cum delirio reſpondere, cùm in Caro ſomnus ſit tam profundus ut nulla vi æger excitari queat. *Coma Vigil*

differt à Caro ut & à Comate Somnolento & Lethargo, quòd eo tacti quamvis per propriam morbi propenſionem ſomno capeſcendo quàm maxime parati videantur, inquieti tamen continuo vigilent. *Carus* tandem & *Coma Somnolentum* inter ſe tantùm ſecundùm magis & minus diſcriminantur; Quidam etiam qui Comatis nomine omnem morboſum ſomnum deſignant, illud in profundum ſeu grave per quod ægrotans in nigras Lethargi mergitur undas & propriè Carus eſt; in inſomne de quo ſuprà; in ſomnicoſum quod in utriuſque prædictorum confinio poſitum eſt; & denique morbum quem hic Comatis nomine in ſpecie inſignimus, diſpertiunt.

Cauſa horumce omnium affectuum eſt, vel humor pituitoſus ſpirituum animalium motus quales pro vigilia requiruntur, præpediens, vel particulæ venenoſæ ac narcoticæ quæ etiam ſecundùm Sylvium de le Boë in bile ad opii naturam & genium per peculiarem quandam fermentationem ac corruptionem exaltata reperiri poſſunt & nunc parciùs, nunc abundantiùs, nunc magis, nunc minus ſeſe explicant & diffundunt, ſicque ſpirituum actioni magis aut minus officientes, varios morborum ſoporoſorum gradus conſtituunt. Humoribus autem, aut particulis prædictis, adjungi poſſunt aliæ acriores, aut cerebri membranarum peculiaris diſpoſitio, quibus arceatur ſomnus per irretitos ex parte ſpiritus aliàs neceſſario inducendus; ſic videmus quotidie temperamenta quædam cerebrique ſpecificas conſtitutiones quæ opii omnem vim eludunt, ſcilicet reſpectu ſomni, & ab eo epoto vel aliàs deglutito potius cum inquietudine vigilant quàm dormiunt, dum interim eorum caput vaporibus, ut loquuntur, repletum non parum gravatur. Febrem Lethargi comitem quod attinet, ejus cauſam minimè neceſſe eſt huc adducamus, cùm eadem ſit quæ aliàs plures febres facit, ſcilicet fermentatio inter varios humores ſeu potius inter varios ſales humoribus & ſuccis corporis noſtri degeneribus ſupra modum exaltatos, innidulantes, orta, de qua ſuo loco, nempe tractatu de Febribus.

Diagnoſis ex deſcriptione & differentiis horumce affectuum mox allatis, ſatis patet.

Prognoſis verò varia eſt pro varietate affectuum, ac primò *Carus* prognoſis omnino eſt ominoſæ, præcipuè ſi febrem malignam, aliamque non judicatam adjunctam habeat, aut ſi puerperium conſequatur, ut & ſi morbis aliis cephalicis, aut capitis vulneribus ſuccedat. Non rarò etiam in Apoplexiam eamque citò lethalem abit, & etiamſi cerebrum aliquando videatur ex parte excuſſiſſe materiam morbificam, unde loquela reſtituitur, non ſic tamen minùs timendum, ne ſpaſmi ſuperveniant, aliaque quæ ægrum ſubitò tollant. *Coma Somnolentum* dubii omnino eſt eventus & medicum prudentem inter ſpem ac metum continet. *Coma Vigil* melancholicis proprium irritationemque magnam in cerebro aut ejus membranis denotans, in Maniam ſæpe abit, nec periculo vacat. *Somnolentia perpetua* ad affectus alios omnes ſomnolentos, ipſamque etiam Apoplexiam viam ſternit. *Lethargus* tandem per febrem ut plurimùm malignam ſibi adjunctam potius quàm per ſe periculoſus eſt, & præterea propter metum inflammationis in cerebri meningibus, à particulis ſalino acrioribus ipſis quaſi impactis, & à febris foco continuo aſcendentibus, unde Phrenitis excitari poteſt. In ſenibus tamen iiſque quorum vires prorſus collapſæ ſunt, periculoſior eſt, ut & cùm à veneno, vel intus aſſumpto, vel extus per ictum à venenato animali inflictum ſerpente diutiuſque retento, procreatur. Ex Hippocr. autem ſect. 7. Aph. 21. tremor Lethargo ſuperveniens malum, ut & ex ejuſdem Sect. 2. Aph. 1. ſomnus laborem multum faciens malum. Si affectus hic ex crapula, ictu, plaga, aut narcoticis aſſumtis, iiſque non admodum infeſtis oriatur, ſpes omnis non excluditur; ut & ſi minùs fortis atq; medicamentorum ope ſtatim aliquid cauſæ morbificæ dimoveri videatur.

Indicationes hic eædem prope ſunt quas in Apoplexia & Paralyſi adduximus, obſervata tantùm graduum varietate. *Lethargum* quod ſpectat, quandoquidem ut plurimùm alterius morbi ſoboles eſt, vel à cauſa aliqua evidenti enaſcitur, indicationes ab iiſdem petantur, nam longum foret ac minùs neceſſarium eas hic omnes pro varietate cauſarum enumerare. In *Comate vigili* retundenda venit acrimonia illa vitriolica cerebro ac præcipuè ejuſdem membranis impacta, unde & ſpiritus efferari & in motus maniacos deduci poſſunt: hæc autem ad claſſem morborum melancholicorum referenda veniunt.

De *Curatione* nihil hic addimus iis quæ tum in aliis afferuntur capitibus, ſed præcipuè de Apoplexia, ut & etiam quæ mox è variis Autoribus adducenda veniunt.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones ex variis.

Curationes.

In ſopore, caro, veterno, comate, vigiliis, cataphora, ſiphila ſtricta, id eſt noctambulonib. it. incubo, in tremore, ſtupore, cæteriſque vitiis cerebri, præter illa, quæ hactenùs enumerata ſunt, potiſſimùm prodeſt, liquor lunæ, ſuprà in deſipientia deſcriptus, cujus excellentia in ejuſmodi caſibus commendari nequit.

NB. Sternutatoria, in ejuſmodi caſibus eſſe neceſſaria, itaque in curationibus illorum morborum ſternutationes ſunt ſæpius provocandæ.

Prodeſt litus ex oleo caſtorei cum ſucco rutæ, fœniculi; it. ℞. Succi apii, acet. fortis q. ſ. & cum pulvere caſtorei f. emplaſtrum, & capiti abraſo ſuperpone *Joan. Hartm. in praxi chymiatr.*

De Comate vigili.

Licet coma ἄγρυπνον ſeu vigil ad ſoporoſos affectus referri ſoleat quia tamen longè diverſam à cæteris conditionem obtinet, ideò ſeorſim in hoc capite explicandum eſt.

Eſt autem coma vigil affectus, in quo ægri clauſis oculis decumbunt, ut dormire videantur, cùm tamen vigilent, & delirent: at ſi eos tetigeris, ſtatim oculos aperiunt & torvè aſpiciunt, & iterùm delabuntur in ſomnum, qui variis imaginibus, & deliramentis impeditur, ita ut vigilare cogantur. Hunc affectum Gal. medium conſtituit inter phrenitidem & lethargum & typhomaniam appellat.

Cauſa

Cauſa hujus affectus vulgatiſſima eſt bilis cum pituita permiſta, a quibus humoribus cerebrum tantum irrigatur, vel tumorem atque inflammationem concipit, unde eryſipelas œdematoſum, vel oedema eryſipelatoſum exoritur. Cùm autem ea humorum miſcella variis modis & proportionibus fieri valeat, ſic varii in diverſis ægrotantibus illi affectus apparent. Si enim bilis in mixtione prævaleat, delirium majus eſt, & ægri licet clauſos habeant oculos, minus dormiunt; ſi vero pituita prædominetur, ægri magis dormiunt, minus delirant, & expergefacti minùs vociferantur, ac deſipiunt.

Fit enim coma vigil per ſympathiam à vaporibus bilioſis, pituitoſis ſimul mixtis in cerebrum tranſlatis: quod non raro ſolet contingere in febribus ex humorum miſcella oriundis, præcipue hemitritæis ex tertiana, & quotidiana compoſitis. Non eſt tamen inconveniens aſſerere, vapores ſimpliciter calidos & humidos in febribus ſatis intenſis hunc affectum producere, quia ab humiditate fit ſomnus, a calore autem vigilia.

Diagnoſis hujus affectus ex iis quæ antea dicta ſunt ſatis eluceſcit: in eo enim laborantes clauſis oculis permanent, & ſomnum capere videntur; attamen dormire nec queunt, & ſe variis modis exagitant, ſeſe ſubito erigunt, e lecto ſurgere nituntur, & iterum in ſomnum relabuntur. Cauſarum varietas ex prædictis etiam facile dignoſcitur.

Periculoſus affectus maximè cenſendus eſt. Sive enim tumore, & inflammatione cerebrum afficiatur, grave malum eſſe conſuevit, ſeu alio quovis modo à prædictis humoribus obſideatur, ſive a vaporibus ex febrium malignarum materia oriundis afficiatur.

Deliria vehementiora in comate vigili convulſionem efficiunt: fiunt enim ab humore, vel vapore acerrimo, qui partes nervoſas feriendo convulſionem facile concitare poteſt.

Curatio comatis vigilis idiopathici iiſdem inſtrumentis perficitur, quibus phrenitis & lethargus curari conſuevit: quod ſi magis ad phrenitidem deflectat, illius remedia magis adhibentur; ſi vero magis ad lethargum inclinet, ejuſdem remedia magis uſurpantur. Sympathici vero comatis curatio à febris malignæ curatione dependet, à qua ſumit originem. Peculiariter tamen remedia vapores illos à cerebro revellentia, & repellentia uſurpanda ſunt in principio, ut phlebotomia ex brachio & malleolo, & Oxyrrhodina fronti & ſyncipiti admota, quibus accedent clyſteres frequenter iniecti, cucurbitulæ tum ſiccæ, tum humidæ ſcapulis, dorſo, natibus, & cruribus affixæ; veſicatoria cervici, brachiis, & femoribus admota & ſiquid cerebro infixum videatur, derivatio per apertionem venæ frontis, aut hirudines ponè aures, & temporibus affixas, molienda erit, ſimulque reſolutio procuranda animalibus tepeliis calentibus capiti admotis. *Lazarus Riverius prax. medic. lib.1.*

In Caro, Comate &c. nimium Phlegma cerebrum inundans, eſt evacuandum nunc per alvum nunc per ſudorem, nunc per ſternutatoria. Hinc ſpiritus torpidi primò acidis excitandi, & volatilibus ſpirituoſis denuo reſtaurandi. Interea acribus, aut ſenſuum organa vellicantibus nimius ſomnus impediendus.

Inter evacuentia primatum obtinet vomitus, qui ſi commode poteſt inſtitui, admodum eſt proficuus: hæc inter uti notum eſt, eminent emetica antimonalia vina emetica. Item tinctura Nicotianæ cum ſpiritu vini extracta ad ℥ij. propinata. Purgatio inſtitui debet cito, neglecta temporum electione, neque enim timidus aut cunctabundus in purgandis Lethargicis debet eſſe medicus, & quidem forti medicamento fiat; alias enim fruſtra laboratur. Inter purgantia imprimis eſt purgans ex ſcammonio cum caſtoreo, id quod jam à Tralliani ætate fuit celebratum. v. g.

℞. Caſtorei ℈j. ſcammonii præparati ℈j. M. Divid. in 2. partes æquales. Datur in vehiculo oxymelitis ſcillitici, jam hoc ipſum à Tralliani ætate, ut dixi, eſt celebratum, & curavit eadem virum 51. annorum Borellus uti videre eſt in cent. 1. obſ. 52. Alias extractum phlegmagogum Quercetani à ℈j ad ʒß. propinatur. Item extractum Trochiſcorum alhandal à gr. 6. ad xij. uſurpatur. Item extractum Eſulæ aliis loco ſtimuli additum laudatur. Ex officinalibus ſunt Pilulæ cochiæ ad ʒj. propinatæ, quæ ceu expertus in Lethargo commendat Foreſtus lib. 10. obſ. 33. ſi cum Caſtoreo Miſceantur v. g.

℞. Extracti phlegmagogi Quercetani, caſtorei ana. ℈ß. Extracti Trochiſcor. alhandal. gr. ij. Reſinæ Jalapæ gr. v. c. ſ. q. eſſ. Caſtorei f. v. Pilulæ purg. credo quod pilulis additus mercur. dulcis non futurus ſit fruſtraneus, cùm hic in ſimilibus affectibus alias ſit egregius.

Loco purgantium per os aſſumendorum ſi non poſſint convenienter adhiberi; conveniunt clyſteres acres & fortiter ſtimulantes, quibus imprimis addenda ſalia volat. V. gr. fiunt tales clyſteres ex cent. minor. Majoran. Salvia, origano, abſinthio, ſerpillo, ruta, pyrethro, felle tauri inſpiſſato. Pulpæ colochyntbidos in petia ligata cum electuario de Hiera picra cum agarico, cum electuario Indo & ſimilibus v. g.

℞. Herbæ abſinthii, cent. minor. folior. rutæ ana. mj. radicis pyreth. ʒiij. pulpæ colocynth. in petia ligat. ʒiß. (alias enim exulcerat inteſtina) coquuntur in ſ. q. aqu. communis. Colaturæ.

℞. ℥ix. cui adde Electuarii cum agarico ℥j. fell. tauri inſpiſſati ʒj. ſal. vol. ſuccini ʒß. vitell. ovor. Num. 1. M. pro clyſmate, quod eſt ſatis acre.

Item ſubinde applicantur ſuppoſitoria, eaque etiam acutiora: Nunc ſcil. ſuppoſitoria acuta uſitata illita cum felle tauri, aut illita cum ol. colocynth. Quercetani: vel præparantur de novo, ex melle inſpiſſato cum ſal. gemm. aut ex felle tauri inſpiſſato cum ſpeciebus Hieræ picr. & ſimilibus, quæ cum melle conjunguntur, in formam ſuppoſitoriorum applicanda.

Præmiſſis hiſce dantur appropriata, quibus tamen etiam intermiſcentur Sternutatoria. Hæc ſternutatoria fiunt fortiora ex rad. Helleb. albi, rad. liliorum convall. cum granis aliquot Euphorbii. Item ex pulvere Nicotianæ cum Euphorbio & aliquot granis ſal. volat. urinæ ſpirit. vin. vol. Nam hæc ſalia vol. optime permiſcentur cum talibus ſternutatòriis acrioribus cùm fortiter penetrent, dum interea alia acria ſternutatoria vellicant. Vitriolum ad albedi-

etiam ſuccus rutæ miſtus cum aceto naribus applicatus aut cum linteis temporibus & fronti alligatus admodùm laudatur. Semen ſinapi aceto ſubactum, ſi eodem fricentur plantæ pedum, commendatur ad excitandos lethargicos. Comata febrilia quæcumque optimè curat acetum naribus applicatum, quo validius, eo eſt melius; unde ſpir. vitriol. omnibus præferfertur. Carus ex opiatorum & narcoticorum externo abuſu aut vaporibus venenatis mercurialibus aut ſub nuce juglande contractus, aut ex ebrietate aut ex inſpiratione halituum ex liquoribus fermentantibus ortus curatur quando vomitus mature inſtituitur. Hinc acetum naribus eſt applicandum, & poſtmodum ſpirituoſis internis ſpiritus animales denuò volatiliſandi. Ex opio ſ. croco ſi ſit carus acetum eſt optimum. Hos etiam figit opium & opii ſal. vol. oleoſum omnino deſtruit; unde etiam acetum aſſumitur à quibuſdam in præparationem Laudani opiati. Ex Ebrietate ſi oriatur carus præmiſſo vomitorio acetum capiti applicandum, & epithema ex ſucco ſemper vivi majoris Acet. & nitr. teſtibus applicandum & ſubinde renovandum potenter enim ebrietatem diſcutit. Imprimis ſpiritus ſalis ammoniaci vol. non erit inconveniens, propterea quoniam hic ſpiritum vini rectificatum (unde ebrietas) prompte coagulat in offam craſſam, ratione cujus coagulationis eſt præſervativum ebrietatis, ſicuti etiam curat ebrietatem coagulando ſpiritum vini, eumque aut per ſudorem aut per urinam expellendo. *Michaël Ethmuller. Collegii practici part. 2. cap. 7.*

In caro & comate.

Methodus Therapeutica eaſdem medendi intentiones ſuggerit, ac eadem prorſus remedia indicat, quæ in lethargo, & apoplexia adhiberi ſolent Quare non opus erit, indicationum claſſes hic ſubjicere aut ingentem medicamentorum ſylvam congerere *Tom. Willis de Morbis cerebri*,

Coma vigil rarò morbus ſolitarius, ſed plerumque ſymptoma eſt, aliiſque affectibus, uti febri, phrenitidi, lethargo, & ſimilibus ſuperveniens, quapropter methodum therapeuticam peculiarem non poſtulat, at verò tantum opus eſſe videtur, ut remediis primario indicatis adjungantur alia cephalica, quæ nempe hæc cerebri meteora quaſi nubes & fulgur diſpellant, vel ſi utraque ſimul exterminari nequeant, ipſum medicamentum unius affectus partis foveat, quo iſte ſuperior factus, mox alterum vincat: adeo in ſomnolentia, vigilia aut, perfectum ſomnum aut perfectam vigiliam accerſere conveniat. enim vero in hoc caſu narcotica ſæpè bono cum ſucceſſu exhibui. *Thom. Willis de pervigilio.*

Circa lethargi therapejam cùm nullas faciat inducias, haud diu deliberandum eſt poſt Enema acrius injectum, protenus vena ſecetur; nam vaſa ſanguine depleta ſerum, aut alios humores in cerebro depoſitos aptius reſorbent. Porrò in hoc caſu venam jugularem præ brachiali pertundendam conſulo. Quoniam hoc morbo ſanguis intra capitis ſinus plurimùm coacervatus, & forſan ſtagnans in circulationem æquabilem facilius reducetur.

Phlebotome peracta, alia cujuſque generis remedia mox in uſum adhibenda ſunt. Veſicatoria larga cervici, & cruribus applicentur; tempora & facies oleo ſuccini, aut balſamis cephalicis illinenda, cataplaſmata ex Ruta, Piperitide aut ranunculo, cum ſapone nigro & ſale marino in pultem contuſis totis pedibus imponantur frictiones aſperiores membris adhibeantur, ſal urinæ aut ſpiritus ſalis armoniaci crebro naribus admoveatur. Interim remedia cephalica ſubinde propinentur.

♃. Aq. Florum Pæoniæ, ceraſorum nigrorum, Rutæ, juglandium ſimplicis an ℥ij. Caſtorii nodulo incluſi, & in vitro ſuſpenſi ʒij. ſacchari ʒiij. miſce f. julapium, dentur Cochlearia iiij. vel v. tertia, vel quarta quaque hora, porrò ſingulis hujus doſibus adde ſp. C.C. ſuccini, vel ſalis armoniaci gut. 12. ad 15. vel chartam pulveris ſequentis.

♃. Pul. Rad. Pæoniæ Maris, Cranii Humani, rad. ſerpentariæ virginariæ contrayervæ an. ʒj. Bezoar. Margarit. an. ʒß. Corallii præpar. ʒj. f. pulvis divide in 12 partes.

Porrò hic conſiderandum eſt, annon Catharſis per vomitum aut ſeceſſum mox ab initio celebrari debeat: Scio hoc inter authores varie controverti, etiam vario cum ſucceſſu in praxi adhibitum novi: quibus perpenſis, & inter ſe collatis, quid noſtra fert ſententia, breviter proponam.

Si lethargus à crapula aut ebrietate recenti vel ſi ab incongruis, & narcoticis aſſumptis, exorſus fuerit, ſtatim vomitio excitatur; quare ſal vitrioli cum vino & oxymelite ſcillitico, vel in robuſtis, infuſio croci metall. aut Mercurii vitæ cum aq. ceraſor. nigror. exhibeatur, & poſtea, ni ſponte operetur, penna gutturi intruſa vomitus irritetur.

Sin morbi inſultus, febri aut affectibus aliis cephalicis ſupervenerit, vel ſi ipſe primariò aut perſe, ob procatarxin in ſanguine & cerebro prius factum, exicetur, vomitoria & cathartica ſtatim ab initio, dùm materia in fluxu eſt, exhibita, ſæpiùs plus officere quàm prodeſſe ſolent, quatenus nempe humores dum in motu, magis exagitant, cumque adhuc ſubigi & educi nequeant, eos in parten affectam adigunt.

Die ſecundo ſi torpor nondum remittatur, phlebotomia, ſi pulſus indicabit, repetatur, vel loco ejus ſanguis per cucurbitulas poſt ſcarificationem in ſcapulis eximatur, dein paulò poſtea Pharmacum emeticum (ſi nihil prohibeat) vel catharticum exhibeatur.

♃. Sulphuris antimonii gr. v. ſcammonii ſulphurati gr. viij. cremoris tartari gr. vj. miſce f. pul. detur in cochleari julapii præſcript.

Vel ♃. Scammonii ſulphur. gr. xij. crem. Tartari gr. xv. Caſtorii gr. iij. f. pulvis; detur eodem modo: Remedia interim alterantia aut derivantia uſque eadem aut ſimilia continuentur.

Die tertio & deinceps, quæ morbo ineunte ob metum novæ fluxionis vetantur, ſcilicet errhina, ſternutatoria, apophlegmatiſmi adhiberi debent. Porrò tunc interdum expediet, animalis recens mactati viſcera calida ſincipiti poſt capillitium raſum vel detonſum applicari, & ſubindè mutari, quandoque etiam loca iſthæc decocto cephalico, & diſcutiente foveri; præ cæteris verò topicis maximum juvamen à

veſicatorio amplo, ulcuſcula plurimùm manantia in toto ambitu capitis excitante, collatum novi. Duos ego lethargicos, poſt morbum diu protractum & non ſolum memoriam, ſed & notitiam fere omnem deperditam, ab hoc potiſſimum remedio ſanatos vidi: quippe in utriſque loca excoriata, cum iis cicatrix haud facilè obduceretur, ichoris tenuis copiam ingentem, nempe quotidie circiter libræ ſemis profuderunt. *Idem ibidem.*

In affectibus ſoporoſis, ſomnolentiâ perpetuâ, comate & caro.

♃. Pilul. aloephang. ℨß. Reſ. Jalapp. agarici an. gr. iij. mag. ſuccin. gr. iiij. ſal. Succini gr. iij. ol. menthæ gr. ij. miſc. f. pilul. n. vij. aſſumantur veſperi.

♃. ſpir. ſal. ammon. ſuccinati, fuliginis ſuccinati an. ℨß. Tinct. caſtorei ℈j. ſal. ſuccini ℨij. aq. majoran. menth. an ℥iiß. miſce,

Per diem interdum aſſumatur.

♃. Spir. Cran. humani, fulig. ſuccinati an. ℨß. aq. lavendul. Roriſmarin. Primul. veris an. ℥iß. ſyr. corallor. ℥ß. miſce.

Doſis cochlear unum bis indie. In India.

♃. Spir. corn. Alcis, Lign. Ebeni an. gt. xxij. Eſſent. ambr. griſeæ gt. xij. aq. Ocymi ℥ij. ſyr. perlarum, corallorum an. ℥ß. miſc.

Doſis cochleari. bis in die. Seu.

♃. Sp. C.C. fuliginis, cinnamom. an. ℨß. ſyr. fol. cinamom. ℥ß. aq. flor. cardamom. ſylv. ℥iij. miſc. & cochleatim exhibe. Pro ordinario potu uſurpari poteſt, decoct. ligni ſancti, ſaſſafras, cum foliis ſalviæ, roriſmarini, betonica, aliiſque herbis cephalicis. Naribus quoque tale attrahi poteſt.

♃. Aceti ſuccini, Rutacei an. ℥ß. ſpir. armoniac. aromatic. ℨj. miſc. quando clyſteribus opus eſt, utatur medicus illis, qui in capite de apoplexia præſcripti ſunt. *Herm. Nicol. Grimm. in compend. medic. chymic.*

In lethargo ♃. ſp. vini camphorati. ſal. ammon. aromatici an. ℨj. aceti ſuccini, rutacei an. ℥ß. miſc. miſtum attrahatur naribus vel interne.

♃. Sp. c. cervi ℈j. Tinct. Caſtor. Succin. an. ℈ß. aq. Lavendul. ℨiß. miſce pro una doſi. Aliud.

♃. Sp. ſal. ammon. ſuccinati, aromatici an. ℨß. corn. alcis ℈j. Tinct. Caſtor. ſuccin. an. ℈ß. aq. meliſſæ, Lavendul. an. ℥ij. ſyr. cinnamom. ℥ß. miſce. Doſis cochleatim uſurpanda. Seu in India.

♃. Spir. corn. Rinocerot ℈j. Epileptic. ex ungul. alcis ℈ß. aq. calaminth ℥ijß. ſyr. cinnamomi ℥ß. miſc. pro 2. doſibus.

Humores vitioſi evacuentur per talia.

♃. Panaceæ antim. gr. vij. cremor. tartari ℈ß. Pulv. caſtor. ℈ß. ſyr. de Betonic. ℨij. miſc.

Vel ♃. Panaceæ antim. gr. vj. extr. caſtorei gr. iij. magiſterii ſuccini gr. iiij. conſerv. roriſmarin. ℨij. ol. ſtill. rutæ gt. iij. miſc. f. bolus

Aliud. ♃. Reſin. ſcammon. gr. xij. Panaceæ antimonii gr. v. Tinct. caſtor. Succini an. gt. viij. conſerv. anthos ℨij. miſc. f. bolus.

Aliud. ♃. Reſin. Turbith. gr. x. ſal. cinnamom. gr. vj. aſæ foetid. ℨß. miſc. fiant pilul. n. vij. veſperi aſſumendæ. Notandum hic, ut poſt purgationem clyſteres præſervantes non omittantur.

Aliud. ♃. Conſerv. primul. veris, lilior. Convall. an ℨj. ſalviæ, anthos, an. ℨß. Extr. caſtorei gr. v. Magiſterii ſuccini gr. iij. ſal. c. cervi ℈j. miſc. pro duabus aut 3. doſibus, quæ adveniente nocte uſurpari poſſunt. *Hermann. Nicol. Grimm. In compend. Medic. chymic.*

Pro curatione Galenici plura adhibent. Primùm balanis, & clyſteriis alvum pluries exonerare conantur, mox in lethargo venam ſecant ob adjunctam febrim: frictiones & cucurbitulas, etiam cum cutis inciſione, cruribus & ſcapulis applicant: protinus quoque catharticum propinant, præſertim ex pilulis aliquo liquore ſolutis: veſicantia admovent: Catellos, gallos, aut pipiones per dorſum diſſectos, atque adhuc calentes ſuturæ coronali imponunt, & fronti oxyrodina; naribuſque acerrima inducunt, & cum hæc non ſatis eſſe viderint, capillos ægrotantium cremant, & verticem capitis candenti ferro inurunt ut illos alto ſopore detentos, excitent, & in vitam, ut credunt, reducant.

Verùm curandi Methodus rationabilius à cauſis petenda. Cùm tumoris aut abſceſſus in meningibus ſuſpicio eſt, ea probantur, quæ ejuſdem reſolutionem aut diruptionem, atque per ſua emunctoria repurgationem promovere poſſunt, ut ſunt omnia diaphoretica ſuperius memorata; quamvis nec his plerumque morbus cedat, nec aliis violentioribus, præſertim cum nequeant medicamenta cerebrum pertingere, & apoſtema ibidem genitum diſſolvere.

Cùm ſuperabundantis ſeri, aut lymphæ, ſeu mavis dicere pituitoſi humoris indicia adſunt, purgantia locum habebunt, & quidem validiora, tum quia ob ſopitos ſenſus nec ventriculus, nec reliqua viſcera tum facilè ad exoneranda corporis recrementa concitantur, tum etiam quia adhuc à remotioribus ductibus humores ſubducere expediet, ut qui in cerebro reſtagnant, commodiùs indè deponi poſſint, & alios divertere. Quamobrem licebit uti medicamentis ex colocynthide, ſcammonio, agarico, Jalapa, gummi guttæ, carthamo, & ſenna compoſitis. Salutaris præ cæteris eſt uſus extracti catholici, & pilularum ex tribus Galeni, cochiarum, aggregativarum dilutarum in aliquo convenienti liquore, ut facilius à ſoporato deglutiantur, quibus addi poteſt caſtoreum verum, & ſal. volatile ſuccini. Conferent præterea quæ ſalivam, & ſputum movent, quibus Hippocrates *cit. lib. 3. de morbis* univerſam curationem concredidit. Ad hæc ſudorifica præſertim ſal volatile cornu cervi, & viperinum bezoarticum, Jovis,

Vel minerale antim. Diaphoreticum, ſimul cum roborantibus cephalicis diambra diamoſcho, diaplire, confectione alchermes vel tincturis eorundem, optima erunt.

Caſtoreum etiam, ejuſque Magiſterium, vel eſſentia maxime commendatur, ſicut pariter ſpiritus cupri ad aliquot guttas exhibitus in convenienti liquore. Externe vero proderit balſamum rutæ, oleum nicotianæ deſtillatum, eſſentia lavendulæ & roriſmarini, ſpiritus ſalis ammoniaci.

Cùm à crapula, & ebrietate ſopor ortus eſt, vel provocetur vomitus, & quidem quàm citiſſime, vel pannis contectus æger, ut temulentiam ſomno deponat, eouſque dimittatur.

Proderit

proderit etiam vomitus, cùm ex ventriculo pravis humoribus repleto caput gravatur, & in ſoporem delabitur. Concitetur autem ille emeticis ex vitriolo, antimonio, aut mercurio.

Vel oxymel ſcilliticum, aut oxyſaccharum Angeli ſalæ ſorbendum detur.

Poſteà vero cùm ſtomachus, tum caput roboretur, & peculiaribus, propriiſque remediis foveatur.

Pari modo procedendum in ſopore à Narcoticis inducto, promoto nimirum, ſi commode fieri poſſit; protinùs vomitu ac præterea ſpecialibus antidotis vim veneni retundentibus congruenter adminiſtratis. Cumque ut plurimum ab opiatis immodicè, vel intempeſtivè ſumptis cerebrum ſopiri poſſit, proindè quam cito ad ſua antidota confugiendum. Galenus 8. de Compoſ. med. ſ. Caſtoreum ſcribit opio obſiſtere, illudque vocat Avicenna hujus theriacam, & Guainer. de venenis; bezoar dicitur aliis, antidotum opii, vinum Creticum, ut teſtatur Gaſpar Hofmann. animadverſ. in Mont. ex Galeno lib. 3. de ſimpl. med. facul. cap. 19. qui vinum calidum, vetus, generoſum, polyphorum, præſentiſſimum opio ſumpto remedium eſſe docet, confirmantque Rondeletius, Grevinus, aliiſque. Dioſcorides lib. 5. cap. de ſale. Contra hauſtum opium, & fungos, ſalia cum oxymelite bibi, ait; idemque repetit lib. 6. cap. de Meconio & opio, ubi plura alia ad aſſumptum opium commemorat, præ cæteris autem merum cum abſynthio, aut cinnamomo, origanum cum lixivio, piper cum caſtoreo; & aceto mulſo, acetum ipſum calidum, decoctum ſatureiæ, & origani cum vino. His addi poſſunt acida, quæ ſulphur narcoticorum obtundunt, præcipitant, aut invertunt. Bacc. lib. 7. de Therm. cap. 23. commendat balneum aquæ tepidæ, præſertim cùm ſoporati ingenti pruritu cruciantur ab aſſumpto opio: At verò ſtupidi ex pravis halitibus in liberiorem aërem ducantur, nares aceto ſæpiùs abluantur, vel ſpongia aqua gelida & odora imbuta facies madefiat. Cordi verò apponatur mica panis calida vino generoſiori irrorata, vel ejus loco theriaca vino diluta.

Cùm ſopor febri adnectitur, quæ proculdubio maligna erit, vel peſtilens, oppugnandum iis, quæ ejuſmodi febribus occurrere præſtò ſunt, aut vitium in ſanguine, ſuccove nervorum inductum auferre poſſunt, & utriuſque naturalem habitudinem reſtaurare. De qua re alibi. In hanc rem tamen valde proderit ſal volatile ſuccini, & cornu cervi, elixir magnanimitatis, ſpiritus cochleariæ, ſpiritus ſanguinis, & ſalis ammoniaci dilutus, elixir proprietatis ex deſcriptione Helmontii, oleum cinnamomi, ſal eſſentiale tartari, & id genus alia. Quòd ſi ſanguis, & liquor nervorum vitium contraxerint à Pancreate, meſenterio, liene, aliiſque viſceribus imi ventris, ut in ſcorbuto, & hypochondriaco affectu; tunc antiſcorbutica, & antihypochondriaca præcipuè acidum infringentia locum habebunt.

A ſanguine extra proprios ductus ſtagnante vel à pure effuſo per meninges, & cerebri corticem, illatus ſopor curabitur (præter ea, quæ Chirurgi periti operam expoſtulant) grumos ſanguinis diſſolventibus, & quoad fieri poterit, ſimul cum pure evacuantibus. Quare non levem opem afferet in principio pulvis contra caſum Meſues, ſanguis hircinus in decocto rubiæ tinctorum, ſperma ceti cum extracto hyperici, aut balſamo ligni guajaci: Itemque potiones vulnerariæ dictæ, cum balſamo ſulphuris ex oleo aniſi, vel juniperi; oleum ſuccini deſtillatum, ceruſa antim. tinctura ejuſdem; præter fotus externos ſuturæ coronali, & ſagittali, temporibus, auribus, naribus, & palato adhibendos ex aqua ardente, & oleis ſtillatitiis ceræ, caſtorei, lavendulæ, roriſmarini.

Poſtremò qui à mala capitis conſtitutione ad ſoporem, & lethargum proclives obſervantur, præcaventibus potius quàm curantibus muniri poterunt, tum evitando alias cauſas, tum etiam artificioſa induſtria caput in meliorem ſtatum reducendo; tum denique cerebrum roborando, ut obſiſtere valeat cauſis internis & externis, ne in ſoporem altum gravemque delabens, vitâ tandem defungatur.

Quæ ſpecialiter poſtremò lethargicis, ac ſoporatis auxiliantur, proindeque antilethargica appellata, referuntur, externè quidem oleum nicotianæ, ſuccini, & balſamum rutæ naribus admotum, & ſyncipiti, ac temporibus illitum, ſpiritus ſalis ammoniaci, ſi ex phiala oblongo collo olfactandus detur, mirificè excitat, & cerebri recrementa per nares allicit. Hartmannus commendat litum ex oleo caſtorei cum ſucco rutæ & fœniculi, itemque emplaſtrum ex ſucco apii, aceto acerrimo, & pulvere caſtorei abraſo capiti ſuperponendum. Proponit Paracelſus in ſopore, qui febribus malignis & peſtilentibus ſupervenit, fotum quendam, quem mirabilem prædicat, eſtque ut ſequitur. ℞ fol. beton. amarac. & ſalviæ, fl. ſambuci & roſ. ſylveſtr. ſingulorum m. j. bull. in ſuff. quant. acet. roſ. & vini albi: tum prædictæ herbæ exprimuntur; & calentes capiti circumponuntur, & cùm refriguerint, denuò calefiunt in prædicto decocto, & iterum admoventur, aliquoties repetendo, nam ſubinde ſopor ille lethalis expugnatur.

Alium deſcribit Riverius efficaciſſimum qui habet angel. zedoar. & imperat. ſingul. ℥j. fol. beton. ſalv. roriſm. ſingul. m. j. ſatureiæ, rutæ, amar. & flor. lavendulæ ſingul. m. ß. bacc. lauri, & juniperi ſingul. ℥ i ß. coq. in ſuff. quant. acet. & cum ſpongiis capiti abraſo f. fotus.

Sternutamentum moventia, etiam optima ſunt ex pluribus autem ſummè contuliſſe refert Fridericus Deckers *in notis & obſerv. ad praxim. Barbet. de Lethargo*, hunc pulverem naribus inditum, qui continet: *turbith natural.* ℈ß. glycyrrh. pulv. ʒ ß.

Utilis quoque eſt pulvis compoſitus ex beton. rorem. puleg. caſtor. & cyclam. naribus exceptus.

Internè verò præſtantiſſimum eſt caſtoreum, ejuſque extractum, magiſterium vel eſſentia. Borellus *cent. 1. obſ. 52.* ductus authoritate Tralliani, Ruffi Epheſii, & Oribaſii, narrat ſe curaſſe lethargum uſu caſtorei cum ſubdupla portione ſcammonii addito oxymelle, myrrham etiam, & thus deglutitum ſomnum diſcutere nonnulli teſtantur. Cardilucius *in officin. ſanit. cap. de aff. ſopor.* ſalutaris uſus eſſe ſcribit ſpiri-

tum ſulphuris acidum, vel vitrioli in doſi ʒ j. & ultra in aceto vini inſtillatum, addit inſuper in defectu horum ſpirituum, exhiberi poſſe decoctum chelidonii majoris in ℔ j. aceti ad doſim iij. vel iv.. unciarum per vices patientis ori infundendum. Dominicus Leonus relatus à Sennerto quendam empiricum memorat retuliſſe, ſuccum conſolidæ minoris ad ℥ij. hauſtum, lethargo & caro laborantes excitare. Ipſe verò Sennertus ſulphur lunæ cum extracto caſtorei aliis præfert. Apud Joan. Bapt. Du-Hamel mentio fit quarundam pilularum lunarium valde efficacium in omnibus affectibus cerebri ſoporiferis, earumque compoſitionem deberi Roberto Boylæo. D. Michael magni facit ſpiritum ven. & Hofmannus junior ſpiritum volatilem vitrioli verum, & philoſophicum, vel ſimplicem vel cum ſpiritû ſalis, & aquis cephalicis commiſtum. Inter hæc ſuum habet locum camphora tùm interiùs, tum exterius adhibita. Georgius Wolfangus in ſua opiologia laudat eſſentiam caſtorei, elixir cephalicum cum ſpiritû ſalis ammoniaci, ſpiritum formicarum volatilem tum externè, tum internè. Ab Helmontio, ſopores tam morboſi, quàm artificiales, ſive opiatorum efficaciter debellantur per lixivia quæ multò anteà commendata fuere à Dioſcorid. lib. 6. cap. 17. de Meconio, ubi origanum cùm lixivia aut paſſo, inter plura alia opii antidota commemorat, idemque Helmontius radicem carlinæ, ejuſque ſuccum, & extractum, ſomnum arcere ſcribit, multoque magis ſopores modum non ſervantes. *Lucas Tozzi Medic. practica part. 1.*

Conſultationes.

De carotica affectione. Pro adm. R. Patiente Anconitano.

Quemadmodum ex animalibus actionibus læſis conſtat cerebrum eſſe partem affectam, præſentem alium non eſſe quàm qui à græcis caros dicitur, à latinis verò ſopor, & altus ſomnus. Refert enim Patiens adm. R. ſe in acceſſione quolibet ſensû cùm interno, tum externo privatum eſſe & animali motu, ſola exceptâ reſpiratione, quæ illæſa permanet, per quam præſens affectus diſtinguitur ab apoplexia teſte Gal. 4. de L. aff. 2. abſque ullo motû convulſivo partis alicujus determinatæ, quoniam licet in epilepſia non ſemper adſit evidens corporis convulſio, ſemper tamen adeſt motus aliquis vel oculorum, vel buccarum, & labiorum. In carotica autem paſſione jacent patientes prorsùs immobiles, non tamen rigidi, & inflexibiles, ut in catalepſi. Propterea Gal. de hoc affectû locutus 5. Aph. 5. dixit, propriè carum nominari *repentinam totius corporis ſenſus, motuſque privationem*; ac propterea in lib. de ſymptomatum differentiis 3. ſtatuit carum eſſe veluti paralyſin imaginationis, ſeu reſolutionem ipſius. Læditur autem cerebrum in hoc affectû, non ſecundum corpus, ſive ſecundum temperamentum, ut pars ſimilaris, ſed ſecundum ventres, ſive cavitates, ut pars organica, & præſertim ſuperiores, anteriores dictos, & medium, ex ejuſdem Galeni teſtimonio. Unde Patiens adm. R. refert, quod ubi primùm evadit ab occaſione, gravitatem percipit in fronte, & temporibus, ſine ulla in occipite moleſtia. Negandum tamen non eſt, aliquando ſenſus internos non eſſe prorsùs deperditos, ſed imperfectos manere: ut contigit illi, cujus hiſtoriam deſcripſit Fernelius 5. Pathologiæ 2. qui in acceſſione erat ita ſopitus, ut nec pilorum evulſionem, nec punctionem ſentiret, & nihilominus excitatus illa omnia cum furore retulit, quibus graviter excruciatus fuerat in ſopore.

Utrum autem cerebrum ſit eſſentialiter affectum, vel per conſenſum, dubitare non immeritò quis poteſt; Hinc enim apparet elevari ab infernis partibus vaporem quemdam ſursùm repentem, ſibilumque in auribus excitantem, antequam ſuperveniat affectus: nec raro fœtor in ore ſentitur: ex quibus conjectare quis poteſt adeſſe conſenſum à ventriculo & hypochondriis. Hinc habemus affectus præſentis durationem, quæ medicis præſidiis non ceſſerit: unde colligere licet affectum hunc eſſe eſſentialem. Crediderim tamen ego mixtum eſſe ex eſſentiali & per conſenſum. Adeſſe enim cenſeo eſſentialem cerebri humiditatem excedentem, necnon & ipſius imbecillitatem aliquam, contractam ex præteritâ violentâ capitis contuſione in puerili ætate; unde facili negotio in ipſo congeruntur excrementa, cùm per modum generationis, tum per modum receptionis. Negari tamen non poteſt vaporum aſcenſus pituitoſorum à ventriculo, & melancholicorum à liene, ſtatutis quibuſdam temporibus genitorum ab inæquali naturalium viſcerum intemperie, caput petentium, ac humores in ipſo congeſtos agitantium; atque ideò aurium tinnitum, præcedere caroticam paſſionem, factâ ſcilicet obſtructione ventriculorum cerebri à prædictis vaporibus & flatibus, quibus deinde diſcuſſis, tollitur affectus, patienſque adm. R. ita liberatur, ut proprias actiones liberè obire valeat, perſiſtente tamen aliquâ totius corporis imbecillitate.

Dubitare tamen non immeritò quis poterit, qui fiat, quod in acceſſione ſervetur libera reſpiratio, cæteris omnibus ſenſitivis & motivis actionibus deperditis, imò & aliquando principibus; cùm jam ſtatutum ſit, eſſe veluti paralyſin imaginationis. Quod etenim reſpiratio ſit actio animalis non difficulter probari poteſt, cùm ex eo quod ipſam ad libitum ita cohibere poſſumus, ut aliqui ſibi ipſis voluntariè mortem intulerint reſpiratione cohibitâ Gal. teſt. 2. de motû muſculorum: tum & magis, quoniam reſpirationis inſtrumenta ſunt muſculi intercoſtales, & ſeptum tranſverſum. Muſculi autem ſunt inſtrumenta motus animalis. Ergo & reſpiratio erit motus animalis: atque ideò ceſſantibus omnibus motivis actionibus, deberet ceſſare & reſpiratio. Ex alia tamen parte non deſunt rationes, quæ probent reſpirationem eſſe operationem naturalem, non animalem, ideoque ſervari poſſe, & debere, ceſſantibus aliis animalibus operationibus, & vigentibus naturalibus; duæque inter cæteras ſunt præcipuæ, quarum prima eſt hæc. Actiones animales ex continuo motu defatigantur, per virtutis animalis, quam cerebrum continuò

tranſ

tranſmittit, abſumptionem, ſic aſſerente Galeno primo de cauſis ſympt. 8. Ergò ſi reſpiratio eſſet motus animalis, cum ſit continua, cum vigilantibus nobis, tum dormientibus, defatigaretur & ipſa, quod tamen non evenit: ergo non eſt motus animalis. Secunda ut ſe habet pulſus, ita & reſpiratio: Utriuſque enim idem eſt finis, caloris ſcilicet cordis ventilatio, & fuliginum expulſio. Sed pulſus eſt motus naturalis, ex communi omnium conſenſu, ergo & reſpiratio. Quare ſtatuendum cenſeo, reſpirationem eſſe motum mixtum ex naturali & animali. Eadem enim eſt ratio reſpirationis, quæ & fœcum, & urinæ excretionis, ex Gal. 2. de motu muſcul. 6. ſed excretio fœcum, & urinæ, non eſt omnino voluntaria, & ex electione, teſte eodem Gal. 5. de l. aff. 4. ergo neque reſpiratio; ratione enim neceſſitatis eſt naturalis, quoniam vita ſine reſpiratione ſubſiſtere non poteſt. Ratione autem inſtrumentorum eſt partim naturalis propter pulmones motu naturali attollentes ſe & ſubſidentes: ratione autem muſculorum intercoſtalium eſt animalis. Ideoque ratione neceſſitatis & finis conſervari debet, etiam in carotica paſſione & ſomno, non ſecus ac motus conſtrictorius muſculi ſphincteris inteſtinorum, & veſicæ tempore ſomni. Ita tamen conſervatur, ut non ſit prorsùs naturalis, ut aſſeruit Galen. 5. de L. aff. 1. dicens, *quod in levi apoplexia, caro, catalepſi, & lethargo reſpiratio læſionem aliquam ſuſcipit, ita ut videatur thorax veluti cingulo ligatus*, & hæc de eſſentia & cauſis.

Affectus præſens eſt magni momenti. Scribit enim Hipp. 2. aphor. 3. quod ſomnus & vigilia modum excedens malum; ac propterea ſcriptum reliquit in coacis prænotionibus, *quod ſi vehementi capitis dolori caros ſupervenerit, convulſionem ſignificat*. Nec tam facile ſuperari poterit, cùm ſit antiquus, neque hactenus ceſſerit variis medicis præſidiis antehac in uſum revocatis.

Pro ipſius curatione alia ſunt præſtanda in acceſſione, alia vero extra acceſſionem. In acceſſione tria ſunt agenda; primò ſpiritus animales revocandi ſuffitu naribus facto ex aſa fœtida, caſtoreo & galbano, vel ſuffitu bituminis, vel barbæ hircinæ combuſtæ: Excitetur ſternutatio, fiantque aſperæ frictiones. Secundo avertenda eſt fluxio ſuppoſitoriis, vel clyſteribus acribus. Tertio diſcutiendi ſunt vapores calorificis, & exſiccantibus; puta ſuffitu facto cum calendula, calamentho, ruta & aceto: & ſi pertinacior fuerit, ad uſtiones etiam in occipite deveniendum erit.

Extrà acceſſionem, humores peccantes præparandi ſunt, & purgandi, caputque roborandum. Præmiſſa itaque alvi lenitione, præparentur humores oxymel. ſimplici, ſyr. de betonica, de ſucco borraginis, & de hyſſopo, cum decoct. proportionata: ac interim modica ſanguinis copia educatur ex venis ſedalibus per hirudines admotas. Pro purgatione laudatur diagrydium cum caſtoreo, ſumendo gr. j. hujus cum granis v. diagrydii formata in pilulas cum oxymel. ſcill. & drach. ſem. extracti hellebori nigri: vel exhibeantur pil. de nitro Alexandri cum pil. de hiera cum agarico. Pulvis etiam hermodactylatus dictus, cum portiuncula foliorum ſennæ pulveriſatæ ſummopere proficiet. Errhina quinetiam, & apophlegmatiſmi non generoſe caput purgantia præſcribentur à Viris Excellent. qui curæ præerunt. Mox erit roborandum caput internis & externis; inter quæ laudatur theriaca antiqua cum caſtoreo aut mithridatica confectio cum eodem. Odoramenta capiti maximè ex uſu erunt, utpote moſchus, ambra, benzuin & ſimilia. Quæ tamen non conveniunt in acceſſione, nè trahantur humores in caput, ſed poſt acceſſionem & capitis expurgationem. In acceſſione enimque fœtida ſunt utiliora. Si eſſet Patavii, non improbarem ſtillicidium ex aquis thermalibus ſulphureis, ſuturæ coronali, & ventriculo adminiſtratum. Conferet quoque conſerva parata ex flor. roriſmar. ſalviæ ad ℥ ij. coriandrorum præparatorum pulverizatorum drach. ij. cinnamomi drach. j. moſchi gr. v. lixivium quoque exſiccans, & calefaciens capiti fieri poterit ex vino albo generoſo. Quòd ſi prædictis non ceſſerit affectus, perſeverabitque evaporatio in caput, inuretur fonticulus ſiniſtro interno femori pro continua revulſione.

Victus ſit tenuis, attenuans, aromatibus conditus, paretur panis cum aniſo, & ſine lolio, abſtineat à piſcibus, leguminibus, lacticiniis, ſelino, hippoſelino, aliiſque in caput exhalantibus. Vinum ſit oligophorum, & ſubaſtringens. Vigilet, corpus exerceat, non tamen ſtatim à cibo; aerque ſit lucidus, calidus, & ſiccus & alvus continuo lubrica ſervetur. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & reſponſ. Medicin. cent. 1.*

Carus.

Vir quinquagenarius, temperamenti totius calidi & humidi, capitis humidi & excrementitii, per nares materiam mucilaginoſam frigidam expurgare aſſuetus, habitus potius ad obeſitatem quam ad plethoram vergentis, copioſis meri potibus indulgens, poſtremis hiſce annis, ob extinctam familiam, uxorem juvenculam duxit, eamque fœcundam, quæ proſapiam ab interitu revocavit.

Hic autem multis abhinc menſibus, de capitis gravitate conqueri cœpit, & conſueta mucoſæ materiæ per nares expurgatione imminuta. Somniculoſus quoque præter conſuetudinem factus eſt, & decubitus valdè amans. Acceſſit inſuper quædam ignavia ad propria negotia obeunda & merces expediendas, unde exercitio intermiſſo domi ſemper manet, ventri tamen, nec veneri parcens. Quare tandem heſterna die, capite gravatus ſtatim à prandio decubuit & ſomno ſe tradidit & adeò quidem profundo, ut uſque in hanc horam matutinam nunquam ſit expergefactus. Et quoniam neque expergefieri poteſt, ideò ejus uxor & cognati nos accerſiverunt, qui Pat. invenimus profundiſſimo ſomno ſepultum, neque clamoribus, neque vociferationibus reſpondentem, quinimò nec punctum moveri, aut ſentire, ſed oculis clauſis dormire, ſine ſtertore, & ſpirandi difficultate, ſine febre, motibus convulſivis, & ſine corporis rigiditate, cum pulsû magno & valido, atque florido faciei colore, pro quo ita conſultum fuit.

Profundiſſimus ſomnus, quo prehenſus jacet egre-

geregius iſte mercator, ille eſt, quem Caium
Græci ſoporem ſive Veternum latini, Marco-
rem Celius, Gal. caroticum appellat; de quo Aë-
tius dicebat, quòd in caro ſomno profundiſſi-
mo detinentur, ita ut ſi pungantur, nec loquan-
tur, nec oculos aperiant, quod deſumpſit à Gal.
dicente. *In caro licet ſtimules, ferias & inclamites,*
nihil reſpondent, nec expergeſiunt. Caroticos au-
tem muros nominare conſuevit Hipp. Quare
actiones omnes principes una cum ſensu & mo-
tù abolitas eſſe omninò aſſerendum. Et quo-
niam noſter Patiens obſervatur ſine ſpirandi dif-
ficultate & ſtertore, ſine febre, motibus con-
vulſivis & ſine corporis rigiditate, cum pulsu
magno & valido atque florido faciei colore,
ideo ab omnibus conſimilibus affectibus facile
diſtingui poteſt; & primò quidem ab apoplexia,
in qua læditur reſpiratio, & cui paralyſis ſucce-
dere ſolet; à lethargo, in quo ſemper febris
præſens, à comate lethargico, in quo non abo-
lentur actiones principes, nec ſenſus, & motus,
& quo interrogati Pat. reſpondent, à catalepſi,
in qua rigent ægri, oculoſque tenent apertos,
ab epilepſia per motus convulſivos: à ſincope
tandem per aſphyxiam & totius floridum colo-
rem.

In hoc affectù cum principes omnes actio-
nes, una cum ſenſibus tum internis tum exter-
nis, non ſolùm lædantur, ſed prorſus abolean-
tur, cerebrum ideò neceſſario affectum eſſe
cenſendum, & quidem magis ſecundùm ante-
riorem quàm poſteriorem ejuſdem partem, ita
Gal. ſcribit quod ſi *tota anterior cerebri pars pa-*
titur, ſupremum ipſius ventrem ei conſentire neceſ-
ſe eſt, atque mentis quoque actiones vitiari, hæcque
paſſio Caros vocatur, afficitur autem cerebrum
immediate ab inſigni anguſtia ventriculorum
anteriorum & medii quorum ratione omnium
primo tollitur imaginatio. Unde Gal. carum
appellabat paralyſin imaginationis; dum au-
tem auſertur imaginatio, & ratiocinationem
quoque & memoriam tolli neceſſe eſt, nam niſi
offerantur phantaſmata, nec ratiocinari certe,
nec memoriæ quidquam mandare quis poteſt;
unde ablatis ſenſibus externis, neceſſario au-
fertur imaginatio, quâ ablatâ tollitur & ratio
& memoria. Ideò Gal. dicebat quòd in caro
non ſolùm corrumpitur ſenſus & motus volun-
tarius, ſed etiam ratiocinatio & memoria,
unde concludit Carum eſſe ablationem imagi-
nationis & diſcurſus, dum ſubdit, *ſupremum*
ventrem conſentire. Nec obſtat hiſtoria à Fernel.
adducta de carotico illo qui poſt acceſſionem
puncturæ recordatus fuit, fuit enim ille carus
imperfectus, non autem exquiſitus. Anguſtia
igitur inſignis potiſſimùm in anteriori & medio
cerebri ventriculis eſt immediati cari cauſa,
quæ quidem à plurimis mediatis pendere po-
teſt. Et primò quidem à denſitate ex frigidi-
tate inducta. Secundo à compreſſione ex ma-
la terebratione aut ictù. Tertio à ſubſidentiâ
ex ſpirituum reſolutione, vel retractione, in
morti proximis aut doloribus vehementiſſi-
mis. Quarto ab obſtructione, ut in caſu no-
ſtro, quæ licet aliquando à ſanguine prove-
nire poſſit, ut Paulus, Aëtius & Avic. ab Hip-
pocr. deſumpſerunt, in præſenti tamen facta
eſt obſtructio ab excrementis pituitoſis, ac
glutinoſis tum à cerebro naturâ perquàm hu-
mido genitis, tum in toto venoſo genere quodammodo obſeſſo, & cruditatibus ſcatente accervatis atque ab otio, cibo multo, & coitu non parùm adauctis; nec non à meri potibus facile ad caput elatis, neque ut antea expurgatis, unde Galen. dicebat, quod *eadem eſt materia cauſans Carum, & cauſans lethargum, at differt ſolùm quod in lethargo putreſcit, in Caro non.* Suâ ſiquidem mole onerabat ſolum, & humectabat præteritis menſibus cerebrum. Unde Pat. conſueto ſomniculoſior factus eſt, ſed tandem adaucta, & in ventriculis cerebri firmata, obſtructionem, & inde inſignem anguſtiam induxit, unde Carus; à qua tamen anguſtiâ licet inſigni, non tollitur reſpiratio, prout in apoplexia, quoniam ut conſiderabat Doctiſſimus Valeſius, in apoplexia non ſolum cerebri ventriculi obſtruuntur, ſed obſtruitur quoque ipſa ejuſdem ſubſtantia, quæ cùm ſit nervorum radix, & principium proceſſus eorumdem, & influxus ſpirituum, mirum non eſt ſi lædatur reſpiratio, quam opinionem deduxit ex Galen. dicente. *Verum in Sopore & morbo comitiali ventres magis cerebri, corpus minùs, in apoplexia verò corpus magis pati ſolet:* Et hæc eſt vera ratio quicquid dicat Aver. de arteriarum obſtructione, ſive Mercurialis cùm Peripateticis, de cordis à cerebro perfrigeratione.

Si ſomnus atque vigilia utraque modum exceſſerit, malum eſt. Carus peſſimus erit, cùm multùm naturæ modum excedat, eſt enim lethargo profundior, imo profundiſſimus Sopor, qui gravior redditus in apoplexiam fere ſemper degenerare ſolet, ac magis, magiſque reſpiratione læsa in interitum, ſi verò levior fiat, in affectum comatoſum declinat.

De apoplexia autem, & interitû dubitandum in Patiente noſtro, altas quippe & naturales habet affectus iſte radices cum crudo & pituitoſo, tum in capite, tum in toto venoſo genere, apparatu, & nativi caloris imbecillitate. Omnia tamen agenda, nam ſi fortaſſe accederet quoque febris, ad pituitoſi humoris attenuationem, atque reſolutionem non parùm conferre poſſet.

Medela autem dupl. eſſe debet, curativa, modò in acceſſione, & præſervativa extra acceſſionem.

Pro curatione, primò facultas eſt excitanda; ſecundo humorum influxus à capite divertendus, tertio jam fluxi, attenuandi, diſcutiendi & quoquo pacto è capite educendi.

Pro præſervatione verò calefaciendum, attenuandum, evacuandum, frigida & humida capitis intemperies, corrigenda, & tandem roborandum. Sed de hac alias.

Curatio itaque tentanda, primò facultatem ſopitam excitando ſternutatoriis, pulvere per nares inſufflato, ex nigella, majorana, iride & nicotiana parato. Suffumigium ex barba hircinâ naribus admoveatur, nares pariter illinantur oleo de caſtoreo, cum ſucco rutæ, fiant frictiones aſperæ, ligaturæ arctæ, facies aſpergatur aceto roſ. cujus guttula angulis oculorum inſtilletur, ſed & ferro ignito occiput tangendum.

Secun-

Secundò, humorum influxus à capite divertendus, cucurbitulis ſiccis cruribus applicitis, phœnigmis coxis, brachiiſque appoſitis, acribus repetitis ſuppoſitoriis.

Tertio, attenuatio, atque diſcuſſio procuranda. Sic nares illinantur theriaca, cum caſtoreo, & aceto ſquillit. capiti deraſo apponendum Oxyrrhodinum, ex ol. chamæm. & aceto ſquilit. vel empl. ex ſucco apii cum aceto forti, addito Caſtoreo, ac tandem ſinapiſmus coronali apponendus, præmiſſis tamen fomentis, ſpongia magna decoct. imbuta & expreſſa, ex ſatureia, thymo, calament. origano, pulegio in vino malvatico. Nec quicquam de ſanguinis miſſione cogitandum in hoc affectu curando niſi ab interceptione venarum procedat, tum enim per ſectam venam ſanguis educitur, ut monet Hipp.

Hæcque ſufficiant, cùm plurium remediorum patiens capax non ſit. Interim aer cubiculi ad calidum & ſiccum vergat, calidis ſuffumigiis alteretur ſitque lucibus. Cibus ſit pulli inſtaurans, aromatibus conditum. Ovorum recentium luteæ, aceto diſſoluta. Vinum non offeratur, niſi in declinatione, quia narcoticum. Alvus ſolicitetur ſuppoſitoriis & clyſteribus acribus, ſi injici poſſint. Quibus nos muneri noſtro ſatisfeciſſe abundè putamus. *Joann. Raymund. Fortis conſultat. & reſpons. Medicin. T. 1. cent. 1.*

Caroticus, & Vertiginoſus affectus.

Reverendiſſ. Veſtalem fervidum ſemper habuiſſe jecur, ac proinde calidum ſanguinem, atque tandem conſiſtenti ætate exuſtum, teſtatur abundè tumor, qui a 45. ætatis anno in dextera mamma ſuccrevit, carcinomatoſam naturam redolens, & ideo a refrigerantibus medicamentis imminutus. Verùm quoniam jecoris calida intemperies in hac reverendiſſimâ Pat. naturalis ab animi quoque curis non parum adaucta non adeo facile remitti potuit, hinc accidit, ut deinceps ex fluxionibus calidis quolibet anno humores in gula ſuborti fuerint, ſuffocationem minantes, undè jure merito cogitatum fuit de validis medicamentis refrigerantibus exhibendis, prout eſt aqua virginis. Sed quia in expurgatione, quæ neceſſario præcedere debet, non exigua ſequuta fuit humorum calidorum agitatio, hinc elevati ad caput copioſi & craſſi vapores, cerebri ventriculos anteriores præſertim obſtruentes, & ſpiritibus animalibus effluxum intercipientes, affectum caroticum, potiùs quam apoplecticum, minùs Epilepticum excitarunt, ad id forſan utero quoque conſpirante, cujus ratione occiput quoque gravatur, cui per ſpinalem medullam ille conſentit; cùm materia oppletus quodammodo coarctatur; Sanguinis vero calidioris in toto præſentiam teſtantur acres illæ puncturæ, totam membranam carnoſam capitis percurrentes, & vermiculorum adinſtar mordicantes, ac nonnunquam uſque ad pericranium pervadentes, quas non ſolùm ab evaporationibus, verùm & ſeroſitatibus tùm acidis & melancholicis, tum biliosis acribus, ad caput elatis, procul dubio provenire credendum, quibus quandoque per madorem prodeuntibus, caput quoque meliùs habere videtur. Tandem quoniam caput quotidie ſemper majorem imbecillitatem, & jecur ac ſanguis majorem efferveſcentiam acquiſiverunt, ob validum nimis chinæ decoctum, à quo ventriculi quoque labes potius privativa ſequuta eſt, ideo capitis mala invaluerunt adeo, ut in præſens, non modo inſigni imbecillitate, verum & Scotomatico affectu continue afficiatur, ita ut caput a pulvinari elevari nequeat, minuſque Patiens ſtare poſſit, ſpiritibus agitatis & inordinate commotis. Hinc jure ſuſpicari poſſumus, caput modo non ſolùm ſympathice à toto & ab utero, verùm & idiopathice affectum eſſe, cùm ipſius mala continuo Nob. Pat. excrucient.

Cui ut ſuccurratur, Medici intentiones eſſe debent, totum evacuare. Secundò a capite revellere. Tertio jecur & venoſum genus contemperare. Quarto materiam in capite hærentem ſenſibiliter, & inſenſibiliter reſolvere & tandem caput idem roborare.

Quibus omnibus omnino ſatisfacere perarduum fuerit cùm hæc mala altas imo & naturales radices habeant, nihilominus de eorundem diminutione deſperandum non eſt. Auxiliorum propterea materiæ, à fonte Chirurgico, Pharmaceutico, & Diætetico deſumendæ.

Et primo quidem ſanguinis miſſio omnino convenit, eaque repetita ex pede pro revulſione & ex brachio, tum pro derivatione, tum pro jecoris, & totius venoſi generis refrigeratione; in progreſſu verò hæmorrhoidalis quoque ſanguis eductus non parum prodeſſe poterit. Cauteria, quæ geſtat aperta ſerventur. Et toto atque capite expurgatis capiti deraſo rubificantia ſive ſinapiſmi apponantur, ut ad ſummam cutem proliciantur humores, qui poſtea ſenſibiliter & inſenſibiliter evacuari ac digeri poſſint, & ideo ſub finem lotiones convenient, ex lixivio dulci malv. Betonica & majorana alterato. Occipiti tandem veſicans applicetur, quod derivandi quidem non vero à toto venoſo genere humores attrahendi vim habeat, cujus metu ſetaceum ſuſpectum habemus.

A Pharmacia reliqua ſunt deſumenda medicamenta. Et quoniam ex relatis totum corpus ab Excellentiſſimo Viro elective purgatum eſt ideo caput quoque non ſemel erit expurgandum, in quem finem tertio aut quarto quoque die, tribus vicibus, erunt præbendæ pilulæ aureæ, & Cochiæ, à quibus tranſactis duabus, vel tribus horis ſuperbibat Reverendiſſ. Pat. ſer. capr. aut aſin. depur. ad lib. 1. ß. vel ij. & duabus horis ab aſſumpto ſero, prandeat, diebus verò intermediis bibat ſeri capr. deſtill. libram, cum conſerva de acido citri, atque capitis expurgatio etiam per nares procuretur, errhino ex pulvere majoranæ, ireos, & nigellæ.

Toto & capite expurgatis, materia ſeroſa in capite redundans omni arte educenda & flatulenta reſolvenda, quod vix alio modo obtineri poterit, quàm ſudore in hypocauſto prolecto, licet enim acris & acida ſit, attamen evacuanda eſt, neque hypocauſti calor, jecori, aut capiti officere poterit, quia decoctum eâ arte erit concinnatum, ut humores quidem liquare; & ſudorem provocare, nullo vero modo calorem augere poſſit. Sit itaque hujuſmodi.

℞. Salſæ parillæ elect. unc. ß. chinæ opt. rad. roſar. an. unc. ß. aquæ cich. deſtill. lib. iij. aq. beton

beton. lib. j. m. ſ. inf. per hor. 24. deindè bull. ad conſumpt. dimidii, & colat. ſervetur pro vicibus tribus, matutino tempore exhibenda.

Deinde ℞. Reſiduum dempta & abjecta radice roſar. aquæ fontis lib. x. m. bull. ad conſumptionem tertiæ, in fine Ebullitionis, adde cinnam. integr. drach. ij. bull. par. & colat. adhuc ferventi addantur Sacchari fini unc. iij. pro potu quotidiano. Hora una ab aſſumpto decocto ingrediatur hypocauſtum; & ibi maneat, primis diebus ad ſudoris provocationem tantùm, mox ſudet in lecto, in progreſsû vero, nunquam excedat horæ dimidium. Nec victus ratio debet eſſe valdè tenuis, ſed quotidie vel caro aſſa, vel ova recentia, vel ptiſana hordeacea concedatur. Perſeveret autem ſupra viginti & uſque ad triginta dies, ſed decimo quoque die potio man. clariſ. propinetur pro evacuatione.

Quibus peractis, jecoris, hypochondriorum & viſcerum fervor erit contemperandus, quod ſuccis dep. præſtari poterit, ut,

℞. Succi dep. end. unc. ij. borrag. unc. j. decoct. cich. borrag. end. acet. unc. v. m. pro ſyrup. quotidiano, matutino tempore ſumendo. Quod ſi reſpuat ſuccos. Serùm capr. depur. exhiberi poterit, vel aq. de Succo cich. & end. ad lib. j. cùm ſyr. de acido citri, vel lim. conſerva quoque roſar. convenientiſſima erit ſicut & e floribus betonicæ, ſem. pæoniæ immiſta.

Nequè Spernenda à proprietare juvantia, inter quæ ſal cranii humani optimus eſt, in aliqua ex dictis conſervis, prout præſtantiſſimum omnium ſtercus pavonis pulv. ſine ulla præparatione, quod pariter miciâ Pat. conſervis vel è floribus Pæoniæ vel beton. miſceri poterit.

Et quoniam de ventriculi imbecillitate, ſine concoctionis tarditate, conqueritur Pat. licet ventriculus per conſenſum a iecore, & hypochondriis potiùs quàm eſſentialiter ſit affectus; nihilominus aliqua ejuſdem corroboratio erit procuranda, quæ tamen jecori officere non poſſit, ideò a prandio, & cænâ deglutiat gr. ij. aut iij. maſtich. integra aut pil. ex ſcrup. 1. ſucci abſinthii condens. paratam. Quæ omnia licet inopportuno tempore, autumnali ſcilicet adminiſtrata, optatum tamen finem conſecutura ſpero, potiſſimùm, quòd à ſumma prudentia viri Excell. ac peritiſſimi & dirigi & moderari poſſint. Ita Deus vota noſtra ſecundet. *Joann. Raymund. Fortis conſult. & reſponſ. Medicin. T. 1. cent. 1.*

Coma ſomnolentum.

Nobilis adoleſcens 25. annum agens temperamenti totius, jecoris, calidi & humidi, humidioris capitis, & imbecillis ventriculi, ſanguine in toto abundans, ſed ad obeſitatem potiùs vergens & ante hac pituitoſis vomitibus frequenter obnoxius hoc anno ex toto ſuppreſſis, poſt errores in meri potibus, & eduliis ex lacte paratis, captus eſt febre magno calore, æſtuque comitatâ, capitis dolore, rubore faciei, & in ſomnum diuturniori, atque intenſiori delatione, perſeveravit enim uſque ad hanc quartam diem, prout adhuc num perſeverat, & augetur, adeò ut continuò dormire cupiat, imò & dormiat, qui tamen ſi expergeniat, reſpondet ſomniculoſus, & ſtatim rurius in ſomnum delabitur. Febris parùm, imò nihil remitti videtur, pulſus magnus, frequens, mollis, urinæ ad ruborem vergentes, potiùs tamen tenues.

Medicus familiaris accerſitus leniens præſcripſit, & brachii venam aperiri juſſit. Veſicantia duo coxis apponi curavit: præparantibus & alterantibus uſus eſt. Modo nos de agendis Domeſtici conſulunt.

Febrem hanc Nob. adoleſcentem quatuor ab hinc diebus continuò & æqualiter divexantem continentem eſſe, ſynoclum, ſcil. illamque homotonam, non eſt quòd dubitemus; hanc enim oſtendit acceſſionis modus & confirmant vita ante acta, habitus ſanguine abundans, ætas juvenilis, temperamentum calidum & humidum, & præterea rubor faciei, pulſus magnus, frequens, mollis, urinæque ſubrubræ. At quoniam habitus ejus quodammodo ad obeſitatem vergit, licet plurimo ſanguine abundet, ſanguinem tamen quodammodo pituitoſum eſſe, non ſine ratione cenſemus, idque non ſolùm ob aſſumptorum conditionem, ſed multò magis ob capitis naturalem humidam intemperiem, & ventriculi imbecillitatem, dum enim catarrhalis humidas in ventriculum deſcendit imbecillium coctiones turbat, indeque jugis cruditatum proventus, quarum portione a jecoris calore tracta, & à meri potibus in venas perducta, ſanguis quidem producitur, ſed pituitoſior, quibus addita conſueti pituitoſi vomitus ſuppreſſione, & ejuſdem excrementi ad hepar tranſmiſſione, obſtructiones ſubortæ ſunt, ſicque impedita tranſpiratione, calor putris redditus in ſanguine ipſo corruptelam accendit, & febrem, ſynochum quidem continentem, ſed tamen ſpuriam excitavit, ſicut enim ſpuria ſit ſynochus ex abundantia bilis in ſanguine, *quæ ſynochus quodammodo biliosa* à Gal. nominatur, ita in caſu noſtro; ex pituitoſi excrementi in ſanguine præſentia, ſynochus ſpuria quodammodo pituitoſa dici poteſt.

Habet autem ſymptoma ſomnolentum ſibi annexum, quod potius concomitans, quàm ſubveniens cenſeri, & appellari poteſt; cùm febris ſtatim ab initio cum capitis dolore & ad ſomnum delatione invaſerit, quæ modo ad ſomnum quoque pervenit, invaleſcente quotidie magis, non ſolum ad ſomnum delatione, verum & ipſo ſonno, quaſi Comatis conditionem excedat, cùm ex Gal. comatis nomen idem importet ac delatio in ſomnum. Verùm quoniam Gal. idem aſſerit quod Hipp. coma appellare ſolebat cataphoram ſive ſomnolentam, ſive non ſomnolentam (coma enim & cataphora à ſymptomate ita dicta ſynonyma ſunt) ideo & nos hunc affectum, Coma ſomnolentum appellare poſſumus; hoc autem lethargicum eſſe credendum, quia cùm febre, imo non ſolùm legitimum, quia nunquam in ullo ſtatu febris remittit, verùm & exactè legitimum eſſe cenſemus, adeò ut non pituita in cerebro putreſcente, ſed ab inflammatione ædematoſa ac pituitoſa in anteriori cerebri parte exiſtente, proveniat, unde anceps quodammodo ſit febris origo, licet eandem

nos putridam & eſſentialem exiſtimemus, ita ut affectus iſte coma ſomnolentum lethargicum ſit appellandus, prout, ſi febris ſymptomatica eſſet, coinciderct cum ipſo lethargo. Non eſt tamen negandum, quinimo aſſerendum, ad febrem eſſentialem ſymptomaticam etiam accedere. Atque adeo ſicut hujus affectus comatoſi cauſa immediata eſt ſemper anguſtia aliqua in cerebro, ob quam fit, ut ſpiritus animales effundi ac permeare non poſſint, unde fit imminutus ſenſus & motus, ita hujuſce anguſtiæ cauſa in noſtro caſu non eſt ſubſidentia, quia non proceſſerunt cauſæ ſpiritus animales, & calidum innatum reſolventes, neque conniventia ob ſolam humiditatem nervos laxantem, febris enim non adeſſet, ſed eſt obſtructio gravans, ut pote proveniens a copia pituitoſi ſanguinis, ab imbecillitate ventriculi, & prægreſſa victus ratione, nimirùm lactis uſu, & ſuppreſſo ejuſdem pituitoſi excrementi vomitu conſueto. In caput vero præhumidum facile quoque efferri potuit, præſertim a meri potibus conſuetis. Sicque primo cerebrum molle reddendo, gravando, meatus ſemiobſtruendo, dolorem gravantem, & in ſomnum propenſionem invexit, cui tandem ex inflammatione ab eo excitata ſomnus quoque comatoſus jam deſcriptus ſucceſſit.

Horum affectuum complicatio periculum evidens huic Nob. juveni minatur, febres enim cum Comate acutæ atque malignæ eſſe ſemper conſueverunt. Coma vero cùm exacte exquiſitum ſit, & ab incepta inflammatione proveniens, lethale facile evadet, niſi ſurditas accedat, indeque Parotides erumpant, vel quod melius retrocedant humores, & cerebri inflammatio reſolvatur.

Pro horum affectuum curatione, modice refrigerandum, humores revellendi, repellendi, præparandi, evacuandi, diſcutiendi, & tandem caput roborandum, & præ omnibus continuo facultas excitanda.

Et in chirurgico fonte, ſi conſideretur ſanguinis miſſio, ex altero brachio repetendam eſſe cenſeo, juvenis enim eſt, vireſque validæ, & febris continens, cum affectu inflammatorio in parte principe, additque animos Ætius, qui narrat, quendam ex hoc morbo ſubitò ſolo & copioſo ſanguinis profluvio e naribus liberatum fuiſſe. In progreſſu verò ita exigente morbo, & permittentibus viribus, venæ quoque ſedales aperiri poterunt. Cucurbitulas ſcarificatas dorſo, ſcapulis, & occipiti, non parum prodeſſe aſſerit ipſe Gal. Cataphoricos enim excitant. Et progrediente inflammatione duo alii phænigmi brachiis applicandi. Jam abraſum eſt caput, cui medicamenta præter repellentia, ordine infrà dicendo, erunt admovenda.

Et primò omni arte revellendi vapores, & humores à capite, in quem finem clyſteres potius acres conveniunt, tum ut major ſequatur à capite revulſio, tum ut excitetur ſopita facultas.

♃. Decoct. malv. betæ, mercurial. chamæmel. lib. 1. mel. roſ. olei chamæmel. an. ℥iij. elect. diaphœn. ℥ß. ſalis parùm vitel. ovi m. pro clyſt. interdum ſuppoſitorium ita paretur.

♃. Troch. alhand. ℈.ß. ſalis gem. ʒ. j. hieræ magnæ ℈. j. mel. q. ſ. m. f. ſuppoſ. n. ij. cum filo.

Ante ſeptimam & antequam gravior ſopor obrepat, rurſus pituitoſæ materiæ antecedentis evacuatio erit procuranda potione utpote familiari ex melle roſ. & manna clariſ. cum tartaro, cui mulſa ſuperepota idonea foret. Præparantia erunt quotidie exhibenda, & in iis dilutum Oxymel. Neque alterantia omittenda, jura ſcilicet cichor. borrag. beton. ſalv. alterata, commodius vero erit alterans ex aqua ſtillat. cichor. & borrag. beton. paratum ex cordialibus, Aqua Excel. Saxoniæ cum Elixir. vitæ bis in die exhibenda.

Ut autem excitetur Patiens, horâ ſaltem qua cibus, aut medicamenta ſunt præbenda, amoveantur phænigmi, pedum plantæ perfricentur, & ſternutamentum excitetur, pulvere inſufflato intra nares, ex majorana iride & nigella.

Dum jam dicta fiunt, materia in capite attenuanda, inſenſibiliter reſolvenda, naribus apponendo ſpongiolam aceto imbutam, alterato majorana, ſalvia & ſatureia. Oxyrhodino chamæmelinum addendum, in quo folia ſerpilli macerentur. Clyſteres acriores, vel ſuppoſitoria repetendo.

Quibus non obſtantibus, ſi ſomnus perſeveret profundior, tria agenda concurrunt.

Primo purgans medicamentum exhibendum, ex pulv. ut pote facilius parandum.

♃. Troch. alhand. diagrydii an. gr. viij. Caſtor. gr. v. m. Secundo cucurbitula magna & ſicca occipiti applicetur; plurieſque repetatur. Tertio ſinapiſmus capiti apponatur, præmiſſo fotu, ſpongia magna tepida, imbuta & expreſſa decoct. majoran. ſerpilli, ſatureiæ, betonicæ, in vino albo, quibus omnibus ſquilla tandem addi poteſt. Aliqui Euphorbium quoque addunt & Caſtoreum: Verùm: inflammationis, & maxime ratio habenda, ut nos monet ipſe Gal.

Et niſi jam dictis omnibus cedat affectus, deſperata res eſt, tuncque parùm & ſæpe æger nutriendus pullo inſtaurante, vino albo dulci immiſto, ut ad cibum capiendum prolectetur.

Victus ratio ad tenuitatem inclinet, & quodammodo ſit attenuans, acetum ideò & ptiſanæ, & vitellis ovorum in jure diſſolutis, ſemper addendum. Vinumque in declinatione, ac meliori rerum ſtatu, concedendum foret. Deus verò O. M. omnibus præſit & ſalutaria reddat *Joann. Raymund. Fortis conſult. & reſponſ. Medicin. T. 1. Cent. 1.*

Coma vigil.

Vir Nobiliſſ. 35. annum agens, temperamenti totius, jecoris & capitis calidi & humidi, meri potibus aſſuetus, capitiſque doloribus obnoxius, poſt validum exercitium, Veris tempore; ſub radiis ſolaribus febre correptus fuit, cum horroribus inæqualibus, quos æſtus inſignis fuit ſubſequutus, cum difficili tolerantia, moleſta ſiti, capitis dolore, totiuſque laſſitudine, potius ulceroſa, quæ omnia inde parùm remiſſa, tertia die ſimul cum febre exacerbata fuere. Quare Pat. magis repleto capite, atque ideò facie rubore perfuſa, pa-

rumper deliravit cum quadam in ſomnum delatione, quibus adauctis ſomnolentus factus, oculis conniventibus ſomnum quidem captare videtur, attamen dormire nequit, mox interrogatus iterùm excitatur & reſpondet, inepta loquitur, & agit, num corpore incompoſito dimovetur, è lecto ſurgit, moxque iterùm decumbit, & clauſis oculis ſomnum quærit. Pulſus quoad dimenſionem mediocriter ſe habent; quoad motum verò inæquales & frequentes cùm aliquâ celeritate; quoad inſtrumentum, tactu duriores percipiuntur; quæ tamen durities, dum ad ſomnum inclinat, quietuſque manet, laxari videtur. Urinæ ab initio rubræ, mox flaveſcentes, in præſens verò non valdè coloratæ, & potius tenues apparent. Medicus domeſticus ſtatim accitus impoſito clyſtere ſanguinem ex brachii vena detrahi juſſit deinde minorativum præbuit medicamentum, indèque rurſus ex altero brachio ſanguinis miſſionem repetiit, phœnigmos duos coxis apponi voluit, alterantia & præparantia opportuna præſcripſit, nihilominus propè ſeptimam nullum levamen, imò febris atque ſymptomatum augmentum potius obſervatur. Quare nos de agendis acturi acceſſimur.

Febris quâ premitur Nobiliſſ. hic Patiens de ſynochorum genere cenſenda eſt, ſi primò res præter naturam conſideremus, nimirum æſtum inſignem, & ex eo jactationes, moleſtam ſitim, capitis dolorem, faciei ruborem. Secundò res non naturales, nempè meri potum conſuetum & validum, excercitium ſub radiis ſolaribus peractum. Tertiò & res naturales hanc tandem atteſtari poſſunt, juvenilis ſcilicet ætas, & jecoris totiuſque temperamentum calidum & humidum. Verùm quoniam febris tertia die exaſperari viſa eſt, cùm laſſitudine potius ulceroſa quam phlegmonoſa, pulſus aliquam celeritatem atque duritiem præ ſe ferunt, urinæ ab initio quidem rubræ, ſed paulò poſt flaveſcentes redditæ ſunt, ideo ſynochum hanc non legitimam, ſed ſpuriam eſſe cenſemus, propter bilem exuperantem, ex illis videlicet ſynochis, quas quodammodo bilioſas appellabat Gal. quæ inter ſynochos & ardentes medium locum tenere ſolent, ut pote ortæ ex bilioſo ſanguine in venis, cum corde & faucibus magnum conſenſum habentibus.

Capitis autem affectus qui poſt continuum dolorem febri tertia die ſupervenit, delatio ſcilicet in ſomnum, cum vigiliis atque delirio, comatoſus dicendus eſt. Comatis enim nomen idem ſignificat ac delatio in ſomnum, quod clarius expreſſit Gal. Idem *dicens, Coma idem ſopor, eſt affectus ille, in quo indicatur propenſio ac delatio in ſomnum, cum vigilare ægri nequeant, non apertos habentes oculos, ſed conniventes vel altis ſomnis, vel tenuibus, vel vigiliis detineantur.* Ideò & Hipp. & idem Gal. Cataphoram ſomnolentam, & non ſomnolentam, Coma appellare conſuevit. Hoc autem Coma vigil eſt, & non pigrum, dum vocatur patiens, aperit oculos, ſeſe cum impetu atque violentia movet atque delirat; in Pigro vero Comate Vigili patientes ægrè reſpondent, & ſtatim rurſus oculos claudunt delirantes.

Cauſa hujus affectus poteſt quidem eſſe materia vaporoſa, inæqualiter in cerebro contenta, ſed in noſtro humoroſa eſt, quæ continuus non autem modo accedens, modò recedens eſt affectus. Inæqualitas autem hæc in cerebro ſæpè provenit a miſtione pituitæ cum bile. Unde tertius emergit affectus, ex phrenitide & lethargo compoſitus à Gal. exactè deſcriptus quem Antiquiores Typhomaniam appellabant. Attamen in hoc caſu inæqualitas fit à miſtione ſanguinis, cùm enim totum venoſum genus ſanguine abundet, ab eodem excalefacto, & putrefacto, & vapores primò elevabantur ad caput à radiis ſolaribus, qui quantitate & qualitate continuum ſolventes dolorem excitabant, ſed perſeverantes ebullitione, atque putredine a bile ſurſum elati, ſua copia aggravant, comprimunt, anguſtiam inducunt, & in ſomnum delationem; ratione verò bilis, vigilias & delirium excitant; omnia in anteriori potius quam in poſteriori parte cerebri fieri docuit Gal. dicens, *Soporoſus fit homo humectata parte, quæ ſenſuum fons eſt.* Et ita Coma vigil erit affectus Typhomaniæ, ex phrenitide & lethargo compoſitæ non abſimilis.

Febris hæc, utpote tertia die ingraveſcens, cæteris continuis periculoſior habenda, imò maligna propter ſuperveniens ſymptoma, unde Hipp. *febres cum Comate, labore, lucis turbulentia, vigiliis, ſudoribus, malignæ.* Coma namque vigil facilè in phrenitidem ex uſu calefacientium, vel in lethargo ex uſu refrigerantium degenerat. Sic *nullus Phreniticorum vehementer inſanivit, ſed alta quadam veternoſa in ſomnum delatione, capite gravati peribant.*

Pro curatione itaque hujuſce febris, cum Comate vigili, medicæ intentiones erunt, refrigerare & humectare, præparare & evacuare, revellere, repellere, reſolvere, & roborare.

Et in fonte chirurgico jam bis aptiſſimè detractus fuit ſanguis ex brachiis, modò tranſactâ ſeptimâ, tertia vice educatur ex venis ſedalibus, & tandem pro derivatione, cogitandum erit de hirudinibus retro aures applicandis, ante quarum uſum duo alia veſicantia bachiis ſunt apponenda. Cucurbitulæ quoque ſcarificatæ prius dorſo, modo ſcapulis, ac tandem occipiti locum habebunt.

Pharmaceutica remedia talia eſſe poterunt, Primo clyſteres ita parentur.

℞. Decoct. malv. mercurial. chamæm. lib. 1. ſyr. roſ. ſol. ol. chamæm. an. ʒiij. elect. de ſucco roſ. ℥iij. vitel. ovi, ſalis parum, m. pro clyſter. Oxyrrhodinum ſit hujuſmodi.

℞. Ol. roſ. ℥iij. aceti roſ. ℥.j. m. Diligenter autem obſervanda ad ſomnum propenſio vel ad vigilias, & Oxyrrhodinum in progreſſu opportunè mutandum, ita ut in febris acceſſione ſit magis repellens, in declinatione magis reſolvens, & ita ſæpe mutanda oxyrrhodina, pro affectus mutatione, adeò ut ambo in æquilibrio ſerventur, quouſque ſimul remittantur.

Lenientia interim repetenda ex ſyr. roſ. & manna clarif. vel ex flor. caſſ. cùm tart. quibus ſuperbibat aquam Nocerianam, aut hordeaceam, quæ primi quoque alterantis loco eſſe poterit, addito ſyr. vel conſerva de acido citri, ſicut ſecundum alterans erit decoct. cichor. borrag. acet. beton. vel aqua ſtillat. borrag. & beton. addito ſyr. acetoſo.

Cor-

Cordialia quoque ſemper toto mali progreſſu ſunt exhibenda & in ſtatu, magiſque in declinatione, reſolventia capiti apponenda, infundendo ſerpyllum in oxyrrhodino, applicata quoque ſpongia madefacta, mox expreſſa, in decoct. beton, chamæm. puleg. ſerpill. ſatureiæ; ſpongiola quoque naribus admoveatur, aceto madefacta, in quo ſerpillum fuerit infuſum, non cedente vero malo, purgans exhibere ſolet, extremis enim morbis extrema remedia adhibenda. Sic tendente ad phrenitidem affectu, exhibeatur diagrydium cum caſtoreo, prout ſi ad lethargum, addantur dictis trochiſc. alhand.

Victus ſit ad tenuem inclinans: ptiſanam & apomel præbet Aëtius. Nos addimus ex pullo inſtaurans, aut ovi vitellum. Vinum in declinatione tantum convenit ad humorum concoctionem ac expulſionem, nec non materiæ in capite reſolutionem. Quæ ſatis pro præſenti affectu. *Joan. Raymund. Fort. Conſult. & reſponſ. Medic. Cent. 1. tom. 1.*

Comatoſus affectus.

Nob. Vir annum agens quinquageſimum ſecundum, largiori victu & potu præſertim vino meraciori utens, temperamenti ſanguinei, pituitoſi, corporis obeſi, capitis humidioris, tribus abhinc annis ſomno tam mane quam veſperi plus juſto vexatur, ita ut in menſa, luſu, ſcribendo, loquendo & aliis actionibus obdormiat, non tamen profunde, cum facile vel per ſe, vel ab adſtantibus excitetur: ſed iterum in actionibus obeundis pergit, ut antea. Vir eſt ſatis perſpicacis ingenii, induſtrius, & ad motum, licet obeſus, valde agilis, nec vitam agit ſedentariam, motibus præſertim itineris aſſuetus.

Somnus a natura fuit inſtitutus, ne perenni caloris & ſpirituum diſſipatione ſenſus elanguеant, & tandem pereant. Unde Themiſtius dicebat quòd ſomni finis eſt ſalus & conſervatio animalium; moderatus tamen eſſe debet & ætati atque temperamento proportionatus: tunc enim eſt ſuavior quædam ſenſuum detentio, caloriſque ad interna revocatio, à qua ceſſat interioris animæ ab exercitatione membrorum in ſenſu, & motu operatio, eo quòd melius & ſuavius judicetur ceſſare, quam ſic operari: Non autem ſuavis & naturæ amica eſt ceſſatio ab operationibus adeo frequens & importuna quæ obſervatur in Nob. Patiente propoſito: namque omnino p. n. eſt talis ſomnus qui in genere ſopor dici poteſt; in ſpecie tamen neque lethargicus eſt, quia ſine febre, neque Caroticus, quia non profundus, minus apoplecticus, quia nulla ſpirandi difficultas, neque principum functionum læſio, præterquàm quòd diuturnus eſt, ſed comatoſus vere dicendus, à comzando ita dicitur, cujus eſſentia in delatione in ſomnum conſiſtit, unde definitur quod ſit *in ſomnum delatio nequeuntibus Ægris vigilantium munera obire*. Coma verò hujuſmodi non quidem Vigil ſed ſomnolentum eſt, dormit enim. Nob. Pat. non tamen lethargicum, ut dictum fuit, tum quia facile expergeſcit, tum quia nullam habet febrem ſibi conjunctam.

Fit autem hujuſmodi coma affecto cerebro ab aliquâ anguſtia, per quam fit quod ſpiritus animales moveri, nec tranſire liberè poſſint, ex quo ſequitur imminutus ſenſus & motus. Hujuſmodi autem anguſtia fit humectata parte quæ ſenſuum fons eſt, anteriori ſcilicet potius quàm poſteriori: Premitur autem & gravatur cerebrum in Patiente noſtro, non à frigiditate, tunc enim profundus fieret ſomnus, ſed ob alicujus ſucci redundantiam, qui humidus eſſe debet, adeò ut cerebrum molle reddat, gravet, meatus obſtruat, & laxando corpus ſtupidum faciat, quæ humiditas in caſu noſtro, tum humoris, tum vaporis ſpecie ſe prodit: humoris quidem nempe pituitoſi ſanguinis, à toto venoſo genere per carotidas ad caput delati, & nutriendo capiti inepti, quod facilè colligitur ex continuis erroribus in cibo & potû, necnon ex ejuſdem temperamento atque obeſo corporis habitu; quare per conſenſum a toto & a ventriculo potius, quàm per eſſentiam caput lædi credendum: licet enim caput quoque præhumidum habeat, eſt tamen vir induſtrii, & perſpicacis ingenii: quæ conditiones redundantem humiditatem eſſentialem in capite non adeſſe demonſtrant. Præterea vini generoſioris uſum, narcoticos vapores cerebro communicare, & ſpiritibus animalibus torporem inducere, quotidiana in temulentis docet experientia, quod licet calidum, frigida mala parere dicebat Galen. unde quærenti Hippocrati, an *ſopor ſit ubique malus?* Reſpondebat Galenus, *non eſſe malum in Ebriis*, quatenus per ipſum conſumuntur copioſi, craſſi, & narcotici vapores, à vino & crapula neceſſariò in caput elevati: hæc igitur cauſa, ſi non principalis hujus ſoporis, ſaltem valde fovens cenſenda eſt.

Eſt iſte affectus magnifaciendus. *Somnus enim atque vigilia utraque ſi modum exceſſerint, malum*: caput enim gravat, mentis hebetudinem inducit, memoriæ jacturam, caput copioſo, & pravo humorum affluxu ad ſæviſſimos præparat morbos, ad verum ſcilicet lethargum, ad Apoplexiam, dum ſanguis ob ſui copiam, & pravam, frigidam, & humidam qualitatem, non ſolum tarde movetur, ut nunc in ſomno, ſed craſſior adhuc redditur, ſtagnat in cerebro, propriumque circularem motum prorſus amittit. Sic fortem ſomnum corpus diſſolvere, capiti gravitatem inducere, dicebat Galenus. Sicut Plato, quòd ſomnus multus nec animis, nec corporibus, neque rebus gerendis conducit.

Ideò omnia agenda, & quam primùm ut à præſenti Comatoſo affectu liberetur, & ab imminentibus præſervetur vir nob. quod ſperari poteſt, tum quia nondum majora & propria adhibita fuere remedia, tum quia errata hoc malum parientia omiſſa non ſunt.

Primò igitur viæ primæ ſunt diligenter expiandæ. Secundò Venoſum genus a cruditatibus depurandum. Tertiò Vapores revellendi. Quartò caput ipſum ſenſibiliter, & inſenſibiliter evacuandum. Quintò roborandum, & dum hæc omnia fiunt, facultas ſolicitè excitanda.

Quibus intenſionibus ut ſatisfaciamus, à fonte Chirurgico non unica eſt depromenda ſanguinis miſſio, ſed ex brachio prima, ex Saphæna ſecunda: habemus enim hiſtoriam ab Ætio tra

ditam de illo qui copioſo ſanguinis profluvio è naribus ſuperveniente hoc affectu liberatus fuit. Infernis partibus quoque conveniunt Sinapiſmi, qui poſſunt diuturno tempore adminiſtrari, non ita Phænigmi. Frequentes eſſe debent Clyſteres acriores, cum pulpa Colocynth. utpote mirabilis efficaciæ.

Primæ viæ mundandæ mell e Roſ. & ſyr. roſ. ſolut. addito polline crem. tartari. Primùm Præparans ſex diebus ſit ſine diluto, ex oxymel. & melle roſ. ad ℥iij. quæ exigua aqua florum citri dilui poſſunt, mox idem leniens erit repetendum, & ad ulteriora Præparantia deveniendum, & eſſe poterunt oxymel ſimplex, & ſyr. de beton. ad ℥ij. in decoct. cich. borag. meliſſæ, beton. calend. agrim. in quorum uſu inſiſtat ſeptem diebus. Mox exhibeatur Purgans, ex elect. lenit. & diaphæn & granis Magiſt. Jalappæ; cui poſt horam ſuperbibat mulſæ dilutæ libram. Inde ad efficaciora progrediendum: Oxymel enim, ſaltem compos. ſi non ſquilliticum, neceſſarium erit, cum ſyr. de beton. compos. in decoct. cich. meliſſæ, beton. ſtæchad. majoranæ, ſerpilli, per alios ſeptem dies: & interim clyſteres acriores injiciendi; tribus diebus tranſactis, pilulæ capitales erunt præbendæ, ut cochiæ præparatæ, aggregat. & aureæ an. ʒß. Caſtorei gr. vj. m. cum aceto ſquillit. reform. & aur. quibus poſt horam ſuperbibat mulſæ dilutæ ſaludatæ ℔ iß. & tribus horis ab aſſumpta mulſa prandeat. Et quoniam corpus obeſum eſt, caputque repletum, ideò in purgantium medicamentorum uſu inſiſtere neceſſum eſt; quare pilulæ jam dictæ aliis duabus vicibus quarto aut quinto quoque die repeti poterunt, diebus intermediis ſyrupos jam dictos offerendo, caput Errhinis & maſticatoriis expurgando.

Si jam propoſita ſatis profuerint, ut ſperari poteſt, ſat erit præſcribere jus galli junioris, & viſco querc. lentiſco, ligno roris marini; & tantillo ſaſſafras alteratum: cui præmittatur pulvis viperinus, in cujus uſu perſiſtat per integrum menſem. Sin minus Decoctum ſudorificum erit parandum, ex iiſdem ingredientibus, in aqua cich. ſalviæ atq. beton. hora una ante ſudorem, in hypocauſto propinandum: quod tamen facile omitti poterit, cum caput eſſentialiter affectum non ſit. Interim diximus à ſomno Patientem frequenter eſſe excitandum, in quem finem Gal. ſæpius ſternutatoriis uti ſolet, pulvis enim cannula per nares inſufflatur. Suffumigium pulveris quoque Caſtorei, & aſæ foetidæ & lapidis gagates carbonibus injecti naribus admodum efficax eſt, ſpongiola naribus appoſita, aceto imbuta, inquo ebullierint ſerpillum, majorana, & pulegium. Excitat quoque, tum materiam ipſam, tum vapores attenuando & diſſolvendo, ſpongia magna vino imbuta & expreſſa, in quo ſaturcja cum floribus ebullierit, ſyncipiti calens admota; ſicut inter interna à Trall. & prius à Gal. extollitur Caſtorei uſus.

Quibus omnibus aptior addatur vivendi ratio, & primò cubiculum lucidum inhabitet, parcius comedat, & parciſſimè vinum oligophorum & album bibat. Condiantur cibi aceto, menthaſtro, ſalvia, majorana, cinnamomo. Exerceat corpus, & frequenter moveatur, Pilulas maſtic. toto anno in uſum ducat, & conſocietates frequentes habeat, omnia autem contra hujus affectus contumaciam propoſita lucre. Faxit Deus, ut paucioribus cedat; fruſtra enim per plura fieret, quod per pauciora obtineri potuerit. *Joann. Raymund. Fortis conſultat. & reſponſ. Medicin. T. 2. cent. 1.*

Lethargus.

Vir dives annum agens 55. temperamenti totius ad calidum & maxime humidum vergentis, capitis humidioris, obeſi habitus, delicate vivens, ventri, gulæ, otio, & ſomno plurimùm indulgens, antehac capitis deſtillationibus obnoxius, tempore præſertim autumnali, quandoque etiam podagræ cubiti, atque manus, poſt copioſorum æſtate nuper elapſa fructuum nive refrigeratorum, & lactariorum frequentem uſum, tandem autumno præſenti, nulla ſecuta deſtillatione, nulloque dolore podagrico, de dolore capitis gravativo cum delatione in ſomnum, inappetentia, totiuſque corporis laſſitudine conqueri cœpit, uno per quindecim præteritos dies, dolor capitis gravans magis, magiſque ſemper adeo invaluit, ut modo tandem Pat. prorſus ſomniculoſus factus ſit, cum levi febricula, & quandoque etiam delirans, & obliviosus. Cum autem Medicus aſſiſtens minorativum medicamentum ei exhiberi juſſiſſet, & ab eo ſanguinem quarto die ex brachio detrahi, hic pituita redundans obſervata fuit, cujus ratione oxymel cum alterantibus præſcripſit, atque tandem duo veſicantia coxis apponenda. Quibus tamen non obſtantibus, ſomnus adeo excrevit, ut vix reſpondeat interrogatus, oculoſque ſtatim iterum claudat, oſcitat inſuper, hiat & os apertum detinet, matulæ præ manibus obliviſcitur, alienaque loquitur, delirium tamen non furioſum, ſed ſatis remiſſum eſt, & hodie, xi. ſcilicet, febris cum reliquis ſymptomatibus adaucta videtur. Quare nos de agendis conſulit.

Pituitoſi ſanguinis & catarrhalis excrementi neceſſarium proventum in hoc egregio Viro ſat nobis præmonſtrare poſſunt ætas inclinans, temperamentum totius humidum, humidū item caput, vita anteacta, ventri, otio, & ſomno indulgens, uſus lactis, & fructuum nive refrigeratorum, podagrici inſultus periodici, prout & nunc illius ſunt indicia, dolor capitis gravans, inappetentia, & quædam etiam veluti ſpontaneæ laſſitudines. Cùm enim præteritis annis pituitoſo humore copioſo in hoc patiente producto, in id conſpirantibus rebus naturalibus & non naturalibus, corruptus ab eodem ſanguis ad articulos à natura deponeretur, & partim inſenſibiliter reſolveretur, partim ab evacuantibus medicamentis, tunc temporis à medico præſcriptis, ſenſibiliter evacuaretur, nec non ex inedia quoque coctione abſumeretur, modo natura jam fortè defeſſa, & humori copioſiori ac tenaciori reddito fortaſſe jam impar, ab ejuſdem depoſitione ceſſavit, unde ille in venis hærens, & magna ſui parte ad caput elevatus, vaſa diſtendens, & continuum ſolvens, dolorem gravantem excitavit & in præſens excitat, cum delatione in ſomnum, & quia ob crudi

crudi ſanguinis præſentiâ totius exinanitio prohibetur, nec non ſuctio,& ab ea ſenſus ſuctionis, ſine quibus fames dari non poteſt, ideo inappetentia prægreſſa quæ ſolet alioquin ægritudines prædicere non ſecus ac ſpontaneæ laſſitudines.

Verùm quoniam excrementi pituitoſi apparatus jam in capite ſuccrevit, ob humidam ejuſdem intemperiem, & aſſumpta antehac vaporoſa humida alimenta, unde dolor gravans prægreſſus, hic propterea in cerebro putredinem concipiens, ſomnum profundiorem induxit,dùm à calore putri liquatus magis, magiſque in cerebri ſubſtantiam ſeſe inſinuavit.Sic Gal. dicebat quod *Alti ſopores ſine febre ſunt Apoplexia, Caros & Catochus, at ſi humor putreſcat, additur febris, & fit Lethargus.* Quod repetit præterea dicens, *cum pituita humectaverit diuine itque cerebrum fit Lethargus.* Hinc lethargicæ febres fiunt ex humore Pituitoſo in cerebro acervato. Obliviofus autem & amens factus eſt,ut de quibuſdam dicebat Gal. *Non eſt mirum in cerebro crudis collectis humoribus, comatoſos illos, ſimulque dementes evaſiſſe, comatoſos quidem ſimul ex multitudine & frigore ſuccorum crudorum; dementes vero quia putreſcentes acredinem pariebant & calorem.* Sic & ipſe Hipp. ſcripſit, *Lethargicus nugas gerit, & ubi nugari deſierit, dormit.*

At quoniam modo in xi. Febris & reliqua ſymptomata, nimirum ſomni profunditas, atque delirium cum oblivione, adaucta videntur, & urinæ, quæ ab initio craſſæ ac perturbatæ, crudorum humorum in venis agitationem prodebant in præſens tenues factæ ſunt, verendum ne à calore putri in capite attractio, & à toto venoſo genere tranſmiſſio pituitoſi ſanguinis facta fuerit, qui etiam inflammationis in cerebro ipſo anſam dederit, unde lethargus exquiſitus quidem antea, exactè jam exquiſitus evaſerit, Somnus enim morboſus in nobis fieri incipit, cum pituita copioſa cerebrum irrigat ac humectat, quæ proindè quò copioſior fuerit, eo profundior erit ſomnus, quod ſi eadem putredinem ſuſcipiat fit ſomnus lethargicus, cujus putredini accedente quoq; cerebri inflammatione ex ſanguine pituitoſo, per venas à toto tranſmiſſo, vel in cerebro genito, fit lethargus, non modò exquiſitus, ſed & exacte exquiſitus; quæ tamen inflammatio raro in principio, & in fiente, ſed in facto tantum & conſummato lethargo accedere ſolet: ad lethargum enim conſtituendum, ſufficit ſola pituitoſa materia in capite putreſcens.

Hinc ſibi non contradixit Gal.dum in eodem genere phrenitidem & lethargum repoſuit, atque phrenitidem in lethargum degenerare probat, dumque illam à menigum potius, hunc verò à cerebri inflammatione fieri ſcripſit. Nec male Hipp. & Celſus cum eo, aſſeruerunt Lethargum nonnunquam ad ſuppurationem verti, prout optime quoque Avic. Lethargum apoſtema frigidum, & alias tumorem pituitoſum appellavit. Et propterea non audiendus Averr. qui eſſentiam lethargi in inflammatione conſtituit, quem ſequuti fuerunt Hollerius, Heurnius, Capivac. Ugo, & plures alii de conſummato lethargo loquuti. Ideò quamvis perpetua letargi comes ſit ipſa febris; attamen quoniam adaucta eſt, novam cauſam, inflammationem ſcilicet acceſſiſſe jure merito ſuſpicandum; adeò ut duæ in unum conſpirent, febris nimirùm lethargica ſimpliciter, & lethargica inflammatoria; quæ cum non in membranis, ſed in cerebro hæreat, pulſus ideo lethargicorum proprius percipitur, mollis ſcilicet undoſus, magnus, licet vacuus, & intermittens potiùs quam interceptus, refrigeratæ facultatis indicio,

Status itaque hujus Patientis eſt periculi plenus; cùm modò in xi nullum appareat coctionis ſignum, & copioſus ſit in capite, & venis crudorum humorum apparatus; lethargus inſuper ſit morbus acutus. *Et morbum acutum acuto morbo ſupervenire lethale ſit.* Ideò inter periculoſos à Gal. collocatur; quinimò periculoſior cenſetur peripneumonia, phrenitide lethalior,Phrenitis enim lethargum ſanat;non autem vice verſa;cum autem terminus ſolutionis ſóleat eſſe ſeptima dies, quæ imminet, cum urinarum tenuitate, & crudis atque foëtidis dejectionibus, exigua ſpes ſupereſt quod per reſolutionem terminari poſſit, aliqua per abſceſſum poſt aures, nulla verò per ſuppurationem; cùm enim in puppi potius quam in prora cerebri hat iſte affectus, ægre pus per nares, per os, aut per aures expurgari poterit.

Curatio autem dirigenda adverſus lethargum. Primò revellentibus, & repellentibus. Secundo Præparantibus, incidentibus, attenuantibus, & detergentibus, moderatè calidis, habita febris ratione. Tertiò evacuantibus ſenſibiliter, & inſenſibiliter. Quartò facultatem ſopitam excitantibus. Quintò à proprietate juvantibus. Sexto Symptomatibus occurrentibus.

Prò quibus explendis intentionibus, initio ab Excell. aſſiſtente ſanguis ex brachio prudentiſſime fuit eductus, ratione imminentis inflammationis; ob quam repetita quinetiam conveniret ſanguinis miſſio, non obſtante quod lethargus & peripneumonia ſanguinis fluxum non ament, locutus enim fuit Gal. de [illegible] per hæmorrhagiam difficili. Nec quicquam facit quod Meſue eandem omiſerit in lethargo phrenitidi ſuccedente. Minimè verò quod Gal. prohibeat ſanguinem crudis abundantibus ſuccis, in febre ſyncopali: verum tamen quoniam vires non ſatis conſtant, omiſſâ venæ-ſectione, ſedes aperiri poterunt, utpote quæ è capite revellere & à toto evacuare poſſunt; Saphenam enim & Avic. reſerari jubebat. Cucurbitulæ quoque ſiccæ; cum multa flamma, primùm cruribus, coxis, & natibus; tandem & ſcapulis applicandæ; quinimo in caſu noſtro cucurbitula magna inter primam & ſecundam vertebram ſcarificari poterit, Ætii exemplo; cùm adſit & inflammatio. Cætera omnia genera revulſionum, ac tandem derivationum in uſum ducenda, & ideò pedum plantæ ſcilla ſunt perfricandæ, more Tral. Duo alia veſicantia brachiis apponenda, imò & ſcapulis, & occipiti, namque & ipſi capiti, deraſis capillis, rubificans, ſinapiſmum ſcilicet, admovebat Ætius ipſe.

Revellentia jam ab Excellentiſſimo Adſtante adminiſtrata fuere, nec non repellentia, qualiſcunque enim humor ſit,ſemper repellendus,capite deraſo,ut monet Celſus. Acres clyſteres commendat Aret. non ſolùm ad evacuationem

ed, & ad revulſionem ab ipſo capite, ideò in clyſt. injiciebat ſalem, nitrum, caſtoreum. Nos autem hujuſmodi paremus.

℞. Utriuſque centaur. chamæmeli, ſennæ an. m. ſ. pulpæ coloc. in petia lig. ℈iv. aq. com. ℔ j. ſ. m. bul. ad conſumpt. tertiæ colat. verò adde mel. roſ. ſol. ol. chamæmel. an. ℥ ij. hieræ pro clyſt. ʒ ij. ſalis gemmæ ʒ j. m. pro clyſt. Quos ſi non admittat, ſuppoſitoria acria ſubſtituantur hac forma.

℞. Troch. alhand. diagrydii, an. gr. x. ſal. gemmæ ʒ j. mellis q. ſ. m. f. ſuppoſit. num. ij. parva cum filo.

Optimum erit leniens, ſi repeti poſſit, ex melle roſ. ſol. cum manna. Sicut & præparantia ex decoct. cich. beton. major. ſalviæ & hyſſopi, addito ſaltem oxymel. compoſ. Purgans quoque exhibeatur, ſi poſſibile fuerit, ut pil. de nitro Alex. cum troch. alhand. vel quod facilius.

℞. Troch. alhand. diagr. an. gr. viij. caſtorei gr. v. m. exhibeantur ex cochleari vini albi. Neque admittenda compoſitio Tral. imo & Avic. & Meſ. ex caſt. ℈ ij. & diagr. ℈ j. utpote validiſſima, nec proportionata pituitoſo humori, caſtoreum enim etiam in ſoporoſis affectibus cautè exhibendum, nec niſi exiguâ exiſtente febre.

Inſenſibiliter quoque materia diſcutienda ac reſolvenda, in augmento decocto in oleo roſ. thymo, origano, pulegio, calamento. In ſtatu addito caſtoreo, vel euphorbio. In declinatione, fricando caput jam deraſum ol. chamæmel. cum nitro & ſinapi. Sinapiſmos enim apponebat Æt. & Gal. ante ipſum. Interim inſuffletur per nares pulv. nigellæ, major. & ireos.

Quarta intentio eſt, facultatem ſopitam excitare, in tota curatione neceſſaria ſternutatoria proponit Gal. Conveniunt & ſuffumigia ex caſtoreo, aſa fœtida, gagate. Valent acclamationes, capillorum evulſiones, Plinius & Aretæus proponunt crurum verberationes cum urticâ. Gordonius ſerrarum & limarum fragores. Gentilis proponit porcellos arctè ligatos in cubiculo detinendos. Aurelianus monet proprio nomine frequenter vocandos eſſe patientes.

Quinta intentio eſt, cerebrum roborare; quod præſtare poterunt conſervæ beton. anthos, ſalviæ, lavendulæ, majoranæ, & magnæ antidoti. Ex chymicis, ol. majoranæ, ſerpilli, quinta eſſentia roriſmarini, extractum caſtor. ad grana dilutum in aq. lilior. conval. & omnium maximè extollunt ſulphur lunæ.

Tandem à proprietate juvantia non deſpicienda & inter interna, caſtoreum præcellit, quo ſolo vidit Tral. multis lethargo victis in potû exhibito, mortem evaſiſſe, de quo Archigenes integrum librum ſcripſit, ut refert Gal. à quo etiam probatur. Extrinſecus Siſymbrium cum aceto capiti affuſum. Sed nos experientia compertum, non ſemel vidimus, ſatureiam cum floribus, vino incoctam & calentem capiti admotam Lethargicos pertinaces excitaſſe. Cor & oculi Philomelæ alligati carnem attingentes ſomnum arcent, ut refert Nicolus, prout gemma Hæmatites ex Alberto.

Tandem ſymptomatibus ſupervenientibus occurrendum fuerit, quæ ſolent eſſe, facultas ſopita, oblivio, urinæ & fœcum retentio, dentium conſtrictio, & extremorum refrigeratio.

Facultatem excitant, præter adducta, ſternutamenta excitata. Pro oblivione ſunt provocandi ad reſpondendum. Urina ſolicitetur paleæ fruſtulo fiſtula urinaria irritata, fœcum excretio acri ſuppoſitorio. Saliva linteolo lineo ex ore detergenda. Cochleari ſæpe dentes diducendi, & os apertum ſervandum, ac tandem extrema calefacienda, ut docet Hippocrat.

Victûs rationem quod attinet. Aër cubiculi ſit moderatè calidus, odoribus alteratus, ſplendidus, non tenebroſus. Victus medius cum Aretæo, tenuis & attenuans cum aliis. Condiantur cibi aceto, & cinnam. cavendo ab emulſ. amygd. dulc. à Tral. propoſita. Vinum in declinatione concedendum. Sic Tral. ubi morbus concoqui cœperit, ita Celſus, & Æt. Sic Hipp. ait, *vinum album vinoſum poſteà bibendum dato.* Aquoſum caput replet, nec reſolvit, vinoſum vero adjuvat coctionem & materiæ reſolutionem. Interim potus ſit mulſa, ex aqua hord. parata, & cinnam. condita. Tandem ad iram frequenter provocetur Æger. Faxit Deus, ut jam dicta abundè ſint à nobis propoſita, atque paucioribus Vir Generoſus priſtinæ ſanitati reſtituatur. *Joan. Raymund. Fortis Conſult. & reſponſ. medic. Cent. 1. tom. 1.*

De Caro.

Juvenis Robuſtus cùm è loco editiore in caput decidiſſet, mox alto ſopore oppreſſus eſt. Ab amicis præſentibus, qui illum ebrium eſſe putabant, in lecto depoſitus, toto biduo in iſto ſtatu remanſit, cumque illo temporis ſpatio ſponte non evigilaret, tandem Medici conſilium imploratum eſt. In capite nullum vulnus animadvertitur, propterea quod pileus durior caput à vulnere defenderat. In vertice tamen aliqua non magna contuſio obſervatur. Pulſus bene ſeſe habet, neque cordis malè affecti ſigna exhibet. Reſpiratio facilis eſt. Si pungatur æger, compunctum membrum aliquantillum contrahit. Interim nullis clamoribus, pilorum vellicationibus, aliiſque mediis è ſomno excitari poteſt.

1. Quantoperè in hoc ægro caput afficiatur, graviſſimus ille ſopor ſatis oſtendit.

2. Sopor hic *Carus* appellatur, *eſtque ſomnus maximè profundus cum actionum animalium læſione.*

3. Apoplexiam non eſſe liquet, quòd reſpiratio libera ſit, & æger compuncta membra aliquantillum contrahat. Neque lethargum, quia febris abeſt, & æger excitari nequit; quo ſigno etiam à Comate diſtinguitur, utpotè in quo ægri ſubindè excitantur, & membra loco dimovent.

4. Mali hujus cauſa depreſſio ſuperioris cranii, ſive oſſium Bregmatis, lapſu iſto facta, quâ etiam depreſſum cerebrum in ſuo motu impeditur, ita ut ſe dilatare commodè non poſſit: hinc propter impeditam illius actionem, omnes quoque animales actiones læduntur. Adde

de quòd propter compreſſum, & hinc magnâ ex parte obſtructum plexum choroidem ſpiritus vitales pauciores ad cerebrum penetrent, hincque pauciores etiam generentur animales ſpiritus; quorum influxus ad ſenſuum organa, aliaſque partes ab eâdem compreſſione non parùm impeditur: atque ſic propter ſpirituum animalium tum non ſatis liberum influxum, deficiunt partium actiones, & fit quies, altuſque ſopor.

5. Sopor hic grave periculum minatur, & niſi quamprimùm commoda remedia adhibeantur, metuenda eſt mali hujus in fortem apoplexiam mutatio.

6. Indicationes curativæ ſunt primo, ut cranium depreſſum elevetur. Secundo, ut cerebrum à depreſſione illa debilitatum corroboretur. Tertio ut totius corporis ratio habeatur & ne humores multi ad caput affluant, vel alius in corpore morbus generetur, præcaveatur.

7. Præmiſſo igitur clyſtere, ſanguinis ℥ viij. vel ix, è brachio extrahantur. Quo facto ad generoſum maximeque neceſſarium remedium deveniendum eſt, ſcilicet cranii denudationem, & ſi neceſſe ſit, perforationem.

8. Eadem die (nam periculum eſt in mora) qua clyſter injicitur, & ſanguis detrahitur, etiam circa veſperam cranium, eo loco ubi extrinſecus in vertice contuſio apparet, cruciali inciſione, in partibus carnoſis facta, ſatis lato vulnere denudetur. Poſtridie matutino tempore annitendum, ut commodis inſtrumentis depreſſum os elevari poſſit. Sed quia non ſine ratione metus eſt, à violentâ illa depreſſione aliquas in dura meninge venulas diſruptas eſſe, ex hiſque nonnihil ſanguinis inter illam meningem & cranium effluxiſſe, qui poſtea ibidem putreſcens mortem inferre poſſet, tutiſſimum foret, ſi cranium trepano perforaretur in parte firma depreſſæ parti proxima, ut ſic extravaſatus ille ſanguis effluere, & cranium, immiſſis per illud foramen inſtrumentis, commodius elevari poſſit.

9. Elevato cranio, & vulnere ſ. art. petiis obſtructo, toti capiti hoc fomentum tepidè circumponatur, & cùm refrigerari incipit, mox renovetur.

℞. Herb. betonicæ m. iv. majoranæ, roriſmarini, verbenæ, fœniculi, fol. lauri, meliſſæ, thymi, rutæ, flor. ſtœchados, chamomillæ, meliloti, an. m. j. aquæ commun. q. ſ. coquantur ſ. art. adjiciendo ſub finem, vini albi ℔ j. fiat fomentum ad ℔ iij.

10. Temporibus illinatur hoc linimentum.

℞. Olei ſuccini, roſmarini, majoranæ diſtill. ana ſcrup. j. caſtorei pulveriſati gr. ix. unguenti martiati drach. ij. miſceantur.

11. Ægro e ſomno jam excitato (quod paulò poſt cranii elevationem plerumque fieri ſolet) hic hauſtus purgans exhibeatur.

℞. Fol. ſenæ mund. drach. iij. rhabarbari opt. drach. j. ſ. agarici albiſſ. drach. j. ſem. aniſi drach. j. decocti hordei q. ſ. fiat infuſio ſ. art. adde colaturæ elect. diapruni ſolutivi drac. iij. miſce, fiat hauſtus.

12. Corpore purgato, bibat bis tervè de die hauſtum hujus apozematis.

℞. Radic. cichorii ℥ j. ſ. fœniculi, acori, ana ℥ ß. herb. betonicæ, taraxaci, borraginis, meliſſæ, rutæ, ana m. j. roſmarini, majoranæ, florum ſtœchados, ana m. ß. corticum citri, aurantiorum, ana ℥ ß. paſſularum corinth. ℥ ij. aquæ q. ſ. coquantur ſ. art. & fiat apozema ad ℔ j. ß.

13. loco apozematis ſubindè etiam dari poteſt particula talis conditi.

℞. Specier. diambræ drach. j. rad. acori cond. corticum aurantiorum cond. conſervæ anthos, roſarum pallid. ana ℥ ß. ſyrupi de ſtœchade q. ſ. fiat conditum.

14. Si interea alvus non reſpondeat, clyſteribus ſubindè proritetur: vel ſuſpendatur hæc puppa in cereviſiæ tenuis ℔ j. ß. de qua ſubinde matutinis temporibus hauſtus detur.

℞. Foliorum ſenæ mund. ℥ j. ſ. rhabarbari drach. ij. rad. jalappæ drach. j. ſem. aniſi drach. ij. fol. majoranæ, cardui benedicti, ana m. ſ. fiat puppa.

15. In diæta, ſit aër temperatus & clarus. Cibi offerantur euchymi & eupepti, primis diebus pauciores. Potus ſit cereviſia tenuis & vinum tenue. Somnus primis diebus brevior ſit, poſtea moderatus. Exercitia ſint mediocria. Excretiones naturales vel ſponte, vel arte debito modo procedant. Animi pathemata fugiantur. *Isbrand. de Diemerbroeck de morbis capitis medicat.* 8.

De Comate Somnolento & Vigili.

Vir quadragenarius, mediocriter fortis, temperamento aliquantum pituitoſus, bis terve in anno catarrhis ad dentes vel pulmones delabentibus, per aliquot dies affici conſuetus erat, qui interdum nullo, interdum levi aliquo capitis dolore præcedente, invadebant. Tandem autumni tempore in poſtica capitis parte dolorem tenſivum ac gravativum rurſus ſenſit, qualis catarrhum præcedere ſolebat, nullo tamen catarrho ſubſequente. Dolori huic in dies adaucto, cum vertigo adjungeretur, Medici conſilio corpus purgatum, vena ſecta, aliaque convenientia remedia adhibita ſunt, quibus dolor adeo mitis evaſit, ut æger rurſus foràs prodiret. Verùm cùm ſe intempeſtivè nimis aëri frigido exponeret, increſcente ſubitò dolore, una cum vertigine, cubitum diſcedere coactus fuit, ac ſubinde aliquantum delirare compertus eſt. Dolore hoc magis, magiſque increſcente, ſecundo die ante lectum caſu pedibus inſiſtens, concidit, nec ſe erigere rurſus potuit, ſed ab adſtantibus lecto impoſitus eſt, in quo paulò poſt tanto ſomno obrutus fuit, ut nonniſi magnis corporis concuſſionibus ac vellicationibus excitari potuerit; excitatus oculos tantùm aliquantulum elevaret, nihil autem loqueretur, ſed mox in ſomnum relaberetur. Tertio die excitari ampliùs non potuit. Cùm altus ille ſopor circiter per quatriduum duraſſet, poſteà ſubindè pauliſper evigilare cœpit, tuncque plerumque nihil, interdum pauca cum delirio loquebatur. Tali modo ſoporoſus vixit per octiduum. Poſteà continuam quidem habebat inclinationem ad ſomnum, cum oculis connnventibus, ſed dormire tamen non poterat, plurimaque deliramenta ſecum loquebatur; interdum quieſcens, cùm dormire putare

tur, repentè è lecto exſilire (quod tamen ob debilitatem non poterat) & hoc illudve peragere volebat: in iſtâ inclinatione ad ſomnum cum continuo delirio, per octo decemve dies remanſit. Poſtea omninò dormire non potuit, neque ullâ inclinatione ad ſomnum per duas ſeptimanas tenebatur: interea tamen delirium in dies magis imminutum eſt, ita ut eo ſpatio mentis planè compos evaſerit, viribuſque paulatim recuperatis, tandem ſummi Dei & medicorum ope priſtinæ ſanitati reſtitueretur. Toto morbi decursû non febricitavit. Appetitus conſtitit uſque ad profundum ſoporem, & poſteà evigilans nihil quidem petiit, ſed oblata aſſumpſit, & benè digeſſit, ex deliris reſponſis, præter imaginationem ac ratiocinationem, etiam valde labefactatam fuiſſe memoriam, compertum eſt. Quæritur quo morbo hic æger laboraverit, & quibus remediis curari debuerit?

1. Cerebrum in hoc ægro omnium maximè laboraſſe, hincque ſenſus principes & externos valde afflictos fuiſſe, clariſſimè patet ex hiſtoria.

2. Gravis ille ſopor, quo in principio detinebatur æger, fuit *Caruphora ſeu coma ſomnolentum, quod eſt ſopor gravis ob ſenſum communem torpeſcentem exortus.* Quæ verò poſteà, ceſſante ſopore, acceſſit gravis ad ſomnum inclinatio cum impotentia tamen dormiendi, fuit *coma vigil, quod eſt gravis ad ſomnum propenſio, & ad eundem impotentia, à vaſorum in ventriculis cerebri compreſſione vel obſtructione*, & ſpirituum inordinato motu mentem turbante, producta.

3. Cauſa antecedens hujus mali fuit pituitæ in partibus inferioribus paulò copioſior generatio, quæ ad cerebrum delata, in ejuſque ventriculis copioſior collecta, cauſam continentem conſtituit, cum enim hæc pituita, more ſolito, non deflueret ad partes inferiores, ſed ibi detineretur, paulatim ventriculos ſua copiâ diſtendit, unde primò dolor capitis tenſivus ac gravativus exortus eſt. Deinde verò, illâ pituitâ magis adauctâ, plexum choroidem unà cum reti mirabili, aliquo modo compreſſit, & magnâ parte obſtruxit: hinc cùm ſpiritus vitales, in animales mutandi, non ſufficienti copia tranſirent, ſpiritus animales tam pauci generati ſunt, qui ad ſenſuum principum & externorum officia non ſufficerent, unde æger, motu imminuto, primò concidit, neque ſe erigere rurſus potuit: & deinde ſenſibus externis quieſcentibus altus ille ſopor obortus eſt. Tandem verò naturæ & medicamentorum beneficio, illa plexus choroidis obſtructione aliquantùm imminutâ cùm ſpiritus vitales jam paulò copioſiores tranſirent, atque hinc plures generarentur ſpiritus animales, nondum tamen ſatis copioſi, iique per impeditas vias inordinate moverentur, inde factum ut mens admodùm turbata ſit, & ſpiritus quidem plures ad ſenſuum externorum organa effluerent, ſed non ſatis copioſi ad eorum munia benè peragenda, quæ cauſa fuit magnæ inclinationis ad ſomnum, qui tamen à continua mentis turbatione impediebatur, ita ut æger dormituriens dormire non potuerit, ſed cum continuis deliriis dormituriendo vigilaverit. Ultimò, cùm ſoluta penitus obſtructione, ſpiritus jam ſatis liberè quidem tranſirent, ſed ob magnam corporis inanitionem pauciſſimi ad cerebrum aſcenderent vapores, qui illos debito tempore aliquantum in cerebro ſiſterent. Hinc continuæ ſecutæ ſunt vigiliæ, quæ poſtea pluribus vaporibus à copioſiore alimentorum uſu ad cerebrum elatis, paulatim rurſus imminutæ ſunt. Febris non adfuit, quia nulla humorum putredo cor infeſtavit.

4. Coma Somnolentum, ut & vigil, pericoloſiſſimum malum eſt, quo plurimi intereunt, inprimis ſi ultra quartum diem ſopor profundus extendatur: propterea quòd nobiliſſimum viſcus, cerebrum, in eo graviter afficiatur. Ex obſtructione enim & compreſſione illa plexûs choroidis duplici de cauſa periculum imminet; vel quòd à ſpirituum animalium defectu, in apoplexiam mutari, ægrumque citò extinguere poſſit. Vel quòd a ſpiritibus vitalibus calidis ſolitas vias tranſire nequeuntibus, facile inflammatio in cerebri membranis fieri, hincque malum in Phrenitidem mutari poſſit.

5. Indicationes curativæ primariæ ſunt, ut materiæ continentis in ipſo principio inſtituatur revulſio & evacuatio, ſicque ſolvatur obſtructio. Deinde ut cauſa antecedens tollatur, cerebrum corroboretur, & impediatur, nè in eo nova pituitæ collectio fiat.

6. Quia æger profundo ſopore oppreſſus, nihil per os aſſumere poteſt, clyſteres, ad minimum ſemel de die, ſunt injiciendi. Aſperæ frictiones & ligaturæ dolorificæ in extremis partibus faciendæ. Sanguis è brachio detrahendus, cucurbitulæ cum & ſine ſcarificatione ſcapulis, dorſo & collo imponendæ. Corporis concuſſionibus & vellicationibus dolorificis æger, ſi fieri poſſit, ſæpius è ſomno excitandus eſt. Utque materia continens excutiatur & evacuetur, hic pulvis ſternutatorius ſubinde cum penna in nares ſufflandus eſt.

℞. Rad. hellebori albi ſcrup. j. pyrethri ſcrup. ß. fol. majoranæ ſcrup. j. piperis, caſtorei, ana gr. v. fiat pulvis.

7. Sopore aliquantùm imminuto, exhibeantur hæ pilulæ.

℞. Maſſæ pil. cochiarum ſcrup. j. extracti catholici ſcrup. ß. fiant pilulæ v. vel ſi illas deglutire nequeat, detur drach. j. pulveris diaturbith, aut diacarthami, cum pauxillo cereviſiæ tenuis; vel hauſtus purgans ex foliis ſenæ, agarico, radice jalappæ, aliiſque ſimilibus paratus.

8 Corpore ſatis purgato, præſcribendum tale apozema.

℞. Rad. acori drach. vj. helenii, fœniculi, ana ℥ ß. galangæ drach. ij. herb. majoranæ, betonicæ, roſmarini, meliſſæ, calamenthæ, ana m. j. ſalviæ, florum ſtœcados ana m. ß. bacc. juniperi drach. vj. lauri drach. ij. paſſularum mundat. ℥ ij. aquæ q. ſ. coquantur ſ. art. & fiat apozema ad ℔ j. ß. cui admiſceri poſſunt ſyrupi de ſtœchade, ℥ ij. vel iij. Hujus decocti ter quaterve de die hauſtus exhibeatur. Interea tamen continuandum eſt in uſu ſternutatorii.

IX. Si Apozemate continuè uti nequeat, detur ſubinde particula hujus conditi.

℞. Specier. diambræ, drach. j. ß. conſervæ meliſſæ, flor. ſalviæ, betonicæ, anthos, ana. ℥ ß ſyrupi de ſtœchade q. ſ. miſce, fiat conditum.

X. Conficiatur quoque ſequens cucupha, vel potius capitium capiti imponendum.

℞. Fol. majoranæ, roſmarini, flor. lavendulæ, meliloti, ana ſcrup. iiij. benzoini, nucis moſcatæ, gariophyllorum, ana. ſcrup. ij. fiat pulvis groſſus pro cucupha. Tempora & vertex capitis illinantur hoc linimento.

℞. Olei roſmarini, majoranæ, nucis moſcatæ, ana. ſcrup. j. ung. martiati drach. ij. miſceantur pro linimento. illud autem capitium medicatum æger morbo jam ceſſante diu adhuc geſtet.

XI. In Diæta, aër ſit purus, mediocriter lucidus, ad calidum vergens. Cibi dentur pauciores, euchymi, & eupepti, cum roſmarino, majorana, aliiſque cephalicis conditi. Potus ſit priſana cerevilia tenuis bene defæcata, vel julepus aliquis cephalicus. A continuo ſomno æger arcendus eſt: poſtea tamen ubi ad continuas vigilias deventum erit, convenient amygdalata, aliaque quæ corpori bonum nutrimentum exhibere, & capiti blandum ſoporem conciliare poſſunt. Evacuationes naturales ſponte vel arte procedant. Æger autem bene ſervandus eſt, ne in delirio ſe è lecto devolvat, aliove modo lædat. *Isbrand. de Diemerbroeck. de morbis capitis medicat.* 6.

De Lethargo.

Vir ſexagenarius, temperamento pituitoſus, pro ætate mediocriter fortis, cum toto autumni tempore nullam diætæ rationem habuiſſet, ſed fructus horarios; lactucas, cucumeres, melones, aliaque ſimilia copioſius ingeſſiſſet, per aliquot dies totius corporis laſſitudinem, cum magna ad ſomnum proclivitate perſenſit. Deinde miti, ſed continua febricula corripitur, ſub noctem quotidie aliquantum recrudeſcente, & quotidianæ normam gerente. Hanc ſtatim maxima ſomnolentia comitari cœpit, tanta ſcilicet ut a ſomno detineri nequeat æger; qui ſomnus adeò profundus eſt, ut nec ad adſtantium altos clamores, nec ullum in cubiculo excitatum ſtrepitum æger audiat, è ſomno non ſine moleſtia & valida corporis agitatione excitatus, adſtantes pauliſper aſpicit, atque ad interrogata paucis verbis, & ſæpè non ſatis ad rem reſpondet, ſe dormiviſſe neſciens: matula ſi detur, mingere obliviſcitur ſicque oculis & ore clauſis in ſomnum mox relabitur.

Pulſus eſt mediocriter magnus, tardus & rarus, cui ſubinde, imprimis circa noctem, inæqualitas quædam & paulò major celeritas adeſt. Urina turbida eſt, quæ refrigerata ſedimentum pituitoſum copioſum deponit. Quæritur Medici conſilium.

I. In hoc ægro caput & totum corpus afficitur: illud liquet ex gravi ſopore; hoc ex febri continua, & totius corporis laſſitudine.

II. Gravis ille ſopor, quo æger noſter laborat, *Lethargus* appellatur, qui eſt *inexplebilis in ſomnum propenſio, cum febre lenta, & principum facultatum læſione.*

III. Cauſa Remota hujus mali imprimis fuit victus pravus & refrigerans, quo in corpore pituitoſo multi crudi ac pituitoſi humores generati cauſam antecedentem præbuerunt.

IV. Hi pituitoſi humores partim ad cerebrum copioſiores delati, idque frigida intemperie afficientes, partim in vaſis majoribus putreſcentes, in corde accenſi indeque per totum corpus, & ſimul etiam per arterias carotides ad caput impulſi continentem ſoporis & febris cauſam conſtituerunt.

V. Cùm enim per arterias carotides crudiores illi humores, jam in corde accenſi, ad plexum choroïdem perveniunt (cujus minimæ arteriolæ ob frigidam cerebri intemperiem ſolito anguſtiores ſunt) & partim propter arteriolarum illarum anguſtiam, partim ob propriam craſſitiem, plexum illum lentius tranſeunt, in eodem a frigida cerebri conſtitutione magis incraſſantur, ſicque adhuc tardior fit eorum tranſitus. Quæ cauſa eſt, quod ſpiritus animales ſolito pauciores & tardius conficiantur propter ſpiritus vitales, e quibus confici debent, parcius & tardiùs per plexum choroïdem tranſeuntes. Qui pauciores ſpiritus cùm ob paucitatem non ſufficiant ad continua munia ſenſuum exteriorum, hinc fiet quies, in ſenſuum iſtorum organis; per quorum quietem cum nulla objecta ad ſenſus principes deferantur, etiam illi quieſcunt, ſicque altus fit ſopor. A quo cum æger excitatur, etiam ſenſus principes læſi comperiuntur, ob eandem ſpirituum paucitatem, eorumque inordinatum per impeditas vias motum.

VI. Periculoſus eſt hic affectus 1. quia nobile viſcus cerebrum hic graviter afficitur. 2. quia febris adeſt, unde cor, totumque corpus patitur. 3. quia æger ſenex eſt, ob caloris nativi debilitatem, tam grave malum vix evincere poterit: adde quod in illa vires facile collabantur, & difficulter reſtaurentur. Spem tamen ſanationis exhibent vires mediocriter fortes, ac proinde curatio quamprimum inſtituenda eſt, antequam illæ collabantur.

VII. In curatione materia pituitoſa, in toto corpore redundans, evacuanda, à capite revellenda, & ad partes inferiores derivanda eſt: præterea cerebri frigida intemperies tollenda, caput corroborandum, atque in eo contenta materia educenda ac reſolvenda.

VIII. Injecto clyſtere inſtituantur ligaturæ dolorificæ, & aſperæ frictiones in cruribus, quæ ſæpius repetantur. Venæ ſectio in hoc ſenili corpore minùs conveniens videtur, ſed ejus loco cucurbitulæ, partim cum, partim ſine ſcarificatione, admoveri poſſunt ſcapulis, dorſo, humeris & cervici. Ab oxyrrhodino, aliiſque ſimilibus repellentibus frigidis hic abſtinendum judicamus.

IX. Deindè excitato ægro hic hauſtus purgans exhibeatur. Rec.

Agarici albiſſ. drach. j. fol. ſenæ mundat. unc. ſ. ſem. aniſi drach. j. zingiberis ſcrup. j. decocti hordei, q. ſ. fiat infuſio ſ. art. add. colaturæ elect. diaphænici drach. iij. miſc. fiat hauſtus.

Poſtea ſi alvus quotidie non ſatis reſpondeat, clyſteribus proritetur.

X. Corpore expurgato, ſubinde detur ægro hauſtus hujus apozematis. Rec. Rad. calami aromat. helenii, fœniculi, petroſelini, ana unc. ſ. herb. betonicæ, capilli veneris, cardui ben. centaurii minoris, taraxaci ana m. j. roſmarini, majoranæ, hyſſopi, florum ſtæchados, chamomillæ, ana m. ſ. baccarum juniperi drach. vj. ſem. aniſi ſcrup. j. ß. corticum citri, aurantiorum ana unc. ſ. aquæ q. ſ. coquantur ſ. art. & fiat apozema ad lib. j. ß. cui admiſceantur ſyrupi de ſtæchade unc. ij. vel iij.

XI. Poſt uſum hujus apozematis corpus iterùm expurgetur hauſtu purgante ante dicto: cujus loco ſi æger pilulas malit, dentur ſcrup. ij. vel ſcrup. iij. pilularum cochiarum: vel ſi pulverem meliùs aſſumere poſſit, detur drach. j. pulveris diacarthami aut diaturbith, cum decocto hordei diſſoluta.

XII. Secunda hac purgatione peracta, ad prædictum apozema redeundum, cui tunc plura diuretica (ut radices ononidis, aſparagi, eryngii, herb. petroſelinum, fragaria, aliaque ſimilia) commode adjicientur. Et quia caſtoreum in hoc morbo admodum laudatur, non malè interdum cum hauſtu illius apozematis, aut cum oxymeli ſcyllitico, caſtorei pulveriſati grana quinque aut ſex exhibebuntur.

XIII. Interea dum hæc fiunt, ſtudendum etiam, ut materia è capite ſpeciatim evacuetur, ipſum caput topicis roboretur, in eoque contenta reſidua materia diſcutiatur. Prius impet rabimus ſi ſuccum radicum betæ & foliorum majoranæ æqualibus portionibus pro errhino in nares immittamus; vel ſi hunc pulverem ſternutatorium in nares ſufflemus.

℞. Rad. hellebori albi ſcrup. j. rad. pyrethri, fol. majoranæ, ana. ſcrup. ſ piperis nigri gr. v. Caſtorei, benzoini, ana gr. iiij. fiat pulvis.

Poſterius conſequemur, ſi verticem & tempora ſæpe illinamus hoc linimento & ſequentem cucupham imponamus.

℞. Olei ſuccini, roſmarini, majoranæ ana ſcrup. j. unguenti martiati drach. ij. Caſtorei pulveriſati ſcrup. ſ. miſceantur pro linimento.

℞. Fol. majoranæ m. ß. roſmarini, ſalviæ, flor. meliloti, ana. p. j, gariophyllorum, nucis moſcatæ, ana. Scrup. j. fiat pulvis groſſus pro cucupha.

XIV. Porrò diætam convenientem inſtituere neceſſe eſt. Aër ſit purus, lucidus, moderatè calidus & alteratus odoribus ex caſtoreo, pulegio, roſmarino, ſalvia, thymo, majorana, melissa &c. cibi dentur pauci, & facilis digeſtionis, conditi roſmarino, majorana, betonica, hyſſopo, aliiſque quæ humorem pituitoſum attenuandi & coquendi caputq; corroborandi vim habent (non enim hic ratione febris victus mere refrigerans eſt inſtituendus, ſed potius ratione humoris peccantis, aliquo modo calefaciens: nam hoc modo ſublatâ humoris pituitoſi generatione, ejuſque coctione peracta, febris facile evaneſcet) abſtineat æger à lacte, leguminibus, fructibus horariis, aliiſque frigidis alimentis, ut & ab iis quæ ſubtili calore attenuatos humores copioſe & ſubito ad caput deducunt, qualia ſunt cæpe, allium, ſynapi, raphanus &c. Potus ſit aqua hordei, cum hyſſopo, majorana, roſmarino, & ſimilibus decocta, melle vel hydromelite dulcorata, & cum pauxillo cinnamomi aromatiſata. A continuo ſomno æger omnibus modis arceatur, & quàm ſæpiſſime excitetur. Evacuationes naturales, ſi ſponte non ſuccedant, arte proritentur: cumque lethargici mictionis, & egeſtionis alvi oblviſci ſoleant, ſæpe admonendus eſt æger ad urinæ, & alvi excretionem. *Isbrand. de Diemerbroek de morbis capitis medicat. 7.*

Medicatio adoleſcentis Comate vigili laborantis

Adoleſcens quindecim annorum, febri continua, eaque ſatis fervida laborans, ſæpè ex lecto proſilit mutus ac oculis clauſis, dormienti ſimilis, quamvis perfecte non dormiat; tumque caput, reliquumque corpus in parietes illidit, tanquam exitum quærens. In lectum relatus, corpus varie jactat, oculoſque clauſos vel conniventes habet; Siquis ipſum alloquatur, vel, attingat, nihil articulate reſpondet. ſed inconditum ſonum, inſtar mugitus, edit.

Afficiuntur in hoc ægro præter cor, cujus affectio ex febri eſt manifeſta, etiam *cerebrum*, quod ex mentis ſtupore, oculis inſtar dormientium clauſis vel conniventibus, & corporis illo inconcinno, & inconveniente motu & jactatione, patet.

Morbus qui ipſum cum febri cõtinua affligit, eſt intemperies pituitoſa cerebri cum magno ſpirituum animalium, in cerebro & ejus ventriculis exiſtentium, fervore conjuncta, quæ ſomnolentiam, vereque dormiendi impotentiam, ſimul inducens, *coma vigil appellari ſolet.*

Cauſa *antecedens* hujus morbi eſt congeries pituitoſorum, bilioſorum, ac putridorum humorum, in toto corpore exiſtens. Pars verò ejus pituitoſa in cerebrum copioſius delata, illudque gravans, & bilioſa in ſpiritus fervidos conversa, & ventriculos cerebri diſtendens, inordinateque movens, *continens* hujus morbi, ſymtomatumque in hiſtoria commemoratorum eſt cauſa.

Morbus hic propter cerebrum & coram graviter affectum, maximum vitæ periculum, & præterea phrenitidis vel lethargi metum inducit.

Curatio itaque diligentiſſima adhibeatur. *Eaque* in cauſæ antecedentis, continentis & intemperiei, per contraria ablatione, conſiſtet.

Mox itaque vena ſecetur, ſanguiſque pro ratione virium, ad revulſionem & evacuationem educatur. Taliſque clyſter injiciatur.

℞. Decoct. emollientis lib. j. in qua diſſolve el. diaphænici, diapruni an. ʒvj. ol. violacei, camomill. an. ℥j. ſalis ʒj. Miſce F. clyſter, aliquoties iterandus. Vel ſubinde purgari etiam poterit tali hauſtu, ſi eum admittat.

℞. Diaphænici, diapruni an. ℥ß. Aq. decoct. hordei q. ſ. miſce F. hauſtus.

Oxyrhodinum etiam capiti ex aceto acerrimo, ol. roſar. & camomillino, tepide per triduum adhibeatur.

Poſtea pro cerebri corroboratione & materiæ

riæ diſcuſſione, fiat oxyrhodinum vel capitis inunctio ol. camonillino, coſtino, irino, cum aceto, inquo pulegium eſt incoctum vel maceratum.

Corpore evacuato, cucurbitulæ cum ſcarificatione collo & dorſo etiam ſunt adhibendæ. Ad ſitim & ardorem detur tale julapium.

℞. Aq. decoct. hordei lib. ſ. ſyr. violacei, de ſucco limonum an. ℥j. Rob. de ribes ℥ß. Miſce. vel.

℞. Rob. de ribes ℥j. ſyr. violacei, de limon. an. ℥ß. F. Mixtura, de qua ſubinde aliquid detur ex cochleari.

Verſetur in aere temperato. Nutriatur juſculis vervecinis & gallinaceis, alteratis endivia, acetoſa, lactuca, item lacte amigdalato cum decocto hordei facto. Potus ſit cerevifia tenuis. Teneatur quietus, a turba remotus. *Henricus Regius apud Teodor. Craanen medication. lib. 1.*

Vir Quadraginta annorum, pituitoſus, craſſus, pinguis, ietes, ebrietati & ingluviei deditus, poſtquam per aliquot dies de capitis gravitate eſſet conqueſtus, in tam inexplebilem dormiendi incidit propenſionem, ut quicquid ageret dormire cuperet & in ſomnum aſſiduo laberetur. Malum jam ita crevit, ut magna difficultate per clamores & vellicationes excitatus, oculos vix attollat, aliena incondito murmure loquatur, & mox in ſomnum relabatur. Quandoque expergefactus matulam mingendi cauſa poſtulat. Verum mox ejus oblitus urinam in lectum inſcius effundit. Totum corpus tactu juſto calidius ſentitur. Calorque ſub veſper. m quotidie eſt intenſior. Pulſus mollis eſt, celer, inæqualis, & debilis. Reſpiratio lenta, urinæ ſunt craſſæ & turbidæ.

Afficitur in hoc ægro totum corpus, quod docet ingluvies & ebrietas, atque urina craſſa & turbida, ſed præcipue *cerebrum*, quod probat magna illa ſomnolentia, & præterea *cor*, ut conſtat ex febri.

Morbus, qui eum tenet, eſt *Veternus*, ſivè intemperies totius corporis, & præcipue capitis, pituitoſa, & nimis gravis, quæ putreſcens febrem, & cerebri ſubſtantiam ſuo pondere gravans, ſomnolentiam talem, qualis in hiſtoria hic deſcribitur, inducit, quæ græce *Lethargus* dicitur.

Cauſa hujus morbi *procatarctica*, eſt ingluvies & ebrietas, cui nuper æger indulgens, magnam pituitoſorum humorum copiam in toto corpore collegit, quæ pro *antecedente* ejus cauſa eſt habenda. Eaque in corpore putredinem concipiens, ac in corde vehementius incaleſcens, & deinde per totum corpus, ac præcipue in cerebrum delata, illudque ſuo pondere premens & gravans, *continens* hujus morbi, & ſymtomatum omnium, eſt cauſa.

Nam ſanguis pituitoſus in venis putreſcens, & inæquales partes habens, cum cordi perpetuo novam incendii cauſam ſuppeditet, illudque in totum corpus per arterias ſe diffundat, hinc oritur *febris continua*; quæ calore juſto majore, pulſu celeri & inæquali, ſeſe prodit. Magna verò iſtius pituitoſi ſanguinis portio, in cerebri ſubſtantiam & meningum poros delata induxit, primum *Capitis gravitatem*, eaque ibi acuta, cerebri molem ita oneravit, ut ſpiritus animales, qui in ventriculis exiſtunt illud ſatis attollere, ventriculoſque & nervos ſubjectos ſufficienter diſtendere nequientes, *ſomnolentiam magnam*, & poſtea etiam *ſoporem tantum pepererint, ex quo vix ullis clamoribus & corporis vellicationibus*, ſpiritus in cerebro dilatantibus, *excitari æger poſſit & ſi aliquantum expergefiat, recte nomen audire, oculos ſatis aperire, & oportuna loqui nequeat, ac proinde inconditum & inconveniens murmur edat, matulaque exhibita obliviſcatur, mox in ſomnum, ob cerebri gravitatem relabatur, & inter dormiendum urinam* ob nervum qui veſicam per influentes ſpiritus claudit, affectum, *inſcius in lectum effundat.*

Sub veſperam ingraveſcit quotidie febris; quia materia morbifica, in cerebro exiſtens, quotidie ſub id tempus, propter peculiare ſuum temperamentum, tam matura evadit, ut in venas ſeſe per rarefactionem effundens, ad cor deferatur; ibique calorem cordis, & deinde totius corporis, præter naturam augeat.

Nec eſt quod miremur, pituitam putreſcentem poſſe febrim, & hic delirium aliquod, hic excitare: nam etiam lactuca & gramen, aliaque ſimilia frigida per putredinem ſæpe incaleſcunt, dum ſc. per eam inſenſibilium particularum pori ita diſponuntur, ut æther, in iis copioſior exiſtens, & ſeſe vehementius movens calorem ſive varium & vehementem inſenſibilium partium motum, in illis producat.

Hic affectus celeriter, niſi celerrime ei occurratur, occidere ſolet; ideòque ociſſime illi *medela* adhibenda.

Eaque conſiſtat in cauſæ antecedentis & continentis ablatione, & intemperii cerebri per contraria correctione.

Primo itaque educatur ſanguis per phlebotomiam e brachio ad uncias octo.

Et Deinde mox injiciatur hic clyſter.

℞. Rad. altheæ unc. ij. Herb. malvæ, bismalvæ, parietariæ, betæ, mercurialis an. m. j. flor. camomill. meliloti ana m. ſ. furfuris macri p. ij. Decoq. in aq. comm. ad lib. 1. in qua diſſolve elect. Diaphænici, diacatholici an. dragm. vj. mellis roſat. unc ſ. olei camomill. unc. j. ſ. ſalis dragm. j. miſce. F. clyſter, mox injiciendus.

Poſtea hoc utatur oxyrhodino leviter repellente.

℞. Aq. roſar. camomillor. ana unc. ij. ſ. ol. roſacei unc. j. ſ. camomill. unc. ſ. acet. optimi dragm. vj. M. F. Oxyrodinum, tepidè cum pannis capiti adhibendum.

Deinceps ad ea remedia deveniendum quæ ægrum excitare poſſunt: qualia ſunt frictiones aſperæ dorſi & artuum, vinculaque iis injecta, ac frequentius ſoluta, tractio pilorum.

Præterea hoc uſurpetur apozema.

℞. Rad. cichorii, polypod. q. ana unc. j. fœniculi, petroſelini, aſparagi ana ʒvj. Herb. betonicæ, meliſſæ, hyſſopi. capilli veneris ana m. j. Flor. anthos, ſtæchados, camomill. ana. p. j. Sem. aniſi, fœniculi ana ʒv. Decoq. in aq. comm. ad lib. j. ß. addendo ſub finem decoct fol. ſennæ unc. ij. Jalappæ unc. ſ. colaturæ adde ſyr. de hyſſopo unc. ij. aq. cinnamomi unc. j. ſ. apozema; de quo ſumat quotidiè uncias quatuor, ſemel, vel indies, pro ratione operationis.

Et adhibeatur tale veſicatorium, poſt cucurbitas humeris, dorſo, & naribus adhibitas

℞. Pulv. cantharid. ℈j. euphorbii ℈ß. piperis

peris gr. vj. fermenti acid. unc. ß. aceti q. ſ. F. Veſicatorium, collo circa nucham adhibendum.

Circa tertium diem præſcribatur hoc linimentum.

♃. Unguenti alabaſtrini unc. ſ. Olei liliorum dragm. iij. de caſtoreo dragm. ij. M. F. Linimentum; quo caput cum pannis adhibitis illinatur.

Sumatque hunc bolum; ♃. Theriacæ Androm. ℈iv. Caſtorei in oxymelite ſol. gr. v. M. F. Bolus, ſex horis ante paſtum exhibendus.

Tandem, ubi vis morbi & febris jam pluſculum erit ſuperata, cerebrum tali medicamento erit corroborandum.

♃. Conſev. fl. lavendulæ, ſalviæ, anthos, betonicæ ana. ℥ß. Calami aromatici condit. Nucis moſchatæ condit. ana. ʒij. ſpec. aromatici roſati, diambræ ana. ℈ij. Theriacæ ℈j. cum ſyr. de ſtæchade q. ſ. F. Electuarium de quo ſumat caſtaneæ quantitatem, bis in die.

In victus ratione aër ſit moderate calidus, & caſtoreo, pulegio, hyſſopo, Origano, & aliis ſimilibus alteratus; *Cibus*, ubi malum nonnihil remiſerit, ſit paucus, calidus, ad concoquendum & ad diſtribuendum facilis; uti ſunt pulli gallinacei, capi, gallinæ. Alimenta quoque poterunt condiri ſalvia, thymo, roremarino, majorana. *Potus* ſit aqua mulſa, à vino abſtineat uſque ad declinationem morbi. *Exercitii* loco ſint frictiones validæ, vectiones curriculo factæ. *A nimio ſomno* arceatur æger, & tantum dormiat, quantùm ſaltem viribus conſervandis ſufficiat. Et quia præ oblivione aut *ſtupiditate* excrementa alvi & veſicæ deponere negligit, idcirco de excretione eſt admonendus; curandumque ut vel ſponte, vel arte alvum quotidie deponat; *Henric. Regius apud Theodor. Craanen medication. lib.* 1.

Obſervationes.

Pro comate ſeu ſubeth puerorum.

Puer quidam 5. annos natus, craſſus & obæſus, ſubitò incidit in comatoſum affectum, cui convulſiones interdum ſuperveniebant. Vocatus ſtatim præſcribo clyſterem ex hiera diaphœnicone & aqua benedicta; quo multum purgatus eſt. Rejecto clyſtere, exhibeo ſalis vitrioli ʒß. & provocato cum penna vomitu, multam pituitam excrevit, paucis poſt horis liberatus eſt. *Lazarus Riverius Obſerv.* 28. *cent.* 4.

Puella quædam 8. annorum comate detinebatur cum convulſionibus frequentibus, cui medici multa remedia adhibuerunt, clyſteres, frictiones, cucurbitulas, veſicatoria, ſternutatoria, & ſimilia, ego vitrioli albi ʒj. cum juſculo exhibui, & vomitu excitato ilico liberata eſt.

Filius cujuſdam hortulani 5. vel 6. annos natus, eodem affectu cum convulſionibus detinebatur, cui exhibui aq. bened. *Rulandi* ℥ß. unde ſupra & infra purgatus eſt, & ab affectu liberatus. *Samuel Formius Obſerv.* 11.

Sacerdotem juvenem robuſtum comate vidi correptum a recidiva febris; clyſtere acerrimo cum colocynthidis ʒiij. melle roſ. ʒij. & ſale ſuæ efficaciæ indito, Prævotius 7. veſicantia imperavit, quibus parum proficientibus, ad occipitis inuſtionem ventum; a qua melius habuit. *Joan. Rhodius Obſerv.* 36. *cent.* 1.

Commune eſt omnibus Cataphoris remedium aceti acerrimi perfuſio ſuper laminam ferream ignitam, quæ multos fumos acres excitat, qui naribus attracti cerebrum exſiccant, ſomnumque expellunt, efficacius erit, ſi addatur ſemen nigellæ, vel rutæ, aut caſtoreum *Guil. Rondeletius Pract. lib.* 1. *cap.* 19.

Qui in ſomnum profundiſſimum cadebat, pro apoplectico falſe habebatur; nunc autem difficulter ligaturis fortibus ac vinculis injectis, ac demum ſolutis, tum frictionibus excitare potuimus. Sed injecto acri clyſtere cum multis moleſtiis & vellicationibus excitatus eſt, frigidum & humidum habebat cerebrum pituita refertum. Poſt exhibitum Oxymel ſcyllinum & ſyrupum e ſtæchade, has pilulas commodè devoravit.

♃. Pil. Coch. ℈ ijß. cum ſyr. è ſtæchade F. pilulæ v. quibus alvus egregie turbata eſt, demum adhibita theriacha ad ʒj. vigil factus eſt & à ſomno excitatus ad mentem rediit. *Petrus Foreſtus Obſervat.* 33. *libro decimo de cerebri morbis.*

De Comate ſomnolento ex vini nimio uſu.

Sacerdos quidam ſi apud convivas paulò largius vinum hauſiſſet, comate ſoporifero detinebatur, adeò ut neque tympanis valde ſonantibus, nec quovis horribili ſtrepitu aut ſonitu, vel exclamationibus a ſomno expergiſceretur: imo in menſa ſedens, ſomniculoſus, ſtupidus, & immotus manebat; & ſi annuli à digitis detraherentur, & modo in hanc, modò in aliam partem propulſus, & ſi in domum ab aliis ferebatur, nullo modo excitabatur. Huic viro ego apoplexiam, aut aliud gravius malum ob hoc accidens prædixi: nec me fefellit prognoſticum, poſtea enim ab apoplexia extinctus eſt. Alios etiam novi, qui ubi largiter potaſſent, ilico coma ſoporiferum incurrebant. *Petrus Foreſtus ſchol. Obſerv.* 34. *lib.* 10.

Dormitio puellæ quaſi Lucumoriana.

Lucumoriæ gentis hyematio, inter mucum & nives à 27. Novembr. ad uſque 24. Aprilis extenſa, jam tum vero ab ipſo *Illuſtr. Barone Herberſtenio* (relata ſaltem referente) p. 90. expreſſe prò fabula habita, nec aliter ante quadriennium a magni Moſchoviæ Imperatoris ad Sereniſſimum noſtrum legato æſtimata, planius autem nuper quoque ab *Excellentiſſ. Dom. D. Pechlino cap.* 6. *de aëris & alimenti defectu* deducta; nihilominus in memoriam nobis revocavit conforme fere, quamvis brevioris periodi exemplum; ſuperioribus annis in quodam territorii huius pago notatum, relatu forſan haud indigauum

gnum. Puella præter propter octennis (cui pro more domi durus pater, quia injuſta noverca) pugnis prius probè dedolata mittebatur ad merendam patri bibulco deferendam; eſuriens panem adoritur, pauloque poſt ſemeſum videns, verbera denuò verita, proximum nemuſculum ingreditur, & prona concidens inter lacrymas atque ſuſpiria, facie muſcò undique merſa obdormiſcit. Deſiderata, quæſita tandem pro deperdita habita eſt uſque ad diem ſeptimum, quo quidam ejuſdem pagi pueri eo venere, pedicas aviculis autumnali tum tempore paratum. Vident ex arbuſto quodam dependens ſubrepentis puellæ peplum, noſcuntque: paulo ulterius progreſſi ipſam inveniunt pronam cum panis ad latus fruſto, mortuamque rati parentibus nunciant: accurrunt iſti, & in pagi proximam domum, ubi cum affini forte fortuna aderamus, deportant. Artus omnes adhuc molles, flexilesque, reſpiratio vero ad ſenſum nulla, facies glutinoſa pituita, muſco deciduiſque foliis intermixta totaliter obducta, os, nareſq; undique muco craſſiſſimo oppleta. Corpus nihilominus frictionibus & fornacis ope poſtliminio caleferi, vel tamen illud mucoſiſſimum calida removeri, & viſcidum in ore, naribuſque coagulum eximi curavimus; hinc ſpiritus vini cochlear, quia aliud ad manum non erat, infudimus, qui deſcendere videbatur; repetitionem ejus ſuſpirium ſequebatur; poſt tertium cochlear aperiebat oculos, per horas tamen aliquot adhuc inſtar attonitæ jacens, donec recollectis paulo magis viribus, ſupra memorata, & quod lacrymis ſuperindormierit, referret, amplius nil nôrat. Haut ita pridem adhuc vixit, ſed in actionibus animalibus obtuſior, ſeu hinc, ſeu parentum inſtar, aut per utrumque.

Addamus autem huic conſimilem obſervationem ex alio tamen capite. Puer ſeptem vel octo annorum variolis hic graſſantibus aliquando corripiebatur, cumque eruptio jam inſtaret, impatientiſſimo cochlearia duo vel plane tria haud mediocria, *de ſyrupo papav.* (forſan ex immaturiſſimis parato) vicinæ ſuaſu dedit mater. Indormivit brevi poſt ille, ore plerumque hiante, calore tolerabili ſatis pulſuque pro morbi ratione ſat conſtante. Potum interea & jurulenta tandem etiam medicamenta liquida (cum parentes continuatione ſomnolentiæ perterriti me vocaſſent) lente deglutiebat; cæterà inclamantes, palpebraſve diducentes haut advertens, nec manu voceve ſignum perceptionis reddens. Jacuit ita fere per quintiduum, ubi ſuppuratarum forſan variolarum ardore ſuperatus ſenſim ad ſe, & actionum animalium munia redire cœpit, brevi poſt integræ valetudini reſtitutus, citra reſiduæ cujuſdam ſtupiditatis notam. De cætero, ſi cum judicio, debita proportione & Bezoarticorum conſociatione fit, equidem non eſt de nihilo, ſed præſentanei plane ſubſidii opiatorum ſub tempore eruptionis (ab inquietudine Patientis, inter nimiam confuſamque ſanguinis efferveſcentiam impeditæ) acceſſus; admodum tamen acciſus, ad decimam, octavam, ſextam, quartamvè doſis Tincturæ vel Pulveris anodyni (pro ætatis ratione,) partem ſemper ſi pote, alexipharmacis temperatam: ceu ſanè parili ratione ſub ipſa talium aliarumque malignarum (cum vomitu profluviiſque) invaſione plus proficitur una vice, quàm ſiſtentium, roborantiumque (in ſe fermentante acrimonia magis irritantium) mixturarum, juleporum &c. congiis. Noſtro verò huic dormitatori, circa tertium vocati, bis tantum *Tinct. Bezoarticam ammoniacalem*, guttis aliquot *Eſſ. caſtorei* ſociatam, & in potu *ſpir. ſalis* è muria ſpontaneè inſpiſſata ſubtiliorem dedimus, ſicque ſucceſſive ſe recollegit.

Dubitamus autem num referre huc liceat, cùm incideret, ridiculam variolarum aliquandò in Nigritis, nec diligentiſſimo in his *J. Bontio*, nec aliis, [quod recordemur] itinerariis, diariiſque notatam; quam vir probe hic notus, bonæ fidei & à nugis perquàm alienus, præſente non uno Sereniſſimi Regiminis Conſiliario, magna conteſtatione, cauſamque ſimul rogans, inter alia Orientalia recenſuit. *In Java Nova Batavia*, ubi tum mancipiis quoque plurimis dives vixerat, variolæ ab Europeorum, ni fallimur, novellis quibuſdam etiam ad Æthiopes ibi pervenerunt, periereque ipſi quoque hujuſcemodi ſervorum haud pauci. Conterranei eorum accurrentes quæſivere, cur morbo haud tanti momenti objerint? ille, ſibi hoc longe eſſe pernicioſius; de cœtero nil feciſſe reliqui; medicamentorum ſatis oblatum. Petierunt hi, ut ſi denuo è ſociis quiſpiam corriperetur, notum faceret. Invaſit affectus poſtero die duos; quos in ipſo febrili fervore ſublatos in proximum Civitati profluentem merſere. Secundo lacticinium oxygalæ noſtrati conforme. Tertio acetarium è cucumeribus, quaſi noſtro more paratum, utrumque liberalius aſſumere adegerunt. Quarto imminentis eruptionis die denuò in profluente merſos ſtragulis ſuis, uti ſemper, repoſuerunt facilem morbi decurſum paſſos, brevique cum ſubſequiis omnibus ea methodo, (quàm enixæ quoque ac puerperæ in Africa ac Aſia ex parte ſequuntur.) reſtitutos: ſaltem quòd ob perſiſtentia ſubalbidaque variolarum veſtigia reliquis immunibus (æquè ac ejuſdem Æthiopiſſa, per totum corporis latus fervida perfuſa, poſt ſanationem quaſi dividua) aliquamdiu fuerint deridiculo. Interea rebus ſic ſtantibus, cauſam rogati, putavimus forſan nimiis diaphoreticis ad noſtrorum tractuum normam, ſub eo climate, eoque Nigritarum temperamento, hac conditione adhibitis, ſanguinis, inconditum fervorem (quem miſera mancipia moderata ibi attemperatione intus ac extus, ad faciliorem ſecretionem vel noſtratium fermentantium liquorum ſemi exemplo ſic interea diſpoſuerunt) fuiſſe eò magis exaltatum, ut mors anticipando quaſi facilè ſupervenire potuerit: æque ac complures fortaſſe puſiones terræ cedunt nimia illa cubiculorum exæſtuatione, potus denegatione vel calefactione, expulſivorum anticipatione, multitudine, inordinatione refectivorum, juleporum, aquarum perlatarum, &c. ingurgitatione &c. qui cæteris paribus, vel ruſticorum exemplo, dulciori, conſideratiorique medicatione forſan ſervari potuiſſent, ante eruptionem ſc. nil aut parum ſaltem per abſorbentia bezoartica fixiora, (ni malignitas, vomitus, diarrhϾ ſubtilius cum anodyni tantillo exegerint) mo-

vendo; expulſionem poſtmodum volatilioribus (ſolitariis, aut dicto modo exaltatis) ſemel aut bis, hinc fixioribus denuò adjuvando, circa nonum vel undecimum novas interdum exacerbationes acciſa *tinct. bezoartica*, mixturæ ſimpl. doſi, moderatioribuſve infringendo, vel quum per vulgatiſſima præcipitantia (mixto interea potui ſpiritu ſalis ſubtiliori, cliſſo &c. tranſigendo, non neglecto poſt recollectionem laxativo. *Daniel. Ludovici.*

Comatis curatio.

Illuſtriſſ. Domin. Coniczpolsky ob crebram capitis lotionem in Soporem incidit, memoria fere omni abolita, ad interrogata apertis oculis reſpondebat: ita, ita Domine. ſed ad rem nihil, cibo porrecto, quærebat quid eſſet, quid faciendum? inditum ori deglutiebat, moxque rurſus dormiebat, febre carebat, qua ante aliquot ſeptimanas laboraverat. Duraverat hoc ſymptoma 2. tantum dies; clyſtere enim injecto ex emollientibus, tandem purgante ex infus. fol. Senæ, & Agar. cum manna exhibito, diſparuit. Non multò poſt ſequutæ ſunt deſtillationes graviſſimæ, primò ad fauces, deinde ad aures, tandem ad oculos, ut lumen aſpicere non poſſet.

Coma ſomnolentum variis ſtipatum ſymptomatis.

Honoratus Civis, *Joachimus Curtius* annorum circiter quadraginta cacochymicus, ſcorbuticus, & ſedentariæ vitæ aſſuetus jam ante triennium in ſomnos cœpit eſſe propenſior, adeò ut ſæpe inter prandendum, cænandumque ſæpè inter colloquia obdormiſceret, non ſedens tantùm, ſed & cùm ſtans in fulcrum ſe aliquod inclinaret, cœtera ſanus & polyphagus, & a febre immunis. Duravit illa narcoſis, quamvis antiſcorbuticis oppugnata, ægro diætæ leges minus ſollicitè cuſtodiente, donec ante hos ſex menſes pertinacior comitem ſibi adjungeret hydropem. Venter enim adinſtar ligni induruit, intumuitque ſcrotum aquis & flatu diſtentum, urina parca, crura rigida, ampla, hinc inde livida, & à digiti preſſu fortiori in valleculas conſtantes ſubſidentia. Evocatus in auxilium chirurgus catharticis, emplaſtris, & neſcio quibus aliis hydropicum tumorem aggrediens eo tandem neglecto comate, rem deduxit, ut detumeſceret ſcrotum [quod in primis triſtia minabatur] atque æger in ſpem ſanitatis erigeretur, abdomine licet adhuc tenſo & pedibus tumidis. Verùm non diu tenuit illa lætitia. Quò enim plus induciarum ſpondebat mitigatus hydrops, hoc ſævius paulatim coma incubuit, & ægrum; præcipuè verò uxorem ejus ad deſperationem ſanitatis conclamatæ pleniſſimè adegit. Tandem accerſitus ego hominem video ſtatuæ Mercuriali ſimilem, qui vix clamore ſubinde experrectus ſtatim oculos iterùm clauſit, non modò obdormiſcens, ſed & ſtertore & rhonchis ſpiritum meantem inquietans. Aderat & is in vultu, & præſertim in labris livor, ut nullius ſuſpenſi facies aut labella ſaturatiori cæruleo colorentur. Inſtigatus agitatione, clamore, apoplecticis liquoribus verba ſubinde aliquot pronunciavit, ſed illa tertiata & malè cohærentia, mox iterùm in rhonchos & interceptam quandoque reſpirationem declinans brachiis, & ſi ſæpe attolleres, ſtatim collabaſcentibus. Suaſiſſem mox (præter analeptica) emeticum, ſed metu calumniarum, ne ſecundum illud Celſi, quem non hoc modo ſervaſſem, occidiſſe viderer, abſtinui, & prognoſtico præmiſſo, recentiſſimum ſal. armon. urinam redolentis ſpiritum naribus ægri ſæpe admovi, quo ille experrectior momento iterùm cum Didone ſ.ucia.

Quæſivitque oculis lucem, ingemuitque reperta.

Nihilominus crebro ſpiritus ejus admotu id effectum, ut ad pharmaca os ſubinde aperiret, quo vito ingeri juſſi vinum liliorum convallium ſale volatili ſuccini, & ſpiritu ſalis armoniaci aromatico prægnans; non quidem nullo ſucceſſu, ſed initio perexiguo, quod conclamata viderentur omnia, pulſu vix dum obſervabili, id quod & miſſionem ſanguinis alioquin profuturam retardavit. Ventum ergo & ad ſpiritus Cephalicos, ſalviæ, lavendulæ, roſmarini, ceraſorum nigrorum, ſalem volatilem ungulæ alcis, & quæ alia uſus in hoc affectu ſolet commendare, cumque his præmiſſis, ſequentibus diebus paulo excitatior æger paulatim clyſteres admitteret, & cathartica, plurimum quidem fæcum excluſum eſt, ſed caput adhuc obſtipum & germano Endymioni conveniens perduravit. Obſervatum mihi interea, quoties æger incumberet lecto ſupinus (quæ ſola illi dormiendi conſuetudo) anhelitum fuiſſe paulò liberiorem, & labra minùs livida, quin & ronchos placidiores, quoties autem ſedili inſidens à famulis contineretur metu lapſus omnia ſymptomata viſa graviora, unde conjiciens obſideri cerebrum circa ſagittalem ſuturam aqua quadam narcotica, quæ ſedentem erectiori capite magis aggravaret, jacente autem, pondus ex declivi ſitu imminueret, in occipite mox cauterio viam noxio humori exitum aperiri juſſi, & eraſo ad ſagittalem capillitio cucurbitas ex vitro amplas ſine ſcarificatione calvæ ſæpiùs affigi. Propinata interim frequenter tinctura foliorum tabaci cum volatili urinæ & fuliginis ſale, ſuppoſitiſque linguæ rotulis ex oleis roriſmarini, ſalviæ, ſuccini, extracto caſtorei & aliis, eò præter exſpectationem poſt dies viginti rem vidi redactam, ut æger poſtea mane ad negotia ſua conſurgeret, domo egrederetur, cum amicis luderet fritilis, & libro rationum ſuarum vigil quotidie aſſideret, nec quicquam omitteret eorum quæ negotiationes domeſticæ requirunt. Neque tamen ea felicitas diu duravit, cum plus cibariorum, plus potionum quotidie efflagitaret, quam ſtomachus, & vita ſedentaria paterentur. Acceſſit amplitudo illa & durities abdominis, acceſſit crurum tumor hydropicus, quæ mala, cum diætæ cuſtodiam non adhiberet exquiſitiorem, fatum accelerarunt. *Olaus Borrichius.*

Lethargus ab eriſypelate.

Honeſtiſſima Matrona Deruda Finckia, Vidua

dua beati Dn. Joan. Brochmanni, Matertera noſtra, annos nata 67. eriſypelate pedis per hyemem totam vexata, vere primo 1671. diſparente illo tumore convaluiſſe exiſtimabatur. Sed nè falſus eſſet Hippocrates ſect. 6. aphor. 25. peiora mala in procinctu erant. Supervenit enim lethargus, obmutuitque optima Matrona, benignè omnes affari ſolita, compos tamen mentis evigilans ſubinde, ſigna pietatis dedit. Omnia cum D. Jano Foſſio tentavimus nihil profecimus. Septimo enim die expiravit placidiſſimè, triſte ſuis amicis deſiderium relinquens. Semper tamen pulſus validus permanſit, & celer, ſecus quàm in *Coaca* 138. *Cous* prodidit, quia in noſtra beata ſanguis humoreſque calidi vigebant in arteriis, & tranſlati fuerant ad cerebri vaſa. Unde tentata venæſectio etiam in extremis. Cæterum ſanguinem laudabilem promptè fluentem dedit vena, non vitam. *Thomæ Bartholini.*

Veternus ex Laudano opiato.

Medicus quidam peregrè veniens Ratisbonam, duobus hic ægrotantibus, quorum alter plebeius doloribus arthriticis magnis infeſtabatur, alter Nobilis Ungarus juvenis febre ardente & vigiliis nimiis afflictus, opium vel laudanum opiatum in inſolitâ doſi porrexerat, inde ambo veterno obruti, & ſimul lethi poculo obierunt *Helvvigius.*

Quam ſalutare pharmacum eſt Opium cum prudentia uſurpatum: tam noxium & inſtar gladii in manu furibundi periculoſum evadit, ab imperito propinatum, tragicis hoc exemplis plurimis atteſtantibus; quæ inter orthopnœam lethalem ab exhibito opio in quartana à circumforaneo, nullâ prævià evacuatione, deſcribit Frider. Loſſius lib. 2. Obſerv. 12. Quâ occaſione in Pſeudo medicos, oppidatim & per pagos oberrantes, unam omnium morborum medelam, veluti Panaceam venundantes, ac vulgo credulo obtrudentes unà invehitur. Rationalis ſane medicus abunde habet, quod proſpiciat, ſi ſalutarem opii effectum obtinere velit: quam periculoſa itaque evadet ipſius exhibitio, empirici (ſi epitheto hoc ad noſtri ævi medicaſtros, omni *ἐμπειρία* deſtitutos, abuti liceat, cùm ab antiquis illis, multis paraſangis ſcientiâ & dignitate differant; de quo præ aliis, videndus Joan. Freitagius Noct. medic. cap. 4.) in manus ſi incidat, qui neque morborum naturam cauſaſque ritè dignoſcere, multo minus ex fundamento curare didicit. Talem Panaceam, Solaris epitheto ſuperbientem, ab aliis etiam jam memoratam, pilularum ſub ſchemate vidit non ita dudum urbs noſtra, quæ muliebri diſpenſatæ manu, quid commodi, damnive ubique attulerint, equidem me latet; hoc tamen compertum habeo, puellæ in pleuritidis initio, liberali ſatis manu, neceſſariis aliis neglectis, exhibitas, mortem acceleraſſe. Non quidem is ſum, qui cuncta empiricorum remedia velim rejicere, cùm ſæpius olitor quoq; fuerit opportune locutus, nec à Plebeis, ſi quid ad curandi opportunitatem conferre videatur, ſciſcitari, ex Hippocratis præcepto lib. de Præcept. quenquam pigere debeat. Aſt Panaceas illas proclamare velle, alia verò neceſſaria negligere, aut etiam Medicaſtris magnam propterea in cæteris etiam quibuſcumque partibus, ad medicinam quæ pertinent, & neſcio quam infuſam ſcientiam tribuere, eoſdemque genuinis Medicis præferre, nemo prudens facile præſumat. Omnes equidem Medendi artem qui profitentur, nomen ipſum facit medicos, aſt illi demùm veri dicendi ſunt, qui Phyſica, Anatomica, & cætera artis fundamenta edocti, (non incertis ac cæcis quibuſdam experimentis aut merâ temeritate ducti) cum ratione medentur; quo intuitu, ut in lege Hippocrates loquitur, *Medici nomine quidem multi, reipſa perpauci.* Sed hæc jam tranſeant. Quòd verò Laudanum duos Obſervationis hujus ægrotantes lethali veterno obruerit, in doſin inuſitatam, Auctori noſtro libuit cauſam referre nec immerito. Opium enim validum eſt medicamentum, parvâ in mole magnas exſerens vires, adeoque debito ejus ſi excedatur in prævio, periculi plenum. Somnum alias provocando, ſpirituum orgaſmum demulcendo, ichorum acrimoniam temperando, eorumque efferveſcentiam coercendo, Nectar eſt & Ambroſia, ſicque ipſis in febribus ardentibus, doloribuſque arthriticis auxiliares præſtare valet manus, nimiùm tamen ſi ingeratur, æternum ſomnum atque inevitabilem *ἀναισθησίαν* accelerat. Sed plura de hoc proferre ſuperſedeo, cùm quidquid adduci in medium queat; omne à Collega & amico meo honoratiſſimo D. D. Georg. Wolfg. Wedelio in elegantiſſima ſuâ opiologia curioſe propoſitum ac ſufficienter enucleatum fuerit.

Coma Vigil.

Mercator quidam Miſnicus cum convictore ſuo rus ibat, ut Julos ſambuci verno tempore pro medicina colligeret: ambo domum reverſi Julos illos ſambuci crudos non coctos cum aceto & oleo ſanitatis ergo comedebant, alter innoxie deliciis citis fruebatur; alter vero de quo ſermo nobis eſt, vel quadragies alvum inde dejecerat: ſequenti tamen die nihil mali amplius ſenſit, niſi quod debilis admodum eſſet, poſterâ vero luce, utpote ipsâ die dominicâ, cum templum, ut ſacris intereſſet, adire vellet, in viâ comatoſus concidit, in diverſorium ergo cum deportatus eſſet, ego vocor, inveni ipſum in lecto jacentem, & clauſis oculis ſomnum quidem referentem, vigilans tamen, loquebatur enim ſed delira: præſcripſi quæ ex methodi lege neceſſaria, & ſalutaria videbantur. Deoque benedicente, ſanitati reſtitutus fuit. Hoc ſaltem eruditis dijudicandum hic relinquo, an coma hoc ex crebris illis alui dejectionibus, an ex ſambuci Julis crudis non coctis obortum fuerit, ſiquidem teneri iſti Sambuci ſurculi vi narcotica non deſtituuntur, crudi ſcilicet, non cocti, coctione enim illa vis narcotica perit. *Caſpari Kolichen Phyſici Hafn.*

Vir egregius 40. circiter annos natus, & propter intemperantiam perditâ valetudine, cùm medicamentis, neſcio quibus, ab empirico præſcriptis uti cœpiſſet, in *carum* incidit; fortè quia materies morbifica à *Pharmaco* com-

mota & agitata, in *cerebrum* irruebat. Hunc die ſecundo inviſens, ſopore profundo ſepultum, ac fere inſenſibilem reperi, nam licet à punctione, aut vellicatione acriori oculos aperiret, & membra moveret, mox tamen iterum dormitans, eorum quæ agebat, aut patiebatur, nihil prorſus percepit. In hoc caſu triſte licet prognoſticon denuncians, operam utcunque medicam navare non deſiſtebam; à Phlebotomia propter vires attritas & ſanguinem depauperatum, abſtinens, Veſicatorium amplum cervici mox applicandum, & enema acrius ex decocto radicum brioniæ, cum floribus & ſeminibus carminativis, additis inſuper ſpecierum hieræ ℥ ij. quamprimùm injiciendum curavi: tempora & nares balſamis illinebantur. Cataplaſmata ex ruta, rad. bryoniæ totis pedibus admovebantur. Inſuper horis alternis aut tertiis, doſin ſp. C. C. cum julapio cephalico propinabam; quin & plures aliæ adminiſtrationes, in hoc caſu uſitatæ, ſedulo adhibebantur. Quibus tamen cùm morbus non omninò cederet, die ſequenti catharticum ex ſcammonio præparato, in cochleari juſculi ſumendum præſcripſi; à quo, cum ſæpe & copioſe dejecerat, oculos aperire, loqui, & aſtantes cognoſcere cœpit, & paulo poſtea ad ſe rediens plenè evigilabat. Hic morbus ideo (ut opinor) facilius & præter ſpem cito curabatur, quoniam nubes iſta forſan à Pharmaco in cerebrum immiſſa illinc alterius pharmaci ope melius deduci potuit.

Vir illuſtris quinquagenarius, corporis obeſi, & olim vertigini atque affectibus aſthmaticis obnoxius, per duos annos Pharmacia verna, & autumnali uſus, & juxta Homoplatam utramque, fontanellâ amplâ inſtructus, ſ. nus admodum vixerat, ineunte æſtate, cùm ruri degeret, è fontanellis per plures hebdomadas neglectis recrementa evacuari ſolita longe minus fluebant, uſque tamen bene valuit, donec circa ſolſtitium, cùm quodam manè in porticu ſederet, & cum amicis alacriter colloqueretur, derepente ſurgens ſe male habere queſtus eſt, ædes ingreſſus, cathedræ inſidens, plurimùm evomuit, dein mox reclinatus, in ſoporem profundum incidit, eoque ita obrutus jacuit, ut totâ iſtâ die excitari vix poſſet. Veſperi adveniens Phlebotomiam, clyſterem, veſicatoria, & multa alia remedia in tali caſu appropriata, ſedulo adminiſtranda curabam. Poſtridie cerebrum paulo inclareſcere cœpit, ita ut circumſpiceret, & pauca verba eloqueretur: amicos cognoſcere viſus; nullius nomen efferre potuit. Attamen ob materiam hanc altius in cerebro ſubſidentem totius lateris dextri paralyſis exorta eſt. Porro adhuc cum *Somnolentia* ingens perſiſteret iſto die ſanguis ex altero brachio mittebatur; iiſdem etiam aliis, uti prius, continuatis, die tertio, minus torpidus plurimos cognoſcere, quorundam nomina proferre, ægritudinem ſuam percipere, & de remediis ſollicitus eſſe cœpit. At vero dùm cerebrum melius haberet, labes cerebello, & nervoſo generi infecta, ſe prodebat; nam die quarto reſpiratio inæqualis, & magis laborioſa, pulſus debilior evaſit; porro totius corporis rigore, & concuſſione convulſivâ ſpaſmi, & convulſiones atrociores factæ crebrius infeſtabant, dein pulſu ſenſim diminuto, die ſexto torpore licet magis immunis, interibat. In hoc caſu, aliiſque ſimilibus probabile eſt, materiam morbificam una cerebrum ac cerebellum invadere: verùm hujus (contra quàm, in cerebro accidit) dum in cortice hæret, noxam haud valde ſenſibilem inferre, quoniam hic quæ læduntur, nec ſomni, nec memoriæ ſedes ſunt: ſed poſtea, die forſan quarto, aut quinto, materia deinceps ad cerebelli medullares ſubſidente, dum quoad alia ægrotans melius ſe haberet, functio vitalis, ob ſpiritus ei deſtinatos, in ipſo fonte oppreſſos, lateſcere incipit, & mox ſubito declinans, ſalutis ſpem, antea affulgere viſam, inopinato omnem intercipit. *Thom. Willis, de morbis cerebri.*

Generoſus quidam, temperamenti ſanguinei, & dum juvenis eſſet, ingenii acris, & callidi, poſtea ætate in ſenium vergente, otio & ebrietati deditus, hebes, & torpidus, ac inſuper cum magno aqualiculo, cumque femorum & crurum intumeſcentiis, hydropicus evaſit: Verum ab his morbis (in quos frequenter incidit) ſi quando ad tempus aliquod à poculis abſtineret, & pharmaciæ incumberet; & cito, & ſæpe convaluit. Tandem vero hydrope licet immunis, Somnolentia ita gravi, & ferè perpetua oppreſſus eſt, ut quocunque in loco, & inter quodvis agendum dormitaret, deinde à ſervis aut amicis expergefactus, ſatis animo conſtare, & per horæ minuta quædam, de rebus propoſitis ſatis recte diſſerere ſolebat, mox denuo in torporem prolapſus. Huic poſt varia medicamenta, ferè in caſſum, tentata, præſcripſi demum ut omni mane & veſperi ſumeret pulveris folior. betonicæ ſole æſtivo ſiccat. & in vitro aſſervat. cochl. in hauſtulo aq. ſtillatitiæ è floribus lavendulæ. Quo remedio intra paucos dies levamen recipiens, menſis ſpatio perfectè curatus eſt, per quatuor deinceps annos integra valetudine fruens. Poſtea cùm ob malam victûs rationem eadem mala redirent, remedium idem etſi non tanto cum ſucceſſu repetebat; quin prætereà cùm medicamentis aliis etiam opus fuerit, interdum ſpir. C. C. aut fuliginis cum julapio appropriato; quandoque electuaria ex conſervis, & pulveribus cephalicis; addito nonnunquam chalybe ſumebat. Quoties ſolito bibendi genio indulgere vellet, loco vini aut cerviſiæ, liquorem Coffæ potabat; cæterum pro potu ordinario, modo Aliam cum foliis cochleariæ, ſalviæ, & aromatis infuſis, modò decoctum ex lignis, aromatis, & herbis cephalicis medicatum habuit: per plures deinceps annos fere ſemper intemperatus & cacochymus lethargo tamen immunis vixit, tandem cachexiâ pectus inundante, à tuſſi cum aſthmate ſenſim labefactatus interiit. *Thom. Willis de Morbis cerebri.*

Colonus annum ætatis agens circiter trigeſimum, temper menti pituitoſi ad ſanguineum vergentis, crebris cephalalgiis diu obnoxius, ſub initium hyemis ſomnolentus admodum, & torpidus evaſit; dein quodam die, dum agros aratro ſubigeret, humi diſcumbens, in ſomnum profundum incidit, cumque à ſervo aliiſque accerſitis excitari non poterat, domum perlatus lecto committitur, amicis interim expe-

expectantibus, ut ſomno tandem finito ſponte expergiſcatur: Poſt elapſum nycthemori ſpatium cum vellicando, pungendo, obſtrependo, aliiſque modis eum excitare nequirent, me accerſunt, adveniens veſicatorium amplum, mox toti cervici poſteriori applicabam, dein ſanguine ad ℥xvi. detracto enema acre injiciendum curavi, tempora, & faciem oleo ſuccini illini, frictiones, & ligaturas dolorificas cruribus adhiberi: inſuper ſpiritus fuliginis, cum julapio cephalico, ſæpius in die propinandum præſcripſi; nihilominus toto iſto die ſine omni ſenſu ſtupidus jacuit; ſi à vellicatione acriori irritatus ſe paulum erigeret, & oculos aperiret, mox reclinans, eoſque claudens, veterno iterum indulgebat. Circa veſperam cucurbitulas cum multa flamma ſcapulis applicandas curavi, quo facto nonnihil expergeneri cœpit; cumque circa iſtud tempus alvus copioſe dejiceret, & plurimum ſeri emplaſtris ademptis e veſiculis efflueret, exinde ſalutis magna ſpes affulſit. Itaque remediis crebra vice poſt iſtam noctem adhibitis, mane ſequenti vigilans amicos dignoſcebat, & interrogatis apte reſpondebat nondum vero nubes tota evaneſcebat, quippe ſomnolentus & oblivioſus per plures dies perſtitit, donec bis purgatus tandem perfecte convaluit.

Caſus hic lethargi ita propriè dicti typum exacte refert, ubi pro morbi cauſa conjuncta adfuit ſeri copioſi circa cerebri ambitum aggeſtio, ac deinde in gyros ejus irruptio: cumque à tempeſtivo remediorum uſu materiæ novæ affluxus impediretur, quæque parti inſederat, partim in ſanguinem reſorberetur, partimque in effluvia & vapores rarefacta diſcuteretur morbi curatio cita & integra ſucceſſit.

Hortulanus Oxonienſis, febre putridâ laborans, & circa morbi ἀκμῇ loco criſeos, in veternum incidens per tres aut quatuor exinde dies ſopore obrutus, nullius remedii uſu ita ex ſomno excitari poterat, ut perfecte evigilaret, tandem vero cum raſo capite per totum fere ipſius ambitum veſicatoria applicata ulcuſcula plurima & copioſe manantia excitaſſent, experrectus aliqualem ſenſus uſuram recuperavit; attamen memoria fere in totum abolita, adeo ſtupidus evaſit, ut nullius nomen, aut verba recordatus, vix ſupra brutum ſaperet. Cum ad hunc modum per duos penè menſes ingenii vacuus, & ſomni plenus manſiſſet, nubes paulatim diſpelli cœpit; atque is demùm ad ſolitos labores rediens, mediocriter convaluit, eundem vero animi vigorem, & priſtinam ſolertiam quà ante morbum pollebat, nunquàm iterùm recepit. In hoc caſu proponitur exemplum Lethargi febri malè judicatæ ſupervenientis, in quo materia morbifica, ſubita & copioſa metaſtaſi in cerebrum exterius facta, non tantùm poros, & meatus omnes paulisper impleverat, verùm & eorumdem conformationem ita læſerat, ut ſpiritus aliquandiu excluſi, & demum immunes facti, nonniſi multo pòſt tempore, orbitas, & tractus ſuos priores, & ſolitos recuperarent.

Lethargi autem ex opiatarum uſû orti, Typum ſatis exactum memini me olim ruri in pago obſervaſſe, in quo pernoctari coactus ſum, itinere ob cœli inclementiam interrupto: enimvero cubitum mox iturum rogat me hoſpes, ut in vicinia pauperis duos inviſam mirandum, miſerandumque in modum affectos; Quod quidem officium ut præſtarem non tantum charitate, ſed & curioſitate inductus, ad caſulam perexiguam & humilem lubens perducor, ubi patrem ſenem, & filiam inveni, in duobus intra eandem cellam, hic illic, lectulis, profundiſſimo ſopore obrutos, qui pridie eos oppreſſerat, poſtquam radices hortulo tunc recens effoſſo erutas comediſſent, pro paſtinaca habitas, cum forte hyoſcyami eſſent.

His utriſque, poſt vomitionem oleo & oxymelite gulæ infuſis, pennâque gutturi intruſâ copioſe proritatam. Tincturam caſtorei, ex cochleari aq. theriacalis (quæ remedia fortè tunc penes me habui) crebra vice per totam noctem exhibendam præſcripſi, inſuper ut eadem tinctura tempora & nares illinantur, & ſi fieri poſſet, enema acrius injiciatur; die ſequenti primo ſenex, & poſtea filia evigilantes ad ſe redierunt, torpore penitus excuſſo. In hiſce affectis poſt narcotici reliquias, nè ampliùs nocerent, per vomitum rejectas, tantum opus erat, ut per idonea medicamenta (in quo cenſu caſtoreum contra opiatarum venena meritò habetur) ſpiritus exſuſcitati à narcoſi inflicta liberarentur. *Thom. Willis. de morbis cerebri.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Hydrocephalus familiaris pueris affectus, qui non ſolùm, ut Celſus ait, cutem inflat, id eſt, extra calvariam gignitur, ſed etiam inter membranas cerebrum obvolventes, & ſub ipſis fit, & etiam in adultis, ac quandoque in ſenibus, de quo author introductionis; Quod tandem, inquit, intra meningem cerebrumque incidit, inſanabile eſt. Hoc morbi genere laboravit, cum obiit, admirabilis Princeps Clem. VIII. Pontifex Max. cujus cerebrum repertùm eſt in aqua natans: Erat autem illius aquæ quantitas circiter libram & amplius: Hinc ſomnus fere inexpugnabilis. *Hieronymus Rubeus ad cap. 2. lib. 4. Medic. Celſi.*

Puer 14. annorum duobus menſibus ante obitum caput caſu ex alto alliſit, & dolio à literarum commilitonibus rotatus fuit, poſteà in febrem incidit, & primum empiricorum opera uſus, hinc ego vocatus fui: inveni puerum leviter febricitantem, ſtupidum, inſtar ebrii incedentem, non ſitientem, conquerentem de dolore capitis, abſque rubore aut inflammatione poſtea oculis clauſis obmuteſcebat, dentibus ſtridebat, fruſtraneis clyſteribus, cucurbitulis, aliiſque remediis, & licet loquutus ſit mox tamen obmuteſcebat; paulo poſt moritur.

Aperto cadavere, inveni pulmonem dextrum, & hepar accreviſſe, & ventriculum dextrum cerebri aquæ libram continuiſſe. Cui lethargus imprimis adſcribi debere videtur. *Chiffletius Obſerv. ſingular. 2. p. 9.*

Sopor profundus à ſero ad caput amandato ob vitium renum perforatorum.

Comitiſſa quædam ſterilis in reditû ex Ther-

mis Helveticis; in profundum incidit ſoporem, adeo ut nocte totâ, matutinoque tempore ad veſperam uſque ſomno obruta, non niſi admodum impulſa ab eo excitari potuerit, à cibo potuque abſtinens; & ubi parum excitata vigilaſſet, mox iterum obdormiſcere ſolita: inſuper & aliis accidentibus inter quæ & pedum tumor, atque inflammatio erant, oppreſſa tandem expiravit.

Corpore aperto abdomen pinguedine ſupra modum, tranſverſæ manus ſpiſſitudine obtectum, intrinſecuſque omentum, meſenterium eadem admodum referta deprehenſa; uti & hepar lienque vitiata. Renes inſuper perforati erant ſicut in hydrope aſcite, qui ab epate ſiſſo & renibus oritur. Præterea in veſica fellis, quæ tota ampla, ſed nigra erat, loco bilis qua deſtituebatur. Calculi innumeri incluſi erant, coloris cinerei & ſubviridis, e quibus ſex magnitudinem nucis moſchatæ æquabant, rotundi, ſed anguloſi ac læves, minores vero circiter trecenti, alii piſi, alii ſem. coriandri, alii ſem. raparum magnitudine. *Fel. Platerus Obſervat. lib. 3. pag.* 804.

Joh. Anton. Maginus Mathematicus celeberrimus, à morte ſectus, ſat magnum in veſica calculum oſtendit, qui uncias xv. pependit, tot ſcilicet malorum cauſam, quæ ille in vita perpeſſus erat: Nam integro octennio continuo urinæ ſtillicidio & acrimoniâ graviter divexatus cùm ſemper de calculo dubitaret, & omnia in deſtillationem humoris ſalſi referret, doloribus tandem ſuccubuit, ſuperveniente febre continua cum Comate, quæ cauſa extitit, ut eum plerique apoplexia mortuum crediderint.

Ejuſmodi ſoporem profundum doloribus à calculo ingentibus ſupervenientem in V. C. Joh. Jacobo à Brunn. Medico Baſileenſi obſervatum memoravit Gr. Segerus oratione de vita ejus & obitu. Multos præterea ex Iſcuria 5. 6- 7. dierum comate extinctos vidit Joh. Beverovicius lib. de calculo c. 9. Velſchius Epiſag. obſerv. LXIV.

Scribit G. Clemnius Juriſconſultus de Joh. Hebenſtreit Medico præclaro 1593. eum cauſarium diuque afflictum Calculo veſicæ obiiſſe, cui ovi magnitudine, ſectione a morte reperto, per triduum ſideratio acceſſerit, ætatis anno 64.

Coma ex iſcuria à calculo curatum commemorat J. Beverovicius Epiſtola ad Guid. Patinum ſcripta appendice de Calculo. *Velſchius Epiſagmate Obſerv. 64.*

Marcus Prene, ex pago Ondreviliers, uſtrinæ ferrariæ in Audincourt Operarius, vir robuſtus, ann. 30. ſub veſperam diei xII. Maii anni 1670. cum alio quodam uſtrinæ operario litem habens, impacto in ſiniſtra tempora palo graviter ictus concidit. Surgit paulò poſt, & prolatis aliquot verbis, Caſam paſſus forte 40. illinc diſtantem petit, portatilem bombardam in vindictam exploſurus: Uxor maritum, quominus clavis pendentem arriperet, colapho excipitur. Illico poſt ſuper arcâ recumbit Marcus, & ſopore profundo correptus, proxima nocte mortuus eſt.

Veſpere diei XIII. ſeq. viſitato cadavere, nullus tumor, nulla lividitas externe apparuit, ſanies è naribus putidiſſima & cadaveroſa effluebat, & eadem lecti lintea è ſiniſtræ auris effluvio madebant. Jubeo Chirurgum raſo in circulum capillitio circumciſa communia cerebri involucra calanticæ inſtar ſemovere: hoc facto, ſimilter muſculus temporalis ruber, lividus & contuſus apparuit, nulla ruptura vel contra ſuturâ, ſerrato & remoto cranio, ſanguinis circiter ℥iij. coagulati & nigri invenimus, qui lateralem oſſis ſphœnoidis ſinuum cavitatem ita adimplebat, ut ab ejus copia incuneata, compreſſa meninges & cerebrum, adempta ſpirituum animalium commeatus libertate, mortis unica cauſa judicata ſit, quum nullibi in tota cerebri ſubſtantia & ventriculis quicquam inventum ſit; quod contra naturam eſſet. *J. Nic. Benningerus Cent.* v. *Obſerv.* XXVII.

Quidam grandævus gravedine capitis afficiebatur, tandem ſubito in cataphoram incidebat, & quidem lethiferam; ea nec levari poterat nec liberari. Patefacto capite defuncti, reperiebatur os frontis carie confectum, & quidem aliqua tantum ex parte cerebro ſalvo ac ejus integumentis integris. *C. Victor Schneiderus L. de aff. cap. ſoporoſis pag.* 241.

Somnolentia & Torpor inſignis ſcorbuticis frequenter accidunt in quantum ſcilicet ſpiritus animales particulis vel aquoſis aut narcoticis onuſti ac plurimùm aggravati intra cerebrum, etiam valde obſtructum, motus pernices & expeditos non facile ineunt, neque functionum ſuarum actus, & exercitia diu continuant, quin ſuccumbere, ac otio & quieti indulgere amant: Porro hujuſmodi affectus quandoque a ſpirituum animalium defectu & penuria excitatur: etenim à *ſanguine* plurimum vitiato & quaſi effœto, liquor non niſi tenuis & vigoris omnis ferè expers cerebro & nervoſo generi ſuppeditatur: à tali σοφάρῳ, in morbundis lethargum excitatum novi, quo ſcilicet affecti, licet ſomno continuo indulgere videantur, interpellati tamen illico adſtantes noſcere, & citatis quibuſdam reſpondere ſolebant. Spirituum vero animalium copia fatiſcente, nec diu evigilare, nec ad colloquia longiora attendere valebant. Tales demùm cum ſomno perpetuo obrutos aperui, cerebrum ſatis exſuccum, ac hydrope aut colluvie ſeroſâ, quibus lethargici plerumque afficiuntur, prorſus immune deprehendi. *Thomas Willis. Tract. de Scorbuto cap.* 4.

Sodæ ſubethicæ hic jam multos interficiunt pueros, quorum e numero ante ſex dies D.N. filium, cum eum XIV. die ſopor citra febrem rapuiſſet, diſſecto corpuſculo omnia ſalva reperiens, tantummodò in media parte cerebri ſiniſtri ſupra oculum ſiniſtrum, prope nervos opticos, ſinum apoſtematis, caſtaneæ magnitudine vacuum deprehendimus (jam enim in ipſa ſerratione calvariæ pus per nares exierat mortuo) quem cum amplius uidendum palparem, & ſiniſterius cerebrum eximerem, erupit clara mucilaginis ſubtilis inſtar aqua ad dimidiam uſque libram quæ ſub cerebro ſupra nervos opticos & rete mirabile delituerat. *Epiſt. Ach. Gaſeri ad Geſnerum & I. V. Kamlerus Obſerv.* 75.

In Noſocomio Patavino 1645 caput aperuimus viri in oſſe temporum vulnerati, qui ſine delirio, paralyſi & pulſu febrili x. die ſoporoſus deceſſerat, vulnus ad cerebrum penetraverat, ubi apoſtema excitatum pure copioſo

ſo abundans, vicinis partibus ad nigrorem vergentibus. *Thomas Bartholinus cent. 2. hiſtor.* 34.

Mulier quædam honeſto loco nata, cum aliquot diebus capitis gravitate laboraſſet, adeo fuit ſomniculoſa ac in ſomnum propenſa, ut quæcunque agens dormire ſemper cuperet, ac aſſidue in ſomnum dilaberetur, a quo initio excitari potuit, tandem vero accedente febre non potuit: remedia multa huic tarde adhibita, ſed tandem mors ſupervenit.

Capitis hujus cranii oſſe ſublato, abſceſſus in anteriori cerebri parte repertus, & pus interiori oſſis cranii parti adhærel'ens, quod & e naribus paulo ante mortem irritatis profluxerat. *Dodonæus Obſervat. Medic. cap. 7.*

Puer XI. annorum Julio menſe 1545. cùm prius lethargo laboraſſet ante paucos dies, vel ſtupore quodam non admodum gravi; a quo cum ſanus factus videretur, denuum in lethargum graviſſimum incidit, & ſtatum cerebri ſphacelismum. Videbatur autem dum profundiſſimo ſomno detineretur hemiplegia laborare, nam tota pars dextra paralyſi reſoluta, neque movebatur, neque ſentiebat, nihil loquebatur, quamvis ſubinde garrire videretur mutitando, quæ nemo intelligebat, neque ullo modo caudicis inſtar jacens, a ſomno excitari poterat. Tertius dies erat ita jacens abſque loquela in cathedo patris: Adhuc evocatus, thymum (cùm nihil aliud eſſet ad manus) contritum cum aceto, glandis inſtar cum aceto nari dextræ impoſuimus ad excitationem a ſomno, ut & materia craſſa viſcida diſſolvi poſſet, & ad nares derivari: atque hoc adhibito remedio nonnihil reviviſcere videbatur, ut oculos aperiret, & verba quædam indiſtincta proferret, & e nare materia quædam craſſa valde corrupta, ſanguinolenta, viſcoſa inſtar putridæ saniei prodiret. Hæc cum vidiſſem, puerum abſceſſum una cum ſphacelo in parte dextra cerebri habere pronunciavi; & cerebrum corruptum eſſe, unde nec puerum diem ſupervivere poſſe prædixi ob materiam corruptam non ſolum ventriculos cerebri obſtruentem, ſed & totam ejus ſubſtantiam corrumpentem &c. eo quarto die ut prædixeram, defuncto, rogatus fui ut cadaver aperirem.

Cranii oſſe ſublato, cerebrum & cerebellum in parte dextra vergens ad poſteriorem partem omnino ſanioſum, putridum, corruptum, ſanguinolentum inventum eſt, apoſtemate ex lethargo in abſceſſum & ſphacelismum permutato: ſiniſtra verò pars cerebrum album, ſanum & incorruptum habebat. *Foreſtus libro decimo cap. 11.*

Non ſemper lethargus ex capitis apoſtemate provenit, neque omne capitis apoſtema lethargum inducit. Obſervavi enim quendam ex diuturno dolore capitis, longiſq; vigiliis afflictum, tandem levi delirio & convulſione correptum periiſſe: & aperto cranio inventus fuit abceſſus, cum pure admodùm fœtente & corrupto. Quare dici debet non ſemper lethargum ab apoſtemate induci, ſed tunc præcipuè cum non circumſcripta margine, ſed in omni cerebri ſubſtantia humor diffuſus putreſcit: vel cùm apoſtema circumſcriptum mediam & præcipuam cerebri regionem, in qua arterioſi plexus continentur occupat, ita ut ſpiritus omnino opprimantur vel corrumpantur: cum verò apoſtema locum certum circumſcriptum in cerebro habet, & reliquæ ipſius partes remanent liberæ, nec ſpiritus opprimuntur in illis, & poſſunt ex illis ad organa ſenſuum diffundi, tunc non ſequitur, neque lethargus, neque comatoſus ſopor licet apoſtema fiat ut in exemplo allato *Sebaſtianus Naſius Meth. Med. Part. 2. p. 243.*

Ruſticus conſiſtentis ætatis *phalangie in palpebram* ſuperiorem oculi ſiniſtri vulneratus parum ſollicitus de vulnere non admodum conſpicuo, Chirurgum accedit ob imminentem capitis dolorem, qui ea quæ oculorum & palpebrarum vulneribus conveniunt imponit, à quibus ſolutio continui penitus curata videtur. At vero cum circa ſeptimum Coma quaſi vigilans, & ſenſuum torpor ſeſe offerret, accitus quoque fui, vires ægro adhuc ita conſtabant, ut ex ſuperiori contignatione in inferiorem ad nos deſcenderet. Conſideratis circumſtantiis, anguem in herba latitare dixi, tam ob ſubitam conſolidationem externæ læſionis, quam ob læſionem ſenſuum internorum: At ſequentibus diebus magis magiſque inclinatio ad ſomnum augetur, donec die obierit nono.

Poſt mortem cranium apertum fuit, ubi interius orbita oculi in ſuperiore parte punctim ita læſa conſpiciebatur, ut una etiam oſſiculum in duram meningem dilaceratam imprimeretur, ſeparata vero dura matre, tenuis meninx etiam in eodem loco foramen inſtar fonticuli ſaniem expellentis exhibebat, ſub quo tantus abceſſus purulentus ur latitabat, ſuperior cerebri ſubſtantia omnino in pus converſa videretur, quo undique cerebri ventriculi ſuperius & inferius replebantur. *Gr. Horſtius Tomo ſecundo lib. 2. Obſerv. 4.*

Puella XI. annorum Lethargus quadraginta horarum ſpatio functus fuit: aperto cranio cerebrum ſanum citra inflammationem, & ventriculi mundi reperti: in inteſtino vero tenui vermes duodecim oblongi conglobati, & inteſtinum cum inſigni rubore inflammatum fuit, fruſtra iniectis clyſteribus cauterio futuræ coronali applicito, & cucurbitulis affixis. *Chifletius ſingularium Obſerv. 10. pag. 8.*

Juvenem *Comate Vigili* interemptum ſecui ad inveſtigandum quænam hujus morbi ſedes affecta eſſet, Reſerato capite, in primis ventriculis, ubi ſunt plexus illi choroeidei in dextera & ſiniſtra parte duæ parvæ quædam pilæ compactæ ita erant, ut non ſine magna laceratione ſeparari poſſent: Pilæ vero unaquæque magnitudine Ciceris, ſed aliquantulum majoris, tunicam interne flavam habebat; ſubſtantia verò erat alba, ſed aliquomodo dura, externe verò tunica rubra erat: Hoc ut vidi; collegi undenam proveniret quod huic morbo invalida eſſent medicamenta omnia, quandoquidem nec medicamento nec ferro, nec igne ſuperari poteſt. *Domin. Panarolus Pentec. 2. Obſerv. 9.*

Parvulus paulò ſupra tres annos natus, cerebri humidi, prout ex ophthalmiis gravioribus, & faciei exanthematis aquoſis (quibus interdum fuit obnoxius) conſtat, ineunte autumno malè habens cum febre lenta, & appetitu dejecto torpidus admodùm & ſomnolentus evaſit, ut dies & noctes ferè continuò dormiret;

Pp 4

Experrectus verò adſtantes novit, & interrogatis apte reſpondit. Huic idonea remedia ſcilicet enemata, veſicatoria, cathartica, item Jalapia, ſpiritus C.C. pulveres, cum multis aliis in hoc caſu uſitatis, ſtatim & ſedulo adhibita in tantum perfecerunt, ut intra 6. & 7. dies ægrotans febre immunis, ſatis evigilans, & alimenta poſcens, convaleſcere, & cura medica vix ampliùs opus habere videatur. Brevi tamen poſtea (incertum ob quam occaſionem) recidivam paſſus, & denuo ſoporoſus, torpore ſtatim graviori afficiebatur, adeo ut ægre expergiſcibilis vix quidquam noverit, aut ſcienter fecerit; poſtridie plane ſtupidus, etiamſi acrius vellicatus oculos aperiret, eoſque huc & illuc obvolueret, nihil videbat atque intra diem unam, vel, alteram totius dextri lateris paralyſis inſequuta eſt. Huic remedia priora repetita, inſuper ſternutatoria, apophlegmatiſmi, ſanguinis detractio, cataplaſmata pedibus, & epiſpaſtica toti capiti raſo applicanda, cùm aliis medicamentis, & adminiſtrationum modis ordine præſcripta, nihil profuerunt, quin ægrotans poſtquàm ita per 4. & 5. dies inſenſilis jacuiſſet, reſpiratione & pulſu tandem fatiſcentibus interibat.

Cadavere aperto, in imo, & medio ventre fere omnia ſatis ſana reperimus, niſi quod in dextro rene humor Ichoroſus albicans, quaſi ſanies tenuis congeri cœperat, qui ex renis diſſecti & compreſſi partibus quibuſdam copioſe effluebat; hoc abſceſſus futuri initium, ſive rudimentum quoddam fuiſſe videbatur, & forſan ob ſerum haud ſatis ubertim, hic ſecretum, copia ejus major ad cerebrum affluxerat.

Nam Calvariæ oſſa exempta, anterior σιγμοειδὴς regio fere uſque ad ſinus quarti inſertionem, aqua limpida per membranas transfluente obtecta intumeſcebat, quæ meningibus diſſectis ſtatim diffluebat; porro illic loci, cerebri aſſulatim abſciſſi portiones minus madidæ, & fere ſine punctis rubentibus, ſive ſanguineis apparebant, in poſteriori autem Cerebri limbo vaſa cruore rubeſcebant, & ſubſtantia corticalis ſine tumore aut aquæ diluvio, depreſſior, & rarior apparebat: Ex his (prout ſupra ſtatuimus) lethargi cauſam a cerebri exterioris illuvie aquoſa, & velut anaſarca pendere manifeſtò liquebat.

Cerebro aſſulatim abſciſſo, & foramine in cavitatem anteriorem à lympha diſtinctam facto, aqua limpida, quaſi prius intra ſpatium anguſtius coarctata, exiliit; cujus ingens copia ventriculos omnes ad ſummum impleverat (ac uti videtur) Thalamos opticos comprimendo (prout in altero caſu ſuperius deſcripto) cœcitatem, atque corpus unum ſtriatum, aut poros ejus ſubeundo, aut comprimendo paralyſim intulerat.

Plexus choroeides tanquam ſemicoctus, ſubalbicans, & fere exanguis apparebat; probabile eſt ex his vaſis lympham qua ventriculi cerebri inundabantur, omnem aut quoad maximam ejus partem, exudaſſe; quanquam in hoc ſi (prout nonnulli exiſtimant) latex aquoſus è cerebri cortice inferius ſubſidens, demum cerebro penitus trajecto, in hos ſinus depluere poterit, non incommode inde ratio petatur, quare lethargus primò ſanari viſus, mox immanior, cum cæcitate & paralyſi adſcitis recideerit, nimirum quatenus primò materiæ ſoporiferæ penus, a cerebri cortice in cavitatem ejus prolapſus eſt, functio animalis pauluium inclaruit, poſtea vero cum nova materies in cerebri cortice pullularet; & hæc in ſinus prolapſa, ad plenitudinem aggereretur; ideò morbi prioris recidiva cum iſtis cæcitatis & paralyſeos auctariis contigit.

Quanquam autem cerebri interioris hydropis, ſeu ventriculorum ejus inundatio, aut corpora ſtriata, vel Thalamos opticos comprimendo, Paralyſim, vel cœcitatem, aut nervorum origines vellicando affectiones ſpaſmodeis cieat; attamen lethargum non a tali cauſa, ſed tantum a cerebro exteriori inundato, aut compreſſo exoriri, obſervatione nupera anatomica evidentiſſimè conſtabat. *Thom. Willis. de anim. brutor. part. 1. cap. 9.*

Quinquagenaria per ſemiannum fermè immani cephalalgia ſub ſutura ſagittali continuo fere torquebatur: ea denique in lethargum cum partiali membrorum reſolutione incidit: à curatione tamen per convenientia adhibita, multò peius quàm prius cephalalgia atroci experrecta eſt; poſt tres fere hebdomadas apoplectica obiit.

Calvaria diſſecta e latere ſinus tertii, tumor ſcyrrhoſus tres digitos latus membranis accreverat, cujus interventu & craſſa meninx aliquanto ſpatio tenui accreverat, & vaſa ſanguifera, quæ illic in ſinum dehiſcere debuerunt, conſtipabantur. Cerebrum tam extus quàm intus lympha madidum.

Morbi ætiologia.

Ex præcedenti inflammatione dolor primò, & deinde ſcirrhus factus, qui compreſſione ſuâ ſinum tertium adeo anguſtum reddidit, ut ſanguis ex cerebro in illum tranſire non potuerit, hinc cerebri paralyſis, quæ apoplexia dicitur. *Stephan. Blancard. in Anatom. practic.*

Puer 14. circiter annorum, habitu corporis macilento, ſtaturæ ſatis parvæ toto quantum conſtat vitæ tractu, male habitus, & vitio linguæ, ob quod ne verbum quidem integrum efferre poterat a prima nativitate laborans, cum menſ. ſeptembri 1680. Orphanotrophii ægros inviſeremus, male ſe habere tremulis verbis ſignificavit.

Ægrotam volvens faciem maculiſque trementes
Pelleneſque genas. *Virg. Æneidos 4.*

Nec tamen doloris locum dicere poterat, nunc parùm circumcurſitabat, nunc caput contingendo, doloris indicia exhibebat; verbera quibus a magiſtro quandoque præter rationem exceptus fuit, ad iram miſellum concitaſſe videbantur, vana hæc, ſit ſine viribus licet; prægreſſa quoque mala victus ratio, de corpore vitioſis humoribus repleto, quæ ſiaeumque prodidit veſtigia: hinc lene initium ex fol. ſen. &c. ſuaſimus, quod autem aſſumere renuit, aliquot diebus poſt in deterius labens, viridia & flava copioſe evomuit, ſuccedente ſomno profundo, a quo difficulter expergeſiebat, & expergefactus, præter morem neminem fere ex adſtantibus cognoſcebat, imo vix dum oculis fixis ipſos tantisper intuitus, in ſomnum

lethæum

ſethæum rurſus protrudebat, neque excernenda ampliùs retinuit, urinâ, & fœcibus involuntarie profluentibus, quamobrem miſturam antepilepticam per cochlearia ſæpius exhibendam ex aq. fl. lil. conv. pœon. m. antepil. Lang. Spir. C. C. tinct. caſtor. & ſyr. de pœon. præſcripſimus, veſicatorium nuchæ applicari curavimus, aliaque pro loci ratione, ex artis præſcripto imperavimus; ſed vix convulſionibus, quas imminere prævidimus, obviam itum fuit, quin miſerum confeſtim invaderent, & per dies aliquot graviter vexarent, uſquedum animula, ad creatorem anxiè tendens, corpuſculum viribus ſuis prorſus defraudatum dereliquerit, in ſuo loculo blande tantiſper requieturum, dum ſuo tempore latius eidem conjungatur. Nos qui anxie reſpiranti & ſtertenti imo agonizanti mane adſtiteramus, ſub veſperam, ulteriora fragilitatis noſtræ hauſturi tecmeria, juxta quoque mortis cauſam demonſtraturi, ſectionem inſtituimus, ſpectatoribus Vir. Excellentiſſ. Clariſſ. D. D. Theodoro Zvingero, jam Eloq. Profeſſ. & Colleg. Leopoldin. Ariſtotele digniſſ. D. D. Rolluvagio Heilbronnenſ. D. D Hochrütinero Sangall. D. Urcele Ritzio Pharmacopolâ, & D. Phil. Speckero Baſ. Med. Licent. Remotis muſculis abdominis, epiploon putridum & corruptum totum oculis ſe ſiſtit cum inteſtinis flatibus diſtentis, ventriculo contra parvulo & inani: in illorum interioribus ultra viginti plexus glanduloſos protuberantes oſtendimus, qui omnes tribus tantùm exceptis gangrænoſin cum aliquali duritie contraxerant, de quibus videatur Clariſſ. D. D. Peieri exercitat. 2. de gland. Inteſtinor. Valvulæ conniventes Kerkringii in iiſdem admodum erant conſpicuæ: Hepar pro ætate & ſtatura miſelli maximum, ſubliividum: vaſa cyſtica veſiculam ſuam eleganter perreptabant, pancreas ſubtus ventriculo protenſum albicabat: Lien omninò lividus & ſuperficie ſuperiore admodum corruptus. Vena cava turgidiſſima, ut & vaſa emulgentia & adipoſa: Teſticuli parvuli nucis avellanæ magnitudinem vix æquantes, ex innumeris vaſorum filamentis compacti: renes cum ureteribus ſatis ampli: venter ſupremus cranio ablato, cerebri molem exhibuit, itidem juſto majorem: vaſa per hujus corticem diſtributa, admodum erant tumida & inflata ſanguine liveſcente: glandulæ in ejuſdem ſuperficie, præprimis corpus falcatum verſus, vaſis appenſæ videbantur: ſinus tubulo inflati, maxime ipſa autem falx a vaſis reticulariter diſperſis varie perreptabatur: cortice abſciſſo ventriculi cerebri anteriores, veſicæ inſtar aqua diſtenti protuberabant, e quibus inciſione facta, ichor copioſiſſime profluxit, qui in tertia & quarta cavitate non minore quantitate ſtagnavit. Plexus choroideus totus palluit, vaſa quæ ex hinc corpus falcatum verſus expanduntur, glandulis ſubduris, gelatina infarctis, ſtipata erant: cerebellum flavidum, à quo ante ſpinalis medullæ progreſſum plures nervos oriri inferius vidimus. Glandula pituitaria erat ſubfuſca. *Joan. Jacob. Harderus Apiarii Obſerv.* 35.

CASUS AB ALTO.

Curationes, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones.

Curationes.

IN caſu ab alto ſi febres acceſſerint ſignum eſt ſanguinem extra vaſa in corpore putreſcere.

In quo caſu nihil melius aqua benedictâ in vehiculo aquæ chærefolii propinata, febrem nimirum & inflammationes ſubito tollit, (vena quoque ſecari poteſt) ac totum corpus ab impuritatibus liberat. Poteſt eadem exiberi, etſi nulla adhuc tum adſit febris & quidem ſtatim ab initio, facit nimirum ne febris facilè ſuccedat. Interim cætera fiant, quæ ſanguinē coagulatum diſſolvunt, qualia ſunt eſſentia ſanguinis hirci; It. Sanguis lupi, mumia, in primis vero Magiſterium oculorum cancrorum. It. carbones tiliæ (ʒj. in aqua cherefolii, vel aceto) cherefolium detur in cibis, pulvis in hoc caſu multum prodeſt.

℞. Carbones tiliæ, oculorum cancrorum, herbæ cherefolii ana ſ. ſ. a. pulvis, doſis ʒ ij. in acet.

Sic Diaphotericum in peracutis vel mixtura ſimplex, (vel aqua alia theriacalis) ſingularis eſt in hoc caſu, ſi intro ſumpta ſudores provocentur, qui admodum neceſſarii ſunt & interdum ab externis promovendi.

Sic lodices in vino rubro ſtiptico (diaphoreticis parum proficientibus) immerſæ, & poſtea expreſſæ, ac univerſum corpus amicientes, ſudores in hoc caſu mirifice promovent in lecto, præſertim ubi conquaſſationes interiorum viſcerum metuuntur. Felix Wurzius in ſua Chirurgia laudat mercur. ſublim. quem vide: ſunt alii deſcripti pulveres ad caſum utiles, de quibus vide practicos.

Sanguinem coagulatum in venis & extra venas, reſolvunt omnia illa, de quibus jam diximus, interdum etiam vena hic ſecari poteſt, in primis vero ſudores pro lecti poſt ſumpta reſolventia cito id expediunt.

Extractum vel arcanum ſeu eſſentia bellidis minoris ſumpta, innata quadam proprietate omnem ſanguinem coagulatum ſolvunt, & per inſenſibilem quandam tranſpirationem educunt, ſic aqua theriacalis & ſpiritus tartari idem præſtant. *Joannes Hartmannus in Praxi chymiatr.*

Pueri & homines, curſu inceſſuque temerario & aſcenſu præcipiti ſæpiſſime corruunt. Caſus, autem differentiæ ſunt multiplices, tum ex loco ex quo & in quem fit; ut humili, ſublimi, duro, molli, medio: tum ex offenſæ partis ſubſtantia, vel molli, ut ventris, vel dura ut capitis, crurum, brachiorum, thoracis, ſpinæ; tum denique ex ſequentibus affectibus & ſimptomatis, ut fractura, luxatione, paralyſi, contuſione, obmuteſcentia, delirat ione, hæmorrhagia, interna externaque. Ab iis omnibus caſus differentiis, indicationes curativæ variantur.

atque roborantibus qui vel inſpergentur & capiti raſo tonſove per plures dies, vel cucupha diutius circumferenda ex cotone & ſerico rubro excipientur, non neglectis etiam lotionibus ſimilibus ſub æstatem. Si forte ex caſu graviori fractura oſſis alicujus inciderit; tunc præter revulſionum prædictas Species præmittendas, junctæ protinus oſſis fracti oræ, emplaſtro oxycroceo muniantur vel cataplaſmate ex farina fabarum cum oxymelite coctis & probè ſubactis.

Luxationis quoque propria curatio eſt per repoſitionem ſubitam ante revulſiones ipſas.

Denique diſtentionis articulorum per quam ligamenta ſine oſſium fractura aut luxatione in pedibus, genibus manibuſque tantum elongantur, curatio eſt per blandam repoſitionem partis, dolorisque & caloris ſedationem repentinam ex linteo in frigidam immerſo, vel ex cataplaſm. adſtringente ex boli arm. ſang. drac. gallar. myrtillor. pulvere, ex albuminibus ovorum ij. vel iij. excepto, cum oleo roſato & aceto roſato. Poſt principium autem id eſt poſt quartum vel quintum diem, novum cataplaſma priori omiſſo adſtringens lenienſque & digerens articulo læſo inducendum eſt, quale eſt hoc.

℞. Fol. abſynt. verben. tapſi barbat. plantag. an. m. j. Roſar. rubr. flor. cham. aneth. centaur. minor. an. p. ij. alumin. & balauſt; an. quart. ß. coquantur in aqua ſimplici, addendo poſt finitam coctionem vini rubri auſterique partem tertiam. Hoc decocto foveatur pars dolens bis in die, tepide cum ſpongiis novis & per horam ſingulis vicibus.

℞. Reſidentiam contuſam & cribratam eique adde farin. fabar. & hord. an. ℥ij. radic. ireos flor. ℥j. olei myrtin. & roſat. an. q. ſ. fiat cataplaſma admovendum tepide parti affectæ poſt fotum. Simile eſt emplaſtrum oxycroceum & contra contuſiones deſcriptum in noſtra chirurgia magna Gallica de vulneribus, capite de vulnere contuſo. *Johannes Vigierius Chirurgiæ lib. 2.*

Pro caſu & contuſione commune remedium eſt, ſi ovi vitellum crudum cum aceto concuſſum ebibendum detur: prohibet enim concretionem ſanguinis.

Ruſtici buphtalmi herbam cum floribus luteis inſtar calendulæ in cereviſia incoquunt, & tepidum hauſtum ejus decocti exhibent, qui omnes obſtructiones & ſanguinis concretionem ex lapſu diſſolvit, vaſorumque ruptiones perſanat. Idem præſtat Piloſella herba cum rad. in cereviſia cocta & bibita. Nautæ in præcipiti caſu remedio utuntur ʒj. olei ſalis marini & calida cereviſia cocta & bibita, quomodo autem hoc oleum ex ſale conficiatur, nondum explorare potui. Milites in caſtris ad violentas plagas, caſuſve præcipites exhibent ʒj. aut ʒß. pulveris nitrati bombardici cum hauſtulo vini, aceti, aut cereviſiæ; qui tum ratione nitri; tum carbonis ſalicis, diſcutit omnem concretum cruorem & colluviem. Nam & Carbo Tiliæ in pulverem redactus, & per ſe exhibitus in caſu præcipiti mirum in modum confert: uſitatum etiam remedium eſt quod ſequitur.

℞. Unguenti Rubei potabilis ℥j. aut ℥ß. aceto calido diſſolvatur, & ebibendum propinetur. *Franciſcus Joël Practica libro decimo ſect. 5.*

Quod ſæpius uſu venire videmus, ut, dum in plantarum nomenclaturas curioſè nimis inquirimus, plantam fere ipſam cum ejuſdem virtutibus tantopere dilaudatis, aut amittamus, aut ſeplaſiariis & ſcruptis quandoque aniculis excutiendas propinemus, id quod præſtantiſſimæ huic & plantæ *Arnicæ* præter meritum quoque accidiſſe paſſim conſtat, quam enim ut proprio nomine ignotam ita & uſu rariſſimam putabat *Dodonæus* & ex illo *Joh. Bauh. Hiſt. Plant. univerſ.* eam jam vulgo, præſertim nautico quoque notiorem eſſe & frequentiori uſu commendatam, quam quibuſdam Medicis & Botanicis, in confeſſo eſt, ac dolendum, magnos interdum ſumptus fieri, & plurimum temporis laborumque tribui intimius perveſtigando, nec ſine vitæ periculo ex intimis terræ viſceribus eruto alicui medicamento ritè præparando, & per ignis violentiam à quisquiliis depurando ſimplici, aut granulatim & ſcrupulatim ad oſtentationem tantum conſuto & conſarcinato informi cuidam compoſito, domeſticis interim & paſſim obviis ἐυπορίστοις neglectis: Præſtaret igitur ad imitationem primorum medicinæ inventorum & modernorum in *China & Japonia* aliiſque *Indiarum* provinciis feliciter medicantium, aut noſtræ etiam plebis, quam penes optima quandoque & ſpecifica reperiuntur medicamenta, uno eoque certo & experto ſimplici remedio uni obviam ire morbo, quam receptis trium ulnarum longitudinem exſuperantibus. Quod & quanta Vulnera perſanavit ſolo ſuo chironio *Chiron* Medicus ille πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Quot ulcera Telephus Myſiæ Rex ſuo telephio? Quos uteri dolores & hyſtericas paſſiones *Artemiſia* Cariæ Regina ſola ſuâ artemiſia mitigavit, ſopivit, radicitus ſuſtulit? Celeberrimum illud apud Sinenſes & Japonenſes procuranda arthritide remedium moxâ dictum ex ſimplici quadam herba exſiccata paratur, lanugine obvoluitur & in forma cylindri vel pyramidis Europæ jam paſſim divenditur ac pluribus experimentis nobilitatur, quod magnificus Dominus Aſſeſſor Spirenſis Mauritius, Vir in chymia quoque verſatiſſimus nuper confirmavit in Epiſtola ad Nobil. D.D. *Sebaſt. Schefferum.* Phyſ. Francofurtenſem die 14. Julii Anno 1677. exarata: Dominus Mareſchallus de Stubenvoli, inquit, podagricus hic (Spiræ) decumbebat, ita ut ob intentiſſimum dolorem ne pedem quidem loco movere poſſet, moxam petit & facilè à me impetrat, pollicique pedis affecti ter imponit levis breviſque ab impoſito cauterio dolor, exſudante quoque pauco ichore, ſed podagricus dolor ſtatim remiſſior, nox quieta, alteroque die tanta pedum alacritas, ut iiſdem terram fortiter pulſaret & pleraq; Dominorum Aſſeſſorum palatia frequentaret. Similem quoque curam cum prædicta moxa feliciſſimè peractam eſſe in quodam Aromatario Francofurtenſi diebus hiſce ſancte mihi affirmavit Vir quidam ἀξιόπιστος. Sed moxa religioſe tegitur ab Indis, regerunt nonnulli, ergo nec optima illa in vulgus ſtatim ſunt propalanda remedia, ne Medicorum vileſcat authoritas, & peſſimis quandoque nebulonibus ad experimenta per mortes agenda ampliſſima aperia.

aperiatur janua, aut inſano gladius porrigatur ad nocendum. Verum, ô bone, plurima tuta times; præterquam enim quod iſta medicamentorum occultatio avaritiam ſapiat, aut invidiam ambitioniſque & inanis gloriolæ captationem, diverſiſſimè contradicit religione Chriſtiana haut imbutus *Scribonius Largus præfatione ad Calliſtum.*

Qui experti ſunt remediorum utilitatem, denegant autem uſum, valde culpandi ſunt, utpote qui crimine invidentiæ flagrant, quod malum cum animantibus inviſum eſſe debet, tum præcipuè medicis, in quibus niſi plenus miſericordiæ & humanitatis animus ſit ſecundum ipſius profeſſionis voluntatem, omnibus diis & hominibus inviſi eſſe debent. Et ὁ πάνυ *Sennertus* in ſuis Exotericis: væ homini, qui talentum ſibi à Deo concreditum ſub terra defoſſum abſcondit, Hominum quidem conſilia ſunt occultanda, Dei autem ter O. M. beneficia univerſo Orbi revelanda ad majorem ejuſdem gloriam proximique utilitatem, quod prima & primaria fuit naturæ curioſorum ſemper cura & cynoſura. Non ignorant Medici χειρῶν Medicamenta eſſe χεῖρας θεῶν, ſed legitime adminiſtrata & methodice uſurpata, quod nonniſi longo uſu addiſcimus in ſchola Hermetico Dogmatica probe inſtructi, & educti à puero, quibus omnibus deſtituti adminiculis empirici in ſuam non raro perniciem ruunt & ſummam ignominiam, tranquillitatis animi & lætitiæ omnino expertes, ut *Com.* noſter loquitur, & fuſius hoc argumentum ac graviſſimè perſequitur *Langius in ſuis Epiſtolis* pluresque alii, ſed ad rhombum.

Vox *Arnica* ex ptarmica mihi corrupta eſſe videtur ab imperito quodam rhizotomo, quod inſignis ipſi inſit vis ſternutatoria, hinc *Ptarmica montana* nomen invenit apud *Lugdunenſes: Geſnero*, & ex eo *Taberna montano Caltha & Calendula alpina, Aſter luteus & Chryſanthemum latifolium* aliis, ob florum quandam ſimilitudinem dicitur. *Matthiolo* & quibuſdam aliis & *Damaſonium Dioſcor.* inſcribitur; quibus quidem repugnare videtur *Renealmus in plantarum ſpecimine Pariſiis* Anno undecimo hujus ſeculi in 4. edito quod ἄνθη λευκὰ καὶ ὕπωχρα. flores albos & ſubpallidos ſuo tribuat Damaſonio *Dioſcorides*, ſed noſtrum aureis paſſim ſuperbiat, quod deinde non in aquoſis, ut vult. *Dioſcor.* Sed montoſis locis plerumque naſcatur, ſed, quod pace tanti viri dictum eſto, & floribus albis à Matthiolo, & ex pallido-albicantibus à Caſt. Durante, (quin & cæruleis à *Bauhino*) reperta eſt hæc noſtra arnica, & locis plerumq; humectis, ſummontium jugis, pratis riguis, ſylvis cæduis ac uliginoſis frequentior. *Nardus* quoque *celtica* nonnullis vocatur ob ſaporem aromaticum, & *Doronicum Germanicum*: Rectiſſimè autem ab abſolutiſſimo *Cluſio* ad Doronica refertur, & à Caſp. Bauhino differentiæ ergo *Doronicum V. plantaginis folio alterum* cognominatur, Doronicum puta ſalutiferum & non venenatum quam infamiæ notam ab eo graviſſimis rationibus abſtergit. *Nobiliſſ. noſter Neſtor.* Diſſ. 2. de Ægagrop.

Profert autem folia plantagini Villoſæ æmula, leniter hirſuta & molliora, ſummæ potiſſimùm telluri incumbentia, quaterna ut plurimùm, rariora in tereti & lanuginoſo caule, ſemper tamen bina ex adverſo, e quorum ſinu plerumque unus, interdum terni exurgunt ſurculi, ſuis menſe Junio ſinguli floribus in faſtigio conſpicui aureo fulgore. Doronicum Æmulantibus, eodemque modo cum ſemine ſuo tenui, oblongo & nigro in pappum poſtea fatiſcentibus; Radix ſubeſt oblonga ſummæ telluri pluribus fibris annexa cum foliis & floribus aromatica tota.

Nobis rara eſt & uno ſaltem loco, quod ſciam, eoque ſylveſtri, naſcitur, in pratis alibi & locis humidioribus frequentiſſima, in hortos translata culturam non admittit, quod & *Camerarius* notavit in ſuo horto.

Vires ejus ex acrimonia & virtute aromatica æſtimandæ veniunt, in caliditate & ſiccitate excedentes cum magna partium ſubtilitate minimas etiam venarum fibras intimius permeat, eaſque ab obſtructione liberat, in aſthmate, in catharrho utilis, ſternutamenta ciet, menſes & urinas potenter movet, quod & mihi compertum (inquit *Renealmus*, unde & plantæ huic *Diuretica* nomen tribuit, & à doctiſſimo quoque *Pena* annotatum) colicos & hyſtericos dolores mitigat. Vaſa rupta perſanat, in exturbandis arenulis & calculo præſtans, ſudorem facile ciet & nonnunquam vomitum, ideoque in morbis chronicis & in febribus diuturnis proficua, ſed in contuſionibus & caſu ab alto pro diſſolvendo ſanguine grumoſo etiam diutiſſime in corpore delitеſcente, & motum ac reſpirationem impediente, tantæ virtutis & efficaciæ vix ullum ipſi facilè par reperiatur ſimplex ex triplici omniparentis Naturæ regno. Lapſorum igitur quædam quaſi Panacea jure meritoque deprædicanda: ſtatim enim atque aſſumpta eſt, tanto impetu ad locum fertur affectum, ſanguiniſque grumoſi perrumpit latebras, ut magnos ibidem cruciatus, & ſummam quandoque reſpirandi difficultatem ſuſcitaſſe obſervatum ſit, præſertim à nimia ejuſdem doſi, & ubi malum hoc inveteratum ac contumax; quæ tamen omnia brevi vel ſpontaneo vomitu, vel ſectione venæ &c. iterum ſopiuntur, cum exoptata corporis incolumitate & virium reſtitutione in integrum: ubi autem nulla manifeſta læſio, ibi quoque nullus ab hac aſſumpta planta dolor, ubi nulla gloria aut victoria, quod ipſi cum bezoardicis proprie dictis familiare.

Uſus eſt in radice, foliis & floribus, quorum doſis à pug. j. ad ij. in robuſtis, in decocto ex cerevilia calide propinato quod vulgatiſſimum in infuſione ex Aqua major. Vino quoque infundi poteſt medicato cum cœteris ad plures affectus in abdomine, in utero, liene & veſica: pulvis quoque ptarmicus ex foliis & radice paratur præſtantiſſimus. Ejus autem potiſſima vis, ut jam dictum, in diſſolvendo ſanguine conſiſtit, quod ex ſequentibus aliquot hiſtoriis evidenter eluſceſcit.

Vetula quædam Pharmacopolii noſtri Senatorii famula, de dolore lateris cum dyſpnæa à nimio conatu oborto, diu multumque conqueritur, fruſtraque tentatis aliis pluribus medicamentis à ſolo *Arnica* ex cereviſia decocto calidè aſſumpto integre convaluit, provocata plurima per urinam & ſudorem ſeroſitate An-

no 58. Secretarius quidam, robuſtus cæteroquin, & conſiſtentis ætatis vir, ob cereviſiam frigidiſſimam in æſtu copioſè hauſtam in cervicis ſtatim, ſpinæ dorſi & lateris dolores delabitur, aliquot dies noctesque lecto quaſi affixus, ut ajebat, & immobilis decubuit, cum tuſſi pertinaci, raucedine & ſpirandi difficultate: uſurpata alterantia, expectorantia varia, ab aſſumpto Arnicæ decocto ex cereviſia dolor quidem & anguſtia circa pectus intendit; ſed obrepente ſuavi per bihorium ſomno omnia mox ſymptomata evaneſcere viſa, profuſa inſigni urinæ copia. Ann. 60.

Albertus Stumpſ. Villicus ſexagenario major, catharro craſſo cum tuſſi diu afflictus eodem modo curatus eſt; idque remedii genus ſæpius repetiit cum ſucceſſu, quod cum malo hoc quotannis præſertim vere vel autumno conflictaretur.

Annorum 26. Juvenis I.D.S. ex equo præcipitatus, de continuis totius corporis doloribus conqueritur, idque menſtruo fere ſpatio, qui tandem Arnicæ noſtræ decocto prolicito largo ſudore iterum evanuere. Ann. 67.

Plebeja quædam, à conſternatis equis cum temone ad murum violenter detruſa, & graviſſime in pectore ac dorſo læſa, aliis huic malo deſtinatis, pulvere ſc. contra caſum, unguento rubro potabili, ſpermate ceti &c. fruſtra adminiſtratis, decocto hoc feliciter reſtituta eſt. Ann. 63.

Nicolaus Ort Agricola dormituriens curru excuſſus à rota medium thoracem tranſeunte in reſpirandi difficultatem cum abdominis intumeſcentia incidit, pluribusque medicamentis tam internis quam externis nihil levatus, tandem Arnicæ decocto convaleſcit. Anno 70.

Caſpar Kempſ. Carbonarius ab arboris ſucciſæ ſubito lapſu ex imprudentia in dorſo & femore ita læſus, ut diu tanquam claudus ſutor domi ſederet, nec ſe loco movere poſſet, licet pluribus inunctionibus continue uteretur, eodem tamen modo ſanitatem priſtinam recuperavit, una cum ejuſdem uxore quæ diro coxendicum dolore à nimio conatu exorto diu laboraverat. Ann. 70.

Carpentarius quidam A. R. fracto aſſere uno inter duos aſſeres in profundam cellam pendet medius litera longa ſurſumque ſumma vi vix tandem enititur, ſed lateris inde dolor, qui ab impoſitione emplaſtri de ulmaria à tonſore facta exaſperatur, tertio à caſu die inter conſuetos labores concidit miſer quaſi attonitus nec à terra ſe exigere nec movere poteſt de ſummo lateris dorſique dolore conquerens. Alvo l. a. aperta & vena ſecta pulvis contra caſum in decocto *Arnicæ* exhibitus, & *Arnica* cereviſiæ pro potu ordinario immerſa convaluit, inuncto quoque latere dolente cum unguento rubro potabili. *Eodem.*

Peter Schurmer Oberndorffenſis ab equo calcitrante ad pectus percuſſus, ex ſanguine hirci nequaquam, ex *Arnicæ* autem decocto itidem reſtitutus eſt. Petulans quidam puer ex caſu caput fortiter lapidi allidit, unde tumor & vomitus in tertio die febricula cum nonnullo delirio, impoſitum capiti emplaſtrum de beton. decoctum *Arnicæ bis* terque exhibitum, ſubſequente diarrhæa ſpontanea & urina quaſi ſanguinea evaſit. Ann. 62.

Iracundus noſter molitor H.L. Uxorem propriam, fuſtibus præter modum excipit, unde reſpiratio difficilis, ſputum cruentum, capitis tumor, Arnicæ decocto exhibito, urina ſanguinea prodiit cum præſentaneo levamine. Anno 61.

Obſtetrix noſtra de ſcalis lapſa ſumpto hoc decocto probè ſudauit, & convaluit, nullo ſubſequente ſymptomate. Ann. 73.

Leonhard graviſſimis oneribus ferendis & attollendis aſſuetus, ex nimio tandem conatu, deficientibus ſenſim ex ætate viribus, dorſum & lumbos ad perinæum uſque vehementer dolet à nimia Arnicæ doſi dolor ubique major cum metu ſuffocationis, ſed ſumpto juſculo ex croco & maci liberius ſtatim reſpirat, dolor remiſit & ſecta in brachio vena evaneſcit omnis. Ann. 75.

Andreas Venn. ſutor Cachecticus, cui & caput & pedes reciprocè dolebant ac intumeſcebant, cum nullo modo ad ſudandum diſponi poſſet, decocto *Arnicæ* ex cereviſia ſumpto, egregie ſudavit 13. Oct. Ann. 60.

Matronæ cuipiam primariæ hac hieme aſperiori in glacie lubrica lapſæ, & ſpatium ſat longum lumbos dolenti, idem decoctum cum ſucceſſu exhibui. Item.

Cuidam Juveni diu febricitanti cum inflatione lienis, & ex errore diætæ ſæpius recidivanti, qui re, ecta ex ejuſdem uſu per vomitum & ſeceſſum pravorum humorum ſaburra convaluit ex voto; aliique innumeri, quos ſtudio prætereo, cum ex præmiſſis nobiliſſimæ noſtræ *Arnicæ* virtus luculenter eniteſcat. Et nullus omnino dubito, quin in aliis quoque morbis, præſertim pectoris & abdominis, ubi magna in vaſis corrupti ſeri reſtagnat copia, ut in hydrope, dyſuria, præmiſſis tamen præmittendis, cum ſucceſſu illa in uſum vocari poſſit. *Joh. Michael. Febrii.*

Obſervationes.

Pro caſu ad puerum quendam

℞. Vini rubri ℔ ix. cui ſuperadde roſ. rubr. ſicc. roſmar. ſummittat. Myrti. an. m. ij. in cacabo ad ignem fiat decoctio: in hoc vinum ſtipticum ſyndon immergatur, & parum manibus exprimatur, & eo calido optime æger involvatur, & in lecto optime cooperiatur: quo facto remedio copioſiſſime ſudavit, & ſanus factus fuit: Eſt autem hujus generis remedium apud *Hiſpanos* in omni lapſu admodum frequens & uſitatum, à ſcribentibus de caſu & offenſione prætermiſſum, quum tamen potiſſimum ſit. *Amatus Luſitanus cent. 3. curat. 9.*

Juuenis quidam 20. annorum cum per vimineum ſeptum inſtar cancellorum tortum ſaltaret, cecidit ſupra palum circa dorſum, ſine cutis tamen læſione; unde ſequutus eſt dolor ingens circa renes & ſpinam inferiorem, ut incedere non poſſet. Ideo locum dolentem inunximus oleo roſat. inſperſo pulvere myrtillorum, & ſanguinem ex Baſilica, quia Juvenis erat, ne febris aut inflammatio ſupervenirent, detrahere mandavimus. Deinde ſtatim

mummiæ, ſpermatis ceti an. ʒß. cum cereviſia butyrata calida propinavimus; mox ut ſequentem potionem ſumeret juſſimus.

℞. Fœnic. cum toto, ſcabioſ. rubiæ tinct. caulium rubr. pariet. malv. cum rad. chærefol. fœnicul. valerian. agrimon. bugul. & borrag. an. m. j. ſem. nigell. (unicè confert ad caſum ut experti ſumus.) ſemin. aniſ. an. ʒj. conciſa & conquaſſata coque in cereviſia communi pro ℔. ij. colatura ſaccharo dulcoretur in qua puppa ſequens pendeat.

℞. Mummiæ, ſpermatis ceti, an. ℈j. nuc. moſch. troch. alkekeng. ſine opio an. ℈ß. f. puppa exprimenda dum potio ſumitur; decoctum aromatizetur, cum ʒiij. cinnamom. bibat de eo bis in die hora ſexta matutina, & hora quarta a meridie, quarto die ita eundem purgavimus.

℞. Fol. ſen. ʒiij. infund. in decoct. pectoral. ℥v. adde elect. è ſucco roſarum, poſt fortem expreſſionem, ʒj ß. oxymel. ʒv. mumm. nuc. moſch. an. f. potio. Deinde ad majorem reſolutionem inunximus hoc unguento.

℞. Unguenti de althæa ℥ß. ol. chamæm. aneth. an. ʒij. m. quibus dolor ſedatus eſt, & perfecte curatus fuit. *Petrus Foreſtus Obſerv. 29. lib. 6. Obſerv. Chirurg.*

Pro caſu ab alto in quodam.

Hæc quæ ſequuntur ex præſcriptione Forentiolæ egregiè contulerunt.

℞. Rhab. ʒij. rub. tinctor. gr. xv. cum vino ſtiptico, f. pilulæ, quibus utebatur in principio; poſtea in proceſſu exhibeatur illi medicamentum ſequens.

℞. Caſſiæ rec. extract. ʒvj. mummiæ ℈j. rub. tinctor. ʒi ß. rhab. el. ʒj. pulveriſanda pulveriſentur & diſſolvantur cum caſſia in decocto cicerum rub. & fiat potus. Hic pulvis contra caſum in uſu eſt apud Colonienſes cujus author fuit Zittardus, Medicus inſignis.

℞. Mumiæ, ſcabioſ. piloſell. hyperic. an. ʒß. coſti dulcis & amari. nuc. moſch. an. ʒiß. terræ ſigillat. bol. arm. an. ℈iv. rub. tinct. rhapont. ſemin. nigell. an. ʒvj. ſpermat. ceti, rhab. an. ʒij. agar. troch. cumini præpar. an. ʒj. m f. pulvis doſis eſt ʒj.

Elidæus præceptor meus pro ſanguine coagulato è corpore hominis expellendo, tum à percuſſione, & concuſſione; ſequent. remedio utebatur.

℞. Mummiæ, rhab. el. an. ʒj. rubiæ tinct. ℈ij. m. cum decocti pulli nigri ℥iij. vel capiat cum aliqua aqua convenienti; at pulla nigra coqui debet cum pennis & viſceribus, eadem prius ſtrangulata, nec aliter occidi debet: nam ita decocta plurimum præſtat in hoc affectu proprietate quadam occulta. *Petrus Foreſtus Obſerv. 31. & ſchol. lib. 6. Obſerv. Chirurg.*

Pro caſu ex feneſtra ad ſomnambulonem quendam.

Præmiſſa venæ-ſectione & injecto clyſtere, ad ſanguinem collectum diſſolvendum & expectorandum, exterius adhibui decoctum lactis cum meliloto, fl. chamæm. an. m. iij. marrhub. anthos an. m. ij. quod comprehenſum aliquot veſſiculis bubulis, per vices calidum epithematis loco partib. dolentibus applicare juſſi. Interius diebus aliquot matutino tempore pinguedinem humanam (quam tum temporis à recenti corporis humani ſectione copioſam in promptu habui) in juſculo cereviſiæ ad ℥ß. exibendam dedi quo remedio dolores & punctiones internæ leniebantur & ſanguis concretus, ad exitum præparabatur, ita ut conſequenter per tuſſim & ſcreatum concreti ſanguinis fruſta copioſè ſatis, & cum facilitate rejicerentur. Poſt octiduum cum ſuſpicio aderat de ſanguine concreto, aliquoties pulverem ex iis quæ ſanguinis grumos diſſolvunt, ut ſunt oculi cancri præp. rad. rub. tinct. ſperma ceti & ſimilia, exhibui, & ſudorem provocavi, & ſic præter ſpem multorum intra 14. dies juvenis hic perfectè convaluit.

In hoc juvene obſervatione dignum, quod licet ex contignatione domus tertia ad altitudinem 14. ulnarum deciderit, inventus tamen fuerit, quod ad membra externa omni ex parte illæſus, capite excepto, cui vulnus inflictum erat ad os uſque bregmatis ſine oſſis & perioſtii læſione. *Guil. Fabritius Hildanus, obſ. 84. cent. 2. ex Epiſtola. Gregor. Horſtii ad Hildanum.*

Mulier quædam ex altiori delapſa loco diu jacuit ſemimortua, tandem cum ad ſe rediiſſet, exhibui ante omnia contra ſanguinem coagulatum hunc potum.

℞. Succ. cancri vivi contuſi ℥ß. vini albi ℥iv. m. hæc potio expulit ſanguinem coagulatum. Poſtero die ab aſſumpto potu, me jubente venam medianam ſecuit. Quarto à venæſectione die balneo aquæ dulcis chalibeatæ uſa fuit, atque his paucis mox valere rectè cœpit. *Martinus Rulandus cent. 5. curat. 12.*

Mulier quædam quinquagenaria ab equo ſternace ſub bigas lapſa rotis caput, pectus, totumque corpus miſerè contundentibus deplorata videbatur. Ego advocatus, devote Deum implorans, talem medendi curam inſtituo.

Primo poſthabitis, omnibus ſaphænam ſecandam ſuaſi mane dein ſudorem hoc modo provocandum curavi.

℞. Vini rubri ſtiptici ℔ 10. roſ. rubr. ſicc. roſmar. ſummitat. myrti, an. m. ij. f. decoctio in cacabo ad ignem. In hanc poſtea ſindonem vel linteolum immergebam; eoque extremitate digitorum leviter expreſſo, ægram undiquaque & calide, & optime involvebam; atque ſic in lecto arctè contecta, diù multumque ſudavit, in prandio & cœna potus erat decoctum cærefollii cum ſaccharo. *Martinus Rulandus curat. 74. cent. 6.*

Gravis caſus capitis abſque ullo trepano ſanatus.

Uxor L.O. Infortunio quodam in fulcrum incidit focarium, quod 25. libras pendebatur, quo ita læſit caput ut omnia deprehenderentur accidentia in fracturis cranii obſervari ſolita. quare judicarunt medici, chirurgique terebrandum eſſe cranium, licet vulnus tantum cum contuſione abſque fractura, fiſſura aut depreſſione oſſis animadverteretur, ideo ſtatuerunt, requi-

requiri loci perforationem. Eam autem ægra admittere neutiquam volebat. At ecce! quarto decimo poſt læſionem die, caput ejus, facieſque admodum tumere, plurimiſque hæc, ut & frons notari cœpit hinc inde veſiculis. Atque ita dicta mulier abſque trepano, ſed nos abſque auxilio divino, modo certe inſolito, paulo poſt omninò ſuæ priſtinæ reſtituta valetudini.

Vero ſimile eſt dictam materiam infernè ſub cranio prodiiſſe. Quoniam enim nulla manifeſte deprehendebatur fractura fiſſurave, neceſſe eſt, tenuis ille & ſeroſus humor, per ſuturas aut ſudationem, vel denique per occultam rimam extra cranium pervenerit.

Id ipſum autem per tranſudationem fieri poſſe multi teſtantur ſcriptores: ut *Thom. Bartholinus, Obſerv. cent. 2. hiſt. 41. pag. 114. Marcellus Donatus Med. hiſtoriar. Mirab. lib. 5. cap. 4. pag. 200. Wepferus pag 395. lib. 1. Tulpius Obſ. cap. 2. pag. 4.* qui etiam profert exemplum in quo innumeræ ſanguinis guttæ per calvariam, (quæ tamen integra erat quamvis aliquantum mutata colore, adeoque naturali ſoliditate parum debilitata,) erumpebant, inſtar roris univerſam calvariam coöperientes. Quibus ſpongia aliquoties detertis, repullularunt continuo & aliæ: monſtratura velut nihil naturæ eſſe invium; ſed omnia pervia, neque oſſa ullibi tam ſolida, quin per ea libere permeet, cum ſanguis tum pus. *Galenus in librum 7. Hippoc. Aphor. 54.* hæc confirmat dicens arbitrari *Hippocratem, naturam ſemper, ſi robuſta ſit, materiæ viam moliri & invenire, etiam ſi quam maximè craſſa ſit, & per exiles tranſitura meatus: quando per oſſa etiam abſceſſus fieri dicat.*

Sicut autem ab intra foras pus per calvariam, ita etiam contra facilius foris reſudat in interiora. Hac de re etiam videatur *Avicenna fen. 14. lib. 3. tractat. 4. cap. 5. ac Jacobus de Carpo de ſignis convulſ. cereb. 1.* e quo *Marcellus Donatus Med. hiſt. mirab. lib. 5. pag.* 200. teſtatur contingere aliquando in capitis vulneribus non dari liberum ſaniei tranſitum per ipſum vulnus eamque eo caſu per poroſitates oſſis reſudare ad intra cranium, cujus rei teſtis eſt *Hippocrates lib. de vuln. cap.* duo ſcribit vulnera in poſteriore cranii parte reperta minus eſſe letalia, quoniam os propter craſſitiem diuturniori tempore pus contrahit & ad cerebrum ulterius tranſudat.

Petrus Marchettus celeberrimus Chirurgus poſteaque Chirurgiæ Profeſſor P. duæ obſer. 11. pag. 24. ait ſe vidiſſe duo exempla vulnerum capitis ac contuſionum abſque fiſſura in quibus ſine terebratione emittebatur pus, quoniam id per cranii poros, haud aliter, quam per cutem ſudor, exibat: quamvis uterque hic æger, diutius dilata perforatione, poſtea deceſſerit.

Quare ille artem profitentes monet, ſi vulneratis medeantur, quorum ſimptomata arguunt, internas partes etiam læſas, ut in tempore trepano utantur, dictante etiam Hippocrate ſi quid movendum videtur principio move. Unde ſequitur, ſi terebrandum, initio terebr. . Joan. Baptiſta de Lamſzvverde, Append. obſer. pag. mihi 238. obſ. 41. duo ſimilia vidit exempla, in quibus ſanies pars quædam per cranii poros tranſudare conſpiciebatur; huic autem evacuationi dum quidam nimium fiderent, ſerò trepani opera acceſſit: ſubjecta enim ſanies aliquando nimis copioſa, tardiorque eſt exoneratio unde tandem internæ corrumpuntur partes. Et licet frequenter trepanum fracto fiſſoque cranio utile ſit, idem tamen quandoque, ſalvo etiam, atque integro cranio, adhibetur præſertim cum timor eſt, ne intus vaſa quædam rupta ſint. Trepani enim ope non tantum ſanguini effuſo datur exitus verum ita etiam inflammationi, putrefactioni, delirio, febribus, aliiſque letiferis accidentibus itur obviam, quamquam hoc agendi modo artis Magiſtri ſperata non ſemper aſſequantur, optime id ipſum oſtendente Tulpio obſ. lib. 1. pag. mihi 3. & cap. 1. &c. fieri non poteſt, ut materia quæ extra vaſa ſua fluxit, alio, quam quem ictus, caſuſve læſit, contineatur loco. Exempli gratia; ſi ſiniſtrum alicujus os parietale lædatur; ſanguis in adverſam partem repulſu quodam poteſt effundi; licet falce a ſe invicem ſeparentur bina hæc oſſa; item: ſi ictus lapſuſve frontem tangat, poſteriore capitis parte poteſt manifeſtari ſanguis quod ſequenti probatum imus obſervatione.

Continetur etiam quandoque humor qui effluxit, inter binas membranas, vel etiam ſub pia matre; uti is ipſe inter cerebri fiſſuram ſupra corpus calloſum in ventriculis aliquoties apparuit locatus, cujus poſterioris narrationem inſtituam.

Al quando etiam incerta ſunt ſigna, quibus dignoſcatur, ubi lateat quæ effluxit, nec loco ſuo contenta materia, quamvis ea plerumque ſi fractura, fiſſurave adſit ſub eadem reperiatur, nonnunquam alibi ſimul; notante Tulpio obſ. lib. 1. cap. 2. pag. mihi 4. Contingit enim ſæpius (at non ſemper) ut vi illa quæ fit loco plagæ vel ictus (quamvis nulla fiſſura facturave adſit) ſanguis extravaſatus ibidem reperiatur, qui exitum non inveniens, ac proinde ibidem tractu temporis putreſcens, pravorum ſæpe ſymptomatum, nec non mortis interdum cauſa fuit.

Verum quidem eſt fieri aliquando, cum nec manifeſta apertura cranii reperitur, virium robore ſubjectam exonerari materiam, ſive id eo fiat modo de quo ſuperiori obſervatione dictum, ſive per nares, aureſque, uti Wepferus pag. mihi 223. ac Bartholinus cent. 2. hiſt. 4. pag. mihi 115. plureſq; teſtantur, vel, quia aliquando per collum ad pectus, ventremve defertur, atque illis abſceſſus cauſa eſt, quod P. Marchettus obſ. Med. Chirurg. 15. fol. mihi 35. ſæpius ſe expertum ait, ac Jobus Mekeranus obſ. cap. 2. pag. mihi 28. Paræus lib. 10. cap. 8. Marcellus, Donatus lib. 5. cap. 4. pag. mihi 201. nec non Roonhuſius part. 2. lib. 1. obſ. 3. p. 190. indicant. Qui vero viribus ægri cum internæ læſionis deprehendentur ſigna, ſolummodo fidere ſtatuit, deceptum ſe ſæpius ſed ſerò dolebit. *Cornel. Stalpart. obſervat. rarior. centur. 1. obſ. 7.*

Hiſtoria Caſus ab alto Auguſtiſſimi Regis Daniæ Divi Chriſtiani IV.

Rex Daniæ Chriſtianus IV. 20. Julii ann. 1625. hora decima veſpertina, ubi diſpoſitas vigilias exploraret, in foveam ſecundum perpendiculum effoſſam 22. pedes profundam cum equo lapſus, & in dextrum latus proſtratus diu jacuit inanimis ſine loquela, ſine ſenſu & ratione, & ſanguis multus ex naribus & utraque aure fluxit. Medicus in loco venam aperuit. Ego vocatus 23. Jul. inveni valdè debilem, qui neque loqui ipſe poſſet, neque colloquia aliorum ferre, vix noſſe me potuit, adſpiciens tamen manum languidè porrexit nihil locutus. Nullum tempus commodum à medicinis vacuum eſſe volui, & cùm ſerius aliquanto acceſſiſſem, nihil potui niſi clyſterem, eo ipſo die adhibere; ex eo cùm bis excreviſſet, viſus fuit aliquo modo melius habere, loquela tamen ignava & vix intellecta. Eodem die Balſamus inunctus eſt naribus, & auribus parùm illitus, item ſpiritus cephalici inuncti vertici capitis, ubi ſuturæ coëunt. Pulverem ſternutatorium noluit admittere.

D. 24. Julii pulverem pro caſu ad diſſolvendum ſanguinem dare volui cum aceto bezoartico, quem cùm aſſumere recuſaret, neque tamen quicquam temporis fruſtra præterire ſinerem, dedi ipſi pilulas 9. valde lenes, quæ tamen ter alvum moverunt, & cum de pulvere ad caſum, ut volebam, pomeridianis horis iterum quicquam ſumere recuſaret, propter periculum, quod erat in mora, iterum clyſterem eodem die applicui, quem ſtatim reddidit non ſine fructu, adſperſio capitis cum ſpiritibus cephalicis, & inunctio narium eo die non fuit neglecta, aqua etiam pro collutione oris uſus eſt.

D. 25. Julii ſummo mane ſub diluculum iter Verdam ingreſſi ſumus; & tum Rex in monaſterio Mollebeck pranſus eſt, & eo prandio ſua manu bis mihi cibum porrexit. Indè perreximus & pervenimus in pagum Reemer, hic ſumpſit cochlear aquæ bezoarticæ, & caput inunxit, inde Peteterſagium.

D. 26. Julii & 27. tria cochlearia aquæ bezoarticæ ſumpſit; & capitis verticem ſpiritibus cephalicis inunxit, & os colluit cum aqua deſtillata, quod ut veſperi, cum Horam appuliſſemus, faceret, impetrare non potui, quemadmodum neque matutinis horis diei ſequentis, cum inde Verdam proficiſceremur. Eo cùm perveniſſemus, ſtatim appoſitus eſt clyſter, quem addita hiera fortiorem reddidi, ex eo clyſtere magnam excrementorum copiam excluſit, & commodè habuit, ita ut me poſt rejectum clyſterem ad ſe vocaret, & per horam dimidiam tam bene, tam articulate & tam prudenter, ut poſt hunc lapſum unquam mecum de multis rebus conſuleret. Veſperi ſub decubitum facta eſt inunctio ex unguento Hamelæ præſcripto, & adſperſio verticis cum ſpiritibus.

Subſequenti die 29 ſumſit potionem ex rhabarbaro, ex qua parum dejecit, quocirca ſub veſperam iterum clyſter injectus eſt qui cùm fœnore, quod relictum erat, excluſit, undè Rex iterùm bene habuit. Uſus eſt etiam eo die pulvere ſternutatorio, ex quo capitis levamentum ſenſit, itaut poſtero cupiverint adſtantes iterum adhiberi, quod factum eſt, cum prius pulverem A. C. cum Aqua Bezoartica ſumſiſſet, & caput laviſſet cum lixivio medicato & ſapone odorato. Inde ex pulvere cum moleſtiam nonnullam Rex ſeſe percepiſſe auſteriore vultu indicaſſet, adſtantes prope me & medicamenta, quorum tamen utilitatem ante perſpexerant torvo vultu inculare videbantur. Verùm Rex ſub prandium hilaris fuit & multa locutus eſt modo de his, modo de illis, cumque pridie & poſtridie calidiorem potum bibiſſet, circa veſperam præcedentibus duobus diebus capitis gravamentum ſenſit, & noctem inquietiorem habuit, abſque ullo tamen calore præternaturali. Alioquin tum propter curæ procraſtinationem, tum propter calidiorem potum, æſtum & itinerum moleſtias vix fieri potuit, quin in tanto caſu corpus à malo, & cerebrum ab inflammatione defenderetur. Sub ingreſſum lecti fomento pro oculo & linimento eſt uſus.

D. 31. Julii ſumſit ʒv. gelatin. ribium, hora tertia pomeridiana de Electuario confortante ſumſit, hora quarta ablutio facta eſt capitis, & adſperſio ſpirituum cephalicorum, caput deterſum eſt linteis calidis & pulvere præſcripto inſumatis. Hoc die mentis aliqualis fuit error & hallucinatio; nam quænam urbs in qua erat, interrogavit inter cœnandum, tamen ſatis rationaliter locutus fuit. Circa tempus decubitus & dorſum inunctum eſt, & ea nocte benè dormivit.

D. 1. Auguſt. Rex ipſe medicamenta flagitavit, dedi ipſi pulverem ad caſum quantum ter cuſpide cultelli capere potuit, & ſtatim bibere juſſi aquæ bezoarticæ ℥iij. caput ſpiritibus cephalicis irroratum, & dorſum inunctum. Hoc die cùm multa adverſa nunciarentur, aliquanto perturbatiori animo viſus fuit, inter prandium hallucinari viſus eſt, hora octava pomeridiana injectus eſt conſuetus clyſter, quem breviſſimo tempore retinuit, poſt multa excrevit: itaque de electuario cephalico dedi, nasalia admittere noluit, dorſum tamen inungi paſſus eſt, dormivit nocte, neque quicquam abſurdi locutus eſt.

D. 2. Aug. aſſumſit ʒvj. gelatinæ ribium, aqua præſcripta os colluit, pulvis capiti inſperſus eſt, naſalia autem admittere noluit. Poſt meridiem dedi de electuario, caput lotum, ſpiritibus adſperſum, iterum tentata naſalia & leniter. Veſperi hora octava dorſum inunctum, & caput ſpiritibus irroratum eſt, poſt decubuit. Hodie cum mentis hallucinatio & capitis aggravatio pertinaciùs hæreat, nutum cancellario oſtendi. Hac nocte benè dormivit, ſed ſomnia habuit turbata; unde caput adhuc prægravatum potuit conjici.

D. 3. Aug. propinavi pulverem A. C. cum aqua bezoartica, pulverem capiti inſperſi, in prandio ſatis prudenter locutus eſt, veſperi hora tertia caput lotum eſt, ſpiritibus cephalicis irroratum & pulvere adſperſum.

D. 4. Aug. potionem ex Rhabarb. ſumſit, & tertia pomeridiana electuarium, caput lotum eſt, & irroratum, noctu dorſum inunctum.

D. 5. Aug.

D. 5. Aug. pulverem ad caſum cum aqua bezoartica ſumſit, adſperſus eſt pulvere; hora octava caput lotum, ſpiritibus inunctum, & nuchæ, ſcapuliſque quatuor cucurbitulæ ſcarificatæ appoſitæ & dorſum oleis præſcriptis primum inunctum, & unguentum prius abdicatum.

D. 6. Aug. Gelatina ribium ſumta, à meridie electuarium confortans.

D. 7. Aug. ſumpſit pulverem A. C. cum aqua bezoartica, caput lotum, ſpiritibus irroratum, dorſum inunctum oleis, cucurbitulæ ſiccæ adhibitæ, & pulvis ſternutatorius in nares inſufflatus. Pomeridiana tertia ſumſit electuarium, circa ſomnum dorſum inunctum eſt.

D. 8. Aug. Mane Veſtimenta induit, pulverem A. C. ſumſit cum aqua bezoartica, deinde exercitum viſitavit.

D. 9. Aug. ſumſit potionem ex rhabarb.

D. 10. Aug. pulverem A. C. cum aqua bezoartica, caput lotum ſpiritibus inunctum.

D. 11. Aug. clyſter. conſuetus appoſitus eſt, cucurbitulæ ſiccæ dorſo fuerunt appoſitæ, & ſic perreximus in alterno uſu clyſterum, purgationum, pulveris A. C. cum aqua bezoartica, inunctionum, cucurbitularum & reliquorum, quorum antea facta eſt mentio, uſque ad 28. diem Auguſti, morbi autem diem 35. ubi bene valere viſus, & *Armiſum* advenit, neque quicquam incommodi ſenſit.

Medicamenta Regi Præſcripta.

℞. Aloes inſuccat. ʒvj. Pilul. de Rhab. ℥ß. extr. hellebori nigri panchymag. Croll. cor. an. ʒj. Mumiæ ʒj. Caſtor. ℈ij. Diagrid. ℈j. ol. carv. cinam. an. gutt. vj. cum aq. cinam. f. Pilulæ ex ʒxv.

℞. Gelatin. rib. Laxat. ℔ij.

℞. Aq. apoplect. L. ang. ℥vj. Spir. Sulphur. ℈j. Syrup. de chichor. ℥j.

℞. Ol. rut. deſt. carv. an. ℈j. caryophyl. ℈j.ß. lavend. ℈ß. nuc. moſch. expr. q. ſ. f. Balſamus.

℞. Acet. Bezoart. ℔iij. Aq. Theriacal. ℥iij. ſpir. ſaſſafr. ℥iß. ſyrup. de cinamom. de acetoſit. Limon. de eupator an. ℥iß. ſpir. ſulphur. acidi. ℈ij.

℞. Ungu. potabil. ℥vj.

℞. Ocul. cancr. præp. ʒj. ſuccin. alb. præp. ʒij. rad. tormentill. vincetox. rub. an. ʒj. Lap. bezoar. ℈ß cinamom. ʒj. terr. ſigill. v. bol. Armen. an. ʒj. ſacch. ex julep. roſar. candiſat. ℥j. f. pulvis A. C.

℞. Rad. Irid. flor. calam. arom. pyreth. angelic. meu an. ʒj. fol. ror. marin. ſalv. an. ℥ß. flor. lavend. p. ij. pæon. primul. ver. an. p. j. ſem. rut. bacc. laur. exſ. an. ʒß. aq. deſtill. ſalv. ℔ß. rut. lavendul. an. ℥iij. Acet. vin. acerrim. ℥ij. ſtent in infuſ. per horas 2. poſtea balneo ferveſiant & colentur, colaturæ add. mell. anthoſat. ʒj. oxymel. ſcillit. ℥jß. ſpirit. vitriol. ℈j. M.

℞. Rad. althææ, gentian. helleb. nigr. præp. an ʒj. Herb. hyſſop. beton. majoran. meliſſ. an. m. ß. flor. chamomill. Rom. p. ij. bacc. laur. ʒj. Coq. in aq. font. & in fin. add. vini tertiam partem, colaturæ.

℞. ℥x. add. confect. Hamech. Diaturbith. c. rhab. an. ʒiiiß. mell. anthoſ. ʒj. f. clyſter.

℞. Elect. diaturb. c. rhab. diaprun. hamech. mell. mercurial. anthoſ. an. ʒiß. roſat. ℥iij. M.

℞. Conſerv. rad. cichor. Scorzon. an. ℥j. majoran. ʒiß. Veron. marrub. an. ʒij. rut. ℥j. flor. ror. marin. lavend. an. ℥j. nuc. indic. ℥vj. myrobal. emblic. ℥ß. conſerv. flor. roſar. rubr. ℥iij. conſ. Alkerm. ʒiij. ſpirit. Vitriol. ʒiß. ſyrup. d. cinanam. ſ. m. f. Electuarium.

℞. Rhabarb. ℈iiij. fol. ſen. ℈j. Turpeth. ℈j. paſſul. Corinth. ℥j. ſpic. ℈ß. ſem. fœnic. ℈j. aq. endiv. fragar. an. ʒiß. Acet. flor. ſalv. ʒiß. infund. & col. colaturæ adde ſyrup. diaſer. ʒvj.

℞. Rad. ariſtol. rot. v. gentian. an. ℥ß. coſti ʒij. Herb. majoran. rut. ſalv. an. mj. flor. chamomil. ſtæchad. an. mß. ſcob. Lign. ſaſſafr. ℥ß. bacc. laur. exſ. ʒvij. agaric. crud. ʒvj, fol. laur. ℥ß. nuc. moſchat. ʒij. inciſa D.

℞. Sapon. venet. ℥iij. agaric. crud. ʒij. cinam. caryophyl. an. ʒiß. rad. irid. flor. ʒij. camph. ℈ß. moſch. ambr. an. ℈ß. cum aq. majoran. & lavend. formentur globuli pondere ʒij. S. ſapo odoratus.

℞. Tartar. vin. ℥ß. litharg. ℥ß. alum. ʒij. ſal. comm. ℥ß. aqu. fontan. pur. ℔iß. ſolan. plantag. an. ℔j. Acet. vin. acerr. ℔ß. m. & coq. in vaſe clauſo, neque aperiatur vas, antequam refrigeretur, tum tranſcoletur.

℞. Gum. elem. anim. an. ʒij. Maſtich. thur. an. ℥ß. caran. ſtirac. an. ʒvj. fol ror. marin. ſalv. majoran. an ʒj. m. f. pulv. pro fumo.

℞. Rad. Irid. flor. ʒij. lign. Rhod. aloes an. ʒiß. ſaſſafr. ʒß. fol. ror. mar. majoran. an. ʒj. flor. lavend. p. ij. gumm. anim. tacamah. an. ʒiij ſtyrac. calam. oliban. an. ʒj. f. pulvis deinde.

℞. Moſch. Zibeth. ambr. an. ℈j. m. & diluantur accurate in aq. cinnam. & lavendul. an. ℥ß. poſtea miſc. cum pulv. iterumque exſiccetur.

℞. Cort. limon. exſicc. ℥j. rad. irid. flor. ʒij. calam. arom. pimpinel. enul. an. ʒj. turpeth. el. ℥j. fol. ror. marin. ſalv. an. ʒij. ſcob. lign. ſaſſafr. ʒij. ſantal. rubr. agalloch. an. ʒj. ſem. carv. ʒij. fl. caryoph. hortens. roſar. rubr. an. p. ij. paſſul. corinth. ℥ß. vin. rhenan. ℔xiij. ſpir. vitriol. ʒj. infund. & add. zingib. ℥iß. cardamon. ʒvj. caryophyll. cinam. an. ℥ß. ſacchari ℔iß. f. decoctum.

℞. Spir. ſalv. chamomill. R. calam. arom. hyſſ. an. ʒj. aq. carbuncul ℥vj. m.

℞. Ol. arthrit. ℥iß. terebinth. ℥ß. chamomil. deſt. ʒj. majoran. ſalv. rut. an. ʒß. M.

℞. Spirit. rut. majoran. lil. convall. an. ʒiß. cinam. ʒß M. S. ſpiritus cephalic.

℞. Radic. hellebori albi, pyreth. an. ʒij. h. majoranæ, tabaci an. ʒij. ſemin. rutæ ſtaphiſagr. an. ℈j. euphorb. ℈iß. m. f. pulvis. *Thomæ Bartholini.*

Varia cadentium fortuna.

Tralatitium eſt & vulgo etiam compertum homines nonunquam cadentes ex edito loco non lædi, ſive ſi id angelorum cuſtodiæ (quod malim credere) adſcribas, ſive corporis poſitioni inter cadendum fortunatiori. Talis mihi cognitus, qui puer ex alta turri in ſaxeum ſtratum præcipitatus, poſtquam ſe ca-

dens pedibus excepiſſet, nullum damnum ſenſit, niſi calopodiorum ligneorum, quibus pedes munierat, fracturam. Libuit tum experiri ſociis ejus verumne eſſet, quod vulgo jactari ſolet ælurum, quomodocumque cadat, ſemper ita ſe in medio periculo gubernare, ut terram attingens inſiſtat pedibus. Projectus ergo è faſtigio turris in ipſo lapſu varie gyrabatur, nonnunquam pronus, aliquando ſupinus, ſed ubi ad pavimentum alliſit; in pedes erectus ſubito curſu profugere nitebatur, & currebat ſtrenue ad teli jactum, mox in ipſo curſu mortuus diriguit, cerebro, opinor, ex illo lapſu nimium concuſſo. Altioris eſt indaginis, quod Sevenhuſæ in Hollandia quotannis accidit, & mihi bis ſpectatum eſt. Nemus ibi ſurgit modicum, ſed in quo plurimæ arbores volucrum nidis occupantur, ſuccedentibus ſibi in iiſdem cubilibus, varii generis alitibus; de quo plura *Heginitius* in Itinerario Hollandiæ. Conceſſeramus iſtuc aliquot amici eo tempore, quo corvi aquatici in nidis imperium exercent, non plane implumes, ſed nondum volucres. Igitur præmonſtrator noſter ut artificium capturæ oſtenderet, contum altero extremo recurvum arborum uni ſic ſatis proceræ, ſed trunci tenuioris impingit, & varie agitando, ſuccutiendoque duos corvos plumatos quidem, ſed alis ſuis nondum fidentes nido excutit. Illi qui aquarum naturam experti nunquam fuerant, in medio lapſu dum ſuperficiem aquæ (ſuberat enim rivus, in quem decidebant) attingunt, tanta ſagacitate immergunt ſe undis, ut cum tres famuli aſtarent, omnes itidem ſudibus longis armati, ut decidentes interimerent, ictus eorum diu eluſerint, alio ſcilicet margine rivi emergentes, quàm quo in cædem parati excubabant; Dixiſſes volucres has, & vix bimeſtres, in illo foro evadendi pericula, pluribus annis dexterrime ſpectatas fuiſſe, ita nulla eſſe potuit matrum ſolertia prudentior. Id quod meâ quidem ſententia, ſatis evidenter docuerit notiones quaſdam fœtibus animalium ingenerari, ſine prævio genitorum magiſterio; neque enim hi, ut ita dicam, corvuli, imperiti rerum & experimentis imbuti nullis, nec a nido in terram proſpectare docti (tantum abeſt ut aſſueti lymphis fuerint) hos omnes curſus, recurſusque, has e periculis intentatis exeundi technas ſciviſſent, niſi ab innato emanaſſent principio. Quin & anatum ova gallinis incubantibus ſuppoſita atteſtantur idem: excluſi enim hi anatini pulli & gallinaceis permiſti, ubi ad fluviolum venitur, ſtatim, nullo niſi inteſtino doctore, aquas ingrediuntur, natant, alimenta quærunt, ſtupente veluti gallina, pullorum quos ſuos æſtimat, degenerem indolem. At hi pulli matrem viderunt nunquam. Hæc eo tendunt, ut ſi notiones ſuas claras, diſtinctaſque ab ovo ſecum ferant volucres, majorem utique prærogativam largiamur animæ humanæ (ut cumque ſuas alioquin tenebras agnoſcat) nec eam vel exiſtimemus tabulam raſam eſſe, generalem vel regulam; *nihil eſſe in intellectu, quod non ante fuerit in ſenſibus.* Sed ad cadentes iterum: Alius è ſcopulo ſtephanite ad trecentos pedes in præceps per infortunium actus, piſcatorem in ſubjectis undis cymbulæ ſuæ inhæreſcentem ſubito lapſu exanimavit, ipſe ſalvus, Sacerdos quidam Hafnienſis fallente veſtigio è ſcalis ſuis proruens in aliam advolantem caput impegit eliſurus haud dubie calvariam, niſi ex improviſo adſtitiſſet virguncula. Verùm ſuperat hæc omnia fatum Svecanæ fœminæ, quæ menſe Auguſto hujus anni, ex incenſa à noſtris ad Calmarniam bellica hoſtium nave (cui à clave nomen) in ſublime ultra centum pedes cum infante, quem ulnis retinebat rapta, deflagrante ſimul omni tormentorum pulvere, in mare inter medios ignes ſalva procidit, puerulo ſuo comitata, & à noſtris excepta. Olandiæ ſuæ reddita eſt, ut facti ſui luſum, & noſtrorum miſericordiam evulgaret. *Olai Borrichii.*

De lapſu ex alto indemni.

Fieri miracula in Medicina, non *Avicenna* ſolum, ſed ipſa experientia dictitat. Occurrunt exempla θαυμαστὰ καὶ λόγου δύσμαχα, καὶ πάντα νοῦ κρείττονα, quibus ſæpenumero τὸ θεῖον ſubeſſe, nemo niſi atheus negaverit.

I. F. Ewaldi, Civis & Pannificis h. l. filiolus trium annorum 1669. d. 25. Jul. in avi ſui domus ſecunda contignatione, circa feneſtram luſu occupatus, & e ſcamno pronus in plateam lapidibus ubique ſtratam deſpiciens, pondere ſuperioris corporis extra librato & declinante, præcipiti in caput lapſu decidebat, 17. pedum altitudine. Vocati cum binis chirurgis in conſilium invenimus infantem præter ſolum ploratum, alias optimè habentem, nulla cutis læſio, nullus tumor, nulla cruentatio apparebat. Quare internè Pulverem Cephalicum bis terve propinavimus, externè verò ſacculo ex plantis cephalicis excreta (?) interpaſſato (?), & vino incocto caput fovimus, hinc emplaſtro de Betonica impoſito intra triduum omne negotium abſolvimus, ipſo interim puello aſſiduo benè habente, qui & hunc uſque in diem quam optimè valet.

Verum quidem eſt rotundam figuram eſſe omnium perfectiſſimam, quæ ubique ſe ſuſtinet, & contra externarum injuriarum impetum particulis & nexibus quaſi concatenatis armat, nullibi facilè admittens aditum, & hinc capitis ſphæra non æque fracturæ, aliiſq; injuriis ſubjacet, quod ob hanc ipſam cauſam natura (quæ *Galeno* teſte, nullam partem reliquit ἀφρούρητον *incuſtoditam, contra injurias non bene munitam*) tali donavit figura, ut durum oporteat eſſe ictum, qui reſpectu aliarum partium, Oſſeum hunc fornicem perrumpere valeat. Nihilominus pium & chriſtianum eſt, divinam hic agnoſcere manum, quæ teneros potiſſimum & molles infantes protegit, & Angelis tutelaribus ubique ſepit, ut ex Sacris latius deduci poſſet, niſi falcem in alienam meſſem mittere dubitaremus. *Georg. Wolfg. Wedelii.*

Ex lapſu ſalus.

Civis quidam noſter (cujus nomini parco, quod inter nos hodieque ſanus, & bene habitus vivat) itinere Helſingoram inſtituto, per aurigæ incuriam everſo curru in ſaxum impingit, inter cætera, quàm vehementiſſimè ſiniſtrum teſticulum jam ante per ſedecim annos ſcirrho, & tumore præter naturam obſeſſum. Delatus

tus mox in hanc urbem, præter dolorem partis contuſæ febri corripitur & quidem continuâ. Cui ut malo obviam mature iretur, rogatus cataplaſmatis partem affectam foveri jubeo, & febri pharmacorum oppono ſolemnia. Duravit morbi & medicaminum conflictus menſem propemodum integrum, donec natura victrix & ſcirrhum ſuſtulit, & contuſione immani præmollitum, & natam ex dolore febrim extinxit. *Olai Borrichii.*

Ex caſu contuſio maxillæ, vomitus, febris cum delirio & ſopore, ſiniſtri lateris motus convulſivi. &c.

Puerulus 4. circiter annorum. Vegetus ac vivax, cum aliquando currum imprudens conſcenderet, cum fraterculo, de eodem in terram præceps concidit, ita quidem ut maxilla dextra inde præcipue contuſa fuerit, capite aliiſque partibus immunibus: nihil quoque ſanguinolenti vel per os expuit aut per nares excrevit: Parentes mali ſubliteſcentis inſcii, externe remediis domeſticis contuſioni obviam iverunt, aliquot autem diebus poſt, ægrotulo cibum renuente, imò, ſi quid injecerat, mox evomente, graviora ſubveriti convenerunt nos die 14. Maii 1683. conqueſti de imbecillitate ventriculi, qua filiolus laboret, cui Diaph. mart. C.C. philoſ. ppt. ungul. alc. aliiſque his ſimilibus proſpectum ivimus: triduo poſt ingruentibus, nauſea, vomitu, ſiti intenſa & inquietudine apud miſellum ut accederemus ipſi petierunt, ſimulque quid mali nuper acciderit retulerunt; pulſus celer erat & frequens, urina ſaturata: interne pro reſolvendo & diſcutiendo ſanguine grumeſcente, uſi fuimus cinnab. antim. rectif. ant. diaphor. cum ſpir. urin. addit. aq. deſtill. externe vero Balſam. de Peru cum ol. deſtill. menth. ventriculum inunximus: ſub veſper. ſymptomatibus perſiſtentibus, mixtur. ex antepil. diaphoret. per cochlearia ſæpius propinandam ſuaſimus, cui d. ſeq. febri augmentum ſumente miſcuimus ſpir. C.C. addito Epithemate cum ſpirituoſis penetrantibus, quo caput ſubinde foveatur: poſtero die pulſus celer erat & inæqualis, intermittens; Urgebat ſopor profundus cum delirio: Expergefactus ſtatim obdormiit, ſiniſtro latere immobili, adinſtar trunci exiſtente: de abſceſſu ſubliteſcente Parentibus ſuſpicionem noſtram aperuimus: veſicatoria inde applicari juſſimus, ad quæ ipſi prorſus obmutuerunt, abraſis capillis, ſacculos ex herbis aromaticis cephalicis, hinc & columbam vivam per medium ſectam imponi curavimus, pergendo juxta in internis: veſperi reduces in copioſo ſudore ægrum offendimus, ſed citra ὠφέλειαν pulſus matutino ſimilis: delirabat & vigilans tortis oculis adſtantes ſalutabat: Clyſter injectus à quo materiam ſatis graveolentem ſed parce dejecit: nox ſubſequens inquieta fuit ægerque dentibus ſtridere cæpit: Veſicatoria demceps imperata, præſcripta vero Emulſio in 2. Dos. ex Semin. card. bened. aquileg. cucurb. cum aq. ſcabioſ. beton. add. C. C. Philos. ppt. qua rurſum idoneum ſudorem excitavimus, ſed citra ulterius emolumentum. Mane quippe poſtero motus convulſivi invaſerunt, qui paulatim increbuerunt & miſellum die ſequente morti tradiderunt: incaſſùm adhibitis ante-pilept. internis & externis.

Sectione, quâ haud dubiè prædictiones noſtra obfirmatæ fuiſſent, ob alterius parentis ruſticitatem prohibiti fuimus. *Joh. Jacob. Harderus Apiarii Obſerv. 31.*

Anatomicæ inſpectiones.

Ex caſu, capitis contuſio, apoplexia &c.

Anno 1674. menſe Januar. Molitor quidam tranſrhenanus, ubi prius baccho aliquantum indulſerat de ſcalis ex alto decidit, domumque vectus mox inſtar ſtatuæ nec ſenſu & motu jacuit, vomuit enormiter & ſanguinis per aures eruptionem paſſus eſt, vulnere in cranio nullo apparente; die poſtero hinc emigravit. Cranio ex artis præſcripto remoto, ſanguis inter ipſum & duram matrem copioſe in occipite extravaſatus deprehendebatur & tota ſui mole cerebellum verſus & ſpinalem medullam procumbere. *Joh. Jac. Harderus Apiarii Obſerv. 31.*

Vir quadragenario major in vicinia, die 24. Januarii anni 1692 ę ſublimiori loco procidebat, & caput in ſaxa quibus ſtrata erat in quam decidebat platea, tam vehementer alliſdebat, ut inde non parvum vulnus effectum ſit. Chirurgi adſtantes cum viderent magnam contuſionem, inciſionem per illius longitudinis majorem partem ex arte deducunt, venæ ſectione etiam priùs celebrata, ſed nihil amplius in diem uſque 27. prædicti menſis tentare auſi ſunt; quo tempore cum Chirurgo dexterrimo J. J. Coudougnant advocatus, febri ſatis intenſa & phrenetica quaſi affectione vulneratum laborare vidimus, tum explorato vulnere, cum de effracto cranio nobis conſtitiſſet, dilatata quantum neceſſarium fuit inciſione, trepanum ſequenti die applicandum decrevimus, quod etiam factum cum tanta ſanguinis per foramen a trepano confectum evacuatione, ut ad libras ad minimum duas aſſurgeret, metumque nobis incuteret ſubitæ mortis tam larga hæmorrhagia, res tamen in melius abire viſæ ſunt poſtea, ita ut æger noſter & cum ratione loqui, & alimenta aſſumere, imò febris remittere jam non parum inciperet, cùm neſcio quo fato omnia in pejus ruere ſubito occeperunt die prima februarii, eaque ipſa die Caroticus obiit. Cranio elevato, vidimus fracturam non tantum per totam longitudinem oſſis bregmatis dextri, ſed etiam ultra ſuturam lambdoideam ad ipſum os occipitale extendi; duram præterea & piam meningem in toto illo cerebri hæmiſpherio quaſi putridam, imò cerebrum ipſum intra uſque ventriculos ſphacelo prope affectum & prorſus diffluens reperimus. Unde mirari ſubiit quomodo vulneratus hic in tanta cerebri, & commotione & contuſione, quam corruptio prædicta ſubſequuta eſt, etiamſi trepano exitum ſanguini effuſo pro viribus paraſſemus, nec paralyticum, nec convulſivum quid paſſus fuerit, imò à trepano applicito ad interrogata ſine delirio reſpnderit, donec parum ante fatalem horam Caro lethali affectus fuerit.

CATAGMA
Vid.
FRACTURA.

CATALEPSIS.

C*Atalepſis*, aliis *Catoche*, *Prehenſio*, *& Congelatio* eſt affectus in quo ægri rigidi, & quaſi congelati corporis ſitum ſervant in quo erant cùm ipſo corriperentur: immotis autem & apertis plerumque ſunt oculis, motu & ſenſu deſtituti. Affectus hic ita rarus eſt ut unicam ejus hiſtoriam proponat Galenus, duas verò Fernelius, alii ſc. Skenkius, Foreſtus, Tulpius alias itidem habent. Nos aliquoties hunc affectum vidimus, ſed non legitimum, & ſubitò prehendentem, qualis fuit ille quo corripiebatur Galeni condiſcipulus dum ſtudiis attentius incumberet, ſed febris vel continuæ vel intermittentis pejoris notæ ſemper fuit fœtus & proles. Illius à menſibus retentis orti hanc habet deſcriptionem Clar. Diemerbroekius. Domicella 20. annorum ob menſes parcius fluentes uterinis ſuffocationibus ſubinde obnoxia, his diebus ſubitò prehenſa omnis ſenſus expers remanſit, & in illo, quo prehenſa fuit, corporis ſitu, obriguit, oculos apertos ac fixos detinens, nihil tamen videns. Si adſtantes brachium illius ſurſum, deorſum, vel ad latus deflecterent, illud in tali ſitu remanebat. Si ægram in pedes deponerent, ſtabat; ſi corpus impellerent, pedem promovebat. Reſpiratio autem libera perſiſtebat. Cùm hic paroxyſmus per horam duraſſet, tandem ad ſe rediit ægra immemor omnium quæ ipſi contigerant. Poſt biduum ſimili paroxyſmo de novo detenta fuit, qui etiam ſponte ceſſavit. Sic unus ex illis quem vidit Fernelius è lectulo ſublatus cum ſpiratione facili, ſolus conſiſtebat, quicquid in os inferebatur promptè vorabat, impulſus incedebat, & quocunque vel manus, vel brachium, vel crus inflecteretur, illic quaſi fixum & ſtabile permanebat. Expreſſam quandam, addit, dixiſſes larvam, aut arte progredientem ſtatuam.

Partem affectam in hocce affectu cerebrum eſſe, aut potius ſpiritus animales, nemo inficias iverit, atque eò potiſſimum quòd Galenus eum viderit à nimia attentione, ſpirituumq; defatigatione in libris pervolvendis & perlegendis in ſuo condiſcipulo natum. Fortùn aliquando, ut in caſu e Diemerbroëkio allato, ut & in aliis à nobis ipſis obſervatis, fomes morbi alibi nidulans in cerebrum emittit materiam qua ſpiritus torpore corripiantur & quaſi congelentur; ſed non minus propterea cerebrum aut ſpiritus ejuſdem incolas affici dicas, aut minus exigere remedia quibus excitentur, & excutiatur copula illa heterogenea motibus per eoſdem peragendis adeò infenſa, & ipſi cerebro & nervis, ut quibuſdam placet, quaſi impacta.

E ſupra dictis ſatis explicatur morbi iſtius diagnoſis ut & ejuſdem ab aliis capitis affectibus differentia; unde non opus eſt illis enarrandis ulteriùs immoremur.

Cauſam quod ſpectat, eam exquirendam cum Galeno non credimus in frigida cerebri intemperie, nervos conſtipante & congelante, talem enim intemperiem in ſubjecto vivente non opinamur poſſibilem. Sennerti ſpiritus congelans verba tantùm & voces nihil amplius continet, quamvis exemplo fulminis aut ſpiritus ab eodem profecti, atque homines aliquando congelantis, illum illuſtrare conetur. Sylvii coagulatio, analoga illi quæ e ſpiritu vini & urinæ invicem miſtis oritur, pluribus non immeritò non arridet, primò quod tales humores in cerebro vix, imo nunquam reperiantur, qui tamen pro morbo iſto faciendo per totum hoc viſcus & in omnes nervorum origines ſubitò effundi deberent. Secundo quia etiamſi daretur, ſimiles humores in cerebro naſci, vel in illud aliunde elevari, non ſic omnis ſpirituum animalium vis hebetaretur, nam e miſcella ſpiritus vini & urinæ quod præcipitatur penetrantiſſimum eſt & ad minimum calorem præ volatilitate ſublimatur, quod verò liquidum perſtat, quamvis corpus miſtum, non eſt minus mobile, aut viis ſibi per nervorum canaliculos referandis aptum. Supereſt igitur, ut miſſis aliis aliorum ſententiis de Catalepſeos cauſa, ad eam quam legitimam credimus continuo veniamus. Morbus autem hic cùm melancholicis & iis qui aſſiduo diſciplinarum ſtudio ſe ſe fatigant potius quam aliis ſit familiaris, non incongrue pronunciabimus illum de genere extaticorum affectuum eſſe. Sic ipſius ideam imitabatur Socrates, qui referente Gellio ſe ſe exercens in veſtigiis patientiæ perdius atque pernox, ab altero ſolis ortu ad alterum orientem cogitabundus, & immobilis perſtabat. Si itaque diſpoſitio melancholica in qua ſpiritus pauci dantur, iique ad voluntatem minus mobiles, concomitetur attentionem & contemplationem illam fixam à ſtudiis, vel aliunde ortam, in ea attentione procul dubio parcior ſpirituum copia in cerebro ad motus voluntarios peragendos degens tota impendetur; ſicque revera animalium ſpirituum pars perexigua in tota nervorum longitudine, ut & fibris muſcularibus exiſtens motibus naturalibus ad tempus continuandis par erit, ut & ipſis motibus etiam voluntariis ad externam impulſionem peragendis; ſed ſi diuturnior foret affectus, atque anima unionis cum corpore quaſi oblita ſpiritus in cerebro longiùs detineret, tandem membra omnia ac viſcera auxilio tam benefico defraudata, conciderent, ſanguinis circuitus & imminueretur, & periret, unde mors prompta expectanda foret. Quod autem objicietur ex Diemerbroekio, ſc. quòd anima in hocce affectu omnium oblita, contemplationis cujuſpiam in qua attentionem tam fixam adhibuerit omnino ſit immemor, à noſtra nos ſententia minimè dimovet, nam præterquam quod illud ex unica tantùm hiſtoria ab Autore prænominato allata colligi poteſt, facillimè eveniet ut ſpiritus poſt longiorem defatigationem, indeque factam abſumptionem attoniti permaneant, meatuſque in cerebro ad tempus non aperiant per quos memoriam præteritorum refricent, aut præſentis meditationis, ideam imprimant.

Prognoſis non æque periculoſa ac in Apoplexia, in quam, tamen hic affectus ſi longiùs pro-

protrahatur facillimè degenerat. Si malum non ſit idiopathicum, ſi ejus cauſa in cerebro non naſcatur, ſed eo aliunde feratur, ſi ſpontè & per ſpirituum vitium ſubitò non adveniat, ſi invaſiones ſunt breviores, aut earum recurſus non ſit nimium frequens, facilius diſpellitur: Sin minus periculo eoque etiam graviſſimo non vacat.

Indicationes ſunt cerebri corroboratio, ſpirituum excitatio, attentioniſque & contemplationis nimium defatigantis, & longiùs protractæ, abſtinentia. Duabus prioribus potiſſimum providetur volatilibus aliiſque in capitis morbis, remediis recenſendis; tertiæ, eique ſane præcipuæ, potiſſimum medetur ratio, quæ hocce in negotio Medicinæ utrique, ſc. Galenicæ & Chymicæ, prævalet.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Curatio Catalepſis duplex inſtituenda eſt; una in Paroxiſmo, altera extra proxiſmum, in Paroxiſmo ad ægrum excitandum conveniunt ea remedia quæ in ſoporoſis affectibus deſcripta ſunt. Extra Paroxiſmum curatio melancholiæ hic omnino conveniet, Si catochus ab humore aut vapore melancholico generetur quæ quidem cauſa frequentiſſima eſt. Si autem frigida intemperies ſola, à cauſa externa, vel interna producta huic malo originem dederit: quæ illam emendant remedia è capite primo hujus libri erunt depromenda, ac denique ſi copia ſanguinis hunc affectum generet, vel foveat, illius imminutio per venæ ſectionem erit conſentanea.

Victus ratio calefaciens & humectans præſcribenda erit, ſicut in affectibus ab humore melancholico oriundis. *Lazar. Riverius Praxeos, Med. lib. 1. cap. 4.*

Quoniam catalepſis morbus rariſſimus eſſe ſolet, alto ſilentio ſcriptores curationem præterire contenti ſolummodo generaliora præſcripſere, communia his, quæ ad Epileſiam referuntur. Sed & Sylvius conferentia ſolum autumat ſale volatili acriori prædita. Quendam mihi aliquando contigit obſervare qui levamen maximum perſenſit, (cum nihil pér os aſſumere poſſet) a balneis ex chamæmelo, fœnugræco, anetho, malva, althea, meliloto, ſeminibus lini, additis ſalvia, betonica, nicotiana itemque linimentis ex Galbaneto Paracelſi, eſſentia lavendulæ, Oleo nucis myriſticæ, & ceræ. Capucinus catalepticus relatus ab Henrico Heers his remediis curatus fertur. Primum, glande acri alvus ſoluta eſt, unde membra movit, ſurrexit & ambulavit; omnium præteritorum tamen immemor. Tum fricatis naribus ex ptarmico potentiſſimo ſæpe ſternuit mucumque excrevit ſimile glaciei, deinde ingreſſus laconicum flatus diſcutientia aſſumpſit. Poſtmodum ab uſu clyſteris validiſſimi, & cathartici purgatus eſt; atque inſuper decocto herbarum capitalium, cerebelli regio, & univerſa ſpina tota eſt ac convenientibus oleis inuncta: Pro potu hydromel dilutiſſimum, in quo ſaſſafras, fœniculum, & aniſum ebullierat, ebibit, admiſto vino fulvo: Ac tandem in dies exhibitum fuit conditum ex electuariis, acori, ſtœchados nucis myriſticæ, zingiberis cum Theriaca & confectione pliris arconticon; ſeque in poſterum, cum malum perſentiret, oleo calido toti ſpinæ affricto à congelatione præcavit. Alium narrat Foreſtus, qui non diſſimiliter à clyſtere & balano acribus, inunctionibus, decocto cathartico & roborantibus cephalicis convaluit. *Lucas Tozzi Medicin. practic. lib. 1.*

Conſultationes.

Perilluſtris patiens, annum agens 25. perſpicacis ingenii, in infantia habuit caput tædis cruſtis intectum, per abſceſſum retro aurem ſiniſtram diſruptum ſanatus, mox & totum corpus ſquamoſis cruſtis fuit fœdatum, ſola blanda purgatione, ſeri lactis uſu, & halituoſo ſudore deliteſcentibus: ita tamen ut ex levi qualibet ambientis frigiditate tuſſicula quædam ſicca ſuborıretur, niſi ſuffultis veſtibus indueretur. Adultior factus, frigidis humidiſque alimentis familiariter uſus, longo ſcribendi & legendi labore defunctus, poſt graves animi paſſiones, dum caſu cubitum ad parietem alliſit cum dolore maximo, in ſcalam antrorſum prolapſus eſt derepente queruluſque manſit, ibſque loquela & ſenſu jacuit; poſt aliquot vero menſes, à cæna & uſu variorum fructuum, horariorum, potu vini frigidi, & aquæ gelidiſſimæ, mane dolore ventriculi acuto ſuborto, brevi temporis ſpatio perſtitit immobilis, inſenſibilis, rigidus, cum oculis apertis immobilibus, facieque pallida, & veluti cadaveroſa reddita. Quibus affectibus ante biennium ſemel atque iterum correptus fuit, poſt laborioſum motum accedente quinetiam longa, eaque ſpuria catarrhali gonorrhæa, variis præſidiis perfectiſſime ſanata; propterea quærit, quænam ſint horum affectuum natura, cauſæ, qui futuri eventus, & curatio.

Quibus paucis ſatisfacturi, non omiſſis tamen utilioribus, ſtatuimus, affectum præcipuum Nob. hujus Patientis, alium non eſſe, quam, qui a Græcis Catochos, vel catalepſis, a Latinis congelatio dicitur: non tamen accepto cathochi nomine, ea ſignificatione, qua uſus eſt Hippocrates in coacis Prænotionibus, ubi legitur, Cephalalgias, Catochos; latine vertitur à Dureto dolor capitis firmiter fixus. Sic enim quilibet affectus firmus, & ſtabilis, ſeu in habitu, catochos vocatur: minus, ſumpta voce. catochi, pro affectu mixto ex lethargo, & phrenitide à græcis Typhomania dicto, quo ſenſu uſurpatur ab Ætio, vel pro comate vigili ſicut à Paulo Ægineta: Sed pro affectu ſpecifico à prædictis diſtincto, à Gal. deſcripto 2. in primum Prorrheticorum text. comm. 56. in condiſcipulo ſuo ſic ſcribente: *quidam etiam ex noſtris condiſcipulis, cum aſſiduo diſciplinarum ſtudio fatigaretur, malo hoc correptus eſt. Jacebat enim veluti lignum prorſus inflexus, rigidus atque extenſus, & videbatur oculis apertis nos ita intueri, ut ne conniveret quidem, nihil tamen loquebatur.* Et in eadem ſignificatione ſumitur ab eodem Gal. 2. de cauſis ſymptom. 7. 4. de Loc. aff. 2. 2. Aphor. 3. Libro de ſympt. Different. 3. & alibi quo ſenſu aliquando eſt tantum in principio: quo tempore eſt vitium ſolius motricis

gativis, hiera cum ag. cum caſtoreo. Quo tempore non erit abs re ſanguinem mittere ex cephalica dextri brachii, mox & ex venis ſedalibus; in pauca tamen copia ſingulis vicibus, repetita venarum ſedalium reſeratione Vere & autumno. Inurantur quin etiam duo fonticuli, alter ſiniſtro brachio, alter dextro interno femori ad revulſionem, & derivationem. Præter quæ remedia, duo præcipua ex uſu futura cenſeo, internum unum, aliud externum; internum erit decoctum ex radice chinæ, ligno buxi, lentiſci, & ligni viſci quercini cum modico medullæ ligni indici, addita betonica, lilio convallium, ruta capraria, meliſſa, borragine & mentha, præmiſſo bolo confecto ex caſtoreo & mitridatica confectione, vel confectione de Hiacintho, & Alchermes. Extremum erit balneum aquæ dulcis æſtivo hoc tempore, ſummopere ex uſu, cum univerſale tum particulare capitis cum aqua tepida, lotio quin etiam fieri poterit cum lixivio dulci in quo decocta ſint malva, tilia, Stæchas, & fl. chamæmeli. Ventriculo conferret ſtillicidium, vel ex oleis maſtichino, de mentha, amygd. amararum, de abſynthio communi, cum ſpica ſchænantho, & zingibere, facta ipſorum infuſione & ebullitione in duplici vaſe cum vino Cretico, ad penetrationem, vel ex aquis thermalibus non impensè calidis, quales eſſe poſſent in ægro noſtro Patavino aquæ Laſtrenſes ſuper poſita ſummitate purpuræ, imbuta prædictis oleis, vel oleo de nuce moſchata & caryophillorum. Aquas Thermales aliaſque mineralis intus exhibitas non laudo, ſive ſint frigidæ ratione jecoris, ſive calidæ, ratione ventriculi, quoniam omnes tanquam exiccantes in affectu præſenti, proveniente potius a cauſis exſiccantibus, intùs ſumptæ ſunt aliquatenus ſuſpectæ. Propterea ſi jecoris caliditas ad ſe curationem traxerit utatur ſucco cichorii depurato cum ſucco abſinthii per aliquot dies, & à cibo ſemper ſumat aliquid ſubaſtringens: puta diacydonium vel ſaccharum roſatum tabellatum.

Victus ratio primas partes habeat in omnibus ſex rebus non naturalibus: ac proinde fructus horarii, lacticinia, aquæ potus, vinum nive refrigeratum, compotationes, comeſſationes ſunt interdicendæ, cum cibis craſſi ſucci, difficilis coctionis, & ſuccum melancholicum generantibus: cænaque ſit parcior prandio. A ſomno pomeridiano abſtineat: vigiliæ diuturnæ, animi pathemata, aſſiduæ meditationes, longaque lectio, & ſcriptio quàm maxime officiunt. Exercitia non ſint violenta. Aer valdè tenuis qualis eſt Genuenſis, nimis calidus, nimis frigidus, venti Boreales, aquilonareſque conſtitutiones ſunt fugienda: neque iter ſuſcipiendum per loca nivoſa & valdè frigida, aut æſtuoſa. Nimia venus, aliaque hujus ordinis, vel caput replentia, vel impense refrigerantia, & exſiccantia ſunt ſemper noxia. Alvus continuò lubrica ſervanda, cælique mutatio in temperatius, quale eſt noſtrum Patavinum, vel aliud ſimile maximè erit juvamento. Et hæc pro ſalute periilluſtris patientis proponenda duxi, quam ipſi à præpotente Deo enixe precor. *Benedictus. Silvaticus, conſil. & reſponſ. medic. cent. 1.*

Reverendiſ. Abbas annorum 50. temperamenti calidi & ſicci, habitus tamen mediocris, & hirſutus, rebus œconomicis ſui cœtus magnopere addictus, & ideo vigiliis, curis atque cogitationibus nimium intentus, in febrem quartanam incidit à qua ſpatio menſium liberatus fuit. Spontanea ſuperveniente venarum ſedalium copioſa & repetita evacuatione. Hic tamen paulo poſt febre acuta correptus curatus fuit a Medico domeſtico remediis congruis; ſanguinis ſcil. ex brachio miſſione, & quoniam dolor capitis cum vigiliis undecima tranſacta die, remiſſa quodammodo febre, non modo perſeverabat, verum etiam auctus eſt, ideò ſumma cum ratione venas ſedales aperiri juſſit, poſt quam tamen ſanguinis eductionem, ſponte non advertente ægro, copioſius effluxit, Patienti Reverendiſſ. vires eripuit, exigua tamen febre relicta. Decima vero quarta febris die dum ſedens in lecto cibum capturus eſſet, ex tempore totus rigidus factus eſt, ſine ullo motu ulloque ſenſu, apertis palpebris, immotis manentibus oculis, & ore ſubridente. Pulſus erant paulo duriores, illæſa reſpiratio, & tota iſta die excrementa retenta fuere. Poſt aliqua vero adminiſtrata remedia oculos movere iterum cœpit mox & reliqua membra, tandem ad ſe reverſus aſſeruit ſe nuſquam præteritorum reminiſci, nec ullum in acceſſione cognoviſſe, vidiſſe, aut audiviſſe, ſicque duos ſequentes tranſegit dies, cum exigua febre, at non levi manuum & capitis imbecillitate; Die vero decima ſeptima febris, & quarta ab acceſſione redit idem inſultus, ipſo decumbente, cum iiſdem ſymptomatibus, quorum cauſa rurſus accerſiti, de agendis hunc in modum ſumus effati.

Affectus iſte, in quo fit ſubita prehenſio & occupatio tum mentis tum ſenſuum internorum & externorum, motuſque voluntarii qua Reverendiſſ. Pat. rigidus manet in eo ſtatu quo prehenſus fuit, apertis, & immotis oculis ſtatuæ alicujus inſtar, & nec ſentit, nec videt, nec audit, ſola reſpiratione & pulſu illæſis manentibus, Catalepſis, ſive Catochus proprius & exquiſitus erit appellandus; dico proprius & exquiſitus, nam catochum improprium & non exquiſitum coma vigil nuncupavit Amatus Luſitanus, cum Hipp. nec non Doctiſſimus Laugius & Fernel. ipſe cum Ætio, & Paulo, in quo rigiditas & inſenſibilitas nunquam obſervatur; exquiſito catocho neceſſaria, cum ipſius eſſentia in tribus conſiſtat, rigiditate corporis, priſtinam figuram ſervantis, oculis ſemper apertis manentibus, & ſenſuum privatione. Ita rigidus, calamum adhuc manu tenens, manſit ſtudioſus ille de quo Fern. ſicuti & Gal. condiſcipulus. Oculis inſuper apertis manent. Catocho detenti, utentus atque ideo comate vigili detentus fuit ille a Paulo deſcriptus, qui oculis clauſis degebat, non autem catocho, ſicut comatoſus fuit ille quem refert Ætius, quia punctus membra retraxit; in quo præterea perfecta ſenſus privatio non adfuit, ut in catocho exquiſito ſeu catalepſi.

Hujus affectus cauſa immediata ſpirituum immobilitas, regiditati totius corporis juncta ob quam differt Catalepſis ab Ecſtaſi, in qua ſpirituum quidem immobilitas cum ſenſus caren-

carentia, non vero cum rigiditate reperitur. Hæc vero cauſa immediata à vaſis mediatis procedere poteſt, ſive a ſola frigiditate, externa tamen, ex ipſo Gal. ut etiam obſervavit Foreſtus in militibus illis per loca nivoſa iter facientibus congelatis; ſive a frigiditate & ſiccitate, ſiue à frigida & ſicca materia, ut Paulus; ſive a ſanguinea, ut Ætius; ſive à forti imaginatione, ut Rondeletius; ſive à materia melancholica; ut Altimarus, Rudius, Maſſaria, Capivaccius; ſive tandem à ſanguine multo & craſſo replente ac diſtendente venas & arterias in poſtica parte cerebri, ut Holerius Nicolus, Mercatus; In caſu vero noſtro cauſa immediata eſt intemperies frigida & ſicca cerebri cum materia halituoſa & Seroſa melancholica in quam proclivis fuit Pater Reverendiſſ. accedentibus etiam cauſis procatarcticis; intentis nimirum applicationibus, curis, ſollicitudinibus, vigiliis, prægreſſis febribus, ac tandem copioſa ſanguinis hæmorrhoidalis evacuatione. Ita Gal. ſcripſit quod *cauſa immediata catalepſis eſt immobilitas ſpirituum animalium, cum duritie nervoſæ ſubſtantia, proveniens ab intemperie frigida & ſicca, facta vigiliis, curis, ſtudiis, exercitationibus & hujuſmodi aliis*. Unde narrat hiſtoriam condiſcipuli ſui qui ex aſſiduo diſciplinarum ſtudio catalepſi fuit captus, ſpuria tamen, quia præteritorum recordabatur.

A jam dictis igitur procatarcticis, in hoc patiente diſpoſito, & antehac quartana correpto, facile fuit introducta in cerebro ſiccitas, cum frigiditate, ſimulque melancholicus ichor, qui in eodem, & præſertim ejuſdem poſtica parte contentus, replendo, cogendo & exſiccando ſpiritus immobiles reddit, atque ita ſenſum ac motum univerſi corporis intercipit, non irradiata per eoſdem motiva, ac ſenſitiva facultate, prout accidit patientibus Ecſtaſim, ut proinde ad catalepſim neceſſaria ſit quoque rigiditas, atque durities, quam non à cauſa congelante, ſed partim exſiccante, partim replente in caſu noſtro fieri credendum, cum cauſæ nervoſam ſubſtantiam exſiccantes præceſſerint, non ſine exhalationibus à Seroſitatibus melancholicis (unde & affectio quarta die recurrit) quæ partes nervoſas non ſecundum ſolam medullarem partem, (ita enim fieret Paralyſis) nec ſecundum ſolas membranas (fieret quippe convulſio) ſed ſecundum totam ſubſtantiam, tum exſiccando, tum replendo rigiditatem catalepticam inducunt, à quibus omnibus excrementorum retentionem ſecutam eſſe, quid mirum jam ſopita facultate?

Affectus catalepticus eſt ſemper gravis & ſui natura periculoſiſſimus, cum nonnumquam eadem die, imo & paucis horis jugulet, & licet a Cælio Aureliano inter morbos chronicos reponatur; id ſolum admittitur ratione diſpoſitionis, acutus quippe eſt ratione affectionis. Periculoſior autem præſens eſt, poſt tot cauſas exſiccantes vireſque proſternentes, & quia morbo acuto ſupervenit, unde dicebat Hipp, *quæ cum exolutione fiunt, & catocha & aphonia perniciosa ſunt, non ſic quæ repentè ſanis adveniunt*.

Attamen quia facultas vitalis valida conſervatur, & acceſſio prima, horarum ſpatio paucis remediis evanuit, non adeò rebellis cauſæ indicio, idem de præſenti ſperare poteſt, atque etiam integra ſalus remediorum medicorum ope.

Et primo præſens acceſſio removenda, deinde futura præcavenda. In acceſſione vapores & humores ſpiritus cogentes & immobiles reddentes, à capite retrahendi, qui ſunt in capite diſcutiendi totum & caput moderate calefaciendum, & humectandum.

Aque adeo ſtatim clyſter acris, omni induſtria, ſicut alias, eſt injiciendus ex decoct. Thimi, epith. fumar. mercurial. pariet. chamæmel; additis mel. roſ. ſol. ol. lil. alb. ovi vitello, & modico ſale. Nec omittantur reliqua revulſionum genera, frixiones coxis, naribus, cruribus, manibus inunctis ol. lil. alb. unguentum, cucurbitulæ ſiccæ, ac cum multa flamma; ſternutamentum excitetur, cœpa cortice exuta naribus ſubdita, vel inſufflato pulvere majoranæ, ireos & nigellæ.

Interim illinatur tota ſpina, imo & totum corpus & caput ol. lil. alb. & ſeſamin. capiti fomentum paretur ex vino albo in quo ebullierit beton. ſtechas, ſalvia, roſmar. althea, melil. his enim a præterita acceſſione evaſit. & non præcedente affectu in balneum aquæ calidæ foret mittendus: deinde ol. lil. alb. cum aromat. totum & caput inungendum.

Circa victus rationem pauca proponenda ſuperſunt, cum in acceſſione cibus afferri non poſſet; quæ tamen ſi diutius perduret odore calidi panis vino aſperſi & carnis aſſæ præcalidæ nutriendus fuerit. Præterea clyſteres nutrientes ex vino quoque parati forent injiciendi.

Extra acceſſionem humores ſunt præparandi & evacuandi, vapores à capite revellendi & intemperies corrigenda, habita ſemper febris, licet exiguæ ratione. At quoniam in hoc caſu quarto die imminet acceſſio, ideo ſtatim melancolici humoris minorationem moliri optimum cenſemus, caſſiam præbendo cum extracti ſennæ ℈j. cui ſuperbibat ſeri caprini lib. ij. Die vero ſequenti pro humorum præparatione, ac totius corporis & capitis humectatione, idem ſerum erit repetendum ad lib. ij. addito julap. viol. ℥ij. & interim aliquod ferculum ex lacte, ovis & ſaccharo paratum exhibendum. Die verò acceſſionis primis horis matutinis ſinapiſmi duo cruribus apponendi, cibus vero ſint ova recentia, & lac caprinum cum panis buccella, omiſſo vino. Quod ſi recurret acceſſio, omnia ſupradicta repetenda, mox ſero depurato præparandi humores & clyſteribus educendi.

Sed tandem lac & balneum erunt hujuſce affectus propria & adæquata remedia, non obſtante febre, quæ nulla aut valde exigua erit. Lac autem copioſum afferendum nimirum ad libram cum ſaccharo, cum caput petat & humectet. Balneum autem ſit aquæ dulcis, ſed fol. malvæ, viol. ſalic. & Pariet. alteratæ, quâ caput quotidie irrigetur, & perſeverante affectu lacte ipſo lavetur. Interim medicamentum alterativum repetendum, imò ſi receſſerit febris, caſſiæ, pil. cochiar. & aurear. ſcrupulus addi poterit, præbendo tamen ab his ſerum copioſum, aut etiam more Hippocratico, plurimum lac aſininum; atque ita humores præparandi & evacuandi, nec non cerebrum

ac

a nervoſam ſubſtantiam humectandi indicationibus ſatisfactum fuerit.

Circa victus rationem obſervo Galenum catalepticis, extra acceſſionem concedere vinum malvaticum, cujus exemplo Amatus Creticum permittit, atque plerique aquam incraſſatam putant quia à frigiditate ſiccitatem ſuperari ſupponunt. Verum quoniam in caſu noſtro contra ſe res habet Vinum, quidem concedatur, caute tamen noſtro patienti Reverendiſſ. ob ſiccitatem, ſitque album, tenue, aquoſum, & potius ſalvia vel Roſemar. medicatum. Quæ pro Reverendiſſ. Patris ſalute ſatis. *Joh. Raymund. Fortis conſult. & Reſp. Medic. Tom. j. Cent. j.*

Domicella ob menſes parcius fluentes uterinis ſuffocationibus ſubinde obnoxia, his diebus ſubito prehenſa ſenſus expers remanſit, & in illo quo prehenſa fuit corporis ſitu obriguit, oculos apertos ac fixos detinens, nihil tamen videns. Si adſtantes brachium illi ſurſum, deorſum vel ad latus inflecterent illud in ſtatu illo remanebat. Si ægram in pedes deponerent ſtabat, ſi corpus impellerent, pedem promovebat; ſi caput ad latus detorquerent in illo ſitu remanebat. Reſpiratio tamen libera perſiſtebat. Cum hic paroxiſmus per horam duraſſet tandem ad ſe rediit ægra immemor omnium quæ ipſi contigerant. Poſt biduum ſimili paroxiſmo de novo detenta fuit qui etiam ſponte ceſſavit.

In capite mali hujus ſedem eſſe, actionum animalium gravis læſio ſatis oſtendit ſicut uteri affectionem indicant hyſtericæ ſuffocationes.

Affectio hæc eſt *catalepſis* quæ etiam catoche & prehenſio appellatur, *eſtque actionum animalium excepta reſpiratione ſubita & maxima læſio, cum totius corporis rigiditate, qua ægri eundem corporis ſitum ſervant in quo erant cum illo affectu corriperentur.*

Afficitur in hac ægra cerebrum, non quidem totum ſed ſecundum illam partem, in qua eſt ſenſus communis. Afficitur autem hæc pars a vitioſo humore, aut vapore ex utero eo tranſlato.

Cauſa antecedens eſt vitioſus & viſcidus humor, aut vapor craſſus in utero genitus vel collectus, indeque per cæcos ductus ad caput tranſlatus (quod ex præcedentibus uteri ſuffocationibus liquet) qui ſenſorio communi partibuſque ei vicinis adhærens, eaſque ſubito involvens ſpirituum a ſenſorio communi determinationem impedit, ſicque hujus catalepſeos *cauſam continentem* conſtituit.

Quia autem hic totum cerebrum non afficitur & ſpiritus ſatis copioſi in eo generantur quorum etiam influxus in nervos, nulla principii nervorum compreſſione, vel obſtructione impeditur, hinc fit quod ſpiritus illi in determinatas partes influentes cum jam ſenſorium commune à prædicto vitioſo humore craſſove vapore ſubito occupatur, involvitur & detinetur, non determinentur ad alias partes ſed continuè copioſi influant ad illas partes, ad quas determinati erant, mox ante illam prehenſionem, ſeu detentionem: Atque hæc cauſa eſt quod ſingulæ partes in illo ſitu detineantur in quo erant mox ante prehenſionem, & oculi, brachia, crura &c. quaſi fixa remaneant.

Quod autem ægra in pedes depoſita ſtet, & membra ab adſtantibus aliorſum reflexa in novo rurſus ſtatu contineat, hoc fit, quod mutato muſculorum ſitu, mutatur etiam influxus ſpirituum; & pori qui antea clauſi fuerant, aperiuntur ac ſpirituum influxum recipiunt, ita ut qui ſpiritus copioſi influebant in hos muſculos, ſtatim mutato pororum ſitu copioſiores influant in illos; in quos etiam continue influere partemque in tali ſtatu continere non deſinunt uſque dum ille ſitus rurſus mutetur.

Reſpiratio eodem modo percipitur ut in dormientibus, & illæſa manet, partim propter inſignem magnitudinem & latitudinem pororum, maxime neceſſarium uſum nervorum reſpiratoriorum; partim continuatam, & continuam determinationem ad muſculos reſpiratorios.

Ceſſat paroxyſmus & ad ſe redit ægra vapore illo vel humore, qui ſenſorium commune occupat, diſcuſſo & diſſipato. Redit paroximus cum ab utero ſimilis humor vel craſſus vapor ad ſenſorium commune de novo pervenit idque ſubito occupat & involvit.

Periculoſum eſt hoc malum propterea quod pars nobilis hic afficiatur, & tenaces viſcidique humores ſenſorio communi adhærentes non facile diſpellantur. Magnam tamen ſanationis in noſtra ægra ſpem facit, quod malum non ſit idiopathicum ejuſque cauſa in ipſo cerebro non generetur, ſed aliunde eo feratur: præterea quod invaſiones ſint breviores, unde judicamus ſenſorium commune non tam detineri ab humore tenaci & viſcido, quam potius a craſſo quodam vapore, qui facilius attenuatur & diſpellitur. Hic tamen craſſus vapor, quia in tenacem humorem ibi aliquando concreſcere, ſicque graviſſimam catalepſim, cum ſummo vitæ periculo inducere poſſet, curatio quamprimum erit inſtituenda antequam res eo deveniat.

Indicationes curativæ ſunt 1. Ut in acceſſione craſſus ille vapor vel humor ſenſorium commune occupans, diſcutiatur. 2. Ut uterus expurgetur; ejus obſtructiones tollantur novaque hujus pravi humoris generatio in eo præveniatur. 3. Ut pravi iſtius humoris vel vaporis tranſlatio ad caput impediatur. 4. ut caput ita corroboretur, ut hujuſmodi craſſos ac pravos vapores, vel amplius non admittat, vel admiſſos protinus diſſipet ac diſpellat.

In paroxiſmo hic pulvis ſternutatorius in nares inſufflêtur, ut irritata (ſi fieri poſſit) facultate expultrice, vapor ille vel humor, ſenſorium commune occupans, valide excutiatur.

♃. Rad. hellebori albi ſcrup. j. ß. pyrethri, fol. majoranæ, flor. liliorum convallium, ana ſcrup. ß. piperis nigri gr. num. vij. caſtorei gra. iiij. fiat pulvis.

Poſtea hoc linimentum naribus ac vertici illinatur, ejuſque nonnihil cum goſſypio auribus immittatur. Rec. olei thymi, roſmarini, ſalviæ, carui, caſtorei, ſuccini, ana ſcrup. ß. ung. martiati drach. j. miſce pro linimento.

Hic quoque nodulus de collo ſuſpendatur Rec. caſtorei, aſſæ fœtidæ, camphoræ, ana ſcrup. j. ß. fiat nodulus in tenui ſerico. Interea etiam clyſter injiciatur acrior.

Si his peractis, paroxyſmus adhuc perduret cucurbitæ ſine & cum ſcarificatione imponan-

obſtat quod artus in Catalepticis nonnunquam quovis marmore rigidiores apparere dicantur. Nam rigiditas illa proficiſcitur à ſpiritibus, non congelatis ſed in muſculos immiſſis, & perpetuo influentibus ibique ob nullam novam eorundem inſecutam determinationem, retentis, atque ita partes diſtendentibus. Talis quodam modo rigiditas paſſim in nobis obſervatur, dum ſtantes & ad rem non attendentes, corpus noſtrum erectum tenemus.

Alii vero qui obſervant catalepticos quoſdam, ab aliis motos artus ſuos flectere, & erectos ſtare, imo propulſos ad paſſus aliquot progredi *exiſtimant ſpiritus imaginationi inſervientes in cerebro hic figi, dum reliqui manent integri.* Sed hæc opinio non eſt admittenda cum ſpirituum animalium in cerebro nullum ſit diſcrimen; ſed iidem ſenſationi, imaginationi, motui, aliiſque animalibus operationibus inſerviant. Ut ex Phiſicis noſtris conſtat.

Nec mirum à Catalepticis, nihil cogitativè, ob ſenſorium commune affectum, ſentientibus, *tales motus peragi, & alimenta, ori inſerta, nonnunquam deglutiri*; cum hi, ob ſpiritus cerebri animales & ſenſoria ſingularia haud graviter hic affecta, tales motus ab objectis poſſint recipere, quibus ſpiritus in cerebro ita determinentur, ut certos quoſdam nervorum meatus per vices aperiant & claudant atque in has vel illas partes fluant, eaſque viciſſim, inſcio cataleptico; moveant; Eo fere modo ut in automatis pneumaticis, & hidraulicis, aliiſque contingit.

Periculoſiſſimus hic eſt morbus: quia humores melancolici ſenſorio communi firmiſſime infixi dum difficillimè poſſunt tolli, ægrum neceſſario alimento ſumendo privant; & juſtum corporis motum impedientes cacochymiam valdè augent; atque adeo procul dubio vitam, niſi tempeſtive, & cito excutiantur; brevi ipſi per lipothymiam, vel apoplexiam, vel catarrum, adiment. Maturanda itaque *curatio*: quæ perficietur per cauſæ antecedentis & continentis ablationem; & deinde per intemperiei cerebri & reliqui corporis per calefacientia, humectantia, ac incidentia, emendationem:

Primò itaque talis injiciatur clyſter:

℞. Mercurialis, betæ, ſalviæ, rutæ, pulegii, centaur. min. an. m. j. Flor. meliloti, camæmill. Stæchados, an. p. j. Rad. polipod. querc. fol. ſennæ, ſem. carthami an. unc. ß. rad. althææ ℥j. Rad. Ellebori nigri ʒij. colochynth. ʒß. decoquantur in aqua com. ad. lib. j. colaturæ adde confect. hamech. ℥ß. Hieræ Logadii ʒvj. trochiſc. alhandal. ℈j. ol. rutacei, anethini, an ℥ß. ſal. commun. ʒj. ß. F. clyſter.

Si clyſter injectus ob nimiam inteſtinorum irritationem, vel aliam cauſam non retinetur, mox ſequens ſuppoſitorium ano inſeratur:

℞. Pulv. hieræ logadii, ℈ij. trochiſc. alhandal. ℈j. Diagridii gra. iij. ſal. com. Gemmæ an. ʒß. mellis cocti & indurati, qu. ſ. fiat ſuppoſitorium.

Ab alui eductione, mox hoc ſequens medicamentum, ſi tum deglutire æger aliquid poſſit, ingeratur.

℞. Theriacæ And. ʒj. mithrid. ℈j. aqu. cinnamomi ℥ß. aqua beton. ℥iij. miſce fiat ſudoriferum.

Tum adhibeantur artuum & poſterioris partis colli ac ſpinæ dorſi, cum pannis aſperis calidis, frictiones; & inungatur caput hoc linimento calido.

℞. Ol. anethini, camomill. lilior. an. ℥j. His in vaſe dup. incoquantur herbæ, hiſſopi, thimi, ſerpilli. an. p. j. Expreſſioni forti adde caſtorei ʒß. ceræ parum fiat linimentum.

Naribus etiam infletur ſternutatorium, ex helleboro albo, pyrethro, euphorbio, Tabaco confectum.

Ubi ad ſe pluſculum redierit, præſcribatur hoc decoctum.

℞. Rad. bugloſſ. borag. an. ℥j. ß. ellebori nigri ʒiij. Herb. card. bened. ſtæchad. epithymi, calaminc. fumariæ, anethi am. M. j. Flor. bo.rag. meliſſæ an. p. ij. coq. ex hydromellite ad lib. j. addendo ſub finem decoctionis fol. ſennæ ℥j. ß. rhabarb. agarici an. ʒiij. cinamom. nucis moſchatæ an. ʒß. in colatura diſſolve ſyr. de ſtæchade ℥ij. fiat Apozema.

De quo ſumat ʒiiij. ſemel vel bis in die, pro operationis magnitudine. Ad intemperiem capitis & totius corporis corrigendam, ſumat de hac miſtura mane & veſperi, ad quantitatem caſtaneæ majoris.

℞. Conſerv. flor. borrag. bugloſſi, anthos, an. ʒ j. ſp. diamoſci dulcis, lætificantis Galeni an. ℈iij. Theriacæ veteris ʒj. cum ſyr. de bugloſſo q. ſ. miſceantur ad conſiſt. Electuarii.

In *diæta* aër ſit calidus & humidus, cibus ſit panis ex bono frumento, bene fermentatus, & rectè coctus; ſumat & ova recentia, carnes juniores vervecinas & gallinaceas. Convenit ptiſanna hordeacea: ex oleribus conveniunt malva, lactuca, bugloſſum, borrago. Ex fructibus mala dulcia, uvæ paſſæ. Legumina, porrum, cæpas, caules vitet. Cibi quantitas ſit moderata, vinum bibat tenue & mediocrem cereviſiam bene defæcatam, exercitium ad excrementa excutienda ſufficiat. Quærat lætitiæ occaſiones triſtitiæ fugiat, ſomnus ſit longior, à vigiliis diuturnis abſtineat. *Henr. Regius apud Theod. Craanem Medication. lib. j.*

Obſervationes.

Vir annorum 50. aſperrima hieme cum diu in parte capitis poſteriore dolorem perſenſiſſet, neque medicum tamen conſilium adhibuiſſet ſedens in cella in eodem ſtatu permanens ſubito correptus eſt, & mente detentus, & veluti fixos oculos in adſtantes ac palpebras veluti immobiles penitus habebat voce inſuper ac ſenſu privatus nihil audiebat; neque reſpondebat. Mandavi illico ut Clyſter actutum fieret.

℞. Fol. mercurial. betæ, ſalv. rutæ, puleg. an. m. j. fl. ſtæchad. chamem. melilot. an. p. j. polipod. fol. ſen. an. ʒß. cent. min. m. ß. rad. alth. ℥j. ſem. cartham (aliqui addunt colocynthid. vel hellebor. nigr. ʒj) F. decoctio in aqua (alii decoquunt cum gallo veteri.) colaturæ adde confect. hamec. ℥ß. hier. logad. ʒvj. troch. alhand. ℈j. mellis anthos ℥j. ol. rutac. camæm. aneth. an. ℥j. ſal. communis ℥iß. M. F. clyſter. mox ſuppoſitorium præſcripſimus quod filo alligato immittetur, ſi clyſter non retineretur, aut præter expectationem in corpore obhæreret.

℞. Pulv. hier. logad. ℈ij. trochiſc. alhand. ℈.

Diagrid. gr. ℞j. Salis communis & Gemmæ an. ʒß melis q. ſ. F. ſupoſitorium.

Statim ab alvi eductione exhibui ʒi theriacæ præſtantiſſimæ, & ℈i mithrida. cum aq. card. benedic. & beton. an. ℥iß. ultro in os ingerendo; frictionibus etiam utebar ut & ligaturis fortibus brachiorum, pedum & crurum. Partem quoque capitis poſteriorem inungi mandabam unguento infra ſcripto.

℞. Ol. aneth. camæm. lilior. an ℥iß. adjice hyſſopi, thymi & ſerpilli parum & coquantur in duplici vaſe deindè fortitèr colentur. Colaturæ adde caſtorei ℈iß. ceræ modicum. Fiat unguentum molle. Nonnulli totum corpus anethino oleo inungunt maxime in hyeme & Caſtor. ʒi. cum aqua multa ori infundunt: Cum hiſce non nihil ad ſe rediiſſet, & melius quid ſumere poſſet, ne iterum rediret malum, & ut ex toto convaleſceret, præſcripſi decoctum præparans apii, fœnicul. calamenth. aneth. fumar. buglos. borrag. meliſſ. ſyruppis de Epithymo, è ſtæcade & de ſucco fumariæ adjectis: Poſtea huic decocto adjicientes Sennam, Epithimum, polipodium, ut ſimiliter purgaret: & ad roborationem capitis conſului ut acciperet Diambram, pliris Archonticum, Conſervam roſmarini, & ſimilia quibus tandem bene habuit. *Petr. Foreſtus obſ. 42. lib. 10.*

Ad Fratrem *Capucinum* Catalepticum factum vocatus invenio illum aphonon, uno genu terræ innitebatur, alterum ceu flexurus curabat: brachiorum ſiniſtrum pendebat ad genu, dextrum in aerem elevatum diductis digitis, viam prætereuntibus, (ut olim *Mercurii* Statua,) oſtentare videbatur; utrumque omni gelato marmore frigidius; patebant oculi ſed irretorti, & quicquid ſudario illos perſtringerem inconnivi. Os hiabat cum reſpiratione ſatis libera, pulſus in utroque brachio ſat magni. Cum ad ſatietatem aſpectaſſem, dixi accerſerent alios Medicos, meque cum ſtatuam exuiſſet æger, cum illis revocarent, in caſu enim ad hunc mihi diem inviſo nihil tentaturum niſi conſultis ſenioribus. Volebam tamen injici validiſſimum Clyſterem, ſed Apothecarius negabat ſe ulla ratione ob ſtrictas nimium nates injicere poſſe, glandem ergo præſcripſi ex ſpeciebus hieræ, colochinth. ſale gemmeo, & muſcerda; Juſſique excipi felle, loco melis, ut melius pungeret: ægre immiſit ſed cum bonis ægri rebus, valide enim ſoluta alvo, multiſque bombis emiſſis, degelatus membra movit, ſurrexit, ambulavit, omnium præteritorum ignariſſimus, tum fricatis naribus [ptarmicum enim potentiſſimum ſufflaveram ante horas aliquot, ſed ſine effectu] iiſque motu calefactis, ſæpe ſternuit multumque pituitæ vitreæ, aut glaciei, ut veriùs loquar, excuſſit. Cum ſub vigeſimam horam ad ſe rediiſſet, Laconicum ſeu ſtupham *germanicam* paucis horis ſtruendam procuravi; credebam enim algidiſſimum hoc corpus non niſi in aëre perpetuo æqualiter calido ſervari & curari poſſe. Cum illud ingreſſus eſſet, flatibus in cerebrum delatis diſcutiendis incumbendum duxi, unaque novorum generationem impediendam ſtatui. Injecto ergo ſub veſperam validiſſimo clyſtere, qui præter calida quæque recipiebat etiam Elleborum, turbith, trochiſc. alhand. omnibus in jure veteris galli decoctis, colaturæ remiſcebam hieram, Colochinth. confect. hamech. elect. de baccis lauri, Theriacam; & aquam vitæ rectificatiſſimam, poſtridie eccoprotico commodè purgato cerebelli regionem radi juſſi, totamque cum tota ſpina decocto lavendul. lauri, acori, ſtæchad. ex malvatico incoctarum, inungebam primo caſtoreo, aurea alexandrina, melle anachardino, Theriaca, oleo petroleo, & ſuccini ſolutis. Hinc inguini ſuperponebam emplaſtrum Paracelſi iiſdem oleis recens ſubactum, dabam cibos convenientes, bibebat hydromel dilutiſſimum, cui ſaſſaphras, fœniculum, & aniſum incoxerat, miſcebatque vinum fulvum. In dies ſumebat conditum ex conſerv. acori, ſtæchad. nuc. moſch. zinzib. chinenſis, theriaca cum conſerv. pleres arch. ſicque cum Deo toto biennio liberrimus a congelatione fuit, ſæpe tamen poſtea hic frater catochomenos factus eſt, ſed tandem ita convaluit, ut duodecim annis mali nihil ſenſerit, quoties enim rigente parum collo, (malum ſecuturum præſagit,) ſtatim oleo calido nucham totamqne ſpinam inungi curat, & ita malum avertit. Miror itaque *Dodoneum* & ex illo *Heurnium* ſcripſiſſe neminem, ſecundo ſine pernicie certa hoc morbo corripi poſſe. *Henricus* ab *Heers* obſerv. 3.

Juvenis Britannus impenſiùs [ut ſolet illa ætas] amori indulgens, percullus fuit adeo vehementer ex inopinata matrimonii repulſa: ut obriguerit inſtar ſtipitis, ſedens in ſedili ſuo κάτοχος, ſive detentus, ſive congelatus, per integrum diem, retinenſque continenter eundem ſitum, & oculos non minus apertos, atque olim ſimillimum affectum delineavit Galenus, comm. II. in Prorh. cap. 55.

A qua figura ne latum quidem cum recederet unguem: juraſſes certo te ſtatuam potius quàm hominem videre. Adeo quippe fuere omnia non modo rigida, ſed plane immobilia. Verum ubi exclamaretur, alta voce, rem ipſius meliori eſſe loco, & cupitam habiturum amicam: modo ad ſe reverteretur, proſiliit confeſtim ex ſedili, & quaſi excitatus ex profundiore ſomno, rediit rurſum ad ſe, diſruptis protinus illis vinculis, quibus illum arctè illigaverat tenaciſſima hæc catoche. *Nicolaus Tulpius obſerv. medicarum lib. 1. obſ. 22.*

Ruſtica quædam puella annorum circiter 15 jam à quinquennio Catalepſi laborat [liceat ita loqui] ſtataria, eaque brevi ac ſæpius de die inter eundum in media via, nullo præcedente frigoris ſenſu, ſubito inſtar Mercurialis ſtatuæ conſiſtit, omnibuſque ſenſibus tam internis quam externis quaſi coniopitis, oculis apertis non videt, non audit inclamata, nec ſe loco movet, nec progreditur, nec unquam cadit etiam graviter onerata, nec opus deponit aut projicit, quin & in templo ad Sacram Cœnam acceſſura ſæpius ita conſiſtit, & Paſtorem in altari moratur, ſed mox, quaſi è profundo ſomno excitata ad priſtinum vigoris ſtatum redit; præteritorum omnium ignara, cæteroquin & extra paroxyſmum omnium animæ corporiſque functionum ſic ſatis capax. Unica convaleſcentiæ ſpes in felici menſtruorum

num eruptione; quæ nondum apparuere. Ab ejuſmodi diuturna auſtrina tempeſtate correpta: Catalepticæ quinquennis puellæ admodum ſomnolentæ & Moroſæ, mentio quoque facta eſt in *Hiera mea picra*, ſeu. *Tractatu de Abſynthio* pag. 59. quæ in prandio ob pinguioris boli præſumptionem à ſorore offenſa ſubito obriguit, cum manu & Cochleari ad patinam extenſa, irretorto oculo quaſi indignabunda ſororem adſpiciens, fortiter inclamata & increpata neque audit, neque os aut labia movet, manu ducta & coacta incedit, brachia ejuſdem ſurſum aut deorſum, vel etiam tranſuerſim tracta in eodem ſitu perſtant. Ceream hominis ſtatuam dixiſſes: Ante Paroxyſmum marmoris inſtar frigidiſſimi rigebat; poſt horam ferè unam cum pandiculatione, ventris murmuribus, ac profundis ſuſpiriis ſenſim iterum incaleſcebat, largiorique ſudore profuſo reſtituebatur in integrum, antepilepticis tum curata, & helmintagogis. Vorax enim erat; ſed anno inſequenti variolis publice graſſantibus graviter afflicta obiit, Catalepſi non amplius tentata. Sic Prætor quidam in vicinia a quodam maleferiato ſubdito, aculeatis cavillis præter modum petitus tantopere excandeſcit ut ſubitò ac in ipſo adhuc tribunali ſedens obrigeſceret quaſi minitabundus ac ſuperveniente Apoplexia forti ſtatim expiraret quaſi fulmine percuſſus. Quò facto etiam arrepti ſunt octo Meſſores in Inſula Lemno ſub quercu cœnantes, & ſubito exanimati, qui ſub ea ſpecie qua diſcubuerant, rigidi permanſerunt, ita ut unus comedere, alter ori poculum manu admovere, alius bibere videretur: cumque omnes nigri eſſent, imaginem totidem ſtatuarum repræſentarent, P. Zacchias Quæſtion Med. Legal. pag. 395. Unde non inſcitè Catalepſis morbus attonitus a quibuſdam nuncupatur, & Catochus ſeu ſubita quædam quaſi congelatio totius corporis viventis. Geminum quid patitur obſtetrix noſtra, Epilepticis alias convulſionibus ex aura maligna à ſummo pedis digito ſurſum exhalante obnoxia. Quoties enim ad maxillas uſque aſcendit aura iſta frigida, ibique penitus ſe inſinuat, caput obrigeſcit, nec os claudere nec verbulum eloqui poteſt, donec ſuccedente ſtertore Paroxymus finiatur: Veſſicatorium pedi impoſitum, & aqua Ciconiar. exhibita cum ſucceſſu. Cor quoque ciconiar. hic quidam maximopere probant. *Johann. Michaël. Fehr.*

Anatomicæ Inſpectiones.

In anatomia eorum qui catoche periiſſent, *majores* venas, quæ recta decurrunt a poſteriore capite ad ſynciput *plenas concocto craſſoque ſanguine* vidimus, & *poſterius cerebrum* ſeroſa materia occupatum; Atque revera in hoc malo poſteriora magis affici veteres Medici putaverunt: Galenus meminit cujuſdam condiſcipuli in Prorrhet. qui ex hoc ſed levi malo, ut ſcripſit evaſit: nam in omni genere morbi, hic gravior ille levior eſt. *Iacotius comm. ad aphor. 7. lib. 2. Coacarum.*

Secretarius vaſco in febris declinatione, & alvi profluvio, urinis bene coctis certam valetudinis ſpem præbentibus, Catalepſi prehenſus uno die obiit.

Aperto cadavere pulmones & hepar corrupta ſunt inventa, *ſerum quaſi rufum* cerebro poſteriore contentum. Et ſanguis concretus in majori vena quæ medium caput proreptat *Scholiographus ad caput. 9 lib. 1. Hollerii de morbis i. n.*

Civis Leodienſis mercator, à rivali ſuo in carcerem conjicitur, e quo valde liber domum reverſus, totum Melancholiæ ſe immergit; paucos poſt dies acute febriit ſine delirio tamen: a febre liber, in amentiam primùm, dein *furorem* verſus, vinculis coërceri debuit: numellas manus ſtringentes tanto interdum ſquatiebat ſtrepitu, ut fracturus crederetur: Melanagogis per Epicr. ſin diu ſumptis, conciliato etiam multis noctibus ſomno ad mentem rediiſſe viſus, ut omninò reſtitutus ſibi videretur, xx. a Captivitate menſe *fatuiſſimus* factus & repueraſcens ſub ætatis annum xl. primùm ſiniſtræ *manus digitos* tres ultimos ita lunavit ut nulla arte extendi poſſent: Purgato capite, applicitis medullæ ſpinali oleis caleſacientibus & humectantibus, digitorum uſum recuperavit; ſed paulo poſt omnes digiti ejuſdem manus incurvati riguerunt, & ut in catochico, nullo ingenio dimoveri potuerunt; paulo poſt & dextro captus brachio, & utroque crurum, *aphonus* factus, immobilis jacuit, multis litibus & fomentis & gargariſmis linguæ uſum recepit: ſed toto biennio ad mortem uſque vocem articulatam formare non potuit, inſtar infantis ſemeſtris lallabat, alienaque manu cibum capiens ſuſtentabatur: alvus interim utcumque reſpondebat, reſpiratio ſemper liberrima, & pulſus optimi, tandem ſub anni quarti finem fatis conceſſit.

Ad anatomen vocatus, volui primum cerebrum inſpici quod ablato cranio ſicciſſimũ, durum adeoque in ſumma parte digitis meis friabile, flavedine citri æmula undiquaque ad altitudinem digiti tinctum, obſervatum circa ventriculos & baſin mollius & humidius, colore tamen aliquantum vitiato; rete admirabile depreſſum: nervorum origines ſiccæ ſolitoque graciliores: Thorax Imuſque venter nihil obſervabile exhibebant. *Henric. ab Heers Obſerv. Medic. 3.*

Argentum vivum ſi largius ſumatur congelare ſanguinem teſtatur Conciliator exemplo cujuſdam ſeplaſiarii, qui febre ardenti laborans, cum ad ſitim ſedandam imprudens aquæ vice, vaſculum argento vivo plenum inveniſſet illiuſque magnam copiam ebibiſſet, congelatus interiit.

Aperto cadavere ſanguinem circa cor concretum Medici invenerunt *Primiroſius de Vulgi erroribus l. 4. cap. 29.*

CATAPHORA
Vid.
COMA
Capite de Caro.

CATARACTA.

Curationes, Conſultationes, & Obſervationes ex variis.

Curationes.

Cataracta eſt membrana ſeu tenuis pellicula genita in oculo ex pituitoſa aliqua materia vel craſſo vapore ad oculum & albugineum humorem delato, & ibi calore capitis paulatim in pelliculam condenſato; quæ pellicula ſua oppoſitione impedit receptionem ſpecierum viſibilium in humorem cryſtallinum, ſeu tranſitum earum per pupillam, ex quo contingit cæcitas. Illa pellicula eſt opaca, alioqui non impediret viſionem; Et occludit ſeu obſtruit pupillam; ſi enim alio loco eſſet quàm ante pupillam non ſic impediret; ſuſpenditur ergo tanquam velum quoddam vel ante vel retro pupillam. Dico retro vel ante; quia locus ejus communiter eſt ante vel intra pupillam, id eſt profundius quàm pupilla & poſt eam & ſic intra tunicam uveam; interdum vero eſt extra pupillam, ſeu ante eam & extra tunicam uveam id eſt inter uveam & corneam, ſeu in ſpatio illo quod ab iride oculi comprehenditur, & conſtituitur, a tunica uvea compreſſa, & ipſa cornea. Itaque cataracta eſt in humore albugineo. Talis cataracta, cum eſt adhuc in fieri, priuſquàm in pelliculam eſt condenſata, & in forma humoris eſt adhuc fluctuans, eſt curabilis per medicamenta diſcutientia & nulla ratione curabilis acû ſeu Chirurgia. Sed quando jam eſt in formam pelliculæ continuata, & condenſata, tunc non eſt amplius curabilis per pharmaciam; ſed tantum per Chyrurgiam. Medicamenta omnia, quæ id poſſunt præſtare, ſunt diſcutientia: illa autem non poſſunt pelliculam jam condenſatam & ſiccatam diſſolvere, quinimò cum calida ſint magis exſiccando indurant.

Hæc Cataracta cognoſcitur tum ſignis à ratione deſumptis, tum ipſo ſenſu. Eſt enim facilè viſibilis, & ubi eſt, ibi pupilla non apparet integra, ſed alba: præcipue cùm cataracta eſt valdè externa, ſed ſi profundius lateat, tum quidem adhuc pupilla quodammodo integra apparet, ſed tum in profundo in ea, quaſi album velum ei obtenſum videtur. Signis à ratione deſumptis cognoſcitur, quia æger cæcus eſt & cæcitas illa paulatim exorta eſt, & paulatim majus majuſq; cœpit incrementum. Primò enim muſcæ, cimices & nubeculæ ante oculos volare viſæ fuerunt, poſtea viſus minui & res feneſtratæ ac in iis integræ maculæ apparere inceperunt, tandem verò cæcitas magis magiſque oboriri.

Variæ ſunt differentiæ cataractarum, alia ſumitur à ſitû, quia alia eſt extra uveam & pupillam, alia intra, uti ſupra dictum. Quæ quia diverſo modo debent curari diſtinguendum eſt quo loco contineantur. Quæ intra uveam eſt diſcernitur profunditate; quæ extra exterioritate, viſus enim facilè dijudicat, unam eſſe exteriorem, alteram interiorem. Denique cognoſcitur ex eo, quod quando eſt intra uveam, tunc videtur rotunditas pupillæ, quandò verò eſt extra, tunc tota pupilla eſt obducta, nec illius ulla veſtigia apparent. A quantitate etiam ſumitur differentia, nam aliqua cataracta tegit totam pupillam, aliquam partem tantùm aliqua. Cum tota pupilla eſt tecta, tum adeſt abſoluta cæcitas, cum pars aliqua tantum, tunc res apparent, vel quadrangulatæ, vel triangulatæ, vel mediæ, vel feneſtratæ, prout eſt figura ipſius cataractæ &c. A ſubſtantia, quia alia eſt ſubtilis, alia craſſa. Cum ſubtilis; tum res videntur obumbratæ, ac ſi pannus quidam lineus ſubtilis eſſet ante oculum, cum craſſa eſt omnimodo cæcitas. A qualitate; Nam alia eſt mobilis, fixa alia, alia eſt cinericea, cæleſtina, alba, citrina, nigra, margaritalis, gypſea, viridis, ſubrubra, argentea, vitrealis, plumbea, turchini coloris, ſimilis ferri nitentis ſeu aquæ marinæ.

Priuſquàm Chyrurgus ſeſe operi accingat, ut laudem referat ex ſua operatione, debet conſiderare, an cataracta talis ſit, quæ ſit bene deponibilis necne, non enim omnes prædictæ differentiæ, æque bene ſunt deponibiles. Si enim non ſit deponibilis, non debet operationem incipere, ne cogatur poſtea cum infamia deſerere. Si eſt facile deponibilis, animoſe opus aggredi debet. Si dubie aggrediatur, cùm prædictione id faciat, in primis recens & non confirmata cataracta non eſt deponibilis: talis enim adhuc eſt pultacea, & necdum ſatis in pelliculam condenſata, ideoque quando acû tangeretur, finderetur, & acus eam pervaderet, & ſic non poſſet eam deprimere: Debet ergo eſſe confirmata, ſigna confirmatæ ſunt perfecta cæcitas, ſicut æger diſtinguere non poſſit colores, ſecundo quod cum oculus fricatur manû, cataracta non divellatur, nec diſcontinuetur, aut diffluat. nec humores oculorum conturbentur, ſed maneat unita. Cum enim adhuc confirmata non eſt contraria eveniunt. Ut cataracta ſit ſolida & confirmata debet habere aliquam ætatem. Itaque ante medium annum non eſt confirmata, nec debet deponi, ſed illa tantum, quæ eſt unius anni aut plurium. Nimis tamen inveterata cataracta etiam difficulter deponibilis eſt; talis enim valde dura & ſolida eſt, & tunicæ uveæ adhæret, per fibras valde fortes quæ non poſſunt ab acu deprimente ſatis facilè frangi.

Uti ergo nec nimis tenera debet eſſe cataracta, ita quoque nec nimis antiqua, cataracta quæ omnimodam adfert cæcitatem, ita ut æger per eam non videat lumen, non debet deponi, quia periculum de ea eſt, quod etſi deponatur adhuc tamen æger viſum non recuperabit. Ut ergo ſciatur an ſubtus facultas viſiva adhuc integra ſit, debet æger lumini opponi, & ejus oculus fricari & rogari, an lumen cæli videat, ſubinde ponendo manum inter lumen vel tenebras, quando lumen non diſtinguit, vel indicium eſt facultatem eſſe intus emortuam

tuam. vel ſaltem Cataractam eſſe valdè durum. In illo caſu fruſtranea eſſet depoſitio: in hoc propter ſoliditatem irrita aut valde difficilis. Si oculus ſanus claudatur, & æger manu Chirurgi fricetur, & parum comprimatur, & tunc ſtatim aperiatur & videatur cataracta in partes dividi ſeu ſeparari, non eſt deponibilis. Talis enim eſt nimis ſubtuis & recens & cederet acui, cum deprimeretur. A colore etiam ſumitur indicatio. Nam ſi cataracta eſt margaritalis, aerea, columbina, cineritia, aut Turcino lapidi ſimilis, aut plumbei coloris, aut ferri nitentis eſt, deponibilis eſt, alii colores ſunt deceptivi & rariſſimè bonum dant ſucceſſum. A motu quoque nam ſi cataracta eſt fixa & immobilis, non debet tentari ejus depoſitio, ſi mobilis contra. Ideò debet Chyrurgus oculum ægri altero oculo clauſo fricare vola manus, & ſtatim oculum inſpicere, ſi videat cataractam dilatari & conſtringi, aut ſiſtolen quendā & diaſtolen pati, indicium eſt quod ſit deponibilis, contra vero non. Spiritus etenim viſivi frictione illa cataractam vellicant & moveri faciunt ex quo colligitur viſivos ſpiritus adhuc ad oculum venire & ſic interius in nervis opticis, aut in alia parte oculi non eſſe obſtructionem & proindè ſi cataracta deponatur nullum aliud ſubſuturum oculi vitium, & conſequenter ægrum viſum recuperaturum. Verum etſi cataracta quoad ſeipſam talis ſit, & tam bona ſigna habeat, & videatur facile eſſe deponibilis, tamen adhuc alia ex parte corporis ſunt conſideranda. Si enim illa cataracta fuerit in homine habente oculos malos & laborante deſtillationibus, aut lippitudine, aut continuo lapidis dolore, vel etiā tuſſim, reuma, aut continuam ſternutationem, vel vomitum, vel aliquam moleſtam infirmitatem habente, non eſt ſecunda cura, quia vel inflamm. tio, vel mala accidentia ex illa punctura ſequerentur; unde febris, phrenitis, mors &c. vel eadem cataracta motu illo iterum aſſurgeret ante pupillam: unde labor omnis eſſet inanis. His prognoſticis habitis poteſt Medicus audacter operationem aggredi, propterea quod etiamſi operatio non ſuccedat, tamen per hoc æger nihil perdet: quoniam ſi non deponatur in nullo peccat, niſi quod eadem tantum cæcitas & eadem cataracta maneat.

Pericula quæ circa operationem occurrunt, & vitari debent ſimul ſunt iſta; Primò ut à punctura tunicæ conjunctivæ & dolore ex eo allato & oculo diuturna acus agitatione fatigato inflammatio & inde febris, pervigilium, phrenitis, mors, vel omnimoda cæcitas ſequeretur. Secundo ne per foramen quod in conjunctiva & uvea tunicis à tranſpunctæ acu fit, effluat humor albugineus, quo effluxo viſus vitiaretur & cæcitas fieret, tunicis corrugatis & criſtallino collapſo vel inſitu mutato. Tertio ne ab acu profundius adacta cryſtallinus pungatur & vulneretur, qui eſt proprium viſus inſtrumentum. Quarto ne profundiore acus immiſſione & verſatione humores oculorum commiſceantur. Quinto ne cuſpide acus uvea tunica multum tangatur, & ejus nigro colore per attactum recedente albugineus humor inficiatur aut obſcuretur. Sexto ne cuſpide acus pupilla multùm divellatur, & hac ratione corrugetur, concidat, vel comminuatur, adeoque rotundam ſuam figuram perdat, quod irreparabilem adferret læſionem. Septimo: ne ſi cataracta ſit durior & difficulter cedat, dum ſic nimis fortiter deprimitur, eadem etiam ratione uvea, cui ipſa adhæret divellatur & figuram ac magnitudinem perdat.

Ut hæc omnia pericula evitentur, hæc conſideranda ſunt, imprimis, ut tempus operationis ſit congruum ſcil. ver & autumnus. Æſtas eſt inconveniens, propterea quod in magno æſtu nimium ſit periculum inflammationis vel febris oboriturae. In hyeme membranæ oculi perforatæ læderentur. Hora ſit matutina, corpore jejuno, ut impediatur vaporum adſcenſus. Dies ſit clarus, ut omnia perfectè in oculo videantur, an ſcil. Cataracta ſit, an retrocedat & retroacta adhuc hæreat, an vero ceciderit. Dies ſit minime ventoſus, ne aeris à vento in cubiculo motu depreſſa ſemel, cataracta iterum elevetur, ſed quieſcat. Luna ſit decreſcens, tum enim humores in corpore minus multiplicantur & agitantur. Acus debet eſſe longitudinis quinque digitorum, ſcil. manubrium trium, cuſpis vero duorum; ſit mediocriter ſubtilis ne faciat nimis magnum dolorem, & nimis magnum in oculo foramen, per quod poſſit humor albugineus exire, non ſit nimis acuta, ſed ita medio riter ut facili negotio ingrediatur, ſi enim nimis acuta eſſet, interius nimis facile uveam aut corneam, aut criſtallinum læderet & exaſperaret. Debet etiam eſſe rotunda, & valdè lubrica: rotunda, quia debet valdè leviter in orbem voluendo imponi ut ſic quam minimè oculum inquietet. Ideoque anterius planæ non valent. Sunt nonnulli, ut Albucaſis, qui ut ſubtiliores viderentur, excogitaverunt acum perforatam, per cujus foramen poſtquam jam ingreſſa eſſet, ſuctû cataracta extraheretur, ſed ridiculum eſt inventum: nam ſic humor albugineus extraheretur, potiuſquàm membrana ipſa. Adde quod vix imponi poſſet talis canaliculus, aut ſi imponeretur, maximum in oculo faceret foramen, magnumque cauſaret dolorem. Alii voluere quidem talem canaliculum imponi, ſed non ſuctu cataractam extrahi, ſed per foramen citharæ chordam immitti uncato cuſpide, quæ cùm uſque ad cataractam permota eſſet, illam apprehenderet, & foras educeret, ſed & illa operatio nugatoria eſt, & talis quæ magis animo excogitari, quàm manu practicari poterit. Acus debet eſſe ex argento, ferro, aut auro; præſtat autem ex argento eſſe, propterea quod illa propter albedinem melius in pupilla relluceat, poſtquàm jam eſt impoſita.

Antequàm operationem aggrediamur, corpus primo præparandum eſt: aliqui dicunt, primò eſſe purgandum, ut cacochymia ablata, minus humores illi ad oculum ferantur, aut febres oboriantur. Alii dicunt è contra, purgationem noxiam eſſe, eò quod propter illam humores in corpore & capite agitentur, & agitati aptiores ſint ad fluendum verſus caput & febrem faciendam. Sed diſtinguo, nam ſi purgatio immediatè operationem præcedat, nocet agitando humores, ſi diu ante non no-

cet, ſed prodeſt cacochymiam tollendo. Sanior doctrina practicantium tenet 1. clyſterem eſſe injiciendum, inde venam e directo latere ſecandam & ulterius nil agendum, ſed tamen æger debet triduo ante tenui victu ali, à vino & calidis omnibus abſtinere, & ſolùm aqua potari, ut minus ad febrem incurrendum diſpoſitus ſit. Verum priuſquam operatio ineatur, debet æger aliquid confortans ſumere, & ovum ſorbile cum manu Chriſti perlata, vel panis fruſtum in ſucco granatorum maceratum, vel ſimile quippiam, quo vires acquirat, nè jejunus exiſtens in ſyncopem incidat, quod ſcribunt nonnulli practici ſibi aliquandò obtigiſſe; ex qua & operatio irrita heret, & periculum aliquando, nè acu in oculo exiſtente tunicæ ejus dilacerentur. Quæcumque poſt factam operationem neceſſaria ſunt futura, ea primum parata, & in promptu eſſe debent. Adſint, coto mundus, ſplenia, petiæ, faſciæ, & medicamenta neceſſaria. Adſit acetum, & aqua roſata ſi forte contingeret ægrum in animi deliquium incidere.

Omnibus paratis ponatur æger in ſede humili, lumini & feneſtræ oppoſitus, ſic tamen ut radii ſolis eum non illuſtrent, neve in oculum ferantur, manus ſub genubus aptentur; nè earum motio impediat operationem. Oculus ſanus claudatur, & petia & faſcia ſuppoſitis obligetur: ſic enim firmatur, & eo firmato etiam firmatur æger, qui alioqui motu ſani moveretur. A tergo miniſter caput ægri teneat. Medicus ſeu chyrurgus ſedeat ex oppoſito patientis, dorſo lumini obverſo ſede parùm altiori quam ipſe æger. Inter utrumque ſit ſedes cum pulvinari, quo cubitus medici innitatur, & quieſcat, ut ſit firmior manu. Tunc medicus fœniculum ore maſticet & palpebris ægri tum à medico tum a miniſtro bene apertis, medicus vaporem fœniculi ter quaterve in oculum inſufflet ut cataracta motum cum calore recipiat. Tunc ægro jubendum, ut oculum introrſus verſus naſum moveat & quietum ſervet. Si cataracta eſt in oculo dextro medicus debet operari manu ſiniſtra; ſi in ſiniſtro, dextera. Acus primum per pileum bisterve adigenda ut aſperitatem omnem deponat, tunc ore madefacienda eſt, inde infigenda eſt in album oculi externum, medio loco inter iridem oculi & angulum externum, ſic tamen ut venulæ vitentur. Tunc acus leniter in orbem volui & revolui, cum quadam moderata truſione debet, donec in vacuum oculi, id eſt, in humorem albugineum intra criſtallinum & uveam deventum ſit. Tum verti debet acus paulisper antrorſus verſus corneam, & tam profundè infigi, ut ejus cuſpis uſque ad medium cataractæ perveniat, acus enim mox intra oculum retro cataractam apparebit ac relucebit, tunc ab altiore cataractæ parte incipiendo ipſa cum acu deprimi debet, & curari ut fibræ, quibus ſuperius uveæ adhæret diſrumpantur, & cataracta cadat. Cùm ceciderit deorſum ſub pupilla diligenter ſæpiuſque trudi debet, & ibi uſque ad unum miſerere, cum acû detineri; ſi reſurgat, iterum cum acu deprimi debet toties donec deorſum maneat, at ſi voluerit deſcendere, & ad aliam partem declinet verſus illam depelli debet cavendo ſemper, nè pupillam dilatet aut laceret, aut criſtallinum tangat. Si obſtinatè redeat, in plures partes diſſipanda eſt.

Facto opere acus paulatim extrahatur, ut ſic paulatim foramen conjunctivæ minuatur, ne aliquid albuginei humoris per id effluat: Inde omnis quies corporis oculique imperanda eſt, ſtatim coto albus intinctus in albumine ovi tenuiter quaſſato in quo aliquid croci ſit diſſolutum, & aliquid cumini impoſitum, ſuper oculo jam clauſo ponatur, & deſuper petiæ lacte & aqua roſata imbutæ, & tum uterque oculus obveletur, & claudatur, ne unius motu etiam alter moveatur. Fronti apponatur cataplaſma repellens ex albumine ovi, oleo roſato, aceto, bolo & ſimilibus. Et ſtatim æger pedetentim ad propinquum lectum ducatur, in quo ſublevato capite ſupinus quieſcat. Non loquatur autem niſi ſubmiſſa voce; tranſeat primo die ſine cibo, ſequenti detur adhuc tenuis & liquidus, qui non habeat opus maſticatione ne motu maſticionis aliquis, etiam in partibus oculi motus fiat, & ſic detur occaſio adſcenſus cataractæ: maneat oculus ſic clauſus quatuor diebus, nec coto ſuperpoſitus removeatur, niſi maximus dolor & inflammatio aliud jubeant, ſed quotidie ſemel petiæ, aqua roſarum & lacte imbutæ removendæ. Poſtquartum diem poteſt oculus aliis localibus liberari, ſed æger adhuc tamen in lecto remanere debet, & cubiculum adhuc eſſe tenebroſum: lumen enim diſſipando & viſio ſpiritus movendo cataractam agitarent: & hoc uſque ad ſeptem dies ſecundum Avicennam, ſecundum practicantes autem uſque ad nonum. Si alvus ægrotanti non reſpondeat, clyſtere blande movenda eſt, ſic tamen ut æger maneat in lecto, nè loco moveatur. Si interim iterum cataracta reſurgat, & nulla oculus inflammatione aut dolore tentetur, iterum deponatur acu in idem foramen impoſita.

At ſi inflammatio & dolor adſit expectandum quouſque ea ſunt ſedata; ſedantur Phlebotomia, cucurbitulis, hirudinibus &c. aliquando in deponendis cataractis fit dachynoſis in oculo, ſeu quod humores in eo contenti appareant rubri, hoc fit à ſanguine qui propter aliquam parvam venam tactam exiens, albugineo humori miſcetur, ex quo qui id nunquam vidiſſet, poſſet arbitrari oculum fractum, ſed id nihil eſt, neque magnopere metuendum; poſt aliquot enim dies ille ſanguis reſolvetur, & diſcutietur. *Thom. Fienus. de Præcipuis Artis Chirurg. controverſiis Tract. ij.*

Incipiens cataracta incremento & concretione prohibetur, diæta convenienter & artificioſe præſcripta, vini præſertim potentioris & caput implentis abſtinentia, vitato uſu ciborum, quibus ſuccus ineſt pituitoſus & vaporoſus, ut piſorum, fabarum, naporum, caſtanearum, omnium denique rerum quibus vis ineſt humores in corpore ciendi, & ad fluxum proritandi: cujuſmodi ſunt ſalſa omnia, & piperata ſive acria, ut allia, cepæ, ſinapi, præ cæteris verò immoderatior coitus nocet, quia totum corpus vehementius exagitat; cerebrum, caputque debilitat & crudos parit ſuccos. Panis imperetur fœniculi ſemine conditus, huic enim vis ineſſe creditur viſionis juvandæ & oculi illuſtrandi, vapores nebuloſos

ante

ante in ventriculo diſſipando quàm conſurgere ad cerebrum poſſint. Quare eadem ratione, cydoniati, conſervæ roſarum, euphraſiæ, aut cujuſvis ex aliis rebus flatus diſcutientibus, aut ventriculum conſtringentibus compoſitæ, utilis eſt uſus. Phlebotomia & purgatio, ſi res poſtulet, opportunè præſcribentur, frictiones divertentes imperabuntur, cucurbitulæ ſcapulis & cervici affigentur: matutino tempore maſticatoriis pituita per palatum derivabitur, ſicut etiam veſicatoria, phænigmi & cauteria potentialia occipitio vel brachio applicabuntur. Verum quia ut dicebat Plato in Charmide, neque oculos confirmare, neque deſiccare licet niſi prius caput purgetur, neque hoc niſi univerſum corpus ante emundetur, idcirco ante omnia corporis totius purgationi incumbendum eſt. Sed calens anhelitus ejus qui fœniculum, aniſum, coriandrum, nucem moſchatam cinnamomum, caryophyllos & ſimilia ore verſat & dentibus mandit, oculis digito ante leviter attritis continuo & frequenter exceptus magnum ad humorem concretioni proximum calefaciendum, attenuandum, reſolvendum, digerendum, ac diffundendum momentum habet. Quin etiam illuſtrandorum oculorum, viſionis roborandæ, & prohibendarum ſuffuſionum, diſcutiendarumque ſi quando concreſcant & cogi incipiant. Vis maxima ineſſe creditur huic Joh. Vigonis collyrio.

℞. hepat. hircin. ſani & recent. ℔ ij calami aromatic. & mell. an. ℥ß. ſucci rutæ ʒiiij. aquar. chelidon. fœnicul. verben. & euphras. an. ℥iij. piperis longi, nuſcis moſch. caryophyll. an. ʒij. croci ℈j. flor. roriſm ar. aliquantulum contrit. m. ß. ſarcocollæ, aloës hepat. an. ʒiij. fellis rajæ, leporis & perdicis an. ℥j. terantur omnia, tritiſque adde ſacch. alb. ℥ij. mell. roſat. ʒvj. conjiciantur in alembicum vitreum & deſtillentur in B. M. Stillatitius liquor frequenter oculo offundatur. Hujuſce aquæ uſu poſt univerſalia remedia abſque alterius cujuſvis remedii externi ope, plures curavi nulla lucis uſura fruentes. Aqua è corniculis quæ in fraxinis naſcuntur contuſis deſtillata ad viſum clarificandum eſt excellentiſſima.

Quod ſi his & tot remdiis nihil profectum fuerit congeſtuſque nebuloſus humor in dies augeatur & inſpiſſetur, abſtinendum à remediis eſt, expectandumque donec jam non congeri ſed cogi, imò durities quædam concreviſſe videatur. Sic enim demum acu decuti poterit: alias ſi nondum matura, ac juſto tenerior ſit, illa velut pellicula, cùm ventum ad opus erit, acu transadigetur, non decutietur. Si contrà durior ſit, illa reſiſtet acui, nec decuti ſe facilè patietur.

Itaque quæ ejus ſit quaſi tempeſtivitas Chirurgo cognoſcendum eſt; diligenterque tenenda ſigna quibus maturam ſuffuſionem ab immatura, & ſanabilem ab inſanabili diſcernere poſſit. Nam ſola quæ matura & ſanabilis eſt manu & acu curanda, quæ immatura, ideſt quæ tenerior, & quaſi cruda adhuc, quæque durior & denſior eſt, quæ denique inſanabilis, ne tentanda quidem.

Quibus ſignis cataracta maturæ & curabiles ab immaturis & incurabilibus dignoſcantur

Oculo ſano clauſo, ſi ſuffuſi, poſtquam pollice attritus fuerit, pupilla ſtatim dilatetur & diffundatur, eademque celeritate in ſuum locum, figuram, colorem & ſtatum redeat, opinionem facere nonnullis creditur maturæ & confirmatæ cataractæ, immaturæ verò & nondum attingendæ, ſi diu pupilla dilatata & diffuſa maneat. At maturæ, itemque denſioris, adeoque inſanabilis, commune ſignum eſt nihil eorum quæ ſpectabilia ſunt, præter lucem, & lumen cernere, diſtinguere verò aliquid aliarum rerum aſpectabilium nondum maturæ eſt argumentum: Ideò verò clauſo compreſſoque oculo ſano, alterius pollice attriti pupilla dilatatur, quæ amplificatur, intumeſcit, diffunditurque amplius compreſſione illa, quaſi compulſis a ſano in ægrum oculum viſoriis ſpiritibus. Cæterum quæ ſequuntur cataractæ inſanabiles cenſentur, illæ ſcil. quæ magnæ ſunt, quæ affecta, attritave palpebra nihil dilatantur aut diffunduntur: quarum pupilla nihilo pariter illo attritu latior ſit; hinc enim intelligere eſt obſtructionem ſubeſſe in nervo optico, adeo ut decuſſa quantumvis feliciter cataracta ſuperſtes cæcitas ſit manſura: nihilo plus proficias in decutienda ea cataracta, cujus oculus multum tum emacruit & phthiſi laborat. Inſanabilis etiam eſt illa quæ ex graviſſimo morbo, acerbiſſimis nempe & diris capitis doloribus, vel ictu vehementiſſimo orta eſt. Quæ gypſiæ; ſunt coloris, virides, nigræ, lividæ, citrinæ, & coloris argenti vivi æmulæ ferè ſunt inſanabiles: contra quæ colore corticem caſtaneæ æmulantur, quæ cæli, ſeu aquæ marinæ colorem habent cum quadam albedine, hæ ſanabiles ſunt & feliciter ſuccedere ſolent.

De cataractæ curatione chirurgica, poſtquam ſanabilem eſſe cataractam commemoratis ſignis cognoveris, reſtat ut manu ejus curationem adoriaris, ita tamen ſi nihil ſit quod impediat. Nam ſi capitis dolor, ſi tuſſis, ſi nauſea, vomitusve ægrum infeſtet, fruſtra operam impenderis. Expectandum itaque donec talia ſymptomata evanuerint. Tempus eligendum ad eam rem opportunum, ſcilicet ſitiente luna, à fulgore & tonitru ſilente cælo, & ſub alio quàm Arietis, quod capiti dominatur, ſigno. Nam ſecundum Ptolomæum luna ſignum illud cujus eſt membrum feriendum, tenente, ferro non attingendum. Tum Medicum conſulet Chirurgus, ſi purgatio, & ſanguinis miſſio ægro neceſſaria ſit, vel plethoricis ſymptomatibus occurratur, relapſui alioqui materiam ſuppeditaturis. Biduo poſt eligendus eſt locus mediocri lumine perfuſus, jejunuſque æger in anguſto ſedili collocandus eſt, ſic ut non adverſum, ſed à latere lumen habeat. Oculus qui curabitur mobilior efficiendus eſt ſuper alterum lana impoſita & deligata; mox chirurgus ægro ſe adverſum ſtatuat in ſcamno paulò altiori, juſſoque eo manus ad zonam demittere, genibus ſuis ejus crura comprehendet & concludet. A tergo autem adſtabit miniſter, qui ejuſdem caput contineat & immobile præſtet: nam levi momento erui acies in perpetuum poteſt. Acus inde præparanda eſt, & in denſum aliquem pannum pluries intrudenda, ut illo velut motu lævigetur, & ad jamjam futurum opus minori dolore perficiendum tanquam incaleſcat. Ferrea ſit oportet, aut

aut chalybea, non aurea, argenteave; ſed aliquantulum lata, acuto mucrone, quò in oculum penetret, comprehenſamque cataractam decutiat penitus, ac ne in manu chirurgi labatur, minuſq; ſtabilis ſit, manubriolo inſeretur.

Hac tanquam præparatione rebus omnibus adhibita, imperandum ægro ut oculorum aciem nares verſus contorqueat. Tumq acus intrepidè (inani, enim & ſpiritibus tantum pleno loco excipitur) recta per adnatam tunicam medio inter minorem canthum & corneam loco, è regione mediæ cataractæ, ſic, ut ne qua adnatæ vena lædatur, intrudenda eſt, varieque tum quaſi verſanda, donec ad mediam pupillam ſuffuſionemque pervenerit. Ubi eò ventum eſt, ſuperne deorſum inclinanda acus eſt ad ipſam ſuffuſionem, leniterque ibi verſanda, donec paulatim eam, quantùm fieri poteſt integram infra pupillæ regionem deduxerit depreſſè: inſtandum acu nihilominus vehementiuſque ad breve aliquod temporis momentum ea comprimenda, ut inferiori parti in qua decuſſa eſt inſideat, & ægrum monebit chirurgus ne oculum commoveat. Nam ſi ſic conſtans hæret neque redit, completa eſt curatio. Tum acus paulatim ſurſum referenda eſt, neque tamen ſtatim eximenda, ut ſi revehatur ac reſurgat ſuffuſio, iterum & toties, dum adhuc opus calet, & res in procinctu eſt decutiatur verſus minorem angulum, donec plane & fideliter condita fuerit. Tum igitur molliter & pari qua intromiſſa fuerat inclinatione revocanda acus eſt; ne ſi moderationem non adhibeas, una cataractam eò unde decuſſeras referas, aut ad chryſtallinum humorem primum videndi inſtrumentum, pupillamve cum ejus dilatandæ periculo, graviter offendas. Quidam opere ſtatim peracto aſpectabile aliquid ægro videndum exhibent: Sed non probat Paulus, timet enim ne intuendi ille conatus ſuffuſionem ſurſum revehat. Itaque & ſaniùs & certiùs ſtatim ab educta acu ovi albumen in aqua roſacea cum alumine agitatum, molli linteo excipere, & adſtrictionis arcendæque inflammationis gratia oculo ac vicinis partibus imponere, tumque una etiam ſanum deligare, ne ſi ad intuendum moveatur una etiam per ſympathiam & quæ ipſis per nervos intercedit connexionem ægrum quaſi rapiat, & ad motum incitet.

Poſt hæc lecto molli æger trahendus eſt, atque ita collocandus, capite ut ſit altiori: procul ſit ab omni ſtrepitu, ne loquatur, nec quid mandat durius, ne maxillæ laborent: liquidis ergo nutriatur, ut panatella, hordeato, colatitiis aut expreſſis carnium euchymarum ſuccis, gelatina, ovis ſorbilibus, & aliis hujus generis. Octavo demum die reſolvenda quæ oculos obvallat faſcia, ipſi aqua roſacea proluendi ſunt, oppoſitiſque ſpecillis, aut ſerico panno, ſenſim lumini ac diei æger eſt aſſuefaciendus ne repentino lucis occurſu offendatur. Quod ſi paucis poſt diebus ſurſum referatur ſuffuſio, decutienda iterum illa eſt, ſed altero foramine, priori enim dolet oculus.

Contingit aliquando ut acus occurſu non decutiatur integra ſuffuſio, ſed concidatur & in plures partes diſſipetur. Tum igitur ſeorſim ſingulæ perſequendæ & decutiendæ: ſi quæ minima portio ſubſit, quæ acus velut anſam effugiat, relinquenda illa eſt, virtute caloris nativi non eſt dubitandum quin tempore reſolvatur.

Nonnullæ etiam occurrunt cataractæ, quæ ad primum acus contactum in lacteam quandam; aut aquæ turbidæ perſimilem ſubſtantiam diffunduntur & abeunt, quod nondum plena concretione maturuerint, hæ tamen vel eo nomine ſperabilem ſanitatem pollicentur, quod nunquam poſtea in unum ut antea corpus coire poſſint. Quare tandem etiam robore innati caloris diſcutiuntur, tumque priſtinus ſplendor oculo reſtituitur. Si quæ alia de inſperato superveniant ſymptomata, novis illa conſiliis & ſuis quæque remediis profligabuntur. *Joh. Vigierius Chirurg. magna lib. 1.*

Suffuſio eſt cataracta incepta. Cataracta ſuffuſio perfecta, vel confirmata. Differunt enim non ſpecie, ſed tantum gradu.

In hoc affectu primò levis quædam viſus obtenebratio contingit, quæ ſenſim augetur, dum materia viſum impediens, in pelliculam concreſcat, viſionemque demum prorſus auferat.

Incipienti morbo diligentiſſime occurrendum & nam confirmati curationis ſpes nulla, niſi ex operatione chirurgica, acus ope.

Cùm medicamentis locus eſt, totum corpus, & præcipuè cerebrum exactè evacuandum eſt, dein humor viſum obtenebrans diſcutiendus.

Quæ indicationes cum eædem ferme ſint quæ ad guttæ ſerenæ curationem fuerunt propoſitæ, remedia evacuantia, revellentia, diſcutientia & roborantia ibi laudata, hic etiam aptari poſſunt, ut non opus ſit hic eadem fruſtra repetere. Ab errhinis autem abſtinendum, illa enim omnia nocent.

℞. Aloes hepat. diligenter lotæ in aqua fœnicul. ℥ß. caryophyll. nucis moſch. macis an. ʒß. fol. euphras. & rut. ſiccor. an. ℈j. ſem. fœnic. ʒß. cum ſyr. ex ſucco euphras. & fœnic. fiat maſſa quæ formetur in pilulas. Doſ. ʒß. in lecti introitu.

℞. Flor. viol. ſicc. ℥ß. flor. euphras. ʒj. flor. beton. vel eorum defectu folior. ʒij. ſacch. ad pondus omnium f. pulvis, cujus portio inſpergatur butyro recenti in pane extenſo, ſumend. initio prandii. Capiti prodeſt & alvum humectat.

℞. Sem. coriandr. in ſucc. cydon. ppt. ℥iß. conſerv. flor. euphraſiæ ſolid. recent. paratæ ʒij flor. fœnicul. in umbra ſiccat. ℈iiij. fol. euphras. ℈ij. macis ℈j. ſacch. cum aq. fœniculi in roſatum cocti ad pondus omnium, f. pulvis quo utatur è cochleari hora dimidia poſt ſingulos paſtus.

Quoad topica nihil plane immittatur oculis quod dolorem faciat.

Proderunt inſpirationes pueri vel puellæ poſt manſum ſemen aniſi vel fœniculi.

Bis terve in ſeptimana mane poſt evacuatum ab excrementis corpus applicentur oculis exta columbarum, vel pullorum, aut aliorum animalium juniorum, adhuc palpitantia, iis viventibus per medium ſectis extracta, atque ſuper oculis detineantur, donec penè refrixerint; mox abluantur partes, clauſis & connilventibus palpebris. aqua mox deſcribenda, quæ quotidie mane, etiam ſine viſceribus utiliter uſurpabitur.

℞. Succ. fœnic. ſcarleæ, rut. chelid. mai. verben.

verben. trifol. macul. euphras. an. ℔ j. ſucc. napi, vini hiſpan. an. ℔ ij. mell. albiſſ. ℔ iß. urinæ pueri impuber. ℔ iij. f. in balneo M diſtillatio ut artis eſt, ſervetur aqua uſui quæ validior reddetur, ſi hujus liquoris ſumatur ℔ j. aloës ſuccotr. ℥ j. Ireos florent. torref. ℈ iiij. vitriol. alb. depur. ʒ ß ſacc. cand. ℥ j. Agitentur diu ſimul, & fiat per chartam emporeticam colatura. Temperetur liquore ſtillatitio ſimplici, ſi dolorem excitet.

Dominus *Packer* paſſus eſt in oculo ſiniſtro cataractam confirmatiſſimam per annos ad minus 23. quàm albiſſimam, ſatis compactam & maturam acu deturbandam ſæpius ſuaſi; una nocte, ſine ulla cauſa externa, evanuit ſuffuſio, & licet confusè, mane cœpit & lucem aſpicere, & colores agnoſcere. Venit ad me & oculum oſtendit purum, lucidum, ſine ulla humorum perturbatione, obſcuritate aut confuſione. Pupilla minor tantùm fuit, quæ tamen clauſo altero oculo dilatabatur. Non credo fuiſſe diſſipatum iſtud coagulum, ſed pondere forſan ab uvea divulſum fundum petiiſſe aquei humoris eò loci ubi ab acu ſeparata cataracta deprimitur & ſubſidit. Forſan aſcendet denuò, ut ſæpe contingit in cataractis malè depreſſis & locatis ab operatore, niſi forſan ſubſtantia craſſior & gravis elevationem impediret.

Elapſis diebus 10. ad me rediit, oſtendit oculum clariorem, & facile de omnibus objectis viſibilibus potuit pronunciare. Dixit tamen uxorem aliquoties vidiſſe partem cataractæ denuo aſcendentem ad pupillam quæ validâ narium emunctione illico ima iterum petiit. Proculdubio recurret, neque enim abſumi poteſt.

Mulier Angla oculiſta, vidente *Mylord Rich*, filio Comitis *WarWich* acu aperuit corneam ſupra pupillam, & humorem aqueum exhauſit, ſive effluere ſivit, qui turbidus & obſcurior factus, viſionem imminuerat, ita ut æger quaſi per velum ſe omnia confuſè cernere crederet. Poſt humoris effluxum oculus concidit. Applicata remedia, imperata quies in tenebris: Sic proſpectum inflammationi. Aliquot poſt diebus poſtliminio ſuccreſcente humore aqueo, qui eſt excrementitius, non pars corporis, & qui reparari poteſt; intumuit, ſive repletus oculi globus; punctura ejus occluſa & conſolidata, nulla remanente cicatrice. Reſtituta viſionis acies, & perfecte curatus fuit æger.

Nota corneam non ſentire. *Theod. de Mayerne* Prax. *medic. lib.* 1.

Conſultationes.

Imminuta viſio, quam novem ab hinc annis patitur ſereniſſima matrona in utroque oculo, eo progreſſa eſt in oculo ſiniſtro ut nunc ferè nihil ipſo videat, etiamſi perſpicillis utatur. Id non aliam ob cauſam, quam ob manifeſtiſſimam ſuffuſionem ejuſdem oculi pupillam ferè totam obuelantem, qualis dextri quin etiam oculi pupillam inuadere incipit. De quo ſane affectu ſicuti nullam video hæſitationem inter viros præclariſſimos, quamquam volitantia corpuſcula incipiente ſuffuſione ut plurimum apparentia non præceſſerint: ita neque ego ambigendum cenſeo, cum nullus peculiaris præceſſerit oculorum affectus, nulla inæqualitas appareat in cornea neque lumen ſit omninò obtenebratum; quæ tunicæ corneæ, araneæ, aut nervi optici affectum proprium indicare valeant: cumque cauſæ externæ adeo validæ fuerint, ut celerem humorum confluxum ad oculos excitare potuerint, qui illico craſſitiem aliquam adepti non difficili negocio liberam cùm ſpirituum expanſionem, tum ſpecierum receptionem impedire apti fuerunt.

Humores autem qui ad oculos confluxêre, me quoque judice, ſunt pituitoſi, cum à capite calido & humido, tum a toto corpore ad partem affectam tranſmiſſi per venas potius circa oculorum tunicas diffuſas, quàm per nervos opticos, à quibus ſi pituita vitrea fuiſſet ſuſcepta, fieri vix poſſet, quin in iiſdem impacta amauroſim vel ſaltem amblyopiam excitaſſet, nec tam facile ab ipſis per tunicam araneam ad humorem albugineum, & tunicam uveam confluxiſſet. Cauſæ externæ ut & ego cenſeo, præcipuæ fuerũt, diuturnæ lacrymæ, continua lectio, & ſcribendi labor diuturnus, & nocturnus, fructuum horariorũ immodicus uſus & variæ animi perturbationes; accedente innata oculorum imbecillitate, forſitan hæreditaria, cùm & fratres ſereniſſimi ſimilem oculorum affectum paſſi fuerint. Accedit naturalis oculorum humiditas exuberans, ob quam longè facilius in hunc affectum incidere potuit. Hanc enim ſolam ob cauſam ſolas capras inter bruta ſuffuſionem pati prodidit Hippocrates; quoniam caput & oculi illis ſunt humidiſſimi. Uterum in hoc affectu vix ullum locum habere mihi perſuadeo, quamquam enim nunquam conceperit ſpatio ſexdecim annorum conjugii, ſemper tamen habuit menſes ordinatos, nec unquam de ullâ re in menſium fluxu conqueſta eſt. Licet enim imminui cœperint 45. ætatis anno, & ſubindè intermiſerint 47. ætas tamen hæc ut plurimum naturalem menſium ſuppreſſionem pati ſolet.

Utinam affectus propoſiti tam curatû quàm cognitu faciles eſſent, ſuffuſionem enim in oculo ſiniſtro jam factam, ferè totam pupillam obducentem, albam, ac ita immobilem, ut neque vel confricatione oculi dilatetur, neque ad alterius oculi compreſſionem, pupillæ dilatationem admittat, prorſus incurabilem eſſe cenſeo. Quippe quæ neque localibus inſenſibiliter digeri, neque manus operatione deponi unquam poterit; ſi Græcis & Arabibus ſcriptoribus fides adhibenda: niſi forſitan emollientium beneficio mobilitatem aliquam adipiſceretur, quod Viri præclariſſimi experiri poterunt. Inſiſtendum itaque magis præſervationi oculi dextri a majori labe, cum & ipſius jam antiqui affectus ſanatio difficillima ne dicam impoſſibilis ſit futura.

Ut itaque voti compotes fieri poſſimus, quantùm per artem licet, neceſſarium erit inſiſtere diverſioni materiæ fluentis ad oculos per revellentia & derivantia; exſiccationi capitis & digeſtioni, vel manu factæ depoſitioni materiæ quæ jam fluxit, atque in membranulam converſæ.

Quæ præſtabuntur quidem primò per repetitam purgationem totius, cum aliqua ſanguinis eductione ex ſaphena pedis dextri. Nec diſpliceret inuſtio alterius fonticuli in dextro interno femore pro majori revulſione, prout ſummopere laudatur ſetaceum in occipite, à

viris

viris præclariſſimis alias propoſitum, vel ſaltem ulcuſcula excitata retro aures in utraque parte aperta ſerventur. Aliam ſanguinis eductionem ex venis capitis non propono, cùm de nullo inflammationis principio ſuſpicionem ſubeſſe videam.

Peculiaris capitis expiatio debet eſſe accuratiſſima, primo quidem per maſticatoria, ex *fœniculo* in primis aliquamdiu adminiſtrata ac deinde per errhina blanda; tandemque & validiora pro derivatione materiæ quæ ad oculos confluxit. Quibus peractis, blandum aliquod decoctum triginta dies circiter præſcribi poterit, exſiccandi quidem, non tamen calefaciendi vi pollens. Quod propterea confici poterit ex *radice china*, *viſco quercino & ſantalis*, cum temperatis ocularibus.

Hoc enim ſpero fore, ut Sereniſſima matrona ſine jecoris incommodo uti poſſit, præmiſſo quinetiam bolo *ex trochiſcis viperinis cum ſucco cichorii concreto.*

Nec diſpliceret, ut eodem tempore comederet carnes viperarum coctas, amputatis capite & cauda. Exſiccarent enim quam maxime & viſionem conſervarent. A quibus ſi abhorruerit, licet non ſint ingratæ guſtui, habeat ſaltem in familiari uſu *pulverem* ſeu *ſalem viperinum*, cibis inſpergendum, non omiſſo potu jam præſcripto ex *china & viſco quercino* in aqua coctis, cum modico euphragiæ ſtatutiſque temporibus repetita corporis purgatione per pilulas *lucis & aggregativas*, vel alias ſimiles.

His internis addenda erunt externa, cùm cephalica, tum ocularia. Quare pro capitis exſiccatione, pulvis confici poterit ex *agarico*, *cornu cervi*, *corticibus oſtreorum uſtis*, *oſſibus ſepiarum*, & *roſis exſiccatis*, capillis inſpergendus, niſi prohibeatur ab ipſorum longitudine; vel ſaltem ſpongiis ſiccis caput frequenter exſiccetur, abſtinendo ab illis, quæ caput, vel actu vel potentiâ calefacere valeant. Quod oculum poſtea ſiniſtrum ſpectat, jam incurabilem redditum, non erit abs re uti emollientibus aliquot dies; ut puta ſucco malvæ, & altheæ deſtillato oculo adhibito cum vitrea illa cucurbita perforata, quo diutius hæreat, & emolliat magis; appoſito quinetiam emplaſtro prædicto oculo; parato ex pulpa pomi cocti, cum butyro ſæpius loto aqua malvæ, additis mucilaginibus ſemin. malvæ & radicum altheæ. Quod ſi forte mollitiem aliquam ſuſceperit, tunc tentanda erit ipſius depoſitio verno hoc tempore, die ſereno, luna decreſcente. Magis tamen inſiſtendum erit alterius oculi præſervationi, per digerentia medicamenta, primò leviora parti affectæ applicita; in quem uſum fuerit radix chelidoniæ diligenter lota aqua vitæ, contuſa, & per colum tranſmiſſa, inſtillando guttatim liquamen illud in oculum. Proderit quoque tartarum ex vino generoſo, in tenuiſſimum pollinem redactum, oculo inſufflatum. Aquæ fœniculi, fœnugræci & cymini cum aqua vitæ oculo adhibitæ, cum inſtrumento vitreo, vel aqua parata ex pane furfuraceo, cum fœniculo, cymino & fœnugræco pulverizato, in furno cocto, ac deinde ſic calente intra duas patinas in cella vinaria, vel in alio loco frigido repoſito quo vapor ille denſatus in aquam vertatur; cui addantur deinde fella animalium, primo non rapacium, deinde & rapacium. Hæcque & ſimilia ad digerendum humorem illum poſſunt eſſe accommodata, quæ licet viris præclariſſimis perquam notiſſima eſſe cenſeam, proponere tamen debui, ut oratoris illuſtriſſimi mandatis obtemperarem. Faxit Deus O. M. ut cedant in juvamentum Sereniſſ. & Auguſtiſſ. imperatricis. Horum tamen remediorum uſu non juvante facta fuit perfecta ſuffuſio, ob quam viſione prorſus deperdita adminiſtrata fuit ſuffuſionis depoſitio à perito Lithotomo feliciter adeo, ut viſum recuperaverit Auguſta. *Benedict. Sylvatic. conſil. & reſponſ. Medic. Cent.* 1.

Suffuſio incipiens

Illuſtriſſimus Vir, poſt ictum vehementem capiti prope oculum inflictum, & hinc enatum tumorem, brevi tamen ſanatum, vix adhuc convaleſcens, ſe contulit, ubi præter aerem humidiorem, & impuriorem illius loci, ſæpius etiam nocturno ſeſe expoſuit, ſicque naturalem humidam capitis & oculorum intemperiem non parum adauxit. Quamobrem præteritis diebus ex improviſo ſenſit humorem quemdam in dexterum oculum delabi, qui objectorum diſtinctionem non ſolum eripuit, ſed viſionem ipſam offuſcavit, valdeque confuſam & nebuloſam reddidit, ideoque medicum auxilium expoſcit.

Momentanea fere viſionis depravatio ex ſenſibili deſtillatione, & condenſatione materiæ inter tunicam uveam, & corneam, non alio quàm Suffuſionis nomine cum Celſo & Galeno nuncupanda eſt, quæ tamen in fieri in hoc caſu eſt; Etenim ſi abſoluta foret, aut velum ſeu tela, aut macula, aut guttula quædam ante oculum appareret, ut vel nulla omnino eſſet viſio: prout quando eſt in fieri, fumus ſolum vel vapor, vel nebula tantummodo cernitur. Hæc autem fit ab humore pituitoſo inter uveam & corneam condenſato ex Celſo; ſeu inter corneam, & cryſtallinum ex Galeno. Humor vero iſte abunde generatus ab humido capitis temperamento, naturali quidem, ſed ab erroribus etiam in rebus non naturalibus adaucto, non potuit in oculum natura imbecillem, poſtea à vehementi ictu debiliorem factum, nec in curatione, ut par erat, corroboratum, partim non delabi, qui tamen humor neque hoc ſuffuſionis principium induxiſſet niſi condenſationem a frigiditate oculi adeptus eſſet.

Ut malo huic conſulamus, ſatisfaciendum intentionibus à Gal. propoſitis, dicente, quòd *Oculum curare ante caput non licet, neque caput ante totum corpus.* Quare totum prius expurgandum, inde caput, tertio materia in oculo attenuanda & reſolvenda, antequam ſuffuſio ulterius progrediatur. Hypochyma enim in principio digeri poteſt, ubi vero diu conſtiterit, amplius digeri non poteſt. Et quamvis habeat Gal. quod promiſſiones medicamentorum in ſuffuſis magnæ ſunt, effectus vero aut nullus, aut valdè exiguus, nihilominus hoc locum habere ſupponimus in Suffuſione tantum perfecta & abſoluta, quæ, ut inquit Paulus, immoderate coaluit; quod dignoſcitur, quia tunc

exdigiti

ex digiti impreſſione nulla ſuſio oboritur. Sperandum itaque, & licet non ſine dubio, agendum tamen, ut ſaltem ſanus oculus præſervetur, qui facilè ob mutuum nervorum oculorum conſenſum, & ipſe quoq; affici poſſet.

In chirurgico itaque fonte, facta primarum viarum expiatione ſanguis ad ℥.vi. ex cephalica dextra educendus ad evacuationem & derivationem. Et quoniam caput copioſis humiditatibus abundat, ideo cauterium utrique brachio inurendum pro curatione læſi oculi, & pro ſani prælervatione. Et ſi morbus interim potius augeſceret, ſetaceum in occipite per aliquot menſes conveniet. Frictiones quoque in dorſo & cucurbitula ſicca valdè conferent.

Ex Pharmacia, exhibito medicamento ex lenit. & ſpeciebus hieræ, deſumendæ præparantia ex ſyr. de cich. de beton. & oxymel. ſimplici, in decoct. cich. borag. beton. fœniculi, euphrag, & ſtæchados, à qua præparatione purgentur humores elect. lenit. & diacatholicone. Inde efficaciora præparantia uſurpanda, ſyr. ſcil. comp. in eadem decoctione; Quibus ſuccedat purgatio pilulis de trib. cum rhabarb. ſine quibus, maſtic. aur. & lucis.

Toto expurgato, capiti quoque incumbendum maſticatoriis ex maſtiche, rad. Acori, pyrethro, Zinzib. & cera paratis, gargariſmi quoque conveniunt ex decocto origani, pulegii, calamenthi, hyſſopi, beton. addito oxymel. ſimplici; interim alvus lubrica ſervanda pilulis lucis, maſticinis & de hiera cum agar. ad ʒj.

Tandem ut corroboretur caput, parandum erit Electuarium ex conſervis appropriatis, nempe roſarum, è floribus beton. è flor. roris marini, niſi potius Theriaca quandoque utatur, quæ magis fortaſſe proderit.

Si verò hisce remediis morbus non cedat, neceſſario deveniendum erit ad decoctum guajaci, ſalſa, viſci querc. ſaſſafras & Santalorum, cum herbis appropriatis, per viginti aut triginta dies ſudorem in lecto procurando: cui tamen præmitti poterit bolus ex ſucco cich. pulv. euphrag. fœniculi, ſileris mont. & chelidon. paratus.

Poſt Decoctum verò uti poterit Confectione aliqua, ex pulv. fœniculi, chelidoniæ, ſileris mont. chamædryos, ſaſſafras, & ſacch. q. ſ. Extrinſecus idoneum erit leve lixivium ex herbis exiccantibus, paratum, quo abluatur caput & inde pulveribus exiccantibus aſpergatur, additis maci, caryophyll. ladano & ſimilibus & a ſtillicidio abſtinerem, ne ſubſi humores ad affectam partem copioſius irruerent.

Purgato & corroborato capite læſi oculi ratio habenda: & quidem inter plurima collyria eligerem decoctionem Anagallidis, Euphrag. fœniculi, chelidoniæ, in aqua fœniculi & euphragiæ, in qua diſſolvatur fel perdicis aut lucii, à proprietate oculis valde amicum.

Si his adhibitis remediis perſeveraret adhuc morbus, chirurgo relinquendus erit, dummodo tamen ſuffuſio talis ſit, ut poſſit tuto deponi, haut enim operatio non immerito ſubtiliſſima vocatur à Celſo.

His addatur conveniens vivendi modus, adeo ut vitet aërem humidum & impurum. Alimenta ſint potius aſſa, quàm elixa, & fœniculo ac petroſelino condita. In fine menſæ aliquod adſtringens ſemper aſſumat, ſomnus ſit mediocris, & nocturnus tantùm. Exercitium moderatum & ante cibum. Alvus lubrica ſervetur pilulis lucis & maſticinis. Et alacriter vivat. *Joh. Raymond. Fortis conſult. & Reſpons. Medic. T. 2. Cent. 1.*

Suffuſio incipiens.

Excellentiſſimus Comes, quinquageſimum quintum annum agens, temperamenti totius calidi & humidi, hepatis calidioris, & humidioris cerebri, alearum ludo noctu & aquarum potibus maxime delectatus; præterito autumno catarrhalibus fluxionibus quibus ſemper obnoxius fuit, maxime divexatus eſt. Quare Medicinæ opem tentare coactus, præter alia extractum chinæ, additis tamen ſalſa, lentiſco & ſantalis per plures dies aſſumpſit, cujus ope bene habere viſus fuit, uſque ad Quadrageſimæ initium, quo tempore viſus dexteri oculi obtenebratus eſt, & valde impeditus in apprehendendis clare & diſtincte objectis viſibilibus; quinimo veluti nubecula quædam ante oculos apparet quæ non ſolùm peractæ expurgationi non ceſſit, ſeu potius aucta eſt. Quare conſilium tuum enixe efflagitat.

Viſus imminutio circa objecta, Myopia dici poſſet, ſi ſine ullo intercedente impedimento, & non adeo illico facta fuiſſet. At quoniam ex tempore incepit & quotidie magis increvit cum quadam apparente fumoſitate, quæ ſpecierum ſenſibilium diſtantium impedit ingreſſum, ſicut impeditur quoque obviantium ſpirituum ad debita loca tranſmiſſio, ideo Hypochymate ſeu ſuffuſione oculum dextrum Excellentiſſimi Comitis affectum eſſe pro certo habendum; cujus quoniam tres dantur gradus, & primus eſt dum nulla in pupilla, medico intuente, mutatio, & à Patiente ſolus fumus obſervatur, ideo in primo gradu conſtitui poteſt. Cum vero conditio hujus affectus ſit, quod ſpatio menſium augeatur & increſcat, ideò ſi ad ſecundum gradum accedat, nonniſi per telam raram, ſeu cribrum objecta patienti videre conceſſum eſt, ſicuti tandem ubi tertium gradum attigerit, prorſus auſertur viſio, & amblyopia evadit.

Fumus autem iſte apparens vere vaporoſa materia non eſt, ſed aquoſa, à vaſis oculi humoribus, & potiſſimum aqueo alimentum deferentibus, in intercapedinem inter corneam & cryſtallinum exiſtentem extruſa, quæ tractu temporis a frigiditate, tum potiſſimùm ipſius oculi, tum ambientis, & propria paulatim craſſeſcit, ſicque viſionem minuit, quæ tamen tanto tempore imminuta conſervatur, quanto conſervatur perſpicuitas atque diaphaneitas in ipſa materia etiam citra ullum alium alterius materiæ acceſſum, unde jure merito Paulus & Oribaſius ſuffuſionem appellabat, humoris præterfuſionem, inter corneam & cryſtallinum, & Aëtius humorum præterfuſorum congelationem, quare decipi ſolent qui ſuffuſiones à continuato materiæ influxu augeri credunt: ita enim exiguo tempore intumeſceret, & extuberaret oculus, aliique affectus à ſuffuſione diverſi exorirentur.

Nec deſuit ſeroſæ materiæ antecedentis copia in Excellentiſſimo viro, cum hujus excedentiæ alia manifeſta ſigna non deſint, tum caput ejus eſſentialiter calida, & valde humida intemperie jamdiu laborat, tum quia in aquæ potu ſemper deliquit & tandem quoniam à jecoris caliditate colliquante atque fundente, ſeroſitates in eodem multiplicari alias conſideravimus, quas per venoſum genus ad cor, deinde per arterioſum ad caput delatas, & ab oculis, tum alearum ludo accenſis candelis circumſtantibus, tum etiam facile in legendo, aut ſcribendo ſeſe exercentibus nimirum attractas, & nutritioni ineptas, vaſa ipſa in jam dictum ſpatium evomuerunt, & ſuffuſionem conſtituerunt, quæ quando ab extrinſeco intuente diſcernitur, tunc non amplius incipientem, ſed progreſſam eſſe cenſendum.

Summa verò prudentia ſtatim ab Excellentiſſimo Adſtanti fuit tentata curatio, quæ inſervire quoque potuit illæſi oculi præſervationi, cùm facilis nimis unius cum altero ſit communicatio, & rara unius, & non alterius læſio. Nec deſerenda ſuſcepta provincia, cum Excellentiſſimi Comitis corpus totum & caput humiditatibus ſcateat, quas educere, corpuſque totum, & præſertim caput exiccare noſtra ſemper intentio fuit. Et quamvis promiſſiones medicamentorum in ſuffuſis plures ſint, effectus vero ut plurimum aut nullus, aut valde exiguus; attamen Hypochyma incipiens digeri poſſe promiſit Gal. idem. Non eſt igitur cunctandum, ſed in curatione progrediendum tum ut attenuato humore ulterius non procedat affectus, imo diminuatur, tum ut oculus ſanus, aliæque corporis partes ab imminentibus malis præſervetur.

Et ideò medicis intentionibus jam ab eruditiſſimis viris ſuppoſitis ſatisfaciendum; primò materiam fluentem evacuando, revellendo, ejuſque generationem prohibendo, fixam vero reſolvendo, & oculos moderate calefaciendo.

Pro quibus aſſequendis ſanguinis miſſio locum habere non videtur, & ideo & à Gal. & ab Avic. omiſſa fuit, ſicut & Rhaſis quamcunque ſanguinis miſſionem prohibet, quam & nos in hoc viro Excellentiſſimo omittendam cenſemus, ſicut nullo modo omittendum cauterium in læuo brachio inurendum: nec frictiones à nucha incipientes uſq; ad infernas partes, neque pedum lotiones. Interim totum corpus, quoad fieri poteſt, ab humiditatibus vindicandum. Inde caput quoque & pilulis Elleboratis, & errhinis expurgandum: oculum enim ante caput curare non licet, neque caput ante totum, ut dicebat quoque Plato in Carmide. Quod tamen ſolis purgantibus medicamentis nos aſſequi poſſe minimè ſperamus, ſed Diaphoreticis & ſudorem provocantibus intus, & extra opus eſſe pro certo habemus, alioquin & oculos & alias facile partes à redundantibus humiditatibus lædi dubio procul videbimus, ut ſuperius innuimus. Idcirco præmiſſa jam dictâ totius & capitis expurgatione, Decoctum ſudorificum erit inſtituendum, nec de liquatione, & fluxione ad oculos quicquam timendum, dum liquatæ humiditates ad extimas corporis & capitis partes alliciuntur, & per ſudorem expelluntur, ſicque ab oculis divertuntur, & interim materia jam fixa attenuatur, & redditur aut ad reſolutionem paratur: Sicuti valde ſuſpectus apud nos ſemper fuit Decocti liquantis uſus citra ſudorem fuſi namq; humores dum per ſudorem non expelluntur, ad debiliores corporis partes irruunt, ſicque præſentes affectus adaugent, novoſque producunt: credibile namque non eſt Decoctum ipſum tantum abſumere poſſe, quantum liquat. Paretur itaque Decoctum, ſed ſudorificum, adeò ut totum corpus, & caput potiſſimùm in hypocauſto exudare poſſit, nempe ex viſco querc. ligno roris mar. exigua pulpâ guajaci, nec non lentiſci portione, in aqua ſtillat. cich. atque beton. euphrag. aut chelidoniæ, cui ſi placeat præmitte bolum ex extracto præſcripto chinæ, aut pulverem viperinum, Peritiſſimi Adſtantis arbitrio remittimus, de cujus recto uſu plura adducere non licet.

Interim autem Ophthalmica topica externa in uſum ducenda, inter quæ quoniam crocus metallorum in aqua chelidoniæ diſſolutus à Quercetano extollitur, ideò nos tincturam ejuſdem croci parari juſſimus, ipſo croco multo præſtantiorem: cùm enim crocus metallorum ex antimonio, & nitro ſemel calcinatis concinatur, citra metallorum miſtionem non adeo operoſum evadit tincturas extrahere. Verùm ut facilius corneam permeare valeat ipſa tinctura, præmitti poterit ſuffumigium ex vino malvatico, in quo crocus & fœniculum ebullierint, repoſito vino calente in vaſe, aut phiala vitrea oculo adaptata, ita ut fumus ab oculo eodem recipiatur: rarefaciendo enim tincturæ penetrationem non parum juvabit.

Ante ſudorem & poſt, vinum pro menſa, ligno roriſmar. & euphragia paretur medicatum. Et in reliquis congruam victus rationem à Viro Excellentiſſimo Adſtanti præſcribendam relinquimus. ſicut cætera in præteritis noſtris conſultationibus deſcripta optime dirigi pro ſalute Illuſtriſſimi atq; Excellentiſſimi Comitis & optamus, & exoramus. *Joh. Raymund. Fortis Conſult. & reſponſ. Medic. T. 2. Cent. 1.*

Suffuſio incipiens.

Nob. iſte Adoleſcens temperamenti ſecundum totum ad calidum & ſiccum vergentis, calidioris jecoris, capitis humidioris, glaucos oculos à natura ſortitus, libere præterea vivens; annus jam agitur cum dimidio, ex quo corpuſcula quædam, ſeu atomos pupillæ obverſantes, ſurſum & deorſum moveri obſervavit, quæ modo majores quàm antea eidem apparent; nec ſemper ejuſdem magnitudinis, ſed quandoque majores, quandoque minores, ſine tamen viſus imminutione, ſed potius ejuſdem confuſione: objectorum namque viſibilium viſio non impeditur, niſi quantum loci occupant corpuſcula ipſa, nunquam ſtabilia, ſed ut ſuperius diximus, in continuo motu poſita. Pupilla obſervatur nitida, & licet non nigra, ſuo tamen naturali colore prædita, humiditas autem quandoque, licet rarò ſponte ab oculis decidit. Pejora verò timens

Nob.

Nob. Juvenis de agendis conſulit.

Corpuſcula illa in oculis volitantia, aſcendentia, & deſcendentia, imagines dici poſſent cum Gal. ſi perpetua non eſſent, ſed modo adeſſent, modo abeſſent. ſicuti quoniam perpetuo adſunt, idola potius cum eodem ſunt appellanda. Differunt autem inter ſe idola & imagines ratione cauſarum; imagines enim a materia vaporoſa ab infernis partibus ad oculos elevata proveniunt, quæ vaporoſa materia, quoniam modo elevatur, modo non elevatur, ideo nec illæ continuo apparent. Idola vero fiunt a materia humoroſa in oculo exiſtente, quæ in aqueum humorem exprimitur in intercapedine inter corneam, & cryſtallinum, quæ poſtea in atomos diviſa & a ſpiritibus ſeu per commota & agitata, ſursùm & deorſum movetur, & modo majores, & modo minores apparent particulæ illæ humoroſæ, prout quandoque elevatur quoque materia vaporoſa, qua implentur, & majores apparent, ſicuti a calore, vaporibus reſolutis, minores fiunt, & ad priſtinum ſtatum redeunt. Oculo autem glauco exiſtenti & naturalem imbecillitatem habenti, ab humidiori capite juſto major impertitur humiditas, ſicuti a jecore & hypochondriis, fervidioribus exiſtentibus, vaporoſa quandoque communicatur materia, unde hæc mala, eoque facilius, additâ promiſcua libertate vivendi.

Quod quidem ſymptoma nuncius ſuffuſionis eſſe ſolet: jam enim præterſuſio humoris ſecuta eſt cum Paulo, & Oribaſio, unde reſtat quod uniantur corpuſcula illa incraſſentur, & ut Ætii verbis utamur, congelentur; tunc enim adinſtar telæ ante pupillam velamen apparet, quod ſpecierum viſibilium ingreſſum impedit, & ſuffuſio, ſeu Cataracta tunc abſoluta evadit.

Jure merito igitur Nob. Adoleſcens affectum præſentem non parvi facit, cum majora mala timetur: ideo cum hypochyma incipiens digeri poſſe promittat Gal. non ſine ſpe præſentis ineunda curatio & à progreſſu præſervatio. Et proximo verno tempore agendum, antequam corpuſcula illa ſimul coeant: tunc enim ſpatio menſium viſio ſemper tenebrorior redditur.

Et quoniam oculum curare ante caput, neque caput ante totum corpus non licet, ideo primæ viæ ſunt expiandæ. Secundo totum expurgandum. Tertio caput. Quarto illud idem exiccandum, & roborandum, ut tandem materia pituitoſa tenuis in oculo exiſtens inſenſibiliter digeratur, habita ſemper caloris jecoris, & hypochondriorum ratione.

Quibus intentionibus ſatisfaciendum remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Et à Chirurgico deſumi poterit ſanguinis miſſio ſemel tantum adminiſtranda, eaque ex pede dextero, tum pro revulſione vaporum aſcendentium, tum ut minus caput & oculi refrigerentur. Cauterium quoque pro nunc in lævo brachio inurendum. Frequentes ſint matutino tempore, antequam è lecto egrediatur, frictiones dorſi: veſpertino vero ante cœnam pedum lotiones.

Reliqua remedia ex Pharmaceutico depromenda; ſic potio ex manna clarif. vel ſyrupus roſ. ſolut. cum manna poterit ventriculum exonerare, ſicut cremor tart. ad ſemi unc. in jure cortic. citri alterato diſſolutus, per quinque dies erit primum præparans, cui ſuccedat eodem medicamento ſupra propoſito evacuatio. Inde ad ulteriora præparantia erit devenendum, & eſſe poterunt julapium quidem ſimplex acet. ad ℥ j. in decoct. cichorac. addita betonica, ſalvia, & majorana; in horum uſu inſiſtendum ad dies xii. in quorum intermedio ſumat vel infuſum agar. rhab. & ſenæ, addito ſyrupo roſ. ſolutivo, vel electuarium lenit. cum diaphœn. cui ſuperbibat aquam hordeaceam ad ℔ j. vel, j.ß. quod idem medicamentum repetatur duodecim jam dictis terminatis diebus. Poſt hæc caput quoque erit reſpiciendum, tum præparantibus, tum expurgantibus; præparantia ſunt oxymel ſimpl. ad ℥ ij. cui ſuperbibat ſucci beton. & euphrag. an. ʒ j. in decoct. cicii. endiv. meliſſæ, calend. beton. ſalviæ, euphrag. chelidoniæ; & quinque tranſactis diebus aſſumat pilularum aggregat. coch. & aurearum an. ʒ ß. quibus, tranſacta horâ, ſuperbibat aquam hordeac. ad ℔ ij. & quatuor horis ab aſſumpta aqua prandeat. Repetat deinde tribus ſequentibus diebus eadem præparantia, & inde pilulas aggregat. cochias, & lucis eadem doſi, ita & tertia vice interpoſitis, ut ſupra, præparantibus. Quibus præparantium diebus omnibus, maſticatoria ex uſu matutino tempore erunt, ex maſtiche, pulvere ſtaphiſagr. pyrethri, fœniculi, & cera paratâ. Errhina namque ſive naſaria non valdè ab Hyppoc. probantur.

Purgatum caput eſſet quoquo pacto exiccandum: Verùm pro hac vice faciliora proponemus: quibus tamen non ſufficientibus, mox ad generoſiora, & magis operoſa alio tempore eſſet deveniendum. Fiant ergo quotidianæ aſperſiones & mane, & veſperi, pulveribus capitalibus exiccantibus, paratis ex carie lignorum, cornu cervi uſto, radice iridis florent. uſtis orizis roſis rub. major. & caryophyll. in aqua roſac. prius maceratis, deinde exiccatis & in pulverem redactis. Poſt pectinationem perfricetur caput ſpongia vino albo imbutâ mox expreſsâ & exiccatâ, in quo infuſa fuerint, & efferbuerint lignum ſaſſafras, roriſmarini, radix rhodia, radix fœnicul. majoran. ſalvia. Sub ingreſſum lecti ſummo digito medio quinta eſſentia roriſmarini intincto illiniatur ſutura coronalis, & ſumat conſervam, modò e floribus roriſmarini, modò beton. modo euphragiæ.

Tandem ophthalmica quoque externa ſunt adhibenda, & eſſe poterit aqua B. M. deſtillata ex ſuccis euphrag. chelidon. fœniculi, praſſii, vino malvat. & mell. additis bovis, & lucii fellibus, cum volatilium hoc tempore haberi non poſſint; qua aqua tepida jejuno ventriculo pluries ſunt oculi abluendi; & ut facilius corneam penetrare valeat, præmitti poterit ſuffumigium ex vino malvatico, in quo ebullierit globulus croci & fœniculi puſillus, per phialam oculis adaptatam recipiendum. Ophthalmico jam dicto feliciori cum ſucceſsû ego ſum uſus, quam cerebri illo Quercetani ex croco metallorum & aqua chelidoniæ parato.

Jam dictis omnibus cautior erit addenda victus ratio, adeò ut caveat Nob. Juvenis, ab aëris inclementiis, ab edulis vaporoſis, tum

frigidis, tum nimis calidis; & præſertim ab uſú lactis, lactucæ, apii, leguminum; à craſſis & viſcidis; à vinis generoſioribus. Fugiat ſomnum diurnum, pariter exercitium à cibo; veneris immoderatum uſum; & alacriter vivat, ſed citra comeſſationes, & compotationes. Quæ à Deo Nob. Adoleſcenti ſalutaria precamur. *Joan. Raymund. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. tom. 2. Cent. 1.*

Vir triginta quinque annorum, chymicis operationibus apud fornaces ardentes incumbere ſolitus, poſt viſus defectum in ſiniſtro oculo, cum nubeculis ante illum volare viſis, & majore obſcuritate poſtea inſecuta, paſſum & ſetonem cervici fruſtra adhibitum; aliaque remedia, quæ humorum ad oculos defluxum inhibent, incaſſum uſurpata; tandem, incraſſata in oculo pellula, & albida in pupilla apparente, in cœcitatem iſtius oculi incidit. Dum vero etiam in dextro oculo ſimilem viſûs defectum, cum nubeculis, & filamentis ante illum volantibus, obſervat. Dextro oculo connivente, dilatatur pupilla oculi ſiniſtri qui excœcatus eſt.

Afficiuntur in hoc ægro, *oculus ſiniſter ſecundum pupillam,* ut ad oculum patet, & *dexter oculus ſecundum humorem aqueum*: ut conſtat ex nubeculis, ante oculum dextrum per viſus fallaciam volare apparentibus.

Morbus quo ſiniſter oculus laborat eſt obſtructio pupillæ, à pellicula albicante in ejus cavitate nata, quæ radios rerum viſibilium à ſiniſtri oculi retina excludens, cœcitatemque eo inducens, *Cataracta confirmata* dicitur. *Morbus* verò *qui dextrum oculum afficit*, eſt intemperies humoris aquei craſſa, quæ particulas quaſdam opacas in eo diſpergens, & volare faciens, nubecularumque volitantium imagines in retina, & deinde in cerebro excitans. *Cataracta incipiens*, ſive *ſuffuſio* appellatur.

Cauſa procatarctica horum morborum eſt diutina apud fornaces ardentes mora, quâ pori vaſorum & membranarum nimis aperti fuerunt, & humores in capite, & præſertim oculis, incraſſati; iique in vaſis eorum exiſtentes, *antecedentem* his morbis præbuerunt cauſam: illi verò in aqueum utriuſque oculi humorem ex iis affuſi, & primùm in parvas quaſdam obſcuras & opacas nubeculas coagulati, & deinde in ſiniſtri oculi pupilla in membranam coacti, *continentem* hujus morbi & ſymptomatum conſtituunt cauſam.

A nubeculis enim in aqueo humore natantibus, & ex motu oculi in eo diſperſis & volitantibus, excluduntur à retina multi rerum viſibilium radii, atque ita integram inducit illius oculi cœcitatem.

Periculum hic eſt, nè in ſiniſtro oculo non tantùm panniculus ſive pellicula in pupilla ſit nata, ſed etiam ne humor cryſtallinus, vel vitreus opacitatem contraxerit, atque ita nulla chirurgiâ per membranæ ablationem hic morbus curari poſſit. Verùm *dilatatio pupillæ oculi cæci* ſpem ſanationis præbet. Et deinde metus eſt, ne etiam in dextro oculo humores oculares tandem opaci evadant, vel pellicula opaca in pupilla tandem naſcatur atque ita cœcitatem etiam dextri oculi inducat.

Curatio tamen tentanda, quæ conſiſtet in pelliculæ ablatione, nubecularum diſcuſſione, humorum ocularium attenuatione, & intemperiei oculi correctione.

Primo itaque acu à perito chirurgo, in oculum ſiniſtrum prope extremitatem tunicæ adnatæ, adacta, pellicula a pupilla ſeparetur, & deprimatur, ac vulnuſculum cum maxima corporis, & oculi quiete, conſolidetur.

Eo conſolidato curatio incipientis ſuffuſionis dextri oculi eſt inchoanda. Ac primo tales pilulæ erunt præſcribendæ.

℞. Fol. ſennæ ℥ ß. ſem. fœniculi ʒ ij. aq. chelidoniæ, euphraſiæ, verbenæ, an. q. ſ. Poſt levem ebullitionem infundantur per noctem; poſtea colaturæ euſque decoquatur, donec in ſpiſſam extracti formam fuerit redacta: atque adde aloes roſatæ ℥ ij. rabarbari opt. ʒ ij ß. turbith. ℥ j. ſem. rutæ, fœniculi an. ʒ ß. cubebar. macis an. ℈ j. maſtiches ℈ ij. ſcammonii ʒ ß. f. maſſ. pilularum; de qua capiat bis terve in ſeptimana ʒ. dimidiam, vel duos ſcrupulos, mane jejunus.

Præterea corpore aliquoties purgato, utatur hâc aquâ ſtillatitiâ, cerebrum, nervos, & oculos corroborante, humoreſque oculares attenuante, mane cochlear unum quotidie bibendo.

℞. Herbarum fœniculi, rutæ, euphraſiæ, verbenæ, chelidoniæ an. m. j. ſummit. roriſmarini, ſalviæ, flor. roſar. an. p. j. baccar. juniperi ʒ vj. lauri ℥ ß. piperis, garyophyllor. an. ʒ j. cinnamomi ʒ ij ß. ligni aloës ℥ ß. ſem. fœniculi ʒ ij. ſileris montani ʒ j. rutæ ʒ ß. infundantur in vino generoſo, & diſtillentur. Adhæc utatur hoc linimento.

℞. Fellis carpionum, mellis, ſucci chelidoniæ an. ℥ ß. coquantur parùm, donec inſpiſſentur, iiſque adde tuthiæ dragm. j. camphoræ ℈ ß. axungiæ thymali piſcis ℥ ß. f. linimentum pro palpebris extrinſecus ſub lecti ingreſſum ungendis.

Verſetur in aëre calido. Cibus ſit ex carnibus gallinarum, vervecum, & aviculis montanis; Caveat nimis humectantia. Condiatur cibus ſerpillo, fœniculo, betonica, ſalvia, majorana, pulegio, cinnamomo; Potus ſit cereviſia, & vinum mediocrium virium. Exercitium ſit moderatum, ſomnus brevior. Alvus reſpondeat quotidie arte vel natura. Mœſtitiam fugiat. *Henricus Regius apud Theodor. Craanen. Medication. lib. 1.*

Obſervationes.

Retulit mihi Medicus quidam ingenioſus, ſe in *Hollandia* vidiſſe mulierem quandam, verâ ſuffuſione laborantem, ex conſilio cujuſdam empirici ſucco millepedum brevi ſanatam; incipiendo ſcilicet à tribus pro vice, augendo in dies uſque ad ix. tum iterùm gradatim numerum diminuendo uſque ad 3. & rurſus augendo ut ante, & ſic viciſſim.

Alia item mulier ab imminente, & minitante ſuffuſione ejuſdem medicamenti ope prorſus liberata eſt. Contundebat quidem illa primùm 5. millepedes, poſtea 10. tum 15. dein 20. (quotidie augendo numerum per quinque, donec ventum fuerat ad 50) in vino albo vel tenui cereviſia, fortemque expreſſionem jejuno ventri-

culo

culò bibebat. Honoratiſſimus *D. Robertus Boyle* in nunquam ſatis laudato libro de utilitate naturalis philoſophiæ cap. 5. ſect. 5. part. 2.

Cataractæ metus.

Ante 10. Menſes fere oculis meis ſimulachra telarum aranearum inſtar obſervata, viſus verò Dei gratia adhuc, licet nullus dies ſine quærela tranſigatur, dum hæc ſcribo, tam acutus eſt, ut nec atomus fugiat eum, & ſplendidiſſimam lucem citra omnem ferunt laborem oculi, univerſum corpus ſæpius evacuavi ut & caput pilulis cephalicis mundavi, interdum quoque ad ſudorem eliciendum me compoſui, fonticulum in ſiniſtro brachio & jam per IX. menſes habui, veſicatoria quoque, errorem in diæta angue & cane pejus vitavi, nihilominus adhuc dum hæc ſpectra ante oculos fluitare, & varias juxta oculorum nutum inducere formas, perſeverant. Periculoſam prognoſin mecum inſtituo, & ne tandem aliquando, quod tamen cœleſtis avertat archiater, ſuffuſio ſuccedat, paveo hercle: licet clariſſ. *Plempio* à pueritia, *Platero* & ipſi ægro apud *Carolum Piſonem* talia citra notabilem noxam oculis fuerint obſervata, & ipſe in hâc praxi meâ vidi virum, cui quaſi rete ante oculos expanſum per quod objecta videret, verum jam citra ullam querelam acute cernit; nihilominus tamen ego mihi vereor, quare à te imploro auxilium. *Joan. Ludovici Hannemanni.*

Th. Bartholini ad D. Hannemannum Reſponſio.

Dolendi cauſam ſubminiſtras, ſed telis aranearum, ut ſpero, fragiliorem. Times ſcilicet à ſuffuſione, quod ſimulachra quædam inſtar telarum aranearum ante oculos obſerventur. Sed noli metuere. Securum te à ſuffuſione eſſe jubeo vel meo exemplo. Triginta & amplius anni effluxerunt, cum primum Patavii hæc ſpectra metum quoque mihi injicerent, ut conſilii gratiâ ad ſenem Medicum *Joan. Dom. Salam*, in praxi meum ibidem ducem, accedens pro remediis ſolatium reportarem, plus hæc terrere quàm nocere: ego certe ex illo tempore ſprevi iſta ſimulachra, quæ pro aeris humidi vel calidi conditione, vel augentur, vel minuuntur, nullo viſus impedimento, quem tibi quoque integrum & acutum ſupereſſe lætor. Cæterùm ſedulò ex illo tempore cavi à lucubrationibus, à quibus mihi tempero, ut poſt cœnam ad lucernam nunquam vel legam, vel ſcribam. Præterea pulveri tabaci magnam partem clarioris viſûs refero acceptam, derivantur per nares oculorum humiditates offuſcantes viſum: quo remedii genere plures ſublevavi. Vel ſola tabaci folia in pulviſculum comminuo, vel addo majoranam, euphraſiam, agaricum trochiſcatum & ſem. fœniculi. Alia medicamenta ad ſuffuſionem præcavendam tibi commendare nolo, ne noctuas Athenas. Ipſe quâ es experientiâ, plura & ſcis, & rectè ſingulis uti noviſti. Axungiam viperinam laudatam vidimus in Miſcellaneis curioſis Germanorum, quam etiam amicus quidam meus expertus nuper eſt, quem idem metus tecum terret. Simplex aqua ophthalmica ex vino albo rhenano, in quo infuſa fuêre fœniculum, bethonica, ruta, euphraſia, chelidonium majus, farfara, triticum, laudabatur mihi Patavii ex *Bellocati* traditione. Non dubito, quin corpore quotannis rite expurgato, ſervataque decenti victus ratione, & à lucubrationibus abſtinentia, poſthac ſimulachra iſta mecum diſcas ſpernere, quod ex animo precor, ut diutiſſimè ſalvis oculis his perfruaris.

Cataractæ depoſitio.

Idem Lithotomus & ocularius *Laurentius Nicolai* non ſemel magna dexteritate Cataractas labente anno depoſuit. Unius depoſitioni interfuit, me in prædio abſente filius, *Caſparus Bartholinus*, cujus in hanc rem literas ad me ſcriptas non pigebit hic ſubnectere, modo non pigeat lectorem legiſſe.

Pater chariſſime.

Adfui die 19. Januarii cum *Dn. D. Simone Paulli, D. Henrico à Moinichen & D. Caſparo Kolichen*. Viro cuidam natione Gallo, annorum vix quadraginta, cui reliqua membra de meliore luto finxerat Titan, cæterum in ſiniſtro oculo ſuffuſionem patiebatur quam ſumma cum dexteritate deponi vidimus à *Laurentio Nicolai* Cimbro, artis quam profitetur haud infelici magiſtro. Oculo ſiniſtro oppoſuerat ſe hæc ſuffuſio, ex pituitoſi, ut videbatur, humoris in ſpatium quod eſt inter corneam tunicam, & cryſtallinum, affuſione, quanquam *Galenus* lib. 1. de ſympt. Cauſ. cap. 2. ab ipſius humoris aquei condenſatione fieri interdum ſuffuſionem doceat. Veram & legitimam ſuffuſionem hanc atque à ſpuria diſtinctam eſſe nemo dubitabat, quippe quæ omnes veræ ſuffuſionis habuit notas. 1. Alterum tantum oculum occupabat, quod veræ ſuffuſioni proprium aiunt, unum tantum oculum aggredienti, aut ſi utrumque, non tamen ſimul aut ſimiliter, ſicut in ſpuria accidit. 2. In legitima ſuffuſione tenebroſum quiddam in pupilla apparet, quod in ſpuria non contingit. Unde *Vegetius* lib. 11. Artis veterinariæ cap. 16. *cum accedit ſuffuſio oculus videtur incolumis nullis lacrymis, nullo ſanguine, nulla indignatione prodit injuriam, ſed uno tantùm declaratur judicio, quod cum pupilla ipſius imaginem suam tanquam in ſpeculo videre non potes.* 3. In vera ſuffuſione ſymptomata ſunt continua, nec ulla ſunt intervalla, in ſpuria vero per vices augentur, & remittunt, prout vapores ad cerebrum efferuntur. Quas nos iis noſtram, de qua ſcribo, ſuffuſionem habuiſſe vidimus. Quanquam autem *Plinius* lib. 28. Hiſt. Natural. cap. 1. *Miletum ſcripſiſſe ait, oculorum ſuffuſiones felle hominis ſanari*, hinc tamen uſitatum atque præſens noſtris temporibus remedium adhibitum fuit, ſola depoſitione per acûs ſeu ſtyli immiſſionem. Hic ſine jurejurando ſed efficacius oculos tetigit alienos ocularius, ſecus quàm veteres, qui oculos juraturi olim tangebant, teſte *Petronio* *Ovidius* lib. 11. Amor. El. 16.

At mihi te comitem jurabas uſque futuram
Per me, perque oculos, ſidera noſtra, tuos

Sic & *Tibullus* lib. 3. El. 6.

Et ſi perque ſuos fallax juravit ocellos

Cur id factum, ex parente diſcere vellem,

quem ſcio in Anatome Paganâ olim rem hanc pertractaſſe accuratius. Sed Vulcani invidiâ tantus labor periit. Si balbutientem me audire velis, Minervam hoc more coluiſſe, & ad teſtimonium vocaſſe veteres ſuſpicor. Oculos quidem Cupidini Veneris filio, in quibus excubet ceu ſpecula quadam, tribuit *Philoſtratus* rectius tamen minervæ eos ſacros fuiſſe Paganis tradit *Fulgentius*. Unde Minervam cæſiis oculis, ut pulcherrimis, finxerunt poëtæ. *Heſiodo* in operibus vocatur Θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη: Dea cæſia Minerva & alibi de Deorum generatione, idem Aſcræus.

Αὐτὸς δ᾽ ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν.

Ipſe verò (Jupiter) *ex capite* (peperit) *cæſiis oculis Tritogeniam.*

Neque id injuria. Minervæ enim oculi debebantur, quibus nihil pretioſius aut utilius eſt. Hinc oculis digni habiti non ſunt venefici, & malefici. Exurebantur enim iſtis *Plaut.* Menech. A. 5. ſect. 2. Ecc. Apollo mihi ex oraculo imperat ut ego illi oculos exuram lampadibus ardentibus. Imo malignis eruti, apud eundem *Plautum* in captiv. A. 2. Sect. 4. Nam hercle ego huic diei ſi liceat oculos effodiam libens, ita malignitate oneravit omnes mortales mihi. Deus tibi, parens indulgentiſſime, tuos diutiſſime conſervet. Vale. Hafniæ *filius obſequentiſſ. Caſp. Bartholinus.*

Suffuſionis initium Fonticulo in brachio excitato evaneſcens: & oculi vigore eodem in nucha facto, reſtitutus.

Chirurgo cuidam hujus urbis ante oculos muſcæ & culices obſervari videbantur, hicque fontanellam facit in ſiniſtro brachio; hujus beneficio viſus naturali claritati reſtitutus, muſcæque obvolantes evanuerunt.

Alius quidam puer ruſtici filius in Hollandia ex pago Bargenhuſen, omnimodo oculorum imbecillitate laborans, ita ut lucem ægre ferret; hic primo in nucha habuit fonticulum ſine ſucceſſu, tandem conſolidata rurſum fontanella in nucha, unum in brachio, alterum in pede ipſi fecerunt fonticulum, hinc optime jam habet, acute cernit, ſplendidiſſimam lucem oculi admittunt. *Joan. Ludovicus Hannemannus.*

CATARRHUS.

Catarrhus vox eſt vaſtiſſimæ ſignificationis, quâ ſcilicet deſignari poteſt omnis affluxus materiæ, e quacunque demum parte procedat, & cuicunque illabatur, quo ſenſu plerique morbi catarrhorum decuriæ adſcribendi ſunt. Inflammationes nempe & dolores intenſiores, omnes ſurditates, ophthalmiæ, cæcitates, anginæ, pleuritides, eryſipelata, herpetes, arthritis, tuſſis, imò laſſitudo ſpontanea, ſcorbutus &c. Verùm non hic in fuſiſſima illa acceptione, quæ omnem humorum incurſionem, ut nec e contra etiam ſtrictiſſimâ illâ, quæ defluxionem tantùm in os vel pulmones denotat: At media ſignificatione, pro deſtillatione ſcilicet quæ à capite aut à glandulis ipſi proximè accumbentibus, in quamlibet partem ſubjectam ruit, ſumitur, eſtque *ut vulgò definitur, præternaturalis humoris ſupervacanei è capite in partes infernas prolapſio.*

In conſideratione *Partis affectæ* videndum quænam ſit *pars mittens*, quænam *pars recipiens*, ſeu terminus à quo, & terminus ad quem catarrhi; terminus à quo & pars mandans, eſt cerebrum pituitoſi excrementi præcipua officina, ſeu potius glandulæ omnes in capite, ac etiam infra caput ſitæ, parotides nimirum, maxillares, ſalivares variæ, tracheales, aliæque per fauces œſophagum, ventriculum &c. ſparſæ, quarum cùm munus ſit ſuccum in parca quantitate pro variis uſibus, aut pro ſanguinis purificationes ſecernere, quandoque propter affluxum majorem, quam cujus curſum & impetum moderari queant, aut propter fermentum in iiſdem vitiatum ſanguinemque appellentem totum quaſi in ſerum fundens, per ultra hæc non tantùm tranſudat quod tranſudare non debebat, ſed etiam variè infectum, ſaliumque ſpiculis variè exaltatis ac fuſis humor extillans imbutus in partes vicinas ac ſubjectas excurrit, plurium malorum cauſa futurus. Terminus ad quem, ſeu pars recipiens, ſunt partes illæ omnes in quas defluxio illa decumbit, quæ ſi fuerint nares internæ Coryza, ſi gurgulio Staphyle, ſi tonſillæ Antias, ſi partes tonſillis proximæ Parifthmia, ſi fauces Branchus, &c. dicetur.

Cauſa materialis eſt lympha, nunc inſipida, nunc acida, ſalſa, ac acris, aliquando etiam corrupta & tota ſubſtantia peccans, ut in catarrho contagioſo ac maligno. Abundantius ſeparatur hæc lympha, in quæ varios acrimoniæ gradus elevatur, tum quia jam ſanguis ea quaſi inundatus fuit, unde qua data porta ruit, ac præcipuè per glandulas cerebrumque glandularum omnium nobiliſſimam, tanquam per propria ſua ſecernicula viam ſibi in partes vicinas ac ſubjectas facit. Jam autem cùm cerebrum illam ſeparavit, non quidem per glandulam pituitariam aliaſque vias à veteribus effictas infra amandatur, ſed tum per oſſis cribriformis foramina ſenſibilia; tum per jugulares venas quæ illam à vaſis lymphaticis in cerebri ſinus ſeſe exonerantibus, excipiunt, aliundeque etiam exugunt, ad cor, ſanguinis quaſi primam ſcaturiginem & fontem deducendam, atque per ejuſdem circuitus, varias in partes deportandam ac deponendam; tum etiam per nervorum *tubulos ſucco nerveo* admiſta undequaque defertur, ſicque non parum & vires, & membrorum motus, & viſcerum functiones, interturbat; imò ſiquidem quæ per has vias exudat lympha, penetrantiſſima eſt cenſenda, (quo ſcil. tam minutos ſubire poſſit porulos) ſale ad fluorem magis evecto proculdubio impragnatam eſſe credendum, unà etiam atrociorum dolorum ac cruciatuum erit autor. Quæ verò in aliis omnibus memoratis glandulis cumulatur lympha, tum per earumdem membranas tranſudat, quod rarum eſt, tum præcipuè per varios canaliculos excretorios alioſque inde aſſurgentes, effluit. Copioſa etiam quandoque ſeparatur lympha in glandulis, propter fermentum aliquod peregrinum in ipſis exiſtens, cujus maligna vi ſanguis non tantum in ſerum funditur, ſed etiam eidem ſero tanta acrimonia imprimitur, quæ

vaſis torturis anſam præbeat. Sed præterea illa acrimonia vel ab aere, vel à cibis, vel à calore ſanguinem non tantum fundente, at etiam ſalia in ipſo innidulantia exaltante, generabitur, imo etiam in ſanguinem induci poterit analogum quid mercurio, quod ſeri ſalibus etiam mitioribus adjunctum in corroſivum quid exaltetur, affluxumque ad caput faciat non abſimilem illi unde ſalivatio in lue venerea affectis ex inuncto mercurio oritur. Tandem ab iſtu in partes glanduloſas capitis, frigore que tum extus admiſſo, tum etiam intus ex longiore in loco algido mora, ſuſcepto, dum nunc turgent glandularum fibræ, hic vero conſtringuntur, pori earum, ſeu potius ſubſtantia vaſculoſa, non parum arctantur, unde ſanguini per alterias appellenti cum liber non concedatur commeatus, illius tenuior pars, ſerum ſcilic. per arteriolarum ultimos ramuſculos percolabitur in ea ſpatia in quæ nec venæ nec vaſa lymphatica hiant, ſic que è circulationis viis excedens partes vicinas inundatione moleſta affliget. Catarrhis autem cur quidam homines ſint magis quàm alii obnoxii, quamvis nec in diæta nec in omnibus rebus non naturalibus ullatenus peccent; vel à debiliori ſanguine ſeroque multo facilè coaguiabili, unde glandulæ ita obſtruantur ut ſucci poſtea advenientes ac viam ſatis patulam non reperientes, exundare cogantur. Vel etiam a laxiori glandularum compage quæ plus excipi t ſeri, quam per vaſa de ſe aſſurgentia tranſmittere poſſit. Vel ab hæreditario aliquo malo fermento eaſdē glandulas inquinante & inficiente. Adde hiſce omnibus calvariam denſiorem & inconſutam, pravam capitis conformationem ac illaudabilem magnitudinem aut parvitatem, anticæ ſeu poſticæ ipſius projecturæ defectum, pineatam ac turbinatam ejuſdem figuram, unde cerebrum ut plurimum aliquid patitur &c.

Differunt inter ſe catarrhi non tantum ſecundum varias quas affligunt partes unde ſcil. coryza, Bronchus, Catarrhus ſuffocativus, Catarrh. ſtomachi &c. ſed etiam in eo quod alius ſit jam conſiſtens, alius in motu, quod alius ſit frigidus, alius calidus, alius ſubdulcis; alius ſalſus, imo etiam amarus, alius ſuffocativus qui tanta vi in pulmones irrumpit ut ſubitæ ſuffocationis metum merito incutiat, alius denique contagioſus.

Signa Diagnoſtica per ſe ſatis patent. *Prognoſtica* verò ex ubertate ac natura materiæ decidua, partiumque in quas irrumpit præſtantia petenda veniunt. Nam ut rectè Celſus, *humorem in nares ſtillare leve eſt, in fauces pejus, in pulmonem peſſimum*; in genere tamen multo potius eſt humorem pituitoſum in cerebro aggeſtum extra ejuſdem conceptacula amandari quàm in ipſis concludi, tunc enim vel Apoplexiæ vel Affectuū Soporoſorum materiam præberet. Pueri catarrhis quidem ſunt obnoxii ſed facile ſanantur; Senes autem non modo iiſdem opportuni vivunt, ſed etiam ab hiſce vix liberantur. Catarrhus cephalalgiæ junctus ægre ſaneſcit; qui vero à præcordiorum æſtu elevatur, non prius curatur quàm hæc refrigerint. Catarrho cujus cauſa in cerebro proprie ſedet febris ſuperveniens, eaque in dubito, & morbo analago gradu medetur, fluxionis enim materiam digerit; unde Hippocrates, *Minus hi qui ex capite gravedine laborant, ſi febre corripiantur, recidiva fiunt.* De Catarrho eorum qui in agonem à variis morbis deducti ſunt, quique mortis indeſinenter adventuræ ſignum certiſſimum eſt, hic nihil addimus, quia ejus ſuneſtiſſima prognoſis etiam mulierculis eſt nota.

Catarrhi Curationem ac indicationes curativas quod attinet, vide ſi placet de iis fuſiſſime diſſerentem Conradum Victorem Schneiderum libro ſuo de Catarrhis quinto: ubi ſectione prima, de Catarrhoſorum Diæta ſeptem capitibus; ſectione verò ſecunda de ſpeciali cura Catarrhorum, quatuor capitibus, totidem catarrhorum ſpeciebus, ex ipſius diſtinctione, Coriza ſcil. Catarrho membranæ pituitariæ poſterioris: Brancho, ſeu Catarrho gutturis, ac Catarrho ſuffocativo reſpondentibus accuratiſſimè agit. Huc vero jam *Curationes, Conſultationes, Obſervationes ac Anatomicas inſpectiones ex aliis variis* adducemus.

Curationes

In omnibus catharris & defluxionibus tum prohibendis, tum etiam caput ab iiſdem præſervandis prodeſt aqua ſerpilli cum vino deſtillata, ejuſque particula quotidie ſumpta doſ. cochl. j. ij. pro ratione ægri, illa ſic fit.

℞. Serpillum cum flore matutino tempore ante exortum ſolis decreſcente luna collectum, inde in particulas minimas ſuperfuſo vino generoſo albo in ſole aliquandiu, poſtea per alembicum deſtilla in B.

Prodeſt vinum medicatum ſequens.

℞. Rad. caryophyll. ℥vj. rad. acori ℥iiij. pulv. ſambuc. miſ. ſol. majoran. m. j. vini ℔xvj. exhibeantur pro potu communi.

Catarrhum quemvis ſiſtit ſacculus ex ſuccino & ſp. vini paratus de quo ſupra in apoplexia. Hujus itaque uſus eſt magni momenti in catarrho ſuffocativo. It. ex chamæpithy pulveriſato ol. ſuccini aſperſo.

Catarrhos tenues delabentes ad partes interiores, præſertim pectus, feliciter ſiſtit laudanum opiatum, ſub ingreſſum lecti exhibitum.

Præſentiſſimum in catarrho remedium extat in amuleto radicis verbaſci virginis, hoc eſt, quod per eam æſtatem non floruit, quando colligendum eſt. Colligitur autem in die veneris (ex his in ultima veneris die optime luna decreſcente) ante exortum ſolis a 15. auguſt. uſque ad 8. ſept. luna decreſcente: poſtea radix purificata exſiccatur in loco umbroſo. Ejus particula in auro ligata, & collo poſtea appenſa mirifice contra omnes catarrhos qualeſcunque corporis præſervat. Fœminis non prodeſt, conceptum impedit, quandiu geſtatur, qui eâ remotâ reſtituitur. Vide Dodonæum; Radix quò rectior, eo melior in parvâ quantitate.

Catarrhus ſuffocativus.

Inter fluxiones, quæ à capite ad partes ſubjectas fiunt, nulla periculoſior illa quæ ad pectus & cor fit, adeò interdum vehemens, ut hominem ſubito è medio tollat. Unde huic ſtatim occurrendum abſque omni mora. Hinc medicus vocatus, ſtatim præſente magna ſangui-

nis abundantia, præmiſſo clyſtere forti, eoque reddito venam ſecet, fumum in cubiculo excitet e maſtiche, thure, ſuccino per vices, & acet. roſaceum ſuper lapidem ignitum effundat.

Capiti raſis capillis applicet emplaſtrum ſequens.

℞. Emplaſtri contra rupturam ℥iß. gummi ammoniaci ℥ß. maſtichis, ſuccini ana. ʒj. myrtillorum ʒß. m. ſimul & F. Emplaſtrum rotundum, ſuturæ coronali applicandum.

Nares inungat Balſamo ſuccini, & ut æger ſedeat in lecto, imperet. Exhibeat deinde ſyrupum ex aqua benedicta, & paulo poſt acet. theriacale vel ſcilliticum deſtillatum cum radice iridis Florentinæ. Accipitur ſc. ℔ j. acet. ſcillitici, pulveris rad. ireos Florentinæ ℥ij. ſimul per alembicum ad ſiccitatem deſtillando, impoſito roſtro alembici nodulo ex radice dictamn. Accipiat item Boli armeni loti in aqua roſarum ℈ij. cum ſyrupo de roſis ſiccis & pulvere diatragacanthi frig. ad ʒß. ſequens item gargariſma in uſum vocetur.

℞. Syrup. papaveris, diamor. an. ℥ij. vini granatorum ℥ß. aq. plantaginis, ſcabioſæ an. ʒj. M.

Hinc ad materiam concoquentia apozemata, ſyrupos, magiſteria & Electuaria confugiendum.

Materia cocta repurganda tum iis, quæ ſentinam in toto corpore reſpiciunt, tum iis quæ caput ab humore liberant, qualia errhina, ſternutatoria, apophlegmatiſmi, gargariſmi. Palmam inter hæc obtinet nigella Romana, ſi ſubtiliſſimè pulveriſata cum aq. majoranæ e vola manus in nares attrahitur: imo hæc ſæpius odorata proprietate occulta confert in quavis deſtillatione capitis.

Quæ caput confortant, ſunt vel electuaria, vel conſervæ florum anthos, ſtoechados, roſarum vel cùm pulvere diamoſchi dulcis, oxymelle ſcillitico, & oleo nucis moſchatæ mixta, aut rotul. cum ſpeciebus dictis, & cum ol. ſuccini & ſaccharo in aq. fl. ſambuc. ſoluto, quibus addi poteſt flor. ſulphur. ʒj. vel altera. Poſſunt quoque ad præcavendum fluxum humorum ſubitaneum in ore noctu præſertim inter dormiendum tempore ſtillationis detineri orbiculi ſequentes.

℞. Spicæ nardi ʒj. maſtich. ʒij. ſacch. ℥iß. cum ſyrup. de roſ. ſiccis F. orbiculi ſimiles lupinis.

Exterius admoveantur ſacculi vel pileoli capiti, qui recipiunt ea, quæ caput roborant, & materiam exſiccant.

℞. Flor. meliſſæ, majoranæ, betonicæ, ſummit origani an. m ß. nuc. moſchatæ, caryophyll. Benzoin. ana ʒiij. croci, macis an. ʒiß. thur. maſtich. an. ʒiij. roſar. rubr. p. ij. in pulverem groſſum redacta ſerico rubro includantur ac inſuantur. F. pileolus.

Aut ſi æger hoc medicamentum recuſet, pulvis ſyncipiti inſpergatur e maſtiche, thure, ſuccino, gallia moſchata. Excipiatur linteo, quo caput tegatur; linteum ſæpius perfumetur, & capiti applicetur.

Vel ℞. Maſtichis olibani an. ʒij. thymi, benzoin. an. ʒj. ſuccini ʒß. Tacamahacæ q. ſ. ad incorporandum. F. Trochiſci pro fumo.

Proſunt & hic poma odorifera ac balſamus apoplecticus naribus illitus.

Quòd ſi medicamentis dictis non cedat catarrhus; parti capitis anteriori tonſæ veſicatorium admoveatur, veſica rumpatur, & per diem unum & alterum aperta ſervetur; tandem conſolidetur; non neglectis interim, quæ ad catarrhum exterminandum faciunt medicamentis. Alii candens ferrum, vel cauterium potentiale applicant, ubi digitorum maximus deſinit, capitis parti anteriori paſſa manu ejus radice ſeu pollice extrema naſi radici admoto *Joh. Hartm. in Praxi chymiat.*

Hujus affectus curatio duplex inſtituenda eſt, una quæ frigidum catarrhum, alia quæ calidum reſpiciat.

Tota catarrhi frigidi curatio in eo conſiſtit, ut materia peccans præparetur & evacuetur, & ſi ad pectus, aliamve partem influat, revellatur, illiuſque motus inhibeatur, tandemque intemperies cerebri corrigatur.

Primo itaque ſi materia copioſa ſit; aut nimio impetu ruat, & metus ſit ne a reliquo etiam corpore affluat, præſertim ſi hepar ſit calidum, (contingit enim non raro, ut catarrhis obnoxii habeant cerebrum frigidum, & hepar calidum) ſanguis mittendus eſt, ſed parciori manu. Si vero materia ſit pauca, & lente moveatur; ætas vero ſenilis, aut temperamentum hepatis minime calidum, unde nulla ſit ſuſpicio humorem aliunde cerebro ſuppeditari, venæ ſectio omitenda eſt.

Materia vero peccans primum imminuenda eſt, potione aut pilulis, vel alio quovis medicamento purgante, & his quæ in frigida cerebri intemperie fuerunt propoſita.

Mox reliquiæ humoris præparandæ apozemate dicto loco deſcripto; aut ſi nimia humoris exagitatio non metuatur apozema purgans poterit inſtitui.

Ac tandem pilulis fortioribus; aut alio cathartico integra purgatio erit abſolvenda.

Si catharrus admodùm contumax fuerit, ad vomitoria confugiendum eſt quæ illius materiam potenter eradicant.

Colocynthis ad cerebrum potenter expurgandum efficaciſſima eſt, ſed ſummo amarore intenſa eſt, vehemenſque eſt illius operatio. Corrigitur utrumque infuſione in urina, ſic enim amaritudinem deponit & ferè inſipidum remedium evadit, tum vehementia illius infringitur, ut ad ʒ.j. tutò exhiberi valeat, fitque excellens ad morbos à cauſa frigida oriundos remedium.

Interdùm vero contingit, ut humores excrementitii à partibus interioribus ad cerebrum ſublati, catarrhum efficiant. Motum autem illum præternaturalem naneiſcuntur obſtructis meatibus ordinariis, per quos humores illi expurgari ſolebant. Et tunc temporis opportuniſſime curatur catarrhus apertione viarum, tum etiam blandâ, mitì, & continuâ purgatione, quia humores ſic ad partes inferiores deturbantur, iiſque motus contrarius ſenſim conciliatur.

Hujuſmodi autem purgationes blandæ fieri poſſunt per decocta, vel juſcula ad multos dies uſurpata. Interim tamen roborantia medicamenta non erunt omittenda.

Ad revulſionem vero admovebuntur cucur-

bitulæ

bitulæ & veſicatorium ſcapulis & cervici; tum etiam cauteria occipiti vel brachio. Zacutus Luſitanus *lib. 2. Praxis ad mirand. Obſervat. 160.* Cauterium retro aures, tanquam præſtantiſſimum, ad omnes deſtillationes a capite manantes, remedium plurimum commendat. Et nos in fluxionibus, oculorum præſertim, laudabiles effectus vidimus. Errhina, ſternutatoria, apophlegmatiſmi & maſticatoria erunt uſurpanda; ea tamen adhibita cautione, ut quando catarrhus in fauces, pulmones aut ventriculum decumbit, errhina, & ſternutatoria tantum uſurpentur; quando vero in oculos & nares innuit, maſticatoria & apophlegmatiſmi.

Horum omnium formulæ capite prædicto fuerunt propoſitæ. In his tamen advertendum, quando materia tenuitatis cujuſdam particeps eſt, ne fortius reſolventia uſurpentur: his enim humoris impetus ad pectus, & pulmonem aliaſque partes adaugeri poteſt, ſed nonnulla incraſſantia, ut humoris impetum cohibentia erunt admiſcenda, ut roſæ rubræ, maſtiche, coriandrum, nux moſchata, aliaque in catarrho calido ſunt proponenda. In hunc ſenſum errhinum in ſequentem modum componi poterit.

℞. Aquæ majoranæ ℥iß. ſucci betonicæ ℥j ſem. nigellæ pulverat. ʒß. nuc. moſchat. ℈j. fiat errhinum. Pro ditioribus addi poterunt moſchi, & ambræ griſeæ, an. gr. ij.

Vel ℞. Ligni guajaci limati ℥j. aquæ puræ ℔. infundantur per noctem ſupra cineres calidos, deinde coquantur ad mediæ partis conſumpt. addendo ſub finem majoran. & roſarum rubr. an. p. ij.

Sit etiam maſticatorium, ſubtenui exiſtente materia, vel fiet ex maſtiche ſola, vel in hunc modum.

℞. Nucis moſch. ʒj. maſtiches, gummi arabici, an. ʒß. redigantur in pulverem & cum aqua roſar. fiant trochiſci maſticatorii.

Præſtans ſternutatorium componitur ex hellebori nigri, & ſacchari partibus æqualibus, quod cerebrum potenter expurgat.

Extractum nicotianæ cum aqua vitæ paratum linguæ impoſitum, ad piſi magnitudinem magnam pituitæ copiam inſtar apophlegmatiſmi per os educit. Verum ſi nimia copia uſurpetur, ut ſi in ventriculum effluere ſinatur, vomitum excitat etiam vehementem.

Supra dictum eſt cauteria brachiis, occipiti, & pone aures multa plurimum conferre, quod etiam efficaciter præſtant poſteriori parti cervicis, & inter ſcapulas admota quæ hodie in maximo uſu ſunt, & a Practicis noſtris paſſim uſurpantur. Novus etiam locus à quibuſdam inventus eſt nempe in cervice prope venas jugulares, in muſculorum interſtitio, & hujus cauterii beneficio catarrhus inveteratus raucedinem efficiens in duobus curatus eſt.

Tandem poſt convenientes evacuationes, cerebrum roborantia & exſiccantia tam interna quam externa, erunt utiliſſima, ut opiatæ, pulveres, cucufæ, ſuffitus, prout in curatione frigidæ intemperiei cerebri deſcripta fuerunt.

Notandum autem eſt opiatæ prædictæ, aut aliis ſimilibus, in catarrhi curatione conſervam roſarum, nucem moſchatam & thus album utiliter admiſceri.

Decoctum ligni lentiſcini in modum decocti ſudoriferi uſurpatum, cerebrum exſiccat, & fluxionem cohibet.

Præterea ſequentes morſuli ad hunc uſum ſunt utiliſſimi.

℞. Sem. coriandri præparati ℥ß. nucis moſch. thuris an. ʒ. iij. glycyrrhizæ, maſtiches, an. ʒ. ij. cubebar. ʒ. j. conſerv. roſar. rub. ℥. j. ſacchari albi in aqua roſar. diſſoluti ℥x. Fiat confectio in rotulis pond. ʒ. iij. capiat unam mane & veſperi.

Trochiſci ſequentes valde commendantur à Solenandro *Conſ. 10. ſect. 4.* quos ab Antiquis tum Græcis, tum Arabibus mutuatur.

℞. Thuris maſculi, ſucci liquiritiæ an. ʒ. j. opii, croci, myrrhæ an. ℈ j. cum ſyrupo papav. forma trochiſcos, vel pilulas urgente catarrho exhibendas per intervalla; doſis erit ℈ij. vel, ʒß.

Tabellæ ſequentes etiamnum uſui eſſe poterunt.

℞. Pulver. electuar. diambr. & diamoſchi dulcis an. ʒ. j. ſuccini albi ℈. j. ol. aniſi gutt. iij. ſacchari in aqua lavendulæ diſſoluti ℥. iv. Fiant tabellæ pond. ʒ. ij. capiat unam mane & ſero.

Inter remedia interna, capite de intemperie frigida cerebri deſcripta, ſummæ eſt efficaciæ ad catarrhi inveterati curationem, balſamum cephalicum ibidem poſt opiatam deſcriptum, quod intus aſſumi poterit, & in narium cavitates immitti.

Lac ſulphuris, & flores ejuſdem ad catarrhum exſiccandum maximè laudantur à chymiatris, tum etiam Galenici in tabellis flores ſæpiſſimè uſurpant.

In recenti Catarrho aqua nucum cum hydromelite exhibita hora ſomni per triduum, eum valde imminuit.

Ad cohibendum catarrhum utiliter admovetur ſincipiti raſo cataplaſma ex fermenti ʒ. ij. & carabes ʒ. ij. compoſitum. Si vero æger caput radere noluerit ſupra ipſum capillitium aliqua ex parte detonſum, ſacculus ex chamæpit. & carabe conflatus apponi poterit.

Præter ſuffitus prædictos, qui ex gummi Tacamahaca fit, ſummæ eſt efficaciæ, catarrhum enim exſiccat ejuſque motum cohibet; neque vehemens eſt illius odor, ita ut conclave ægrotantis eo ſine moleſtia perfundi valeat.

Commodiſſimum eſt etiam caput exſiccare ſacculis ex ſuffure, milio, ſale, foliis ſalviæ, betonicæ, ſtoëcados, ſem. fœniculi, aniſi & ſimilibus.

Denique ſi affectus ſit contumax, omnia conveniunt remedia quæ pro frigidæ cerebri intemperiei curatione fuerunt propoſita.

Calidus catarrhus curatur remediis materiam peccantem evacuantibus, incraſſantibus, & revellentibus, tum etiam partium mandantium & recipientium intemperiem corrigentibus.

In hunc finem primo phlebotomia inſtituenda eſt, ſi cætera conſentiant, quâ humor fluens revellitur, ejuſque acrimonia temperatur.

Deinde humoris ejuſdem portio educenda eſt, blando cathartico, quod humores nullo modo commoveat in hunc aut ſimilem modum.

℞. Rhæ-

℞. Rabarb. electi ℈iv. myrobalan. citrinor. ol. amygdal. dulc. ʒß. ſantali citrini ℈ß. Infundantur in aqua lactucæ & portulacæ. in expreſſione diſſolve mannæ granat. & ſyrup. roſar. ſolut. an. ℥.j. Fiat potio.

Vel loco aquarum prodictarum poteſt fieri decoctio ex herbis refrigerantibus, & tamarindis, cui purgantia prædicta permiſceantur.

Deinde humor alterandus & incraſſandus eſt julepis convenientibus.

℞. Fol. lactuc. portul. c. & plantag. an. m. j. ſem. quatuor frigid. mai. & papav. albi an. ʒ.ij. flor. violar. nymphea & papaveris rhoeados, an. p. j. coquantur ad ℔. j. in colat. diſſolve ſyrupi violac. & roſac. ſiccar. ana. ℥.j.ß. Fiat julep. pro tribus doſibus bis in die ſumendis.

Vel loco decocti, aquæ ſtillatitiæ prædictarum herbarum, vel emulſiones quatuor ſem. frigidorum mai. ſubſtitui poterunt.

Deinde purgatio paulo fortior uſurpanda, addendo purgantibus prædictis ſennam, catholicum, diaprunum & ſimilia.

Leve ac blandum remedium incraſſans, humoriſque acrimoniam demulcens, deſumitur ex vitellis ovorum recentium, quorum duo in unciis quinque vel ſex aquæ fontis diſſolvantur, binario numero, addendo ſacchari albi ʒ.j. coquantur parùm ſine ebullitione, ſemper movendo, & capiat calide quantum ferre poterit, mane & ſero per triduum.

Ac tandem majori humorum incraſſationi, & fluxus cohibitioni incumbendum eſt quod fiet ſyrupo ſequenti.

℞. Syrupi violac. & de roſ. ſiccis ana. ℥j. ſyrupi de papavere. ℥ß. detur ex cochleari ℥j. hora ſomni.

In eundem finem uſurpari poterit opiata ſequens.

℞. Conſervæ roſar. antiquæ ʒ.vi. pulveris electuar. diatrag. frig. ʒ.ij boli armeni loti in aqua roſar. ℈.ij. cum ſyrupo roſar. ſiccarum, fiat opiata; capiat ad magnitudinem avellanæ hora ſomni.

Hordeatum ſequens utiliſſimum etiam eſt.

℞. Hord. mundat. q. ſ. maceretur per horas vi. poſtea coquatur perfectè, & trajiciatur. Deinde accipe amygd. dulc. excort. ʒiij. ſem. cucurbitæ mundat. ʒ.j.ß. ſem. melon. ʒj. papav. albi lactuc. an. ʒß. contuſis omnibus cum aqua hord. eliciatur lac. quod cum ℔. ij. pulpæ hord. permixtum coquatur parum, addendo ſacchari portionem. Bibat ʒ. x. aliquot matutinis ſuper dormiendo, & nonnunquam in introitu lecti. Tum etiam trochiſci ſequentes in ore frequenter erunt detinendi.

℞. Gummi tragacanthi & Arabici, an ʒ ij. boli armen. terræ ſigillat. lotor. in aqua roſac. an. ʒ.j. ſem. papau. albi, ſucci liquiritiæ, an. ʒß. ſacch. ri penidiat ℥.j. cum mucilag. ſem. cydon. extract. cum aqua roſar. fiant orbiculi parui, quos diu noctuque in ore detineat.

Spiritus ſulphuris, & vitrioli ad gutt. iij. vel iv. exhibitus mane, & ſero cum liquore idoneo, contra omnes fluxiones magnas vires habet: præſertim vero eas quæ à calida viſcerum intemperie ducunt originem. Poteſt etiam in minori doſi potui permiſceri, quia cum eo venas omnes pervadit, & motum humorum cohibet.

Cryſtallum etiam minerale ad eundem uſum julepis, aliiſque remediis admiſceri poteſt. His nihil proficientibus neceſſitas cogit, uti narcoticis, inter quæ principatum obtinet Laudanum opiatum ad gr. iv. vel v. hora ſomni exhibendum. Vel ſyrupi de papau. ℥ß. vel ℥.j. exhiberi poterit. Hæc ab initio morbi uſurpata miranda præſtant. Tandem habet vim theriaca recens ad ℈.j. vel ʒß. noctu exhibita.

Benedictus Faventinus ſequentibus pilulis uſus eſt in catarrho ſalſo, fæliciſſimo cum ſucceſſu.

℞. Succi glycyrrhizæ ʒ.ij. aloës lotæ ʒ.j. pilul. de cynogloſſo ʒß. cum ſyrup. violac. fiat maſſa pilularum de qua capiat ℈j. hora ſomni: trochiſci Solenandri ſupra deſcripti erunt etiam utiliſſimi.

Huic uſui etiam maximè conferre poteſt diacodium album, in curatione phreuit. deſcriptum.

Interim revellenda eſt materia fluens per clyſteres cucurbit. frictiones & ligaturas extremorum, omniumque potentiſſimè per veſicatoria, poſteriori cervicis parti admota ac denique cauterium occipitio, vel brachio, ſi catharrus ſit diuturnus.

Ad caput etiam roborandum, fluxionem retinendam, ejuſque reliquias abſumendas conveniunt pulveres, cucufæ, & emplaſtra.

℞. Succini albi, ſandarac. gumm. Arab. maſtiches, benioini, nucis moſchatæ, an. ℥j. thuris gran. kermes, & roſar. rubrar. an. ʒß. ſantalor. omnium myrtill. & balauſt. an. ʒ.ij. Fiat pulvis, qui inſpergatur capiti hora ſomni, mane pectine decutiendus.

℞. Gummi juniperi ℈.ij. roſar. rubrar. p. ij. myrtill. ʒj. macis, nucis moſchat. an. ℈.j. thuris, ſem. pæoniæ, cortic. papau. an. ℈. ij. nuc. cupreſſ. ℈.iv. pulveriſentur, & cum floccis panni coccinei, ac ſindone rubra fiat cucufa interpuncta perpetuo geſtanda.

℞. Maſtiches, cortic. rhuris, an. ʒß. ſandaracæ, coralli rubri, roſar. rubrar. myrtill. balauſt. cortic. granat. an. ʒ.j. laudani ʒ. ij. ceræ, & olei roſacei q. ſ. fiat emplaſtrum, applic. ſuturæ coronali.

Quia vero hujuſmodi catarrhus à calida plerumque hepatis intemperie ducit originem, ideo remedia quæ illius intemperiem emendant, erunt etiam uſurpanda.

Denique hoc imprimis notatû digniſſimum eſt, quod etiamnum ſupra in catharri frigidi curatione propoſitum eſt; quòd nimirum non raro humores excrementitii, à partibus inferioribus ad cerebrum ſublati, catharros efficiunt, & motum acquirant præter naturalem, obſtructis meatibus ordinariis, per quos expurgari ſolebant. Et tunc temporis opportune curatur catharrus apertione viarum; ſimulque blanda & continua purgatione per juſcula aut talia decocta, ad multos dies inſtituta. *Lazarus Riverius Prax. Medic. lib. j. cap.* ii.

In ipſa catharri curâ obſervandum, ut lympha aut nimis copioſa evacuetur, aut eadem vitioſa corrigatur: ſerum ſalſum & acidum per contraria temperando (id quod vulgo vocant catharrum tenuem eſſe incraſſandum) eandem vero lympham craſſam vel nutrimento partis in mucilaginem degenerato impregnatam

tandem

tandem attenuando, incidendo & reſolvendo (ubi tamen obſervetur, modo pars affecta ſit reſtituta) ſponte hæc rejicitur.

Porrò ſi quis ſubeſt partis & glandularum, aut obſtructarum, aut alio modo læſarum, vitium, iſtud corrigatur, & quidem imprimis, ſi ſit à læſione externa, per convenientia externa iſtud corrigatur, & reſtituatur; ſi autem ſit à cauſa interna ſtomachi nempe vitio, & huic ſequente totius maſſæ ſanguineæ corruptela, in ſpecie ab acrimonia ſalſa, hæc ipſa emendetur. Nimirum uti rectè monet Schneiderus materiæ, cauſæ, & loci ratio ſedulo in cura catarrhorum habenda.

Remedia ea quæ hic conveniant, videntur.

1. Eſſe evacuantia: verùm evacuantia quæ per alvum evacuant, minùs commoda ſunt, quando potius feliciori & promptiori ſucceſſu lymphæ augmentum per urinam, & etiam nunc per ſudorem evertitur. Talia ergo ex ſalibus volatilibus v. gr. ſuccini, C. C. item ex lignis ſudoriferis, in ſpecie ex ligno ſaſſafras erunt optima. Interim tamen, ubi catarrhus fuerit contumacior, aut idem ex ſtomachi vitio dependeat, vel etiam corpus impurum offendat, ſubinde neceſſe eſt ad purgantia progredi, imo ubi contumacior fuerit catarrhus, etiam ad vomitoria properandum ſuadet Riverius in ſua praxi, id quod confirmat per experientiam in cent. 2. obſerv. 90. ibi enim refert catarrhum in pulmones cum aſpera tuſſi defluentem, cum inſequenti gravi dolore capitis, qui tandem curatus fuit per vomitum, per maſticationem foliorum tabaci procuratum.

2. In catarrhis ſæpius recurrentibus v. gr. in ſenibus aut ſimilibus ſemper ante novilunia, aut evacuantia appropriata, aut a catarrhis alias præſervantia, uſurpanda, quæ inter eminent ſuccinata & poſt hæc myrrha & ſperma ceti, de quo poſtmodùm.

3. Si quæ alia in catarrhis à lymphæ nimia acrimonia conveniunt, ſanè opiata erunt optima. Unde a veteribus in tali caſu, nempe uti vocant, in catarrho tenui pilulæ de cynogloſſa ex narcoticis diſpoſitæ, fuerunt in uſu.

Hæ ipſæ tamen pilulæ, quia ex crudis nimis, minuſque præparatis narcoticis ſunt compoſita, v. gr. ex opio, Hyoſcyamo crudo. & ſimilibus, ob id in deſuetudinem ferè abierunt, utut in Belgio adhuc uſurpentur.

His opiatis optime catarrhus nocturnus evertitur & præcavetur. Sed tamen ſola vix uſurpanda; verùm uti jam alias monui, appropriatis ſemper mixta. v. gr. ſuccinatis, cephalicis, & ſimilibus, quæ lympham corrigere, & blanda diaphoreſi & diureſi ejus augmentum avertere poſſunt.

Decantat admodùm horum opiatorum uſum Helmont. in catarrhis & ſimilibus affectibus in tr. Jus duumviratus, §. 62. 64. & 65. & inter alia fœlicem prædicat ægrum, cujus auxiliator Medicus ſciat lethalia à papavere ſeparare, retento auxilio excitatore poteſtatis in duumviratu. Salutarem præterea opiatorum uſum confirmat quotidiana experientia. Imprimis ex modernorum conſuetudine frequenter iis fuit uſus Riverius qui cent. 3. obſerv. 5. obſervat catarrhum contumacem cum raucedine curatum per iij. grana laudani opiati aſſumpta; item in eadem cent. 3. obſerv. 69. refert, catarrhum diuturnum cum tuſſi per duplicem uſum granorum trium laudani opiati curatum. Et eadem cent. obſervat. 74. Catarrhum ferinum cum variis febrium complicationibus, præſertim per laudanum opiatum curatum obſervat. Aſſumuntur talia opiata imprimis tempore veſpertino ſub introitum lecti, uti alias eſt conſuetum.

4. *Chirurgia* in catarrhorum cura ſilet, niſi in iis corporibus ubi catarrhi fere ſunt incorrigibiles, uti ſunt admodum contumaces, aut ſæpius recidivantes, aut ubi ſunt ſimiles affectus vitio lymphæ exorti admodum contumaces: tunc enim deceptivum & palliativum fonticulorum remedium interdum eſt adhibendum. Hæc enim voluntaria ulcera palliative tantùm his affectibus medentur, productum nempe morboſum aliquantiſper eliminant, cauſas vero ipſas relinquunt. & cum vitioſo latice utilem alimentitium ſuccum in pus corruptum ſimul emungunt: ubi tamen à priori catarrhorum contumacia ſemper occurrere nequit Medicus, per fonticulum, a poſteriori ejus ferociam nonnihil mitigare intendat, ſubtrahendo ſcilicet laticem & cruorem in parva quidem ſed continua quantitate, & ita imminuendo naturam catarrhalem, horum inſultus mitiores reddit: per ſe enim totum cauterium, & facti inde fonticuli excitatio tantummodo in cruoris & laticis minutâ quidem ſed continuâ exhauſtione conſiſtit, adeoque palliative tantum proprie convenit; per accidens vero & à poſteriori ac palliative etiam iis confert affectibus qui a ſordibus quibuſdam vitio primæ digeſtionis aut vitio lactæ in ſanguine fermentationis, aut vitio corrupti ſeri in maſſa ſanguinea, enaſcuntur, ita ut labes illæ à priori propter ſubjecti ineptitudinem, v. gr. vel ob ſenium, aut in mulieribus propter menſes deficientes, aut propter characterem hæreditarium ſunt incorrigibiles.

In talibus ergo caſibus una cum ſanguine laudabili evacuatur ſimul id quod eſt nocivum, & etiam, quia excrementitium omne per ſe naturæ hoſtile ab œconomia vitali eſt præſcriptum, propterea iſtud facile, imò facilius quàm utiles ſucci ſeparatur, & ita per fonticulos excernitur: ſicut fit interdum ab ipſa natura, dum eadem hinc inde ſpontanea excitat ulcera, quæ ſanata per artem corpori non leve inferunt incommodum, ſin vero denuo aperiantur, corporis œconomia denuo fit quieta. Egregium hujus rei exemplum habet *Scultetus in obſervationibus Chirurgicis obſervat. 55. & 57.* & ſane id quod Scultetus hic obſervavit in ulceribus ſpontaneis, interdum etiam in fonticulis intempeſtive occluſis obſervatum fuit.

5. Quoad venæ-ſectionem negotium hoc per ſe locum non invenit. Sin verò ſubjectum ſit plethoricū & conſueta ſanguinis evacuatio ſuppreſſa &c. quibus & aliis ſimilibus occaſionibus intenduntur ſymptomata catarrhum vel conſtituentia, vel conſequentia, conſulta eſt ven. ſect. obſervando revulſionum & averſionum regulas. Quin etiam cùm confeſtim nimis fit decubitus catarrhalis in quadam parte, ad impetum iſtum refrænandum, ven. ſect. in loco oppoſito ſecundùm

dùm revulſionem & averſionem inſtituta, ſubinde ſolet in praxi admodum eſſe proficua.

Poſt opiata, remedia vel ſudorifica, quæ partes eluunt, earundem ſordes mediante ſero commodo abſtergunt, ac ſerum ipſum ſimul minuunt: vel aromatica, vel balſamica quæ tam ipſum corrigunt & emendant, quam partes ſolidas roborant, ſunt utiliſſima in paroxyſmis catarrhalibus. Hæc ipſa enim indicationibus ſupra factis maximam partem ſatisfaciunt.

Quod ergo attinet remedia in affectibus catarrhalibus uſitata, iiſque appropriata ea ſunt primario ſerpillum quod eſt ſingulare catarrhale, quodque ut dicit Lindanus, ſimul corrigit ſtomachum, & ita antecedentes cauſas removet. Satureia, thymus, majorana, mentha, hyſſopus; Item flor. betonicæ, flor. ſalviæ flor. anthos, lavendulæ, liliorum convallium, radices caryophyllatæ, ariſtolochiæ rotundæ, helenii, lignum ſaſſafras, lignum lentiſcinum, lignum juniperinum, lignum guajacicum & ſimilia ligna, quæ communia decocta ſudorifera ingrediuntur. Quin & baccæ juniperi, macis, acorus verus & adulterinus, zedoaria, cinnamomum & ſimilia uſitatiſſime uſurpantur.

Hæc inter primatum obtinet lignum ſaſſafras nobiliſſimum, præ omnibus ad catarrhos remedium, adeo ut etiam a Brunero in ſuis conſiliis proprium catarrhorum vocetur alexipharmacum: odorem & ſaporem habet aromaticum adeoque vim monſtrat corrigendi, & alterandi acrimoniam lymphæ, tam acidam quàm ſalſam, prætereaque eandem nimis copioſam una per urinam, aut per ſudores evacuandi. Unde decoctum ligni ſaſſafras egregium eſt remedium ad ſiſtendos & curandos catarrhos, vel etiam exinde fit eſſ. vel tinct. ſaſſafras Mynſichti quam habet in armamentario ad omnes affectus catarrhales convenientiſſima.

Pertinet huc etiam eſſ. ligni ſaſſafras D. Michael. quam alias etiam vocavit eſſ. catarrhalem, quæ extrahitur cum ſpiritu ſerpilli. Nam ſerpillum & ipſum eſt commendatiſſima planta ad catarrhos, & ab omnibus laudatur. Modus præparandi ſpiritum ſerpilli pro extrahenda eſſ. ligni ſaſſafr. is eſt hic. Nempe recipiuntur ſummitates ſerpilli campeſtris recentes, eæque collectæ ante ſolis ortum, ita ut rore nocturno adhuc madeant, his affunditur vinum malvaticum q. ſ. ut 3. præter propter digitos emineat: digeruntur in arena per 14. dies & noctes, hinc deſtillantur per balneum: liquor deſtillatus affunditur recentibus ſerpilli ſummitatibus eodem modo collectis, denuoque ut antea digeruntur, & deſtillantur, idque quo fit ſæpius, eo aqua fit efficacior, & magis ſpirituoſa evadit. Tandem hæc aqua ſpirituoſa ſeu ſpiritus ſerpilli affunditur raſuræ ligni ſaſſafras: digeruntur in loco calido, donec menſtruum ligno ſaſſafras impregnatum egregie rubeſcat: Hinc decantatur & ad uſum reſervatur: doſis prout vel magis, vel minus ſpirituoſa fiet aqua ſerpilli, ad gutt. 30. vel 60. aut ſi debilius fuerit menſtruum cochlear 1. poteſt propinari, idque mane, in meridie, & veſperi, vel etiam urgente neceſſitate quocunque tempore. Valet admodum in omni catarrho, præſervat ab apoplexia, & inſigniter conducit affectibus ſimilibus. In catarrho ſcorbutico miſcetur hæc tinct. ſive eſſent. ligni ſaſſafras cum eſſent. pini balſamica, & ſic fit egregium remedium contra catarrhum ſcorbuticum, imprimis ſi ſimul immineat paralyſis notha ſcorbutica.

Loco decocti ligni ſaſſafras ſubinde etiam aliorum lignorum decocta fructuoſe uſurpantur, ſicuti videre eſt in obſervationibus Lotichii, admodùm fructuoſus decoctorum lignorum uſus in affectibus catarrhalibus. Item Gabelchoo in obſ. ſingulis catarrhoſis decoctum chinæ ſummo cum fructu præſcribit.

Alii non ſine ratione commendant decoctum ligni lentiſcini, ex quo deſtillat maſtiche. Cùm ergo maſtiche ſit ſingulare anti-catarrhale, non dubium eſt lignum lentiſcinum, & ipſum æque eſſe appropriatum, atque lignum ſaſſafras ad curandos catarrhos. Pertinet huc decoctum catarrhale Mynſichti, quod ex ſimilibus paratur. Item vina medicata ex infuſione aut decoctione iſtorum ſimplicium vegetabilium, quæ inter primarium eſt vinum Paracelſi, quod pro baſi agnoſcit radicem caryophyllatæ & acori aquatici: cujus deſcriptionem habet Hartmannus in praxi chymiatrica cap. 21. §. 2. Nam Paracelſus radicem acori aquatici, & caryophyllatæ ſingulariter commendat ad roborandum caput, & ad præſervandum à quibuſcunque defluxionibus catarrhalibus. Lindanus inſigniter commendat hoc vinum catarrhale, quod ipſum etiam non eſt inelegans.

℞. Ligni ſaſſafras raſi ℥ ij. radic. caryophyllatæ ʒ j. herb. roriſmarini recentis ℥ ß. infundantur, in menſuras ij. vini, coquantur vaſe clauſo in balneo maris horis 8. deinde removeatur ab igne, ut refrigeſcat, & vinum hoc colatum bibendum. Dicit Lindanus, ſibi expertiſſimum eſſe hoc vinum, & magnarum virtutum in curandis catarrhis, cum & ventriculo ſuccurrat, ſanguinem emendet, & in ſpecie lymphæ vitia egregiè corrigat. Alias non minus quam lignum ſaſſafras, Cortex tamariſci ad curam catarrhorum laudari ſolet: ſi ſcilicet hujus ℥ vj. coquantur in aquæ ſimplicis menſuris vi. ad abſumptionem dimidiæ partis: hoc enim decoctum potum admodum laudatur ad quamcunque lymphæ abundantiam, indeque ortos affectus catarrhales quoſcunque; unde fere poſſet vinum medicatum ex formula Lindani præſcribi hoc modo.

℞. Ligni guajaci, corticis tamariſci ana ℥ iij. ligni rhodii, ſaſſafras gummoſi ana ℥ ij. herbæ abſinth. vulgaris m j. ſcolopend. eupator. menthæ, hyſſopi ana m ß. radicis helenii, centaurei majoris, zedoariæ, cinnamomi ana ʒ j. affundantur menſuræ 4. vini, ſtent in infuſione, & de infuſo ſumatur ſemper hauſtus per horam 1. vel 2. ante paſtum. Hujuſmodi vina medicata uſurpantur imprimis in catarrhis ex vitio interno enatis, imprimis ſtomachi & maſſæ ſanguineæ; qui fiunt à cauſis externis, facilius ob externis curantur. Facit huc etiam vinum Adriani Papæ ad catarrhos alias commendatiſſimum.

℞. Myrobalanorum omnium ſiccatorum an. ʒ ij ß. cinnamomi ʒ j. caryophyllorum, galangæ, cubebarum, cardamom. granorum paradiſi, nucis moſchatæ an. ℈ ß. roſarum rubrarum ſicca-

ſiccatarum ʒ i ß. flor. anthos. contuſa miſceantur ad aliquot menſuras vini & infuſum exinde bibatur.

Præter dicta vegetabilia & hactenus recenſita etiam alias ſunt egregia eſſ. lignorum compoſitæ, item tinct. corall. ſaſſafrata, ſive cum ſpiritu ligni ſaſſafras parata, item eſſ. florum anthos, eſſ. ſalviæ, eſſ. ſerpilli, præ cæteris eſſ. ſuccini, de qua poſtmodum. Species ſerpilli, liliorum convallium, ceraſorum nigrorum & ſimilium.

De ſuccino modo dixi: ſi quid aliud certè ſuccinum eſt appropriatiſſimum pro catarrhis remedium, ſive præparatū ſolito modo uſurpetur, ſive cum aqua ſpirituoſa ſerpilli præparetur. Sic enim fit ſuccinum catarrhale. Imprimis ſal vol. ejus eſt expertiſſimum catarrhale, quo vix reperitur melius, & omnia ex ſuccino parata.

Quo facit liquor cornu cervi ſuccinatus factus verbi gratia ex lb ß. ſpirit. C. C. bene rectificati, & proprio ſale volat. impregnati, cui adduntur ſal. volat. ſuccini probe ab oleo proprio liberati ℥iij. Hæc miſta per reiterata cohobia uniuntur in liquorem, quo vocatur liquor C. C. ſuccinatus, qui eſt egregium catarrhale, cujus gutt. 20. vel 30. aſſumi poſſunt: alias egregium eſt antepilepticum, imprimis infantibus exhibitus.

Quin imo eſſ. ſuccini parata cum ſpiritu vini rectificatiſſimo (niſi enim fuerit probe rectificatus, extrahit nihil ex ſuccino) eſt appropriatum remedium ad quæcunque vitia lymphæ ad gutt. 20. vel 15. plus minus prout magis vel minus eſt ſpirituoſa, propinata.

Poſt ſuccinum eſt myrrha, & parata ex myrrha eſſ. ſalutis. Myrrha ad aliquot grana data interne conducit ad catarrhos ſive eſſ. cum ſpiritu vini tartariſato parata, miro uſu eſt proficua. Loco ſuccini ſunt, qui & maſtichen, olibanum, & thus uſurpant internè & externè felici cum ſucceſſu: quin & olea deſtillata vel cum ſaccharo, in Elæo-ſacchara redacta, v. g. ol. majoranæ, ol. ſuccini, ol. roriſmarini, quin & balſamus ſulphuris aniſatus: ad aliquot gr. ſi fuerit Elæo ſaccharum: vel guttas aliquot, ſi adhuc olea uſurpata interne admodum conducunt in catarrhis. Poſthæc eſt ſperma ceti, & ipſum ſingulariſſimum remedium contra catarrhos, modo habeatur recens & non rancidum. Hoc namque & corrigit acrimoniam lymphæ catarrhalis, & ſimul lympham craſſam & viſcidam incidit, reſolvit, & ad expectorationem diſponit: & ſic utrique ſcopo mire convenit. Formulas dedi ubi de tuſſi, ex olibano, thure, ſuccino, laud. opiato. &c. nam his ſulphureis ſubjectis optime permiſcetur laudanum opiatum.

Faciunt huc pilulæ Montagnanæ ad catarrhos curandos & ſiſtendos egregiæ, compoſitio hæc eſt.

℞. Myrrhæ, ſtoracis calamitæ, croci ana ℈ j. opii gr. xiv.

Cum ſyrupo roſarum. Fiant pilulæ majores, de quibus 3. aut 5. accipiantur duabus horis poſt aſſumptam cænam. Quin & ipſum ſulphur ex eoque præparati flores non ſunt ultimi in curandis catarrhis: ſi vel ſoli flores uſurpentur ad ℈ j. vel cum aliis miſceantur, imprimis cum ſuccino: aut ſi ex his cum extracto enulæ campanæ fiant pilulæ catarrhales, quas inſigniter commendat Rhumelius in jatro-chymia, benzoe etiam convenit: ratione opii ſæpius decantati interdum aſſumitur theriaca recens; recens dico, in qua vis opii fermentando non eſt nimis infracta: aſſumitur vel ſola, vel additur ipſi aliquid de bolo armena.

Dixi ſuperius, interdum opus eſſe pergere ad purgantia; quæ ſemper admiſcenda appropriatis catarrhalibus. Unde maſſ. pilul. de ſuccino Cratonis fere primatum obtinet, ſunt blandæ aromaticæ, & lenibus poſſunt præſcribi commode. Modus præſcribendi eſt hic.

℞. Maſſ. pilul. de ſuccino Cratonis ℈ j. extract. abſynthii ℈ ß. Scammonii ſulphurati gr. j. reſinæ jalapæ gr. iv. vel v. (in catarrho à lympha acri, & tenui) ſi ſit craſſus, potius detur, extracti trochiſc. alhand. gr. 2. cum ſ. q. ol. ſuccini F. pilulæ catarrhales pro 1. doſ.

In affectibus ſenum etiam valent imminuta doſi ſtimuli. Aliàs etiam jalapa ordinario uſu præſcribitur ad ℈ j. Hac utitur Riverius mixta cum mercurio dulci, ita ut ad purgandos catarrhoſos recipiat mercurii dulcis gr. xx. radicis jalap. gr. 8. vel 10. uti videre poteſtis cent. 3. obſerv. 28. 41. 46. ubi utitur hoc pulvere pro purgante catarrhali, idque imprimis, uti dixi, in catarrho tenui: in catarrho vero ſpiſſo ſeu ubi adeſt mucilago craſſa colocynthis convenit, ſive extractum ex trochiſcis ſive correcta. Correctio optima fit, quod obiter moneo, per terram foliatam tartari, vel ſal. tartari.

Porrò miſtum gummi de Peru ſive reſina gummi guttæ ad gr. vii. ad x. ſpecificum dicitur purgans catarrhoſorum.

Poterius in ſuis curationibus in uſu habet propinare decoctum Melanagogum cum ligno ſaſſafras. Confirmare hoc videtur Penotus de medicamentis, qui dicit, quod perfecta cura catarrhorum conſiſtat in helleboro nigro menſe Octobri collecto. Et credo quod helleborina multùm valeant, modò virulentia laxativa corrigatur.

Pilulæ aloe phanginæ & aliàs notæ ſunt in his caſibus:

Hæc de internis.

Quod attinet medicamenta externa applicanda locis & glandulis catarrhos fundentibus vicinis; hæ ipſæ glandulæ, quoniam nempe in capite aut circa caput parteſque ipſi vicinas ſunt conſitæ aut locatæ: Hinc fit, ut remedia contra catarrhos capiti aut vicinis locis applicentur, nunc naribus, nunc vertici, nunc temporibus &c. nunc ut melius penetrent, ſub forma ſuffitus, imprimis ubi aſpera arteria & fauces nimis laborant. Hæc inter externa primatum obtinet oleum ſuccini, ſi aliquot ejus guttæ vertici illinantur mirum eſt quantum faciat ad præſervandum & curandum catarrhum, imprimis ſi adſit ſimul gravitas capitis aut lethargus, aut torpor ſenſuum. Juxta oleum ſuccini oleum maſtichis, item oleum majoranæ uſurpantur. Oleum deſtillatum C. C. eſt potentiſſimum vertici & temporibus illitum, modo ejuſdem fœtor non ſit adeò gravis: alias cum hoc ol. ſit turgidum ſal vol. eſſet ſummum remedium.

Ulterius applicatur emplaſtrum de betonica, emplaſtrum pro bregmate uſitatum, item

emplaſtrum de tacamachaca, quæ omnia malaxantur commodè cum oleo ſuccini deſtillato verbi gratia.

♃. Emplaſtr. de betonica uſitati, gummi tacamachacæ an.q.ſ.malaxentur C.S.Q. olei deſtillati ſuccini inducatur ſuper alutam, & obducatur ſyndone rubra in forma orbis medii. F. emplaſt. capit. applicand.

Pertinet ad externa etiam fumus tabaci ſive nicotianæ hauſtus, qui ſane eſt egregium experimentum contra catarrhos, quod omnibus hunc in finem debet eſſe commendatum omnibus ſcopis ſatisfacit fumus tabaci hauſtus. Nam ſal ejus vol. admodùm acre corrigit aciditatem lymphæ catarrhalis: eodem ſale vol. lympham craſſam & viſcidam incidit & fluxilem facit, quin & læſiones partium à cauſa externa vitio aëris vitioſa facta lympha corrigit & imprimis ratione ſui ol. narcotici, quo opiatorum vires æmulatur, inſigniter conducit ad motus catarrhales feroces ſiſtendos, prætereaque ſalivam copioſam eliciendo augmentum lymphæ nimium corrigit. Si huic nicotianæ uſitatæ alias admiſceatur ſemen aniſi in catarrho ad bronchia & pulmones defluo vel addantur pulveres ſuccini aut pulvis cardamomi, fit remedium eo magis appropriatum. Certi ſitis quod in affectibus catarrhalibus vix habeatur par remedium fumo Tabaci, omnibus enim ſatisfacit ſcopis. Nec metus eſt, quòd denigret cerebrum; hoc enim vana eſt perſuaſio. Utut hoc verum ſit, quod ejus nimius uſus vitiat pulmones, eos aridos, ſqualidos & flaccidos reddat, ſimulque variis maculis tingat. Vid. experimentum hujus rei in *Obſervationibus Thoneri.*

Hæc de Catarrhis veris.

Monenda adhuc ſunt, quæ habet Lindanus de catarrhis quaſi nothis, dum dicit; Noctu ſæpe evenit (ſunt verba Lindani,) ut ſurgentes mane homines ſentiant dolores, præſertim in ſcapulis, in lumbis, aliiſve locis. Statim inquit, hoc refertur ad catarrhos, ubi tamen duo ſunt conſideranda. Primùm non eſſe ſemper in catarrho vitium, ſed ſæpiſſime à ſtatu (de hoc tamen dubito) præſertim iis in locis, ubi muſculi ſe invicem contingunt. Nam noctû corpus noſtrum valde perſpirabile fit ſub lecto, adeo ut natura tunc ſoleat liberaliter per habitum corporis ſe evacuare. Jam ſi manus, vel alia pars extra lectum jaceat denudata, concluditur iſte inſenſilis exſpiratus, qui exiturus erat, & ſic dolorem ibidem facit. Interdum etiam fit, ut ſolummodo ſub forma flatulentiæ ibidem hæreat. Uterque dolor ſatis moleſtus eſt, is qui à flatû eſt vagus, qui agitari ac ſubinde recrudeſcere videtur. Si ibi hæreat liquor, fixus eſt dolor & continuus interdum per aliquot dies.

In his catarrhis quaſi nothis quoad curam cavendum eſt ab omnibus oleoſis.

Hæc enim inuncta cruſtam quaſi inducunt cuti, poros que adſtringunt ſive implent. Emplaſtra itidem hic nocent. In tali cauſa nihil poteſtis habere melius quàm gummi tacamachacæ mar. baln. ſolutum in vino, atque extenſum ſuper elutam & applicatum parti dolenti; ſi non benè hæreat, addi debet tantillum terebinthinæ, hæc enim conciliat firmam adhæſionem.

Hoc emplaſtrum applicatum egregie reſolvit iſtas humiditates, id quod patet ex eo, ut quòd plurimùm membra ſub emplaſtro ſudent, cùm hoc gumm. tacamach. interdum conjungere licet gummi Carannæ, hujus recipiendo partem unam ad alias partes, ij. dum duo iſta gummata impoſita optime reſolvunt flatus etiam craſſos, aut etiam materiam tenuem. Quòd ſi eveniat, ut applicatis hiſce cutis tollatur in puſtulas, eæque factæ ejuſmodi applicatione gummarum; (hoc enim interdum quibuſdam contingit) tunc potius præſtanda eſt cura per tincturas ſive eſſentias ſpiritu vini extractas, & ita inunctas: infundimus ſcilicet ea, quæ habent potentem facultatem incidendi, attenuandi, calefaciendi, & coquendi, ita ut in eam rem ſumantur, v. gr. ſemina 4. calida minora, item ſemen erucæ, allii, ſinapi, albi, piper longum, & ſimilia quæ ſpiritui vini infuſa externè fricando illita calide ſuper impoſitis linteis calidis. Sed rarum eſt, quod cutis non ferat, gummatum impoſitionem, quæ omnium ſunt optima.

Superius, ubi de catarrhis in genere, injecta fuit mentio febris catarrhalis, ſicuti etiam in doctrina febrium febres catarrhales ex lympha deduximus: adhuc quædam dicenda de cura, quæ in multis cum cura catarrhorum vulgarium convenit. In ſpecie omnis cura eò dirigenda eſt, ut lymphæ vitium corrigatur, & ipſa per blanda ſudorifera, & diaphoretica imminuatur, idque eo magis, quoniam tales febres catarrhales epidemicæ non carent malignitate, id quod ex debilitate virium, ex facili contagio, ex vigiliis, interdum levibus deliriis ſupervenientibus apparet. Medicamenta hic imprimis ſint ſudorifera volatilia, quæ inter eminent etiam ſuccinata, item conveniunt hic antimonialia fixa ſubinde volatilibus mixta.

Rem exemplo declarabo; ſuperiori anno graſſabatur hic catarrhus epidemicus tempore vernali circa feſtum Pentecoſtes, atque malignus & inſigniter contagioſus, vix erat domus in qua non aliquis ægrotaret, utut non omnes in lectis decumberent. Symptomata erant tuſſis admodum gravis cum copioſo ſputo, coryza contumaciſſima, cephalalgia, dolores dorſi & artuum, mox ingens virium proſtratio citra manifeſtam cauſam, quibuſdam ſuperveniebat hæmorrhagia narium, quibuſdam ſuperveniebat diarrhœa ſeroſa, curatio, quæ tunc temporis inſtituebatur, optime fiebat per ſudorifera. Vocatus enim mox in principio præſcripſi.

♃. Aqu. ſambuci, cardui benedicti an. ℥ j. ſpecies C.C. eſſentificati (vel ſal. vol. proprio acuati) ʒß. ſal. vol. ſuccini gr. iv. ſyrupi papaveris rhœados ℥ß. m. pro potione ſudorifera. Quam capiebat æger, & expectabat ſudorem, iſque ſemper cum levamine profluebat. Repetebatur hic potus pro varietate circumſtantiarum.

Interdum præſcribebam hunc pulverem ſudoriferum.

♃. Succini præparati gr. xv. ſpecifici cephalici ℈ ß. bezoardici jovialis gr. iv. m. pro doſi

doſi. Pro compeſcenda tuſſi & jucunda excretione præſcribebam iſtam formulam, quam habebitis in cap. de Tuſſi (prima forſan eſt) cum ſpiritu ſatis dulcis pro inciſione materiæ craſſæ, ejus expectoratione, ſimulque lymphæ correctione. Pro coryza & capitis affectibus optime conveniebat inunctio verticis cum oleo ſuccini, aut applicabatur emplaſtrum cephalicum ex emplaſtro de betonica, & emplaſtro de bregmate ana malaxatis cum oleo ſuccini. Pro reliquiis morbi expellendis, pro artuum debilitate, & eorundem dolore. Conveniebat hæc miſtura, quæ ut plurimum morbum curabat, præmiſſis modo dictis. Miſtura erat hæc.

♃. Aqu. cordis cervi, menthæ, antiſcorbuticæ Dorncreu. an. ℥ij. ſell. ligni ſaſſafras. Spri. & lumbricorum terreſtrium (propter dolores vagos) ana ℥ij. ceraſorum nigrorum, aqu. aſthmaticæ Rudolphi (eſt ſpeir. compoſitus an. ℥j.) ſal. vol. ſuccini ℨj. ſpecifici cephalici ℨß. ſyrupi flor. tunicæ ℥iß. m. pro aliquot doſibus, de qua ſumuntur quater in die 3. vel 4. cochlearia. *Michael Ethmullerus Colleg. practic. part.* 2.

In curatione Catarrhi tria ſibi Medici agenda proponunt. Fluentem humorem evacuare: partem quam mandantem nuncupant, corrigere & roborare, ne novum humorem progignat: ac poſtremo partem recipientem ab irruente humore defendere, illumque alio divertere ac derivare. Hinc in catarrho, ut ipſi putant, à jecoris calore, ſanguinem mittunt, purgantia exhibent, frictiones, cucurbitulas, aliaque revellentia adhibent, caput pariter exonerare tentant per ea, quæ è naribus, palato, faucibus, humores eliciunt: mox vero electuariis, tabellis, ſyrupis, pilulis ex moſcho, ambrâ, roremarino, betonica, ſtœchade, roſis punicis, myrobalanis, atque extrinſecus pulverum ſupra verticem inſperſionibus, unctionibus, ſuffimentis ex rebus cephalicis, roborare, atque interea fluxuros humores avertere conantur per emplaſtra cauſtica, potiſſimùm ex thapſia & fimo columbino, aliove ſimili ſuturæ coronali applicata, quibus etiam ſeroſas ſanguinis partes cumulatas, vel fortaſſe in cerebro genitas educere ſimul, & illabentes inhibere credunt,

At his catarrhi plerumque non curantur, ſed ingraveſcunt, vel in alios morbos commutati tandem in lethum deſinunt, ut pluries experientia docuit. Tot namque evacuationum generibus vires maximè dejiciuntur, affectæ partes magis elanguent, & præſertim cerebrum ſua natura debile, humoreſque redditi tenuiores plus multo fluitant, & deſtillatio urgentius promovetur, ut tandem extenuato corpore, ſæpius viderim miſeros ægrotantes in phthiſim delapſos irreparabiliter occidere, niſi prius ex ſuperveniente ſopore lethargici periiſſent.

Satis eſſe exiſtimant alii convenienti inſtitutâ diætâ ſenſim abundantem lympham abſumere, & vel per vias urinæ, vel per ſudores, extrudere: quo pacto conſuevit ſæpiſſimè natura in his præſertim affectibus ſeipſam vindicare. Aërem proinde calidum præparant, ægrumque jubent pannis commodè contegendum. Cibum & potum frugalem, attenuantemq; præſcribunt, vitando omnia dulcia, pinguia, acida & nimis humentia. Conſuetas egeſtiones, alternis ſaltem diebus, ſollicitant, & quæcumque ad ſudorem blandum diſponere poſſunt, abſque ulla naturæ perturbatione, ſuadent. Solum in abundantiori lympha, & ubi periculum ſuffocationis inſtat ab ejuſdem affluxu, hydroticum aliquod medicamentum exhibent, ad deplendam ejuſmodi quantitatem. De reliquo cerebrum, ſpinam, & nervos roborantia fructuoſa putant, non tamen poſthabitis, quæ guttur, fauces, & pulmonem, illaſque partes, in quas humor catarrhum excitans irruere ſolet, lenire, detergere, aut confirmare valent.

Cùm ergo in fauces & guttur decumbit humor, gurgulio laxatur, tumentque tonſillæ, præter gargariſmos ex diamoro cum aqua hordei & ſale prunellæ, vel ex rhodomelle cum decocto liquiritiæ, betonicæ, aut nicotianæ, vel melius cum aqua ardente; proſunt ſuffitus ex ſuccino, maſtiche, & gummi animæ: atque pro linctu utatur æger ſyrupo papaveris rubri, aut de Eryſimo Lobelii.

Si delabatur in pectus, & pulmonem, conferent ſyr. ex praſſio, hyſſopo, tuſſilagine, hedera terreſtri, nicotiana, oxymel, & looch ſcilliticum, fœcula Ari, extractum, & pulvis radicis iridis Florent. & illyr. flores ſulphuris, butyrum, & rubinus ejuſdem, oleum ſacchari cum aqua ardente paratum, julap. vitale, & efficacius elixir proprietatis deſcriptione Helmontii. Quod ſi humor defluens ſalſedinem aut acritudinem ſapiat, timeaturque de pulmonis læſione, ad corrigendam illius acritatem, ſalſulaginemve ſumme confert iteratus uſus pilularum de cynogloſſo, vel ſtyrace. Ejuſdem eſt efficaciæ pulvis anodynus D. Michaelis, theriaca recens, & laudanum opiatum; ad diminuendam vero peccantis lymphæ copiam, exhiberi poterit extractum agarici, & reſina jalappæ cum modico gummi tragacanthi: & quidem ſalutares obſervatæ ſunt pilulæ compoſitæ ex ℈j. reſinæ jalappæ, & gr. vij. tragacanthi cum modico cinnamomi acuti ad tempus repetitæ.

Ad ſedandum deinceps catarrhum conſulit Crato hoc electarium ſumendum ad caſtaneæ quantitatem, quod habet: thur. maſc. ℈ij. nuc. cond. toſt. ℈j. ſpec. aromat. roſ. ℈ß. hæc autem excipiuntur roſarum punicarum conditurâ.

Ejuſdem Auctoris pilulæ ex ſuccino efficaciſſimæ referuntur; ſicut etiam quæ conſtant: Thur. maſcul. & ſucc. glycyrrhizæ ſingul. ℨj. opii, croci, & myrrhæ, ſingul. ℈j. cum ſyr. papav. alb. confect. maſſ. doſ. gr. vij. vel x.

Thus ipſum horâ ſomni deglutitum optimum eſt cum balſamo Peruviano: & Lotichius admiſcet ol. aniſ. gutt. iij. opii præpar. gr. j. cum ſyr. de papaver. Alias ex B. Faventino pilulas deſcribit Riverius ex ſucco glycyrrhizæ, aloë lota, & pilul. de cynogloſſ. cum ſyr. viol.

Oſſa bubula, vel efficacius Donzellino, humana, præſertim cranium, ad albedinem combuſta, & in pulverem redacta, cum portione cinnamomi, & ſacchari efficaciſſima experti ſunt.

Hartmanno probatur aqua ſerpilli, cum vino

albo generoſo deſtillata, quotidie ſumpta ad unum vel alterum cochleare. Vult tamen F. Hofmannus in ea infundendum eſſe lignum ſaſſafras. Aliam ſerpilli aquam benedictam nuncupatam conficit Adrianus Mynſicht ad catarrhum præſtantiſſimam.

Idem Hartmannus ſuturæ coronali admovet ſacculum ſuccino repletum, & ſpiritu vini madefactum: & Rulandus vertici deraſo cataplaſma, quod componitur ex fermenti acrioris ℥ij. & pulv. carabes ʒij.

A Schrodero proponitur emplaſtrum cephalicum, quod catharrum in fauces ſiſtit & Epilepticos motus, atque vertiginem arcet. Efficax quoque eſt gummi Tacamahaca cum oleo maſtiches diſſolutum & malaxatum.

B. Montagnana extollit & hoc aliud quod habet. Aloes, puleg. calament. mont. cort. citr. ſingul. partes æquales, F. pulv. & commiſc. cum ladano & modico acaciæ in formam cerati.

Pro amuleto verò commendat Hartmannus radicem verbaſci virginis, quæ ſcilicet per eam æſtatem non floruit.

Refertur in Ephemeridibus germanicis anno 1670. fuiſſe quendam, qui uſu cujuſdam pulveris, catarrhorum materiam e naribus eliceret. Expertus ſum ego idem tuto, & ſalubriter præſtari pulvere ex cyclamino in clybano arefacto cui ſi lubet, addi poteſt tantundem betonicæ, roſarum punicearum & ſampſuchi. Ex helleboro nigro & ſaccharo conficit Helmontius pulverem, qui efficaciter ſternutamentum concitet, & coryzæ medeatur. A ſpiritu vini puro, & à tinctura ſuccini plurimum ſane juvatur cerebrum in catarrhis, ſaltem ſi naribus excipiatur & temporibus, ac cervici ſæpius adhibeatur: Sed & ſpiritus ac ſal volatilis ammoniaci olfactus mire admodùm pleriſque confert. Cæteros affectus Catarrhum conſequentes, aut comitantes, ſuis locis memorabimus. *Lucas Tozzi Medic. practic. parte prima.*

Emplaſtrum ſeq. valide omnes fluxiones ſiſtit, & diſſipat. Applicetur capiti raſo poſt ſtrenue per plures dies expurgatum cerebrum.

℞. ficuum pingu. fermenti acris an. ℔ß. ſem. viticis & naſturt. contuſor. an. ℥j. ſem. ſinap. contuſ. ℥ij. empl. de mucilaginibus ℥iv. malaxentur & incorporentur addendo olei laurini quod ſatis fuerit. Formetur emplaſtrum extend. ſuper alutam, quod toti capiti imponatur, & quotidie mane renovetur. Hoc omnem capitis humorem ſenſim eliciet, quod neque cantharides occipitio admotæ, neque ulcus ſincipiti & commiſſuræ cauterio inductum, neque ſecta in fronte vena effecerit.

Quidam juvenis graviſſimo catarrho in dentes decumbente conflictari ſolitus, mihi retulit ſe Cantabrigiæ D. Butlerum adiiſſe, qui dixit ſe malo nodo malum velle applicare cuneum, & extremum malum extremo malo profligare. Aſſuetus erat æger fumo *Tabaci*, Juſſit medicus ut ſine intermiſſione hauriret fumum, donec abſumpſiſſet integram pulveris unciam. Ita ille uno tractu ſucceſſive hauſit 25. fiſtulas. Primo graviſſime ægrotavit, antequàm motus ſit catarrhus; eo fluere incipiente, paulatim imminuta omnia ſymptomata, & affluxit blennæ quantitas ingens, ultra duas quartas. Illico ceſſavit catarrhus, qui non recurrit poſtea per annos 17. ſed ab eo plane immunis vixit donec à liberiore diæta, & aſſiduo vini clareti potu in conſuetum affectum ſit relapſus.

Piſtachiar. exterior cortex ex viridi rubeſcens, ſiccatus, & accenſus in fiſtula inſtar Tabaci, fumum dat aromaticum, qui uſu continuato catarrhum ſiſtit & ſiccat. Potentius operatur ſi ei admiſceatur ſexta vel octava pars Tabaci. Caput non turbat, & bonum ſpirat odorem. Hoc viſo pulvis talis à me præſcriptus ad deſiccandum catarrhum à cerebro in pectus labentem.

℞. Cortic. piſtach. optimè ſiccat. citra uſtionem ℥iß. partis lignos. nuc. pineæ ℥ß. ramentor. lign. cedr. fragrantiſſ. ſaſſafr. rhod. an. ʒij. nuc. moſchat. cinam. an. ʒj. tabaci Indici opt. ℥j. m. f. pulvis ſervand. loco ſicco.

Vel ℞. cort. piſtach. ſicciſſ. ℥iß. part. lignos. nuc. pineæ, cort. guajaci, lign. juniper. vel cedr. lign. Aloes vel ſaſſafr. ligni rhodii, cortic. Winteran. nuc. moſcha. an. ʒiß. tabaci (à ʒiiij. ad 5.6.7.) ℥j. m. ſ.

N. B. Quæcunque remedia in hujus libri capite primo pro frigida cerebri intemperie curanda laudantur, hic etiam locum habent. conſulat ergo lector caput dictum, & hujus brevitati ignoſcat.

Videantur item capita ſequentia quæ fluxionum in partes particulares v. g. oculos, dentes &c. curam docent; nam termini ad quem ſit catarrhus, æque ac termini à quo ratio habenda eſt. *Theod. De Mayerne in Praxi Medic.*

Conſultationes.

De Gravedine, aliiſque affectionibus ex catarrho pro illuſtriſſ. Domino Gregorio Malucczi.

Ex utero materno hæreditarium catarrhum contraxit Illuſtriſſimus Dominus, annos natus 64. gracilis, temperamenti calidi, & ſicci, cordis, jecoris, & totius, cùm excedente caliditate, & humiditate cerebri. Qui quidem catarrhus indies magis ac magis adauctus eſt ob inſolatus, vigilias, venationes, venerem, inordinatamque victus rationem: unde effectum eſt, ut quemadmodum antehac defluens ad muſculos intercoſtales circa mamillam ſiniſtram, inibi dolorem; ad os ventriculi, & inteſtina, inappetentiam, ac diarrhæam; ad renes urinæ difficultatem, calculorumque generationem, induxit; ita tribus ab hinc annis in autumno & hieme ruens ad fauces, & pectus, raucedinem, tuſſim, & ſpirandi difficultatem pepererit, quod omnium maxime contigit in fine æſtatis proxime præteritæ, propter varia animi pathemata, febres, aliaque ſuborta ſymptomata. Unde non tuſſim duntaxat nunc, & ſpirandi difficultatem patitur Vir Illuſtriſſimus, prout annis ſuperioribus, verùm etiam ex prædicti catarrhi ſalſedine, putredineque, levis aliqua facta eſt pulmonum eroſio: quam ob cauſam & adfuerunt ſputa cruenta, & nunc non raro conſpiciuntur filamenta quædam

quædam ſanguinis, excitaturque nonnunquam febricula quædam putrida & ea quidem horrifica, cui jungitur quinetiam nunc fixa, & habitualis cum inſigni totius corporis macie.

Ut propterea omnimoda & perfecta præſentis affectus ſanatio non ſit expectanda, ſperamus tamen remediorum proponendorum beneficio remiſſionem tuſſis, renutritionem aliquam & virium reſtitutionem.

Quod ut fiat, catarrhus eſt evacuandus, divertendus à partibus ſpiritalibus, detergenda, exſiccanda & conſolidanda pulmonum labes, exſiccandum & caput, totumque corpus refrigerandum, humectandum, renutriendum. Quibus intentionibus ſatisfiet per remedia Pharmaceutica & rectam victus rationem.

Chirurgica namque tunc tantum locum habebunt, quando vel ſanguis in majori copia fluxerit, in quo caſu parum ſanguinis ex ſalvatella dextræ manus detrahi poterit: (Venarum enim ſedalium apertio ſuſpecta eſſe poteſt, propter fiſtulam inibi forſitan latitantem) vel ſi majori cum impetu fluxerit catarrhus ad partes ſpiritales, tunc enim cogitandum erit de fonticulo; vel in ſutura coronali, vel occipitio. Quibus non ſupervenientibus chirurgica remedia locum non habebunt; præter blandas aliquas frictiones ipſorum artuum; cum ad diverſionem & reſolutionem catarrhi; tum ad attractionem ſanguinis pro perfectiore totius corporis nutritione.

Remedia autem pharmaceutica erunt univerſalia, & particularia. Quare primo leniatur aluus flore caſſiæ noviter extractæ, & electuario lenitivo cum modica pulpa tamarindorum in bolo; vel ſyrupo roſ. ſolut. & manna. cum decoctione pulpæ tamarindi. Levia tamen ſint medicamenta; quoniam facile ex quolibet etiam levi medicamento ſuccedet purgatio, imo facta fuit etiam ſuperpurgatio. Præparabuntur humores primo levioribus, ut pote ſyrupo acetoſo ſimplici, de pomis; de betonica cum decoctione borraginis, betonicæ, farfaræ, liquiritiæ, hordei, capill. ven. cichorii, aut ſonchi. Deinde generoſioribus deveniendo ad ſyrupum de hyſſopo, de praſſio, ad oxymel compoſitum, cum decoctione botrydis, pulmonariæ, radicum urticæ, hyſſopi, betonicæ, liquiritiæ, interpoſita blanda purgatione modo cum clyſteribus, modo cum melle & ſyr. roſ. ſolutivo, addita manna & infuſione rhabarbari; agaricum namque alias magno cum nocumento ſumpſit, propterea ab ipſius uſu abſtinendum erit. Purgato toto corpore, purgandum erit caput blandis errhinis; ut ſucco malvæ, manna diſſoluta in aqua malvæ; radice cyclaminis & aliis levioribus: generoſa namque caput ipſum calefacere poterunt. Quam ob cauſam ſuſpectus eſt uſus tabaci quem alioquin ad purgandum caput, & ſiccandos pulmones valde opportunum judicaremus. Purgari quinetiam debebit thorax eclegmatibus, & potionibus illis vulnerariis, quæ ſint valde diureticæ, & calorificæ. Quare conficientur eclegmata ex ſyrupo de hyſſopo, oxymelite compoſito, ſyrupo capill. veneris, looch de pino, de pulmone vulpis, & de caulibus. Interim ad demulcendam tuſſim, detinebit in ore ſuccum liquiritiæ concretum vel rotulas ex diacodio. His peractis, ad topica cum interna, tum externa deveniendum. Inter interna tria ſunt, quæ ſummopere arbitror profutura: primum erit jus Galli junioris cum radice chinæ, viſco quercino, ſantalis, & medulla ligni ſancti deraſi, additis nucleis pineis, ſi ſeminibus melonum contuſis, capilloveneris, pulmonaria, conſolida, agrimonia, veronica, & plantagine: quod ſumetur in aurora ſine ſudore, & cum victu mediocri, ſed exſiccante. Secundum erit terebinthina cypria cum minima quantitate florum ſulphuris & boli armenæ; qua pariter uti poterit vel tempore decocti ſupraſcripti, vel poſt ipſius uſum. Tertium erit ſaccharum roſatum antiquum cum terra ſigillata hora decubitus. *Lactis* uſum pro renutritione, deterſione, & agglutinatione ſummopere commendatum non proponimus, quoniam lacticinio repugnat natura Illuſtriſſimi patientis. Ideoque ipſius loco parari poterunt morſelli ex pulpa caponis cum fiſticis, nucleis pineis, nuce indica, & ſaccharo cum aqua farfaræ. Inter externa præſcribi poterunt pulveres capitales exſiccantes confecti ex oſſibus ſepiarum, cornu cervi uſto, agarico, roſis, & corticibus oſtreorum uſtis. Stillicidium namque ex aquis thermalibus non erit tutum: quoniam caput Illuſtriſſimi Domini facile accenditur.

Victus ſit refrigerans, humectans, & nutrimentum glutinoſum ſuggerens. Propterea carnes decoqui poterunt cum limacibus, carne teſtudinum, caudis cancrorum, & ranis: fieri poterunt jura ex carne porcelli junioris. Habebit familiare ferculum ex hordeo cum ſaccharo & china, cocto in ollula, ut præſcribitur à Saxonia in Praxi, capite de Phthiſi. Potus ſit vinum ſubdulce tenuis ſubſtantiæ, quod medicatum fieri poterit cum ligno indico deraſo viſco, quercino & farfara pulverizatis; & in dolium conjectis; & hæc nunc duxi proponenda; mittens uſum balnei, ob inclementiam aëris, cujus loco ſatis erit aliquando corpus inungere oleo amygdalarum dulcium ſine igne extracto. *Remed. Silvat. Conſil. Medic. Cent. 1.*

De catarrho, tuſſi & difficili reſpiratione pro illuſtriſſimo, & excellentiſſimo D. Georgio Oſſelinſchi, Oratore extraordinario Sereniſſimi Poloniæ Regis, & Sueciæ, ad ſummum Pontificem.

Conqueritur Orator Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus de perenni quadam deſtillatione à capite ad thoracem, propter quam ante biennium tuſſi continua annum integrum correptus fuit, & in præſentia anguſtiam patitur in reſpiratione, horis præſertim matutinis, propter quam & extuſſire, & quaſi vomitu quodam materiam pituitoſam & aquoſam expectorare cogitur: imo & nocturnis horis involuntari e ſimilis materia extillat ab ore. Nec minus conqueritur de compreſſione quadam circa regionem cordis, duobus ab hinc annis, continuò moleſta, ob quam cum gravitate aliqua acclivem locum conſcendere ſolet, & difficulter ſuper latus ſiniſtrum decumbit.

Prioris affectionis cauſa alia non eſt, quàm copia catarrhi in capite calido & humido coacervata, cùm per generationem, tum per attractionem à ſubjectis partibus, cùm præ-

ſertum ob gravia negocia caput ipſum facilè repleri poſſit, ideoque & per nares, & per os plura expurgantur excrementa. Poſteriori affectioni externam occaſionem præbuit inſignis mæror præteritus ob mortem primogeniti, quam fovit, fovetque etiamnum collectio aliqua humoris melancholici, in regione forte lienis hærentis, cujus uberem proventum gignere facilè poteſt Illuſtriſſimus & Excellentiſſ. Dominus ob naturalem jecoris fervorem in hac præſertim ætate conſiſtente: ut propterea natura aliquando tentaverit levem aliquem effluxum ſanguinis ex venis ſedalibus, a quibus ſanguis melancholicus expurgari conſuevit.

Ab his igitur affectibus, ut liberetur Orator Excellentiſſimus opus eſſe cenſeo levioribus quidem remediis hoc tempore, ac deinde generoſioribus Vere recurrente; tunc enim divertenda erit fluxio prædicta, materiaque duxa expectoranda, caput exſiccandum, corque roborandum, non neglecto etiam liene, ſi ad tactum ſe prodat hypochondrii tenſio, quod conjectare non potui, præmiſſa totius corporis evacuatione.

Neque difficile futurum ſpero Virum Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. perfectæ ſanitati reſtituere, cum alioquin ſit optimi habitus, vividique coloris.

Hoc itaque anni tempore nonnulla profutura mihi perſuadeo. Primum erit familiaris uſus pilular. maſtichinar. ad drach. 1. hora ante cœnam ſemel in hebdomada; alterum erit uſus conſervæ alicujus cum cordialis, tum capitalis ex floribus roriſmarini & borraginis cum confectione Alchermes & de hyacintho, cujus doſis erit unc. 1. ſingulis matutinis horis 20. & plures dies, duabus horis aut tribus ante prandium. Valebit quinetiam Juleb illud gemmatum magni Ducis Florentiæ ad guttas vi. cum aqua ex floribus citri. Præter quæ, ſæpius matutino tempore dentibus conterere poterit fruſtulum citri cum toto cortice, expuendo quidquid ad os confluxerit; proderit enim ad expurgandum caput, & corroborandum cor. Caput quinetiam teget nocturnis horis cucupha ex pulveribus exſiccantibus hunc in modum parata.

℞. Flor. roriſmarini, ſtœchados, an. pug. 1. oſſium ſepiarum, agarici an. drachm. ij. cornu cervi uſti, ſpongiæ uſtæ an. drachm. ſ. fi. pulvis: & includatur cucuphæ ex rara ſindone.

Quibus omnibus accedat congrua vivendi ratio, abſtinendo à vinis generoſis, aromatibus copioſis, & diuturna mora in hypocauſtis, ſingulíſque matutinis horis caput erit exſiccandum ſpongiis madefactis lixivio parato ex cineribus ficus, & capitalibus deinde exſiccatis.

Verno autem tempore, præmiſſa diligenti purgatione totius, iis quæ ducant humorem pituitoſum, & melancholicum, ipſoſque præparent, & expurgent, cùm a capite, tum à liene, quem ſuſpicor non vacare noxa aliqua, cum eductione ſanguinis ex jecororia dextri brachii, nec non ex venis ſedalibus, quarum reſeratio quam maximè conducit, ratione melancholicæ cordis & lienis affectionis.

Purgandum erit peculiariter caput per os & nares errhinis, & apophlegmatiſmis accommodatis, in quibus opportuna erit maſtiche cum Zingibere. Quod ſi in thorace hæreat materia, lambitivis erit expectoranda. Hiſque peractis potus aquarum ſulphurearum eſſet quam maxime utilis, ad exſiccandum catarrhum, & roborandos pulmones. Quod ſi aquis careat, ſint ei familiares flores ſulphuris & diaſulphur una cum terebinthina laricina plures dies aſſumpta, ſuperbibito decocto ex radice chinæ, & ligno indico deraſo cum cichoraceis, cordialibus, cephalicis & pectoralibus. Verum ſi aderit tumor, aut obſtructio in ſiniſtro hypochondrio, præſcribi poterit jus galli junioris, cum prædicta china & ligno, præmiſſo chalybe vel potabili, vel electuario de chalybe Saxonico aut vino chalybeato, inſtillando ſemper decocto tres aut quatuor guttulas juleb gemmati; vel detur Scrupulus mithridaticæ confectionis cum dragm. ſem. confectionis alchermes. Extrinſecus erunt ex uſu lotiones illæ capitis, quæ Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. matronæ fuere præſcriptæ, ſacculuſque ſupra cordis regionem continuo geſtandus, hunc in modum paratus.

℞. Ocymi caryophill. ti, cinnamomi, macis, zingiberis, croci, moſchi, ambræ an. gr. decem. flor. citri, aurantiorum, roſarum borraginis an drach. 1. ſem. M. Exſiccentur in ſacculo ſericeo purpureo, qui detineatur ſupra regionem cordis. *Benedict. Silvatic. conſult. & reſponſ. Medic. cent.* 1.

De catarrho ſalſo, & melancholica affectione pro nobili muliere Rhodigina.

Si unquam experientia comprobatum fuit veriſſimum Divini Hipp. oraculum, id in Nobiliſſima patiente luculentiſſime conſpicitur; quod ſcilicet *menſibus deficientibus morbi ex utero fiunt.* Nobiliſſima etenim Domina cum alias ſalubriter degeret, uſq; ad 20. ætatis annum cumq; tribus ab hinc annis imminutas, inordinatas, & albicantes habuerit menſtruas purgationes conqueri cœpit de affectu melancholico. Mæſta ſi quidem eſt, cum frequentibus lacrymis. Conqueri quinetiam cœpit de tuſſi, & deſtillatione catarrhi ſalſi ad pulmones, hæreditaria quadam imbecillitate laborantes.

Qui ſane affectus originem, & incrementum habent a ſanguine menſtruo non expurgato, jugiter in caput evaporante, & cerebrum calefaciente, à quo propterea catarrhus ſalſus gignitur mediantibus ichoribus bilioſis a jecore tranſmiſſis, atque ſpiritus animales craſſiores redditi obnubilantur, & affectus melancholicus producitur; retenta autem eſt menſtrua purgatio propter obſtructiones venarum uteri ut optime ſtatutum eſt à viro Excellentiſſimo ab humoribus craſſis, cùm pituitoſis à ventriculo, tum melancholicis à jecore per venas ad uterum confluxis. quos redundare comprobat qualitas ſanguinis per uterum erumpentis, albicantis & pituitoſi

Affectus ſane difficillimæ curationis, cum ob hereditariam maternam diſpoſitionem, tum ob maximum receſſum à ſtatu naturali in hac ætate juvenili, eoque magis quod cùm juncta ſit viro nobiliſſimo e congreſſu tamen juvamentum illud ſuſcipere non poteſt, quod alias luculentum

lentum eſſet. Propterea non immerito de agendis conſulit.

Quare inſiſtendo indicationibus à Viro Excellentiſſ. propoſitis ego quoque laudo, quoad chirurgica, ſanguinis miſſionem; ſemper tamen e partibus infernis, ſaphena ſcilicet utriuſque pedis; ſed parcâ manu, hinc enim fiet major revulſio à capite. Quod ſi in conſpectum veniret vena poplitea, hinc major fieret evacuatio ab ipſomet utero, cùm ſit vicinior, amplior, & majorem conſenſum habeat cum utero. Semper tamen ante ſanguinis eductionem fiant frictiones ad inferiora, & foveatur uterus vino albo, in quo ebullierint fl. chamæmeli, fœnugræcum, malva, artemiſia, & matricaria, quo ſanguis fluxilior fiat. Fonticulos quinetiam propoſitos laudo, ita tamen ut primo inuratur coxæ dextræ; ac deinde autumno brachio: quo fiat primo revulſio, & obſervari poſſit, numquid ſtillicidio illa, & continua fluxio catarrhi originem habeat ab evaporatione uterina: ſi enim hinc proveniret, remittere quinetiam poſſet abſque fonticulo brachii, non adeo tuto in hac continua exhalatione. Peſſaria quoque fient in vaginam immittenda, ex mercuriali & ſabina, quæ maxime confert ad evacuandos menſes, cum lotionibus & frictionibus frequentibus infernarum partium.

Pharmaceutica ſint ea quæ fuere propoſita hac obſervatione, ut primo præparentur humores in ventriculo latentes cum ſyr. ſine diluto, & aperientibus & menſes provocantibus, factaque ventriculi & primarum viarum deterſione, & evacuatione etiam cum aqua Tetutiana dejectoria reddita: præſcribantur poſtea ſyrupi magis attenuantes & aperientes, puta ſyr. bizantinus cum aceto, oxymel. compos. ſyrup. capill. veneris, & de quinque radicibus cum decoctione lupulor. capil. ven. agrimoniæ, cichorii, & borr. ginis. Progrediendo poſtea ad magis aperientes, trociſc. ſcilicet de myrrha, de rhabarbaro cum ſyr. de pomis compos. & de cichorio cum rharbarb. additâ decoctione proportionata: ſic tandem præſcripto purgante accommodato: medio tamen tempore alvum lubricam ſervando, vel pil. ex aloe lota, vel infuſione ſennæ in ſyr. vel decoctione epithimi Mes. loco decoctionis conſuetæ. Hiſque peractis, duo genera remediorum peropportuna cenſeo, jus ſcilicet galli ſaliti, cum herbis, & radicibus aperientibus, cum chalybe potabili, vel electuario de chalybe, præſcripto exercitio in curru. Aliud quod hoc anni tempore mihi videtur apprime profuturum uſus aquarum Thermarum Aponenſium cum intus ſumptarum, tum extra adhibitarum ſtillicidii forma ſupra ventriculum, & inſeſſionis ratione uteri cum cannula pertuſa undique intra vaginam detenta.

Hæc potiora ſunt, quæ juncta cum congrua victus ratione, motu præſertim & cæli mutatione mitius videntur profutura. Faxit D. O. Omnipotens, ut votis cedant. *Bened. Silvatic. Conſil. & reſponſ. Medic. Cent. I.*

Nobiliſſimus Dominus Bernardus Schuldten ex finibus regni Turcici per Podaliam & Poloniam tempore hyberno in Pomeraniam iter faciens; gravitatem quandam & tenſionem capitis ſentiebat cum defluxione ad fauces, tuſſi & rejectione materiæ viſcidæ & pituitoſæ, nares erant obſtructæ, facies ſubtumida, ſomnus profundus, urinæ albicantes & turbidæ, alvus ſuppreſſa.

Catarrhum a cauſa frigida excitatum judico, quatenus recluſis à frigore externo poris, per quos alias vapores exhalare ſolent, materia catharri cumulata, vel aliis de cauſis in capite congeſta, ut ambientis & ad ipſum cerebrum per vias patentes penetrantis frigoris, commota & expreſſa ad facies defluit.

Capitis gravitas & tenſio à pituita cerebrum occupante, membranaſque diſtendente excitatur.

Tuſſim humor à capite ad fauces & aſperam arteriam ſenſim defluens excitat.

Nares Obſtruuntur ab humore craſſo oſſa Ethmoidea obſidente & exſpirationem impediente.

Facies tumet diffuſis in muſculorum externorum ſpacia humoribus.

Somnus profundus a cerebro refrigerato, & humectato dependet.

Urinæ albicant, & turbidæ ſunt à crudorum & pituitoſorum humorum in venis & meatibus contentorum copia.

Alvus ſuppreſſa eſt ex repletione inteſtinorum à pituita ob quam ſtimulum ita facile percipere non poſſunt.

Ante omnia itaque lenienti Pharmaco alvum laxandam cenſui exhibito decocto meo ſolutivo: hinc ad præparationem materiæ frigidæ viſcidæ, & craſſæ mixturam ex calefacientibus, incidentibus, & attenuantibus præſcripſi.

℞. Aq. ſalv, beton. fœnicul. an. ℥ij. Hyſſop. ℥iij. ſyr. de betonic. Hyſſop. an. ℥iß. Oxymel. ſimpl. ℥j. eſſent. roriſm. ʒij. m. pro 4. doſibus.

Pro univerſali corporis purgatione dedi pilulas.

℞. Extract. pil. de hier. c. agaric. phlegmag. an. ℈j. ol. ſtillat. ſalviæ gt. iij. m. c. ſyr. de hyſſopo F. pilulæ no. 19. deaurandæ.

Ad particularem capitis evacuationem errhinon præſcripſi.

℞. Aq. major. ℥j. pulv. ſem. nigell. ℈j. fol. betonic. ℈ß. ambr. gr. iij. m. attrahatur naribus per vices & jejuno ventriculo.

Cum paulo remiſſius ageret, addidi tantillum flor. lil convall. & tabaci, ſimulque nares obſtructas inunxi tali balſamo.

℞. Fngued. anſerin. c. aq. majoran. ter lotæ ʒß. ol. ſtillat. majoran. gt. v. ſalv. beton. an. gt. iij. m. F. balſamus.

Repurgato convenienter corpore & capite, ad reliquam catarrhi materiam exſiccandam, caputq; corroborandum ſingulis matutinis cochlearia tria aquæ cephalicæ exhibui.

℞. Aq. lign. ſaſſafr. ℥iiij. aq. lil. convall. c. vin. deſtill. ℥ij. cubebar. ℥j. meliſſ. ℥ij. eſſent. roriſmar. ʒiij. rotul. man. chriſt. perlat. ʒij m. veſperi ſub horam decubitus electuario uſus eſt, quo ſimul & vaporum aſcenſus inhibetur.

℞. Electuar. noſtr. cephalic. ℥iij. conſerv. roſar. rubr. ℥j. nuc. indic. condit. ʒvi. medull. nuc. indic. cond. ʒij. cubeb. ʒiiß. coriand. præp. ʒiß thur. oliban. ℈ij. eſſent ſalv. ʒij. m. c. ſyrupo de roſis q. s. F. electuarium.

Capiti pileolum ſive cucupham ex ſpeciebus ſiccantibus, & roborantibus deſtinavi.

℞. Fol. meliſſ. ſalv. majoran. origan. an. p. ß. flor. roſar. rubr. ℥ij. lavendul. ſtæch. Arab. roriſmarini pæoniæ, tunic. ana. ℨj. thur. nuc. moſchat. cinamom. caryophyll. gran. kerm. an. ℈ß. gummi elemi, benzoes an. ℨj. ſtorac. calam. ℨij. groſſo modo trita ſyndon. rubr. includantur, frequentique filo interpaſſata in formam cucuphæ redigantur.

Pro pedum lotione ſequentia præſcripſi.

℞. Herb. ſalv. Hyſſop. origan. thym. beton. majoran. an. mj. flor. chamæm. miß. ſtæch. mj. ſummitat. aneth. mj. bacc. juniper ℥ij. ſalis ℥iij. incid. groſſo modo pro pedaluvio. A lotione & abſterſione plantæ pedum medulla cervinâ quantum ferre potuit calidiſſime munctæ ſunt, ſicque à defluxionibus moleſtiſſimis, Dei gratia, plene liberatus eſt vir integerrimus, meique amiciſſimus. *Baldaſſar. Timæus lib. 1. caſuum & obſerv. practicarum.*

Sereniſſimi Electoris Brandenburgici conſiliarius intimus, capitaneus, & œconomiæ in Pomerania Orientali director, Nobiliſſimus Dominus Jacobus Heidebreck hæreditarius in Parnavv. Byzitker & Cragzig &c. poſt vehementem corporis & animi commotionem defluxione cum impetu ad fauces & pectus ruente tentabatur, reſpirabat difficillime cum ſummo ſtertore & pectoris elevatione, adeo ut à ſuffocationis periculo parum abeſſet.

Pectus & pulmones a catarrhi depluvio impetuoſe infeſtantur, quatenus per vehementem corporis & animi commotionem, materia in capite agitata, & à calore fuſa ac liquata in partes ſubjectas θερμῶς καὶ ἀθρόως irruit.

Reſpiratio difficilis eſt propter aſperæ arteriæ & pulmonum ab humore viſcido a capite irruente obſtructionem.

Cum ſtertore ob viarum per quas ſpiritus ducitur, anguſtiam, & elevatione propter motum thoracis præter naturam auctum.

Suffocationem defluxio repente, ſubito, & confeſtim in fauces & pectus irruens minatur.

Et ſi verò in præſenti vitæ periculo verſari videtur æger; ſpem tamen aliquam faciebat conſtans virium robur; unde in præcipiti malo haud cunctandum eſſe duxi, ſed omni potius conatu allaborandum, ut materia ad fauces & pectus defluens, revellendo, derivando, & quibuſcumque modis in plures partes diſtraheretur, defluxionumque impetus cohiberetur. Quo fine alvus ſuppoſitorio acri, mox & clyſtere provocata, hinc frictiones extremorum pannis calentibus & aſperis inſtitutæ, cruribus & brachiis cucurbitulæ applicatæ, ſuturæ coronali capitis quod calvum erat ceratum Galeni ex ſtercore columbarum & thapſia impoſitum, nucha oleo ſuccini inuncta, nihilque eorum quæ ſuffocationem impedire poterunt, neglectum.

Remittente quodammodo fluxionum impetû materiam à capite & pulmonibus ad ventriculum & inteſtina trahere, indeque per alvum evacuare viſum eſt, exhibitis decocti noſtri laxativi ℥ij. agarici trochiſcar. ℈j. gialapp. gr. vij. excrevit ſeptem dejectionibus ingentem humoris pituitoſi copiam, liberiuſque reſpirare cœpit; ne tamen aliquid materiæ in inſidus remaneret, ad expectorationes promovendas præſcripſi emulſionem, cujus uſum etiam in ipſo Paroxyſmo valde ſalutarem expertus eſt, ſumendo per vices cochlearia quatuor, vel quinq;

℞. Condit. rad. enul. ℥iß. cortic. aurant. cort. citri ana ℥ß. inciſ. contund. in mortar. poſtea affund. Aq. hyſſop. ℥vj. fœnic. ℥ij. exprimi. fortiſſ. & colent. add. Aq. aſthm. Rudolph. Imperat. ℥j. cinam. ℥ij. Looch. ſan. & expert. ℥ß. M. Sic Dei gratia, præter omnium exſpectationem & ſpem ex Acheruſia quaſi palude liberatus eſt æger; ne vero deinceps in hanc Scyllam defluxionibus admodum obnoxius, incideret, ſuaſi obſervata frugali diæta, ſæpius pilulis de ſuccino Cratonis & vino Adriani Papæ contra catarrhos uteretur, quo facto in hunc uſque diem ab omni morborum inſultu præter mirabilem illum palpebrarum affectum cujus in Epiſtolis meis medicinalibus fit mentio, immunis vivit. *Baldaſſar. Timæus caſuum & obſervation. practicarum lib. I.*

Nobil. Adoleſcens 24. annum agens, temperamenti ſecundum totum & potiſſimum ſecundû caput, calidi, humidi, calidioris hepatis, mediocris habitus & coloris ſubpallidi, liberius in aëre ſubtiliſſimo degens, tribus ab hinc annis copioſam pati cœpit à capite deſtillationem in ſubjectas partes, tum naturales, tum ſpiritales, tuſſi namque continuâ moleſtatur, cum excretione catarrhalis materiæ craſſæ, & viſcidæ, modo flavi, modo viridis coloris, quæ tamen nec ſalſa, nec fœtens eſt, neque per nares ſatis expurgatur, cum earum meatus à materiæ craſſitie fere obſtruantur. Præterea rugitus atque tenſionem in ſiniſtro hypochondrio frequentiſſimè percipit. Parentes ac conſanguineos copioſis atque moleſtis deſtillationibus ad pectus obnoxios habuit, non tamen phthiſi peremptos aut podragrâ afflictos. Modo de agendis conſulit, ut deſtillatio, ſi non omnino debelletur, ſaltem imminuatur.

Copioſam, Viſcidam atque craſſam materiæ catarrhalis à capite deſtillationem & per tuſſim excretionem, qua præſerim tribus ab hinc annis divexatur Nob. hic Adoleſc. ab ætate valde alienam, altas, tum naturales, tum acquiſitas habere radices certo credendum; adeo ut non modo caput ipſius impenſe humidum; verum & totum venoſum genus ad productionem adeo copioſæ materiæ concurrere, ſit neceſſario ſtatuendum. Caput enim intemperie calida & humida à naturæ primordiis affectum, non confecto proprio alimento ob concoctricis facultatis imbecillitatem, crudam & excrementitiam humiditatem quotidie gignit, quam debilitata retentrix in ſubjectas partes dimittit, unde coctiones in ventriculo turbantur, cruditates generantur, maſſam ſanguineam inficientes. Has autem à jecore præcalido una cum ſanguine exaſſatas, partim ad Lienem, natura tranſmittit, quibus repletus & tumens, halitus ab iiſdem expirat, unde rugitus, & tandem affectio hypochondriaca, citra tamen melancholiam producitur, partim vero per venoſum genus ad caput elevat, ubi crudos humores congerens deſtillationem perpetuo fovet atque auget quæ à calore quidem ætatis craſſa & colorata effici poteſt; prout ſalſa quoque & corrupta fieret, ſi caliditate æque ac humiditate excelleret intemperies ipſa.

Quibus

Quibus ita ſe habentibus ſumma prudentia medicam opem implorat Nob. Pat. cùm catarrhus omnium malorum fons & origo eſſe poſſit, cujus vi totum corpus languere dicebat Gal. deſumptum forſan ab Hipp. aſſerente. Deſtillationes magno tædio atque moleſtia naturam frangere, quæ ideo in caſu noſtro coctiones labefactant, ſanguinem impurum reddunt, vitiant nutritionem, & univerſo corpori pro roſeo pallidum colorem inducunt, non ſine ſalſedinis metu, temporis ſpatio temperamenti totius calore adaucto, quam facilis ſequitur vaſorum in pulmonibus diæreſis, unde hæmopthyſis & phthiſis, vel ex perenni humiditate in iiſdem flaciditas ac tandem fraciditas & phthiſis ipſa ſecunda, aut ex eadem in bronchiis hærente, aſthma & orthopnæa, atque ad articulos decumbente podagrici dolores, ut propterea cum Gal. concludendum ſit, ut diximus, catarrhum omnium morborum originem eſſe poſſe.

Ut igitur à præſenti moleſtia luculenter levetur Pat. & ab imminentibus præſervetur, curatio eradicans inſtituenda, quæ perficietur, primas vias mundando. Secundo viſcerum, & lienis potiſſimùm obſtructiones, aperiendo. Tertio venoſum genus purificando, & à cruditatibus vindicando. Quarto caput & pectus expurgando. Quinto ejuſdem intemperiem humidam corrigendo. Sexto jecoris calorem contemperando, & tandem caput & viſcera roborando.

Et à fonte Chirurgico omnium primò deſumenda repetita ſanguinis miſſio, ex interna utriuſque brachii. Cauteria omittimus, utpote ætate florentibus odioſa, & quoniam non diverſionem, ſed catarrhi extirpationem moliri intendimus.

A Pharmaceutico fonte primo deſumenda primas vias emundantia, quæ eſſe poterunt potio ex manna clarif. deinde mel roſ. ſimplex cum julap. acet. ad ℥ iij. per quinque dies, mox repetita eadem potione, & addito melle roſ. ſolut. Secundo aperiendæ obſtructiones ſuccis depur. hâc ratione.

℞. Succi depur. cich. agrim. fumar. an. ℥ j. decoct. cich. borrag. beton. meliſſæ, ſcolopend. tamariſci ℥ v. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis ſeptem. Inde purgentur humores præparati infuſ. agarici, rhab. & ſennæ, additis ſyr. & melle roſ. ſolut.

Pro tertia & quartâ implendâ intentione, pilulæ hujuſmodi convenire poterunt.

℞. Pilul. aggreg. cochiar. an. ʒß. de agar. Meſ. aurear. an. ℈j. m. ref. pil. & aur. pro una vice, quæ ter repetendæ, quarto quoque die, diebus autem intermediis, ſumantur ſucci depur. cich. beton. & fumar. ad ℥ iij. cum jam præſcriptâ decoctione. Interim errhinis caput quoque erit purgandum ex pulv. major. ireos, & nigellæ paratis, ſed mane tantum, jejuno ventriculo. Ita pariter expectoranda materia oxymel. ireato.

Atque ita toto cum capite expurgatis, capitis ejuſdem intemperies humida erit auferenda, in quem finem neceſſarius omnino nobis videtur ſudor in hypocauſto, præmiſſo decocto hoc modo parato.

℞. Viſci quercini veri, guajac. pinguis, & rec. ſalſæ electæ, lentiſci è chio, ligni tamariſci an. ℥ j. aq. ſtillat. cich. beton. an. ℔ ij. m. fiat infuſ. per horas 24. deinde bull. ad conſumptionem dimidii, & colat. ſervetur pro tribus diebus, matutino tempore, horâ una ante ingreſſum hypocauſti aſſumenda, quod ſi ſudor non adeò facilè & promptè erumpat, præſcribatur bol. ex ℈ j. extr. ſalſæ, & ℈ß. pulv. viper. Pro potu vero conſueto, paretur ita aqua ſecunda.

℞. Reſiduum, aq. com. ℔ xii. m. bull. ad conſumpt. tertiæ, ſub finem ebull. additis cinnam. integri ʒ ij. bul. par. & in colat. adhuc ferventi diſſolvantur ſacchari fini ℥ iv. Procuretur autem ſudor 40. diebus, & decimo quoque die præbeatur potio ex manna clarif. & victûs ratio ſit attenuans, non tamen adeò tenuis, ſed quæ ſemper dimidiâ parte à conſueto declinet.

Jam dictis tranſactis diebus, & peracto ſudore, jecori & ſanguini aliqua refrigeratio erit concilianda aq. deſtill. de ſucco cich. ad cyathum quolibet mane cum conſerva de acido citri, vel ſyr. de ſucco limon. præmiſſa roſar. conſervâ, idque quindecim aut viginti diebus, quatuor ſaltem horis ante cibum. Et interim paretur vinum medicatum ad menſam ligno roriſmarini, lentiſco, & ſantalo rubro ad ℥ iij. pro qualibet ſitulâ, quo toto hyemali tempore utatur. Et pro capitis roboratione in uſum ducatur, ſub ingreſſum lecti, bol. è conſerva modo roriſmarini, modo è floribus, beton. quarum conſuetus ſit uſus.

Et jam dictis congrua addatur victus ratio, & præter cætera, caveat ab aëre nocturno, & quàm maxime à crepuſculis, abſtineat omnino à lactariis omnibus, lactucâ, apio, fœniculo, condimento allii, & cœparum, & à leguminibus, ac raro utatur cibariis ex paſta paratis, rariſſime vero piſcibus ſquamis carentibus, ut anguilla, tinca & hujuſmodi aliis. Vitet vina generoſiora, & compotationes, potiſſimum inter prandium & cœnam, necnon comeſſationes, ne cruditates congerantur. Somnus ſit nocturnus, & ſi diurnus, capite elevato. Exercitia conveniunt jejuno ventriculo. Parca ſit venus, & alvus lubrica ſervetur, alacriter vivat. Quibus cautè adminiſtratis, Nobil. Adoleſcenti levamen inſigne ominamur. *Joan. Raymond. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Cent. 1.*

Nobilis Juvenis Veſtalis 20. annorum temperamenti ſecundùm totum ad frigidum & humidum, ſecundum vero caput ad calidum, & humidum vergentis, ventriculi frigidioris & humidioris, ſex abhinc menſibus affligi cœpit, deſtillatione catarrhalis materiæ crudæ & inſipidæ, atque in præſens ſalſæ, ad fauces, thoracem, aliaſque corporis partes, cum tuſſi moleſta, ſiti, inappetentia, febricula inconſtanti, inordinatâ & nocturnis vigiliis, ſomnis inquietis, demum auditû gravi. Quæ tamen menſtruis purgationibus conſuetis rectè procedentibus patitur.

Nemo in arte vel mediocriter verſatus non videt, quod Sacra hæc virgo Nobiliſſima ſalſa deſtillatione laborans, caput habeat eſſentialiter affectum, à quo omnia mala eandem affligentia deriventur, tum quia ejus temperamentum calidum & humidum, ideoque deſtillationibus obnoxium, tum quia ſenſorium læſum habet, ſurdaſtra enim utraque aure facta eſt

eſt, capiti tamen materiam quoque per totum venoſum genus ſubminiſtrari credendum, ob temperamentum totius frigidum & humidum, quod proinde duplici nomine erit læſum, eſſentialiter ſcilicet & per conſenſum, unde non mirum, ſi copioſa inde ſuboriatur in varias corporis partes deſtillatio, quæ omnium morborum fons & origo eſſe poteſt, ut dicebat Gal. & magno tædio atque moleſtiâ naturam, humanam frangit, quanquam admiratione non careat, quâ ratione hoc temperamento totius frigido & humido, capite item calido & humido, ventriculo frigido & humido, ſalſa deſtillatio, ſitis immoderata, vigiliæ, & ſomni inquieti adeſſe poſſint. Ut propterea nobis conjicere liceat, jecoris caliditatem in Nob. Virgine vigere, quæ & ventriculo ſiccitatem aliquam aſcitiam inducere poſſit, & bilioſos ichores producere, ex quorum cum pituita permiſtione ſalſedo fiat, cum de corruptis & coloratis ſputis nulla fuerit facta mentio ſimulque ab eodem viſcere, & forſan ab hypochondriis quoque, calidas evaporationes caput petentes, vigilias & ſomnos inquietos Patienti eidem invehere. Copioſa autem catarrhalis materia, non tota à capite in ſubjectas partes decubuit, ſed ejus portio in eodem hærens,& ad meatum auditorium tranſmiſſa aut obſtructione, aut nimiâ madefactione ſurditatem induxit, cujus maxima portio ad partes tum naturales, tum ſpiritales præcipitata, in naturalibus putreſcens, febrem putridam quidem, non tamen humoralem, ſed catarrhalem produxit, eamque intermittentem & inordinatam utpote quam nonniſi ſufficiens, à capite catarrhalis materiæ deſtillatio excitet, quâ diſſolutâ ac conſumptâ febris ceſſat, interim tamen ventriculum permeare neceſſe eſt, unde nauſea, minor autem ejuſdem materiæ pars irruens in aſperam arteriam atque pulmones, tuſſim moleſtam neceſſario concitat.

Status hujus patientis eſt periculi plenus, cum deſtillationes in pulmones vitæ adverſariſſimæ, a Gal. malignæ, a Celſo peſtiferæ dictæ fuerint: phthiſin enim inducere ſolent, & potiſſimum in hac noſtra Nob. Virgine periculum imminet, cum conſanguineos phthiſi peremptos habuerit, difficilior quinetiam redditur ſanatio capite duplici nomine, tum eſſentialiter, tum per conſenſum affecto. Surditas quoque non levem difficultatem ex ſe habet, magnum enim à ſtatu naturali receſſum ſignificat, prout ſanationem difficiliorem reddit anni tempus, æſtati proximum, quo accommodata prohibentur adminiſtranda remedia. Nihilominus ſalus deſperanda non eſt, cum juvenis ſit, & menſtruis conſuetis purgationibus gaudeat, ſed curatio tentanda, ſuo poſtea loco, & tempore perficienda.

Primo itaque ventriculi & primarum viarum expiatio eſt procuranda. Secundo venoſum genus expurgandum. Tertio ipſum caput. Quarto deſtillatio à pulmonibus divertenda. Quinto capitis intemperies humida corrigenda. Et tandem pulmones exſiccandi, & materia in auribus pro virili reſolvenda. Quibus intentionibus ſatisfaciendum remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Et ex Chirurgico fonte primo depromenda parca ſanguinis miſſio ex jecoraria dextra: ſecundo cauterium in ſiniſtro brachio nullo modo omittendum. Tertio frictiones quotidianæ à nucha per dorſum uſque ad crura & pedes non negligendæ, matutinis horis, ſicuti veſpertinis ante cœnam lotiones pedum aqua calente.

Ex Pharmaceutico vero deſumenda lenientia, præparantia, totum purgantia, evacuantia caput, intemperiem ejuſdem corrigentia, & tandem expectorantia & aures exſiccantia.

Leniens eſſe poterit potio ex manna claris. vel caſſia cum lenit. & tart. primum præparans ſuavius hoc erit.

℞. Julap. acet. ℥ iij. Tenuiſſ. crem. tart. ℈ iij. aquæ cinnam. ℥ ß. m. pro ſyr. & ſic pro quatuor aliis. Inde ſequatur humorum evacuatio præſcripto medicamento, & ulterior ſuccedat præparatio, præbendo oxymel. ſimpl. ℥ ij. cui ſuperbibat hujuſmodi potionem.

℞. Succi depur. borrag. beton. pomor. dulcium an. ℥ j decoct. cichor. borrag. endiv. meliſſæ, beton. flor. citri ℥ v. m. pro ſyr. & ſic pro aliis ſeptem. Inde præparati humores expurgentur infuſione agarici, rhab. & ſennæ, addito ſyr. & melle roſ. ſol. vel potione ex manna clarit. addēdo agaric. & rhab. infuſ. conſuetæ, vel electuar. lenit. cum diaphœn. à quibus bibat patiens mulſam dilutam ex aqua malvarum paratam, vel aquam hordeaceam ad ℔ ij.

Purgato toto & caput erit expurgandum his pilulis.

℞. Pilul. cochiar. aurear. aggreg. an. ʒ ß. m. ref. pilulæ, & aur. & hora poſt bibat aquam hordeaceam, vel Nocerianam ad ℔ j. ß. quatuor vero horis ab aſſumpta aqua, prandeat. Eædem vero pilulæ, quarto quoque die ter repeti debent, & diebus intermediis præbendi ſucci jam dicti in decoctione præſcripta; interim mane errhinis modo, modo maſticatoriis capitis expurgatio adjuvanda. Errhinum vero paretur ex pulv. majoranæ, ireos & nigellæ, licet maſticatoria auribus magis conferre poſſint ex maſtiche, gingibere, pyrethro, & fœniculo cum cera parata.

Hoc tempore caput exſiccandum quidem foret decocto aliquo cum ſudore; verum quia æſtatis calor vetare id poterit, ideo confugiendum erit ad aliquod aliud in jure paratum, quod exſiccandi quidem, ſed parum calefaciendi facultate polleat, quale hoc eſſe poterit.

℞. Ligni lentiſci è chio, ligni roriſmar. an. ℥ j. ligni buxi, ſantal. albor. radic. roſar. damaſcen. an. ℥ ß. aquæ deſtillatæ cichor. ℔ ij. violar. beton. an. ℔ j. m. f. inf. per horas 24. deinde illi adde quartam partem pulli junioris, & bulliant ad conſumpt. dimidii, factaque colatura ſervetur pro tribus diebus matutinis horis aſſumenda, cui præmittatur pulvis viperinus ad gr. xv. aut xx. quotidie, valde enim exſiccat, citra inſignem caliditatem, præter ejuſdem vim quandam balſamicam ventriculo accommodatam, in cujus uſu perſiſtat ad 30. dies vel 40. Quo tempore, mane potiſſimum, ante decocti uſum, materia catarrhalis expectoranda, vel julap. acet. cum ſyr. de ibiſco, niſi adeo craſſa fuerit, quo caſû oxymel ſimp. cum aqua farfaræ ex uſu erit, ſub noctem vero

intercipientia conveniunt, quæ ſalſedinem quoque contemperare poſſint, quale eſt diapenidium, diatragacanthum frigidum cum bolo, ore in ſomno detinenda. Pariter auribus medicamenta erunt infundenda, & quidem ſelectiora, ut

℞. Cœpam integram, excavetur, deinde oleo amygdal. amar. & pulvere cymini impleatur, ad ignem mox decoquatur, & fiat fortis omnium expreſſio, tum goſſypium in turundæ formam, eadem madefactum in aures inſtituatur.

Vel ℞. Pomum colocynthidis evacuatum, quod impleatur ſucco raphani, & felle capræ, mox ad ignem cinerum decoquatur, & pariter fortiter exprimatur, & in uſum, ut ſupra, ducatur. His peractis, conſervæ caput roborantes erunt uſurpandæ, nimirum e floribus betonicæ, floribus roriſmar. roſar. ſub ingreſſum lecti ſumendæ. Ventriculus quoque roborandus, atque è prandio ſtatim duo, aut tria integra grana maſtiches quotidie devoranda, vel pilula ex ℈ j. ſucci abſinthii cond. deglutienda.

Quibus omnibus congrua victûs ratio erit addenda, vitando lactaria omnia, lactucam, legumina, condimenta cœparum, allii, apium, fœniculum, vina generoſa. Vinum verò paretur medicatum lentiſco, ſantalo rubro, & ligno roriſmar. an. ℥ j. pro qualibet ſitula. Somnus ſollicitetur ſola quiete, non autem medicamentis aut vaporoſis alimentis. Corpus moveat, & jejuno ventriculo exerceat, atque bis aut ter per menſem utatur ſemper pilulis maſtichinis ad ʒ j. à cibo abſtineat à lectionibus & meditationibus; & alacri animo vivat. Quæ omnia D.O.M. ſalutaria reddat. *Johan. Raymund. Fortis conſult. & reſponſ. medic. tom. 1. cent. 1.*

Sereniſſ. Matrona 30. annorum circiter, proceræ utcumque ſtaturæ, eximiæ pulchritudinis, habitûs corporis inter gracilem & carnoſum medii, complexionis bilioſæ, ſub dominio ſanguineæ pituitoſæ; agilis ad motum, ſenſus acutiſſimi, ingenii excitatiſſimi, prudentiſſimi & ad omnes heroïcas actiones obeundas, expeditiſſimi; quatuor filiorum, duorum ſcilicet marium, totidemq; fœminarum auguſta mater, paſſa eſt ob infortunia inopinata tres abortus duobus elapſis menſibus à conceptionis initio, quos profluvium ſanguinis copioſum ſemper ſubſequutum eſt, non ſine vitæ periculo, potiſſimùm hoc poſtremo proximè præteriti Decembris, à quo accommodatis remediis, ſupremi Numinis ope convaluit, menſibus alioquin ordinatè ſemper fluentibus. Conqueritur igitur Sereniſſ. Domina de variis fluxionibus, tum ad dentes & oculos, tum ad fauces & pectus, unde frequentibus & atrocibus dentium doloribus quandoque, atque etiam tuſſi ferè perpetua ab anno jam cum dimidio divexatur, cum expectoratione pituitæ aliquando viſcidæ, alias ſeroſæ & tenuis, ut plurimum tamen nullius aut paucæ ſalſedinis participis, cujus ob perennem fluxionem, dentes aliquam cariem contraxere, quorum tres ob hanc cauſam, cogente atrociſſimo dolore, fuerunt revulſi.

Corripitur inſuper levi de cauſa dolore capitis, modo gravante & ſæpius pungente, cranium quippè ipſius rara textura, & ſubtiliori compage conſtans conjicere licet pluribus argumentis; ab injuriis ſiquidem externis facile offenditur, & poſt ultimum abortum acuto capitis uſque adeo dolore divexata eſt, ut phrenitidis periculum ſubierit; niſi miſſione ſanguinis ex ſaphena, aliiſque idoneis remediis illi proſpectum. Naribus frequenter emungit mucum viridem, flavum & glutinoſum, atque in capite ejuſdem diutius effloruerunt furfures ſquamoſi, nec non ulcuſcula cum cruſtis cineritiis, è quibus Ichores lenti & craſſi, adinſtar mellis manabant, quæ tamen omnia jamdiu evanuerunt ab uſu thermarum, fœcunditatis comparandæ cauſâ, ſpatio menſis, & ultra adhibitarum. Cauterium vero in brachio ut præſidium utile, emiſſarii loco, ſæpius propoſitum, ob varias cauſas renuit.

Quibus ſic ſtantibus, cùm in prædicta Sereniſſ. continuus Rheumatiſmus obſervetur, ob habitualem capitis intemperiem humidam, & calidam, nec non ob quandam imbecillitatem contractâ quæritur à Doctiſſ. ac peritiſſ. Viris, num Patavini agri aliquæ thermæ, præmiſſis præmittendis, & pro uſu præparato corpore, poſſint ſtillicidii forma, potiſſimum in bregma robur cerebro conciliare, humiditates ſuperfluas exſiccare, loco habitualis intemperiei, contumacium, & rebellium affectionum cauſæ, temperiem aliquam mediocrem inducere, ut enarrata incommoda expurgari poſſint, atque eadem operâ graviora præverti, non parum adjuvante benigno hoc cælo, ac ſaluberrimo, huic regioni Numinis indulgentia præ cæteris conceſſo. Quæ raptim, & currenti calamo, variis aulicis occupationibus diſtrictus exarabat. N. N.

Sereniſſima Matrona à naturæ primordiis, jecoris juſto calidioris & præhumidi ac calidi capitis, pravas quoque ſoboles earundem intemperiem prodidit, etenim primo antehac, in capite ſquamulæ quædam obſervatæ fuere, à quibus ulcuſcula cum cruſtis, quæ lento & craſſo humore, mellis adinſtar, manabant. Favi ideo appellata, quæ exſiccantibus thermis, non tamen adeo utiliter, licet caſu ceſſerunt. Præterea idem caput primario & eſſentialiter effectum materiam continuo producens ſæpe patitur telis vulnera facta ſuis, dolores ſcilicet nonnunquam gravantes, ab eadem extendente, nec non pungentes quandoque tùm à propria caliditate, tum à calida, & acri ſubminiſtrata ſeroſitate bilioſa ab hepate; à cujus cum catarrho miſtione, ſalſedinem factam cenſemus. Et quoniam enim ob doloris acutiem & ſævitiam, in delirium fere incurriſſe relatum eſt; ideo partium intra cranium continuum ſolviſſe exiſtimandum. Sed quia Catarrhus, fons & ſoboles omnium morborum habetur, cujus vi totum corpus languere dicebat Gal. ab Hipp. mutuatus aſſerente, *Fluxiones à capite magno tædio, & moleſtia naturam frangere*, hinc accidit, ut in capite exuberans, & ad varias infernas corporis partes delabens, varios quoque præter naturam induxerit affectus, nimirum dentium corruptionem præcedentibus eorum graviſſimis cruciatibus, qui ad emulſionem eorundem admittendam & tolerandam Patientem Sereniſſ. coegerunt. Præterea adenas ſive gulæ glandulas inflavit, & quod gravius in pulmones decum-

decumbens & expultricem facultatem irritans ad noxii excretionem, violentum & concitatum pulmonis atque thoracis motum excitavit cum ſtrepitu, tuſſim videlicet, quæ decem & octo ab hinc menſibus perpetuo Sereniſſ. moleſtat, qua materia quidem catarrhalis excernitur, tenuis ut plurimùm, nonnunquam & craſſior, frequentiſſime ſalſa, non tamen flava, ſeu ſubviridis, prout naribus aliquando emungitur, pro majori vel minori portione ſeroſitatis bilioſæ à jecore, & venis ad caput tranſmiſſa; atqui diuturniori ejuſdem, vel breviori in calido capite mora. Quibus omnibus accidit regionis ambientis nimirum conditio, eſt enim quid divinum, quod nobis ineſt, aër ipſe à cujus mutatione effectus divinos, noſtrum ſcilicet captum ſuperantes produci videmus, & potiſſimum in calidis & humidis temperaturis, & mollis, & raræ texturæ, quæ ut notabat Gal. facilius à cauſis externis, prout frigidæ ab internis læduntur.

Diximus autem calidam & humidam intemperiem capiti innatam fuiſſe, nihilominus augmentum quoque ſuſcepiſſe aſſerimus, non quidem ab utero, ob ſequutos abortus, ac proinde lochiorum, & ſanguinis immoderata profluvia. Etenim *Si menſtrua plura fiant, accidunt morbi, & ſi non fiant ex utero morbi contingunt.* Verum potius à ventriculo ob ſanguinis effluxum, animi mærores præteritos, & mentis applicationes quodammodo imbecilliori reddito, nec non à jecore calidiori, cujus fervor hac ætate potiſſimum vigere Solet, & præſertim in hac ſereniſſima, cujus cordis quoque temperies, ſicut firmiſſima ita calidior quoque cenſenda, ut ex influentis caloris robore, ad omnes actiones promptiſſimè & perfectiſſimè obeundas, facilè colligere poſſumus, unde mirum non fuerit, ſi ſanguis in hepate calidiori genitus, & in calidiori corde elaboratus, ex immodicâ caliditate venarum expultricem irritante, poſtremis abortibus, non ſine aliquâ vaſorum uteri laxitate, profluvium immodicum, & ideò præter naturam excitaverit.

Status præſens Sereniſſ. Matronæ opem medicam expoſcit, ut in meliorem mutetur vel ſaltem, ne in deteriorem labatur. Tenues enim deſtillationes *Malignas* appellabat Hippoc. *pulmonibus adverſariſſimas.* Gal. *Peſtiferas* Celſus ob rationes Excellentiſſimo Viro notiſſimas, & potiſſimùm quod ſalſa in caſu noſtro percipiatur. Ac propterea ſumma cum prudentia cælum mutandum eſſe, & propria medica auxilia inquirenda conſultum fuit, agitur enim impoſterum de ſumma rerum.

Quare caput erit exſiccandum, & nullo modo calefaciendum, ſed refrigerandum, jecoris & venarum calida intemperies pariter corrigenda, & contemperanda, deſtillatio aliò derivanda, ac intercipienda, & pulmones roborandi, congruâ univerſali totius corporis & capitis expurgatione præmiſſa, quod præſtari poterit ſanguinis ex brachii venis, medio inter utrumq; tempore menſtruæ purgationis, eductione. De cauterio autem nihil in præſens, dum de fonte deſtillationis exhauriendo cogitamus, ideoque Sereniſſ. D. Genio indulgeamus.

Reliqua purgatio erit perficienda lenientibus, [Præparantibus, ex herbarum ſuccis & decoctionibus potius quàm ſaccharatis aut mellitis parandis, & purgantibus, tum à toto venoſo genere, tum à capite elective educentibus, quibus ſemper ſuccedant potiones copioſæ refrigerantes; Interim errhinum ſuaviſſimum, caput recreans & reficiens, more tabaci in uſum ducendum, ex pulvere majorane, & iridis Florent. paratum, ut ab infundibulo & gutture materia catarrhalis divertatur, non omiſſ. nocturno tempore, confectionibus ſublingualibus, ex Diacodio cum bolo, vel ex diatragacantho frigido, pariter cum bolo.

Hoc loco intemperies corrigendæ veniunt, proprio ordine, & prius capitis humiditati mox caliditati ejuſdem, & jecoris, incumbendum. In quem finem Sacræ thermæ, ab effectibus ita dictæ, à Viro Excellentiſſ. proponuntur uſurpandæ, quæ ſaluberrimæ in agro noſtro Patavino ſcaturiunt, pro capitali ſtillicidio, vocantur Laſtrenſes, exſiccant enim citra inſignem caliditatem, cùm multi aluminis, exiguæ calcis, ſive gipſi, paucique ſulphuris mineram contineant. Etſi capitis calor non obſtiterit, præſto ſunt Aponenſes, magis exſiccantes, ſulphure, cinere, alumine, & gypſo conſtantes. Aliæ vero ejuſdem agri ſunt ore ſumendæ, quæ B. V. dicuntur, refrigerantes, parùm ſalis & ſulphuris, nec non alumen & juxta aliquos ferrum quoque continentes, quæ tamen prout reliquæ minerales, ſulphuris participes capiti nocent, quare ab Andrea Bacio, celeberrimo viro, prohibentur, utpote effumantes, & caput plurimùm replentes, locum tamen habere poterunt capite prius internis & externis exſiccato.

Præcedat itaque (quod omninò neceſſarium etiam præter uſum harum aquarum) jus pullæ junioris, china, ſantalo albo, & radice roſar. damaſcenar. alteratum aqua beton. & farfaræ paratum, quod exſiccandi quidem citra calorem, refrigerandi facultate pollebit, per menſem exhibendum, quo tempore ſtillicidium quoq; aqua Laſtrenſi adminiſtrabitur. A quibus ad aquas jam dictas Beatæ V. deveniri poterit, primis diebus dejectorias, ſequentibus vero diureticas, quarum uſus ſi aliqua difficultate urgeri videatur, Aquæ Nocerianæ huc advectæ ex agro Romano iiſdem à nobis ſubſtitui ſolent, frigidæ namque ſcaturiunt, nec exportata ſpiritus difflant, cùm non minerales ſint, terram enim Samiam potiſſimam habent, quæ jecur egregie refrigerant ſine ulla capitis offensâ. Quæ jam dicta, & alia Sereniſſ. Matronæ Salutaria evadent ſub prudentiſſima viri Excellent. directione, ita D. O. M. vota noſtra ſecundet.

Pro eadem.

Utinam ſic firmum, ac Sereniſſ. Matronæ ſaluti proficiens, quæſitis iam propoſitis admitteret reſponſum mutilata hiſtoria, quæ modo pervenit ad manus noſtras, prout fideliſſimum & more noſtro integerrimum reddetur.

Quatuor igitur in Scheda proponuntur ſolvenda quæſita, circa Sereniſſ. D. ſtatum quibus nos addimus abortus cauſam expendendam quæ licet externa eſſe potuerit ob præteritos dolores, vigilias, corporis & animi motus, &

ut in ſecutis antehac abortibus nihilominus imbecillitatem quoque in utero contractam fuiſſe ſupponimus.

Primum autem quæſitum fuit, an integra ſecundina hucuſq; extracta fuerit, an vero pars ejuſdem non exigua adhuc num in utero hæreat. Secundum, utrum lochiorum expurgationem in puerperio neceſſariam poſſit ſupplere, aliæ albæ materiæ profluvium adhuc durans.

Tertium, an alicujus levis ulceris in utero ſuſpicio eſſe poſſit.

Poſtremum num in dictis afflictionibus, Balnea, ſive aquæ noſtræ Patavinæ prodeſſe poſſint, & ſi non conveniant, num hyberno tempore facultates ſuas adeo conſervent, ut Sereniſſ. huc ſe conferre, earum cauſa expediat. Balnea quippe hic habemus utero firmando, ac roborando quam maxime opportuna, quæcunque demum intemperies imbecillitatis cauſa fuerit.

Quæſita igitur quod attinet, ſtatim ab abortû hæſiſſe ſecundinam autopſia liquido patet, non enim excreta apparuit, ſed præterea id mox apparentia confirmant immanes ſcilicet dolores, ſicut ejuſdem ſuppreſſæ & putreſcentis indicia ſunt nauſeæ & animi deliquia, licet mirum acciderit, quod neque rigores, neque febres excitatæ fuerint. Num vero integra ſecundina excreta fuerit, prorſus ignoramus, ſiquidem putrefacta ſexta aut ſeptima die delabitur, quam ſi præterierit nonnunquam ad 60. protrahitur ejuſdem excretio. Nos autem latet tempus ab abortu & præterea, num fragmenta plurima & manifeſta, vel craſſa materia fœtens profluxerit, quanquam dolorum & deliquiorum moderatio, ſi non totam, magnam tamen ejuſdem partem fuiſſe excretam certum nobis præbeat indicium, ſiquidem gravioribus accidentibus alioquin premeretur Sereniſſ. D. D. noſtra.

Secundum quod ſpectat, conſuetas expurgationes eſſe materiæ albæ continuo per uterum excretæ, minime dubitamus adſcribere ſeroſitatibus & cruditatibus ex liquato catarrho, in venoſo genere Sereniſſ. ſcatente.

Ad tertium de ulcere dicimus, quod hoc plurimum præcedere ſolet inflammatio, quæ non datur ſine febre acutiſſima, doloribus atrociſſimis, & ſævioribus aliis ſymptomatibus, de quibus nulla mentio, quod licet quandoque etiam fiat ex abortu difficili, aut violenta ſecundinæ extractione, has tamen cauſas non præceſſiſſe ſupponimus. Neque ab acri humorum fluxione ulcus excitatum exiſtimamus, quoniam dolores & pungentes, & corrodentes antehac paſſa fuiſſet. Quare ulcus in utero non adeſſe cenſemus, abſentibus potiſſimis præſentis ulceris ſignis ab Hipp. recenſitis; quæ ſunt, continuus dolor acutus, qui ad tactum exaſperatur, protenſus ad pudenda, pubem, imum ventrem, ilia, & lumbos non ſine febre, cum puris, & ſeroſæ ſaniei effluxu, quibus à caſu noſtro prorſus alienis, nec ulcus in utero adeſſe ſuſpicandum. Et licet quandoque recrudeſcant dolores, horum tamen cauſâ, vel in partem aliquam ſecundæ hærentis, vel in materiæ per uterum effluentis ſuppreſſionem referenda eſt, continui namque forent, ſi ab ulcere, ut pote à cauſa continua procederent.

Quibus ita ſtatutis, ut quarto quæſito ſatisfaciamus, num ſcil. Thermæ noſtræ dictis affectionibus conferre poſſint, conſiderandum eaſdem tres eſſe ſecundinam ſcil. retentam, album ex utero profluvium & ulcus ſi adeſſet.

Et primo ſi de ſuppreſſa ſecundina loquamur laxantibus, putrefacientibus, & detergentibus per uterum injectis, & impellentibus per os aſſumptis indiget,

Si ſecundo de albo profluvio ſit ſermo, hoc cùm Puerperæ expurgationis vicem ſuppleat, non eſt ſupprimendum, ſed permittendum. Quod ſi quadrageſimo tranſacto die perſiſteret & morboſum muliebre profluvium evaderet, tunc totum venoſum genus ſeroſitatibus & cruditatibus purificandum foret, mox intemperies calida jecoris, humida capitis corrigendæ, in quem finem aquas noſtras B. V. per os aſſumendæ utiles cenſerem, ſicut & Laſtrenſes quoque pro ſtillicidio ad capitis humidam intemperiem contemperandam. Verum ut diximus, profluvium hoc obſervandum an morboſum redditum fuerit. Interim animadvertamus, aquarum B. V. vires caniculari tempore vigere quo aſſumi ſolent, quia facilius permeant, & per urinam excernuntur, quæ aliis temporibus non ſunt ex uſu utpote quarum vires pereant. Primo quia calidioribus temporibus ab ambientis æſtu rareſiunt quodammodo, earumque vires & facultas à minera ſurſum attolluntur, & per ipſarum ſubſtantiam diffunduntur, prout contrarium accidit frigidiori tempore. Secundo quia ab aquarum pluvialium miſtione vitiantur, & tandem quia anni tempore minus calido non permeant; ſed cum ægrorum detrimento in corpore hærent. Unde ingruentibus pluviis diebus quinetiam canicularibus, Patientes ab earum uſu abſtinent per plures dies; quæ eadem ratio eſt Laſtrenſium pro ſtillicidio, & fere Aponenſium, pro inſeſſu.

Si tertio de ulcere verba faciamus, quoniam non adeſſe ſperamus, & credimus, ex relatis in Scheda, ideo de remedio ulceri curando, à noſtris aquis depromendo, non eſt quod cogitemus, quod tamen ſi à Peritiſſ. iſtis Archiatris in progreſſu forte deprehenderetur in utero ſuperſtes, hoc tantùm caſu, in gratiam harum aquarum, adventum Patavinum Sereniſſ. D. D. proximâ hyeme, & quam primùm neceſſarium omnino exiſtimamus, ubi balneum extat montis ægrorum appellatum, cujus minera continet Gypſum, Calcem, & Alumen, ulceribus exſiccandis mirabilis facultatis, quæ non adeo facile refringitur, ut cæterorum Balneorum, & potulentarum aquarum.

Hæcque abunde, ut quæſitis pro virili ingenue ſatisfaciamus, atque omnia in ſuperiori conſultatione propoſita pro ſalute Sereniſſ. D. D. confirmemus, addentes interim, quod in hoc adverſæ valetudinis Sereniſſ. ſtatu, aëris & regionis mutatio, ut priſtinum & meliorem facilius adipiſcatur, præſentiſſimum, & pene unicum futurum ſit remedium, quod candidè & ex corde pronuntiamus, prout ſummam felicitatem Sereniſſ. univerſæ familiæ à D. O. M. enixe precamur. *Joan. Raymond. Fortis conſult. & Reſponſ. Medic. Cent. 1. T. 1.*

Illuſtriſſimus Vir in Hiſpania natus vel con-

tinuis Juriſprudentiæ ſtudiis vel gravi negotiorum mole (ratione miniſterii) fatigatus, a fluxionibus quas ad dentes aliaſque corporis partes paſſus eſt aliquando; inuſto cauterio in brachio ſiniſtro, deinde ſalſæ parillæ & guajaci propinato ſudorifico decocto, anno ætatis trigeſimo nono convaluit, ita ut per tres ſequentes annos ſtomachi robore abuti non formidaverit: proindè enim natura (quæ ſolet eſſe morborum medicatrix) ſingulo menſe humoris atrabilaris copiam ſponte excernebat. Uxorem interim duxit, & meliori victus ratione inſtituta (excepto quadrageſimo quinto ætatis anno; quo fluxu ſanguinis per alvum, & febre correptus eſt) uſque ad quinquageſimum vitam duxit ſaluberrimam, poſt quem uſque ad quinquageſimum ſextum quem hodie numerat, non ſine labore pituitam quotidie multam, & bile commiſtam; prius paucam deinde & inſipidam per os ſummo mane excreare conſuevit. Quinque ab hinc annis ineunte æſtivo tempore oedematoſi tumores cum aliquo rubore pedes & crura occupantes, depoſitam à natura, adhuc forti, pituitam cum aliqua portione bilis, ad minus nobiles partes oſtenderunt. Verum anno ætatis quinquageſimo tertio, poſt multa in ſex rebus non naturalibus errata, vehementiſſimis colicis doloribus correptus, poſtquàm opportunis adhibitis remediis convaluit, per anni ſpatium benè & ſine crurum tumore ſe habuit, ſed tumefactis denuò partibus ipſis, licet abſque dolore laborem in motu quem paſſus non erat antea, perſenſit, & duobus abhinc menſibus, evaneſcente denuò partium inferiorum tumore in novum importunum que morbum incidit: Nam ab aſſumpto cibo inter tertiam, quartamvè horam ab hypochondriis, & a dextero præcipuè removeri quidpiam agnoſcit quod ſtatim uſque ad ſterni medietatem aſcendens, ita violento dolore pectus opprimit, ut ſubſiſtendum illi ſit, ſudor circa frontem erumpat, brachia & gingivæ, leniuſculo tamen dolore, & in dextera magis corporis parte coafficiantur. Citò invadit dolor, & cito etiam evaneſcit; Modico enim aquæ ſaccharatæ hauſtu, duo vel tres ructus erumpunt, poſt quos aliqua ſolet pituitæ viſcidæ quantitas excerni, & ſi aqua deſit, qualibet re actu frigida, exteriùs admota, ſublevatur: Condenſantur enim vapores illi aſcendentes & minus ſpatium occupantes, minorem etiam faciunt continui ſolutionem. Statim à metu ſe recolligens Illuſtriſſ. Pat. ità ſe habet, ut tranſactæ preſſuræ nullum remaneat veſtigium, & nihil labefactata naturali facultate circa vitales actiones omnes meliùs ſe habere fateatur, quàm antea, dum crura & pedes intumeſcebant. Modò tuum, Vir Sapientiſſime, anxiè conſilium efflagitat.

Licet unius rei unica tantùm aſſignari poſſit cauſa, ab una tamen eademque cauſa plures procedere effectus ſæpè videmus, ut in caſu Viri hujuſcè Illuſtriſſ. cujus temperamentum totius & ſpatium, atque corporis habitus, quamvis in hiſtoria deſiderentur, ex aliis tamen relatis, totius & jecoris, juſtòque humidius tum cerebri tum ventriculi conjicimus; ut propterea olim fluxionibus ad varias partes Pat. obnoxius fuerit: ſicut ob jecoris fervorem ſanguinis fluxibus, & atrabilariis vomitibus. Naturales autem jam dictas intemperies omnes non parum foverunt & auxerunt intenſa ſtudia & vehementes in arduis animi applicationes, quæ caput replere, defatigare & imbecille reddere ſolent, ſicut ventriculi robur diſſolvere. Undè jure merito dicebat Aretæus, *Studioſis ventriculum neceſſariò debilitari: amor enim diſciplinarum à quo non avocat? à Patria, à parentibus, à ſemetipſis uſque ad mortem.* Et ſicut decoctum ſudorificum Catarrhales fluxiones jam imminuere, & ventriculo non nihil prodeſſe potuit, ita jecinori calorem addidit, unde paulo poſt atrabilaris humoris proventus. Interim & in capite & in ventriculo tum Catarrhalis, tum crudæ & pituitoſæ materiæ urgente reproductione, ejuſdem copioſâ, plures annos ſummo manè quotidiè per os excretio viſa fuit, non ſine exiguæ bilis permiſtione. Verùm quoniam a capite continuo, & noctu potiſſimum in ventriculum delabens, & ab eodem quotidiè ex aſſumptis genita, adeò copioſa fuit, ut illa per os evacuatio ſufficere non potuerit ad venas converſa, indè per arterias ad pedes à natura depoſita fuit, talique metaſtaſi tumores œdematoſi in pedibus utiliter ſuborti. Verùm ab erroribus in victûs ratione commiſſis, cruditatum adauctâ mole, naturæ vires obruente, ceſſarunt abſceſſus, evanuerunt tumores, & in abdomine ſtagnans colicos excitavit dolores, à quibus congruis remediis liberatus, ſat bene habuit Illuſtriſſimus vir, per annum ſcilicet, nimirum uſque ad novam crudæ materiæ accumulationem, quàm rurſùs ſinceriorem, quam anteà natura ipſa ad pedes depoſuit, ſine bile, & ideo ſine dolore, cùm habeamus à Gal. quod *humidum & ſiccum ſine violentia corpus attingunt*: humiditas enim opponitur ſolutioni continui, nec illam niſi copia replendo inducere valet, ideò ex illa aut nullus, aut valdè exiguus dolor, licet mole ſua ſpatia dearticulationum implendo, motum difficilem reddiderit. Sed tandem rurſus materia eadem naturæ repugnans, aut ob ſui copiam; aut faciliùs ob ſui viſcidam, quinimò & craſſam qualitatem à calore jecoris inditam, ſicque admotum inepta reddita, reſtitat in via, & in venis tum meſenterii; tum hepatis, nec non lacteis hærens vapores emittit, dum a calore ejuſdem reſolutio tentatur, qui præſertim elevari ſolent tribus vel quatuor horis ab aſſumpto cibo, dum Chylus ad venas jam dictas perveniens movet cruditates viam eidem intercipientes, quâ occaſione fumoſi halitus multiplicantur, & ab hypochondriis, à dextero potiſſimùm elevari percipiuntur, quorum pars ſursùm elata; exitum quærens, nec inveniens, ſeptum fortiter comprimens, pectus opprimit, & ſterno dolorem inducit: portio alia à venis lacteis per ductum thoracicum perreptans facilè ad jugulum, indeque ad brachia pervenit, & per carotidas ad caput & ad gingivas ipſas, quæ tandem in ſudores ſolvitur.

At ſi ſimplices halitus, cur non facilè diſſolvuntur, cur dolores adeò immanes ac violentos excitant? an quia vaporoſa & halituoſa materia non eſt, ſed fuliginoſa, craſſa, acris, aut acida, & mordax, à minera ejuſdem conditionis elevata; humor namque olim tantùm pitui-

pituitoſus & crudus, qui ſtatim genitus per os excernebatur, in inteſtinis collectus, colicos pariebat dolores, ad extremos artus decumbens tumores excitabat, tandem ad hypochondria inſinuatus, & in iiſdem permanens; non ſolum calorem concipiens, ſed nigro; & melancholico humori aſſociatus, qualitatem acrem, acidam, & mordacem comparavit; cujus halitus fuliginoſi, exhalationum potiùs quàm vaporum naturam ſervant, & ideo utpote craſſi & acidi difficilem habent reſolutionem; & interim varias jam dictas partes petentes continuum ſolvunt & dolores jam dictos pariunt, ſicque ab una eademque materia cruda & pituitoſa, & fluxiones, & quotidianæ per os excretiones, & pedum crurumque tumores; & colici dolores ortum duxerunt; & ab eadem, ſed cauſa alterata, & humori exuſto, ac melancholico immiſta, tandem poſtremi ſuborti fuere dolores: quam veritatem confirmant frigida aſſumpta & admota, cum morbum & cauſam morbi oſtendat ſanatio.

Affectum hunc non adeò facile ſolubilem fore minatur cauſæ pertinacia, atque diuturnitas altas radices agnoſcens, & difficultatem auget modò tum locus cauſam continens, tum melancholici humoris ſocietas. Nihilominùs omnino congrua ſuppoſita vivendi ratione, appropriatis tandem remediis ceſſurum ſperamus.

Si primis viis, ab excrementitis expeditis, Aperientibus, humectantibus, humorum peccantium præparatio procuretur, per Epicraſim benignioribus expurgentur, qualitas acris & acida eorumdem demulceatur, & flatus actu dolores excitantes diſcutiantur; atque tandem tum ventriculi, tum jecoris intemperies corrigatur.

Pro quibus explendis; ſanguinis miſſio per venam ſectam in brachio nullo modo omittenda, ſicut à venis ſedalibus hirudinibus eſt repetenda. In hoc fonte locum habet balneum aquæ dulcis tepidæ, foliis malvarum, violarum, ſalicis, ſonchi & lactucæ alteratæ, & inunctiones à Baltico copioſo oleo amygdalino.

Pharmaceutica remedia quod attinet, pro prima intentione explenda erunt; Syrupus roſ. ſolut. cum melle roſato; vel Caſſia cum lenitivo. Et primum Præparans; Julapium acet. cort. citri aromatiz. additis tribus aut quatuor drachmis pollinis crem. tart. aut mellis roſ. ſimplicis portione. Quibus per quinque dies exhibitis ſuccedat evacuatio conſimili medicamento ſupra propoſito, cui ſuperbibere poterit jus pullæ hordeo alteratum. Et hoc tempore tum ad abſolvendam primarum viarum deterſionem atque ablutionem, tum ad ventriculum quoquo pacto exſiccandum, aquæ Tettucianæ tribus ſaltem vicibus; cum vehiculo dejectorio adhibitæ, convenientiſſimæ erunt. Inde ad ulteriorem humorum præparationem erit deveniendum, quæ obtineri poterit ſuccis depur. cich. borag. malvæ ad ℥ iij. in jure pullæ; cichorio alterato; in quorum uſu viginti diebus perſeverandum, ſed quinto quoque die præbenda erit Caſſia cum pil. de tribus cum Rhabarb. cui ſuperbibat ſerum aſinin. depur. ad lib. ij. & primis decem tranſactis diebus, ſuccis jam dictis tartarus vitriolatus erit addendus, vel ſal tart. vitriolati.

Tranſactis jam dictis viginti diebus, Rhabarbarum erit in uſum ducendum, & potiùs infuſum, ut faciliùs venas meſeraicas pervadere & ad hepar pervenire poſſit. Infundatur autem in aqua ſtillat. de ſucco cichorii, ut uno eodemque tempore viæ aperiantur, humores expurgentur, & jecoris; atque hypochondriorum calor non augeatur, & in hujus adminiſtratione quindecim dies perſeveret, cui ſi opus videbitur, addi quoque poterunt decem aut duodecim guttulæ ſpirit. tart. rectificati.

His abſolutis, uſus Thermalium acidularum locum habebit, primis quatuor diebus cum vehiculo dejectorio, reliquis verò duodecim aut quindecim cum vehiculo diuretico, quale eſſe poterit idem ſpiritus Tartari rectif. ſicut ſpiritus ſalis, addito ſyrupo de ſucco limonum.

Dum jam dicta omnia fiunt, accedentibus doloribus, flatuum diſcuſſio procuranda jam expertis. Namque ſi aqua frigida ſemper profuit, ab hac non erit recedendum; quæ ſi è toto citro, vel ex ejuſdem floribus fuerit deſtillata, & frigida exhibita, efficacior forſan erit, ſicut & exteriùs admota: Jam propoſita à nobis opportunum expoſtulant tempus: Verùm quoniam dolores urgent, nec inducias ferunt; ideò ſi non omnia; plurima tamen hyemali quoque tempore uſurpari poterunt, cum peccantes humores per centrum, non per corporis peripheriam expurgari poſtulent. Addenda interim congrua victus ratio, in activis temperata, in paſſivis qualitatibus ad humidum vergens: ſicca namque paulatim evadit affectio; præterquam quod & ipſa pituita incidi quidem & attenuari, non autem exſiccari debet, ut 5. ſimpl. monebat Gal. undè & Trall. pituitam ipſam à calore craſſefactam humectantibus præparabat; & ideò anheloſis potum copioſiorem exhibendum præcipiebat, ad faciliorem pituitæ catarrhalis, jam à calore craſſefactæ; excretionem. Neque patientem Illuſtriſſimum decipiant flatus; qui cùm non vaporoſam ſimpliciter, ſed fuliginoſam naturam præ ſe ferant; ideò à calidis magis, magiſque denſantur; ſicut potius humidis & modice calorificis diſſolvuntur. Quæ in univerſali dicta ſufficiant; ut adſtanti excellentiſſimo Medico, quem hujuſmodi difficilis affectus idea, nec vera cauſa latere potuerunt, particularia alimenta, & ſeligenda; & reprobanda relinquantur. *Johan. Raymund. Fortis Conſult. & Reſponſ. Med. Cent. I. Tom. II.*

Vir quadragenarius; temperamenti frigidioris, cùm victu refrigerante & humectante diutiùs uſus fuiſſet; incidit primo in gravativum capitis dolorem, modò majorem, modò minorem cum proclivitate ad ſomnum. Hinc modo valida tuſſi, modò gravi auditu, tinnitu aurium, dentium; cervicis; humeri; aliarumve partium gravibus doloribus infeſtatur, quibus ſubindè graviter per aliquot dies excruciatur: Interdum validiſſima tuſſi corripitur, cum impedimento reſpirationis; non ſine ſuffocationis periculo: ſæpè nauſeabundus eſt, & ventriculi moleſtis ructibus; ac dolore torquetur: ſub maxilla inferiore oedematoſi tumores oboriuntur; qui poſtea diſſipati rurſus evaneſcunt. Nares ipſi præter conſuetudinem ſiccæ ſunt; & per os pauca ejicit. Conqueritur

& in vertice capitis continuam quandam frigiditatem ſentire, & capillos non eſſe adeò humidos, ut ſolent.

Æger hic *Catarrhis* infeſtatur, qui *ſunt humorum excrementitiorum defluxiones præter naturam è capite ad partes inferiores.*

Victus refrigerans crudius ac pituitoſum nutrimentum corpori exhibens remota mali cauſa fuit, hinc enim refrigerata & debilitata ſunt viſcera coctionibus inſervientia, multaque incorpore generata eſt pituita excrementitia, antecedentem hujus mali cauſam præbens: quæ in cerebro majore copia collecta, illud nimis frigidâ & humidâ intemperie affecit, atque inde quâ datâ portâ defluens ad alias inferiores partes, cauſam continentem conſtituit.

Pituita autem illa collecta fuit in cerebro partim quia cerebrum intemperie frigidâ affectum, exiguo ſuo calore tam frigidum, craſſumque humorem coquere & diſſipare non potuit: partim quia obſtructi fuerunt meatus per quos ſalſa excrementa naturaliter evacuari ſolent, & debent, ſcilicet viæ quæ ducunt ad nares & palatum, nec non pori in vertice Capitis.

Contingit autem hæc obſtructio partim in interioribus, partim in exterioribus capitis partibus: In interioribus ob craſſitiem & viſcoſitatem iſtorum humorum anguſtos meatus, excretioni talium excrementorum dicatos, infarcientium. Undè cùm per debitas vias, evacuari nequeant defluunt modò ad aurium interiora, ubi tinnitum, dolorem, gravem auditum: modò ad laryngem & pulmones, ubi validam tuſſim & ſuffocationis periculum: modò ad ventriculum aliaſve interiores partes, in quibus gravia mala excitant. In exterioribus, ob pororum in vertice capitis ab iiſdem humoribus repletionem, eorumdemque a frigore externo conſtrictionem: à quo frigore externæ capitis partes adeò refrigeratæ ſunt, ut æger frigus illud continuum in vertice perſentiat. Quod frigus præterquàm quòd poros conſtringat, in cauſa eſt, ut quicumque vapores è cerebro per ſuturas & cranii poros tranſeunt, illic extra cranium ſub cute vel pericranio condenſentur in humorem ſeroſum ac pituitoſum, qui ob pravam coctionem ſæpè ſalſus & acris exiſtit. Hic cum ob ſuam craſſitiem & pororum conſtrictionem diſſipari nequeat, ſecundùm externas capitis partes defluens ad maxillas, dentes, cervicem, ſcapulas, aliaſvè quaſcumque partes, ut dolores, alia etiam mala inducit.

Vias ordinarias, excrementorum iſtorum evacuationi dicatas, eſſe obſtructas, ex eo liquet, quòd nares ægro præter conſuetudinem ſiccæ & capilli quoque ſicciores ſint, quodque pauca ſputa ejiciat: nam per palatum, nares, & verticis poros, maxima horum excrementorum pars naturaliter evacuari ſolet, & debet, quod hic non fieri manifeſtum eſt.

Affectio hæc, præterquàm quòd ſymptomatum multitudine ac gravitate moleſtiſſima eſt, etiam periculo non vacat: nam humoribus his copioſis & acribus ſubitò ad fauces & pulmones defluentibus, repentina ſuffocatio, vel pulmonis eroſio & exulceratio, hincque tabes metuenda eſt: ad alias verò partes interiores ruentibus, Apoſtemata occulta & periculoſa induci facilè poſſent.

In curatione (quæ ſine periculo differri non poteſt) primò corpus bis terve expurgandum eſt pilulis cochiis, pulvere diaturbith, vel diacarthami, aut tali hauſtû: Rec. Folior. Senæ mund. Drachm. iij. agarici albi drachm. j. ß. Sem. aniſi drachm. j. cinnamomi electi, Zingiberis albi ana ſcrup. j. ß. decocti hordei q. ſ. fiat infuſio ſ. art. adde colaturæ elect. hieræ picræ drachm. j. diaphœnici drachm. ij. miſce. fiat hauſtus.

Deindè ſequenti apozemate corpus & cerebrum corroborandum & ſiccandum. Rec. Rad. acori, fœniculi, ana drach. vj. galangæ drach. iij. herb. majoranæ, betonicæ, thymi, roſmarini, meliſſæ, calamenthæ, ana. m. j. fol. Lauri, flor. ſtæchados, ana m. ß. ſem. aniſi, fænic. ana drach. ij. baccarum lauri drachm. j. ß. Aquæ & vini ana part æq. coquantur ſ. art. & fiat apozema ad lib. j. ß. de quo ſumantur tres, quatuorvè hauſtus de die.

Meridie, & veſperi utatur poſt paſtum particulâ hujus conditi. Rec. ſpecierum diambræ, diamoſchi, diagalangæ, ana drach. ß. conſervæ anthos, roſarum rubr. ana. drachm. vj. rad. acori condit. drach. iij. Syrupi de ſtæchade q. ſ. miſce, fiat conditum.

Magnum hic etiam locum habebunt decocta guaiaci, ſalſæ parillæ & ſaſſafras; imprimis ſi cum cephalicis calefacientibus & ſiccantibus præparentur, iiſque ſudor ſemel de die provocetur.

Intereà dum hæc fiunt, etiam maſticatoria, & errhina ſunt adhibenda, ut dictorum meatuum obſtructiones tolli, & excrementa per debitas ac convenientes vias deduci ſeu evacuari queant. Tabaci uſus eundem in finem etiam multùm proderit.

Capiti imponatur hujuſmodi cucupha, vel capitium: Rec. fol. roſmarini, majoranæ, thymi, flor. lavendulæ, ana p. ij. maſtichis, thuris, ana drach. j. gariophyllorum, nucis moſcatæ, ana ſcrup. j. fiat pulvis pro cucupha. Tempora & vertex illinantur quotidiè hoc linimento. Rec. olei roſmarini, ſuccini, majoranæ, ana. ſcrup. I. olei nucis moſcatæ expreſſi ſcrup. ij. unguenti martiati drach. ij. miſceantur pro linimento.

Si malum his adhibitis diutiùs perſeveret, ut Catarrhus à principalioribus partibus diverti poſſit, conveniet fonticulus in altero brachio, aut cervice excitatus.

In diæta ſit aër modicè calidus. Cibi ſint euchymi & eupepti, aſſi potiùs quàm elixi, conditi cum aromatibus & cephalicis calefacientibus, attenuantibus, & ſiccantibus, fugienda autem raphanus, allium, ſynapi, cepe, aliaque quæ copioſos vapores excitant, & ſic caput replent. Potus ſit paucus, & generoſus, ſomnus moderatus, potiùs brevior quàm longus. Corpus mediocriter exerceatur, & animus quietus ſit.

Isbrand de Diemerbroëk de morbis capitis medicat. 16.

Juvenis 28. annorum, euſarcas, plethoricus, & vino largiore ſæpiuſculè ſeſe oblectans, poſtquàm diu æſtui ſolis ſub dio incaluiſſet, incidit in magnam capitis incaleſcentiam, & gravitatem eam jam comitatur copioſus, acris, tenuiſque & ſalſi humoris, per nares & in os defluentis, deſcenſus, ejuſque copioſa & frequens

quens cum ſcreatu per os rejectio. Adeſt faciei rubedo, atque etiam tuſſicula, veſperi ſub lecti ingreſſum ingraveſcens: & noctu ſæpè omnem ſomnum ipſi adimens. Pulſus adeſt celer, creber, magnus. Plus juſto ſitit, urina eſt rubicundior.

Pars in hoc ægro præcipuè affecta eſt caput, ut patet ex nimia ejus incaleſcentia & gravitate: Item pulmo & aſpera arteria, ut docet tuſſicula. Item cerebrum nares, os & fauces, ut indicat copioſa & frequens humoris tenuis & ſalſi cum ſcreatu per os rejectio. Atque etiam cor, ut conſtat ex pulſu celeri, crebro & magno cum ſiti; & totum vaſorum genus, ut probat urina rubra.

Morbus præcipuus, qui eum affligit, eſt intemperies calida & ſeroſa, & nimis laxa cerebri & glandularum, vaſorumque circa nares, fauces, & palatum exiſtentium; quæ copioſos humores acres, tenues & ſalſos, in nares, palatum, fauces, & pulmones demittens, ſcreatumque & tuſſiculam ſæpè excitans. Catarrhus calidus acris & ſalſus à Medicis ſynecdochicè nuncupatur.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt vinum largius ab hoc juvene ingeſtum, undè multi humores calidi & ſeroſi geniti, & per totum corpus diffuſi, cauſam antecedentem huic morbo præbuerunt: iique in caput reliquaſque partes jam enarratas delati, & ſeroſis ſuis partibus, à reliquo ſanguine, vi æſtus ſolis humores attenuantis, poroſque cerebri, faucium, glandularumque narium, & vaſorum nimium aperientis, ſeparati atque per nares & foramina palati in os, fauces, & pulmones delabentes, & in capite putreſcentes, continentem ejus & ſymptomatum omnium cauſam conſtituunt.

Materia enim ſeroſa, in caput cum reliquo ſanguine copioſiùs delata, ibique à ſole incaleſcens, produxit capitis nimium calorem & gravitatem, & faciei ruborem eaq. ibi putreſcens & majorem calorem concipiens, ac deinde ex parte in cordis ventriculos, cum reliquo ſanguine ad cor redeunte, reverſa producit cordis & arteriarum pulſum crebrum, celerem & magnum, urinam rubram, & ſitim febriculæ ſymptomaticæ indices. Dum verò ſeroſus ille ſanguis ab æſtu ſolis nimio attenuatus, & ex parte in vapores eſt diſſolutus, porique vaſorum & cerebri nimium ſunt aperti, magna copia iſtorum humorum & vaporum a reliquo ſanguine ſeſe ſeparans, & in liquorem concreſcens in ſubſtantiam & ventriculos cerebri, reliquaſque partes affectas, ſeſe effudit, & etiamnum effundit. Quæ ibi, propter anguſtiam loci, & minorem ejus calorem, in ſerum acre & ſalſum coagulata, & denſata, ac ad cerebri baſin in glandulam pituitariam, glandulaſque & ductus aquoſos narium & alias vicinas ſpongioſas & poroſas partes deſcendens, *perpetuam humoris tenuis, acris, & ſalſi in nares, palatum ac fauces delabentis, parit defluxum, ejuſque frequentem excreationem.* Pars autem hujus ſeri ex palato & faucibus per conniventis epiglottidis rimam, in arteriam & bronchia pulmonum deſcendit, & partes illas ita vellicat, ut fibrillæ nervorum aſperæ arteriæ & pulmonum, in ventriculos cerebri, extremitatibus ſuis, deſinentes, poros ejus copioſiùs & fortius ſubindè aperiant, ſpirituſque animales copioſos, modò in muſculos thoracis & faucium inſpiratorios, modò in expiratorios vehementiùs & inordinatiùs tranſmittant; atque ita thoracem inordinatè & vehementer dilatando & contrahendo, aeremque contentum per vices vehementiùs & inordinatiùs cum ſtrepitu expellendo, *tuſſiculam illam moleſtam* producant.

Ingraveſcit autem hæc *ægri tuſſicula veſperi ſub ingreſſum ejus in lectum frigidum*, quia vapores & humores cerebri & pulmonum, aliarumque partium affectarum, à lecti & advenientis noctis frigore copioſiùs coagulati & denſati, & à cerebro, aliiſque partibus affectis, ſeſe ob frigus ſuperveniens magis conſtringentibus, in pulmones copioſiùs tum deturbati, augent tantoperè defluxum humorum, & hinc orientem tuſſiculam, ut illa propter humorum ad pulmones copioſius defluentium, illudque attollentium & pandentium copiam, ſæpè ipſi *omnem ſomnum adimant.*

Morbus hic eſt valdè periculoſus, quia eſt humoris acris, & ſalſi ac copioſi, non tantùm in nares, & palatum, ſed etiam in fauces, & pulmones defluentis deſtillatio: undè exulceratio pulmonum, ac indè tabes imminet. Benè tamen ſperandum, quia æger eſt validus, & malum non eſt inveteratum.

Curatio igitur haud perfunctoriè eſt aggredienda: quæ conſiſtet in cauſæ procatarcticæ, antecedentis, & continentis, ac intemperiei cerebri, aliarumque partium affectarum, per contraria ablatione.

Primò itaque purgetur æger hoc medicamento.

℞. Fol. Sennæ ʒ iij. Rabarb. Electi ʒ j. Sem. aniſi, fœnic. an. ℈ij. Infundantur in decocto hordei q. ſ. in colatura diſſolve cremor. tartari ℈ß. Scammonii gr. iv. M. F. Hauſtus manè exhibendus & pro re nata poſtea reiterandus.

Sub veſperam ſumatur de hoc lacte amygdalato, ad ſomnum conciliandum, & humores acres, & ſalſos temperandum, eorumque fluxum ſiſtendum.

℞. Amygd. dulc. excortic. ℥ ij. ſem. quat. frig. major. ana ʒ j. Papav. alb. ʒiij. Aq. hord. ℔ j. F. Emulſio amygdalata.

Vel ſumat ſubinde veſperi pilulam gr. iv. laudani opiati vel pil. de cynogloſſa, gr. xvi. quæ in pilulas duas formentur: vel ſyrupi de papav. unc. ß. vel ʒ vi.

Magni etiam uſus ad catarrhi defluxum ſiſtendum, & acrimoniam ejus temperandam, eſt cochleare ſequentis ſyrupi, poſtquàm corpus benè eſt purgatum veſperi ſub ingreſſum lecti ſumtum.

℞. Syr. de papav. albo, de hyſſopo, Oxymell. ſimpl. an ℥j. Miſce.

Poſtridie aperiatur vena, & educatur ſanguis ſatis largiter, cùm æger noſter ſit plethoricus.

Deinde ſi malum perſeveret, humor eſt alterandus, & incraſſandus tali decocto.

℞. Fol. lactuc. portul. plantag. an. m. j. Sem. quat. frig. maj. papav. alb. ana ʒ ij. flor. viol. nymph. pap. rhæad. an. p. j. coquantur ex aq. com. ad lib. j. in colatura diſſolve Syr. violacei, roſar. ſiccar. an. ℥ j. Miſce. F. Apozema pro tribus doſibus, bis in die ſumendis.

Ad materiam defluentem ulteriùs incraſſandam

dam, & fluxum inhibendum atque acrimoniam ejus temperandam, hunc ſequentem liquorem in ore teneat.

℞. Flor. roſ. rubr. p. j. cortic. cap. papav. num. j. vel ij. jujub. recent. p. j. decoquantur in aqua communi pro ℔ j. colaturæ adde ſyr. papav. ℥ ij. diamori ℥ ß. boli arm. veri ʒ j. miſce.

Tum etiam trochiſci ſequentes in ore frequenter erunt detinendi.

℞. Gum. tragacanthi & arab. an. ʒ ij. boli armen. terræ ſigill. lotorum in aqua roſacea an. ʒ j. ſem. papav. alb. ſucci liquiritiæ an. ʒ ß. ſacch. penid. ℥ j. cum mucilag. ſem. cidon. extracti cum aq. roſ. q. ſ. f. troch.

Interdum etiam ad catarrhum ſiſtendum; & materiam tenuem incraſſandam; & acrimoniam ejus temperandam, commodè utetur hoc linctu.

℞. Loch. de papav. ℥j. ſyr. papav. ℥j. & ß. de jujub. ℥ß, ſpec. diatragac. ℈ ij. m. & lambatur cum bacillo liquiritiæ.

Ad materiam aliò revellendam, adhibeantur lotiones brachiorum & crurum in aq. decoct. flor. nymph. fol. ſalicis; cap. papav. alb. & flor. chamom. Frontem & tempora inungat ad ſomnum conciliandum oleo nymph. papav. & ung. popul.

Ad caput roborandum, fluxionem ſiſtendam; ejuſque reliquias abſumendas convenit hæc cucupha.

℞. Gum. junip. ℈ j. roſ. rub. p. ij. myrtill. ʒ j. macis, nucis moſch. thuris, ſem. pœon. cort. cap. pap. an. ℈ ij. nucis cupreſſi ℈ß. pulveriſentur & cum floccis panni coccinei, ac ſyndone rubra, f. cucupha interpuncta, perpetuo in capite geſtanda.

Si his malum non cedat, fonticulus aperiendus in brachio, vel etiam circa nucham, ubi etiam veſicatoria poterunt adhiberi.

In diæta aër ſit temperatus, aquilonaris, auſtrinus, ventoſus, & pluvioſus vitetur. Cibus ſit concoctû facilis; ex piſcibus ſaxatilibus, lactuca, ovis ſorbilibus, pullis gallinaceis, hordeatis. Cibi quantitas ſit moderata; cœna prandio parcior, ſub finem refectionis ſumatur portio carnis cydoniorum: ſumantur etiam uvæ paſſæ, & amygdalæ dulces. Potus ſit cereviſia tenuis. parce, quantum poteſt, ſumpta; lectum veſperi ingrediatur moderate prius calefactum. Somnus ſit moderatus & nocturnus. Tegatur caput mediocri tegmine, excrementa alvi quotidie vel arte, vel natura reſpondeant. Motus immodicus & animi perturbationes vitentur. *Henricus Regius apud Theodor. Craanen Medicationum lib. 1.*

Juvenis 26. annorum cùm excalefactus ad ignem, & poſtea foras in aërem frigidum & humidum ſubitò eſſet egreſſus, cœpit in parte naſi, quæ os frontis attingit ſentire gravitatem, & reſpirationis per nares faciendæ difficultatem. Malum hoc poſtea auctum jam per biduum durat, humorque acris ex naribus exſtillans, eaſque exaſperans, magnam moleſtiam ipſi parit.

Pars quæ in hoc juvene præcipuè afficitur eſt naſi radix & os ethmoides, idque ex gravitate circa radicem narium percepta, & ex reſpirandi per nares difficultate patet.

Morbus qui ipſum affligit, eſt intemperies narium & oſſis ethmoides, ac vicini cerebri frigida, humida & acris, cum obſtructione eorum conjuncta; quæ gravitatis ſenſum in iis, reſpirandique per ea difficultatem pariens, latinè gravedo & græcè coryza dicitur.

Cauſa hujus morbi eſt corporis & præſertim capitis calefacti, in aerem frigidum & humidum ſubita delatio. Inde enim partes jam commemoratæ fuerunt refrigeratæ, porique circa nares & anteriorem cerebri partem ab igne ante aperti; per frigus ſuperveniens externi aëris, profundius in cerebrum ingredientis, ſubito clauſi, impediverunt, quominus vapores copioſi, in cerebro calido exiſtentes, ſatis abunde ex eo, & naribus exhalare poſſent. Illi autem ibi retenti & vehementius agitati, aperuerunt in anteriore cerebro, & naribus ita poros, ut copioſum ſerum & pituita ſalſa, à reliquo ſanguine eorum ope ſeparetur, ac ad nares deflueret. Cumque illi pori cerebri etiamnum ita diſpoſiti maneant, hinc fit, ut humores, etiamnum eo defluentes, obſtructionem narium, gravedinem, & aſperitatem ac roſionem in iis pariant.

Hoc malum plerumque ſi diæta rectè inſtituatur, ſponte ceſſare ſolet. Verum quia hoc noſtro juveni magnam moleſtiam parit: & non ſine periculo eſt ne catarrhus hic auctus etiam ad pectus aliaſque partes defluat, idcirco curatio mox eſt adhibenda.

Eaque in humorum ſuperfluorum, ex toto corpore, & partibus affectis, evacuatione, pororum clauſorum apertione, & intemperiei per contraria correctione conſiſtet mane itaque purgetur talibus pilulis.

℞. Aloës roſatæ, ſcammonii optimi an. gr. xiii. olei cariophyllor. gut. j. cum ſyr. roſ. ſol. q. ſ. f. pilulæ num. iv.

Interdiu hunc nodulum ſæpe naribus admotum olfaciat.

℞. Sem. nigellæ, cymini, thuris, cariophyllor. an. ʒß. contuſa includantur linteo & f. nodulus.

Purgato jam corpore, veſperi, & manè caput mantili injecto & undique dependente tegat, excipiatque pronis naribus, fumum à cariophyllis indicis ſex vel ſeptem, in ignem patella exceptum, & naribus ſuppoſitum, aliis poſt alios conjectis, exhalantem. Nares interius ad aſperitatem tollendam & exulcerationem præcavendam oblinat unguento roſato vel pomato.

Vapor etiam à majoranæ, chamomeli, meliloti, & ſiſymbrii decocto, vel ab aceto roſaceo, in laminam ferream ignitam injecto exhalans, & naribus exceptus, multum hic conducit.

Verſetur domi in aëre moderate calido, & caput tegat integumento quod ad frigoris ſenſum tollendum ſufficiat. Veſperi cubitum iturus ſumat cochleare ſpiritus vini cum ſaccharo albo. *Henricus Regius apud Theodor. Craanen Medicationum lib. 1.*

De Catarrho pro viro Ampl. D. D. M.

Affectus Illuſtriſſimo Domino præcipuè moleſti & opem medicam poſtulantes, ſunt catarrhi

rhi; coryſa ſcilicet bronchuſque, nunc cum febri junctu, nunc citra illam affligentes: nam mucum quem emungere cogitur, quandoque ita induratur, ut nares tenaciter obſtruat, ægreque eliciatur, frequenter autem ſputum, vel ſcreatu, vel tuſſi, nunc fortiore, dum materia adhuc cruda eſt & aquea minuſque aëris impulſui cedit; nunc faciliori negotio etiam ex intimis pulmonum receſſibus inſpiſſatum; & craſſefactum, excernit.

Horum catarrhorum indaganda materia ex qua tam frequentes & diuturni producuntur; locus ex quo in nares, fauces & in pulmonum bronchia ſtillat, fortè etiam in ventriculum; cauſa materiam ad tam largam & crebram ſtillationem impellens; atque hæc ſcire ad faciliorem curationem plurimum intereſt, & in medendo magnum momentum adferet.

Materiam quod attinet, non videtur lympha in ſpecie ſic hodie nuncupata, cùm illius motus ſit ab externis ad interna, ſcilicet aut ad receptaculum chyli, aut ad ramos venarum majorum non uno in loco: ſed ſerum, quod cum ſanguine per arterias ad partes defertur, per quas aliàs tum ſuperfluum, tum uſui alicui inſerviturum excernitur. Seri natales, & omnia quæ de eo dici poſſunt; huic reſponſo inſerere intempeſtivum foret, & prope in volumen excreſceret: pauca delibabo atque ea ſolummodo quæ ad explicationem Illuſtriſſimi Domini affectuum pertinebunt, primum non negabitur ſerum perpetuum & individuum ſanguinis comitem eſſe, eique commiſceri cum vitæ primordiis; auſimque dicere illud jam ſanguini junctum in veſicula ſaliente, antequam ullum viſcerum conformatum eſſet; niſi ſcilicet ab illo dilueretur ſanguis, nec fluidus eſſet, nec per minutiſſima capillamenta exporrigeretur; ut taceam illum ipſum ſanguinem nihil niſi limpidiſſimam aquam prius fuiſſe, quam Excellent. Harveius appellat colliquamentum.

Deinde certum eſt ſerum maſſæ ſanguineæ quotidie in ſanis reparari non ſolummodo ex potulentis, ſed etiam eſculentis; nam & hydropotorum ſanguis, qui parciſſime bibunt, & non raro demum tertio vel quarto die; item avium quarundam quæ nunquam potulenta ingluciunt; ſero diluitur. Aquilæ duæ, hic ubi hæc ſcribo, jam à 26. annis nutriuntur, rariſſimeq; animalibus ſeu vivis, ſeu mortuis ſanguine irriguis, ſed plerumque carnibus exſuccis & exanguibus ſcil. inteſtinis & extremis animalium potiuntur, ac ne guttula potus apponitur; nihilominus more aliarum avium mingunt. Paradoxon pridem, at nunc phyſicis curioſioribus non ignotum, & ipſemet in omnibus avibus renes & ureteres urina candida turgidos, & non ita pridem in aquila ejuſmodi, & dum hæc ſcribo in cloaca aquam lympidiſſimam cum ſedimento cretaceo in falcone reperi: inſtauratur autem ſerum hac ratione; abſumpta liquida non diu in ventriculo manent, nec in inteſtinis moras longas nectunt, ſed inde celeriter per vaſa lactea ad receptaculum chyli & cor amandantur, ac partim per vias à natura ad id deſtinatas, à ſanguine ſeparantur, & nonnunquam brevi poſt eliminantur. Tertio ſerum non ſolùm plurimos uſus corpori humano præſtat, verum etiam ipſum morboſum, plurimorum ſymptomatum morborumque cauſa fit; ſi vel copia, vel qualitate, vel motu, vel loco peccat. Apud Illuſtriſſimum Dominum peccat copiâ, qualitate ſalſuginoſa; loco frequentioris excretionis, ac receptionis incongruo, atque etiam propterea graviora minari videtur. Sero abundare macilentos, fuſcos, venis amplis & capillis nigris præditos, paſſim Car. Piſo de colluv. ſeroſa & alii tradunt, Illuſtriſſimum Dominum verè hujus plurimum cumulare, non ſolùm & frequentia & pertinaci duratione catarrhorum, ſed etiam ſenſu ipſo conſtat, dum in ſanguine venæ ſectione emiſſo, multoties ſeri proportio debitam excedens inventa fuit; hoc in maſſa ſanguinea Illuſtriſſimum Dominum non credo coacervaſſe ob nimiam potulentorum ingurgitationem; cùm ſemper temperanter vixerit, ſuperfluum potius in maſſa ſanguinea colligi videtur, quia in illa portio moleſtiam paritura permanet, nec per vias & ductus a natura deſtinatos ſufficienter excernitur, videlicet, aut vitio renum quos fortè hæreditario imbecilliores nactus eſt; fratrum unus ex ulcere renum obiit, alter iſchuria; atque ipſemet Illuſtriſſimus Dominus ab anno 1653. ad annum 1673. dum inerum bibit ac victu calefaciente & ſiccante fruebatur, urinas colore, conſiſtentia; ſedimentis, varias excrevit: quandoque obſcuras cum ſedimento copioſo, craſſo; etiam mucoſo; non ſine ſuſpicione renum ægrorum; aut glandularum ſubcutanearum, ob habitum corporis macilentum ſicciorum minuſque perviarum, nec ad ſudorem, aut inſenſibilem tranſpirationem ſatis bene diſpoſitarum, eoque minus quia ſerum ad faciliorem exitum non ritè præparabatur, nam Illuſtriſſimus Dominus ob negotiorum multitudinem & gravitatem legendo & ſcribendo maximam vitæ partem ſedentarius traduxit; & nimis calorem egregiè ſuperfluam aquam abſumentem excitavit; aut denique glandularum inteſtinalium; per quas maſſa ſanguinea vere & autumno diarrhœis ſalubriter depletur; atque à ſuperfluis humiditatibus vindicatur & levatur, nam plerumque alvi ſiccioris fuit. Serum ſalſuginoſius eſſe apud Illuſtriſſimum Dominum ſapor ſputi manifeſtum facit; inſuper patet ex ſabulo ſeu ſubtiliſſimis arenulis rubris & flavis, ut & ex operimento urinæ telæ aranearum ſimili, quæ nihil niſi ſalinæ concretiones ſunt; ſive matulæ fundo aut lateribus adhæreant; ſive ſedimento permiſceantur, nam demum poſt aliquam moram apparent ſimiles prorſus cryſtallis nitri; aut tartari, quæ in liquore aliquo ſoluta poſt quietem mediis in undis coagulantur, atque operimentum urinæ, pinguedo hactenus credita, monitore Excellentiſſ. D. Willis de urinis; ſal eſſe comperitur, ſi extillatum cultri apici imponitur, & candela ardens ſubjicitur; nam nec diffluit, nec flammam concipit, ſed inſtar ſalis culinaris crepitat. Unde ſalſuginem excedentem obtineat ſerum apud Illuſtriſſimum Dominum, prolixè res explicanda foret, ſi cum contentioſis agendum mihi eſſet; rem paucis abſolvam, primò ſerum omnium animalium ſanguineorum in ſicco viventium ſalſum & nitroſum eſſe exiſtimo, quamvis quædam ne guttam quidem ſalis culinaris, aut

alterius ſeorſim exiſtentis deguſtent, nam urina omnium quotquot novi acrimonia ſalina nares ferit, & deguſtata proculdubio ſalinam ſobolem prodiret: pullus aſinivus nullo alio cibo nutritus quàm lacte materno, aliàs ad ſanguinem edulcorandum tantopere commendato, urinam ſalſam emittit, cuniculi ſolo ſuncho levi & lactuca cibati acerrimam urinam emittunt, equos graminibus paſtos, vena ſecta copioſiſſimum ſalſiſſimumque ſerum acquirere veterinarii fidem faciunt & ſudor illorum teſtatur; deinde arbitror ſalſuginem ſeri quotidie reparari, & quandoque augeri, nam quamvis a primordiis vitæ aliquid ſalis ipſi immiſtum fuiſſet, vel millies evanuiſſet, cùm naturæ volatilis ſit, ut ex ſeri & urinæ deſtillatione notiſſimum eſt. Tertiò concedetur mihi cibos & potus pleroſque ceu corpora perfectè mixta aliquid ſalini & pinguis continere, niſique his prædita eſſent ad nutriendum inepta forent, quod utrumque rationibus & inductione alimentor. probarem, niſi brevitati ſtuderem, denique non negabitur alimenta in chylum lacti ſimillimum converti, adeo ut lac etiamnũ plures nihil niſi chylum eſſe tantum non apodicticè demonſtrent; chylus igitur cum lac ſit, vel lacti ſimilis, utique quoque cremorem ſeu portionem pinguem habebit, calidi nativi pabulum, quod aliorum pinguiorum in morem à flammula vitali incenditur, deflagrat, ac fuligines poſt ſe relinquit, & quamvis harum portio per expirationem & inſenſilem tranſpirationem avolet, pars tamen magna ſanguini permixta manebit, quæ in liquorem ſoluta illum ſalinum efficiet, non ſecùs ac à cineribus lixivium enaſcitur: cùm itaque omne ſerum ſalſum ſit, illud quotidie reparetur ex cibo & potu, dum non ſolum alimenta ſolvuntur, ſed etiam portiones pinguiores comburuntur quaſi & deflagrant, facilè conſtabit, quò temperamentum totius calidius, eò ſerum ſanguinis magis ſalinum evaſurum. Quoniam igitur Illuſtriſſimus Dominus quoque tale temperamentum nactus eſt, ut ex plurimis indiciis conſtat, quia inſuper maſſa ſanguinea ipſius à frequentibus febribus continuis & intermittentibus toties tantum non combuſta fuit, mirum non eſt, pinguibus conſumptis maximam partem, ſalina magis in propatulum veniſſe, & tandem prope principatum obtinuiſſe, ſerumque ſalſiſſimum evaſiſſe.

Mucum qui emungitur ex Glandulis narium; ſputum quod ſimplici ſcreatu prolicitur ex Glandulis ſupra pharyngem in faucibus ſitis, item extremæ Tunicæ palati juxta uvulam, inſculptis, & tonſillis prodire exiſtimo, cùm in ovibus & hominibus his in locis phlegma ſeu mucum facilè non ſemel expreſſerim; neutiquam verò ex intimis cranio indutis partibus & à cerebro huc deſcendere ſolidis argumentis Excell. D. Schneideri de Catarrhis fretus, credo, an mucus in Broncho è faucibus per laryngem in aſperam arteriam delabatur? ambigo, cùm tantillum liquoris rimæ iſti illabens tantum non ſuffocationem intentet; novi exceptionem quam regerunt; nimirum Catarrhoſam illuviem ſenſim & ad latera deſcendentem tale periculum non afferre, verùm cùm in Broncho ſputum copioſum per plures ſeptimanas ejiciatur, vix turbas iſtas Illuſtriſſimus Dominus evitare poſſet. Ut taceam me non rarò Bronchos obſervaſſe, in quibus fauces prorſus ab illuvie mundæ; imò quandoque prorſus aridæ erant; quod nunc quoque his in oris multi febri maligna decubuis accidit, multum ſine pleuritide, aut peripneumonia tuſſientibus, ſuccedente in quibuſdam ſputo, abſque difficultate, ſimillimo catarrho ſine febri contingenti. Exiſtimo potius ſputum hoc extillare ex Glandulis Bronchialibus, & extremis capillamentis arteriarum pulmonicarum; nam ſero Bronchia perpetuò irrorari conſtat inde, quia ſemper tum aſpera arteria, tum rami etiam extremi, liquore intus imbuti reperiuntur; Inflatis pulmonibus etiam multorum animalium ſpuma ab exagitato liquore copioſa reſultat, fluctuante nihilominus liquore in ramulis: denique non ſemel obſervavi Aſpera arteria ſecundum longitudinem diviſa, digitoque attenſa & fortiter preſſa protinus liquoris plures guttulas exſudaſſe intus, nec abſurdum eſt ſerum in maſſa ſanguinea ſecretum & deſpumatum tumultuans uno eodemque tempore diverſis in locis exitum quærere; non enim ſemel obſervatum fuit Broncho & Coryſa affectos, ſimul largiter ſalivaſſe, copioſiùs ſolito minxiſſe, inſuper ſudaſſe, imò quoſdam quoque dolores arthriticos expertos; in aliis quandoque ſimul larga diarrhæa alvum ſolutam fuiſſe: Exorbitans enim in tumultu hoc qua data porta ruit ac effluit. Glandulæ iſtæ ſerum ab arteriis accipiunt, quibus ubique pulcherrimè exornantur & ditantur;

Serum commovetur & à maſſa ſanguinea ſeparatur aliquando ſua ſponte & citra cauſam aliquam præviam, quæ alicujus momenti eſſet prægreſſam; quando nimirum copia aut acrimonia peccat. Apud Illuſtriſſimum Dominum fiebat pridem à quavis tempeſtate frigida, unde diu Illuſtriſſimæ matris more, frigoris impatiens fuit. Ultima vice evenit, æſtuante corpore, à perfrigeratione in umbra frigida, idque per ἀντιπερίστασιν quandam ſeri, per habitum Corporis exitum quærente in vaſa ſanguifera repulſo alibique exitum impetuoſius inveniente. An illius commotio & ſegregatio aliquando fiat præcipitatione quadam ceu fieri ſolet acido lacti inſtillato, non certo ſtatuerim, quamvis nec impoſſibilis ſit, nec deſint qui hoc etiam rationibus probent. Serum commotum per oſcula glandularum narium, faucium & bronchiorum exitum ſibi parat, quia naturaliter alias per illas evacuatur; propter crebros verò catarrhos, illorum oſcula vaſorum deferentium magis patula, cavernulæ ampliores & oſtia in cavitates prædictarum partium magis hiantia exiſtunt, ut inde ſine impedimento large emanare poſſit: largius & diutius continuato effluvio elabitur, quia ſerum acri ſua ſalſugine oſculorum labia prorſus nervea & exquiſito ſenſu prædita continuo laceſſit, atque ad ulteriorem effluxum ſollicitat; qui eò uſque perdurat, donec ſeri magna pars depleta, illudque tandem in illarum Cavernulis inſpiſſari & incraſſari, cœperit: unde etiam ſero à lactis aſinini potu mitiore reddito, Illuſtriſſimus Dominus minus tuſſiit, & mutato victu calido & ſicco in humidum & frigidum ab his moleſtiis vixit immunis.

Febres continuæ tum ſolæ tum cum Catarrhis exo-

exorientes adſcribendæ ſunt accenſioni ſanguinis alias fervidioris, ulteriori, potiſſimum à cauſis externis, nam temperamentum totius calidum & ſiccum ſcribitur eſſe, quod ſolummodo à tali conſtitutione dependet, atque alias ſæpè ex levi occaſione & commotione, etiam à dolore exardeſcit, intermittentes præterea fomitem aliquem poſtulant, qui bilis eſſe videtur, nam Illuſtriſſimus Dominus toto durationis tempore carnes faſtidivit ac plerumq; mitigata aut ſubducta bile curabatur.

Sententia hæc nimium propriæ credulitati litantis eſt; quâ aſſeritur neminem inficias iturum, Catarrhos ita frequenter recurrentes ab intemperie viſcerum naturalium calidiore & ſicciore multa humorum excrementitiorum colluvie ſtipata, primariò ſcaturire: ejuſdem ſortis eſt quæ paulo poſt ſubjicitur, vel certe illam illuſtrat ſcil. colluviei humorum excrementitiorum partem craſſiorem & terreſtriorem in viſcerum naturalium venulis omnibus indeſinenter ſtabulantem, inſtar fermenti ex intervallis incaleſcere, atque fermentari, inde maſſam ſanguineam ebullire; atque hoc modo recurſus hujus catarrhi frequentes fieri. Certè qui ſanguinis motum circularem agnoſcunt, hoc effectum ridebunt: nolo judicium Italorum adjungere de illis qui ſuperſtitioſè, hunc motum in tanta rerum anatomicarum luce ſpernunt. Cum plurimus Viris Doctiſſimis per maximam Europæ partem ſentio ſanguinem venoſum ubique ſibi ſimilem eſſe, nec diverſum in pollice pedis dextri exiſtere, ab illo qui in auricula cordis dextra detinetur, excepto illo momento quo chilus recenter per ductum Thoracicum affertur, brevi tamen pollicis ſanguini ſimilis futurus exiſtimo, quam colluviem craſſam & terreſtrem cum ſanguine in venulis omnibus viſcerum naturalium ſtabulantem, alios potius morbos, non multùm recidivantes quàm Catarrhos pariturum: à ſtagnatione non oriuntur inflammationes, cancri, ſcirrhi, ſcrophulæ, tumores cum folliculo, aliaque mala, prætenditur quidem antiquitas, quæ tamen vix Fernelianam ætatem ſupergredietur. Novi Excell. Riolanum huic ſententiæ faviſſe, ac propterea circulationem ſanguinis peculiarem excogitaſſe: attamen quoque egregie ab Excell. D. Slegelio Hamburg. de motu chyli & ſanguinis aliiſque vapulavit. Phthiſi Illuſtriſſimum Dominum à pulmonum ulcere oriunda non ægrotare, libera Reſpiratio, ſputum etiam ex imis bronchiis productum puris expers, & febris lentæ abſentia demonſtrant; num illa quæ à Marcore & pulmonum ariditate originem ducit, vel adſit, vel metuenda foret? ſummopere dubito, cum Illuſtriſſimi Domini pulmones aliàs ob crebros Bronchos nimium irrigentur, an omnino talis viſa fuerit non auſim negare; quamvis illam nunquam obſervarim in praxi mea trigeſimum primum annum excedente, nec viderim, quamvis non pauca phthiſi emortuorum cadavera ſecuerim. Waldtzuthi ad Renum in vicino monte ſpecus eſt in quo lapides molares effodiuntur & dedolantur, in illo aër ſemper etiam gelidiſſimâ brumâ, calet, pulviſque volitat ſubtiliſſimus loculos coriaceos penetrans arctiſſimè clauſos & nummos conſpurgans: quotquot lapidicidarum ultra annum in illa morantur, quod non pauci faciunt, diviti lucro inhiantes, omnes phthiſici fiunt, quidam etiam anno nondum elapſo. Pauciſſimi & non niſi maturè opem poſcentes evadunt: fortè his pulmones exareſcunt; certo id affirmare nequeo, quia hactenus nullo cadavere potiri potui, quamvis id prece ac pretio attentarim, ab hac phthiſi Illuſtriſſimus Dominus ut ſibi metuat nullam rationem habebit, licet macilentus ſit, nec à liberaliore victu habitus augeatur: maciei enim cauſæ plures aliæ, præter febres lentas; eſſe poſſunt; plurimorum habitus non augetur licet nullus morbus adſit; vel propter unicum ſuccum nutritium, ob ſalſuginem quoque minus ad inſtaurationem aptum; quia vero Illuſtriſſimus Dominus parens & fratrum unus phthiſi obierunt, oportebit ſaltem medentes cautiores eſſe atque etiam tuta timere: plerique ſalſos catarrhos phthiſim minitari tradunt, quibus tamen Exc. Platerus in praxi adverſatur, plures quoque novi frequenter illis obnoxios ad ſeram ſenectam perveniſſe, & quotidie videmus ſerum ſalſum ſine damno pulmones permeare, fortè Illuſtriſſimus Dominus jam aliquid arthritici experitur, dum in his paroxyſmis catarrhoſis brachium ſiniſter, ubi fonticulum geſtat, aliquoties doluit, niſi ſymptoma hoc adſcribendum fonticulo devio & nimium verſus tendinem deltoidis vergenti, vel affluxui alicui ſeri ſalſuginoſi, ad partem à fonticulo aliquantulum debilitatam & ad affluxum diſpoſitam.

His ita præſuppoſitis, indicationes erunt, ſerum in maſſa ſanguinea redundans imminuendum, ſalſius & fluxibilius edulcorandum, & denſius reddendum; ſanguinis inflammabilitatem emendandam & pro virili incendium declinandum; denique oſcula glandularum nimis patula coarctanda eſſe: quibus his auxiliis ſatisfaciendum eſt.

Venæ ſectionibus ſemper aliquid ſeri ſubtrahitur, ſimulque ſanguinis impetus coërcetur, nimia ebullitio & effervèſcentia obtunditur, at illas neque uſque adeo crebras ſuaſerim, cum in qualibet V. S. non exigua ſpirituum portio profundatur, unde ob hanc ſpirituum deprædationem ſanguis ſeroſior redditur, qui cachexiæ & ſecundum Avicen. Apoplexiæ paratior tandem evadit; à ſcarificationibus utilius quippiam non ſperarem quam venæſectionis ſuccedaneo expectari poteſt: idem de hæmorrhoidum apertione ſentio, quia non alius ſanguis ab hyrudinibus elicitur, quàm ſi aliæ venæ affligerentur; fonticuli cum ſemper aliquid ſeri de maſſa ſanguinea ſubtrahant & illud quotidie fiat; non ſine Illuſtriſſimi Domini commodo contingeret, ſi in dextro quoque brachio alter quoque excitaretur: in pedibus raro illos paro; cùm ſæpe eryſipelata ſuperveniant, ulcerum difficiliorum curatu authores; quod Illuſtriſſimo Domino eveniret ob maſſam totam debito fervidiorem;

Veſicatoria in habitu macilento atque ad febres proclivi, renibus aliàs debilibus, imprimis ſi e cantharidibus pararentur facilè turbas excitarent: tutiùs propterea omittentur; purgantia ex caſſia, ſenna (addo Rhabarbarum, Tamaryndos, ſyr. roſ. ſol. ſyr. flor. perſ. & ſimilia) non improbanda, attamen in his modum ſervandum exiſtimo, cùm à frequentibus purgantibus

tibus ventriculus & inteſtina mire enerventur: fortiora vero hydragoga ex jalappa, Gummi Gotta, & ſimilibus in habitu macilento, & ad febres admodum proclivi deteſtor;

Sudorifera & diaphoretica non pœnitus damnanda arbitror, cùm ſerum æque ac purgantia evacuent, nec metuendum illud acrius unde evaſurum, non enim mera aqua his viis excernitur aut tam graves ab illis quàm à purgantibus turbæ excitantur. Purgatio enim ſive irritando oſcula glandularum inteſtinalium, ſive ſanguinem fermentando, ſive utraque ratione fieri putetur, id nunquam ſine ſanguinis commotione peragitur. Certè in principio quoque phthiſis vix quicquam purgantibus nocentius exhiberi poterit: nullum novi qui horum uſu convaluerit, tenue principium ab illorum abuſu invaluit, & ſemper mortem ipſis acceleravit: Unde non immeritò Hippochr. diarrhæam phthiſicis etiam citra purgantia ſupervenientem læthalem pronunciat, l. 5. aph. 14. & alibi; non tamen ſuaderem ſudorifera aut diaphoretica valde calida: quamvis ſint qui etiam tabidis decocta ex guajaco & ſimilibus parata ſuadeant, & ſe cum fructu adhibuiſſe publicis ſcriptis bona fide atteſtentur, ut Joſ. Freitag. in conſilio contra phthiſin, ac etiam Exc. Riverius in ſuis obſervationibus, & alii in ſudore vel leviculo madore ciendo, curationem ineant; nec ab illius eruptione tantoperè terrerer; nimirum ſi mane circa horam quartam aut quintam ſudor emergeret, neutiquam ſtatim illum reprimerem, ſed ad bonam tolerantiam manare ſinerem; nec moderata exercitia ad ſudoris emerſuri metum, mane cœlo ſereno & benigno, aut in conclavi temperato, vel veſperi tantopere prohiberem, quia calore nativo aliquantulum excitato, & vegetiore reddito, multum ſeri, catarrhorum materia futuri, ſi non per ſudorem, ſaltem per inſenſilem tranſpirationem ſubtrahitur, citra ullum incendii periculum: præterea abſque ullo ſcrupulo Illuſtriſſimo Domino ſæpe darem, maxime menſibus autumnalibus, hibernis & vernis diaphoretica abſorbentia, ſimulque ſanguinem edulcorantia, juxta potum lactis aſinini, aut Juſc. Carn. vitul. aut ſimilia, idque ſummò mane hora ſcil. quarta vel quinta: Cujuſmodi ſunt pulv. antihect. Pot. C. C. philoſophicè præparati, Ebor. philoſoph. præpar. unicornu foſſil. Terr. ſigill. Turc. Bol. arm. & ſimilia, tantum abeſt ut hæc nocitura ſint, ut auſim dicere, me aliquos phthiſicos qui adhuc ſuperſtites ſunt, benedicente Deo, integræ valetudini reſtituiſſe; nec poſſum perſpicere, qui tutiùs catarrhorum fons perpetuus ſine his exhauriri poſſit. Doleo Thomam Williſium, virum optimè de re medica meritum hoc nomine ſuggillari, ac neminem ipſius methodo à phthiſi vindicatum fuiſſe, licentioſiùs pronuntiari: nolo nunc illius cauſam agere, illud ſolùm addo, rectiùs neminem ex pulmonum ulcere phthiſicum, ſe curatum poſſe fateri, æterno illo circulo clyſterum, venæſectionum, purgationum & ptiſanarum, utpote ſi res penitiùs excutiatur, methodo veræ rationi & experientiæ refragante, & umbram non corpus, ſymptoma non ulcus aggrediente. Prædicta hac ratione exhiberem.

℞. Pulv. Antihect. pot. ʒ ij. C. C. philoſoph. præpar. corall. præpar. Terr. ſig. ana ʒ j. unicornu foſſil. præpar. Matr. perl. præpar. ana ʒ j. Tab. man. Chriſt. perl. ℥ vi. M. f. P. cujus doſis ſit ʒ ß. cum aquæ ſcabioſ. vel veronic. vel Tuſſilag. pauxill. hora ſupra memorata. aut omiſſis Tabell. Man. Chr. perl. reliquum pulverem miſcerem conſ. roſ. rubr. ℥ iij. conſ. fl. bellid. min. ſucco numular. aut ſimili inſpiſſato, paro ſc. ex ʒ j. pilulas numero XL. doſis ſunt pil. X. cum paux. ſyr. viol. fl. bellid. min. hæc raro ſudorem movent, aut ſi ſudor emergat, nemini vel minimum nocuiſſe teſtari poſſum: nollem tamen illum culcitris aliterve violentiùs cieri.

Ead. diureticor. ratio eſt quæ non prorſus exſibilanda videntur, nec illi ipſi qui verbis illa deteſtantur, improbant, dum lac Aſininum, Juſcul. vitul. Caſſiam, ſuadent, quæ ipſamet diuretica: fateor tamen mitiora ſeligenda, calida fugienda eſſe, lac Aſininum mane hora 6. vel 7. & veſperi hora 5. ad ℔ j. tepidè Illuſtriſſimus D. bibere poſſet, admiſceo ſemper Jul. roſ. aut viol. ℥ j. vel ℥ i ß. ut ventriculo gratius ſit minuſque aceſcat, continuare illius potum poterit non per unum alterumve menſem, ſed etiam pluribus menſibus, quandiu nimirum illius potum ventriculus toleraverit, (nam non raro lac faſtidit & ſummopere averſatur) nec ſymptoma prohibens ſupervenerit, ad podagram expugnandum jam pluribus proficue ſuaſi: illius inſultus hac ratione Illuſtr. Dom. evitaret, quos dolor humeri ſiniſtri, & Illuſtriſſimæ Dominæ matris valetudo, quæ demum ſexagenaria, podagrica facta fuit, minari videntur.

Si lac Aſininum non amplius bibet, Juſcul. vitul. ſubſtitui poterit, ac non nudum, ſed alteratum ſcorzonera, endivia, aliiſve cichoraceis recentibus addito pauxillo hordei mundati, hac enim ratione major ſeri portio ſimul recederet, ac ſanguinis efferveſcentia compeſceretur; Ciocholatam, omiſſo pipere indico aliiſque aromatibus non omnino improbarem, cum nucleum Cacao hecticis imprimis conducere legerim aliquando in Hernandi Theſauro rerum medicarum Hiſpaniæ novæ. Commendant quidam contra catarrhos potum cavæ ſive caffè & decoct. herb. thee, ambo tamen Illuſtriſſimo Domino minus convenientia opinor, ob calorem quo prædita ſunt, licet nunc apud plures in uſu ſint, & ſua quoque beneficia præſtent: hæ potationes antiquor. potui calido reſpondere videntur, quas Europæi nunc ab Orientalibus mutuantur. Semicupia ſeu inſeſſus in conclavi temperato parata ex humectantibus ſc. malv. flor. Nymph. viol. hord. furfur. matris in aqua fontana decoct. extra paroxyſmos catarrhorum non rejicio, cùm quoque hac ratione ſalſugo emendetur, pori reſerentur, habitus ad incrementum diſponatur: verùm illis utatur mane tepidè, poſt inſeſſum lectum petat & toto die corpus contra frigus muniat, ne catarrhis anſa præbeatur. Diæta accuratiſſima ineunda eſt: aër frigidus, nebuloſus, ventoſus ſemper nocebunt, ut etiam præfervidus; cibis veſcatur boni ſucci, facilis digeſtionis; cum lactis potu, carnium teneriorum eſum nunquam prohibeo: cibi aromatibus, ſale nimirum, item ſuccis acidis cydoniorum, aurant. aceto aut ſaccharo nimio conditi; item fructus horei

crudi

crudi pænitùs fugiendi; piſces, paſtæ farinaceæ ſuccum nimis glutinoſum præbentes, cum Glandulas globoſas inviſcent, omnem butyri uſum non pænitus rejicere poſſum, cùm etiam flammulæ ſeu pabulum debeatur, & particulæ quædam pinguiculam reſocillationem exigunt, abuſum vero ejuſmet ut & ipſius olei etiam optimi, aliorumve alimentorum præpinguium damno: cùm effervescentiæ ſanguinis anſam præbeant; vinum dum lac bibitur in cibo & potu exulet, præ aqua fontanâ laudarem ob frequentes catarrhos decoctum aliquod E. g. in aquæ fontanæ ℔ iij. coque ligni viſc. quern. aut lentiſc. aut ſantal. citr. aut rad. chin. ʒ ij. quibus commode paſſul. maj. exac. ℥ j. vel ℥ ij. addentur; Cæna longè parcior prandio: Exercitia moderata nihil prorſus nocebunt; ſomnum pomeridianum & lucubrationes ſummopere diſſuadeo, non tamen ſtatim à cæna ſe ad ſomnum componat, ſed demum poſt aliquam ambulationem: Si alvus ſponte aperiatur clyſteres ſuperflui videntur; imo rectum & colon temere enervant flatibuſque implent, &c. *Ex Conſil. Manuſcripto Clar. D. Wepferi, die 12. Octobr. 1678.*

Ad Glandulas faucium roborandas conduceret gargariſmus levicule adſtringens, ex fl. roſ. rub. flor. malv. arbor. & hord. parat. pulmonibus prodeſſent rotul. pector. ex ſpec. diatrag. frig. & bolo armen. parat. maxime dum catarrhus adhuc tenuis & aqueus eſt; item Diacod. Montagn. cum aq. lactuc. ad cochl. ij. vel iij. ante ſomnum ſumptum.

Pro eodem ex aliis præcitati Excell. Wepfer literis.

Hactenus alteras accepi literas quibus traditur ſucceſſus potus lactis aſinini, & conſilium Excell. D. T. B. Lac Aſininum non contemnenda beneficia præſtare, & ulteriora polliceri facilè perſpicio: illius uſum diu continuandum arbitror; quandiu ſcil. illud ventriculus tolerabit, nec ſymptomata prohibentia supervenient, aliàs ſoleo ejus potum mane hora 6. & veſperi circa 5. ſc. duab. horis antè cænam ſuadere; verùm quia Illuſtr. Dom. parce cænat & hora quinta veſpertina hordeatum bibit; potus nocturnus non multum nocebit; licet ad mictionem ſtimulet, atque ſomnum aliquo modo interrumpat; quia ſtatim ruſus indormiſcit. Excell. Dom. B. Conſilium quod attinet, video in præcipuis, maxime in illis quæ imprimis in curatione attenduntur, nos conſentire, primum enim mecum ſtatuit catarrhorum, ſc. Coryſæ & Bronchi materiam ſerum eſſe cum tenue & mobile ſit, addo ſemper præſens; adeo ut ad quamvis cauſam externam catarrhos etiam ſubitaneos parere poſſit, non verò phlegma quod tardioris motus ſit; nec obſtet catarrhorum viſciditas & craſſities, quæ tum imprimis conſpicitur; quando vulgò coqui dicuntur, cùm nunc notiſſimum ſit ſerum ſanguinis facilè à calore ſpiſſari & gelatinæ ſimile reddi; ſerum quoque ſalſius fatetur teſtibus guſtu & totius pruritu. Copioſiùs generari putat ob intemperiem totius calidiorem & ſicciorem; modum non explicat, fortè ſalſuginem nimiam ab illa derivat, ac cumulari propter inſenſilem tranſpirationem inhibitam; imprimis ob ventos Neocomenſes veſperi frigidos quoſque ſentit, accedente abuſu fructuum horæorum & oleorum. Loco moveri ſerum & exitum affectare ex vaſis ſanguiferis; aſſerit, retentrice ob copiam labefactata, ac propter acrimoniam ſalinam & nitroſam expultrice ſollicitata. Item ob perfrigerationem poſt æſtum, imprimis denudato collo vaſis ſanguiferis maximis inſtructo, ob radios ſolares intenſius caput ferientes: De loco ubi ſerum percolatur, & ex vaſis elabitur, in hac coryſa & broncho remotiore, ſcil: extremis apicibus arteriarum capillarium, nulla quoque diſſentio inter Excell. D. B: & me erit, cùm materiam catarrhorum ſerum exiſtimet illudque non niſi per illas ad partes affluat; aliqualis intercedet de propiore loco mandante; quamvis ſi recta ratione rem reputemus inter locum remotiorem & propiorem non longior diſtantia ſit; quàm vel dorſum eſt tenuioris cultelli. Ex omnibus perſpicio Excellent. D. B. credere adhuc catarrhorum fontem eſſe cerebrum, unde fingit cerebrum Illuſtriſſimo Domino humidius eſſe; ac ob ejus coctionem debiliorem ſeroſi plus in illo produci, & cumulari à vaporibus ex partibus ſub diaphragmate locatis aſcendentibus; augeri, à meditationibus poſt paſtum, allici & attrahi quaſi, a radiis ſolaribus, exprimi inde per quandam antiperiſtaſim. Verum primo dubito cerebrum Illuſtr. Domino admodum humidum eſſe. Utcumque profunde dormiat, nam non dicitur propterea ſomnolentus admodum. Imo ſcribitur in omnibus actionibus procul dubio etiam in animalibus alacrem & promptiſſimum eſſe; deinde vaporum ex abdomine aſcenſum ad caput ſimileque illud quo caput tecto fumoſæ domui impoſito aut alembico, comparatur, poſt circulationem ſanguinis in lucem proditam, plures pridem exploſerunt, ac publicis ſcriptis impoſſibilitatem rationibus & experimentis demonſtrarunt, nihilque ex abdomine & pectore ad cerebrum pervenire, niſi per arterias Carotides internas & vertebrales; vaporum obicem in imo ventre eſſe diaphragma; in pectore pleuram; in baſi cranii duram meningem, ibi denſiſſimam & prope quadruplo craſſiorem, nec cranium in vivo, aut demortuo animali; nondum omnibus membranis ſpoliato ſimile credendum illi, quod in oſſuariis repetitur; imo oſcula illa quæ in baſi conſpiciuntur, omnia ita obturari, ut humori vel etiam flatui ne minimus vel ingreſſus vel exitus pateſcat, ut facile experiri licet; unde etiam merito affirmant, ſerum intra calvariam extravaſatum, alios potius affectus quàm catarrhos facturum, ſcilicet affectus ſoporoſos, apoplexiam, in tenella ætate hydrocephalos, &c. Niſi intra venas reſorbeatur, aut alibi quam per nares & fauces exitum inveniat; & ſi oſtia hæc tam patula ſunt, cur poſt tam graves contuſiones capitis, ad Trepanum properandum eſt? Addidi priùs alia quæ hic repetere nolo, moneo ſolùm pulmonum debilitatem non conſiſtere in illorum flacciditate, cùm hæc ipſis naturalis ſit: componuntur enim ex tenerrimis veſiculis; vaſis ſanguiferis, & lymphaticis, & bronchiis quæ omnia cavernoſa & exceptis bronchiis molliſſima ac ad diſtenſionem & receptionem promptiſſima eſſe debent; verùm in oſculorum nimia apertione; per quæ naturaliter fuligines ac portio ſeri ad Veſiculas & Bronchia humectandas exſtillat; ob nimiam

miam dilatationem plus ſeri elabitur imprimis ſi aliqua deſpumatio in maſſa ſanguinea fiat, neque illi propter pororum cutis ſubitam conſtrictionem tranſpiratio concedatur. Denique mihi ſuſpecta eſt & multis contradictionibus obnoxia ſententia de obſtructione glandularum globoſarum, ob quam lympha detenta corrumpatur, acrior fiat, anſam det febribus, fermentationi & ſegregationi ſeri, &c. cum quotidie plurimis ſcrophulis circa collum, ſub axillis & in inguinibus refertiſſimi, horum nihil vel rarius patiuntur, qui omnes tamen quoque his glandulis auctis in abdomine ſcatent, ut aſſerunt Cl. Riolanus & alii ac ipſemet quoque anatome comperi. Adjungit his ventriculum humidiorem debito, quamvis huic eſtato adverſetur appetitus integer, & pridem proclivitas nimia ad alui conſtipationem: ſi enim humidior eſſet obtunderetur ſenſus ac pylorus laxaretur, ut cibo nondum penitus ſubacto exitus pateret ante tempus, unde fluxus cæliacus, lienteria, aut certe alvus magis lubrica hactenus contigiſſet, & quid opus eſt ventriculum humidiorem cauſare, cum ob alias cauſas ſerum cumuletur. Verùm videtur fruſtra meritò in ſcaturiginem horum catarrhorum prolixè inquiſiviſſe cùm Domini Pariſienſes & D.B. prætérita antipraxi decantata viſcerum, omiſſa recenſione aperititivorum, ſtomachicorum, cephalicorum, pneumonicorum (quibus aliàs ſcatent conſilia, omnium nationum extantia de affluxu hypoch. & catarrhis) rectà pergant in medendo ad emendationem ſanguinis & ſubtractionem ſeri, ac ſi ipſimet agnoſcerent omnem labem in ſanguine deliteſcere, illaque ſublata Illuſtriſſimum Dominum ad unguem curatum iri, qua in re ipſis non invitus aſſurgo, credoque tum in hoc morbo, tum in plurimis aliis ſanguinem morbi ſedem, utcunque Miſellus ex partium numero expungitur, plurimorum morborum & ſymptomatum cauſam, fontem, & terminum, a quo, & neſcio quæ non alia exiſtere.

Materiam igitur auxiliorum quod attinet, D. B. V. S. illam non magni facere videtur; nec ego nuper frequentiorem & largiorem laudavi; at penitus illam proſcribere in temperamento calido & ſicco non auſim neque etiam febri catarrhali, quæ non ſemper putredinis expers, ex calore mordaci, urina craſſiore, tinctiore & turbata comperietur, hæmorrhoidum apertionem non majoris facio, quam aliam venæ ſectionem ubivis factam: & ſi omnino credantur hyrudines idioſincraſia quadam ſanguinem aduſtum & ſalſum allicere, ut Nicol. Fontanus opinatur, ſine verecundiæ jactura alibi quàm turpiter venis ſedalibus apponentur. Certe hæmorrhoidum apertio utcunque ab Italis ſummè extollatur, in praxi non illam opem fert, quam præſtare multi pollicentur, quin ſæpe alibi vena ſecta laudabilior ſucceſſus conſequatur, fonticulos in interſcapulio excitatos nunquam vidi; at ſæpe in collo loco ſetacei. Excel. Dom. Willis commendat phthiſicis & empyſicis, fonticulos in ſpatiis intercoſtalibus paratos; cum locus interſcapulii commendetur ab Illuſtriſſimo Domino de Mayerne non negligendus erit: ad quem eligendum exemplum Dom. De Seguier permovebit. A purgantibus maſſa ſanguinea ſero abundans ſæpè ægre depletur, at illorum abuſum improbo cum Dom. B. imprimis ſi ventriculo bene ſit, Illuſtriſſ. D. appetat: aluus quotidie exoneretur, nimium frequentes purgationes ventriculum & inteſtina nimis enervant, vitamque decurtant: quæ in ſena & caſſia carpuntur, eadem in mannam à ſcrupuloſo animadverterentur; diluitur cholericis; adulteratur Elixir & ſcammonio aliiſque: novi illam hypercatharſes efficile & tormina plerumque infantibus funeſta, ſyrupus aureus tutior eſt. Succolatum cum Excell. D. Pariſienſibus merito damnat, at ſolummodo paratam cum pipere indico: non aromatibus omiſſis factam, cùm etiam Hecticis concedatur, & memini magno Hetruriæ Duci exortuo, vel propter ſolos catarrhos & ad habitum augendum in frequenti uſu fuiſſe ann. 1640. Sulphurata & decocta magna non reſpuit D. B.; attamen nec illorum neceſſitatem imperare videtur præſens Illuſtriſſ. D. Valetudinis ſtatus, nec alias facile ſuaſerim illa antequam mihi penitius ejus conſtitutio innotuiſſet. Decocta ſantalor. rad. chinæ præmiſſo bolo ex conſerv. roſar. rub. r. flor. beliid. min. & pulv. Antihect. Poter. ſuo tempore commendarem. Interea Illuſtriſſ. D. his præteritis pergat in lactis Aſinini potu, cum inde tuſſis mitigatur, raucedo fere evanuerit, ac habitus incrementa ſumpſerit: nam quia urinæ copia potulenta quantitate, ſuperat diureticum eſt, quia tuſſis imminuitur ſeri ſalſuginem corrigit, quia denique habitus inde augetur, alimentum ultimum ab illo emendabitur; adeo ut vix laudabilius medicamentum & quidem alimentoſum, idem tutiſſimum excogitari poſſet, Eidem ſuccenturiare videtur juſculum vitulinum hordeatum, ſi pauxillum Endiv. recent. adjiceretur, magis caverentur febriles inſultus, minuſque afficeretur ventriculus, quem humidum exiſtimat D. B. nec tam facilè inde putreſceret ſanguis; ſi omnino talia a juſculis mane potis metuenda ſint: ſecus ac nunc, ſeu novo modo, ſeu antiquato in uſum revocato creditur, non, ubique locorum mane bibuntur vel ſuccolata, vel decoct. Theè. vel Coffè ſeu cave. Vinum dum Illuſtriſſ. D. lac bibit plane diſſuadeo, cum ſæpe graviſſima damna attuliſſe ſciam illis qui Podagræ cauſa lactis cura fruebantur. Barò quidam Eques Melitenſis illa fælici cum ſucceſſu diu utebatur, & podagram tantum non expugnaverat, in principio harum turbarum bellicarum, ex his oris in Civiam patriam ſuam profectus, ab Equeſtribus ad compotationes ſollicitatus, poſt paucos errores, ut mihi à Medico ſcribebatur, primùm in febrim anomalam incidit, quam excepit hydrops, Juveni adhuc paulo poſt funeſtus. Exiſtimo à vino non ſolum in ventriculo lac, ſed etiam in maſſa ſanguinea quorſum ejus portiones integræ abripiuntur, (teſte ſero lacteo ſanguine ſtatim poſt potum V. S. emiſſo) coagulari pericuſoſarum obſtructionum authorem. Perplacet Illuſtriſſ. D. in prandio pleniorem victum in hac cura concedi, quod eti m facere apud podagricos conſuevi, pauci enim victum illum tenuem ſufferunt quem Itali & Galli in cura lactis imperant. Tinnitum aurium nuper prætorum factum forta ſe a portione ſeri tenuoris in labyrintho & cochlea aurium devia: quia evanuit

nuit de illo non multa verba facienda ſunt, nec inquiſitionem ulteriorem meretur, num quoque ab hypochondriorum æſtuario provenit nec ne? &c. *Scaphuſii die* 30. *Octobr.* 1678.

Ad eundem ex eodem Clar. D. Wepfero.

Curam lacteam opem inſignem attuliſſe, multa ſunt quæ confirmant, nam hactenus nihil moleſtiarum Illuſtriſſ. Dominus quas antehac expertus eſt, amplius patitur: facies eſt vividior, minus iraſcitur, non læditur à ſole, ventis, pluviis & frigore, toto die extra lectum moratur, obambulat ſine laſſitudine. Pluribus ante aliquot annos Illuſtribus viris, ac quoque Religioſis ſuaſi hanc curam, qui adhuc feliciter in illa pergunt. Cùm itaque hactenus non pauca beneficia Illuſtriſſ. Domino lac præſtiterit, nec ullum indicium appareat quod illius uſum ulteriorem prohibeat, audacter illud continuandum arbitror; ſanguinem debilitari, ſeu aquoſiorem minuſque fibroſum inde fieri non tam facilè credo, cum lac nihil prope aliud ſit quàm chylus atque ex illo æque bonus chylus produci poſſit ac ex aliis alimentis ſive carnes ſive piſces, ſive olera & fructus ſint; imò præſtantior, quod ex tam luculenta ſanguinis correctione manifeſtè patet. In hac cura alios cibos nunquam denego, ſi modò tales eligantur, à quibus chylus non corrumpitur, nec vel aceſcit, vel bileſcit: concedo carnes vitulinas, hædinas, pullor. gallinac. perdicum, avicularum montanarum, ſive elixas, ſive aſſas, etiam fructus dulces coctos, item olera cum butyro recenti cocta. Nocent verò valdè ſalita, aromatizata, frixa, acida, nimis dulcia & ſaccharata. Cibis boni ſucci & facilis digeſtionis in prandio potiſſimum frui poſſet, nec ut lac illo mane intermittat neceſſe eſt. Vinum penitus improbo, quod non ſolum in ventriculo & inteſtinis chylum corrumpit, ſed etiam jam cum ſanguine permixtum, unde ſequuntur periculoſæ vaſorum capillarium obſtructiones, gravium morborum Authores. Cœnam ſemper in hac parciorem ſuadeo, imprimis in ſenibus nunquam tamen penitus omittatur.

Neſcio quam ob cauſam Illuſtriſſ. Dom. crebrius & fortiùs purgandus eſſet quam hactenus fiebat: nam nihil de ventriculo afflicto queritur, & maſſam ſanguineam plurimum emendatam ſuperius recenſita beneficia teſtantur: Merum commentum eſt lac tot & tantas ſordes legitimè potum in ventriculo linquere, citra illius vel aliquales læſiones. Novi plures hac cura fruentes, vix ſemel in anno lenitivum aſſumere, idque ſine ulla ſanitatis noxa: ſufficiet igitur Illuſtriſſ. Dom. ſola rhabarbari infuſio. Nodum quoque in ſcirpo quærere videntur illi qui pulverem antihecticum Poterii rariorem improbant: poſito illum fermentum ſtomachi, quod plures opinantur acidum eſſe, edulcorare, at hac ratione tutior lactis potus redditur: illum verò fermentum effætum prorſus reddere nemo me facile perſuadebit: Certe ſi æquo animo reputare velint adverſantes, facilè animadvertere poſſent uno atque altero mane ſumto hoc pulvere, eodem & ſequentibus diebus ægros tam bene appetere & alimenta aſſumta coquere ac antea fiebat, imò plerunque & melius cibus ſapit, & laudabiliter diſſolvuntur alimenta, quàm diebus prægreſſis, modò nitrum probè ab illo eluendo ſublatum fuerit. Hydropis quidem prænuncii ſunt pedum œdema, & reſpiratio difficilior; verùm quoniam toto die, ſine laſſitudine obambulare valet, vix credo œdema quod alicujus momenti ſit, adeſſe, eò que minus quoniam pedes quandoque ſudarint. Si ſolummodo reſpiratio difficilior obſervetur in aſcenſu ad arcem, non tanta erit ut Illuſtriſſimum Dominum terrere debeat; hoc enim ſenectutis culpa, non ab aliquo vitio intra cavum pectoris abſcondito, aut graviora minante fit: certe ſi domeſticas ſcalas, citra interpoſitam quietem aſcendere valet, ſi que in lecto non altum decubitum eligere cogatur, quód vix credo, quia ſex horis continuè noctu dormit, nec hanc dyſpnœam timendam arbitror. Memoriam apud ſenes minui in vulgus notum eſt, at & hoc plerunque non fit ob aquam intra cranium ſtagnantem, ſed quia & objecta negligenter, ceu priorem nota, non attendunt, aut quia propter multivaria negotia, quæ recenter obveniunt à ſuccedentibus obliterantur; hanc ob cauſam non forem Author Illuſtriſſ. Dom. ut pro memoria roboranda uteretur confection. anacard. pulvere mnemonetico Trithemii, aut ſimilibus exſiccantibus, quibus maraſmum ſenilem accerſeret: præcipuum remedium erunt induciæ à copia negotiorum, imprimis tædioſorum; & animi quædam tranquillitas. Concludo ulteriorem lactis potum Illuſtriſſ. Dom. proficuum fore; frequentes purgationes nocituras, pulverem antihecticum præſervationis cauſa, ſemel in ſeptimana, profuturum, aut, urgente affectu, etiam crebriùs ſumtum levamen allaturum, & lacti citra ullam noxam pleniorem victum adjungi poſſe.

D. T. O. M. Illuſtriſſimum Dominum porrò conſervet, curæ benedicat, ipſumque ad Neſtoris annos ſervet.

Soloduri 1. Februarii, ann. 1687.

Obſervationes.

Continua coryza affligit nares Integr. *Dom. Pauli Mothi* Archiatri regii, ætatis ingraveſcentis, ut per nares impedita via difficilis ſit illi & ſomnus & ſpiratio: obſtructionis narium peculiaris cauſa & ratio eſt: Quotieſcumque moleſtior eſt affectus per narium cavitatem prolabitur veſicula oblonga, rotunda, candida, ſero plena, quod exſudat: Ea verò veſica membranoſa ſæpe in medio narium ſubſiſtit, ſæpè extra nares propendet, levi digitorum impulſu ſurſùm ad caput retruditur, nareſque deſerit, ſed circa os ethmoides & olfactum & ſpirationem impedit: Evacuatur ſubindè extillante ſero, & liberior redditur olfactus. Ex pulvere ſternutatorio ſæpè amicorum hortatû hujus coryzæ quæſivit levamen, ſed quia majores in naribus obſtructiones nimiâ tractione catarrhi oriuntur, ab illo deſtitit unumque dormienti remedium eſt, in oppoſito latere obſtructæ naris decubitus. Faciliimum foret veſicam pendulam forfice amputare, ſi de membranulæ natura & origine conſtaret.

Ad varias conjecturas mentem torſi: an proceſſus mammillares? Per Epilepſiam ad nares pro-

protruſos author eſt *Eraſtus*; & recipiendis excrementis cerebri deſtinantur à *Warthono* in Adenogr. Sed quomodo oſſis ethmoidei foramimula permeabunt, niſi p. n. cribrum hoc dilatetur amplius? At quid de olfactu dicendum? ut in quavis coryza, ita & hic propendentibus veſiculis cedat odoratus, qui illis evacuatis redit: Taceo proceſſus facile rumpi poſſe nimis ſerò diſtentos? Polypi principium quominus credamus, facit ſubſtantiæ diverſitas & mobilitas. An duræ matris productio vel laxatio? Id ſine inſigni doloris ſenſu haud fieret, quo tamen caret vir optimus. An vaſorum lymphaticorum progenies? Nec color abludit, nec contentus liquor, niſi alia ſubſit cauſa: forſan idem cum Polypo generationis modus, obſervante enim Riolano 4. Anthropogr. cap.6. In cellulis oſſeis ſpongioſis carunculæ exiles continentur, quas vidit prolongatas, & ad imas nares prolapſas, ſponte verò adſtringentibus medicamentis ſupernè revelli: Veſiculas membranoſas ſine dubio, loco carunculorum in hoc corpore natura efformavit, quæ ſero ex catarrhoſo cerebro defluente intumeſcant. *Th. Bartholinus hiſt. 37. Cent. 6.*

Quemadmodum aliis nares ſanguine ſtillant, ita ſemel vidi illas pituitâ tenui cuidam ſtillare integrum triduum, per intervalla tamen: vacuato autem cerebro ceſſavit. *Quâ de cauſâ hyeme nares ſtillent*, notum eſt, *per compreſſionem ſcil. cerebri* quâ cauſâ itidem per æſtatem ſcil. per fuſionem humorum: hoc loco autem quomodo ſeparatio illa humoris pituitoſi à reliquâ maſſa ſanguinea contigerit, merito dubitatur, in cerebro enim tanta copia latere non poteſt abſque gravitate.

Id plane ſibi eveniſſe aſſerebat conjux. N. quòd nempe cum virgo adhuc, integrum triduum abſque ullo prorſus ſomno choreis conſumpſiſſet, per quatriduum integrum dormierit, evigilanti verò cœperint nares pituitâ ſincerâ per dies aliquot ſtillare ceſſavit autem iſte fluxus uſu pilularum cephalicarum. *Salmuth. Obſervat. 37. Cent. 1.*

Catarrhus frequens in inſulis Ferroenſibus Daniæ Regi ſubjectis.

In Inſulis Ferroenſibus propter aëris frigidam conſtitutionem, Incolæ penè omnes vere & autumno Catarrho affliguntur; (quem vocant Krüm) longè vehementiori quàm alibi terrarum. Ad nares defluit & pectus, cum tuſſi moleſtiſſima, & expectoratione, dolore capitis, & membrorum debilitate, ut vel lecto diu detineantur, vel moriantur. Salutaris tamen, cenſetur, & criticus, expurgans corpus ab humoribus humidis morbos graviores minitantibus. Deinde eadem frigida humiditas ſæpe excitat morbum acutum (*Landſfaervet* dictum, eo quod regionem pervagetur) non abſimilem morbo Caſtrenſi militum ex mora in cubilibus humidis, frigidiſque, febris ardens eſt; cùm dolore capitis ingenti & delirio, in nonnullis cum diarrhæa nec antè ſolvitur quàm medulla oſſium conſumpta corpus tabeſcat; plerique tamen evadunt. *Thomas Bartholini in actis Hafn.*

Malignitas occulta Catarrhum in pectore mentita.

Morbi qui ab initio blandiuntur, plerumque mutato ſchemate ſub finem ſæviunt, & dum apertè jocantur, occultè jugulant. Quod ſi de ullo, certè de maligna febri dici poteſt, quam meritò P. *Neucranz de purp. cap. 1.* Morbum fallaciſſimum *Anton. Menſt.* vaferrimum atque verſipellem, & *Flachſ.* quovis vertumno mutabiliorem, varias induentem larvas, modo hanc, modò illam faciem formamve mentientem. *Dec. 1. obſerv. 6.* appellant, quæ ita quandoque & ingenium, & mores ſuos occultare novit, ut nec lynceis poſſit obſervari oculis, ſemperque quo ſegniores ciet turbas, eo res ægrotantis deteriori loco ſitæ, quoniam furtiva manſione magis radicatur, firmioreſque nanciſcitur, malignitatis nervos, ut inquit præfatus *Menſt. in febr. malign. hiſt. & cur. p. m. 49.* Vera hæc eſſe ſequens probat hiſtoria. Circa finem menſis Aprilis anni 1674. huc venit Hungarus quidam robuſtæ aliàs naturæ, nomine *Michael Tods*, habebat ille neſcio quos dolores in pede, unde tamen rectè curatus, remanente aliquâ eorum imbecillitate, quam ex prioribus doloribus provenientem credidit, & neglexit: Non multò poſt languore corripitur univerſali totius corporis cum tuſſi valde, urgente, & ut apparebat, cum gravi catarrho in pectore. Deambulavit hinc indè quanquam languidus, proſtrata omnis appetentia, calor nullus, nulla ſitis, dedi, cum Diætam non ſemper obſervavit bonam, aquam laxativam & poſt Elix. propr. Parac. Undè rediit appetitus, ſed tuſſis exaſperata; ſumpſit decoct. pector. ℥ij. mann. el. ℥j. quo quinquies purgatus. Sumpta cœna decubuit, media nocte expergefactus de calore extraordinario, & ſiti vehementiſſima conqueſtus. Mane ipſum accedens corpus quidem obſervo plus juſto calidum, in pulſu nil niſi aliquam debilitatem circa veſperam vehementiſſimè delirare cœpit, præpoſtere ad omnia reſpondens, corpus ſummè calebat exteriùs, lingua arida, vultus torvus, nihil tamen mutato pulſu. Apertâ venâ brachii, exhibita ſudorifera, alexiteria, ſed ille tertio die poſtquàm delirare cepit obiit. Latuit ſub ſpecie Catarrhi malum, diu cum natura aliàs robuſta conflictatum; donec proſtratis viribus uno impetu mentem & vitam ademit. Sanguis qui V. S. emittebatur, floridus erat, nullum vitium notabile habens quod ſæpiùs in malignitate obſervavi, & notavit hoc etiam *Menſt. l. c. p. 2.* Quod miremur, ait, ſanguis iſte profuſus (e naribus ſcil.) ac plerumque ille ipſe etiam, qui ſectâ venâ educitur, rutilus, optimuſque apparet, quod venenoſæ qualitas ſenſum lateat, ſoliſque pateſcat facinoribus, vel quod venenatæ putredinis foculus altiòr, ſtrictiſque limitibus circumſcriptus *D. Caroli Rayger.*

Singularis Catarrhorum extractio ope pulveris cujuſdam.

Tranſiit anno 1661. menſe Januario Suinfurtum quidam veteranus Bombamachides, qui pulvere quodam farinæ puriſſimæ ſimili, inſipido

pido ferè, niſi quòd paulum acrimoniæ linguæ aut faucibus aſtricaret, inſignem pituitæ lentiſſimæ copiam è naribus catarrhoſorum, quibus pulveris iſtius quidpiam indiderat, abſque permutatione aut moleſtia, cum ſtupore elicuit; aſſeruitque eſſe pulverem cujuſdam radicis ex Arabia delatæ, ſuumque artificium multorum Medicorum in Imperio admodum celebrium teſtimoniis corroboravit; ego ſuſpicor eſſe corticem Rheumaticum, quem *Carolus Cluſius à Nicolao Monarde* in ſimpl. Medic. ex novo orbe delatum 3. p. 10. ita deſcribit. Ex Peru mihi miſſus eſt craſſus quidam cortex, quem ex vaſta arbore ulmo ſimili, tum amplitudine, tum forma, detractum ferunt: Naſcitur ad ripas fluminis cujuſdam 25. leucis à Lima diſtantis, nec alibi in India facilè reperitur: Indi in capitis defluxionibus, rheumatiſmis, aut alioqui corporis gravedine laborantes, hujus arboris corticem in tenuiſſimum pulverem comminuunt, & naribus imponunt, humores inſigniter educit, quâ ratione liberantur quod verum eſſe nos ipſi experti ſumus; ſecundum caloris gradum excedere videtur.

Hactenus Cluſius. Si Colonienſis ille Pyrgopolinices alio quoque conceſſerit optandum eſſet, ut certo inquiri poſſet in genuinam hujus pulveris naturam à Medicis propter inſignem uſum, quem præbere poſſet in curatione catarrhorum, ſi fieret familiarior. *D. Joh. Mich. Febr.*

Forte eſt idem Colonienſis quem deſcribit *P. Schottus in lib. 11. Phyſ. curioſ. p. 1289. nova edit. de anno* 1667. Fuit præteritâ hyeme (inquit) hic Herbipoli, Colonienſis, qui aliquandiu in Creta apud Venetos contra Turcam militaverat, ac dein militiæ pertæſus in Palæſtinam trajecerat, & annis aliquot prope Hieroſolymam in ipſâ valle Joſaphat, ut dicebat, habitaverat inter Turcas quidem, ſed tamen non ſine Chriſtianorum, etiam religioſorum conſortio. Habebat is pulverem, cujus exigua portiuncula, quantum apice cultri ſuſtentatur, naribus impoſita, & ſine attractione retenta, projiciebat è naribus ac faucibus catarrhos ac fœtidos humores tanta copia, ſine ulla tamen violentia, ut qui curam patiebatur, ſentiret notabiliter dictos humores è capite extrahi, atque ad nares & fauces confluere. Multis curam adhibuit, ſemper cum emolumento. Ajebat pulverem confici ex radice aliqua Arabiæ, nulla tamen aperire volebat vel nomen radicis. Sat magno pretio vendebat hunc pulverem. Forte & iſte pulvis & radix in noſtris pharmacopoliis reperitur, cum incredibile unicum hominem tantam ejus copiam è Palæſtina attuliſſe, ut ſufficeret in aliquos annos, & pro multis Germaniæ urbibus. *Hæc Scottus l. a.* Et talis Bombardarius Vratiſlaviam quoque venit nundinarum tempore anno 1664. & aliquot experimenta fecit, à Medicis tamen, quod dolendum, non priùs obſervatus, niſi cum dudum abierat. Inſigne tamen exemplum adducam, quod mihi ſequenti anno 1665. oculatus retulit teſtis aliquoties, cùm me ſuæ valetudini præficeret Generoſiſſimus *Comes Caſpar S. R. I. Comes Colonna L. B. de Fels*; is cùm ex conſtitutione nativa partim etiam morboſa difficulter ſpiritum traheret, & nares haberet maximè obſtructas, audito nuncio de hoc homuncione; illum accerſiri jubet. Comparet is vocatus, & cum Gen. *Comes* jam major ſeptuagenario in ſe ipſo primum experimentum vix tentare auderet, ſecretario ſuo perſuaſit, qui difficulter pariter anhelabat naribus obturatis, ut in ſe permitteret fieri tentamen. Annuit ille, & in præſentia *Comitis* prædicti & Rev. Patris *Theodori Moreti* è Soc. Jeſu Mathematici inſignis pulverem tenuiſſimum, ab iſto homine in aqua oblatum, naribus attrahit, quo facto tam inſignis copia humoris tenuiſſimi per palatum abſque ulla moleſtia educta fuit, ut aliquot minores pelues argenteas impleret, & poſt optimè reſpiraret. Ipſe Comes quidem hâc vice ab ipſa cura, quam falſe vocabat *die Flüſſe abzapffen*, abſtinuit, ſæpiùs tamen poſteà indoluit, & conqueſtus eſt, cum aliis nundinis ampliùs ille circumforaneus non rediret, quod tamen ſperaverat. Vidit *D. Joachimi Georg. Elſneri collega noſter* Jenæ, dum ſtudiorum gratia ibi moraretur, Ruſticum quendam in Thuringia Catarrhos tentaſſe educere maxima cum audacia adhibito pulv. Euphorb. & ut os tenerent eo facilius apertum, inſtrumentum adhibuit ſingulare pro apertura (*einen Knebel*) & ita copioſiſſime humores è capite vidit in ſubjectam pelvim fluentes cum moleſtia tamen; pariter hunc modum vocabat *Flüſz abzapffen* & pro ſingulis libris educti phlegmatis, Imperialem ſolvere ægri cogebantur. *Joh. Michaël Febr.*

Appendix ad caput præcedens.

De ſingulari Catarrhorum extractione.

Mentio facta fuit *Artificis* cujuſdem Catarrhos ſingulari artificio extrahentis; quid hac de re ulterius innotuerit, placet verba *Excell. D. D. Salomonis Reiſeli* Archiatri Hanovienſ. meritiſſimi, amici ſinceriſſimi, adducere ex *Litter.* 14. *Januar.* hoc ipſo 1671. anno è Hanovia ad me datis: in veteri *Obſervat.* 34. *inquit*, facta fuit mentio de ſingulari *Catarrhorum extractione* cujuſdam Bombardarii qui pulvere rheumatico ad nares attracto inſignem copiam humoris tenaciſſimi eduxerit: antè paucos dies, *inquit*, Hanoviam tranſiit circumforaneus quidam nomine *Joh. Georgius Clar. Stutgardianus* Herniarius, Lithotomus, qui præter ſuffuſiones detractas ejuſmodi pulverem vendidit rheumaticum quem inepte quidem in ſchedula ſua ab Arabibus *Parchimachobi* dictum ad multos uſus & deſtillationes, piſorum duorum magnitudine attractum laudavit publice: is ea de re interrogatus apud me privatim, & bona ſed ſua fide *Halnſiaſpis* (fortè adhuc ineptiùs quàm antè) dici affirmavit, & eſſe corticem ex Arabia allatum radice betæ rubræ, undè color rubeolus, permiſtum & auctum. Retulit porro quod Stutgardiæ ſtipendio Sereniſſimi Ducis vivat, ibique eo pulvere utatur, quòd eo uſus ſit *Vratiſlaviæ* circa annum 1664. comitatus ſervo, qui ad plebem colligendam ignem evomuerit. Fides ſit penes ipſum. Pulvis ipſe eſt incarnatus nullius ferè ſaporis, ſed ſi naribus attractus ſit, multæ acredinis, undè diſtentis præſertim ligno faucibus, plurimum ſeri per nares, oculos, &

palatum educit cujus rei ut experimentum facias, indeque facilius ſubodorari poſſis, quæ deſideras, mitto aliquot doſes. Incidit hujus occaſione in memoriam alterius cujuſdam radicis, quæ maſticata, compreſſo paulùm ſtomacho, appoſitione manuum inclinato capite, aperto ore & efflato ſpiritû tenaciſſimam & copioſam pituitam in quodam, magno cum levamine ventriculi, ſi is gravatus fuerit, eduxiſſe aliquoties vidi, quod in aliis licebit imitari. Id ipſum nè longius animum ſciendi cupidum avarus teneam, gratis accipe, *eſt cortex aut cauda acrioris raphani. Hæc D. Reiſel. ad D. Sachſium.*

Appendix altera.

De Dicto Pulvere Rheumatico.

Anno Chriſti nati 1658. vir quidam militaris nomine Jacobus Weidenfeld patria Colonienſis, Ratisbonam venerat, medicinam vendens quandam ad purgandum Caput ab omni humore excrementitio ſub forma pulveris griſei cum albido mixti pretio ſatis ingenti, conſiderato ſexû & ætate, in varia doſi. Imponebatur autem pulvis hic parùm madefactus extremis oris utrinque narium, ea tamen cum cautela, ut ne cerebri meninges vellerentur, ore patulo patiens ſemper & capite inclinato ſederet, aut ſtaret, quouſque humores profluebant, compreſſis interim per vices paululùm, & leniter, aſt non emunctis naribus, tunc è momento inceperunt mucores, humores excrementitii, non ſine riſû & miratione adſtantium, continuato fluxû, & connexû ad quadrantem horæ per nares ac palatum profluere imò etiam ex oculis deſtillare, & cum humoris craſſi & viſcoſi defluxiones ſponte deſiſtebant, ſignum fuit evacuationis completæ ac deinceps patiens corpus & caput reflectens erigere ſe, & circa tempora, ſinciput & verticem, expanſis manibus retrorſum fricari jubebatur. Vix dictu credibile, quam hilares & leves in capite ſe ſenſerunt patientes poſt hujus pulveris uſum. Si major copia humorum in ſincipite, major fluxus per nares; ſi major in occipite, per palatum major fluor fiebat; tardior vel lentior operatio, mica panis toſti ad nares calide admota ſtimulabatur. Ajebat medicaſter, ſe biennio, vel triennio ab hoc tempore è Terra Sancta in Germaniam reducem, medicinam hanc per medicum Arabicum in ſecreto obtinuiſſe, ac de trunco, ſeu ſtipite certæ cujuſdam arboris eſſe in Arabia creſcentis, defectum ſive penuriam tibi ſuppleri cura & familiaritate Patriarchæ Damaſceni. Arborem hanc præterea referebat, eſſe craſſitie & proceritate malo noſtrati non diſſimilem, patulis, ſed paucis ramis, corticem habere non valde rugoſum coloris ſpadicei, medullam ligneam, coloris ſubalbidi, duriorem quam in arbore malo, frondeſcere cum foliis ſalicis, germinare cum flore magno, rotundo, patulo, in diametro prope pedali, qui intus colore varius, viridi, cæruleo, rubro, nigro, artificioſè intertexto, exterius, vel in extremitate ac laciniis flavo; floribus ſuccedere fructus, baccas ſcilicet vel pomula parva, rotunda, ſubnigra, ſed nullius uſus, quæ & ſponte decidunt. Arborem hanc in lingua Arabica, (Eſtiopata) vocari. Truncum, qui odore & ſapore aromatico inſigniter acri, ſolus hactenus ab octodecim annis apud Arabes in uſum medicinalem venerat, in particulas parvas & minutim diſſectum, atque ſubtiliſſime pulveriſatum calcinari in vaſe æneo ſuper carbone ignito, atque dum fumus acris ſub cœruleus de pulvere devolaverit; cui ob acrimoniam inter calcinandum prope adſtare nemo audeat. Experimentum hujus pulveris cum effectû bono in perſonis illuſtribus, mediocris ac inferioris ordinis, tam religioſis, quam ſecularibus utriuſque ſexus, & diverſæ ætatis in urbe Ratisbona factum fuit ex obſerv. propr.

Scholion Helvvigianum.

De hoc pulvere rheumatico legatur in Tomo ſeu anno 1. Ephemeridum medico-phyſicar. Academiæ Naturæ curioſorum in Germania, Obſervatio 34. ubi ex epiſtola Nob. D. Johan. Michaelis Fehr. Phyſici Suinfurtenſis, perhibetur, eundem medicaſtrum anno 1661. Suinfurti fuiſſe, ac eundem pulverem cum magno applausû vendidiſſe, & ex radice rheumatica Calori Cluſii præparatum eſſe. Meminit etiam P. Schottus S. I. lib. 12. Phyſicæ curioſ. hujus pulveris; nec non & D. Philipp. Jacob Sachs, Phyſicus Uratislavienſis, in ſcholio ad obſerv. prædictam refert, quòd idem vel talis homo cum pulvere ſuo Uratislaviæ anno 1664. in nundinis fuerit, & applauſum magnum habuerit; vid. etiam annus 11. dd. Ephem. append. Placet his adjungere litteras, quæ Roma Ratisbonam, & viciſſim Ratisbona Romam de hac materia miſſæ fuerunt, ex quibus Reverendi & excelſi nominis P. Athanaſii Kircheri S. J. ſententiam, ſenſumque meum quis percipere poteſt.

Sebaſtiano Denichio, Præſuli Almirenſi, Suffraganeo Ratisbonenſi. Reverendiſſime, & Illuſtriſſime Præſul. Mirabitur forſan meam in reſpondendo tarditatem, ſed cauſas ejus paucis expono. Jam a menſe ingenti auriculari catarrho ita divexatus fui, ut me ferè ad omnia inhabilem reddiderit, obſurduiſſe videbar omnibus nec quicquam medico proficiente ſuis paſſim dari ſolitis alexiteriis, Dei gratia tandem convalui à ſurditate, remedio mihi à Deo inſpirato, & fuit ſulphuris accenſi vapor intra aures immiſſus. Atque hic fuit rerum meorum huc uſque ſtatus. Literas interim Illuſtr. D. V. penitus excutiens, circa mirum illud neſcio à quo empirico propoſitum medicamentum me ſtatim in eo impoſturæ veſtigia ſubolfecit. Primum fuit, quod pulveris nomen Arabicis literis exhibere voluerit, quæ literæ non arabicæ fuerunt, ſed cabaliſticæ, & amuletariæ, ex planetarum, ſignorumque characteribus connectæ, ut quivis facile advertere poterit. Secundum fuit vox (Eſtiopata) quæ vox Arabica non eſt, ſed per anagrammatiſmum id ſignificat, quod eſt opiata. Eſt autem opiata confectio ex opio, helleboro, ſimilibuſque mirifice caput expurgantibus medicamentis confecta, mahumetanis valdè uſurpata, utpote quæ mirificam vim ad capitis humores trahendos obtineat, ſpiritus corporis ad inſaniam uſque exci-

excitet, opportunum proinde remedium quo ad hoſtes furioſe invadendos utuntur. Tertium eſt quod Archiepiſcopus, ſeu Patriarcha Damaſcenus illud diſpenſare ſoleat. Ego ſane alium Patriarcham Damaſcenum neſcio quam Patriarcham Maronitarum, qui habitat in monte Libano in monaſterio Genubin, mihi literis notiſſimum ſed neque a Maronitis hic Romæ meis amicis, neque ab ipſo patriarcha, de hoc mirifico pulvere quicquam innotuit, utique hic, ſicuti multa alia peregrina à Maronitis mihi communicantur, ita & hoc tanti momenti non prætermiſiſſent. Addo quartum, nullum hic mercatorum Arabum de hujuſmodi Arabiæ felicis arbore, ejuſque virtute quid noſſe, inde concludo nullam ſimili medicamento fidem adhiberi poſſe & debere, cum & periculoſiſſimum ſit, & à ſuperſtitioſis lucris profectum, quibus in more poſitum, ſine magico amuleto nullum fere ſimile medicamentum exhibere, uti in magia, & cabala ſaracenica fuſe oſtendi tom. 2. Oedipi part. 1. ſyntagm. 4. & de virtute quidem hujuſmodi pulveris non dubito, cum innumera in Oeconomia botonica reperiantur, quæ ſimiles effectus præſtent, ut ſunt Helleborus, ſolanum, peplum opium omne certa arte præparatum; & ſimilia reperiuntur in Proſp. Alpino de plantis Ægypt. de virtute itaque talis, uti dixi, pulveris non dubito, ſed ut tales ſtatim, aſſumptum effectus præſtet, quos Ill. D. V. deſcripſit. illud dico eſſe ſuſpectum, & ponamus non eſſe ſuſpectum, dico tamen nulla ratione adhibendum eſſe, ob ſummam quam naturæ infert violentiam, & damna vitalis œconomiæ irreparabilia atque hoc eſt meum de pulvere iſto judicium, ſalva doctiorum medicorum opinione nil igitur reſtat, niſi ut me gratiæ ſuæ commendatum habeat. Vale, decus Præſulum, meque ut ſoles, ama. Romæ 20. Julii 1658. *Athanaſius Kircherus.*

Reverendo admodum Patri Dom. Athanaſio Kirchero S. I. feliciter agere! Reverende admodum Domine pater.

Quantum contriſtatus fueram de percepta ægritudine tua, tantùm iterum ſum lætatus, cum literas manu tua ad Rev. Dom. præſulem Almirenſem videbam exaratas. Et quid ni? dignus etenim omni benevolentiæ & amoris affectu, quem omni honore dignum cenſet, & cui ſceptra ſubmittit literarius orbis. Averruncet, precor, altiſſimus, nè prius cælum laboris præmium capias, antequam nobis mundum ſubterraneum ſagaci opera tua recluſeris & publicaris, quem omnes anhelantes expectamus. Sententiam tuam, vir reverende de pulvere, ſeu medicamine empirico, in præmemoratis literis tuis ex benevola Reverendiſſimi præſulis communicatione, jucundam ſanè perlegi, ſagaciter omnia & erudite literulæ ipſe enim, quarum figuras ego in ullo orientalium ſcriptore unquam invenire, aut pro Arabicis agnoſcere non potueram ſcrupulum mihi impoſturæ moverunt. Nec diſplicet anagrammatiſmi enodatio, ſi latiori ſumitur ſignificatione opiatæ vocabulum. Sub hoc ſiquidem veteres illa magna medicamenta, quæ opium admiſtum vel ſtuporem inducunt, intellexerunt, moderni vero etiam multas confectiones cardiacas, alterantes, purgantes, vocabulo hoc denominant. (ut Renodæus lib. 3. Inſtitut. pharmaceut. tempeſtivè annotavit) credo ob ſubitas earum operationes. Linquamus interim Empirico ſecretum ſuum, quo hactenus multorum loculos emunxit, & eſt inventum illud non ita modernum, octavo etenim ab hinc anno, & quod ultra, eodem cum medicamine idem homo Bavariam peragraverat, ut incolæ quidam mihi narraverunt qui, eo non abſque effectu bono, illo tempore quoque uſi ſunt. Imo ante ſexdecim annos in Helvetia Lucernæ, & Tiguri quendam doctorem medicum pro uſu convanum ægrotorum ſuorum, ejuſmodi pulverem in eadem ſubſtantia, colore, odore, ſapore, inque eundem finem, in publico præparari pharmacopolio curaſſe, fide dignus noſter Pharmacopæus, qui ſocietatis Collegio hac in urbe pro tempore inſervit, retulit. Placuit quoque diſcurſus R. T. de conficiendo ejuſmodi pulvere valde elegans; ſed ſecreti hujus pulveris præparationem legitimam ex agyrta illo audire, poſito quocumque pretio, hactenus non licuit; licuit vero ex operoſa inveſtigatione, & variarum compoſitionum experimento demum ſubolfacere pulverem hunc certè ex nihilo alio, quam ex euphorbio fore compoſitum. Obſervarunt hic quidem aliqui, ſub hujus manibus ſæpius tractari radices pyrethri & morſus diaboli, inde in experimentum conficiebant ex dictis radicibus tritis & cum pauco Zingibere ac cornu cervi præparato miſtis pulverem fere ejuſdem coloris cum priore, ſed ſaporis acidioris, dum iſte ſit acris & aromatici, phlegma etiam ac humores ſeroſos e naribus atque palato trahebat; aſt non tam cito & potenter veluti dictus. Quocirca ſagaciori proceſſu alii procedentes præpararunt ex euphorbio & calce trita, qui quidem potentius humores, ac majore cum impetu trahebat; interim vero ob vim ſuam cauſticam, inſignem & acerrimum capitis dolorem aut moleſtiam cauſavit. Uſque dum ad formam & proceſſum illius ſupra memorati medici Helvetii, præparari mihi portionem curaveram, quem pulverem ex una parte euphorbii & dimidia parte amyli confectum, comperi unum & eundem eſſe in ſubſtantia, colore, odore, ſapore, & effectu cum empirico illo. Euphorbium autem baſin genuinam eſſe hujus medicaminis, acrimonia ſub lingua & odor accenſi ſuper carbone aromaticus oſtendunt, atque cauſticam ejus vim infringi amylo, uſus docebat. Et cum Euphorbio rite præparato & correcto, cujus præparationis quinque diverſi habentur modi in catapotiis, & aliis utimur, etiamſi a quibuſdam pro veneno habetur, non dubito cum fructu & citra periculum quoque ſub forma prædicti pulveris, ſternutatorii vel errhini inſtar illud uſurpari poſſe, ſi modo inconſulto medico id non fiat; quod ſane in utroque tum empirico iſto tum illo cura mea præparato pulvere expertus ſum; quibus igitur laudem omnem derogare non potero. Et dum Dioſcorides cæterique veteres & moderni Botanici frigide ſatis Euphorbii hiſtoriam dederunt, imò num ex arbore, vel frutice conciſis ſuccus manet, diſcrepant, deſcriptionem magis genuinam ejus aveo, præſertim arboris, vel fruticis ipſiuſmet, atque magna mihi & bono publico

Xx 3

gratia fiat ſi hujuſmodi hiſtoria à modernis Arabibus, aut iis qui in Lybiæ oris negotiantur, peteretur: in quo te V. R. multùm poſſe non dubito, modò te exorare liceat. Hæcque ſunt, quæ tibi tum ex juſſu & voluntate reverendiſſimi præſulis, tum proprio motû ac confidentia veteri in itinere quodam noſtro contracta, notificare debui, ſimulque ulteriori tuo favori, cujus non parvam favillam è literis tuis ante biennium ad me per quàm humaniſſimè datis ceperam, me meaque ſimul commendare volui. Vale, & fœtum tuum, Mundum ſubterraneum, demum feliciter enitere. Ratisbonæ d. 5. Id. Septembr. A. C. 1658.

Johannes Hellvvigius.

Pulverem rheumativum, quem Dom. Joach. Georg. Elſnerus Jenæ apud circulatorem quendam agreſtem obſervaverat, ſicut D. Sachſius enarrat in Schol. ſupra cit. nec ego dubito, aliud quid, præter pulverem iſtum medicaſtri Colonienſis ex euphorbio fuiſſe, aſſidua ejus abundantia quoque & experientia ipſa perſuadent. Alioquin poſterioribus annis celeberrimus D. Guernerus Rolfincius in tract. ſuo de purgantibus vegetal. ſect. 4. art. 3. euphorbii hiſtoriam accuratiſſimè conſcriptam, & præparationem pulveris hujus rheumatici genuinam tradidit.

SCHOLION SCHRÖCKII.

Aliàs etiam Errhinorum ex Euphorbio formulas, idem Vir Excellentiſſ. in ord. & meth. medic. ſpec. comment. lib. 6. ſect. 4. cap. 1. conſignavit. Sed uti cautum ſemper in quovis adhibendo errhino Medicum eſſe decet, ita in primis in illis, quæ ciendo ſternutationem, levis cujuſdam epilepſiæ ideam referentem, vehementioris operationis exiſtunt. Quale utique Euphorbium eſſe, ſi ſibi relinquatur, nec additis idoneis aliis, acrimonia ejus infringatur, nemo non novit, cujus nempe acre & adurens quaſi ſal volatile variorum incommodorum cauſa eſſe valet. Quod ſanè Regius in Dania Capitaneus peſſimo eventu expertus fuerat, inflammationem capitis funeſtam ſibi cauſatus, ceu teſtantur magna regni illius ſidera medica, Simon Pauli Claſſ. 3. Quadripart. botan. cap. de tithymal. nec non præfat. tract. de Doſibus vomitorior. ac purg. & Thom. Bartholinus Volum. 2. Act. Medic. Hafnienſ. obſerv. 102. Item Diſſertat. G. de Medic. Danor. domeſt. Quamvis ſi debite contemperatum, & à prudentis Medici provida manû porrectum fuerit, innoxium evadere, optimoſque præſtare poſſe effectus, experientia ſua confirmat Nobiliſſ. D. D. Franc. Ignat. Thiermairius Conſilior. Med. lib. 2. cap. 2. ubi etiam pulveris hujus rheumatici, cujus hiſtoria in præſenti obſervatione traditur, præparationem edocuit, quem utique ob diſgregatas & obtuſas à Coraliis, & amylo potentioris ſucci iſtius Lybici particulas, blandiorem agendi vim ſortiri credibile eſt. Alias quoque oleoſis diſtemperatum miteſcere, ex Meſue conſtat, quem Auguſtani noſtri in Diſpenſatorii ſui Claſſe 20. ſequuti fuerunt à me pag. 431. Pharmac. Auguſt. reſtit. defenſi, videlicet ab olei hamoſitate ſalis volatilis ſpicula (quæ etiam acidus citriorum pomorum ſuccus frangit, atque obtundit,) illaqueari, Celeb. Joh. Nicol. Pechlinus exercit. de purg. Medic. facult. cap. 21. oſtendit. Quâ ratione non ineptè Agyrta ille pulverem catarrhalem, quem Matri Excell. D. D. Joh. Ludov. Hannemanni dederat, oleo olivarum infuſum, naribus attrahi juſſerat, quem utpote ejuſdem cum Euphorbio farinæ fuiſſe Illuſtr. Bartholinus l. c. Act. Medic. Hafn. non abs re ſuſpicatur quamvis idem potentiſſime quidem tenaciſſimi humoris pluviam ex oculis, naribus, & palato concitaverit abſque tamen ſperato levamine, non tam pulveris ipſius culpa, quàm ut ipſe D. Hannemannus judicat, quod corpus non antea debite præparatum vel evacuatum fuerit. Quos verò Euphorbii vehementia nimium terret, alia tutiora, quæ ſubſtituant, habent, nec tamen minoris virtutis Errhina; quæ inter in primis Aqua majoranæ laudem meretur, magnoperè à D. Simone Pauli Claſſ. 3. quadripart. botan. tit. majoran. commendata; nec non Vitriolum album à Nobiliſſimo noſtro Wedelio in Ephemerid. Curioſ. Ann. iij. Obſerv. 14. debito cum encomio communicatum. Cæterùm quæ circa actionem, uſum, & virtutem Errhinorum notanda, optime expreſſit idem Wedelius lib. 2. de medicament. facult. ſect. 2. cap. 2. Vias etiam, per quas ſeroſitates arte iſta evacuantur, eleganter monſtrarunt. Magnif. Guern. Rolfincius lib. de purg. vegetabil. ſect. 4. art. 3. cap. 10. & Cl. Nicol. Steno obſervat. anat. de glandulis oris §. 23. ac obſervat. de vaſis narium.

Ante annos ſex Agyrta quidam Matrem meam de imbecillitate capitis, & Vertigine conquerentem acceſſit, pulverem qui evacuabat Catarrhos, ipſi dedit, cùm in oleo olivarum infuſum naribus attraheret hinc actutum ex oculis, naribus, palato, tenaciſſimus pluebat humor, uſque ad guttam ſanguinis, quod pro bono ſucceſſu interpretatus, cùm ex ipſo quærerem quodnam genus medicamenti eſſet? gummi exoticum ex India allatum dixit, cumque mihi oſtenderet aliquot fruſta, aliqua gummi ſpecies mihi viſa fuit, hanc catarrhi pluviam nominabat *Fluſz abzapffen*; nil verò levaminis inde ſenſit mater mea, quare? ratio in promptu, quoniam corpus non ante præparatum vel evacuatum, ut oportuit, ſcis enim quanam præpoſtera & ſiniſtra utantur medendi methodo, quâ homines magis belle necant, quàm tuto ſanant. De Catarrhorum extractione ſimilem obſervationem Ephemeridum Curioſorum anni primi Obſervat. 34. p. 110. 111. 112. legi, cui hanc hiſtoriam meam ſocio, eamque dudùm ad aliquod Academiæ membrum tranſcripſi, quæ dubio procul hujus anni Miſſi inſeretur *J. Ludovic. Hannemanni.*

Empirici Errhinum, quod ad pluviam Catarrhi adhibuit Matri tuæ, ejuſdem forſan farinæ fuit. Vidi vel menſuram portæ noſtræ liquore ex naribus ſtillante velut ex fonte perenni impletam à quodam Empirico. Secretam autem hanc artem ſervant Agyrtæ, nec ſatis illi fidendum, cum euphorbio vix ſit melior. Rectè ille

----- Ignotum nolis proponere notis
Cognita Judicio conſtant, incognita caſu.

Optima quippè remedia, Hollerii Judicio, quæ

quæ plurimis cognita, pluribus probata ſunt. His ergò utamur, præeunte *Vindiciano* ad Valentinianum Imperatorem, quibus ſumus benè experti, & quorum beneficio conſequuti ſumus optabilem ſanitatem. Non dubito ad eliciendam per nares aquam, quin Agaricus, Gummi gotta quocumque modo præparata plurimùm valeant. *Th. Bartholini ad D. Hannemannum.* Reſponſio.

Vitriolum album Errhinum tutiſſimum.

Legi in Obſerv. 34. Ann. 1. Miſc. Medico Phyſ. p. 3. de pulvere ad Catarrhos extrahendos è naribus & faucibus, quod olim jam apud citatum Schottum legi. Non poſſum non mentem meam, quam circa illud Medicamentum hactenùs fixi, exponere. Putavi enim aut illud fuiſſe radicem Euphorbii, ita cum aliis temperatam, ut mitiori energia, exutâ agendi tyrannide, ageret, quale Excell. 1. ipſa quoque ſuggeſſit, vel quod probabile viſum eſt (uti de non viſo Medicamento conjectari licet) Vitriolum album, ſubtiliter pulveriſatum vel ſolitarium, vel miſtum, idque 1. quia Schottus ipſe putavit, illud in noſtris etiam Pharmacopoliis reperiri, inductus tantâ copiâ Medicamenti, qua artifex inſtructus erat. 2. addit. Idem ſine attractione in naribus retineri debuiſſe, dubio procul nè ſternutationem cieret, vel ſaltem minorem. Si additum fuiſſet, an in aqua, quacum adminiſtratum eſt, Medicamentum illud ſolutum fuerit necne, eſſet id longe probabilius & certius aſſertu. Quicquid verò horum ſit, Vitriolum album expertus ſum in aqua ſ. vel cephalicâ ſolutum, pennaque naribus modeſte applicatum, liquare in debita quantitate ex voto Catarrhos, & extravocare, ita ut infantibus etiam recens natis, præ ſpiramentorum naſi obſtructionibus, uti ſæpiùs fit, vix lactare valentibus & ſuffocandis, feliciter aliquoties id adhibuerim. Quo caſu neque ol. Amygd. d. naribus inſtillatum, & radici earundem illitum, neque aqua Majoranæ indita, ſemper votis reſponderunt. Hoc Medicamentum omne tulit punctum. Novumque non eſt circumforaneos talibus ſæpè ludere vulgus, ut peregrina illa jactent, quæ prò foribus ſæpe reperiuntur. *Georg. Wolfg. Wedelii.*

Ex ſucco betæ noxa.

Non infrequens apud nos eſt in coryza difficiliori uſus ſucci radicis betæ, quem permiſtum aquæ majoranæ addito mellis Anthoſati tantillo naribus excipiunt ægri, & ita paulatim lentæ pituitæ copiam indè prolectam, ſed non eſſe æque omnibus ſalutarem ſæpè deprehendimus; imò noxium iis quibus glutinoſa illa pituita non hæret in ipſis naribus, aut ſupra palatum, ſed ſtagnat adhuc in vaſis capitis ſanguineis exitum moliens, quibus convenientius eſt ſolum foliorũ betæ in aqua majoranæ infuſum, ut quod minùs narium interiora radit, minuſque offendit. Spretæ hujus admonitionis pœnas luit non ita pridem virgo nobilis, quæ ut matri familias coryza laboranti, & exhauſto radicis betæ cum aqua majoranæ ſucco nares cum dolore contrahenti ludibunda gratificaretur, excepit & illa naribus ſatis liberalem ejus miſturæ portionem, ſed paulo poſt inter cruciatus intenſiſſimos caput ejus totum ita intumuit, ut duplo majus naturali appareret, & veſtigia prioris formæ obliterarentur omnia. Poſt triduum ab infelici Errhino meæ curæ permiſſa oſtendebat faciem tumidiſſimam, duram, ſublividam, præſertim ſub oculis, conqueſta de vertigine, inquietudine, ἀγρυπνίᾳ, doloribuſque graviſſimis. Inter hæc mala nihil ipſi triſtius, quàm ſpeculum inſpicere, & in vultû ſuo vultum fruſtrà quærere, ita ille

Hæc mihi, qualis is erat, quantum mutatus?

Ego præmiſſis univerſalibus contrario Errhino, ex ſolo lacte recenti, coque tepido, curam hanc, Deo benè fortunante, proſpere abſolvi. Præſagiens enim læſas primùm ab acri betæ ſucco narium membranulas malum ad Meninges cerebri, & alia vaſa propagaſſe, credidi fore, ut infuſo per eandem viam blandiori lactis ſucco oblinerentur iterum offenſæ partes, & acrimonia betarum obtuſa paulatim ad officium redirent. Quod ita ſucceſſit ut hodie in conjugio vivat, felix nuper mater & priorum oblita laborum, *D. Olai Borrichii.*

Caloris & frigoris in eodem corpore mirificus luſus à Catarrho.

Vir validus ex dolore oſſifrago nocturno non ſine ſuſpicione luis venereæ, & metu tabis dorſalis ſæpiùs laborabat, ſemel, iterumque à me curatus poſt vehementiſſimos animi irati motus, ad quos incredibile quantum eſſet proclivis, in eundem recidit affectum, ſed propter anni, temporumque inclementiam, multo ſæviorem, erat perpetua ſeri fluidioris & ſalſuginoſi a capite deſtillatio, modò in os, unde tum ſale lixivo exuri palatum querebatur, modò in nares, quæ & ipſæ erodebantur, nunc etiam ad poſtica; ibique cum immenſi frigoris ſenſû. Pulſus intempeſtus, & de die pro vario Catarrhorum fluxu ipſe quoque varius; calor incertus, & frigore alternatus, nunc λειποθυμικὸς, & ad interiora vehementi æſtû recedens deſerta ſuperficie. Somni ſumma inopia & rheumatum de nocte inquietantium nulla remiſſio. Cùm totum hoc negotium à copioſiore ſeri ſtillantis impetû proficiſci conjicerem, pilulis de Cynogloſſo, quarum uſus nunquam me fefellit, occurrendum eſſe rebar; nec mora, quin à tribus, quatuorque pilulis immodicam illam ſalſuginem, fluorumque deſcenſum coërceri ipſe æger notaret, ſubrepente etiam molli ſomno. Sed cùm poſtridie ad novi impetum paroxyſmi recrudeſcerent rheumata, alvo lenta & contumaci, copiam ſeri evocandam eſſe duxi præſertim cùm illud remedii genus olim commodo ſuo abſumpſiſſet. Exhibeo ergo reſinæ gialappæ gr. vi. (mobilitas enim ſeri augere doſin vetabat.) cum vitello ovi, aquis roſarum, cinamomi & ſyrupo de acetoſitate citri, nequid ad gratiam deeſſet, permiſto. Inde alvus quaterdecies ſoluta, & morbus multis partibus jam levior, ſpem faciebant ſanationis, imò intra tres dies de lecto ſurgere, obambulare ædes inceperat ſui ſecurus, pulſû etiam nihil monſtri alente. Verùm poſt aliquot dies malo domeſtico concitatus, in tantam incidit iram, ut redditam ſibi valetudinem momento diſtur-

baret, jamque ſuperveniente tremula palpitatione membrorum, non febrem tantum, ſed fluores quoque iſtos in perniciem ſuam revocaret. Id unum autem circa frigoris, caloriſque vices à me ſingulare deprehenſum, quod utraque qualitas corpori quidem ſimul gravis eſſet, ſed diverſo, quam hactenus obſervatum eſt, modo: quippe dimidium corporis à capite ad calcem, vel ut perpendiculari ſectione, calido & frigido ſenſu diſtinguebatur, neque illo levi, nam unam partem glacie, alteram igne infeſtari ſerio querebatur, admotâ manû differentiam quidem, ſed non adeo magnam notante. Hoc peregrino & prodigiali ſymptomate exterritus nihil boni ominari cœpit, ſed quod eventus monſtravit, fatum prædixit. *Joan. Nic. Pechlini.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Eminentiſſ. *Cardinalis Camillus Meltius* non ſimplices catarrhi quamvis levioris, moleſtias aliquoties perpeſſus, aliquam capitis debilitatem advertit, quibus *febris ſociam* ſe ſuperaddens, 14. ab invaſione die ſeptuagenarius moritur.

Cranio ejus aperto pluſquam libra ſeri tenuioris inter duram & tenuem meninges diffuſa videbatur, quo turgida pia mater ſolitam craſſitiem quater ſuperabat: eodem ſero, ſed rubicundiore, ventriculi cerebri erant repleti. *Henr. à Moinichen in Epiſt. Th. Bartholini Ep. 97. cent. 2.*

Catarrhus ſuffocativus in muliere, cujus cerebrum illaſum fuit, ſoli Pulmones vitiati.

Mulier dies 40. fœtum gerens, dum forte ſororem eſt nacta, eamque complectitur, paulo poſt *tenebroſum quid ob oculos obſervatur*, nec amplius poteſt conſiſtere; hinc aphonos jacet, ac *primum ſtertit* ac ſi ſuffocante catarrho premeretur, convellitur, nullâ ratione reſtitui potuit, omnia tentata ſunt, convulſiones perſeverant, ſex horis poſt moritur; aperto cadavere, pulmones inveniuntur corrupti, ac ſanie fœtenti & olidâ repleti, ſed hoc non fuit cauſa tanti morbi, quanquam juvare potuit. In cerebro nihil fere alienum compertum eſt: in ventriculis aliqua erant corpuſcula, ſed adeò tenuia & exilia ut parvi eſſent momenti. Accepimus etiam huic morbo alias obnoxiam fuiſſe: erant hæc epileptica, & non interiiſſet niſi convulſiones aſſiduæ fuiſſent, nihil enim eſt quod tam vires frangat: vitium illud pulmonum ad ſubitam iſtam moriendi occaſionem aliquid forte attulit. *G. Ballonius epid. & ephem. lib. 2. p.* 69.

D. Kirſtenius plures obſervavit cordis polypos, in quibus catarrhos ſuffocativos ideo oriri imprimis credidit, quia omnes illi in quibus polypos hos obſervavit, catarrho hocce extincti ſint. Credidit ſcilicet hujuſmodi excreſcentias inhibere aut plane ſiſtere *fluxum purpura alimentaris G. Segerus ad Th. Bartholinum Epiſt.* 85. *cent.* 2.

Quotquot *Apoplexia* aut *Catarrho ſuffocativo mortuos* aperui, in omnibus corpora illa calloſa, viſcida, ac glutinoſa, aut in corde, aut in cerebro, aut in ambobus aliquando reperi, de quibus ſcribit Excell. Wepferus Exercit. de Apoplexia. *Ex Joan. Georgii Greiſelii obſervat.*

CATOCHE.
Vid.
COMA ſeu CARUS.

CAUSUS
Vid.
FEBRIS ARDENS.

CEPHALEA
Vid.
DOLOR CAPITIS.

CEPHALALGIA
Vid.
DOLOR CAPITIS.

CEREBRI CONCUSSIO, COMMOTIO &c.
Vid.
CONCUSSIO & COMMOTIO CEREBRI.

CHIRAGRA
Vid.
ARTHRITIS.

CHLOROSIS.

Chloroſis quæ Virgineus morbus, febris alba, amatoria febris, & icterícia alba nuncupatur, eſt affectus Virginum nubilium, aut Viduarum juniorum per quem totum corpus languet, facies pallet, ac etiam liveſcit, *Chloroſis* autem dicitur à voce χλωρὸς quæ ambiguæ eſt ſignificationis, modò namque ex virore palleſcentem, interdum pallidum, luteum, aut ſubpallidum denotat colorem; Virgineus præterea morbus quia Virginibus frequentior; Febris alba, non quòd ea affectæ ſemper febricitent, ſed quia ſpecimen febrientium præ ſe ferunt, nimirum debilitatem, pulſus celeritatem & frequentiam, & inſuper pallore albeſcunt; Febris amatoria, non quòd eá laborantium color amantibus ſit aptus, (quia ſcil. pallet omnis amans) ſed potius quia amantibus, aut amabilibus virginibus, ac pulchriorib. ſæpè accidit; Alba tandem vocatur icterícia quia in ictericia flava per admiſtam ſanguini bilem totum corporis habitum flavo colore, depoſitis ſcil. undequaque illius particulis, inficit, ſic in hoc morbo ſanguis ſero putrido prægnans, illud per circuitus repetitos in varia membra parteſque muſculoſas & nerveas, ac ipſam faciei cutem inſinuando, præter laſſitudines aliaque ſymptomata plura, in colore alterationem parit, quæ præcipue in facie, tanquam maxime conſpicua parte, viſitur, dum aut albeſcit, aut ex albido vireſcit, aut ad flavum, imò fuſcum vergit.

Pars præcipuè *affecta*, de ſententia omnium prope Medicorum, ſunt organa ſeminaria, unde

de toti ſanguini & per eum etiam ſucco nerveo, imprimitur labes ſymptomatum mox enarrandorum cauſa.

Differt hic Affectus à *Cachexia*, quæ eſt morbus utrique ſexui communis, interque fœminas non minùs vetulis, atque maritatis, quàm virginibus ac junioribus viduis, familiaris. *Chloroſis* enim aggreditur tantum virgines, viduas, aut ſimiles extra viri conſortium viventes. Præterea *Cachexia* in mulieribus ut plurimum menſium ſuppreſſionem habet comitem, cùm in Chloroſi ſæpiſſimè fluere perſiſtant, nec aliter ut plurimùm ſubſiſtant, quam poſt longum morbi decurſum. De *differentiis Chloroſeos* reſpectu colorum ab ea inductorum, ut & reſpectu varietatis ſymptomatum eam conſequentium, nihil hic addimus.

Cauſa eſt in liquore ſeminali alterato ac nonnihil corrupto, propter ſui retentionem, ſuccorumque illi efformando idoneorum appulſum continuum. Propterea hic morbus formoſas virgines ac viduas, eaſque etiam vegetiores ac temperamenti laudabilioris, quæ viro maturæ, aut illum jam expertæ, amplexibus tamen virilibus aut nondum fruuntur, aut frui ceſſant, aggreditur, quia in illis materia ſeminalis eſt uberior. Qui generationem humanam ex ovo fieri, non ſecus ac illam avium, piſcium, animaliumque forſitan omnium ac plantarum, ſtatuunt, volunt quod de materia ſeminali jam diximus, propriè penes ova, in ovariis, ſeu teſticulis mulierum retenta, eſſe, ſuper quo adfertur hiſtoria à Domino Denis Medico Pariſienſi Regio, de Virgine octodecim annos nata, quæ variis Chloroſeos ſymptomatis diu & frequenter vexata, ac tandem oppreſſa, obiit, in cujus ſcilicet cadavere aperto nihil morbidi, præter teſticuli ſiniſtri, eam tumefactionem, quæ partem naturaliter minoris ficus ſiccæ magnitudinem habentem, in ovi anſerini molem elevabat, quo præter veſiculas piſi formes, ſeu ova naturaliter conſtituta, concludebatur ovum grandius, ſcilicet olivam & figura & magnitudine quàm maximè referens. Nobis perinde eſt ſive materiæ ſeminalis, ſive ovi nomine indigitetur materia illa, cujus retentionem diximus eſſe in cauſa affectus quem explicamus. At dicent aliqui vix ac ne vix quidem tantas turbas, tamque gravia ſymptomata totum corpus afficientia, à tam levi particula concitari poſſe. Verùm reſpondemus miaſmata venenoſa per animalium morſus aut puncturas inducta, imò à variis venenis è regno, tum vegetabili, tum minerali petita, minoris eſſe molis, imò quædam inter ea prorſus inſenſibilia, non minùs tamen totum corpus eorum vi ita concuti, ut brevi mortem per truculentiſſima ſymptomata adferant, ni maturè ipſis occurratur. Addimus præterea quo nobilior & ſpirituoſior eſt ſuccus quiſpiam, eò funeſtiores eſſe ipſius corruptiones, facilè enim fermenti naturam acquirit quod promptè in maſſam ſanguineam aliofque ſuccos ſe inſinuet. Sic ab ovariis mulierum affectis, quaſi Pandoræ pyxide, oriri videmus furores uterinos, ſuffocationes, aliaque innumera de quibus ſuo loco. Illud autem etiam minus mirum videbitur ſi attendatur ad varios plexus nerveos innumeraſque nervorum per partes ſeminales diſtributiones, quibus, dum afficiuntur, facilè totum corpus in affectionis ſuæ conſenſum trahunt; quomodo videmus liquorem illum ſeminalem naturaliter conſtitutum ſub pubertatis annis, alacritatem, robur, venuſtatem & ſimilia cum menſtrua fermentatione & mammarum ſororiatione, conciliare.

Signa diagnoſtica ſunt, quòd Chloroſi affectis faciei, genarum & labiorum color palleſcat, plumbeus, vel ſubalbidus efficiatur, qui antea roſeus, rubeuſque ſæpe fuerat, quod prædictæ partes & oculorum palpebræ quadantenus tumeant, ſicuti crura juxta malleolos; quòd pulſent temporum ac dorſi arteriæ, ſæpe cum capitis gravitate, & dolore tum occipitis, tum ſyncipitis; quod cor contremiſcat, maximè dum nimium moventur, ſaltant, aut acclivem locum aſcendunt, tumque etiam difficilis accidat reſpiratiò, itaut confractæ, anheloſæ atque impotentes ſe projiciant, mœſtæ, dejectæ ac pigræ nant, cibos faſtidiant, præſertim carnes, laſſitudine premantur & corporis gravitate; quòd appetant nonnunquam extranea; ſed præcipue quòd aliàs curis & vacuæ & bene conſtitutæ viſæ ſint, nec in diæta peccaverint, aut morbus per menſium ſuppreſſionem inchoaverit.

Quoad *Prognoſim*, facillimum eſt concludere quòd quò diutius durat hic morbus, eò deteriora inſequantur ſymptomata: Virgines autem ſatis promptè liberantur ſi viro cohabitent: Quibus vero morbus aſſociatur magnis lienis obſtructionibus, ille facilè in melancholicum habitum, icterum nigrum, delirium &c. degenerat.

Indicationes Curativas & *Curationem* quod attinet de iis vide in ſequentibus, ubi ſcilicet *Curationes, Conſultationes & Obſervationes* adducimus ex variis.

Curationes.

Curatio hujus affectus perficitur obſtructionum apertione, vitioſorum humorum ex toto corpore vacuatione, & intemperiei viſcerum correctione, eorumque roboratione.

Obſtructiones auferuntur iiſdem remediis quæ in obſtructionum hepatis, & lienis curationibus fuere propoſita, additis nonnullis quæ uterum reſpiciunt, & ad venarum ejus obſtructiones reſerandas magis appropriata ſunt.

Primò igitur medicamentum purgans exhibendum eſt, laborantis naturæ & temperamento congruum, ex benignioribus compoſitum, ut primam tantum regionem evacuet, idque præmiſſo clyſtere, ſi alvus non ſit libera.

Poſtea vero Venæ-ſectio erit celebranda, ſi affectus non fuerit inveteratus admodum, & puella valde exanguis vel ad cachexiam inclinans. Vena autem brachii ab initio erit aperienda, quamvis menſtrua ſuppreſſa fuerint. Si enim ex pede ſanguis tunc temporis detrahatur, majores fient venarum uteri obſtructiones, aucta earum plenitudine. Ex brachio denique ſiniſtro ſanguis detrahetur, ſi lien magis obſtructus ſit: e dextro vero, ſi hepar obſtructiones magis invaſerint.

Educta ea ſanguinis quantitate quæ neceſſa-

ria fuerit, ſolennis purgatio inſtituenda eſt apozemate aperiente & purgante, quale in obſtructionis hepatis curatione fuit propoſitum. Cui addentur herbæ utero peculiares: ut artemiſia, matricaria, pulegium, & ſi lien obſtructus fuerit, addi etiam poterunt, quæ illum peculiariter reſpiciunt, ut cortex capparis, ceterach, ſcolopendrium. Si vero billioſum fuerit temperamentum, & calidioris, & ſiccioris hepatis indicia apparuerint, calidiora omnia ſimplicia ex apozemate erunt detrahenda, & aperientia frigida eorum loco ſubſtituenda.

In puellis delicatioribus loco apozematis, juſcula in dictâ curatione obſtructionis hepatis deſcripta uſurpari poterunt, ejuſdemque ſimplicia immutari, ut de apozemate dictum eſt.

Interim fotus & linimentum dicto loco deſcripta admoveri debent, non ſolùm Regioni hepatis, ſed etiam lienis & uteri.

Peractâ ſolemni purgatione, paretur ſequens Balneum, ad vaſa aperienda & relaxanda, & materiam obſtructionum fundendam atque digerendam. Cujus tanta eſt efficacia, ut aliquando viderimus quibuſdam ægrotantibus menſtruas purgationes in tertio aut quarto balneo profluere incepiſſe, quæ per longum tempus antea delituerant.

℞. Rad. althææ, liliorum alb. enulæ campanæ, bryoniæ, cucumeris agreſtis, ana ℔ ij. foliorum malvæ, violariæ, mercurialis, pulegii, matricariæ, meliſſæ, ana m. iv. ſeminis lini, & fœnugr. leviter contuſi, an. ℥ ij. coquantur in aqua fontis pro balneo, quod ingrediatur tepide, bis in die ſine ſudore, longè a paſtu, per biduum ſingulis diebus decocto renovato.

Poſtridie ultimi balnei, ſi menſium ſuppreſſio adfuerit, aperiantur venæ inferiores, & emittatur ſanguis ad ℥ iij. idque bis aut ter repeti poterit eo tempore, quo menſes fluere ſolebant. Aut ſi nunquam adhuc apparuerint, quo tempore ægra magis affici, & gravius laborare ſolita eſt.

Abſolutis hiſce remediis, ad viſcera roboranda, & obſtructionum reliquias conterendas conveniet opiata aperiens & roborans, dicto loco deſcripta, cui utiliter fœcula bryoniæ & ſal artemiſiæ ad drach. ij. utriuſque, addi poterit.

Quia vero non raro adeo contumaces ſunt obſtructiones, ut primis remediis non cedant; hoc caſû ſyrupus magiſtralis parari poterit ex materia apozematis præſcripti, auctâ purgantium doſi, quo utetur ægra bis aut ter in menſe.

Pilulæ etiam uſuales erunt efficaciſſimæ, quales in dictâ obſtructionis hepatis curatione fuerunt propoſitæ, quibus utiliter addentur remedia ex tartaro, vitriolo, & chalybe compoſita, ibidem deſcripta.

Zacutus Luſitanus *Obſerv. 99. lib. 2.* proponit hiſtoriam cujuſdam mulieris, quæ chloroſim per decennium cum menſium ſuppreſſione paſſa erat, & variis purgantibus & aperientibus remediis, quibus chalybs etiam acceſſerat, curari non potuerat; hanc ipſe curavit conſervâ artemiſiæ, triginta dierum ſpatio exhibita, ſuperbibendo aquam ſtillatitiam ſabinæ, in qua per noctem rhabarbarum maduerat.

Idem Zacutus *Obſerv. 117. lib. 3.* aliam proponit hiſtoriam cujuſdam virginis, quæ multo ſale ſeſe ingurgitans, ex diuturno atque aſſiduo illius uſu incidit in diarrhœam bilioſam cum tabe implicitam. Quam ipſe curavit, poſt totius providentiam, lacte caprino chalybeato, & frigidis hepati applicitis.

In contumaciſſimis & diuturnis obſtructionibus, cauſticum tibiæ dextræ vel ſiniſtræ (prout hepar aut lien afficitur) multum, pluri... um conferre poterit.

Reſeratis magnâ ex parte obſtructionibus humores pituitoſi ac ſeroſi, tum in venis reſidui, tum præcipue in habitû corporis ſtagnantes, per ſudores reſolvendi ſunt cui uſui conveniet decoctum guajaci, in naturis frigidioribus, vel radicis chinæ ac ſalſæparillæ, in calidioribus, per 15. aut 20. dies exhibitum. Hac cautione adhibitâ ut quarto aut quinto quoque die, intermiſſo ſudore, catharticum detur, quod humorem circum viſcera collectum præparatum, ac concoctum, (ad ſudores tamen ineptum) per alvum detrahat. Alioqui intus ſi reſtitet ibi obdureſcens & putreſcens febris & aliorum morborum occaſio erit. In eundem finem thermæ ſulphureæ uſurpari poterunt, quales ſunt noſtræ Balerucanæ, tam potu quam balneo. Potû enim iſtarum aquarum, expeditis prius & liberatis viis, remediis antea propoſitis, detergitur, excluditurque humor, in primâ & ſecunda corporis regione contentus, per alvi & urinæ profluvium; tertia vero regio excitatis à balneo ſudoribus ab humorum ſarcinâ liberatur.

Ac denique congreſſus, ſi legitime fieri poſſit, poſt deobſtruentium remediorum uſum, erit utiliſſimus; illo enim calor naturalis in partibus naturalibus multum excitatur, quo uteri vaſa impenſè dilatantur. Et docet experientia, interdum primâ conjugii nocte pallidis iſtis menſium fluxum, excitari: aliis vero, quæ optimâ fruuntur valetudine, tempus conſuetum anticipari. *Lazar. River. Prax. Medic. lib 15.*

In morbo hoc curando imprimis corpus cachecticum bene purgari debet, antequam ad deobſtruentia (ſic dicta) perveniatur v. g.

℞. Rad. petroſel. fœnic. glycyrrhiz. an. ʒij. ſem. aniſ. & coriand. præp. ana ʒ j. crem. tartar. ℈ iv. fol. ſen. mund. ʒß. pulp. tamarind. ʒ iij. f. decoct. & colat. addatur infuſio ℈ iv. rhabarbari ſeorſim facti in aq. fumar. cum ʒß. ſantal. citrin. reducantur omnia ad doſin: in qua diſſolv. man. calabr. ſyr. roſ. pallid. comp. cum agar. ana ℥ j. m. f. potio danda in auror. 3. hor. ante juſcul. cum cuſtodia.

Poſt diem unum aut alterum iteretur purgatio, à qua ſi non videatur ſatis vacuatus ſtomachus, ſed ſuperſit cruditas cum plenitudine, utile fuerit vomitum provocare vel data ℥ j. vitrioli alb. depurat. vel ℥ ij. vini emet. cum debita cuſtodia, ita tamen, ut poſt purgationem, ante vomitorii exhibitionem, per biduum incidatur tenax humor exhibito oxymel. ſyr. viol. cum ſpir. vitrioli bis terve in die e cochleari longè à paſtibus. Si vero ſufficiens fuerit purgatio, à vomitorio abſtinendum.

Purgatione generali præmiſſa ad deobſtruentia deveniendum, quæ vel cum purgantibus mixta, vel ſola exhiberi poſſunt. Deobſtruentium omnium baſis eſt chalybs, in cujus præ-

parationibus omne fert punctum anima hepatis toties laudata.

℞. Aloës opt. ℥ ij. ſpecier. hier. rhabarb. agaric. ana ʒß. Croci Martis ʒij. ſpec. diarrhod. Abbat. ʒ j. croci ℈j. Aqu. Meliſſ. q. ſ. f. maſſa pil. Doſis ℈j. vel ʒß. per plures dies continuos.

Vel ℞. Rad. curcum. & ariſtol. rot. ana ʒ ij ß. Rad. chelidon. maj. enul. ari præp. valer. ſylv. calam. aromat. croci Angl. ana ʒj. flaved. aurant. & citri ſicc. cort. ſaſſafr. ana ℈iv. ſem. trifol. odor. Sem. Myrrhid. ocul. cancr. & chel. cancr. marin. maj. conſtellat. C. C. vitriolati ana ℈v. flor. matricar. agerati ana ʒ ij. Trita omnia ſeorſim in alkool. ponderata & miſta excipiantur, ſ. q. Mellaginis liquidæ, bacc. junip. & f. *Electuarium.*

℞. Hujus Elect. ʒiß. Croci Mart. Tartarei ℥ß. reſin. Gambodiæ gr. vi. viii. vel x. pro una doſi: capiat doſes xx. xxx. xl. ſuperhauſtâ ala maciatâ calente, & ſuperambulet.

Vel omiſsa reſinâ Gambodiæ, loco mellaginis bacc. junip. excipe ſpecies ſyr. vel ſucco inſpiſſato bacc. ſpinæ cerv.

Vel ſi purgantia omittere velis, ad formam ſeq. formentur *Tabellæ.*

℞. Croci Martis aperient. ʒ ij ß. conf. Alkermes ℥ß. magiſt. perl. & corall. ocul. cancr. præp. ana ʒ ij. cort. citri & aurant. ſicc. condit. ana ʒiß. raſur. C. C. primar. rec. ʒvi. oſſis e cord. ejuſdem, cinam. ana ʒiij. Sacch. ℥ij. f. omnium pulvis ut alkool, excipiend. mucilag. ſem. malvæ extract. in aq. cinam. f. paſta ex qua formentur *Tabellæ* æqualis ponderis num. ω. pro totidem diebus. Capiat mane hor. 4. vel 5. ante prandium ſuperambulando per horas duas; ſuperhauriat aliquid vini abſinthit.

Tabellæ Diatartari. ℞. Crem. tartari albiſſ. ʒß. Ocul. cancr. cum ſucc. limon. præp. gr. x. flaved. extimæ citri ſicc. cinam. inter. ana gr. iv. curcum. ſal. abſinth. cochinell. anim. hepat. ana gr. iij. Omnia ſubtiliſſ. pulv. excipiantur mucagine admodum liquidâ rad. alth. aut ſem. ejuſdem vel malvæ, & f. Tabellæ pro una doſi, quæ uſus tempore reducatur in bolum cum ſyr. flor. veton. rubr. vel diſſolvatur in juſculo vel poſſeto. Sumatur hor. 4. ante prandium per plures dies; inter præparandum teratur maſſa optimè in mortario marmoreo & exacte ſubigatur.

Alternis autem diebus capiat. pil. ſtomach. cum gum. ℈ij. horæ quadrante ante levem cœnam. vel veſperi ſing. diebus pilul. tales.

℞. Gum. Ammon. in vino generoſ. vel aceto ſcillit. diſſolut. ℥ i ß. Aloës ℥j. myrrhæ ʒ ij. croci ʒ i ß. ſal. abſinth. & artemiſ. ana ʒj. Sal. corall. ℈iv. M. & cum ſyr. de artemiſ. vel oxymel. ſcillit. f. pil. Doſ. ℈j.

Si chalybeata minùs arriſerint, ſequentia ut plurimùm ſunt utilia.

℞. Rad. Petroſel. fœnicul. gram. aſparag. ana ℥ß. raſ. C. C. ebor. dent. equi marin. ana ʒ ij. uvar. Corinthiac. cappar. à ſale mundat. ana cochlear. j ſem. alkekeng. & milii ſolis ana ʒijß. Includ. omnia ventre galli gallinacei, qui conſutus elixetur cum fruſto carnis vitulin. addend. ſub finem coctionis fol. borag. bugl. caryophill. adianth. polytrich. ceterach. ling. cervin. ſalv. vit. hepatic. ana p. j ß. flor. calend. vetonic. rubr. primul. ver. violar. ana p. ij. cort. pomor. redolent. m. j. Reduc. ad. ℥xxiv. pro 3. doſibus matutinis, in quarum ſingulis diſſolv. crem. tart. vulg. ℈ ij. magiſtralis ℈ j. m. exhib. 4. hor. ante prandium cum exercitio. Repetatur ad placitum.

℞. Rad. oxylap. chelid. maj. ana ℥ij. Rad. filic. fœm. cichor. taraxac. gram. aſparag. fœnicul. ruſc. ana ℥ j. fol. agrimon. chamædr. chamæpit. hyperic. capillar. omnium ana m. j. fl. calendul. geniſt. rubr. ana p. 2. ſem. aniſ. fœnicul. dulc. coriand. ana ʒ ij. pom. redolent. num. 3. f. omnium decoctio & colatura, quæ levi coctione reducatur ad ℔ i ß. In qua diſſolv. ſyr. de cichor. ſimpl. & de 5. Rad. ana ℥ ij. M. f. *Apozema* clarificat. aromatiz. cochl. uno aqu. cinam. pro 4. doſibus in die ſumend. longe à paſtibus, continuand. per plures dies.

℞. Rad. ſicc. chelidon. maj. ʒvi. Rad. cich. taraxac. petroſel. rub. tinct. ana ℥ß. verm. terreſtr. præp. ℥ j. flaved. aurant. condit. ſicc. ʒiij. Sem. Alkekeng. milii ſolis, myrrhid. bardanæ ana ʒ ij. ſpodii ex ebore, C. C. calcin. reduct. in magiſter. cum ol. vitrioli, ocul. cancr. corall. rubr. cum ſucc. limon. dephlegmat. apert. ana ʒijß. crem. tartari utriuſque ana ℈v. ſpec. trion Santal. noſtr. ʒiß. Sal. artemiſ. & abſinth. bis uſt. ana ℈iv. Terantur terenda ut alkool, omniaque mixta excipiantur ſyr. de cich. ſimpl. & de quinque rad. & fiat *Electuarium.* Doſis ʒ ij. vel ʒ iij. ſuper hauſtâ cereviſ. abſinthite vel potu ſequenti

℞. Sarſaparil. ℥viij. rad. filic. fœm. oxylap. ana ℥ xij. ruſc. aſparag. ana ℥ iv. lign. ſaſſafr. cum cort. ℥iij. fol. agrimon. meliſſ. capillar. omnium ana m. ij. fl. geniſt. ſambuc. & garyophyl. ana p. 3. nuc. moſchat. ℥ j. Includantur omnia ſacculo è tela rara, qui pendeat in gallon. vj. cereviſ. non lupulat. recent. utatur pro potû ordinar. dum ſumet electuarium præſcriptum.

N. B. Satiùs eſt uti iis quæ removent impedimenta quàm naturam impenſiùs irritantibus. *Theodor. de Mayerne Prax. Medic. lib. 3.*

Curatio Chloroſeos abſolvitur *primò* V.S. præcipuè in talo, ſi malum recens eſt, nec ſanguis in alium humorem degeneravit, imprimis ſi à ſanguinis evacuatione ſuppreſſa oriatur.

2. *Purgatione*, præmiſſis præparantibus.

3. *Deobſtructione*, in qua omnium viſcerum habenda eſt ratio. Menſium imprimis ſuppreſſio maxime attendenda venit.

In Diæta acetum fugiendum. vid. *Franciſcus Ranchini Profeſ. Monſpelienſis de Morbis virginum* qui inſtar omnium eſſe poteſt: Exſtat item *Diſputatio inter Baſilienſes de hoc affectû* lectû digna.

Purgantibus ſemper digeſtiva & aperientia præmitti debent. Digeſtiva & aperientia ſimul ſequentia ſunt.

℞. Croci Martis aperit. ℥ß. Sal. cichor. fraxini ana ʒ j. fæcul. Bryoniæ ℈ij. M. F. Digeſtiv. Datur à ℈ j. ad ʒß.

℞. Croc. Martis aperitivi ℥ ß. fæcul. Bryoniæ ʒj. Sal. aperitiv. ℈ij. M. F. Digeſtiv. Pulvis.

℞. Tartar. vitriolat. ʒj. Sal. cichor. fraxini, utermi ana ℈ j. M. D. in 6. p. æqu. S. Digeſtiv. Pulvis.

℞. Eſſent. chalyb. liquid. aperit. ſplenet. bovis (ſi lien ſimul laborat) ana ʒij. S. Digeſtiv. Eſſent. Doſ. gutt. 50. vel 60.

Vel

Vel ♃. Eſſent. aperitiv. chalyb. liquid. ana ℥ß. M. S. ut ſupra.

♃. Aqu. Aperit. compoſ. ℥iv. Syr. aperit. Minder. ℨij. Eſſent. aperit. chalyb. liquid. ana ℨiij. M. Doſ. cochl. j. vel ij.

♃. Elix. propriet. aperit. ad menſes ana ℨij. M. Purgantia (vomitoria etiam ſi vires ferant) adhiberi debent, & poſſunt.

♃. Pulv. Diajalap. Mynſ. ℈j. Agar. trochiſc. croci Martis Sacch. ana gr. viij.

♃. Pulv. rad. Jalappæ ℈j. Croci Martis Saccharini, fæcul. Bryon. ana gr. vj. Scam. ſulph. gr. ij. M. D. & S. ut ante.

♃. Pulv. phlegmagog. ℈j. Scammon. ſulph. reſin. Jalapp. ana gr. v. Vitriol. croc. Martis Antimon. gr. iij. (fit ex regulo croco Martis & Antimonio.) M.

♃. Agar. trochiſc. ℨß. Pulv. rad. Jalap. ℈ß. Scammon. ſulphur. gr. iv. Tartar. vitriol. ℈ß. conſerv. & ſyr. roſ. q. ſ. prò efformando bolo.

♃. M. P. de ammon. Quercet. Tartar. Ejuſdem ana ℨß. Scammon. ſulph. gr. xij. Extract. troch. alhand. gr. v. F. l. a Pilulæ num. xxiv.

♃. M. P. de Sagapeno ℈j. reſin. Jalapp. gr. vi. Extr. troch. alhand. gr. ij. c. ſ. q. Eſſent. chalyb. liquid. F. l. a. Pilulæ.

♃. Extract. diacartham. ℈j. troch. alhand. gr. iij. Croci Martis aperit. gr. vi. F. l. a. Pilulæ num. xxi.

♃. Extr. diacartham. ℈j. Scammon. ſulphur. gr. vi. Extract. troch. alhand. gr. ij. F. l. a. Pilulæ.

♃. Extr. chalyb. reſin. Jalappæ, Scammon. roſ. Tart. rati ana gr. vij. F. l. a. Pilulæ Adſperg. fæcula Bryoniæ.

♃. Extract. diacartham. ℨß. diſſolve in ſ. q. Aqu. aperitivæ, adde Scammon. roſati gr. v. Eſſent. croc. Mart. liquid. aperit. ana ℨj. Syrup. aperit. Mindereri q. ſ. F. potiuncula.

♃. Eſſent. croc. Mart. liquid. aperitivæ ana ℨj. Extract. diacartham ℈ij. Syr. de pom. laxat. q. ſ. F. l. a. Potiuncula.

♃. Pulv. cathol. purg. ℈j. Eſſent. aperit. croc. Mart. liquid. ana ℨj. Syr. de pomis laxat. F. l. a. hauſtulus.

♃. Herb. agrimon. cuſcut. Matrib. ana Mj. Florum Borrag. Bugloſſi, Cichor. geniſt. Epat. Nob. ana pug. i. Rhabarb. Monach. ℥iß. Rad. Helleb. nigri, filicis ana ℥j. v. aperient. ana ℨij. Sem. Carthami ℨ vi. Agar. albiſſ. ℨiij. Cinamomi elect. Caſſiæ ligneæ veræ ana ℨij. Caryophill. ℨiß. ſpic. ℨj. Sal. Tartar. albiſſ. ℨiß. F. l. a. Nodulus.

♃. Agarici albiſſimi ℨij. Rad. Jalapp. ℈iv. Adſperg. Tartar. tinctur. a. infunde per noctem in ſ. q. Aquæ aperitivæ compoſ.

Adde ſyr. de pom. laxat. ℥ß. Eſſent. croc. Mart liquid. ℨj.

Hiſce præmiſſis ſequuntur *Confortantia*.

♃. Pulv. cachect. Q ℨij. ebor. ſine igne ſpec. diarrhod. abbatis ana ℨj. cum ſ. q. Sacch. Aq. Scorzoner. diſſol. F. l. a. Rotulæ.

♃. Eboris ſine igne calcin. fæcul. Bryoniæ ana ℨ j. Pulv. cachect. Q. ℨiij. ſpec. diarrhod. Abbatis ℈iv. *Joh. Michaël in praxi. clinic. gener.*

Curam quod attinet, quid meliùs quàm jucundo amplexu tam moleſta exterminare mala? Quod ſi hoc ipſum non liceat ad remedia alia accedendum. Verùm pauca admodum, ut horum affectuum, ita & remediorum ap. practicos eſt mentio: Eo tamen imprimis quoad indicationes eſt collimandum, ut liquoris genitalis ſ. ſeminalis vitium corrigatur, & maſſ. ſanguineæ hinc derivata vitiata craſis emendetur ac denique variis inde ortis ſymptomatis remediis appropriatis obviam eatur. Ut à poſteriori incipiam: ſymptomata horumq; truculentiam optime removent *opiata* ſpecificis miſta. Sed hæc ipſa opiata non curant morbum radicitus, ſed ſaltem ferocitatem ejus palliando occultant.

Quæ ergò ſeminalis liquoris corruptelam corrigere valent, erunt imprimis *camphora* & *camphorata* quæ non tam abſumunt quantitatem, quàm corrigunt virulentiam hujus ipſius liquoris, hinc & maſſ. ſanguineæ & ſpirituum animalium vitia mire emendant: Nam ſingul. re aliquid in his affectibus latet in camphora: Undè & peſtifera miaſmata tùm potenter corrigit, eorumque violentiſſimam ferociam mitigat & obtundit. His adjuncta *ſuccinata* erunt proficua: Nam præter vim corrigendi malignitatem ſeminalem, ſal. ejus vol. oleoſum ad hyſtericas aliaſque convulſivas paſſiones mirum eſt auxilium. *Myrrham* etiam non contemnendi uſus putarim non minùs quàm *Caſtoreum*. Denique ex Saturno parata remedia tam ejus ſ. d. ſ. Saccharum quàm c. ſpiritû nitr. aut ſolo, aut c. aceto diſtillato acuato, tam ex minio, quàm ex minerâ Saturni parati cryſtalli: Hi enim & vitioſos ſapores ſuccorum corporis corrigere & præternaturales ſanguinis efferveſcentias potenter compeſcere valent. Moderata acida ex *citro* imprimis petita, item ex *granatis*, aut *cydoniis* erunt proficua. His intermiſcenda ſemen extinguentia dicta ut ex vitice, ſalice, cannabi, ac ſimilibus efficta medicamina forſan & *Balſamica Terebinthina* vis genitalibus locis imprimis dicata erit non inutilis.

Venæ ſectio denique ubi opus fuerit interdum cum prudentia inſtituenda: imò habitâ circumſtantiarum ratione repetenda erit. Verum cùm raro occurrant tales affectus, eorum medelam vel primariam innuiſſe ſufficiat. *Mich. Ettmüller. de morbis mulierum cap 3.*

Conſultationes.

Illuſtris, & admodum reverenda virgo quoniam habitu decoro, & formoſo donata eſt à natura, ea propter non miretur aliquis (quod timor, & mœſtitia demonſtrant) ſi in affectionem melancolicam inciderit, ſolent enim quæcumque ex fœminis pulchriores hoc genus mali, atque quodlibet aliud ſimile ex pravis ſuccis natum incurrere, cujus nulla alia (ut obiter hoc ſit dictum) cenſetur ratio, niſi quod fœminæ quò formoſiores, & colore vividiores, eò etiam temperatiores, & quo corpus earum eſt temperatius, eò etiam plures illius partes purius, atque temperatius alimentum exoptant, ſi alimentum, & alitum ſimilia ſunt, quare alimenti quod remanet in corpore ſit deterius, & intemperatius oportet, quod per univerſum corpus propagatum, ac diſtributum affectus præter naturam prætactos producit.

Atqui melancholiam, de qua agitur eſſe, quam flatulentam, & hypochondriacam dicunt, hæc

hæc atteſtantur; ventriculi languor, inappetentia, dolores; ac flatus per imum ventrem diſcurrentes, urinæ copioſæ, crudæ & turbidæ, ac tandem alvus ſtiptica; verum hanc candem affectionem eſſe conſummatam durities in medio ventre cum magno pulſu, cordis palpitatio cum tuſſicula, & pectoris dolore, totiuſque macies, ac laſſitudo demonſtrat, nec capitis dolor, vigiliæ, auriumque tinnitus affectionem à capite, & non ab hypochondriis oriri ſuadent, quando hæc cum Symptomatibus ad hypochondria attinentibus juncta melancholiæ ab hypochondriis, & non à capite (materia vaporoſa in caput idem effumante) ſint argumenta.

Quod verò poſtremò ſit melancholia hypochondriaca ob uterum malè affectum indicio ſunt menſes imminuti, valdè decolorati, ac ſine ordine prodeuntes, potiſſimum verò morbus virgineus, febris alba à quibuſdam vocatus, qui quidem virgineus morbus, ſicuti fœminis ob rationem à principio adductam contingere quoque ſolet ita & pro ſui characteriſmo, ex Hippocrate in lib. de Morb. Virg. habet venarum præcordiorum obſtructionem cum ſanguinis craſſi affluxu & permanſione, qui cum tranſmiſſus ab hepate ad uterum non potuerit vel ob ſui craſſitudinem, vel quia incidit in venarum oſcula propria ſorte anguſta, expurgari, neceſſariò ad hepar, & præcordiorum venas recurrit, & regurgitat, obſtructionemque parit, à quo varia incommoda, in nobili autem veſtali quæ propoſita ſunt ſuboriri neceſſe eſt, & quoniam præter timorem, mæſtitiam, corporis ſegnitiem, & quamplura alia mala pulſus celer, ac frequens plus juſto, deficiente debita ventilatione ſub morbo virgineo evadit hinc hic ipſe à quibuſdam febris nominatur, cum tamen ſua natura ſit frigidus, quoniam per ipſum calor ingenitus ex magnis obſtructionibus ſtrangulatur, & veluti ſuffocatur, proindeque corpus univerſum ad intemperamentum frigidum perducitur, quia humores recrudeſcunt, refrigerantur, craſſeſcunt, & impactiores fiunt, quod in aliis obſtructionibus minime uſu venit, quia humores ſub his ex prohibito tranſpiratu potius incaleſcunt, febris vero eadem quæ miſerrimas virgines apprehendit, albo faciei, labiorumque colore alba dicitur, ſub qua palpebræ ac crura prope malleolos ſæpe etiam ſintumeſcunt, ut affectus virgineus icterus quidam albus exiſtere videatur, nam quemadmodum ex bilis effuſione in cutim icterus flavus, ex effuſione melancholiæ, icterus niger producitur, ita etiam & ex pituitæ effuſione icterum album oriri nemó erit qui neget.

Sed jam ad melancholiam noſtram hypochondriacam redeuntes, generationem, & modum generationis illius adducamus, quocirca ſi ad Galenum 3. loc. aff. 7. reſpiciamus, procul dubio affirmandum, in venis hypochondriorum ex obſtructionibus ibidem factis phlogoſim quandam generari, merito cujus exhalatione atra, & terrea in cor effumante cor anxium reddi & ſpiritus animales obſcurari, hincque timorem, & mæſtitiam derivari oportet, nec obſtat quod Galenus eo loci ventriculum, & lienem, non autem uterum proponat, ut propterea ſententia illius non videatur accommodari melancholiæ noſtræ quæ ex utero pendet, quoniam reſponderi poteſt quod Galenus meminit earum partium tantum exemplificans, non autem ex propoſito loquens, proinde Avicennas non tantum uterum, ſed etiam meſereum ac jecur ex propoſito loquens proponit; quod ſi ad morbum virgineum animum convertamus, qui eſt affectus frigidus, jam non à phlogoſi, & hypochondriorum æſtu, ſed eorum frigiditate hanc melancholiam oriri contra Galenum eſt ſtatuendum.

Quare ut hæc lis dirimatur, dicendum, generationem, & modum generationis melancholiæ hujuſce noſtræ ſic perquiri poſſe, quod nimirum illius principia generationis in agentis efficaciam, & paſſi habilitatem referantur, Agens efficax eſt exhalatio atra, & terra cordi, & cerebro communicata, elevata à minera ſimili non legitima ſed ſpuria, cujus mineræ cauſa generans tum effectrix eſt frigiditas, ſeu intemperamentum frigidum non modo uteri, ſed etiam præcordiorum.

Verum cum ad præcordia ventriculus, meſereum, jecur, atque lien referatur, merito dubitari poteſt an omnia hæc viſcera, an verò aliqua malè habeant; De ventriculo igitur (ut res hæc decernatur) nulla eſt difficultas, quando inappetentia & languor illius apertè demonſtrent ipſum malè affici; ſed & durities in medio ventre meſereum ipſum laborare oſtendit, ſolum igitur de liene, ac jecore eſt difficultas, quoniam tametſi ſub morbo virgineo fœminæ colore albo ſint refertæ nihilominus jecore affecto cum colore illo flavities aliqua, ſicuti liene laborante ſubnigredo conjungitur, quorum in literis miſſis nulla pœnitus fit mentiò, ut propterea aut jecur, & lienem omnino intacta eſſe, aut ſaltem à ſtatu naturæ vix recedere ſit conſtituendum; Utrumque autem ſit, intemperamentum frigidum jam propoſitum ab caloris ingeniti ob magnas obſtructiones in viſceribus illis extinctione ortum ducit, ad has enim obſtructiones ſemper affectum frigidum ſequi ſcribitur ab Hippocrate & Gal. 4. acut.

Quod vero minera melancholica ſpuria ex frigiditate, ſicuti legitima ex calore naſcatur Ætius & Avicenna, primum tamen Galenus 3. de Sympt. cau. 2. ſcribit, ſanguis enim dicit Galenus, nigreſcit, & ob id melancholicus ex frigiditate evadit, nam ab hac, partibus ſanguinis Diaphanis & luminoſis expreſſis ſanguis idem nigreſcit. Et ſi quis objiceret quod Galenus 3. loc. aff. cit. de generatione melancholiæ hypochondriacæ loquens phlogoſim, & non frigiditatem proponat, hic ipſe ſciat, Galenum id quod ut plurimum accidit reſpexiſſe.

Cauſa verò materialis ejuſdem mineræ melancholicæ ſpuriæ eſt ſanguis menſtruus copioſus, ac craſſus in vaſis viſcerum prædictorum præter naturam retentus, non ob anguſtiam vaſorum naturalem, quoniam moleſtiæ quas nunc patitur ante biennium incæperunt, quocirca menſtruum retentum fuiſſe ob ſanguinis craſſitudinem ac viſciditatem vaſa obſtruentem à pravo victu, & aliis ſimilibus occaſionibus externis acquiſitam putamus. Nec obſtat quod menſes aquoſi prodeant, quia tenuior pars percolatur, & craſſa retinetur, quæ in vaſis concluſa à frigiditate viſcerum nigreſcit & à calore ali-

quo præter naturam in vaſis prædictis concitato in cor ac cerebrum effumat nec enim inconvenit in corpore quantumcunque etiam refrigerato calorem aliquem extraneum & ultra leges naturæ excitari qui & putredinem efficere, ac ſurſum os elevare poſſit, exemplo ſunt corpora hydropicorum alioquin refrigerata, in quibus & putredines fieri, halituſque elevari quotidie videmus, & hæc de ugentis efficacia.

Subſequitur modo habilitas paſſi perpendenda, ad quæ duo Hippocrates in libro de morbis virginum totam earum melancholiæ conſtitutionem reduxit, retulit verò habilitatem corporis mulieris ad puſillanimitatem, & timiditatem, cum etenim fœminæ frigidiores ſint, propterea ex Ariſtotele, Avicenna, & aliis pigræ, ac ſegnes ſunt proindeque quavis cauſa, levi concitante, animo dejiciuntur, animoſitas enim, ut in ore omnium poſitum eſt, à calore proficiſcitur, quapropter ſi halitus ater ſpiritibus animalibus permiſceatur, virgines, imò verò & omnes aliæ fœminæ ob innatam timiditatem affectui melancholico obnoxiæ fiunt, quod illuſtri & nobili veſtali accidiſſe liquet.

Verum tamen quoniam affectus melancholicus ob caloris ingeniti omnium operum vitæ opificis jacturam, quam illi infert, omnium malorum veluti ſeminarium exiſtit, minimè alicui mirum videri debet, ſi tot incommoda nobilis hæc virgo ſuſtinet, hæc enim veluti germina ac partus affectus jam propoſiti exiſtunt, quandoquidem calore nativo depauperato, ac laceſſito, ſucci crudi; & ex ſuccis crudis, ac alimentis flatus quam plurimi gignuntur; qui ad diverſas partes diſtributi, ac relegati eas malè afficiunt; & incommodant; cunctaque mala, quæ in hiſtoriis deſcribuntur gignunt.

Quibus ut Medicus præſto ſit, in id incumbere debet, ut caloris nativi jacturam ſubmoveat, atque hunc ipſum tum toti, tum ſingulis ejus partibus præcipuis reparet, ea tamen ratione ut prius totum à colluvie excrementorum pituitoſorum, & melancholicorum expietur, deinde obſtructiones ac ſanguinis menſtrui vitia propriis præſidiis attenuantibus, detergentibus, ac impetum illi ad uterum perhibentibus emendet; tametſi provincia Medico curanti valdè ardua, ac difficilis offeratur, ut vix metam attingere poſſe putandum ſit, affectus enim eſt vehemens, & vires totius corporis rectrices ferè ſuperat, quod ex his facile eſt intelligere, primum enim affectus de quo agitur ſecundum propriam eſſentiam eſt cum inſigni lapſu à naturæ ſtatu, Symptomata plura; & hæc ipſa magna adjunguntur; cauſæ vehementer agunt, ut atrophiam ipſam minentur. Secundò viſcera omnia naturalia, vitalia, ac animalia, immò verò, & totum ipſum corpus, ut de ſe liquet, labem ex frigiditate aliquam contraxerunt, poſtremò adeò difficulter, (uti pulſus languor, totius marcor & laſſitudo oſtendunt) vitium hoc à facultate regitiva toleratur, ut hæc ipſa quaſi ſuccumbere videatur, nihilominus Deo, Optimo Max. auxiliante ſpero ob patientis obſequentiam, prudentiam, ac florentem ætatem futurum, uti ſi affectus propoſitus, ejuſque Symptomata non penitus cedant, ſaltem imminuantur, quod per materias medicas proponendas obtineri poſſe exiſtimo.

Et quantum ad chirurgicas ſpectat, hoc tempore cauteria femoribus ſecundum partem domeſticam infixa laudamus, mox obſtructionibus aliquo modo reſeratis, ac ſanguine per calefacientia, & concoquentia ad meliorem frugem deducto, ſcarificationes malleolorum, vel potius cucurbitulas ſcarificatas ſuris tibiarum hinc inde applicitas non improbamus, ſicuti nec frictiones humidas nunc toti corpori præhabita totius providentia, poſthac partibus infernis ex aqua ardenti, vel elixire vitæ adhibitas vituperamus, imo verò & cucurbitulæ ſiccæ femoribus ſecundum partem domeſticam citra ſcarificationem applicitæ, ubi uſus poſtulabit, videntur opportunæ.

Pharmaca adminiſtranda evacuantia, & alterantia erunt, in ſerie priorum non tantum ea quæ ſenſibiliter; ſed etiam inſenſibiliter agunt arrident, quæ ſenſibiliter evacuant ſunt lenientia purgantia & menſes evocantia, lenientia quæ hic opportuna videntur, ſunt vel ſyrupus de polypodio magiſtralis cum mel. roſ. ſol. vel hiera cum Diacatholicone, purgantia verò, quæ placidiora ſeligantur, & per intervalla, ac vices uſurpentur, nam corpora magnis obſtructionibus referta medicamentis vehementibus non ſunt irritanda, & humores craſſi, ac viſcidi unica vice non poſſunt concoqui, & evacuari, ſed ſenſim concoquendi, ſenſimque evacuandi ſunt, pilulæ igitur de tribus cum Rhabarbaro; de hiera cum agarico Meſ. de Sagapeno Meſ. probantur; quibus portio aliqua vel epithimi, vel ellebori nigri præparati eſt adjicienda, huc quoque referendum infuſum agarici trociſcati & hellebori nigri præparati cum ſyrupo de polypodio magiſtrali, item & cydoniatum ex carne cydoniorum in vino decoctionis polypodii, & epithimi cum ſaccharo cocta & pulvere radicis mechiocani factum, poſtremo & vinum ex ſena, & carthamo cum radicibus bugloſſi paratum, item & triphera de epithimo, nec non Diachartamum ex deſcriptione Nic. Florentini addito pulvere ſenæ præparatæ compoſitum.

Menſes evocantia hæc placent, primum ex aqua pimpinellæ, & croco paratur, alterum eſt pulvis radicis gentianæ ad drag. j. ex jure cicerum rubeorum quotidie datus. Tertium eſt ſal Sabinæ chimicum ad ſcrup. i. ex decocto pulegii exhibitum. Quarto Caſtoreum devoratum ad idem conducit, ſicuti & medicamentum quod fit ex æquis portionibus boracis mineralis; & caſſiæ ligneæ in formam potus cum aqua adianti exceptis. Quinto antidotus hæmagoga. Sexto oleum vitrioli Romani ad ſcrup. ſ. in vino decoctionis betonicæ & matricariæ exhibitum. Poſtremò eſt vinum chalybeatum quod componitur ſic:

℞. *Vini albi generoſi lib.* 12.
Aquæ ſtillatitiæ matricariæ lib. 3.
Foliorum Diptami Cretici
Pulegii
Calaminthæ } *an. pug.* I.
Origani Orientalis
Sabinæ

Radicis eritroidis
ciperi } *an. unc.* I.

Cinna-

Cinnamomi
Macis } am dragm. ij.
Sem. dauci

M. & bulliant in duplici vaſe ad conſumptionem quintæ partis, deinde addatur lib. j. limaturæ chalybis præpar. & omnia reponantur in vaſe vitreo bene obturato, vaſque in ſtuffa furnaria per decem dies continuos detineatur. & quotidie vas agitetur. Doſis eſt ab unc. iij. ab lib. i.

Chalybs quoque fuſus Magni Ducis Hetruriæ ad drag. ij. in decocto nepitæ ad plures dies bibitus huc eſt referendus.

Pharmaca inſenſibiliter evacuantia, quæ poſt totius proſpectum ad pituitæ diſſipationem conveniunt, tametſi plura ſint, duo potiſſimum poſſunt illuſtri; & Reuerendæ Veſtali uſui eſſe, Primum eſt antidotus magna mediæ ætatis intervallis quibuſdam devorata; alterum eſt jus columbi turriti, vel (quod magis probatur) galli antiqui, in quorum ventre lignum Indicum, ſaſſafras, radix cinæ, lignum viſci quercini, betonica, meliſſa, capillus ven. Ceterac, cuſcuta, artemiſia, menta, paſſulæ, & tartar. vini albi ſint incocta; exterius quoque abdomini ſpongiæ madefactæ in decocto eorundem ſimplicium facto in aqua, & vino odorato, adhiberi poterunt.

Occurrunt tandem medicamenta alterantia, quæ vel ad materiam crudam, vel ad obſtructiones, vel ad viſcerum intemperamenta diriguntur, ſi ad cruditatem materiæ primum ſyrupi de betonica, acetoſus de radicibus, & de artemiſia diluti cum jure columbino decoctionis betonicæ, pulegii, boraginis, meliſſæ & artemiſiæ, deinde ſyrupus de calamento, vel oxymel ſcyllinum cum decocto matricariæ, vel Diacalamentum, vel Diatrium piperеum probantur.

Si ad obſtructiones præter alia jus columbi, & galli ſuperius propoſitum, adjectis lapidibus aperientibus maximè laudatur, quod magis proderit, ſi ante ſyrupum matutinum bolus ex gummi ammoniaco, & ſale abſynthii detur, quo pertinet infuſum radicis ſcorzoneræ in vino odorato, adjecto pulvere lapidis Bezoar, & vinum quod ex infuſione chalybis ſupra propoſitum.

Poſtremo ſi alterantia ad intemperamenta viſcerum pertineant, pro ventriculo præter nucem muſcatam conditam, ac radicem gingiberis, & pulverem Angelicæ odoratæ, maxime extollitur, ſtillicidium admotum ex oleo amygdalarum dulcium, & vino Cretico cum polio montano, abſynthio, menta, nuce myriſtica, cinnamomo, ligno ſaſſafras, myrrha, Benzoino, & maſtiche in duplici vaſe ebullitis factum, à quo ceratum ex maſtiche pulvere Angelicæ aromatizatum appoſitum juvabit, ſicuti & lana illota, infectorio coccio infecta jugiter geſtata. Pro meſenterio in medio abdominis indurato ſtillicidium pariter ex oleis amygdalarum dulcium, & ſemine lini, in quibus in progreſſu radix peucedani & cucumeris agreſtis ſit incocta maximè juvabit, à quo pariter ſuperdandum ceratum ex oleo ſeminum lini ad ſpiſſitudinem cocto pariter in progreſſu addita portione cerati. Ex quibus apparet, nec lac nec balneum aquæ dulcis hoc tempore ob caloris nativi indigentiam, ac labem ex frigore contractam convenire.

De victus ratione ſtatuendum moderate attenuantem convenire, quem nobis Galenus in proprio tractatu reliquit, ſolum igitur notamus primum pulverem coctilem ex pane biſcocto, agalloco, cariophylis, croco, & coriandris cum ſaccaro cibariis eſſe inſpergendum; præterea, vinum fuluum auratum, vel calybeatum in cœna, & prandio continuo potandum eſſe, immo vero vinum in quo chalybs præparatus cum pulvere coriandrorum per ſacculum maceratus continuo detineatur maximè probatur, ſicuti & quod tempore hoc vindemiarum inſtante cum roremarino, radice buglosſi, china, & ligno ſaſſafras pro tota hyeme conficitur; Poſtremo pro aluo irritanda præter clyſteres emollientes, laudantur hæc: primum ſal tartari albi, vel Mercurialis chymicum ex ovo ſorbili apſumptum. Secundo caricæ pingues in quarum medio granum ſalis poſitum ſit in prima menſa commanſæ. Tertio pruna dulcia primum in manna diſſoluta, ex infuſo ſenæ infuſa, deinde manna ſimplici antequam ex toto ſiccentur obtecta; Poſtremo aloes ſuccotrina in ſucco Sabinæ nutrita. Atque ut hæc in ſalutem hujus digniſſimæ Virginis cedant D.O.M. precamur. *Jo. Cæſar Claudin. Conſultationum Medicinal. libro.*

Barbara Margareta filia viri Nobiliſſimi Domini C. A. K. p. m. ab anno decimo quarto ætatis uſque ad decimum ſeptimum menſtruatim & ordinate per uterum purgabatur: Hinc fructibus horariis & lacte, piſcibus item, aliiſque cibis craſſis & viſcidis copioſius, frequenterque ingeſtis, menſes ſubſtitere; facieſque & labia ex colore roſeo in ſubalbidum & vireſcentem mutari, totumque corpus, maximè crura, & pedes intumeſcere cœperunt. Acceſſit, & capitis dolor, ciborumque faſtidium & murmura, rugituſque ventris cum hypochondriorum tenſione, interdum & cordis palpitationes moleſtæ erant, ſpirandique difficultas, maximè à concitatiore corporis motu.

Ex prava victus ratione humores crudos, & viſcidos in corpore collectos, ſanguinique permixtos menſium retentionem induxiſſe ſtatuo, quatenus obſtructis uteri venis ſanguini menſtruo denegatur effluvium.

Ex hoc fonte reliqua ſcaturiunt ſymptomata:

Facies & labia pallent ab humore pituitoſo, & ſeroſo ad ambitum corporis & cutem delato.

Totum corpus, maximè crura, & pedes intumeſcunt ob eorundem vitioſorum humorum abundantiam, quorum potiſſima pars ad pedes decumbit.

Capitis dolor à vaporum adſcenſu, quatenus membranæ cerebri ab iiſdem diſtenduntur, dependet.

Ciborum faſtidium impedita chyli diſtributio, crudique humoris copia excitat.

Murmura rugituſque ventris à concluſis & hinc inde divagantibus flatibus moventur.

Hypochondriorum tenſio à ſanguinis ad majora vaſa refluxu, dimanat.

Cordis palpitatio ſpirandique maximè poſt motum concitatiorem, *difficultas*, ſuboritur à vaporibus, qui è ſanguine craſſo & impuro per motum incaleſcente elevati, reſpirationis orga-

næ comprimunt, cordique moleſti ſunt.

Humores itaque vitioſi evacuandi, obſtructiones viſcerum reſerandæ, intemperies corrigenda, menſes provocandi, & victus ratio meliorandus.

Evacuationi præmittenda eſt viarum communium relaxatio & humorum præparatio. Illud prunis noſtris laxativis, hoc emulſo ſuprà deſcripto obtinuimus.

Purgationem ipſam pulvere noſtro panchymagogo inſtituimus. Ad viſcerum autem obſtructiones expediendas, intemperiemque corrigendam, vinum medicatum præſcripſimus, quod ſimul & menſes movet.

℞. Fol. meliſſ. Chamædryos, Arthemiſ. Agrimon. ana m ß. Sabinæ. Rad. Enulæ, ireos, rubiæ tinct. ana ℥ß. Sarſ. parill. ℥vi. flor. cheiri, roriſmar. apic. flav. lil. albor. ana p.i. Sem. dauci, aniſ. fœnicul. ana ʒij. Croci integri ℈iß. Inciſis & conquaſſatis affunde vin. Rhenani albi q.ſ. bibat manè & veſperi cyathum unum uncias circiter quinque continentem.

Verum cum pertinacia mali hæc omnia eluderet, duro nodo durum ratus quærendum eſſe cuneum, corpus denuò evacuavi, exhibito pulviſculo exiguæ quantitatis, ſed magnæ efficaciæ.

℞. Fæcul. Bryon. ℈j. Magiſter. gummi de Goa gr.x. ol. ſtillat. macer. gt.j. M. F. pulvis ex aqua cinamomi ſumendus in aurora, cum jejunio & cuſtodiâ.

Hinc Electuarium meum chalybeatum per dies 14. ſingulis matutinis cum vino meliſſato hauriendum præſcripſi.

Poſtmodum denuò pulviſculum ex Magiſterio gummi de Goa exhibui, cujus iterato, & efficaci uſu humor ſeroſus in tantùm abſumtus eſt, ut pedes manifeſte detumeſcerent, & vena tali, quod antea propter œdema non erat integrum, aperiri poſſet, quo facto menſes erupere, perfectaque quâ in hunc uſque diem gaudet, ſubſecuta eſt ſanitas.

Interea toto curationis tempore victum commendavimus ex cibis boni ſucci, & facilis coctionis, interdicto frigidorum, humidorumque ut & flatulentorum uſu, leguminibus ſcilicet & oleribus, piſcibus, carne ſuillâ, anſerinâ, anatinâ, juruſlentis, lacte, & lacticiniis, fructibus horariis, & imprimis aceto, quod calorem viſcerum debilitat.

Pro Potû ordinario obtulimus cereviſiam melioris grani & vinum Rhenanum, quandoquè & ſectarium, ſed parcius.

Cætera vigilias & ſomnum, animi pathemata, motum & quietem &c. omnia moderata eſſe juſſimus; excretiones autem niſi quotidianæ per naturam eſſent, arte promovimus. *Baldaſſ. Timæus caſuum Medicin. lib. 4.*

Honeſta virgo, 25. annum agens, à nativitate totius temperamentum calidum & humidum ſortita, pravis eduliis ſemper de more enutrita, pallida facie, ſatis tamen formoſa, cui parca menſtrua, nec ante 18. annum apparuere, continuò circa viſcera naturalia aliquod incommodum paſſa fuit, ſed poſtquam duobus ab hinc annis ei menſtrua omnino defecerunt, mæſta & timida evadere cæpit, cum ſenſibili cordis oppreſſione atque palpitatione, & difficili quadam reſpiratione ſtrangulationem æmulante; nec non hypochondriorum tenſione, & coxarum atque tibiarum torpore. Tandem febri cum horroribus correpta eſt, quæ ſtatas periodicationes minimè ſervat, ſæpe cum mentis alienatione, clamoribus ac vociferationibus, adeò ut à Dæmone ipſam poſſideri Religioſi aliqui affirment, vulgares ſuſpicentur, dum verò ad mentem redit, mortem ut jucundiſſimam, vitaque multo meliorem, deſiderat. Præterea pedes tandem ſemper, palpebræ verò & facies tota quandoque œdemate tument. Religioſi vocati pro ſignaculis. Malencæ mulieres, ad maleficia ſolvenda. Divis vota facta. Cùm verò horum nihil profuerit, tandem ad nos Medicos confugiunt, ut de agendis pro Virginis ſalute conſulamus.

Cùm Medecinæ Scriptores dubitaverint affectû hunc forſan nullo nomine nuncupandum, pluribus ab iis ſollicitè fuit inſignitus. Ab aliis enim Virgineus morbus fuit dictus, quia Virginibus familiaris eſſe ſolet. Ab aliis febris amatoria, pulchriores enim potiùs quàm deformes hoc affectu corripiuntur, ratio eſt quoniam partes in his bene temperatæ, bonum ſanguinem ad ſe trahunt, malum rejiciunt, qui corpus inquinat. Quibuſdam febris alba ſeu alba icterícia, quia hoc affectu correptæ corpus album, cachecticum, ac veluti œdematoſum præ ſe ferant. Et tandem ab Hippocr. Erronea febris, quia nullum typum nullumve ordinem ſervet.

Eſt autem affectus iſte morbus in via, nimirum obſtructio vaſorum, circa uterum primò, deinde circa meſenterium & jecur, dum enim ſanguis ſtatis temporibus uteri venas pervadere non poteſt, refluit, & præ multitudine reſilit in cor & ſeptum tranſverſum, unde timores, pavores, dæmoniacæ imaginationes, difficiles reſpirationes & veluti ſtrangulatus, cordis oppreſſiones; qui ſanguis depreſſus ex coxis ac femoribus, in tibias & pedes, torporem inducit, donec ad ſuperiora revertatur, quod facile fit propter venarum rectitudinem. At ex corde & ſepto non adeo facile refluit, venæ enim obliquæ ſunt, & locus eſt ad inſaniam & delirium ſatis aptus, quo repleto, & horror cum febre ingruit, quas erroneas febres appellant. Verum quia ex pravo ſanguine detento, frigida in viſceribus & toto corpore ſuccreſcit intemperies, ideo frigidorum atque craſſorum humorum copia congeritur, quæ nativum calorem cordis, jecoris & totius ſuffocando modò pedes & faciem paulatim, brevi verò & totum corpus, veluti œdematoſum, ac verbo, cachecticum reddet.

Affectus, qui neglectus, ſæpe in ſchirrhos viſcerum naturalium, hydropem, inſaniam & mortem terminatur. Curatu quidem difficilis in hac Virgine, ſed difficilior multò evadit ſi maritatis ſterilibus contingat, nam Virgines ſi viro utantur, aut menſes ſuboriantur, aut conceperint, promptiùs liberantur.

Pro curando hoc affectu duplex eſt medica intentio. Altera totum. Altera partes, tum obſtructas tum intemperatas reſpiciens. Totum itaq; 1. per partem poſt partem evacuandum. Secundò, meſenterii, jecoris & uteri venæ deobſtruendæ. Tertiò, ventriculi, jecoris & uteri frigida intemperies corrigenda & auferenda. Et quartò partes affectæ roborandæ. Cujus quidem affe-

ctus curatio, curæ Leucophlegmatiæ non admodum diſſimilis eſt.

Et ſi de remediis à fonte Chirurgico deſumendis loquamur, hujus affectus curatio eſt ſanguinis detractio, & quidem in hoc caſu venæ ſuperiores priùs aperiendæ, ut auferatur & dematur ſanguis collectus, qui per venas inferiores nullo modo evacuari poſſet, imo ſectis primò venis inferioribus, uteri obſtructiones adaugerentur. Secundo vero loco, ex venis inferioribus, circa tempus conſuetum menſtruæ purgationis. Parce tamen erit ſanguis educendus, cum jam in Cacochymiam migraverit, at potius electivè purgantibus pravi humores erunt educendi. Cauterium in coxa dextera locum habebit; Pariter frequentes pedum lotiones, aqua ſalsâ & nitroſa, aut lixivio forti, addito ſale.

In totius expurgatione; ventriculus eſt primo mundandus, melle roſar. cum manna, vel elect. lenit. tart. Prima præparatio procurabitur ita.

℞. Mell roſ. col. oxym. ſimpl. an. ℥iß. aq. cinnam. ℥j. M. pro ſyr. & ſic pro aliis quinque. A quibus expurgatio ſuccedat ſyr. roſat. & mell. roſ. ſol. cum elect. diacarth. vel elect. lenitivo, diachat. cum granis extracti mechoacann. Hac ſequuta primarum viarum expiatione, ſecunda ineunda erit præparatio tali ſyr.

℞. Oxym. comp. ſyr. byzant. cum aceto an. ℥j. ſyr. de cichor. cum rhab. ℥ß. decoct. cich. borrag. meliſſ. beton. agrim. cuſcut. rad. gram. ℥vj. M. pro ſyr. & ſic pro aliis ſeptem. Deinde præparati humores erunt ita expurgandi.

℞. Agar. trochiſc. ʒij. rhab. opt. ʒj. fol. ſenn. epith. an. ʒiß. cinnam. integri ʒj. aq. meliſſ. q. ſ. M. f. inf. per hor. 12. deinde fiat fortis expreſſio, & colat. adde ſyr. roſ. ſol. ℥iiij. elect. diaphænic. ʒij. M. f. potio.

Vel ℞. Electuar. lenit. diaphænic. diachat. an. ʒiij. pilul. de hiera cum agar. ʒj. M. f. bol. 4. horis ante cibum aſſumendi.

His peractis, nemo in arte verſatus facilè crediderit omnes obſtructiones circa viſcera naturalia omnino expeditas, minus vero totum venoſum genus à pravis humoribus defæcatum. Quare reliquiæ obſtructionum ſunt removendæ, ac totum, quantum fieri poteſt, expurgandum, in quem finem nil ſyr. Fernel. præſtantius excogitari poteſt, eidem addendo rhab. ab eodem omiſſum. Præbeatur autem quotidie ad ℥ij. in ſemicyatho vini albi maturi, non valde generoſi, matutino tempore, 4. horis ante prandium per 15. dies. Poſt ejus uſum, cum viſcera naturalia deobſtructa ſatis fore conjectari poſſit, totumque, ſi non omnino, ſat tamen bene expurgatum, ideo tempeſtivum fuerit quam primùm ad obſtructiones uteri demoliendas, mox ad menſtrua provocanda devenire.

Pro contumacibus obſtructionibus auferendis, principem locum obtinere chalybem tota Medicorum ſchola profitetur, qui tamen, nec nimis trituratus ſit, nec nimis ignitus: trituratus enim in argentum vivum degenerat, tuncque vomitum provocat, & alvum turbat: nimis autem ignitus privatur ſuo ſulphure & mercurio: qua ratione evadit crocus martis, potiùs adſtringendi quàm aperiendi vim obtinens. Quare in hoc caſu convenientiſſimus erit crocus martis aperitivus, cum acido ſulphuris paratus, ita exhibitus.

℞. Croci mart. aperit. gr. iij. trochiſc. de eupat. ℈j. de myrrha ℈ß. M. & cum aq. c pill. ven. q. ſ. f. bol. j. & aur. a quo bibat Patiens talem potionem.

℞. Salſæ elect. rad. fænic. petroſ. gram. lign. ſaſſafr. inciſ. an. ℥ß. aq. agrim. lib. iij. M. f. inf. per hor. 24. deinde bull. ad. conſumt. dimid. addita quarta parte pulli junioris, & colat. ſervetur pro duabus vicibus, matutino tempore aſſumenda, quæ efficacior reddetur, additis gut. iij. vel iiij. ſpir. ſal. vel ℈j. ſpir. tart. ter rectific.

In hujus medicamenti uſu per xxx. aut xl. dies erit perſiſtendum. Sed interim externa quoque deobſtruentia adminiſtranda, quæ humectent & aperiant, non exſiccent, cujuſmodi erit fomentum paratum ex decocto malv. melil. orig. puleg. calam. leucoii. rad. alth. & lil. alb. quod mane & veſp. per horam adminiſtratur, inunctis mox pudendis oleo lil. alb. & keirino miſtis.

His peractis, ſi menſtrua adhuc, prout opus eſt, non eruperint, eadem provocantia continuò erunt adhibenda. Quare inſtituendum jus familiare alteratum fol. capill. ven. arthem. orig. puleg. calam. mont. exhibendum ſingulo mane ad ℥vij. additis, vel aq. ex allio deſtill. ad ℥j. vel oleo ſabinæ ad ℈ß. adhibitis interim inſeſſibus uſque ad umbilicum, in aqua Aponitana ſulphurea.

Toti exſiccando, & partibus corroborandis, uſus therlacæ antiquæ præſtantiſſimus fuerit.

Quibus victus ratio congrua erit calefaciens, parum exſiccans atque attenuans, & niſi medicamentis, aut Dianæ votis malum cedat, viro jungatur; & ſana evadet *Joan. Raymund. Fortis lib. de Morbi Mulier. Tom. 1. Conſil. inferiò.*

Virgo Nobiliſſ. ætate jam nubili ſubmelancholica cenſenda ex totius colore fuſco, hepatiſque intemperie juſto calidiori, ſedentariæ vitæ ſexui propriæ addicta, proxime præteritis annis ſuccos craſſos in venis congeſſit, qui ad uterum expurgationis cauſa quolibet menſe tranſmiſſi, tandem ob eorundem craſſitiem & viſciditatem in ejuſdem venis occluſi & fixi obſtructiones & infarctus induxerunt, unde conſueta menſtrua purgatio ſuppreſſa fuit. Quoniam verò *ſi menſtrua non fiant, ex utero morbi contingunt.* Ideò duobus menſibus ab eadem ſuppreſſione, ſucci in venoſo genere hærentes, prædominio biliosi, & ſubdominio melancholici atque pituitoſi, putredine concepta, febrem duplicem tertianam continuam excitarunt, cui mirum non eſt, capitis dolores, & ventriculi angores acceſſiſſe, tum ob exhalationes ad caput & os ventriculi à putridâ minera elevatas, tum propter uteri conſenſum cum omnibus corporis partibus.

Congruis autem medicis auxiliis ſanata febris, judicataque Pat. fuit. Verùm quoniam cauſa antecedens eodem tempore auferri non potuit, menſtruorum nempe ſuppreſſio, & præterea quia obſtructiones licet nondum putreſcentes, circa viſcera adhuc ſuperſtites, ſupponimus, ex aliquo potû copioſiori in febre præ-

greſſa æſtiva contractas, ideò paucis poſt diebus novis coacervatis cruditatibus ab imbecilliori convaleſcenti ventriculo relapſa eſt Nob. Pat. in febrem non quidem ut antea acutam, ſed febriculam potiùs, ut potè a cruditatibus partes non adeò Nobiles obſidentibus productam.

Hâc verò neglectâ, una cum accommodata victus ratione, cruditates, & excrementa varia, indeque obſtructiones, non leve incrementum ſuſceperunt unde hepar, & lienem obduruiſſe tunc primùm, atque meſenterium, & univerſam abdominis regionem intumuiſſe credendum, tuncque nutritionem, labefactati paulatim cœpiſſe, accedentibus mœrore, cibi faſtidio, capitis, lumborumque dolore, cordis anguſtia atque tremore, difficili reſpiratione, totius laſſitudine, ac tandem faciei & labiorum pallido colore, cum febricula erronea, nullò ordine invadente, & pulſu parvo, ac frequenti; quæ omnia ſymptomata virginei morbi, ſive febris albæ, ſuperiorum viſcerum naturalium obſtructiones utero perpetuo fovente. *Cum enim oſculum exitus menſtruis purgationibus non fuerit apertum & ſanguis continuò influxerit; tunc ſanguis non habens effluxum, præ multitudine reſilit in cor & ad ſeptum, quæ partes repletæ infrigidantur, & ideò fatuitatem & torpedinem ſequi* ſcripſit Hipp. *Ad hæc horror cum febre ingruit, erronea dicta, formidans Patientes, iiſque læditur reſpiratio, timens, mærens, & tandem in vita deſperationem incurrunt.* A quo ſtatu ab Hipp, deſcripto, parùm aut nihil abeſſe Nobil. hanc Virginem utique cenſuimus.

Quo ideò liberari difficillimum putamus, eſt enim ex illis morbis quorum curationem à Diis auſpicandam eſſe dixit Hipp. ejuſdem difficultatem his verbis ſignificans; quæ & augetur à prægreſſa plurium menſium menſtruorum ſuppreſſione. Nihilominus quoniam tumores nondum in viſceribus genitos ſupponimus, & anni tempus purgationibus idoneum accedit, ſuppoſita Pat. obtemperantiâ, & in medicamentorum uſu perſeverantia, hucuſque minimè ſervata (unde non mirum ſi leve, aut nullum ab arte medica juvamentum ſit ſecutum) curatione à nobis proponenda, ab imminenti cachexia, & hydrope Nob. Virg. præſervandam, & ad multò meliorem ſtatum redigendam ſperamus.

In quam rem recto ordine primæ viæ erunt excrementis emundandæ, inde paulatim per partem poſt partem meſenterii, hepatis & lienis obſtructiones aperiendæ, mox totum venoſum genus à cacochymia vindicandum, & tandem ad uteri venas reſerandas erit deveniendum, corroboratis denique viſceribus.

Quibus intentionibus ut ſatisfaciamus, à fonte Chirurgico repetita ſanguinis miſſio eſt depromenda ex brachio; poſt primarum viarum expiationem, verùm eâ cautione ut Medico præſente, ſi tenuis, & valdè ſeroſus effluxerit, ſupprimatur. Secundo ex ſaphena, ſed parcè, ratione tantùm motus, & ſolùm ſub finem poſt adhibita hyſterica aperientia. Cauterium omnino conveniet coxæ inuſtum, ſicuti pedum lotiones in fine tantùm curationis, & quotidianæ inunctiones uteri regionis, oleo ſimpl. lil. alborum.

A fonte Pharmaceutico præcipua deſumenda remedia, quoniam jam ſanguis ſuppreſſus in cacochymiam deſcivit. Sic primò conveniet potio ex manna clarif. cum infuſ. ſen. & tart. Primum præparans erit Julap. acet. ad ℥ ij. vel iij. totidem additis drachmis crem. tart. & ʒß. Aq. cinnam. Quinque vero poſt diebus repetatur eadem potio, ut ſuprà inſtitutâ mox novâ præparatione. Et quoniam in uterinis affectionibus, & hypochondriacis affectibus, non multùm conferunt Sacch. aut mellita, ideo ſucci potiùs herbarum depur. decoct. erunt miſcendi; ut

♃. Succi depur. borrag. agrim. an ℥ j. tart. vitr. gr. x. decoct. cichor. borrag. bugloſ. bet. meliſſ. petroſel. ℥ iv. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Septem vero exactis diebus, præbeatur infuſum ex agar. rhab. & ſenna additis ſyr. roſ. ſol. & de polyp. à quo jus hordeac. ebibat.

Inde ad efficaciora deobſtruentia erit progrediendum, in quem finem efficaciſſimus erit Syr. Fernel. quem cacheticum appellant addito Rhabarbaro, cujus mittimus deſcriptionem nobis familiarem. Præbeatur autem alternis diebus ad ℥ij. in jure cich. vel end. alterato, & abſente febre; etiam in ſemicyatho vini albi tenuis, non dulcis, more Ferneliano, diebus autem intermediis exhibeatur Bol. ex ℈j. Extract. rhab. & ℈ß. tart. vitriol. paratus, à quo bibat decoct. cich. end. agrim. meliſſæ petroſel. & fœnic. ℥v. vel cyathum aq. ſtil. agrim. ſicque pergat per menſem, etenim nec levibus remediis, nec brevi tempore affectum hunc expurgari poſſe pro certo habendum.

Tunc temporis vero de Chalybeatis medicamentis cogitandum fuerit ut duriores & contumaciores obſtructiones attenuari & atteri poſſint. Chalybs autem ita præbeatur, ut peractâ operatione extra corpus educatur ſimul cùm excrementitiis humoribus obſtructiones inducentibus, cujus cauſâ medicamento aliquo purgante, vehiculi loco illi immixto opus fuerit. Præ omnibus autem Chalybis præparationibus à me expertis, præſtantiorem obſervavi, quam crocum Martis aperitivum appellant, cum acido ſulphuris paratum, cujus grana duo aut ad ſummum tria mirabiles certè effectus ſemper præſtare conſueverunt. Quare præberi poterit bolus ita paratus.

♃. Pil. de tribus cum Rhab. ʒß. croci Mart. aperit. gr. ij. m. f. Bol. quem ſequatur potus decocti ſalſæ; & tamariſci, idque pluribus diebus, prout Excell. Viro adſtanti opportunum ac neceſſarium viſum fuerit.

Tandem ad uteri venas aperiendas erit perveniendum, in quam rem xv. aut xx. diebus præbeatur aqua deſtill. ex capill. Ven. & artemiſia, addito vel cochleari Aq. Sabinæ ſtill. vel gutt. Ol. Sabinæ, vel gr. x. ſal. arthemiſiæ, præmiſſo quinetiam bol ex troch. de myrrha, cum Tereb. reformato, quo tempore, præſto ſint ſila cannabina in lixivio cocta, & imò ventri, matricis nimirùm regioni calida admota, efficaciſſimum enim hoc ad menſtrua provocanda remedium, quo ablato, inunctio ex ol. lil. alb. cum aromatibus uſurpanda.

Interim ventriculo ac jecori roborationem conciliabit ſal abſinthii ad ℈ß. hora antè prandium & cœnam exhibitus.

His omnibus tandem congrua & accurata vivendi

vivendi ratio addatur. Vinum ad menſam ſalſa, tamariſco, & pauxillo ſaſſafras medicatum paretur, & familiare medicamentum purgans præſcribatur, magiſt. ſcil. mechoac. ad gr. xii. vel xv. cum ʒß. pil. aggreg. vel ʒ ij. elect. lenit. iterum aut tertio quolibet mense aſſumendum. Quæ omnia a Prudentiſſ. atque Excell. Viro Adſtanti adminiſtrata, ope divina, profutura ſperamus, ut tandem Hipp. conſilio, viro jungi poſſit Nobiliſſ. Virgo. *Joh. Raymund. Fortis conſult. & reſponſ. medic. Tom.1. Cent.2.*

Vita vexationibus plena, quam à naturæ primordiis traxit Illuſtriſſima patiens, quantum viſceribus potiſſimùm naturalibus detrimentum afferre potuerit, unicuique in arte perito manifeſtum eſt cùm exiſtimaverit Plato, omnia noſtra mala ab animo pendere. Eorundem præterea viſcerum nativus calor non parvam contraxit labem ex venenata aſſumptione: Uteri pariter intempeſtivam infœcunditatem læſionem iiſdem attuliſſe credendum. Damnum tamen non ſeſe manifeſto prodidit, dum viguit ætas & calor nativus, ſed eo paulatim debilitato, imperfectiores quotidie ſemper magis coctiones, nutritioneſque depravatæ ſunt redditæ ab excrementorum & craſſorum & viſciddorum proventu, unde totius jam color ſemper fere vitiatus, exceſſus tamen obſervati non ſunt, donec menſtrua purgatio ſingulo menſe onus depoſuit. At quia tandem tum ex imminuto calore nativo, tum ex ætatis conditione; ſucci & crudiores & melancholici copioſiores geniti ſunt, ii ſibi ipſis viam ad uterum intercluſerunt, unde menſes diminuti, nec per idem tempus ſemper venientes, imò tandem præpropere ex toto fere ſuppreſſi, qui præterquam quod maſſam ſanguineam impuriorem ſignificabant detenti & ad ſuperiora converſi; obſtructiones jam ſub pyloro, nunc magis in ramis inferioribus, in liene manifeſtas, in hepate & utero non adeò manifeſtas produxerunt, cum caloris nativi harum omnium partium imbecillitate, qui ut parvus ignis à copia lignorum viridium ſuffocatus eſt. Quare mirum eſſe non debet ſi ex utero morbi contigerint; menſes enim recurrentes per venas in ſeptum difficultates anhelitus & ſuffocationis ſenſum pariunt; in caput deſtillationes; in ventriculum inappetentiam & nauſeam, in jecur ſanguificationem vitiant, unde vitiatus totius color, tumores pedum oedematoſi, in cor tremores, palpitationes, pavores, melancholias (imo & in femoribus cor fatuum fit ex Hipp. indeque torpedo, & delirium) & tandem eorundem excrementorum portio circa viſcera naturalia putreſcens, vel agitata incaleſcens nonnunquam jam febres quartanas & erraticas; nec non in præſentia fere continuò erroneas & albas producit.

Affectus quidem difficiles, recurſus enim menſium ad interiora ob ætatem progreſſam obtineri non poterit. Quare hoc inſigni naturæ beneficio deſtituti, omni arte tuenda erit Illuſtriſſima mulier à melancholia, cachexia, & Hydrope: quod præſtabimus; diligenter defæcando maſſam ſanguineam, aperiendo obſtructiones, auferendo intemperies, & ſemper fovendo calorem nativum, cum totius habitus jam ad frigidum vergere inceperit. A ſanguinis miſſione inchoat Curationem Hipp. ſi nihil prohibeat. In caſu noſtro ſola quantitas prohibebitur, quare vena ſuperior aperienda erit ad ſanguinem pravum in toto collectum educendum; & ſi ſe obtulerit occaſio, caute tangi poterit, & ſaphæna ad motum. Duo cauteria affigenda; & ſi forſan affixa ſint, cuſtodienda.

Evacuantia medicamenta erunt lenit. cum tart. vel potio magiſtralis; elect. diaphæn. magiſt. Jalappæ, flos antimonii, præparatus ſecundum Fonſecam. Specificum autem eſt in hoc caſu medicamentum extractum Veratri cum Caſſia. Præparantia erunt Oxymel cum aqua cinnam. ſine diluto; oxymel cum ſyr. Biſant. & de cich. cum rhab. cum decoct. borag. malv. meliſſæ, artemiſiæ, ſcolop. eupath. abſinth. & quatuor radicum aperientium. Alternis autem diebus ſyrupus Fernel. ex vino albo. Tunc temporis forſan ex uſu eſſe poterunt aquæ Tettucianæ; de quibus conſilium in arena. Mox decoctio Epithymi Meſ. aut extractum ejuſdem per tres aut quatuor vices alternis diebus cum ſero; ſi opus fuerit. Diebus autem intermediis ſuccus cich. & fumariæ depur. in jure aperiente. Ultimo loco ad uſum chalybis tanquam ad alexipharmacum deveniendum, qui chalybs nec nimis trituratus ſit nec ponderoſus ſit; argentum vivum evadat ventriculumque turbet: nec ſit nimis calcinatus; ne partes ſulphureas amittat, & aſtringens; ut crocus martis evadat: namque ſæpe fruſtratur expectationem noſtram, quia perperam præparatur. Aſſumatur vero cum pilulis de tribus cum Rhab. aut de hiera cum agarico. Huic aſſociabitur jus columbi alteratum china, momento ſaſſafras, tamariſco, dictamno, artemiſia, & quatuor radicibus aperientibus. Declinante vero æſtate magnæ antidotus ex uſu erunt. Nec diſplicerent uteri inſeſſiones in Balneis Aponenſibus.

Congrua his omnibus addenda erit victus ratio, ut felicem eventum à nobis tantopere exoptatum aſſequamur; qui ut facilius obtineatur, prædicta omnia ab eximio, & prudentiſſimo judicio dilecti Viri Illuſtriſſimæ Patienti corrigenda fuerint. *Joan. Raymund Fortis Conſult. & reſponſ. Medic. Tom. 2. Cent. 2.*

N. V. De *Ariſtotele* ingenti illo naturæ lumine, *Platonis* diſcipulo; refert *Ælianus* cùm adverſa valetudine premeretur; & Medicus vocatus non prævio de morbi genere diſcurſu ipſum curare tentaret, ita fuerit affatus. Ne me velut bubulcum ſuſcipias curandum, quin prius de cauſa morbi ediſſeras; tum me magis morigerum & præceptis tuis audientem habebis. Hoc ipſum ne mihi eveniat, priuſquàm in curanda filia tua dulciſſima medendi methodum proponam, paucis te de morbi, quo laborat; indole & ingenio erudiam. Affectus cujus illa, meliori fortuna digna, ſuccumbit tyrannidi ab *Hippocrate* artis Medicæ venerando conditore χλώρωσις, à recentioribus morbus virgineus nominatur, cum virginibus ſit peculiaris. Idem à *Brabantiorum* matronis febris alba, ob faciei pallorem & amatoria appellatur, cum palleat omnis amans, & color hic ſit aptus amanti; quamvis febris raro coincidat in hoc affectu, quæ antehac Roſeo genarum; labiorumque rubore florebant, nunc velut exanguia eadem triſtè palleſcunt, cor ad

quemvis vehementiorem motum contremiſcit, & temporum arteriæ ſenſibiliter pulſant, in ſcalarum aſcensu diſpnoea moleſtat, ventriculus cibum & imprimis carnem faſtidit, crura tandem, præcipue juxta talos, oëdemate intumeſcunt, aliaque complura ſymptomata infeſtant Pendet autem affectus hic immediate ab infimi ventris obſtructionibus, unde fit vitioſa in viſceribus concoctio, & hinc crudi humores in toto corpore cumulantur, qui ad habitum ejuſdem delati cachexiam excitant, in reliquis vero partibus varia ſymptomata producunt quorum ſingula jam particulatim allegare non vacat. Cauſæ ſaltem obſtructionum, quæ in venis viſcerum contingunt ſunt humores craſſi, viſcidi & crudi, ex prava victus ratione geniti; ut *Diogenianus* ex iis non ægrotare, ex quibus vivimus, veriſſime pronunciarit. His calor partium nativus, omnis humorum coctionis in corpore opifex, obrutus, magnum generat crudorum humorum proventum. Malum hoc ut plurimum periculo vacat, & ad longum ſæpe tempus perdurat. Si tamen negligatur, ut altas radices agat, ita ut magnæ nutritionis depravatio contingat, graves partium naturalium affectus ſubſequuntur interitum producentes. Idæa Curationis in eo conſiſtit, ut obſtructiones reſerentur, humores in toto luxuriantes, evacuentur, & viſcerum intemperies corrigatur, & tonus eorum reſtituatur. Hæc non ſunt hujus tempeſtatis, quia Sirius intenſo flagrat æſtû. Sub cane & ante canem difficiles ſunt purgationes, inquit ſummus in Medina dictator *Hippocrates*. Ne tamen malum eundo creſcat, & morâ diuturna augeatur, velim filiæ tuæ curam auſpicari emetico ad everrendam ventriculi ſaburram. Id commodè faciet vino ſquilliti co adjecta unciæ hujus cum dimidia oxymelitis ſemuncia. Hoc ventriculi everriculum excipiat lenis primæ corporis regionis evacuatio hoc vel ſimili modo; Rec. rad. Polypodii fol. ſenæ ana ʒiß. Agaric. Rhabarbar. ana. ʒß. cinamom. ℈j. Macis gr. vij. Infundantur per noctem in ſ. q. aq. Betonicæ; in colatura diſſolve mannæ Elect. ſyrupi roſar. ſol. ana ℥j. miſce fiat potio, ſequenti die aperiatur Saphena ſiniſtri pedis. Poſtea vero utatur decocto obſtructiones aperiente. Rec. Radic. apii, fœniculi, Petroſelini, ana ℥ß. Helenii ʒij. Herb. capillor. veneris, artemiſiæ, pulegii, ana M. j. hyſſop. ſicci, florum Betonicæ, & anthos an. p. ij. calami aromat ʒij. cicerum rubr. ℥j. granorum alkekeng. ʒij. ſemin. meli ſolis, fœnic. dulc. ana ℥j. bulliant in vini alb. ℔iij. in vaſe lapideo probe clauſo in M. B. per horas 6. ubi refrixerint colentur. De colatura bibat omni mane ℥iiij. cum ſyr. de artemiſia ℥ß. abſoluto hoc decocto purgetur. agaric. Troſch. ℈j. pil. de Hier. & fœtid. an. ℈j. ſyr. de artemis. q. ſ. miſce fiant pil. no. v. purgato corpore ad chalybeata progrediendum, quæ inter omnia remedia ad hunc morbum profligandum ſunt efficaciſſima, corpus ab obſtructionibus liberant, humoreſque vitioſos in viſceribus collectos evacuant, ſed nolim ut chalybem in ſubſtantia aſſumat, vellem potius meum propinare ſyrupum ſimplicem, vel juſculo alterato herbis convenientibus permiſcendum ſine violento exercitio, à quo incaleſcit corpus, & caput, de cujus dolore conqueritur, oppletur. Quòd ſi ſyrupus non arriſerit ſale martis conſerva permiſto uti poterit. Sed inhærendum diu præſtantiſſimo. His recte adminiſtratis, ſpes eſt fore, ut fauſto & annuente *Apolline* filia tua meliorem corporis ſtatum attingat. Interim obſervanda proba victus ratio, qua ſola hujuſmodi affectus ſæpe evictos fuiſſe conſtat. Faxit Deus optimus maximus ut omnia cedant in filiæ tuæ ſalutem omnimodam. Vale. *Frideric. Loſſius conſil. Medic. libro.*

Virgo ætat. xxij. annor. habitu corporis gracili, & longiori paululum ſtatura, pallidoque faciei colore prædita, poſtquam varios aliquandiu in Diæta commiſiſſet errores, cibis potiſſimum acidis, & craſſi ſucci delectata, & aliquoties choreis mox a paſtu inſtitutis, multamque in noctem productis una interfuiſſet, mane vero e lecto ſurgens potu frigido jejunum obruere ventriculum conſueviſſet, paulo poſt finito ſomno quandam in facie & palpebris intumeſcentiam obſervare cœpit, acceſſit ciborum, præſertim euchymorum faſtidium, quod menſium ſuppreſſio, hactenus continuans, cum dolore capitis diuturno & gravante excepit, conqueritur nunc inſuper, quod etiam ad leviorem corporis motum palpitatione cordis ſatis moleſtâ corripiatur, pulſationes in temporibus ſentiat, neque abſque inſigni reſpirandi difficultate, & laſſitudine ſcalas aſcendere valeat. Pulſus plerumque celer ac frequens eſt debiliſque apparet, & aliqualis in pedibus tumor conſpicitur, graviora metuens Medici opem expetit.

Affectus cum quo ægra noſtra conflictatur eſt χλώρωσις ἀπὸ τῆς χλόης, quo *color ex virore palleſcens*, innuitur nomen habens malum *virginibus* familiare; unde latinis *febris virginea* vel *alba*, *morbus* item *virgineus* dici ſuevit. Plura ad *Etymologiam* pertinentia apud *Sennert. Rivtr.* & alios videantur. *Rem* ipſam ut definiamus, eſt chloroſis (ad *mentem Sennerti* & aliorum) *caloris nativi & floridi in toto corpore, præcipue autem in facie, in pallidum, lividum, ac vireſcentem mutatio; cum virium languore, difficili reſpiratione aliiſque gravibus ſymptomatibus conjuncta, ab imminuta & depravata nutritione, vaſorumque circa uterum imprimis obſtructione, originem trahens.* Ex quibus patet *affectum* non eſſe ſimplicem, ſed *compoſitum*, in quo magna *ſymptomatum* caterva concurrit, unde à variis varie deſcribi ſolet prout vel *morbi* vel *ſymptomatum* rationem magis reſpiciunt. Nobis interim iis ſubſcribere lubet, qui *formalem* iſtius rationem *in coloris nativi* in p. u. & pallidum &c. *mutatione* ponunt culpamque in *vitiatam nutritionem vaſorumque* quam diximus *obſtructionem* transferunt.

Adeſſe verò hunc affectum, neque alio noſtram virginem laborare patet primo ex *eſſentialiter inhærentibus*, in ipsa mali deſcriptione occurrentibus, colore ſc. nativo in vireſcentem mutato, cum langore totius, difficili reſpiratione &c. ſecundo ex *eſſentialiter conſequentibus*, quorum plura *in hiſtoria* recenſentur v. g. *in actionibus naturalibus* occurrit appetitus proſtratus; qui ad cibos præcipue ἐυχύμους nauſeat; in vitalibus palpitatio cordis, temporum pulſatio &c. in *animalibus* ad leviorem corporis motum oborta laſſitudo; In Qualitatibus pedum intumeſcentia &c. patet id tertio quoque ex *cauſis*

varijs

variis prægreſſis, ita ſane comparatis, ut non potuerint, non producere tandem hoc mali genus, cujus rationem in ſubſequ. fuſius examinabimus.

Subjectum ſeu *pars affecta* quænam ſit? Rogantibus, cum *diſtinctione* inter *ſubjectum morbi & cauſæ* reſpondemus. *Uterum*, ſane cum ſuis *vaſis* ſo.. item ſubminiſtrare non eſt, ut quis dubitet, cum juxta *Hipp. lib. de loco in hom.* Uteri muliebrium morborum omnium ſint cauſæ: hinc *eodem teſte.* Menſtruis abundantibus morbi ex utero *ſect.* 5. *aph.* 57. Cujus quidem de *partis naturalis* æque ac p. n. *conſtitutione* ut prolixe jam agamus, noſtri non eſt inſtituti; poterit, qui talia deſiderat, anatomicos præſertim Riolan. *Encheirid. lib.* 2. *cap.* 36. Rolfinc O. & M. *generat. dicat. part.* c. 13. alioſque conſulere; ſcopo noſtro ſufficit, pluribus hanc *generationi* ſacram partem eſſe dotatam *vaſis ſanguifluis*; quæ quoties in *diſtribuendo* ſuo *penſo* vel *ſolvendo debito lunari* officii rationem negligunt, id genus turbar. de quibus hiſtoria loquitur, moveri experientia docet. Morbi v. *ſubjectum* quod attinet, *totum* id eſſe *corpus*, tot mutatæ in eodem *qualitates externæ* de quibus ſuprà mentionem fecimus teſtantur.

Cauſa immediata & Proxima dum in deſcriptione noſtra ad *obſtructionem vaſorum uteri* refertur, petenda ſimul eſt juxta quoſdam à pororum circa uterum p. n. diſpoſitione; tumque imprimis à *naturalis turgeſcentia, & fermentationis ſanguinis defectû*, in quem ceu, ſupra innuimus, viſcera primæ & ſecundæ coctioni dicata, officio ſuo minus rectè fungentia conſpirant. Quod dum fit neque uterus, quæ debet, expurgat S. M.ᵗ magis depravatur, ad ſuperiora regurgitat, & in habitum corporis effunditur, ubi non ſolùm partes nutriendas genio ſuo defraudat, ſed etiam livido & vireſcente colore cutim, ſeu potius, cuticulam, defœdat.

Patet hinc cauſam mediatam Proximiorem in maſſa ſanguinea latitare: quæ ſicuti tali in caſu particulis viſcidis, craſſis, & chyloſis imperfectioribus ſcatet, ita humorum pituitoſorum nomine ut plurimùm exprimi ſolet. Et ſane ſi ægræ noſtræ conſtitutionem aliaque quæ in hiſtoria commemorantur, conſideramus, non exiguum ejuſmodi ſaburræ apparatum adeſſe, deprehendemus. Præterquam enim quod ipſe corporis & faciei præſertim pallidus color talium particularum prædominium confirmet, docent id inſuper.

Cauſæ mediatæ remotiores. Nam temperamento præditam eſſe hanc virginem frigido, ex actionibus languidioribus, textura corporis tenerâ, aliiſque ſuprâ enarratis facile liquet: imò etiam ſi natura tale non fuiſſet initio, errores in victû commiſſi inducere id quam maxime potuiſſent: quantum noxæ adferant utero acida non eſt ignotum, ſic nec cibi craſſi ſucci, melius nutrimentum partibus ſubminiſtrari poſſunt; præſertim cum intempeſtivo frigidæ potû ventriculi calor obrutus & choreis iſtis mox à paſtû inſtitutis, & in multam noctem continuatis chylus crudior & indigeſtus ad receptaculum per vaſa lactea concitatus, tota corporis œconomia maxime turbata fuerit.

Quibus cauſis tum præſentibus, tum, ut fieri ſolet, in totius detrimentum potius, quàm emolumentum concurrentibus, mirum non eſt, tanta virginem noſtram Symptomatum ſyndrome quaſi obrutam, modo de his, modo de illis, modo de ſingulis, quibus miſera affligitur, moleſtiis conqueri: quarum omnium rationem breviter jam examinabimus.

Adeſt itaque 1. Pallidus faciei color, qui ſui cauſam agnoſcit nutritionem depravatam, cùm enim hoc in affectu crudi, viſcidi, ſeroſi, ac lenti abundent humores, ſubtilior horum portio effervẽſcit, & ab expultrice ad corporis ſuperficiem protruſa, cutim livido, pallidoque pingit colore 2. Intumeſcentia faciem & palpebras poſt longiorem præcipue ſomnum occupat, eo quod magna ſeroſi ſanguinis in tenuioribus hiſce partibus reſtagnantis copia à calore per noctem concluſo agitetur, majorque hinc vaporum elevatio, quam diſſipatio oboriatur. 3. Ciborum ſecuta inſuper eſt præſertim euchymorum inappetentia, quæ a pravis certoque modo corruptis humoribus provenit, qui in ventriculo ob laſam illius coctionem, colliguntur, vel ab aliis partibus eo transferuntur. 4. Dolor capitis diuturnus ac gravans affligit ob conſenſum tum uteri, tum ventriculi, dum vapores illi ſeroſi ac craſſi ex his viſceribus elevati, cerebrum petunt, in poris & cavitatibus, ſeu ventriculis ejus ſtagnant, ibidemque membranas replendo & diſtendendò continuum ſolvunt, & ſenſationem ejuſmodi moleſtam inducunt. 5. Palpitatio cordis temporumque pulſatio ad leviorem quoque corporis motum excitatur, propterea quòd ſanguis crudior, & ex ſuppreſſione ſtagnans retrogrediatur, viſcera, & imprimis cor gravet, tumque in arteriis temporum, indigeſtis ſuis particulis, turbas moveat: præſertim ubi accedente corporis motu ſaburra illa agitatur, cui debilior flammula vitalis dum non ſufficit, reiteratò quaſi motû ſe cor exonerare & colligere vires laborat. 6. Hinc pulſus celer ac frequens, febricitanti haud diſſimilis, ob debilitatem facultatis vitalis ſequitur. 7. Menſium ſuppreſſio acceſſit, ob nutritionem depravatam qua laudabilis ſanguinis portio heterogeneis particulis ſubruitur, hinc viſcoſi lentique humores in vaſis uteri coacervati, certo tempore quidem moventur, ſed non promoventur. 8. Intumeſcentia crurum ac pedum tum pituitoſi ac crudioris humoris abundantiæ, tum ejus ponderi, quo partes decliviores petit, debetur. 9. Totius tandem corporis ſegnities ac gravitas à devolutis ad muſculoſum corporis habitum ſeroſis humoribus oboritur, id quod eo facilius fieri poteſt, quod flamma vitalis ex parte quaſi ſuffocata actionibus ſibi convenientibus ſufficienter præeſſe nequeat.

Ut verò noſtram nunc de hoc affectu, ratione Prognoſeos, ſententiam dicamus, non abſque omni periculo eſſe arbitramur. Cùm enim pertinaciores, quæ hic occurrunt, viſcerum obſtructiones inſignem præ ſe ferant cacochymiam, non minus quoque malum ab iiſdem foveri atque longius protrahi ſolet. Hinc Ægineta Chloroſin viam ad Hydropem valde tritam dicit, quæ non raro in Leucophlegmatiam, à qua non niſi gradu differt, degenerat. Interea tamen cum ægra adhuc in ætatis flore ſit,

ſit, malumque non tam hæreditaria ab imbecillitate ortum duxerit quàm varios per errores in diæta commiſſos incrementum cœperit, ſpes eſt fore, ut licet non ſine aliquali mora, & difficultate id obtineri poſſe videatur, ſenſim tamen ægra, ſublata cauſa, & collectis viribus, priſtinæ ſanitati reſtituatur.

Quod ut fiat, ſine ulla ſane dilatione, danda eſt ſedulò opera, ut 1. coacervati in corpore humores tenaces atque viſcidi, debito incidentium & aperientium vulgo dictorum uſu præparentur. 2. per purgantia poſtmodum evacuentur. 3. Menſes convenienti tempore promoveantur & 4. viſcera coctioni primæ & ſecundæ dicata appropriatis aromatibus roborentur.

Quoad primum ſcopum obtinendum, proſicuum Ægræ judico, ſi utatur per octiduum quotidie horis matutinis juſculo carnis, in quo rad. fœnicul. petroſelin. aſparag. cum flor. helenii, borrag. anthos &c. fuerint decoct. cum quo veluti vehiculo una ſumi poterit ſeq. tinctur.

℞. Tinct. croci martis cum ſucc. pomor. parat. ℥ i ß eſſent. cent. min. ℈ j. ſpir. meliſſ. anth. ana ℈ ß. m. f. tinctur. ſumat vero ægra, pro qualibet doſi gutt. xxv.

A meridie proderit pulv. qui.

℞. Pulv. cachect. Q. ʒ j. fœcul. aron. ℈ i ß. bryon. ℈ ß. gr. v. crem. tartar. ſtomach. birckm. ℈ j. m. f. pulvis. Sumatur ℈ j. v. ʒ ß. cum vino, in quo rad. caryophyllat. pimpinell. herb. meliſſ. ceterach. flor. borrag. anth. cortic. aurant. &c. infundantur.

Secundæ indicationi ut ſatisfiat, non tam ſemel & ſimul, quàm potius per ἐπικρατικῶς humores craſſos & viſcidos educendos arbitror. Num elective purgantia dentur? jam non eſt ut prolixè examinemus, confer. hac de quæſtion. *Excell. Dn. D. Wedel. de Med. Facult. lib. 2. ſect. 2. c. 3.* virgini noſtræ ſuadeo uſum vini medicati, cujus manè & à meridie hauſtum mediocrem bibat; e. g.

℞. Rad. polypod. q. ℥ ß. pimpinell. ʒ ij. herb. meliſſ. chamædr. ana m. ß. flor. cheyr. roriſm. ana p. j. paſſul. min. ℥ i ß. fol. ſen. opt. mundat. ℥ ß. ʒ ij. rhabar. el. ver. ʒ i ß. agaric. in pet. lig. ʒ ij ß. tartar. crud. ʒ ij. ſpec. aq. vit. mul. ʒ j. miſc. inciſ. d. ad chart.

Uſu hujus vini purgantis finito proculdubio de V. S. quæſtio movebitur, niſi enim hæc purgationem excipiat, plebecula medicum a ſcopo aberraſſe, ſaltem generoſum remedium neglexiſſe, cenſet; verùm cùm vera methodus indicationibus nitatur, noſtraque virgo non tam plethorica quàm cachectica ſit, affectuſque ipſe jam aliquandiu duraverit. V. S. differri in commodius tempus, quod conſuetus alias naturæ motus innuet, poſſe, & tum demum in pede parce inſtituendam eſſe, arbitror.

Interea aliquot ante novilunium diebus, ad implendam Indicationem tertiam commodè Ægræ noſtræ propinabuntur ἐμμηναγωγὰ ſive menſes moventia e. g.

℞. Elix. uterin. Horſt. ʒ j. tinct. calendul. ℈ ij. ſpirit. puleg. ℈ j. M. S. elixir.

Sumatur hujus manè cum aq. aperitiv. Schroder. vel cum juſculo carnis cum rad. petroſel. &c. gut. xxv. & repetatur uſus à meridie cum vino cui cortic. aurant. infundi poterunt. Huic ſcopo pariter inſervient pediluv. ex herb. arthemiſ. meliſſ. puleg. flor. chamomill. ſummit. aneth. &c. ſub ſomni tempus uſurpanda. Quibus niſi eventus reſpondeat optatus, parca V. S. in pede, cui dixi, adminiſtranda, ad ſollicitandum naturæ motum, non intempeſtive in ſubſidium vocabitur.

Quartæ indicationi, quæ viſcerum roborationem urget, præter laudabilem diætam: ſtomachica, tum externa, tum interna non infeliciter ſuccurrent, in tanto horum apparatu, commendo ægræ noſtræ ſeq.

℞. Elixir proprietat. Paracelſ. ʒ j. eſſ. cardiac. ℈ ij. ſpirit. menth. meliſſ. ana ℈ j. m. f. elixir.

Sumat ſingulis diebus mane cum juſculo carnis gutt. xx. à meridie autem pulverem ſeq. ſumendo pro doſi ʒ ß. uſurpet cum vino meliſſato.

℞. Spec. diarrhod. abb. ʒ ß. ebor. ſ. igne præpar. ℈ ij. ocul. canc. præpar. ʒ j. pulv. ſtomach. Birck. ʒ ß. c. pauc. ſacch. miſc. ſtomachi inſuper regio ſeq. balſam. ſæpius inungatur.

℞. Ol. nuciſt. ʒ i ß. balſ. peruv. ℈ j. ſtill. mac. menth. ana gut. v. caryophyllor. gut. iij.

Quod ſi mali pertinacia (uti non raro his in morbis evenit) horum ἐνέργειαν eluderet, validiora auxilia in uſum vocanda judico: hinc tùm præparantia, tum purgantia iteranda, & quoad illa quidem chalybeata (de quibus *Celeberr. G. Horſt. lib. 5. Obſ. 1. 2. & 5.* conſulatur) quoad hæc vero ſerum educentia e. g. magiſt. jalap. gumm. gutt. &c. dextre uſurpanda commendarem; non neglectis quoque ſudoriferis ſerum in habitu corporis pariter, ac vaſis redundans, diſcutientibus, & repetitis poſt modum ſubinde roborantibus qualia apud laudat. Horſt. Timæum & alios plura occurrunt.

Quibus omnibus legitima victus ratio coronidem imponat. Aer itaque ambiens calidus & ſiccus eligatur; quoad alimenta vero vitentur imprimis frigida & humida, cibique omnes διαπνευστικά hinc à fructibus, lacticiniis, piſcibus fere pleriſque, omnibuſque crudis, & craſſioris ſucci carnibus abſtineat; iis contra potius utatur cibis, qui calefaciendi facultate pollent, uti ſunt juſcula vini cum aromatibus & ſaccharo præparata, brodia carnium cum ſem. fœniculi, aniſi, carui, vel etiam cum mace & croco & quas ſupra commendavi, radicibus petroſelin, aliiſque aperientibus. Carnes c. g. gallin. vitulin. juvencor. &c. aſſatæ potius ſint, quam elixæ, & frequenter cum mace, cinamom. ſalv. thym. majoran. roriſmarin &c. condiantur. Panis non nimis recens, & bene fermentatus, cui aliquid ſem. carui, ſem. fœniculi admiſſum ſit, eligatur. Potus ſit vinum tenue, in quo rad. helen. & cort. aurant. cum meliſſ. ceu ſupra innui, infundantur. Quod ſi vero vino vel non ſit aſſueta, vel non lubenter utatur. Decoct. ex ſem. coriandr. rad. galang. pauco cinamom. & lign. ſaſſafr. par. tum ſubſtitui poterit: ubique verò tam circa potulenta quam eſculenta, mediocritatem obſervet. Cùmque ad levem corporis motum palpitatio cordis immineat, moderato admodum exercitio utatur. Neque nimis diù dormiat, ſic enim excrementa

menta in corpore juſto diutius detineatur. Quorum evacuationes omni potius ſtudio promoveri debent; præſertim menſibus inſtantibus eo erit laborandum, ut ea quæ illorum fluxum adjuvare poſſunt, minime negligantur. Proinde præter jam commendata, hauſtus vini aromatiſati cum croco, galanga & ſaccharo &c. huic quoque ſcopo multum inſerviet, ſi præcedentibus diebus bis calide ſumatur. Animi *παθήματα*, cùm facile ſanguinem & ſpiritus turbent, datâ diligenter opera moderentur; triſtitiaque imprimis & mœrore, quantum fieri poteſt, abeſſe juſſis, quorum locum potius moderatum gaudium, ſpiritus reſtaurans; & alacriores reddens, occupet. *Joan. Michael. Prax. Clinic. ſpecial. caſ. 21.*

Puella anno vitæ decimo octavo frumentum crudum, cretam, & arenam ſubinde edere ſolita incidit in menſium obſtructionem, per tres menſes durantem; acceſſit faciei & labiorum pallor, totius corporis laſſitudo, ac hypochondriorum nonnunquam inflatio & intumeſcentia; palpitatione cordis & reſpirandi difficultate ſæpe etiam afficitur; præſertim ubi ſcalæ ſunt aſcendendæ: Ac præterea etiam capite, & ventriculo frequenter dolet.

Afficitur in hac ægra *Uterus*, quod ex menſibus obſtructis; *facies & labia* quod ex pallore; *totum corpus*, quod ex laſſitudine; viſcera in hypochondriis exiſtentia, *lien ſcilicet & hepar*, quod ex hypochondriorum tumore; *cor & pulmo ac diaphragma*, quod ex reſpirandi difficultate; ac denique *caput & ventriculus*, quod ex eorum dolore patet.

Morbus, quo hæc ægra laborat, eſt pituitoſa & ſeroſa viſcerum, ſanguificationi, & chymoſi ac chyloſi inſervientium, intemperies, cum obſtructionibus conjuncta, quæ pallorem faciei, & labiorum, item reſpirationis difficultatem, ac cordis palpitationem, necnon hypochondriorum inflationem, & totius corporis laſſitudinem in hac virgine inducens, *morbus virgineus & Chloroſis* vulgo appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt conſuetudo illa, qua hæc puella frumentum crudum, cretam & arenam ſubinde comedere ſolebat. Inde enim craſſi & fœculenti in corpore ejus geniti ſunt humores, qui ad uterum delati, poroſque ejus obſtruentes, ſanguinemque ad menſtruam evacuationem ineptum facientes, menſium induxerunt ſufflaminationem, jam per trimeſtre ſpatium durantem. Pravi deinde humores, per menſtruorum obſtructionem in corpore retenti, atque ad viſcera chyloſi & chymoſi atque hæmatoſi inſervientia delati, debilitarunt iſtarum partium calorem nativum, unde ſeroſior & pituitoſior in ejus corpore productus eſt ſanguis, qui antecedentem huic morbo præbuit cauſam. Pars vero ejus ad varias partes delata, variaque ſymptomata inducens, *continens* hujus morbi & ſymptomatum eſt cauſa.

Nam ſeroſi iſti & pituitoſi humores ad viſcera, quæ jam commemoravimus delati, *iis intemperiem jam dictam conciliaverunt*. In faciem vero & labia per circulationem ſanguinis pervenientes, pallidum illis colorem ſuo pallore excitant. In habitu corporis autem exiſtentes, ſuoque pondere muſculos gravantes, & craſſitie ſua in cerebro juſtam ſpirituum animalium generationem impedientes, inducunt *totius corporis laſſitudinem*, in hypochondriis vero nonnunquam rarefacti, & in craſſos vapores qui ſatis commode ob cruditatem & craſſitiem ſuam, diſſipari non poſſunt, diſſoluti, excitant ibidem *inflationem & diſtenſionem hypochondriorum*.

Dum vero ſubinde acriores quidam humores ad cor feruntur, qui cor vehementius & inordinatius vellicant, hinc oritur ex illa vellicatione per nervum ſextæ conjugationis ad cerebrum delata, & poros ejus copioſius & inordinatius aperiente, inordinatus & vehemens ſpirituum ex cerebro in cor influxus, *palpitationem* ſive inordinatum & vehementem *cordis* motum ſubinde efficiens. Effuſi vero copioſius in pulmonum ſubſtantiam, bronchiaque ibidem arctantes præſertim ubi illi ex ſcalarum aſcenſu vehementius in pectore, & viſceribus vicinis agitantur, & dilatantur, inducunt *reſpirandi difficultatem per ſcalarum aſcenſum ingraveſcentem*.

Denique quia ſæpè contingit, ut acres illi humores ad caput & ventriculum copioſius ferantur, aliaſque partes, tum quantitate diſtendant, tum qualitati acri rodant, hinc conqueritur noſtra ægra etiam de *capitis & ventriculi dolore*, ipſam ſæpe moleſtante.

Morbus hic periculoſus eſt, cùm totam corporis œconomiam pervertat, & hydropem, aliaque graviſſima mala, ſæpe inducat.

Diligente itaque *curatione* erit impugnandus: quæ in cauſarum jam enarratarum & intemperiei & obſtructionum ablatione, conſiſtet.

Primo itaque purgetur tali hauſtu.

℞. Elect. diaphœnici, diapruni ana ℥ß. aq. hord. q. ſ. miſce f. Hauſtus. Poſtridie ſecetur vena, & ſanguis e brachio educatur, pro ratione virium.

Poſtea utatur hoc apozemate, ſumendo hauſtum trium vel quatuor unciarum quotidie.

℞. Rad. aperient. rubiæ tinctor. eryngii, ireos, enulæ, ſalſæparillæ, capparum, cort. citr. ſiccor. an. ℥ß. herb. nepitæ, chamedryos, artemiſiæ, meliſſæ, pulegii, matricariæ, valerianæ, an. m. j. ſummit. abſinth. rom. fœniculi, ſabinæ, an. p. j. ſem. carthami excort. ℥j. apii ʒ ij. flor. ſtœchad. anthos, ſambuci, geniſtæ an. p. j. Cicer. rub. p. ij. fol. ſennæ ℥ ij. decoq. in hydromelitis q. ſ. ad ℔ i ß. & colentur pro apozemate aliquoties reiterando.

Convenientiſſimus etiam erit uſus harum pilularum.

℞. Pil. de hiera ʒ vj. agarici trochiſc. ʒ ij. gummi ammoniaci aceto diſſol. ʒ ß. ſalis gemmæ, maſtich; ſpicæ nardi an. ℈ j. croci g. v. cum ſyr. de abſinthio f. pilulæ juſtæ magnitudinis, ſcrup. j. ſumatur ante cœnam.

Corpore aliquoties expurgato, utatur quotidie de his rotulis mane jejuno ventriculo ſuperbibendo hauſtum vini albi.

℞. Chalib. præp. ℥ j. cinnamomi, ſem. aniſi an. ʒ ij. ſpec. diamoſchi ʒ j. ſacchari in aq. artemiſ. diſſoluti q. ſ. f. rotulæ de quibus capiat ʒj. vel

vel ij. pro doſi, corpus deinde motu mediocri exercendo.

Non negligantur deinde corroborantia, quale eſt hoc conditum.

℞. ſpec. aromat. roſ. diagalangæ, ana ℨ j. diacumini; diacinnamomi an. ℨ ß. conſerv. roſ. ℥ j. conſerv. meliſſæ, roriſmarini, abſinthii an. ℨ ß. confect. alchermes ℨ ij. cum ſyr. de menta q. ſ. m. f. conditum, de quo ſumatur caſtaneæ magnitudo ante ſingulos paſtus.

Contra ventriculi & hypochondriorum inflationem ac dolorem, & cordis pulpitationem utatur his rotulis ad dragm. duarum quantitatem.

℞. Rad. angelicæ, obſtrutii, rhabarb. cinnamomi, nucis moſcat. macis, zedoar, calam. aromat. an. ℨ j. ireos, flor. zinzib. an. ℨ ß. nucis vomicæ, dictamni albi, pimpinellæ, cubebar. piperis long. lapid. bezoar. margarit. præp. cornu cervi uſti & præp. coralli rubr. præp. an. ℨ ß. croci gran. xx. pulveriſentur omnia ſeparatim, & miſceantur cum ſacchari albi in aq. roſ. ſoluti ℥ vj. f. confectio in rotulis.

In victûs ratione aër ad calidum vergat, cibi ſint ſicci, & facilis coctionis, conditi hyſſopo, ſalvia, roremarino, cinnamomo. Panis ſit bene fermentatus, ſemine fœniculi & carui perfuſus. Potus ſit vinum & cereviſia mediocrium virium. Motus ſit moderatus. Venus legitima maxime hic conducit. Somnus etiam ſit moderatus. *Henric. Regius apud Theod. Craanen Medicat. lib. 4.*

Mulier Itala 32. annorum, formæ alias integræ, conſtitutionis ſanæ, ſucci plena, poſtquam per duodecim annos marito ſano ac robuſto nupta feliciter cum eodem vixiſſet, & aliquot liberorum mater facta fuiſſet, illo poſt mortem ſibi erepto incidit paulo poſt in vomitus enormes, periodice ſingulis diebus, apparente aurora invadentes, perque duas horas durantes, tanto ſiquidem cum impetu, ut hoc ceſſante ceruicis tendines adeo tenderentur, ut quaſi tetano correpta, per aliquot horas non ſine multo dolore illius partis, & totius capitis torqueatur; Ipſa antea floridæ faciei evadit nonnihil pallida, ipſis labiis nativum colorem perdentibus. Mala hæc per integrum annum jam eam mirum in modum excruciarunt, menſibus ſemper ordinatim, licet nonnihil parcius fluentibus. In abdomine ac circa hypochondria recte ſe habet. Plures medicos conſulit fruſtra, flagitat nihilominus pro ſuo malo curam.

Affectus noſter eſt Chloroſis incipiens. Pars primario affecta ſunt genitalia, ubi & ſotus morbi: eſt enim ægra vidua Itala &c. *Symptomatum vero ſedes* eſt ſtomachus & primæ viæ.

Cauſa proxima eſt corruptio geniture muliebris, hinc aura virulenta exſpirans. Notum quòd aura ejuſmodi orgaſmon, brutis certo tempore conciret.

Hirci niſi crebrius ad venerem admittantur, odorem viroſum ſpirant, ex inchoatâ ſeminis putredine, ex odore tali canes ſe invicem cognoſcunt, odores penetrantiſſimi habent ſe inſtar fermentorum; quorum naturam per odores *Helmont.* explicat, quatenus ſummè ſunt activæ, & volatilia, fermentum ſtomachi, renum, ſe habet inſtar odoris. Odor aceti lac coagulat, odor ex chirothecis ſcabioſis expirans, manus, ex genitalibus infectis, partes ſanas in lue venerea corrumpit, odor ſulphuris vina à corruptione præſervat, odor camphoræ peſtem curat.

Cauſa remota exercitium veneris deficiens, & triſtitia.

Vomitus fit partim menſium vitio, partim vitio fermenti, ab aura virulenta è genitalibus, mediante circolatione advectâ, corrupti.

Matutino tempore vomit, quatenus cruditates introſæ ex ingeſtis non rite digeſtis noctu coacervatæ, ſtomachum gravant, & ad expulſionem irritant.

Tetanus oritur ex ſpaſmo muſculorum per conſenſum cum nervis ſtomachicis.

Prognoſis malum anceps eſt, & metus epilepſiæ imminentis; itaque ocyus curandum.

Cura (1) ut vitium genituræ corrigatur. (2) Maſſa ſanguinea, & lympha vitiata purgantibus, & diaphoreticis blandis purgetur (3.) ſtomacho maturè proſpiciatur.

Quoad prim. excellit camphora quæ in ſpecie odores morboſos ex putredine ortos emendat, non tam extinguit, quàm refrænat impetus venereos, figit quadantenus ſpiritus animales, hinc in deliriis prodeſt, & ſomnum inebriando quaſi excitat. Egregie confert in potu ordinario crebrius extincta, quali potu furorem uterinum curavit *Bartholinus*. In forma ſicca cum nitro & ſaccharo ſaturni.

℞. Nitri antimoniat. l. arcan. duplic. mynſ. ℥ iij. ſacch. ſaturni ſ. potius cryſtall. miner. ſaturni cum ſpir. nitri parat. ℨ j. camphor. ℨ ß. m. pro 6. l. 8. doſib. capiat mane & ſub introitum lecti cum potu camphorato, cum his in principio larga venæ-ſectio inſtituatur, eaque repetatur. Vide Hildan. ac Foreſt. in obſerv. Vomitus gravidarum optime venæ-ſectione curantur ſecundo vel tertio menſe: nec inconſuetum fonticulos coxis ſupra genua inurere, in ſpecie, ſi non amplius nubere velit, in principio curæ corpus purgandum ex hellebor. nig. & mercurio dulci.

℞. Extr. helleb. nigr. gr. xv. ad ℈ j. merc. dulc. gr. vii. ad ℈ ß. ſcamm. ſulphurat. gr. ij. c. ſ. q. ol. camphor. f. pilul.

Remediis ex camphora & nitro addendus eſt liquor ſalicis ex his inciſis verno tempore collectus, impetus venereos in mulieribus ſingulariter refrænans, manè & veſperi pro ſubitu propinatus.

Myrrhata ad putredinem, ſuccinata ad ſpaſmos adjungenda.

Externè menſibus remorantibus & feminis vitiis ſuccurrendum per peſſos artificiales quales delineat Rhumelius. Inſtrumento Glauberi, commodius videtur ſequens, phialæ longioris colli immittatur ſpiritus ſalis armoniaci, collum linteis involutum muliebribus applicetur; phialæ carbones candentes providè admoveantur, ſic ſpiritus magis penetrabit. *Michael Ettmullir. Colleg. Conſultator. caſu 11.*

Obſervationes.

Aurifabri filia annos 2. deviginti nata ſexennio fere foedos colores patiebatur, nil artis remediis contra contumax malum proficitur. Dum peregre profectura curru ſuccuſſorio devehitur, nauſeabunda tandem vomuit incredibilem humorum variegatorum copiam, animam agere videtur, intra 4. vel 6. dies deperditus faciei color; recuperatus nulla ope medica, ſed ſolo vomitu ſpontaneo revocatus, ut mirum non ſit ſi tantopere in omni repletionis ſpecie vomitiones *Hippocrates* commendaverit. Itaque credibile eſt à variis humoribus iiſdem corruptis malum hoc ali ac foveri *Guil. Ballonius lib. De virginum & Mulierum morbis.*

Inter cætera in antiquis obſtructionibus in uſum vocetur radix Enul camp. in taleolas ſectæ & in vino albo maceratæ, miraculo enim creditur fœdos virginum colores tollere, *idem ibidem.*

Vocatus ad virginem nobilem ictericam, cachecticam, verminoſam; catamenis olim fluere ſolitis deſtitutam, præmiſſis purgationibus, decoctoque tartari, rubiæ tinct, mercurial. &c. Saphænam aperui, tandem exhibito *Monſpelienſium* ad pallidos colores pulvere, quem ſchyronii vocant, menſes copioſè provocavi; quibus fluentibus, icterus & cachexia brevi ceſſere: Formula pulveris quem ſæpe fidum expertus ſum eſt hæc.

℞. Rubiæ ʒiß. ſabinæ, muſcerdæ an ℈j. croci ℈ß: lumbricor vino lotor. & ulior. ʒj. (ego vermibus illis quos ſuſpectos jam tum habebam boracem ſubſtitui) macis. fol. lauri an. ʒß: ſpec. aromat. roſat. ℈j, limaturæ chalybis ʒiij. rad. Enul. ʒj. ſacchar. duplum omnium doſis ʒj. cum vino albo dulci *Henric. ab Heers. Obſervat. 6.*

Fratris mei ancilla annorum 19. febre alba à primis juventutis annis; ut ex colore faciei pallido ad leucophlegmaciam futuram tendente apparebat, laborans ſæpè ventriculi Anorexia, vomitu, laſſitudine totius, per convenientia remedia adhibita; aliquatenus ſibi reſtituta viſa; ſemel tantùm ſua ſponte, anno prætato, menſium patitur fluxum, quibus debito tempore non recurrentibus, perpetuis tota die vomitibus divexatur, cum uteri ac lumborum doloribus. Huic præſcripſi multa convenientia, univerſalia nihil profuére, omnibus iterùm per vomitum rejectis. Tandem 14. diebus ante obitum, incredibilem copiam viſcidi, lentique parùm albeſcentis phlegmatis (quaſi cùm Tragacantha flava, farinam volatilem vel amylum miſcuiſſet quiſpiam) odore planè excrementa alvina referentis, ut adſtantes ferre vix potuerint, continuo uſque ad finem vitæ evomuit, alvo perpetuo obſtructa parum ſaltem vel clyſteriis vel balanis ſollicitata, excrementorum reddente. Dolores uterini erant continui, cum difficultate reſpirandi, anorexia, ſiti, frigidæ, quæ tamen nocivæ valdè, appetitu, faciei modo pallore, modò rubore conjunctis. Octiduo ante obitum poſt levem præbitam purgationem, eamque quod mirabar, retentam, in animi deliquia ex uterinis evaporationibus, earum commotione orta indeſinenter incidit, vomitu perſeverante, & alvo manente conſtipata, quæ tamen altero die ſuâ ſponte ſoluta, cum ingenti levamine, idque per totum octiduum. Appetitus iterum redit, dolores uterini ceſſarunt, ante fluxum alvi perpetui. Cùm verò hic ſupervacaneus videretur in corpore atrophia correpto, præbitum binis diebus juſculum abſtergens ex fol. Mercur. cum Macere conditum & ſæcula Ari ℈ß. pro j. vice. Ecce denuò recidivantes hyſterici dolores, vomitus, fluxus fætidiſſimus colliquativus. Anorexia extremorum refrigeratio, internus vero gulæ ac præcordiorum ardor, & ſiccitas (quæ etiam pridie ante obitum deglutionem læſerat) virium omnium proſtratio tandem inſecuta, placidiſſima mors finem fecit malorum. Laboravit autem ab aliquot annis Pica, confeſſaque ſe herbas pro acetariis allatas planè crudas cum voluptate devoraſſe. Coloſtrum etiam cum lacte coagulato, cæteroſque cibos planè crudos, peſſimæque coctionis appetiiſſe, multum etiam recens mirum in modum bibiſſe, præter ea quæ reticere placuit, ut erat argilla figulina, hordeum crudum &c. Omnia quæcunque vel uterinis ſymptomatibus (præterquam ſemel inditum granum Zibethi ad genitalia) vel alvi fluxum adhibita fruſtranea, & ſine fructu fuere. Puto latens aliquod apoſtema crudum in meſenterio ejuſque glandulis extitiſſe. Phlegmatis autem iſtius fœtidiſſimi tam per alvum quàm per vomitum evacuavit prope mediam urnam, quod ſummopere mirandum. *Paul. Spindlerus apud Carol. Raygerum obſervat. Medicin. centur.*

CHOLERA.

De ea ſic ſcribit Clar Joh. Nicolaus Pechlinus Obſervationum Medico Phyſicarum lib. 1.

IN *Cholera* ſanè apparet plus eſſe humorum in corpore humano quàm vulgò noſtri crediderint; ut enim aliquando fluxus ille ſit ſymptomaticus & ab errore ægri aut medentis natus, plerunque tamen criticus eſt, ſubitò que & vehementer, quæ eſt Criſis natura, ægrum abſolvit, ne quis tantùm viribus cum illa excretorum mole deceſſiſſe credat. Ego verò nec hoc obſervare potui; bilis aut bilioſum eſſe ſemper hunc fluxum, quando & alterius male corrupti humoris ingens copia maximam excretionis partem faciat. Eſt quidem, non diffiteor, humor ſi quis alius; bilis potiſſimum ad [illegible] prona & volubili impetu; attamen, copiam & celeritatem excretionis in Cholera conſidero, non video quomodo ab una veſica fellea & hepate quantumvis mole magno repeti illa poſſit. Et verò ſciendum eſt hepar ſolidum eſſe glanduloſum multiſque, iiſque non exilibus, venis perfuſum viſcus, cujus quod minimum eſt, ad bilem pertineat; deinde bilis ſecretionem naturâ lentam, aliquando celeriorem, nunquam tam præcipitem & copioſam eſſe; ut tam numeroſis excretionibus reſpondeat. Itaque credamus oportet, vel non omne quod dejicitur, bilioſum eſſe, aut non ſolam bilem ab hepate defluere. Quid quod ſollicita ægrotantium inſpectione deprehenderim, etiam cholericis;

lericis, quibus fluida & meraca bilis initio ſeceſſerat, poſtea ſerum ut eſt ejus in corpore pars maxima, fuiſſe ſubductum, idque longe copioſiſſimum. Et quamvis quotidianum non ſit Choleram eſſe ἄχολον omniſque bilis expertem, novi tamen, quibus ſerum ſolum, idque limpidum, dulce & ad frigus congelabile αὐτὸ καθ' αὑτὸ prodierit incomitata bile, certe non animadverſa. Cholericus, erat, qui cum jam inde ab aliquot ſeptimanis lente graſſantem per viſcera ξυσμοὺς & borborygmos notaſſet, tandem occaſione acetarii pinguis miſcellaneique, nam & amara & ſalſa & acida & dulcia & pinguia in unum coiverant, in dejectiones vomituſque incidit tam copioſos, ut poſt octo & viginti ſellas ſedecimque vomitus mirificè fatigatum vires jam jam deſerere viderentur, & muſculi gaſtrocnemii tibiæque, quod in Cholera eſt familiare, ad ſeri detracti inopiam valide contraherentur. Ego, quod pulſum ad ſe redire intelligerem & excretionem fieri minorem, ægrum periculi immunem judicavi, & planè ita accidit. Hic cùm de qualitate humoris æger rogaretur, & præter meam opinionem non bilem, ſed ſerum quoddam, aut ſi mavis, lympham dulcem limpidam & poſt moram viſcoſam oculis oſtenderet, qualem ab initio omnem fuiſſe ſine ulla bilis nota tantùm adjurabat, cœpit mecum ipſe decernere, poſſe etiam fluxum eſſe quaſi cholericum, qui maximam partem ſit ſero lymphaticus; id quod deinde etiam uno alteroque experimento probatum vidi. Neque hic de viis poſt tam manifeſtas & multiplices obſervationes ullus relictus eſt ſcrupulus, cùm ventriculus totus quantus, cùm inteſtina, quà patent, tubulis hydragogis velut ſiphunculis pertuſa in illo ſeroſi humoris orgaſmo ſuppeditare poſſint, quod tot alvi dejectionibus, vomitibuſque ſufficiat. Equidem, ſi copiam & naturam lymphæ noſtræ attendis, una eſt in cæteris humoribus & copioſiſſima & fluidiſſima, & niſi fallor, maximè volatilis, imprimis in hiſce regionibus, ubi præterea ſalino quodam fermento acuitur atque depravatur. *Atque hæc de Cholera humida, jam de Cholera ſicca adjungit.*

Hippocrates *Choleræ ſiccæ* ideam nobis traditurus ventrem quidem inflari tumidumque eſſe, jam & laterum lumborumque, dolores graves incumbere διαχωρέει δ' οὐδὲν κάτω, ἀλλ' ἀνεμοῦται, diſertis verbis ſcripſit; adeò cenſorii ejus interpretes hoc uno Choleram unam ab alia humidam à ſicca, diſtinxere, quod in ea alvus copioſa flueret, in hoc nihil planè ſive flatum ſeu humorem dejiceret, cauſam verò ubique eſſe eandem, perſuaſi ſimili nomenclaturæ exemplo tum Hydropem ſiccum qui ſanè illorum arbitrio Tympanites non eſt, tum Tuſſim ſiccam, in qua & ipſa nihil excernitur, ut præſens ſit materia, ab Hippocrate appellata eſſe. Vidi ego, quibus Hypochondriorum tenſio, borborygmi, lumborum laterumque dolores divexante moleſta eſſent; quàm in os & alvum materia deſpumaret, & vero hactenus Cholera erat ſicca, quæ tamen ipſa ubi excretione ſolveretur, in humidam tranſibat: quà de causâ etiam Choleræ definitionem mutare fas erat, ut quarum una ad excretiones referri non poſſet, & ſi placet, excretio eſſet non excretio. Quamvis autem hunc in modum, emendatis definitionis generica terminis, in tres admodum ſpecies diſtinguere Choleram liceat, humidam, ſiccam, & flatuoſam; graves tamen Practici & Epitheti ingenio, & experimentorum uſu adducti ſiccam etiam voluere eſſe illam flatuum αὐτὸ καθ' αὑτὸ excretionem, non infelici augurio; quando tanta ſæpe ſit flatuum copia, ut poſtquam diſcurſibus hinc & inde ventrem fatigarunt, importuno turbine ſurſum deorſumque quantâ maximâ vi effundantur. Vidi aliquot horarum momentis flatus natos alios ex aliis alvum gulamque tam continuato impetu infeſtaſſe, ut veluti ex æolypilâ miſſi toti in ventum abiiſſe humores viderentur. Notus mihi eſt, qui quoties cum triſtiore animi ægritudine mixtâ iracundia colluctatur, toties ventoſæ hujus excretionis incommoda perſentiſcat. Jam vero etiam alii, quibus morbus hic familiaris eſt, antequam in alvum & gulam erumpat ille impetus, dura experiuntur & decretoria ſymptomata, tenſiones hypochondriorum, borborygmos, cardialgias, lumborum dolores, & ſi tandem etiam in ſanguinem erepat illa flatuum materia, cordis anxietates, cephalalgias, ſudores frigidos, pulſuum momenta citiſſima, quibus ipſis non ante imponitur finis, quàm dato commeatu ſurſum deorſumque ex ordine proruperint flatus, nimiamque & tumidam circa Pylori confinia effervescentiam novum remedium aut temporis beneficium ſedaverit. *Hactenus ille*, unde non neceſſum eſt pluribus de morbi aut *definitione* aut *differentiis* agamus, ſuper illius autem *cauſis* cùm videri poſſint quæ de irritatione fibrarum ventriculi ac inteſtinorum humorumque motibus contra naturam, abundè affert ſua de primis viis Diſſertatione Clariſſ. Thom. Willis; jam adducemus tantùm Choleræ deſcriptionem per ſua ſigna paulo accuratiorem qualis à Clar. Sydenham traditur.

Cholera morbus eam anni partem quæ Æſtatem fugientem, atque Autumnum imminentem complectitur, unice ac eadem prorſus fide, qua veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſuevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facilè cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio, Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens, inflatio & diſtenſio; Cardialgia, ſitis, pulſus celer ac frequens cum æſtu & anxietate, non raro etiam parvus & inæqualis; inſuper & nauſea moleſtiſſima, ſudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis conſimilis notæ ſymptomatis, quæ adſtantes magnopere perterrefaciant, atque etiam anguſto viginti quatuor horarum ſpatio ægrum interimant. Eſt etiam & *Cholera ſicca* à ſpiritu flatuoſo ſuprà & infrà erumpente, idque ſine vomitu vel ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidiſſe memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa ſpecies mihi creberrimè, & facto quaſi agmine ſeſe obtulit. Sedulà

Sedulâ mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd ſi hinc iſtos acres humores, ſomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere ſatagit, cùm Cathartici vel leniſſimi operatio omnia magis perturbaret, & novos inſuper excitaret tumultus: & ſi ex adverſo Medicamentis Narcoticis, aliiſque aſtringentibus in ipſo ſtatim limine primum humores impetum compeſcerem, dum naturali evacuationi obſiſterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico viſceribus incluſo, bello inteſtino indubie conficeretur. Has, inquam, ob cauſas mediâ mihi viâ inſiſtendum eſſe duxi, ut partim ſcilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retro annis comperta ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coëgi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur, eodemque tempore, bona ejuſdem quantitas pluribus *Enematis* ſucceſſivè injiciendis inſervit, donec qua per ſuperiora, qua per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum, ac denuo rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus, pariter ac clyſteribus, Syruporum *Lactucæ, Violarum*, Portulacæ, Nymphææ, eorumvè alicujus, uncia ſubinde admiſceri poterit, quanquam & citra ejuſmodi additamenta, juſculum ipſum per ſe rem ſatis commodè exequatur. Ita ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpiùs onerato, atque ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiterata Enematum injectione, humores acres vel foras eliminantur, vel retuſâ acrimonia, ad temperiem debitam revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in uſu eſt.

℞. Aq. Paralyſ. ℥j. Mirab. ʒij. Laudani liquidi gutt. XVI. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc quam propoſui diluendi humores via multò tutius, ac expeditius quàm quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgo inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cum ab illis tumultus concitatior, & ferocior evadat, ac omnia ſuſque deque vertantur, hæc e contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advenâ reddunt plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi morâ, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facile accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At verò diligenter eſt animadvertendum, quod ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitû ac dejectionibus ad horas aliquam multas continuatis, puta 10. vel 12. fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum, hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis recto curſû ad ſacram hujus morbi ancharam, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt, quod non tantùm exhibendum eſt urgentibus ſymptomatis, ſed etiam ceſſantibus vomitû, ac Diarrhæâ mane & ſero quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſime tamen (quod ſupra dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cæpit menſe, terminos exceſſit, ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud, ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: licet enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æque ac menſe præcedente, hoc morbo poſſunt corripi, nimiâ ſc. fructuum horariorum ingeſtio, eundem tamen non ſequi videmus effectum. Quiſquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quocum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, phænomena ſtudioſe collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud aliter ac ſi in aere peculiaris menſis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod ſpecificam hujuſmodi alterationem ſoli huic morbo adaptatam, vel cruori vel ventriculi fermento valeat imprimere. Hæc *Thom. Sydenham libro de Morb. Acutis jam ſequuntur Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ab aliis variis.*

Curationes.

In Cholera valent eadem quæ in vomitu, in primis aqu. menthæ, ſemen roſarum, magiſter. perlarum, corallorum, tinctur. corall. & eſſentia Smaragdi. Et, his nihil proficientibus, laudanum opiatum, cujus doſ. gr. j. ſpong. ſalicibus adnaſci ſolita ad gr. IV. in aqua ſtyptica vel vino rubello. *Joh. Harthmann. in Prax. Chymiatr.*

Conveniunt hic clyſteres adſtringentes, cum Alexipharmacis.

In hoc affectu ſemper admiſcenda ſunt *Alexipharmaca.*

Decoctum caryophillorum, Succus menthæ, & alia ex mentha peculiari proprietate hic proſunt. Aqua Maſtichina Mynſ.

Syrupus ejuſdem, Laudan. opiatum debet miſceri cum theriaca Smaragdina Dom. Petr. à Caſtro.

Externè balſamus & emplaſtrum ſtipticum Mynſ. convenit.

Cryſtallus eſt proprium bilis æruginoſæ medicamentum, etiam in dyſenteria Syrup. cryſt. *Vid. Horſtius Tom. 2. p. 216.* Sed meliùs exhibetur Cryſtallus in ſubſtantia propria.

Porro *huc pertinent* Medicamenta ex menthâ, Maſtiche, Theriaca Smaragdinâ, præſertim ſi veniat à veneno, ut & Tinct. Smaragdi, crocus Martis, ſpongia ſalicis, Acetum roſaceum, Faber valdè commendat in febribus malignis, Ebur philoſophicè præparatum, terr. ſigillat. liquor. ſtiptic. bol. armen. Aqu. Solari. ſyrup. coralliorum.

Si adſunt convulſiones medicamenta ex Smaragdo ſpecifice proſunt. Decoct. carminat. cum Elect. de baccis lauri, decoct. bacc. lauri cum vino malvatico, eſſ. carminativa, ſpiritus carminativus, aqua Zedoariæ cum ſpiritû & ſyr. aurantiorum, ſpiritus nitri.

Si à veneno proſunt clyſteres ex lacte, & quæ corroſivitati reſiſtere valent.

℞. Herbæ mercurialis, malvæ, parietariæ, ſcordii ana m j. flor. Malvæ p. iij. Rad. alth. ℥j. Coq. in ſ.q. aquæ com. Col. ℞. ℥ vi. in quibus diſſolve Tryphera Perſicæ ℥j. M. F. l. a. Clyſma.

℞. Flor. chamom. verbaſci malvæ ana mß. Coq. in ſ.q. Lactis. Colat. ℞. ℥ viii.

Si dolor ſit acutiſſimus in inteſtinis, laudani opiati gr. ij. vel iij. addi poſſunt.

℞. Eboris ſine igne, cryſtall. præp. magiſt. corall. c. ſucco citri ana ʒj. Smaragd. præp. ℈j.

℞. Mag. corall. c. ſucco citri, Eboris ſine igne ana ʒj. Smaragd. præp. croci Martis adſtring. ana ℈ß. divid. in 2. part. æq.

℞. Spiritus Maſtich. ʒ ij. Liq. ſtipt. ʒj. M. Doſ. 50. gutt. in juſculo.

℞. Spiritus Maſtich. vitriol. mart. ana ʒ i ß. M. Doſ. 20. vel 25. gutt.

℞. Eſſent. menth. ʒ ii ß. Spirit. Maſtich. ʒj. Vitriol. mart. ℈j.

℞. Aquæ menth. cinamom. cydoniat. ana ʒij. Ebor. ſine igne, mag. corall. c. citro ana ℈ij. Smaragd. præp. ℈j. Syrup. corall. ℥j.

℞. Aqu. cinamomi cydon. ʒij. Laud. opiat. gr. ij. vel iij. Myr. cydon. ʒ j. M. detur præmiſſis univerſalibus.

℞. Pulv. menth. ℥j. roſ. rubr. ℥ß. Rad. torment. biſtort. ana ʒ vi. Maſtich. ʒ iij. Nuc. moſch. ʒij. fermenti acerrimi ʒiij. Aceti Roſacei q. ſ. pro conſiſtentia cataplaſmatis, vel ſpecies poſſunt pulveriſari & inſperge pani toſto in vino madefacto.

℞. Empl. de cruſta panis q. ſ. malax. Oleo Maſtich. & Balſamo Peruviano, induc ſuper alutam, & obduc ſyndone rubro in forma empl. ſtomachalis.

℞. Olei Maſtich. menth. cydon. ana ʒj. Balſ. Peruv. ℈ij. Ole. ſtill. menthæ g. vi.

In *CHOLERA SICCA.* ℞. Decoct. carmin. uſitat. ℥ i ß. in quibus diſſolve ole. de baccis lauri ℥j. ſtillat. lauri gr. iij. M. F. Clyſter.

℞. Aqu. carmin. Dorncr. ℥iij. Menthæ ℥ iß. Eſſent. Menth. ʒij. Spir. nitr. ℈iß. Externe prodeſt ole. chamom. menthæ ol. ſtillat. cinamomi. *Henricus* habet obſervationem, quod à lacte fuerit orta cholera.

Ol. amygdal. dulc. ſed recens demulcet acrimoniam ortam à veneno, ubi etiam lac prodeſt. *Joh. Michaël. in praxi clinica generali.*

Cum in Cholera morbo cunctatio periculoſa ſit, quàm citiſſimè ſuccurrendum, ſcilicet cauſæ remotione, correctioneque, mox verò vomitus & dejectionis temperatione, ac virium reſtauratione. Licebit autem aliquando, blandioribus tamen medicamentis, vomitum, aut ventris ſubductionem promovere, cùm natura videbitur cunctabunda & æger gravamen in ventriculo perſentiet. At in reliquis ſatius erit abſtinere & ſolis corrigentibus uti, quibus retundatur vis, & moleſtia irritantis humoris; idque potiſſimum obſervandum, ſi vires ferendo non ſint, nam in turbationibus alvi, & vomitibus ultroneis, ſi talia purgentur, qualia oportet, confert, & leviter ferunt. Opiata communi voto commendantur, theriaca recens, diaſcordium, philonium, ut in curatione vomitus dictum eſt.

Sedato vomitû, virium refectioni deinceps incumbendum, nec tamen ſubitò & immoderatè, ſed paulatim, nè gravamen indè ſequatur, atqui interea tum extrinſecùs tum intrinſecùs fovendus venter erit. Vinum Celſo commendatur, ſed tenue & odoratum cum aqua frigida miſtum: refert præterea Eraſiſtratum qui primo tribus vini guttis aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit, deinde paulatim merum adjiciendum. Scribitque Trallianus multos ſolo vino præter ſpem evaſiſſe, & quidem ſi calidum illud exhibeatur, præſentaneum remedium eſt, cùm & calidas potiones unicè prodeſſe, ſi reliqua omnia æger evomat, advertat Aretæus.

Petrus Joh. Faber aceto roſaceo ex aqua fontis compeſcendum vomitum eſſe conſulit, ter aut quater iterato. Deinde ſuadet tincturam violarum cum ſyrupo violaceo. Riverius etiam oxycrati exhibitione, Vomitum, & alvi profluvium in fœmina quâdam ſtatim cohibuit. Et Langius, cui quoque aſſentitur Sennertus, præſentiſſimum & probatiſſimum in cholera humida remedium teſtatur eſſe Cryſtallum ad ſemidrachmam exhibitum, præſertim in ſucco citrii & berberum, ut vult Henricus ab Heers; & Panarolus vomitum, & dejectionem ſanguineam ad virium jacturam uſque cum ſudore frigido compeſcuit lapide hæmatites in ſucco punicorum. Reliqui demùm omnes refrigerantibus, & acidis univerſaliter inſiſtunt. Verùm hæc opportuna erunt ad humorum acritudinem temperandam, atque in ſedanda cholera in picrocholis.

Si maligna febris affectum hunc comitetur, Bezoardica proderunt, & antimonium diaphoreticum, magiſterium coralliorum, C.C. uſtum, bolus armenia, terra ſigillata, ebur, crocus Martis, tormentilla, biſtorta, & alia hujus generis.

Cæterùm quæcumque ſtomachum roborant non levem opem in hâc affectione præſtabunt, præſertim vero quæ ex mentha conficiuntur, ex abſinthio & Maſtiche.

Ad ſiccam verò quam appellant choleram, itemque ad ructus, rugitus & tormina ventris, quæ communem videntur habere conditionem, & cauſam eandem, conferunt flatus diſcutientia, diacinnamomum, dianiſum, diacuminum, diatrion pipereon, diambra, philonium utrumque, theriaca, mithridatium. Commendatur à Sylvio ſpiritus nitri in aqua fœniculi, & ſyrupo menthæ, itemque ſpiritus carminativus ab eodem deſcriptus. Aliis ambra efficaciſſima dicitur cum quadruplo ſacchari. Aliis vinum malvaticum & Cretenſe in quo fœniculi & petroſelini ſemina, aut frondes incocta ſint. Præcellit verò oleum cinnamomi, & eſſentia caryophyllorum, ac roriſmarini. Ruſticis familiare eſt allium coctum cum ruta, quæ niſi profuerint etiam enemata ex iiſdem parata ſunt in uſu. *Hippocrates 4. de rat. vict. in acut.* Choleræ ſiccæ medelam deſcribit per uſum clyſterum, vini meracioris, olei, & lactis Aſinæ, præter ſomnum, quem illi conferentem eſſe dicit. *Lucas Tozzi Medic. Pract. parte ſecunda.*

Conſultationes.

Juvenis quidam temperamento bilioſus, dulcibus & pinguibus veſci ſolitus, cum in eadem menſa æſtivo tempore cœpis, peponibus, raphanis, aromatibus, & vino generoſo

largius

largius uſus fuiſſet, cœpit à cœna, cum ſe ad ſomnum compoſuiſſet, nauſeam cum dolore pungente & anxietate, circa ventriculum & reliquum abdomen ſentire. Paulo poſt ſubſecutus eſt vehemens vomitus, & alui per inferiora evacuatio, quibus tanta copia humorum corruptorum & bilioſorum cum flatibus, torminibus, & magnâ anguſtiâ per vices fuit ejecta, ut jam æger valde ſitiat, animique deliquiis, exſudationibus, & magna virium imbecillitate affligatur.

Afficitur in hoc ægro *ventriculus cum inteſtinis* ut ex nauſea, vomitu, aluique copioſo ſeceſſu eſt manifeſtum; afficitur etiam *cor & habitus corporis*, ut ex animi deliquus, & ſudoribus, ac virium illa imbecillitate patet.

Morbus, qui eum affligit, eſt intemperies ventriculi & inteſtinorum bilioſa, & nidoruleenta ac corrupta, quæ nauſeam, vomitum aluique ſeceſſum copioſum ac animi deliquia inducens. *Cholera* vulgo appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt uſus alimentorum pinguium & dulcium, antehac ab ægro noſtro frequenter uſurpatus, item larga illa cœparum, peponum, raphanorum, aromatum, & vini generoſi in eadem menſa aſſumtio. Hinc enim magna bilioſorum & acrium humorum copia, in corpore ejus genita *antecedentem* huic morbo præbuit cauſam. Eaque corrupta, & vehementius circa ventriculum & inteſtina, item in eorum & reliqui corporis vaſis, ebulliens & efferveſcens *Continens* hujus morbi & ſymptomatum eſt cauſa.

Nam hinc *ventriculus* irritatus primum *Nauſeam, & ad vomendum proclivitatem magnamque anxietatem*, per inordinatum ſpirituum in ventriculum, inteſtina, & cor ex cerebro defluentium influxum *induxit*. Aucto verò hinc illo ſpirituum, in illarum partium fibras, tum oblique aſſendentes, tum deſcendentes repentium, inordinato influxu, mox etiam per fibrarum iſtarum contractionem, ſubſecutus eſt *vehemens vomitus, & alui per inferna evacuatio, quibus humores acres, corrupti & efferveſcentes, tum* à corde ex arteriis cœliacis & meſaraicis in ventriculum & inteſtina propulſi, cum in iis anteà collecti, *tanto impetu, tantaque copia per vices* cum multis flatibus & torminibus, à magna illâ humorum effeveſcentia ortis *fuerunt evacuati, ut* diſſipatis & expulſis per magnam evacuationis iſtius vim ſpiritibus & humoribus utilibus. *Æger jam animi deliquiis, exſudationibus & ſiti magnopere torqueatur.*

Morbus hic *eſt valde acutus*, ac proinde *periculoſiſſimus*; metus enim eſt ne ex humorum perturbatione, & ſpirituum, humorumque evacuatione magna, æger ſubito per lipothymiam vel convulſionem exſtinguatur.

Curatio itaque mox ſedulo inſtituenda, *eaque* in humorum deterſione, alteratione, & evacuatione, ac ſymptomatum mitigatione conſiſtet.

Primò itaque cum etiamnum adſit nauſea, humores ita detergantur, & blande educantur.

℞. Hordei toſti m. j. ſ. Decoque in aqua Chalybeata ad tertiæ partis conſumptionem pro lib. 1. Colaturæ adde Syr. cydonior. acetoſitat. citri an. ℥iß. ſyr. de mentha ℥ß. miſce F. Julapium, dequo frequenter aliquid exhibeatur.

Interea temporis frictiones, & ligaturæ fiant brachiorum & crurum ſubinde ſolvendæ ut iis fluxus humorum advenientium nonnihil ſufflaminetur.

Poſt abſterſionem leniter factam, & ubi materia corrupta ſic ſatis evacuat afuerit, exhibeatur hoc electuarium corroborans.

℞. Conſervæ roſar. antiq. Radic. cichor. an. ℥j. ſ. Rob de Ribes, carnis cydonior. an. ℥ß. ſem. acetoſæ, citri, pulv. an. ʒß. cornu cervi uſti præp. ʒj. ſ. cum ſyr. de acetoſitate citri q. ſ. F. Electuarium, de quo ſumat frequenter quantitatem caſtaneæ majoris.

Ubi per diem unum & alterum ſymptomata vehementiora quieverint blando cathartico reliquiæ materiæ peccantis ſi quæ ſuperſint, educi poterunt.

In victus ratione, Aër ad frigidum paululum declinet. *Cibus* ſit ex ovis ſorbilibus, carnibus gallinarum, veruecum; Parum autem alimenti admittat, donec vehementiora ſymptomata mitigata fuerint. *Potus* ſit cereviſia tenuis. *Quies* corporis imperetur. *Somnus* omni ratione conciliandus. *Vitetur* ira, mæſtitia, & ſollicitudo. *Henric. regius apud Theodor. Craanen medication. lib. 3.*

Ancilla ab hera ad pharmacopolium, cornu cervi, ad vermes inteſtinorum necandos, emendi cauſa miſſa, attulit (ſuâ, incertum, an alienâ culpâ) arſenicum; illudque cum rob de ribes mixtum, a matre, rei hujus inſcia duobus liberis, poſt cœnam cubitum ituris fuit exhibitum. Paulò poſt uterque puer incidit in magnam ſitim, ſtomachi ardorem, ventriculi & inteſtinorum roſiones, acutiſſimum dolorem inferentes, quem jam ſecutus eſt vomitus magnus, aluique copioſus ſeceſſus.

Afficitur in his *ventriculus* & præterea *inteſtina*, quod ſitis, ventriculi ardor, inteſtinorum roſiones, vomitus & alui copioſus ſeceſſus ſatis evidenter docent.

Cauſa hujus morbi *remota* fuit ancillâ, quæ arſenicum, loco pulveris cornu cervi, attulit. *proxima* vero fuit mater, quæ culpæ commiſſæ inſcia; arſenicum illud prò pulvere vermibus necandis apto, liberis ſuis exhibuit: Idque innotuit ex diligenti inquiſitione, quæ occaſione vehementiſſimorum ſymptomatum, in hiſtoria ſuperius commemoratorum, & poſt hujus pulveris ſumtionem ſubito apparentium, in pharmacopolio poſtea fuit facta.

Morbus, qui eos affligit, eſt intemperies calida, acris, & corroſiua ventriculi & inteſtinorum; quæ ab arſenico aſſumpto orta, materiæque acris copioſum vomitum; & excretionem multam per inferiora efficiens, aliaque commemorata gravia ſymptomata producens, *Cholera arſenicalis eſt dicenda.*

Intemperies hæc vulgo deleteriæ & occultæ qualitatis vitium eſſe dicitur: Verum cum ea in manifeſtiſſimo particularum arſenici acumine; quo illæ inſtar pulveris vitri ſcindunt, & præterea in vehementiſſima incaleſcendi vi, quâ illæ in modum calcis vivæ urunt, & partes contactas incendunt, revera conſiſtat, atque *hinc ſitim magnam, ſtomachi ardorem, ventriculi & inteſtinorum acutiſſimas roſiones*, præterea *extretionem rerum acrium per vomitum & alui ſeceſſum*, dum manifeſte producat, & niſi remedia tem-

peſtivè adhibeantur *ſingultum*, *ſpaſmum & ipſam mortem*, hâc manifeſtâ ſuâ acrimonia & caliditate, ſit productura, nullam cauſam video, cur non hic in manifeſta hujus morbi intemperie ſubſiſtamus. *Morbus* hic cùm à causâ vehementiſſimè agente, graviſſimaque ſymptomata inducente, & ni ei mox obviam eatur, graviora etiamnum inductura; originem ducat, *in maximo vitæ periculo* verſantur hi pueri.

Celerrima itaque *curatione* ſuppetias ipſis veniendum: *quæ* in arſenici evacuatione & in ejus reliquiarum acrimoniæ & caloris attemperatione, & in corroſionis ablatione conſiſtet.

Singulis itaque eorum mox exhibeatur tale vomitorium, quod ſimul acrimoniam veneni retundet, & leniet atque evacuabit.

℞. Conſervæ aſari ℥v. Contundatur in mortario marmoreo, addendo Aq. decoct. hord. ℥ij. & exprimatur per linteum ſuccus, cui adde olei amigdalar. dulc. recentis ℥j. Miſc. F. vomitorium.

Interea temporis, dum hoc medicamentum præparatur, ut etiam poſtea quovis tempore, utique liberaliter ſubinde bibat cereviſiam in quâ copioſum butyrum eſt liquatum; ea enim ratione, & evomitio arſenici procurabitur, & acrium & ſcindentium, ac corrodentium ejus particularum acies, per ramoſas & plicabiles butyri & olei partes, implicabitur; & obvolvetur: ejuſque roſio & ſciſſio, calefactioque impedietur præſertim cum iſta pinguedine etiam ventriculus, & inteſtina, aliæque partes ſint obducendæ, eaque adverſus corroſionem, tum factam, tum faciendam muniendæ.

Ubi per vomitum purgati fuerint, exhibeatur ſingulis hoc medicamentum, ad eundem ſcopum:

℞. Olei amygdalarum dulcium ℥iij. Theriacæ Andr. ℈ij. miſce. Ad ſitim leniendam hâc utantur ptiſana.

℞. Hord. mund. m. j. liquir. raſ. paſſular. an. ℥ß. malvæ m. j. ſem. malvæ ʒij. coq. in aq. comm. ad libr. ſ. poſtea colentur pro Ptiſana.

Subinde etiam ſumant de hoc ſyrupo.

℞. Syr. acetoſitatis citri ℥iij. violacei ℥j. Miſce. Ad veneni hujus partes implicandas & frænandas magnopere etiam conducent ſequentes tabellæ.

℞. Cryſtalli veri, Margaritarum an. ʒj. contundantur, & poſtea terantur ſuper marmore in alcohol, ſive pulverem omni aſperitate orbatum; deinde cum ſacchari albi ℥iij. in ſ. q. aq. meliſſæ ſolutis. F. tabellæ. Itaque de his dragmæ quantitas per vices ſubinde ipſis exhibeatur.

Item magnopere hic conducit cryſtalli alcohol, ad ʒj. quantitatem cum oleo amigdal. dulc. recenti exhibitum.

Lixivium ſarmentorum per os aſſumtum etiam ſummopere hic prodeſt, cum ſalinæ ejus particulæ, cum arſenici particulis acutis, inſtar pectinum ſibi mutuo implicatorum ita inter ſe contexantur, ut mutuas acies abſcondant, atque ita vehementiores punctiones impediant.

Poſtridie ad excretionem reliquiarum veneni, ſi tormina adhuc adſint, ſinguli puerorum ſumant ʒv. caſſiæ recenter extractæ, in formâ boli. Tumque in reliquis remediis etiam perſeverandum.

Inter *alimenta* exhibeantur lac, Oryza, juſcula pinguia, butyrum, malva, portulaca, vitentur omnia alimenta acria. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen medication. lib. 3.*

Vir triginta annorum, craſſus & ingluviei deditus, incidit in enormem evacuationem ſpontaneam, qua multa corrupta per ſuperiora & inferiora magno impetu rejecit. Hanc ſubſequuta eſt ſyncope, a qua vix liberatus, mox prolapſus eſt in magnam muſculorum manuum, pedum, crurum, colli, gutturis, Pectoris, dorſi, & ventris inferioris, contractionem, quæ tantis doloribus, & animi deliquiis eſt comitata, ut adſtantes ipſum jamjam moriturum metuant.

Partes quæ in hoc ægro afficiuntur, ſunt *ventriculus*; *& inteſtina*, ut ex vomitu, & alui ſeceſſu; *cor* ut ex ſyncope: item *muſculi totius corporis*, nec non *cerebrum*, ut ex ingenti illa partium contractione eſt manifeſtum.

Morbus quo hic æger laborat, eſt intemperies ventriculi, & inteſtinorum varia, acris, & nidorulenta, ac corrupta, quæ vomitum aluique ſeceſſum copioſum, animique deliquia, & muſculorum totius corporis contractiones vehementes inducens, *cholera convulſione comitata* appellari poteſt.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt ingluvies noſtri ægri, quâ multi variique humores acres, in corpore ejus geniti *antecedentem* huic morbo præbuerunt cauſam. Pars verò eorum circa ventriculum & inteſtina, & in eorum, reliquique corporis vaſis ebulliens & efferveſcens continens hujus morbi & ſymtomatum eſt cauſa.

Hinc enim ventriculus & inteſtina irritata motum vehementiorem, inordinatumque impreſſerunt nervis ſibi implantatis; quo per illorum fibrillas ad cerebrum, cerebrique ſpiritus delato, pori cerebri ita fuerunt aperti, ſpirituſque cerebri ita determinati, ut illi in fibras ventriculi, & inteſtinorum, oblique aſcendentes, & deſcendentes, magno impetu confluxerint, eaſque ſecundùm latitudinem dilatando, & longitudinem abbreviando, contraxerint. His contractis ventriculus, & inteſtina ita fuerunt mota, ut copioſi humores acres, corrupti & efferveſcentes, tum à corde ex arteriis cœliacis & meſaraicis in ventriculum & inteſtina propulſi, tum in iis antea collecti, *magno impetu, tum per os, tum per alvum fuerint rejecti.*

Diſſipatis autem & expulſis, per magnam iſtius evacuationis violentiam, ſpiritibus, & humoribus utilibus, ſanguis ad cor perueniens ineptus fuit ad juſtam dilatationem in corde ſuſcipiendam, quo *ſpiritus vitales deficientes ſyncopen induxerunt.* Expulſo verò deinde ex corde pravo illo ſanguine, & meliore ad illud redeunte, ſpiritibuſque vitalibus ſatis copioſè recens ex eo genitis, *æger noſter ſyncope fuit liberatus.*

Quia verò reliqui pravi humores, in corpore poſteà efferveſcentes, jam vehementius ſuo impetu membranoſas vellicant partes, motumque illum vehementem & inconvenientem per nervos ad cerebri ventriculos, ſpirituſque ibi contentos deferunt; hinc fit, ut illi tam pravam motûs determinationem accipiant, porique cerebri ita aperiantur, ut ſpiritus, inordinatès in partes fluentes, valvulas nervorum, muſculis totius corporis inſertorum, quæ iis contrahendis

bendis inſerviunt, citra aut contra voluntatem noſtri ægri jam aperiant, tantaque vi, tum ex cerebro, tum ex oppoſitis muſculorum poris & cavitatibus, in muſculos gutturis, dorſi, pectoris, inferioris ventris, item brachiorum & crurum, fluant, eoſque cum magno dolore, novam lipothymiam per conſtrictionem cordis ſubinde inducente, vehementer ſecundum latitudinem; & profunditatem diſtendant, ſecundum longitudinem verò contrahant; atque ita totius corporis vehementiſſimam convulſionem nunc excitent.

Morbus hic periculoſiſſimus eſt. Metus enim eſt, nè æger ex vehementiâ doloris & perturbationis, ſubitò extinguatur.

Curatio itaque diligens quàm primum eſt adhibenda. Mox igitur ſumat hoc medicamentum, ut ventriculus ab humore acri abluatur, humoreſque acres temperentur, & excernantur.

℞. Decocti hordei communis, non excorticati ℥iiij. Syr. ex infuſione roſ. rubr. ℥j. Miſce.

Pro lipothymia aqua digitis in faciem ægri inſpergatur; & vinum generoſum cum linteis, naribus admoveatur.

Poſtea ad impetum choleræ inhibendum, vomitum, & alvi ſeceſſum reprimendum, ut etiam ad lipothymiam tollendam; de ſequenti mixtura quotidie aliquid ſumat.

℞. Rob. de Ribes ℥ij. Ceraſorum ℥j. Syr. cydoniorum ℥iß. Manus Chriſti cum perlis ʒvj. Miſce.

Ad contractiones membrorum, partes omnes convulſionem patientes inungantur indeſinenter cum frictione forti, hoc ſequente linimento.

℞. Olei irini, vermium terreſtrium an. ℥ij. Caſtorei pulveriſati ℈iv. Miſce.

Ubi malum inclinaverit, nutriatur lacte amigdalato, cui modicum ſacchari ſit additum, & reficiatur cibis euchymis, ut ovis ſorbilibus, & pullis gallinaceis, ac ſimilibus. Exhibeatur etiam diacydonium poſt ſingulos paſtus.

Ubi per diem unum; atque alterum ſymptomata vehementiora quieverint, blando cathartico reliquiæ materiæ peccantis, ſi quæ ſuperſint, educi poterunt.

Ad præcautionem novi paroxyſmi utatur parciore *cibi & potus* quantitate, corpuſque ſubinde blande expurgetur. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen. Medication. lib. 3.*

Obſervationes.

Juvenis quidam bilioſo temperamento præditus, incidit æſtate media in febrem tertianam, quæ duabus primis acceſſionibus ſatis mitis apparuit, ſed in tertia acceſſione, tanta fuit humoris bilioſi malignitas, & ferocia, ut concitato vomitu, atque alvi fluxu frequenti, cum maxima virium jactura, ſummum ægro periculum impenderet, vocatus ad eum præſcribo clyſterem ex juſculo cum conf. alcherm. ʒiij. Theriac. rec. ʒj. quo ſtatim vomitus & alvi fluxus ſedatus eſt, quia verò in hujuſmodi febribus malignis ſæva illa ſymptomata in ſingulis paroxiſmis redire ſolent, & ægrum ſecunda, vel tertia invaſione de medio tollere, ad præcautionem præſcripſi victum incraſſantem, & laudani gr. iv. duabus horis ante paroxyſmum ſumenda, ſicque ſymptomata prædicta non rediere, levis acceſſio fuit, & Julepis refrigerantibus; incraſſantibus, atque alexipharmacis curatio abſoluta eſt. *Laz. River. Cent. 3. Obſerv. 78.*

Mulier quædam correpta eſt Cholera morbo 23. die *Julii* circa meridiem & ad veſperam uſque vigeſies alvum depoſuit, cum graviſſimis doloribus, non ſolum inteſtina, ſed etiam ventriculum infeſtantibus, ita ut ſequenti die, etiam vomitu premeretur, multoſque humores acres & bilioſos excerneret. Maritus a me conſilium petiit, dum alia remedia pararentur, conſulo ut ægra oxycrati cyathum aſſumeret, cujus adeò efficax fuit operatio, ut vomitus & alvi fluxus ſtatim cohibiti fuerint, & alia remedia omiſſa, dictitante ægra, ſe a morbo liberatam, & priſtinæ valetudini reſtitutam. *Lazarus Riverius; Cent. 4. Obſerv. 8.*

Mercator quidem *Monſpelienſis* ſeptuagenarius, gravi Cholera morbo correptus 4. præcipue remediis intra 7. dies liberatus eſt. Clyſtere ex lacte confect. de hyacintho conſerv. roſ. & vitell. ovor. fotu ventriculi adſtringente & roborante, cum ſacculis in vino rubro maceratis; Julepo ex decocto plantag. & portulac. cum Syr. cydonior. & confect. de hyacintho manè & ſerò exhibito, & laudano cujus gr. j. ſingulis noctibus in Julepo diſſolvebatur. Pro miraculo habita eſt hæc curatio in tam provecta ætate. *Lazarus Riverius, Cent. 4. Obſerv. 3.*

Laterarius quidam media dum æſtate uxorem ſuam formoſam noviter nuptam, nimio libidinis ardore accenſus aliquando cognoſceret, valde periclitatus eſt, nam copioſiſſimè per vomitum & ſeceſſum ſanguis excernebatur, cum calor & motus ora venarum aperuiſſent, iſtum morbum ſanguineam choleram appellavi. Sanguine ad 12. circiter libras ejecto maxima aderant ſymptomata, nempe pulſus deperditio cum dejectione virium, facies *Hippocratica*, ſudor frigidus, & jam deſperatus erat, tamen propinatis cum vino granator. Lapid. Hæmatitis ℈iv. ſtatim ſanatus eſt, magna omnium admiratione. *Dominicus Panarolus* Obſ. 11. *Pentecoſte* 1.

Dominum quendam late imperantem, ſubita aggrediebatur cholera; cujus vomitum ſequens ſedabat medicamentum.

℞. Laudan. aromatic. gr. ij. Syr. Corall. ʒij. Aqu. cinnamom. ℥j. Miſc. alvi autem fluxus adhuc tantus erat, ut cum magno ventris, ex flatibus dolore per biduum centies excrementa ejiceret. Quieſcebat tandem efferveſcentia, auxilio ſuprà ſcripti medicamenti, quod decoctum hoc ſequens, pro potu ordinario adhibitum, maximè adjuvit.

℞. Conſerv. Roſarum ℥ij. Ligni ſaſſafras ʒj. Rad. Tormentillæ ℥ß. Hordei mundat. ℥j. Coquantur in aqua communi colaturæ ℔ ij. adde Syr. Coralliorum ℥ij. Miſc. f. potio.

In Urbe Batavia quædam fœmina Illuſtris in vehementem vomitum, fluxumque alvi frequentem, quos ventris dolores flatus concomitabantur; miſere incidebat. Per ſequentem mixturam graviora ſymptomata quieverunt, & durantem adhucdum alvi fluxum infrà ſcripta emulſio ſedavit.

℞. Laudan. aromatic. gr. v. Syr. cinnamom. Corallior. an. ʒij. Aq. menth. ℥ii ß. Miſc. pro 3. aut 4. vicibus.

Emulſio. ℞. Conſerv. Roſarum ℥ ij. Raſur. C. C. ʒß. Lign. Saſſafras ʒ j. Coquantur in aqua ſimplici q. ſ. ex colatur. ℔ ij. & Amygdal. dulc. ℥j. Fiat emulſio,huic adde Corn. cerv. uſt. ʒ ij. Philoſoph. præp. ℈ i ß. Syr. coralliorum Perlarum ana ℥j. Miſc. *Hermann. Nicol. Grimm. Compend. Medico chymici lib. 3.*

Puer quatuordecim quaſi annos natus, hero ſuo qui eſt a pedibus, & manu, feria tertiâ Pentecoſtes hujus anni, finitâ concione veſpertinâ, inviſit domum alicujus patris familias hujus urbis; qui merendæ loco oxygala ipſi apponit. Idem domum reverſus cum forte in culina heri ſui reperit ſolito in loco, ab ancilla ſepoſitum lac ovillum, ejus magnam partem in ſe ingurgitat, non avariter. Pauculis autem horis intermiſſis, & die ſe in crepuſculum præcipitante, ecce puer hic uſque adeò horrendis ſymptomatis corripitur, ceu toxicum hauſiſſet. Acceſſor, compareo, jubeo actutum ut paretur Clyſter domeſticus ex lacte,ac ei dextre applicetur. Verùm licet is alvum ſemel atque iterum ab illius uſu dejiceret, attamen ghiſcebant ſymptomata choleræ propria, uſque adeo ut præ doloribus intolerabilibus, ita ſive exclamaret, ſive vociferaretur, ceu in quæſtionem eſſet datus. Jubeo adſtantes pararent,ex tertia infuſione vini, florum camomillæ campeſtris, potionem pro aliquot ſive doſibus,ſive vicibus, eum in modum, quem pridem in hiſtoria camomillæ Quadripartiti mei, Argentorati à filio meo Chariſſimo Simone editi, publici juris feci, quem proin non opus eſt huc arceſſere, nè actum agere ac medicinæ candidatis, aut novellis practicis, veluti cramben bis coctam obtrudere velle videar, quorum ingratiam & commodum, (non moror, non ſum invidus) hic loci noto, quod ab uſu dicti infuſi florum chamomillæ, horrenda illa ſymptomata miteſcere quidem occeperint, attamen cùm contumacius eſſet malum (lac quippè coagulatum in vivo corpore comparatur ad venena) ac labaſcentes vires pueri præſentiſſimum Alexipharmacum poſcere viderentur, hoc ipſum, Collega, & conſultore Viro celeberrimo *Dom. Olao Borrichio* præſcripſi quod

℞. Aquæ Zedoar. cum vin. ℥iv. Cardui Bened. Veronic. an. ℥ vi. Theriac. Andromach. recent. Dioſcord.Fracaſtor. an. ʒij. Radic. Zedoar. galang. an. ʒj. Syrup. menth. criſp. q.ſ. ad edulcandum. Miſc.

Cujus miſturæ, cùm unum itemque alterum cochlear abſorbuiſſet, dictum, factum, divinâ interveniente benedictione, dolor & cætera ſymptomata evanuerunt penitùs. Interim Medicinæ candidatis (inſuper lubens illorum cauſa, vel paradoxologus nominabor ab illorum hominum,genere,qui nihil rectum putant ſcioli, niſi quod ipſi faciunt) revelabo hic arcanum practicum: Jam Dei gratiâ, ab hinc quadraginta & amplius annos, praxin medicam exercens, nempè ex ſimplicium aut vegetabilium numero, contra inflationes hypochondriorum ac ventris tormina in utroque ſexû, haud repertum in Zedoariæ radice generoſius medicamen; imo inſuper puerperis lochiis ceſſantibus, radice Zedoariæ nihil eſt conducibilius. Si illius pulveratæ draghma dimidiata, duabus tribusve guttulis roriſmarini olei irrorata, aut conſperſa in vini hauſtulo calido propinetur. *Simonis Pauli.*

Anatomica inſpectiones.

Puella 20. annorum cholerâ obiit cadaver ab *Adr.Falkoburgio* ſectum vaſa mammaria diligentius inquirenti nuſquam apparuère, in abdomine multa immutata; Ventriculi fundus tranſverſum palmum infrà coſtas ſpurias demerſus, nullo omenti fotu gaudebat, undè ventriculus imbecillis tanta vehementiâ viventem puellam ad vomitum concitavit, ut revocato omni ad caput ſanguine, poſt mortem rubeus faciei color perſtiterit: qua etiam vehementiâ ruptis viſcerum vinculis, ventriculus cum inteſtinis fuit depreſſus: Omentum infrà ventriculum ad os Iſchii protendebatur, inteſtinum colon profundius, multis alias gyris & circumvolutionibus diſtinctum, hic levi inflexione ſerræ dentes æmulabatur: In inteſtinis vero vermiculus rubicundus latitans, corpus vero cacochymicum notabat. Lien dupla magnitudine, tumidus, a ſolitâ figurâ in globum oblongum mutatus videbatur. Meatus cholidochus in plurimos ramulos diviſus multum bilis ob anguſtiam regurgitare fecerat, undè moleſtus ille & lethalis bilioſarum humiditatum vomitus concitatus. *Th. Bartholinus Cent.2. Hiſtor. 81.*

Secando Comitem Auſumondianum, offendimus porum cholidochum, aliàs in ecphyſin ſe exonerantem, proximè pylorum egreſſum habuiſſe, ita ut non minùs ventriculo quam inteſtinis bilem tranſmitteret; hinc cauſa, cur ſæpius nauſearet vomeretque & alvo eſſet duriori; Natura enim nativo ſuo clyſmate orba, cùm nihil expultricem irritaret, deſidebat, undè ſubitò cholera diem finiit. *Barthol. Cabrollius Obſervat. Anat.6.*

CHOREA SANCTI VITI.

TArantulatis affine eſt malum quod Chorea, & ſaltus S. Viti appellatur. Hoc enim delirio & inſaniæ genere qui laborant, dies, noctesque ſaltare geſtiunt. Nonnulli equidem choream S. Viti ad ἐνθουσιασμὸν veterum referendum cenſent. Neque negandum eſt, quandoque etiam quiddam divini ſubeſſe, & malum hoc pœnæ loco interdum divinitùs immitti, ſicut ſedecim viris & tribus fœminis in cœmiterio choreas ducentibus ex imprecatione ſacerdotis anno Domini 1012. id accidiſſe refertur ex Vincent. Belvacenſi *lib.26. cap.10.* Verùm ſæpiſſimè hoc malum à cauſis naturalibus & humore maligno provenit; cùm ἐνθουσιασμὸς Græcorum ſine dubio à Dæmone immiſſus fuerit, & præcipuè in ſacrificiis, quibus ceſſantibus etiam ἐνθουσιασμὸς ceſſavit. Qui verò hoc modo laborant, continuò, dieſque noctеſque ſaltant. Ita refert Felix Platerus lib. 1. Obſervat. ut & in Practic. ſe vidiſſe fœminam Baſileæ, cui Magiſtratus viros aliquot robuſtos conſtituerat, qui alternatim uno feſſo, altero ſuccedente cum ea dies noctеſque tripudiarent. Quod fere menſis ſpatio ſpectantibus multis duravit, ſine fere intermiſſione, & ſi ſolearum pedum ejus cutis attrita eſſet. Et licet aliquando ut cibum caperet, &

ſomno correpta, ſedere cogeretur, tamen geſtû, motuque corporis inquieto interim nihilominus corpus veluti ſaltans agitabat. Ortum autem habet proculdubio hoc malum ab humore maligno Tarantulæ veneno ſimili. Sicut enim hydrophobia quidem a rabidorum animalium veneno extra communicato plerumque oritur: interdum tamen, ut ſuprà dictum, etiam in ipſo corpore tale venenum generatur, à quo hydrophobia excitatur: ita etiam non impoſſibile eſt humorem malignum Tarantulæ veneno cognatum in ipſo corpore generari. *Daniel Sennert: Pract. lib. 1. part. 2. cap. 17: oper. T. 2.*

Quòd Vitiſtæ cura à nobis deſcribitur, & proponitur, res multis temeraria, & plane impoſſibilis eſſe videtur, his rationibus perſuaſis, quòd nempe Vitiſta à S. Vito nomen traxerit, qui plagæ & pœnæ loco hunc hominibus morbum immittat: aut quòd Viti vice ipſe Deus propter hominum peccata malum hoc infligat. Quod quidem vero eſſe ſimile quandantenus nos minimè inficiamur; non tamen arbitramur interim, pœnam eam talem eſſe, quam vel Deus ipſe, vel Divus nobis infligat aliter, quàm permittendo, ut per choreæ Viti imprecationem, imaginatio ejuſmodi in animis hominum generetur, per quam iſte morbus deinceps introducatur, & emergat quem vulgus poſteà pro pœna divinâ æſtimet, cùm tamen ægritudo ea ſit mere æſtimativa ſeu imaginativa, ſicut in capitulo de origine ejus tradimus. Contra ejuſmodi Vitiſtam æſtimativam vel imaginativam, curam talem proponimus, eamque peculiarem. Præterea ſi originem traxerit ex levitate animi, conſentiente voluntate, quæ affectio, chorea laſciva, vel levitas animi vocatur: Contra hanc ipſam quoque aliam, eandemque ſingularem curam docemus. Tertiò contra choream coactam cujus origo naturalis eſt, naturalem quoque Medicinam apponimus. His tribus diſtinctis ſpeciebus tres diſtinctas curas opponimus, quarum quælibet ſuo morbo ſeorſim applicanda eſt, nec una pro altera unquam facit.

Dum ergò primùm de Cura choreæ æſtimativæ, vel imaginativæ ex imprecationibus diſſerimus, notandum vobis erit, diſcrimen aliquod intercedere inter æſtimativam, & imaginativam, quia nimirum altera ex ira; altera ex laſcivia oritur. Primam ergo nos *Vitiſtam*, alteram *Laſcivam* vocamus, quarum cura quoque diverſa eſt, velut ortus. Et Vitiſtæ extra natæ cura ejuſmodi eſt. Ex cera vel reſina patiens imaginem ſibi ſimilem finget & obſtinate, firmiterque ſibi perſuadebit aut cogitabit, univerſas adjurationes ſeu imprecationes, quas unquam fecerit, pro ſua voluntate in hac imagine perfectum & impletum iri, hac ratione: nempe intra ſeſe ita cogitabit, quod imagini omnia ea mala imprecetur, omneſque ſuas cogitationes, ac animum penitiſſimum citra recordationem omnem aliorum hominum in ſolam eam imaginem intendet & defiget, ac cum intentione eâ animi obſtinatiſſimâ tandem imaginem in ignem projiciet, exuretque ut nec cinis nec fuligo ulla ex materia imaginis corporaliter ſuperſtes relinquatur. Dum iſta prædicto modo fiunt, ex imprecante cogitationes uſque adeò efficaces & validæ in imaginem procedunt, & effunduntur, ut nihil obſtare aut adverſari queat: Imprecationes enim perficiuntur in iis, qui eas faciunt; non in iis, contra aut in quos fiunt aut jactantur, idque ob hanc cauſam, quia aliorum lenitas per ſuorum hoſtium iram lædi non poteſt: Sicut de imaginibus traditur. Itaque ejuſmodi reluctatio nulla etiam in imagine exiſtit, ſed hæc corporaliter comburitur, ita ut imprecanti cogitationes hæ omnes adimantur. Hæc autem qui ex ipſo fundamento intelligi debeant, pleniùs de *Imaginationibus & incantationibus, de impreſſionibus* traditur. Et fieri hoc etiam poteſt; ut ſi vel tantillum cineris corporaliter de iſta imagine relinquatur, ægro curæ ſatis præſtitum minimè ſit, ſed de morbo aliquid adhuc ſuperſtes maneat. Quâ cauſa ſola cera & reſina huc conducunt, ceu de imaginibus & impreſſionibus dilucidiùs docetur. Sed hæc hactenus de curâ Vitiſtæ ex irâ dictâ ſufficiant. Deinceps etiam de Choreâ laſciva & impudicâ diſſeremus tali ratione.

Per uſum ac rerum Magiſtram experientiam conſtat, quòd contrarium unum per alterum naturali modò pellatur. Hoc verò cùm modis variis, diverſiſque fiat, nos hoc loco noſtram quoque experientiam proponemus, qui laſciva & intemperata chorea expellatur, & expugnetur, & fit hoc modo. Si choreiſta, vir, vel fœmina ex uberiore laſcivia choream hanc ordiatur, & ſaltare incipiat (quod fœminis, quàm viris frequentiùs accidit, ut quæ plures æſtimationes, & cogitationes habent, & profundiùs, efficaciùſque imaginantur, & facilius à naturæ ſuæ fortitudine ſeipſas vincunt & expellunt) nihil magis prodeſt ac conducit, quam quod cogitationibus & operibus eorum adverſum eſt. Ipſarum enim cogitationes liberæ & laſcivæ ſunt, levitatis plenæ, omnis pudoris, timoris ac verecundiæ vacuæ, quas ita expelles. Abſtrude eas in locum caliginoſum & obſcurum, cibentur aliquandiu ſolo pane, & aqua, nullo miſericordiæ affectu in eo loco ſordido ſerventur. Hoc modo fiet, ut per eſuriem, & penuriam, aliam naturam ac cogitationes concipiant, ita ut laſcivia per eam abſtinentiam expugnetur in ipſis, & opera luxurioſa ſopiantur, ſanguis ferocior reſidat, ſpiritúſque vitæ leniatur & remittat, corque ex lætitia in mœrorem à captivitate, & loci ſorditie conjiciatur, adeoque vetus morbus vaneſcat, & triſtitia recens, nullâ lætitia, nullo riſu, ſaltûve ac clamore comitante, animum occupet ac gubernet. Quibus omnibus præſtitis, ex loco obſcuro captivæ emittuntur, ſenſimque ac de die in diem prior diæta laxetur, & cibus paulatim melior præbeatur, carcerque ſubindè lenior & tolerabilior reddatur; donec ipſâ quoque Melancholiâ conſumptâ, ratio vera poſtliminio redeat. Et hujuſmodi regimen tam cogitationes, quàm geſtus & opera horum amentium tollit. Mera verò inſania eſt, quod quidam putant hujuſmodi choreas expugnari, ſi ſaltantibus immittantur & jungantur alii, qui eodem modo tripudient, & ad ægrorum exemplum ſimiliter ſe gerant, cantentque & ſubſiliant. Iſthâc enim æmulatione ægri plus incitantur, quàm ut reprimantur: licet diverſum ſtatuant alii, perſuaſumque habeant, ægros ſaltatu exanimatum iri tandem, niſi tali diludio cohibeantur. Id quod

morum

merum ſomnium eſt. Quinimo hoc multò conducibilius eſt, ut fuſtibus probè pulſentur, & comminuantur, & à ſaltu per vim in carcerem abripiantur, & abſtrudantur. Ubi tamen hoc quoque ſimul notandum eſt quod vapulantes ii quandoque intra ſe iram graviorem concipiant, cujus vi proſterni & interimi poſſint. Et hac cautela obſervata omnino opus eſt. Rarius autem non proficit, ſi in aquam frigidam inſperato conjiciantur.

Reliquum eſt ut tertiam quoque curam choreæ naturalis ſcilicet ex ipſius naturæ principio ortæ, ſubjungamus, prout in capite de chorea definivimus, quod malum hoc ex venis riſivis oriatur, quarum vi & incitatione ægri ad ſaliendum compellantur. Hæc autem cura per remediorum genera duo perficitur, nimirum per externa & interna. In externa cura notanda ſunt loca exteriora, in quibus morbus ſeſe prodit, & exerit. Interiora vero remedia ex eſſentia quinta ſunt hujuſmodi. Aurum potabile, oleum Margaritarum, materia gemmarum, aqua margaritarum, anodynum ſummum, Quinta eſſentia Opii, quinta eſſentia mandragoræ, quinta eſſentia papaveris, Quinta eſſentia lolii, aquæ vitæ, cancrorum &c. ex his ſunt nonnulla, quæ non intus ſaltem, ſed etiam foris adhiberi poſſunt, ut ſummum anodynum, eſſentia mendragoræ, eſſentia opii, eſſentia papaveris, Eſſ. loliatorum.

Hiſce loca & regiones inungi debent. Formula tamen hæc compoſita nobis uſitata ſæpius commoditates ingentes præſtitit.

℞. Eſſentiæ quintæ opii ℨj. eſſent. quintæ mandragoræ gr. vij. eſſent. quintæ lolii ℈j. eſſentiæ quintæ papaveris ℨij, eſſent. quintæ juſquiami ℨiij. auri potabilis ℨiiij. aquæ cordis ℨvi. miſceantur omnia. Mixturæ hujus, mane, veſperi, & circa diem mediam, guttas 4. in vino bono aut aqua pura propina, ad finem uſque ſanationis. Externa vero membra inunge his rebus.

℞. Summi anodyni ℈ß. ol. nucis muſcatæ ℨj. ol. muſci ℨj. miſceantur in formam unguenti quo membra titillationis primaria, velut alas, collum, inunges.

Prodeſt hoc etiam in caſu prædicta carcerandi norma ac ratio, ſeveritate tamen laſcivis debita aliquatenus remiſſa. Nam & hic triſtitia inducenda, & alteratio corporis per abſtinentiam facienda eſt. Sed hæc de chorearum cura hactenus ſufficiant. *Theophraſt. Paracelſus de morbis Ament. tract. 1.*

Puella eſt Pia ac proba, bene morata & educata: ſalubriter antehac vixit, nihilque deprehenſum, quod corporis offenſam argueret: temperaturæ, ut videbatur, calidæ & ſiccæ, adeoque cholericæ, quæ ad iracundiam leviſſimè incitatur, fratrem habet epilepticum, & certe ejus ipſa natura, ſicut & ſororis in idem malum propendere videtur. Ea 7. Julii anni præteriti 1622. cum pridie leves capitis dolores ſenſiſſet, mane circa ſeptimam, cùm ad templum ſe præpararet, ſubito quaſi conſternata, concidit, & ſcamno innixa adhæſit, loquelâ impeditâ incedere, manus pedeſque movere ac attollere nequivit: In lectum tranſlata, quadam quaſi anhelitus difficultate, ita ut ægre ſpiritum duceret, & pectus, ſcapulaſque inter reſpirandum inſigniter attollere cogeretur, premi cepit, & interdum clamoſa ſuſpiria duxit; rediit autem ſubinde quaſi per paroxyſmos hæc difficultas, atque preſſura, in qua nil quicquam loqui potuit, reliqui autem ſenſus, viſus & auditus integri manſerunt. Paulo poſt caput hinc inde conjectare cepit, mox tamen rigidam & immobilem cervicem habere viſa eſt, & quod poſtea in erectione capitis à me animadverſum, cum quid ſorbitionis vel medicamenti ingerere vellet, capite retrorſum magna vi retracto, manumque attollentis depriniente, opiſthotono prehenſam judicavi: perterritus autem ægritudinis infrequentiâ & inſueto morbi, qualis nunquam occurrit, inſultu, cùm diu ſuſpenſus hærerem, ea fere adhibui medicamenta, quæ in Epilepticis invaſionibus utilia exiſtimavi, Sed durabat affectio, & poſt leves intermiſſiones ſubinde recurrebat, ad horam uſque duodecimam, quandò omnia invaleſcere incipiebant. Tum majoribus ſuſpiriis anhelans, & ejulans ſpiritum traxit, atque cervicis nervorum rigore continuo detenta, pejus habuit aduſque tertiam. Hinc mitigato malo loqui cepit, delirare, cibum poſcere, vociferari, indignari ad uſque veſperam, ubi tum ab inquietudine hâc langueſcens extremâ debilitate laboravit, ita ut ſenſu motuve privata, animam exhalatura videretur: duravit autem languor hic per 2. ferme horas, quibus exactis ſenſim ſe recollegit, & ad ſeſe rediit, cibiſque refecta per totam noctem placide dormivit. Altero die mediocriter habuit, & medicinam purgantem ſumſit. Duodecimâ autem horâ malum reverſum eſt & prioris diei fere formamque modumque ſervavit, nempe per intervalla tetano correpta, cervicis rigorem, ſpirituſque difficultatem atque preſſuram paſſa eſt: inter paroxyſmos de tanto capitis dolore conqueſta, ut ad clariorem etiam vocem & loquelam quiritaret, alias loqui, imò linguam movere non potuit, niſi forſan ubi mitior invaſio, ubi tum lingua titubavit & inexpedite loquuta eſt. Tertio die ſat bene habuit. Quarto poſt leviorem paroxiſmum in tantam pedum convulſionem & contractionem incidit, ita ut pedes retracti quaſi funibus corpori alligati viderentur, abſque tamen omni dolore, tendines autem ſub genubus lapidea ad tactum duritie, & rigiditate continuâ afficerentur. Et quamvis poſt convenientes inunctiones melius habere videretur, attamen ad quartum uſque diem ſpaſmodica hæc & violenta contractio, continuò perſeveravit, interim corpore reliquo bene valuit, à prioribus paroxyſmis plane immunis: quarto autem die circa veſperam ſubito diſtenſio hæc remiſit, ipſaq. ex improviſo è lecto proſiliens in pedes ſe conjecit, & parentibus accurrens lætabunda liberationem annunciavit: poſt hæc bene ſe habuit, ſentiensq; validior facta eſt, ita ut penitus reſtituta crederetur.

At poſt menſem nempè 6. Aug. cùm pridie magnos capitis, frontis maxime, temporumque dolores paſſa eſſet in idem ferme malum, alio tamen invaſionis modo, incidit, nam manè ſumto jentaculo, cùm corporis titubatione, & vertigine vexari videretur, in lectum redire juſſa, profundo quaſi ſomno abrepta eſt: in

in quo tanquam ſomnians varia loquebatur: ſubito autem exterrita, quaſi cum magna & præcipiti corporis concuſſione, evigilavit, mox rurſus ſomno ſe dedit, denuoque terrore concita expergefacta eſt; & id per integram horam, vel diutius paulo duravit idemque poſt prandium & cœnam, & poſthac ſæpius quàm primum aliquid cibi ingeſſit, evenit, itaut mox ſuper dormire cogeretur, & terrifico tali ſomno corriperetur, nocte alias placido ac naturali ſomno ſemper fere dormivit, exceptâ tertiâ ab accidenti hoc nocte, quam fere totam deliravit, ita ut omni intellectu orbata videretur: memoria ita defecit etiam ut orationem dominicam ampliùs orare nequiverit: per intervalla tamen mens & memoria reverſa, poſt leve autē momentum iterum extincta. Circa veſperam convulſio invaſit nunc hoc, nunc alterum brachium, ita ut extendere ac movere non potuerit, mox pedes quoque eadem contractio corripuit, ita ut tum brachia & pedes convulſi ſiſterentur, ſeu paulo poſt brachia reliquit, hinc etiam pedes, itaut tam brachia quam pedes movere potuerit. Poſtremo die maxima omnium membrorum inquietudine correpta primùm tandem in pedes ſe conjicere, & in hypocauſto diſcurrere ac ſaltare cepit: miſerabili ſane & ſtupenda inſaniæ ſpecie tentata ac turbata, varios ac turbulentos mores exhibuit. Nam nulla neque vi neque increpatione contineri potuit, quominus hinc inde curſitaret, nulloque modo ſubſiſteret, ſed indeſinenter inquietudine hâc detenta, in lecto etiam ſi forſan cohiberetur ex uno loco in alium ſeſe conjecit: imo parietes etiam tranſcendere, & circa fornacis extremitates diſcurrere quæſivit: extra lectum diſſiliens, ſcopas vel aliud quid ſimile apprehendens, pavimentum à ſordibus divertere, omnemque immunditiem conclavis, omnes angulos evolvendo, exquirere, & expurgare nunquam ceſſavit. Interdum ſubitaneâ pedum contractione inter diſcurrendum correptâ, ſubſiſtere coacta fuit, mox tamen ſoluto iterum ſpaſmo, denuo ſaltare perrexit; imo defatigata, vel alioquin laſſa ſi pigriorem interdum curſum iniret vel ſubſiſteret, pedum affectio ſpaſmodica mox irruebat; ſolvebatur autem ſi curſum repeteret, & impetuoſius ſe agitaret. Quin etiam paroxyſmo hoc turbulento, interdum repente ſoluto, ſubſtitit, ſuiſque quod ſtare poſſet, acclamavit, lectum etiam ingreſſa, quievit; mox autem iterum proſiliens denuò ſaltare compulſa fuit, ſubinde namque per intervalla longiora jamjam breviora inquietudo hæc ipſam, maximè autem à cibo ſumpto invaſit, non raro tamen inter prandendum aut cœnandum ſubito de menſa ſurgens, in pedes ſe conjecit, nec cohiberi potuit, vi autem cohibitâ, pedibus tripudiando, quaſi humum indeſinenter pulſavit. Quod ſi ne in pedes ſe conjiceret, prohiberetur interdum, (quod non raro parentes tentarunt) inſigniter affligebatur circa præcordia, maxime juxta orificium ſtomachi, ubi de validiſſimâ compreſſione querebatur, quæ miteſcebat ſi ſeſe ſaltando jactaret, protinus autem quando ſubſiſtebat, denuo iterum dicto loco graviſſimas paſſiones ſuſtinebat, itaut ab iiſdem impelleretur indeſinenter diſcurrendo ſe exercere, languebat etiam plurimùm, ac debilitabatur, & diſtenſionibus membrorum tentabatur, quando nondum finito paroxyſmo ſeſe agitare ceſſabat, aut prohibebatur. Si mitiores fuere invaſiones, in lecto, locoque ſuo manere potuit, nec evagari coacta fuit, attamen tum inquietudo nunc hoc, nunc aliud membrum invaſit, ita ut inceſſanter quaſſare nempe, brachium hinc inde movere, vel pedem ſurſum, deorſumque trahere, ſerie continuata, cogeretur. Sæpe caput ſolum ut hoc hinc inde indeſinenter jactaret malum occupavit, ſæpe ſaltem ejus partem, nempe linguam, unde titubatio, maxillam, unde dentium colliſio atque ſtridor, aures, naſum, buccam, labia, collum, unde earum partium tremor, atque concuſſio, totam denique faciem, unde ejus fœda diſtorſio ſequuta: inferiores etiam non raro partes vexavit, pectus nempe, ventrem, exteriores muſculos, unde palpitationes & diſtenſiones exortæ, imo mirabili varietate nunc hoc, nunc aliud membrum, nunc unam ſaltem, ſæpe plures partes ſimul invaſit, atque affixit. Semper autem & in omnibus paroxyſmis, linguam ſimul affectam vidimus, ita ut tremeret, vellicaret, balbutiret, & impedite loqueretur, leviter etiam deliraret, ratione aliquantum deſtituta, licet alio tempore plus, alio minùs, quæ mentis, ſermoniſque imperfectio & titubatio, mane præſertim cum e lecto ſurrexiſſet, animadverſa, futuram invaſionem ſemper indicabat, quamvis alias in ipſa acceſſione, dum ſaltaret atque diſcurreret, vel membra jactaret, ſenſus exteriores illæſi ac integri permanſerint, quod facile judicare fuit ex eo quod quodvis audire, & ne ſeſe offenderet, ſedulo cavere potuit. Interdum loqui omnino non potuit, & ad interrogata nequicquam reſpondere; ſæpè autem quando affectio linguam inquietavit, inceſſanter garrire, imo canere etiam coacta fuit, & tùm, quò plus loquebatur, vel canebat, eò minus ſe circa præcordia affici, & immunem à moleſta cordis compreſſione fieri dicebat: quàm primùm autem inquietudo linguam deſeruit, ipſaque deblaterare & canere ceſſavit, membri alterius, aut pedis aut brachii quaſſatio, & agitatio ſecuta eſt. Interdum ratione omnino priuata, interdum mente ſatis valere viſa. Cibum in paroxyſmo maxime vehementiori, aſſiduè flagitavit. Craſſum imprimis nempe panem ſecundarium cum butyro coctum, quem avidiſſime ſemper devoravit, quòd ſi denegabatur, urgentiſſime poſcere non deſtitit, ſæpè cum precibus, lachrimis, & indignatione, ſi alius quandoque & diverſus ab eo, quem petierat, forſan exhiberetur, pro eo tamen, quem poſtulaverat, cupidè comedit; imo interdum, ſi non confeſtim adeſſet, exacerbata, obvia quævis, ligna, ſtipulas, linteos, pannos, vel quidvis aliud ori ingeſſit, dentibuſque maxime ſi malum maxillas prehenderat, laceravit. Et ſi brachia inquietudo occupavit, illud quo uteretur inter edendum, adeò hinc inde jactavit, ut difficulter cibum ori admovere potuerit, adeo ut ſæpè ingerendo opem ferre neceſſum fuerit. In omni invaſione frontis, temporumque venæ turgeſcentes & liveſcentes apparebant: frontis autem dolor, cordis tremor, orificii ſtomachi compreſſio, deliri ſermones etiam, linguæ item tremor

laſſitudinem ambulare, quin etiam ſaltare, huc illuc diſcurrere, ut hac ratione graviores moleſtias, & lipothymias alioquin invaſuras evitare poſſint. Quorum ratio videtur eſſe, quod ſpiritus animales, quatenus in toto nervoſo genere à copulâ heterogenea incitati, efferi prorsùs ac effrænes evadunt: quos quidem ita exerceri, atterique opus eſt tum ut ipſi perdomentur, tum ut copula exploſiva excutiatur. *Thom. Willis de morb. convulſ. cap. 7. operum part. 2.*

Tarentulæ ictus, ut inquietudinem, & canis rabidi venenum, aquæ metum, ſic inducit, vel perpetuas Choreas, vel indefatigabilem curſum, illa inſaniæ ſpecies quam Felix Platerus Viti ſaltum nuncupat, cujus miſerrimi morbi ſpecimen licuit nobis aliquando videre propè Cortracum, modicum Flandriæ oppidulum, in homine verè miſero.

Qui dies ac noctes curſitabat, ſubſultû tam pernici, & agitatione tam perenni, ut præ defatigatione deflueret undiquaque ſudoribus, neque tamen proptereà, vel tantulum quieſceret; homo volaticus, & irrequietæ huic revolutioni, tam ſtrictè addictus, ut nunquam ſe dederit ulli quieti, niſi quam invito extorqueret, inevitabilis dormiendi neceſſitas. *Nicol. Tulp. Obſerv. lib. 1.*

CILIORUM AFFECTUS.
Vid.
PALPEBRARUM AFFECTUS.

CIRSOCELE.
Vid.
HERNIA.

CLAVUS OCULI.
Vid.
OCULI VITIA.

CLAVUS PEDIS.
Vid.
PEDIS CLAVUS.

CÆLIACA PASSIO.
Vid.
LIENTERIA.

COLICA PASSIO.

Hic morbus tam accuratè à Clar. Willisio deſcribitur ut aliunde nobis non neceſſarium videatur quod de eo dicendum habemus, mutuari. Sic itaque ille.

QUo jure *hunc morbum* inter *Affectus cerebri*, & *nervoſi generis* referimus, in ſuperiori capite innuitur, nempe tum reſpectu *ſymptomatum* præcipuè urgentium, quæ ſunt *dolor*, & *motus convulſivi*, tum ratione *cauſæ* à Carolo Piſone in Ἐγκεφάλῳ (& quidem non improbabiliter) collocatæ.

De *Colicæ* vocabulo, ab inteſtino *Colo* (quod in hoc morbo potiſſimum affici, perperam licèt, vulgò ſupponitur) non litigabimus. *Affectus* deſcribi poteſt quod ſit, partium quarundum Abdominis inſignis vellicatio, unde dolor valde acutus, cui plerunque vomitio, nec non ſpaſmi, & contractiones viſcerum ferè omnium totius ventris adjungi ſolent. Quippe umbilicus, ejuſque vicinia modo velut cùm perforatione quadam intus retrahuntur, modò cum inflatione, & velut exilitione magnâ extumeſcunt; inteſtina, fibrarum motu inverſo, ſæpe ſurſum convelluntur: Quapropter alvus ſummè aſtricta, parum aut nihil reddit, immo, licet ab enematis crebrò ſolicitetur, contenta ſua haud facilè deponit: *Ventriculum* cum *duodeno*, & *veſica fellea* pariter convelli, ex vomitu; & copioſá bilis flavæ aut viridis rejectione, liquidò conſtat: Quandoque etiam *ureteres* & *veſica urinaria* ita contrahuntur, ut toto paroxyſmo urina aut ſupprimatur, aut parciùs excernatur: Præterea in *capite vertiginoſi affectus* frequenter hujus morbi inſultus præcedunt, aut ſequuntur: Quinimo *Colica* ingraveſcens, & inveterata non rarò dolores in membris exterioribus acceſſit, ac demum in *Paralyſin* terminatur: Cum itaque partes ab ea plures laborare ſolent, inquirendum erit quæ ſit primariò affecta, & cujus ratione reliquæ patiuntur, dein quæ ſit morbi *cauſa conjuncta*, in quo loco ſubſiſtat, ac unde originem ducat?

Quoad *partem primariò affectam* licet morbo urgente tota ventris regio perturbari ſolet, attamen ejus ſedes primaria collocari debet, ubi *dolor* potiſſimùm infeſtat, & pertinaciùs hæret. Hoc autem, ex Medicorum plurimorum conſenſu, alicubi in *Colo inteſtino* eſſe perhibetur. Quare *Celſus* dicit *Colicam inteſtini majoris Affectum*; quod etiam ratio nominis ſuadere videtur, nam ſive materies morbifica in *cavitatibus inteſtinorum* congeſta, ſive in *membranis* illorum penitus defigi ſupponitur, certè in *Coli* plicis, pro receptaculis ejus profundiores extant cellulæ, atque inteſtini hujus tunicæ craſſiores exiſtunt; in quibus humor peccans altiùs impingi queat. Verùm enim vero hæc opinio (cui non facile aſſentimur) uti & Affectus denominatio, ex eo tantùm Medicorum Scholis increbuiſſe videtur, quia paſſim obſervamus *Inteſtina* à flatibus, à pharmaco, bile, aliiſque forſan humoribus intra cavitates eorum contentis irritata, dolores ac tormina inire; hinc ut obvium ſit inferre *dolores colicos* tantummodo ab inteſtinorum, ac imprimis *coli* contentis acrioribus, & irritativis exoriri. Quod tamen ita ſi haberet, procul dubio quæ ventrem ſolvunt, atque flatus, & fæces copioſe educunt, certiſſimum levamen adferrent; cujus contrarium ſæpenumero evenit, nempe à catharſi crebriori, aut violenta, morbum illum intendi.

Quamobrem ut *morbi* hujus *ſedes*, & naturæ ritè innoteſcat, hic imprimis diſtinguere oportet, de *ventris torminibus*, ſive *doloribus* pro *colicis* vulgò habitis: Iſti nimirum aut merè *occaſionales* à causâ evidenti ſolitariâ oriuntur, & ſine prævia diatheſi hominibus quibuſvis, iiſque imprimis, qui teneræ conſtitutionis fibras valdè ſenſiles, ſpiritûſque citò diſſipabiles habent, paſſim contingunt; ad hunc modum incongrua, vel inaſſueta epota, vel comeſta, item pharmaca, frigoris contractio, pluresque aliæ

circa ſex non naturalia alterationes, in viſceribus imi ventris perturbationes inſignes, cum *doloribus* non raro excitant: Cujuſmodi tamen affectio non *morbus*, ſed tantum *ſymptoma*, à cauſâ manifeſtâ excitatum, cenſeri debet.

Attamen præterea, *Colica* ita propriè dicta, non tantùm à *cauſa accidentali* producta quibuſvis contingit, ſed homines nonnullos peculiari ritu prædiſpoſitos inceſſens, omnino à *cauſa procatarctica* ſenſim maturatâ dependet. *Morbi inſultus* graviores plerumque *periodos* ſuas habent, atque Aeris, & Anni alterationes obſervant; porro excitati, remediis non facilè cedunt, neque citò pertranſeunt; verum non obſtante epithematum uſu, aut ventre per enemata aut cathartica copiosè licet ſubducto, ſæpe per plures dies, ac interdum hebdomadas, cum magnâ ferociâ perſiſtunt. *Dolores* in quolibet paroxyſmo, eandem uſque partem repetunt, & aliorum ſymptomatum pari ut plurimùm ſyndrome ſtipantur: Cæterùm *dolores colici*, licèt non eandem in omnibus ſedem habeant, ſed modò ſub *ventriculo*, modò circa *umbilicum*, aut *hypochondria*, quandoque in *hypogaſtrio*, aut *verſus lumbos* maximè deſæviant; attamen, quoties in eodem Ægrotante repetunt, eundem ſæpiſſime focum obſervant.

Pro explicanda hujus morbi *Ætiologia*, non ſatis erit ſtatuere, *inteſtina* vel ab acrioribus ſuis contentis vellicari, vel à ſanguine, aliiſve humoribus iiſdem ſuffuſis, ac continuitatem ſolventibus, irritari. Nam quoad *prius* ſummè improbabile eſt, *bilem* vel *pituitam*, vel *ſuccum pancreaticum*, aliumve quemcumque humorem aut ſimplicem, aut cum aliis efferveſcentem, *dolores* adeò atroces, fixos, & diu perſeverantes excitare poſſe: Præterquàm enim quòd inteſtina propria muccagine oblinita à contentis, licet acrioribus, non facilè pungi, aut exaſperari ſolent, in tantum ut ſedes acriores, quæ anum ſæpe excoriant, inteſtinorum ductus parum aut minimè divexent, inſuper *hæc* graviùs irritata, quicquid moleſti in ipſorum cavitate continetur, facile excutiunt, atque ſurſum vel deorſum propellendo, cito eliminant; prout in *Cholera* morbo, aliiſque Affectibus *dyſentericis* plane cernitur; neque ulla fere eſt ſaburra horum membranas ſtimulans, inque dolores ciens, quæ una aut altera purgatione foras exterminari non poteſt. Dein 2. quod ſpectat ad *ſanguinis*, aut *ſeri* intra inteſtinorum tunicas ſuffuſiones, à quibus *phlogoſis* aut *tumores dolorifici* excitantur: revera ita fieri interdum concedimus, immò αὐτοψίᾳ novimus; exinde verò *paſſionem*, non *Colicam*, ſed *Iliacam* excitatam fuiſſe obſervavimus. Quippe cum plures ab *Ileo* defunctos aperuerim, inteſtini cujuſdam *inflammationem* aut *ſphacelum* ferè in omnibus & *morbi* & *mortis* cauſam fuiſſe deprehendi: neque mirum hoc, quoniam in membrana tenera, & maximè ſenſili magna *ſolutio continui*, ſpaſmos, & corrugationes dolorificas ita continuas, & atroces ciebat, propterea ut *inteſtini* affecti *motus periſtalticus*, quo fæces alvi verſùs anum provehuntur, inhibeatur ac prorſus invertatur.

Cum itaque *morbi Colici*, aliuſmodi tum *materies* ſive minera, tum *ſedes* & *affluxionis via* perquirendæ ſint; jure merito *liquor nerveus*, ejuſque recrementa in ſuſpicionem veniunt; eò magis, quòd *paſſio* iſtæc cum aliis *Cerebri*, & *nervoſi generis affectibus*, intimum adeò conſenſum habet, prout ſuprà innuimus. *Carolus Piſo* cùm pleroſque totius corporis affectus, tum inſuper *dolores Colicos à colluvie feroſa in capite aggeſta excitari ſtatuit*, morbi hujus ſedem, nec in tunicis, nec cavitatibus inteſtinorum, ſed in *Peritonæo* eſſe, atque *cauſam* omnino in *cerebro* juxta nervorum origines hærere, contendit. Nimirum ſupponit ille (quod ex *obſervatione Anatomica* compertum ait) *ſeroſitates in poſtica cerebri regione depoſitas, nervorum paris vagi capitella obſidere, proindéque ipſorum ramos, & propagines quaſdam ultimas peritonæo inſertas, in ſpaſmos agere, atque ab hujus contractione dolores tum in ipſo, tum in viſceribus ſubſtratis atrociſſimos, ac veluti perterebrantes excitari.* In probationem hujus ſententiæ exemplum ſubdit, cujuſdam à paroxyſmo Colico graviore defuncti, & diſſecti, in quo *poſtica capitis regio juxta cerebellum, & nervoſas paris vagi origines aqua limpida in tantum perfundebatur, ut ſubſtantia medulloſa inſtar papyri madidæ plurimum humectata appareret.* Sect. 4. c. 1.

Verùm enimvero, ut *colicam* ex humoris cerebrum, & partes nervoſas irrigantis vitio oriri concedatur; attamen haud iſto modò, quem hic Author deſignavit, pathemata iſtæc dolorifica excitari putamus. Quippe nec in *peritonæo morbi ſedem* nec intra ἐγκέφαλον *cauſam* ejus primariam ſubſiſtere putamus. Nam quoad hunc, etſi materies morbifica, in capite juxta nervorum origines aggeſta, quandoque in partibus longè diſſitis *motus convulſivos, ſpaſmos, & ſtupores*, (uti pluribus inſtantiis, unà cum affectuum rationibus alibi oſtendimus) producat; attamen in *dolore* (qualis ſolet eſſe *colicus*) valde atroci multo ſecus habet. Quippe ad hunc, qui ſemper à *ſolutione continui* procedit, excitandum requiritur, ut cauſa dolorifica ſive objectum improportionatum ipſi membro affecto, aut ſaltem ejus parti, aut portioni cuidam injungatur: Nec enim ſufficit dicere *convulſionem* à cauſa remota, ac inde *dolorem* à *convulſione* procedere: Quippe licet *dolor* ſæpe *motus convulſivos*, attamen *hi illum* per ſe, ſaltem magnum & diu perſeverantem, minimè producunt. Quapropter in *dolore colico*, materies fibras ſenſiles diſtrahens, & ab invicem divellens, proindeque in corrugationes dolorificas irritans, haud uſque in *cerebro* commorari, verum exinde, per *ductus nerveos* verſus inteſtina deſcendens, alicubi in eorum vicinia juxta partes dolentes congeri, & ſubinde vel ob plenitudinem ſponte turgeſcens, vel cum alio humore efferveſcens morbi iſtius paroxyſmos inferre videtur.

Mineram verò *colicam* à *peritonæo* rejicimus; quia membrana hæc cum admodum tenuis, ac vaſis paucioribus & tantum exilibus donata ſit, nec magnæ humorum affluxionis capax, neque ipſa, ut convellatur, viſcera ſubſtrata comprimendo, aut contrahendo in dolores urgere poſſe videtur. *Materies* autem morbifica à *capite* per *nervos* in ventrem lapſa, nidos maximè idoneos in *meſenterio* reperiet; in quo ſcil. *nervi* plurimi, & magni, eorumque *plexus* & diſtributiones valde inſignes habentur: Quare, cum pars hæc valde ſenſilis, & humorum nervoſi generis affluxionibus plurimum obnoxia fuerit, *morbi colici ſedes* merito ſtatuatur.

Motuum quorundam in Abdomine *convulſivorum*, qui vulgo *Hyſterici* dicuntur, cauſas ſæpenumero in *plexibus meſentericis* latere olim oſtendimus, porrò in iiſdem locis *dolores colicos* interdum nidos ſuos habere tunc aſſeruimus, & ex *obſervatione Anatomica* ſatis ratum fecimus. Attamen non *eadem*, ſed nonnihil *diverſa materies* eſt, quæ utroſque ita diſpares affectus, ſub eodem lare excitare ſolet. In *paſſionibus* dictis *hyſtericis* ſpiritus animales *copula elaſtica* onuſtos, ab invicem elidi, ſeu velut explodi, proindeque corpora continentia, in motus irregulares, ſeu præternaturales invitè rapere, in *priori tractatu* ſatis fuſe declaravimus: In *doloribus* autem *colicis* iidem ſpiritus propter materiem iis infeſtam, & improportionatam irritati, proindeque ab invicem divulſi, & diſtracti fibras ſenſiles in *corrugationes* valde moleſtas agunt: Quo ritu in *doloribus colicis* hoc fiat, item quæ morbi illius *cauſa conjuncta*, *procatarxis*, & *ſymptomatum rationes* fuerint, jam paulo explicatius dicemus.

Itaque pro *Affectus colici* ſeminio ſive minerâ, humoris nervei recrementa quædam a cerebro per nervos decidua, inque *meſenterium alioſque Abdominis plexus* delapſa, ibidem congeri ſupponimus; quæ ſi craſſiora, & magis viſcoſa fuerint, quàm ut per lymphæ ductus excipi, & amandari; aut per vaſorum propagines exiles, in cavitates inteſtinorum exſudare poſſint, in partibus illis ſtagnantia & ſenſim coacervata, tandem in plenitudinem irritativam aſſurgent; dein materies iſta ſtagnatione plus degener, & magis infeſta evadens, occaſionaliter, aut ſponte turgeſcens, vel forſan cum *humore ſalino fixo* è ſanguine illuc ſuffuſo efferveſcens, nervorum propagines, fibraſque nerveas, quibus innumeris *Meſenterium* ſcatet, corrugationibus valde moleſtis, & dolorificis torquebit; cujuſmodi illorum affectio, haud planè ceſſat, donec materies efferveſcens aut diſcuſſa, aut in cavitates inteſtinorum expreſſa, aut demum ſubacta fuerit.

Porrò in quantum è *meſenterio* ejuſque plexibus propagines fibræque nerveæ in *ventriculi* fundum, *veſicam felleam*, *ductus choledochos*, *inteſtina* omnia, & quaquaverſus in cuncta ferè totius abdominis viſcera denſiſſimè protenduntur, idcirco, dum *materies colica* in mineris ſuis efferveſcens, tormina, & cruciatus ſæpe acerrimos ibidem ciet, unà in partibus pleriſque aliis membranoſis *ſpaſmi*, & *contractiones convulſivæ* aut *dolorificæ* ubique excitantur. Hinc ob *meſenterium* primariò affectum ſub umbilico dolor acerbus, quaſi pali affixi, aut terebræ perforantis ſpeciem præ ſe ferens; dein circumcirca in toto ferè Abdomine, propter *inteſtina* ſimul in diverſis locis variè diducta, aut retracta, dolores vagi huc illuc excurrunt; atque ob fibrarum motus, tum in his, tum in vaſis urinariis perturbatos, aut inverſos; alvus ferè ſemper adſtricta eſt, & urinæ interdum ſuppreſſio, aut paucitas ſuccedit: Quin etiam *Duodeno*, *veſica fellea* cum ductibus, atque *ventriculi fundo* ſpaſmo affectis, eorumque fibris ſurſum tractis, *vomitio* crebra, cum *bilis flavæ* aut *praſinæ* rejectione copioſa, durante paroxyſmo ſubinde infeſtat.

Quod autem nonnulli, ejuſmodi *bilem* (quæ nonnumquam inſtar *viridelli* intensè *praſina* rejicitur) morbi *cauſam materialem* eſſe contendunt; ejuſque copiam, & in viſcera exudationem *dolores colicos* in *inteſtinis* excitare: Dico humorem iſtum circa paroxyſmi initia, in *cyſti fellea* ſine offensâ quavis contineri, poſtea tamen propter viſcerum ſpaſmos inde expreſſum & quaſi emulctum, in *ventriculum* vomitu affectum exantlari; ibidem vero humori alteri forſan acido, occurrens, *colorem viridem*, immo quandoque *atrum* (prout olim obſervatione Anatomica compertum habui) acquirit. Atque hoc quidem ex eo patet, quod qui temperamenti frigidioris *bilem* minus progignunt dum colicâ laborant, *flavi* aut *viridis* parum, aut nihil vomitu rejiciunt; attamen doloribus haud minùs acerbis divexari ſolent.

In *paroxyſmo colico*, doloribus *ventris lumbares* atrociſſimi, in imo dorſo ſævientes ſæpenumero adjunguntur: qui certè a nullius *inteſtini* irritatione oriri poſſunt. Attamen facile erit concipere, eos à cauſa morbifica in *meſenterio* conſita excitari: in quantum ſcilicet nervi quidam inſignes *lumbares meſenterii plexum* nerveum maximum ingrediuntur; hinc ut non tantùm *ſpaſmi dolorifici* per conſenſum ab una parte, in alteram tradantur; ſed probabile inſuper ſit, etiam *dorſi* & *lumborum* recrementa quædam hoc tranſitu in *meſenterium* derivari; atque aliquatenus ob hanc rationem, *Scorbuticos* ventris torminibus, & fluori ita plurimùm obnoxios fieri.

Hæc de *morbi Colici natura*, & *ſede*, nec non de *cauſa conjuncta*, & *ſymptomatis* ab eadem in actu exiſtente oriundis: Quod ad *procatarxin* ſpectat in *his duobus* ea potiſſimum conſiſtit, ſcilicet *primò* quatenus in liquore nerveo recrementa plura congeruntur; & 2. quòd ea potiſſimùm à nervis, ad viſcera imi ventris deſtinatis excepta, & ad *meſenterium* delata, mineras ibi morbidas conſtituunt. Primò prius horum plerumque *cerebri* culpa, ac vitio contingit: nempe quatenus *hoc* unà cum *liquore nerveo* particulas heterogeneas, & regimini animali infeſtas intra fines ſuos admittit; præterea item quòd hæc, aliaque recrementa ordinaria per idoneas cloacas haud ſtatim amandat: Quapropter materies incongrua, cum aliàs à *cerebro* ablegari nequit, in *nervos paris vagi* maximè patentes facillimè irruit. Atque ob hanc rationem eſt, quòd *fœminæ* à quavis cerebri inordinatione *diatheſin Hyſtericam* dictam frequenter contrahunt; nempe quatenus recrementa liquoris nervei, ſive ex *ſpaſmodica* & *elaſtica*, ſive *dolorifica*, & *irritativa* tantùm fuerint, in *par vagum* deponi aptiora, ſymptomata *convulſiva* æquè ac *colica* ita paſſim excitant. Secundò. Quòd materies hæc *nervorum par vagum* incurrens, in *meſenterio*, aut aliis intra Abdomen plexibus deponitur, ratio eſt, quòd in hos *plexus nerveos* conjugationis iſtius nervi plures & majores, ferè ultimò terminantur: Quamobrem ſi humoris nervei recrementa hic quaſi in imum ſubſidentia, nec per vaſa quæpiam regeri, nec in cavitates inteſtinorum tranſire poſſunt, neceſſe erit eadem focos morbidos in hac parte ſtruere.

Cauſæ evidentes duplicis ſunt generis, ſcilicet *primò* quæ cerebro & generi nervoſo injuriæ, materiæ morbificæ proventum majorem fa-

ciunt; vel ſecundò quæ ſanguinem , & humores agitando, mineras aggeſtas, & priùs quieſcentes exuſcitant; inque effervefcentias doloríficas cient. Tædio hic eſſet multiplices, ac diverſimodas ἀφορμὰς, a quibus *dolores colici* in prædiſpoſitis accientur, examinare; hos enim & inordinationes magnæ in ſex non naturalibus, & aeris & Anni mutationes, ac inſuper ipſa a (quibus juvamen expectatur) *pharmaca* intempeſtivè exhibita, crebrò accerſunt.

Ex prædictis morbi hujus *differentiæ* facilè innoteſcunt. Nam *primò* ratione *cauſarum* oſtendimus; *Colicam* aut *accidentalem*, quæ propter inteſtina à contentis acrioribus irritata infertur; aut *habitualem*, qualis modò deſcribitur, ſecundò, ratione *loci affecti Colica* modò *ſuperior*, modò *inferior*, modò *lateralis* eſt, prout materies morbifica aut in meſenterii parte modo hac, modo illâ, vel in aliis Abdominis plexibus defigitur. Tertiò, ratione Ægrotantis *temperamenti*, & valetudinarii ſtatus, dicitur *colica bilioſa*, *pituitoſa* aut *atrabilaria*; item vel *ſimplex*, vel *ſcorbutica*; non quòd humores iſti imaginarii *colicam* per ſe excitant, ſed juxta corporis affecti diſpoſitiones, ſymptomata variari faciunt.

Quoad *prognoſin* ſatis vulgò innoteſcit; *Colicam accidentalem*, ſcilicet à cauſà evidente ſolitariâ excitatam ſæpiſſime tutam eſſe, & facili negotio curari; *habitualem* verò & quoad diatheſin difficulter admodum eradicari, ita ut paroxyſmi non amplius redeant; & ipſos quandoque paroxyſmos, non obſtantibus remediis pertinaces eſſe, atque per plures dies, immò hebdomadas ac menſes interdum perſiſtere.

2. *Diſpoſitio Colica* febribus intermittentibus diuturnis, & continuis malè judicatis frequenter ſuccedit, in quantum ſcil. liquor nerveus inſigniter vitiatus recrementa plura congerit, quæ in Abdominis plexus, quaſi receptacula magis patentia altiùs deponuntur. Porrò ob hanc rationem febris epidemica quibuſdam Annis increbuit, cui *Colica* velut ſymptoma pathognomonicum adjungebatur: Hinc pariter *Scorbutus* diuturnus ac ingraveſcens, quatenus liquorem nerveum pervertit, etiam *Colicam* accerſit.

3. Poſtquam *dolores Colici* aliquandiu in *ventre* deſævierunt, ſæpenumero *lumbos* , & dein morbo ingraveſcente, membra, & muſculos ferè omnes in toto corpore inceſſunt, tandemque non rarò in *paralyſin* terminantur; quod certe indicio manifeſto eſt , materiem morbificam non per *arterias*, ſed *nervos* deferri, ejuſque ſubjectum ſive ſedem, non inteſtinorum cavitates, aut tunicas, ſed meſenterii plexus nerveos eſſe; nam quod *dolores lumbares* ventris torminibus ſuperveniunt, præterquam quod nervi utriuſque loci communicant, tandem inſuper in *cauſà* eſt, quod materies morbifica in capite multùm aucta, non tantum in *par vagum*, ſed etiam in ſpinalem *medullam* illabitur; quam ſubiens , ac in imum ejus ſubſidens, primò in *lumbis*, ac poſtea nervis pleriſque aliis, qui a ſpinâ procedunt, affectis, in membris, & muſculis aliis *dolores* exoriri facit; denique nervorum ductibus, à materia morbifica in ipſis ad plenitudinem aggeſta , infarctis, *paralyſis* infertur.

4. *Colica atrocior*, & plurimum immanis, cujus cauſa inteſtini cujuſdam *inflammatio*, aut *abſceſſus eſt*, *paſſionem Iliacam* plerumque lethalem inducit.

Methodus Therapeutica, in *Colica* , ut in pleriſque morbis intermittentibus, *tres primarias Indicationes* ſuggerit: Quarum *prima curatoria*, in paroxyſmo adhibenda, dolores ſedandos , atque morbi acceſſionem citiùs, ac faciliùs tollendam reſpicit. *Secunda Præſervatoria*, quid extra paroxyſmum ad morbi cauſam tollendam, ne paroxyſmi ſæpius repetant aut graviùs infeſtent , agendum ſit, edocet. *Tertia Vitalis* , remedia ad vires inter tormina & diros cruciatus conſervandas , & ſpiritus refocillandos ſuppeditat. Super his ſingulis paulo explicatiùs ordine dicemus.

1. *Indicationem curatoriam* in *Colicâ accidentali* ferè ſolam reſpicimus ; etenim cauſa evidente, quæ inteſtinorum a contentis acrioribus irritatio eſt, remota, dolores ut plurimùm ſponte ceſſant, nec recidiva abſque ſimili occaſione timetur. Quare ad hunc morbum citò curandum, praxis apud vulgus, imò quoſvis e plebe homines ſatis idonea innoteſcit , ſcil. protenus *Enemata emollientia*, *Topica anodyna*, & *narcotica* exhibere; quibus ſi febris adſit vel metuatur, *phlebotomia* ſæpe cum fructu adjungitur. Horum *formulas*, & utendi ordinem in *Therapeiâ colicæ habitualis* modò ſubdemus.

Itaque pro Affectus hujus *paroxyſmo* ſanando, *duæ* ſunt præcipuæ intentiones; nempe, & *ſolutio continui* dolorifica tolli, & fibrarum ſive *ſpirituum* in iis excandeſcentia compeſci debet. Ratione *prioris* enitendum erit, tum ut materies mineræ uni aut pluribus impacta, & efferveſcens, aut diſcutiatur, aut ſubigatur: tùm interea ut novæ materiæ affluxus inhibeatur. 2. *Intentio* cui primò, & continuè inſiſtere oportet; per *Anodyna* potiſſimum & *narcotica* perficitur: Quo ritu , & quibus remediis quæque hæc methodice peragenda ſunt , trademus.

Doloris Colici curatio ſæpiſſime, & ſatis rectè à clyſtere incipitur. Hic primò ſit tantùm leniens, & emolliens, à quo, velut à *fotu interno*, fibrarum corrugationes compeſci , & ſpiritus excandeſcentes demulceri poterunt. In hunc finem *lac tepidum*, cum *ſaccharo*, vel *moloſſo*, aut *ſyrupo violaceo*; item *decocta emollientia* ex *Malvâ*, *Altheâ*, *Mercuriali*, *floribus Meliloti*, *Sambuci* , cum *oleo Amygdalarum*, vel *olivarum*; item *decoctum ex capite vervecino*, aut *pedibus vitulinis* conveniunt: Interdum *enema* ex *mero oleô Olivæ*, aut *Lini* præ quibuſcumque aliis juvare ſolet.

Quod ſi *enemata mitiora* non facilè redduntur, aut ventrem non laxant; quæ magis irritant, atq; humores ab Arteriolarum oſculis exprimunt, & quaſi emungunt, adhibeantur: In quem finem parentur *decocta carminativa*, aut *amara*; in quibus diſſolvantur *electuarium Diacatholicon*, vel è *baccis Lauri*, aut *ſpecies Hieræ* . Item liquoribus iſtis uſitatum eſt addere *infuſ. croci metallorum* ℥ iij. vel iv. vel *decocti emollientis* ℔ j. *adde Terebinthinæ Ven. ſolut. cum vitello ovi* ℥ j. *aut* ℥iß.

Vel ℞. *Urinæ ſanæ* ℔ ſ. *Tereb. Ven. ſol.* ℥iß. *moloſſi* ℥ j. *miſce, f. Enema*. Hoc magnum juvamen ſæpius contuliſſe novi; cujus ratio videtur, quod *Terebinthinæ* particulæ balſamicæ inteſtina conſortant ; ac inſuper a ſanguine venoſo acceptæ, & cum eo per totum corpus circulatæ , urinas movent, ita ut lotium à tali clyſtere ſæpe copioſiùs ſuccedat, & ſemper odorem violaceum reddat. Forſan etiam particulæ *Terebinthinæ* ubique

diffuſæ

diffuſæ, materiam morbificam aut ſtagnantem movent, aut acetoſam, aut aliàs degenerem ad craſin meliorem inclinant.

Dum *inteſtina clyſteribus* colluuntur ita, ac intus quaſi foventur, *Epithemata* exteriora etiam Abdomini applicentur.

℞. *Folior. Malvæ utriuſque, Mercurialis, Parietariæ, an. m. iv. floribus ſambuci, chamomeli, meliloti, an. m j. caput vervecinum diſciſſum.* Coquantur in ſ.q. aquæ font. colatura uſurpetur pro fotu, cum ſtuphis laneis calidiſſime intinctis, & expreſſis, atq; viciſſim applicatis: repetendo quoties dolores intenſiùs urgebunt: Circa fotus intervalla *cataplaſma*, aut *linimentum* adhibeatur.

Magmati herbarum contuſo adde farinæ Avenaceæ q.ſ.f. Cataplaſma, quod interpaſſatim inſuatur duobus ſacculis figuræ quadratæ pro abdomine obtegendo. Horum unus pro vice efferveſiat in patina ſupra prunas ardentes cum oleo lumbricorum, aut Ranarum; imponatur calide, mutando quamprimum frigeſcere incipit.

Vel ℞. *Olei Lumbricorum, aut Ranarum q. ſ. illinatur pars dolens poſt fotum: & charta emporetica tenuis eo imbuta applicetur, & geſtetur.*

Omentum Agninum aut *Pulmones*, *aliave Brutorum* viſcera calentia Abdomini impoſita, & ſubinde mutata, dolores interdum mire ſedant.

Obſervavi in quibuſdam conſtitutionibus, & temperamentis *Epithemata* ex calidioribus aut calidis applicata dolores exacerbaſſe potiùs, quàm leniviſſe: Quare in his caſibus ex re fore videtur, fotus ex *ſolutionibus nitri*, vel *ſalis Armoniaci*, aut aliis liquoribus chymicis, prout in doloribus Arthriticis, quandoque (uti *Septalius* refert) ex *aqua pura puta frigida* inſtituere.

Quod ſi ventris tormina horum uſu non remittunt, *hypnoticis* utendum erit; quæ ſcil. juſtâ doſi exhibita, inducias ſæpe magnas præbent: interim ut vires ac ſpiritus fatiſcentes refici, & contra morbum apparatus adhuc major inſtitui poſſint.

℞ *Laudani liquidi Tartariſati gr. 16. ad 20. dentur hora ſomni, in coch. aq. florum chamomeli ſuperbibendo ejuſdem coch. 6. Repetatur noctibus alternis, vel tertiis, ſi dolores graviter urgebunt.*

In conſtitutione calidiori. ℞. *Aq. flor. chamomeli ℥ iij. ſyrupi de meconio ℥ ß. aq. mirabilis ʒ ij. f. hauſtus ſumendus hora ſomni.*

Interea dum hæc aguntur, pro *doloribus ſedandis*, atque materiâ focis morbidis impactâ aut diſcutienda, aut ſaltem laxanda, *remedia evacuantia* vices ſuas habeant, nempe tum ut *minera colica* penitus extirpetur; tum ut ſupplementa ſive fomes ejus (ne magis accreſcat) præſcindantur. In hos fines *vomitio* (ubi convenit) atque *lenis purgatio*; inſuper in temperamento calido, ubi febris urget, aut timetur, *phlebotomia* celebrari debent.

℞. *Sulphuris Antimonii gr. 5. ad 7. vel 8. conſervæ Boraginis ʒ j. detur mane cum regimine.* In hoc caſu juxta Medici præſentis judicium, aut *infuſio croci metallor. vel Mercurii vitæ, Tartarus emeticus Mynſichti, expreſſio foliorum Aſari*, ac in conſtitutionibus tenerioribus, *ſal vitrioli & vinum oxymel ſcilliticum* exhiberi poſſunt.

Purgantia, ne ſtomacho laboranti nauſeam moveant, in doſi tantum perexiguâ & formâ eleganti exhibeantur.

℞ *Reſinæ Jalapii, ſcammonii an. gr. 5. cremoris Tartari ℈ ij. Cinnamomi pul. gr. 4. f. pulvis, aut redigatur in pilulas vel in bolum, cum conſerva florum Borag. aut Roſar. damaſcenar.*

℞. *Scammonii ſulphurati ℈ ß. crem. Tart. g. 15. Antim. Diaphoret. ℈ j. f. pul. detur eodem modo.*

Si febris non urgeat, exhibeatur doſis *pilular. ſtomach. cum Gummi*, aut de *Succino* vel per ſe, vel cum *reſina Jalap.*

℞. *Pilular. Rudii gr. 25. vel ʒ ß. Laudani gr. 1. f. pil. 4. ſumantur hora ſomni. Hæ primò ſomnum accerſunt, & mane purgant.*

Vel ℞. *Calomelanos ℈ j. reſin. Jalap. gr. 6. ſcammo. gr. 4. Ammon. q. ſ. f. pil. 4. ſumantur hora ſomni.* In Colica diuturna, cum remedia quævis alia parum vel nihil juvarunt, ſæpius novi medicamentum hoc ſemel aut bis exhibitum, cum maximo ægrotantis levamine *ſalivationem* moviſſe. Etenim ſi quando materies morbifica, in *plexibus nerveis*, aliiſq; circa Abdomen locis uberiùs aggeſta, & penitius impacta, per alia medicamenta dimoveri nequit; *particulæ Mercuriales* ſeſe quaquaverſus explicantes, eam facile diſſolvunt, in minutias dividunt, eaſque huc illuc variè diſpellunt, & tandem prorſus diſſipant: Quamobrem in *Colica diuturna* ac pertinaci, *ſalivationis* mitioris ergo, nonnunquam feliciter exhiberi poſſunt.

Balnea & *ſudorifica* in doloribus colicis paſſim præſcribi ſolent; attamen, quantum noſtræ obſervationi conſtitit, rariùs cum fauſto ſucceſſu. Quippe hæc *ſanguinem* & *humorem nerveum* exagitando, eos plus adhuc materiæ in mineram colicam deponere, quin & materiam ibi depoſitam magis efferveſcere, & ferocire faciunt, eamque perraro integre diſcutiunt.

Diuretica multo commodius exhiberi ſolent, à quibus cùm ſanguis funditur, ejuſque ſeroſitates copioſe præcipitantur, inde morbi fomes præſcinditur, atque maſſa ſanguinea inanita partem materiæ morbificæ excipit, propterea ut reliquiæ ejus faciliùs diſcutiantur. In hunc finem:

℞. *Sp. Tartari optime rectificati ℥ ß. detur ʒ ß. bis vel ter in die in cochlear. j. vel ij. Julapii ſeq. ſuperbibendo ejuſdem coch. 5.*

℞. *Aq. folior. Bardanæ, aut Ari, aut Perſicariæ ℔ j. aq. flor. Sambuci, Chamomeli an. ℥ iv. aq. Gentianæ compoſ. Raphani compoſ. ℥ ij. ſacchari ʒ iv. miſce.*

Eodem modo ac *ſpir. Tart.* in juſta doſi exhibeantur; modo *Tinct. ſal. Tart.* modò *Mixtura ſimplex*, aut *ſp. ſalis Armoniaci ſuccinati.*

℞. *Millepedum præpar. ʒ ij. flor. ſal. Armon. tartariſat. ʒ j. olei nucis moſchat. ℈ ß. Terebinth. q. ſ. f.* maſſa, formetur in pilul. ſumantur 3. vel 4. ſemel aut bis in die ſuperbibendo doſin Julapii, vel aq. deſtill. ſequentis coch. v. vel vj.

℞. *Millepedum recentium mundatar.* ℔ i ß. *flaved. 6. Aurant. & 4. Limonior. nuces moſchat. num. 6. minutim conſciſſis adde mica panis albi veteris ℔ j. omnibus ſimul contuſis, & probè miſtis affunde lactis recentis ℔ iv. vini Hiſpani ℔ ij. deſtillentur ſ. art. liquor totus miſceatur, & edulcoretur cum ſaccharo, aut ſyrupo violacto, ad placitum.*

In *Colica diuturna* ac pertinaci, cui adſunt temperamentum, ac viſcera fervidiora, *Acidulæ purgantes*, vel *ſerum lactis* cum *ſyrupo violaceo* ſæpe cum magno juvamine propinari ſolet: utrique enim liquores, ubi congruunt, copioſius epoti, ſtomachum, ac inteſtina æſtuantia refrigerant eaque à *ſpaſmis*, & corrugationibus dolorificis

contracta, aut flatibus convulſivè extenſa ſtatim ſolvunt, & laxant; inſuper, unde potiſſimum (ut opinor) juvant, *particulas ſalinas*, alterius indolis, mineræ morbificæ inſinuantes alias hujus incolas ſalinas & irritativas edomant, & ſubigunt, eaſque per catharſin excitatam ſæpe foras educunt.

In hoc morbo ſiquidem *omnia omnibus* non conveniunt, imo nec *eadem* ſemper aut aliquamdiu *eidem* perſonæ, Medici prudentis obſervatione ſedula, & quotidiano conſilio opus eſt, ut per *coindicationes à juvantibus*, & *lædentibus* deſumptas medendi methodus rectè inſtitui, & ſubindè variari poſſit.

II. *Indicatio vitalis*, *Curatoria* adjungi, & ſubinde intercalari debet. Quippe cum Ægrotantes torturâ, vigiliis, vomitu, & abſtinentiâ fere continuis affecti, in languores ſæpe incidunt, ac de vita interdum periclitantur, *remedia* quæ vires ſuſtentent, ſpiritus reficiant, & contra morbi ferociam inducias quaſdam procurent; nempe *Cardiaca* ac *Hypnotica* vices ſuas habeant.

℞. Aq. flor. Chamæm. Samb. an. ℥iv. Cinnam. hordeatæ, citri totius an. ℥ij. Margar. pul. ʒj. ſacchari ʒiij. f. Julapium, capiat ſubinde cochl. 5. vel 6.

℞. Pul. Margarit. oculor. Cancri, an. ʒj. dividatur in 4. partes; pars una detur bis, vel ter in die cum Julapio, vel cum Decocto rad. Contrayervæ.

℞. Conſervæ Cariophyll. ℥j. Confect. de Hyacint. Alcher. an. ʒij. Margar. pul. ʒiſs. ſyrup. e ſucco citri q. ſ. f. confect. detur q. nucis Moſch. ter vel quater in die cum Julapio.

In conſtitutionibus minùs calidis *ſp. C. C. Fuliginis, ſal. Armoni ſuccin.* item *Tinct. Antim.* aut *Coralli* non raro egregie proſunt.

Opiata in morbo Colico neceſſarii ſunt uſus, ſine quibus nec *ægrotis* vivere, nec *Medicis* ac *miniſtris* quieſcere aut otio quovis frui licebit.

℞. Aq flor. Paralyſeos ℥iij. ſyr. de Meconio ʒſs. aq. Mirabilis ʒij. miſ. f. hauſt. hora ſomni ſumendus.

Si *dolores* magis intenſi, tali remedio non cedent, *Opii præparata*, & *compoſitiones* exhibere oportet. *Laudanum Paracelſiani Londinenſe*, *pilula de ſtyrace*, aut *Cynogloſſæ conveniunt*; *Opii ſolutio tartariſ. ad gt. 16. vel* 20. mihi præcipuo in uſu eſſe ſolet. Quod ſanè pharmacum, quibuſdam ab hoc morbo diu ac miſerè divexatis, interdum longo tempore, noctibus modò ſingulis, modò alternis cum bono ſucceſſu exhibui.

3. *Indicatio præſervatoria*, in paroxyſmorum intervallis tantummodo locum habens, morbi *procatarxin*, proinde ut dolorum inſultus, raro aut nunquam poſtea redeant, præſentem tollendam, ac futuram inhibendam molitur: Quorum gratiâ *ſanguis* & *liquor nerveus*, ne materiam morbificam gignant, depurari ac in craſi debita conſervari; atque *cerebrum* & *Abdominis plexus nervei*, ne illum promptè nimis ſuſcipiant, corroborari debent. Propter hos fines victus ratione inſtituta, *Vere* & *Autumno* ſolennes Medicinæ curſus, cujuſmodi *pro Arthritidis prophylaxi* præſcripſimus ineantur.

Vomitio, ſi congruat, in hoc caſu nunquàm omittatur; qua nempe *viſcerum emunctoria* inanita ſanguinis, & liquoris nervei recrementa, ſecùs materiam morbificam auctura, uberiùs excipiant; inſuper, & plexus nervei, parteſque omnes excutiantur adeò, ut nihil in mineram morbi ceſſurum ibidem ſtagnare, aut aggeri ſinatur.

Purgatio per tres, aut quatuor vices; cum debitis intervallis, item in conſtitutione calidiori *phlebotomia* celebrentur; inſuper *remedia alterantia*, ac imprimis *chalybeata*, quando à *catharſi* vacat, horis medicis quotidie ſumantur.

Præ cæteris autem quibuſcunque remediis *Acidulæ minerales ferratæ* æſtivo tempore per menſem epotæ, juvamen maximum conferre ſolent: verum cum iſtæ propinantur, ſedulo cavendum eſt, ut bene, & celeriter per urinam aut ſedes reddantur, ne fortè, ſi in corpore diutius morantur, in *caput* aut *pedes* incurrendo (uti crebro aſſolet) *vertiginem* aut *Podagram* inducant.

℞. Tinct. noſt. Chalybis ℥j. ſumantur gt. 15. ad 20. bis in die in Julapii ſequentis coch. 7.

℞. Aq. folior. Ari. Bardan. an. ℔ß. Lumbr. magiſt. Gentianæ compoſ. Pæoniæ compoſ. an. ℥ij. ſacch. ℥ß. miſce.

Eodem modo *Tinctura Antimonii*, & *ſuccini*, quin & *remedia alterantia* ad *affectus Cephalicos* multa alia ſuperiùs præſcripta, etiam in *præſervatione à Colica*, cujus nempe *procatarxis* à cerebro procedit, hic meritò locum habet,

Quod autem ſpectat ad *Caroli Piſonis* obſervationem, qua probare nititur, *Colici doloris* cauſam omnino in *cerebro* hærere, eo quòd ſeroſa colluvies in capite cujuſdam ab eo morbo defuncti reperta fuerit: Dico ſerum iſtud in *cynacalo* aggeſtum, illius morbi *cauſam remotam* & *antecedentem*, ac minimè *conjunctam* fuiſſe. Enimvero probabile eſt, ab iſtâ primâ ſcaturigine ſeri ſuperflui, & acris, portionem quandam ductu nervoſo in *Abdominis plexus nerveos* deſcendiſſe, ibidemque *affectionis Colicæ* mineras conſtituiſſe. Porro, licet materies morbifica illic prolapſa præ tenuitate partium, & exiguitate nidorum rarò oculis conſpiciatur; attamen talem hujus morbi inveterati, & atrocioris facti mineram. non ita pridem *fœminæ illuſtris*, cujus alibi facta eſt cadaver aperiens, in *meſenterio* planè vidi, & palpavi.

Hæc Thomas VVillis de morb. ad anim. corpor. pertinentibus tractatu. Iam adducimus Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicas inſpectiones ex aliis variis.

Curationes

A dolore ſumitur indicatio, cum adeo vehemens eſt, ut tantiſper neglectâ cauſâ, curationem ad ſe pertrahat. Propriè enim ſymptomata curationem non requirunt, niſi rationem cauſæ majoris mali habeant. Quare ſi dolor auctus tantus fuerit, ut ſecum maximi periculi metum apportet, poſthabita curandi lege, protinus ſedandus eſt & mitigandus.

Tripliciter autem dolor aufertur. Primò iis, quæ cauſam doloris tollunt, eiq; contraria ſunt. Sic dolor à frigore tollitur, calidis, & contra: Secundo anodynis, quæ paregorica dicta, propriè doloris cauſam demulcent. Hæc enim gradui noſtri caloris ſimilia cauſam mitigant, concoquunt, & æquabilem reddunt, leviterque rarefaciunt. Tertiò narcoticis dolor aufertur, hæc enim quia ſenſum partis ſolent, dolorem non percipi efficiunt, cùm pars ſenſu privata non doleat. Verùm propriè cauſam doloris non tollunt, niſi fortè per ſomnum quem inducunt; ea miti-

mitigetur & concoquatur. Si dolor itaque vehementiſſime urget, Narcoticum, ſi non adeo vehementer, anodynum ſaltem indicat, ſive per os, ſive per clyſterem, & ſuppoſitorium ſumendum.

In uſu verò horum obſervandum eſt. Primò ne uſum horum differamus, donec vires labeſcentes prorſus deficiant. Secundo quod commodius & tutius uſurpentur in doloribus à cauſa calida, quam frigida, Tertio, quòd tutior ſit uſus compoſitorum, quam ſimplicium.

Ad morbum ipſum ſive doloris cauſam quod attinet, ſi ſit nuda intemperies, quod tamen in hoc caſu raro vel nunquam uſu venit, vel ſi accidat, non diu tamen ſola immaterialis ſubſiſtit, per contraria eſt alteranda: ſi cum materia, quæ quantitate peccet, evacuetur, ut ſi ſint flatus, diſcutiantur, ſi bilis, pituita, vel alius p. n. humor evacuetur.

Hic autem conſiderandum, an cauſa doloris eſſentialiter in colo generationem habeat, an vero aliunde communicetur, & fomentum ſuum accipiat; ſive illud ſit intrinſecus, ſive extrinſecus, à cauſis externis ortum, cui prius proſpiciendum eſt.

Et ſi igitur dolor hic, pro varietate cauſæ varia & diverſa, imo quandoque contraria expoſcat præſidia, tamen in genere notandum eſt, quod ſemper in hoc caſu plurimùm conducat, ut alvus ſit aperta: deinde, ut medicamenta potius per clyſterem injiciantur, quàm per os exhibeantur: tertio ut nulla medicamentum per os dentur aut extrinſecus adhibeantur ante alui apertionem.

Quando itaque à pituita craſſa & viſcida ortum ducit, tum prima indicatio eſt diminuere illum humorem ex parte affectâ leniter purgantibus, idque per locum, quo natura ſua maxime vergit humor, per alvum videlicet, quod Hiera ſimplici vel ſola, vel cum Terebinthina commixta, additis paregoricis dictis perficitur vel per vomitum, quod decocto alterato cum anetho, aniſo, addito oxymelle vel ſimplici vel ſquillitico præſtari poterit.

Quo facto, ſecunda indicatio docet pituitam craſſam ac viſcidam fundere, eliquare, & hac ratione ad expurgationem præparare, ad flatus denique craſſos ſimul reſpicere, cavendo, illa, quæ nimium calefaciunt.

Poſtea ad validiora purgantia progrediendum, ita tamen, nè vehementium purgantium attractione ad locum affectum, materia morbifica augeatur, præſertim in principio: Quapropter tutius eſt, ut vicibus mediocriter purgantia propinentur, quàm unâ vice vehementia, cavendo tamen Rhabarbarum & Myrobalanos ob aſtringentem, quam poſſident, facultatem. Sennam & Caſſiam, ob flatulentiam quam giguere ſolent.

Sunt autem mediocriter purgantia, infuſum ſeu decoctum Agarici, Mechoacanna, Elect. Diaphœnicum, Diacarthami, vel Eleſcoph diſſolvenda in decocto accommodato, & additis oleis infundenda, vel ſine his per os aſſumenda, uti & jus galli antiqui cum agarico, ſem. Carthami, & ſeminibus carminativis præparatum.

Expurgatâ materiâ etiam calefacientibus, & attenuantibus, & diſcutientibus uti poſſumus, quibus admiſceri poſſunt Chymica, ut ſpiritus ſalis nitri ſpagyricè præparatus, qui omnibus ſcopis dictis ſatisfacit, ſpiritus therebinthinæ extractus quoque & olea, ut vis medicamentorum magis ad intimiores inteſtini partes penetret, in quem finem etiam propinantur theriaca, Mithridatium, aquæ theriacales, aliæque aquæ compoſitæ, quibus ſudor una etiam elicitur, quem haud inutilem tunc judicamus.

Extrinſecus proſunt fotus calidi & ſicci ex furfure & milio, ſacculi, inunctiones ex oleo ſmegmatis ol. anethino, chamomel. quibus penetrationis cauſâ guttulæ aliquot aliorum deſtillatorum oleorum admiſceri poſſunt. Solemus etiam lapides interdum quoſdam calefactos, & linteo involutos admovere loco affecto: Balneum etiam & inſeſſus ex ſimplicibus accommodatis tunc temporis utiliter uſurpari poſſunt.

Si ex flatû affectus ſuboriatur, diſcutienda imprimis indicantur, tam intus aſſumenda, quam exterius applicanda. Inter aſſumenda ſunt rotulæ variæ, ut Diacyminum, Diacalament. Aromaticum roſat. Rotulæ factæ cum oleo ſuccini, anili, & fœniculi, Zedoariæ aq. ſtillatitia ex cinamomo, vinum hippocraticum dictum: præterea magnæ antidoti, ut theriaca, mithridatium. Extrinſecus paranda ſunt fomenta, ſacculi &c. ex milio, ſale toſto, floribus chamom. ſeminibus fœnugræci, fol. lauri, rutæ &c. additis gutt. aliquot oleorum ſtillatitiorum penetrationis cauſâ.

Valet quoque in hoc caſu remedium à Galeno celebratum lib. 12. meth. med. c. ult. materiâ flatuum prius ſubtracta, cucurbitula ſcilicet magna umbilico impoſita, nec ſpernendum eſt conſilium ejuſdem Galeni, ut ſcilicet in doloribus prævalentibus cingulo conſtringantur partes abdominis.

At ſi dolor proficiſcatur ex bilioſis & acribus humoribus, tunc humores illi ſtatim detergendi & expurgandi ſunt iis, quæ bilem reſpiciunt, ut vomitoriis ex aqua hordei cum oleo. dejectoriis per os adhibitis ex Rhabarb. ſyr. infuſion. roſar. aut violar. elect. diaprun. ſolut. pil. ex aloë, &c. per clyſterem; ex decoct. malvæ, violariæ, parietariæ, ſem. lini, cum elect. hieræ ſimpl. elect. diaprun. & dialebetem ſine diagridio præparatis. Extrinſecus vero uſurpetur oleum roſatum cum mucilagine ſem. lini Balneum aquæ dulcis.

Si vero dolor ex phlegmone ſeu inflammatione fiat, tum, ſi inflammatio ſit ſupra umbilicum, ſecanda eſt vena in cubito: ſi infra umbilicum, ut urina intercipiatur, ex Paulo ſecetur vena malleoli. Clyſteres, & refrigerantes & laxantes quales commodiſſ. fiunt ex decocto hordei, lacte, ſero cum ſaccharo rubro & ol. violaceo &c. maxime hic conveniunt. Pariter quæ per os aſſumuntur ſint refrigerantia. Exterius vero in initio locus affectus inungatur oleo roſato completo cum vitello ovi, poſtea ol. amygdal. dulc. & chamomel. aſtrictoriis in hoc caſu Gal. l. 11. meth. med. c. 16. dicit opus non eſſe, niſi forte affectus cum fluxione ſit.

Denique ſi dolor Colicus à duris & diu retentis excrementis ſuboriatur, primum hæc

emollire oportet, & clyſteribus injectis ex oleo, & aſſumpto mulſo, oleo, balneo, item aquæ dulcis cum ſimplicibus humectantibus eorumque oleis præparato. Poſtea vero propinandum medicamentum validum quod emollitas jam fœces poſſit deturbare. Poſſunt etiam addi, quæ vermes necant, medicamenta, ſi videlicet illos adeſſe ſuſpicio ſit.

Quòd ſi hæc valida non proficiant, confugiendum eſt ad illud auxilium propoſitum ab Hippocr. lib. 4. de morb. & acceptum ab Amato Luſitano cent. 4. curat. 89. ut folle fabrili inflentur inteſtina patientis, ut ex hac inflatione ſeparentur fœces ab inteſtinis: quo facto ſtatim injiciendus eſt clyſter fortis, cui admiſcendum ſalis gemmæ aliquid, quod ut teſtatur Foreſtus, peculiari vi dura ſtercora diſſoluit, ægerque in balneum prædictum locandus.

Interim quoque non negligenda ſunt medicamenta ea, quæ peculiari proprietate juvare creduntur, qualia ſunt inteſtina lupi præparata, & in vino ad ʒ j. epota. Item ſtercus ejuſdem, quod Gilbertus ſæpiſſime cum ſucceſsu ſe probaſſe teſtatur, cruribus tantùm aut pectini alligatum, avis galerita quæ (teſte Galen. lib. 2. de ſimpl. med. fac. cap. proprio, & Aëtiol. 9. cap. 31.) pulveriſata idem præſtat. Cornu cervi præparatum, umbilicus infantis nuper nati, exſiccati & pulveriſati, ſtercus bubulum exſiccatum aut ſuccus illius, aut aqua ejus per alembicum deſtillata. Verùm his & ſimilibus experimentis ita fidendum eſſe putamus; ut ſemper auxiliis illis potiùs utamur, quibus præter experientiam ratio quoque manifeſtior ſuffragatur, quale eſt vinum malvaticum cum aliquot gutt. vel ſpir. Terebinth. exhibitum ol. nucis moſchatæ expreſſum, amygdalar. dulcium &c.

Quod reſtat, omnibus his compar victus ratio inſtituenda eſt, ſiquidem hanc negligere, vel perſpectam non habere calamitatis plena res eſt ſecundum Hippocr. 6. epidem. ſect. 8. part. 48.

Tota itaque ad calidum magis & ſiccum vergat, quàm ad frigidum & humidum, aëris itaque humiditas & frigiditas vitetur.

Cibi ſint optimi ſucci & paucorum ſuperfluitatum. Laudantur itaque volucres omnis generis, præcipue ſylveſtres, & galeritæ, gallinæ, capones &c. à carnibus bubulis, ſuillis, anſerinis, anatum & omnium paluſtrium, piſcium item ſumme eſt cavendum ab omni olerum genere abſtinendum, præterquàm à fœniculo, meliſſa, mentha, ſalvia petroſelino, majorana, quibuſcum cibi condiri poſſunt.

Pro potû, ſi cauſæ calidæ (quod etiam in aliis præſupponimus, quia omiſſis reliquis cauſis raris, potiſſimùm diætam, proponimus, quæ in colicâ à pituitâ & flatibus oborta tanquam frequentiſſima, ſervanda eſt) abſint, vinum convenit generoſum album, abſynthite, & Hippocraticum dictum: cereviſia, abſynthite, cum calamo aromatico, & Baccis Lauri præparata.

Exercitium corporis valdè ante cibum ſumptum prodeſt, contra vero à cibo nocet.

Animi perturbationes, cujuſmodi ſint arceat, excretiones alvi quotidie ut reſpondeant, laborandum eſſe, ante jam dixi, & qui concitandæ ſint monſtravi; Quare finem hic facio, meliora monſtrantibus cedere paratiſſimus. *Joan. Harthm. diſput. chymic. Medic. 15. in 4. parte ſuorum operum.*

Curatio hujus affectus pro varietate cauſarum varia inſtituenda eſt.

Ac primùm flatulentiæ & pituitoſæ eadem curatio adhibenda eſt, quæ incipit à clyſtere emolliente, cui poſtmodum ſuccedat carminans & diſcutiens (qualis in dolore ventriculi à ſimili causâ deſcriptus eſt) qui reiterandus eſt eadem die bis, ter, quater, donec dolor diſpareat: Si tamen uno aut altero clyſtere alvus non deponat, ut interdum contingit, acri ſuppoſitorio ſollicitanda eſt. In uno autem prædictorum, clyſterum utiliter admiſcentur, aquæ benedictæ ℥ iv.

Vel colocynthidis ʒ ij. vel iij. in clyſtere emolliente & carminante decoquuntur. Si clyſteres dolorem non ſolvant, in iis pertinaciter inſiſtendum non eſt, ſed ſatius eſt levi aliquo medicamento uti. Obſervatum eſt, cùm æger quidam triginta cyſteres ſine fructû accepiſſet, alium medicum mannæ ℥ i ß. cum ol. amygd. dulc. ℥ ij. in juſculo gallinæ pingui exhibuiſſe, & ægrum à dolore liberaſſe. In dolore tamen qui fit à pituita craſſa, fortiora medicamenta exhibenda.

Poſtea verò fomenta, inunctiones, balnea, emplaſtra, aliaque remedia, convenient, quæ in dicta doloris ventriculi curatione ſupra propoſita ſunt. Quibus addenda ſunt ſpecifica nonnulla, huic affectui maximè proficua.

Inteſtina lupi vino albo abluantur, poſtea in furno exſiccentur, in vaſe terreo, donec in pulverem reduci queant. Hujus pulveris capiat æger drac. 1. cum vino albo: ſubito dolorem ſedat.

Aqua ſimplex bulliat, eique ferventi adde ol. commun. quartam partem & grana aliquot piperis craſſiuſcule nitri; capiat æger cochl. iij. vel iv. calidè quantum fere poterit, ſedatur dolor ferè in momento.

℞. Aloës opt. drach. j. laudani opiati gr. iv. diagrydii gr. vj. Miſce formentur pilulæ vj. deaurata, capiat æger horâ commodâ, dolorem poſt hòram ſedant, & poſtea humores noxios evacuant. His etiam pilulis ſubſtitui poteſt medicamentum ex diaphænico & philonio Romano, in dolore ventriculi deſcriptum. Hipp. lib. 6. de internis affectibus proponit purgationem ex peplio, & meconio. Olei amygdal. dulci. aut amarar. recentis ℥ vj. exhibitæ dolorem demulcent & materiam inteſtinis adhærentem per inferiora deturbant. Cum ſequentibus etiam mixtum utiliſſimum eſt.

℞. Ol. amygdal. dulc. vel alterius pro pauperibus, ℥ iv. vini generoſi ℥ j. ſem. ſyrupi de papav. ℥ j. miſce fiat potio.

Cum manna etiam exhibitum oleum amygd. dulcium in juſculo pingui, ut ſupra dictum eſt, dolorem lenit, & materiam peccantem evacuat.

Semen ameos pulverat. cum vino exhibit. ad ʒ j. urgente dolore eum ſubito ſiſtit, & ſecundâ exhibitione morbum plerumque aufert admovendo ſimul cataplaſma ex terebinth. ℥ iij. ſtuppis exceptum, ſinapiſatum piperis, & ſang. draco. ſubtiliſſ. pulverat. an. ʒ j.

Galbanetum Paracelſi humori diſcutiendo idoneum eſt, ſi totus venter eo illinatur, illius deſcriptio à Cratone talis proponitur.

℞. Gummi Elemi, hederæ, galbani, ol. laurini, ana partes æquales. Diſtillentur in arena per

per retortam; ſerventur ſeorſim, primùm aqua: deinde ol. clarum, tertio ol. craſſum inſtar mellis, quo inprimis utendum eſt.

℞. Calami Aromat. ℥ j. galangæ ʒ iij. flavedinis exterioris corticis arantior. ʒ iv. cinam. electi, ſem. aniſi & fœniculi, ana drach. iij. cummini drach. vi. baccar. juniperi recent. ℥ ſ. baccar. lauri drach. iij. pulverentur ſubtiliſſime, & infundantur in vini malvat. opt. ℔ iij. ſtent. in infuſione in loco calido per vi. dies. Poſtea diſtillentur in balneo mariæ. Doſis ℥ j. præmiſſis evacuationibus.

Ventri admovetur utiliter gummi caragna, & tacamahaca; & prius cucurbitula magna umbilico affigatur.

Etiamſi emplaſtra prædicta ventri non admoveantur, omittenda tamen non eſt cucurbitula umbilico admota, quæ ipſo Galeno teſte dolorem a flatibus excitatum diſcutit inſtar incantamenti.

Si affectus ſit diuturnior; decocto guajaci per multos dies continuato faciliter curari poterit, purgando per intervalla, & clyſteres frequenter injiciendo. At ſi cholicus dolor fiat a pituita vitrea, decoquatur guajacum cum vino, quemadmodum uſurpavit Amat. Luſit. cum fœlici ſuccesſu *Curat. 31. Cent. 1.*

Sedato dolore apozema pituitam evacuans præſcribendum eſt, quo reliquiæ omnes educantur; vel ejus loco decoctum galli veteris cum incidentibus, attenuantibus, & catharticis compoſitum. Vel Julepus efficaciſſimus in colica ventriculi deſcriptus.

Colica bilioſa curatur clyſteribus emollientibus, & acrimoniam humorum temperantibus.

Foveatur venter decocto emolliente & anodyno, aut quod melius erit, paretur ſemicupium ex eodem decocto.

Conveniet etiam cataplaſma infimo ventri ex farina hordei, & ſem. lini coctis in ol. chamæmel.

Tum etiam epithema refrigerans hepatis regioni admotum, in hunc modum compoſitum.

℞. Succi endiviæ, & cichorii ana ℔ ſ. ſucci lactucæ, & aceti roſac. ana ℥ ij. miſce fiat Epithema.

Julepi exhibeantur ex aquis papav. rhœad. lactucæ, endiviæ, acetoſæ, cum ſyrup. violac. de pomis & de limonibus.

Si doloris atrocitas urgeat, ad narcotica confugiendum erit.

Mitigato aliquantulum dolore, expreſſio Rhei in aquâ cichorii, cum ſyrupo roſaceo exhibenda erit, & frequenter repetenda, donec tota humorum ſaburra evacuata fuerit.

Si purgatio iſta benignior morbo eradicando non ſufficiat, confugiendum eſt ad mercurium dulcem, qui aliquoties exhibitus cum purgantibus diagrydiatis curationem abſolvit: Quibus ſuſpectum eſt diagrydium, ſolus exhibeatur mercurius dulcis, in pilulam efformatus, cùm conſerua roſarum, ſuperhauſtâ infuſione ſennæ, & rhab. additâ mannâ, & ſyrupo roſaceo.

Poſtea utiliter uſurpantur aquæ acidulæ, & vitriolatæ.

Sæviente dolore ad balneum, & laudanum confugiendum eſt; cui aliquando purgantia miſceri poterunt, ſed majori doſi, quia eorum vis retunditur a laudano: Galbanetum Paracelſi, quamvis calidum ad humorem diſcutiendum idoneum eſt, ſi totus venter eo illinatur; illius deſcriptio ſupra propoſita eſt.

Phlebotomia in hac colicæ ſpecie aliquando convenit, cùm metus eſt, ne caloris vehementia ſanguis incaleſcat, febriſque generetur. Si verò febris adfuerit, ſtatim celebranda eſt.

Urgente admodùm ſiti, aqua frigida exhibenda eſt, docente Galen. lib. 12. meth. cap. 7. ejuſque uſu teſtatur Amat. Luſit. ſe talem dolorem ſubitò, incantamenti inſtar, ſuſtuliſſe; eadem ſe uſum feliciter tum ſumpta tum admota, teſtatur Septalius duabus hiſtoriis lib. 7. animadverſionum practicarum deſcriptis.

Ad colici doloris, qui in paralyſim degenerat, curationem, alvo variis clyſteribus ſolutâ, priuſque viis cathartico apertis, demittatur æger in balneum tepidum, ex decocto emollientium paratum; bis, ter, quater, quinquies in die, ut acrimonia humoris temperetur, ac pori membranarum aperiantur. Poſtero die cathartico accommodato humor ille purgetur. Deinde repetatur balneum. Idque alternis diebus faciendum, ſi vires ægri ferre queant, donec ex purgatis humoribus, & ſedato dolore, æger in tuto ſit.

Interim clyſteres continuentur; præſertim qui ex lacte parantur, ad dolorem demulcendum utiliſſimi ſunt, quibus caſſia ol. violaceum, & liliorum admiſceri poterunt.

Venter ol. chamæmel. anethino, amygdal. dulc. lilior. cum butyro frequenter inungatur.

His ſeri lactis, & acidularum uſus tandem ſubjiciatur.

Ac denique affectû in longitudinem abeunte, ea quæ in melancholiæ hypochondriacæ curatione relata ſunt, hic aptari poterunt.

Neque omittenda eſt ab ipſo morbi initio, phlebotomia, eaque purgationi præmittenda, ac ſæpe iteranda, ſi ſanguis pravâ qualitate infectus appareat, aut ſi dolor rheumatiſmi particeps eſſe videatur.

Denique omnia remedia; quæ in colica bilioſa propoſita ſunt; hic etiam aptari poterunt. Quibus non conferentibus, nonnulli Medici confugiunt ad potionem ſequentem quam licet ſordidam & delicatorum hominum ore indignam exhibent, & dolorem ſtatim mitigare affirmant.

℞. Stercoris Equini ℥ j. minutim dividatur, & infundatur in ℔ j. aquæ papav. rhœad. in qua ſpiritus vini guttæ viii. vel x. diſſolutæ fuerint colentur cum expreſſione levi, & dividantur in tres doſes ſatis amplas, ſumendas horis exacerbationis doloris.

Si vero affectus in paralyſin degeneret, leniendа eſt ſpina dorſi, & partes paralyticæ balſamo reſolvente, & nervos roborante, modo febris abfuerit. Si enim adſit, lana ſuccida oleo, aut unguento digerente imbut., partibus paralyticis alligatur, cavendo diligenter frigus, quo humor partibus impingitur, illiuſque difflatio impeditur.

Galbanetum Paracelſi hic præcipuè confert, ſi partibus prædictis, tum etiam umbilico admoveatur. *Lazar. Riverius Prax. Med. lib. 10.*

Cùm

de Belvoir acceſſiri me juſſit, nullum non enematum genus, atque alia inſuper remedia à Medicis Doctiſſimis, experientiſſimiſque eo locorum degentibus præſcripta jam tentaverat. Ego nullis uſus ambagibus, repetitum narcoticorum uſum ad normam jam traditam ſuaſi, quorum ope prope diem convaluit, & mecum ad urbem ſanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibuſque ex ſua natura recidivus ſit, omnis ei revertendi anſa Anodyno bis quotidie ad aliquot dies exhibito præſcindenda eſt. Quòd ſi, quoties intermittitur Narcoticum, dolor ſubinde recrudeſcat (ut nonnunquam fit) nihil a me hactenus excogitari potuit quod ad perſanandum ægrum ita certo faceret atque equitatio vel in curru vectio, quò longiora itinera confici debuere; Anodyno interim mane & ſero indeſinenter propinato; hujuſmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & ſanguis perpetua agitatione comminutus de novo quaſi depuratur, ipſaque demùm inteſtina caloris nativi excitatione haud parùm corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adſcito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus ſemel penitus expuliſſe. Neque verò illud tentandum eſt, niſi poſt evacuationes debitas ſufficienter celebratas, neque ab eo niſi poſt dies aliquammultos deſiſtendum. Nuper quidam mihi vicinus, qui & adhuc eſt ſuperſtes, colica bilioſa vehementiſſima per hos annos laboravit; quàm catharticis, clyſteribus, globuliſque plumbeis devoratis expugnare diù ſed fruſtra erat conatus. Hic ego ad frequentem Narcoticorum uſum confugi, neque pœnitendâ opera, quamdiu enim iſta repeterentur, ſatis rectè habuit, ſed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primùm erat exhauſta Narcoticorum vis) ego hominis miſertus & gravi morbo, & re anguſta afflictiſſimi, equum ex meis commodabam; quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur, eoque ad dies paucùlos continuato, viſcera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam eſſent, & ſine Anodynorum præſidio omnino convaleſceret.

Et ut quod res eſt loquar, non in hoc tantum caſu, ſed in morbis aliis chronicis quàm pluribus, hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu uſurpatum memini, modò quis in illo improbius perſeveraret. Si enim nobiſcum reputemus ventrem inferiorem, in quo diſponuntur organa ſecretiora, hoc maximè exercitio vibrari, eaque ſuccuſſationibus aliquot mille uno in die exagitari ſolere, facile credemus, eadem ſuccum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii poſſe excutere, & (quod majoris adhuc eſt momenti) validiori iſta caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere quod iis mandavit natura in ſanguine depurando rectè defungantur.

Diætam ſi junior fuerit æger; & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incraſſantem impero, puta hordei cremorem, Panatellam &c. & tertio quoque die ſi latret adhuc ſtomachus, pullum teneriorem; merulamve piſcem coctum; Potum non alium concedo quàm cereviſiam tenuem, mitemque, vel lac cum aqua coctum: neque ulterius quicquam indulgeo, niſi equitatio ad reintegrandam ſanitatem neceſſaria, pleniorem victum & generoſiorem poſtulet liquorem, quibus rependantur ſpirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò obſervatione conſtat, quod ubi hic morbus minus peritè tractatus diutiſſime fatigaverit, ita ut viſcera elangueſcerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non eſſet confectus; in hoc inquam caſu, liberalior ſive aquæ epidemicæ, ſive mirabilis, ſive alius demum cujuſcunque qua ſanus maximè delectabatur, uſus, hoc tempore eundem ultra ſpem omnem juverit, hujus enim ope pauciſſimæ iſtæ caloris nativi ſpirituumque reliquiæ excitabantur; & fermentum præternaturale viſceribus adhærens, & novis paroxyſmis fomitem ſubinde miniſtrans, à liquoribus magis ſpirituoſis extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulſo, diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquamdiu eſt obſervanda; cum enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque inſuper ſedem ſibi delegerit præcipua coctionis inſtrumenta (viſcera intelligo, jam ab eodem infirmata) vel leviſſimus hujus generis error malum haud leve confeſtim apportabit. Quocirca tam in hoc quàm in cæteris omnibus viſcerum affectibus cibi δύσπεπτα cane pejus & angue ſunt vitandi, & qui conceduntur εὔπεπτα, ea tantum quantitate ſumendi, quæ ad vitam ſuſtinendam poſſit ſufficere.

Fœminarum nonnullas vexat affectus hyſterici ſpecies quædam, colicam bilioſam ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm ſitu, tum etiam humoribus coloris flavi, viridiſque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne a quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo, crudoque ſunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo affectu hyſterico jam pridem laboravere; aut (quod ſæpenumero fieri ſolet) quæ a partu difficili ac laborioſo ob natum infantem grandiuſculum, qui vires & naturam matronas nimis exhauſit, vix evaſere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in paſſione colica, iliacâve primùm obſidet, quem vomitiones ſequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ.

His accedit, (quod ſæpè obſervavi) major animi dejectio, deſperatioque quàm in morbo alio quocumque. Poſt diem unum alterumve faceſſit dolor, qui poſt paucas ſeptimanas revertitur, nihilo lenius ſæviens quàm antequàm ſolveretur paroxyſmus.

Icterum quandoque ſatis ſpectabilem; comitem ſibi adſciſcit, intra dies paucùlos ſponte evaneſcentem. Ceſſantibus jam ſymptomatis omnibus, ubi ægra ſibi ſatis valere videatur, leviſſima animi commotio, ſive ab ira ſive a dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in caſu promptiſſimè afficiuntur fœminæ) dolorem fere revocat, quod etiam & de ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis ſuſcepto dicen-

dicendum eſt: cùm ab hujuſmodi cauſis eleventur vapores in habitu corporis laxo, atque imbecilliori. Vapores cum vulgo dico, cùm ſive iſtiuſmodi ſint, ſive convulſiones particularum partium, utrovis pariter modo ſolventur φαινόμενα. Hi vapores ſive convulſiones hæ, ubi hanc, illamve corporis regionem invaſerint, pariunt ſymptomata, ei quam invaſere parti accommoda; ac proinde licet unum atque eundem ubique morbum faciant, pleroſq; tamen quibus miſeri cruciantur affabre ſimulant quod vel ex hoc liquet affectû, qui cum partes *Colo* adjacentes inſederit, *Colicam bilioſam* ad amuſſim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem modo tactis; e. g. nonnunquam *Renum* alterum vehementiſſimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum perſapè delatus, calculum ſimulat, & cùm ab enematis aliiſque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exaſperatur, uno eodemque tenore diutiſſimè affligit, ſubinde etiam (præter morem ſuum, cùm per ſe omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Viſa inſuper & ſymptomata ab eodem prognata quæ veſicæ calculum omnino referebant. Non ita diu eſt, à quo noctù excitabar, ut Comitiſſæ mihi vicinæ, dolore in veſicæ regione admodùm violento, & urinæ ſuppreſſione derepente correptæ, conſulerem: cùm ego illam affectibus hyſtericis variis obnoxiam certò ſcirem, atque ex eo augurarer non illo eam quem putabat, laborare morbo, enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis creſceret morbus, at horum loco, atque emollientium verbi gratia Syr. de althæâ &c. quæ adferebat Pharmacopola, Narcoticum exhibui, quod ſymptoma illud ſubitò compeſcuit. Neque ſane vel una aliqua pars corporis ab hujuſmodi inſultibus penitus eximitur, ſive interna ea fuerit, ſive externa, ut ſunt fauces, coxæ, crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque ubi diſceſſerit, teneritudinem quandam quæ tangi recuſet, relinquit, perinde ac ſi carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad colicæ hyſtericæ hiſtoriam pertinentia obiter tradidi, ne ſcilicet illa pro bilioſa falſo haberetur, ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad ſymptomatis doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: Curatio enim radicalis, quæ morbum ſublata cauſa tollit, alterius omnino eſt, & ſpeculationis, & loci.

Venæ-ſectio, & repetitæ purgationes, quæ in colica bilioſa incipiente apertiſſime indicantur, hic locum non habent, niſi in caſu infra dicendo. Docet enim experientia & exaſperari dolorem, & invaleſcere ſymptomata alia omnia, a tumultu, quem illa cient, adjuta, atque adeò plus ſemel animadverti, enematum, vel leniſſimorum repetitionem, continuam ſymptomatum ſeriem invexiſſe. Experientiæ ratio etiam aſtipulabitur, quæ morbum hunc à ſpirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quàm humorem vitio aliquo produci dictabit, ſi expendamus nempe circumſtantias illas, quibus ut plurimùm originem ſuam debet. Hujuſmodi ſunt magnæ atque indebitæ ſanguinis profuſiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa ſuadent proſcribenda, à quibus major ſpirituum perturbatio poſſit excitari, atque eorum loco anodyna eſſe uſurpanda, licet viridis ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: ſubtilior enim eſt atque minutior colorum ſpeculatio, quam ut evacuationibus, quas ipſo facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nulluſque dubito, morbum hunc (qui licet acerbiſſimum dolorem, nullum tamen vitæ diſcrimen apportat) ob errores hoc nomine commiſſos lethalem ſæpenumero evadere. Adde, quòd ſi quis emeticum vel fortiſſimum hodie propinaverit, ut ſcilicet eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra poſtero die materiam æque viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Obſervandum eſt tamen, eam quandoque ſanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ narcotici operationi eo uſque obſiſtat, ut quamlibet ſæpiſſime repetatur, orgaſmum tamen cohibere nequeat, niſi ſectâ prius ægræ venâ, aut alvo ſubductâ; quod in fœminis temperamenti magis ſanguinei atque viraginibus mihi ſubiit notare. Si ita res ſe habeat, vel Phlebotomia, vel catharſi, fortè etiam utraque Anodyno via aperienda eſt. Celebrata enim harum utravis, narcoticum, quod prius ſummâ licet doſi exhibitum, nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri doſi, effectum obtinebit, cui deſtinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda ſunt hæc remedia. Quibus præmiſſis, ubi opus iis fuerit, in anodynis eâ methodo, quam in colicâ bilioſa propoſuimus, exhibendis progrediendum eſt, quæ crebrius, parciuſve ſunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem methodus præſens atque inſtans vehementiſſimi doloris ſymptoma tantum reſpicit, cùm non hic loci illam, qua morbi cauſæ occurritur, tractandam in me receperim.

Cùm verò hic morbus tam in hypochondriacis, quàm hyſtericis (nam utrobique ut alio loco dicetur, par eſt ratio) ſæpiſſimè in ictero deſinere ſoleat, atque iiſdem paſſibus, quibus hic ingreditur, ille ſe proripiat, obſervandum occurrit, quod in hac icteri ſpecie curanda cathartica omnia, vel omninò omittenda, vel ſi adhibenda fuerint, rhabarbaro ſolùm, vel leni quovis medicamento utendum. Etenim metuendum, nè à catharſi novi tumultus cieantur, ac proinde ſymptomata omnia poſtliminio recurrant. In hoc itaque caſu nihil omninò agendum, cùm icterus huic occaſioni originem debens, ſenſim ſponte ſuâ faceſſat, ac tandem brevi temporis ſpatio penitus evaneſcat: ſin autem icterus longas moras nectat, atque non niſi ægre diſcedere videatur, ad remedia confugiendum. Hoc uti ſoleo.

℞. Rad. rub. tinctor. & curcumæ an. ℥j. chelidon major. cum toto & ſummitat. centaur. min. an. M. j. coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad ℔ ij. colaturâ diſſolve ſyrup. de quinque radicibus ℥ ij. m. f. apozema, capiat ℔ ß. calide mane & ſero uſque dum convaluerit. At ubi icterus per ſe invadit, colicâ neutiquam prægreſſâ, omnino oportet

oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam cholagoga, i. e. quæ per alvum bilem ſubducunt, ægro exhibeantur, nempe ſemel vel bis antequam aggrediatur uſum præſcripti Apozematis, & poſteà ſemel ſingulis ſeptimanis durante ejuſdem uſu; ut

℞. Electuar. e ſucco roſar. ℥ ij. Rhabarb. ſubtiliſſ. pulv. ℨß. Cremor. tartari ℈j. cum ſ.q. Syr. cichor. cum Rheo. f. Bolus. ſumat ſummo manè ſuperbibendo vini Rhenani hauſtulum. At ſi vel his diù continuatis morbus adhuc obſtiterit, ad aquas ferreas, quales ſunt iſtæ Tunbrigenſes abeundum, quæ ex ipſo fonte bibendæ ſunt ſingulis matutinis dum convaluerit. *Thom. Sydenham de morbis acutis ſect.* 4.

In omni colica quæcunque ſit ſervetur alvus aperta ſemper, quantum fieri poteſt & hinc Anodynis ſedetur dolor.

Obſervetur 1. ſi eſt à materia in inteſtinis contenta, tunc imprimis eſt acidum temperandum, viſcidum incidendum, & evacuandum, & flatulentum diſſipandum.

Obſervetur 3. ſin vero eſt colica convulſiva propinanda appropriata nervina imprimis ſalia volatilia opiatis miſta, & hinc primarius morbus curandus.

His ſcopis ut ſatisfaciamus, dum 1. debet ſervari alvus aperta:

Obſervetur quod in principio Colicæ purgantia non conveniant, quatenus talia, ſin verò debent uſurpari, ſint lenia & opiatis miſta.

Cùm enim in colica ſæpiùs periculoſus adſit vomitus, metus eſt ne ita purgantibus irrites crabrones & ex colica contumacem Ileum producas.

In progreſsû verò morbi attenuata viſcida materia & temperata ejuſdem acrimonia blandè ſubducentia conveniunt.

Deinde ſi ex inflammatione eſt colica, Medicus caveat, ne ullo quantumvis leni medicamento ſubducente utatur, ex irritatione enim inteſtinorum, inflammationem auget, & hinc volvuli ſeu Ilei metum infert.

Obſervetur 2. Opiata in principio appropriatis miſta ſunt optima; frequentiùs tamen in uſum duci poſſunt, ubi materia morbifica ſit acrior, minùs verò ubi eadem ſit viſcidior.

Nam opiata acrimoniam temperant, viſcidæ verò materiæ motum ulteriùs impediunt, quatenùs motum inteſtinorum inhibent.

Denique ſi quando opiatis utendum; non ſunt differenda eo uſque, donec vires vitales jam collabaſcunt, ægerque non longe ſit ab interitu: tali enim in caſu non rarò ſolet vita dormiendo finiri.

Obſervetur 3. Clyſteres in omni dolore colico conveniunt, magis tamen quando malum hæret in inteſtinis craſſis, minus quando in tenuibus.

Deindè ubi non ſumus certi materiam peccantem hærere in craſſis inteſtinis, minùs conveniunt purgantia clyſteribus admiſta, propter metum volvuli. Ubi verò ſumus certi, quemadmodum in dolore Hypochondriaco communiter hærent in colo, tunc fortioribus purgantibus ſeu ſtimulantibus per clyſmata eadem evacuare convenit.

Quòd ſi videmus clyſteribus malum non mitigari, iis ulterius inſiſtendum non eſt, ſed præſumendum vitium hærere in inteſtinis ſuperioribus.

Hoc ergò in caſu quando adeſt morbi ſedes in inteſtinis ſuperioribus conveniunt potiùs blandiſſima per os laxantia & abſtergentia: quod confirmat experientia D. Moebii in infante colica laborante, cui Medicus quidam aliquot clyſteres applicandos curavit, ſed ſine fructu: tandem Moebius advocatus laxantia blandiſſima per os adhibuit, quod ex voto ceſſit & infans brevi convaluit. *Vide Colleg. Moebii in ſynopſ. cap. de colica.*

Ea quæ propinantur in Colica internè, & quidem ubi materia eſt in inteſtinis ſunt aromatica. Hæc enim ſola ſatisfaciunt ſcopo, ratione ſalis volatilis, temperant acidum, incidunt viſcoſum, & diſcutiunt flatulentum.

In colica vero convulſiva conveniunt ea quæ mulieribus in paſſionibus hyſtericis propinantur imprimis volatilia ſalina, item ex Caſtoreo cum opiatis miſta.

Videamus hæc ordine 1. Clyſmata in colica ſtercoraria aut a pituita viſcidiore nunquam obliviſcatur Medicus ſalis gemmæ. Nam hoc eſt expertiſſimum ad reſolvenda ſtercora & mucilagines craſſas. Elegans eſt de hoc obſervatio FOREST. lib. 21. obſerv. 5.

Dabo exemplum Clyſmatis injiciendi in tali caſu, ubi materia hæret in craſſis inteſtinis.

℞. Herb. malv. m. ij. Radic. lilior. alb. ℥ß. Flor. ſambuc. Verbaſc. ana mß. (ſunt anodyni) coqu. in Aqu. ſimplic. ſ. q. colat. ℥ viij. add. Electuar. Hieræ picr. ℥ß. ad ℨvj. (ſtimulat. & eſt aloëticum) ſalis gemm. ℈ ij. ad ℨ j. Vitel. ov. n. ij. Miſc. Ubi adſunt flatus loco ſal. gem. potiùs ol. deſtill. addenda, quæ potenter penetrant, & flatus diſcutiunt. h. m.

℞. Rad. Angel. l. leviſtic. ℨvj. flor. chamom. roman mß. (aut commun. ſunt batis.) Folior. laur. p. iij. ſem. quat. calid. minor. ana ℨij. coq. in aq. comm. ſ.q. colat. ℥x. add. Elect. de bacc. laur. ℨ vj. ol. deſtill. Angelic. cumin. carui. Lauri. ana gt. iij. l. iv. ſyrup. papav. ℥ß. vel Theriac. ℨ j. ad ℨ ij. Vitell. ovor. n. j. Miſc. pro Clyſmate

Pro duabus doſibus injiciendo propter flatus, qui impediunt quominus totus poſſit injici.

RULANDUS ceu expertum clyſma laudat in dolore colico. & Iliaco ſequens.

℞. Decoct. Thapſi barbat. flor. chamom. ana ℥vij. ol. chamom. ℥v. Vitell. ov. n. j. ſalis ℨj. ſacchar. rubr. ℥ß. benedict. laxativ. ℨ j. Diagryd. gr. vij. Miſc. pro Clyſmat. (incondita eſt compoſitio.)

Commendat uſum hujus Clyſteris tanquam ſibi ſæpiùs expertum.

Quod ſi certum ſit hærere in inteſtinis inferioribus malum quod tamen nulli vult cedere remedio; tunc ad infuſionem antim. Clyſteribus admiſcendam felici cum ſucceſsu accedunt practici. Videatis hàc in parte River qui ſæpiùs uſurpat Aqu. benedictam, aqu. infuſionis croci metallorum in alemb. vitr. paratam & ad ℥ iij. vel iv. miſcet has cum clyſteribus, nunc cum *emollientibus in cent. 2. obſervat. 58. & 67.* videbitis exempl. Ir. *Cent. 2. obſerv. 12. & cent. 3. obſerv. 22.*

Imitatur hàc in parte RULANDUM, qui ipſi hic eſt anteceſſor, qui & ipſe ſolet in Enemate diſſolvere aq. benedict. hac forma.

℞. Juris Piſorum ℥ viii. (egregie abſtergit) ſacch. ℥ß. Aq. benedict. ℥iß. ol. commun. ℥iv. Miſce. Injiciatur calidè quavis hora doloris recrudeſcentis: inſigniter commendat hunc clyſterem & quidem in contumaciſſima alvi obſtructione, in dolore iliaco & colico. Simile exemplum habet idem in contumaciſſimâ alia obſtructione in puerperâ quæ per 20. dies nihil excreverat, etiam ſtercora per os exibant, curata hoc clyſmate in quo loco aq. bened. addidit extractum eſulæ.

℞. Jur. piſor. ℔ j. ol. ſem. lini ℥ iv. Extract. eſulæ ʒ j. Miſc. quo injectio alvique excrementis copioſis rejectis curata fuit iſta puerpera.

Superiùs in dyſenteria dedi exempla clyſmatum therebinthinatorum, quæ ſimiliter conveniunt in colicis, præprimis ubi adeſt ſuſpicio affectuum uterinorum vel etiam renalium, aut in alio caſu clyſteres therebinthinatos admodum laudat DEODATUS in valetud. p. 147. qui etiam in colicâ flatulenta hoc clyſma præſcribit.

℞. Fol. Mercurial. chamom. Bet. ana m ß. Abſinth. Rut. baur. ana m. ſ. ſem. cumin. Baccar. laur. ana ʒiij. Fiat decoctio in aqu. com. & vini malvat. ana ℔ß. (ingredientia ſunt nimis copioſa pro ℔ß. poteſt facilè emendari) ol. nucis expreſſi ℥iv. caſtorei ʒß. Therebinth ℥ß. Miſc. pro clyſm. in affectibus renalibus & uterinis, aliàs etiam clyſteres ex lacte tanquam inſigniter emollientes injiciuntur. Sunt qui ceu ſingulare clyſma laudantes commendant decoctum veronicæ cum vino & myrrha quibus *B. D. LAVGIVS* addit ſal. tart. ʒß. ad ʒj. aut tinct. Tartar. ʒij.

Clyſteres ex fumo Tabaci ſunt præſtantiſſimi, id videre poteſtis in BARTHOL *cent. 6. Epiſt. pag. 513.* inſtrumentum verò quo commodè poteſt tibi applicare unuſquiſque tale clyſma habet *Cent. ultima hiſtoriarum anatomicar.*

Ulterius ubi ſunt nimii flatus in inteſtinis, ibi præ cæteris conveniunt clyſmata ex urina pueri, quæ mira faciunt in affectibus flatulentis. Si ſcil. recipiatur urina pueri impuberi & ipſi addatur parum fermenti, ipſique poſtmodùm incoquantur ſemina aniſi, fœniculi, anethi & colatur. ℥ viii. vel ix. additis mellis deſpumat. ℥j. ſicque injiciantur, inſigniter confert in affectibus flatulentis.

Quæ alia ſunt uſitata clyſmata carminantia & emollientia, ſtudio prætereo.

Quod attinet interna ea ſunt varia, & ſubindè varianda, uſitata tantum proponam.

Herba veronicæ ceu ſingulare ſpecificum laudatur, cui tamen non cedit chamomilla in ſpecie Romana. Nam chamom. ſive aqu. ſive decoctum ſpecificè commendatur à Gabelhover *cent. 1. cur. 10.* imprimis ol. ſaphyrium quod eſt præſentiſſimum carminativum, & anodynum. Veronica multùm probatur cum vino & myrrha decocta & ejus decoctum aſſumptum. Porrò ſpecies eſt Hormini quam vocant Sclaream, quâ ſolent adulterare vinum noſtrates, ut fiat moſcatellinum & odoris penetrantis & tetri, ſi quid tamen aliud vegetabile, eſt miraculoſum quod facit, in colica virorum & ſuffocatione mulierum uterina; ſive decoctum uſurpetur, ſive exindè parata eſſentia aut ſuccus in convenïente vehiculo adhibeatur, mira præſtat imprimis in ſuffocatione uterina mulierum in arcanis habenda.

Radix allii jam à *GALENI* temporibus laudatur. Notum enim eſt exemplum de ruſtico eſu allii ſe curante, quod ex *GALENO* habet *SCHENCK.* & *ZAC. Luſit. de Medic. princip. hiſt. lib. 2. hiſt. 95.* Ad hujus imitationem commendatur juſculum ex allio & ol. olivarum (nec ſine ratione) hoc ol. enim laxat inteſtina, (allium humorum acrimoniam temperat) quæ calide hauriantur cum parte dimidiâ vini, & hanc miſturam ceu ſæpiùs expertam commendat *BORELLUS Cent. 4. Obſerv. 92.*

In corticibus aurantiorum non eſt vis vulgaris anticolica, & certe eſſentia cortic. aurantior. legitime parata, aut ſaltem ejus pulv. uſurpatus, aut Eleoſacharum ex ol. corticum aurant. ſunt egregia remedia in affectibus colicis. Mirum eſt quam potenter acida quæcumque temperentur à corticibus aurant. ob id etiam quod obiter moneo in ſtranguria ab acido conveniunt.

Helenium ejuſque radix, abſinthium, & ſimilia alia nota.

Helenium cum vino ceu ſingulare experimentum laudatur. Et poſtmodùm abſinthium convenit iis imprimis, qui peregrinationibus dediti, colicis doloribus vexantur, ſive decoquatur, ſive minutim diſſectum cum ſaccharo miſceatur & capiatur. Ob id *MINDERERUS* in Medic. milit. commendat vinum decoctionis abſinthii vel radicis Helenii cum corticibus aurant. calidiſſimè potum addito pauculo Theriacæ vel mithridatii.

Semina quatuor calida minora in vino ebullita & ita hauſta rectè dicuntur ab *HELMONTIO* ſolamen pauperum, virtus conſiſtit in eo, quod nempe corruptionem & aciditatem inhibendo faciunt egregium ſolamen inteſtinis *§. 75. in tr. de flatibus.*

Semina hæc decocta in vino & hauſta à *STOCKERO* commendantur.

Uſitata etiam eſt aq. flor. chamom. veronicæ, cin mom. menth. aqu. ſpirituoſ. compoſitæ aq. carminativ. *DORNCRELL.* N.B. Aq. theriacalis camphorata, it. ſyrupus corticum aurantiorum, de papavere, ubi dolor adeſt. Syrupus de althæa Fernelii, ubi emolliendum, & acrimonia temperanda.

Reſtant quædam de Materia medica in cura colicæ neceſſaria, & quidem.

Caſtoreum eſt ſimiliter medicamentum admodùm egregium in colica, non tantùm in ea ubi adſunt flatus, quos potenter diſcutit, aut ubi adeſt pituita viſcida, acida quam temperat, ſed etiam in colica convulſiva, ubi notum eſt quod ſit egregium. In ſuffocatione uterina quæ revera eſt colica convulſiva: It. in doloribus ſcorbuticis convulſivis egregium quoque eſt Caſtoreum, ſive per ſe, ſive mixtum cum aliis in colica convulſiva permiſcetur cum ſalibus volat. in ſpec. cum ſal. volat. ſuccini cui addatur unum l. alterum gr. opii ſit egregium medicamentum.

Dabo exemplum in colica convulſiva ſeu ſuffocatione uterina.

℞. Caſtorei ℈ß. ſal. vol. ſuccin. ritè præp. gr. v. (nam in ſuccino multa latent arcana contra convulſiones & Epilepſiam) Laudan. opiat. gr. 1ß. ad 2. Miſc. f. pulvis.

Unde *Caſtoreum* ad ℈ij. propinat JOEL in ſua praxi, ſi colica ſit orta, uti dicit à cauſa frigida: in

in aliis tamen etiam convenit. *Et Solenand.* commendat *Caſtoreum* clyſteribus additum; ſc. aliquot gr. ejuſdem in vino diſſoluta infunduntur loco clyſteris in colica. vidi *ejus ſect.3. conſil.18.*

Item *Eſſent. Caſtorei* hic convenit: quo facit *eſſent. anonyma B.D. Langii.* facta ex caſtoreo, & Aſa fœtida, cum ſpir. vini tartariſato, quæ eſſent. anonym. & in colica & in paſſionibus hiſtericis, id eſt, colicis convulſivis, & in ſtranguriis, & in præcavendis variolis & morbillis eſt egregia.

Extractum Caſtorei commiſcetur commode cum extract. theriac. quod habet vim opiatam, & ſic cum ol. ſuccini fiant pilulæ anticolicæ.

Porro ſulphur ejuſque flores valde commendantur in colica ſi ſcil. à ℈ß. ad ℨj. propinentur, & ſane expertiſſimum ſunt remedium flores ſulphuris: Vidi Romæ effectum egregium in comite, colica pertinaci laborante, qui aliis irritis per ℨß flor. ſulphur. fuit curatus. Propinantur commode in vino calido.

Permiſcentur ſulphur & ejus flores convenienter cum *Eleoſacharis carminativis* factis ex ol. deſtill. corticum aurantior, aniſi, Zedoariæ & ſimilibus quibus imprægnetur Sacharum v.gr.

♃. Flor. ſulphur. ℈j ad ℨß. Eleoſach. aniſi Zedoar. ana gr.viii. Laudan. opiat. gr.j. Miſc. F. pulv. Dolor ſedans flores ſulphuris ſunt egregii, vobis ergò ſint recommendati.

De aromaticis res eſt nota, quòd eorum ſal volat. oleoſum inſigniter conveniat in colicis torminibus: præ cæteris eminet inter Aromata Galanga alias egregium uterinum, Zedoaria, cinnamomum, nux moſchat. & caryophilli, & hinc ex his paratæ ſpecies ſic dictæ in diſpenſatoriis: nempe ſpecies diacumini, diacalaminthæ, dianiſi, diagalangæ, diatrion pipereon, & tandem ſpecies diaſulphuris *Mynſichti.* Item pulvis factus ex Tenellis cornubus cervi, cum myrrha & pipere, commendatur à Sennerto cap. de colica.

Ut & pulvis ex mandibulis Lucii piſcis, oculis 69. & ſimilibus acidum abſorbentibus ſimiliter laudatur. Pertinet huc pulvis *Schalleri* ad colicam, compoſitio hæc eſt.

♃. Cortic. aurant. pulver. ℥iß. dent. inferior. auratæ, oculor. cancr. Dent. Lucii piſc. Succin. præp. Talor. lepor. Zedoar. ana ℨij. Miſc. F. pulvis. M. doſ. à ℈ß. ad ℈ij. Meliorari poſſit hic pulvis additione flor. ſulphur. & irrotatione cum ol. carminantibus.

Porrò eſſentiæ ſ. extracta, itidem ſunt egregiæ. Nempe eſſent. ſ. tinct. Zedoar. Eſſent. ſ. tinctur. Corticum aurant. facta imprimis cum ſpirit. chamomill. Romanæ. Extract. calami aromatici, cortic. aurant. & denique extract. ſpecificum colicum *Mynſicht.* Eſt elegans compoſitio (utut quædam adſint ingredientia non multi pretii.)

De Theriaca, Mithridatio res eſt nota, quòd ad ℨj. in vino propinata, ubi aperta priùs fuerit alvus, ſint egregia remedia, idque ratione Laudani opiati: nam laudanum opiatum eſt generale, & univerſale remedium & anodynum.

Cæterùm notum eſt varias eſſe opii præparationes, è quibus omnibus duas vobis commendo (in praxi enim ſæpiſſimè adhibendum venit opium) quæ ſemel pro ſemper notentur.

Eſt ſecundum modum *Helmontii*, fermentando cum ſucco cydoniorum, idque tribus vicibus, poſtmodum cum ſpiritu vini, aut in forma liquidâ, eſſentia, aut ſicca, extractum poteſt adhiberi, uti didici ab amico, qui hunc modum ab *Helmontio* juniore habuit communicatum. Videri etiam poteſt hic modus in *Barthol.* cui à *Langelot.* fuit communicatum in *Epiſt. cent.3. Epiſt. 45. p.188.* Præparatio eſt ſequens in *Bartholino.*

Vidi id ſane non ſine inſigni voluptate cum una cum appropriato ſucco corrigente ſucco cydoniorum leni calore ad fermentandum expoſuiſſem. Exſpirabat primo volatile illud ſulphur fœtidum, cerebro, cordique adeo infeſtum, ſi quis eo propior factus id copioſiùs cum aere hauſerit: Ego ſane cum meo ipſum damno expertus ſum, cum prima vice pararem. Cautior deindè factus elegi locum aeri maximè pervium. Colligitur dein ſenſim, ſenſimque reliquum quod ineſt impurioris ſubſtantiæ: atque ea quæ levis ſpumoſaque eſt ſuperiorem, ea verò quæ craſſa & terreſtris eſt, imum occupat locum, utraque in magna quantitate ea tamen imprimis quæ inferiora petit; Mirum quam puri parum adſit. Eſt liquor perlucidus, rubini inſtar rutilans medio conſiſtens loco, qui à doctis accuratè ſeparatus, balneoque vaporis ad ſpiſſioris extracti conſiſtentiam, redactus, circulatur tandem per unum aut alterum menſem cum alcoole vini, ut quod crudi reliquum eſt, excoqvatur, adque debitam maturitatem deducatur, &c.

Uſus ejus eſt ampliſſimus, atque extendit ſe ad omne ferme morborum genus. Exceptis ſoporoſis, vel naturam motu mordinato peccantem ſedando, viribus defectam reficiendo, doloribus & vigiliis conſumptam placidiſſimâ quiete refocillando, vel humores nimium efferveſcentes compeſcendo, vel ſpiritus paulò concitatiores ad temperiem reducendo.

Adjungo ut plurimùm appropriata cuique membro remedia, inque magnis ardoribus flores nitri, nitrum perlatum, ſal. Ducis Holſatiæ: ſequenti tamen compoſitione familiariſſimè utor.

♃. Pulv. diacherm. Aug. *Salæ* ℥ij. ſal. Ducis Holſat. cum aur. par. flor. nitr. ana ℥iß. Eſſent. opii noſtræ gr.54. Miſc. optime. doſ. eſt gr. xv. xvii. xx. pro adulto, quam dimidium tantum granum eſſentiæ opii ingreditur, raro enim ad gr.j. aut iß. aſcendo, & niſi in magnis doloribus & vigiliis, &c.

Hæc ſunt verba *D.J. Langelot.* & deſumpta ex *Barthelin. Epiſt. cit. loc.*

Angli in frequenti uſu habent iſtud laudanum opiatum *Helmontianum.* Nec potuerunt mihi ſatis decantare ſingulariſſimas ejus virtutes. Vide *Bartholin. cit. loc.*

Vix inferior priori eſt correctio opii beneficio ſalis tartari: Nam ſal tartari ut obiter moneam corrigit & omnia purgantia & præ primis etiam corrigit opium: ſive addatur inſimul vinum; ſive quod melius eſt addatur ſpir. therebint. & eſt laudanum multarum virium à quibuſdam in ſecretis habitum. Hæ ſunt duæ ſingulariſſimæ opii præparationes quas ſemel pro ſemper ne prolixus videar, commendo.

Multa ſane proſtant in Medicina cum opio, adeo ut Sylvius dicat, ſe malle non eſſe medicum, quam carere Laudano opiato.

Porrò Spir. anticolicus eſt ſummum *Hartm.* Arcanum & ultimum refugium, quem ipſe deſcribit in praxi chymiatrica. Fit ex parte 1. ſpir. nitr. & part. 3. ſpirit. vini, omnibus bene rectificatis: & ſane hic ſpiritus eſt egregius in quocunque flatulento caſu adeo ut etiam in Tympanitide ſuum faciat egregie officium.

Modus præparandi eſt, ſi ſpiritus dicti in quantitate notata miſceantur, miſti in Balneo digerantur, digeſti duabus vel tribus vicibus, cohobentur, donec perfectiſſimè uniantur, & ſic fit Spir. anticolicus à ʒß. ad ʒj. in appropriato vehiculo propinandus.

Vehiculum appropriatum eſt imprimis decoctum radicis Helenii, vel decoctum priapi tauri.

Loco ſpiritus vini vulgaris melius ſumitur ſpir. appropriatus v. g. ſp. chamom. per fermentationem paratus, aut idem ſpir. infuſis ſpeciebus carminantibus digeſtus, & tandem in balneo aliquoties cohobatus, ſic enim rapit ſecum particulas carminantium aromaticas per alembicum, ideſt ſalinas volat. oleoſas & ita cum ſpirit. nitr. junctus fit efficacior & melior.

De ſpiritu carminativo ex nitr. tart. & ſpir. vini ſuperius locutus ſum ubi de cardialgia.

Spiritus Itidem Therebinthinæ commendatur ab *Hartmanno* qui abſtergit egregiè inteſtina, ut nihil remaneat.

Undè quidam commendant hoc remedium ad colicam.

♃. Spirit. therebinth juniper an. infundantur cum Floribus Hyperic. digere per diem & noctem, exprime & ita cum floribus novis perge, quod erit liquor rubicundus cujus doſ. ℈j. in brodio ſumptus in colica eſt expertiſſimus.

(Unum adhuc obſerva de perforata, ideſt, Hyperico, ſi ſc. digeratur in ſpir. vini per menſ. ſupernatabit ejus ol. in uſu chirurgico externo & Medico interno pretioſiſſimum. Sapienti ſat.)

Denique olea deſtillata carminantia ſimiliter egregiè commendantur: qualia ſunt Carui, cumini, aniſi, fœniculi, caryophyll. lauri, cortic. aurant. angelic. ſuccini, macis, Zedoariæ, menthæ, quod inſigniter commendat *Thonnerus*; cum his oleis poſſunt fieri Eleoſacchara, uti antea monui.

Hinc *Panarollus pentec.* 2. *obſerv.* 8. ceu ſæpiùs expertum remedium ad dolorem ex cauſa frigida in colica commendat ol. baccar. lauri aut ol. ex corticibus aurant. per expreſſionem paratum cum vino (potius eſt ſuccus expreſſus) quo bibito ægri per breve tempus ſedato dolore ſomnum capientes convaluerunt.

Porro ſordes aurium humanarum pro præſtantiſſimo auxilio in colica ſimiliter commendantur.

Pulvis teſticulorum Equi ad ʒj. cum pulv. ſem. aniſi experimentum eſt Fonſec. anticolicum in lib. 1. conſil. 57. (fuit archiater Papæ) Qui pulvis teſticulorum equinorum in aqu. lilior. convallium cum croco exhibitus; & fuit remedium Polychreſton Anticolicum Zvvelferl.

Pudendum ſ. Priapus tauri experimento egregio comprobatum eſt à Zac. Luſitan. lib. 2. prax. ad curand. Obſerv. 24. in colica quam curat & præſervat. doſ. ad ℈j. in vino malvatico.

Similiter commendat Pudendum cervi Bartholin. cent. 6. hiſt. 50.

Fuligo pulveriſata cum acet. deſtill. miſta & bibita calidè, ſtatim dolorem pellere dicitur, ſimiliter etiam ſpir. fuliginis aliquando felici cum ſucceſſu fuit propinatus.

Sacharum ſaturn. in colica à nimio acido remedium eſt ſingulare ſi ad gr. iij. vel iv. cum aliis propinetur.

In ſacharo ſaturn. magna vis medica latet.

Denique ſtercora animalium ſunt remedia aliis omnibus ſi non anteferenda ſaltem, tamen æquiparanda.

Præ cæteris ſtercus equinum recens: hujus ſuccus cum liquore appropriato expreſſus tantum non præſentaneum eſt remedium colicæ: habita tamen ſi fieri poteſt ratione ſexus, ita ut ſuccus ex equo propinetur maſculo, ex equa vero fœminæ.

Loco hujus ſtercus Catti exſiccatum in aere in vino reſolutum & edulcoratum, hinc percolatum aliquando magnatem aulicum reſtituit.

De ſtercore lupi res eſt apud omnes decantata: præ cæteris totus eſt in commendando, *Panaroll.* pentec. 3. obſer. 36. Item *Foreſt.* lib. 21. obſerv. 15. Item in obſerv. River. & tantum non apud omnes autores in magnis laudibus verſantur ſtercus & inteſtina lupi. Hinc etiam aq. deſtill. ex ſtercore Bovis Junioris ad ℥j. propinata laudatur.

In colica ubi metus eſt Pareſeos, in tali caſu ſalia volatilia propinata expectato ſudore juvant, certo præ cæteris convenit ſal. volat. urinæ quod & præſervat, & curat Pareſin expectato ſudore.

Spir. tart. volat. legitimè paratus (quo volatilior eo melior, variæ ſunt ejus præparationes felix eſt qui optimam habet) eſt excellens remedium pro curanda Pareſi per ſudorem. Obiter moneo. Ex fæcibus vini fit volatilior ſpir. quàm ex ipſo tartaro modò rectè deſtilletur; & ſuper caput mortuum rectificetur.

Deinde neceſſe eſt ut alvus clauſa etiam per inferiora aperiatur in quo caſu raro fortiora Purgantia, quin tantum Lenia aut emollientia, aut abſtergentia conveniunt. Sin vero neceſſum ſit propinentur Purgantia paulò fortiora, iis commodè permiſcetur Laudanum opiatum.

Veteribus nonnullis in ſpecie Helidæo Paduano hoc fuit uſitatum, qui Helidæus propinavit in colicis doloribus Electuar. diaphænicon. à ʒv. ad ʒvi. Philon. Romani. ʒj. quod laxat, doloremque ſedat.

Cæterum noſtra delicatula roſtra non perferunt hos bolos ſ. Electuaria: propterea conveniunt potius Pilulæ ad imitationem Riverii præſcribendæ: qui cent. 2. obſervat. 1. & cent 1. Obſ. 63. has imprimis commendat pilulas.

♃. Aloës optim ʒj. Diagryd. gr. viij. Laudan. opiat. gr. iij. f. v. vel ſex pilul. miſc. f. l. a. (ſatis forte non ita præſcriberem.)

Similes pilulas cum laudano permiſtas videbitis apud Porterum cent. 3. cap. 27.

Pertinent huc pilulæ Stockeri, quibus ut ipſe ſcribit cum ſummo ſuo honore ducem Tartariæ curavit in colica.

♃. Aloës ſuccotrinæ. Pilular. Aloë. phanginar. ʒj. opii, croci an. gr. ij. (pro croco poteſt ſumi caſtoreum) miſc. F. pilul.

Exhibeantur ſtomacho jejuno: dolorem enim poſt horam ſedant & poſtmodum ſolvunt,

ac faciunt uti dicit operationem. Si velis ut potentiùs operentur gr. ij. l. iij. ſcam mon. eſſent addenda.

Verùm perfecta purgantia non ſemper in colica conveniunt, quin leniſſima plura præſtant quàm fortiſſima. Hinc noto uſitatam eſſe Mannam ab ℥j. ad ℥iß. cum ℥ ij. ol. amygdal. dulcium propinari cum juſculo gallinæ pingui, commendat hanc miſturam River. prax. l. 10. c. 1.

Singulare experimentum Cratonis ad ſolvendum alvum & ſedandos dolores colicos eſt ol. amygd. dulc. cum vino malvatico & ʒß. ſpermatis ceti.

Plateri potio ad dolorem colicum in principio propinanda ex ſimili leniente & emolliente procedit; hæc eſt præſcriptio.

℞. Ol. amygdal. dulc. ℥ i ß. Vini malvatic. ℥ß. Sirupi de papav. ℥ß. Miſc. F. potio. Vide *Obſervationes* Plateri. Nam & ol. amygdal. dulcium in juſculo calido propinatum ſubitò ſedat tormina infantum.

In declinatione morbi ubi adhuc hæret pituita viſcida ac nitrea commode uſurpatur mercur. dulc qui hanc ipſam potenter abſtergit.

Imitandus hac in parte Deodatus qui has præſcribere ſolet pilulas:

℞. Maſſ. pilul. Cochiar. minor. ℈j. Aquilæ albæ dulcis ſ. Mercur. dulc. gr. xvi. ad xx. ol. anis gut. ij. Miſc. F. pilul. mane deglutiendæ (inepta eſt compoſitio poſſunt aſſumi aliæ.) Mercur dulcis eſt egregium medicamentum, & videbitis *in obſ.* River. ſæpiùs fieri mentionem Chalomelan Turquenti qui nil aliud eſt quam merc. ſubl. dulc. additis tantùm aliquot granis ſcammonii in hac proportione v. gr.

℞. Mercur. ſublim. dulcis gr. 20. Scammon. gr. x. Fiant cum Mucilagine Tragacanthi. l. a. Pilulæ. Sed hæc obiter. Denique ſubſequuntur externa, quæ abdomini applicantur ad compeſcendos dolores colicos iliacos: quæ inter ſunt notiſſima ol. externe inungenda: Ol. aneth. chamomill. rutæ, amygdal. dulcium. Item ol. deſtill. quæ intus ſumuntur, poſſunt etiam externe applicari.

Oleum laurinum ad ℥ß. cum ℈j. *Caſtorei* permiſtum, non eſt inconveniens umbilico inunctum.

Sacculi & fomenta carminantia ſunt nota.

Galbanum præ primis convenit tam in omni colica, quam imprimis colica convulſiva: unde etiam eſt egregium Hyſtericum.

In omni colica in ſpecie convulſiva, in affectibus hyſtericis applicatur umbilico.

Huc pertinet *Galbanetum* Paracelſi de quo vid. Schrod. quod eſt elegans & expertiſſimum in colica quacunque.

Verùm loco hujus etiam ol. Succini umbilico illitum eſt egregium. Vel *Galbanum* diſſolvitur in ſpirit. vini non adeò dephlegmato, & additur *Caſtoreum* & ita fit unguentum tenue.

Emplaſtrum ex gummi Tacamahaca & Caranna eſt egregium.

Alias uſitatum etiam eſt Emplaſtrum ex baccis lauri Item Emplaſtrum

De Meliloto cum ol. chamomill. malaxatum; & ita *Stercus ſuillum* tanquam Emplaſtrum calidè applicatum laudatur à Rulando.

Cataplaſma vero ex ſtercore equino cum ol. rutaceo experimentum eſt Joëlis & Amati Luſit.

Paracelſi remedium externum eſt ol. nuc. moſch. & macis cum Zibetho junctum & umbilico inunctum.

Hæc ſufficiant de colica, & paſſionibus colicis. *Michaël Ethmuller. colleg. practici part. 1.*

Si excrementa indurata, vel humores craſſi, acres, biliosi, fermentantes, agglutinati & pituitoſi in cauſa ſunt, per iteratam enematum applicationem, ritè detrahantur.

Ut ℞. Herb. calamenth. rutæ an. m. j. fol. althææ, flor. chamomillæ, ſummitat. anethi an. M. ß. Bacc. lauri ſem. cumini, carui an. ℥ß. lini, fœnugræci an. ʒ iij. coquantur in aqua ſimplici & colaturæ ℥ xii. adde confect. hamech. ℥ß. ol. anethi, rutacei an. ℥ß. ſal. gemmæ ʒj. miſc. f. enema. in India.

℞. Herb. calaminth. fol. cinnamom. marrubii, ocymi, rutæ, malv. arboreſc. an. M. ß. baccar. cinnamom. ſem. aniſi Chinenſis an. ℥ j. coq. in aqua fol. cinnamom. & colatur. ℥ xiv. adde pulp. caſſiæ, ſacchar. rubr. an. ℥ ß. ſal. commun. nitri an. ʒj. ol. coct. fol. cinnamom. rutæ ana ʒß. Miſc. f. enema.

Purgantia debent eſſe hujuſmodi.

℞. Pulp. prunor. ℥ß. reſin. jalapp. gr. xii. crem. tartari gr. v. tinct. ſuccin. ℈ j. ol. aurant. gut. ij. miſc. f. bolus.

Vel ℞. Reſin. ſcammon. jalapp. an. gr. vj. mag. ſuccini ℈ j. tartari vitriolati gr. iv. ol. ſt. myrrhæ gut. iij. Miſc. f. pilul. nu. v. veſperi deglutiendæ. Ad dolores ſimul leniendos.

℞. Reſin. jalapp. gr. xii. Mag. ſuccini gr. v. laudan. aromatic. gr. ij. extr. carminativi ʒ ij. Miſc. f. bolus.

Vel ℞. Reſin. Mechoacann. gr. viii. Extr. agarici ℈ j carminativ. ʒ ij. Tinctur. ſuccin. ℈j. Miſc. f. bolus.

Inflammatione cauſam reddente.

℞. Elect. de ſucco Roſar. ℥ j. Pulp. Tamarind. ℥ß Tartari vitriolati noſtr ʒß. ſalis eſſent. tartari gr. x. miſc. f. conditum.

In India. ℞. Pulp. Tamarindor. Caſſiæ Prunor. an. ℥ ß. Reſ. Turbith. gr. xii. ſalis cinnamom. ℈ß. ol. ſt. fol. cinnamom. gut. iij. Miſc. f. bolus.

Vel ℞. Pulp. Caſſiæ ℥ß. Extr. ſennæ ʒj. Reſin. Turbith. gr. viii. ſal. Cinnamom. ℈ ß. ol. cinnamom. gut. ij. Miſc. f. Bolus.

Carminativa anodyna & effervescentiam corrigentia medicamenta ſint talia.

℞. Extr. Carminativi ʒ ij. Tinct. ſuccin. ℈ j. Aq. carminativæ ℥ ij. Miſc.

Vel ℞. Aq. Carminativæ ℥ ij. extr. laudani aromat. gr. j. Tinct. Tartari, ſuccini an. gut. xv. Miſce.

℞. Extr. Carminativi ʒ ij. Tinct. Tartari, ſuccini an. ℈ j. ſpir. tartari ʒß. Aq. carminativ. ℥ ij. Miſc.

Vel ℞ Spir. Carminativ. ʒ ij. Nitri, tartari an. ʒß. Tinctur. ſuccini, Cinnamom. Caſtor. an. ℈ j. Aqu. aurant. ℥ iij. Miſc. detur cochleatim.

In India ℞. Pulv. Carminativi ex fol. cinnam. ʒj. Aq. fol. cinnamom. ℥ ij. Miſc. pro una doſi.

Vel ℞. Pulv. Carminativ. ex fol. cinnam. ʒ i ß. Extr. opii tartariſati gr. v. Aq. Carminativæ ℥ ij. Miſc. detur cochleatim.

Sudorifera, quæ diſcutiant flatus, & acres hu-

humores expurgant ac rareſaciunt, ut per ſudorem ac urinam eo facilius egrediantur, ſunt ſequentia.

℞. Rob. ſambuci juniperi an. ʒj. Antim. diaphoretic. ℈ j. ſpir. tart. ſaſſafrati gut. xx. Carminativi ʒß. Aq. menth. fœniculi an. ℥ j. Miſc. f. potio.

Vel ℞. Rob. ſambuci ʒij. ſpir. tartari, Tinct. ſulph. Antim. an. ℈ j. Antim. Diaphoretic. gr. xv. ocul. Cancr. ℈ j. Aq. carminativ. ℥ ij. Miſc. f. potio.

Seu ℞. Spir. ſal. Ammon. Theriacal. ſuccinat. an gut. xii. tartari gut. x. Antim. diaphoretic. gr. xv. ſalis ocul. cancr. ℈ ß. Rob. juniperi ʒ ij. Aq. fœnicul. aurantior. an. ℥j. Miſc. f. ſudoriferum.

In India. ℞. Spir. ſal. ammon. aromatic. lign. Ebeni an. ℈ j. Eſſent. lign. colubrin. ℈ß. ſalis volat. oleos. Rad. Cinnam. ſylv. gr. v. Aq. Carminativ. ℥ ij. Miſc. f. ſudoriferum.

Vel ℞. Extr. Alexipharmac. ʒ ij. ſpir. lign. Ebeni ʒj. Aq. rad. Cinnamom. ſylv. ℥ ij. Miſc. f. ſudoriferum.

Scorbuto una affligente, ſpecifica antiſcorbutica admiſceantur.

Colicam, quæ adjuncto ſpaſmo, Indiæ incolas torquet, & curata paralyſin relinquit, primo libro explicui. Quaſdam igitur obſervationes tantùm hoc loco enarrabo.

De gangræna vero & contractione inteſtinorum, alii authores videri poſſunt. *Herm. Nic. Grimm. Compend. Medic. lib. 3.*

Conſultationes.

Pro Reverenda Veſtali Dolore Colico detenta.

Tametſi dolores, qui fiunt in abdomine varii ſint, nihilominus præcipui, ac frequentes ſunt ſtomaticus, inteſtinalis, nephriticus, & uterinus in mulieribus, quorum aliqui uſque adeò difficulter diſtinguuntur, ut graviſſimi viri immò ipſemet Galenus decepti fuerint, nihilominus ego diligenter animadvertens quæ de dolore Reverendæ veſtalis ſcribuntur coactus ſum affirmare, ipſum ad inteſtina tantum, & inter ipſa ſolum ad colum attinere, & hoc mihi ipſi ex doloris poſitu ſuadeo, nam præcipuè regionem inteſtini hujus occupat, quia cum inteſtinum colum à dextris ad fundum ventriculi aſcendat & a fundo ventriculi per ſiniſtram abdominis partem uſque ad inguen deſcendat, dolorque præcipuè hanc partem affligat, procul dubio inteſtini coli eſt dolor, accedit & in hujus confirmationem alui adſtrictio. Verùm dolorem non eſſe totius inteſtini, ſed partis ſuperioris ventriculo hærentis, necnon proximæ infra coſtas nothas & circa lumbos ſatis per ſe conſtat; quod verò ventriculus non doleat abſentia nauſeæ, ac vomitus, & utilitas quam ex clyſteriorum uſu percipit ſuadent, quod pariter urinæ inſtrumenta non doleant abſentia ſymptomatum in exitu urinæ, & urinæ omnino a quocumque præter naturam contento immunes demonſtrant, tandem uterum intactum eſſe illud ſufficiat argumentum, quod dolor ne minimam quidem particulam regionis illius attingat; dolor autem hic ſecundum ſpeciem eſt gravativus cum tenſione perenni ſaltem ſecundum fundum ventriculi aliquando remiſſus, & mitis, aliquando intenſus, & acerbus, ſemper locum determinatum occupans, & velut fixus, tametſi etiam vagus fiat qua per varias loci illius partes diſcurrit, ut modo unam magis, modo alteram affligat.

Cujus doloris generatio eſt ex objecto improportionato organo tactus, quod illius ſymmetriam corrumpens ſenſum præter naturam, atque dolorem infert, & hoc objectum eſt tum commune, tum proprium, commune eſt ſolutio unitatis facta a materia pituitoſa, quia dolor eſt gravans, excreta per alvum ſunt ſucco hoc referta, urinæ crudæ excernuntur, dolor præcipuè ab uſu alimentorum pituitoſorum intenditur, à calidis juvatur, ac cerebrum, & ventriculus, quæ ſunt pituitæ officinæ frigidiora exiſtunt, verum unitatis ſolutio non fit ab hac materia immediatè, ſed ubi in halitus fuerit reſoluta tunc enim partium fit diſtenſio, & aucto halitu, illa quoque augetur, hinc dolor aliquando mitis, aliquando acerbus, imo vero & diſcurrens per locum laborantem affligit, ut non ſit mirum etiam, ſi dolor ſit tenſivus, ac a flatuum excretione uſu carminantium & calorificorum imminuatur. Cæterum cum materia hæc modo in cavitate inteſtini, modo impacta, modo inter tunicam, & tunicam ſit, contumacia doloris, ejuſque perſeverantia, (nam à tribus annis vexat Reverendam hanc virginem) materiam morbificam eſſe & impactam, & forſan etiam inter tunicam, ac tunicam, docet; Hujus autem materiæ principia generantia ſunt intemperies cerebri, & ventriculi frigida, ac alimenta pituitoſa, ut ex dictis liquet, ab illius verò viſceribus materia pituitoſa genita protruditur ad inteſtina ſua natura excrementa quæcunque recipientia, præcipue vero ad colum, uti magis capax, ibique a calore alioqui imbecillo in flatum reſolvitur, & merito hujus facta veluti ſuſpenſione fœcum, meritò vero pituitæ quadam inviſcatione inducta, ac acrimonia bilis expulſioni intervenientis remiſſa alvus adſtringitur, & hæc de objecto improportionato communi, eſt & proprium, nempe intemperies frigida inteſtini coli cum præſentia materiæ pituitoſæ, tùm aliunde tranſmiſſæ, tum ibidem ob errorem facultatis alteratricis collectæ, merito cujus intemperiei facultate expultrice labefactata facile etiam alvus ſupprimi poteſt.

Ut autem dolor, ac cætera mala tollantur, Medicus in id incumbat oportet, ut halitus diſſipet, quicquid impactum diſcutiat, quod fluit retrahat, quod fluxurum inhibeat per calorifica generationem pituitæ ſubmoventia, tandemque inteſtini calorem vivificet, roboretque, ac intemperiem eiuſdem calorificis deleat, prius tamen tori conſulat, ut autem dolor quando induit rationem cauſæ ac urgentis demulciatur, mitigeturque Medicus totum animum anodynis, imò & amuletis adjicere debet.

Verùm tamen ubique difficultatem inveniet, quoniam ei agendum contra morbum in habitu, & cauſas valde reluctantes, & rebelles, & materia pituitoſa extra locum affectum per alvum eſſet educenda, cum tamen locus affectus purgationem prohibeat, accedit quod cauſæ prædictæ

dictæ habent localem generationem in viſceribus præcipuis, jecore inquam, ac ventriculo, læduntque partes, quæ viſcera illa per modum circuli afficiunt, nam inteſtina ventriculo facilè ſuas affectiones communicant, ut ſæpè non difficultas, ſed periculum etiam ſuboriatur, & mala tolerantia accedat.

Quæ ne eveniant Medicus curans cito præſtò eſſe debet materiis Medicis, inter chirurgicas ergo quæ ſanguinis evacuationi deſtinata eſt, non videtur ex uſu, niſi in maxima doloris ſævitie; nam quia tunc imminet ſanguinis attractus, ideò ad hoc periculum avertendum ſectio venæ, vel ſaltem ejus vica iæ cucurbitulæ ſcarificatæ conveniunt; ſectio quidem venæ tali ſiniſtri, & cucurbitulæ partibus infernis adhibitæ, pro flatuum diſcuſſione magna cucurbitula cum multa flamma applicita loco dolenti eſt opportuna, ſicuti & cauterium in utroque femore, præcipue verò ſiniſtro; ſecundum partem domeſticam, uno in abdominis a ſolitudine ſupra partem dolentem inuſtum, maxime eſt comentaneum, nec deſunt qui in parte dolenti non cauterium tantum ſimplex, ſed duplicatum, ſetaceum dictum excitant.

Medicamentum ad materiam, ad dolorem, & ad viſcera refero, quæ ad materiam, duplicem habent coordinationem nam vel flatus, vel mineram reſpiciunt, ſi flatus, per os præter aquam ſtillatitiam cinamomi, ac Angelicæ odoratæ, præter oleum diſtillatum ex ſeminibus odoratis, atque aromatibus, & electuarium Ratis ex baccis lauri, laudo jus galli antiqui, vel columbi ſylveſtris cum flatus diſcutientibus paratum; per injecta in anum ultra clyſteres carminantes uſitatos, probo qui cum oleo de cherua tantopere à Meſue commendato, & ſucco, vel decocto rutæ ab Avicenna celebrato, conficiuntur, qui magis proderunt ſi electuarium vel de baccis lauri, vel Juſtinum immiſceatur. Tandem per ea quæ exterius, inter quæ aſſiduam loci dolentis irrigationem cum aqua ardenti & ſucco rutæ, vel elixire vitæ; & fotum per veſicam bubulam oleo de cherua, vel rutaceo completo refertam, vel cum patera cineribus calidis repleta; prius injectis ſeminibus odoratis; deinde vino Cretico ſuperaſperſo; ac tandem panno lineo ſuperdato, & illinitionem cum oleis ex ſeminibus odoratis, & rutæ ebullito, vel ex quinque partibus olei anethini, una caſtorei, omnibus præfeto.

Quod ſi medicamenta mineram reſpiciant, ſunt concoquentia, & evacuantia, in genere concoquentium jus columbi medicatum cum origano orientali, betonica, capillo veneris, cicorio; boragine & meliſſa, adjecto oxymellite compoſito; imo vero & hyera ſimplex cum minori doſi aloës, & diacalaminta mirè conveniunt. Evacuantia ſi ſenſibiliter agant, & ſint lenientia non recedendum ab uſu hyeræ cum majori doſi aloës, & aquæ tettucianæ cum melle roſato ſolutivo datæ; ac intervallis quibuſdam repetitæ; ſi verò purgantia ſint, abſtinendum ab iis quæ vomitum cient, nam vomitus in colica cum alui ſuppreſſione non eſt tutus, quia aliquando ad fœcum vomitum perducit, præterea ſi cacochimia in toto ſubſit, ab omnibus purgantibus abſtinendum, priuſquam materia concoquatur: quocirca ubi purgantia erunt uſurpanda, mihi probantur quæ valenter purgant, & bilem ad inteſtina perducunt, ut magis expultrix excitetur; ac tandem, ut materia non aſcendat ſed deſcendat referta ſint adſtringentibus, ideò præter diaturbit Montagnanæ, diacarthamum Nic. Florentini, diacydonium factum ex dimidia libra conſervæ cydoniorum drag. ij. turbit. electi, & drag. ſ. diagridii ab unc. ſ. ad drag. vi. vel unc. j. datum mihi arridet, nec contra uſum horum purgantium illud obſtat, nempè non trahendos eſſe humores ad locum affectum, nam licet hoc facere ad evitandum majus malum; cum igitur in noſtro caſu impendeat fœcum vomitus, ideo licet uti medicamentis ad inteſtina attrahentibus, in quem uſum præter jam dicta clyſteres acres ſæpius injecti plurimum prodeſſe ſolent.

Medicamenta inſenſibiliter evacuantia maxime hic conveniunt, quoniam materia eſt impacta, ideo decoctum columbi turturis, vel galli antiqui cum guajaco, vel ſaſſafras, china, tartaro albo, cartamo, & ſimilibus paratum, extracta guajaci, & ſaſſafras, trociſcos viperinos, utramque antidotum magnam antiquam nullo modo damno, ſed præter hæc habeo ego & alia: primum eſt acetum ſcyllinum infuſionis cardui benedicti deſtillatum, & cum ſyrupo de corticibus citri ſimplici datum, alterum eſt Galeni quod fit ex drag. j. cornu cervi uſti, gran. ij. piperis albi, & totidem myrrhæ cum vino exhibitis, vel cum oxymell. ſimpl. in bolum redactis, tertium eſt ſal aliquod chymicum, inter alia autem ſalis genera laudo quod ex hiſce plantis, nempe parietaria, abſynthio, verbaſco, pimpinella, leviſtico, & camomilla conficitur, & eo magis ſi ex aqua arantiorum detur, quartum eſt oleum calcanti cum vino. Verùm & per ea quæ aluo ſubduntur licet materiam diſcutere, ideo clyſteres ex decocto tuſſorum aliorum, & braſſicæ in vino odorato vel aqua ſalita naturali, vel artificiali coctorum, & oleo irino aut laurino cum nitro, vel ex urina humana, ſapa, oleo rutaceo, & fermento acri in lixivio diſſoluto in hunc uſum parari poterunt. Tandem & per topica idem peragere licet, quapropter oleum ex croco, & de piperibus Meſ. Raſtannum Tralliani, ceratum diachilon magnum cum gummis & portione ſacri, vel diapyr..es, inſeſſus ex aqua naturali ſulphurea ſalſa, & nitroſa cocta cum emollientibus ac reſolventibus; embroca ex eadem aqua vel oleo communi cum vino Cretico, & baccis juniperi; ac lauri ebullito in duplici vaſe; cataplaſma ex foliis tabaci in oleo amygdalarum amararum coctis; & cum melle exceptis; tandemque ſynapiſmus huc referenda ſunt.

A quorum omnium uſu habenda eſt conſideratio medicamentorum quæ viſcera attemperant, pro ventriculo igitur, ac inteſtinis thermæ porrectanæ novæ bibitæ, & per modum embrocæ (quo nomine & Tettuccianæ optimæ cenſentur) adhibitæ, ea tamen ratione ut ab embroca ceratum maſticinum cum extracto nucis muſcatæ; vel balſamo naturali alteratum apponatur, ſunt præſtantiſſimæ, tametſi plura ex dictis ſint, quæ ad hoc opus conducunt. Pro cerebro aſſumat hora ſomni conſervas cephalicas cum Mithridatio, curetque ſibi caput

ablui lixivio decoctionis plantarum cephalicarum adhibito agarico loco ſaponis.

Tandem ad dolorem ubi inſævierit, convertenda eſt curatio per materias remedii anodyni, quo circa intus oleum amygdalarum dulcium, & amararum, vel nucleorum perſicorum adjecto pulvere mechiocani, vel melle roſato ſolutivo non ſemel, ſed pluries datu n omnibus, excepta theriaca eſt præferendum, nam & theriacam, non tamen antiquam ſummoperè probo, extra verò inſeſſus ex oleo communi, ſacculus ex avena torrefacta, item & venter anatis vivæ ventri adhibitus plurimum valet, ſicuti & pedum in aqua ferventiſſima longa detentio, ac ſtillicidia ex oleis anodynis. Et ut de Amuletis etiam aliquid dicam, corrigia ex dorſo lupi cincta, talus leporis ventri alligatus, & coagulum catuli ex vino ſumptum conferre ſolent.

Victus calefaciens, ſiccans, & attenuans moderatè convenit, ideo carnes facilis coctionis & nullius fere excrementi concedantur conditæ aromatibus, rore marino, ſalvia, petroſelino, imò allium à Gale. duodecimo Meth. ultimo laudatur, ſicuti & Trallianus porra laudat, amygdalatum quoque, & ptyſana cum melle, ac pipere minimè inopportuna ſunt, nec intinctus, qui cum ſynapi, nec aliquo ſale condita, uti cappares, olivæ, aleces, & aliqui alii piſces minime duræ, & craſſæ ſubſtantiæ ſunt interdicenda; hinc piſces aliqui friabiliores tamen ex mare capti non ſunt denegandi, dummodò potius aſſi, quàm elixi offerantur. Vinum potius generoſum ex Galeno, & Tralliano concedatur quod ſi antoſatum vel enulatum, vel guaiacinum eligatur, magis placebit; pro alvo irritanda ſæpè utatur aloë ſuccotrina ad ſcrup. j. & in principio menſæ comedat panem ex tota farina cum ſale, aniſis, & paſſulis paratum, aliquandoque bibat vinum ſena medicatum; reliqua ad victus rationem attinentia ad proportionem reſpondeant. Interim autem Deum Optimum maximum precor, ut hæc omnia in ſalutem Reverendæ Virginis cedant. *Jul. Caſ. Claudin. Conſultat. libro.*

Vir quadragenarius, gracilis, venoſus, cui antehac ſtatutis temporibus hæmorrhoides fluebant, ante annum conqueri cœpit de dolore in medio ventre inferiore, ad dextram partem vergente, cum vomitu, alvique ſuppreſſione: cui peindè ſucceſſit febris cum urinis coloratis, quæ antea erant aquoſæ, & excretione materiæ purulentæ per alvum, & quandoque per urinam.

Dolorem itaque illum, qui horam circiter à cibo patientem noſtrum excruciat, colicum eſſe ex ſitu facilè colligi poteſt, & aliis annexis ſymptomatibus. Refert enim ſe dolore torqueri in medio ventre inferiori, parum ſuprà umbilicum, ad dextrum uſque latus propè lumbos, tum vomitum ſuccedere, alvum ſupprimi, & clyſterum beneficio excerni compactas feces bubularum inſtar: quæ nonnisi colicæ paſſionis indicia eſſe poſſunt, in qua vomitus excitatur propter conſenſum cum ventriculo, per tunicam quam habent communem à peritonæo: ſupprimitur verò alvus, propter immodicam inteſtini coli extenſionem cujus ratione prohibetur conſtrictio fibrarum ipſius tranſverſarum.

Nec eſt difficile conjectare à qua materia colicus dolor excitetur. Nam qualitas doloris, & tempus durationis palam faciunt ipſum fieri à flatibus, cùm ſit extenſivus, & horam tantum, vel duas duret; flatus autem hi elevantur à materia pituitoſa craſſa, viſcida, & copioſa in eodem inteſtino colo ſenſim & ſenſim collecta; quâ de cauſa continue pondus in illa parte & frigiditas moleſta ſunt. Coacervatur vero eadem non magis per generationem, quàm per receptionem à ventriculo imperfecte cibos concoquente, propter intemperiem frigidam, & humidam ipſius, cujus indicium eſt oblectatio illa ex frigidorum & humidorum uſu tempore ſanitatis, ſputum fere continuum, & languidus cibi & potus appetitus. Hinc fit, quod urgente dolore evomit non ſolùm cibum aſſumptum, ſed etiam multam pituitam craſſam & viſcidam, urinaſque albas, crudas & tenues excernit, cruditatis indicia, non tantum in primis viis, ſed etiam in venoſo genere. Neque mirum quod dolor exacerbetur magis à cibo, tunc enim & cibi calor, & naturalis ad interna recurrens, agenſque in materiam pituitoſam, multam inde flatuum copiam ſuſcitat, qui poſtea inſigniter extendentes inteſtinum, dolorem excitant; Paſſioni autem frigidæ calida & inflammatoria ſucceſſit. Verùm in qua parte, & quomodo per alvum, & urinam ſe prodat, acriori eget inveſtigatione. Hic enim eſt affectus princeps de quo conqueritur & qui ad ſe potiſſimum curationem trahit. Nam quòd inflammatio præceſſerit, indè colligitur, quod 20. diebus à doloris paroxyſmo, urinæ coloratiores redditæ ſunt, & feces duriores, quòd ſucceſſerit ſitis, febris continua cum obſcuris exacerbationibus, ac tandem apparuerit excretio puris, quod nunquam fit, niſi ab ulcere, vel abſceſsu. Ulceris vero nulla ſuſpicio, quia nulla præceſſit excretio cruenta ulceris incipientis indicium: Abſceſſus autem ſupponit inflammationem, de qua dubium in qua parte ſedem habuerit, ut ex illo ſubortum ſit ulcus. Dicit enim Hippocrat. 4. Aphor. 75. quod ſi *qui ſanguinem aut pus meiat, renum aut veſicæ exulcerationem ſignificat.* Verùm nullum eſt ulcus in renibus, quia nullus ibi dolor: *ubi autem dolor, ibi morbus.* Neque in veſica, quia veſicæ inflammationem ſubſecuta eſſet urinæ ſuppreſſio, dolor acutiſſimus, & excretio puris per urinam, non per alvum; fuerit ergò in aliqua parte ventris inferioris, circa umbilicum ſcilicet: Ibi enim dolor, & gravitat, quæ invaleſcunt, dum validius comprimitur pars affecta. Hæc autem alia eſſe non poteſt, quàm pancreas, vel meſenterium, quod cùm ſit receptaculum ſanguinis craſſioris, & melancholici, illius potiſſimùm qui per internas hæmorrhoides ſolet expurgari, non difficili negotio in patiente noſtro potuit inflammari ex continua calidorum applicatione: ſuppreſſis præſertim hæmorroidibus per quas expurgabatur hic ſanguis ſtatutis temporibus, qui multâ copia generatur ob temperamentum jecoris, & totius calidum, & ſiccum. Eſt enim gracilis & venoſus,

atque

atque ætate conſiſtente 40. annorum: quem poſteà per abſceſſum diſruptum expurgari poſſe per alvum planum eſt, cùm venæ plurimæ per meſenterium ſparſæ, meſeraicæ dictæ inſerantur in inteſtina, in quæ hanc materiam evomere poſſunt. Quod contigiſſe memini puero illi nobili, qui ſex ab hinc menſibus patitur abſceſſum, & excernit per alvum purulentam materiam modò ſinceram, modo fecibus permixtam, majori aliquando vel minori copiâ. Cujus excretionis meminit Fernelius 6. Pathol.7. Benivenius de abditis morborum cauſis cap.33. Dodoneus, & Petrus Foreſtus lib.21. Obſervat. primâ. Neque eſt difficile determinare cur per urinas excreta ſit materia purulenta. Ab eodem enim trunco arteriæ magnæ deſcendentis emanant propagines ad meſenterium, omentum, & inteſtina, à quo oriuntur rami ad renes diffuſi, arteriæ ſcilicet emulgentes. Qua ratione empyema thoracis per arteriam venoſam, cor, & arterias emulgentes expurgatur per urinam, teſte Galen. licet rariſſime contingat, quia brevior per alvum via eſt. Verum cum adeſt multa materiæ copia, utique non repugnat, ut in caſu præſenti: Ideò nunc excernitur materia hæc per alvum, & urinam: quanquam per urinam etiam excerni poſſit à ramis venæ portæ ad jecur tranſmiſſa, & ab ipſo ad venas emulgentes: quod tamen rariſſimè fit, cum plurimum hæc materia per alvum expurgari ſoleat. Et hæc de eſſentia & cauſis horum affectuum.

Qui ſanè ſunt graviſſimi, & difficillimæ curationis ob durationem ipſorum, & indicationes contrarias. Habitus enim corporis refrigerantia exigit, dolor vero colicus calefacientia.

Pro horum autem curatione quatuor ſunt agenda; detergenda eſt ſanies in meſenterio, & inteſtinis concluſa; diſcutiendi flatus, conſolidandum ulcus, & contemperanda intemperies frigida ventriculi, & inteſtinorum per calefacientia, præmiſſa primarum viarum expiatione. Quæ præſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Inter chirurgica præmittenda eſt venæ ſectio ratione totius, aperiendæ venæ hæmorrhoidales ratione evacuationis ſuppreſſæ; inurendus fonticulus dextro interno femori ratione diverſionis; & applicanda magna cucurbitula cum multa flamma, quæ inſtar incantamenti eſt in diſcutiendis flatibus ex Galeno.

In Pharmaceuticis præmittenda ſunt univerſalia præparantia, & purgantia, Viro Doctiſſ. experientiâ probata; atque in iis primas ſibi vindicat. Hiera picra Gal. & Rhab. cùm in ſubſtantia, cum paſſulis, tum in infuſione cum mell. roſ. ſol. mox exhibenda aqua Tettutiana quatriduum ad lib.4. quâlibet vice, cum cremore tartari, vel melle roſ. ſol. pro deterſione ventriculi, inteſtinorum, & ulceris: in quem uſum ex uſu erit *mulſa, cum lupinis & ſiliquis fabarum*, addita *emulſ. ſem. citri* ratione flatuum, à quibus deveniendum eſt ad potiones vulnerarias à Paræo deſcriptas in magna Chirurgia, non omiſsâ decoctione *ſem. fœniculi, cymini, aniſi* ad diſcutiendos flatus. In quam rem præſenti remedio erunt *aquæ Thermales Aponitanæ*: ex quibus fieri etiam poterit ſtillicidium ventriculo, & toti ventri inferiori, munitis dictis partibus *lana ſuccida imbuta oleo rutaceo & laurino* ex quibus oleis frequentes parabuntur clyſteres; atque inopia *aquæ Aponitanæ*, ſtillicidium ex illis fiet.

Addita congrua victus ratione in rebus omnibus non naturalibus viro doctiſſimo apprime notis. *Benedict. Sylvat. Conſil. & reſponſ. Medic. Cent.* 3.

Sæviſſimi dolores per vices excruciantes Illuſtriſſ. Comitem in ventre inferiori, cum tenſione ventriculi, & hypochondrii dextri, ſiti, & oris amaritudine, à vomitu frequenter ceſſantes, & aliquando ſuborta icteritia remittentes, ut & erumpentibus ſuperiùs & inferius flatibus, ut habetur ex hiſtoria, excitari quidem poſſunt in ventriculo, prout à Viro Excell. ſtatutum video, tanquam parte exquiſiti ſenſus; & intemperie admodum frigida donatæ, cujus ratione fieri poteſt corruptio ad acidum, non raro in ructibus obſervata. Non abs re tamen dolorem hunc colicum pronuntiaverim, non eo ſolùm nomine, quòd dolor præſens ſit in parte dextra, quæ ſola eſt doloris colici ſedes, ex Ludovico Mercato. ſed potiſſimùm, quoniam ut inſignis extenſio dextri hypochondrii, quæ utique ſe proderet magis in hypochondrio ſiniſtro, ſi ventriculus eſſet pars affecta, ratione fundi ipſius ad ſiniſtra vergentis. Accedit, quòd non rarò ſuboritur icteritia, ſucceditque flatuum eruptio ſuperiùs & inferius, atque vomitus ſuperveniens conſtat materia pituitoſa & bilioſa, quæ & per alvum dejicitur. Quæ ſanè licet doloris ventriculi indicia eſſe poſſint, faciliùs tamen conſequuntur dolorem inteſtini coli, in illa parte affecti, ubi deſinunt inteſtina tenuia, & incipiunt craſſa, colon in primis, cujus ortus eſt in hypogaſtrio dextro, unde ſub fundum ventriculi ad ſiniſtram partem diffunditur.

AFFECTIONIS verò ejus cauſa eſt, cùm pituita à ventriculo, tum bilis copia à jecore tranſmiſſæ, non ſine aliqua portione atræ bilis acris valdè, & mordacis, quandoquidem obſervamus jecur in Illuſtr. patiente præcalidum. Quod me quoque judice, primas partes obtinet ad producendum affectum præſentem. Quare ſtatuendum eſt, dolorem hunc provenire ab heterogenea materia, ex qua dum elevantur flatus, diſtenditur non ſolùm inteſtinum Colon, ſed etiam duodenum, ex cujus extenſione occluditur orificium pori fellei, hincque bilis regurgitatio in jecur, & effuſio in totum corpus, tunc potiſſimùm evaneſcens, quando Pharmacorum ope evacuetur materia in inteſtinis contenta; quod ſæpiùs in doloribus colicis accidiſſe obſervavi. Neque objiciat quis Aphoriſticam Hip. Sententiam 5. Aph. 71. *Auriginoſi ſeu Icterici non admodùm ventoſi.* Gal. item in com. qui addit, flatus ex pituitoſa materia generari; cùm præſertim flatulenti à pituitoſo & frigido humore, auriginoſis ſint contrarii, ut pote bilioſis. Auriginoſi enim fiunt vel ex copia bilis in jecore genitæ, ab ipſius fervore, vel ex anguſtia pori fellei ipſam tranſmittentis ad inteſtina. Si fiunt auriginoſi ex bilis copia, non poſſunt eſſe ventoſi ex pituitæ copia in flatus faceſſente: verum ſi icteritia fiat ex ſola meatûs fellei anguſtia, quæ potiſſimùm conſequitur extenſionem inteſtini duodeni, ut in caſu noſtro, auriginoſi fuerint etiam ventoſi: Cenſuerim

rim tamen dolorem hunc potiſſimùm fieri à materia acri, & ea quidem cum bilioſa, tum atrabilari in jecore fervido genita, non ſecùs ac dolor colicus in eodem ægro cauſam habuit immodicum *Scammonii* uſum, quo notho quidem cùm aliquot dies laboraverit, periodicus factus eſt: quod alteri quadragenariæ contingit ex acri materia inteſtinis infarcta, fitque æſtate potiſſimùm ob ambitientis caliditatem, ex Gal. 11. Methodi medendi. Quinimò aliquando colicam Epidemicam hinc ortum habuiſſe refert Paulus Æginta Lib.3. de Re Med. Cap.43. cum dixit hanc colicam a temerario quodam Italo refrigerantibus medicamentis ſanatam fuiſſe. Quibus ſuppoſitis tanquam veriſſimis, mirum non eſt, quòd dolores hi ſint acutiſſimi, quibus nonnunquam accedant animi deliquium, dejectiones item bilioſæ, & quòd ab immodicè calefacientibus noxam capiat, juvamentum è contrario Comes Illuſtriſſ. ab epiceraſticis ipſi à Viro præclariſſimo præſcriptis, *Oleo* ſcil. *Amygd. dulcium*. Et hæc de eſſentia & cauſis hujus affectûs.

Qui quidem eſt graviſſimus, & quem aliquando in paralyſin ſaceſſere aſſeruerunt Græci, Paulus in primis, noſque non ſemel experientia comperimus. Quinimò in arthritidem aliquando deſinit ex Hipp.4. in 6. Epid.3. his prope verbis, *cui inteſtinum in dextra parte, arthriticus factus eſt & quietior fuit: poſt curationem dolore magis fatigatus eſt.* Hoc autem duplicem ob cauſam provenire poſſe addit Gal. in Com. aut quia dolor major minorem obſcurat: vel quia fiat metaſtaſis, & tranſmiſſio materiæ de loco ad locum, ab inteſtino ſcil. ad articulos, & ab his ad colon.

Utcunque tamen, inſiſtendum eſt Medicis præſidiis humorem in inteſtino hærentem evacuantibus, quà copia peccat, quà vero qualitate, contemperantibus, & epiceraſticis, prohibenda eſt fluxio divertentibus humorem fluentem, & ſubaſtringentibus vias, per quas fluit: ac tertiò prohibenda eſt prædicti humoris generatio jecoris fervorem contemperantibus, præmiſsâ primarum viarum expiatione. Idque remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Chirurgica quod ſpectat, ſedato dolore epiceraſticis, ſanguis eſt educendus ex jecoraria dextri brachii, & per vices educendus ad libram circiter. Fonticuli quinetiam utrique interno femori, pro majori revulſione ſunt inurendi.

Pharmaceutica univerſalia lenientia ſint fl. caſſiæ recens extractæ cum ol. lenit. & pulpa tamar. vel ſyr. roſ. cum decoct. pulpæ tamar. vel elect. de ſebeſten ſine ſcammonio. Præparentur aquis cichorii borrag. hepaticæ, & plantaginis; omiſſis mellitis, & ſaccharatis, ne bileſcant. Purgentur rhab. & agar. inciſis, addito ſyr. roſ. ſol. Interim clyſteres carminativi præſcribentur ad diſcutiendos flatus, & epiceraſtica medicamenta, ad demulcendum dolorem, atque in primis oleum amygd. dul. extractum ſine igne. Peractâ hâc evacuatione, & mitigato dolore, duo genera remediorum erunt peropportuna: Primò ſerum lactis caprini, modò dejectorium cum cremore tartari, modò diureticum, cum ſyrup. capill. ven. Secundò aquæ Thermales frigidæ; quales erunt B.V. in agro noſtro; vel *Villenſes* in agro Lucenſi, vel etiam *Ficoncellæ* in agro Senenſi. Calderianæ namque agri Veronenſis impenſiùs refrigerant quàm par ſit, ratione ventriculi. Pro cujus corroboratione, & ſubadſtrictione emplaſtrum de cruſta panis præſens erit remedium, atque fomentum cum ſpongia inſuccata vino rubro auſtero, cui incocta fuerint, mentha, abſinthium, roſmarinus, roſæ, & balauſtia. Tandemque fluxione non ceſſante, nec dolore remittente, ad opiata deveniendum erit, *Theriacam* nempe recentem & pil. de cynogloſſa.

Victu pariter refrigerante, & ſubaſtringente præſcripto, familiari uſu diacydonii ſine aromatibus. *Benedict. Sylvat. conſil. & reſponſ. Medic. Cent.* 3.

Ex illis quæ diligentiſſimè & diſtinctiſſimè enarrata ſunt a Viro per Illuſtri & Excellentiſſimo, compertiſſimum redditur, generoſum patientem quinquagenarium dolore colico ſeti-neri cum febre, & vigiliis ferè continuis; Atque dolorem hunc dependere cùm à flatibus craſſis ex materia pituitoſa elevatis, copiâ genita propter errores in victu, & aliquam imbecillitatem ventriculi catarrhique a capite deſcenſum; cujus magnam copiam excretam vidit vir præclariſſimus; tum, & forte magis ab humore bilioſo in jecore fervido genito. Dolor enim acutus per vices moleſtus, febris aſſidua, vigiliæ, ſitis id manifeſtiſſimè confirmant. Quam ob cauſam refractarius, & valde moleſtus eſt affectus. Humor enim calidus agens in materiam craſſam, & viſcidam, ab ipſa jugiter flatus & vapores elevat, qui diſtendentes hypochondrium, dolorem pertinaciorem reddunt: ut propterea ſtatuere poſſimus dolorem hunc colicum eſſe ex illis, qui ab Alexandro Tralliano propoſiti fuerunt, dependentes à materia bilioſa, quos propoſuit & Galenus. Febris pariter, me quoque judice, ab hujuſmodi materia in venis meſeraicis concluſa, & putreſcente dependet. Quare non ſine ratione de agendis conſulitur, cùm hujuſmodi dolores non raro in paralyſim degenerare ſoleant, prout à Paulo Ægineta proditum. Quos & ego ſæpius obſervavi.

Agendum igitur & inſiſtendum quidem eſt attenuantibus, & detergentibus, ratione humoris pituitoſi, magis tamen refrigerantibus, & humectantibus, cum habeamus ex eodem Æginta, illos tantum evaſiſſe, qui à temerario quodam Italo refrigerantibus & humectantibus fuerunt curati.

Quare repetitis lenientibus ex flore caſſiæ, cum ſpeciebus hieræ picræ; vel ſyr. roſ. cum tamarindis ſuperbibito ſero caprino, evacuandi ſunt humores, prius tamen præparati ſyr. acetoſ. ſimplici, & de acetoſitate citri, cum juſculo alterato cichoraceis, & ſeminibus citri. Purgentur modica infuſione rhabarbari; adminiſtratis interim clyſteribus, modo deterſoriis ex melle roſ. ſol. cum decoctione mercurialis, betæ, furfurum, & florum chamæmeli, modo & frequentius epiceraſticis, puta paratis ex lacte, & ſaccharo rubro, vel aliquando ex cremore hordei, lacte, & oleo chamæmelino, ſuperſedendo à quibuſcunq; adſtringentibus, in augmento febris ſerum caprinum cum emulſione ſeminum melonum. præmiſsa maceratione comæ abſinthii exhibebitur ad unc. viij. circiter.

omen-

omentum caſtrati imbutum oleo violato, & chamæmelino erit ex uſu. Magna item cucurbita cum flamma appoſita eſt inſtar incantamenti, ex Gal. perſeverante febre, ſanguinis eductio ex venis ſedalibus mihi probatur. Superſedendum vero veſicantibus, propter vigilias quarum cauſa laudanum tuto exhiberi poterit; conferet enim ratione doloris, prout etiam Theriaca recens. Quibus reſpondeat congrua victus ratio. *Benedict. Sylvat. Conſil. & reſponſ. Medic. Cent. 3.*

Dolor ille perforans veluti, quo referunt frequenter torqueri admodum reverendam Veſtalem in dextra parte abdominis, intra coſtas mendoſas, quanquam cenſeri poſſit, non nimis colicus, quam nephriticus, cum in eadem regione contingere poſſit renibus male affectis; ut propterea Galenus ipſe crediderit ſe nephritide laborare, dolore perforante excruciatus, cum tamen divexaretur colica, ut refert ſecundo de locis Affect. 5. Viro tamen clariſſimo, & de re medica bene merito acceſſerim lubens, dolorem nobilis Veſtalis colicum eſſe ſcribentis, cum præſertim in hiſtoria referatur, dolorem percipi non in regione, ſed ſupra regionem dextri renis, in qua parte adnectitur inteſtinum colon ipſis lumbis. Neque urinarum color albus, & ſplendor negotium faceſſent: quia tales etiam conſpiciuntur in colica paſſione. Quod ſi dolor occupet ampliorem locum, ſi juvatur a clyſterum uſu; feces ſupprimuntur, ſuccedit vomitus, neque deſunt & alia colicæ indicia, quæ prætermittuntur, nos tamen de parte affecta certiores reddunt, pronuntiabimus affectum propoſitum eſſe colicum.

Qui quidem licet plures agnoſcat cauſas, plurimum tamen provenit à materia frigida, & humida, vel vaporoſa, vel ab utraq; ut in præſenti caſu ſiquidem exiſtimamus principem cauſam hujus doloris eſſe pituitā vitream; minus principem eſſe flatus, vel vapores craſſos, quia a vaporibus & flatibus nati extenſivi dolores, à pituita vero vitrea perforantes, quales ſunt religioſiſſimæ Virginis ſacræ; quibus & Galenus ipſe conflictatus eſt, atque liberatus per excretionem humoris vitrei, ex eodem loco citato. Erit igitur affectus hujus patientis triſtis ſenſus inteſtini coli, dependens à copia pituitæ vitreæ, non ſine aliquā flatuum copia. Neque eſt difficile reddere rationem, cur flatus ibi colligantur copioſi. Elevantur enim ab humore crudo, & pituitoſo in inteſtinis diutius coacervato, cùm genito ex vitiata coctione, ob labefactatam ipſorum intemperiem a præſentia humoris frigidi, qui eò confluxerit, tum ab aliis partibus tranſmiſſo, frigida & humida intemperie affectis; qua totum corpus laborat a naturæ primordiis; cerebro, & ventriculo non exceptis, adaucta quinetiam ab imminuto calore ætatis decurſu, ut ex ſignis in hiſtoria propoſitis colligere eſt: Quod ſi jecoris vaſa ſint obſtructa, refert Vir clariſſimus obſervari duritiem aliquam in dextro hypochondrio, patebit magis cauſa copioſæ collectionis humorum crudorum in inteſtinis. Cùm enim a jecore per porum felleum tranſmittatur bilis ad inteſtina, ad ſollicitandam ipſorum expultricem, contigit, ut propter obſtructiones ipſa non tranſmittatur; quæ etiam pauca copia gignitur, ob jecoris intemperiem frigidam, ut hoc nomine torpeat veluti inteſtinorum expultrix; cujus ratione ſenſim & ſenſim multa pituitæ vitreæ, & alterius generis copia colligitur in ipſis; quæ poſtea dolores infert frequentiſſimos. Bilis ſiquidem non impedit ſanguinis diſtributionem per univerſum corpus, quia hæc fit a facultate naturali expultrice venarum, & ſubſtantiæ jecoris, concurrente etiam attractrice aliarum partium alimento carentium, atque ſeroſa humiditate attenuante ſanguinem jam genitum, quo facilius ſubiens tenuia vaſa, poſſit pervadere omnes corporis partes; ſed ſolum expultricis inteſtinorum muneri officit: qua ratione, qui obſtructum habent porum felleum, doloribus colicis ſunt maxime opportuni.

Quibus ſic conſtitutis de eſſentia & cauſis horum affectuum non eſt difficile colligere curationis hujus difficultatem, cum quia intemperies naturales jam confirmatæ ad 43. uſque annum ſunt fere inſuperabiles, frigida præſertim ventriculi partis ſcilicet exanguis; & membranoſæ, ſemper frigidæ, quæ propterea difficillime incaleſcit, tum etiam quia ætas declivis corpus reddit frigidius. Sicut enim in juventute conſervatur calor, etiamſi humiditatis aliquid pereat, quæ præteritis ætatibus erat ſuperflua, ita & ætate ad ſenium vergente, qualis eſt patientis Adm. Rev. calor langueſcit; ut propterea augeat curationis difficultatem. Attamen ſi præſidiis uſa fuerit generoſis à viro clariſſimo præſcriptis, & a nobis proponendis rectamque inſtituerit victus rationem, ſpero fore, ut a prædicto affectu relevetur.

Quo autem voti compotes fiamus; ventriculus primò, & inteſtina ſunt ab excrementis pituitoſis, expurganda: quod ut facilius fiat, ſunt incidenda & attenuanda: obſtructiones deinde jecoris ab humoribus itidem craſſis, viſcidis, & lentis ſunt reſerandæ uſu attenuantium, incidentium, & abſtergentium; atque ita totum corpus eſt expurgandum univerſalibus purgantibus, ratione capitis, errhinis ſcilicet & maſticatoriis. Tandem intemperies ventriculi, cerebri jecoris, & totius, quantum fieri poteſt; contemperandæ calorificis, & exſiccantibus. Quod ſi id conſequi in totum non poſſumus, ut mihi perſuadeo; avertenda ſaltem erit materia jugiter genita ab inteſtinis ad alias partes non tamen hæc ſunt corroboranda, cum ſint convenientia totius corporis, & emunctoria omnium partium. Præſidia verò expromemus ex fonte Chirurgico, Pharmaceutico, & Diætetico.

Chirurgiam quod attinet; ſi agatur de ſanguinis miſſione, nullus ſane illi eſt locus, ratione affectus principis propoſiti: Quia tamen menſes ſunt imminuti, ut referunt; non abhorrerem à levi aliqua ejus eductione, menſibus imminentibus; cùm hi ſuppreſſi obruendo calidum innatum, poſſint augere frigidam partis intemperiem, & præſertim jecoris. Mittetur itaque ex partibus infernis per cucurbitulas alte ſcarificatas, ad uncias quinque, cùm ſit valdè pinguis, exileſque venas habeat. Fonticulos quod ſpectat; præter illum, quem geſtat in coxa, alium curarem inurendum brachio ſiniſtro, quò divertatur materia à capite & ventriculo fluens ad inteſtina. Quandò

enim

enim copioſiùs coacervatur excrementitia materia, & in multis partibus, paranda etiam ſunt emiſſaria jugiter eandem expurgantia. Neque metus eſt a majori refrigeratione. Nunquam enim obſervatum, refrigerari corpus ex evacuatione materiæ ſuperfluæ, quin potiùs ex accidenti calefit, dum evacuata materia frigida, partes ſolidæ fiunt ab illa immunes, quarum aliàs augebat intemperiem. Quinimo ſi hi non ſufficerent, & tertium pararem in ſiniſtra coxa, quo copioſiùs manaret indè materia, quæ in hoc corpore valdè exuberat. Quod tamen judicio Viri Excellentiſſimi committo præfecti curæ nobilis hujus Veſtalis. Atque hæc ex Chirurgicis ſatis.

In Pharmaceuticis alvus cieatur hiera boli formâ, melle roſato ſolut. ſuperbibito, diſſoluto in decoctione ſeminum citri. Præparentur humores oxymelite, primo ſimplici, ſyrupo de mentha, & de corticibus citri ad unciam ſemis in ſingulos. Purgantia blanda erunt. Ventriculus enim frigidus validiora non patitur, præter quam quod agitando violenter materiam in inteſtinis hærentem augerent dolores. Ideo placeret repetita hiera ſimplex cum electuario diacatholico, vel portiuncula etiam diaphænici: atque die poſtero ab hoc purgante, clyſterem pararem ex decoctione carminativa, cum portiuncula utriuſque centaurii, addito melle roſato ſimplici, electuario de benedicta, cum oleo rutaceo, & chamæmelino. Ipſius enim beneficio facilius educetur materia colo inteſtino impacta, quàm aſſumptis per os. Quo uterer etiam in acceſſione ipſa, urgentibus doloribus, tum & clyſtere ex ſolo oleo rutaceo, & chamæmelino ad uncias XIV. mox vero, quò magis emundentur ventriculus, & inteſtina ab hujuſmodi materia, propinanda eſt aqua Tettutiana quatuor dies ad libras quatuor cum unciis duabus mel. roſ. ſol. quin & aquæ ſalitæ quandoque portiunculam ſalis addendam cenſerem, quo magis detergat. Hæc enim quà detergendo, quà flatus digerendo, & calefaciendo ſummopere proderit. A quibus jecoris obſtructionibus occurrendum eſt internis, & externis. Et quoad interna ſyrupus exhibeatur paratus ex uncia ſemis oxymelitis compoſiti, ſyrupo de cichorio cum rhabarbaro, & de betonica compoſito, additis unciis tribus decoctionis ex mentha, betonica, agrimonia, & radice fœniculi. Quinimò devenirem ad trochiſcos de rhabarbaro, & de eupatorio, Pilularum formâ exhibendos ſingulis diebus ſtatim ante hunc ſyrupum. Purgandum poſteà erit corpus infuſione rhabarbari, & agarici in decoctione aniſi, ſchœnanthi, dauci &, ſpicæ, addito melle roſato ſolutivo, & manna. Extrinſecùs inungendum hepar oleo amygdalarum amararum, & de abſinthio cum pulvere agrimoniæ, vino albo, portiuncula aceti, & cera; ſuper addito cerato ex ammoniaco, diſſoluto in aceto; miſſo æſypo, & aliis plus ſatis laxantibus. Quod ſi his non cedat obſtructio, poſſet etiam aliquot dies exhiberi portiuncula chalybis potabilis cum vino parati, alterato abſinthio, mentha, ſchœnantho, agrimonia, radice filicis & aſparagi. Atque dum hæc fiunt, exhiberi poſſunt pilulæ ex Aloë non lota ad ſcrup. I. alternis diebus, non longe ante cœnam. A quorum uſu contemperanda erit intemperies omnium viſcerum calorificis, & exſiccantibus; & quidem intrinſecùs conveniet, vel jus galli antiqui, ex præſcripto Viri præſtantiſſimi, vel ſimplex decoctum ex ligno ſaſſafras & china; ita ut quilibet ſyrupus admittat drach. I. radicis chinæ, unc. I. ligni guaiaci & ſcrup. I. ſaſſafras, facta infuſione conſuetâ, atque additis aperientibus & calorificis, ut mentha, abſinthio, betonica, & ſchœnantho, quem tempore frigidiore aſſumet bis in die, ſudorem etiam tunc ſaltem ſemel in die excitando, cum victu tenui & attenuanti. Sic enim intemperies corrigentur, & ſuperflua humiditas totius & partium abſumetur. Quo tempore poterit etiam radice cyclaminis in naribus detenta turundæ formâ caput expurgare, nec non & maſtiche cum ſtaphiſagria, cera & ſaccharo, confectis globulis, in ore volvendis, & continuò dentibus atterendis. Atque tunc etiam utetur pilulis de hiera cum agarico, & maſtichinis octavo quolibet die 30. dies circiter; non omiſſa conſerva ex abſinthio Pontico, & roremarino, cujus aſſumet unciam quolibet mane ab uſu decocti propoſiti. Horum enim ope affectus præſentes removebuntur, & contemperatis intemperiebus, ab imminentibus præſervabitur patiens religioſiſſima: ſi tamen rectam victus rationem à Viro Clariſſimo propoſitam religioſè obſervaverit. Atque hæc eſt mea ſententia in caſû præſenti. Faxit Deus, ut ad vota ſuccedant. *Bened. Silvat. Conſil. & Reſponſ. Medic. cent. 3.*

Quemadmodum ex ſitu partis dolentis compertiſſimum fit dolorem, de quo conqueritur patiens Illuſtriſſ. eſſe colicum, prout ſtatutum eſt a Viro præclariſſ. ita ex ætate juvenili, temperamento calido & ſicco, efflorеſcentiis pruriginoſis præteritis, nunc evaneſcentibus, variiſque ac arduis negotiis, quibus dedit operam, exiſtimandum eſt dolorem præſentem provenire à bile prædominante, in jecore fervido genita, tranſmiſſa cum ad ventriculum, tum & magis per porum felleum ad inteſtina, in quibus pituitoſa materia craſſa, & viſcida in ventriculo impensè frigido genita, quod ex intenſo appetitu, & tarda concoctione facilè innoteſcit. Quam ob cauſam dum invadit affectus, ipſi accedit anxietas ventriculi, ad cardialgiam vergens, hypochondriorum item tenſio, dependens à flatuum copia cum pituitoſorum, tum melancholicorum ex prædictis humoribus elevatorum ab excedente calore bilis, ratione qualitatis prædominantis. Accedit & alvi adſtrictio, & ad vomitum propenſio.

Atque ideò præſens affectus ſummo ſtudio curandus eſt. Periculum enim imminet, ne in cardiacam paſſionem faceſſat, ſi os ventriculi petat materia morbifica, vel in iliacam paſſionem & volvulum, ſi vomitus convaleſcat, in paralyſim quinetiam, prout non rarò contingit, dum à bile prædominante attenuata pituita, facta metaſtaſi, tranſmittitur ab inteſtinis ad ſpinalem medullam, critico quodam ritû, cujus Trallianus & Paulus Ægineta lib. 2. cap. 16. meminere: neque negavit Galen. dolorem colicum à biliosa materia quandoque fieri, ut patet ex 12. Methodi medendi cap. 7.

Quare pro ipſius curatione evacuanda eſt materia peccans, attenuata prius, & inciſa; con-

contemperandus eſt fervor jecoris, aſtringentibus intercipienda eſt fluvio, alvuſque lubrica ſervanda.

Atque ideo ex Gal. & Pauli Æginetæ conſilio Hiera picra. Gal. eſt exhibenda, ad drach. ij. cum uncia ſemis floris caſſ. recens extractæ. Solo namque hieræ uſu liber evaſit ille, de quo Gal. 11. illo methodi verba fecit. Præparandi ſunt humores aqua cichorii, borraginis, betonicæ, ſeminibus citri; cum ſyr. de acetoſitate citri. Purgentur rhab. infuſo in aqua cichorii, cum ſpica, & ſyr. roſ. ſol. Mox pro majori primarum viarum expiatione, in uſum veniat Aqua Tettutii; cum ſyr. roſ. ſol. quæ ex literis Viri clariſſimi ad me datis, triduo jam epota feliciter permeavit, & primâ die pellucida fuit excreta; ſecundâ die utcunque turbata, etiam fecibus permixta, ac tertia vice magnæ bilis, & atræ bilis copiæ; cujus ratione biduo ea adhuc uſus fuit, cum non diſſimili excretione: quod magis confirmavit bilis prædominium. Exhibita deinde fuit aqua B. Virginis, cum emulſ. ſeminum melonum & ſyr. capillorum ven. quò facilius per urinæ vias permearet, diverteret humores, & jecoris fervorem compeſceret, prout ſucceſſit. Facto autem fomento & inunctione ventriculi, ita corroboratus fuit, ut aliquot annos, immunis vixerit ab affectu, quo antea frequente infeſtabatur. Cæterum poſthabita victus ratione, publicis que negotiis magis in dies addictus, denuò invaſit, a quo tamen non difficili negotio liberatus eſt, evacuata bile iterum congeſta; ut proinde ſperandum ſi Excellentiſſ. Virum convaliturum omnino; ſit in ſex rebus non naturalibus moderatè ſe gererit & præſertim in publicis negotiis curandis. *Benedict. Silvatic: conſil. & reſponſ. Medic. Cent. 3:*

Egregius mercator ſexagenarius, temperamenti ſecundum totum & jecur calidi & humidi habitus, obeſi ſedentariam vitam domi ducens mercium venditum gratia (cùm illi unicus ſit filius, & quidem extra urbem mercaturam faciens) craſſis & frigidis cibis ſemper uſus, necnon fructibus, & vinis craſſæ ſubſtantiæ ac recentibus delectatus, tribus abhinc annis vomitibus pituitoſis obnoxius fuit; quibus ſex abhinc menſibus omnino ſuppreſſis; hoc ineunte hyemali tempore ventris doloribus corripi cœpit, a dextero Rene in ſiniſtrum diffuſis, adeo ut Zonâ quâdam præcingi ſibi videretur, atrocioribus equidem modo cum quodam ſenſu gravitatis, modo cum diſtenſione & inflatione, ventriſque rugitibus, nauſea, vomitu, & alui ſtypticitate, qui nec remediis plures dies adminiſtratis ceſſerunt, quinimò immani nonnunquam cruciatu invadebant, ut pars veluti terebra perforari videretur. Tandem tamen ceſſarunt, copioſis erumpentibus flatibus, & primò evacuationes fæcum alui innatantium, bubularum conſiſtentia, inde excretione copioſæ pituitæ, craſſæ, viſcidæ, & glutinis, imo & vitri ſpeciem præ ſe ferentis. Verum menſe elapſo rurſus dolores iidem recruduerunt, copioſis prægreſſis eructationibus, ventris murmure pituitæ expuitione & ciborum faſtidio, à quibus pariter flatuum & pituitæ ejuſdem ſpeciei evacuatione, Clyſteribus carminativis, & ex calidis Oleis paratis ſolicitata liberatus fuit.

At quoniam vires valde labefactæ ſunt, & de eorundem recurſu gravis metus impendet, ideo Pat. egregius à nobis præſervationem, & ſi dolores recurrerent, curationem expoſcit.

Ventris dolores quibus per intervalla divexatus fuit vir iſte, proprie colici à parte affecta nuncupandi ſunt licet Ilei nomine eoſdem plerique complexi ſint & præſertim Diocles Cariſtius apud Celſum, Colon enim ut plurimùm eſt pars affecta, unde à Celſo *Morbus inteſtini plenioris* fuit nuncupatus. Et quamvis Gal. Medicos reprehendat, ut populares, qui vehementiſſimos quoſque dolores in qualibet parte abdominis Colo adſcribunt, nobis tamen ſummopere placet loquendi formula. Avic. dicentis. *Et in Colo quidem inteſtino accidit colica, ſecundum plurimum.* Mox ſubdit *Et colica quidem ſecundũ veritatẽ habet ſuam cauſam in inteſtinis groſſis.*

Quare ut colicus dolor dici mereatur, ſat ſit, in craſſis inteſtinis excitari, prout iliacus in tenuioribus, licèt noſtro caſu proprie & exacte colicus appellandus ſit; cùm in inteſtino Colo fuerit. Symptoma equidem in actione Animali Tactrice depravatè læſa in quo, quoniam ob dolores inteſtina in ſeſe contrahuntur, aliud in excretis præter naturam immoderatè retentis ſequitur. Et quidem colicum nobis manifeſte demonſtrant qualitas doloris terebrantis, & palo infixo ſimilis, nec non ſedes ejuſdem, Colon ſcilicet inteſtinum, a dextra parte in ſiniſtram exporrectum, ac protenſum. Et licet adeò Nephritico ſimilis ſit ut Gal. in ſemet ipſo fuerit deceptus, lapidem in vretere ſibi concludi exiſtimans, cum tamen clyſtere ex oleo rutaceo injecto vitream Praxagoræ pituitam excreverit; & liberatus fuerit, attamen colicus dolor multò atrocior eſt nephritico, prout & illius ſymptomata, nauſea ſcilicet vomitus; & alui ſtypticitas, ſæviora quàm Nephritici. Sequentia quoque colicum dolorem teſtantur; cum flatibus erumpentibus & vitrea pituita evacuata ceſſaverit, prout in nephritico, arenoſa in urinis ſubſidentia, quæ ex eodem Gal. omnem quæſtionem dirimit.

De cauſa non eſt quòd dubitemus; morbum enim oſtendit ſanatio. Fuit igitur pituita vitrea copioſis flatibus immiſta; quorum cauſa ructus, ptyaliſmi, pituitæ vomitus, nauſea & dolores præceſſerunt. Hanc autem ſemper produxit & fovit victus ratio; pituitæ generandæ opportuna, craſſorum nempè ciborum uſus, vini craſſæ ſubſtantiæ potus, vita ſedentaria ætas quoque, temperamentum, corporis habitus, & tandem anni tempus, quæ omnia pituitoſi etiam humoris præſentiam confirmant. Hinc dolor plurimùm gravans, licet ob flatuum cum pituita miſtionem; quandoque etiam diſtendens, & vehementius divellens, cum in flatione, & rugitibus evaderet, prægreſſo fructuum fugacium uſu, & copioſo muſti potu. Neque de flatibus dubitandum, cum excrementorum flatulentorum innatantium, & copioſæ eorundem evacuationis per alvum certiſſima habeamus indicia quos tamen flatus, non inter inteſtinorum tunicas, ſed in eorum cavitate concludi credendũ lethalibus ferè alioquin torminibus & cruciatibus futuris. Neq; cũ aliquibus mirari ſubit, tantâ dari in viventi corpore frigiditatem, ut inde vitrea pituita actû & potentiâ

frigida procreari queat. Etenim cum humor ſit maximè crudus, deſtituitur à natura, atque à proximo reſolvente calore, magiſque in dies craſſeſcit, donec craſſiſſimus, adeòque caloris non capax, frigidus evadat. Verùm non poſſibile ſolum, ſed & neceſſarium omnino, frigidam pituitam colicos dolores excitare, hancque vel ut humidam, vel ut frigidam: non ut humidam, ex ipſo Gal. ergo ut frigidam: vehementiſſimi namque dolores ab activis qualitatibus pendent. Neque quis credat, hujuſmodi dolores fieri poſſe a frigida inteſtinorum intemperie: non enim tam citò ſedarentur: neque pituita per alvum excreta ceſſaret.

Hinc autem affectus magnus eſt ratione eſſentiæ, unde quidam coli dolore vexati, animi deliquio extincti ſunt, aut ſe ipſos interfecerunt, ut narrat. Gal. cui quandoque etiam Iliaca paſſio ſupervenire ſolet; quinimò & Hydrops ſicca, & nonnunquam etiam in Paralyſin & Arthritidem, ſi humores tenues fuerint, deſinit. Neque in noſtro Sene periculo vacat, cum vires magnopere proſternat, undè facilis ſit in Lipothymiam lapſus. Quare ut hanc prævertat, auxilium implorat.

Pro præſervatione itaque præmiſſa accommodata primarum viarum expiatione, totoque venoſo genere cruditatibus expedito, frigida & humida ventriculi atque inteſtinorum intemperies corrigenda eædemque partes roborandæ.

In quem finem efficax fuerit Aqua Tettuciana, quinque vicibus exhibenda. Inde paretur decoctum in jure Galli antiquioris, Medulla Guaj. Ligno lentiſc. & Saſſafr. alteratum, cui præmittatur bolus ex Mithrid. confect. & Sale Menthæ, quibus 30. diebus aſſumptis, ad Thermas Aponenſes Pat. deducendus, ut ſulphureas eas Aqu. 12. aut 15. diebus hauriat, dejectorias potiſſimùm, quæ tamen poſtremis diebus etiam diureticæ prodeſſent. Tandem magna Antidota in uſum revocet iterum aut tertio, qualibet hebdomada, obeſum enim totum corpus calida & ſicca medicamenta facilè tolerat.

At ſi fortaſsè, his non ſufficientibus, recrudeſceret affectio, curatio duplex eſſe poterit. Coacta ſcil. & regularis. Coacta locum habet atrociſſimis urgentibus doloribus, Anodynis, imò & Narcoticis perficienda, undè Gal. ait, *licet ego omnium maximè ab uſu graviter ſopientium abhorream, ea tamen in colico vehementiſſimo exhibeo.* Quod repetit his verbis cogente dolore ſtupefacientibus neceſſario utor. Ad quæ tamen deveniendum non eſt, niſi poſt alia medicamenta incaſſum adhibita: *Dolores enim ſedant, ſed diſpoſitiones non ſanant.* Hinc Aëtius conſiderat ſtupefacientia calidis humoribus magis conferre, frigidis vero nocere, quia illos cogunt, atque incraſſant, & valdè refrigerant. Ita Trall. & Paul. ſcripſerunt, quòd à ſtupefacientibus humor frigidus craſſior & ad motum ineptior evadit, inteſtinorum tunicæ denſiores redduntur, & tandem auctâ diſpoſitione prorogant morbum. Quare nobis Anodynis utendum, miſſis quoad fieri poterit Narcoticis. Anodyna autem ſint interna & externa. Inter interna jus pingue cum gutt. olei Chamæm. habetur pro ſecreto. Oleum item Amygd. amar. oleum de Lino. Clyſteres ex decoct. chamæm. Anethi, Melil. Pariet. addito oleo chamæm. & Vitellis ovorum. Inter externa oleum Amygd. chamæm. Lil. alb. pinguedines, omenta ſuilla, Vitulina, jam dictis oleis imbuta, & ex Trallian. fomenta magna ſpongia valdè laxantia.

His non ſufficientibus, mitiora quoque Narcotica uſurpanda, intrinſecus & extrinſecus. Intrinſecus Ther. rec. Nepenth. Querc. & Phil. Rom. inſignis in hoc affectu prærogativæ. Per ſedem quoque injici poterit ol. Amygd. in quo Phil. Rom. rec. ad ℥ij. fuerit diſſolutum. Poſt horum autem uſum, jubet Gal. ut noxa calidis emendetur. Quare infundatur clyſter vel ex oleo Rutaceo, vel ex vino Cretico aut Hiſpanico. Extrinſecus Viri celebres ſecreti loco habent gelidam aquam affatim ventri affuſam, quod tamen Hippocrati debent, nam frigida largè affuſa corpori inducta dolorem ſolvit.

Legitima vero atque regularis curatio cauſæ ablationem ſpectat. Quare omnium primò occluſio auferenda, alvum molliendo, & fæces laxando. Secundò pituita educenda. Tertio flatus diſcutiendi. Quarto inteſtina calefacienda, & roboranda.

A clyſteribus autem medela exordienda, ita paratis.

℞. Decoct. malv. mercurial. flor. Chamæm. Pariet. Betar. ℔ j. mell. roſ. ol. Chamæm. an. ℥ iij. Vitell. ov. nu. ij. ſine ſale m. pro clyſt. cui ſi non ſuccedat evacuatio, repetatur alius ex ſolis oleis, aut Amygd. aut Chamæm. addito butyro rec. quem detineat Pat. tota nocte, aut die, appoſitis interim extrinſecus aliis emollientibus. Quòd ſi nulla fæcum evacuatio ſequatur, leniens aliquod præbendum; quoniam verò plura lenientia ſæpe fruſtrà exhibita fuiſſe vidimus; Ideo tutiſſimum medicamentum, pluries a nobis expertum, Mannam pinguem proponimus, ad ℥v. in jure cinnam. alterato diſſolutam, ſuâ namque pinguedine, humectatione & partium ſubtilitate, laxat, penetrat, & fæces emolliendo expellit, cui ſi fortè alvus non cedat, exhibeatur oleum Amygdal. ab ℥viii. uſque ad integram libram.

Expedito inteſtino fæcibus, pituita tenax eſt præparanda mell. roſ. ſol. ſimp. & oxym. addita aqua Vitæ, Aniſ. aut Juniper. vel etiam Aqua cinnam. Præparata vero evacuetur hiera picra Gal. ad ʒ ij. cum Elect. lenit. rec. Quòd ſi interim alvus rurſùs ſuppreſſa fuerit, tale præbeatur medicamentum.

℞. Elect. Diaphæn. ʒß. Spec. hieræ ſimpl. ʒ ij. Philon. Rom. ʒß. M. F. b. ſedato namque dolore, meliùs & faciliùs laxantur inteſtina, & excrementa ejiciuntur. Quòd ſi perſiſtat affectio, repetenda erit præparatio, hoc modo.

℞. Decoct. Veronicæ à Cratone commendatæ, menthæ virid. ab Aëtio, Rad. Imperat. ℥v. Olei Zedoar. gutt. v. m. pro ſyrup. Zedoaria, namque adverſus vitream pituitam potentiſſima eſt. Indè validioribus repetatur purgatio, quicquid dicant magni viri, iis enim uti licet ſedato aliquantiſper dolore, minorata materia, eâdemque ſatis præparata. Quare præbeatur eſſentia Troch. Alhand. vel ſpir. Vitæ aureus Rulandi, quæ ſi præſto non fuerint.

℞. Elect. Diaphæn. ʒ ij. pilul. Aleph. ʒ j

Tot.

Trochiſc. Alhandal. Caſtor. an. gr. iij. M. F. b.

Tertia intentio erat flatuum diſcuſſio. Sic cucurbitula apud Gal. cum multa flamma umbilico admota, veluti incantamentum flatus diſcutiens, dolores momento temporis ſedavit, quæ tamen efficaciùs operatur, ſi antequam applicetur, in vinum malvaticum calidum immittatur, vel ſucco allii crudi intrinſecus illinatur. Per os cuminum commendat Aëtius a ℥j. ad ij. in Vino Cretico, oleum cumini, oleum Croci. Ol. e floribus Chamæm. per deſtill. è baccis item Junip. aut lauri ad aliquot guttulas in jure. Potentiſſima eſt tinctura cort. Aurant. ſpiritu vini extracta. Allium quoque ab aliquibus commendatur exemplo illius Ruſtici, qui ſolius Allii eſu, & mero meraciori a colica frigida ſeipſum liberavit, quod propterea a Cœlio Rhodigino Theriaca Ruſticorum fuit appellatum, ejuſdem efficaciæ in illis, ac in nobis Theriaca.

Tandem ventriculo & inteſtinis aliquod robur conciliandum uſu vini abſinth. vel Aq. vitæ Juniper. Valet præterea Zinziber conditum, Amygd. amaræ, rotulæ ex oleo de citro, Aniſor. Caryophyl. Extrinſecus, umbilicus inungatur Zibetto cum oleo nucis Miriſt. vel Balſamo Galbani Terebinthinato, nec non oleo de Baccis Juniper. A proprietate juvantia non ſunt ſpernenda, præſertim a Viris fide dignis experta. Sic a Gal. commendantur Cicadæ tres cum pipere ana, cui ſubſcripſit quoque Aët. Mirabilis habetur lapis Hyſtricis, Aqu. chamæm. diſſolutus, ſed omnibus præcellit ſtercus lupinum de quo mirabilia refert Gal. hoc enim narrat ſe vidiſſe non ſolùm ſanatos, ſed colicæ quoque obnoxios præſervatos, datur autem potu, in vino albo, & potiſſimùm in colica frigida, quod extollitur quoque ab Aët. Oribaſ. atque Trall.

Circa victus rationem Trall. laudat panem cum pipere aut cumino, Paulus allium crudum, & porrum pro agreſtibus. Zinziber conditum plurimùm pollet, jejuno ventriculo comanſum; quandoque buccella panis Aqua vitæ cum cinnam. madefacta. Vinum alb. meracius probat Trall. cui Saſſafras infundere utiliſſimum fuerit. Abſtineat à fructibus, mittat uſum ciborum frigidorum, & craſſi ſucci, & corpus in poſterùm exerceat. Quæ pro ſalute, & præſervatione egregii viri ſatis. *Joh. Raym. Fortis Conſult. & reſponſ. Medicin. Tom. 1. cent. 2.*

Nob. Juvenis 31. annorum agens, temperamenti totius & Jecoris calidi & ſicci, gracilis habitus, longis itineribus aſſuetus, & venationibus quam maximè delectatus, quorum causâ comeſſationibus & compotationibus vini etiam meracioris magnoperè indulſit, ciboſque ſalitos, atque aromatibus conditos in uſu habuit, quinque abhinc annis Diarrhæis biliosis æſtivo tempore obnoxius fuit, quæ tamen æſtate proximè præterita ſuppreſſæ (vix enim incipientes ſtatim ſubſtiterunt) dolores in imo ventre excitarunt, quibus ingens ſitis ad uncta fuit. Quare Pat. turidegens, abſque Medici conſilio, cum vini potus ſitim & dolorem potius augeret aquam è puteo hauſtam largius potavit, cujus ope per alvum admodùm biliosa copiosè dejiciens, omni moleſtia vacavit. Hoc nihilominùs ineunte Autumno, iiſdem doloribus correptus me cum Medico domeſtico, eadem die ad conſilium accivit, qui illum inveni de vehementiſſimis doloribus conquerentem, iiſque vellicantibus & lancinantibus cum ſiti moleſta, imò lingua arida, prægreſſis vigiliis, alvi ſtypticitate, ac vomitu materiæ crudæ primum, mox amaræ & bilioſæ. Obſident autem hi dolores abdomen, tranſverſim ſub jecoris regione uſque ad lienem protenſi, quorum cauſa habita hujuſmodi fuit conſultatio.

Non rarò dolores hypochondriaci, præſertim in temperamentis calidis, & ſiccis, & habitu graciliori, à nobis obſervantur, colicos æmulantes, quorum Fernelius ſe primum auctorem prodidit, colicos illegitimos appellans, in Peritonæo, ſeu membrana ſedem habentes, quod tamen cum aliis pluribus callidus deprompſit ab Hipp. qui in Coacis hæc habet. *Quibus dolores hypochondiorum, Hepatis, & partium circumſtantium, hi, ſi ſanguis excernatur, ſanantur, ſinon, moriuntur, quia metus eſt inflammationis.* Noſtro tamen caſu hujus conditionis non ſunt dolores Nob. hunc Juvenem affligentes, infeſtant enim Coli inteſtini regionem, ſuntque terebrantes, & palo infixo ſimiles, vomitibus & alvi ſtypticitate ſtipati, qui propterea dubio procul colici ſtatuendi. Neque Nephritici ullo modo cenſeri poſſunt, cum iis vehementiores ſint, neque ad inguina unquam oblique protendantur, ut Nephritici, neque ulla alteratio, aut læſio in mictione obſervetur, quâ Nephritici laborant, ad eam frequentiùs ſolicitati, & quidem parcioris urinæ, ejuſque ab initio valde tenuis, & ferè aquoſæ, in progreſſu verò craſſæ & turbidæ. Multo minùs de Iliacis dubitari poteſt, quos comitari ſolet vomitus aſſiduus & vehemens, potus incontinentia, & tormina in ſuperiori parte, atque Ilei regione.

De cauſa autem apud vulgares Medicos dubitari poſſet, falsò credentes, colicos dolores ab humore frigido ferè ſemper pendere, cum tamen a calido frequentiſſimè fiant, ut contra illos Trall. exclamat. Quod obſervavit quoque Gal. in illo quadragenario, cui prius, tum intrinſecùs, tum extrinſecùs adhibita fuerant calida remedia, fomenta nimirum, Cataplaſmata, clyſteres cum oleo Rutaceo, Caſtoreum, & mel coctum cum pipere, ex quibus cum deterius ſemper habuiſſet Pat. cognovit bilioſos & acres humores eſſe expurgandos, ut ſanitati reſtitueretur, quod ſpatio dierum ſuccedit. Verùm, quoniam Ars conjecturalis eſt, experimenti cauſa, alimentum priùs ægrè concoctionis, & corruptionis exhibuit, quia forſan & ipſe Collegas Medicos metuebat, cum alias ſolus ab initio accerſitus, illicò tutam & certam conjecturam fecerit de morbi cauſa calida, & acri, quam etiam Hiera exhibita ſtatim ſuperavit.

Calida itaque cauſa certò ſtatuenda, primò enim hanc atteſtantur calidum & ſiccum Jecoris temperamentum, & habitus gracilis, ſecundò vita prægreſſa exercitiis immodicis dedita, comeſſationibus, compotationibus, vini meracioris, cibis calidis atque aromatibus aſſueta, tertio Diarrhææ bilioſæ, tot abhinc annis conſuetæ, & hoc anno tandem ſuppreſſæ, quibus hujuſmodi dolores ſucceſſerunt, denique putea-

lis aqua inconſulto epota, quâ illi omninò ſedati ſunt. Quibus accedunt quoque vomitus bilioſus, oris amaritudo, ſitis cum linguæ ariditate, atque prægreſſæ vigiliæ, hoc idem certo indicio confirmantes.

Quare certi ideæ morbi, atque cauſarum, certa quoque erit ſalutis ſpes, ſtatim a Medicis auxiliis petenda, cum urgeat affectus, neque ferre poſſit inducias, dolor enim acutiſſimus eſt, atque immanis, qui Pat. aliquando præ animi deliquio interemit, aliquando vero ad mortem ſibi inferendam compulit. Præterea noſtro caſu inflammatio, & Iliaca paſſio pertimeſcenda non ſine metû pariter abſceſſus, in quem colicam migraſſe vidit Gulielmus Fabricius.

Statim itaque cura regularis aggredienda, niſi obſtet doloris vehementia, tunc enim *noxa aliqua potius ex Narcoticis medicamentis, quàm mors eligenda, crudelis enim hominis officium facit Medicus ille, qui una cum morbo vitam quoque homini aufert.*

Ideò ſi dolor aut vires valdè proſternat; aut ſubeat naturam cauſæ morbum augentis, aut novi imminentis ſuſpicionem præbeat, Anodynis propriis primò, deindè etiam impropriis Narcoticis ſcil. utendum. Anodyna propria intrinſecus erunt, Jus Althææ, Malvæ, & Flor. Chamæm. Oleum Amygd. ſine igne extractum. Clyſteres ex decoct. Malvæ, Melil. Chamæm. cum vitellis ovorum, ex oleis quoque Amygd. & Chamæm. Extrinſecus verò omenta ſuilla, vitulina jam dictis oleis imbuta, fomenta cum Trall. ex fol. Malv. Chamæm. Anethi, Melil. Rad. Alth. Lil. alb. ſem. lini, Fænugr. in aqua communi.

Quibus non ſufficientibus, ad Narcotica; audacius in cauſa calida, quàm in frigida, ex Aëtio progredi poſſumus, interius & exterius. Interna erunt emulſio ſem. papav. albi, Syr. de papav. Nepenth. Querc. & Philon. recens, Clyſter quoque injici poterit ex decoct. hyoſcyami, & papav. addito oleo Nenuph.

Quamprimùm autem ad curam regularem properandum, refrigerando, & bilioſos ſuccos evacuando, unde Paulus narrat Medicum quendam Siculum omnes dolores colicos refrigerantibus curaſſe, fereque omnes ſanaſſe.

Quòd ſi in fonte Chirurgico, de ſanguinis miſſione verba faciamus, quatuor potiſſimùm caſibus convenire videtur. Primò quidem in affectu inflammatorio. Secundò præſente febre. Tertiò ſi colicæ icteritia ſuperveniat. Quartò ſi in contumaci & diuturno dolore copioſum calidorum humorum affluxum metuamus, quæ conditiones cùm abſint à noſtro Pat. omittenda ideò quælibet ſanguinis detractio.

Ex Pharmaceutico fonte depromenda remedia per os aſſumenda, per ſedem injicienda, & extrinſecus applicanda. In hac verò colica calida Aëtius vomitum provocat copioſâ Aqua tepidâ, nos autem jure Pullæ copioſo tepido. Medicamentum deindè per os exhibendum, quod humorum acrimoniam demulcere, & ventrem laxare poſſit; quod egregiè præſtare poteſt caſſia ad ʒ x. vel xii. cui ſuperbibat ſerum cap. aut Aſin. ad ℔ ij. Et licet Gal. Colicam à mordacibus ſuccis ſtatim hiera picra ſanaverit, ego tamen hiera uti nunquam auſus fui ante humorum contemperationem. Quare hodie Caſſia erit exhibenda, & nocte ſequenti clyſter injiciendus, ex Lacte, & Flor. Caſſ. ad humores contemperandos. In quem finem quoque Gal. quendam colicam patientem, æſtatis tempore, ſiticuloſum, ſolo aquæ frigidæ potu ſanavit, cui ſubſcripſit quoque Aëtius, quorum exemplo ego quoque Venetiis medicinam faciens, ſæpiùs in colicis paſſionibus feliciſſimo ſucceſsu gelidam propinavi. Attemperati humores expurgari poterunt eâdem hierâ picrâ, hoc pacto.

℞. Flor. Caſſ. rec. ℥j. Hieræ picræ ʒj. M. F. b. à quibus horâ exacta hauriantur Seri Aſin. depur. ℔. ij. aut iij. quod Serum ſeqentibus quoque diebus, matutinis horis erit exhibendum & Clyſt. ex Lacte, Butyro, vel ung. Malv. parati injiciendi.

A doloribus autem Pat. liberato, quod paucis diebus futurum ſpero, diatheſis illa, & prava inteſtini diſpoſitio erit auferenda, jecoriſque calida intemperies corrigenda. Quare ſtatim Aquas acidulas Villenſes pluribus diebus; cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſol. præberem, clyſteribus interim ex Flore Caſſiæ eadem Aqua Villenſi diſſoluto injectis.

Extrinſecus quoque refrigerantia, ſed laxantia conveniunt, inteſtinis enim laborantibus, ab adſtringentibus abſtinendum. Quare illinatur venter Oleo Viol. Nenuph. Amygd. Ung. Malv. & in fine quoque Roſaceo. Nonnulli magni Viri linteum commendant frigida aqua madefactum, & ventri appoſitum, quod tamen ſoluta alvo, & fæcibus laxatis, atque evacuatis tutius fieri poterit.

His omnibus aliqua à proprietate juvantia non inutiliter addi poſſunt. Sic Galerita toſta & comeſta dolores ſedat, ſed & elixa repetita, quam approbat quoque Aëtius, & cujus cinerem ad cochlearia duo exhibet Trall. Lupi quoque inteſtinum optimum, cum Cornu Cerv. ex Avic. & Rhaſi. Ego vero quandoque exhibui cinerem Gammarorum, Aſtacorum, ad cochlear, & quidem cum juvamento. Extrinſecus extollit Gal. ſtercus lupinum inguinibus appenſum, vinculo facto ex pelle Cervina. Neque hæc, ait ipſe Gal. ſunt barbara præſtigia, ſed ſunt ſubſtantiæ, quas alias operari ſum expertus, quod & à Sexto Empirico confirmatur. Avic. verò laudat inteſtinum Lupi eodem modo alligatum.

Circa victus rationem, primo vino omnino omiſſo, Aqua putealis bibenda. Cibus ſit Ptiſana ſine Sale, Lactuca quoque decocta, poma pariter cocta. Ab aceto cum Avic. prorſùs abſtinendum, inteſtinis infeſto. Neque inedia Pat. præſcribenda, ſed parum, & ſæpè potius cibus exhibendus, cauſa namque bilioſa eſt, temperamentum calidum ſiccum, habitus gracilis, & pluries quotidiè cibis aſſumendis eſt aſſuetus. Quæ pro curatione hujus affectus in confirmationem eorum, quæ à Sapientiſſ. Viris adducta fuere dicta ſatis, hoc ſolùm addito, quod ut prævertatur Diarrhæa bilioſa, ad uſum ſit revocanda ſemel ſingulo menſe Pilula ex Aloë ad ℈j. ſub cibi tempus aſſumpta. *Johan. Raym. Fortis Conſult. & reſponſ. Medicin. Tom. 1. Cent. 3.*

Sere-

Sereniſſima Matrona annum agens trigeſimum ſecundum, temperamenti totius calidi & ſicci, fervidioris jecoris, habitus gracilis, ad operationes promptiſſima, arthriticis & podagricis doloribus obnoxia, cruditatibus ſemper ſcatens; poſt intermiſſum ludendi exercitium, necnon viperini juris uſum, incidit jam bis in colicos ſæviſſimos dolores, a quibus ratio, qua præſervari poſſit à te, Vir præſtantiſſime, quæritur.

Si arthriticos ſeu podagricos dolores Dyſenteria ſuperveniens ſolvit, ut in Prorrhet. teſtatus eſt Hipp. qui aſſeruit & in Epidem. idem contingere a doloribus colicis ſupervenientibus, pro certo quoque habendum, non à ſolo capite, ut credidit Fernelius, ſed a venoſo genere etiam Podagram originem ducere, eamque non tantum à bile & pituita commotis, verùm & a ſanguine, à bile, & pituita corrupto, ut diſtinguebat Hippoc. libro de affectionibus. Et licet effectus hujuſmodi per metaſtaſin fieri ab omnibus Medicinæ ſcriptoribus ac Profeſſoribus creditum fuerit, hoc tamen nonniſi impropriè aſſeri poteſt: per deductionem enim ſive diverſionem propriùs id fieri dicendum exiſtimo; ſiquidem materia in venoſo genere collecta, quæ ad articulos ruere jam incęperat, dum ad inteſtina motum & impetum ſumit, ab articulis ipſis divertitur, jam ad eoſdem tranſmiſſa reſolvitur, ſicque dolores podagrici cedunt; non autem cedunt, metaſtaſi facta ejuſdem humoris in articulis actu dolores excitantis, quod facilè quoque confirmare poteſt quandoque humoris paucitas in articulo exiſtentis; copioſa vero ejuſdem ſarcina per Dyſenteriam ipſam excreta, necnon in colicis, medicamentis & clyſteribus ab inteſtinis educta; quod idem contigit in Sereniſſ. Duce, dum cruditates in ventriculo genitæ, bili à fervido jecore productæ, aſſociatæ, & in venis collectæ, non ampliùs ad articulos tranſmiſſæ, ſed ad centrum & inteſtina converſæ, & in iiſdem detentæ, craſſefactæ, ac magnâ ex parte in halitus converſæ, inteſtina ipſa, & Colon præſertim diſtendentes, continui ſolutionem, & per conſequens colicos dolores quandoque excitant.

Ventriculus autem in caſu noſtro potiſſimum eſt accuſandus, qui non adeò validus naturaliter exiſtens, imbecillior redditur, & ad perfectam Chyloſin magis ignavus, dum à perpetuis applicationibus, & gravioribus curis in benè regendo calor ejuſdem ad caput divertitur, unde cruditates: ſicut ab animi motibus jecur, natura calidius, magis magiſque fervet, undè bilioſi humoris proventus; qui humores antehac ad manus advocabantur, mediante illarum frequenti motu, quo intermiſſo, ad inteſtina tanquam ad locum ignobiliorem, magiſque conferentem tranſmiſſi, neque excreti, colicos dolores, modo jam dicto, & forſan acutiores ob bilis miſtionem, nonnunquam produxerunt.

Quibus ita ſe habentibus, in promptû eſt præſervationis ratio: curandum enim nè hujuſmodi excrementa regenerentur. Secundò, ut genita cito & frequenter per alvum ejiciantur; quæ præſtanda erunt, Ventriculum roborando; Jecoris fervorem quodammodo contemperando; Juges cruditates frequenter evacuando; & venoſum genus, ſi opus fuerit, purificando: ita enim Sereniſſimam & à colicis, & ab arthriticis doloribus præſervari poſſe ſperandum, abſque eo quod peccantes humores ab hac vel illa parte divertantur.

Et quoniam venoſi generis ſtatus jam ab Excellentiſſimo Viro fuit Saphænæ ſectione exploratus, non valdè pravus, ideò ſi libuerit, intermedio inter utramque menſtruam purgationem tempore vena ſuperior dexteri brachii magis apparens aperiri poterit, parcè tamen, & nonniſi ad uncias quatuor ſanguinem mittendo, ut major adhuc certitudo de qualitate ſanguinis habeatur, ſiquidem medicamentorum purgantium adminiſtrandorum norma eſſe debet. Et ſi manus articuli non adeò expedite moveantur, optima erit frequens lotio & immerſio in lixivio dulci radicibus althææ alterato.

Quòd ſi Pharmaceutica remedia conſiderentur, cum jam primæ viæ, ut ex relatione habeo, fuerint expeditæ, aquas Tettucianas propoſitas approbo, cautiſſimè tamen cum vehiculo dejectorio adminiſtrandas, & dimetiendas, ne portio earundem vel minima ad urinæ vias deferatur. Indè ad aliquod electivè purgans deveniri poterit, præmiſsâ tamen aliquâ præparatione & viarum diſpoſitione; in quem finem Julapij acet. uſus, corticibus citri aromatiz. cui ſuccedat potus aquæ ſtillat. cichor. & agrim. proderit, imò ſi aliqua obſervetur in hypochondriis obſtructio, eidem aquæ grana Tartari vitriol. addi poterunt. Purgans autem erit pilula de tribus & aggregat. ſimul miſta, addito Flore Caſſiæ ad pilul. calorem contemperandum, quibus poſt horam ſuperbibat quoque cyathum aquæ Nocerianæ aut hordeaceæ, & tribus horis ab aſſumpta aqua prandeat; quod repeti poterit, habitâ ſanguinis jam educti ratione, & in progreſsû aqua ſtillat. cichoraendiu. aut borag. vice agrimoniæ, addenda fuerit.

Quoniam verò melius eſt medicamentum expertum non experto, ut monebat Avic. ideò ad jus pulli, viperis nutriti, duci poterit Sereniſſ. Dux, quod proficuum magis erit, ſi optimæ chinæ portio eidem addatur. Verùm quia Æſtate & Hyeme jam dicta excrementa colligi ſolent, ſicut Vere & Autumno moventur, ut obſervabat Hipp. ideò ineunte Vere & in Æſtatis fine, vinum medicatum ſolutivum, xxx. ſaltem diebus aſſumendum conſulo, ut dolores utriuſque generis arceantur, cujus deſcriptio Sereniſſimæ adaptata talis erit.

℞. Chinæ opt. inc. ℥ ij. radic. caryophillatæ ℥ß. baccarum juniperi manip. ß. lentiſci è chio ℥ j. hermodactylorum ℥ i. turbith. elect. ℥ j. fol. ſenæ rec. mund. ℥ iv. Rad. polypodii ℥ iij. cinnam. integri ℥ iij. cortic. citri rec. pug. j. vini nigri pro menſa conſueti ſyclum, ſive ſitulam unam, reponantur omnia in vaſe ligneo; & tranſacta hebdomoda potari incipiatur, ſitque primus cyathus in menſa, tum in cæna. Hujus autem uſum præcedere debet tantum unica potio ex man. clarif. citra ullam aliam viarum aut corporis expiationem.

Nec interim vinum medicatum alterans reliquo tempore improbo, china, ſantalo, &

 len-

lentiſco, ſive ligno roris marini parandum. Ventriculo robur quoque addere poterunt duo aut tria grana maſtiches, ſtatim ab aſſumpto cibo integra devorata.

Jam dictis omnibus cautior erit addenda vivendi ratio, & præſertim in applicationibus, quarum urgentiores & majoris momenti mane jejuno ventriculo ſunt exercendæ; reliqua vero ad hunc fontem attinentia, a viro Excellentiſſ. Adſtanti relinquo præſcribenda, dum ſanitatem inculpatam a Deo Sereniſſimæ ac prudentiſſimæ Duci ex corde precor. *Joh. Raymun. Fortis conſult. & reſponſ. Medecin. Tom. 2. Cent. 3.*

Nephriticis dolororibus jam diu torqueri Com. Illuſtriſſimum aſſerunt in relatione Præclariſſimi viri, quibus & ego ſubſcribo, quoniam ex Gal. & Hipp. *ſitu urinis arenoſa ſubſideant, tollitur omnis quæſtio.* Minor tamen quod in repetitis hujuſcemodi doloribus nunquam calculus ejectus fuerit obſervatus. Colicis item paſſionibus obnoxiam fuiſſe a viris iiſdem recipio, quoniam excrementa pituitoſa & craſſa, & viſcida non ſemel excreta viſa fuere. Verum tamen eſt quod inter colicos & nephriticos dolores tanta intercedit ſimilitudo, & affinitas, ut exercitatos quoque viros ſæpè decipiat, & Galenum in ſemetipſo ſemel decepit. Iliaci quoque ſuperadditi fuere cruciatus, & non ſemel ſed pluries, ut continetur in relatione, utque & ſitus, & doloris qualitas, & facilis ventriculi conſenſus, cum actionibus læſis atreſtari potuerant, & illi tamen ſine evidenti vitæ conſueto diſcrimine. Quamvis autem omnibus jam recenſitis affectibus omnia jam dicta ſymptomata communia eſſe ſoleant: quia tamen aliquod peculiare, & pathognomonicum unuſquiſque ſibi habere conſuevit, quod a viris Præſtantiſſimis obſervatum certo fuerit, idcirco iiſdem de omnibus plena fides habetur; ſicut pleniſſima de jecoris præſertim & reliquorum viſcerum obſtructionibus, quamvis hucuſque totius corporis nutritio illæſa ſervata fuerit.

Horum verò omnium cauſa materialis, cruditates fuerunt, non tantum à viſcerum dyſcraſia & imbecillitate, verum multo magis ab improportionatis objectis generatæ, quæ in vaſis partium ſtagnantes obſtructiones produxerunt, à jecoris & aliarum partium calore ex clauſuris adaucto facilè exſiccatæ, quæ ideo medicamentis non adeo facilè ceſſerunt, eoque difficilius, ſi à vaſis, in hepatis etiam carnem aliqua ex parte ſeſe inſinuaverint, ut facilius credi poteſt, ſi durities & pondus cum aliis ſymptomatibus conſiderentur. Nec mirum, ſi tam diu adeo atrociter perſeverantibus malis, & in ventriculo & in inteſtinis, & in jecore, (ut ſcriptum fuit) intemperies & imbecillitates introductæ fuerint, naturalis œconomia fuerit ſubverſa, & juges cruditates neceſſario emergant, à quibus partim in flatus converſis dolores exacerbantur, partim vero fermentatis, & calorem præter naturam adeptis, febres modò accedentes, modò recedentes excitentur.

Ab hoc ſtatu morboſo prorſus vindicari poſſe Comit. Illuſtriſſ. in ſexagenaria ætate conſtitutum, non adeo facilè video; intemperies enim corrigere & viſceribus priſtinum tonum reſtituere ac robur addere non licet niſi prius organico morbo ablato, & interim Quibus circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque medicamentis, neque aliter ſolvuntur, in hydropem ſiccum firmantur, eoque facilius, cum multo abhinc tempore hypochondriaca fuerit, ex quo cum Gal. intemperies habituales colligere licet. Attamen quoniam hucuſque coacta potius, quàm regularis curatio præſtita fuit: ideo noviſſime propoſitæ à præclariſſ. Viris, magnopere hærere poſſumus, cui ego quid addam, aut parum, aut nihil habeo, dum & ego propoſitis intentionibus rectæ ordine ſatisfaciendum eſſe exiſtimo, primas vias expiando, meſenterii & cavæ jecoris partis, deinde gibbæ obſtructiones aperiendo: mox renes & vaſa urinaria mundando, atque ſubinde intemperies corrigendo, & tandem viſceribus robur addendo,

Quibus ut ſatisfaciamus, aliquam ſanguinis eductionem non omitterem, prius tamen primis viis expeditis, & obſtructionibus quoquo pacto imminutis, ſoluta jecoraria dextra, ad caloris eventilationem, & ſanguinis qualitatem explorandam, quo fine parca, & non ſine Medici præſentia erit facienda ejuſdem ſanguinis miſſio; clyſteres quoque modo evacuantes modo epiceraſtici non omittendi, nec pedum lotiones, aut frictiones prorſus deſerendæ.

A fonte Pharmaceutico reliqua depromenda: ſic Leniens primum eſſe poterit ex manna clariſ. cum cremore tartari; ſecunda quoque vice, poſt prima præparantia repetenda; quæ adhuc à Viris Excellentiſſ. utiliter exhibita fuit. Inde oxymel, cortic. citri aromatizatum, parandum erit, & ad ℥ij. exhibendum, totidem aquæ flor. citri ſimul mixtis. Indè ad ſecundam præparationem & ad obſtructionum reſerationem devenirem, & à valde calorificis abſtinerem, ſuccisque uterer depuratis & per arenam trajectis, end. cich. & borag. in jure pullæ cichoraceis alterato, in quo diſſolvantur quoque grana decem tartari vitriolati: Ita tranſactis ſeptem diebus, medicamentum ex caſſia, lenit. & pil. de tribus, compoſitum exhiberem, ſuperbibendo jus tenue malvis alteratum. Inde aqua Tettuciana tuto propinari poterit cum vehiculo mannæ clarificatæ, & mellis roſati ſolutivi, quæ tribus, quatuor, & quinque quoque vicibus erit repetenda, incipiendo à lib. v. uſque ad vi. ſat enim erunt expeditæ viæ prò ejuſdem aquæ tranſitu, cum perpendiculariter à ventriculo per inteſtina procul a jecore ad alvum ducantur. Obſervandus tamen diligenter earum tranſitus per alvum; ſicuti & eodem tempore obſervandæ urinæ: namque ſi aquæ portio in urina obſervetur, ab exhibitione deſiſtendum, vel ſequenti vice vehiculum adaugendum. Indè ad jecoris cavam aperiendam deveniendum, quam rite præſtare poterit rhabarbari uſus, ut quod aperire, viſceribus amicum, roborare valeat. Hoc autem in ſubſtantia, primis vicibus pro cava, in progreſſu verò, in infuſione pro gibba parte reſeranda exhiberi ſolet. Præbeatur igitur ad ſemidrachmam cum paſſ. aut flor. caſſ. drachmis duabus immiſtum, cui ſuperbibat jus pullæ endiviæ & malva alteratum, in cujus uſù octo aut decem diebus inſiſtat, mox medi-

medicamentum repetat ex caſſia, lenit. & pilulis de tribus confectum.

Poſt hæc gibba ejuſdem jecoris aperientibus reſpicienda, in quem finem arriſit mihi ſemper ſyrupus Ferneliano modo paratus, cujus doſis erit ad ℥ij. in exiguo vino albo diſſolutus, abſente febre, qua preſente diſſolvatur in jure endiviæ alterato; præbeatur autem alternis diebus decem aut duodecim vicibus, & diebus intermediis offeratur cyathus aquæ ſtillat. cich. & agrim. in qua diſſoluta fuerint grana xij. ſalis tartari volatiliz. & præmittatur bolus ex ſemiſcrupulo extracti rhabarb. tart. vitriolati, & ſalis viperini. Deſcriptio ſyrupi Serneliani talis erit.

♃. Radic. cich. petroſelini, fœniculi, capparum, polypodii querc. ſem. cartami an. ℥iß. foliorum hyſſopi, praſſii albi, origani, agrimoniæ, ceterach, cuſcutæ, adianti an. m. j. ſemin. aniſ. fœniculi an. ʒij. endiv. melonum an. unc. ß. aquæ agrim. ℔. iij. m. bulliant ad conſumptionem tertiæ, in colatura poſtea infunde per horas xij. folior ſenæ mundat. ℥iv. agarici albi ℥ii. epityhmi ℥ß. gingiberis ʒij. poſtea bulliant parùm, & expreſſioni adde ſacchari albi ℔ j. bull. ad ſyr. conſiſtentiam, deinde adde Rhab. in petia alligati ℥ß. & ſervetur ad uſum.

Quod ſi fortaſſe hypochondriorum calor non adeo facilè ſyrupi Fernel. uſum tolerare potuerit, tunc hora tranſacta, ſuperbibenda præbeatur, poſt aſſumptum ſyrupum, ſeri caprini deſtill. ℔ j.

Quibus peractis, de ventriculi & jecoris roboratione, & nativi caloris refectione cogitari poterit; & ad hæc præſtanda opportuniſſimum erit jus chinæ à Viris Præſtantiſſ. propoſitum, cui addi poterit portio ligni nephritici, & portiuncula ligni ſaſſafras, cum palumba turricola, aut perdice parandum, eidem præmittendo bolum ex terebinthina noſtra ad ſemi drachmam cum ſemiſcrupulo ſalis abſinthii & tartari vitriolati: ita namque una cum viſcerum roboratione, renum quoque abſterſioni, & ductuum mundificationi providebimus, ſi quis forſan adeſſet recentus calculus, quod Deus avertat.

Pro ſedandis tandem doloribus, præter inunctiones, illinitiones, omentorum animalium oleis imbutorum appoſitiones: præter levium Narcoticorum uſum, decoctionem ſcil. papaveris, ſyrup. de papavere, Laudanum Nep. Quercetani magnopere conferre, & in uſum impune duci poterit clyſter ex lacte vaccino; vel ex oleo amygdalino, in quibus diſſoluta fuerit drachma philonii Romani recentis, duarum enim horarum ſpatio prorſus ſedabuntur dolores, & conciliabitur ſomnus, quem tamen clyſterem præterito jam dicto tempore excernere debet Illuſtriſſ. Patiens, ne ab illo diu detento caput nimis gravetur.

Quibus omnibus addatur congrua victus ratio à Viris ſapientibus præſcribenda; ſicut reliqua quoque omnia pro vera & legitima curatione Patientis Illuſtriſſ. ab iiſdem propoſita, & a me confirmata fuere *Johan. Raym. Fortis conſult. & Reſponſ. Med. T. 2.*

Gothofredus Hildesheimius Franciſci Hildesheimii Medici olim celeberrimi ex filio Nepos, ſupremus rerum capitalium in exercitû Imperatorio Præfectus, otio & crapulæ deditus, immani dolore ventris maximè ſub umbilico, pali infixi ſpeciem exhibente affligebatur; aluus obſerata nihil excernebat, per os quidem pituitoſa vomebat, ſed ſine juvamento.

Paſſionem colicam à pituita natam ipſe dolor & vomitiones pituitoſæ indicant.

Dolor pali infixi ſpeciem exhibet, ob violentam tunicarum diſtenſionem.

Aluus obſtructa eſt, ob impeditam facultatem in excretione, propter viarum anguſtiam à copia pituitæ viſcidæ factam.

Adſunt vomitus, ventriculo per conſenſum ob communionem membranarum affecto.

Sine juvamento, quia materia viſcida in inteſtino colo & tunicis pertinacius hærens, per vomitum, nec facilè nec tota rejicitur.

Dolor itaque tamquam principale urgens mitigandus, & cauſa continuum ſolvens & dolorem excitans, amovenda.

Ad utrumque ſcopum conſequendum præſcripſi clyſterem ex emollientibus, laxantibus & dolorem lenientibus.

♃. Fol. rut. branc. urſin. mercurial. Parietar. malv. c. toto an. m. ß. Flor. chamæm. mj. melilot. ſummit. aneth. an. m ß. Rad. altheæ ℥ß. ſem. anet. carvi, bacc. laur. ana ʒij. coq. ex aq. ſimpl.

♃. Colatur. ℥x. elect. diacath. bened. laxativ. ana ℥ß. hier. ſimpl. ʒij. ol. aneth. rutac. ana ℥ß. ſal. gemm. ʒj. M. F. Enema.

Ventrem oleo anethino, chamæmelino & rutaceo ſæpius inungendum præcepi.

Rejecto clyſtere juſculum ex cremore ptiſanæ avenaceæ cum pauco ſaccharo, abſterſionis gratia, exhibui. Quievit paululum à ſomno recruduere dolores, repetivi itaque innunctiones & clyſterem.

Cum nihilominus perſeveraret dolor, balneum aquæ calidæ in hunc modum adornatum, commendavi.

♃. Herb. origan. calaminthæ, rutæ ana m ij. Flor. chamæmel. m. iij. malv. c. toto m iß. melilot. m j. ſummit. aneth. m. ij. ſem. lini ℥ij. fœn. græc. ℥j. aneth. ℥iß. Baccar. Juniper. ℥iiij. inciſa & conquaſſata coq. ex ſ. q. aquæ ſimplicis, pro balneo.

Ante inſeſſum exhibui Theriacam cum pulvere meo anti colico.

Hinc dolor ſenſim remiſit: interea de virium languore conquerebatur æger, quarum inſtaurationi inter cætera optimè profuit malvaticum cum mica panis albi.

Ex intervallo trium, quatuorvè dierum, ubi dolor ex toto ſublatus eſſet, vireſque recuperatæ, ad pleniorem & perfectam humoris pituitoſi evacuationem præſcripſi pilulas phlegmagogas Quercetani, quarum uſu ingentem pituitæ copiam rejecit, & ſic priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt.

Cæterùm cùm recidivam metueret, ſuaſi decocto ligni Guaiaci ad abſumendas reliquias & corrigendam intemperiem frigidam, ad tempus uteretur; obſervatâ convenienti & frugali diætâ. Crapulam ante omnia & vitam deſidem ac ſedentariam fugeret, corpus quotidie ante prandium & cœnam, deambulando, equitando, vel alio quovis exercitio, moderate moveret.

& nè vitioſi humores iterum cumularentur, interdum pilulas benedictas, vel phlegmagogas Cratonis, vel aliud ſcopo huic conveniens medicamentum aſſumeret. *Baldaſſar Timæus Reſponſ. Medic. lib. 3.*

Illuſtriſſimus Princeps ac Dominus D. Franciſcus Albertus, Dux Saxoniæ, Angriæ, & Weſtphaliæ, ætatis conſiſtentis, temperamenti calidi & ſicci, Anno M. DC. XXIX. Menſe Julio in acutiſſimos ventris dolores circa coli regionem ſubſiſtentes, incidit, cum totius corporis æſtû, ſiti, nauſea, vomitionibus billioſis, inquietudine & vigiliis.

Morbum inteſtini plenioris, quem colicam paſſionem dicimus, non tantum ab humoribus frigidis, pituitoſis, flatulentis, ſed etiam calidis, bilioſis & acribus excitari, vulgò notum eſt & conſtat hoc ipſum cùm aliorum, tum Illuſtriſſimi Principis exemplo. Is natura calidus & ſiccus ad acrium & bilioſorum humorum productionem cùm eſſet aptiſſimus, collecta & mota eorundem per tunicas & vaſa inteſtini grandioris copiâ, facile dolores colicos incurrere potuit, adjuvante imprimis & ebullitionem promovente aere externo calido & vini potentioris, cui aſſueverat, largiore potu.

Totum corpus æſtuat ab humorum bilioſorum efferveſcentia, quæ non tantùm dolorem in parte affectâ, ſed & calorem in toto parit.

Sitis urget, ob humidi, quod calor abſumit, in ventriculo defectum.

Nauſea & vomitus bilioſi, à concitatâ, & in ventriculum ex veſiculâ fellis & duodeno inteſtino effuſâ bile proveniunt.

Vigilias dolor inducit, quatenùs in ſenſum tactus vehementer agendo ſenſum quoque communem excitat, quo commoto etiam reliqui ſenſus excitantur, accidentibus & exhalationibus bilioſis, ſomnum impedientibus.

Curatio in doloris lenitione & cauſæ amotione conſiſtit.

Duos hoſce parietes, ut unâ quod dicitur fideliâ dealbarem, ordinavi Enema ex anodynis & bilioſos acreſque humores evacuantibus.

℞. Herb. Endiv. pariet. Malv. è toto violar. lactuc. ana m. ß. Flor. Chamæm. m j. ſambuc. p. j. ſummitat. melilot. anethi ana m ß. Rad. liquirit. raſæ ℥ß Altheæ ʒvi. Sem. lini ℥ iij. fœnicul. ʒi ß. Coq. ex ſ. q aq. ſimpl. R. colatur. ℥x. Caſſ. pro Clyſter. ℥j. Electuar. diacatholic. ʒiij. Ol. olivar. ℥ij. Chamæm. ℥j. Sal. gemm. ʒj. M. F. Enema.

Ventrem oleo violarum & amygdalino dulci repetitim inunxi.

Cum nihilominus continuaret dolor, alium clyſterem magis anodynum & abſtergentem præſcripſi. R. Flor. Chamæm. mj. Sambuc. viol. ana p. j. pap. Rhead. m. ß. Rad. altheæ, liquirit. ana ʒß. Sem. aneth. malvæ ana ʒ ij. Summitat. aneth. p j. Coq. ex l ct. dulc. q. ſ.

℞. Colatur. lbj. Sacch. Thom. ℥j. Vitell. ovorum. 1. M.

Ab uſu clyſteris exhibui oleum amygdalarum dulcium recentiſſimè expreſſum cum jure pulli.

Poſtquàm ſemel atque iterum per alvum bilioſa excreviſſet, dolores magnâ ex parte remittere videbantur. Quare ut cumulati circa primas vias bilioſi humores ulteriùs & plenè evacuarentur, commendavi vinum paſſulatum laxativum, ſingulis vel alternis diebus, pro tolerantia bibendum, cujus uſus Illuſtriſſimo Principi adeò ſalutaris fuit, ut non tantum ab acutiſſimis doloribus, ſed & aliis ſymptomatibus, ardore ſcilicet ventriculi, oris perpetuâ ſiccitate, & ſiti, quibuſcum antehac ſubinde conflictatus fuerat, perfecte liberaretur. *Baldaſſar Timæus Reſponſ. Medic. lib. 3.*

Vir triginta circiter annorum, temperamento calido & ſicco præditus, macilentus, & ſtaturæ oblongioris, leges Diætæ non adeo obſervare ſolitus, ſed potius appetitui indulgens, cibis delectabatur partim calidis, bilemque adaugentibus, partim quoque flatulentis, ſæpiuſque cereviſiam minùs defæcatam, vinumque paulò liberaliùs ingurgitabat. Hinc quandoque adſtringi alvus ita cœperat, ut per aliquot dies obſerata nihil quicquam excerneret. Æger vero naturæ robori & bonitati, qua aliàs gaudebat, hæc committens, de remediis parum cogitarat, hinc permanente adhuc alvi adſtrictione, ventris dolores, maxime circa hypochondrium dextrum, & verſus umbilicum, oborti, inſignem perforationis cujuſdam ſenſum & moleſtiam excitarunt, quibus quandoque murmura, & borborygmi, cum ventris inflatione, ſiti, nauſea, & vomitu humoris ſubamari & viſcidi per intervalla ſuperveniunt. Doloris itaque acerbitate, metuque mali gravioris inductus Æger Medicum expetit conſilium.

Affectus, quo æger præſens laborat, colica eſt paſſio, vel dolor colicus, adeoque ex illorum numero, qui nomen à ſymptomate & parte affectâ habent, monente *Galen. lib. 1. m. cap. 1.* Dolet enim Colon, inteſtinum craſſum, quod ἀπὸ τοῦ κολάζειν, à contorquendo & caſtigando, eo quod doloribus ſit maxime obnoxium derivari ſolet, recenſente *Bartholin. Anatom. Reformat. p. 68.* quamquam aliis magis arridet derivatio ἀπὸ τοῦ κωλύειν, quod retardare, removere, prohibere ſignificat, ſiquidem in hujus inteſtini cellulis fæces alvinæ retardantur aliquamdiu atque detinentur. Sed mittemus hæc ad Etymologiam pertinentia, remque ipſam potiùs intuebimur.

Deſcribi poteſt hæc paſſio: quòd ſit triſtis ſenſatio, ſive aucta p. n. tactus in inteſtinis, præſertim colô, variaque perceptio, à membranarum & partium nervoſarum, in dicto præſertim inteſtino, continui ſolutione proveniens. Patet hinc colicum dolorem ad ſymptomata primæ claſſis h. e. actionis læſæ pertinere. Nolumus autem eam litem nunc noſtram facere, qua aliàs, num per actionem depravatam an auctam potius, hæc læſio explicari debeat? Controvertitur: cùm quicquid ſtatuatur, defendi, ſi recte explicetur, poſſit, & cæteroquin parum momenti afferre ad curationem videatur.

Eſſe autem hunc & non alium Affectum, quô noſter excruciatur æger, ea quæ in Hiſtoriâ recenſentur, haud obſcure indicant. Nam 1. ipſa adſunt *eſſentialiter inhærentia*, ſenſatio ſcil. triſtis, ſive aucta p. n. variaque in inteſtinis, & præſertim colo tactus perceptio; quæ duo hujus ſymptomatis naturam & eſſentiam potiſſimùm abſolvunt. Adſunt 2. *eſſentialiter conſequentia*, ſiquidem Hiſtoria refert, præter alvi adſtrictionem, etiam ventris murmura & inflationem percipi,

cipi, nauſeamque & ſitim cum vomitu humoris ſubamari & viſcidi acceſſiſſe. Quod ſi 3. prægreſſas examinemus cauſas tales ſane extiterunt, ut ejuſmodi paſſionem haud difficulter producere potuerint, prout poſtea circa cauſarum inveſtigationem pluribus oſtendetur.

Subjectum nunc, partem affectam quod attinet, partim Ventris in genere fit mentio, partim verò & præſertim Hypochondrii dextri, & umbilici regio, in caſu noſtro denominatur, ut proinde non obſcure pateat, ſi de parte principaliter affecta ſermo inſtituatur, colon eſſe, ceu ſuperius quoque innuimus; hinc quamvis Colica paſſio late ſumta omnem inteſtinorum dolorem ſignificet, noſtrum tamen ægrum Colico dolore ſtricte accepto affligi ipſa regio, quam cruciatus hic maximopere occupat & quæ coli dicitur, oſtendere poteſt. Eſt enim Colon craſſorum inteſtinorum ſecundum, cæteris multò amplius & latius unde κοῖλον. quaſi, ſeu cavum aliis dici videtur. Incipit, ut verbis Diemerbrockii dicam, circa os ilium dextrum, proximo ibidem Reni ſe jungens, hinc ſurſum aſſurgit, & facto ſub jecore flexu tranſverſim ſub fundo ventriculi (cui mediante omento annectitur) pergit & a ſiniſtris Lieni Renique ſiniſtro tenuibus membranis adhæret, uſque circa os ilium ſiniſtrum, facto flexu, Recti inteſtini principium orditur.

Quæ ſitus & conformationis variis diſtinctæ cellulis ratio in hunc abit uſum ut dicto in inteſtino fæces alvinæ coacerventur, & uſque ad excretionis tempus detineantur. Reliqua, quæ modo recenſitis addi poſſent, apud Anatomicos videantur.

Undenam verò Æger hoc mali genus patiatur inquirere jam inprimis convenit, cum effectus nonniſi remota causa ceſſare ſoleat. Ordine ut progrediamur & primò de cauſa proxima dicamus ſolutionem continui in membranis, partibuſque inteſtini potiſſimum coli nervoſis non tam factam, quàm fientem, ſuperius allata Affectus hujus definitio accuſat. Hinc enim augetur p. n. vel depravatur in partibus maximè ſenſibilibus, illa tactus perceptio, ſpirituſque in partibus iſtis hoſpitantes in varias ἀταξίας vel inordinationes adiguntur.

Hanc continui ſolutionem ſub improportionati objecti ſchemate produxerunt cauſæ mediatæ, quarum proximiores in *Humores & flatus* rejiciendæ hoc quidem in caſu videntur; ſiquidem non ſolum bilis ſed etiam Pituita glutinoſa ſed viſcida illi permiſta ſymbolum ſatis evidens conferunt; quam humorum miſceliam, Flatuum quoq; haud infrequentem cauſam eſſe ſtatuit Sylv. l. 2. c. 21. §. q. ipſaque id ratio & experientia confirmant. Hinc quamvis chylificationis in ventriculo vitium primas quaſi turbas moveat, Bilis tamen aliique humores excrementitii ad inteſtina tranſmiſſi potiſſimum accuſandi, quippe qui p. n. inteſtinis ſubſiſtentes, & coacervati particulis ſuis ſalino acidis atque glutinoſis nervoſas inteſtinorum partes inſigni cum cruciatu vellicant; exituque denegato in flatus reſoluti adeo quandoque colon diſtendunt, ut etiam brachii amplitudinem cavitate ſuâ adæquaſſe obſervatum fuerit, prout exempla apud *Schenck. l. 3. Obſ. de Inteſt. p. 14. Plater l. 3. Obſ. p. 656 occurrentia teſtantur.*

Quod ſi jam porro cauſarum remotiorum inſtituimus examen; & eos juxta duplicem *rerum naturalium, non naturalium, & p. n.* claſſem conſideramus, non parum in lata ſententia confirmamur. Nam inter *res naturales* ipſa nobis Hiſtoria *Temperamentum* Ægri calidum & ſiccum ſ. cholericum oſtendit, quod ad evidentem particularum ſulphureo ſalinarum productionem maxime aptum, atque diſpoſitum eſſe indies experimur. Ut ne jam dicamus, *habitum corporis* macilentiorem tali temperamento multùm debere, præterquam quod *ſexus Virilis*, præ muliebri, plerumque hoc malò magis & frequentiùs infeſtari ſolet. *Res non naturales* quod attinet, patet ex hiſtoria affectus, ægrum de legitima *victus ratione* parum fuiſſe ſollicitum quin potius genio ſuo indulſiſſe, & cibis bilem ac pituitam adaugentibus flatuſque generantibus delectatum, *Libero* quoque & *Cereri* ſtrenue litaſſe jam vero conſtat, quas Vinum, præſertim recens, & cereviſia minus defæcata excitare turbas & poſſint & ſoleant: Flatuoſum omne eſt multum, ut *Galen. l. 2. de Aliment. facultat. c. 9.* neque inſolita res eſt cereviſiam nimis recentem ventrem inflare; turbare alvum, atque inteſtinorum creare dolores, Vide *Sebiz. l. 4. de aliment. facultat. c. 4. p.* 1154. Poſſemus hæc prolixius deducere, ſi in Hiſtoria morbi obſervata hactenus diætæ ratio paulò ſpecialius deſcripta fuiſſet. Sed plerumque ægri, quid rei geſſerint, Medicum celant; ſemetipſos potius quam illum decipientes, dumque ſanis omnia ſana putant, eo facilius mediocritatis, naturæ ſuæ convenientis leges tranſgrediuntur. Ad tertiam claſſem, quæ *res p. n.* comprehendit, accedentes, equidem quibus æger obnoxius morbis fuerit, aut etiam laboraverit, hiſtoria non recenſet niſi quis forſan illam *alvi adſtrictionem* quam interdum paſſus eſt, eò referre velit, quippe quæ alias ſanis non æque accidere ſolet. Hanc ſi excipiamus, robur naturæ, quo hactenus uſum fuiſſe ægrum perhibetur; innuere videtur, ſatis eum bellè, adeoque à morbis, præſertim iis quæ inteſtinis inſidias ſtruunt, plerumque immunem hactenus vixiſſe. Silente vero hiſtoria, non eſt ut extra oleas vagemur.

Non deſtituimur autem propterea rationibus, quibus, deducto nunc cauſarum examine, ſymptomata quæ dictus dolor ſecum traxit, & quorum in caſu noſtro facta mentio eſt illuſtremus. 1. enim illa ipſa alvi adſtrictio & conſtipatio vix aliunde, quàm à viſcerum ſiccitate & materia glutinoſa parietibus inteſtini coli adhærente, commodius deducetur; quandoquidem ipſa ratio dictitat, cibos calidos ſicciores, imo & craſſiores, ſicuti coctionem primam valdè turbant, ita in ſecunda non fieri meliores, ſed bilis & pituitæ viſcidæ proventum ubique deponere, hincque ad fæcum alvinarum duritiem plurimum conferre, præſertim ſi quis ſui curam negligentius geſſerit, quod ægrum feciſſe ex hiſtoria patet. Hinc 2. Dolores ventris præſertim circa coli regionem ſunt oborti, eo quòd hoc inteſtinum, ceu ſupra oſtendimus, ſubjecti rationem ſubeat, hujuſque tunicas & membranam interiorem humores bilioſi & acres lancinent, ac pituitoſi & viſcidi in flatus reſoluti diſtendant, ſicque

ſol-

ſolvendo continuitatem cruciatus inſignes cauſentur. *Murmura* interim 3. una percipiuntur, certa flatuum indicia: ſiquidem in amplo ſatis coli ſpatio modò dicta materia pituitoſa glutinoſa cum bile juncta, tanto facilius in flatus reſolvi, & vagos ventris dolores, quin certâ etiam ratione alicubi fixos & terebrantes excitare poteſt. Subſecuta tamen 4. *Ventris inflatio*, ab excrementorum, quæ excerni debebant, durante per aliquot dies retentione; hinc enim flatus ab exitu prohibiti, amplius ſpatium cum tempore quærentes, Coli cavum non ſine moleſtia diſtenderunt, & propter hujus inteſtini ambitum, magnam abdominis regionem inflarunt. Neque ibi turbæ hæ ſolùm excitatæ, ſed 5. etiam *ſitis* cum *nauſea* & ſubſequente materiæ ſubamaræ & viſcidæ *vomitu* ſupervenerunt, eò quòd talis ſaburra, in ventriculo æquè ac inteſtino Colo contenta, ſtomachum quoque irritarit, & præter inductam ſiccitatem, ſitis cauſam, per conſenſum ex communione Nervorum à ſexto pari prodeuntium, ventriculumque & inteſtina amplectentium, affecto colo, in motus ἀντιπερίστασιν una rapuerit.

Quibus ita perpenſis juxtà ac expoſitis, quid ſpei ægro, ſanitatem quaſi anhelanti ſuperſit, & quale prognoſticum, ratione eventus, hinc colligere liceat, proximum eſt ut ediſſeramus. Patet autem ex proœmio noſtro, quàm periculi non minùs, ac dolorum pleniſſimus affectus ſit dolor Colicus, quippe cujus tanta quandoque ingruit violentia, ut rectè dixerit *Trallianus l.*10. *cap.*1. ita laborantes mori ſæpius, quàm diutius hoc cum affectu conflictari malle; imò nonnulli hos dolores perferre non valentes ſibi necem intulerunt, uti teſtatur *Gal. l.*2. *de compoſ. med. ſec. loc. cap.*1. Interea tamen cùm præſenti in caſu mali cauſa non adeò ſit vehemens, neque tam altas egerit radices, & ſymptomata, quæ ſupervenerunt, paulò remiſſius agere videantur, tantum abeſt, ut quandam malignitatem præ ſe ferant, ipſeque Æger valida alioquin corporis conſtitutione gaudeat, ſpes bona illuceſſit, fore, ut modò fœces induratæ diſſolvantur & excernantur, ſicque humoribus, hincque oriundis flatibus exitus concedatur, ſopito dolore priſtinam ille ſanitatem brevi recuperet. Quam ut obtineat Æger, maturanda eſt curatio, neque enim hic affectus patitur moram, quin potius illius ſymptomata feſtinationem urgent. Nè verò ſine methodo progrediamur, ea, quibus indicationes opus eſſe oſtendent, ita peragere conabimur, ut præſertim urgentiori occurramus. Urget autem doloris vehementia à ſolutione continui proveniens, objectum itaque ſolvens, quo commodiùs removeatur, præter Anodynorum uſum tempeſtivè & cautè adhibendum, ante omnia fœces duriores emolliendæ pariter atque educendæ erunt. Hiſce peractis & jam ſopitâ fractâque doloris vi, primæ viæ ulteriùs ab humoribus peccantibus eluendæ atque liberandæ. Flatuſque diſcutiendi ventriculoque proſpiciendum habitâ ubique Virium ratione.

Præſidiorum materiam nobis Fontes uſitati ſubminiſtrabunt ubi quidem, ad chirurgicum quod attinet, venæſectionis nullus hic eſſe locus videtur, cum neque plethora in Ægro obſervetur, neque febris adſit; Cucurbitulam magnam cum flamma copioſâ circa umbilicum abdomini applicandam nonnulli laudant; (*V. River. in obſ. communicat. p.*665.) noſtro tamen Ægro, ob cauſæ diverſitatem, hoc auxilii genus nec neceſſarium, neque utile arbitramur.

Major interim levaminis ſpes in iis ſita eſt remediis, quæ Fons Pharmaceuticus pollicetur; ut pote quorum beneficio excrementa evacuare, flatus diſcutere, ſicque doloris obtinere mitigationem propiùs licebit. Nulla autem auxiliorum genera id æque citò, tutoque, quàm clyſteres & quidem emollientes efficient, quos ipſa etiam fœcum diuturnior retentio & durities accelerare jubent. Tale igitur Enema, quàm primum fuerit paratum, injiciatur.

♃. Rad. alth. malv. lil. alb. ana ℥ß. Herb. 4. emoll. ana mj. Flor. Verbaſc. Chamomill. Sambuc. ana m ß. Prunor. dulc. exoſſat. n. 9. Coque in ſ. q. aq. comm. ad ℥.

Colat. ♃. ℥x. add. unguent. pro clyſt. nat. ℥j. Elect. lenitiv. Florenzol. ℥ß. ol. chamomill. aneth. ana ʒj. Vitell. ov. n. 1. ſal. parum M. F. clyſter.

Interea quoque venter ol. amygd. dulc. & chamomill. vel unguent. clyſmat. & anodyn. inungi poterit. Quod ſi nihilominùs dolor continuet, Enema magis anodynum & abſtergens injiciatur.

♃. Rad. alth. ℥ß. liquirit. ʒij. Helen. ʒj. Herb. chamomill. c. flor. verbaſc. c. flor. ana m 1ß. Flor. ſambuc. p. j. violar. papav. errat. ana p. ij. ſummitat. aneth. p. ij. Coq. in ſ. q. lact. dulc. ad ℥.

Colat. ♃. ℥x. Diſſolv. ſacchar. Thom. ℥1ß. Vitell. ov. n. 1. F. Enema.

Commendant nonnulli quoque purgantia, eò quòd experientia docuerit, unico ſæpe purgante dolores contumaciſſimos & vel triginta enemata eludentes, fuiſſe devictos, vid. *River. in prax. lib.*10. *cap.*1. Noſtro interim Ægro potius ab uſu clyſteris exhibendum ducerem ol. amygdal. dulc. rec. expreſſ. ℥ij ß. cum juſcul. carn. gallin. & ſi non reſponderit effectus expectationi, ad alia interna pariter atque externa Anodyna accedendum erit. Internè ſeq. mixturam propinarem.

♃. Aqu. carminativ. Dorner. ℥ij ß. phyſogon. Cordial. frigid. B. Tim. à Guldenkl. ana ʒß. Pulv. inteſtin. lup. præp. ʒß. Syr. de Cortic. aurant. ʒiij. Vel ſumat. cum juſcul. pull. gtt. xx. l. xxv. ſeq. Eſſent.

♃. Eſſent. aurant. ʒ1ß. Anodyn. Zwelff. ʒß. ſpirit. anticolic. D. Mich. ℈j.

Non ignoro circa Narcoticorum uſum Practicos diſſentire, & certum eſt haud promiſcuè illis eſſe utendum, præſertim ſi colica à cauſa frigida ortum duxerit; quandoquidem vero dolor, quem noſter patitur, non minus à bile, quàm à pituita provenit, ipſeque æger cholericus eſt, parere puto, haud ἀπηλπως narcotica, ipſumque adeò laudan. opiat. ſi cruciatus nimis urgeant, in uſum vocari; quæ tamen ut ne nimis citò, neque nimis tardè adhibeantur, cavendum eſſe reor. Vid. Sennert. *l.*3. *prax. P.*2. *l.*1. *cap.*6. *p.*159. Quare modò laudata præmittenda duxi, quibus etiam externa in ſubſidium adjungere ſeqq. conveniet.

♃. Ol. Chamomill. ℥ß. ſtillatit. aneth. ℈ß. carv. fœnicul. ana gtt. v. vel umbilico inungatur

gatur

gatur parum Balſam. fœnicul. Horſt: cui ol. ſtillat. modò laudata permiſceri poterunt.

Vel ℞. Emplaſtr. de cruſt. pan: bacc. laur. ana ℥ß. Malax. ol. menth: & aneth. q.ſ. add. ol. ſtillatit. chamomill. ℈ß. Vel ſacculi ex avena vel ſale calefactis aut Herb. abſinth. menth. meliſſ. abrotan. fol. laur. flor. chamomill. ſem: cumin. in aqu. vel vinó coctis abdomini calide imponantur. Quæ domeſtica licet & in vulgus nota auxilia, ſi dextre & methodice adhibeantur, ſingulare ſæpius levamen afferre ſolent. Remittentibus (ceu ſuperius jam innui) doloribus, danda erit opera, ut cumulati circa vias primas humores peccantes ulteriùs & plenè evacuentur. Ubi quidem optimè conferet. Vinum paſſulatum laxativum, ex rad. cichor. helen. liquirit. herb. meliſſ. ſcord. veronic. card. benedict. abſinth. flor. centaur. cichor. paſſul. min. fol. ſenn. rhabarbar. agaric. Tart. crud. cortic. aurant. & ad imitationem. *Dom. Horſt. Tom.2. p.170. aliorumque Practicorum* paratum, à cujus uſu poſtmodum ſtomachica e. gr. Elixir. polychreſt. c. ſpir. menth. l. ſal. dulc. & aliquamdiù uſurpanda ducerem.

Quibus tamen omnibus Diætæ ratio colophonem addere debet; cùm alioquin, monente *Galeno*, medicamenta parùm efficere queant, eaque præſcribere ſupervacaneum ſit. Eligatur itaque aer temperatus, vitentur cibi acres, calidiores, difficilis coctionis, & flatus generantes, caſtaneæ, meſpila & abſtineat Æger à muſto, & cereviſia recente, bibat potiùs moderatè vinum, non nimis tamen generoſum, & cereviſiam probè defæcatam, cui rad. helen. cichor. & caryophyllat. parum cum cortic. aurant. infundi poterit, alvus ſervetur lubrica, cibis emollientibus in uſum vocatis, vel ubi opus, Elect. de Tamarind. c. fol. ſenn. ſollicitetur. Animi pathemata, præſertim ira, rationis freno moderentur. *Joh. Michaëlis Prax. clyn. ſpec. Caſ.14.*

Vir quadraginta annorum, otio deditus, pituitoſus incidit ſubito in vehementiſſimum totius ventris dolorem, qui ſubinde in varias abdominis partes divagatur. Adeſt nauſea, & ſæpè etiam pituitoſorum vomitus, qui dolorem tamen hactenus non levavit.

Afficiuntur in hoc ægro ventriculus & inteſtina: ut ex nauſea, vomitu, & doloribus abdominis vagis, eſt manifeſtum.

Morbus quo æger affligitur, eſt intemperies ventriculi & inteſtinorum pituitoſa acris & flatulenta; quæ nauſeam, vomitum, & vehementem illum abdominis dolorem vagum excitans; dolor colicus, pituitoſus, acris & flatulentus appellari conſuevit.

Cauſa prima hujus morbi eſt otium, & temperamentum pituitoſum noſtri ægri. Hinc multa pituita in corpore ejus genita, & cum ſanguine mixta, ac in inteſtinis exiſtens, antecedentem huic morbo præbet cauſam. In inteſtinorum, ventriculi & præcipue in coli tunicas & cavitatem effuſa, ibique in flatus converſa, eaque acrimoniâ ſuâ pungens, & rarefactione diſtendens, & varie per illa diſcurrens, vomitûs, nauſeæ, & doloris iſtius vehementis & vagi, continens exiſtit cauſa.

Periculum eſt, ne hic morbus ſuâ doloris vehementiâ convulſionem, ſyncopen, vel inteſtinorum inflammationem inducat.

Curatio itaque therapeutica circumſpectè mox adhibenda.

Eaque conſiſtet in humorum pituitoſorum evacuatione, flatuum expulſione & diſcuſſione, ac intemperiei per contraria correctione. Mox itaque injiciatur talis clyſter.

℞. Herb. malvæ, betæ, mercurialis an. m. j. Rad. althææ, ℥ j. flor. chamomillor. p. j. furfuris m. ß. ſem. aniſi, carui, ammi ana ʒ iß. fœniculi ʒ j. Decoque in aqu. com. ad lib. 1. in colatura diſſolve elect. de hiera picra. diaphœnici ana ℥ß. Sacchari rubri, ol. camomill. anethini ana ʒ vi. ſalis com. ʒj. m. f. clyſter, mox injiciendus. Et oblinatur venter calide hoc oleo.

℞. Ol. anethini camomillor. lilior. an. ℥ß.

Si æger clyſtere purgatus, à dolore non levetur, exhibeatur ipſi hic hauſtus.

℞. Pulv. inteſtinorum lupi, vel teſticul. equi ʒj. Vini albi ℥iij. Miſce F. Hauſtus.

Si dolor nihilominus perſeveret; vel revertatur, in decocto prioris clyſteris diſſolvi poterunt aquæ benedictæ Rulandi ℥ iv. cum diaphœnici ʒj. atque ita injici per anum.

Poſteà ſi etiamnum perſeveret vel revertatur dolor, exhibeatur pilula facta ex gr. v. laudani opiati.

In victûs ratione aër ſit temperatè calidus, & abdomen, calidis tegumentis benè muniatur. *Cibus* ſit facilis digeſtionis, liquidus, minimè flatuoſus; ex carnibus vervecinis, pullis gallinaceis, elixis potiùs, quàm aſſis. Conveniunt hic juſcula caponum & pullorum, præſertim in quibus thymus, roſmarinus, hyſſopus, origanum, apium, ſimiliaque ſunt cocta. Prandium ſit parcum, cœna parcior. Potus ſit cereviſia & vinum generoſum. Ante cibum ſumptum ſe exerceat; à cibo quieſcat. Somnus ſit longior ſolito. Alvus reſpondeat arte vel natura. Animi pathemata triſtia vitentur.

Juvenis 26. annorum, bilioſus alimentis calidioribus aliquamdiù uſus, incidit in vehementiſſimum ventris dolorem, ab umbilicali regione verſus inguen ſiniſtrum præcipuè vergentem, eundemque locum ſervantem. Cumque ipſi vinum cum aromatibus quibuſdam à mulierculis eſſet exhibitum, doloris cruciatus in univerſum fuit auctus. Jamque interna lancinari, mordeři, & exuri videntur. Adeſt ſitis, linguæ ariditas, inſomnia, atque etiam urinæ in excernendo acrimonia, item nauſea & bilioſorum vomitus.

Afficitur in hoc ægro venter infimus, & in eo potiſſimum, inteſtinum colon, idque ex ingenti illo dolore ventris, ab umbilicali regione, ubi colon anguſtius creditur, & quo potiſſimum vergit, verſus inguen ſiniſtrum præcipuè inclinante, eſt manifeſtum.

Morbus quo hic æger affligitur, eſt intemperies inteſtinorum, ac præcipuè coli, bilioſa, ſive calida & acris, vehementiſſimum dolorem in illis partibus vehementiſſimo ſuo motu excitans; Eaque idcircò dolor colicus bilioſus, à ſymptomate, parte affecta, & cauſa efficiente proxima, appellari poteſt. Idque ex ſymptomatis, in hiſtoria commemoratis, innoteſcit.

Cauſa Procatarctica hujus morbi eſt diuturnus calidiorum alimentorum uſus calidique indè in ægri corpore geniti humores antecedentem hujus morbi conſtituunt cauſam.

Pars

Pars verò eorum in inteſtina, ac præcipuè in colon propulſa abeoque inhibita, ibique ab aromatibus cum vino exhibitis exagitata, ac illas partes vehementicis vellicans, humoreſque ac ſpiritus in toto corpore perturbans, intemperiei hujus calidæ & acris inteſtini coli, vehementiſſimique iſtius colici doloris, interna lancinantis mordentis, & exurentis; necnon omnium reliquorum ſymptomatum, ægrum hunc affligentium, quæque ſatis facilè ex iis, quæ jam diximus, explicari poſſunt, continens eſt cauſa.

Pars enim perturbatorum humorum & ſpirituum ad os & æſophagum delata, & partes illas exſiccans inducit ſitim & oris ariditatem; ad cerebri verò ventriculos devecta, eoſque vehementi ſpirituum animalium dilatatione, & copioſa in ventriculos cerebri impulſione, nimis diu & vehementer diſtendens, & expandens producit inſomniam; veſicam verò cùm urinis perveniens, & urethram mordicans, gignit acrimoniæ in urinæ excretione ſenſum; inventriculum verò effuſa, cumque ſua quantitate & qualitate acri & calida ita vellicans, ut fiat in fluxus vehementior ſpirituum animalium in fibras ventriculi oblique aſcendentes excretionique perſuperiora inſervientes, parit nauſeam, & bilioſorum vomitum.

Periculum eſt, ne hic morbus, doloris ſui vehementia, ſyncopen, convulſionem, vel inteſtinorum inflammationem inducat.

Curatione conſiſtet in humorum bilioſorum expulſione, intemperiei bilioſæ correctione & doloris ablatione. Mox itaque injiciatur talis clyſter.

℞. Rad. althææ, malvæ an. ℥j. ſol. malvæ, althææ, violariæ, lactucæ Betæ, mercurialis an. m.j.ß. camomill. p.j. ſem. lini fœnugræci an. ʒiß. M. F. clyſter.

Per os etiam capiat talem hauſtum, acres humores temperantem.

℞. Syr. ex infuſione roſar. pallidarum ℥ij. ſeri lactis ℥iij. M. F. Hauſtus.

Poſtea adhibeantur purgantia, quæ bilem evacuant, quale hoc ſequens.

℞. Fol. ſennæ mund. ʒiij. Rhabarb. ʒj. ſem. aniſi ℈iv. Infundantur in aq. decoctionis hordei q. ſ. colaturæ fortiter expreſſæ adde ſyr. de cichorio cum Rhabarbar. ℥j. M. F. Hauſtus. Ad ventris inunctionem adhibeatur tale linimentū.

℞. Ol. roſac. camomill. ℥vi. Butyri vulgaris ℥ß. Miſce.

In magna doloris perſeverantis contumaciâ exhibeatur pilulæ laudani opiati gr. iij. vel iv. cum vel ſine lacte amygdalato.

Balnea hic etiam conveniunt, ex decocto malvæ & violariæ, cum floribus camomeli.

Victus ratio ſit frigida & humida. Cremor hordei hic eſt utilis, & lactuca ſive cruda ſive cocta, & alia ejus generis. Laudantur hic pedes, & extremæ partes vitulorum & ovium. Potus ſit cereviſia tenuiſſima. *Henric. Regius apud Theod. Craanen. Medicat. lib. 3.*

Sæpius jam decantatum fuit, ob ſtationes, tanto tempore quotidie ferè mutatas, diverſiſſimis potuum generibus, vinis præſertim, modo craſſis, turbidis, pendulis & feculentis, modo vitriolum ſapore referente, acredine auſteris, acidis & ingratis, ſummos & imos vivere coactos fuiſſe. Hinc autem Colicos & Iliacos dolores, & paſſiones atrociſſimas, commotas fuiſſe quis eſt, qui non videat? Immaniter n. hæ apud plures graſſabantur: ita ut inter equites ad centum ferè, ſimul & ſemel, acerbiſſimis hiſce doloribus, excarnificarentur: pedite non uſque adeo tali lue correpto. Aſcribebam hoc duplici cauſæ: cum quod pedes potius fontibus & ſcaturiginibus, quæ in Ungaria ſuperiore, mineralibus exceptis, ſaluberrimæ, ſitim reſtinxiſſet: tum quod non æque violento motu, qualis nunquam non equeſtris, vagabundi milites viderentur concuſſi. Diarrhææ tamen his & alvi profluvia, pravis nempe ſuccis facile, & quidem in copia collectis familiares erant: illos conſtipationes plurium dierum, & hinc cruciatus Colici ſumme atroces lancinabant. Ex pluribus autem, tunc non tam decumbentibus, quam ob violentos dolores circumcurſitantibus, unum & alterum exemplum in medium adducam. In his primas ſibi vendicat Strenuiſſimus Dominus Signifer Nobiliſſimus a Noſtvvitz, &c. Qui ſatis felici ſidere me mature vocans, vix injecto clyſtere, de quo in Scholio ſatis prolixe, non modò dolorum qui maximè deſæviebant, mitigationem, ſed totius morbi rabiem, prorſus conſopitam cum ſenſiſſet, ad hoc medelæ genus plures, qui alias vix ipſa morte adduci potuiſſent, tanquam ad præſentiſſimum remedium (& vere quidem) eſt exhortatus. Cum enim ſub Erigones influxu Sileſia ſita ſit, recte ut Curæus annotavit, ſubruſticus quidam pudor alumnos ejuſdem exercet: qui nonnunquam, reclamante ſanitate & ſalute, nimium rigide obſervatur. Multos tamen acerbitas dolorum perennis, & atrociſſima, tandem ut clyſteres admitterent, coëgit: cum præſertim ex eventu ſecundiore, qui prima ſtatim fronte, alma Hygiæa aſtipulante, ſatis auſpicato de meliore fato convincerentur. Accedebat ad ægrotorum felicitatem: quod clyſteres ad hos uſus paratos, & mecum in caſtra cum pharmacopolis in arte exercitatis delatos, in promptu haberem: ſicut ſingulis horis ſex, ſeptem, plus minuſve ægris applicari poſſent. Nec enim unicum, toto iſtius expeditionis tempore in caſtris, juxta Strigonium ſemper hærentibus, colicis doloribus correptum videram: quod nos vix non otioſe ſtertentes ex potu, ſecundo flumine minus turbato, & ſic ſatis jucundo conſecutos credo: utriuſque hujus rei exceſſu copiis Sileſiacis, ut ante dictum, plus ſatis attritis. Superveniebat his glandium Sardianarum, quas Caſtaneas vocant, utpote quarum ſaltubus, ſicut & prunorum, Ungaria paſſim conveſtitur, intempeſtivior uſus: qui tamen ſolus ad paſſiones Colicas invehendas ſatis eſſe potuiſſet, Quod enim viſcoſiore humido folliculo poris non pervio, in ſartagine toſtæ, cum ſtridore diſruptæ, exſiliant, vel cuivis cum notum ſit, quis dubitet, crudas à famelicis latranti ferventique ſtomacho infarctas, corpore præſertim duriore non minus, tumultuaturas; Hic autem nobiliſſimus Eques ex honoris & oneris ſui moleſtiis, cum Signifer eſſet, hoc malum paulatim mutuatus fuerat: quod diutius fere ſemper equo adhærens, & in mediis turmis oberrans, naturæ ſæpius urgenti vim facere coactus fuerit, flatibus cum excrementis diutius reten-

retentis. Nam & hoc infelix militia in ſe habet: quod ſub dio & in luce hominum verſantibus verecundia plus nonnunquam negotii faceſſat, quàm Turca ipſe: quod ſeceſſus ſecretiores ipſa caſtrorum conditio penitus repudiat. Videas igitur nonnunquam liberaliter educatos viros primarios, equis adornatis, longiſſime ſe ex conſpectu hominum proripuiſſe: pedites quoque non prorſus caudices longe receſſiſſe: quod tamen quanto cum naturæ detrimento fiat, ſatis conſtat. Eadem vis cum ſæpius à Domino noſtro patiente naturæ illata fuiſſet: tandem coorta diuturniore conſtipatione, fecibus induratis, Colica, flatulenta quidem, ſed permoleſta, ad triduum correptus fuit: quæ tamen errore externo quodammodo irritata fuit. Avenam in aqua ebullientem cum linteis duplicatis ventri impoſuiſſet, & æger aëri ſemet exponens ob dolores infeſtiores refrigeratam maſſam nocte concubia ſibi reinjeciſſet, torminibus longe vehementioribus exagitatus fuit. Cum tamen ſummo diluculo Clyſterem anodynum admiſiſſet, obſtructione recluſa, diſcuſſiſque ventoſitatibus ipſo momento melius ſe habuit: & poſt meridiem altero enemate infuſo, perque tres horas priuſquam erumperet, moras nectente ventre, ſalubriter emollito, cum circa umbilicum ol. noſtro laurino inunctus fuiſſet, belle convaluit: reliquos iiſdem morbis correptos ad æque profutura media exhortando.

SCHOLIA.

Quæcunque præter & contra naturam inteſtinis accidere poſſunt: Cauſæ, Morbi & Symptomata: illis omnibus caſtra neceſſario ſuccumbunt. In his autem, qui Epidemice quaſi graſſantur, ſunt alvi fluxus omnis generis, & horum plerumq; prodromi colicæ, de quibus nunc, de illis in ſequentibus. His autem ſemper vehementiſſimis nulla re dexterius, citius, tutius & jucundius, in caſtris præſertim aciem obvertes, quam clyſteribus, ſed illis ad hos uſus promptis & expeditis, moxque, quod ſemper ferè ob dolorum acerbitatem flagitatur, dolorem ſedaturis. Hoc ut conſequare, diu ante ratione modoque, quem ſubjungemus inſtructus, ea tecum deportes: quæ, neceſſitate urgente, nunquam ſatis citò parari, interdum vero nullo modo comparari, maliſque urgentibus opponi, poſſunt. Et primo quidem non ſine gravi conſilio in tormentis colicis clyſteres, ex decoctionibus, & electuariis purgantibus, caſtris exturbandos ſuadeo: quicquid ob dolorum vehementiam ægroti occlament. Hi enim nimis interdum molles fractique, interdum doloribus evicti vel cicutam plenis buccis devorarent: dummodo ad breve tempus à tantis Furiis reſpirare poſſent. Horum lamentis ne nimium commovearis: ut opij incorrectis maſſis, vel Philoniis, & requiebus dolores ſtupore inducendo compeſcere feſtines, moneo. Qui enim tunc morbo ſæviente pugionibus ſe confodi, ſclopetiſque ſe trajici flagitaverint, brevi poſt, mente prorſus mutata, necem tibi comminari, diraſq; precari audies: ſi paulum pharmacis ſanitatem læſam offenſamq; animadverterint. Plures enim, qui rectè ob nervos tendineſque exareſcentes & corrugatos, manibus pedibuſque abſque ullo motu flacceſcentibus contracti vocantur, cum in regionibus viniferis obviam habeant, qui prægreſſis cruciatibus Colicis primo labem aſſignant, non immerito de ſubſecutura contractione ſibi cavere volunt. Et ſane, ſi per plures continuaſque injectiones & clyſmata, inteſtina ſæpius eluantur, ſic ut marcorem quendam induant, nativumque, & natura ſolertiſſime diſpoſitum mucorem, viſciditatemque toties abraſam tandem amittant, decoctiones vero ex herbis diverſis exhalationes ſubtilioribus vaſis, quę humoribus occluſa eſſent, immittant: evenit utique, ut vel ex hoc ſolo calamitoſæ, diuque duraturæ paralyſes ſubſequantur. Videas igitur paſſim in ipſo ætatis flore utriuſque ſexus homines reſolutos contractoſque: quos omnes intolerantia paulo delicatior, quod mori maluerint, quam ad breve momentum dolores mitigandos perferre, in tantas miſerias conjecit: ut alienis manibus & pedibus vitam ducere cogantur. Has autem Syrtes ſæpiùs effugerent, niſi Medicos interdum nolentes ad dolores tollendos & prorſus eliminandos, ſumme ſemper noxiis ejulatibus, vi cogerent. Sunt ſane dolores Colici immaniſſimi; longe tamen, ſecundum majus & minus, inter ſe diſſidentes. Nollem igitur quibuſvis decoctionibus carminativis, dolores mitigantibus, purgantibus denique & quidem ſalſugine nonnunquam nimia, alvum irritantibus, ac inteſtina excoriantibus, paſſiones colicas conſopiri: cum tutioribus, & contractiones non introducturis remediis, malo commodius obviam iri poſſit. In tutiſſimis autem agnoſco clyſteres, ex puris putis oleis nulla humiditate prorſus admixta conſtantibus, & ad uſum caſtrenſem hoc modo paratis. Seſquicentum libras olei communis & laurini, partibus æquis recipiebamus: in his menſe Junio, quo florentiſſima Auſtria præ reliquis cis Alpinis terris cunctis ferè ſimplicibus viret, vigetque, herbarum aperientium, emollientium, laxantium, abſtergentium, deoppilantium, & flatus diſcutientium manipulos virides tamdiu decoquebamus: donec omni prorſus conſumpta humiditate oleum ſolum remanebat. Conquiſierat hoc ex herbis ſimul ebullientibus aromaticum quendam odorem: conſiſtentiam paulo craſſiorem: ſic, ut exterius jucunde in cunctis paſſionibus colicis pro unguento anodyno uti poſſem. Hoc vaſis cyprius, ſtanno obductis exceptum tanta commoditate deferri, inque miſerorum ægrorum ſalutem erogari poteſt (in cunctis fere ventris inferioris morbis) ut nihil ferè ſupra. Quoties enim ad hanc aram confugiendum eſt, illico libram plus vel minus hujus Panaceæ modico Vulcano tepefaciendam, ſyphone injicere poteris: è veſtigio miras & ſuaves illius operationes experturus. Foris vero circa umbilicum eodem calido admoto, cuivis Æſculapio æquabere: cum ventoſitates, murmura, tormenta & contorſiones inteſtinorum, modo alvus tepide foveatur, quaſi ſilentio injuncto, apud pleroſque conticeſcere ſoleant. Quinimo ſola veſica, cui clyſtere injiciendum incluſum fuerat, ob doloris atrocitatem, umbilico ſatis calide impoſitum, apud nobilem quendam, dolores omnes colicos ita mitigaſſe vidi; ut, alvo relaxata, per ſe erumpentibus flatibus, illius injectioni ſuperſederemus. Imò cum ob nimium infeſtos dolores qui-

dam cereviſiam calidam, loco butyri, tanquam unguento potabili viridi, condiviſſet, & illam ſatis forti hauſtu abſorpſiſſet, alvo lenita, plures quam viginti vermes maximos per inferiora rejecit. Oleum enim laurinum tam illitum, quam aſſumptum, peculiari quadam vi vermibus reſiſtere nemini non notum eſt. Hic autem vermibus, inteſtina lancinantibus rejectis, confeſtim quoque ex doloribus (quos, ſed falſo, iliacos eſſe putarat) reconvaluit: nec ab illo uſque tempore, cum menſe Majo Anno 1601. idem non longe à Sopronio hæmorrhagia interiret, de torſionibus aut paſſionibus ullis, quæ prius ob vermes, quotidianæ erant, eſt conqueſtus.

Inter omnes, qui atrociſſimis Colicis cruciatibus excarnificabantur, omnium maxime, Strenuiſſimus Locum tenens Equitum nobilis à Tſchirnhauſs, &c. cujus memoria ſit in benedictione, torquebatur. Tam enim atrociter deſæviebant: ut ex vitrea pituita, omnium frigidiſſima, illos exaggerari ſtatuerem. Nec enim ad breve momentum dolores remittebant: Domino Patiente continuis vigiliis & torſionibus vix non ad mentis abalienationem deducto. Huic quamprimum ſeſquilibram oleorum, cum procerioris ſtaturæ habituſque corpulenti eſſet, infundi jubebam, actu, quantum fieri potuit, ſatis calentem: quod frigidiſſimum phlegma nulla re magis, quam calore actualiter intrigus agente, frenari coërcerique poſſit. Foris quoq; venter imus, præſertim circa umbilicum, anodyno noſtro inungebatur: ſtragulisque injectus quamdiu fieri poterat, clyſter retinebatur. Interno autem externoque calore coingruentibus madore commode ſuperveniente, cum per plures noctes pervigiliis defatigatus fuiſſet, paulò plus placide obdormivit, ſic ut expergefactus, clyſtere tandem reddito, doloribus omnibus prorſus conſopitis, ab inferorum portis ad vitam quaſi revocatus videretur. Abraſerat autem Enema diuturniore mora phlegmatis vitrei magnam vim: qua penitus abraſa, dolores omnes (ſublata cauſſa materiali & efficiente) licet alias ſumme efferos lethaleſq; tam ſubito diſparuiſſe minime mirandum eſt. Cum autem etiam hereditario quaſi jure colicis doloribus facile ſuccumberet, ut deinde quantum fieri poſſet, ab omnibus pituitæ vitreæ materiam ſurrogantibus abſtineret, eundem exhortabar. Hoc cum per biennium ex præſcripto noſtro pro virili obſervaſſet: tandem tamen Anno 1602. in motibus illis Tranſylvanicis compeſcendis occupatus, cum ob errores in diæta, multis præſertim peponibus comeſtis, alvo duriore in acerbiſſimas paſſiones colicas reincidiſſet, brevibus ſed continuis & infeſtiſſimis doloribus proſtratis viribus ita exhauſtus eſt, ut ſeptimo die ſacris prius Chriſtiano more expiatus, ſatis conceſſerit, apud plures ob varias corporis & animi dotes flagrans ſui deſiderium relinquendo. A primo autem morbi fatalis funeſtique limine ad ultimum agonem uſque, ſuſpiriis ex imô corde ductis, cum remedia omnia, nec morbum, nec ſæviſſima ſymptomata, vel minimum mitigarent, ad has ſibi tam ſalutares, & ipſo momento juvantes, medelas, quibus hoc 1599. anno curatus fuerat reſpexerat: ſeque certo, ſi modo illarum denuo compos fieri poſſet, ſanitatem recuperaturum confirmarat. Hoc autem licet non perpetuo verum velim, tamen his ipſis clyſteribus eo, quo ſupra dictum fuit, modo paratis, in colicis, & omnibus fere inteſtinorum malis, in caſtris & Ungaria præſertim, primas ſemper, ipſa nobis experientia liquido ſuffragante, defero: Cum & hoc utilitatis ſecum ferant: quod tuto applicari, citò parari, jucunde verò morari & munus ſuum præſtare poſſint & ſoleant. Ad peponum eſum quod attinet, quibus piæ memoriæ à Tſchirnhauſs, &c. Semet intoxicaverat, mallem non aſſuetos ab ejuſmodi delitiarum frequentiore eſu ſibi temperare. Palato quidem apprime blandiuntur, & meraciore defecatoque potu ſuperfuſo jucunde refrigerant & humectant: quod utraque frigiditatis & humiditatis ſummæ qualitate plurimum excellant. Hac autem diarrhæas, ubi laxiores alvos, illa paſſiones colicas, ubi conſtipatas adeptæ fuerint, prompte excitari poſſe ſatis conſtat. Hinc minus mirum, ſi ex unius etiam peponis, vel parum, aut nimium maturi (uterque enim æque inſalubris, cum ille crudus, hic flaccidus, & ad putredinem diſpoſitus ſit) comeſtione pro diſpoſitione aſſumentis, modo obſtructiones, modo ventris turbationes, excitentur. His enim, inter multos alios, magno Reipub. Chriſtianæ damno diarrhæis è medio ſublatus, Illuſtriſſimus Carolus Mansfeldius intempeſtive ſuccubuit: cum poſt felicem cum Turcis conflictum, exæſtuanti hepati fortiorem hauſtum, ſtomacho languenti peponem permaturum, ſaccharo, ut moris eſt, conſperſum obtruſiſſet. Nam his inter ſe concurrentibus ἀσυμμετρίαις facilè effectum eſt, ut humoribus, diverſimode commotis, hepatis parenchymate vix non prorſus diſſoluto, lethales alvi commotiones, ad finem uſque vitæ, deſævierint. Reſtat ut de ſtercore lupino, cui alias in doloribus Colicis compeſcendis magna vis aſcribitur, brevibus ſubmoneam: Illud non niſi corpore per Enemata ſecluſo in uſum admittendum. Cum enim inter plures alios etiam hic Dominus Tſchirnhauſs noſter in vino generoſo ſeſquidrachmam illius, ventre prorſus conſtipato, epotaſſet, non modo non melius, ſed longe pejus deinde ſe habuit: quod apud plures alios uſu veniſſe ſum expertus. Subſcribendum igitur ejuſmodi medicamentis ſemper cum ratione methodica medendi ſumme conſultum puto: quod natura morborum & ſymptomatum tyrannides etiam expertiſſima ſæpiùs alias in ſimilibus morbis remedia non ſine cauſa faſtidiant.

SCHOLIA.

Ut omnibus morbis Ungariæ caſtrorumque importunitas iniquiſſima eſt: ſic præſertim paſſionibus imi ventris inviſiſſima, imò ſæpius exitialiter lethalis eſſe ſolet. Væ igitur illis, qui colicis iliacisque doloribus aut profluviis diverſiſſimis & vulg. tiſſimis, correpti fuerint, ſi non duplici ratione ſe tueri conabuntur. Harum prima eſt: ut ſedulo ſemetipſos reſpicientes omnes eo nervos intendant, ne quid temere committatur: quod deinde nulla ratione corrigi poſſit. Altera eſt, ut quiſque de fido Achate & circumſtantibus, in ejuſmodi malis, ſummopere deſideratis, mature ſibi proſpiciat. Quot n. hominum millia duobus his luſtris morbis

his è medio ſublata ſcio, inter illos homines, qui niſi omni ope humana, interdum etiam minima, deſtituti fuiſſent, facile evadere potuiſſent. Non eſt igitur, ut tantum cœlo ſoloque hoſtili, quod cum reliquis Europæ terris plurima communia habet, funeſtiores expeditionum eventus aſcribantur: cum homo homini Sathan ubique locorum eſſe poſſit. Sunt ſane hac in parte mancipia Mahometica, nobis Chriſtianis longe ſibi fideliora, & magis devincta: cum non modo in decurias deſcripti, tam ſcite diſpoſitis officiis alter ad alterius placitum ſe accommodent; ut ſanitatem facile tueantur, ſed morbis quam minimis correptos, ſumma fide & plus quam fraterna benevolentia complectantur. Dum n. hic tentorium ſolo affigit; alter aquatum, tertius lignatum, quartus pabulatum tendit: quintus penum inſtruit: ſextus coquum agit: reliqui imperando & faciendo ſunt occupati: ſumma frugalitate ſimul comeſſantes hoc aſſequantur: ut aut injurias morborum facile à ſe repellant: aut eoſdem obrepentes partim abſtinentia, partim mutuis officiis citius evincant. Ut igitur Turcæ nullis fere inteſtinorum torſionibus vel profluviis obnoxij eſſe ſolent: ſic noſtrates à ſummo vertice ad imos talos uſque (ut dicitur) inter ſe diſſidentes, ejuſmodi Furiis Epidemicæ quaſi ſuccumbere & occumbere coguntur. Meſpila enim, caſtaneæ, avellanæ, uvæ, pepones, poma & pyra, pruna, fructus denique fugaces omnes, cum miles noſter in delitiis agnoſcat, & illos veſana prorſus incontinentia ingurgitet: quis mirabitur, corporibus pravorum, acrium, mordacium & impurorum ſuccorum ſentina coinquinatis, ingluviei helluones pœnas ſumme meritas dare. Meſpila quidem quod etiam ad quaſvis diarrhœas faciant, modo cum ratione fuerint comeſta, dudum diximus: quod vero ſedibus naturalibus impeditis Colicas, imò iliacas paſſiones, ſi præſertim ciborum potius ad ſanitatem, quam bellariorum ad voluptatem ratione, devorata fuerint, excitare poſſint, cuivis eſt in confeſſo. Nocentiores his Caſtaneas proclamamus: cum vel ſolæ flatulentæ ſuæ viſcoſitatis procellis ſpatioſos coli anfractus diſtendere & diſtorquere poſſint, craſſioris ſuæ ſubſtantię ſaburra graciliores meatus infarciendo, Avellanas autem fruticetis colurnis paſſim obvias familiare quaſi dyſenteriis & lienteriis fomentum præbere, nemo neſcit. Uvas autem, & illas aut ſubauſteras, aut permaturas, has diarrhœas, illas tormina & inteſtinorum eroſiones inducere, per ſe liquet. De peponibus tamen, in Auſtria *Plötzer* dictis, in Ungaria longe humidioribus & vix non maligniore qualitate imbutis, paulo diſquiramus: cum ſæpius incautiores, & qui tam ſuſpectas cupedias potius ex ineſcamento gulæ, quam ex damno ſubſecuturo metiuntur, ejuſmodi delitiis, priuſquam animadvertant, circumveniantur. Alit Ungaria, & quidem in copia profert pepones, ingentis aliquando molis: qui menſe præſertim Auguſto à ſummæ & imæ conditionis militibus maxime expetuntur. Et eſt ſane ſingularis munificentiæ Dei paternæq; providentiæ exemplum: quod vinis, præſertim ſub Sirio nimium efferveſcentibus hæc humiditatis & frigiditatis jucundæ, licet in exceſſu contemperatę delitiæ ex diametro opponantur, ſic ut apud aſſuetos & cum calida, ſiccaque intemperie colluctantes, peponum uſum minime redarguerim, imò commendaverim, modo non ſub melle venena deliteſcant. Vocabar n. Anno 97. ſub Illuſtri Domino D. Comite de Hollach, &c. ad præfectum quendam ſelectiſſimæ turmæ Norimbergen. qui cum poſt meridiem ſatis magnum peponem comediſſet, & hauſtum vini dilutioris Rhenenſis, cui ſemper ob longinquius iter cum Neptuno res eſt, ſuperbibiſſet, ſyncope correptus illico obmutuerat: ſic ut extreme refrigeratus, & ſudore frigido erumpente, animam agere videretur. Cum n. ob maximam cognationem, quam os ventriculi præ reliquis omnibus humani corporis partibus cum corde obtinet, frigidus humor, ſtomacho impactus, & hauſtui, forti quidem, ſed aquoſo ſupernatans, ob vicinitatem cor violenter afflaſſet, tam gravia ſymptomata inſecuta fuerant. Aſtantes autem licet de toxico exhibito tumultuarentur quod nudiuſtertius hoſtili cœnæ interfuiſſet: tamen cum belle ſe antea habuiſſet, ut ex rejectis corticibus, caute quid factum eſſet, ſubodorarer, tribus guttis extracti croci, Aloës & myrrhæ in cochleari vini, cum paulum poſt fricationes ſe recollegiſſet, exhibitis, enormis vomitus ſimul cum fruſtis integre fere ob lubricitatem degluti peponis erupit, quo vix ceſſante recte ſe deinde habuit: cum Elixir illud, quod vocant, Proprietatis, etiamſi venenati quid obtruſum fuiſſet, Lernam tamen omnem commoviſſet. Poſt cœnam, ſatis frugalem, quod ventriculum vomitu vehementiore conturbatum diſtendi nollem, cum prolixe, peponem tantum & vinum dilutius ſyncopen induxiſſe conteſtaremur, contra hoc proteſtabatur: quod Norimbergæ ex tribus & quatuor etiam, urgente ſiti, peponibus comeſtis, & mulſo, quam Rhenano, nonnunquam Neccareo vino ſuperhauſto, nihil unquam damni ſenſiſſet, multo minus lipothymias: quas non aliunde, quam ex deleterio, clam propinato inductas fuiſſe ſuſpicabatur. Poſtquam autem conceſſiſſet, Rhenana & Neccarea vina, quæ in Ungaria vappam potius, quam merum ſapiunt, in inclyta Norimberga multo generoſiora, reliquos quoque calculos facile exemi. Demonſtrabam enim pepones Noricos Pannonicos longe poſt ſe relinquere: quod illi ſolerti cultura in apricis, & mediocriter arenoſis, glareis ſuccreſcant: & ad maturitatem deducantur: illi verò, humi tantum repentes, nullo vero ſtudio ſponte ſua plus ab umbroſis locis humiditatis & molis, quam â perviis radiis ſolaribus ſuavitatis & maturitatis mutuentur. Maxima enim copia peponum ex Congeſtis (quæ trinis Danubii alveis in plures inſulas ſejunguntur) ad caſtra deportatur: qui ob ſuperabundantem humiditatem nunquam non ſuſpecti fuerint. Accedit, quod ex ſemiputribus glebis noxium quid & virulens, tuberum inſtar exſugant: quod deinde non ſine gravi damno veſcentibus infundunt. Quinimò ipſemet cum in pago non longe infra Piſonium in iiſdem Congeſtis de pepone vix parum guſtaſſem, ſtrangulationem vix evitaſſem: niſi forti verè Ungarici vini hauſtu cicutam diluiſſem: quod tamen factum fuiſſe non mirabar: poſtquam mihi poſcenti locum, quem peponibus deſignarat, monſtraviſſet. Altiſſimis n. arboribus opacus, data quaſi opera ſole excluſus ad nullam minus quã pe-

peponũ ſementem commodus erat: ita quidem, ut ſolo ſapore, qui gratior videbatur, fungis & tuberibus præferendi crederentur, ab hortulano plus ſatis ignavo & imperito terris extracti. Tales autem nævi in diæta caſtrenſi cum quotidie enormiter committantur, Phyſicus prudens ut lyncea mentis indagine tam repentinis quod ſæpe fit caſibus congruentibus circumſpectet, magnopere invigilandum erit: cum nonnunquam ex unico verbulo, fortuito caſu prolato, plus honoris & emolumenti, quam ſi ſummis animi & corporis contentionibus integram legionem morbis eripuiſſet, ſit relaturus. *Thobias Coberus Obſerv. Medic. Decad.* ij.

Obſervationes.

Rondeletius Nobilem Matronam curavit, cum graviſſimo dolore coli detineretur ex pituita, & nihil ad manum eſſet, ſolo vino hippocratico injecto, eodem modo, & ruſticus quidam curatus fuit. *Petrus Foreſtus in Schol. obſ.7. lib.*21.

Frigidâ aquâ uſus ſum in iis quorum vires robuſtas & partes principes illæſas deprehendi: ac ſcio me levaſſe omninò dolorem, & totum morbum nè reverteretur ampliùs, prohibuiſſe.

Amatus cent. 1. curat. 2. Hiſtoriam habet de muliere colicâ ex calidâ cauſa laborante, quæ ex potũ aquæ frigidæ, ſubitò incantamenti inſtar dolore levata eſt, non ampliùs redeunte.

Idem quoque in filio Falconis colica à cauſa calida laborante, gelidam dedit, & inſuper pannum lineum frigidâ aquâ immerſum, ac manu preſſum umbilico admoveri juſſit: necnon die papav. in rotulis dabat, ac deſuper aquam Endiviæ, quibus paucis intrà triduum ſanus factus eſt, non ſine multorum admiratione, & artis medicæ decore. *Petrus Foreſtus Schol. Obſ.*12. *lib.*21.

Religioſus quidam obnoxius erat colicæ bilioſæ diuturnæ & contumaci, quæ ſæpè recurrebat cujuſdam conſilio, ſumpſit manè fruſtum butyri recentis, ſuperbibendo parùm vini, hoc remedio per longum tempus continuato, ab affectũ liber & immunis evaſit. *Laz. Riverius obſerv.*71. *cent.*2.

Jacobus Finkius avunculus meus ſuſpiciendus, dolore colico torquebatur, canis meliſius ventri impoſitus, qui cùm incaluiſſet, urgebat exitum, vomuit vehementer, & tormina avunculi remiſerunt.

Ancilla ejuſdem in dolore dentium, eundem canem genis appoſuit, ſenſitque levamen, ſed canis dolorum impatientia hinc indè curſitare & latrare cæpit. *Thomas Bartholinus hiſt.*53. *cent.*6.

Adoleſcens bilioſiſſimus vigente hyeme in colicum dolorem incidit ita atrocem, ut ingenti dolore ſitique oppreſſus velut amens, tres dies inſomnis duceret, vocatus uſus ſum ſectione venæ, refrigerantibus clyſmis, frigidis Julapiis, & aliis quæ furentem & acrem bilem mulcerent, ac lenirent; ſed cùm dolor ingraveſceret, ſitis urgeret, ex nive Emplaſtrum parti dolenti impono, & gelidiſſimam cum ſaccharo ad ſatietatem bibendam offero; non tranſierat hora, quin ſe ſanum repentè exclamaret, ita ut eodem victũ frigido nutritus, à dolore ſecurus evaſerit. *Zacutus Luſitanus obſerv.*25. *lib.*2. *Prax. admirand.*

Aulicus quidam incidit in dolorem colicum graviſſimum: ad cujus ſublationem, primò injectus eſt clyſter emolliens & purgans, poſteà carminans & evacuans, cum terebinthina à quo levatus eſt, ſed brevi dolor rediit tandem in decocto carminante diſſolvi jubeo aq. benedic. ℥iv. Diaphæn. ℥j. à quo quater dejecit pituitoſa multa & omnino liberatus eſt.

Eodem clyſtere & alter a ſimili dolore ſanus evaſit *Lazarus Riverius obſerv.*67. *cent.*1.

Vir quidam quadragenarius graviſſimo dolore colico correptus eſt, qui neque clyſteribus laxantibus, & carminantibus, etiam cum aqu. benedicta, neque fomentis ac ſemicupiis intrà 24. horas uſurpatis ſedari potuit: eoque continuò ſæviente ſequentes pilulas præſcripſi.

℞. Aloes opt. ℈j. diagrid. gr. viii. laudan. opiat. gr.v. F. pil.vi. deauratæ, has ſumpſit media nocte, manè horâ quartâ dolor protinùs quievit, & per diei decurſum purgatus eſt quinquies, ſicque omnino liberatus. *Lazarus Riverius obſerv.*1. *cent.*2.

Juvenem quendam 18. annos natum colico dolore acerbiſſimo laborantem inviſens, ſtatim præſcribo ad immanem dolorem coercendum, quem vix ſuſtinere poterat, laudan. opiat. gr. vi. quibus intrà duas horas dolor omninò ſedatus eſt nec in poſterum rediit. *Lazarus Riverius obſerv.*12. *cent.*1.

Mulier quædam ſubitò correpta eſt doloribus vehementiſſimis ventriculi & lienis regionem occupantibus, qui neque fomentis, neque purgatione, ſedari potuerunt: ſed phlebotomia celebrata ſatis larga manu è brachio ſiniſtro ſtatim evanuerunt. *Lazarus Riverius obſ.*44. *cent.*1.

Mulier quædam ſexagenaria doloribus colicis acerbiſſimis conflictata, poſt duos clyſteres fruſtrà injectos, ſumſit inteſtini lupi pulverat. ℈j. cum vino & ſtatim dolor evanuit. Poſt 10. vel 12. dies, licet per Apozemata purgata fuiſſet, dolor rediit acerbior quàm anteà, ac licet in clyſtere philonii ℥ij. diſſolutæ fuiſſent, dolor non quievit, prædictus pulvis iterùm fuit exhibitus, & dolor imminutus eſt, ac poſt trium horarum ſpatium omninò ferè ſublatus. Sed poſtridiè rediit acerbior quàm anteà; exhibita fuerunt Laudan. gr.v. & dolor omninò ſublatus eſt, nec ampliùs rediit. *Lazarus Riverius obſ.*86. *cent.*1.

Filiolus meus *Carolus* in ætate 4. menſium correptus fuit dolore colico ſæviſſimo, qui clamores & ejulatus continuos ab eo extorquebat. Exhibui pulv. el. diamoſch. d. ℈ß. cum lacte, quo dolor quievit per horæ quadrantem, & iterum rediit cum pari ſævitia; injectus fuit clyſter ex decocto aniſi & chamæm. cum vitello ovi, & ſaccharo, eoque dolor omninò ſublatus eſt.

Poſt octiduum eodem dolore affectus eſt, ita acerbo, ut priori deterior appareret. Sumpſit pulverem ſed fruſtrà: Injectus fuit clyſter prædictus etiam fruſtrà, tandem admoveo fotum toti ventri ex decocto aniſi & Chamæm. in aq. vitæ, prima applicatione dolor omninò deſiit, ſequenti iterùm rediit dolor, eoque aliquantulum prædictis remediis mitigato, poſtero die manè exhibita fuit ſyr. roſ. ℥j. quem aſſumendo, vomuit pituitam inſtar albuminis ovi, ſed nihil ferè dejecit, tormina recurrebant. Iteratus ſyrupus cum ℈j. infuſ. ſenæ, etiam parùm præ-

præſtitit. Tandem exhibui pulverem comitis ad ℈ß. cum lacte, eoque blandè ac copiosè purgatus eſt; & ab hoc affectu omninò liberatur. *Lazarus Riverius obſerv.27. cent.1.*

Quidam graviſſimo colico dolore excarnificatus triduum integrum, cùm nullis anodynis levaretur, ſumpta ʒj. pulv. inteſtini lupi cum pauco vino generoſo, incantamenti inſtar in priſtinam valetudinem erectus fuit. Mille alios colica laborantes hoc unico medicamento reſtitui, nullo injecto clyſtere; aut cathartico ſumpto; quod admirationem fovet. *Petrus Pachequus obſerv.2.*

Quidam retulit mihi ſe colicò dolori obnoxium fuiſſe per multos annos, quo frequenter affligi ſolebat, ab eoque liberatum ſequenti remedio, unâ tantùm vice aſſumpto; ita ut nunquàm deinceps in eum inciderit, & plurimos alios, quibus idem remedium communicavit, fuiſſe etiam liberatos.

Hoc remedium eſt dolij obturamentum, ex ſubere confectum; quod per plures annos huic uſui inſervierit, atque adeo probè vino imbutum ſit, illud autem ſuber igne comburendum eſt, ejuſque cinis exhibendus cum vino albo ʒj. pondere, urgente dolore; *Obſerv.7: obſervationum à Riverio hinc inde decerptarum.*

Nobilis quidam 40. annorum tam ſæviſſimis coli & Ilei inteſtinorum doloribus torquebatur; ut mortem ſibi ipſi conſciſcendi omnem captaret occaſionem. Ego accitus dolorem hunc immanem multis rite adhibitis pharmacis demulcere ſedulò dedi operam, ſed fruſtrà, tandem tale decerno Enema.

℞. Juris piſorum ℥viij. aq. noſtræ benedict. ℥iiß. Sacch. ʒß. ol. communis ℥iv. M. ſimul. S. A. & injiciatur quàvis horà recrudeſcentiæ doloris calide. Ex hujus clyſteris repetitione miraculosè omni ſopito dolore; & cauſa doloris noxia excluſa convaluit. *Martinus Rulandus curat. 22. cent. 6.*

Vir quidam coli dolore infeſtè cruciatus, liber & ſanus illicò evaſit per ſequens infuſum catharticum.

℞. Trochiſc. alhand. pulv. ʒj. ſeri lactis. ℥x. Macerentur per noctem in loco calido, fiatque infuſio: de qua colata bibit calide ℥v. ſedens in balneo aqu. dulcis tantundem bibit & fecit ſequenti die; & ſtatim ſanatus eſt *Martinus Rulandus curat. 0?. cent. 10.*

Vir quidam patiebatur ſæviſſimum & crudeliſſimum dolorem colicum, cum cibi potuſque vomitu, hunc ita ſanabam.

℞. Spiritus vitæ aurei ℥j. hoc valdè eſt expurgatus, atque inde quievit dolor. *Martinus Rulandus curat.5. cent.3.*

Studioſus quidam 18. annorum affligitur colico dolore, ſanatur a me unico die hoc modo.

℞. Extract. Eſulæ ʒß. aqu. font. claræ ℥iv. M. Fiat. Hauſtus colandus. Colaturam bibit calidam, qua probè expurgatus eſt cum colici doloris remiſſione, altero die iteravit hunc hauſtum, & integram obtinuit ſanitatem. *Martinus Rulandus curat.45. cent.7.*

Aurifaber quidam colica & diarrhæa ſubindè corripi ſolitus, hoc facili remedio illicò ſe curat, ſedendo nimirùm per ſatis longum tempus ſuper incudem probè calidam. *Honoratiſſ. D. Robertus Boyle libro de utilitate naturalis Philoſoph. Part.2. ſect.5. cap.14.*

℞. Juſculum cum allio & oleo olivarum, & calide hauriatur cum vini optimi dimidia parte. Sæpè enim expertum eſt. *Petrus Borellus Obſerv.92. cent.4.*

Multos qui colicâ graviter affecti eſſent curabat medicus quidam experientiſſimus facillimo hoc remedio. Stercoris ſuilli globulos vi. vii. aut ix. ſoluebat in vino opt. colabat, & fortiter expreſſum infuſum propinabat. Quibuſdam præterea exhibebat magno emolumento pulv. compoſitum ex part.ij. raſuræ oſſium dactylorum & part.j. pulv. ovorum ex quibus pulli fuerint excluſi. *Hieronymus Reuſnerus obſerv.178.*

Syrupus ex aqua vitæ paratus cum Saccharo in crudis humoribus tormina excitantibus mirificè contulit. In colico dolore præſertim circa ventriculum vexante; conferre dicunt juſculum ex ſucco Amygd. d. cum granis aliquot piperis longi ex vino Hippocratico pauco.

An in colicis doloribus ſectio venæ? imò præſens remedium ſi a bile eſſe videtur cavendum a medicamentis validis; & uſu linteorum impensè calidorum. Tepore juvantur, & thermaſmate. Syrupus violatus confert imò & uſus lactis recens mulcti aut calidi *Guil. Ballonius lib.1. Epid. & Ephemer.*

Vidimus cuidam acerbitate doloris colici detento placatos eſſe dolores adhibito umbilico modico Emplaſtro cauſtico, & veluti eſcharam faciente, & intus foras evocante quomodo etiam in doloribus dentium de foris extremo maxillæ inferioris Eſcharoticon miro profectu applicant quidam. Pericula iſta nos debent cautiores & ſcientiores reddere ad excogitanda affinia remedia, ſed illis aliquantò tutiora. *Idem ibidem.*

Efficax ad colicam eſt oleum Saponis. Quod ſic paratur.

℞. Saponis Hiſpan. part.j. calcis vivæ part.ij. diſtillentur per alembicum vel retortam, oleum ab aqua ſeparetur, cujus guttæ vi. vel vii. umbilico cum Goſſipio imponantur. *Sennertus Pract. lib.3. part.2. ſect.2. cap.2. & l.ſt.1. lib.5. part.3. ſect.3. cap.6.*

Superato Catarrho quidam Colicam paſſus eſt ſatis moleſtam; quæ circa veſperam incrementum ſumpſit; ante invaſionem ab aſſumpto cibo per vomitum aliquot libras rejecit aquæ limpidæ, ſine chyli craſſioris admixtione: Cauſa colici doloris mihi viſa eſt chyli craſſities, quæ liquidi ſeri defectu, quum libero curſu per inteſtina ferri non poſſet, tormina concitavit. Presbyterum novi colicis doloribus divexatum, qui ſuperveniente vomitu aqueæ materiæ ſanatus fuit: unde hydragogorum uſus non rarò advocandus in colicis torminibus, quorum beneficio ſæpè per alvum liberavi ægros. *Bartholinus cent.5. obſerv.58.*

Puella bimula ordinatis doloribus torquebatur circa inguina, ut nec cubans, nec ſedens, nec ſtans, nec ulnis geſtata dolorum requiem ſentiret: redibat iſte dolor ſtatis vicibus à decima veſpertina ad xii. interjecto tempore diurno, nocturnoque ſana erat, tertio paroxyſmo finito, nulla manifeſta criſi apparente, poſteà immunis vixit: vermium nulla fuere indicia. Flatulentam igitur colicam fuiſſe nullus dubitavi, in muſculis potiùs abdominis deliteſcentem quàm in colo, alvus enim ex voto re-

reſpondit: Inunctione abdominis ex oleo abſinthi & cumini deſtillato, & exhibita theriaca in aqua cornic cervini, ſublevavi ægram. *Idem Hiſtor.* 59.

Balneator Viennæ poſtquàm tribus annis quadrantibus graviſſimá diſcruciatus fuiſſet colicá, plurimaque perperam adhibuiſſet, malumque acidularum uſu exaſperari videretur, imo ejuſdem uxor juvenis etiamnum eodem affatu nuper defuncta fuiſſet, idem fatum horrens me accerſit, Hic toto corpore convelli cœpit, ita ut ominarer materiam ad nervoſum genus tranſlatam Paralyſin inducturam, hoc nobis mali faceſſere; Convulſionibus per medicamenta ſedatis, vinum Guajaci, ex *Amati cent. curat.* 31. præcepto, pro eliciendo ſudore, per quinque dies ordinavi, & ex toto reſtitutus fuit: ſine dubio colica fuit à pituitoſis humoribus flatuum ſeminariis, inteſtina occupantibus, qui civino iſto diaphoretico liquefacti, & per ſudores reſoluti ſunt. Interjiciebantur quandoque laxativa. *P. de Sorbait. Ephem. German. anni* 3. *pag.* 46?.

Pharmacopæus annos 40. natus retulit mihi ſe per multos annos colico dolore vexatum, nullum aliud remedium inveni ſe præter hydroponam, & quamdiù in ea perſeverabat, prorſus incolumem permanere, quoties vero ad vini uſum redire voluerit, intra biduum eodem affectu correptum eſſe: Meo judicio non à bile ſimpliciter colicus dolor excitabatur, ſed majori parte ab humore melancholico, humori bilioſo permixto, cùm dictus Pharmac. temperamento melancholico a prædominio præditus ſit: Cùm autem melancholia jugiter a liene in ventriculum effundatur, aciditate ſuá vinum aſſumptum inficit, & ita vinum confeſtim in ventriculo acceſcit, ac morbi cauſam auget: ſi verò humor bilioſus morbi cauſa exiſteret, ab aquæ potu quidam corrigeretur, ſed vini uſu tam citò affectum non ſuſcitaret, quia vinum bilis qualitates tam cito non inducit ſicut melancholia, quatenus facilè aceſcit, non amareſcit. Conjecturam auget, quòd dictus Phatmac. cum paroxyſmo collicæ corripitur, acida per vomitum rejecit, non autem amara. *Riverius cent.* 4. *obſerv.* 49.

Teſtari poſſum me ſæpiùs obſervaſſe iis quibus cibi in ventriculo aceſcunt, omnia remedia irrita fuiſſe quamdiù vinum potarent, eo autem dimiſſo e veſtigio ſanatos fuiſſe; Et vice ver, quibus os amareſcit, aquam admodum inutilem inveni, & nihil magis eis contuliſſe quam merum in pauca quantitate aſſumptum. *Martianus comm. in v.* 434. *lib. de vet. Medicina.*

Generoſus Dominus Starckenburch, Legionis Groeningenſis Præfectus, vir quadragenarius, mediocriter fortis, temperamento frigidiore ac pituitoſo præditus, menſe Septembri vehementi colica paſſione correptus fuit. Habebat ventrem a flatibus valdè turgidum, quos tamen neque ſursùm, neque deorſum emittebat: maximi dolores inteſtina dilacerare videbantur. Conquerebatur etiam dè ſumma cordis anxietate, quâ tantoperè premebatur, ut ſudore frigido totus perflueret. Quia autem æger à flatibus pene diſrumpi videbatur, ac citiſſimo ſubſidio opus habebat, ſequens enema praſcripſi, quod veſperi horâ undecimâ (quo tempore vocabar) injectum fuit.

℞. Decocti emollientis lib. 1. Elect. diaphænici, hieræ picræ, ana unc. j. ſ. olei anethini, chamæmelini, ana unc. j. ſalis communis drach. j. Miſce, fiat clyſter.

Hoc enema poſt horæ quadrantem abſque ullo fructu rurſus dejecit, nullis nec flatibus nec fæcibus ſubſequentibus: quapropter illud paulo poſt de novo injectum, atque ut ante ſine utilitate emiſſum fuit. Eo tempore æger nauſeabundus aliquantùm bilis cum tenaci pituitá evomuit. Circa horam ſextam matutinam aliud enema hoc modo præſcripſi.

℞. Herbarum Emollientium, centaurij minor. abſinthij, ruthæ, florum chamomillæ, anethi, ana m. ſ. ſem. aniſi, leviſtici, ana drach. ij. Cumini, baccorum lauri, ana drachm. j. ſ. coquantur in aq. communis q. ſ. ad lib. 1. in colatura leviter ebulliant foliorum ſenæ unc. j. deindè exprimantur, & addendo, Elect. hieræ picræ, diacatholici, ana unc. j. ſ. olei chamæmelini anethini, ana unc. j. ſalis communis drachm. ij. fiat Enema.

Hoc injecto multa excrementa cum plurimis flatibus ſubſecuta ſunt. Poſteà rurſus nauſeabundus fuit, & multùm bilis ac pituitæ tenacis cum levamine evomuit. Bis eâ die juſculum pulli cum hordeo mundato, corticibus citri & arantiorum coctum, ſumpſit, & modò priſanam, modo cerviſiam tenuam pro potu bibit. Veſperi hic bolus exhibitus eſt, à quo ſequenti nocte nonnihil dormivit, & dolores egregiè ſedati ſunt, ac poſtridiè alvus ter cum levamine exonerata fuit.

℞. Electuarij noſtri anticolici drachm. j. Aloës lucidæ ſcrup. j. Miſce, fiat bolus.

Hic Bolus poſteà adhuc ter alternis diebus reiteratur fuit. 7. Octobris, cum alvus per triduum rurſus conſtitiſſet (intermiſſo uſu dicti boli) dolores colici de novo increverunt, tunc, quia æger à clyſteribus aliquantùm abhorrebat, hauſtum leniter purgantem exhibui, à quo multùm bilis & pituitæ ſurſum deorſumque exoneravit. 10. Octobris, alvo rurſùs nimium conſtipota, enema injectum eſt. 13. Octobris etiam advocatus fuit. Dom. Harſcampius, Medicus peritiſſimus, atque tunc communi conſilio, ad ſedandam nauſeam exhibuimus bis aquæ cinnamomi cochleare unum, cum olei cinnamomi gutt. ij. atque hoc ſequens linimentum ventriculi regioni illinendum præſcripſimus.

℞. Olei nucis moſchatæ expreſſi, laurini, ana drach. j. anethini, fœniculo diſtillati, ana ſcrup. j. Aniſi gutt. iv. Miſce, fiat linimentum.

Veſperi aſſumpſit bolum antea præſcriptum 16 Octobris rurſus enema injectum eſt, a quo tres ſeceſſus habuit cum magno levamine 20. Octobris ad alvum ſubindè leviter ſolvendam præſcripſimus pilulas ex ſola Aloë lucida confectas, dè quibus tantum duas troſvè alternis vel ſingulis tribus diebus deglutiit, quæ pilulæ tantoperè profluerunt, ut poſtea aliis purgantibus opus non habuerit 25. Octobris dedi ægro electuarij noſtri anticolici unc. j. ſ. cui admiſceveram Aloes lucidæ drachm. j. ſ. cujus ſubindè manè aut veſperi aſſumpſit drachm. ſem. vel ſcrup. ij. cum ſummo commodo, nam ſtomachum corroborabat, flatus diſcutiebat, & pituitam ſimul ac bilem detergebat. Hoc electuá-

ctuario poſtea utebatur pro præſervativo, intermediis diebus ſubinde ſumens pilulas ex Aloe atque ita tandem priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit. *Isbrand de Diemerbroek. Curat. & obſervat. Medicin. 49.*

Spectabilis quidam (Septuagenario major; ſed adhuc vegetus) Veteris Civitatis Scabinus, & Aromatarius opulentus, vendens cuidam Nobili Polono nonnulla aromata, flatus alvinos cum fecibus diutius retinuit, ex qua retentione in conſtipationem alui incidit, quam colici dolores exquiſitiſſimi conſecuti ſunt, quorum neque hi vel anodynis vel carminativis, tam internè quàm externè adhibitis ſedari; neque illa purgantibus aliquoties in diverſa forma aſſumptis, enematibuſque fortiſſimis ſolvi potuerunt, donec tandem ſequens potiuncula amara & conſtipationem & dolores unà ſuſtulit, quæ talis fuit.

℞. Pulpæ Colocynthid. in petia ligat. ℈ ß. Flor. Chamæm. noſtr. Centaur. min. Veronic. ana p j. capit. papav. num. i. Cinnamomi el. ʒ i ß. Sem. aniſi ʒ ß. f. Decoctio in ſ.q. aquæ chamæm. Colat. ℥ ii ß. admiſce olei amygd. d. ſine igne recens expreſſi ʒ j. mannæ calab. ℥ ß. M. F. Potio. Tum ille poſt liberationem a dolore, & conſtipatione pertinaci, ejuſmodi naturæ negotia ſe nunquam amplius dilaturum ſpopondit. *Simonis Schultzii.*

Vere ſanè Experientiſſimus Scorbuti Indagator, ſeduluſque ejus obſervator, *Doctiſſimus Eugalenus* libro de Scorbuto, *Obſerv.* 50. ita ſcribit: Tam varij ſunt affectum quos hic morbus edit, ut minimas omnium differentias numero comprehendere non magis poſſibile ſit, quam arenam maris numerare. Numeroſa ſcilicet eſt ſymptomatum in Scorbuto collectio, quæ tamen non omnia in omnibus, ſed hæc in iſto, illa in alio ſubjecto ſe offerunt. Modo enim plura & graviora, modo pauciora & remiſſiora obſervantur: Scilicet pro peccantis materiæ quantitate, qualitate & loco, quem occupat. Quo etiam diutius duravit Scorbutus, eo pluribus & vehementioribus eſt ſtipatus ſymptomatibus: quanquam *Joh. Petr. Lotichius* Medicus, Philologus, & Poëta inſignis obſerv. propr. lib. 4. c. 6. Obſerv. 6. Signa Scorbuti Pathognomonica nimis anguſtis cancellis coarctare videtur. Nos inter alia ejuſmodi, in Scorbuto etiam graviſſimos dolores colicos apud ægros ſæpè obſervavimus, qui neque ſelectiſſimis anodydinis ſedari potuerunt, præſertim in optimo Viro Caſparo Wendland, cive Elbingenſi & Pharmacopæo Regio Expertiſſimo, quem ferè ad finem vitæ vehementer torſerunt: tum & virgine quadam lectiſſima, quæ tandem ex Colica Scorbutica paretica facta eſt, ſed per Dei gratiam, poſt uſum remediorum idoneorum, tam è Scorbuto, quam pareſi liberata fuit. Denique in Doctiſſimo quodam viro adhuc vivente, qui ſæpiſſimè ejuſmodi doloribus affligitur: qui tamen partim medicamentis, carminativis, lenientibus, & laxantibus, partim anti-ſcorbuticis facilè tolluntur, iterumque revertuntur, de quibus verendum, nè ingraveſcente ætate in dies magis ingraveſcant.

Monachus quidam ructibus ventriculi, ciborum faſtidio, doloribus hypochondriacis flatuentis, itemque ventris conſtipatione ad multos dies ſæpiùs infeſtatus, inordinatâ diæta ut plurimum vivens, ac caſei veterati & ſemiputridi valde avidus, demum ex uſu lenientium & emollientium globulos tophaceos & caſeum olentes per plures alvo dejecit ac melius ſe habuit. *Helvigius in Miſcell. Curioſ.*

Deſperatæ valetudinis ſenem pluribus annis poſt modica corpori, exercitia atroci inteſtinorum dolore cruciatum, & variis ad colicam facientibus remediis defatigatum. Colica non humerali, neque flatulenta; ut plures opinati, aſt, autoritate *Julii Cæſaris Scaligeri; Guainerii ac Benivenii de abdit. Morb. cauſis.* Pſeudo colica a calculis anfractibus inteſtinorum inhærentibus, laborare conjecturatus, communioribuſve nihil proficientibus, *emulſione Therebinthinata* cum decocto Foreſti parata, & ſucco citri acuata, ac clyſteribus ex ſagapeno & bdellio in decocto emolliente diſſolutis, quatuordecim, avellanam mediocrem adæquantes, muco viſcoſo oblinitos, eliminavi calculos, bonumque ſenem a diris cruciatibus liberavi. Calculæ illos in inteſtinis genitos eſſe, quia colore, pondere, & figura a Choledochi lapillis diſtincti, arbitratus ſum. Et enim cum ab *Ariſtotele* Philoſ. parente, *Hippocrate, Galeno, Avenzoor, Marcello Donato, Zacuto Luſitano, Capivaccio, Foreſto, Fernelio, Platero, Paræo, Schenckio, Sennerto, Bartholino,* aliiſve noſtri temporis, in cerebro, aſpera arteria, pectore, ſtomacho, hepate, liene, meſenterio, utero ac articulis æque benè ac in venibus & veſica calculi obſervati: Idcircò nullam, cur, poſita viſcoſa, qua inteſtina abundant pituita, veluti causa materiali, a calore, eorundem tam innato, quam adſcititio ut efficiente, vel ſecundum Neotericos mucilaginoſo, quo referta, accedente ſpiritu lapidifico, calculi in anfractibus inteſtinorum generari nequeant, adeſſe video implicantiam. *Nic. Gulielmi Berkerſ. in Miſcell. Curioſ.*

Vixit in urbe vicina Vir Conſularis, valetudinis adhuc ſatis vegetæ, etiamſi ætas tum excederet annos 78. Huic antè 20. annos & quod excurrit, ſubortum eſt tuberculum inſtar juglandis in interiore ſen oris dextri parte, paulò ſupra genù. Tædioſum fuit hoc non tam ratione doloris, qui erat exiguus, niſi comprimeretur, ſed potius equitationis, quæ impediebatur. Conſuluit Medicus apertionem, ſed recuſavit hanc Dn. Patiens, quod non ita pridem viderit à tumore ejuſmodi capitis aperto Epilepſiam & mortem.

Contigit tandem ut dolore tuberculi per liberaliorem vini potum apud Svvidnicenſes ſepulto, animoſior, equo domum feſtinaret, ita ut iter duorum milliarium, intra quinque horæ quadrantes confecerit. Domum recurſus ex humoris feroſi effluxu ſenſit apertionem. Chirurgus vocatus poſt mundificationem & ſubſidentiam tuberculi tandem conſolidationem meditabatur, ſed Dn. Patiens, cùm animadvertiſſet præter ſenem eructari calculos & arenulas, prudenter neglexit conſolidationem & ſonticulum piſis pro more injectis tum ultra 20. annos aluit, nullis moleſtiis ſtipatum, ſed & deligationi aptiſſimum. Cruciatus eſt ante hunc fonticulum crebris & atrocibus coli doloribus. Ex eo ſe, dum geſtaſſet hunc, immunem fuiſſe mihi aſſeveravit. Moliri quidem ſubindè cacochymiam tar-

tartaream ſibi periodicas afflictiones, ſed ſine violentia durante, mox enim ſolito copioſiùs exſudare è fonticulo calculos friabiles & arenulas rubras cum ſero cruento. Collegit quantitatem non exiguam materiæ hujus tartareæ in veritatis fidem.

Mira criſis hæc, ſed non inaudita. Lithogeneſias hujuſmodi exempla in partibus externis recenſet. *Bartholinus cent.5. hiſt.anat.91.* Admiratu dignior eſt ſudor arenularum criticus *cent.1. hiſt.34. Illuſtris quidam Vir Regius in Selandia Præfectus, calculo & arthritide, domeſticis hoſpitibus, ſæpè obnoxius, ſubindè in largiſſimum ſudorem ſolvitur, quo non ſerum exſudat aut ſucci per poros liquores; ſed quod mireris; manipuli arenularum quas inducta manu abſtergit.*

Fonticulos artificiales, ut inutiles abominatur Helmontius, ſed hiſtoria hæc egregiè commendat eorum efficaciam, & credendum eſt, Archeum exulcerationibus ſpontaneis expurgando impuritates tartareas, ſemper intendere conſervationem individui, ſed ut plurimùm in locis minùs convenientibus & doloriſicis, in quibus caſibus ad faciliorem & ſecuriorem conſolidationem ſupra loca exulcerata fonticuli intercipientes ſuadentur. Hujus interceptionis valorem confirmat apoſtema ſpontaneum & quaſi fonticulus naturalis ſupra fracturam, pedis fracturæ periculoſiſſimæ ſalutaris. Vide apud Bartholinum cent. 1. obſerv. 84. *Sigiſmundi Graſſii in Miſcell. Curioſ.*

Memini me quondam ex Clar. *Sylvio*, cùm in Noſocomio Lugdunenſi ægroti paſſione colica decumbentis rationem haberet, audire, hoc malum cujuſvis medicaminis nonnunquam vires eludere, difficiliſque medelæ cauſam conſiſtere in copia bullarum ex pituita valdè glutinoſa conflatarum flatus intus habentium: Bilem autem tum temporis ſale lixivo acuatam phlegma rarefacere nimis, quo rarefacto hujus latera magis diſtenſa, flatuſque recipientia dictas bullas producere: non ſecùs quam aquam ſmegmatis beneficio glutinoſiorem redditam pueri in ſphæricas bullas conflare atque formare ſolent: Quicquid enim ibi præſtat ſmegma, illud in corpore humano efficere pituitam; & ſicuti à ſpiritu calido ſmegma rarefactum in bullas effertur, ita bilem tanquam humorem calidum in pituitam agentem hoc munere defungi cenſebat. Quæ omnia, uti non à recta ratione aliena omnimode cenſenda, ita quoque dictis experientia fidem fecit. Anno 1677. accerſitus ad hujus civitatis incolam, qui per 5. dies cum paſſione colica conflictatus erat, ipſius abdomem mirum in modum diſtenſum deprehendi: Quibuslibet medicamentis fruſtrà exhibitis incaſſum diu ſudavi, incertuſque fui, qui fieret, quod probatiſſimis pharmacis hocce malum non cederet. Cùm autem in uſu clyſmatum diligenter perſiſterem, ægrotus poſt aliquot dies horum auxilio excrevit maſſam ex multis veſiculis contextam, quarum majores juglandium, minores nucum avellanarum magnitudinem excedebant. Hæ veſiculæ tam tenaciter ſibi adhærebant, ut nullâ operâ divelli poſſent, quin potiùs diſrumperentur, mephitimque flatulentam cum fœtore adſtantibus valdè moleſto emitterent. Hocce ſpectaculum quamvis ſordidum non tamen ſine animi voluptate diù intuitus ſum, omnemque mihi evulſit hæc obſervatio admirationem, quare tam infelici Marte Contrà tympanitidem, colicam flatulentam (quam merito a colica convulſiva ſolis humoribus acribus adſcribenda diſtinguo) bella geramus, cùm de vero remedio dictarum veſicularum rupturam promovente adhuc ſimus incerti. Sanatus hoc modo noſter ægrotus valet adhuc pancratice, liber ſuis ex paſſione colica cruciatibus; cum quibus antea tam frequenter ipſi confligendum erat. Simili modo fabri cujuſdam ferrarii uxori 66. annos habenti, conſilio meo quondam præfui, quæ à longo tempore aſtmatica & anheloſa ſuffocationis periculum incurrebat. Hinc perterrita omnes nervos intendebat, ut per tuſſim obſtacula liberum aëri tranſitum denegantia removeret, & hâc ratione, poſt conatus Herculeos, laboreſque incredibiles, ejecit interdum veſicam magnitudine pomi Borſtorffiani flatu plenam, quæ tamen veſica propter ſummam glutinoſitatem rupturam difficulter admittente evocari vix poterat. Hoc peracto aliquot horas libero fruebatur ſpiritu, donec præterlapſis illis regenerata nova veſica novi laboris faces incenderet, quibus tamen cum ægrota in dies magis defatigaretur, factum eſt, ut exhauſtis conſumptiſque illius viribus brevi poſt naturæ ſatisfaciens ſomno conſopiretur æterno.

Eſt apud nos Huxariæ ad Viſurgium civis, omnibus bene notus, quoties colica, aut ejuſmodi ventris tormenta eum cruciant, ſubitò pulverem lapidis coctilis, in calida cereviſia aut ſpir. vini ſumit, ſudat, ſicque omnes dolores feliciter debellat. Sciendum, ſed non imitandum. *Chriſt. Franc. Paulini in Miſcell. Curioſ.*

Georgius Sperling mercator apud nos menſe circiter Novembri, ex eſu flatulentorum in colicam incidit paſſionem, quæ per totam noctem miſerum vix non ad deſperationem torquebat. Ex lecto proſiliens abdomen fortiter comprimit, [illegible] ei a conjuge exhibentur calida plurima, ventri ſacculi imponuntur, oleis deſtillatis abdomen inungitur: quæ cùm omnia ſubitam ferre opem non poſſent, calefactæ fornaci fortiter abdomen admovet, calore ejus opem ſibi laturus: interim me advocari jubet; accedo circa ſextam matutinam, & in induſio ſtantem & fornaci aqualiculum applicantem invenio: monet ægrum de adventu meo uxor, & ut in lectum ſeſe componeret, orat: ipſe invertens corpus induſium circà ventris regionem totum combuſtum; ut flamma etiam hinc inde ſerperet, animadvertit: perterritus ignem manû in induſio extinguit, & in lectum ſeſe componit. Colica paſſio ab injecto enemate brevi ſopiebatur, adhibitis flatus diſcutientibus, & aliis remediis internis; ſed abdomen totum ita combuſtum erat, ut undique veſiculis refertiſſimum eſſet, quæ Chirurgi manû per quinque ſeptimanas tractabantur, & ægrum vix non in rabiem agebant, nam plurimis in locis ſuppurabatur materia, quæ ulcera præbebat dolorifica. Patet hinc, quod uti lumen majus minus obfuſcat; ita & dolorem minorem præ majore non percipi: nam ubi leviter tantum pars corporis aliqua combûritur, vel potentiali vel actuali igne, moleſtiſſimus ſentitur dolor; Aſt hic totum abdomen combuſtum non

per-

percipiebatur præ inteſtinorum doloribus intolerabilibus. *Joan. Schmidt. in Miſc. Cur.*

Anno 1683. Juvenis Ruſticus 20. circiter annorum, cum tempore meſſis, fervente ſolis æſtu, ſiti urgentiori, intempeſtivo frigidæ potu, ſatisfacere ſtuderet, dolores tandem lancinantes & rodentes; hic illic in hypochondriis perſenſit ſed vagos ac iterum diſpereuntes, unde iis ſpretis, operæ ordinariæ ulterius incubuit, ſitimque ut prius frigidâ denuò ſedavit, uſquedum dolores atrociùs ſævierint, & appetitus proſterni, alvus pertinaciter ſupprimi, abdomen que mirum in modum diſtendi cœperint: vocati d. 1. morbi, bol. ex Elect. diaſcord. cum cinnab. antim. & laudan. op. præſcripſimus in anteceſſum: accedentibus vero retulerunt, aquam quam pridie æger biberat, per os regurgitaſſe: Cætera abdomen inſtar tympani tenſum deprehendimus, nec vel leviorem hujus contactum ferre poterat, pulſus naturali paulò frequentior, alvus reſpondit: Suaſimus mixtur. ex aq. fl. chamom. fœnic. tinct. Caſtor. &c. cum pulv. ex bol. ebor. & cinnab. antim. Poſtridie melius habuit, dormivit, ſitis remiſſior fuit: ſub veſperam autem ingruentibus doloribus, ol. amygd. dulc. cum eſſent. croc. aliiſque antiſpaſmodicis propinari curavimus, à quorum uſu dejecit æger, doloreſque multum remiſerunt, abdomine in priore ſtatu nihilominus permanente; perrectum in ſimilibus & juxta uſurpata tinct. antim. D. 8. morbi affinis ægroti nunciavit, ipſum modice habere. ceſſaſſe dolores, neque abdomen ampliùs diſtendi: inde pulver. ex aperient. nervinum commendavimus, cujus baſin conſtituit diaphor. mart. cum cinnab. antim. & ocul. cancr. non neglectis externè illinendis: Injectus quoque fuit per intervalla clyſt. ex infuſ. ſtercor. equin. Eo ſingula cum ſucceſsû ut ad priſtinam ſanitatem rediiſſe viſus ſit: abdomine prorſus detumeſcente, & appetitû viribuſque una redeuntibus; factum autem eſt aliquot ſeptimanis poſt, cum appetitui, nimis indulgeret, & cibis horariis, caſeo præprimis ſe oblectaret, ut lienteriam funeſtam incurrerit, cum appetitû aucto, adeò ut continuò cibos ingerere neceſſe habuerit, quos tamen indigeſtos mox dejecit, uſquedum totus contabeſcens, diem ſuum parvo poſt tempore obierit. *Joan. Jac. Harderus in Apiario.*

Rogatus olim ut ſaluti conſulerem Senis Reverendi morbo colico à multis annis graviſſimè obnoxii, eam medendi methodum, ac remedia quæ, jam deſcribuntur, adhibui: quorum uſu ſedulo poſt menſem unum aut alterum melius habuit atque intra ſeſqui annum perfectè ſanari viſus eſt, ut poſtea dolorum paroxyſmis prorſùs immunis degeret: veruntamen Diatheſis colica haud diu ceſſarat, & ſolennem medicinæ curſum ipſe omiſerat, quin circa gulam in muſculis deglutitioni inſervientibus, reſolutionem crebrâ vice infeſtantem paſſus eſt, ut ſæpenumero ab alimentis ac præcipue liquidis, illic loci hærentibus ſuffocationis periculum incurreret. Contra hoc malum per remedia antiparalytica juvamen recipiens per 6. aut 7. deinceps annos valetudine mediocri potitus eſt; ac ultimò in medio itinere, Apoplexia tunc primò correptus, mortem obivit. Satis obvium eſt, in hoc casû liquoris nervei recrementa circa abdominis plexus nerveos depoſita, primò affectionem colicam excitaſſe, dein eadem ab ea parte excluſa, aliumque ſibi nidum circa gulæ nervos, plexuſque gangliformes conſciſcentia, oeſophagi reſolutionem, ſive Paralyſin breviorem intuliſſe; & denique propter eandem materiam uberi nimis copia in cerebri meditullio reſtagnantem, aphoniam lethalem ſucceſſiſſe.

Legulejus quidam callidus & vafer, quinquagenarius à multis annis cephalalgia periodica cum ſenſuum ſtupore & capitis gravitate inſigni moleſtari ſolitus, circa mediam ætatem prædictis affectibus valde laborans, à remediis topicis applicatis derepente levamen percepit; attamen paulò poſtea colica immani tunc primo corripiebatur; cujus inſultus cum tanta ferocia eum inceſſit, ut viribus ſubito fatiſcentibus, crebra animi deliquia cum ſudore frigido ſubiret, qui tamen Paroxyſmus intra 24. horas, ſine flatuum eruptione, aut ventris ſolutione, ſenſim evanuit. Deinceps vero huic morbo obnoxius acceſſiones ejus frequentes paſſus eſt, quas omnes (uti ſedulo advertebam) plerumque capitis dolor cum vertigine & ſtupore præcedebat, hinc ut dolores colicos brevi poſtea inſecuturos præſagire ſoleret. In quodam Paroxyſmo, qui per duodecim dies cum inſigni ferocia perſtitit, ipſemet ægrotans obſervavit, & mihi retulit, ſete affectu circa abdomen urgente, nihil moleſtiæ in capite perſenſiſſe, paſſione autem colica remittente, illicò vertiginem cum cephalalgia rediiſſe; ex qua reciproca ſymptomatum iſtorum a capite in ventrem, ac viceversâ metaſtaſi, arguere licebit eandem materiam morbificam, in nervoſis ductibus ſcatentem, modo inferius delapſam paſſionem colicam, modò ſuperius reſtagnantem pathemata iſtæc cephalica intuliſſe. Huc referri debent, quæ Carolus Piſo de ſeipſo affectibus cephalicis, & doloribus colicis viciſſim, & cum mutua dependentia affici ſolito accuratiſſime obſervavit. Sect. 4. c. 2. p. 351.

Non ita pridem Juvenis quidam Illuſtris, ſtudioſus, & vitam ſedentariam agens, queri cepit de magno ſenſuum torpore, ac hebetudine, nec non de capitis gravitate, & ſomnolentia ferè continua; porro ventriculus adeò ſegnis, & ſtupidus evaſerat, ut appetitu prorſus omni deſtitueretur. Dum contra malam hanc diatheſin per remedia, quæ ſpiritus exuſcitant, eorumque ſarcinas excutiunt, curatio inſtituitur, vir egregius in paſſionem colicam (cui nunquam antea fuit obnoxius) atrociſſimam incidit, à qua dolor immanis ac velut perterebrans, medium Abdomen umbilico intus retracto occupabat, atque non obſtante remediorum cujuſcunque generis quotidiano uſu per tres hebdomadas, cum atrocitate inſigni perſtitit; ut nec ſomnum interim niſi à Narcoticis aſſumptis inire, nec doloris ſedationem ullam niſi à fotu calidiſſimo recipere potuerit. Certè in hoc casû unicuique obvium eſt advertere, liquoris nervei impuritates ad plenitudinem quandam aggeſtas, totius ægritudinis cauſam immediatam ſive conjunctam fuiſſe; quæ ſcilicet materies primò in capite ſubſiſtens; cerebri torporem inſignem & functionis Animalis oppreſſionem; deinde nervorum ductu in Abdominis

minis plexus nerveos prolapſa, colicam ita immanem, ac diuturnam intulit. *Thom. Willis de anim. brut. lib. 2.*

Prætor quidam in provincia Columbæ, miſero inteſtinorum cruciatu, non raro laboravit, hoc autem ſaccharo ſemper convaluit.

℞. Mag. Succini ʒ ß. Cortic. Aurant. ʒ j. Nuc. moſchat. ʒ ß. ol. Cinnamom. gut. vj. Aniſi ℈ j. Sacchar. Candidi ℥ j. Miſc. f. pulvis Doſis ʒ j:

Capitaneus quidam navalis, per 14. dies colicâ afflictus, inſuper Nephritidem habebat. Sub coſtis ſpuriis dextri lateris, graviſſimum dolorem ſentiebat. Debilis aderat pulſus, & ſudor frigidus, atque ſuffocationes, flatibus ſurſum aſcendentibus, urgebant. Sequens autem miſtura, unius cochlearis quantitate ſingulis vicibus uſurpata, ſecundâ adventus mei die, dolorem penitùs repulit.

℞. Aq. Carminativæ ℥ iij. Spir. Nitri ℈ j. Extract. Laudan. aromatic. gr. 6. Syr. Cinnamomi ℥ ß. miſce.

Sequens quoque laxativum deinceps ex optato operatum eſt.

℞. Elect. de ſucco Roſarum ʒ vj. Pulp. Tamarindor. ℥ ß. Tartari vitriolati noſtri ʒ ß. Tinct. Succini gut. 6. miſce f. conditum.

Diebus abhinc quatuordecim redibant tormina, & eâdem miſturâ annihilabantur. Tertiâ, poſt ſecundam curationem, ſeptimanâ, ſymptomata hæc ultimo acceſſerunt, & illis denuo, per prædictam miſturam ſanatis, æger calculum fabæ majoris magnitudine emiſit, quo facto, optima tandem valetudo huic viro permanſit.

Vexilliferi cujuſdam uxor, columbæ, laxâ alvo, bilioſa excrementa ejiciens, per dies aliquot, crudeliſſimos inteſtinorum dolores paſſa eſt. Hanc ſequens miſtura reſtituit.

℞. Spir. tartari, Tinct. Succini an. ʒ ß. Laudan. aromatic. gr. 6. Aq. Cinnamom. Nuc. Moſchat. ana ℥ i ß. Miſce bibatur cochleatim.

Ego ipſe, in prima apud Hollandos navigatione, ſæpiùs colicâ cum vomitû, frigidoque ſudore, miſerrimè laboravi. Omnia medicamenta, quæ proficua judicavi, inutiliter tum adhibui, donec Tincturam Succini præparaverim, cujus uſu non ſolùm ſanatus, ſed & ſic confortatus fui, ut, Dei gratiâ, octodecim annorum ſpatio recidivam haud ſenſerim, medicamenta externa.

℞. Ol. Laurin. Anethini, Chamomillæ ana ℥ j. ſt. carui, Fœnicul. Cumini an. ℈ j. Succin. fœtid. ʒ i ß. C.C. ʒ ß. miſce f. linimentum. *Herm. Nicol. Grim. Comp. Med. Chimic. lib. 3.*

Anatomicæ Inſpectiones.

In Germania & præcipuè in Franconia ac in Norimbergico tractû frequentiſſimum hoc malum eſt. Quo vero modo & quibus de cauſis contingat, ex ſubſequenti hiſtoria intelliges; Secui Juvenem mulierem quæ primò ex epatis & veſicæ bilis obſtructione in Tertianam notham, deinde in colicam paſſionem incidit, paulò poſt Paralytica reddita integrum annum vixit: quæ tamen uſû thermarum aliqua ex parte ſublevata ad extremum delirio ac Epilepſia correpta occubuit: Paralyſis à principio occupavit brachiorum ſuperiores partes, ſenſim ad extremitates manuum, ultimo ad crura deſcendit: ægra atrophia contabeſcebat de ventriculi ardore, ſiti, appetitus edendi proſtratione, alvi difficultate & dolore illi ſiniſtri tenſivo, gravique (ſentire enim ſe inquiebat in illo loco pondus aliquod grave, tanquam plumbi maſſam) conquerebatur.

Hanc mulierem aperui, & reperi jecur pro corporis ratione nimis magnum obſtructioneque minimè vacans: Veſicam bilis bile craſsâ ac nigra turgidam; Ventriculum humore plenum viridi, atque extenſum: Ulteriùs deſcendens, inveni colon malè atque p. n. conformatum. Siquidem ubi ſacculus, ſive monoculus ſitus eſt, & ubi colon ventriculo annexum eſt, colon fuit valde laxum, flatibuſque expanſum, reliquis in locis ad craſſum inteſtinum uſque anguſtum, fæcibus craſſis, duriſque in globulos concretos infarctum: Eodem modo conformatum vidi colon in multis fœminis. Reliqua viſcera, tam naturalia, quam ſpiritualia, erant illæſa ac integra. Ex cerebri ſubſtantia inter diſſecandum effluxit aqua tenuis, & colore ſubrubicundo, quod venarum arteriarumque inciſioni adſcribendum eſt: nam aqua, quâ omnes ventriculi ſcatebant, fuit tum tenuiſſima, tum limpidiſſima ac pura, nihil vero pituitæ in ventriculis cerebri vidi: Totum ſpatium quod in ſacra fiſtula, inter tenuem ac duram membranam eſt, & ubi nervorum funiculi nervos conſtricturi à ſpinali medullâ recedunt, ſimili aqua plenum extitit. *V. Coiter lib. Obſervat. Anatom. & Chirurg.*

Matthæus Rumplerus Judicii Suburbani aſſeſſor vi probus & pius, conſtitutionis calidæ & ſiccæ, doloribus vagis in abdomine ſæpe corripiebatur, quos tamen Enemate ſibi familiari atque à beato Meiſnero noſtro in ſimili caſû olim jam ei ordinato diſſipare conſueverat. Idem hoc anno 1671. quem ætatis ſuæ ſeptuageſimum numeraverat, poſtquàm per aliquot dies de doloribus infimi ventris, non tamen adeò gravibus, ut decumberet, conqueſtus eſſet, tandem die 27. April. è horto ſuo domum rediens, circa veſperam hora poſt quintam media, tam enormes paſſus eſt dolores, ut lecto ſuo ſe committere coactus fuerit. Adhibuit mox in ſubſidium enema conſuetum, quod cùm nihil levaminis ei attuliſſet, iterare juſſit. Dum vero Pharmacopæus ejus præparationem molitur, urgentibus doloribus, iiſque atrociſſimis me ad ſe invitat. Adſum, & ægrum, cujus extremitates omninò frigebant, & qui totus copioſo ſudore frigido fere diffluebat, de infixis in hypogaſtrio doloribus miſere conquerentem audio, ſimul quoque arteriæ motum juſto celeriorem deprehendo. Repetitur enema, ex anodynis imprimis paratum injicere jubeo. Simul quoque varia interna atque externa adhibeo. Sic quidem interdum per aliquot intervalla remittere videbantur dolores, qui tamen poſteà atrociores rediere. Et licet tandem ad ipſa quoque Narcotica deſcenderim, eaque in deſperato hoc malo ſatis copioſè exhibuerim, ſimul quoque quartum enema applicare juſſerim, ne tantilli tamen temporis inducias obtinere licuit. Unde viribus planè proſtratis, poſtquàm ultimâ ante mortem horâ, primùm

mùm quidem ſub viridia, mox atra] vomitû rejecit, tandem die 28. Aprilis circa horam quartam matutinam placidè obdormivit. Quamvis autem colica biliosa eum extinctum fuiſſe pronunciaverim, attamen quia mox poſt mortem abdomen, aliàs attenuatum in immenſum crevit, ſuſpicio apud conſanguineos de veneno aſſumpto fuit orta, quæ nobis licentiam viſcera ſcrutandi ultro conceſſit. Vocatur igitur Chirurgus Antonius, qui ubi primum cœpit incidere abdomen, gravis erumpens fœtor magnam adeſſe corruptionem indicavit. Et merito. Nam Peritonæum cum omento adeò erant corrupta, ut ad leviſſimum tactum rumperent. Inteſtina, præſertim tenuia cum colo nigerrima apparebant: Quorum iſtud flatibus, illa materia quadam ſublutea, eaque craſſioris conſiſtentiæ, repleta erant. Pancreas totum ulceribus nigrioribus obſitum fuit. Hepatis ima pars nigricans, gibbæ pallida viſa; quarum iſta ſteatoma, ſeſqui pugni magnitudinem excedens, continebat: Veſica bilaria liquore flavo turgebat. Lien pallidus, quâ parte omento annectitur, plurima fovebat ulcera nigricantia. Ventriculus cum veſica urinaria & ureteribus vacua & ſanis ſimilia obſervata. Renes ſani nihil monſtri alebant. Reliquas partes moleſtiſſimus fœtor luſtrare prohibuit. *Georgii Segeri in Miſc. Curioſ.*

Virgo quatuordecim annorum, colico dolore atroci laborans cum ventris intumeſcentia. Dolor iſte intra viginti dies eam de medio tollit. Per biduum ante mortem, multum ſanguinis nigerrimi per anum depoſuit.

Inteſtina multo humore viſcido erant exterius perfuſa, in eoque fruſtula caſei inſtar ac varia magnitudine diſperſa. Inteſtina quoque ſanguine nigro turgebant. In venis & corde nullus ſanguis.

Ex humoribus acribus ac viſcidis, diu in inteſtinis hærentibus, ſæpe oritur dolor vehemens, qui ab inteſtino colo, nomen derivat, vocaturque dolor colicus. Si humores, ex glandulis inteſtinalibus manantes, nimiam viſciditatem & acrimoniam ſibi ex ſanguine adſciſcant, iſtas glandulas obſtruunt, liquoreſque exſtillantes acorem contrahunt, inteſtinorumque membranas vellicant, doloremque inferunt, & hinc illæ lachrymæ.

Credo vaſa lactea rupiſſe, candidumque lac per inteſtina erupiſſe, ibique ex diutina mora in coagulum mutaſſe, unde fruſtula Caſei. Serum interim à coagulo ſegregatum aciditatem induit, qua inteſtina magnopere lædebantur: Hinc non tantùm mucus, ſed & convulſiones, quæ omnia viſcera, totumque abdomen intendebant, ut in tympanitide fit. Imò ob vehementes convulſiones, vaſa ſanguinea, ad rupturam uſque ita convellebantur, ut ipſe ſanguis per ea liberè currere haud potuerit, unde ſanguinis turgeſcentia, & ob eruptionem, ejuſdem antè obitum excretio. *Steph. Blancard. in Anat. Pratt.*

COLUMELLÆ INFLAMMATIO.

RELAXATIO &c.

Vid.

GURGULIONIS MORBI.

COMA.

Vid.

CARUS &c.

COMBUSTIO.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones ex variis.

Curationes.

Ambuſtio tametſi affectus ſit omnibus notiſſimus, clarioris tamen doctrinæ gratiâ eum ſic deſcribemus: ***Ambuſtio continui ſolutio eſt, cuticulæ & cutis ut plurimum, nonnunquam & carnis muſculoſæ, venarum, arteriarum, nervorum, & cæterarum partium ſubjectarum, vi ignis impreſſa.*** Hanc autem Ambuſtionem ſequuntur mox dolor acerbiſſimus, inflammatio, puſtulæ, & ſi combuſtio profundior, corpuſque cacochymicum fuerit, in ſordidum ac difficulter ſanabile ulcus non rarò degenerat. Etenim in leviore combuſtione, particulæ igneæ cuticulam abſque continui ſolutione penetrantes, cutem ipſam, ubi venarum, arteriarum, nervorum, ac lymphæductuum extremitates terminantur, ſubeunt; ibidemque has à poſitione ſua alterantes, varie contorquent, & totius texturæ cutaneæ conformationem pervertunt: in tantum ut è vaſis omnibus ſumme irritatis, humor aqueus igneis particulis imbutus in magna copiâ expuatur: Lympha iſtæc, quia cuticulam pertranſire nequit, eam à cute ſeparat, atque in puſtulas veſiculares attollit; è quibus demum ſponte, aut occaſionaliter diſruptis effluit. Sed gravior ſi ſit combuſtio; particulæ igneæ altius penetrantes cutem non tantum, ſed & ejuſdem vaſa, eique ſubjectas partes corrugari ac conſtringi faciunt, atque eſcaram inducunt; ſicut ſanguis, aliique continuò affluentes humores retineantur, & ſub cute illa indurata quaſi incarcerentur: hinc magis incaleſcant, efferveſcant, tandemque ſuâ acrimoniâ locum affectum erodant, & magnum ulcus efficiant.

Notandum autem, multiplices & diverſas occurrere materias, quibus vim & qualitatem ſuam ignis imprimit; quæ ut ſubſtantiâ differunt, ſic etiam una multò vehementius erit, quàm altera, ſed quamvis combuſtio a diverſis fiat materiis, nihil tamen, vel parum ad curationem id facit. Atque adeò nulla deſumenda eſt indicatio curativa à materia ignita, ſed potius ab effectû, quem communicavit. Ut vero curatio ritè inſtituatur, omnes ambuſtiones, à quacunque fuerint facta materia ignita, diſtribuemus in tres gradus, ſeu ſpecies; viz. in leviſſimam, mediocrem, inſignem.

Enimvero materia quæ urit ſi non diu adhæſerit corpori, & levis fuerit, ut ſtramen, linum, ſtupæ, aut leve aliquod lignum, vel aqua quæ cito defluit, ſolummodo puſtulæ ſeu parvæ veſiculæ elevantur; eſtq; hic primus gradus ſeu ſpecies; cujus idcircò indicia ſunt, cutis rubicunda

cunda, dolor pungitivus & niſi ſtatim remedia adhibeantur, cuticulæ à verâ cute ſeparatio, cum veſicularum eruptione, in quibus limpida aqua continetur.

Secunda Ambuſtionis ſpecies cenſetur, ſi materia urens diutiùs corpori adhæſerit, aut violentiore calore imbuta fuerit, quemadmodum ferrum ignitum, aut liquefactum aliquod metallum, lignum duriſſimum, pix, oleum, cera vel ſimile: tunc enim non ſolum elevantur puſtulæ, verùm & cutis ipſa aduritur, exſiccatur, contrahitur, nondum tamen facta eſt cruſta vel eſcara.

Tertius gradus excitatur, ſi res ignita diutiſſimè adhæſerit, & violentiſſimum in ſe continuerit calorem: tunc enim non ſolùm cutis, verùm & caro, venæ, arteriæ, nervi, & cæteræ partes ſubjectæ, comburuntur, contrahuntur, & in eſcharam ſiccantur. Hujus ſignum eſt, ſi ſubjecta cutis nigra vel ſaltem livida conſpiciatur, & quum ſcalpello pungatur obtuſe ſentiat, dura nimirum, & exſiccatâ exiſtente cruſtâ, quam demum deciduam ulcus excipit profundum, putridum.

Cæterum levis combuſtio, ubi ſolummodo cutis læſa eſt, quamvis dolorifica, facilè tamen & brevi ſanatur, vixque cicatrix apparebit, modò recta & methodica inſtituta fuerit curatio. E contrario inſignis Ambuſtio difficulter ſanatur, imprimis quæ, ob cutis contractionem & deperditionem, rugoſam reliquit cicatricem.

Combuſtiones capitis & faciei, ſi magnæ & profundæ fuerint, glabras relinquunt cicatrices, quandoquidem adeò arefacta, & contracta ab igne cutis eſt, porique ita ſunt occluſi, ut dehinc pili erumpere nequeant.

Oculorum combuſtio, in primis Ciliorum, ac Tunicarum Adnatæ & Corneæ quantumvis leviſſima ſit, periculoſa tamen eſt, facillimeque viſûs depravatio, aut ſaltem imbecillitas ſequitur, palpebræque invertuntur.

Periculoſæ item ſunt Combuſtiones inguinum atque Abdominis, & difficulter ſanantur. Periculoſa quoque eſt Ambuſtio a fulmine, & plerumque lethalis.

Ad vaſa majora quæ penetrat Ambuſtio periculoſa eſt, profunda in primis ſi fuerit, atque gangrænam non rarò accerſit.

Quoad *Curandi Methodum*: quamvis paſſim infinita ad ambuſtiones in uſû ſunt remedia, omnia ad hunc finem tendentia, ut empyreuma ſive particulas igneas in parte combuſta relictas aut ſuffocent, aut reſolvant, diſſipentque: docet tamen Praxis, frigida ambuſtiones non curare; ſed iiſdem, ignis particulis intro retruſis, dolorem ſummopere augeri, nec non inflammationem, gangrænam, imò & ſphacelum quandoque excitari: calida verò, quæ empyreuma evocant, ſolummodò prodeſſe; unde & Plebeis æque ac Practicis haud ignotum eſt, partes combuſtas non frigidæ immergendas, ſed potius igni admovendas eſſe.

Ut igitur methodica inſtituatur Ambuſtionis curatio, diligenter examinandi & inſpiciendi ſunt omnes ejus effectus & accidentia, ut remedia pro re nata applicentur & mutentur. In primis autem, ſi nondum elevatæ fuerint puſtulæ, evocetur empyreuma, hoc eſt, igneæ in parte affectâ relictæ particulæ reſolvantur, diſſipentur, parte læſâ igni admotâ, vel calidæ aquæ immerſâ, aut ſi fieri id nequeat, intingatur ſpongia aut linteum reduplicatum aquæ calidæ, & loco ambuſto applicetur; vel imponatur Sapo vulgaris ſeu flores cereviſiæ admoveantur; Cepæ quoque in mortario cum Sale contuſæ, & loco combuſto applicatæ, igneas particulas educunt, nec ſinunt ut puſtulæ eleventur: Enimvero ſi præcaveri poſſit, ne puſtulæ oriantur, non eſt quod Patiens deinceps ullam moleſtiam vereatur.

Eundem in finem Hildanus lib. de combuſt. cap. 6. hoc laudat unguentum.

℞. Ceparum ℥ i ß. Salis, Saponis Veneti an. ℥ j. ſimul in mortario contundantur, & addito oleo Roſaceo & Amygdalarum dulcium, fiat unguentum.

Laudibus ſuis quoque merentur ſequentia.

℞. Saponis Veneti ℥ iij. ceparum ℥ i ß. Salis ʒ vj. Olei ovorum ℥ ß. Roſarum, Amygdal. Dulc. an. ℥ i ß. Mucilag. Seminis Cydoniorum ℥ j. M. F. unguentum.

℞ Ceræ citrinæ, Reſinæ, Adipis Ovilli, Olei Raparum an. ℥ j. miſceantur. S. A. pro unguento.

Barbette ad omnis generis Ambuſtiones valde extollit ſequens unguentum, ſi liquefactum parti combuſtæ ſæpius illinatur, dehinc recens Folium Braſſicæ, Betæ, aut Plantaginis ſuperimponatur.

℞. Fol. Salviæ rec. M. j. Plantaginis M. ij. Butyri recentis inſulſi ℥ vj. ſtercoris gallinæ rec. albiſſ. ℥ iij. frixentur per horæ quadrantem, & expreſſio ſervetur uſui.

Paræus in Xenodochio Pariſienſi hoc feliciter uſurpari ſcribit.

℞. Lardi conciſi ℔ j. liquefiat in aqua Roſacea, & coletur per linteum rarum, hinc quater aquâ Plantaginis lavetur, tandem add. Vitellos trium ovorum M. F. linimentum. Alii iſtud commendant.

℞. Tincturæ Saturni, olei Roſarum an. ℥ iß. agitentur probe pro linimento.

De omnibus tamen unguentis hoc notandum, ita comparata eſſe debere, ut tenaciter parti combuſtæ non adhæreant, ſed facile abſtergi & removeri poſſint. Neque enim ulcera hæc ferunt, ut fortiter abſtergantur; at ferè linteo ſubtiliſſimo parti admoto à pure mundari debent.

Notandum quoque pleraque hæc non convenire Ambuſtioni oculorum neque iis eſſe adhibenda; quin prius imponendum Collyrium, ex aqua Roſarum & Plantaginis cum mucilagine ſeminis cydoniorum, fœnigræci &c.

Veſiculæ aut Puſtulæ ſi adfuerint, nec malum idcirco ſit gravius non ſtatim aperiendæ. Si enim mox aperiantur, ob denudatam cutem dolor excitatur, & tardius curatio abſolvitur. Verum tertio circiter die ubi cuticula jam regenerari incipit, aperiendæ: quin & diutius apertio non protrahenda, ne contentus humor acrior fiat, cutemque porrò erodat, exedat.

Cæterum ad primum hunc Ambuſtionis gradum pertinet ea, quæ a pulvere tormentario fit, de qua lib. 2. cap. 14. dictum fuit.

Atqui Ambuſtio ſi tam altè penetraverit, ut non

non ſolùm puſtulæ eleventur, verùm & cutis combuſta ſiccata & contracta fuerit, tuncque Cepæ, Sapo, Sal & quæ ſunt hujus generis medicamenta ſunt applicanda ſed imponantur ea, quæ combuſtam & corrugatam cutem emollire ac lubricam reddere queant, quæque humida & temperatè calida ſint.

Igitur Puſtulæ omnes forficibus in primis incidantur, quò lympha particulis ignis imbuta effluere poſſit. Cuticula quoque, ubicunque ſeparata eſt, à vera cute abſtrahatur, ne ſanioſa materies ſub ipſa colligatur. Dehinc parti combuſtæ imponatur nunc laudatum unguentum ex oleo Raparum, Reſina, cera citrina, & Adipe Ovillo.

Vel ℞. Olei Roſacei, Liliorum alborum an. ℥ß. unguenti Baſiliconis ℥ j. Vitellos duorum ovorum. M. F. unguentum.

℞. Butyri rec. inſulſi, Pinqued. Gallinæ rec. an. ℥ j. Ceræ citrinæ, olei liliorum alborum an. ʒ iß. ſimul liquefiant, & in mortario admiſceantur Croci pulv. ℈ j. mucilag. ſem. Cydoniorum ℥ j. pro unguento.

Hildanus hoc laudat unguentum emolliens, dolorem leniens, & paulatim cicatricem inducens.

℞. Butyri rec. & loti aquâ roſaceâ ℥ iij. olei violarum, ovorum, amygdal. Dulc. an. ℥ß. Farinæ Hordei ʒ j ß. Pulveris Croci ℈j. Mucilag. ſem. Cydoniorum ℥j. Ceræ q. ſ. Miſceantur S. A. in mortario pro unguento.

Proderit it. impoſito uno ex præſcriptis unguentis cum reduplicatis linteaminibus deſuper applicare Muriam. in qua Mala limonia conſervantur modice calefactam, quæ mirum in modum empyreumati adverſatur. In facie tamen hujuſmodi medicamenta, quæ acetum aut ſal recipiunt, propter oculos, non ſunt applicanda.

Emollitâ & ſatis lubricâ factâ cute combuſta, doloreque mitigato, nonnulli medicamentis exſiccantibus, veluti unguento de Tutia, Diapompholige, ſimilibuſve, cicatricem inducendam eſſe volunt. Sed utut fatear, quoniam hujuſmodi exſiccantia cutem contrahunt, hinc & turpes non raro efficiunt cicatrices, horum uſus ſemper tutus non eſt. Præſertim quum ſupraſcriptis emollientibus, ad finem uſque curationis uſurpatis, voti ſui compos plerumque fieri ſoleat Cheirurgus.

Interim quia ambuſtiones præſertim quæ in cutis ſunt ſuperficie, ut plurimùm vehementer dolent, obſervent Cheirurgi, ut blande ulcera hæc abſtergant. Hildanus, ne abſtergendo ulcera excitet dolores, telâ ſubtiliſſima, qualis eſt Cambriacenſis, aut ſyndone cooperire ſolet totam partem ambuſtam, nec illam removet, donec ulcera ſint ſanata, teſtaturque, per hanc telam pus facillime effluere, & virtutem medicamentorum ad ulcera ſatis pervenire poſſe.

Sed periculoſior eſt Tertius Ambuſtionis gradus, propterea quod in gangrænam & ſphacelum nonnunquam ſoleat degenerare. Enimvero graviore illâ combuſtione cutis vaſa, parteſque ei ſubjectæ corrugantur; ac ita conſtringuntur, ut tum ſanguis affluens, tum ſpiritus influentes libere permeare, atque per partem ambuſtam radiare, eamque vivificare amplius nequeant: hinc ſuffocato extinctoque nativo calore, pars emoritur, corrumpitur.

In hac ambuſtionis ſpecie puſtulæ omnes veſiculares primum ſunt incidendæ, ut acre, urenſque ſerum effluere poſſit. Deinceps eſcara leviter eſt ſeparanda, aut ſaltem diverſis in locis ad ſanam uſque carnem incidenda, quo acris ſub cruſta retenta lympha effluere, medicamentum penetrare, & quicquid à combuſtione induratum eſt emolliri poſſit.

Hæc autem eſcaræ ſeparatio primo aut ſecundo die fieri debet, priuſquàm affecta pars infletur; eſtque hoc quoque unguentum ſtatim ab initio adhibendum.

℞. Butyri rec. inſulſi ℥ iij. unguenti baſiliconis ℥ i ß. olei Liliorum alborum, amygdalar. Dulc. an. ℥ß. vitellum unius ovi M. F. unguentum.

Dehinc linteum reduplicatum ſequenti emulſione imbutum, tepide ut applicetur ſuadet Hildanus.

℞. Sem. Cucurbitæ ℥ ij.. Cydoniorum ʒ ij. fœnugræci ʒ j. Contund. in mortario & emulg. cum aquæ puræ ℔ vj. in colatura ſolvatur Saponis Veneti ʒ ß.

Sed in facie ſi fuerit ambuſtio, Sapo minimè eſt addendus, propter oculos; ſed ejus loco admiſceatur aqua roſarum & plantaginis.

Vel loco emulſionis ad mitigandum dolorem, cutem emolliendam, & digeſtionem promovendam imponatur fomentum.

V. g. ℞. Rad. althææ ℥ i ß. ſem. Cydoniorum, Fœnigræci an. ℥ß. Fol. Malvæ, Althææ. flor. Camomillæ, Meliloti an. M. j. coquantur in aqua pura, aut, ſi dolor vehemens fuerit, in lacte Dulci, & Colatura ſit pro fotu.

Ubi eſcara, & quod combuſtum eſt ſeparatum fuerit, ulcus mundificandum, carne implendum, & cicatrice occludendum. Verùm cicatriſantia non minus ſicca ſint, nè turpis & Rugoſa fiat cicatrix. Atque ideo hic ab Hildano hoc laudatur emplaſtrum.

℞. Emplaſtri Diapalmæi ℥ ij. gallinæ Anſeris an. ℥ß. liquefiant ſimul, hinc admiſceantur aluminis uſti, Plumbi Calcinati, Lythargiri, Lapidis Calaminaris an. ʒj. Agitentur in mortario plumbeo, & addendo mucilag. ſem. cydoniorum & fænigræci q. ſ. Fiat S. A. unguentum.

At ſi adeo magna fuerit combuſtio, ut in gangrænam & ſphacelum commutetur, curetur eo modo, ut lib. 1. cap. 17. docuimus.

Si vero ad ſupercilia, labia, aut in Digitis facta fuerit combuſtio, diligenter ea curetur, neque partes hæ contrahantur, & ad invicem conglutinentur; quin potius linteamina, filamenta, aut laminæ plumbeæ tenuiſſimæ partibus, ubi conglutinationis periculum eſt, interponantur. Oculi ſi in ambuſtione læſi ſint, ſtatim inſtilletur lac muliebre vel Vaccinum recens ac tepidum; idque vel ſolum vel mixtum cum aqua roſacea. in qua parum Croci integri, maceratum fuerit. Linteum item reduplicatum, & hoc lacte imbutum oculis tepide imponatur, & quotieſcunq; ſiccum fuerit renovetur. Aut loco lactis uſurpetur collyrium: v. g.

℞. Aquæ Roſarum ℥ iij. Plantaginis ℥j. ſem. Cydoniorum, Fœnigræci an. ʒ ß. croci integri ℈j. macerentur quatuor horas, & Colatura ſit pro Collyrio, cui lac muliebre vel Vacci-

num recens admiſceri poſſit.

Dehinc inter duo tenuia linteamina calidè applicetur Cataplaſma.

♃. Pulpæ Pomorum repurg. ℥ iv. Coctæ in Aqua Roſacea & Fœniculi ad mollitiem & minutim contritæ add. Mucilag. ſem. Fœnigræci ℥ i ß. Pulv. Croci gr. xii. Albumen unius ovi Lactis dulcis rec. q. ſ. M. F. Cataplaſma.

Atque horum medicamentorum uſui eſt inſiſtendum, donec ab inflammatione & dolore immunis ſit oculus. Tunc enim applicetur Collyrium magis exſiccans & viſum roborans.

♃. Aquæ Roſarum, Plantaginis, Fœniculi ana ℥ i ß. Troch. Albor. Rhaſis ſubt. pulv. ʒj. Tutiæ præp. ℈ij. Sacchari Saturni gr. 5. Miſceantur pro Collyrio.

Curandum quoque diligenter, nè Palpebræ retrahantur: id enim maximum adfert deformitatem. Hoc tamen ſi contigerit, ſique cutis propè oculos indurata fuerit, emolliente aliquo unguento affecta pars inungatur, vel illinatur identidem loco combuſto *Pinguedo Anguillæ aſſatæ*, ut indurata ac retracta, cutis ita emolliatur, & lubrica reddatur.

Inguina ſi comburantur, quum ſint loca humida, laxa, adeoque humorum affluxui obnoxia, remedia uſurpentur magis ſiccantia, quàm in partium aliarum ambuſtionibus. Atque ideò ſi puſtulæ nullæ eruperint, medicamenta ex *Sapone*, *Cepis*, ſimilibuſque parata utilia ſunt. Quòd ſi elevatæ ſint puſtulæ, ſtatim aperiantur, ut acris effluere poſſit humor. Dein applicetur unguentum v. gr.

♃. Unguenti Roſacei ℥j. Baſiliconis ʒ vi. Olei ovorum, Amygdalarum dulc. an. ℥ß. liquefactis admiſceantur, Pulv. Aloës, Myrrhæ an. ʒj. Pro unguento, cum tenuibus filamentis applicando.

Inſuper totam partem affectam Hildanus coöperit hoc Cataplaſmate.

♃. Farinæ Hordei, fabarum an. ℥ ij. Pulv. Roſarum Rubrarum ℥ß. fiat ex his cum ſ. q. Oxymellis. S. A. Cataplaſma, quod calidè applicetur.

Sed verò articuli ſeu juncturæ ſi comburantur, cum partes ſint excarnes nervoſæ, ac magno ſensu præditæ, nè humorum affluxus fiat, hinc & gravius malum excitetur, medicamenta ex *Sapone*, *Cepis* & hujuſmodi acrioribus (niſi combuſtio levis fuerit) minimè ſunt applicanda, ſed emollientibus, lenientibus & Anodynis affecta pars eſt tractanda. Atqui diligenter, præcavendum in magnis Juncturarum Ambuſtionibus, nè tendines, articulorumque ligamenta retrahantur, & juncturæ incurventur: Quamobrem totum membrum ſæpius inungendum Oleo Lumbricorum, Anethino, Liliorum alborum, Axungia gallinarum, Caponum, Unguento althææ, ſimilibuſque; ut quæcunque indurata ſint lubrica reddantur, & ita ſerventur. Interim quoque Ferulæ, aliaque ex ligno vel papyro craſſiore facta inſtrumenta, circum Juncturas ſunt ponenda, ut tendinum retractio impediatur. Blandè tamen omnia agenda, nè dolor excitetur. Qui ſi ſupervenerit, protinùs ſecandus eſt, impoſito Cataplaſmate v.g.

♃. Micæ Panis Albi ℔ ß. Coctæ in Lacte Vaccino ad formam pultis add. Butyri Recentis, olei Amygd. dulc. an. ℥j. Ovorum ℥ß. Pulv. Croci ℈j. Vitellum unius Ovi M. F. Cataplaſma, calidè applicandum, & identidem renovandum.

Verum in principio ſi ſatis diligens non fuerit Cheirurgus, nec ferulas, aliave convenientia inſtrumenta adhibuerit, ſic ut juncturarum combuſtarum tendines, parteſque nervoſæ retrahantur; hinc & articulationes incurventur, pars affecta foveatur. Decocto Emolliente, ex Radice Althææ, Bryoniæ, Liliorum alborum, foliis althææ, Malvæ, Chamæpitheos, Floribus Camomillæ, hyperici, ſemine fœnigræci, Lini & atque deinceps inungatur Unguento Althææ, Pinguedine Gallinæ, Anſeris, &c. Tandem applicetur Emplaſtrum de Mucilaginibus in corio extenſum. Tendinibus autem & ligamentis articuli ſic ſatis emollitis ad extenſionem accedendum eſt: quæ ſine dolore & periculo ſatis commodè fieri poteſt inſtrumentis ad hoc negotium accommodatis.

Denique poſt Graves Ambuſtiones ob nimiam cutis ab igne contractionem & indurationem, turpes non rarò relinquuntur Cicatrices præſertim ſi ſicca nimis cicatriſantia uſurpata fuere. Hæ ut tollantur, in primis durities cicatricum eſt emollienda, & lubrica facienda Litû ex Pinguedine aſſatæ Anguillæ, Caponum, Gallinarum, oleo Liliorum alborum ovorum.

At in facie ſi fuerit cicatrix, atque ita elevata, contracta & indurata, ut maxima indè turpitudo & deformitas ſit, ea tolli nequit niſi per exciſionem. Hildanus lib. de Combuſt. c. 14. *Job. Munnikſ Prax. Chirurg. lib. 3.*

De Fulminis, & quomodo eis qui ab eo læſi, ſit ſuccurrendum.

Quia ignis cœleſtis omnium vehementiſſimus & periculoſiſſimus, ac in ſe contineat quaſdam facultates ſupernaturales, quibus homo protinus extinguitur, cunctandum non eſt, quid faciendum ſit. Hanc ob cauſam, in gratiam tyronum, Chirurgorum caſtra ſequentium, breviter declarare placuit, quomodo eis, qui à fulmine læſi, occurrendum ſit; omnibus tamen Chirurgis ad hujuſmodi ægrotos accerſitis, ſuadeo, ut operam dent, quo poſſint ſibi adjunctum habere Medicum.

Quamvis autem ignis ille cœleſtis, ut experientia docet in ſe facultates quaſdam ſupernaturales, & hominis ingenio planè abditas, contineat, id tamen perſpicuum eſt, ignem illum adjunctam habere qualitatem, & materiam mirum in modum malignam, atque venenoſam, idque ſatis denotat teter ille & peſtiferus odor, qui tum ex hominibus, tum animalibus, arboribuſque à fulmine ictis erumpit. Hinc fit, ut urſi, vulpes, cuniculi, aliaque animalia, iis in locis fulmine ictis, degentia (ut viri nonnulli docti teſtantur) propter hujus odoris ſævitiam, in eorum ſpeluncis morari non poſſint. Canes item de carne animalium à fulmine interfectorum non guſtant. Ex his perſpicuum fit, quàm periculoſum ſit, uti herbis iis in locis collectis: Conſpicitur enim quandoque, ut Olaus Magnus Hiſt. Septentrionalium lib. 1. cap. 12. teſtatur, terra quaſi ſulphure conſperſa. Mirum igitur nemini videri debet, aliquando homines ſubitò, & ſine manifeſta cauſa mori.

Eſt

Eſt autem ignis ille, quemadmodum Seneca teſtatur, triplex. Primùm enim ſubtiliſſimus eſt, hinc fit, ut inanimata, veluti arbores & ſimilia illæſa pervolet. Secundò præter ſubtilitatem illam, materiam quandam continet ſicciſſimam, & magis terreſtrem; hinc fit, ut partes corporis molles, illæſas penetret, duriora verò, quemadmodum oſſa rumpat; id vero non ſolum animatis, verum etiam in inanimatis accidere obſervavi. Superiori anno 1604. cùm ligna pro uſu culinæ advehenda curaſſem, occurrit ingens quercus, quæ ante annos aliquot à fulmine icta fuerat, quod quidem ex fiſſura, quæ in exteriori parte corticis a ſummitate ad radicem uſque conſpiciebatur, manifeſtum erat. Extrinſecùs tamen pulchra & vireſcens erat quercus illa. Fiſſo trunco inventa eſt medulla, quæ in quercetis arboribus duriſſima, à ſummitate uſque ad radicem planè carioſa. Tertiò materiam habet adhuc magis terreſtrem & craſſam, quamobrem non uſque adeò penetrat, uti dè aliis diximus, ſed incendit ea, quæ primùm obvia veniunt, quemadmodum videmus civitates, templa, aliaque ædificia a fulmine incendi, & in cineres redigi.

Id autem fit partim propter ignis vehementiam, partim quoque, quòd homines ut plurimum ad defentionem & extinctionem ignis negligentes ſint, ac tardi. Communis enim opinio eſt, ædificia fulgure incenſa, non poſſe aquâ reſtingui. Mihi vero contrarium videre contigit. Anno enim 1592. Hildenæ in patria, turrim templi, altam ſatis & lapidibus tectam, fulminis ictu adeò incenſam vidi, ut ex una parte flagrare cœperit, trabeſque nonnullæ ingentes ab ictu illo fiſſæ fuerint, quod tandem incendium poſtmodum aqua reſtinctum fuerat. Sic etiam inurit hæc ſpecies ignis corpus humanum, ac poſt ſe relinquit veſtigia ſatis manifeſta, quemadmodum puſtulas, maculas nigras, & fractiones oſſium. Subtilis autem & abdita illa penetrabilis qualitas prioris ignis, venenum illico ſecum ducit ad cor & cerebrum, moriturque animal ipſo momento. Secunda quoque hujus ignis ſpecies, quia ſubtilis eſt, ſtatim officit partibus nobilibus, ſed quia conjunctam ſecum habet materiam magis terreſtrem quemadmodum dixi, oſſa etiam & vaſa abrumpit, atque protinus extinguit animal, aut ipſo momento, aut paulò poſt. Tertia verò ſpecies, quia (ut dixi) ipſius materia terreſtris eſt, & craſſa, minùs erit periculoſa. Ex his facilè apparet, qualiſnam methodus curandi ſit inſtituenda. Illa enim in hoc conſiſtit, ut cor parteſque nobiles corroborentur & à vaporibus malignis & venenoſis defendantur. Ideoque illicò exuendæ & abjiciendæ ſunt veſtes, non ſolùm, ut inſpirationi & expirationi pulmonis conſulatur, verùm etiam nè malignus ille vapor fulminis, qui veſtibus inhæret, partes nobiles planè ſuffocet. Exutis ſuffumigata baccis Juniperinis, radicibus Angelicæ, foliis lauri & rutæ, exhibenda illi ſunt lapidis Bezoardici in ſubtiliſſimum pulverem redacti grana 6. aut 8. cum aqua bugloſſæ, Cardui benedicti aut Meliſſæ diſſolutæ, provocanduſque eſt ſudor, quò natura venenum ad exteriora propellere poſſit. Si lapis ille in promptù non fuerit, exhibenda eſt theriaca ad ʒj. plus aut minùs, prout ætas fuerit. Labia, lingua, nares, tempora, frons & arteriæ ad carpum inungendæ ſunt vino malvaticò, in quo theriaca ſit diſſoluta. Cordi applicetur ſequens Epithema.

℞. Aquarum bugloſſæ & Meliſſæ an. ℥ ij. Vini malvatici ℥j. ß. Aquæ cinamomi ℥j. Electuar. de gemmis ʒj. Conf. Alkermes ʒß. Coci ℈j. Mixtis omnibus cordi tepide applicetur.

Brachia & crura fortiter ſunt liganda, linteiſque aſperis & calidis fricanda, ut venenum ad exteriora attrahatur. Si puſtulæ, vulnera, aut maculæ adſint, applicentur protinùs cœpæ cum ſale, foliis rutæ & theriaca, quaſſatæ, applicenturque cucurbitulæ, hirudines, inciſis priùs veſicis. Putrefacientia & Eſcharam relaxantia hic locum non habent. Excidatur igitur Eſchara Scalpello, & forcibus, poſteà ulcera ſequenti unguento ſunt mundificanda.

℞. Mellis roſacei ℥ij. Pulveris radic. Vincetoxici & Angelicæ ana ℥ß. fol. rutæ cum pulveribus quaſſator. p. ij. Theriacæ ʒ ij. Aquæ vitæ ℥ß Miſce.

Fiat Mundificativum. Mundificatis ulceribus, inſpergendus eſt ſequens pulvis Sarcoticus.

℞. Pulveris radicum Vincetoxici & Angelicæ ana ʒj. Myrrhæ, Maſticis, Olibani, Fol. Scordij ana ʒ v.

Fiat omnium tenuiſſimus pulvis, ex quo cum ſufficiente quantitate ſucci Nicotianæ, Saniculæ vel pyrolæ fiant trochiſci, qui in umbra exiccentur, iterumque in pulverem redigantur. Is pulvis pretioſiſſimus eſt, & in hujuſmodi, aliiſque ulceribus putridis & venenoſis, veluti in Anthrace, Gangrana, & Cancro: Mundificat enim, & putredini adverſatur: admixto parùm aluminis uſti, cicatricem quoque inducit. Si qua oſſa fracta fuerint, reponenda ſunt, ſed proſpiciat Chirurgus, ne Emplaſtica aſtringentia & refrigerantia, ut in fracturis fieri ſolet, applicet, his etenim expiratio & evaporatio veneni impeditur, applicetur ita ſequens cataplaſma.

℞. Farinæ fabar. Lupinor. ana ℥j. ß. Pulv. radicum Vincetoxici & Angelicæ ana ℥ß. Fol. Rutæ M ʒ.

Coquantur cum oxymelite ad formam cataplaſmatis. Poſteà admiſceatur theriacæ, aut Mithridatij ℥j. Fractura ſingulis diebus ſemel deliganda, & cataplaſma renovandum eſt, membro prius vino, in quo radices Vincetoxici & Angelicæ coxerint, & theriaca parumque, aceti roſacei diſſoluta fuerit, abluto. Idque tantiſper, dum metus veneni adeſt, faciendum. Defenſivum ad latitudinem palmæ minoris ſupra fracturam applicetur, ut elevatio veneni ad partes nobiles impediatur.

Interim autem dum externa, uti dixi, adhibentur. Cor, parteſque nobiles roborandæ ſunt, non tantum ſupraſcripto Epithemate, verum etiam conſervis & Electuariis, veluti conſervâ florum Bugloſſæ, calendulæ, roſmarini, meliſſæ, corticum citronum. Diamargarito frigido, Lætificante Galeni, Confectione Alkermes, aquâ cinamomi & ſimilibus.

Utatur juſculis carnium recentium, in quibus borrago, bugloſſum, calendula, acetoſa, roſmarinus, majorana, macis, crocus, cinamomum, & ſimilia coxerint. Ab omnibus, quæ difficilis ſunt digeſtionis, abſtineat. Proſpicien-

ciendum eſt quoque, ut alvus ſemper ſit lubrica, idque ſi naturaliter nequeat, fiat ſuppoſitoriis aut Enematibus lenitivis. A purgantibus & venæſectione abſtinendum eſt, niſi aliqua adfuerit occaſio particularis, ubi conſulendus eſt Medicus. *Guilielm. Fabric. Hildan. libr. de Combuſtion.*

Combuſtionis à fulmine curatio.

Pertinet huc & ambuſtio quæ fit à fulmine. Cùm verò fulmen malignam & venenatam qualitatem conjunctam habeat, id quod ex tetro odore & ſumma vi nocendi & interficiendi patet ut & ex eo, quod canes animalium fulmine occiſorum carnes non attingunt: ſtatim homini à fulmine tacti pulv. aliquis Bezoardic. vel theriaca, vel aqua Bezoardica, exhibenda, ſudorque provocandus. Arteriæ quoque, Labia, Lingua, nares inungendæ vino in quo theriaca diſſoluta ſit, & carpis ac cordi epithema cordiale imponendum: loco vero ambuſto applicanda unguenta ex cœpis, foliis rutæ & theriaca. Exhibendi etiam ſunt ſyrupi, conſervæ, & pulveres cordiales.

Si eſchara inducta ſit, ea ſcalpello maturè removenda, & tale unguentum adhibendum.

℞. Pulv. rad. Vincetoxici, Angelicæ ana unc. ß. fol. rutæ, ſcordij ana drach.j. Theriacæ drach.ij. ſpirit. theriacalis drach.iij. Mell. roſ. unc.ij. Miſc.

Ulcere mundato pulvis hic ſarcoticus inſpergendus.

℞. Rad. Angelicæ Vincetoxici ana unc.j. Myrrha, maſtich. thuris, folior. ſcordij ana unc. ß. Aloës ſuccotrinæ. drach.ij. F. pulv. qui irroretur ſucco Nicotianæ veræ & ſaniculæ, & F. Trochiſci, qui in umbra ſiccentur, atque ubi opus, iterum in pulverem redigantur.

Si qua oſſa etiam fracta ſint, non illa vulgata cataplaſmata adſtringentia uſurpanda, ne veneni evaporatio impediatur, ſed aliud ex farina fabar. hordei, lupinor. rad. Angelicæ, Vincetoxici, fol. rutæ, ſcordij theriaca. Idque ſingulis diebus renovandum, donec veneni vis victa & diſcuſſa ſit. Supra verò locum defenſivum apponendum, ne vapores venenati per vaſa ſurſum ad cor aſcendant. *Daniel Sennert. Pract. lib.5. part.2. cap.18. operum T.3.*

Combuſtiones omnes ſeu à pyrio pulvere incenſo, ſeu a fervente oleo, aqua, metallo aut aliis quibuſvis rebus fiant, ſolâ inter ſe magnitudine differunt. Hæ primò quoque tempore dolorem parti inferunt, & calorem præter naturam imprimunt, qui ignis naturam redolens impreſſionem illam relinquit quam græci *ἐμπύρευμα* nominant, impreſſionis illius magis, minuſvè expreſſa cernuntur veſtigia, pro rei comburentis efficacia, ſuſcipientis, ſeu patientis partis conditione, & in eadem mora. Si ſuperficiaria ſit combuſtio in puſtulas & veſiculas cutis exurgit, niſi mature fuerit proviſum. Si ima & profundior extiterit ſcarrha, ſeu cruſta inducitur, ambuſta carne vi ignis in cruſtaceam illam duritiem abeunte. Ignis in quamcunque partem inciderit, vis adurens intemperiem in ipſa relinquit calidam, cutem condenſat, contrahit & inſpiſſat, unde dolor: à dolore humorem ex partibus vicinis & remotis attractio: humores illi in aquoſos & ſeroſos humores mox verſi, dum exitum quærunt, ſibi ab inſpiſſata cute ignis actione præcluſum, ipſam altiùs attollunt, & veſicas quas cernimus, excitant. Hinc variæ indicationes ducuntur, unde remediorum ad ambuſta varietas. Alia enim empyreuma, ideſt, impreſſum igniti caloris in partem veſtigium delent, atque dolorem demulcent; alia veſicularum generationem intercipiunt: alia ulceri curando dicata ſunt, procurato Scharrhæ ante omnia lapſu, detergendo carnem, & cicatricem inducendo. Tollendo dolori, & ignito calori, comparata remedia duorum ſunt generum: alia enim vi refrigerante id faciunt, qua nempe, calorem præter naturam extingunt, ſanguinemque & humores qui in partem vi caloris & doloris influebant reprimunt. Alia viribus contrariis prædita calida ſunt & attrahentia: quæ nempe cutem relaxando & poros reſerando, reſolvunt & diſſipant ſeroſos humores, qui puſtulis ortum & materiam præbent, ſicque per accidens dolorem & ardorem ſedant.

Refrigerantia ſunt aqua ſimplex, plantag. roſarum, ſolani, hyoſcyami, cicutæ ſucci herbarum refrigerantium, unguentum album, caphuratum, nutritum, roſatum, populeum, recenter parata. Hæc & ſimilia ſubinde renovabuntur per initia præſertim quouſque dolor & calor evanuerint. Cæterùm eadem illa remedia tepida ſunt applicanda: nam ſi actu frigida apponerentur, dolorem excitarent adeoque fluxionem: adde quod eorum vires in partem ipſam ſubire & pervadere non poſſent, & de potentia in actum educi: profectò ſic appoſita dolorem ſedant, inflammationemque & veſicarum exortum prohibent.

Inter calida & attrahentia, qua rarefaciendo & foras attrahendo atque diſſolvendo, dolorem, ardoremque ambuſtorum leniunt, primum obtinet locum ignis, cum adultio levicula fuerit, attractionem enim facit ſimilitudo. Itaque ignis extrinſecus intrinſecum & inuſtum ad ſe ignem dum foras evocat, mali quod intulerat & creaverat alexiterium eſt. Paratu etiam facile & expertum remedium eſt, ſi quis ſtatim à combuſtione cepas crudas & cum ſale intritas dolenti parti apponat. Notandum tamen quod remedio huic locus non eſt, ſi jam in ulcus abierit malum: dolorem enim exacerbaret, & inflammationem augeret: à cute adhuc integra, ac non excoriata, ſi apponatur nihil tale facit, ſed puſtularum & veſicularum exortum prohibet eam ob cauſam hoc etiam remedij genere utitur Hippocr. in Scharræ lapsû procurando.

Si quis ejus remedij uſum ex principio medico, quod contraria contrariis curari dicunt, refellere contendat, atque ideò Cepas Galeni authoritate in quarto gradu calidas ad ambuſta non eſſe utiles aſſeveret, is intelligat, poteſtate quidem cepas eſſe calidas, & actu humidas: itaque temperie calida rarefacere, humiditate autem activa remollire cutem: quo fit, ut attrahant & foras evocent, diſſipentque inuſtum calorem, ſicque puſtularum generationem intercipiant. Denique ignis ut initio notavimus, igni remedio eſt. Nec verò Gal. ſententia, morbi ſemper contrariis ſanantur, ſed aliquando ſimilibus & ſi omnis ſanitas à contrario

ſit

ſit ut legitur lib. 5. ſimpl. contrarii nomine latiùs ſumpto, ita enim & phlegmone ſæpè curatur reſolventibus medicamentis, quæ nempè vacuata phlegmones materia, ipſam phlegmonem ſanant. Ergo combuſtis partibus, nondum quidem exulceratis aut excoriatis eſt utilis ceparum uſus. Sunt vero & alia pleraque remedia veſicularum generationi prohibendæ utilia, cujuſmodi eſt fimus equinus recens, in oleo nucum aut roſaceo defrictus, & parti impoſitus: ad idem valet acetum, ſuccus uvarum immaturarum vulgo verius, atramentum.

Item ſambuci aut ebuli folia in ol. nucum cocta & addito pauco ſale intrita.

Item calx extincta in pulverem redacta, & cum unguento roſaceo incorporata.

Item jarri & ſalicis folia cum paulo ſale contrita. Prodeſt etiam ad ambuſta fabrile glutinum in aqua ex vaſe duplici liquatum, & penna parti ambuſtæ oblitum.

Item craſſior vernix, quo politores ſeu enſium fabri utuntur. Cæterum ſi dolor acerbius urgeat, ter quaterve in die ac nocte, hæc erunt renovanda remedia, ut illa demulceatur doloris acerbitas. Quod ſi his remediis impedire non poſſimus puſtularum generationem, primùm atque ſubortæ erunt, excidendæ venient, quod humor concluſus exitu prohibitus acrimoniam acquirit, quæ carnem ſubjectam erodit, undè emergunt, ulcera cava; ſic cauſarum multiplicatione, & materiæ incremento, augetur inflammatio non per novem modò dies, ut vulgus dictitat, ſed per longè plures, nonnunquam etiam per pauciores, ſi corpus neque cacochymum, neque plethoricum extiterit, & dolori, atque ardori, mature opportunis remediis occurſum fuerit. Cùm combuſtio tanta fuerit ut ſcarrham induxerit, ejus lapſus eſt procurandus remollientium & humectantium medicamentorum uſu, ut axungiarum, oleor. butyri cum pauco baſilico, vel ungenti ſequentis.

♃. Mucillag. ſem. pſyll. & cydonior. an. ℥iv. Gumm. tragac. ℥ ij. extrahantur cum aqua pariet. Olei Lilior. ℥ ij. ß. ceræ novæ q. ſ. fiat unguentum molle.

Ulceribus atque excoriationibus remedia convenientia apponentur: quæ nempe nullam habent acrimoniam; cujuſmodi eſt unguentum album Rhaſis camphoratum deſiccativum rubrum, roſatum & nutritum ſine aceto concinnatum, vel oleum ovorum in mortario agitatum, itemque calcem vivam novies lotam, & cum unguento roſac. vel butyro recenti ſaliſque experte, & aliquot ovorum vitellis induratis mixtam, Vel

♃. Butyri recentis ſine ſale uſtulat. & colati ℥vi. Vitellos ov. n. iv. ceruſæ lotæ in aqua plant. vel roſar. ℥ß. tuthiæ ſimiliter lotæ ʒiij. Plumbi uſti & loti ʒ ij. Miſceantur ſimul & fiat linimentum, Vel

♃. Cortic. Sambuc. viridis & olei roſat. an. ℔ j. Bulliant ſimul lento igne, poſteà colentur & adde olei ovorum ℥ iv. Pulv. cervi & tuthiæ præpar. an. ℥ j. ceræ albæ q. ſ. fiat unguentum molle.

Cæterùm ſiccantium remediorum quantitas ſemper augeatur, vel minuatur, prout ulceris conditio poſtulare videbitur. Dolori demulcendo ſequentia conveniunt, nempè muccagines ſem. lini, pſyllij, & cydonior. extractæ in aqua roſarum vel commun. & pauca camphora additâ; ac citiùs quàm par eſt reſiccetur id remedium addendo oleum roſaceum. Ovorum etiam vitelli quinque vel ſex cum mucillaginibus ſeminis lini, pſylli, & cydoniorum mixti & ſæpiùs renovati dolori ſedando valdè conferunt, Vel

♃. Laridi veteris per fruſta conciſi ℔ j. liqueſiat in aqua Roſar. deindè coletur per rarum linteum & frigidum, lavetur quater cum aqua hyoſciami, vel alterius generis ejuſdem, deinde incorporentur vitelli ovorum recent. num. S. fiat unguentum. Si acris eſt dolor, ut in hoc ulcerum genere eſſe ſolet, byſſina tela erunt velanda ulcera, ne cum detergeatur aſperiore lintei conſiſtentiâ irritentur. Sic enim per byſſi raritatem liber ſaniei exitus, & medicamentis ingreſſus atque contactus extiterit. Cavendum etiam, cùm ambuſtæ fuerint palpebræ, labra, digitorum latera, jugulum, axillæ, poplites, cubiti flexus, ne ſibi invicem ullius rei interventû committantur, alioqui tandem mutuo contactu ſibi adhærebunt. Itaque illi rei providebitur apta membri collocatione ex lintei mollis interjectione. Adnotandum vero venit quod profundiores combuſtiones, quæque duriorem ſcharram faciunt ſuperficiariis minùs dolorificæ ſunt. Cujus rei veritas eorum exemplo intelligitur qui ſectis artubus candente ferro inuruntur, nam mox a combuſtione exiguum dolorem ſentiunt. Ingens enim illa combuſtio ſenſum adimit, ſenſorii vehementia ſentientibus partibus ſenſum adimente, quemadmodum ſuprà cùm de nervorum vulneribus & doloribus ageremus notatum a nobis eſt. Ejuſmodi ſcharræ lapſus procurabitur profundiore ſcarificatû qui ad vivum uſque penetret, ut ſic perſpiratû liberiori, ſubjecti & concluſi humores gaudeant, ſitque remollientibus medicamentis patentior ingreſſus ut perfundere poſſit ſcharram, atque ſic emollire, ut tandem decidat. Reliquum curationis detergentibus medicamentis & ſarcoticis perficietur, additis ſuprà dictis unguentis pulviſculis metallicis, cum præſens neceſſitas videbitur poſtulare. Quâ vero quantitate miſcere ſingula hæc debeant, dici nequit propter eam, quæ in corporum temperie & conſiſtentia eſt varietatem, morborumq; contumaciam aut facilitatem. A combuſtione cicatrix ferè aſpera, hiulca & fœda viſu relinqui ſolet. Itaque illa arte complanari ac molliri debet. Non eſt verò omittendum, hoc loco, quòd pulvis pyrius igneſcens ſæpe in carnem penetrat, haud ulcerata vel excoriata cute: itaque tenuitate ſua ſic in carnes ſe inſinuat & penitus infigit, ut nullis remediis, nec phœnigmis, nec veſicatoriis, nec ſcarificatû, cucurbitulis, aut cerniculis eximi & indè elici queat. Adeò ut ſemper impreſſa maneant veſtigia: haud aliter quàm barbaris ſervis inuſta ſemel ſtygmata, nulla poſteà arte deleri & obliterari poſſunt. *Joh. Vigierius Chirurg. lib. 3.*

Præſervatoria indicatio eſt. *Procul ab igne:* apud veteres ratione fulminis ſe muniverunt vel lauro quam in capite geſtarunt, qualem coronam ex lauro concinnatam turpiſſimus Imperatorum Tiberius Nero ob id geſtaſſe dicitur,

teſte *Suetonio in ejus vita cap. c.69.* ſed fabuloſum puto. Alij pavidi vituli marini pellem ſuper caput ponunt, alii aquilam ob Jovis armigerum ſervant, ejuſque lapidem, ſed omnia fabuloſa, ſuperſtitioſa, imo irrita eſſe adverſus altitonantis Dei iram credimus, juxta Pſalmiſtam *Pſam.139. v.7.* quo ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in cælum, ibi es, & ſi ſtratum fecero in inferno, Ecce tu ades, ſi aſſumam alas auroræ, & habitem in noviſſimo maris, etiam illuc manus tua deducet, & apprehendet me dextera tua.

Miſſa quoque facimus iſtorum Impoſtorum ignem devorantium arcana atque experimenta, quibus ſe muniunt, ut ſine damno poſſint tractare ac devorare ignem, utut modum nobis tradat. Plin. l. 29. c. 3.

Majoris verò momenti eſt indicatio curatoria, quæ conſiſtit in hoc, ut fibræ aliæque partes combuſtæ ac dilaceratæ non in tantas concinnationes tranſeant, & ſtatim applica ſequens epithema, cum ſubtili & duplicato lineo loco ambuſto, ſicque veſiculæ impedientur.

℞. Aquæ, Calcis vivæ ℥v. ſpir. vini Camph. ℥ ij. M.

Vel ℞. Spir. vini vel aq. Regin. Hungar. ℥iv. Camphor. ʒij. aq. ad ambuſt. Qu. ℥ i ß. Balſam. nervin. m. d. ℈ j. vel elixir. vitæ ʒß. M.

Sunt alii, qui ad veſiculas impediendas apponunt liquorem ſalſum in doliolis butyri ſaliti reperibilem, ut & aquam marinam vel ſalſam, alii ſaponem nigrum, mel, butyrum, decoctum raparum, muriam Harengorum, aut muriam Braſſicæ, præprimis ſi conquaſſentur cum oleo lini vel raparum applicant. Alii albumen ovi tanquam volatile conſtans ex animalibus partibus volatilibus ambuſtis applicatum pro arcano venditant. A Clariſſimo Dn. Muys laudatur creta cum ſpiritû vini camph. impoſita cum arctâ ligaturâ.

Linimentum ſequens ad ambuſta optimum effectum nobis præſtitit, imprimis ſi combuſtio à pulvere pyrio fuerit producta.

℞. Ceruſſæ pulp. rad. conſol. maj. ana ℔ ß. Lithargyr. lap. calaminar. minii ana ʒij ß. camphor. ʒß. ol. rapar. M. f. l. a. unguentum.

Hoc tamen fateri debemus, liquida, ut decoct. calc. vel ejus aqua cum ſpiritû vini camph. vel Matrical. plus nobis præſtitiſſe, quàm unguenta ac linimenta: Mixturis enim his continuò calidè partes combuſtæ laventur & iis madefacta lintea imponantur.

Si tantùm cutis externa fuerit ambuſta, mulieres noſtrates propriam inungunt ſalivam ſale volatili conſtantem, aliæ cepas cum ſapone in forma cataplaſmatis parant, imponuntque. Plures pro experto exclamant remedio calcem vivam cum oleo raparum commixtam, & calide ambuſtis partibus impoſitam. Alii utuntur oleo raparum cum creta. Ruſtici ſtercus gallinæ cum butyro & fuligine, additis herbis Salv. cort. ſambuc. miſc. & ad formam unguenti coquunt applicantque non abſque levamine.

Aliquando ad generoſiora tranſeundum eſt, ubi enim deſinit anicula, ibi ſæpè incipit Medicus in curandis ſcilicet morbis, in ambuſtis ergo profundioribus ſequentia eligere ſolemus.

℞. Ungu. Baſil. ℥ j. ol. Juniperi ʒ iij. Terebinth. Ven. ℥j. ol. aniſi ʒvj. macis ʒß. ceræ ʒiij. croci ʒj. ſtyrac. liquid. ℥ j. gumm. galbau. ℥ ß. M. f. l. a. unguentum.

Quò etiam referri poteſt unguentum ad ambuſta ſeq.

℞. Cort. med. ſambuc. ℥ ij. infund. & coq. in olei rapar. ℔. colato oleo add. axung. ovillæ, ceræ flavæ ana ℥ iij.

Liquefactis inſperge continuò agitando, pulv. ceruſſ. minii ana ʒ ij ß. & ſi parum refrixerint immiſc. Camphoræ tritæ ʒ ij. M. f. l. a. unguentum. In gradu ſecundo, ubi cutis nimis fuerit contracta, ad fortiora tranſeundum eſt, & ſequens calide apponi poteſt.

℞. Sp. Matrical. ℥ ij. Tinct. galbau. ℥ß. aq. ad ambuſt. vel calc. ℥ i ß. camphor. ʒj. aq. Regin. Hungar. ℥ i ß. Balſam. nervin. Tinct. Caſtor. ana ʒß. M.

Urgente etiam neceſſitate ſuperponi poteſt ad calorem partis conſervandum ſequens cataplaſma.

℞. Herb. ſcord. rutæ ana M. ß. rapiſtr. M.j. melilot. P. j. malv. P. ij. N. M. Caryophyll. an. ℥ß. ſal. commun. Tartar. ſal. armoniaci ana ʒj. cum mulſ. & urin. fœtid. q. ſ. f. adjectâ farinâ fabarum cataplaſma.

Si verò gangræna ac ſphacelus parti combuſtæ immineat, confugiendum eſt ad ſequens cataplaſma calide applicandum, quamvis hoc in caſu etiam conducat aqua calc. cum ſpiritû vini Camphor.

℞. Herb. ſalv. rutæ ſcordii ana M. j. cep. crud. rec. ℥ iij. Sapon. liq. nigr. ℥ ß. myrrh. aloës an. ℥ iij. Croc. op. ʒ ij. aq. Tartar. ſal. armoniaci ana ʒ i ß. l. a. c. vin. & mulſ. f. cataplaſma.

Et ſi malum fuerit intenſius, ut cutis planè fuerit contracta, cataplaſmati prædicto addi poteſt unguentum Baſilic. ſtyrac. liquid. ana ʒ v. gumm. elemi ʒ vj. Galbau. ʒ ij. olei ceræ ʒ iij. M.

Oleum Philoſophorum etiam externè illitum egregiam ſæpe navat operam, ut & omnia ſalia volatilia, quæ liberum ac convenientem ſuccis motum reſtituere, meatus obſtructos reſerare & acredinem illius obtundere valent, hic adhibenda ſunt. Omnia enim hactenus recenſita remedia ex particulis volatilibus conſtant, quæ à materia ſubtili facili marte commoventur ac agitantur, hinc ſimilem motum communicant carni combuſtæ ac emortuæ. In graviori ambuſtione fæces cereviſiæ cum pane applicatæ optimum præſtiterunt effectum, ut & allium, lentes paluſtres, empl. diaſaturni Mynſ. mucilag. ſem. cydon. cum aqua ſperm. ranar. extract. additis camphora & ſaccharo Saturni quod elegans eſt remedium tepide applicatum.

Momordica in oleo lini infuſa & ei addit. ol. Saturni citra inflammationem Ambuſtiones ſanat, oleum apum cum pauco olei ovorum vel ſcorpionum ſæpè juvat.

Vel ℞. Calc. viv. lotæ ℥j. ſulphur viv. ʒj. ol. lini rapar. an. q. ſ. m. pro linimento.

Sunt quoque, qui in Ambuſtione commendant oleum Nucum cum ovorum luteis mixtum.

Si combuſtio per prædicta remedia ſublata fuerit ad cutem delendam & dolores ſedandos ſequenti utere.

℞. Ol.

℞. Ol. lini ℥ ß. ℞. M. deſt. ℈ß. ungu. Baſil. ℥ j. gumm. Elemi. galban. ana ʒ ij. Camphor. ʒ ß aq. Regin. Hungar. ʒ ij. croci ʒ j. M. f. l. a. unguentum.

Omni enim ope à combuſtione gangræna arcenda eſt, hinc varia cataplaſmata ceu jam dicta ex volatilibus & ſpirituoſis paranda, & calide applicanda ſunt, ſpirituoſæ enim obſtructiones tollunt, tenacem mucum reſolvunt, imprimis ſi camphorata fuerint ſimul mixta, hinc ſæpè ſufficit Spir. vini camph. C. aq. calc. Tinct. caſtor. ſpir. cœpar. Matrical. Balſ. Nervin. Tinct. Galban. quæ omnia compactas particulas valde reſolvunt & fluidiores reddunt: ſic etiam ſalia volatilia oleoſa adhuc ſunt fortiora, quia eorum particulæ melius penetrant, & ſolidiores ac firmiores ſunt, & omnia optimè reſolvunt.

Hic Chirurgos moneo, ut omnia medicamenta in combuſtione calidè applicent: quia actualis calor ipſam ſæpe ſanat combuſtionem; ſucci enim coagulati per externum frigus à calore iterum reſolvuntur ac attenuantur. Cœpæ etiam locis ambuſtis applicatæ magnum afferunt ſolamen, quoniam in ſe continent ſal volatile, cujus ope viſciditates reſolvuntur, hinc, ceu diximus, omnia ſalia volatilia, tum internè, tum externè in combuſtionibus conveniunt.

Sapo Venetus eſt in combuſtione egregium remedium, quia conſtat ex penetranti ſale volatili & acri, cujus ope viſciditates facilè reſolvuntur, item ex oleoſis particulis, per quas cutis fibræ demulcentur, & acidæ ſalſæque particulæ temperantur.

Aqua forti ſi quis combuſtus ſit, non inconveniens erit imponi externum epithema ex aqua ſperm. ranar. cum Butyro Saturni.. *Minderrerus in Med. Militar.* curavit Chymiſtam ab aqua forti combuſtum ſolo oleo lini atque cremore lactis, ſic etiam empyreuma vulgo dictum evocatur. Si in levi combuſtione membrum admoveamus igni, particulæ antea impulſæ & continuum ſolventes ab aliis ingredientibus retropelluntur, atque ſimul empyreuma. Malè faciunt qui admovent combuſtis partibus cauſtica, quia magis diſcindunt fibras. Cavendum quoque ne applicentur frigida, quæ malum potius augent, quàm imminuunt, omnia enim tepide applicentur.

Cruſta vel eſchara ſi adſit, illa incidenda ac leniter ſeparanda eſt, ſi non poteſt fieri in tota parte, fiat diverſis in locis, ut ita ichor, devorans fibrillans, ſubtus contentus queat effluere. Si verò ad nervos uſque pertingat, ſummâ cautione opus eſt in removenda eſchara, & prius applicanda ſunt nervina & demulcentia.

Si in oculo eſt ambuſtio, ratio præſertim habenda eſt doloris, in quem finem conducet lac muliebre ſæpius tamen mutatum, quoniam facilè aceſcit, reliqua etiam ophthalmica, aqua nempe roſar. mucilag. ſem. cydon. fœmigræc. croc. aq. euphraſ. hic verò apprimè convenit arcanum. Timæi à guldenklee ſeq.

℞. Pomor. d. num. 2. coq. in aq. Euphraſ. roſar. ana q. ſ. ad mollitiem, trajiciantur per ſetaceum: add. Sacchar. alb. ʒ ij. camphor. gr. xv. Croci gr. v. M. & applicetur calidè.

Si combuſtio in juncturis circa tendines & ligamenta obſervetur, ſtatim ad laudata Epithemata & cataplaſmata confugiendum eſt. Conducet etiam in hac combuſtione ol. ſeptem florum Mynſ. cum album. ovi & mucilag. ſem. cydon. Quando oſſa ſimul ſunt ambuſta eximantur fruſtula forcipe, ſi vero tota pars fuerit aduſta, enſe recidenda eſt.

Cùm à pulvere pyrio pars quædam corporis fuerit combuſta, & grana remaneant cuti infixa, non ſtatim ea acu vel alio inſtrumento eximenda ſunt, ſed potiùs ſuppurationi relinquenda, quæ dein in conſpectum veniunt, ſi enim grana pulveris pyrij in fruſtula fregeris, tantum ſe magis cuti implicant, & difficilius aut nunquam eximuntur.

Quando vero prælaudata applicaveris medicamenta, grana illa pulveris e cute ab efferveſcente lympha facili marte propelluntur, quod etiam confirmat *Clariſſ. Muyſ. dicens in Podalirio ſuo rediviv. pag. m. 39.* Grana pulveris tormentarij relicta in facie quidam ope acus chalybeæ eruere conantur, ſed ſupervacaneum eſt, quandoquidem fibrillas per emollientia in tantum flexiles reddere poſſumus ut grana ſponte prolabantur. Ut etiam paucis interna remedia in combuſtione proficua attingamus, ſciendum eſt, ſi cacochymia conjuncta eſt, & ſuccus nutritius nimis acris ſit, ut conſolidari nequeat Ambuſtio, conveniunt omnia ea interna, quæ ſequenti capite de vulneribus præſcribimus, imprimis hic commendamus diaphoretica ex Antimonio & Mercurio dulci parata. Antihect. Poterij, oculos cancri, Sacch. Saturni, item ſulphurata, camphorata, myrrhata, & ſemper interponenda ſunt volatilia, quæ viſciditates reſolvunt, in quem finem etiam Chirurgi cum commodo uti ſolent, decocto lignorum cum Thea; cum Sarcoſis & agglutinatio partium dependeat à chylo, & neutiquam à vulgò dictis Sarcoticis emplaſtris, aliiſque Chirurgorum medicamentis; hoc Chirurgis porrò notandum eſt, ut fugiant in combuſtione adſtringentia & poros obſtruentia medicamenta, tum interna, tum externa, quia his combuſtio magis exaſperatur, viſciditates cumulantur, & particulæ incluſæ & infixæ marcent partibus combuſtis.

Si combuſtio abeat in fiſtulam & Medicus nimis ſerò advocatus fuerit, ſunt qui in hunc finem commendant Butyrum Antimonij rubr. vel lini deſtillat. ex capit. Mort. Vitrioli, ſed nos commendamus potiùs Balſamum noſtrum divinum, raro in fiſtulis fallens remedium.

In quibuſcunque Ambuſtionibus Agricola extollit ſequens.

℞. Sacchar. Saturni q. ſ. add. ol. roſar. M. F. Linimentum, quo locus ambuſtus calidè inungendus eſt. Oleum Hyperici n. d. etiam egregium eſt ſæpiùs applicatum: imò ſexcenta alia poſſunt proferri, ſed ſi hæc non ſatisfaciunt, alia certè etiam vix præſtabunt: meliora enim & approbata junioribus communicamus Medicis ac Chirurgis, quibus in praxi conſummati non opus habent. *Joh. Dolæus Encycloped. Chirurg. rational. lib. 6.*

In cura combuſtionis interdum ſimul cum externis primariis uſurpantur interna, eaque nitrata quæ febrim ambuſtioni ſupervenientem interdum optimè compeſcunt: Hinc nitrum fixum nitr. antimoniatum pulvis pyrius & ſimi-

lia internè ſunt optima, quibus celeberrima ex oculis cancrorum parata Chirurgica aut ſolum ipſi oculi cancrorum ſimul commode ſubjungi poſſunt.

Externè quod attinet, quoad eorum uſum ſtudioſè obſervandi ſunt ambuſtionis gradus.

Nam in primo gradû remedia ordinaria Empyreuma & inde ortum nutrimenti in parte alterationem tollentia, & ad ambuſta dicta applicanda ſunt, qualia primario ferè ſunt ex cepis, ex calce viva, ex ſtercoribus animalium, ex ſucco cancrorum & ſimilibus v.g. ex calc. viva uſitatiſſimè fiunt unguenta ad ambuſta: ſivè applicetur mox aqua calc. vivæ imprimis ſi paretur C. decocto raparum; recipiendo nempè decoctum raparum, in quo colato calx viva extinguatur. Hæc aqua calc. vivæ c. linteis duplicatis calidè aliquoties impoſita, mirè curant ambuſta.

Aliàs uſitatum eſt, ut recipiatur calx viva lota ſæpius & ab omni acri ſale probè temperata cum quocunque alio permiſceatur ingrediente v. gr. Recipienda calx viva aliquoties lota eaque probè ſubigenda eſt cum butyro majali non ſalito in mortario plumbeo ut fiat unguentum, quod ipſum applicandum eſt, idque liquidum, loco ambuſto.

Melius eſt unguentum quod fit ex calc. viva p.ij. cremor. lactis: mellis deſpumat. ana p.j.

Hæc omnia probè miſta in conſiſtentiam unguenti liquidioris ſ. linimenti optimè conveniunt ad tollenda ambuſta.

Melius eſt ſi recipiatur calx viva eaque in aquam ſimplicem projiciatur, ita ut aqua aliquot digitos 4. vel 5. ſupereemineat, & ubi per ſe efferbuerint, infundatur ol. Roſarum; ſic enim ſubito gelaſcent in conſiſtentiam Butyri, quæ ipſa loco ambuſto miro cum ſucceſsu poſſunt illiniri.

Hinc ſuccus allii aut cepar. illitus recenti combuſtioni ratione ſal. vol. acris præcavet omnem acorem in locis ambuſtis exulcerationem inferentem, aut ex his fiat tale unguentum inſignis commendationis.

℞. Ceparum crudarum ℥ i ß. Salis. Sapon. Venet. ana ℥ß. M. in mortario affundendo ol. Roſarum q.ſ. F. unguentum. Egregium in ambuſtis.

Optimum eſt linimentum ſi cum aceto ſolvatur minium aut lithargyr. ſolutioni filtratæ addatur ol. raparum rec. expr. q.ſ. ut coëant in conſiſtentiam linimenti liquidi, quæ aliquandiu ducantur in mortario plumbeo, donec fiat gryſeum, & aſſerva pro uſû.

De cancris it. dixi quod mirabile ſuppeditant remedium contra ambuſtiones: id quod fit ſi cancri fluv. vivi contundantur in mortario, & ſucco inde expreſſo calidè fomentatur pars.

Vel cancri contuſ. miſceantur cum Butyro Maiali non ſalito fervefiant commodè & deſpumentur, donec fiat unguentum ſubruffum, quod tranſcolandum eſt, & experiemini uſum efficaciſſimum contra ambuſta.

Nam etiam ex cancris compoſita remedia conducunt inſigniter, ſi ex pulvere pyrio orta ſit ambuſtio; contundendo ſcilicet cancros fluv. c. aqua Roſarum, aut quod melius c. aqua ſpermatis ranarum ex contuſis, mucago. craſſior aquæ permiſta ſeparetur, eaque pars ſ. membrum pulvere pyrio ambuſtum fomentetur & illinatur. Nam hæc ſunt egregia in tali caſu.

Notum aliàs eſt quod etiam mucilagines ſem. Pſyllii, aut quod melius mucilag. ſem. Cydoniorum parata C. ſpermat. Ranarum & cui parùm ſacchari Saturni ſit permiſtum illita C. pluma parti ambuſtæ optimè conducat ad tollendam ambuſtionem.

Vulgare eſt & primâ fronte viliſſimum remedium compoſitum ex p. j. ol. olivarum miſta C. album, ovi p.ij. quæ duo conquaſſentur & exactè miſceantur: & nihilominus hoc ipſum applicatum verè eſt unguentum ſingulariſſimi effectus; Cui tamen adhuc præferendum eſt ſimiliter prima fronte vile apparens, quod fit ex ol. lini C. aqua roſarum lot. ℥ ß. Vitell. ovorum an. iv. quæ probè ſubacta applicantur calidè parti ambuſtæ idque egregio cum ſucceſsû.

In graviori combuſtione talia etiam, ſed tamen paulo fortiora applicanda ſunt remedia nempe ubi puſtulæ jam ſunt excitatæ, citra hoc ut cutis ſubjecta ſit reddita corrugata, relinquendæ hæ ſunt ad diem tertium, quo tempore niſi ſponte rumpantur aperiendæ ſunt, & modò dictis unguentis pars ulterius curanda.

Sin v. a graviori ambuſtione c. ſubitaneis puſtulis ipſa cutis ſit combuſta, ſubito puſtulæ ſunt aperiendæ, & ſubito apertis puſtulis modo dicta remedia applicanda; aut in apertis veſiculis imponendum eſt unguentum quod fit ex ſtercore gallinæ cocto c. Butyro non ſalito, quæ duo impoſita optime talia curant empyreumata.

Potentius adhuc eſt ſi Recipiatur fol. ſalv. recent. M. j. plantag. M. ij. Butyr. recent. non ſalit. ℥ vj. ſterc. Gall. recent. & quantum fieri poteſt albiſſimi ℥ iij. frixantur mutuo per horæ quadrantem, & inde factâ expreſſione ſervetur uſui.

Notetur hoc, quia bonum aut.

℞. Pulp. pomorum dulcium ſub cineribus coct. ℥ij. far. Hordei, fœnugr. ana ℥ ß. Croci ℈ß. M. f. linimentum, vel cataplaſma molle, quod illitum & dolores ſiſtit, & cutem corrugatam planam & mollem reddit.

Quod ſi v. in Tertio gradu ex cute omnino combuſta facta ſit cruſta, & eſchara, tunc mox apertis omnibus puſtulis opera danda eſt, ut primis duobus diebus ſeparetur eſchara, applicando ſcilicet deſuper linimenta præter empyreuma corrigentia imprimis emollientia & laxantiâ quæ inter mucilago ſem. Cydoniorum C. ſpermat. ranarum extracta, addito butyro non ſalito ol. lil. alborum & vitello ovi, non ultimum meretur locum. Quin & commodè applicatur linimentum paratum ex butyro recenti bene agitato in mortario plumbeo C. decocto Malvæ; hoc n. tq. linimentum illitum applicando deſuper folia Braſſicæ tepida ſubito ſeparat eſcharam.

Quod ſi durior & contumacior non ſeparetur eſchara, tum hæc ipſo ferro, aliquot inciſuris eſt incidenda, & ſordes ac Ichores ſubtus ac latentes evacuandæ, nè harum acore ulcus profundum putridumque generetur.

Factâ humoris evacuatione modo memorata emollientia applicanda; donec ſeparetur eſchara: quâ ſeparatâ digeſtivis & mundificantibus

bus relictum ulcus eſt conſolidandum: in quo caſu m. unguenta ex calce viva tota cum ol. roſar. & vitello ovi. unguentum album: unguentum album camphoratum: it. unguentum Alabaſtrinum convenienter poſſunt uſurpari & imponi. *Michael Ettmullerus in Chirurg. Med.*

Conſultationes.

Ancilla 20. annorum; dum imprudentius circa culinæ focum verſabatur, evertit vas, aquæ ferventis plenum, in ſuum crus, ita ut tibia ſiniſtra, ad genu uſque, & ſupra illud, mirum in modum aqua adureretur. Acceſſit mox ingens dolor, cujus vehementia totum crus ad imam uſque plantam valde intumuit. Ab initio applicata fuerunt lintea ſpiritu vini madefacta, ex quorum uſu tumor quidem nonnihil ſubſedit: verum cum ægra ſequentibus diebus à locis frigidis ſibi non temperaret, factum eſt, ut dolor, inflammatio, aliaque ſymptomata, in dies magnum incrementum ſumſerint: Adeſt jam febris & magna inquietudo. crusque rurſus valde intumuit.

Pars affecta eſt crus ſiniſtrum: quod ad oculum, & ex quærela ægræ patet.

Morbus qui eam affligit eſt intemperies calida & feroſa ſiniſtri cruris cum tumore conjuncta; quæ, ab illapsu aquæ fervidæ excitata, combuſtio cruris vulgo appellari ſolet.

Cauſa hujus morbi externa fuit aquæ iſtius ferventis in crus ancillæ illapſus, illa enim ſuo fervoris motu inſenſibiles particulas cutis & vicinarum partium ita diſpoſuit, ut ſubtilis materia ſive æther; qui in iis exiſtebat; vehementius ſe & particulas iſtarum partium poſſet agitare; atque ita uſtionem in crure produxit. Uſtæ autem cutis partes vehementi ſuo motu nervos vicinos agitando, agitationemque illam ad cerebrum & ibidem ad mentem deferendo, ingentem illum cruris pepererunt dolorem; qui ſpiritus in ventriculis cerebri exiſtentes ita determinavit, ut illi copioſius in partes affectas fluentes, poros vaſorum in iis exiſtentium multos aperuerint, quo humores bilioſi & feroſi ibi a reliquo ſanguine ſeparati, & in partes affectas per poros illos nimis apertos copioſè ruentes, totum crus ad imam uſque plantam, in magnum humorem diſtenderunt, intemperieque calida & feroſa perfuderunt.

Tumor autem ille intemperieſque cruris, ex adhibito cum linteis vini ſpiritu, valde fuerunt imminuta; ſpiritus enim vini primum calore & humiditate ſua, poros partium combuſtarum aperiendo, feroſos mordaceſque vapores & humores foras eduxit; & deinde quamvis ſpiritus vini in aliis partibus excitet calorem, is tamen partibus ambuſtis hic profundius ſeſe inſinuando, tales ibi fecit poros, ut ſubtilis ſive ætherea materia ſeſe vehementius in iis movere non poſſet, atque ita aliquam refrigerationem induxit.

Cùm vero ægra hæc deinde ſibi à locis frigidis non caveret, factum eſt ut frigus aëris poros in partibus ambuſtis nimium clauderet, atque ita acres mordaces & calidos vapores & humores, alioquin exhalaturos, in iis retineret. Hi autem retenti moverunt ita partes ambuſtas, ut inde dolor, inflammatio, aliaque ſymptomata in dies magnum incrementum, per partium pravam diſpoſitionem à vaporibus iſtis retentis orientem, ſumpſerint, febriſque, inquietudo, & tumor totius cruris acceſſerint.

Morbus hic, propter magnum ſuum à naturali ſtatu receſſum, gravaque quæ adſunt, ſymptomata, periculoſus eſt; metus enim eſt, ne ſi non ſatis benè curetur, turpetem, gangrænam, vel alium gravem affectum inducat.

Curatio itaque recta mox adhibenda; eaque conſiſtat in intemperiei, tumoris, doloris, reliquorumque ſymptomatum, per peculiaria ambuſtis contraria ablatione.

Mox itaque ubicumque epidermis nondum ſeparata eſt, applicetur ſequens unguentum.

℞ Caparum crudarum ʒiß. ſalis ſaponis Veneti alb. an. ℥j. miſceantur in mortario, addendo ol. roſ. & amigdal. dulc. q.ſ. ut fiat unguent.

Deinde toti cruri, pedi, & genu, hoc adhibeatur cataplaſma, quotidie uſurpandum, ad finem curationis uſque.

℞ Farin. hordei, fabar. an. ℥ vj. ſem. fœnug. ʒj. cydoniorum ʒß. herb. malvæ, althææ, cum rad. pulveriſ. an. ʒiß. Rad. curcumæ pulveriſ. ℥ ß. butyri recent. ℥ iv. croci ʒ j. Pulveres ſem fœnigræci & cydoniorum primò aqua parum coquantur; quæ cùm refrigerata iterum fuerint, reliquæ farinæ & pulveres, una cum butyro adjiciantur, coquanturque in lactis vaccini q.ſ. ad conſiſtentiam Cataplaſmatis, cui admiſceantur vitelli ovorum num. 2. applicetur-que calide.

Sub veſperam ſumat hunc hauſtum anodynum, ſubinde reiterandum.

℞ Lactis amigdalati ℥ iv. Syr. de papavere ʒ iij. miſce.

Poſtridie ſumat talem bolum, ſubinde repetendum.

℞ Electuar. diapruni ſol. ʒij. ſcammo. crem. tart. an ℈ß. ſyr. roſol. q.ſ. M. pro Bolo.

Dum Cataplaſma adhibebitur, humores illapſi in pus convertentur, quod forſan per poros inſenſibiles cutis foras expelletur.

Continuandus horum uſus ad finem uſque: in nonnullis tamen locis magis humidis circa finem curationis adhibeantur linimenta exſiccantia, ut unguentum de ceruſſa, de minio & ſimilia.

Diæta ſit tenuis & reſrigerans; abſtineat à vino; utatur cereviſia tenui & decocto hordei, in quo agrimonia & veronica ſunt coctæ. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen Medicat. lib. 4.*

Filiolus molitoris cujuſdam quinque circiter annorum puer, in ignem culinarium pronus incidens, ſubucula, qua ſolà amictus erat, flammam concipiente, toto corpore, maximè verò in abdomine, manibus & facie adeò ambuſtus erat, ut ipſa cutis & in quibuſdam partibus etiam ſubjecta caro aduſta videretur; dolor aderat immanis & hinc vigiliæ perpetuæ cum extremá virium imbecillitate.

Ambuſtionem hanc curatu quidem fore difficilem prædixi, quatenus profunda pluresque partes ambuſtæ imprimis abdomen, cujus muſculi ob varios motus variè extenduntur & contrahuntur, nihilominus tamen tentandum, idque non frigidis, ut vulgi eſt opinio, ſed calidis quæ peculiarem empyreuma evocandi vim habent. Quemadmodum enim partium refrigerata-

tatum frigus optimè frigidis, nive ſcilicet aut aqua frigida, extrahitur, ſic empyreuma non niſi calidis evocatur, ratione ſimilitudinis. Præſcripſi hoc nomine decantatum illud ambuſtionis remedium, quod ex olei olivarum parte una & album. ovorum partibus duabus componitur, nec inefficax, præſertim in facie deprehendi; Verùm in abdomine, ubi profundior & cutem penetrans erat ambuſtio exſpectationi noſtræ parùm ſatisfacere videbatur, quapropter inciſis puſtulis loco affecto non ſolum ea quæ empyreuma extrahunt, ſed & cutim exiccatam emolliunt, impoſui.

℞. Albumor. in profluente recente captor. ℔ j. frigantur in ſartagine cum butyri Majalis ſ. q. pinguedo fundatur ſuper aq. frigidiſſimam, coagulata ſeparetur, hinc add. Unguent. baſilic. ℥j. Ol. Lil. albor. roſar. amygdal. dulc. ana ℥ß. vitell. ovor. num. ij. Croci ℈j. M. Fiat. Unguentum.

Manibus idem unguentum applicuimus, interpoſitis digitorum ſpatiis, nè fortè coaleſcerent, linamentis ſiccis: Tandem ſeparatis eſcharis ulcera mundavimus, & ſarcotica cicatriceſque inducentia applicuimus, quæ ne turpes & rugoſæ præſertim in facie fierent, devitatis valdè ſiccantibus, emollientia ſubindè adhibuimus, qualia recipit ſequens linimentum.

℞. Pingued. Capon. hominis, piſcis tithymali ana ℥iij. Ol. myrrh. ʒß. Lil. albor. ovor. ana ℥ß. Succi lumbric. ʒv. M. F. Linimentum.

Interea dum hæc fierent, etiam virium imbecillitati proſpeximus, exhibendo ſæpiùs cochlear unum atque alterum mixturæ cordialis.

℞. Aqu. cordial. frigid. ℥iij. Flor. borrag. bugloſſ. ana ℥j. Cinam. abſque vin. deſtill. ℥ij. Carbuncul. ʒj. Confect. Alkerm. ʒij. Spir. roſar. rub. Idæi ana gt. xv. Rotul. man. Chriſt. perl. ʒij. M. ad arcendas vigilias & conciliandum ſomnum doloremque qui admodum urgebat ſopiendum per intervalla dedi pulviſculum meum anodynum ex ſyrupo flor. Rhæados & aquâ hypnoticâ.

℞. Pulv. med. anodyni ℈j. Laudan. opiat. gr. i. M. in mortario marmoreo F. pulv. *Balduſſ. Timæus Caſuum Medicin. lib.6.*

Obſervationes.

Viggerdus Simonis, ſuper luculentum ignem in cacabo bonam reſinæ quantitatem liquefaciebat, eaque, cùm nimis efferveſceret, fortè flammam concepit: hanc extinguere, & pulvinari cacabum obturare volens, improvidus nimis ambas manus reſinæ liquefactæ bullienti & jam incenſæ totas immerſit, eaſque vehementer concuſſit: illud ipſum uxori, eandem flammam etiam extinguere volenti evenit: tandem flammâ extinctâ, de immenſo manuum ex ambuſtione dolore uterque graviter conquerebatur. Præſentaneum hic remedium neceſſarium erat, cumque nihil ad manus haberemus, fortè venit mihi in mentem atramenti ſcriptorij, quod paulò ante ad meos uſus ipſemet confeceram, cujus integrum cantharum plenum in muſæo habebam: illud in ollam effudi, eique manus ſuas ambo immergebant, atque ita aliquamdiù lavabant & fovebant; quod cùm per ſemihoræ ſpatium feciſſent, omnino ceſſarunt ardor & dolor, nullis veſiculis prodeuntibus, nec ullum ex tam vehementi ambuſtione incommodum retinuerunt.

Petrus Abſtee Muskettam explodere volens, fortè poſterius diſrupta fuit machina, & quamvis a ferri fruſtis illæſus, totâ tamen facie pyrii pulveris flammâ graviter combuſtus fuit, plurimaque pulveris grana ipſi cuti impacta remanſerunt. His granis cito exemptis, ſtatim oculis parva lintea duplicata butyro benè ſalito inuncta impoſuimus, toti autem faciei cœpas crudas cum ſale in mortario contuſas applicavimus, quas ter prima die, & ſemel ſequenti nocte renovavimus: quo cataplaſmate totum empyreuma iniquiter extractum fuit, etiam in ipſis oculorum palpebris (quas ad oculorum defenſionem butyro præmuniveramus) nullæ veſiculæ excitatæ fuerunt, ita ut poſteà una aut alterâ inunctione ex unguento roſaceo & pomato, prorsùs ſanatus fuerit.

In combuſtione ſtatim omni ſtudio enitendum eſt ut empyreuma extrahatur, & puſtularum ac veſicularum exortus impediatur. Ad hoc efficiendum multa variaque commendantur. In leviore combuſtione, illud parte læſa igni admotâ, vel in aquam calidam immiſsâ, atque in ea, quàm calidiſſimè fieri poteſt detentâ, facilè perficitur. In graviore verò, efficaciſſimum remedium ſunt cœpæ crudæ cum ſale contritæ, quibus in graviſſimis ambuſtionibus multoties egregia præſtiti. De his audiatur Paræus lib.2. cap.9. *Experiuntur* (inquit) *plebei homines, ambuſtæ leviter partis ardorem vaneſcere & dolorem levari, ſi partem ipſam ardentis candelæ, vel accenſarum prunarum ardori aliquamdiu admoverint, attractionem enim facit ſimilitudo: itaque ignis extrinſecus intrinſecum & inuſtum à ſe parti ignem dum foras evocat, mali, quod intulerat & creaverat alexiterium eſt. Paratu etiam facile & expertum remedium eſt, ſi quis ſtatim a combuſtione cœpas crudas & cum ſale contritas dolenti parti apponat, &c.*

Hildanus tamen libro de combuſt. cap. 6. cœpas in faciei combuſtionibus minimè convenire, eaſque oculis damnum & jacturam haud exiguam inferre ſcribit. Quod verum foret, ſi cœpæ ipſis oculis imponerentur, aut ſi oculi ante cæparum applicationem primo aliis rebus non præmunirentur, quod nos linteis duplicatis, vel triplicatis, & butyro benè ſalito inunctis optimè fieri arbitramur; eo quod butyrum ſalitum empyreuma extrahat ratione ſalis, & pinguedine ſua palpebras leniat ac defendat: minus autem conveniunt aquæ diſtillatæ, lac muliebre, ovorum albumina, aliaque ſimilia, quæ ſtatim exſiccantur, & parti adeo firmiter agglutinantur, ut vix abſque excoriatione detrahi poſſint. In faciei combuſtionibus Hildanus potiùs utitur hoc unguento.

℞. Saponis Veneti, unc.j. olei amygdalarum dulc. roſarum ana unc. ſ. mucilaginis ſem. cydonior. cum aqua roſar. extractæ parum miſce fiat unguentum.

In aliis autem partibus ſcribit ſequens unguentum empyreuma potenter extrahere.

℞. Cœpæ crudæ, unc.j. ſ. ſalis, Saponis Veneti. ana unc. ſ. miſceantur in mortario, fiatque unguentum cum oleo roſarum & amygdalarum dulcium.

Præter

Præter hæc multa alia ſunt quæ empyreuma potenter extrahunt. Sic atramento ſcriptorio illud feliciter peractum fuiſſe, exemplo docuimus ante obſervatione quinta. Sola muria linteis eâ intinctis, ut & aqua calcis, idem faciunt. De muria ſic ait Lev. Lemnius lib.5. occult. nat. cap.9. *Muria aut ſalſilago præſentanea vi ambuſtis vim igneam, atque urentem fervorem extrahit, doloreſque intenſiſſimos placat ac mitigat, vel ex pulvere bombardico, vel oleo, pice, aquâ fervidâ, pruniſque accenſis, præſertim ſi tenui peplo ſalſilagine imbuto peruſta partes foveantur; hujuſmodi enim irrigatione ignea vis eluitur, atque acerrimi cruciatus conſopiuntur.* Idem de muria quoque teſtatur Matthias Pactzerus lib. d. Sale cap.16. Butyrum quoque multo ſale pulveriſato mixtum, linteis inunctum, & ſic impoſitum, egregia præſtat. Verum hæc omnia in ipſo principio admovenda ſunt, ante quàm puſtulæ aut veſiculæ excitentur & excoriatio fiat, tunc enim hæc minus conveniunt, ſed curatio alio modo inſtituenda eſt. *Isbrand de Diemerbroëck in obſ. & Curation. Medicin.*

Puella quædam aquâ ebulliente ſuper ventrem ad umbilicum excocta fuit, undè veſiculæ ortæ ſunt, & tanquam mortua jacebat, ad eam vocatus, unguento populneo totum ejus ventrem illiniri feci, & vitis folia ſuperaddere, quo remedio intrà 4.horas, puella ad ſe rediit, & paucis poſtea diebus, ex toto ſana evaſit. Quod verò intus inteſtina, ex aquæ ingenti caliditate, tumuerint, undè ſymptomata prædicta ortum traxerunt, pro certo crediderim. Ulcera tamen poſteà ex unguento, à calce ſæpè lotâ, parato, ſana ſunt reddita. *Amatus Luſitanus, curat.34. cent.4.*

Mulieres Delphenſes in famulis cereviſiariorum, applicant folia hederæ arboreæ cocta in aqua, & ſic curant eos, quando ab igne vel aqua calente, quod ſæpè fit, adulti ſunt. Mulieri conſului, ut cruri combuſto folia hederæ decocta in cereviſia apponeret, & illicò optimè fuit curata. *Petrus Foreſtus obſerv.18. lib.2. obſ. Chirurg.*

Apud fabros ferrarios, ex manubrio iſto ligneo in malleo, ſi ferro candenti adhibeatur, ſcaturiet oleum quo loca ambuſta feliciſſimè inunguntur, ceu nuper vidi in Nobiliſſ. à Greiſla Juniore, cujus facies valdè pulvere pyrio comburebatur, qui tamen intra paucos reconvaluit dies. Aliique plures certam hujus mihi experientiam faciunt. *Georgii Franci in Miſcell. Curioſ.*

Lectiſſima virgo ex oppido Viburgenſi, dum matri in evocando per veſicam æneam ſpiritû frumenti ſocias jungit operas, adminiſtrato per incuriam calore violentiori anſam præbet infortunio, alembicus enim excutitur, ebullit ferociter magma, & miſellæ dorſum quaquaverſus ardentiſſimo liquore perfundit: undè non cutis tantum uſtulata mille locis contrahitur, ſed & illa tandem à reliquo corpore per ſummos dolores ſeparata, carneum dorſi æquor in nodos & tubera aſperatur, ex quibus alia pugnum magnitudine æquabant, quædam etiam ampliora, minutiora nonnulla. Dixiſſes tergum univerſum aliud nihil eſſe, quàm glandularum eminentium congeriem: quam Chirurgus licet ſæpè aquis cauſticis depaſceretur, perpetua tamen recidiva increſcebat rurſum, & quotannis ferè mole auctiori. *Olai Borrichii in Act. Barthol.*

Miſerandum ſpectaculum pulveris pyrii mola urbi dedit. Vix ingreſſi illam Dominus Præfectus, ſervi, pueri, cum ictu mallei ad clavum in aſſere latentem impulſo, ſcintilla excitata materiam pulveri pyrio deſtinatam, carbones nempe & ſulfur, accenderet, & dictum factum aſtantes combureret, quorum unus ſulfure in faucibus flagrante ſtatim extinctus, cæteri combuſti, ut velut aſſæ carnes in verubus comparerent, magnis cruciatibus vel ſuperſtites vel brevi defuncti. Vidi Chirothecam unius nativam, quæ ex combuſta manu exciderat, cute ſeparata à carne toſta accuratiſſimè cum unguibus ſemicombuſtis, doluique viri boni acerbum caſum, inventi authorem deteſtatus, præſertim cum is Cimber eſſe perhibeatur, & re & nomine Niger Monachus, primus pulveris pyrii inventor, quanquam Hiſpani eam prærogativam ſibi ſumant. Nam ſi credimus *Garcia de Sylva* in Brevior. Hiſt. Hiſp. p.114. in obſidione Algezirarum 1344. ab Hiſpanienſibus Arabibus bombardorum tormentum primum inventum, biennio antequam Angli ad Creſc. acum A.C. 1346. in memorabili pugna, qua profligatus Philippus Valeſius Francorum Rex; & 36. annis antequam apud Clodiam foſſam A.C. 1380. Veneti etiam primum uſi, à Genuenſibus cruentam victoriam obtinuiſſent. Pulverem pyrium Venenatam qualitatem ſpirare & ita inficere læſos docet *Fr. Plazzonus c.8.* de vuln. Sclopetorum, ſua ſcilicet evaporatione. In noſtris verò ambuſtis manifeſta fuit cauſa, aſſatis nempè & conſtrictis vaſis circulationem impedientibus, & dolore enecante. *Thom. Bartholini.*

S. F. Zollicenſis mulier 18. annorum, pedem ſiniſtrum aqua fervida combuſſit, à Chirurgo primis diebus neglecta, dein acribus medicamentis tentata per quinque menſes miſerrimè doloribus vexata eſt, & affluxus humorum ad affectam partem cauſatus, ut me convenire coacti fuerint. Re perpensâ, judicavi, & à curante Chirurgo & ab ægra peccatum fuiſſe; ille enim corroſiva ſupra tendinem pollicis pedis motorem ad exedendam carnem ſpongioſam medicamenta impoſuit; hæc intemperantem ſeſe geſſit, convulſivis motibus obnoxia, vinoque dedita: Ægræ vomitum concitavi cum tartaro ſolubili emetico; & infuſa vulneraria exhibui, manè veſperique tepidè exhibenda: Pro potu ordinario exhibui Tinct. Roſar. Diætam imperavi; pedem oleo Philoſoph. excalefeci, blandiſque digeſtivis atque anodynis deligari juſſi, quibus intra duas hebdomadas feliciter curata eſt.

SCHOLION.

Aqua fervens dum calore immodico non tantum cutem, vel ejus glandulas, meatus ac fibrillas violenter invadit, exagitat & conſtringit, ſed & ſanguinem cum ſero in concitatiorem motum impellit, & igneis ſpiculis inſtruit, eo ipſo etiam in meatibus exilibus, cum tam promptè in venas recipi, aut alias expelli nequeat, ſtagnare facit: undè acrior ille humor redditus, & præcipuè diætâ remediiſque incongruis efferatus ſymptomatum variorum author evadit; hinc quæ liberum atque naturæ convenientem humori motum reſtituere, meatus obſtructos reſerare, & acredinem illius obtun-

ëere valent, his eſſe adhibenda concluditur. *D. Joan. de Muralto in Miſc. Curioſ.*

De Fulmine tacta curatione.

Idibus Junii anni præcedentis 1671. accidit, ut Cœlum, quod ſudum erat, ſubitò nubibus atris tegeretur; flabat ex auſtro turbo vehemens, qui & aves violenter ex aëre in terras & ædium tecta dejiciebat. Inter hæc ſonus auditur quaſi minæ alicujus ſive cuniculi, pulvere pyrio repleti crepantis, tanto cum fulgore, ut totum oppidulum ignem cepiſſe videretur, quem fumus denſus tetrum & tartarum accenſum olens ſequebatur, fumus autem hicce domum viduæ alicujus honeſtæ adeò repleverat, ut domeſtici ſeſe invicem diſcernere non poſſent. Ædes hæ quatuor in locis à cœlo tactæ erant ſibi oppoſitis: notabile erat, lignum alicubi fiſſum, alicubi terebra quaſi perforatum extitiſſe, nullum tamen combuſtionis veſtigium notari poterat. Interim puella quindecim annorum, viduæ dictæ filia, intra hypocauſtum quaſi attonita concidit, inque eo ſtatu non obſervata per ſeſqui horam manet. Domeſtici cum hoc notarent, ſtatim accurrunt, eamque mortuam tractant. Thoracis indumenta, vulgò cæruleo pallidiori colore, quem galli *Bleu mourant* appellant, tincta fuerant, ſed tum temporis quibuſdam in locis fuſcum dilutiorem colorem, quam coloris ſpeciem galli *feuille morte* appellant, contraxerant. In lectum cùm collocata eſſet, ipſam viſito, & corpore denudato læſionem accuratius conſidero, quam talem inveni.

Primò mamma tota cum aliqua intermiſta nigredine rubebat, ac ſi pulvere pyrio combuſtio facta fuiſſet: ſub manna ſtriæ ſubfuſcæ in longitudine ſe acuminantes per tranſverſum ventrem ad pubem uſque penetrant, quæ itidem pilis privata & excoriata erat. Hinc ſtriæ aliquæ digiti latitudine per crus ſiniſtrum ad pedes uſque progrediebantur, & in calcaneo ſiniſtri pedis deſinebant Ad manum erat aqua aliqua apoplectica, cujus cochlearia duo puellæ infundi jubeo, ex quo ſtatim ad ſe redibat, ad interrogata benè reſpondebat, nec comprehendebam hic verum eſſe, quod Alexander lib. 1. probl. 88. aſſerit, fulmine percuſſos ſi non intereant, tamen vel ad aliquod tempus, vel per totam vitam infatuari. Etenim hæc puella optimè ratiocinabatur, nec de alio conquerebatur, quàm de inſigni ardore faucium & dolore in parte læſa. Exhibitus ſtatim fuit pulvis bezoarticus Anglicus ad drachmam ſemis in aqua chærefolii, ex quo benè ſudavit, & æſtus in faucibus diminutus fuit. Hinc parti læſæ applicabatur unguentum ex cremore lactis & ceruſſa ſæpius reiterandum, ex quo itidem inſigne dolorum levamen. Cùm autem febricula perſiſteret, jubeo ut emulſio ad ℥viii. fieret ex ſem. papav. albi, aquilegiæ, milii & cardui benedicti, huicque emulſioni ʒ ij. pulveris bezoartici Anglici admiſcerentur. Optimè hinc habuit & febris ceſſavit, nec quippiam ſupererat, quam ut mammæ excoriatæ cuticula ſua emplaſtro diaſaturni meo reſtitueretur. Impoſterum etiam nihil ſenſit incommodi, niſi quod cum tempeſtas aliqua cum fulminibus imminent, inſignes dolores & motus convulſivos ſiniſtro in pede experiatur. Pudendum tamen debile manet. Hicce caſus mihi in memoriam revocat, alium mirabilem fulminis effectum ante tres præter propter annos, qui Danembergæ contigit, ibi turris caſtri fulmine tangitur, ſine tamen ulla noxa notabili, ſolummodo excubitoris uxori nummus argenteus in pera exili foramine perforatur. *Alardi, Hermanni Cummeni. in Miſc. lib.* 1.

Fulmine icti.

Anno 1637. 24. Auguſti, paulò poſt meridiem, magna ſubitò ingruit tempeſtas, cum fulmine ac tonitru horribili. Tunc temporis Noviomagi ante urbem in monte Gallinaceo, ſorte ruſtici cujuſdam famulus frumenta colligebat, ſecum habens ancillam, & anum quandam cum infante, ut & currum, qui ab unico robuſto equo trahebatur. Ipſi hac horribili tempeſtate perterrefacti, fugam parant, anus cum infante ſub currum ob pluviam confugit, interea dum famulus cum ancilla equo frenum injicere ſtudet. Dum hæc agunt, validum fulmen ab æthere deſcendens, famulum, ancillam, equum & carrum feriit, anu & infante intactis. Temo carri, qui ex valido ligno confectus erat, in varia fruſta comminuebatur. Equus ipſo momento mortuus concidit, nec tamen in toto corpore ulla læſio percipi potuit. Fulmen ancillæ femur & crus dextrum percuſſerat, quæ partes omnino lividæ & purpureæ erant, præterea partem tunicæ & induſii in mille filamenta diſſecuerat: ipſa ſtatim ab ictu in terram corruit, ac circiter duabus horis ſine loquela proſtrata jacuit. Famulus toto corpore percuſſus erat, præcipua vero ictûs violentia in latus maximè dextrum ſæviit, a quo latere thorax, bracca, caliga, induſium laneum, & ipſum etiam lineum induſium, non ſimpliciter dilacerata, ſed quaſi diſciſſa & in tenuia filamenta diſcerpta fuerunt, & ſimul ingentem combuſtionis fœtorem retinebant, ac ſi pauliſper in igne jacuiſſent. Calceus dexter, ex fortiſſimo corio confectus, quaſi miraculoſe in tenuia longa filamenta (qualia ne ſtudio quidem quiſpiam conſcindere poſſet) diſcerptus, & triginta paſſuum longitudine à pede projectus fuit. A tanto ictu in terram proſtratus fortis ille juvenis in ſyncopen incidit, atque ſic pro mortuo domum delatus fuit. Duravit hic animi defectus circiter per tres horas, deinde paulatim ad ſe rediit. Inviſi hominem, ac totum corpus inſpexi: totum latus dextrum à pede uſque ad caput colorem ex nigro purpuraſcentem habebat, eique cuticula plurimis in locis abraſa erat, haud aliter atque ab ictu baculi inæqualis fieri ſolet; magna quoque aderat contuſio, cui & ardentem combuſtionem conjunctam eſſe maniſeſtiſſimè apparebat. Æger parum loquebatur, & de maximo totius dextri lateris dolore, ut & de ſummo cordis ardore (cui tamen febris non erat adjuncta) ac pectoris compreſſione, atque hinc impedito anhelitu conquerebatur: artus dextri lateris omnino commovere non poterat, atque ita ſui impotens per duos menſes remanſit, & poſtea paulatim priſtinæ ſanitati reſti-

reſtitutus eſt. Interrogatus quomodo ſe habuiſſet ingruente malo, dicebat ſibi nihil aliud inde conſtare, quam quod ipſo momento, quo fulmen percuſſit, ſibi cor candenti ferro uri viſum fuiſſet, atque anhelitum quoque trahere non potuiſſet, & ſic ſtatim ſuffocatus concidiſſet. Varia ipſi exhibui, varia etiam topica medicamenta partibus percuſſis adhibui, ſed omnia hæc ad ignem illum æthereum nihil vel parum profuerunt, tandem æger ſponte ſine medicamentis Divino auxilio ſanatus fuit, ut & ancilla, quæ ſibi nulla medicamenta adhiberi permiſit. Anus illa quæ cum infante ſub carro latuerat & intacta remanſerat, narrabat cum ingenti illo fulminis ictu peſſimum ſimul ingruiſſe fœtorem, cum maximo ardore, quem haud aliter ſe ſenſiiſſe dicebat, quam ſi caput in furnum piſtoris ignitum ad momentum immiſiſſet, ita ut ob brevem iſtum ardorem etiam ipſa anhelitum trahere vix potuiſſet. Sed cum fulmen corpora ſolidiora imprimis ferire ſoleat, mirum eſt nec in ancilla, nec in equo ullum os confractum fuiſſe.

Anno alio.

Quanta vi & quam mirabiliter fulmina res inferiores interdum feriant, tam Veterum quam Recentiorum teſtimoniis ſatis conſtat, quod etiam nos ipſimet aliquoties vidimus. Anno 1629. octiduo ante feſtum Paſchatis, ſubita ingruit tempeſtas cum fulmine & tonitru horribili, qua unico fulminis ictu in Blocklandia prope Montfurtum quatuor domus & ſex horrea penitus everſa ſunt, & arborum plus quam tria millia non ſolùm confracta, ſed penitus eradicata, & cum totis radicibus longe è ſuis alveis ejecta fuerunt, hominibus tamen & beſtiis omnibus illæſis. Anno 1628. prope pagum Bodegravum ruſticus quidam in campis fulminis ictu occiſus fuit, in cujus corpore pleraque oſſa minutim confracta erant, cute cum carne plane illæſa. Vidimus in Gallia Pictavii in turri quadam fulmen illæſo plumbo ſubjectas tabulas incendiſſe, quæ flamma non ſine ſumma moleſtia extincta fuit: quod ipſum quoque noſtra ætate ſemel atque iterum eveniſſe viſum fuit Ultrajecti in turri Dominicali. Anno 1638. menſe Julio, Noviomagi in deambulacro illo, quod Sylvam vitulorum appellant, plus quam mille aviculæ a fulmine ſimul occiſæ fuerunt: eadem que illa tempeſtate etiam boves aliquot in pratis a fulmine percuſſi & oſſibus confractis occiſi ſunt, & variæ arbores dejectæ ac confractæ fuerunt, quarum folia corrugata, & quaſi flamma ignis uſtulata erant. Cardanus de rerum variet. lib. 14. cap. 70. refert anno 1521. arcem Mediolanenſem vehementi fulmine penitus dejectam, in eaque 113. homines occiſos fuiſſe. Hildanus cent. 3. obſerv. 26. valde mirabilem refert hiſtoriam, de nobili quodam, qui fulmine graviter percuſſus concidit, ejuſque equus, ut & famulus cum altero equo ſtatim enecati ſunt: a fulmine præterea nobilis veſtes diffractæ erant, & gladius, illæſâ vaginâ, circa cuſpidem haud aliter liquefactus, ac ſi ex plumbo fuiſſet, imò & extremum vaginæ ferrum eodem modo liquefactum conſpiciebatur. Cardanus de Subtil. lib. 2. harum mirabilium operationum cauſas inquirens, ſic inquit: *Verum motus non ſolum penetrare magis cogit, ſed & calorem ipſum accendit, atque ignem igne calidiorem reddit. Nihil mirum igitur eſt, fulmini tantam ineſſe vim, ac ignem illum, quaſi ab aliorum ignium natura alienum, miracula quædam efficere: namque ob motum celerem non ſolum magis penetrat, ſed ignis ille multo calidior reliquo omni igne exiſtit, &c. Quis vero eſt alius ignis qui ſolo contactu occidat? hoc igitur ei proprium eſt, quod calidiſſimus ſit calidiſſimorum, atque, ut ita dicere liceat, ignis ignium. Itaque illeſâ quandoque crumenâ, pecunias colliquat, &c. Isbr. de Diemerbr. in Obſervat. & Curat. Medic.*

Fulmine percuſſorum cura.

Inter ſaxa & ignes æthereos, ætheris nos ſumma nuper ſervavit clementia ac bonitas: Cum enim dies 14. menſis Auguſti anno 1669. horam attigiſſet fere quintam pomeridianam, copioſiſſimas inter pluvias horribili derepente exorto nubium fragore cum fulgure ſatis terrifico, quaſi cœlum terra miſcere vellet ſummus Jova, in prædio conſularis Viri, civitati Bergæ communi, fulgur ignis ille ignium celerrimo ac tenuiſſimo ſuo motu, unoque ictu quatuor penetravit conclavia, una cum cella cerevisiaria, quo factum ut reſpirationis impedimento, vaſa figulina cum feneſtris januiſque impetuoſo fragore ejecerit; Vaſa autem ſtannea ac ferrea (cum fulgur ipſo aëre ſit tenuius) præſtantiſſima ſuâ vi tum impetu hinc inde colliquaverit, fuderitque partim, maculis partim inuſſerit nigerrimis, doliа, ubi cellam intravit, a loco ſuo plane dimoverit, ubi exivit, epiſtomium vacillans reliquerit. Uno in conclavi Bibliorum Sacrorum ligaturam a parte poſteriori diſcuſſit omninò, marginemque a ſcriptura, illæſis omnibus plane literis tam accurate ſeparavit, ac ſi cultro fuiſſet reſectus, incipiendo, ab apocalypſi S. Joannis uſque ad cap. 1. Corinth. 12. quæ tum Epiſtola in ſequenti die Dominica in Sacra Eccleſia explicanda populo veniebat. Eodem in hypocauſto repleto nebula ac ſulphuris odore graviſſimo, ut reſpirandi licentia vix ulli data fuerit, ſex mulierculas puerperam viſitantes; lectoq; aſſidentes ad terram dejecit, peripetaſmata combuſſit. Sed mirum dictu! puerperæ ittius matrem, uxorem honeſti civis, nullo ad reſurgendum fere niſu in terram quaſi penitùs exanimem proſtravit, ut cum Perſio exclamaſſes.

Triſte jaces lucis evitandumque bidental.

Mox verò recollectis parumper ſenſibus, animadvertunt adſtantes in hac ſola muliere peplam quaſi pulvere tormentario eſſe conflagratam, in amiculo catenulam argenteam igne illo ſubtiliſſimo fuſam, ac in quinque partes diviſam, examinant totum corpus illæſo induſio reliquiſque veſtibus, illud infra mamillas uſque ad umbilicum palmi unius circumferentia valde combuſtum oſtendunt, quo cum ſtupore viſo, nullum ad curandum hunc affectum præſtantius haberi poſſe medicamentum Lacte muliebri uno ore aſſerunt omnes. Annuit illa dolorum acerbitate permota; illæ lac intinctis in

illud linteolis ſuperimponunt. Verùm protuberantibus veſicis, & lacte iterum emollitis, inflammatio ac dolor dolore adaugebatur, ut die ſexto me vocare fuerint coacti: ego bis in die cum levi penna ſeq. unguento locum ſatis ſenſibilem inungere juſſi.

℞. Mucilag. ſem. cydonior. c. aq. malv. extract. ℥ß. Succ. plantag. rec. ℥iß. Litharg. aur. ſubt. pert. ʒß. m. ad fict.

Poſt tres dies ſedata jam optimè inflammatione, cruſta inductus fuit locus, ſubliteſcente quidem pure, ſed valdè laudabili. Qua de cauſa d. 25. Aug. ad majorem mundificationem ac incarnationem ſeq. præſcripſi Liniment.

℞. Mell. roſat. ℥j. ſucc. plantag. rec. abſinth. ana ℥ iij. per Sarcocoll. Myrrh. ana ʒß. m. pro Linim. D. 28. Auguſt. cruſta fuit ſeparata, itaque uſque ad 3. ſept. ſupraſcripto Linimento ſatis ſuperque locum mundificare, mundificato per dies 8. Empl. Spermat. Ranar. c. Maſtich. Oliban. Sacch. Saturni ceruſſ. &c. paratum adplicare juſſi; & ſic ad cicatricem parvo temporis ſpatio feliciter vulnus perduxi.

Ut jam præconceptum huic mulieri terrorem excuterem penitùs penituſque feliciorem illi prædixi vitæ ac annorum Seriem, cùm ideò magis Plutarchus fulmen vocaverit divinum, quod corpora divinitùs eo afflata ἄσηπτα imputrida, multo tempore perdurent. *Lang. lib. 2. Epiſt. 52.* cujus rei, cur ſcilicet animalia fulmine tacta omninò liberentur à veneno, pleniorem, aliqua tamen ſub dubitationis nota, adducit *Hier. Mercurial. de ven. ac morb. venenoſ. cap. 14.* Quòd fulmine tacti evadant pauciſſimi, diverſa paſſim teſtantur Doctorum ſcripta. Evaſiſſe *Johan. Mariam Cardanum* & raro ſupervixiſſe miraculo *Hier. Cardan. l. 1. ſubtil.* curiosè notavit. De homine quodam fulmine tacto, ſed illæſo ſimilem refert hiſtoriam, ut & de milite Romæ ædem ſacram cuſtodiente. *Plutarch. lib. 4. quæſt. conviv. quæſt. 1.* pariter *Plin. lib. 2. cap. 51.* Marciam Principem Romanam *Cardan.* de Rev. Var. *l. 8. c. 43.* Scopelianum Pontificis Aſiæ filium, & *Gilbert. Cognatiu lib. 8. narrat.* Cauponem quendam nomine Croës in rariſſimum hoc admirationis producit theatrum. *Dom. Trenblerus è Bergis Norvv. eg. in Litt. ad D. Barthol. & exindè uratislav. ad D. Sachſium.*

Scholion.) Vulgata opinio fuit materiam fulminis eſſe exhalationem calidam & ſiccam vi caloris à terra in nubes ſublatam, quæ accenſa Coruſcationem, & ſi majore vi e nube erumpat, fulmen, ſin minùs virium habent, fulgur pariat. Sed *Excell. Joh. Marc. Marci à Kronland in Philoſoph. vet. Reſtitut. part. 2. ſect. 5. ſub ſect. 1. pag. 148.* aliam fovet ſententiam, nimirum ea, quæ à terra ſublimantur, materiam ignitis meteoris non poſſe præſtare, ſed eadem ipſo in aëre contineri, ut ſint veluti plantæ aëreæ ex inviſibili principio in eam ſpeciem naſcentes, ſicut in æthere quandoque novæ ſtellæ ſint exortæ, unde in aëre craſſo minuſque ſimplici, quàm æther, multarùm rerum ſemina contineri, quæ in ſuos ortus ſtatis temporibus maturentur. Neceſſe verò partem aëris, ex qua meteora ſegreganda, priùs diſſolvi in ſua principia, Mercurium, Salem, & Sulphur, ex hujus diſſolutione pro ratione fermenti varia enaſci; Mercurium in ventos & procellas abire, aut cum Sale in pluvias liqueſcere: Sulphur Meteora ignita producere: hoc, cùm tardioris quàm reliqua ſegregationis, minus quoque frequentia, quæ ex illo ortum habeant. Si Sulphur purum & defæcatum accendi contingat, fulgura & coruſcationes abſque tonitru fieri; quod ſi Mercurius ſit admixtus, quia hic ignem effugere feſtinat, ignis verò eundem cum ſulphure una ſequatur, ex vehementis aëris diſtractione fieri fragorem illum horrendum Tonitru dictum. Edidit 1669. *Cracoviæ R. P. Adalbertus Tylkovvski è Soc. Jeſu & in Colleg. Warſav. Philoſ. Prof. Meteorologiam curioſam dictam, ubi part. 1. c. 10. p. m. 23.* definit fulmen eſſe exhalationem mixtam metallari materiæ, quæ conglutinentur inſtar farinæ lenis & ſiccæ, & conetur in ſecundam regionem evadere, ſed ab obſtante nube repellatur, ſic agitetur & tandem accendatur. Ferri deorium ex materiæ proprietate eò rapientis ignem, quod pateat ex Auro fulminante & Marte, fulm. flammam ignis fulminei eſſe coloratam ob alimoniam, a qua ignis colorem aſſumpſit, eadem ratione ſi materiæ exurendæ adjiciatur camphora, fieri flammam pallidam lacteam, ſi pix Græca, fieri flammam rubeam, ſi ſulphur, cæruleam, ſi Sal. ammon. viridem, ſi Mars crudum, buxeam, ſi pis navalis atram. Flammam ignis fulminei pertinaciter aquis reſiſtere ob mixturam materiæ, quales artificiales quoque ibidem adducit, quæ pariter ubi incendium conceperint, aquis non cedant: ignem fulmineum ſubinde excæcare ob admixtum exhalationi venenum: obſcurum inducere fumum, ob antimonio crudo analogam mixturam: non omnibus æque nocere halitum fulmineum pariter ut non omnibus noceant venena & peſtis. Idem Tylcovvski *ibid. §. 6. p. 31.* plura effecta recenſet fulminis, qualia ſunt 1. Omnia ſulphureo odore implere, quod exhalatio tartarea illis ſe imprimat: 2. Alta petere, quia è nubibus una perpendicularis linea ducitur, infinitæ ad latera, & turris alta pluribus, caſa humilis uni fulminis vix occurrit: 3. Exuſto dolio vinum conſervari, quia viſcoſa exhalatio inducit tenuem vino pelliculam: 4. Vulnera à fulmine facta frigidiora cætero corpore, quod a metu & veneno infuſo proveniat: 5. Fulmen venenata animalia percutiendo veneno exuit, quia ignis plerumque tollit venena & peſtilens aër igne purgatur. 6. Lædit quandoque fœtum illæſa matre, quod infanti ex metu matris evenit, unde ſanguis & humores alterati valdè concutiuntur: 7. Dormientem ſi tangit ejus oculos aperit, vigilantis claudit, quia hujus perſtringit fulgore, illum expergefacit. *Idem §. 8. pag. 36.* Ignis fulmineus denigrat carnes, partim ob aduſtionem, partim obvenienti affuſionem. Solvit Metalla fulmen ob ſal. ammon. & nitrum: Metalla frigida reddit ob Mercur. Lacte citius extinguitur, quia lac ſua glutinoſitate ſe affigit rei accenſæ ac intra poros ignem ſuffocat: aqua verò præ vehementia caloris abea in vaporem, unde vapore in altum ſublato parum aut nihil aquæ ad ignem pertingit. De remediis contra fulmina idem videri poteſt. *L. a. §. 7. pag. 34. 35.* Quod Canes & Feles præ aliis animalibus magis fulmine petantur, cauſam cum *Cl. Bartholin.* conjicit *Excell. Dom. Joh. Jonſton. Philoſoſ. & Medicus incomparabilis Thaumaso-*

matograph. ſect.3. cap.5. pag.118. In halitus ex animalium horum corporibus exhalantes, quos tanquam materiam cognatam & nutrimentum aliquod fulminis ſpiritus (foras præſertim ſi pateant, ut libere in aërem ferantur) ſequuntur: Quare vina in cella fulmine moveantur, diſquirit Dighæus in de Nat. Corpor. *T.1. c.17. §.106.* Quod dormientes magis ſecuri ſint ab ictu fulminis putat. Excell. Marcus Marci *lib.4. Philoſ. Reſt. pag.146.* indè præſtari ſecuritatem ſomno ſopitis, quod in iiſdem ſit carentia metus, qui vigilantibus obverſatur: conſternatio ſiquidem illa cum imaginatione forti velut magnes terrum ad ſe trahat. De fulmine ictis & unde cognoſcantur tales mortui inventi *Paul. Zacchias in quæſt. Medic. Legal. L.V. 1. 2. q.11. §. 7. & ſeq.* Item hiſtoria relata à *Jacobo Javello* in ſua quadam *Epiſtola* ad *Ferdin. Angelum Fargas*, quæ impreſſa eſt poſt ejuſdem Medicinæ compendium, digna eſt conſideratione, ubi traditur citra eorum quos fulmen percuſſerit, eorum curam quoque Hildan. tr. de combuſtion. *cap.18. Obſ. f. 934.* & Joſ. Schmidt. in Exam. Chirurg. *f.310.* exponit, quam abſolvit meritiſſimis Alexipharmacis, quæ aliàs peſti debentur.

Brevem quoque curam fulmine percuſſorum *D. Beza* Medicus Argentoratenſis olim communicavit ſequentem, dum Argentorati viverem. Statim porrigo Fulmine percuſſis cordialia ſanguinem non detraho niſi ſumma ſit ſanguinis abundantia: ſpiritus namque ſunt reſoluti a calore & fulminis ſiccitate, itaque ſiccatus ſanguis indicat humectationem; intemperies verò ſicca & calida, quæ impreſſa eſt partibus a fulmine, refrigerationem & humectationem indicat; dolor anodyna loca ambuſta & exſiccata emollitionem & relaxationem poſcunt. Lardum deſtillatum probatur in aqua roſ. cum ſucco cort. mediani, ſambuci & ſucco ſempervivi ac vitell. ovor. inungendi partes ol. roſac. violac. ſimul miſtis & prius lotis decocto chamom. & hord. fomenta item ex althæa, balneum aqu. dulc. in quo ebullierit malv. lactuca, folia vitis & hederæ, quia modice laxat & humectat. *J. Friderici Trembleri.*

De Fulmine ictis Renunciatio.

Perquiruntur aliquando ſigna fulminis in eo, qui mortuus in aliquo ſolitario loco extra habitata loca, & urbes reperitur, neque ullum veſtigium vulnerum, aut ſtrangulationis, aut alterius mortis generis aliàs conſueti ſervat, præſumiturque hunc fuiſſe à fulmine ictum, & tunc nonnulla ſigna ad id cognoſcendum afferuntur à Paræo *ubi alias*; & a Fortunato *lib.4. cap.6.* quorum duo priora cuilibet fulmini communia ſunt admonente Fortunato. Primum ergo ac maximè quidem evidens ſignum eſt odor, quem ſpirat Cadaver, qui gravis profectò eſt ac ſulphureus, ex quo fit, inquit, Paræus, ut hujuſcemodi cadavera neque à feris neque ab avibus deguſtentur: relinquitur autem hujuſmodi gravis, ac ſulphureus odor non modò in cadaveribus, ſed quibuſcunque rebus à fulmine ictis, Seneca teſtante *lib. 2. Nat. qu.53.* Perſenſi cùm per æſtatum animi cauſa Viterbii adhuc adoleſcens commorarer cum avunculo meo, cujus memoria in benedictione ſit, ejuſmodi odorem ex fulmine, quod noſtras tetigit ædes prope arcem ante Eccleſiam D. Fauſtini, qui tam gravis fuit, ut facile mihi gravem capitis dolorem excitaſſet, niſi mihi metipſi proſpexiſſem, itaque odorem hunc, ut dixi, non ſolùm ex cadavere exſpirare comperiemus, ſed etiam ex veſtimentis, & ex ipſa quoque circumſtante terra, & quibuſque rebus prope adſtantibus. Secundum ſignum color ipſius cadaveris eſt, contrahunt enim quæcunque cadavera fulmine icta fuſcum quendam colorem ea præcipue in parte, quam fulmen percuſſerit. Hæc ipſa duo ſigna conſpicua fuerunt in hiſtoria relata a Jacobo Javello *in ſua quadam epiſtola ad Ferd. Angel. Farg.* quæ impreſſa eſt poſt ejuſdem Medicinæ compendium, & digna eſt conſideratione, ubi traditur brevis cura eorum, quos fulmen percuſſerit.

Tertio dicit Paræus aliquandò nullum Vulneris veſtigium in cadavere apparere, ſed tamen ſi diligenter introſpiciatur oſſa comminut., ac confracta in ea parte, quæ icta eſt, animadvertentur. Adnotandum tamen eſt, non omnes perire ab ictu ipſius fulminis, ſed aliquos a ſolo pavore extingui. Proth. Caſul. Æthiol. *lib.1. num.11.* in his autem hæc inquiſitio ſuperflua eſt, ſicuti etiam & ea, quæ ex immutato coloris cadavere deſumitur; relinquitur autem ſolus odor gravis, & ſulphureus de quo diximus. Si tamen in percuſſis aliqua pars vulnerata appareat, eam ex Plinii Sententia reliquo corpore longe frigidiorem perſentiri dicit Paræus; quod etiam ex eodem Plinio refert Maiol. *Dier. Canicul. colloq. 1. par. 1.* & Petr. Crinit. de *honeſt. diſcipl. lib.9. cap.12.* ejus rei cauſam quærit, ac reddit idem Proth. Caſul. *ubi ſupra, num.151.* abſumique, inquit, ſpiritus à fulmine maximè in ea parte, quæ icitur, unde ea quaſi incineratur. Non tamen admittit Fortunatus, quod in cadaveribus fulmine percuſſis contuſio aliqua, aut oſſium ſemper comminutio fiat, cum fulmen ſolidum quid non ſit, ſed ſpiritus quidam, vel tenuis & clarus, & ob id non adurens, vel ſpiſſus, & fumidus, & ob id incendio abſumens, contundere itaque oſſa, aut frangere, aut comminuere non poteſt, quod conſonare videtur cum opinione Caſulani.

Quartò, homo à fulmine percuſſus cadit ſuper partem, quæ icta eſt, & convertitur in partem, unde fulmen venit, quod tamen nequaquam verificatur in hiſtoria relata per Cardan. *lib.8. de variet. cap.43.* nam cum in Lemno Inſula, ubi Inſulæ cornu dividitur, octo meſſores ſub quercu cœnarent, à fulmine percuſſi, atque exanimati manſerunt ſub ea ſpecie, quâ diſcubuerant, ut unus comedere videretur, alter ori poculum manu admovere, alius bibere, cumque nigri omnes eſſent, imaginem totidem ſtatuarum repræſentabant; illud etiam obſervatum eſſe, ajunt, quod ſi dormiens homo ictus ſit, oculis apertis reperiatur, ſi vigilans clauſis; at unde hoc? dormiens ad fragorem expergiſcitur, oculoſque aperit, vigilans ad terrorem concutitur, oculoſque claudit ob timorem præſentis mali. Putant autem nonnulli dormientes fulmine non percuti,

cuti, ejuſque rei cauſam aſſignat Proth. Caſul. *ubi ſupra, num.9.* quod tamen an veritatem habeat prorsùs ignoro.

Addebat inſuper Paræus ex Philippo Cominio, cadavera fulmine extincta non eſſe reliquorum inſtar putrefactioni obnoxia, quod etiam admittunt Proth. Caſul. *ubi ſupra num.8.* & Jun. Paul. Craſſ. *quæſt. Nat. & Medic. num.34.* qui idcircò damnari dicit Euripidis Poetæ Clymenem, quæ Phaetontem de Cœlo tactum in vallibus putreſcere cecinerit. Seneca tamen lib. 2. Nat. quæſt. cap. 31. ex quo etiam Fortunatus ibidem ea verminationem intra paucos dies pati affirmavit; quid experientia doceat adhuc ignoro: ſi contendendum ratione ſit cum priore opinione, ſentirem ob ſulphuris vim cadaveribus communicatam, & exiccationem à fulmine conciliatam; quæ opinio Caſulano quoque ubi ſupra, & Junio Paulo Craſſo accepta eſt, quod ſi hæc veritatem habent, inter alia hoc erit ſignum evidentiſſimum, quod is, cujus cadaver eſt, fulmine fuerit peremptus, non vero alio mortis genere.

Eſt Ultimo loco aliud ſignum à Fortunato allatum, quod hujuſmodi cadavera levia evadant, ob humorum conſumptionem à fulmine factam; quod ſignum in hoc casù videtur magni faciendum, cum alias cadavera ſe ipſis graviora evadant, ut notum eſt. Volunt nonnulli abſumi in his interiora omnia viſcera, quod obſervatum aliquando experientia eſſe oculatos teſtes habeo, in omni tamen fulmine idem evenire omninò à vero alienum eſt; notum tamen alia ex parte eſt, fulmina nonnulla interna abſumere, externis intactis, & infantem in utero perimere ſalva matre, & hæc de vulneribus dicta ſint. *Paulus Zacchias Quæſt. medico-legal. lib.5.*

Anatomica inſpectio fulmine extincti.

Vix auſus fuiſſem moleſtiam creare ſtatim repetita vice alia epiſtola, niſi me moveret caſus ille qui hic accidit die 10. Maij. A meridie illius diei circa horam quartam percepi tonitru remotius. Circa horam quartam tonitru nobis propius accedente, pluvia effundebatur, & mox (pluvia magis in imbrem & nimbum condenſata,) tonitru magis intonabat, & frequentius crebro, diuque crepitante fragore, (quanquan non ſemper æquante ictu fragoris, quem vel aliàs audivi, ſonitum:) & fulgur ſeu fulgetrum clariſſimis (non obſtante clara diei luce) & creberrimis, (cùm vix minutum unum completum intercederet duo fulmina, concitatiſſima fulminum perſecutione; aliquando vel antè id temporis ſecundo fulmine prioris tonitrus fragorem occupante,) radiis ſeu fulminibus erat conſpicuum; tonitrus ſonitus ut plurimum percipiebatur octo vel 10. minutis ſecundis à fulmine elapſis; uti magnam temporis partem ipſe ope minutologii obſervavi; ſed ſemel aut bis obſervavi immediatè (quodammodo) fulminationem inſecutum tonitru, quaſi eodem momento; fulgure rubicundo & igneo. Non ſoleo aliàs multùm terreri tonitru & fulgure, illo tamen tempore (nec ſatis ſcio, quare?) maximè perterritus eram horrore inuſitato, metuens ne damnum inferret, mihi enim videbatur valde humile & propinquum (adeo ut metirer etiam diſtantiam fulminis crepitu) & frequentiſſimum ac ſummè lucidum, ita ut maximè terribile fuiſſet, ſi noctu accidiſſet. Et quamquam haud exceſſi domo ſenſibiliter tamen odoratus ſum odorem fœtidum ſulphureum, quo Aër erat infectus. Hora 7. finiit tempeſtatem, ante quod tempus nunciatus mihi fuerat caſus deplorandus, qui accidit Medleii, quod hinc uno milliari vel paulò amplius abeſt. Duo ſcholares collegii Wadhamenſis, qui ſoli fuerant in ſcapha quadam (ſine nauta,) à littore non pridem remota, Medleii, ad redeundum domum, poſiti in capite ſcaphæ infelici ictu tonitrus aut fulguris ſtatim ex ſcapha in aquam excuſſi ſunt. Alter eorum ita ictus eſt ut planè rigidus moreretur, & ex aqua poſt vix unius minuti moram [uti ex relatu acceptum) extractus, nullum vel vitæ vel ſenſus motuſve indicium proderet.

Alter infixus erat limo (pedes deorſum, & partes ſuperiores ſupra aquam) ad modum pali, neque ſibi ipſi auxilium ferre valebat; vivus quidem adhuc deprehendebatur, adeò tamen omnem ſenſum territo penitus caſus excuſſerat ut immotus maneret, quaſi in illo loco palo affixus fuiſſet. Cæterum nullum in toto corpore apparebat vulnus, ſed omne malum ei hoc infortunio inflictum erat, quod ita ſtupefactus maneret, & quaſi extra ſemetipſum rapti mentem non ſubibat recordatio, quomodo præcipitatus fuerit in aquam, nec utrum tonitrus, an verò fulgur caſus ejus cauſa fuerit, multumque infirmus erat; conſtitutio illa hominis duravit noctem adhuc ſequentem, (quanquam ſtatim lecto calido impoſitus erat) nec compertum mihi eſt quid ei poſtea acciderit.

Alii in alia ſcapha 10. vel 20. orgyiis circiter ab illa diſtante (prout ego ex ipſorum deſcriptione æſtimo) ſenſerunt diſturbationem & commotionem in navi ſua, ſub quorum uno ſella ejus excuſſa ſuper ipſum impetu ferebatur, alias damni omnis expertem. Hi nulla mora aliis appropinquantes (quidam exſilientes in aquam ad eos) extemplo trahebant eos, vel in ſcapham, vel ad littus; nemo tamen illorum vidit hos duos precipites ruere in aquam [cùm non illuc viſum dirigerent) ſed audivit eorum alterum clamore opem implorantem ſtatim poſt ictum, & odorabantur fœtorem valde ſenſibilem in Aëre; qui, de genere fœtoris à me interrogatus, reſpondit ſimilem fuiſſe fœtori percepto ex mutua colliſione ſilicum.

At ſimul atque ex aqua mortuus fuit extractus, nihil remediorum inexpertum relictum eſt, (impoſito enim in lectum calidum, frictoque, immiſimus ori aquas diſtillatas, &c. Quo vitæ reſtitueretur,) ſed fruſtra erant omnia. Quamobrem poſtridie ejus diei manè in urbem ſepulturæ cauſa delatus eſt. Ubi inter plurimos Doctor Willius, Doctor Mellingtonus, Doctor Louverus & ego acceſſimus avidi luſtrandi corpus mortuum, ſi fortè in eo particularia non nulla obſervanda venirent. In univerſa ipſius cute nullum apparebat vulneris veſtigium.

ſtigium. Facies & collum nigra erant & livida, ſed non in majore gradu, quàm ſolet procedere ex ſanguinis ſedimento, in dextra colli parte macula quædam parva nigricans, digitum unum longa, quartam vero digiti partem lata, ad ſummum, notæ ferro candenti inuſtæ haud abſimilis conſpiciebatur. Habebat & aliam paulò majorem, ut memini, in altera, i.e. ſiniſtra colli parte, infra aurem. Directè infra in latere pectoris ſiniſtro, locus erat novem circiter digitos longus, & duos digitos latus, hic amplius, ibi minus, qui erat aduſtus, & durus ut corium igni duratum, colore rubro valde ſenſibili, in nigrum vergente, cuti porcelli aſſati ſimilis. In parte anteriore humeri ſiniſtri aliam habebat ſimilem maculam unius circiter ſolidi magnitudine, quæ tamen tam nigra & notabilis haud erat quàm illa quæ in collo apparebat. A vertice humeri dextri deorſum verſus dictam pectoris partem erat tenuis linea ſimilis cuti aduſtæ; quaſi aliquid in eam juxta collum intraſſet, & ad finem callis ampliorem campum aperuiſſet.

Maxima pars globulorum thoracis ejus ablata fuit, quod opinabantur quidam abruptos ictu tonitrus, impulſo juxta collum, & ſuo loco erumpente: cui conjecturæ maximam anſam (mihi) præbebat, quod præter 4. & 5. globulos deficientes ad baſin thoracis ſex circiter penitus aberant à baſi collaris deorſum, neque, quantum memini, videbantur reſidui prope detriti, ſed fere novi. Collare Thoracis ejus præcipuè in parte anteriore humeri ſiniſtri fecit diſruptum, pannuſque unà cum materia durante, (cujus generis illo loco ſolet eſſe os balænæ,) directè deorſum diſcerptus, quaſi diſſectus fuiſſet inſtrumento obtuſo; linteum tantum interius, ſive goſſipium ſubductitium integrum erat, ex quo & viſitatione aſperarum & inæqualium extremitatum, mihi manifeſtum videbatur, ictum accidiſſe introrſum (ab extra) non extrorſum ab intra.

Pileus ipſius mirè erat laceratus, non quidem exactè per cacumen, ſed per latera pilei & extrema.

A latere ejus erat foramen majus pugno; quædam ejus partes omninò abruptæ, & inde undique hiatus ſparſi erant, quaſi pileus fuiſſet diſſectus aut laceratus inſtrumento obtuſo, aliqui etiam eorum erant ſatis longi, fere contingentes marginis extremum. Et præter illos una aut duæ fiſſuræ aliæ erant, quæ non committebantur foramini in latere.

Illud etiam arbitrabar dei accidiſſe ictu introrſum vergente: non tam ex viſitatione extremitatum illarum fiſſurarum, (ex quibus vix quicquam judicari poterat de ictus motu) ſed quia materia ſubductitia haud erat lacerata, ſed tantum reſuta extremitate pilei, [cui fuerat aſſuta) à latere foraminis. Sed cum pileus ejus non fuerit repertus ſuper capite ejus, ſed aliquanto longiùs diſtans ab eo, liquere non poterat e regione cujus partis capitis foramen illud fuiſſet factum. In reliquo veſtimento nullum caſus iſtius veſtigium cernere licuit, cujus rei cauſa fuerit, partim quod jam temporis nonnihil poſt caſum elapſum eſſet, partim quod veſtimenta ſtatim aquam hauſerint in quam inciderat homo ſequente nocte, tres Doctores ſupra memorati, & ego cum quibuſdam chirurgis (præter plures alios) convenimus & capitis aperturam fecimus, ut animadverteremus, ſi quid in eo obſervandum veniret: Sed nullum contuſionis indicium apparuit. Cerebrum erat integrum & optimè conſtitutum, nervi quoque erant integri & nullo malo læſi, vaſa cerebri plena & bene diſpoſita, ſic ut nihil in iis extraordinarium oculis noſtris ſubjiceretur.

Negandum quidem haud eſt, aperturam illam factam ad lumen candelæ; neque examinari potuiſſe pro votis, quamvis partem ſatis accurate ob brevitatem temporis, (mox enim humandum erat cadaver,) & nimiam congregatam turbæ multitudinem, quæ magis impedimento fuit. Nihilominus tamen, ſi defectus aliquis extraordinarius adfuiſſet, in tanto ſpectatorum numero vix fieri potuiſſe arbitror quin ille protinus animadverſus fuiſſet. Sunt qui vidiſſe opinantur fiſſuram quandam in cranio exiguam, quinque illud tenuerunt, dum ſerra diſſecabatur, aſſerunt ſe quandam ibi percepiſſe rupturam, ſeu diſſonantiam in manibus, apparebatque in oculis ſimile quid, verùm tantillum id fuit, ut perfecte ad lumen candelæ ab omnibus dignoſci haud potuerit. Ad tempus dextrum capilli manifeſtè erant aduſti; & inferior pars dextræ auris paulò nigrior partibus circumſitis, ſed mollis; & fortaſſis illius cauſa tantum fuit ſanguinis ſedimentum. Pars ſuperior humeri ſiniſtri, & ſiniſtra colli facies etiam aliquando nigriores apparebant reliquis partibus corporis ſed an illud evenerit ex ictu rumpente collare & inurente ei rotundam rubram maculam, aut tantùm ex ſanguinis ſedimento, non ſatis compertum habeo; attamen puto, maximè fieri potuiſſe ut tam caput, quàm partem illam colli laſerit prægrandis ictus; cum contuſione inſequente, (videturque ita accidiſſe ex dilaceratione pilei & diſruptione collaris, & fortaſſis ex fiſſura cranii) nullo tamen exiſtente ſigno contuſionis, quia per immediate ſequentem necem non licuerit ſanguini ad illam partem congregari, ibidemque ſubſidere, (quod in contuſionibus eſt cauſa nigredinis) ita ut non ſecus eſſet ac ſi corpori recens mortuo talis ictus inflictus eſſet, ubi non ſolet accidere tale ſymptoma contuſionis, poſtquam ſanguinis circulatio deſiit.

Examinato itaque capite, pectus quoque apertum eſt, & inventa aduſtio tranſiiſſe penitus totam cutem, quæ in locis illis aduſtis dura erat & quaſi cornea, ac contracta ſic ut non eſſet tam craſſa atque tenera ſeu mollis cutis quæ circa iſtam erat: interim tamen ſub cute nullum ejus rei erat veſtigium. Muſculi erant in ſitu ſuo naturali, neque quidquam ordinarii coloris amiſerant, (fortaſſis ob rationem jam jam memoratam de capite, collo & humero. Tum ſublato ſterno, pulmones & cor coloris ſoliti nihil remiſerant, neque quidquam alterationis prodebant. Hæc igitur ſunt quæ imprimis illo in caſu ſunt obſervata, quibus & hoc addo, noctu corpus multò magis tumidum fuiſſe, quàm mane; odoremque ſparſiſſe penetrabilem & fœtidum: id quod forte tribuendum æſtui tempeſtatis, & calori, quem multitudo in conclave effuſa concitaverat. *Ex Actis Philoſ. Anglicis.*

COMITIALIS MORBUS.
Vid.
EPILEPSIA.
CONTABESCENTIA
Vid.
MARASMUS.
CONCEPTUS VITIOSUS
Vid.
MOLA.

CONCUSSIO ET COMMOTIO CEREBRI.

De iis jam vide plura ſupra titulo caſus ab alto. Hic tantum pauciſſima ex Fabricio Hildano obſervat. Chirurgic. Cent.1. Commotio cerebri in principio neglecta, poſtmodum graviſſimorum ſymptomatum cauſa fuit.

Filius Domini Bernardi ab Hatzvelt, Domini in Wildenberg, decennis ex alto cecidit: mox vomuit, ſanguinemque per nares & aures egeſſit: Verùm neque loquelam, neque ſenſum aut motum amiſit. Quum autem nec vulnus, nec contuſio aliqua externa appareret, nec febricitaret ipſe, morbus plane neglectus eſt, nec ullum initio adhibitum remedium, capite alioqui perpetuò dolente. Poſt menſes quinque aut ſex collum relaxatum eſt, adeò ut nullo modo caput erigere, aut erectum, niſi beneficio numellæ ex pelle & xylo contextæ, continere poſſet. Poſtmodum aſthmaticus factus eſt, & relaxatis ligamentis 10. 11. 12. vertebrarum metaphreni gibboſus factus eſt. Coxam quoque dextram imbecillius movebat: ſub claviculis ex utraque ſterni parte atheromata conſpiciebantur. Quum circiter biennium ita cruciatus fuiſſet, & ſymptomata in pejus evaderent, parentes ipſum Coloniam ad Clariſſimum Dn. Henricum Botterum, Illuſtr. Haſſiæ Landgravii Archiatrum adduxerunt, qui variis adhibitis remediis, collum in integrum, vocemque & loquelam ex parte reſtituit. Deinde exortus eſt ipſi tumor ad ſiniſtram aurem, inter jugulares venas & arteriam aſperam, qui ſenſim in maximum abſceſſum auctus, quum eſſet incidendus, aliaque Chirurgica peragenda accerſitus fui. Primo, 2. & 3. diebus ultra libras ſex materiæ ejecit, extillavitque ea quotidie copia ſatis magna. Hujus evacuationis beneficio dolor capitis, omniaque ferè ſymptomata ex parte lenita ſunt: at vires in dies imminutæ. Circa 28. menſis Martii novus incidit catharrus, qui in pulmonem & ſtomachum influens, tuſſim, nauſeam, & vomitum provocavit, ſiniſtrum latus reſolutum fuit. Nonnulli quoque paroxyſmi epileptici acciderunt, & ulcus in collo penitus exiccatum eſt: ita ut 6. Aprilis 1593. deceſſerit.

Præſentibus clariſſimis viris Johanne Slotano, & Henrico Pallantio, Medicinæ Doctoribus.

Cadavere inciſo, viſcera ſic affecta comperimus:

Inciſa cute in tumoribus ſub claviculis reperta eſt copia ſatis magna puris, inſtar pultis, quæ coſtis & ſterno cariem contraxerat.

Cyſtis fellis prægrandis, & inteſtinum duodenum ubique humore bilioſo refertum.

Hepar Scirrhoſum & obſtructum.

Pulmo ubique pituitoſis & viſcidis humoribus oppletus.

Lapides quàm plurimi ex gypſea materia concreti, & cyſti incluſi proximè cor, nimirùm in ea parte, qua arteria aorta ex corde prodit, & ramos ſuos versùs jugulum mittit: quorum unus magnitudinem nucis ſuperabat: reliqui parvi. Adhærebant autem non tantum arteriæ aortæ & ipſius ramis, qui jugulum petunt, verum etiam aſperæ arteriæ, & ſiniſtro recurrenti nervo. Ex quibus facile colligitur, quibus cauſis vocem & loquelam ex parte amiſiſſet.

Capite aperto, lapidem ex ſimili materia concretum & membrana incluſum, in poſteriore parte capitis ſub ſutura Lambdoide, inter duram & piam matrem invenimus, adeo adhærentem duræ matri, ut nonniſi violenter avelli poſſet.

In tribus cerebri ventriculis, hoc eſt, in duobus anticis & medio, ultra libras duas aquæ limpidæ reperimus.

Ulcus in collo tum ad aſperam arteriam, tum etiam ad os baſilare, & foramen quo ſpinalis medulla vertebras ingreditur, penetrabat: ita ut materia ex ulcere manans, tum ex pectore, tum ex capite confluxiſſe intelligeretur. Verùm propter anguſtias viarum ſubtilior pars effluxerat: craſſa autem in lapides concreta erat, quales propè cor viſebantur.

Cerebri concuſſiones & quidem graviſſima curata.

Commotio cerebri rectè in morbis acutis numeratur. Verùm initio adhibitis idoneis remediis multoties curata, tum ex Doctorum virorum ſcriptis, tum ex ſequentibus intelligitur exemplis.

Exemplum. I.

Equiſo, Generoſi Viri Domini Herſt, Satrapæ in Lunſdorf Luſſeldorpiæ, ad dextram partem capitis percuſſus in terram concidit, evomuit, mox loquelam amiſit, & cruorem per nares & aures ejecit. Eum in diverſorium delatum Coſm. Slotanus, Illuſtriſſimi Juliacenſium, Eliventium &c. Principis Archichirurgus adhibitus, variis remediis ſanavit. loquela quoque & mens amiſſa paucis poſt diebus illi rediit.

Exemplum. II.

Herman Kikup, venator Generoſi Domini à Velbruchm Harrad, ex arbore in congelatam terram lapſus mox evomuit, & ſanguinem per nares, aures, & palatum ejecit, loquelam amiſit: fuitque ad undecimum fere diem ſine ſenſu & motu, quaſi apoplecticus, febricitans vehementer. Vocatus crines abraſi, & caput oleo roſaceo & myrtillorum unxi, venam brachii ſecui: Clyſteres acres injeci, aliaque quàm plurima remedia adhibui, quæ hic brevitati ſtudens omitto. Tandem divino favore & mea diligentiâ, ſtupentibus ſpectatoribus, convaluit.

Exem-

Exemplum. III.

Puerum graviſſimâ cerebri concuſſione laborantem cum peritiſſimo Chirurgo Johanne Criſſonio curavi: Variis remediis capiti additis exortus eſt tandem tumor inſignis ſub aure, quo inciſo maxima puris & ſanguinis coagulati copia effluxit: atque ſic puer convaluit.

CONDYLOMA.

Est carnis excreſcentia calloſa, in digitis manuum ac pedum, præſertim verò circa anum & pudenda muliebria occurrens, ſic dictum, quod promineat in modum articuli, quem κόνδυλον appellant. In ano autem facilè oritur, quia quum ſinuoſus ſit, rugaſque coagmentatas habeat, ſi intumuerit aliqua ex illis rugis propter glandularum per ipſas diſſeminatarum à ſero retento & coagulato turgeſcentiam, naſcitur condyloma; quod aliquando citra inflammationem fit, & molle eſt, quandoque cum inflammatione, tumque durum eſt & dolorificum. De hujus in ano & pudendo excreſcentis, curatione jam pauca ex Platero.

Condylomata, ſi ab impuro congreſſu aut contagio alio circa luem veneream naſcantur; tunc evacuato corpore, per venam ſectam, purgationem, ſudores, eodem modo, ut in aliis vitiis à malignis humoribus progreſſis, topica loco affecto, quæ ea abſumant, adhibentur. Quod ſi verò à lue venerea infectis erumpant, tunc eadem cura, quæ huic lui accommodata, per purgationes ſudoreſque inſtituta, ſicuti in illius cura dicetur, ſimul plerumque tolluntur, quòd ſi remaneant, integre nondum morbum curatum eſſe denunciant, ob id cura repetitur, atque interim topica loco affecto, ut ſupra dictum, quæ ea abſumant, additis etiam illis, quæ hanc luem reſpiciunt, admoventur, donec penitùs evaneſcant.

Topica verò quæ adhibentur, ut Condylomata abſumant, cùm digerendo, ſiccandoque, ut in tumeſcentibus hæmorrhoidibus, id quoque præſtent, eadem ferè quæ illic expoſita ſunt, hic quoque competunt. Imprimiſque fortiora illic deſcripta hîc præcipuè uſurpari poſſunt, cùm contumax admodum hæc ſit extuberantia, quæ levioribus non ita facilè cedit, dolorque hic non adeò vehemens, ut in hæmorrhoide, in qua interdum major dolor illa ferre non poteſt, illorum uſum non impediat, atque etiam illis adhuc potentiora cathæretica medicamenta, nonnunquam adduntur.

Cataplaſmata proin illic expoſita, & inſeſſus, fotus ex iiſdem ſimplicibus, bulbis, parata, hic quoque proderunt. Confertque ad hæc præ cæteris hic quoque Scrophularia, Thapſus barbatus, Plantago, Rubi folia, & præter hæc Parietaria, Mercurialis, Barbarea, Sabina, Ballote Capillus ven. Libanotis, Thymus, Thymbra, Ruta, recentia tuſa vel cocta vel ſubacta, uti illic dictum, adminiſtrata: maximè ut efficaciora ſint, in Vino rubro cum Aqua ferrata, vel Aceto & aqua, aut Lixivio cocta, & in fotu cum ſpongia vel Sacculo applicata. Confert & radic. Quinque folii & Ariſtot. rot. decoctum, cui baccæ Lauri addi poſſunt, aliave potenter ſiccantia & aſtringentia, illic quoque deſcripta. Quibus Sal & Nitrum quoque addi poſſunt. Cotonea cruda ejuſmodi cataplaſmatibus addere jubet Dioſcorides.

Stercus Ovillum vel gallinæ cum Sapone vel Aceto ſubactum & appoſitum prodeſt: cui & Fel capræ addi poteſt.

Vel Pix liquida & Ammoniacum in Aceto forti diſſolvantur & applicentur.

Unctiones variæ in hæmorrhoide dolente traditæ, hic quoque convenient, ſi efficaciora præſertim ex illis eligantur; hicque imprimis unguentis illis, cathæretica illic expoſita, addi poſſunt.

Quibus & ſequentia admiſcere licet.

℞. Succi Barbareæ, Apii veri ſeu Petroſelini ana ℥. j. ß. ol. de Lateribus ℥. ij. Boli ʒj. Terebinth. q. ſ. fiat inſtar nutriti.

Vel ℞. Olei de Tartaro ℥. ß. lap. Calaminaris vel Hæmatitis, vel Minii, ʒ. ij. miſce: Ungatur.

Item ℞. Cineres Sarmentorum vitium vinaceorum & cineres Anethi cremati, & Piſcium ſalitorum cineres, pulverem item Sabinæ: cum Aceto, ſubigantur: & inungantur.

Aliud: ℞. Aloës, Thuris, Sandarachæ, ana ʒ. j. ß. gummi Ammon. diſſoluti in Aceto ʒ. j. Aluminis ʒ. ij. lap. Hæmatitis vel minii ʒ. j. Gallarum ʒ. ß. Croci ℈. Ovi vitellum aſſum vel uſtum num. j. Terebinth. ʒ. j. olei Roſacei & Ceræ q. ſ. fiat unguentum.

Efficaciſſimum hoc erit: ℞. Mercurii ʒ. ij. diſſolvatur, cum Terebinthinæ ℥. j. Olei Nucum ℥. ij. minii ʒ. ij. Aluminis, Vitrioli ana ʒi. æruginis æris ʒ. ß. Ceræ parum, fiat linimentum. Cui tantillum ſublimati additum illud efficacius reddit.

Pulvis hic ſubtiliſſimè tritus, ſi huic carni laxæ inſpergatur, eam admodum exiccat & abſumit.

℞. R. d. Ariſtoloch. rot. ʒ. j. Sabinæ fol. exicc. ʒ. ij. cinerum oſſium Myrobalan. & Hermodactyl. uſtorum ana ʒ. j. ß. Aluminis ʒ. j. Chalcitidis ʒ. ß. Auripigm. rubr. ℈j. fiat pulvis, cui opium addi poteſt, vel radic. Mandragoræ.

Sublimatum in aquâ coctum, aliovè modo appoſitum, ut in anthrace dictum eas aufert. Oleum Vitrioli: & de Antimonio idem facit.

In *Condylomatibus* abſumendis, cum magno fructu adhiberi poteſt oleum cauſticum, quod & fiſtulas, ſcrophulos, & excreſcentias Carnis, ſine ſenſibili dolore comburit: hoc ita paratur.

℞. Olei laterum optimi, Maſtiches electæ, gummi Arabici pellucidi, Terebinthinæ ceræ ana ℥. iij. pulverizata miſceantur, deſtillentur per alembicum vitreum, quod exſtillat incorporetur cum cineribus Hederæ, reiteretur deſtillatio, oleum prodiens ſervetur ad uſum.

Fumi ſiccantes ad Podicem admiſſi, Condylomata admodum ſiccant & auferunt: Quales in narium ulceribus expoſiti ſunt. Imprimis ſi ex Cinnabari fiant. Cujuſmodi in lue venerea, ſi præſertim indè fiant expoſiti ſunt.

Abſcinduntur interdum Condylomata, ſi dura ſint verrucarum inſtar, vel ſi propen-

deant, ſetis ligantur aut filo, ut ſic marceſſant. *Felix Plater. Prax. Medic. T. 2.*

CONGESTIO HUMORUM.

Vid.

ABSESSUS, TUMOR, aliique morbi ab illa enati.

CONVOLVULUS.

Vid.

ILIACA PASSIO.

CONTRACTURA.

Vid. capita de

CONVULSIONE. EPILEPSIA SCORBUTO COMBUSTIONIBUS &c. unde oritur.

CONTRAFISSURA & CONTRAFRACTURA.

Vid.

CRANII VULNERA.

CONTUSIO.

HIc dicitur de morbo qui ſolutionis continui ſpecies eſt, dum ſcil. grave aliquid ſupra corpus incidit, ac id ipſum collidit & continuitatem ſolvit, citrà deperditionem manifeſtam ſubſtantiæ, aut externam rupturam; ubi plerumque in parte carnea cruor ſub cute colligitur, & ſuggillatio, ἐκχύμωμα ſive effuſio dicitur, quia venæ exiguæ ſub cute rumpuntur. In ſpecie quoque Contuſio dicitur Cranii vel Calvariæ receſſus & incurvatio à violenta illiſione abſque fractura; (& in junioribus, item iis quorum oſſa ſunt molliora quandoque contingit) quale quid ſtanneis ac plumbeis vaſis ſi foris illidantur advenire videmus. De hac ultima vide in ſequentibus ubi de Fracturis Cranii. Hic jam tantùm de aliis omiſſis tamen que de vulnere contuſo, item de ulcere contuſo capitibus de vulneribus & ulceribus dicenda veniunt.

Curationes.

Tumor ex contuſione ſine vulnere manifeſto aut magno (nam de vulnere contuſo in vulneribus agemus, uti & ſi per contuſionem aliquid frangatur intrinſecus) ſi levis ſit, vel ſponte, vel diſcutientibus adhibitis iterum reſidet, lividitaſque tandem evaneſcit. Quòd ſi verò major ſit, inflammatioque metuatur, vel illa ſuperveniat, primùm repellentibus, mox diſcutientibus remediis, non eodem penitus, ut in phlegmone, ſed propter contuſam carnem & ſanguinem qui coagulatur, nonnihil variante modo in curatione procedimus: Et ſi diſcuti nequeat, ſed ſupuratio ſequatur, tunc maturantibus, ut in abſceſsû dicetur, eam promovemus, & quando in ulcus convertitur, ut ulcus curamus. Ad influxum autem ſanguinis mox à principio arcendum, præmiſsâ, ſi opus ſit, venæſectione, aliiſque quæ illum revellant, ut in phlegmone dictum, Repellentia quæ adhibentur, ſi caro ſubjecta admodum contuſa, ſanguinem copioſum contineat, non adeo in alia phlegmone refrigerare tantopereque aſtringere, vel illa in ambitu potiùs loci contuſi, quam ſuprà illum collocari debent, nè ſanguis horum cauſâ coagulatus retentuſque putreſcat. Et proin quæ loco affecto adhibentur, & vim repellendi diſcutiendique nonnihil ſimul habere debent: qualia in progreſsû inflammationum uſurpari ſolent, illicque deſcribuntur. Uſitatumque admodum eſt ad hoc præſtandum, oleo Roſaceo, Myrtillorum cum albumine ovi, vel mucilagine Pſyllii, aliove agitato, locum contuſum illinere, pulvereſque aſtringentes & ſiccantes, ut Myrtillorum, florum Roſarum, flor. Granatorum, rad. Biſtortæ, Tormentillæ, Sanguinis draconis, Maſtiches, Boli, &c. inſpergere.

Vel ſic, ſi pars admodum uti & caput percuſſum fuerit:

℞. Lentium ℥ ij. Seminis Myrtill. Balauſt. an. ℥ ij. flor. Roſ. fol. Sumach, & Tamaricis, ana ʒj. Acaciæ, Maſtiches ana ʒj. Olei Roſac. Terebinthin. & Ceræ q. ſ. pro Emplaſtro vel Linimento.

Quibus in inflammatione præmiſſis, vel etiam omiſſis, ſi nulla timeatur inflammatio ac diſcurrentia ſanguinem affluxum, vel illic coagulatum mox accedemus, illiſque etiam nullo tumore vel indicio ex contuſione apparente, ſed dolore tantum punctorio vel lancinante ex contuſione in parte aliqua urgente, cùm in profundo magis materiam latere tunc cognoſcamus, utimur: Propinatis ſimul potionibus quibuſdam, ſi de ruptura aliqua intrinſecus & præſertim de ſanguine affatim fluente in cavitates corporis, vel etiam ad locum contuſum, & de illius coagulatione ſuſpicio ſit. Quæ & ſolæ potiones circà externorum remediorum uſum, ſi dolor ex contuſione vel caſu natus, nullo apparente foris indicio, vel levi, uti dictum, oriatur, ad curationem, tunc, ſi bibantur frequenter ſufficiunt. Quarum deſcriptiones, cùm &, ſi ex contuſione vulnus infligatur, ad vulnus quoque hoc ſanandum, uti cæteræ vulnerariæ potiones opitulentur, una cùm reliquis ejuſmodi potionibus proponemus. Cæterùm quòd externa diſcutientia remedia attinet, ſequentia imprimis uſurpantur.

Cataplaſmata ſeu emplaſtra, fiunt ex abſinthio floribus chamomill. vel Meliloti, Roſis, in oleo & vino coctis, addendo benè contuſis farinam fabaceam, interdum & Mumiæ, Sanguinis draconis ana ʒj. ad ℔j. Emplaſtri.

Si caput contuſum ſit, Betonica aliavè capiti appropriata addi poſſunt, non tamen nimis calida, ſi dolor inflammationem præſagiat.

Abſinthii pulvis cum albumine ovi ſubactus, profuit in multis.

Furfur cum pulvere Abſinthii & Aceto coctum appoſitum: addito interdum oleo Roſaceo & Chamæmelino.

Liliorum radix & Dracunculi, cum Melle contuſa, addito Stercore caprino.

Farina fabarum cocta cum oxymelite, cui ſi nervi ſimul contuſi ſint, Pix liquida additur. Poteſt & farina orobi addi.

Cochlearum caro cum farina ſem. Fœnigræc. vel Fabarum contuſa.

Ster-

Stercus bubulum applicatur, addito interdum oleo Roſaceo. Excellens in contuſionibus, lividitates quoque tollens, cataplaſma fit ex rad. ſymphyti major, pulveriſata, decocta in Hydromelite, addenda ad ℔ j. ſucci rutæ & Abſinthii ana ℥ i ß. ſem. Cymini ʒ ij. miſce.

Vel ℞. Radic. conſolid. pulveriſat. ℔ j. pulverum flor. chamomill. meliloti, Abſinthii ana ℥ j. farinæ fabarum, & Fænigræc. ana ʒ iij. Butyri vel oleorum prædictorum ℥ ij. croci ʒ ß. fiat cataplaſma: cui & ſucci, & Cyminum etiam addi poſſunt; admodum reſolvit carnem ex contuſione contritam ſeu mortificatam, ut vocant.

Inunctiones ex oleis calidis diſcutientibus, ut chamæmelino, Anethino, Liliorum, Sambucino, Ebulino, vel ſimul repellentibus, ut Myrtillorum fiunt.

Vel ℞. Axungiæ, caponis vel gallinæ, Terebinth. diſſol. in melle & aqua vitæ: & inungatur.

Unguento Anſeris in podagra deſcripto, ſi Cymini & Abſinthii pulveris portiuncula addatur, in contuſionibus etiam convenit.

Unguentum dialthææ per ſe inunctum vel addito oleo Violaceo, Lumbricorum, Rutaceo Chamæmelino, pinguedine Anſeris, Butyro, addita aliquando Mumiâ: efficaciſſimum erit, Si inunctioni ſem. cymini inſpergatur unguentum de Alabaſtro, Agrippæ, de Ceruſſa, oxycroceum in uſu ſunt.

Lixivium ex cinere ſarmentitio Vitium vel vinaceorum cum Aceto, Sale & Melle prodeſt.

Probatur & cinis Vinaceorum cum Aceto, emplaſtri modo impoſitus.

Urina abluatur locus contuſus, vel foveatur. Lineus pannus Aqua vitæ irroratus, parti contuſæ, tepide, ſubito, admotus, tumorem impedit, ſanguinem diſſipat & diſcutit.

Fomentari vel immergi circa finem, ut reſolvatur materia, membrum contuſum poteſt, ex decocto radicum ebuli, oſmundæ, Sanamundæ, Abſinthio, Pulegio, Artemiſia, fl. chamomillæ, meliloti, ſambuci vel ebuli Roſarum &c.

Involvantur in Corio arietis modo mactati dum calet, quibus totum corpus ex caſu conquaſſatum eſt: Alii bubulo utuntur vel alio: Alii in fimo eos ſepeliunt.

In aurium contuſione, Dioſcorides Sulphur cum Melle & Vino illinit. Et Bulbos cum Polenta imponit.

Si glandulæ ex contuſione intumeſcant, vel inflammentur, uti & teſtes quid faciendum, in ipſorum tumoribus fuit expoſitum. *Felix Plater. Prax. Medic. tom. 2.*

Contuſionis capitis curatio.

Initio ſtatim repellentia & adſtringentia ſunt adhibenda, eaque ſæpiùs, ne incaleſcant, removenda. Ac proindè ſtatim capillis, ſi in loco capillato contuſio ſit, priùs abraſis, adſtringentia, ſupra, cap. 1. & cap. 8. propoſita applicanda, & oleo roſaceo locus inungendus; deinde ovi albumen bene conquaſſatum, vel ſolum, vel aquâ roſaceâ & aceto miſtum, & ſtuppâ exceptum imponendum. Vel tale repellens applicetur.

℞ Olei roſacei ℥ iij. album. ovor. ℥ ij. pulv. nuc. cupreſſi, balauſtiorum, alum. rochæ, roſarum rubrarum, an. Drach. j. miſce, & imponatur.

Vel ℞. Farinæ hordei, fabarum, an. ℥ vj. olei roſacei ℥ iij. q. ſ. f. Cataplaſma.

Locus ipſe paulò arctius ligetur, ſitque ligaturæ initium in loco affecto, & deſinat eo loco, e quo fluxum imminere metus eſt. Ligatura enim arcta fluxiones arcet. Medicamenta autem talia ſæpius renoventur.

Secundo die vinum auſterum, in quo roſæ, myrtus betonica, & aliquid florum chamæmel. cocta ſint, tepidum imponatur, & ſi dolor aliquis appareat, medicamentum bis de die mutetur, & locus oleo roſaceo tepido foveatur.

Si contuſio major ſit, & ob dolorem affluxus major metuatur, vena ſtatim aperienda, & ſi corpus impurum ſit, medicamentum bilem purgans exhibendum, vel etiam clyſter injiciendus, & tenuis victus imperandus.

Et ſi dolor vehementior ſit, lanâ oleo roſaceo & chamæmelino madidâ locus fovendus, vel decocto, roſarum, radicis altheæ, lini fœnugræci, betonicæ, vel unguento Alabaſtrino inungendus.

Ubi jam dolor ſedatus, & de affluxu amplius non metus eſt, danda opera, ut ſanguis extra vaſa effuſus evacuetur: quod fit vel inſenſibiliter, per ἄδηλον διαπνοήν, vel ſenſibiliter, materiâ in pus converſa, & tumore aperto.

Tutius verò longè eſt materiam inſenſibiliter diſcutere, quàm permittere, ut in pus vertatur.

Quapropter paretur tale cataplaſma.

℞ Sum. Abſinthii M i ß. roſar. rubrar. flor. chamæmel. betonicæ, ſertulæ campanæ ana M. ß.

Coquantur in vino ad mollitiem. Poſtea contundantur, & addatur Farina hordei, fabarum, an. ℥ i ß. pulv. ſem. cumin. Drach. ij. olei roſar. q. ſ. f. cataplaſma.

Vel imponatur emplaſtrum, quod capite præcedente ex Alexandro Benedicto recenſuimus; aut emplaſtrum de betonica, aut de gummi elemi, aut ceratum Iſidis, deſcriptum a Galeno 5. κατὰ γέν. cap. 2. ceratum de matriſylvia, emplaſtrum de Janua Fernelii, emplaſtrum de gratia Dei Fernel. lib. 7, method.

Vel ℞. Emplaſtr. diachyl. ℥ ij. oxycrocei, de meliloto, an. ℥ j. olei chamæmel. anethini, an. ℥ ß. malaxentur F. emplaſtrum.

Vel uſurpetur, cerotum Vigonis de minio, quod emollit & diſcutit, & ita paretur.

℞. Olei chamæmel. lilior. albor. an. ℥ x. maſtichini ℥ ij. pingued. vervecis ℔ i ß. lithargyri auri ℥ viii. minii ℥ ij. vini boni cyathum i.

Bulliant omnia ſimul agitando, primùm lento, hinc fortiore igne, donec maſſa colorem ſubnigrum contraxerit, tum adde terebinthinæ ℔ iij. pulv. maſtiches ℥ iij. gummi elemi ℥ j. ceræ q. ſ. iterum coquantur. F. emplaſtrum vel fomentum tale paretur.

℞. Nuc. cupreſſi contuſar. num. x. myrtill. ℥ j. roſar. rubr. abſinthii fol. ſalv. majoranæ, ſtœchad. flor. chamæmel. an. M. ß. aluminis rochæ, rad. cyperi, calam. aromat. an. ℥ ß. Coquantur in vini rubri ℔ iv. lixivii communis ℔ ij.

Decocto caput foveatur, & poſt fomentationem

tionem exſiccetur, & emplaſtrum aliquod imponatur. Foreſtus lib. 9. obſerv. 32. hoc emplaſtrum Helidæi, quòd mirum in modum humiditatem in contuſionibus diſcutiat, commendat.

℞. Flor. roſar. rubrar. chamæmeli, abſinthii, betonicæ, an. M.j. concoquantur ad mollitiem, & contundantur adde farin. fabar. ℥iij. ol. roſac. vini nigr. ſtyptici, an. q. ſ. Fiat Emplaſtrum, ſeu potius cataplaſma.

Si verò ob humoris effuſi copiam is totus diſcuti nequeat, & ſuppuratio impediri non poſſit, medicamentis maturantibus ſuppuratio promovenda, ut oleo dulci tepido, vel decocto malvæ, altheæ, caricarum; vel parando ex his cataplaſma, cum farina hordei, adipe gallinæ, oleo communi; vel imponendo emplaſtrum triapharmacum, quod fit olei dulcis parte una, aquæ communis partibus duabus, & triticeæ farinæ ſ. q. quibus vitellum ovi addere licet.

Ubi ex dolore & loci mollitie materiam in pus converſam eſſe cognitum fuerit, extrahenda ea; idque ocyus faciendum, ne pericranium, & quæ ei connectitur, duram matrem corrumpat. Quod fit ſectione factâ in loco decliviore, & ad materiæ evacuationem commodiore. Si temporalis muſculus eſt contuſus, ſectio non in ipſo muſculo, ſed in loco propinquo inſtituenda; aut ſi in ipſo muſculo ſectionem inſtituere libeat, ſecundum longitudinem fibrarum fiat; ferrum tamen non nimis alte adigetur; Vitandique muſculi caput moventes.

Abſceſsû aperto, & materiâ evacuatâ, ulcus detergendum tali, vel ſimili medicamento:

℞. Syr. de abſinth. ſimpl. roſarum, an. ℥ j, terebinth. ℥ i ß. pulv. ireos, aloës maſtiches. myrrhæ, farinæ hordei, an. Drach. ſem.

Ulcere mundato cavitas implenda, & cicatrix inducenda, carnis tamen excreſcentia ſeu ὑπερσαρκώσεις quæ in hiſce contuſionibus frequenter ſuppullulat, depaſcenda pulveribus καθαιρετικοῖς, aut liquore illo viridi, qui in ὑπερσαρκώσει quacunque utiliter, & ſine omni dolore, adhibetur; qui inſtitut. lib. 5. part. 1. ſect. 2. cap. 13. deſcribitur.

De contuſione Capitum Puerorum.

Quia verò inprimis pueri & infantes, propter capitis molem, tibiarumque imbecillitatem ſæpius labuntur, caputque graviter offendunt, & contundunt, ſanguiſque ex contuſione collectus ſub cute tumorem excitat; de hac in puerorum capitibus contuſione in ſpecie aliquid addemus ex Julio Cæſare Arantio, qui in fine comment. l. Hippocr. de vulneribus cap. ſcribit, ſe juniorem, minuſque exercitatum, metuiſſe, ne ſanguis ſub cutem effuſus ibi putreſceret, & ad membranam deſcenderet, & idcirco ſectionem cuti adhibuiſſe ut ſanguis educeretur: ſed hoc modo in maximum diſcrimen infantes adduxiſſe: cùm & ob ſanguinem affluentem vires reſolverentur, & dolore, ac clamore & ejulatû infantum, fluxio, & tandem inflammatio excitaretur: ideoque longo rerum usû ſe oculatiorem factum, tandem à ſectione planè abſtinuiſſe, ac ſequenti curandi modo graves etiam contuſiones feliciter curaſſe.

Ab accepta contuſione protinus, ubi opus, abraſo, aut, ſi raſio ob dolorem fieri non poſſit, forfice detonſo capillo, linteum, vel Stuppa, ovi albumine, & aceto roſaceo madida, imponenda, & deligatione factâ, integro die naturali linteum extrinſecus iiſdem madefaciendum, ne exſiccetur; ita enim humorum confluentium impetus prohibetur, & aliqua pars reſolvitur.

Sequenti die ſequens Cataplaſma imponendum.

℞. Pulv. roſar. rubrar. fol. & baccar. myrti, an. ℥ ij. farinæ fabarum, hordei, an. ℥ j. abſinthii, betonicæ an. ℥ß. ſem. cumini Drach. j. mellis albi ℥ ij. cum vino nigro auſtero F. Cataplaſma, cui adde olei roſar. chamæmel. ana unc. j.

Hoc medicamentum, quod appellat Benedictum, bis ſingulis diebus tepide imponendum eſt, ut non ſolùm contuſam partem, ſed & circircumſitas complectatur; ſitque ejus quantitas, quæ unâ vice adhibetur: mediocris. Si enim ſit exigua, parum habet virium, & à partis calore facile exſiccatur: ſi nimia, locus affectus comprimitur. Atque in iſtius medicamenti usu, ad diem uſque nonum vel decimum perſeverandum eſt. In dies enim partem detumeſcere, & collectum ſanguinem reſolvi, ac per poros cutis evaporare animadvertetur, ac ſi calvaria etiam contuſa ſit, ad priſtinum ſtatum reducetur.

Cùm verò dies undecimus præterierit, *Emplaſtrum diapalma Galeni*, corio tenuiſſimo illitum, imponendum, & tertio quoque die immutandum.

Poſt vigeſimum diem ad reliquias humorum abſumendas, & colliſam calvariam in ſuum naturalem ſtatum reducendam, *emplaſtrum Barbarum* corio illitum applicandum. Et quamvis curatio protrahatur, & collecti, & effuſi ſub cutem humores tardius diſſipentur, tamen curatio hoc modo feliciter expeditur.

Foreſtus ad tumores, qui pueris ex lapsû in capite oboriuntur, oleum aniſi commendat, ſi eo tumor illinatur. Victus interim ætati ſit ſufficiens, non nimis tenuis.

Eadem curatio adhiberi poteſt, ſi infanti recens nato in partu difficili, caput contuſum, & tumidum, ob ſanguinem effuſum, ſit: ſed ſimplicior. Solum enim diaphœnicum ex roſaceo confectum tumores hos diſcutit. *Daniel Sennert. Medicin. Practic. lib. 1. part. 1. cap. 21.*

In contuſione ſemen cumini cum caryophyllis & rad. Sigill. Mariæ applicatum egregie conducit, vel abſinthium in vino coctum & applicatum adhibent noſtrates. Alii ſolo ſpiritu vini in quo Caryophyll. & N. M. fuerint infuſa, ad illinendum vel applicandum utuntur. Omnia enim hic conferunt ſalia aromatica vegetabilia, quoniam eorum ſpiritus, ſalia volatilia, & olea operari, & externe appoſita ſanguinem reſolvere debent, ſequens ergo erit egregium.

℞. Elix. vitæ ℥ iij. ſpir. ſal. armoniaci caryophyll. ℥ß. Matrical. ℥ i ß. aq. flor. ſambuc. ℥ ij. Camphor. ʒ iij. M. quod remedium omnibus contuſionibus & ſugillationibus applicari poteſt. Sequens nuper in oculi contuſione & inde nata Ecchymoſi oculo inſtillatum juvit.

℞. Spir.

℞. Spir. Sal. armoniaci volat. ℨß. Matrical. ℨiß. Sal. commun. Saturni gr. iv. Camphor. ℈ß. Croci opt. gr. xv. Aqu. Fœniculi euphraſ. ana ℥j. M.

In quacunque ſugillatione ſequens proderit Cataplaſma:

℞. Rad. ſigill. M. ireos fl. ſem. cumin. fœnicul. herb. Salv. ana ℥ß. caryophyll. Macis ana ℨij. Coq. in Vin. Gall. & add. Panis bis coct. q. ſ. ut fiat Cataplaſma, quod calidè parti imponatur ſugillatæ.

Si ſugillatio fuerit ex contuſione fortiori, ex qua fit ſanguinis è vaſis ſuis effuſio, debet diſcuti & conſumi per ſacculos diſcutientes ex abſinthio, malva, ruta, ſemperviv. fl. Chamom. Sambuc. Sal. commun. Tartar. Sal. Armoniaci &c. paratos.

In magis ſæpè contuſionibus & plagis metuenda eſt gangræna, vel exulceratio, vel inflammatio, vel abſceſſus, in quem finem ad hæc ſymptomata impedienda nullum præſtantius oſtendi remedium quam ſequens, nunquam me nec in deſperatis fere caſibus deſerens, quod junioribus Medicis communicare libet.

℞. Summ. abſinth. m j. Scordii Marrub. abrotan. ana M. ß. fl. chamæm. Melilot. Sambuc. ana. P ij. Conciſ. coq. ex decocto earundem herbarum ut conſiſtent. Cataplaſm. acquirat. add. Farin. Hordei lini q. ſ. Dein add. Sal. commun. Sal. Armoniaci, de parat. ℥ß. Spirit. Vini camphor. ℥ ij.

Cataplaſma hoc tepide applicetur, & effectûs mirandos in inflammationibus malignis, Punctura nervorum, Gangræna & Sugillatione percipies.

Sunt Ægri qui ſæpè Emplaſtra exoptant, inter quæ aliis palmam præripiunt Empl. noſtrum Cinnabarinum de Labdano, de Cumino, de Spermate Ceti, de Bryonia, Diachyl. ſ. & plura alia alibi dicenda: Sæpè etiam ſanguinem evaſatum ſcarificatione facta eximunt, & cutem defœdatam illinunt oleo Talci. *Joh. Doläus Encyclop. Chirurg. ration. lib. 5. cap. 5.*

Obſervationes.

Divi Antonii feſto, feneſtra lignea ſatis gravis ex alto decidit in Bregma cujuſdam juvenis, cute tamen non ſciſſa. Sed graviter contuſa, ex quo caſu in terram prolapſus æger, ſine ſenſu, & motu, cum privatione omnium facultatum prime ptum, horæ ſpatio; ad quem Medicus magni nominis, ſimul cum quodam Chirurgo vocatus a principio, applicuerunt medicamenta conſueta, ovi nempe albumen, oleum roſaceum, & ſimilia: ego vero acceſſitus ſecunda die, ſtatim ad cutis ſectionem, & cranii perforationem deveniendum cenſui, renuentibus Chirurgis me ſenioribus, nec non patre ipſius Ægri Variſco; Verùm tantummodo præſcribentibus cataplaſmata, inunctiones, & alia externa remedia. Quindecim vero, aut ſexdecim poſt diebus, denuo accitus, cum viderem tumorem in parte læſa ſatis magnum, atque ſub digitis perciperem pus fluctuans, nedum tamen permiſerunt oſſis excìſionem; at iterum poſt vigeſimam vocatus, annuentibus tandem omnibus, ſectionem cruciatim adminiſtravi, ex qua maxima copia puris affluxit, cujus ratione ſummi illi viri terebrationem reprobarunt, niſi poſt quadrageſimam diem; hac obſervatione adducti, quod natura per poroſitates oſſis cranii purulentam materiam ſupra membranas, & cerebrum hærentem tranſmittebat, quod anteà certe nunquam vidi; materia ſiquidem effluebat per poros, ad unciam unam quolibet die: quapropter ægrum cum terebraſſem, ex foramine quotidie copioſum pus emanabat, ipſo tamen ægro ſexageſima extincto. Huic ſimilem etiam caſum in cive quodam Patavino Merio, pila ferrea contuſo in capite, obſervavi, cum effluxu ſanioſæ materiæ per foraminula, & poros Calvariæ; ad quem tertio tantum inviſi, aliis Medicis ad ejus curam vocatis, qui à principio prætermiſſa terebratione, illi mortis autores fuerunt, quod moneo, nè in iſtos incidatis errores, ſi quando præ manibus habueritis hujuſmodi vulneratos, cum ſymptomatibus, quæ nobis demonſtrant partes internas læſas. *Petrus de Marchett. in obſervat. Medico-Chirurg.*

Contuſio naſi gravis, cum fractura, & comminutione oſſium ejuſdem, felici ſucceſſu ſanata.

Percuſſus fuit mercator quidam Patavinus gravi ligno ſuprà regionem oſſeam naſi, à quo vulnere non ſolum ex altero oculo ſtatim humores effluxerunt; cum viſionis abolitione, ſed & ſenſuum, & motus, horæ dimidiæ ſpatio; quinimò os naſi comminutum fuit inſtar granorum milii. Vocatus, recepto motu & ſenſu, ſtatim impoſui lignum accommodatum naſi meatibus, digitiſque fracturam compoſui, & formam naturalem ipſi reddidi; poſtmodum ligno educto, turundam ex linteolo, ovi albumine, & bolo armena imbuto indidi, applicito exteriùs albumine, ovi cum aqua roſarum, & portiuncula olei roſacei conquaſſato, ac ſuprà oculum pulpis pomorum ſub prunis coctorum, cum caſſia noviter extracta ſimul miſtis. Interim omnia adminiſtrata inhibendæ fluxioni, ſanguinis ſcilicet miſſio, ac medicamenta lenientia, alterantia, & purgantia, ex lege exhibita, prout in aliis vulneribus, & contuſionibus fieri conſuetum; poſtero die parti affectæ, turundarum vice, immiſi pennam anſerinam, obvolutam telà tenuiſſimâ, imbuta medicamento jam dicto, atque parti externæ applicui prædictum medicamentum, eodem ordine ſervato, uſque ad decimam quartam, inflammatione, & tumore ex contuſione ceſſantibus: poſtmodum cum partes etiam internæ naſi læſæ eſſent, quò cicatrix calloſa illis induceretur, impoſui cannulam plumbeam illitam unguento ex tuthia, atque inſperſam pulveribus ex cornu cervi uſto, terra ſigillata, ac roſis rubris, quibus cicatrix inducta in iiſdem naſi meatibus; partibus verò externis applicui ceratum Diachalciteos, miſtum cum pulveribus boli armenæ orientalis; quorum uſu ſpatio quadraginta dierum æger omninò fuit ſanatus, eadem naturali & concinna forma naſi illi reſtituta. Tandem oculo, ceſſante inflammatione, aquam roſaceam, cum pulvere tuthiæ præparatæ adhibui, ipſumque ſanavi, non citrà tamen viſus abolitionem, ægro adhuc num in vivis agente. *Petrus de Marchett. in obſervat. Medico-chirurg.*

Quod

Quòd ſi verum ſit Hippocratis effatum, experientiam nimirum eſſe fallacem, eò magis verum eſſe dixerim, fallaciſſimam eſſe praxin ſine experientia. Mulier quædam è curru cecidit in terram gelu induratam, undè frons tam vehementer fuit contuſa, ut ingens ſtatim ibidem elevaretur tumor. Chirurgus Suburbanus tumòre explorato, & ægrotam aliquoties vomuiſſe intelligens, cranium eſſe impreſſum & fiſſum, nec ſine cruciali inciſione & oſſis elevatione poſſe curari, judicavit. Hiſce propoſitis, adſtantes me vocari juſſerunt, quando ego hanc propoſitam encheireſin renuebam, nulla quippe cranii fiſſi ſigna præſto eſſe aſſeverans. Ad hæc reſpondit audaculus ille inciſor, ſeſe digitis impreſſionem ſentire, nullam verò eſſe impreſſionem ſine fiſſura. Revera niſi ejuſmodi tumores ſæpiùs in capite digitis exploraſſem, perque experientiam de eorum vera natura edoctus fuiſſem, dixiſſem & ego ipſe cranium eſſe impreſſum: Ita enim tumores capitis poſt graviorem contuſionem ſæpiſſimè palpantibus ſeſe offerunt. Quando namque locus inter tumorem & partem ſanam digito comprimitur, cranium ſæpe videtur impreſſum, ſicque junioribus facile imponit. Proinde cauti hi eſſe debent, ne in ſimilem incidant errorem. Itaque loco crucialis inciſionis fomentum ex optimis cephalicis applicitum eſt, ceu videtis infra ſcriptum, cujus beneficio tumor intra duos tres vel dies evaneſcere cœpit, atque ægra noſtra brevi convaluit, ſine ulteriori magno remedio externo. Non ſolum autem in hoc caſu, verum etiam in cranii vera fractura, in qua ſymptomata non augentur, haud ſtatim ad inciſionem & terebrationem eſſe confugiendum, exiſtimo. Præſtat poſt venæ ſectionem ejuſmodi adhibere fomenta cephalica, quæ non parcè, nec linteis exiguis, ſed latioribus pannis laneis, calidè ſunt applicanda, totumque caput iiſdem obvolvendum. Sic non rarò feliciſſimè opem tuli iis, quorum capitibus jam ſcalpellum inciſorium imminebat.

Fomentum cephalicum ſupraſcriptum.

℞. Herb. Betonicæ Majoranæ ana m. ij. Salviæ. Rutæ ana m. j. ſ. Flor. Stæchados Lavendulæ ana m. ſ. Roſarum rub. m. j. coq. ſ. a. ex ſ. q. Vini alb. ad ℔ iij. Col. detur uſui. *Fredericus Ruyſchius in obſerv. anatomico chirurgic. centuria.*

Vir annum agens trigeſimum in ſphæriſterio pilam à reticulo ſumma vi impulſam accepit circa oculum dextrum, unde ſtatim dolor exortus eſt atrociſſimus.

Patiens in memoriam ſibi revocans alios, quos antea eodem modo læſos è veſtigio vidit ſanari ſolà aquà frigida mox ab ictu continuo admotà, ſtatim applicuit parti contuſæ ſudariolum ſuum aquà frigidà madefactum, illudque, quam primum intepeſcebat, nova aqua frigida iterum imbuebat.

Poſtero die ictum ſubſequente amici, qui hoc infortunium accidiſſe intellexerant, ægrotum inviſebant, ſed utrumque oculum ſanum ac belle habentem conſpicientes prorſus obſtupeſcebant, quandoquidem firmiter ſibi perſuadebant oculum, qui ictum adeò vehementem acceperat, egregiè debere liveſcere ac dolere.

Verum, quid hoc ſibi vult? an aqua frigida jam proderit in contuſione? illa nocere potius videtur, quia ſanguinem extra vaſa profuſum incraſſat, coagulat ac ſtagnare facit; nonne ſpiritus vini, aliaque medicamenta, quæ ſanguinis motum adaugent, hoc in caſu potiùs conveniſſent?

Ut hujus difficultatis ſolutionem clarè concipias, ſcire oportet, in partibus à pila valde adactà læſis vaſcula quædam ſanguifera valde parva fuiſſe aperta, quæ ſi jam ſanguinem in tubulos partium læſarum profudiſſent, tunc aqua frigida nocuiſſet. Verum enim verò hæc aqua frigida adhibita fuit, antequam ſanguis exiiſſet, & ſic non tantum hæc vaſcula valde exigua ſuo frigore iterùm occluſit, ſed præterea in cauſa fuit, quominus novus ſanguis hæc vaſcula intraret per aliquod temporis intervallum; ſic faciem noſtram, rubentem non alia de cauſa, quam quia per ejuſdem cutim diſperſa jacent multa vaſcula exilia ſanguine plena, palleſcere cernimus à frigore aquæ, aëris, aliarumque rerum, quia illud pro tempore prohibet, ne ſanguis hæc exigua faciei vaſcula ingrediatur, ſic jucundum ac juvenes ad baſia ſtimulante in labiorum in formoſà Virgine ruborem mutari cernimus in pallidum colorem ab aceto ſanguinem à vaſculis per labiorum ſuperficiem diſſeminatis arcente.

Atqui talia tentare velle, ubi tubuli partium contuſarum jam ſanguine extra vaſa prolapſo repleti ſunt, extrema dementia mihi videtur, ac non rarò gangrænam in parte contuſa exortam novi à frigidis & aſtringentibus intempeſtivè uſurpatis. *Johan. Muys obſervat. chirurgic. decade* iij.

CONVULSIO.

Convulſio vel ſpaſmus eſt muſculorum ſuam originem verſus præter voluntatem contractio, per quam membra aut partes variè flectuntur, extenduntur, aut in unum alterumque latus contorquentur.

Partem affectam, ſeu muſculum ipſum, ſeu fibras motrices, ſeu nervos ſpirituum vectores dixeris, eodem propemodum res redit. Interim minime dubitandum quin in convulſionibus univerſalibus, aut ſaltem quæ plures corporis partes occupant, particulæ heterogeneæ & exploſivæ è ſanguine una (ut vult Clar. Williſius) cum ſucco nervoſo inſtillentur, quæ poſtea in nervoſum genus detruſæ, inibi ſpiritibus accreſcant, iiſque diatheſin convulſivam inferant.

Convulſio autem eſt vel *univerſalis*, vel *particularis*. Univerſalis tres ſunt ſpecies; *Tetanus*, ubi totum corpus rigidum, & in neutram partem flexile manet: *Emproſthotonos*, quando antrorſum; *Opiſthotonos*, quando retrorſum, cervix, ſpina dorſi, & reliquæ partes incurvantur. Particularis eſt cùm partes quædam, aut membra, ut oculus, os, brachium, pes, ſeorſim convelluntur. Oris ſpaſmus peculiaria ſortitur nomina, & ſi ab una tantum parte contrahitur, *ſpaſmus cynicus*; ſi ab utraque, *riſus ſardonicus*; ſi mandibulæ quoque convelluntur, & dentes invite concutiantur, *triſmus* dicitur. Convulſio præterea alia eſt doloroſica, alia ſine dolore.

Di-

Diſtinguere etiam ſolent Practici *Convulſionem* a *Motu Convulſivo*; aiuntque in vera convulſione retractionem muſculorum eſſe perpetuam, ſeu continuam & indeſinentem, in motu verò convulſivo eſſe interpolatam: præterea in vera convulſione membrum eſſe immobile, in motu convulſivo varie agitari: ut patet in Epilepſia quæ inter motus convulſivos principem locum obtinet. Deinde in vera convulſione ſenſus omnes plerumque integros eſſe, in motu convulſivo ſæpè lædi. Alias itidem diſtinctiones è cauſis petitas afferunt, convulſionemque à *repletione* & *inanitione*, motum vero convulſivum ab *irritatione* fieri volunt. Verùm inanitio & repletio jam dudum exploſæ ſunt. Ad cæteras diſtinctiones quod attinet, non ita magni ad Praxim momenti eſſe videntur, quin uterque affectus à Celebrioribus Practicis ſæpiſſimè confundatur.

Cauſa proxima eſt irritatio partium nervoſarum, quæ in convulſione propriè ſic dicta, continua, in motu convulſivo alternans eſt. Clariſſ. Willis particulis heterogeneis & valde exploſivis, ſpiritibus animalibus quæ in hac aut illa corporis regione degunt, accreſcentibus, atque particularum mineralium iniquas combinationes, exploſioneſque violentas imitantibus, convulſiones acceptas refert. Quandoquidem, *inquit ille*, in motu regulari & ordinario, muſculi impetum motivum & vim elaſticam concipere nequimus, niſi ſpirituum animalium exploſio quædam ſupponatur; certè multò magis, pro inſultibus ſaltem epilepticis, aliiſque convulſionibus admirandis quæ paſſim eveniunt, excitandis, eorundem ſpirituum cum aliis particulis valde efferis complicationes, atque ab invicem eliſiones vehementes requiri, aſſerere licebit. Pro hujuſce ſententiæ clariori intelligentia, conſulenda diſſertatio de Motu Muſculari ab ipſo conſcripta, cui tanquam hypotheſi innititur. Alii Archæi, ſeu ſyſtematis nervoſi Præſidis excandeſcentiæ id tribuunt. Verùm θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ſine neceſſitate accerſere videntur; poſitis enim, ſive materia irritante ſola, ſalino ſcil. acri; ſive Williſii exploſionibus, ab ejuſdem materiæ combinationibus ortis; poſita præterea ſpirituum animalium, tum mobilitate, tum motu per nervos reciproco, nullas videmus inſolubiles ſuper hac re difficultates.

Cauſa mediata Sylvio ſunt humor, halituſve acidus, aut aëris ad ſpinalis medullæ exortum, in convulſione univerſali; ad nervum aut muſculum quempiam peculiarem, in particulari, delatus. De halitibus, vide quæ Cap. de Epilepſia annotamus. Humores quod ſpectat; ſuccos acidos, aut acres & ſalino-ſulphureos, bilem aduſtam, pituitam aceſcentem, & melancoliam, hujuſmodi affectum producere poſſe, nemo negaverit. Huc etiam referenda venena omnia, & ipſa fortiora cathartica, morſus animalium venenatorum, aut iratorum, vulnera, ictus, puncturæ, & inflammationes muſculorum, aut fibrarum nervoſarum.

Affectus hic facilè dignoſcitur, nam muſculi præter voluntatem contractio ſignum ejus eſt pathognomonicum.

A ſuperpurgatione, aut immodico ſanguinis profluvio convulſio malum Hippocr. Aphor. 3. & 4. ſect. 5. A Phrenitide convulſio lethalis. Imò in omnibus febribus ardentibus perniicioſiſſimæ ſunt convulſiones; quapropter ex Hippocrat. præſtat febrem convulſioni, quàm convulſionem febri ſupervenire. Quæ a veneno aſſumpto, aut venenati animalis morſu, aut punctura, peſſimi ſemper ſunt ominis. Datur autem caſus in quo boni ominis ſunt convulſiones: Scilicet dum iis, quantumcunque etiam validis, torquentur infantes quibus variolæ mox ſunt erupturæ, certo enim ſignificant illas melioris notæ & de genere diſcretarum fore; quod non tantùm obſervavit accuratiſſimus Sydenham, ſed & alii cum eo Practici, paſſimque nos ipſi videmus.

Indicationes quod ſpectat; præter illas quæ venenis aſſumptis, veneri immodicæ, aliiſque ſive morbis prægreſſis, ſive cauſis evidentibus, unde ſæpiſſime enaſcuntur convulſiones, debentur: in ſpecie requiritur materiæ heterogeneæ evacuatio & eradicatio, & ſpirituum animalium in motus efferos & inordinatos actorum, ad tranquillitatem, motibus naturaliter peragendis neceſſariam, reductio.

Hiſce duabus indicationibus ſatisfieri debet per remedia, tum univerſalia, tum particularia. Inter univerſalia ſunt clyſteres acriores; venæſectio, (ſi nihil contra indicet,) qua ſpiritibus multa conciliatur quies; purgantia paulò fortiora. Particularia ſunt volatilia omnia, caſtoreum, &c. Narcoticis etiam cum cautionibus neceſſariis maritata, balneum frigidum ex Hippocrate; illaque tandem omnia de quibus in Epilepſiæ curatione fusè agitur; illuc itaque Lectorem remittentes; jam *Curationes, Conſultationes, Obſervationes* atque *Anatomicas Inſpectiones* è variis Autoribus petitas adducemus; præmiſſa Doctiſſima de iis Laurent. Bellini Diſſertatione.

CONVULSIO.

Seu ut Celſo diſtenſio, *σπασμὸς* Græcis *σπᾶν* enim contrahi eſt (*σπάσμα* autem eſt ſolutio unitatis in partibus nervoſis, vel villis muſculorum ſine vulnere, ut per validiorem contractionem: *ῥῆγμα* autem eſt eadem divulſio ſine vulnere, ſed in carne, & motus convulſivi.

Antecedentia.

Antecedentia prius deſumemus ex variis locis Hippocratis, ut ſententia ejus à Galeno, & aliis deinde Medicis partim perverſa, partim repudiata clariùs pateat. Itaque

Convulſio vel à repletione fit, vel ab inanitione; ita verò & ſingultus.

A copioſo ſanguinis fluxu ſingultus, aut convulſio mala.

A ſanguinis profluvio deſipientia, aut etiam convulſio malum.

A purgatione immodica convulſio, aut ſingultus ſuperveniens malum.

Convulſio ab helleboro lethalis.

A medicamenti purgantis potione mortifera.

Ab ileo vomitus, vel ſingultus, vel convulſio, vel delirium malum.

Propter vigiliam convulſio, aut deſipientia malum.

Convulſio vulneri ſuperveniens lethalis.

Febrem convulſioni ſupervenire melius eſt, quam ſebri convulſionem.

Si muliebri profluvio convulſio, & animi defectus ſuperveniat, malo eſt.

Spaſmo, aut tetano vexato febris ſi acceſſerit, morbum ſolvit.

Qui quartana corripiuntur, non admodùm convulſionibus tentantur; ſi verò prius tentati fuerint, ſuperveniente quartana liberantur.

In acutis febribus convulſiones, & circa viſcera vehementes dolores malum.

Convulſiones cum febre acuta perniciem denunciant.

In febribus ſpiritus offendens (hoc eſt, ſubſiſtens, ut Galenus explicat, quaſi impedimento illidens) *malo eſt; convulſionem enim ſignificat.*

Quibus ſunt cum ulceribus tumores conſpicui, ii non admodùm convelluntur, aut inſaniunt; his verò repentè evaneſcentibus, ſiquidem poſtica parte factum ſit, convulſiones, & tetani accidunt, ſi vero à fronte, inſaniæ, aut lateris dolores acuti, aut empiema, aut dyſenteria, ſi rubicundi fuerunt tumores.

In febre convulſio, manuumque, ac pedum dolores malignum quiddam prænunciant.

Fiunt etiam convulſiones ex laboribus, ex caſibus, ex plaga, & ſi quis onus majus tollat, & excurſibus, & lucta, & omnibus id genus (loquitur ibi de convulſionibus venarum, quæ convulſæ varici fiunt ſimiles, & earum convulſionem fieri per vim & contentionem ibidem aſſerit)

Ex vulnere convulſio lethalis.

Convulſio febri ſuccedens periculum denunciat, minimum verò pueris.

Convulſionem ſolvit febris acuta, quæ prius non aderat, aut ſi prius adſuit ingraveſcens: confert autem & urinæ vitreæ copioſius pertranſitus, & alvi fluxio, & ſomnus: convulſiones autem derepente ortas febris ſolvit, & alvi fluxus.

Quod ſi convulſio in vena facta ſit, hæc quidem per exordia dolorem excitat, & pulſat, progreſſu verò temporis ſanguinem ad carnem tranſmittit, qui in carne putreſcens in pus vertitur (an convulſio aneuriſma eſt?)

Nervus præciſus convulſionem facit, & ut minimè coaleſcit, ita vehementer inflammatur.

Poſidocreon quoque tertio die convulſione correptus eſt, calor non relinquebat, decimooctavo mortuus eſt.

Vehementes faucium dolores aurium tubercula, & convulſiones excitant, itemque cervicis, & colli dolores.

Quibus cum dentes erumpunt, alvus crebriùs demittit, minus convulſione tentantur, quam quibus ſic raro alvus ſubducitur: quibus in dentitione febris acuta accedit, ii raró convulſionibus tentantur: qui cum dentitione bene habito corpore permanent, gravi ſomno premuntur, periculum eſt, ne eos convulſio prehendat.

Convulſiones autem ideò intus afferunt (concuſſiones corporis, de quibus antea dixerat, hoc eſt, convulſiones ideò à concuſſionibus producuntur) *quod calefactum corpus cutem vehementer tenuat: carnem verò minus cogunt, quàm curſus, qui in orbem obeuntur, eandemque humore vacuant.*

Pueris convulſiones accidunt, ſi febris acuta fuerit, venter non dejiciat, ſi vigilent, perterreantur, plorent aſſidue, & color immutetur, & ex viridi pallidus, aut lividus, aut rubor contrahatur: hæc autem pueris quidem recens natis ad ſeptimum uſque annum promptiſſimè eveniunt; at grandiores pueri, & viri non adeò per febres convulſionibus prehenduntur, niſi vehementiſſimum, & peſſimum quoddam ſignum ex his, quæ in phrenitide fieri ſolent, adfuerit.

Convulſione, aut corporis diſtentione vexato, ſi febris ſuperveniat, morbum ſolvit: ſi febre detentum convulſio prehenderit, febris eodem die, aut poſtero, aut tertio deſinit.

Et hæc ſola aliis plurimis locis Hippocratis ſeligimus, ne res in immenſum excreſcat. Convulſionem autem antecedunt etiam punctio nervi: ſitus partis per longiuſculum tempus incommodus, quo fit convulſio, quæ dicitur Græcis σπασμὸς φυσώδης, ſeu ſpaſmus flatuoſus, nobis *granchio*. Pulſus ſimilis chordæ tenſæ agitatæ, ac vibratæ, cujuſmodi pulſus dicitur Galeno chordoſus, & jectigatio, ita fieri ipſi creditus, quia arteriæ ſunt juxta nervos.

Conjuncta.

Conſtans immobilitas oſſium ad articulationes, ita ut dimoveri difficilè poſſint etiam valida adſtantium opera, nec ſimiliter poſſint dimoveri à laborante per imperium voluntatis: nulla mentis, aut ſenſuum læſio. In motibus autem convulſivis alterna oſſium dimotio, & immobilitas non raro cum læſione mentis, aut ſenſuum. In utriſque dolor non tamen ſemper, febres aliquando, & alia ſingula, quæ mox accidunt quandoque, non ſemper: modò calent, modò refrigerantur: facies palleſcit, rubet, turget: urina laudabilis, modò cruda, copia ingens ſupprimitur, vel retinetur. Tremor in unam ſitus differentiam, & ſemper eandem, motus convulſivi nullo ordine, hi ſine voluntate, ille cum arbitrii concurſu. *In convulſione nervi, & tendines rigidi ad tactum percipiuntur* (ait Sennertus, ſed quomodo tactu percipis nervos?)

Succedentia.

Qui tetano corripiuntur, intra quatuor dies intereunt: ſi verò hos ſuperaverint, incolumes evadunt. Et idem Hipp. *In nervorum diſtenſionibus, & iis, quæ in poſteriorem partem ſunt diſſolutæ maxillæ, mortem afferunt: quin etiam lethale eſt in poſteriorum partium diſtenſione ſudare, & corpus diſſolui, & in eodem malo per nares revomere, aut ubi per initia vox defecta fuit, clamare, & nugari; poſtridie enim adfuturam mortem ſignificat.* Quod ipſum confirmat Hipp. primo Prædictorum textu 118. *Quæ ex lumbis in cervicem, & caput redundant, & levis ſyderationis more reſolutionis ſenſum inducunt, convulſionem, ac mentis emotionem minantur, videndumque eſt, num talia convulſione ſolvantur. Qui hujuſmodi conflictantur, variè morbum trahunt, atque eadem diutiùs perſeverant.* (Quo ſuper Galenus & à ſe viſum aſſerit, qui alternè paralyticus fieret, & convulſus, & Petrus Salius Diverſus id ipſum vidit)

Hoc

Hoc ipſum rurſùs aſſeritur in Coacis paulo diverſis extremis verbis hunc in modum. *Quæ ex lumbis in cervicem, & caput redundantia levis ſyderationis more reſolutionis ſenſum inducunt, convulſionem, ac mentis emotionem minantur, videndumque eſt, num talia convulſionibus ſolvantur, aut in hujuſmodi habentibus alvi male habeant, atque eadem diutius perſeverent.*

Quod ſit implicata difficultatibus convulſionis explicatio, nemo eſt, qui non noverit, dummodo medicorum monumenta perquiſiverit, quibus occaſionem præbuit Aphoriſmus Hippocratis minùs apte, atque perſpicuè ad ipſius Hippocratis mentem expoſitus, & doctrinæ, quam eo ſuper Galenus tradidit, minus exacta perceptio. Ille eſt trigeſimus nonus ſextæ ſectionis. *Convulſio vel à repletione fit, vel ab inanitione, ita verò & ſingultus.* Expoſuit id Galenus tanquam pronunciatum ab Hippocrate de inanitione, & repletione immediata nervorum, quaſi nempe non de remota etiam, & univerſali intellexerit Hippocrates, ex qua neceſſariò pendeat particularis, & proxima nervorum, atque inſuper quaſi ſoli nervi exhauſti, vel infarti convulſionem, nulla autem alia cauſa producat. Hanc verò talem inanitionem, & repletionem nervorum ut exponat Galenus, remotiorem cauſam proponit, exſiccationem nempe nervorum, & humefactionem; utroque enim modò breviores fieri aſſerit, ut chordæ muſicæ humido aëre divelluntur, & breviores fiunt, vel eædem igni admotæ extenuantur, hoc eſt, humido maniuntur, & ſimiliter fiunt breviores: hanc brevitatem, dum fit, ſequuntur neceſſario appenſi muſculi, ait Galenus, unde convulſio: quæ ſanè vera ſunt omnia, licet poſteriores Medici vix excuſari poſſe Galenum cenſeant, & ſe mille labyrinthis implicent propter inſcitiam. Nos itaque ex eodem Hippocrate oſtendemus inanitionem illam, & repletionem non eſſe particularem, & proximam nervorum, ſed vaſorum ſanguinis, ſeu univerſi corporis, unde inanitio, vel repletio nervorum neceſſariò pendet, atque ex hac oriri omne genus cauſæ convulſionem producentis, adeoque etiam exſiccationem, & humefactionem, & vera eſſe, quæ de iis expoſuit Galenus. Stimulum etiam notum fuiſſe Hippocrati, & annumeratum convulſionis cauſis, ac demum inanitionem, & repletionem non ad nervos ſolum, ſed ad arterias, & muſculos etiam pertinere, & hæc neceſſariò deduci ex doctrina Hippocratis poſita inanitione, & evacuatione univerſali. Manifeſtum igitur eſt ex locis expoſitis Hippocratis, quoties ipſe convulſionem commemorat, aliquid exponere, quod vel inanitionem, vel repletionem totius corporis arguit: ſic in Aphoriſmis ſuperiùs memoratis. *A copioſo ſanguinis fluxu ſingultus, aut convulſio mala.* En evacuationem ſanguinis, ſeu inanitionem. *A ſanguinis profluvio deſipientia, aut convulſio malum.* Rurſùs. *A purgatione immodica convulſio, aut ſingultus ſuperveniens malum.* Similiter. *Convulſio ab helleboro lethalis.* Id ipſum. *A medicamento poto convulſio mortifera.* Quæ ſanè ſingula inanitionem corporis, aut vaſorum ſanguinis, ſeu univerſalem indicant. Idem etiam arguit, ſed etiam magis nervos. *Propter vigiliam convulſio, aut deſipientia malum*; abſumptio enim ingens ſpirituum, & ſiccitas nervorum ſingularis, ſicut etiam partium omnium in nimia vigilia fit. Ulterius. *Si mulieribus profluvio convulſio, & animi defectus superveniat, malo eſt.* Quin & Coacarum trigeſimus inanitionem poteſt arguere; ait enim. *In febre convulſio, manuumque, ac pedum dolores maligmum quiddam prænunciant.* Dolores illi in ſummis partibus nervoſis, & articulorum plenis acre quid, & liberum, abſumpto nempe humido, poſſunt arguere, quanquam & oppoſitum poſſit indicari, ut inferius. Sed multo clariùs in Coacis. *Convulſio febri ſuccedens periculum denunciat, minimum verò pueris.* Quoniam enim abſumpto humido ſupereſt calor, & quicquid mobile eſt, & acre liberum, & ſui juris; in iis igitur corporibus minimum periculum afferet eorum partium libertas, in quibus naturaliter plurimum humidi continetur, cujuſmodi ſunt pueri, eritque hujus loci convulſio producta a ſiccitate &c humido abſumpto per febrim, quod tantum non evidenter arguit ſuccedens textus. *Adultiores, & qui ſeptimum annum exceſſerunt convulſione in febre non prehenduntur, alioqui periculum denunciatur,* quod explicari poteſt eo, quòd calor ſit fixior. Sed uterque hic textus poteſt etiam ad repletionem pertinere, & in pueris quidem minoris erit periculi convulſio febri ſuccedens, ſi fiat illa ab humidi copia pueris naturali adeoque non præter naturam cumulata, quod ſecus accidet in adultioribus, & ſeptimum annum excedentibus. Hoc manifeſtius. *Poſſidocreon quoque tertio die convulſione correptus eſt, calor non relinquebat, decimo octavo mortuus. Calor,* inquit, *non relinquebat*, hinc ſiccitas, ſeu inanitio. Convulſiones cum febre acuta perniciem denunciant, & hoc nimii caloris, & ſiccitatis opus eſſe poteſt. Rurſùs perſpicuum illud. *Convulſiones autem ideò inſius afferunt, quod calefactum corpus cutem vehementer tenuat, curſu vero minus cogunt, quàm curſus, qui in orbem obeuntur, eandemque humore vacuant.* Pariter ad inanitionem. *In febribus ſpiritus offendens malo eſt; convulſionem enim ſignificat.* Quia tamen ſpiritus poteſt ſubſiſtere quaſi impingens ſtatim, ac muſculi convelluntur, poteſt ejuſmodi dictum referri etiam ad repletionem. Sed repletionem ipſam univerſalem arguunt clariùs. *Ab ileo vomitus, vel ſingultus, vel convulſio, vel delirium malum*; indicabit enim, materiam ilei vaſa ſubire, & infarcire, vel ſi ſit acrior, in motum agere ſpiritus, & convulſionem producere, qualem ſecundo loco in Comate vigili expoſuimus. Num tamen & hic textùs ad inanitionem, ſi in ileo dolor adſit, aut inflammatio nimis exſiccans, atque abſumens ſanguinem, ac ſpiritus? *Febrem convulſioni ſupervenire melius eſt, quam febri convulſionem*; ſi enim illa fiat à repletione, per motum febris curabitur ſolvendo. ſi vero febri convulſio ſuccedat, res erit incerta, an a decubitu, an ex abundantia, an ab acrimonia, & vi proximè expoſitæ naturæ in præcedenti textu. Hujus aphoriſmi pars, & ſpecies ſunt frequentes. *Spaſmo, aut tetano vexato febris ſi acceſſerit, morbum ſolvit. Qui quartana corripiuntur non admodum convulſionibus tentantur: ſi verò prius tentati fuerint, ſuperveniente quartana liberantur. In febre convulſio,*

ſio ; manuumque, ac pedum dolores malignum quiddam prænunciant. Ait inſuper Hippocrates. *Si convulſio in vena facta ſit, hæc quidem per exordia dolorem excitat, & pulſat : progreſſu verò temporis ſanguinem ad carnem tranſmittit, qui in carne putreſcens in pus vertitur.* Et inferiùs de venæ convulſione loquens aſſerult venas convulſas fieri varici ſimiles, & concludit de ejuſmodi convulſionibus : *Fiunt etiam convulſiones ex laboribus, ex caſibus, ex plaga, & ſi quis onus majus tollat, & ex curſibus, ac lucta, & omnibus id genus.* Quibus poſitis patet primò, hujuſmodi convulſiones nihil aliud eſſe, quam aneuriſmata : ſecundò etiam in partibus moventibus fieri poſſe eodem modo, & iiſdem de cauſis convulſionem, dummodò poſſint ſinuli intra villos earum contenti in totidem velut aneuriſmata à materia replente trudi. Sed & hoc evidens. *Convulſionem ſolvit febris acuta, quæ prius non aderat, aut ſi prius adfuit, ingraveſcens : confert autem & urina vitrea copioſius pertranſiens, & alvi fluxio, & ſomnus : convulſiones autem derepente ortas febris ſolvit & alvi fluxus.* Vides omnia comparata ad evacuationem, vel reſolutionem, ut convulſi convaleſcant. *Vehementes faucium dolores, aurium tubercula, & convulſiones excitant, itemque cervicis, & faucium dolores.* In tuberculis materia, unde convulſio cum materia, ſeu repletione, ſed an non vertis ad inanitionem per dolores abſumentes, & exſiccantes ; *Quibus cum dentes erumpunt, alvus crebriùs demittit, minus convulſione tentantur, quam quibus ſic raro alvus ſubducitur : quibus in dentitione febris acuta accedit, ii raro convulſionibus tentantur : qui cum dentitione bene habito corpore permanent, gravi ſomno premuntur, periculum eſt, ne eos convulſio prahendat.* En pleni pueri humiditatum, quas febris motu, & calore minuit, & ſubductio alui : bona habitudo corporis, & ſomnus eaſdem augens. *Pueris convulſiones accidunt, ſi febris acuta fuerit, venter non dejiciat, ſi vigilent, perterreantur, plorent aſſiduè, & color immutetur, & ex viridi pallidus, aut lividus, aut rubor contrahatur : hæc autem pueris quidem recens natis ad ſeptimum uſque annum promptiſſime eveniunt, at grandiores pueri, & viri non adeò per febres convulſionibus prahenduntur, niſi vehementiſſimum, & peſſimum quoddam ſignum ex his, quæ in phrenitide fieri ſolent, adfuerit.* Hunc textum conjunge cum ſuperioribus duobus 356. & 357. Coacarum. Ad hæc Hippocrates. *In nervorum diſtenſionibus. & iis, quæ in poſteriorem partem ſunt diſſoluta maxilla, mortem afferunt, quin etiam lethale eſt in poſteriorum partium diſtenſione ſudare, & corpus diſſolvi, ac in eodem malo per nares revomere, aut ubi per initia vox defecta ſuit, clamare, & nugari ; poſtridie enim adfuturam mortem ſignificat.* Et ad hunc textum reduces eos alios, quos in ſuccedentibus notabimus, nempe in primo Prædictorum textu 118. & in Coacis 313. ubi ſimiliter plenitudo, aut inanitas. *Convulſione, aut corporis diſtenſione vexato ſi febris ſuperveniat, morbum ſolvit : ſimiliterque ſi febre detentum convulſio prahenderit, febris eodem die, aut poſtero, aut tertio deſinit,* quod contingit ob materiæ febrificæ decubitum ad partes convulſas. Vides igitur, ubicunque convulſio per Hippocratem, ibi inanitionem, aut repletionem corporis, & vaſorum ſanguinis ; ſed ab his pendet inanitio, & repletio nervorum, & muſculorum ; igitur illa poſita nervi, & muſculi inaniantur, vel repleantur oportet, videſque nullibi ab Hippocrate ſermonem habitum aut de inanitione, & repletione ſolius generis nervoſi, aut de inanitione, & repletione tanquam cauſa proxima convulſionis. Inſuper ex locis ad ſingultum pertinentibus vides, ipſum loqui de ſingultu, qui fit per inanitionem, & repletionem, non qui per ſtimulum, & de illo proinde loquitur aphoriſmo 39. ſect. 6. Notam tamen fuiſſe Hippocrati cauſam convulſionis a ſtimulo petitam, deduci poſſet veroſimiliter ex Aphor. *Convulſio vulneri ſuperveniens lethalis :* quod idem repetitur in Coacis. *A vulnere convulſio lethalis.* Stimulus enim vulneris majorem copiam liquidi per nervos deducit, quæ poteſt eſſe tanta, ut muſculum in continua contractione detineat. Quin adhuc clariùs. *Nervus præciſus convulſionem facit, & ut minime coaleſcit, ita vehementer inflammatur.* Inflammatio acer eſt ſtimulus, unde in nervos prodeuntes à ſuperiori parte nervi præciſi derivari poteſt maxima copia ſpirituum convulſionem producentium in partibus ſuperioribus ; in inferioribus vero convelli membrum poterit ad partes oppoſitas, ut inferiùs. Ex his igitur ſatis veroſimiliter arguere poſſumus, ſtimulum etiam Hippocrati ut cauſam convulſionis notum fuiſſe, nec eſſe quod Galenus allaboret adjiciendam tertiam cauſam convulſionis ab Hippocrate omiſſam, nempe ſtimulum, quo ſingultus etiam fit ; de quo enim ſingultu ille locutus ſit, patet ſuperiùs & ſtimulum ipſi fuiſſe notum ; licet autem nec ſtimulum agnoviſſet Hippocrates, aſſero tamen, ſtimulum, qua ſtimulus eſt, non conſtituere tertiam cauſam proximam convulſionis diverſam a duabus aliis, ſed ſtimulum eſſe cauſam remotam, qua producitur repletio in parte, vel partibus, quæ convelluntur, quod ex noſtra doctrina ſtimulorum eſt evidens ; ſtimulus enim facit, ut ad partem ſtimulatam derivetur copia liquidi naturali major, ſeu ut fiat repletio ; quare ſtimulus in productione convulſionis ad repletionem redigendus eſt, atque ex his omnibus abundè conſtat Hippocratis mens. Cum autem ab inanitione, & repletione univerſali inanitiones, & repletiones nervorum, & muſculorum ſuccedere neceſſariò debeant, & diverſis modis diverſas affectiones in iis partibus producere, exponamus jam oportet, quid iis inanitionibus, & repletionibus inſit ad convulſionem faciens, & primò oſtendemus, veriſſimum eſſe, quod Galenus aſſerit, ac poſſe per calorem, & ſiccitatem quamlibet, per quamlibet humiditatem nervos breviores fieri, & cum id contingit, appenſos muſculos nervis ceſſuros, & convulſionem producendam. Sint enim oſſa quælibet ad articulationem in æquilibrio poſita ; muſculi igitur contranitentes ex æquo in contractionem nitentur, adeoque quantulacunque vis alterutri ipſorum adjiciatur, oſſa cedent ad ejus muſculi partes, cui vis quantumvis minima additur. Intelligatur itaque nervus in alterutrum muſculorum abiens quacunque de cauſa fieri ſiccior ; fiet igitur etiam brevior, adeoque ſecum ducet appenſum muſculum minimæ cuilibet facultati cedentem, cum ſit in æquilibrio

con-

conſtitutus eum oppoſito : & ſiquidem per infartum humiditatis nervi contrahuntur ut funiculi, id ipſum debere contingere, manifeſtum eſt; ſi vero laxantur; igitur laxato nervo alterutrius muſculi contranitentes muſculus, cujus nervus laxatur, minus nitetur in articulationem adeoque muſculus oppoſitus contrahetur, ſeu convelletur; cum autem nervus fit ſiccior; inanitur humido : cum humeſcit, impletur liquido; convulſio igitur à ſiccitate, & humiditate à Galeno expoſita poſſibilis eſt. Aſſero jam inſuper, hanc ipſam convulſionem in repletione, aut inanitione aliqua totius corporis neceſſariam eſſe. Primò etenim ita exhauriatur corpus liquido, ut intra vaſa ſanguinis pars ſiccior ſola ſuperſit : exſiccabuntur ſanè partes, & ſpiritus animales ſicciores producentur; unde & ipſi ſiccitatem ſuorum canalium augebunt, qui proinde ſicciores facti breviores etiam fient, & convulſio ſuccedet; quod ſi cum ſiccitate ſit conjunctus calor, validior erit ſiccitatis effectus, unde nervi contractio vehementior, & convulſio validior. Et talis convulſio forte illa eſt; quæ nimiæ evacuationi per hæmorrhagiam, aut medicamentum potum ſuccedit : quanquam per utrumque fieri poteſt, & per hæmorrhagiam præcipue, ut convulſio fiat à frigore ſublato per ablationem ſanguinis, vel per alvum calore omni, & motu, unde frigus, quod coagulando quicquid humoris inter villos muſculorum, & membranarum continetur, adeo rigidas eaſdem partes reddere poteſt, ut cuicunque etiam validæ facultati flexionem molienti difficillimè pareant. Notum id quibuſcunque verſatis in cadaverum tractatione, poſtquam à morte per longiuſculum tempus diriguerunt; eorum enim partes deprænhenduntur inflexiles, & quicquid humidi continetur inter fibras coagulatum occurrit in liquidum viſcidius, cujuſmodi coagulationem ne ſaliva quidem, & mucus narium effugere poſſunt, cum & utraque hæc liquida a frigore mortis concreſcant, & vel intra canales ſuos, vel extra ipſos ad emiſſaria ita coagulata reperiantur. Verùm convulſionem a ſiccitate per evacuationes provenire poſſe arguit vel ſitis ingens, & ariditas faucium, & partium omnium, quæ à copioſioribus evacuationibus ſuccedit, quæ ſane in nervis etiam habeatur oportet, unde contrahentur, & fiet convulſio per ſiccitatem. Sine evacuationibus autem cur non totum in morbis plurimis, linguam, & fauces ita ſiccari, ut æger ne loqui quidem poſſit, linguam introrsùm retrahi, & videri quid torrefactum? Si igitur quod in lingua non raro contingit, contingat in aliquo, vel omnibus nervis abſumpta circa eos, vel non perducta humiditate, idipſum debebit accidere, nempe convulſio : & ſæpiſſime in cadaveribus hominum morbo aliquo confectorum occurrunt pulmones, quorum membranæ internæ, vel externæ, vel utræque adeò ſiccæ ſunt, ut cum divelluntur, aut ſecantur, ſonent non ſecus, ac exſiccatæ pelles; quemadmodum igitur pulmones aliquandò tali ſiccitate laborant, laborare etiam eadem poterunt omnes, aut aliqui nervi, & convulſionem eo pacto producere. Et ridiculum propè eſt, quod urgent, tabe, maraſmo, hectica laborantes tanta ſiccitate non affici, ut convelli poſſint, quanquam illa eorum ſiccitas ſit ſumma; in ejuſmodi enim morbis illa habitudo corporis extenuatio eſt, non ſiccitas, proveniens à diſſolutione partium omnium, quam neceſſariò ſequitur diminutio molis, quod nemo ſanæ mentis non videt : & quod arguunt, nunquam reperiri tantam ſiccitatem in corpore, ut retrahere poſſit nervum cum appenſis partibus, videant, quanti momenti ſit in partibus æquilibratis, atque inſuper quantæ ſit ſiccitatis lingua, & fauces in aliquibus morbis, & in aliis pulmones, ut expoſuimus. Similiter convulſionem à frigore per nimiam evacuationem fieri poſſe, illud arguit, quod nimis evacuati langueſcunt, viribus deficiunt, pallent diluto pallore quaſi cadavera, frigent, quæ omnia indicant defectum caloris, & motus, & vim frigoris ſuperantem. Contra contineatur in vaſis ſanguinis copia naturali major cujuſcunque liquidi, quod intrudere ſe poſſit inter utramque particulam fibrillarum nervos componentium. Cum igitur liquidum hoc ſit naturali quantitate majus, in majori etiam copia ſive per externam, ſive per internam ſuperficiem, ſive per utramque ſe inſinuabit, adeoque nervum laxabit, vel contrahet, adeoque vel ſecum feret appenſum muſculum, vel contranitentem contrahi permittet, & convulſio per repletionem fiet juxta Galeni modum. Neque hinc orietur paralyſis, ut plurimi dubitant; permittetur enim interim influxus liquidi per nervos, & ſanguinis, & villi erunt adhuc minus laxi, nedum ſphacelo corrupti, unde deinde, ac poſtremò paralyſis, quæ convulſioni ſuccedet, ut Hippocrates, & Galenus, & Petrus Salius Diverſus viderunt aliquando. Dolor ſimiliter in his omnibus caſibus poterit contingere, prout erit ſiccitas major, aut infartus humidi copioſior, & magis divellens, ut patet. Neque eſt quod dubites, muſculum oppoſitum per imperium voluntatis debere impedire contractionem nervi ſtatim, ac animal animadvertit ſe in convulſionem venire, licet enim poſſit per aſſuetudinem in muſculum contranitentem tanta copia liquidi derivari, ut ſua vi ſuperet quantumvis maximam vim contractionis in nervo : quia tamen illa contractio haberi non poteſt, quin nervus, qui contrahi ſupponitur, extendatur in longitudinem eodem tempore, quo contrahitur, ſeu ſit brevior, unde neceſſariò fieret, ut idem nervus a duabus oppoſitis partibus validè traheretur, nempe à vi muſculi deorsùm, à vi nervum contrahente ſursùm, unde vehementer divelleretur, & acerrimus excitaretur doloris ſenſus, quem ſane vitare, quantum poterit, ſtudebit Animal, & convelli potius, quàm divelli cum tanto dolore nervum permittet. Ex his igitur patet, quàm apte de convulſione ſenſerit Galenus ratione cauſæ ab evacuatione, vel repletione pendentis, ſi unicum excipias animadverſione maximè dignum, nempe num per modos hactenùs expoſitos, licet haberi poſſit dimotio partium ab æquilibrio, & permanſio earundem in aliquo ſitu poſt dimotionem, ſit talis permanſio cùm tanta illa reſiſtentia ad flexionem, quæ tanquam eſſentialis ſupponitur in convulſione, cum oſſa in hoc morbo tam immobiliter ad articulationes hærere debeant,

ut difficillimè, & vix valida adſtantium opera dimoveri poſſint. Sed hoc alii viderint; quicquid enim ea de re ſit, illud certè Galenus nimis jejunè exiſtimavit, convulſionem omnem non niſi à nervo proficiſci poſſe, & per unicum hunc ipſum modum ſiccitatis, & humiditatis. His igitur jam expoſitis, quot aliis de cauſis, & in quibus aliis inſtrumentis operari poſſit convulſionis cauſa exponamus. Frigus jam ſuperiùs explanatum, ex quo vera convulſio, conſtans nempe contractio: in hoc tamen caſu non eſt vera muſculorum contractio, aut aliarum partium, ſed vera partium immobilitas per congelationem humidi. Sit autem non naturalis calor in corpore, vel abſumpto liquido per labores, curas, medicamenta &c. vel naturaliter cumulatus per victus rationem, ætatem, anni tempus, regionem &c. non hic urgeo ſiccitatem, de qua ſuperiùs agendum, ſed illud animadverto, ſpiritus animales eo futuros vividiores, vel etiam ſimul copioſiores; unde impetus eorum major, & contractio muſculorum perpetua per ſubitam irruptionem intra villos, antequam iidem prorsùs reſtituantur, ut in Conate vigili expoſuimus, eritque convulſio ab impetu ſpirituum. Simili de cauſa poterit, ac debebit produci convulſio à ſiccitate muſculi ibidem expoſita, ſi ejuſdem muſculi villi nimis exaruerint, & etiamſi ſpiritus ſint naturales, poſt aliquot flexiones, & reſtitutiones demùm ab ultima contractione reſtitui non poſſint. Quælibet ex his convulſionibus erit inanitio. Sit inſuper ſanguis ita vitiatus, ut humores quoslibet producat acriores, licet naturalem copiam humidi contineat, ſpiritus tum ſimiliter acriores producentur, tenuiores, mobiliores, impetus, & niſus majoris in emiſſaria nervorum intra villos, adeoque, ut mox expoſitum, in perpetua contractione eoſdem detinebunt, unde alio de nomine convulſio. Contra vigeant in ſanguine humores lenti, craſſi, frigidi, qualis pituita, & viſcida quælibet; ſpiritus igitur craſſiores, minoriſque impetus producentur, adeóque facilius ſubſiſtent intra nervos, eoſdemque proinde magis extrorsùm urgebunt, & in contractionem aliquam deducent, & ſaltem principium convulſionis per contractionem nervi parient. At verò deducti in muſculos, ſicut etiam ſanguis craſſior rareſcent quidem, aut ſe ſubitò effundent quaquaverſum cum impetu, ſed propter craſſitiem partium, ex quibus componuntur, aut continentur, non poterit univerſa earum moles extirpare per poros villorum, immò portio craſſior intra eoſdem villos ſubſiſtet; unde ex toto reſtitui non poterunt, & muſculus in aliquo gradu contractionis perſiſtet. Fiat jam ſecunda contractio per confluxum, & effuſionem eorundem liquidorum; pars igitur ſubtilior expirabit, reliquum craſſius intra villos ſubſiſtet, unde minus, quàm in prima contractione, reſtituentur, & perſiſtet muſculus in majori contractionis gradu, & repetitis pluribus contractionibus cum reſtitutione magis, ac magis ſemper imminuta fiet demum, ut nihil ſpiritus, & ſanguinis poſſit ulteriùs influere, quo in caſu erit muſculus in contractione perfecta, quæ pendebit ab infartu humoris craſſi intra muſculos eò derivati per nervos, & arterias: & idem infartus fieri poterit, non ſolum per ſucceſſivas contractiones, ut expoſitum eſt, verum etiam ſi ſint humores craſſiores, & frigidiores abſque ſpiritibus, vel ſi ſpiritus ſint iiſdem humoribus nimis implicati, & fixi, iique humores influant, & coacerventur intra villos abſque ulla contractione antecedente, aut ſpirituum expanſione. Hujus autem generis convulſio, ſi diutiùs protrahatur, facili poterit in paralyſim faceſſere diſſoluto demùm villo per coacervationem illius humoris, eoque faciliùs, quòd tanta humorum craſſiorum colluvies erit etiam conjuncta cum infartu membranarum ab iiſdem humoribus; unde facilitas in paralyſim major. Hæ convulſiones erunt ſimiliter repletiones, ut patet, atque in his ſalutares erunt ſupervenientes febres, dejectiones alui, urinæ &c. quæ in textibus Hippocratis proponuntur, ſicut etiam exitialia, quæ inibi expoſita ſunt, & ultrò ex his patent. Inſuper ſint ſpiritus, ſit ſanguis naturalis conſtitutionis, ſed villi muſculorum quacunque de cauſa callo, vulnere, preſſione, mala conformatione, & hujuſmodi ſint duriores, ac denſioris texturæ; illi igitur difficiliùs flecti poterunt, & difficiliùs expirare partes reſolutæ per rarefactionem, unde intra villos colligentur, ac demum producent convulſionem irreparabilem, niſi tollatur illa durities, & denſitas. & hæc erit ſimiliter convulſio à repletione ſinuum à materia ſubſiſtente, & inanitione, aut repletione membranarum à materia duritiem, & denſitatem producente. Ulteriùs animadvertendum eſt, ne quod convulſionem aliquandò exiſtimamus, ſit quidem tale quiddam, quatenus conjunctum eſt cum conſtanti, & valida immobilitate partis, non tamen vera convulſio, ſed paralyſis oppoſiti muſculi, quo non contranitente muſculus alter in ſuam contractionem veniat, parteſque in perpetua immobilitate detineat, vel quia tam frequenter contrahatur, ut vices ipſius ſenſu percipi non poſſint, vel quia re vera in perpetua contractione perſiſtat. Frequentiùs autem contrahi, vel in perpetua contractione perſiſtere poterit etiam naturaliter ſe habentibus reliquis omnibus, ſi paralyſis muſculi contranitentis pendeat ab obſtructione nervi in ipſum abeuntis, ita ut univerſum ipſius liquidum in muſculum oppoſitum derivetur, tunc enim aucta quantitas majoris erit niſus ad emiſſarium, & influet in muſculum, antequam reſtituatur, unde ipſius perpetua contractio. Quoniam autem hæc ſingula contingant oportet ſine læſione ſenſuum internorum, & externorum; neque enim habent hæc quicquam neceſſariæ connexionis cum qualibet offenſione cerebri, hinc in vera convulſione nulla ſenſuum, & mentis læſio. Cum vero vaſis ſanguinis magis infartis oporteat, ut arteriæ cerebri magis infarciantur, & cerebrum proinde magis prematur, dari poterit convulſio præcipue ab infartu, quæ promoveatur à preſſione cerebri, quatenùs per hanc truditur in muſculos copia major craſſorum ſpirituum infarcientium eorum ſinus: in hoc autem genere convulſionum vix fieri poterit, ut non adſit quædam minor vividitas in ſenſibus, motibus & mente, & veluti quidam torpor, aut torporis rudimentum, ut ex doctrina motuum, & ſenſuum patet. Pro diverſitate autem convulſionum, & ſolu-

tionum in humoribus, qui in eadem convulſione contingunt, & motu materiæ ex nervis, & muſculis in vaſa ſanguinis, vel ex his in eas partes, vel ejuſdem quiete in utriſque, aut alterutris fient mutationes colorum, calores, refrigerationes, urinæ laudabiles, crudæ, ſuppreſſæ, detentæ, nullæ, paucæ &c. cum aliis ſuperiùs propoſitis, quæ explicatu facillima ſunt. Nemo eſt, qui ſpaſmum phyſodem in ſe ipſo non ſit expertus: nos enim ſinguli, ſi diutiùs crura exempli gratia in ſitu aliquo minus apto, ac naturali immobilia detineantur, moveri minimè poſſumus, cum mox neceſſitas, aut voluntas exigit, ut moveamur, ac tum facile ad motus potentiam reducimur, ſi pes valide ſolo allidatur, quod dum fit, per cruris longitudinem excurrere quiddam ſentimus frigidum, immò frigidiſſimum aliquandò, atque per tenuiſſimum quaſi filum dilabens quaſi repende, aliquando quid ſimile calidiuſculum, aut calidius, aliquando modo frigidum, mox calidum, & è converſo. Quoniam itaque canales ſanguinis, & nervorum aptè patent, cum in naturali poſitu detinentur; partibus igitur non naturaliter complicatis, ſuperimpoſitis, detortè nimis inflexis, & hujuſmodi, iidem canales aut penitus, aut ex parte occludentur, unde in muſculos liquida non derivabuntur, ſed ſubſiſtent ad locum occluſionis, ubi magis trudendo extrorſum canalis latera validiorem occluſionem reddent, & quo diutiùs perſiſtet pars in eo naturali poſitu, eò major fiet occluſio, ac validior, & depoſitio copioſior. Partes itaque ſuis humoribus deſtitutæ in torporem, aut ſtuporem venient, non autem in convulſionem, qui ſtupor tolletur derivando liquida ad partes, hoc eſt, diſcludendo canales. Cum igitur hi validiùs occluſi ſupponantur, diſcludi non poterunt, niſi vis aliqua major adhibeatur, iiſque diſcluſis quæ ſubſtiterant deorſùm fluent, & prout plus minus ſubſtiterant, & plus minus refrigerata fuerant, & prout partes frigidiores, aut tepidiores primo excurrunt, excitabitur ſenſus frigoris, caloris, aut utriuſque per vices quaſi intime per crus repentis, unde adacto violentiùs in terram pede, conciliari tantum in petus poterit liquidis ſubſiſtentibus, ut ipſa poſſint concepto impetu ſuperare reſiſtentiam occluſionis, adeoque canales diſcludere, & per eos ſe ſe agere, & ſenſum caloris, aut frigoris, aut utriuſque per vices parere: ſic liquida in anguſtiſſimis canaliculis ſubſiſtentia ſola eorundem canaliculorum ſucuſſione valida in fluxum agimus, & ad uſque emiſſaria eorundem perducimus. Et ſanè ſpaſmum phyſodem non eſſe convulſionem, vel ex hoc ipſo patet, quod pedem movere, immò validiùs ſolo allidere poſſumus ad arbitrium, quod convulſioni repugnat. Quia vero arteriæ impetu inſtructæ ſunt, adeoque difficiliùs premi ad uſque occluſionem poterunt à diſtorſione partium, nervi autem ex molli ſubſtantia, & nullius impetus facilè comprimuntur; in his igitur preſſionem excipi veroſimilius videtur, unde iiſdem diſcluſis tenuis ille quaſi per filum excurſus rei frigidæ, vel calidæ per longitudinem cruris reſpondens exilitati nervorum. Torpor igitur, & ſtupor eſt ſpaſmus phyſodes non convulſio, & inane commentum eſt flatus, à quo flatulenta convulſio hic ſpaſmus dicitur.

Poſtremò quoniam vulnus, contuſio, præciſio nervi, inflammatio, & ſi quæ ſunt hujuſmodi convulſionem producentia, cum dolore etiam neceſſariò conjuncta ſunt, dolor autem eſt ſtimulus quidam, & quidem vehemens, per ſtimulos verò fit refluxus vividus, & celer, adeoque copioſus liquidi per nervos, ex copia autem perpetua contractio; ab iis igitur ſingulis proveniens convulſio fieri neceſſariò debet ratione ſolius ſtimuli: inflammatio autem illud inſuper habebit adjunctum, calorem nempe vividum, quæ proinde ſi proxima ſit nervo, vel ad contactum ejus, vel in ipſo (ut in præciſione ex Hippocrate) calefaciet ſpiritus refluentes, eoſque magis mobiles, ac citiùs influentes reddet, atque inſuper abſumet humidum, unde ſaltem nervum exſiccabit, & producetur convulſio gravior à ſtimulo, calore ſpirituum, & ſiccitate nervorum ſimul proveniens. Hoc ipſum de punctione nervi dicendum eſſe patet. Quæ ſunt ſumma, & præcipua capita cauſarum convulſiones producentium, ex quibus locorum omnium Hippocratis facillima explicatio patet, atque inſuper patet, convulſiones dari poſſe, quæ à pluribus ex his cauſis ſimul pendeant, eaſque eſſe graviores, periculoſiores, & magis contumaces. Eſt itaque convulſio conſtans immobilitas partium ſalva mente, & ſenſibus a calore, frigore, &c. proveniens, quæ ſiccet ſpiritus, nervos, aut muſculos calefaciat, infarciat, ſtimulet &c. cum iis omnibus, quæ ſuperiùs expoſuimus. Quæ ſi contingat in muſculis collum, caput, & crura, & brachia ad anteriora moventibus, & flectentibus, ita ut animal cogatur ad anteriora ſe ipſum intorquere capite ad pectus delato, & cruribus eorſum adductis, quales dormientes canes, aut feles, dicitur Emproſthotonos: ſi vero in muſculis retrorſùm eaſdem partes moventibus, Opiſthotonos: ſi in utriſque Tetanos, in quo neutram in partem movere ſe poteſt animal, quaſi rigidum eſſet, atque ex ſolido & unico oſſe: qui ſane Tetanus etſi produci poteſt ſingulis de cauſis ſuperius expoſitis, non tamen omittendum eſt, oriri etiam poſſe à validiore compreſſione, & æquabili per totum cerebrum, ac ſpinalem medullam diffuſa, qua fiat, ut in nervos omnes liquidum naturali quantitate majus, ſed ipſi proportione reſpondens derivetur, unde majori niſu urgeat emiſſaria, & prius influat, quàm villi reſtituantur, unde contractio perpetua. Hoc ipſum accidere poterit ſi ſpiritus generentur natura vividiores, & juxta naturæ leges per omnes nervos effundantur. Atque ita quidem nuncupantur convulſiones magis univerſales, & ipſa corpus univerſum affligens Tetanus, ſed & particulares aliquot ſuis nominibus diſtinguuntur. In muſculis oculorum motoribus Strabiſmus: mandibularum, & temporum Triſmus: labiorum ad alterutram ſolum partem ſpaſmus cynicus, convulſio canina, & oris tortura: ad utramque partem riſus Sardonicus: muſculorum penis ſatyriaſis, vel priapiſmus. Nec aliæ ſunt in uſu appellationes, quibus aliorum muſculorum particulares convulſiones, ſeu perpetuæ contractiones, & immobilitates in ſingulis partibus exprimantur.

Quoniam vero motus convulſivus nihil aliud eſt, quàm involantaria muſculorum contractio:

immò verò quæ ne per voluntatem quidem cohiberi poſſit, & eſt non rarò ſine mentis, & ſenſuum læſione; in his igitur affectionibus motus convulſivi cum vera convulſione convenient, & propterea, niſi obſtet aliquid aliud ab iiſdem cauſis, à quibus vera convulſio, provenient. Cum verò convulſio à convulſivis motibus in eo differat, quod illa perpetua, & nunquam ceſſans muſculorum contractio eſt, hi verò contractiones alternæ, patet, convulſivos motus ab iiſdem convulſionis cauſis debere proficiſci hoc ſolum diſcrimine, quod in convulſione cauſa ſit conſtans, & nunquam ab effectu deſiſtens, in convulſivis autem motibus ab effectu deſiſtens, alterne, ſeu vigens, & operans ſolum per vices: nec captu, aut explicatu difficile eſt, quomodò hæc alternatio haberi poſſit, cum affluxus materiæ, vel ejuſdem expulſio alterna eſſe poſſit per majora, aut minora temporis intervalla, prout illa eſt magis copioſa, aut minus craſſa, tenuis, villi fortiores &c. Non igitur motus convulſivi ſemper à ſtimulo, humoribus nempe acribus vellicantibus, & hujuſmodi, ſed etiam ab humoribus frigidis, torpidis, craſſis &c. per intervalla in inſtrumenta motuum decumbentibus, ac tum quidem ſalva eſſe poterit mentis, & ſenſuum vis, niſi humores ejuſmodi quacunque de cauſa à cerebro proveniant. Quia tamen plerunque in his motibus illa læditur, frequentior cauſa motuum convulſivorum erit, quæ ſenſus, & mentem lædere poteſt. Læduntur autem hæ facultates vel in ſtuporem, vel in actus vividiores redactæ: ſtupor à validа preſſione cerebri, craſſitie ſpirituum, humefactione partium, nempe ab humoribus frigidis, & craſſis: actus vividiores à ſpiritibus mobilioribus, ſolutis, incerti motus, quaquaverſum divagantibus, incerto, & majori cum impetu, nempe ab humoribus acribus, calidis, vellicantibus, ſtimulantibus. Utraque hæc, tam frigida ſcilicet, quam calida vel ſunt intra nervos, vel exteriùs eoſdem tangunt, & perinde ſe res habebit, quomodocunque ſit, niſi quòd calida, & vellicantia ad nervos extrinſece perducta mentem turbant in refluxum agendo ſpiritus cæteroquin naturales, & Animal in motus convulſivos venit partim neceſſitate refluxus ex ſtimulo, partim voluntate, & niſu moleſtum illud ſtimulans expellendi. Cum verò eadem ſunt intra nervos, ex ſe ipſis per copiam, vel impetum etiam abſque refluxu, & voluntate animalis, immò etiam ipſo repugnante, & nihil ſtimuli percipiente motus convulſivos producent. Ex quibus patet, nec benè communiter aſſeri motus convulſivos ſemper à ſtimulo pendere, primò cum dentur per frigida, & hebetiſſima: ſecundò cum motus convulſivi etiam violentiſſimi dari poſſint, ac debeant abſque ſenſu vellicationis: ac demùm quoniam hæc ipſa vellicatio habere poteſt originem ab iiſdem ſpiritibus, non verò ab aliquo extrinſecè ſtimulante, quod unicum communiter ſupponitur, cum tamen ab ipſo non tanquam ab unica cauſa pendeant convulſivi motus, ſed per extrinſecum illud ſtimulans ſit ſingularis quidam, ac certus modus eoſdem producendi. Ex his autem omnibus patet, cur inter præcedentia aut convulſionis, aut motuum convulſivorum ſit pulſus chordoſus, ſeu jectigatio, qui ſane pulſus non eſt, ut Galenus aſſerit, tenſio quædam, ac vibratio propter viciniam nervi mox in convulſionem venturi, quaſi ipſius tenſio, & vibratio etiam arteriæ ad contactum poſitæ communicetur, ſed ut patet ejuſmodi pulſus obſervantibus, in uno digiti loco percipitur pulſus, in alio ſatis remoto jectigatio, quæ manifeſtè dignoſcitur, ut motus convulſivus debilior, ſeu convulſionis initium: qui ſanè motus ſatis erit periculoſus, niſi indicet convulſionem, aut motum convulſivum muſculi ſolùm circa carpum caſu aliquo contingere; ſecus enim erit indicio, muſculos omnes convulſione corripiendos, vel motibus convulſivis tentandos. Reliqua ex Hippocrate propoſita ex noſtra hac convulſionis expoſitione abundè patent, niſi quòd quæ deſiderari poſſent ad ſingultum pertinentia, repetenda ſunt ex propoſitione decima ſecundæ partis noſtræ Reſpirationis, in qua ſingultus diſtinctè explicatur, & ipſum eſſe motum convulſivum muſculi ſuccingentis ventriculum, oſtendimus.

Datur ulteriùs quædam motuum convulſivorum ſpecies in univerſo corpore & in morbis, & in ſtatu ſanitatis, quæ nihil aliud ſunt, quàm leviores, aut graviores muſculorum omnium concuſſiones, vel eorundem rarior, frequentior, debilior, validior tremor. Hæ in febribus præcipuè intermittentibus ad earum potiſſimùm paroxiſmos contingunt, ſicut etiam ad quodlibet frigus intenſius, aliiſque diverſis, ut inferiùs, & nomine horroris, (qui idem etiam horripilatio dicitur Apuleio) vel rigoris veniunt, & horror minus vehemens tremor eſt, rigor autem concuſſio major. Quia verò etſi apud Medicos multa ſuper his verba infarciuntur, nemo tamen eſt, qui rationem, ac neceſſarium earum concuſſionum modum explicet, & res eſt cæteroqui momenti maximi, & ſecum habet conjuncta mille ſanè prodigioſa, ſeorſim de his agemus aliquantò diſtinctiùs, ut res ex ſua neceſſitate planè pateat, de frigore priùs aliqua explicantes, quæ ad eoſdem motus pertinent.

Horror, & Rigor.

Prodigioſa ſanè videri poſſunt quæ in horrore, & rigore contingunt; motus enim ejuſmodi excitantur in muſculis à ſenſu rei impensè frigidæ, ſed e contra eædem concuſſiones cum ſenſu frigoris excitantur non raro per ſpeciem rei nihil cum frigore communionis habentis. Sic in febribus cum frigore paroxiſmi, & perfrigeratione corporis conjungitur concuſſio cum ſenſu frigoris intenſi, ac moleſti, in quibus tamen non rarò concuſſio præcedit ſummum gradum frigoris, ad quem ſenſim provehitur. Sic affuſa frigida præcipuè nihil tale expectantibus ſenſum quendam frigoris per varias partes vagum cum majori, aut minori corporis totius, aut earundem partium concuſſione producit, ſed hanc ipſam cum eodem ſenſu vagantis refrigerii, immò rigoris excitant immatura quælibet, dum manduntur, præcipuè verò magis ſtiptica, & auſtera, ſorba, meſpila, pruna ſylveſtria, acria etiam, & quæ ſtuporem dentium producunt. Ac tam affuſio frigidæ, quam horum ſapor ſenſum illum, & concuſſionem movent in

puncto

puncto temporis, & pariter in puncto temporis producitur ſimilis ſenſus, ſimiliſque concuſſio ſæpiſſime, poſtquam urinam reddidimus, imò etiam cum illa exitum tentans vi ſupprimitur, neque effluere permittitur, in utroque enim caſu, & in primò quidem ad foramen ſummi penis extra corpus patens poſt mictum percipitur quidam acer ſtimulus, poſt quem ſubitò corpus totum concutitur cum ſubitò rigoris ſenſu per ipſum: in ſecundo verò idem acer ſtimulus percipitur ad radicem penis, poſt quem ſtatim affectiones eædem corripiunt. Sed illud etiam magis admirabile audito ſono æris, vel orichalchi, quem edunt, dum torno poliuntur, & ſub ſcalpro acutè ſtrident, vel duorum quorumlibet metallicorum, quorum alterum in aciem deſinens ad alterius ſuperficiem validè, & celerrimè agitatum ſit, ſtupent dentes non minus, quàm cum immatura illa manduntur, & ſuccedit concuſſio ſimilis cum perceptione rigoris. Hæc autem ut in puncto temporis producuntur, ſic breviſſimo temporis ſpatio pertranſeunt, & ex ſe ipſis evaneſcunt. Denique nemini ignotum, per frigus vehementius hyemis, nivis, aut glaciei tremere unumquenque noſtrum, & validè, ac diù concuti, quouſque urget frigoris vis. Et minus admirabilis videri poſſet concuſſio à frigore hyemis, & ſenſus acrioris frigoris, quo tempore concutimur, ſicut eadem in febrium paroxiſmis; fiunt enim illa paulatim, ac per longum tempus protrahuntur, quaſi ſenſim vincatur calor corporis, ac demum ex toto ſuperetur: at paulum frigidæ affuſum cuti vigente motu ſanguinis calore vivido vividum ſenſum frigoris producere cum concuſſione per corpus, atque illud in puncto temporis, quàm difficile captu eſt? Sed quanto difficilius à ſaporibus in puncto ſimiliter temporis in ipſo vegeto caloris ſtatu eadem excitari, quam admirabile à ſonis, quàm incredibile ab excluſione, vel ſuppreſſione urinarum! Neque enim admirationem movet ſolum ſubita excitatio, aut ſenſus frigoris à minimè frigidis, imò toto Cœlo à frigore diverſis, ut ſoni, ut ſapores, ut urina ſunt, ſed quod præſente calore, neque præſente ſolum, ſed incurrente in nervos, ſed nitente in eoſdem, & nitente, quanto majori impetu poteſt, excitetur ille ſenſus, atque illa concuſſio, quo tempore nervi tremere debere viderentur tremore calidi urgentis, cum tamen res contraria planè ratione contingat, & ſenſus frigoris in medio calore percipiatur. Et ſanè nemo rem prodigio ſimilem ſatis admirabitur. Itaque ut rei ſingularis cauſa, quantum per nos licet, neceſſariò deducatur, ad fluxus, & refluxus liquidi intra nervos confugiendum eſt, ex quibus pendent hæc omnia, & ad quaſdam certiſſimas affectiones à natura frigoris provenientes. Hinc igitur exordiamur oportet. Frigore conſtringi quà liquida, quà ſolida noſtri corporis, ſatis cuique notum eſt, & nos ſuperiùs convulſionem à frigore deduximus per coagulationem liquidorum, & rigorem villorum, & ulteriùs res confirmari ex eo poteſt, quòd diutiùs glacie, aut nive tractata intumeſcit manus, & vividè calet non ſine ſenſu doloris extendentis: rubet primò, inde liveſcit, argumento certiſſimo, vi frigoris conſtrictas venas, atque inde prohiberi refluxum ſanguinis, qui cum coagulari non poſſit propter continuum affluxum novi ſanguinis ex arteriis, partes calidæ implere, & cohiberi intra gelu nequeunt, neque ſubito expirare per denſitatem pellium, & ſummæ cruſtæ ſanguinis prope cutem, unde calor cum dolore extendente, tumor, rubor, ac livor, poſtquam plurimum ſanguinis confluxit. Ex quo facto vides inſuper, rei ſuperiùs propoſitæ difficultatem augeri, cum in hoc caſu non ſolum in medio calore non excitetur frigoris ſenſus, ſed è contra in medio, & intenſo frigore à præſente, ſed quaſi immobili ſanguine calor inſignis percipiatur. Eſto igitur frigus quodlibet, atque illud intenſius ad aliquem nervum ſive per hyemem, ſive per viciniam nivis aut glaciei, ſive per affuſionem frigidæ, ſive per vim febris corripientis; conſtringetur igitur ille nervus, fietque durior, ac denſior, tenuis, & craſſior. Erit igitur velut inflexilis, & undis concipiendis à quolibet impetu ineptus, unde ſi vis frigoris ſit tanta, ut major ſit tenſio, ac durities ab eadem in nervo proveniens, quamvis à quantolibet circumpoſito, & quantumvis in nervum nitente calido, nullus caloris ſenſus, ſed frigoris, & quidem ſubitus, & cujuſcunque gradus producetur. Admirabile dictu prima fronte, ſed ſi ad deliria reſpicias, ad profundas meditationes, ad aberrationes mentis, in quibus etſi mille vividiſſima ſenſibus, atque animo obverſantur, quia tamen nervi velut obduruerunt in unicam flexionem delirii, meditationis profundæ, &c. Nervi inflecti à nullis aliis ſpeciebus poſſunt, ſed per lubricum ſingulæ quælibet dilabuntur ad uſque flexionem permanentem, & nihil eſt, quod non idem videatur deliro cogitanti, &c. Cum igitur hoc ipſum contingere debeat in quocunque caſu fiat, ut nervus vel unico, ſed vividiſſimo tremore tremat, vel nullo tremore tremere poſſit; ſi igitur ſupponatur nervus vel unico frigoris, eoque vividiſſimo tremore tremere, ſi frigus velis poſitivum quid, vel nullo tremat, & nullo tremere poſſit, ſi ſenſum frigoris privationem tremoris velis, manifeſtum eſt, calorem ſentiri non poſſe, etiam ſi idem calor nervum ita afficiat, quoties ejuſdem nervi conſtrictio à frigore proveniens nervum reddit inflexilem. Supponatur itaq; intenſum illud frigus ad ſummum aliquem digitum; ibi igitur fiet conſtrictio valida nervi, adeoq; introrſum movebitur cum impetu, & contentum liquidū extrudet ſurſum deorſum, ſeu in refluxum aget quaquaverſum, unde excitabitur ſenſus frigoris in ſummo digito, atque ad eandem partem etiam liquidum nervorum evadet aliquanto craſſius, conſtrictum ſimiliter à frigore, ſed propter motum refluxus coagulari planè non poterit: ſemiconcreta tamen pars frigus ſuum communicabit proximæ, atque ita deinceps ex ordine, ſicut etiam prima pars nervi frigidam reddet ſuccedentem, eoque faciliùs, quod liquidum contentum in ſuccedenti frigidum eſt, & ſemiconcreſcit, & id ipſum fiet in omnibus ex ordine ſuccedentibus partibus nervi per totam longitudinem ejus ad uſque cerebrum, adeòque ad ſingulas nervi ſectiones orietur tremor novi, ac ſuccedentis frigoris per totam nervi longitudinem, ſeu ſingulas ejus ex ordine ſuccedentes partes, quas cum per aſſuetudinem benè diſtinguere noverimus, nempe quæ ſint primæ, quæ mediæ, quæ ſummæ, atque inter

has

has compræhenſæ quælibet, & ſucceſſivè ad earum ſingulas novus, & ſucceſſivus frigoris tremor producatur, pronunciabimus, atque ita ſane ſe res habebit, frigus per totam partis, aut nervi longitudinem aſcendere ad uſque caput aquæ frigidæ allabentis, vel auræ frigidioris aſcendentis inſtar, quæ etiam huc illuc divagabitur, prout major ille nervus, huc illuc ad partes varias ſeſe diffundit. Quia verò hæc tremorum ſucceſſio fit tantum non in puncto temporis, in puncto pariter temporis ſenſus ille continget. Poſtquam autem nervus totus conſtrictus fuerit ad uſque cerebrum, vis frigoris ſeſe exeret ulteriùs per cerebrum ipſum, ac ſpiritus in ipſo contentos, unde cerebrum totum conſtringetur, & ſpiritus, ſeu potius lympha eorum vehiculum craſſeſcet: & quia interim ſpiritus per nervum frigore affectum refluunt in cerebrum toto impetu conſtrictionis nervi, & cerebrum ipſum pariter contractius eſt, nempe validiùs nititur in ſpiritus; tam igitur ſpiritus refluentes, quàm effluxuri è cerebro à duabus velut oppoſitis facultatibus prementur validè, adeoque nulla lege huc illuc derivabuntur in nervos reliquos univerſi corporis, per quod proinde totum excitabunt intenſi frigoris ſenſum, & nullo ordine muſculos contrahent, & cum liquidum nervorum factum ſit craſſius; igitur ex ipſo pauciores exprimentur ſpiritus, unde muſculorum motus, aut niſus debiliores quidem, ſed in impeditis à motu frequentioris niſus, in non impeditis frequentioris contractionis propter vim validam, qua à cerebro exprimuntur. Quia inſuper etiam cerebrum tenſum eſt, nec niſi tremore frigoris tremere valens; per eum igitur diffluxum ſpirituum perturbatum nulla ſpecies excitabitur apta moderandis motibus muſculorum, aut ſiſtendis: quare ii movebuntur, ut fert neceſſitas illius derivationis, cum arbitrium, aut aſſuetudo non valeat novum impetum conciliare, vel alio divertere nervorum liquidum ipſis nervis rigentibus. Aſſero igitur, jam in hoc caſu refluxuros ſpiritus, ſeu derivandos in muſculos natura faciliùs mobiles, & quibus movendis ſæpiùs aſſuevimus, & qui ſæpiùs, ac faciliùs in uſum veniunt, quod evidens eſt; in hos enim muſculos abeuntes nervi patentiores ſint oportet, & trajiciendis ſpiritibus ferè per quamcunque inclinationem diſpoſiti, cum per mille differentes ſpecies eoſdem moveamus, hoc eſt, per mille inclinationes liquidum derivemus, unde majorem copiam liquidi in dato tempore per ipſos, quam per reliquos trajiciemus, ex quo fit amplitudo immiſſarii major, ſeu major derivationis facilitas. Ex his autem aſſero ſecundo, fieri, ut Animal moveri debeat motu concuſſivo, ſeu tremulo muſculorum, & in eaſdem ſemper partes, ad quas facilior eſt motus vel per naturam, vel per aſſuetudinem, & quia omnes aſſueſcimus facile, ac ſubito iis motibus, qui natura ſunt faciliores ſunt antrorsùm, ac retrorsùm, non ad latera; hinc alterne contrahendos illos præcipuè muſculos, qui artus movent ſurſum, ac deorsùm, non qui ad latera, multo minus qui circumagunt. Et primò quoniam univerſa moles femoris, & brachii nititur in ſuam articulationem, nempè introrſum, ſeu verſus centrum gravitatis totius corporis: ex mechanicis igitur utræque illæ partes iis motibus minus reſiſtent, per quos ab eodem centro, vel linea directionis ejus minus removentur, minus autem removentur ab illa linea, cum antrorsum, aut retrorsum ducuntur, quam cum extrorſum ad latera, ut patet; illæ igitur partes in motum antrorsùm, ac retrorsùm faciliùs natura venient, quam in motus extrorsùm, & ad latera. Itaque motus ille ſursùm, ac deorsùm facilior tam in manu, quam in brachio. Non multùm diſpar ratio eſt de capite, ac ſpina, quarum utraque quam difficilè movetur per latera oſſium articulatione prohibente, quam facile antrorſum, ac retrorſum. Maxilla inferior & pondere, & aſſuetudine, & uſu continuo, ac neceſſitate diductionis oris in cibo aſſumendo, in locutione, in reſpiratione deorsùm, ac ſursùm agitur potius, quàm per latera, quibus etiam adde articulationis modum hæc ipſa exigentem. Adde his, quòd cum brachium, & femur poſſint quidem vi quacunque extrorsùm per latus agi, non tamen eadem reſtitui introrsum, ne validè impingant in pectus, aut femur oppoſitum difficulter, & magna attentione moderandum illum impetum reſtitutionis, quod in perturbato refluxu ſpirituum, & nulla vigente ſpecie regiminis in intenſo frigore contingere non poteſt. Igitur ſi quidem oſtenderimus, per ejuſmodi derivationem non motum tonicum debere ſuccedere, ſed motum alternum etiam muſculorum contranitentium, rem ex toto confecerimus. Quoniam igitur eſt refluxus perturbatus ſine ullius ſpeciei regimine; igitur non in apta ad motum tonicum, ſeu æqualem contraniſum quantitate in nervos muſculorum contranitentium derivabitur, & derivatur alterne; igitur ille muſculus contrahetur validiùs, in quem copia major liquidi derivatur, nec alter contranitens contrahetur, quouſque ille reſtitutus ſit, unde tremor: cum vero cerebri conſtrictio perſeveret eadem poſtquam eadem derivatio ſemel, aut iterum, aut pluries peracta fuerit, efformabitur veluti quædam aſſuetudo, per quam ſemper eodem modo ducetur derivatio illa cæteroquin perturbata, & tremor idem perſiſtet. Non tamen inde credas, nihil derivari etiam in muſculos per latera moventes, imò derivari poteſt quantumvis copioſum, quod tamen tremorem antrorsùm, ac retrorsùm non permutabit, ſed aliquantùm obliquum reddet. Quoniam enim & ejuſmodi muſculorum nervi patent, & diffluxus fit quaquaverſum; etiam igitur in ipſos liquidum derivabitur, ſed in minori quantitate, unde contrahentur muſculi, ut poterunt, trahendo oſſa per latera: trahuntur autem interim validiùs antrorsùm, aut retrorſum; igitur idem os à duabus facultatibus non oppoſitis, ſed ad rectum angulum per ſuas directiones concurrentibus trahitur eodem tempore, quarè movebitur per lineam, quæ ſit inter utramque directionem media, & directioni validioris facultatis magis proxima, nempe ad anteriora, aut poſteriora aliquantùm oblique. Ita autem conſtituto cerebro, & nervis minor etiam quantitas ſpirituum ad cor derivabitur, unde pulſus ejus minor, vis ſanguinis per arterias minor, adeoque lentus motus, ſed & ad piam matrem per frigus cerebri quaſi concreſcit in tenuiſſimis filamentis

ris arteriolarum; igitur minor derivatio materiæ pro ſpiritibus, unde ſucceſſive minor generatio, & pulſus cordis, & fluxus ſanguinis magis lentus, adeoque non fiet intruſio novi ſanguinis, qualis in manu tractata nive, vel inflammatione ſiſtrophica, eryſipelatode, vel phlogoſi, ſed dabitur quies ſanguinis ferè ſine novo affluxu, & frigus ejuſdem cum colore fuſco, ut in contuſionum, vel percuſſionum vibicibus, in quibus ſanguis ſtagnans ſine novi ſanguinis affluxu liveſcit, nec calet. Cum autem decumbimus, ipſe lecti contactus motum per latera multo difficiliorem reddit; ſuperanda enim eſt ejus contactus reſiſtentia per totam illam quamvis exiguam amplitudinem, per quam ad contactum lecti duceretur, ac reduceretur pars in tremore, cum è contra ſurſum, ac deorſùm non ſolum non ſit eadem ſuperanda, ſed adjumento ſit, ut vim majorem exerat ad alterutram partem propter eandem reſiſtentiam, quemadmodum pulvis in tormentis bellicis vim maximam per emiſſarium exerit ab obice reſiſtentis fundi, ut patet. Ex his vides, cur per voluntatem inhibere nequeamus hujuſmodi concuſſiones, & facile patent quæ ad horrorem, ac rigorem febrium pertinent. Sed de his etiam ſuo loco ſpeciatim. Si vero circa, vel intra muſculos ita ſit facultas aliqua quemlibet ſenſum excitare apta, quæ ſi non in tremorem agere nervos, ſaltem ſuo appulſu validiùs introrsùm trudat nervum jam eo nitentem per conſtrictionem à frigore, tum ſenſus frigoris fiet acrior cum quodam ſenſu, quem explicare neſciemus, niſi per quid irritans, dolens, pungens, ſtimulans, vel quid ſimile: nervo autem magis introrſum acto fit derivatio in eundem muſculum copioſior, & crebrior; tum igitur dabitur crebrior tremor, & vehementior & per frigus, & per quid irritans, quæ ad febres etiam faciunt.

Eſto jam ſive ſapor, ſive ſonus, ſive urina, ſeu quidvis aliud nervos non quidem conſtringens, denſans, aut craſſiores, & duriores faciens, ſed in tremorem tam vividum ipſos agens, ut caloris impetum eludant, & quaſi dixerim, ipſum excutiant, erit jam hæc nervorum conſtitutio planè eadem, ac in delirantibus, & eſſet delirium planè, ſi per diuturnum tempus produceretur, & ſemper eadem conſervaretur, & erit tremor ille compoſitus ex tremore ſoni acutè ſtridentis, vel ſaporis ſtiptici, vel cæterorum, & privatione tremoris a calore provenientis, ſeu conjunctus cum ſenſu frigoris, & fiet in puncto temporis, in puncto temporis evaneſcet, niſi tremor conſervetur ab externa ſpecie rursùs impreſſa: erunt refluxus vividi, derivationes proindè perturbatæ &c. quæ ſuperiùs. Non tamen pulſus parvus, nec debilis tremor, immò cum non conſtringatur cerebrum, nec coaguletur liquidum, vis erit inſignis, & pulſus validus, & cum ſpecies ſit recens, & in motu conſiſtat, non autem in inflexilitate, & duritie nervi, ut in frigore, erit locus aliquis aſſuetudini ad excitandas ſpecies vividiores, ut ſaltem nitantur cohibere vim concuſſionis: erunt proindè vagæ per corpus affectiones etiam caloris, & ceſſante externa ſpecie, vel remittente ipſius impetu colligentur animi, & nitemur in motus validos clamando, fugiendo, ſaltando, in quæ ſimiliter venire poterimus per ipſam trementem ſpeciem, cum in eos validiores motus venire aſſueverimus per ſpecies ſimilium validiorum dolorem acerrimum inferentium, unde liquidum derivandum paratam, ac perviam inveniet viam, ut de facilitate ſuperiùs dictum eſt. Quæ ſanè comparata cum expoſitione concuſſionis per frigus rem totam profecto admiratione digniſſimam ſatis perſpicuè demonſtrant. Cur autem orichalchum ſub torni ſcalpro acute ſtridens ſtupefaciat dentes, eadem ratio eſt, ac cur acida, ſtiptica, immatura eandem noxam dentibus inferant, quæ non alia eſſe videtur, quam talis nervorum motio, ut ferè divellantur, unde difficultas illa, & repugnantia ad excipiendam preſſionem in dentibus quaſi laxatis per laxationem membranæ ipſos ſuccingentis, vel quæcunque eſt alia neceſſitas ab hoc ſanè non multùm remota. Atque de his quidem hactenùs. Sed & convulſivis motibus annumeratur.

Tremor.

Hujus nomine intelligunt Medici alternam eorundem muſculorũ contra nitentium contractionem a debilitate provenientem, & luctari, ajunt, pondus partis cum facultate, quę ut debilis modo ſuperat, modo ſuperatur; res autem ita ſe habet. Quoniam muſculi alterne contrahuntur, & cum ſuſtinendum eſt pondus per temporis ſpatium longius, quam unica naturalis contractio fert, oportet, ut multæ, ſed frequentiſſimæ contractiones repetantur, vel ut continuè contrahatur muſculus, per quantum temporis ſpatium requiritur, hoc eſt, ut continuè per illud ſpatium temporis ſpiritus deriventur in muſculos; igitur qui paucis ſpiritibus donantur, non ſolum apta ad frequentiſſimas, & multas contractiones, vel una producta per longum tempus quantitate ſpirituum deſtituentur, verùm fieri poterit, prout magis, ac magis deficiunt ſpiritus, ut muſculi contrahantur rariùs, quàm in naturali ſtatu, unde elevabitur, ac demittetur alterne pondus rariùs, frequentiùs, prout major, aut minor copia ſpirituum viget, ſeu in iiſdem dabitur tremor crebrior, rarior. Hinc in ſenibus, in imbecillibus, in ſui ipſius diffidentibus, qui nempe dubitant, num iis viribus polleant, quæ ſufficiant ſubſtinendo oneri, contingit tremor; per ejuſmodi enim ſuſpicionem jam excitatur tremoris ſpecies, imo verò ipſa ſuſpicio vigens nihil aliud eſt, quàm ipſa tremoris ſpecies jam excitata; hinc etiam validi in tremorem venimus, cum calicem vino nimis plenum tenere, & admovere ori cogimur; ſtatim enim dubitamus, num tanti ſimus ad traducendum calicem abſque eo, quod vinum defluat, cum opus ſit contractione maximè æquabili, atque continua, ejuſmodi autem dubium nihil aliud eſt, quàm ſpecies tremoris, qua actu vigente fiat tremor oportet. Et ſi quæ ſunt hujuſmodi ex dictis obvia, & non minus ſcitu, quam viſu jucunda, quibus immorari non libet.

Curationes.

Curatio hujus affectus varia eſt pro varietate cauſarum, quæ ab inanitione fit, rariſſime contingit,

tingit, & incurabilis eſt, ideò illius therapiæ non immorandum. Authores humectantia omnis generis præſcribunt & inunctiones ex oleis chalaſticis. Ea vero quæ fit ab irritatione, ab aliis morbis dependet, & illorum curationi ſubjicitur. Supereſt igitur ut convulſionis à repletione curationem proponamus, quæ cum à pituita & flatû potiſſimum dependeat, ad illorum ſublationem dirigenda eſt. Eaque primùm à venæ ſectione auſpicanda, ſi ſanguis abundet, & vires ſint validæ. In qua tamen evacuatione ſatius eſt peccare in defectu, quàm in exceſsû; cùm illa cauſæ principali, quæ pituita eſt, contraria ſit.

Poſt venæ ſectionem, aut eâ omiſsâ, ſi conveniens non ſit, purgatio inſtituenda eſt per pilulas, quæ ſatis potenter evacuent (habita tamen virium ratione) juxta formulas, in frigida cerebri intemperie deſcriptas. His vero adjungenda ſunt caſtorei gr. iij.

Si pilulas faſtidiat Æger, potionis, pulveris aut alterius medicamenti forma uſurpari poterit, prout dicto capite habetur.

Poſt purgationem admoveantur cucurbitulæ cum ſcarificatione, ſi ſanguis non fuerit detractus, alioqui ſiccæ: primò quidem partibus remotioribus, poſteà affectæ parti vicinis. At ſi crura ſint convulſa, natibus & lumbis applicentur: ſi brachia, collo, & ſcapulis. Hoc in omnibus obſervando, ut fluxio versùs originem retrahatur.

Veſicatorium etiam partibus affectæ oppoſitis utiliter admovebitur. Interim poſt primam purgationem, materia præparanda eſt apozemate deſcripto in curatione intemperiei frigidæ. Purgante quidem, ſi vires & reliqua conſentiant: ſin minùs detractis purgantibus.

Finito Apozemate iterum Pilulæ exhibendæ, caſtoreum illis, & omnibus purgantibus adjiciendo.

Si apozema tantum alterans uſurpetur, per illius uſum clyſteres acres frequenter injiciendi, quales in ſoporoſis affectibus fuerunt propoſiti.

Fiant etiam inunctiones ſuprà partem affectam linimento convenienti.

℞. Unguenti de althææ ℥vi. Ol. Terebinth. & chamæmel. ana ℥j. Ol. lavendulæ ʒiij. Ol. vulpini ℥ß, Styracis liquidæ ℥ij. Fiat linimentum, quo inungatur pars affecta calidè frequenter, & ſpina dorſi. Vel

℞. Ol. anethini & chamæm. ana ℥j. Unguenti martiati. ℥ß. Ol. petrolei & de ſpica, ana ʒj. Spiritus vini ʒiij. Miſce.

Maximè laudatur axungia anatis, in ſequentem modum parata.

℞. Anſerem pinguem deplumatum, & exenteratum, quem reple materia ſequenti.

℞. Fol. Salviæ majoranæ, & ſtæcad. ana.m.j. Gummi ammoniaci & bdellii, ana ℥j. Calami aromat. nucis moſchat. macis, caryophill. ana ℥ß. Contundantur in mortario, & malaxentur cum ol. Lumbricorum, poſteà includantur ventri anſeris, qui benè conſuatur, ne quid effluat, in veru aſſetur. Pinguedo exſtillans excipiatur vaſe aceto ſemipleno, eâque illinantur partes affectæ.

Efficaciùs operabitur, ſi uſurpetur in ſequentem modum.

℞. Pinguedinis prædictæ ℥vi. Oleor. ceræ, nucis moſchat. & ſalviæ arte chymica extractorum, ana ʒij. Miſce, fiat linimentum.

Poſt inunctionem partes convulſæ contegantur pelle arietis adhuc calente: & cum refrixerit, ſi novarum non ſit copia, recaleſcat Oleo anethino, aut ſimili valdè calente.

Utiliter etiam parti convulſæ adhibentur pulmones vervecini calentes, tum etiam pulli columbini, catuli, galli, gallinæ per medium ſectæ.

Pars etiam affecta in intima bovis aut vervecis aut majoris alius animalis, recens cæſorum immittitur & ibi tamdiù detinetur, quamdiu animal calet.

Balnea ex decocto herbarum cephalicarum etiam conveniunt addita olei tertiâ parte, vel inunctis mox à balneo partibus convulſis.

Alii hoc Emplaſtrum commendant.

℞. Colophoniæ ℥ij. Reſinæ, picis navalis, ana ℥j. Thuris, maſtiches, ceruſſæ, ana ℥ß. Sanguinis draconis, ſalis communis, ſalis Ammoniaci, Terebinth. ana ʒij. Ceræ novæ ℥ij. Vitrioli albi ʒij. Matris perlarum ℥i. Lapidis magnetis ℥ß. Succini flavi. ʒiß. Ol. ovor. roſ. ana ʒij. Fiat ſecundùm artem Emplaſtrum, quod alutæ inductum imponatur.

Præſtantiſſima vero ſunt balnea ſulphurea, in diuturnis præcipuè convulſionibus. Conveniunt etiam balnea ſicca ſeu vaporoſa ex decocto Salviæ, roriſmar. ſtæcados, chamæp. origani & ſimilium cum vino albo lapidibus ignitis, aut ſcoriis ferri ignitis infuſo.

Optimum etiam eſt fovere occiput & cervicem aqua vitæ calente.

Penotus ſequens linimentum mirè prædicat, ad convulſionem brevi tempore diſſolvendam.

℞. Ol. terebinth. ℥. ß, ol. caryophill. gutt. vj. mucaginis bryoniæ q. ſ. ad conſiſtentiam linimenti. Miſce, inunge locum affectum cum radice ſui nervi.

Alii oleum ſeù ſpiritum ſalis cum oleo terebinthinæ ceræ, chamæmeli & ſimilium commixtum, membra convulſa citò reſtituere aſſerunt.

Linimentum ſequens eximiæ eſt efficaciæ.

℞. Butyri rancidi, & laridi veteris, ana quart. i. bdellii, ammoniaci, ana ℥. j. myrrhæ, caſtorei. an. ℥. ij. flor. ſtæchad. & anthos, an. P. i. nucis moſchat. & garyophyl. an. ℥. i. catum parvum exenteratum, excoriatum, & in fruſta diviſum. His infarciatur Anſer, & conſuatur, ac torreatur in veru. Primus qui ſtillabit ſuccus magis aqueus abjiciatur; ſecundus verò pinguior, colligatur in vaſe aqueo ſemipleno, eoque illiniantur partes convulſæ & tota dorſi ſpina.

Interdum verò dolor ita intolerabilis ſentitur, ut ad eum priùs cura dirigenda ſit, illi igitur convenit ſequens linimentum.

℞. Olei Violacei, lilior. & chamæmeli. an. ℥. i. ß. olei amygdalarum dulcium, maſtiches, & roſac. an. ℥. Miſce inungatur pars affecta. Si potentiùs agendum ſit, paretur ſequens Balneum.

℞. Rad. altheæ, & liliorum, an. ℔ß. fol. malvæ, violariæ, origani, ſalviæ, abſinthii, an. M. ij. ſem. lini & fœnugr. an. ℔.j. Decoquantur

quantur prò balneo, in quo diù non immoretur æger. Sed dolore ſedato confeſtim egrediatur; ſufficiet autem partes convulſas tantùm immergere.

Alii parant balneum ex oleo puro, & ſi æger ſit dives, in eo decoquunt Vulpem unam, aut alteram.

Dum hæc fiunt, cerebri expurgationi incumbendum eſt, apophlegmatiſmis & errhinis, ſuis capitibus deſcriptis.

Tum etiam eadem pars roboranda eſt opiatâ cephalicâ, aqua apoplectica, theriacali, aut alia earundem virium.

Rondeletius de aqua ſua hirundinum hæc habet. Aqua ex hirundinibus & caſtoreo parata, exhibita convulſionem à repletione ſubito ceſſare facit. Ejus deſcriptio eſt in cap. de Epilepſia apud Authorem dictum.

Lazar. River. Praxeos Medic. libr.1.p.17.

Quod ſpectat ad curationem, ejuſmodi affectionum ſpaſmodicarum, quæ in fœminis, aut viris à cauſa morbifica nervorum origines obſidente, procedunt. *Prima indicatio* erit morbi fomitem ſubtrahere, ſcil. impedire, quominus ſanguis particulas heterogeneas, aut in ſe genitas, aut aliunde à viſceribus acceptas, capiti affigat. In hanc rem evacuatio & per catharſin & per phlebotomiam niſi aliquid contra indicat, inſtituta, commode adhiberi ſolet.

Vomitio ſæpiſſime juvamen præſtat, quare emetica ex infuſione croci metallorum, vel ex ſale vitrioli aut vino ſcillitico ab initio propinentur. Dein propediem ſanguinis detractio aut phlebotomia in brachio, aut hirudinum ſuctu è venis ſedalibus celebretur, dein poſtea lenis purgatio aut pilulis, aut apozemate ſolutivo inſtituatur, & tempeſtivè repetatur.

℞. Pilul. è ſuccino Cratonis vel Tartarearum Bontii ʒij. reſin. Jalap. gr. xvi. Caſtorei ℈j. Olei roriſmarini vel ſuccini, ℈ß. Gummi Ammoniaci ſolut. in aq. hyſtericæ q. ſ. f. Pilulæ 16. ſumantur quatuor die quolibet ſexto aut ſeptimo.

℞. Rad. Polypodii qu. Lapathi acut. præp. Chereſolii ana ʒvi. Pæoniæ maris ʒiij. Fol. Betonicæ, chamædryos, chamæpityos, verbenæ, Veronicæ maris an. M. j. Sem. carthami, bardanæ an. ʒ ij. Coquantur in aqu. fontan. ℔ iv. ad medietatem, adde vini albi ℔ j. Coletur in matracium, cui imponatur folior. Sennæ opt. ℥j. Rhabarbari ʒ vi. Turbith. Gummoſi ℥ß. Epithymi, ſantal. citrini an. ʒ ij. Salis abſinthii, cochleariæ an. ʒj. Flavedinis cortic. Aurantii ʒ ij. Digerantur clauſæ, in calore arenæ per horas 12. Colatura uſui ſervetur: edulcoretur (ſi opus ſit) cum ſ. q. Syrupi Auguſtani, vel è cichoreo cum Rhabarbaro. Doſis ℥ vi. Semel aut bis in hebdomade.

Singulis diebus quibus à purgatione vacat, remedia cerebrum corroborantia, quin & ſpiritus animales, à copula heterogenea ſuſcipienda, aut ab exploſionibus iracundis, vindicantia, exhibeantur. De quibus tamen juxta ægrotantis temperamentum, corporis habitum, & conſtitutionem delectus quidam inſtituatur: nam gracili corporis habitu, & ſanguini fervidiori præditis medicamenta minùs calida, quæque ſanguinem haud ſuprà modum exagitent, propinari debent: è contra phlegmaticis, obeſis, quorum urina tenuis & aquoſa eſt, atque ſanguis hebetiùs circulatur, viſceraque infarciuntur; remedia calidiora, & humores inſigniter fermentare apta deſignentur. In priori caſu ad hunc modum præſcribatur.

℞. Conſervæ flor. Betonicæ, Tamariſci, pæoniæ maris an. ℥ j. ſpec. diamargarit. frigid. ʒiß. Pulv. rad. pæoniæ, & ſeminis ejuſdem ana ℥ j. Corallii rubr. præpar. ʒ ij. Vitrioli Martis ℈ ij. Salis abſinthii ʒ ij. cum ſ. q. Succi Aurantior. f. Electuar. Capiat bis vel ter in die, ſuperbibendo hauſtulum Julapii infrà præſcripti.

℞. Corallii rubri cum Succo Aurantiorum in marmore, aut mortario vitreo triti, & exſiccati ℥ß. Pulv. viſci q. rad. pæoniæ maris an. ʒ ij. Sacchari perlat. ʒ iij. F. Pulvis Doſis ℈j. ad ʒß. bis vel ter in die.

℞. Specier. diamargarit. frigid. ʒ ij. Salis abſinthii ʒ iij. Rad. Aronis pulv. ʒj. Miſce, f. pulvis, dividatur in viginti partes, ſumatur doſis manè & hora quarta.

℞. Pulv. rad. Petaſitidos ℥j. doſ. ʒß. ad ʒj. bis in die.

℞. Folior. bardanæ, ari an. M. vi. inciſa, & ſimul miſta deſtillentur. Doſis ℥ij. ad iij. bis vel ter in die poſt doſin Electuarii, aut pulveris.

℞. Hujus aquæ deſtillatæ ℔ ij. Chalybis noſtri præparat. ʒ ij. Miſce in phiala, ſumantur eodem modo.

℞. Aq. Jugland. ſimplicis, Ceraſorum nigr. an. ℔ß. Limacum ʒ vi. Syr. flor. Pæoniæ maris ℥ ij. doſis ℥iß. ad ij. eodem modo.

℞. Raſur. Eboris, C. Cervi an. ʒ iij. Rad. Chereſolij, bardanæ, valerianæ an. ℥ß. Folior. Betonicæ, chamæpityos, ſcolopendrij, ſummitat. Tamariſci, an. M. j. corticum Tamariſci ſolani lignoſi an. ℥ß. Coquantur in aq. fontanæ ℔ iv. ad tertiæ partis conſumptionem, adde vini albi ℥ viii. Coletur in lagenam, cui imponatur folior. Beccabungæ, cardamines an. M. j. f. infuſio tepida, & clauſa per horas quatuor, colatura ſervetur in vitris occluſis. Doſis ℥ vi. bis in die, poſt doſin medicamenti ſolidi. Interdum tali Apozemati infundantur chalybis noſtri ʒij. & ſumantur eodem modo.

Tempore æſtivo aquar. acidularum uſus convenit; in earum defectu noſtræ artificiales ſubſtituantur.

Quod ſi ob rationes ſuprà citatas, medicamenta calidiora indicantur, juxta methodum ſequentem procedere licebit.

℞. Conſervæ anthos, flavedinis aurantij, Limonij, an. ℥ij. nucum Jugland. & Myrobalanor. condit. an. n. ij. Ligni Aloës, Santali citrini, rad. ſerpentariæ, contrayervæ, Angelicæ, ari an. ʒj. cum ſ. q. Conditurae nucum Juglandum f. Electuarium, ſumatur bis in die q. Nucis moſchat. ſuperbibendo doſin liquoris appropriati.

℞. Rad. Pæoniæ maris, Angelicæ, Corallij rubri præpar. an. ʒij. Sacchari ſolut. in aqu. limacum, & ad tabulatum cocti ℥ vi. Olei ſuccini rectificatiſſimi ʒß. S. a. f. Tabulæ, ſingulæ pendant circiter ʒß. una aut altera ſumatur bis vel ter in die, ſuperbibendo doſin liquoris appropriati.

℞. Rad. Serpentariæ Virginianæ, contrayervæ, Valerianæ an. ʒ ij. Corallij rubr. præpar. Margarit. an. ʒj. Cort. Winteran. rad. dictamni

Critici an. ʒj. Vitrioli Martis, ſalis abſinthii an. ℥ i ß. Extract. Centaurij ʒ ij. Ammoniaci ſolut. in aq. hyſtericæ q.ſ. f. maſſa pilularis. Sumantur quatuor pilulæ mane & hora quarta p. m.

℞. Spir. C. Cervi, aut fuliginis, vel ſanguinis humani, vel ſalis Ammoniaci q. ſ. Sumantur gutt.10. ad 12. mane, & veſperi in cochleari Julapij, ſuperbibendo hauſtulum ejuſdem.

℞. Folior. Betonicæ, verbenæ, ſalviæ, cardaminæ, ari, bardanæ an. M.ij. Jugland. viridium n.10. cortices 6. aurantiorum & quatuor Limonum, cardamom. cubebar. an. ℥j. concilis; & contuſis affunde ſeri lactis e pomaceo, aut vino albo facti ℔vi. deſtillentur ſ. a. doſis ℥ij. vel iij. bis in die poſt doſin medicamenti ſolidi. Hujus ℔ ij. adde Chalybis noſtri ʒ ij.

℞. Aqu. Lumbricor. limacum an. ℥ vi. Jugland. ſimplicis ℥ iv. Raphani compoſit. ℥ ij. Sacchari albiſſimi ℥ ij. f. Julapium. Doſis cochlearia 4. vel 6. bis in die poſt doſin medicamenti ſolidi.

℞. Millepædum mundator. ℔j. Caryophyll. concis. ℥ß. Superaffunde vini albi ℔ij. deſtillentur in cucurbita vitrea, doſis ℥ißbis in die.

Pauperioribus, per remedia faciliùs parabilia ad hunc modum conſulatur.

℞. Conſervæ folior. rutæ cum æq.p. Sacchari factæ ℥vi. Sumatur quantitas nucis moſchat. bis in die ſuperbibendo decoct. ſem. & rad. bardanæ in ſero lactis cum vino albo parat.

Vel paretur conſerva ex foliis Arboris vitæ cum æquali parte ſacchari, doſis ℥ß. ad ʒj. bis in die.

℞. Pulveris Millepedum præpar. ʒ iij. Sem. ameos ʒj. f. pulvis, dividatur in 10. partes, ſumatur doſis bis in die, vel aſellis 12. contuſis cum vino albo affuſo, exprimatur ſuccus, f. hauſtus, ſumatur bis in die.

Intereà dum hæc remedia intus ſumuntur, convenit interdum veſicatoriis in nucha, & pone aures applicatis ulcuſcula excitare; ita namque ſeroſi & acres humores à capite plurimum emulgentur: porro ſternutatoria & apophlegmatiſmi non raro juvamen inſigne præſtant. Sanguinis detractio e venis ſedalibus aut è pede aliquoties iterari debet, quin & urgente affectu, Emplaſtra, vel Cataplaſmata plantis pedum utiliter adhibentur. Juvat etiam circa ſuras & femora epiſpaſtica admovere. *Thom. Williſ. de morb. convulſ. cap.5.*

Spaſmus, ſeu Contractio, & Convulſio, Celſo Nervorum diſtenſio dicitur; intelligiturque morbus ille quo membra, præſertim muſculoſa, & nervis referta, contracta ſimul, rigida, & immobilia obſervantur. Differt autem convulſio à depravatis illis motibus, qui plerumque Epilepſiam comitantur ut propterea *Epileptici* dici ſoleant, aliis *Spaſmodici*, & *Convulſivi*; quoniam in his dum membra retrahuntur, varie contorquentur, & concutiuntur; Quamobrem differunt à Tremore, in quo motus membri ſpontis ſuæ eſt, fitque ſemper uniformis ſursùm, deorſum; ſecùs, qui motus convulſivi dicuntur, ſunt diſpares, inæquales, inordinati, & varii.

Spaſmus, alter Univerſalis, toti corpori contingens; alter Particularis, alicui tantùm membro. Sub univerſali, comprehenduntur Tetanos, Emproſthotonos, & Opiſthotonos, in quibus ſcilicet corpus adeò arcte occupatur, ut flecti haud poſſit. In Tetano autem æquali robore in utramque partem anteriorem, & poſteriorem intenditur. In Emproſthotono ſolùm in anteriora curvatur. In Opiſthotono demum ad poſteriora tantùm. Has omnes Convulſiones Celſus Rigores appellavit. Particularis adhuc multiplex eſt, pro partium contractarum diverſitate. Unde Spaſmus Cynicus, faciei: Strabiſmus, oculorum: Triſmus, muſculorum mandibularium: Riſus ſardonius, labiorum: Satyriaſis, penis, Convulſiones appellantur. Huc reducitur ſpaſmus ille, quem Græci *σπασμὸν φυσώδη*, & Itali *Cramſum* dicunt, vulgo Neapoli *Granco*, contingens plerumque tibiis, earumque ſuris cum maximo dolore; cumque à flatibus oriri putetur, idcircò Medicorum plurimi *Flatulentum* illum nuncupant.

Creditum eſt Antiquis cujuſcumque ſpaſmi cauſam, vel ad Repletionem, vel ad Inanitionem pertinere, authoritate Hippocratis *6. Aph.* 39. dicentis *Convulſio fit vel ex repletione, vel ex inanitione*: Cujus ſententiam ſequutus Galenus *in Comm.* tradit exemplum à chordis, loriſque petitum, quæ tùm in humidiori, tum in ſicciori aeris conſtitutione adducuntur, & contrahuntur. Quod etiam confirmat 5. *Aph.* 1. *Sicut enim*, inquit, *foris videmus lora, & chordas tendi, ubi vehementiùs exiccantur, aut multa madent humiditate; ſic & in corporibus animalium, par eſt fieri non raro convulſionem.* Quamquam hoc loco meminit Galenus alterius cauſæ, quam ad vellicationem, & morſum oris ventriculi, nervis plurimis referti, retulit. Et 12. *meth. cap. ultim.* aliam cauſam addidit, videlicet intenſum frigus, quale glaciei.

At pluribus, haſce cauſas convellere nititur Thomas Eraſtus *diſput. de Convulſione*; & ſua etiam oratione proſequitur Sennertus *in Inſtitutionibus Medicis*, ubi omnes Veterum de hac re opiniones, refert, & exagitat. Ipſe vero Eraſtus neque muſculos, neque nervos convulſionis cauſam ſubire exiſtimans, tandem concludit in hoc affectu cerebrum principaliter affici à re aliqua mordaci, & vellicante, modo nondùm ſatis perſpecto. Et Sennertus depravatos muſculorum motus convulſivos dictos fieri quidem à vapore, vel humore tenui, ſeroſo pravo, & maligno, nunc hujus, nunc illius nervi principia vellicante; Convulſionem verò ipſam, nonniſi ab humore in cerebri meditullio nervorum origine pertinaciùs hærente, hancque continenter ſtimulante opinatur.

Quandoquidem inter plurima, quæ obſtare videntur Hippocratis doctrinæ, ſpeciale illud afferri ſolet non commodè diſtingui poſſe à Paralyſi convulſionem, ſi ab humore replente, ac obſtruente, hæc pariter oriretur; propterea Riverius huic ſe putans difficultati ſatisfacturum, inquit, Paralyſim fieri ab humore pituitoſo puro, & impermiſto, qui partes potiùs relaxet, quàm diſtendat; Convulſionem verò, ab eodem humore, at pluribus flatibus conſociato, à quibus nervi, & muſculi tendantur, ac verſus ſuam originem contrahantur.

Paracelſus, & Helmontius peculiarem vitam maſculis attribuunt, eo quòd poſt mortem aliquis adhuc in ipſis motus remaneat, ſicuti in caudis, & partibus inſectorum reſectis experimur. Hinc convulſionem quamcumque putat Hel-

Helmontius ex naturali ſenſu, motuque eorundem muſculorum, etiam aliquandiù poſt interitum ſuperſtite, procedere, concitato tamen illorum ſpiritu. Quamobrem *de lithiaſi c.9. n.128.* concludit: *omnem ſpaſmum eſſe Blas vitale muſculorum ex Archeo innato ſuſcitatum, cujus occaſio eſt malignum aliquod irruens in Archeum, muſculorum vita inſidians.* At verò Hermeticorum alii Mercurium ſale acido imbutum, hujus morbi cauſam aſſignant.

Muſculorum cum Tendinibus inflationem, amplificationemque inductam à flatu, à ſpiritibus, vel ab humoribus, convulſionis cauſam exiſtimat Gerardus Blaſius *in ſua Therap. ſpeciali.*

Williſius licet partium nervoſarum irritationes, leviores ſpaſmos afferre poſſe concedat; graviorum tamen originem conſtituit, crebras, vehementeſque exploſiones ſpirituum, animalium à particulis diverſi generis maximè activis, atque nitro ſulphureis, potiſſimùm è ſucco nerveo ſuggeſtis, in nervos adjunctoſque muſculos; unde pari ratione id accidere arbitratur, ac ex accenſo pyrio pulvere in bellicis Machinis, eoſque ideò vehementer violenterque expandi, contrahi, & exagitari.

Denique Sylvius Leboë in ea perſiſtit ſententia, ut putet unicam convulſionis cauſam eſſe humorum acrimoniam, quæ membranaceas cerebri, cerebelli, & ſpinalis medullæ, nervorumque omnium partes ità vellicet, & malè afficiat, ut ſubindè conſequatur impetus ſpirituum animalium in muſculorum fibras, adeoque ſpaſmus, ſeu convulſio. In cujus opinionis argumentum multa affert, quæ idipſum ſuadere videntur, ſed potiſſimùm hiſtoriam memorat Caroli IX. Galliarum Regis à Paræo relatam, atque alteram cujuſdam Chirurgi Amſtelodamenſis, qui ex punctis nervis convulſiones graviſſimas paſſi ſunt.

Illud autem animadvertendum occurrit, haudquaquàm perpetuo cerebrum, cerebellum, ſpinam, & nervos affici oportere, ut membra convellantur; cùm aliquandò abſque proxima cerebri, & nervorum læſione convulſiones accidant, ut accuratiſſimè notat Helmontius, ſed ſatis eſt ſi muſculi, illorumque fibræ carneæ afficiantur. Neque inſuper cum nervi punguntur aut aliter læduntur, ſpiritus animales (quos fingere non eſt neceſſe) in vehementem, ac tumultuarium motum credendum concitari; cùm hæc, & alia quæ his affectibus accidunt ſymptomata, à ſola fibrarum contractione, & liquoris nervorum depravatione oriri poſſint; undè eſt ut nervi puncti convellantur, cæſi vero minimè; quia ex punctione aliæ ab aliis fibræ inæqualiter flectuntur, retrahunturque; in cæſura verò æquè complicantur, laxantur, aut retorquentur.

Quæ ex Anatome hactenùs licuit obſervare, cerebrum, ejuſque meninges, plexus, ſpinalem medullam, nervos, diaphragma, ventriculum, inteſtina, renes, ureteres, aliavè viſcera affecta in hac ægritudine deſignarunt, à ſero acri, ſanie, pure, abſceſſu, ulcere, inflammatione, veneno, vermibus, calculis, lotio diutiùs retento, lochiis ſuppreſſis cum placenta uterina, aliiſque ſimilibus; ut meritò exiſtimet Helmontius omnem, & quamcumque corporis partem ſenſu præditam, poſſe convulſiones ſubire, ſi nimirùm à re vellicanti, & acri ſtimuletur. Sic pariter ab uſu Hellebori, aliuſve cathartici, à frigore nimio, à cauſtico medicamento, à vulnere capiti inflicto, à punctura nervi, ab acuto odore, luxatione, ſubito terrore, vehementi animi paſſione, ictu venenato, aliiſque innumeris, convulſiones, motuſque depravatos eſſe paſſim teſtantur hiſtoriæ.

Quamvis autem abſtruſa nimis ſit cauſæ hujus inveſtigatio, ut illam omnino deſperaverit Averroës, nullo tamen plane negotio Morbus ipſe cognoſcitur, atque à cæteris diſtinguitur: etenim eo partes primùm irregulariter moventur, & contrahuntur; mox vero obrigeſcunt, & nec flecti, nec extendi poſſunt; dolor tamen plerumque illas excruciat: quare facilè à Paralyſi, ſeu Reſolutione internoſcetur. Cæterùm tetanus, emproſthotonus, & opiſthotonus ex ſupradictis facilè dignoſcuntur; ſicut etiam ſpaſmus cynicus, ſtrabiſmus, & reliqui, de quibus infrà.

Periculoſa eſt, & lethalis hæc affectio, eoque magis, quò plures, vel omnes ſimul partes convelluntur a cerebri vitio. Hippocrates 5. *Aph.* 1. Convulſionem ex helleboro lethalem eſſe ſcribit; ſicut pariter ex vulnere *text.* 2. atque à ſanguinis profluvio *text.*3. & 7. *Aph.* 9. itemque ex nimia purgatione, atque ex ebrietate *eodem* 5. *Aph. text.* 4. & 5. & 7. *Aph.* 15. Similiter *ab Ileo vomitus, ſingultus, convulſio, aut delirium, malum* dicitur 7. *Aph.* 10. Malum quoque in fluxu muliebri, *ſi convulſio, & animi defectus adveniat,* 5. *Aph.* 56. Atque etiam *ſi in acutis febribus convulſiones, & circa viſcera dolores vehementes* fiant, 4. *Aph.* 66. necnon ex ſomnis timores & convulſiones *text.* 67. Si præterea diuturnam vigiliam conſequatur 7. *Aph.* 18. Et æſtum immodicum *text.* 13. In febre verò non intermittente. *Si labrum, palpebra, vel ſupercilium, vel oculus, vel naſus pervertatur, vel non videat, vel non audeat, jam debili exiſtente corpore, mors proxima eſt.* At de Tetano ſpeciatim adnotat, intra quatriduum interimere, poſt hoc tempus vero incolumes ægrotantes evadere 5. *Aph.* 6. & *lib. de judicat.* Mulieri autem utero gerenti, ſi Tetanus ſuperveniat, facit abortum 7. *Aph.* 27. Convulſio demùm, quæ phrenitidem ſequitur, lethalis dicitur Aëtio *tetrab.* 2. *ſerm.* 1. *cap.* 131.

At contra melius ſperandum ſi convulſioni febris ſuperveniat 2. *Aph.* 26. Nam *qui à convulſione aut diſtentione nervorum tenetur, febre ſuperveniente, liberatur* 4. *Aph.* 57. *A quartana capti non admodum convulſionibus corripiuntur* 5. *Aph.* 70. *Si vero prius capiantur, & quartana ſuperveniat, liberantur.* Et *lib. de judicationibus in fine. A convulſione, aut diſtentione nervorum vexato, febris accedens, ſolvit morbum; & ſi à febre detentum convulſio corripiat, ſedatur febris eadem die, aut poſtridie, aut tertia die.* In ulceribus autem, *ſi tumores appareant, non admodum ægroti convelluntur, neque inſaniunt. Verum his repente evaneſcentibus, illis quidem, quibus à tergo convulſiones, & tetani fiunt: quibus autem à fronte, inſania, vel dolor lateris acutus, vel ſuppuratio, vel difficultas inteſtinorum, ſi tumores ſint rubicundi* 5. *Aph.* 65.

Quæ adverſus hunc morbum à Medicis commendantur, plurima ſunt. Hippocrates *lib.* 3. *de Morbis* in Tetani medelam hæc commemorat: *Catapotia ex pipere, & veratro nigro devoranda dato, & juſculum volucrium pingue calidum: inducenda*

cendæ ſunt etiam multæ ſternutationes, & fomenta adhibenda, & partes dolentes calido oleo, & multo, & ſæpè illinantur. In Opiſthotono verò ſpecialiter aquam frigidam plurimam ſuperinfundi docet, contectis poſtea partibus veſtimentis tenuibus, puris, & calidis: quod remedium etiam in Tetano convenire ſubdit; unde *Aph.* 21. *lib.* 5. ſcribit: *In Tetano ſine ulceratione, juvene bene carnoſo, æſtate media, frigida aqua multa perfuſio calorem revocat: calor autem Morbum ſolvit.* Inſuper *lib. de Internis affectionibus in fine* Linimenta calida inſtituit, & ad ſudorem patientis corpus diſponendum monet; intereà verò mulſam tepidam, & vinum album quàm jucundiſſimum, multum bibendum eſſe.

Quoniam vero a pleriſque putatur ſpaſmus quilibet, vel à Repletione vel ab Inanitione progigni; propterea quem ex Repletione, & præſertim à craſſis ſuccis ortum credunt, evacuantibus, & attenuantibus medicamentis curandum aggrediuntur; at ex inanitione, per febrim ardentem, aut hecticam, immodicas evacuationes, & ſimiles; humectantibus impinguantibus & nutrientibus.

Ab his, qui convulſionem opinantur à pravo, & irritante humore excitari, Medicamenta ad illius remotionem correctionemque diriguntur. Et Sennertus quidem Idiopathicam convulſionem tollere conatur miſſione ſanguinis, ſi is fortaſſe abundare videatur; Sin minus, cucurbitulis cum ſcarificatu, authoritate Æginetæ: mox purgante medicamento utitur, & clyſteribus acrioribus; Tandem ad Topica devenit per lituras ex pinguedine animalium, oleo philoſophorum, juniper. laur. rut. terebinth. lumbric. terreſtr. Adhibet quoque balnea etiam vaporifera, & ſulphurea. Interea tamen intrinſecus aſſumenda commendat caſtoreum cum mulſa, vel ejuſdem caſtorei eſſentiam in aqua ſalviæ, & aquam hirundinum compoſitam, præter alia, quæ apud eundem legi poſſunt. In Sympathica vero, ſi ex conſenſu ventriculi, neglecto vomitu a Galeno commendato, niſi ab æruginoſa bile fiat, potiùs utitur pilulis per alvum ſubducentibus, aut clyſtere acri. Si ab utero, remediis eundem repurgantibus, memoratis à Galeno 6. *de loc. aff. cap.* 5. Si ab ictu venenato, Alexipharmacis. Si à vulnere, vel punctione nervorum, quibus phlegmone præcavetur, & vulnus conſolidatur, abſterſa ſanie, ſedatoque dolore: & ſi opus ſit, ſecto adhuc nervo, terebratoque cranio, ſi meninges malum invaſerit. Si poſtremò fiat à flatibus, illos diſcutientia affectæ parti adhibet. Huic methodo inhæret quoque Gerardus Blaſius.

Apud Paracelſum, & Helmontium nihil peculiare eſt, quod ad ſpaſmi curationem pertineat; niſi quod oleum Terebinthinæ calidum commendant, cùm ille vulnera conſequitur. Verùm Petrus Jo. Faber ſententiam eandem ſequutus, huic morbo occurrit, cathartico antim. deinde partem convulſam illinit eſſentia ſalviæ, oleo ceræ permiſta, iterato etiam, ſi opus ſit, eodem cathartico.

Sicut à Williſio varius fomes proponitur, undè convulſiones, & convulſivi motus oriantur; ita in illius ſubſtractionem plurima admittuntur, ſed præcipuè, Phlebotomiæ, cathartica, emetica, cæteraque in Epilepſia memorata. Quoniam verò ad hos affectus revocat Hyſtericam, & ſcorbuticam affectionem, extremam ſaltationem à morſu (ut creditur) araneæ Tarentinæ, Choream S. Viti, aliaſque ægritudines; his quoque ſpeciatim occurrere adnititur medicamentis antihyſtericis, & antiſcorbuticis dictis, quæ fuse idem Auctor commemorat.

Poſtremò Sylvius Leboë pro varietate cauſarum, quas ſpaſmum inferre poſſe ſuſpicatur, variam quoque exhibet medendi rationem. Primùm autem fuſa oratione proſequitur hiſtoriam & curationem inſtitutam à Paræo in Carolo IX. Galliarum Rege ex nervi punctione; mox huic medendum ſubdit oleo terebinthinæ calenti cum ſpiritu vini, Et ſi his nec dolor, nec convulſio deſinat, omninò reſcindendum eſſe nervum ſuadet. Ex contuſione, & fractura Cranii, Terebræ uſum adhortatur, ſuperimpoſito deindè oleo Terebinthinæ cum ſpiritu vini. A combuſtione, commendat oleum expreſſum è nucibus juglandibus, & ſeminibus Rapæ: itemque Ceruſam, aut minium in aceto ſtillatitio ſolutum, atque inſtar linimenti cum oleo redactum. Ab acrimonia demùm humorum conferre exiſtimat Thermas ſulphureas, vel balnea arte parata ex ſale tartari in calcem redacti, cum ſulphure ritè permiſto, & in congruenti quantitate aquæ diluto. Prodeſſe etiam putat olea, & axungias præſertim humanas, & anguillarum, quibus affectæ partes liniantur; necnon fomenta, emplaſtra, & cataplaſmata ex herbis calefacientibus, ſale volatili, & oleo abundantibus. Intrinſecùs verò ſudorifera ſale etiam volatili prædita, maximèque ſpiritum Tartari cum aqua theriacali, aut vini ſpiritu puriſſimo permiſtum; omiſſis acidis, quæ convulſis nocua omninò dicuntur.

Propria demùm in his affectibus medicamenta recenſentur, præter antiepileptica ſuperiùs memorata, Plantæ omnes in aquis creſcentes ex Petræo; præſertim autem Nymphæa, itémque Mandragora, Napellum, faba inverſa; Ægineta Acanthi radicem, & ſpinæ albæ ſemen magnifacit. At præſtat uti caſtoreo, ejuſque eſſentia cum aqua ſalviæ. Thomas Williſius præter alia plurima, hæc faciliùs parabilia uſu approbat; Nempe *pulv. millep. præpar.* ℨ iij. & *ſem. ameos* ℨ j. *divid. in* 10. *partes*; & binas exhibet in ſingulos dies.

Itemque *Aſell. xii. contund. ac ex vino albo effuſo exprim. ſucc. & f. hauſt. bis in die.*

Externè verò contuliſſe viſa ſunt olea, & linimenta ex adipe vulpis, catellorum, muſtelæ; ſicut etiam ex lumbricis, terebinthina, caſtoreo, galbano, ammoniaco, anetho, liliis. Horſtius affirmat nervoſas, & muſculoſas partes emplaſtro oxycroceo roborari. Et Daviſſonius laudat oleum Terebinthinæ, ſuccini & ex lateribus elicitum: ex quibus ſequens linimentum componit Rolfinchius ſpinæ admovendum. *Unguent. Martiat.* ℥ j. *Aregon.* ℨ ij. *ol. vulp. & terebinth. ſingul.* ℨ ß. *ſtillat. ſuccin.* ℈ j. *roriſmar.* ℈ ß.

Apud Riverium in Obſervationibus communicatis teſtatur Pachequus hoc alio juvenem toto corpore convulſum ſtatim expeditè ambulaſſe, eſſeque remedium divinum; idque habet *butyr. rancid. & larid. veter. ſingul. quart.* j.

bdell.

bdell. & ammoniac. ſingul. ℥ j. *myrrhæ, & Caſtor. ſingul.* ʒ iij. *flor. ſtæchad. & anth. ſingul. p. j. nuc. myriſticæ, & caryophyll. ſingul.* ʒ j. *catum parvum exenteratum, excoriatum, & in fruſta conciſum. His infarciatur anſer, & conſuatur, ac torreatur in veru. Primus qui deſinet ſuccus, abjicitur, ſecundus colligitur in vaſe aceto ſemipleno, quo liniatur ſpina cum partibus convulſis.*

Simile huic eſt aliud, quòd deſcribitur à Foreſto. Anſer pinguis eviſceratur, atque in eo minutim inciſus imponatur felis cum larido, myrrha, & thure conſutus, inque veru torreatur, vaſe aceto pleno ſuppoſito; prima pinguedo deſtillans abjiciatur, ſed quæ paulò poſt extillat uſui reſervetur. Poſteà Anſer bulliat in eodem aceto, & pinguedo ſupernatans ſeparetur, & cum prima commiſceatur, quâ convulſa membra inunguntur. Ex Gatinariam quendam curaſſe refert, cui pedes convellebantur, neque diſſimili ſucceſſu in aliis uſum. Addit inſuper ſe vidiſſe quoſdam à dolore liberatos ſolo balneo olei communis cum decocto vermium terreſtrium.

Laudat & aliud Penotus; quod habet *ol. Terebinth. vel olei alb. baſ.* ℥ ß. *ol. caryophyll. gutt. vj. mucilagin. bryoniæ q. ſatis ut fiat conſiſtens linimentum, quo calido partes inunguntur.*

P. Bayrus in filio Ducis Sabaudiæ uſus aliquando fuit ol. viol. decentet calido ſupra cervicem inſtillato.

Quod ſi convulſio ſit ex vulnere efficaciſſimum eſt oleum lavendulæ ſtillatitium, tàm interne ad guttas aliquot, quàm externe parti vulneratæ, vel nervo puncto adhibitum. Extollit etiam Mynſicht ſuum balſamum polycreſtum itemque balſamum, & unguentum ſpaſmaticum, ſi his membra affecta, & ſpina foveantur. At ex veneno, vel ictu venenato, refert Petræus mirificè illius vim infringere ſcabioſam uſtam cum vitello ovi, & pauxillo theriacæ mixtam, & ſuperpoſitam.

Convulſiones epilepticas à malignitate humorum creditas curavit Riverius in puero decennali, promoto primùm vomitu, & alvi dejectione, mox vero exhibito oleo ſuccini, & ſpiritu vitrioli ſingul. ad gutt. v. in aqua betonicæ; ac poſtremo potione alexipharmaca roborante cum bezoardico joviali. A cæteris cauſis inductas, remotione, correctioneque earundem, prudens Medicus pro re nata moderabitur.

Pro Coronide addendum Tincturam florum hyperici Tremori manuum, aliarumque corporis partium ſpecialiter conferre ex Franciſc. Deckers. Capitis Tremores in ſenibus curari ſcribit Borellus fimo Pavonis ad ʒ j. in ſufficienti quantitate aquæ vitæ ſoluto, & ter matutinis horis aſſumpto. Platerus ſingulare remedium habet electarium *Orvietanum* dictum. Teſtaturque Foreſtus ſibi à fide digno Pharmacopæo communicatum eſu cerebri Leporis aſſati Aurificem quendam Bruxellenſem à Tremore incolumem evaſiſſe. Et Bayrus mirabiles prædicat has pilulas, in quibus ſunt: *Caſtor. pyrethri, & cinnam. ſingul.* ʒ iij. *pulp. colocynth. & ſerap. ſingul.* ʒ iv. *hiera picra* ʒ v. *hac liquore convenienti excepta rediguntur in maſſam.* Doſis ʒ j. *vel* ℈ iv.

Intereà tamen vult aſſumi bolum ad magnitudinem nucis ex his pulveribus concinnatum, ſingulo mane: certò enim convaliturum ægrum, inquit. *Myrobal. nigr.* ʒ vj. *ſab.* ʒ ij. *olib.* ʒ iv. *Cyper. coſt. & calam. arom. ſingul.* ℈ iv. omnia in pulverem redacta cum paſſulis commiſcet.

Extrinſecùs vero plurimùm conferre monet idem Foreſtus lotionem ſæpiùs iteratam ex urina pueri, vel propria. Si ex Mercurio tremor accidat, ſalutare dicitur decoctum radicis enulæ epotum, & ſulphur ſolare antimonii, vel cinnabaris ejuſdem; externe verò unguentum pretioſum ex Auro Zacuti, atque aurum ipſum ex obſervatione Riverii, & Thom. Bartholini. Cæterùm ad Tremorem ob languorem Nervorum, & ſucci nervei reſolutionem commendatur eſſentia florum anthos, & ambræ griſeæ, Aqua vitæ Matthioli, tinctura alchermes, oleum cinnamomi, ſpiritus formicarum, ſeu elixir magnanimitatis: atque externe oleum ſtillatitium ex baccis juniperi, eſſentia lavendulæ, oleum balſami, & balſamum rubicundum Mynſichti.

Quod autem dicitur, Tremoris cauſam eſſe improportionem potentiæ moventis ad membrum motum, quod ſcilicet nequeat ſuſtineri à debili virtute: non levem difficultatem patitur, cùm compererim juvenes cæteroqui robuſtiſſimos in quibuſdam motibus tremulas manus habere; & iratos toto corpore contremiſcere. Quidam ſolius capitis tremore laborant, aut etiam ſolius manus dextræ, vel ſiniſtræ. Unde crediderim affici potiùs in his nervorum fibras, & motrices muſculorum, inæqualiter concitatas à vapore acido, vel acri ex ſanguine, vel ſucco nerveo procedente, valde ſimili ei, qui provenit ex perturbato ſanguine in ſubito timore, vel furore. Poſſunt etiam motrices fibræ muſculorum inæqualiter concitari & adeò velociter, ut inter ſeſe non congruant, nec motus unius alterius motui conveniat: Quâ ratione putarim tremorem exurgere in iratis, & violentoribus, ad eum fermè modum; quo lingua in his qui memoriâ aliquid recitant, titubare ſolet. *Lucas Tozzi. Medic. Pract. lib.* 1.

In Spaſmo & Convulſione.

℞. Bezoard. C. C. ʒ ß. Eſſent. vulner. ʒ i ß. Tinct. Caſtor. Croci ana gr. xii. Salm. ocul. cancri ℈ j. aq. centaur. Hyperic. ana ℥ j. Miſce. f. ſudoriferum, ſeù.

℞. Bezoardic. C. & ungul. Alcis ʒ i. Antimonii diaphoretic. ℈ j. Sal. ocul. cancr. ℈ ß. Tinct. caſtor. Eſſent. ſuccini ana. gr. xv. Vulnerar. ʒ j. Aq. Lavendul. Centaur. ana. ℥ j. Miſce f. ſudoriferum.

Si malignæ aſſociati ſunt febri:

℞. Bezoardic. corn. cervi, Tinct. Bezoardic. ana ʒ ß. Sal. ocul. Cancr. ℈ i. Extr. croci gr iij. Rob. ſambuci; Juniperi ana ʒ j. Aq. Alexipharmac. ℥ ij. Miſc. f. ſudoriferum.

℞. Bezoardici Viperini ʒ j. Extr. gentian. Angelic. Zedoariæ ana ʒ ß. Tinct. Caſtor. Eſſent. ſuccin. ana gr. xv. Aq. Alexipharmac. ℥ ij. Miſce. f. ſudoriferum.

Convulſione ex canis rabidi; aliorumque venenatorum animalium morsû orta.

℞. Bezoardic. Viperin. ʒ j. Tinct. Bezoardicæ ℈ i ß. Lap. Bezoar. ʒ ß. Rob. Juniperi ʒ ij. Aq. alexipharmac. ℥ ij. Miſce f. ſudoriferum.

In India.

℞. Bezoardic. corn. Rhinocerot. Corn. Alcis ana ʒß. Tinct. Bezoartic. ℈ij. Sal. Volatil. oleoſi Zerumbeth ℈ß. Rob. Sambuci Indic. ʒj. Aq. camphor. Zerumbeth ana ℥j. Miſce. f. ſudoriferum. Aut.

℞. Bezoardic C. C. Viperin. ana ʒß. Eſſ. ligni colubrin. gr. xxii. Sal. Volatil. Zerumbeth ℈ß. Rob. Sambuci Indic. ʒj. Aq. Zedoariæ, Rad. cinnam. ſylv. ana ℥i. Miſce. f. ſudoriferum ſive.

℞. Theriac. Ceylonic. ʒij. Aq. Zerumbeth, Camphoræ ana ℥i. Miſce f. ſudoriferum.

Si in Hyſterica paſſione membra convelluntur.

℞. Bezoardic. C. C. C. Alcis ana ʒß. Tinct. caſtor. ℈ß. Solutionis aſæ fœtidæ, galbani ana gr. v. ſpir. Tartari, fuliginis cinnamomi ana gr. v. Aq. Pulegii, Naphæ ana ℥j. Syr. Artemiſiæ ℥ß. miſce f. ſudoriferum.

Cùm verminatio ſpaſmum cauſatur.

℞. Bezoardici C. C. ʒß. Tinct. caſtorei gr. vi. aq. Tenellor. cervi ℥j. Miſce f. ſudoriferum. ſeù.

℞. Bezoartic. C. Rhinocerotis ʒß. Tinct. Corall. ℈ß. Caſtor. gr. v. Aq. Tenellor. cervi ℥j. Miſc. f. potio.

℞. Bezoartic. C. Rhinocerotis ʒß. Tinct. Succini. Caſtor. ana gr. vi. Syr. perlarum ʒij. Aq. Roriſmarin. abſinthii. ana ℥ß. Miſce. f. potio.

Pulvis.

℞. Cran. human. ʒj. Sal. Cran. human. Aromatic. Succini volatil. ana gr. v. Butyr. perlarum ℈ß. Extr. Croci gr. iij. Sacchar. perlati ʒij. Miſce f. pulvis, prò 3. doſibus.

Adultis, tam antecedentia, quàm conſequentia in majori exhibeantur Doſi.

Evacuantia.

℞. Sulphuris antimonii gr. iij. Mercurii dulcis gr. x. Reſin. Jalapp. gr. iij. Conſerv. violarum ʒij. Miſc. fiat bolus.

℞. Extr. Rhei ℈ij. Mercur. dulc. gr. xii. Reſin. ſcammom. gr. iiij. Sem. Zedoariæ gr. xv. Conſ. Roſarum ʒij. Miſce f. Bolus vel.

℞. Extr. Rhei ʒß. Reſin. Jalapp. gr. iij. mercur. dulc. ℈ß. Conſerv. Roſar. ʒi. Miſc. f. bolus. Sivè.

℞. Syr. Cichor. cum Rheo ℥j. Chalybeati. ℥ß. Miſce. *Herm. Nicol. Grimm. compend. Med. chim. lib. 1.*

Conſultationes.

Mercator egregius, quinquagenarius, temperamenti totius calidi & humidi, carnoſi habitus, capitis humidioris, cum menſe Decembri à Nundinis Germanicis, Patriam repetens, nebuloſo atque pluvio cœlo, imbribus cum vento ingruentibus non procul ab urbe propria, itinere non intermiſſo, capite & tergo madeſceret, tandem domum perveniens à domeſticis expoliatus, linteiſque calidis deterſus & excalefactus, cum alacriter cœnaſſet merumque potaſſet largius, cubitum concedens ſomno ſe tradidit. Tunc verò ſub noctem mediam de occipitis dolore conqueri cœpit, ad ſpatulas protenſo, itaut non amplius ſupinus cubare poſſet, capite ad poſteriora converſo, quo affectu cum dolore, magis magiſque celeriter ingraveſcente, ſummo mane cum Medico domeſtico accitus ego, ut de agendis ſimul ambo conſuleremus, inveni Patientem capite ad poſteriora retracto convulſum cum dolore & ſine febre.

Motus capitis ad poſteriora, quanquam naturalis poſſit eſſe ſi voluntarius ſit, quoniam naturaliter quilibet muſculus ad proprium principium movetur, quia tamen in noſtro Patiente id citrà voluntatem, violenter, & cum dolore fieri videmus, ideò motum hunc depravatum, & Convulſionem nuncupandum eſſe omninò aſſerendum, quæ quoniam ad poſteriora fit, Opiſthonos, ſicut ad interiora, Emproſthotonos, & ad utramque partem, Tetanos vocanda foret. *Si enim anteriores tantum muſculi, dexter & ſiniſter tendantur, tota cervix annuit, ſi in poſteriores, rennit, ſi omnes quatuor, recta permanet.* Eſt itaque ſymptoma facultatis motricis depravatæ læſæ: depravatur enim primò, quia motus eſt violentus, ſecundò, quia præter voluntatem, tertiò, quia cum dolore. Cum autem voluntarii motus proprium inſtrumentum ſit muſculus, muſculi Trapezii, ſive Cucullares, & forſan etiam Splenii, atque complexi erunt pars affecta, unde ſingultum convulſionem eſſe negavit ipſe Gal. quia ventriculus muſculus non eſt, convulſio autem ſolis muſculis accidit. Ideò concludit, quod ventriculus, ſicut & uterus, convulſivo modo moventur, adeò ut contrahi, at non convelli dicantur. Et licet nervi motricem facultatem ad muſculos devehant, inſtrumentum tamen motus immediatum muſculus eſt, prout Auditus & Guſtus, non ſolus nervus, ſed auris & lingua ſunt propria inſtrumenta.

At quoniam muſculus eſt pars organica, in convulſione læditur quidem, ſed ad nervorum læſionem, non enim puncto muſculo ſequitur convulſio, ut neceſſario puncto nervo illico motus convulſivus, quo perdurante vera convulſio accidit, quæ licet ſuccedat quoque puncto tendine, nervi & ligamenti ſubſtantia componitur, fit tamen ratione nervoſæ ſubſtantiæ. Ideò dicebat Gal. quod *tendo minus convulſionem patitur quam ipſe nervus.*

Cauſa hujus affectus in caſu noſtro, non poteſt non eſſe altetutra harum, cum Hippocrat. repletio nimirum, aut inanitio, ſiquidem in convulſione tertiam nunquam obſervare potuit Gal. Et licet Avic. tertiam cauſam invenerit, ſpaſmi ſcilicet proportionati ad materiam, dicens, *& quando fit ſpaſmus qui ad materiam non proportionatur, eveniens cauſa rei, à qua nervi fugiunt & congregantur ad expellendam ipſam, &c.* Cauſa tamen hujuſmodi eſt motus convulſivi, non convulſionis, cujuſmodi ſunt in Epilepſia, quam ideò Gal. appellabat convulſionem non perpetuam. Repletio autem, non inanitio eſt cauſa præſentis affectus, non quidem à flatulenta materia, ut Cæſalpino, necnon Fern. placuit, ab hac enim potiùs ſpaſmus flatulentus, Granſo dictus, citò evaneſcens enaſci ſolet, ſed ab immodica humiditate imbrium in capite adaucta, & externa frigiditate denſata, quæ à largiori vini meracioris potu liquata, ad nervorum ſubſtan-

ſtantiam præfatorum muſculorum ſeſe inſinuavit, & eoſdem replevit, unde Lyræ chordæ inſtar intumeſcentes, breviores facti, & ad ſuum principium contracti convulſionem excitarunt.

Neque credo, frigiditatem ad convulſionem hanc efficiendam concurrere, ut cauſam exprimentem, & inanitionem inducentem, curationem enim diverſam poſtularet, ſed potius quatenus cogit & cohibet materiam ipſam, quod expreſſis verbis Gal. explicuit dicens. *Algor autem & frigiditas omnis, eo quod omnia nervoſa corpora efficiunt ad diſſlandum difficilia, ſunt cauſa ut hæc repleantur.* Addo ego, & ſi exprimunt, materiam potiùs ad nervos, non à nervis exprimunt, ſicque repletionem, non inanitionem adjuvant.

Affectum hunc ſuperari poſſe confido, quia Patiens robuſtus eſt, nec malum ulteriùs propagatur, multò namque difficilior eſſet, ſi ad partes quoque inferiores ſerperet, prout difficillimus, imò plerumque lethalis foret Tetanos, Diſtenſio dictus; *Quatuor enim dierum ſpatio interficit*; quoniam ait Gal. in Com. *ultrà naturæ tantum laborem tolerare non poteſt.* Diuturnus tamen eſſe poſſet, juxta materiæ conditionem, partis enim laborantis natura, nervoſa ſcilicet, cum denſa ſit, materiam imbibitam non adeo facile elidi permittit, aut reſolvi, quam difficultatem auget anni tempus frigidum.

Statim igitur ineunda curatio, Evacuantibus, attenuantibus, Reſolventibus, & Roborantibus.

Quibus ordine executivo ſatisfaciendum. Quare omnium primo Clyſter injiciatur acris, hac formula.

℞. Decoct. Mercur. Betæ, Pariet. Chamæmel. utriuſque Centaur. ℔ j. Mel. Roſ. ſol. Ol. Chamæm. an. ℥ iij. Elect. Diaph. ℥ß. Vitel. ovi m. pro clyſt. inde præbeatur hoc leniens.

℞. Mel. Roſ. ſalpet. ex man. clarif. an. ℥iij. Aq. Cinnam. parum m. f. p. Primum præparans ſit hujuſmodi.

℞. Mel. Roſ. ſimpl. oxym. ſimpl. an. ℥iß. Aq. Cinnam. ʒß. m. pro Syr. & ita pro v. aliis. A quibus.

℞. Pot. ex man. clarif. ℥ vi. addendo infuſ. colat. Agar. troch. ʒß. & Aq. Cinnam. ʒß. m. cui ſuperbibat multam dilutam ad ℔ ij. Præparans alterum ita parabitur.

℞. Decoct. Cich. Borrag. Meliſ. Beton. Ivæ, ſalv. roriſm. Major. Prim. Veris ℥ vi. Syr. de Beton. oxymel. ſimpl. an. ℥j. Aq. Cinnam. cochlear. m. pro Syr. & ſic pro aliis decem, & quinque tranſactis diebus, aſſumat hujuſmodi pil.

℞. Pil. de hiera cum Agar. Aggreg. Coch. præpar. an. ʒß. m. ref. Pil. & aur. ſub finem verò Syr. has aſſumat.

℞. Pil. fœtid. coch. præparat. an. ℈ ij. Maſt. ℈j. m. ref. pil. & aur. Pilulæ namque fœtidæ aptiſſimæ ſunt, ut conſiderabat Cæſalp. ut potè quæ & Caſtoreum, & ſuccos ferulaceos contineant, nervoſo generi amicos.

Inde ad Topica, tum interna tum externa eſt deveniendum. Inter interna Theriaca commendatur à Gal. ſicut extollitur quoque Caſtoreum. Confect. Anacard. à Rhaſi, ut quæ & ſudorem provocare, & febrem excitare poſſit, convulſioni utiliſſimam. Succum Cyrenaicum commendant Paulus, & Ætius. Interim ſternutatoria quoque exhibet Hipp. ad movendam & diſcutiendam materiam, quæ & in caſu noſtro convenire poterunt, niſi forte à vehementia doloris prohibeantur.

Inter externa in uſum veniunt inunctiones, Illitus & potiſſimùm balnea. Inunctiones, à Nucha per Spinam, ex oleo chamæm. lil. alb. cum arom. Vulp. & de Caſt. quas tamen præcedant ſpinæ frictiones, factæ ſquilla per medium inciſa. Illitus fiant ol. nucis moſchat. per expreſſ. extracto, vel paretur efficaciſſimus ita.

℞. Felem exenteratum, & in fruſtula minuta conciſum, indatur in ventrem Anſeris, addendo Thuris, myrrhæ, an. ʒ iij. Stirac. calam. caſt. an. ʒ ij. Roriſm. major. flor. lavend. Anethi an. p. j. conſuatur anſer, & ad ignem, de more, aſſetur, ſubjiciendo ſartaginem Acet. roſ. ſemiplenam, in aqua liquor emanans colligatur pro quotidiano illitu.

Quibus non ſufficientibus, in Balneum deſcendat Patiens, & primò quidem ex oleo paratum, ut monet Celſus, & Paulus, tum ad dolores demulcendos, tum ad nervoſam ſubſtantiam emolliendam, & reſolventibus viam aperiendam. Oleum autem ſit commune, ſed ſubjecta decoctione emolliente & aperiente, ex flor. Chamæm. Melil. Pulegii, Calamen. Abrotani, Salviæ, Hyper. radicibus lilior. alb. althææ. Cui ſuccedat reſolvens ex aquis ſulphureis paratum, quales ſunt Aponitanæ noſtræ, in quo parum etiam ſudare poterit Patiens. Tandem corroborantia aliqua in uſum ducenda, ut quinta eſſentia roriſm. rotularum forma, Conſ. è flor. Salviæ, roriſm. Beton.

Congrua tandem vivendi ratio adjicienda, attenuans, & mediocris inter tenuem & craſſam. Vinum vetus paucum concedit Avic. multum enim ut cauſa procatarctica, convulſiones excitat, concedatur itaque album ſaſſafras medicatum, à Coturnicum eſu omninò abſtineat. Capitis motum ad anteriora vi aliqua convertat & ſalutis futuræ certus alacri animo vivat. *Raym. Joh. Fortis Conſult. T. 1. Cent. 1.*

Sereniſſ. Dux 7. annum agens, temperamenti totiùs & jecoris, calidioris, habitus potius gracilis, atque adeo ad actiones tum animi tum corporis promptiſſimus & aptiſſimus, Patre Sereniſſ. defluxionibus arthriticis atque podagricis obnoxio natus, tribus abhinc annis, præter puſtulas plures corporis partes obſidentes, fluxionem quoque ad aurem paſſus ſurdaſter cum evaſiſſet, iiſdem cauterio brachio inuſto evaneſcentibus, auditum perfectè, ut anteà recepit. Hoc autem tempore ab aſſidentibus obſervati fuere motus quidam convulſivi, modò unius, modò alterius brachii, quos tandem ſenſit quoque Sereniſſ. ipſe in occipite, adeò ut quandoque ad poſteriora caput convertere cogatur, qui ingraveſcunt inclinante æſtate & ineunte autumno, & graviùs quidem ab ambiente frigidiori. Sub idem verò tempus paſſus eſt quoque apoſtema in gingivis, & ſæpè ad genas fluxionem, quæ ſemel tantum ad manum quoque deſcendit, ſenſus tamen & motus, ſicut & functiones omnes principes, ſemper illæſæ ac vegetæ fuere. Modo hoc autumnali tempore quid facto ſit opus à te, Prudentiſſ. Vir quærimus, ut qui, ſicut aliàs præſentia, ita modò

ſcripſeris præſto ſis in Sereniſſimi atque Clementiſſimi Ducis Auxilium. N. N.

Præſtantiſſime Vir. Dum pro Sereniſſ. Pueri ſalute ſolam præſervativam Medicinæ partem, non vero curativam adminiſtrare animus eſt, res pro voto ſuccedit, quod ſumma prudentia, qua polles, futura longe proſpicere & prævertere potueris, non vero præverti. Itaque ego tecum perpendens ſymptoma in actione motrice depravatè læſa, tribus ab hinc annis per intervalla Sereniſſ. Puerum infeſtans, motum convulſivum tum brachiorum, tum occipitis, potiùs quàm convulſionem jure nuncupandum cenſeo, quem ad differentiam veræ convulſionis, convulſionem non perpetuam appellabat ipſe Galen. ut propterea cauſam immediatam, non inanitionem, aut repletionem, ut convulſio, ſed irritamentum cognoſcat, quos quidem motus convulſivos aliam ſibi adjunctam habere affectionem nullo modo exiſtimandum, cùm expreſsè ſcripſerit Gal. *Motus convulſivos, ſine principum actionum læſione, epilepticos non eſſe.*

Pars affecta, licet videatur muſculoſum genus, utpote voluntarii motus proprium inſtrumentum, immediata tamen eſt genus nervoſum, ex læſione capitis, quod quidem intemperie humida, non ſine aliqua caliditatis exuperantia eſſentialiter affectum obſervatur, unde primò auditus gravis, mox veris tempore ad dentes repullulans apoſtema, & ad genas defluxiones; & ad manum ſemel. Verum ad hujuſmodi motum convulſivum producendum, caput ſympathicè potius quàm idiopathicè conſpirare puto, ex præteritis puſtulis, ſanguinis bilioſioris & jecoris fervidioris ſobole, quas medicis auxiliis evanuiſſe quidem, ſed tamen per univerſalem diaphoroſin, tenuiores adhucnum ichores quotidie inſenſibiliter reſolvi proculdubio eſt, qua ab ambiente autumnali omni, magiſq; hyemali, impedita, à toto venoſo genere in caput, ſi non ichores calidi & acres, halitus ſaltem ejuſdem naturæ efferuntur, quorum per ambitum difflationem ac reſolutionem prohibet ambientis frigiditas. Ac tandem hoc ipſum confirmare valet affectus convulſivus, trium annorum ſpatio, non ultra progreſſus: etenim ſi eſſentialiter caput affectum fuiſſet, adeo ut cauſa irritans primam in capite ſuo originem & productionem habuiſſet, ad cerebri ventriculos hucuſque ſeſe inſinuaſſet, & affectus epilepticos induxiſſet; tanta enim intercedit affinitas inter convulſiones & epilepticos motus, ut Gal. *Epilepſiam definierit, quod ſit convulſio non perpetua omnium partium corporis, cum principum actionum læſione.* E diverticulo igitur ad viam redeuntes, dicamus motus hujuſcemodi convulſivos, in Sereniſſ. Duce, fieri ab irritamento facultatis expultricis nervorum, excitato à materia acri, vaporoſa potiùs quàm humorali, quia citò fiunt, & citò deſinunt, eaque non in capite genita, ſed à toto venoſo genere tranſmiſſa, ipſius jecoris vitio, juſto calidioris; quæ vaporoſa materia detruſa à facultate expultrice per occiput ad quintam & ſextam vertebram ſpinalis medullæ, ibique firmata, reſolvitur quidem, ſed interim membranoſam nervorum ſubſtantiam vellicans atque pungens, eorundem, ac proindè muſculorum contractionem excitat, licet pars convulſa priſtinum ſitum ſtatim recipiat, diſcuſſa ſcilicet materia, quæ, ſi quandoque vel vaporoſa nimis, vel nimis craſſa fuerit, atque adeo in nervorum principio, nimirum occipite firmetur, totam poſticam partem convelli ſibi percipit Sereniſſ. ipſe non tamen convulſione vera, ut potè à cauſa acri qualitate irritante quidem ut copia nervos minimè replente, producta.

Quibus ita ſe habentibus, affectus hic, ſicut magni faciendus non eſt, ita neque negligendus, partes enim nervoſæ afficiuntur, quæ ſicut ægrè humores admittunt, ita tandem ægerrime eoſdem excutiunt, cum præterea vaporoſa materia, proceſſu temporis, humorali vehiculum præbere poſſit, non ſine graviorum malorum periculo, caputque natura non adeò firmum, diuturno humorum & vaporum affluxû, infirmiùs quotidiè reddi poſſit.

Quare aliqua ſunt agenda, quæ quidem affectionem remittere, verum tenellum corpus ac molle, nec turbare neque agitare poſſint. Primò quidem ſeroſitates bilioſas à toto educendo. Secundò earundem acrimoniam contemperando. Tertiò vaporum affluxum revellendo ac divertendo. Et tandem caput atque nervoſum genus roborando.

Quibus intentionibus explendis ordinem executivum proponam, adeo ut primò ventriculus & primæ viæ expientur, vel caſſ. cum tart. vel Syr. roſ. aur. aut pot. ex manna clariſ humores præparando ſimpl. julap. acet. quinque diebus exhibito, & ab eo, leniente eodem repetito. In uſum poſtmodum erit ducendum Magiſt. Mechoac. ter aut quater quarto, aut quinto quoque die, ad gr. x. vel xij. cum elect. lenit. ad ℥ij. Vel hujus loco, elect. de ſucco roſar. ad ℥ij. cum ℥ij. flor. caſſ. quibus ſuperbibat Aquam Nocerianam. Diebus verò intermediis humorum acrimonia demulcenda venit decoct. Malv. violar. end. & hepaticæ, ſeu portulacæ, in jure pullæ parata, vel emulſione diluta ex quatuor ſem. frigid. in aqua ſtillat. end. aut cucurbitæ paranda, additâ portione ſacchari fini, ad libitum, vel exhibeatur cyathus aquæ ſtillat. cich. & anguriæ, addita conſerva de acido citri, ut tandem ad Balneum aquæ dulcis tepidæ ducatur Sereniſſ. Puer, ut univerſo corpore tranſpirent humores tenuiores, & halitus acres caput petentes, ac nervoſum genus lancinantes. Nec obſtet anni tempus non adeò calidum & minùs accommodatum Balnei adminiſtrationi, quoniam ambiens cubiculi poteſt ad libitum calefieri, Sereniſſimo abſente, igne foras exportato antè ejuſdem ingreſſum, neque enim validius aut tutius remedium excogitare poſſum, quod humores & vapores à capite divertere, atque eorundem acrem & acidam qualitatem contemperare, & nervoſo generi irritato opitulari poſſit. Quo remedio omiſſo, illi ſubſtituatur totius corporis, articulis exceptis, frictio quotidiana, manibus inunctis ol. amygd. in quo portio vini malvatici ebulliérit.

Tandem Capiti quoque, licet non eſſentialiter in hoc affectû laboranti, aliqua roboratio debetur, in quem finem ſub ingreſſum lecti, conſerva aliqua capitalis erit in uſû habenda, modò è floribus Beton. modò Salviæ, modò lilior. convallium, modò pæoniæ vel Tiliæ. Extrinſecus quoque illiniporterit occiput & nucha ſum-

ſummo digito, quinta eſſentia roriſmarini, aut oleo ligni heraclei, intincto, ad vapores diſſolvendos, & ad caput nervoſumque genus roborandum. Collo præterea appendatur ſmaragdus aut magna portio radic. pœoniæ recentis.

Atque jam dictis omnibus congrua addatur vivendi ratio a te præſcribenda, circa quam præcipua adnotabo. Primò igitur diligenter caput ab injuriis externis, nimio ſcilicet calore, frigore & humiditate tutum cuſtodiatur, & totum corpus interdiu optime veſtibus, noctu vero culcitris munitum habeatur. Secundo abſtineat omninò, inter omnes, ab hædina, a coturnicibus aquaticis, paluſtribus volatilibus, ab omnibus leguminibus, oriza & hordeo exceptis. Cavendum quinetiam quàm maxime à piſcibus omnibus carnoſis, pariter ab oſtreaceis, & ab illis qui ſquamis carent; Inter herbas verò, omnino ab apio, à condimento caparum & allii. Inter fructus, conceduntur uva penſilis, ficus, pyra cocta, vinum ad menſam ſit album tenue, ut quod caput non tentat. Somnus valde confert nocturnus. Ita & exercitium, ſed ante prandium vel ſub cœnam moderatum. Ab applicationibus, nec non à religioſis ac piis meditationibus, ab ætate alienis divertatur, ut Senex in juventute evadat, & alacri animo degere permittatur. Quæ omnia dum a D. O. M. Sereniſſimo Duci ſalutaria enixè precor, tuæ interim ſapientiſſimæ directioni committo. *Joan. Raym. Fortis Conſultat. tom 1. cent. 1.*

Viro 30. annorum vulnus inflictum fuit in brachio dextro, quo nervus denudatus eſt, ſed illæſus tamen remanſit, decumbit loco frigido, neque, ob paupertatem, adversùs aeris injurias ſatis munitus habitat; Imperitus Chirurgus, ſubſiſtente hæmorrhagia, impoſuit vulneri petiam unguento Apoſtolorum & Ægyptiaco inunctam, unde convulſio vehemens & doloroſa vulneratum brachium corripuit, quàm paulò poſt cruris ejuſdem lateris, deinde & in altero latere brachii ac cruris convulſio ſubſecuta eſt, interdum ad ſemiquadrantem horæ, interdum ad quadrantem aut paulò diutiùs perdurans, atque ſic per intervalla modò intermittens, modò rediens. Æger præ ſummo dolore adeò turbatus eſt, ut ſubinde etiam deliret.

1. Afficiuntur in hoc ægro nervi & muſculi, quod ex motû involuntario nimiſque aucto; & ſubindè etiam cerebrum, quod ex delirio ſatis patet.

2. Symptoma hoc, Convulſio appellatur, quæ eſt nervorum muſculorumque ſuum principium verſus perpetua & involuntaria contractio. Perpetua autem dicitur, quia diutiùs durat.

3. Cauſa remota eſt inflictio vulneris nervum denudantis: proxima verò cauſa eſt irritatio moleſta ab unguento acri & mordicante, nec non aëre frigido, nervo illata, eumque vellicante.

4. Ubi enim moleſtia huic nervo illata cerebro eſt communicata, & à mente percepta, mox, ut ille hoſtis excluderetur, eique ingreſſus denegaretur, ſpiritus copioſiores e cerebro ad locum affectum determinati fuêre, à quorum copia nervus, & muſculus ille cui nervus inſeritur, ſecundum latitudinem magno cum dolore diſtenſus, ſecundùm longitudinem vero contractus eſt. Poſtea a maximo illo dolore per nervi vellicationem & dictæ partis contractionem violentam illato turbatum fuit cerebrum, quod ea de causâ ſpiritus animales inordinate ad has illaſve partes inferiores copioſè dimittens, alias quoque partes eodem modo contrahit, ſicque convulſio non ſolum in parte vulnerata, ſed in aliis etiam partibus contingit: & à magna illa cerebri ſpirituumque animalium turbatione delirium quoque ſubinde accedit.

5. Periculoſum eſt hoc malum, quia præter nervos & muſculos, nobile quoque viſcus cerebrum afficitur. Et ſemper, teſte Hippocrate 5. Aphoriſm. 2. Convulſio vulneri ſuperveniens lethalis, id eſt, valde periculoſa. Quia tamen æger hic juvenis ac fortis eſt, & hæc convulſio oboritur à cauſa externa, quæ facile removeri poteſt, magna recuperandæ ſanitatis ſpes affulget, ſi convenientia remedia adhibeantur.

6. Curatio igitur quam citiſſime inſtituenda, & ante omnia æger loco calido deponendus, ab aëriſque injuriis defendendus eſt. Deinde ſtatim a vulnere removendum eſt unguentum illud acre & mordicans, ac vulnus eluendum aquâ hordei cum pauxillo hyſſopi coctâ, in qua parum mellis ſolutum ſit, eique immittenda petia hoc unguento inuncta.

℞. Vitellum ovi num. 1. mellis, terebinthinæ, ana drach. iij. ſpirit. vini drach. ij. miſce, fiat unguentum.

Denique emplaſtrum de Betonica vel meliloto imponendum.

7. Fomentari poterunt partes convulſæ, & imprimis brachium vulneratum tali fomento.

℞. Herb. majoranæ, roſmarini, betonicæ, calamenthæ, hyſſopi, origani, an. m. j. flor. anethi, m. ij. chamom. meliloti, an. m. j. ſ. ſem. cumini ℥ j. leviſtici dr. iij. ſem. anethi, ℥ ß. vini albi q. ſ. coquantur ad ℔ iij. pro fomento.

8. Poſt fomentationem, cum forti frictione calide inungantur partes convulſæ hoc linimento.

9. Interea præmiſſo clyſtere, interdum dabitur hauſtus apozematis cerebrum, nervoſque corroborantis.

℞. Radic. acori, fœniculi, pœoniæ maris, ana drach. vj. herb. majoranæ, rutæ, betonicæ, roſmarini, meliſſæ, origani, calamenthæ, an. m. j. flor. ſtœchados, m. ß. ſem. fœniculi drach ij. paſſularum mundat. ℥ ij. aquæ q. ſ. coquantur ſ. art. & fiat apozema ad ℔ j. ſ. cui admiſce aquæ florum tiliæ, ſyrupi de ſtœchade an. ℥ iij.

10. Subinde etiam exhibeatur particula hujus conditi.

℞. Specier. diambræ ſcrup. iv. rad. acori condit. conſervæ flor. ſalviæ, betonicæ, anthos, an. ℥ ß. ſyrupi de ſtœchade q. ſ. miſce fiat conditum.

11. In eundem finem etiam tale capitium capiti imponatur.

℞. Fol. majoranæ m. ß. roſmarini betonicæ, flor. anethi, meliloti, ana p. ij. nucis moſcatæ drach. j. benzoini drach. ß. fiat pulvis groſſus pro capitio vel cucupha.

12. Ceſſante convulſione corpus clementer expurgetur cum infuſione foliorum ſenæ, rhabarbari

barbari, agarici &c. vel cum Pilulis cochiis aureis, electuario diaphœnico, diaturbith cum rheo, &c. Poſt purgationem redeat ad uſum ante dicti apozematis & conditi.

15. In diæta ſit aer calidior. Cibi ſint euchymi & eupepti, conditi cum majorana, hyſſopo, roſmarino, betonica, ſalvia, ſemine aniſi, fœniculi, aliiſve ſimilibus. Potus ſit ptiſana, melicratum, vel cereviſia mediocris notæ, benè fermentata. Somnus longus ſit, magnaque corporis quies. Excreta naturalia bene procedant, & fugiantur animi pathemata. *Isbrand. de Diemerbr. Medicat. lib. 1.*

Obſervationes.

Matrona quædam convulſionibus brachii ſiniſtri cum maximis doloribus correpta fuit, & per dies aliquot laboravit. Ego tandem vocatus brachium & nucham ſequentibus oleis inunxi.

℞. Ol. lumbric. vulpin. lilior. an. ℥ ij. ol. philoſoph. & terebinth. an. ℥ ß. pingued. human. ℥ j. M. circa carpum cingulum, ex corio humano applicui, his convulſiones ceſſarunt. *Fabric. Hildan. Obſerv. 9. cent. 3.*

Si ex repletione fuerit convulſio, evacuationem requirit, quapropter victus tenuis inſtituendus, corpus expurgandum, & vena ſecanda, parſque affecta, totaque ſpina dorſi ſequenti linimento inungenda eſt.

℞. Ol. lumbric. vulpin. an. ℥ij. ol. terebinth. ceræ de caſtoreo. an. ℥ß. axung. human. ℥iij. ſucci lumbricor. ℥j. M. applicetur calidè. *Guil. Fabric. Hildanus lib. de gangrana cap. 26.*

Juvenis toto corpore convulſus erat, ita ut ſpina dorſi non poteſt inflecti. Sequenti remedio ſtatim expeditè ambulavit.

℞. Butyri rancidi, laridi veteris, an. ℥ iiJ. bdellii, ammoniac. an. ℥ j. myrrh. caſtor. an. ʒiij. flor. ſtœch. anthoſ. an. p. j. nuc. moſch. caryophyll. an. ʒ j. catum parvum exenteratum, excoriatum & in fruſta conciſum. His infarciatur anſer, & conſuatur, & torreatur in veru, primus qui defluet ſuccus abjiciatur. Secundus colligatur in vaſe aceto ſemipleno, pro litu ſpinæ convulſæ. Remedium eſt divinum. *Petrus Pachequus. Obſerv. 8.*

Ab inanitione cum Nobilis Vir acerbiſſimis doloribus, à convulſionis vi natis, ferè necaretur. D. Guillandinus eum juſſit totum cado olei immergi, unde præclare recreatus fuit. Corallum proprietate juvat convulſionem ab inanitione. *Joan. Heurnius ad Hippocr. aphor. 26. ſect. 2.*

In convulſione à repletione, utiliter calida & ſicca in uſum duces, ut decoctum pœoniæ, ligni guajacini, ſarſaparillæ, lign. ſaſſafras, theriacam, mithridatium, caſtoreum, & talia cætera. *Jo. Heurnius ad aphor. 53. ſect. 4.*

Ubi à plethora nata eſt convulſio, venæ-ſectio ſolatio eſt: ubi ab exhauſtu balneum tepidi olei convenit. *Jo. Heurnius ad aphor. 39. ſect. 6.*

Puerum quendam 15. menſes natum convulſione opiſthotano laborantem tribus auxiliis brevi ſanavi; abſtinentia à carnibus, vino & ovis, linteis in oleo chamæm. & liliaceo madefactis perpetuo impoſitis cervici, partibuſque quæ contrahebantur; & medicamento, quod conſtabat ex mithridatio, triplo ſacchar. roſaceo, & electuario de moſcho cum margaritis, hyacinthis, ſmaragdiſque Orientalibus. *Hieronym. Cardanus. Curat. 15. De admirand. curationibus.*

Nullum remedium utilius eſt, quàm embrocatio partis poſterioris capitis, nuchæ, & colli, cum oleo violac. decenter calido; ſicut ego feci, dum eſſem in ſervitiis Illuſtriſſ. Domini mei, Domini Caroli II. Sabaudiæ Ducis, in Illuſtriſſimo Ludovico Principe Pedemontii, Illuſtriſſ. Ducis Filio, qui dum eſſet in cunabulis paſſus eſt Eryſipelas in tota tibia cum bubone in coxa, & febre valde intenſa, à quibus cum convaluiſſet, incurrit ſtatim in ſpaſmum à ſiccitate cauſa tum, cum continuis maximiſque clamoribus, torquendo caput ad poſteriora, & nullo modo poterat ſugere lac. Ego igitur perfudi nucham, & totam partem capitis poſteriorem & collum cum oleo violato decenter calido, permittendo cadere oleum ab alto, manu exprimente petiam in eo infuſam, per ſpatium quartæ partis hujus horæ, & ſic embrocando dormire cepit. Mox pannis decenter calidis abſterſi caput leviter fricando, & eum dormire permiſi, qui poſt tres aut quatuor horas per ſe excitatus, ſugit lac abſque difficultate redeuntibus iiſdem ſymptomatibus ſemel aut bis, eodemmet remedio iterato, cum gratia Dei ſanus factus eſt. *Petrus bayrus practic. libro ſecundo cap. 20.*

Cùm medicinam diſcebam Patavii vidi adoleſcentem, cujus inteſtina totumque abdomen convellebantur, teſtes & vaſa ſpermatica ſub oſſe pubis abſcondebantur, rugitus aderat, & tenſio hypocondriorum. Frigida huic erat temperies, & ventriculus frigidus cum madore anheloſus erat oppreſſo à diaphragmate, ac mente in paroxyſmo exuebatur. Præceptores mei adhibebant flatus diſcutientia & attenuantia ac ea quæ evincere poſſunt materiam frigidam coquendo ac purgando, & roborabant tandem inteſtina. Primum injectus clyſter ex decocto anethi, cum hiera, melle roſac. & ol, chamæmeli. Dein decocto agrimoniæ, petroſel. præparabatur. Poſteà pilulis aureis ac alephanginis purgabatur. Alternis diebus clyſter repetebatur: foris oleo rutæ & caſtor. ungebatur. Interdum accipiebat unam pilulam ex caſtoreo cum ſyr. beton. hæc inaurata erat. Bibebat vinum Salviatum & ex betonica, dianiſum illi in deliciis erat, fricabantur crura. *Joan, Heurnius cap. 26. de morbis capitis.*

Quædam mulier paſſa dolores brachiorum, humerorum, genuum cum contractione, cum non poſſet ullis remediis ſanari; tandem vetula aſperſo malvatico ignito lateri, & adjectis foliis lauri, nepitæ, ſtœchad. majoran. roriſmarin. origan. ſalv. jubebat exciperet fumum; & excitato ſudore, convaluit, *Solenander Conſil. 15. Sect. 5.*

Vir quidam militaris ex ictu tormenti bellici vulnus accepit in brachio dextro, quo totum brachium abſciſſum eſt, ſuperſtite tantum parte, quæ humero vicina eſt, ad 4. tranſverſorum digitorum longitudinem. Curato brachio & vulnere optimè conſolidato, quâdam convulſionis ſpecie correptus eſt, qua retrahebatur caput verſus partem dextram, & mandibulas

fre-

frequenter agitabat. Medici & Chirurgi convocati, uno ore cenſuerunt in extremitate oſſis à tormento bellico præciſi, aliquam eminentiam acutam adeſſe, quæ nervum aliquem feriendo, talem convulſionem produceret, & ideò reſcindendam iterum eſſe oſſis extremitatem, ac diligenter adæquandam. Hæc operatio, ſedulo celebrata, nihil tamen profuit. Forte fortuna cum ei occurriſſem, & ille incommoda ſua mihi enarraret, in mentem venit, aliquod virus venereum intus latens hunc affectum forſan poſſe producere. Et illico ab eo quæſivi num morbum aliquem venereum unquam antea paſſus eſſet; reſpondit ſe per aliquod tempus antequam vulneratus eſſet gravem paſſum eſſe gonorrhæam, quæ tamen curata prorsùs fuerat. Hoc meam conjecturam auxit, ita ut ægro conſuluerim remedia luis venereæ experiri, quibus ille hujus morbi curandi cupidiſſimus, ſe lubenter ſubmiſit. Præmiſſis igitur purgatione univerſali & diæta ſudorifera, frictiones ex unguento mercuriali celebravi, a quibus ptyaliſmus provocatus eſt, & poſt tertium diem ptyaliſmi convulſiones illæ deſierunt, neque ab eo malo amplius ullo modo æger conflictatus eſt. *Ozias Aimar. Chirurgus celeberrimus obſerv. 10.*

Motus convulſivi amuleto ſopiti.

Anno 1654 Inquilina mea à multis annis Hyſterica & ſterilis, ex triſtitia ſimul & indignatione, quod marito, qui ipſam primo deſervit & caſtra ſecutus, mox ex his aufugit, ſed deprehenſo abſciſſæ fuerint aures, in graviſſimum incidit paroxyſmum convulſivum non adeo ſemper obvium, mens conſtabat, loquebatur interruptis quidem verbis, ſed appoſitè, de nullo dolore queritans, omnibus tamen corporis partibus miros in omnes dimenſiones motus patiens convulſivos. Hujus carpo alligavi uxoris meæ primæ amuletum, quod illa ob ſterilitatem in primo conjugio Epilepſia laborans Hyſterica, ſibi comparaverat non exili pretio, fruſtraneo in ſemet affectu, ecce ſtatim ceſſant omnes convulſivi motus, ſola reſpiratione remanente interciſa, amoto amuleto iterum recrudeſcunt iidem, alligato remittunt, ſicque ad remotionem & alligationem illius recedunt redeuntque paroxyſmi, ita ut tum demum amuletis aliquam efficaciam adſcribere fuerim coactus. Credo autem illud ſaltem fuiſſe veram ungulam Alcis, quam omnimodè referebat. Quod aliquando mutuo datum ad arcendum paroxyſmum Epilepticum ad me amplius non rediit, auro quod fuiſſet circumdatum, cujus ſacra fames mihi illud eripuit. *Paulus Spindler. apud Carol. Rayger. in obſervat. Medicin.*

Virgini quindecim annorum, divexatæ frequenter, à vulva, intervenit tandem, admirabilis quædam nervorum contractio: invadens ipſam, non niſi ſedentem. Stanti quippè, & ambulanti nihil peperit unquam negotii; quocirca libuit, illam vocare, convulſionem ſedentariam: non ſecus ac Plautus ſedentarios appellavit, calceolarios, ſutores, ac ſartores; & Titus Livius ſellularios, qui in ſellulis opera ſua peragunt.

Cauſa, inuſitati hujus morbi, inſedit procul dubio, cum lumbis, tum ligamentis, vulvam ilei oſſibus, utrimque adnectentibus. Motis enim lumbis, & femore, verſus ſedile inclinato, movebatur evidenter, noxia materia, illic loci ſtabulans: ex cujus acri vapore, veriſimile eſt, laceſſitos fuiſſe nervos, à ſpinali medullâ, lumbis conceſſos: & ex eorum, cum cerebro, conſortio, expreſſam ſedentariam hanc convulſionem.

Quam conjecturam confirmavit deinceps curatio. Suſtulit namque hanc nervorum diſtentionem, vehemens exercitium: inducens pernici ſuo inceſſu, tantum caloris, exagitatis lumbis: ut diſcuſſâ lenta pituita, illic hærente, licuerit virgini domum reverſæ, non modo ſedere ſecure, verum etiam molliter decumbere; ſine ulla noxa, ullave nervorum contractione, a qua in poſterum, integrè quoque ipſam aſſeruit, defatigans hæc laſſitudo, quæ etiam ſummopere ſemper proderit iis, qui à lumbagine (quam noſtrates *het. ſpit.* vocant,) infeſtantur. *Nicol. Tulp. obſerv. Medicar. lib. 1.*

Raro contrahuntur homini abdominis nervi. Attamen frequentiùs, quam animadvertant Medici nonnulli. confiſi, neſcio qua imprudentia, quemcunque ventris dolorem, vel fieri à bile acri; Vel ob ſpiritum, intendentem inteſtinum colon. Verùm inæqualis ventris diſtentio, & abſtricta rigidorum muſculorum contractio, arguunt ſatis perſpicue, nervos magis quam inteſtina pati. Aliàs non contraheretur venter tam inæqualiter: neque latera apparerent tam obliqua: Vel muſculi recti adeò rectâ introrſum incurvati. Uti luce clarius videre eſt, in hac, de qua hic loquimur, convulſione.

Matronæ locupleti, coacervavit frigidus ac humidus ventriculus, tantum crudioris pituitæ. ut ſaliva ex ore decidua, repleret quotidiè pelvim ſatis capacem. Sed eo fluxu ad inteſtina converſo, vidimus illa protinus adeò flaccida: ut leviſſimo medicamenti ſtimulo irritata, excreverint ſubindè effuſiſſime. Imò interdum vicies, ex quinis granis radicis mechoacanæ. Quæ tamen redundantis humoris copia, (niſi illam interdum exhaurirent medicamenta;) inſinuabat ſeſe ſenſim, in ſenſiles illos nervos, quos ſpinalis medulla diſpergit cùm per membranam ventrem ſuccingentem, tum per muſculos illi proximè incumbentes.

Quibus, à cruda hac materia, obſeſſis, excarnificabat ipſam ſubinde tanta abdominis convulſio, quanta potuit eſſe maxima. Imò interdum ita effera, ac ferox: ut venter videretur, præ cruciatu, quaſi diſrumpi. Præſertim ſi foret gravida. Sed noctu ſemper acerbiùs quàm interdiù. Qui tamen urgens dolor vix unquam ipſam deſervit, niſi expurgatâ ritè causâ, per radicem mechoacanam: vel diſcuſſo acri ipſius vapore, utique & ſpiritû præcordia diſtendente, ſive per mithridatium, ſub noctem potui datum: ſive per clyſterem, ante tormentum hoc, maturè infuſum.

Quæ curandi ratio evincit certè evidentiſſimè, inuſitatam hanc abdominis convulſionem, originem ſumere ex cruda, ac flatulenta pituita. Ex qua eundem affectum utique derivat Philippus Heghſterus, qui ipſum latiſſimè deſcripſit obſervatione primâ, decadis quintæ. Idem lib. 3.

Filiolus Joannis ab Udem, infans ſeptimeſtris,

ſtris, epilepticis convulſionibus (quas noſtrates *Stuypkens* appellant) ferè ſine ulla intermiſſione per biduum convellebatur, ita ut nihil aliud, quam certa mors ſingulis momentis expectaretur. Tandem meum conſilium imploratum fuit tertiâ die, rebus jam pene deſperatis, cùm nullum medicamentum exhiberi poſſet. Ego in miſerabili hoc infantis ſtatu, ſequentem cucupham parari & capiti imponi juſſi.

℞. Folior. majoranæ, verbenæ, roſmarini, florum meliloti, ana p.j. nucis moſchatæ ſcrup.j. ſ. Gariophyllorum ſcrup. j. fiat pulvis groſſus, è quo in ſerico rubro conficiatur ſ.art. cucupha.

Hæc cùm per quatuor vel quinque horas capiti inhæſiſſet, cœperunt paulatim ceſſare illæ convulſiones, atque intra duodecim horas prorsùs evanuerunt, ita ut non ſine admiratione à tanto malo citiſſimè in totum liberatus fuerit æger.

Cum cerebrum in infantibus ſit humidiſſimum, indeq; plurimi vapores aquoſi ac pituitoſi eleventur, natura ad faciliorem horum vaporum evacuationem, cranium eorum in vertice ad aliquod tempus apertum relinquit. Sed quemadmodum per hanc viam facilis datur vaporum exitus, ita etiam, ſi in capite benè tegendo, non ſatis diligens habeatur ratio, per eandem facilis datur frigoris externi introitus, à quo tunc occluſis poris & refrigerato ac debilitato cerebro, vapores intùs retinentur, atque in cerebri ventriculis in tenacem mucum coeunt; quo onere gravata cùm ſe ab illo expedire nititur, & tamen non poſſit, ex illo motû oriuntur illæ epilepticæ convulſiones, quæ in infantibus valdè periculoſæ ſunt, & cum quibus multi commoriuntur; qui vero cum illis evadunt, ſi malum vehemens fuit, ſæpè vel mentis aliquod vitium, vel membrum aliquod paralyticum aut diſtortum, vel oculos luſcos, aliudve malum toto vitæ tempore inde retinent. Differt hic morbus à vera epilepſia, quòd convulſiones in eo ſint minùs vehementes, ſæpè tamen frequentiores, ac diuturniores quàm in Epilepſiâ verâ: præterea quòd hæ convulſiones ab humorum copia & cerebri in eorundem coctione & expulſione debilitate, epilepſia vero ab humorum malignitate & certa venenoſitate inducatur. Interdum tamen factum fuiſſe viſum eſt, ut illi in cerebro taliter coacervati humores, malo diuturniore exiſtente, paulatim malignam qualitatem acquiſiverint, & cerebro vel meningibus pravam aliquam qualitatem aut corruptionem infixerint, atque ita morbus hic in veram & omnium graviſſimam epilepſiam tranſierit. Curatio hujus mali in eo præcipuè conſiſtit, ut cerebrum refrigeratum rursùs calefiat & corroboretur, ſimulque pori aperiantur atque ita vaporibus ſurſum exitus detur: his duobus ſatis benè & tempeſtivè adminiſtratis, pleroſque hoc morbo correptos feliciter evadere animadverti. Nonnulli oleo ſuccini, roſmarini, aliovè ſimili, cum pluma in nares immiſſo, pituitæ per nares & palatum evacuationem moliri nituntur; ſed cùm cerebrum à nimia pituitæ copia adeò obrutum & debilitatum ſit, ut ſe ad expulſionem liberè contrahere nequeat; ſæpè curatio vix quicquam prodeſt, imò interdum cerebrum hoc onere gravatum & debilitatum ad fortiorem, quæ impedita eſt, expulſionem incitans, majores convulſiones inducit. Ita ut longè præſtabilius ſit, ante omnia cerebrum calefacere ac corroborare, atque ita humorum crudorum coctionem promovere, & vaporum magnam partem per inconſolidatum cranium evacuare: hoc enim facto, reliquum pituitæ vel muci, quod ventriculis inhæret, cerebrum deindè ſatis coquit, diſſipat, & per huic evacuationi dicatos meatus ſponte expellit. In hujuſmodi casû cucupham aliquam cephalicam vertici impoſitam plurimùm prodeſſe multoties comperi: hæc enim omnibus intentionibus ſatisfacit, cerebrum calefacit, corroborat, poros aperit, & humorum crudorum concoctionem ac diſſipationem potenter promovet. Hac ſola cum magno meo honore innumeros curavi. Interdum etiam guttulam unam aut alteram olei majoranæ vertici primò inungi, ac tunc cucupham ſuprà poni jubeo: interdum etiam, ſi aliquid aſſumere poſſit, exhibere ſoleo cochleare unum aut alterum ex aquæ florum liliorum convallium, vel tiliæ, partibus duabus, & ſyrupi de Stæchade parte una: atque his & ſimilibus potiſſimum utor remediis. Animadverti etiam ſi infantes hujuſmodi cucuphas geſtent uſque ad firmam cranii conſolidationem, ipſos non ſolùm ab hoc morbo, verum etiam ab innumeris aliis frigidis cerebri affectibus certiſſimè præſervari. Ad puerorum Epilepſiam, Nicolaus Fontanus comm. ad cap.10. lib. de morb. pueror. Sebaſtiani Auſtrii, magnoperè laudat urinam puerorum, atque ibidem refert hiſtoriam talis ægri, cui cum feliciſſimo ſucceſsu injecit tria clyſmata ex herbis convenientibus in urina coctis, atque etiam ſyrupum ex urina pueri cum variis cephalicis confectum exhibuit, quorum deſcriptiones citato loco videri poſſunt. *Isbrand. Diemerbr. in obſerv. & Curat. Medic.*

Anno 1643. Vocatus fui ad puellam fuſci coloris, capillitii omninò nigri, ac temperamenti melancholici decem undecimvè annos natam, hic Hagæ habitantem, cui brachium, nec non crus ſiniſtrum, nullo tamen dolore accedente, huc illuc valdè commovebatur, fueratque in cauſa ingens quidam timor. Illa tamen puella, ſatis præparato convenientibus remediis corpore, per me Caſtorii maximè uſu priori valetudini reſtituta eſt. *Cornel. Stalpart. obſervat. rarior. Cent.*1.

Quàm incautè puerperæ quædam nonnunquam frigido ſeſe exponant aëri, nec leve incurrant morborum periculum, ſæpiuſque in eoſdem incidant, experientia ſatis monſtrat. Exemplo nobis erit uxor N. *Verboom* Sutoris Hagienſis. Hæc decimo quarto puerperii die, quamquam temere admodum, & imprudenter, initio Decembris 1683. ad templum ſeſe contulit Deo propter felicem partum gratias actura: Verum brevi poſt ſpaſmo corripiebatur oris à ſiniſtra parte versùs dextram, ita ut (vitium namque erat valdè moleſtum) me illicò eâ de re conſulverit; ego itaque omnibus ritè perpenſis, tertiâ à puerperio hebdomadâ lene quoddam præſcripſi purgans, partemque affectam unguento nervino ungi juſſi: cucurbitulas etiam cervici, emplaſtrumque phagedænicum pone aurem ſiniſtram admoveri præcepi: addidi & ſternutatoria, decoctumque ex ligno guajaci, ſalſa parilla, & ſaſſafras: cui ſub finem decoct.

coct. addebantur herb. chamæp. prim. veris, & Beton. ac denique ſequenti uſa fuit remedio.

℞. Fol. lauri: rutæ: toriſm. majoran. ana M. j. ß. Flor. Stæchad. Salviæ lavendi ana M. j. Coq. ex aq. comm. ſ. a. ad ℔ iij.

Hoc gargariſmate uſa eſt, partemq; affectam fovit. Ad cerebrum autem cum nervis corroborandum ſequens datum fuit Electuarium.

℞. Conſerv. flor. roſmar. Salviæ ana ℥ i ß. Nuc. Moſch. conditæ ℥ j. Syr. de Stæchade q. ſ. M. F. Electuarium.

Sicque hac Methodo, Diviná favente gratiâ, intra tres hebdomadas iſto incommodo fuit liberata. Idem. Cent. ij.

Fœmina perilluſtris 30. circiter annos nata, conſtitutione tenera, & gracili corporis habitu prædita, quavis hyeme *catarrho* in *tracheam* & *pulmones* exudante, cum *tuſſi, raucedine*, & *ſputatione copioſa* graviter affligi ſolebat: noviſſimo tamen anno, cura, & cautione diligenti uſa iſtud malum evitavit: at vero poſt ſolſtitium Brumale à frigore ſuſcepto immani *capitis dolore, aurium tinnitu, vertigine*, cum *ingenti coryza* afficiebatur, ut facilè conſtaret ſeri colluviem, antehac in pectus exudare ſolitam, tunc temporis intra caput & cerebrum omnino deponi: cujus inſuper effectus erat, quod *paſſionibus* quaſi *hyſtericis*, quibus nunquam prius obnoxia fuerat, quoties dormire inciperet valde infeſtaretur: Si quando enim ſomnum initura oculos clauderet, illico in abdomine molis aſcenſus, in gutture præfocatio, circa præcordia tremores, & ſubſultus excitabantur; quæ tamen affectiones, cum perfecte evigilaret, protinus ceſſabant, ita ut ægrotans neceſſe habuerit per plures dies & noctes ſomno ferè & in totum abſtinere.

Ad hanc Dominam, poſtquam plures dies ægrotans valde imbecillis evaſerat, accerſitus, medicamentis tantum blandis uti cogebar: Itaque *ſanguinem* ex pede ad ℥ iv. protinus detrahendum, & quolibet die *clyſterem* è lacte ſaccharato injiciendum curavi, à quo ter, aut quater alvum dejicere ſolebat: porro octava qualibet hora doſin *ſp. C. Cervi* in cochleari ſequentis Julapii exhibui.

℞. Aq. Pulegii, juglandum, Ceraſorum nigr. an. ℥ iij. Aq. hyſtericæ ℥ ij. Syr. Caryophill. ℥ i ß. Caſtorei nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſi ʒ ß. Margaritæ pulv. ℈ j. Miſce. Veſicatoria pone aures, & cataplaſmata ex foliis Rutæ & Aronis cum rad. Bryoniæ, ſale marino, & ſapone nigro plantis pedum cum fructu admovi. Interdum veſperi in hauſtulo Julapii præſcripti, Diacodii ℥ ß. exhibui, cui ſomnus moderatus, abſque ſolita ſpaſmorum conſequentia ſuccedebat; cujuſmodi effectum ab opiatis in tali caſu exhibitis ſæpius expertus ſum. Pro ſiti reſtinguenda ptiſanam cum ingredientibus diureticis incoctis propinavi: horum uſu intra breve tempus plurimum alleviata fuit. Attamen, quod maximo emolumento ceſſit, *abſceſſus in aure ſiniſtra ſponte diſruptus* primo ſaniem flavam, ac poſtea per multos dies ichoris tenuis copiam ingentem profudit, à qua evacuatione, viſcerum & præcordiorum ſpaſmis in totum ceſſantibus, morbus perfectè judicatus fuit.

Quod ſpectat ad prædictæ ægritudinis *Ætiologiam*, extra dubium videtur, affectus iſtos à *colluvie ſeroſa* περὶ τ᾽ ἐγκέφαλον depoſita excitatos fuiſſe; nam & iſtius humoris in *caput tranſlatio* morbum primo intulit, ejuſque per *auris tinnitorinus* ἴκτερος ſymptomata quævis ſuſtulit: porro cum materies morbifica ſpiritibus circa nervorum principia conſitis *diatheſin* aliquatenus *exploſivam* intuliſſet, illi, licet tanquam œſtro perciti ferè continuo agitarentur, quamdiu tamen verſus cerebrum reſilientes ſpatium in quo poſſent liberius expandi obtinerent, phantaſiam quidem illi ſolum vehementius exercebant, & abſque ulterioris incommodo *vigilias* tantum induxere. At vero cum ſomno interdum obrepente ſpirituum irrequietorum excurſus verſus cerebrum cohiberetur (quod quidem neceſſario evenit quando obdormiſcimus, liquore nervoſo intra cerebri poros tunc temporis uberius admiſſo) *nervorum paris vagi & intercoſtalis* capita ſidem tumultuarie irruentes, ſpirituum intra nervorum iſtorum ductus ſcatentium totas ſeries perturbaverunt, adeoque prædictos circa *præcordia, viſcera*, & *gulæ muſculos ſpaſmos* intulere. Plures hoc ritu tum viros, tum fœminas ægrotantes novi, qui cum *cephalalgia, occipitis gravitate*, aut *vertigine* laborarent, inter edormiſcendum illico in *præcordiis*, aut *viſceribus*, aut ſimul in utriſque *perturbationes* quaſi *ſpaſmodicas* ſenſere, quod quidem contingit à ſpirituum tumultuantium ἰκτῇ a *cerebro in nervorum origines* reflexa: Quod autem huic ægrotæ *opiatarum* uſus ſomnum placidum, abſque ſolita ſpaſmorum conſequentia accerſivit, ratio erat, quia ſpiritus animales, utut irrequieti & furentes, *particularum* tamen *narcoticarum* implexu, velut catenis injectis ligabantur, ut dein ſine reſiſtentia quavis ſomno obruerentur. Enimvero graves *convulſionum paroxyſmos* tum *Aſthmaticos*, tum quaſi *hyſtericos opiatis* exhibitis, non raro feliciter curavi.

Mulier honeſta M. G. 67. anno ætatis, vultu adhuc florido, & habitu corporis obeſo; cum prius faciei intumeſcentiæ, & gravioribus cephalalgiæ paroxyſmis dudum obnoxia degiſſet, intenſo Brumæ frigore in vertiginem valde moleſtam, cum tremore cordis, ſpirituum deliquio, & crebro, vomendi nixu incidit: lecto impoſita ſi oculos aperiret, aut e latere in latus converteretur, ſtatim inſigni *ſcotomia, leipothymiæ metu*, & inſuper *vomitu inani* afficiebatur. Hanc inviſens minime dubitabam, quin ægritudinis cauſa foret *materies ſpaſmodica* ab *exteriori capitis regione*, ad *intimos* τ᾽ ἐγκεφάλου receſſus tráslata; cujus afflatu, ſive copula heterogenea ſpiritus animales tacti, dum inordinatè verſus cerebrum exſilirent, affectus vertiginoſos; dumque iſti in nervorum capita tumultuariè irruerent, ſcotomiam, præcordiorum ἀνάγκας, & vomendi nixum excitabant. Hujus curationem *veſicatoria larga* nuchæ, & pone aures applicata, *enemata* quotidie injecta: item *frequens ſp. C. Cervi*, & *Julapii cephalici uſus* intra paucos dies perfecerunt.

Vir egregius 34. circiter annos natus, cum ex longo tempore tuſſi, cum ſputo copioſo, & craſſo obnoxius egerat, inſuper cutis poros valde apertos habens, continuo madere, & qualibet ferè nocte ſudore multo perfundi ſolebat: ſub initium veris evacuationes iſtas ſolentes parcius evenire perſenſit: interim conqueſtus eſt de manuum & pedum plenitudine, ac

velut intumeſcentia quadam, ita ut *hydropen* ingruentem vereretur; cæterum & in capite *ſcotomia*, & *vertigine* crebra afficiebatur: Brevi poſtea hoc malo ingraveſcente, circa labia, aliaſque oris ac faciei partes leves contracturæ, & ſubiti ſpaſmi paſſim excitabantur, ſubinde etiam (materia morbifica, uti videtur, nervorum paris vagi & intercoſtalis origines influente) cordis tremorem & ſubſultus, cum crebris ſpirituum vitalium deliquiis, quaſi *leipothymia* jamjam imminente, perpeſſus eſt.

Scio plurimos, pathemata hæc convulſiva, præcordia ita graviter infeſtantia, *vaporibus à liene elevatis* aſcribere: attamen ratio longè potior videtur, eadem a materia ſpaſmodica intra cerebrum aggeſta, & in nervorum principia irruente deducere; quia ſcil. excrementi cujuſdam a partibus aliis in caput metaſtaſis præceſſit, ipſumque adeo περὶ τὴν κεφαλὴν deponi, affectus vertiginoſus fere continuus, aliique partium oris ac faciei ſpaſmi plane teſtantur: quare huic remedia juxta methodum ſuperius traditam præſcribere viſum eſt.

Poſſem hic plurimas hujuſmodi obſervationes proponere, in quibus *materia morbifica* prope *nervorum origines* ſubſiſtens, cum *vertigine, leviores* tantum *viſcerum*, aut *membrorum ſpaſmos* ciet. Cæterum quia illius materiæ portio quædam à capite deſcendens nervorum ductus ſæpe altius ſubit, adeoque circa medios, ultimoſque eorum proceſſus, & plexus, *ſemini exploſivi*, quaſi *pulveris pyrii* fomitem ſtruit; ex re fore videtur hujuſmodi caſuum exempla quædam ſubjicere.

Puella quædam E. L. procera, & venuſta, parentibus ſanis orta, ipſaque conſtitutionis (prout videbatur) originaliter ſanæ; poſtquam Hero longa invaletudine detento diu & fere continuo miniſtraſſet, atque hinc ſæpius totas noctes evigilare, aliiſque temporibus crebro expergiſci cogeretur, ut nunquam ſomnus, niſi brevis & interruptus, capeſſeretur, tandem de *capitis hebetudine* cum *crebra vertigine* queri cœpit: intra brevem exinde temporis tractum, affectu indies ingraveſcente, *tremores* ſenſit in toto corpore, cum levi membrorum ſuccuſſu, quibuſdam vicibus, licet vagis & incertis, ingruentes: poſtea dein paroxyſmos plane convulſivos, eoſque horrendos & crebro infeſtantes perpeſſa erat: paulo ante morbi inſultum *Scotomia* brevi afficiebatur, mox *pectoris anguſtiam & oppreſſionem* magnam, qua præcordia ſimul omnia ſtrictim contrahebantur, perſenſit; tum illico ſtridorem ingentem, cum forti ejulatu edens, in terram concidere ſolebat: interim animo conſtabat; at maxima cordis oppreſſione laborans, donec iſta pectoris conſtrictio relaxaretur, ſe nullo modo relevare poterat: poſtea cum paroxyſmus pertranſierat, inſigni *cordis palpitatione*, *ſenſuum torpore*, & functionis animalis debilitate magna adhuc aliquandiu afficiebatur. Poſtquam hæc ægrotans per quatuordecim circiter menſes ejuſmodi paroxyſmis crebra vice repetentibus obnoxia degiſſet, demum *epileptica* evaſit, ut quoties mali inſultus rediret, in terram proſtrata, ἀναισθησία cum ſpuma oris, aliiſque pathognomonicis *caduci* ſymptomatis corriperetur. Neque hic affectus iſte gradum ſiſtebat, quin vix elapſo anni ſpatio, in *maniam* degenerabat, ut denique ægrotans, amiſſo rationis uſu, modo cum *furore* inſaniret, modo cum *ſtupore* plane deſiperet.

Ex morbi hujus *initio, progreſſu, & crebra metamorphoſi* liquido patet eum primo in capite prope nervorum origines & *cauſam*, & *ſedem* habuiſſe, & exinde fines ſuos & in *cerebrum* & in *ſyſtema nervoſum* quotidie latius explicuiſſe: nam ab initio materies morbifica juxta nervorum principia conſiſtens, *viſcerum* & *membrorum* leviores tantum ſpaſmos, & ſuccuſſiones cum *Vertigine* intulit; poſtea ejus portio in *nervos pneumonicos*, eorumque *plexus* delapſa, graviſſimas *præcordiorum*, *diaphragmatis* & *ventriculi* convulſiones produxit; quin & ejuſdem materiæ portio altera cerebrum ejuſque meditullia invadens, ἀναισθησίαν, ac dein caduci paroxyſmos inferebat; atque demum ſpirituum textura in totum vitiata, eorumque latice in liquorem acerrimum, ac velut ſtygium degeneri, *affectiones ſpaſmodicæ* in *maniam* tranſibant.

Quod itaque ſpectat ad particulares tum *morbi* tum *ſymptomatum rationes*; videtur quod prædicta virgo ex vita ſedentaria (omni corporis exercitatione & auræ liberioris uſu penitus ademptis) præſertim vero ex vigiliis nocturnis, & ſomno frequenter interrupto, vitioſam *ſanguinis* & humorum diatheſin, ſimulque pravam & debilem *cerebri*, & *nervoſi generis* conſtitutionem contraxerat: quibus acceſſit, quod illa hero ſuo graviſſimis convulſionum affectibus laboranti perpetuo miniſtraret, atque ex eo forte contagium aliquod, ſive miaſmata ſpaſmodica ſuſceperat: Et primo quidem particulæ heterogeneæ una cum ſucco nervoſo in *cerebrum* & *cerebellum* ſuffuſæ, ibidemque ſpiritibus accreſcentes, præliminari *Scotomia*, & *vertiginoſo* affectu quaſi velitabantur, dein materies ſpaſmodica *nervorum paris vagi* & *intercoſtalis*, atque *medullæ ſpinalis* principia obſidens, una cum *vertigine viſcerum* & *muſculorum ſubſultus*, & *ſuccuſſiones* leviores intulit: poſtea cum eadem *nervorum ductus* altius ſubiens, in *plexus cervicales*, *cardiacos*, & forſan *intercoſtales*, alioſque deferretur, atque ſpiritus *reſpirationis*, & *pulſus* munia exequentes, copula exploſiva imbueret; illi crebra vice ob *plenitudinem*, vel propter *irritationem*, una cum ſuperioribus nervoſæ originis incolis in exploſiones adacti, partium reſpectivarum *ſpaſmos horrendos* excitabant: Enimvero urgente paroxyſmo, à *nervis pneumonicis* conſtrictis, derepente thoracis ſyſtole inordinata ciebatur; deinde ſtatim diaphragmate ſubito & vehementer retracto, ejulatus iſte obſtrepens ſuccedebat: porro cum ob iſtam thoracis ſyſtolen diutius continuatam, ſanguis ne moveri poſſit impeditus, omnino in præcordiis ſtagnaret, idcirco durante paroxyſmo, cordis oppreſſio magna, cum ἀφωνία & ἀπνοίᾳ laborantem urgebat: interim vero, cum adhuc cerebri regio à ſpirituum exploſionibus libera ac immunis perſtaret, ægrotans animo conſtabat; poſtea vero cum materies ſpaſmodica indies adaucta, etiam in cerebri debilitati & præfracti meditullia explicaretur, prioribus circa præcordia pathematis ἀναισθησία, dein *Epilepſia*, ac ultimo *mania*, propter rationes modo citatas ſupervenerunt. Huic ægrotanti medicamenta plurima, & varii generis, à multis tum medicis, tum empiricis, con-

confuſe tamen, methodoque incerta, & ſubinde mutata, præſcripta ne hilum profuere.

Mulier quædam venuſta ἄγαμος & ἄτεκνος, à diutino mœrore in diathesin invaletudinariam incidit; circa meridiem, & horas veſpertinas plerunque mediocriter habuit: mane autem cum ſomno ſatis, & ſæpe plus nimio indulſerat, uſque magis ſomnolenta, & torpida evaſit: expergefacta, ſtatim queri ſolebat *de gravitate*, ac velut *ſtupore* in toto capite, cum *vertigine* ad quemvis motum, aut capitis circumactionem; paulo poſtea *paroxyſmum convulſivum*, aut ἀναισθησίαν fere conſtanter expectabant, eamque modo hæc, modo ille infeſtare ſolebat. quippe poſt vertiginem, quaſi velitatio velitationem præviam, plerunque in *ventriculo*, & *latere ſiniſtro* dolorem gravativum huc illuc tranſcurrentem ſenſit; hunc rugitus, vomendi nixus, flatuum eruptiones, necnon abdominis, & hypochondriorum diſtenſiones miræ inſequebantur, & plurimis interdum horis hanc miſere exercebant: interdum vero hæc ſymptomata abeſſe contigit, & tunc in *cerebro* affectio immanior ſucceſſit: namque in crebras ἀναισθησίας incidens, aliquandiu immota, & clauſis oculis, ſine ſenſu, aut intellectû perſtare ſolebat; cumque famulæ ejus *frictionibus*, & *nicotianæ* ſumigatione ipſam excitarent, mox animo conſtabat, at denuo ſtatim revolvitur in ſimilem ἀναισθησίαν. atque ita quatuor, aut quinque vices ejus ſubit, priuſquam ad ſe perfecte, & ſine recidiva mox expectanda rediit: Tandem peracta tragœdia, etiamnum *capitis gravitate* & *torpore* aliquantulum afficiebatur: circa meridiem vero, nebulis omnino diſcuſſis, ſudum, & ſerenum πάντα τὸν ἐγκέφαλον obtinere ſolebant; donec proximo mane rurſus eadem ſymptomata reverterentur.

Qui ſymptomata hæc rite perpendit, non habebit neceſſe vapores ab *utero*, aut *liene* elevatos ſupponere, atque in illis cauſam morbificam fruſtra quærere, nempe quam multo certius poterit in ipſo capite collocare: Videtur enim quod huic ab initio, propter ingentem mœrorem (prout in fœminis crebro aſſolet) *cerebro* & *nervoſo generi* magna *debilitas*, ſimulque *vitioſa labes* imprimerentur; ita quidem ut ſpiritus animales in cerebrum & cerebellum derivati, ſecum particulas heterogeneas mixti generis, ſcil. partim *narcoticas*, & partim *exploſivas* afferrent: cujuſmodi copulam cum illi à ſomnis uberiorem conciperent, mera plenitudine ad ipſam excutiendam ciebantur: quamprimum igitur expergefieret mulier, iidem ſpiritus commoti, vel κατ᾽ ἴξιν *inferius* facta, in *nervorum origines* deprimebantur, ibidemque exploſi viſcerum ſpaſmos excitabant, aut verſus *cerebri meditullium* reſilientes, ibidemque eliſi, *crebras* & *terribiles* ἀναισθησίας intulere. Revera hæc affectio Epilepſiæ aliquantulum affinis erat, niſi quod materies morbifica nondum intrà regale cerebri palatium, ſive meditullium ejus ita commorabatur, ut ſpiritus illic intra primos ipſorum fontes inficeret: iiſdem tamen inferius diſſociatis, & juxta nervorum origines ſeſe in varios, minoreſque rivulos dividentibus, eadem copulâ heterogenea arctius adhærebat. Interea ſpiritus, quo iſtam materiam excuterent, crebrius exploſi, cum *verſus cerebri arcem* tumultuoſe ferebantur, *ſtuporem* & ἀναισθησίαν, ſin alio vergentes in *nervorum principia* irruerent, propterea iſtos *viſcerum ſpaſmos* intulere: Quod autem paroxyſmi tantum *horis matutinis* poſt ſomnum pleniorem ingruebant, ratio erat, quia ſpirituum copula heterogenea iis cum ſucco nervoſo adveniens, eo tempore ad plenitudinem exploſionibus aptam congerebatur; quæ ſi quidem tunc integre diſcuteretur, reliquo die ægrotans ab affectu immunis perſtitit, donec poſtridie, cum *ſomnus nocturnus* novum materiæ morbificæ ſupplementum capiti intulerat, mane ſimilis paroxyſmus redibat; qui forſan prout ſomnus brevior aut protractior fuerat, modo intra *cerebrum*, modo juxta *originem nervoſam* peragebatur.

Nec tantum in *ſexu fœmineo*, utpote debiliori & magis patibili, *ſpaſmi* ab *origine nervoſa* principaliter affecta oriuntur; verum ejuſmodi affectiones aliquando in *viris*, à ſimili procatarxi excitatas obſervare licet. Ante aliquot annos feſtinanter accerſitus ad hoſpitem quendam in hac urbe diverſantem, ipſum primo intuitu revera dæmoniacum ſuſpicabar, eique *exorciſmis* potius quam *pharmacis* opus fuiſſe rebar. Erat is quadragenarius, qui jam per tres annos ſtatis quibuſdam temporibus *motibus convulſivis* tentari ſolitus eſt; *hujuſce* ægritudinis, dum hic paucos dies fortuito hoſpitaretur, occaſione ingentis mœſtitiæ inſultum ſolito majorem perpeſſus erat: morbi acceſſionem per duos aut tres dies præſentiſcere ſolebat; nempe ex magna intra *ſinciput commotione*, continua fere *vertigine*, & *crebra oculorum obfuſcatione*; ingruente autem paroxyſmo, primo oculi varie contorquebantur, invertebanturque, dein moles quædam inſtar vivi animalis, ab imo ventre ſurſum verſus cor & thoracem, & exinde in caput obrepere videbatur: hujuſmodi motum egomet manu ventrem ejus comprimens planè perſenſi, & quamdiu palmis totis viribus obtentis illius globi aſcenſum inhiberem, ſe mediocriter habuit; quamprimum vero intumeſcentia iſtæc ſenſim ſuperius obrepens ad caput pertigerit, illico membra totius corporis immaniter convellebantur, ut tanquam *ſpiritu malo* obſeſſus ſe ad parietes & poſtes illideret: à quatuor robuſtis viris vix ſumma vi detineri, & coërceri potuit, quin exſiliret, & brachia, & pedes, & caput motibus diverſimodis huc illuc jactaret: quando ab exſilitione ceſſaret, membra fuerunt robuſtiſſime extenta, & muſculi rigidi, & velut *tetano* affecti: Talis paroxyſmus circiter horæ quadrantem durabat; dein ad ſe rediens ſobrie loquutus eſt, in cubiculo obambulavit, qualia paſſus erat conſcivit, & veniam ab aſtantibus petiit; brevi poſtea oculos invertere, & ociſſime volutare cœpit, dein ſtatim affectus ſpaſmodes repetens, ſimilem uti prius excitabat tragœdiam: atque iſto ritu intra tres horas quinq; aut ſex paroxyſmos ejuſmodi convulſivos ſuſtinuit: in medio quodam paroxyſmo, vena in brachio pertuſa, factoque orificio ſatis largo, ſanguis lente effluebat & ſtatim congelari viſus eſt: ita quidem ut in pelvim exceptus, haud liquidorum more in ſuperficiem planam & æquabilem diffluerct; at inſtar ſevi liquefacti & in vas frigidum inſtillati, gutta ſuper guttam accumulata in molem accreſceret.

Si affectio hæc ſtupenda mulieri contigiſſet, obvium eſſet, eam *hyſtericam* dicere, ejuſque cauſam in *uteri* vitium conjicere; eo magis, quia tanquam molis cujuſdam ab imo ventre aſcenſus

paroxyſmum inchoavit: attamen cum vulgaris iſta ſolutio, quæ ſæpiſſime merum ignorantiæ ſubterfugium eſt, in hoc caſu admitti nequit; rationi maxime congruum videtur, omnia iſtæc ſymptomata in malas *cerebri* & *nervoſi generis* affectiones referre. Enimvero morbi cauſam in ipſo capite, latere, ex ſymptomatis paroxyſmum præcedentibus, quæ ſpirituum intra ἐγκέφαλον ſcatentium agitationem inſignem denotabant, plane colligitur: iſta *cerebri inflatio*, graves *Scotomiæ*, quæque inſultu jamjam ingruente conſtanter evenerunt, *oculorum contorſiones*, manifeſto arguunt particulas heterogeneas, & exploſivas ſpiritibus intra ἐγκέφαλον juxta nervorum principia degentibus accreviſſe. Adeo ut hic caſus etiam ad *Epilepſiæ* naturam prope accederet, excepto tamen quod intra *cerebri meditullium* ſpiritus nec copulam heterogeneam admitterent, nec alibi exploſi, illic tumultuarie perrumperent; durante enim paroxyſmo ægrotans uſque animo conſtabat: at vero materies morbifica in capite uberius congeſta, cum illinc in nervorum tum interiorum ductus altius prolaberetur, in viſceribus tum imi, tum medii ventris, etiam in membris exterioribus, ſeminii exploſivi mineras valde diffuſas poſuerat; adeo ut cum ſpiritus animales juxta *nervorum origines* explodi inciperent, illico ſtatim alii *plexus meſentericos*, & demceps alii *alios plexus nerveos* à meta extima uſque ad caput interjectos incolentes, ordine exploſi, ſpaſmos a parte in partem uſque continuabant, donec ad ἐγκέφαλον perveniretur: exinde vero exploſione ſtatim ad ſpiritus *ſpinalis medullæ*, & *nervorum appendicum* hoſpites tranſlata, muſculorum, & membrorum totivs corporis convulſiones validiſſimæ inſequutæ ſunt: Quod autem ille velut *molis aſcenſus*, qui ſæpenumero in imo ventre, circa convulſionum initia percipitur, à ſpiritibus intra *plexus meſentericos* in exploſiones adactis procedat, inferius cum de *paſſionibus hyſtericis* dicemus, fuſe declarabitur.

Virgo lectiſſima circa 16. ætatis ſuæ annum ab equo decidens, & ſaxo protuberanti alliſa, mammam ſiniſtram graviter læſit, unde tumor cum dolore exortus eſt; quæ tamen ſymptomata ab initio remediorum uſu mitigari, & deinceps ad longum tempus mediocriter habere viſa ſunt; poſt triennium vero à frigore ſuſcepto, ac peſſima victus ratione adhibita, omnia exacerbari cœperunt: pars læſa in majorem molem intumeſcens dolore peracuto, & fere conſtanti afficiebatur, ut ægrotans præ inſigni cruciatu dies & noctes pleraſque inſomnes degerit, mammæque glandulas tumidiores tunc factas nec tangi, nec pertractari, imo ne ſtrepitum quemvis, aut concuſſionem in cubiculo factam ſufferre potuerit.

Cum huic tumori verſus cancroſum degeneri, fotus & cataplaſmata ex *cicuta*, & *mandragora*, aliiſque ſtupefacientibus, & repercuſſivis applicarentur, perilluſtris Domina affectiones quaſdam ſpaſmodicas crebra vice infeſtantes pati cœpit: imprimis quoties in mamma dolor atrocius urgeret, illic loci punctiones, necnon ſpaſmos ac contracturas huc illuc excurrentes perſenſit: deinde ſtatim ventriculus ac hypochondria, & non raro totum abdomen cum rugitu & vomendi nixu inflari, ac plurimum diſtendi ſolebant; mox idem affectus ſenſim ad ſuperiora tranſlatus ἀπνοίαν excitabat, cui brevi poſtea motus convulſivi in toto corpore adeo validi ſuccedebant, ut ægrotans vix a tribus aut quatuor robuſtis viris contineri potuerit.

Hujuſmodi paroxyſmi primò erant vagi, & occaſionaliter tantum excitati; nempe ſuccedebant quoties dolor pectoris à cauſa quadam evidenti intenderetur: poſtea convulſiones iſtæ crebrius infeſtabant: ac demum periodicæ, ac habituales factæ, bis in die, nempe totidem ſtatis horis à paſtu conſtanter repetere ſolebant. Cumque ad hunc modum per ſex menſes ægrotans miſerrime affligeretur, tandem *vertiginoſo capitis affectu*, eam fere continuo exercente moleſtari cœpit; cui malo cum fotus ex herbis aromaticis & cephalicis capiti aliquādiu adhiberetur, quoad *vertiginem* melius habuit; verum exinde novo & plane admirando ſymptomate, *tuſſi* ſcilicet *inani* abſque ſputo dies & noctes, niſi cum ſomno obrueretur, perpetuó infeſtabatur: poſtquam clariſſima hæc virgo diverſimoda remedia à variis medicis praſcripta abſque multo commodo tentaverat, demum *thermis temperatis* apud *Bathoniam* uſa juvabatur, deinde ſtatim nupta, à *conceptu* ac *puerperio* ſenſim convaluit.

Si totius morbi ejuſque accidentium rationes inquirantur, extra dubium eſt, affectionem convulſivam a *mammæ tumore*, ſive loco dolente primo excitatam fuiſſe; cujus cauſa partim fuit acutiſſimus doloris ſenſus, à fibris ac nervis iſtius partis impreſſus, partim autem *copula heterogenea* ſpiritibus iſtarum fibrarum nervorumque incolis affixa; enimvero ſuſpicari licet humorem acerrimum tumori impactum, qui forſan aliquatenus nervorum ductibus illuc confluxerat, Topicorum uſu repercuſſum, fibras & filamenta nervea per totam viciniam diſpoſita ſubiiſſe, proindeque copulam heterogeneam & exploſivam ſpiritibus accreviſſe; ad quam elidendam, quoties à dolore incitabantur, exploſiones ſpaſmodicas inibant, ſimulque ſpiritus alii intra nervos affines ſcatentes priorum conſenſu (uti crebro aſſolet) pari ritu explodebantur: dein affectio ſpaſmodica nervorum extremitatibus ubi primo inceperat, per corundem ductus uſque ad ἐγκέφαλον continuata, αἰωρίαν, & exinde in totum ſyſtema nervoſum reſiliens, artuum & membrorum omnium motus convulſivos inferre ſolebat: circa ægritudinis initium paroxyſmi ad hunc modum à parte affecta propter dolorem excitari, ad cerebrum & appendicem ejus, ſecundario traducebantur: poſtea vero cum ſpiritus horum incolæ per ſympathiam crebro exploſi, partium continentium poros ita laxarant & debilitaverant, ut intra eoſdem, una cum ſucco nervoſo, particulis quibuſvis heterogeneis aditus pateſceret, *procatarxis ſpaſmodica* etiam in *capite* ſuccreſcebat, atque ſpiritus ἐγκέφαλον incolentes, copula heterogenea infecti, paroxyſmum ſpaſmodicum ipſi inchoabant, aut ſaltem inſultibus ejus primos inſtinctus præbuere, qui utplurimum à paſtu totidem ſtatis horis redibant; quia ſc. materies morbifica unà cum ſucco nervoſo æquali fere dimenſo inferebatur: revera in ejuſmodi caſibus ubi convulſio generalis ferè omnes totius ſyſtematis

nervoſi

nervoſi partes ſucceſſive occupat, ſuſpicari licet ſpiritus animales in toto genere nervoſo copulam heterogeneam & exploſivam contraxiſſe, quæ cum ſtato tempore ad plenitudinem aſſurgat, ipſos ſpiritus pariter hora condicta ad exploſionem incitat: eademque exploſio alicubi inchoata, fomitis ignarii ritu, in omnes ordine propagatur.

Quod ſpectat ad *tuſſim* iſtam *inanem*, quæ capitis fomentationi ſuccedens, ægrotantem iſtam per plures menſes fere inceſſanter exercuit, videtur quod ſymptoma iſtud omnino ab *origine nervoſa affecta*, & nequaquam à *pulmonum infarctu* penderet, nihil enim tuſſi excernebat, & ſi quando iſtum tuſſiendi impetum violenter inhiberet, ſtatim in gutture præfocationis ſenſu afficiebatur: adeo ut veriſimilius ſit materiem morbificam prope originem nervoſam depoſitam, à fotu rarefactam, & commotam, nervorum pulmonibus dicatorum capita altius ſubiiſſe, atque in fibris, & filamentis eorum ſpaſmos perpetuos irritaſſe: ſimili quodam ritu ac cum ſuccus nervoſus qui muſculorum fibras & tendines irrigat, acris ac degener factus, partibus iis ſubſultus, ac contracturas continuas inducit. Hinc quando ſpaſmus in aliquibus nervorum affectorum ſurculis ſiſteretur, ita ut tuſſire non liceret, ſtatim motus convulſivus in ſurculos alios ejuſdem, aut affinis nervi incurrens, præfocationem in gutture excitabat. Libet hic exemplum aliud ſpaſmi e nervorum extremitatibus affectis oriundi proponere.

Clariſſima Matrona quinquagenaria poſtquam ei menſtrua per ſeſquiannum fluere deſierant, primo de *dolore pungitivo* in *mamma* ſiniſtra queri cœpit; dein poſtea illo affectu ceſſante, circa *ventriculum* male habuit; illic nimirum *tumor durus*, & velut *ſcirrhoſus* cum dolore gravativo ſubortus eſt: huic ſtomachi inflatio cum reſpiratione difficili, nauſea, & vomitione crebra ſupervenit: dein morbo ingraveſcente, dolore magis acuto, & huc illuc quaquaverſus excurrente, in affectiones ventriculi convulſivas incidit, nempe illic loci ſpaſmis varie excurrentibus, haud ſecus ac ſi ventriculus multifariam diſtraheretur, fere continuo moleſtabatur: porro cum *ſiti* & *vigiliis*, conſtans animi perturbatio, & crebra ſpirituum deliquia, quaſi jamjam moribunda eſſet, Dominam ægrotantem exercebant. quæ tamen omnia ſymptomata ex illo ventriculi tumore ſemper oriri, eadem plane perſenſit: Huic medicamina quævis vomitoria, cathartica, antiſcorbutica, & hyſterica, abſque ullo levamine, moleſtiæ potius & nocumento fuiſſe videbantur: a ſanguinis miſſione per hirudines, & lactis aſinini uſu nonnihil commodi recepit, & poſtea ab acidulis diu epotis plurimum alleviabatur.

Prædicta ſymptomata, quæ vulgo *paſſioni hyſtericæ*, & *vaporibus uterinis* aſcriberentur, palam eſt a tumore circa ventriculi fundum excitato proceſſiſſe: quippe ſanguis Dominæ iſti valde fervidus & atrabilarius exiſtens, cum non amplius catameniorum fluxu purgaretur, recrementa ſua & fæculentias aduſtas primo in *mammam*, & deinde novo incœpto, in *ſtomachi membranis* depoſuit: à tumore ibidem facto particulæ acres & heterogeneæ perpetim decedentes, *fibras*, & *nervos* circumcirca conſitos ſubierant; quæ ſpiritibus earum partium *inſitis*, *influxiſque* continuo accreſcentes, ipſos ad crebras exploſiones, adeoque affectiones ſpaſmodicas in tota vicinia excitabant: quandoquidem vero motus convulſivi illic loci habiti leviores fuerint, hinc apparet totum nervoſum genus, ipſumque ἐγκέφαλον (prout in ſpaſmis majoribus aſſolet) in eundem affectum nondum conſenſiſſe: attamen ſpirituum inordinatio circa partes affectas exorſa, & illinc minori undulatione ad caput traducta, ejuſque adeo ſpiritus incolas leviter tantum afficiens, vigilias cum ingenti æſtu, & phantaſiæ perturbatione inducebat. Quæ hactenus de ſpaſmis à cauſa morbifica alterutrum ſyſtematis nervoſi obſidente diſſeruimus, clarius eluceſcent, cum poſtea de præcipuis convulſionum ſpeciebus, de *paſſionibus ſcilicet hyſtericis, hypochondriacis*, aliiſque particulatim agemus: Interea huic, de *ſpaſmis* propter *nervorum extremitates* affectas oriundis, hypotheſi *methodum therapeuticam* non opus erit adjicere, quoniam *medendi rationes* hujuſmodi pathematis poſtea ſpeciatim tradendis melius accommodari poſſunt: Impræſentiarum vero procedere oportet ad explicandas *paſſiones ſpaſmodicas*, quarum *cauſa*, ſive *materies morbifica* intra *plexus nerveos* ſubſiſtere videtur.

De plexibus nerveis alibi ſatis fuſe diſſeruimus, atque ex illorum *deſcriptione & uſu* veriſimillimum eſſe oſtendimus *motuum convulſivorum* paroxyſmos graviores intra haſce partes ſæpenumero incipientes, exinde quaquaverſus in viciniam, & non raro in longinquum propagari: ſaltem multo probabilius videri, particulas heterogeneas & exploſivas, poſtquam ἐγκέφαλον, ejuſque appendicis medullaris tractus ſuperaverint, inque nervorum canales, eorumque ductus, una cum ſucco ipſos irrigante altius prolapſas, intra *plexus nerveos*, velut *compita*, ſive *diverticula*, copias explicare, ibidemque aliquandiu *ſtativa* habere, donec tandem uberius aggeſtæ, quaſi collectis viribus affectionis ſpaſmodicæ immaniores producant: hoc, inquam, longe probabilius apparet, quam (quod vulgo fit) ex *utero, liene, ventriculo*, *aliove viſcere vapores elevatos* ſupponere, in quos omnis culpa ex facili conjiciatur: Nam intra *hoſce plexus* pro mineris morbificis ſpatia ſatis idonea conceduntur, ut materies illic ſenſim *deponi* poſſit, & *manere*, donec ad plenitudinem congeratur: deinde vero quia *ſpirituum copias ingentes*, ſupra quam in aliis quibuſcunque cellulis, illic hoſpitari credimus, *copula heterogenea* iis accreſcens in *exploſiones graviores* quaſi *fomitem* ſtruit; adeo ut ſpiritus intra hæc corpora exploſi ea non modo inflent, & dilatent, verum de *ſitu elevent*, & *attollant*; (velut cum ædificium à *pulvere pyrio* ſubvertitur) quare partes ſupra jacentes ſubito in tumorem efferuntur, atque appenſæ huc illuc violenter contrahuntur. Ad hunc modum atrociores circa præcordia & viſcera convulſionum paroxyſmos ſæpenumero excitari, præter argumenta ex ratione petita; non ita pridem αὐτοψίᾳ comprobatum habui: Cum enim fœminæ illuſtriſſimæ paulo ante obitum *affectibus* (quos dicunt) *hyſtericis* graviſſime laborantis cadaver aperirem, uterum quidem prorſus inſontem reperi: verum juxta *meſenterii plexus nerveos* (ut videbatur) in molem attolli, & elevari ſolitos

viſceris iſtius *membranas ab invicem divulſas & ſolutas*, ut circumquaque *tumida* & laxæ, *quaſi in bulbulas*, ſive *veſiculas inflatæ* apparerent.

Profecto plura ſunt *rationum ſolidarum* momenta, quibus adducimur ut credamus *pathemata dicta hyſterica* ſæpiſſime à materia ſpaſmodica intra *plexus meſentericos* aggeſta, & per vices exploſa oriri: quod quidem ubi de morbis iſtis ſpeciatim agemus, clarius patebit; ſed neq; minus probabile eſt, *dolores colicos* à materia acriori, & irritativa, *iiſdem plexibus* contenta non raro procedere. Cæterum quoties *paroxyſmi convulſivi* à *liene*, aut *ventriculo* incipere videntur, utpote quorum initia ſunt partium iſtarum inflationes, & perturbationes inſignes, veriſimile eſt materiæ ſpaſmodicæ nidum intra *plexus nerveos* ad *lienem*, aut *ventriculum* pertinentes reconditum fuiſſe: Quinetiam ejuſmodi materies, intra *plexus cardiacos* graviſſimos *cordis tremores* & *paſſiones*, intra *plexus pneumonicos*, aut *vertica-les*, terribiles *aſthmatis inſultus* excitare videtur. In Neurologia noſtra caſum inſignem perilluſtris fœminæ retulimus, cui materies ſeroſa è *ſyncipite per narem* ſiniſtram exſtillari ſolita, pone *aurem* decubuerat: ubi cum dolor atrociſſimus infeſtaret, *ſpaſmi* inſuper & *contractiones admirandæ* ſuccedebant: quibus ſcilicet modo *cerebri* & *totius* [illegible] compages *deorſum*, modo *guttur*, *præcordia*, & *viſcera ſurſum* convelli viderentur: cujuſmodi convulſiones partes ita oppoſitas, & longe diſſitas per vices afficientes, cum ab una eademque morbi ſede in medio conſita procederent; obvium erit concipere, locum dolentem, uti & affectionis utriuſque ſpaſmodicæ originem, fuiſſe *plexum ganglioformem*, juxta *parotidas* ſitum: in quem ſcilicet nervi tum paris vagi e *capite deſcendentes* ingrediuntur, & e quo *propagines* in *gutturis muſculos*, atque rami in præcordia & viſcera protenduntur. Porro ab eadem cauſa, ſcilicet materia [illegible] intra *plexus ganglioformes* aggeſta & per vices exploſa, iſtum in *gutture præfocationis ſenſum* in paroxyſmis convulſivis tam crebro excitatum procedere (nec immerito) arbitramur.

Virgo lectiſſima & piiſſima, procera & gracilis, patre valetudinario, ſcilicet graviſſimis nervoſi generis affectibus, obnoxio genita, circa viceſimum ætatis ſuæ annum cephalalgiâ valde atroci & periodica, per plures dies affligebatur; inſtante demum ſolſticio brumali 1656. dolor capitis remiſit, ſed in vicem ejus ingens catarrhus, cum ſputo tenui & copioſo, nec non ulceroſa, narium, oris, & gulæ affectione ſucceſſit; cùm hujus moleſtiam aliquandiu pertuliſſet, tandem ex mulieris cujuſdam præſcripto, fumum ſuccini per tubulum ore excipiens, derepente ſanata eſt; catarrhus nempe ſubitò ſiſtebatur, ſubinde verò conqueſta erat de vertigine inſigni cum capitis dolore & aurium tinnitu; die tertio cervicis tendines convellebantur, ut caput, modò antrorſum, modo retrorſum, modò ad latus deflecteretur, modò immotus & rigidus perſtaret. Brevi poſt hæc totius corporis membra exteriora, & artus ejuſmodi affectio ſpaſmodica invaſit. Brachia & manus mirè contorquebantur, ut eorum flexiones & convolutiones haud quiſpiam agyrta aut geſticulator imitari potuerit; crura & pedes huc illuc divaricare, mutuò concutere, & alternatim tranſponere neceſſe habuit: ad hunc modum aut in cathedra ſedens, aut lecto commiſſa, niſi à ſomno obrueretur, motibus convulſivis perpetuò afficiebatur: cùm que ſummo muſculorum nixu membra paululum cohiberet, ſtatim reſpiratione difficili & anheloſa, cum præfocationis ſenſu corripiebatur; interim verò oculi, fauces, os, & viſcera interiora ſpaſmo quovis immunia perſtabant; nec vomitu, rugitu, neque ventris hypochondriorum inflatione tentabatur. Porrò animô uſque conſtitit; memoriæ, intellectus, & phantaſiæ munia ritè obivit, nihil delirè, aut inſipienter loquuta eſt, aut egit; quin inter ſtupenda hæc mala verbis uſque piis, & probis fortitudinis & patientiæ Chriſtianæ ſpecimen admirandum exhibuit: appetitus citò dejiciebatur, ut cibos & alimenta quævis valde averſaretur; ſitis autem continuo urgebat: vires admodum debiles fuerunt, ut nec ſtare, nedum pedibus incedere potuerit: urina erat coloris citrini, ſalſedine plurimum ſaturata, in cujus ſuperficie pellicula tartarea concreſcebat.

Cum *ſexto* ægrotationis *die* ad hanc *Dominam* accerſerer, admirandi iſtius affectus hujuſmodi *Ætiologiam* inſtituebam: Etenim ne cum multis aliis ſtatim omnia ad *ſagarum præſtigias* referrem, patris ejus conſideratio effecerat, qui in eadem domo paſſionibus ſpaſmodicis tunc temporis graviſſimè laborabat: quapropter ut ſymptomatum iſtorum cauſas naturales inveſtigarem, imprimis obvium erat, ſuſpicari *dominam* illam *hæreditaria* affectionum convulſivarum ſeminia contraxiſſe, quæ tandem circa ætatis ſuæ ἀκμὴν in ejuſmodi fructus eruperunt: cum enim ſanguis particulis heterogeneis & exploſivis plurimum imbueretur, iſtæ demum (prout in tali diatheſi aſſolet) in caput ſuffundi, ibidemque affigi cœperunt; primo igitur in *meningas* depoſitæ *cephalalgiam* immanem & periodicam induxerunt; dein poſtea eadem materies, metaſtaſi accidentaliter facta, in *gulæ* ac *oris* emunctoria decumbens, *cephalalgiam* in *catarrhum* commutavit; cum denique intempeſtivo remedii adhibiti uſu *defluxio* ſiſteretur, materies morbifica in *cerebrum* regurgitans, *vertiginem* intulit, & exinde in *nervoſum genus* detruſa, prædictas affectiones [illegible] excitavit.

Quod vero ſpectat ad *rationem formalem*, ſeu generationis modum, quo materies ſpaſmodica in nervoſum genus decumbens ſymptomata iſthæc admiranda produxiſſe videatur: opinari fas ſit, quod eadem ab ἐγκεφάλῳ, utpote firmioris, confinio in *medullam ſpinalem* ejuſque appendicem detruſa, ac inſtar fermenti maligni habens, imprimis ſucci has partes irrigantis maſſam integram particulis heterogeneis & ſummè exploſivis infecerat; quæ ſpiritibus per totas eorum ſeries ubique diſpoſitis accreſcentes, ipſoſque velut œſtro quodam agitantes in exploſiones continuas irritabant: revera cum *ſuccus nervoſus*, uti dictum eſt, à materiæ ſpaſmodicæ influxu ita fermentatur, qui partes continentes alioqui blando allapſu irrigaret, atque ſpiritus animales cum expanſione æquabili per eaſdem

traji-

trajiceret, nunc idem fibras nerveas in varias contractiones, & corrugationes torquebat, atque ſpiritus tum influos, copula nimirum heterogenea onuſtos, à debita irradiatione inhibebat; tum partis cujuſque *inſitos* variè exagitans, *afflatu* velut *diabolico* incitabat, adeò ut appetitus imperio minimè obſequentes, motus inordinatos iniverint, eoſque huc illuc rapide translatos, reciprocatione perpetua iterarint.

Quamvis autem particulæ heterogeneæ è ſanguine in cerebrum ſuffuſæ, indéque in *genus nervoſum* protruſæ, haud ex æquo nervorum omnium origines, ſed *ſpinalem medullam*, ejuſque propagines nerveas præcipuè, ac ferè tantum ſubiere; ita ut *viſcera* interna, inſuper *oculi, oris, & faciei* partes ſpaſmo quovis immunes perſtarent; iſte tamen impetus exploſivus, quo minus à membris exterioribus obiretur, vi quadam inhibitus, illico velut *ignis miſſilis*, qua data via, in *præcordia*, ac imi ventris *viſcera* incurrere ſolebat: quia ſcil. *ſpiritus influi* œſtro quodam perciti, & ſpatium amplius in quo baccharentur exigentes, ab uno loco excluſi, mox alium alicubi patentem ſubeunt, quapropter *œſtrum* illud, ſi tum à membris, tum à viſceribus fuiſſet repulſum, non dubito quin in *cerebrum* regurgitaſſet, *furorem* ibi aut [illegible] quaſi *epilepticam* illaturum. Quæ quidem ſymptomata abeſſe contigit, eo quod Dominæ hujus ingenioſiſſimæ cerebrum conſtitutione firmiore præditum, è liquore nervoſo recens inſtillato quicquid congruum & ſpirituoſum fuerat, in penum propriam arripiebat, eoque fruebatur: interim particulas quaſque morbificas in *ſpinalem medullam* deprimebat, à quibus membrorum motus involuntarii, eo quo dictum eſt modo excitabantur.

Præclaræ hujus virginis *curationem* moliri rogatus, facta imprimis levi corporis præparatione, *potionem ſolutivam* ex infuſione *ſennæ & rhabarbari*, adjectis *ſantalo citrino*, & *ſale abſinthii*, propinabam, qua duodecies cum magno levamine purgata fuit; die ſequenti e brachio ſiniſtro ſanguinem ad ℥ viii. detraxi, quovis veſperi opiatam ex *aqua & ſyrupo florum verbaſculi* cum *pulvere margaritarum* exhibui: inſuper ſemel intra ſex horas doſin *ſpiritus C. Cervi*, cum hauſtulo *Julapii* ſequentis ſumendam præſcripſi.

℞. Aqu. ceraſorum nigrorum, juglandum, florum pæoniæ, an. ℥ iij. Antiepilept. Langii ℥ ij. Syrupi è floribus pæoniæ maris ℥ ij. Margarit. pulv. ℈j. Miſc. f. Julapium: quia *purgationem* multam ferre nequibat, *enemata* ex *lacte ſaccharato* erant crebro in uſu: præter *linimenta antiſpaſmodica cervici & ſpinæ* applicata, *frictiones* membrorum affectorum cum pannis laneis oleo appropriato madefactis, & excalefactis frequentes inſtituimus.

Horum uſu intra ſex dies *ægrotans* plurimum alleviari viſa fuerat; nam motus convulſivi ferè in totum ceſſabant, membra in debito ſitu, & quiete continere potuit, ſolummodo *caput* contractione leviori interdum huc illuc leniter deflectere cogebatur; porro cathedra exurgere, & parum incedere valuit; ſed dum greſſum faceret, non recta, ſed *in latus* oblique procedebat: Hoc tempore diſcedens, eam multo melius habere viſam in manifeſto convaleſcentiæ ſtatu reliqui: poſt alteram vero ſeptimanam, cum *Boreas* inclementior nocturno tempore exortus, feneſtra haud firmiter occluſa ægrotanti lecto commiſſæ vehementius afflaret, illa ſtatim à frigore ſuſcepto ejuſmodi *recidivam* paſſa fuit, ut non modo *pathematis ſpaſmodicis*, verum & *paralyſi univerſali periodica* obnoxia evaſerit: nam deinceps à *mane* uſque ad *veſperam capiti & membris* (uti prius) huc illuc viciſſim flexis atque jactatis, *artus* ſucceſſive omnes circumagere, deflectere, ac variè detorquere coacta eſt; donec ſub *noctem*, motibus ejuſmodi prorſus ſedatis, *membrorum reſolutio*, ſive *paralyſis* ſuccederet, ita ut nec manus, aut pedes, neque ullam præterea partem movere, aut corporis nixu in quemvis motivum exercere potuerit, intra lectum inſtar ſaxi ferè *immobilis* jacens; at aliquanto ſomno refecta, circa *mane* prout *facultatis motivæ regularis* virtutem quandam, ſcilicet brachiis & cruribus huc illuc, imbecillius licet, deflectendis parem recuperavit; ſic etiam *motus convulſivi & involuntarii*, per totum exinde diem perdurantes conſtanter redibant, qui *veſperi* rurſus in *artuum reſolutiones* commutabantur.

Ex his liquido conſtet, *Dominam ægrotantem*, & duplici morbo, ſcil. *paralyſi* ac *ſpaſmo* laboraſſe, & utriuſque *cauſam materialem* aliquatenus *diſtinctam* fuiſſe: videtur enim, quod *ſpiritus animales* ubique ſcatentes, à particulis *narcoticis* onuſti ferè continuo ligarentur: præterquam quod inter dormiendum, unà cum ſucco nervoſo, *particulæ ſpaſmodicæ* uberius influentes, etiam ſpiritibus accreſcerent, quarum *exploſionibus* ſpiritus incitati motus involuntarios produxerunt; quin & *copula narcotica* eo tempore aliquatenus excuſſa, etiam voluntarios, ſeu regulares quadantenus perficere valuerunt. Præter remedia modo citata, alia quamplurima cujuſque ferè generis, ſcilicet *antiſcorbutica, antiparalytica, decocta, ſudorifica, aqua deſtillata ſpirituus, elixires, tincturæ, balnea, linimenta* cum multis aliis ſedulo adhibebantur; quorum uſu ſymptomata nonnihil remittebant; haud tamen morbus integre ſanabatur: *paralyſis univerſalis* brevi ceſſabat, ita ut omni tempore artus movere, & huc illuc deflectere potuerit; quin & membrorum *motus involuntarii* eam rarius moleſtabant; uſque tamen *languida & imbellis* perſtitit. Cumque illa conſtitutionis tenerioris ac in tabem proclivis, & nunc quidem nulli exercitio habilis eſſet, ob tranſpirationem impeditam ſanguinis recrementa in *pulmones* depoſita *tuſſim* inſerebant, quâ indies ingraveſcente, demum *phthiſica* interibat.

Ante plures annos accerſebar ad *virginem nobilem*, ſimili ferè ritu & aliquanto gravius ægrotantem: Hæc enim *capitis & membrorum motus involuntarios*, nempe aut *ſuccuſſiones*, aut huc illuc *deflexiones*, vel *circumactiones* ferè perpetua vice redeuntes perpeſſa fuerat: inſuper *diaphragmatis, & muſculorum reſpirationi* inſervientium *ſpaſmo* admodum moleſto, & plane ſtupendo afficiebatur: Etenim quovis horæ minuto, & ſæpius, *ſpina dorſi* circa medietatem ejus ſubito incurvabatur, ſimulque *pectore* antrorſum exſiliente, & *hypochondriis* introrſum *contractis*, *ſingultus* valde ſonorus, idemque *duplicatus*, modo *triplicatus*, minus tamen, & uſque minus ſtridulus edebatur: per plures horas hujuſmodi *motus*, & *ſtri-*

doris reciprocationes obire ſolebat, ut per totas ædes exaudiretur: ſi quando breve hujus interſtitium contigit, illico *brachia* & *manus*, modo *crura* & *pedes* valde concutere, aut contorquere, quin etiam *caput* modo rapidiſſime conjectare, mox cervicem quaſi rigidam, & immobilem tenere cogebatur: quandoque inter loquendum *lingua* eo ritu corripiebatur, ut idem verbum ſæpius imo aliquando vicies ut minimum repeteret: Cum in membris exterioribus motus convulſivi fortius urgerent, ab affectu iſto *ſtridulo*, & *ſingultuoſo* aliquantulum vacabat, atque hoc ſpatium intermiſſionis, & levaminis ſui tempus dicebat, licet interea caput ac membra motibus violentis huc illuc proriperentur: ſi quando in latus ſiniſtrum decumberet; ſtatim dextri hypochondrii introrſum contractio, cum ſingultu ciebatur; Intra paucos dies hujuſmodi pathematum aſſiduitate viribus plurimum dejectis, tantam in *lumbis* & *crurum artubus* imbecillitatem contraxit, ut nec ſtare, nedum pedibus incedere potuerit: *ventriculus* ſive *languore*, ſive *ſpaſmo* affectus, quidvis ingeſtum vomitu reddebat.

In *hoc caſu*, ſicuti in *priori* plane conſtat, *ſpiritus animales*, non modo huic aut iſti parti vel regioni *inſitos* copulam heterogeneam per vices quaſdam elidendam contraxiſſe, ſed & *ſpiritus* nervorum quorundam *influos*, particulis exploſivis imbutos, motus convulſivos perpetuos & vagos intuliſſe. Cumque ab initio contigit *ſpiritus* ita affectos, non omnes ſimul *nervos*, nec quoſvis indifferenter, verum *ſpinalis medullæ* appendices, atque ad *diaphragma* pertinentes, fere tantum ſubiiſſe, ita ut intra horum ſpatia, ſpirituum continuo exploſorum debacchatio limitaretur, propterea quidem accidit, *affectiones ſpaſmodicas*, in una qualibet iſtarum parte cohibitas, in alia ſtatim ferocius erupiſſe; cumque ex proprio inſtinctu, illorum impetus motivus in una regione intenderetur, in altera idem interea remitti ſolebat. Porro in hac ægrotante *materies morbifica*, particulis tum *narcoticis*, tum *ſpaſmodicis* conſtans, affectionem una *paralyticam* ac *convulſivam* inferebat.

Die quarto adveniens pharmacum *emeticum* propinabam, à quo ſepties evomuit pituitam viſcidam, cum bile flava copioſa, ſine quovis tamen levamine: die poſtero *ſanguinem* e brachio detrahebam ad ℥vi. exinde ſtatim ſanguine verſus caput impetuoſius rapto, de *cephalalgia*, & *vertigine* plurimum conqueſta erat: intra triduum vero *phlebotomia* in *pede* celebrata, ſe melius habuit: ſumpſit poſtea remedia nervorum affectibus dicata, ſcilicet *ſpiritum C. Cervi*, & *ſanguinis*, *pulveres teſtaceos*, & *bezoarticos*, *julapia*, & *electuaria antiſpaſmodea*: Horum uſu ſymptomata nonnihil remittere viſa; uſque tamen aliquatenus, juxta typos modo deſcriptos, perdurabant: Poſt duas ſeptimanas, ex præſcripto mulieris cujuſdam ruſticæ, cepit ſanguinis ex *aure aſini* detracti cochlearia ſex in hauſtu cereviſiæ, à quo derepente ſanari videbatur: nam motus convulſivi illico omnes ceſſabant, iiſque per 24. horas immunis degebat; attamen morbus cum ſolita ferocia propediem revertens, neutiquam iſti remedio, nec quidem facile aliis quibuſvis cedebat; Itaque in poſterum cepit *medicamenta methodice* præſcripta: ſemel intra ſex dies blande purgabatur; præterea ſumebat *pulverem* ex *bezoar*, *margaritis*, & *coralliis* cum *rad. & ſem. pæoniæ* compoſitum; item *electuarium* ab *Horſtio ad convulſiones* hujuſmodi *admirandas præſcriptum*; inſuper *julapia*, & *decocta in affectibus ſpaſmodicis appropriata*: *Enemata* erant crebro in uſu, *frictiones*, *veſicatoria*, & *linimenta* cum fructu adhibebantur: Intra alteram hebdomadam *affectio ſingultuoſa* prorſus ceſſabat, quin & reliqui motus convulſivi, ſenſim mitiores facti plurimum remittebant: ab iſtis vero *pathematis* convaleſcens, *catarrho* in *fauces decumbente*, in tantum moleſtabatur, ut *ſalivam acrem*, & velut corroſivam fere continuo exſpueret, ac ſi ab aſſumpto *Mercurio ſalivatio* induceretur: quod equidem remedii genus in hoc caſu peridoneum fuiſſe eventus comprobavit: ab eo tamen adhibendo, quia cum ægrotantis, & amicorum ejus venia minime licebat, prorſus abſtinebam.

Poſtquam *ſputatio* iſthæc copioſa, & valde moleſta per plures dies perſtitiſſet, morbus fere in totum ſanari videbatur: adeo ut *Domina Illuſtris* motibus convulſivis libera, foras incederet, & viribus, & ſtomacho valeret: ſolummodo querebatur quòd aliquoties in die, ſubito totius corporis *horrore* circiter horæ minutum afficeretur; qualis etiam affectus quandoque noctu ſuperveniens ſomnum abrumpebat. Intra menſis ſpatium, hoc etiam *ſymptoma*, ac inſuper *catarrhus* prorſus ceſſabant: deinceps vero illa interdum *ſummo acore in ventriculo* & *œſophagi ductu*, quandoque etiam in faucibus & *Palato* affligebatur, ut vereretur ne partes iſtæ cute interiori detrita, diatheſin ulceroſam contraherent; porro ſæpius in ſomnis, aliquando etiam evigilans *incubo* tentari ſolebat. Huic, *vere* & *autumno* blandam *catharſin* cum remediorum *antiſcorbuticorum*, & nonnunquam *chalybeatorum* uſu adhibendam præſcripſi: Cujuſmodi methodum tanto ſuo commodo obſervavit, ut per plures annos ſatis recte valuerit, & etiamnum valeat.

Inter multa remedia, quæ contra iſtum *palati* & *œſophagi acorem*, & diatheſin quaſi ulceroſam ſumebantur, præſcripſi ut quolibet mane *propriam urinam* recens excretam ebiberet; hæc utplurimum valde ſalſuginea, levamen ingens conferre ſolebat: quibuſdam vero temporibus *urina* tenuis & copioſa, quæ tamen minime ſalſa, verum inſtar *aceti* plane *acida* effluxit, à cujus potu parum aut nihil commodi recepit.

Caſus modo deſcripti *Ætiologia*, priori non multum abſimilis videtur, niſi quod in hac ægrotante *particulæ exploſivæ*, plurium nervorum ductus, ſcilicet præter iſtos *medullæ ſpinalis* appendices, quoſdam inſuper *reſpirationis* muneri, ac per vices quaſdam *linguæ* motui dicatos ſubierint, atque ſpiritus in ipſis ſcatentes *œſtro* fere perpetuo affecerint.

Quod autem *morbi hujus ſolutio* per *humoris acerrimi* in *oris* & *gulæ emunctoria decubitum* contigerit, hinc colligere licet, hujus *cauſam materialem* fuiſſe *particulas heterogeneas*, & quaſi *nitroſas* in ſanguine progenitas; quæ cum exinde, *cerebro trajecto*, in *nervoſum genus* deferrentur, *pathemata prædicta* intulerant: quamprimum vero remediorum ope uberior iſtius materiæ proventus inhiberetur, atque particulæ morbificæ

ficæ jamjam productæ, tum à *ſanguine*, tum à *cerebro* & *ſucco nervoſo* in iſta *capitis emunctoria* derivarentur affectio convulſiva ſtatim remiſit, atque intra breve tempus, tali *cuniculo* uſque perdurante, *morbi ſolutio* perfecta ſequebatur.

Quandoquidem *urina*, ex ſe plurimum *ſalſa* & quaſi *lixivialis*, per vices quaſdam *acetoſa* evaſit, quæ contra *gulæ acorem*, non uti prior, juvamen præſtitit: hinc colligere datur, *ſanguinis* & *humorum* particulas ſalinas per urinam decedentem *duplicem ſtatum*, nempe *fixitatis*, & *fluoris*, ſubiiſſe; quare *ſerum* iis imbutum, modo *hujus*, modo *illius indolis* extitit: videtur enim quod particulæ ſalinæ intra maſſam ſanguineam degeneres, *fixiores* manent, & *urinam* plerunque *lixivialem* reddunt: quæ tamen extra ſanguinem in *ſucco nervoſo* ſcatent, aut circa *partes ſolidas deponuntur*, in *fluorem*, ſive *acetoſitatem* degenerant. Itaque ab *his* in *oris emunctoria* derivatis, inſignis iſte *oris* & *œſophagi* acor procedebat: porro cum ejuſmodi particulæ in *ſucco nervoſo* ac *partibus ſolidis* ad plenitudinem aggeſtæ turgeſcerent, ac fluxione oborta in *ſanguinem* ebullierint: hæ ſtatim exinde confertim per *renes* amandatæ, *urinam* quantitate auctam *acetoſam* reddebant. In quantum vero *particulæ ſalinæ*, diverſi ſtatus, ac minime quæ ſunt ejuſdem, invicem commiſſæ, in ſe mutuo agunt, & vires ſuas refringunt, idcirco *urina ſalſa* ac neutiquam *acetoſa gulæ acorem* ſanabat. Experimento ſatis vulgari conſtat *ſpiritum vitrioli acerrimum*, *ſalis tartari aut cujuſvis alius lixivialis mixtura plurimum miteſcere*: quinimo & *humorem acidum* in Dominæ hujus oris & gulæ partes exudatum, prope ad *aceti calcanthini* indolem acceſſiſſe inde conſtat, quia *nicotianæ fumus* ægrotantis ore acceptus mire *dulceſcebat*, prout nimirum in quibuſvis à *vitriolo prægustato* aſſolet.

Quoniam hic de *convulſionibus admirandis*, quæ non paſſim eveniunt, & quarum *natura* & *cauſæ* in abſtruſo latent, agimus; pro meliori ejuſmodi affectuum illuſtratione, libet hic *caſum* adhuc *unum* & *alterum*, & prioribus haud minus ſtupendos proponere.

Decem abhinc annis, *nobilis* cujuſdam *filiam* ad motus *convulſivos* eo ritu incitatam, ut nonnulli eam à ſpiritu malo obſeſſam putaverint, inviſebam, *Virgo* hæc 16. circiter annos nata, pulchra & εὔμορφος, patre tamen paralytico progenita, ſine cauſa evidenti, circa *brumæ ſolſtitium* male habere cœpit: primo per aliquot dies *cephalalgia* & *vertigine*, haud gravi tamen modo afficiebatur; deinde in brachio uno, & mox in altero *tremorem*, & ſubitam *contractionem* perſenſit; cujuſmodi ſpaſmi iſto die ſæpius repetentes, vix punctum temporis durabant; poſtridie juxta ſororem ſuam in cathedra ſedens, ſubito exſiliens, ſaltum unum & alterum, multoſque alios ſucceſſive ad diſtantiam plurium pedum mira agilitate perficiebat; dein cum cameræ extremum limitem attigit, aliquandiu in eodem loco, & qualibet vice ad miram altitudinem ſaliens præſtabat; cum ſaltationi ulteriori crura deficerent, in terram concidit ac ſtatim caput cum mira violentia huc illuc conjecit, quaſi illud collo excuteret: quamprimum ab hoc motu præ laſſitudine ceſſaret, ſtatim manus, & pedes idem furor invaſit, ut neceſſe haberet membra hæc parietes, aut poſtes percutiendo, vel pavimentum contundendo validiſſime exercere: Quando ob pudorem, aut verecundiam amicis aut aſtantibus debitam, ſe magna vi ab his motionibus cohiberet, (uſque enim animo conſtabat, & ſobrie loquuta erat) ſtatim affectu interius tranſmiſſo, inſigni cordis oppreſſione, cum gemitu, & ſingultu valde ſtridulo plurimum infeſtabatur; dein cum ſe relaxaret, ſtatim œſtro ad artuum exteriorum muſculos tranſmiſſo, aut ſaltare, aut caput, vel brachia immaniter huc illuc conjicere, aut etiam in camera rapidiſſime curſitare, vel humum pedibus contundere cogebatur; quippe hujuſmodi vehementes *artuum*, aut *viſcerum commotiones*, affectus *tragœdiæ* velut in orbem revertente, ſe mutuo excipiebant.

Die quinto à quo hæc *domina* primo ægrotaverat adveniens, *vomitorium* ex *infuſione croci metallor. vino ſcillitico*, & *ſale vitrioli* propinabam, à quo ſepties evomuit bilem æruginoſam in magna copia, cum admiſtione humoris acerrimi, & quaſi vitriolici: poſtridie *ſanguis* e vena ſaphœna ad ℥x. detrahebatur; præterea ſumebat bis in die *antidota ex pulveribus lapidum pretioſorum, cranii humani*, & *rad. pœoniæ maris*. Horum uſu intra ſeptimanam ſanari viſa, per plures exinde dies affectionibus prædictis immunis degebat: Attamen poſt binas hebdomadas, inſtanti plenilunio, ejuſdem morbi recidivam ſolito atrociorem patiebatur; nam præter *ſaltus admirandos*, *capitis & membrorum contorſiones, convolutioneſque* vehementes, inſuper intra cubilis ſpatia *curſum huc illuc rapidiſſimum* iterare cogebatur. Cepit hoc tempore, ex aliorum præſcriptis, *remedia antihyſterica*, & ſtatis quibuſdam intervallis *purgantia*, ſine quovis tamen juvamine: Denuo accerſitus, ſiquidem robuſto corporis habitu, & ſpirituum efferatione inſigni prædita videbatur, *emeticum fortius* propinabam, à quo decies evomuit bilem inſtar æruginis viridеſcentem, cum pituita inſtar aquæ ſtygiæ acerrima; & ſubito alleviabatur: Exhibui poſthæc quovis mane, *hauſtum vini albi cum aqua ceraſorum nigrorum* dilutum, *aſellis contuſis* ſuperaffuſum, & fortiter expreſſum: Horum uſu ſtatim curari viſa, per menſem & amplius integrè valebat: Cumque poſtea affectus redituri quævis præludia unquam perſenſit, mox *vomitorii* & ejuſdem *millepedum expreſſionis uſu* morbi inſultum avertebat: Intra tres menſes ſanitatem priſtinam ita recuperabat, ut plures nunc annos affectionibus ejuſmodi ſpaſmodicis immunis degeret: attamen à quo tempore pathemata convulſiva prorſus ceſſarunt, quandoque circa *oris* & *gulæ* partes *humoris acidiſſimi* ac inſtar *ſtagmatis vitriolici* defluxione afficiebatur: Inſuper interdum *malacia* & *pica*, aliquando etiam *tuſſi*, cum *ſputo decolori phthiſin* minante obnoxia fuit, quæ tamen remediis in ejuſmodi caſibus uſitatis facilè ſanabatur.

Quod ſpectat ad prædicti caſus *Ætiologiam*, non eſt cur vereamur hujus morbi, & ſymptomatum cauſas, ad *particulas exploſivas* e *ſanguine* (*cerebro* uſque impune trajecto) in *genus nervoſum* continuo ſuppeditatas referre: quæ ſiquidem copia ingenti ſuffuſæ, intra privatas mineras tantum per vices elidendæ, minimè coërcerentur, *ſpiritibus* ubique tum *inſitis*, tum *influis* accreſcentes eos, velut œſtro afflatos perpetim ex-

explodi, & per manipulos huc illuc inordinatè efferri cogebant: ita nimirum ut intra partes continentes paulatim regulari nequirent; quia eos impetuoſe tumultuantes, & hic illic, turbinis inſtar, corripi aptos, exercitio valido, ac admodum violento ſubigi, & perdomari opus ſunt: Revera in hac ægrotante non aliter res ſe habuit, quàm in *organis muſicis*, quæ ſi vento nimis inſufflato ſupra modum impleantur, ut ſtatim plures fiſtularum aperturæ recludantur, brevi totius machinæ compages concutitur, ac in partes diſſilire periclitatur: pariter in hac domina cum ſpiritus animales nervorum quorundam ductus, & fibras appendices actuantes, ultra debitum tenorem exagitarentur, neceſſe erat eorum impetus, dum corpora nervoſa ſupra modum inflarent, in motus locales una plures & vehementiores impendi: quapropter cum eorum rabies ab una parte cohiberetur, mox uti ventus occluſus alio ſe proripiens, in quadam alia parte violentius erupit.

In hac ægrotante *vomitorii* uſus ſemel, atque iterum juvamen præſtitit, eo quod *cyſti felleæ*, quin & *glandulis* & *emunctoriis*, quæ circa coctionis viſcera conſita ſunt, hoc modo inanitis, *ſanguinis* & *ſucci nervoſi* purgamenta in eadem copioſius allicerentur: propterea quidem, ut ſpiritus animales intra ductus nerveos affectos ſcatentes, ab iis minus inficerentur: Hac ratione etiam *ſuccus aſellorum* profuit, quatenus materiam morbificam e *nervoſo genere* ad *vias urinarias* derivavit: Præter hæc remedia materiæ morbificæ *radicem* & *ramos* magna ex parte amputantia, cum & alia velut *antidota*, ejus *vegetationem* ubique impedientia ſedulo adhiberentur, quicquid ejus reliquum fuit, natura demum ſuperior facta (ſolita in his caſibus ἐνεργείᾳ) ad *oris* & *gulæ* emunctoria ablegabat.

Dum hæc ſcriberem, *virginem* illuſtrem inviſebam, quæ ejuſmodi motibus convulſivis, iiſque univerſalibus, & non minus admirandis afficiebatur: Hæc circiter annum ætatis 18. ἐν ἀκμῇ, venuſta, & antehac ſana, cum graſſante in hac vicinia *peſtilentia* ejus contagii periculum incaute ſubiret, in *terrorem* panicum, cum crebra *leipothymia* incidit: ſequenti nocte, tanta ſpirituum deliquia, & ἀπνοίας paſſa erat, ut planè moribunda videretur: iſto tamen malo ægrè eluctata, deinceps quolibet die *paroxyſmos convulſivos*, horis tamen primo incertis, & ſub ſpecie multiformi redeuntes habuit: verum intra breve tempus morbi acceſſiones regulares factæ, *bis in die*, ſcilicet *hora undecima* ante, & *quinta* poſt meridiem, conſtanter repetebant, ut nulla febris intermittens periodos ſuas exactius ſervaverit; quin & ſingula *paroxyſmi* accidentia ſimili ritu quotidie obtingebant.

Cum per tres ſeptimanas hoc modo laboraſſet, quodam die acceſſor ut ſymptomata quævis ac integrum *morbi typum* advertere poſſem: Hora decima matutina lecto excitata rectè valuit; vultu, inceſſu, colloquio optimè ſe geſſit, ut nullus eam quoquo modo ægrotare ſuſpicaretur: hora undecima de *ἐγκεφάλου plenitudine* & *ſpirituum torpore*, cum *levi ſcotomia* queri cœpit; mox in *hypochondrio ſiniſtro pulſationem* inſignem, & quaſi vivi animalis exſilitionem perſenſit: hunc motum lateri manum meam admovens plane percepi; dein *pandiculatio* & *rugitus* ſuccedebant; quo facto, illico ad lectum ducebatur, & ancillæ ſuper pulvinar ſedenti tenenda tradita eſt: Hæc ægrotantem in gremio ſuo, brachiis circa medium corpus ejus complicatis, durante paroxyſmo arctiſſimè conſtringit: inſuper præſto ſunt miniſtræ, affineſque adſtantes, quæ modo ejus *brachia* & *manus* cohibent, modo *ventrem* & *hypochondria* in molem ingentem elevata, & ſurſum nitentia comprimunt. Præcipua morbi ſymptomata, quæ viciſſim excitata, ferè totum paroxyſmum dividebant, erant hæc duo, ſcilicet modo *immanes viſcerum ſpaſmi* infeſtabant, ita ut abdomen in molem ingentem aſſurgens obtentis aſtantium manibus contraniteretur, ut vix, ac ne vix comprimi potuerit; ſimulque *præcordiis* ſurſum contractis, cordis & ſanguinis motus pene ſiſterentur: quo temporis ſpatio virgo hæc caput reclinans, cum pulſu diminuto, & fere nullo ἄρυθμο, & ferè inſenſilis jacet; poſt duo aut tria horæ minuta hi ſpaſmi ceſſant; & dein ægrotans ſeſe erigens, alacriter circumſpicit, & aliquandiu morbi impetum in *colloquia* & *cantilenas* convertit, quorum utraque lepidiſſima, & ſupra propriam indolem elegantiſſima indetinenter effundit: ejuſmodi effatis, & dicteriis adſtantes quoſvis proſequitur, ut nihil uſpiam in *comœdia* facetius occurrat, dein *harmoniæ modulos* ſuaviſſimos, & jucundiores quam aut alius quiſpiam poteſt, aut ipſamet alio tempore profert: poſtquam ita jocando, canendoque circiter ſex aut ſeptem horæ minuta tranſegit, denuo viſcerum & præcordiorum ſpaſmos, & ἀφωνίαν, uti prius incurrit: atque his brevi remittentibus, ſpirituum ὁρμὴ à nervis inferioribus in cerebrum reſiliens, denuo *loquela cantuſque* facetiis impenditur; quoties cum adſtantibus colloquitur, ſi quid ab his acerbius aut ignominioſum reponitur, illa viſcerum ſpaſmos graviores & diuturniores ſubit: Ad hunc modum, ſcilicet alterna *viſcerum* & *cerebri* affectione circiter horæ unius ſpatium moleſtari ſolet; dein paroxyſmo verſus finem vergente, viſcerum ſpaſmi leviores facti ter aut quater cum minima intermiſſione repetunt: dein his in totum ceſſantibus, morbi impetus, in membra exteriora erumpit, unde ſtatim penitus evaneſcit; nam brachia & crura per horæ minutum contracturas, ſubſultuſque patiuntur: illico dein ægrotans excitata, e lecto deſcendit, omni ſpaſmo, uſquedum novus redit paroxyſmus, immunis, quin & viribus mediocriter valens, circa ædes obambulat, & durante affectus interſtitio conſueta vitæ munia alacriter obit, excepto tamen quod ſtomachus langueſcens toto die alimenta faſtidit, veſperi poſt ſecundum morbi paroxyſmum modicè cœnat.

Hic præſens *morbi ſtatus eſt*; in cujus paroxyſmis quarundam facultatum *uſus illuſtrior*, aliarum *anomalias* quadantenus compenſare videtur: Verùm circa ægrotationis initia paulo ſecus habuit; quippe viſcerum ſpaſmi longe graviores fuerunt, iiſque ἀναισθησία adjungebatur: illorum inſuper interſtitia, *fabulatio abſurda, cantus inconcinni*, quin & *riſus*, aut *fletus*, ratione haud conſcia erumpentes, excipere ſolebant: nunc autem ſpiritus animales in exploſiones diuturnas coacti, eas tam regulariter modo hac, modo illac, qua data via commodior, peragunt,

gunt, ut quodam modo *rationis* & *voluntatis* imperio fieri videantur.

Itaque ut juxta noſtram *hypotheſin* hujuſce affectionis *Ætiologiam* inſtituimus, videtur imprimis quod *timor vehemens*, ſpiritus *cerebri* & *præcordiorum* incolas in magnas ἀταξίας adegerit; ita ut iſtis extra ordines ſuos perturbatis, & amentia quædam, & leipothymiæ crebræ ſuccederent. Porrò ſuſpicari licet ab eadem impreſſione *cerebro* ipſi noxam illatam fuiſſe, ita ut conformatione ejus nonnihil vitiata, particulæ heterogeneæ & morbificæ, una cum ſucco nervoſo admitterentur: dein licet ſpiritus ab initio confuſi atque perturbati, poſt breves inordinationes ſeſe denuo recuperarent & functionis tum animalis, tum vitalis ſolita munia exequerentur: attamen ob labem *cerebro* impreſſam particulæ heterogeneæ conſtanter admiſſæ ſpiritibus accreſcentes, δυνάμεις explosivas inducebant; quamprimum enim ſpiritus copula extranea ad plenitudinem ſaturantur, ad ipſam excutiendam, ſive elidendam irritati, exploſiones ſpaſμώδεις ciebant.

Circa *morbi principia*, cum & *cerebri*, & *ſpirituum* incolarum diatheſis à noxa recens ſuſcepta magis perverſa & vitioſa eſſet, copulæ heterogeneæ plenitudo citius contigit, proindeque exploſio ejus crebrius & inordinatius ſuccedens, cum majori tumultu peragebatur; poſtea vero cùm regiminis animalis noxa remittente, iſtius *copulæ*, non ſecus ac *liquoris nervoſi* ſupplementa æquali dimenſo quotidie ingerebantur, ſpirituum exploſiones regulares mitioreſque factæ, juſtas obſervabant periodos.

Quod ingruente paroxyſmo in *capite plenitudinem*, ac velut *inflationem*, cum ſpirituum *torpore* & *ſcotomia* ægrotans perſenſit: ratio eſt, quoniam hoc tempore ſpiritus cerebri incolæ, jamjam in exploſiones parati, primo exagitari, & velut turgeſcere ſolent; dein pulſatio iſta in ſiniſtro hypochondrio ſucceſſit, in quantum ſpiritus *plexus fibraſque nerveas* circa *lienem* dentiſſimè conſitas incolentes explodi incipiunt: poſtea cum ſpiritus intra *plexus* tum *meſentericos*, tum *cardiacos* ſcatentes, una exploduntur, iſtæ *abdominis* & *thoracis* elevationes, & quaſi *ſubſultus* inducuntur: cumque in hac affectione *cordis* & *ſanguinis* motus ferè in totum ſiſtuntur, ideo *pulſus diminutus* & ferè *nullus*, cum ἀφωνίᾳ & aliquali ἀναισθησίᾳ evadit.

Remittente *viſcerum* & *præcordiorum ſpaſmo*, *garrulitas* & *cantus* ſuccedunt, quia ſpirituum adhuc exploſorum σωροὶ è *nervoſo genere* in *cerebrum* facta, *ſpaſmos* in *phantaſiæ exaltationem*, & promptiora phantaſmatum exercitia commutat. Quamdiu ſpiritus intra *cerebri meditullium* regulariter ac ordinatè exploduntur, facultatum & habituum actus tantum nobiliores, & quaſi ſuprà naturæ vires & tenorem eduntur, prout in hac ægrotante: è contra autem, cum in iſta regione ſpirituum exploſiones inordinatæ contingunt, utplurimum *amentia*, aut ſaltem potentiarum iſtarum exercitia incongrua, ac abſurda peraguntur.

Viſcerum ſpaſmi & *actiones phantaſticæ* ſeſe mutuo & alternatim excipiunt; quia ſcilicet ſpirituum copiæ ad explodendum diſpoſitæ, velut undulatione *directa* & *reflexa*, tendentiam ſuam modo in hanc partem, modo in iſtam viciſſim faciunt: dein ultimo, cum ferè omnes exploduntur, *viſcerum ſpaſmi* crebriores excitantur: cumque explodendorum manipulus tantum exiguus ſupereſt, ille denuo tum à *capite*, tum à *viſceribus* excluſus, in *ſpinalem medullam* excurrit, ultimoſque morbi impetus in *brachiorum* & *crurum* convulſiones impendit.

In *hoc caſu* difficultas adhuc inſignis reſtat, quare morbi hujus *paroxyſmi*, cum ſtatis ſemper horis exactè repetant, *periodos* tamen adeo *inæquales* habent; nimirum ut *acceſſio prima* tantum ſex horas antecedat ſecundam, & dein ſecundæ reditus ad primam non niſi 18. horarum ſpatio contingat. Propter hujus ſolutionem ſupponendum erit paroxyſmos iſtos pendere à *liquore nervoſo* particulis heterogeneis ad plenitudinem referto; quæ particulæ huic è *maſſa ſanguinea* omnino convehuntur, atque *ſanguis* eaſdem è *ſucco nutritio* a viſceribus ſuppeditato imbibit. His ita ſuppoſitis, conſiderare oportebit quo temporis ſpatio *maſſa ſanguinea* particulis iſtis morbificis ſaturatur, & dein quaſi dimenſo eas in *liquorem nervoſum* ſuffundit. Super his, in ægrotantis hujuſce caſu, ut melius conſtet quo ritu habet, ſciendum eſt, eam in toto nycthemero unica tantum vice victum plenum aſſumere: nempe paroxyſmo ſecundo finito circa horam ſeptimam mediocriter cœnat, reliquo die appetitu carens, vix quidquam alimenti ingerit; itaque probabile eſt *materiem morbificam*, una cum *penu nutritia*, potiſſimum tempore nocturno in *maſſam ſanguineam* ſuffundi; idque uberius quam ut totum exinde ſtatim in *liquorem nervoſum* derivari poſſit: particulæ heterogeneæ, quæ primo è *ſanguine* recens ſaturato in *liquorem nervoſum* convehuntur, ad plenitudinem aggeſtæ paroxyſmum primum excitant; cujus acceſſio ideo diutius protelatur, quoniam & ſpatium unum requiritur, quo *ſanguis*, & dein aliud quo *cerebrum* & *nervi* impleantur: poſt exactum hunc paroxyſmum, quia ſanguis adhuc ſatur, plures alias ejuſmodi particulas in ſe continens, eas ſucco nervoſo è veſtigio ſuffundit, idcirco paroxyſmus alter ſub triplo iſtius ſpatii quo prior, inducitur: hoc autem finito, quia tum *maſſa ſanguinea*, tum *ſuccus nervoſus* ſarcina ſua prorſus liberantur, ægrotans melius quàm alio quovis tempore ſe habens, alimenta ſatis avide capeſſit; deinceps vero, cum ad paroxyſmum proxime ſequentem primo *maſſa ſanguinea*, & tunc *ſuccus nervoſus* materia morbifica ſaturari debent; ideo *gemino huic penſo horæ octodecim* requiruntur; ſiquidem vero ad ſecundum paroxyſmum tantum opus eſt particulas alias è *maſſa ſanguinea* adhuc plena, in *liquorem nervoſum* derivari, ideo huic effectui ſpatium longe minus, ſex ſcilicet horarum ſufficiat.

Poſtquam *hanc Dominam* per plures ſeptimanas ejuſmodi paroxyſmis periodicis laborantem, denuo inviſeram, præcepi ut tres horas ante ſecundum paroxyſmum, *ſanguis è vena pedis ad* ℥ x. detraheretur, quo facto acceſſio veſperi expectata, prorſus eam deſeruit, neque unquam poſtea repetebat; alter vero paroxyſmus priſtinam vicem obſervans quotidie redibat, donec phlebotomia paulo ante acceſſum ejus celebrata, patiens iſto die morbo immunis perſtitit, qui tamen poſtridie rediens, juxta eundem typum eam per plures menſes exercuit: interim

illa,

illa, quia brumæ frigus graviſſimè urgebat, remediorum uſum aliquandiu diſtulit: attamen ineunte vere, Illuſtriſſima *Domina Oxonium* adducta ſequenti methodo ſanabatur.

Imprimis hoc *catharticum* exhibui, atque ſexta aut ſeptima qualibet die idem repetendum curavi.

℞. Sulphuris Antimonii gr. vi. Mercurii dul. ℈j. Reſin. Jalap. gr. iv. Zinziberis gr. vi. ſimul terantur in marmore, dein addendo conſervæ violar. ʒj. f. bolus: bis aut ter vomitum, atque tres aut quatuor ſedes provocare ſolebat. *Catameniorum fluxus* ei ſtatis temporibus in magna copia conſtanter eveniebat: quare cum ſanguis valde copioſus, & calidus videretur, medio inter periodos menſtruas tempore *phlebotomiam* bis aut ter inſtituebam: porrò ſingulis, quibus à *purgatione* vacabat, diebus cœpit bis in die quatuor *pilulas maſſæ* ſequentis, ſuperbibendo hauſtulum *Julapii* infra præſcripti.

℞. Radicum pæoniæ maris ℥ß. Serpentariæ virginianæ, contrayervæ, dictamni cretici, an. ʒ ij. Cranii humani præpar. ʒiß. Ungulæ alcis ʒj. Corallii rubr. præpar. Margarit. pulv. an. ʒ j. Salis abſinth. ʒij. Salis corallii ʒj. cum ſ.q. Syrupi de floribus pæoniæ maris, f. maſſa.

℞. Aqu. florum pæoniæ maris, ceraſorum nigrorum, juglandum, an. ℥ iv. Aqu. Antiopilepticæ Langii ℥ ij. Syrupi de floribus pæoniæ ℥iß. Caſtorei nodulo ligati & in vitro ſuſpenſi ʒj. Miſc. f. Julapium.

Quando pilulas faſtidire cœpit, iis omiſſis ſumpſit bis in die, ſcilicet primo mane, & ſero veſperi circiter ℈ j. Pulveris ſequentis in cochleari Julapii, ſuperbibendo 4. aut 5. cochlearia ejuſdem.

℞. Lapidis Bezoar, utriuſque ſuccini albi, Margaritarum præparat. Corallii rubr. an. ℈j. Cranii humani ℈ij. Rad. ſerpentariæ virginianæ, ſem. rutæ, an. ʒß. Miſc. f. pulvis, capiat ℈j. Mane & veſperi cum doſi Julapii ſupra præſcripti.

Dein cum & hoc medicamentum tædio eſſe cœpiſſet, Pilular. aut etiam *elixiris proprietatis*, quandoque etiam per plures dies *ſp. C. C.* uſus ſuccedebat. Poſtea demum ab *iſto pulvere* aliquanto ſpatio quotidie aſſumpto juvari cœpit.

Interea dum hæc *medendi methodus* inſtituitur, *capillitio deraſo*, caput tenui ſolum amictu coopericbatur. *Emplaſtrum hyſtericum*, cum *Galbano admixto* ſuper abdomen geſtavit; pro potu ordinario *bochetum ex ſarſa & china, rad. pæoniæ maris*, aliiſque appropriatis in aq. fontana infuſis, & decoctis bibebat. Intra menſem paroxyſmi aliquantulum remittebantur, dein mitiores ſenſim minoreſque facti tandem ferè in totum ceſſabant: niſi quod inſtante *catameniorum fluxu* ejuſdem morbi inſultu uno aut altero affici ſolebat, porrò *vertigine* ferè conſtanti & *anorexia* laborabat. *Media æſtate* bibit *acidulas Aſtropenſes* per ſeſqui menſem, & perfectè convaluit.

Quod vero ſpectat ad *Therapiæ* rationem in genere pro convulſionibus ejuſmodi admirandis adhibendam, non facilè erit aut *remedia morbo huic Herculeis* paria, aut *curationis methodum* certam & crebris experimentis comprobatam aſſignare: præterquam enim quod caſus iſti ſimiles raro occurrunt, inſuper obſervare eſt, quod eadem medicamenta, quæ huic ægrotanti hoc tempore profuerunt, alteri, aut eidem alio tempore adhibita, ne hilum juvarent: cujus ratio videtur eſſe, quod morbi cauſa in *ſucci nutritii dyſcraſia* conſiſtat, qui liquor non uno ſemper eodemque modo pervertitur; verum à multiplici *ſalium* ac *ſulphurum* combinatione indolem variis moris, ac generis morbidam adipiſcitur, eamque ſubinde commutat: quapropter in graviſſimis ejuſmodi affectibus, *medicamenta* haud *vulgaria* & ex *pharmacopeia* deprompta, ſed *magiſtralia*, & pro re nata, juxta ſymptomatum admirandorum apparentias præſcribantur. *Vomitio lenis, purgatio, & phlebotomia* inprimis celebrari, ac aliquoties prout opportunum videbitur, iterari debent. Quoad *medicamenta* autem *ſpecifica* ac in caſibus illis appropriata, cum præcipua indicatio fuerit, *ſucci nervoſi* craſin emendare, plurima tentare, & ab effectu eorum virtutes rimari liceat: itaque experiri fas ſit, quid remedia *ſale volatili* aut *armoniaco* prædita efficiant. In hanc rem *ſp. & ſales C. Cervi, ſanguinis, fuliginis, flores & ſpiritus ſalis armoniaci* aſſumantur: His nihil juvantibus ad *chalybeata* deveniendum eſt, *tinctura & ſolutiones corallii*, ac *antimonii* præbeantur; cujuſmodi medicamenta in tali doſi & forma, & tam crebra vice exhibeantur, ut ex iis *alteratio* quædam toti *ſanguini & ſucco nervoſo* inducatur: porrò ſi talibus deerit ſucceſſus, ad *alexipharmaca*, quæ contra *venena & malignitatem* humoribus impreſſam juvant, procedere oportebit; ſcilicet ex his *vegetabilium decocta, deſtillata, pulveres, conſervas, aliaque præparata* inſtituere, & alia cum aliis varie componere, & diverſimode adminiſtrare. Veriſimile eſt, quod ejuſmodi medicamina, quæ *demorſis à vipera*, aut *cane rabido*, etiam quæ contra *aconita & toxica* ore aſſumpta prodeſſe ſolent, etiam in *convulſionibus* ſupradictis ex uſu eſſe poſſint. Licebit hic, juxta exemplum *Gregor. Horſtii* in tractatibus ſuis *de morbo convulſivo maligno*, item de *convulſionibus admirandis, remedia magiſtralia* ſub forma *electuarii purgantis*, item *pulveris & antidoti convulſivi* præſcribere, eademque ex *ſimplicibus* partim *alexipharmacis*, partimque *antepilepticis* varie componere. *Thom. Williſ. de morb. convulſ.*

Filiolus quidam ferè quadrimus 11. Junii 1673. conqueritur de tumore circa colli vertebras, qui in dies augebatur, variis cum ſymptomatibus, calore ſummo, ſiti, vigiliis, anorexia, alui conſtipatione atque inquietudine; 13. Junii hora 4. pomeridiana. Convulſionibus corripitur, ut ut generoſa adhibuerimus medicamenta; redière tamen iſtæ horis 8. & 12. nocturnis, quartaque matutina (adeò certas ſervabant Periodos ſingulis 4. horis) poſtremæ omnium erant ſæviſſimæ, ut in illa lucta naturæ, cum malo diſrumperetur ſponte ſua maturum & virulentum apoſtema, è quo fœdiſſima effluxit ſanies, quo facto ſtatim ceſſarunt convulſiones, Deoque propitio, cui laudes, puer rectè convaluit hactenùs ſatis vegetus.

Scholion) Obſervatio hæc ſtabilitur ratione & verbis *Cl. Williſ de morbis convulſivis cap. 1. p. m. 12.* ubi convulſionis cauſam tribuit ſanguini, impuritatem aliundè accipienti, inquientis: Ita in magnis viſcerum impuritatibus, ac præcipuè cum partes aliquæ abſceſſu aut ulcere virulento

vel

vel fermento noxio afficiuntur, è talibus enim *μεταλλικῶν ἰατρῶν* mineris particulæ noxiæ in ſanguinem ebulliunt, ejuſque commeatu poſteà in cerebrum deponuntur. *Idem ibidem p. m.* ij. ſcripſerat; *Novi quibus à tumore vel ulcere in meſenterio, utero, aliiſque viſceribus exſiſtente convulſiones cùm in parte affecta, tum circum circa eam increbeſcere ſolebant: cujus ratio non videtur aliunde petenda quàm à particulis heterogeneis in loco affecto uberiùs congeſtis, quæque ſimul in fibras nerveas per totam viciniam conſitas irrepentes*, in *motuum convulſivorum, veluti pulveris pyrii igniendi fomitem ſuppeditant: At vero ſpaſmi ob tales προφάσεις oriundi haud ſeſe ſolent longè latèque diffundere, neque ſemper ad caput adſcendere.* Qui *ibid. pag.* 7. meminit ab ulcere in cujuſdam brachio excitato muſculi tendinem prorſus nudatum fuiſſe; qui cum ſpecillo Chirurgico tangeretur patientem rigore quodam in toto corpore & concuſſione illicò oborta, aliquamdiu inhorruiſſe. Nec admodum abludit *πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων Clar. Sennertus* noſter, quando *Prax. l.* 1. *p.* 2. *c.* 11. docet, ex vulnere, capitis fieri convulſiones: ubi præcipuè hanc addit cauſam: *quia*, inquiens, *à ſanie collecta membranæ & nervi vellicantur.* Quod ante 5. annos obſervavi in Ruſtico Rosbacenſi 26. annos nato, qui ab amico per imprudentiam in ſiniſtris temporibus ſclopeti globulo vulnerabatur, ubi pars globuli cum aliquot cranii particulis, poſticæ cerebri parti infigebatur: Inde homo 17. die poſt inflictum vulnus ſpaſmo maxillæ inferioris corripiebatur 19. verò die convulſionibus obiit, in cujus apertione materia purulenta in loco affecto cum dictis cranii & globuli particulis inveniebatur. Curationem convulſionis ab apoſtemate proponit *Foreſtus* 60. *obſervat.* 110. in Schol. hiſce. *Curetur apoſtema, & præ omnibus dolor ſedetur unctionibus, emplaſtris anodynis & membrum ponendo in oleo tepido communi, vel huic rei apto. Et oportet magnam rationem habere originis nervorum, iiſque oppoſitis temperatè calefacientibus & humectantibus, & ægrum in ūnam olei communis tepidi immittere poteris, ſi commodum videatur; & febres, ſi adfuerint, admittant*, &c.

De morbi cauſa accuratè ut omnia Oculatiſſimus noſter *Argus*, ſed de periodorum ſtabilitate addendum videtur, Naturæ frequentiſſimum eſſe, morbi modum moreſque in quarto prodere, 2. *Aphor. Hippoc.* 29. præſertim in convulſionibus, quod paſſim conſtat, & illuſtri exemplo confirmatur in *Scorzonera mea p.* 95. ſic variolæ, ſic morbilli & petechiæ quarto plerumque proderunt, & ut breviter totius hiſtoriæ ſummam, præſertim in variolis oſtendam, tribus quatriduis aut 4. triduis plerumque abſolvitur eorum periodus, in primo maxima humorum malignorum invaleſcit efferveſcentia, & emulſionibus eſt temperanda, in ſecundo puſtularum efflorеſcit intumeſcentia, quæ blandis diaphoreticis promovenda, ſuppuraſcentia autem, quæ in tertium quatriduum incidit, Naturæ committenda & providis adſtantibus, ne quid impedimenti naturæ benè agenti afferatur. Quarto judicantur peracuti, nec quartus eſt index ſeptimi, quod dicti aphoriſmi interpretes quidam cum Galeno autumant, ſed τῶν ἑπτὰ ex ſeptem diebus, vel cujuslibet ſeptimanæ quartus qualis ex mente *Hippocrat.* eſt etiam ii. manifeſtis ſignis futuram morbi hiſtoriam vel longam vel brevem denuntiat; Sanguinis ſtillæ in quarto ſunt funeſtæ, & febres ac vomitus vulneribus capitis in quarto ſupervenientes, quarto febris puerperarum lactaria oritur, 4. quaque ſeptimana menſes prodeunt, quarto menſe Embryo movetur, quarto trimeſtri in lucem editur, vel ſeptem quadragenariis i.e. diebus 280. &c. Oculatioribus cauſam hujus rei intimius eruendam propono. *Georgii Franci.*

Dixit equidem Artis noſtræ Atlas maximus, *Coac V. Aph.* 2. *ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος θανάσιμον.* Verùm non adeo juremus in magiſtri verba, uti quidem videri poſſit doctiſſimus *Bernh. Langvvedelius in Hippocr. defenſione*: nec adeò illum rejicimus, uti *Clar. Georg. Fridericus Laurentius in Exercit.* (quorſum enim iſta litigia & ſcommata:) ſed credimus ſapientiſſimum ſenem locutum *ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον*: nulla enim ſine exceptione regula *Joh. Valent. Eblin.* Ann. 12. *von Wilhofen* in Palat. inferiore 1675. ipſa æſtate (dum inter imperium Germ. & Gallicum gliſcebat Bellum) à Gallo quodam perfido, cui hodogetæ officium præbebat, fraudulenter minoris Sclopeti globulo pone tempora dextra tribus tranſverſis digitis ſuprà aurem trajicitur, ut octo vel decem oſſicula tracta indè fuerint exempta à perito noſtro Chirurgo *M. J. P. Weiſtero.* Homo accepta plaga ab equo cecidit, pro mortuo ſpoliatus relinquebatur ab interfectore. Verùm ſemi-animis dein inventus, refectus atque (quæ Dei ſingularis fuit Clementia) curatus fuit feliciter a laudato Chirurgo, cui præerat Nobiliſſ. *D. D. Steigerus Medic. ordin. Elect. Noſodoch. & Poliater. Heidelberg.* Amicus Suaviſſimus: utut æger magnas eaſque repetitas paſſus fuerit convulſiones, cum aphonia 8. dierum, & notabili deperditione ipſius ſubſtantiæ cerebri; adeò ut ex eodem extraxerit reliquias globuli cum adhærente theca papyracea (*von der Patrone*) Chirurgus noſter. Homo vivit adhuc cætera ſanus; niſi quòd à potu generoſiore citius ac alii deliret, ac ebrius reddatur.

Scholium.) Similia vulnerati cerebri cum particulæ ejuſdem deperditione & convulſione exempla, præter aliorum à *Schenkio lib.* 1. *obſerv. Medic.* citatorum, etiam habent *Sachſius noſter Ephem. N. C. ann.* 11. *obſerv.* 119. *Timæus lib.* 6. *caſ. Med.* 37. & *Cabrolius obſerv.* 161. Hinc, ſi *Hippocratem* ſalvum velimus, idem quod paulò ſupra ex *Galeno* notatum fuit, hic repetere tenemur, ipſum nempè *ſect.* 6. *aph.* 18. Vulnerum lethalitatem non ſolùm de iis prædicare quæ neceſſariò, ſuapte natura, & ſemper, ſed etiam quæ magna ex parte lethalia ſunt; idque de cerebri vulneribus, *lib.* 1. *de morb.* inter lethalia primo loco poſitis, non obſcurè edixit *Coac. prænot.* δεινότεροι ἢ μάλιστα, &c. *Ex vulnere ferè mors contingit, ſi cui vulneratum fuerit cerebrum*, & vertente ſic *Foeſio*, & clariùs *Prorrhet.* 2. inter *τρώματα θανάτῳ ἐγγύς*, *quæ magis lethalia ſunt*, ſive uti *idem Foëſius* interpretatur, *fere mortem adferunt*, illa quoque recenſet, quæ cerebrum læſerunt, addens, *quæ ſanè magnam quidem perniciem afferunt, non eam tamen ut* (*quod quidam exiſtimant*) nemo *ex his ſervari poſſit.* Id quod etiam de convulſione vulneribus ſuperveniente *Galenus comm. ſect.* 5. *aph.* 2. edixerat, *τὸ θανάσιμον* idem eſſe ſcribens ac *periculoſum*, ita ut convulſio iſta ad mortem ſæ-

ſæpius terminetur, non tanquam ex neceſſitate ac ſemper mortem afferens, ſed tanquam admodum crebro. *Georgii Franci.*

Menſis nunc eſt, à quo mulier Holſchamindenſis ex Ducatu Guelferbytano puellum fere ſeptennem mihi ſiſtebat non uno malo miſerum. Nec ambulare nec ſtare poterat, brachia veluti trunci pendebant immota, rigebant digiti, venter immenſum diſtentus, facies cadaveroſa, pedes inflati, manus fœdiſſima ſcabie obductæ. Subito mihi oriebatur ſuſpicio de vermibus. Pauperculæ itaque pulv. ex mercur. dulc. C. C. crud. raſp. &c. largior. Hoc ſolo cum lacte dato 72. Vermes expuli, quos deinde in ſcatula collectos non ſine gaudio monſtrabat. Deo mihique ſummas agens gratias pro obtenta filioli ſanitate. *Chriſtiani Franciſci Paulini.*

Filium 8. annorum conſilii conferendi gratia ad me adducit mater, cujus caput, brachia & crura in continuo erant motu, & quidem caput à dextro in ſiniſtrum & contra; brachia & crura ſurſum deorſum ipſa invita agitabantur, adeo ut neuter pes ullibi permanſerit fixus. Cui malum hoc originem debeat, dubius primum fui. Ad convulſivos autem motus referre non dubitavi. Nulla præter motum iſtum inordinatum offenſæ valetudinis aderat nota: omnia ſua debite fungi munere videbantur: urina tantum pallida & ferme aquoſa viriditatis leve dabat indicium. Omnibus in ægra bene ponderatis, vermes hanc convulſionis ſpeciem producere conjeci, licet evidentia illorum ſigna alia non adeſſent. Ea enim, fatente *Foreſto l. 21. obſ. 28. ſchol.* nonnunquam adeò obſcura & ſymptomata adeò multa & cum aliis morbis communia ſunt, ut doctiſſimos aliquando Medicos fallant. Succurrit tum obſervatio apud *D. Thonerum lib. 2. pag.* 49. quam ſibi quoque communicatam tradit *D. Greg. Horſtius Epiſt. Med. Sect.* 7. de filia 14. annorum, quæ à vermibus non tantum ingentem colli conſtrictionem, quaſi laqueo injecto fauces præcludente, cum imminenti ſuffocationis periculo, ſed utriuſque inſuper tum brachii, tum cruris motum convulſionum paſſa, ita ut crus modo dextrum, modo ſiniſtrum ad nates uſque invitâ ægrâ, quaſi funiculis agitata, alternatim fuerit flexum. Noſtram ægram mitius quidem animata colluvies, ut ex dictis videre eſt, tractavit, gravem tamen ſibi remediorum omnium apparatum primùm reſpuit, reſpuere autem deſiit & tandem emigravit, oblato aliquoties hauſtu aquæ ſtillatitiæ raphani ruſticani, aliis aquis ob acrimoniam temperatæ; quam etiam commendat *D. Sebizius lib. 2. de alim. facult. p.* 400. ubi hoc condimento, eſu ſed raphani illius raſi fœminam quandam aliis remediis fruſtra uſurpatis plurimos ejeciſſe vermes notat. Vermibus XI. è puella noſtra aquæ dictæ uſû ejectis, convulſivi motus brevi ceſſarunt. *Joan. Chriſtiani Frommanni.*

Cum anno 1667. Zittaviæ degerem, curæ meæ committebatur Puer quinque annorum, qui ad quartum uſque annum bona valetudine erat uſus. Circa initium quinti anni male ſe habere cœpit; cùm virium & caloris nativi jactura. Tandem febris lenta & ventris tumor eum invaſit, quibus ſubſecuta brachiorum, præprimis autem pedum contractura, ita, ut neque ſtare, neque ambulare amplius poſſet. Cauſam hujus metamorphoſeos lumbricos eſſe ratus, curam, præeunte experientiſſimo Riverio Cent. 1. obſervat. 16. p. 15. ad debellandos eos inſtituendam duxi, quod & feliciſſimo ſucceſſu præſtiti; & una vice fermè triginta, ſequentibus vero diebus, partitis tamen vicibus, ſupra quadraginta expuli, partim vivos, partim mortuos, tali cum fructu, ut puer brevi tempore, reliquis ad rem ſufficientibus non omiſſis, iterum ſtare & ambulare inciperet. Vermes dejecti omnes erant cornuti inſtar cochlearum, cum roſtello acuto, formæ, longitudinis & latitudinis hic exhibitæ. *Melchioris Fribe.*

Anno 1642. Paſtor quidam Parœciæ Ringerum, in Oſtrogothia, duobus milliaribus Sudor copia diſtantis, opem meam implorabat, quem miris convulſionibus, per ſeſquiannum adeo divexatum, ut toto illo tempore vix dormire aut cibum capere potuiſſet, domeſtici referebant.

Ad ægrum verò accedens inveniebam eum dextri lateris paralyſi affectum, reſupinum, ſeminudum (imum enim ventrem lodice ſaltem texerat) pedibus elevatis, & lecti aſſamentis firmiter applicitis, ſine intermiſſione ferè, & tam miſerabiliter afflictum, ut cœnare in ejus præſentia, nam è regione cubilis menſam ſtraverant, prorsùs nequirem. Tanta enim vehementia omnes articuli ſucceſſivè, ter dextroſum; totieſque inde ſiniſtrorſum, circumgyrabantur, ut ſani brachii fragorem in proximo conclavi, ante cubiculi januam, decem ad minimum pedes ab ægro remotus, non obſcure interdum perciperem.

Imminentis paroxyſmi prænuncius erat ſanæ manus index, is enim, elevato brachio, convellendam ſiniſtri hypochondrii partem, inter ſuperius ventriculi orificium & lienem, bis tribus vicibus apice ſuo fortiter pulſando, luctæ locum deſignabat, ac ſine mora ſubjecta viſcera ter dextram, totieſque ſiniſtram versùs, reciproce circumagi, illiſque liberatis, quantocyùs ſe in thorace ſimiliter inquietari, licet aſtantium viſum hæc fugerent, patiens referebat. Poſteà omnes brachii articuli ab humero, ad ultimum uſque indicis condylum: deinceps cervix & oculi, eodem modo rotabantur. Imò circa verticem quoque ac in reſoluti lateris partibus omnibus, ab humero, ad pedis uſque pollicem, ſimilem prorsùs motum, quamvis à nobis obſervari id nequiret, ſe ſentire aſſeverabat.

Eo vero ceſſante, alter pollex, omneſque inſequenter ſani pedis & lateris articuli, idem patiebantur, donec in loco, ab indice prænotato, deſineret, & furiis his agitato, delaſſatoque ægro aliqualis redderetur quies, quæ tamen levis admodum erat, & adeò brevis, ut vix centum verba inter hanc & novam ſimilis mali invaſionem, profari quis potuiſſet.

Sciſcitanti, quamdiu hanc ſuſtinuiſſet pugnam, & quænam ejus fuiſſent præludia narrabat? ſe ante biennium è pago vicino, ubi infantem ſacro baptiſmatis fonte abluerat, equo domum revectum, non procul ab ædibus ſuis, hemiplexia, in dextri lateris paralyſin poſtea deſinente, correptum, &, à ſuis cubiculo illatum, ab uſu calidiorum aliquot antapoplecticorum medicaminum, à Sacerdote vicino, &

Gallico

Gallico Chirurgo ſubminiſtratorum, in ingentem ventris humorem repentè incidiſſe, & inſtar pilæ majoris, aëre diſtentæ, inflatum eſſe, nec ullo artificio, niſi ſæpius & fortiter contentum in eo ſpiritum efflando, alleviari potuiſſe, ſemper tamen aliquoties labore iſto repetito, ventrem ſubſediſſe, & ad naturalem ſtatum rediiſſe.

Tandem verò, crebrò ab empiricis illis, exhibitis oleis carminantibus, tumorem quidem omnino deſiiſſe, ſed motum hunc convulſivum & membrorum agitationem, eidem ſucceſſiſſe.

Rogabant amici, ut auxiliares ipſi manus porrigerem, cùm autem, omnibus rationis trutina exactè ponderatis, morbum ejus non ex cauſis merè naturalibus, ſed magica ſagæ cujuſdam incantatione potiſſimùm oriundum, me ſtatuere, ſicque naturalibus mediis non ceſſurum regererem, facilè quidem aſſentiebatur æger, ante biennium æditui ſui, veneficii inſimulatam, & baculo a ſe percuſſam uxorem, ſe non inultam id laturam interminatam ſibi eſſe, recordando, inſtabant tamen ut, flebilis ejus conditionis miſertus, appropriata nihilominus quædam remedia præſcriberem, fore dicentes, ut, ſi non omninò virtute eorum convaleſceret, mitius tamen forſan deinceps affligeretur.

Quod cum denegare illis nequirem, generoſa & ſelecta nonnulla medicamina hic fieri jubebam, utendique modum & ſeriem aſtantes docebam. A quorum uſu etiamſi indomitus affectus non in totum cederet, multum tamen a ferocia ſua illum remiſiſſe & longiores inducias conceſſiſſe, ipſe æger lætabundus fatebatur.

Cùm vero remedia iſta munificentia viri cujuſdam primarii nactus eſſet, & deinceps, ipſe pauper & inops, plura id genus obtinere non poſſet, reliquam ſpem morbo, recrudeſcente, majoreſque vires acquirente in ſola Numinis miſericordia collocans, & per dimidium fermè annum ſupplicationibus & precibus publicis in omnibus provinciæ templis, pro benigna ejus dimiſſione, ad Deum fuſis, placidè expirans, miſeram hanc cum feliciore vita commutabat.

Et hæc eſt, Vir Excellentiſſime, quam in chartam conjicere me volebas, de mira illa membrorum omnium circumgyratione, in cultiore quidem ſtylo exarata obſervatio, quam pro accuratiſſimo tuo judicio lucem videre publicam, vel oblivione obliterari ſinas. *Bernardus Belovv.*

Virguncula decennis à fulgure & tempeſtate conterrita, tam vehementibus brachii ac cruris ſiniſtri correpta eſt convulſionibus, ut neutiquam ab aſſiſtentibus contineri poſſet, ſed mentis compos alteri innixa cruri cubiculi penes parietes diſcurrere cogeretur: per venæ-ſectionem autem aliaque anti-convulſoria ab iiſdem vindicata eſt. Quod concitatori greſſu per cubiculum diſcurrerit, nemini mirum videatur, nam ſicuti *Avicen. Sententia Prim. 3. tract. 5. cap. 8.* ubi ait impoſſibile eſſe hominem Epilepſia detentum erecto poſſe permanere corpore, veriſſima eſt: ita illa *Galeni l. de ſympt. cauſ.* ubi nullum in convulſione functionum principum fieri nocumentum docet, intaminata manet atque ſtabilita, per Marcellum Donatum, qui convulſum non cadentem, Benivenium, qui ſtantem; Dodonæum qui ſedentem; & Eraſtum qui curſitantem obſervavit. *Nicolai Guilielmi Beckers.*

Ruſticus, incola pagi Hettlingen, ditionis Vitoduranæ, in agro Tigurino, horæ unius itinere à Vitodurano diſtantis, nomine Franciſcus Muller, pater ſex puellarum eſt, & unius filii. Hujus filiæ natu majores, ſecunda & tertia videlicet, Magdalena & Anna, illa nono ætatis anno, hæc ſeptimo, menſe Maio, Anni 1672. cum aliis puellarum more ludentes, prope ædes Sub-præfecti illius loci recens extruendas, lignorum ſegmenta ab opificibus rejecta tractantes, & convivia ficta nuptialia inſtituentes, precibus fuſis, ſe eorum nonnulla devorare ſimularunt, imò quibuſdam ea devoraſſe creduntur, ipſæ vero puellæ rei ſunt incertæ, nec bene memores: hæc verò deglutitio penes nos fidem vix meruit. Ab eo tempore nil ſiniſtri fuere conqueſtæ, exceptis ſubinde abdominis doloribus, qui ſenſim increſcentes, compreſſivi, lancinantes, pungitivi, ſtomacho, cibo diſtento, & abdomini Magdalenæ inprimis, negotium faceſſerunt, præcipue in curſu concitatiore, in quo impedita à ſociis facile vincebatur; cibo quoque cito ſatiabatur, ab eoque ſudabat, cæteræ ſanæ.

Die 17. Decembr. St. V. Anni 1673. iſtæ duæ, Magdalena & Anna, decumbere cœperunt, accuſantes punctorios ventris dolores, ſalvo tamen appetitu, ſomno, alvique officio. Magdalena mane & veſperi convulſivis fuit agitata motibus, convulſiones ſingulis diebus rediere, excepto unico die ſecundo, videlicet Januarii, Anni 1674. (paroxyſmus ſæpè per tres horas duravit.) Quum per quatuordecim dies decubuere, die Lunæ, quinto Januarii, Parens conſuluit, oblatâ urinâ, anum medicaſtram in *Wyſendangen*, quæ, pro more, ſomniabat, Magdalenam laborare morbo, quem *der Nick* appellavit, & alia futilia edicebat, rationi neutiquam conſentanea, dabatque herbas quaſdam in aqua decoquendas, cujus decocti ſumeret manè & veſperi hauſtum per quatuor dies, videlicet Martis, Mercurii, Jovis, & Veneris.

Die Saturni 10. Januarii, ſumpſit ejuſdem ſuaſu & præſcriptione potionem purgantem, (infuſionem vitri antimonii) quæ validiſſimos excitavit vomitus, nulla tamen ſegmenta extruſit. Diebus novem ſequentibus, ſingulis diebus ſemel ſaltem bibit decoctum dictum. Die lunæ vero, 19. Januarii ultima vice id ſumpſit, die Martis, 20. Jan. ſub veſperam Magdalenæ primò prodiit ex ore parvulum ſegmentum: die Mercurii, 21. Jan. plura & majora eructavit ſegmenta, per totum diem uſque ad decimam noctis horam; nec non & ſequentibus diebus ſemel atque iterum, præſentibus loci ſub-præfecto & ſenioribus.

Segmenta illa lignorum, multis foraminulis perfoſa, veluti annoſa, fuerunt parva, magna, longa, curta, lata, anguſta (uti ſuperſtites portiones teſtantur) idest, quædam digiti, quædam duorum, unius vel dimidii articuli longitudine, nonnulla dimidiæ unciæ, nonnulla quartæ, ſextæ, vel octavæ unciæ partis latitudine, quædam inſtar ſpinæ acutæ; nunc pauciora, nunc plura; aliquando una vice undecim, ſæpiùs

tria, quatuor, quinque vel ſex ejecit, magno ſemper niſu convulſivo, nunquam cum vomitu, at cum labore ingenti ac dolore; reſtitarunt namque ſubinde in gulæ medio circà thymum fixa cum dolore, vellicatione, angore & aſthmate; interdum ventriculum repetierunt. Hæſere vero nonnunquam in gula per totam noctem, nihilominùs, dormivit puella: manè convulſivo motu illa rejecit, nunc citiùs, nunc tardius, nunc majori, nunc minori niſu: decumbens nulla excrevit, omnia ſedens vel erecto corpore. Intrà 18. dies trecenta hujuſmodi ſegmenta extruſiſſe dicitur, (quæ ferè omnia, apud plures licet, ſuperſunt, & maxima eorum pars in Bibliotheca noſtra civica, cum teredine aſſervatur,) cum levamine, ſalvo appetitù, ſine ſiti, cum ſomno naturali; at convulſionibus perſeverantibus.

Anna quoque ſingulis diebus fuit convulſa, ſub veſperam diei Saturni 24. Jan. St. V. tria ſegmenta pari modo, uti *Magdalena*, ab ore dedit, die ſequente Solis quartum: præterea nulla.

Die Lunæ, 26. Jan. Pater denuò vetulæ conſilium poſcit, monſtrans urinas 4. puellarum, quæ convulſionibus agitabantur, videlicet *Magdalenæ*, nunc undecim annorum, *Annæ* novem, *Urſulæ* 7. & *Eliſabetæ* 5. an. 6. m. Vetula præter morem apertè confeſſa, ſe affectum *Magdalenæ* non intelligere; juſſit ſaltem oleo olivarum gulam perungere, ut facilitaretur ſegmentorum exitus: *Urſulæ* dedit potionem emeticam, aiebat enim laborare chloroſi, quod falſum & abſonum. Reliquæ relictæ ſine auxiliis. Die 6. Febr. *Magdalena* ultima vice elidit lignea ſegmenta, ab hoc tempore per menſem nulla prorſus: ſingulis nihilominus diebus acriter convellebatur.

Die Veneris 13. Febr. *Magdalena* per totum diem fuit debilis; Veſperi inter octavam & nonam ſæpè ſputum eructavit ſpumoſum; tandem caput viperæ ad digiti longitudinem prodiit, quæ à Matre tum præſente & ipſa puella obſcurè & attonitè fuit obſervata, quæque hinc indè circumſpiciens, rotato capite, mox iterum in fauces & ſtomachum ſe recèpit, cum ſensù frigoris; inſtar lactis coagulati. Noctù dormivit puella, nil de angue percipiens.

Die Saturni 14. Febr. horâ quintâ veſpertinâ excrevit ab ore teredinem, unciæ ferè unius longitudine, vivam, cum pauco ſanguine, ſine dolore, tuſſi & vomitù: teredo vixit in diem Martis uſque. Eodem hoc die Saturni, poſt horæ quadrantem dolorem ſenſit pungitivum, tunc ambabus apprehendit manibus totum pectus, quo valdè commoto, ſubitò anguis aſcendit; ac aliis ſororculis Deum invocantibus & ipſa orare cœpit. *Pſalm.* 23. ſed deſiſtere coacta fuit ob anguem magis magisque aſcendentem, *Anna* ſola ipſi propiùs adſtans, reliquis longiùs diſſitis, pone fornacem in obſcuro verſantibus, vidit *Magdalenæ* quidpiam in os exurgere, & extra os, ſpithamæ ferè longitudine, propendere, ac illicò regredi. *Anna* aſſerit fuiſſe animal in dorſo nigricans, & in ventre variis coloribus variegatum, plura non obſervavit, quoniam præ timore in convulſiones incidit: Magdalena verò id ambabus apprehenſura manibus, ab eo in monticulo digiti indicis manus dextræ fuit demorſa, cum levi dolore, ſine alio ſubſecuto deteriore ſymptomate: cujus puncturæ veſtigium nobis tandem accerſitis monſtravit. Poſt quartam horæ partem vipera rediit, oſtentans ſe digiti longitudine, moxque refugit. Noctu iterum bene dormivit.

Die ſolis 15. Febr. beſtia ſæpiùs in os aſcendit, atque denuo in ſtomachum deſcendit, in ore ſuxit ac ſtridit, ut ab adſtantibus ſuctus & ſtridor facilè perciperetur. Puella hoc die ſuaſu ruſticorum comedit *carnem ſalitam*, hauſtumque juſculum ſenſit viperam ſitientem avidè arripere. Idem accidit die Lunæ continuantibus convulſionibus.

Die Martis, 16. Febr. demum advocatus ego inveni iſtam puellam convulſionibus gravibus, frequentibus & univerſalibus diſtorqueri; ſerpentem ſæpiùs & facile, illitis labiis vel lingua melle vel lacte, vel ejus calentis odore ſaltem percepto, in os aſcendere, ſugere, ſtridere. Sugente verò & os opplente ſerpente, puellæ dentes convulſivò motu adeò ſtringebantur, ut eos à ſe invicem vel exquiſitiſſimo inſtrumento nec Ego, nec Chirurgus noſtras minimum diducere, & os aperire, valuerimus. Retrogradiente verò vipera puella os aperuit, & appoſitè omnia explicuit; (id quod facilè admoto ori pane vel vino procuratum) hiante ore nunquam plenè & perfectè in os aſcendit vipera; quamdiù autem in ore præſens erat, os aperire nequit; ac ſimul ac receſſit aperuit os, ut ſemper. Teſtatur puella ſe ſubindè roſiones, morſus & motus inordinatos frigoris, ceu anguis, in ſtomacho perſentiſcere. Exhibui hoc die. Aqu. perl[illegible]am cum pulv. march. ut & Aq. Antepilept. Noctù quieta fuit, nec anguis motum ſenſit. Soror ipſius *Anna* ob convulſiones hodie a Syrupo, meo emetico egregiè vomuit.

Hoc die rem notam facio Nobiliſſ. atque Excellentiſſ. *Dn. Chriſtophoro Hardeo*, Medicinæ Doctori celeberrimo, ac Phyſico Scaphuſano feliciſſimo, Fautori ac Patrono meo ſummo, & in pluribus caſibus probatiſſimo, per puellarum patrem, qui adventum promittit in diem Jovis.

Die Mercurii, 17. Febr. refecta fuit eadem Aq. perlar. cum pulv. march. & Aq. Antepilept. Hora 10. antemeridiana anguis in os exurgit, edens vocem inſtar pullorum columbarum, retrocedens in ſtomachum, cum punxit à meridie ſæpiùs in os rediit. Acceſſit non vocatus circumforaneus quidam nefandæ famæ, puellæ anguis formam in menſa cretâ adumbrans, ac faſciam ſericeam rubram à collari ſuo abreptam, odorandam offerens, nam colore rubro ſerpentes valdè delectari, illumque ſequi referebat: à domeſticis abactus, ac procul ire juſſus in diverſorio varia artis ſuæ jactabundus promulgavit dogmata, ejus pretii atque præmii, ut juſsù Magiſtratus in carcerem fuerit conjectus.

Circa quartam veſpertinam *Magdalena* diu angebatur, tandem ex cœtu hominum ſe ſubducens, & ex hypocauſto in pratulum excurrens anguem in præterfluentem rivulum, ad quem alvum (ſalva venia) exoneraturā ſedebat, ut ipſa narrabat, projeciſſe dicitur; quæ ſaltū magno decem circiter pedes alto, peracto, in rivulum iterum decidens, ampliùs viſa non fuit, quonam ſe abſconderit, incertum: terra enim tunc gelu erat indurata, atque propè rivulum dumeta,

dumeta, ut facilè ſe abſcondere potuerit, neque inveſtigari. Dicitur quoque anguis, antequàm ſe rivulo immitteret, inſectari voluiſſe puellam cum clamore fugientem, ac nè hoſpes tam dirus antiquum hoſpitium repeteret, metuentem, quæ a Patruo abrepta in hypocauſtum reportata fuit. Anguem iſtam nemo vidit, quam puella ipſa & ejus pater, per foramen muri domus actum hunc obſervans. Hinc læta puella optimè habuit, nec quicquam conquerens, comedit, dormivit optimè.

Die jovis, 18. Febr. hora 10. antemeridiana iterum atrociſſimis fuit occupata motibus convulſivis totius corporis per integram horam, qui nunc opiſthotonon, nunc emproſthotonon, nunc alias figuras referebant. Hoc tempore nulla aderant indicia anguis præſentis.

Hora undecima antemeridiana accedens Excellentiſſ. *D. D. Harderus*, cum filio Dn. Joanne Jacobo, *φιλιάτρῳ*, rerum rariorum ac curioſarum ſtudioſiſſimo, invenit puellam convulſionibus quidem liberam, at parum articulatè adhuc loquentem, ob perpeſſas convulſiones, ſenſim vox reſtituta. Ad excrementa anguis & corruptos in ſtomacho humores exturbandos *Magdalenæ* dedimus ſyrup. mei emetici doſin; purgata bene cum tolerantia, tandem denuo atroces ſuſtinuit convulſiones, & frequentes, nullo anguis indicio. Annæ dedimus iterum dictum ſyr. emet. nulla ſubſecuta operatio: *Urſulæ & Eliſabetæ* itidem; hæ fuere evacuatæ cum *εὐφορίᾳ*. Nam & hæ, in primis *Eliſabeta*, ſæpiùs in die convulſione, in primis opiſthotono laceſſebantur, ut & filia triennis, *Suſanna*.

Sub veſperam ipſa quoque Mater iiſdem, & primâ nunc vice, tentatur convulſionibus, ab exhibito tartaro emetico planè non vomuit: convulſiones identidem rediere; ori infudimus pulv. antepilept. cum Aq. antepileptica: naribus obtulimus maſſam pilæ hyſtericæ, rutam tuſam. *Magdalenæ & Eliſabethæ* dedimus pulv. antepilept. & gemmatum: à cœna Matri exhibuimus pulv. march. cum laud. opiat. *Eliſabetæ* vero ob frequentiſſimos paroxyſmos pulv. march. cum pauxillo laud. opiato.

Die Veneris, 19. Febr. alius apud *Magdalenam* comparuit ſerpens motu per collum in os; ſuctu & ſtridore, necnon convulſivo maxillarum motu ſeſe manifeſtans: Varia cum lacte, ſaccharo & melle tentavimus, at incaſſum. Ab hora nona antemeridiana ad 12. perpetuis ferè & horrendis fuit divexata convulſionibus. Nunc & potiſſimum, opiſthotonus ipſam tenebat, nunc oculos ipſi diſtortos fingebat Spaſmus, nunc convellebatur panniculus carnoſus capitis, nunc totum corpus circumgyrabatur, nunc ſerpebat humi inſtar ſerpentis, nunc digitos vel manuum vel pedum, alternativè vel extendebat ſingulos ordine, vel omnes ſimul, nunc hos vel illos complicabat, diaphragma ſæpiùs convulſivo motu partes inferioris & medii ventris horrendo adſpectu quatiebat: ventrem ſeu abdomen ſæpiùs in altum elevabant inſtar arcus, ſubitoque in dorſum cum ſonitû recidebant, in primis *Magdalena* & *Eliſabeta*: in ipſa vel ſæviſſima convulſione ſæpiùs perſtiterunt mentis compotes, audiebant, nonnunquam videbant omnia, atque ſpaſmo ſolutæ diſtinctè acta omnia enarrare ſciebant. Finitis convulſionibus, ut ante, dedimus *Magdalenæ* carnes valde ſalitas, ad irritandum anguem. Anniſi quoque fuimus eundem prolectare melle, ſaccharo, lacte dulci, ſed eodem, quo prius effectu, videlicet nullo: ſimul ac enim vipera os conſcendit, ſuxit, ſuctuque dentes validiſſimè conſtrinxit: nec in tubulum; nec in veſicam, nec in præterfluentem rivulum, nec in vas latum aqua vel lacte repletum, allici potuit. Stomacho applicuimus cataplaſma ex theriaca; umbilico ſacculum ruta & abſinthio infarctum; vino & aceto incoctum: Interne quoque dedimus theriacam vino dilutam, iterum carnes ſalſas, tandem lac, cui allia incoxerunt; omnia per intervalla & ſucceſſive: Anguis quidem hinc irritabatur, convulſiones excitabat, os petebat, at valido ſuo ſuctu dentes ſtringebat, adeo, ut exitus omnis præcluderetur. Tubulum vero & veſicam (licet ex illo mel omne avide hauriret) anguis ut intraret, obtinere neutiquam potuimus; nec eo uſque caput exeruit, ut forcipibus apprehendi a nobis ſedulo ipſam anhelantibus valuiſſet. Sub veſperam planè quievit ſerpens. Et puella ſuperatis convulſionibus à Solis occaſu meliùs habuit, fuitque inſtar ſaniſſimæ, læta, jocoſa, in primis per octiduum; abhorruit hypocauſtum ingredientes capite pileo tecto, & quorum colla martes cingebant, (eandem averſionem & *Anna* paſſa eſt) at parùm comedit, ſaturata prius carne ſalita, ut dictum, & lacte. Hora 10. noctis dedimus puellæ devorandas pilulas ad anguem enecandum ex Mercur. dulc. M. P. de Aloë cum Rhab. omnes expedite deglutiit cum decoct. pot. ordin. per totam noctem benè dormivit.

Hoc veneris die Matri ob convulſiones, anxietates circa præcordia, oris amarorem, ac inſuavitatem, inprimis, quoniam heri planè non ab exhibito vomitorio fuit purgata, dedimus pulverem è tartar. emet. & crem. tartar. qui tardè, at egregie eam evacuavit.

Eliſabetæ propinavimus de pulv. march. quæ ſæpiùs ultra 20. per diem horrendas, aſt breviores, quam anteà, pertulit convulſiones. Ut omnibus convulſis, Matri, & filiabus quinque decenter ſuccurreretur, pro nèceſſitate repetito uſu medicamenti minùs pretioſi præſcripſimus pulv. ex rad. pæon. valer. ſylv. aron. opt. viſc. querc. gran. pæon. exc. C. C. uſt. præpar. & ſacch. alb. paratum. Loco potûs ordinarii bibebant omnes decoctum C. C. uſti, cui calenti adhuc dum immergeretur nodulus ex rad. pæon. cinnam. & aniſ. compoſitus. Sub veſperam dedimus Matri prædicti pulveris doſin, cum decoct. pot. ordin. item *Annæ & Eliſabetæ*, pro ætate; Suſannæ verò exhibuimus manè ſyr. emet. unde ſat purgabatur. *Anna* hodiè bis ſaltem fuit convulſa.

Die Saturni, 21. Febr. ſummo manè *Magdalena* quater ἄνω ἐ κάτω fuit purgata; per ſuperiora excrevit aquam ſpumoſam; per inferiora excrementa viſcida, A carne ſalſa comeſta ſenſit motum anguis circa præcordia, hinc convulſiones abominandæ: à melle anguis in os prolecta arripi non poteſt, nec veſicam vel brevioris colli ſeu tubuli intrat. Convulſiones identidem rediere, tandem puella nobis alacris relicta.

Mater & *Eliſabeta* iterum ſumpſerunt pulveris

dicti ant-Epileptici portionem, idem faciunt ſequentibus diebus mane & veſperi: in hunc finem ponderatæ aliquot doſes, & marito traditæ. Eliſabeta quater vel quinquies paſſa eſt convulſiones ex improviſo ipſam adorientes, cum opiſthotono ſemper incipientes, atque diſtortis oculis ſat atroces, at breviores, cum ſumma abdominis elevatione, ac tandem violento, repentinoque ejuſdem relapſu, quibus finitis ridet, comedit, hinc inde cucurrit, conquerens ſaltem de dolore quodam dorſi, capitis & cordis ſuſpicamur & hanc venenati quid alere, abdomen enim & diaphragma quovis ferè paroxyſmo mirum in modum convelluntur ac quatiuntur.

Die Solis 22. Febr. Magdalena hora 3. matutina excrevit tres lumbricos per inferiora cum fœcibus mucoſis, albis & flavis, & cum impetu maximo evomuit materiam quandam aqueam: hora 7. matutina ſumpſit bolum ex mercur. dulci, à quo aliquoties alvum ſoluit, unde vires defecerunt, cum appetitu dejecto: refecta *aqua* cardiaca melius habuit; convulſionibus hodie ter prehenſa.

Eliſabeta nil mota à bolo ex mercur. dulc. hodie devorato, ultra 20. convulſiones paſſa. Pater conquerens de ventriculi & capitis dolore ſumpſit emeticum cum *diponia*.

Die Lunæ, 23. Feb. Magdalena ſeptem longis iiſque atrociſſimis convulſivis agitatur motibus cum linguæ prominentia & intumeſcentia: conqueritur ſubinde de morſu & roſione circa cordis regionem, unde mox aderat hæmoptyſis. Anna 10. convulſivos paſſa paroxyſmos, at breviores ac mitiores. Eliſabeta 24. habuit inſultus convulſivos, leves, breves; ſumpſit hora quarta veſpertina pil. de extr. cathol. & mercur. dulc. Suſanna hodie ter fuit convulſa.

Die Martis, 24. Febr. Magdalena hoc mane ſumpſit pulv. de guttet. cum aq. pæon. hoc die ſexies fuit convulſionibus diſtenta. Anna itidem ſumpſit hodie iſtum pulverem, atque itidem ſexies convulſiones perpeſſa. Eliſabeta ſumpſit quoque eundem pulverem, & 26. paroxyſmos innoxie pertulit. Suſanna deglutito eodem pulvere quinquies convulſionibus vellicata.

Die Mercurii, 25. Febr. Magdalena ſumpſit pulv. diagrydiat. cum Mercur. dulc. Hinc quater purgata. & hora quarta veſpertina tres excrevit lumbricos; quinquies fuit convulſa: ſub veſperam accepit pulv. de guttet. dein conqueritur de morſu cordis, hinc hæmoptyſis rediit.

Anna hauſit quoque pulv. diagrydiatum cum mercur. dulci, à quo ſæpiſſime excrevit materiam albam, mucoſam, cum 2. lumbricis: quinquies exercita convulſionibus, ſub veſperam accepit pulverem de *guttet.*

Eliſabeta abſorbſit quoque diagrydiatum pulverem cum mercur. dulci excrevit materiam copioſiſſimam, tenacem, viſcidam, ſpermatis ranarum inſtar, cum capillorum flocco conglutinato: ſub veſperam exhibitus pulv. de guttet. quoniam 24. vices convulſionibus lancinata. Suſanna verò iiſdem ter correpta.

Siquidem haud vana ſuſpicio puellas iſtas pluribus ſcatere vermibus, præſcripſi medicamentum ex pulv. contra vermes, de guttet merc. & troch. alhand. compoſitum; & ſingulis fuit doſis exhibita manè & veſperi, cum decocto potus ordin.

Die Jovis. 26. Febr. Magdalena duos ejecit lumbricos, veſperi ſumpſit doſin unam pulv. contra verm. præſcripti: novies convulſa Anna ſepties, at mire convulſa, accepit doſin pulv. contra vermes.

Eliſabeta tres excrevit lumbricos, deglutiit doſin ejuſdem pulveris; ad 24. vices itidem convulſionibus agitata.

Suſanna ſex convulſivos ſuſtinuit paroxyſmos, & blandos, devorat cont. lenis cinæ.

Die Veneris, 27 Febr. Magdalena novem atroces convulſionum ſuſtinuit paroxyſmos, varie figuratos: propinata mane & veſperi pulv. contr. verm. doſis.

Urſula nullis fatigatur convulſionibus; hodie excrevit lumbricum ſine uſu medicamenti.

Anna hora 8. matutina egeſſit 6. lumbricos, cum materia viſcida, mucoſa, bis fuit convulſa, accepit etiam manè & veſperi doſin pulv. ad verm.

Eliſabeta propinatis itidem doſibus 2. pulv. ad verm. excrevit hora quarta veſpertina una vice 24. vermes, & quinquies convulſionibus exercita. Suſanna ſimiliter quinquies convulſionibus afflicta.

Die Saturni 28. Febr. Magdalena circa meridiem ſumpſit diaſcord. Fr. vino ſolut. manè injectus clyſter. ex lacte & melle: ſub veſperam alius laxans, unde ſecutus lumbricus: quinquies convulſionibus conflictata.

Annæ injectum enema laxans, quod evacuavit materiam flavam, nunquam ſenſit convulſiones.

Eliſabetæ ante meridiem injectum ex lacte & melle: ſub veſperam verò laxans, quod extraxit materiam viſcidam, & ter convulſionibus, at breviſſimis fuit agitata. Suſanna vero bis iiſdem moleſtata.

Die Solis, 1. Martii Magdalenæ pulvis purgans quinquies alvum ſubduxit, excretâ materia flavâ, 12. convulſiones paſſa: durantibus convulſionibus conqueſta de cordis roſione, quam finito paroxyſmo ſecuta hæmoptyſis, bina vice ſumpſit diaſc. Fr. vino dilut. Anguis nec motu per collum, nec ſuctu ſe amplius prodit.

Anna à pulvere purgante excrevit planè naturalia, colore & conſiſtentia; bis ſaltem leves convulſiones in oculis animadverſæ.

Urſula ſumpſit ſimilem pulverem purgantem, octies hinc fuit evacuata, egerendo duos lumbricos.

Eliſabeta à ſimili pulvere egeſſit quinquies materiam viſcidam cum lumbrico unicum convulſivum vidit inſultum. Suſanna omnia reſpuens, octo at leviſſimos acceſſus pertulit.

Die lunæ, 3. Martii Magdalena duodecies horrendis & diuturnis fuit conflictata convulſionibus. Angues iterum comparuere, & ut ægra refert, numero tres, aſt minores, ordine collum & os conſcendentes, vocem edentes inſtar pullorum vel murium, dentes, ut pridem, motu ſtringentes convulſivo. Clauſo puellæ ore, ego cum adſtantibus ſibilum, viperarum more, manifeſtè audivi; eo verò aperto, nil ſoni quiſpiam percepit; at puella illorum in collo perſeverantiam conſpicuè ſenſit. Poſt cordis morſum,

ſum, puella (ut mater retulit) expuit ad uncias tres ſanguinis clari, boni: ſumpſit mane & veſperi diaſcord. Fr.

Anna hodie ſemel convellebatur; uſa ſem. cinæ; ut & Urſula & Eliſabeta; quæ bis convulſionibus mota.

Die Martis, 3. Martii Magdalenæ eadem rediere ſymptomata cum 15. convulſionum inſultibus; veſperi ἄνω decem rejecit lumbricos.

Anna bino inſultu adorta in longiori paroxyſmo ſibilus obauditus; hinc adſtantes viperam adeſſe pronunciarunt, & collum aſcendere: κάτω eliminavit lumbricum.

Urſula 13. excrevit lumbricos. Eliſabeta trino inſultu defatigata, mane 4. veſperi 5. ab eſu ſem. cinæ expuit lumbricos. Suſanna bis convulſionibus diſtenta exoravit lumbricum.

Die Mercurii, 4. Martii, Magdalena hora ſeptimana matutina ab uſu ſem. cinæ 7. ejecit lumbricos: hora 10. ob virium defectum exhibui lap. bezoar; & recollectis viribus, hora 1. injectum clyſma laxans; hinc 4. alii ſecuti lumbrici, cum materia nigricante, viſcida, tenaci, ſummum & horrendum fœtorem exhalante. Veſperi locum habuit enema ex ſolo lacte. ſenſit angues in ventriculo hinc inde vagantes, verſus ſuperiora denuò ſcandentes, à quibus ad duodecimam noctis horam admodum fuit inquietata: ſæpiſſime enim in os exurgebant cum ſuffocationis periculo & metu; undecim inſultus abominabiles convulſionum ſuſtinuit. Plurima quoque tentavi hic, at fruſtrà.

Cœteræ ſatis bene ſe habent, utuntur quotidiè ſem. cinæ, unde complures exturbant lumbricos: Excepta Eliſabeta, quæ die Jovis quinquies, die Veneris 14. die Saturni 10. die ſolis 11. convulſionum inſultus toleravit.

Die Jovis, 5. Martii, præſcripſi Magdalenæ pulv. ex rad. Zedoar. dictam. ſem. citr. in tres dies. Patruus juſſu meo, præſente puella, hauſit fumum tabaci; tandem & illa circa veſperam arripuit fiſtulam, hauſitque tabaci fumum, à quo ἄνω ἢ κάτω mota, per totam noctem optime quievit, duodecies convulſionibus irritata.

Die Veneris, 6. Martii, ſumpſit bolum ex mercur. dulc. troch. alhand. & conſ. roſ. paratum, à quo copioſa & flava ſecuta materia: Eodem die etiam ſegmenta aliquot lignea, præſentibus & mirantibus Dom. Paſtoribus loci excrevit. Nocte ſequente tota fuit inquietata ad tertiam matutinam, & 23. vicibus convulſione laceſſita.

Die Saturni, 7. hujus, me præſente denuò tabaci fumo uſa, quem angues perferre nullo modo poſſunt, ſed quàm primum aſcendunt, ſtatim abiguntur, & fugantur hinc, convulſionesque ſtatim ceſſant.

Hoc ipſo die præſentes erant viri cives Vitodurani, omnis ordinis plures, puellas vexatiſſimas viſuri, qui ipſi ſummam inter anguem & tabacum antipathiam experiri tentabant, atque experti maxime admirabantur. Si enim anguis ſucturus linguam Magdalenæ aſcendebat, admotis vel minimis diſſecti tabaci, vel naſo, vel ori particulis, quàm citiſſimè, atque ad ictum oculi ſe proripuit: multotieſque hoc tentatum. Si anguis aſcendens ab initio ſtatim tabaco excipiebatur, abſque omni moleſtia atque læſa puella reſiliebat: ſi verò ſuctioni ejus in ore mora concedebatur, convulſiones puellam ſenſim infeſtare incipiebant, ut langueſceret, caput dorſum verſus inclinaret, atque oculos diſtorqueret: ſed tabacum admotum illico hoſtem fugavit atque puellam reſtituit. Moram aliquando longiore in ſugentem anguem trahere patiebantur præſentes; quam tam horrendus convulſionum paroxyſmus inſecutus, ut puella à menſa, cui aſſidebat, aliàs hilaris, in lectulum deportata omnes fermè attonitos redderet: modo in os aſcendit anguis, quàm avidiſſimè ſugens, modò in ventriculum rediit, tam inquiete ſe movens, atque tali cum ſono, ac ſi piſcis in vaſe aqua pleno vehementiſſimè ſe volutaret. Iterum igitur illi tabaci virtutem experturi fiſtula aſſumpta fumum ejus ori & naſo puellæ immiſerunt, nec defuit effectus, ſtatim enim & anguis ſedatus & convulſiones, atque puella, quamvis ad tempus languidior ad ſe rediit. Sæpiùs poſtea anguis irritatus in os aſcendit, at ne miſella paroxyſmo tam gravi iterum affligeretur, tabaci ſegmentis admotis abſque mora abactus.

Non omittendum hic; quod de carne ſalita obſervatum. Collatis conſiliis Magdalenæ caro ſalita ſemel atque iterum ingeſta, quo angui, guſtata illa ſitis excitaretur, ad quam ſedandam in vaſa aquis plena appoſita provocaretur. Carnem vero ſalitam anguis tolerare in ore puellæ non potuit, & vel digitis illam iterum iterumque ingeſtam, in os aſcendens repulit, conatum ita noſtrum plus ſemel eludens.

Hora duodecima ipſe propriis manibus extraxi ex ore puellæ ſegmenta duo lignea, quæ adhucdum ſputo illita. Ampliſſimo Dn. Prætori, Heguero, Reverendo ac Clariſſimo Dn. Rectori Meiero, & dictis jam plurimis urbis noſtræ civibus (qui paulo ante ab ægrotantium ædibus diſceſſerunt) tum in Subpræfecti domo degentibus monſtravi, aliàs fuiſſent αὐτόπται, quod unice expetiiſſem. Viginti excrevit lumbricos, & duodecies convulſionibus agitata. Tabaci fumum nunc perfert ſine incommodo, ſine vomitu & ſucceſſu; imo hinc quietiores noctes acquirit. Nobiliſſ. D. D. Redi in tractatu ſuo de Viperis Italice conſcripto, qui mihi ex dono ejus, ad manus, aſſerit, oleo tabaci & olivarum poſſe viperas interfici (nam lumbrici & alia animalia, quæ perſpiratione vivunt, unctuoſis, prohibita perſpiratione extinguuntur,) ideo oleum olivarum per 15. dies uſurpavit.

Die Solis, 8. Martii Magdalena uſa fumo tabaci, 11. vicibus convulſiones paſſa unicum egeſſit lumbricum.

Die Lunæ, 9. Martii, itidem hauſit tabaci fumum duos vermes excrevit, duodecies convulſionibus.

Die Martis, 10. Martii, ante meridiem continuis fermè laceſſita convulſionibus; circa duodecimam injectum enema, excreta materia viſcida & flava: circa nonam veſpertinam ſerpens exerto ſemel capite ſeſe denuò prodidit, referente ita ſartore Juvene, & Patrui conjuge; hinc puella per totam noctem adeò inquieta, ut ſerpentem jamjam proditurum expectarent. Infuſum menſæ lac puella admoto ore, avidè petiit, inſtar canis famelici & planè abſorbſit.

Die Mercurii, 11. Martis manè ob prægreſſam

noctem inquietiſſimam una cum Chirurgis vocor, ut angui egreſſuro opem ferremus, ubi variis technis per aliquot horas anguis exitum procurare moliebamur, at fruſtrà: admotum lac avidiſſima puella quamprimum petiit, convulſionibus atrociſſimis fuit correpta: corpus enim mirum in modum tendebatur, & ad oblatum lac violento quodam impetu rapiebatur, quod horrendo aſpectu quàm citiſſime de menſa ſugebat: & cum puella de menſa ad lectum, qui repoſitoriis atque ſcamnis lecti deſtinatis proxime erat ſubſtratus, deportaretur, erecta & convulſionibus quaſi rigida ſcamna illa petebat, atque ſummum lactis ſugendi deſiderium præ ſe ferebat: remoto lacte convulſiones ceſſarunt. Ad præterfluentem rivulum aſportata puella, angue cunctante, nec egrediente, ſubridens edixit: annon nobis ſerpens imponit, illuditque? Hodie accepit pulv. viperarum & enema.

Die Jovis, 12. Martii, quater convulſionibus, & iiſdem ferè fuit exercita ſymptomatibus.

Die Veneris, 13. Martii, ſæpius convulſionibus irritabatur, inprimis odore lactis percepto.

Die Saturni, 14. Martii in Xenodochium noſtrum fuit deducta, in via autem ſæpiùs convulſionibus præpedita. In Xenodochio hora octava appellens à convulſionibus fuit libera uſque ad nonam noctis, dein reliqua nocte benè dormivit.

Die Solis, 15. Martii, quater convulſionibus laceſſita ſumpſit mane & veſperi doſin pulv. de guttet. cum pulv. viperarum.

Die Lunæ, 16. Martii, ab hora tertia pomeridiana à convulſionibus fuit libera, uſque ad horam octavam veſpertinam ſequentis diei. In Xenodochio convulſiones fuerunt mitiores & rariores, at diuturniores.

Die Mercurii, 18. Martii, quinquies in convulſiones prolapſa: oblato lacte anguis prorıtatus, denuo os conſcendit, ſuxit, & dentes pro more conſtrinxit. Puella aſſerit ſe nunc unicum anguem percipere.

Die Jovis, 19. Martii, nullæ interdiù aderant convulſiones, at veſperi, idque cum ſuctu.

Die Veneris, 20. hujus, admoto lacte fuit convulſa, at per breve ſpatium: adhibitus pulv. viperarum.

Die Saturni 21. Martii, jacuit quaſi per ſeſqui horam quaſi in ecſtaſi.

Die Solis, 22. Mart. continuatus pulvis viperarum: quater convulſionibus tentata.

Die Lunæ, 23. Mart. mane & veſperi pulv. viperarum datus: hora octava matutina patitur convulſiones, non motus convulſivos, reliquo tempore fuit libera.

Die Martis, 24. Mart. ſub veſperam per bihorium fuit inquietiſſima, & ſæpius hinc inde, furioſæ adinſtar, cucurrit, adſtantes adſcripſerunt vino largiter ingeſto, manè enim conqueſta fuit de capitis dolore.

Die Mercurii quinquies: die Jovis ſemel fuit convulſa: ſub veſperam ſeſe oſtentavit vipera, vocem edens inſtar pullorum. Die veneris tumuit venter, hora demum noctis nona ſemel fuit convulſa, ut & die Saturni ſemel.

Die Solis bis, at mitiſſimas paſſa convulſiones, abdomen adhuc tumet, Juſſu Magiſtratus aliquandiu medicamentis ſuperſedit, ut viderent omnes qualis ſubſecuturus ſit eventus. Viſitur ab Eccleſiæ miniſtris, cum ea preces privatæ funduntur, & pro ea publicæ inſtituuntur.

Die 30. 31. Martii & 1. April. videlicet die Lunæ, Martis, & Mercurii optimè habuit. Die Jovis, 2. videlicet April. correpta febri cum rigore, capitis dolore, ſudore copioſiſſimo, oris amarore, abdominis, cordis, capitiſque dolore; hora nona veſpertina vomitù rejecit materiam viſcidam, ac ſanguinem grumoſum; nil comedit: per totam noctem fuit inquieta cum vociferatione, ſine convulſionibus; abdomen ſubſedit.

Die Veneris, 3. April. dormivit, ſudavit, & quoniam de iiſdem conqueritur ſymptomatibus, injectus clyſter, undè excretis alvi fæcibus duris, ſtatim ſenſit levamen; ſub veſperam ſumpſit ſyr. emet. unde iterum rejecit materiam viſcidam cum ſanguine grumoſo.

Die Saturni, 4. April. paſſa capitis dolores atroces, & quaſi intolerabiles cum frequenti oſcitatione, bis per vomitum ſpontaneum excrevit materiam aqueam: veſperi injectum clyſterem non diù retinuit. Frontale dolores lenivit. Sub decimam noctis alvum irritavit ſuppoſitorio: totam noctem dormiendo tranſegit, progreſſo die nil ciborum ſumpſit: per iſtam ſeptimanam convulſionibus fuit libera; nunc optimè habet.

Per 14. dies febri tertiana intermittente laboravit, imò & diætam morbis ſuis convenientem reſpuens, clanculum patriam ſuam repetiit, malens vivere vitam ruſticam, quàm Medicorum regulas obſervare. (Quæſtio incidit de uſurpanda *Sideritide* à *Schradero*, aliiſque in incantationibus decantata.)

Magdalena domi vitioſo utens victû, in primis *lacte & lacticiniis*, febri tertiana adhuc dum divexatur.

Die Veneris 15. Maii, plurimas per inferiora & minimas, cum materia mucoſa, excrevit hirudines, quarum exſiccata corpora penes nos Medicos reſidua; in primis unam, quam die Saturni, 16. Maii, cum pauciſſimis alvi fæcibus reddidit, quæ diu in urina natavit, ſed in aquam immerſa frigidam ſtatim ſe conſtrinxit, & mortua cecidit. Conqueritur puella de dolore Stomachi compreſſivo, vomendi conatû & nauſea, ideò die 18. Maii præſcripſi ſyr. emet. at ſimul ac ſumpſit, vomitu rejecit: itaque fruſtraneum medicamentum.

Die Mercurii, 20. Maii, per inferiora abſque alvi fæcibus vermem, vel potius teredinem excrevit (quem Excell. D. D. *Hardero* tranſmiſi) vivum, quique per ſeptem dies vitam protulit.

Die Veneris 22. Maii, ſumpſit potionem ex reſina Jalappæ, ſyr. emet. & elix. vit. M. quæ *ἄνω ϰ κάτω* ipſam purgavit egregiè, materiamque bilioſam in maximâ eduxit copia, à qua meliùs habuit, & licet fuerit dies paroxyſmi, *ἀπύρετον* tamen illum traduxit. Die Solis ipſa me acceſſit, nec tum caloris febrilis quicquam ſenſit. Die aſcenſionis, 28. Maii ſacris interfuit.

Die Veneris, 29. Maii & Solis, febris recidivam habuit, ideoque denuò exhibui ſyr. emet. undè ſurſum deorſumque inſigniter evacuata. Hinc febris ipſam deſervit.

Die Solis, 14. Junii, Pater cum filia me convenit,

venit, referens filiam hora quinta matutina, in lecto alta exclamaſſe voce: & quaſi vi quadam quippiam deglutire conatam fuiſſe; Patrem tunc ſtatim ab illa petiiſſe, quid hoc ſibi velit? Filiam vero reſpondiſſe, ſe nulla protuliſſe verba, nec quicquam ſenſiſſe. Idemque coram me aſſervit, nec de quoquam ſymptomate conqueſta eſt.

Die Lunæ, 15. Junii, *Magdalena* per tempus ſegmenta domum apportavit lignea, & quadantenus defatigata, per horæ ſpatium paſſa convulſiones, ſine omni motu tamen, & finitis illis de capitis, & circa cordis, regionem conqueſta eſt dolore.

Die Saturni, 20. Junii, cum ſororibus collegit ſpicas, & ita commota ſine motu fuit convulſa.

Die Mercurii, 24 Jun. ab arbore ſatis largiter comedit ceraſa, & non cænata ſe cubitum contulit, iſta queſta de capitis & cordis dolore, item nauſea, vomendi conatu, vertigine.

Die Jovis expergefacta eadem accuſavit ſymptomata, ideo ordinavi ſyrup. emet. à quo egregie ἄνω purgata, optime habuit. Interim tamen ſemper terrores patitur nocturnos, & ſolis radios perferre nullo modo poteſt.

Die 10. Auguſti, *Magdalena* interdum adhuc patitur convulſiones, manuum præſertim contracturas, ita ut menſæ accumbens ſæpe cochlear prehendere non poſſit; inter ambulandum oportet interdum, ut ſedeat ſubito, ſine convulſionibus tamen, ſed oculis illacrymantibus, antè octiduum pedum & manuum digiti per tres dies adeo fuere contracti, ut Parens illos vi diſtendere neutiquam potuerit, quo tempore etiam marticulatè omnia protulit, timore fuit plena: quoties parum largiter, vel etiam conſueto more cœnat, inquiete tranſigit noctem, propterea ſæpe cœnam prorſus intermittit. Interim ſemper conqueritur de dolore circa cordis regionem compreſſivo, ventriculi ardore, vertigine & laſſitudine ſpontanea.

Die 17. Auguſti & 6. Septembris, ipſa una cum Matre me acceſſit, referens ſe nil ſævioris pati, niſi digitorum manuum & pedum frequentes contracturas, inprimis quoties frigida manus abluit: lotis vero vino contractura diſparet. Parentes autumant, filiam eſurientem potius & finita coctione convulſionibus corripi: cætera benè ſe habet. Offenſa aliquando prope rivulum à Sub-præfecti filio eſt, allocuta nullum dedit reſponſum, ſtans fixa inſtar ſtatuæ.

Die Mercurii, 9. Septemb. & ſeq. diebus, exceptis 14. 23. 24. 25. hujus menſis, quibus ſudavit, ſingulis manè vel à ſeptima uſque ad octavam, vel ab octava uſque ad nonam, interdum dimidiam decimam, jacuit in lecto ſine omni ſenſu & motu, oculis tamen apertis, tandem ſe recolligens conqueſta fuit de capitis, laterisque ſiniſtri dolore, cum horrore quodam. In principio paroxyſmi obſervat in pedibus obtuſum quendam dolorem, cum ſensu formicationis, qui ſenſim aſcendens perreptat, & ſuperiora petit, cum cordis dolore, qui caput invadens è veſtigio malum hoc ciere & ſpiritus figere ſolet.

Similes ecſtaticas corporis fixationes cum oculorum circumgyratione ſingulis manè eadem ſemper hora paſſa eſt, ab 28. Sept. uſque ad 12. Octobr. quo ſumpſit ſyrup. emet. & egregiè evacuata ἄνω & κάτω à convulſione iſta immunis perſtitit, per menſem ferè, quo ſemel tantum vel bis in eadem fuit detenta; interim munia ſua obiit domeſtica, inprimis fila ducendo. Hactenus nullæ comparuere viperæ, vel ſimile quid.

Tandem ſpaſmus iſte rediit ſingulis fermè diebus, eadem circiter hora, eodem plane modo, cum valida digitorum contractione, adeò ut expliciti vi ſtatim iterum contrahantur, nec levamen nunc ſentit, ut pridem, à lotione vini; in uſum acceptus pulv. epilept. manè & veſperi, cujus operationem ſe ſentire aſſerit in manibus ac pedibus, ac ſi quid exitum quæreret: convulſiones hinc imminuuntur; quoties vero illum pulverem negligit, convulſio eo die rediit.

Die Solis 8. Nov. in templo quaſi catalepſi prehenſa, Matrem alta voce bis acclamavit.

Die Lunæ, 9. Nov. tempore cœnæ vel comate, vel catalepſi correpta per horam integram, ut ſedens inſtar dormientis capite nectaverit, oculis clauſis; aſt interrogata reſpondit, oculos aperuit, verùm mox iterum clauſit. Hoc paroxyſmo manus valdè ſudarunt; ab uſu pulv. antepileptici iſti paroxyſmi miteſcunt, evaneſcunt, ea propter 12. Nov. fuit reiteratus.

Die Saturni, 21. Nov. convulſiones rediere, quoniam manè à ſororibus ex profundo ſomno excitabatur.

Die Mercurii, 25. Nov. excrevit per inferiora lumbricum, ideò repetitus pulv. mercurialis cum diagryd. qui ſexies alvum movit ſine ullius vermis dejectione.

Die Lunæ, 30. Novemb. noctú ſenſit dolorem pungitivum circa umbilicum, tandem lumbricum excrevit magnum.

Menſe Decembri, ſubinde ſenſit convulſiones & digitorum contracturas, inprimis; quoties pulv. antepilepticum omitteret; quibus non raró acceſſerunt ventris tormina ſæva. Ab esú Sem. cinæ maximam lumbricorum copiam per vices exturbavit, cum capitis dolore, & virium imbecillitate.

Anno 1675. Menſe Jan. phlegmone in brachio dextro oborta, ad ſuppurationem perducta & aperta multum puris fudit.

Menſe Febr. cibos vomitú rejecit, conqueritur de compreſſivo ventriculi dolore, ſyr. emetico & oleis adſtringentibus externis fuit percurata.

Interdum patitur manuum tremores, nonnunquam convulſiones.

Menſe Majo gliſcentibus convulſionibus ſumpſit tartar. emeticum, hinc eximie evacuata, nil porro convulſionum paſſa eſt in hunc uſque diem, & ſana vivit cum cæteris ſororibus, excepta *Eliſabeta*, quæ febri correpta, & neglectis remediis die 7. Martii, Anni 1676. obiit. *J. Henrici Hegneri.*

Notum eſt *Coi* elogium 5. *Aph.* 1. ſpaſmum ab Helleboro lethalem, & 6. *Aph.* 39. convulſionem ab inanitione & repletione oriri, quorum altero generalius, altero ſpeciali exemplo exprimit, fieri ab evacuatione nimia ſpaſmodicos affectus. Utut verò Hellebori virulentiam ſimul accuſent interpretes, albi ſcilicet, quem intelligi Pergamenus in commento arguit, putaverim tamen injuriam fieri Helleboro utrique,

quod

quod iſtius tam infamis ſit, tam [illegible] medicamentum, ut convulſiones poſt ſe excludat, unde & magis exſpiraſſe ejus uſus videtur, præcipuè cum & ſuppoſitum eundem eadem ſymptomata inducere ſcribatur, ac aſſumptum. Vid. Spigel l. 6. c. 4. de H. C. F. Quis vero Mœnardum hodie ſequeretur, qui crebro ſe exhibuiſſe ſcribit hellebori nigri integram draghmam, adjectis etiam diagrydii gr. iij. citra vel moleſtam, vel majorem plus debito ſequentem purgationem l. 3. ep. 3. Mitiora dantur, longè optima, & inter hæc præcipua & laudatiſſima gialapa. Nihilominus dicere auſim, a quovis purgante hypercatharſin, & conſequenter ſpaſmum excitari poſſe, non tam ab inanitione, quàm ſubſequente acrimonia, plus juſto evacuata ex glandulis inteſtinalibus lympha: quam in rem legi merentur quæ *Proſper Martianus in 6. Aphor. 39.* commentatus eſt. Notabile vero viſum fuit exemplum conſequentis inde ſpaſmi flatulenti, dignumque ut inſereretur analectis curioſis. Vir eruditus, ſcholæ collega, 50. annorum, die 10. Februar. 1676. ad evacuandam cacochymicam ſaburram aſſumit pulverem purgantem ex radicis gialapæ ſcrupulo, cum granis aliquot cremoris tartari, quam doſin & alias jam aſſumpſerat cum ſucceſsu, inde vero cum pluſquam trigeſies purgatus eſſet, remedio ſiſtere fluxum negligens, ſed potius more vulgi ex copia dejectionum medicamenti æſtimans effectum, veſpera illius diei, & biduo ſequente ſpaſmo flatulento utriuſque pedis dolorifico & permoleſto per vices cruciatur, ubi conſultus exprobravi negligentiam, & dato pulvere cinnabarino cum anodyno brevi abegi moleſtum ſymptoma. *Georg. Wolfangi Wedelii.*

Veteres duas ſaltem admiſerunt ſpaſmi cauſas, ſcil. repletionem, & inanitionem, & quidem authoritate *Hipp. l. 6. Aph. 39.* Sed ipſe *Sennertus* l. 1. p. 2. c. 28. qu. 1. prax. p. 586. tertiam addere haud dubitat, ſcil. irritationem, adducens authoritatem Hipp. *Aph.* 1. l. 5. Impugnat hanc doctrinam de repletione & inanitione. *Clar. Willis, Path. cerebr. p. 6. & ſeq.* Et quia in anaſarca & tabe convulſiones non excitantur, rejicere conatur haſce cauſas; nec, irritatione contentus, altiores cauſas indagare ſatagit. Spaſmi ſequentis cauſam ad inanitionem referri poſſe, facilè concedo. Si verò alicui placuerit eam ad irritationem ab acredine & ſalſedine ſeri reducere, nec cum illo litigabo. Obſervatio talis eſt.

Anno 1667. vocatus ſum ad acicularum fabricatorem, adveniens inveni hominem ambulantem celeri gradu per hypocauſtum, ſpaſmo pedes, manus imò cervicem convellente, ita ut propter doloris acerbitatem jacere vel ſedere non potuerit, nervi in cruribus retrahebantur, ut foveæ fierent pugni profunditate. De cauſa ſollicitus, inquirenti dixit ſe diarrhœa laborare & ſæpiſſimè alvum exoneraſſe, materia excreta erat ſerum bilioſum, ultimo ſanguine tinctum. Ego *Aphor. 4. ſect. 5.* conſiderans, & Epilepſiam metuens, cum periculum in mora erat, neglectis abſtergentibus ad conſtipantia & confortantia properans, ſequens præſcripſi.

℞. Conſ. roſ. antiq. ℥ j. torment. ℥ß. primul. ver. lil. conv. an. ʒ ij. cort. aur. citr. cond. an. ʒ. nuc. moſch. cond. ʒß. carn. cydon. cond. ʒj. decoct. raſ. C. C. q. ſ. F. l. a. contuſum. col. add. conf. alkerm. de hyacinth. an. ℈ j. corall. v. præp. ʒß. terr. ſig. bol. armen. præp. ana ℈ j. maſtich. menth. corall. an. ℥ ß. M. doſ. ʒ ij. & quidem ſæpius. Hiſce uſurpatis hâc ipsâ die à ſpaſmo immunis evadebat. Sed vires valde labefactatæ erant, cum diarrhœa non totaliter ſublata eſſet. Itaque ſequens ordinavi.

℞. Conſ. roſ. antiq. torment. an. ℥ j. rad. ſymphyt. maj. cond. cort. aur. citr. cond. an. ʒ iij. terr. ſig. præp. corallor. præp. bol. arm. præpar. an. ℈ j. cum ſir. cydon. q. ſ. F. l. a. elect. Cum verò artus valde dolerent, nervis ſcil. à ſpaſmo diſtenſis, hoc oleum ordinavi.

℞. Ol. lumbr. terr. vulpin. lil. alb. an. ʒ ß. caſtor. ℈ß. M. illinantur nervi ubique. Pro viribus refocillandis dedi ſæpius cochlear unum vel alterum ſequentis aquæ.

℞. Aq. cord. citr. cord. cerv. fr. an. ℥ ij. cinam. cyd. ℥ß. ſpir. ceraſ. n. ʒ iij. M. Cum tandem attritione ventriculi laboraret; hæc mixtura profuit.

℞. Aq. memb. ℥ 1 ß. Zedoar. ℥ ß. galang. cubeb. an. ʒ ij. ſp. abſinth. ℈ j. miſt. f. ℈ß. elæoſach. aniſ. fœnic. an. ʒj. M. Et ſequenti oleo ventriculi regio inuncta.

℞. Ol. nardin. ʒj. maſtich. menth. ana ʒ ß. abſinth. deſt. g. v. M. Et ſic præter ſpem multorum convaluit *Georg. Wolfangi Wedelii.*

Puer 14. annorum, An. 1679. Menſ. Februar. diarrhœa ſeroſâ atroci vexatus; quam dolor ventriculi, appetitus proſtratus, vomitus & artuum laſſitudo, hincque etiam dyſenteria levior comitabantur, noſtram imploravit medelam. Pulsû æquali & blando exiſtente, humorum acrimoniæ bolo ex elect. diaſcord. &c. proſpeximus, additis pulveribus abſorbentibus & nervin. demulcentibus: inde etiam pilulis ex extract. rhabarb. quod ſupereſſe poterat, eliminare ſtuduimus: Quibus cùm bene haberet, diebus proximis, tempeſtate humida admodum ac pluviosâ, ſignifer per urbem cum commilitonibus (more circa Bacchanalium feſtum recepto) circumvagabatur, diætæ parum ſtudioſus, quin pomis crudis & aquæ frigidæ potû mane & noctû gulam frequentius oblectaret, unde & moleſtam ſcabiem a multo tempore ſibi contraxerat: ſub finem circiter dicti menſis, deterius habere cepit: facies cum artub⁹ intumuit, inferioribus præprimis, quibus ſpretis æger ſub dio ſoliſque radiis adhuc obambulavit: appetitû inde dejici incipiente, & urgente nauſeâ ac vomitû materiæ acris, ſeroſæ, denuò acceſſiti ſumus: A præſcripto Diaphoretico, tantiſper ſudavit, julepum vero veſpertinum ilico revomuit: ſudor tamen ex parte evanuit: ſub veſperam reduces, dolor capitis miſerum torquebat, & materiæ bilioſæ evomitio, pulsû juxta naturali perſiſtente: Ventric. regio ol. balſa. & nervin. inuncta, & epithem. fronti applicatum: juxta bolus roborans exhibitus ex confect. de hyacintho, circa decimam noctis: Cùm jam inducias expectarent adſtantes, ſub mediam noctem motus convulſivi invaduntilicò, qui circa ſiniſtrum hypochondrium incipientes, mox femur proximum, & hinc brachium, cum reliquo latere aggrediebantur ſenſim ingraveſcentes ſalvo manente dextro: Præſcripta pulveris antepileptici doſi, cum julepo tali per cochlea-

cochlearia ſumendo, mane injectus fuit clyſter, & myxtura cum cinnab. antimonii iterata. Quibus cùm ad ſe redire videretur, convulſionibus non ita crebro affligentibus, inſiſti juſſimus, addit. tinct. Caſtor. cum ſpir. urin. naribus admovendo, ubi res poſtulaverit, ſacculo item ex carminativ. vino incoctis abdomini, hypochondrio præſertim ſiniſtro applicando. Somno hinc blando ægrotus capiebatur, hoſtiſque remittebat, unde in præſcriptis ſub veſperam pergi curavimus addito decoct. ex Mercur. vivo, ſi quid fortè verminoſi, quod fœtor oris præſagiebat, juxta ſubeſſet. Poſtridie melius habuit, noctem quietam tranſegit, ſed jam pulſus celer & frequens, ſitis intenſa, urinæ tinctæ, cum ſedimento craſſo: V. S. hinc indicta ad ſanguinis ventilationem, & julepis certatum, addit. bland. diaphoret. Veſperi febre remittente, tragæam ex abſorbentibus & antepilept. præſcripſimus, d. ſeq. urinis turbidis ac craſſis etiamnum exiſtentibus, cum pulſu frequentiore, julepo ex alterant. præparante perrectum eſt, in craſtinum vero purgans ex ſyr. roſ. ſol. compoſ. &c. paratum, quo aliquot diebus poſt iterato, cùm copiosè dejeciſſet, urinæ ſenſim clareſcere cœperunt, cum ſedimento utcunque laudabili: accidit autem ut clareſcentes ſanguinolentæ evaderent, citra doloris vel in renibus aut perinæo indicia, cui adſtringentibus, fibraſque hinc roborantibus, pilul. præprimis ex terebinth. rhabarb. & ſanguin. dracon. parat. ſubvenimus, ægrumque favente Deo priſtinæ ſanitati reſtituimus. *Joan. Jacob. Harderus Apiar. Obſerv. 37.*

Filia ſedecim annorum, a prima nativitate muta, menſtruiſque hactenus orba, carnoſa quamvis & bene habita, primo Februarii 1685. de qualicunque horrore, cum ſubſequente calore acri anxietate circa præcordia & inquietudine tacitè conqueſta eſt, cùm aliquot menſes ante dolore circa lumbos ſe affligi geſtibus monſtraſſet: Vocati die quarto, crus utrumque cum femore vehementer intumuiſſe notavimus: Tumore exiſtente pellucido & doloroſo, ſuique indicia ex ſiniſtro latere ad eandem mammam uſque, multo cum ægræ cruciatu prodente: abhinc tamen anxietas & inquietudo ceſſarunt: pulſus celer & frequens, cum ſiti utcunque intenſa; præſcriptis diaphoreticis volatilibus, ad ſeri diſcuſſionem, viarumque, ſicubi natura vellet, reſerationem, id impetraſſe videbamur, ut tumor crurum ſatis fuerit imminutus: Noctú interim convulſionum inſultus, quamvis breviores, ægra bis experta fuit, unde ad volatilia antepileptica poſtridie confugimus, veſperique ſymptomatibus pari vi pergentibus, iiſdem fortiùs decertavimus: in ſequentibus diebus cùm motus iſti frequenter ingruerent, mirari ſubiit medicamentorum inertiam; retulit verò mater, jam à primo ortú convulſivi quid miſellam per intervalla perpeti, d. 7. ad ſanguinis ventilationem, particularumque acrium diſtractionem ac ſubactionem V. S. in brachio dextro imperavimus, quæ feliciter ceſſit, citra paroxyſmi vel ante vel poſt meridiem invaſionem: poſtridie autem eodem denuò ingruente, tinct. antim. in uſum vocavimus, ad gutt. x. vel xii. manè & veſperi in idoneo vehiculo ſumendam: atque hac aliquandiu uſurpatâ, paroxyſmi manifeſtè remiſerunt, ægraque à frequenti horum impetu, ſanguiniſque febrili agitatione liberata fuit. *Joan. Jacob. Harderus Apiar. obſerv. 38.*

Die 11. Januar. Anno 1686. auxilium noſtrum efflagitavit, fœmina primipara viginti circiter annorum, 14. a partu diebus, conqueſta de dolore pungitivo & lancinante circa lumbos & inguen dextrum, qui in crus & pedem imum ejuſdem lateris atrociter ſæviebat. In iſto tumor aliquis ſubdurus & renitens obſervabatur, citra ullum ruborem, ægraque pedem nec flectere nec movere, nec eidem inſiſtere potuit: Rogata num ante partum dolorem ſimilem perſenſerit, annuit, & quidem ita, ut incedere interdum inde prohibita fuerit: ingruentibus doloribus partus, crus idem maxime affectum fuit, in convenienti, ceu debuiſſet, ſitu non poſitum: jam lochia fluere deſinebant, ſitis intendit & appetitus proſterni cepit, pulſus celer erat & frequens lumbis & femori ol. lumbric. hyperic. &c. cum liq. C. C. ſuccin. ſuræ vero & pedi fomento ex herb. ſalv. fl. chamom. ſambuc. &c. in vino decoct. additâ camphorâ & croco proſpeximus; juxta pro emendando acri in maſſa humorali ſtabulante tragæam ex Diaphor. Martiali ocul. cancr. corall. &c. cum ſacch. paravimus. Sub veſperam dolor idem urgebat, ſimulque femur petebat: ſuaſimus ut dict. liquor. cum tinctur. croc. & aliis illud blande lavaretur & fricaretur, additâ mixturâ diaphor. ex aq. card. ben. veron. C. C. philoſ. præparat. &c. D. ſequ. retulit ſe noctem utcunque quietam tranſegiſſe; doloris ex femore in pedem inſultum non ita crebrum nec atrocem eſſe, rigor tamen in partibus muſculoſis maxime ſub genu, doloroſus admodum perſtitit, cujuſmodi etiam in femore animadvertimus, & alvi fluxus aliqualis ægram invaſit: à ſumptâ mixtura parùm ſudavit, pulſus tamen heſterno melior, plenus nec ita frequens: perrectum eſt in præſcriptis, circa tertiam vero pomeridianam bolum ex elect. diaſcord. corall. &c. exhibuimus, quem mox evomuit, quod ad medicamenta difficilis erat: ſub veſperam dolores in inguine recruduerunt crure univerſim, cum pede obrigeſcente: juſſimus illi fotum applicare, & ſuræ cataplaſma, ex farin. rad. alth. flor. ſambuc. chamom. ſemin. lin. carv. addit. axung. can. mur. Alp. camphor. croc. ol. lumbric. &c. Poſtero manè reducens, dolorem multo mitiorem eſſe audivimus, tetano quamvis adhuc ſubſiſtente, ſumſit hoc mane de tragæa & in cæteris perrexit. Veſperi dolor punctorius rediit atrociter, pes tumebat ſupra modum, & renitebatur cum fragore, qualem ubi tantiſper in alium locum movebatur cum ſonitu edidit: pulſus celer & parvus: cataplaſmati additæ ℥. aliquot fimi caballini: in fomento & oleis perrectum, juxta paratus ſacculus ex radic. bryon. lilior. alb. herb. bryon. flor. ſambuc. &c. cum croc. lacti incoquendus & inguini calidè applicandus: internè vero propinavimus julep. blandè diaphoret. in 2. doſ. Poſtridie ex ſacculi uſu dolor remiſit redux ad tantillum motum, pes vero nec ita renitebatur, nec tanto cum fragore: perſtitimus in externis, internè autem julepus ſimilis rurſum exhibitus; & quia diarrhæa denuò miſeram vexabat, emplaſtr. ex gumm. tacamahac. Balſ. Peruv. ol. diſt. menth.

&

& pice ſtomachi regioni applicuimus. Veſperi ægra pedem aliquantum movere poterat, ſed non extendere; dolor urgebat præcipue intra genu: in inguine vero nonniſi per intervalla affligebat, in medium femur uſque pergens: ſiquidem in pede imo tenſio remiſerat, in externis nil immutatum fuit, horâ verò ſomni Julepi doſin dimidiam propinari juſſimus. D. ſeq. ſymptomata ferè eadem, niſi quòd pes minus tumeret, tenſuſque eſſet: jam cataplaſma femori applicuimus: ſuræ vero & pedi imò fumus adhibitus ex flor. Sambuc. ſem. aneth. oliban. maſtiche, thure, &c. juxta præſcripta emulſio in duas doſes ex amygd. d. ſem. naſturt. cardbened. &c. addit. jul. roſac. Diarrhæa remiſerat, urinæ tantiſper lixivæ, nec ita craſſæ ut præcedentibus diebus, die poſtero tenſio & dolor in ſura paulum ingravuerant: unde ad cataplaſma rediimus, auctâ doſi fimi caballini, additoque ſale volat. C. C. iterata quoque fuit emulſio ex ſemin. ſal. volat. imprægnatis: ſeq. manè retulit ægra ſe noctem ſatis quietè tranſegiſſe, remiſiſſe dolorem in pede, adeò ut digitos flectere poſſit, etiam in ſura & femore, nec niſi ſub genu aliquid ejus ſupereſſe, pulſus erat melior, nec urinæ ita Saturatæ, appetitus magis conſtans: perrectum fuit in externis addit. ol. ovorum Tinct. croc. &c. In craſtinum vero juſſa eſt lenem Sudatiunculam pane recens ex furno extracto experiri: cùm rediremus d. proximâ, non ſudârat, ſura & pes imus multùm detumuerant, pedemque in lecto facilè movebat, ipſi tamen ob muſculos extenſores etiamnum ſpaſmodicè affectos, inſiſtere non potuit: Sudor quoque de reliquo corpore per intervalla fluebat, cæteraque benè habebat, juſſimus ſubſiſteret in ordinariis, à quibus illud per Dei gratiam levaminis ſenſit, ut in ſeq. diebus genu flectere, commodumque obambulare potuerit.

Die 23. Januar. ægrota levi de cauſa ad iram commotâ, dolor vehemens inguen ſiniſtrum invaſit, citrà tamen femoris vel imi pedis ſpaſmum, qui ſuccedentibus diebus utrumque horum invaſit, acceſſit febricula, ob quam V. S. parca imperata fuit: ſanguis eductus viſcidus omninò fuit & corruptus, appetitus proſternebatur, ſitis ingruit. Propinati hunc in finem, Julep. & emulſiones ex blandè ſudorem cientibus, juxtaque Diaphor. Mart. pluribus vicibus exhibitum: Externa vero eadem in uſum vocata fuerunt, provocato ſub finem ſudore ope herb. bryon. flor. Sambuc. rad. bryon. &c. in aq. fervent. coct. atque his per aliquot dies iteratis, ſura & pes emolliri, tumorque aquoſus, qui comparuit ultimis diebus, diſcuti cepit, Ægrotâ in hunc diem vegetâ ſuperſtite. *Johan. Jacob. Harderus Apiar. obſerv. 39.*

Anno 1625. Menſe Majo Matrona quædam Bernenſis juvenis, convulſionibus horribilibus cum deſipientia per dies aliquot laborabat. Tam impetuosè autem corpus ex una in alteram partem concutiebatur, ut duo viri quamvis robuſtiſſimi, ipſam vix continere poſſent. In iſtis motibus convulſivis autem corpus non aliter agitabat, ac ſi cum marito ſuo coiviſſet. Id cum probè obſervaſſem, & medicamenta omnia ipſam reſpuere vidiſſem, ſuaſi, ut maritus qui per menſes aliquot abfuerat, accerſeretur, alioquin de ipſa actum eſſe. Sequente die adveniente marito, brevi reſtituta fuit & ad ſe rediit. Membra tamen ab ipſis convulſionibus concuſſa & labefactata, per dies aliquot ſequente linimento inunxit.

♃. Ol. ex floribus Slotani ℥j. Lumbricorum, Vulpin. Chamomelin. Lilior. alb. Roſac. an. ℥ß. Miſce.

Ab eo tempore degentem vitam cum ſuo Medico jugali, nunquam nec convulſionibus, neque aliis morbis ipſam correptam fuiſſe ſcio. *Gul. Fabric. Hildanus obſerv. Chirurgic. Cent. 6.*

Mirabilem illam, de qua ſæpe coram, affectionem, Virginis puellæ, [illegible] agentis, deſcribere, totamque varimodè ſuccreſcentis, & variis ac ſtupendis accidentibus ſubindè efflorefcentis, hiſtoriam integram, & ſecundum ſymptomatum varietatem, concurſum ac ſeriem perfectam calamo concipere ferè mihi impoſſibile eſt, citius namque verba, conatuſque ſcribendi defectura ſunt, quàm ut omnia exactè ſecundum omnes circumſtantias exprimere valeam. Attamen *præcipuorum accidentium formam, diverſitatem, impetum, accurſum & recurſum, & admirabilem eorum varietatem* breviter enarrare, & ex iis morbi ſpeciem exhibere, quantum poſſum, quantumque memoria adhuc teneo, enixe laborabo.

Puella eſt pia ac proba, benè morata & educata: ſalubriter antehac vixit, nihilque deprehenſum, quod corporis offenſam argueret: temperaturæ, ut videbatur calidæ & ſiccæ, adeoque cholericæ, quæ ad iracundiam leviſſimè incitatur, fratrem habet Epilepticum, & certè ejus ipſa natura, ſicut & Sororis, in idem malum propendere videtur. Ea 7. Julii, anni præteriti 1622. cum pridie leves capitis dolores ſenſiſſet, manè circa ſeptimam, cum ad templum ſe præpararet, ſubitò quaſi conſternata, concidit, & ſcamno innixa adhæſit, loquelâ impedita, incedere, manus pedeſque movere ac attollere nequivit: in lectum tranſlata, quâdam quaſi anhelitus difficultate, ita ut ægre ſpiritum duceret, & pectus ſcapulaſque inter reſpirandum inſigniter attollere cogeretur, premi cepit, & interdum clamoſa ſuſpiria duxit: rediit autem ſubindè, quaſi per paroxyſmos, hæc difficultas, atque preſſura, in qua nil quicquam loqui potuit; reliqui autem ſenſus, viſus, & auditus, integri manſerunt. Paulo poſt caput hinc inde conjectare cepit. Mox tamen rigidam & immobilem cervicem habere viſa eſt, & quod poſteà in erectione capitis à me animadverſum, cum quid Sorbitionis vel medicamenti ingerere vellet, capite retrorſum magna vi retracto, manumque attollentis deprimente, opiſthotono prehenſam judicavi: perterritus autem ægritudinis infrequentia, & inſueto morbi, qualis nunquam occurrit, inſultu, cum diu ſuſpenſus hærerem, ea fere adhibui medicamenta, quæ in Epilepticis invaſionibus, utilia exiſtimavi. Sed durabat affectio, & poſt leves intermiſſiones ſubindè recurrebat, ad horam uſque duodecimam, quando omnia invaleſcere incipiebant. Tum majoribus ſuſpiriis anhelans, & ejulans, ſpiritum traxit, atque cervicis nervorum rigore continuo detenta, pejus habuit ad uſque tertiam. Hinc mitigato malo, loqui cepit, delirare, cibum poſcere, vociferari, indignari ad uſque veſperam, ubi tum ab inquietudine

dine hac langueſcens extrema debilitate laboravit, ita ut ſenſu, motuve privata, animam exhalatura videretur: duravit autem languor hic per 2. fermè horas, quibus exactis ſenſim ſe recollegit, & ad ſeſe rediit, cibiſque refecta per totam noctem placidè dormivit. Altero die mediocriter habuit, & medicinam purgantem ſumpſit: duodecimâ autem horâ malum reverſum eſt, & prioris diei ferè formamque, modumque ſervavit, nempe per intervalla tetano correpta, cervicis rigorem, ſpirituſque difficultatem, atque preſſuram paſſa eſt: inter paroxyſmos de tanto capitis dolore conqueſta, ut ad clariorem etiam vocem & loquelam quiritaret: aliàs loqui, imò linguam movere non potuit, niſi forſan ubi mitior invaſio, ubi tum lingua titubavit, & inexpedite locuta eſt: Tertiò die ſat benè habuit: Quarto poſt leviorem paroxyſmum in t[o]tam pedum convulſionem & contractionem incidit, ita ut pedes retracti quaſi funibus corpori alligati viderentur, abſque tamen omni dolore, tendines a. ſub genubus lapidea ad tactum duritie & rigiditate continua afficerentur. Et quamvis poſt convenientes inunctiones melius habere videretur, attamen ad quartum uſque diem ſpaſmodica hæc, & violenta contractio, continuo perſeveravit, interim corpore reliquo bene valuit, a prioribus paroxyſmis plane immunis: quarto autē die circa veſperam ſubitò diſtenſio hæc remiſit, ipſaque ex improviſo e lecto proſiliens in pedes ſe conjecit, & parentibus accurrens lætabunda liberationem annunciavit: poſt hæc benè ſe habuit, ſenſimque validior facta eſt, ita ut penitùs reſtituta crederetur.

At poſt menſem, nempe 6. aug. cum pridie magnos capitis, frontis maxime, temporumque dolores paſſa eſſet, in idem ferme malum, alio tamen invaſionis modo, incidit: nam manè ſumpto jentaculo, cum corporis titubatione, & vertigine vexari videretur, in lectum redire juſſa, profundo quaſi ſomno abrepta eſt: in quo t[a]nquam ſomnians varia loquebatur: ſubito autem exterrita, quaſi cum magna & præcipiti corporis concuſſione, evigilavit, mox rurſus ſomno ſe dedit, denuoque terrore concita expergefacta eſt. & id per integram horam, vel diutiùs paulo, duravit, idemque poſt prandium & cœnam, & poſthac ſæpius, quàm primum aliquid cibi ingeſſit, evenit, ita ut mox ſuperdormire cogeretur, & terrifico tali ſomno corriperetur, nocte aliàs placido ac naturali ſomno ſemper fermè dormivit, exceptâ tertia ab accidenti hoc nocte, quam ferè totam deliravit, ita ut omni intellectu orbata videretur; memoria ita defecit etiam, ut orationem dominicam orare amplius nequiverit: per intervalla tamen mens & memoria reverſa, poſt leve autem momentum iterum extincta. Circa veſperam convulſio invaſit nunc hoc, nunc alterum brachium, ita ut extendere ac movere non potuerit: mox pedes quoque eadem contractio corripuit, ita ut jam brachia & pedes convulſi ſiſterentur, ſed pauló poſt brachia reliquit, hinc etiam pedes, ita ut tam brachia, quàm pedes movere potuerit. Poſtremo die maxima omnium membrorum inquietudine correpta primùm tandem in pedes ſe conjicere, & in hypocauſto diſcurrere ac ſaltare cœpit: miſerabili ſanè & ſtupenda inſaniæ ſpecie tentata ac turbata, varios ac turbulentos mores exhibuit. Nam nulla neque vi, neque increpatione contineri potuit, quominus hinc inde curſitaret, nulloque modo ſubſiſteret, ſed indeſinenter inquietudine hac detenta: in lecto etiam, ſi forſan cohiberetur, ex uno loco in alium ſeſe conjecit: imò parietes etiam tranſcendere, & circa fornacis extremitates diſcurrere quæſivit: Extra lectum diſſiliens, ſcopas, vel aliud quid ſimile apprehendens, pavimentum à ſordibus diverrere, omnemque immunditiem conclavis, omnes angulos evolvendo, exquirere & expurgare nunquam ceſſavit. Interdum, ſubitanea pedum contractione inter diſcurrendum correpta, ſubſiſtere coacta fuit; mox tamen, ſoluto iterum ſpaſmo, denuo ſaltare perrexit: imò defatigata, vel alioquin laſſa, ſi pigriorem interdum curſum iniret, vel ſubſiſteret, pedum affectio ſpaſmodica mox irruebat: ſolvebatur autem ſi curſum repeteret, & impetuoſius ſe agitaret. Quinetiam paroxyſmo hoc turbulento interdum repente ſoluto, ſubſtitit, ſuiſque quod ſtare poſſet, acclamavit, lectum etiam ingreſſa, quievit: mox autem iterùm proſiliens, denuo ſaltare compulſa fuit, ſubindè n[u]mque per intervalla longiora, jam jam breviora inquietudo hæc ipſam, maxime autem à ſumpto cibo, invaſit, non raro tamen inter prandendum aut cœnandum ſubito de menſa ſurgens, in pedes ſe conjecit, nec cohiberi potuit; vi autem cohibita, pedibus tripudiando quaſi, humum indeſinenter pulſavit. Quod ſi, ne in pedes ſe conjiceret, prohiberetur interdum, (quod non raro parentes tentarunt) inſigniter affligebatur circa præcordia, maxime juxta orificium ſtomachi; ubi de validiſſima compreſſione querebatur, quæ miteſcebat, ſi ſeſe ſaltando jactaret: protinus autem quando ſubſiſtebat, denuo iterum dicto loco graviſſimas paſſiones ſuſtinebat, ita ut ab iiſdem impelleretur, indeſinenter diſcurrendo ſe exercere: languebat etiam plurimum, ac debilitabatur, & attentionibus membrorum tentabatur, quando nondum finito paroxyſmo ſeſe agitare ceſſabat, aut prohibebatur. Si mitiores fuere invaſiones, in lecto locoque ſuo manere potuit, nec evagari coacta fuit; Attamen tum inquietudo nunc hoc, nunc aliud membrum invaſit, ita ut inceſſanter quaſſare, nempe brachium hinc inde movere, vel pedem ſurſum, deorſumque trahere, continuatâ ſerie, cogeretur. Sæpe caput ſolum, ut hoc hinc inde indeſinenter jactaret, malum occupavit, ſæpe ſaltem ejus partem, nempe linguam, unde titubatio, maxillam, unde dentium colliſio atque ſtridor; aures, naſum, buccam, labia, collum, unde earum partium tremor, atque concuſſio, totam denique faciem, unde ejus fœda diſtorſio ſequuta: Inferiores etiam non rarò partes vexavit, pectus nempe ventrem exteriores muſculos, unde palpitationes, & diſtentiones exortæ, imò mirabili varietate nunc hoc, nunc aliud membrum, nunc unam ſaltem, ſæpè plures partes ſimul invaſit, atque afflixit. Semper autem & in omnibus paroxyſmis, linguam ſimul affectam vidimus, ita ut tremeret, vacillaret, balbutiret & impedite loqueretur, leviter etiam deliraret, ratione aliquantum deſtituta, licet

alio tempore plus, alio minus, quæ mentis, ſermoniſque imperfectio & titubatio, mane præſertim cum e lecto ſurrexiſſet animadverſa, futuram invaſionem ſemper indicabat, quamvis alias in ipſa acceſſione, dum ſaltaret, atque diſcurreret, vel membra jactaret, ſenſus exteriores illæſi ac integri permanſerint, quod facile judicare fuit ex eo, quod quodvis audire, & ne ſeſe offenderet, ſedulo carere potuit. Interdum loqui omnino non potuit, & ad interrogata nequicquam reſpondere: ſæpe autem quando affectio linguam inquietavit, inceſſanter garrire, imò canere etiam coacta fuit, & tum quo plus loquebatur vel canebat, eò minus ſe circa præcordia affici, & immunem à moleſtâ cordis compreſſione fieri dicebat: quàm primum autem inquietudo linguam deſervit, ipſaque deblaterare & canere ceſſavit, membri alterius, aut pedis aut brachii quaſſatio & agitatio ſecuta eſt. Interdum ratione omnino privata, interdum mente ſatis valere viſa. Cibum in paroxyſmo, maxime vehementiori, aſſiduè flagitavit, craſſum imprimis, nempè panem ſecundarium cum butyro coctum, quem avidiſſime ſemper devoravit: quod ſi denegabatur, urgentiſſime poſcere non diſtitit, ſæpè cum precibus, lachrimis & indignatione; ſi alius quandoque & diverſus ab eo, quem petierat, forſan exhiberetur, pro eo tamen, quem, poſtulaverat, cupidè eo nedit: imò interdum, ſi non confeſtim adeſſet, exacerbata, obvia quævis, ligna, ſtipulas, linteos pannos, vel quidvis aliud ori ingeſſit, dentibuſque maxime ſi malum maxillas prehenderat, laceravit. Et ſi brachia inquietudo occupavit, illud, quo utebatur inter edendum, adeò hinc inde jactavit, ut difficulter cibum ori admovere potuerit, adeò ut ſæpè ingerendo opem ferre neceſſum fuerit. In omni invaſione frontis, temporumque venæ turgeſcentes & liveſcentes apparebant. Frontis autem dolor, cordis tremor, orificii ſtomachi compreſſio, deliri ſermones etiam, linguæ item tremor, ac vocis titubatio futuram invaſionem prænunciabant.

Dyſuria etiam acceſſit non rarò, ita ut ſæpè per integrum diem nihil excreverit, quamdiu nempe paroxyſmus duravit; eo autem ſoluto, urinam emiſit. Per totam noctem ſemper fere dormivit, placideque quievit, quantumvis totum diem inquietè peregerit. In ſomniis tamen aliquoties turbata eſt, ſicuti & prius, cum ſana adhuc viveret.

Prodigioſum hoc malum per 14. continuos ferè dies duravit, ita ut in dies, vel membrorum motus convulſivi, vel inquietudines jam enumeratæ exortæ ſint: Poſteà vero remittere cepit, & non niſi certis dierum intervallis recurrere; eandem autem ferme idæam ſervavit ſemper, ita ut vel diſcurrere vel membra quaſſare cogeretur, cujus invaſionis principium delirationes, linguæque titubationes, tanquam prænuntii indicabant.

Varias adhibui medicinas, purgantes, roborantes, bezoarticas, internas & externas, fonticulum etiam nuchæ impreſſi: nihil autem, vel parum profeci: tandem autem menſe Decembri, cum illa medicamenta, quibus olim Haſſiaci Medici, in morbo quodam publicè graſſante, huic penè ſimili, uſi ſunt, quorum deſcriptionem ab Excellentia tua accepi, exhibuiſſem, ſenſim imminui affectio cepit, ita ut primum paroxyſmi mitiores facti fuerint, poſt ipſæ ſaltationes remiſerint, tandem etiam membrorum concuſſiones mitigatæ. Nec tamen ne nunc malum extirpatum, nam quotieſcunque ad iracundiam commovetur, uti facile fit in re familiari, in quo valdè ſe induſtriam exhibet, vel quando terretur, uti maximè accidit viſo fulgure, & audito tonitru, aut impetuoſiore, aut repentino ſonitu, denuò ejus rudimenta ſubito eam apprehendunt, ita ut loqui neſciat, aut balbutire incipiat, ſæpè etiam nunc unum aut alterum membrum agitare compellatur: nec tamen diutiùs hæc durant, ſed per mediam ſaltem, ſæpè tamen etiam per unam aut duas horas: poſtea ad ſe reverſa, rectè iterùm ſe habet optimeque valet, adeò ut nihil adverſi in ipſa animadvertere liceat. Plerumque etiam recrudeſcit affectio, quando Luna ſuperiora ſigna, nempe Arietem atque Taurum, occupat, tum a ſumpto cibo mane præſertim, quamprimum aliquid deguſtat, tale quippiam quandoque patitur, ita ut delirare, linguaque tremere, atque titubare, ſæpè etiam hinc inde membrum quoddam agitare incipiat. Quando verò pulveris illius, & electuarii bezoartici uſum non negligit, ſed continua adhibitione ſubſidium ſibi ſubinde comparat, ferè à mali invaſione ſervatur. Et hac fere eſt mirabilis illa & prodigioſa affectio, quæ ſtuporem omnibus aſtantibus & videntibus peperit.

Cujus naturam & cauſas veras inquirere & indagare quamvis difficile ſit, nihilominus tamen, cum nonniſi ad convulſorii affectus ſpeciem referri poſſe exiſtimem, generalia quædam de convulſione hic proponere, ejuſque naturam rimari, cauſaſque indagare, non abs re duxi.

Convulſionem, quæ conſideratur tanquam ſymptoma depravati motus, aliam eſſe in fieri, quando nempe repetitis vicibus muſculi contrahuntur, & convelluntur, uti in Epilepſia: aliam verò in facto quando ii contracti ſervantur, nec motus interrumpuntur, ut in tetano apparet, per ſe manifeſtum eſt.

In hoc vero caſu, cum primum Opiſthotono prehenſa, immobilem cervicem haberet, poſtmodum in varias partes diffuſo affectu, variæ convulſionum formæ, ex motuum convulſoriorum varietate exortæ ſunt: nunc verò non cervicis tantum, ſed & pedum, uti & brachiorum muſculos diſtentos, & immobiles vidimus, mox vero eoſdem varia contractionis ſpecie hinc inde agitari & præter voluntatem, iteratâ & continuata commotione, totum etiam corpus concitari obſervavimus.

Ex natura autem arbitrarii motus, qui non eſt niſi contractio muſculorum ad propria principia, capiti nempe, à voluntate excitata, convulſivi & ſymptomatici motus natura & conditio perſpicitur & inveſtigatur, ut qui eſt motus depravatus, vel contractio muſculorum ad ſua principia, præter voluntatem à cauſa præternaturali ſuſcitata.

Cauſa hæc, ut exactiùs cognoſcatur, primò locus affectus ſeu πρῶτον πάσχον hujus παθήματος diſquirendum eſt. Hoc triplex communiter Medici cum Galeno ſtatuunt, nempe 1. *Cerebrum*. 2. *ſpinalis medulla principium*, & 3. *particularem*

larem etiam nervum vel muſculum, *Carolus Piſo*, in obſervationibus ſuis de colluvie & illuvie ſeroſâ, argutè ſatis & eruditè de affecta convulſionis ſede, cerebro nempe, ſpinalis medullæ principio, diſſerit, quod nempe nervi tanquam funiculi quidam ita continui ſint cerebro, ut ejus membranis, tanquam principio nervorum, præter naturam contractis, concuſſiſque, aut rigidis factis, neceſſe ſit nervorum genus appenſum, ſive totum, ſive magna ex parte, contrahi pariter, concutique aut rigeſcere: membrorum autem contractionem ſæpiùs repetitam, ita & conſtantem rigorem inferri à corpore alieno ſua plenitudine replente nervorum principium ejuſque latitudinem ſeu cavitatem diſtendente, nempe dum cerebrum corrugatur, ſeſeque ipſo brevius efficitur, ſecum trahere omnia adnata, appendicem ſcilicet, nervoſum genus, adeoque fieri totius corporis convulſionem non proportionatam materiæ, &c. Sed, quod pace tanti viri dixerim, ejus ſententia parum firmis rationibus fulcitur. Nam cum anatomicorum teſte, cerebrum corpus fibroſum non ſit, nec motú voluntario agitetur, certe ſubjectum etiam convulſionis, quæ non niſi in membrum voluntario aliàs motu præditum cadere poteſt, per ſe nequaquam erit, ſed per accidens ſaltem nempe propter effuſionem materiæ ſpaſmum efficientis, in capitis, vel totius etiam corporis muſculos. Principium autem nervorum, quod eſt juxta primas ſpinalis medullæ partes, etſi fibroſum nonnihil ſit, & hinc in ſubſtantia ſua exiliter contrahi & dilatari poſſit, quia tamen molliſſimum eſt, & carnis omninò expers, tantum roboris, viriumque habere non poterit, ut convulſorios motus, ſi ab opplente corpore contrahatur & diſtendatur, per ſe excitare queat, cum nec pro arbitrio noſtro, vel unum membrum, nedum totum corpus ſimul contractione ſua movere poſſit. Et qui, quæſo, imaginari nobis poſſumus, nervorum originem aut cerebrum ſic impelli poſſe, aut tam violenter diſtendi ac contrahi, ut contractione ſua ob longitudinis deceſſionem ſecum ſurſum trahat nervorum, qui ab ipſo procedunt, ſurculos?

Nervi ſane in muſculos abſumpti, nequaquam tanquam funes eos, & ex conſequenti, artus, quibus ii inſerti ſunt, movent: nam minutiſſimi ſunt nervuli, qui in eos inſeruntur, ita ut contractione ſua nequaquam partem movere poſſint: imò ſi Veſalio credimus lib. 4. Anatomiæ, quibuſdam nulli prorsùs diſtribuuntur: ſin verò diſtribuuntur, in tota tamen eorum corpora nequaquam ſparguntur, ſed nunc in ventres tantum, nunc in capita, aliàs in tendines eorum ramuli diſſeminantur, ita ut, & ſi contrahuntur, totos tamen muſculos majores ſimul contrahere nequaquam poſſint. Imo fere obliqua eſt, & flexuoſa eorum inſertio, quæ contractionem, tracturo organo neceſſariam, moliri non poteſt; qui ergo contractiores effecti, muſculos, quibus inſerti ſunt, ad ſe pertrahere poſſunt? Et ſanè ſi in corporibus mortuis manibus noſtris trahuntur, non tamen muſculos ad ſe attrahere percipimus, ſicut hos, aut tendines eorum tractos, oſſa videmus attrahere.

Nervi ergo nequaquam principalia & immediata motus arbitrarii organa ſunt: Nam non ideò contrahuntur muſculi, contractioneque ſua membra movent, quia ab iis, nervis nempè contractis, verſus originem ſuam, trahuntur; nam ipſi contracti, muſculos tamen ſecum trahere, uti jam probatum, nequaquam poſſunt? Sed id à natura deſtinati ſunt, ut animalem duntaxat facultatem cum ſpiritu, adeoque imperium à cerebro ad muſculos deferant, qui ipſi muſculi, & potiſſimùm fibroſa eorum caro, omnium Anatomicorum teſte, primum & per ſe inſtrumentum ſunt voluntarii motus. Si inſtrumentum, ergo etiam ſubjectum. Et ſi ſubjectum motus voluntarii, etiam involuntarii, adeoque convulſorii motus ἀιτιοι erunt: nam voluntarium & involuntarium ſunt contraria, quæ idem ſubjectum alternis occupant, ut de aliis quoque contrariis dicitur.

Nervi autem, quamvis moveantur toto moto muſculo, non tamen motio ab ipſorum tractione provenit, ſed ipſi tanquam eorum partes ſimul moventur, adeoque ut per accidens motus voluntarii, ita etiam involuntarii, nempè convulſionis ſubjectum ſunt, licet aliàs ipſi ſenſuum, motuumque cauſæ, propter ſpiritum nempè, quem muſculis & partibus ſentientibus communicant, & diſtribuunt, recte vocari poſſint.

Cum ergo neque in cerebrum, neque ſpinalis medullæ principium, talis & tam violenta diſtentio, & contractio cadere poſſit, ita ut appenſum nervoſum genus ob longitudinis deceſſionem, quæ ad latitudinis augmentum & extenſionem aliàs ſequi ſolet, ſurſum trahi neceſſe ſit: ipſi etiam nervi, quantumvis contracti ob cauſas ſupra dictas, muſculos tamen ſecum trahere nunquam poſſint, profectò communem illam Medicorum de convulſionum primo ſubjecto opinionem rejicere cogemur.

Quamvis namque aliàs omnia corpora laxa atque ductilia nempè membranæ, corrigia, lora, vel funiculi, ſeu chordæ, ex inteſtinis, fibroſiſque animalium partibus concinnatæ, ſi vel aqua madefiant, vel uvido aëre turgeant, tandem in ſeſe contrahantur ſponte, & de longitudine deperdant, quantum alienus humor, occultos poros ſubiens ac replens, latitudini augmentum dedit, & e contra, ſi eadem exiccentur nimium, aut evacuentur, mox tum quoque incurventur atque attrahantur: non tamen hoc ad nervos accommodari, & inde convulſionis generatio per ſimilitudinem hinc declarare poteſt: quia nervi humorum, vel redundantia, vel defectû contracti, tales maturent, nec rurſus dilatarentur, & poſtea iterùm repetitis aliquot vicibus, ut in convulſionibus evenit, contraherentur, quemadmodum etiam chordæ, vel alia corpora laxa à nimia humiditate & ſiccitate contracta, contracta etiam manent, nec modo contrahuntur, modo dilatantur iterum, repetitis vicibus niſi in alium transferantur aërem. Inſuper. ſi humor quidam convulſionem faceret, partes convulſæ facilè in ſuum naturalem ſitum torqueri, flecti, aut extendi iterum poſſent, nec tam fortiter diſtorquerentur, nec aliquandiu diſtortæ manerent ac vigentes: Nam humor mobilis eſt, omnique violentiæ cedit, nulla per ſe ad reſiſtendum vi præditus: Cujus concretio & congelatio in nervis aut muſculis immedicabilem rigorem, non ſolitam convulſionem, indicaret. Et quæro, ſi

ſi humoris exuperantia convulſionem progigneret, quo pacto paroxyſmi, quantumvis vehementes: interdum, tam cito, uti alias celerrimam convulſorios motus generationem & ſolutionem habere videmus, ſolvi poſſunt? Exuperans certe humor tam cito diſcuti ac abſumi nequit, tam cito etiam non procreari, vel de novo rurſus impelli ac irruere: Imo, ſi copioſior ſubinde irrueret, & ſic magis magiſque impleret, diſtendendoque longitudinem imminueret, membrorum rigiditatem & diſtenſionem nervorum continuam & conſtantem, nec contractionem ſæpe repetitam, & concuſſionem talem nervorum efficeret. Deficiens autem humor, ſive nervorum exiccatio, multò minus convulſiorios motus gignere poteſt. Nam tam ſubitò is reſtitui ac reparari non poteſt, iterumque exiccari, ut tam iteratæ concuſſiones exoriri, tamque celeris ſolutio, atque etiam generatio locum habere poſſit: quin & in vivo hominis corpore nervi eo uſque exiccari non poſſunt, ut intendantur, quemadmodum chordæ in inſtrumentis muſicis, quæ ſic habiles ſunt, ut pro conditione aëris humidioris aut ſicciori, cui exponuntur, contrahi & extendi poſſint. Nervorum autem, qui ex ſeminali materia conſtant, ea natura & conditio non eſt, ut per ſe contrahi & extendi poſſint; & quamvis intendantur & contrahantur, per accidens tamen hoc ſaltem fit, nempe muſculis intenſis aut relaxatis, quorum ipſi partes ſunt: nec etiam in corporibus nervi ita tenſi ac ſicci, ut in fidibus chordæ, apparent, ſed laxi ſunt & tanquam puſilli ad muſculos accedunt ita ut animo concipere impoſſibile ſit, quomodo ſic propter repletionem dilatentur, aut ob exiccationem diſtendantur, ut manifeſtè breviores fiant, & hinc ſequatur convulſio.

Ex hactenus dictis patet, quod uti convulſionis ſubjectum, neque cerebro, neque nervorum principio, nec ipſis nervis aſſignari, ſic humoribus illuc irruentibus & oppletione ſuâ diſtendentibus ac contrahentibus, efficiens cauſa proxima & conjuncta rectè adſcribi non poſſit. Humores namque, ſive craſſi ii ſint, ſive ſeroſi, & tenues, ſi in cerebrum & ſpinalis medullæ principium, & hinc etiam, in nervos irruunt & obſtructiones faciunt, alios affectus, nempe apoplexiam, carum, Paralyſin &c. inducunt: nec ulla firma ratio adferri poteſt, cur ſeroſitates, ſi principium nervorum ſubeant, ibi ſubſiſtant, nec ſecundum nervos decumbant, atque paralyſin progenerent.

Et quamvis Piſo effervescentiæ & ebullitioni materiæ cauſam adſcribat, ex qua ſurſum potius moveatur, quàm ad locum declivem delabatur, nihilominus tamen, cur non etiam pars ad nervos tranſmittatur, eoſque affligat, vel ſi fervor remiſit, non ad ipſos decumbat, vel vincente expultrice cerebri virtute eò propellatur, adeoque paralyſin gignat, ſicut in apoplexia hoc fit, ratio dari nulla poteſt: nam materia tam cito, ac penitus reſolvi nequit: tam copioſa enim eſt, ut oppletione ſuâ, ſecundum ipſius ſententiam, ſpinalis medullæ principium diſtendere atque contrahere ſufficiens ſit. Nec ſoluto paroxyſmo per palatum, vel alias vias eam excerni obſervamus: quamvis enim quandoque excretam materiam ipſe obſervarit, non tamen, niſi paroxyſmi violentiâ, eam, quæ forſan in capite delituit, commotam, probabile eſt: ſanè hic nihil tale obſervare licuit. Etſi autem quandoque Epilepticis convulſionibus paralyſis vel apoplexia ſuperveniat, non tamen hoc accidit, ob eam materiæ copiam & plenitudinem, quæ plus magis aucta, vehementiores & alios graviores affectus jam inducit, ſed per accidens hoc ſaltem fit, nempe ratione convulſivorum motuum per quos humores, antea quieti, nunc extimulantur & agitantur, & ſic in iis corporibus hoc evenit, quibus debile caput & pituitoſis humoribus oppletum adeoque ad apoplexiam & paralyſin per ſe diſpoſitum eſt.

Cauſa ergo continens convulſionum ac depravatorum motuum alia inquirenda erit, quæ quidem ex voluntarii motus natura & actione exactius inveſtigari poterit.

Nam idem debet eſſe ſubſtantia & ſpecie, quod utrumque motum voluntarium, ac involuntarium naturalem ac depravatum excitat, hoc tantùm ſervato diſcrimine, quod ſi illa ſubſtantia ſecundum naturam ſe habeat, voluntarius, ſi autem præter naturam ſit, involuntarius, & ſic convulſorius excitetur motus.

Cum autem motus voluntarius ab animali ſpiritu qui per nervos deducitur, ac in muſculos excidit, eorumque fibras ἰνῶν ἐτ ὀρῶν movet atque pellit, excitatur, conſentaneum profectò eſt, motum depravatum, & convulſorium non minùs à ſpirituosâ ſubſtantia, utpote flatu, aut flatulento vapore, muſculorum fibris præter naturam ſeſe inſinuante, & pulſu, tractuque illos ad ſuum principium contrahente, progigni & excitari. Ubi tamen quàm maximè obſervanda diverſitas utriuſque cauſæ efficientis. Nam animalis ſpiritus ab appetitu pulſus, motuſque, ſiquidem ſi ſecundum naturam affectus eſt definitè muſculorum fibras, agentium quidem intendendo, oppoſitorum autem laxando, movet, & ſic contractionem ad ſua principia voluntariam, quam poſtea totius membri vel inflectio ſequitur, vel extenſio, qui motus naturalis eſt & voluntarius, efficit. Præter naturam autem affectus ſpiritus, & vel admixtione flatuum inutilium adulteratus, vel alienâ & infeſtâ qualitate depravatus, temerè & indefinitè undiquaque ſubiens, vel propter impetum ac copiam, muſculorum fibras plus æquo replet, atque diſtendit, vel propter malignam, ſibique infenſam, qualitatem exagitatus atque diſturbatus, muſculos quoque variè impellit atque exagitat, adeoque depravatos & convulſorios motus excitat.

Spiritus ſanè flatulentus, vel teter vapor animalibus ſpiritibus admixtus, muſculiſque incluſus, quam maximam vim habet, invitis nobis violenter movendi, variaſque ſpaſmorum ſpecies excitandi: nam ſi vel unius muſculi fibras præter naturam nimium intendit, vel oppoſitorum copia ſua replet, varias convulſiones modo compoſitas, ſecundum vel unam ſaltem, vel duas etiam, aut tres loci differentias gignit: Tot enim cuivis membro convulſorii motus accidere poſſunt, quot modis juxta diſcrepantes loci differentias membrum illud à voluntate alias naturâ & arbitrio moveri poteſt. Qualitas autem aliena & ſubſtantiæ nervorum ac ſpirituum

tuum infeſta, ſi & ipſa per nervos in muſculos diffundatur, ſopitos in muſculis ſpiritus excitare & turbare poteſt, ut muſculos convellat, non aliter atque appetibilium rerum ſpecies ſpiritus ſecundum naturam impellunt: & quò quidem talis qualitatis violentia major eſt, quàm naturalium impreſſionum appetitus, tanto quoque naturali ac voluntario violentior excitatur motus: quin & eadem pituitoſa qualitas crudos halitus, vaporeſque in partibus deliteſcentes tranſitu ſuo exagitare, & ad muſculos ſecum quaſi rapiendo deferre, adeoque motus præter naturam, & convulſiones excitare poteſt.

Cauſæ hujus efficientis aſſertio verificatur, quod ſpiritus ad movendum, quàm maximè valent, id quod aliæ etiam res, ut terræ motus, tonitrua, & bombardarum fragor teſtantur: infeſta autem naturæ qualitas ſpiritus perturbare atque cogitare, naturalem eorum vim, pulſum atque motum qui alias à ſpiritibus ſanis appetitu naturaliter motis definitè excitatur, pervertere & ad ſummam violentiam pertrahere poteſt.

Imò convulſoriorum motuum celerior ſolutio, ſubita generatio, & repentinus recurſus ſatis declarant, talem ipſorum eſſe cauſam, quæ diſcuſſionem & regenerationem etiam celeriorem recipere poteſt: tales autem ſunt ſpiritus, utpotè, qui confeſtim abſumi & expelli, iterumque generari, aliena autem qualitas ſtatim à natura ſuperari & evinci, mox autem iterum ex foco ſuo diffundi poteſt.

Quin etiam momentanea ſpirituum per corpus translatio & celerrima quoque qualitatum, continuitatis alteratione, diffuſio; ita ut hinc etiam manifeſtum ſatis ſit & perſpicuum, convulſorios motus, nonniſi ab his cauſis efficientibus conjunctis & immediatis excitati.

Verum cauſa hæc convulſionum efficiens alias in ipſis partibus muſculoſis generatur, quando nempe ibi flatuoſi vapores coacervantur & colliguntur, & ex ſuppreſſa aliqua evacuatione, humore eò translato, inde evocantur, qui in fibras muſculorum penetrantes convulſionem excitant: alias autem aliunde ad ipſas defertur, ſicuti hoc fit, cum à cerebro; vel ſpinalis medullæ principio vapor aliquis, vel infeſta qualitas ibidem excitata, vel ab aliis partibus, ut ſtomacho, utero &c. eò tranſmiſſa, transfunditur, ut in Epilepticis affectionibus hoc evenire ſolet.

In his enim pro materiæ copia, alienorumque vaporum multitudine, potio vel in capitis, ejuſque partium, vel in reliqui etiam corporis, ut manuum aut pedum muſculus, per nervos diſtributa, & effuta, convulſiones, diſtenſiones, palpitationes, tremores, alioſque conſimiles, præter naturam, motus ciet, & excitat. Sic quando muſculis, capitis aut cervicis motibus deſtinatis, flatuoſi vapores communicantur & inſinuantur, & ab iis æqualiter ipſorum partes tenduntur, convulſis ad principium ſuum utriſque muſculis, tum inclinantibus & erigentibus, tum flectentibus & tendentibus, ut nullam in partem inflecti queat, tetanus ſive rigor exoritur: Si verò in anteriora tenſio fit, è convulſione flectentium ἐμπροσθότονος, ſi verò in poſteriora, è convulſione tendentium ὀπισθότονος generatur. Quando verò iidem vapores ad alias partes diſtribuuntur, quatenùs diverſimodè earum muſculis ſeſe inſinuant, alias etiam convulſionum ſpecies adferunt: Sic alia convulſio ſolitaria eſt, alia conjuncta cum rigore, tremore aut palpitatione, alia plures habet motuum repetitiones, alia pauciores, alia plures membri partes occupat, alia pauciores, vel unam tantum infeſtat. Imo ex ipſorum vaporum naturà & conditione variæ ſpecies producuntur: nam flatuoſi ſi ſint, & craſſi admodum, cum magna diſtenſione convellent, ſi mala qualitate prædıti, vario modo ſpiritus animales exagitant, & quemadmodum in ipſo cerebro eos ita alterant & perturbant, ut inhabiles fiant, quominus amplius principalium, & αἰσθητικῶν ἐνεργειῶν inſtrumentum eſſe poſſint: ita per nervos ad muſculos depulſi, eoſdem ſpiritus ibi contentos ita præter naturam afficiunt ac labefactant, ut naturalis & voluntarii motus opifices amplius eſſe nequeant, ſed violenter exagitati, violentos & præter naturales motus excitent. Et hoc quam maximè fieri poteſt, ſi tali qualitate vapores infecti ſunt, ut cerebri ἐνεργείας non penitus tollant & extinguant, uti alias in epilepſia fieri ſolet, ſed labefactent ſaltem & depravent, ubi tum iidem in muſculoſas corporis partes, cum animalibus ſpiritus, delati atque depulſi, depravatos quoque motus varios ac inſolentes creare & ferè tot modis muſculos ac membra, præter naturam & voluntatem, exercere & exagitare poſſunt, quot modis alias à ſpiritibus ſecundum naturam ſe habentibus, ab appetitu ſano ac integro pulſis atque motis, membra naturaliter moveri poſſunt. Quod ſanè in præſenti hoc caſu manifeſtum eſt, in quo varias illas convulſionum & perverſarum motionum formas, nonniſi à flatulento vapore, mala qualitate prædito, qui ſpiritus animales in ipſo cerebro, quin etiam in nervis & muſculis varie afflixit, atque exagitavit, ſuſcitatas eſſe, paroxyſmorum invaſiones & ſolutiones veloces, recurſus repentini, inſultus ſubiti, afflictiones mirabiles, quæ diverſimodè & per quævis temporum momenta, nunc hanc, nunc aliam corporis partem, nunc ſuperiores, nunc inferiores, modo dextras, modò ſiniſtras, nunc unam vel plures, nunc omnes ſimul, nunc mentem, nunc corpus, infeſtarunt, ac corporis ὁρμητικὸν motum, imprimis naturalem, depravarũt abunde demonſtrant. Ubi autem, & in qua parte materia illa, ex qua præfati vapores mali ſuſcitantur deliteſcat, vel ubi focus ille reſideat, quæ pars fomenta aſſidua det, obſcurum omnino eſt, cùm nulla fere pars, ſuæ vel infirmitatis, vel alterius cujuſdam affectus indicia exhibeat. Capitis quidem dolores paroxyſmum præcedentes, aliaque ſigna etiam, cerebrum affectum, alia verò ex inferiori corpore elevari commonſtrant. Utut ſit vapores ſanè mali, vel in ipſo capite, vel inferiori corporis parte ſuſcitati, modo ad ipſum cerebrum, modo nervorum principium, primaſque ſpinalis medullæ partes delati, animales ſpiritus perturbant atque labefactant, adeo ut principium ὁρμητικῶν depravationes, mentis & memoriæ læſiones ac delirationes ſequantur. Ex cerebro autem in origines nervorum & ſpinalis medullæ diſtributi, & inde per nervos in muſculos diſperſi & diffecti,

eos ita replent & intendunt, ut variæ ſpaſmorum viciſſitudines, & tam violentæ pedum & brachiorum diſtenſiones, oriantur. Spiritus autem in nervis & muſculis contentos ita exagitat, ut indefinitæ membrorum concuſſiones, & inquietudines perpetuæ ſuſcitentur. Ad quoſcunque autem nervos ex cerebro vapores hi deferuntur, eaſdem illi partes, ad quas ii excurrunt, affligunt, ſicuti plerumque per ſextæ & ſeptimæ conjugationis nervos hactenus delapſi, linguæ & ſtomachi orificio maximum negotium & difficultatem attulerunt.

Sed nolui hic exactè omnium ſymptomatum accidentium rationem, generationiſque modum deſcribere, ſed hæc ſaltem generatim de cauſis convulſionum, & præſentis affectionis proponere, & abſque omni aliorum injuriâ, & contumeliâ in medium proferre lubuit.

Tibi autem, Vir Clariſſime & Doctiſſime, hæc penitus examinanda, & diſcutienda remitto, omniaque judicio tuo ſubmitto. Vale & mihi favere perge. Dat. Memmingæ 10. Julii anno 1623.

S. Grata mihi fuit obſervatio tua ſingularis, de mirabili morbo convulſivo, Vir Clariſſ. & Excellentiſſ. Fautor & amice pl. colende: digna profecto, quæ poſteritati relinquatur, quam ob cauſam eandem cum aliis meis, ſi pace T. Excell. fieri poterit, publici juris facere conabor.

Complicatos hic cerebri, nervoſique generis affectus concurrere video, primò quidem præcedentibus animalis facultatis, tam quoad ſenſum, quàm etiam quoad motum læſionibus diverſis, opiſthotono laborantem puellam affectam dicis, quem tandem vehemens & perſeverans pedum convulſio ſubſecuta fuit, ad quartum uſque diem juxta progn. Hipp. perdurans, quâ ſubito deſinente per menſtruum ſpatium optimè habuit ægra.

Cùm autem ſub initium Aug. præcedentis anni 1622. capitis dolores ingentes præceſſiſſent, titubatione vertigineque præeunte, prædictam puellam in coma quaſi vigilans incidiſſe refert, cum repetita corporis concuſſione, memoria interim & intellectu quoque deficientibus mox, mox etiam redeuntibus, donec tandem partitis vicibus, jam brachia, jam pedes, præter voluntatem hinc inde convellerentur. Hac particulari convulſione conquieſcente, membrorum inquietudo, tandemque miſerabilis inſaniæ ſpecies, quam ſaltationem S. Viti nominare conſueverunt, ut ſcribis, ſucceſſit, cum aliis accidentibus variis, ob varias nervoſi generis læſiones in diverſis partibus obortis, quemadmodum diligenter & graphicè illa omnia depinguntur. Hujus affectus rari, multumq; complicati memini inter alias amicas converſationes, quas de re medica coram habuimus, factam fuiſſe mentionem, ubi ſuccurrebat memoriæ morbus convulſivus epidemicus, qui quondam inferiorem Haſſiam, & vicinas regiones graviter afflixit, cum quo ſimilitudinem quandam prædictum affectum habere putabam, quod etiamnum veriſimile redditur, cum addas, appropriatis iſtis medicamentis, quibus olim Haſſiaci medici convulſivum morbum expugnare conati ſunt, ſenſim affectum imminutum, ipſaſque convulſiones, jectigationes ac ſaltationes mitigatas fuiſſe. Sanè dignus eſt hic morbus, in cujus cauſas penitius inquiratur, quamobrem ea quæ de natura convulſionis ſubjicis, libenter legi, præſertim cùm videam, te potius rei veritatem, quàm aliorum authoritatem, fundamenti loco ponere. Rectiſſime enim depravati motus cauſam determinabimus, quando, qui ſecundum naturam animalis corporis noſtri motus perficiatur, exactè ſatis intelligimus, quemadmodum rectè ſtatuis. Hic tecum præcipuum motus arbitrarii inſtrumentum, muſculum ſtatuo: non enim ſufficit, ut objectum, tanquam immobile movens ab intellectû vel phantaſiâ cognitum, appetibilem facultatem excitet ſed neceſſum eſt, ut iſto appetitû locomotiva, partibus motui deſtinatis inhærens, incitetur, quæ tum demum aget, & motum localem abſolvet, quando proportionatum motus inſtrumentum nanciſcetur, cujus beneficio commune facultatis animalis organum, ſpiritus videlicet animalis affluens, commode recipi poſſit. Hæc ſpiritus animalis ἀθρόως facta receptio jam hoc, jam illo muſculo, motum ex intentione jam hunc, jam illum producit, idque ſenſibili muſculorum agentium contractione, quàm ſenſualis eorundem in latum extenſio, & per conſequens induratio quaſi, ſatis confirmat, quemadmodum pluribus in exerc. de motû voluntario demonſtravimus. Quòd ſi motus jam impediatur, neceſſario muſculus præter naturam ſeſe habebit: idque vel per ſe, quatenus ipſius ſubſtantia minus ad ſpiritus animalis curſum, atque recurſum momentaneum recipiendum, propter alienum quid, inhabilis eſt; vel ex accidenti, quatenus communicatio ſpiritus animalis, tam qualitate, quàm quantitate peccans eſſe poteſt. Ita per ſe motus omnino tollitur, muſculi ratione, in paralyſi confirmata poſt colicos dolores, ubi peccans materia per μετάστασιν ad habitum muſculoſum translata impedit, quominus affluens ſpiritus recipiatur: Sic morboſa muſculorum diſpoſitio, vel ob virium diſſolutionem, vel ob eorundem oppreſſionem, concurrente facultate motrice, tremorem producit. Per accidens autem muſculus ad movendum inhabilis redditur in paralyſi propriè dicta, quando ſpiritus animalis obſtructis nervis penitus non influit: vel ubi communicatur quidem, ſed imperfectè, quod fit in epilepſia, quæ motum convulſivum habet conjunctum à muſculorum læſione, non per ſe, ſed ex accidente provenientem, quatenus cerebrum & potiſſimum nervorum principium in hoc morbo, qualitate noxia potius in vaporoſa, quàm craſſa materia ſubſiſtente vellicatur, ita ut in ſurgendo contra malignitatem ejus expellendam, facultas animalis, ob influxum animalis ſpiritus impeditum, totum nervoſum genus concutiat. Jam quod convulſionem propè dictam attinet, rectè deducis ex accidenti muſculum hic non laborare motû tenſionis & contractionis præter voluntatem, idque non principaliter cerebro laborante, nec etiam nervo, vel repletione, vel inanitione præter naturam. Juxta communem aſſertionem, affectio, præſertim cum experientia confirmat, cerebro ſæpius integro, nec quicquam præter naturam affecto, quod perſiſtens ejus operationes teſtantur, nihilominus graviſſimas con-

convulſiones jam hanc, jam illam partem torquere poſſe, ſicuti non tantum in morbo convulſivo, Haſſiæ olim epidemico, ſæpius, ſed etiam in Illuſtriſſima quadam Puellâ, propter imperfectam variolarum expulſionem diverſarum partium miſerabiles convulſiones patiente, ante decennium circiter vidi, quemadmodum pluribus in meis obſervationibus idipſum deducitur.

Nervorum enim repletionem vel inanitionem rectè contra communem inſufficientem ſtatuis, in quo Eraſto, Sennerto, & aliis ſubſcribis, quorum aſſertio mihi quoque veriſimilior videtur. Miror autem, cur non tantum veteres, ſed etiam recentiores ita ſe torqueant in demonſtrando convulſionis modo per inanitionem & repletionem nervorum obortæ, cum tamen quibuſdam hujus affectus exemplis, coacti, tertiam cauſam, nimirum irritationem, ab aliena qualitate provenientem in muſculoſis partibus agnoſcere cogantur, quemadmodum alicubi apud Galenum, Avicennam, & reliquos videre licet; & unius effectus cauſæ proximiores toto genere differentes, ſalvâ philoſophicâ veritate, quomodo ſtatuentur. Neceſſum igitur erit in omni convulſione proprie dicta (convulſivos enim motus per conſenſum irritatione principii nervorum tactos excipio) qualitatem aliquam fibris muſculoſis inimicam muſculis offerri, cujus ratione facultas naturalis ad expellendum irritetur, quam agentem animalis facultas in conſenſum tracta juvet, ut eo promtius agat, unde motus depravatus oritur, muſculis præter voluntatem contractis & extenſis. Hanc inimicam qualitatem non craſſæ cuidam materiæ, ſed vaporoſæ potius ſubſtantiæ rectè tribuis, idque non ſolum generationis, ſed etiam reſolutionis modus ſatis confirmat, quemadmodum illud pluribus à te confirmatur. Hoc non tantum ſenſus teſtatur in partibus convulſis, ubi ſubito contractos muſculos intumeſcentes, & induratos deprehendimus, ſed confirmant idipſum quoque media flatuoſam & vaporoſam materiam diſcutientia, qua ratione ſubito theriacalibus aquis, ita deſtillato hirudinum cum caſtoreo & ſimilibus, externa frictione & fomentatione adhibitis, ad miraculum uſque tenſionem partium dolorificam remiſſam atque lenitam fuiſſe vidi, tamdiu, donec de novo concitata, vel exacerbata viciſſim peccans ejuſmodi vaporoſa ſubſtantia facultatem expultricem irritaret, ſive in ipſo habitu muſculoſo prædicta cauſa radicetur, quod in obſervatione noſtræ puellæ Illuſtriſſimæ, propter imperfectam variolarum expulſionem, ejuſmodi convulſionibus graviter affectæ, patebat, ſive etiam aliunde nervoſis muſculoſis partibus confertim communicetur, quod fortaſſis in tua quoque puella factum fuit, utpote quæ remediis illis, contra morbum convulſivum viſcerum olim obortum, præſcriptis bene habuit. Quod tamen his remediis in talibus caſibus plurimum tribuendum ſit, ipſemet confiteri cogor. In probl. meis Med. Dec. 10. quæſt. 7. mentio fit puellæ cujuſdam, quæ Gieſſæ, anno 1609. recidivam morbi convulſivi patiebatur, cui per prædicta quoque remedia priſtina ſanitas, Dei benignitate, reſtituebatur, ita ut ad diſceſſum uſque meum per annos multos, nihil amplius de hoc malo conqueſta fuerit. Fratrem habet eadem, qui in pueritia ſimilem paſſus eſt affectum, cui Clariſſ. Medic. Dom. D. Henricus Ellenbergerus, tunc temporis Profeſſor Marpurgenſis, jam verò Brandeburgicus Halæ Saxonum Archiater, quem honoris cauſâ nomino, iiſdem quoque remediis ſuccurrit, idque modo ſingulari puerulis accommodato, quemadmodum ex addita ejuſdem epiſtola ad prædictorum liberorum parentem, Clariſſ. Dom. D. Petrum Hermannum Nigidium, Profeſſor. Marpurgenſem tunc temporis perſcripta, num. 1. colligere poteris. Imò ſæpius etiam ubi ſuſpicio tantum vel ſimilitudo quædam hujus affectus adeſſe videtur, præſentaneum adjumentum præſtitiſſe, prædicta remedia teſtari poſſunt, quod ſequens hiſtoria confirmat. Vivit etiamnum Vir Reverendus & Doctus Dom. Chriſtophorus Schellenbergerus, Parochus in Schlitz, Ditionis Fuldenſis, qui Anno 1614. 4. Maii, gravativos circa collum atque ſcapulas dolores patiebatur, qui tandem genu ſiniſtrum admodum excruciabant, una cum ſuperveniente tumore, mox locum hunc relinquentes genu dextrum etiam occupabant, imo & brachia, manus atque pedes alternatim vagabundis ejuſmodi doloribus intumeſcebant, abſente interim omni viſcerum intemperie ciborum appetitû naturaliter ſe habente. Cum autem, me tunc temporis abſentem Clariſſ. Viri Dom. D. Cornelii Thaureri, Medici Hirſchfeldenſis, opem imploraret præmiſſâ primùm evacuatione conveniente, potum quotidianum ſequentem ordinavit, nimirum vinum medicatum quod

℞. Rad. cichorei ℥ j. Vincetox: garyophyllatæ an. ℥ ß. ſuccisæ, pæon. an. ʒ ij. herb. betonicæ capill. veneris ivæ arthrit. primulæ veris cum toto. an. M j. Fl. anthos ſalviæ. Thymi an. M ß. fol. card. ben. M j. incidantur groſſo modo pro vino medicato.

Inſuper addidit uſum quotidianum pulveris convulſivi quem hoc modo præſcripſerat.

℞. Pul. rad. vincetox. ſarſaparill. ſuccisæ garyophyllatæ an. ʒ ij. pæon bacc. lauri an. ʒ j. pul. roſmarini ſalviæ thymi ana ʒ ß. ſp. plires archont. diamoſch. amar. dianth. ana ℈ j. f. pulvis.

Hoc pulvere ſingulis diebus matutino tempore quantitate ʒ j. aſſumpto, ſimulque ſæpius ſudore provocato, & per ſeptimanam unam atque alteram continuato, graviſſimi dolores & partium externarum tumores ita diſcuſſi fuerunt, ut poſtea paucis remediis corroborantibus pedetentim priſtinæ ſanitatis vigori patiens reſtitutus fuerit. Quanquam verò hoc loco potius arthritis aliqua vaga, quam convulſivus morbus adfuerit, nihilominus abſque ratione prædicta remedia non fuerunt adhibita, propter materiæ peccantis convenientiam, quæ proculdubio convulſionem produxiſſet, niſi craſſior & ſeroſior, minuſque vaporoſa fuiſſet, unde dolorem mox intumeſcentia partium ſubſecuta fuit. Sic in Scholæ miniſtro præcedentibus menſibus hic graviſſimam arthritidem vagam, dyſenteriam invadentem habuimus, ubi dolores jam hoc jam illud

membrum, cum ſubſequentibus tumoribus graviter affligebant, ſæpè ſimul convulſis etiam partibus quibuſdam, inprimis lingua præter voluntatem tremiſcente, cui non aliter tandem quam per chinæ & ſaſſafras decoctum ſuccurri potuit, qui proculdubio citius reſtitutus fuiſſet, ſi prædictis etiam appropriatis remediis uti potuiſſet. Mirandum vero quod addis, convulſiones illas *Saltationem S. Viti*, ſymptoma rarum & paucis viſum, introduxiſſe. Memini me præcedenti verno tempore cum mulieribus quibuſdam locutum quæ quotannis *Sacellum S. Viti*, quod eſt in finibus Ulmenſium, non procul à Geislingem, ditionis Kechbergenſis, viſitant, ibidemque ſaltû cum perturbatione mentis, eò uſque ſeſe nocte, dieque exercent, donec Ecſtaticorum inſtar corruant, quâ ratione ſibi reſtitutæ videntur, ut parùm vel nihil ſentiant, per annum integrum, uſque ad Maii tempus ſubſequens, ubi membrorum inquietudine eò uſque ſeſe torqueri referunt, ut viciſſim circa *feſtum S. Viti* ad prædictum locum ſaltationis gratiâ ſeſe conferre cogantur, quemadmodum una ex ejuſmodi mulieribus per viginti & plures, alter per 32. annos ibidem quotannis ſaltaviſſe dicebatur. Abſque ſuperſtitione hoc, quicquid eſt, non eſt, utpote cum veriſimile videatur exacerbari verno tempore cauſas convulſivorum motuum in membris naturaliter, quas poſteà cum ſingulari vehementiâ animi, ſpe reſtitutionis, *per ſacrificium S. Vito oblatum*, ſuſcepta ſaltatio fortaſſis ita diſſipat, ut recollectis viribus aliquandiu tales ægrotantes ab invaſione liberæ permaneant.

Novi puellam honeſtam, Mercatoris filiam in hâc Republica, quæ jam per annos aliquot verno tempore, cum aliqua, ſed levi, mentis perturbatione, ſimilem affectum ferè patitur, ut inquieta jam hoc, jam illud membrum movere cogatur, ſæpiùs & linguâ ſermoniſque operatione interceptâ, de loco ad locum hinc indè commovetur, quod per ſeptimanas aliquot ſingulis annis, noctedieque continuat: Valdè vereor, ne tandem gravius aliquid hic etiam expectandum ſit. Quanquam vero non ignorem, ex authoribus, quoſdam in *Saltu S. Viti* nihil quicquam convulſivi concedere velle, contra alios ex Arabibus, quatenus mens iiſdem alienata tantum videtur, cujus ratione perverſus ſaltandi conatus & appetitus oriatur: nihilominus ſi fides adhibenda mulieribus illis, cum quibus hac de re præcedenti verno tempore ſum locutus, omnino ſtatuo, convulſivos hîc motus concurrere, præſertim cùm affirmarint quod pluribus ſeptimanis, antequàm *Sacellum S. Viti* accedant, tenſivos omnium artuum dolores, una cum laſſitudine ſpontanea, capitiſque gravitate paterentur, in quo ſtatu permanent, eò uſque, donec accedentes ad conſuetum ſaltationis locum, organum Muſicum, quod in earum gratiam pulſatur, audiant, ubi mente magis, magiſque perturbatæ (fortaſſis concurrente ſimul imaginationis firmioris, ſpe ſanationis, impreſſione) ſaltare cogantur, ut accidat ipſis ferè, quod iis, quos à Tarentulæ morſû læſos dicit *Matthiolus*. Imò tua quoque puella ſatis hoc ipſum confirmat. quæ non tantum antecedentes & in ejuſmodi ſaltationem degenerantes paſſa fuit convulſiones, ſed impedita quoque convulſivum, quid in præcordiis protinùs ſentire fuit viſa, quâ de cauſa frequens iſta ſaltationis commotio cauſam convulſionum in ipſis mitigare videtur. Cæterùm ubi focus antecedentis cauſæ latuerit in puellâ tuâ, non facilè patet. Ex vermibus latentibus, & certis temporibus virus malignum expirantibus convulſivos motus interdum excitatos fuiſſe conſtat experientiâ, quemadmodum etiam caſus, occaſione hiſtoriæ tuæ communicatæ per Clariſſ. Virum *Dn. D. Auguſtinum Thonnerum, Collegam meum colendum*, ad me perſcriptus n. 1. idipſum confirmat. At vero cum diuturnus affectus maxime radicatam mineram innuat, potius in collectione corrupta circa venas ſplenicas & meſeraicas, cauſam antecedentem reſidere putarem, quemadmodum in honeſta quoque fœmina, ſuperiori Anno, ſimilem convulſivum affectum per excretionem copioſam materiæ peccantis, per alvum rejectæ, præeuntibus variis digeſtivis, maxime mitigatum fuiſſe memini, ſicuti pluribus in lib. 2. obſervat. mearum patet. Verùm cùm de occultis & latentibus morborum cauſis, quod hoc, vel illud individuum attinet, anceps ſæpius judicium fit, hic etiam ſubſiſto, tibique pro communicatione ſingularis hujus caſus gratias maximas ago. Vale Vir Clariſſ. & Excellentiſſime, meque poſthac etiam amare perge. Dabam Ulmæ pridie Calend. Decembr. 1613.

Clariſſime Vir, amice & Collega honorande: quod heri promiſeram, me cogitaturum, quomodo filioli tui, difficili ſanè & afflictæ valetudini ſuccurratur, uti debui, feci ſedulò. Neque cauſam video, quare ſententiam meam de uſu pulveris iſtius mutem: nempe decoquendum potius leniter eſſe in ſero lactis caprini, vel etiam ipſo lacte, & hac ratione propinandum. Vitabitur ea ratione difficilis ejus transvoratio, & calor pueli imbecillus commodiùs medicamento utetur. Capias igitur licebit pulveris iſtius convulſivi, uti vocant, duas drachmas, & conſervæ Betonicæ & florum pæoniæ, ſingulorum unam unciam, eaque ſimul linteolo includas, lacte ad levem ignem incoquito. eique frequenter inſtillato. Ita vires aliquantulum inſtaurabis, & morbi vehementiam lenies. Illinire etiam dorſi ſpinam bis, terve, de die cum oleo, cujus heri uſum commendavi, non poterit non prodeſſe.

Deus opt. max. ſuâ benignitate miſero puello opem ferat, teque Solicitudine clementer levet rogo. Dabo operam, ſi vixero, ut craſtino die te inviſam. Vale tuus Ellenberger, D.

S. Clariſſime & Excellentiſſime Vir, fautor & Collega plurimum colende. Quoad caſum puellæ convulſorium, à *Dn. D. Eckoldo*, literis conſignatum, & mihi communicatum, quin ſymptomata illa à vaporoſa & venenoſa materia, fuerint pronata, haud ambigo: cum, prout ſubitam habuere ἔνθεσιν ita & ἀπόλυσιν. A qua minera vero vapores illi ſublati, qui fons atque ſcaturigo, qui locus primario affectus, certi quippiam ſtatuere haud obvium nec expeditum, nec libet ea pro tempore ſcrupuloſius inveſtigare. At non abs re fore duxi, non abſimilem convulſorium affectum, a vermibus concitatum, delineare, qui mihi ante annos 16. in Urbe Imperiali Iſnenſi praxin tum Medicam exercenti; cu-

curandus obtigit. Eſt etiamnum in vivis Dominus David Wolff, Vir oppido bonus, mercator opulentus, & illius Reipub. Conſul, cujus filia 14. annorum, cum hyberno tempore, media nocte ſæviſſimis ſymptomatibus tentaretur, & ego; ut præſidia adhiberem medica accerſitus, thalamum ingreſſus, offendi ægram in lecto ſedentem, recta cervice ſpiritum ægre ducentem, ingentem colli conſtrictionem ſuſtinentem, quaſi laqueo injecto ita fauces præcludente, ut præſentaneum immineret ſuffocationis diſcrimen, ni ſubitaneæ auxiliares manus præſtò fuiſſent. Primo aditu ac contuitu attonitus ac dubius, quidnam de morbi genere pronunciandum, necnon anxius & ſollicitus, quibus remediis ſuccurrendum. Superis cogitationes meas dirigentibus, ilicò aquam cordialem Bezoart. ordinavi: vix unius atque alterius cochlearis doſi aſſumpta, colli coarctatio protinus, haud ſine ſtupore adſtantium, & meo remiſit: at quadrantis horæ ſpacio poſt rediit: ab uſu iſtius aquæ denuo receſſit. Cum id obſervaſſem, mulierculatum catervæ tum adſtanti referebam, me ſuſpicari, malum illud à vermibus cauſari, qui dulcedine ac ſuavitate aquæ Cordialis illecti ac ſopiti conquieſcant, ſymptomati illi inducias concedentes: at cuidam Medicatrici, eo loci primariæ, illud meum effatum abſonum videbatur, dum rei eventus vaticinium comprobaſſet. Ab uſu illius aquæ conſtrictio colli omninò abiit, ut ægra quaſi e faucibus mortis erepta crederetur. Interim tamen ſupervenêre convulſiones utriuſque brachii, & utriuſque pedis, per intervalla repetentes. Modò dextrum, modò ſiniſtrum ad pectus: jam dexter pes, modo ſiniſter, ad nates uſque invita ægra, magna violentia alternatim reflectebantur, & quaſi funiculis alligata retrahebatur. Tam miſerabile ſpectaculum mihi haud obvenit per totam vitam. Ad malum illud eliminandum præſcripſi hydromel laxativum, ſcopo in vermes directo, primo hauſtu abſorbto, circa veſperam, cum colluvie pravorum humorum etiam excretus vermis oblongus, & tardius prædictarum partium convulſiones rediêre, aliquot horarum intervallo conquieſcentes. Poſtea matutina altera doſi aſſumpta, duo itidem, oblongi & ſat craſſi vermes rejecti. Tertiò diluculo tertio cyatho oblato, unicus adhuc vermis expulſus, & exin juvencula illa ex toto in integrum reſtituta, ab omnibus illis ſymptomatis libera, ac immunis evaſit. Et ſic αὐτοψία & ἐμπειρία luculento erat teſtimonio, præcitata ſymptomata, prout meum augurium, à vermibus pronata. Num autem in virgine illa, cujus D. *Eckoldus* mentionem fecit, vermium ſeminarium deliteſcat, & ſymptomata illa ſæva invehat, aliis ſpeculandum relinquo: mea cymba littus legit. Valeas athleticè: Ex Muſeo, Ulmæ 3. Decembr. Anno 1625. *Gregor. Horſtius obſervat. & Epiſtolar. Medicin. lib. 2.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Quidam per biennium conqueſtus fuerat de dolore in occipite, tandem Phrenitide ac Convulſivis motibus correptus ſubitò interiit. Huic craſſa cerebri membrana aliquot locis exeſa erat variis foraminibus, idque potiſſimum in bregmate ſub ſagittali ſutura, ubi & cum coronali jungitur: Ex iis foraminulis effluebat, & per membranam dictam effuſus erat ſanguis ferme concretus, ater ac aduſtus, admodum fœtens: Tali quoque ſanguine diſtenta erant vaſa per exteriorem craſſæ meningis ſuperficiem diſcurrentia, quin & ea quæ numeroſa per tenuem diſſeminata ſunt: Huic intra cerebellum abſceſſus humore non naturali ſcatens, repertus fuit: Erat is humor colore ex citrino ad pallorem vergens, pallidæ bilis nimirum: Ipſa Cerebelli ſubſtantia flaccida omnino, mollior que multò quam cerebri ſubſtantia *P. Pavius obſerv. 8.*

Miles quidam cum per integram noctem ebrius in ſolo decubuiſſet, evigilans tam repente ſpaſmo correptus eſt, flexo in poſteriorem partem corpore, ut omnino rigidus ac incurvus permaneret, ipſe noſtræ curæ mandatus eſt: nihil deglutire poterat, & turbidè loquebatur, tanquam ex loco ſubterraneo vocem emittens, truculenter nos intuebatur: at etſi omnia adhibita, intra quatuor dies interiit.

Cadavere aperto Vitalia & naturalia integra invenimus: cerebrum autem ad ventriculos uſque diſſecuimus, quos repletos invenimus materia quadam viſcida ac glutinoſa, colore luteo, vitello ovorum perquam ſimili, ſed fœtida admodum: hæc incumbens principio nervorum, tam ſæva ſymptomata in ſubjectis partibus excitarat: Venæ intercurrentes utramque cerebri meningem, admodum turgidæ erant bilioſo ſanguine.

Eadem modo pauco poſt tempore affectus fuit ſignifer: Sed hic præter prædicta ſymptomata ſpaſmo cynico in dextra maxilla torquebatur, ita ut loqui plane durante iſto paroxyſmo non poſſet, & intra 24. horas e vivis exceſſit. *Jacobus Bontius in Medicina Indor.*

Nobiliſſ. puerulus bimulus, Generoſ. D. Dive, Equitis aurati, filiolus, formoſus atque optimo corporis habitu præditus, cùm per duos treſve dies minus benè haberet, & tuſſi ſicca laboraret, cum inquietudine, nocturno præſertim tempore, & crebris ejulatibus, nutrix cum dentibus laborare putabat, donec tandem in graviſſimos & continuos motus convulſivos incideret: quibus pacandis duo mecum Medici in conſilium adhibiti; Varia ad eos ſedandos exhibita ſunt, ſed fruſtrà omnia, Nobili puerulo tertio convulſionum die naturæ debitum ſolvente.

Aperto corpore, diligenti ſcrutinio nihil invenimus quod lethum accelerare potuiſſet, donec ad inteſtina deventum, quibus examinatis, duodenum à terete lumbrico perforatum & exeſum invenimus, quem adhuc vivum inde extraximus. *Frid. Loſſius lib. 2. obſerv. 33.*

In Stabulo Regio diſſectus fuit à Chirurgis Regiis equus generoſus, cujus affectus fuerat quod ſubito os obriguerit clauſumque fuerit, ut pabulo veſci nequiverit, unde ſenſim contabuit: In cujus affectus cauſam inquiſituri, ſequentia in ſectione ſtrangulati animalis invenerunt, quæ annotavit D. Simon Paulli.

1. Statim jugulato equo, muſculi colli & dorſi (qui vivente animali tenſi & duri erant) flaccidi evaſerunt. 2. In apertione abdominis, inter peritonæum & muſculos abdominis, ichor quidam flaveſcens obſervatus, ad os pubis uſque

poſita ſervari potuerint. Unde factum ut miſellus hic homo, miſera ſic tranſacta ætate, ac tanto amplius ſufferendo morbo impar, viribus ſcilicet paulatim exhauſtis, ob repetitos frequentiores crudelis hujus ſui hoſtis inſultus, vehementiſſima tandem convulſione aliqua, & quæ os humeri fractum, eâ parte qua cubitum attingit, per cutem tranſegit, mortuus ſit. In tanta tamen miſeria de nullo dolore conqueſtus æger, nec vel minimum vociferatus eſt, adeò ut ſenſu quaſi omni orbatus, ac menſe ſibi non ſatis conſtare viſus ſit, præſertim cum toto morbi decurſu nihil quidem cibi petierit, nec tamen oblatum reſpuerit, ſed aſſumpſerit.

Defuncti cadaver ſequenti poſt obitum die 30. April. hujus anni 71. Furthæ diſſectum fuit, omnia viſcera inculpata apparuere, & magna bilis veſica, viridi ſuo colore vicinia ſtomacho inteſtina infecit. Aperto brachio ſiniſtro, conſpectum id os humeri fuit effractum, & ſiniſtrorſum ex cute prominens. Os femoris ejuſdem regionis extrorſum violenter à ſuo capite divulſum trochanterem acutum, ſuaque cuſpide cutem perforantem habuit: Appendix inferior femoris ſiniſtri, atque interior, qua genu efformat, vaſto ſe ſatis tubere manifeſtavit. Tibia tandem introrſum reflexa & curvata cum fibula ſua in medio violenter fracta viſa fuit, atque illius oſſis cavitas omnino ita obliterata, ut nec medullæ, aliàs in ea continere ſolitæ, veſtigium animadverteretur. Sectioni manus cum Willio accommodavit in Chirurgia utraque exercitatus juvenis, *Georgius Strotmannus*, præſentibus inter cæteros *Bambergenſis Præfecti, Domini Materi* filio & *Theodorico Dambhovits. Pharmacopæo Furtenſi. Joan. Georgi Volcameri.*

Puella decem annos nata, parentibus ſanis ſimilibus orta, ab infantia ranarum, lacertarum, murium, carbonum, cæciliarum, imo & ſerpentum, omniſque inſectorum generis comeſtione mirè delectabatur, ut quæcunque etiam occurrerent avide deglutiret. Annum ætatis circiter quintum agens de doloribus ventris & capitis balbutiendo conquerebatur, cum per totum vitæ curriculum pronunciare nec verbum valeret. Emaciabatur ſenſim miſera, dolores perſeverabant, tanta interdum atrocia affligentes, ut beſtialiter debaccharetur, humique ventre ſerperet. Varia à variis agyrtis, carnificibus &c. adhibuere parentes remedia, ægre verò his doloribus eluctata (puella) quolibet die paroxiſmos convulſivos, horis incertis, & ſub ſpecie multiformi redeuntes habuit, maximè tamen manè & ſub veſperam ventriculo jejuno exiſtente invadentes: redibant hi trium annorum ſpatio ſingulis diebus, ultimis tandem annis typum & naturam mutantes, capitis hic ibi alliſione & ſuccuſſione, per hypocauſtum veloci curſitatione, atrocique ſtipati ejulatu redeuntes; per plures ſæpe horas hujuſmodi motus, ſtridoris dentium &c. reciprocationes obire ſolebat, per totas interdum ædes curſitans, caput parietibus allidens, eique ſimul inſiſtens. Agyrtarum medicamentis parùm valentibus tædio affecti, barbitonſoris cujuſdam opem implorarunt parentes, qui partim per ſuperiora, partim per inferiora emeticis aliis catharticis adhibitis lumbricos diverſæ magnitudinis diverſo tempore ad quadraginta expulit; ſuccedebant à fortiore dato emetico duo ſerpentes aquaticis ſimiles, longitudinem dimidiæ ulnæ habentes digitum parvum craſſi; Vivaces valde erant, nec bene contineri poterant, aſſervabat eos barbitonſor in vaſculo luteo leviore operculo tecto, unde ea nocte exſilientes proculdubio, mane nec veſtigia amplius apparebant, nullibique nec videri nec deprehendi poterant, ſed cum vaſculum extra feneſtram fuerit poſitum, facillime in ſubjecta prata recipere ſe poterant: unde tamen infandus in vulgo rumor obortus, puellam dæmone obſeſſam, vivos duos evomuiſſe dæmones, qui ſtatim nullibi deinceps viſi ſeu reperti, evanuerint. Mitigatæ poſt hinc convulſiones ſenſim remiſere nec ad finem uſque rediere; ſed ventriculus ſpaſmo affectus aſſumpta nunquam retinebat, verum quævis ingeſta vomitu reddebat: barbitonſor ab hoc malo liberaturus, miſeræ tres venas ſecabat, ab hinc indies viribus & corpore deficiens, inclemente hoc fato abrepta animam luit. Quantum licebat, ex morte ejus in prædicti morbi diagnoſin, omni parentes pejoris ſuſpicione liberaturus, inquirere ſatagebam: proinde à Reverendiſſimo Abbate cadaveris diſſecandi venia impetrata, ſymptomatum in hoc affectu præcipue urgentium rationes & veſtigia clarius patebant. Cutis per totum erat diſcolor, in hac parte livida, in illa flava, in iſta ſubnigra apparebat: muſculis ejus in membranas penè emaciatis detractis, idque apertum, tetrum ſpirabat odorem; omentum conſumptum fere erat, glandulæ Meſenterii induratæ erant. Ventriculus & inteſtina bene colorata, facie externâ ſatis bene habebant. Sed ventriculus valdè inflans, apertus materiam liquidam cineritiam, plumas compactas, fila, continebat, ejuſque tunica interior abſque plicis aut rugis plana evaſerat: Inteſtina tenuia maximam partem erant inanita, flatibus ſolùm diſtenta, utpote quæ in perpetuas fere evacuationes ſollicitata fuerint, quæ etiam pluribus in locis mutuo involvebantur parte unius ſuperficie convexa in alterius concavum intruſa inteſtina craſſa fecibus ſubſtantiæ tenuis impensè ex rubro flaveſcentibus penitus oppléta conſpiciebantur, & quod mirum; nec ulla, vel in ventriculo vel toto inteſtinorum tractu, ſemina, quæque vel augurari liceret, etiam ſedulo inveſtiganti prodiere. Hepar à ſana conſtitutione plurimum deſciverat, fuit namque tumidum & ſubdurum, per totam ſubſtantiam mere ochraceum, exſangue prorſus & exſuccum, in unicum continuum lobum concretum; veſicula ſellea ei adnata bilem prorsùs viridem continebat. Sanguis in vaſis inferioris regionis contentus colore cum hepate conveniebat; Lien qui hiſtrionibus peſſime ſemper audierat, fuerat prorsùs inſons, & quavis culpa immunis apparebat, prout in maxime ſanis obſervamus, fuit ſubatri coloris, mollis & ſuperficiei æqualis, è compage ejus diſſecta ſanguis copioſus rubicundus effluxit: Renes culpa non omni carebant, quos duriores multò membranarum contextui penè involutos reperimus; alter eorum inuſitatæ erat figuræ, in plures ſcilicet lobos findebatur. Pulmones colorem monſtrabant lividum & ichore ſpumoſo tenui penitus infarcti videbantur. Ex utriuſque cordis ventriculo polypos exemimus

mus, ſanguis in ſubſtantiam nempe ſolidam flaveſcentem concreverat, quæ juxta cordis & vaſorum in pulmones aſcendentium cavitates effigiata omnes meatus pertranſiit. Nec minus clara morbi hujus veſtigia in capite deteximus, nam calvariæ olla cum difficultate detecta (dura enim mater ſuturis firmiſſimè inhæſit) ſtatim vaſa meninges perreptantia ſanguine plurimum turgeſcere conſpiciebantur, quaſi major cruoris maſſa in capite aggereretur, venis namque imi ac medii ventris ſectis aut ruptis parum ſanguinis effluxit. Pars cerebri corticalis & ejus anfractus undique gelatinæ ſimili humore referti fuere. Integumentis cerebri ſubſtantia prorſus madida & humore ſeroſo ſupra modum irrigata videbatur, qualis tamen nulla colluvies ventriculos inundabat; acriter hic humor linguâ mordebat, ingrati ſaporis exiſtens. Plexus chorioideus grandior, ſubdurus & nigricans exiſtens plurimùm à naturali deflectebat: Conſpeximus glandulæ pinealis inſignia crura medullaria; Pituitaria vero glandula liquata quaſi & diſſoluta à viſcoſiore lympha, quæ omnes ferè partes irrigabat, vix diſcerni poterat, digitis contrita inſtar grandiorum arenularum oſſicula plura, ipſi adjuncta obveniebant; Paria nervorum ad ſenſus facientium grandia duodecim monſtrabamus: quas raras etiam demonſtrationes adſtantibus dedi, eas huc addere ſupervacaneum cenſeo: ſæpius rariora etiam examinanda mihi occurrunt, quæ in aliud tempus differam. *Sylv. Sam. Antonii.*

Die 15. April. 1682. cultrum injecimus infantulo 7. menſium, matre hypochondriaca pronato, quæ tempore geſtationis præcipuè, animi pathematis vehementioribus ſæpius ſe vexari paſſa eſt: miſellus hic cum primis menſibus bene haberet, parentibus haud parvam ſollicitudinem creavit, quod ſigno maſculo in ſcroto caruit, inde deterius habere incipiens, reſpiratione anhela, voce clangoſa, & abdominis intumeſcentia ſubita, quam flatus ſonori erumpentes quandoque præceſſerunt, matri gravioris doloris cauſa extitit, uſq;quaq; tamen diu non iſthæc durabant, licet in die ſæpius interdum, interdum rarius redierint: Cauſa mali humori acri, irritanti per vices fuit attributa, ſtagnanti circa ventriculum præcipuè & inteſtina, atq; ad hanc medicamenta præcipué fuere directa: ægrotulo ad ſe redeunte, alimentum porrectum gratum fuit, ad ultimos fere dies uſque, quibus ſymptomatibus iſtis mirè reiterari incipientibus corpuſculum magis in dies delaſſatum fuit, tandemque penitus ſuccubuit. Abdomine quod faciem externam tumidam & lividam oſtendit aperto, ichor modicus fœtidus prorupit. Hepar grandiuſculum ſatis erat in ſuperficie nigricans, reliquâque parte cava admodum corruptum. Veſicula fellis cum ductû hepatico, bile ex atro virideſcente plena fuit: Inteſtina tenuia variis in locis ab humorum acrimonia inflammationem paſſa fuerunt, citra gangrænoſim tamen. In cœco nihil delituit vel humoris acris vel p.n. Meſenterium glandulas rutilas hic illic oſtendit, lieni itidem corrupto; adjacebat glandula ovalis minuta: pancreas laudabiliter habebat. Renes quaſi ex pluribus lobulis conflati, quorum alterum etiamnum in ſp. vin. cuſtodimus. Teſticuli inguina non egrediebantur, quin his adnati hærebant. Unde etiam in ſcroto illos animadvertere nuſquam licuit: Pulmonum lobus ſiniſter, inferior à ſanguine ſtagnante corruptelam evidentem contraxerat. Corculum ſatis magnum pro ætate, auricula dextra ſanguine grumoſo turguit, & in ventriculo dextro polypus majuſculus hæſit. *Joan. Jacob. Harderus apiar. obſerv.* 100.

Vir Illuſtriſſ. Parentibus, Proaviſque aut cerebri, aut nervorum diſpoſitioni alias morbidæ obnoxiis, oriundus, circa ætatis ſuæ *[illegible]* primo artuum debilitate, ſtupore & ſpaſmis levioribus tentari ſolebat, cujuſmodi affectibus cum diu laboraſſet, demum curationis gratia *Bathoniam* adiens, *thermis* calidioribus nimis crebro uſus, vice remedii tantam morbi exacerbationem retulit, ut ab illo tempore prædicta ſymptomata non amplius per vices, ſed ferè conſtanter urgerent; nimirum ſingulos artus, imo quamvis partem corporis motus convulſivi, & tenſiones dolorificæ inceſſanter exercebant, ita ut muſculi ſimul omnes ſubſultibus repetitis perpetuo convellerentur, idque non ſine inſigni cruciatu; cujus unica ſedandi ratio in hoc ſita erat, ut corpus modo totum, modo aliqua ejus *membra* motu locali perpetim exercerentur: quamdiu enim evigilabat, in lecto vel ſedili agitari, aut in curru vehi, aut membra comprimi vel fricari neceſſe habuit; in quem finé illi parabantur cathedræ & lecti cum baſi arcuata, uti ſunt puerorum incunabula, in quib. cum decumberet, vel erectus ſederet, huc illuc, motu verſatili, continuo agitaretur; quod ni fieret, immani dolore, & muſculorum tenſionib. atrociorib. infeſtabatur. Hujuſmodi *diurnam* affectionis ſpaſmodicæ moleſtiam tempore *nocturno*, & ſtatim à *ſomno* ſymptomata longe graviora excepere: nam recens expergefacto, illico totum corpus horreſcere, muſculi tenſionibus dolorificis plurimum exerceri, ſinguli artus, velut inſtanti mortis agone, ſudore ſqualido perfundi ſolebant; qui in tantum corroſivus erat, ut inſtar *aq. fortis*, lintea, ni ſtatim abluerentur, cito exederet, & corrumperet. Æger durante hoc conflictu ſudores inter & horrores per plures horas torquebatur, donec penitus defatigato ſomnus obrepens levamen aliquod afferret; quod ſi paroxyſmo ingruente protinus è lecto excitaretur, melius habuit, adeoque ſolitam affectus ferociam præcavebat: idcirco quamprimum à ſomno expergiſceretur, licet hoc intra horæ ſemiſſem contingeret, illico ut torturam evaderet, domeſticis aſcitis, ſtatim lecto eximebatur: quantum ad appetitum ſatis valens, abſque nauſea comedebat, neque à comeſtis ſtomachus turbabatur; ſæpe tamen de *cardialgia* querebatur, ac interdum *ſputatio moleſta*, cum *fœtore oris*, velut ab aſſumpto *mercurio*, per plures dies eum exercuit. Calidiora quævis, tum alimenta, tum pharmaca conſtitutioni ejus minime congruebant; vinum, aut cereviſiam generoſiorem ne pitiſſare audebat. Primis ægrotationis ſuæ annis ad conſpectum ignis horreſcebat, poſtea imbecillior factus, licet urgente bruma, prope focum ſedere renuebat. Urina ſemper fuit citrini coloris, quæ ſi in vaſe fictili ſupra prunas evaporaretur, fæculentiæ ſalinæ, ſupra dimidium liquoris, in fundo reſidebant; alvus continuo aſtricta, niſi à pharmaco, aut enemate irritata, ſarcinam nunquam depoſuit. Quinimo præter motus convulſivos *paralyſis ſpuria* totius corporis membra quævis occupabat; nec enim manus attollere

attollere, aut pedes greſſui accingere potuit: lingua vacillans verba non niſi imperfecta protulit, interdum vero cum ex occaſione gaudio repentino geſtiret animus, ſpiritibus, & robore mire exſuſcitatis, è cathedra ſubito ſurgere, & ſine alterius ope recta incedere, & ſalire valebat; quod tamen intervallum vix horæ minutum durabat, quin membra denuo vacillarent, & ſolito languore & tremore afficerentur. Cum ſupra duodecim annos Dominus inſignis ad hunc modum ægrotabat, Medicorum in tota Anglia maxime celebrium conſilia adhibuit, & remedia quamplurima, ac fere nullius non generis tentavit, ſcilicet *antiparalytica, antiſcorbutica, diætas exſiccantes, ſudoriferas, purgantia, cauteria, balnea, linimenta,* quin & *ſalivationem* bis expertus eſt: verum nulla ejuſmodi medendi methodo ſanari potuit, quare dimiſſa penitus curationis ſpe, per ſeptem poſteriores vitæ ſuæ annos tantum remedia quædam ſymptomata præcipua reſpicientia uſurpavit; ſcilicet ter in ſeptimana medicamentum ſolutivum, ex *ſenna* & *rhabarbaro*, cum correctivis, in forma modo *ſyrupi*, modo *extracti* cepit; *opiata* ex conſervis & ſpeciebus temperatis doſin qualibet nocte ſumere ſolebat: porro *Julapium* pro dicta occaſione, cum ſpiritus fatiſcerent, ſumendum præſto habuit, inſuper *cereviſiam avenaceam*, herbis temperatis & diureticis alteratam continuo bibebat. Horum uſu ſeptem ut minus annos, ſine magna in pejus alteratione tranſegit; tandem ingraveſcente *ſenio*, ſimul ac *morbo*, ſpaſmorum paroxyſmi atrociores, non uti prius, ſomno peracto, ſed quamprimum lecto incaleſceret, ipſum invaſerunt, ut neceſſe habuerit lecto ſuo omnino abſtinere, atque veſtimenta raro, niſi ut lintea mutarentur, exuere: hinc tranſpiratione impedita, recrementa ſeroſa, aliaque evaporari ſolita, in *pulmones* deſgebantur, quæ primo *reſpirationem crebram*, poſtea *affectionem aſthmaticam*, ac denique *tabem lethalem* intulere.

Si prædictorum *affectuum rationes* inquirantur, obvium erit, univerſa hæc mala à *prava cerebri*, & *nervoſi generis conſtitutione*, ac immediatius *ſucci* iſtas partes irrigantis *dyſcraſia*, ac vitio deducere. Nam cum liquor iſte, in quo ſpiritus animales ſcaturiunt, quoad *temperiem* ſumme acris, & inſtar *aquæ ſtygiæ* corroſivus eſſet, & quoad *mixtionem* particulis tum *narcoticis*, tum *exploſivis* refereiebatur: haud mirum eſt, propterea *ſpiritus* plurimum onuſtos, proindeque à debita expanſione cohibitos, ubique in minutas *exploſiones*, ſeu velut *crepitus* urgeri, & *corpora continentia* à debita tenſitate, & robore exſoluta, etiam in corrugationes dolorificas continuo irritari.

Affectiones iſtæ *ſpaſmodicæ* mox à ſomno acrius infeſtabant, quoniam calor lecti heterogeneas *ſucci nervoſi* particulas exſuſcitat, eaſque rarefaciens velut in exploſiones adigit; tum etiam quia *partes nervoſæ* in ſomno *ſuccum ſuum*, ac cum eo ſimul allatæ materiæ morbificæ penum uberiorem imbibunt; quibus ad plenitudinem ſaturæ, primo evigilationis inſtanti, protinus quod moleſtum eſt excutere nituntur. Propter hanc rationem obſervare eſt *ſcorbuticorum* dolores, & *aſthmaticorum* paroxyſmos à lecti calore, atque à ſomno plurimum ingraveſcere; ideò ſtatim lecto exire, ut his, ita ægroto noſtro levamen conferre ſolebat. Quod autem moleſtia à continuis muſculorum ſubſultibus, & tenſionibus dolorificis excitata, corporis, aut membrorum motu locali aliquatenus ſedaretur, ratio eſt quia ſpiritus animales, dummodo in actiones diverſas ab extra coguntur, inordinationes quaſvis ab intra ſuſcitatas remittunt; etenim ut in *dolore* & *pruritu*, qui leviores ſunt ſpaſmi, partem affectam comprimere, fricare, aut ſcalpere juvat; ita muſculorum, ac tendinum motus convulſivi, à totius corporis, aut membrorum agitatione inordinata aliquatenus placantur.

Quod ſpectat ad *ptyaliſmum*, ſive copioſam *oris ſputationem*, cum fœtore anhelitus, quæ incertis intervallis redire ſolita eſt; ſuſpicari eſt, eam forte à *Mercurio* clanculum aliquando exhibito proceſſiſſe; quanquam & multos viderim affectibus tum convulſivis, tum ſcorbuticis laborantes, quibus hujuſmodi perpetua ſputi ex ore defluxio, citra omnem Mercurii ſuſpicionem moleſta fuit; nonnullos etiam (uti mox infra dicetur) quibus ſalivatio ſuperveniens (materia exploſiva ad hunc modum critice evacuata) morbum ſolvit: porro veriſimile eſt, hunc affectum à meris ſucci nervoſi recrementis productum fuiſſe, *ductuſque ſalivales*, cum plures & ſatis patentes fuerint, ſuperfluitates à *nervis*, æque ac *arteriis* in glandulis copioſe depoſitas excipere, & foras convehere.

Quoad *lucida intervalla* quibus æger inducias quaſdam, licet breves, mitigata quaſi morbi ferocia, obtinere ſolebat; ut quem modo ægritudo cathedræ alligabat, derepente exſilire, & circumcirca deambulare potuerit; inſperato tamen atque evanido hoc robore, mox iterum in priſtinum languorem deſinente: Dico ejuſmodi motus naturæ laborantis, & ſub gravi onere proſtratæ, fortiores quoſdam nixus, & ultimos conatus eſſe, quibus ſcilicet ad momentum temporis ſe recolligit, & quaſi morbi jugum excutere tentat; verum quia huic certamini diu ſuſtinendo impar ſit, denuo ſtatim relabitur, & priſtinæ ſuccumbit ſarcinæ. Profecto mirum eſt quantum ſupra naturæ vires, *ira* ac *timor*, aliæque animi paſſiones quædam nervoſum genus intendant, atque impetus plane ſtupendos edere cogant: ſunt vero exiguæ tantum durationis hæc *conatuum prodigia*.

Deſignata ad hunc modum *morbi* prædicti *cauſa conjuncta*, & *ſymptomatum* præcipue urgentium *rationibus* oſtenſis, adhuc inquirendum reſtat, circa cauſam *προηγουμένην*, nempe ob quas *προφάσεις ſuccus nervoſus* ita degener factus, primo *paralyſin*, ac deinde *muſculorum* omnium *ſubſultus*, ſive *ſpaſmos* inteſtinos intulerit: porrò explicare oportet, quamobrem morbi hujus fructus paulatim accreſcentes, *thermarum* uſu tam cito ad maturitatem pervenerint: item quare *ægritudo* iſta nullis remediis cedens, *incurabilis* extiterat.

Quoad *prius*, dicendum eſſe videtur, quod ægrotans parentibus, qui morbis cephalicis graviter obnoxii fuerunt, oriundus, malam *cerebri* & *nervoſi generis* conſtitutionem originaliter contraxerat, adeò ut intra ſextum ætatis ſuæ luſtrum *paralyſi ſpuria* laborare inceperit; dein cum *procatarcticæ* huic *hæreditariæ cauſæ evidentes* ſanguini, & humoribus majorem indies la-

à bem affigentes accederent (erant enim varii caſus atque infortunia quæ viro eximio mœſtitiam & melancholiam continuo intulere) propterea quidem *liquor nervoſus ſale fixo*, & *ſcorbutico* ſupra modum imbutus, inſtar *aquæ fortis*, aut *ſtagmatis vitriolici*, ſumme *acris*, & *irritativus* evaſit; proindeque ſpiritus, & corpora eos continentia, non ſecus ac prædicti liquores lumbricis ſuffuſi, in corrugationes, & contracturas ſpaſmodicas continuo incitaverit.

Quod autem hic *morbus*, primo ſenſim accreſcens, *thermarum calidiorum* uſu in ſtatum longe deteriorem cito evehebatur, ratio facile patet: experientia enim conſtat *balnea calida*, & *ſulphurea* in corpore humano *ſalinas*, aliaſque *morbidas*, quæ intra viſcera, aut humores ſcatent, *particulas* plurimum exaltare, & cito ad *ἀκμὴν* perducere; eas ſcilicet exagitando efferatiores reddere, e primis viis in ſanguinem, & exinde in cerebrum & nervoſum genus urgere, quinimò prius ſecretas & otioſas conjungere, ac in *ζύμωσιν* quandam incitare: quare qui aut *arthritidi*, aut *calculo* hæreditario obnoxii, iſtorum affectuum paroxyſmos nondum perpeſſi fuerunt, à *thermarum* uſu ſæpiſſime alterutrius morbi fructus in ſe ſtatim maturari ſentiunt. Cum itaque in hoc ægrotante & *ſanguis*, & *liquor cerebrum nervoſum* irrigans particulis tum *narcoticis*, tum *ſpaſmodicis* imbuerentur: quin & à *craſi dulci*, & *balſamica iſte* verſus *ſalſum*, atque *hic* in *acetoſum*, & *ſtagmatis vitriolici* æmulum degenerarent, tantum abſuit *aquarum calidarum mineralium* uſus ab auxilio ferendo contra hæc mala, ut propterea ſtatim omnia plurimum exacerbarentur: atque *morbus* ab humoribus, quoad *temperiem* & *mixturam* ita depravatis procedens, nullis uſpiam remediis curari potuerit; nihilo facilius ſcilicet quam *acetum* in *vinum reducatur*.

Cum *Illuſtriſſimi* hujus *viri* à *phthiſi* demum extincti *cadaver* aperuiſſem, pauca admodum ejuſmodi graviſſimorum pathematum *veſtigia* detegere licebat. Hinc ut conſtet, *paralyſin* & *ſpaſmum* non tam à craſſa & copioſa materia, alicubi in *mineris* congeſta, quam à mala ſpirituum animalium, qui ſubtiliſſimi ac inviſibiles ſunt, affectione pendere. Quæ circa hujus *anatomen* notatu digna occurrebant, paucis exponam.

Abdomine aperto omentum (prout in pleriſque à *tabe*, aliiſque morbis chronicis interemptis aſſolet) putridum erat, & ferè conſumptum. Interim *ventriculus*, *inteſtina*, *pancreas*, & *meſenterium* ſatis rectè habuerunt; ſcilicet *membranæ* erant firmæ, bene coloratæ, & abſceſſu quovis aut *tumore ſcirrhoſo* liberæ: *inteſtinis* majoribus *excreſcentiæ* quædam *carneæ* inſtar *auricularum muris*, adnaſcebantur; hujuſmodi cum plurimæ fuerint, ex utroque *inteſtinorum coli*, & *recti* latere, ad certa quaſi ſtadia, inſtar ramorum arboris, gemellæ prodibant: Simile quiddam in *tabido* olim reperi: Hujus ratio videtur eſſe, quod in *phthiſicis nutritio* (licet circa partes ſolidiores & exteriores deficiat, aliquando tamen) interius prope ſucci nutritii fontes plus debito perficitur, proinde ut *epiphyſes nonnaturales*, & ſuperfluæ excreſcant.

Lien, qui ſemper peſſime audierat, & à pleriſque medicis, velut *ſcorbuti*, & cæterorum omnium affectuum *cauſa principalis* damnatus fuerat, prorſus inſons, & quavis culpa immunis apparebat: nam prout in maxime ſanis obſervamus, fuit *ſubatri coloris*, *mollis*, & *ſuperficiei æqualis*, *obſtructione*, aut *ſcirrho* quovis liber, *fibris*, & *vaſis* ſatis *diſtinctis*, & *firmis* præditus: e compage ejus diſſecta ſanguis nigricans effluxit.

Hepar (quod equidem mirari ſubeſt) mediocriter ſe habuit, nec à tam gravi & diuturna ægrotatione ſolito durius, aut ſcirrhoſum, aut tuberculis obſitum evaſerat: erat tantum grandius, & coloris nonnihil obſuſci.

Renes, licet *calculo* ac *ulcere* quovis immunes, tamen culpa non vacabant: nam in medio dextri renis *cavitas* ingens à *pelvi* diſtincta, eaque multo amplior, aqua limpida impleta conſpiciebatur: talem in *hydropicis* ſæpenumero comperi: atque hæc quidem fortaſſe ex ſero in renem illum depoſito, quod haud facile per meatus, & poros ejus percolaretur, orta eſt; quippe ſerum inibi ſubſiſtens, ab initio ſpecum ſibi exiguam procuderat, quæ ſenſim poſtea dilatabatur: cumque ob hanc rationem ſeri ſecretio, & per ureterem exitus aliquatenus præpedirentur, latex ejus in ſanguinem reſtagnans capiti noxam graviorem intulit, quod quidem eo magis ſuſpicari fas erat, quia *ren* etiam *ſiniſter*, valde extenuatus, & abſumptus, plures *hydatidas*, & cavitates aqua limpida repletas continebat.

Pulmones ſterno, & *coſtis*, & *diaphragmati* undequaque adnati, ſine ulla ferè diſtinctione loborum, una tantum compages carnis ſpongioſæ, putridæ, & materia ichoroſa per totum infarctæ videbantur. Proculdubio *ægrotans* hoc malum non ita pridem contraxerat, ſcilicet cum nullo corporis exercitio defungi, nec intra lectum, ut liberius perſpiraret, commorari potuerit, ſanguinis fæculentiæ, & recrementa, quæ per cutim evaporare ſolita ſunt, in *pulmones* depoſita, in cauſa erant quod hi & inter ſe, & cum aliis partibus concreſcerent, eorumque *tonum* & *conformationem* prorſus vitiarunt, ita *phthiſis* demum exorta cæterorum affectuum, quibus diu ac miſere affligebatur, *effectus*, & *productum*, ac minimè *cauſa* fuerit.

In *utroque cordis ventriculo* ſanguis in ſubſtantiam ſolidam, albidam, & carnis coctæ æmulam concreverat, quæ juxta *cordis*, & *vaſorum* cavitates, & proceſſus effigiata, *ſerpentis*, cum *cauda multiplici* & *diviſa*, figuram nonnihil referebat; quo quidem in multis poſt longam invaletudinem defunctis, nihil uſitatius occurrit: Cujus ratio eſt, quod ſanguis a longa ægrotatione effœtus, atque hinc circa præcordia pigre circulatus, in corde & vaſis appenſis *ſtagnare* incipit, proindéque in *concreta* ejuſmodi *carnea* ſenſim congelatur.

Dum *cranio aperto* præcipuam morbi cauſam inter contenta ejus perquirimus: primo occurrebat, *cerebri molem* juſto minorem, & *gyris paucioribus* inſtructam fuiſſe, unde ſpiritus animales non ſatis copioſè productos ſuſpicati fuimus: porro univerſa τοῦ ἐγκεφάλου compages juſto humidior, latice aquoſo madida & prorſus immerſa videbatur; ut integumenta ejus, ſcilicet *meninges integræ* divellerentur, atque *anfractus* & *ventriculi* omnes aqua limpida mundarentur. Probabile eſt hoc *cerebri diluvium* nuper acci-

diſſe

diſſe, nempe quatenus ob *alvum* impeditam, & *lotii ſecretionem* parcius habitam, *ſeroſitates* in maſſa ſanguinea aggeſtæ capiti traderentur: ideoque *cerebri* ſubſtantia, & imprimis *corpora ſtriata* uliginoſa prorſus & tam madida erant, ut diſciſſa eorum ſubſtantia vix compacta maneret, quin, liquidorum inſpiſſatorum more aliquatenus diffluceret: intra *ſinus cerebro* ejuſque *appendici ſuperſtratos* ac *inſertos*, atque *vaſa* ex iis prodeuntia, ſanguis in *glomeres* duriuſculos, ac velut carneos, non ſecus ac intra *cordis ventriculos*, & vaſa iis appenſa concreverat; quod etiam nuperrime cum ſanguis pigre circularetur, propter eandem rationem, qua ſanguis intra præcordia coagulabatur, accidiſſe putamus.

Spinalis medullæ truncus aquæ limpidæ immerſus valdè extenuabatur, ut vix dimidium oſſeæ cavitatis impleverit: quod equidem a *ſeri ſalſi*, cui velut incoquebatur, colluvie affectum cenſemus. *Thom. Willis de Morb. Convulſ.*

Puella quædam noſtras honeſtiſſimis parentibus oriunda, per duos annos integros miris agitabatur convulſionibus, quibus non ſolùm totum corpus contractum fuit, ſed etiam ſenſuum primariorum organa ita læſa, ut per octodecim menſes oculis ſuis orba degeret, nulla tamen opacitate, aut in tunicis, aut in humoribus apparente: Præterea per aliquot menſes, eoſque non continuos, at per intervalla longiora, vel breviora, interruptos, ſurda prorſus viveret, imò identidem loquelam amitteret; perſtantibus interim doloribus atrocibus iiſque perpetuis ac indeſinentibus, quorum conditionem & naturam vix ſubinde explicare poterat, cùm tamen mens omnino ſana ac immota per totum morbi decurſum permaneret. Omnis generis ſunt adhibita remedia pro tam crudeli debellando hoſte, ſed omnia incaſſum; unde etiam ſuperſtitioſi quidam, quibus quicquid propriæ non ſubjacet conceptioni, naturæ limites tranſgredi videtur, ſuſpicabantur diaboli[illegible]um quid hic ſubeſſe. Verùm ineunte menſe Novembri anni præſentis 1692. ægræ noſtræ corpus ſenſim ſe expandere, vireſque deperditas ita reſumere cœpit, ut per urbem lento paſſu ambulare, quamvis non perfectè erecta ſpina, imò ſacrum cœtum frequentare, bis aut ter potuerit, ſicque Parentes ſpe integræ convaleſcentiæ non parum lactaverit, cum præcipue viderent, & dolores, & oculorum, & aurium atque organorum voci dicatorum affectus, tum temporis etiam valedixiſſe. Interim brevis admodum fuit triumphus quem de victoria contra morbum, imò (ut etiam ipſi vulgi erroribus & deliriis, non ſatis liberi, aliquatenus credebant,) contra diabolum parta, celebrabant, ſiquidem medio circiter Decembri prædicti anni dolores recruduerunt, comiteſque habuerunt ſpaſmos tam atroces ut ſexta poſt ſui recurſum die miſellulam hanc enecarent anno ſuæ ætatis duodecimo. Sic nobis occaſio data morbi tam abſtruſi cauſas intimiùs rimari, quare cadaver cultro noſtro ſubjectum die viceſima 1. Decembris, quò ſectionem à capite orſi in eo ſanè nihil cui aſſe[illegible]um referremus, apparuit, nam neque in cranio, neque in dura aut pia matre, illiuſque ſinibus, neque in ſubſtantia cerebri glandulosa, corticali dicta, fibroſaque, ſeu potius tubuloſa, calloſa vocitata, neque in ventriculis, ac plexu choroide, neque juxta nervorum quæ creduntur origines, ac præcipuè juxta eorundem è cerebro egreſſum, aliquid extranei ſe manifeſtavit, præterquàm ſeri parum inter cerebrum & duram menyngem effuſum, quodque ejuſdem portiuncula in filamenta congelata ac polypoſum quid efformans, in ſinu falconato cerneretur. Obſervavimus autem in hac juvenili ætate quòd cerebrum foret ſolito compactius & firmius, glandula pinealis pellucidior, omneſque protuberantiæ, quibus nomina, dantur tum natum, tum teſtium, tum protuberantiæ annularis, tum illæ quæ ſecundùm Williſium faciunt corpora ſtriata, thalamoſque nervorum opticorum, &c. diſtinctiores ac magis quàm in aliis cerebris elevatæ, viderentur. Propterea tam liber erat ſpirituum in hoc viſcere commeatus, ut ratio ac memoria expeditior & promptior in hac puella fuerit, quàm in aliis ejuſdem ætatis familiare ſit.

Thorace poſtea reſerato, reperiebam pulmones juſto craſſiores, &, ſi ita loqui liceat, de corpore vere veſiculari, carnoſiores, per ſui partem ſuperiorem duorum digitorum tranſverſorum longitudine pleuræ quàm firmiſſimè adnatos. Cor parvulum, ſed aliàs bene conſtitutum in tota ſubſtantia, ventriculis, valvulis, earundemque columnis; nec minus bene ſe habebant auriculæ, niſi quòd dextra tumidior, in ſe complecteretur ad integram plenitudinem ſerum congelatum, quo conficiebatur unum ex iis corporibus quæ polypoſa dicunt, magnitudine nucis juglandis mediocris.

Recluſo tandem Abdomine in eo veram morbi originem reperiebamus: ſed de omnibus ſuo ordine. Hepar erat grandius, & per totam ſui partem gibbam ad extremas propè oras, tum diaphragmati, tum peritonæo ita adhærens, ut ab illis ſine laceratione divelli nequiverit; ſubſtantia tamen ipſius integra ac intemerata. Glandulæ meſentericæ non tantum multò grandiores, numerum etiam ordinarium non parum excedebant, & materia ſebacea ad abſonitam turgeſcentiam replebantur, ac pluribus in locis rete quodam e vaſculis varicoſis confecto circumcingebantur, quibus vaſis ſanguis grumoſus, ac quaſi toſtus continebatur. Quod vero noſtram præcipuè meruit attentionem, fuit corpus aliquod glanduloſum, & pluribus ſui partibus prope cartilaginoſum, lumborum omnibus vertebris ita firmiter connexum, ut ab ipſis nulla vi, ſine totali laceratione divelli potuerit. Erat autem e plurib⁹ corpuſculis ovalibus, rotundis ac angularibus, racematim diſpoſitis, ſolidiori ac aſperiori unica concluſis, contextum, duos pollices craſſum, quinque latum, ſicque ad dextras ac ſiniſtras, prædictas omnes vertebras firmiter cingens. Eò autem attentionem noſtram meruit, quod in illo videremus veram cauſam omnium ſymptomatum quæ puellam hanc miſerè excruciaverat. Corpus enim illud, primo proprio pondere, ac etiam durioribus tuberculis iiſque anguloſis quibus ex parte conficiebatur, lædebat plexus aliquos meſentericos, quam graviuſque comprimebat nervulos illos qui e vertebris lumbaribus emanantes, obviam eunt ramificationi-

bus quibuſdam prædictorum plexuum, quibuscum coeuntes, cum iis poſtea diſtribuuntur in varia abdominis viſcera; ſicque procreabat ex parte irritationem illam ſpaſmodicam tum totius corporis trunci, tum illam in ſpecie quæ & oculos, & aures, & organa vocis, affligebat. Secundò acrior humor qui è tam maligno ſico neceſſariò & continuò exudabat non parum vellicationem hanc convulſivam augebat. Sic autem mens non minùs immota perſtabat, ut neque minus manet immota in pluribus ex iis convulſionibus quæ à punctione in aliqua corporis parte extra cerebrum poſita eveniunt. Eo autem tempore quo corpus ſe expandere & poſtea lentè ambulare ægra cœpit, ſpinam perfectè erigere non valuit, quia vincula per tumorem deſcriptum vertebris lumbaribus injecta non permittebant ipſarum liberam extenſionem, etiam ſi per excuſſionem factam pro tempore materiæ ſpaſmodeos, propter rationes nobis incognitas, cæteræ partes tum liberæ forent.

CORDIS PALPITATIO TREMOR atque ad illud ipſum pertinens PULSUS INTERMISSIO.

DE Palpitatione ac Tremore Cordis, ut & Pulſu Intermittente, tanquam præcipuis hac in parte materiis acturi, non eſt ſanè quod alio exquiramus unde Lectori abundè ſatisfiat quàm ex iis quæ de Paſſionibus Cardiacis accuratè pro more diſſerit Thomas Williſius, cujus propria hæc ſunt verba.

Poſt Pharmaciam Cardiacam, ita vulgo licet impropriè, dictam, modo tractandum ſequitur de Paſſione cardiaca; in qua nempe cor revera laborabat, proindeque remedia verè cordialia poſtulat. Sub iſto verò nomine duo affectus, inter ſe nonnihil diverſi, communiter denotari ſolent; nempè Tremor cordis, & Palpitatio ejus: in utroque pathemate cordis motus, ſive pulſus inordinatus, & quodammodo convulſivus eſſe videtur: attamen prioris inordinatio in Vibrationum ejus crebritate, ac alterius in earundem vehementia conſiſtit. In poſterioris hujus Ætiologiam primo inquiremus, & deinde alterius etiam Theoriam, & tandem utriuſque curationem tradere nitemur.

Cordis Palpitatio adeo vehemens, & immanis interdum exiſtit, ut non ſolum tactu maniſeſtius percipi, verum & oculis conſpici, imò interdum ad diſtans quoddam audiri poſſit. Porrò ab Auctoribus fide dignis narratur, à vehementiore cordis vibratione, & coſtarum percuſſione, eas interdum effringi, aut in junioribus foras propelli, protuberanteſque manere.

At verò hic motus quamvis ad Senſum ita multiplicem perceptibilis ſit, attamen rationi nondum conſtat, quæ pars ita moveatur, ut quovis pulſu ſuo pectoris latus ſiniſtrum exilire faciat. Credo omnes tum doctos, tum imperitos, uno ore profiteri partem ita motam, & fortiter evibratam, ipſummet cor eſſe; ſed interrogo utrum cordis tota compages, aut aliqua ejus pars ita exiliat, & ſolitam vibrationis ſuæ ſphæram tranſgrediatur? ſi dicatur corpus ejus totum, ita efferri, aſſignent vellem, an hoc in Syſtole ejus, aut Diaſtole fiat: certe non prius, quia dum cor contrahitur, αὐτοψία patet, molem ejus quoad omnes ſuas partes minui; nec magis in Diaſtole dicatur, quoniam in eo ſtatu cor ad ſitum, & magnitudinem tantummodo naturalem, & ordinariam redit, inque eo aliquantulum manet. Hinc ſiquidem cor juxta vibrationis ſuæ, quantumlibet auctæ, aut intenſæ, leges, adeò palpitare, & exilire nequit; (Quod etiam amplus conſtat, quoniam in paroxyſmo febrili, ubi vehementiſſime pulſat, non extra ſalit, & coſtas percutit) olim ſuſpicatus fui ipſum durante affectu illo, motum convulſivum, & ordinario plane diverſum obtinere; quo nempè, velut membrum ſpaſmodice agitatum, cor prorſus totum elevetur, & è loco ſuo moveatur. Attamen neurologia plenius intellecta, ab hac ſententia ſtatim receſſi, quia certum eſt, cor à nullo alio muſculo, præter ſuas ipſius fibras motrices, quaquam attolli aut efferri poſſe. Quapropter ſuper hac re ſerio magis cogitanti, demum animo occurrit, quod dum cor ad ſanguinem, è ſinubus ſuis excludendum contrahitur, atque mucro, & latera undique concidunt, & propius adducuntur; ſi tamen ſanguis illico totus quaque ſyſtole penitus ejici, & eliminari nequeat, neceſſe erit vaſorum radices ad ſummum impletas, & plurimum intenſas cum impetu quodam exilire, dein, propter reverberationem hic factam, totam cordis compagem valde concuti.

Profectò à tali interdum cauſa, Affectum iſtum oriri, ex obſervatione Anatomica nuper confirmatum vidi. Theologus inſignis, & pius, poſtquam palpitationi cordis per crebras vices modo ſponte, modo occaſionaliter obnoxius degiſſet, tandem ea continue dies, & noctes, cum gravi dyſpnoea affligi cœpit; & deinde intra paucos menſes, à morbi moleſtiſſimi aſſiduitate atritus, fatum obibat. Cadavere aperto, Cordis ſinus dexter mox ſanguine concreto tumidus apparuit; cujus item auricula, in immenſum aucta, & extenſa, cruoris grumoſi copiam ingentem continebat. Contentorum horum ratio ſtatim apparebat, viz. quia pulmones ſumme obſtructi, & cruore atro extravaſato, & ubique ſtagnante infarcti, ſanguinem, è ventriculo iſto jugiter explodendum, haud totum admittere potuerint: quapropter dum cor, excluſioni ejus totali ſumme adlaborans, unaquaque ſyſtole juxta conum, & medietatem intus contrahitur, & quoad magnitudinem diminuitur; Baſis ejus ob ſanguinem ibi coacervatum, ac in tranſitu hærentem, aut reverberatum, valde impleta extuberat, atque propter Auriculæ molem magis tumida amplius evibrat, & latus attollit.

Verùm enimvero, haud ſolummodo ab hac cauſa, cor palpitare conſtat; quia morbus iſte, non ſemper conſtans, & perpetuus eſt, ſed plerumque vagus, ac incertus per vices quaſdam infeſtat, & deinde ſponte, aut remediorum uſu ceſſat. Porrò nonnullos, quorum pulmones ſatis ſani & tabe quavis immunes ſunt, paſſim inceſſit.

Utcumque tamen licet morbus iſte à cauſis diverſis exoriri poſſit, in iis tamen omnibus

com-

eandem uſque afficiendi rationem eſſe judicamus. Videtur enim quod cor ſolummodo palpitat, quatenus in ſyſtole ejus, dum conus, & latera ſimul contracta anguſtantur, baſis cum vaſorum radicibus, ob ſanguinem illic aggeſtum, & non nihil hærentem, aut repercuſſum, ampliata extumeſcat. Revera ſanguinis curſum hic loci nonnihil præpediri, aut repercuti inde conſtat, quia dum cor in latere vehementer, & fortiſſime vibrat, arteria in carpo plerumque languide, & debiliter pulſat, utpote ſanguinis rivum non niſi exilem convehens. Cum itaque morbi, iſtius cauſa conjuncta, ſive ratio formalis omnino in ſanguinis circa baſin cordis, & vaſorum radices remora, & aggeſtione conſiſtat, inquirendum ſequitur, quot modis, & ob quas alias cauſas, ejuſmodi affectio produci ſoleat.

Super his, ut cordis carnes, ſive fibras proprias motrices non multum culpemus, vitium hoc potiſſimum, & maxima ex parte, aut ſanguini aut vaſis cordis appenſis imputandum videtur. Prioris ratio ſatis conſtat, inquantum ſanguine aquoſo, atque ad efferveſcentiam aut accenſionem minus apto præditi, uti virgines χλωρώσει laborantes, atque viri, aut mulieres, cachectici, huic morbo plerumque obnoxii reperiuntur, & inſultum ejus à corporis motu quovis citatiore fere conſtanter pati ſolent. Cujus cauſa eſt, quod cruor, ſiquidem particulis ſegnioribus, & non ſatis activis conſtans, è cordis ſinubus non libere & expedite ejicitur, ſed partim in iis ſæpe reſidet, & facile ſtagnat: idcirco quoties a corporis motu iiſdem uberius infertur, ut penus ejus totus quaque ſyſtole eliminari nequeat, cor ſummo niſu laborans, in baſin ſuam & vaſorum radices, & vix ultra propellit; ubi cum aggeritur, & paululum ſubſiſtens partes continentes extumeſcere facit, paſſionem cardiacam una cum dyſpnoea infert.

Præterea ita hæc affectio iſtæc cardiaca quoſdam ſanguine præfervido, & prompte ſatis accendi aut fermenteſcere apto, prædictos ſæpenumero infeſtat. Pleriſque enim paſſioni hypochondriacæ, Hyſtericæ, aut alias ſpaſmodicæ multum obnoxiis, hoc malum frequens, & familiare eſt: quapropter in his caſibus, Arterias cordi appenſas in culpa habendas merito ſuſpicemur. Quo pacto harum obſtructio, ſanguinis e corde effluxum liberum impediens, cordis palpitationem inducat, hiſtoria modo citata manifeſto declarat: porro vaſorum iſtorum occluſiones, & infarctiones aliis modis excitatæ, eundem effectum producere poſſunt. Noviſenem Cerviſiæ fortioris ac vetuſtæ, nec non vinorum potui crebro à multis annis aſſuetum, prædicti morbi inſultus crebros pati ſolitum; cujus poſtea, à ſtomachi ſphacelo, cum vomitu quotidiano, ſpirituum languore, aliiſque ſymptomatis defuncti, cum cadaver aperirem, deprehendi arteriæ magnæ truncum mox à cordis egreſſu plane oſſeum, ſeu potius ſaxeum, ejuſque latera valde compreſſa fuiſſe, ut rima tantum relicta ſanguis vix per dimidium, quo debebat torrentem, effluere potuerit. Proinde ut huic cauſæ palpitationem cardiacam, ei ſæpius moleſtam, merito aſcriberem. Cæterum probabile eſt pathema iſtud à ſanguine, intra cordis ſinus, & vaſa appenſa grumeſcente, ac in fruſta quaſi carnea concreto, interdum procedere.

Verum inſuper his, ſiquidem palpitatio cardiaca affectus alios ſpaſmodicos, prout modo innuimus, ſæpenumero comitari ſolet, etiam ſuſpicari licet; illius cauſam quandoque mere convulſivam eſſe. Olim in neurologia noſtra ex obſervationibus Anatomicis oſtendimus, nervos, & propagines nerveas fere innumeras, in pluribus locis, ac præcipue juxta baſin cordis, arteriarum truncos complecti, & circumligare; quorum uſus, & actiones ejuſmodi fuiſſe putabamus, ut diverſimodi ſanguinis æſtus, fluxus, & refluxus immo interdum ſtagnationes propter vehementes iræ, timoris, gaudii, triſtitiæ, alioſque affectus, excitari ſolitæ, propterea contingant, quatenus funiculi iſti nervei vaſa hæc ſanguifera varie ſtringunt, comprimunt, aut forſan aliquando penitus occludunt. Porro haud multum improbabile eſt, ob vaſa iſta ſpaſmodice affecta, & paulo diutius conſtricta, ita ut ſanguis è corde exilitionem liberam præpediant, palpitationis cardiacæ inſultus nonnunquam exoriri. Profecto tum hanc, tum alteras iſtas cordis paſſiones, tali cauſæ merito imputamus; Verum efficiendi rationem à ſententia iſta paululum recedere viſum eſt. Poſtquam enim nervorum actiones, & uſus exactius perpenderam, deprehendi tandem ipſos, eorumve propagines nihil omnino trahere, aut conſtringere, ſed totum hoc negotium omnino a fibris carneis perfici, atque nervos ſolummodo, in has partes motrices, novas ſubinde ſpirituum copias, inſuper & motuum obeundorum inſtinctus convehere: quale pariter munus erga fibras membranaceas pro ſenſionibus peragendis exequuntur.

Dum itaque ſerio perquirerem, quibus uſibus totidem nervi per vaſorum tunicas diſſeminati inſerviant; demum reperi, Arterias iſtas proprio marte, pariter ac alia præcordia ſe contrahere, & dilatare, atque pro motibus illarum tum naturaliter, tum pathetice obeundis, & ſpirituum copias, & inſtinctuum rationes, per nervos iſtos deferri. Enimvero ex obſervatione Anatomica plane conſtat, Arteriæ cujuſque tunicam mediam eſſe plane muſcularem, atque fibris carneis (cujuſmodi ſunt ventriculi, inteſtinorum, & quorundam aliorum viſcerum) per totum conſtare. Quæ fibræ annulares denſa velut capillamentorum ſerie; Arteriæ ductum, ſive Tubum ubique cingentes, proculdubio ſyſtolas ſuas proprias, & Diaſtolas, æque ac cor ipſum, obtinent. Quapropter imprimis, dum fibræ cardiacæ, & deinde Arterioſæ ſucceſſive, & ſeriatim contrahuntur, neceſſe erit ſanguinem è meta una ad alteram rapidiſſime propelli. Quare haud prorſus de nihilo eſt, quod medici quidam etiam Arteriis facultatem pulſificam attribuerunt: quippe multum improbabile eſt, mero cordis tanquam Emboli impulſu, ſanguinis circuitum peragi. Quinto veriſimilius eſt, Arteriam in toto ductu ſuo, a fluctus cujuſque ſanguinei tergo aliquatenus contractam, ipſum uſque prorſum per rivulos, licet minores, & ſpatia magis anguſtata, urgere. Juxta hunc ritum ordinarium, ſanguine æquabiliter circumpellendo, Arteriæ conſtantes ſyſtoles & diaſtoles vices habere videntur. Quæ licet celeres ad-

modum, & ictu oculi citius, ſucceſſivè tamen per omnes tubi arterioſi partes peraguntur. Cæterum vero cum advertamus æquabilem ſanguinis curſum, juxta paſſionum impetus diverſimode interrumpi, & perturbari, neceſſe erit tantummodo ita fieri, quatenus Arteriæ (propter inſtinctum per nervos ad fibras motrices datum) variis in locis ſubito conſtrictæ, fluentum ſanguineum aut ſiſtunt, aut reprimunt, aut prorſum impetuoſius adigunt. In timore, triſtitia ſubita, pudore, amore, aliiſque pathematis, Animi conſternationem, aut confuſionem magnam inducentibus, probabile eſt Aortæ truncum, à fibris iſtis ſubito, & diutius conſtrictis, adeo contrahi, & coarctari, ut ſanguis ægre tantum, & non niſi per minutas portiones è cordis ſinubus exiliat. Quamobrem ab illo ibidem aggeſto, & ſtagnante gravamen ingens, & oppreſſio magna ſtatim ſentiuntur: deinde ſi huic ſanguinis Remoræ, cordis ad ſanguinem ejiciendum pulſatio fortis, & vehemens ſuperveniat, neceſſe erit, ob cruorem quaque ſyſtole in cordis baſin ejectum, ibique repercuſſum, partes eas plurimum diſtendi, proindéque palpitationem cardiacam inferri.

Quemadmodum autem vehementes Animi paſſiones, affectum iſtum fere quibuſvis acceriunt; ita Hypochondriaci, & ſpaſmodice diſpoſiti inſultus ejus de levi qualibet occaſione, immo interdum ſine ulla cauſa manifeſta ſubeunt. Enimvero in quibus nervi ſplanchnici, & cardiaci materia morbifica ſæpius obſideri ſolent; proinde ut illa, ob plenitudinem aut irritationem commota, ſpiritus iſtarum partium, & vicinarum incolas frequenter in ſpaſmos, & contractiones inordinatos adigat; paſſim accidit propter nervos Arteriarum Cardiacarum radicibus inſertos, à tali cauſa affectos, etiam vaſorum horum fibras ſpaſmodice affectas, & contractas eo, quo dictum eſt modo palpitationem cardiacam excitare. Quo ritu nervi cardiaci à cauſa propinqua, aut remota, à materie morbifica, aut in capite juxta originem nervoſam, aut citra præcordia, aut hypochondria ſubſiſtente irritantur, inque, ſpaſmos varii generis aguntur, alibi à nobis oſtenſum eſt; unde palpitationis cardiacæ, quoties eadem etiam ſpaſmodica fuerit, cauſæ deduci poſſunt.

Quod ſpectat ad affectus hujus Therapiam, ſiquidem cauſæ ejus variæ, & multiplices exiſtunt, etiam curatio diverſimoda inſtitui debet. Nam quod nonnulli ſtatuunt, ejuſmodi remedia, quæ cardiaca vulgò dicta, cor refocillare, eique laboranti ſuppetias præbere creduntur, in quibuſque his caſibus convenire, tum rationi, tum experientiæ communi refragatur. Cum itaque ſupra declaraverimus; Cordis palpitationem, vel à ſanguinis, vel ab Arteriarum cordi appenſarum vitio, procedere, & utraſque horum varias afficiendi rationes innuerimus, modo reſtat, unicuique morbi iſtius ſpeciei aptam medendi methodum, una cum ſelectis remediorum formulis accommodare.

1. Primo igitur ſiquando morbus hic à ſanguinis vitio procedat, Intentio Therapeutica primaria erit ſanguinem nimis aquoſum, & accendi, & fermenteſcere inhabilem, ad meliorem craſin exaltare, ejuſque principia activa depreſſa, aut diminuta evehere, aut augere; in quem finem medicamenta ſpirituoſa, item ſalina cujuſque generis, ſulphurea, & imprimis chalybeata conducunt. Quinimo huc referri poſſint, quæ in ictica, leucophlegmatia, & ſcorbuto frigidiore, præſcribi ſolent.

℞. Conſerv. Abſynt. pontici, flaved. Aurantii, & limonii, an. ℥ ij. Cort. Wint. rad. pul. ʒ ij. ſpecierum Diacurcumæ ʒ j. chalybis præp. cum ſulphure ʒ iij. ſalis abſynth. ʒ i ß. cum q. ſ. ſyrupi è cort. citri, f. electuarium: Doſis qu. nucis Moſchat. mane, & hora quinta pomerid. ſuperbibendo Julapii ſequentis ℥ iij. & deambulando.

℞. Aq. fol. Ari ℔ j. Pulegii, Hyſſopi, ana ℥ iv. Aq. Lumbr. Limacum, Mirabilis; an. ℥ j. ſacchari ℥ j. miſce, f. Julap.

℞. Tinct. Antimon. ʒ j. Doſis gut. 20. ad 25. bis in die cum eodem Julapio. Porro huc Tinctura chalybis, aut ſyrupus ejuſdem, item elixir proprietatis cum multis aliis accenſeri poſſunt.

Secundo Cordis palpitatio, & crebrior, & multo immanior ab Arteriis cardiacis in vitio habentibus exoritur: & tunc illarum culpa, aut Obſtructio eſt, aut Affectio ſpaſmodica.

Prior iſte morbus plerumque continuus, & non raro incurabilis exiſtit; præſertim vero, ſi à pulmonibus tabidis, aut Arteriarum radicibus propter Tuberculum, aut excreſcentiam oſſeam ſemioppletis, aut compreſſis excitatur. Cujuſmodi cauſæ ſi quando ſubſint, & perfecte dignoſci poſſint, fruſtra eſſet earum ſublationes moliri; quin potius id unice agatur, ut levamine quodam per hypnotica ſubinde procurato, ægrotantium vita, etſi miſera paulo diutius protrahatur.

Cæterum vero non improbabile eſt (prout modo innuimus) Arterias interdum à concretionibus polypoſis ibidem, ac interdum intra cordis ſinus, progigni ſolitis, magna ex parte impleri, proindeque ſanguinis exilitionem liberam, & totalem impediri. Hujus vero uti diagnoſin valde difficilem, ita curationem non minus raram putamus: quando illius ſuſpicio eſt, maxime ex uſu fore videntur medicamenta ſalina; & ex iis ſale volatili aut Acido prædita exhibenda: eadem vero non ſimul, ſed quodam temporis ſpatio hæc, (quibus non juvantibus) dein iſtæc altera experiri oportet.

℞ Sp. ſalis Armoniaci compoſ. viz. cum millepedis, vel cum aliis Antaſthmaticis deſtil. ℥ iij. Doſis gut. 15. ad 20. ter in die, cum Julap. vel aq. deſtil. appropriata: eodem modo ſpir. C. C. fulig. ſang. Cranii defoſſi tentari poſſunt.

℞ Sp. ſalis marini, aut vitrioli cum ſp. vini herbis pneumonicis impregnati, deſtil. & ſæpius cohobati ʒ iij. Doſis gut. 15. ad 20. eodem modo. In hos uſus ſp. Tartari, ligni Guajaci, aut Buxi uſurpari ſolent.

3. Palpitatio Cordis, ſæpiſſime affectio convulſiva eſt, & à ſimili cauſa, & afficiendi ratione, qua pathemata alia hypochondriaca, vel aſthmatica produci ſolet. Cujus item curatio per remedia antiſpaſmodica pariter tentari debet: quorum vero delectus, ſub diſcrimine quodam, juxta quod morbus in temperamento aut calido, aut frigido contingit, inſtituatur.

1. Reſpectu prioris ſequentia præſcribantur.

℞ Sp.

℞ Sp. ſuccini Ammoniaci ℥ iij. Doſis gut. 15. ad 20. bis in die cum Julap. vel aq. deſt. appropriata; eodem modo Tinct. Tart. Chalybis, vel Antimonii per vices exhiberi poſſunt.

De Cordis Tremore.

Tremor cordis (qui etiam ſub nomine paſſionis cardiacæ vulgo cedit) affectus à palpitatione ejus diſtinctus, immo diverſus exiſtit. In eo namque ipſius fibræ carneæ, ſive motrices per ſe affici, nec, prout in altero iſto patheniate, cauſa morbifica in ſanguine, aut in Arteriis cardiacis ſubſiſtere videtur.

Cordis tremor optime deſcribi poteſt, quod ſit, carnium ejus convulſio ſpaſmodica ſeu potius trepidatio; qua nempe fibræ motrices celerrime, at tantum ſemicontractæ, ſyſtolæ & diaſtolæ vices ociſſimas, verum abruptas, & quaſi dimidiatas efficiunt; proinde ut ſanguis per minutiſſimas tantum portiones, tum cordis ſinubus inferri, tum ex iis efferri poſſit.

Quandoquidem hæc affectio ſit muſculi cujuſdam, ſcil. cordis motus convulſivus, ad pleniorem ejus notitiam huc referri deberent, quæ alibi de motu muſculari; item quæ de pathematis convulſivis diſſeruimus. Ne plura repetendo tædio fuerim, verbo tantum adnotetur, unumquemque muſculum, duobus tendinibus, & ventre carneo conſtare; atque contractionem inde peragi, quatenus ſpiritus animales, e fibris utriuſque tendinoſis, in carneas proſiliunt, quas dum inflant, & intumefaciunt, propterea decurtant, & contractivas reddunt; motu autem finito ſpiritus in tendines redeunt, & fibræ carneæ relaxantur.

Cum functio motiva ſit duplex, ſc. ſpontanea, & mere naturalis; in priore advertimus ſpiritus e tendinibus in fibras carneas, per appetitus imperium evocari, atque intra has, in actione manere, donec illius nutu dimittuntur; deinde vero in tendines reverſos quieſcere, donec rurſus foras jubentur, hinc ut illorum motus, & quietis tempora, ſint inæqualia, incerta, & pro libitu noſtro varie determinanda.

In functione mere naturali, multo ſecus habet; quippe Spiritus animales, e tendinibus in carnes, perpetua vice ſive conſtanti reciprocatione, efferuntur, & contractione brevi facta, mox ex his in illos reſiliunt, ac ita viciſſim; ad quem modum cor ipſum, arteriæ, & reſpirationis organa, quinimo ventriculi, & inteſtinorum fibræ carneæ, niſi propter objecta ſua alias determinentur, per ſyſtolas & diaſtolas perennes agitantur.

Juxta hos ritus ordinarios, functionis utriuſque motivæ munia peraguntur. Quæ tamen juxta quod ſpiritus Animales, motuum iſtorum executores, varie afficiuntur diverſimode perverti, aut perturbari ſolent. Enimvero ſatis manifeſto liquet, motus cujuſque contractivi, à quocunque muſculo obeundi, inſtinctum, cerebro, aut cerebello, juxta appetitus juſſum, aut naturæ indigentiam per nervos convehi; viz. Spiritus Animales intra horum ductus ſcatentes, juxta impreſſionem à capite traditam exciti, ac in tota ſerie commoti, mox alios tendinum incolas exuſcitant, inque motus analogos cient: pari fere modo ac ſi quiſquam pulveris pyrii acervos, per funem ignarium ad diſtans accenderet. Quamdiu igitur ſpiritus iſti, tum in principio, viz. intra ἐγκέφαλον, tum in via, ſc. ductibus nerveis, tum in fine, viz. intra tendines conſiti, recte ac ordinatim habent, motus cujuſque ab Anima aut natura requiſiti inſtinctum illi formant, iſti convehunt, atque hi demum exequuntur: ſin vero ſpiritus ad functionem motivam deſtinati, intra quamvis ditionem præternaturaliter affecti; in ἀταξίαν adigantur, propterea ſtatim in membris, aut muſculis reſpectivis motus convulſivi excitantur. Quo ritu ob cauſam morbificam, juxta originem nervoſam in capite, quo item, propter eam alibi intra ductus nerveos conſitam, membrorum aut viſcerum aut præcordiorum affectiones ſpaſmodicæ exoriri ſolent, alibi ſatis fuſe declaravimus; viz. in quantum ſpiritus intra nervos ſcatentes, à cauſa quadam præternaturali, & vehementi irritati, ac velut œſtro quodam perciti, dum in has aut illas partes ruunt, motuum ciendorum ſigna injuſta, & falſa deferunt, neceſſe erit in his, vel illis muſculis, aut membranis, contractiones aut diſtentiones violentas, ac convulſivas accieri. Varias hujuſmodi affectuum ſpecies, & rationes formales in Spaſmologia clare deſignavimus; at vero, quod illic prætermiſſum, atque ad rem propoſitam ſpectat, nunc inſuper advertimus, dari alia ſpaſmorum genera, quæ ſine præſenti aut magno ἐγκεφάλου aut nervorum vitio, ob ſpiritus Animales ipſorum tendinum incolas potiſſimum, ac fere tantum in culpa exiſtentes oriuntur.

Affectionis hujuſmodi ſingularis, & velut privatæ, duæ ſpecies obſervandæ occurrunt: una ſatis vulgo nota eſt, in qua ſpiritus injuſſi ſæpe è tendinibus proſiliunt, atque fibras carneas valide atque moleſte inflantes, non ſtatim, aut facile recedunt. Altera, licet minus notabilis, tamen frequenter occurrit; in qua ſcilicet ſpiritus muſculares, neque intra tendines, neque intra carnes diu permanere poſſunt, verum ſumme irrequieti, ex his in illos, & vice verſa appetitu vel natura invitis excurſus, recurſuſque ſuos valde crebros, ſed debiles uſque & inordinatos faciunt. Super his affectibus ſpaſmodicis (quoniam à pleriſque adhuc medicis fere intacti manent, eorumque notitia ad paſſionis cardiacæ naturam, & cauſas rite explicandas plurimum facit) operæ pretium hic duco, quamvis extra rem propoſitam, & quaſi in diverticulo, pauca tamen ſubjungere.

Prior iſte affectus qui proprie σπασμὸς (atque Idiomate tum noſtro, tum Gallico, *le cramp* appellari ſolet) plerumque exoritur, in quantum ſpiritus animales injuſſi, e tendinibus ſcilicet aut uno, aut ſimul utroque in muſculi ventrem ſponte proſiliunt, unde pro more ſolito mox regredi nolunt, verum diutius intra carnes manentes, eas valde inflant, & ſumme contractivas reddunt; dein ſiquidem alii muſculis hiſce neque cedunt, neque in contractione conſpirant, pars rigida, & cum ſummo dolore tenſa evadit. Hujus cauſa eſt, materies quædam heterogenea, & φλέγμα quæ per ductus nerveos, una cum ſucco eorum in muſculos deſcendens, & ſpiritibus cohærens, eoſdem elaſticos, ſimulque obſtinatos reddit; proinde ut intra

fibras tendineas contineri nequeant, ſed ſpatia ampliora deſiderantes, in carnes excurrant, ibidemque, donec deferbuit eorum tumor, permaneant.

2. Ad poſteriorem iſtam motus convulſivi ſpeciem proprie ſpectat Paſſio, ſive tremor cordis. Porro ad hunc cenſum referri debet Affectus ſatis vulgo notus, & pleriſque familiaris; nempe, ut interdum muſculi cujuſdam privati, puta, in labro, gena, in oculis, aliiſve membris ſubſultus, ſive trepidationes valde crebras, & æquales patiantur; quæ poſtquam per duo forſan aut tria minuta perduraverint, ſponte, ceſſant. Non ita pridem per literas e Gallia huc miſſas conſulebar pro viro quodam Illuſtri cujus muſculos omnes, in toto corpore ejuſmodi ſubſultus, ſeu velut trepidationes fere perpetim exercebant; adeo ut carnes exteriores, ubique exilientes, ipſius cordis vibrationes, ſive pulſus, ad amuſſim æmularentur.

Hujuſmodi Affectuum, uti & Tremoris Cardiaci, ratio formalis in eo conſiſtere videtur, quod ſpiritus Animales ad muſculos quoſdam pertinentes irrequieti, ac velut œſtro perciti, è tendinibus continue in carnes proſiliant, redeantque, adeoque perpetua vice excurſus ſuos recurſuſque iterent; interea cum exiguis tantum copiis efferuntur, ut fibras carneas haud plene inflent, in iiſque minimo tantum ſpatio morentur, nixus motivos, creberrimos licet, tantum non niſi debiles, & valde minutos edunt; in tantum ſc. ut membra, & artus à muſculis ita perpetuo agitatis, haud loco moveantur, & cor, durante tremore ejus, utut celeriter concuſſum, tamen vix, & ne vix ſanguinem circumpellere valeat; uti plane conſtat ex pulſu parvo, ac velut tremulo, atque virium omnium fatiſcentia.

Quod ſpectat ad pathematum iſtorum cauſas, viz. conjunctam, & procatarcticam, a quibus nempe ſpiritus muſculares ita inſtabiles fiunt, ſive vim iſtam deſultoriam acquirunt; videtur, quod materies quædam heterogenea, & elaſtica, cerebrum & ductus nerveos tranſgreſſa, demum in muſculos, eorumque fines tendinoſos defertur; ubi ſpiritus ſubinde accreſcens, eos irritet valde, ac velut œſtro quodam afficiat, proinde ut nullibi conſiſtant; verum huc, illuc continue diſcurrant, atque interim penſa debita aut omittant, aut non ſtrenue præſtent.

Tremoris Cardiaci cauſa communiter in lienem rejicitur, etenim vulgo ſupponitur, ab hoc viſcere obſtructo, aut alias perperam habente, vapores tetros ad cor elevari: qui ipſum ferientes, adeo concuti, & trepidare cogunt, immo quodam velut rigore afficiunt. Opinioni huic fides, aut ſaltem probabilitas inde aſtruitur, quod hypochondriaci (ſeu quod idem fere ſonat, ſplenici) huic paſſioni cardiacæ plurimum obnoxii reperiuntur. Qualis, & quanta Lienis in præcordia ſit influentia, olim ſat fuſe declaravimus. Ex iſtis partimque ex modo dictis, ſatis liquet, ſententiam iſtam, receptiſſimam licet, de corde à vaporibus affecto, futilem prorſus, ac erroneam eſſe. Quod autem pro Lienoſis, etiamque Hyſtericis vulgo habiti, Tremore cordis ita paſſim infeſtantur, in cauſa eſt, magna iſta affinitas, ac intima communicatio, quam nervi ſphlanchnici cum cardiacis habent, adeo ut non ſolum partis unius affectio alteram facile in conſenſum trahat, verum ſi quando materies ſpaſmodica nervorum ramos, ad lienem, aut viſcera imi ventris pertinentes, inſederit, raro abeſt, quin eadem pariter nervos ad præcordia ſpectes occuparit.

Quod ſpectat ad Therapiæ rationem, in tremore cordis adhibendam, quandoquidem hæc affectio ſit mere ſpaſmodica, idcirco remedia non cardiaca, quin potius cephalica, aut [illegible] indicantur; quæ tamen juxta temperamentum, & conſtitutionem patientis, aut calidiora, aut moderata, aut modo hujus, modo illius naturæ eſſe debent. Ut rem paucis comprehendam, cum in morbo iſto tria remediorum genera maxime proficua eſſe ſoleant, viz. teſtacea, chalybeata, & ſale volatili prædita, cujuſque illorum formulas quaſdam, & uſus hic breviter deſignabimus. Itaque imprimis, facta per evacuantia totius proviſione, & pharmaciæ, quæ magis uſui fore videtur, delectu habito, juxta modos præſcribatur.

℞ Corallii pr. Marg. an. ʒij. Bezoar. utriuſque an. ʒß. ſuccini albiſ. ℈ ij. Ambræ griſ. ℈ j. f. pul. Doſ. ʒß. bis, vel ter in die, cum aq. deſtil. aut Julap. appropriato.

℞ Pul. è chelis compoſ. ʒij. pulv. rad. Pæoniæ maris, Cranii humani præpar. an. ʒj. flor. Pæoniæ maris, Lilior. conval. an. ʒß. f. pul. ſumend. eodem modo.

℞ Ebor. Coral. rub. pul. an. ʒiij. ſpec. diamb. ʒj. ſacchari albiſ. in ſ. q. Aq. Naphæ, ſolut. & ad Tabul. coct. ℥vij. f. ſ. a. Tabulæ pond. ʒß. comedat. j. vel ij. ſæpius in die ad libitum.

℞ Conſer. flor. lilior. conval. ℥ vj. pul. corallii præpar. Marg. eboris, ocul. Can. an. ʒiß. vitrioli martis ʒ j. q. ſ. ſyrupi è coralliis f. elect. Doſis ʒ j. ad ʒ ij. bis in die, ſuperbibendo hauſtum Julapii ſeq.

℞ Aq. Naphæ, Citri totius, an. ℥ vj. è cort. aurant. cum vino deſtil. ℥ ij. ſacchari ℥ ß. f. Julap.

℞ Syrupi noſtri de chalybe ℥vj. Doſis cochl. j. mane, & hora quinta pomerid. cum ℥ ij. Julapii præſcript. ſine ſaccharo, vel cum aq. deſtil.

℞ Pul. eboris, corallii, an. ʒij ß. ſpecierum diambræ ʒ j. ſalis chalibis ʒ ij. ſacchari ℥ viii. Ambræ griſ. ſolut. ℈ß. f. Tabul. pond. ʒß. Doſis ʒ iij. vel iv. bis in die.

℞ Fragorum recent. ℔ viii. cortic. exteriores ii. Aurant. limaturæ ferri recentis ℔ ß. ſimul contuſis affunde vini albi ℔ viii. fermentari ſinantur in olla clauſa, per 24. horas, dein deſtil. organis communibus.

℞ Sp. C. C. aut ſang. aut ſimilium ʒ iij. Doſis gut. 20. bis in die cum vehiculo idoneo.

℞ Florum ſalis Armoniaci, Corallii præpa. an. ʒ ij. Doſis ℈j. bis in die.

℞ Chryſt. mineral. ʒ ij. ſalis ſuccini ʒj. ſalis C. C. ℈ j. miſce Doſis gr. 15. ad 20. bis in die cum aq. deſtillata.

De pulſu intermittente.

Paſſionibus cardiacis porro accenſeri debet pulſus intermittens, & quidem merito; quoniam in hoc Affectu, aut ſaltem in quadam ſpecie ejus,

coc

cor ipſum laborat; tamen more nonnihil diverſo, quam in palpitatione, aut tremore ejus: quippe in illis, quoad motum ſuum, in iſto vero quoad quietem, perperam & irregulariter habet; hæc nempe interdum duplo longior eſt, quam juxta ritum ordinarium aſſolet.

De Pathemate hoc imprimis diſtinguere oportet, cujus (ni valde fallor) duæ ſunt diſtinctæ fiendi rationes. Nam licet quandoque pulſus intermittat, quoniam cor pro eo tempore a motu ceſſat; attamen præterea tactu indice pulſus nonnunquam in carpo intermittere videtur, dum cor in pectore celerrime ac inceſſanter (uti fit in tremore ejus) vibrare ſentitur: cujus cauſam eſſe ſuſpicor, quod urgente illa cordis paſſione, ſanguinis portio tantum perexigua quaque ſyſtole in Aortam projicitur. Quare hæc inanita, & flacceſcens, atque ſarcina promovenda carens, ne fruſtra ſæpius agat, contractionem ſuam quandoque intermittit. Pariter hoc fieri videtur, ac circa navem exonerandam, viz. quo tempore merces difficilius, & impedite admodum depromuntur, bajulatores exportaturi ituum, & redituum vices quaſdam prætereunt. Porro in febribus malignis, aut funeſtis, ſi quando pulſus creber, & debilis ſit, etiam is ſubinde intermittit; cujus ratio eſt non quod cor a motu interdum ceſſat, (hoc enim tunc imprimis indeſinenter laborat) ſed quatenus ſanguis non uberi ſatis penu, quaque ſyſtole in Aortam profertur; quare hæc, opere ſatis agendo carens, nonnunquam otiatur.

Verùm inſuper pulſus quandoque intermittit, quia cordis ipſius contractio, pro vice quadam ſuſpenditur, ſive pauſa ejus duplo longior exiſtit; quod quidem manu pectori admota quiſpiam in ſeipſo, aut alio facile deprehendat, imò laborantes per gravamen pectoris, & oppreſſionem, plane in ſe perſentiunt, quoties cor a motu ceſſat. Porro hæc affectio non tam languidos, moribundos, aut periculoſe ægrotantes, quàm ſatis validos, & quoad plurima recte habentes paſſim inceſſit: quare non ſemper juxta vulgi opinionem pro morbo, aut ſigno pernicioſo admodū, aut valde ſontico ſumi debet. Huic obnoxii plerumque etiam vertigine, cephalalgia, aut pathematis ſpaſmodicis moleſtari ſolent. Cæterum iſte cordis defectus quoad typum varius eſt: nam intermiſſionum periodi modo ſunt certæ, & ad pulſus vicem quandam, puta, tertiam, quartam, quintam, aliamve aut crebriorem aut rariorem, determinatæ; modo incertæ ſunt, ac vagæ, ut neceſſario poſt pulſus jam pauciores mox plures contingat. Arteriæ vibrationes, dum continuantur, ſatis validæ ſive fortes exiſtunt, & plerumque ſunt æquales: quandoque tamen pulſatio prima poſt intermiſſionem maxima eſt, quæ ſuccedit paulo minor, ac ita ſenſim minuitur, donec intermiſſio repetat; dein poſtea pulſus magnus incipiens, quaſi per ſcalam rurſus ad ἀσφυξίαν deſcendit.

Novi quoſdam pulſu intermittente (quantum obſervationi noſtræ res conſtare potuit) ſemper præditos, ut nullo non tempore arteriam tangens, ita habuiſſe deprehenderem; interim ut illi ſatis ſani viſi, de nulla alia ægritudine quererentur; attamen quoſdam alios adverti tantummodo cùm adeſſet, vel immineret, cephalalgia immanis, aut capitis affectio quæpiam gravior, etiam pulſum ſolito tardiorem, & intermittentem habuiſſe.

Ex his conſtare arbitror pathematis mox deſcripti cauſam, ſive rationem formalem, non a ſanguinis miſtione aut craſi, ſed tantum ab irregulari ſpirituum animalium, è cerebello in nervos cardiacos, indeque in tendines cordis diſpenſatione pendere. Enimvero ſuſpicari fas ſit, propter nervos iſtos nonnihil obſtructos, ſpiritus animales, haud pleno ſatis alveo, aut influxu, ad muſculi hujus tendines deſcendere; quare cum penus eorum nonnihil deficit, cordis motus pro unico pulſu ſubinde ceſſat, donec ſpirituum copiis mox denuo inſtauratis, actio ejus redintegrari poſſit: ita vidimus molendinum à rivo perexiguo circumactum, limpha interdum ſubſidente, & pene exhauſta, paulo ſubſiſtere; & deinde mox cùm aſſurgeret aquarum cumulus, circuitus ſuos repetere.

Quorum pulſus ex ſe magnus & ſatis fortis, intermittere ſolet, illi non tantùm cephalalgiis, & affectionibus vertiginoſis, ſed plerumque etiam incubo, & non raro apoplexiæ, obnoxii degunt: nam ſi contigerit, nervos cardiacos, priùs non ſatis apertos, & expeditos, poſtea in totum obſtrui, propterea neceſſe erit, corde (quod primus Elater eſt) immobili facto, corporis animati machinam mox totam à motu, & conſequenter à vita, ceſſare.

Quamvis affectio hæc præſente incommodo, aut periculo ſæpiſſime carens, curationem præproperam non exigat, attamen præſervationis gratia, ne morbi graviores inſequantur, remedia, & methodus quædam therapeutica, adhiberi debent, ſaltem in tota, quæ ſupererit vita, ratio victus quoad omnia ritè ordinetur; quinimo medicinæ curſus quidam levis, vere & autumno, ſolenniter obſervandus inſtituatur; videlicet ut quantum fieri poſſit, morbida quævis ſeminari, intra ἐγκέφαλον jacta, aut ibidem progigni apta, tollantur, & præcaveantur. In hunc finem huc referimus methodum, cum medicamento contra Apoplexiæ inſultus, prophylacticam, alibi à nobis deſcriptam.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

In palpitatione cordis a quacunque cauſa profecta memorabilis eſt Lapis Bezoar genuinus non adulterinus ejus gr. ij. vel iij. cum magiſterio perlarum & corallorum an. gr. vi. quotidie, uſque ad remiſſionem morbi, exhibeantur in aqua Cinnamomi vel aqua cordiali compoſita.

Externè applicentur inunctiones ex balſamis cordialibus. Item Epithemata tum calida tum frigida.

Nota: Palpitationem cordis inveteratam penitus aufert Mumia hominis ſani, aliquoties in aqua Cinnamomi exhibita: aqua theriacalis Crollii. Item aqua theriacalis Camphorata Crollii, quæ ingreditur compoſitionem mixturæ ſimplicis. Item liquor margaritarum cum ſpiritu Guajaci præparatus mirificè proficiunt, ſi ſuis doſibus intrò dentur.

Uſus

Uſus Olei Cinnamomi in rotulis multum prodeſt.

Subnaſci in corde vel ſub capſula Cordis vermiculos extra dubium eſt, (morbus hic virginibus familiaris.) Morbi dignotio ſumitur 1. à puncturis & doloribus cordis. 2. Lumbricis excretis vel non excretis. 3. Signum pathognomoni cum eſt convulſio.

Cordialia, ſeu calida, ſeu frigida, ſeu etiam ſpecifica (niſi quòd Lapis Bezoar ab initio, antequam convulſiones ſubſequantur, cum ſale Tanaceti vel Diptamni cretici aut vulgaris ſumptus, doſ. gr. 4. 5. 6. & 8. interdum aliquid proficiat) parum aut omnino nihil efficiunt.

Cura ſpecifica eſt talis. 1. Expurgantur Lumbrici per Mercurium in conſerva roſarum exhibitum hoc modo.

℞. Mercurii vivi purgati, verbi gratia uſque ad ℈j. diſtempera vel mortifica (Mercurius non mortificatur propriè) cum Saliva jejuni, vel cum Succo Limonum: Miſce cum conſervæ roſarum ℥ß. adde benzoes pulveriſat gr.ij. aut ſi Mercurius crudus reformidetur, tantum ejus ʒj. vel ij. infuſione in aquæ frigidæ hauſtum per noctem facta tandem exhibeatur ſine Mercurio (qui non attrahitur quidem ab aqua, ſed odore ſuo eam efficit) aut aqua deſtillata ex cœpis vel allio quantitate ℥ij. vel iij. propinetur. Lumbrici certo emoriuntur aut expelluntur.

2. Lumbricis quidem excretis, ſed convulſionibus & paroxyſmis recurrentibus, unde certiſſimum ſignum vermiculi cordialis deprehenditur, ſpecifica extracta allii, raphani ſylveſtris & naſturtii aquatici exhibeantur doſ. ℈j. an. in brodio vel juſculo, ubi raphanus ſylveſtris maceratus fuerit.

Ab hac cura citiſſime curantur.

Nota: In defectu extracti ſufficiunt ſucci an. cochl. 1. 2. 3. in hoc ſalia prædictorum ſimplicium dextre parata idem præſtant. *Johan. Hartmann. In prax. Chymiatr.*

Ut in ſyncope motus cordis imminutus, ſic in palpitatione eſt depravatus. Malè à quibuſdam tremor cordis nominatur, cum tremor ſit paſſio motus animalis & voluntarii, & nonniſi partibus voluntario motu præditis competat.

Curatio palpitationis cordis varia eſſe debet pro varietate affectuum, à quibus dependet, ac primum ea quæ à peculiari affectu cordis aut pericardii curationem non recipit, ideo tota practicorum curatio ad ſympathicam dirigitur, quæ à variis partium inferiorum affectibus dependet, quorum curatio è propriis locis depromenda eſt.

At præter illa remedia, quæ cauſæ ſublationem reſpiciunt; uſurpanda etiam ſunt, quæ ſymptomatis ſedationi, aut lenitioni conferunt, cor reficiendo roborandoque, nec non flatus & vapores, ex humoribus melancholicis, aut crudis, & pituitoſis elevatos diſcutiendo. Qualia ſunt Julepi, cardiaci, opiatæ, epithemata, & odoramenta in virium imbecillitatis curatione deſcribenda, tum etiam ſequentia.

℞. Conſervæ meliſſæ, anthos flor. borrag. & caryophylli noſtratis, ana ℥j. confect. alkerm. & theriacæ vet. ana ʒj. pulv. elect. diambræ, & diamoſchi dulcis, ana ℈j. Cum ſyrup. de cortice citri, fiat opiata, qua utatur frequenter.

℞. Aquar. bugloſſi, roſar. & flor. arantiorum, ana ℥ij. Syrup. Caryoph. noſtr. ℥iß. aquæ cinamomi ʒß. Spiritus roſar. ʒij. Confect. Alkerm. ʒj. Miſce, dentur cochlear. ij. per intervalla. Liquor ſequens ad imitationem ſucci ex cordibus ſequenti cap. deſcribendi, erit utiliſſimus.

℞. Corda porci, aut vervecis num. 3. cinnam. & caryoph. ana ʒj. Sem. acetoſæ, & lactucæ, ana ʒj. Sem. vini albi unc. ij. aquar. borrag. Scabioſ. & roſar. ana unc. j. Sem. Alkerm. ʒj. Bulliant omnia inter duo vaſa. De hoc liquore capiat cochl. ij. mane & veſperi.

℞. Roſar. rubr. & flor. roriſm. ana ℥ij. flor. lavendulæ drach. j. Sem. Angelicæ, cortic. citri, Caryophyll. cinamom. macis ana ʒß. Croci ſcrup. j. Moſchi, ambræ, ana gr. vi. Cum ſindone rubra fiat ſacculus qui irroretur vino albo, & aqua roſar. & applicetur tepidè regioni cordis.

℞. Unguenti roſac. ℥ß. Olei cinam. & caryophyll. ana gutt. vi. Moſchi, ambræ, ana gr. iv. Miſce fiat linimentum, quo illinatur regio cordis.

Clyſteres purgantes, & carminantes frequenter injecti flatuoſam materiam potenter evacuant, & diſcutiunt.

Sed venæ ſectio omnibus remediis præſtat, in hoc affectu, urgente paroxyſmo. Et Gal. teſtatur 5. de locis affectis, cap. 2. Se nunquam inutiliter venam ſecuiſſe in palpitatione cordis.

Quidam Practici admovent thoraci cucurbitulas ſine ſcarificatione, quibus magnam vim tribuunt diſcutiendis ac digerendis flatuoſis ſpiritibus qui in partibus internis incluſi continentur. Alii hypochondriis admovent, quando in iis mali minera reſidet.

At Zacutus Luſitanus cucurbitulam ſcarificatam, regioni cordis admovit cum miro ſucceſſu, ut videre eſt in hiſtoria ab eo deſcripta in Praxi Medica admiranda, obſerv. 133. lib. 1.

Alii vero commendant rhaponticum verum ad ℈ij. cum vino exhibitum, aut vinum in quo eadem radix macerata fuerit. *Lazar. River. Prax. Medic. lib. 8.*

Convenit in Palpitatione Cordis & Syncope omnium optimè aq. de corde cervi, tinct. corall. ſpir. C.C. Eſſent. & ſpir. meliſſæ cum vino, aq. cinamom. borrag. cord. Saxoniæ, vitæ. Externe vero oleum meliſſ. carb. & citri: Ex his tribus fit balſamus optimus cardiacus. Confectio Hyacinthos de corde cervi. Cor ſuillum valde commendatur ab Authoribus, & in defectu cordis cervini ex eò poteſt aqua deſtillari. Liquor cordialis, perlarum, C.C. ſolar. tinct. ſolis cum oleo cinamomi.

Si adeſt ſimul malignitas, miſceatur balſamo cordiali alexicacus.

Si oritur palpitatio cordis ex morbo virgineo ſ. ex utero non conveniunt, tunc cordialia tantum ſed & chalybeata & vina medicata c. lim. *Mart.*

Si à vermibus, conveniunt medicamenta ex naſturtio aquatico, & cordialibus miſcenda ſunt ſpecifica contra vermes.

Si à cauſa maligna, prodeſt theriaca, Smaragdina, Confectio de Hyacintho.

Si à terrore, prodeſt V. S. ut ſcil. ſanguis ad cor retroceſſus, revocetur ad habitum corporis, nam quoſdam à terrore ſuffocatos eſſe experientia docet.

In

In animi deliquio convenit balſamus citri apoplecticus & oleum carbunc. aq. cinamom. meliſſæ cum vino, vitæ cord. ſax.

Medicamentis ſuave olentibus in mulieribus miſceatur eſſentia caſtorei vel aq. hirundinum cum caſtoreo ne ex ſuave olentibus illæ lædantur. Inunctio theriacæ, mitridat. oleum meliſſæ: Confect. Alkermes etiam addi poteſt remediis aliis.

In Lipothymia à nimia V. S. nihil magis convenit, quàm ſal ori inditum linguaque eo fricetur Authore Horſtio.

Si quis incidat in deliquium animi ex hypercatharſi aliiſque evacuationibus nimiis, optima ſunt reſtaurantia ex theriaca & aq. cinamomi: vel theriaca externe emplaſtri modo ventriculo imponatur vid. notas in Morellum p. 130. Hartmannus in Praxi p. 176. Grulingius Cent. 1. obſerv. 4. B. Tim. Præſtat, aq. cinamomi Authore Grulingio d. l. *Joh. Michael. Praxeos Clyn. general. part. 1.*

Si in gravidis Palpitatio Cordis aut Lipothymia a ſanguinis copia mediis geſtationis menſibus proveniat, quæ ſæpe futuri abortus in plethoricis, ſunt indicium, certiſſimum & tutiſſimum eſt venam aperire & ſanguinem moderate emittere; quo modô prægnantes, & ab his, & ab aliis ſymptomatibus, inſtanteque abortus periculo liberatas fuiſſe ſæpius obſervatum eſt. Alias uſu rhabarbari cum conſerva roſar. humores leniter expurgare conducit.

Quod ſi verò à flatibus, aut vaporibus Syncope, vel Cordis Palpitatio oritur, aſſumenda medicamenta cordialia, tetroſque vapores pellentia; ubi proſunt bezoardica cum conſerva roſar. rad. ſcorſon. cond. ſpir. lilior. convall. ſcord. aq. cinnam. borrag. meliſſ. cum vino, ſicut & balſ. ex oleo meliſſ. & carbunculi. Confect. Alkerm. (in iis ſcil. quæ eandem ferre poſſunt) Confect. de Hyacintho.

Externe prodeſt unctio olei Scorpion. Matthioi. cinnam. cum theriaca, oleum meliſſ. citri. Sacculi cordial. repleti pulvere ſem. allii, C. C. carlin. ſantal. ſpec. diambr. diamoſcha, angel. & flor. cordial. &c. Item Epithema ex mica panis cum malvatico, vel aq. borrag. meliſſ. ſucc. citri pauco aceto rutæ, lavend. rub. idæi, bezoard. &c. Vel ex croco cum panno ſcarlatino, adhibitum calidè. *Idem ibidem.*

In Palpitatione & Tremore Cordis, quando debilis & intermittens pulſus reperitur.

℞. Sp. C. C. gtt. xx. Tinct. cinnam. gtt. xii. Tinct. croci gtt. viii. Syr. corall. ℥ß. Aq. meliſſ. menth. ana ℥j. M. detur cochleatim.

Vel, ℞. Spir. ſanguin. cervi gtt. xx. Eſſent. cinnam. gtt. viii. Tinct. tart. ℈ß. Tinct. croci, gtt. vi. Syr. perlar. ℥j. Aq. naphæ, lavendul. ana ℥iß. M. detur cochleatim.

Seu, ℞. Spir. ſal. armon. gtt. xxv. Tinct. cinnam. & ſuccin. ana gtt. x. Eſſent. ambr. gryſ. gtt. viii. Syr. perlar. ℥ß. Aq. aurant. ℥ij. M. doſis anteriori ſimilis.

In India. ℞. Spir. ex ebore gtt. xv. Eſſent. cinnam. gtt. v. Eſſent. ambr. gryſ. gtt. vii. Eſſent. roriſmar. ℈ß. Syr. perlar. ℥ß. Aqu. flor. cardamomi ſylveſtr. ℥ij. M. pro duabus doſibus.

Vel, ℞. Spir. C. Rinocerot. gtt. xv. Tinct. cinnam. & ligni Aloës ana gtt. x. Syr. corall. ℥ß. Aq. menth. & cinnam. ana ℥j. M. pro duabus doſibus.

Seu, ℞. Bezoardici C. C. ʒj. Aq. cinnam. aurant. ana ℥j. Sal. perlar. ℈ß. M. pro una doſi.

Vel, ℞. Specier. diaſolis ʒj. Syr. corall. ʒij. Aq. cinnam. ℥ß. Roſar. ℥j. M. pro una doſi.

Bezoardicum C. Rinocerotis, hic eodem quoque modo uſurpari poteſt. Pulſu autem tardo ſed forti; ſequentia, propter majorem præcipitandi vim, meliora erunt.

℞. Bezoardici C. C. ʒj. Syr. corall. ℥ß. Aq. citri totius ℥ij. M. pro una doſi.

Vel, ℞. Decoct. hordei & C. C. ℥iv. C. C. uſti præparat. ʒij. Philoſ. præp. ʒij. Sal. perlar. corall. ana ℈j. Syr. acetoſit. citri ℥ij. M. detur cochleatim.

Sive, ℞. Decoct. hordei & C. C. ℥iij. C. C. Philoſ. præp. ʒj. Sal. perlar. ℈j. nitri vitriol. ℈j. Syrup. corall. ℥j. M. doſis præcedenti ſimilis. *Hermann. Nicol. Grimm. Compend. Medic. chymic. lib. 2.*

Cordis Palpitatio ſymptoma aliquando eſt *periodicum*, incertis invadens recurrenſque intervallis, ex abrupto incipiens & deſinens; aliquando *continuum*.

Ab hypochondriis ſæpiſſimè *origo mali*; naturalium viſcerum adeſt *κακοπραγία*, ſed etiam vitalibus partibus inuſta labes. Dyſpnœam utplurimum conjunctam habet.

Notandum eos qui diu partium ſpiritalium, pulmonum, &c. Vitiis laborant, utplurimum incidere in hydropem thoracis, & tandem poſt ingentes anguſtias & recurrentes reſpirationis difficultates ſuffocari.

Obſtructiones viſcerum potenter aperi: ſubinde humores & craſſos & tenues evacua habita virium ratione: flatus diſcute: naturalia viſcera corrobora: à vitalibus revelle, deriva: cor refocilla, ac conſtringe cardiacis refrigerantibus, vel additis ſtypticis cum iis quæ penetrandi vi pollent. Conſiderationem ſcorbuti noli prætermittere.

Ad obſtructiones aperiendas, malignitatem humoris melancholici retundendam, vapores diſſipandos, &c. magna ineſt vis *chalybi*, quem vel in ſubſtantia ſumere poteſt æger; vel capiat ſal ſive vitriolum Martis, vel Martem potabilem.

℞. Rad. vincetox. cochlear. Batav. ſicc. ana ℥ij. Rad. raphan. ruſtican. ſicc. ſem. naſturt. aquat. ana ʒj. Rad. enul. calam. aromat. ireos Florent. ana ℥ß. Cortic. rad. ſaſſafr. lign. Aloës, lign. Winteran. flaved. arantior. & citr. ana ʒiij. Herb. ſiccar. abſinth. vulgar. menth. meliſſ. coſti hortenſ. agerati, rutæ, chamædr. hyperic. centaur. min. ſalviæ rubr. majoran. roriſmar. flor. lavend. ana ʒij. Sem. Angelic. ſativ. aniſ. fœnicul. paſtinac. cardam. macis ana ℈v. Maſtich. terebinth. Cypr. coctura indurat. ana ʒiij. Cremor. tartar. utriuſque ana ʒv. Magiſter. corall. perlar. oculor. cancr. C. C. præp. ana ʒijß. cum ſyr. ex vino Canarino per ſolam ſacchari diſſolutionem præparat. f. *Electuarium*, cui adde pro ſingul. ℥xvi. Ol. cinam. & ſuccin. rectificat. ana ʒß. Omnia exactiſſimè permiſceantur.

℞. Hujus Elect. ℥ß. Vitriol. Martis vel animæ hepatis noſtr. gr. x. mſ. aſcendendo paulatim uſque ad ℈j. & ultra uſque ad ʒß. Cap. quotidie mane per dies 30.

Alternis autem diebus immediatè ante cœnam

nam ſum. ℈j. Pil. Ruff. vel iſtiuſmodi ad alvi aſtrictionem præcavendam.

Vel loco iſtius Elect. ſumat æger doſin pil. ſeq.

℞. Gumm. guajac. Aloës ana part. æqual. f. Pulvis ſubtiliſſim. excipiend. ſ. q. Balſam. Peruvian. nigr. f. Maſſa pilular. de qua cap. ℈j. Vitriol. Martis gr. x. mſ. formentur pil. n. 5. de aurat. addita gutta una ol. cinamomi, exhib. mane horis quatuor ante prandium per dies 30. vel plures, ſi opus fuerit, augendo quantitatem Martis, & pro re nata addendo gr. j. vel alterum extract. Alhandal.

Ad diſſipationem vaporum melancholicorum.

℞. Terebinth. Cypr. maſtich. puriſſ. ana ʒij. Gumm. guajac. benzoin. ana ʒj. Ambr. griſ. ʒß. Moſchi ℈j. Sal. abſinth. ℈ij. Balſam. Peruvian. q. ſ. m. f. maſſa pilular. Doſis ʒj. per dies 8. vel 10. mane. Vel dentur gutt. ij. vel iij. Ol. ſuccin. rectificat. in pane format. in pilulas.

Ad palpitationem cordis *pilulæ* hæ multùm valent.

℞. Magiſt. perlar. corall. ocul. canc. ana ʒj. Lap. contrayerv. viperini. Virgin. ana ʒß. ultramarin. ʒij. Lap. gagat. præp. ʒj. Ambr. griſ. ʒß. Moſc. ℈j. cum extracto hyperic. f. maſſa pilular. Doſis ʒß. per dies 20. aut plures, ſuperbibend. vini Viperini momentum, quod ipſum eſt remedium haud contemnendum.

Item *Tabellæ* hæ: ℞. Ceruſſ. antimon. ʒß. Magiſt. corall. perl. ocul. cancr. corn. cervi ad albedinem calcinat. ana ℈ß. Confect. Alkerm. ℈j. Sacchar. cryſtall. ʒ. Optimè miſceantur & excipiantur ſ. q. mucilag. gumm. tragacanth. f. paſta ex qua tabell. lento calore ſiccand. Tales tabellæ præparentur n. xx. Sumantur mane vel per ſe, vel cum liquore aliquo convenienti ad faciliorem deglutitionem.

Si *hepati* malè ſit, tactuique iſtud *durum* appareat, eidem applicetur *Emplaſtrum pro hepate noſtrum.* At ne confirmetur durities in ſcirrhum, & ut una opera emolliendo aperiamus, & per urinas ducamus, *pilulæ* ſeq. efficaciſſimæ ſunt.

℞. Rad. ari præp. terebinth. Venet. coctura indurat. Gumm. guajac. natural. ana ʒij. Maſtich. ʒ iij. Extract. abſinth. ſolid. ℥ß. Salium abſinth. cardui benedicti, corall. ocul. canc. ana ℈ij. Gumm. ammon. in ſuccis depuratis meliſſ. & cochleariæ Batavæ diſſolut. & inſpiſſat. ad pondus omnium. Mſ. & cum ſ. q. Balſami Peruv. f. maſſa pilular. de qua capiat. æger per plures dies conſequentes (30. 40.) ʒj. quotidie mane, ſuperhauſto cereviſiæ antiſcorbuticæ momento, horis, 4. ante prandium.

Extractum abſinthii. ℞. Abſinth. vulgar. m. iij. Rad. chelidon. major. ℥ ij. Rad. aſari ℥j. fol. ſiccor. chamædr. chamæpit. menth. meliſſ. rutæ ana m. j. coq. in vino Canarino, exprime, coagula. *Theod. de Mayerne in Praxi Conſult.*

Conſultationes.

Pro Illuſtriſſimo Comite Julio Taſſonio Ferrarienſi febre putrida, hectica primi gradus, macie totius inſolita, ptyeliſmo, lienis ſcirro quaſi conſumato, ac demum cordis palpitatione per intervalla laborante.

Inter vitia, quibus Illuſtriſſimus Comes detinetur, primum eſt febricula quædam, quam eſſe de genere putridarum unicuique ſatis perſpectum eſſe confido, atque in harum ſerie tum continuam, quia ſingulis diebus abſque frigore, & rigore exacerbatur, tum bilioſam eſſe, ut ſuadet Illuſtriſſimi patientis temperies, nemo in dubium revocabit; Cæterùm propter morbi longitudinem, ac propter ætatem illius inclinantem, ventriculumque frigidiorem, bili pituitam admiſceri non dubito, quinimo & propter lienem malè affectum ſuccum melancholicum illis duobus adjungi pro certo habeo, ut ex his febris prædicta notha exiſtat. Verùm tamen an aliud genus febris, hectica inquam huic adnectatur, tum propter paſſi habitatem, tum vero maximè ob febrem putridam a multis diebus Illuſtriſſimum virum vexantem aliquis non immeritò ſuſpicari poſſet; Atque ut ego verum fatear, hecticam ſaltem primi gradus, qui eſt difficilis cognitionis, & facilis curationis adnecti ob rationes nunc adductas exiſtimo. Alterum vitium, quod in patiente nobiliſſimo obſervatur, eſt macies totius inſolita; 3. eſt ptyeliſmus quidam jugis, a Cælio Aureliano ſalicatio vocatus; 4. eſt lienis ſcirrus, quaſi exquiſitus, cum ab omni ſenſu fere immunis exiſtat, cui etiam & illud atteſtatur, quod hujuſmodi tumor citra aliquod levamen ipſius ægrotantis medicamentis fuit pertractatus; Poſtremum tandem vitium eſt cordis per longa intervalla palpitatio, quæ alias majori etiam cum periculo Illuſtrem virum vexavit; Conſulto autem ſub ſcapula dextra tumorem omitto, tanquam eum, qui nunc operam medicam haud exigere videtur.

Et ideò ad modum generationis aliorum malorum animum attente convertens illorum tum principalem, tum communem cauſam unicam à capite deſtillationem eſſe conſtituo, quamvis illa ipſa ex ſe invicem aliquo modo fieri non ignorem.

Deſtillatio igitur prædicta ſicuti eſt craſſum excrementum præter naturam in cerebro genitum ob vitium facultatis concoctricis dependens ab intemperie frigida ejuſdem cerebri (quemadmodum materia minimè ſapida per ſputum excreta ſuadet, ad quod etiam conducit & id, quod ab ineunte ætate deſtillatione hac nobiliſſimus patiens correptus fuit) ita & iſtud ipſum in ſubjectas partes decumbens, non ſolum affectus enumeratos, ſed etiam longè plures, longeque majores parere poteſt, nam in ventriculum, & jecur deſcendens alimentum impurum reddit, unde macies, cui & calorem febrilem humidum ſubſtantificum abſumentem non parum favere credo; Pariter prædicta deſtillatio in eadem viſcera decumbens coctionem in illis fieri ſolitam perturbat, ac inde ſuccorum pravorum generationi, obſtructionibus in omnibus viſceribus naturalibus occaſio præbetur; Ventriculus etenim ad generandum humorem pituitoſum præparatur, qui a jecore fervidiori attractus inſignes in eo parit obſtructiones, undè ſucci bilioſi, & melancholici proventus arripit occaſionem, atque ſic pituitoſo permixtus, & in liene receptus, ſecundum vaſa obſtructiones efficit, ſecundum vero parenchyma replendo propter copiam, & quaſi concretionem propter frigiditatem inducendo, ſcirrum ex-

excitat; At bilioſus humor per venas lienis, atque meſeraicas omnes propagatus, putredinem nactus in cor effumat, ac ita febrem accendit, cujus exacerbationes circa antepoſitionem, & poſtpoſitionem ordinem non ſervant, propter diverſum ſtatum Illuſtriſſimi patientis, ac forſan etiam propter diverſam ejuſdem vivendi rationem; Ad hæc ſucci pituitoſus, & melancholicus in vapores reſoluti Cordis motum vitiant, ea ratione qua vapores hi cavas cordis partes ingrediuntur, ac exitum quærendo omnis agitationis præſtant occaſionem: Poſtremò eadem deſtillatio in palatum incidens, ptyeliſmum illum efficit, quin etiam & humiditas excrementitia a ventriculo aſcendens eundem met auget, & fovet.

Quibus ita conſtitutis, oporteret, ut medicus ratione febris refrigeraret, obſtructionesque attenuantibus ac detergentibus auferret, ratione autem emaciationis humiditates excrementitias abſumendo, ſanguinem depuraret, & quod jam eſt abſumptum humiditatis ſubſtantificæ repararet, ratione vero ſcirri emolliret, & diſcuteret, Vapores qui Cor adire ſolent retraheret, ac diſſiparet, deſtillationem illam per alterantia cerebrum ad calidum & ſiccum finiret, Ventriculum calefaceret, & Jecur moderate refrigeraret, prius tamen habita de toto providentia, à qua ex vi methodi dogmaticæ medicus primum in deſtillationem incumbere tenetur.

Verùm enim verò, quoniam plura mala ſimul complicantur, & hæc ipſa cum maximo lapſu à ſtatu naturali conjuncta, atque ſine aliquo fructu varia jam fuere tentata remedia, ad huc & cauſæ morbificæ inſignis activitatis exiſtunt, a quibus potius graviora mala, hectica nempe progreſſa hydropica paſſio, quinimò & ultimum terribilium imminet, contrariæque occurrunt indicationes, medicum ſuum opus haud perficere poſſe ſuſpicior, atque hoc eo magis, quoniam omnia viſcera principalia, atque plura his ipſis inſervientia laborant, itemque facultas regitiva totius in dies languidior obſervatur. Quocirca præſervationi ſolum ſtudendum.

Et quantum ad materias medicas attinet, & primum ad chirurgicas præter ſanguinis miſſionem per ſalvatelam ſiniſtram ſectam, ac per venas podicis hyrudinibus apertas, ſetaceum in cervice, ac muſtiones ad hypochondrium ſiniſtrum factas propono. Ac ſi deſtillatio ſubitum periculum minaretur, à veſicantibus adhibitis capiti non abhorreo: De fonticulis autem, quos nunc habet, ita decerno, ut poſt aliquot dies alter ſanetur ne à duobus macies in dies magis, ac magis augeatur, & qui geſtabitur, ſi in ſiniſtro femore eſſet inuſtus magis etiam mihi probaretur.

Pharmaca ad evacuantia, & alterantia reduco, Evacuantia ſi reſpiciant totum, atque ſenſibiliter agant ſunt tum lenientia, tum purgantia, in genere priorum conveniunt mel roſatum ſolutivum completum, de ſuccis vocatum, necnon ſyrupus de polypodio magiſtralis. In genere poſteriorum probatur infuſum Rhabarbari, agarici, ſenæ, atque etiam Hellebori nigri, adjecto melle roſ. ſol. probantur & Catapocia de tribus cum Rhabarbaro, vel de hiera cum agarico, dummodo tamen ab iſtis apozema ex ſyrupo de polypodio propinetur, quinimò & aliquibus intervallis Catapociorum de tribus dictorum uſus adjecto Helleboro nigro præparato mihi non parum arridet.

Quod ſi evacuantia hæc agant inſenſibiliter, jus columbi, vel Galli antiqui cum china, ac guajaci modico, vel ſaſſafras adjectis ſimplicibus aliis opportunis medicatum maximi cenſetur uſus.

At ſi eadem evacuantia reſpiciant, potiſſimum caput, & ſenſibiliter agant, herrina medicamenta tum liquida, tum ſolida conveniunt, ſi inſenſibiliter, Ceratum Montagnanæ ſinapiti adhibitum, ac Antidotus magna cum pulvere ſpicæ nardi, & boli Armenæ hora ſomni devorata non improbantur.

Alterantia medicamenta præparant humores, obſtructiones auferunt, & viſcera in contrarium ſtatum adducunt.

Præparantia itaque ſeligantur, quæ ex cicorio, agrimonio, boragine, capillo veneris, ſcolopendrio, lingua cervina, & betonica fiunt, eo ſemper conſtituto, ut a valdè dilutis, & copioſis ad modum abſtineatur, quando hæc male lienem affectum implere multum ſoleant; idcirco omnibus ego præferrem ſyrupum acetoſum ex prædictis paratum.

In genere deobſtruentium mihi probantur gummi nempe ammoniacum, ſuccus abſinthii, & Eupatorii concretus, trochiſci de Capparibus, de agno caſto, & de Eupatorio; huc pertinet oxymel ex arte paratum cum decocto radicum filicis maris, liquiritiæ, alteæ, corticum capparorum, tamariſci, ac ſimplicium jam dictorum, medicamentum etiam calybeatum maxime opportunum exiſtimatur. Atque ad lienis proprietatem ſervandam mirum in modum proderit, ſi hiſce omnibus medicamentis plantæ ſpleneticæ, præcipuæ verò pulvis ex equuli liene exiccato adjungantur.

Cæterùm & medicamenta hujus generis exterius poterunt adhiberi, Ideò præter communia, pro liene laudo ſotum factum cum ſpongiis madefactis in aceto decoctionis radicum filicis, in quo lapis pirites ignitus fuerit extinctus, & à fotu linimentum factum ex butyro recenti, oleo nardino, & ſuccis tum ſenecii, tum radicis cyclaminis, facta decoctione in duplici vaſe ad conſumptionem ſuccorum, ac tandem adjecta cera admovere expediet.

Stillicidia etiam primum emollientia tantum, deinde emollientia, atque diſcutientia ſimul aliàs adhibita, nunc repetita ſummoperè placeant, à quibus cerata ejuſdem prorſus facultatis adhibenda, inter quæ maxime laudo quæ ſucco tabacci referuntur.

Poſtremo in genere alterantium pro capite faciunt lotiones, tum ſiccæ factæ ex furfuribus calefactis, tum humidæ cum lixivio decoctionis ſimplicium cephalicorum ſiccantium valdè, at moderatè calefacientium paratæ, Embrocæ quoque ſive ex thermis, ſive ex decocto ſecundum artem parato fiant, mirificè prodeſſe ſolent, cucufæ adhuc, & ſuffumigia accommodata conveniunt, & præter hæc conſervæ capitales, Mithridaticaque confectio hora ſomni devorata probantur.

Pro corde conſervæ cordiales cum confectione Alchermes, adjecto pulvere cordis lupi,

vel Accipitris plurimùm utilitatis afferunt, quemadmodum & extractum croci, ac liquor ſtillatitius, qui ex ſucco boraginis conficitur, in quo tamen ſucco prius crocus fuerit immaceratus. Exterius autem & confectio prædicta, vel theriaca cum croco, & oleum florum citri cum gallia moſchata pariter illitum arrident, quinimò & ſacculus ſericus repletus cotô, cum quo aliquot grana muſci ſint involuta ſuper cor geſtatus non parum proderit.

Pro jecore ſuccus cicorii tum aſſumptus, tum admotus propriè convenit, ſicuti pro ventriculo radix Zinziberis, & nux moſchata condita aſſumpta, & ſtillicidium ex ſtomaſticis calefacientibus paratum maximè efficacia cenſentur, pro liene verò illa eadem, quæ obſtructiones auferunt, ac intemperiem emendant, meo judicio ſunt opportuniſſima.

Hiſce omnibus adjiciatur demum accommodatus vivendi modus, qualis jam præſcriptus fuit, atque etiam iterum, ſi oportebit ab Excellentiſſimo curante præſcribetur, ſolum de vino illud animadverto, ut ſeligatur quod album, tenue, non dulce, non auſterum exiſtit, quod magis proderit, ſi cum radice bugloſſi, ac plantis ſpleneticis alteretur, & ad alvum ſubducendam cum ſena poterit aliquando alterari, quibus omnibus Deo favente, ſpero mala Illuſtriſſ. & Nobiliſſimi viri pro aliqua ſaltem parte imminui debere. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus.*

Pro perilluſtri, & Nobiliſſima Matrona tumore duro uteri ſecundum partem dextram, hæmorrhagia ejuſdem, cordis tremore, vigiliis, ſomnis turbatis, rugitu imi ventris cum timore, & mæſtitia, necnon febre putrida quotidiana laborante.

Fœminæ præter calamitates utrique ſexui communes, quibuſdam propriis ratione mammarum, ac uteri potiſſimum ſubjiciuntur, ut non ſit mirum, ſi Nobiliſſima Fœmina nonum ſupra quadrageſimum annum agens præter melancholicam hypochondriacam ex timore, & mœſtitia, cum rugitu imi ventris, & alui ſtipticitate, vigiliis, ac ſomnis turbatis cognitam, præter cordis tremorem ſæpius, ac præcipuè noctu recurrentem, & quemlibet ſexum vexantem, de quibuſdam affectibus uteri peculiaribus conqueratur, qui numero duo præſertim exiſtunt, Tumor inquam in parte uteri dextra, durus, ac ferè indolens, qui aliquando augetur, decreſcit aliquando; necnon hæmorrhagia, quæ ſapit interdum naturam ſanguinis melancholici, deinde biliosi, ac tandem ejus, qui loturæ carnis redolet naturam. Cæterùm cum tumor ille, ut de ſe patet, durus exiſtat, eſt ſine dubio de genere ſcirrorum: at quia indolens, eſt de genere ſcirrorum legitimorum; quia verò modo augetur, modo imminuitur, eſt de ſcirrorum genere, qui admixtam habent inflationem, nam tumores ob aliam cauſam affatim non augentur, & diminuuntur, niſi ob flatus ipſos, à quibus tumor, qui communiter inflatio dicitur, ortum habet, ut potius ſcirrus hic ſpurius, & non legitimus ob inflationem adjunctam dici mereatur.

Sed illud eſt dubitandum, num febricula ſingulis diebus poſt meridiem invadens ſit morbus an Symptoma; Dico quod poſtquam febris hæc typum aliquem habet, invadit enim cum extremorum perfrigeratione, ſum in ea ſententia, ut ſit morbus, & ſit ex coordinatione febrium putridarum, quotidianarum.

Nam mulier nobiliſſima in ſomnum eſt valdè propenſa, vix ſitit, urinas pituitoſas excernit, & febris calore fumoſo, ac parum mordenti, qualis eſt qui in lignis viridibus accenditur continetur, in cujus rei certiorem adhuc notitiam faciunt excrementa omnia ſucco pituitoſo redundantia, & habitus corporis ſubpituitoſus.

Verùm tamen febrem eſſe de genere, intermittentium patet ex frigore extremorum quod paulatim ſerpit in totum, cui potius quidam horror, quam rigor accedit, quem tandem intervallum obſcurum valdè ſubſequitur.

Verùm, & adhuc dubitandum occurrit, quomodo ab utero in tumorem elevato poſſit prodire ſanguis, niſi ſubſit Ulcus, vix enim fieri poteſt, ut à tumeſcente parte ſanguis prodeat ubi prius illa non fuerit eroſa.

Reſponderem in hac, Nobiliſſima Matrona uterum ſecundum partem dextram tantum tumore corripi, ut propterea ſanguis ab ejuſdem parte ſiniſtra, aut cervice ſaltem prodire poſſit.

Rurſus dubitabit aliquis, num alui adſtrictio inter proprietates affectionis hypochondriacæ, ut videor ego ſuperius aſſeruiſſe, ſit reponenda.

Cui reſpondeo ferè nunquam hypochondriacam ægritudinem ab alui ſtipticitate ſeparari propter multas rationes.

Prima eſt, quoniam in hoc affectu inſignis fervor ſubeſt præcordiorum, meritò cujus ſtercus valdè exiccatum expulſioni admodum reluctatur.

Secunda eſt quoniam laborantes hoc malo, ut de ſe conſtat, pluribus cruditatibus ſcatere neceſſe eſt, quæ tum fœces inviſcando, tum etiam bilis acrimoniam expultrici inteſtinorum deſtinatam placando, ſunt in cauſa, ut fœces retineantur.

Quibus tertiam addo, quà calor nativus, ſine quo inteſtinorum expultrix nihil molitur unquam, in hypochondriacis valdè languet, ut ex indè neceſſariò fœces haud expellantur. Quòd autem calor nativus langueat, ex eo facilè eſt intelligere, quod calor extraneus, ut unicuique ſatis eſt perſpectum, plurimum redundat.

Horum autem malorum productionem in obſtructiones vaſorum chili, uteri, ac jecoris referre non hæreo, quæ ſicuti extenſionibus, ac aliis Symptomatibus ad infimum ventrem attinentibus dignoſcuntur, ita non à ſanguinis copia, ſed ab humoribus fœculentis, & viſcidis oriri nemo eſſet ſtatum hujus Nobiliſſimæ Fœminæ perpendens, qui dubitaret, eſt enim in ætate jam inclinanti, & habitus ſubpituitoſi, antequè plurimum frigidæ potavit, quæ omnia in prædictorum ſuccorum generationem conſpirant.

Verum cùm humores iidem ſint opus præter naturam, quod neceſſariò actionem læſam alicujus viſceris ſubſequitur, videre oportet quodnam viſcus in caſu noſtro ſit illorum occaſio conſtituendum; Reſpectu igitur humoris fœculenti, ac terrei jecur ob obſtructiones in dies

ma-

magis, ac magis adauctas fervidius conſtitueret, ventriculum vero reſpectu ſucci viſcidi, & lenti frigidiorem redditum cum ob multas cauſas, tum vero maxime ob jecoris æſtum, & frigidæ potum; cui poſtmodum uteri hemorrhagia plurimum favit.

Sed interim qua ratione affectus ii omnes ab hiſce obſtructionibus naſcantur examinandum occurrit, ſic etenim principium generationis omnibus commune, contractum fiet proprium quod ad curationem inſtituendam maximum momentum habet.

Suppoſitis itaque prædictis obſtructionibus, in meſero, & fundo ventriculi potiſſimum calor, veluti inflammatorius accenditur, qui fervor in iiſdem locis veluti exurens in cor, & cerebrum fumos emittit, hinc affectus melancholicus, ut de ſe patet, hinc affectus ille cordis, tremor dictus, qua fumi illi cum flatibus à ventriculo languidiori productis immixti, & per vaſa cordis propagati exitum quærunt, quem non aſſequuti concitato motu, veluti ad invicem inita pugna moventur, atque cor motu illo depravato movent, ac potiſſimum noctu, quia tunc temporis calore retracto, ſicuti major copia vaporum gignitur, ita non diſcutitur.

Pariter eædem obſtructiones in vaſis prædictis tranſpiratum impedientes putredinem quandam ſuccis, pituitoſis, quibus maximè ſcatent, neceſſariò inferunt, hinc fumus exuſtus elevatus cordi per venas, & arterias communicatus febris eſt cauſa.

Ad hæc & mala uteri ab iiſdem obſtructionibus naſcuntur, quia ſi ſcirrum perpendo nemini dubium eſt, quod vaſa illius prius obſtructa tenſionem in eo pepererant, à qua materia obſtruente parenchimati uteri communicata ſcirrus eſt ſubſequutus; Materia autem illa eſt tum melancholica, tum pituitoſa, craſſa, lenta, necnon flatuoſa in aliis viſceribus naturalibus genita, ut ex dictis liquet, ac in uterum imbecillum ex propria natura, & nunc ex accidenti imbecilliorem redditum tranſmiſſa, quanquam ob calors uteri languorem, non benè proprium alimentum confici, ſed tumorem à materia cruda, & flatulenta in eodem utero genita foveri, & augeri ſentiam.

A quo veluti cauſa principali melancholicam propoſitam pendere juraſſem, niſi Matronam propoſitam ante hunc uteri affectum hoc vitio detineri cognoviſſem.

At qua ratione ſcirrus hic ex prædictis materiis ortum duxerit, non eſt difficilè ex dictis intelligere, nam illud certiſſimum exiſtit, corpus hoc ſucco pituitoſo admodum ſcatere, id etiam obſervatur, uterum valdè refrigeratum eſſe, & nullam cauſam ſiccitatem inferentem præceſſiſſe, ergo fateri eſt neceſſarium per repletionem à copia, & per concretionem à frigido, non autem ſiccationem hunc ſcirrum factum fuiſſe.

Sed & hæmorrhagiam ab illis ipſis obſtructionibus pendere, duplici ratione exiſtimo, una quidem, qua in jecore obſtructo ſanguis vitioſus generatur, qui ad uterum tranſmiſſus ſecundum ſui portionem craſſiorem, in parte uteri obſtructa retinetur, ſecundum verò tenuiorem portionem exit, hæmorrhagiamque facit.

Qua ratione autem id contingat melius intelligere neceſſe eſt; Quocirca cum ſanguis hic præter naturam exiens Symptoma ſit ſecundarium, in retentionem uteri læſam referatur oportet, quæ cum lædatur, vel læſa facultate, vel ob errorem externum, in caſu noſtro læditur primum facultas ob morbum, non quidem in ſoluta unitate per eroſionem quia calor, morſus, & dolor à patiente non perſentiuntur; non in ſoluta unitate per fractionem, quoniam nec ſaltus, nec percuſſio, vel aliquid ſimile præceſſit, non à morbo in mala compoſitione per eſudationem, quoniam ſanguis nec paucus, nec ſeroſus exit, relinquitur ergo, ut per Anaſtomoſim, ac uteri venarum apertionem prodeat, quæ cum fiat tum à copia, tum ab acredine ſanguinis, & hæc ſit excludenda, quoniam (ut dictum eſt) nullus calor, ac morſus perſentitur, à copia ſanguinis hanc Anaſtomoſim fieri concludendum.

Et ſi quis objiceret, in hac nobiliſſima ægrotante, ut dictum fuit, ſanguinem minimè redundare. Dicerem id verum eſſe in toto, non tamen in utero, qui cum præſertim laboret, ad eundem etiam ſanguinem una cum ſuccis excrementitiis confluere puto, quo perventus ob obſtructiones contumaces, ob acredinis carentiam non ita ſubito, ſed in ea copia collectus, quæ ab expultrice non poſſit ſuſtineri, hanc ipſam irritat, ac irritando eſt in cauſa, ut retentio ex accidenti læſa ſanguinis fluxum admittat, quamquam etiam nunc ſuſpicer ob intemperiem humidam uteri, quam ex jugi ferè emanatione humiditatum excrementitiarum elicio vaſa ejuſdem relaxari, ac per ſe retentionem quodammodo lædi.

In tanta igitur morborum colluvie, quid ſit agendum unicuique perſpectum eſſe confido, ſed quoniam ordine procedendum ſit, non ita meo judicio unicuique perſpectum exiſtit.

Certum profecto eſt morbos hoſce omnes (ſicuti & alios quoſcunque) haud poſſe ſanari, niſi illorum cauſa communis abſcindatur, quæ eſt obſtructio, meritò cujus oportet attenuare, ac detergere, habita prius totius providentia, & ne de novo fiat obſtructio, ſuccos craſſos, & viſcidos jam genitos extra locum obſtructionis exiſtentes evacuare, ac novam illorum generationem per alterantia membra generantia prohibere neceſſarium agnoſco, Tumor etiam uteri poſt hæc erit calefacientibus, ac diſcutientibus tractandus. Verum quoniam hæmorrhagia tanquam impedimentum occurrit, huic ſine dubio per retrahentia præſidia, motumque ſanguinis compeſcentia erit ſatisfaciendum, atque primum, & ante omnia, quoniam ut dictum fuit, eſt veluti impedimentum à quo in morborum complicatione, ex Galeni ſententia, quælibet eſt auſpicanda curatio.

Sed an liceat intentum obtinere, ego valdè ſuſpicor, quia plura mala, ac penè contraria ſimul complicantur, itemque ſic progreſſa, ut ferè totum naturalem ſtatum corporis perilluſtris patientis jam perverterint, & graviora longè mala immineant, hydropicæ nimirum paſſiones, affectus ſomnolenti, atque alii quicunque frigidi ſint, immineat etiam uteri exulceratio, ſæpius enim contingit, ut materia morbifica, quæ in hujuſmodi tumoribus ab utero prodit, tametſi non ſit acris, nihilominus occa-

ſione putredinis talis evadat, ac exulceret. Præterea video omnia membra principalia, quinimo totum ipſum (ut ex malo, & fœdo colore dignoſcitur) eſſe labefactata, adhuc & mala, difficilique tolerantia præſens eſt, ſicuti ex virium dejectione facile poſſum intelligere, ut quaſi hiſce omnibus argumentis adductus mala jam dicta fere incurabilia judicem; Poterit attamen Nobiliſſima Fœmina ad aliquod temporis ſpatium præſervari, quod ut ſaltem aſſequatur, medicus illi præſto ſit materiis medicis oportet.

Inter quas, Chirurgicas ego animadvertens ſtatuo convenire, & quæ ſenſibiliter, & quæ inſenſibiliter evacuant. Priores in caſu noſtro binæ probantur hyrudines, primum naribus, deinde venis podicis applicitæ, neque non cauteria, unum quidem in brachio ſiniſtro, aliud in femore dextro; Poſteriores verò ſunt frictiones juges, ac deligationes partium ſupernarum, itemque cucurbitulæ cum multa flamma citra ſcarificationem ſubtus mammas appoſitæ.

Poſt materias Chirurgicas perpendendæ pharmaceuticæ, quarum aliæ reſpiciunt materiam peccantem, aliæ viſcera; ſi materiam, vel ſanguinem, vel ſuccum diverſum à ſanguine, ſanguis ergo quoniam peccat qualitate, quia pituitoſus eſt, ac tenuis, idcirco medicamenta primum eundem mundificantia, deinde coctionem juvantia erunt neceſſaria. Quocirca in genere priorum laudo pulverem radicis mechiocani cum decocto myrobolanorum chebulorum, cui immaceratus fuerit agaricus trochiſcatus; In genere autem concoquentium conveniunt trochiſci de Eupatorio, de Rhabarbaro, Cyphei non ſolum devorati, verum etiam & hypochondrio dextro cum oleo nardino vel abſinthino, & modico roſati completi, ac cera excepti.

At ſi motum ſanguinis reſpicio, moderatè incraſſantia ſunt opportuna, idcircò præter electuarium de ſcoria ferri, pilulas de Bdelio, ac tripheram minorem ex arte Phœnonis ſummis laudibus extollo, antidotum etiam magnam mediæ ætatis, ut quæ pro ſiſtendo ſanguine, & roborando calore innato maximè valeat.

Exterius autem duo lumbis, & pelvi applicita mihi arrident, unum eſt lutum factum ex creta, bolo armena, terra ſigillata, & ſanguine draconis cum aceto, & albumine ovi exceptis. Alterum eſt quod ex Pini reſina, ac ſanguine draconis pariter paratur.

Sanguine ſuppreſſo, ad alia eſt deveniendum medicamenta, quæ ad materiam peccantem diriguntur, primum extra uterum, deinde in utero exiſtentem.

Si extra, primum eſt lenienda alvus mel. roſ. ſol. ex ſuccis parato, atque ſyrupo de polypodio magiſtrali, poſtea præparandi ſunt humores decocto betonicæ, boraginis, lupulorum, fumariæ, ſem. citri, ſonchi, adjectis ſyrupis accommodatis; tandemque purgatio infuſo agarici trochiſcati, Epitimi adjectis mel. roſ. & ſyrupo de polypodio ſolventibus erit opportuna.

Et quoniam inſenſibiliter evacuantibus erit agendum, ideò jus pulli, in cujus ventre incocta ſit china cum tantillo ſaſſafras, additis ſimplicibus præparantibus nuper dictis, necnon ad materiæ obſtruentis attenuationem, & deterſionem capillo ven. ſcolopendrio, agrimonio, radice apii rec. paſſulis, & coriandris præparatis, quibus omnibus vigente adhuc hæmorrhagia adderem equiſetum, vel ophioglosſum, vel ſandalum rubrum.

Pro diſcuſſione verò materiæ vaporoſæ in corde exiſtentis theriaca mediæ ætatis erit opportuna, quemadmodum & aqua ſtillatitia ex ſucco boraginis infuſionis croci cum ſyrupo de corticibus citri ſimplici data, & item, & ſal theriacale cum conſervis cardiacis, & corticum citri exhibitum. Quo in caſu Epithema etiam ex aquis boraginis, bugloſſi, meliſſæ, & florum citri ex croco, & ſpeciebus cordialibus temperatis pro Epithemate vino Cretico, ac aceto roſato paratum, eſt maximi uſus; & eo magis, ſi ab ipſo regio cordis oleo jaſmino, vel florum citri, aut cariophylorum, adjecto eodem croco illiniatur, quinimo & ipſummet oleum croci chimice paratum mirifice prodeſſe ſolet.

Verum ſi prætermiſſa materiæ extra uterum etiam exiſtentis copia, qualitas illius, craſſities inquam, & viſciditas animadvertatur, occurrit ſtatim uſus medicamenti calybeati, quod mihi maxime arridebit, ſi ex calybe de more præparato, ſpeciebus aromatici roſati ſine muſco, & ambra, & conſerva roſarum, itemque boraginis paretur.

Poſt hæc omne ſtudium, ſi tamen permitteretur, ad uteri tumorem erit convertendum; ideò præter chinæ decoctum ſuperius propoſitum adjectis ſimplicibus matricariis, uſum gummi ammoniaci cum ſucco Artemiſiæ, vel matricariæ concreto dati omnibus præferendum cenſeo. Huc uſus calybis hunc in modum exhibiti eſt referendus.

Paratur primum decoctum in jure pulli ex altea, malvis, dactilis, Artemiſia, matricaria, radicibus ireos, lignoque ſaſſafras; & in colato per noctem portio calybis præparati maceratur cum tantillo pulveris cariophylorum, atque mane colati, & expreſſi unc. viii. vel x. cum ſyrupo de Artemiſia exhibeantur.

Extra verò præter fotum factum cum ſpongia, vel involucro fili lini crudi, ſeu lana non lota calefactis cum decocto alteæ, malvarum ſem. lini, fœni Græci, radicum cucumeris agreſtis, peucedani, ireos, diptami Cretici, præter illinitionem ex oleo amygdalino dulci, ſeminum lini, liliorum alborum, irino, laurino, præter unguentum ex altea, & Aragon, & martiatum, præter emplaſtrum filii Zaccariæ cum tertia parte emplaſtri de baccis lauri, ſeligo potiſſimum embrocam factam cum aqua lanarum, vel cum oleo amygdalino dulci, ſeminum lini, in progreſſu adjectis oleo irino, & laurino: Ab embroca verò Ceratum Diachilon gummatum cum portione cerati ſacri erit admovendum.

Tandemque ad viſcerum, primum autem jecoris alterationem ſuccus cicoraceorum tum aſſumptus, tum hypochondrio dextro cum aceto perfuſus omnibus eſt præferendus, quò ſpectat conſerva violacea, & roſacea, confectioque ex tribus ſandalis.

Ad ventriculum autem alterandum nux myriſtica condita, radix Zinziberis viridis pariter condita, cydoniatum cum pipere albo, craſſo modo contuſo paratum aſſumpta proderunt; Exterius verò ſtillicidium ex aqua Tettuciana,

vel

vel alia ſimili, ſicuti & ceratum infraſcriptum admotum erunt valde proficua.

℞. Nucis muſcatæ
Cariophylorum
Cinnamomi } an. unc. j.
Abſynthii
Mentæ
Majoranæ
Calamenti montani
Roſarum rubearum } an. m. j.
Cyperi orientalis unc. ſ.
Aquæ ardentis ℔ j.

M. Infundantur per 24. horas, deinde f. colatura cum ſ. c. adde.

Maſtices
Mirræ
Laudani
Stiracis calamitæ
Benzoini
Ammoniaci ℔ ſ.
Muſci drag. 1. } an. unc. iij.

Iterum infundantur per duos dies, deinde extrahatur liquor per balneum mariæ, fœcibus adde reſinæ pini claræ ℥ iv. & cum cera f. Ceratum.

Materia Dietetica hujus cenſus tempore hæmorrhagiæ ſit oportet, ut nobiliſſima nempe matrona veſcatur cibis aliquo modo inviſcantibus, uti ſunt extremitates animalium, fercula ex milio, oriza, panico, & farre, necnon & ovo integro, jureque carnium optimarum cum extremitatibus dictis in aqua calybeata parata, & cum gummi arabico, cum equiſeto, & ophioglosſo alterata; quo etiam tempore vinum nigrum ſubauſterum aqua calybeata dilutum offerri poterit.

Citra verò tempus hæmorrhagiæ victus conveniat aliqua ex parte attenuans, boni ſucci, & affectui melancholico contrarius; Quam ob rem ova, Carnes optimaæ, & laudatæ, uti avium parvarum in Montibus degentium, phaſiani, perdicis, pulli, caponis, vituli, vervecis pro majori parte aſſæ probantur, quo in caſu etiam borago, bugloſſum, meliſſa, petroſelinum, fœniculum, paſſulæ, piſtachia, amygdalæ dulces non improbantur. Potus ſit vini fulvi, tenuis cum radice bugloſſi, floribus cordialibus, china, & ligno ſaſſafras medicati. Somnus fiat primum in latus dextrum deinde in ſiniſtrum, elevato tamen capite, cruribus retractis ex Oribaſio. Corpus, quemadmodum tempore hæmorrhagiæ quietum eſt detinendum, ita citra tale tempus ambulationibus, geſtationibus, aut etiam frictionibus exerceatur. Alvus lubrica reddatur uſu paſſularum præparatarum, vel conſervæ cemarum roſarum communium cum manna conditarum, ſeu mixto ex aquis portionibus pulpæ cartami, & caricarum parato, vel tandem prunis hunc in modum præparatis.

℞. Infuſionis ſenæ factæ cum ℥ iv. ſeminum Cartami ℔ j. ſ. mannæ electæ ℥ iv. M. & adde prunorum dulcium ſiccatorum ℔ j.

Ponantur ad cineres calidos, quouſque totus liquor abſorbeatur.

Læto denique, & conſtanti animo perilluſtris, & nobiliſſima Matrona vivat, ſi modò fieri poterit, Deuſque Opt. Max. ille ſit, qui hæc omnia à me ex animo in gratiam melioris vitæ hujus meritiſſimæ fœminæ propoſita ſecundet, atque fœlicitet. *Idem ibidem.*

De Vertigine, Palpitatione cordis, & Hypochondriaca. *Pro Illuſtriſſ. Madruzzia.*

Quamquam de variis morboſis affectionibus conqueratur Illuſtriſſ. Matrona diligentiſſimè deſciptis à Viro doctiſſimo & Præclariſſimo: tres tamen ſunt præcipuæ, Vertigo ſcilicet tenebricoſa, Cordis palpitatio, & Melancholia hypochondriaca. Has inappetentia conſequitur, anxietas, taliſque ac tanta corporis laſſitudo, ut non rarò decumbere cogatur ob virium imbecillitatem.

Horum omnium cauſa licet multiplex in medium adduci poſſit; Sterilitas enim, ætas decreſcens, mœrores, jejunia, diuturnæ meditationes, & vigiliæ, ita labefactant calidum innatum cordis, & cerebri, ut quibuſcumque supervenientibus injuriis facillime opportuna fiant: præcipua tamen cauſa eſt heterogenea materia, eaque cùm melancholica in jecore fervido, tùm pituitoſa in frigido ventriculo genita, nec præ ſua craſſitie libere uterum purgata. Etenim hæc majore quam conveniat copia in venis meſaræi acervata, nec libere ventilata, ab extraneo calore in flatus, & vapores craſſos, & opacos converſa, cor petens, anxietatem facit, & palpitationem; ad cerebrum elevata, cùm mœrorem inducit, dum mentem afficit; tum vertiginem tenebricoſam, dum inordinatè mota per anteriores cerebri ventriculos circulariter movet ſpiritus animales, tum maximam totius corporis laſſitudinem, dum rectum eorumdem ſpirituum tranſitum ad principium ſpinalis medullæ intercipit: ita ut cum Hippocrate dicere poſſimus, quod ſicuti menſibus fluentibus morbi fieri poſſunt; ſic nonfluentibus, vel imperfecte fluentibus morbi fiunt ab utero.

Affectus equidem graviſſimi, longè quinetiam graviora mala portendentes. Hinc enim apoplexiam, vel epilepſiam minantur, cujus prænuncia eſt tenebricoſa vertigo; hinc repentinum interitum. *Quicumque enim fortiter, frequenter, & abſque cauſa manifeſta exſolvuntur, derepente moriuntur*; ex Hippocr 2. Aph. 41. Ideoque & de palpitatione peculiariter locutus Galenus 5. de locis Aff. aſſeruit, palpitatione laborantes non tranſcendere quinquageſimum ætatis annum. Quod magis in præſentia metuendum, cùm habeamus morbos antiquos, confirmatos, contraria remedia expoſtulantes, nec de mentium revocatione in hac ætate decreſcente ſperandum ſit. Non tamen propterea eſt omnino de ſalute deſperandum, cum vigeant adhuc vires, generoſaque remedia præſcripta ſint à Viro doctiſſimo, & in arte verſatiſſimo.

Quare agendum, & totum corpus diligentiſſime purgandum, obſtructiones hypochondriorum reſerandæ, peccantes humores evacuandi eorumdemque regenerationem, quod forſitan primas partes tenet, ventriculo in conſenſum tracto, cùm Illuſtriſſima patiens ſit moderatè carnoſa, & hilaris à naturæ primordiis, juvamentumque ſuſceperit ab opportuno refrigerantium uſu. Roborandum cor, & cerebrum: &

ſi qua ſimilis materia regenerabitur, ad ignobiliora loca divertenda. Quæ omnia perficientur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & omnium maximè congrua victus ratione.

Inter Chirurgica, cæteris omnibus præferenda eſt ſanguinis miſſio; primò quidem ex ſaphena ſiniſtri pedis, menſibus imperfectè fluentibus; ſecundò ex jecoraria dextri brachii intermedio tempore; tertiò ex hæmorrhoidibus, dum adventabunt novi menſes; quo tempore ſingulis menſibus eaſdem venas ſedales aperiendas cenſeo, ut natura ſaltem aſſueſcat huic evacuationi, poſteaquam imperfectè purgatur ex utero, & jamjam imminet tempus naturalis menſium ſuppreſſionis, & ſanè hoc remedio ego quam maximè conſiderem. Fonticulos, quod ſpectat duos inurendos cenſeo infernis partibus, nec de ſuperioribus cogitarem: quoniam, licet caput affici poſſit eſſentialiter in morbo diuturno, & pertinaci, credo tamen ipſum ita affici per conſenſum, ut ſi removeatur conſenſus, facilè ceſſatura ſit etiam idiopathica affectio; hancq; ob cauſam removerem etiam fonticulum inuſtum brachio, quando per inferiores materia fluere cœperit: ut propterea nec omittenda ſint alia leviora remedia revellentia, & ad infernas partes trahentia: imò urgente vertiginoſa paſſione, ut & palpitatione, duo veſicantia internis coxis applicanda cenſeo, antequam fiant fonticuli, ulcuſque aliquamdiu apertum conſervandum. Sic enim periculum fiet, utrum fonticuli ſint profuturi, nec ne. Et hæc de Chirurgicis.

Pharmaceutica remedia ſunt exactiſſimè propoſita à Viro præclariſſimo. Ideo ſuperfluum judicans ſingillatim omnia repetere, ſeligam potiora tum univerſalia, tum particularia. Quoad univerſalia præparantia, probantur quàm maximè *ſyrup. de pomis, & de corticib. citri*, unà cum aliis præſcriptis; ita tamen ut poſt ſyrupos ſimplices deveniamus ad compoſitos. Quoad purgantia, mirificè proderit *extractum ex hellebore nigro*; nec inconveniens cenſeo, ſi aliquando, utamur *pilulis ex lapide lazuli, & coccus præparatis cum helleboro* vel ſi per noctem infundatur drach. j. *radic. helleb. nigri* in ℥ iv. vini albi ſubdulcis; ac deinde imponatur idem vinum expreſſum in *colocynthide* diligenter à ſeminibus & interna pulpa mundata, ibique per diem naturalem conſervetur ſuper cineres calidos; ac deinde dulcoratum cum portiuncula ſacchari propinetur. Hoc enim craſſiores humores deturbare valebit. Quod ſi aliquando vomitus provocetur blandioribus vomitoriis, à cibo id fiat, dummodo tamen Patiens Illuſtriſſima ſit ad illum facilis; alioquin enim ſuſpectum cenſeo, cùm propter vertiginem, tum propter cordis Palpitationem. Clyſteres quinetiam acres, & carminativi familiares eſſe debent; & in ſecunda humorum præparatione poſſumus alternis diebus uti ℥ iv. decoctionis *Epithymi Meſuæ*, loco decoctionis ordinariæ pro diligentiori expiatione craſſioris & tartareæ hujus materiæ. Quod ſi vires non videntur ſufficere, intercedat aliqua quies, & partitis vicibus ſolicitentur evacuationes propoſitæ; & ſemper poſt horum medicamentorum exhibitionem porrigatur priſana hordeacea colata cum carne cocta: hæc etenim detergebit reſiduum materiæ medicamenti purgantis, & compeſcet fervorem ab eo impreſſum. Hanc univerſalem purgationem abſolverem cum aqua Thettutiana per triduum exhibita ad ℔ iv. ſingulis diebus, unà cum ℥ iv. mellis roſ. ſolut. in 1. cyatho: quod fiet vel continuatis diebus, vel 3. quoque die, ſi vires erunt imbecilles. His peractis duo potiſſimum remedia ex uſu futura cenſeo: primum eſt juſculum galli bimuli ex deſcriptione Viri Exc. paratum una cum drach. ij. elect. Saxoniani de chalybe: hoc enim ſi viginti circiter dies utetur, quam maximè proficiet. Aliud eſt aqua B Virginis, modò non abſit morboſa ventriculi, & inteſtinorum ſiccitas; quod non ſpero, cùm Illuſtriſſ. Matrona non ſit admodum exſiccata, licet ſit minus carnoſa, quàm fuerit præteritis menſibus, & annis. Sed quia æſtivus longe abiunt, ideo laudarem ut poſt univerſalem purgationem præſcriptam, roboraretur primò ventriculus internis levioribus, & externis remediis, ac deinde ſumeret aquam B. Virgin. Inter interna placida placet vinum abſynthite ad ℥ ij. mane quotidie ſumptum, prænuiſſa rotula parata ex portiuncula ſatiſ. f. oleo deſtil. anitor. ſpec. diarrhod. Abb. & trochiſc. de Gall. moſc. cum aq. ex flor. citri, & ſaccharo. Extrinſecus probatur magis ſtillicidium ex oleis, quàm ex aquis: ita tamen, ut aromata vel prorſus omittantur, vel imponantur in pauca quantitate, & loco cerati ſuperponendi utatur ſummitate purpuræ imbuta oleo nardin. maſtic. & abſynt. idque fiat per quindecim dies. Quod ſi Patavium ſe contuliſſet, ventriculum roboraſſemus lutis thermalibus partim emollientibus, & partim digerentibus, quæ flatus quoque diſſolvere potuiſſent, obſtructiones reſerare, & totum ventrem inferiorem corroborare: nec unquam inveni remedium placidius, & efficacius in hypochondriaca debellanda; ut propterea, ſi per vires licuerit, ſuadendum ſit Illuſtr Matronæ, ut poſt univerſalem purgationem Patavium ſe transferat: quod fieri poterit etiam ſub finem menſis Junii, Adventante poſtea Autumno præſcribetur jus Galli cum elect. ex chalybe jam deſcripto, quo tempore vinum quoque dilutum, & medicatum parari poterit cum meliſſ. bugloſ. rore mar. tam r. ſcolopend. & lentiſc. quo per totam hyemem utatur.

Interim placent topica cerebro, & cordi applicata. Ratione cordis conſervæ, Epithemata, & ſacculi præſcripti ſunt opportuniſſimi. Placet quinetiam confect. alchermes præſcripta: julep. illud gemmatum Magni Ducis Hetruriæ eſt jucundiſſimum, & ſpiritus ipſos recreat celerrimè. Ratione cerebri, poſt peculiarem capitis expurgationem per maſticatoria blanda, placent odoramenta ex *roſis, ſantalis, & aceto*; linimenta temporum, & venarum poſt aures cum ſucco betæ nigræ; vel cum oleo de buxo chymicè extracto, conſ. de ruta capr. cum ſeminib. pæoniæ, & ſacch. roſ. pulveres capitales præſcripti: lotiones aliquando capitis facie ſupina factæ cum lixivio non valde calido parato cum agar. roſ. e mar. calend. roſis, & radice chinæ, Hæcque de remediis Pharmaceuticis: inter quæ laudo etiam balneum aquæ dulcis toti corpori hoc æſtivo tempore poſt ventriculi corroborationem.

Sed præ cæteris omnibus utatur congrua victus ratione, in uſu habeat cibos facilis digeſtionis, & boni alimenti: ut ſunt pulli juniores, vitulina caro, perdices, aviculæ montanæ. Concedantur

tur melones, præſertim melopepones, fraga, ficus, pruna, amygdalę dulces: à cæteris abſtinendo, necnon à lacticiniis, piſcibus, placentis, acetariis, & à vinis admodum generoſis. Surgat aliquando è lecto, vel etiam domo excedat in curru non impetuoſe moto. Non decumbat intra horam à cibo, ſemperque ſumat à cibo quidpiam ſubadſtringens. Arceantur animi perturbationes, ſolitudines, nimiæ vigiliæ: alvumq; lubricam ſervet remediis à Viro Excell. propoſitis. Sic enim ſpero fore, ut perfectam ſanitatem recuperet, quam Deus Optimus Maximus Illuſt. Matronæ largiri non dedignetur, enixè precor. *Bened. Sylvatic. Conſil. & Reſp. Medic. Cent. 1.*

Cordis Palpitatio.

Ex actiſſima morbi hiſtoria à te, Vir Præſtantiſſ. delineata, & ad nos miſſa, Illuſtriſſ. Patientis ſtatum apprime repræſentat, qui ſcil. annum agens 45. temperamenti totius & jecoris ad calidum & ſiccum vergentis mediocris habitus, multis abhinc annis hypochondriaca affectione obſeſſus, vitæ otioſæ, ventri gulæque deditus, anno elapſo Cordis Palpitatione corripi cœperit, non diu tamen perdurante, & ſolùm invadente poſtquam in cibo & potu multum deliquerit, & Hypochondriaca affectio magis cum afflixerit, quo tempore & pulſus inæqualitas atque interceptio, brevis tamen etiam obſervabatur.

Verùm quoniam, licet de ſtatu proprio Medicos conſuluerit, nunquam tamen remediis uſus eſt, ideo palpitatio antehac rara, & nonniſi ab externo errore, repletione ſcilicet, invadens ſex abhinc menſibus, proximo nimirum Autumno, crebrius, & nulla externa occaſione præcedente, Pat. invadit, diutius perdurans, tanta quidem vehementia ut non ſolum manu pectori admota deprehendatur, ſed evidentior facta, Pat. in lecto decumbente, ſtragula ipſa leviter elevet, quibus accedit difficilis ſpiritus, pulſus pariter inæqualitas & interceptio diuturnior. Interim decolor Pat. Illuſtriſſ. redditus eſt, vireſque totius non parum imminutæ. Quare tandem ad opem medicam confugere coactus fuit, quam pro tua ſumma prudentia, cùm ſolus præſtare recuſes, noſtrum quoque advocari conſilium curaſti.

Affectus itaque, quem præ manibus habemus manifeſtus adeo eſt ut vel ab ipſo Pat. nomine Palpitationis cordis exprimatur, quæ mirum non eſt ſi non tactu ſolum ſed viſu etiam cognoſcatur, cum accidat nonnunquam ut ad aures etiam pertingat, unde obſervaverit Fernel. coſtas aliquando diſtringi, vel loco dimoveri. Præſentem autem Palpitationem legitimam eſſe arbitramur, quoniam à diſtenſione fit, & ſubſidentia præter naturam, ob craſſam & vaporoſam materiam, tentatum exitum facilè non invenientem. Symptoma itaque eſt in motu depravato Cordis quod commodum duas conditiones habet, ad Palpitationem requiſitas, cùm ſit pars concava, ut flatibus impleri, & mollis, ut dilatari poſſit. Hoc tamen, licet immediate & principaliter ſit ſolius morbi opus, mediate tamen & ſecundario eſt quoque facultatis irritatæ. quamvis enim diſtenſio fiat ab impetu flatulento, difficile erumpente, impetus tamen ille ab expultrice etiam à flatulenta materia irritata dependet, quæ eandem, vel ſola quantitate nonnunquam diſtendentem, hoc tamen caſu qualitate quinetiam irritantem, ad expulſionem ſollicitet, unde impetus ille augeatur, in quo Palpitatio cordis ſita eſt: non enim ſatis intelligimus, quomodo flatulenta materia ſola ſua levitate tantum impetum facere poſſit, neque alium motorem præter facultatem expultricem invenimus.

Palpitatio autem hæc, ſicut ab initio per conſenſum ab hypochondriis excitata eſt, & à Liene potiſſimum (hypochondriaci namque flatibus abundant, quia ex Hipp. caloris imbecillitate quam maxime laborant) ideoque & rarius invadebat & celerius recedebat, ita in præſens, quoniam nullum medicum auxilium adhibitum fuit, Corde à gravi adeo affectione, & motu, præter naturam diutius conflictato, & imbecilli reddito, tandem eſſentialis facta eſt, unde ſicut antea nonniſi poſt errorem externum Patient. invadebat, ita nunc abſque externa occaſione, nullaque præcedente hypochondriorum querela, inſurgit diutiuſque perdurat, cùm reſpiratione difficili, & pulſus inæqualitate ac interceptione, quæ primo quidem, cum in ſola hypochondriaca affectione ob flatulentam materiam læves arterias comprimentem, ſe proderet, brevi ceſſabat, at modo diutius durat eadem materia non ſolùm comprimente veram & ob copiam læves arterias facile obſtruente, quod non alia ratione accidit, niſi quia flatulenta eadem materia ab Hypochondriis non ſolum elevatur, ſed in ipſo corde excitatur, unde ob congeſtum ſpiritum à frigido Corde palpitationem ſuboriri aſſeruit Gal.

Neque de flatu dubitandum. *Non enim à ſucco quopiam, ſive humore, vera & legitima Palpitatio fieri poſſet, illico namque non fieret, neque ſtatim deſineret, quinimò flatulenta hujuſmodi materia debet eſſe craſſarum partium, & copioſa, nam ſi exigua & ſubtilis eſſet, facilè per corpus tranſflueret,* ſcribit ipſe Gal. ſubdens. *Si ſpiritus tenuis & purus eſſet, neque repleret, neque vacuaret partes concavas diſtenſione & ſubſidentia, ſed citra impedimentum tranſiret. Spiritus igitur craſſus turbidus, aut caliginoſus, aut flatulentus, aut quomodocunque nominare volueris, palpitationis cauſa efficitur.*

Spiritus autem hic frigidus eſt, & ideo loco cit. Gal. dicebat, quod *Palpitationis hujuſmodi generatio ex frigido eſt.* Quare noſtro caſu, vitæ otioſæ, repletionibus & cruditatibus palpitatio ſucceſſit, Autumno præterito totaque hyeme adaucta. Et licet ab initio flatus hypochondriacos, cauſam agnoverit, ab exuſta minera elevatos, frigidi tamen & ipſi ſunt poſt adustionem, quamvis ex eadem geniti, quod confirmavit quoque Avicen. dicens. *Palpitatio fit ex ventoſitate inflativa, groſſa, cujus ſignificationes ſunt velocitas reſolutionis, & quod non eſt niſi in corporibus frigidis, cum potibus rerum frigidarum.* Unde Galen. ſpiritum appellabat caliginoſum, aut flatulentum, ſed ſemper frigidum. Hinc facile elici poteſt, Cordis palpitationes ob ſanguinis copiam & fervorem, cum Paulo & ex humoribus pariter biliosis, cum Actuario cordis vero motum depravatum, ex Aqua in Pericardio, cum Galen. quinimò palpitationes à cauſa calida in febribus, cum Hippocrat. in Sileno, & Adoleſcente Melibœæ, non fuiſſe veras & legi-

timas, ſed motus quoſdam palpitationis æmulos.

Palpitatio quælibet ſemper magni facienda, ratione partis præſtantiſſimæ affectæ, læditur enim Cor. vitæ principium. Periculoſior autem præſens eſt, cùm ſit facta eſſentialis & frequens; in Syncopen enim & mortem deſinere poteſt, prout in illo, qui dum exolvebatur fortiter palpitans, repente mortuus eſt, quoniam ob motus vehementiam, diſſipatur calidum innatum, eadem ratione qua flamma extinguitur à nimio motu. Quare, *Qui frequenter palpitatione corripiuntur, Senectutem non attingunt, ſed inter 40. & 50. annum moriuntur, aut febre acuta, aut Syncope intercepti.* Neque credendum duos illos à Cratone memoratos, legitima palpitatione laboraſſe, ſed ſpuria, qui propterea 55. annum attigerunt. Neque Antipatri caſus, qui ad 60. vitam protraxit, hic locum habet, obſtructæ enim illi erant læves arteriæ, à quibus tandem, accedente cordis palpitatione, quam nunquam antea paſſus fuerat, reſolutus obiit. Nec D. Philippus Nerius, frequenti palpitationi obnoxius, ad 80. annum perveniſſet, niſi duæ ex mendoſis coſtis ſiniſtri lateris diſruptæ fuiſſent, quæ in acceſſionibus, follis inſtar elevabantur & deprimebantur, ſicque ſuffocationem arcebant, ope quidem naturali, non tamen ſine divini miraculi concurſu.

Medela itaque præſervativa potiſſimum ſtatim Pat. Illuſtriſſimo afferenda, curativa tamen non neglecta. Ideo omnium primo materia, flatuum minera evacuanda. Secundo obſtructiones minuendæ. Tertiò intemperies, tum frigida Ventriculi, tum calida Jecoris corrigendæ. Quarto cor roborandum, & calidi innati conſervatio curanda. Quibus ut ſatisfiat.

In Chirurgico fonte in primis convenit Sanguinis miſſio, etenim *Adoleſcentes, & adultos omnes ſanguinis detractio juvit, imò liberati ſunt, qui poſt ſanguinis miſſionem uſi ſunt victu & medicamentis attenuantibus.* Et licet non ſemper conveniat ratione cauſæ, quando ſcilicet provenit à cruda & pituitoſa minera, ab Aqua in Pericardio, ab Aura venefica, Vermibus, Cordis imbecillitate, ſemper tamen convenit ratione effectus, ad arcendam nimirum ſuffocationem, & ut Pat. facilius calida ferat remedia. Noſtro autem caſu, ratione etiam cauſæ neceſſaria eſt, cùm minera, à qua fovetur affectio melancholica & exuſta potius ſit, quàm pituitoſa. Educatur itaque per venam ſectam, & repetatur per venas ſedales. Cauterium quoque coxæ dexteræ inuratur.

A Pharmaceutico fonte deſumenda Lenientia Præparantia, Purgantia, Aperientia, Intemperies Auferentia, Flatus Diſcutientia, Cor Roborantia, & calidum innatum Conſervantia. Leniens ſit Elect. lenit cum Hiera picra, & Crem. Tart. vel Mel. Roſ. ſol. cum Man. clarif. addita Aq. Fl. Cit. Primum præparans ſit Mel. Roſ. & Oxym. addita Aq. Cinnam. uncia. Inde quinque aut ſex poſt diebus repetenda hiera cum Lenit. ut ſupra, à qua duabus poſt horis bibat Mulſæ dilutæ ℔ j. ſ. Secunda præparatio obeunda Syr. de Cort. Cit. Julap. acet. & Syr. de Pom. in decoct. Cich. Borrag. Meliſſæ, Bugloſ. Fl. & Cort. Citri, & ſeptem poſt diebus præbeatur Elect. Diacath. & Diaph. cum Hieræ ℈ j. vel paretur infuſ. Agar. Rhab. & Sennæ addito Syr. Roſ. & de Polyp. à quibus bibat Aq. hordei ℔ ij. & ſi in excretis cruditates obſerventur, præberi poterit Aq. Tectutiana, cum vehiculo Mel. Roſ. ſol.

Poſtmodum obſtructiones reſerandæ, quæ quoniam, utpote ex materia ſicca, rebelles ſupponuntur, cum inveteratus jam hypochondriacus ſit Pat. ideo humectantibus utendum. Quare paretur hujuſmodi potio aperiens.

℞. Succi depurati Borrag. ℥ ij. Cich. Lim. an. ℥ j. Decoct. Cich. End. Malv. Agrim. Petroſel. ℥ v. m. ſequenti vero mane præbeatur eadem decoctio ſine ſuccis, cui præmittantur boli ita parati.

℞. Rhab. opt. ʒ ß. Fl. Caſſ. ʒ j. m. ref. bol. ij. & ita peragendum ad 15. dies mox præbeatur medicamentum hujuſmodi.

℞. Fl. Caſ. rec. extr. Elect. lenit. an. ʒ ß. Pilul. de tribus cum Rhab. ʒ j. m. f. b. à quibus bibat. Aq. hord. ℔ ij.

His peractis, ad corrigendas frigidas tum Cordis tum Ventriculi intemperies, Jus Galli ab omnibus celebratum locum habebit, cautè tamen caſu noſtro ita parandum.

℞. Ligni Roriſm. ℥ j. Guajaci ping. ℥ ſ. Saſſafras inciſi ʒ ij. Fol. Meliſ. rec. Fl. Cit. an. pug. j. Aq. com. ℔ iv. m. f. inf. per horas 24. deinde adde quartam partem Galli mediæ ætatis & bulliant ad conſumpt. dimidii, factæque colat. ſervetur pro tribus doſibus matutino tempore, cui infundantur gutt. x. Julap. Gem. M. Ducis, in cujus uſu perſiſtat 30. ſaltem dies. Interim Jecore & hypochondriis æſtuantibus, parari poterit prædictum Jus in Aq. ſtillat. Cich. & Borrag. cui præterea addi poterit ſuccus Cich. depur. & per arenam percolatus.

Flatuum autem reſolutio, licet ad curativam potius quàm præſervativam partem attineat, nunquam tamen deſerenda, idoneo in uſum ducat Confec. in Rotulis, ex Ol. de Cort. Cit. vel ex quinta eſſentia Roriſmar. & præ omnibus ex Ol. legit. Cinnam. diſſoluto Saccharo cum Aq. ejuſdem. Spiritus autem vitalis vivificari & inſtaurari poteſt uſu Aq. Fl. Cit. cum Spiritu Salis Corallino, uſque ad gutt. vi. vii. & viii. Illinenda quoque cordis regio balſami veri liquore, vel Ol. de Scorp. Matth. ſucco Cit. vel Vino Malv. diſſoluto.

Quibus omnibus victus ratio addatur quodammodo attenuans. Vinum ad menſam paretur medicatum ligno Saſſafras, aut ſaltem Roriſmar. Arceantur cruditates, & alacri animo vivat. Hæcque extra acceſſionem.

Reſtat ut de parte curativa aliqua dicamus. Quoniam autem unica eſt Palpitationis cauſa, ideo unica curatio, nempe Flatuum reſolutio, cum qua tamen & Spiritus fovendi, & cor roborandum, ne in Syncopen incidat.

Omnium itaque primò locum habebit Sanguinis miſſio, ſi vehemens ac pertinax fuerit ipſa Palpitatio, parca tamen ſit, ex jecoraria aut mediana. Secundum locum obtinent Cucurbitulæ ſiccæ, quarum altera anterius, poſterius altera, juxta cordis regionem apponenda. Præſens quoque remedium ſunt Sinapiſmi, infernis partibus appliciti, ex æquali portione Caricar. & Sinap. parati. Glyſteres etiam carminativi maximè con-

conferunt, flatus diſcutiendo, & à corde derivando atque revellendo.

Inter flatus diſcutientia efficax eſt Aq. vitæ Juniperina, efficaciſſima quoq; Aq. Theriacalis, præſentiſſimum item remedium Theriaca, quo præſtantius nullum unquam expertus fuit Maximilianus Imperator, Palpitationibus obnoxius quanquam præſervativum forſan potius quàm curativum remedium haberi poſſit. Tria præterea extant validiſſima remedia. Primum eſt Aqua Theriacalis camphorata Crollii. Secundum Extr. Croci Paracelſi, ad gutt. j. in cochleari Aquæ vitæ. Tertium Aqua vitæ celebratiſſima, à nobis experta, ita paranda.

℞. Sem. Ocymi, Caryoph. an. ℥ ß. Cort. Cit. rec. Fol. Meliſ. an. pug. j. Macis ʒ ij. Cinnam. integ. ℥ ß. Spicæ ℈ ß. Vini albi opt. ℔ ij. m. macerentur omnia per diem naturalem, & deſtillatione fiat ſpiritus vini, in quo infundatur Moſchus, ad gr. vj. ex qua ſumat Pat. ad cochlearia. Extrinſecus quoque diſcutientibus utendum. Sic regio cordis illinatur Ol. de Cort. Cit. quinta eſſentia Cinnam. ex Matth. vel Roriſmarin. ex Libavio.

Secunda medica intentio fuit, ſpiritus vitales fovere, cui explendæ conveniunt quidem odorata, ſed parce, acutiores namque odores ſpiritus diſſolvunt. Sic intrinſecus confect. Alchermes cum Aq. tot. Cit. vel Cord. Sax. optima erit. Olei pariter Cinnam. guttula in Aq. Scorzoneræ ebibita celeriter ſpiritus recreat. Extrinſecus paretur Epithema hac formula.

℞. Aq. Meliſ. ℔ j. Flor. Cit. Roſ. an. ℔ ß. Spec. cord. temp. ʒ ij. Diambræ, Diamoſchi an. ʒ j. Succi Cit. ℥ iij. Acet. Roſ. ℥ j. Vini albi ℔ ß. m. pro Epith. quam ocyſſimè ſpiritus vitales reficiente.

Tertia intentio fuit corroborare, pro qua notandum cum Avic. & ante illum cum Gal. quod evitanda vehementer calefacientia, quia vires diſſolvunt, prout & vehementer refrigerantia, quia calorem labefactant, necnon validiora, adſtringentia, quia fuliginoſa excrementa cohibent. Sic intrinſecus potens eſt Bezoar, à gr. iv. ad viii. Magiſt. Perlar. aut Corall. in Aq. cord. Sax. tanquam mirabile remedium proponitur ab Hartmanno. Efficaciſſima, tanquam à proprietate quoque juvantia, Corda animalium.

Ut ℞. Cord. Cervi, Turturis vel Bovis nu. 1. Meliſ. rec. m. j. Fl. Cord. m. ß. Cort. Cit. rec. ℥ ß. Sem. Ocymi ʒ ij. Caryoph. Cinnam. Sant. Cit. an. ʒ j. Spec. Diambræ, Diamoſc. an. ʒ ß. quibus addatur Sacch. fin. q. ſ. B. M. deſtillentur, & Aq. exhibeatur ab ℥ j. ad ℥ ij. vel ſola, Aq. Meliſ. miſta Extrinſecus Epithema jam præſcriptum efficaciſſimum quinetiam fuerit.

Quibus omnibus victus ratio reſpondeat, attenuans, ut jubet Gal. qui poſt Sanguinis miſſionem præcipit medicamenta, & victus rationem attenuantem, non tamen adeo tenuem. Hiſque tum pro præſervatione, tum pro curatione propoſitis D. O. M. annuat, & adſit. *Raym. Joan. Fortis Conſult. & reſp. Medic. tom. 1. Cent. 2.*

Motus tremulus Cordis, ſive illegitima Palpitatio.

Nobilis Vir ſexagenarius, temperamenti calidi & humidi, mediocris habitus, deliciis ſemper vitam ducens, immodicis potibus indulgens, cyathis oris inverſi uſus, duobus abhinc annis ſentire cœpit pondus quoddam in pectore, aſcenſu potiſſimum locorum acclivium ingraveſcens; ac paulo poſt ſpiritus quodammodo difficilis ſibi viſus eſt, licet nulla obſervaretur in reſpiratione difficultas; cui moleſtiæ in dies graviori factæ, aliquot abhinc menſibus motus quidam Cordis tremulus & inordinatus, palpitationi non abſimilis, licet non adeò evidens acceſſit; qui tandem in præſens continuus evaſit, Corde veluti Aquæ innatante, ut Pat. refert. Pulſus conſueto mollior, corpus paulatim gracilius, floridus faciei color pallore infectus eſt. Anxius itaque Pat. Patavium petiit, ut nos proprii ſtatus certiores faceret, noſtrumque conſilium ſcriptis impetraret, quod in hanc ſententiam exaravimus.

Regionem ſpiritalem, medium ſcil. ventrem, in hoc Nobiliſſ. Sene, læſum eſſe non eſt quod dubitemus, prout enim ubi dolor ibi morbus; ita hoc caſu, ubi pondus ibi ſpiritus ipſius coarctatio, ſuffocationis quodammodo æmula. Quoniam tamen hæc nullo modo reſpirationi incommoda, Septum ideo & pulmones a quolibet læſione immunes cenſendi, eaque cordi potius adſcribenda, cujus motum turbari depravarique manifeſtum eſt, dum ſpiritus coarctationem tremulus ille conſequitur, referente Patiente, ſe Cor ſentire veluti aquæ innatans, cujus pulſus mollior à naturali ſtatu recedit; ſicut præſtantiſſimæ inſuper partis noxam ſat nobis ſignificat diminuta ac depravata totius nutritio, nulla præſente ſpirandi difficultate. Neq; obſtat, quod Tremor cordi competere non videatur; cum ſymptoma ſit Facultatis Animalis, illud vero à naturali moveatur; minus, quod Tremor ſit motus ſurſum ac deorſum, in quo mobile locum mutat; motus verò cordis diſtenſione ac ſubſidentia, abſque loci mutatione conſtet: hæc enim de vero atque legitimo Tremore habenda; non autem de motu tremulo, cui proprium caput aſſignarunt Avic. Rhaſis & Ætius; quinimò & ipſe Gal. qui pulſus trementis mentionem fecit, tremuli ſcilicet motus, Palpitationi ſimilis, quem aliqui ſaltum Cordis, aliqui Cordis Jectigationem appellarunt.

Cor autem lædi poteſt, tum eſſentialiter, tum per conſenſum, prout ſæpe in Hypochondriacis à pauco flatu, nec valde craſſo in ipſum ſe inſinuante, qui motum quidem tremulum, non verò palpitationem inducere poteſt. Sic & à lævibus arteriis, quo caſu pulſus intermittens obſervatur; necnon à toto venoſo genere calida, & pravæ conditionis aura ad idem elevata; quam ob cauſam Adoleſcenti Melibœæ perpetuo cor palpitabat. Eſſentialiter autem afficitur cor à materia, nonnunquam flatulenta, quandoque aquoſa, ut in caſu præſenti, quo continuus eſt affectus, qui propterea à flatibus pendere nullo modo poteſt. Aquoſa autem hæc materia in pericardio dubio procul, collecta eſt; unde Pat. Cor veluti aquæ immerſum ſe ſentire profitetur. Neque Gal. latuit hic affectus ab hujuſmodi cauſa, qui proinde motum hunc à vera palpitatione diſtinguens, ait. *Eſt & alius affectus. Palpitatio videlicet cordis, aut per ſe eveniens, aut cum ſignificatione quadam; eo quod in humore cor ipſum moveatur; neq; enim*

enim mirum videri debet, tantam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiente cor tunica, ut ipſum, ne attollatur, impediri poſſit; quippe in Animalibus diſſectis vidimus plerumque plurimum humoris urinæ ſpeciem referentis, in eo, qui ipſum involvit, panniculo contineri; ita & in Simia quadam à nobis poſt mortem diſſecta, inventus eſt in ambiente cor tunica tumor præter naturam, humorem in ſe continens, qualem Hydatides emittere ſolent. Et licet Aqua hujuſmodi naturaliter in pericardio contineatur, quæ à Columbo, Veſalio, Spigelio in Canibus nuper diſſectis ſæpius inventa fuit, reclamantibus licet Matthæo de Gradibus, Curtio, Lupejo, & Vega; in noſtro tamen Pat. juſto copioſior adeſt, ob potus immodicum uſum, præſertim ex vaſis oris inverſi, cùm habeamus ex Hipp. quod, *Pericardii humor eſt particula illa potus, quæ non obſtante Epiglottidis operculo, dum bibimus per aſperam arteriam deducitur, quam poſtea cor per læves arterias trahit; cujus uſus eſt ut cordi calido & æſtuanti præſtet auxilium.* Atque Hipp. ſubſcripſit quoque Gal. his verbis. *Perſpicuum quoque inde eſſe poteſt aliquam potionis particulam ad pulmones deferri; quod ſi quodcunque libuerit Animal ad eam ſitim redegeris, ut coloratam Aquam haurire patiatur, & mox jugulatum ipſum diſſecueris, colore eodem infectos pulmones habere deprehendes.* Neque obſtat quod tuſſis neceſſario excitanda foret; namque ex eodem Gal. *Percolatur perpetuò per aſperam arteriam in pulmones, ipſius potus tam exile quidpiam, ut protinus ab inſtrumentis raptum, per quam facilè quocunque diſtribuatur, abſque eo quod ſpiritus vias exacerbet, & Animal ad tuſſim irritet; diſcendit enim per rimam tanquam per parietem.* Unde jure idem Gal. aſſervit quod, *Non ſolus Ventriculus ſitibundos & minimè ſitientes facit; ſed viſcera quoque in thorace contenta, nimirum Cor & Pulmo.* Facilius autem in noſtro Pat. potuit in tracheam potus penetrare, ob inverſa calycum ora; Lambitivorum enim ritu potius deſcendit, unde facilis in aſperam arteriam illi aditus patet. Hinc copioſa in pericardio aqua collecta, nil mirum ſi cordis Jectigationes, pulſuſque mollities & lenitas contingant, ut obſervavit Avic. prout & quædam ſpiritus coarctatio, intercepto libero Cordis motu; unde nativo ejuſdem calore labefactato atque imminuto, ac proinde debili influente ad naturalia, imminuta depravataque ſecuta fuerit nutritio; ita enim & Simiæ à Gal. diſſectæ, ex aquoſo tumore, ſicuti & Gallo, ex Scirrhoſo macies paulatim ſuccrevit.

Affectus hic vix certè ſanabilis; cùm difficillimum ſit copioſam aquam Pericardii, penitioris ſcil. nobilioriſque partis, exſiccare atque reſolvere, hac potiſſimum ſenili ætate, atque habitu corporis à conſueto laudabili declinante, nativi caloris cordis imbecillitatis indicio. Nihilominus non eſt deſerenda curatio, cum vires adhuc validæ ſint, Patienſque Medicis præceptis obtemperans.

Prima itaque intentio ſit; Aquam exſiccare. Secunda, flatus diſcutere. Tertia, ſpiritus vitales fovere & Corroborare; præmiſſa primarum viarum & totius expurgatione.

Atque à fonte Chirurgico parciſſima ſanguinis miſſio depromenda, ut Cordis æſtus ventiletur, & totum corpus ad calidorum medicamentorum uſum facilius diſponatur. Cucurbitula etiam magna mammæ ſiniſtræ ſine ſcarificatione affixa proderit, cutis meatus pateſaciendo, aquoſitatem ad ſuperficiem attrahendo, eamque ad reſolutionem diſponendo; in quem finem rubificantia etiam in progreſſu applicanda.

Ex Pharmaceutico præcipua deſumenda remedia, Lenientia ſcilicet, Præparantia, Purgantia, Aquam Educentia atque Reſolventia, Flatus Diſcutientia, & Cor Roborantia.

Quoniam autem Pat. Nobiliſſ. medicamenta omnia ſigillatim deſcripta deſiderat; ideo Leniens ſit.

℞. Elect. lenit. ʒ vii. Crem. Tart. ℥ſ. ſpec. hieræ ſ. ℈j. m. f. b.

Vel ℞. Pot ex Man. clarif. ℥vi. Aq. Cinnam. ℥ſ. m. f. p.

Præparans erit ℞. Oxymel. ſ. mel. roſ. ſ. an. ℥ j. ſ. Aquæ Cinnam. ℥ſ. m. pro ſyr. & ſic pro aliis quinque. Inde purgans ſit hujuſmodi.

℞. Elect. lenit. ʒ vi. Magiſt. mechoac. ℈ ſ. Magiſt. Julap. gr. vi. ſpec. hieræ ſ. ʒ ſ. m. f. b.

Vel ℞. Pot. ex man. clarif. ℥ vi. addita inf. conſuetæ rad. Ireos, ſambuci ana ℥ j.

Inde, licet materia evacuanda aquoſa ſit, nova præparatio non omittenda, & quidem ratione cauſæ antecedentis.

Quare ℞. Oxymel. comp. ſyr. de Hyſſopo, de Praſſio an. ℥ ſ. decoct. cich. hyſſopi, praſſii, farf. meliſſ. Borrid. ℥v. m. pro ſyr. & ſic pro aliis; quarto tamen quoque die, aliquod Hydragogum præbendum levius, atque ſuavius, ut pluries repeti poſſit, abſque virium & nativi caloris offenſa; quale erit ſuccus rad. ſamb. ad ℥ j. in vino albo, vel decoctio ejuſdem pariter in vino albo; vel Aqua ex eadem rad. deſtill. ad ℥ ij. vel iij. in vino albo generoſo; ſic Magiſt. mechoac. ad ℈j. Ref. bol. cum lenit. placidè namque purgat, & abſque ulla ventriculi læſione. Poſt autem hujus repetitum uſum, ad aliquod validius ſemel exhibendum deveniatur, ut

℞. Extract. Eſulæ ʒ ſ. Magiſt. Mech. ℈ſ. Pil. Aleph. ℈ j. m. ref. & exhibeatur quatuor horis ante cibum; ſequenti verò die, Theriaca mediæ ætatis, ad cordis roborationem.

Inter aquam reſolventia atque educentia, primum locum obtinet decoctum exſiccans, ſed cum ſudore, ut ſenſibiliter & inſenſibiliter Aqua in pericardio exhauriatur; erit autem hujuſmodi.

℞. Ligni Guajaci cum cortice, Ligni roriſm. rad. Enulæ an. ℥ j. Ligni ſaſſafras ʒſ. Aq. meliſſ. ℔ ij. borrag. farf. an. ℔ j. m. f. inf. per horas 24. deinde bull. ad conſumpt. dimidii, & colatura ſervetur po tribus vicibus, matutino tempore, hora una ante ſudorem exhibenda, cui præmittatur pulvis viper. ad gr. xv. vel xx. Sudor autem proliciatur in hypocauſto paulatim, ut ſit cum tolerantia, cui inſiſtendum 40. diebus.

Si his res benè ſuccedat, pergat Pat. 20. adhuc diebus in uſu pulv. vip. in Aq. Card. Sancti; ſecus verò, ſudore non juvante, confugiat ad Aq. Aponitanas ſulphureas, primis diebus dejectorias, poſtea diureticas; quæ licet profuerint, non tamen his abſolvenda curatio, ſed diureticis inſiſtendum. Quare inſcio Pat. præbeatur quotidie Urina pueri deſtill. ad ℥vi. vel vii. cum gutt. xv. ſpir. Tart. rectif. cui præmittatur bolus ex tereb. Cypr. lota in Aqua Capill.

Ven. ut efficacius, & pectorale evadat medicamentum. Quibus niſi cedat affectus, jure inſanabilis judicandus, naturæque quies concedenda; repetitis tamen alio tempore jam antea uſurpatis.

Interim flatus diſcutientia adhibenda, ut rotulæ ex ol. cinnam. vel quinta eſſentia Roriſmar. quæ præſtantiſſimæ. Item Cor roborantia interna, ut Diambra, Diamoſc. Theriaca, Mithrid. confect. & à proprietate Cor Simiæ aſſatum & pulveriz, ex Rhaſi, in Aqua Cord. Sax. Externa vero, ut Ther. antiqua aceto & ſucco Cic. diſſoluta, panno purpureo illita, & cordis regioni admota. Ol. ſuccini Cordi illitum, præſertim verò oleo de Scorp. mixtum.

Quibus accedat victus ratio, attenuans quidem, ſed non tenuis, habita ratione, & morbi diuturni, & virium, ætatiſque Pat. cui integram valetudinem precor. *Idem ibidem.*

Cordis Palpitatio.

Diſtenſionem & ſubſidentiam p. n. in corde, Puerum hunc per intervalla affligentem, vera quin ſit cordis palpitatio, haud dubitamus. Et licet motus quoque tremulus, palpitationi ſimilis cordi competat; ille tamen a vera palpitatione excluditur, utpote à pauco tenuique ſpiritu proveniens, vel ab aqua in pericardio, quæ nuſquam à Gal. legitimæ palpitationis cauſa admittitur, quidquid dicant Paul. & Actuarius. De Puero itaque hoc verba facturi credimus, non per Idiopathiam, ſed per ſympathiam à ventriculo, & forſan etiam à liene palpitationem fieri; dum ex quotidianis repletionibus vapor craſſus, turbidus & flatulentus à cruditatibus, per arterias ad cor elevatur, partes concavas ejuſdem replet, difficulterque difflatur, & reſolvitur; unde palpitatio, quæ non ita citò fieret & evaneſceret, producta à quolibet ſucco, nec fieri poſſet à pauco & tenui flatu; quia facilè per corpus transflueret. A craſſo itaque, & multo flatu excitatur; unde calefacientia, & ſpiritus attenuantia palpitationes tollunt, quia cujuſcunque ortus ex frigido eſt.

Affectus autem hujuſmodi quantò celerior, tanto tutior erit curatio, antequam ſcilicet cor imbecillius reddatur, metu ne eſſentialis evadat, aut ſanatus, declinante ætate, denuo invadat; tunc enim omnes intra 40. & 50. annum pereunt, aut acuta febre, aut ſyncope extincti, vel ad ſummum Antipatri annos attingunt.

Certè itaque ſanabitur, ſi congrua præſcripta & ſervata victus ratione, materia in partibus naturalibus hærens evacuetur. Ventriculi intemperies frigida alteretur, flatus diſcutiantur, & revellantur; tandemque cor roboretur.

Adoleſcentes autem & adultos, ſanguinis detractione non ſolùm ſe præſervaſſe, ſed & liberaſſe gloriatus eſt Gal. quoniam evacuato ſanguine pituitoſo & melancholico, minera veluti flatulentæ materiæ, cor præſervari, ac promptius ventilari contingebat.

Dubium verò, an ob ætatem, habitus gracilitatem, & forſan etiam raritatem, liceat ad generoſum adeò auxilium accedere. Quo caſu nos tutius procedentes, venas ſedales aperiendas cenſemus, & ſanguinem ad ſemilibram extrahendum, cùm potiſſimum tumeat lien; idque ſolùm peracta prima præparatione & expurgatione. Si vero contumax, quod non ſperamus, perſtiterit affectus, Cauterium coxæ ſiniſtræ inurendum foret. In acceſſionibus cucurbitulas laudamus, cum Avic. coxis, imo & viſceribus naturalibus, potiſſimum lieni applicitas, prout non placent dorſo, ut Rhaſi, nec regioni Cordis, ut Gal. & Zacuto, niſi in eſſentiali ſola. Conferunt quoque ligaturæ, lotiones calidæ, clyſteres, & hujuſmodi alia.

Evacuabunt lenit. cum hiera, vel mel. roſ. ſol. cum manna, & decoct. ſem. citri. Præparabunt ſyrup. de cortic. citri, Julap. acet. vel oxymel. cum aqua cinnam. abſque diluto. Purgabunt verò hiera cum diacath. vel inf. Agar. Rhab. & ſennæ, cum melle roſ. ſol. Repetatur poſtea præparatio viſceri obſtructo accommodata, ut & purgatio. Solent præterea conferre pil. maſtich. alephang. & aggreg. Et quia Puer eſt, facilè uſurpari poterit extractum ſennæ, polyp. maſtic. correct. Purgatione peracta, ſi fuerit obſequens Puer, aqua Tettuciana, quatuor aut quinque vicibus, alternis diebus exhibita, ex uſu erit, cum vehiculo mannæ. Omnino autem aſſumat per menſem jus columbæ alteratum china, ſaſſafras, ligno tamariſci, meliſſa, & fl. citri.

Dum hæc omnia fiunt, diſcutientia flatus ſemper proderunt, ut confectiones ex troch. de gallia moſch. ol. aniſor. vel citri, vel cinnam. Sic Diambra, Diamoſchum, cochlear. aq. cinnam. vel aq. vitæ juniper. Et tandem roborando cordi placet Matth. quinta eſſentia roriſmarini, aut cinnamomi. Serapio verò & Avic. uſum meliſſophylli ad ſidera extollunt. Paracelſus gutt. j. extract. croci, cùm cochleari aquæ vitæ; vel ol. ſuccini ad gutt. ij. in aqua flor. citri. Nos verò ſæpè uſi ſumus ſemicyatho aquæ meliſſophylli, vel borrag. in qua crocus fuerit maceratus, mane frequenter ſumpto; & extrinſecus illinimus regionem cordis balſamo, aut ol. de ſcorp. Matth. Quæ omnia fruſtra adminiſtrabuntur, niſi congruæ innitantur victus rationi, ex præſcripto Excell. Adſtantis. Quibus ut Deus adſit, & faveat, enixè precamur. *Idem ibidem.*

Cordis Palpitatio, cum Melancholia.

Virginem Nobiliſſimam, 18. annorum ab Excellent. Viro deſcriptam, jamdiù, imò ab ineunte ætate melancholicam fuiſſe, mœrores tandem cum lacrymis confirmarunt. Hujuſmodi vero melancholiam, ſicut in hypochondriis deliteſcere non ambigo, ob frequentes vomitus aquoſæ & viſcidæ pituitæ, cum levamine à vomitu, & forſan cum copioſis rugitibus, ita progreſſu temporis mineram quoque in toto & utero coacervaſſe credendum; prout ex fuſco colore, & menſium imminutione ſecuta facilè conjicere eſt. Cordis autem palpitatio eandem itidem jamdiù fatigans, an motus ſit completus ex diſtenſione & ſubſidentia, an potius tremor, ac ſola trepidatio cordis, valde dubito; vera namque palpitatio non adeò forſan carnoſam Nobilem hanc Virginem hucuſque afflixiſſet. Melancholicam vero paſſionem ex obſtructionibus hypochondriorum ortum duxiſſe certò exi-

exiſtimandum, & potiſſimum ſiniſtri, quod cùm plurimis conſtet arteriis, ad craſſi & melancholici ſanguinis attenuationem perficiendam, per eaſdem quoque facilem aditum fumoſi, craſſi & melancholici vaporis ad cor colligere poſſumus, qui exitum tentans, nec adeò facilè inveniens, cordis veram, aut ſpuriam palpitationem inducit; non enim ab ullo humore, aut tenui ſpiritu fieri unquam poteſt, ut conſiderat Gal. A fumis autem & halitibus ejuſdem craſſæ materiæ capitis dolorem ferè continuum, ſicut à ſanguinis craſſitie menſium diminutionem pendere nulli dubium, prout febres à crudis humoribus, in cavis viſcerum aliqua bilis portione miſtis, putreſcentibus fuiſſe excitatas.

Sunt equidem affectus non adeo facilis ſanationis, cum altas, imò naturales radices fixas habeant, nec menſtruis erumpentibus ceſſerint; attamen ſalus non deſperanda, tum quia imminutas purgationes modo medicamentorum ope ſperamus proceſſuras, cùm ſanguis ille reſiliens in cor, fatuum illud reddens, melancholias augere ſoleat, ac proinde cordis & capitis affectus; tum quia non exiguam, ex Hippocrate ſpem nobis facit futurum connubium, atque concubitus.

Medici interim munus fuerit, melancholicam mineram, tum in hypochondrio potiſſimum ſiniſtro, tum in toto hærentem exhaurire, menſtruis vias patefacere, in acceſſionibus flatus diſcutere, & Cor roborare.

Tempore itaque medio inter menſtruas purgationes, ſanguis à mediana ſiniſtri brachii educendus; mox ſub finem conſuetæ purgationis (ſi imminuta fuerit) ſaphena aperienda; non enim alio tempore & adoleſcentes, & adultas miſſio ſanguinis ſemper juvit, Gal. obſervatione, qui hac ſola multas quinetiam præſervatas fatetur. Frequentes adhibeantur pedum lotiones, ſimplici aqua calente. Fonticulus coxæ ſiniſtræ inuratur, occluſo, qui in dextera eſt.

Præter jam adminiſtrata, inſiſtendum primò aperientibus & contemperantibus, quibus tamen libenter præmitterem aquam Tettucianam, cum vehiculo de more ſumptam; mox probatur uſus ſucci cichorii depurati ad ℥iv. in decoctione cichoraceorum, additis cyclamine, tamariſco, agrimonia, capil. Vener. recen. aut artemiſia; cui ſi addatur etiam fumariæ ſuccus depuratus, efficacior foret ad maſſam ſanguinis depurandam, & lienem deobſtruendum. Præſentis uſus etiam fuerit ℥j. Rhabarb. maturi, infuſa in prædicto jure alterato, alternis diebus exhibenda, ita ut xv. aut xx. dies alternatim, ſucci, & rhabarbarum infuſum aſſumantur.

In acceſſione etiam palpitationis, & extra eandem quoque, ob affectum melancholicum, domi præſtò ſint aliqua ſuaviora cardiaca diſcutientia, ut aqua cinnamomi, vel aqua totius citri, cum guttulis olei de citro, aut caryophillorum, vel cum portiuncula aquæ theriacalis: aqua item Scorzoneræ, cum elixir vitæ. Juvat à proprietate aqua ſuccini, cum Marcello. Sicut extrinſecus ex Andernaco plurimùm pollet camphora ſupra cordis regionem continuo geſtata. Vinum ligno viridi roriſmarini, & recentibus foliis meliſſæ medicatum, utile fuerit ad menſam.

His omnibus congrua victus ratio addatur, ut optata ſalute potiatur, quam illi à D. O. M. precibus efflagitamus. *Idem ibidem.*

Syncope.

Illuſtriſſ. Vir 35. annum agens, temperamenti totius & jecoris, calidi & humidi, plethorici habitus, liberalius vivens, & copioſiori vini potui potiſſimum indulgens, ventriculum à naturæ primordiis exquiſito adeò ſenſu præditum ſortitus fuit, ut à teneris annis, dum edulis vel acrioribus, vel calidioribus uteretur, in ejuſdem dolorem incideret, & quidem frequentius uſque ad exolutionem, animi deliquium, nonnunquam etiam ad Syncopen uſque; quod tamen adhucnum accidit ex acribus & valdè calidis aſſumptis. Cùm autem multis jam annis frequenti narium hæmorrhagiæ aſſuetus fuiſſet non sine luculento juvamine, eadem hoc anno omnino ſuppreſſa, paucis abhinc menſibus, citra ullam quinetiam cauſam externam, derepentè exolutus eſt, cum Aſphyxia, extremarum partium refrigeratione, & ſudoribus frigidis, craſſis & oleagineis. Facies initio quidem rubet, venæque oculorum ſanguine turgent, cum aliqua ſpirandi difficultate; mox tamen palleſcit, plumbeumque colorem induit, cum præcipiti virium omnium lapſu. Reſtitutus verò, auxiliis facultatem excitantibus ab Aſſidentibus adminiſtratis, de virium oppreſſione, cum quadam ſpiritus ſuffocatione conqueritur, adeò ut ægrè incedere, minuſque acclivia loca conſcendere poſſit. Quare Medici familiares acciti, nos quoque quid facto opus conſulunt.

Affectus, quo corripitur Nobiliſſ. iſte Vir, Syncope, propriè dicendus eſt, cùm præceps fiat virium omnium lapſus; cujus nullum hic deſideratur ſignum, cum non ſenſus ſolum & motus perturbentur, ut in Exolutione, nec aboleantur ſolùm, ut in animi Deliquio; ſed ſtatim concidant totius corporis vires, tum Animales tum Vitales, cum aſphyxia & abolitione pulſus, inſigniter læſo corde, & extremarum partium perfrigeratione, atque pallido, imò plumbeo corporis colore, recurrentibus ſpiritibus cum ſanguine ad interiora, & manantibus ſudoribus frigidis, craſſis atque oleaginoſis, Syncopticis dictis ex propria ſubſtantifica partium humiditate reſoluta provenientibus, ad differentiam ſudoris Diaphoretici, qui à colliquatione humorum procedit. Atque idem prorſus affectus ab ineunte ætate Pat. poſt acria aſſumpta invaſit, licet à diverſis cauſis; quamvis enim Cor ſemper in Syncope lædi neceſſe ſit, quod non accidit in exolutione, & animi deliquio, quibus pulſus nihil immutatur, à qualibet offenſa prorſus immunis; attamen lædi poteſt, vel eſſentialiter, vel per conſenſum, & quidem, præſenti caſu, per conſenſum lædi, & jam læſum fuiſſe cenſemus olim à ventriculo. *Nulla enim pars noſtri corporis adeò exquiſitum ſenſum habet, nec adeò facilè in conſenſum trahit utrunque principium, nimirum Cor & Cerebrum, ac os Ventriculi*; præſertim verò in hoc Pat. qui ejuſdem exquiſitiſſimo ſenſu à natura donatus eſt, unde facilè quoque ab acrium & calidorum uſu dolore, animi deliquio & Syncope eundem affici contigit. In præſens autem conſenſum à toto venoſo genere ſuſcipere credimus, à ſanguine

guine nimirum multo & craſſo, venarum & arteriarum interceptionis atque occluſionis cauſa; de qua Gal. cum Hipp. *Quod autem quis repente obmuteſcat, id venarum interceptiones occluſioneſque faciunt; oriuntur ſiquidem Epilepſie, Apoplexia, Syncopes Cardiacæ, Aphonia & Aſphyxia. Cum enim ſpiritus jam in corde geniti per corpus diffundi non poſſint, ſimul in corde cum facultate vitali ſuffocentur;* ipſos nimirum intercipiente copioſo & craſſo ſanguine in corde, non adeò expedite ſuum motum circularem ibi peragente. Neque hæc ſignis confirmari opus eſt, plethoricum enim, plurimoque ſanguine redundat totum corpus, cujus cauſa rubet faciei color, & turgidæ oculorum venæ apparent, necnon oppreſſa, & fere ſuffocata natura, etiam extra acceſſionem vires imbecilles obſervantur.

Copioſum autem ſanguinis proventum ſemper fovit vitæ liberalis ratio, & potus copioſioris uſus; ſicut, & multo magis, ſuppreſſa multis abhinc menſibus frequens & copioſa conſueta narium hæmorrhagia, quæ hucuſque Pat. Illuſtriſ. à Syncope aliiſve affectibus vindicavit.

Syncope autem eſt acutiſſimus morbus; cùm ſit mortis imago, quinimo morti quam proximus; unde, *Qui frequenter, atque fortiter, abſque cauſa manifeſta exolvuntur, derepente moriuntur.* Attamen quoniam tunc loquitur Hippocr. de Syncope eſſentiali, ideò dictorum reddens rationem Gal. dixit, *Quia adeſt virtutis vitalis imbecillitas.* De qua & Paulus quoq; hæc habet, *Cor primaria affectione affectum medicorum auxilium non admittit;* citam enim mortem inducit, ideo non adeo deſperanda ſalus, ſi protinus Pat. Illuſtri propria medica auxilia præſto fuerint. Hinc Aretæus ſedulò agendum eſſe conſulebat, natura enim reſoluta inſtaurabilis eſt; & mortis periculum in unaquaque acceſſione imminet.

Quare præſervationi ſtatim incumbendum, cauſis occurrendo, quarum ſicut immediata ſemper eſt ſpirituum defectus; ita mediatæ poſſunt eſſe defectus productionis, diſſolutio, corruptio, vel ſuffocatio; quam poſtremam, tanquam magis urgentem, primo expugnandam ſuſcipimus, diſſolutione poſtmodum ob exquiſitum ſenſum ventriculi, à nobis præcavenda & inhibenda.

Et quoniam ſuffocatio à copioſo ſanguine craſſo, venas replente & naturam ipſam opprimente procedit; ideo ſtatim, injecto clyſtere, ſanguis eſt ex jecoraria vel mediana copioſe educendus, quod & ipſa vigente Syncope præcipit Hipp. ipſe. Neque unica miſſio ſat fuerit, ſequenti die propterea repetenda. *Habitus enim cùm ad extremum bonitatis devenerint, ſtatim ſolvere expedit.* Quinimo ſingulo menſe repetenda hæc fuerit, ut ſuppreſſam hæmorrhagiam ſuppleamus, & eadem opera Cardiacas affectiones arceamus.

Et quia Hipp. cum Gal. Sanguis craſſi ratione habita, calida fomenta adhibuit ad eundem fundendum atque liquandum; ideo aliqua interna ejuſdem facultatis & à nobis exhibenda. Præbeatur itaque, poſt ſanguinis eductionem, mulſa acetoſa quodie ſummo mane, vel per aliquot dies ad menſam; mane vero exhibeatur oxymel. aqua hordei diſſolutum, & quolibet quarto aut quinto die Crem. Tart. uncia in jure Cort. Cit. alterato præbeatur; quibus ab acceſſione præſervari poterit Illuſtr Pat. & quidem facilius, ſi Cordi quoque aliquam corroborationem addamus, quibuſdam ſuavioribus, cujuſmodi ſunt Aqua Bugloſſi ad cyathum, mane ſumpta, & Julapium ita paratum.

℞. Vini albi dulcis ℔ j. Aq. Roſ. ℥ iij. Cinnam. contuſi ʒ ij. Myrob. Citr. ʒ j. m. includantur linteo, & bulliant, additis Sacch fin. ℥ iv. ad Julap. conſiſtentiam, cujus duo cochlearia mane & ſero aſſumenda.

Ventriculo quoque opitulandum, nimium ſenſum ejuſdem obtundendo, & eundem roborando. Primum præſtabunt remedia calorem nativum minimè labefactantia, & potiſſimum, cùm præſervatio in manu Pat. poſita ſit, ab acribus & valdè calidis abſtinendo. Sufficiat igitur nonnunquam potus, ſummo mane Aquæ Lactucæ, vel Juris Lactuca alterati, in quo duæ, aut tres Diacodii Rotulæ fuerint diſſolutæ; ſub ingreſſum vero lecti Lactuca condita abunde proderit; ſicut quandoque eidem roborando Conſerva Roſar. cum Diarrhod. Abbatis, in comeſſationibus prima menſa hauſto cyatho Aq. frigidæ. Quæ pro præſervatione, ſatis.

Quod ſi jam dictis fruſtra adhibitis, recrudeſcat acceſſio, ſpiritus fovendi; virtus excitanda; & ſpiritus ſuffocati foras revocandi.

Prima intentio citiſſimam inſtaurationem requirit; quia præceps eſt virium caſus. Inter alimenta autem celerrime nutrientia eſt vinum odoriferum; unde Aretæus in ſolo vino, refrigeratis ſpem vitæ poſitam aſſerebat. Præbeatur itaque Aqua frigida dilutum; ſpiritus enim reſolvi prohibet, cogit humores, & eorum diſſolutionem arcet, roboratque ventriculum, cùm meracum vires imbecilles feriat. Vino autem ſuccedat aqua carnium Cinnam. aromatizata, jus pulli inſtaurans, & hujuſmodi. Verùm quoniam & odoribus ſpiritus refocillantur; ideo naribus odorata admovenda, ut Aq. Roſ. cum Cort. Cit. Aqua flor. Citri, Acet. cum Caryoph. Aqua Cinnam. Moſchus Ambra, & ſimilia, quibus facies ubertim irroranda & tempora illinenda.

Secundò Facultas Vitalis & Animalis excitandæ, ſanguinem & ſpiritus ad partes externas attrahendo; quod præſtari poterit cucurbitulis, extremis partibus appoſitis ſiccis, & repetitis frictionibus aſperis, totius corporis concuſſionibus, acclamationibus, vociferationibus, pilorum evulſionibus, & picationibus infernarum partium.

Tertiò quia à ſuffocatione Syncope dependet, ſpiritus foras, revocandi, iiſdem mox propoſitis remediis, additis aliis internis & externis. Inter interna Aquæ Theriac. Aq. tot. Cit. miſtæ cochlearia infundantur. Sic Aqua Cord. prima præclariſſ. Saxoniæ. Oleum Cinnam. ad gutt. ij. in Aq. Meliſſæ; vel Quinta eſſentia Roriſmar. Extrinſecus cucurbitulæ ſiccæ. Frictiones extremorum, Madefactiones Vino malvatico, vel Spir. Vini caryophyllati. Cordis inunctiones, Oleo de Scorp. Matth. cum Trochiſcis de Gallia Moſch. ſucco Cit. diſſolutis.

Animadvertendum tamen, quod quando Syncope ab offenſa ventriculi procedit, non conveniunt ſpiritus evocantia, ſed eoſdem potius ad Cor propellentia, ut aſperſio Aquæ fri-

gidæ in faciem, vel Roſaceæ, vel etiam vini albi auſteri.

Quibus aliqua circa victûs rationem potiſſima addenda. Caveat igitur ab uſu, & potu acrium & calidorum. Secundò compotationes fugiat, & parcius in menſa bibat. Tertio alimentis plurimum ſanguinem gignentibus, & valdè nutrientibus raro veſcatur. Præterea corpus exerceat, imò fatiget. Vigiliæ potius quàm diuturno ſomno indulgeat. Sanguinem, ut dictum eſt, frequenter ſibi detrahi permittat. A negotiis nec nimis abſtineat, nec nimis incumbat. Quæ omnia Sapientiſſimæ directioni Excell. Virorum libenter committimus. *Idem ibidem.*

Pulſus Intermittens.

Quinquagenarius Vir, temperamenti totius calidi & ſicci, gracilis habitus, frigidis potibus aſſuetus, & cibis pariter frigidis, humidis ac lenti ſucci uſus, cum poſt febrem diuturnam bilioſam ſpuriam, omnino liberæ vivendi rationi ſe tradidiſſet, quindecim abhinc diebus pulſus intermiſſionem paſſus eſt, & quidem unius pulſationis, modo poſt quinque, modo poſt ſeptem; quæ ſuperioribus hiſce diebus adaucta eſt; ſiquidem & in unica pulſatione aliqua inæqualitas obſervatur, licet pulſus magnus, ſatiſque validus, & vehemens ſit. Nulla adeſt ſpirandi difficultas, nullus ſtertor, nec fluctuationes aut borborygmi in abdomine percipiuntur; ſed ſolùm in pectore inæquales quædam pulſationes, cùm obſcuro ſpiritus defectu, & brevi lipothymia. Et licet affectus hic ipſius vitæ in præſens incommodare non videatur; ejus tamen cauſam ſciſcitatur à nobis Pat. opem, ſi opus fuerit, imploraturus.

Affectus, qui Virum Patientem detinet, eſt pulſus inæqualitas, cum intermiſſione, quæ non ſolùm ſyſtematica eſt, ſive compoſita, quod ſcil. acervatim, & poſt multas pulſationes obſervetur; verùm & in una eademque pulſatione percipitur. Symptoma in actione pulſifica, ſive Vitali imminutè læſa, dependens non ab imbecilli & diſſoluta Facultate; quoniam pulſus magni & vehementes ſunt, ſed a morbo in via; cùm proxima & immediata cauſa ſit anguſtia lævium arteriarum, vel ab inflammatione, vel à viſcido & lento humore, vel à tuberculi præſentia. In caſu autem noſtro, ab inflammatione fieri non poteſt, quia omnino febre vacat; non à frigidis & lentis humoribus; quia non ordinata, nec ſemper eadem foret pulſus intermiſſio; prout non ſemper eadem perdurat pituitoſorum humorum copia atque qualitas; cùm pulſus magnus, validus ſatis, atque vehemens vigeat. Flatus quoque hypochondriacos læves arterias comprimentes excludimus, ut melancholicis hypochondriacis nonnunquam evenire ſolet; quoniam in hoc Patiente flatus in abdomine, & murmura, nec antea, nec in præſentiarum obſervata ſunt. Quare reliquum eſt, ut tuberculum cauſam anguſtiæ neceſſario conſtituamus, à ſanguine crudo atque glutinoſo ſucco referto, ob pravam vivendi rationem, & à caliditate totius & jecoris incraſſato, obdurato, & à gelido potu concreto; quod quia in dies ſemper majus incrementum ſuſcepit; ideo & major evaſit inæqualitas. Nulla autem adeſt reſpirationis læſio, nulluſque ſtertor; quoniam cum per aſperam arteriam potiſſimum, & ejus ramos fiat reſpiratio, arteria autem venoſa nunquam ſit vacua, ſed ſanguine redundans, reſpirationem impedire non poteſt, niſi adeo obſtructa fuerit, ut compreſſione, aſperæ arteriæ affectum impertiatur. Sic Antipatro Medico, nonniſi ſex menſibus elapſis levis quædam ſpirandi difficultas ſuborta eſt, quia paulatim adaucta, & decimoquinto die difficillima reddita reſolutus ſtatim obiit, quia tuberculum, in amplam molem elevatum, aſperam quoque arteriam comprimere potuit, tantamque anguſtiam inferre, ut aëri intercluſo aditu, eundem ſuffocaverit.

Inter pulſus inæqualitates intermiſſio eſt omnium periculoſiſſima, quæ fit cùm diſtenſionem interpellat quies; ut propterea pulſus abolitus tunc ſit, admitar Veterni, aut Apoplexiæ cujuſdam; quod enim cerebro, idem propemodum & cordi contingit; atque, ſicut *Solvere Apoplexiam fortem impoſſibile; debilem vero non facile*; ita quietem pulſuum diuturnam tollere impoſſibile fuerit, brevem vero non citra negotium. Diuturna autem eſt, quæ excedit duorum pulſuum ſpatium; brevis verò, quæ intra duos pulſus manet; omnium incommodiſſima, quæ in uno pulſu contingit, & qua pulſus parvus, & languidus eſt. Quare hoc caſu, cùm inæqualitas quæ ab initio Syſtematica fuit, etiam in uno ictu tandem apparere cæperit, gravis eſt affectus, in dies quinetiam ſemper ingraveſcens. Nec obſtat, quod ſcribit Gal. *Juvenes magis, minus pueros, minimè ſenes in periculum adduci*; cùm in hoc Viro tuberculum cauſa cenſeatur, difficillimè ſuperandum, imò ut plurimùm inſanabile. Intereunt autem ſuffocati, aut ſuppuratione, aut citra eandem, & citius cum tuſſi quam abſque eadem, quia citius ſuppurant. Quare verendum ne patiens iſte, Antipatri exemplo, pereat.

Agendum itaque omni conatu, ut totius habita providentia, tuberculum per attenuantia & exiccantia abſumatur.

Et in Chirurgico fonte, duobus caſibus convenire poſſe videtur ſanguinis miſſio. Primò ad inhibendam tuberculi ſuppurationem. Secundo ratione cauſæ antecedentis, dum totum ſanguine abundat; præſenti tamen caſu, admitti tantummodo poſſet aliqua parca ex venis ſedalibus evacuatio, ut quæ magnum cum pectore habeant conſenſum. Cauteria locum non habent, cùm ſit remedium præſervativum.

Ex Fonte Pharmaceutico deſumenda remedia Lenientia, Præparantia, Purgantia, & tuberculum Exſiccantia. Leniens tale eſſe poterit.

℞. Spec. hieræ ſimpl. ʒ j. Elect. lenit. ℥ j. m. f. b.

Vel ℞. Syrup. roſ. mell. roſ. ſol. an. ℥ iij. Elect. lenit. ℥ ſ. Aquæ meliſſæ q. ſ. m. f. p.

Prima præparatio erit hæc. ℞. Oxym. ſimpl. ℥ j. Syr. de hyſſop. de praſſio an. ℥ ſ. Decoct. ſarſ. urticæ, porri, iridis, braſſicæ, helenii, ℥ v. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis. Præparati humores ita purgentur.

℞. Elect. lenit. diacath. diaphœn. an. ʒ iij. ſpecierum hieræ Gal. ʒ j. m. f. b.

Vel ℞. Agarich. troch. ℥ ſ. fol. ſen. recen. ʒ ij. Cinnam. integri ʒ j. Aquæ farfar. q. ſ. m. f. Infuſ. per noctem; & expreſſioni adde ſyr. roſ. ſol.

ſol. meil. roſ. ſol. an. ℥ iij. m. f. p. & tribus poſt horis, præbeatur mulſa bibenda ad ℔ j. ſ. & duabus horis ab ea prandeat.

Secunda præparatio ſit inſtituenda, ℞. Oxymel. ſquil. ʒ j. Syr. de praſſio, de helenio an. ℥ ſ. Decoct. praſſii, hyſſopi, ſem. urticæ, tabaci, Ari. ʒ v. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. A quibus hæc præſcribatur purgatio.

℞. Elect. lenit. ʒ v. Elect. diaph. ʒ ij. Pilul. de hiera cum agaric. ʒ j. m. f. b.

Vel ℞. Agaric. troch. ℥ ſ. Cinnam. integr. ʒ j. Aquæ pulmon. q. ſ. m. f. Infuſ. per horas xii. deinde fiat colatura, & expreſſioni adde ſyrup. roſ. ſolut. decoct. epith. Meſ. an. ℥ iij. m. f. p. à qua præbeatur mulſa, ut ſupra.

Dum hæc omnia fiunt, prima menſa prandio, & cœna, ſumat Patiens hujuſmodi pilulam attenuantem & exſiccantem.

℞. Ammoniac. ℈ j. flor. ſulph. ℈ ſ. m. reformetur pilula cum ſpir. vini.

His peractis, aliquod valdè attenuans & reſolvens in uſum ducendum, quale eſſe poterit jus galli antiqui, flagellati, exenterati, vino malvatico loti, & modicè ſaliti, ita parandum.

℞. Ligni guajac. cum cortice, ſalſæ elect. ℥ j. Saſſafras ℥ ſ. Aquæ betonicæ, farfaræ an. ℔ ij. m. f. Infuſ. per horas 24. deinde adde quartam partem jam dicti galli, rad. helenii ℥ j. praſſii pulegii, calament. an. p. j. m. bulliant ad conſumptionem dimidii, & colatura ſervetur pro tribus vicibus, matutino temporo præbenda; cui præmittatur bolus hujuſmodi.

℞. Terebinth. Cypriæ lotæ in aqua farfaræ ℈ ij. butyri ſulſph. Iridis Florent. an. ℈ ſ. m. cum oxymel. ſquillit. q. ſ. refor. bol. ij. & aur. in cujus uſu perſiſtendum ad 30. vel 40. dies, qualibet hebdomada præſcribendo pilul. de hiera cum agaric. & flor. ſulph.

Huic præſtantiſſimo remedio ſuccedit alterum, non minoris efficaciæ, valdè attenuans atque reſolvens: Aquæ nimirum Aponit. ſulphureæ, primis diebus cum vehiculo dejectorio, poſtremis vero diuretico, per xii. dies uſſumendæ; atque in horum uſu, non omittenda lambitiva, nec ſuffumigia ejuſdem facultatis. Lambit. ſit oxym cum gutt. olei ſulphur. Vel oxym. ſquill. ſi tolerari poſſit. Parentur pariter rotulæ Diaireos cum oleo aniſorum, ore detinendæ. Suffumigia verò præſcribantur ex ſtyrace, benjuino, myrrha, thure.

A proprietate vero juvare dicuntur Troch. de Vipera ad omnes occultos abſceſſus, cum aqua ſcabioſæ, & potiſſimum ad tuberculum. Sic & aqua ex ſucco bryoniæ parata, cum ſpir. vitrioli, vel ol. ſulph. ad cochlearia.

Victus rationem quod ſpectat: Aëris mutatio convenientiſſima, maxime ad ſiccum, & ad ſulphureos halitus inſpirandos. Cibus pariter ſit exſiccans, & potus parcus Vini tenuis ſubſtantiæ, ſaſſafras alterati. Somnus ſit moderatus; vigiliæ namque exſiccant & digerunt, unde vigilia vorax. Corpus exerceatur, & frequenter aſſumat pilul. de agaric. cum Iride & ſulphure; atque alacri & conſtanti animo degat. *Idem ibidem.*

Pulſus interceptio cum difficultate ſpirandi in Hypochondriaco.

Vir Præſtantiſſime. Patiens Reverendiſſimus annorum ſexaginta ſeptem, ſtaturæ mediocris corporis habitus plethorici, valde carnoſi, potius obeſi, temperamenti cum totius, tum jecoris calidioris, excrementis capitis, ſudori copioſo obnoxius atque expurgationi per nares mucoſæ materiæ, quæ hoc anno valde imminuta ſunt: pluribus pro temporum varietate ægritudinibus ſubditus fuit, hypochondriacis nempè ac nephriticis cum arenularum ac ſabuli ruſi perenni excretione, à quibus ſi non ſanatus, ſaltem levatus eſt, aqua inprimis Tettuciana pro priori affectu exhibita, ac familiari uſu ſucci limonis. His affectionibus quibus in viridiori ætate torqueri cœpit, tertia adjuncta eſt, videlicet febricula quæ Patientem quinquagenarium aggreſſa eſt, ex indolenti meſenterii abſceſſu dependens, quo dirupto copioſaque purulenta materia excreta, convaluit. Sed interim aliquot abhinc annis ſingula Æſtate de quadam coxæ cruriſque dexteri ſtupiditate, ac genu pediſque intumeſcentia cum dexteri, tum ſiniſtri lamentabatur, quæ tamen incipiente Hyeme evaneſcebat. Præterita Æſtate parum vel nihil hujuſcemodi fluxiones Patientem torſere. Demum labente Autumno, ex immodico exercitio atque inſolatu incaleſcens, poſtea frigeſcens, in rheuma moleſtum incidit, ex quo copioſæ excreationes, ut plurimum liquidiores, raro craſſæ, cum manifeſto ſenſu decurrentis fluxionis per faciei muſculos & verticem capitis, quibus ſtatim anhelitus difficultas ſucceſſit ultra naturalem morem, quæ quidem in dies invaleſcit, ſine ſtertore tamen, cum ambulandi impotentia, præſertim per acclivia. Quæ conſiderans Patiens Reverendiſſimus Medicum quendam conſuluit, ut ſibi proſpiceret; ex cujus mandato potionem ex manna ac melle roſato ſolutivo ſumpſit, inunctiones etiam & julapia, ſed fruſtra: pannis quinimo lineis calefactis pectori applicitis morbum depellere tentavit, ſed potius adauxit; quamobrem me accerſivit, ut ipſi opem ferrem, in conſilium quinetiam accito Præſtantiſſimo Collega. Interim obſervavi Virum alioquin prudentiſſimum, mœſtum, timentem, quandoque plorantem de frequenti evaporatione conqueri, quam e dextero elevari hypochondrio ad pectus perſentit, ibique expandi & muſculos perſtringere, quod tam diu, quàm noctu contingit: vigiles ducit noctes; facile enim in ſomnum incidit, ſed illico ab evaporationibus quas aſcendere ſentit ad fauces, excitatur; unde de quadam oris ſiccitate ſæpius conqueritur. Facilius erectus ſpirat: ſuper latus dexterum difficilius decumbit: alternis noctibus magis torquetur. Quamobrem ſæpeſæpius è lecto ſurgere cogitur: rugitus in abdomine patitur, ructus per ſuperiora per inferiora crepitus: palpitationem cordis quandoque perpeſſus eſt: non febricitat, febrientium tamen ſimiles pulſus obtinet, celeres, frequentes, vibratos, intermittentes, inæquales, non in unica tantum pulſatione, ſed ſyſtematice & quoquo pacto duriuſculos: non tuſſit: aliquando magna vi è pectore materiam educit ad inſtar grandinis albeſcentis: faciem habet optime coloratam: parum vel nihil expuit: cauterium geſtat in ſiniſtro brachio ſatis roridum: parum mingit; urinæ ſunt ſabuloſæ & ruſæ: fæces bilioſæ; ſanguis ad nigrum vergit; fibro-

ſus eſt, nec multum ſeroſus. Talis eſt Patientis ſtatus.

Reſponſum. Ex accuratiſſima relatione à Viris Excellentiſſimis mihi tranſmiſſa facile deducere poſſum, Patrem Reverendiſſimum olim hypochondriacum, in præſens melancholicum quoque redditum eſſe, ad ſummum præterea eadem affectione hypochondriaca evecta, ut ſat ſuperque demonſtrant copioſiores rugitus, erumpentes flatuoſitates, diaphragmatis compreſſiones, cordis palpitationes, in caput evaporationes, timores & mœrores inſoliti cum fletu. Verum non adeo facilis mihi, ſicut nec Viris illis Excellentiſſimis evadit cognitio alterius ſymptomatis, difficilis nimirum reſpirationis ejuſque cauſæ: etenim & ego cum iiſdem Sapientiſſimis Viris haud facile ducor ad credendum ſpirandi difficultatem aſthmaticam, minuſque orthopnoicam eſſe, ab anguſtia aſperæ arteriæ provenientem, cum de ſtertore qui in bronchiis excitari ſolet, nulla mentio fiat: præterea cum ſputa viſcida & lenta per tuſſim non excernantur, ſed tantum aliquando craſſa ad ſimilitudinem grandinis, nec tamen copioſa. Et quamvis ab initio intumeſcentiæ muſculorum, faciei, & inde in pectus deſtillationes obſervatæ fuerint, quæ tunc temporis aliquam quoque ſpirandi difficultatem excitare potuerint, hinc tamen ceſſiſſe credendum, dum quoque ceſſarunt catarrhalis ejuſdem materiæ præſentis indicia; quare difficilem ſpiritum potius, quàm reſpirationem, ad differentiam Orthopnœæ & Aſthmatis, intelligentiæ & Curationis gratia, licebit nobis cum Hippocr. affectionem hanc appellare, cujus cauſa non in aſperis, ſed in lævibus arteriis reponenda erit; hujus autem ſufficientiſſimum indicium eſſe poteſt pulſus non in una tantum pulſatione, ſed ſyſtematice quoque inæqualis, ut obſervabatur a Galeno in Antipatro Medico, cui ſpiritus quidem offendebatur, ſed nonnihil ſub finem vitæ ſuæ & prope interitum levis quædam oborta fuit difficilis reſpiratio, ut ait Galenus, & obiit. Sed adhuc in dubium revocatur cauſa hujus anguſtiæ in lævibus arteriis: etenim ſicut & ego tuberculum ab hoc caſu excludo, ut quod paulatim fiat & augeatur, ita facilius craſſos atque pituitoſos humores admitto, de quibus certiores eſſemus, niſi adeſſet hypochondriaca & flatuoſa affectio, & ad ſummum redacta, quæ læves arterias & obſtruendo & comprimendo, frequentiſſime inæqualitatem hujuſmodi in pulſibus, in corde palpitationem & in ſpiritu difficultatem oppreſſioni non abſimilem excitare conſuevit, adeo ut plurimos pulſus inæqualitate ex flatuoſa materia laborantes, pauciſſimos vero ex viſcida & craſſa materia obſtruente, & nullum forſan ex tuberculo in praxi obſervaverim. In hoc autem Reverendiſſimo P. ſumma cum ratione de materiæ præſentia dubitatum fuit, cum fere toto ſuæ vitæ curſu totum corpus excrementoſum habuerit, partes principaliores intemperatæ obſervatæ fuerint, & modo eidem ſeneſcenti conſuetæ per varias partes excrementorum evacuationes ſuppreſſæ, quæ omnia non minorem hydropis pulmonum ſuſpicionem afferre valent.

In quo rerum ſtatu periculi pleno, ut Reverendiſſimo P. quantum fieri poteſt, ſuccurramus, primò hypochondriacæ affectioni, utpote origine & cognitione priori incumbendum, deobſtruendo, & fervorem jecoris & hypochondriorum contemperando, flatuſque caute diſcutiendo, poſtea obſervandum, ſi Curatio profecerit, quo caſu in eadem erit inſiſtendum, ſin minus; ad efficaciora & validiora tum attenuantia & incidentia, tum purgantia medicamenta audacius & tutius deveniendum erit; imò tandem ad exiccantia & reſolventia; interim nunquam omittendo expectorantia, a pectore deſtillationem divertentia, & Cardiaca ſpiritus roborantia ac reficientia.

Cum autem ſat fuerint viæ primæ expeditæ, aliaque medicamenta exhibita, ad majora deobſtruentia & viſcera totumque venoſum genus expurgantia deveniri poſſe nobis videtur, prius tamen inuratur Cauterium actuale coxæ dexteræ ad revulſionem vaporum ſuperiores partes petentium, & ad diverſionem catarrhalis materiæ à capite in pectus delabentis. Aperiens autem validum & evacuans eſſe poterit ſyrupus Fernel. noſtra deſcriptione cum rhab. paratus, qui xii. aut xv. vicibus alternis diebus erit exhibendus ad ℥ ij. in jure malvæ & endiv. alterato: intermediis vero diebus præberi poterit cyathus aq. ſtillat. de ſucco cichor. & agrim. cum gutt. xv. ut xx. ſpiritus tartari ter rectif. qui cum in ſe ſal volatile contineat, eſt Aperiens validiſſimum, & ſi forte hypochondriorum æſtus ægre toleret ſyrupi Ferneliani uſum, præberi poterit in ſero capr. deſtillato, aut in aqu. de ſucco cichorii: quinimò in hujuſmodi caſu poſt horam ab aſſumpto ſyrupo, ſeri quoque aut aquæ hordeaceæ libram ſuperbibendam permitto, & tribus horis ab aſſumpto ſero prandium.

Abſoluto ſyrupi uſu, ſicut ſuſpectam habeo aquam Tettucianam, ita libentius tribus aut quatuor diebus ſerum copioſum propinari poſſe credo, nimirum ad lib. 4. vel 5. ſingulo mane cum vehiculo ſyrup. roſ. ſolut. aut portionis mannæ clarificatæ e lacte, oxylac ſive Emulſio arte parabitur, nimirum ex ℥ j. ſemin. melon. mundat. & ſemiuncia ſemin. cucurb. & anguriæ xii. aut xv. amygdalis dulcibus additis, cum ſacchari albi cochleari, quæ Emulſio extrahi poterit jure tenui malvæ alterato, vel aqua malvæ ſtillatitia. Interim inter flatus diſcutientia validiſſimum & ſuaviſſimum eſt oleum cinnam. ſi haberi poſſit legitime paratum, ex ipſo rotulas efformando cum ſaccharo aqua cinnam. diſſoluto: guttulæ quoque ejuſdem aquæ cinnam. adduntur, ut cochlearia per intervalla aſſumantur: flatus enim egregie diſcutit, & ventriculo qui magnopere aromatizatione gaudet, ut dicebat Avicennas, eſt valde amicum. Eſt quoque diſcutiens ſimulque cordiale oleum de corticibus citri eodem modo præſcribendum: ſicut hauſtus aquarum cordialium cum Julapiis perlatis, aut etiam gemmatis. Inter Expectorantia in his caſibus oleum ſacchari commendamus ut expertum, ad attenuandam materiam viſcidam & lentam in penitioribus partibus ſtabulantem, necnon ad flatuoſitates diſcutiendas, cui, ſi placeat, aliquod Julapium commiſceri poterit. Proderit quoque pectori illinitio externa ex adipe anſerino, pulvere iridis Florentinæ, & oleo lil. alb. reformato.

Jam dictis autem pro voto non ſuccedentibus, ſive ſatis non proficientibus, parata jam erunt hypochondria ad Decoctum a Viris Excellent. præſcriptum, ex ſalſa nimirum & aliqua ligni ſaſſafras drachma in aquis ſtillat. leviter ferendum & tolerandũ, præmiſſa ipſi decocto terebinthina noſtra aqua capillorum Ven. aut ſartaræ lota: imo & in ipſo decocto gr. butyri ſulphuris diſſolvi poterunt. Conferre quoque poſſe credo aquam ſpagiricam ſtibiatam, cujus deſcriptio & exhibendi modus Viris Excellent. notiſſimus erit. Interea majora lumina quotidie magis relucebunt: etenim ſi hydrops pulmonum, quam Deus amoveat, manifeſtaretur, de aquis ſulphureis opportuno tempore per os eximendis cogitandum erit. Hæc ſunt quæ potui, ſolidis fundamentis ab Excellent. Viris adductis innixus, prudentiſſimæ eorundem conſiderationi proponere, quibus una cum congrua victus ratione omnia melius dirigenda libenter remitto. *Joh. Raym. Fortis Conſult. & reſp. Medic. Cent. 2.*

Pulſus inæqualis & intermittens.

Eminentiſſimus atque Reverendiſſ. S. R. E. Cardinalis quinquageſimum octavum annum agens, temperamenti totius, & maxime jecoris calidi & ſicci, mediocris habitus, ad operationes promptiſſimus, negotiis graviſſimis implicitus, & ad animi alterationes valde pronus, propria prudentia tamen cohibitus, ſeptem abhinc annis conqueri cœpit de cordis affectu cum pulſu vitiato, ut infra dicetur, poſtquam multo antea pluries repetita ſalſæ decocta aſſumpſerit à Medicis præſcripta, facile, ut ſupponi debet, ad tollendas viſcerum naturalium obſtructiones: quibus tamen perſiſtentibus, acceſſerunt cordis & pulſus affectus hunc in modum; Primò namque cordis ſaltus ſive illegitimam palpitationem ſummo mane, dum in ſiniſtrum latus decumbebat, percipere cœpit, cum pulſus tanta vehementia, ut ipſi viſui pulſationes manifeſtæ apparerent, & tactui vibratio atque inſignis durities, cum alicujus pulſationis intermittentia, præſertim ſummo mane; quibus addebatur linguæ & oris fere fuliginoſa ſiccitas. Quæ omnia menſium progreſſu adeo adaucta fuere, ut undequaque pulſu inæquali & intermittente reddito, animi deliquia ſucceſſerint, tuncque ſeri caprini repetito uſu curatus fuit, ſed non ſanatus: ſiquidem ſummo mane parumper corripi ſolebat, non quidem animi deliquiis, ſed pulſus intermittentiis, quæ ante prandium quoque per horas revertebantur, & interdum tanto cum impetu atque vehementia, ut cor ipſum deorſum trahi, & veluti funiculo quodam ad aurem uſque ſeſe extendente, aurem quoque ſecum ducere & deorſum trahere videretur. Intermittentias autem Eminentiſſimus ipſe percipiebat in corde, abſque eo quod ſibimetipſi pulſum tangeret, quinimò quandoque veluti aquæ guttulas ſuper cor ipſum cadere ſentiebat, tuncque pulſationes non intermittebant, ſed multiplicabantur. His verò omnibus acceſſerunt quoque vigiliæ: ſomni namque non adeo diuturni & quieti ut antea erant, præſertim dum ſummo mane acceſſio vehementior futura erat, quæ intenſius invadebat, ſi forte in ſomno quandoque pollutio contigerat, magiſque moleſtare ſolebat etiam poſt prandium paulò uberius ſumptum, & præſertim ciborum aut potuum calidiorum. Exacerbari quoque fuit obſervatus affectus poſt uſum diuturnum Emulſionis hordeaceæ: iterum poſt uſum rhabarbari, & magis magiſque poſt chalybem potabilem multis diebus aſſumptum, qui febrem quoque accendere potuit. Tandem ſpirandi difficultas, præſertim in motu acceſſit, quæ difficilem etiam decubitum ipſi reddebat in latus ſiniſtrum, accedente exiguæ catarrhalis atque viſcidæ materiæ portione, quæ difficili ſcreatu excernebatur: uſu vero olei amygdalini & julapii terebinthinati facilior reſpiratio reddita fuit. Ab uſu ſeri nonnihil levatus fuit: ſed multo magis à mora per duos menſes in fluvio currenti, pectore adverſus impetum aquæ quotidie per horam expoſito: namque pulſus intermittentia prorſus ceſſaverat, & vibratio atque durities valde remiſerat; ſed relicto Balneo, rurſus affectio paulatim in priſtinum reverſa eſt. Verùm tamen eſt quod omiſſâ cœna, & ptiſana hordeacea tantummodo veſpere epota, ſpatio unius anni cum dimidio affectus ipſe valde remiſſus eſt obſervatus. Cum autem Vere præſenti Eminentiſſimus P. Patavium ſe contulerit, ut curaretur, pulſum vibrantem, durum, raro intermittentem, frequentius intercurrentem obſervavi, naturaliaque viſcera tactu explorans, obſtructiones in jecoris gibba parte, majores in meſenterio, & evidentiores atque duriores in pancreate inveni, cum arteriæ magnæ inſigni pulſatione. Quare pro ejuſdem affectus remiſſione ſequentem Conſultationem exarare & executioni mandare decrevi.

Quamvis pulſifica facultas ſit cordis propria operatio, quæ læſa, cordis etiam læſionem oſtendit, nihilominus cum alia quoque inſtrumenta cordi inſerviant, ut eadem pulſifica facultas ad univerſum corpus deferatur, genus videlicet arterioſum; idcirco ſæpiſſime contingit ut vitium tactu in ipſo pulſu deprehendatur, ſine ulla eſſentiali cordis læſione, ut Antipatro primis menſibus contigit. At ſi vitiatæ pulſificæ facultati palpitatio quoque, aut ſaltus cordis accedat, id citra ipſius cordis læſionem fieri nequit, cùm affectus hujuſmodi ſit propria cordis paſſio: ut propterea cenſendum ſit in Eminentiſſ. Cardinali, cum non ſola vitiata obſervata fuerit & obſervetur pulſifica facultas cum cordis illegitimo & depravato motu, non modo tactui, ſed viſui quoque manifeſto, non tantum arterias læves, ſed & cor ipſum quodammodo laborare. Verum tamen eſt quod nec arteriæ neque cor eſſentialiter afficiuntur, ſed per conſenſum ab aliis partibus: non enim in arteriis lævibus obſtructio reperitur à craſſis humoribus, minuſque à crudo tuberculo; non à craſſis humoribus, quoniam tamdiu vivere non potuiſſet: craſſiores enim à calore, & copioſiores exiguo tempore redditi, aſperis quoque arteriis communicari, ſuffocationem ante annum induxiſſent: ſicut tuberculum adhuc citius mortem intuliſſet, ut ſex menſium ſpatio Antipatro contigit, de quo miratus fuit Galenus, eo quod tamdiu vitam protraxerit, & cauſam retulit in ſervatam in omnibus rectam vivendi

rationem. Sed prætereà tuberculi ſignum inſeparabile eſt pulſus inæqualitas & intermittentia, ſemper eundem ordinem atque rhythmum ſervans; quæ conditiones omnes abſunt à caſu noſtro. Sed neque cor eſſentialiter læſum fuiſſe ſignificat nobis palpitationis raritas atque brevitas, imo & ejuſdem fere omnimoda remiſſio ſine ullo generoſo adhibito medico auxilio. Et prætereà cor ipſum eſſentialiter læſum ex Ariſtotele tamdiu affectionem ſuſtinere non potuiſſet ſine ſui ipſius evidenti imbecillitate, qua præſente, pulſus fiunt parui, tardi & languidi, cum tamen in Eminentia Sua ſint omnino magni, vehementes, veloces, validæ facultatis indicium; & ideo concluſum reſtat, neque cor neque arterias eſſentialiter ſed per conſenſum affici, quem conſenſum ſuſcipiunt ab hypochondriis obſtructionibus refertis, & intemperie calida affectis, quæ quidem radices ſunt, à quibus hypochondriaca affectio germinare ſolet, in qua cum copioſi flatus obſerventur, ideo per antonomaſiam affectio flatuoſa à Galeno nuncupata fuit; cujus ſigna ſubdens idem Galenus, ait, quod lædantur à calidis, juvantur à frigidis, ut Eminentiſſimo Domino contigit, dum decoctis aſſumptis pejus, ex mora vero adverſus impetum aquæ frigidæ, necnon ab uſu ſeri melius habuit. Sed prætereà tactus ipſe judex eſſe poteſt, cum obſtructiones ſicciores atque duriores in meſenterio, jecore, & præſertim pancreate manifeſtiſſime percipiantur, à quibus ſiccioribus redditis, fuliginoſi vapores ſive potius exhalationes elevantur, & per venam cavam ad cor pervenientes, & cor ipſum diſtendentes palpitationem inducebant, dum ſequuta ſubſidentia exhalationes ipſæ exprimebantur & diſſolvebantur; nil aliud enim eſt palpitatio quam cordis elevatio & ſubſidentia præter naturam, quæ rara & brevis fuit & eſt, quoniam cor ipſum per conſenſum, non eſſentialiter affectum fuit. Quoniam vero fuliginoſi vapores ubi ad cor pervenerint, per carotidas arterias ad caput quoque elevantur, hinc fit ut ſpiritus agitando, noctes inquietas & ſomnos turbatos reddant, & ipſius affectus exacerbationem prænuncient. Pariter neque eſſentialiter afficiuntur arteriæ læves, ſed per conſenſum quandoque ab iiſdem fuliginoſis evaporationibus, arterias ipſas, præſertim carotidas obſtruentibus, ad quarum obſtructionem retrocedit in cor ſanguis ſpirituoſus, tuncque non ſolum pulſus fit intercurrens, ſed cum violentia ipſæ carotidæ nonnunquam cum aure ipſa deorſum trahi Eminentiſſimo Pat. viſæ fuere, quod facilius apparet, cum glandulæ prope aures arteriarum ramis refertæ ſint. Frequentius autem contigit pulſus inæqualitas & interceptio à compreſſione magnæ arteriæ facta ab obſtructionibus tum in meſenterio, tum maximè in pancreate exiſtentibus; quam compreſſionem vidit quoque & obſervavit Galenus: etenim dum ſpiritus una cum ſanguine magnam arteriam pervadere intendit, eadem arteria magna compreſſa ſpirituoſo ſanguini tranſitum impedit, qui cum pro vitæ neceſſitate circulare debeat, impetum facit, & conatur ſibimetipſi vias patefacere, quo conatu pulſationes ipſas vehementiores atque vibrantes reddit, dum facultas valens ad repellenda ea quæ moleſtant, majores ſæpe & vehementiores edit pulſus. Sed interim quoniam quandoque remoratur ipſi ſanguini tranſitus, deficit quoque in pulſu diaſtole, & ſanguis reſilit in cor, ita ut intenſiori reddita in corde ſyſtole, in ſupplementum præteritæ deficientis diaſtoles, etiam pulſus ipſe inæqualis reddatur, cum ſenſu vehementioris motus in corde; & ideo inæqualitas non ſyſtematica tantum, ſed in una quoque pulſatione quandoque obſervari videtur. Excludenda tamen non eſt caloris intenſio in ipſo ſanguine, quæ impetum auget & appulſum vehementiorem reddit: imo & ſpiritus vitales diſſolvendo, lipothymias olim afferebat. Uniformitas autem ſemper eadem non eſt: alteratur enim ante cibum ab otiante calore, & poſt cibum uſque ad chyli diſtributionem ab adaucta compreſſione; ſed prætereà mutatur quoque à flatuoſitatibus, modo præſentibus, modo abſentibus, modo denſioribus, modo tenuioribus, quarum cauſa modo facilior modo difficilior obſervatur decubitus in latus ſiniſtrum, qui ſemper idem eſſet, ſi fixa & ſtabilis eſſet cauſa ipſa.

Pulſus intermittentia multos decepit Medicos exemplo Antipatri perterritos, cauſas necnon pulſus conditiones non adeo rectè conſiderantes ſeu non cognoſcentes: tunc enim lethalis eſſe ſolet, ſi vel à tuberculo, vel à craſſis, copioſis & viſcidis humoribus, in lævibus arteriis firmatis atque ſtagnantibus procedat, vel ſi à languore facultatis vitalis pendeat. Prætereà periculo non vacat, ſi non unica, ſed plures, una poſt aliam pulſationes deficiant. At ſi plures, ut in caſu noſtro, & fere innumerabiles pulſationes æquales intercedant inter unam & alteram intermittentiam: ſi prætereà non ab obſtructione niſi flatuoſa proveniant, ſed à compreſſione: inſuper ſi arteria ſpiritu repleta, pulſus vehemens atque vibrans conſiderentur, in Patiente hypochondriaco, curis & gravibus negotiis implicito, non erit in Arte verſatus qui mortis periculum, hujus affectus ratione, non excludat: eoque magis cum inæqualitas potius, quam totalis intermiſſio à me hoc tempore obſervata fuerit: licet enim diaſtole ſub digito deficiat, non deficit ſyſtole in corde, imo conſueto intenſior ab Eminentiſſimo obſervata fuit; in præſens vero remiſſior obſervatur, hæcque ſyſtematica & collectiva, multo minus periculoſa: ſicut periculoſior fuit illa quæ contigit Argenterio ex nimiis ſtudiis atque applicationibus cum virium imbecillitate, à qua tamen, omiſſis ſtudiis, congrua vivendi ratione & Cardiacis adhibitis, ſpatio unius anni ſeipſum liberavit; ita & à Victore Trincavella celebri Medico olim liberatus fuit Marinus de Caballis Patritius Venetus, qui cum à Sereniſſima Republica ad Regem Chriſtianiſſimum Legatus Miſſus fuerit, ob intenſas applicationes in affectum melancholicum incidit cum pulſus intermittentia & inæqualitate quæ Gallos illos Medicos decepit. Mortem enim extemporaneam eidem prænunciarunt, ob idque veniam petiit, & Venetias reverſus, curatus & ſanatus fuit. Quod idem, ſed non brevi tempore Eminentiſſimo quoque Domino concedi poſſe ſperan-

randum. Dixi, non adeo brevi, propter antiquas & contumaces obſtructiones viſcera naturalia obſidentes, una cum calida exuberanti intemperie naturalem calorem labefactante & humores colliquante, ideoque Cachexiam potius minantes.

In hunc igitur finem repetitæ neceſſariæ erunt Purgationes, primas vias expiando. Secundò Meſenterii obſtructiones aperiendo. Tertiò Obſtructiones jecoris reſerando. Quartò Pancreas a ſanguine craſſo & crudo ſtagnante vindicando. Quintò Calidam intemperiem hypochondriorum, jecoris & ſanguinis corrigendo, atque tandem aliqua Cardiaca, temperata tamen in uſum ducendo, quæ flatus etiam diſcutiendi facultatem obtineant, addita jam dictis omnibus congrua vivendi ratione.

Primæ intentioni ſatisfaciendum Leniente ita parato.

℞. Floris caſſiæ rec. extractæ, elect. lenit. an. ℥ ß. crem. tart. ʒ ij. m. f. boli. Præparans autem quinque diebus ſummo mane exhibendum, ſit.

℞. Julapii acet. ℥ ij. aq. florum citri ℥ j. m. pro una vice, & ſic pro aliis; quod ſubſequatur alterum Leniens hujuſmodi.

℞. Floris caſſ. rec. extr. elect. lenit. an. ℥ ß. m. f. boli quibus poſt horam ſuperbibat ſeri caprini depur. ℔ i ß.

Pro ſecunda intentione explenda, humores præparandi potius ſuccis depuratis, quàm ſyrupis ſaccharatis, Hypochondriacis non valde amicis; & ideo.

℞. Succi depur. cich. borag. meliſſæ, pomorum dulc. an. ℥ j. decoct. cich. borag. endiv. lupulorum, agrim. ℥ iv. ſalis tart. fixi gr. x. m. pro ſyrupo, & ſic pro quinque aliis, quibus ſuccedat talis Purgatio.

℞. Floris caſſ. rec. extr. ʒ vj. elect. de ſucco roſarum ʒ j. Extracti rhabarb. ſenæ an. ʒ ß. m. f. boli, quibus ſuperbibat ſeri capr. depur. ℔ ij. & tribus horis ab epoto ſero prandeat. Interim prima aut ſecunda die Præparantium aperiatur Jecoraria dextra, & ſanguis ad ℥ vii. aut viii. educatur.

Tertiæ intentioni ſatisfaciendum Aperientibus hepaticis.

Ut ℞. Succi depur. cich. borag. agrim. an. ℥ j. tart. vitriol. gr. x. decoct. endiv. ſonchi, malv. violarum, lupulorum ℥ iv. m. pro ſyr. & ſic pro aliis, in uſu quorum 20. diebus inſiſtendum; & quinto quoque die præſcriptum nuper minorativum Purgans cum ſero eodem modo ſumendum. Sed interim primis diebus repetenda erit ex interna ſiniſtri brachii vena ſanguinis miſſio.

Quartæ intentioni ſatisfaciendum erit ita.

℞. Aq. ſtillat. cich. agrim. an. ℥ vii. tart. vitriol. gr. x. m. pro ſyrupo matutino. Sequenti vero die.

℞. Floris caſſ. rec. extr. ʒ ij. rhabarb. maturt. ℈ j. m. f. boli num. 3. quibus poſt horam ſuperbibat ſeri caprini deſtillati ℥ viii. In quorum uſu alternatim decem diebus perſeverandum; deinde ita purgandum.

℞. Floris caſſ. rec. extr. ʒ vii. pilul. de trib. cum rhabarb. ʒ j. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. depur. ℔ ii. & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Et quoniam infuſiones facilius ad penitiores viſcerum partes pervadere valent; idcirco talis inſtituatur.

℞. Aq. ſtillat. cich. agrim. an. ℥ iv. ſucci limon. ℥ ß. rhabar. opt. mat. ʒ j. m. f. inf. per noctem, & colatura præbeatur ſummo mane. Die vero ſequenti.

Aq. ſtillat. cichor. agrim. an. ℥ iv. ſpirit. tart. alchaliz. gut. x. m. pro potu matutino; & in horum alternato uſu xv. diebus perſeveret. Inde ſequatur magis minorativa hujuſmodi infuſio.

℞. Fol. ſenæ Orient. rhab. el. an. ʒ j. cinnam. integri ʒ ß. aq. ſtillat. cich. agrim. an. ℥ iv. ſucci limon. ℥ ß. m. f. infuſ. per noctem, & colatura offeratur ſummo mane. Sequenti vero die.

℞. Succi depur. cich. borag. agrim. an. ℥ j. decoct. in jure pullæ paratæ cich. malvæ, meliſſæ fumar. capill. Ven. Cetrach. ℥ iv. tart. vitriol. gr. x. m. pro ſyr. matutino; & in horum alternato uſu pergat Eminentiſſimus Dominus ad vigeſimum uſque diem. Sed interim quotidie ſummo mane admoveatur fomentum hujuſmodi

℞. Fol. malvarum, meliloti, graminis, abſinthii an. m. j. radic. althææ, ſem. fœnugræci an. ℥ j. aq. fabror. ℔ vj. m. bull. ad conſumpt. tertiæ, colaturæ vero adde ſucci limon. ℥ ij. & ſpongia madef. cta, mox expreſſa, tepida hypochondriorum epigaſtricæ parti apponatur. Facta vero fomentatione & abſterſione, illinatur totum abdomen hujuſmodi linimento.

℞. Unguent. roſ. Meſ. ℥ ij. malvini, medullæ crurum vituli an. ℥ j. ol. de Ben, amygdal. dulcium an. ℥ ß. ol. de abſinthio gutt. x. m. quæ illinitio repetenda erit etiam veſpere ante cœnam, ſed ſine fomento. Quibus tranſactis diebus, Purgans erit exhibendum hujuſmodi.

℞. Floris caſſ. rec. extr. ʒ vj. elect. de ſucco roſ. ʒ j. pil. de trib. ʒ ß magiſt. mechoac. gr. x. m. f. b. quibus poſt horam ſuperbibat jus malva aut hordeo alteratum, & duabus horis ab aſſumpto jure prandeat.

Hanc ad quintam intentionem explendam erit deveniendum, pro qua tria erunt adminiſtranda ſelectoria remedia, uſus aquæ, lactis, & Balnei; & primò aqua debet quidem refrigerare & humectare, non autem exiccare: ut propterea minerales omnes ſint excludendæ, & Noceriana eligenda, dummodo ab hepate eidem tranſitus admittatur; quæ tribus primis diebus cum vehiculo dejectorio ſyrupi roſ. ſolut. aut potionis ex man. clarificata propinanda erit: ſequentibus vero xii. cum vehiculo diuretico ſpiritus tart. rectificati. ad ʒ j. in tribus primis cyathis dividendam, addito etiam cochleari ſyrupi de ſucco limonum ad ſuavitatem. Incipiendum autem à ℔ vi. aſcendendo paulatim uſque ad x. & mox paulatim doſim minuendo. Quo tempore ab re non erit aliquod ventriculo robur addere, præbendo ſtatim à cibo pilulam unius ſcrup. ſucci abſinth. condenſati, vel ſalis ejuſdem abſinthii ſcrupulum in exiguo vino diſſoluti. Inde ad lactis aſinini uſum erit deveniendum, ut quod ex Galen. ſicciores atque duriores obſtructiones relictas emollire

atque ſolvere valeat, incipiendo ab ℥ v. cum ſemicochleari ſacch. albi; & aſcendendo uſque ad ℥ x. cum integro cochleari ſacchari. Aſſumatur autem ad 40. dies, ſed ſtatim mulctum cum ſuo naturali tempore, quoniam ut dicebat Galen. veluti genitale ſemen illico facultatem amittit. Neque eidem aſſumpto ſuperdormiendum, niſi urgeant vigiliæ, quoniam caput replere ſolet. Interim veſpertinis horis in Balneum tepidum erit deſcendendum aquæ dulcis, foliis malvarum, violarum, brancæ Urſinæ, vitis & ſalicis alteratæ, in quo moretur primis diebus per horæ dim. reliquis vero per integram horam; & in hujus uſu 20. ſaltem diebus perſeveret. Statim à Balneo, totius inunctio oleo amygdal. præcipi ſolet; verum quoniam non adeo emaciatum eſt corpus, & olei illinitio obſtruendo poteſt Balnei penetrationem impedire, conſulto ut omittatur, & potius abſoluto Balneo per aliquot dies in uſum ducatur.

Poſtremæ intentioni caute ſatisfaciendum Cardiacis, flatus quidem diſcutientibus, ſed non valde calorificis. Quare præſto habeat Eminentiſſimus Dominus paratas compoſitiones hujuſmodi.

℞. Aq. totius citri ℥ ij. ol. de cortic. citri gut. x. m.

Item ℞. Aq. ſtillat. cinnam. ℥ ij. olei legitimi cinnam. gut. v. m.

Item ℞. Aq. ſcorzoneræ ℥ iij. julapii gemmati M. D. perlati an. gut. x. m. & modo unius, modo alterius per intervalla quacunque hora cochlear aliquod aſſumat. Quod ſi fortaſſe cordis aliqua pulſatio revertatur, prodeſſe poterit quandoque ſummo digito medio illinire regionem cordis tali linimento.

℞. Ol. de ſcorp. Matth. ʒ j. ſucci limonum parum, m. diſſolvatur pro illinitione.

Vel ℞. Succi citri ℥ j. trochic. de gallina moſch. ℈ j. m. diſſolvatur.

Jam dictis omnibus congrua vivendi ratio erit omnino addenda; quæ quoniam non in ſolo recto cibi & potius uſu conſiſtit, ideo uberius eſt præſcribenda. Et primò aër nebuloſus, ventoſus erit fugiendus, nec unquam paludoſus incolendus. Secundò Cœna ſit parca, & novem aut decem horis diſtet à prandio. Prima menſa toto anno in uſum ducat jus tenue alteratum Æſtate foliis acetoſæ: Autumno boraginis: Hyeme endiviæ: Verè cichorii. Inter carnes, nunquam comedat ſuillam, raro vero bubulam & leporinam: ſicut rariſſime avium paluſtrium. Inter piſces, abſtineat à conchyliis, oſtreaceis, paludoſis atque lutoſis, glutinoſis, ut à tinca, anguilla, & hujuſmodi. Inter lactaria, rarus ſit caſei uſus, & cætera comedat. Inter legumina, admittitur tantum hordeum & orizæ. Evitet edulia ex paſta craſſiori parata, delicatioribus exceptis, ut vermiculis Apulien. & hujuſmodi. Inter olera, abſtineat ab uſu ſelini, fœniculi, cardui, fungorum & terræ tuberum. Inter fructus, conceduntur fraga, melopepones, mala perſica matura, pruna matura, verdacia dicta, & mala ac pyra cocta. Inter condimenta, vitentur aromata, exiguo cinnam. & pipere ruditer contuſo exceptis: item frequens acidorum uſus, ita & allii & cæparum. Potus ſit vinum tenuis ſubſtantiæ, non dulce, non acerbum, non valde generoſum, ſed in his mediocritatem ſervans. Tertio Somnus potius diuturnus proderit, ſed nocturnus, raro diurnus, ſed brevis. Quarto Exercitium quoque conducere poterit, ſed jejuno ventriculo, horis nimirum matutinis aut veſpertinis. Quinto Alvi dejectio quotidiana eſſe debet, alioquin ſolicitanda prunis Damaſcenis vel Gallicis in vino tenui ſubdulci decoctis, ſaccharo mox aſperſis, & prima menſa comanſis, quibus ſuperbibat jus jam præſcriptum, aut malvæ comis alteratum. Sed præter hæc, ſemel ſaltem in menſe non parum juvare poterit minorativa evacuatio arte procurata, aſſumendo unciam unam Elect. lenitivi duabus horis ante prandium, addita ſemidrachma pilul. de tribus, cui poſt horam ſuperbibat jus tenue malva aut hordeo alteratum. Tandem animi paſſiones atque perturbationes, quantum fieri poteſt, arcendæ, & intenſæ applicationes omnino corrigendæ, quæ ſicut majorem partem obtinuerunt ad hujus mali productionem, ita hoc idem fovere & conſervare poterunt; quare geniales converſationes ſunt procurandæ, alacriter vivendum juxta illud

Interpone tuis interdum gaudia curis,

ut priſtina & perfecta ſalus redimi, moxque conſervari poſſit, quam ego à ſummo Deo diuturnam Eminentiſſimo Domino meo enixè precor. *Idem ibidem.*

Palpitatio cordis illegitima.

Illuſtriſſimus Judex annum agens quadrageſimum ſeptimum, temperamenti totius & jecoris ad calidum & ſiccum vergentis, mediocris habitus, nimiis Studiis & continuis applicationibus deditus, arduiſque negotiis implicitus, ſuperioribus annis abſceſſum in ani regione paſſus, ſex abhinc annis, præſertim Veris tempore, cordis Palpitatione corripitur, quæ progreſſu invaluit, ita ut toto anni tempore, modo magis, modo minus infeſtet, cum ſuffocationis ſenſu, & interdum cum impotentia ad deambulandum, imo ad ſeipſum movendum, cum pulſu inæquali & intermittente. Vere proxime prætterito, cum integro menſe longum iter peregiſſet per loca, modo frigida & nivoſa, modo calida, caput eidem adeo alteratum fuit, ut Vir Illuſtriſſimus in tuſſim moleſtam cum aſthmatica reſpiratione inciderit, & cum excretione catarrhalis materiæ craſſæ, flavæ, viridis & diverſi coloris: qua pluribus diebus expurgata, receſſit tuſſis una cum difficili reſpiratione; non tamen ceſſavit cordis palpitatio, quæ frequenter & ex levi cauſa exaſperatur, cum pulſus intermittentia, inæqualitate & parvitate, quamvis non cum tanta ad motum progreſſivum difficultate. Acceſſerunt tandem frequentes evaporationes calidiſſimæ in caput, diu perdurantes, præſertim poſt ſtudia aut intenſas applicationes; quæ evaporationes tantum capiti fervorem inducunt, ut Virum Illuſtriſſ. fere ad animi deliquium deducant. Modo ad Oracula Patavina confugit, ut à tanto malo reddatur immunis.

Cor-

Cordis motus violentus & irregularis qui intrinſecus à Nobil. Patiente percipitur, & extrinſecus manu quoque admota obſervatur, palpitatio cordis, quæ dilatatione & ſubſidentia perficitur appellari poteſt, ad differentiam tremoris qui intrinſecus tantum ſine violentia à Patiente percipi ſolet, ſicut etiam ad differentiam ſaltus ſive jectigationis ejuſdem cordis, quam perpetuam eſſe obſervavimus; quem motum depravatum comitatur quoque pulſus inæqualitas, imo interceptio. Et quamvis aliquam ſpirandi difficultatem ſecum ducere videatur jam dicta affectio, eam tamen non ab anguſtia aſperarum, ſed lævium arteriarum pendere ſtatuendum, & propterea difficilem ſpiritum proprius, quàm reſpirationem nobis appellare licebit: ſicut proprie difficilem reſpirationem non ſolam ad Dyſpnœam, ſed & ad Aſthma, imo ut decubitum impedientem, ad Orthopnœam pervenire cenſendum ſit. Palpitationis cauſa immediata eſt procul dubio flatuoſa materia craſſa & fuliginoſa, quæ cordis ventriculos replens, diſtentionem & dilatationem violentam, ſicut cedens ſubſidentiam & conſtructionem excitat. Nec tenuis & halituoſa eſſe poteſt, ut conſiderabat Galen. quoniam à cordis calore diſſiparetur, antequam ventriculos impleret & extenderet: Neque craſſior eſſe poteſt, ut humoroſa, quoniam non adeo mobilis eſſet, ut cor tam prompte extendere valeret, nec tam cito diſſolveretur: & idcirco craſſam, turbidam, caliginoſam & flatulentam eſſe debere palpitationis cauſam, determinavit idem Galenus, Aſthmaticæ vero affectionis immediata cauſa fuit anguſtia aſperæ arteriæ, in ejuſdem ſcilicet bronchiis, à materia catarrhali non in iiſdem genita, ſed à capite calido & humido & deſtillationibus obnoxio deſcendente, occaſione præſertim evidentis erroris externi. Non autem adeo facile decerni poteſt, num primario, an ſecundario cor ipſum laboret; num ſcilicet cor ipſum licet manifeſte afficiatur à flatuoſa jam dicta materia, ejuſdem origo in corde ſit, an vero in aliqua alia parte generetur, ſicque aliunde ad cor tranſmittatur. Et quamvis affectus diuturnitas & permanentia, cor ipſum materiam lædentem ſibimetipſi fabricare, nobis indicare videatur: nihilominus ſi Nob. Patientis temperamentum & ætatem ſpectemus, ſi vitam anteactam, curis ſolicitudinibus, intenſis applicationibus deditam conſideremus, in hypochondriis fontem mali latitare, obſtructiones ſcilic. cum jecoris fervida intemperie reperiri ſuſpicionem nobis præbent, adeo ut minera hujus flatuoſæ, turbulentæ atque fuliginoſæ materiæ in viſceribus naturalibus facile reperiri poſſit; probabile namque nimis eſt, quod ex intenſis & diuturnis applicationibus, labefactato & alio converſo calore, juges cruditates in ventriculo olim genitæ fuerint, quæ in meſenterio aut liene ſtabulantes, & a calore præſertim jecoris exiccatæ, terreæ, & melancholicæ redditæ, exhalationes emittant, quæ per vaſa cor ipſum petentes, & ejuſdem ventriculos replentes, dilatationem præter naturam excitent; ſicut ab eximio calore cordis ſtatim conſumptis conſtrictio illico ſuccedat, ex quibus duobus motibus palpitatio componitur. Et quoniam ab hujuſmodi illegitimo motu cordis, legitimus quoque perturbatur, idcirco inæqualitas quoque in pulſibus obſervatur: quinimo dum aliqua craſſæ & vaporoſæ jam dictæ materiæ portio læves arterias ingreditur, ejuſdem pulſus interceptiones quoque contingunt diu non perſeverantes, ut in Antipatro Medico in quo læves obſtruebantur arteriæ, non à flatuoſa, ſed ab humoroſa & craſſa materia.

Ex duobus jam dictis malis, urgentiori & principaliori eſt incumbendum, altero non neglecto: palpitatio namque cum ſex abhinc annis ſemper frequentior evadat, verendum ne continuo tandem affligat, corde nimirum primaria affectione laborante, tuncque ante ſenectutem interficit, aut febre ardente ſuperveniente, aut ſyncope ingruente; ita narrat Gal. quendam qui ſingulo Vere palpitatione corripiebatur, ſanguinis miſſione pluries liberatum & præſervatum fuiſſe; verum quoniam radix ipſius affectus nunquam extirpata fuit, ideo ante ſenectutem interiit; nec mirum, cum vitæ principium in hoc affectu lædatur. Nos autem quoniam cor ſecundario affectum credimus, vitæ periculum ideo abeſſe quoque cenſemus, & ab interitu Nobiliſſ. hunc Pat. præſervari poſſe credimus, congruis adhibitis & repetitis remediis, quæ nonnihil etiam capitis deſtillationi prodeſſe poterunt. At vera & legitima ejuſdem Curatio in aliud tempus erit differenda, ſi rurſus & frequenter ingruant aſthmatici inſultus.

Curatio igitur eradicativa præſervativam partem reſpiciet, primas vias mundando; exiccatas obſtructiones viſcerum naturalium reſerando; Jecoris intemperiem calidam corrigendo; materiam flatuoſam cor petentem revellendo & diſcutiendo, atque tandem cor ipſum roborando.

Pro prima intentione primum Leniens eſſe poterit ſyrup. roſ. ſolut. & de polypod. aut elect. lenit. cum tartaro. Præparans autem tale eſſe poterit.

℞. Julap. acet. ℥ iij. aqu. flor. citri ℥ j. aq. cinnamom. ℥ ß. miſce, pro ſyrup. & ſic pro quinque, quos ſubſequatur idem leniens, ut ſupra,

Pro ſecunda intentione mellita omnia & ſaccharata, utpote flatus moventia, ſunt vitanda, & ſucci depurati herbarum eligendi hunc in modum.

℞. Succi depur. cichor. borag. ſonchi an. ℥ j. ſalis prunellæ ʒ ß. decoct. in jure pulli malv. violarum, meliſſæ, agrimon. pentaphylli ℥ v. miſc. pro ſyrup. & ſic pro aliis. Secunda die horum ſuccorum aperiatur vena mediana brachii dexteri, educendo ſanguinem ad ſeptem uncias circiter. Tranſacta hebdomada horum ſuccorum, præſcribatur hujuſmodi Purgans.

℞. Elect. lenit. flor. caſſiæ an. ℥ ß. pil. de tribus ʒ ß. m. f. b. tribus horis ante prandium aſſumendi, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri depur. ℔ i ß. Deinde repetatur ſuccorum uſus, ut exiccata minera emolliri, diſſolvi, & tandem expelli poſſit.

℞. Succi depur. cich. borag. meliſſæ an. ℥ j. tart. vitriol. gr. x. decoct. in jure paratæ malvarum, endiviæ, ſonchi, card. ſancti ℥ v. m. pro ſyr.

ſyr. & ſic pro aliis. Secunda die ſyruporum, rurſus educatur ſanguis ex altero brachio; ait enim Gal. quod ſanguinis detractio & adoleſcentes & adultos ſemper juvit, imo quandoque liberavit. Terminata horum ſuccorum hebdomada, præbeatur tale Purgans.

℞. Flor. caſſ. rec. extr. elect. lenit. an. ℥ß. extracti ſenæ, extracti rhab. an. ʒ ß. m. f. b. quibus tranſacta hora ſuperbibat ſeri capr. depur. ℔ij. & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat.

Tertiæ intentioni ſatisfaciendum erit lactis aſinini diuturno uſu; ſed quoniam adhuc verendum ne a jecoris & hypochondriorum calore in ventriculo corrumpatur: idcirco tribus ſaltem diebus ſummo mane præmittendum erit ſerum capr. depur. ad ℔ iv. vel v. cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſol. deinde tutior evadet lactis uſus, illud de more quatuor aut quinque horis ante prandium, ſtatim mulctum exhibendo, cui minime ſuperdormiat, incipiendo ab ℥ iv. vel v. cum ſemiuncia ſacchari albi, & doſim paulatim augendo uſque ad ℥ x. cum integra ℥. ejuſdem ſacchari, perſeverando ad dies 40. vel 50. Nec formidandus refrigerantium uſus, eo quod palpitatio à flatuoſa materia proveniat: etenim non vaporis humidi, ſed ſiccæ exhalationis naturam obtinet, ut ex Gal. verbis ſatis elicere licet, dum ait Palpitationem fieri à ſpiritu craſſo, turbido & caliginoſo, nimirum à ſanguinis exuſtione aut aliis humoribus exuſtis elevato; quod magis expreſſit quoque Aet. dicens, Frequentiſſime palpitationem fieri à vapore bilioſo aut melancholico ad cor elevato. Nihilominus palpitatione actuali exiſtente, quartæ intentioni ſatisfacere opus erit diſcutientibus internis & externis, aeream enim, licet craſſam ſubſtantiam in ſe continent ipſi flatus; ſic intrinſecus confectiones parari poterunt ex ſpeciebus diambræ, item aromatici roſati; efficaces quoque & non adeo calefacientes erunt rotulæ ex ol. de cortic. citri cum ſaccharo aqua cinnam. diſſoluto paratæ; ſed efficaciſſimæ erunt rotulæ ex ol. vero & legitimo cinnam. ut ſupra confectæ, quod oleum legitimum invenire non adeo facile. Extrinſecus illinienda erit regio cordis oleo de ſcorpionibus Matth. vino malvatico diſſoluto.

Tandem cor in hoc affectu roborat aqua meliſſæ frequenter ad ſemicyathum epota, quam ita ſimplicem præbebat Avicen. ſed efficacior evadet, ſi globulus croci per noctem in eadem fuerit infuſus, vel ejuſdem croci quinta eſſentia ad granum unum vel alterum addatur; Libavius autem addebat guttulas quintæ eſſentiæ roris marini. A proprietate juvat os de corde cervi pulverizatum, & cum aqua cordiali ebibitum, quo uti ſolebat Rhaſis; ſicut ex eodem à proprietate quoque juvat cor Simiæ aſſatum & pulveriſatum; nec ſpernenda ſunt hujuſmodi medicamenta occulta qualitate juvantia, à magnis Viris fide dignis propoſita, & à me quoque non inutiliter experta.

His omnibus congrua vivendi ratio eſt addenda; & primò aerem purum incolat, nullo modo craſſum atque paludoſum. Ex cibis, inter carnes vitanda ſuilla, bubula, agnina, leporina, volatilium in aquis degentium. Ex piſcibus, vitandi lutoſi, paluſtres. Ex lactariis vitetur caſeus. Ex leguminibus, admittitur hordeum, ſicut & oriza. Ex Paſtiliis, tenuiores tantum, ut vermiculi Apulienſes & hujuſmodi. Olera permittuntur decocta & optime condita; damnantur fungi, tubera terræ, carduus & apium. Ex fructibus damnantur acerbi & acidi, necnon nimis dulces: admittuntur fraga, pepones, perſica matura, cæteri damnantur. Ex condimentis, damnatur pinguedo ſuilla, nimius uſus caryophyllorum, nucis moſchatæ & piperis pulverizati. Vinum ſit mediocris conditionis, nec valde generoſum, nec valde aquoſum, non dulce, non auſterum, ſed maturum & odorum, ſive album, ſive nigrum, æſtate moderate frigidum, non tamen nive aut glacie refrigeratum. Somnus nocturnus ſit diuturnus, pomeridianus brevis, ſi conſuetus. Exercitia quoque, ſed moderata juvabunt, at ventriculo vacuo. Venus magnopere lædit. Alvus lubrica ſervanda paſſulis & prunis decoctis cum ſaccharo prima menſa ſumendis, niſi ſponte reſpondeat. Atque tandem animi applicationes moderatæ ſint, & ſtudiis opportune incumbendum, nimirum jejuno ventriculo. Quæ omnia Nobiliſſ. Patienti, ſalutaria precor.

Idem ibidem.

Juvenis 25. annorum bilioſus, dum æſtivo tempore ſe vehementius exercebat, incidit in vehementiſſimum & ordinatum cordis arteriarumque motum, qui ipſum adeo torquebat, ut pene in ſyncopen incideret. Poſtea ex levi excandeſcentia, vel alio vehementiore animi motu, eodem affectu ſæpius correptus fuit; & jam novum patitur paroxyſmum.

Afficiuntur in hoc ægro cor & arteriæ; quod ex vehemente & inordinato eorum motu, & ſyncopes periculo patet.

Morbus qui ægrum torquet, eſt intemperies bilioſa & acris ſanguinis, quæ in corde & arteriis vehementem & inordinatum motum intumeſcentiæ & detumeſcentiæ, ſive diaſtoles & ſyſtoles, efficiens, Palpitatio cordis appellari ſolet.

Procatarctica hujus morbi cauſa eſt ætas juvenilis, & intemperies bilioſa noſtri ægri. Hinc enim multi bilioſi & acres in ipſius corpore fuerunt geniti humores, qui antecedentem huic morbo præbuerunt cauſam. Pars vero eorum, primo vehementioribus illis exercitiis ab ægro noſtro, tempore æſtivo, factis, & deinde etiam vehementioribus animi pathematis, à reliquo ſanguine ſeparata, vel ex loco aliquo, in quo extra vaſa antea exiſtebat, in venas propulſa, ſanguinique commiſta, & poſtea ad cor delata, illudque vellicans & efferveſcentiam pravam ibi efficiens, continens hujus morbi & ſymptomatum eſt cauſa.

Ex vellicatione enim iſta, à bilioſis & acribus humoribus corde facta, defertur iſte motus pravus per nervum ſextæ conjugationis ad cerebrum, cerebrique ſpiritus; quo pori cerebri ita aperiuntur, ut ſpiritus, in cordis fibras vehementiùs inordinatiùſque fluentes, inordinatum vehementemque illum motum, qui palpitationis cordis nomine vulgò indigitatur, inducant.

Quia autem per vehementem inordinatumque

que illum motum ſpiritus, & utiles ſanguinis partes valdè diſſipantur, ſanguiſque reliquus ad dilatandum ineptus evadit, hinc parum abfuit, quin in ſyncopem noſter æger incideret.

Morbus hic periculoſiſſimus eſt, quia, cor, omnium partium pars nobiliſſima, adeò graviter afficitur, ut lethalis ſyncope inde ſit metuenda.

Curatio itaque diligenter eſt inſtituenda, eaque in cauſæ procatarcticæ, antecedentis, & continentis, & intemperiei ablatione, conſiſtet. Primò itaque per triduum tali utatur medicamento.

℞ Syr. de ſucco acetoſ. de acetoſit. citri, de ribes an. ℥ j. aq. cichor. borrag. bugloſſ. an. ℥ iij. M. F. Julapium quod ſumat quotidie jejunus per triduum.

Poſtea tali purgetur potione.

℞ Rhabarb. ſelect. ʒ i ß. ſpic. ℈ ß. aq. cichor. ℥ iv. poſt levem ebullitionem infundantur per noctem. Colat. adde diaprun. ʒ iij. ſyr. roſ. ſol. ℥ j. M. F. potio.

Evacuato corpore, matutino tempore quotidie utatur tali electuario, tribus horis ante paſtum, magnitudine caſtaneæ majoris.

℞. Conſerv. roſar. violar. bugloſſ. an. ℥ ß. meliſſ. ʒ iij. Specier. diarrhod. abbatis, diatriunſant. diamargar. frigid. an. ʒ ij. oſſ. de C. C. ſem. citri an. ℈ j. corall. rubr. præp. ʒ ß. cum ſyr. de limon. q. ſ. F. Electuarium.

Et hoc epithema cordi mane, & veſperi admoveatur tepidum.

℞. Corall. rubr. & alb. ſant. omnium, ſpecier. diamarg. frigidi an. ʒ j. croci ℈ j. camphor. gr. iij. aq. roſar. ℔ ß. borrag. bugloſſ. an. ℥ ij. aceti vini optimi parùm. M. F. Epithema.

Poſt uſum epithematis talem ſacculum regioni cordis admoveat.

℞. Flor. roſ. rubr. exſiccat. bugl. borrag. ſicc. an. ℥ j. fol. meliſſ. exſiccat. ʒ j. ſant. omnium an. ʒ i ß. oſſis de corde cervi pulver. corall. rubr. pulver. an. ʒ j. behen alb. & rubr. an. ʒ ß. Omnia in pulverem redacta includantur ſacculo ſerico, multis locis interſuendo, qui aqua roſarum irroratus, & in olla munda calefactus applicetur regioni cordis.

In victus ratione aër ſit temperatus. Cibus eupeptus, elixus potius, quam aſſus, ſucco limonum conditus. Potus ſit cereviſia, & vinum mediocre. Fugiat vehementiorem corporis motum, & vehementiora animi pathemata. Somnus ſit mediocris. Alvus reſpondeat naturâ vel arte. *Henr. Regius apud Theod. Craanen Medicat. lib. 2.*

Vir triginta quatuor annorum, fortis, ſed melancholicus, & ſimul nonnihil ſcorbuticus, cibis ſalſis, fumo ſiccatis, aceto conditis & ſervatis, aliiſque duræ digeſtionis à longo tempore aſſuetus, antehac multoties de aliqua ponderoſa ſiniſtri hypochondrii moleſtia conqueſtus eſt; jam verò aliud quid acceſſit, nam ſæpe tribus quatuorve horis poſt paſtum, magnam cordis palpitationem perſentit, quam pulſus fortior, admodum inæqualis, & nonnunquam ſpatio unius aut duorum ictuum intermittens, comitatur, quo tempore magna anxietate premitur. Durat hæc vehemens palpitatio per ſemihoram, aut paulò longiùs, poſtea rurſus ceſſat redeuntibus ſubinde levibus quidem, ſed brevibus palpitationibus. Cùm æger curſu aliove exercitio corpus plus ſolito movet, mox palpitationes moleſtiſſimæ redeunt, eædemque per quietem rurſus ſedantur. Appetitus ſatis conſtat, & ventriculus bene digerit. Somnus etiam ſufficiens eſt, excepto quòd propter terriculoſa inſomnia multoties turbatur.

Præter alias partes, omnium manifeſtiſſimè in hoc ægro afficitur cor, hæcque dicta ejus affectio, Medicis appellatur Palpitatio cordis, quæ eſt inordinatus & nimis vehemens cordis motus.

Cauſa proxima eſt humor ſalſus & acris ſanguini permixtus, qui chylo ex ſalſis acribuſque cibis confecto, tribus quatuorve poſt paſtum horis, in venam cavam effuſo, permixtus, cum eoque in cor illapſus, inordinatæ & vehementis in chylo ſanguificando fermentationis cauſa eſt, propterea quòd acres ſalſæque chyli particulæ, unà cum ſanguine venoſo, acri illo humore impræguato, in cor delapſæ, fermentationem nimis augeant: unde tunc illa nimis vehemens & inordinata cordis præter modum dilatati & contracti concuſſio procedit, quam fortis & inæqualis arteriarum pulſus neceſſariò ſequitur.

Quia in illo ſalſo & acri humore particulis tenuioribus hic illi admiſcentur particulæ multæ craſſiores, magis fixæ, & ægre diſſolubiles, quæ in corde tam citò diſſolvi & attenuari nequeunt, hinc fit, quòd dum cor in earum diſſolutione & dilatatione opus habet longiore tempore, illis in ventriculos illabentibus, pulſus ad tempus unius aut duorum ictuum intermittat, unde etiam tunc anxietas oritur, nam quo tempore pulſus intermittit nulli ſpiritus ad partes propelluntur.

Durat hæc vehemens palpitatio per ſemihoram, aut paulò longiùs; quia iſto intervallo totus chylus uno paſtu confectus, aut maxima ejus pars ſanguini cavæ permixta, per cor tranſit, & prout poſtmodum aliquæ pauciores reſiduæ ejus partes adhuc tranſeunt, ita nonnullæ leves & breves palpitationes poſtea oboriuntur.

Quòd verò acris ille humor, continuè ad cor cum ſanguine venoſo profluens, non faciat continuam palpitationem, ex eo fit, quòd ſanguinis, illiuſque acris humoris jam multoties in corde fermentati & dilatati particulæ ſint æqualiores, multum mitigatæ & minùs acres, atque hinc in eo tam vehementes efferveſcentiæ in corde excitari nequeant, ſi modò quantitate mediocri & paulatim in ventriculos illabatur. Quòd ſi verò curſu, aliove gravi exercitio corpus admodum moveatur & incaleſcat, hincque ſanguis copioſior, cum ſuis acribus immixtis particulis, rapide per cor tranſeat, mox cùm ab aucto calore, tum ab acrium particularum in cor illabentium majore copia, nimis increſcit dicta efferveſcentia, hinc cordis palpitatio exoritur, eaque per quietem rurſus imminuitur & ceſſat, imminuto ſcilicet calore & nimio ſanguinis motu, copioſoque tranſitu per cor.

Hic autem ſalſus & acris humor peculiari vitio lienis generatur, ex eoque per ramum ſplenicum in hepar effunditur, in quo cum ſulphureo ſucco in chymum excoquitur, atque in cava ſan-

ſanguini ad cor fluenti admiſcetur. Vitium illud lienis, eſt quædam prava ſalſaque ejus intemperies, cum aliqua obſtructione, ponderoſam moleſtiam inducente, conjuncta.

Ventriculus ſatis famelicus eſt, beneque alimenta aſſumpta digerit; quia primariò non laborat, & acres ſucci ſanguini immixti per arterias ad ejus tunicas cum ſanguine delatis, fermentationem in eo faciunt.

Somnus ſufficiens, ſed terriculoſus eſt, quia ſatis copioſi quidem, ſed nonnihil acres vapores ad cerebrum feruntur, qui ſomnum quidem provocant, ſed membranas cerebri & principia nervorum ſubinde nonnihil vellicantes, ſicque phantaſiam præter ordinem excitantes, terriculoſa inſomnia procreant.

Affectus hic licet ægrum non repente proſternat, tamen periculo non omnino vacat; partim quia afficitur princeps viſcus cor, partim quia lienis illa prava diſpoſitio non tam cito & facile tolli poterit; ægri tamen robur, & morbus non admodum inveteratus ſanationis ſpem faciunt.

In Curatione ad tres ſcopos collimandum eſt, 1. ut lienis vitium corrigatur. 2. ut ſalſi aëreſque humores in ſanguine redundantes, partim attenuentur, & melius coquantur. 3. ut cor omni modo corroboretur.

Ut his tribus indicationibus ſatisfiat, primò bis terve medicamentis melanagogis & phlegmagogis humores crudi, ſalſi & acres è corpore ſunt evacuandi, ut pilulis cochiis, de hiera, aureis, electuario diaphœnico, hiera picra, confectione hamech, infuſione fol. ſenæ, agar. &c.

Poſtea hujuſmodi apozema præſcribendum.

℞. Rad. helen. fœnic. an. ℥ j. cappar. tamariſc. an. ℥ ß. herb. chamædr. cuſcut. fumar. borrag. cardiac. trifol. paluſtr. an. m j. meliſſ. m ij. cortic. citri, baccar. juniperi an. ʒ v. ſem. fœnic. ʒ iij. paſſul. corinth. ℥ ij. aquæ & vini partes æquales, coquant. ſ. a. & f. Apozema ad ℔ i ß.

Hoc aſſumpto bibat æger ſingulis matutinis hauſtum hujus vini medicati.

℞. Rad. acor. helen. an. ℥ ß. cappar. tamar. an. ℥ ij. herbar. chamædr. trifol. paluſtr. an. m. ß. cortic. aurant. ℥ ß. baccar. junip. ʒ vj. cinnam. elect. ʒ i ß. garyophyll. ℈ j. ſem. fœnic. ʒ ij. aloës lucid. & agar. albiſſ. an. ℈ iv. F. ex his puppa.

Poſt meridiem utatur bis terve hujus conditi particula.

℞. Specier. diambr. diamoſch. dulc. an. ʒ j. cortic. aurantior. & rad. helenii cond. conſerv. anthos, flor. ſalv. meliſſ. an. ℥ ß. ſyr. helen. q. ſ. M. F. conditum.

Imprimis autem neceſſe eſt ut æger convenientem victus rationem inſtituat. In aëre verſetur calidiuſculo. A cibis abſtineat ſalſis, antiquis, rancidis, acidis, fumo ſiccatis, aliiſque quibuſvis duræ digeſtionis & acribus. Item à braſſicis & quibuſvis leguminibus, à lactucis, cucumeribus, melonibus, multiſque fructibus horariis, aliiſve pravi nutrimenti. Cibi ſint euchymi & facilis digeſtionis, ut carnes vitulinæ, vervecinæ, agninæ, gallinarum, cuniculorum, perdicum, &c. quarum juſcula præparentur cum roſmarino, borragine, meliſſa, betonica, hyſſopo, calamentha, ſerpillo, foliis lauri, rad. raphani ſylveſtris, corticibus citri & aurantiorum, ſeminibus aniſi & fœniculi, paſſulis, nuce moſchata, cinnamomo, garyophyllis, zinzibere, &c. Item piſces ſaxatiles, rapæ, ova recentia. Potus ſit cereviſia mediocris notæ, non antiqua, vel acida. In paſtu etiam vinum album bene maturum. Somnus & corporis exercitia mediocria ſint. Excreta naturalia curandum ut bene procedant. Fugienda ira, terror, curæ, omniaque triſtia animi pathemata. *Isbrand. de Diemerbr. Medicat. libro ſecundo.*

Obſervationes.

Juvenis quidam vulneratus fuit in dorſo ſub ſcapula ſiniſtra, vulnere thoracem tranſeunte; qui mox febre valida continua, acuta correptus eſt, & in cordis palpitationem adeo vehementem & violentam incidit, ut etiam extra domum, in qua æger decumbebat, a tranſeuntibus palpitatio cordis exaudiretur, ut in vita ſimilem caſum neque audierim, neque viderim, neque à præceptoribus meis obſervatum compererim. Ad hunc juvenem cùm ingreſſus eſſem, hanc gravem palpitationem animadverti ortum habere ex ſanguine intus remanente, vel ibidem concreto. Venam ſiniſtri brachii ſtatim tundere feci, & ilico à detractione ſanguinis, inſcio Chirurgo, meliſſam viridem & borraginem accepi, contrivi herbas, ne ab adſtantibus cognoſcerentur, eaſque ſupra tegulam mundam ignitam poſui aqua roſacea & aceti momento irroratas; quas cum cordis regioni admoviſſem, miraculi, ſeu incantamenti modo ilico ceſſavit cordis palpitatio, omnibus admirantibus. Hoc autem arcano, nulli niſi verè Pythagorico revelando, aliquando uti videram præceptorem meum Elidæum Paduanum in Noſocomio Bononiæ. Verùm is ſolo meliſſophyllo utebatur, nos borraginem adjecimus. *Petr. Foreſt. de Cord. & mammill. affect.*

Juvenis quidam multo ſanguine abundans, cùm ſubitò in cordis palpitationem incidiſſet; ſtatim venam ſecari juſſi, in mentem enim venit illud Galeni dictum lib. 5. de loc. affect. cap. 2. quod palpitatio cordis, pluribus in integra valetudine degentibus, tum adoleſcentibus, tum adultis, ſubitò ſine alio accidente manifeſto evenire viſa eſt, atque eos omnes ſanguinis detractio juvit, leniente dein medicamento corpus purgavi; poſtremò theriacam dedi ad ℈ i ß. ſuperbibendo parum aquæ meliſſæ. Exterius etiam hoc epithema cordi appoſui.

℞. Aq. meliſſ. & borrag. an. ℔ ß. aq. roſar. ℥ ij. garyophyll. cinnam. lign. aloës, cortic. citri an. ʒ ß. ſem. ocymi ℈ j. croci gr. v. vini odoriferi ℥ iij. ambr. moſch. an. gr. ʒ. F. Epithema cordiale. Quibus remediis, vel his ſimilibus, non ſolùm hic juvenis, ſed alii multi convaluere. *Idem ibidem.*

Exteriùs admotum hyacinthum gemmam, regioni cordis, tum etiam corollam ex rubro corallio, ſiniſtro brachio ſupra manum aliquoties circumvolutam, continuò geſtatam, manifeſto experimento comperimus eos juviſſe quibus cor tremit & palpitat. Unguentum etiam hic addam quo aliàs olim præſcribente Antonio Guainerio inſigni Medico, ad cordis anguſtias, ego

ego fœliciter ſum uſus in cordis palpitatione.

℞. Olei è flor. nymph. luteæ ℥ i ß. flor. nymph. luteæ ʒj. Corall. rubr. ſantal. citrin. ſem. acet. ana ℈ß. Margar. præp. lign. Aloes odori, oſſis e corde cervi ana gr. vii. camphor. gr. iij. F. omnium pulvis M. & cum cera alba lota in aqu. nymph. q. ſ. F. ſ. a. Unguentum cordiale quo illinatur cordis regio. *Reynerus Solenander Conſ. 10. ſect. 3.*

Maximilianus 2. Imperator nullum expertus eſt præſtantius remedium in cordis palpitatione, quàm theriacam extra adhibitam. Negari certe non poteſt medicamenta externa, ut ſunt unguenta, balſama, epithemata, arteriis & cordi applicata multum prodeſſe ægrotis morbi gravitate & diuturnitate debilitatis. Sed advertendum talia medicamenta cordialia, & ſi cor in medio ſitum eſt, meliùs applicaris non in medio pectoris, quod cartilaginoſum eſt, ſed paulo infra mamillam ſiniſtram, quo vergit cordis mucro. *Wolfgangus Hœferus Hercul. Medic. lib. 2. cap. 1.*

Cordis palpitatio, non unam ut agnoſcit cauſam: ſic fit quoque vel a vulvæ, vel à lienis vitio. Quarum partium vapores, turbant nonnunquam tam potenter cor: ut exſuſcitata vi ſua pulſifica, nihil non moliatur, quo expellat fuligines ſibi ſummè inimicas. Quam reciprocam acceleratorum ictuum, frequentiam, palpitationem vocant medici. Cujus licet variæ ſint cauſſæ; fit tamen illa, quam producit lien, potiſſimùm, ex præaſſata atra bile: cujus vapor inducit vehementiſſimum hunc morbum: uti clare docet, Vir jure Magnus Victor Trincavellius lib. 6. part. affect. cap. 12.

Adriano Röeſtio præfecto marino, excitabat induratus lien, tam algidum malæ ſiniſtræ torporem: ut nullis remediis potuerit calor, iterum in cutem evocari. Unde paulatim obſideri cor; & à tetro malignæ bilis halitu, tam frequentes produci palpitationes, viſæ ſint; ut æger tandem inciderit in lethalem gangrænam.

Sed vix acceſſere unquam palpitationes; quin triduo ante potuit illas præſagire: ex crudo ac tenui, quod id temporis reddebatur, lotio. Non ſecus ac Hippocr. ex pellucida, ac alba urina, urgens phrenitidis periculum: ob bilem, uti interpretatur Galenus, ſurſum raptam lib. 4. Aphor. 72. *Nicol. Tulp. Obſerv. Medic. lib. 2.*

Novi Nobilem Matronam hypochondriacam, quæ quoties cinnamomo tum in cibo, tum in condimento utitur, palpitationem cordis incurrit. Hæc aliquando tantùm invaluit, ut meum conſilium implorare cogeretur. In cura volatilia & aromatica nihil faciebant. Ab acidis tamen inſigne ſentiebat levamen, præcipue à ſpir. pro acidulis, & ſpir. nitri dulci. *Alardi Hermanni Cummeni.*

Nobiliſſima quædam p. m. virgo, cùm ei ante aliquot (dum viveret) annos cum ferculo venenum propinaretur, illaque partim naturæ robore per ſpontaneas eaſque plurimas dejectiones ἄνω καὶ κάτω factas, partim etiam ope præſtantiſſimorum alexipharmacorum, adjuvante divina gratia, ab ejus nociva vi liberaretur; accidit, ut quotannis ipſa aſſumpti intoxicati cibi die, nempe ſexta Maii, per plures annos, uſque ad ultimum vitæ terminum, memorabile ſymptoma ſemper recurreret, ſcilicet anxietas cordis cum Lipothymia graviſſima, quæ tamen accepto aliquo cordiali pharmaco, largiſſimo ſudore ſolvebatur. *Simonis Schultzii.*

Virum quendam illuſtris nominis in India noſtra, crebram cordis palpitationem, cui pulſus intermittens ſemper aderat, patientem, quovis tempore ſemper reſtituit mixtura ſequens.

℞. Spir. ſal. ammon. aromat. ʒß. C. C. ℈j. Syr. cinnam. corall. perlar. ana ℥ß. Aq. menthæ, fœnicul. ana ℥ ij ß. M.

Mercatoris uxor Batavienſis, cachexia ac ſuffocatione hypochondriaca interdum laborans, maximâ ſimul cordis palpitatione oppugnabatur. Hanc ſubito talis mixtura ſanavit.

℞. Spir. ſal. ammon. aromat. ʒß. ſuccinati, C. C. ana ℈j. tinctur. Caſtor. croci ana gutt. x. Eſſent. cinnam. gtt. vi. Syr. perlar. corall. ana ℥ß. Aq. menth. fœnic. aurant. ana ℥ ij. M. detur cochleatim. *Hermann. Nicol. Grimm. Compend. Medic. Chym. lib. 2.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Excitari poteſt cordis Palpitatio à tuberculo, abſceſſu, intemperie calida, ſanguine multo obſtructionem faciente, vermibus, ſubitá vacuatione, imprægnatione, inflammatione, aqua tunica incluſa, ac humore putri & malè olente plena, lapillis, venenoſa qualitate, ſpirituoſo halitu ſive ab internis, ſive ab externis: Ventriculis cordis, ſive in ſubſtantia, ſive in pericardio, ſive arteriis cauſa conſiſtat: Sive accidat extrinſecùs, ut utero, hepate, liene, ventriculo. E quibus cauſſis nonnullas in diſſectis corporibus hoc morbo peremptis exploratas habuimus. In cujuſdam pericardio aqua viſa; in alio abſceſſus in vena arterioſa; in aliis pericardium flatu diſtentum, qui tandem ſolet in aquam concreſcere, niſi cordis calore diſſolvatur. *Scoliographus in Holler. cap. 29. de morbis intern.*

Nos in cordis membrana in Palpitationi ſubjectis ægris obſervavimus hydatidas. *Guerner. Rolfink. Epitom. meth. cogn. & cur. lib. 2. p. 2. c. 1.*

Archidiaconi cordis Palpitatione interempti corpore diſſecto, abſceſſus in cordis ſubſtantia inventus. *Foreſt. lib. 17. obſerv. 1.*

Nuper in N. corde qui Palpitatione frequenter corripi ſolitus erat, veluti lapillus quidam niger repertus fuit. *Thom. Eraſtus in conſil. Scholtzii.*

Quidam audaciſſimus latro palpitatione cordis frequenter corripi ſolitus, rotæ ſu itaffixus. Nos hujus cordis viſendi cupidi, pulſans adhuc incidimus, ac in ventriculo ejus dextro tres reperti lapilli, ciceris magnitudine, coloris cineritii, oblongi, pondo unius drachmæ, &c. *Zacutus Prax. admir. lib. 2.*

In Imperatoris Maximiliani ſecundi corde ſecto, inventi ſunt tres lapilli quantitate piſorum, unus interim major altero, colore rubigineo. Frequenter vero cordis Palpitatione gravi afficiebatur dum viveret. *Wierus de Praſtigiis Dæmonum lib. 4. cap. 16.*

Henrici Schraſſeri Belgæ annorum 50. cadaver Hamburgi à M. Kirſtenio Anatomico & Medico inſigni apertum anno 1651. in quo ſequentia notabantur publico digniſſima. In dextro cordis ventriculo repertum eſt concre-

aortæ oſtium præcludebat, unde pulſationis defectum in arteriis contigiſſe puto. *Lazar. River. Centur. 4. Obſerv. 21.*

Puella annorum ſex toto vitæ tempore morbis fuit obnoxia, dein Palpitationi cordis & Aſthmati, tandem Atrophia periit.

Huic inventa auricula cordis dextra prætumida, cui inerat materia quædam alba, membranoſa, craſſa, oblonga. In ipſo cordis ventriculo dextro materia pinguedini ſimilis. *Gaſpar. Bauhin.*

Vir annorum 27. gracilis corporis habitus, temperamenti calidi & ſicci, quatuor annis laboravit cordis continua Palpitatione, cujus unicum remedium fuit ſanguinis miſſio. Verùm ſymptomate recrudeſcente, tandem ſyncope correptus interiit, corde palpitante non in loco proprio, ſed circa diaphragma lateris ſiniſtri valde demiſſo.

Aperto cadavere, cor maximum apparuit, ſolùm unam continens cavitatem ſeu ventriculum, in quo ℥xvi. Sanguinis nigerrimi adnumeratæ ſunt. Cordis corpus totum erat emaciatum, arteriæ præ pondere elongatæ & conniventes, ita ut ſanguis ſpirituoſus motu cordis non potuerit amplius expelli ad arterias. Loco dextri ventriculi vena cava aſcendens in ingentem elevata tumorem. Dicite jam, ſi ambo ventriculi cordis neceſſarii ſunt, an in uno præparentur & in alio perficiantur ſpiritus? *Anton. de Pozzis, Obſerv. 40. Miſcell. Curioſ. Ann. 4.*

In ventriculis cordis interdum varia p. n. generantur, ſanitatis haud parva impedimenta, quæ tamen in ægrotantibus à Medico vix ſciri aut agnoſci queunt. Fruſtula adipoſa, ac quaſi carunculas molles & albicantes, magnitudinis circiter ſemi ovi, interdum majoris, non ſemel in iis inveni mus & ſpectatoribus demonſtravimus, ſcilicet in morbo ſublatis cadaveribus. Inter alia menſe Octobr. 1665. Secuimus & demonſtravimus cadaver juvenculæ circiter 25. annorum, quæ vivens diu conqueſta fuerat, de ſumma cordis anxietate & palpitatione, ac leipothymias ſæpe paſſa, ſicque tandem extincta fuerat; in quo cadavere etiam tale fruſtum adipoſum, dextrum ventriculum ferè replens, & aliud parvum in ſiniſtro ventriculo invenimus, atque diligentiori examine inſtituto, animadvertimus non fuiſſe corpus aliquod ex ſanguinis coagulatione genitum, ſed revera corpus adipoſum atque firmum, quod digitorum frictione non diſſolvebatur: Hicque mortis cauſſam fuiſſe judicavimus, nullam enim aliam in toto corpore invenire potuimus: nec illa vivens de ullo alio malo quàm de prædicta maxima cordis anxietate & palpitationibus ac leipothymiis ſæpe recurrentibus conqueſta fuerat: quam ob cauſſam imperiti domeſtici illam ſæpe levi epilepſia ſine convulſionibus, vel hyſterica paſſione laborare judicaverant.

Menſe Decembr. 1668. in alia juvencula ejuſdem ætatis, ſimile adipoſum corpus ſatis firmum, magnitudinis ſemi ovi gallinacei, in dextro ventriculo invenimus. *Isbrand. de Diemerbr. Anat. lib 2. cap. 6.*

In Mercatoris cujuſdam diſſecto cadavere, vidi dextrum cordis ſinum, cui vena cava inſeritur, interiore ſui parte durum, exaſperatum undique & quodammodo ſquamoſum, ut inſerta manus mea ſquamarum ſcabritie offenderetur: Quo in loco continebatur fruſtum condenſati humoris pituitoſi, lenti, albicantis, longitudine digiti medii, craſſitie pollicis, aut ampliùs, ſanguini immerſum, quod medullam cruris bovilli calfactam ſubſtantia & forma referebat. Laborarat Palpitatione cordis diuturna, ex qua & mortuum narrabat ejus medicus qui me ad ſectionem adduxerat. *H. Smetius Miſcell. lib 10.*

Carnoſas excreſcentias in cordis ventriculo dextro vel ſiniſtro repertas fuiſſe, in iis qui dolorem cordis & ſyncopen & paſſi fuerunt, & pulſum intermittentem habuerunt, refert *Veſalius Anat. lib. 2. cap. 5.*

Nicolaus à Sonneveſt circa 12. ætatis annum ex febre quadam acuta evadens, aliquandiu valetudinarius vixit: nam exinde fere per ſexennium diverſis malis obnoxius vixit, diuturnæ lienis obſtructioni, crebris ex naribus hæmorrhagiis, cephalalgiæ, multis catarrhis & tumoribus ſtrumoſis in collo. Ad 18. ætatis annum cœpit bene valere, ſed moroſus valde manebat, qualis in adverſa valetudine ſemper fuerat. Circa 20. annum, creſcente robore, à patruo ipſius, qui pannis præparandis operam navabat, ad idem opificium delegatur: ubi mox à ſuis commilitonibus ad crebras compotationes invitantibus cœpit rurſus male habere. Primo in crebras cordis anxietates incidit, poſtea in leipothymias & deinde cordis Palpitationes. Cibi potuſque erat avidiſſimus, ſed comeſtum ſæpe regerebat, unde debilitas ſequuta ipſum decumbere juſſit. Tum prædicta mala quotidie augeſcere, atque Palpitatio tanta ſubort. fuit, ut in vehementiori animi commotione ab adſtantibus audiri poſſet; quod ipſi tum valde dolorificum erat. 20. Decemb. 1641. e vita deceſſit & cadaver apertum fuit. In abdomine quidem omnia naturali modo conſtituta reperiebantur: Sed thorace aperto, inventum fuit cor bovino non multò minus, quippe communem magnitudinem quater circiter excedebat. Increverat autem æqualiter fere circa ſubſtantiam & cavitates, ipſaque ſubſtantia naturali erat ſolidior: ſed in villis ſepti intermedii, tres calculi reperiebantur, piſi circiter magnitudine, non admodum ſolidi, ſed arenacei & novaculæ cedentes. Pulmones ſatis bene habiti, ſed utrique lateri paullum fibrillis quibuſdam adhærentes, quod ob anguſtiam pectoris à cordis incremento, ita contigiſſe videtur. *Otho Heurnius Obſerv. 28.*

Ventre Comitis Belcarrenſis, Palpitatione cordis dum viveret laborantis, diſſecto, compertum fuit omentum eſſe macrum & parvum. Hepar valde magnum: ſplen etiam magnus fuit, repletus nigro ſpiſſoque humore. Stomachus ejus & viſcera omnia vacua, coloris crocei, diſtenta ſolo vento. Veſica fellis tumida humore nigro. Renes repleti ſpecie ſanguinis grumoſi. In Thorace lobi, ideſt extremæ partes pulmonum, erant integri, ſed malo colore, in ſiniſtra parte nigricantes & cærulei, in dextra albicantes, cum tubere ſubflavo ſub uno loborum. Pericardio diſſecto nil aquæ iſtius apparebat cui cor ſolitum eſt innatare, ejuſque exterior ſuperficies, à baſi uſque ad verticem, non erat plana ſed aſperrima: cùm ſeorſim diſſectum eſt, quantitas albi inſpiſſatique liquoris effluebat,

& infra baſin; inter dextrum & ſiniſtrum ventriculum, duo lapides reperiebantur, quorum alter magnitudine æqualis erat amygdalo, alter erat duos digitos longus & unum latus, habens tres auriculas vel criſpos angulos: Et in orificio dextri ventriculi erat materia carnoſa pinguis. Totum corpus erat ſanguine deſtitutum, tenue & emaciatum, colore nigro & ſubcæruleo. Cranio aperto tam cerebrum quàm cerebellum erant ſecundùm proportionem corporis magna, & ex eo plus ſanguinis effluebat quàm in ambabus aliis regionibus viſum fuerat. *Ex Act. Philoſoph. Societ. Angl. Ann.* 1665.

Cordis involucrum pericardium vocatum, continet unum aut alterum viſcidæ aut rubicundæ alicujus aquæ cochlear; cùm ad faciliorem motum viſceris nunquam quieſcentis, tum ne præ nimio æſtu facilè excandeſcat fons caloris, qui inſtar Solis vitam impertitur corpori univerſo: Aqua autem vel copia nimium exuberante, vel calore à ſtatu naturali decidente, exoritur protinus vehemens cordis Palpitatio, cujus indefatigabili motu ſatagit nobile hoc viſcus excutere quod quacunque ratione ſibi moleſtum eſt, cujus voti niſi reddatur compos; & ſe & corpus perdit univerſum. Stephanum Jonam juvenem vegeti corporis, defatigatum impenſè ex pedeſtri itinere, corripuit inopinato quaſi inſultu acutiſſimus lateris ſiniſtri dolor cum ſpiritu difficili, ac ſumma cordis Palpitatione: Quorum ſymptomatum impetum, cùm nec ſanguinis detractio, nec roborantia ulla infringerent medicamenta, actum fuit de ipſius ſalute, ſuccubuitque ſub pondere viribus nimis gravi, contracta, non tantùm febre hectica, verùm etiam hydrope, abdomen uſque eò extendente, ut neceſſe habuerit tandem ſub ſudore frigido, vitam cum morte commutare.

Quorum ſymptomatum graviſſimorum ergò, ubi diſſecaretur cadaver, invenimus cor flaccidum, ac juſto majus; aquam verò pericardii exuberantem ad 15. cochlearia: quæ ipſius copia produxit proculdubio palpitationem cordis. Pulmo totus erat vitiatus, coſtiſque accretus. Venæ ubique tumidæ. Omentum putredine infectum; uti venter cum cruribus aquâ citrina repletus. Cavendum itaque obnixe à nimia defatigatione, quæ tantum mali corpori dat. *Nicol. Tulpius Obſervat. Medic. lib.* 4.

In corpore cujuſdam Gorzenſis oppidi incolæ, Jacobi Loret, jampridem Palpitatione laborantis & ſpirandi difficultate, repertum Pericardium immanem in tumorem elatum, pluribus libris aquæ diſtentum. *Carol. Piſo de Illuvie Seroſa ſect* 3. *cap.* 11.

Contingit aliquando circa Pericardium tumores & inflammationes fieri; ſi crudus tumor, vel tuberculum fuerit, palpitationem, vel tuſſiculam facit: ſi vero inflammatio, eadem ſymptomata erunt quæ in peripneumonia, & hac nota diſcernuntur, quòd minori anhelandi difficultate laborent, & minùs levantur frequenti & multa expuitione: Æſtus maximus & febris maxima in tali affectione eſſe ſolet. Nos hanc affectionem deprehendimus in Nobil. & Generoſo viro, cujus cor erat obductum ſeroſo humore verſo in ſaniem quandam ob partis illius inflammationem. Et ne decipiaris, ſentiunt quoque dolorem in lateribus membranæ hypezocotæ conſentienti. Ipſi pericardio rariſſimus eſt hic affectus, à quo pauci evadunt, quem nemo, adhuc quod ſciam, annotavit. *Rondeletius de dignoſcend. morb. cap.* 10.

Calculum ubivis locorum in homine reperiri certum eſt, ſed in arteriis qui invenerit, hactenus quidem inveni neminem; ac proinde operæ pretium facturus videor ſi ejus exemplum hic inſervero. Joh. Arminius Pharmacopolæ miniſter, ob adverſam valetudinem frequentibus medicamentis à puero magis imbutus quàm adjutus, devenit tandem in tam vehementem cordis Palpitationem, & irrequietum agitati viſceris impetum, ut verberantis ictus diſtinctè nonnunquam audirentur præ foribus conclavis, in quo id temporis decumberet. Quibus acceſſere frequens animi deliquium; præcordiorum anguſtia, ſpiritus difficultas, pulſus intermittens, urina nunc flava modò nigra, modò cruenta, vel muco aut arenulis perfuſa: Sed ulterius proſerpente morbo incidit quoque in anorexiam ventriculi, cum crebro vomitu; jecinore indurato, abdomine intento, cruribus tumidis, & tanta aquæ copia, ut neceſſe habuerit ultimum obire diem.

Quorum ſymptomatum ergò ubi diſſecaretur cadaver, inventum omentum putridum ac cruentum, ſed jecur magnum & plurima pituita refertum; at reliqua viſcera ita parva, ut lien vix dimidiatam manum, ventriculus vix inteſtini jejuni, & veſicula fellis vix articuli digiti æquaret magnitudinem. Veſica urinaria erat admodum corrugata, & præ torrido æſtu planè nigra: In pancreate verò omnia dura; at in pulmone nihil non aridum ac maculoſum: Cor contrà magnum & amplum, ſed ſine pericardio ullove vel minimo illius veſtigio: Inteſtina verò innatabant aquis, ut pulmo bili flavæ. In rene dextro latitabant plures calculi, partim rubri, partim nigri, quos inter unus, cæteris major, obturabat integrè ureteris principium. At prope renem ſiniſtrum dedit ſe nobis in conſpectum inauditum illud calculi genus, quod à loco cui adhæſit, lubet vocare arteriale: inſidebat quippe firmiter illi arteriæ aortæ ramo, qui vergit ad glandulam Euſtachii ſiniſtro reni impoſitam. Diſruperat autem caput ipſius (ita appellamus rotundam excreſcentiam illius calculi, quæ cum anguſtiore collo haud malè refert caput implumis pipionis) arteriæ tunicam, latitante reliquo corpore in dilatata ipſius fiſtula: ſed ita ut vulneris oræ minimè hiarent, verùm contraherentur tam arctè circa ipſius collum, ut vix guttula ſanguinis potuerit illinc effluere. At verò protuberans hæc pars, quam caput vocamus, ut reliquo calculi corpore fuit durior, ſic diſcrepavit quoque parum à ſilice, ſed quod delituit in arteria erat molle: foris quidem ob adulti ſucci melancholici miſcellam, nigrum, ſed intus albicans ac concretæ pituitæ ſimile: at capitis color fuit ex flavo cinereus, ad inſtar lapidis bezoar occidentalis: totus autem lapis referebat ad amuſſim implumem aviculam, ſed lanci impoſitus ponderabat drachmas duas. *Nicol. Tulp. Obſervat. Medic. lib.* 1.

In fœmina aſthmatica & cordis Palpitatione laborante, corpora pituitoſa ulnæ longitudinem ſu-

ſuperantia ex aorta extraxi. *Johan. Jac. Wepfer. Exercit. de Apoplex. p. 197.*

Callum cuidam in arteria magna loco cordi proximo, natum obſervavimus. Multis hic annis cordis Palpitationi obnoxius crebro fuerat: Sex vero ante mortem menſibus, in ſiniſtro carpo pulſum tam exiguum habuit, ut nullus ſæpe apparuerit, ac ſæpe ſentiri non potuerit. Fuit palpitante corde: Difficile fuit admodum potum admittere, ſi ut vix unciam ſimul bibere potuerit. In pectoris ſpatio ſubluteì coloris humor collectus quoque fuerat. *Dodonæus Annot. in cap. 3. Benivenii.*

Reverendus N. jugi rerum cæleſtium contemplationi addictiſſimus, ſtatim a primis unguiculis perpetua, ſed quæ in dies, prout ætate proficiebat, creſceret, palpitatione laborabat; cumque 42. annos natus eſſet, multaque medicamenta fruſtrà admoviſſet, morbi longitudine & faſtidio, vel potius impatientia victus, ſe tandem veneficæ muliierculæ curandum, vel potius enecandum tradidit; nam ſumptis 3. aut 4. potionibus, nihil tamen proficientibus, ad colocynthid. ellebor. nigr. cataput. ſeminis decoctum devenit, unde ſubortæ convulſiones quæ ad mortem comitatæ ſunt.

Cadavere aperto ſingula inteſtina intus & extra obſervavi, maxime verò ipſum ventriculum valde magnum; namque in eo crudi humores, plurima & copioſiſſima pituita vitrea fuit reperta, & medicamento paulo ante aſſumpto commixta & confuſa. Aperto autem thorace, pulmones turgidos & flatibus plenos inveni, quibus per mediam membranam ſeparatis, cor ipſum valdè magnum neque naturaliter formatum apprehendi: atque pericardio diſſecto, ecce inter arteriæ magnæ caudicem, & venæ arterialis radicem, in cordis baſi, talem excreſcentiam reperi carnis, quæ unciam unam, cum ſex drachmis libraret, & aliud corculum repræſentaret: adeo ut unica fuerit perpetuæ Palpitationis cauſa, mortem tamen non tulit, ſed potius ejuſmodi potionum aſſumptio. Eam autem excreſcentiam ſumma qua potui diligentia liberavi, vino lotam & mundatam exſiccavi, quam adhuc reſervo. *G. Garnerius Einsheimienſ. in Obſervat.*

Filius Parei Typographi adoleſcens, cùm frequenter utraque manu terræ innixus, uti pueri luſus cauſſa facere conſueverunt, corpus in altum erigendo rotaret, cœpit cordis palpitationem & pulſationem vehementem in ſiniſtro latere, circa ventriculi ferè regionem, ſentire, quam à corde eo uſque propendente proficiſci, ſectio poſt mortem; ſed & quod capiti innixus, cor denuò ad ſuperiora ducebatur, ſatis declarabant. Nam aſciticus factus, cum mortuum eum aperirem; Cor, relaxatis involucris & vaſis illius, quibus ſuſpenditur, ſubſediſſe, & mucrone ſuo, ſuccingenti tunicæ, circa ſepti regionem, deprehendi affixum. Dein & præter reliqua, hepatis, lienis, renumque vitia, aſciticis conſueta, etiam in medio cordis diſſecto, os tribus articulis conſtans, cavumque & arenoſa quadam materia repletum inveni. *Felix Plater. Obſervat. lib. 3.*

Princeps quidam valetudinarius cùm ex cordis cauſationibus multo tempore graviſſimè, affligerètur, à Medicis ſuo pertinaci malo remedium quærit: qui variis lectiſſimiſque medicamentis fruſtra ſubſidium quærebant: accidit ut & Medicus tyro quidam, qui Principis Medico familiariùs innotuerat, eodem caſu cognito, inter alia quoque referret, comperiſſe ſeſe ſuperioris ætatis conſcriptorum conſiliorum medicamentorum lectione, vermis quoddam genus cordi nonnunquam innaſci, quod nullis remediis, præterquam unius allii, ejuſdemque mane ſumpti, uſu cederet atque necaretur: Quod remedium, quia vulgare, atque ob id Principi viro, cui pretioſa & exotica potius expetebantur, neglectum eſt. Principe igitur morbi diuturnitate & ſævitia tandem devicto & mortuo, mortis cauſa abdita inveſtiganda fuit. Diſſecto cadavere, deprehenſus eſt vermis albus, præacuto roſtello, eoque corneo præditus, cordi adhæreſcere: quem Medici vivum ex allii ſucco in menſa figuratum conjiciunt circulum, fera circumquaque rependo mirificè ſe contorquet, & ne circulum contingat cavet; tandem vero allii vi & nidore victa concidens, circulo adhuc concluſa moritur, unde non tam morbi cauſa legitima, quàm certa & indubitata remedii vis manifeſte innotuit. *Johan. Hebenſtreet libell. de Peſte.*

Cognitum habemus Treveri virginem diu multumque de cordis, tum dolore, tum tremore, conqueſtam, & mirum in modum tortam & excruciatam fuiſſe; remediis, quæ ad robur cordis aliàs ſunt, fruſtra tentatis, tandem ægra moritur. Secto ad veri indagationem corpore, vermiculi in corde, mali hujus tam funeſti, cauſæ deprehenſi ſunt. *Ex M. E. Stukeri.*

Excitari poteſt cordis Palpitatio a plurimis cauſis. In quodam vidi genitam ab abſceſſu in vena arterioſa. *Scholiogr. Holler. ad cap. 29. lib. 1.*

Repertum eſt Romæ nuper in Beato Philippo Nerio Sacerdote, qui ſæpius in cordis Palpitationem incidebat ex vehementi extaſi, cor valde amplum, & arteria quæ ducit in pulmonem duplo latior naturali: Eidem duæ coſtæ mendoſæ in latere ſiniſtro abruptæ a ſuis cartilaginibus, follis inſtar elevabantur & deprimebantur dum palpitationem pateretur: quo remedio divinitus ſervatus eſt ne extingueretur, uſque ad annum octuageſimum. *Andr. Cæſalpin. Catopri artis Medic. lib. 6. cap. 20.*

Vidimus palpitantem affectum ob aneuriſma in Liene. Quòd ſi in corde ipſo aneuriſma ſit, lethalis eſt affectus. *Ballon. lib. 1. Conſ. 29.*

Non vulgariter nos mirari coëgit Nobil. viri Cor, in cujus ſiniſtro ventriculo glandulosæ, ſed nigricantis interim carnis libras duas reperimus, corde inſtar uteri ad hujus carnis molem extenſo, & homine ante mortem, habitu utcunque melancholico, & ad morbum vigili, & pulſu prædito miris ſanè modis inæquali & vario, quique arteriæ contractionem manifeſtè oſtendebat: Ita enim multis menſibus ante mortem (cùm tamen ante mortem veluti ſanus obambularet) pulſus aut arteria contrahi viſa fuit, ut trium aut quatuor pulſationum ictuumque intervallo contracta maneret, velutque expulſionem moliretur: Imo poſtremis vitæ ſeptimanis, ex novem ictuum intervallo, tres tantum, aut duæ dilatationes arteriæ, tactui ſubinde occurrerunt: Deinde animalis facultas cum principis animæ functionibus, ad

mortem uſque ſatis conſtabat, quæ non tam ex cordis vitio proximè obvenit, atque ex ſiniſtri cruris gangræna, quæ ab impedito arteriæ pulſu occaſionem perinde duxit, ac ſi intermiſſi illi ex cordis vitio pulſus cruris illius nativum calorem aptè eventilaſſent: Potiſſimùm cùm ex Sclopeti ictu, ante aliquot annos, ipſi vitiata eſſet arteria quæ fibulam petit. *Veſal. lib.1.cap.5. de human. corpor. fabrica.*

Quidam ætatis anno 30. circiter ex renum ulcere laborans, integro die ante obitum ſine pulſu jacebat. Diſſecto cadavere, uterque cordis ventriculus duabus quaſi turundis oblongis, adipis concreti obſtructus eſt. *Velſchius Epiſagm. Obſervat. 34.*

Quæ in partibus internis contingunt aneuriſmata, ſunt incurabilia, qualia frequenter accidunt his qui litus & ſudores ad curationem luis venereæ multoties pertulere, quòd ſanguis attenuatus, & nimium inde incaleſcens, nec jam arteriæ conceptaculis contineri potis, ipſam in eam diſtendat amplitudinem, ut manum in pugnum complicatam capere poſſit: Quod ego animadverti in corde veſtiarii cujuſdam, qui ex aneuriſmate arteriæ venoſæ, repente, dum pila palmaria luderet, rupto vaſe, corruit. Ille dum viveret micantium impetu arteriarum omnium pulſum, ingentemque toto corpore calorem ſe percipere dicebat, cujus rei occaſione ſæpe animo linquebatur. Dom. Sylvius interdixit illi vino, aquam coctam pro potu, & pro cibo lac preſſum, caſeoſque recentes eſſe, atque cataplaſmatis forma imponi dolenti & tumenti loco voluit. Veſperi ptiſana ex farina hordei & ſemine papaveris utebatur, clyſtere verò ex refrigerantibus & emollientibus, aut caſſia ſola per intervalla utebatur, quibus remediis multo meliùs ſibi eſſe dicebat.

Diſſecto cadavere, magnam ſanguinis copiam in thoracis capacitatem effuſam inveni, arteriæ verò corpus, in eam quam dixi amplitudinem dilatatam, internamque ipſius tunicam oſſeam, quò ego, nomine ejus, paulò poſt, cum magna admiratione, copiam in Scholis Medicorum feci, dum cadaver publicè diſſecarem. *Paræus lib.6. cap.28.*

Anno 1654. in Principis cujuſdam filiolo octo dierum obſervavi caſum ſatis rarum. Toto vitæ vix cœptæ tempore ſubmiſsè nec clarè vagiebat, non aliter ac ſi hypochondria eſſent inflata, lac ſugere recuſabat, alvus erat difficilis, excreta dura. Mox & inopinatò paroxyſmò quodam corripitur, primò, ut putabatur, Epileptico, qui tamen ceſſavit, paulò poſt iterum rediens. Facies tota, ut & corpus totum, rubicundum primò, mox ad puniceum colorem vergebat, reſpiratio intercipiebatur oculis planè immotis, pedibus manibuſque parum ſaltem calcitrantibus, pulſus nec in carpo nec in cordis regione obſervatus ullus. Ita decubuit pro mortuo ſæpius habitus per quadraginta octo horas, intra quod temporis ſpatium centenis ejuſmodi paroxyſmis ex intervallo primùm minoribus ad finem verò tendente vita majoribus divexatus, remediis omnibus irritis. Poſt mortem autem D.D. Wernero Imperatricis Leonoræ viduæ Medico adminiculante me aperto cadavere, nutritioni dicata viſcera omnia optimè conſtituta reperta, aqua ſaltem citrina in cavitate abdominis cochlearis menſura ſtagnante. Circa ſuperiores autem utriuſque lobi pulmonum partes acuminata duo tubercula conſpiciebantur, variegati coloris ex rubro puniceì, quò fere totus pulmo conſpiciendus erat, quæ aperta vomicas referebant, amurca inſtar materiæ meliceritidis ex albo nigricante plenas. Quæ vomicæ proculdubio hujus aſphyxiæ cauſa extitere, denegata circulatione ex dextro in ſiniſtrum cordis ventriculum, quam primis vitæ diebus, anaſtomoſis venæ cavæ & arteriæ venoſæ in Embryonibus conſpicienda ſupplere potuit, ea autem pedetentim coaleſcente, defecit ſanguinis motus, & orta illa aſphyxia. D. D. Werner cauſam flatibus ex ventriculo & meſenterio elevatis ob materiam fermentantem adſcripſit, anxiéque in viſcera, ut ſententiam contra me, qui pro pulmonum affectu quodam, ſub quo τὸ θεῖον ſubſit, habui, tutaretur ſuam inquiſivit, exiguum quod in plicis ventriculi hærebat, phlegma tenaciter, antequam pulmones inſpexeramus, tanquam flatuum cauſam accuſans, poſtmodum facillime in aliam ſententiam prolapſus. Renes ſolito majores reperti & rubicundi. Hepar ſat magnum ſaturata rubedine. Lien nigrioris paulò, quàm in infantulis ſolet, coloris, ſubſtantia aliàs & figura naturalis. *Paul. Spindlerus obſerv. Medic. centur. à Carol. Raygero edita.*

Latro quidam è patibulo quò ſuſpenſus fuerat, veluti jam mortuus, ſed qui tamen adhuc viveret, depoſitus atque curatus convaluit; verùm ut erat homo ingenio malo pravoque, ad eadem ſtatim ſcelera revolutus, pro quibus antea extremum promeruerat ſupplicium, iterum capitur atque ſuſpenditur. Hominis admirati nequitiam, mortui cadaver incidendum curavimus, & inventum eſt cor ejus undique pilis refertum. Hoc idem inventum eſt in corde Ariſtomenis Græci, qui ſolus perhibetur integras acies pugnando in fugam vertiſſe. Eſt ergo non tantùm ſceleſti ingenii ſignum, ſed quandoque etiam raræ fortitudinis. *Anton. Benivenius de abdit. morbor. & ſanat. libro, cap.38.*

Annorum circiter 20. homo, corpore gracili ac teneri, per aliquot annos cordis palpitationem paſſus eſt, quæ adeò violenta fuit ut coſtæ extra locum protruderentur, imò tumor à vehementi palpitatione in ſiniſtro pectoris latere manifeſte videbatur. In carpis pulſus remiſſus ſatis. Se quietum tenere cogebatur, nam ad quemvis motum paulò celeriorem anhelus fiebat, & cum animi deliquio palpitatio augebatur. Tandem poſt crebras Lipothymias, ac paroxyſmi exacerbationes vehementiores; cum manuum ac pedum infrigidatione, mors, quâ nihil exorabilius, colophonem impoſuit.

Diſſecto Thorace, Cor tumefactum erat, præſertim dextra cavitas, quæ & ſanguine coagulato non tantùm tumuit, aſt carnoſum latus magis carnoſum & craſſum, quàm ſolet, fuit. Arteria & vena pulmonalis coagulato cruore diſtendebantur, vena autem ſiniſtrum cordis ventriculum ingreſſura interiùs cartilaginoſa ſubſtantia ferè claudebatur, adeò ut vix aciculam craſſam admittebat.

Cauſa hujus Palpitationis manifeſta eſt, omne enim malum ab occluſione venæ pulmonalis dependebat. Cùm enim ſanguini per ſiniſtram

ſtram cordis cavitatem liber tranſitus non pateſcit, in cordis ventriculo dextro, ac pulmonibus, eorumque vaſis certè ſtagnare cogitur; & per conſequens novimus ſanguinem ſtagnantem coagulari; hinc ſanguis grumoſus & coagulatus ortum habuit, imò & cordis vaſorumque pulmonalium intumefactio, præſertim dextri ventriculi; qui & magis muſculare, craſſum & robuſtum erat, quia occludente vena pulmonali, fibræ cavitatis dextræ ea fortiùs ſanguinem in pulmones propellere debuerint; hinc vis iſtarum fibrarum aucta fuit, & fibræ magis magiſque diſtentæ; ut illi qui a juventute continuis laboribus aſſueſcunt, robuſtiores & magis toroſi fiunt, quàm qui delicatiori vita fruuntur.

Facilè quoque percipimus, quare cor tam vehementer coſtis allidebatur, ac coſtæ extrorſum protruderentur, hoc quippe factum fuit à motu cordis fortiſſimo, nam cùm ſanguis venam pulmonalem ſubire non poterat, motus quaſi duplicabatur, quia ſanguis ſe reflectere cogebatur.

Ad quemvis motum concitatiorem anhelus fiebat, ex eo quòd ſanguis tunc celeriori motu per pulmones concitatus, ibidem gradum progreſſionis ſiſtebat: atqui hoc modo impletis à ſanguine ſtagnante pulmonibus aëris introitus excludebatur, & anhelus fieri coactus fuit.

Arteriarum pulſatio in manuum carpis admodum remiſſa fuit, non mirum nam ex cordis ſiniſtro thalamo paucum ſanguinis exibat, unde & ſucci cerebrales pauca in quantitate in cerebri glandulosâ parte ſegregabantur, qui & elater pulſuum, omniumque actionum humano corpore ſunt.

Morte tandem appropinquante, ſanguis ferè in pulmonibus fixus ſtagnabat, quare & partium externarum frigus oriebatur, nec non lipothymiæ crebræ. *Stephan. Blancard. in Anatomia Practica.*

Similem ferè obſervationem anno 1683. medio Decembr. hîc Amſtelodami, præſentibus Freder. Ruiſch, van Seil, van Tongeren, alioſque Doctoribus & Philanatomicis, habuimus.

Vir, niſi fallor, 30. annorum, cùm vivebat quotidie de tuſſi cum anhelatione pectoris, ac gravitate circa hepatis regionem querebatur: ac à motu corporis celeri in cordis Palpitationem incidebat, quæ poſtea ſenſim ceſſabat. Aliquot diebus ante obitum crebras lipothymias patiebatur.

Thorace diſſecto, aliquot libris lymphæ, recenter ex vaſculis lymphaticis effuſæ, pectoris cavitas repleta erat. Cor duplo majus quàm ſolet. Arteria magna unà cum valvulis circa cor, oſſeam, ſeu potiùs petroſam duritiem acquiſiverat, & tam arctè occluſa, ut vix craſſiuſculæ aciculæ glandem admitteret. Hepar planè ſchirroſum fuit.

Per anguſtatam & penitus ferè concretam arteriam, tanta ſanguinis copia eam pertranſire nequibat, quàm quidem decuit: ideoque in ipſo corde ſtagnare, ac motu ſuo reflecti cogebatur, unde jugis cordis palpitatio, ejuſque laterum dilatatio, & magnitudo ſolitam peripheriam ſuperans. Cùm porrò ſanguis nec pulmones liberè pertranſire poterat, lymphatica vaſcula adeò premebantur & coarctabantur, aut ruptis vaſculis lympha in pectoris cavitatem efflueret.

Sanguis interim & cor & pulmones ſubire impotens factus, in ipſo hepate, à quo ad cor magna quantitate ſolet aſcendere, morari nimis coactus fuit, ac interim ex mora diuturna in eodem coagulatus fuit & corruptus, unde circa cordis regionem dolor gravativus. Cætera viſcera ſatis ſana erant, quia à ſanguine minùs lædi poterant. *Idem ibidem.*

Civis quidam quinquagenarius de dolore continuo capitis & circa ſcapulæ dextræ regionem queritur, imò de tuſſi Palpitatione cordis, atque his aliquot menſibus vexatus fuit.

Aperto cadavere, hepar erat ſchirrhoſum, lien ex obſtructione ſolito major Pectus humore lymphatico plenum fuit: pulmonis dextra pars ferè abſumpta & ſiniſtra magnopere inflammata. Pericardium haud mediocriter dilatatum puris & ſanioſi ſanguinis ultra quatuor libras continebat. Cor læſum non erat niſi ſuperficie tenus.

Ex hepatis ſchirrho & lienis intumeſcentia, pulmoniſque dextri conſumptione, liquet, liquores per univerſum corpus circulari ductu liberè vehi impotentes, in iis viſceribus moram contraxiſſe: ex mora corruptio, inflammatio, dolor, tuſſis, cæteraque ſymptomata. Prima humanæ ſapientiæ laus eſt valde ſimilia poſſe diſtinguere. Quis Apollo Hydrocardiam divinaret? Eſt procul a nobis ſæpe præſentia veri.

Poſt mortui cadaveris ἐπισκέψει pectus & pericardium, ex ruptis ab obſtructione lymphaticis, lympha corrupta plenum. Æger, cùm in vivis eſſet, de deſtillatione frigida ad latera colli in pectus querebatur. Num ex cerebro, de cujus dolore moleſtabatur, per membranarum intercapedines, liquor ibi reſtitans in pulmones & pericardium deſcenderit, nec ne, dubium, cùm viæ non patebant? Fortaſſe leves nervorum convulſiones fuerunt.

Humores in Pericardio collecti, ſuâ acrimoniâ ipſum cor affecerunt, unde ſæpe in Palpitationem incidit; imò ob copiam collecti in Pericardio humoris, cordis latera adeo compreſſa, ſanguinem dimittere non potuerunt, quod ſæpe fit, cùm ſanguini liber tranſitus per cordis thalamos denegatur. Nunquam quis in Palpitationem incidit, niſi in corde, vel circa ipſum, obſtaculum ſit; quod ex inſpectis cadaveribus ſemper manifeſtum eſt, *Idem ibidem.*

Vir nobilis poſt naufragii terrorem queritur de Palpitatione cordis, ipſum ab aliquot diebus infeſtante: pulſus ei continuò inæqualis. Cùm hoc ſymptoma diu perſeveraverat in difficultatem ſpirandi incidit. Poſtea omnibus in pejus ruentibus, pulſus in carpo nullus; at ſupra regionem cordis frequens, debilis admodum & inæqualis. Crura & pedes inflati. Ante mortem ſanguinem nigerrimum & craſſum ac glomeratum exercebat. Æger, ad extrema redactus moritur.

Viſceribus perſcrutatis, cordis uterque thalamus concreto ſanguine diſtentus, imò ipſi pulmones plurimo ſanguine referti. In ſiniſtra cordis cavitate, carunculæ ſatis magnæ inventæ ſubſtantiam pulmonum æmulantes, quæ arte-

tiam magnam obſtruebant.

Poſt terrorem ſæpe coagulatur ſanguis, qui in pulmonibus & corde hærens ejuſmodi ſymptomata concitat. *Idem ibidem.*

Quidam à tribus annis in Palpitationem cordis incidit, quæ, cum nimium laborando fatigaſſet, magis exacerbatur.

Poſt obitum in aorta ſupra valvulas ſemilunares tria corpuſcula membranis tecta, invicemque unita; inventa, quibus ſanguinis exitus præcludebatur. Ad ejuſdem arteriæ ex corde exitum oſſeum quid longitudine tranſverſi digiti repertum. *Idem ibidem.*

In Virgine præter propter quinquagenaria poſt abſolutam vigintiquatuor horarum ἀσφυξίᾳ extincta, polypos grandiores in corde multo ampliore, quam illud quod tanquam ſtupendæ magnitudinis depingit Kerkringius in Spicileg. ſui Anatom. obſerv. 16. invenimus. Polyporum autem illorum alter auriculam cordis dextram lato & craſſo principio prope opplens, contractior ſenſim factus in ventriculum dextrum deſcendebat, ejuſque infimæ parti per ſui extremitatem alligebatur, unde quaſi revolutus in amplum abibat corpus, quod polypi velut alter truncus, poſtquam totam prædicti ventriculi longitudinem decurriſſet, per varias venæ arterioſæ ramificationes aliquantulum divagabatur. Alter polypus è pluribus radicibus, in ventriculi cordis ſiniſtri, tum fundo, tum parietibus, poſitis, ortus, duos propè digitos eâ ſui parte quâ ventriculum occupabat, latus, dimidium craſſus, circa prædicti ventriculi exitum multum contrahebatur, & in aortam aſcendebat. Prioris ſubſtantia firmior glanduloſum quid, fibris variis quaſi nerveis intertextum exhibebat; in cujus medio per totam longitudinem vas ſanguineum viſebatur. Poſterioris verò ſubſtantia è fibris quaſi ſanguineis glutine quopiam albo infarctis, compaginata erat. De his, ut & de Polyporum generatione plura vide in *Bibliotheca noſtr. Anatom. Parte 2.*

CORNEÆ TUNICÆ MORBI.

Curationes, Conſultationes, & Obſervationes ex variis.

Curationes.

Tunica Sclerotica ſeu dura dicta, à dura matre oritur, eſtque craſſa & poſteriùs opaca, hinc ejus partem anteriorem nuncupant tunicam Corneam, quia eſt ſicut cornu politum & pellucidum; cui tunicæ plures contingere ſolent affectus, & primò ipſi accidit *Craſſities* quædam & nihil aliud eſt quam obſtructio pororum tunicæ hujus Corneæ; inde ægri hoc affectu infeſtati quaſi per fumum videre coguntur, & ipſis nebula quaſi in ſuperficie apparet.

Nebula vero eſt color Corneæ parum mutatus ab humore ſubtiliori illapſo ita factus.

Albugo aliis dicitur & *Leucoma*, eſtque macula alba Corneam noſtram tunicam ita denſam reddens, ut radiis tranſitus denegetur. Deſcribi poteſt, quòd ſit macula quædam Corneæ tunicæ, ex condenſatione humoris impacti, vel propter cicatricem vulneris ulceriſque, vel propter obſtructionem a viſcido crudoque humore inductam oborta, viſionem lædens.

Differt à *Nubecula* (νεφέλιον) durâ craſſitie. Generaliter utraque ſpecies cicatricum ἑλκῶν nomine venit: nemo Medicorum vix has ſpecies diſcernere poteſt.

Puſtulæ ſuper Corneam tunicam ſunt tumores à vi externa, & continui ſolutione ut plurimùm exortæ.

Hypopyon, nonnullis *Pyoſis*, aliis *Lunella* audiens, eſt puris quædam ſub tunica Cornea (*ſeu potius inter lamellas è quibus compaginatur*) collectio, aliquando poſt Ophthalmiam malè curatam, interdum etiam poſt ſugillationem, materia in pus tranſmutatâ, oboriens.

Ulcera huic membranæ & ſæpe accidunt ab acri acido, lympham ex glandulis oculi emanantem ita corrumpente exorta: ut & *Vulnera*, facile enim fieri poteſt ut a re externa violenta Cornea hæc membrana rumpatur & humor aqueus effluat. Sic & eroſa & rupta Cornea tunica oritur tumor qui Græcis *Staphyloma* dicitur.

Pars affecta eſt tunica Cornea dicta, quæ involvit totum oculum anteriorem, & ſub ſe humorem continet aqueum.

Affectus hi faciles ſunt cognitu, & ipſos noſtros feriunt oculos. Cognoſcitur *Craſſities* & *Nebula* exinde, quòd nebula quaſi in ſuperficie appareat, & ægri quaſi per fumum videant. Sic & *Puſtulæ* quæ ſunt tubercula & ipſo viſu cognoſcuntur, magnitudine granum milii æquant. *Nonnullæ* ſunt cum inflammatione, plures abſque hac; aliæ ſunt ſuperficiariæ, aliæ profundiores, albæ magis videntur, & facilè totam corneam corrodere poſſunt.

Hypopyon vero ex eo cognoſcitur, quòd pus, vel nigrum totum oculi occupet, vel iridem adimpleat, & per tunicam corneam pelluceat, maximè commoto oculo, vel portio ejus haud ita magna in cornea unguem reſectam, vel lunam decreſcentem ſeu falcatam præſentet, unde etiam nomen adipiſcitur *Lunellæ*.

Ulcera & Vulnera nullis peculiaribus indigent ſignis, & facilè à perito Chirurgo ſolo adſpectu, & relatione ægri dignoſci poſſunt.

Cauſa *Craſſitiei* & *Nebulæ* conſiſtit meo judicio in obſtructione pororum tunicæ Corneæ à particulis humoris viſcidioribus: dictæ enim particulæ facilè ei agglutinantur, & craſſitiem inducunt, atque vel ex maſſa ſanguinea, vel ex lympha è glandulis exudante ſuffiiciuntur; Plerumque vero hic morbus fit ab acidorum ac frigidorum applicatione, unde tubuli facili negotio obſtruuntur.

Albugo ſeu macula alba, oritur à craſſa & viſcida materia, circa has partes ſe coagulante; ſic quoque à cicatrice poſt vulnus vel ulcus facta. Particulæ enim viſcidæ tunicæ Corneæ poris intrò foràs ſpectantibus, adeò ſæpe infarciuntur ut corpus aliquod membranaceum repræſentent, unde neceſſe eſt ut ſuam amittat perſpicuitatem ac craſſior evadat, quod in ſenibus non raro contingit, ob fibrarum duritiem ac rigiditatem nimiam, quod irreparabile inducit damnum. Idem ferè contingit à cicatrice

trice ex ulcere relicta, cujus occaſione denſior reddita Cornea *Leucoma* contrahit, cujus magnitudo variare ſolet.

Puſtulæ hujus Corneæ oriuntur, vel à ſolutione continui ab externa injuria facta; vel humor partis coacervatus ac collectus ſtagnationem & obſtructionem facit unde puſtulæ enaſcuntur, aut propter frigus fit tubulorum conſtrictio, aut per acidum humores coagulans, aut per remedium externum malè adhibitum eos incraſſans; unde illorum præcipuè particulæ ſalinæ malè figuratæ, tubulos prædictos tranſire nequeunt, ac propterea tam densè agglomerantur, ut circa tubulos corneæ reſiſtent, ac haſce puſtulas inferant.

Hypopyi cauſa proxima eſt puris collectio in Cornea. Pus autem exinde oritur, quòd ipſi ſucci in graviori Ophthalmia, aut contuſione, vel ſugillatione extra vaſa diutiùs conſtituti corrumpantur, & aceſcere incipiant, ſicque multas particulas acidas inter fibras hujus tunicæ tranſmittant, quæ tubulos earum obſtruentes, & priſtinas tranſmutantes figuras; materiæ ſubtili conſuetum denegant tranſitum, hinc illa fibras impetuoſiùs agitat, unde fibræ irritatæ ad ſiſtendum illum in regionibus ſuis excitatum tumultum, omnes concutiunt canales, qui tum inordinatè ſuos effundunt ſuccos; quo impetus ille materiæ ſubtilis vi contraria ſedetur. At varia & intemperata ſic conſluit diverſorum humorum, etiam chyli crudioris, miſcela; quæ peculiarem ſibi efformat foſſam, modò in medio Corneæ majorem, & *Hypopyon* cernitur, modò in ejus fine ſub initium Uveæ, unde figuræ hujus tunicæ ſe accommodare tenetur, & figuram unguis reſecti, ſeu lunæ falcatæ præſentat, & propterea nomen *Lunelle* nanciſcitur.

Vulnerum in hac parte, ut & in omnibus aliis, cauſa eſt continui ſolutio & diviſio facta à vi externa. In his vulneribus ſæpè particulæ ramoſæ extra tubulos prolapſæ, ſibi invicem implicantur; & concreſcunt in materiam quandam fibroſam ac candicantem, non diſſimilem illi materiæ quæ conſpicitur ſæpe in aqua, quæ ex V. S. profluxit, & etiam igni impoſita inſpiſſatur. Sæpe etiam ex contuſione, vaſcula ſanguifera diſrumpuntur, è quibus ſanguis ſub ratione ſanguinis emanans ſtagnat, ac livore inficit partes ſibi vicinas. Sic & rarò vulnus in nobili hac parte fit, quin fibrillæ plures ſimul diſrumpantur; & diſruptæ reſiliant in cincinnos, atque ita tubulos multos obſtruant, in quibus humores circulantes accumulati premunt vaſa ſanguifera vicina, ſic ut ſanguis ſtagnet, unde etiam con ites tumor & rubor in toto ferme oculo oboriri ſolent. Dolor verò & ardor oritur quando ſanguis in vaſis ſuis capillaribus ſtagnans & evaſatus brevi aceſcere incipit, hincque particulis ſuis: pungentibus ſecantibuſque fibrillas vicinas ſolitò citiùs & impetuoſiùs commovet. Lachrymæ quoque ſæpe emittuntur, & hoc fit, quando particulæ acidæ ejuſdem ſanguinis ſtagnantis & coagulati irritatione ſua leves quaſdam concuſſiones inducunt in glandulis oculi, unde contentus liquor excutitur, adſunt enim octo vel novem ductus novi, ab Anatomicis hactenus non obſervati, qui è glandulis in oculum ſtillant lachrymas, & à quibus oculi irrigantur.

Ulcus Corneæ eſt ſolutio unitatis ab acredine corrodente, ſeu acido corroſivo producta, hic enim pervertitur alimentum Corneæ proprium in excrementum acre, & in ſaniem tranſmutatur. Ulcera hæc ſeu dictum, oriuntur ut plurimùm ab aciditate hac peregrina; in ſanguine vel lympha quacunque occaſione oborta, & ſibi imperium rapiente circa hanc tunicam corneam, & tyrannidem ſuam, lacerando, urendo. dividendo, & abſumendo exercente. Sic quoque poſt vulnus factum facilè acido exuperante in ulcus fit tranſitus, cùm vaſa plura rumpentes plures ſucci evaſantur.

Omnes hi affectus cùm partem nobilem occupent, periculoſi & curatu difficiles ſunt, & cùm in Craſſitie, Nebula & Albugine atribus medicamentis opus ſit, facilè malum his augeri poteſt. Si Albugo fuerit orta à cicatrice, tum curatio eſt difficilis, in junioribus, & in ſenibus nulla. Hæc quæ eſt à viſcida materia coagulata ab acido, faciliùs curatur.

Puſtulæ verò ſi ſunt in annata tunica; faciliùs; ſi ſunt juxta pupillam, difficiliùs; ſi Cornea in partem internam rumpitur, nulla ratione curari poſſunt, tunc enim tranſit in ulcus. Superficiariæ etiam profundioribus faciliùs curantur.

Hypopyon non caret periculo; etenim ſi materia diutius hæreat ſub Cornea, & majorem induat acrimoniam, quod dolor vehemens ſubinnuit, fieri poteſt ut propter ſpirituum nimiam coagulationem ſubſequatur gangræna, cùm aliàs ſemper difficilis ſit curationis; pus enim jam maturum apertionem tunicæ poſtulat, & ſui exemptionem, at tunicâ non ſine nox. inſtrumento pungitur, & foramen minuſculum non ſatis commodè puris egreſſum permittit; eo autem exiſtente majore humor aqueus facilè ſimul effundi poteſt, & viſus debilitari; quem cicatrix etiam relicta hebetare ſolet; ob incraſſationem tunicæ ea in parte in qua remanet.

Si Vulnera non totam dilaceraverint tunicam, hoc eſt ſi non tam altè penetraverint, apparet aliqua ſpes curationis; ſi verò Cornea fuerit rupta, & humor aqueus effluxerit, quod in Ulceribus accidere ſolet, omnis curandi ſpes evanuit. Tum ſi vulnus ſit anguſtum minùs periculi habet, ſi ad uveam verò procedit incurabile eſt. Sic etiam quò ulcus ſordidius & profundius latiuſque eſt, eò curatu difficilius exiſtit, quia in his partibus membranoſis ichor, ſeu ſanies tenuis, acris & minus albicans emanare ſolet, quod maximè impedit partis curationem.

Quoad Diætam generatim fugienda quæ ſanguini & lymphæ acorem conciliant, eorumque circulationem ac motum impediunt; è contra verò uſurpanda quæ acorem temperant, corrigunt & ſuccis celeriorem motum impertiunt, inprimis in vulneribus oculorum lumen fugiendum, & ægri in obſcuro detinendi ſunt. In ſpecie potus Thee commendatur.

In Curatione certè Chirurgia nobilia nobis exhibet præſidia; conducunt enim fonticuli, veſicatoria, & ſetacea.

Ex Pharmaceutico fonte in Craſſitie Corneæ, Nebula, & Albugine, conveniunt interna remedia, & præ omnibus ſaburram quocunque in loco

in loco latentem eliminantia; quod obtineri poteſt per pilulas Cephalicas ſive Ophthalmicas meas ſequentes decreſcente luna exhibendas.

℞. Extract. marocoſt. ʒß. pilular. lucis maj. ʒj. de ſuccin. Craton. ℈j. Diagrid. ſulph. gr. xv. ſal. euphraſ. gr. x. ſuccin. volat. gr. viii. Olei fœnicul. ſtill. gtt. iv. F. Maſſa. Dentur veſperi cubitum ituro 5. & ſubſequente mane adhuc 6. vel 7. & dein danda ſunt ſtomachica & cephalica, v. g. ſalv. euphraſ. anthoſ. thee, lavend. beton. cent. min. trifol. aquat. rad. calam. arom. ex his parari poſſunt infuſa, (uti cum Thee facere ſolemus) decocta, eſſentiæ, tincturæ, extracta, conſervæ, &c. Sic & vinum medicatum conducit ſequens:

℞. Rad. caryophyll. calam. arom. ana ʒiß. Cort. rad. cappar. ſaſſafr. tamar. mediani frang. ana ʒij. Herb. euphraſ. mj. beton. fol. roriſm. ana p. ij. flor. cent. min. anthos, roſ. ana p. j. Cort. citri, aurant. ſem. aniſi, fœnic. cinnam. ana ʒiß. M. f. nodulus in 5. vel 6. menſuris vini infundendus, de quo in prandio & cœna primus hauſtus ſumendus. Præſertim hic pro uſu continuo ſal. vol. C. C. quod hodie in cœna cum vino aſſumere ſolent plures, & non abſque emolumento; ſed ne quid nimis.

Hic quoque topica magnum afferunt ſæpe ſolamen, eo enim incumbendum ut pori obſtructi reſerentur, & acidum coagulans & nervis inimicum, corrigatur; ſpecincè in craſſitie, nebula & albugine, prodeſſe dicunt aquam anagallidis ex ſucco deſtillatam, quod euporiſton erit remedium, ſi vel vitr. alb. vel ſal. vol. C. C. vel ſuccini parum acuatur, ad obſtructionem tubulorum eo melius reſerandam & ſpiritus animales alliciendos, qui quaſi freno injecto torpidi in cerebro detinentur, item axungia leporina illita proderit. Imprimis hic prodeſt aqua Reginæ Hungariæ ad gtt. 2. oculo inſtillata, mira enim hac præſtiti aqua.

Hæc tamen remedia commodum aliquod præſtare poterunt, ſi vitium ſit ab humorum craſſitie vel impuritate, ſin à filamento quodam proceſſus ciliaris à membrana ſua libero, & humori aqueo innatante, quod obſcuritate & nigredine ſua radiorum lucis tranſitum impediat & nebuloſam præſtet viſionem, neque hæc, neque alia remedia quicquam præſtare poſſe judico, & optimum in hoc affectu remedium erit, vel neglectus remediorum, vel quies & locus non ita luminoſus, ne ſpiritus animales copioſiùs allecti filamentum illud fortius agitent & plurium reſolutionem intendant. Optime & hic conducunt veſicatoria, ſetacea, ac fruſtulum radic. thymeleæ apici auris intruſum. Sequens verò collyrium erit egregii uſus in albugine.

℞. Decoct. fœnigr. & cydon. in aq. roriſm. fact. ℥ij. Lapid. calamin. ℈j. Sacch. Saturn. myrrhæ, croci orient. ana ℈ß. Æris uſti ʒß. F. collyrium. Aqua vero ſequens ad oculorum affectus egregia eſt, roborat enim viſum, tollit nebulas, inflammationem, ſordes, &c. Paucis guttis in oculum inditis ter de die.

℞. Vin. alb. ℔ij. Aq. roſar. ℔ß. Chelid. fœnic. euphraſ. rutæ ana ℥ij. Tutiæ præparat. caryophyll. ſacch. canth. ana ℥j. Caphuræ, Aloës ana ʒiß. Digerantur per plures hebdomadas.

Cicatrix difficillimè curatur; notum tamen nobis eſt exemplum illud a Platero in obſervat. relatum de cicatrice caſu per pulverem ſublimati loco ſacchari canthi oculo inperſum curata, quamvis in principio tanta inſequuta fuerit inflammatio, ut de oculo periculum ſtatueret, quare hujuſmodi caſus non ſemper adeò prompte imitari licebit.

Puſtulæ curantur ferè ut inflammationes, in primis prodeſt ſequens;

℞. Aq. euphraſ. ℥ij. Sacch. Saturn. ʒj. M. Ubi vero animus eſt exiccare magis, tunc tutia & lapis calaminar. reliquis addantur.

Quando poſt graviorem contuſionem aut inflammationem oculi ſanguis evaſatus & corruptus diſcuti nequit, ideoque ſuppurari, & Hypopyon fieri incipit, ipſa illa materia purulenta omni ſtudio diſcutienda erit, ne ulterius ſibi ſumat incrementum; quare oculus abluendus erit ſpiritu vini camphorato, cui ſuccus chelid. maj. & cent. min. immiſti fuerint, vel fotus inſtituatur ex decocto rad. valerian. raphan. herb. euphraſ. chelid. maj. flor. melil. chamom. lil. alb. pal. avenæ, vel ſi ne ſic quidem diſcuti poſſit, imponatur cataplaſma ex pulpa pomi putridi & paſſul. cum mucilag. ſem. fœnigr. lini, altheæ, & pauco ſtercore columb. Hac etiam de cauſa illinatur ſæpe oculus ſpecifico illo ophthalmico Hartmanni, ex fellib. gall. anſer. cum pauco melle in vitro in linimentum redactis. Materia autem purulenta tam copioſa exiſtente ut omnino diſcuti nequeat, inſtituenda eſt punctura, & foramen ea magnitudine formandum eſt, ut pus illud commode eximatur, & quidem punctio hæc ea in parte corneæ inſtituatur in qua tunicæ omnes concurrunt & terminantur, ad iridem videlicet, ubi tutiùs pungere licet. Proſpiciendum quoque eſt ut pus omne eximatur, ne quid reſiduum maneat humores & ſuccos facile inficiens, & novæ puris collectioni anſam præbens, quapropter ſi nec ſponte, nec levi preſſione emanabit, ſiphunculus quidam foramini commodè eſt intrudendus, quo pus à famulo exſugatur, qui affabre ita aptandus eſt, ut in medio ventrem quendam contineat in quem pus exſuctum adfluat, nec ſugentis os cum nauſea ſubintret, & ab ulteriore ſuctione moleſtia illa abarceatur. Pure tandem egreſſo, fiat ablutio vel aqua hordei cum melle roſaceo, vel ſequente collyrio.

℞. Aq. verben. ℥j. Chelidon. maj. ʒiij. Succi cent. min. ʒj. Thur. tutiæ præparat. ana ℈j. Myrrh. gr. vi. Vitriol. alb. gr. iv. M. Conſolidatio ſollicitè inſtituatur, ne cicatrix adeò magna relinquatur, & adhiberi eadem hic poſſunt quæ jam in curatione vulnerum & ulcerum ſumus propoſituri.

Vulnus Corneæ admodum providè debet tractari, quia eſt pars nervea, maximè proinde eò incumbendum eſt ut circulus ſanguinis & reliquorum ſuccorum reſtituatur, atque acidum temperetur, & cum vulneris hujus curatio conſiſtat in unione partis membranoſæ, ſoli naturæ, cujus id opus eſt, ea committenda, ſi enim ſuccus nutritius, lympha & ſanguis bene conſtitutus ſit, tanquam balſamus eaſdem partes diviſas reunit; convenit ergo decoctum vulnerarium. Chirurgus tantùm hic applicet remedia membranoſas partes conſolidantia,

earun-

earundemque corruptionem ab acido inductam impedientia, qualia ſunt vulneraria & balſamica, & hic, ut in aliis vulneribus, aër externus & peregrinus ante omnia arcendus eſt, nihil enim magis lædit quàm aër & lumen, acidum enim ineſt aëri quod vulneribus maximè eſt infenſum, & acor ſemper eſt intenſior in partibus nerveis, quàm in aliis. Ad balſami ergo nutritivi & quaſi glutinoſi aciditatem impediendam, & jam factam tollendam, & motum ſuccorum conſervandum, conducunt ſalia volatilia oleoſa temperata, talia enim acidum corrigunt, ut ſunt balſam. Peruvianus, balſam. ſulphur. oleum hyper. terebinth. e.g.

℞. Aq. veron. euphraſ. plantag. ana ℥ij. ocul. cancr. præparat. corall. præparat. ana ʒj. Sacch. Sat. ʒß. tutiæ præpar. ℈ij. F. collyrium. Sacculi quoque imponendi ſunt ex fœnogr. hyſſop. flor. chamom. euphraſ. lavend. in vino cocti. Temperata debent applicari, non acria, non acida, non urinoſa, quia nervoſis partibus ſunt inimica, & magis acidum augent quàm minuunt, nec applicentur acria volatilia, detergentia, aut mundificantia dicta. Hic & laudantur Saturnina, inprimis oleum Saturni rubrum, ſi enim deſtillatur Sacch. Sat. prodit ſpir. oleum flav. & rubr. quod Chirurgis ſecretiſſimum eſt, vel inſtilletur ſequens.

℞. Olei deſtil. terebinth. ʒj. ſpir. vini ℈j. Camph. gr. vi. M. Cnoffelii experimentum ad dolores compeſcendos in oculorum vulneribus eſt ſequens.

℞. Pomor. dulc. num. 3. coq. in ſ.q. Aq. euphraſ. & roſar. ad mollitiem, trajiciantur per ſetaceum, pulpæ trajectæ adde ſacch. ʒij. camph. gr. v. M. applicentur. Aqua album. ovor. Hartmanni, vel cum aq. veron. & cherefol. laudatur, item ſuccus in veſiculis ulmi collectus, de quo videatur. *Henric. ab Heers in Obſerv.* Laudat & Burrhus, Romæ non ita pridem mortuus aquam vitrioli mart. myſterioſe paratam; alii aq. chelidon. cum camphora, ridiculâ hac ratione, quòd hirundines occæcatis pullis viſum reſtituant ſua chelidonia, quod tamen potius figmentum cenſemus.

Ubi ſimul aliquid in oculum illapſum fuerit, ſive pulvis, ſive feſtuca, ſive muſca, hæc manu Chirurgi ope inſtrumenti eximantur, & dein applicentur acidum abſorbentia & demulcentia, ut ſunt mucilag. ſem. cydon. pſyll. cum aq. appropriat. Sic D. Mutillet Chirurg. Aulicus noſter experientiſſimus, ex puellæ ruſticæ 17. annorum, oculo ſiniſtro feſtucam ſub tunica cornea ſuper pupilla infixam, forcipula feliciter exemit, & dein appoſitis collyriis & cataplaſmatibus demulcentibus & traumaticis intra breve temporis ſpatium ægram curavit. Exemplum quoque novimus inſignis vulneris oculi curati ope unguenti Angeli Salæ, de ceruſſa antimon. & ſequent. collyrij.

℞. Sief alb. ſine opio ʒß. Tutiæ præpar. ʒß. Thur. ſubtiliſſimè pulver. ℈j. Camph. ℈ß. Croci gr. iij. Aq. plantag. roſar. ana ℥ij. M. In vulnere corneæ ubi aliquid humoris aquei effluxerit, applicatur corneæ jam flaccidæ ſequens.

℞. Album. ovor. num. 2. conquaſſ. addendo aq. plantag. ℥iij. roſar. ℥j. Bol. armen terr. Japon. ana ℈ß. Camph. gr. ij. M. Per intervalla applicetur hæc mixtura, & patiens in loco obſcuro detineatur. Humor aqueus ab ipſo ſuccorum motu reſtituitur, quia hic humor ex propria glandula, per proprium ductum ad oculum mittitur. Vide de his celeberr. anatomic. Hagienſem Nuck, nunc Profeſſorem Leidenſem. Oculos vulneratos ſaliva jejuna illita curatos fuiſſe teſtantur Miſc. Medic. Phyſ. Obſerv. 92. ann. 3. ubi recenſetur adoleſcentuli cujuſdam 12. annorum, cuſpide cultelli tunicam corneam uveamque ita vulneratam fuiſſe, ut notabilis quantitas humoris effluxerit, inſictum vulnus, nullo alio quàm matris ſaliva curabatur; mater enim diductis palpebris linguam ſaliva madidam vulneri admovebat, quò ſenſim ad curam perduxit, remanente tantum exigua cicatrice cum pupilla anguſtiore. Sic & Hagendhorn Miſc. Med. Phyſ. ann. 9. ſequentem hiſtoriam habet. Ancilla, inquit, caſu quodam rupturam oculi experitur, quâ humor oculi aqueus tam copioſè effluxit, ut oculi figura, quæ antea globoſa, jam collapſa appareat, cum hæmorrhagia, partium vicinarum tumore & intolerabili dolore. Accerſitus Chirurgus varia fruſtrà applicuit, tandem vero Hagendhorn pulviſculum immiſit ex cathecu, myrrh. & ſacch. canth. quo immiſſo, & dein aquis ophthalmicis juncto, & calidè in oculum inſtillato, oculus priſtinam recuperavit figuram, & patiens curata fuit.

Ut corneæ ulceroſæ eroſio tollatur, applicentur acidum corrigentia, conſiſtit enim tota cura in hujus acidi mortificatione, in quem finem conveniunt Saturnina, tutia, pompholyx, caput mort. vitriol. & hic quoque detergentia & mundificantia non acria, ſed temperata eligenda ſunt, ut balſam. Peruv. Eſto formula una atque altera.

℞. Aq. Samb. ℥j. Spir. ſal. armon. ʒj. Tutiæ præpar. ℈ß. Antim. diaph. ℈j. Myrrh. camph. ana ʒj. Immittantur guttulæ quædam oculo hujus miſturæ.

℞. Aq. plantag. pomor. redol. euphraſ. ana ℥j. Sacch. Sat. ℈ß. Mercur. dulc. gr. xv. camph. gr. j. F. mixtura vulneri applicanda. Vel.

℞. Spir. vin. camph. ʒj. Balſ. Peruv. ʒß. M. His præmiſſis, tandem ad vulneraria balſamica, ſarcotica & epulotica dicta accedendum eſt. Hic conveniunt temperata & balſamica, de quibus mox in vulneribus; Infuſum flor. balauſt. inſtilletur oculis variolis laborantium ad exulcerationem eorum impediendam.

Ad aqueum humorem reſtituendum nihil aliud uſurpandum, quàm ſuperiùs dictum modicè adſtringens, nam non aliud medicaminis genus hic neceſſarium, quam quod muccagine quadam labia vulneris obliniat, & viam elabenti humori aqueo quodammodo præcludat, ne aqua de novo progenita per vulnus elabatur; dein inflammatio arceri debet, & levi adſtrictione extrema vaſorum apertura claudatur, quibus indicationibus jam dictum remedium abſolutiſſime reſpondet: totius rei cardo in eo vertitur, ut aër arceatur a vulnere, aër enim incraſſat ſuccos circulantes, hinc non facile coït vulnus. Internè etiam nonnulla adhibenda ſunt ad promovendam curam externam: Præmiſſis ergo univerſalibus, præſertim Mercur. dulc. & antimonialibus, ut & tinct. Antim. in uſum ducta, ſemper interponendi ſunt oculi cancr. cum myrrh. corall. & quandoque

que cum aceto deſtill. propinati. Sic & conducunt omnia viperina, ſpir. viperar. & earundem eſſentia, uti & omnia remedia ex lignis conveniunt, in primis decoctum lignorum. *Joa. Dolæus Encyclop. Chirurg. lib.* 1.

In albugine & nebula, præter illa communia cuivis nota, egregie valet pinguedo ex hepate muſtelæ Germ. *quappen Anatrauppen.* Lava ex vino, & ſtatim ita implantetur vitro, ne fundum & parietes ipſius vitri tangat, ſed libere in eodem pendeat; vitrum optimè claudatur & exponatur ſoli aliquandiu, & hepar fermè totum in pinguedinem flavam deſtillat, quam collectam ſerva. Uſus ejus eſt externus tantùm, inungendo palpebras eundo cubitum. Fortius Operatur ſi intrò in cibis aliquoties exhibeatur pulvis ille de carduis minorib. pratorum *Heydedistel.* In phlycteris valet aq. vitr. albi. In ulcuſculis hinc (ex phlycteris ſcilicet natis) valet aqua ex albumine ovor. Infra de ungue, nebulaque oculorum.

Ad phlycteras, puſtulas & maculas oculorum.

℞. Fel Anſerinum, gallinarum & piſcium an. part. æq. vitro inde, adde mellis modicum F. linimentum quo oculi inungantur.

Ad ungues, nebulas, pterygia oculorum feliciter adhibetur ſpecificum lucii piſcis.

℞. Fellis luciorum q. v. deſtilla in cucurbita uſque ad craſſitiem in aqua deſtillata ſolve aliquid camphoræ & poſtea ſerva. Craſſitiem relictam extrahe cum ſp. vini & ſp. v. viciſſim ab extracto per deſtillationem ſepara hujus extracti & ſal. ſaturn. an. gut. 1. diſſolve in prioris aquæ gut. 3. vel 4. ac cum pluma in oculum manè & veſperi immitte, videbis felicem progreſſum.

Alia aqua ex albumine ovorum præſtantiſſima præparatur, quæ qualiacumque vulnera citra aliquam cicatricem conſolidat, eſtque magnarum Virium; coquantur ova ad duritiem, dein per medium diſſectis (ungeſchelet) ovis eximantur vitelli, poſteà cum quibuſdam albuminibus ad duritiem coctis & tenuiter quaſi in pultem cum cultello ſectis cavernas reliquorum ovorum comple, partibuſque debite conjunctis & filo colligatis in cucurbita præciſe in medium ex filo ſuſpende, ne ſpondilia ab iis tangantur. Obſtructò orificiò cucurbita in M.B. collocetur & coquantur, videbis albumina ſecta paulatim in liquorem deſtillare, quem probè ex fundo cucurbitæ collectum (eſt nimirum ſatis exiguus) ad vulnera oculorum recentia cum pennæ pluma ſæpius applica.

Experimentum meum indubiæ operationis.

℞. Ludum ſeu fœtentem tartarum matulis adhærentem; exſicca & tere ſubtiliſſimè, fiat cum aqua roſar. aut euphraſiæ collyrium, cum pennæ pluma ſæpius applicandum.)

Ad reliqua quoque attende, quæ ab inflammationibus exterius oculos muniunt: non dubium eſt, quin quævis oculorum vulnera violenter impreſſa, præſertim ſi ſolutio continui adfuerit (modò cryſtallinus humor cum retina tunica non læſus fuerit) citra viſus perditionem ſanari poſſunt. *Joan. Hartmannus in praxi Chymiatrica.*

Corneæ tunicæ ſuperveniunt ulcera quæ quia ſunt incurabilia, ea non attingam: humor enim albugineus, per ulcus exit, & totus diffluit. Galenus tamen aſſerit ſe vidiſſe ulcus in cornea curatum: Verùm id in puerulo, partes autem infantium ſpermaticæ refici & reparari poſſunt, atque etiam ulcus illud, vulneri ab eroſione humorum interna minime genito ſucceſſerat. Verùm cùm ejuſmodi ulcera adultioribus, & à cauſa interna accidunt, incurabilia ſunt, & in tunica conjunctiva difficilia ſunt curatu.

Procidentia tunicæ uveæ accidit cùm tunica cornea eroſa raptaque fuit. Eam Græci ῥῆξιν, πρόπτωσιν nominant, cujus tres ſpecies conſtituuntur, ratione varietatum, formarum, licet inter ſe non niſi magis aut minùs differant, ut Paulus & Avicenna ſcribunt: nam ſi ea exigua & muſcæ capiti ſimilis appareat, Græci μυοκέφαλον, & Arabes formicam nominant. Cùm vero ampliùs, & eo uſque ſuccreverit, ut acinum uvæ repreſentet, σταφύλωμα quaſi uvatio dicitur: ſi plurima facta eſt acceſſio ut palpebras tranſiliat, μῆλον hoc eſt malum, ſi vero obcalluerit ἧλος id eſt clavus tunc dicitur.

Cauſæ illarum omnium ſunt internæ, vel externæ; ut vulnus, vel eroſio, quùm corneæ ῥῆξις ingens eſt, & uvea per eam procidit nullus remediis locus eſt. Minores curabiles ſunt, & ſi cicatrices, & veſtigia relinquant.

Præmiſſis generalibus remediis, tum vacuantibus, derivantibus, tùm revellentibus applicabitur parti emplaſtrum ex cydoniis coctis in cataplaſmatis formam, ex acacia ſanguine draconis, & bolo arm. ſimul mixtis. oculus etiam fovebitur cum aqua vel decocto plantag. roſar. rubr. burſa paſtor. vel collyrio ſequenti.

℞. Myrrhæ ʒ ij. ſacch. candi ʒ j. aloës ʒ ß. aquæ fœnic. ℥ iij. fiat collyrium, inſtilletur in oculum frequenter vel,

℞. Sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ ij. myrr. & thur. an. ʒ j. ſang. drac. ʒ ß. fiat pulvis ſubtiliſſimus in formam alcool, & mittatur in oculum vel.

℞. Antimonii uſti & loti, ceruſæ lotæ, cadmiæ uſtæ, & lotæ an. ℈ ij. ſpicæ nardi, aloës, tuth. præparatæ, & ſarcocollæ nutritæ an. gr. vi. cum mucilagine tragac. & gummi Arabici, fiat collyrium; vel fovebitur oculus cum vino auſtero; vel collyrio è lapide hæmatite quod tale eſt.

℞. Lapid. hæmatit. loti & præp. ʒ ij. ceruſæ lotæ, cadmiæ, licii an. ʒ j. amyli, antimon. æris uſtorum & lotorum, gummi arabici, & opii an. ʒ ß. cum ſucco folior. olivæ, fiat collyrium; vel.

℞. Oſtrearum uſtar. & hæmatit. an. ʒ ij. fiat pulvis ſubtiliſſimus & inſuffletur in oculum; vel.

℞. Oſtrearum, antimon. ceruſæ lotorum, & ſiccatorum an. ʒ j. hæmatit. ʒ 1 ß. ſarcocollæ nutritæ, tuthiæ præpar. acaciæ aloës ſuccotr. & ſpicæ nardi an. ℈ j. cum foliorum olivæ vel caprifolii ſucco fiat collyrium.

Si ruptura ſit ingens, & uvea tunica procidat, & in modum uvæ acini promineat, eam intus repones, imperando ut ægrotus ſupinus decumbat, & remedia repellentia appones, & ſupra eminentiam laminam plumbeam oculo fortiter alligatam adaptabis.

Sunt qui eam ſerico filo alligant, ſenſim & paula-

paulatim quotidie eam conſtringendo donec ipſa decidat, deinde oculum remediis ſupra ſcriptis roborant. Alii verò eam ob deformitatem incidunt. Verùm Avicenna & Gordonius id maximè reprobant, quia per inciſionem, humores dilabuntur, & æger viſum amittit, quod certe pejus eſt. Quàm ſi luſcus & lumine brevis permaneat. In Leucomate ſpecificè prodeſt aq. anagallidis cum ſucco deſtillata; item temporibus applicetur tacamahaca, ejuſque emplaſtrum, ſive per ſe, ſive cum aliis, ut cerato cephalico, permixtum.

Albugo hæc, quæ à pituita fit & humore craſſo ex ophthalmiâ relicto, ſatis facilè curatur, præſertim ſi non fuerit inveterata: quæ verò a cicatrice relicta, difficillime, quandoquidem in parte exquiſitò ſenſu prædita remedia acriora, conterendæ cicatrici idonea, vix tolerari poſſunt.

Si ab humore pituitoſo in carneâ concretô albugo ſit producta, præmiſſis univerſalibus revulſiones & derivationes proſunt: deinde materia fotu ex decocto fænugræci, fœniculi, meliloti, chelidonii &c. emollienda. Maximè autem diſcutientia adhibenda, ubi præſtat aq. mellis deſtillata, ſaccharum candum in aq. euphraſiæ ſeu fœniculi ſolutum.

Amatus Luſitanus nubeculas craſſas in puellá 11. annorum ſe curaſſe refert, poſt decoctum ſarſæparillæ exhibendo per 20. dies ſeq. collyrium.

℞. Mellis in ipsò favó ℔ ij. ſummit. fœnicul. flor. ſambuc. euphragiæ an. p. ij. ſacchari candi ℥ iv. deſtillentur in M. B. & aq. inſtilletur oculis.

Si a cicatrice, præmiſſis præmittendis conferunt fella piſcium, ut lucii. it. Succus chelidonii majoris, centaurii, anagallidis, quorum mordacitas, ſi tolerari non poſſit, inſpiſſari poterunt mucilagine tragacanthi, pſyllii vel cydoniorum extracta cum aq. fœniculi, euphraſiæ &c.

℞. Succor, fœnic. cent. min. anagallid. an. ℥ iij. mellis albi ℥ ß. M. F. linimentum. Plura vid. apud Riverium.

In dolore oculi & vulnere Corneæ tunicæ prodeſt aq. album. ovorum cum ſuccino deſtillata. Vid. Henricus ab Heers obſ. 12. de vuln. ocul. Mira quoque faciunt antimon. vel ſaccharum ſaturn. rubeum ſi deſtillatur ſaccharum ſat. prodit ſpir. & oleum flavum & rubrum, quod Chirurgorum ſecretum eſt.

In dolore oculorum arcaniſſimum eſt pulpa pomorum aſſata cum ſaccharô additâ camphora, & imprimis mica panis humectata lacte muliebri, cum pauló crocó, in croco enim latitat vis narcotica, ut teſtantur quidam qui dormiêre ſuper croci copiam cum periculó vitæ. Ovum ad duritiem coctum calorem ex oculis ad miraculum educit, ſed albumen tantum apponitur. Huc ſymphitum vid. ſupra.

Nota ſi aliquando poſt V. S. brachium ſanguine congrumato afficitur, applicetur tantùm decoctum ſymphiti & mira videbis.

℞. Album. ovi num. 1. agita & tantumdem aq. roſ. & lact. muliebris adde.

℞. Sem. fœnugræci ℥ ß. papav. albi ʒ ij. coque in aq. roſarum & decocto album. ovi permiſce,

℞. Flor. chamomill. meliloti an. p. j. ſemin. fœnugræci ℥ j. coq. & in colat. decoq. micæ panis ℥ iij. vitell. ovorum nu. 2. croci ℈ j. lactis parum. F. Cataplaſma.

℞. Succ. meliloti, chamomillæ an. ℥ ß. ad ℥ j. lactis muliebris, album. ovor. an. ℥ ij. aq. roſar. ℥ j. Agitentur ſimul & panni madefacti oculo applicentur.

℞. Medull. pan. albi ℥ ij. pulp. pom. dulc. ℥ ij. lactis muliebris ℥ j. olei roſac. q. ſ. M. & adde parum croci F. cataplaſma.

℞. Decoct. ſem. fœnugræci ℥ j ß. Mucilag. ſem. lini ʒ j. ſacchari candi ʒ ß. croci ℈ ß. M. *Joan. Michael. Prax. Clynic. Gener. part. 1. lib. 2.*

Curatio albuginis ab humore pituitoſo in cornea concreto productæ, emollientibus, attenuantibus & diſcutientibus remediis perficitur, præmiſſis tamen univerſalibus, quæ cauſæ antecedentis ſublationem reſpiciunt, & novum humorum influxum ad oculos prohibent, qui facilè proritari poſſet à topicis remediis, præcipuè iis quæ acrimonia quadam, aut calefaciendi vi prædita ſunt niſi illius materia prius ſubmoveretur.

Itaque primùm univerſales evacuationes uſurpandæ ſunt, tum etiam revulſiones & derivationes, quæ in cura ſuffuſionis & guttæ ſerenæ traditæ ſunt; poſtmodum vero ad materiam concretam emolliendam, fotus admovendus eſt, cum ſpongiis mollioribus ex decocto fœnugræci, meliloti, chelidoniæ & fœniculi paratus.

Vel ejuſdem decocti vapor oculis excipiatur, & in hunc finem ſequens etiam decoctum parari poterit.

℞. Rad. alth. ℥ j. fol. malvæ, euphraſ. chelid. maj. an. M. j. ſemin. lini & fœnugr. an. ʒ iij. flor. melilot. p. j. fiat decoctio in aqua fontis, cujus vapor recipiatur in oculum manè & ſerò.

Mox diſcutientia remedia uſurpanda ſunt, qualia in ſuffuſionis curatione deſcripta fuerunt: illa enim hic etiam plurimùm conferre poterunt, atque ita collyria attenuantia, & humorem oculo impactum reſolventia, inde erunt deſumenda, & præcipuè ea qua ex melle cum oxydorcicis remediis diſtillata componuntur. Aqua enim mellis diſtillatá, etiam ſola uſurpata, multum præſtat ad omnes oculorum maculas extergendas, ſi illius uſus diù continuetur.

Ad idem præſtat ſaccharum candum, in aqua euphraſiæ, chelidoniæ, aut fœniculi diſſolutum.

Tum etiam valdè conferet, ſi oculus linguâ pueri vel puellæ quæ fœniculum maſticaverit, frequenter lambatur.

Amatus luſitanus nubeculas craſſas in puella duodecim annos nata, ſe curaſſe refert, poſt decocti ſalſæparillæ exhibitionem per viginti dies, ſequenti collyrio.

℞. Mellis in ipſo favo ℔ ij. ſummitatum fœniculi, flor. ſambuci, euphraſ. an. p. ij. ſacchari candi ℥ iv. deſtillentur in B. M. & aqua inſtilletur in oculos.

Semen hormini oculo impoſitum horâ ſomni purgat oculum à ſordibus, eumque abſtergit, ſicque albuginis curationi conducit.

Potenter etiam albuginem diſcutit ſuccus fœniculi recenter extractus, cui balſami Peruviani gutta una admiſta ſit.

Idem præſtat oleum ex linteis combuſtis,

cum ſaliva pueri mixtum; & penna illitum elicitur hoc oleum, lintea accendendo, & inter duas patinas ſuffocando, materiá refrigeratá, guttæ illius olei patinæ adhærentes inveniuntur.

Albugo verò à cicatrice producta, curatur iis remediis, quæ cicatricem emollire, attenuare ac diſſolvere poſſunt; cum autem ea quæ cicatricem conterunt, acrimoniá non careant, majori cura univerſales evacuationes ac revulſiones præmittendæ ſunt, ne fluxio humorum attrahatur ad partem. Illis igitur, ut ſupra dictum eſt uſurpatis; primum totus emollientes, aut ſuffumigia adhibere convenit, quæ ſuprà propoſita ſunt deinde abſtergentia & diſcutientia remedia admovenda ſunt. Primò leniora, qualia ſunt ſuprà propoſita, præſertim aqua mellis compoſita. Poſtea verò ad fortiora veniendum eſt, qualia ſunt fella piſcium, ut uranoſcopi, paſtinacæ, lucii, tunc etiam aliorum animalium, ut perdicis, galli, anſeris, bovis & aliorum. Eodem modo uſurpari poterunt ſucci chelidon. maj. centaur. minor. anagallidis & ſimilium, quæ melli permiſcenda ſunt. Tum quod mel abſtergendi & diſcutiendi vi præditum eſt; tum etiam quia liquores in oculum infuſi, diffluunt ad canthos, nec in pupilla morantur, in qua eorum actio deſideratur, ſed cum melle inſpiſſati facilè pupillæ adhærent. Si tamen eorum mordacitas tolerari nequeat, dicti ſucci aut fella inſpiſſari poterunt mucilagine gummi tragacanthi, pſyllii aut cydoniorum, extracta cum aqua fœniculi, euphraſ. aut alia ophthalmica; formula collyrii ex ſuccis talis eſſe poterit.

℞. Succi fœniculi, chelidon. & anagallidis, an. ʒ iij. ſucci centaur. min. ℥ß. mellis albi ℥ j. M. inſtar linimenti. Si cum albugine adſit oculorum rubor, utile erit collyrium ex vino albo, ſale & tritico paratum in ophthalmia deſcriptum. Vel ſequens.

℞. Aloës & agarici ana ℈ j. pulverentur, & includantur nodulo, qui maceretur in aqua euphraſiæ vel fœniculi, & confricentur oculi manè & ſerò. Aloë abſtergit, roborat & fluxionem ſiſtit, agaricus potenter abſtergit.

Sugillatio, ſeu color oculi rubeus ex ſanguine in eum effuſo productus, ſi recens adhuc fuerit, optimè curatur ſanguine columbino in eum inſtillato. In illius verò defectu lac muliebre inſtillari poterit cum pauco thure & croco, vel ovi vitellus cum vino admovebitur, quod remedium à Gal. laudatur 4. de comp. med. ſec. loc. cap. 8. Si verò contumax fuerit affectus fovendus erit oculus decocto fœnugr. althææ, fœniculi, rutæ, chelidon. vel illius decocti fumus oculo excipiendus eſt. Ac denique ea omnia, quæ pro ſuffiſione deſcripta ſunt, ad hujus affectus curationem poterunt eſſe idonea. Speciatim verò, in malo inveterato, quando rubor ad negredinem declinat à Gal. commendatur hyſſopi coma trita, linteo incluſa, in aquam ferventem demerſa, & oculo admota. Et docet experientia, hoc remedium tantæ eſſe efficaciæ, ut cruor ſenſibiliter attrahatur, & linteo adhæreat.

Ac denique color flavus ictericorum, qui in oculis maximè apparet, curato morbo ſponte diſcutitur. Si tamen illius diſſipationem accelerare lubeat, ſuffitu aceti oculis excepto, id præſtari poterit.

Ad curationem Hypopyi præmiſſis univerſalibus remediis, ſi inflammationis reliquiæ ſuperſint, auferendæ ſunt remediis in ophthalmia deſcriptis. Poſtmodùm leniter diſcutientia admovenda ſunt emollientibus permiſta, ne tenuiori parte reſolutá, craſſior materia fiat, & reſolutioni minimè idonea. Fiant igitur fomenta ex decocto florum chamomil. meliloti, ſemin. pſyllii, & fœnugr. cum pannis lineis, vel ſacculis applicanda. In progreſſu vero addi poterunt decocto folia euphraſ. chelidon. & ſemin. fœniculi: vel ſequens collyrium uſurpari poterit.

℞. Aquar. verbenæ, rutæ, chelidon. roſar. & fœniculi, an. ℥ ß. aloës opt. tuthiæ præparatæ, an. ʒß. ſacchari candi ʒ j. pulveriſentur & miſceantur, addendo lactis muliebris tantillum; & fiat collyrium; de quo bis terve in die guttæ aliquot oculis inſtillentur.

Sequens erit valdè efficax.

℞. Croci, aloës, myrrhæ, an. ʒ j. vini ℥ iij. mellis ʒ vj. diſſolvatur crocus in vino. Deinde cum aloë & myrrha miſceantur, tandem mel addatur. Hoc remedio oculi illinantur.

Denique ea remedia, quæ in declinatione ophthalmiæ, in oculorum maculis, & ſuffuſione præſcripta ſunt, hic etiam conveniunt.

Si reſolventibus medicamentis materia diſcuti nequeat, ad alia remedia confugiendum eſt. Gal. 14. meth. refert, ocularium quemdam ſui temporis Medicum, cui Juſtus nomen erat, concuſſione capitis multos hypopyos ſanaviſſe. Collocans enim eos in ſella rectos, ac capita eorum utrinque à lateribus apprehendens, mox quatiebat, adeò ut manifeſte deſcendere pus ipſi videretur.

Si neque hac ratione pus viſum impediens dimoveri valeat, Galenus loco cit. ad Chirurgiam confugit, quem ſequitur Aëtius & alii quamplurimi, quæ oculi punctione perficitur, qualis in ſuffuſione fieri conſuevit, quæ quidem operatio ut parum noſtris temporibus uſitata eſt, ſic peritiſſimi Chirurgi manum deſiderat, & verendum maximè eſt ne apertâ cornea, cum pure humor aqueus effluat.

In cornea & adnata tunica, quemadmodum in reliquis corporis partibus, generari ſolent veſicæ parvæ, aqua repletæ, bullis ſeu veſiculis ſimiles, quæ à combuſtione aquæ ferventis excitantur, φλύκταιναι Græcis, Arabibus *Bothor* nominantur. Suntque tumores quidam parvi inſtar granorum milii. Ab acri quodam aut ſeroſo humore oriundi.

Harum puſtularum cognitio facillima eſt, cùm ſenſibus pateant. Quæ in adnata oriuntur, rubrum colorem referunt: quæ autem in cornea, ſubnigrum, ſi in illius ſuperficie conſiſtant; album verò, ſi in parte corneæ profundiore ſitæ ſint.

Quod ad prognoſim ſpectat, phlyctænæ in adnata minùs periculoſæ ſunt, quam in cornea ſuperficiariæ puſtulæ, minùs periculoſæ, profundiores vero magis: metuendum enim eſt ne tota corneæ denſitas erodatur, & vel humor aqueus effluat, vel uveæ procidentia contingat.

Curatio in materiæ conjunctæ reſolutione tota verſatur, & cauſæ antecedentis averſione. Et

Et omnimodo puſtularum ſuppuratio prohibenda eſt, quæ in ulcus degenerat.

Univerſales igitur evacuationes, revulſiones, ac derivationes; quæ in ophthalmiæ curatione propoſitæ fuerunt, hic etiam celebrandæ ſunt. Poſtmodùm topica adminiſtranda, quæ leviter repellant in principio, tum etiam diſcutiant, qualia in ophthalmiæ augmento propoſita ſunt, quæ magis convenient, quando inflammatio puſtulas comitatur, quod plerumque fieri conſuevit.

In progreſſu verò, magis exſiccantia & reſolventia erunt uſurpanda, qualia in ſtatu & declinatione ophthalmiæ deſcripta ſunt: ac præſertim unguenta ibidem propoſita, quæ puſtulis illis diſcutiendis & exſiccandis aptiſſima ſint.

Ophthalmiæ ſuccedere ſolent ulcera in cornea tunica & adnata, quando in ſuppurationem verſa eſt. Succedunt etiam phlyctænis, ſeu puſtulis, in cornea oriundis, iiſque diruptis. Fieri etiam ſolent ab humoribus acribus & erodentibus in oculos confluentibus.

Variæ eorum differentiæ ab auctoribus proponuntur, ex variis circumſtantiis deſumptæ: prout ſcilicet vel ſuperficialia ſunt, vel profunda; lata, vel anguſta, varias figuras habentia, & alia hujuſmodi. Sic ulcus cavum, anguſtum, & durum βόθριον, foſſula nominatur latum & minùs profundum κοίλωμα dicitur. Quod in iridis circulo ſitum eſt ἄργεμον appellatur, & à nonnullis ulcus coronale. Quod denique profundum, ſolidius, aſperum, & quaſi cruſtoſum eſt, ἐπίκαυμα & ἔγκαυμα vocatur.

Cognitio ulcerum non eſt difficilis, cùm per ſe oculis pateant. Si ulcus ſit in cornea, ulcuſculum album apparet in nigro oculi; ſi in tunica adnata, punctum veluti rubicundum in albo oculi conſpicitur, ob illius tunicæ venas ſanguine refertas.

Ulcera oculorum curatu difficilia & periculoſa ſunt, multò magis tamen in cornea, quam in adnata. Ulcus quod è regione pupillæ ſitum eſt, magis periculoſum, quia in eo ſanato relinquitur cicatrix, quæ corneæ diphaneitatem aufert, ſicque viſionem lædit; & ſi tota tunica erodatur, fit effluxus humoris aquei, & uveæ procidentia.

Curatio hujus affectus quemadmodum & reliquorum ulcerum, detergentibus & exiccantibus perficitur, quæ tamen mitiſſima eſſe debent, propter partis mollitiem, & exquiſitum ſenſum præmittenda tamen ea, quæ fluxionem ab oculis revellunt, eamque reprimunt, qualia in ophthalmia, tum recenti, tum antiqua fuere propoſita. Et ſi inflammatio ulceri conjuncta ſit, remedia, illam reſpicientia cum prædictis erunt permiſcenda. Quibus etiam dolorem lenientia addere conveniet, quoties ille partem infeſtaverit.

Detergentia & exſiccantia moderata, ſunt ſaccharum, mel, crocus, myrrha, thus, aloës, ſarcocolla, tuthia, & ceruſſa, ex quibus formulæ ſequentes componi poterunt.

℞. Decocti hordei & fœnugr. ℥ iv. mellis optimi ℥ ß. vel ſyrupi de roſis ſicc. ℥ j. Fiat collyrium, quo oculi ſæpe abluantur. Vel

℞. Aquar. verbenæ, & plantag. ana ℥ ij. Sacchari Candi ℥ ß. Miſce pro collyrio. Vel

℞. Aquæ mellis in B.M. deſtillatæ, & aquæ roſar. ana partes æquales. Vel

℞. Ovum coctione induratum & à putamine mundatum. Dividatur in duas partes, & detracto vitello repleatur fovea ſaccharo cando pulverato. Optime ligetur & ponatur in cella vinaria. Extillabit liquor, qui detergendis ulceribus ſine morſu valde idoneus eſt. Et ſi potentius remedium deſideres, myrrha pulverata cum ſaccharo cando admiſcenda eſt.

Montanus pulverem ſequentem valdè commendat.

℞. Albumina ovorum recentium num. xx. ponantur in vaſe ſtanneo ad ſolem, donec exſiccentur, poſtea pulverentur ſubtiliſſimè cum æquali pondere ſacchari, & pulvis immittatur in oculos, qui ſine eroſione plurimùm adjuvat.

In progreſſu morbi ſi potentiùs detergendum ſit & exſiccandum, adde collyriis prædictis trochiſcos albos Rhaſis, thus, aloën, myrrham, ſarcocollam & alia hujuſmodi, in parva tamen doſi, ne oculos exaſperent, & iis etiam lac, albumen ovi, mucilagines, aliaque anodyna addi poterunt.

Tuthia præ cæteris valet, quia minimè dolorifica eſt, & ſine morſu ſiccat, ac cicatricem inducit. Ideo collyria & unguenta ex ea parata utiliſſima ſunt. Et præ cæteris unguentum in ophthalmiæ curatione deſcriptum, quod magnam tuthiæ quantitatem recipit, erit utiliſſimum.

Collyrii valdè detergentis & exſiccantis, ac cicatricem inducentis formula talis eſſe poterit.

℞. Sarcocollæ nutritæ in aqua roſar. ceruſſæ & aloës lotæ, myrrhæ, tuthiæ præparatæ, ana ʒ ß. Sacchari candi ʒ j. cum mucilagine gummi tragacanthi extracta in aqua roſar. Fiat collyrium, quo palpebræ illinantur.

Ut ſingulis corporis partibus cancer ſolet accidere, ſic etiam in oculis aliquando contingit. Et cùm ea quæ communem cancri theoriam & praxim reſpiciunt, è morborum externorum tractatibus deſumenda ſint, nos hic tantum ea, quæ ad oculum peculiariter tali morbo affectum pertinent, paucis attingemus.

Cancer vel occultus eſt, vel ulceratus. Occultus ad tumorum genera refertur, & in oculo tumor cancroſus, ſeu cancer oculi nominatur. Ulceratus verò, ulcus cancroſum oculi dicitur.

In utroque tamen adeſt durities inæqualis & renitentia, color plumbeus & liveſcens, dolor intenſus & pungitivus, caput & tempora præſertim occupans, venæ lividæ & varicoſæ in tumore & partibus vicinis apparent. Sanguis acerrimus & aduſtus à parte affecta non rarò effluit, quando cancer ulceratus eſt: Ac denique à medicamentis tantillùm calefacientibus dolor admodum exaſperatur.

Incurabilis eſt affectus, in oculo, quemadmodum in reliquis corporis partibus, quando jam radices egit niſi operatione Chirurgicâ radicitùs extirpetur.

Curatio duplex ab auctoribus proponitur, vera ſcilicet & palliativa. Vera, ut dictum eſt, in cancro jam genito, & parti valdè radicato, non poteſt obtineri niſi Chirurgiâ. Recens tamen cancer ac fere incipiens, curari poteſt frequentibus evacuationibus humoris atrabilarii, præmiſsâ venæ ſectione convenienti, ut docet Gal. 2. ad Glauconem c. 10. ubi gloriatur ſe hunc

hunc morbum per initia ſæpe ſanaſſe adjungendo remediis prædictis optimam victus rationem.

Curatio palliativa, quæ ad ſimptomatum mitigationem dirigitur, non ſolùm per dictas evacuationes, ſed etiam topica convenientia perficitur.

Primùm igitur victus ratio refrigerans & humectans, qualis humori atrabilario debetur, inſtituenda eſt.

Poſtea ſanguis detrahatur è directo oculi affecti, hirudines ponè aurem ejuſdem lateris applicentur, tum etiam hæmorrhoidibus ſi aliquantulum tumeant. Cucurbitulæ ſcapulis admoveantur, & reliqua revulſionum genera celebrentúr.

Purgationes & præparationes humoris atrabilarii, fient per potiones, apozemata, juſcula medicata, ſyrupos magiſtrales, & alia hujuſmodi. Sed præ cæteris multùm confert ad humorem atrabilarium evacuandum Helleborus niger rite præparatus: ejuſque extracto bis aut ter exhibito, cancer incipiens aliquando a nobis ſanatus eſt.

Hæc remedia humoris affluxum ad oculos, dolores & reliqua ſymptomata vehementia valdè imminuunt. Ad id tamen non parum etiam conferunt topica remedia, qualia ſunt in ophthalmia, ad dolorem leniendum deſcripta; præcipuè autem collyria ſunt ex mucilaginibus, trochiſcis albi Rhaſis & tuthia præparata, cum aqua roſarum, ſolani & plantaginis.

Aqua ſequens pro collyrio & oculi ablutione erit præſtantiſſima.

♃. Rad. ſcrophulariæ maj. & Geranii. Robertiani, ana M. ij. arnogloſſæ; borragin. bugloſ. portul. euphraſ. beton. ana M. j. ranarum viridium & albuminum ovorum ana num. ii. ſem fœnugr. & cydonior. ana ℥j. radices & ſemina contundantur, & folia incidantur. Deinde affunde aquæ roſar. & euphraſ. ana ℔ j. Miſceantur omnia & diſtillentur in alembico plumbeo.

Pullorum caro ad doloris ſedationem plurimum poteſt, & morbum ipſum aliquando hoc ſolo remedio curatum fuiſſe à nonnullis creditur. Sic Mauritius Cordeus, comment.7. in lib.1. Hippocr. de morbis mulierum, refert hiſtoriam nobilis cujuſdam fœminæ, cui tota pars dextra faciei cancro, eoque ulceroſo obſeſſa fuit diutiſſimè, quæ cum variis auxiliis, à Medicis Italis, Gallis, Germanis, Hiſpanis, petitis uſa eſt, tandem vulgari hoc barbitonſoris remedio ſanata eſt. Pullos gallinaceos in partes tenues & latas concidebat, quas ſæpiuſculè commutando interdiu admovebat parti affectæ. Alii admovent carnes pullorum Columbinorum, lectas & adhuc tepidas.

Denique curatio vera cancri confirmati, ſola extirpatione obtineri poteſt, quæ fit omnimoda oculi extractione: quàm tuto & ſalutariter fieri poſſe docet Fabricius Hildanus, & extractionis modum omnéſque illius circumſtantias fuſiſſimé deſcribit obſerv.1. cent.1. ut ea hic fruſtra repetere non opus ſit.

Cornea tunica tantam aliquando patitur continui ſolutionem, ut humor aqueus, interdum tunica uvea egrediatur, & illa ſolutio ruptura corneæ ab auctoribus nominatur.

Hujus cauſa eſt ulcus, aut vulnus illius membranæ, aut magnus humorum affluxus, a quo dicta membrana ita diſtenditur, ut media crepet, & contenti humores effundantur: ut in muliere quadam Pariſienſi contigiſſe, refert Paræus, lib.16. cap.13.

Incurabilis eſt plerumque hæc affectio, & viſus privationem relinquit, quandoquidem humores oculi effuſi regenerari nequeunt. Si tamen vulnus ſit exiguum, ex quo portio tantùm humoris aquei effluat, curationem ſuſcipere poteſt: quandoquidem aqueus humor interdum regenerari poteſt, ut docuit Gal. 4. de ſympt. c. uſ. c.2.

Curatio hujus affectûs glutinantibus remediis tentanda eſt. Et præmiſſis univerſalibus evacuationibus; venæ ſectione ſcilicet, & purgatione, ſi eæ neceſſariæ ſint, aſtringentia, & glutinantia oculo admoveantur & in oculum inſtilletur albumen ovi, cui trochiſci albi Rhaſis admiſceantur.

Eadem pars foveatur decocto roſar. rubr. fol. polygoni, rubi, burſæ paſtoris, & plantag. in vino aſtringente parato, ſi non adſit inflammatio, alioqui in aq. ſimplici. Vel

♃. Carnis cydonior. ℔ ß. roſar. rubr. p. 3. acaciæ ʒ ij. croci ℈ j. decoquantur in vino aſtringente, & fiat cataplaſma parti applicandum.

Ad integram conſolidationem ſequens collyrium adhibeatur.

♃. Aloës lotæ, tuthiæ præparatæ, & ſarcocollæ nutritæ in lacte muliebri, ana ℈ ß. croci gr.v. Cum mucilagine gummi tragacanthi, fiat collyrium. *Lazarus Riverius praxeos Medicæ lib.11.*

Pars corneæ perſpicua pupillæ foramini obtruſa viſum obſcurat, quando craſſeſcit aut vitioſum colorem contrahit, qui color vel craſſities, aut impedit radios aut vitioſe ſtatim coloratos tranſmittit.

Fit hoc vitium 1. quando in nutritione corneæ perſpicuæ vitiatá alimentum nonnihil craſſius & viſcidius ſuggeritur: Unde fit ut obſcurata nonnihil cornea ægris omnia obſcura & quaſi per nubeculam appareant, quod vitium etiam tunc nubecula oculi appellatur.

Fit hoc 2. quando cicatricula ab eroſione tunicæ corneæ, v. gr. in variolis, aut in ejus ulcuſculis, aut poſt ejus vulnuſculum remanet. Talis enim cicatricula non ſecus ac reliquæ omnes cicatrices, cum craſſior ſit ac ſpiſſior reliqua corneæ parte, albedinem repræſentat, & tunc albugo ſeu leucoma ſpecialiter appellatur.

Fit hoc 3. quando poſt ictum vel caſum, item poſt plagas oculo illatas ſanguis effuſus & congrumatus in albo oculi & etiam in cornea hæret, & ita vitioſos colores rubrum, cœruleum, lividum, &c. inducit in vitio, quod ſuggillatio oculorum vocatur.

Signa hujus mali non ſecus atque antecedens malum oculis patent. Nam cicatrix inſtar maculæ cujuſdam albæ apparere ſolet: (unde etiam vocatur macula) in nubecula verò cornea nonnihil albicans & ſpiſſa cernitur, & in ſuggillatione color cœruleus, lividus, &c. etiam ſponte patent.

Cauſæ antecedentes, item contuſiones, plagæ, &c. ex relatione ægri pateſcunt.

Quod attinet prognoſin. Vitium hoc eſt difficilli-

ficillimum curatu propter ſummam ſubtilitatem & ſimul exquiſitiſſimum ſenſum corneæ oculi tunicæ: idque eò magis, quo craſſior vel diuturnior fuerit vel nubecula vel cicatricula.

Suggillatio verò facilè removeri poteſt. In pueris tenellis adhuc faciliùs poteſt abſtergi macula & ipſa tenuis quam in ætate conſiſtente, ubi ſpiſſior & contumacior eſſe ſolet. Poſt variolas oculos infeſtantes inprimis obſervetur, ut inſequens cicatricula vel macula citò amoveatur, antequam in perfectam abeat ſpiſſitudinem.

Quod attinet curam. In nubecula materia craſſa attenuanda & diſcutienda. In leucomate macula & cicatricula abſtergenda. In ſuggillatione ſanguis congrumatus revolvendus & diſcutiendus.

Faciunt huc remedia ſequentia. Semen Hormini Sylveſtris impoſitum oculo: hoc enim ſemem maculas & albugines abſtergere ſolet: Vid. de hoc Riverius in praxi & etiam in obſervationibus: unde etiam Poterius folia Hormini Sylveſtris in oculorum fomentis præſcribit.

Albuginem potenter diſcutit ſuccus fœniculi recenter extractus, cui una alterave gutta balſami Peruviani ſit admiſta. Item convenit huc aqua fœniculi ſaccharata, de qua locutus ſum ſub ophthalmia, quæ colligitur ex ſaccharo caulibus fœniculi excavatis indito & relicto ut liqueſcat. Item convenit ol. panni ſive linteorum combuſtorum cum aqua appropriata miſtum & cum penna illitum. Aqu. mellis ad delendas maculas oculorum & cicatrices imprimis commendatur. Hinc convenit aqu. mellis compoſita Amati Luſitani cent 6 cur. 55.

℞. Mellis qui in ipſo ſavo ℔ ij. ſummitatum florum ſambuci, Euphraſiæ, fœniculi ana p. ſacchari candi ℥ iv.

Deſtillentur in balneo M. & aqu. oculis inſtilletur. Succus anagallidis flore cœruleo imprimis floris ejus expreſſus, & vel ſolus oculo inſtillatus, vel cum melle roſaceo miſtus & applicatus, laudatur ad tollendas maculas; Unde & hic commendari ſolet aqu. Anagallidis cœruleæ deſtillata non minus quam aqu. Leucoij bulboſi deſtillata (hoc enim gerit ſignaturam oculi) experimentum etiam eſt aqu. Sapphirea Chirurgorum, ſed omiſſa calce viva, qualiter ſolet eam præſcribere Riverius cent. 3. obſ. 45.

Detur aqua appropriata, in qua diſſolvitur ſal. ammoniaci tantillum, ut leniſſimè linguam feriat. Hæc aqua retineatur per biduum vel triduum in pelvi ænea vel vaſe orichalceo donec cœruleum acquirat colorem: Hac enim ſublatæ ſunt maculæ denſiſſimæ in oculo ex diuturna ophthalmia progenitæ. Alias ſuccus rutæ & ipſe inſtillatus maculam corneæ blandè detergit.

Porrò experimentum Plateri, quo omnes albugines curat, eſt ſequens cataplaſma, quod fit ex pulpa pomi cocti, miſta cum mucilagine fœnugræci, lapide Hæmatite & corticibus granatorum. Hoc ipſum cataplaſma etiam feliciter adhibet. Horſtius ad maculas poſt variolas relictas applicatis ſimul in tali caſu veſicatoriis in nucha. Vid. Horſtius lib. 2. obſerv. 39. Ubi habet integram compoſitionem. Liquor ex flor. cichorei cœrulei per deliquium ſive colliquationem in furno piſtorio paratus (deſcriptio vid. in Sennerto cap. de ophthalmia) ſimiliter ſpecificus, eſt ad detergendas maculas & albugines: Porrò curavit aliquando Foreſtus puerum, qui ex variolis in phlyctenas incidit, quæ exulceratæ in oculorum cicatrices abierunt, cum collyrio ex aqua fœniculi adjecto felle anguillæ vel pauco ſaccharo. Denique pulvis ex exuviis ſerpentum pulveriſatis cum oculis cancrorum vel cum melle illitus, vel cum aqua appropriata applicatus etiam delet maculas & albugines: ſicuti aliàs hic pulvis experimentum eſt ſingulare in vulneribus & ulceribus, item in cancro oculorum. In quibus oculorum vulneribus etiam experta eſt aqua Chelidonij cum cancro deſtillata ſecundum methodum Mynſichti. Aqua ſuperius allegata cum Mercurio ſublimato & ipſa applicata prodeſt in macula & Leucomate: Caſu fuit hoc inventum. Platerus enim lib. 1. obſerv. refert, cicatricem in corneæ medio obortam omninò impedientem viſam curatam caſu per Mercurium ſublimatum loco ſacchari in oculum inſufflatum: Oborta quidem eſt inflammatio, nihilominus tamen hac ſopita macula reperta fuit deleta, unde legitime applicatus omninò erit proficuus.

In infantibus tenellis, in quibus apparet macula & nubecula: is efficax remedium eſt, ſi mater vel nutrix fœniculum maſticet, & mox halitum in oculos infantis inſpiret: fortius erit ſi poſt maſticationem etiam lingua tangat. albuginem, aut ipſa ſaliva fœniculo tincta glande mungat eandem.

Sin vero fuerit ſanguis congrumatus ſive ſuggillatio: Tunc optimus eſt fotus cum aqua Chærefolii & cum aqua flor. Cyani. Hic enim oculis inſtillatus & etiam cum linteis duplicatis admotus mirè ſanguinem congrumatum reſolvit. Aqu. flor. Cyani, aqu. Chærefolii, aqu. hyſſopi & ſimiles ſunt expertiſſimæ; item cuminum teratur intra dentes & probè maſticetur, & hinc halitus oris in oculum immittatur ſuggillatum, mirè confert, & eſt remedium Burrhicit. loco videndum. In pertinaciori malo ſumatur coma hyſſopi, eaque contuſa coquatur & ebulliat in aqu. calida & fotu iſto poſtmodum tepidè foveatur oculus. Nam apertè ſanguinem extrahere congrumatum aſſerunt, & confirmat hoc Riolanus in tract. de affectibus oculorum: Decoctum radicis ſymphiti cum dimidio radicis ſigilli Salomonis, certiſſimum eſt remedium in ſuggillationibus oculorum tollendis. *Mich. Ettmullerus in Collegio Practico.*

De Hypopyo.

Ab oculorum inflammationibus non per reſolutionem terminantibus, at in ſuppurationem abeuntibus (item à contuſionibus, *&c.*) pus aliquando ſub Cornea colligitur; qui affectus dicitur ὑπόπυον, aliquando etiam *Unguis*, viz. cùm pus iridis circuitum amplectitur, & unguis reſecti figuram refert.

Ad affectum hunc curandum; præmiſſis univerſalibus qualia in cap. de Gutta Serena, *&c.* præſcripta ſunt, diſcutientia (emollientibus permiſta) principem opem conferunt.

Foveantur ergo oculi *fotibus* in dicto capite laudatis.

Item *Collyrium* ſeq. tepidè oculo inſtilletur.

℞. Sacch. cand. ʒ j. myrrh. ʒ ß. camph. gr. ij. Indantur duorum ovorum albuminibus, quæ in panno ſtamineo pinſantur ut artis eſt, & f. liquoris expreſſio, cui add. ſolutionis aloës in aq. extinctionis lapid. calaminaris & ebullitionis tutiæ præp. factæ ℥ ß. croci nodulo ſæpius exprimendo incluſ. gr. ij. miſce f. collyrium. *N. B.* Proportio aloës eſt ʒ j. ad ℥ j. liquoris. Leviuſculum tantum dolorem excitat, non eſt inflammans.

℞. Aq. verben. rut. chelidon. roſ. fœnicul. conſolid. ana ℥ vj. calc. viv. ℥ iij. Infund. in aq. ſupradictis per 24. hor. Colaturæ add. *, ſacchar. cand. ana ℥ ij. Ponantur in vaſe cupreo dum *aqua* colorem cæruleum acceperit. Pone guttatim in ocul. bis in die.

Si medicamentis iſtiuſmodi pus reſolvi & diſcuti nequeat, quære annon tentanda ſit talis operatio qualis in cap. præcedenti laudatur ad ſuffuſionem non-conſummatam curandam, *viz.* Corneæ punctura, ita ut pus cum humore aqueo effluat? *Theod. de Mayerne in Prax. Medic.*

In Hypopyo operatio Chirurgica

Hypopium eſt collectio puris in pupilla oculi. Hoc pus quandoque ita ebullit, ut pupillam totam occupet. Cauſa duplex eſt interna & externa.

Cauſa externa originem ſumit à violento motû, ut caſu, ſaltu, ictu, tuſione, vociferatione, elevatione vel ab aliis corporis exercitiis, per quæ venulæ, vel in proceſſibus ciliaribus, quibus continetur humor cryſtallinus, vel in membrana uvea, nimis aperiuntur aut rumpuntur, ubi inſtillatus & extravaſatus ſanguis in pus immutatur.

Interna cauſa varia eſt, ut febris, inflammationes meningum, cephalæ, animi pathemata, quæ omnia humores poſſunt in internam oculorum ſubſtantiam ex arteriis propellere, & effundere.

Si hic oculorum affectus generalibus, ut venæ-ſectione, cucurbiculis, purgationibus, veſicatoris, topicis, exſiccantibus, aut digerentibus collyriis, cataplaſmatibus, hiſque ſimilibus non mitigetur, Medicus ad Chirurgiam urgetur, quia non eſt exſpectandum; ut pus membranam corneam; ſed & uveam & proceſſus perforet, unde non ſolum Patiens uſu oculi ſed & ornatu privatus foret.

Galenus memorat, ſuis temporibus expertum ophthalmiatrum, nomine Juſtum ægros impoſuiſſe ſedi, & manus alligaſſe lateribus capitis, qui tam diu illud concutiebat, donec abſceſſu rupto pus deſcenderet, diſcuſſo pure applicabat topica diſcutientia, ſed providus *Galenus* hanc methodum improbat, & ſuadet inciſionem iridis, ut collectum pus extrahatur, ad quam operationem perficiendam aptum foret inſtrumentum, quod epiſtolæ *Burrhi* depinxerunt; quod deſcribetur, pus per inciſionem exſugendi gratiâ.

Ut hæc operatio ad felicem perducatur exitum, æger imponitur ſedi, opponitur autem luci, oculo incolumi ligato linteo, caput pectori ſervi imponitur, illudque manibus ſervi apprehenditur.

Poſtquam Chirurgus ſiniſtra manû palpebras deduxerit inſtrumento apto, intrepide membranam corneam terebrat, quâ re peracta mox pus effluit.

His peractis linum quadruplicatum imbutum hoc aut ſimili ſomento imponitur & applicatur.

℞. Aq. Plantag. ℥ iv. Roſar. ℥ ij. liquor. albom. ovi ℥ ij. troch. alb. rhaſ. ſine opio ʒ ij. mucilag. ſem. cydon. & pſyll. aq. Euphrag. extr. an. ʒ j. M. F. Epithema.

Hoc repellente & anodyno collyrio duobus aut tribus utitur diebus, donec dolor & inflammatio mitigetur, tunc ad abſtergentia & conſolidantia deveniendum.

℞. Aq. roſar. fœnicul euphorag. plantag. an. ℥ j. ſyr. de abſinth. ʒ vi. aloes, myrrh. an. ʒ ß. ſal. ſaturn. ℈ j. M. F. Collyrium.

Hoc calefacto, plumâ, aut penicillo oculus quater aut quinquies illinitur.

Mundato vulnere oculi præſcriptis, utendum ſtipticis & cicatricantibus remediis.

℞. Aq. Plantag. ℥ iv. roſar. ℥ j. tut. ʒ j. lap. calamin. ʒ ß. vitriol. alb. gr. v. ſacch. cand. albiſſ. ʒ ij. M. F. Collyrium.

His benè adhibitis remediis ſequitur perfecta cura, modo æger ſæpius hoc Meſues collyrium de die adhibeat.

℞. Ceruſſ. ℥ j. Opii gr. x. ſarcocoll. lact. nutrit. ʒ x. ammoniac. thur. an. ʒ j. tragac. gum. arab. an. ℥ ß. aq. pluvial. q. ſ. f. ſief. *Joan. Bapt. à Lamzweerde in Append. ad Armament. Chirurg. Sculteti.*

Hypopyum ſeu oculi purulentia, collectio eſt puris in interno oculi, mobilis tamen ad pupillam, tanta ſæpe, ut integram eam occupet.

Cauſæ hujus morbi duplices, Externæ ſcil. & Internæ. *Externè* huc faciunt Caſus, ſaltus, ictus, vociferatio, imò exercitia atque labores excedentes, unde vaſorum ſubtilium in proceſſu ciliari, criſtallini humoris fundamento, aut etiam tunicâ oculi uvea, ruptura, quam ſequitur ſanguinis extravaſatio, qui facile hinc in pus mutatur.

Interna cauſa poteſt eſſe Capitis dolor gravis, membranarumque internarum inflammatio, unde humorum in oculi interiora per arterias propulſio, quo pars affecta iis liberetur.

Varia in hoc affectu in uſum duci ſolent, & poſſunt, evacuationes in primis ſpectantia, venæſectiones, ſcarificationes cum cucurbitulis, purgationes, Topica exſiccantia, reſolventia forma fotus adhibita.

Mediis dictis quod ſi nihil efficiamus neceſſarium omnino ad operationem Chirurgicam devenire, quæ primo tempore inſtituenda, ne alias materia purulenta oculo contenta tunicam Corneam variis ex pelliculis, quatuor ad minimum, compoſitam perforet vi ſuâ corroſivâ, imò tunicas reliquas tenerioris quæ ſunt conditionis, uveam ſcilicet, ciliareſque dictos proceſſus, exedendo conſumat, undè in oculo omnium confuſio expectanda, imò ipſius viſus, ſenſuum externorum nobiliſſimi, ablatio.

Tempore *Galeni* referente *Paulo Ægineta l. 5. cap. 20.* Oculiſta quidam fuit, Juſtus vocatus, cujus etiam meminit *parte 1. operat. Chirurg. Fabrit. ab Aquapendente*, qui ægrotantem, hypopio laborantem, imponebat ſedili, hinc utraque manu caput patientis apprehendebat, idque tandiu

tandiu agitabat, uſque dum purulenta collectio ſeparabatur, fundumque petebat, hoc ex voto ſuccedente, oculo ipſi medicamenta applicabat reſolventia. Non ſemel ſimili via procedere nobis placuit, aſt nihil unquam efficere licuit, adeò ut operationis hunc modum poſtea iterum tentare neutiquam libuerit. Conſultum eapropter magis viſum, *Galeni* methodo quam *lib. meth. med. cap. ult.* proponit, procedere. Perforat hic inſtrumento accommodato tunicam Oculi corneam proximè ad tunicarum eum concurſum, qui *Corona* & *iris* appellari conſuevit, ſicque materiam purulentam per foramen factum effluere permittit. Hac methodo, ſexies, imo octies, bono cum ſucceſſu; malum dictum curavimus.

Operatio hæc & facilis eſt, & periculi omni caret; Inſtituit eam, referente *Jacobo Guilemeau*, dexteritate ſingulari, ætatis anno ſeptuageſimo ſecundo, Chirurgorum regiorum Galliæ primus *Ambroſius Pareus*. Imo ipſe *Guilemeau* in duobus ſubjectis feliciter hâc via proceſſit. Legi hic poſſunt quæ habentur apud *Pareum lib. 17. cap. 17.* & *Guilemeau part. 4. Tract. de Ocul. cap. 11.*

Ultimus eorum in quibus Operationem hanc inſtituere nobis conceſſum faber fuit lignarius ex ordine eorum qui navibus ædificandis inſerviunt, Penultimæ curationi noſtræ ſubjecta Uxor erat *Juſti Bulzing*, Mercatoris hujus loci, in qua ad hunc modum, præſentibus *Domino Theodoro Wynants*, Medico ordinario; & *D. Petro Soveers*, Chirurgo, proceſſimus: Sellæ imponebamus ægram, ſic ut luci clariori eſſet obverſa, hinc Oculum ſanum regebamus linteo complicato, mox caput ejus manu utraque prehenſum, & manibus & pectore ſervi noſtri ſuſtineretur, effecimus. Hiſce ſic prægreſſis, manu dextra apprehenſum inſtrumentum, accommodatum, oculi parti ſuperiori applicavimus, loco qui proximus Tunicarum conjunctioni, mox ſiniſtræ manus ope dilatatis palpebris, quo certior foret operatio, intrepido animo corneam perforavimus, & illicò materia purulenta exitum invenit.

Perforatione peractâ *Emplaſtrum defenſivum Vigonis* parti vulneratæ impoſuimus, imò etiam, ope lintei quadruplicati, fomentum ſequens:

℞. Aq. Plantag. ℥ iv. Fœnic. ℥ ij. Sief Alb. Raſ. ʒ ij. Sem. Cydon. Pſillii an. ℥ ij. F. Epithema, calide applicandum.

Ephithemate, Emplaſtroque ad dies duos treſve uſurpatis, quorum ope & dolor, & inflammatio remiſerunt, Mundificantia media applicavimus v. g.

℞. Aq. Plantag. Eufraſ. an. ℥ iv. Syr. Abſinth. ℥ ß. Aloës, Myrrh. an. ʒ j. M. F. Collyrium.

Penicilli ope quater quinquieſvè hoc oculo calide illinire placuit ſingulis diebus, & quidem per dies quinque aut ſex; coactiſ enim ex quæ cicatricem inducere, oculumque roborare valerent, aſſumere, hujus conditionis mixtura hæc:

℞. Aq. Plantag. ℥ iv. Tutiæ præp. ʒ j. Lap. Calam præp. ℈ j. Vitriol. Alb. gr. 3. Sacch. Candi ʒ ij. M. f. Collyrium.

Et horum uſu affectus dictus perfectè ſine ulla viſus imminutione curatus eſt.

Sequenti medicamento uti ſoliti ſumus, quoties materia purulenta in oculo ſe primum manifeſtare incepit. Deſcriptio ejus habetur in *ſubſid. Med. Duranti Schachi cap. 20.* qui eam ex *Meſue* deſumpſit.

℞. Ceruſſæ ℥ j. Opii, Sarcocollæ lacte nutritæ an. ʒ iij. Ammoniaci, Croci Thuris an. ʒ j. Gumm. Tragacanth. Arabic. an. ℈ ß. F. Sief cum aqua pluvial. aut cum mucilagine fœnigræci. *Joan. à Meekren in obſervat. Chyrurg.*

De depoſitione Pterygii ſeu ungula.

Pterygium ſeu ungula eſt membranula nervoſa ab interno oculi angulo prouaſcens, & per oculum ſe obtendens, & uſque ad totam pupillam aliquando proveniens, viſum atque ipſius oculi motum impediens. Et ſi autem ungula ut plurimum ab interno oculi angulo oriatur, oritur tamen etiam interdum ab externo; aliquando à parte ſuperiore, aliquando ab inferiore.

Ungularum variæ ſunt differentiæ, aliæ deſumuntur a colore; & ſunt rubri, albi, citrini aut fuſci coloris: Aliæ ſumuntur a ſubſtantia, quarum conſideratio magis ad praxin eſt neceſſaria; & ſic alia ungula eſt nervoſa, adipoſa alia. Aliæ deſumuntur a tempore durationis, ſic alia eſt recens & levis, quæ velociter removetur, qualibet ſuſpenſione, alia inveterata & duras quæ difficilius.

Præcipuum ſignum ungulæ eſt à ſenſu, viſu facile cognoſcitur. Aliud tamen etiam ſignum eſt, quod qui eam habeat videatur ſibi ſabulum in oculo habere, cum ungula jam eſt indurata & ſolida facta, tunc oculus non poteſt moveri, verſus latus ungulæ oppoſitum.

Hæc ungula curatur Chyrurgia, in ejus depoſitione duo ſunt pericula, primum ne cornea lædatur, cui ipſa uno ſuo extremo adhæret: Secundum eſt, ne dum ea perſcinditur circa angulum oculi vulneretur caruncula lacrymalis. Nam ſi cornea lædatur, fit in ea inæqualitas, & exinde opacitas, & conſequenter viſus hebetudo, vel cœcitas, Si caruncula lacrymalis læderetur, ſequeretur quædam incontinentia lacrymarum & perpetua lacrymatio, & in ipſo actu Chyrurgico ſequeretur quidam fluxus ſanguinis. Itaque agendum eſt, ut potius aliqua ipſius ungulæ particula ſupereſſit, quam ut exactè tota præſcindatur, & quod ejus remanet per abſtergentia ſeu erodentia medicamenta removeatur.

Chyrurgiæ plures modi ſunt. Primus eſt iſte: Æger jejuno ſtomacho in ſedili contra medicum collocetur, vel in ſinu medici caput reſupinum ponat; ſi in ſiniſtro oculo autem vitium ſit, melius eſt ægrum adverſum in ſedili ſedere, ſi in dextro præſtat reſupinum in gremio medici jacere. Tunc altera palpebra à miniſtro diducatur; altera à medico. Medicus hamulo argenteo ſeu unco modicè inflexo, circa medium ungulæ inflexo illam leviter elevet, ne cornea tunica trahatur, quod inflammationem pareret. Dum autem ſic elevatur, continetur penna anſerina plana, ut illa eſt qua cythara pulſatur, vel aliquantulum majore obtuſa cuſpide, vel inſtrumento argenteo cuſpidem habente ad ſimilitudinem roſmarini, & à lateribus obtuſo

paulatim excorietur, primo verſus angulum lacrymalem, deinde leviter removeatur a cornea; & iterum juxta lacrymalem progrediendo caute apud eum forficibus præſcindatur.

Secundus modus eſt iſte: Situato patiente ut ſupra, medicus accipiat acum argenteam longitudinis quatuor digitorum, quæ undique ad ipſius libitum flecti poſſit; & illa in foramine habeat filum ex ſerico, & pilum ex cauda equi, vel loco pili imponatur cordula teſtudinis & adæquatis pilo & filo, & ſputo lenitis acus immittatur, & tota ungula apprehendatur. Si acus commode ingredi non poteſt, primum ungula hamulo attollatur, & acus tum imponatur, deinde filo ſerico conſtringatur, & alligetur ungula, & à miniſtro ſuſpendatur. Tum medicus pilo aut chordula teſtudinis blande hinc inde excoriando, ambabus manibus filum ſurſum ac deorſum trahendo ad modum ſerræ ungulam ab oculo ſeparet, uſque ad angulum lacrymalem. Ungula forficibus præſcindatur.

Albucaſis lib. 2. c. 16. deſcribit tertium modum, ſed is valet quidem in ungula fragili & adipoſa, ſed non in nervoſa.

Poſt operationem ſuper oculum applicentur, quæ inflammationem impediant, ut ſunt illa, quæ in tractatu de cataracta poſuimus: poſtea abſtergentia adhibenda. *Thom. Fienus de præcip. Art. Chirurg. Controverſ. tract. 3.*

Conſultationes.

Pro Illuſtri, & Nobili Bergomenſi Maculam oculi habente.

Illuſtrem, & Nobilem Virum non detineri ea ſpecie albuginis ſecundum utrumque oculum, quod ex cicatrice poſt ſanatum ulcus in tunica Cornea orta legitima dicitur, ſed quæ ſpuria, & notha nuncupatur, facta non à ferro, ſed à pituita craſſefacta unicuique ſatis perſpectum eſſe non dubito, qui quidem affectus eſt, qui ab Auctore libri de oculis Pannus, non autem qui ab Arabibus Sebel, à pleriſque panniculus vocatur, nam Sebel ex Raſe eſt panniculus venoſus qui ut pterigium ſibi curationem expoſtulat. Cœterum quoniam vitio fere ex toto eſt ablata, auſertur autem non ſolum partium famulantium (inter quas tunica Cornea numeratur) verum etiam vitio facultatis, ac partis, cui primo debetur actio videndi, jure quis quærere poſſet, an vitio Corneæ conjungatur aliquid aliud ex jam dictis, cui ſtatim reſpondeo præter dilatationem pupillæ, quæ oculis ipſis patientis noſtri oculos intuentibus conſpicitur, de aliis nil certè ſtatui poſſe, nam ſi præteritorum ratio habeatur, cum Illuſtris Patiens occaſione deſtillationis ante multos annos inciderit in Ortopnœam, & ab hac materia ad oculos converſa affectum nunc propoſitum incurrerit, facilè quis ſuſpicari poterit nervos viſorios non parum paſſos fuiſſe: Adhæc, quoniam antea ferè ſe totum Vir Nobilis Veneri tradidit, ac malorum, quibus diu fuit afflictatus, occaſione, pluribus remediis evacuantibus atque calorem, ſpiritumque innatum multum diſſipantibus uſus fuit, nullus eſt, qui non arguat, propter hæc omnia coadjuvante etiam ætate ſenili ſpiritus ipſos deficere. At quoniam denſata, ac veluti indurata tunica Cornea, ſpecies viſibiles non recipiuntur, hinc de hiſce propoſitis certum judicium ut dictum fuit minime fieri poteſt.

Sed jam principia generationis horum vitiorum afferenda, quæ omnia in inſignem pituitæ proventum refero, quæ intra laminas tunicæ corneæ concreta albuginem, in ſubſtantia tunicæ uveæ imbuta mydriaſim parit; Proventus autem hic pituitoſus primaria quadam ratione ex fluxione ſuſcipit occaſionem, coadjuvat tamen, & facultas alteratrix oculorum a proprio ſcopo [quia non benè conficit alimentum] aberrans, ſicuti in morbis longis, & in ætate ſenili contingere ſolet: Pituitam confluere docet color ejuſdem panni, fluere autem per modum tranſmiſſionis, partis imbecillitas ex morbo longo contracta perſuadet, quanquam ſuccum hunc pituitoſum antea propter inflammationem oculorum attractum, ac diſſipatis partibus tenuioribus ob calorem inflammatorium craſſefactum fuiſſe non hæſitem.

Quamobrem ſi affectus ii curandi eſſent, Medicus omne ſtudium eo dirigere deberet, ut humorem jam impactum diſcuteret, fluentem ad oculos derivaret, atq; revelleret, ejuſdem generationem per alterationem tum cerebri, tum ventriculi ad calidum prohiberet, tandemque, & oculorum proportionem remediis ocularibus conſervaret.

Quas medicas intentiones explere, nemo eſt ex medicis, qui non videat provinciam penitus impoſſibilem, nam ubi viſio ob affectus præter naturam in habitu, qui pluribus, & efficacibus materis medicis ſine fructu non ſemel à Viris Excellentiſſimis tractati fuerunt, aufertur, ubi plures oculorum partes affectæ ſunt, nullam ſalutis ſpem remanere quis eſt qui non videat? Quoniam ablatam viſionem ſic reſtituere eſt opus divinum, non humanum, quia tamen medicina eſt donum ipſius Dei, ac inſtrumenta medica, veluti manus ejuſdem ſolent interdum eſſe proficua (cum ſæpius ipſe, & natura ab imminenti etiam morte vindicaverit) ideo a materiis medicis in hoc quoque caſu non eſt deſiſtendum, quin inquam hæc tum ego proponam, tum Patiens diligentia, & ſtudio Excellentiſſimi curantis ad uſum deducat.

Et propterea (quantum attinet ad chirurgicam) præter veſicantia capiti adhibenda, Cauterium ad aliquot dies in ſincipite geſtatum ſummoperè laudo; & cauterium, atque ſetaceum in cervice, tanquam ea remedia, quæ citra aliquem fructum pluries tentata fuiſſe non propono, ſed præter hæc propoſita & aurium perforationem, itemque ſcarificationem cartilaginum earumdem non improbo. De venæ-ſectione, ſicuti de remedio, quod ſæpius fuit adhibitum, atque ipſius nunc nulla ſeſe offert neceſſitas, nihil dico; cucurbitulas autem, modo ſiccas, modo humidas, frictiones, ligaturaſque partium extremarum proficuas admodum eſſe poſſe fateor.

Quantum verò nunc ad medicamenta attineat, mihi videtur opportunum, ut neglectis interim communibus, ac aliis, quæ ſæpius gratia totius fuerunt uſurpata proſequatur Patiens in uſu decocti chinæ, & medicamenti ex viperis, ea

ea tamen ratione, ut quibuſdam intervallis conſtitutis non ſolum tempore uſus hujus decocti, verum etiam extra hanc occaſionem utatur pilulis lucis tantum, aut etiam admixtis cochiis: Gratia autem capitis peculiariter ad evacuandum maſticatoria, ad alterandum embrocam ſeu lotionem calefacientem, atque ſiccantem omnibus præfero.

Et quantum attinet ad topica, quæ detergentia, & diſcuſſoria eſſe debent plura ſeſe offerunt medicamenta, inter quæ primum probo aquam fragorum inſtillatam, ſecundo ſanguinem galli antiqui eodem modo uſurpatum; huc pertinet mulſa cum ſucco fœniculi adhibita, oleum balſami, liquor qui extrahitur ex arundine fœniculi in horto ipſo de nodo ad nodum perforata, ſale minerali, ſaccharo, pulvereque Euſragiæ repleta, ac cera per noctem obturata. Sed collyrium ex ovo medicato cum viridi ære, & aloë lotis, atque ſarcocola nutrita, tanquam efficax medicamentum, uſu experientiaque mihi non ſemel comprobatum propono, ſicuti & illud, quod fit ex mica panis nuper e clibano extracta, in mulſa macerata, ac ſanguine columbino perfuſa, Vapores enim qui ab hujuſmodi mixto intra duo vaſa ſtannea concluſo exhalant, in aquam convertuntur, quæ in oculos inſtillata mirificè valet ad uſum dictum, quo pertinet & collyrium Raſis ex fellibus. Verum ante horum omnium medicamentorum uſum maxime proderit, ſi oculi foveantur ſpongia molli madefacta in decocto altheæ, malvarum, fœnugræci, ſeminum lini, ac hujuſmodi aliorum emollientium. Ad proportionem autem oculorum flos nucis muſcatæ cum conſerva Euſragiæ probatur.

Atque demum inter ea, quæ victus rationem attinent, illud noto, ut omnia illius cibaria condiantur pulvere Euſragiæ, verbenæ, ſeminum fœniculi, rutæ, & ſacchari, Vinumque cum Guajaco, ſalſa, & ſimplicibus ocularibus jam dictis alteretur. Reliqua vero huc ſpectantia, ſicuti & pleraque alia tanquam Excellentiſſimo curanti notiſſima conſulto prætermitto: Faxit autem D. O. M. ut hæc omnia Illuſtri, & Nobili Patienti ſalutaria reddantur. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultation. Medicis.*

Pro Perilluſtri, ac Nobiliſſimo adoleſcentulo Flandro Albugine ſecundum oculum dextrum, diminutaque viſione ſecundum utrumque oculum affecto.

Nobiliſſimum Adoleſcentulum ſuperioribus diebus ophtalmia ſecundum oculum utrumque detentum, nunc macula, ſeu albugine in dextro oculo tantum, membranæ corneæ affectu, detineri, præter id, quod ſenſus atteſtatur, manifeſte, ex his etiam colligere poſſum quod hujus affectus proprium eſt tum objectum, veluti per velamen, & per rete viſibile reddere (idque patienti noſtro contingit) tum ophtalmiam, vel facilè ſubſequi (hæcque pariter præceſſit) ex quo Albuginem hanc impropriam eſſe ſequitur, quandoquidem propria factam in oculis ulceris occaſione cicatricem ſubſequitur: Verum quoniam adhuc adoleſcentulus noſter difficulter ſibi remota valet videre, præter dictam maculam imminuta quoque viſione (quod & ad oculum dextrum ſpectat) ſine dubio laborabit; A quibus non ſolum ut interim liberetur expoſtulat, ſed etiam ut ab inflammatione jam prægreſſa tueatur, ac impoſterum præſervetur exoptat.

Quæ uti ipſi tutius ſuccedant, mihi circa modum generationis affectuum præſentium, & cauſas eorundem prius, breviter tamen digrediendum. Et profectò immediatam cauſam illius albuginis denſationem corniformis tunicæ ab humore craſſiori occaſione ophtalmiæ in membrana illa derelicto poros ejuſdem obſtruente productam affirmo, ex quo ne rerum viſibilium ſimulacra ad chryſtallinum humorem uſq; præcipuum viſionis inſtrumentum liberè permeare poſſint, impediuntur, ſicque objecta per nebulam veluti à patiente conſpiciuntur, qui quidem humor pituitoſus exiſtens (ut ex Albedine conjicitur) ſuæ generationis ortum habuit ob errores potius externos, quam quod in vitia facultatum capitis, ventriculi, ac hepatis referendus exiſtat, quamquam & ipſa aliqua ratione concurriſſe crediderim, caput ſcilicet aliquali humiditate, ventriculum vix frigiditate, & hepar proprio fervore.

Cæterum quæ cauſæ prædictam viſionis diminutionem efficiant, non ita facile dignoſci poteſt, cum etenim, commodius propinqua videre, quam in debita diſtantia locata ut plurimum illis accidat, qui aut ſpirituum viſioni deſervientium defectum, vel impuritatem patiuntur, cumque perilluſtrem hunc adoleſcentulum ab his immunem eſſe Dei beneficio colligatur ex his, quod in ea eſt ætate florida conſtitutus, quæ pluribus donata eſt ſpiritibus viſoriis, nulluſque præceſſit affectus, qui illos diſſipare potuerit, quod ſecundum oculum ſiniſtrum remota quoque, convenienter tamen diſtantia, bene videt, idcirco aliunde mihi cauſa eſt exploranda, quam dilatationem ob foramen Ragoidis ab humiditate diſtenſum, quatenus per hanc aliqualis ſpirituum diſgregatio ſuccedit, immediatam cauſam hujus imminutæ viſionis conſtituo, dilatatio oculis ſeſe offert intuentibus; reliquæ vero cauſæ humorem prædictum foramen dilatantem producentes ex dictis innoteſcunt.

Quidnam autem cauſæ ſit, cur oculi præſertim in hoc nobiliſſimo puero paſſi fuerint, & prædictis affectibus nunc dexter detineatur, cum excrementa in corpore quantitate, qualitateque excedant hæc declarant nimirum partium reliquarum robur ad expellendum potens oculorum naturalis imbecillitas ad recipiendum apta, eorundem ad prædictos patiendos affectus hæreditaria ex parte matris diſpoſitio, inflammatio prægreſſa occaſione doloris, & caloris ad attrahendum apta.

Quibus ita de modo generationis, necnon cauſis horum affectuum conſtitutis, jam Medici munus erit tum humorem in cornea imbibitum, & illam obſtruendo denſantem; tum illum in ragoidis infarctum, & illius foramen diſtendendo dilatantem, præſidiis diſcutientibus reſolvere, oculorum proportione ſervata; ſed quoniam hæc per medicamenta localia conſequi oportet, eaque totius providentiam utique ſupponunt; idcircò ad totius corporis morboſum apparatum, omnem operam Medicus convertat oportet, quod quidem ſummoperè ad præſer-

vationem

vationem quam tantopere patiens exquirit, conducet, quod tutius aſſequetur, ſi caput demum, & hepar illud potiſſimum ad ſiccum, hoc autem ad frigidum alterabit.

Quæ omnia quamvis ob diſpoſitionem matris hæreditariam, & ob ſuffuſionis propè imminentis ſuſpicionem aliquam difficultatem præ ſe ferant, hanc tamen poſſe ſuperari primum Dei beneficio ſuffultus, mox ætatis vigore, ac anni tempore verno, in quo ſumus, vel facilè arbitror, & quæ hujus rei certiſſimum præſtant argumentum, duo ſunt, quorum alterum illud eſt, quod etiam in oculo ſiniſtro poſt ſanatam ophthalmiam albugo, quædam ſimilis viſa eſt ſuperſtes, quæ tandem ſolo beneficio naturæ fuit reſoluta: Alterum eſt quod patiens perilluſtris prædictos incurrerit affectus propter errores potius externos, quam ob internas viſcerum diſcraſias.

Materias itaque præſidiorum aggrediens primum ex Chirurgica (ut præſervationi etiam incumbendo tutius oculo nunc affecto topica admoveantur) cucurbitulæ partibus infernis applicitæ, & ſcarificatæ maximi erunt uſus, ſicuti, & poſtulante occaſione, venæ baſilicæ cephalicæ, aut demum ſalvatellæ ſectionem haud improbo; cucurbitula quoque cervici, vel etiam parti capitis poſteriori e directo oculum affectum proſpicienti admota, & ſcarificata, ſi neceſſe fuerit, ſummopere proderit: At reviviſcente morbo (quod avertat Deus) ad materiæ interceptionem ſetaceum in cervice mirifice conferret; interim tamen omninò cauterium brachio dextro infingendum eſſe cenſerem, quod quantum valebit ad præſervationem præſentium affectuum, ac ophthalmiæ in dies adoleſcentulus experietur.

Medicamenta ex pharmaceutica Medicinæ parte petita varia ſint oportet, & primum quæ rationem totius habebunt, erunt mel roſatum ſolutivum & ſyrupus roſatus pariter ſol. vel caſia, una cum ſpeciebus hieræ Galeni. Secundo humores præparabuntur cicorii, endiviæ, betonicæ, eufragiæ, & chelidoniæ decocto, adjectis ſyrupis accommodatis; poſt quæ purgans aliquod medicamentum præſcribi poterit, ſicuti quod ex infuſo agarici trociſcati, & Rhabarbaro addito ſyrupo roſato ſolutivo conficitur, in quem finem etiam radice mechiocani uti conveniens erit, aut (ſi fortioribus) pilulis lucis, ſine quibus, & aſſaiaret Avicennæ omninò inſiſtendum. A totius expurgatione deveniendum eſſet ad partium alterationem, niſi adhuc aliqua impedimenta remanerent tum ratione totius, tum ratione capitis: Et quidem quæ adhuc totum reſpiciunt, ſunt aliquæ excrementorum reliquiæ, quæ commodè per medicamentum inſenſibiliter evacuans conſumi, abſumique poterunt. hoc autem erit chinæ decoctum una cum modico ſalſæ, niſi ventriculus obſtet, aut etiam cum tantillo, ſi opus fuerit, ligni guaiaci, cicoreaceis tamen caſtigati, betonica, & ocularibus ſimplicibus adjunctis: Verum & ſenſibiliter caput maſticatoriis expurgari poteſt, quo in caſu ſolo maſtiche, ſolove papyro contentus eſſem.

Ac interea medicamenta diſcutientia oculo ſunt ad movenda, quæ ſimul oculi proportionem reſpicere debent, ſed à mitioribus inchoandum, inter quæ ſunt ſanguis columbinus, turturis, aqua fragrorum, chelidoniæ, eufragiæ, Urina pueri per ſe ſola, vel una cum melle diſtillata, & oculo inſtillata; vel ſi patientis oculus lingua ejus, qui fœniculum maſticaſſet lamberetur, plurimum prodeſſet.

Quibus non conferentibus ad fortiora deveniendum, ad omnia ſcilicet fellium genera, perdicis autem potiſſimum, ad capita ſimiliter hyrudinum detracta in olla exulta contrita, ac tandem pulverata; At quod mirum in modum valet, ut experientia non ſemel mihi comprobavit, eſt aqua ſtillatitia, quæ ex mica panis nuper è clibano extracti aqua mellis macerata, & poſtmodum ſanguine columbino ſuperaſperſa, tantillo pulveris calcanti addito in duplici vaſe deſtillatur.

Quibus omnibus expeditis, pro capitis alteratione conſervæ capitales, ſaccharum roſatum cum pulvere boli Armeni hora ſomni devorata, exterius verò lotio ejuſdem capitis ex decocto camomeli, roſarum, betonicæ, & eufragiæ erunt accommodatiſſima.

Pro jecore autem ſuccus cicorii, vel per ſe aſſumptus, vel cum ſero depurato, & ſucco acetoſæ, vel extra ſub forma perfuſionis cum ſpeciebus cerati ſandalini, & aceto adhibitus hypochondrio dextro, omnibus praferendus: quibus minimè conferentibus ad balneum aquæ dulcis, & Lucenſes aquas, Villenſes inquam, nunquam ſatis laudatas, illud de foris adminiſtrandum, has verò de more bibendas ſe transferat perilluſtris patiens neceſſe erit.

At quod ipſum ſummoperè juvabit, conveniens eſt vivendi ratio, quæ ea ſit oportet ut in aëre in activis temperato, in paſſivis ad ſiccum vergente vitam degat, ut hac de cauſa aërem Venetum maximè proprium dixerim; Cibi erunt carnes gallinarum, perdicum, caponum, turturis, vituli, & hujuſmodi probi ſucci, ova recentia, piſces ſaxatiles: Ab omni abſtineas repletione, ab oleribus excrementitiis, caveat ab iis, quæ in caput effumant, ab aromatibus, ut propterea ipſi ſaccharum roſatum, vel coriandra ſemicooperta, vel cydoniatum à menſa ſint aſſumenda. Potus vinum ſit cum china alteratum, una cum ſimplicibus ocularibus, exercitium fiat moderatum, ſomnus exiſtat brevior conſueto, alvus quotidiè ſecedat, quod ſi hoc ſponte non accidat, pane utatur nobiliſſimus adoleſcentulus ex tota farina ſubacto, adjectis aniſis, paſſulis, ac ſale, vel clyſteribus levioribus utatur. Animi paſſiones, quæ lacrymas præſertim ciere ſolent, aufugiat. Et hæc ſunt, quæ ad curationem præſentium, & præſervationem ab ophthalmia in gratiam noſtri patientis perilluſtris volui dixiſſe, faxit modo Deus, ut in actum ſecundum deducta optatum ſortiantur finem. *Idem ibidem.*

Ophthalmia cum viſionis imminutione ex Albugine.

Illuſtriſſimus Comes Adoleſcens annorum ſeptemdecim, temperamenti bilioſi, hepatis calidi, capitis præhumidi; elapſis Bacchanalibus diebus correptus fuit Ophthalmia in oculo ſiniſtro, cum fluxione materiæ acris in principio, cum dolore, levi tamen. Verùm ob ne-

glecta

glecta remedia in principio, & ob errata in iis præcipuè, quæ ad victum & aerem ſpectant, uſurpatis ſpatio quindecim dierum circiter ſolum collyriis ab amicis exhibitis, ſævior factus fuit morbus, & perenni affluente materia, viſio incepit imminui, unde ab adveniente Medico inventa fuit albugo totam Iridem & cryſtallinum occupans, parum reliquo oculi rubente. Illico miſſus fuit ſanguis ex brachio, exhibitum fuit deinde Leniens ex manna, & ſyr. de roſis, cum ſuperbibitione aquæ hordeaceæ; poſtea ſanguis miſſus fuit ex hæmorrhoidibus & per cucurbitulas dorſo ſummo & imo, quæ fuere tum ſiccæ, tum ſcarificatæ, non omiſſa circa nucham inciſione. Clyſteres fuere in uſum revocati, Phœnigmi ſcapulis, brachiis ſummis, retro aures etiam fuere appoſiti, cui loco prius admotæ fuerant hirudines, & ultimo Cauteria brachiis inuſta. Remedia ex Pharmacia, poſt primarum viarum expiationem hauſit Nobiliſſimus Co. infuſiones ex ſena, agarico & rhabar. cum additione mannæ,ſyr.roſ.ſolut. cum ſuperbibitione modo ſeri, modo aquæ hordeaceæ, interpoſitis Alterantibus pro moderanda intemperie hepatis ſanguiniſque, & cæterorum humorum peccantium. Collyria à Medicis præſcripta fuere, ex quibus incepit albugo tolli, ita ut ſupra dimidium fuerit ablata, ſuperſtite tamen in præſens ejus portione in oculi medio cooperiente pupillam. Decem dies ſunt, ex quo ceſſante ad hunc oculum affluxu, eodem ordine ad dexterum quoque delapſi fuere humores, unde primò rubor, dolor levis, poſtea magis affligens, non tamen continuo, ita ut viſio parumper fuerit imminuta, & objecta nunc indiſtincte videat, & in dies depereat viſus. Nebula quæ in hoc obſervatur, eſt veluti velamen decuplo minus craſſum, quàm alterum; dolor eſt potius gravis. Materia catarrhalis tenuis erumpit per nares, per palatum, & ex oculo lacrymæ manant, non tamen continuo, ubi ex alterato ceſſarunt. Quotidie frictiones, cucurbitulæ modo ſiccæ uſurpantur. Collyria in principio huic oculo repellentia immittebantur, nunc additur parum aquæ fœniculi. Ex conſilio inito progrediendum in expurgantibus corpus, deinde caput, non prætermiſſis Alterantibus, ut ſi morbus contumax obſervaretur ad decoctum exiccans ſit confugiendum. Setaceum renuit Nobiliſſimus Ægrotans. Hæc in compendio ſufficiant viris ſapientiſſimis à quibus conſilium in re tanta exoramus.

In Ophthalmiam incidiſſe Adoleſcentem Illuſtriſſimum hac tempeſtate hyemali frigida & humida mirum non eſt, cum & Hipp. in hac eadem lippitudines viguiſſe obſervaverit, eoque facilius in calido & humido capite contingunt, niſi oculi prævalidi fuerint, ut notavit Gal. addita quoque vivendi libertate. Verum cum Ophthalmia ſit inflammatio tunicæ adnatæ totum oculum ambientis, & ideo externæ, quæri poteſt cur & quomodo alium atque diverſum oculorum affectum ſecum duxerit, & num albugo, an vero ſuffuſio, conſecutus affectus dicendus ſit, & ad primum quod attinet, occaſione caloris atque doloris, quæ ſunt duæ potiſſimum cauſæ attrahentes, per alia vaſa ad oculum humores attractos fuiſſe credo, ſed ad quam partem ambigo, num ſcilicet ad corneam tunicam intrinſecus, vel extrinſecus, & ita albugo Ophthalmiæ ſucceſſerit, vel potius aqueus humor oculis proprius pituitoſum excrementum in intercapedine inter corneam & cryſtallinum exiſtente exceperit, & ſuffuſionem excitaverit. Quod tamen indeterminatum relinquere, nihil univerſali Curationi, & parum particulari obeſſe, ſed tantum prognoſticum alterare poteſt. Illud interim pro certo habendum, Ophthalmiam humidam eſſe & non legitimam, ſed ſpuriam, ut ex qualitate doloris, lacryma non adeo acri, & tandem ex affluente pituitoſo humore facile elici poteſt: caput vero non tantum eſſentialiter affectum eſſe, ſed & à jecore, & à toto venoſo genere fomitem ſuſcipere.

Ut propterea contra oculares Medicos Galenus, Topicis omiſſis, ſolis Purgationibus, aut ſanguinis miſſione Ophthalmicos ſe liberaſſe glorietur; ut nobis innuat non adeo facile & cito ad collyria & ophthalmica remedia Topica confugiendum eſſe, ut perperam fecit ante acceſſitum Medicum Illuſtriſſimus iſte Adoleſcens, toto namque & capite repletis, facillime redundantes humores à medicamentis ocularibus ad oculos ipſos attracti fuere.

Idcirco ex Platonis ſententia oculos curare ante caput, & caput ante totum corpus non licere docuit Gal. quod obſervaſſe audio Viros Excellentiſſimos Adſtantes, dum evacuantibus, revellentibus, alterantibus, divertentibus & repellentibus primò, progreſſu vero etiam digerentibus, omnibus tamen anodynis uſi fuerunt.

Quibus quidpiam aliud vix addi poſſe video; etenim revellentia nullo modo deſerenda, quotidianæ nempe pedum lotiones & dorſi frictiones; & perſeverante fluxione veſicantia quoque, vel ſcapulis & occipiti, vel ſaltem brachiorum ſuperiori parti circa muſculum Deltoidem ubi Cauteria figuntur, niſi Cauterium impediat, tum ratione revulſionis, tum diverſionis & à capite derivationis. Reſtat conſiderandum in occipite ſetaceum, quod ſicut capite eſſentialiter tantum affecto mirabile auxilium afferre ſolet, ita conſentiente toto, infauſtum eventum ſæpe vidi, & ideo caute valde, & nonniſi cæteris omnibus fruſtra tentatis affigendum. Inter evacuantia, efficaciſſime à capite & à toto purgant pilulæ capit. Paracelſi, ad ſemidrachmam exhibitæ circa noctis dimidium à primo ſomno; continent enim extractum colocynth. elleb. nigri & Diagrydij, diebus Canicularibus paratæ; quæ quoniam Patavij inveniuntur, Veronæ autem præſto non erunt, ideo drachmam unam pro duabus vicibus ex ipſis tranſmitto; cum enim exigua ſit doſis, facile forſan ab Illuſtriſſimo Pat. aſſumi poterit, & ſi opus fuerit, iterum atque iterum erunt repetendæ.

Alterantia humorum acrimoniam demulceant, & Præparantia redundantiam reſpiciant.

Ita Topica medicamenta ophthalmica caute ſunt in uſum ducenda eo ordine, ut primo Ophthalmiam, mox conſecutum affectum ſecundo loco reſpiciant; inflammatio enim impedit craſſioris materiæ reſolutionem, ita tamen Ophthalmiæ incumbendum, ut nimio repellentium uſu, ſuffuſionis aut albuginis reſolutio non prohibeatur. Fœnigræci Decoctum Ophthalmiæ ſpuriæ quam maxime prodeſſe, nec ſuffuſioni ob-

obeſſe voluit Galenus. Albugini externæ linctus à puella aut puero jejuno ventriculo, poſt fœniculi maſticationem certiſſimum eſt remedium. Albugini vero internæ potens erit aqua ſtillatitia ex ſuccis fœniculi, chelidoniæ & praſſij, à Gal. marrubij dicti, ſimul miſtis, additis fellibus & melle optimo. Suffuſioni tandem ut præſtantiſſimum Ophthalmicum à Quercetano proponitur crocus metallorum in aqua chelidoniæ, quod tamen remedium à me fruſtratorium & prorſus inutile ſemper in praxi obſervatum fuit: & ideo tincturam ab eodem croco metallorum extrahendam curavi, & parata habetur Venetiis apud Hieronymum Rizzetum Pharmacopolam ad ſignum Sanctæ Margaritæ, quæ tinctura guttatim oculis infunditur, quotidie tribus aut quatuor vicibus. Meliora in præſens mihi non ſuppetunt, neque ad majora devenire audeo, niſi de ſtatu Co: Illuſtriſſimi certior factus.

Congrua interim à Viris Excellentiſſimis erit addenda victus ratio, ita ut præter cætera prorſus abſtineat à vino, parcum ſit prandium & parciſſima cœna, & uno verbo, ſedata Ophthalmia, victus debeat eſſe tenuis & attenuans, ut Excellentiſſimis Medicis Adſtantibus magis opportunum viſum fuerit. *Raym. Joh. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Tom. 1. Cent. 1.*

De læſa viſione ex Albugine gravi auditu, & ſemiparalyſi. Pro adoleſcente Polono.

De tribus affectibus præter naturam conqueritur in præſentia Perilluſtris adoleſcens annorum 18. videlicet de viſione partim imminuta, partim depravata oculi dextri. Videt enim diminutè, & conſpicit objecta veluti per velum, ſeu nebulam: de gravitate auditus in aure dextra: & de imbecillitate ejuſdem brachij, ratione cujus vix poteſt elevare quidpiam ponderoſum, vel ſaltem non diutius tenere: qualis imbecillitas eſt etiam in ſiniſtro brachio, non tamen adeò gravis, & cum levi quodam dolore ſcapularum. Has affectiones, plures & graviores præceſſerunt, videlicet apoplexia, 15. ætatis anno, cùm octo horas immobilis, & ſine ſenſu jacuerit, cum detentione operationum principum, quæ poſtea migravit in paralyſim infernarum partium, crurum ſcil. Poſt aliquot menſes ſupervenerunt variolæ, quibus ſucceſſit tumor inſignis in gutture, cum levi dolore, qui deglutitionem aliquantiſper impediebat, inde tumor, & eroſio in palato, cum exulceratione columellæ, quæ tamen vel parum, vel nihil eſt imminuta. Quartò tumor ſubortus in utroque genu foveam relinquens dum comprimebatur, cum impedimento, & dolore in inceſſu. Ac quintò confluxus acceſſit ad ſiniſtrum oculum ejuſdem materiæ, quam nunc in dextro videmus, cum majori viſionis offenſa: ac tandem inflammatio ſiniſtri oculi, & inſignis rubedo. Hæ ſunt præteritæ, hæ præſentes affectiones. Sed quia graves, illæ non egent conſultatione, idcirco ipſarum commemoratio præſentium tantum affectuum cognitioni uſui erit. Ex præſentibus vero, cùm oculi vitium majus faceſſat negotium, ab ipſo initium facientes, videbimus qualiſnam ſit affectus, in qua parte, & à qua cauſa fiat.

Quantum ad eſſentiam, aliud ſanè non eſt hoc vitium, quàm albugo vel nebula in cornea genita, ſiquidem eſt materia alba craſſa, & adhærens; non tamen eſt vera albugo à Paulo deſcripta 3. de Re Medica 22. quæ eſt macula ab hujus tunicæ cicatrice inulta: neque eſt albugo ſcirrhoſa inflammationi ſuccedens. Licet enim inflammationem paſſus fuerit, ea tamen non fuit, à qua ejuſmodi macula, vel tumor induci potuerit. Sed eſt albugo ſpuria, dependens à materiæ fluxione ad illam partem, quæ & nebula dici poteſt. Habemus enim ex Avic. quod ſi materia eſt ſuperficialis, potius nebula, ſi profunda, potius albugo vocanda eſt. At in præſentia cenſeo materiam partim eſſe ſuperficialem, quia ſi intueamur oculum, apparet inæqualitas in illa parte; partim profundiorem: cùm enim cornea tunica ex quatuor laminis ſit compoſita, ut patet ipſam diligenter ſeparanti, materia hæc non ſolum ſuperficiali laminæ adhæret, ſed etiam ad alias hujus tunicæ laminas pertingit.

Ideo patet ex his, partem affectam eſſe tunicam corneam, affectum eſſe morbum in numero, præſentiam ſcil. materiæ ſuperfluæ, quæ alia non eſt, quàm pituita, ut ex colore, craſſitie, & viſciditate ipſius colligitur, à qua læditur viſio; quia talis materia occupat etiam illam corneæ partem, quæ pupillam tegit, licet hanc minus, quam alias partes. Confluit autem hæc materia à capite humidiſſimo, & fonte omnium malorum præteritorum, cum aliqua caliditate, quam intemperiem hæreditariam patitur æger nobiliſſimus; quandoquidem Illuſtr. ejus parens ſexcentas morborum ſpecies paſſus eſt, ob hanc cerebri intemperiem. Neque eſt quod pluribus hoc probemus, quin potius dubitandum, an materia hæc à cerebro confluens, aliqua ſui portione contineatur in nervo optico, & obſtruat cavitatem ipſius. Ego enim cùm oculum ſanum clauſerim, & inſpiciens affectum oculum, viderim pupillam ipſam parum dilatari, ſuſpicor adeſſe levem aliquam anguſtiam etiam in nervo optico; non quidem talem, quæ prohibeat omninò ſpirituum confluxum, quia non fieret viſio, ſed quæ ſaltem uberiorem impediat, à quo fit pupillæ dilatatio.

Huic affectioni accedit gravitas auditus, quia & nervus tertiæ conjugationis ad aurem perveniens eſt utcunque coarctatus, vel ſaltem humectatum eſt tympanum, quod propterea ab aëre externo perculſum parum reſonat. Adeſt quinetiam brachiorum imbecillitas, cum dolore ſcapularum: quia portio hujus materiæ confluit ad muſculos, & nervos illarum partium, & prohibet perfectam irradiationem facultatis animalis, ſolvitque continuitatem partium ſenſitivarum. Hæ ergo ſunt affectiones, partes affectæ, & cauſæ effectrices manifeſtæ, quibus cùm aliud accedat fovens prædictas affectiones, oculorum ſcilicet caliditas, quæ ſe prodit ex venis apparentibus in conjunctiva, & ex facili rubedine oculorum ab applicatione remediorum utcunque calidorum. Dubium præterea eſt, an duxerit aliquod inquinamentum Gallicum ex lacte, quod aiunt ab infecta nutrice ſuxiſſe: ſi enim hæc quoque cauſa accederet, contumacior eſſet morbus. Verùm non credo cauſam hanc habere locum, cùm quia non adſunt certa indicia infectæ nutricis, tum etiam, quia patiens

tiens nobiliſſimus non prius male habere cœpit; quam anno 13. ætatis. Si enim ab infecta muliere tale inquinamentum ſuſcepiſſet, etiam ante illam ætatem de quibuſdam morboſis vitiis querelæ non defuiſſent.

Utcunque tamen ſit, non poſſumus non determinare, graves & contumaces fore prædictos affectus, cùm dependeant a catarrho hæreditario exuberante: in primis vero illa oculi nebula, cùm ſit quinque annorum, ac promde materia ſit impacta, & firmata. Accedit, quod generoſis præſidiis hactenus tentata fuit hæc curatio, incaſſum tamen. Nihilominus non cenſeo curam omnino prætermittendam; quia ſi plane non tollantur, imminuentur ſaltem, & perfectior viſio reddetur, intemperieſque aliquatenus corrigentur.

Quare materia pituitoſa, quæ ad oculum; aurem & ſcapulas, nervoſque motorios confluxit, erit attenuanda, & digerenda: prius tamen novæ materiæ confluxus eſt prohibendus; caput diligenter purgandum, & intemperies humida corrigenda erit exſiccantibus, necnon & jecur refrigerandum. At quia impoſſibile eſt confirmatam intemperiem ad naturalem ſtatum reducere, ut propterea poſſit omnino prohiberi materiæ regeneratio, ea ſaltem ad alias partes eſt divertenda, revellentibus, & derivantibus: oculique, & aliæ partes affectæ ſunt corroborandæ. Quæ facilius conſequemur habita ratione totius corporis. Quare ab eo quod ultimò inventum eſt curatio eſt auſpicanda, & totum corpus, & caput eſt diligentiſſimè purgandum; materia fluens eſt divertenda, fluxa digerenda; intemperies corrigendæ; & partes affectæ roborandæ. Quæ præſtabuntur Chirurgia, Pharmacia, & Diæta.

Quod ſpectat ad Chirurgiam, ſanguis in caſu præſenti neceſſario mittendus eſt e vena communi dextri brachii, non ex hæmorrhoidibus: ac tertio ex vena frontis, vel venis in anguio oculi affecti. Geſtat fonticulum in brachio dextro: qui locus videtur ſuſpectus, propter partis imbecillitatem. Sed cum majus ſit emolumentum, quod ex hac evacuatione ſuſcipit, ob rectitudinem cum parte affecta, quam noxa propter imbecillitatem brachii, illum ſervarem. Ne verò tanta materiæ copia confluerer ad illam partem, alium paràrem in interna parte coxæ dextræ, quo revellamus a jecore. Quod ſi tertium admitteret in ſiniſtro brachio, ſummopere prodeſſet: in tanta enim fluxione multis opus eſt emiſſariis. Non defuerunt, qui Chirurgico præſidio receperunt affectionem oculi ſanare. Sed, ut credo, errarunt in cognitione affectus. Nebulam enim habuerunt pro ungui; qui eſt membrana quædam ab angulis originem habens, & expanſa ſupra conjunctivam, & aliquando ſupra corneam. Quæ curatio Chirurgicis præſidiis perfici poteſt: quia materia hæc eſt impacta in laminis corneæ, neque eſt in membranam converſa. Quare ad Pharmaciam devenio.

Alvus itaque leniatur *mell. roſ. ſol. & manna:* Præparentur humores *ſyr. de beton. de cichorio, & oxymel. ſimpl.* cum decoct. proportionata. Purgentur *agarico, & rhabarb. cum mel. roſ. ac ſyr. de polipod. compoſ.* Deinde validioribus attenuantibus præparentur humores, videlicet *ſyr. de beton. compoſ. de cichorio compoſ. & oxymel. compoſ.* cum portiuncula *ſyr. de ſtœchade.* & decoctione *betonicæ, euphragiæ, verbenæ, & cichorii, ſtœchadis:* & validius purgetur corpus, *pilulis* nempe *aggregat. & fœtidis, vel pilulis de hermodactylis, cum pilulis lucis:* quales debent eſſe in frequenti uſu in tota curatione: Purgetur caput cum maſticatoriis, tum errhinis, & deinde ad localia fiat tranſitus. Intrinſecus autem omnium maxime mihi probatur *decoctum ligni guajaci, & ſalſæ;* ſed temperamenti habita ratione, & ætatis, cum ſudore bis in die, & victu tenui, & attenuante, non tamen tenui valde; additis decocto *herbis capitalibus, ocularibus, & cichoraceis,* præmiſſo bolo *ex Terebinthina Veneta,* lota aqua *euphragiæ,* vel ſimili. Quó tempore localia extrinſecus partibus affectis erunt in uſu. Oculo autem convenient attenuantia, digerentia, & utcunque emollientia, cum aliqua corroboratione, ob laxitatem venarum. Quare parabuntur pulveres *ex ſepià, combuſto pumice, cornu cervi,* cum portiuncula *fœniculi, & plantaginis* pulverizatorum. Parabitur decoctum *ex fœnugræco, & meliloto, cum fœniculo, euphragia, malva, althæa, & plantagine:* vel aquæ jam propoſitæ, cum portiuncula *aceti,* & *croci:* ad penetrationem: deinde validiora erunt accommodata, qualia erunt decoctum *ſabinæ, ſcabioſæ, ſalſæ,* inciſæ, cum portiuncula *plantaginis;* & pulvis *ex ſepia, & ſale armoniaco* æquis portionibus, vel etiam *pulvis thuris, ſarcocollæ* & ſimilium. Commendatur quinetiam *ſief de fellibus.*

Auri verò alia conveniunt, inſtillatio nempè *olei de fœniculo, de aniſo;* ſed omnium maximè *ſuffumigium ex decocto fœniculi, fœnugræci, ſabinæ, ſalſæ, ac bryoniæ, cum lapide pyrite.* Brachiis autem inunctio facta *oleo vulpino, de caſtoreo, de lumbricis,* & ſimilibus. A decocto verò ſtillicidium; cum ſupra ſuturam coronalem; tum ſupra nucham erit ex uſu, *ex aqua Laſtrenſi:* & luta digerentia *Divi Petri* pro utroque brachio.

Quibus jungenda eſt congrua victus ratio; quam ut optime notam brevitatis gratia prætermittendam cenſeo. Intrinſecus juvabunt conſervæ cephalicæ, de betonica; de flor. Salviæ, roriſmar. cum Euphrag. conveniunt aq. Divi Petri & veſicans in occipitio; ac tandem repetatur decoctum in Autumno, utaturque vino medicato. *Bened. Silvat. Conſil. & Reſp. Medic. Cent. 2.*

Pro mercatore Bergomenſi Pterigio, ſeu ungue oculi ſiniſtri detento.

Eſt res mira, quod oculus ea pars nobilis exiſtat, de qua Galenus auſus fuerit affirmare, caput ejuſdem gratia factum fuiſſe, & nihilominus tot malis miſerrimè ſubjiciatur, inter quos poſt morbos attinentes ad partes, quæ eundem oculum movent, primum occurrunt morbi adnatæ, & corneæ tunicæ, qui cum varij ſint, qui nunc occurrit in egregio Bergomenſi, pertinet ad magnitudinem auctam; ac tumor dicitur, qui cum in hiſce tunicis multiplex eſſe poſſit, Pterigium inquam Myrceph, Staphiloma, & Melon. tumor præſens eſt Pterigium, ſeu unguis, ſicuti oculis ipſis deprehenditur, nam ſolet morbus hic in adnata tunica naſci ex altero angulo, vel ex altera palpebra adnaſci, cum ea tamen differentia, ut rariſſimè ex palpebris,

rarò ex angulo externo, frequenter ex interno ꝓrodeat. Cum igitur tumor noſter ſuum initium in adnata tunica ex angulo majori ſuſcipiat, jure unguis vocari debet, quod cum adhuc vel perſiſtere poſſit in prædicta tunica, vel eandem egredi,& modo corneam ſolum,modo pupillam attingere,tumor propoſitus erit de numero eorum, quæ corneam ea in parte obſident, quæ eſt è regione ipſi pupillæ, quia impeditur viſio.

Amplius quoniam, ex Principe, alia eſt ungula carnoſa,alia membranoſa,alia adipoſa, & membranoſa,alia alba,alia nigra,hæc partim eſt carnoſa,ut potiſſimum in apice color docet,partim membranoſa albicans, ut in baſi.

Cauſa immediata hujus vitii eſt ſubſtantia carnea, & membranea, quarum utraque fit ab alteratrice reſidente in carne anguli mediante calore innato per auctricem facultatem, coegit tamen ex Aëtio ſcabrities in oculo derelicta ophtalmiam ſæpius perpeſſo,agitur enim 20. annus, ex quo oculus hic laborat, ut refertur.

Cauſa vero materialis reſpectu ſubſtantiæ carnoſæ ſanguis exiſtit, reſpectu membraneæ pituita, qui humores ſicuti ex colore liquent,ita partim per congeſtionem, partim per defluxionem collecti fuerunt;per congeſtionem quidem, quoniam tuberculum hoc ſenſim extuberavit, excrevitque, per fluxionem, quoniam ſanguis non in oculo,ſed in hepate generatur,ac genitus in prima hujus vitii generatione copioſius,quam par ſit occaſione ophtalmiæ fuit attractus, nunc vero propter imbecillitatem partis copioſius pariter quàm conveniat, tranſmittitur; ac per venas adnatæ tunicæ, pro nutritione, accretioneque tuberculi ſuggeritur; Quæ omnia, & de pituita affirmari poſſunt, quando primum à cerebro ad hanc partem attracta fuerit,& nunc ab eodem in illammet tranſmittatur ob cauſas jam dictas, ſed & pituitam ibidem aliqua ex parte congeſtam eſſe ſupra tactum fuit.

Ut ergo æger ab hoc malo liberetur, tuberculum eſt adimendum, & procurandum ne reviviſcat, quod fiet, aut ſi prædicti humores alio deflectantur, aut eorundem generatio per alterationem capitis, & ventriculi cohibeatur;ante quæ omnia prius totius (ut dicunt) providentia eſt habenda.

Et quoniam hoc morbi genus, tanquam illud quod facile materiis medicis cedit, facilè vincitur, quod potiſſimum contingit, quia ſuperficiei adnatæ tunicæ ſolum adhæret, ideo medicus curans proprio fine abſque dubio potiri poterit; non negarem tamen aliquam difficultatem eſſe occurſuram, quoniam affectus eſt in habitu, ac pupillæ regionem attingit.

Quare deveniens ad materias medicas, & primo ad chirurgicas ſtatuo, haſce ad tria capita reduci, ad diſponentia inquam curantia, & præſervantia; In genere diſponentium eſt ſectio venæ brachii, tum internæ, tum externæ ejuſdem lateris, nam patiens quamquam ſit ætatis inclinantis, eſt tamen habitus plethorici, quando ſubdominium ſanguinis dominio melancholiæ iungatur, diſponent etiam ad curationem apertio venarum ani, cucurbitulæ ſcarificatæ, primum dorſo, deinde occipiti adhibitæ, item & hyrudines poſt aures appoſitæ;

Materiæ chirurgicæ curantes hunc affectum, & ipſæ in caſu noſtro locum habent, quoniam eſt abſolutus, & conſummatus, initiatus enim ſecundum antiquos detergentibus medicamentis curatur, Verum quia pterigium conſummatum, vel eſt mite, vel contumax, ſi mite, apprehenditur volſella, deinceps ferro inciſorio abſcinditur, quòd ſi ſit contumax, Albuchaſis, & Aëtius docent modum pulcherrimum, qui eſt hamulo perforare tuberculum ad baſim, deinde filum lineum duplicatum acu trajicere, utrinque ad baſim arctè deligare,atq; ſic tuberculum illis iiſtis deligatum,& apprehenſum inciſorio inſtrumento abſcindere,quod opus nec Vere,nec Æſtate, quibus temporibus humores fluxibiles exiſtunt,ex Celſo peragi debet; factaque inciſione linteamen imbutum aqua roſacea,ac albumine ovi eſt apponendum, tum ut palpebræ non coëant, hæreantque, tum ut dolor ſedetur, ac fluxus reprimatur, tandemque applicanda ſunt medicamenta ſiccantia de quibus infra.

Materias chirurgicas præſervatorias refero in cauterium cervicis, & brachii ejuſdem lateris.

Medicamenta diſponentia ſunt primum lenientia, ſicuti mel. roſ. ſol. 2. præparantia, uti decoctum betonicæ, cicorii, boraginis, Verbenæ cum ſyrupis appropriatis, 3. purgantia, ut medicamentum ex Agarico trociſcato, ſena, cum manna; Et repetenda meo judicio erit præparatio, deinde purgatio cum pilulis cochiis, & lucis reiteranda.

Medicamenta Curantia,quæ detergentia fuiſſent, non propono, quia ut dictum fuit, hic non habent locum, ſolum igitur ſiccantia adduco, quæ poſt inciſionem conveniunt, hæc itaque parantur ex collyrio de plumbo, de thure Raſis, huc pertinet aqua ſtiliaticia ſalis ammoniaci,& quæ ex ipſo calcinato, ſi in loco humido reponatur ſponte prodit.

Medicamenta præſervantia ſunt quæ corpus, & caput præſertim à ſuccis excrementitiis expurgant, atque idem caput, & oculum affectum corroborant, priora ſunt pilulæ lucis, ſine quibus,decoctum guajaci,ſalſæ, & chinæ cum ſimplicibus capitalibus,& ocularibus, maſticatoria, lotio capitis cum lixivio exiccante; Poſteriora ſunt, veluti vinum medicatum cum eiſdem ſimplicibus capitalibus, & ocularibus itemque lotio oculi cum aqua ſtillaticia ex conſerva Eufragiæ in ſucco roſarum macerata.

Quibus omnibus addenda eſt compar victus ratio, extenuans inquam, & ſiccans quæ ſicuti & alia præſidia propoſita utinam proficua valdè in gratiam noſtri patientis evadant. *Jul. Caſ. Claudin. in Conſultat. Medic.*

De Viſione læſa. *Pro Nobili Raguſeo.*

Agitur nunc annus, cùm patiens Illuſtriſſimus conqueritur de viſione utriuſque oculi ſenſibiliter læſa,magis tamen ſiniſtri,tantum non prorſus obcæcati. Utrum vero ſit imminuta tantum viſio, ita ut imperfectè videat, quemadmodum refert Vir Excellentiſſ. in conſultatione ad nos miſſa, vel etiam depravata,poſſumus ambigere. Si enim videret veluti atomos, ſicuti relatum in appendice quadam, aliena manu addita Epiſtolæ Excellentiſſ. Craſſi, depravata quinetiam eſſet

eſſet viſio, ratione atomorum, atque ita præſens affectus non pterygion ſimplex eſſet, ſed potius principium ſuffuſionis, vel legitimæ, vel ſpuriæ, pro diverſa ratione atomorum apparentium: in quam ſententiam feror, cum alias ante 20. annos offuſcationem paſſus fuerit, oculoſque habeat hæreditaria conſtitutione debiles, & prominentes.

Utriuſque tamen unicum principium agnoſcimus, fluxionem ſcilicet materiæ cum vaporoſæ, tum humidæ a capite ad oculos a naturæ primordiis admodum laxos; & quidem vaporoſa in corneam ſe inſinuans per internos ductus, atomos repræſentat, aut firmas, ſi vapores ſunt craſſiores, & quaſi in humores converſi, aut volitantes, ſi tenuiores fuerint; humida vero, ſanguis ſcilicet crudus, & craſſus, ad angulos oculorum ſenſim & ſenſim confluens, & forſitan ad internos: nihil enim hac de re ex conſultatione tranſmiſſa colligere poſſumus: inde in externa tunica membranoſa illa ſubſtantia carnoſæ ſimilis expanditur, quæ in dies magis adaucta, & locum occupans ampliorem, non conjunctivam tantum, verum etiam corneam obducit, atque ita viſionem impedit. Ideo vero talis materia redundat in capite, quia cum ratione humiditatis excedentis obruto calore nativo, congerit excrementa, tum ratione caliditatis, allicit à jecore fervido, & forſitan à toto corpore calidos vapores, & ſeroſas humiditates bilioſas, quæ mixtæ cum pituita, ſalſedinem inducunt, ob quam alias paſſus fuit pruritum inſignem circa palpebras.

Quod ſi hi ſunt affectus, quibus affligitur patiens, eventus prædictio non eſt difficilis; ſiquidem pterygion jam confirmatum nullo præſidiorum genere poterit ita removeri, ut priſtinam viſionem recuperet. Quanquam enim experto chirurgo ſeſe committeret, qualem non habemus, qui carnis illius tentaret avulſionem: quod difficillimum quinetiam eſt, propter continuum oculi motum; cicatrix tamen inde obducetur, quæ viſionem pariter turbabit, ut propterea perfectam ſanitatem polliceri non poſſimus; ſed meliorem ſaltem ſtatum, atomorum ſcilicet remotionem, atque præſervationem à majori labe utrique oculo impendente.

Quod ut fiat, flatus ſunt diſcutiendi; fluxio prohibenda; materia impacta, & in carneam ſubſtantiam converſa partim emollienda, partim attenuanda, & inſenſibiliter digerenda, corroborandi ſunt oculi; & corrigenda principalium viſcerum intemperies, capitis quidem, exſiccantibus, in activis temperatis, jecoris vero refrigerantibus, præmiſſa totius evacuatione, & particulari capitis expurgatione.

Caput peculiariter eſt expurgandum maſticatoriis ex maſtiche, fœniculo, zingibere, confectis cum *cera & ſaccharo*; Errhinis quinetiam levioribus; ut enim validiora trahunt à capite, ita leviora ab oculis, ex Hippoc. ſententia de Locis in Homine. Hæc autem erunt ſucci fœniculi, majoranæ, chelidoniæ, & betæ depurati, & per nares attracti. Hiſque adminiſtratis præſcribendum eſt decoctum ex ſaſſafras, & viſco quercino paratum, addito fœniculo, euphragia, & chelidonia, cum columba turricola præmiſſo bolo confecto ex zingibere condito, & trochiſcis viperinis: quod etiam validius reddetur, ſi loco columbæ decoquantur duæ viperæ, amputatis capite & cauda: quarum carnem ſi comederit, ſummo erit juvamento, uſurpatis familiariter pil. lucis, cum alephanginis. Pulveres quoque parari poterunt ex ſemine fœni. uli, cardamomo, ſilere montano, galanga, & pipere albo, cum cibis aſſumendo.

Inter cibaria autem a proprietate juvantia, ſunt paſſeres, aves rapaces, caro viperæ, cum fœniculo, ruta, chelidonia; vinumque ſit oligophorum. Rapas ſpiritum viſivum valde luminoſum reddere ſcribit Averroes. Collyria interim non omitt. ntur, parata ex melle deſtillato cum croco, myrrha, & camphora. Inter cætera à proprietate juvantia, laudatur hepar caprillum exſiccatum, & in ſubtiliſſimum pulverem redactum, oculiſque inſufflatum. Et hæc in caſu præſenti, auſim dicere incurabili, proponenda duxi, quæ Deum Optimum Maximum ut uſui ſint, ol nixe precor. *Benedict. Sylvatic. Conſil. & Reſponſ. Medicin. Centur.* 2.

Puer octo annorum, poſt variolas, nondum ſatis recte exſiccatas, cum ſeſe aëri nebuloſo & venoſo expoſuiſſet, incidit in oculi dextri inflammationem, quæ per collyria adhibita curata apparuit in eodem oculo membranula denſa & alba, per tunicam conjunctivam & corneam, uſque ad mediam iridem, ſeſe extendens, eaque viſum aliquantum imminuit.

Afficitur in hoc puero oculus dexter, ſecundum tunicam adnatam & corneam, quod ex alba tunica in iis excreſcente & conſpicua patet.

Morbus, qui illum affligit, eſt dextri oculi pterygium; ſive excreſcentia quædam membranea alba & denſa tunicæ adnatæ & corneæ dextri oculi adnaſcens, & ad mediam pupillam ſeſe ibi extendens, viſumque in illo oculo imminuens.

Cauſa procatarctica, unde hic morbus principium cepit, eſt aër nebuloſus & ventoſus, cui hic puer ante juſtam variolarum exſiccationem ſeſe expoſuit. Inde enim pori corporis & præſertim faciei & oculorum clauſi, halitus acres & calidos, liberè exhalare ſolitos, in corpore facie & oculo dextro retinuerunt: iique in iſtis partibus retenti, conſtituerunt hujus morbi cauſam antecedentem. Pars vero eorum calidior in tunicam adnatam dextri oculi, per poros ibi nimis apertos delata, ibique vehementius incaleſcens, vellicandoque eam ſuo calore & acrimonia majorem ad eam humorum calidorum affluxum faciens, induxit, tanquam cauſa continens, primum oculi dextri inflammationem, quæ per adhibitionem convenientem collyriorum fuit quidem ſublata; ſed quoniam pars allapſorum humorum circa ſuperficiem tunicæ adnatæ, ob tenacitatem ſuam, & pororum vicinorum nimiam anguſtiam ibi fuit retenta, & in membranæ albæ rudimentum, ſecundum particulas ſuas inſenſibiles diſpoſita & formata. Hinc dum copioſiores humores in illud rudimentum magis magiſque affluebant, factum eſt, ut primum in tunica adnata membrana alba & opaca fuerit nata; eaque deinde majus incrementum paulatim ſumens, & pedetentim per tunicæ corneæ ſuperficiem prorepens, partemque iridis & pupillæ tegens, jam aliquantum ſua

opacitate, juſtum radiorum ingreſſum impediente, inducit viſus imminutionem.

Quoniam hoc malum acria remedia deſiderat, quæ ab oculis ægrè feruntur, ideoque difficilis ejus curatio eſt; quæ ſæpè non ſatis feliciter ſuccedit.

Ea tamen in hoc puero, cum morbus non ſit antiquus, per membranæ iſtius ablationem tentanda.

Primo itaque purgetur hic puer tali medicamento purgante.

℞. Syr. de paſſulis laxativi ℥j. ſcammonii gr. iv. aq. decoct. hordei ℥ i ß. miſce F. hauſtulus brevis aliquoties reiterandus.

Deinde adhibeatur oculo bis terve in die tale Collyrium.

℞. Aq. roſarum ℥ iv. Salis ammoniaci q. ſ. ad levem acrimoniam linguâ percipiendam, eaque mixta indantur pelui æneæ barbitonſorum, & in ea relinquantur per biduum vel triduum, donec colorem viridem acquirant.

Hoc remedium ſi non ſuffecerit, ad acriora erit procedendum, quale hoc eſt.

℞. Lap. hæmatit. ℨ ij. vitrioli alb. uſti, virid. æris uſti an. ℈iij. myrrhæ, croci an. ℨ j. piperis longi ℨß. Sacchari candi ℥ ß. M. Pulveriſentur ſubtiliſſimè.

Hujus pulveris ℨj. miſceatur cum aq. raphani ℨ ij. & applicetur bis terve in die, prout puer ferre poterit.

Ante & poſt horum uſum, ad dolorem leniendum, oculus fovendus erit decocto emolliente malvæ, althææ, flor. camomill. meliloti, ſem. cydon. fœnigræci, papaveris.

Si his localibus medicamentis pterygium tolli nequeat, ad Chirurgiam; quam Celſus; Paulus, Aëtius, Aquapendens, aliique ſcribunt ſi placuerit, erit deveniendum.

Victus ſit attenuans & incidens. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen Medicat. lib.* 1.

Obſervationes.

Pro Albugine.

Puellæ cujuſdam ſiniſter oculus admodum rubebat, pruriebatque, lachrymæque continuò ex illo fluebant, & quia jam diu hic affectus duraverat, albugo in oculo nata, mediam ferè iridis partem obtexit, ita ut de viſus amiſſione, eſſet periculum, juſſi cucurbitulas cervicis regioni aliquoties applicare, & cataplaſma ſequens oculo clauſo imponere, continuoque geſtare, & bis in die renovare.

℞. Pulp. pomorum odor. acidulorum quart. i ß. incid. minutim, & in aq. roſ. & fœnicul. coq. donec in pultem redigatur cui contuſæ, adde mucilag. ſem. fœnugr. ℥ ij. album. ovorum nu. 3. cortic. granat. pulv. ℨj. lapid. hæmatit. exactè triti ℨß. ol. roſac. parum M. F. cataplaſma.

Hujus remedii per dies 5. uſu, oculus ad colorem ſtatumque naturalem rediit, albugoque & macula penitus ſublata ſunt. *Fælix Platerus, obſerv. lib.* 1. *pag.* 113.

De oculi cicatrice in pupilla viſionem impediente caſu deleta.

Puellæ cum ex cicatrice in corneæ media ſede nata, viſus impediretur, Chirurgus ſacch. cand pulverem oculo inſpergere volens, ad eam extergendam, errore quodam pixidem eam arripuit, in qua ſublimati pulvis continebatur, quem cum imprudens oculo inſpergeret, tanta ſuborta eſt inflammatio ut periculum eſſet de oculo: tamen ſanata, tantùm abfuit ut quid obfuerit, ut potius multùm profuerit: nam cicatrice pene univerſa deterſa, remanente levi duntaxat macula, viſum recuperavit: quod indicio eſt, globum oculi, fortia quoque perferre poſſe medicamenta cum cornea ipſius tunica ſit duriſſima & inſenſibilis. *Felix Platerus. Obſ. lib.* 1. *pag.* 113.

Pro Oculo perforato.

Quatuor annos natam puellam vidimus, cui dum nodum in panno ſolvere acuto gladio niteretur, reſiliens mucro oculum dextrum percuſſit: quo perforata ipſius oculi tunica, plurimus ſtatim inde fluxit humor: quare etſi viſum prorſus amiſerit, ipſum tamen haud multò poſt ritè curata recepit, tanta enim ineſt vis tenellæ illi ætati, ut hunc ipſum oculi humorem (quod ſæpè accidit) in integrum reficere poſſit. *Ant. Beneven. c.* 74. *lib. de abditis Morbor. & Sanationum cauſis.*

Quindecim annor. adoleſcentem cum *Dom. Joan. Griffonio* Chirurgo præſtantiſſimo curavi, cui acus ſutoria perforaverat adnatam membranam prope iridem: hinc factum, ut humor aqueus ſtatim effluxerit, & adoleſcens illico viſum planè amiſerit. Oculo impoſuimus in primo apparatu album. ovi cum aq. roſac. & nonnihil croci: fronti autem defenſivum ex bol. arm. terra ſigill. cum ol. roſ. paucaq; cera & aceto in formam ungu. redactum atq; injecimus ſtatim enema. Sequenti die catharticum exhibuimus, & anodynis ad ſeptimum uſque & amplius vulnus tractavimus. Deinde collyrio ex aq. euphraſ. ſacch. & tutia præp. cicatricem induximus, hic curatus fuit nullo ſuperveniente ſymptomate: haud multò poſt curationem viſum quoque recepit. Curavi etiam puerum cui infixa ſagitta perforata fuit cornea, quia parte conſpicitur iris; effluxit nonnihil humoris aquei, unde contracta eſt cornea; & puer protinus viſum amiſit. Vulnus curavi ad modum ſupra dictum: puer hic quoq; non multò poſt viſum recepit. Omnino his ægrotis cryſtallinus humor compunctus non fuit: eſt enim ille humor præcipuum viſus inſtrumentum, ac ſua propria continetur membrana arachnoide; qua dilacerata, amplius humor cryſtallinus officium facere nequit, effluxit autem in his aqueus tantum humor, qui cum ſit excrementum aliquando renaſcitur, præcipuè in pueris. Id autem hic notandum, vulnerata pupilla viſum recipi non poſſe, quamvis humor cryſtallinus ſit illæſus, & aqueus renaſcatur; inevitabilis enim cicatrix impedit, quo minus radii eorum quæ viſui objiciuntur, ad humorem cryſtallinum perveniant. *Guil. Fabric. Hildan. obſ.* 26. *cent.* 1.

Franciſcus Plazzonus 12. annor. puero medebatur cui cornea pertuſa, humor aqueus oculi totus effluxerat. Sed intra binos menſes ſponte ſic preparatus fuit, ut oculi uſus ipſi omnino fuerit redditus, ob reliquarum partium conſtitutionem humidam. Idem *Gal. lib.* 1. *de Sympt. Cauſis, c.* 2. annotavit. *Jo. Rhodius obſ.* 81. *cent.* 1.

Pro Oculi tumore carneo.

In muliere vetula paupere, tumor in oculi ſiniſtri

niſtri latere juxta pupillam antè biennium exortus; cum oculi immenſo ardore & dolore; adeo accrevit ut medium fere occuparet oculum, prominebatq; ad avellanæ majoris magnitudinem, carnem ex rubro nigricantem repræſentans, adeo deformi colore, ut pavorem inſpicientibus incuteret, tandem ſuppuratione facta per dies quatuordecim, ater ex eo effluxit ſanguis, remanente nihilominus carne illa ex atro rubente & nunc vireſcente. Ad me conſilii gratia veniens, juſſi ut pomum putridum applicaret exiguam ſpem ſanationis habens, verùm cum non proficeret, juſſi ut ſumeret cortic. gran. pulverizaretque & adderet fol. plant. rec. eaque ſimul in aq. fabrorum ferrata decoqueret, addendo albumen ovi, ſimulque decoquendo, & ſub finem pulv. vitrioli albi ea quantitate, quam oculus perferre poſſet, hocque cataplaſma noctu oculo imponeret, illiuſque uſum continuaret. Poſt duos menſes reverſa, vidi tumorem media ex parte abſumptum, quapropter in hujus applicationis uſu, pergendum eſſe conſului: quod cum adhuc menſibus duob. feciſſet, tumor omnis præter omnem ſpem evanuit. *Felix Platerus obſ. lib. 2. pag. 387.*

Pro Oculi vulnere.

Lithoamo quidam qui ab omnibus medicis, agyrtis, anubus, veneficis, chymicis, in tota quam obierat *Europa* & *Aſia*, ſecreta ut vocabat prece vel pretio, vel permutatione, plurima collegerat; inter alia gallum gallinaceum, utraque illum manu tenens, mihi obtulit, juſſitque me oculum ſæpius acutiſſimo ſcalpello punctum interq; digitos preſſum, orbitæ cranii reponere: affudit illi liquoris guttas duas, obligatoq; capite ciſtæ inclulit, è qua poſt horas octo eduxit utroq; oculo ita ſibi ſimili, ut nec ego qui ſecueram, nec adſtantium ullus, ſectum oculum à ſano poſſet diſtinguere. Succus ille erat is, ut mihi fatebatur, qui in veſicis ulmorum Majo menſe invenitur, quique niſi tum colligatur, in granula quædam rubra vermiformia mutatur. Hanc ego artem ludicram nullique tanquam profuturam dicens, cum ſcire non poſſemus, an cum oculi externa pulchritudine viſus ſervaretur: Cum tamen aliquot annis ſuccum hunc colligi curaſſem, eſt enim vulnerib. ſanandis commodus; caſu duabus ſororibus à prandio colludentibus, junior adultioris linteum ſuentis brachium vi elevans, acum in mediam pupillam altè adigit, extemplò, à patre principis conſiliario accitus, obſervo aqueum humorem, & partem vitrei effluxiſſe: applico oculo tumenti veſicarium ulmi ſuccum ſub quartam pomeridianam; jubeo ſub mediam noctem linteum admotum novo liquore imbui, quem Othonnam certiùs, quam tot ignoratum herbarum ſuccos nominarent Botanici. Manè teſtor Deum & Fidem externa ſanam offendi, ſed illius oculi lumine captam, etiam nunc vigeſimo ferè poſt anno, nullus excæcatum oculum à vidente, etiam ſi curioſè indaget, diſcriminare poteſt, imò multis annis cum marito orbitatis ejus inſcio vixit. *Henricus ab Heers obſ. 4. lib. 1.*

Ad Oculorum vulnera Beryllum aliqui celebrant, ſive illa pupillæ, ſive alteri parti inflicta fuerint. Reducitur Beryllus contuſus & tritus in pollinem exactiſſimè ut impalpabilis fit. Deinde lentis quantitate pulvis quotidie manè, ſupino jacente ægro, in oculum donec ſanetur, infunditur, ac præcipitur ut æger immotus aliquandiu ſupinus permaneat. Si pupilla vulnerata fuerit, etſi commode ſanari non poſſit, tamen ita emendatur, ut oculus deformis non fiat. Si læſio extra pupillam fuerit, præclare ſanat beryllus, quemadmodum etiam omnes oculorum contuſiones. Suaderem ad contuſiones & ſugillata, ut infuſio fieret aquæ verbaſci. Si adjuncta eſſet inflammatio, aq. roſar. plant. euphraſ. vel Simili. Si vulnus eſſet, aq. beton. tormentill. vel plant. *Anſelmus Boetius lib. 2. De Lap. & Gemmis, cap. 72.*

Pro Cornea male affecta à Scoria Chalybis.

Ruſticus quidam cum Chalybem emeret, optimumq; eligere vellet, & proinde ut fieri ſolet, fruſtum contra fruſtum allideret; ſcintilla ipſi in illam corneæ partem, ubi iris conſpicitur, proſiliit, ibidemque membranæ firmiter inhæſit, idq; non ſine dolore maximo, cum fruſtra per plures dies adhibita fuiſſent remedia, en uxor mea remedium longe aptiſſimum excogitat. Interim enim dum ego ambabus manibus palpebras aperio, illa magnetem oculo quam proximè æger id ſufferre potuit admovet, id cum aliquoties & quidem repetitis vicibus feciſſemus (non diu enim lucem qua tamen hac in re ſummoperè opus fuit, ſufferre potuit tandem Scoria ex oculo nobis omnibus videntibus ad lapidem proſiliit. Poſtea applicato collyrio anodyno brevi convaluit, fuit hæc quidem curatio ingenioſa ſatis. *Guil. Fabrit. Hildanus. Obſ. 21. cent. 5.*

Quædam mulier infimæ ſortis maculam habebat in oculo cui conſilium dedi, ut bis in die ſucci rutæ guttam unicam in oculum inſtillaret, quod cum ſatis diu continuaſſet macula prorſus abſumpta eſt. *Samuel Fornius. obſ. 28.*

Vulnus Tunica Cornea, cicatrice obductum.

Anno 1654. menſe Decembri, fœmina pagana adduxit ad me Filium quaſi octennem, cui oculi cornea prope Iridem cuſpide cultri uſque ad Uveam pertuſa erat: & humoris aquei particula cum Uvea illæſa, extra Oculi vulnus ad lentis magnitudinem protuberabat: Illi poſcenti auxilium conſilium dedi ne quicquam remedii læſo adhiberet Oculo; alias enim facile fieri poſſe ut Uveæ protuberans particula medicamentis præſertim acrioribus adhibitis; corroderetur, & Aqueus humor omnis efflueret, atque adeo Oculus perderetur; Futurum enim eſſe ut ipſa Natura vulnus coaleſcere faciat, atque prominentem Uveæ folliculum, obducta cicatrice, ſine effuſionis periculo dirumpat; id quod poſtea accidit, Reverſus enim ad me puer ſequenti anno, quinque hebdomadum intervallo, oculum monſtrabat, id quod cicatrix perfectè coaluerat, & ruptæ Uveæ quædam laciniolæ extra propendebant, pupilla vix ad ſenſum in ellipſim diſtorta, viſu integro: Præcepi puero ut oculo à contuſionibus caveret; nam alioquin, rupta denuo cicatrice, nullum contra oculi effluxum ſuperfore auxilium. *Stephani Spleſſii.*

Vulneris Oculi & coalitus humoris Cryſtallini.

Juvenis 10. annorum in pueritia, ex illiſa ve-

vehementiori manubrioli cultelli æneo nodulo inſtructi corneam cum profuſione humoris aquei, tum & pupillam diſrumpens, omnique inde actione viſus orbatus, oculo affecto, qui ſiniſter erat, indies ad deformationem uſque excreſcente; hunc ſuaſu Medici cujuſdam Illuſtris corrigere attentavit. Convocato itaque Chirurgo, ac præparato prius corpore, conſultum, ut evacuatis per inciſionem corneæ oculi humoribus oculus detumeſceret, ac ſano multo minor evaderet, ſicque daretur locus impoſitioni corticis vitreæ, ad figuram oculi ſani affabre effictæ, uti Venetiis, & Lutetiis Pariſiorum frequenter fieri aſſolet. Dictum factum: conſentit Patiens, Chirurguſque operationi (collocato ægro in ſedili humiliori in loco lucido, obfirmato oculo ſano, ac affecto per ſpeculum immoto detento) ſeſe accingit: inciſio fit tranſverſim per Corneam abſque ullo ægri dolore. Prorupit proximus cum impetu ad notabilem diſtantiam humor aqueus cum portione vitrei, cryſtallino ad labia vulneratæ corneæ adhæreſcente, quo conſpecto Chirurgus humorem illum ſpecillo argenteo immiſſo propellere conabatur, ſed irrito conatu: firmiſſimè enim coaluerat, cum cornea lens illa Cryſtallina, tum quod & æger, cui imminebat animi deliquium ob profundius immiſſum ſpecillum & commotionem fibrillarum retinæ ulteriorem tentationem renueret. Inde ſubſecuta inflammatio oculi affecti cum hæmorrhagia levi propter læſas venas, quæ varicoſæ uſque ad confinia corneæ protendebantur, dolore inſigni, hemicrania & ſibilo auris ſiniſtræ, quo necdum, elapſo ferè ſexennio, adhuc liber eſt Patiens. Coaluit vulnus corneæ ſpatio fermè decem dierum nullo alio adhibito medicamento externo præter cataplaſma molle, confectum ex ſedo majori, farin. fœnugræc. pulvere Euphraſiæ, mucilag. ſem. cydon. c. aqu. roſar. & plantag. extracta. Perſeveravit dolor & tumor oculi fermè per hebdomadas quinque tracto etiam in conſenſum oculo ſano: abhinc per intervalla repetiit dolor, uſque dum totaliter intermitteret, oculus detumuit, & in hodiernum uſque diem tabeſcit. Coalitum humoris Cryſtallini, qui etiamnum in oculo eſt patientis, inde deducendum putat patiens, in Medicina non adeò hoſpes, quod diſrupta ex vehementiori illiſu pupilla preſſiſque omnibus humoribus oculi: humor Cryſtallinus non impediente amplius pupilla antrorſum proruperit ad corneam, illique arctius accumbens & propter aliqualem contuſionem quaſi adhæreſcens, tandem adhibitis medicamentis corroſivis ac potenter exſiccantibus, quaſi cum cornea induruerit. Patet etiam ex hoc caſu inſenſibilitas corneæ, & periculum quod ſano oculo ex talibus operationibus imminet. *Laurentii Wolfſtrigel.*

Oculi vulnus ſcalpello inflictum feliciter curatum.

Puellus biennis, Filius Tabellionis Neocomenſis infelici ſidere natus, lotium enim non emittebat ſtatim natus, quia urethræ extremum obtegebat membranula tenuis, quam ſcalpello pertudit meo juſſu Simon Puri Chirurgus, indita poſtmodum cannula plumbea, hinc libere profluente lotio. Hic ipſa prima die qua libertas incedendi per cubiculum abſque manuductione conceſſa eſt, obvium Patris Scalpellum, cujus manubrium oſſeum erat, mucronatum arripit, & poſt aliquot greſſus cadit, impacto manubrio remanente vola manus dextræ, Scalpelli autem cuſpide penetrante plano parte membrana a cantho oculi externo, ad internum, adeò ut duplici vulnere transfixæ eſſent membranæ lamina ſcalpelli maxima ex parte ſub iis deliteſcente: Hic ſagacitas matris emicuit; quæ tam dextera manu primo manubrium alte infixum eduxit, poſtea ſcalpelli aciem oculo impactam, ut hic ſalvus remanſerit. Pupilla enim ſubditiq; humores illæſi fuerint. Præcipit defenſius fronti & oculo admovendum, vix jam conſpicua cicatrice: Hæc contigerunt anno 1659. *Th. Boneti.*

Uſus Catechu in Vulneribus oculorum.

Ancilla quædam in ſervitiis cognatæ meæ, antehac viſu oculi dextri orbata, remanente tamen ejuſdem figura debita, iterum caſu quodam ex improviſo rupturam illius experitur oculi. Humor inde aqueus tanta effluit copia, ut volam manus tantum-non adimpleret, ſubſidente ſtatim globoſa oculi figura, cum hæmorrhagia non vulgari, dolore intolerabili, tumoréq; vicinarum partium ſingulari. Accerſitus actutum Chirurgus collyrium immittit, ex aq. roſ. alb. ov. & bol. armena: externe applicat epith. ex tutia, bol. arm. camph. croco, cum aq. fœnic. euphrag. roſar. &c. paratum: verum exiguo cum juvamine. Hinc ego in conſilium unà vocatus, juſſi pulviſculum ex catechu ritè præpar. myrrh. ſacch. cand. &c. concinnatum per vices in oculum immittere, unde, elapſo paucarum horarum ſpatio, ſanguinis humoriſq; aquei fluxus ceſſavit. Cujus tamen uſum ob metum recidivæ alicujus reiterare juſſi, ita tamen, ut, cum ob dolores formam pulveris ægrè ferret, pulvis iſte cum aquis quibuſdam ophthalmicis jungeretur, tepideque in oculum inſtillaretur. Sic oculus priſtinam, ſanato vulnere recuperavit figuram, præterquam, quod per vulnus ita bis inflictum viſus planè fuerit amiſſus. *D. Ehrenfridi Hagendorni.*

Oculi vulnus curatum: Humor Aqueus reſtitutus.

Anno 1660. die 30. Junii, Vitrarii aulici filius, eidem opificio addictus, feneſtram reparans, ab alio puero ex nequitia fragmento vitri, longitudine digiti minimi, latitudine dimidii tranſverſi digiti, vulneratur punctim in oculo ſiniſtro, & quidem in tunica uvea, ita ut tranſecta eſſet tertia pupillæ pars verſus exteriorem & minorem oculi angulum, effluxit materia albicans inſtar Margaritarum, (ut referebat) quæ nihil aliud, quàm humor aqueus fuit. Corrugata erat tam adnata, quàm cornea tunica. Principio ſtatim repellens, ſequens præſcripſi.

℞. Album Ov. aq. roſ. an. ℥iß. Agitentur & conquaſſentur probè, adde bol. arm. præp. ʒß. M. imponatur frigide. Craſtino die cum nulla inflammatio adeſſet, ſed omnia tranquilla & ſedata, ſequens ordinavi.

℞. Sief alb. Rhaſ. ſin. op. ʒiß Tutiæ præp. ʒß. Camph. ℈ß. aq. roſ. ℥iij. M. pro Collyrio. Quod optimè contulit. Cum vero e corpore impuro Symptomata metum incuterent, die 2. Julii purgationem inſtitui hoc pulvere,

℞. Spir. Bened. Lax. Diat. c. rhab. ana ℈j. Cryſtal. Tartar. ℈ß. Diagryd. gr. j. M. F. Pulv. Dejecit 10. cum Euphoria. Interim collyrio præſcripto uſus eſt uſque ad 6. Julii, ubi ſequens magis exſiccans & conglutinans præſcripſi:

℞. Myrrh. Sarcocoll. lact. nutr. Boli ar. nen. Thur. præpar. & aq. plantag. probe lot. ℥j. Pulv. Oſteocoll. gr. vi. Mell. roſ. q. ſ. F. inſtar Linim. Quo per ſpatium 10. dierum uſurpato, vulnus egregiè coaluit, imò *regeneratus* fuit aliqua ex parte *humor aqueus*, cujus teſtimonium exhibebat tunica oculi repletior, & non ita corrugata, ut antea. Cùm ſic curationi Colophonem impoſitum putaſſem, ipſi Diætam optimam commendans, ille hoc negligens, ſe cerevisiâ nimium quantum ingurgitavit, & ita temulentus præceps cecidit (ſalv. ven.) in cloacam, non quidem profundam, tamen ſtraminibus multis refertam, ita ut vulnus de novo apertum eſſet punctura culmi, vel, ut ille dicebat, feſtucæ Ligneæ acutæ. Inflammatio ſtatim, ac major quàm in principio ſubſecuta, quod non tantùm oculus ſed & partes circumjacentes valdè intumuerint, imo metus ſuppurationis adeſſet. Priora remedia repetii, ſed non tanto ſucceſſu, ut antea. Mihi inter peregre abeundum erat ad Nobilem quendam ægrotantem, domum rediens omnia exaſperata inveni: præſcripſi unguentum Angeli Salæ de ceruſſa ʒ ij. Non poſſum ſatis deprædicare ejus vires, nam ſaltem circumferentia oculi ſecundum Authoris monitum ſæpius illinita, & dolor & inflammatio ſedatus, oculuſque ad priſtinam figuram redactus. Tamen ad revulſionem materiæ purgationem priorem exhibui, qua ſepties dejecit, & ſequens Collyrium applicui:

℞. Sief. alb. Rhaſ. ſ. o. ʒ i ß. Thut. præpar. ʒß. Thur. ſubtiliſſ. pulveriſ. ℈j. Camph. ℈ß. Croc. gr. iij Aq. plantag. roſ. ana ℥ ij. M. Quo vulnus iterum coaluit, ita ut eum rurſus dimiſerim. Sed die 5. Auguſt. neſcio qua de cauſa Eryſipelate illa parte faciei, ubi erat oculus affectus, laborare cœpit, quod etiam oculus ſimul intumeſceret, & vulnus iterum dehiſceret. Dedi ſtatim ſudoriferum ad diſcuſſionem materiæ, ultimumque Collyrium rurſus adhibui, cujus uſu tandem perfectè ſanatus eſt, ut ſaltem ab illa parte, ubi cicatrix erat, quæ tamen admodum exigua, viſus impediretur.

CORNUA.

De Cornuum morboſa vegetatione impræſentiarum acturi, rem propriis Illuſtriſſ. Malpighii verbis conficiemus, ille ſiquidem in hoc argumento Diſſertationem Epiſtolam ad Clar. Jacobum Sponium conſcripſit, quam nos ex utriuſque communicatione jam ab aliquot annis in Bibliothecæ Anatomicæ parte prima, primùm evulgavimus. Sic autem ille.

Inter reliqua quæ de externo tactus organo aliàs habui, nonnulla de ungulæ natura & generatione indicavi, quæ ut ulteriori fruantur luce, anatomica obſervatione firmanda veniunt. Duodecimus jam excurrit annus, quò mactandum bovem luſtravi cum præclariſſimis viris duo. Carolo Fracaſſato, & Domino Sylveſtro Bonfiliolo, à cujus collo in dextris, ubi jugum apponitur inſigne pendebat cornu: hujus longitudo decem & ſex digitorum craſſitiem æquabat; non longè a baſi, ubi latius erat, octo digitorum latitudinem explebat. Ejus forma conica erat, & in obtuſum deducta apicem non parum versùs finem curvabatur; in baſi tamen, ubi collo nectebatur, arctius erat. Color circa extremitatem ſubniger, lúciduſque erat & perſimilis ei qui in ungula bubula paſſim obſervatur. Exterior ſuperficies aſpera erat præcipuè à baſi uſque ad medium; etenim cuticula, & ſubjectum reticulare corpus cum contentis papillis (quæ in aliis partibus perpendiculariter attolli ſolent, & tactus organum conſtituunt) ſenſim produci inclinarique incipiebant, non diſpari ſpecie ac in noſtrorum digitorum extremitate quilibet propè unguium radicem obſervare poteſt. Papillæ igitur laciniatâ cuticulâ, & reticulari corpore circumdatæ, majorem longitudinem ſortitæ, ità inclinabantur, & invicem hærebant, & ferruminabantur, & extremis finibus, ut ſquamoſum piſcium integumentum æmularentur. Circa baſim ſquamoſa hæc corpora brevia erant, ſenſim verò producebantur, & prope collum longiſſima reddebantur. Varius quoque erat ſubſtantiæ modus, nam in baſi mutuò connexa conglutinabantur; ſed ſolutis ipſorum finibus laciniatum, & aſperum excitabantur corpus; ultra tamen medietatem denſiori donabantur compage, unde & lucida, & lævia videbantur. Interius expoſitum cornu concavum erat, ita ut craſſities ipſius in baſi nativam corii altitudinem parum excederet, gracileſcente cute; & attenuato corio, ad naturam quaſi membranæ intus ambiebatur, quod ſanguinea vaſa irrigabant, hocque detracto ſolidum & læve corpus occurrebat. Tota concavitas referta erat ſubflavo, turbidoque ſero, quod igni appoſitum totum ferè in naturam albuminis ovi concreſcebat; ſub baſi glandulæ conglobatæ, depreſſæ tamen, inſigniter luxuriabant. Hoc itaque famigeratiſſimi Aldrovandi muſæo dono dedi, ut exterorum præcipuè curioſitati præſtò eſſet. Ex hujus igitur diligenti inſpectione patet, papillas, (quas non incongruè externi tactûs organa credidi) cuticulâ, & reticulari corpore cuſtoditas, ubicumque plus juſto producuntur, & invicem intimè unitæ ferruminantur, in ſolidum deſinere corpus: quod commune eſt ungulis & cornibus, quæ ſola exteriori configuratione, & majori minorive partium denſitate donata, ab invicem diſcriminantur, unde veluti ſenſorii additamentum, cenſenda veniunt, & tactui quoque non parùm conducentia. Cornuum è carnio erumpentium obſervata productio his multùm lucis confert. Hanc itaque vegetationem in bove deprehenſam in Phyſicæ additamentum audire ne graveris. In fœtu igitur adhuc in utero contento, cranii os in ſitu cornuum ferè cartilagineum eſt; & poſtremò oſſeam naturam acquirit. Pili ibidem primò erumpunt glabro exiſtente corio præter labia, quæ quibuſdam pilis ornantur. Hic taliter locantur, ut ipſorum ordines à circumferentia versùs centrum ſituati & inclinati minimum quaſi corium efforment. Poſtremis quoque menſibus in fœtu adhuc concluſo, oſſeæ lamellæ (quibus cranium compaginatur) obliquati in-

incipiunt, & fractâ directione extra eminent, excitatis intro ſubrotundis ſpatiolis, unde ſupra cranium oſſeus tumor primò emergit, lenticulare corpus præſeferens. Hoc extenſo corio cooperitur, quod præ reliquis craſſum eſt, & turgentes exhibet glandulas. Inter oſſeum corpus & corium perioſtion, ſeu oſſeæ ſubſtantiæ inchoamenta locantur, quæ paulatim manifeſtantur. Extra uterum ſenſim oſſeus tumor lenticularis parùm aſſurgit, turgentibus oſſeis lamellis. Supra os craſſum luxuriat perioſtion, ſeu futuri oſſis inchoamentum. Corium quoque obducitur, à quo tactûs papillæ aſſurgentes reticulari, & cinereo corpore ambiuntur. Altero elabente menſe oſſea ſubſtantia, laminulis & ſpatiolis contexta extuberat, ita ut cornu rudimentum emergat, dimidiam digiti craſſitiem æquans, & conoidem parabolicum repræſentans. Hujus exterior ſuperficies lævis, & glabra ſenſim redditur, nigroque inficitur colore. Corium craſſum de more extenditur, à quo tactus papillæ erumpentes, ſuperato reticulari involucro, quod cinereum eſt, elunganitur, & nigro ambiente ſucco conglutinantur. Hæ circa cornuum baſim inclinatæ verſùs apicem diriguntur, reliquæ verò ab apice exortæ perpendiculares quaſi aſſurgunt, & reticulari corpore cuſtodiuntur, earum longitudo vix ſerici villoſi longitudinem æquat. Interea incluſa oſſea appendix augmentum capit, & interiùs variè configuratur; etenim ut plurimùm radix fiſtuloſâ excitatur ſubſtantiâ, quæ oſſeis fibris reticulariter implicitis componitur; reliquum verò uſque ad apicem ſpongioſo conſtat corpore ſanguinea vaſa intercurrunt, & apex perpetuò ſubmollis firma partium compage non gaudet. Corium quoque; extenſum oſſeam ſubſtantiam inveſtit, & in baſi craſſius eſt; Ab hoc itaque; emergentes tactûs papillæ, ita proceræ redduntur ut inclinatæ verſùs apicem, ſimulque reticulari corpore unitæ, tot conica corpora concava efficiant, & ex horum unione (quaſi tot lamellis, cæparum inſtar, intra ſe poſitis) ſolidum cornu corpus efficiatur. Papillarum ordines in baſi erumpentes, licèt non omnes apicem attingant, ut plurimùm tamen rectâ deducuntur, & ferè cornu ambiunt, aliæ quoque ſub diverſis planis à producto corio propagantur, quæ longiores redditæ, breviores cooperiunt & includunt: unde ſecto per longum cornu, non ſolum oſſea ſubſtantia occurrit ſed etiam corium, à quo molles papillæ emanant, quæ in cornuum ſubſtantiam immutatæ ſolideſcunt, & nigreſcunt; avulſoque oſſe cum ambiente corio, fiſtulæ in cornu à reticulari opere excitatæ patent. Occurrunt quoque papillarum tactus varii exortus & plana, ipſarumque productio ad apicem; unde cùm diverſa plana extremum corium conſtituant, hinc eſt quòd apicis ſubſtantia craſſitiem ferè digiti æquat. Exaratæ papillæ baſim cornuum excitantes molles adhuc ſunt, & de facili lacerantur, vel in furfures abeunt; circa finem verò & apicem ita addenſantur, & reticulari corpore ferruminantur, ut ſolidæ factæ nigro, lucidoque; inficiantur colore. Horum progreſſus evidens eſt: nam tot quaſi filamentis per longum ductis coagmentari videntur. Procerioribus redditis cornibus, ita ut duodecim digitorum craſſitiem æquent, incluſa appendix oſſea longior redditur, & ubi continuo & pleno oſſe non coagmentatur, variis cellulis concameratur, & exacavatur, ſecto autem per longum cornu ſingula dilucidiùs patent. Primò enim frequenter exarata appendix oſſea lamina componitur, ita ut tubus efficiatur, portiones tamen oſſeæ obliquè per tranſverſum ductæ interſeruntur; unde relictæ areæ concavitates oblongas, inæqualis tamen longitudinis & figuræ efficiunt, in quibus aliæ quoque ab aſſurgentibus parùm oſſeis parietibus deſignantur. Omnes hæ concamerationes membranâ tenui obducuntur, ſub qua ſanguinea vaſa in miras propagines diramata cuſtodiuntur. Verſùs apicem oſſea ſubſtantia ſpongioſa eſt nullis cellulis excavata, unde impensè rubet ex innumeris vaſculis, quibus irrigatur. Expoſitam appendicem oſſeam extenuatum corium ambit, à quo molles de more tactûs papillæ emanant, quæ reticulari corpore cuſtoditæ, ſimulque; ferruminatæ, verſùs apicem deductæ cornu componunt, ita ut cornuum parietes in baſi graciles ſenſim ex papillarum additione craſſiores reddantur, & tandem in apice ex omnium unione, duorum digitorum craſſitiem æquent, horum interior ſuperficies nigra eſt & fiſtuloſis foraminulis verſùs apicem directis exaſperatur, quibus papillæ admittuntur. Exterius apex acuminatus, ſolidus, lucidus & ater eſt, verſùs medium tamen ſubalbeſcit cornu, & circa baſim parum nigreſcit, & de facili in ſquamas ſolvitur. Ulterius tandem augmentum ſortiuntur cornua, ita ut urgente interiori oſſea appendice primi papillarum ordines à baſi erumpentes avulſi à corio ſeparentur, & ita diverſi fines & papillarum limbi appareant, non diſpari ritu ac in conchis marinis conſpicimus, quarum compoſitio diverſis teſtulis ſuperpoſitis inæqualibus tamen, coagmentatur, ita ut extremi fines quarumcumque; teſtularum, minimum eleganſque; exhibeant planum. Hæc eadem ſtructura evidenter quoque in Dorcadis cornibus eluceſcit, unde à radicibus uſque ad medium aſperitates quaſi nodi obſervantur, quæ à diverſis papillarum lamellis vario tempore à corio avulſis, & ſurſum retractis exoriuntur, quæ omnia diligenti microſcopii luſtratione patent. Poſtremò tandem cornua ultimum ſortita incrementum non parùm immutantur; nam exteriùs ipſorum color varius efficitur; ſubſtantia quoque ſolidior reddita, diaphana ferè evadit, & continuo uſu lævigatur. Interiùs oſſea appendix obtuſo terminatur fine, totaque ipſius longitudo graciloſcente corio adhuc tegitur. Ab hac emergentes olim tactûs papillæ obliterantur præterquam in apice; Interior nimirum cornuum ſuperficies, evaneſcentibus vaginulis, ſeu reticularis corporis finibus, ex ferruminantis ſucci exundante copia, tota ferè circa baſim lævis & perpolita redditur, ita ut papillarum productiones quaſi obſcurentur. Analogam quoque generationem in Gallorum calcaribus obſervamus, quæ ex cuticula & ſubjectis papillis reticulari corpore conditis, conflantur, ita ut turgente intùs oſſea appendice, exteriùs quoque corium multiplicibus cuticulæ involucris obductum rapiatur, & novum quaſi cornu, licèt minimum, erumpat.

Ex

Ex his igitur conjectari licet monſtruoſum cornu in bove ortum traxiſſe, non tam ex ulteriori papillarum corii & reticularis corporis productione, ſed ex conatu interioris tumoris, & ex compreſſione facta in cervice a proximo jugo. In naturali namque cornuum eruptione emergens oſſea appendix, extentam ſibi corii portione ſenſim urget ſecumque rapit, ita ut papillæ verſus apicem inclinatæ elõgentur. Proceriores autem redditæ ſunt in monſtruoſo cornu tactus papillæ ex copioſo fortaſſe ſucco per filamentorum reticularem contexturam, qua corium componitur, excurrente, vel elabente in conſtimiatas papillas, & in mucoſum, reticulareque corpus, ut in ungularum vegetatione contingit, quæ cum extremis papillarum finibus excitentur, in deformem producerentur longitudinem, niſi vel arte vel attritu mutilarentur. Probabile quoque eſt ex urgente aſſidue jugo proximam cervicis partem compreſſam, & inde calloſam redditam fuiſſe; ſanguinis namque motus non ita feliciter celebratus eſt; & ichoris quoque ac lenti humoris per exaratam corii contexturam ulterior fluxus impeditus eſt; & ſudoris halituſque effluvia, per propria ſudoris vaſcula ſuppreſſa ſunt, unde corii papillæ ultra augmentum, in novum ſitum & compagem adaptatæ ſunt, & reticulare corpus, quod aliàs mucoſum eſt, pene oſſeam nactum eſt conſiſtentiam. Hæc autem ferruminatio probabiliter contingit ex vitriolato humore per excretiora ſudoris vaſa effluente, vel ſaltem ab acidis effluviis coërcitis & fixatis, dum interim evaporantibus alcalibus & aquoſis particulis, ſanguinei inſtar ſeri, ſolidum, lucidumque penè corpus excitatum eſt.

Franciſcus Trouillou nomine, homo ſtaturæ mediocris, corpore ſatis obeſus ac repletus, calvus (occipitio excepto, quod capillis aliquantum veſtiebatur) aliàs moroſus admodum, moribus ac geſtibus ruſticis planè præditus, ac pelle vulpina veſtitus, adeo ut aſpectû horridus omninò eſſet: natus in viculo quodam, Gallicè les Meſieres indigitato, qui ad D. Laverdinum, Regis Galliarum Polemarchum ſpectat. Huic à teneris in locis ſylveſtribus à carbonariis educato, ad annum ſeptimum uſque ætatis ſuæ nullum adhuc alicujus cornu indicium apparebat, quo tamen tempore è fronte primum extuberare cœpit, adeo ut circa annum 17. ætatis ſuæ ad inſtar apicis alicujus digiti magnitudinem promineret. Quod poſtmodum progreſſu temporis paulatim ejuſmodi incrementum accepit, donec tandem circa annum ætatis ſuæ 35. tam magnitudine quàm formâ cornu arietis prorſus referret atque adæquaret.

Cornu hocce è medio frontis enatum, ſupernè ad verticem, ſuturam coronalem uſque retortum, progrediebatur, ut cutim eo loci omninò fermè attingeret, quod etiam (ipſomet id referente) jam ſemel antehac firmiter adeò cuti inhæſerat, ut doloris evitandi gratia, idipſum neceſſe fuerit aliquantum reſecare atque reſcindere. Quoties cornu illud palpabatur, vacillabat, cornu tum verò inde dolorem maximum perſentiebat, ita ut tandem ab adſtantibus vix amplius ſibi iſtud palpari paſſus fuerit. Hoc autem an in ipſo frontis oſſe, vel cute ſolummodò radices ſuas fixas habuerit, uſque adeo mihi non conſtat: credibile tamen, quia cornu tam amplum atque ponderoſum, radices omninò in cranio ipſo egiſſe. An item cornutus ille dentibus molaribus præditus fuerit, non obſervavi. Quâ autem ratione & ex qua materia cornu iſtud in hoc homine generari potuerit, id omne tibi perpendendum relinquo.

Tandem cum cornutus ille per duos menſes Pariſiis conſpiciendus, expoſitus fuiſſet, Aureliam verſus conductus fuit. Quo loci quum perveniſſet, paulo poſt diem ſuum obiiſſe, intellexi. *Guilielm. Fabric. Hildan. Obſerv. Chirurgic. cent. 2. Ex communicatione Emanuelis Urſiſii.*

Hujus viri cornuti & monſtroſi meminit quoque Jacob. Auguſtus Thuanus, Tomo quinto, lib. 125. pag. mihi 874. qui & ipſum Lutetiæ vidit anno 1599.

Delineatio cornu non omninò cum deſcriptione Thuani convenit: ſcribit enim, cornu non ſpiralibus lineis, ſed porrectis ſtriatum fuiſſe, ſed hæc non uſque adeo magni ſunt momenti.

Porro de cornibus natis cùm pueris, aut ex adultis excreſcentibus, plura vide apud Dn. D. Schenkium, obſervat. Medicinalium lib. 1. de cute capitis, mihi pag. 732. Singulare quoque exemplum lector apud Barthol. Cabrollium, Chirurgum longè celeberrimum obſerv. 2. videre poterit: qui & methodum quomodo abſcindenda ſint, proponit: dummodò univerſalia neglecta non fuerint.

Anno 1612. puellam octodecim circiter annorum, ex pago quodam Bernam adductam, ibidemque Nobili ac Doctiſſimo viro Dn. Paulo Lentulo, pro tempore D. Medico ordinario, à Magiſtratû Ampliſſimo, curandam commiſſam fuiſſe memini. Hujus puellæ dorſum, brachia & crura, cornibus ſcatebant: eorum nonnulla duos tranſverſos digitos erant longa, nonnulla incurvata, ſed major pars recta, & fuſci coloris erant. Ego cùm 18. Novembr. ex Belgio reverſus eſſem Bernam, puellam hancce in Noſocomio ſanam vidi, cicatrices quinetiam, & veſtigia cornuum palpavi, omniaque quæ acciderant à D. Lentulo mihi relata fuerunt.

Methodus autem, quâ D. Lentulus ipſam curavit hæc eſt. Præſcriptâ optimâ victûs ratione, apozematibus, & julapiis humorem atrabilarium præparavit, & Melanagogis aliquoties expurgavit, menſeſque provocavit. Poſtea apozemata, julapia, Melanagoga iteravit. Sic ſatis expurgato corpore, tandem ipſam ad Thermas, hic in vicinia ſitas, miſit: quibus cum per dies aliquot uſa fuiſſet, cornua per ſe deciderunt, & ſana ad Noſocomium rediit, ubi mihi, à D. Lentulo, ut dixi, monſtrata, omniaque quæ acciderant, relata fuerunt. Poſt uſum Thermarum, refocillatis viribus ac iterum expurgato corpore, ad ſuos ipſam remiſit Dom. Lentulus.

Cornua autem non oſſibus, ſed cute & carne ſaltem adhæſerant; Ideoque à Thermis emollita, facilè deciderunt. Sanam & incolumem ipſam per annum circiter vixiſſe, Clariſſimus & Doctiſſimus D. D. Barthol. Dunus, qui mortuo D. Lentulo in Medicum ordinarium receptus fuit, aliquoties mihi aſſeruit. Quum verò propter egeſtatem, præſcriptam victûs rationem obſer-

obſervare non poſſit: purgantia quin etiam (quia à Medicis remota erat) intermiſiſſet; cornua recreviſſe, retulit Dn.D. Dunus, ſed non tanta in copia, ut antea. Interim tamen cum ſine dolore vix ſtare, multò minus ambulare, ſedere aut ſupina cubare non poſſet & à Medicis remota eſſet, tandem exhauſtis viribus, piè obdormivit.

Aqua autem prædictarum Thermarum in loco paludoſo erumpit, & per tubulos ad proximum diverſorium publicum ducitur, ubi in aheno magno calefacta in diverſa lavacra diſtribuitur. Conſtat ex ſulphure & alumine. Thermæ hæ nervos parteſque nervoſas emolliunt, dolorem leniunt, ulcera inveterata, ſcabiem, aliaque vitia cutis ſanant; mirum in modum enim mundificant & exſiccant, præſertim ſi limus qui tubulis & canaliculis adhæret, exſiccatus, & in pollinem redactus, ulceribus inſperſus fuerit. Articulorum doloribus & eorum tumoribus, ex cauſa frigidâ ortis, conveniunt, & laſſitudines membrorum tollunt. *Guilielm. Fabric. Hildan. obſervat. Chirurg. cent. 2.*

Mulierem quandam tabidam, unguibus pedum non tantum, ut in his morbis uſu venit, aduncis & incurvis, ſed etiam ad ſpeciem cornu arietini contortis, duobus fere digitis longis armatam vidimus. Noviſſimè præterea die 16. Novembr. ann. 1683. Virginem pauperculam 30. circiter annos natam inviſimus: Ea ante 14. annos ſcabie totum corpus occupante infeſtata fuerat; quæ cum ad apices uſque digitorum, tum manuum tum pedum ſerperet, ab extremis unguibus proficiſci, iiſque continuari videbatur: donec tandem ipſi ungues non prolongari tantum, ſed in cornuum ſpeciem faceſſere cœperunt. Cornua illa, quo tempore ea vidimus, digiti è quo naſcebantur longitudinem ferè æquabant, at multò longiora per vices fuiſſe aſſerebat. Teretia in manibus erant, in pedibus figuræ admodum inæqualis, intus concava, in apice obtuſa, quædam griſea, quædam nigricantia, ſenſus eorum exquiſitiſſimus, nec ſine dolore, vel leviter attingi poterant. Incerto intervallo, ſæpius annuo, decidere aiebat; tuncque ex eorum cavitate productionem quampiam nerveam, tranſverſum digitum longam, pulpæ quæ e chelis cancrorum fluviatilium, dum comeduntur, extrahitur, non abſimilem prodire. Ipſam cùm inviſimus ceciderat non ita pridem unum ex his cornubus unà cum ungue annexo. Locum vacuum vidimus, at productio nervea ſe ſe jam maxima ex parte contraxerat. Pars horum cornuum tantùm ungulæ continua videtur, pars vero ipſum apicem, non ſecus ac ſurculi cortex truncum in quo inſitus eſt, obtegit. Illa aquæ tepidæ immerſa, & emollita fruſtillatim quandoque non tamen ſine dolore reſecantur. At cùm Chirurgus quidam noſtrâs ea evellere aliquando tentaſſet, in convulſiones & ſyncopen incidit, nec ſanguis, qui larga ſatis manu ſtillaverat, impedivit quò minùs iterum pullulaverint, & priſtinam penè longitudinem intra octiduum, recuperarint. Fera inſuper ſcabies miſeram malè mulctat: Volæ manuum, plantæ pedum & calcanei puſtulis duris, & veluti corneis, per intervalla etiam deciduis, obſidentur. Unde ſalibus acidis, qualia in ſcabie maligna, ſeu pſora affectorum ſanguine luxuriare veriſimile eſt, eò quod facilè concreſcant, & ad ſuccorum coagulationem ac ferruminationem non parum conducant; Salibus, inquam, illis cornuum memoratorum primordia, vegetationem & augmentum, attribui meritò poſſe, exiſtimavimus. Bibit tamen, comedit, &, quanquam ægre, ambulat; menſtrua ſtatis temporibus patitur, nec adeò triſtis aut melancholica apparet, quin dum ejus manus & pedes depingi curabamus, minima data occaſione ſubinde ridebat & jocabatur. Hæc ex *Bibliotheca noſtra Anatomicæ parte primâ*, quibus in ulteriorem affectum horumce cornutorum illuſtrationem adjiciemus illa quæ Dominus Dionyſius Pariſienſis Medicus, in ſuis affert Ephemeridibus Medico-Philoſophicis. Sic autem ille: Vivit impræſentiarum Florentiæ ruſticus quidam ſeptuaginta annos natus, vultum gerens caprinum, corpuſque aridum, & exſuccum, in cujus poplite dextro natum eſt cornu a vulnere per tres annos neglecto. E vulnere ſcilicet effectum ulcus primo cruſta craſſiori operiebatur, quæ in dies augmenta ſumſit; donec e materia ad inſtar glutinis ſtillante efformaretur cornu palmum longum, & ad baſim duorum pollicum diametrum habens, quod cornu ſenſim a baſi ad extremitatem minuitur, & tandem e nodo proxime ad apicem elevato ad inferiora contorquetur. Coloris eſt ſubcinerei flavo admixti. Subſtantia eſt firma & dura, fœtorem intolerabilem de ſe emittens. Superficies non eſt lævis ac polita, ſed pluribus concavitatibus à ſuperioribus ad inferiora deſcendentibus ſinuata. Baſis quæ oſſi adnaſcitur, excreſcentia carnea ad inſtar coronæ, cingitur. Hoc cornu cum poſt duos à nativitate annos evulſum fuiſſet, cito repullulavit multoque majus factum eſt. Rurſus a paucis diebus reſectum eſt, & igne illius reliquias conſumere ſibi proponunt. Quis demum hujus operationis, futurus ſit eventus expectabimus. Schenckius hiſtoriam etiam pene ſimilem refert, inquit enim; Vidimus in Creta vulnerato genu ſagitta, cornu nigrum prodiiſſe; & materia quæ in oſſis ſubſtantiam debuerat converti, aeris afflatu in corneam naturam converſa eſt. Quibus hiſtoriis non incongruum fuerit addere aliam quæ Nobilem quendam Florentinum ſpectat. Is ab aliquot menſibus excreſcentia ungularum, tum manuum, tum pedum, ad inſtar avium quarundam rapacium, falcularum, contortarum, affligitur. Unde ipſi non licet niſi cum maximo dolore, ambulare. Si autem eas reſecet inde ulterius ſumunt augmentum.

CORPULENTIA NIMIA.

DIſſertatio de *Corpulentiæ nimiæ* cauſis commodè perfici poteſt per oppoſitionem ad ea quæ ſuprà ubi de *Atrophia* attulimus; illuc itaque Lectorem remittimus; & quandoquidem, & de morbi definitione, parte in eodem affecta, differentiis & diagnoſi, quæ ſatis ſunt nota, non opus eſt aliquid addamus; reliqua, ſcilicet prognoſis; indicationes, & cura inſequentibus videri poſſunt. Ubi,

Cura-

Curationes, Conſultationes; Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis Autoribus.

In corpulentia nimia *Borellus lib. 2. Obſerv. 2.* ſola maſticatione foliorum tabaci viridium hominem enormiter pinguem priſtino reſtitutum eſſe ſtatui ſcribit. Folia lauri linguæ impoſita aquas multas educunt.

Conveniunt autem maximè purgantia, quæ habent vim exſiccandi; v.g. Aloëtica, myrrha, polypodium; *Vid. Zacutus Luſitanus lib. 3. Obſervat. 102. Prax. Admir. Epiphanius Ferdinandus Hiſt. Med. pag. 273.*

Inciſionem abdominis ad educendam pinguedinem non ſuadeo, cum ſit modus periculoſiſſimus.

Proſunt herbæ abſinthii, cent. min. naſturtii, menthæ, ſarſaparilla, gentian. biſtort. ariſtol. rotund. polypod. lign. ſanct. lentiſcin. allium, oleum amygd. amar. fructus anacard. Aloës, myrrha, ſandaraca, Nitrum, alumen de quo *vid. Foreſt.* Tartar. ſpir. vitriol. coagul. Sal. Tartar. It. Medicamenta ex viperis, balnea naturalia & artificialia cum Nitr. & ſulph. acetum ſquilliticum, rutaceum. Item Cuminum ſæpius ſumtum, elix. proprietatis, eſſent. abſinth. myrrha, crem. & cryſtalli Tartar. ſpecies dialaccæ, diacumini, diaſpoliticum Galeni, (hoc Dn. Langius pro arcaniſſimo habet propter Nitrum,) pilulæ de hiera, de ſandar. Mynſ. p. 154. (quas in arcanis habet Dn. Oſvvaldus) it. elect. antipod. majus & minus Epiph. Hiſtor. 81. p. 254.

Externe decoctum nucis cypreſſi Mynſichti.

℞. M.P. de Sandar. Mynſ. ʒ ij. Sal. vol. viper. ℈ ij. Elix. propr. q.ſ. pro forma. Pilularum inſtar piſorum minorum S. *Sonderliche Pillen* Doſ. ℈ j. vel ʒ j.

℞. Sandarach. ʒ ij. Extract. Aloës, myrrhæ, abſinthii, ligni ſancti ana ℈ j. Spir. vitriol. coagul. ʒ ß F. l. a. Pilulæ Doſ. ℈ j.

℞. Spect. diaſpolit. Galen. ʒ iij. flor. ſulph. ʒ j. M. S. *Sonderlich pulver.* Doſ. ʒ ß. ad ʒ j.

℞. Loch. de ſquilla ℥ iv. Syr. de 5. rad. acetoſæ ſimp. ana ℥ j. M.S. *Saffi auf etlich mal.* Doſ. 2. *Loffel voll.*

℞. Eſſent. abſinth. lignor. ana ℥ ß. S. *Sonderliche Eſſents* Doſ. 40. *Tropffen.*

Ex foliis rutæ, Nitr. pipere, &c. poteſt fieri pulvis in menſa uſurpandus: poteſt quoque addi ſal. abſinthii. *Joh. Michaelis Prax. Clyn. Gener. Part. 2.*

In cura corpulentiæ nimiæ 1. Impediendus eſt copioſus alimenti laudabilis proventus. 2. Alimentum jam genitum removendum eſt antequam partibus ſeſe uniat. 3. Unitum jam partibus alimentum eſt reſolvendum ac liquefaciendum, ut ſero abluenti imbibitum foras amandetur. Serum enim uti primò eſt vehiculum alimentorum ita poſtmodum vehiculum eſt excernendorum.

Dubium videri poſſit an corpulentia jam facta reſolvendo ſemel aſſimilatum nutrimentum poſſit tolli? Affirmari facilè poteſt: Videmus enim craſſos & obeſos ſub *febrium ardentium* ardore inſigniter emaciari: præterea *Scorbutus* confirmatus corpus etiam ad atrophiam perducit, unde atrophia ſcorbutica. Ad hæc *viſcerum ulcera* dum Hecticam inferunt, ita maſſam ſanguineam inficiendo phthiſicos & macros reddunt. Denique *excreta copioſa lympha* abſumendo nutritium rorem corpus emaciat. Præ cæteris tamen *urina copioſa & confertim facta evacuatio* corpus emaciare ſolet. *Vid. Helm. Tr. jus duumviratus & Tr. latex. humor neglectus*, ubi refert exempla inſigniter obeſorum per potiones diureticas ſubitò emaciatorum. Talia exempla habet etiam Schenck. *in obſerv.* ubi de Diabete; ibi enim refert multos Diabete affectos per copioſum urinæ profluvium ſubitò fuiſſe extenuatos. Nec minus efficax etiam eſt *copioſa ſalivæ excretio*: notum enim eſt quod lue venerea ditati, curati per inunctiones Mercuriales Gallis frequentes, ubi continuam ac copioſam excernunt ſalivam, quod exinde admodum attenuentur. Item refert *Borell. cent. 2. Obſerv. 2.* Nimiam corporis craſſitiem & pinguedinem *continuâ maſticatione foliorum Tabaci* fuiſſe curatam. Jam notum eſt quod tabacum ſit egregium maſticatorium dum elicit copioſam ſalivam: id quod etiam de *foliis Lauri* dicitur ſi maſticentur: Salivam enim eliciendo corpus emaciant. Hæc & ſimilia perſuadent quod *corpora pinguefacta* poſt reſolutionem jam aſſimilati nutrimenti à latice aquoſo partes ambiente imbibiti, & *ſub forma urinæ* copioſè & ubertim evacuati *aut* etiam *ſalivæ* emacientur. Hæc inter ergò quæ huc faciunt ut corpus denuò emacietur primatum obtinet *acetum & omnia ex aceto vini filio degeneri parata remedia*: Vid. *Cart. cit. loc.* ubi refert. Exemplum viri admodum obeſi, qui loco vini aceto utens in potu ita rurſus extenuatus fuit ut 87. ℔. pondere decreverit. Id quod confirmat *Stephanus in operibus Medicis tr. Coſmetica*, ad obeſitatem tollendum nihil melius eſſe quàm *acetum Scylliticum jejuno ſtomacho hauſtum.*

Item *acetum rutaceum*, aut etiam *potus ordinarius ex aqua chalybeatâ aceto temperata*: Item *acetum Scylliticum* in quo *Abſinthium* eſt maceratum. Ratio hujus eſt quod acetum ſtimulat fermentum ſtomachicum adeoque alimenta potenter diſſolvit & incidit eademque in chylum tenuem & admodum aquoſum colliquefacit; qui accedente in duodeno bilis attactu tranſmutetur in falſum diureticum quæ diuretica ſalſedo non tantum chylum aquoſum potenter exhaurit; ſed præterea quoque nutritium rorem diſſolvit ut per urinas excernatur. *Acetum* ergò ſi *cohobetur aliquoties ſuper nitrum*, eò magis evadit *diureticum* & eò magis emaciat antea craſſos.

Faciunt huc etiam *Purgantia* quæ promptè corpus emaciant. Hinc etiam *Celſus* inquit crebris purgationibus adſueſcere eſt corpus non nutrire. Nam purgantia etiam nutritium ſuccum putrilagine afficiunt, & ſub forma ſtercorum exhauriunt: Verùm cum purgantia fortiora ceu venenata non ſemper tutò in uſum vocari poſſunt propterea *Aloëtica & abſtergentibus miſta* conducunt imprimis. Hinc *Fernelius Conſil. 15.* inquit quod corpora obeſa optimè curentur *per pilulas ex rhabarbaro aloë, & agarico paratas.*

Hinc etiam *Elixir proprietatis* ſæpius ſumptum corpus nihil emaciat, uti etiam omnia inſigniter

ter amaricantia, v. gr. Myrrha, aloë, pilulæ de tribus ſ. Peſtilentiales, pilulæ de hiera, abſinthium & ejus eſſent. Eſſent. myrrhæ gentianæ, centaur. minus, mentha, naſturtium & ſimilia quæ omnia amara attenuant & reſolvunt rorem nutritium ac ſero involvunt, qui interdum excernitur ſub forma urinæ interdum ſudoris. Præ cæteris tamen omnibus eminent Diuretica fortiora: quæ inter eminet Radix aſparagi (quæ & ipſo urina fœtido odore corripit) radix fœniculi, petroſelini, item alliata ac cœpacea omnia. Syrupi dicti de duobus, item de quinque radicibus, qui diuretici ſunt. Decoctum Cicerum rubrorum; item Cappares, olivæ, Amygdalæ amaræ, & ſimilia condimenta diuretica.

In ſpecie huc facit Tartarus remedium vino ipſo nobilius cujus volat. aciditas potenter abſterſiva ac attenuativa ſimul blande interdum copioſè urinam movet. Sic refert Foreſtus lib. 31. obſ. 12. de Aurifabro adeo craſſo ut fere expiraret qui tamen fuit curatus hoc pulvere.

℞. Tartari ℥ ij. cinamom. ʒiij. (potius ʒiij.) zingiber. ℥ j. ſacchar. ℥ iv. miſc. & ſubinde abſumpſit.

Sic etiam Epiphanius Ferdinandus conſ. 8. in ſpecie commendat Tartarum in pulverem redactum contra nimiam pinguedinem.

Aliis ſecretus eſt Pulvis contra nimiam corpulentiam paratus ex Tartaro & Cymis ſ. Julii corylian. miſtis & pulveriſatis. Hujus pulveris mane jejuno ſtomacho & veſperi ſub introrſum lecti ℈j. aceto deſtillato irroratus eſt aſſumendus, idque continuo donec corpus egregie emacietur; (quæ dico de tartaro ſimplici etiam intelligenda de ſal. volat. & nobilioribus præparatis quod præſuppono. Pertinet huc etiam Tartarus vitriolatus & ipſe ad emaciandum aptus.

Deinde poſt tartarum eſt nitrum & ipſum diureticum ac ſpecificum admodum proprium contra pinguedinem nimiam. Nitrum vitriolatum ſ. arcanum duplicat. Mynſichti ſpecificè etiam contra obeſitatem commendetur.

D. Langius ceu ſingul. re habuit arcanum Dioſpoliticon Galeni ex Nitro & Cumino quod ſæpius uſurpatum per urinam corpus maciat. Pertinet huc Tartarus nitratus Bartholeti ex ſal. tartar. & ſpiritu nitri invicem miſtis paratum, egregium ſanè appropriatum contra nimiam corpulentiam.

Facit huc etiam Juniperinum gummi aliàs dictum Sandaracha Arabum; (Græcorum Sandaracha eſt auripigmentum.) Unde elegantes ſunt pilulæ Mynſichti ex Sandaracha ſ. gummi Juniperi contra obeſitatem quarum doſis eſt ℈j. ſingulis mane jejuno ſtomacho aſſumenda: D. Oſvvald. eſt author qui primus compoſuit has pilulas contra obeſitatem à quo habuit has Mynſicht.

Semen fraxini ſeu lingua avis ad ʒ j. manè in hauſtu vini propinatum inſigniter commendatur ad evacuandam urinam, ratione cujus & hydropicos curat & emaciat craſſos.

Secretum D. Eberbenti eſt ſemen eſulæ pulveriſatum & omni mane quantum cultelli cuſpide capitur uſurpatum & continuatum: Hoc enim dicitur expertum remedium.

Nec omittenda Terebinthina ratione virtutis diureticæ, refert Foreſtus cit. loco de viro valde craſſo, qui inſigniter extenuabatur, per pilulas ex terebinthina cum ſacharo paratas aſſumendo earum majuſcularum v. aut vii. per 2. horas ante prandium. Denique ſudorifera ſunt quæ & ipſa corpus emaciant, unde omnia lignorum decocta in ſpecie Guajaci & ligni ſancti dicta ſudorifera propinata corpus emaciant. Alii ſalia vegetabilium fixa ſal. abſinthii, Card. benedicti, item ſalia theriacalia propinant, quæ corpus inſigniter macrum reddere dicuntur. Aliis ſ. ſalia viperina vol. ſunt commendata, item alia remedia viperina ſunt commendata, quæ & ipſa corpus extenuare & pinguedinem reſolvere dicunt.

Denique ex fonte Chirurgico ſunt ven. ſect. & Fonticuli. Venæ ſect. enim cum ſanguine ſimul nutrimentum exhaurit: unde ſubtracto nutrimento emaciat. Fonticuli verò uti ſucceſſive partis cui inflicti ſunt nutrimentum reſolutum exhauriunt, ita etiam maſſ. ſang. depravant & corpus neceſſario emaciant. *Michaël Ettmull. Collegii Medic. part. 2.*

Conſultationes.

De inſigni obeſitate corporis.

Hiſtoriam morbi ſcribente D. Melino ad D. Fernelium: pro D. de Boisdauphin.

Claudius Lavallenſis tibi notus, nonum jam menſem agit hic legatum Regis Chriſtianiſſimi, atq; tandem incidit in affectum, quem corporis gravitatem appellat ipſe, ego vero plenitudinem vires prementem. Præterea ventrem inferiorem natura jam bis laxavit, ex quo ea ejeciſſe, quibus premebatur, credibile eſt: quandoquidem facile toleravit dies aliquot, & melius habuit. Erant autem quæ ſponte naturæ exierunt fuſca, utplurimum, & graveolentia, & inæqualia, & intus pituitoſa pauca, viſcida. Alvum ſponte fluentem juvit ʒ j. ſennæ in jure prunorum macerata & expreſſa. Ergo cùm jam intelligat vacuatione opus eſſe; mihi autem, atque his, qui hic medicinam factitant, non ſatis fidat; rem totam ad te, cui plurimum fidit, tuamque auctoritatem, defert. Plenitudinem ad vires duo potiſſimum arguunt, corporis gravitas, & quod levibus ex intervallo repetitis vacuationibus feliciter utitur.

Reſponſum Fernelii ad literas Melini.

Sic ſumma fide & diligentia literis expreſſam video Domini tui Boisdelphini valetudinem, ut eam mihi quaſi ob oculos proponas, & in memoriam revoces, quam ſæpe coram animadverti. Obeſus corporis habitus, vaſtaque moles, quia non niſi pleno liberalique victu ſuſtineri poteſt, magnum facit excrementorum proventum, nunc maximè ætate inclinante, deſide vita, cœlo frigido, & humido ſolo. Atque licet D. Legatus frigida, pituitoſaque illuvie plurimùm ſcatere videatur, non pauca tamen bile exæſtuat, quam memini interdum ſponte illi ab alvo impetu prorupiſſe, & quotidie ter ſaltem alvum movere, eamque ſemper quam tenerrimam

mam ſervare. Jam ſi ſupervacuorum humorum exuperantia præter naturam & conſuetudinem increvit, quid mirum videri debet, ſi eorum mole preſſum corpus ingraveſcit, minuseque ſit ad conſueta munia comparatum.

Ne quid autem poſthac gravioris mali contingat tentandum, ut quam exuperantiam victus parcior ac tenuior prorsùs abſorbere non potuit medicina ſubtrahat: quandoquidem obſervatum eſt, alvum ſive ſponte, ſive arte ſolutam emolumenti non parum contuliſſe: id autem ſenſim ac lentè præſtandum, quòd alvus leniſſimis illis proritetur, quodque minime tutum ſit tantam illuviem vi & impetu concutere, ne univerſa corruat: itaque accommodatiſſima purgatio fuerit per catapotia ex rhabarbaro & aloe, an. ℈ij. agarici ʒ j. cinnamomi, & ſantali citrini, an. drach. ſ. quæ concinnentur cum ſyrup. de cichorio. Hac autem lege utendum, ut primùm quidem ℈ j. offeratur manè, hora una aut ſeſquihora antepaſtum.

Duobus tribuſve diebus interjectis ʒ ß. aut ℈ ij. dentur horis duabus ante cibum. Sic ſæpè repetenda erit purgatio ex intervallis brevioribus, ſenſimque vis illi augenda & continuanda, dum omnem videatur cacochymiam ſuſtuliſſe, priſtinumque corporis robur & integram valetudinem reduxiſſe. *Joan. Fernel. Conſilior. Medicor.* 15.

De Obeſitate præter Naturam. Pro Eminentiſſ. Cardinalis Hippolito Aldobrandino.

Cum moderata corporis conſtitutio omnium ſit perfectiſſima, & optatiſſima; amplior viciſſim ejus moles, ut & nimia gracilitas pro virili ſunt curandæ, non ſolum quod indecoræ, ſed & actionibus ſint incommodæ; & quæ vitam breviorem efficiunt, cùm ſuffocato derepentè calore nativo à nimia mole, tum eodem extincto pabuli inopia. Quamobrem Eminentiſſimus Cardinalis æquo corpulentior, veritus ne corporis moles, qua laborat, ingraveſcat in dies, & operationibus animalibus, quas in præſenti leviter tantum afficit, tandem noxia evadat, cùm potiſſimum ſit ipſi innata, non immeritò ad noſtram confugit opem; quo nimia obeſitas coerceatur, qua laboraſſe antehac fratrum natu majorem duos, conſcius eſt; alterum quidem Eminentiſſ. Cardinalem, alterum verò Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Principem.

Nos itaque Eminentiſſimi Viri mandatis morem gerentes, præſervativa remedia tunc præſcribenda cenſemus, cùm craſſitiei hujus cauſas brevibus in medium adduxerimus. Quæ copiam pinguis, & carnoſæ ſubſtantiæ conſequitur, ſumpto indicio ex totius ampla mole: pinguedo tamen ſubſtantiam carnoſam copiâ ſuperat, cujus causâ cæterarum partium craſſities ventris inferioris amplitudini cedit, qui ſecundum naturæ leges pinguedine infarctus eſſe ſolet; ut propterea ad obeſitatem hanc producendam duo potiſſimum concurrere ſit neceſſe, primò quidem copiam ſanguinis alimentalis tenuioris, fluidi, & oleoſi, ut cauſam materialem, tum remiſſum calorem partium corporis, à quo hic concreſcit, & in pinguedinem cogitur, tanquam effectricem, accedente quineiam corporis denſitate, materiæ effluxum intercipiente. Neque novum videri debet, quod in Eminentiſſimo Cardinali hic ſanguis redundet, atque in pinguedinem copioſam adeo concreſcat, cum ejus ventriculi frigida, & humida intemperies invaleſcat in dies familiari uſu vini aqua diluti, necnon cibi, & potus nive & glacie impense refrigeratorum, quæ cauſa eſt frequentis pituitæ vomitus, & flatuū copioſorum, non ſine periculo umbilicalis herniæ. Jecoris inſuper eſt humidioris æquo, cum aliqua caliditate, non tamen exſuperante; cui etiam reſpondet totius corporis temperies; atque hinc nt, ut ex chylo in frigido ventriculo non perfecte elaborato ſanguinis copioſi in jecore fit proventus, non quidem exuſti, ſed plurimùm tenuis, oleoſi, & pinguis; qui in venas permeans, à muſculis allicitur, & in carnoſam ſubſtantiam concreſcit, atque affuſus parte magis oleoſa membranis exſanguibus; & denſis, in his craſſitiem quandam adeptus in pinguedinem cogitur: quam auget in dies nova ejuſdem ſanguinis generatio, & attractio, concurrente potiſſimum denſitate habitus corporis, illius exhalationem, & diſſipationem inhibente. Cujus præbent indicia difficilis ſudor, atque ex levi qualibet ambientis frigiditate cutis denſitas, & febris, cum inſigni corporis laſſitudine, rigore, & aliarum partium dolore, ceſſante plerumque frictionum uſu, & ſudoribus toto corpore erumpentibus. A qua corporis denſitate caloris ventilationem prohibente, calorem in internis partibus acriorem fieri vero conſentaneum eſt; atque ſanguinem in venis concluſum loco calidiori aſſari; tenuiorem ſcil. oleoſam magis ejus partem, quæ in pinguedinem concreſcit; atque in bilem faceſſere, quæ in excretis copioſiſſima fere ſemper ſe prodit; craſſiorem verò in ſanguinem melancholicum, nigrum, & craſſum converti, qui ſecta vena plurimùm effluit: quam ob cauſam corpus hoc remiſſiori calore præditum, ac proinde bilis minus ferax, hac tamen abundat maximè, potiſſimum in primis viis, ob craſſitiem corporis, liberam caloris ventilationem intercipientem: quæ fortaſſe cauſa fuerit frequentis illius æſtus, & ruboris in capite, & facie.

Craſſities itaque hæc tenuanda, vel ſaltem coercenda. Quod conſequetur in primis Eminentiſſ. accurata victus norma; cibo videlicet, & potu; ſomno, & vigilia; motu, & quiete; excretis, & retentis; atque aere. Cibus autem ſit parcus, in cœna potiſſimum; pauci nutrimenti, ac facultatis attenuantis, & exſiccantis; carnes ſcil. & piſces ſaliti, aſſati potiùs, quàm elixi, conditi aceto, vel fructibus acidis, inſperſis pulveribus exſiccantibus coriandri, aniſi, cum petroſelino, & apio, nenon ſal ex viperis combuſtis, ficus, olivæ, aſparagi, & hujuſmodi ex tempore parata. A ferculis, placentis, lactariis, melonibus, uvis, ceraſis, paſſulis, pro virili abſtineat. Parce bibat, & quidem vinum modicè generoſum, album, antiquum: quinimo familiaris uſus ℥ j. aceti ſcyllitici, in quo maceratum fuerit abſinthium, ſummoperè ex uſu foret. Somnum fugiat diurnum; niſi à valido exercitio quotidie per duas ſaltem horas, vacuo ſtomacho, & quidem parvæ pilæ luſu; neque ad nocturnum ſe componat, niſi altera hora à cœna; otium vitet, quo humores in corpore ſuc-

creſcunt; ut & exercitio moderato, quo dum exſuſcitatur calor innatus coctionis autor, corporis excreſcit moles. Quod ſi ab exercitio adhibeantur frictiones validæ, pannis aſperis, vel pulvere corticum fabarum, lupinorum, amygdalarum amararum, & ſale, ab his corpus magis attenuabitur. In quam rem commendantur ſummoperè balnea ex Aquis nitroſis, ſaliſis, ſulphureis, & aliis medicatis; non tamen aluminoſis, vel quibuslibet aliis adſtringentibus. Alvus continuò ſollicitetur vel uſu panis ex furfuribus medianis, cum caricis, & fœniculo, ſemihora ante cibum; vel ſex, aut octo ficubus, cùm ſiccis, tum recentibus, per ſemihoram pariter ante cibum aſſumptis, vel etiam aliquando, uſu pilular. ex aloë lota cum ſucco roſ. ad ℈ j. ſtatim ante cœnam; vel pilular. de tribus Rufi; quæ omnium maximè exſiccant. ut eas Rufus ad arcendam peſtem validiſſimas cenſuerit: non omiſſis interim diureticis, in quibus potiſſima erunt ſemina fœniculi, aniſi, petroſelini, & rutæ ſylveſtris. necnon ſal viperinus, ſpecies dialaccæ magnæ Meſues, ſpecies diacurcumæ, ſal theriacale, & hujuſmodi. *Bened. Silvatic. Conſ. & Reſp. Medic. Cent.* 4.

Obſervationes.

Pro obæſitate.

Nobiliſſimæ Dominæ adeo obæſæ ut vix incedere poſſet à medicis conſultum eſt, ut iter unius miliaris ſubinde jejuna pedeſtri itinere abſolveret, ſed cum præ aſthmate ambulare amplius non poſſet, magis ei profuit purgatio frequentior: aurifaber quidam cum extreme obæſus foret, ita ut proximus ſuffocationi videretur, huic ſequens pulvis etiam in cibo datus eſt, & ita liberatus fuit.

℞. Tartar. ℥ij. cinnam. ℥iij. zinzib. ʒ j. ſacch. ℥ iv. F. pulvis Gilbertus Horſtius hoc ſequenti pulvere, modo per ſe, modo in conditis, in obæſis commode uſus eſt.

℞. Tartar. vini albi aut rubri ℥ ij. cinnam. ℈ iv. zinzib. ʒß. ſacch. ℥ iv. M. hæc etiam ſubſequentia maximè extenuare obæſos expertus erat; cepe, allium naſturtium, porrum, ſemen rutæ & potiſſimùm acetum ſcyllinum: utantur larga ventris ſolutione, utinam ac ſudorem provocent labore multo tum veloci utantur antequam comedant; famem tolerent, diu vigilent, ſitim patiantur in balneo aëreo ſudent, dormiant parum, & in lecto duro, multùm coeant, & morentur ſub ſole: hæc omnia corpus pingue macreſcere faciunt. *Petrus Foreſtus, obſ.* 10. *& Schol. lib.* 31. *de fucis.*

Purgatio corpore, quoniam præcipuus ſcopus propoſitus eſt, ut caro & pinguedo deterantur, ſimulque continuò perſpirationi & exinanitioni via paretur, ad eos abſolvendos conducturum id remedium eſſe confido, quod hæc faciendi inſignem poteſtatem habet; cujuſmodi eſt ligni guajaci & ſarſæ decoctum pluribus diebus cum tenui & exſiccanti diæta, ſudoriſque provocatione aſſumptum: hoc enim (ſi modo prudenter adminiſtretur) minimè dubitare oportet, quin blandè exſiccet, ſudoremque provocando cutis meatus aperiat, & conſequenter faciendæ inſenſibili tranſpirationi magnopere auxilietur: poſt cujus uſum non parùm mihi arridet eorum conſilium, qui diureticis utendum eſſe commendant, ut aſparago, apio, fœniculo, porro: ſimiliter quoque tacere non poſſum, quin laudem uſum ejus lavacri, quod vim habeat exſiccandi, quale eſt aqua marina, qua tepida utatur *Hier. Mercurialis tom.* 3. *conſult.* 122.

Abſtineat a potatione inter prandium & cœnam, nam talis corpora multum pinguefacit: laudant aliqui maximè in æſtate per plures dies cyathum unum aceti mane, nam potenter corpora ſiccat & emaciat; ſit ejus ergò aſſiduus maximè in condimentis & acetariis: verum hoc fugiant qui imbecillos habent articulos nec non & uterum: hyeme ut ejus nimia acredo refrangatur, immiſcendæ ſunt uvæ paſſæ: ſint in aſſiduo uſu cappares cum aceto conditi, & olivæ: cauteria maximè probantur, præſertim in tibiis, cum ſenſim evacuent totùm corpus, frictiones etiam commendantur aſperæ pannis aſperis donec cutis rubeat: ſit aſſiduus uſus linguæ ovis a. ſeminis fraxini ad ʒ j. cum vino exhibit. Ex Plinio hydropicos curat. & corpore obæſos ad maciem reducit Arabibus etiam maxime commendatur. *Epiphanius Ferdinandus hiſtor,* 81.

Pro Obæſitate.

Nobilem virum adeo pinguem vidi, ut equo inſiſtere nequiret, quin ſtatim ſopiretur, nec loco ferè moveri poſſet: ille tamen nunc huc & illuc vadit, mole illa deperdita, & priſtinum habitum recuperavit, quod ſola maſticatione fol. tabaci peractum fuit, ut ipſe mihi aſſeveravit, pituitoſis enim & frigidis corporibus utile eſt: folium lauri linguæ impoſitum aquas multas etiam educit. *Petrus Borellus. Obſerv.* 17. *Cent.* 1.

Rara corpulentiæ incommodæ curatio.

Notiſſimus hic tribunus militaris jam ſexagenario major, ſed vivax, & vegetus, ita ferè quinto quoque anno abdomine tardus evadit, & pinguedine nimia diſtentus, ut aliis gravis, ſibi inviſus ſit; cui malo cum varia quæſiverit remedia, inediam, acida, exercitia, fruſtrante exſpectationem ingrato eventu, noviſſime in Mercurio dulci opem ſollicitavit, & invenit. Progreditur enim pilulis Mercurialibus ad eam paulatim doſin, ut apertis gingivarum laxitatibus ptyeliſmus conſequatur, nec is perfunctorius, ſed qualem in adultis Veneris nepotulis efflagitant Medentes, ut fœdam luem exſpuant. Per has vias omaſum ſeſe exonerat, & lætum, alacremque tribunum ad munia ſueta reddit expeditiorem Ex eo triennium integrum exigit ab infeſto aqualiculi pondere liberum. Tandem redit ſenſim malum, & quinto poſt anno novam curam depoſcit. Igitur ille iterum ſupplicat Mercurio, iterum in palæſtram redit promptior. Jamque ter quaterve iterato eodem æquore, vivido faciei colore, toris robuſtis, corpore alacri ad negotia ſua conſurrexit. Exploratum hactenus fuit, fœdam pituitam per glandulas ſalivares excludi, hoc novum, nimiæ pinguedinis cauſam per eoſdem ductus foras poſſe amandari. *Olai Borrichii, in Act. Barthol.*

Anatomicæ Inſpectiones.

Pinguedo anomala.

Pinguedo, quæ muſculis inſternitur & inæqualia habitus intervalla eleganter rotundat, tam copioſe ſæpe luxuriat, ut corporis formam, quam ornare debebat, mirifice defœdet. Requiritur ad juſtam gratamque corporis proportionem æqualis partium omnium pro ratâ accretio; quod ſi pinguedo copioſior ſit & molem cæterarum partium vincat, jam gravis eſt eam habenti; namque ſubjectos muſculorum ventres pondere ſuo reprimit, & prohibet ne facile intendantur, & inflati perdurent. Vocantur hi Græcis προγαστορες, homines abdomine graves. Inter hos reperias, qui monſtro quàm homini ſimiliores corpus circumferant; non craſſum duntaxat & adipoſum, verùm etiam inconcinnum & difforme. Nobilis quidam ſtaturâ & protenſo aqualiculo magnus varia agitabat conſilia, quibus à moleſtâ & inficetâ pinguedine liberaretur. Sed cum pleraque in corpore ſcorbutico & ſegnitie corrupto vana eſſent, contentus erat abdominis molem, in hanc enim imprimis omnis pinguedo conjuraſſe videbatur, faſciis ſuſtinere eventumque fatis committere hac quidem compendiariâ, ut ſuccincto ventre obambulare nonnihil in domo, deque uno membro in aliud transferre ſe poſſet. Sed poſtquam unum alterumque annum ſic vitam toleraſſet, morbus intervenit iſque internecinus, quippe compreſſæ à nimia pinguedine venæ ſanguini motum & ſpiritum eliſere. Vivus roganti mihi ægrè conceſſerat ventris conſpectum atque contrectationem; ibi ego præter omnem opinionem abdomen reperi totum inæquale, glandibuſque duriuſculis & magnis, velut colliculis, diſtinctum, inguinis vero limbum, jam fere ad genua prolapſum, in plurimos lobos fimbriatoſque duriorum glandularum proceſſus evagantem, citri videbantur aut laciniæ ventris penduli. Hæc moles corpus, æſtate imprimis, multa intertrigine excruciabat; quare etiam interpoſitis linamentis ei occurrendum fuit, ſed exiguo cum fructu. Pinguedo autem illa tam anomala atque inæqualis non in alio, quam vitiato glandularum adipoſarum contextu, ſita eſſe videbatur, ut quæ in ſcirrum aut ſteatoma duratæ, collecta pingui amurca, corporis habitum tam miſere fœdaverint. *Nicol. Pechlinus in obſervat. Phyſ. Medic.*

Pueri præ pinguedine nimia extincti Anatomia.

Macie confectum vidimus & examinavimus puerum biennalem; examinemus nunc pinguiculum & craſſiuſculum medio anno ſeniorem, qui obiitus fuit 25. Novembris ejuſdem anni, & neſcio an alio morbo, quàm nimiâ pinguedinis abundantiâ obierat. Vidi candelam non rarò nimiâ ſuâ pinguedine extingui, præſertim dum flamma ellychnii exigua debilior erat, quàm ut affluentis ſevi abſumeret copiam: idem hic factum, ſi affirmem, omnes corporis partes ſanæ & integræ, ſed pinguedine undique obrutæ, meæ ſuffragabuntur ſententiæ, ſi enim pueri exteriùs pellem tangeres, indicem uſque ad primi articuli finem imprimebas: interiùs autem exiles muſculos pinguedo copioſa circumdabat & abſcondebat. Aperto thorace, cor abeſſe ſacerdotum veterum quiſpiam, qui eâ ratione populo imponebant, exclamaſſet: latebat enim ita pinguedine obvolutum, ut non appareret, hodieque à me ſervatum ſub eadem pinguedine deliteſcit; uti & pericardium, cujus membrana vix conſpiciebatur. Inferior venter viſcera omnia ſana; ſed omnia vix ſemeſtris pueri magnitudinem exæquantia dabat, ita erant omnia una pinguedo; omentum & meſenterium adeps pura. Cum cerebro autem flaccido ventriculis incluſa erat aqua inſipida; plexus choroides obſeſſus hydatidibus, quarum una ad nucis avellanæ excreverat magnitudinem. Oſſium tota compages nec forma, nec magnitudine uſquam deſciſcit à pueri perfectiſſ.me ‹ani› minimeque monſtroſi oſſibus. *Theod. Kerkring. in Spicileg. Anatom.*

CORYZA.
Vid.
CATARRHUS.

CRAPULA
Vid.
EBRIETAS.

CRANII FRACTURÆ.

FRacturarum quæcunq; corpori obvenire poſſunt, perículoſiores, difficilioriſque curationis nullas reperire licet iis quæ Cranii ſunt.

Numerus earum inſignis admodum, aſt ſymptomatum ſubſequentium infinitus.

Paulus lib. 6. cap. 7. Quinque recenſet ſpecies, quibus in infantibus addit ſextam.

Hippocrates lib. de vulner. capitis à Paulo adductis aliam addit.

Placet nobis, quo curatio certa, quantum poſſibile, exerceri queat, ex fundamentis certioribus, diverſas ſpecies, earumque appellationes adducere, nulla habita ratione controverſiarum quæ circa varium vocabulorum uſum etiam hic proponi poſſunt, & ſolent, cùm inutiles omninò ſint, convenientiúſque ſit ad res ipſas veramque medendi methodum reſpicere, quam vocum varietatem variam.

Inter ſpecies omnes Cranio obvenientium fracturarum *primo* nobis loco occurrit Fiſſio, quæ *continui ſolutio eſt Tabellarum Cranium conſtituentium, vel primam ſeu exteriorem ſolam, vel inſuper & alteram ſeu intimam, in totum, vel ex parte, dividens*, obſervabilis ſæpè; non rarò obſcura adeò, ut vix notari queat.

Fracturæ huic Vaſorum ſanguiferorum ruptura accedit, venarum imprimis, modò earum quæ Cerebri corticem perreptant, quandoque quæ medullam, non rarò & illarum, quæ duram matrem ſ. craſſam cerebri meningem. Prior rupturæ vaſorum dictorum ſpecies lethalis licet habeatur, ultima tamen Cornelium Celſum valdè reddit ſollicitum, adeò vel etiam Cranium trepano hic perforari velit primo tempore, ne materia purulenta, ex ſanguine extravaſato genita, meningem tenuem accedat, eandemque premat, *Sanguis enim hic* (verba ejus ſunt *lib. 8. cap. 4.*) *corruptus atque inflammatus partes vicinas lædit, unde deliria, febres, convulſiones, tandem mors ipſa.*

Dicta conſiderantes haud videbimur inutilia proponere, ſiquidem exemplo quodam ſingulari quam verè beneque ſollicitus Celſus, minus ſæpè debito ſollicitos Chirurgiæ cultores doceamus.

Tempore eo, quo Maria Medicea, Regis Galliæ Ludovici XIII. mater, urbem noſtram Amſtelodamenſem intrabat, puer v. vel vi. annorum, cujus nomen Riikardt Karſeboom, reginam, quæque in honorem ejus extructa, videndi animo, feneſtræ alicujus domus inſidens, procidit in terram, eoque caſu, præter vulnus cutaneum ſatis inſigne, Fiſſuram contraxit parte ſupremâ oſſis parietalis dextri.

Signis fracturæ notis bene perſpectis, quo enarrata tollerentur mala, non obſtante quod ſomnus jam adeſſet inquietior, febris continua, vomitus continuus, ſanguiniſque per nares & aures fluxus gravis, vulnus cutis, horis matutinis diei ſecundi, cruciali ſectione duplex quaſi effecimus, adeoque ſic conſtitutionem Cranii obvii magis, certiùs cognoſcere licuit, digitis enim non ſolum fiſſuram ejus, ſed & oſſis fracti ex unâ parte elevationem, explorare concedebatur. Plumaceolis hinc vulnus replere hoc tempore, circa veſperam verò Cranium trepano perforare neceſſarium duximus.

Trepanum ubi ad Diploen pervenit, medium ſcil. tabularum duarum cranium conſtituentium, impetu ſanguinis notabilem quantitatem prodire obſervatum, notabilior hæc, ubi, abſoluta trepaniſatione foramen patens.

Foramini huic, adeoque, ejus ope, ipſi meningi craſſæ, lintei tenuioris quadruplicati in ſpiritu vini, cujus parti uni duæ partes mellis roſarum mixtæ, madefacti, quantum loci conditio permittebat, impoſuimus. Sequenti die mentem vulnerato conſtare, linguæque uſum conceſſum, obſervavimus, febrem etiam, ſomnum, vomitum, hæmorrhagiamque vale dixiſſe, curationi quapropter nos accinximus, labia vulneris, ſecundum monitum Jacobi Carpi, cranio ipſi imponentes, brevi hæc abſoluta, ſatiſque feliciter, fragmentis quibuſdam ſquammiformibus, iiſque valdè exiguis, ſeparatis.

Secunda Fracturarum cranii ſpecies Exciſio eſt, *continui ſolutio in cranio ab externo inſtrumento ſecante producta*; fiſſuræ hic nonnunquam ſigna adſunt certa, quandoque nulla; quod ſi exciſioni fiſſura jungatur, utriuſque ubi illa tabulæ eſt periculoſæ valdè conditionis, ad ipſam uſque duram meningem penetrare poteſt.

Squammæ nonnunquam etiam in Tabulâ ſeparantur primâ, nec tamen lethalis ſemper hæc ſeparatio, quod verum obſervavimus in quodam Joachimo Ulrico Magiſtratus noſtri juſſu à nobis curato. Percuſſus hic à milite quodam ebrio, enſe lato, in ſiniſtra oſſium parietalium parte, proximâ ſuturæ ſagittali, graviter adeò, ut ex exciſo cranii oſſe dicto, & quidem tabulâ ejus exteriore, particulam oſſis ſatis magnam ſeparatam, ſolutamque, forcipis ope extrahere licuerit, qua ablata, adhibitis medicamentis convenientibus integrè ſanitati æger reſtitutus.

Hujus conditionis fragmenta varia, (quæ Cranii tabula prima, I. extima exhibuit, ubi Exciſio aderat) aſt obliquè magis ſeparata, forcipe commoda auferre mihi conceſſum in Cranio fracto filiolæ natu minimæ Joannis van Os, contuſam cutem ubi cultro aperuimus. Occurrebant hæc parte inferiore oſſis parietalis ſiniſtri, caſu gravi in objectum acutum dicto modo læſi. Auferre particulas has licuit nobis die à caſu 10. & 11. præmiſsâ, ut dictum, apertione cutis, integumentorumvè reliquorum commodâ, aſt non ſine inſigni purulentæ materiæ effluxione. Et hac inſtituta cura integrè reſtituta puellula, breviſſimo temporis ſpatio, hoc quo hæc ſcribimus optimè valens.

Fragmenta hæc Cranii oſſium antequam deſeramus, obſervationem aliquam Artis Chirurgicæ ſtudioſis exhibere, utile ducimus, quam vir Theologus, Dn. Engebertus Sloot, verbi divini in Slooterdük præco, à Dn. Joan. Kraanvvinkel, apud eos qui Chriſto nomen dederunt in Moſcoviâ Evangeliſtâ, accepit, declaratur ea quomodo in nobili quodam Cranii particula enſe ablata, alia vero ex canino capite deſumpta ejus in locum repoſita, quæ etiam reliquis cranii oſſibus firmiter unita. Accipite ergò quædam eorum, quæ Epiſtola dicta fabulis annumeranda proponit. *Occurrit hoc tempore, Tibi communicanda excommunicatio admiranda, imo riſu digna, quam Theologi Ruſſi exercuerunt in nobilem quendam, cujus nomen* Butterliin. *Tartarus quidam caput hujus graviter adeò enſe vulneraverat, ut, præter integumentate cutem nempè piloſam, aliaque, oſſis cranii etiam particula quædam ablata, adeò ut caput inſpicienti denudatum non ſolum, ſed & vulneratum occurreret cranium. Chirurgus locum apertum quo repleret, occiſi canis ex cranio particulam deſumpſit, figurâ & magnitudine ei quæ enſe ex capite nobilis ablata reſpondentem, eamque loco læſo adaptavit; & hâc methodo integrè ſanitati redditus nobilis. Hic miraculosè reſtitutus, rem geſtam, gaudio exultans, amicorum notorumve variis, enarravit, qui eandem* Theologis, *& per hos Metropolitano communicarunt ſicque effecerunt, quod, excommunicatione inſtitutâ, ad loca ea quibus conveniebant Chriſtiani, per totam Ruſſiam, acceſſus Nobili dicto denegatus fuerit, uſque dum oſſis capitis canini particula indicata unita maneret oſſibus capitis chriſtiani hominis. Nobilis Eccleſiæ membris annumerari malens, quam, ad veram curationem, quævis non perferre, Chirurgum oſſis canini fragmentum auferre juſſit, ſicque, curatione aliâ adhibitâ, excommunicationis vim effugit.*

Tertia Fracturarum Cranii ſpecies *Paulo* habetur Expreſſio, *quæ contingit quoties cranium per caſum, ictum, percuſſionemvè in partes varias dividitur, ſic ut etiam fragmenta quædam eo uſque ſe ad inferiora dimittant, ut non ſolum membranam Cerebri deprimant, dividantque, ſed & Cerebro ipſi continui ſolutionem inferant, quorum quædam ad ventriculos ipſos quandoque deſcenderunt*; quod artis Chirurgicæ cultorum in gratiam, doctrinæ gratia obſervatione ſequente illuſtrare confirmareque poſſumus.

Bernardus Diderici Weghuyſen, Sartor, gravi læditur ictu dextro oſſe parietali, ſic ut fragmenta varia cranii vulnerati non ſolùm meningem duram, tenuemq; læderent, ſed & ad ipſas uſq; ventriculorum cerebri cavitates ſe dimitterent, & quidem vehementia ſumma, uti in aperto

poſt

poſt mortem cadavere ſpectatoribus notare licuit.

Vulneratus domum petit, nullius auxilium implorans, juſſu ampliſſimi Magiſtratus civitatis noſtræ, rogatuve hoſpitis, eum acceſſi, cujus ex cerebri interioribus incredibilis magnitudinis particulam à cranio læſo ſeparatam, præter fragmenta alia minora: inſtrumenti commodi beneficio extraximus.

Die vigeſimotertio Februarii curæ noſtræ commiſſus æger prædictus qui nono Martii obiit. Conſideratione noſtra dignum quam maximè in hoc ægrotante, quod ſingulis diebus, à tempore eo quo ipſum acceſſimus, uſque ad diem mortem penultimo præcedentem ſubſtantiæ Cerebri quantum cochleari contineri poterat per Vulneratum locum effluxerit, loquela, ingenio, judicio, integrè ſe habentibus. Aſt inſtante, ut diximus morte, febris, delirium, hemiplegia, inter alia ſymptomata, ſupervenIebant.

Materiæ huic, quæ Expreſſionis hiſtoriam, variaque ſymptomata, exhibet, antequam finem imponamus, conſultum omninò cenſemus exemplum priori ſimile, aſt cujus terminus longè felicior, hic proponere. Chirurgus hujus loci eximius Bernardus Heems, cujus curæ commiſſus æger, quinque mediorum convenientium opera priſtinæ valetudini eum reſtituit, ejus nobis copiam fecit, literis ea de re ſcriptis, inſcriptiſque nobis.

AMICISSIME.

Cum conſtet, rerum variarum, rarius occurrentium, perſcrutatorem Te eſſe, arctaque jam à multis annis nos junxerit neceſſitudo, intermittere haud potui, quin ſingulare ſingularis fractura cranii in puero 10. *aut* 11. *annorum, ex caſu gravi, inducta, tibi communicem. Frontis hic os, aliis coronale dictum, læſum adeo, ut particula quadam ſeparata, quæ & Meninges vulnerabat & Cerebrum ipſum, præterquam quod externa capitis integumenta vulnus exhiberent inſigniter amplum. Locus læſus ſubſtantiæ Cerebri notabilem quotidie exhibebat quantitatem, quam vel ipſe, præter Chirurgos alios, non ſemel inſpexiſti. Nec vomitus, nec delirium, nec ſanguinis per nares, aures, aliavè loca fluxus in ægrotante hoc unquam obſervabantur, inſignis licet amplitudinis apertura, reſtitutus brevi æger. Conſiderabilem hunc caſum tibi publicoque haud invidere placuit. Vale.*

BERNARDUS HEEMS.

Quarta Fracturarum cranii ſpecies Deceſſio eſt, *ubi os læſum verſus inferiora procidit, ſicque meninges Cerebri deprimuntur.*

Lethalis ſæpè affectus hic, quo ſic humores ad meninges ipſas defluunt, nullâ datâ evaporatione, quod inhibere valdè arduum eſt. Obſervavimus hoc in Capite textoris alicujus, cujus nomen Simon Joannis, qui à textore alio graviter cantharo ſtanneo percuſſus, ſic tamen ut exterius vix aliqua ſolutio occurreret; in oſſe frontis circa ſuturam coronalem, os reperire nobis licuit, teretis omnino figuræ, Vulneratus, nullius conſiderationis vulnus inflictum æſtimans, per tres ſeptimanas oleum rarum loco læſo inunxerat, & tamen eryſipelas faciem univerſam occupans, febris, convulſio gravis, fracturæ ſupervenientia e medio eum ſuſtulerunt.

Via longè aliâ proceſſimus cum Franciſco Henrici à Weſt-Reenem, qui ex loco ſatis alto procidit in ſaxum, ſicque præter vulnus cutaneum ad oſſis frontis ſuturam coronalem, a parte ſiniſtra, Deceſſionem oſſis dicti contraxit. Ægrum hunc accedentes vulneri ad ſanguinis fluxum inhibendum, labiorumque ſeparationem juſtam promovendam, plumaceoli quantum neceſſitas exigebat impoſuimus, non neglecto Emplaſtro Defenſivo. Nec inconſultum viſum fuit eodem hoc die, quo prima inſtituta viſitatio, venæ-ſectionis ope ſanguinis aliquam auferre quantitatem, fuit hæc fere integræ libræ; aperta autem vena in brachio corporis ſiniſtro. Quin & ſuppoſitorium ex ſale, hiera picra & melle eidem applicari, antequam diſcederemus, curavimus, undè ſemel largiter dejecit.

Altero die ſtupiditatis ſe exhibebant indicia, febriſque, nullus aderat vomitus, licet ſitis gravis, cordiſque anxietas conſiderabilis, nocte prægreſſa valde fuerint moleſtæ. Vulnus ipſum fragmentum oſſis dicti exhibebat, & quidem utriuſque Tabulæ, quod ad ipſam matrem duram deſcenderat, elevatoriique operâ à nobis extrahebatur.

Fragmento hoc ablato, ſanguinis extravaſati, præter naturam hic collecti, inſignis quantitas, pulſu, quaſi continuo, per vulnus effluebat. Procedebatur hinc methodo curandi ea, quæ adhiberi ſolet in trepano perforatis craniis, quâ etiam paucorum dierum ſpatio ſanitati priſtinæ redditus æger.

Quinta fracturarum Calvariæ ſpecies Cameratio eſt, quæ *diviſio dicti oſſis eſt, in quâ pars affecta cameræ modo exaltata relinquitur*, ut Galenus tradit, *ac intro à ſanis fractura partibus oſſa magis recedunt, membraniſque Cerebri innituntur, quas contactu ſuo premunt.*

Hujus conditionis fracturam nobis non niſi ſemel toto praxeos tempore notare licuit, in puero 14. annorum, qui, ex caſu gravi, & Cranii fracturam contraxit, & utriuſque brachii circa ligamentum annulare, ſic ut cubiti utrumque os notabiliter loco tracto prominerct. Oſſa hæc brachii reponere impoſſibile nobis, quamcunque etiam adhibebamus diligentiam, forſan quod muſculi verſus ſuum principium violentius traherentur. Ne ergo in caſu dolorifico, deſperato, fruſtra laboraremus, maximè cum vomitus continuus, febris, narium auriumque hæmorrhagia, valdè moleſtarent, ſine ſenſu itidem, loquelaque decumberet æger, Naturæ negotium in totum commiſimus, quæ, arte nulla adjuta, ſymptomata enarrata tollere haud valuit, undè factum, quod nox ſequens lethalis ipſi fuerit.

Materiam hanc antequam deſeramus, è re Chirurgorum fore cenſemus, ſiquidem quæ de fracturarum Cranii ſpecie hâc, Cameratio quæ appellatur, à veteribus proponuntur; minus arridere dicamus, quod enim inferiora verſus cranium hîc deprimi tradatur, ſicque foveas, quas fornices repræſentare volunt, conſtituere, unde meningum ab incumbente oſſe

preſſio, parum certitudinis habet. Notaſſe nos in defuncti noſtri oſſe parietali arcum unum alterumvè, ſurſum tendentem, negare nolumus, imò plures ſe exhibuiſſe inferiora petentes, certum quoque, aſt quo jure fornicum ſ. teſtudinum nomen tribui hiſce queat non video, cùm omnes ex loco inferiore verſus ſuperiorem ſe extendant, neutiquam à ſuperiori ad inferiorem deſcendant. Antiquitati hic multum debemus, cui nomen dictum fracturæ huic imponere placuit, modo inverſam camerationem à nobis vocari, concedant.

Ultima fracturarum Cranii Paulo Colliſio eſt, hanc in infantibus ſolis locum habere tradit, quod tamen falſum, cum etiam in adultis, ſenibuſque eam notare licuerit, deſcribitur ab ipſo, *quod Calvariæ diviſio non ſit, eoque nec fractura rectè dici queat* ejuſmodi affectio. Quibuſdam, imprimis in infantibus Contuſio appellatur, ſic tradente Hippocrate *lib. de vuln. cap.* Mulieribus atque infantibus propria magis affectio habetur, quod oſſa calvariæ molliora, tenuiora, adeoque flexilia magis poſſideant.

Hic oſſis calva in interiorem partem impulſio eſt aut inflexio, concavitatem integra exiſtente calva continuitate tantum efficiens, ut licet in cantharis aliiſque vaſculis ex plumbo, ſtanno, aut cupro confectis, ſi foris percutiantur, conſpici. Continui ſolutio vera licet nulla hic, unde fracturis annumerari nequit, ſymptomata tamen varia, eaque haud levis, non rarò ipſi uncta.

Anno 1656. decimoſexto Auguſti, ex mandato Ampliſſ. hujus loci Magiſtratus acceſſi mulierem, *Alidam, Wilhelmi filiam*, in qua præter vulnus ſatis magnum, proximè ad oram muſculi temporalis ſiniſtri, Contuſionem reperi inſignem in oſſe parietali.

Per octiduum & vigiliæ, & vomitus graves valdè, ſine tamen febre notabili; aſt die nono ſomnus invaſit cum ſtupiditate quadam, lateriſque ſiniſtri paralyſi; depreſſum os, quod tabulæ utriuſque credebamus eſſe, beneficio inſtrumenti quod jam ante accuratè à Scheelhanſſio, Chirurgo celebri, nuperrimè à Joanne Schulteto accuratiſſimè depictum, & Triploides vocatur, levi manu elevare allaboravimus, quo facto illicò & Paralyſis & ſomnolentia remittere ceperunt, ægraque ſic ſanitati reddita.

Contingit nonnunquam Cranii impreſſiones exiguas, caſu, ictu, percuſſione, ſimilivè violentia externa, obvenire, imprimis junioribus, nullo præſente Capitis integumentorum vulnere; fracturæ, fiſſurævé quod ſi his nullæ accedant, ſaltem quæ à Chirurgo notari inſtrumentis digitiſvè queant, ſymptomatum vero graviorum authores ſunt, imò, impreſſione permanente, ſi quæ ſuperveniant, ferè tolli ſolent.

Veritatem dictorum in infantibus pueriſvè variis notavimus, inter omnes in filio Abelis ter Laan, cujus oſſi frontis plumbeo inſtrumento Impreſſionem infixerat puer alius; toto vitæ tempore in filio dicto obſervabilis ea fuit, neutiquam tamen moleſta ipſi vel ulla fuerunt ſymptomata.

Prægreſſio fracturis Cranii Paulus Ægineta loco citato aliam addit, quam Capillationem dicit, ſenſum hæc plerumque fallit, fere latens, quia non facilè ſe oſtendit, mortis cauſam ſæpe adfert.

Capillationem hanc notari nobis datum in defuncti alicujus viri, ab alio varia commotione in pavimentum lapideum adacto. Dolor hic in principio obtuſus admodum, parte capitis interiore, latere dextro, hinc intolerabilis, cum hæmorrhagia dextri naſi continua. Duodecimo die ſopor ægrotantem invaſit, ſine febre, ſicque brevi obiit.

Præſente in arte medicâ celeberrimo Viro Dn. Samuele Coltero, Noſocomii publici Medico ordinario, ſeparatis integumentis Capitis mollioribus, Calvariæ partem ſuperiorem qua fieri potuit curioſitate abſtulimus, huius in baſi, circa meatum auditorio nervo deſtinatum, latere dextro, Capillatio occurrebat, ſubtilis valdè, ſub oſſe petroſo ad baſilare ſe extendens, cui cruoris, fœtidique humoris exigua jungebatur quantitas.

Meningibus ſanguis nullus incumbebat, imò ne quidem ipſo in Cerebro aliquis reperiebatur; niſi loco modò indicato, qui inter cranium & meningem duram per fiſſuram dictam huc erat delatus, ubi ſpiritus Animales incaleſcenti, ſuffocatique, ſicque mors inducta.

Miſſis Fracturarum Cranii ſpeciebus, quæ Paulus Ægineta de fracturis Cranii proponit, accedemus examen illius quam Celſus, Hippoc. aliique varii deſcribunt, ſingulariſque conſiderationis habent, imo omnium ferè fracturarum periculoſiſſimam, eò quod etiamſi externo adſpectu, & quantum Chirurgica manus præſtare valet, poſt fracturas omnes, quæ oculis notari queunt, & tamen curabiles reperiuntur, curabiles ſint, nihilominus Chirurgum ſæpius ab incepto deſiſtere faciant opere.

Fractura hæc Hippocrati ἔγφλασις, Contruſio Galeno dicitur, *Os hic medium deſidit, intraque recedit, quoties violentia quædam externa, ictus, caſus, ſimileque infortunium præceſſit*, ſimili omnino ratione, ac glaciem vi externa frangi, ejuſque particulam reliquo quod integrum eſt ſupponi facimus; quod enim medium deſidit (verba ſunt Hippocratis lib. de vulner. capitis) ab alio oſſe naturaliter ſe habente abruptum fractumque introcedit, adeoque neceſſario rima adeſt.

Sollicitos valdè veteres Fractura hæc fecit, quod ex Hippocrate loco citato colligere licet, quem conſulere non ſine fructu Artis Chirurgicæ cultores poterunt; & ſanè, non ſemel nobis occurrit, fractam Cranii particulam profunde adeò, ſub oſſe cranii integro, fuiſſe protruſam, ut etiamſi terebrationes variæ, variæque oſſis ſani ſeparationes, acceſſerint, neutiquam tamen vel ulla arte, ex loco eo quem occupabat alienum, auferri potuerit, quin ferè Chirurgi induſtria, laboreſque ſummi, fruſtra adhibiti, ſicque interierit æger.

Rei difficultatem, quodque ipſi ſupervenire poteſt periculum non video quomodo, meo judicio, accuratius deſcribi poſſit, quam quidem factum legimus ab Ampliſſ. Reipubl. hujus Conſule D. *Nicolao Tulpio*, dum *lib. 1. obſervat. cap. 1.* hæc proponit verba: *Cranium uti ſupereminet omnibus corporis noſtri partibus, ita omnes fracturas ejus longè ſuperat ea quæ Hippocrati ἐγφλάσις dicitur,*

tur, *difficillimæ curationis*. Exemplum ejus rei Magnif. Conſul loco citato proponit, addemus nos aliud.

Jacobus Cornelii graviter ligno duriore vulneratur parte Capitis dextra, ad os bregmatis, proximè ad marginem muſculi temporalis; ita ſæpius inter milites, nautalve à verbis ad verbera itur. Per octiduum *Daniel à Swieten* Chirurgus vulneris curationi præfuit, acceſſimus nos cum *Georg à Loon* Chirurgo alio, pulſus hic moderatus, ſic ut febris indicia nulla, mens conſtans, quantum ex verbis colligere licuit, in vulnere ipſo fragmentum cranii ſat notabile deſiderabatur, quod ab oſſe reliquo integro, cui ſubjacebat, tegebatur; imo & fiſſura, ad os petroſum ſe extendens, hic occurrebat.

Vir erat vulneratus vitæ diſſolutæ, ad ea quæ de periculoſo ipſius ſtatu proponebantur, neutiquam attendens, quin potius maledictis atque blaſphemiis Deo ipſi ſe opponens. Noſtrum fuit in re gravi nulla negligere tempora; decimo adeoque die a tempore inflictionis Trepaniſationem Cranii aggreſſi ſumus, ad modum mox declarandum, quo ſic particulam oſſis fracti, firmiter admodum ſub eo quod integrum adhuc hærentem, auferre, imò & ſanguini extravaſato ſicque loco alieno detento excluſionis locum commodum concedere, liceret, ſicuti hâc in re Magni *Hippocratis* inter alios doctrinam, qua primâ occaſione Cranium perforari debere tradit, antequam vel febris, vel alia ſymptomata, ſeſe manifeſtant, quo ſic faciliùs, in commodum æquè Chirurgi ac ægrotantis, os abſconditum in conſpectum veniat, imò extrahi queat.

Trepaniſatio antequam inſtitueretur, neceſſarium duximus ſectione triangulari locum eum ubi trepanum applicandum præparare, latus infimum hujus trianguli muſculi temporalis in margine, quod tamen diſplicet *Veſalio*, *Fallopio*, aliiſque Anatomicis, qui muſculi hujus circumferentiam ferro ullo lædi, admittere nullo modo volunt. Arridebat quam maximè Chirurgica hæc operatio, in ipſa muſculi dicti circumferentiâ inſtituta, utpotè quam fructuoſam ſæpius, nunquam exitialem, reprehendimus.

Die Trepaniſationem ſequente fragmentum profundè immerſum, cranioque arctiſſime adhærens, qua fieri potuit dexteritate, Triploides ope eximere allaboravimus, aſt inexſpectatus, iſque valdè notabilis, ſanguinis fluxus, ab opere incepto deſiſteremus, fecit. Fluxu nihilominus hoc uſu Fungi (neutiquam pulveris ſtyptici) ſedato, oſſis fracti labia inæqualia, aſperitatem maximam adferentia, quo fragmento ipſis exitus commodior concederetur, auferre die altero ſtuduimus.

Die decimo tertio repetere placuit fragmenti dicti ablationem, inſtrumenti modò indicati beneficio perficiendam, aſt irritum omne conamen, qua enim & dexteritate, & circumſpectione procederemus, impedire minimè potuimus, quin ſanguis impetu ſummo, rivuloſè admodum, prodiret, undè ſubitanea exſpectanda mors. Ab opere adeoque ipſo deſiſtere coacti, nulla præſente febre, vulneris habendam quam maximè rationem conſultum duximus, quo puris boni proventus promoveretur, & ſic Deo atque naturæ negotium totum commiſſum.

Succeſſit curatio ad diem uſque vigeſimum octavum, quo tempore nil niſi mel roſarum cum ſpiritu vini vulnerato oſſi applicatum, Emplaſtro de Betonica ſuper impoſito, aſt poſt dictum diem omnia in pejus ruere videbantur; vomitus etenim graves, alvi fluxiones largæ, febres continuæ, convulſiones conſiderabiles, valdè affligebant ægrum, imò quæ circa vulneris labia, puriſque conſtitutionem alias exitum ſalutarem morbi prædixerant, mortem inſtare jam, præter naturam conſtituta, indicabant, quæ etiam brevi ſecuta.

Conſideratis fracturarum ſpeciebus iis, quæ manifeſtæ magis ſunt, aut ſaltem hactenus notæ, eam etiam proponamus neceſſarium omninò, quæ occulta magis, eo quod conjecturâ potius quam ſenſibus adeſſe conſtet: ſtatum eâ laborantium his verbis deplorat magnus *Hippocrates*. *Certè infelices omnes, ad quorum occultos morbos, nec oculus, nec judicium pertingere poteſt.*

Morbus hic occultus Chirurgis Contrafiſſura dicitur, *Eſt* enim *Fiſſura infortunio, caſu ſcilicet ictu, percuſſione in parte cranii eâ quæ læſæ aut vulneratæ oppoſita, producta*, ad eum modum, quo ollam ea parte quam duriore quodam corpore percuſſimus minimè lædi notamus, at verò eâ quæ oppoſita eſt frangi.

Haud crediderim exiſtere Chirurgorum ullum, quem lateat Contrafiſſura hæc, ſi modo Cranii fracturas omnes ritè cognoverit, frequentius occurrere quotidiana experientia tradit, quam varii ſibi perſuadent; legi hâc de re poſſunt quæ *obſerv. Med.* 2. *l.* 1. proponit *Cl. Nic. Tulpius*.

Experientiæ dictæ, omniumque ferè Chirurgorum placitis loc. cit. ſeſe opponit *Paulus Æginera*, ſeipſos ſe decipere omnes eos docens qui Cranium unâ parte lædi, oppoſitâ verò frangi, vaſis adinſtar vitrei, ſibi perſuadent. Ratio ipſius à ſuturarum multitudine deſumpta eſt.

Quid opponere hîc licebit? non niſi experientiam, ſæpius etenim Contrafiſſuræ nobis occurrerunt. Tot auxilia medica ſuppeditari vellem, quibus ad curationem Contrafiſſurarum cum fructu uti liceret, quot ſe rationes exhibent quibus errores eorum, qui *Paulum* hîc ſequuntur refutare conceſſum.

Cum ergò mediorum medicorum in hoc caſu penuria adſit, imò partem læſam certo cognoſcere haut liceat, certi etiam aliquid quoad curationem hactenus conſtitui non potuit; placet tamen Contrafiſſuræ hujus, cujus exempla varia occurrerunt, unicum hîc loci exemplum proponere, ne revera eam dari, dubitare, negarevè pergant varii.

Fredericus Hermannides ſutor, ebrius, mediâ nocte obviam venit virorum eorum quibus excubiæ nocturnæ hîc loci demandatæ aliquibus, indicetur hora noctis exigit, diſplicet reſponſio, ſubortæ altercationes, has excipiunt verbera, unus enim excubitorum haſtâ, quâ erat armatus, capitis ſutoris partem dextram, ad aurem, ubi os ſe exhibet bregmatis, graviter adeò percuſſit, ut coactus fuerit, aphoniâ vertigineque correptus, in terram procidere. Sopor illicò ſupervenit, & hemeplegia, aſt haud diu vulnerato moleſta fuerunt ſymptomata hæc, non minimum terroris & reo & conſanguineis vulnerati

rati adferentia, priuſquam enim duodecim tranſirent horæ vivis annumerari deſiit.

Caput juſſu Ampliſſimi Magiſtratus aperuimus, præſentibus Scabinis variis, loco dextro, qui haſtæ impetum ſuſtinuerat, contuſio cutis levis occurrebat, pericranium aliquomodo ſanguinolentum, in Cranio vero ipſo nec rima, nec fiſſura, nec fractura ulla; imò ſanguinis nihil omninò vel in ſubſtantia Cerebri, vel inter Cranium & Meningem duram, at verò in latere oppoſito ſiniſtro, circa inferiora oſſis bregmatis, proximè ad oſſa auditus non ſolùm ſanguinis obſervabatur notabilis quantitas, Meningem moleſtam, ſed & in ipſo cranio fiſſura duplex.

De abſceſſu hepatis fracturam Cranii ſecuto.

Innumerabiles affectus quibus obnoxium caput, exterius ſivè ſpectetur, ſivè interius, varii & illi quos communicat partibus aliis. Capiti obvenientia vulnera, levia licet quandoque habeantur, periculoſa tamen ut plurimum, ſymptomatibus variis ſtipata, quorum præcipua cœcitas, ſurditas, aphonia, delirium, fatuitas, paralyſis, epilepſia, convulſio, ſuppuratio partium internarum, & centum alia.

Abſceſſum ſecutum partium internarum Cranii fracturam non uno confirmatur exemplo; Noſocomium hujus loci publicum exhibuit & nobis & aliis conſiderabile. Rarius talia cum obveniant, utile omninò duximus, qua de causâ certi aliquid conſtet, Medicis nonnullis quæſtionem hanc proponere.

Cùm non raro vulnus Cranii & Cerebri ſequatur ſuppuratio hepatis, quæritur per quas vias Purulenta materia ex Cerebro deferatur ad hepar?

Quæſtionem hanc proponere placuit hujus loci Medico celeberrimo *Paulo Barbette*, his verbis:

Vir Celeberrime.

Quo penitius Chirurgiæ penetralia perveſtigamus, eo magis quæ in eâ occurrunt difficultates nos confundunt. Hîc hæremus; Chirurgi Regii Ambroſius Paræus lib.10. cap.12. & Petrus Pigræus lib.4. cap.8. mentionem faciunt abſceſſuum, qui in hepate, ventriculo, meſenterio, aliiſque ventris imi viſceribus ſuperveniunt Cranii fracturis. Exemplum nobis exhibuit in Noſocomio noſtro decumbens Otto Reynerſon Oldeburgenſis; *vulnera hujus capiti inflixerat triplicia ſocius, quorum præcipuum occipite occurrebat, ad ſuturam lambdoideam, fractura Cranii quæ* ἐφλάσις Hippocrati *vocatur, ubi nempè fragmentum ſe dimittit ad inferiora, ſic ut ſub oſſe integro abſcondatur, ſtipatum. Ad remotionem fragmenti dicti Trepaniſationem inſtituere conſultum duximus, quod etiam ſucceſſit. Ad diem uſque 20. liber omninò æger ab omni febre, convulſione, paralyſi, ſopore, vigiliis, vomitu, imò ſymptomatibus omnibus, quæ fracturis Cranii ſupervenire ſolent. At paucis diebus antequam moreretur, de dolore gravi circa hepatis, ventriculique regionem conqueſtus eſt.*

Querelas inter purulentia in vulnere exiſtens, quæ copioſa valdè, imminuebatur admodum labiorumque vulneris, ſimiliter ac fundi ejus, inſignis notabatur ſiccitas; accedebat febris gravis, cum delirio, & ſic vigeſimo octavo die obiit.

Eodem die ex mandato Ampliſſ. Magiſtratûs, præſentibus Samuele Coſtero *&* Henrico Lons, Medicis, *Caput defuncti aperuimus, in quo fractura occurrit, cujus conditionem ſuo tempore ex diario meo Tibi prælegam, aſt ad ventrem imum, cujus dolor valdè fuerat moleſtus, ubi pervenimus, Hepar invenimus valdè tumidum, abſceſſu notabili correptum, ex eo enim aperto puris ea effluxit quantitas, quam pinta dimidia vix continere poterat.*

Ex capite hanc materiam eo defluxiſſe probabile valdè, aſt per quam viam hoc factum, ignotum nobis. Tu quæſo, Vir Doctiſſime eruditâ tuâ pennâ eam indica, quo non ſolùm eruditiores evadamus, ſed & quantam poſſibile & proficuum, in commodum ægrotantium, vias tales tollere, corrigereve queamus; cedet hoc in nominis tui gloriam, proximique ſalutem. Vale, Vir Optime, reſponſorias primo tempore expectamus. Fuerunt hæ ſequentes.

Chirurge celeberrime.

Monarcha perfectus ſimilis neutiquam imperfecto Alexandro Magno; metuit hic ne novus crearetur orbis, aliquid reſtare, cujus ſe victorem dicat, ille in antiquo novam indies ſuggerit materiam, quo diligentiæ atque curioſitati noſtræ ſemper aliquid occurrat, quod melioris notæ iis, quæ ante hac inventa cognitaque fuerunt, nulla artis noſtræ pars, in qua non jam ab aliquo tempore vera hæc eſſe experti ſumus, nec licet nobis, niſi ingratis, excellentiorem eam profiteri eâ quæ ante annos centum exculta. Conſtabit hoc, inter alia, ut ſpero, ex iis, quæ ad quæſtionem à te propoſitam ex veterum fundamentis reſpondere licebit. Eſt hæc: cùm vulnus cerebri ſæpius ſequatur ſuppuratio Hepatis; quæritur per quas vias purulenta materia à cerebro ad Hepar deferatur?

Conſenſus qui totius eſt partiumque omnium in ſpecie ſpectatarum, magnus valdè, atque diverſus, ob ſpirituum, vaſorum ſanguiferorum, nervorum, &c. Multitudinem atque diverſitatem, quorum totum corpus perrerrantium beneficio quoties vel abjectiſſima pars corporis malè conſtituta, illicò ſtatus præternaturalis communicatur cerebro, imò toti microcoſmo; Conſtat tamen, nec inficiari licet, notabiliorem eſſe conſenſum, qui eſt partium triplici corporis ventre contentarum, eo qui eſt partium his incluſarum ipſorumque artuum. Ratio hæc quæ proponimus confirmat, confirmat & experientia; imò authoritas virorum Doctorum ſuum huc contribuit. Perpende quæ magnus noſter præceptor Coac. hac de materia habet, Vir ſanè, quem majoris æſtimamus in arte noſtrâ, quam olim Poëta Bartaſius 1. *jour de la 2. ſemaine, in arte ſua popularem, hæc proponendo.*

Marot que je revére auſſi qu'un Coliſée
Noirci, briſé, mouſſu; une medaille uſée,
Un écorné tombeau non tant pour leur
beauté,
Que pour le ſaint reſpect de leur antiquité.

Artifex noſter poſt tot ſecula idem ſapientibus noſtri ævi, felices omnes quibus volupe fuit tempora ſua ſcriptorum ejus lectione conſumpſiſſe; Accipe artis noſtræ cultor variis locis ab eo propoſita conſenſum viſcerum internorum clarè declarantia.

Coac. Prænot. cap.4. §. 1.

Capitis dolor vehemens cum febre acuta & alio ſigno maligno lethalis eſt: cæterum ſine ſigno malo, viginti diebus tranſactis, ſanguinis fluxum aut pus è naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat, &c.

Ibid. §. 28.

Affectiones ſoporem, fatuitatem & catochen inducentes, variantia hypochondria, & ventrem tumidum

midum habentes, cibum faſtidientes, alvo ſuppreſſa exſudantes, num hic turbidus ſpiritus, & genituræ ſimile quid prodiens ſingultum ſignificat? nam & alvus billoſa inſuper egerit? ſpumoſus in his mictus prodeſt; ventres quoque his inſuper turbantur.

Libro de aëre; aquis & locis.

Sectio venarum pone aures (nobis nunc tam inuſitatâ quàm incognita) infœcundos facit.

Aphoriſm. lib. 6: Aph. 50.

Quibus præciditur cerebrum, his febrem, & bilioſum vomitum ſupervenire eſt neceſſum.

Galenus; Eraſiſtratus; Macrobius, *aliique, ob diligentiam ſummam, judiciumque ſingulare à multis minùs juſto, ob errores plus debito, laudati, non ſolùm confirmant ea quæ Anteceſſor allegatis locis docuerat, ſed & rationes addunt varias, à diſtributione varia Nervorum; ſextæ imprimis conjugationis, quorum ingens in ventre medio & infimo datur copia, maximè in Ventriculi orificio ſuperiore ſ. ſiniſtro, deſumptas.*

Haud diſplicuiſſet, ſi Meninges cerebri prægreſſis addere placuiſſet. eo quod pectoris, imique ventris interiora tegant, mutuique conſenſus eorum vel maxima cauſa ſint, uti in ſternutatione, tuſſi, vomitu, &c. evidentiſſimè patet.

Hic via ferè detecta quæ manifeſtior foret, ſiquidem cum Gliſſonio *nutrimentum partium nervoſarum per nervos adduci, ſtatuere liberet, nervorum par ſextum, vagum antiquis dictum; facillimo negotio purulentam materiam ex cerebro ad hepar deferret, aſt cùm minus hoc placere curioſis ſciamus, alia nobis quærenda via, eaque commodior.*

Primò, cerebri vulneri ſupervenire hepatis abſceſſum, certum judicamus, obſervationem tuam, accuratè ſatis notatam, teſtimonia variorum in arte noſtrâ exercitatorum, Medicorum æquè ac Chirurgorum, imprimis Ballonii, Paræi, Pigræi, *&c. confirmant adeo, ut de certitudine ejus dubitare nec queamus, nec debeamus.*

Secundò pus idem, numero & ſpecie, à cerebro ad hepar deferri, (contra ac Te judicare ſcimus) minimè admittimus, at hic collectum pus aliam omnino agnoſcere cauſam, mox declarandam, quam quæ eſt puris in cerebro.

Tertiò ſollicitum me neutiquam declaro, qui inquiram in rationem, cur veteres ſolliciti adeo fuerint, ut, quæ affectus hujus duplicis cauſa, conſtaret, certam etenim eam exhibere neutiquam iis datum, doctrina circulari de ſanguinis fluxu (quam magno Hippocrati *notam fuiſſe vani admodum plurimi contendunt) eaque ſolâ lucis plurimum huic negotio conferet, nec crediderim, rationem quæ ſatisfacere veritatis cultori queat dari poſſe quæ eidem haud inſiſtat.*

Sit ergo hæc ad quæſtionem tuam reſponſio. Cerebro vulnerato vaſa ſanguifera arterioſa ſimiliter læſa, cerebri ipſius ſive ſint, ſive membranarum ejus, ſanguini contento, uberius, parciuſve exitum concedunt, hic calore ſpirituque privatus ſenſim putreſcere incipit, veramque in materiam purulentam converti; Accedit, quod ſanguis nutritius circa vulnus ex debito mutari nequeat; unde facilè in pus convertitur; & hac ratione ſuppurationis datur incrementum, niſi natura vel ars inhibeat; Circularem ſuum motum interim abſolvit ſanguis, mutationis plurimum non ſolùm in corde, ſed & partibus principibus aliis, aſſumens. Corporis ſic partes omnes perеrrans ſanguis, ipſumque adeo cerebrum malè conſtitutum. non poteſt non pravam contrahere diſpoſitionem; pravè hic diſpoſitus per arteriarum carotidum ramulos cerebri ſubſtantiam percurrentes, Meningis duræ exhibetur finibus, qui receptum deferunt in Venas jugulares; & per has in ipſam venam cavam, ſicque in ventriculum cordis dextrum, ex quo, poſtquam in ſiniſtrum deductus, facilis ad hepar deſcenſus; in hepate, nobili ſatis parte, ſanguinis ulterior coctio, à bile itidem aliiſque excrementis ſeparatio perficitur. Difficultatis adeoque quid ſubeſt, quo minus ſanguis, impurus adeo, hepar accedens, ſuppurationi ejus anſam materiamque præbere queat.

Via hæc patens adeo, ut nullus dubitare queam, quin mecum eam inire haud recuſes. At inſtabis; cum ſanguis corporis partes omnes pererret, cor, pulmones, lienem, renes, &c. quid cauſa ſubeſt, quod ſolùm hic afficiatur hepar? Ad quæſtionem hanc reſpondeo, Cor ſubſtantiâ conſtare ſolidâ, compactâ, caloreque inſito vegeto, hinc paucis ſubjectum eſſe morbis, hoſtem ſuum vi ſingulari expellens; Idem quoque Lienem præſtare, reticulari nervorum ex plexu compoſitum, hâcque ſua ſtructurâ non ſolùm ab aliis partibus plurimum differre, ſed &, quod rariſſimè in cadaveribus malè conſtitutus reperiatur, efficere; Pulmonem ob ſubſtantiæ raritatem, vaſorumque amplitudinem haud adeo facilè affici poſſe; Renes impuritates ſuas ſero communicare, ſicque per urinam evacuari permittere at longè aliter cum Hepate conſtitutũ eſſe; eo quod per venam portæ ſanguis illi offeratur multò craſſior, fæculentiorque eo qui per venam Cavam, quod & color diverſus, & conſiſtentia varia clarè, ſatis indicant; ductuum lympham ad chyli glandulas receptaculaque vehentium numerus adſit inſignis, in quibus ob ſummam ſubtilitatem, parvitatemque facillimum humorem ſubſiſtere; ſanguinis purificationi coctionique continuo inſerviat, præter vaſorum, bilariorum, ſanguiferorumque, maximam copiam, miramque complicationem, vix aliud, ut ſubſtantiam componentem, agnoſcens quam ſanguinem concretum, unde & parenchyma jam a longo tempore dictum, quæ quidem ſoliditatis aliquid habet, aſt fibras poſſidet firmas minus iis quæ ſunt cordis, renumque; quibus accedit, quod arteriis gaudeat paucis, iiſque exiguis admodum, reſpectu nempè aliarum partium, hinc ſpirituum vitalium quantitate minore, unde eſt quod hoſtium impetui reſiſtere minus queat, ſicque morborum plurimorum nutricula. Scriptis his quæ deſunt, ad pleniorem explicationem data occaſione, verbis addemus.

Barbette.

Litteræ hæ quod ſi Chirurgiæ cultoribus haud ſatisfecerint, non ſcio quid adferri queat, ad id ut, quo modo, quave via materia purulenta ex Cerebro vulnerato ad hepar deferri poſſit, declaretur; in gratiam juniorum ea quæ Medicus eximius *Nicolaus Zaſſius* ad Epiſtolam noſtram ea de materia ipſi miſſam reſpondit, prægreſſis addemus.

Celeberrime, Doctiſſimeque Vir.

Quæſtionem Medicis aliis propoſitam ne quæſo ægrè feras, quod & polito tuo judicio; experientiaque ſingulari offerre auſus fuerim, eſt ea: cum vulnus cerebri ſæpius ſequatur Hepatis ſuppuratio,

Per quas vias materia purulenta à cerebro ad hepar deferatur?

Ad hanc certius ut reſpondere queas neceſſarium omninò ducimus caſum eum proponere qui nobis occaſionem ſuggeſſit eam inſtituendi.

12. Menſis, Junii in Noſocomio publico Amſtelodámenſi curæ noſtræ ſubjectus juvenis viginti præter propter annorum, melancholicæ temperiei, ſtaturæ mediæ, tribus ictibus in capite vulneratus; vulnus graviſſimum in occipitis occurrebat decliviore parte, proximè ad ſuturam lambdoidæam, cui jungebatur fiſſura ſimiliter ac fractura ad meningem penetrans duram; fracturæ inhærebat fragmentum oſſis deorſum dimiſſum ad ſpatium quod eſt inter duram matrem & cranium ipſum, ſicque

fracturâ

fracturæ eam conſtituens ſpeciem, quæ Hippocrati *τρώλων appellatur.*

Fragmentum hoc, moleſtum valdè vulnerato, doloris gravioris cauſam, impedimentum ſingulare evacuationis materiæ purulentæ fragmento dicto ſuccumbentis, quo tolleretur, inſtrumenta varia adhibita, elevatoria imprimis, aſt fruſtraneus omnis labor, Trepano cranium perforare neceſſarium fuit.

Primo à tempore ad diem 20. immunis æger fuit à febre, ſiti, vigiliis, ſopore, vomitu (niſi quod lumbricum evomuerit) delirio, convulſionibus, aſt à die dicto puris per vulnus effluere ſoliti, ſub cranio collecti, copia imminui cœpit, accedente febre, doloreque hypochondrii dextri ſummo; Tertio ante mortem die febris, aſt ultimo delirium, valdè augebatur, dolor contra hypochondriacus imminuebatur, 28. menſis dicti obiit.

Defuncti & Caput, & ventrem imum aperiri placuit Ampliſſimo Magiſtratui, tum quod ventris dolore gravi circa hypochondrium dextrum laboraſſet defunctus ante obitum, tum quod ad vulnus Cerebri non rarò abſceſſum hepatis ſequi, ex nobis percepiſſet Magiſtratus dictus; pro me adducebam authoritatem Ballonii lib. de morb. Epid. Paræi lib.10. cap.12. *&* Pigræi lib.4. cap.8.

Calvariâ ablatâ puris exigua valdè quantitas ſub loco vulnerato reperiebatur, eaque dura incumbebat matri; circa os occipitis, ubi fiſſura aderat cujus ſupra mentionem fecimus, Trepano facta perforatio, fragmentumque elevatorio remotum, puris nihil omninò invenire licuit, aſt omnia hîc, mater imprimis dura, laxa admodum, madoreque perfuſa.

Ad foramen oſſis occipitis, per quod ſpinalis medulla ad vertebras ſpinæ deſcendit, ubi devenimus, omnia, membranas imprimis medullam inveſtientes, muſculoſque cervicis caput retrorſum moventes, ſero ſcatere reprehendimus, quæ tamen humiditatis collectio gravis nunquam ægrotanti fuerat.

Relicto capite anatomen aggreſſi ſumus Abdominis, ubi primo nobis occurrit Hepar, & in eo abſceſſus, pilæ magnitudine reſpondens, puris libram ſemis exhibens.

Finem hic imponimus obſervationi noſtræ, quam nudam adeò proponere placuit, quo quæ illuſtrationis loco exhibere Tibi Viro literato animus plenioři ſtylo nobis offerantur; ſententiarum noſtros inter Medicos Chirurgoſvè mira varietas; ſunt qui volunt puris collectionem hepatis conſtitutioni morboſæ adſcribi debere, adeoque ex cerebro minimè defluxiſſe; Placet aliis, quorum numerus inſignis, purulentam materiam à cerebro per vias occultas ad hepar defluxiſſe, & hujus dicti rationem indè imprimis deducunt, quod notatum fuerit, quoties in cerebri vulnere puris imminutio, toties in hypochondrio dolorem augmentum ſumpſiſſe. Lympha tua lucis plurimum commodiori huic deductioni puris ex capite ad hepar adferet; Galenus lib. 6. de locis affect. cap. 4. *Pus ſincerum ex Pulmone deferri poſſe ſcribit per arteriam venoſam in ventriculum cordis ſiniſtrum, ex hoc in arteriam aortam, hinc in emulgentia vaſa, ſicque ex renibus per ureteres ad veſicam, quo cum urinâ evacuetur.*

Ambroſ. Paræus lib. 17. cap. 51. *in Secretario* Sarſet, *quoties brachium vulneratum parum exhiberet puris, toties urina, alvique fæcibus multum ejus permixtum fuiſſe, teſtatur.*

Ampliſſ. D. Conſul. Nicolaus Tulpius obſ. Med. lib.2. cap.6. *&* cap.27. *Hiſtoriam nobis proponit, ubi purulentia pectoris in ſponſâ quadam per umbilicum via ſibi elegit, imò hepate collectum pus per os & alvum evacuari poſſe notatum.*

Clar. Medicus Guilielmus Piſo, *Braſiliæ praxin exercens in ſervo cujus Cranium fractum, caſum ſimilem obſervavit, & hæc obſervatio occaſionem ipſi dedit, ex me, aliiſque, etiam me præſertim, ex Te, quibus viis materia dicta tranſlatio perfici queat, inquirendi.*

Vale Vir ſumme, brevique quæ habes hîc facienda communica, nihil unquam, conſiderationis alicujus, hic occurret, cujus te non primo tempore participem faciam, interim.

Officia mea & hîc & ubique
Tibi offero

JOB. à MEEKREN.

Reſponſoria hæc ſunt.

Vir curioſiſſime, Chirurge expertiſſime.

Ad ſolutionem quæſtionis propoſitæ reſpondeo, abſceſſum eum quem in caſu propoſito hepati innatum ſcribis, ad inſtar pilæ luſoriæ, materiæ purulentæ non exiguam copiam exhibentem, viſceris illius contuſioni, aut læſioni cuicunque adſcribendum eſſe, undè putrefactio ſecuta.

Sententiam meam confirmant abſceſſus circumſcriptio, extenſio, quæque eo faciunt, pilæ etenim figuram formamque habebat in hepatis parte convexa notabilis.

Querelas quas dolores hypochondriaci cauſant Hippocrates *defendit in aphoriſmis, dum dicit: dum pus fit dolores & febres augentur at eo facto imminuuntur, imò deſinunt.*

Sequi nihilominus quandoque abſceſſus hepatis, & meſenterii capitis vulnera libens concedo, ſola authoritate Petri Pigræi *motus, cujus* cap.12. lib.4. *videri poteſt. Placet ipſi abſceſſum Hepatis & Meſenterii originem ducere ex conſenſu partium, qui nervorum recurrentium diſtributioni variæ debetur. At hoc in hepate locum non invenit, cum Nervi dicti à ſexto pari provenientes hîc non inveniantur, Placent nihilominus quæ proponis Vir citatus, cum certum mihi ſit (concedantur pro libertate animi ſenſum proponere) ſimiliter ac nervi nihil aliud ſunt quàm cerebrum expanſum, membranas etiam nil niſi nervos extenſos & amplatos eſſe, adeoque conſenſum partium æquè membranarum quam nervorum ope perfici.*

Vias ubique exactas eligere mathematici eſt, in cerebro noſtro tales fingere licet, aſt reipſa invenire impoſſibile.

Ipſa per oſſa purulentam materiam natura trajicere novit, Hippocrate *teſte, quid obſtabit, quo minus, faciliori etiam negotio, per arterias, vel etiam ligamenta ipſa, quorum beneficio hepar toti cohæret, eadem efficiat, corpus ut enim totum perſpirabile eſt, ſic & fluxile.*

Imò ex ſententia Galeni lib. de loc. affect. 6. cap. 4. *(ſi benè memini) pus omne, per arterias, venaſque totius corporis variè agitato ſanguini jungitur, ſicque minimè eidem mixtum, ad renes deductum, cum urinâ excernitur, quæ omnia epiſtoliô tuo proponere nobis placuit. Hæc ſimiliaque naturæ alicui proprietati, quæ chymicis archeus, faber, artifex, & Medicis natura, vocatur, adſcribuntur; opus hæc ſuum perficit non ratione vel judicio, ſed vi ſola atque virtute facultatis ſecretricis atque expultricis, uti in ſcholis loqui ſolent, vias ſibi eligens occultas. Seroſus liquor, æquè in vaſis ac extra ea detentus, vias, fæculentarum impuritatum acceſſu ſæpius impervias an diſponat, adeò ut puri ad hepar facilis concedatur aditus, conſiderari meretur.*

Seroſam quod ſpectat humiditatem, quam copioſam repertam fuiſſe ſcribis circa integumenta ſpinalis medullæ, de quarum tamen partium læſione nunquam conqueſtus fuerat æger, lympham eam credimus fuiſſe, inutilem corpori, eò à naturâ ablegatam, quo à periculis præſervarentur partes.

Hæc

Hæc ad propoſitum tuum. Vale, ſalutem meo nomine indices Clar. Guilielmo Piſoni, *cujus labores in deſcribendis Braſiliæ fructibus, herbiſque valdè probamus.*

Nic. Zas.

De Fracturis iiſdem.

Ad quæſtionem propoſitam quæ reſponderunt Medici adducti, Artis noſtræ cultoribus ſatisfacere poſſe credimus; nihilominus cùm plurimi reperiantur, quibus ea diſpliceant, imò obſervata noſtra æquè ac ſententiæ diverſorum Authorum fabulis annumeranda habeantur, ex eo, quod, ſi quando abſceſſus in viſcerum internis reperirentur, haud adeo fracturis Cranii adſcribi debeant, quam quidem morbis eorum variis, placet obſervationem aliam prægreſſis jungere.

Die 7. menſis Junii curæ noſtræ ſubjectus *Henricus Henrici Oſnabrugenſis*, in quo ex ictu os frontis fractum, depreſſumque notabatur; duodecimo ab hoc tempore die obiit æger.

In hoc, æquè ac in aliis decumbentibus, de dolore lateris dextri, puris in vulnere imminutione, denique febre, atque delirio, querelæ fiebant.

Calvariâ ablata pituitoſa occurrebat, eaque corrupta materia, non ſolum in latere capitis dextro circa piam matrem, ſed & in ſiniſtro (eò quod ex concuſſione Cerebri arteriæ laceratæ) circa ſinus.

Relicto capite, quod de dolore hypochondrii dextri, dum in vivis æger, valde conqueſtus, puriſque in loco affecto imminutio conſiderabilis, Ventris inferioris viſcera accipimus; ad hepar ubi devenimus palmæ ferè magnitudini accedentem inflammationem in eo reperimus, quæ ſine dubio purulentæ collectioni anſam dediſſet, ſiquidem diutius in vivis fuiſſet jam defunctus.

Obſervata hæc noſtra ultima quibus ſatisfacere nequeunt legant, quæ ſimili de materia habet *Petrus Marchette obſ. Medic. ſylog. obſ.* 14. Quintò inquit obſervavi ſæpiſſimè, quod quando in his vulneribus collum incipit dolere, parte potiſſimum poſtica, & laterali, tunc materia purulenta delabitur ad Thoracis, & abdominis cavitatem, quæ longiori mora cum pulmones, tum pleuram, aliquas nempe ipſorum partes, erodit, ex quibus multa ſanies emanat, quæ poſtmodum ad abdomen defluit, cum Jecoris, & Lienis labe, in quibus varias puſtulas excitat, quibus diruptis perindè ac ex pulmonibus, & pleura, ita & ex his materia purulenta effluit; quanquam hujus obſervationis ignari, exiſtiment, abſceſſus obortos in his partibus, quorum ratione patientes moriuntur, non ex capitis vulnere, quod ex capite copioſum pus, poſſe ad interna viſcera delabi, non ſibi perſuadeant: prout in pleriſque obſervavi, mediam thoracis, & abdominis cavitatem pure fuiſſe refertam. Quam obſervationem multis tum in Theatro Anatomico, tum in Valetudinario S. Franciſci demonſtravi. *Job. à Meekren in obſerv. Chirug.*

De Trepano, tanquam ad Fracturas Cranii pertinente.

Trepanum eſt apertio cranii, ut aliquid ſub cranio contentum per illam educatur. Illa apertio fit ferreo inſtrumento terebrante, quod eodem etiam trepani nomine vocatur: itaque trepani verbum habet duplicem ſignificationem, vel enim ſignificat ipſum remedium, ſeu capitis apertionem, vel ipſum inſtrumentum quo apertio fit, modò in una, modò in alia ſignificatione medicè ſumitur. Primò dicemus de eo, ut ſignificat inſtrumentum, ab iis ipſum inſtrumentis deſtinguentes. In medicina ſæpe contingit oſſa debere perforari, inſtrumenta quæ hoc præſtant generali nomine vocantur terebra. Oſſa quæ perforantur ſunt quadruplicia, vel enim calvaria perforatur, ſternum, vel coſtæ, vel oſſa artuum. Calvaria perforatur, ut aliquid ſub ea præter naturam contentum evacuetur. Aperitur calvaria variis modis, vel uſtione ſeu cauterio, vel ſcalpturâ, vel ſerratione: cum aperitur ſcalptura, tunc poteſt aperiri, vel ſolâ ſcalpri abraſione, vel cum prævia ſimul terebratione communi terebro factâ, ſed tunc non aperitur trepano, nam nec ſcalprum, nec commune illud terebrum verè eſt trepanū. Interdum aperitur ſerratione cum inſtrumento rotundo in orbē ſerrante & oſſis rotundas particulas exſcindente, & illud inſtrumentum vocatur trepanum, & cum ſic aperitur, tum verè trepano aperitur. Coſtæ & ſternum aliquando perforantur, ut aqua è thorace effluat, ut poſt audiemus. Oſſa artuum terebrantur, ut caries ex iis auferatur cauſtico per foramina infuſo. Illud trepanum eſt quoddam terebrum & ſpecies ejus, terebra enim ſunt diverſa, alia enim ſunt triangularia, alia torculata, alia lata, alia cannulata & ſerrata, terebrum cannulatum & ſerratum vocatur trepanum, reliqua terebra à trepano ſunt diverſa, itaque terebrum eſt genus, trepanum eſt ſpecies, & ſic omne trepanum eſt terebrum, at non contra. Trepanum ergo propriè dictum eſt inſtrumentum ſeu terebrum ferreum rotundum, cannulatum, dentatum, acutum, quo in orbem ductō ſerratim oſſa, ac præcipuè calvaria perforantur ita, ut ejus fruſtum integrum exſcindatur. Per hanc definitionem à trepano excluduntur omnia alia terebra, quibus aliquando caput aperitur: excluduntur etiam cauteria & ſcalpra, quibus etiam caput poteſt aperiri, & cycliſci, de quibus mentionem facit Hipp. & Gal. Trepanum vocatur etiam Chœnix, Græcè, & Latinè à Celſo modiolus, propterea quod inſtar menſuræ modii dictæ ſit rotundum. Hipp. mentionem facit cujuſdam inſtrumenti, quod vocat πρίων, quod videtur trepanum noſtrum indicare. Aliqui putarunt, quod cycliſci de quibus Hipp. & Gal. meminerunt, eſſent trepanum noſtrum, eo adducti quod ipſi doceant aliquando caput cycliſcis aperiri ſidium caput cycliſcis aperiretur, ergo ajunt cycliſcus eſſet trepanum, ſed errant, nam non omne inſtrumentum quo caput aperitur eſt trepanum, dixi enim ſuprà etiam cauterio & ſcalpris & terebro communi cranium aperiri, ſed tantum inſtrumentum cannulatum, rotundum ſerratum, &c. Quod autem cycliſcus non ſit trepanum ex eo patet, quod cycliſcus malleo adigatur, trepanum verò non. Ideò Gal. ait, quod cycliſcorum uſus non ſit adeò ſecurus, eò quod caput quatiant, ſcilicet propter mallei percuſſionem, & id comprobat Paulus, qui ait, quod

quod cum os eſt imbecillum, ex fracturâ oporteat ſcalpris inciſoriis cavis, quos Græci cycliſcos vocant ſenſim malleo adactis, ne caput concutiatur uti, ex quo patet, quid cycliſci ſint, ſcalpro & malleo adigantur. Sic Avicenna loquens de iis inquit, & adminiſtra facilitatem in percuſſione parva & magna: non lædatur caput & inquit & ipſum. Itaque cycliſcus eſt quoddam inſtrumentum oblongum, rectum ſuo extremo ſcindens, quod extremum in formam ſemicanalis, aut ſemilunæ eſt excavatum, quali fabrilignarii utuntur ad ligna circulariter excavanda, nos noſtro hoc idiomate nominamus, cenrent, beitellidus, & cycliſcus eſt ſine dubio illud inſtrumentum, quod Celſo vocatur ſcalper lunatus, & Paulo ſcalper exciſorius cavus; cycliſci, ut cujuſvis ſcalpri uſus, imò & per ſe eſt os radere, & eo utebantur antiqui ad rimas fracturarum ſcalpendo & radendo extirpandas, cum parvæ erant, at cum majores & penetrantes erant, tum utebantur, iiſdem etiam ad cranium perforandum. At quomodo dicetur cranium poſſe cycliſco perforari, ſi cycliſcus eſt ſcalprum. Reſpondeo, quod antiqui primum locum in orbem terebro multis foraminibus perforabant, poſteà adhibebant cycliſcum, eumque malleo adigendo ſquammatim quicquid calvariæ intrà foramina incluſum erat auferebant, quouſque tota ad meningem uſque ablata eſſet. Itaque & cycliſcis & terebris olim cranium perforabant, neutrum tamen inſtrumentum trepanum vocatur, ſed ſicut modus perforandi eorum à perforatione trepani eſt diverſus, ita etiam inſtrumenta ſunt diverſiſſima. Aliqui putant, quod cycliſci ſint ſcalpra recurvata, quibus hodie Chirurgi utuntur, quæ habent acumen à latere, & ſcalpunt lateraliter, ſed errant, cycliſci enim ſunt recti, non recurvi, & ſcalpunt acutie ſui extremi, non autem lateris.

Per trepani nomen etiam ſignificatur ipſum remedium, ſeu ipſamet cranii apertio, in illâ ſignificatione illud foramen quod in oſſe eſt factum, eſſentialiter eſt trepanum, non autem ipſa operatio, quâ trepanum fit, non enim illa operatio Chirurgica effectus, propter quos trepanum expetitur, ſed ipſum foramen per illam operationem inductum, effectus enim trepani eſt ſub cranio aliquid educere, illud autem non educitur per ipſam operationem Chirurgicam, ſed per ipſum foramen: ſic in cauterio quod fonticulus vocatur, non ipſa uſtio eſt remedium, ſed ulcus & foramen uſtione inductum, itaque ipſum foramen eſt verè trepanum: ex eo cognoſci poteſt, quale remedium ſit trepanum, nempè evacuatorium. Verùm cùm remedia vacuantia, alia ſint generalia evacuantia ex toto, vel pluribus partibus, alia particularia evacuantia, tantùm ab unâ parte, & alia ſint evacuantia hunc humorem, alia alium, quæritur quale evacuans ſit trepanum, unde & quid evacuet. Dico ergo quod trepanum evacuans particulare ſit, faciens evacuationem ſimplicem & à parte affectâ, ſcilicet à loco cui ſupponitur, nempè à capite, ſed ex quo loco capitis evacuat, an ex toto an ex parte tantùm. Reſpondeo, quod aliquando poſſit trepanum adhiberi pro evacuandis fumis & vaporibus in caput aſcendentibus, ut in melancholiæ morbo, vertigine, epilepſiâ, &c. Sicut poſt audiemus in tali ſtatu, trepanum ex ipſo evacuat cerebro, quatenus illi vapores tenuitate ſuâ poſſunt ex cerebro meninges pertranſire, & per foramen cranii exire; ſed cum trepanum adhibetur pro fracturis, pro ſanguine extravenato ad meninges hærente, vel pure ibi contento aut ſquammulis, quæ ab oſſe ceſſerunt, & membranas pungunt, aliiſque evacuandis, tum dico quod trepanum, non poſſit per ſe evacuare meningibus contentum, ſed tantum quod ſuprà eas eſt. Dico per ſe, quia per accidens, ſi meninges ſint vulneratæ, poteſt pus ſub meningibus contentum per trepanum exire, propterea quod dura mater ſit tàm craſſa & ſolida, poſſet equidem benè in tali caſu meninx phlebotomo aperiri, & aperta poſſet tunc per eam, & conſequenter per trepanum evacuari, quid ſub ea continetur, ſed id facere eſt lethale & nimis temerarium ac periculoſum, præcipuè cum nimis difficile & nimis conjecturale ſit, ſcire an aliquid quod evacuatione egeat ſub meningibus continetur: ergò concludendum eſt trepanum, imò & per ſe eſt remedium evacuatorium materiæ ſuprâ duram matrem tantùm ſub cranio contentæ: ſed quid eſt, quod trepanum evacuet? Dico id eſſe vel ſanguinem extravenatum, vel in pus converſum, vel vermes ibi contentos, ut aliquando fit, vel ſquammas & fruſtulas oſſis, quæ ita à cranio ſeceſſere, & meninges pungunt, vel fruſtula teli aut pugionis ſub cranio relicta, vel omata & tubercula, quæ ſubtus cranio aliquando adnaſcuntur, pro iis omnibus evacuandis poteſt terebrum adhiberi.

An Trepanum ſit remedium periculoſum? Aliqui affirmant, aliqui negant, ego diſtinguo, pro quo notandum, quod aliqui videntes periculum eſſe in hoc remedio, ne ſic meninx vulneretur, dicunt quod ad illud evitandum oporteat trepanare, uſque ad ultimum cranii, ſic ut totum cranium non perforetur, ſed aliqua tenuiſſima portio ejus adhuc ſuperſit, & quod illa debeat relinqui naturæ ſuperanda. Alii dicunt quod oporteat trepanare, non trepano propriè dicto, ſed aliis terebris deſquammantibus, ſi foramen fiat in cranio, illis modis tunc dico, quod non ſubſit notabile periculum, propterea quod iis modis caveri poſſit, ne meninx tangatur, à cujus læſione eſt præcipuum periculum, ſed illi modi ſunt incommodi, & habent ſuas difficultates, propter quas etiã rarò uſurpantur, at ſi foramen fiat trepano propriè dicto, ſeu rotundo illo & cannulato terebro ſerrante, & ſimul & ſemel uſque ad ipſam meningen penetrativè perforatio fiat, ſicut hodie Chirurgi omnes faciunt, tunc dico trepanum eſſe remedium valde periculoſum. Illud periculum conſiſtit in multis, Primò in eo, quod meninges & aliquando etiam cerebrum denudentur, & ſic exponantur aëri frigido à quo læduntur, etiam cerebrum, cum ſit pars princeps, à frigidâ, & membranæ ſint corpora nervoſa, & acuti ſenſus à frigore plurimùm offenduntur, verumtamen illud periculum non eſt valdè magnum, nec ejus ratione puto hoc remedium adeò eſſe periculoſum; imprimis enim aër poteſt à longè admoto igni ſic temperari, ut frigore ſuo non obſit. Secundò experientia docet, quod multi poſt

poſt trepanum convaleſcant, quorum tamen meninx fuit aëri expoſita, ſi aer tantum obeſſet, omnes proculdubio pariter offenderet. Tertiò quod aer frigore eas non offendat, ex eo colligi poteſt, quod membranæ deberent liveſcere, & trepanati deberent reumate & catarrho corripi, quod ab aëris frigiditate fieri ſolere eſt manifeſtum, quod tamen in trepanatis non fit. Secundò periculum eſt in eo, quod oſſiculum trepano exciſum, ſæpè fibris, venulis, arteriolis fortiter cranio adhæreat, & ſic non poſſit extrahi ſine diſruptione earum, quæ diſruptio dolorem, inflammationem, febrem, convulſionem poteſt inducere. Aliqui dicunt ex ea parte non eſſe periculum, propterea quod trepanum plerumque in fracturis adhibeatur, in iis autem à contuſione jam fibræ illæ divulſæ ſunt, & membrana ab oſſe ſeparata, & ſuper cerebrum lapſa, & hoc probant experientia, quia in cadaveribus ſæpe apparet meninx ab oſſe ſeparata. Sed hoc verum non eſt, vel valde rarum & experientia vidimus, ſemper fruſtulum jam exciſum non juſti violentia quadam fibris illis fractis a meninge ſeparari, ita enim fortiter cranio meninx adhæret, ut non facilè ab eo poſſit ſeparari, aut ſupra cerebrum decidere. Aliqui dicunt meninges non hærere cranio per tales fibras, niſi ad ſuturam, ſed hoc eſt falſum, nam ideo in cranio inſculpta foraminula & ſulci ac tramites quidam, ut in illa foramina fibræ membranarum ingrediantur, quæ eas cranio alligent, & ut per illos tramites arteriæ & venæ perreptare poſſent, quas neceſſe eſt ad calvariam pervenire, nam niſi in illis tramitibus vaſa illa ſic occultarentur, & fibris annecterentur, non poſſent ſuum ſitum ſervare. Iterum tamen neque illud periculum ego permagni facio, nam mox roſacco & vitello ovi ſuppoſito ille dolor & inflammatio facilè poſſunt ſedari, ut experientia docet, convulſionem autem inde ſequi per ſe nec credo, nec animadverti. Tertio nonnulli periculum ponunt in eo, quod non poſſit os perterebrari, quin aſperitates quædam & fragmenta oſſium relinquantur ſub cranio, & quædam pariſcidia ſeu ſquammulæ ſubtus ab oſſe ſecedant, quæ cum intus relinquuntur meningem lædere & inflammationem inducere poſſunt, eodem modo quo videmus, quando aſſerem perterebramus vel ſerramus & perventum eſt ad imam ſuperficiem ipſius intra fruſtula plana ab eo ſecedere, quod fit, quia aſſer ſuas fibras habet propter quas finditur, quales quia etiam cranium habet, veriſimile eſt, quod etiam ſic findi perſæpè poſſet, verum etſi id fieri benè ſit poſſibile, benè præcaveri, & raròfit propterea quod os terebretur levi circumactione, leviterque ſine preſſione comminuatur, illa autem pariſcidia ſecedunt tantùm propter fortem compreſſionem, quà ſquammulæ decedunt, quando ſerramus, aut perforamus acuto inſtrumento, aut levi ſerratione ſine forti truſione, cui accedit, qui tales ſquammulæ per truſionem ſic ſecedant, cum aſſer eſt ſiccus, & non cum humidus, cranium verò in vivente homine eſt humidum, & ideò cum volueris trepanare calvariam ſiccam alicujus cadaveris tales ſquammulæ facilè tunc ſecedunt, ſed non cum calvariam hominis viventis, deinde ut hoc aliquando fiat inſpecto oſſiculo illo quod exſcinditur poteſt animadverti, & ſi fortè aliqua ſeceſſerit, poteſt ſubtus, a meningi abſtergi vel educi, itaque neque ex hac parte trepanum adeo eſt periculoſum.

Quarto periculum eſt ex eo, quod cum trepanando pervenitur ad ultimum cranei, & trepanum jam penetrat vix fieri poſſe, quin dura mater, & venæ, & arteriæ, ejus dentibus acutiſſimi ferrei inſtrumenti divellantur & vulnerentur, & hoc periculum eſt ſummum, & difficulter evitabile, & hujus ratione trepanum eſt maxime periculoſum, quia vulnera meningis ſunt lethalia, nam ſi fibræ venarum & arteriarum lædantur, inprimis effluit ſanguis ex iis, qui ſe inſinuat & dilabitur ſub cranio, & corrumpitur & inflammatur, interdum etiam poteſt ſequi hæmorrhagia, ſi majores venulæ ac arteriolæ vulnerentur: quia ipſa eſt nervoſa, & acutiſſimi ſenſus, ſequitur inflammatio ejus febris, delirium, & aliquando convulſio, & cum ipſa inflammatur tunc incraſſeſcit, & elevatur in foramen cranii, & claudit ipſum, & facit ut apertio fiat inutilis quatenus quæ ſub cranio eſt non poſſit exire, hæc læſio propter tres cauſas ſæpe fieri poteſt; una eſt propinquitas & adhæſio arcta cranii ad meningem, propter quam fit ut tam cito atque os eſt penetratum meninx tangatur. Secunda propter inæqualem oſſis craſſitudinem, habet enim os interius quaſdam cavitates, & proceſſus propter quas fit, ut trepanum cum una parte tranſivit, alterâ adhuc debeat perforari, ex quo fit, ut antequam craſſior pars cranii ſit perforata, altera jam trepani dentes tranſmittat, qui ibi meningem vulnerant. Tertia quia Chirurgus trepanum ſæpe non recte tenet, nec ortoganaliter ponit ſuper cranium, ex quo fit ut uno latere tangat meningem, antequam perforaverit, alterum, hoc autem ex eo ſæpè contingere poteſt, quod oculus Chirurgi ex alto aſpiciens, non benè poſſit videre, an trepanum rectè ſtet, nec ne, niſi ab aſtante medico admoneatur. Quartò hoc fieri poteſt, cum trepanum eſt æquale ſine areſto, & cum Chirurgus nimis fortiter premit ipſum, ex quo fit, ut ſi os tenuius ſit, quam ipſe putet, & ſic citius perforatum ſit, quàm ipſe cogitet trepanum, jam impetu quodam pertranſeat, & demergatur in meningem, antequam ipſe advertat, eſt benè verum, quòd circumſpectiſſimus Chirurgus has omnes cauſas benè ſæpè advertere, & cavere poſſit, ſed tamen non ſemper, & ideò manet hoc remedium valde periculoſum, avertere poteſt, ſi ſæpè eximat trepanum, & animadvertat quàm vere os ſit perforatum, & trepanum verſus craſſiorem oſſis partem inclinet; & trepano utatur abaptiſto, id eſt, quod non poſſet demergi, & habeat areſtum.

Diximus ſuprà trepanum eſſe remedium evacuatorium, itaque tantum in illis effectibus convenit, qui fiunt ab aliquâ materiâ ſub cranio contenta per trepanum evacuabili materiâ, quæ ſi eſt evacuabilis vel immediatè ſub cranio continetur, vel profundius in cerebro, & ſub membranâ; materiâ quæ profundius ſub cranio eſt, quæque per cranium eſt evacuabilis tantum eſt vapor & fumus, non autem materia aliqua humoroſa & craſſa, talis enim gravis eſt & ſpiſſa, & ſic nec aſcendere poteſt nec menin-

gem penetrare, vapor verò cum tenuis ſit, & ſurſum ferri & meninges pervadere poteſt, itaque in morbis, qui fiunt ab humoribus in cerebro contentis non poteſt trepanum convenire, verum in effectibus difficillimis, qui à vapore & fumo maligno ac venenato fiunt poteſt trepanum locum habere, evacuando cauſam eorum, quæ alioquin per ſolidam oſſis ſubſtantiam exire non ſatis poſſit, tales morbi ſunt, Epilepſia, Vertigo, Melancholia, dolores intolerabiles capitis, addo in morbis graviſſimis & maximè diuturnis, quia cum remedium per ſe ſit magnum & periculoſum, non debet temere, & non niſi in maximis, diuturnis, & intolerabilibus morbis poſtquam, alia omnia remedia non profuerint adhiberi; cum verò prædicti morbi aliquando fiant ab humoribus, à vaporibus aliquando non convenit trepanum in iis, niſi quando à vaporibus ſunt generati, etſi autem propter remedii difficultatem raro in illis effectibus trepanum adhibeatur, tamen rationi & experientiæ conſonum eſt ipſum aliquando adhiberi: Rationi, quia ſi in talibus effectibus cauteria ſæpiſſimè ſuprà ſuturam coronalem adhibeantur, ut per ea facilius eidem vapores exire poſſunt, multo enim facilius exibant, cum etiam ipſum cranium eſt pervium foramine, quam cum tantum ipſum pericranium & capitis cutis. Verum quidem eſt, quod aliquis objicere poſſet, quod vapores capitis per ſuturas cranii ſæpè exeant, ſed non ſatis commodè, & in ſanis: cum vapores ſunt pauci, non autem cum nimii ſunt & craſſiores. Experientia verò patet etiam hoc remedium, etiam in illis effectibus convenire. Nam Saxonia ſcribit in Cephalalgiis capitis poſt alia omnia remedia, etiam trepanum convenire, & ſe cuidam intolerabili & diuturno morbo laboranti caput trepanaſſe, & inveniſſe os ſubtus carioſum, & multam pituitam ſupra meningem, & quandiu foramen cranii erat apertum, ipſum melius habuiſſe, ſed cum obturabatur, à carne meningi ſupercreſcente dolorem iterum ſæviiſſe: Hollerius quoque propriis obſervationibus, quas citat Schnellius lib. Obſervat. E. De. d. c. dicit in intolerabili capitis dolore in Epilepſiâ, maniâ, melancholiâ, themicraniâ conſtat permultos melius habuiſſe, terebellis, vel cycliſcis aperto capite. In melancholiæ morbo etiam ſcribit Guamerius, ſe ducati magnitudine mulierem trepanaſſe, & trepanum menſe uno apertum reliquiſſe. Memini quoque mulierem quandam, dividimus Leodii capitis incredibili, & nimis diuturno dolore laborantem, cui ego quoque remedia ſcripſeram, importunè ſemper flagitantem à Domino Rietio Doct. Medico trepanatam eſſe, & à dolore liberatam. Certè in hujuſmodi nimis diuturnis; intolerabilibus & aliter incurabilibus capitis doloribus, qui ſub cranio in eodem ſemper fixi loco ſentiuntur, credo trepanum ſæpiſſimè neceſſarium eſſe, ſæpiſſimè enim tales dolores fiunt ab oſſis carie deſtillante, & ſuprà meningem aggregato, ac oſſis particulis propter cariem ſecedentibus, à vermibus etiam ibi generatis meningem pungentibus & erodentibus, ſæpè à lumbricis ibi cranio ſubtus adnaſcentibus, ut in morbo Gallico aliquando fit, in quibus caſibus, malum ſine trepano curari impoſſibile eſt, quia enim alia ratione, quod ibi contentum eſt, poſſet evacuari. Præcipuus autem morbus, propter quem ordinariè hodie trepanum appetitur, eſt cranii fractura, ideo de ea paulò latius diſſeremus.

Cum cranium ex ictu, vel caſu fractum eſt, contingit aliquando ipſum valdè contra meningem deprimi, ac ipſum cerebrum lædere, aliquando fruſta ejus inverſa eſſe, & cuſpide ſua meningem pungere, vel in eam eſſe adacta, vel ſquammulas quaſdam ſubtus ſecedere, quæ meningem infeſtent, plerumque vero ſanguinem contra cranium, propter ictum eſt verius elapſum, per ipſam fracturæ rimam meningem in ipſam delabi, interdum concuſſione venas & arterias ſub cranio contentas rumpi & effundere ſanguinem, interdum ab ipſis oſſis fruſtulis vulneratas ſanguinem emittere, illo caſu ſanguis extravenatus concreſcit, & ut ſemper ſolet, inflammatur, & in pus vertitur, & calore ſuo meninges & cerebrum inflammat, & acrimonia idipſum ſtimulat, dolores, febres, deliria facit, fruſta vero, quæ ſeceſſerunt, & membranam pungunt ac vulnerant, etiam eadem accidentia inferunt, ſimulque convulſiones, Epilepſiam, &c. Illa vero omnia ſunt educenda, ut æger curetur, educi non poſſunt cranio non aperto, nec oſtium ergo eſt, ut ſi ipſo ictu non ſit apertum, trepano aperiatur; hinc in fracturis trepanum convenit.

Adhiberi trepanum non poteſt, niſi cute capitis primum longe lateque diviſa, & cranio detecto: hic ergo quæritur: An quando cranium per ſe non eſt detectum, ſit neceſſum à Chirurgo detegi; & cutem capitis detegi; Videtur Hipp. lib. de vulneribus capitis indicare quod non: dicit enim, ſi os eſt denudatum, ergo vis ictus non penetravit uſque ad os, ergo non poteſt eſſe læſum; ſi non ſit læſum, ergo non eſt opus trepano, nec conſequenter cutis diviſione. Sed reſpondeo, cranium poſſe ab ictu lædi, & quæ ſub cranio continentur, etiamſi cutis externa cranii, non ſit uſque ad cranium fiſſa, hoc inprimis ſæpiſſimè fieri poteſt, cum læſio facta eſt per contuſionem a caſu & baculo craſſo, tam ſæpè cutis eſt integra & cranium fractum: ſæpè etiam in pueris, quibus oſſa adhuc ſunt mollia: a contuſione cranium poteſt eſſe depreſſum, cute externâ integrâ, ſed cum læſio eſt facta, à re acuta ſcindente vel perforante, tunc ſi vulnus non tranſierit uſque ad os, & os non ſit denudatum, ſequitur quod nec ſit læſum, nec conſequenter cutis ſit dividenda, nec cranium denudandum, vel trepanandum, nihilominus tamen adhuc fieri poteſt, quod gladius non fuerit acutus; & ſic etiamſi non vulneraverit uſque ad os, tamen ictu ſuo cauſarit aliquam ſub cerebro concuſſionem, ex qua venulæ fractæ ſint, & ſanguis exierit, & in illo caſu eſt cutis dividenda, & trepanum ponendum. At hoc factum cognoſci in principio non poteſt, & ideò in principio in vulneribus ſic factis, ſi non penetrent uſque ad cranium, nonnunquam eſt trepanandum, eſſet enim temerarium & ſine causâ, ſed ſi decurſu dierum videatur, quod peſſima ſuccedant ſymptomata, & majora quàm ab externo illo vulnuſculo produci poſſint, eſt indicium, concuſſionem & fractionem venarum ſubtus factam eſſe, & tunc eſt

tre-

trepanum figendum; ſi autem per contuſionem rei gravis & obtuſæ læſio facta ſit, ac cutis diviſa, atque cranium denudatum manu vel ſpecillo tangi poteſt, an os ſit fractum, ſi cutis non ſit diviſa, & ictus ſit levis nullâ vi impreſſus, non eſt opus cutem dividere; ſin eſt contra, & gravia ſymptomata adſint; caſus vomitus æruginoſus, ſanguinis per os & nares exitus, &c. cutis eſt dividenda, nam in eâ dividenda nullum eſt periculum, & facilè reſaneſcit, niſi ubi magnæ arteriæ aut muſculi temporales ſint dividendi, ſi tunc os fractum apparet; qualis fractura ſit eſt videndum, ad ſciendum, neceſſarium trepanum ſit nec ne, non enim in omni ſtatu fracturæ neceſſarium eſt, ſunt nonnulli qui dicunt; quod in nullis fracturis ſit trepanandum, hoc dicit Vidus Vidius ſuper Hipp. de dolore capitum, niſus authoritate Jac. Peniſmi famoſiſſimi Chirurgi, qui dicebat, ſe longo uſu obſervaſſe, magis ſervari eos, qui ſine cutis diviſione partim lenientibus, partim ſiccantibus curantur, quam quibus cutis inciditur, & os aperitur, hoc etiam prob. ratione quam inquit, ſi cutis non ſcindatur, tunc calor innatus manet concluſus & integer, & melius ſaniem & ſanguinem collectum diſcutit, & oſſa conglutinat, ſi ſcindatur, tunc ait, calor evolat & externum frigus accedit, & ſic à duplici cauſa calor fit debilior, & debilior factus non poteſt illa opera exercere. Secundò ſæpe ſanies & ſanguis tali loco ſunt, ut non poſſint per trepanum evacuari, ſæpe enim fit trepanum ab una parte, & pus eſt ab alterâ, aut ſæpè pus collectum eſt loco imò, nec ad foramen à meninge inflammatâ occluditur. In illis caſibus inprimis fruſtrà ægri exponantur periculo ipſius remedii. Secundo eſt, nec poſſe eſſe eos mori, quia ſanies inprimis non exit, & propter calorem à foramine debilitatum, tunc non poteſt à naturâ diſcuti, in quibus ſi trepanum factum non fuiſſet, calóre manente unito & valido ſanies diſcuti potuiſſet. Tertio quando ſanguis ſubtus & abit: propter ruptionem venarum, factam à concuſſione, tunc ille plerunque exit è venis piæ matris, non autem duræ matris, ſi ex venis piæ matris; ergo colligitur ſub dura matre, ergo ſi tunc trepanum fiat, fruſtrà fit, & non poſſet ſanguis per ipſum evacuari, ergo tales trepanati propter caloris diſſipationem debeant mori, quod ſine trepano, calore permanéte vegeto poſſent ſanari calore, &c. Sanguinem & ſaniem diſcutiente. Quod exeat è venis duræ matris potius, quàm dura, colligi poteſt ex eo, quod pia mater magis abundet venis, & ſit tenuior ac venæ ejus tenuiores, dura verò mater ſit denſa & ſolida, nec ſit veriſimile, quod à contuſione venæ ejus frangi poſſent. Quartò quia ſaltem, cum ſic ſub cranio ſanguis eſt extravenatus, dubium eſt an ex hujus an verò illius membranæ venis exierit, & ſic ſemper tunc erit dubium, an trepanum juvabit, temerarium autem videtur uti remedio tam periculoſo, cum ſemper dubitatio eſt de ejus utilitate. Quintò quia videmus, quæ aliæ oſſium fracturæ benè curentur ſine cutis diviſione, & quod natura ſanguinem tunc ad fracturam collectum benè diſcutiat ſine eo, quod neceſſum ſit illum ſenſibiliter per aliquod vulnus vel foramen exire, ergo eadem ratione fractura cranii poterit benè conſolidari, & ſanguis extravenatus ſubtus contentus ac ſanies à naturâ diſcuti ſine eo, quod neceſſum ſit cutem dividere & cranium perforare, imò videmus, quod fracturæ oſſium aliorum membrorum longè facilius curentur, quando nullum eſt conjunctum carnis vulnus, ſeu nulla apertio facta, quam quando eſt. Sed reſpondeo, ad primum & ſecundum certum eſt, quod aliquando capitis fracturæ benè poſſint abſq; trepano curari, quod quando ſc. os ſolum fractum eſt, & nullus ſanguis ſub cranio collectus, quia fractura; ut talis, trepanum non requirit, aut apertionem, ſed tantum unionem. Dico ſecundo quod etiam benè poſſibile ſit aliquando illas fracturas curari, cum quibus ſanguinis aliquid ſub cranio eſt collectum abſque trepano, quatenus ſc. natura cum ſicuti in aliis fracturis & inflammationibus facit; aliquando diſcutere poteſt, ſed eſt nimis temerarium illi dubio eventui exponi & expectare, an natura eum diſcutere poterit nec ne, quod ſi enim non diſcutiat, ſed in pus convertat, an non tunc recta mors ſequitur, adde quod calor non poteſt talem ſanguinem diſcutere, niſi ſit paucus, cum enim multus eſt, tunc nunquam diſcutiet, ſed ſuppurabit, quomodo ergo tunc illud pus ſine trepano exibit; nec valet dicere, quod etiam aliquando trepanum fruſtrà ponatur, & ſanguis tali loco collectus ſit, quo non poſſit per trepanum exire, quam certum eſt ipſum ſæpe non juvare, nec educere, ſed tunc talis læſio eſt incurabilis, & ſaltem factum à nobis fuit, quicquid humanitus fieri poſſibile eſt. Neque etiam valet dicere, quod in illo caſu; ſi non fuiſſet trepanatus, potuiſſet æger adhuc curari calore valido ſaniem diſcutiente, quia invicem quod hoc ſemel fit, aliquando continere poteſt trepano non facto, decies è contra poſſibilius erit, enim curari trepano facto, quam ſi factum non fuiſſet & curari qui non facto fuiſſet moriturus. Quod dicunt calorem propter trepanum evaneſcere, & ſic debilem factum, non poſſe ſanguinem diſcutere, quem cranio integro validior exiſtens diſcuſſurus fuiſſet, falſum eſt, non enim adeò propter illam apertionem calor debilitatur, quin ita benè ſicut ante ſanguinem diſcutere poſſet. Ad tertium reſpondeo, quod videtur, ſæpè ex pia matre ſanguis effluit propter multitudinem venarum ejus & tenuitatem, ſic è contra ex durâ matre etiam ſæpiſſimè exit, quia ipſa à concuſſione plus patitur, propterea quod cranio ſit vicinior, & quia à cranio quaſi pendet; cum altera ſuprà cerebrum firmiter jacens nequeat, ſic ab ictu conquaſſari, ut ſit, quia dubium ſemper eſt, an ſanguis ille ſub dura matre, an ſuprà eam ſit, ideò in omnem eventum eſt trepanandum, ut ſaltem à nobis non ſteterit, quin æger ſit curatus, quia caſu quo ſub durâ matre contineatur, propterea non magis enim tunc calor nativus diſcutere impedietur, calor enim ſub meninge includitur, nec ita notabiliter exſpirat. Ad quartum reſpôdeo, quod multò magis temerarium eſſet relinquere ægrum ſinè trepano ſoli naturę, quæ ſanguinem qui plerunque multus exit diſcutere nequit, aut vix unquam diſcuſſura eſt, nam etſi trepanum aliquid periculi habeat, ſi illhic relinquatur. Ad quintum reſpondeo, aliud eſſe de fracturis membrorum externorum, aliud de fracturis cranii: in fracturis illorum inflammatio forti faſciatione impeditur, quâ partes conſtringuntur & coarctantur. In cra-

nio illæ faſciæ locum non habent, cranium enim non poteſt faſciendo conſtringi ſicuti brachia & pedes, quapropter ſit hoc certum quod in fracturis ſæpiſſimè trepanum ſit neceſſarium. Dico ſæpiſſimè, quia non eſt neceſſarium in omnibus, ut itaque ſciatur, in quibus hoc neceſſarium ſit, & in quibus non; Notandum quod os vel eſt fractum, vel contuſum: fractum os, vel eſt fractum uſque ad diploem tantum, vel uſque ad meningem: fractum os uſque ad diploem, non eſt trepanandum, ſed radendum: ſi uſque ad meningem, tum fractura vel eſt valdè parva, ſicut ſit tantum quædam rima, vel valdè magna, aut cum fruſti notabilis effractione, ſicut ipſa meninx, imò & per ſe vel illius fruſtuli effracti extractione videri poſſit, vel mediocris ſi tantum ſit rima atque tenuis, aliquando trepanandum eſt, ſæpè tamen minimè, tum tamen in dubio ſi ſuſpicio & quid propter rimam ſimul ab ipſa concuſſione ſubtus vena aliqua diſrupta eſſet, & ſanguis effluxiſſet, quia ille abſque dubio extrahi non poteſt ſine trepano, eo quod per tenuem rimam non poſſit exire, eſſet trepanandum, non propter rimam per ſe, ſed quatenus cum rimâ per accidens ſubtus extravenati ſanguinis collectio juncta eſſet, verum ſi ejus ſuſpicio non eſſet, tunc ſi rima ſit tam tenuis, ut non ſit veriſimile per eam aliquid ſanguinis ſuprà meningem deſtillaſſe, non eſt abſolute neceſſarium trepanare, quia cui uſui trepanum fieret, rima enim per ſe non indicat apertionem, ſed potius conglutinationem, ſed tantum quatenus ſuſpicio eſt, quod per eam aliquid ſanguinis ſuprà meningem effluxit, quod ſi propter rimæ tenuitatem factum non eſſe ſit veriſimile, & nulla mala ſymptomata indicatione appareant ubique neque eſt trepanandum; Dico quod non ſit trepanandum abſolutè; quia aliquando etiam ſi rima tenuis ſit, nihilominus tamen eſt trepanandum, propterea quod ab ipſo oſſe in rimâ aliquando colligitur ſanguis aliquis, qui ibi putreſcit, & os corrumpit, & ſimul afficit meningem, quod apertione trepano factâ debet impediri, hoc autem poſteà cognoſcitur, cum mala ſymptomata incipiunt apparere, & propterea quamdiu talia nulla apparent, non eſt neceſſe, propter rimam in principio trepanare: ſed tantùm oportet uti medicamentis cephalicis egregiè exſiccantibus & diſcutientibus, ad talem in rimâ putredinem impediendum, & quod collectum eſt diſcutiendum, & rimam callo claudendam. Si fractura ſit valdè magna, ita ut jam fruſtulum unum notabile, aut plura ſunt effracta quæ extrahi poſſint, ex quibus extractis jam meninx denudetur, & cranium ſit apertum, non eſt neceſſe trepanare, quia ideò trepanatur, ut exterebrato per trepanum uno fruſtulo cranium ſufficienter ſit apertum, ſi ergò jam à fracturâ ſatis apertum ſit, quid eſt opus amplius trepano aperire: ſi fractura ſit mediocris, & fortè cum aliqua fracti oſſis depreſſione eſt trepanandum; nam in tali caſu ſemper probabilis ſuſpicio eſt, quod per fracturam ſanguis à pericranio ſit delapſus, vel in fracturâ ſanguinis ex ipſo oſſe & diplone exiliens colligetur, qui ibi putreſcens os corrumpat & ſaniem verſus meningem dimittat, unde peſſima accidentia, & mors ſequeretur, ideò talis ſanguis & ſanies facto foramine eſt educendus. Porrò ſi vulnus & fractura cranio ſit illata ab ictu vel puncturâ plerumque ſquammæ ſubtus à cranio ſecedunt, illæ vero trepano ſunt educendæ, ſi os fractum ſit & ſimul depreſſum, ſic ut portio depreſſa cerebrum & meninges comprimat ideò, quoque magis trepanandum eſt, ut ſimul auferatur illa, illis enim ex depreſſione coarctatis apoplexia, convulſio & mors ſequuntur. Hæc cum os eſt fractum, aliquando etiam eſt contuſum: contuſum eſt duobus modis, ut cum eſt contuſum in ſubſtantia, vel cum in ſitu, ſi in ſubſtantia eſt contuſum, ſic ut ſubſtantia ejus ſit condenſata, ſine eo quod deorſum ſecundum ſitum ſit depreſſum, tunc tantum conveniunt medicamenta cephalica, quæ impediant oſſis contuſi putredinem & ſanguinem ex compreſſione in dyplonem ſolùm penetrans, ſi os eſt contuſum ſic ut figuram rotundam perdiderit, & ſit cum foveâ quadam depreſſum, & tamen non ſit fractum, quod in teneris oſſibus puerorum poteſt fieri, tunc trepanum non requiritur, ſed tantùm elevatorum, aut medicamenta attrahentia, ſed ſi cum contuſione ſuſpicio eſſet, ex concuſſione ſanguinem ſub cranio extravenatum eſſe, omnino trepanum neceſſarium foret, proinde generalis regula eſſe debet, ſeu cranium denudatum ſit, ſeu non, ſeu os fractum ſit, ſeu non, ſeu fractura magna ſit, ſeu parva, ſi ex magnitudine accidentium ſuſpicio ſit, ſanguinem aliquem ſubtus ex venis exiiſſe, & ſub cranio collectam eſſe, trepanum eſſe adhibendum: talis concuſſio & venarum ſubtus factio plerumque evenit, cum à re gravi, obtuſâ, & contundente cerebrum læditur, attus etiam cum cæſim & punctim læſum eſt, præcipue cum inſtrumenta non ſunt admodum acuta aliquando contingit, ſicuti memini me quoque obſervaſſe. Quæritur autem, an etiam in reſonitu trepanum ſit ponendum: Reſonitus eſt, cum caput unâ parte percuſſum, non frangitur illâ, ſed in oppoſitâ; talem reſonitum animadvertere licet aliquando in vitris & ollis fieri, quæ videmus una parte percuti, & frangi oppoſitâ, proinde eadem ratione etiam in cranio aliquando fieri Medici animadverterunt, nonnulli tamen negant ullum reſonitum cranio evenire poſſe; propterea quod cranium non ſit unum os continuum, ſed ex plurimis coagmentatum; reſonitus autem, inquiunt, non habet locum, niſi in iis, quæ ſunt unum quid continuum: verum etſi cranium ex multis partibus ſic eſt compoſitum, quia tamen illæ valdè arctè per ſuturas ſibi mutuo cohærent, fit ut ipſum quodammodo ſit, ſicut unum continuum corpus, & ideò in eo reſonitus fieri poteſt. Hippocr. lib. de vuln. capitis teſtatur, etiam talem reſonitum aliquando fieri, quod infortunium cum accedit non poteſt, inquit, juvari, propterea quod nulla via poſſit, ut inquit prehendi an os fractum ſit nec ne, & quo loco? ubi videtur judicare, quod ſi aliqua adeſſent indicia loci ubi os fractum ſit, quod etiam tunc iſthic deberet cutis dividi, & trepanum poni, ſed quia cum conſideramus partem capitis ictam, & cum videmus ibi non eſſe fracturam, valdè dubium eſt & obſcurum ſcire, an oppoſita pars ſit fracta, nec ne, & quàm valdè temerarium videretur ibi ſecare, ubi non recte

con-

conſtat, an os ſit fractum, & quia poſito caſu, quod in oppoſita parte certe fractum eſſe conſtaret, tamen adhuc incertum eſt quo loco ſit fractum, an ſurſum an deorſum, ante aut retro ideò præcipuè quæritur, an in tali caſu medicus auderet tentare cutis capitis in oppoſitam partem diviſionem? Et reſpondet bene Cora Celſus, ſi inquit percuſſio fuerit gravis, ſi mala indicia adſint, & ea parte qua cutis ſciſſa eſt rima non appareat, non incommodum eſt, inquit, altera parte quoque conſiderare num quis locus mollior ſit, & tumeat, etenim aperiri rationem inſinuat, nam ſi adeſt fractura jam certum eſt, quod trepanum requiratur, ſi non adeſt, quod cutis facta diviſione certiſſimum conſtabit, jam nihil eſt peccatum, & ſolummodò fruſtrà ſemel cutis diviſa eſt, ex qua diviſione, nullum venit damnum, cùm poſſit facile reſanari.

Circà trepanum hæc præcipuè conſideranda, modus, quo trepanum induſtriè adhibeatur, ut nihil vel minimum tempus noceat, quo adhiberi debet, quantitas & locus; hic de modo; cranium non poteſt perforari, niſi imum ſit denudatum, non poteſt denudari, niſi cutis & pericranii diviſione, videndum ergo, imò an in capite ſit vulnus nec ne, ſi eſt magnum vulnus ſic ut cranium latè ſit detectum, aut tantum ut in vulnere commodè trepanum circumduci poſſit, non eſt amplius actis dividenda, ſi eſt parvum ulteriore ſectione eſt dilatandum donec ſit ſatis magnum, ſi non eſt debet vulnus fieri, ſecatur plerunque cutis in crucem uſque ad ipſum cranium, ſic ut totum pericranium perſecetur. Dico plerunque quia aliquando ſecatur in figuram trianguli, cum nimirum vel ſuturæ, vel arteriæ aliquæ, aut venæ ſunt cavendæ, tunc pericranium quod ſuis fibris fortiter cranio adhæret, obtuſiore inſtrumento, vel novaculæ dorſo eſt ſeparandum, ut quatuor anguli carnis ſeu cutis capitis ſunt attollendi, & diducendi, & ſubtus tentis plurimis ex ſtupa idoneo medicamento imbutis infarciendi & ſuffulciendi, ut diducatur & à ſe invicem latè ſeparentur, quo poſtridiè ſpatium latum pateat figendo trepano, imbuuntur illæ medicamento habente virtutem repellendi, ſanguinem ſiſtendi, & dolorem ſedandi, ex ſciſſione enim illa, & pericranii violenta diviſione poteſt dolor fieri, & febris, & locus inflammari. ex diviſione venarum & ſæpè etiam arteriarum copioſus ſanguis effluere, qui reſtringi debet, & venulæ claudi, & ideò curandum, ut poſtridie totus ſanguis ſit reſtrictus, alioqui trepano impediretur, medicamenta illa ſunt, bolus, ſanguis Draconis, ſpodium, ovum totum, aqua roſata, acetum, oleum roſatum, &c, ſi nullæ arteriæ, vel ſaltem exiguæ ſint præciſſæ, facile ſanguis ſiſtitur, ſi majores metuendum quod illæ non tàm citò aut facilè à medicamento claudantur, debet uri vel ferro, vel cauſtico, vel debent tranſmiſsâ per carnem acu ligari: Interim æger debet victu tenui, & refrigerante vivere, ut ſic minus ad febrem à remedii magnitudine contrahendam diſponat. Eſt enim alius modus cranii denudandi, quo cutis non ſcinditur, ſed exuritur, hic cauterio & potentiali, & actuali, præſtari poteſt, Cauterium actuale illud eſt rotundum per modum cannulæ & acutum, illud cum incanduit ponitur ſuper cutem & carnem capitis, & exurit eam uſque ad ipſum cranium, uſtione facta pars cutis intra cauterium incluſa, una cum pericranio detrahitur & avellitur ab ipſo oſſe, & tunc ibi os pulcrè eſt detectum, talis modus cranii denudandi habet multas commoditates imprimis quod non habeat tales angulos in carne, qui ſæpè obſiſtunt trepanationi, ſed tantum rotundum foramen. Secũda quod avertit omne periculũ hæmorrhogiæ ab arteria aliqua ſecta, cauterium enim urendo claudit arterias, & ideò cum ab arteria eſt periculum valdè convenit. Tertia ac præcipua commoditas ejus, cum eſt neceſſitas cito trepanandi, ut cum trepanum nimis diu fuit delatum, aut periculum eſt in mora, tum enim facta hac ſic cutis exuſtione ſtatim poſt licet trepanare, quod non licet, quando cutis novacula eſt diviſa, tunc enim ad minimum una nocte expectare debet, imò ſæpè duabus & amplius, ſi vulnus recens iterum ſanguinem emittat. Quarta commoditas eſt, quod ab ipſa uſtione cranio excalefacto fibræ meningum ſubtus cranio adhæreſcentibus contabeſcant, & ſic ſine violentia fruſtulum cranii exterebratum abduci & ſecedere poſſit: Verum ſi novacula cutis fuerit diviſa, poſtridie ſtupa & dente fortiter pilis & cuti ratione aluminis adhærentes ſenſim & blandè ſunt auferendæ, ne ſi rudius auferantur, iterum venis divulſis ſanguis effluat, qui trepanationem impediat. Si ergo ſanguis reſtiterit trepanum eſt affigendum, ſi adhuc fluat, multus iterum trepanum eſt differendum quouſque ſit deſtrictus, in trepanando tota difficultas & artificium in eo conſiſtit, ut foramen ſic in oſſe fiat, ne meninges lædantur, nam ſi lædantur eſt lethale, quia verò hoc eſt difficile, & tamen tanti momenti, ideò medici varios modos excogitaverunt, ut varia genera inſtrumentorum quibus hoc fieret inprimis, video cranium poſſe aperiri tribus modis, ſerratura, ſcalptura & limatura, ſerratura fit per modiolum ſeu trepanum propriè dictum, & illius uſus hodie eſt maximè vulgaris, cum eo uti volumus ſic eſt agendum. Claudantur aures ægri cotone, ne à ſtrepitu trepani offendantur, tunc caput ab uno vel duobus hominibus teneatur, anguli carnis diviſæ tegantur emplaſtro aliquo, ne a trepano circumducto lædantur & doleant, tunc trepanum imponendum valdè ortogonaliter, & ſic continuo tenendum, & non magis in unam, quàm in alteram partem inclinet, & inæqualiter perforet, circumducendum vero mediocriter, nam cum nihil premitur, nihil ſerrat, cum nimis fortiter non circumagitur facto jam circulo parùm profundo, ſeu facta jam ſemita trepani, trepanum eſt eximendum, & ſtilus pungens, qui eſt in centro trepani etiam eximendus, & ſolum trepanum ſuo inducendum, nam ſi per oblivionem ſtilus ille non eximeretur, cum is extet ultrà margines trepani; diu pertranſiſſet cuſpide ſua cranium antequam ipſum trepanum, & ſic perforaret meningem. trepanum aliquando eſt eximendum, ut dentes ejus extergantur ab oſſis ſerratura, & nimis continuata ſerratione, unà cum ipſo oſſe nimis incaleſcat, & in oleum roſatum eſt imponendum, ut facilius ex lubricitate, circumducatur, antiqui in aquam imponebant, ſed oleum præſtat, quia quando ferè os eſt perforatum, tum

exempto trepano ſæpè videndum eſt, quàm prope finem pervenerimus, ne nimis profundè perforemus & meningem lædamus, & ut videamus an os non ſit una parte citius quàm altera perforatum, ut ſecundum hoc poſſimus trepanum inclinare verſus partem craſſiorem, & ſi trepanum tale eſt, ut poſſit perfundari, tunc ſumma cautela curandum, ne ex improviſo immergatur, itaque valde ſuſpenſa & timida manu tunc eſt perforandum, & mox ut oſſiculum incipit mutari, tunc eſt tentandum, an extrahi poſſit ſuaviter potius quam uſque ad ultimum extremum undique perforaretur metu ſemper tangendæ meningis. Hippocrat. voluit ut os non perforaretur uſque ad extremum abſolutè, ſed ferè tantum, & tunc relinqueretur naturæ ſeparandum, os enim ſic diviſum & læſum corrumpitur, & ſimul fibræ quibus meningi adhæret contabeſcunt, & tunc ab oſſe bono à naturâ ſeparatur & excutitur, & hoc ideò fieri volebat, ut ea ratione, omne tangendæ meningis, & fibras violenter divellendi periculum evitaretur. Ille modus, ex illâ quidem parte eſt ſecuriſſimus, ſed ex alterâ iterum eſt periculoſus, propterea quod illa ſeparatio non fiat à naturâ, niſi valdè ſerò & lentè, & interea in mora periculum ſit, itaque ubi effectus inducias concedit, ille modus eſt ſecuriſſimus, alias non hodie ſimul & ſemel omnes Chirurgi perforant: Os terebratum ſuaviter eſt extrahendum, cum forcipe cannulatâ ad id comparata, perforare trepanis, quæ poſſunt immergi eſt valdè periculoſum, ideò nulli diligentes Chirurgi unquam deberent iſtis uti. Trepana quæ mergi non poſſunt abbaptiſta illis ferè abſque periculo uti poſſumus, quia non poſſunt contra noſtram voluntatem ex improviſo in meningem demergi, pleraque etiam eorum non poſſunt ad latus inclinari, & inæqualiter perforari quin animadvertatur, ideò talia trepano non poſſunt immergi, quia habent quandam exſtantiam ſeu arreſtum, quo hærent ſuprà circumferentiam cranii, & impeditur deſcenſus, & ideò illa vocantur trepana ſecuritatis. Illa trepana in duplici præcipuè ſunt differentia; aliqua ſunt quæ habent arreſtum, ſeu ſupercilium, ſeu circulum extantem ſerratim, qui cum ipſum trepanum cranium profundius eſt ingreſſum, ſuperius ſuper convexa cranii ſuperficie hæret & arreſtatur, & circumductione etiam ibi ſerrat, quo impeditur, quod circulus inferior non poſſit profundius ſerrare, quam circulus ſuperior deſcendendo ſerratim permittit. Aliqua ſunt, quæ habent utrinque proceſſus acutos ſcalptim ſcindentes, qui ſuperius cranio hærent, & ut trepanum profundatur ſuperius circumductione cranium ſcalpunt, quo fit, quod non magis profundetur trepanum, quàm ſcalpturæ ſuperiorioris profunditas oſtendat & permittat. Aliqua ſunt, quæ habent unum ſimplicem circulum extra trepanum ſurſum deorſumque per ſpiras & helices mobilem, qui circulus facit, quod trepanum non poſſit profundius penetrare, quàm ipſi volumus, & cum trepanum jam uſque ad circulum eſt ingreſſum, ſi os adhuc non eſt perforatum illum circulum per ſuam helicem, quantum volumus circumdendo adhuc parùm abtollimus, quouſque totum os eſt perforatum. Aliqua trepana habent multa foramina, quorum unum altero eſt elevatius, per quæ ſtilus ferreus craſſitudine foramini reſpondens tranſmittitur, qui utrinque extra coronam trepani paululum extans impedit trepanum profundari, qui ſtilus moveri poteſt, & vel in altius vel in demiſſius dimitti foramen, prout plus minus volumus trepanum vel profundari, & major minorve craſſities cranii exigit. Aliqua habent appenſas à latere alas acutas ſcalpentes, deorſum anguſto in conum deſinentes, ſurſum verſus latas utrinque unam vel duas quæ ſerræ ſuccedentes, & os paulatim magis, & magis exſcalpentes perforant quidem, ſed ita ut dum major ſemper fit perforatio, trepanum alarum latitudine ſuſpendatur, ne repentè incidere in meningem poſſit. Hæc ſunt genera veri trepani, ſeu trepani ſerrando perforantis. Verùm quia ejuſmodi trepana habent dentes acutos, & qui omnes æqualiter ſimul cranium tranſeunt, & propter oſſis cranii inæqualem craſſitudinem poſſunt una parte, tranſiiſſe, & meningem ibi vulnerare, antequam tranſierint altera parte, in quo non eſt parvum periculum, ideò nonnulli ad majorem cautelam & ſecuritatem invenerunt adhuc alium perforandi modum, & alia trepanorum terebrarum genera, quæ non ſunt quidem vere trepana, ſed cum habeant eundem perforandi cranii uſum, & ſicut trepanum vertibulo dicantur, ſæpè communi nomine trepani appellantur, inventus ergo etiam modus cranii uſque ad meningem ſcalpendo ſquammatim extenuandi, ſcalpturæ varii ſunt modi, aliqui eam faciunt cum noſtris ſcalpris communibus in circulum ſemper ſcalpendo donec factum ſit foramen ad meningem uſque. Antiqui ut ſuprà multis foraminibus perforantes, cum cycliſcis malleo adactis, quicquid cranii foraminibus comprehenſum erat ſquammatim decutientes: verùm ille modus propter percuſſionem cum malleo erat moleſtius, & a multis eo nomine fuit damnatus, quod percuſſione illa cerebrum & ſpiritus valdè quaterentur, & turbarentur ſecundo etiam ille modus periculum habebat ratione terebræ quæ perforando toties cuſpide ſua meningem ſubtus pungeret, vel ex improviſo penetrare potuiſſet. Aliqui invenerant ſcalpra, quæ non adducuntur manibus, ſed inſtar terebri manubrio circumducuntur, talia ſunt certa trepana quædam alata, ſubcava, diſquammatoria, quæ perforant non unum fruſtum exterebrando, ſed unum rotundum locum manubrii circumductione in ordine ſcalpendo. Illa trepana, non ſunt vere trepana ſed ſunt vera ſcalpra manubrio circumducta, vel terebra quædam ſcalpentia, tale unum trepanum ponit Fernel. pag. 271. ſuæ Chirurgiæ quod vocat trepanum deſquammatorium. Sunt etiam trepana alata, quæ conſtant alis à latere ſecantibus plurimis, quibus paulatim cranium ſcalpendo exſcinditur. Sunt etiam trepana habentia ſulcos acutos & ſcindentes, quæ verticulo ducta cranium atterunt. Aperte etiam cranium limaturà. In eum uſum ſunt inventa terebra limata habentia caput craſſum, quod eſt limatum, quod caput ſuprà cranium vertibulo in orbem ducto ipſum raſpando & limando uſque ad

ad meningem diminuit: facto jam foramine uſque ad meningem eaque denudata, omnis oſſium ſerratura eſt extergenda, & videndum ne illum oſſis pariſcidium intra remanſerit, ſimulque oſſis aſperitates à ſerrâ relictæ ſcalpro leniculari orbem ſunt adæquandæ. Deinde arcendum à meninge aëris frigus, itaque ſi aura eſt hiemalis & frigidior, ſemper cum vulnus curatur, candens ſartago, aut vas aliquod ignem continens, aut quid ſimile à longo eſt exhibendum, quo meninx tempore quodam foveatur, aut aëris frigus corrigatur, mox perforatione facta, quid olei roſati ſolùm, vel cum molli roſato, vel etiam vitello ovi eſt exhibendum, quo meninx dolore à trepano & laceratione fibrarum affecta demulceatur, & ab inflammatione defendatur, dolore ſedato, vel roſa tum cum tenui lindone ſuprà meningem ponatur, ſuprà os ipſum denudatum, non ſunt unguenta ſeu olea applicanda, quia os corrumperent, ſed vel ſiccus ſindon, vel lintei particula, quod ſic ab aëris etiam attactu aliquo modo defendatur, nam ſi os aëri multum ſit oppoſitum nigreſcit & corrumpitur, & quantum nigreſcit, tantum à natura poſteà ſeparatur & excutitur. Cavendum ne ipſa meninx tantis ſuprapoſitis gravetur, nam cum ipſa ab oſſe ſit ſuſpenſa pondus ei incumbens dolorem & fibrarum ejus faceret divulſionem. Itaque ſuprà ipſam meningem & in foramine nihil niſi tenuis ſindo eſt ponendus, ſuperius tamen vulnus multis tentis, emplaſtro, & linteis tegumentis eſt cooperiendum, quo aëris externi frigus difficilius poſſit intrare, & calor internus cerebri iis mediantibus includatur, & non exhalet interim. Labra vulneris in carnem per diviſionem primam facta, ſemper impoſitis tentis deducta ſunt ſervanda, ſuberoſcendo foramen cranii ne obturent, ſæpè meninx meninge phylace inſtrumento deorſum ab oſſe parum premenda eſt, ut puri quod ſub eo continetur, facilior exitus detur, quando nihil amplius purulenti è cerebro per foramen evertur, & quicquid præter naturam ſub eo contineri creditum fuit, id vacuatum putetur, tempus eſt foraminis claudendi, claudatur autem foramen carne ſuccreſcente, in locum enim oſſis ablati nunquam aliud os ſuccreſcit, ſed partim ſuprà meningem, partim ſuprà calvariam, nova caro accreſcit, partim labra vulneris excreſcunt, & omnibus in unum conglutinatis, carne foramen impletur, quæ raro propter oſſis viciniam durior, cum tempore calloſa evadit, & ſæpè non minus bene, quàm ſi novum os aggeneratum fuiſſet cerebrum defendet.

Locus trepani figendi deſumitur vel ab ejus, quod per trepanum evacuari debet ſitu, vel à natura partis trepanandæ: Ab eo, quod evacuari debet ſumitur indicatio loci; ſic quod ſcilicet trepanum eo loco poni debeat, per quem judicamus commodiſſimè poſſe evacuari quod ſubtus eſt, is autem locus eſt ille, qui rei ſubtus contentæ eſt viciniſſimus. Itaque ſi vel cuſpis pugionis vel teli in capite ſit relicta, ſi os eſt in fractura comminutum & depreſſum & cerebrum premit, aut ibi metus ſit ne pariſcidia quæ receſſerunt membranas pungant, aut ei ſint infixa in ipſiſſimo loco trepanum eſt ponendum. Si in aliquo loco fixo intolerabilis dolor fuerit, ſemper præſentibus metu ne os ſubtus ſit carioſum, aut putredo aut ſanies ſubtus lateant, aut gummata ſint adnata, illo ipſo doloris loco eſt perforandum. Si trepanum ponatur pro educendis fumis in melancholia, epilepſia, vertigine, locus ſuperior ad ſuturam coronalem eſt eligendus, nam cum vapores cavitate ſua recta ſurſum ferantur iſthic omnium commodiſſimè exhalabunt, & propterea etiam ille locus pro cauteriis in ejuſmodi affectibus ponendus eligitur. Si trepanum pro fractura adhibeatur, ubi fractura eſt ibi ponendum, ſi tamen pro ſanie, quam ſubtus contineri ſuſpicio eſt, eductione adhibemus, præſtat paululum demiſſiorem fracturæ locum eligere, pus enim ſemper deorſum labitur, verſus fundum meningis, & difficilius ſurſum fertur, & ideo per dimiſſiorem locum melius evacuabitur, non oportet tamen à fractura decedere, eo modo ſuprà fracturam trepanum eſt ponendum, ut fractura non ſit extra ipſum, ſed ejus circulo comprehendatur, interdum ferè medio ipſiùs, interdum à latere prout judicabitur expedire. Cavendum tamen ſemper, ut cuſpis trepani, ſeu acutus ille ſtilus, qui eſt in centro eis non cadat in ipſam fracturam, ſi os in multa fruſta ſit comminutum, ſuper ea trepanum non eſt ponendum, quia imprimis ſtilus ſuper is poni non poteſt. Secundo quia nec trepanum ea poteſt exſcindere quia cedunt preſſioni. Tertio preſſione trepani ſi qua pariſcidia ſubtus ſint, aut penetrarent meningem magis aut profundarentur. Quarto illorum fruſtulorum agitatione meningum fibræ cum maximo dolore avellerentur. Itaque in fracturis ſi cutis non ſit diviſa, ubi ictus eſt receptus, ibi eſt dividenda, ibi enim veriſimilius eſt fracturam ſubeſſe, quod ſi fractura non inveniatur, & tamen peſſima ſymptomata aliquam ſubeſſe indicent, & ſic periculum ſit reſonitus, oppoſita parte qua tumor, aut dolor, aut mollities eſt, eſt etiam cutis dividenda, & ſi ibi fractura inveniatur trepanum figendum. A natura partis etiam ſumitur indicatio loci, quia aliqua loca capitis non patiuntur trepanum, propter periculum, quod ex earum perforatione ſequitur, aut ſaltem non niſi extrema neceſſitate. Imò dicit Hippocrat. ſuturas eſſe cavendas, quem omnes medici ſequuntur, ſuturarum enim vulnera ſunt lethalia, & hoc propter fibras nervorum, venarum & arteriarum, quæ per ſuturas decurrunt, quæ omnes trepano ibi poſito miſerè dilacerarentur, unde periculum doloris, inflammationis, febris, ſpaſmi, convulſionis, &c. Secundo manet, ut pericranium non tangamus, quanto minus fibras meningum, nam illa trepanatio eſt quædam dilaniatio, & ideò plus offendit meninges & fibras, quàm ſimplex vulnus. Etſi autores omnes fateantur periculum eſſe in ſuturarum trepanatione, aliqui tamen putant, id non eſſe adeò magnum, proinde cum fractura in ſuturas incidit, licere etiam ſuturas trepanare, & probant experientia, quia videmus & legimus plurimos fuiſſe ſanatos, qui in ſuturis fuerunt vulnerati, imò etiam qui in ſutura fuerunt trepanati: & Carpus ſcribit ſe ſæpè in ſuturis trepanaſſe, nec inveniſſe

difficultatem. 2. Non eſt iis fidendum, certoque tenendum, non debere ſuturas vulnerari, ſi ergo in ſuturis eſt fractura, trepanum eſt ponendum, utrinque ad latera ſuturæ quam propine eam. Dico utrinque quia illo caſu ſanies poteſt eſſe collecta, & pariſcidia excuſſa, tam bene ab uno latere, quam ab altero, ſi tum tantum ab uno latere apertio fiat, quod ab altera parte eſt collectum, non poſſet per illud unum foramen evacuari, nam meninx quæ ſuturæ adhæret tanquam quoddam ſeptum eſt intermedia & impedit ne quid ab uno latere capitis poſſet ad alterum pervenire. Secundò paulùm ſuper ſupercilia in oſſe frontis non eſt trepanandum, ibi enim ſunt quædam cavitates aëre plenæ, & humida quædam ſubſtantia per quam aër per nares in cerebrum tranſiens attemperatur. Ideòque ſi ibi os fractum eſſe aliquando contingat debemus meminiſſe illius cavitatis naturalis, ne putemus ſic illud nos intrò adductum eſſe. Tertio debemus etiam vitare occipitis demiſſiorem partem propterea, quod ibi ſit exortus nervorum & ſpinæ, quæ ſi læderentur, aut apertione frigus aut noxam contraherent, eſſent paraliſis aut mortis cauſa. Quartò non licet etiam os temporum trepanare, & propterea cum illud fractum eſt paululum ſuprà muſculos temporales in oſſe ſincipitis trepanum eſt ponendum. Cauſæ quinque ſunt, quas Gal. Meth. ſexto cap. ult. adfert. Ima eſt durities illius oſſis, propter quam petroſum dicitur, quæ eſt, quod illud non poſſit ſine magna cerebri concuſſione perforari. Secunda ſuturæ ſquammoſæ quæ ibi ſunt Tertia ſitus dimiſſus, qui eſt cauſa quod cerebrum ibi in foramen exeat & perrumpat, & magna mole decumbat. Quarta quia ibi eſt apertus nervorum qui à latere cerebri ſunt, quia antequam ad os perveniatur, debet muſculus temporalis præſcindi, quod periculoſiſſimum, & certum ferè convulſionis adducit metum, tum etiam per eum arteria magna percurrit, quam præſcindere maximi periculi eſt.

Maxima eſt difficultas in definiendo tempore quo trepanum ſit ponendum, propterea quod authores antiqui circa illius determinationem ita differentes varii & ſibi ipſis contrarii fuère. Hippoc. in lib. de vuln. cap. videtur velle quod ultra triduum non oporteat exſpectare, dicit enim hæc verba: Poſtquam autem os ſcalpro raſeris ſiquidem ad perforationem tundere oſſis ſauciatur videatur perforare oportet, & citrà perforationem triduum non excede, ſed in hoc perforare tum aliàs tum tempore calido ſi ab initio curationem ſuſceperis, circà finem porrò ejuſd. lib. videtur dicere contrarium his verbis: Si ab initio aſſumptam curationem adminiſtras non oportet ſtatim os ad membranam perforare, non enim conducit membranam oſſe nudatam multo tempore manere afflictam, ſed poſteà cum madore corrumpi & putreſcere ipſam periculum eſt, ibi enim dicit, non quidem ante tertium diem perforandum, ſed tàm diu exſpectandum, donec putredinis initium & periculum jam incipiat, & hoc confirmat Hippoc. adhuc alio in loco ejuſd. libri, cum dicit: Quapropter cum intellexeris febrem hominem invadere, ex aliiſque ſignis aliquid ipſi accidere non oportet cunctari, ſed os uſque ad membranam perforare ubi indicat, non eſſe ſtatim perforandum, ſed tùm imò cum mala ſigna incipiunt aperiri. Paulus Ægineta lib. 6. cap. 9. ponit hoc tempus, ut nimirum in æſtate trepanatio fiat ante ſeptimum diem, hieme vero ante decimum tertium. Corn. Celſus in temporis definitione non etiam ſatis ſibi conſtat, etenim cap. 2. lib. 6. ait quid oporteat eos imitari, qui oſſe nudato diem tertium exſpectant, & tunc exſcindunt propterea, quod omnia ſint duriora, priuſquam inflammatio ſit oborta; ubi dicit ſtatim intrà tertium diem eſſe trepanandum, priuſquam mala ſymptomata ſeſe manifeſtent, at vero cap. 4. ejuſdem lib. contrarium dicit: dicit enim ſic: In omni verè fiſſo fractové oſſe protinus antiquiores, medici ad ferramenta veniebant, quibus id exſcindêre, ſed multò melius eſt inquit, prius emplaſtra experiri, quæ calvariæ cauſa componuntur, quibus verbis indicat, in fracturis non ſtatim trepanandum, ſed prius tentandum medicamentis tantum, & ſi tum videatur mala ſymptomata oboriri, & medicamenta non ſufficere, trepanum tunc primum ponendum eſt, & addit poſteà ſic uſque ad diem 17. eſſe faciendum, & nec tunc trepanandum niſi febris invaſerit, vigiliæ aut ſomnus turbulentus ſequatur dolor ingraveſcat, cibique faſtidiantur. Halialbas etiam in illo tempore deſignando fuit diverſus, nam novo practicæ cap. 84. imò dicit accelerandam curaturam in capitis vulneribus antequam, inquit, bilis accidat rejectio & convulſio & delirium, & ſyncope, & febris acuta, & poſteà dicit ſic: Aſt ſi membrana à cranio ſeparata fuerit hyemſque ſit, Omninò ante 14. diem, ſi verò æſtas ante 7. eſt trepanandum, priuſquam dicta illa accidentia oboriantur, imò ſi fractura piam matrem pungat etiam primo die putat eſſe trepanandum. Avicenna lib. 4. ſic, quinta, t. 5. imo ſic definit tempus, & non oportet, vt tardetur, inquit illud in æſtate ultrà 7. dies, & in hyeme ultrà 10. & quanto velociùs erit melius, & longinquius abeſt ut accidant nocumenta magna. Albucaſius in parte tertia ſuæ Chirurgiæ cap. 3. & Ravus lib. 1. 10. de nocumentis ante 14. diem in hyeme, ante 7. in æſtate debere cranium exſcindi exiſtimabat, & Raves in eodem loco dicit ſic, quod debet ſerrari de cranio capitis cum celeritate ſerretur, & non exſpectetur, ut accidat de eo quod deſcendat ad matrem cerebri ærugo, ſic ut faciebant, quidam exſpectantes, &c. Ego hac autorum contrarietate & dubia temporis definitione dico primo, trepanum poni propter fracturas, vel propter alios morbos cepaleram, melancholiam, vertiginem, &c. ſi propter hos morbos ponitur tunc non ita definitur tempus trepani ullis diebus, nec eſt neceſſum accelerare in trepano ponendo, quia tales morbi ſunt longi, & inducias dant, in iis autem non oportet trepanum adhiberi, niſi cum jam amplius tolerari nequeant, vel deſperatiſſimi ſint, & alia omnia diu antè tentata in hilpro fuerint. Sed ſi trepanum ponatur pro fracturis de quibus omnes ſuprà poſitæ autoritates ſunt intelligendæ, tunc ſaltem hoc ex omnium ſuperiorum conſenſu, imò rectum eſt, quod ſemper in æſtate citius, in hyeme ſerius ſit trepanandum: ratio eſt, quia æſtate calor nativus eſt debilior, & ideò vires tum citius labaſcunt, unde fieret quod illæ trepano non ſufficerent, quando ſerius pone-

poneretur, ſecundò, tunc multò citius ſanguis extravenatus ob contuſum & meninx concuſſa inflammatur, & putreſcunt quam hyeme. Tertio propter eandem cauſam, & etiam propter temperamenti temporis ſimilitudinem citius tunc & febris & omnia mala ſymptomata oboriuntur, pro tempore verò exactius definiendo. Neoterici aliqui dixerunt, quod nunquam oporteat perforare priuſquam mala accidentia oboriantur, horum opinio fundatur in eo quod trepanum ſit periculoſum, & ſæpè fracturæ à natura poſſint curari ſine trepano, unde ſi in tali caſu trepanum poneretur, medicus exponeret ægrum periculo à remedio ſine neceſſitate, & quia ſi tamdiu exſpectet donec mala ſymptomata oboriantur, adhuc tunc ſatis tempeſtivè ponitur. Verùm hæc opinio eſt falſa, & ab omnibus hodie reprobata, nam imprimis trepanum non eſt tam periculoſum, exſpectare donec mala ſymptomata oboriantur. Aliqui dixerunt ſic quod cum fractura eſt magna & evidens ſuſpicio internæ læſionis quam citiſſime ſit trepanandum, non exſpectatis malis accidentibus, ſed cum fractura eſt parva, & dubium eſt, an ſubtus aliqua læſio ſit, quod in tali dubio caſu non ſit temerè trepanum ponendum; ſed tam diu exſpectandum, donec mala ſymptomata appareant, ne nimis temerè ſtatim trepanando antequam ejus neceſſitas appareat æger fruſtrà afficiatur periculo mortis à trepano. Verum hæc etiam ſententia falſa eſt; contra quam ſunt Avicenna, Polus Hali, & Neoterici multi, nam in dubio caſu illud faciendum, à quo eſt minus periculum, ſed eſt minus periculum à trepano ſi ponatur fruſtrà, quam à nimis longa exſpectatione, ſi trepanum ſit requiſitum, etenim ex nimis longa exſpectatione cerebrum & meninges corrumpantur, unde certa mors: ergo in dubio caſu præſtat adhuc trepanum mox ponere non exſpectando mala ſymptomata; quàm ea exſpectare. Ego ſic diſtinguo, ubi certa ſuſpicio fracturam eſſe magnam cum depreſſione, aut ſanguine extravenato, aut particidiis membranam pungentibus ſtatim perforandum eſt; ſine malorum accidentium exſpectatione; & hoc eſt in confeſſo, verùm in caſu dubio dico ſic: Si fractura putetur eſſe in tali loco, in quo prima diviſio cutis eſt periculoſa, vel ipſa etiam perforatio periculoſiſſima, uti in temporibus; tunc non eſſe tentandum cutis incruriationem, aut trepanum ponendum priuſquam mala ſymptomata incipiant apparere, nam tempora incidere eſt nimis periculoſum, & ideò in caſu dubio non eſt tantum periculum aggrediendum ſed exſpectandum donec manifeſta neceſſitas appareat, tunc enim ſatis tempeſtive perforari poteſt. Quod ſi contingat propter diuturniorem exſpectationem ægros ſic aliquando mori poſſe, nihil refert; præſtat enim ægros mori ab ægritudine, quæ non potuit certo per artem cognoſci, quam per noſtram temeritatem; ejuſmodi periculoſo remedio ſine certa utentem neceſſitate: Aſt in caſu dubio perforatio commodo loco fieri poteſt, præſtat ſemper citò trepanare, quàm tam diu exſpectare; donec prava accidentia appareant, tum cerebrum & meninges graviter affici & corrumpi inceperunt, nam etſi trepanum periculum habeat, illud tamen longè minimum eſt; quàm illud quod provenit à nimis diu, ſeu donec mala ſymptomata appareant exſpectando, & ideò minus potius, quàm majus periculum eſt ſubeundum. Sed quæritur quando ſic diutiſſimè eſſe trepanandum, quodnam illud tempus eſt, & quot diebus præfinitur, an ſemper tunc intrà triduum, uti Hippoc. determinavit eſt perforandum. Dico quod illud tempus non poſſit certis diebus prædefiniri, quia mala accidentia non eodem tempore in omnibus incipiunt apparere, ſed prout complexionis ſunt, in aliis ſerius apparentur; quia itaque illa ſunt prævenienda citius trepanandum eſt, in quibus putantur, citius oboritura, in quibus verò ſerius, etiam ſerius paulò licet exſpectare. Verum tamen ubi trepanum neceſſarium putatur, & nihil obeſt ibi; ſemper præſtat illud citius, quàm ſerius poni, poteſt ergò poni intra diem tertium, ſed etiam in die quarto & quinto, & ſexto, verùm in æſtate non oportet exſpectare; ultrà diem 7. aut ad ſummum 14. Ratio eſt, quia trepanum ponitur, ut aliquid ſubtus putreſcens auferatur; at illa putredo, illo tempore inducitur, ergo intra illud tempus eſt aperiendum; etenim poſt illos dies cerebrum & meninges incipiunt corrumpi; unde etiamſi tunc poſteà trepanum poneretur, tunc aut vix; aut non juvaret. Accedit quod intra illud tempus vires ægri adhuc ſint fortes; & trepanum valeant tolerare; poſt verò debiles, virtutis autem debilitas remedia prohibet; itaque intra illos dies poni poteſt, ultra non. Quod autem non ſit neceſſarium ſemper illud poni intra triduum ex eo probo; quia vix intra triduum poni poteſt, primo enim die tantum ſanguini ſiſtendo plerunque incumbitur. Secundo fractura ferè primum exploratur, ergo non niſi illo latius cutis dividi poteſt, ergò tertio poteſt tantùm trepanum fieri, ſæpè & hæmorrhogia adhuc impedit, ne illo fieri poſſit. Imò aliqui dicunt, non licet interea triduum trepanare, ſed eſſe ſemper diutius exſpectandum ſcil. uſque ad quintum & ſextum, & non poſſe commodum ullum provenire, ex eo quod tam citò trepanetur, ſed tantum nocumentum: Rationem dant; quia plerunque trepanum ponitur, ut ſanguis ſupra meningem lapſus evacuetur, at ille ſanguis non poteſt evacuari tertio die; quia tunc eſt coagulatus in grumum; & non eſt educibilis; ſanguis enim per trepanum, non educitur; ſub forma ſanguinis ſed ſaniei; ergo non eſt educibilis priuſquam in ſaniem eſt converſus, in ſaniem autem adhuc non eſt converſus tertio die, ergo, &c. Interim verò ſi citius trepanum ponatur quam prodeſſe poſſit, jam tum oberit; quia variet meningem; tanto diutius aëris frigiditati ſine neceſſitate expoſitum eſſe, imò facit ut calor internus exhalando difficilius ſanguinem in ſaniem convertere queat, nihilominus tamen tenendum eſt, quò citius, eò ſemper eſſe melius trepanum ponere, præcipuè ſi ſuſpicio ſit, fruſtula aliqua meningi infixa eſſe; tunc enim vel primo die ſi fieri poſſet eſſet trepanandum. Sed quæret aliquis, ſi ergò medicus eſt, præſcriptos ſuprà dies primùm vocaretur, & adeſſent omnia peſſima accidentia; & æger videretur deſperatus, an non liceret tunc adhuc trepanum ponere: Reſpondeo cùm tempeſtiva vocetur, nunquam debet ultrà illos dies exſpectare, ac ſi verius ſit vocatus in re

deſ-

deſperatiſſimâ adhuc præſtat in remedio ancipite quàm nullo, ſed cum prævia periculi prædictione, ne remedia infamentur, quæ plurimis ſaluti fuere.

Foramen quod in cranium fit interdum majus, interdum minus: ad hoc debet Chirurgus diverſa trepana habere facere foramen magnum periculoſius eſt, quàm parvum, ideo non debet magnum fieri ſine neceſſitate, nam inprimis magnum ponitur, cum majori periculo, & in multa ſpatii comprehenſione eſt major convexitas, quo autem eſt major convexitas, eo difficilius poteſt cranium perforari æqualiter, & facilius meninx ab aliquo latere trepani tangitur & laceratur. Secundo in magna ſpacii comprehenſione comprehenditur major inæqualitas oſſis cranii, ex eâ autem fit perforatio periculoſa, nam cum ab unâ parte trepani cranium eſt valdè tenue, ab aliâ valdè craſſum, difficulter poteſt craſſior perforari, quin periculum ſit, ut oppoſitâ tenuiore jam perforata meninx tangatur. Tertio quo majus eſt foramen plùs cerebrùm & meninx aëris injuriæ expoſita eſt, & plus ex eo calor cerebri poteſt exhalare. Quarto quo plus cranii exſcinditur, plus adhuc poſtea à naturâ ſeparatur, & ſi foramen in fine fit maximum, & ſi cerebrum majore ſic operculi naturalis parte privatur, ex quo poſtea fit debilius, & ad ſingulas aëris mutationes facilius alteratur. Quinto quo foramen eſt majus, eò facilius meninx tumida & inflammata in illud attollitur, ac ipſum claudit, minus vero cum foramen eſt parvum, e contra vero ſi foramen valde parvum ſit, poterit aliquando evenire, quod ſquammæ quæ ſubtus ſeceſſerunt, per ipſum exire non poſſint, præſtat ergo plerunque mediocre eſſe, cum trepanum poni debet loco quo eſt exortus nervorum, aut quo cerebrum gravius offendiſſet, foramen minus eſt faciendum, ut in temporibus & occipite: cum autem trepanum ponitur loco imo & declivi, non eſt etiam magnum foramen faciendum, nam ibi cerebri mollis ſubſtantia gravitate ſua in illud incumberet & clauderetur, cum autem trepanum poni debet, ubi cranium eſt valdè craſſum foramen debet fieri majus, cum fractura eſt magna, & pars oſſis aliqua ſeceſſit, quæ per foramen extrahi debet, tum magnum debet fieri foramen, ut illa per illud tranſire poſſit. Sciendum tamen quod non omnia oſſa fracta ſint extrahenda ſed aliqua, & ſi depreſſa ſint, elevatorio ſunt attollenda & conſolidanda, nec tam longe, quàm fractura currit oſſa extrahenda ſunt, ſed tantum callo unienda, illa autem extrahenda ſunt, quæ meninges aut cerebrum pùngunt. Verùm cum tantum ſanies ſub cranio collecta eſt evacuanda parvum foramen ſufficit. Quod attinet ad numerum foraminum, ſi fracturæ plures numero diverſæ ſint, in cranio plura etiam foramina facere utrinque ſcilicet unum. Si periculum eſt reſonitus, ſi à latere quo ictus fuit receptus, cutis diviſio facta fuerit, & ibi non inveniatur cranium fractum in oppoſito itidem dividenda eſt, ut etiam an ibi fractum ſit cognoſcatur, quandocunque pus aut ſanies, aut quodcunque noxium quid trepano evacuari intenditur, ab utraque parte collectum eſſe putatur, utrinque eſt perforandum, quia quòd ab uno latere continetur, non poteſt evacuari per foramen in oppoſito latere factum, propterea quod meninx intermedia tanquam ſeptum ad ſuturam coronalem pendens impedit commeatum, ſeu tranſitum ab uno latere ad alterum. *Thom. Fienus de præcip. Art. Chirurg. Controverſiis.*

Pro Cranio depreſſo.

In pueris ſæpiſſimè hujuſmodi depreſſiones cranii abraſis crinibus, & appoſita cucurbita, naribuſque & ore clauſis quemadmodum Ambr. Paræus Chirurgus æterna laude digniſſimus, lib. 10. cap. 5. recte docuit, in naturalem ſitum repoſui: vel emplaſtrum aliquod tenaciter adhæreſcens, veluti ex pice, reſina, colophonia, & gummi elemi in medio oſſis depreſſi applicetur, vel hoc quod tenacius adhæret.

℞. Farin. tritici, ℥ j. ichthyocoll. in aq. beton. & ſalv. diſſolut. ʒ ß. pulv. maſtich. thur. ... volatilis, ſang. dracon. gypſi ... ʒ iiß. M. coque in aq. beton. & ſalviæ, ad juſtam conſiſtentiam ... plicetur calide, quamprimum undique ... natum & exſiccatum fuerit emplaſtrum vi auferatur, ſic enim attracta cute & pericranio, cranium depreſſum ſimul elevabitur: id ſi prima vice minus ſucceſſerit, ab opere tamen minimè deſiſtendum, ſed denuo novum emplaſtrum applicandum, & ut antea vi auferendum. Sit emplaſtrum ejus magnitudinis, ut tantum tertiam circiter partem impreſſionis cranii cooperiat, ſic enim in ablatione minor erit dolor, & facilius impreſſum cranium elevabitur. Si hinc dolor aliquis oritur, locus inungendus eſt oleo roſac. aut myrtino, & de vitell. ovor. habeat præterea emplaſtrum in medio funiculum, quo à Chirurgo apprehendi poſſit. Dum vero Chirurgus emplaſtrum aufert, os & nares infantis claudendæ ſunt, ſic inflato cerebro propter retentionem in ipſo ſpirituum, cranium in preſſum facilius in ſitum naturalem relevabitur. *Guil. Fabric. Hildanus obſ. 5. cent. 2.*

Puellula quædam 18. menſes nata per ſcalas decidit, & capite illiſo in lapidem, facta fuit cranii depreſſio inter ſuturam ſagittalem & coronalem magnitudinis dimidiæ nucis; ad quam vocatus, raſo capillitio, parti cucurbitulam admovi ſine ſcarificatione, & conſequenter iterum admovi cum ſcarificatione. Poſtea applicui cataplaſma ex furfure, pane, cum roſis & vino compoſitum, idque iteravi bis in die, per quinq; vel ſex dies, iterando cucurbitulæ applicationem ſine ſcarificatione, ante ſingulas admonitiones Cataplaſmatis; deinde per quatuor aut quinque dies ſolum Cataplaſma admovendo, tumor à cucurbita excitatus diſcuſſus eſt, & depreſſio ſublata apparuit, atque os ad ſuum naturalem locum reſtitutum. *Samuel Fornerius obſ. 14.*

In multis Cranii depreſſio curata eſt, admota poſt unam vel alteram phlebotomiam, ſupra depreſſionem cucurbitula cum multa flamma; addita interdum inciſione, & multis aliquando ſcarificationibus, & interdum ſine illis. *D. Des Grands prez. Obſ. 3.*

Pro Cranii fractura.

Undecimo die morbi cum æger pro deplorato habebatur, cranium cum ſucceſſu perforatum fuiſſe obſervavi. Hiſtoriam hic recenſere non gravabo.

Anno 1586. Sexagenarius quidam in bregma ſiniſtrum

ſiniſtrum percuſſus fuit, cum cranii fractione & depreſſione cecidit mox in terram, cibum indigeſtum evomuit, & loquelam amiſit. Curatio ab initio Barbitonſori commiſſa fuit: quum vero omnia in pejus ruere vidiſſent adſtantes, *Janum Antonium Saracenum* Medicum longè celeberrimum, & *Johannem Griffonium* Chirurgum peritiſſimum præceptorem meum fideliſſimum in conſilium vocarunt. Pervenimus itaque ad ægrum decimo die morbi ſub veſperam, ipſumque ardentiſſima febre laborantem, delirantem, & abſque loquela invenimus: vulnus anguſtum & fractura cranii aderat: verum etſi rem in anguſtiis poſitam ſatis ſuperque nobis palam eſſet; adſtantium tamen petitionibus commoti, facta prius prognoſticatione, curationem ſic aggreſſi ſumus: injecto enemate & exonerata alvo crines abraſimus, totumque caput ol. roſac. & myrtill. inunximus: deinde cutem & pericranium in formam crucis incidimus, craniumque denudavimus, necnon pulvillis ex ſtupis ſuavibus præparatis & albumini ovi intinctis vulnus implevimus. Sequenti die oſſiculis nonnullis quæ a prima tabula ſeparata erant, extractis, cranium perforavimus, & quod aſperum in oſſe inſtrumento lenticulari, lævigavimus. Poſtea pannum Sericeum melle roſaceo parumque ol. roſac. (propter dolorem immenſum) tinctum cerebro impoſuimus, totum vero vulnus ſequenti digeſtivo implevimus.

♃. Terebinth. lotæ in aq. beton. & ſalv. ℥j. ol. roſac. ℥ i ß. ol. de vitell. ovor. ʒ ij. Gummi elemi lentiſſimo igne cum ſupradictis oleis diſſoluti & percolati ʒj. croci pulveriſ. ℈j. vitell. ovor. num. 2. M. F. Unguentum quo impoſito vulneri, Emplaſtrum Baſiliconis applicuimus; totumque caput & collum ol. roſac. & myrtill. inunximus. Eo die iterum Clyſterem injecimus, optimamque victus rationem præſcripſimus; atque iſta methodo per dies aliquot proceſſimus. Interim pus per factum foramen effluxit, & febris reliquaque ſymptomata paulatim remiſerunt: ſedato dolore & inflammatione, melli roſato quod membranæ imponendum erat, guttulam unam aut alteram aquæ vitæ admiſcuimus, & vulneri ſequens mundificativum impoſuimus.

♃. Pulv. rad. caryophyllat. angelic. ariſtol. rot. irid. fl. an. ʒj. Extract. ſalv. beton. an. ℈ ij. Gummi elemi in oleo roſac. diſſolut. ʒ ij. M. & F. cum melle roſ. q. ſ. parumque aq. vitæ unguentum in mortario. Tandem ſequens Emplaſtrum applicuimus.

♃. Emplaſtr. de beton. ℥ iv. Gummi elemi in oleo roſat. diſſolut. ℥ j. Pulv. roſ. odorifer. myrtill. an. ʒ j. Maſtich. cal. aromat. angelic. caryophyllat. an. ʒ i ß. cum q. ſ. ol. roſac. parumque ceræ fiat emplaſtrum.

Interim dum vulnus hac methodo curavimus, ſingulis aut alternis diebus, alvo ſponte non reſpondente, clyſteres injecimus: per intervalla quoque ſyrupo roſat. ſolut. comp. cum rheo. agar. & ſena, manna item, & caſſia corpus leniter expurgavimus. Sic divino favore, magna cum admiratione adſtantium ſanitati reſtitutus fuit. *Guill. Fabrit. Hildanus obſ. 4. cent. 4.*

Emplaſtrum de betonica cujus hic fit mentio, deſcribitur in hunc modum à *Foreſto*, lib. 6. obſerv. *Chirurg.* obſerv. 43.

♃. Therebinth. reſin. pini ceræ novæ. an. ℥ i v. Pulv. betonic. ℥ i ß. Maſtich. thuris, an. ʒ ß. Mummiæ, ʒ iij. F. maſſa S. A.

Ante annos 10. vocatus fui a quodam ruſtico ut ipſius inviſerem ſororem, quæ vulnus contuſum in dextro oſſe bregmatis, cum fractura & impreſſione Cranii acceperat. Evomuit mox ab initio bilioſum humorem, & cibum indigeſtum; ſiniſtrum latus reſolutum eſt: in dextro autem convulſiones patiebatur, abraſis crinibus, fragmenta aliqua cranii & portiunculam ad inſtar fabæ ex cerebri ſubſtantia digitis extraxi, altero die advenit *Slotanus*, qui dilatato vulnere denuo extrahit fragmenta quædàm oſſis, & portiunculam ipſius cerebri, ad nucis avellanæ magnitudinem. Poſtea aliquoties ipſemet *Slotanus* me præſente de cerebri ſubſtantia detraxit, & tamen convaluit pleniſſime. *Guil. Fabrit. Hildanus obſerv. 13. cent. 1.*

De magna cranii fractura & meningum ruptura ſine trepano curata.

Filiolo *Theodori Baertiens*, puello ſeptem annorum graviuſculus Baculus obtuſo acumine ex alto cecidit in caput pileo tectum; attonitus ac pro mortuo domum delatus eſt, ſanguine ex naribus, & oculis proſiliente. Ad eum vocatus, ſenti magnam in bregmatis regione cranii depreſſionem & fracturam. Aperta atque detracta cute vidimus oſſa ad latitudinem magni nummi ducatonis diffracta, & ad craſſitiem pollicis introrſum verſus depulſa; imò & ipſam cerebri ſubſtantiam inter fiſſuras nonnullis in locis tranſeuntem. A bregmate ſub cute extendebatur eadem fiſſura uſque ad ſummitatem naſi, eaque in fronte & prope naſum adeo lata erat, ut calami ſcriptorii craſſitiem admittere potuiſſet. Chirurgis trepano cranium aperiendum, & diffractæ oſſis particulæ eximendæ videbantur: Nobis illud conſilium diſplicuit, quandoquidem exemptis iſtis particulis nihil erat, quod cerebri ſubſtantiam loco ſuo continere poſſet, quæ membranis diſruptis, modo per fiſſuras exituriens conſpiciebatur. Vulnere igitur in dicto ſtatu relicto, convenientia fomenta impoſita, totique capiti circumjecta fuere, alvus laxata, & conveniens victus ratio à nobis præſcripta eſt. Tertia die intumuit frons, hinc cutem paulo ſupra naſum è regione fiſſuræ pertundi curavi: e quo vulnuſculo per aliquot dies copioſus ſanguis cum pure effluxit, ſicque æger multùm levatus eſt. Tali modo proceſſimus in curatione per quinque ſexve hebdomadas, & ſic puer ille, præter noſtram & omnium expectationem ſanatus eſt, profunda iſta depreſſione in capite remanente, nullumque in actionibus animalibus incommodum ſubſequente: duodecimus jam agitur annus, quo bene ſanus poſt dictam curationem vivit. *Joh. Baptiſt. Lamzvveerde in Appendice ad Armament. Chirurg. Sculteti.*

De cranii fiſſura & dura meningis gangrana trepano curata.

Ægidius Spruyt, Nauta, menſe Aprili anni 1661. in dextro bregmatis oſſe lapidis ictû graviter vulneratus fuit, cum magna fracturâ cranii

&

& depreſſione. Perforatione trepano facta, eximimus diffracta oſſa ad latitudinem Daleri imperialis. Duram matrem à contuſione iſta graviter læſam invenimus, quæ & ipſa poſt paucos dies nigricans ſponte ſeparata, & eadem latitudine exempta fuit. Poſtmodum carne, præter expectationem, ex tenui meninge largiter ſuccreſcente, viceſque duræ meningis ſubeunte, ac ſeſe cum carne ex diploide orta conjungente, deſperatus æger, qui jam cum Charonte de naulo paciſci videbatur, ſanatus fuit, etiam nono poſt curationem anno pancraticè vivit. *Idem ibidem.*

De occulta cranii fiſſura, morâ trepani minitante Lethum, inopinato reſtituta.

Lambertus Looſecoot, Nobilis Bataavienſis, circiter 25. annorum, 7. Martii anni 1637. à generoſo, cui inſidebat, equo excuſſus, caput in vicinam trabem illiſit. Mox vomuit, & aſſurgens, vertigineque correptus bis terve rursùs concidit. Tandem rurſus equum conſcendens domum venit, inſcius quod ab equo cecidiſſet, & quaſi deperditâ omni memoriâ, penitus inſcius quid ſibi contigiſſet, aut ubi fuiſſet. Dum pileo contectus fuerat, atque hinc nullum vulnus, nullaque manifeſta contuſio in capite apparuit, etſi gravia ſymptomata maximam cerebri & cranii læſionem indicarent. Suaſi cranii apertionem, ſed eam non admiſerunt conſanguinei, qui curationem ſoli Chirurgo committendam cenſuerunt. 15. Martii doloribus capitis acerbiſſimis ægrum excruciantibus, & ſimul febre, delirio, validiſſimiſque convulſionibus accedentibus, rursùs meum conſilium imploratum eſt, & unicè petitum, ut cranium trepano perforarem: quod renui, propter ſigna læthalia, quæ modo aderant. Poſt biduum ægro in eodem miſerabili ſtatû permanente, & conſanguineis obnixè cranii perforationem rogantibus, die 18. Martii facta ſectione, carnem in poſtica bregmatis parte diſſoluimus, ac poſtridiè cranium ibidem perforavimus, idque magna cum moleſtia, propter deliria & convulſiones intercurrentes: cum autem per cranii foramen nihil effatû dignum efflueret, ferramento nonnihil plano & obtuſo per foramen immiſſo duram meningem depreſſimus, & ſic è capitis latere cum impetû exſiliit multum ſanguinis & puris, ægerque ſequente nocte à delirio, febre, & convulſionibus omninò liberatus, atque poſtmodum, præter omnium opinionem, integræ ſanitati reſtitutus eſt. Cujus exemplo docemur, in curationibus ægrorum interdum (ut inquit *Averrhoes*) monſtra fieri, & maximè deſperatos ægros inſperato remedio nonnunquam ſervari: ac proinde non ſemper derelinquendos eſſe eos, in quibus deplorata ſigna omnem ſalutis ſpem amputare videntur. *Idem ibidem.*

Cranii ſutura pavore quodam dejuncta.

Animi motus inſolitos etiam corpus tangere, atque agitare, propter arctam, quæ illum, & hoc jungit, unionem, palam eſt: quâ non tantum, quæ ipſis obveniunt, bona, ſed & queis turbantur, mala continuo ſecum communicant. Quantas autem turbas hi motus dare, quantaſque ipſis corporibus ærumnas excitare queant, quamquam vel quotidianæ experientiæ invicto conſtet teſtimonio, evidentiùs tamen, opinor, atque lucidius hac obſervatione, pateſcet.

Uxor *Friderici* cujuſdam, qui Hortulanus, ac cuſtos fuit magnificentiſſimi prædii ſuburbani Illuſtriſſ. Viduæ *Friderici Henrici* Celſiſſ. quondam *Arauſionum* Principis, quod in Hagienſi viſitur nemore, uſque adeo expavit, furibus nocturnis non procul ipſa infractionem auſis, ut præ nimio, quo corripiebatur terrore, cerebrique ipſius agitatione, & concuſſione, quam & febris Cephalalgiaque ſequebantur, *oſſa parietalia* à ſe invicem diſſilierint. Quam quidem ſuturarum disjunctionem non, niſi poſt unum, & alterum demum animadvertit menſem, quamquam illa vel adulti hominis minimum admitteret digitum. Hæc tamen mulier à Chirurgo *du Foix* (vulgò *Lucq.*) priori ſanitati, adhibitis faſciis, & ligaturis, reſtituta fuit.

Sicuti ſuturarum ſeparatio, cujus modo facta mentio, ab externa cauſa ſubito provenerat, & quam minimo temporis intervallo; ita ſæpius in *Hibernia* (prout *Arnoldus Bootius de affectibus omiſſis cap.* 4. *pag. mihi* 17. memorat.) capitis oſſa evidenti diſtantia disjunguntur, præſertim quâ *coronalis*, quamvis & quandoque, quâ *ſagittalis* excurrit ſutura.

Quod tamen lente, atque interna cauſa, quam exterior vis non præceſſit, tam maſculis, quàm fœminis, nec minus robuſtis, quam tenellis accidit. Hanc ſuturarum ab invicem ſeparationem gravis, ſequitur *Cephalalgia*, quæ ex duræ matris cranio multis membranoſis fibris ut plurimum adhærentis, ac dictâ oſſium divulſione tenſæ, atque dilatatæ ſtimulis oritur. Qui dolor tolli vix poteſt, niſi conjunctione dictorum oſſium, ac in priorem ſedem reductione.

Quod quidem imprimis Chirurgi manibus efficitur, quem laborantis caput, ſi *Coronalis* disjungatur ſutura, oportet comprimere, & una manu frontem, altera occiput adducere; ſi verò *ſagittalis* aperiatur ſutura, ab utraque parte tempora comprimantur neceſſe eſt. Quo facto, requiſitis faſciis, queis dicta oſſa ſuo loco contineantur, obvolvendum caput eſt. De modis, quibus juncturarum diſtantiæ in oſſibus capitis firmentur, legatur *Hippocrates de officio Medici.*

*D. Sennertus prax. lib.*1. *part.*1. *cap.*21. *pag. mihi* 52. Etiam nonnihil de hoc mali genere refert, cùm dicit internis aliquando cauſis ſuturas capitis, quæ alias contiguæ ſunt, ita disjungi, ut evidens inter eas ſit diſtantia, quod ab humorum copia fieri judicat, quæ diſtendendo facit, ut ſuturæ magno ſpatio diſtent, ut docet *P. Aegineta lib.*3. *c.*7. nec non *Jacob. Fontanus*, qui Prax. *lib. D. cap.* 3. exemplum profert juvenis cujuſdam, cujus capitis ſuturæ tanto disjunctæ erant ſpatio, quantum quatuor adimplerent digiti.

*F. Fabric. Hildanus centur.*1. *obſerv.*1. *pag.*1. duo etiam adduxit exempla divulſarum ſuturarum, quarum prima disjunctio e diuturna *Hemicrania* orta erat, quâ durante, ac inflammatione, necnon humorum copia in cerebro urgentibus, ſuturæ adeò hiabant, ut ſe ſyſtolen & diaſtolen cerebri ſatis diſtinctè ſenſiſſe memoret: Altera autem disjunctio e morbo graviori, ardentique febri, cum dolore capitis acutiſſimo provenerat.

Quin & Thom. Mermannus Conſult. 4. lib. 1. fol. 15. Cepualææ, quâ præcipua quædam puella laborabat, mentionem facit, eaque ſuturam quâdam capitis parte disjunctam teſtatur.

Sutura capitis, inquit Joubertus de Cephalalgia cap. 9. pag. mihi 437. interdum à ſe invicem ſeparantur, quod ego ſemel obſervavi in fronte cujuſdam puellæ, cui unius lateris os alterius ſuperabat altitudinem poſt pertinacem in infantia capitis dolorem.

Ex inflammatione hoc malum oriri poſſe aſſerit. *Ætius lib. 6. cap. 25.* ut & *Hippocrates 7. de morbo popul.* Idem affirmat *Avicenna fen. 1. tract. 3. cap. 40.*

De ſutura *cap. Lambdoide* hiſcente in Infante vide ſis *Miſcell. curioſâ German. decur. 1. anni 9. obſerv. 139. fol. 438.*

Thom. Bartholinus cent. 5. hiſt. 92. pag. mihi 173. hujus etiam rei mentionem facit, ut & *Fabrit. Hildanus centur. 2. obſervat. 7. pag. mihi* 84. necnon *Anthon. de Pozzis Miſcell. curioſ. Med. Phyſ. Decur. 1. an. 2. obſerv. 34.* de Tribuno quodam narrans non militiæ minus, quam potandi egregiè gnaro: qui cum ſe aliquando vino annoſo plus æquo ingurgitaſſet, ob ſanguinis inflammationem, & inde ortam vaſorum cerebri dilatationem, divulſa magno cum cruciatu durâ meninge, nunquam quieverit, niſi cum cranii contiguæ extremitates circa *coronalem ſuturam* ad pollicis latitudinem eſſent disjunctæ. Ex hoc tamen malo id percepit commodi (ſi fas ita dicere) quod nempe poſtea abſque cerebri perturbatione abunde ſe Liberi patris flore aſpergere, ebriæque compotorum turbæ ſolus mentis compos ſupereſſe poſſet.

Petr. Marchettis obſerv. Med. Chirurg. c. 15. pag. mihi 31. mentionem injicit vulneris frontis uſque ad *Diploen* penetrantis, ac gladio inflicti, citra ullam cerebri & membranæ labem, omnibus licet ſymptomatibus vulneris capitis præſentibus, quare ipſe poſtridie trepano uſus eſt, ſubjectam membranam nonnihil inflammatam inveniens, cui apta procuravit remedia. Cum verò vulnerati, ac 14. die mortui caput aperiretur, conſtitit a vulnere nec membranam, nec cerebrum quidquam incommodi ſenſiſſe, imò ipſam vit eam tabulam manſiſſe illæſam: licet ſutura *Lambdoides* tam latè eſſet aperta, ut minimum intromitteret digitum, dum ſaniei non multum inter ipſas ſuturas, ac ſupra duram matrem lateret. Haud abſimile exemplum deſcribit *Job. Baptiſt. à Lamzuveerde obſerv. 8. pag. mihi 252.*

Denique cranii ſuturæ etiam disjunguntur in infantibus, qui *Hydrocephalo* laborant. *Cornelius Stalpart. obſervat. rarior. cent. 1.*

Cranii dedolatio.

Inter multifaria capitis vulnera meritò numerandam exiſtimo ipſius cranii *dedolationem*, ſive *amputationem*, cujus rei exemplum ipſemet cum fratre meo P.M. *Joh. Stalpartio van der Wiel* (qui tempore belli inter *Fœderati Belgii proceres, Regemque Galliæ* geſti, vulneratis militibus cum Chirurgo *Cornelio van der Hoeg* medebatur) hic Hagienſi in *Noſocomio* in milite vidi, cui ægro oſſis *parietalis* pars, nummi, quem *Imperialem* vocant, inſtar, cum utraque tabula, inferiore tamen ſuperiori magnitudine cedente, prope verticem amputata erat, quam partem pollis aliquid, ac membrana carnoſa etiamnum affixam tenebat. Quamprimum autem dictum os detractum fuit, pelle ſua adhærente caput iterum contectum eſt, non expectatis, pluribus vulnerati cranii extremitatum ſeparationibus: Atque ita dictum vulnus quam breviſſimo tempore omnino percuratum eſt.

Jobus Mekeranus cap. 1. obſerv. Medic. Chirurg. pag. 4. Meminit inciſuræ oſſis *parietalis* ſiniſtri ad *ſagittalis* ſuturæ latus acinace factæ, quâ à prima ſeparatum fuerit tabula oſſis ſegmentum ejus figuræ, quam ille ibidem exhibet delineatam. *Scultetus in Armament. Chirurgico obſervat. 17. fol. mihi 214.* primæ tabulæ *Dedolationem* narrat, ejus nummi, quem modo nominavi, magnitudinis, inque ipſum penetrantem *meditullium*. Haud abſimile quid *P. Marchettis pag. mihi 10.* memorat. Illius autem caſus quo utraque cranii tabula uno, codemque ictu ſublata, vulneratus vivus permanſit, unum ego vel alterum tantum proferre exemplum habeo. Refert *Philip. Jac. Sachſ. Miſcell. Med. Phyſ. curioſ. Germ. decur. 1. an. 2. obſerv. 119. fol. 195.* de *Polono* quodam benè poto, quidum digladiaretur, in ſiniſtro capitis ſummo latere per ſuturam *coronalem* uſque ad frontem, tale reportavit vulnus, ut non ſolum cutis cum carne duos tranſverſos digitos lata, uno ulnæ quadrante longæ, ſed & magna cranii pars penitùs diſſecaretur, quo facto læſus ſemianimis in terra aliquantiſper proſtratus jacuit, mox dein reſiliens, manu caput tangens, partem cranii fere abſciſſam, & parumper cute adhuc hærentem detrahere voluit, ſed in hoc furore fruſtum ſaltem cranii arripuit, & in terram projecit. Chirurgus poſtea accedens reliquam carnoſam portionem vulneri denuò adaptavit, & licet varia prava *ſymptomata* dein ſupervenerint, integræ ſanitati nihilominùs reſtitutus fuit.

Legitur etiam apud *Cabrolium obſerv. 29. & 34. pag. 18. & 25.* Simile quid, quam hiſtoriam ob mirum rei eventum ipſis adſcribam *Cabrolii* verbis: *ut alii, inquit, exemplo meo ſapere diſcant, quod mihi olim Juveni contigit, dum Gaillac degerem, paucis enarrabo. Ad divitem quendam ruſticum curandum vocatus ſum, qui maximo gladii impetu ictus fuerat, ita ut magna pars bregmatis ablata eſſet, cumque eo portio quædam tam duræ, quàm piæ matris, necnon ſubſtantiæ ipſius cerebri. Adſpectû primo obſtupui, deinde ita egi, ut ejus curatio alii committeretur: hic quoque vulnere inſpecto, nullo modo curari poſſe cogitans, patientem abſque auxilio deſeruit, donec ruricola quidam advenit qui ardenti veru laridum transfixit, quod in vas aquâ plenum deſtillabat, ex eoque ſæpiùs abluto, ita ut nivem candore ſuperaret, medicamentum confecit, quo linamenta omnia, turundas & lanas carptas inſuccabat, cujus præſidio patiens integram valetudinem intra duos menſes adeptus eſt, poſteaque diutiſſimè vixit, hujus rei gnarus, miſeris ſemper ſuccurrendum, nec unquam deſperandum eſſe didici.*

Neſcius equidem non ſum, *Jobum Mekeranum dicto cap. 1. ſuarum obſerv. fol. 7. & 8.* referre Nobilis cujuſdam caput *Tartari* gladio ita fuiſſe vulneratum, ut fruſtum oſſis ab ejus cranio cum pelle, ac capillitio avulſum eſſet, ipſumque quàm latiſſime hiaret cranium, necnon Chirurgus, ut factum foramen clauderet, haud diſſimilem oſſis partem è caſi canis capite ſumptam

hianti cranio ſuper imponeret. Quod os poſtquàm cum aliis oſſibus conjunctum, & capitis cute contectum eſſet, dictum Nobilem priorem valetudinem recuperaſſe ait, hæc autem ipſe ſcriptor, quamvis ſibi à *Theologo* narrata, videtur ridere, nec immerito, meo quidem judicio. *Idem ibidem.*

Depreſſio Cranii.

Cum filiolus G. P. civis Hagienſis quatuor natus annos hic Hagæ in vicis luderet, casû ſatis infelici vexillum quoddam, quod è ſublimi feneſtra ſpectandum propendebat, obverſo in illius latus ſiniſtrum oſſis frontis Manubrii acumine incidit, unde non tantum vulnus, ſed & oſſis *depreſſio* facta eſt. Vulnus tamen hoc ſatis feliciter Chirurgus ſanavit, quanquam quondam vulnerato, nunc ſeneſcenti, etiamnum cavitas in illo oſſe ſuperſit tanta, ut adulti hominis pollicis extremam intromittat partem.

Cranii depreſſio haud aliter ſe habet, quam ſtannea, aut plumbea vaſa, quæ casû, vel concuſsione intus cedunt, deprimunturque. Hic autem animadvertendum eſt, licet oſsis calvariæ tabula hoc fracturæ genere non perſpicuæ à ſe invicem recedat, fieri tamen in ipſa diploe totius ſeparationem, quæ primæ tabulæ impreſſione contunditur, friaturque. Dicitur autem hæc fracturæ ſpecies Græcis *θλάσμα*, ſive *θλάσις*, infantulis ſæpiùs ac tenellis contingens, teſt. *Galeno lib.2. de morb. cauſis cap. ult. claſſe* 3. *p. mihi* 9. Quoniam in his multo facilius fieri poteſt, ut pote quorum oſſa tenuia etiamnum, atque infirma ſunt valde. Neque enim fieri poteſt, quin id, quod contunditur, cedat retro, intuſque; quod verò ita cedit, tenue ſit, nec omnino durum, requiritur.

Tales cranii depreſsiones in pueris, facilè abſque inſtrumentis Chirurgicis curantur.

De conſiderabili ac magna oſsis frontis infantis depreſsione ſupra os Temporis ex lapidis jactû orta, peſsimiſque ſymptomatibus ſubſequentibus, abſque ullis tamen mali reliquis ope fomentorum ſanata, agit *Lyſerus pag.*279. *Item P. Marchettis pag.*18. *Riverius obſerv. p.*355. *Sculteti Armament. Chirurg. pag.*109. *Roſſius p.* 121. *necnon Smetius pag.*563.

Oſſa capitis depreſſa, inquit, *Paræus lib.* 9. *cap.* 5. aliquando per ſe reſiliunt reſurguntque priſtinæ æqualitati reſtituta, quod aliquando puerorum, fœminarum molliorum, humidiorum, ac pituitoſarum, oſſibus contingit, quod ſi ipſa per ſe non reſiliant, admovenda eſt cucurbitula cum magna flamma, & imperandum ægro, ut ore, naribuſque compreſſis, ſpiritum magnâ contentione ſursùm exprimat, &c.

In adultioribus hujuſmodi Depreſſiones (cute præſertim integrâ) rariſsimè cernuntur. Quibus autem contingunt iis, aliorum intuitû, tenue admodum eſt cranium, quod ſi tale non ſit, haud dubiè, ſi in tabula ſuperiore non animadvertitur fiſſura, infima tabula magis erit diviſa, quam ſuprema, quoniam docente *Hippocrate*, illa in medio ſui ſubſidere nequit. Id verò quibus contigit vitii, abſque cranii terebratione vix ſanantur niſi forte in exteriore oſſis frontis prominentia depreſsio foret, cujus exemplum cent. noſtræ ſecundæ obſervatione quartâ daturi ſumus. De plurimis jam adultis, quibus nec cutis, nec exterior cranii tabula, ſed interior fracta fuit, narrat *Tulpius fol. mihi* 4. *Sculteti Armament. fol.*212. *Smetius pag.*570. *Marcellus Donatus pag.*560.

De cranii depreſsionibus in adultis abſque manifeſta fractura, cutiſve ſolutione, quæ fomentationibus, ac emplaſtris ſanatæ fuere, ſcribunt *corpus de fractura cranii, Marcellus Donatus pag.*531. *lib.*5. *cap.* 1. *Laz. Riverius obſerv. pag.*327. *Scultetus Armament. Chirurg. fol.* 3. *&* 140. Quærere equidem hic liceat, utrum cranium depreſſum loco ſuo reſtituatur neceſſe ſit?

G. Fabrit. Hildanus obſerv. cent.2. obſerv.3. & cent.3. obſerv. 21. ut & epiſt. 90. fol. 1023. id ipſum aſſerit, adducens exemplùm pueri honeſtæ familiæ decem jam annos nati, ſubtilioriſque ingenii, qui caput cadendo læſerat, unde cranii depreſſio prope ſuturam *Lamboiden* orta erat: Quod verò gravia non adeſſent accidentia, parvi fecere parentes hunc caſum, ita ut ille puer poſtea memoriæ dono non tantum privatus, ſed & pedetentim tantâ ingenii obrutus fuerit ſtupiditate, ut denique ineptus fuerit, qui quidquam addiſceret.

Verùm *Wurtzius part.*2. *cap.*6. ait, non tanti faciendam Chirurgo cranii depreſsionem, præſtare judicans rem ipſam Naturæ perficiendam relinquere, parumque referre, utrum cranium nonnihil maneat depreſſum, necne, quoniam non ſemper, nec neceſſario inde impeditur cerebri motus lato ſatis ſpatio duram matrem inter, ac cranium ſuperſtite. Meo quidem judicio Chirurgi operâ ſuperſederi poteſt, ſi in infantibus colliſiones cranii reperiuntur, non multum introcedentes, quas nec fiſſura nec fractura, aliave comitantur accidentia graviora, ita tamen ut, detonſis pilis, læſum locum fomentis adjuvemus, modum invenient Chirurgiæ Tyrones apud *Julium Cæſarem Arantium* ad calcem *comment. in lib. Hipp. de vulneribus capitis.*

Quando autem ſive in infantibus, ſive in adultis, depreſsio, ſine exteriore fiſſura deprehenditur, ac gravia ſeſe manifeſtant accidentia, omninò perforationem requirerem. Quo pacto infantum depreſsionibus eundum ſit obviam, vide *Lyſerum pag.*278. *Paræum, Fabrit. Hildanum cent.*2. *obſerv.*5. *fol.*83. *Sculteti Armament. fol.* 110. Cranium in pueris ſub illæſis tegumentis, & citrà diviſionem depreſſum, cucurbita communi in ſuum ſitum naturalem reducunt quidam.

Quomodo verò adultorum ſanandæ ſint depreſsiones, vide *Job Mekeranum pag.*18. *Sculteti Armament. Chirurg. fol.*8. 112. *&* 193. 197. 200. 208. Item Riverium p. 326. 354. necnon Fabrit. Hildanum cent.2. obſerv.3. & 4. fol.78. &c.

Perficitur hæc cura ut plurimum terebra quadam *Triploide* dicta, qua pars depreſſa elevatur, cavendo tamen ne hæc ambas cranii laminas perforet, & duram matrem pungat. *Idem ibidem.*

Fiſſura Cranii.

Petrus ab Evvück, eques Capitanei Coigners, vir 34. annorum cùm 1. Februarii in ædibus vice Capitanei Joannis Couper detecto capite cum vice-Capitaneo ſuper aream colloqueretur, famulus quidam magnum lignum, pon-

ponderis decem vel duodecim librarum, per feneſtram altiorem in detectum caput dicti equitis imprudenter dejecit. Ipſe ab ictu momento in terram prolapſus obmutuit, ac pro mortuo in vicinum ſtabulum delatus fuit, ubi per horæ ſpatium taliter apolecticus jacuit, ita ut illum mortuum eſſe omnes judicarent. Tandem aliquantum ad ſe rediit, ſed tota illa die & nocte ſequenti deliravit. Chirurgus ad ipſum vocatus, cùm leve tantùm & ſuperficiarium vulnus adeſſe animadverteret, nullum periculum adeſſe credidit, ac ſe ægrum tribus quatuorve diebus facilè ſanaturum promiſit. Dominus Couper tamen huic Chirurgo non ſatis fidens, cum nuper infelicem minoris vulneris eventum in Thoma Grevener vidiſſet, tertia die me rogavit ut ægrum viſerem. Juveni ipſum ſine magnis doloribus, ſanæ mentis, cum levi ac contemnendo vulnere in ſyncipite, vix autem penetrante: oculi in circuitu liveſcebant. Propter pauca ſymptomata Chirurgus & aſtantes totum negotium flocci fecerunt. Ego autem tota hiſtoriâ à principio diligentiùs examinatâ, certiſsimè affirmavi cranium non poſſe non eſſe fractum, ſeù fiſſum, & ſummoperè neceſſarium fore dixi, ut illud quàm primùm trepano perforaretur, ut hoc pacto ſanguis extravaſatus ſubtus latens extrahi poſſet, neque expectandum eſſe donec alia gravia ſymptomata ſubſequerentur, utpote quibus apparentibus operatio hæc nimis ſero inſtitueretur. Ægre, ſed tandem tamen in meam ſententiam itum fuit. Itaque alvo ſtatim clyſtere ſubductâ, eâdem illâ veſperâ in ſiniſtro bregmatis oſſe, ubi vulnus erat, inciſio ſatis magna facta eſt ad formam litteræ T & cranium triangulariter denudatum eſt. Tunc ob hæmorrhagiam nihil videre potuimus, at poſtridie invenimus duas in cranio fiſſuras ſatis magnas; & ab unico latere particulam longitudinis ſemidigiti, parùm depreſſam, quæ particula à reliquo oſſe quaſi in circulo undequaque ſoluta & diſrupta erat. In vicina parte firma cranium trepano perforavimus, hincque ſanguinis circiter unc. ſ. (qui inter cranium & duram meningem ex diſruptis a caſu venulis effluxerat, ibique delituerat) effluxit; quo deterſo, parvum linteolum melle roſaceo imbutum meningi impoſitum, ac vulnus forinſecus carpiâ ſicca oppletum, & emplaſtro de betonica contectum fuit. 6. Februarii adhuc aliquid ſanguinis effluxit, ſequentibus autem diebus nihil ampliùs. Interea alvus medicamento leniente exhibito leviter commota fuit. Porrò vulnus uſque ad 11. Februarii eodem modo tractavimus; & capitium ex herbis aliiſque cephalicis conſutum toti capiti impoſuimus: poſtea hunc pulverem cum melle roſaceo mixtum meningi imponere cœpimus.

℞. Sanguinis draconis, thuris, aloës, myrrhæ; ana ſcrup. j. pollinis farinæ hordei ſcrup. j. f. fiat pulvis ſubtilis.

18. Februarii ab interiore cranii parte caro ſuccreſcere cœpit. 1. Martii, meninx carne contecta fuit. 16. Martii, Squamula à ſuperiore denudati cranii oſſe ſeparata eſt. Deinde caro exterior undique ſuccreſcens cranium brevi contexit, atque in principio Aprilis æger perfectè ſanatus foras prodiit. *Iſbrand. de Diemerbr. in Obſerv. & Curat. Medicis.*

Cranii ex contuſione fiſſura ipſas ſuturas pervadens.

Quam malè uſum Partium comprehendant ij, qui Suturas eum ſolummodo in finem homini eſſe datas aſſerunt, ne, uno cranii oſſe fiſſo, alterum quoque findatur, norunt ij, qui contrarium illius nobiſcum obſervarunt. Anno 1670. moles illa lignea, quâ palos humo infigunt (Belgice *een Heyblok*) in cujuſdam viri bregma devolvebatur, unde in terram prolapſus, omnique ſenſu interno privatus, ſanguineque auribus effluente, brevi poſt animam Deo reddidit. Oblatum mihi fuit, mali cauſam inveſtigandi ergo, cadaver. Cranio denudato, os bregmatis (ſi benè memini) ſiniſtrum à parte ſuperiore ad inferiorem ex toto fiſſum reperi: Quæ fiſſura progreſſum fecit per ſuturam ſquamoſam, totum os petroſum, & os occipitis, ad magnum ejuſdem oſſis foramen; ſuturis ad hujus curſum ſufflaminandum nil valentibus. *Freder. Ruyſch. Obſerv. Anatom. Chirurg. centuria.*

CRINONES ET COMEDONES.

De iis cùm ſub nomine vermiculorum capillarium, Diſſertationem admodum accuratam ſcripſerit Doctiſſ. Georg. Hieron. Velſchius, placet huc illam integram adducere. Sic autem ille.

§. 1. Cùm ſecundo prioris exercitationis capite dracunculum ſeu Venam Medinenſem ab aliis morbis diſcerneremus, ut eo magis eluceſceret, quantum ab illo infantium affectu differat, quem vulgò pilarem vocant, & invicem confundunt; polliciti ſumus, ſingulari exercitatione, priori ſubjungenda; de illo nos dicturos eſſe. Hoc igitur nunc agamus. A nomine incipimus, nam, teſte Ariſtotele, δεῖ πρὸς τὸ αὐτοῦ ... πρῶτον ἐξετάζειν ὀνόματα. Ex Medicis antiquioribus nemo, & e recentioribus pauciſſimi adfectus hujus meminêre. Vulgus Germaniæ appellat *Miteſſer, oder Mitfraſs*: Norici, ſcribente ſic Viero in tr. German. de Variis vocant: *Die durre Maden*: Unde fortaſſe corrupta vox illa Mich. Papæ Rochlicienſis tract. German. de pellend. verm. & au. venenatis. pag. 191. *Darm Maden*: Gall. *Tarmes*: mallemus enim: *Darre Maden*: Nam *Darre*: Idem quod macies aut tabes corporis. Aliis: *Die Zehrende Wurme*: dicuntur. Latinus Vieri paraphraſtes apud Henric. Smetium III. Miſcell. Med. Germanicum nomen verſioni ineptè intrudens: *Miteſſerones*: repoſuit, non levi ſanè crimine, & quod Orbilius aliquis vel in puero objurgaret. Comedones aut vermes comedentes quorundam ſententia rectius dicerentur. Nec deſunt etiam qui vermiculos conſumptores appellent. Cujus nomenclaturæ rationem optimè edidit Joh. n. Schenkius V. obſerv. 188. quod alimentum infantium, quos infeſtant, abripiant ſive abſumant, adeoque maciem inducant. Quæ cùm ad extremum jam deducta eſt, etiam aliud nomen adfectui parere ſolet, de quo Theod. Corbeius aut verius Jo. Magirus II. Pathol. ſect. VII. c. V. his verbis: Iis adfecti tandem citra anorexiam

xiam vermiculis humorem alimentarium depopulantibus in eam atrophiam & maciem incidunt, ut cuncta deperdita carne vix oſſibus hæreant, cum tanta artuum titubatione, ut ne quidem pedibus inniti poſſint, & tunc: *Den alter Vatter* nominant. Henricus Varenius diſp. 21. Noſolog. Herm. & Gal. §. XIV. Crinones vocat, eoſque duplices facit: priores locis maximè articulis viciniòribus generari, ac tumorem cum dolore mordicante & lituras ſubnigras, ſcorbuticis non diſſimiles, excitare ait; quæ interdum in ulcera Chironia terminentur, atque tùm demum à ſuis vocari, *der Haarvvurm:* poſteriores verò abſque ullo tumore cum dolore tamen, laſsitudine, imbecillitate virium, & inſigni atrophia infeſtos eſſe, quo mox §. XV. etiam refert, infantilem illam (ſic enim vocat) cum pſora conjunctam atrophiam, doloribus lancinantibus, veſpertinis & nocturnis potiſsimum horis tenellis corpuſculis mirum in modum moleſtam, atque à ſuis *die Bernegrand:* nominatam. Ambroſius Paræus VII. Chir. XXI. *abſceſſus,* inquit, *rarum genus in memoriam revoco; id Cridones, (credo à crinibus) noſtrates Galli nominant: pueros præſertim divexat ac quaſi ſpinularum aculeis compungeretur dorſum, huc illuc ſe jactant, quietis impatientes: ab exiguis quidem, qui vix acicula longitudinem æquent, ſed craſſis & ſpiſſis pilis oritur id malum.* Nos tamen Paræum putamus Crinones ſcripſiſſe, non *Cridones;* quam voculam fortè typographus depravavit. Crinones etiam & dracunculos a qualicunque ſimilitudine vocabat Balthaſ. Timæus V. obſerv. caſ. 13. Galli enim *Crinons* appellant, à crinibus haut dubiè, qui iiſdem *les Crins* dicuntur, & cum vermiculis illis magnam habent ſimilitudinem. Imò ſi verum fateri oporteat, & ipſi vermes capillares ſunt ulceribus pedum fœtentibus innati, אבעבוע Hebræorum; *vitium pedum quod à vermibus fit:* & אבעבועה vermis pedum. in Lex. Rabbin. Talmud. Buxtorfii. Quales à Joachimo Jauravienſi Lixivio fraxineo, immaceratis ſpicis ſecalinis, & decocto Corticum quercus novellæ, ac denique inſperſione pulveris extormentilla ariſtoloch. rot. bolo Armen. & myrrha curatas recenſuimus inter obſervationes Hieron. Reuſneri CXLV. ad quos & diapaſmate non valdè abſimili feliciter utebatur Wolfg. Theodericus Cueringius vir nobilis reique Medicæ peritiſsimus in Mſs. noſtris. Cum Crinonibus etiam Perſicis apud Jo. Euſebium Nierembergium dracunculis, & varis confundit Val. Andr. Mollenbrœccius tr. de Varis ſive arthrit. Vaga ſcorbut. c. 1. Jo. Schenkius l. c. *pilos infantes infeſtantes:* Item: *Vermiculos intercutaneos* vocat, additq; quibuſdam morbum ſive *adfectum pilarem* dici. Græci τριχίασιν ἢ τριχίαν nominaſſent dubio procul, ſi morbum cognoviſſent. Non unum enim adfectum ita appellârunt; ubi Latini interpretes ſemper morbum pilarem; ſeu malum pilare reddiderunt: Sic enim primò ciliorum & palpebrarum triplicem adfectum nuncupant, φαλάγγωσιν videl. πλῆθος ὑπόφυσιν. Tùm mictum pilorum, cujus nos ſupra mentionem fecimus: Fracturæ item cranii ſpeciem quandam; quæ, cùm tenuiſſima ſit, ſenſum omnem effugit, ideoque ſæpe letalis deprehenditur. Denique & mammarum dolorem, à pilo, ut quidam ſuſpicantur; ex Ariſtot. VII. hiſtor. ani. XI. in potu forte hauſto, excitatum, ſeu potius à Vermiculo pilum referente, quæ Guil. Rondeletii ſententia erat. Rarus quoque adfectus, trichiaſis aurium A. M. Venuito part. II. Conſil. XXVI. memorata, in opere a Joſepho Lautenbachio collecto, filamentis ex pituita, à longa ſurditate, ſternutatione ejectis: Et lingua, pilis ſat longis in eadem excreſcentibus apud Amatum Luſ. Cent. 6. cur. 65. πολλάκις τριχώσεις ἢ ὑποδερμάτιδες Franciſco Joeli Pr. Med. X. ſect. . . §. . . quos vett. omnibus Gr. Arab. & Latin. incognitos putabat, non ſecus ac dracunculi vett. . . . noſtris omnibus ignoti & indicti erant, antequam navigationes in utramque orbis partem excolerentur. Vermes in dorſo Gallice *Maſcous,* dicti Petro Borello Cent. . . obſervat: quos capillaribus in facie, totoque corpore pruriginoſis haut inepte comparabat, iiſdem nempe cum ſectis Narbonenſibus Meyſonnerii, de quibus priori exercitatione. Dalechampio tamen in hiſt. plant. Rovilliana, Halimus verus, Gallice, *Herbe du Maſclou,* dicitur, cujus uſus Toloſatibus frequentiſſimus ex vino albo ad tormina colique dolores, adſentientibus Jo. Bauhino in hiſt. plant. & Dominico Chabreo ejuſdem compendio claſſ. 8. Quamvis & Coli cruciatus haut raro a vermibus oriri notiſſimum exiſtat. At vero J. C. Claudinus V. empir. rational. ſect. 1. cap. 4. & 5. utrumque adfectum diſtinguebat, non plane quidem ab re, ſed ipſa experientia edoctus, ſæpius complicitum, & maximam affinitatem viciſsim habere fatebatur. nimirum ut priori exercitatione haut raro dracunculos obſcuriſsimi motus oſtendimus, unde quibuſdam omnino nullo præditi videbantur; ita etiam vermiculi capillares interdum pilos tantum immobiles, non animalcula referre ſolent. Herculis Saxoniæ utique obſervatione & Gregorii Horſtii part. 1. Epiſt. ſect. 5 quam Guil. Fabricius Hildanus Cent. 5. obſerv. 2. repetit, pueſli capite totoque corpore piloſi nati, ſponte cadentibus pilis, nunquam deinde vermiculis laborant, quibus lanugine illa deſtituti plerumque ſunt obnoxii. Georgius Cunnerus in append. libri de morb. infant. a Leonello Victorio Faventino edi. cap. 12. *Exſiliunt,* ait, *in puerulis ſuccutanea quædam animantia viva, lumbricorum formam præ ſe ferentia. Dracontia vulgari appellatione nominata.* Magirus l. c. *dracunculos vocat.* Et Georgius Cunelius diſputationem ſuam inauguralem Baſileæ habitam, cujus ex Jo. Nic. Stupani Medicina Theorica ſupra meminimus, de dracunculis inſcripſit: Verum quantopere erraverit, dum venam Medinenſem cum adfectu hoc infantium confudit, ſtatim ſeq. §. II. demonſtrabimus. Nam quod Gaſp. Hofmannus III. Inſtit. 124. §. XIV. alterum genus dracontii apud Paulum Æginetam exiſtimarit: & doctiſſimus Jo. Ant. van der Linden Meletem. Med. lib. 2. Patholog pag. 211. minorem dracunculum ſubcutaneum, majori in venis ſimilem, & acarum antiquorum ſubdubitarit, nullo ſat gravi argumento probari poteſt. Clariſſimi tamen Sennerti ſententia II Pr. part. . cap. 24. hæc quoque appellatio tolerari queat. Sic enim cenſet: *Nonnulli Crinones nominant, alii dracunculos ob ſimilitudinem cum dracunculis, qui Ægyptiis & Indis ſunt familiares;* Ipſe tamen, ut prioribus monuimus, dubio pro-

procul ὁμωνυμίας obſcuritatem & confuſionem fugiens, vermes dorſi appellare maluit, quod præcipue in dorſo infantium naſcantur. Nec aliter Claudinus V. Empir. rational. ſect.1. c.4. ſimilitudinem aliquam admittebat, ipſe tamen *intercutaneos puerorum lumbricos* vocabat: & Claudius Deodatus X. Panthei Hygiaſtici c.41. *vermes ſub cute.* Quod ſi omnino dicere liceat, quod res eſt, ſimilitudo horum vermium cum dracunculis vett. aut plane nulla eſt, aut certè adeo exigua, ut meritò contemni queat. Cùm igitur morbus ſit antiquioribus ignotus, nemo nos, ſperamus, reprehendet, quia vermiculos capillares infantium vocavimus. Hoc enim nomine niſi fallimur, naturam adfectus hujus ſat benè exprimi exiſtimamus, de qua mox plura diſſerenda erunt.

§. II. Quamquam verò cuivis ex antecedentibus intelligere pronum ſit, vermiculos capillares infantium a vena Medinenſi Ebnſinæ, ſive dracontus Græcorum plurimum diſcrepare, ut tamen nemo hac de re ultra dubitare poſſit, pauciſſimis oſtendere non pigebit. Primo igitur dracunculos Orientalibus plagis peculiares eſſe diximus, hos autem vermiculos plerique ſeptentrionalibus magis familiares adſcribunt. Deinde adfectiones venæ Medinenſis ſupra cap. 3. propoſitæ vermiculis iſtis nullo modo conveniunt. Illam enim corpus craſſiuſculum rubicundum aut album, figuræ teretis, inſignis longitudinis, & varios in circulos ſive anfractus circumflexum docuimus: hos autem pili ſpiſſioris & craſſioris forma nigricantibus capitulis, parvos omninò, breves & vix aciculæ longitudinem æquantes, nec in ullos gyros circumvolutos omnes confitentur. Præterea ſymptomata dracunculorum a vermiculis his valdè aliena ſunt: Non enim puſtula, non dolor, non tumor, non exulceratio hic locum habet, ſed in balneo vermiculi medicamentis prolecti per poros cutis capita tantum exſerunt, toti verò vix unquam prodiiſſe viſi ſunt: E contrario inquietudo, vigiliæ, compunctio, & tabes adſunt, quæ mala in vena Medinenſi nemo obſervavit. Porrò dracunculi ritè curati nunquam ſunt periculoſi, vermiculi autem iſti ob tabem, quam inducunt, ſæpius exitiales obſervati ſunt. Tandem & curatio utriuſque morbi diverſiſſima eſt, de qua partim ſupra jam vidimus, partim poſtea diſpiciemus. At Petrus Monavius Epiſt.215. ad Hieron. Mercurialem apud Laur. Scholzium ægritudini bovinæ potius, quam Venæ Medinenſi ſimilem conjiciebat, quod tamen magis, ac illud admitti poſſe, inſpecta priori Exerc. noſtra cap.2. facile colligitur. V. C. Hieron. Reuſnerus in diſput. quadam Medica 1582. Baſileæ habita, quam Schenkius adduxit, vermiculos hos capillares infantium cum Varis Veſtphalicis & Batavicis videtur confudiſſe: *Cum infantes*, ajens, *citra anorexiam in tantam incidunt ἀτροφίαν ut omni deperdita carne vix oſſibus hæreant, obſtructionem vaſorum adeſſe certum. Veſtphalis & Dithmarſis Daniæ proximis videtur hic* [illegible], *qui ipſum Varum nominant, noſtri den Miteſſer, Ribkuchen, den lauffenden und Zehrenden Wurm, ab actione naturali læſa ducta ſymptomatis appellatione.* Henricus Varenius diſp.21. theſ.27. huic non obſcurè conſentit, quando inter alia Crinonum ſuorum ſigna, etiam hoc empiricis probatum adfert: *Tura lumbricum dolenti loco impoſitum plantisve pedum ſupp-ſitum mox emori, contabeſcere, vel corrugari animadvertunt.* Hoc enim inter certiſſima varorum ſigna plerique numerarunt, quamvis haut parum dubium nobis videatur. Ab illis autem jam olim Vietus vermiculos capillares infantium ſive Comedones ſuos diſtinctos pronunciavit, quod neque proprietate morbi, neque curandi ratione, uſpiam conveniant. Nos quoque de varis plura ſupra diximus cùm cap. 2. eoſdem à dracunculis jure ſejungeremus. Præterea & aliud quoddam vermium genus eſt, quod vulgus Germaniæ, *den Gentzvvurm*, vocat, (ac ſi avarum Latinè dixeris) infantes æque ac capillares illi in pernicioſam tabem conjiciens, à quibus tamen omnino diſcerni debet. Ajunt autem cognoſci, ſi umbilico gobius fluviatilis imponatur, horiſque 24. elapſis piſciculus adroſus aut ad ſpinas uſque conſumptus inveniatur. Quo viſo deinde quidam pulverem Savinæ & vitri Veneti melle mixtum juglandis putamini inditum umbilico adponunt, ut eo deguſtato vermis emoriatur. Hæc omnia tamen plerique olim ceu fabulas ridebant. At Jo. Georgius Brenggerus Medicus valdè induſtriùs epiſt. ad Philippum Hechſtetterum perſcripta, quam hic in fine obſerv. ſuarum edidit, teſtatur vermem illum in nobili puella ſibi conſpectum, eumque in vena umbilicali latitare putat, ſemipedalem appellans, figuræ teretis latiuſculæ, pallidi coloris, & pellicula non tenui ac lævi, ſed duriuſcula ſeu ſubcruſtacea contectum. Viderunt etiam Platerus lib. 3. Pr. cap.15. Frid. Olevianus ap. Hieron. Reuſnerum obſerv. 97. & Rupertus Sulzbergerus apud Sennertum 3. Pr. part.10. c.4. Matthæus Millerus Senior Profeſſ. in Academ. Tubing. diſp. ſingulari 1627. habita, cujus etiam meminit Rudolphus Camerarius Cent. memorab. Med.12. §. XCIV. A quò fortaſſe nonniſi magnitudine differt alius quidam & ipſe infantes perniculosè tabefaciens, quem Zacutus l. Prax. admir. obſerv. 124. à Luſitanis ſuis, *O mao* nominari, atque à ſe Caſtorei ſcriptulo in lacte diſſoluto ter exhibito aliquoties per alvum proturbatum refert: vermis ſcil. ut ipſi nominare placuit, obeſus, illique ſimilis, qui in corrupto caſeo occultantur.

§. III. Quid igitur, qualeſve ſint vermiculi iſti capillares infantium pauci accuratè deſcribunt. Felix Platerus, Medicus cæteroquin experientiſſimus: *In brachiis*, inquit, *cruribus, ſuris, interdum & lateribus, vermes ſe in adfectu quodam exſerere, quos dracunculos vocant, German. Mitfraſs, ſcribunt: quorum utique nobis incognitorum deſcriptionem aliis concedimus.* Paræus l. ſupra c. ad Gallorum ſuorum mentem eos pro pilis ſpiſſioribus habuiſſe videtur: Nam quando etiam abſceſſus rarum genus nominat, nequaquam audiendus eſt, aut potius de alio quodam adfectu intelligendus, cum quo fortaſſe vermiculos confudit, eumque ſequutus Samuel Haſenrefferus lib. 1. de cut. adfect. cap.11. quamvis laxiſſimam abſceſſuum nomenclaturam, etiam apud Hippocratem non ignoremus. Utrique verò quod judicium de pilis attinet, adſentiuntur Saxonia lib. de plic. Polon. cap.41. & Greg. Horſtius part.1. epiſt. ſect.5. & apud Fabricium Hildan. Cent.5. obſerv.51. At Hen-

Henricus Varenius ut §. I. dicebamus, infantilem atrophiam cum pſora conjunctam appellavit. Reliqui omnes veros vivoſque vermes eſſe ſtatuunt, quorum ſententiæ accedimus. Non tamen inefficaci hoc argumento, ut quidam illorum, permoti, quod alimentum infantium abſumant, eoſque in maciem deducant: Poſſent enim eodem & cæteri opinionem ſuam de pilis firmare, ac alimentum corpuſculo infantis debitum in horum generationem & nutritionem impendi nobis objicere: cùm præſertim non pauci hodiè reperiantur, qui pilos non e fuliginibus & excrementis generari, ſed vel ipſo ſanguine, aut aliis humoribus alimentariis nutriri contendant, quam etiam ſententiam ab aliis ſuppreſſo ſuo nomine evulgatam olim querebatur Greg. Nymmanus tr. de apoplex. c. 10. noſtris tamen temporibus detectis lymphæ ductibus & circulatione laticis cum ſanguine adſertâ, multò facilius intelligitur. Ampliſſimus Rolfincius lib. 3. Meth. Conſult. conſ. 3. excrementa tantum cutis viſcoſa, in poris condenſata exiſtimat. Nos, ut vermiculos veros vivoſque credamus, motu illorum præcipuè adducimur, qui omnium conſenſu tunc inprimis manifeſtus eſt, & quaſi ſubitaneus cernitur, cùm in balneo infantes melle aliiſque dulcibus, & vermibus gratiſſimis, oblinuntur: Ut & recurſu eorundem in corpus, & ſub cutem, niſi illico abradantur ſive eximantur, qui ſanè neque pilis, neque etiam excrementis denſatis, poroſque obſtruentibus, convenire poteſt. Ideoque talem deſcriptionem edimus: *Vermiculi capillares infantium ſunt vermes tenues & exigui, pilis craſſioribus quodammodo ſimiles, ſub cute in artubus & præcipuè dorſo ex humoribus vitioſis, proprioque ſeminio, caloris ſive naturalis, ſive etiam putredinem comitantis opere generati, infantes inprimis pruritu, vigiliis, inquietudine, & corporis extenuatione infeſtantes.*

§. IV. Cauſa, ut Philoſophi vocant, efficiens primaria, horum Vermiculorum eſt ipſa forma ſive anima in ſeminio ſuo latens, non calor, aut putredo, ut plerique opinantur. Hæc enim rectius in generatione illorum inſtrumenti tantum vicem gerere ſtatuimus. De ſeminiis autem animalculorum, quæ ſponte ſolent naſci, rem omnem accurate confecit, & expoſuit Clar. Sennertus Hypomnem. Phyſic. 5. cap. 8. quem conſulant, qui dubitare non verentur. Quidquid enim de vi illorum & formis latentibus, antequam exſerantur, in contrarium alii excogitarint, egregio illo Theodoreti dicto epit. de divin. decret. lib. 5. facillimè everti poteſt, ſi modò, quod ille de temperatura corporis, anima quibuſdam Medica conſtituta, de iſtis ſpontaneorum formis accipiantur, naturali ſua cognitione, non minus, quam ſenſu & ratione animæ nobiliores, inſtructis: *Oportebat, enim* ajebat, *ipſos conſiderare, quod etiam qui lyram ſcit, ſi non rectè aptata & inſtructa lyra fuerit, ſuam non oſtendit ſcientiam.* Sic formæ ſcil. animæque omnes nonniſi loco, tempore & inſtrumentis commodis præſentibus operantur. Parum ſanè ab iſthac ſententia abludunt, quæ plerique de ſanguine menſtruo ad mentem Arabum, ſive meconio Ariſtotelis memorârunt, inter quos non poſtremus Jo. Colle III. Coſmit. Med. pag. 247. infanti recens nato, dum Umbilicus ſecatur, ſanguinem copioſum effluere permittebat, quod iſthac præſervatione pauciſſimis rariſſimiſque deinde variolis, aut etiam nullis corripi obſervarit. Neque id abnuens, Jo. Zechius de puer. tuend. valetud. §. IX. ad Aetii mentem tetrab. 1. ſerm. 4. cap. 3. per alvum potius expellendum docebat, melle cocto, vinoq; modico diluto exhibito: (Id enim butyro præferendum arbitrabatur) quod etiam de Coloſtro ſuo ut minus propriè vocabat, Ezechielis nomine Petrus à Caſtro puncto; pag. 21. teſtabatur. Sic autem vocabat μηκώνιον Ariſtot. (*papaverculum* non adeò bene Theodorus Gaza reddiderat, quia id Dioſc. IV. 65. trochiſcos ex ſucco capitum foliorumque expreſſo, non ipſum papaver, ſignificat.) 7. hiſtor. anim. 10. *περίττωμα ὃ χρῶμα αἱματῶδες καὶ σφόδρα μέλαν, καὶ πιττῶδες. μετὰ δὲ τοῦτο καὶ γαλακτῶδες.* Excrementum colore ſanguineum, & valde nigricans aut piceum, interdum & lacteum, quod Plinius 18. 4. *Sordes infantium alvo editas.* Jac. Dalecnampius propemodum ridiculè, Gallorum ſuorum conſuetudine, Syrupum infantium appellavit. *κόπριον τὸ πρῶτον* Auctor 4. de morb. inter Hippocratis ſcripta, vocabat, primum puerorum ſtercus, cum quo permulti etiam rotundos latoſque lumbricos excreverint, *καὶ στρογγύλας καὶ πλατείας ἕλμινθας ἀποπάτησαν ἅμα τῷ κόπρῳ τῷ πρώτῳ.* At Petrus à Caſtro ſubtilius diſtinguens aliud lacteum, ut Ariſtot. à Chyli reliquiis, aliud feculentum à ſanguinis fecibus nominabat, quod Roderico à Caſtro part. 2. lib. 5. de morb. mul. cap. 29. Hiſpanis à colore ferrugineo iccirco: *ferrado*: dictum monebat, ſæpius vermiculis & aſcaridibus refertum, quales in caſeo naſcuntur, in diſſectione abortuum viſum, quemadmodum & variolas à miaſmate vermiculante ſubortas microſcopicæ obſervationes docuerunt, quarum præſidio pathologiam ſuam animatam ſive vivam mortis imaginem & putredinem animatam inſtruere quondam cogitabant Auguſtus Hauptmannus & Chriſtianus Langius Medici Lipſienſes celeberrimi, ſi per fata licuiſſet, quamquam ex poſtumis alterutrius ſcriptis egregii quidpiam proditurum nec dum ſpes omnis decollarit. At *Coluſtra*, lac novum in mammis Lucilio & Laberio Mimographo apud Nonium Marcellum de propr. ſermon. cap. 2. §. CXVII. quod cùm ſeroſius exſiſtat, utrum infantibus præbendum ſit? pluribus diſquirebant Illuſtris Veslingius epiſt. ad Georg. de Medicis Brixienſem. obſerv. 28. lacte utique, quod chylum ipſum, non ſanguinem ex chylo genitum & denuo dealbatum, curioſis noſtræ ætatis experimentis conſtat, non ſecus ac in ſanguine ſeminia vermiculorum & vermiculi ipſi ſæpiſſime conſpecti ſunt. Reliquiæ ſanguinis menſtrualis, qui erat in hora imprægnationis Ebnſinæ IV. ſect. 1. tract. 4. cap. 6. עקי in homine Jauhario, quod in brutorum generibus ורעו primum recens natorum excrementum, antequam quidquam ederint, emiſſum: plurimum ſanè à Coloſtro differens, quod לבאו lac primum à fœtu edito mulgeri ſolitum.

§. V. Cum ergo forma quævis propriam habeat materiam, in qua & ſubſiſtit, & commoda occaſione oblata corpus operationibus ſuis aptum ex eadem ſibi ipſa exſtruit: iccircò e proprio ſeminio etiam capillares infantium vermiculos

culos produci in noſtra deſcriptione diximus. Cùm vero illa valdè ſæpè ſit exigua, ipſius Ariſtotelis ingenua confeſſione, cujus 5. hiſtor. animal. 19. hæc verba ſunt: ἡ δ᾽ ἀρχὴ τῶν σκωλήκων μικρά (minus ſanè admiratione digna quam illud Plinii 17. 10. *Cupreſſo ſemina tam parva, ut vix conſpici poſſint, non omittendo naturæ miraculo, è tam parvo gigni arbores*,) imò judicio Sennerti Hypomnem. l. c. & Liceti ,. de ſpont. viv. ort. 46. animula illorum etiam in atomis latere poſſit, quas uterque ideò atomos ſeminales appellat, propterea & vitioſos humores tanquam materiam ſatis copioſam, generationi eorum idoneam, meritò addidimus. Pituitam imprimis ſub cute & inter poros contentam, ac tranſpiratione prohibita, putreſcentem nominabat J. C. Claudinus Empir. rat. l. c. Neque diſſentiebat vir ſubtiliſſimi ingenii Joan. Chryſoſtomus Magnenus in Democrito ſuo redivivo, ſive diſp. 2. de atomis c. 4. propoſ. 35. vermium ſcilicet & lumbricorum minima tertii ordinis (id eſt nec atomos ſimplices, nec ſecundarias) cum alimentis adſumpta vim concoctricem effugiſſe, atque quod debilior eſſet, non ita potuiſſe edomari, quin ſervarent ſeminales ſpiritus, formamque partialem. Quod ſupra nos etiam de ſeminiis dracunculorum c. 7. adſeruimus. Nec aliter explicari debet Sennerti opinio 4. Pr. tr. de morb. infant. part. 2. c. 32. de materia viſcoſa venis capillaribus concluſa, & propter tranſpirationem prohibitam in vermium genus mutata, quando quid de ſpontaneo animantium ortu in humano corpore ſeverius cenſuerit, ſatis ex aliis ejuſdem ſcriptis planum eſt. Nec enim aptitudo materiæ ad vermium generationem, quam requirebat, commodius, ac de ſeminiis propriis exponi poteſt: quod de ichoribus aliiſque ſeroſis humoribus è quibus cridones ſive dracunculi, tineæ, Vari, vermiculi morbillorum, puſtularum, & ſcabiei cyrones, acari, aliique oriantur, pariter adfirmabat Auguſtus Hauptmannus epiſt. præliminari ad Petr. Joan. Fabr. de viva mortis imag. c. 19. quamvis ſeminia illa in elementis contenta, ſola putrefactione, corruptione, & influxu cœleſti generari minus doctè minuſque verè opinatus ſit, primariam ſcil. efficiendi facultatem inſtrumentis præpoſtere committens. Multo ſanè candidius veriuſque vir Nobiliſſimus Franciſcus Redus neque ex animalium demortuorum carnibus vermes naſci curioſiſſimis experimentis circa generationem inſectorum exploravit, niſi ab aliis animalibus vivis ſeminia fuerint apportata. p. 52. obſ. de viper. Sed hæc quidem materia proxima dicetur. Remota enim dubio procul eadem eſt, quæ aliorum lumbricorum, quorum frequentiſſimus in pueris ac infantibus proventus obſervatur: de qua cùm aliis in locis, & ab aliis abunde actum fuerit, nil opus eſt multa heic adferre. Hoc vero in tranſitu monemus: ridiculum & valdè ſcabioſum nobis videri, quod Henric. Varenium §. 21. de crinonibus ſuis ſcribere non puduit: *In hiſce numerantur, ſi ſcabioſis pedibus tibialia lanea ſuperinducantur, hujus fila ulcuſculis hærentia poſtmodum animentur.* Quamvis non ignoremus Franc. Bonamicum etiam ex iiſdem filis pediculos naſci aliquando credidiſſe. Ita haut raro quidam nubem pro Junone lubenter amplexantur. Similitudo enim, quam vermiculi cum pilis laneis obtinent, memorata Joeli 10. Pr. Med. ſect. 3. §. 11. cauſam tamen non arguit, nec generationis modum evincit. Quin etiam ſcabiei mentio, ſatis arguit, non alios hos vermiculos eſſe poſſe, quam quales in ulceribus ſordidis generantur, & in ſcabie microſcopiis obſervantur, etſi vel linea vel coriacea femoralia induantur. Nec filum illud ſericum in ſupercilio mulieris Tonienſis, à vulneris ſutura relictum, atque deinceps continua vegetatione, quamvis abſciſſum, ſæpius excreſcens, de quo libellum ſingularem à Petro Duncano Medico Montalbanenſi pererudito conſcriptum, nec tamen editum, memorat Petrus Borellus 1. obſ. 10. ad animalia ſponte naſcentia, nec etiam ad plantas ejuſmodi pertinet, quas hominum corporibus inſertas augeri & creſcere poſſe, exemplo Rocci Martini in Hiſpania, cujus pectori ſpina pruni ſilveſtris infixa radices egiſſe & germinaſſe oſtendit Petrus Servius diſſ. de ung. arm. p. 52. & contra Liceti dubitationes tr. de Litheoſphoro c. 51. ſatis tuetur Peireſcii teſtimonium in 5. de vit. ejuſd. apud Gaſſendum, & qui cum ipſo ſurculos communicavit, nobiſque etiam Romæ ſincere adfirmavit αὐτόπτης Illuſtriſſ. Eques Caſſianus à Puteo, cujus virtutem & eruditionem omni majoris fortunæ apparatu adjuventem, avito ſtemmate ſplendidiſſimam, nemo ſatis pro dignitate laudare unquam valuit. Sed neque ipſa ſerici ulla vegetatio fingi debuit, ut quod artifici manu netum atque contortum filum forma naturali propria vegetante omni omninò deſtitutum, à natura aliter produci & continuari non potuit, ac membranoſi aut nervoſi alicujus corporis accretione quale interdum fidibus non abſimile etiam ſine ulla ſerici præſentia denſatione atque coagulatione laticis nervoſi nutricii quandoque progenerat, ut prioris Exerc. c. 2. de ſetis Narbonenſibus dicebamus.

§. 6. Cauſas Georgius Cunelius in diſp. ſua de dracunculis, id eſt, vermiculis infantium capillaribus, rectè quidem internas & externas conſtituit, ſed quas rimari atque examinare operæ pretium exiſtimamus. Externas §. 10. quatuor proponit: *Conceptionem fœtus fluentibus menſtruis; Obſtetricum & nutricum in ſordibus abluendis extergendiſque negligentiam: Linteorum, quibus infans involvitur impuritatem aut etiam humiditatem, ſi ſcilicet non ſatis ſiccata, aut etiam nocturno aëri & radiis Lunaribus expoſita fuerint: & denique victum impurum.* Internas verò §. 12. quinque enumerat: *Vitioſam corporis ſtatim ab ipſo ortu conſtitutionem: Humores vitioſos & corruptos ad partes alendas derivatos: imò & probos ſed in tertia coctione depravatos: Ipſarum muſculoſarum partium ſubſtantiam corruptam: Et excrementa tertiæ coctionis benigniora, quæ aut expultricis imbecillitate è corpore non pelluntur, aut ob pororum cutis conſtrictionem diſſlari & tranſpirare nequeant.* Nos quaſdam ex his omninò reprobamus, reliquas autem quas admittimus, ad cauſas jam commemoratas reducemus. Quod ergo primùm conceptionem fluentium menſtruorum tempore concernit, cùm id à nemine, quod quiſquam ſciat, obſervatum ſit, nullaque ratione vel in ſpeciem probabili nitatur, non injuria rejicimus.

Nec enim credimus ab hominibus legitimè in matrimonio viventibus quidquam tale patrari. Certe adfectum infantibus ſatis frequentem tradunt. Et notatu digna eſt Arabum phraſis, de muliere, quæ menſtruorum tempore concepit, apud auctorem Oceani Arabici סחואן אלטואח עמלח tanquam *per incuriam & halucinationem* id factum ſit, aut *errore inſigni ac vecordia, quam* סהון ſignificat. Olim ſanè Hebræi Dei mandato capitis pœnas dabant, quicunque ſcientes volentes cum menſtruata concubuiſſent Levit. 20. 18. cæteri, qui inſcii, aut per incuriam feciſſent, ſeptendio immundi, lotionibus & expiationibus opus habebant, Levit. 15. 23. Unde 7. *immunditiei patres*, (ut Talmudici vocant,) deducebat Majemonides præfat. in Seder, Tahoroth. טבעת אבות אלטומאחן quos gonorrhoicis, & leproſis ex Magiſtrorum ſuorum mente æquiparabat. Hæc talia vero quamvis ad legis Cerimonias pertinuerint, ex intimis tamen naturæ arcanis depromta, ad ſanitatem ſimul corporum, & poſterorum curam, quam maximè ſpectaſſe, nemo dubitare debet. De negligentia vero nutricum & obſtetricum nemo dubitabit. Harum enim incuria ſæpiſſimè, imò & malitia, malè eſt infantibus, Sordes igitur ſive in utero ſive poſtea in cunis contractæ minus diligenter abſterſæ gemina ratione nocere poſſunt: aut enim per poros ipſum corpus ſubeunt, aut meatus cutis obſtruunt & excrementorum tranſpirationem impediunt. Quò referenda erat etiam cunabulorum impuritas. Humiditas enim eorundem, ſi abſque ſordibus ſola fuerit, potius alios adfectus producit. Radios autem lunares, quemadmodum mala plurima in corpore humano, vitioſis maxime ſuccis referto excitare certum eſt, commotis videlicet & liquatis humoribus, ita cur eoſdem in linteo metuere debeamus, nondum intelligimus, & debuiſſet Cunelius nobis explicare. Exoleta quippe illa opinio, neque naturæ conſona, quam Manichæis de Luna fuiſſe Auguſtinus epiſt. 119. ad Januarium commemorat, beatus à caſtris illorum impiis transfuga, *repleri eam, ſicut navis, ſordibus principum tenebrarum. & fugitiva Dei parte. In herbas quoque ſalivam venenatam deſpumare, illas præcipuè, quæ Magiæ deſtinata, gentilibus quibuſdam creditum.* Hadrianus Turnebus 8. adverſ. 26. oſtendit. Nam cæteroquin verè Ptolemæus 1. Tetrabibl. ſ. quadrip. Lunæ vim in corporeis rebus efficaciſſimam propter terram vicinam pronunciabat, & humorum evaporationem, διὰ τὴν περιγειότητα καὶ τὴν τῶν ὑγρῶν ἀναθυμίασιν, quam terræ atmoſpheram hodie appellant lunari contiguam, cujus virtute mirifice commovetur. Et huic ſane multo aptius conveniet, quam quod Alcmanem Poëtam Plutarchus Sympoſ. 3. probl. ult. δρόσον ἀέρος θυγατέρα καὶ σελήνης conſtituit, *rorem aëris & Lunæ ſobolem*: verius enim ex aqua, aut terraqueo globo vapores ſunt à Lunæ radiis elevati, quo ſenſu & illa accipienda quæ l. c. problem. 10. adſerebat τὴν ὑγρότητα ὑπὸ τῆς σελήνης διαχεομένην βαρύνειν τὰ σώματα, *Humorem à Luna diffuſum aggravare corpora*: Ideoque nutrices cavere jubebat ne infantes ſibi commiſſos Lunæ oſtendant, ne corpuſcula eorum humoris plena, viridium ad inſtar lignorum convellantur, & pervertantur. Præterea victus, quem impurum vocat, pravus potius dicendus, talis nempe, qui vitioſos humores vermium notiſſimam materiem progignat. Inter internas cauſas non valdè placet nativa illa ab utero conſtitutio. Nullo enim fundamento huc trahitur: Et qui hæc talia nobis obtrudunt, quid quæſo agunt aliud, quam quod ignorantiam fateantur? dumque ſe aliquid dixiſſe putant, nihil tamen dixerint? Certè Fernelius 6. pathol. 12. cùm inter calculi cauſas inſitam renum arenoſam calculoſamque conſtitutionem nominaſſet, dici nequit, quam diverſis ſtudiis voces illæ à Medicis exceptæ ſint! Theodorus Baronius 1. de oper. mejendi tripl. læſ. 18. & Gaſp. Hofmannus 3. Inſtit. Med. 129. mirè eas exagitarunt. Et tamen Fernelius de hereditario adfectu loquebatur, qualem vermicularem iſtum eſſe nemo adfirmabit. Humores vitioſos non malè quidem duplices Cunelius noſter fecit, aut enim ſua natura tales ſunt, aut ex corruptis alimentariis geniti. At partes muſculoſas adeo corrumpi, ut vermiculi illi inde naſcantur, vehementer eſt abſurdum, quemadmodum quæ de excrementis ſequuntur, ad humores vitioſos, atque etiam ſordes reduci debuerunt. Cæterum Varenius §. 10. cum cauſam dracontiorum materiam viſcidiorem & malignam nominaſſet, de qua nos ſupra egimus, ſubjungit Crinones ſuos ex ichoribus humorum pro vario temperamento variis omnibus tamen malignitate imbutis generari. Quod ſanè non videtur eſſe veroſimile. Nam pituita & humores viſcidi omnium generi aptiores cenſentur. Malignitas vero abſque ulla neceſſitate fingitur: Niſi, ut ſupra monuimus, de varis potius, quam vermiculis capillaribus loquutus ſit: attamen & hos cum varis & crinonibus confudit, uti ex §. 15. clariſſimè apparet.

§. 7. Subjectum ut vocant, in quo vermiculi capillares frequentiſſimè conſpiciuntur, ætatis ratione præcipuè conſideratur, atque ex ipſa appellatione noſtra ſatis percipitur; Sunt enim pueri & infantes, ſicut in iiſdem lumbrici quoque reliqui ſæpiſſimè naſci ſolent. At pars adfecta & generalius & ſpecialius conſiderari poteſt. Generalius quidem, crura, brachia, & inprimis dorſum ſive totum, ſive interſcapilium tantum, ut Cuſnero placuit, ab omnibus nominatur. Specialius verò ſunt partes illorum membrorum, ſubcutaneæ & maximè muſculoſæ, de quibus omnes omninò conſentiunt. Nec tamen cute ſemper excluſa, per cujus poros exeunt: nam & in iſtis microſcopii ſubſidio vermiculos obſervavit Petrus Borellus: ut mirum profectò ſit viros quoſdam doctiſſimos negare voluiſſe, quos tamen etiam in ſolidiſſimis corporibus, ut auro, hydrargyri penetratione, Alphonſus Borellus de renum ſtruct. ed. Joan. Henrico Paullino, & ſingulari diſſertatione V. C. Eraſmius Bartholinus luculenter adſeruerunt.

§. 8. At formam externam alii aliam deſcribunt. Nos pilis craſſioribus quodammodo ſimiles, tenues & exiguos plerorumque ſententia vocavimus. Cl. Senertus etiam cinericios & nigricantes. Phil. Hechſtetterus Brenggero in epiſt. reſpondens, eoſdem in liberis ſuiſmet ferè omnibus obſervatos illos pilorum radicibus comparavit, quas vulgus in achoribus: *Kolblen*

Kolblen: vocat. Cunel. & Reuſner. aſcaridum figuram ipſis tribuunt: Magirus autem & Schenckius illius vermiculis ſimiles aiunt, qui putreſcentibus caſeis innaſcuntur: quod tamen idem fuerit, ſi Gualtheri Bruelii ſententia admittatur, ut qui inter utroſque parum diſcriminis agnoſcit, eumque, ut videtur, ſequutus J. C. Claudinus ſ. Empir. rat. ſect. 1. cap. 4. De capitibus autem quæ in balneo exſerere dicuntur, dubitanti propior Joan. Nic. Stup. nus Med. theor. ſemiot. cap. 4. diſp. 8. §. 173. de ſeipſo ſic loquebatur: *Ego incidi aliquando in hujuſmodi abraſionem pueri, ſed capita vermium prominula nulla potui videre.* Verum cur ea non viderit, plurimæ cauſæ fingi poterant, unde tamen nemo concludet, capita nunquam exſeri, nec una hirundo, ut proverbium eſt, ver f. cit. Andr. Dudithius, Orator Cæſareus, vir ipſe doctiſſimus, & doctorum omnium amantiſſimus, in ſliberis ſuis non ſolum conſpexit vermiculorum capita, ſed etiam in epiſtola ad Venceslaum Raphanum Med. Oppavienſem, egregiè deſcripſit ap. L. Scholzium ep. 17. *Humeros*, inquiens, *& brachiola inunximus farina tritico permixta. Vix peracta unctione & abluta ſtatim emi ebant ex cute diverſis locis tubercula quædam puſilla, ut papavera, coloris cinericii (quæ ab illis vermium capita eſſe dicuntur) ea ſtatim cultello abradebantur; niſi id ocyus fieret, recondebantur iterum & intra cutem ſe recipiebant, hi quoque vermiculi, ſive quovis alio nomine vocentur, primo multi ſe proferebant, poſtea pauciores, poſtrema unctione prorſus nulli. Femina ſummis horum vermiculorum capitellis nigricantia aliqua quaſi puncta ineſſe adſeverabat: quæ tamen ego etſi penè cum ipſo lynce certare poſſim, nunquam videre potui. Viſa mihi eſt tota illa res propè eadem ſpecie aut certè non diſſimilis ſordibus illis, quæ poris impactæ in angulis præſertim narium exterioribus digitis exprimi ſolent: duritie ſunt paullò ſolidiore.* Hinc igitur clariſſimum apparet Dudithium capita vidiſſe; licet puncta nigricantia non conſpexerit. Poſſunt enim hæc, more aliorum accidentium, abeſſe aut adeſſe, ut tamen ipſi rei nihil hinc accedat aut decedat.

§. 9. Signa Diagnoſtica præcipue ſuppeditant ſymptomata illa, quorum deſcriptione noſtra mentionem fecimus. Inprimis atrophia & tabes, citra ἀγρυπνίαν aut alium adfectum manifeſtum adhibens, imo interdum, in grandioribus maxime, cum inſigni voracitate conjuncta. Inquietudo item pulſum celeriorem reddens, non ſine febriculæ ſuſpicione; quam ἀγρυπνία plerumque producere conſuevit ephemeram non tantum brevem; ſed plurium etiam dierum, & in putridam, ut vocant, tranſeuntem: Ubi enim vermiculi, Schenkio dicente, *concervantur & accreſcunt, viva carne pediculorum inſtar abſtinentes, alimentarium humorem qui tenellis corpuſculis alendo eſſe debebat, abſumunt, ex quo in præſentaneam maciem & tabem tranſeunt.* Tumorem quidem & ſuppurationem addit Franc. Joel 1: ſæpius c. ſed id dracunculis vert. potius quam his vermiculis convenire ſatis manifeſtum apparet: Quamvis Illuſtris quoque Rolfincius l. ſupra cap. puero illi, cui conſulebatur, curatione jam peracta, tumorem in ſcapula enatum commemorarit. Hoc enim ut complicatione facilè fieri potuit, ita ad morbi naturam propriam non pertinebat. Appetitum tamen dejectum, & urinas imminuentem adducit Hafenrefferus l. ſuprà c. quod in quibuſdam fortaſſis experientiæ reſponderit: non ſemper, nec in omnibus animadverſum. Corbeius ſeu potius Magirus, etiam alvi conſtipationem, & vermiculorum excretionem tam per alvum, quam per urinam adjungit. Verùm ſi modo id aliquando obſervaverit, quod fieri potuiſſe non inficiamur, non tamen idcircò ſemper animadverti concluditur; adeoque nec inter ſigna pathognomonica locum habere poteſt. Imprimis cum excretio per membra ab adfectis partibus tam remota, inteſtinorum, aut renum, aut veſicæ potius læſionem aliquam merito ſignificare crederetur.

§. 10. Prognoſtica pauciſſima trademus. Primò enim *adfectus non admodum periculoſus eſt*, ſi debito modo & tempore curatio inſtituatur. Deinde: propter vigilias tamen & corporis extenuationem *interdum letalis* deprehenſus eſt. Cunelius §. 14. addit, infante in, cui hic morbus congenitus ſit, ultra ſeptimum menſem vitam non producere: qua de re experientia conſulenda, ſicut & de altera illa, qua Cuſſineri ſententiam ſequutus curatione non adhibita noxiam ſuppurationem induci ſcribit: Neutra ſanè eſt vero ſimilis. Nam de tabe exitiali non ambigendum, qua ipſe Cunelius filiam ſuam ſe amiſiſſe refert. Hieronymus Montuus de morb. infant. tandem & epilepſiam magna ex parte letteram accedere adfirmat quam hic ab excremento fuliginoſo per corpora nervoſa à dorſo, (aut verius per lymphæ ductus cum ſucco nutricio) ad cerebrum delato præcipuè excitari putat. Quod valde probabile videtur cùm etiam à pedibus remotiſſimis, imò vel eorundem unico digito epilepſia oborta legatur, & aliàs quoque infantes huic adfectui valdè ſint obnoxii. Quo nomine in corde etiam tremorem & palpitationem interdum excitare poſſe Hafenrefferus l. de cut. adfect. cap. 11. recte advertit: non ſecus ac alios vermes ſæpiſſime feciſſe obſervatum. Neque ſpernendum quod obſtructione meatuum, in hepate maximè, leucophlegmatiam quoque inducere idem advertat: percolatione nimirum; & depuratione ſanguinis impedita, cui ſanè non multum minus quam generationi in corde tribuendum videtur. Adſentiente Rolfincio l. c. & maciem inprimis à cordis hepatiſque conſenſu deducente: Nec ſanè ab re inter Chronicos hunc adfectum refert, magnoſque morbos, cùm ratione actionis læſæ, tam naturalis ſcilicet facultatis, quam animalis, tùm ratione receſſus à naturali ſtatu, à quo plurimum deflectat; & ratione eventus, quia haut rarò letalis obſervetur. Quibus addamus nos, etiam ratione συμπαθείας qua omne vermium genus cordi infeſtum eſt, & illud ex accidente reſpectu ſpatii, quod ferè univerſum corpus habet.

§. 11. Indicationes huic adfectui percurando hæ fuerint præcipuè. Primò vigiliæ, ſi urgeant, mitigandæ: Nam diuturnæ corpus vehementer infirmare atque extenuare ſolent. Deinde vermiculi ipſi cum inter illos morbos referantur, quos vulgò in numero excedente appellant, omninò ſui ablationem poſtulant. Hac autem abſoluta denique tabes ſive macies relicta removenda. Quæ omnia cùm triplex ille medendi fons

ſons, vulgò notiſſimus, ſuppeditet: Chirurgiæ ſcil. pharmaciæ & Diætæ. Nos ordine videbimus.

§. 12. Quod ergo Chirurgiam attinet, hanc primo loco recenſemus ideo, quod apud vulgus fere ſola in hoc morbo admittatur. Solent enim mulierculæ Cunelio narrante §. 4. poſthabitis Medicis plerumque tonſores tantum ad curationem accerſere aut etiam ipſæmet, quæ conferre putant, ſuo arbitratu, ſuiſque manibus moliri. Omne verò artificium in cutis abraſione collocant, quam in Laconico inuncto prius infantis corpuſculo, novacula admota inſtituunt & Schenkius optimè ſic deſcribit: *Mulieres ad hypocauſta & ſudatoria infantes deducunt, muſculoſas adſectas partes blandè primum inducta manu perfricant, poſt etiam melle perungunt. Hac arte ubi profecti fuerint plurimum, tunc Chirurgo imperant, ut novacula exſertorum capitula abradat & demetat, atque hæc vulgi non tam recepta quam compendioſa vermiculos hujuſmodi necandi ratio:* Probata etiam Felici Wirzio append. de morb. infant. quæ poſtremæ ejuſdem Chirurg. editioni, curante Joan. Rudolfo Wirzio, acceſſit: quæ tamen fere tota empirica eſt, & rationi adverſatur: Cùm enim capita tantum non totos ſermes auferat, adeoque majorem partem in corpore relinquat, non videtur indicationi ſuæ ſatisfacere, utut cæteroquin poros cutis aperiat ac dilatet monente Joan. Dan. Horſtio Manuduct. ad Medic. part. 1. cap. 1. §. 2. Cui accedit & hoc, quod portiones in corpore reſiduæ, dum vita privatæ, quod fieri neceſſe eſt, ſub cute emarceſcunt, non poſſint non alia mala & ſymptomata, aut etiam recidivam inducere: cum tamen hæc omnia in curatione perfecta, legitima, & methodica ſedulò cavenda & fugienda ſint, advertente etiam Claudino Empir. rat. l. ſæpius c. Ita ut rectius fecerint, qui Paræi ſententiam ſequuti exiguis volſellis integros extrahunt prominentes. Hoc enim modo & Hieron. Montuus à nobili matrona infantes plures ſervatos accepiſſe ſe teſtatur, part. 3. Pr. lib. 1. de morb. infant. p. 110. quamvis illa ex Didymo de porcis epilepticis valde incerta ſint, aut ſaltem non ſatis heic tempeſtiva. Reuſnerus quoque abraſionem pleroſque fruſtrari adſerit. Borellus quoque Centur. 1. Obſerv. 8. evulſiones Chirurgicas, & ſuffumigationes narcoticas cum Sem. hyoſcyami, nec non aſperiores linteo rudiori frictiones, experimento in fratre ſuo germano inductus præferebat. Suffitum utique Hyoſcyami & decoctum ſive lixivium ex Cineribus paleæ avenaceæ laudabat etiam Gynæceorum ſcriptor hypobolimæus, qui Erotis nomine imperitis impoſuit cap. 54. Inunctiones autem, quibus evocantur, diverſæ à diverſis proponuntur. Claudinus empiricas quidem has omnes, ſed tamen à ratione non alienas concedebat, ideoque nec omninò repudiandas. Schenkius, ut modò dicebamus, ſolius mellis meminit: cui Vierus, & plerique alii pollinem triticeum addiderunt. Dudithius farinam triticeam aceto permiſcuit, egregio ſucceſſu, ut ſupra narrantem audivimus. Joan. Michaël Savonarola tract. de vermibus, quem Praxi de febribus Venetiis à Vincentio Valgriſio editæ ſubjunxit, cap. 4. hæc protulit: *Stercus pecudis cum oleo & melle inunctum, dicunt quidam, quod ſi ex hoc ſpina dorſi inungatur, multa capita lumbricorum per ſpinam dorſi egredi videntur, quibus abſciſſis ægrotantes curantur, quod vix à me creditur, ſi quamvis ſe vidiſſe teſtentur:* & tract. 6. practici operis cap. 16. rubric. 23. Inter medicamenta vermes inteſtinorum necantia recenſet *ſtercus pecudum cum melle inunctum.* Ex quo tamen Vierus, dum allegat, ſtercus facit, bubulum, contra auctoris mentem, qui haut dubiè ovillum intellexit. Itali enim oves, *pecore*, appellant, & Medici ſemibarbari talibus idiotiſmis lectori plurimam nauſeam movere conſueverunt, ut in Marcello Cumano jam oſtendimus, Unde Cunelius quoque ſenſum verborum §. 28. ſatis non capiens ait Savonarolam ſtercus animalis non admodum fœtens cum ol. & melle permiſcuiſſe. Caſeum tamen potius ovillum proponit Michaël Papa de pell. verm. & an. venen. pag. 191. Georgius Cuffnerus l. c. curationem talem proponit: *Si non prominuli ultrò fuerint hoc eſt, adhibito calido fotu, edulcatoque (quale melicraton eſt) condimento, forinſecus illito, capitella ſua non exſertarint, violentioribus medelis ad progrediendum foras quærendi ſunt. Accipienda nimirum radix Viticellæ ſeu vitis albæ, quantum manu preſſa capi poteſt. Bulliat in lixivio è quernis cineribus comminato, quo circumfuſum biſce lineolis infantile corpuſculum perfundatur & laventur. Quo facto draconiiorum ora progreſſa novacula præſecentur, quibus ſic obtruncatis infans denuo prædicto diaclyſmate puta (onja balneandus & abluendus erit, denudataque vel diſſecta pellicula Commageno perlinenda.* Hæc ille pluribus, quæ paucioribus dici poterant, remedio ex Loniceri Herbario deſumpto, part. 2. cap. 276. ex illo autem nec Joan. Hartmannum tranſcribere piguit in Pract. Med. Chem. tit. de atrophia pag. 142. hoc tantum diſcrimine, quod rad. bryoniæ unciam unam aut etiam duas accipere juſſerit, lixivio in pulticulam percoquendas, qua infans poſtea in balneo inungi debeat, non autem decoctio illius, ut Cuffnero placuit, perfundi aut lavari. Quam Hartmanni opinionem Sennertus quoque l. c. probabat, aliorum præterea experimenta addens è ſtercore gallinaceo ſacculo incluſo & per noctem in lixivio macerato, cui poſtero die infans ad collum uſque immergendus; & poſtquam ſudaverit, melle inungendus, ut novacula radatur; quod ter in ſeptimana faciendum conſulebat Gothofredus Welſchius additam. ad Scip. Mercurii obſtetric. cap. 60. At quod de cruſta panis auferendis capitulis adjiciebat; nonnihil aſperius, & tenellis infantulis minus conveniens videtur. Quamvis puellæ trimulæ meticuloſæ, novaculam non admittenti eandem adhibuerit Balthaſ. Timæus lib. 5. caſ. 23. Dudithius mulierculis in Polonia uſitatum, ſibique miraculi loco refert, quod ſequitur; quoque liberos ſuos, ipſe percuravit: *Injiciebatur in librum aqua calida, in quo pueri lavabant, panis in micas friati Manipulus, cineris item parum, elotis pueris aqua percolata panis ille in maſſam compingebatur. Hæc maſſa in diverſas partes manibus diſtracta magnam ſubtiliſſimorum pilorum vim oculis offerebat.* Quos tamen non veros pilos fuiſſe exiſti-

exiſtimamus ſed vermiculos pilis ſimiles, non enim eſt credibile, pani tantam trahendi vim ineſſe ut pilos, ſi qui ſint, ſub cute latentes evellere queat: ſed longè vero ſimilius videtur, ad eundem tanquam gratiſſimam eſcam vermiculos prorepſiſſe, caliditate aquæ etiam poros dilatante, quanquam Dudithius ſe nullam ejus rei cauſam inveſtigando reperire poſſe fateatur Claudinus l. c. farinam aceto permixtam inter valentiora enumerat, lotionem item ex lixivio querno aut colurno admixto lacte caprillo in quo rad. vitis albæ decoctæ. Franciſcus Joël 10. Pr. ſect. 4. §. 4. Cataplaſma ex fimo anſerino & ſcobe æris c. ſucco Cardui lactei ad vermes capillares digitorum commendat, quod etiam his dorſi infantium convenire poteſt. Petrus à Caſtro tract. de Coloſtro, qui Scipionis Mercurii Obſtetricio additus eſt, puncto 3. mulierum Luſitanarum experimento fuliginem caminariam c. melle & lacte mixtam dorſo illitam laudat. Locum quoque habere poteſt, quod varis expertum à Dithmarſis remedium ex Viero adducit Mollenbrœccius tract. de var. ſive arthrit. vaga ſcorbut. cap. 15. §. 28. Cataplaſma ex rad. Cicutæ aquaticæ ſtuppa obvoluta & ſub cineribus aſſata deinde tuſa c. melle & applicita, quemadmodum & remedia Joan. Agricolæ ad trichiaſin/pedum ſive ulcera verminoſa experta ſatis ſunt idonea, decoctum nempe ranarum & lacertarum, aut pulv. earundem adjecto Caphuræ momento tract. 5. Chirurg. parv. pag. 630. Decoctum etiam bacc. lauri & lil. alb. in vino quod contra vermes cardiacos ex Mſs. Experimentis Philip. Edoardi Com. Fuggeri excerptum J. Udalric. Rumlerus valde proficuum expertus eſt. Decoctum item ſecalis c. abſinth. & radic. graminis laudatum Petrus Franciſcus Phrygio part. 1. Comm. in hiſtor. Epidem. Hippocrat. ægrot. 12. Decoctum item ſpicarum ſiliginis, ſive rectius ſecalis laudatum Joëli l. c. & tela emplaſtica Cera nova inducta, cui vis eximia ejuſmodi animalcula extrahendi, ſive ſola ſive etiam pice craſſiori, melle & axungia ut ruſticatim vocat, campanarum additis. Nam quod de inciſione tumoris ſuppurati & conſolidatione adjungit, nihil ad rem facere videtur, quia ad hunc adfectum, confuſione minimè probanda, imperitius trahi jam ſupra diximus §. 9. Adolphus Occo in Pr. Mſ. experimentum de Secali ſuo quoque calculo probans, viciſſim etiam vermes ſecali innatos ſegmentis abiegnis inſertis extrahi poſſe comperit, quod ſponte prodeuntes iiſdem adhærerent: Unde decoctum quoque illorum huic morbo utile conjicere poſſumus. Vermibus quoque tam hominum quam equorum expellendis nihil valentius expertus eſt lapatho ſilveſtri latifolio, quod alii Unctuoſum, Vulgus bonum Henricum appellat, in balneo præcipuè ſolum aut aliis adjectis, decoquendum. Succum veronicæ & eupatorii experimento ſuo commendat Anonymus in Pr. Med. apud nos Mſ. Portulacam c. aceto tuſam & ſedum minus vi detergendi inſigni præditum proponit Aretæus 2. Chron. cur 13. ſeu potius Paulus Ægineta, ex cujus 4, cap. 11. hanc illi laciniam adſuit Georgius Heniſchius: *σμήχει δὲ ἀνθέρικα μετ' ὄξους λεανθέντα, ἢ τὸ λεπτὸν ἀείζωον.* Minus enim maluimus reddere quam tenue, quia & huic folia nihilo ſecius craſſiuſcula obtigerunt. *λεπτὰς ἐλπίδας* apud Ariſtid. in Orat. *exigua ſpes*: *& λεπτὰ δύο*, Luc. 21. 2. *nummi parvi*. Decoctum Chærephylli c. aceto paratum lotioni commendat Samuel Haſenreſſerus l. c. unà cum Cataplaſm. ex ſanguine Draconis vini latice probè contrito: quod minimè contemnendum, niſi quod cutem colore pertinaciori inficiat, haut facile eluendo. Nam alterum, quod ex fermento & auripigmento compoſitum emplaſtri nomine deſcribit, intutum nobis, nec in tenellis maximè corpuſculis uſu admittendum videtur. Plurimum quoque prodeſſe poterit vi detergendi ſtrigmenta cutiſque ſordes eximia pollens herbula, quam alteram Sideritidis ſpeciem Joach. Camerarius vocat, & huic intentioni Auſtriacorum experimentis tantopere extollit Volfg. Hœferus 7. Hercul. Med. cap. 6. præcipuam cauſam in pororum cutis obſtructione reponens, propter difficilem primæ lanuginis egreſſum caloriſque nativi negatam eventilationem, ut quæ deinde maciem corpuſculis inducat. Nec obſtat, quod doctiſſimus Anonymus in Ephem. eruditorum Gallicis vermes vervecum jecinoribus frequenter innaſci ſcripſerit, ſi lanionum obſervatione Sideriti glabra arvenſi paſcantur, cujus etiam folia latiuſcula apertè repræſentent: veroſimilius enim videtur animalia, ceu ipſe innuit, morbida & vermibus iſtis fœta, herbam illam occulto quodam inſtinctu naturæ remedium appetere, non quod ex illa vermes generentur. Nec ſanè improbanda Cluſii ſententia, qui marrubium Pannonicum nec Theodori & Gerardi, qui alyſſum vocabant cùm Dioſcorid. 4. 35. diſertè *φύλλα ὅμοια τῷ πρασίῳ* eidem tribuat & *σπονδύλους περιφερεῖς ὥσπερ πρασίου*: *Folia marrubio ſimilia, & orbiculata verticilla, qualia marrubii ſunt.* Hoc verò non minus quam alyſſum vermibus inimicum nemo peritiorum ignorat. Picris item Veronenſium flor. Cyaneo campanulato, quam monte Baldo copioſam omni vermium generi adverſiſſimam commendabat Alex. Benedictus. 21. Pr. cap. 3. gentiana ſcilicet fruticeſcens, aut pneumonanthe: Nam picris Dalechampii in opere Rovillii Lugdunenſi ad hieracia pertinet, floremque habet chondrillaceum & papposum. Omnibus autem externis aliis merito præferenda ſunt aloëtica qualis Tinct. Timæi in Conſil. p. 432. in aq. aliqua vel decocto convenienti, abluendo corpori planè eximium remedium ex aloës ℥ j. myrrhæ el. ℨiij. croci ℨj. cum ſp. vi. ſ. q. Cui tamen ne nimium tenellam infantum cutem exſiccet, aut exaſperet, aqua aliqua deſtillata addenda eſt. Succus item hederæ terr. cum Aceto aloëtico mixtus & prioris exercitationis capite duodecimo laudatus. Aqua etiam aloëtica totum corpuſculum Timæus 5. obſerv. caſ. 23. inungi juſſit, poſtquam & balnea & linimenta, & rationes fruſtra adhibuiſſet. Infuſo quoque aloës in aqua folior. Perſici nonnihil myrrhæ & ſalis ammoniaci addebat quondam Jerem. Martius in experimentis ſuis Mſs. ſucceſſu non contemnendo. Infuſum aloës in vin. & aq. roſ. æqualibus partibus Platearius proponit tr. de ſimpl. med. c. l. Aquam item roſaceam fœniculatam cum aloë ſoluta Joan. Baptiſta Montanus

in Conſiliis ap. nos Mſs. & nondum editis. Butyrum etiam Aloëticum Ant. Saportæ ad morpiones expertiſſimum in Euporiſtis Mſs. Petri Aſſelinæi, Med. Veneti. Unctio denique Aloëtica Alzaravii de qua prioris exerc. cap. 11. Conveniunt præterea & plura alia vermibus inimica in balneis adhibita: Ut amarantus luteus, ſtratiotes ſeu myriophyllum, polygonum, buphthalmus, gentiana, petaſites, thymus, aſarina, abrotonum, Selenium, Calamintha, Carduus benedictus, gratiola, tanacetum, verbena, Centaurium minus, nigella, leucojum, fol. & baccæ lauri, aliaque cuivis obvia. Inprimis abſinthium, quod quidam non ſecus ac cæteri gentianam, Aloën Germanicam à viribus (non forma) nominant, ut e contrario Apocal. 8. 11. pro abſinthio, ſtella caduca (origenem plerorumque opinione ſignificante) Paraphraſtes Æthiops (:עגוסתר) repoſuit, id eſt, *herba amara aculeata*, quæ Ludolfi ſententia *Aloë* Folia *Solarea* ſeu *matriſſalvia* aut hormini hort. maximi cum aceto & melle applicita ad vermiculos, ut vocat, conſumptores, cute illitâ, antequam capitula exſerant, proponit experimento ſuo Petrus Uffenbachius in Caſtoris Durantis hort. Sanit. à ſe vernaculè converſo: (Cui conſentit anonymus noſter in Pr. ſua Mſ. partic. morb. fol. hormini ſativi quod Ital. *O-vala*, trita & impoſita etiam aculeos ſpinaſque extrahere expertus: Cui tamen *Callitrichon ſilveſtre*, ut efficacius in Unguento Gleucino præfert Jo. Jac. Vueckerus Antid. ſpec. lib. 1. §. 8.) Magiſterium vitri, cum melle & ſavina, ut contra vermem cardiacum & Umbilicalem, laudavit Thom. Keſslerus Cent. I. proceſſ. Chem. 83. cujus deſcriptio 81. habetur. Ut enim unctiones & balnea iſthæc omnia tandem dimittamus, ſatis hinc patere cenſemus, eorum, quæ commemoravimus, alia vermibus grata & jucunda eſſe, ad quorum præſentiam ſive capita exſerant, ſive etiam toti, licet rarius, egrediantur, alia autem inimica & adverſa, quæ acrimonia, amarore, ſalſedine, & ſubtilitate ſua corpus penetrantia vel invitos expellant, aut ab illis ipſis exeundo fugiantur. Nec enim Claudini opinio perpetuo ſibi conſtare poteſt, qui amara exterius applicita non probabat, quod vermes illa prorſus refugiant. Si enim ſatis ſint penetrantia remedia, quæ ultra poros, ſubcutaneas quoque partes pervadere, & per extrema vaſorum ora in venas, lymphæ quam ductus tranſſumi queant, feliciter omninò adhiberi non dubitamus: quemadmodum & dulcibus invitari ac prolici nemo negare poterit, inter quæ Comagenum Plinii præcipuæ virtutis, eidem laudatum (non tamen diſſecta prius pellicula, qua nihil opus, quippe ex confuſione cum Vena Medinenſi aliiſque vermibus ſubcutaneis adducta) cujus verba adſcribere operæ pretium fuerit, X. 22. *Aliud reperit Syriæ pars, quæ Comagene vocatur, adipes eorum in vaſe æneo cum Cinnamo nive multa obrutum ac rigore gelido maceratum ad uſum præclari medicaminis quod à gente dicitur Comagenum.* Hac ſanè intentione, & mixtura eorum quæ partim amica vivæ mortis partim inimica exſiſtunt, topica ſua remedia, (quamvis occulta & nondum prodita) conficiebat Auguſtus Hauptmannus epiſt. præliminar. ad Petr. Jo. Fabrum pag. 172. quibus ad inſtar minutiſſimarum macularum rubrarum prolectos q. Crinones adfirmabat, ut in balneo abradi potuerint.

§. XIII. Pharmaciam vix unus aut alter Medicorum in hoc adfectu attingit. Cornelius §. 16. humoris peccantis evacuationem proponit, ſed remedia, vel tironibus notiſſima, ſilentio tranſmittit. Nam quod de Venæ ſectione addit (ut id obiter perſtringamus, cùm ad Chirurgiam pertineat) in tenella hac ætate, & inſigni macie viriumque imbecillitate locum habere non poteſt: Neque ſanguinis miſſio vel in adultis & robuſtis contra vermes rectè inſtituitur, niſi is ipſe ſimul peccet, optimè ſic limitante Hier. Capivaccio. 3. Pr. 14. Purgationem verò cum Reuſnero, lenem admittimus, quæ niſi imbecillitas & tabes obſtiterint, omni ratione neceſſaria eſt, antequam infantes ad balnea deducantur: Saltem ut alvus emolliatur abſque ulla contradictione opus erit, maximè ſi conſtipata ſit, ut voluit Corbeius aut potius Magirus. Ideoque minoribus ac nuper natis infantibus anitum exhibere utiliſſimum videtur, de quo Jo. Heurnius II. method. ad Pr. c. 20. *Uſu comperi à ſem. aniſi ſcripulo craſsè comminuto jam recens natos puerulos commodiſſimè à viridi bile & fœda pituita purgari, cùm pultem ſaccharatam ſumunt, primo cochleari, inditur ac illis exhibetur.* Nam & contra lumbricos aniſum cùm alii commendàrunt, tùm ipſe Ebnſina 9. ſect. 16. tr. 5. c. 4. 3. ſect. 16. tr. 5. c. 4. Majoribus autem alia magis conveniunt: Poterunt turundi, ut Marcellus Empiricus vocat, ſive, ut vulgus, ſuppoſitoria, ex idonea materia confici & adhiberi, aut etiam clyſmata infundi, quæ cuivis in rem præſentem varia parare integrum erit. Ore Mannam accipiant ad Unciam dimidiam vel etiam integram pro ætatis ratione, eaque vel oleo amygdal. dulc. miſceatur, vel in juſculo, aut aqua aliqua ſtillatica idonea ſolvatur, cui & Medici arbitrio Serapia quædam immiſceri poſſunt, aut etiam ſola exhiberi, uti ſunt, Serapium ex manna, roſ. ſol. ſimpl. viol. ſol. ſimpl. è flor. acaciæ, mel. roſ. ſol. viol. ſol. & ſimilia: inprimis ſerapium de Cichorio c. rhab. Nic. Florent. quod Scipio Mercurius 6. de error. popul. Ital. 4. tantopere celebrabat, quod alio loco examinabimus. Diaſcordium quoque purgantibus utiliter permiſceri docet Nobiliſſimus Sebizius ſpecul. Med. Pr. part. 4. ſect. 2. 7. Aq. ex flor. Perſici deſtillatam addito ſcammon. & turpeto, tanquam ingens arcanum Jo. Heurnius I. meth. ad Pr. p. 70. proferebat: ſed quod res eſt, modicè purgare fatebatur. Nimirum perparum aut nihil de purgandi vi cum aquis tranſire ſolet, ut quæ in pleriſque aut ſale fixiori, aut reſina ſulphurea reſidet. Aquæ ſolventis nomine à ʒ ij. ad ℥ß. exhibendæ, laudabat etiam Joh. Bapt. Corteſius Antid. Meſſan. cap. 6. experientiâ Hier. Rubei, ſed parum iſthæc, ut ille, animadvertens. Neque majori veri ſpecie Jo. B. Montanus Emplaſtrum Mediolanenſe ſuccus ex electo de Sebeſt. & Cont. Hamech. extrahere ſolitum per deſtillationem adfirmabat in diſcurſu de aq. deſtil. Mſ. Eil. ſive Extr. flor. Perſicorum ſpir. vini paratum & aq. eorum ſolut. in filiolo ſuo expertus eſt Phil. Gruelingius Cent. 3. obſerv. 39. Serapio etiam ex iiſdem flor. parato Extr. Zeduariæ, & CC. vapore calcinatum, & ſal tartari,

atque abſinthii c. ſpir. ſalis guttulis immiſcebat. obſerv. 44. Majorem ſane laudem meretur Serapium è flor. Perſici paratum, rectius tamen per infuſionem quam ſuccum expreſſum qualem Petrus a Caſtro proponebat, opportune nimirum recordatus, quam parum ſucci præbere queat vel maxima florum copia, & quam non valde magna illa ubivis haberi queat. Extrahebat autem tincturam aqua rutæ Caprariæ, fl. tiliæ, pæoniæ, aut lil. convall. cum Merc. vitr. acidulata, quam melli deinde roſ. Saccharino, ſive quod idem eſt, Serapio roſato ſimpl. jungebat. Sunt qui e Manna etiam aq. laxantem deſtillare conentur, atque inter arcana referant, tanquam infantibus moroſioribus & pharmaca abhorrentibus gratiorem: quam tamen nonnulli felicius cum ſpir. vini, quam aq. ſtillaticia peragunt, niſi quod tùm medicamentum intemperatius prodire ſoleat: Unde & liquidam vulgo dictam aq. conven. ſolutam & alb. ovi depuratam, quam Jo. Kuefero Medico experientiſſimo acceptam refert Joh. Schrœderus 4. Pharm §. 446. hodieque communi uſu omnium frequentiſſima nec pueris ignota eſt, deſtillatæ multum præferendam putamus, qualis etiam illa Bikeri in Herm. rediviv. cum rore Majali concinnanda, quamvis Spiritus nomine deſcripta a Schrœdero 4. Claſſ. 4. §. 446. Nos ſane veſica bubula deſtillata purgationi inutilem, neque cum nitro ad mentem Jo. Oſvvaldi elicitam ſatis reſpondiſſe ad vota noſtra comperimus, quæ cauſa videtur, cur l. c. edit. 1644. propoſita, poſtremâ 1662. omiſſa fuerit. Prævalet ſane illi vis ſudorifica, notante Febureo part. 2. Chem. cap. 7. & ſpir. quoque ejuſdem potius diaphoreticus eſt, ſive additamento vini laticis, ſive nullo, ſolus ſit deſtillatus. Neque adſentiendum Jobo Kornthauero, qui Comm. in Paracelſ. de peſte ad Stiriacenſes. pag. 79. cruorem Leonis ſive flores Antimonii rubros, cum Tart. & ſal. præparatos, ad vermes capillares commendabat, cùm etiam adultis ſæpius nocuiſſe hiſtoriæ & obſervationes Medicorum conteſtentur. Sic verò vacuato leniter corpore ut Reuſnerus ap. Schenkium habet, detur pulv. lumbric. ten. c. oxyſaccharo, aut theriaca cum lacte & juſculo pulli, vel ſuccus raporum cum Saccharo Cautio vel ſpecies Electuarii Diarrhod. c. Rhabarb. hinc collocetur in balneum aquæ dulcis ex cineribus Coluinis & lacte capillo paratum. Alii plerique, ut ſupra diximus, in balneo ſicco ſudare jubent, ideoque Hidrotica exhibent. Quò ſane referri debent decoctum raporum cum ſucco fœnic. in taleolas ſectorum filoque ſuſpenſorum, ut areſcant, quod Phil. Scherbii Eraſti conſilium ſequuti, experimento tantoperè celebrabat Gaſp. Hofmannus 5. Inſtit. Med. cap. 11. §. 2. Cui propterea ipſum rapor. aut etiam naporum ſem. quemadmodum in variolis (plerumque etiam à miaſmate vermiculante productis) quotidiè cum ſucceſſu fieri videmus. Omnia certè his ipſis contraria vermibus quoque capillaribus expellendis maximè idonea ſunt, & rapis ipſis longè efficaciora ſive toſtis quæ Bart. Brunnerus Conſ. 9. præſcripſerat, ſive paſſis i.e. ſiccatis Conſ. 43. & Chriſtoph. Henric. Ayrerus apud Franc. Hildesheimium Spicileg. de c. adfect. 2. p. 280. ſive denique expreſſis, ut ſuccum præbeant, quem J. C. Claudinus l. c. eligebat. Nonnulli etiam quæ aliàs vermes necant, propinant. Sennertus ſem. naſturtii mentionem facit, quod olim Dioſc. II. 185. contra vermes commendarat. Lumbricos autem terreſtres quidam immeritò ſuſpectos habent. Putant enim ſumpto illorum pulvere vermes potius copioſos generari quam expelli: quod tamen non eſt veroſimile. Quis enim credat v. g. horulæ ſpatio tot lumbricos, & tam grandes, quales ſæpè ſtatim ab illius uſu dejiciuntur, in corpore naſci potuiſſe? Neque nos movet, quod Henr. ab Heer. obſerv. 9. vermes vino lotos & in tegula ſiccatos exhiberi non probet, quia pituitæ permixtus pulv. iterum animetur, ſicut & muſcæ ſubmerſæ multis diebus mortuæ, ſi non premantur, ſed ſimpliciter exſtinguantur, Soli denuò expoſitæ, vitam volatumque recuperent. Ut enim dicamus, quod res eſt, nihil ad rhombum facit. Si verè muſcas emori & reviviſcere unquam credidit ἰνώτων fuit Philoſopho indigna: Nam à privatione omnimoda ad habitum, ut loquuntur, Naturæ vi aut ordine nullus regreſſus datur. At lumbricos terreſtres in tegula ſiccatos & in pulv. contritos vitam omnem amiſiſſe quis neget? Non igitur reviviſcent. Dicat fortaſſe quiſpiam, nos ipſos ſupra adfirmâſſe, talium animalculorum animas etiam in atomo latere. Non diffitemur, poſſe diximus: In atomo tamen non quavis, ſed ſeminali. Nec etiam ſemper eſt, quod eſſe poteſt. De lumbricis igni ſiccatis, & in pulv. redactis, qui id nobis perſuadere voluerit, experimento oſtendat neceſſe eſt, nam aliàs in ſpecialibus iſtis progreſſus in infinitum fieret: & neque oniſcorum neque ſcorpionum pulveres, quos plurimi contra calculum ſummoperè extollunt, aut ſimilia alia tuto exhiberentur, quin potius metuendum eſſet, ne in corpore novi oniſci & ſcorpii repullularent. Utut enim id quidam fieri poſſe putent, non magis tamen admitti debet, quam quod de muſco Corallino marino Valentinis mulieribus in Hiſpania perſuaſum à vero longius abeſſe oſtendit J. Mich. Paſchalius I. P. 51. Non quidem ignoramus reſuſcitationem lumbricorum & muſcarum ex pulvere ſiccatorum etiam à viro ſummo Athan. Kirchero propoſitam 12. mundi ſubterran. ſect. 2. cap. 1. & 4. veremur tamen, ne aliquid fortaſſe ſubeſſe poſſit, quod experimenti deinde fidem dubiam reddat. Nunquam certè ex ſolo pulvere reſuſcitabuntur. Adfuſa autem aqua jam mox ſuſpicio oritur, non tam ex pulvere, quam ſeminiis in aqua latentibus produci, de quibus ſupra plura ad Nobiliſſimi Boglæi mentem diſſerebamus. Si tamen quod Kircherus ſect. 1. cap. 4. de panſpermia & animis poſt mortem quoque cum ſeminali virtute remanentibus, non tamen ut formis, ſed tanquam in vaſe, admitti à ſeverioribus queat, fortaſſe nec iſti reſuſcitationi multum refragari licuerit. Vix tamen à nobis, ut id credamus, impetrare poſſumus. Viliorum iccircò ejuſmodi animalium natura non debuit præſtantiorum animas tali prærogativa exſuperare, cùm non minus materiales ſint, ideoque morte aboleantur, & nova propterea animalcula, non anima reſidua numeroque eadem, ſed corpuſcula ſpermatica animata producant. In calculoſis ſanè pleriſque non minus

quam verminoſis & calorem & pituitam pluri-mam adeſſe conſtat, ne quis reliquarum etiam cauſarum abſentiam calumniari queat. Nos de lumbricis contrarium oſtendemus. Ebnſina II. tract.2. ed. Alpagi cap.198. pulv. illorum ad icte-rum, urinam provocandam & calculum com-mendat. Dioſc. II. 72. περὶ τῶν τῆς γῆς ἐντέρων: ἄγει δὲ κ' οὖρα λεῖα πινόμενα σὺν γλυκεῖ. *Vermes terreni triti & cum paſſo epoti urinas cient.* Contra dicitur ſuriam etiam ex aqua dulci & myrtina dabat Aabdorrachmanus Aſuithenſis l. de propr. & virt. an. med. 20. §. 309. quem ex Arab. Latin. factum Abrahamus Ecchellenſis edidit, majo-rem gratiam promeriturus, ſi Latinis Arabica voluiſſet conjungere. Ad icterum laudabat Maſ-ſarias 3. Pr. 15. & Læl. a Fonte Conſil. 115. con-tra hydropem verò Raym. Mindererus in med. milit. inprimis ſi rhabarb. quidpiam adjiciatur. In pulv. quoque Monſpelienſium ad pallidos virginum colores uſitatiſſimum quem Henr. ab Heer obſerv. 6. Jo. Schyronio adſcribit, lum-brici ſiccati recipiuntur. Altimarus de med. hum. corp. mal. cap.81. tam adultis, quam in-fantibus, etiam febri præſente, contra vermes omnis omninò generis, etiam latos, confiden-ter dari jubet, Aëtium haut dubiè ſequutus tetrab.1. ſerm.2. cap.168. Ad lactis etiam gene-rationem omnibus tam Græcis quam Arab. uſi-tatum docet Mercurialis 3. de morb. mul. c. l. Unde apparet, quam vanus ille metus ſit, quan-doquidem nemo horum omnium lumbricos ex eo genitos obſervavit, cùm tamen in plerìſque adfectibus enumeratis & calor & humoris vitio-ſi copia adſit. Sed & Theophr. Paracelſus cujus experientiæ in iis, quæ abſurda non ſunt aut im-pia, plus tribuendum eſt, quam quorundam ra-tionibus l. de verm. cap.10. *Vermes*, ait, *terre-ſtres habent vim curandi non ſolum panaritium, ve-rùm etiam alios vermes omnes in hominibus ortum & ſuſtentationem habentes, ſiccati ſcil. in pulve-rem redacti, necnon intrinſecus adminiſtrati cum quo-vis liquore (in caprillo lacte melius) vermes omnes ad hunc modum expellunt ab inteſtinis & ſtomacho per ſeceſſum. Per eundem etiam Syrones expulſi fuerunt, aridura ſanata (tabem intelligit aut atro-phiam, atque hanc ipſam de qua loquimur) nec non membrorum dolores maximi.* Itaque ab re non fuerit ea quæ lumbricis inimica ſunt, ſudorife-ris permixta exhibere, ſic enim vis illorum cum ſanguine & humoribus nutriciis faciſè ad cutem uſque & partes muſculoſas penetrabit. Hæc Sim. Sethi ἑλμίνθων ἀναιρετικὰ c. de mentha vocat, quibus Cardiaca ſemper miſcenda pru-denter monuit Cahagneſius ſeu quiſquis auctor eſt Enchir. Pr. Med. c. propr. è quorum tamen numero, ut infantibus gratiora eligenda Sem. Coriandri præparat. rad. Contrayervæ ſeu Tra-gopogonis Hiſpan. & Indici, dictamni alb. per-ſonatæ, labri veneris, H. & flor. ſtœch. citrin. Adriano Spigelio adeò celebrata tr. de lumbr. lat. ut tineariam Marcelli Burdegalenſis ac Scribonii Largi plerique putârint. p.73. Flores ſecalis lacte incocti experimento Arn. Vueic-cardi l. theſ. pharm. cap.14. aliaque plurima, quæ lumbricis pariter pediculis, dracunculis necandis recenſuit Johan. Georgius Macaſius prompt. Med. lib.2. ſect.9. cap.19. & Melch. Se-bizius Man. Pr. Med. part.4. ſect.2. cap.7. Vic-tus theriacæ lumbricos quinque tritos admiſcet c. Cinnamomi & Sacchari pauxillo, quamvis & theriaca ſola id præſtare queat, in qua utram-que facultatem, ſudores ſcil. commovendi, & lumbricos etiam latos expellendi jam olim Ga-lenus agnovit. Quam licet Leonellus Victorius Faventinus tr. de ægrit. infant. cap.3. & Clau-dinus l. c. parum tutam pueris putarint, atque propterea calidiori multum prætulerit pulv. Card. benedicti ad ℈ß. vel ℈j. ſubſtituendum, qui tamen cùm amaritudine valdè ingratus ſit, omitti, ejuſque loco aq. ſtillaticia aliis ſudori-feris mixta exhiberi felicius poſſet, ut ſem. hyperici, quod adeò experimentis ſuis efferre-bat Jo. Georg. Brenggerus epiſt. ad Rumler. ap. nos Mſ. aliaque quæ minus injucunda & in-fantibus commoda ſubjungere heic placet. Theriacam tamen, ne id quoque diſſimulemus, bimulis magno emolumento Hippolyti Salvia-ni Med. Rom. imitatione dabat Thom. Jorda-nus tract.3. de peſt. phænom. cap.7. cùm vermi-bus laborarent: Huic autem aptiſſimè alia ad-miſceri poſſunt lumbricis inimica, ut Terra fo-liata tartari Paracelſo tract.3. paragraph. lib.2. tantopere celebrata & Cruſio theatr. Herm. Hippocr. lib.3. cap.4. pleriſque deinde pro ſum-mo arcano venditata, aut Mag. cœruleum vi-trioli laudatum à Timæo 6. epiſt. & Conſil. 2. pulvis item Callimi, malignis quibuſvis adfe-ctibus præſtantiſſimus Cornelii Gemmæ expe-rimento 2. Coſmocrit. pag.156. aut Magiſt. Aë-titæ, quem olim jam Solinus polyhiſt. 40. con-tra ſerpentes & vermes collaudabat. Mag. item & flores Chemini CC. Eboris, & Unicornu foſſilis, quæcunque cum ſpir. Nitri conficiun-tur, omni vermium generi adverſantur. Cui nil efficacius ſubrogari poterit, quam ipſa medi-camenta Viperina, ut pulv. ſerpentum Jo. Pre-votii ex angue Æſculapii paratus: pulv. item viperinus Petri à Caſtro cum anodyno minera-li ſeu nitro præparato & ſpir. vitrioli digeſtus, tandemque infuſo guttatim ol. tartari præcipi-tatus, aquiſque cardiacis denique elotus, cui tamen aut ſolum Merc. vitr. aut ſolum Merc. nitr. adfundi mallemus, quia conjuncti ipſam Chryſulcam conſtituunt: Aut pulv. viperinus Card. Richelii, ex illa præcipue viperæ parte, per quam hepar diſtenditur: cui nonnulli ſolas vertebras deſtinare ſolent. Aquam etiam ex capp. caudiſque vulgò abjici ſolitis, facto cum ſale, ut vocant, ſtrato ſuper ſtrato, & febribus, & aliis adfectibus plurimis proficuam, experi-mentis cognitum nobis quondam adfirmabat Illuſtriſſ. Eq. Caſſianus à Puteo, cujus inuſitata eruditio, prudentia, & humanitas toto terra-rum orbe celebrata, antiquam Romanorum vir-tutem non æquabat, ſed infinitis modis exſu-perabat. Spir. viperarum cum ſpir. ſanguinis hum. Illuſtris Veſlingius ceu ſingulare & ſpeci-ficum arcanum prædicabat. Jo. Georg. Agrico-la Med. Ambergenſis l. de uſ. Med. Cervi diſſect. cap.3. §.37. Cornu Cervi uſt. c. aq. Card. ben. commendat ad Comedones per ſudorem ex-pellendos, non malè, niſi quod remedium hoc Vieri eſſe dicat, in cujus tract. de Varis, quem adlegat, nihil ap. Smetium comparet. Quod etiam in pil. Regiis Sereniſſimi Ferdinandi Du-cis Mantuæ & Montisferrati ad morbos mali-gnos omnes, & vermes celeberrimis, poſit um. Nos nondum in vulgus cognitas, heic propala-

mus,

mus, quia ſpei ſuæ non impares compertæ ſunt. Extract. galegæ, angelicæ, bacc. lauri, geniſtæ, theriacæ ana ℥ ij. Sal. comm. C. Cervi, Corall. rubr. ana ʒ ij. Rhinocerot ℥ i ß. contrayervæ ℥ ij ß. terræ ſignatæ. ℥ ij. c. Serapio Citrior. acid. F. M. Pil. Cujus doſ. ℈ß. c. Serapio flor. aurantior. vel Card. benedict. Neque abſurda Keſsleri cogitatio Cent. 1. proceſſ. Chem. 99. qui decoctum C.C. cum aq. hyperici præferebat in quo ſtannum Britannicum aliquoties exſtinctum eſſet. Quin iſthac indicatione Gelu potius rec. paratum c. Magiſt. Jovis aut Badzahardico Joviali, tanquam egregio diaphoretico commodiſſimè exhiberi poſſet: Tale autem cum ol. ſulphuris paratum, præcipitatione cum liq. Tartari procurata, Tartari Saturnini nomine internis etiam uſibus aptum Raym. Minderero Poliatro noſtrati quondam frequentatiſſimum erat. Badzahardicum tamen Martiale præferebat Illuſtris Rolfincius method. conſult. lib. 13. conſ. 3. Quin etiam Solare & Lunare, & quod ſimplicius Minerale dicitur, omnia his uſibus apta, quippe egregiè ſudorifica & alexicaca. Tinctur. Antimonii cum ſucceſſu exhibuit Timæus V. caſ. 23. rite nimirum præparatam. Utilia præterea Magiſt. Eboris, & Rhinocerotis Eq. Fr. Fonæ experientiâ tr. de venen. cap. 15. talorum item Vaccin. & Ebur ipſum foſſile, Unicornu marinum Grœnlandicum & Badzahardica omnia ap. River. Cent. 1. obſerv. 91. decocta & infuſa L. Colubrini ſeu Moluccani (cujus primum inventum ap. Cluſium Henrico de Luna Luſitano & Lud. de Tayde Protegi debetur, beſtiolæ autem Quil. cum ſerpentibus dimicaturæ potius adſcribit Jo. Hugo Linſcotanus, in cujus adnot. ad cap. 75. alterum eidem genus cortice verſicolore maculoſum à Sim. à Tovar dono datum deſcribit Bernardus Paludanus) & Colurni noſtratis, Ceraſi item aviariæ ſive Mahaleb Arab. valde commendatum ab Ebn-Jezla direct. ſanit. 26. Aq. item acida ex præparatione Antimonii Diaphoretici, aceta ſive ſpiritus acidi ſuccini & Lignorum, inprimis Heraclini, quo nomine aut Colurnum Rulandus olim aut buxeum intellexerat, c. Tinct. Corall. ſerapiis jucundioribus edulcata, ex acid. Cit. Card. ben. intubo, fl. hyperici, ſcordio & granatis. Magiſt. item Caſtorei vertebr. Viperin. & CCj. c. Spir. terr. ſignatæ & Tinct. Lunæ, aut Lap. Badzahardico & pulv. Ægagropilorum, in aq. filicis, hyperici, Card. ben. marrubii cum ſerapiis jam dictis egregia remedia præbent, qualia nobis ſubinde uſitata. Conveniet etiam, ipsâque Tinctura Lunæ efficacius comperietur, ſi quis in uſum ducere voluerit, Leucocephalicum Corvi nigri metallici ſive Chemici, Carolo Vuidmanno Poliatro quondam noſtrati arcanum laudatum, cujus deſcriptionem protulimus Hecatorteæ noſtræ 2. obſerv. 74. ad Illuſtrem ſocietatem curioſorum in Germania, propediem proditurræ. Quibus & hoc addamus, Pulv. fol. Nuc. jugland. & perſici arbor. magna cum laude utebatur quondam Phil. Clauſerus, Empiricus Germanus III. Pr. Med. cap. 6. ſimulque infantem decocto marrubii & rad. bryon. aut lixiv. pineo c. aq. pluvia parato lavari jubebat: aut ſem. Naſturtii ex vino dato decocto L. querni fimique Gallinacei imponebat. In Saxoniæ autem locis quibuſdam montanis, ubi fodinæ Metallicæ, valde familiare & ſæpius expertum novimus: Infanti myrrhæ rubr. opt. cl. q. cultri cuſpide prehendi poteſt, in Cervisia exhibent, atque deinceps aliquot diebus ſudorem excitant vapore aquæ calentis helcyſmatis ſeu ſcoriis argenti à fornace calentibus adfuſæ. Amarum quidem & ingratum hoc medicamentum, quod tamen noſtratibus etiam uſitatiſſimum, pulticulæ myrrhatæ, nomine Adamo Hebichio Poliatro feliciori ſucceſſu celebratum ex myrrh. puriſſimæ in pollinem tritæ ℈j. Mellis virginei. ʒ v ß. Ol. amygd. dulc. rec. ʒ iij. & Confect. margarit. ℈ iv. permixtis. Parum tamen ab iſthoc pharmaco differt pulvis Alexii Pedemontani inter ſecreta memoratus lib. 1. p. 33. edit. Vuecceri cura procuratæ. Sed iſtis miſſis, poſtremò medicamenta, quæ vigilias infantibus moleſtas mitigare poſſunt, enumeranda ſupereſſent, cùm tamen etiam mulierculis notiſſima ſciamus, volentes præteribimus. Qui vero ſic volet Sennertum IV. Pr. part. 2. cap. 9. conſulat, cujus copiis abundè inſtruetur.

§. XIV. Diæta denique ſive victus ratio curationi & præſervationi conveniens, talis omninò inſtituenda, quæ crudos vitioſoſque humores non progeneret augeatvè. Inprimis pultes, non ſatis idoneæ videntur, quod ciborum genus in victu infantium cùm alii damnarunt, tum Jul. Alexandrinus Comm. in Gal. 2. olim fac. 5. & Guil. Fabricius Hildanus Centur. 6. obſerv. 54. Germaniæ hanc peſſimam conſuetudinem jure reprehenderunt, quæ illo tenella corpuſcula uſque ad nauſeam infercire ſolet: quod olim quoque Ariſtoteli VII. hiſtor. anim. 12. non minus improbatum, viſcidum, & lumbricis gignendis aptiſſimum notavit etiam Vinc. Alſarius Crucius Centur. 3. quæſit. per Epiſt. pag. 220. Neque ab re nonnulli iccirco panis pulticulam prætulerunt. Sic enim vocabat [illegible] Græcorum Soranus Epheſius interprete Aureliano I. Tard. I. quod radulâ, [illegible] in micas contereretur, de qua haut ita pridem not. noſtris in Marcelli Cumani obſerv. 31. mentionem fecimus. : חביץ : חביצה Hebr. in Menach. fol. 75. 2. Hiſpani *edulium ſive pulmentum* ex pane friato, *Migas* appellant ap. Paſchalium I. method. med. cap. 36. & Jo. Paletum in Dict. Hiſp. Gall. & medullam panis, *Migajon*, ex qua præcipuè paratur. Ebn-Jezla in direct. ſanit. ord. 32. §. 2. eleganter דקאק אלכבז vocat, tanquam *farinam panis* dixeris, inprimis ſimilaginei, Germanis noſtris: *Semmelmeel*. In declinatione autem emaciati infantes alimentis commodis reficiantur, quæ omnia dudum ab aliis copioſius explicata ſunt.

§. XV. Coronidis tandem loco & animi cauſa diſquiramus, verumne ſit, quod de Henrico IV. Imperatore Cunelius §. 4. commemoravit? hoc ipſo nempe vermiculorum capillarium morbo 1125. exſtinctum eſſe? Vierum ſcil. ſequutus ap. Henric. Smetium II. Miſcellan. pag. 226. qui ex Alberti Crantzii hiſtoria Saxoniæ idem retulerat, dracunculos appellans, adfectum congenitum, & Henricum V. non IV. ſed Quarti filium, qui patrem in carcerem conje um, ſeu vi ſeu dolo circumventum, conſpirantibus regni Proceribus imperium deponere, tandemque Leodici mœrore & pœnitudine con-

confectum mori coëgerat, narrante Jo. Nauclero, Præpoſito Tubingenſi Chronograph. vol. 2. gener. 37. Tanta illorum temporum turbulentia erat, ea animorum in Pontifices & Cæſares diviſio, ut quiſque partium commodis addictior, gloriæ quoque immoderatius faveret, verique cura propemodum nulla eſſet, & ſcriptis utrimque libellis vituperarent alii, alii impenſius laudarent, ac Imperatorem bellicoſiſſimum, qui ſexagies bis acie dimicaverat, invicto ſemper animo, Filio tandem ſupplicem factum, neque hoc ſatis, in vincula conjectum, maleque habitum, exemplum præclari apophthegmatis præbuiſſe dolerent, quod olim in ſymbolum adlegerat: *Multi multa ſciunt, ſeipſum nemo.* Hinc enim Valtrami Nienburgenſis Epiſcopi defenſio, & acrior reſponſio Bernardi Corbienſis monachi: pleraque item non ſine adfectu ab Anonymo vitæ Henrici IV. auctore, & Davide Scoto, Mariani Virzpurgenſis ſocio ſcripta, qui vitam Henrici V. tribus libris complexus eſt. Antonini item Florentini hiſtoriam, & Æneæ Silvii deſcriptionem Concilii Baſileenſis non omnem extra culpam, cauſaſque amoris ac odii non valdè procul habitas cuivis animadvertere licebit. Multi idcirco ſingularem aliquam vindictam Numinis in filii obitu ſuſpiciebant, morbumque non tam infantibus proprium, quam viris etiam abominandum ſive [illegible] fingebant, quam diu obluctatus, celare tamen fruſtra conatus fuerit, ut Nauclerus gen. 38. & Conr. à Liechtenau Abbas Urſpergenſis in Chron. prodiderunt. Hunc utique familiarem Imperatori non tamen congenitum, dracunculi nomine inſigniebat etiam Carolus Sigonius in 10. de regn. Ital. pro quo deinde Theod. Zvvingerus volum. 2. Theatr. vit. hum. lib. 7. p. 516. Carbunculum ſubſtituebat. Quod ſanè ut à præclaro Medico profectum noſtris conjecturis & expoſitionibus de venæ Medinenſis tumore atrabilario & anthracode prioris Exerc. c. 3. adlatis non valdè diſſentaneum apparet, ita putamus, illum non alium quam anginoſum quempiam adfectum ſæpius ob bilis exuberantiam aliaſque tam corporis, quàm animi commotiones vehementiores ex intervallis invadentem, poſtremò letiferum extitiſſe. Aut verius tumorem cancroſum carbunculi nomine falsò habitum, & quandoque retrocedentem ac deliteſcentem, tandem tamen occultari non potuiſſe, quin cordis regiam malignitate mortali expugnaret. Jam ſupra autem plura tumorum genera ab Italis dracunculorum nomine cenſeri c. 1. monuimus. Hoc quia non ſatis pleriſque intellectum, cauſa fuit, ut hunc in errorem puerilem delapſi videantur, ut ipſum quoque Imperatoris adfectum puerilem exiſtimarent. Cùm enim tùm temporis Cæſares ſæpius in Italiam proficiſcerentur, ejuſque ſat magnam partem, nondum amiſſam, imperio tenerent, Itali autem viciſſim alieno plerumque in ſupremam Majeſtatem animo, jugum excutere conarentur, ut ſanctius ſcilicet ſed gravius inducerent, nec à conviciis plebeiis quandoque ſibi temperabant. Ita Fridericum I. Imperatorem Ænobarbum, Italica ſua, *Barbaroſſa*, vocabant, & Carolum Craſſum, Ludov. filium, levicula paralyſi ex apoplexi noxi nonnihil debilitatum, tanquam ſtolidum, non maleferiatum, ſed vernacula, *malſetito* appellabant, quod perquam opportune ex Annalibus Fuldenſibus ad A.C. 10. 487. Thom. Reineſius advertit 1. Var. 4. Maximilianum quoque I. Imp. magnanimum & optimum, *pecodinarium*, tanquam [illegible] & Conſulem Auguſtanum (quod ſæpius Auguſtam conceſſiſſet, ibique conviviis, choreis, pugnis equeſtribus, aliiſque exercitiis familiaribus non minus, quam publicis negotiis operam dediſſe viſus eſſet) contemptim vocabant. Hinc igitur Henrico etiam 5. morbi letiferi Nomenclatura Italica: *Dragoncelli*: de carbunculo quodam haut dubiè cancroſo, aut cancro etiam anthracode, cui propterea cum vermiculis capillaribus infantium nihil commune erat. *Hæc Clar. Velſchius. jam ſequuntur Obſervationes quadam.*

Macies à Crinonibus ſive Dracunculis.

Puella trium annorum, Filia Domini Olaf Helleparts excubiarum inter ſtationarios Colbergenſes Præfecti, mediocri corporis habitû prædita, ante menſem & quod excurrit, ſenſim contabeſcere cœpit, & licet quoad cætera benè valere, ſatiſque comedere videretur, attamen parum aut nihil nutriebatur, quin & pruritum in dorſo, brachiis & cruribus percipiebat.

Reſolutio.

Cum in cauſam hujus maciei accuratiùs inquirerem & puellam jam pridem ablactatam, nulloque morbo affectam rectè valere, ſatiſque cibi aſſumere intelligerem, nec ulla lumbricorum in inteſtinis latentium adeſſent indicia, de vermibus cutaneis, ſive dracunculis cogitare cœpi, ac proinde emaciatum corpuſculum in balneum aquæ calentis collotenus demergendum, muſculoſaſque dorſi, brachiorum & crurum partes linimento ex farina triticea & melle illinendas, molliterque fricandas, ſuaſi, quod dum fieret animadverti ſubtiliſſima quædam vermiculorum capita cineritii coloris e cute erumpere; Hæc ut ſubitò, cruſta panis, novaculam enim non admittebat meticuloſa, abraderentur juſſi, idque aliquoties per triduum quatuorve dierum intervalla, repetivi, verùm cùm ſubinde plures ejuſmodi vermiculi proreperent, quotidie deinceps balneo inunctionibus & abraſioni inſiſtendum duxi; At cum ne ſic quidem ſatis proficerem, ad ſanguinem vitioſum depurandum mitiora quædam purgantia exhibui, interjecto ſubinde uſû tincturæ antimonii, cujus mira in vitiis cutaneis eſt efficacia, tandem univerſum corpus aquâ meâ aloëticâ quotidie inunxi, & ſic puellam lepidiſſimam à moleſtiſſimo pruritû, vermiculis & macie. Dei gratiâ, liberavi. *Baldaſſar. Tymans caſuum & Obſervat. practic. lib. 5.*

Vermis umbilicalis.

Vermis umbilicalis & animalculum vermiforme, toto genere præter naturam, in vena umbilicali pueri nuper nati, aut non longè poſt ex nimia ſanguinis pituitoſi præſertim, copiâ, obſtetricis imprimis incuriâ & negligentiâ co protruſi & corrupti, virtute tincturæ & principii cujuſdam ſeminalis, & adjuvante calore earum duplici, putredinali, & [illegible]

pro-

productum, & poſt ejus incrementum, mirè intantulum, ad longam interdum ætatem, variis ſymptomatibus, imprimis verò ſanguificationem, & totius nutritionem impediens. Ejus autem ſequentem habeto hiſtoriam.

Puella quædam ſemeſtris valde inquieta erat, cum febricula quadam inordinata, cum autem pharmaca parum proficerent, Mater ejus Nobilis fœmina ſuſpicata quod erat, Umbilico filiolæ impoſuit unum è piſciculis quos fundulos vocant, vivum, faſciſque alligavit quotidie ſemel & per horas 24. ita relinquebat, vermis autem depaſcebatur piſciculum, ſemper relictis oſſiculis ac mox ſubducebat ſe iterum in venam umbilicalem, ceu habitationem propriam. Accidit autem poſt 8. vel 10. dies ut faſciæ prædictæ laxatæ, nonnihil deorſum delatæ, ab umbilico recedentes piſciculum ſecum traherent; hinc vermis prædam inſecutus ex umbilico totus excidit, unde regreſſum in vas Umbilicale invenire non potuit, & ſic extra corpus per ventrem infantis extenſus mortuuſque repertus fuit, ſemipedali magnitudine, figura terete latiuſcula, pellicula non tenui ac levi, qualis lumbricorum eſſe ſolet, ſed duriuſcula, ſeu ſubcruſtacea, colore pallido ex luteo albicante. Hinc αὐτόπτης didici famam illam quam ſuperſtitioſam & anile figmentum antea credideram, non vanam ſed veram eſſe; licet Medicis Practicis vermium hoc genus ſit ignotum.

Judicium ſuper hoc Verme Umbilicali.

Hiſtoria de Verme communicata grata eſt, fido videntis fabulam hactenus putavi. Fundulum ex una parte vidi conſumptum, adſcripſi calori abdominis, non vermi, ignarus unde illuc pervenire poſſit, & cur rodat piſces, non carnes hominis, ibi generari vix mihi poſſum imaginari. Riſi ſæpe muliercularum medicamentum, quod ex pulvere ſabinæ & vitro pulveriſato ac melle excepto, in formam Electuarii conficiunt, & in putamine juglandis umbilico ſuperponunt, ac ſi glires interficere cogitarent.

Doctiſſ. Collega D. Lucas Byler, referebat ſe in conſilium vocatum fuiſſe ad puellam quandam 7. annorum, quæ & conſumta, & dolores patiebatur circa umbilicum. Quam mulierculæ à Lumbrico Umbilicali rodi exiſtimabant, ea propter fundulos tribus vicibus applicuerunt, quos a Lumbrico conſumtos putabant. Cùm verò rem penitiùs conſideraret, putrefactos potiùs (ob fœtorem ingratum) vidit, quàm à Lumbrico voratos. Tertio die puellæ defunctæ cadaver ipſo præſente fuiſſe apertum, ſectâ cute; peritonæum eo in loco, quo dolores patiebatur vivens, à ſerô acri & bilioſó, eroſum fuiſſe conſpectum, qui à lumbrico excitari putabantur.

Vermis umbilicalis cura.

In Umbilico vermem lactentem, applicatione farinæ lupinorum in aceto coctæ, produximus, & extraximus, ſine læſione aliam curam requirente. *Joan. Rudolph. Camerarius in Memorabilib. Medicinæ Cent. 12. ex variis.*

CRUSTA LACTEA.
SEU ACHORES.

SUnt Capitis ulcera manantia, tenuiſſimis foraminibus cutem perforantia, ex quibus glutinoſa ſanies effluere ſolet. Cauſa proxima eſt humor acris, ſeroſus, nitroſus & mordax, craſſo admiſtus: Remota, malum regimen in ſex rebus non naturalibus, præſertim in cibo & potu. Puerilis ætas eſt huic morbo maximè obnoxia; ſed mulieres & viros acriùs & moleſtiùs infeſtat. Achoribus affinis eſt alius affectus qui favus latinis, græcis κηρίον dicitur. Hæc ſtatuitur inter ipſos differentia, quod in Achoribus foramina ſint minora, in Favis vero majora, & quòd humor, qui e Favis emanat, ſit melli conſiſtentia ſimilis, unde modò Meliceris, modò Cerium dicitur. *Thom. Burnet. in Theſaur. Medic. Pract.*

Curationes.

Prodeſt in Achoribus ſyrupus de fumaria ſimplex, non vero compoſitus, hic enim purgat. It. Eſſentia fumariæ.

Antimonium diaphoreticum tuto poteſt dari infantibus: Poteſt miſceri cum C.C. uſto. Aqua betulæ valdè expellit. Item ſyrupus & conſerva rad. helenii.

℞. Aqu. fumar. ſcabioſ. ana ℥ß. ſyr. de fum. ℥j. eſſent. fum. ʒß.

℞. Aqu. fumar. ℥iß. C.C. ſine igne præp. ℈j. antim. diaph. ℈ß. ſpirit. flor. ſambuc. ʒß. edulc. rot. man. chriſt. perl. q. ſ.

Vel infundi poteſt in cerviſia C.C. raſura cum flor. aquileg. fumariæ, ſcabioſæ &c.

Si oriatur vitio Matris, dentur illi, vel nutrici pilulæ de fumaria, ſyr. de fumaria compoſitus, extractum catholicum, ſerum lactis cum ſucco vel eſſentia fumariæ.

Lotiones non ſtatim adhibeantur, neque inunctiones, ſed præmiſſis expellentibus talia externa uſurpare demum licet.

Continuato igitur uſu expellentium interne, inunctiones fieri poſſunt ex unguento diapompholygos, lacte ſulphur. ol. nuc. balſ. peruviano &c. aliàs addi quoque poſſunt folia ſcordii, nicotianæ, rad. lap. acuti.

℞. Fol. beton. ſcordii, helen. an. m ß. nicot. exſic. p. ij. Rad. beton. lapathi maj. an. ʒ iij. inciſ. & contuſ. groſſo modo. D. S. ſpecies *in kuchen.*

℞. Unguent. de helen. diapomphol. an. ʒiß. flor. ſulphur. ℈ ij. lact. ſulphur. ℈j. c. ſ. q. ol. nuc. F. l. a. Linimentum *S. Galbe.*

Ad promovendam conſolidationem autem in fine curationis poteſt exhiberi eſſentia vulneraria cum eſſ. lignorum. It. putr. cranii hum. præpar. cum ocul. cancr. præp. *Joan. Michael. Prax. Clyn. General. part. 1. lib. 6.*

In cruſta lactea imprimis præcipitandum eſt internum acidum nimium, & blanda diaphoreſi ad partes ambientes beneficio ſudoris eſt promovendum.

Conveniunt E. internè imprimis aqu. ſpiritus & eſſ. ex floribus & rob. ſambuci parata: it. remedia ex fumaria & card. benedict. in ſpecie

Viperina ſal. vol. viperarum earundem eſſ. ſunt optima.

In adultioribus infantibus una alterave gutt. olei deſtillati viperarum fœtidi, miram vim ſudorem pellendi & hujus medio hos affectus curandi obtinet: juxta hæc ex cervo parata diaphoretica imprimis utilia ſunt. Hinc myrrha cum oculis cancrorum propinata & ſæpius repetita, curationem horum uſcuſculorum mirè facilitat.

Purgantia præmittenda ſtudio reticeo.

Externè conveniunt imprimis lotiones factæ ex decocto radicis oxylapathi, chelidon. major. betonicæ, ſaponariæ & ſimilibus, quibus commodè furfures addi ſolent.

Achores equidem per ſe fere curantur, ſed tinea capitis his lotionibus imprimis indiget. Convenit etiam decoctum rad. altheæ, c. urina infantis pro lotione capitis uſurpatum.

Vulgo etiam decocto Nicotianæ utuntur ad capitis tineam abluendam, quidam etiam pulvere Nicotianæ utuntur, ſed pravo ſæpiſſimè cum ſucceſſu. Obſervavit enim Dn. Boyle in ſua philoſophia experimentali, quòd lotio capitis facta c. Nicotiana in infante tinea correpto, eundem reddiderit ægrum & ebrium: ſicuti ſimilem ebrietatem obſervavit Fehr. tr. de abſinth. pag. 90. ex pulvere nicotianæ ulceribus capitis manantibus inſperſo.

Duo præter propter ſunt menſes, quod hic etiam infanti cuidam aliquot annorum propter ubertatem pediculorum inunctum fuit caput unguento ex nicotiana parato, quo facto brevi poſt infans fuit admodum anxius, vomitus copioſi, diarrhœa ingens & tantum non lipothymiæ ſuperveniunt, cauſa omnibus latet: tandem deveniunt in ſuſpicionem unguenti: Hoc E. abluunt, & eo abluto ſponte poſtmodum ceſſant ſupradicta ſymptomata.

Propterea cauti: ſimus in uſurpandis remediis ex nicotiana.

Potius decoctum malvæ c. piſis pro lotione capitis optimè conducit ad tineam, ſicuti etiam unguentum c. butyro non ſalito paratum, addita tamen pauca camphora, quin & ulterius conducunt Balſamus ſulphuris temperatus c. axungia porcina & illitus, quæ axungia porcina c. ſola camphora ſubacta in mortario plumb. dat unguentum admodum conveniens ad capitis tineam, ſicuti etiam unguentum diapompholygos aut unguentum enulatum, mixtum c. floribus ſulphuris & malaxatum c. oleo nicotianæ, ſunt remedia ſatis efficacia in tinea capitis. Unguentum ex amiantho paratum experimentum eſt Bootii in tract. ſuo de gemm. quo etiam non ſine ſucceſſu uſus fuit Scultetus in Obſerv. Chirurg. 96. quo ipſo capitis tineam contumacem curavit.

Vulgò his ipſis remediis etiam addunt mercurialia, nunc ex mercurio crudo, nunc vario modo præparato conſtantia, id quod tamen non citra cautelam fieri debet, periculum enim eſt imprimis in tenerioribus, ne capitis periculoſiorem affectum, v. g. epilepſiam inducant. Sic namque Timæus in ſuis reſponſis p. 106. refert infantem acoribus laborantem ex inunctione capitis mercuriali epilepſiam lethalem contraxiſſe. In robuſtioribus etiam infantibus mercurialia cautè ſunt uſurpanda propter metum ſalivationis quæ ſuperveniens tam ſponte & facilè ſiſti nequit.

Ob id Mercurius vivus neceſſitate cogente in pauca quantitate eſt permiſcendus remediis: Tutius adhuc quàm Mercurius vivus uſurpatur mercurius præparatus, imprimis c. ſpiritu nitri præcipitatus: communiter appellatur arcanum corallinum.

Item conducit etiam mercurius dulcis qui non inconvenienter unguentis & linimentis permiſceri poteſt. Notum alias eſt, quod cingula mercurialia ſ. ut vocant, cingula ſapientiæ lumbis circumdata optima & experta ſunt remedia præmiſſis univerſalibus contra tineam capitis, uti etiam contra phthiriaſin: paratur ex cingulo ex panno parato, benè inſuccato, ut ſic dicam, c. mercurio vivo, vel ſubigatur mercurius vivus c. axungia porcina & benè illinatur in cingulum ex panno paratum: Tutò uſurpatur in adulto tale cingulum; ſi præmiſſa fuerint univerſalia, ſi continuo ſimul uſurpentur corpus in blanda diaphoreſi conſervantia, & tertio ſi ipſum corpus non nimis exponatur frigori, quin calidum & probe munitum continuò conſervetur. Alias ad tineam capitis contumacem præmiſſa convenienti c. decocto malvæ lotione commendatur hoc unguentum.

℞. Lithargyrii. ceruſſæ an. ʒij. flor. ſulphuris mercurii vivi ſaliva jejuni extincti an. ʒ j. c. l. q. olei roſacei ſubigantur probè in mortario plumbeo, & fiat unguentum contra tineam non inelegans. Panarollus in pent. 5. obſerv. 31. ceu expertiſſimum & à ſe crebrius uſurpatum, laudat unguentum paratum ex ſulphure, axungia porcina, & ſucco limonum, quo ipſo unguento abraſis capillis tineam inungendam ſuadet veſperi, tribus vicinis alternis diebus, quo facto per 5. dies nihil agendum eſt, quibus tranſactis fiat ablutio capitis c. decoctione malvæ, & ſic brevi curabitur tinea, Oleum non contemnendum contra capitis tineam eſt & hoc.

℞. Vitellorum ovi ad duritiem elixatorum nu. xvi. Myrrhæ ℥ß. Rad. ari. Serpentariæ an. ʒß. Helleb. nigr. iv.

M. probè & coquantur ſuper carbonibus ignitis abſque flamma, donec ſpumeſcere incipiant, tuncque exprimatur oleum uſui reſervandum. In ſpecie decreſcente luna commodè inſtituitur cura tineæ: nam acores & favi ſpontè naturæ ceſſant ubi pertinaciora, aut periculoſiora fuerint ulcera, lapis medicamentoſus Crollii (deſcriptio proſtat in Beguino & aliis) diſſolvatur in aqua nicotianæ & ita levi manu inungatur, valde enim juvat.

Quòd ſi verò ex malo increſcente cranium fuerit læſum, præmiſſa ablutione ulcerum cranio læſo inungendum eſt mel roſaceum c. ſpiritu vini, hinc applicetur pulvis ariſtoloch. ſubactus c. balſamo Peruviano, ſic enim ſucceſſivè deletur caries, & os denuò ſaneſcit. *Michael Ettmullerus in Collegio Practico ſpeciali de morbis mulierum, infantum &c.*

Conſultatio.

Adoleſcens annorum quindecim mala diæta diu uſus, poſtquam queſtus eſſet aliquamdiu de dolore capitis gravativo & ſomnolentia, accepit

cepit multos honores, in capitis cute apparentes. Qui poſtquàm deinde eſſent diſſipati, poſtea redierunt, foraminibus plurimis perforati. Ex iiſque glutinoſa & flava effluit ſanies: quæ in cruſtas fœdas & tuberoſas, ferè totum ejus caput tegentes, concreſcit.

Afficitur in hoc ægro *cutis capitis*; quod indicant tubercula illa ſanioſa, in ejus capite apparentia. Afficitur etiam *cerebrum*, quod ex ſomnolentia & dolore capitis gravativo patet.

Morbus, qui hunc ægrum affligit, eſt intemperies quædam acris, ſalſa, & nidoroſa cutis capitis, quæ ulcuſcula plurima manantia, & fœdis ac tuberoſis cruſtis tecta, in ea producens, nomine *Achoris*, vel *Tineæ capitis* appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt mala diæta, qua hic adoleſcens fuit uſus. Magna verò copia materiæ acris ſalſæ & nidoroſæ, in corpore ejus inde genita, *antecedentem* huic morbo præbuit cauſam. Pars verò ejus à corde cum ſanguine per arterias in caput delata, & cerebrum gravans, *inducit* primum *ſomnolentiam & capitis dolorem gravativum*. Cutim autem capitis ſua acrimonia multis locis perforans, & erodens, *& copiosè ex eroſa cute emanans, & in cruſtas fœdas & tuberoſas, totum ferè caput tegentes, concreſcens, continens* hujus *Achoris*, ſive *Tineæ capitis*, eſt cauſa.

Morbus, hic valdè contumax ſolet eſſe. Atque ideo difficulter curabitur.

Curatio itaque diligens adhibenda, ne æger in apoplexiam, epilepſiam, lipothymiam incidat, vel alia graviora ſymptomata incurrat.

Eaque in cacochymiæ corporis ablatione, & intemperiei correctione, & ulcerum capitis ſanatione, per contraria inſtituenda, conſiſtet.

Primo itaque ſumatur tale purgans.

℞. Mercurii dulcis benè præp. gr. XIV. ſcammonii optimi gr. VIII. vel ℈ß. Electuarii diapruni ʒ ij. Miſce F. Bolus, ſubinde reiterandus.

Poſtea ad humores cacochymicos alterandos, & ulteriùs evacuandos exhibeatur tale Apozema.

℞. Rad. cichorii ℥ ij. enulæ campanæ, althææ, Chelidonii major, an. ℥ß. herb. betonicæ, fumariæ, borrag. ſcabioſ. an. M. j. Flor. borrag. violar. an. p. j. ſem. geniſtæ, agni caſti an. ʒj. decoq. in aq. hordei q. ſ. ad lib. I. ß. Addendo ſub finem decoctionis fol. ſennæ ℥ ij. ſem. aniſi ʒ I ß. Colaturæ adde, ſyr. de cichorio cum rhabarb. ℥ ij. Miſce F. Apozema, pro ſex doſibus, manè ſumendis.

Corpore ita per univerſalia purgato, ſi tubercula non cedant, ad medicamenta topica ſive localia eſt deveniendum. Tumque cruſtæ, quibus tubercula teguntur, ſunt emolliendæ tali fomento, ut deinde facilius à Chirurgo tolli queant.

℞. Herb. malvæ, althææ, fumariæ, an. M j. Scabioſæ, agrimoniæ, betonicæ, M ß. flor. geniſtæ, ſambuci an. p. j. ſem. geniſtæ ʒ j. decoq. in aq. comm. pro fotu, quo foveatur caput calide & frequenter, ſpongia liquore illo imbuta, & moderate expreſſa.

Poſtquàm cruſtæ fuerint remotæ, evellantur volſella pili ex tuberculis, donec ſubſidant. Quo peracto, ſumatur cochleare unum aceti acerrimi, cui addantur guttæ VI. vel VII. olei vulgaris, ac linteo iis mixtis imbuto & madefacto omnes ſordes abluantur, fortiter fricando, ut per poros apertos humores pravi expelli poſſint.

Si malum adhuc perſeveret adhibeatur quotidie hoc unguentum.

℞. Piperis, ſulphuris an. ʒj. fuliginis furni ℈j. Pulveriſata miſceantur cum butyri veteris liquefacti ℥ ij. & F. unguentum.

Vel adhiberi poterit illud à Foreſto ſummopere commendatur unguentum.

℞. Litharg. aur. & argent. cum aceto acerrimo & ol. roſ. nutriti ʒ ij. aluminis rochæ combuſti ʒ ß. fuliginis furni, rad. enulæ camp. exſicc. & in pulv. tritæ vel combuſtæ, chartæ, quæ perfluit, exuſtæ an. ℈ij. olei ex vitellis ovor. axung. gallin. porcin. an. ℥ß. ol. laurini, roſacei, & aceti q. ſ. incorporentur in mortario ſecund. art. ut coëant in formam mollioris unguenti.

Cui etiam, malo nondum cedente, addi poterit Mercurii ſaliva extincti ʒj. & vitrioli rom. recte calcinati parùm.

In victûs ratione, *Aër* ſit purus, temperatus. Cibi ſint boni ſucci, qui temperiem acrem nidoroſam & ſalſam temperant. Et contra, qui mali ſunt ſucci & acrimoniam augere poſſunt, vitentur.

In Potû ſit cerevisia benè defæcata. Vitetur vinum. Panis ſit benè fermentatus. *Alvus* ſit lubrica. *Exercitium* ſit moderatum. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen Medication. lib. 4.*

Obſervationes.

Pro Achore ſeu tineâ cruſtoſâ in puero 13. annorum.

Puerum hunc ſequentibus remediis ita curavimus.

℞. Fumariæ M iij. ſcabioſ. beton. borrag. acetoſ. viol. agrimon. an. M j. ſem. endiv. acetoſ. aniſ. an. ʒ j. rad. enul. ℥ß. fol. ſen. ʒ vi. Epithim. ʒj. uvarum paſſarum exacinat. ℥ß. liquirit. ʒ iij. f. omnium decoctio in aq. communis & fumariæ an. pt. æqu. & q. ſ. pro ℔j. in colat. diſſolv. Syr. de fumar. ℥ iij. Syr. de Epithymo, borag. & ſtœchad. an. ℥ß. m. f. apozema, capiebat bis in die, erat facilis ſolutionis; quotidie enim ter ad minus hoc decocto alvus ſolvebatur, aliquando & quinquies alvum deponebat. Deinde ut hoc capitis lavacro uteretur mandavi.

℞. Fumar. betæ, lapath. acut. cum toto, chelidon. cum toto, malv. fol. Heder. arbor. rad. althææ, an. M j. flor. Chamœm. melilot. & furfur. an. M ß. coq. in aq. q. ſ. pro ℔ iij.

Deinde ut cruſtæ meliùs emolleſcerent, juſſi ut poſt lotionem inungeret caput infraſcripto linimento.

℞. Mucilag. fœnugræc. ſem. lini cum aqu. malv. extract. axung. gallinæ, ol. ex vitell. ovorum an. ℥ß. Croci ʒß. M. ſ. pro linimento ut artis eſt. Iiſque ſæpius reiteratis, caput deinde radi juſſimus novaculâ, continuando lotionem & inunctionem manè & hora quarta pomeridianâ.

Poſt ſex deinde dies paravimus iterum apozema purgans ſicut antè, addendo polipod. q. ℥ß. raſ. ligni ſanct. quart. j. ex quo ſumebat aliquando ſemel, aliquando bis in die, ſi alvus mi-

minùs reſponderet. Novaculâ rurſus abraſo capite, ut materia magis foras evocaretur, ad lotionem hanc plus detergentem devenimus.

℞. Fumiterr. ſcabioſ. Caul. rub. betæ, fol. Heder. arbor. malv. raſ. ligni Guajac. an. M ß. rad. enul. Chelidon. alth. an. ℥j. fl. Chamœm. furfur. an pij. farin. fabarum, lupinorum an. ℥iß. Coq. in aqu pro ℔ iv. Poſt lotionem hoc linimento inungi mandavimus ad detergendum & magis exſiccandum.

℞. Pulv. rad. enul. camp. litharg. auri & argent. Ceruſſ. alumin. roch. combuſt. an ℈iß. terantur ſubtiliſſime & incorporentur cum linimento priùs deſcripto; addendo ol. vitell. ovorum, q. ſ. & ceræ albæ modicum ut in unguenti formam coëat.

Poſt quinque rurſus dies propinavimus infuſum fol. orient. Epithym. & rhei in aq fumar. ſcabioſ. & beton addendo caſſiæ & confect. Hamec. an. ʒij. Syr. de fumar. ℥ß. quo ſexies multa & varia excrementa depoſuit, die ſequenti rurſus exhibuimus, & adhuc ſexies dejecit. Poſtea lotionibus dictis urinam antiquam adjecimus, & inter bulliendum vitrioli exiguum quo ter tantum caput ablui imperavimus, eo quod robuſtius medicamentum eſſet, cæterum poſt iſtam lotionem caput infraſcripto unguento inungebatur.

℞. Litharg. auri & argent. cum aceto acerrimo & ol. roſ. nutriti ℥ij. ceruſſ. ablutæ cum aq. Solan. ʒj alum. roch. combuſt. ʒß. fuligin. furni, rad. enul exſicc. & in pulverem tritæ vel combuſtæ, chartæ exuſtæ an. ℈ij. ol. ex vitell. ovorum, axung. gallinæ, porcinæ, an. ʒß. ol. laurin. roſ. & aceti exigui q. ſ. Incorporentur in mortario S. A. ut in forma unguenti mollioris coëant.

Illud unguentum eſt apud me magni pretii, & mirabile magnæque efficaciæ, ut patet ex illis quæ ingrediuntur. Galenus ſola charta combuſta, & aceto dilutâ locum affectum illinebat, & uno aut altero die, hoc medicamento utens exſiccante, plurimos curavit.

Tandem unguento ultimo præſcripto adjunximus argenti vivi cum ſaliva extincti ʒj. vitriol. rom. optime calcinati ℈j. & bis inungebatur, his dictis remediis ab achore ſeu tineâ humidâ liberatus eſt puer ſpatio duorum fere menſium. *Petrus Foreſtus, obſerv. 17. lib. 8. de extern. capitis vitiis.*

Pro Achore in puero octo annorum.

Poſt lotiones & univerſalia remedia præcedenti obſervatione dicta, topico remedio ſequenti fuit curatus.

℞. Succ. fumar ℥ij. Succ. ſcabioſ. borrag. Chelidon. ſucc. rad. enul. lapath. acut. an. ℥j. cum pauxillo fæcis ol. antiq. & ol. roſ. addendo axungiæ porcinæ q. ſ. & aceti exiguum, bulliant lento igne ad ſuccorum conſumptionem, in fine addendo pulv. litharg. auri & argenti, pulv. ireos, lupinorum, an. ℈j. pulv. roſ lign. guajac. ℈ß. benè incorporentur & f. linimentum. S. A. Expertus ſum etiam valere decoctum guajaci, ut in morbo gallico uti ſolemus; cum optima victus ratione; interea adhibendo lotiones, linimenta, & unguenta, in obſervatione præcedenti præſcriptâ. *Petrus Foreſtus, obſerv. 8. lib. 8. de externis capitis vitiis.*

Pro Achoribus in puero 15. *annorum.*

Contra hoc malum ſequens lixivium inveniebam.

℞. Abſinth. fl. Chamœm. ſerpill. matricar. an. M ß. bacc. Lauri, rad. Ireos an. ℥j. Rad. aſar. ʒiß. incidantur & ſacculo condita, coq. in lixivio ex ligni Juniperini cinere facto. Hoc hinâ decreſcente caput lavabatur quotidie, ac brevi ſanitatem recuperavit. *Martinus Rulandus, curat. 54. cent. 1.*

Quendam achoribus tineiſque per multos annos turpiter affectum, (cui varia fuerant incaſſum applicata remedia) præmiſſo cathartico, linimento ex oleo in quo ad exactam coctionem bufo, ſive rana terreſtris ebullierat, optimè curavi, quippe ſimplici hoc remedio per paucos dies in capite utens, ſanus, & capillatus factus eſt, durante autem linimento pili emortui, vulſellis à Chirurgo extirpabantur. *Julius Cæſar Baricellus, in hortulo genial.*

CUTIS MORBI.

Sic traduntur à Clar. Williſio.

DE Cutis morbis, & diverſimodis remediorum generibus illos ſpectantibus pertrectaturi, de partis affectæ fabrica paucis præfabimur.

Quoad Cuticulæ ac Cutis fabricas, ac uſus, non eſt ut omnia in libris Anatomicis jam jam accurate deſcripta, & paſſim nota hic repetam. De Cuticula annotaſſe ſufficiat, hanc pelliculam eſſe tenuem ac denſam exanguem & exanimem, ut pote vaſis & fibris deſtitutam quæ cuti cohærens, eam integit & ab externis injuriis tuetur. Hæc ubique perforata eſt, in cujus foramina, ſudoris vaſa excretoria hiant, quæ Malpighius per microſcopium accuratius inſpiciens, paulo ante hiatus ſuos, quibuſdam quaſi valvulis, pro ſudore detinendo; aut liberius emittendo, donari aſſerit: verùm hæc me latuiſſe fateor.

Cuticulâ per phænigmum, aut ignem detractâ, cutis nuda, & ob vaſa ſanguifera rubens apparet. Eſt autem hæc, membrana craſſior, quoad maximam partem ex filamentis vaſorum ſanguiferorum, nervorum, fibrarumque nervearum, variè inter ſe complicatis contexta quibus glandulæ numeroſæ, & lymphæductus, ſive ſudoris, & vaporum vaſa excretoria denſiſſimè interponuntur. Hujus ſubſtantia duplex à pleriſque anatomicis perhibetur, exterior nervea, & interior carnea, ſeu potius glandulóſa pro hujus exemplari, mali aurantii cortex adducitur. Si cutis nuda per microſcopium inſpicitur, ex obſervatione Clariſſimi Malpighii, primo ſeſe offert corpus reticulare, cujus crebris foraminibus continentur non ſolum ductus ſudoriferi ſed & plurimæ papillæ pyramidales, per ordines parallelos è cute erumpentes, & in cuticulam, ubi in plures velut fibrulas dividuntur protenſæ; quas idem author tactus ſenſorium ſtatuit. Inſuper his, ſubſtantia cutis habet glandulas plurimas, quibus mediantibus lympha, ſive materies hydrotica, ex arteriis per lymphæ ductus ſive vaſa excretoria ad poros de-

deducitur. Enimverò obſervavit accuratiſſimus Stenon *ſingulis poris ſuas glandulas ſubjacere*, quæ juxta ἰδρῶτος uſum majores, aut minores exiſtunt: ſudor, aut vapores ex his per vaſa excretoria foras conſtanter emanantes, papillas nerveas, ne forte areſcant, in tranſitu ſuo madefaciunt.

Quoad poros ſive foramina ſudatoria, per microſcopium detegitur eos bini generis exiſtere, ſcil. majores, in quibus pleriſque radices pilorum conſitæ ſunt, & per intervalla, ex utroque latere cujuſque rugæ cutaneæ, ordine parallelo diſponuntur: vel ſecundo ſunt meatus iſti minores, quorum innumeri ſpatia omnia prioribus interjecta quaſi punctis creberrimis adimplent. Enimvero tota cutis, cum rugis ſuis, inſtar agri ab aratro ſulcati, & dein cum ordinibus verſis, ſeu potius obliquis occati, apparet; ita ut plano ſuæ areæ ſupra ſulcos utriuſque generis eminentes, figuræ ut plurimum rhomboeidis exiſtunt; & juxta quod ſulci iſti; cum rugis, ſive areis, breviores ac minores, aut etiam profundiores ac majores fuerint, textura cutis delicata ſive tenuis, vel craſſa ſive levidenſis videtur. Hujus conſtitutio licet plurimum nativitati, ac primogeneæ ſtaminum ac humorum concretioni debeatur, ea tamen propter diverſimoda vitæ inſequentis accidentia, multifariam alterari ſolet. Victus craſſior, labores duri, aëris inclementia, ac imprimis caloris, ac frigoris exceſſus, cutim aſperiorem: etiam è contra educatio mollis & delicata tenorem ejus magis ſubtilem, ac leviorem reddunt.

Ut cutis magis terſa, polita, & æquabilis, evadat, multum intereſt, poros ejus omnes humore benigno, miti, ac velut oleoſo adimpleri; ita namque dum meatus omnes pleni, ac tenſi fiunt, totius cutis planities lævîſſima apparet: attamen ſi humor vitioſus poris iſtis ſuppeditatur, aut qui inſuit benignus, nimis exhauritur, cutis proinde aſpera & rugoſa fiet. Quare ſi cujuſpiam cute molliſſima ac planiſſima præditi manus aqua ſaponata, lixiviali, calcaria, aut etiam ſanguine calenti aliquandiu madefient, propterea mox humore ſalino, per ſales alios è poris extracto, ſulci & rugæ illico majores & profundiores evadent: quare fœminæ delicatiores lavacra ſaponata, & quævis alia cutim ſulcantia, religioſè evitant.

Nec tantum humor e poris nimium exhauſtus, ſed etiam in iis ſupra modum ac indebitè retentus, cutim aſperam ac inæqualem reddit. Foramina piloſa (quæ & ſudatoria & ſi non unica, aut plurima ita fuerint) ob tranſpirationis beneficium, effluvia copioſiora conſtanter emittunt, quare majora ſemper illa, ac patentiora videntur; ſin verò à frigore externo hæc ſubito occludi contigerit, vapores intus coërciti, cutim circa eruptionum loca undique inſtant, ac in moleculas attollunt: hinc ſi quando corpora noſtra boreæ nuda exponantur, aut fluvio immergantur, ſuperficies exterior prius glabra, ac mollis, mox cuti anſeris deplumati ſimilis ſcabra & confragoſa evadet. Proculdubio majora iſthæc foramina, juxta cutis ſulcos parallelis & velut quincuncis ritu ſeriatim conſita, quaſi totidem foveæ, pro pilis velut arboribus conſerendis inſtituuntur; ita namque in quadrupedibus, imò & in quibuſdam hominis partibus hirſutis, aliquatenus habent.

His ita breviter de cuticula, & cute, quoad eorum fabricas & uſus deſignatis, via ſatis præſtruitur, ad indagandos & explicandos partium earundem morbos, & medendi rationes. Itaque imprimis ad cuticulam, cum ſit vitæ ac ſenſus expers, morbi vix ulli proprie ſpectant. Hæc interdum denſa nimis diapnoen impedit; quandoque item propter accidentia quædam in nonnullis locis nimis craſſa & ἀπαθὴς minimè ægrotat, attamen hæc in cauſa eſt quod affectus quidam, forſan per evaporationem diſſlabiles, circa cutis ſuperficiem hæreant; in quantum ſcil. ſanguinis, & humorum recrementa, & fœculentiæ exterius propulſa, & totam cutim tranſgreſſa, cum ob cuticulæ denſitatem prorſus evaporare nequeant, ſuper cutim extimam defixa, varias ejus diſcolorationes, & defœdationes producunt; cujuſmodi imprimis ſunt maculæ *Ephelides* dictæ, necnon ſcorbuticæ, & malignæ item Lentigines, & quæcunque aliæ ſuggillationes, ſine tumore, aut aſperitate cutim, vel cuticulam notis, ſive nubeculis quibuſdam aſpergere videntur.

At verò quoad ipſius cutis affectus in genere ſpectat, ſiquidem hi varii ac multiplices fuerint, ſub vario reſpectu diſtingui ſolent, atque imprimis quod ſint vel cum, vel ſine tumore: poſteriores hoſce modò notavimus.

Affectus cutanei cum tumore, vel ſunt univerſales, per totum corpus diſperſi, vel particulares in his, aut iſtis membris ſporadice, & quaſi fortuitò excitati.

Priores vel febri ſuperveniunt, uti imprimis *variola*, *morbilli* aliaque exanthemata maligna, quibus etiam accedunt infantium efflorеſcentiæ volaticæ; vel ſine febre contingunt, ut imprimis pruritus, impetigines, & affectus leproſi. Tumores externi particulares, ſive ſporadici, plerumque non meram cutim, ſed & partes ſubjectas, ſcil. modò carneas, modò tendinoſas, aut membranoſas, aut glanduloſas occupant, proindeque variæ indolis ac formæ diverſimodæ exiſtunt. Super his omnibus particulatim diſſerere, & ſingulorum Ætiologias & Therapeias deſignare, non modo integri tractatus, ſed magni voluminis res eſſet: itaque impræſentiarum de affectibus mere, aut maxima ex parte cutaneis (cujuſmodi imprimis ſunt *maculæ omnes*, ac *lentigines*, necnon *ſcabies* ſive *pruritus*; impetigines ſive affectiones *leproſæ*) breviter dicemus: de tumoribus cujuſque generis ſpeciatim ediſſerendi, olim fortaſſis aliquando opportunitas dabitur.

Primo igitur (ut à maculis uti pathematis minoris momenti ordiamur) occurrunt ephelides dictæ, quoniam ab inſolatione potiſſimum exitari ſolent; atque id propter in vere, ac æſtate plurimum increbeſcunt, circa hyemem rurſus evanidæ, porrò cum in formoſioribus, ac cutim rariſſimam habentibus maximè contingant, in iis præcipue locis, ubi cuticula ſoli, ac aëri expoſita, denſiſſima eſt, ſcil. in facie, ac manibus maximè erumpunt. Coloris ſubflavi, aut fuſci, circa magnitudinem morſus pulicaris, inæquales tamen, & quoad figuram irregulares exiſtunt, parum aut nihil hæ differunt à puncturis iſtis ſubfuſcis, aut flavis, quas nonnulli

nulli lentigines, vocant quæ lentis magnitudine, faciei partes crebris quaſi guttis inſigniunt.

Harum materies videtur eſſe, humoris bilioſi portio tenuior, vi ſolis illam attenuantis, & poros cutis aperientis, exteriùs prolecta, quæ evaporari incipiens, in cute extima, aut cuticulæ, quam pertranſire nequit, concavo, defigitur, profecto has maculas a bile, aliiſve ſanguinis recrementis flavis procedere indicio eſt, quod maxime familiares ſunt iis quorum pili etiam flaveſcunt. Porrò quod in complexione ſæpius pulchriori, ac præſertim in partibus ſoli, ac aëri expoſitis oriuntur, ratio ſatis liquet, utpote quorum cutis rarior, humorem ab æſtu ſolari rarefactum euſque tranſmittit, donec à cuticula denſiori prope exitus loca ſiſtitur. Hic affectus quoad valetudinis ſtatum, nihil mali indicat, aut ominatur; & quamvis in apparentia nonnihil turpitudinis refert, id tamen compenſatur, quatenus ita maculoſos puriori conſtitutione præditos, ſignificat.

Præter has maculas exiguas lenticulares, occurrunt aliæ multo ampliores, ſupra palmæ magnitudinem, quæ cutim variis in locis, præcipue vero circa pectus, & dorſum lituris modo fuſcis modo luridis, aut ſubnigris conſpurcant. Hæ certis temporibus, ac uti in multis obſervavi, certis in partibus exoriri, ac evaneſcere ſolitæ, vulgo maculæ hepaticæ dicuntur, iiſque plurimum inſigniti, jecur minus ſanum, aut ſaltem bene ſanguificum habere creduntur; quod tamen ſub hac ratione verum non eſt, at ſolummodo quatenus humores bilioſi cùm non ſatis intra hepar à maſſa ſanguinea ſecernuntur, ad cutim protruſi, eam ita diſcolorant: quod vitium quodammodo etiam lieni imputatur, enim vero defœdatio hæc oritur, eò quòd ſanguinis fœculentiæ, ac recrementa, cum non ſatis à ſecretionum officinis excipiuntur, unà cum ſero quo diluuntur, ad cutim feruntur, ibidemque ſanguine exuta, ac à ſeroſo latice inter evaporandum derelicta, circa poros extimos & foraminula (tanquam lanugo muſcoſa fluvii anguſtiis hærens) defiguntur.

Lituræ iſtæ potiſſimum in æſtate apparent, & maxime ſupra pectus & corium, vid. quo tempore & quibus in locis homines ad ſudandum ſunt plurimum apti: ipſe nimirum latex ſeroſus, qui fæculentias iſtas è maſſa ſanguinea in cutis anguſtias provehit, eas penitus evaporare inhabiles, illic relinquit. Affectio hæc nihil mali conjunctum habet, neque enim morbi præſentis ſymptoma eſt, nec ullum brevi futurum portendit; porrò cum locis plerumque tectis obveniens, nullam deformitatem, aut moleſtiam adfert, curatione ejus parum aut nihil opus eſſe videtur: ſed quoniam apud vulgus opinio increpuit, hepar ob maculas iſtas inſigniter periclitari, & medicinam neceſſario requirere, idcirco ut quibuſdam pharmaca importunè efflagitantibus ſatisfiat, præter coſmetica externa, etiam remedia hepatica interna præſcribere ſolemus: quorum uſus etſi non admodum neceſſarius, quia tamen exinde ſanguinis depuratio, & viſcerum εὐφορίας ſataguntur, haud prorſus inania exiſtunt medicamenta interna ad hunc finem utilia, ſupra inter remedia hepatica deſcribuntur: externa ſive topica prorſus eadem in his, ac in aliis quibuſque macularum generibus conveniunt; quorum formulas quaſdam ſelectas ſubdemus.

De maculis peſtilentialibus, uti & ſcorbuticis, cùm alibi ex profeſſo egimus, non opus erit hic eadem repetere; præſertim quoniam ad has methodus prorſus alia, quàm ad modò deſcriptas requiritur; quatenus nimirum, in uno macularum genere, medicamenta fere tantum externa, abſque ſplanchnicis aut cardiacis, inque altero tantùm interna, ſine ullis cutaneis adhiberi ſolent. Itaque ad maculas ephelidas, lentigines, & hepaticas vulgò dictas, ars decorationis propriè ſpectat; & propter hæc cutis deturpamina tollenda, ſine quavis medendi methodo, pharmaca tantùm coſmetica præſcribuntur. Horum apud Dominas curioſas, alioſque de cute curanda ſolicitos, cùm ingens ubique & uberrima ſit ſeges; ea tamen omnia quatenus duas ſolum medendi intentiones reſpiciunt, ad bina hæc capita reduci poſſunt: illa nimirum aut cutis accuticulæ poros aperiendo, atque hanc interdum excoriando, humorem exteriùs attrahendum & prorſus evaporandum moliuntur, vel è contra, & ſæpe non minori cum ſucceſſu adhibentur illa, ut materiem maculoſam è cute repercutiant, ac intus adigant. Topicorum utriuſque generis formulas quaſdam ordinarias rationaliter inventas, & non rarò ſat feliciter uſurpatas, hic ordine ſubdemus, quandoquidem non licet ſine magnatum offenſa, ſecretiora artis coſmeticæ myſteria detegere, & apud vulgus profanare.

Primò igitur ad cutim detergendam, & materiem macularum foras extrahendam.

℞. Lixivii è ſale tartari minus ſaturati ℥ iv. olei amygdalarum amararum per expreſſionem facti q. ſ. in tali proportione miſceatur, ut totus liquor illico lacteſcat, ac ita perſtet; cum hac mixtura partes affectæ mane, & veſperi illinantur, & blandè confricentur.

℞. Radic. Ari, bryoniæ. ſigil. Salomonis recentium an. ℥ j. pulv. ſem. fœnugræci ʒj. camphoræ ʒß. ſimul contuſis affunde olei tartari per deliquium ℥ iij. f. expreſſio, applicetur cum petia intincta bis in die.

℞. Sulphuris vivi pulv. ℥j. ſaponis nigri ℥ ij. ligat. in petia, ſuſpend. in aceti ℔j. per ix. dies, dein in uſum adhibeatur, loca affecta bis in die abluendo, & confricando.

Secundò propter alteram intentionem, ſcil. maculas è cute diſcutiendas, earumque materiem repellendam ac intus adigendam, lac virginis celebre apud antiquos remedium fuit, & etiamnum à pluribus commendatur, ac in uſum adhibetur. Hujus præparationes ſatis innoteſcunt: nempe ſolutio lithargyri in aceto deſtillato facta, ab oleo tartari per deliquium affuſo, in liquorem inſtar lactis albicantem præcipitatur, quo facies, & manus bis in die laventur, & blandè confricentur: Medicamentum huic ſimile aut idem, ſaltem ejuſdem virtutis, paratio ex ſolutione minii, vel ceruſſæ, in eodem menſtruo facta, & cum aqu. Aluminis aut ſalis gemmæ præcipitata.

Vel ℞. Camphoræ inciſ. ʒ ij. teratur in mortario vitreo, ſenſim affunde ſuccum unias limonis, dein adde vini alb. ℔j. ℞ Colatura & camphora reſidua, petia ligata, in vitro ſuſpendatur.

℞. Vi-

℞. Viridis æris ℥ iv. affunde aceti vini albi ℔ ij. cucurbitæ vitreæ indita deſtillentur in calore arenæ: phlegma primo extillans ad uſum ſervetur, quo facies illinatur bis in die. In hunc finem etiam ros aut phlegma vitrioli per ſe deſtillati egregiè convenit ſufficit nonnullis aqua florum fabarum, aut fumariæ ſimplici ſtillatitia, aut etiam vitis ſucco limpido, è ramis ejus verno tempore ſectis extillante uti. Attamen fœminæ curioſiores & artem coſmeticam maximè callere præ ſe ferentes, vix ullis remediis cutaneis, niſi mercurialibus contentæ ſunt; quapropter aqua ſequens ad omnes faciei turpitudines commendatur, & ab empiricis magno pretio venditur.

℞. Merc. ſublimati ℥ j. pulveriſat. ponatur in vaſe ſtanneo cum aq. fontan. ℔ iij. ſtent. per xxiv. horas cum ſpatula lignea ſubinde agitando, donec totus liquor nigreſcat, qui tamen per chartam emporeticam colatus limpidus evadit; cum petia aut pluma huic intincta, facies ſemel intra diem unum aut alterum blande obducatur.

Medicamentum hoc contra turpitudinem quamcumque cutaneam inſigniter juvat; quatenus nempe humores intra porulos, & foraminula utut minutiſſima impactos expedit, ſalium aut ſulphurum combinationes inveteratas & pertinaces diſſolvit, totamque ubi applicatur cutim quoad meatus ejus malè conformatam reſtituit, & εὔχροιαν facit; Quapropter non tantum ad faciei maculas abſtergendas, ſed etiam ad puſtulas, & ruborem ejus nec non ad affectus eryſipelatώδεις tollendos utile eſt. Porrò interdum accidit, pleraſque faciei partes, præſertim vero naſum, & frontem, punctis nigricantibus creberrimis quaſi à pulvere pyrio exploſo multis inſigniri: quod tamen inde procedit, quia foramina ſudatoria, modo humore atro craſſiori, modò vermiculis capita nigra habentibus implentur quæ quidem animalcula e poris expreſſa, & ſoli expoſita vivere, & ſe movere facile cernuntur; atque in tali cutis affectione, lotione aut litus nulli præter mercuriales prodeſſe ſolent; attamen huic melli aculeus plus nimium malignus ſæpe præſto eſt; neveque hydrargyri particulæ, una cum ſalibus (à quibus in minutias dividuntur, acuunturque) faciei applicatæ, materiam inde noxiam & defœdatoriam poris excutiunt; ac depellunt, cum vero intus repercuſſam inſequuntur, & propediem ſanguini & liquori nerveo (quorum craſes lædunt; ſe facilè inſinuant, quinimo horum commeatu ſæpiſſime, cerebro, & nonnunquam præcordiis, & partibus aliis virulentiam ſuam non raro poſtea indelebilem imprimunt, hinc frequens obſervatio eſt, feminas aut viros coſmetico mercuriali dies ac multum utentes, vertigini, & affectibus ſpaſmodicis, aut paralyticis obnoxios fieri, eorumque dentes nigricare, & nonnunquam vacillare.

De Pſora ſive Scabie cum pruritu.

Poſt cutis affectus ſimpliciores, qui nempe ſine tumore, aut ulceratione contingentes, eam ſolummodo apparentiis maculoſis defœdant, jam ordine dicendum erit de pathematis gravioribus, & continuitatem ſolventibus, atque imprimis de pſora ſive ſcabie, quæ in variis, & crebris totius corporis locis, cutim puſtulis ſive eruptionibus exiguis, modo ſiccis & ſæpe ſquamoſis, modo humidis ac ad ulcerationem diſpoſitis, cum pruritu valde moleſto infeſtat; atque hujuſmodi affectio propriiſſime iſtius partis morbus eſt, utpote quæ in ipſa cute propter contagium externum ſæpe incipit, & frequenter per remedia quædam tantum cutanea ſanatur; ſaltem utriuſque ratio eatenus tenet, ut raro aliter perfecte aut ſuſcipiatur, aut curetur.

Pſora ſive ſcabies vulgo deſcribitur eſſe puſtularum in toto corpore ſparſim eruptio, ab humore acri, & ſalſo, intra poros cutis aggeſto procedens, & inde ut diſcutiatur, ob pruritum inſignem, ſcalpendi neceſſitatem inducens.

Ut morbi hujus cauſas, & ſymptomatum rationem rite inveſtigemus, paulo altiùs de materie ψωρώδει & cauſa ejus conjuncta inquiremus, nimirum ut innoteſcat, cujuſmodi ſit humor ille intra cutim aggeſtus, quo pacto illic aut generatur, aut aliunde adveniat, dein quibus poris aut loculis contineatur, & quomodo foras erumpere nitens pruritum adeo moleſtum creat.

Itaque circa hujus morbi ortum ut non cum veteribus jecori, vel lieni, culpam nimium imputemus, materies ejus non eſſe quilibet humor ſingularis, e quatuor vulgo ſuppoſitis, viz. non pituita, nec bilis flava, vel atra, nec etiam ipſe ſanguis per ſe extravaſari aptus, porro nec illa e duobus vel pluribus horum ſimul mixtis conſtare videtur enim vero ut dentur tales humores, ex iis tamen ſi morbus hic ſemper conſtet, non ita facile per merum & leve contagium ſuſcipi, litu vitri ſolo curari poſſit. Quamobrem potius opinari fas ſit, materiem morbificam eſſe humorem lymphicum, in glandulis cutaneis conſtanter, reſidem attamen ab indole ſua genuina, ſcilicet ſalino volatili in acidam aut alias vitioſam degenerem. Enimvero cùm huic ita depravato, & perpetim evaporanti, ſupplementa continua à ſanguine adveniant, latices iſti, vetus & recens, non facile congruunt, aut uniuntur, at ſalium diſſimilium ritu mutuò efferveſcentes, in materiem recrementitiam coagulantur, quæ poros cutis implens ac diſtendens, ubique paſſim in tumores attollit, inſuper ſanguinem in tranſitu nonnihil impedit, & extravaſari cogit. Hinc puſtulæ crebræ excitantur, & quatenus materies iſta in ichorem faceſſens, à ſero & ſanguine ſubſequentibus uſque prorſum, & foras urgetur in moleculas aſſurgunt, dein ſpiritus animales fibras nerveas, ut ichoris iſtius excretionem promoveant, inordinate ſubeuntes, moleſti pruritus ſenſum efficiunt.

Profectò humorem quendam lymphicum in glandulis cutaneis, quæ ſingulis foraminibus ſudatoriis ſubjacent, propter uſus quoſdam recondi, quin & juxta copiam, & moram ejus diverſimodam, glandulas has plus aut minus turgidas exiſtere, inſpectio microſcopica planiſſimè detegit. Latex iſte a ſanguine per arterias in glandulis hiſce deponitur, nempe ut ſarcinula hac exuta, facilius iſte per venas redeat, interim illic repoſitus, ſuos uſus habet, ſcilicet imprimis papillas miliares, quæ cum fibrillis ſuis nerveis ſubſtratæ proprium tactus ſenſorium

rium ſunt continuè madefaciens, ab ariditate qua ſenſatio impeditur præſervat; inſuper idem effluvia aduſta a ſanguine accenſo perpetim decedentia, juxta cutis tranſitum humiditate quadam imbuit, & halituoſa reddit; dumque adeò laticis hujus pars cum ſanguinis effluviis continuè evaporat, impendia iſta per lympham uſque recentem à ſanguine arterioſo (uti dictum eſt) jugi exutam, reparantur.

Attamen ſuæ cutaneæ regionis œconomia non ita regulariter uſque ſervatur, quin humor iſte glanduloſus, ab indole & functione ſua deſciſcens, non modò in cute ſed interdum in toto corpore affectiones præternaturales diverſimodas excitabit. Hic lenteſcens, inque loculis pertinaciùs hærens, diapnoen obſtruit; ab eo nimis ubertim foras exudante ſudatio immodica, ab eodem intus reſtagnante diureſis debito copioſior procedunt. Porrò ad ſcabiem, & eruptiones puſtuloſas quod ſpectat, humor iſte cum pluribus, ita potiſſimum tribus hiſce modis depravari, proindeque diatheſin cum ſero à ſanguine recens affuſo coagulativam inire ſolet, viz. Primò ipſe ſanguis valdè impurus, ſimulque diſſolutus, corruptelas & recrementa ſua ubertim in glandulis cutaneis relinquit, quæ ibidem fermenti magis corruptivi naturam induentia, cum ſuccis aliis adventitiis, aut pertranſeuntibus efferveſcunt; & varie coagulantur, adeòque non ſolum affectus ψωρώδεις verùm & leproſos diverſimodos pariunt. Hinc piſcium cruſtatorum, quin etiam aliorum, & quadrupedium ſalitorum, & ſole aut fumo induratorum comeſtio crebra & aſſidua, item potus incongrui, & pharmaca venenata aſſumpta, eruptiones cutaneas paſſim, & non raro horrendas cient.

Secundò humor glandulis cutaneis aggeſtus, interdum mera ſtagnatione non tantùm ψωρώδης ſed etiam frequenter φθαρώδης evadit; quare non tantum diu incarcerati, ſed etiam qui vitam ſedentariam agentes ſqualori inſuper, & pædori aſſuefiunt prædictis affectibus obnoxii degunt; quatenus nempe latex cutaneus minimè eventilatus, liquorum putreſcentium ritu, mera ſtagnatione corrumpitur, adeoque fermenti φθόριον indolem adipiſcitur, cui inſuper à ſanguine perinde etiam depravato putredinis complementa accedunt.

Tertiò ſi forſan hæ cauſæ defuerint, ut cutis humor glanduloſus nec à ſanguinis vitio, nec propria ſtagnatione labem ullam contrahat, attamen miaſma virulentum ab extra communicatum, eum quoad morbos iſtos nihilominus prolificum reddit. Ex obſervatione maxime vulgari hoc liquido conſtat, in quantùm maximè ſani, & conſtitutione optima præditi, vix unquam in eodem lecto ubi ſcabioſus ſimul decumbit, aut nuper decubuit, impunè dormiunt: nec ita tantùm, quin & ſcabioſorum ſudaria aliis in eodem lavacro lotis, ejuſdem affectus ſæpe contagium impertiunt. Nullius certe morbi labes (peſte tantum excepta) faciliùs, aut certius quam pſoræ propagatur.

Quod ſi hujus ratio inquiratur, ſtatim occurrit, liquorum miaſmatis ψωρώδους ſuſceptivum, ad illud maxime exponi, & facillime diſponi; ad utrumque certe multo promptius quam aut ſanguinem, aut ſuccum nerveum. Enimverò cutis latex glanduloſus, in extima corporis ſuperficie ſcatens; atomos quaſcunque per foramina & meatus ubique patentes intromiſſas, primo imbibit, & à ſanguine anticipat. Porro quod iſte à contagio ſcabioſo tam cito inficiatur, faciunt tum fermenti communicati activitas, tum liquoris glanduloſi ad degenerandum eo modo proclivitas. Enimvero effluvia a cutis ſcabioſæ effloreſcentiis decidua, ſatis apte comparantur cerviſiæ floribus, ſummitatem ejus quaſi pelliculа extrema occupantibus; quorum ſi portio perquam minima inde demta alteri cerviſiæ novellæ infermentatæ committatur, totam illico maſſam quantumvis magnam fermentat; ac in liquoris unde admitur indolem commutat. Magna certe energeia eſt, quam particulæ, utcunque minimæ ac paucæ, ad ſummam activitatem evectæ præſtare valent, præſertim verò ſi in liquorem (cujuſmodi eſt cutaneus) e particulis ſubtilibus cujuſque generis, tum à ſanguine tum à ſucco nerveo delibatis, conflatum, proindeque citiſſimè fermentari aptum inciderint. Ubicunque igitur miaſmatis prædicti effluvia, corporis ſani parti cuivis externæ impingentur, imprimis humorem cutaneum tantum illic loci conſitum inficient, deinde vero hujus ita infectæ particulæ, à ſanguine venoſo ſuſceptæ, & mox arterioſo traditæ, per totum corporis habitum diffunditur, adeoque brevi humoris iſtius totam maſſam coinquinant, & ψωρώδεις efficiunt.

Ex his de Pſoræ cauſis tum conjunctis, tum procatarcticis explicatis, Symptomatis primarii, ſc. eruptionis puſtuloſæ, ratio ſatis liquet. Quoad alterum vero, ſc. pruritum cum ſit ſenſio moleſta, ut ratio ejus formalis innoteſcat, conſiderare oportet, ad quod ſenſorium proprie ſpectat, & cujuſmodi ejus affectio ſive paſſio fuerit.

Circa hæc, primo certum eſt pruritum ad ſenſum *Tactus* pertinere, atque hujus inſtrumenta primaria eſſe papillas miliares earumque fibrillas per totam cutim diſperſas ſupra oſtendimus. Inſuper hoc ſenſu fibræ omnes nerveæ ubique per totum corpus diffuſæ donantur. Attamen cum *Tactus* duæ ſint paſſiones ſupremæ, & quaſi genericæ, ſc. *Dolor*, & *Voluptas*, merito ambigitur, cuinam ex his *Pruritus* referri debeat. Pro cujus ſolutione oſtendere oportet, quo ritu ſpiritus animales Tactus ſenſorium incolentes afficiuntur in *dolore*, quomodo item in *voluptate*: deinde eorundem geſtu etiam circa *pruritum* deſignato, facile conſtabit, cujus ditionis hæc paſſio fuerit, & in quibus ejus natura, & fiendi modus conſiſtunt. Hæc quamvis in digreſſu ſi plenius & forſan ad tædium uſque exponam, ignoſcat lector, quoniam Ætiologia hæc ad affectus pleroſque externos tum dignoſcendos, tum curandos perquam neceſſaria videtur. Dolor à Triſtitia diſtinctus, & ad Tactum pertinens, definiri ſolet, *ſenſio moleſta à continui ſolutione procedens*. Et quidem exoritur iſte, quoties, & quatenus ſenſibile incongruum, aut improportionatum, ſenſorio iſti applicatum, fibras ab invicem dividit & divellit, proindeque ſpiritus animales in iis hoſpitantes à ſolita & placida emanatione ſua repellens, ab invicem diſtrahit & quaſi in fugam vertit; dein propterea ſtatim, quatenus iſte ſpirituum exterior repulſus, continuata aliorum ſerie ad

πρῶτον αἰσθητήριον communicatur; ſpiritus illic degentes in parem confuſionem ciet, doloris, ſive moleſtiæ exterius inflictæ, perceptio efficitur. Revera tota ſpirituum animalium quæ dolore afficiuntur ſeries, quaſi animæ ſenſitivæ membrum quoddam ſingulare, ab objecti impreſſione velut anxietatem concipiens, cum moleſtia corrugari, inque dimenſionem minorem ſeſe contrahere cogitur.

Cum ſolutio continui doloris cauſa ſtatuitur, non ita intelligendum eſt, ac ſi affectio hæc tantum à vulnere, aut plaga corpori inflicta cieretur, namque eadem à frigore, calore, flatibus, à ſanguinis aliorumque humorum extravaſatione, aut alicubi aggeſtione, ſæpe membri conformatione adhuc integra manente, paſſim induci ſolet; in quibus caſibus licet continui partes, ac imprimis fibræ & filamenta nervea, minime præſcindantur, illa tamen in omni doloris affectu, aut ab objecti preſſione, aut à particulis alienis cuneorum inſtar adactis, à ſolita poſitione divelluntur, inque tenſionem nimiam, aut diſtorſionem, aut divulſionem adiguntur; proindeque ſpiritus incolæ, à mutuis amplexibus divulſi, & diſſipati, gravate hebent, & moleſtiæ ſive doloris paſſionem eunt.

Dolori opponitur voluptas, eſtque ſenſionis modus illi plane contrarius: qui nempe oritur, quatenus blando mulcimine ſupra ſenſorium facto; ſpiritus illic confluunt, & mox denſius conglobati, & delectatione quadam perfuſi, in organo quaſi exultant & conjubilant: dein quatenus ſpiritus intra corpora ſtriata inſimul parem ovationem ineunt, voluptatis perceptio accietur.

Maxima voluptas quæ Tactui affertur, in eo conſiſtit, ut doloris cauſa amota partes ab ea prius affectæ temperiem & conformationem priſtinam recuperent; ita namque ſpiritus animales prius fugati, & ab invicem diſperſi, ſe recolligunt, & ad loca quibus exularunt, copiis duplicatis irruentes, quaſi ad ovandum ſe accingunt. Hinc Peripatetici voluptatis rationem formalem ſolummodo in moleſti cujuſdam remotione poſuerunt; uti cum frigoris, aut caloris exceſſus, à ſtatu oppoſito, & magis congruo excipitur. Profecto objectum tangibile (ſiquidem hoc craſſum uſque ac hebes fuerit) vix aliud (ἀφροδίσια ſi exceperis) ſpiritus animales ad ſenſorium conglobatim allectat, niſi quod eorum confuſioni præcedenti ſuccurrit.

Ex his circa paſſiones iſtas deſignatis, facile conſtat, *pruritum* quoad rationem ejus formalem plene & perfecte, nec dolorem eſſe, nec voluptatem, verum imperfecte, & inchoative, de utroque ſtatu participare. Enimvero materies ψωρώδης intra cutis poros aggeſta, & pluribus in locis continui ſolutiones faciens verſus dolorem inclinat: attamen cum illa ſit volatica, mobilis, & verſus exitum properat, idcirco ſpiritus animales è fibris etiamſi divulſis non fugantur, nec cum moleſtiæ ſenſu retrovertuntur, verum è contra, quaſi humore infeſto ſe potiores, eique ejiciendo pares ſentirent, intra fibras cutaneas denſius, ſe inordinatim agglomerati, eas varie convellunt, & deducunt, quo citius materiem morbificam excutiant, & foras depellant. Quapropter quatenus ſpiritus animales minime fugati, aut repulſi, ſed extrorſum conglobatim in tactus organa confluentes, ibidem ἀτάκτως & tumultuarie ſe gerunt, atque fibras ſenſiles velut titillando, in leves ſpaſmos cient, non voluptas, verum ſenſio moleſta, quæ item nec dolor eſt, ſed paſſio ab eo plane diverſa exoritur. Quamprimum autem fricando aut ſcalpendo, ſpirituum copiæ ubique circa ſenſorium aggregatæ melius diſponi, ac quaſi in ordinem redigi incipiunt, maxime exinde voluptatis perſenſio inducitur. Quare pruritus medius quidam inter doloris & voluptatis initia ſtatus, ſive ſpirituum ab illius rudimentis verſus hujus complementum tranſitus videtur. Verum a Phyſiologia hac parerga, ad pathologiam noſtram revertamus. Ex ſupra dictis facile erit morbi hujus differentias colligere.

Primo igitur Pſora quoad originem ſuam, aut per contagium accipitur, aut propter malam victus rationem, incendiculum & fomes ejus à chylo, & ſanguine vitioſi communicatur, vel ob pædorem & tranſpirationis defectum in ipſa cute generantur: quibus addere licet, infantes quandoque hanc labem à parentibus hæreditario contractam nanciſci.

Secundo eruptiones cutaneæ quoad formam ſuam, juxta diverſimodas affectorum conſtitutiones variant: nam in quibuſdam temperamenti ſiccioris bilioſi aut melancholici, ſcabies tantum ſicca, & quatenus ob ſeri defectum minus evaporat, cum pruritu non adeo moleſto excitatur: in aliis vero temperamento humidiori, & ſanguine impuriori præditis, exanthemata plurima ichore imbuta, & ſumme prurientia, ad ſcalpendum valde irritant, & propter ulcera inde concitata, pruritus ſubinde in dolorem commutatur.

Quoad *prognoſin*, licet hic morbus ex ſe nunquam exitialis, aut valde periculoſus, & curatu ſemper facilis exiſtit: attamen ſæpe malum eventum habet; inquantum ſcil. diu continuatus, & ſanguinem & liquorem nerveum ſumme depravat, atque ab eo confeſtim ſanato, propter materiem, dum poris excutitur, intus ſuſceptam, præcordiis & cerebro, aliiſve partibus nobilibus labes pernicioſa infertur.

Maximum à ſcabie periculum pueris & cachecticis imminet; utpote in quibus utriſque, labes ab humore cutaneo partibus nobilibus facilius imprimitur, quæ deinceps cum lues exterior ψωρώδης deletur, intus manens, non niſi larga pharmacia, (cujus neuter capax aut patiens eſt) penitus expugnari poteſt; quapropter tales omni cura & diligentia adhibita, à ſcabiei tanquam à peſtis contagio præſervari debent.

Circa ſcabiei ſive Pſoræ *curationem* duæ occurrunt primariæ indicationes, ac utraque duplex, viz. prima *curatoria* hæc duo reſpicit, ut humor glanduloſus (fermento ejus corruptivo penitus extincto) ad debitam craſin reducatur. Secundo dein, ut ipſius cutis pori & meatus, concretionibus ichoroſis liberati, conformationem priſtinam ſeu ὑγείαν recuperent.

Indicatio ſecunda *præſervatoria* hæc duo præcavet, ſc. primo, ne Pſoræ impuritates & miaſmata corruptiva e cute (dum fermentum expugnatur) excuſſa, in ſanguinem ac liquorem nerveum regurgitent, iiſque non tantum dyſcraſias, ſed inſuper (ut ſæpe aſſolet) cerebro

aut præcordiis noxam graviorem inferant. Secundo item navetur opera; ut humorum & partium nobilium labes à materie *ψωρώδη* prius contractæ, dum cutis vitia emendantur, eradicari poſſint.

Omnes hæ medendi intentiones, per remedia tum interna, tum externa ſimul uſurpata, una complicari, aut ſaltem intercalari debent; nempe ut materies morbifica loculis ſuis excuſſa, in nullas uſpiam latebras ſecedere, & deliteſcere queat, quin ex omni parte: intus & foras per medicamenta, impetita in totum amoveatur; itaque purgantia hanc medendi methodum inchoare ſemper & finire debent. Quamquam Helmontius pharmaciam catharticam cum magna pompa exagitat & quaſi triumphatam ducit, quia per ſe ſcabiem non curat, affirmare tamen licet, morbum hunc ſine medicina iſta, vix unquam facile, nunquam vero tuto ſanari. Porrò *Phlebotomia*, niſi aliquod contradicat, mox ab initio celebretur; inſuper his *alterantia* quæ ſanguinem purificant, & viſcera corroborant, ac contra materiæ *ψωρώδους* incurſus muniunt, vices ſuas habeant; atque interea linimenta, aut Balnea, aut alius generis remedia Topica, & proprie cutanea adhibeantur: utpote ſine quibus non tantum Cathartica, & Phlebotomia, ſed & Diaphoretica, imò remedia quæcunque ſanguinem ac humores evacuantia aut alterantia, incaſſum cedunt. Medicamentorum cujuſque generis modo recenſitorum, formulas quaſdam ſelectiores ſubdemus. Et primo ad Catharſin rite moliendam, detur ab initio pharmacum purgans, aut emeticum; item poſt Phlebotomiam (ſi opus fuerit) celebratam, Apozema, vel cereviſia, cathartica, ſumatur per 7. vel 8. dies.

℞. Electuarij diacarthami ℥ iij. ſpec. diaturbith cum Rhabarbaro ʒj. cremoris Tartari, ſalis abſinthii, ana, ℈ß. Syrupi de pomis purgant. q. ſ. f. bolus ſumend. cum regimine. Vel,

℞. Sulphuris Antimonij gr. vii. Scammonij ſulphurati gr. viii. cremoris Tartari ℈ß. f. pulvis.

℞. Radic. polypodij qu. lapathi acuti præpar. ana ℥j. foliorum ſennæ ʒx. Turbith, Agarici, Epithymi, ana ℥j. ſem. Carthami ℥ß. ſantali citrini ʒ ij. ſem. aniſi, carvi, ana ʒ ij. inciſa & contuſa digerantur clauſe & calide in vini albi ℔ iv. per xxiv. horas, liquor clarus effundatur, ſine expreſſione, doſis ℥ vi. per ſe, vel cum cochl. j. Syrupi ex Epithymo.

Vel. ℞. Ingredientia prædicta, & coquantur in aqu. ſont. ℔ vi. ad medietatem, dein adde vini albi ℔ j. & ſtatim coletur. f. Apozema, detur eodem modo.

Vel, ℞. Radic. Polypodij qu. lapathi acuti, ana ℥ iij. ſennæ opt. ℥ iv. Epithymi, Turbith, Mechoac. ana ℥ ij. ſantali citrini ℥ j. ſem. coriandri ʒ vi. ſ. a. præparentur, f. ſacculus pro iv. congiis cereviſiæ, poſt v. vel vi. dies hauriatur, & ſumatur ad ℥ xii. plus, aut minus, omni mane per viii. vel x. dies.

Pro potu ordinario doliolum iv. congiorum impleatur cerviſia tenui, cui imponatur ſacculus ſequens.

℞. Summitatum Tamariſci, fumariæ ſiccat. ana M. iv. Radic. lapathi acut. ſiccat. ℥ vi. corticis ſolani lignoſi ℥ ij. inciſa & contuſa, miſce.

Vel, ſumatur Bochetum ex decoct. ſarſaparil. ſantalo, cum raſur. eboris C. cervi, liqueritiæ, &c.

II. Ad remedia alterantia quod ſpectat, præter cereviſiam medicatam pro potu ordinario, non multis aliis opus videtur, ſed tantum ut recta victus ratio obſervetur, vitando cibos ſalitos & piperatos, piſces cruſtatos, alioſque muria conditos; etiam à vino, aquis ardentibus, cereviſia fortiori, & à liquoribus quibuſq; ſanguinem incitare nimis ac fermentare aptis temperetur. In pſora contumaci & corpus cacochymicum occupante, expediet electuarium ſequens cum aqua deſtillata bis in die exhibere.

℞. Conſerv. fumariæ, radic. lapathi acuti, ana ℥ iij. Trochiſc. de Rhabarbaro, ſpecierum diatrion ſantal. ana ʒ i ß. ſalis abſinthij, ʒj. Vitrioli Martis ℈ iv. cum ſ. q. Syrupi è cichoreo cum Rhabarbaro, f. Electuarium; doſis ʒj. ad ʒ ij. bis in die ſuperbibendo aqu. deſtillat. ſequentis ℥ iv.

℞. Summitatum Abietis M. vi. fol. fumariæ, Agrimoniæ, Elatines, Epaticæ, Becabung. ana M. iv. Radic. lapathi acuti ℔ ij. corticis ſambuci M. ij. cortices exteriores vi. Aurantiorum. Inciſis, & contuſis affunde ſeri lactis cum cereviſia media facti ℔ viii. deſtill. organis communibus, liquor totus miſceatur.

II. Unguenta cuti illinenda communiſſime, & efficaciſſime, pro ſcabie curanda præſcribi ſolent; attamen quæ aliis pleriſque tumoribus, aut ulceribus adhibentur, minime hic juvant; verum *Sulphur*, ejuſque præparata, in hoc morbo virtutem quandam ſpecificam habere videntur, adeo ut linimenta fere omnia *ψωρώδη* ingrediuntur, & totius compoſitionis baſis ſunt. Receptum apud vulgus maxime tritum eſt hoc.

℞. Pulveris, aut flor. ſulphuris ℥ß. Butyri non ſaliti ℥ iv. Zinzib. pulv. ʒß. f. linimentum.

Paulo elegantius, etſi non multum efficacius ad hunc modum præſcribitur.

℞. Unguenti roſacei ℥ iv. Sulph. vivi pulv. ℥ß. olei Tartari per deliquium q. ſ. f. linimentum, cui odoris gratia adde olei Rhodii.

Si quando ſulphuris energeia aliorum adjectorum virtute corroborari, aut intendi debet,

℞. Unguenti enulati ſine Mercurio ℥ iv. Pulv. ſulphuris ʒß. olei Tartari per deliquium q. ſ. In eundem finem unguent. ex radic. Oxylapati in butyro, vel oleo, cum vino albo ad vini conſumptionem coctis, cum ſulphure & oleo Tartari componitur. Porrò unguenta iſta interdum per ſe, curioſioribus tetrum ſulphuris odorem abhorrentibus ſæpe cum fructu uſurpantur.

3. Tertium linimenti *ἀντιψωρώδους* genus fit ex Mercurio, nullo præterea ſulphuris, aut vegetabilium ſatellitio indigens. Quin ex ſe hoc nimis efficax, non toti corpori, ſed brachiorum, & crurum ſolummodo juncturis applicari, aut cingulo incluſum circa lumbos geſtari ſolet: ita namque de ſcabie curanda ſpes fere nunquam deficit. Attamen periculum eſt ne praxis hæc (uti ſæpe aſſolet) ſymptomata mala, & pernicioſa inducat; nam è litu Mercuriali ſalivatio frequenter, quandoque item ſcotomia, vel affectus ſoporoſi, aut convulſivi ſuccedunt. Porrò nonnunquam Pharmaci virus intra præcordia, aut viſcera, horrendos *Aſthmatis*, *leipothymias*, *aut dyſenteria* affectus producit.

Un-

Unguenti Mercurialis ad pruritum formula vulgaris, & maxime uſitata hæc eſt.

℞. Hydrargyri cum acidó in minutias reducti ac (ut dici ſolet) extincti ℥i ß. pinguedinis porcini recentis ℥ vi. incorporentur optime; diu terendo in Mortario lapideo, aut vitreo.

Nec tantum ſub forma linimenti, ſed & pluribus aliis modis prædicta medicamenta uſurpari ſolent. Nam Cinnaberis (quod ex Mercurio cum ſulphure paratur) carbonibus injecti fumus ore exceptus; aut corporis ſuperficiem feriens, Pſoram curat. Aq. Mercurialis coſmetica ſuperius deſcripta ſubduplo imbecillior, ſicuti in locis maxime ulceratis cum petia applicatur, ſcabiem omnem tollit. Attamen horum uſus non uſque adeo tutus eſt, ut paſſim omnibus adhibeantur.

Ex ſulphure, ac vegetabilibus, vel ſeroſim utriuſque ſc. per ſe vel conjunctim; aqua incoctis Balnea parantur, quæ non lavacri communis ritu, cutis tantum ſordes eluendo, ſed & fermentum ejus deſtruendo, morbum hunc ſanant. Inſuper his, reſtat adhuc alius facilior, & multo elegantior pruritus ſanandi modus; nempe ut camiſia aquæ fontanæ cum ſulphure pulveriſato incocta, & per ſolem, vel ignem exiccata, ſuper nudum corpus per quatuor vel quinque dies geſtetur; ita namque morbus iſte ſine balneatione, aut litus ſqualore, aut male odore, curari ſolet.

Quód ſi horum Ætiologia inquiritur, & imprimis quare ſulphur adeó ſpecificum Pſoræ Antidotum ſit, ut pauperes & plebeii (quibus alia pharmacia utendi deeſt copia) contra affectum iſtum tantummodo ſulphuris pulverem cum lacte intus ſumunt, & cum butyro exterius adhibent: dico hujus rationem ſuperius, ubi ſulphuris virtutem erga pulmones Balſamicam explicavimus, ex parte oſtendi. Illud nimirum in utroque caſu prodeſt, quatenus ſanguinis, & humorum aciditates; ac aſperitates quaſvis exoticas, & corruptivas deſtruit, ac unicuique latici indolem benignam, ſcil. mollem & quaſi oleoſam reſtituit: atque ita ſulphuris particulæ quoquó modó exterius applicatæ; cutis poros facile ſubeunt; atque litus admiſſæ protenus in ichorem ulceroſum illic ſcatentem agunt; ſales ibi præpollentes mortificant, & latici cutaneo naturam Balſamicam; deinceps ut bene congruat cum ſanguine & ſero continue affluis, concilíant.

Quoad *Mercurium*, nihil mirum eſt ſi medicamina ex eo parata, cutis loca, ubicunque applicentur, ψωρώδη perſanant, ſiquidem hac applicatione exanthemata, & ulcera quævis cacoethea, ſc. venerea, & ſcorbutica duæque perdomari ſolent. Porro nec res ſtupenda eſt, quod Pharmaca hæc privatis quibuſdam locis adhibita, dummodo ſalivationem cient, pruritum univerſalem curant; at vero quod ſine ſputo talem effectum producant, uti cum zona hydrargyrum includens circa lumbos geſtata totius corporis ſcabiem tollit, idque interdum ſine ulla evacuatione ſenſibili, aut noxa exinde concitata, hujus inquam ratio non ita facile patet.

Attamen pro hujus ſolutione dicendum videtur Mercurii particulas, fermenti cujuſvis ψωρώδες extinctivas, cum privatæ cuipiam parti applicantur, illico iſtius loci ſcabiem tollere; eaſque inſuper à ſanguine venoſó ſuſceptas, per totam hujus maſſam diffundi, & paulo poſtea per ſanguinem arterioſum, non ſolum in eundem ubi ſuſcipiantur locum regeri; ſed quaquaverſus extrorſum latas, ubique in totius corporis cute deponi, ibidemque ſcabiei miaſma quodvis deſtruere: dein ſi forſan contigerit particulas haſce Mercuriales, poſt medelam peractam rurſus omnes cute evaporari, nullæ deinceps ſalivatio, aliudque incommodum ſequentur.

De Impetigine, ſive Lepra Græcorum.

Poſt *Scabiem* cum *Pruritu*, agendum ſequitur de affectu alio, huic ob puſtularum eruptiones nonnihil affini, qui communiter *Impetigo*, à quibuſdam *lichen* & *vitiligo*, atque ab aliis *Lepra Græcorum* appellatur. Hic uti diverſa ſortitur nomina, ita eadem ab Authoribus varie applicantur, & ab iis morbi ſpeciem unam; ab illis aliam deſignare perhibentur. Quare cum affectus hujus appellationes varie confundantur, & forſan quoad naturam, & rationem ejus formalem in diverſis regionibus diverſimode habuerit, neque prorſus idem ſit in noſtro hoc ſeculó ac fuit olim; idcirco non ex libris, ſed ex propria Ægrotantium obſervatione morbum hunc deſcribere ſatagam.

Impetigo ad hunc modum exoriri, & afficere ſolet; viz. imprimis papillæ, ſive puſtulæ rubræ modo ſingulares, modó plures congeſtæ, in variis corporibus partibus, præſertim vero in brachiis aut cruribus excitantur; quibus ſingulis (morbo incrementum ſumente) undique novæ adjunguntur, & brevi ejuſmodi molecularum plures velut aggeries, ſive corymbi fiunt. Etenim papillæ juxta unamque ſtirpem, primo indies erumpentes, & latius uſque ſerpentes, ſeſe in orbem diffundunt, adeoque exanthematum aggeries quaſque ampliari faciunt. Cujuſque harum ſuperficies aſpera; & nonnihil albida, & ſquamoſa apparet, unde; ſi ſcalpatur, ſquamæ decidunt, & ichor ſæpe tenuis exudat, qui tamen mox exſiccatus; in ſquamam rurſus cruſtaceam indureſcit.

Hi papillarum corymbi primó exigui, & pauciores exiſtunt; in brachio, aut crure, aliove membro ſingulari, tres forſan, aut quatuor ad magnitudinem denarii, aut ſemidrachmæ apparent: poſtea vero, ſi morbus creſcere ſinatur, crebriores ubique erumpunt, quæ quidem, quoad areas ſenſim auctæ, poſtea coronam argenteam æquant aut ſuperant, verum non ſemper rotundæ, aut figuræ regularis, ſed variiformes exiſtunt. Porro in hoc ſtatu non ſiſtitur, ſed affectus niſi per medicinam cohibeatur, in pluribus uſque locis ebulliens, & latius ubique ſerpens, tandem haud ſolum membra integra, ſed & totum corpus vitiligine leproſa obducet: atque hanc impetiginis ſpeciem, ſive gradum potius ſummum veteres propter efferationem ejus ἀγρίαν appellarunt, & plerumque incurabilem cenſuerunt.

Hinc morbi hujus differentiæ præcipuæ innoteſcunt; & imprimis, quoad morem ejus plus aut minus malignum, diſtinguitur, juxta quod propius ad ſcabiei, aut Lepræ naturam accedit, vel ſtatu medio ſe habeat.

beat. Inſuper notare eſt, affectum hunc quandoque membra quædam ſingularia, uti brachia forſan aut crura, corporis reliqui partibus intactis, infeſtare, interdum vero in iis omnibus ſimul incipere & ubique ſparſim papillas, aut earum corymbos excitare. Porrò hujuſmodi eruptiones in quibuſdam temporariæ, adeoque diverſimodæ exiſtunt; namque in his ferè tantum in hyeme infeſtant, circa æſtatem evaneſcentes, item e contra in aliis quaſi Brumam horreant, hirundinis adventum & exitum obſervare ſolent: in aliis verò pleriſque hic morbus continuus, nullas inducias concedit, imò nullam remiſſionem, vel mediocritatem habet.

Porrò impetiginem, à morbis aliis affinibus, atque imprimis à ſcabie, & lepra diſtinguere oportet. A priori differt, quoad puſtularum formas: namque in Pſora ubique ferè ſingulares, & ſpatiis licet exiguis, ab invicem remotæ exiſtunt, hic plures conglobatim, & quaſi per racemos magis intervallis ſejunctos erumpunt. Verum inter hos affectus, diſcrimen maximum inde naſcitur, quod ſcabies per contagium facillime & vix aliter exoriri aut propagari ſoleat, impetiginis verò infectio tam rara aut nulla eſt, ut miaſma à viro uxorem, aut ab hoc illum aſſidue concumbentibus, minime tranſeat.

Hic morbus etiam à lepra diſcriminatur, tum quoad eruptionis formam, tum reſpectu contagii, quod in hac pariter activum eſt, ac in Pſora, ipſaque ἐξάνθησις multo immanior, & horrenda eſt, viz. cruſtacea, & ſquamoſa, ubique continua, & per totum corpus diffuſa.

Hinc conſtat impetiginis cauſam materialem, non eſſe humorem mere cutaneum propter miaſma ab extus ſuſceptum, aut ob alias occaſiones depravatum & a craſi ſua degenerem; quia nimirum, non uti in Pſora per contagium facile aliis communicatur, neque ſtatim per totum corpus diſpergitur. At verò puſtulæ circa morbi initia primo erumpentes, inde procedere videntur, quod in maſſa ſanguinea concretiones quædam acidoſalinæ (inſtar Tartari in vino) contingunt, quæ cum ſubigi, aut rurſus diſſolvi nequeant, hic in cutim, quemadmodum illi in dolii parietes, depelluntur. Hujuſmodi concretiones donec parvæ ac pauciores fuerint, in membro forſan uno, aut altero, perque unicum aut alterum forſan arteriæ ramum in cutim convehuntur; dein quatenus natura, eundem quem cœpit, excretionis modum continuare ſolet, materies per eadem vaſa ad eoſdem ubique nidos advecta, juxta puſtulas primas, aliarum circumcirca conſitarum aggeries facit; poſtea vero cum ſanguinis dyſcraſia, indies aucta, materies iſta Tartarea intra maſſam ejus uberius progignitur, plures ejus portiones per arterias alias, & ſubinde alias exterius convehuntur; & propterea puſtulæ etiam plures, tum in aliis membris erumpunt quas nova materies per eaſdem arterias continue accedens, & juxta poſita, puſtularum aliarum adjectione indies ampliat ac undique dilatat; & demum ſi hujuſmodi ſanguinis Tartarus in immenſum accreſcat, per plurimas, aut ſimul omnes arterias extra delatus, in cute defigetur, & proceſſu temporis ſuperficiem ejus omnem incruſtatione ſquamoſa, aut plane leproſa obducet: atque tunc humor ipſe cutaneus per totum corruptus, in morbi partes cedet; namque hic ſanguinem & humores, dum inter circulandum pertranſeunt, magis inquinando, ſeu potius venenando, materiæ morbificæ penum augeri faciet, quin etiam effluvia ζυμώδη ſive corruptiva à ſe dimittens, ejuſdem morbi contagium aliis tradet.

Itaque affectus hujuſce *cauſa* tum *procatarctica*, tum *conjuncta*, in eo conſiſtunt, quod imprimis abſque ullo cutis vitio, ſanguinem particulis ſalinis diverſimodi ſtatus ac indolis ſaturari contingit; (in cujus diatheſeos cauſas συνεκτικὰς mox inquiretur) atqui ſalia iſta præſertim ubi fixa ac acida præpollent, (uti eorum mos eſt) ſe mutuo prehendunt, adeoque in coagula quaſi Tartarea concreſcunt; quæ portiones in ſanguinem protruſæ, papillarum eruptiones, quaſi totidem morbi hujus nidos inchoant; dein illæ ſenſim juxta materiæ ſupplementa tum numero, tum magnitudine indies auctæ, morbi hujus incrementum, & ἀκμὴν producunt.

Ad cauſas συνεκτικὰς, & *evidentes* quod ſpectat, duo ſunt præcipua occaſionum genera, à quibus hic affectus plerumque originem ſumit; ſcil. mala victus ratio, & morborum aliorum, uti imprimis *ſcorbuti* ac *luis venereæ* male, aut minime curatorum miaſmata in corpore relicta. Singulorum ex his rationes paulò expendimus.

Quoad prius, præter communes circa diætam inordinationes, quibus nonnulli carnium ſalitarum, & dein ſole, aut fumo induratarum eſui, ſimulque vinorum acidorum potui nimis dediti, hunc morbum facilè contrahunt; inſuper vulgaris obſervatio eſt, plures in eum à carnis porcinæ, & piſcium præcipuè cruſtatorum comeſtione nimis crebra, aut aſſidua diſponi. Prioris inſtantia ſatis *notabilis eſt*, quod potiſſimum in morbi hujus prophylaxin, cibus iſte Judæis interdicebatur: dein alterius exemplum eſt, quod olim in Anglia Cornubienſes, oram fere undique maritimam incolentes, quatenus ex iis pauperiores ferè tantum piſcibus veſcerentur, affectibus leproſis plurimum obnoxii fiebant; in tantum ut propter horum ſublevamen, multa in ea regione Noſocomia conderentur. Horum rationes ut paucis innuam, opinari ſubeſt utrumque cibum ſive qua rancidus, ſive alias improportionatus, ſanguini noſtro particulas non rite miſcibiles, aut facilè domabiles convehere, quibus ita heterogeneis, & dein longo talis diætæ uſu in magna copia aggeſtis, particulæ cujuſque generis ſalinæ ſe facilè aſſociant, adeoque coagula Tartarea in cutem exterminanda, & affectus impetiginoſi, aut leproſi ſeminia conſtituunt.

Attamen uberrima ejus ſeges, à ſcorbuti ac luis venereæ miaſmatis in corpore relictis, & demum quoad ſalium, ac ſulphuris efferatorum combinationes ad ἀκρότητα evectis progignitur. Morbi prioris, & ſpeciatim ſymptomatis prædictis eidem συνεκτικῶν, rationes alibi explicavimus, quæ ad hypotheſin modo propoſitam accommodatæ magis eluceſcunt. At-

que

que luis venereæ inveteratæ; imò interdum curari viſæ, ita paſſim accidit ejuſmodi eruptiones puſtuloſas ſupervenire, ut nullus ferè his affectus, morbi iſtius pudendi ſuſpicione careat; ſaltem medici, quoties in tali caſu conſulitur, prima ſtatim quæſtio eſt; annon patiens iſte labem veneream aliquando prius contraxerit: Enimverò ſanguinis corruptelæ, poſtquam diutina mora heterogeneæ prorſus, ac indomabiles fiunt, tandem particulas ſalinas ſibi conſciſcunt; quibuſcum in coagula ejuſmodi Tartarea concreſcentes, ac in cutim protruſæ, exanthemata impetiginoſa producunt.

Quoad Prognoſin hic morbus, etſi mortem, aut imminens periculum rarò minatur, tamen poſtquam radices altius egit, curatio ejus perdifficilis aut nulla eſt: Impetigo primo incipiens, atque puſtulas earumque aggeries, in membro forſan uno aut altero pauciores excitans, quandoque Therapeiam, ſed vix ſine Pharmaca efficaciori procurandam admittit. Sin morbus eò proceſſerit, ut papillarum corymbi crebi, ac lati in toto corpore ſparſim appareant, tunc parva remedia nihil efficiunt, atque magna utcunque ſedulo obſervata curationem non facile perficiunt. Quod ſi morbus, invitis quibuſque remediis, indies in pejus evectus, tandem in affectionem quaſi leproſam accreſcet, pronunciat Celſus *hanc curari non poſſe, ideoque ab ea abſtinendum eſſe*.

Circa Impetiginis *Therapeiam* duæ ſunt primariæ Indicationes, ſcil. *præſervatoria*, quæ morbi cauſam, & *curatoria*, quæ ſymptoma, viz. eruptionem puſtuloſam reſpicit. *Vitalis* in hoc caſu niſi plane deplorato, ubi ſomnus ac vires deficiunt; rarò locum habet. Medendi methodus ſemper incipere debet ab Indicatione præſervatoria, quæ morbi cauſas per remedia interna amovendas procurat, ſecus enim exteriora ferè nunquam (uti in Pſora) cum fructu adhibentur; attamen præſciſſis intra ſanguinem morbi radicibus, efflorеſcentiæ cutaneæ cito emarceſcunt: propter illas vero tollendas, alias procedendum erit ratione, quando Impetigo per ſe incipit, & nonnihil diverſa quando ſcorbuto inveterato; aut lui venereæ malæ, aut minimè curatæ ſupervenit; ſingulos hoſce caſus ſeorſim & diſtincte perpendemus.

Quando igitur hic affectus ſimplex, & primarius, item adhuc recens fuerit; cauſæ evidentes & externæ amoveantur; mala victus ratio, & aëris inſalubritas emendentur; itaque cibis ſalſioribus; & porcorum aut piſcium carnibus dudum ac nimis aſſueti, ad diætam εὔχυμον. & εὔπεπτον tranſeant; porrò oram maritimam; aut loca paludoſa incolentes, auram deinceps ſicciorem, & apricam hauriant; interea non minor potus ratio habeatur; vitando cereviſiam craſſiorem, & fœculentiorem, atque vina tenuiora, & acida, Tartaro nimis referta: demum caveatur ne potus, vel edulia, parentur ex aquis mineralibus lapideſcere aptis.

1. Reſpectu cauſæ conjunctæ, & procatarcticæ; duæ ſunt præcipuæ medendi intentiones; nempe ut viſcerum, & humorum impuritates cito expurgentur; item ut ſanguinis, & liquoris nervei dyſcraſiæ acidoſalinæ; (quo minus in iis materies Tartarea progignatur) in melius reducantur; propter quos fines, medicamenta tum evacuantia diverſi generis, tum alterantia præſcribi ſolent. Attamen quia non omnia, ſed remedia ferè tantum magna hic conveniunt, ideò quæ potiſſimum in & maxime proficua deprehenduntur, ſunt *Cathartica, Phlebotomia, ſerum lactis, acidulæ chalybeatæ, herbarum expreſſiones ſucculentæ, decoctum ex lignis, medicamenta chalybeata, & ſalivatio*, cujuſque horum formulas quaſdam, ac utendi modos ſubdemus.

Imprimis itaque purgatione univerſali, & Phlebotomia, (quemadmodum in Pſoræ Therapeia) celebratis, *infuſio* ſive *Tinctura Cathartica*, ſequens inſtituatur, cujus doſis ℥vi. ad viii. intra 6. vel 7. dies repetenda.

℞. Radic. Oxylapathi ſiccat. polypodii qu. an. ℥ß. ſennæ ʒx. epithymi ʒvi. Rhabarb. Mechoac. ana ℥ß. ſantali citrini ʒij. ſpicæ celticæ ʒß. ſalis Tartari ʒiß. ponantur in vitro cum vini albi lib 3. Aqu. florum ſambuci lib. 1 ſtent. clauſæ in frigido per dies 3. dein in uſum depromantur effundendo quotidie q. ſ. liquoris clari.

Secundo ad ſanguinem edulcorandum, ejuſque ſales eluendos, ſerum lactis ſimplex, vel cum fumaria, Cichoraceis, & Oxylapatho infuſis bibatur omni mane ad lib. 2. vel 3. per dies 20. vel 30. ſi ſtomacho congruet; ſimulque veſperi, & mane primo ſumatur doſis Electuarii ſequentis.

℞. Conſerv. rad. lapathi acuti ℥vi. oculor. Cancri, Coralli præpar. ana ʒij. Eboris ʒj. Pulv. ligni Aloës, ſantal Citrini, ana ʒiß. ſalis prunel. ʒij. Vitrioli Martis ʒiß. Syrup. è ſucco Jujulæ q.ſ. f. Electuarium, doſis ʒij.

Tertio propter eandem rationem, qua ſerum lactis, etiam Acidulæ ferratæ, contra hunc morbum præſcribuntur, & non raro inſigniter juvant, quippe cum cætera quævis medicamenta incaſſum cedere, cum his ſolis impetiginem gravem, & pene leproſam aliquoties curavi. Porro his etiam majoris efficaciæ gratia, ſalis prunel. aut vitrioli Martis, aut Electuarii modo deſcripti uſus commode adjungatur.

Quarto in quibuſdam ſero nimio, & conſtitutione aquoſiori præditis, ubi ſeri lactis, aut acidularum potus minus convenit, nonnunquam expedit, decoctum ex lignis horis medicis, ac inſuper pro potu ordinario conſtanter ſumi.

℞. Raſ. ligni ſalicis, lib. ſ. radic. ſarſaparil. ℥viii. Santal. albi, ligni lentiſcini. ana ℥ij. raſur. Eboris; C. Cervi; ana ʒvi. Stanni, Antimonij crudi, ana ℥iv. in petia ligat. liquiritæ ℥j. f. a: infund. & coquantur in aq. fontan. lib. 16. ad medietatem, colatura ſervetur ad uſum.

Quinto *Medicamenta Chalibeata*, quoniam inter remedia præſtantiora paſſim habentur; raro in hoc morbo omitti, quamvis non ſæpius cum fructu exhiberi ſolent: pleraque enim ferri præparata, in quibus particulæ ſulphureæ præpollent, quatenus ſanguinem fermentant, inque effervеſcentias ἀνωμάλως cient, eruptiones impetiginoſas augeri potius quam diminui faciunt; attamen ſal ſyrupus, Tinctura & infuſiones vitriolicæ, quatenus ſanguinem figunt; & ſalium efferationes nonnihil cohibent, me-

dendi intentioni modo propoſitæ ſatis apte quadrant; ſed potentia minores contra morbum adeo Herculeum minime valent.

Quamobrem, ſexto, his & pleriſque aliis remediis nihil juvantibus; multi *Salivationem* quaſi Athletam fortiſſimum, ac tanto hoſti unice parem commendant. Attamen prægrandi huic expectationi eventus non ſemper reſpondet; fateor enim me hoc remedium in quatuor perſonis impetigine graviori, & medicamentis aliis obſtinatâ laborantibus, ſine commodo expertum fuiſſe. Quidam ex his per inunctionem ex hydrargyro, aliique per catapotia ex præcipitato ſolari, in ſputationem copioſiſſimam, quam per 20. circiter dies pertulerunt, ciebantur; quo temporis ſpatio elapſo, eruptiones omnes ſquamoſæ, & papillarum Corymbi evanuerunt; nihilominus ad Therapejam confirmandam potus diæteticus ex decocto ſarſæ, cum crebra ſudatione ſubtus cratem & debita purgatione interjecta, inſtitutus per menſem continuabatur: attamen hoc curſu finito, cum nulla tunc impetiginis veſtigia relinqui viderentur, intra menſem alterum, nova ejuſdem morbi ſeges pullulare incipiens, brevi tempore ad ſolitam maturitatem accrevit. Porro cum unus ex iis hanc medicinam repetere, atque alter poſt duas morbi reciduas, eam vice tertia experiri voluit, uterque demum poſt immanes tot ærumnarum perpeſſiones, de curationis ſpe decidit: unde conſtat luem venerea, quamvis ſumme malignam, atque ulcera fœdiſſima & Cacoethea carnes ac oſſa depaſcentia excitantem, multo facilius, certius quam Impetiginem ſanari poſſe.

Cujus ratio ſi inquiratur, obvium erit concipere; poſterioris hujuſce Affectus cauſam, in miaſmate maligno, & prorſus heterogeneo, ſanguinem & liquorem nervoſum ad tempus quoddam inficiente, & quaſi venenante, eorundem verò craſes non prorſus evertente, aut quoad futurum penitus depravante, conſiſtere; quapropter à ſalivatione, aut diæta ſudorifica, virus illud totum extirpantibus, atque ſuperſtite dein genuina ſanguinis & humorum indole, cura peragitur: verum in Impetigine graviori, ſanguinis particulæ elementares, & primitus conſtitutivæ corrumpuntur, adeo ut niſi harum craſis, & legitima diatheſis reſtituantur, evacuationes quæcunque, atque materiæ malignæ venenoſæ, aut heterogeneæ cujuſpiam expurgationes, utut copioſæ, & eradicativæ, parum aut nihil efficient. Quare non immerito plerique olim celebres medici, morbum hunc confirmatum, ac ad lepræ confinia evectum, vix ac ne vix curabilem cenſuerunt.

2. Hunc morbum ſcorbuto inveterato ſupervenientem eventus nequicquam melior attendit; forſan hinc medendi intentiones paulo certiores eliciantur, quando hic affectus, iſtius baſis ſive radix ſupponitur; nempe ut Indicatione Therapeutica primaria inde ſumpta, remediis antiſcorbuticis potiſſimum inſiſtatur; verum hujus generis acria, & calidiora, uti *cochlearia*, *Naſturtia*, *Rhaphanus Silveſtris*, *piperitis* aliaque ſanguinem nimis incitantia, quatenus craſin ejus plus diſſolvunt, & coagula Tartarea ad cutim uberius propellunt, ſemper noxæ potius quam emolumento eſſe deprehenduntur; atque ob hanc rationem, *Thermarum uſus* ſive *balneatio* in aquis calidis, quæ ſiquidem per diaphoreſin copioſiſſimam totius corporis humores evacuat, atque cutis poros abſterget, ac ſumme mundificat, in hoc morbo valde proficua videatur, ſæpiſſime in tantum à juvando abeſt, ut eruptiones exinde plurimum augeri, & exaſperari ſoleant: novi enim plures haud graviter impetiginoſos, Bathoniam, noſtram ad Balneandum in aquis calidis profecto, inde prorſus leproſos rediiſſe. Quapropter, ſi quando hic affectus ſymptoma ſcorbuto ἐπιγιγνόμενον exiſtit, acrioribus, & elaſticis quibuſque vitatis, temperatiora ſolum, atque *ſale nitroſo*, aut *vitriolico*, aut *volatili* prædita exhibeantur. Cujuſque horum generis ſpecies & formulas quaſdam proponemus; *ſale nitroſo* imprimis præpollent *Chryſtallum minerale*, *herbarum quarundam ſucci*, vel *decocta* & *acidulæ quædam* purgantes.

℞. Chryſtalli mineralis, ſive nitri ſumme purificat. ℥ j. florum ſalis Armoniaci ʒ j. ſimul terantur in mortario vitreo, detur ad ʒ j. ter aut quater ſpatio 24. horarum.

℞. Folior. ſedi majoris M ij. contuſa coq. in lactis recentis lib. ijſſ. donec in ſerum, & coagulum vertatur, colatura facta, liquor clarus ſumatur ad lib. 1. bis in die.

℞. Foliorum Taraxici M vi. in maſſam contuſa ponantur in olla fictili vitreata cum operculo, quæ clibano poſt panes extractos indita, ſtet per horas 6. vel 8. dein maſſa in colum effuſa, liquor clarus effluat, cujus doſis ℥ iv. ad vi. ter aut ſæpius in die.

Fructus Cucumeris virtute nitroſa præditus, & per experientiam contra hunc morbum utilis probatur; quare loco Acetarii, ubertim & ſæpe comedatur; porro tres aut quatuor eorum in taleolas inciſi, aquæ fontanæ lib. 3. per noctem clauſæ infundantur, liquori claro effuſo, adde ſalis prunel. ʒ ij. vel iij. doſis lib. ſſ. ter aut ſæpius in die. In eundem uſum etiam decocta ex foliis, una cum fructibus in aq. fontan. facta conveniunt.

Acidulæ ſive aquæ quædam minerales Catharticæ, cujuſmodi imprimis ſunt iſtæ de *Moth Hall*, Analyſi per evaporationem facta, ſalem nitroſum quo imbuuntur manifeſto referunt, earumque potum per plures dies ad iv. circiter libras aſſiduum, contra impetiginem leviorem juvare, aliquoties comprobavi.

2. At vero *Acidulas ſale vitriolico* præditas, cujuſmodi ſunt *Spadenſes*, atque noſtrates *Tunbrigenſes*, tum *Aſtropenſes*, iſtis *nitroſis*, imo & quibuſque aliis medicamentis longe præſtare, & pro curanda impetigine, plus valere, ſuperius innui. Quibus, his utendi non datur opportunitas: aquas communes chalybe noſtro impragnatas, adeoque acidulas iſtas exactiſſime referentes, bono cum ſucceſſu, contra hunc morbum propinare ſoleo, Propter ſales minerales, aut ſaltem ob particulas in iis mercuriales, uſu venit, quod *Stannum & Antimonium* pro curanda impetigine à multis prædicantur, & cum aliis remediis præſcribi ſolent. *Raſura ſtanni*, & *pulvis Antimonii* crudi in cerevifia pro potu ordinario infundantur: item decocta ex *ſarſa* cum lignis contra hunc affectum inſtituta ingrediuntur.

2. *Salis volatilis*, pro impetigine graviori, imo plane leproſa curanda, virtutem inſignem ſatis commendat *vipera*, ejuſque præparatorum uſus. Hoc morbi illius Antidotum, experimento caſuali primo inventum fertur, quatenus nempe (uti Galenus refert) potus è lagena cui vipera imponebatur, ad quendam Elephantiaſi laborantem, venenandum, ipſumque adeò è miſeria ſua liberandum datus; protinus in remedium ceſſit, & affectum neci deſtinatum, à morbo inſanabili viſo expedivit. Huc etiam refertur Analogia, ab animalis hujus natura deſumpta; unde colligitur ipſum in hoc morbo juvare: quandoquidem enim *vipera* exuviam ſuam ſquamoſam quotannis deponit, ideò putaret quiſpiam, particulas ejus ad excutiendam leproſi pelliculam cruſtaceam valere; verum his, ut non multum tribuamus, quandoquidem ex crebra obſervatione conſtat remedia viperina in impetigine, ac lepra prodeſſe, certe juvaminis ratio ſali volatili, quo plurimo hoc animal præditum eſt, adſcribi debet. Hujus enim particulæ, ſalia fixa, & acida in affectorum ſanguine præpollentia deſtruunt, eorumque combinationes diſſolvunt; attamen *Sal*, *ſpiritus* ac *oleum* è viperis chymice extracta, ob particulas quas ab igne extrahunt empyreumaticas, & ſumme elaſticas, in hoc morbo minime conveniunt, uti etiam nec *ſpiritus*, aut *ſal volatilis*, *C. Cervi*, *fuliginis*, *ſanguinis*, aliique conſimilis *Armoniaci*; quia nempe ſanguinem & humores ſupra modum exagitandos, eorum craſes diſſolvi, & corruptelas uberius in cutim propelli faciunt. Quare ſimpliciora *viperarum præparata* uti *juſcula* ex earum carnibus Aquæ incoctis; *potus* earundem infuſionibus, aut incoctionibus imprægnati, atque pulveres ex iis ſiccatis & tritis confecti, contra hunc morbum utilius præſcribuntur. Porro non tantum *viperarum*, ſed alius generis *Anguium* oviparorum carnes elixæ, & loco cibi ordinarii comeſtæ; opem ſæpe egregiam præſtant.

3. *Impetigo*, ſive papillarum eruptiones ſquamoſæ, & in figuras velut corymbeas efformatæ, *luis venereæ* inveteratæ, adeo frequens, & familiare ſymptoma eſt, ut quoſvis affectione iſta laborantes, annon aliquod iſtius malignitatis cujus conſcii ſunt lateat, imprimis interrogemus; atque ita rem habere ſi deprehenditur, ſtatim *ſpecificis* contra hunc morbum quibuſque ac *Antiſcorbuticis* omiſſis, protinus ad *decocta ex lignis*, iiſque parum, aut minime juvantibus, ad medicamenta ex *hydrargyro* deveniendum erit. Et quidem hac methodo, plures pro impetiginoſis, & leproſis habitos, cumque aliis remediis ad hos morbos appropriatis diu incaſſum tractatos, & miſere divexatos, facile ac citò curavi: atque hanc impetiginis ſpeciem, ad luis venereæ, cujus appendix eſt, *Pathologiam* referimus.

Indicatio ſecunda Curatoria, *morbum* ipſum & *ſymptoma* primarium, ſc. Eruptiones ſquamoſas, & puſtularum corymbos reſpiciens, *remedia Topica* cuti exteriori, propter affectus hoſce tollendos adhibenda præſcribit: in quem finem *balnea*, & *linimenta* imprimis conveniunt: quæ tamen niſi cauſa procatarctica, viz. *ſanguinis diathefis Tartarea* prius expurgetur, raro aut nunquam per ſe juvant.

Hujuſmodi *Topicorum* farrago ingens, tum apud Authores medicos, tum apud empiricos, & agyrtas vulgo proſtat: e quibus tamen univerſis, *balnea* aut *linimenta* è *pice liquida* confecta, cæteris quibuſque utriuſque generis remediis longe præſtant, revera ut illis unicis, ni quod odorem valde terrum emittunt; utendum fuerit; quapropter compoſitionum, & cum & ſine *pice liquida formulas* quaſdam ſubdemus.

Itaque pro *Balneis* uſitatum eſt, *aquas* doliis, in quibus pix liquida includebatur, aliquandiu contentas, & infuſione imprægnatas adhibere: vel;

℞. Picis liquidæ ℔ 2. incorporetur cum cineribus albis, & cribratis in maſſam craſſiuſculam, quæ coq. in aq. fontan. ſ. q. addendo folior. hederæ terreſtris; fumariæ; Marrubii albi; radic. lapathi acuti, Enulæ Campan. an. M. iv. f. Balneum cum regimine uſurpandum: vel paretur hujuſmodi decoctum; ſine pice liquida pro impetiginoſis odorem ejus horrentibus.

Balnea ſulphurea, tum *Naturalia* tum *artificialia* minus convenire, imò priora ſæpius officere, crebra experientia deprehenditur: quin etiam *Balneatio* quæcunque caute admodum adhiberi debet: nam quatenus adminiſtratio hæc ſanguinem exagitat, & effervefacit, craſinejus (uti modo dictum eſt) plus diſſolvere, & corruptelas in cutim uberius ſuffundere periclitatur.

2. *Linimenta* quorum uſus & tutior, & commodior eſt, triplicis ſunt generis ſive gradus, ſc. *lenia*, *Mediocria fortiſſima*, cujuſque horum exemplar unum aut alterum proponemus.

1. Primo igitur in *Impetigine leviori*, ubi eruptiones & papillarum corymbi pauciores, & perexigui ſunt, commendatur *ſaliva jejuna*; item liquor ex lignis viridibus, dum uruntur exudans; item mera fricatio cum radicibus lapathi acuti contuſ. & aceto macerat. Vel,

℞. Olei Tartari per deliquium, olei nucum; vel Amygdal. amararum per expreſſionem, ana p. a. f. linimentum locis affectis bis in die adhibendum.

2. Secundi Generis linimenta, pix liquida ingredi, ac inſtar omnium haberi ſolet.

℞. Unguenti roſacei ℥ vj. picis liquidæ ℥ ij. ſimul liquetacta miſceantur. Vel,

℞. Portionem carnis vervecinæ pinguiorem, quæ fruſtis radic. lapathi acuti, conſita, & veru infixa, aſſetur: atque interea, dum pice liquida ſenſim inſtillata continue imbuitur, utriuſque deliquium, in vaſe ſuppoſita exceptum, pro unguento ad impetiginem præſtantiſſimo ſervetur.

3. Linimenta contra hunc affectum fortiſſima, ſunt Mercurialia, quæ nimirum aut hydrargyro, aut præcipitato conſtant. Prioris formulæ, & compoſitio eadem ſit, ac quæ ſupra contra ſcabiem præſcribitur. Quoad alterum.

℞. Præcipitati albi ʒ iij. unguen. roſac. ℥iij. miſce, pro litu partium maxime affectarum: horum uſus in hoc morbo maxime ſuſpectus eſſe debet; nam ſi forte ſputatio ciebitur, materiæ poris cutaneis impactæ ſaburra perquam immenſa movebitur, quæ ſi tota confertim nimis verſus ductus ſalivales irruens, circa gutturis partes aggeretur, ſuffocationis periculum incurretur.

Ante aliquot annos *Virgo Illuſtris* familiæ, temperamenti calidioris, utpote ſanguine acriori, & ſalſo originaliter prædita, poſtquam *Impetigini* perdiu, fere uſque ab Ephebis obnoxia degiſſet, circa pubertatem, graviori modo, eadem laborare cœpit; nam puſtularum ſquamoſarum Corymbi, non tantum brachia, & crura, aliaſque corporis partes obtectas, ubique obſiderunt, ſed etiam manus, & faciem, in tantum defœdarant, illam ut in publicum incedere, cumque aliis ordinis ſui converſari puderet. Remedia minora fere innumera, ſine ullo ſucceſſu adhibebantur; Thermarum uſu primo melius habere viſa, exinde tandem deterior facta eſt. Acidulæ Aſtropenſes, quæ nonnullos impetiginoſos integre ſanarunt, huic parum, aut nihil opis contulerunt. Quapropter cum methodus quæpiam ordinaria minus affeciſſet, propoſui demum ut ſalivationem, quaſi remedium cæteris quibuſque potentius (ac uti dicitur) ultimum, experiretur. Huic conſilio cum & patiens, & parentes ejus facile conſentirent, ſtatim corpore per Catharſin, & Phlebotomiam rite præparato, juxta morem noſtrum, exhibui *pilulas ex præcipitato ſolari* per duos dies, & poſt unius intervallum, & Pharmaco tertia vice repetito ſputatio copioſa & laudabilis incepit, & ſine malo quovis ſymptomate per menſem proceſſit; cui tamen in debito tenore ſuſtinendæ, artuum juncturis, & locis maxime affectis, modo his, modo illis, *litum ſubinde mercurialem* applicandum curavi. Ante curſum hunc finitum eruptiones omnes evanuerunt: nihilominus in medelæ confirmationes, ſimulque ob Hydrargyri extirpationem, menſem alterum purgationi, ſudationi ſubtus cratim, & diætæ ex decocto ſarſæ, chinæ, &c. impendebat; quo tempore perfecte ſanari viſa, ita per quadraginta circiter dies perſtitit. Dein vero quamvis exactam victus rationem obſervaret, morbus idem repullulare cæpit, atque ſenſim accreſcens, demum in ſtatum uti prius ἀκμὴν aſſurrexit. Hoc verum eventu confuſus, ſuaſi ut à fluxu menſtruo qui nondum eruptus, brevi expectabatur, alterationem in melius ſperaret. Attamen poſt longam inde moram, ἔμμηνα iſta tandem eveniens, & deinceps regulariter habens, nullam morbi iſtius curam aut levamen, ſed potius exacerbationem intulit. Quare iterum ad Pharmaciam recurſus habetur, atque remedia diverſimoda, cujuſque fere generis tentantur: quæ cum omnia incaſſum fuerint, efflagitabant amici, ut ſalivationis curſum denuo ſubiret; viz. in hanc ſpem adducti, methodum iſtam, quæ imprimis pro tempore brevi curarat, ſecunda vice adhibitam, pro longiori ſaltem, aut forſan integre ſanaturam. Itaque ex illorum votis, eodem ſputationis, & ſudationis curſu per bimeſtre ſpatium repetito, indeque puſtulis, & eruptionibus ſquamoſis, ubique evanidis, puella inſignis tunc denuo ad valetudinem recuperari videbatur. Verum intra ſeſquimenſem, à medicina finita papillæ, earumque aggeries, ſive Corymbi rurſus apparent, atque ſenſim indies numero ac mole auctæ, tandem majorem quam antea totius corporis defœdationem accivere: adeo morbus iſte, Hydræ ſimilis poſt unum caput amputatum, cum ſeptemplici reviviſcit.

Novi alium virum robuſtum, & habitu corporis Athletico præditum, qui poſtquam Impetigine per multos annos laboraſſet, morbo tandem ingraveſcente, ac ad ſtatum ἀκμὴν evecto, per totum corpus vitiligine alba, & quaſi leproſa obducebatur; ut unaquaq; nocte, ſquamæ inſtar furfurum magna copia intra lectum deciduæ, in acervos colligi potuerint. Hic curationis ergo, imprimis remedia cujuſque fere generis ordinaria, ſine ullo tamen fructu tentabat; deinde vero ſalivationem ex Mercurio leviorem expertus, nihilo melius habuit; poſtmodum ea methodo repetita, à ſputatione longa & graviori ad ſanitatem reſtitui videbatur; verum intra tres menſes, idem morbus repullulans brevi ad priſtinam feritatem pervenit; quinimo cum tertia vice moleſtiſſimum illud medelæ genus ſubiret, affectus iſte pro tempore quodam abigi viſus, redibat; & deinceps invitis tum hac, tum alia quacunque methodo durante patientis vita, Tyrannidem ſuam exercuit. Non opus erit de *Lepra* hic quidquam diſſerere, quæ morbi prioris tantum gradus intenſior, medelam fere nullam admittit. Quod ſpectat ad alios Tumores eorumque ſc. ſpecies multiplices, & cujuſque illorum Ætiologias diverſimodas, fateor me vix continere poſſe, quo minus in amœniſſimum hunc ſpeculationis campum deſcenderem. Verum hoc perinde ἄκαιρον ac inſolens videatur, ac ſi quis longo curſu defatigatus, ac ad finem anhelans, ultra metam excurrens, illico ſtadium inchoaret novum. *Hactenus Clar. Williſius. Sequuntur jam alii.*

De Maculis quibuſdam levioris momenti, quæ Ephelides, Lentigines, & Hepatica vulgo nuncupantur.

1. Inter Affectus merè, aut ſaltem maxima ex parte Cutaneos primo occurrunt maculæ, *Ephelides* vulgo, Noſtratibus *Sproetelen* nuncupatæ, quæ Vere & Æſtate, quoniam ab Inſolatione potiſſimum excitari ſolent, plurimum increbeſcunt, atque circa Hyemem rurſus evaneſcunt.

2. Sed cum in Formoſioribus, ac cutem rariſſimam habentibus maximè contingant, in iis præcipue locis, ubi cuticula, ſoli & aëri expoſita, denſiſſima eſt, ſcil. in facie ac manubus maxime erumpunt. Porrò coloris ſubflavi aut fuſci, ad magnitudinem morſus pulicaris, inæquales tamen, & quoad figuram irregulares exiſtunt. Atque hæ Maculæ parum aut nihil differunt à Puncturis illis ſubfuſcis, aut flavis, quas nonnulli *Lentigines* vocant, quæ lentis magnitudine faciei partes crebris quaſi guttis inſigniunt.

3. Harum Macularum Materies ſeu Continens Cauſa videtur eſſe, *bilioſi Humoris tenuior portio, vi Solis illam attenuantis, & poros cutis aperientis, exterius projecta*; quæ evaporare incipiens, in cute exteriore, aut cuticulæ, quam pertranſire nequit, concavo defigitur. Et certe maculas haſce à Bile, ſimilibuſve flavis Sanguinis Recrementis procedere indicio eſt quod maximè familiares ſint iis, quorum pili flaveſcunt.

4. Equidem præter exiguas haſce Maculas Lenticulares & Ephelides, aliæ inſuper occurrunt multò ampliores, palmæ longitudinem ac latitudinem nonnunquam excedentes, quæ cutem

cutem variis in locis, præcipuè circa Pectus & Dorſum, lituris modo fuſcis, modo luridis, aut ſubnigris conſpurcant, ac *Hepatica Maculæ* nominari ſolent, iiſque, plurimum inſigniti, jecur minus ſanum, aut ſaltem haud benè ſanguificum habere creduntur: quod tamen ſub hac ratione verum non eſt; at ſolummodò quatenus humores bilioſi, cum non ſatis intra hepar à maſſa ſanguinea ſecernuntur, ad cutem protruſi eam ità diſcolorant.

5. Lituræ iſtæ potiſſimum tempore æſtivo apparent, & maximè ſupra pectus & dorſum, viz. quo tempore, & quibus in locis ad ſudandum homines ſunt plurimum apti: ipſum nimirum ſanguinis ſerum, quod fœculentias iſtas e cruoris maſſa in cutis anguſtias provehit, eas penitus evaporare inidoneas, illic relinquit.

6. Affectus hi quoad valetudinis ſtatum, nihil mali indicant, aut ominantur; & quamvis Ephelides; Lentiginesque nonnihil turpitudinis referunt; id tamen compenſatur, quatenus ita maculoſi puriori conſtitutione præditi obſervantur.

7. Ad Curationem verò horum Affectuum quod attinet; cum Maculæ hæ plerumque ſint criticæ eruptiones, Pharmaca intus ſumenda; quibus illarum Materies, ſeu Continens Cauſa tolli poſſit, vix ulla occurrunt; niſi quod Sudorifera Blanda aliquandò Uſurpata bilioſi humoris recrementa, in cute, aut cuticulæ concavo defixa; magis evaporare faciant. Sed ad Ephelides, Lentigines, & Maculas Hepaticas tollendas, Ars Coſmetica propriè ſpectat: & propter hæc cutis deturpamina delenda, ſine quavis medendi methodò; Medicamenta quibus cuticula decorari ſolet tantum præſcribuntur; quorum apud Domicellas; Alioſque de cute curanda Sollicitos, ingens ubique & uberrima eſt ſeges. Ea tamen omnia, quatenus duas ſolum medendi intentiones reſpiciunt; ad bina hæc capita reduci poſſunt: illa nimirum aut cutis ac cuticulæ poros aperiendo, atque hanc interdum excoriando, humorem foras attrahendum & prorſus evaporandum moliuntur, vel è contrariò, & ſæpè non minore cum ſucceſſu adhibentur illa, quæ materiam maculoſam è cute repercutiunt, ac intus adigunt,

8. Primò igitur ad cutem detergendam, & macularum materiem foras extrahendam, ſequens conducit Linimentum.

℞. Unguenti Roſacei ℥ ij. Florum Scinci; hoc eſt, Magiſterii Marcaſitæ ʒ ij. Miſceantur exactè pro Litu, quo veſperi Faciei inungatur; hinc mane cum panno laneo mundo denuò detergeatur.

Etiam Facies ſubindè lavetur Aquâ Florum Fabarum, cui admixtus Liquor Tartari; ſiquè Aquam hanc efficacem magis deſideremus, aliquot guttulæ addantur Aquæ Aluminoſæ ſeu Mercurialis.

Cl: Williſius *Pharmaceut. Ration. part. 2. ſect. 3. cap.* 5. illud præſcribit,

℞. Lixivii e Sale Tartari minus ſaturati ℥ iv. Olei Amygdalarum Amararum q. ſ. idque in tali proportione miſceatur, ut totus liquor lacteſcat. Cum hac mixtura Partes hujuſmodi Maculis Affectæ mane & veſperi illinantur, ac blandè fricentur.

9. Sed ad Maculas è cute diſcutiendas, earumque materiam repellendam intuſque adigendam, Lac Virginis à pluribus commendatur, quod ad hunc modum ſæpè conficitur; viz. Solutio Lithargyri in Aceto Deſtillato facta ab affuſo oleo Tartari per deliquium parato, in liquorem lactis inſtar albicantem præcipitatur; quo facies bis in die lavetur & blandè fricetur.

Vel ℞. Camphor. ʒ ij. Teratur in mortario vitreo, ſenſim affundendo Succum unius Limonis, dein adde Vini Albi ℔ j. M. exactè, & detur uſui.

Vel ℞. Benzoini optimi ℥ ß. Spermatis Cœti ʒ j. Spiritus Vini ſummè rectificati ℥ iv. Stent in Digeſtione per aliquot dies, dein fiat per Chartam Emporeticam Colatura. Hujus liquoris (rubicundi) tantillum miſceatur cum Vino albo Gallico, (quód illico lacteſcit) quo facies lavetur, & blandè fricetur.

Foreſtus lib. 31. obſ. 1. pro Faciei Maculis hanc commendat Aquam;

℞. Albumina ovorum ad duritiem coctorum, eaque more Chymico deſtillato; & liquorem deſtillatum uſui ſervato.

Idem lib. 5. Obſ. Chirurg. 4. ad delendas Lentigines mirum in modum extollit Aquam è Cochleis deſtillatam.

Ad eaſdem maculas tollendas vult Sennertus prax. lib. 5. part. 3. Sect. 1. cap. 3. facies ut ſæpius abluatur Aqua Florum, Sambuci & Fabarum, cui aliquid Camphoræ in Spiritu Vini Solutæ addatur.

Platerus prax. med. tom. 3. libro primo capite ſecundo ad faciem decorandam proponit Aquam, qua Maria Medicea Regina Mater uti ſolebat;

℞. Tres Capones albos ſtatim poſt jugulationem, axungia detracta, conciſos, Caſeos duos recentes ex lacte caprino confectos, Pulpam ſex Limonum corticibus detractis, Albumina octo Ovorum Boracis, Sulphuris an. ℥ ß. Camphoræ ℔ j. Aqu. Florum Fabarum, Nymphææ an. ℔ j. Collocentur in B. M. atque in alembici roſtro aliquot grana Moſchi, Deſtillentur S. A. & liquor extillans ſervetur uſui, eaque ſub noctem facies lavetur.

10. Attamen fœminæ curioſiores vix ullis nunc remediis cutaneis, niſi Mercurialibus contentæ ſunt; quapropter ſequens Aqua ad pleraſque Faciei turpitudines ſummopere commendatur;

℞. Mercurii Sublimati ℥ j. Pulveriſetur & ponatur in vaſe ſtanneo cum Aquæ Fontanæ ℔ iij. ſtent per xxiv. horas, cum ſpatula lignea ſubinde agitando, donec totus liquor nigreſcat, qui tamen per chartam emporeticam colatus limpidùs evadit: cum petia aut pluma hinc intincta facies ſemel intra diem unum aut alterum blandè obducatur.

Hujuſmodi medicamentum contra turpitudinem quamcunque cutaneam inſigniter juvat; quatenus nempe humores intra porulos, & foraminula ut ut minutiſſima impactos expedit, totamque ubi applicatur cutem, quoad meatus ejus malè conformatum, reſtituit. Sed quandoquidem hydrargyri particulæ, unà cum ſalibus (à quibus in minutias dividuntur, acuunturque) faciei applicatæ, materiam defœda-

fœdatoriam intus repercuſſam inſequuntur, ſicque ſanguini & lymphæ ſe facile inſinuant, hinc & gravia œconomiæ animali non raro pariunt incommoda, Coſmetica Mercurialia haud immeritò mihi admodum ſuſpecta ſunt.

11. Porro accidit interdum, pleraſque faciei partes, præſertim verò naſum & frontem, Punctis Nigricantibus creberrimis, quaſi à pulvere pyrio exploſo inuſtis, inſigniri; idque procedit, quod pori cutanei, ſeu vaſculorum ſudoriferorum oſcula, humore atro craſſiore, vermiculos nigra capita habentes referente, implentur; atque in tali cutis affectione lotiones, & litus nulli præter Mercuriales prodeſſe ſolent.

De Herpete.

1. Poſt Affectus Cutaneos ſimpliciores, qui nempe ſine tumore aut exulceratione contingentes, Cutem ſolummodo Maculis defœdant, jam ordine agendum erit de Affectibus gravioribus, & continuitatem ſolventibus, atque imprimis de Eo, qui ab Effectu & Symptomate Græcis Herpes dicitur; viz. à ſerpendo, quod nimirum proſerpere videatur, quodque una parte ſaneſcente, morbus in proximam ſerpat: Arabibus Formica Corroſiva, C. Celſo Ignis Sacer nuncupatur. Eſt autem Herpes Tumor, ſive Puſtuloſa Inflammatio cum pruritu & rubedine, partem, in quam ſerpit, exulcerans: vel dicatur, Tumor Bilioſus, qui cutem ſerpentibus minimis puſtulis exaſperat, roditque.

2. At verò Herpetis Species duæ ſunt. Prima namque Simplex eſt Herpes, qui intra cuticulam conſiſtens minimis puſtulis, milii ſemini ſimilibus, cutis ſuperficiem exaſperat, unde Herpes miliaris, Belgis *Springend vuer*, *oſte vverteruypenden Hair-vvorm* nuncupatur. Vel eſt Exedens, Græcis ἐσθιόμενος, qui ipſam exulcerat cutem, lateque in ambitum ſerpit, cujus medium citius ſanatur, quam extrema, noſtratibus *Inetenden Hair-vvorm*.

3. Verùntamen *Ignis Sacer* C. Celſo dictus, fit maximè in pectore, præcordiis, aut lateribus: eſtque hic affectus, cujus meminit Ampliſſ. Tulpius obſervat. med. lib. 3. cap. 44. quippe Plinio Zoſter, Scribonio Largo Zona, Noſtratibus *Ommeloop* ſive Ambitus nuncupatur; quod in extimo Diaphragmatis ambitu variis circulis, diverſimodè diſperſis, hominem aliquatenus ambit.

4. Affecta igitur Herpetis Miliaris Pars eſt Cutis Superficies ſeu Cuticula. Herpetis verò Exedentis Tota Cutis, cum ſpecies hæc integram cutem ad ſubjectam uſque carnem ſoleat exulcerare.

5. Efficiens autem, & Conjuncta Herpetis Cauſa eſt Humor tenuis, bilioſus, acri-ſalinus, ſimulque glutinoſus, qui ſanguini inexiſtens ab eodem ſecernitur, ac cum eo ad corporis ſuperficiem per malam criſin propellitur: impeditur tamen in ſui excretione per poros cutaneos ob admixtum ipſi humorem glutinoſum, nec non poros in cuticula quam in cute arctiores, hinc circa cutem ſub forma puſtularum hæret, unde vitioſa ibidem contingit efferveſcentia, & quidem calida, ob quam ſummus in parte affecta pruritus & ardor deprehenditur. Talis porro noxius humor in corporis ſuperficiem expulſus, amplius ibidem vitiatur, quin allabentis ſanguinis partem ſimul corrumpit, & pruritum ac dolorem in vicinis partibus excitat. Cumque humor hic cuti inhærens fit tenuior & minus acris, Herpes oritur Miliaris; ſin acrior magiſque glutinoſus, Herpetem producit Ferum, Exedentem ἐσθιόμενον.

6. Cæterum Herpes cum ſenſibus pateat, non ita difficulter cognoſcitur: eſt enim tumor latus, ſine omni ferè altitudine, ut vix attollatur pars, potiuſque exaſperari quam intumeſcere videatur. Adſunt præterea puſtulæ exiguæ, milii ſemini ſimiles, calor, pruritus; & quamvis puſtularum quædam ſanantur, aliæ tamen oriuntur, ut malum ad vicina proſerpere videatur. Si puſtulæ rumpantur ichorolus effluit humor; eſtque ſubrubicundus locus affectus. Ferus autem, ſeu Exedens dicitur Herpes, cum ulcuſcula ſerpentia ac foraminula multa apparent, quæ tamen ultrà cutem non procedunt; ſeu, ut C. Celſus lib. 5. cap. 28. ait, eſt malum cum ſumma cutis exulceratione, & exulceratione ſine altitudine, latum, ſublividum; inæqualiter equidem, mediumque ſaneſcit extremis procedentibus; atque non rarò id quod jam ſanum videbatur, iterum exulceratur.

7. Herpes porrò periculoſus affectus non eſt, niſi ſit valdè exulceratus: nihilominus tamen difficile curatur, & non rarò diuturnus eſt morbus. Atqui prout humor ille, è quo oritur herpes, mitior vel acrior, magiſque vel minus glutinoſus, eo etiam magis vel minus periculoſus eſt.

8. Equidem ut Affectus hic tutò curetur, ratio habenda eſt & Cauſæ Antecedentis, & Continentis Partiſque Affectæ. Atque ad Cauſam Antecedentem quod attinet; quum ex humore tenui, bilioſo, acri-ſalino, ſimulque glutinoſo Herpes oriri ſoleat, hic imprimis per convenientem rerum nonnaturalium uſum eſt corrigendus, deindeque è corpore purgandus: niſi enim totum corpus exactè purgetur, nunquam Patiens perfectè ſanatur; & quamvis uno in loco adhibitis Topicis Medicamentis pars ſaneſcere videatur, in partibus tamen vicinis denuò malum ſeſe prodit.

9. Diætam itaque quod ſpectat; Aer, Cibus & Potus ſint Refrigerantes: nocent omnis generis Acria, Calida, Salſa, Fumo ſiccata, Pinguia, Dulcia; ſimiliter & Motus Corporis nimius, Vigiliæ, Alvi Durities, Venus, Ira.

Inſuper ſummè utilis hic eſt Purgatio, qua bilioſi, acri-ſalini, ac glutinoſi Humores, in partem affectam alioquin ruentes atque morbum foventes, toto è corpore vacuentur.

Eum in finem præſcribi poſſunt Pulveres; Vinum Medicatum, Decoctum.

♃. Cremoris Tartari ʒ ii ß. Tartari Vitriolati gran. xxv. Diagridii ʒß. M. F. Pulvis, dividendus in doſes num. vi. æquales, quarum ſingulis vel alternis diebus mane Patiens unum ſumat cum juſculo.

♃. Rad. Helenii, Polypodii Querc. an. ʒiij. Summ. Abſynthii. Fol. Eupatorii Cannab. ana ʒ i ß. Cort.

ʒ j ß. Cort. Med. Sambuci ſicc. Baccar. Juniperi an. ʒ iij. Fol. Sennæ Mund. ℥vj. Aloës, ſem. Carui an. ℥ i ß. Inciſa & Contuſa dentur in Sacculo, ſuſpendendo in Vini Albi ℔ iv. de quo quotidie mane Æger bibat cyathum.

♃. Raſuræ Ligni Guajaci ℥ iv. Saſſaphras ʒ vj. Rad. Salſæparillæ ℥ i ß. Macerentur per noctem calidè in Aquæ Puræ ℔ v. dein S.A. Coq. add. Rad. Lapathi Acuti rec. ℥ iij. Herb. Fumariæ M ij. Chamæpitheos M j. Pulpæ Colocynthidis ℈j. Liquiritiæ raſæ ℥vj. Fiat Colatura ℔. iij. de qua ſemel vel bis quotidie Ægrotans bibat. Venæ-ſectio hic non conducit, niſi in Plethoricis. Thermarum ac Acidularum Uſus ſæpe ſingularis eſt: Tales enim Aquæ debito tempore ſumptæ tutò eum Affectum tollunt.

Decoctum Salſæparillæ, Chinæ, &c. continuò uſurpatum, plurimum etiam valet ad vitioſos ejuſmodi humores corrigendos, atque, tranſpiratione auctâ inſenſibili, provocatiſque liberius urinis, conſumendos; hinc & Sudorifera quoque huic morbo curando multum conducunt.

10. Ubi jam Cauſæ Antecedenti ſatisfactum eſt, ad ipſam Continentem accedendum; cui tollendæ multum ſæpè efficimus inunctâ Salivâ hominis jejuni, cujus ope acris, bilioſus, glutinoſuſque humor cutis poroſitatibus inhærens attenuatur, reſolvitur.

Scribit Barbette, ſummo cum ſucceſſu multoties adhibitum ſe vidiſſe Pulverem Lapidis Sciſſilis cum Aceto mixtum.

Sunt qui Sinapi uſurpant cum Butyro liquefacto & aſſato, quibus Alii Pulveris Pyrii aliquid addunt.

Ipſa Urina affectui huic ſanando prodeſt aliquando.

Multùm ſæpè efficimus Lavamento ex Aqua Pura, cum Sale Communi, & Vitriolo Albo. ex. gr.

♃. Aquæ Pluvialis ℔ ij. in ea diſſolve Salis Communis ℥ ß. Vitrioli Albi ʒ ij. pro Lavamento.

Refert Aquapendens, aliquoties ſe feliciter uſum fuiſſe Aquis Thermarum, quæ brevi tempore ſanant Herpetem: atqui ubi deſunt thermarum aquæ, ſumit Aquam Marinam; aut Aquæ Salitæ admiſcet Sulphur & Alumen atque in hac membrum effectum detinet.

Summoperè quoque morbo huic curando conducit inunctum Unguentum Enulatum cum Mercurio, quod puſtulas tabefacit, exſiccat, ac viſcidum glutinoſumque humorem abſumit. Conducit & hoc,

♃. Unguenti Roſacei ℥ ij. Mercurii Præcipitati Albi ʒ ij. Miſceantur exactè pro Litu.

Vel ♃. Butyri aſſati Unguenti Nutriti, Pulegii an. ℥ß. Sulphuris Vivi pulver. ʒ i ß. Cretæ albæ ʒß. M. F. S.A. Linimentum.

Pulvis Cretæ cum Lactis Cremore mixtus, & illitus hunc affectum non rarò ſanat, præmiſsâ fomentatione calidâ cum Vapido Vino Gallico.

Joan. Heurnius pro Herpete commendat Fæcem Vini inter duo linteamina applicatam.

Hartmannus in Praxi Chymiatrica cum linteo diſcerpto applicat Aquam Calcis Vivæ, cui aliquando Alumen Dulce, aliquando Saccharum Saturni addit.

Folia Tuſſilaginis viridia membro affecto impoſita, identidemquè renovatã, Herpetem nonnunquam ſanant.

Equidem ſequens Lac Virginale huic Malo Curando admodum conducit, ſi Ægra Pars eô frequenter lavetur & blandè fricetur,

♃. Rad. Hellebori Albi, Enulæ Campanæ, Iridis Florentinæ, Althææ an. ʒ ß. Pulpæ Colocynthidis ʒ ij. Fol. Sabinæ, Nicotianæ an. ʒ iv. Aluminis Crudi ℥ j. Lithargyri ℥ iv. Contund. & Coq. in ſ.q. Aquæ Pluvialis ad ℥xviii. colat. ad d. Aceti Vini ℥vj. Miſceantur Uſui. Vel ita conficiatur,

♃. Rad. Hellebori Albi ℥ j. Althææ, Eſulæ minoris, Enulæ Campanæ, Iridis Florent. ana ʒ vj. Fol. Sabinæ M j. Pulpæ Colocynthidis ℈iij. Aluminis Crudi ℥ß. Sem. Staphiſagriæ ʒ vj. Lithargyri ℥vj. Ciner. Ligni Quercini ℥viii. Coq. in ſ. q. Aquæ Pluvialis ad ℔ iij. colat. add. Aceti Vini ℥vj. Miſceantur.

In Herpete Pertinaci Barbette ſequentia proponit.

♃. Unguenti Fuſci Felicis Wurtzii ʒ iij. Albi Camphorati ʒ i ß. Ceruſſæ, Sulphuris, Myrrhæ, Lithargyri an. ℈iß. Mercurii Dulcis, Æruginis an. ʒ ß. Olei Roſacei q. ſ. M. F. S. A. Unguentum.

♃. Lapidis Prunellæ ℈j. Floris Sulphuris ℥ß. Sacchari Saturni ʒ i ß. Olei Raparum veteris q. ſ. M. S. A. pro Linimento.

Aliquando in Pertinaci Herpete prudenter applicetur Aqua Aluminoſa ſeu Mercurialis, ſecundum Pharmacopœam Ultrajectinam, vel ſola, vel potius additis Vino & Aqua Plantaginis magis temperata, cujus vires & facultates in hujuſmodi affectu curando non ſemel obſervavimus, Sed notandum in iis, qui ſunt calidioris temperaturæ, hanc Aquam minus convenire, & facilè Inflammationem excitare.

De Scabie, Ejuſdemque Speciebus.

I. Morbus Herpeti admodum Affinis generali vocabulo *Scabies* dici conſuevit, quæ in variis totius corporis locis, Cutem puſtulis exiguis, modo ſiccis & ſæpè ſquammoſis, modo humidis ac ad ulcerationem diſpoſitis, cum prurit u valde moleſto infeſtat; atque hujuſmodi Affectio propriè iſtius partis morbus eſt, utpote quæ in ipſa Cute propter contagium externum ſæpè incipit, & frequenter per media tantum cutanea curatur.

II. Dicitur autem *Scabies* ſeu *Scabrities*, quia cutem ſcabram & cruſtulis obductam diverſis certiſvè in locis reddit. *Pſora* verò, ἀπὸ τοῦ ψῶ *ſurſurem mutatum excerno*, quia in cute non tantum eſt aſperitas, ſed & levis exulceratio, & excoriatio puſtularum, à quibus ſurfuracea quædam decedunt, & nonnunquam ſanies, quæ tunc *Scabies Humida* dicitur. Enimvero variæ ſunt Scabiei ſpecies, de quibus omnibus, aut ſaltem pleriſque agere conſtitui.

III. *Scabies* igitur, ſeu *Pſora* definitur, quod ſit *ea in cute aſperitas, quæ eſt cum puſtulis humidis, & inſigni pruritu.* Vel deſcribitur, *puſtularum in toto corpore ſparſim eruptio, ab humore acri & ſalſo, intra poros cutis aggeſto procedens, hinc pruritum inſignem, adeoque & ſcalpendi neceſſitatem inducens.*

IV. Con-

IV. Continens hujus morbi Cauſa nec videtur eſſe Pituita, nec Bilis, nec Melancholia, nec etiam ipſe Sanguis per ſe extravaſari aptus; porro nec materia hic peccans è duobus vel pluribus horum ſimul mixtis conſtat: ſi namque ex hujuſmodi humoribus hic morbus unquam oriretur, non ità facilè per merum & leve contagium ſuſcipi, aut ſolo litu curari poſſit. Quamobrem potius cenſemus, *eſſe humorem lymphaticum in glandulis ſubcutaneis conſtanter reſidem, qui ab indole ſua genuina deſciſcens, à ſalino-volatili in acidum & acri-ſalinum, nec non aliter vitioſum non rarò degenerat.* Enimverò cum humori huic lymphatico ità depravato, & perpetim evaporanti, ſupplementa continua è ſanguine adveniant, humores iſti, vetus & recens, non facile congruunt aut uniuntur, at ſalium diſſimilium ritu mutuo efferveſcentes in materiam recrementitiam coagulantur, quæ poros cutaneos implens ac diſtendens ubique paſſim in tumores attollit; inſuper ſanguinem in tranſitu nonnihil impedit, & extravaſari quaſi cogit. Hinc puſtulæ crebræ excitantur, & quatenus materia iſta in ichorem faceſcens, à ſero & ſanguine ſubſequentibus uſque prorſum & foras urgetur, in moleculas aſſurgunt: dein ſpiritus animales fibras nerveas, ut ichoris iſtius excretionem promoveant, inordinatè ſubeuntes, moleſti pruritus ſenſum efficiunt.

V. Inſuper ad Scabiem & Eruptiones Puſtuloſas quod ſpectat; humor hic lymphaticus tribus potiſſimum de Cauſis depravari ſolet. 1. Ipſe ſanguis valdè impurus, ſimulque diſſolutus, corruptelas & recrementa ſua ubertim in glandulis ſubcutaneis relinquit, quæ ibidem fermenti corrupti naturam induentia cum aliis ſuccis adventitiis, aut pertranſeuntibus efferveſcunt, & variè coagulantur, adeoque non ſolum *Affectus Scabioſos*, verum & *Leproſos* diverſimodos pariunt. Hinc carnium & piſcium ſalitorum, & ſole ac fumo ſiccatorum uſurpatio crebra & aſſidua, aliaque incongrua comeſta aut epota Eruptiones Cutaneas paſſim cient. 2. Humor glandulis ſubcutaneis aggeſtus interdum merà ſtagnatione Scabiem producit; quare non tantum diu incarcerati, ſed & qui vitam ſedentariam agentes, ſqualori inſuper, & poëdori aſſuefiunt, huic affectui obnoxii degunt. 3. Humor hic cutis glanduloſus à miaſmate virulento ab extra communicato, non rarò vitiatur; idque obſervatione vulgari liquidò conſtat, in quantum maximè ſani, & optimâ conſtitutione præditi, vix unquam in eodem lecto ubi Scabioſus ſimul decumbit, aut nuper decubuit, impunè dormiunt: nec ità tantum, quin & Scabioſorum ſudaria aliis in eodem lavacro lotis, ejuſdem affectus ſæpè contagium impertiunt.

VI. Itaque Scabies quoad originem ſuam, aut *per Contagium* accipitur, aut *propter Malam Victus Rationem* incendiculum & fomes ejus à Chylo & à Sanguine Vitioſis communicatur, vel *ob Pœdorem & Tranſpirationis Defectum* in ipſa cute generatur; quibus addi poteſt, Infantes quandoque hanc labem à Parentibus hæreditariò contractam nanciſci.

VII. Cæterum Cutaneæ Eruptiones, quoad formam, juxta affectorum conſtitutiones diverſimodas variant. Nam in quibuſdam ſicciorís temperaturæ, bilioſæ viz. aut melancholicæ, Scabies tantum Sicca, & quatenus ob ſeri defectum minus evaporat, cum pruritu non adeo moleſto excitatur: in aliis vero temperamento humidiore, & ſanguine impuriore præditis, Exanthemata plurima, Ichore plena, & ſummoperè Prurientia ad ſcalpendum vehementer irritant, atque, propter excitata inde ulcuſcula, pruritus ſubinde in dolorem mutatur.

VIII. Scabies porro, ob turpitudinem & deformitatem, moleſtus eſt affectus; non autem ita periculoſus, & in ætate juvenili ſæpe ab aliis morbis præſervat, imò & alios morbos ſanat. Equidem tuta ſemper Scabies non eſt, ſique diu continuata ſit, in Lepram mutari poteſt. In ſenibus pertinax eſt, ac curatu difficilis.

IX. Circa Scabiei ſive Pſoræ Curationem duæ occurrunt primariæ indicationes, ac utraque duplex; viz. prima *Curatoria* hæc duo reſpicit, ut humor glandulis ſubcutaneis inhærens, atque vitioſus, ad debitam craſin reducatur: deinde, ut cutis pori & meatus, ichoroſis concretionibus liberati, priſtinam conformationem recuperent.

Indicatio ſecunda *Præſervatoria* hæc duo præcavet. 1. Ne Scabiei impuritates & miaſmata corruptiva è cute excuſſa, in ſanguinem & lympham regurgitent, iiſque non tantum dyſcraſias, ſed inſuper Oeconomiæ Animali noxam graviorem inferant. 2. Item navetur opera, ut humorum & partium nobilium labes, à materia ſcabioſa prius contractæ, dum cutis vitia emendantur, eradicari queant.

X. Omnes hæ Medendi Intentiones, per Remedia tum Interna, tum Externa ſimul uſurpata, una complicari debent: nempe ut materies morbifica loculis ſuis excuſſa, in nullas uſpiam latebras ſecedere, ac nullibi deliteſcere queat; quin omni ex parte per medicamenta convenientia in totum amoveatur. Itaque *Recta Victus Ratio* in primis obſervetur, vitando *Cibos Salitos & Piperatos*, nec non *Muriâ Conditos*; etiam à *Vino*, *Aquis Ardentibus*, *Cerevisia Fortiori*, & à liquoribus quibuſque ſanguinem incitare nimis ac fermentare aptis, temperetur. Inſuper in ſcabie pertinaci & corpus cacochymicum occupante, expediet *Pharmaca* exhibere *Cathartica*, quibus acri-ſalini, glutinoſique toto in corpore redundantes humores expurgentur, v. gr.

℞. Cremoris Tartari ℈j. Cholagogi ſimplicis, Mercurii Dulcis an. gr. viii. M. F. Pulvis.

℞. Extracti Catholici ℈j. Mercurii Dulcis gr. viii. F. Pill. num. 5.

℞. Rad. Bardanæ, Lapathi Acuti rec. an. ℥ iß. Turbith Gummoſi, Santali Citrini an. ℥ß. Herb. Fumariæ, Agrimoniæ an. M iß. Fol. Sennæ mund. ℥j. Glycyrrhyſæ raſæ ʒ iij. Coq. in ſ. q. Aquæ Puræ ad ℥ xxx. Fiat Colatura, de qua ſemel vel bis quotidie Patiens hauſtum ſumat.

℞. Rad. Polypodii querc. ℥ß. Helenii ʒij. Fol. Eupatorii cannab. ʒiij. Turbith Gummoſi. Baccar. Juniperi an. ℥ß. Aloës, ſem. Carui an. ℈v. Inciſa & Contuſa dentur in Sacculo, ſuſpendendo in Vini Albi Gallici ℔ iv. de quo quotidie hauſtum bibat Ægrotans.

Inſuper *Venaſectio*, niſi aliquid contraindicet, ab initio celebretur. Adhæc *Alterantia*, quæ ſanguinem, cæteroſque corporis humores ſecundarios

darios purificant, vices ſuas habeant: quem in finem conducit *Serum Lactis Dulcis* frequenter potum, vel *Decoctum Salſaparillæ, Chinæ, Santali Citrini, Raſuræ Cornu Cervini, & Liquiritiæ.* Etiam *Sudorifera* aliquando uſurpata multum proſunt.

XI. Interim commodus uſus hic eſt *Balneorum*, tum dulcium, tum mineralium ac calidorum, inter quæ præcipuè laudari ſolent *Sulphurea.* Sed cum Balnea iſta Mineralia non ubique reperiantur, alia pro iis ſubſtituere licet, quæ facultatem digerendi, detergendi, & poros cutaneos extergendi, atque purgandi vim habent. Ea ex Sulphure & Vegetabilibus parari vulgò ſolent; atque non lavacri communis ritu, cutis tantum ſordes eluendo, ſed & incongruum ejus fermentum deſtruendo, morbum hunc ſanant.

℞. Aluminis crudi ℥ i ß. Sulphuris vivi ℥ij. Salis communis ℥ iij. Nitri ℥j. Fiat omnium Pulvis, qui in Aquæ Calentis labrum conjiciatur.

Barbette ſequens proponit,

℞. Rad. Bryoniæ, Lapathi Acuti an. ℥ vi. Fol. Fumariæ M vi. Florum Camomillæ M iij. Furfurum M j. Sulphuris crudi ℥ ij. Nitri ℥j. Aluminis crudi ℥ i ß. Salis comm. ℥ ij. Contuſa coquantur in Aqua pura pro Balneo.

Equidem reſtat alius Pruritum ſanandi facilior modus; nempe, ut camiſia Aquæ puræ cum Sulphure pulveriſato incocta, & per ſolem vel ignem exſiccata, ſuper nudum corpus per quatuor vel quinque dies geſtetur: ita namque morbus hic ſine Balneatione, aut Litus ſqualore, nonnunquam curari ſolet.

XII. Sed & *Unguenta* cuti illinenda pro Scabie curanda præſcribi ſolent: atqui aliis pleriſque tumoribus aut ulceribus quæ adhibentur, minimè hic juvant; verum *Sulphur* ejuſque præparata in hoc morbo virtutem quandam ſpecificam habere videntur, adeo ut linimenta ferè omnia contra Scabiem ea recipiant, & totius compoſiti baſis haud immeritò habeantur. Exempli loco hæc ſint:

℞. Sulphuris comm. pulver. ℥ ß. Zinziberis pulver. ʒ ß. Butyri inſulſi ℥ iv. M. F. S. A. Linimentum.

℞. Sinapi confecti, Noſtratibus *Moſtaart*, ℥ iv. Sulphuris comm. pulv. ʒ vi. Olei Raparum Veteris. q. ſ. M F. S. A. Litus.

℞. Unguenti Roſacei ℥ iv. Sulphuris comm. pulver. ℥ ß. Olei Tartari per deliquium parati. q. ſ. F. S. A. Litus.

℞. Butyri inſulſi aſſati ℥ iv. Pulv. Zinziberis, Sulphuris, Vitrioli Albi an. ʒj. M. F. Linimentum.

℞. Unguenti Roſacei ℥ i ß. Vitrioli Albi ʒ ij. Miſceantur exactè.

℞. Unguenti Enulati ſine Mercurio ℥ iv. Pulver. Sulphuris comm. ℥ ß. Olei Tartari per deliquium parati. q. ſ. F. S. A. Linimentum.

Sin verò talia Affectum non curent, aut grave vel inveteratum ſit Malum, ad *Mercurialia* veniendum.

℞. Argenti vivi ℥ ß. Aquæ fortis ℥j. Solvatur Mercurius in Aqua forti, dein ſimul exactè Miſceantur cum Axungiæ Porcinæ ℥ viii. & Fiat S. A. Unguentum; quo partes affectæ leviter illinantur, & blandè fricentur.

℞. Axungiæ Porcinæ ℔ ij ß. Olei Veteris, Therebinthinæ commun. ℥ iv. Pulveris Ceruſſæ ℥ viii. Aluminis ℥ ß. Mercurii ſublimati ℥ ij. Miſceantur exactè in mortario pro Litu. Maximopere verò hic conducit Unguentum Enulatum cum Mercurio.

Sed de Linimentis Mercurialibus notandum, quod pueris, aliiſve tenerioris conſtitutionis non facile ſint adhibenda; verum adultis tantum, iiſque fortioribus, quia in nonnullis Salivationem facilè movent, quæ in infantibus facillime, & non niſi ſummo cum periculo contingit.

Inſuper Mercurialia Linimenta non ſemper omnibus locis ſcabioſis ſunt inungenda, prætertim Ea, quæ copioſum recipiunt Mercurium, quia facillime tunc ſequitur Salivatio; ſed tantum manuum carpis, ac artuum majorum juncturis. Quem in finem à multis laudatur hoc Unguentum,

℞. Axungiæ Porci, Butyri inſulſi an. ℔ j. Succi Citri, Radicis Enulæ, Lapathi Acuti an. ℥ i ß. Salis communis calcinati Sulphuris, Reagalis, Rad. Zinziberis, Hellebori Albi pulver. an. ʒ iij. Therebinthinæ, Mercurij vivi an. ℥ iij. Miſceantur S. A. & Fiat Unguentum.

XIII. Nec tantum ſub forma Linimenti, ſed & pluribus aliis modis prædicta medicamenta uſurpari poſſunt. *Aqua Mercurialis* ſeu *Aluminoſa*, vel ſola vel temperata magis, ſi cuti in locis maxime ulceratis cum linteo diſcerpto applicetur, Scabiem non raro tollit. Vel præparetur Lavamentum.

℞. Rad. Ari, Lapathi, Enulæ Campanæ an. ℥j. Hellebori Albi ʒ iij. Salis Gemmei ʒ ij. Coq. in Aqua pura ad ℥ xvi. colaturæ add. Spiritus Salis Armoniaci gutt. xxvi. Miſceantur pro Lavamento.

Barbette laudat id, quod ſequitur.

℞. Gypſi Uſti ℥ i ß. Calcis vivæ ℥ ij. Lithargyri ℥ ß. Boli Armeni ℥ j. Fol. Nicotianæ ſicc. ʒ iij. Vini Albi Gallici ℔ j. Aquæ puræ ℔ ij. Coq. ſimul S. A. & Colatura detur uſui. Alij volunt, ut circa nudum corpus geſtetur Cingulum, cui Mercurius crudus inſutus eſt.

XIV. Si vero omnibus hiſce remediis Scabies non cedat, ſed inveterata & valdè pertinax ſit, omni ſtudio annitendum, ut per crebras Purgationes, Sudationes, & Venæſectiones ſanguis hac labe impurus imminuatur, ac humor cutaneus variis modis corrigatur, hinc & Affectio hæc curetur. Scribit Riverius *Cent.* 1. *obſervat.* 62. quendam adoleſcentem cis paucos dies à Fœda Scabie fuiſſe liberatum exhibito pulvere ex Mercurii dulcis ℈j. cum Diagridii ℈ ß. refert Platerus *prax. tom.* 1. *cap.* 17. Empiricum quendam Decocto Stibii Calcinati cum Salſaparilla, additis & aliis, pernicioſas Scabies aliquoties ſanaſſe. Tandem Bartholinus *Obſerv. Cent.* 6. *Hiſtor.* 73. inquit: "Nihil utilius detritis calceis. Novi tamen Puerum Meliteníem toto corpore fœdis cruſtis oblitum, qui aſperſo cinere corij combuſti calceorum, cum oleo roſaceo, convaluit."

XV. Inter Scabiei genera numerantur & *Tinea*, & *Scabies Fera*, Affectus nimirum infantibus in primis moleſti. *Fera* hæc *Scabies* omnes corporis partes occupare poteſt, quamvis frequentius Faciem & Pectus, quandoque & Brachia afficiat. *Tinea* verò Caput, præſertim ſecundum partem ipſius capillatam, vexare ſolet,

let, unde vocatur *Hair-Worm*, ſicut prior Affectus *Dau-Worm* dicitur; ac ſi a vermibus exiguis perforatæ forent cutis partes variæ, ex quibus humor tenax erumpit ac effunditur inſtar roris, cruſtas varii coloris producens, unde nomen accepit *Dau Worm*: ſicut *Hair-Worm*, quando in ſpecie nocet capillis, adeo ut ſæpius excidant, & ſegnius, vel nunquam iterum excreſcant, relictis plagis in capite undoſis pilis carentibus.

XVI. Continens horum Affectuum Cauſa eſt humor tenuis, acri-ſalinus, & quid ni acidus quoque, qui glutinoſo humori junctus, ſicque ſanguini inhærens ab eodem ſecernitur, ac cum eo ad corporis ſuperficiem propellitur; ubi in glandulis ſubcutaneis exiſtens, & ab indole ſua genuina indies magis deſciſcens atque degenerans, nec non vitiosè ibidem efferveſcens, poros cutaneos implet ac diſtendit, hinc puſtulas crebras ſummo cum pruritu & ardore producit. Cæterum vitioſus hic humor in glandulis poriſque cutaneis hærens amplius vitiatur, quin ſanguinis ac lymphæ allabentis partem ſimul corrumpit, & pruritum ac dolorem, nec non eraſionem, exulcerationemque vicinis in partibus excitat.

XVII. In Scabie illa Fera erumpere ſolent primum parvæ puſtulæ, hanc aut illam cutis partem obſidentes, ac præſertim faciei, aurium, brachiorumve, quandoque totius penè corporis, ſummo cum pruritu; ob quem infantes, quoties poſſunt, unguibus partem affectam ſcalpunt & lacerant, & ſi ſcalpere nequeant, cuivis rei occurrenti faciem affricant, nec deſinunt, licet poſt frictionem ſuccedente rubedine, mox & cutis externæ apertione, tum liquor acer mordaxque, tum ſanguis effundatur: quibus omnibus non minuitur, ſed augetur potius malum, latius nimirum ſerpendo, & novam moleſtiam itidem alibi producendo. Humor porrò fricatione illa promanans obſervatur varius, aliàs aqueus, aliàs flaveſcens, vel magis etiam obſcurus. Equidem tenax plerumque eſt, ac glutinoſus, partibus adhærens, tandemque iterum concreſcens, atque Cruſtam excitans, quæ, niſi nuda ſit pars, ut eſt facies, accreſcit quoque induſiis aliiſve linteis aut veſtimentis parti affectæ proximis; quocirca ſine cruſtæ abruptione, ac plerumque ſanguinis quoque, vitioſique humoris nova eruptione nequeunt ab ipſis removeri.

XVIII. Tinea verò, ſeu Scabies Fera in infantibus ad valetudinem facere haud abſque ratione a pleriſque creditur, cum vitioſi in toto redundantes humores robuſto naturæ conatu in corporis ſuperficiem expelluntur, unde &, ſi ſponte ac ſubito affectio hæc evaneſcat, in Febres non tantum, ſed & morbos alios longè graviores infantes non raro incidunt. Huc ſpectat, quod Hippocrates, *libr. de Morbo Sacro*, ſcriptum reliquit; viz. infantes, ſi ipſis ulcera in capite, vel circa aures, vel in facie, vel reliquo in corpore excitentur, liberari ab Epilepſia.

XIX. Quoniam igitur infantes vel Tineâ, vel Scabie Ferâ laborantes, à variis, iiſque gravioribus morbis ſæpius immunes ſunt, atque hoc malo affecti hilares plerumque, & jucundi obſervantur, hinc Doctiſſimorum Medicorum auctoritate, niſi parentibus urgentibus, à Curatione multi abſtinent. Quod ſi vero inſtent parentes, medicamenta duntaxat levia adhibent, ac præcipuam curationem in nutricem rejiciunt, quam per intervalla blande expurgant.

XX. Ipſa interim Affectuum horum Curatio ſolis externis medicamentis aliquando abſolvitur. Sed quum obſerventur inſuper alia in humoribus vitia, ob quæ interna opus ſit Medicina, eadem hic eſto Indicatio, ac in Scabie. Equidem ipſa illa medicamenta aſſumta Tineam aut Scabiem Feram non curant, niſi forſan producta ſit a ſudore quovis modò impedito: quo in caſu utile erit, *Sudoriferis Blandis* ſæpius uſurpatis denuò viam parare humoribus in corporis ſuperficie hærentibus, ibidemque ità corruptis, ut Feram hanc Scabiem producant.

XXI. Atqui quum criſeos modo ad cutem expulſus ſit humor acer, qui ob admixtam glutinoſitatem ibidem hærens Tineam aut Scabiem Feram produxit, cæteris functionibus illæſis, ſolis Topicis hoc malum ſæpius curatur; imo Pharmaca intus ſumenda, quatenus corporis humores exagitant, tunc obeſſe aliquoties obſervavimus. Hoc igitur in caſu varia a practicis laudantur, & præſcribuntur remedia. Sedulo tamen cavendum, ne in horum Affectuum Curatione cutis poros occludant impoſita medicamenta, adeoque peccantem humorem ad interiora repellant, unde graviſſima excitari ſolent ſymptomata: quapropter talia ſunt uſurpanda Topica, quæ cutis poros ſervent apertos, quin eoſdem aperiant, quæque humorem acidum ac acri-ſalinum temperent, glutinoſum incidant, abſtergant, ſicque Partem Ægram reſtituant, conſolidationemque promoveant: quæ omnia præſtant, abſolvuntque *Salia Volatilia Blandiora*. Igitur Affectæ Partes identidem laventur *Vino Gallico, quod ex vaſe per epiſtomium aneum guttatim ſtillavit*, Noſtratibus *Leck-Wiin*. Vel præſcribatur Lavamentum,

℞. Aquæ Plantaginis, Solatri an. ℥iß. Florum Sambuci ℥ iij. Camphoræ in ʒiß. Spiritus Vini ſolutæ ʒj. Spiritus Salis Armoniaci gutt. xxv. Miſceantur. Foreſtus *lib.8. obſerv.13.* hanc præſcribit Lotionem,

℞. Malvæ, Betæ, Lapathi Acuti cum Radicibus, Hæderæ Arboreæ, Centaurii Min. an. Mj. Caulium Rubrorum M ß. Colocynthidis ʒ iij. Agarici ʒj. Hellebori Nigri ʒ i ß. Fol. Sennæ Mund. ℥ß. Coq. in ſ.q. Aquæ puræ ad ℔ ij ß. colaturæ add. Salis comm. p.1. M. pro Lavacro. Idem *obſerv.* 17. hoc laudat Unguentum,

℞. Lithargyri cum Aceto acerrimo, & Oleo Roſaceo Nutriti ℥ ij. Ceruſæ cum Aqua Solatri lotæ ʒj. Aluminis Uſti ʒß. Fuliginis Camini, Pulv. Rad. Helenii, vel Chartæ Combuſt. an. ℈ij. Axungiæ Gallinæ, Porcinæ, Olei Ovorum an. ℥ß. Roſarum, Laurini, & Aceti an. q. ſ. M.S.A. pro Linimento. Et obſerv.20. pro Tinea Inveterata illud habet,

℞. Butyri ſaliti, Axungiæ Porcinæ an. ℥j. Sulphuris pulv. ℥ß. Vitrioli crudi ℈j. Argenti vivi cum Saliva extincti ʒj. Miſceantur exactè in mortario pro Litu. Alii laudant id, quod ſequitur,

℞. Butyri Majalis inſulſi ℔ ß. Pulv. Sulphuris, Olibani an. ℥ß. Sabinæ ʒ j. Mellis

comm.

comm. ʒ ij. M. F. S. A. Unguentum. Laudatur quoque Linimentum Plumbi compoſitum, ſeu de Amiantho Boëtii de Boodt, quod deſcribit Scroderus *Pharmac. Med. Chym. lib. 2. cap. 87.*

℞. Amianthi ℥ß. Plumbi Uſti ℥ xij. Tutiæ præpar. ℥ ij. Calcinentur, dein pulveriſata macerentur cum Aceto Stillatitio, ac per menſem quotidiè agitetur materia: quæ dein ebulliat per horæ quadrantem, iterum quieſcat, donec clareſcat. tum;

℞. Aceti hujus clari, Olei Roſacei an. p. æq. Miſceantur exactè in formam Linimenti. Interim dum hoc modo hi affectus curentur, danda opera; ne cruſtæ à partibus ſubjectis facilè ſeparentur; cum ſub ipſis felicius tota contingat cura.

De Impetigine ſeu Lepra Græcorum, &c.

I. Poſt Scabiem cum pruritu, ſimileſque Affectus Cutaneos, agendum ſequitur de Affectu alio, hiſce ob puſtularum eruptionem nonnihil Affini, qui communiter *Impetigo*, quibuſdam *Lichen* & *Vitiligo*, aliis *Lepra Græcorum* appellatur. Morbus hic uti diverſa ſortitur nomina, ita eadem ab Auctoribus variè applicantur, & ab his morbi ſpeciem unam, & ab illis aliam deſignare perhibentur.

II. *Lepra* igitur, ἀπὸ τῶν λεπίδων à ſquammis denominata, *ſummus quidam Pſoræ ſeu Scabiei gradus eſt*. Hanc *Græcorum Lepram* Arabes dicunt *Albaram Nigram*; cujus ſpecies eſt *Albaras Alba*, quæ Græcis *Vitiligo*, *Leuce*, aut *Alphus* nuncupatur. uti colligere eſt ex Avicenna, qui *ſept. quart. tract. 2. cap. 9.* ſic ait: „Albaras Nigra eſt illud, quod etiam Impetigo Excoriativa dicitur, eſtque Scabioſitas accedens cuti, aſpera, vehemens, & facit ſquammas, ſicut ſquammas piſcium, cum pruritu, atque eſt cum humore melancholico, & eſt de antecedentibus Lepram.

III. Lepram verò, ſeu potius *Impetigo* (quæ mitior tantum Lepræ gradus, adeoque curatu facilior eſt) ad hunc modum oriri & afficere ſolet: viz. in primis Puſtulæ Rubræ modo ſingulares, modo plures ſimul congeſtæ, in variis corporis partibus, præſertim verò in brachiis & cruribus excitantur; quibus ſingulis (morbo increſcente) undique novæ adjunguntur, & brevi ejuſmodi molecularum plures velut aggeries ſeu corymbi fiunt. Etenim Papillæ juxta unamquamque ſtirpem, primò indies erumpentes, & latius uſque ſerpentes, ſeſe in orbem diffundunt, adeoque Exanthematum aggeries quaſi ampliari faciunt. Cujuſque harum ſuperficies aſpera, & nonnihil albida, ac ſquammoſa apparet, unde ſi ſcalpatur ſquammæ decidunt, & ichor ſæpè tenuis exudat, qui tamen mox exſiccatus in ſquammam cruſtaceam rurſus indureſcit.

Hi Papillarum Corymbi primò exigui, & pauciores exiſtunt; in brachio, aut crure, alióve membro ſingulari, tres forſan, aut quatuor ad magnitudinem denarij circiter apparent: poſtea verò, ſi morbus creſcere ſinatur, crebriores ubique erumpunt, quæ ſenſim augentur. Porrò in hoc ſtatu non ſiſtitur; ſed Affectus, niſi per Medicinam cohibeatur, in pluribus uſque locis ebulliens, & latius ubique ſerpens, tandem non ſolùm integra membra, ſed & totum corpus *Vitiligine Leproſâ* obducit: atque hanc Impetiginis ſpeciem Arabes quidem *Lepram*, ſed Græci *Elephantiaſin*, Noſtrates *Lazarus*, *Melaatsheyd*, *Quaad-ſeer* appellant; eſtque ſummus hic Impetiginis gradus ex ſententia Veterum plerumque incurabilis.

Totam hujus mali idæam C. Celſus *de Re Medica lib. 3. cap. 25.* ità deſcribit: „Totum corpus afficitur, ità ut oſſa quoque vitiari dicantur. Summa pars corporis crebras maculas, crebroſque tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorem convertitur. Summa cutis inæqualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque; quaſi ſquammis quibuſdam exaſperatur, corpus emarceſcit, os, ſuræ, pedes intumeſcunt. Ubi vetus morbus eſt, digiti in manibus, pedibuſque ſub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facilè tot malis obrutum hominem conſumit.“

IV. Ex dictis itaque Impetiginis Differentiæ præcipuæ innoteſcunt; ac in primis juxta morem ejus plus aut minus malignum, diſtinguitur, juxta quod propius ad Lepræ aut Scabiei naturam accedit, vel ſtatu medio ſe habet. Inſuper notare eſt, Affectum hunc quandoque membra quædam ſingularia, uti brachia forſan, aut crura, corporis reliqui partibus intactis, infeſtare; interdum verò in iis omnibus ſimul incipere, & ubique ſparſim papillas excitare.

V. Cauſa Impetiginis Materialis non eſt humor merè cutaneus, propter miaſma ab extus ſuſceptum, aut alias ob occaſiones depravatus, & à naturali ejus conſtitutione degener factus; quia nimirum non tam facilè, uti in Scabie, per contagium aliis communicatur, neque ſtatim per totum corpus diſpergitur. Sed puſtulæ circa morbi initia primò erumpentes, inde procedere videntur; *quod in maſſa ſanguinea concretiones quædam acido-ſalinæ contingant, quæ cum ſubigi, aut rurſus diſſolvi nequeant, in cutem pellantur.*

VI. Igitur Affectus Hujus Cauſa Continens ſeu Conjuncta in eo conſiſtit, quod inprimis abſque ullo cutis vitio, ſanguis particulis ſalinis diverſimodi ſtatus & indolis ſaturetur; atqui ſalia iſta, præſertim ubi fixa & acida præpollent, ſe mutuo præhendant, adeoque in coagula quaſi tartarea concreſcant; quæ portiones in ſanguinem protruſæ, papillarum eruptiones, quaſi totidem morbi hujus nidos inchoënt; dein illæ ſenſim juxta materiæ ſupplementa tum numero, tum magnitudine indies auctæ, morbi hujus initium, incrementum, & vigorem, qui Græcis ἀκμαστικός dicitur, producant.

VII. Sed multa occurrunt, quæ ad *humoris* iſtius *acido-ſalini* generationem faciunt. Enimverò nonnullis hic Affectus Hæreditarius eſt, ab impuro Parentum vel Avorum Semine communicatus; interdum Contagio contrahitur; quandoque etiam ſpontè, proprioque vitio producitur: atque huc etiam facit frequentior uſus ciborum ſalitorum, acrium, & craſſorum, ſimulque immoderatior vinorum acidorum potatio: inſuper vulgaris obſervatio eſt, plures in hunc affectum à carnis porcinæ, & piſcium in primis cruſtaceorum comeſtione nimis crebra, aut aſſidua diſponi. Atque hujus rei in-

ſtantia ſatis notabilis eſt, quod potiſſimum in morbi hujus Prophylaxin ſeu Præſervationem, cibus iſte ſub lege Moſaica interdicebatur: & ſcribit Williſius Pharmaceutices Rational. part. 2. ſect. 3. cap. 7. olim in Anglia Cornubienſes, oram fere undique maritimam incolentes, quatenus ex iis pauperiores ferè tantum piſcibus veſcerentur, Affectibus Leproſis plurimum obnoxios evaſiſſe; in tantum, ut propter horum ſublevamen, multa in ea Regione noſocomia conderentur. Inſuper ex eſu carnium humanarum, præſertim leproſarum, hunc affectum quandoque excitatum fuiſſe, refert Scultetus *poſt Armament. Cheirurg. Obſerv.* 100.

VIII. Hinc Affectus Leproſi, etſi mortem aut imminens periculum raro minantur, poſtquam tamen altius radices egerunt, Curatio eorum perdifficilis aut nulla eſt. *Incipiens Impetigo*, atque puſtulas earumque aggeries, in membro forſan uno aut altero pauciores excitans, Curationem quandoque admittit. Sin vero morbus eo proceſſerit, ut papillarum corymbi crebri ac lati toto in corpore ſparſim appareant, adeoque *vera* ſit *Græcorum Lepra*, raro admodum Curatur. Quod ſi morbus, invitis omnibus remediis, indies in pejus evectus, tandem in *Lepram confirmatam & inveteratam*, qua & ἐλεφαντίασις dicitur, accreſcit, Curationem plane reſpuit, & pronunciat C. Celſus, hanc curari non poſſe, ideoque ab ea abſtinendum eſſe.

IX. Quoniam igitur Lepra confirmata aut inveterata, *hoc eſt*, Lepra Arabum, ſeu Elephantiaſis Græcorum, nunquam curatur, & Lepra Græcorum ſimiliter vix ullam medelam admittit; quædam de levioris ejus ſpeciei, *Impetiginis* viz. *Therapeia* breviter adjungemus. Circa hanc duæ occurrunt primariæ indicationes, ſcilicet *Præſervatoria*, quæ morbi cauſam, & *Curatoria*, quæ ſymptoma, puta Eruptionem Puſtuloſam reſpicit. Ab indicatione Præſervatoria ſemper incipere debet Medendi Methodus, quæ morbi cauſas per remedia interna amovendas procurat, ſecus namque exteriora fere nunquam (uti in Scabie) cum fructu adhibentur; ſed præſciſſis intra ſanguinem morbi radicibus, efflorescentiæ Cutaneæ cito emarceſcunt.

X. Quapropter cum Affectus hic recens fuerit, Cauſæ Evidentes & Externæ amoveantur; mala Victus Ratio, & Aëris inſalubritas omni modo emendentur. Dein reſpectu Cauſæ Conjunctæ, duæ ſunt præcipuæ Medendi Intentiones; nimirum ut viſcerum & humorum impuritates citò expurgentur, item ut ſanguinis dyſcraſiæ acidoſalinæ in melius reducantur: propter quos fines, tum *Cathartica* validiora, tum *Medicamenta Alterantia* (quæ in Herpetis, ac præſertim Scabiei Curatione præſcripſimus) præſcribenda; nec non *Phlebotomia* celebranda: & quoniam pertinaciſſimus ſit hic Affectus apprime convenit, uſurpato validiore Decocto Sudorifero ex Guajaco, Salſaparilla, &c. in hypocauſto quotidie Sudores movere; ut hoc modo, ceu in Luis Venereæ curatione fieri ſolet, mali fomes penitus eradicetur. Eandem ob cauſam, remediis aliis nihil juvantibus, multi Salivationem, quaſi ultimum remedium, & tanto hoſti unice par, commendant.

XI. Interim ut ſanguinis dyſcraſiæ uſque magis corrigantur, pro potu ordinario ſequens aut ſimile decoctum bibat Patiens,

℞. Raſuræ Ligni Guajaci ℥ iv. Rad. Salſæparillæ ℥ i ß. Chinæ ℥ ij. Contuſis affunde Aquæ Puræ ℔ x. ſtent in infuſione calida, dein S. A. Coq. addendo in fine coctionis, Liquiritiæ raſæ ℥ vi. Fiat Colatura ℔ vi.

Similiter ad ſanguinem alterandum præſcribantur pulveres,

℞. Salis Prunellæ ℥ vj. Floris Salis Armoniaci ʒ i ß. Simul terantur in mortario, atque hujus pulveris circiter ʒ ß. detur bis, terve in die, cum juſculo, vel ſupraſcripto decocto.

vel quotidie bis exhibeatur pulvis ex gran. viii.

aut circiter, Salis Volatilis Cornu Cervini.

valdè quoque hic laudatur Sal Viperarum ſimiliter uſurpatum.

Scribit Solenander in Conſiliis Medicinalibus, ſe in Lepræ Curatione felici cum ſucceſſu hoc uſum eſſe: „ Accipit duas aut tres „ Viperas, aut ſi haberi nequeant Viperæ, alios „ Serpentes, quos vivos diſſecat, atque multo „ adjecto Hordeo in Aqua coquit, donec hordeum crepitet. Hordeo iſto, & ipſa etiam „ carne Serpentum pullos alit gallinaceos, ac „ aliud nullum iis alimentum præbet; quò ubi „ aliquot dies nutriti fuerint, implumes evadunt, tandemque plumis ruſus veſtiuntur. „ Hac poſtmodum Carne, & Juſculo paulatim „ Ægrum alit. Et uſitatum fuit Antiquis remedium ex Viperis: viz. receperunt Viperas, & „ cauda ac capite abſciſſis, cuteque abjecta, coctas earum carnes Ægris comedendas dederunt.

XII. Quoad *Topica Remedia* cuti exteriori, ut Squammoſæ Eruptiones & Puſtularum Corymbi tollantur, adhibenda; eadem ferme hic conducunt *Balnea Artificialia, Linimenta*, & alia medicamenta, quæ in Herpetis ac Scabiei Curatione propoſuimus: quæ tamen niſi *ſanguinis diatheſis acido ſalina* ac *tartarea prius* tollatur, raro aut nunquam per ſe juvant.

In *ſcabie humida* prodeſt Tinctura lignorum, Tinctura coralliorum cum ſpir. ligni ſaſſafras vel ſpir. lignorum.

Proſunt item medicamenta pituitam educentia & ſanguinem purificantia, ſerum lactis mixtum cum ſucco & eſſentia fumariæ, Tinct. tart. antimoniata.

Sudorifera proſunt & in ſpecie antim. diaphoret. ſulph. aur. tum antimonii, eſſentia & ſpir. Lignorum. Eſſentia, ſal. & ſpiritus fumariæ.

In ſcabie ſicca magis humectantia proſunt, & quidem magis in forma liquida, quàm ſicca, quod in ſcabie volatili præcipue obſervandum. Hic ergo prodeſt fumaria, ſerum lactis &c.

Purgantia optimè dantur in infuſo v. g. in ſero lactis. Si verò bolus vel pilulæ placeant, poſt eorum aſſumptionem hora una vel altera ſuperbibatur hauſtus juſculi piſorum vel ſeri lactis.

In illa ſcabie, quæ *malum mortuum* dicitur, proſunt optime medicamenta ex mineralibus & antim. purgantia & purificantia ſanguinem: Omnia medicamenta ex viperis, trochiſci de viperis, qui tamen non ſunt adeo commendandi: magis

magis enim proſunt eſſentia, magiſterium vel ſpinæ viperarum pulveriſatæ. *D. Oſvvaldus* medicamenta habet ex ſanguine humano, cervino, viperis.

Proſunt quoque hepatica, eſſentia lignorum, eſſentia ſudorifera, bezoardicum martiale, Item bezoardicum joviale uti & alia ſupra citata.

In genere in utraque ſcabie proſunt extractum catholicum Andernaci, panchymagogum crollii, extractum hellebori nigri, reſina catholica, jalap. gummi de Peru, extract. eſulæ.

In ſcabie humida pilulæ de fumaria, Mercurius dulcis dulcis ſimpl. & compoſitus, merc. vitæ, arcanum corallinum, mercur. cum ſol. mercur. præcipitatus.

In *ſcabie humida & contumaciſſima* prodeſt decoctum contra ſcabiem mynſichti, ſyrupus de fumaria compoſitus, &c.

Externè circa gulam merc. non ſemper prodeſt, & ſæpè gravia ſecuta ſunt ſymptomata aq. & decoctum merc. Si in aqu. calc. viv. ſolvatur aliquid de merc, dulci, bonum eſt remedium externum Balneum fieri poteſt ex herbis ſaponariæ, ſcabioſæ, fumariæ, nicotianæ, malvæ, radicibus lapathi majoris, helenii bryoniæ. It. ex ſulph. ſal. nitr. furfure tritici, ſilig. farina fabarum. *Prodeſt quoque* externe aq. viridiuſcula aurifabrorum quæ poſt præcipitationem argent. remanet; aq. nicotianæ, oleum nic. oleum tart. per deliquium, unguentum medicamentoſum mynſichti, unguentum de lythargyrio & ceruſſa, roſatum cum arcano corallino ſeu alio mercur. ritè præparato, vel præcipitato.

Nota tamen, quòd ſi unguenta adhibeantur, tamen adhuc bene dentur interna, præcipuè antim. diaph. eſſentia fumariæ helenii &c. alias retropellitur materia.

♃. Crem. tart. ʒ ij. ſal. fumar. gr. viii. M. D. in duplo.

♃. Croc. mart. aperit. ʒj. ſal. fumar. ℈ß. M. D. in duplo.

♃. Aq. fumar. ℥ iv. eſſent. fumar. mart. liq. an. ℈j. ſyr. de fumar. ℥ i ß. S. Digeſtiv. pro duabus vicibus.

♃. Herb. fumar. M ij. flor. cichor. epat. an. p. iij. ſem. carthami ℥j. vel (ſi à pituita nitroſa) agar. alb. ʒ v. mechoacannæ albiſſ. rad. jalappæ an. ʒ j. ſantali rubri citrini an. ʒ ij. crem. tartar. albiſſ. ʒ iij. F. l. a. nodulus. Prodeſt ſi malum eſt a pituita. Si ab humore melancholico.

♃. Herb. fumar. epithymi an. M ii. flor. borrag. bugloſſæ geniſtæ an. p. ij. fol. ſennæ ſine ſtip. ℥ j. rad. helleb. nigri præp. polypodii eſulæ præp. rhab. mon. an. ʒ j. gialappæ ʒ vj. cinnamomi ʒ iij. caryoph. macis an. ʒ i ß. crem. tartar. albiſſ. ʒ ij. ſal. fumar. ℈j. F. l. a. nodulus.

Si oriatur a pituita hæc proſunt.

♃. Mechoacannæ albiſſ. agar. albiſſ. an. ʒ i ß. rad. jalappæ ʒ j. tartari albiſſimi ʒ ß. vel ʒ j.

Infunde in ſ. q. aq. fumar. in vitro clauſo per noctem, mane coq. ad diſſolutionem tartar. in colatura diſſolve ſyr. de fum. ʒ vj. Scammon. ſulph. gr. v. aq. cinamomi bortag. ʒ i ß. M.

Si a humore melancholico.

♃. Fol. ſennæ S. S. ʒ iij. Rad. helleb. nigr. præp. ʒ j. flor. borrag. bugloſſæ an. p. iij. crem. tartar. albiſſ. ʒ j.

Infunde in ſ. q. aq. fumariæ vel ſeri lactis, ſtent in infuſione per noctem. manè coq. ad diſſolut. tartar. Col.

♃. ℥ iij. adde eſſent. fum. ʒ j. tinct. tartari antimoniatæ g. xx. ſyr. fum. comp. ℥ß. m.

♃. Conſerv. fumar. ʒj. pulv. cathol. purg. ℈j. antim. per infer. purg. gr. x. c. ſ. q. ſyrupi de fumar. F. l. a. Bolus.

♃. Extr. cathol. Andernaci Panchym. Crollii an. ℈j. merc. dulc. ritè par. gr. xv. extract. troch. alhand. gr. ij. cum eſſentia fumariæ F. pilulæ.

♃. Extr. melanagog. helleb. nigri an. ℈ ß. ſcammon. ſulph. gr. vi. antim. per infer. purg. gr. x. cum eſſent. fumar. F. Pilul. pro una vice.

♃. Eſſent. fumar. mart. liquid. an. ʒ iij. m. Doſ. gutt. 50. vel 60.

♃. Eſſ. fumar. tinct. tart. antimoniatæ an. ʒ iij.

♃. Eſſent. lignor. fumar. an. ʒ iij. m.

♃. Tinct. corall. c. ſpir. lign. ʒ ß.

Sudorifera.

♃. Antim. diaphor. ℈ j. ſal. fumar. gr. vj. m.

♃. Eſſent. fumar. ʒ j. lignor. ʒ ß. m.

♃. Aq. fumar. S. ℥ j. ſyr. de fum. S. ℥ ß. eſſent. fumar. ʒ j. antim. diaphor. ℈ j. ſpir. flor. ſamb. ℈ ß. m. In ſcabie ſicca.

♃. Aq. fumar. ℥ j. flor. ſamb. ℥ ß. eſſent. fumar. lignor. ana ℥ ß. tinct. antim. gr. vj. m.

Balnea.

℞. Herb. fumar. ſapon. ſcabioſæ flor. helen. lapathi maj. ana ℥ iv. ſulph. crudi ℔ ½. nitr. ℔ i ß. baccarum lauri ℥ j. inciſ. D. S. ſpecies, pro Balneo.

Poteſt quoque addi radix bryoniæ, lap. medicamentoſus ſal vitriol. & alia.

In ſcabie contumaciſſima eadem poſſunt, ſi addantur folia nicotianæ.

♃. Unguent. diapomphol. enulat. ana ℥ ß. flor. ſulph. ʒ ij. ol. nicot. q. ſ. F. l. a. unguent.

♃. Unguenti enulati ℥ j. flor. ſulph. ʒ j. ſal. tartar. ʒ j. ol. nicot. q. ſ. m.

♃. Decoct. calc. viv. ℔ j. merc. dulc. ad extra ʒ ß. aq. roſarum ʒ j. m. pro lotione.

N B. Poteſt quoque addi aliquid de ſaccharo Saturni, ſi adſit inflammatio.

In omnibus ſpeciebus, etiam deſperatiſſimis, nil melius, quam medicamenta ex viperis.

Si oriatur ex ſcorbuto, antiſcorbutica miſceantur, v. g. Tinct. corall. antiſcorbutica, tinctur. corall. cum ſpir. lignorum, eſſent. fumariæ, ligni, Item medicamenta ex viperis.

Phlyctena, Sudamina, Sirones ac vari.

De Phlyctenis vid. Haſenrefferus de affectibus cutis p. 93. Primario inſtituatur purgatio, ut affluxus cohibeatur, Proſunt quoq; ſudorifera.

Externè lixivium è cineribus pini confert, it. Succus plantaginis expreſſus & ſimul, ſi adſit inflammatio, ſuccus ſolani. Exſiccantia pariter, ut empl. de lapide calaminari, unguentum diapompholygos.

In ſudaminibus convenit decoctum calcis vivæ, unguentum de lythargyrio.

In ſironibus confert unguentum ex ſapone Veneto ſeu Batavico cum ſal. comm. Item muria halecis, unguentum ex aloe, ſulph. & lacte ſulph. cum oleo nicotianæ.

In Varis (vide Haſenrefferum de affect. cutis

lib. 2. pag. 193.) prodeſt ſanguinis purificatio. It. aq. ſigilli Salomonis, lil. alborum, roſarum, coſmeticum Cluvii ex marcaſita, lac ſulphur. ſaccharum ſaturni. camphora, oleum tartar. per deliquium, merc. dulcis, lac virginis, decoctum ſulph. unguentum e flor. & lacte ſulphur.

Interne verò confert hepaticum rubrum, Tinctura florum, bellidis cum ſp. vitriol. mart. mane & veſperi.

Facies quoque abluitur & inungitur aq. florum fabarum & ſero lactis.

♃. Aq. flor. fabar. lil. alb. ſigilli Salomonis roſarum an. ℥j. coſmet. Cluvii ℈j. merc. dulc. gr. xv. camphoræ gr. vii. M.

♃. Unguent. roſati ʒij. flor. ſulph. ℈ ij. lactis ſulphur. ℈ j. ſacch. ſaturni ℈ß. olei roſac. q. ſ. F. linimentum.

♃. Aq. omnium florum, ſpermat. ranarum, lil. alb. flor. fabarum, pulpæ citri, ſigilli Salomon. an. ℥ß. ol. tartar. per del. ʒ ij. ſacch. ſaturni ℈ j. ceruſſæ, borracis Venetæ, an. ʒß. camphoræ ℈ß. merc. dulcis gr. viii. M. eſt expertiſſimum.

Epinyctides, Leuca & Alphus.

In Epinyctidibus ſanguis purificetur: Deinde purgandum: Denique ad Topica deveniendum eſt. Riverius ſpeciatice oleum juniperi commendat.

In *Alpho* ſeu *Morphea* (*vid. Haſſenrefferus de affect. cutis p. 14.*) ſi a ſanguine melancholico, poſt digeſtiva purgantia etiam omnia quæ ſupra de ſcabie notata ſunt, interna & externa, balnea ſerum educentia proſunt v. g. fumaria. It. medicamenta hepatica: Prodeſt quoque oleum tartar. cum oleo amygd. dulcium & lil. alborum &c.

NB. Radix lapathi, ſi parti affectæ affricetur, omnes tollit maculas. It. lac virginis. Unguentum ex calc. viv. & ſulph. vivo, aq. ſpermatis ranarum, aq. ſalſa.

In *Leuce* (*vid. Haſſenrefferus lib. cit. c. 3. p. 32.*) conveniunt noduli purgantes, ſanguinem purificantes, & pituitam educentes &c.

Sudorifera hic quoque proſunt & hepar roborantia, v. g. hepaticum rubrum, ebur ſine igne, ſpecies diarrhodon Abbatis, diatrion ſantalon.

Deinde *Topica* v. g.

♃. Flor. ſulphur. camphoræ an. ʒj. Sublimentur artificiosè, dein ſolvantur in aq. ſcrophul. & ſigilli Salomonis. Hoc pro arcaniſſimo poteſt adhiberi quoque in variis.

Balnea item fiant ex rad. lapathi, ſulph. vivo, nitro cum aliis appropriatis.

Impetigo & gutta Roſacea.

Impetigo ſeu lichen ſpecies eſt ſeu primus gradus herpetis.

Proſunt hic medicamenta ſerum educentia & ſanguinem purificantia. It. quæ in ſcabie commendantur, e. g. fumaria, merc. &c. Item ſerum lactis, ſi in eo reliqua medicamenta aſſumantur ex purificantibus ſanguinem & ſerum educentibus.

Topica poſt univerſalia applicentur. Proſunt hic omnia in præcedentibus annotata, aq. ſpermatis ranarum, aq. omnium florum, lac ſulph. oleum ovorum, Prodeſt quoque decoctum calc. vivæ, liquor mercurii ſaccharatus mynſichti, it. ejuſdem liquor mercurii acetoſus, unguentum medicamentoſum & nobile ejuſdem, unguentum e ſaturno ex oleo camph. & ceruſſæ. empl. ex ſaccharo ſaturni, & ball. ſulph. ol. lil. alborum, ol. tart. per deliquium. Unguentum ſecretum Riverii, quo ille ſæpius utitur, hoc eſt:

♃. Unguenti roſat. ℥ iij. mercur. ſublimati ʒiij. M. mercurialia enim quàm maximè proſunt.

Ubi dolores in impetigine adſunt, ſequens adhibeatur.

♃. Pom. or. putridorum n. vi. adde ol. roſati ℥ ij. lactis muliebris parum, F. cataplaſma, & applicetur parti dolenti: Riverius in ſuis obſervationibus hoc valdè commendat.

Non minus tamen prodeſt aq. ſpermatis ranarum, decoct. & infuſum ſulphur. *vid. Poterius.*

In gutta Roſacea proſunt purgantia ex rhabarbaro & aliis hepaticis purgantibus: Semper enim purgantibus admiſceantur hepatica; v. gr. ſal. & conſerva cichorei. Fiat nodulus ex purgantibus & hepaticis: Prodeſt tinctura roſarum, violarum, bellidis, epat. rubr. conſerv. flor. & rad. cichor. ſyrup. fragorum cum eſſent. hepaticæ.

Sunt qui commendant menſtruum virginis in aq. appropriata ſolutum & externè applicatum.

Scarificationem auriculæ ſingulis menſibus commendat Hartmannus & alii.

Optima interim hic ſunt *medicamenta* ex calc. viva, merc. flor. ſulph. & camphora eaque, quæ aliàs de variis commendata ſunt. *Joan. Michael. Praxeos chymicæ generalis part. 2.*

In ſcabie *remedia præparantia.*

♃. Crem. tartari ℈j. ſal. fumariæ gr. viii. flor. ſal. ammon. martial. gr. 3. Miſc. F. pulvis in aq. fumariæ exhibendus.

♃. Vitrioli martis cum ſpir. ſal. amm. acido præp. ʒß. crem. tartari ℈ j. ſal. comm. fumariæ gr. viii. miſc. f. pulvis.

♃. Eſſent. fumariæ ʒß. ſyr. de fumaria ℥ j. Tinct. martis gut. v. aq. centaur. ℥iij. miſc. Detur cochleatim bis in die. *Purgantia.*

♃. Reſin. Jalapp. ſcammon. an. gr. v. Mercurii dulcis gr. 15. conſerv. Fumar. ʒij. M. F. Bolus.

♃. Extr. Rhei, ſennæ tartaris. an. ʒß. Reſin. ſcammon. gran. vii. conſerv. fumar. ʒij. miſc. f. bolus.

Pilulæ. ♃. Extr. diacatholici noſtr. ʒß. mercurii dulcis gr. 12. miſc. f. pilul. n. vii. vel.

♃. Extr. Panchymagi crollii ʒß. Mercurii dulcis gr. xv. miſc. f. Pilul. n. vii. *Sudorifera.*

♃. Antim. diaphoretic. ℈j. Sal. C. C. gr. v. ocul. cancr. ℈ß Rob. ſambuci ʒ ij. aq. fumariæ ℥ ij. miſc. f. ſudoriferum, Vel.

♃. Flor. antim. diaphor. gr. xv. tinct. tart. antim. gut. 22. ſpir. ligni guajac. gut. 24. Rob. ſambuci ʒ ij. aq. ſambuci ℥ ij. miſc. f. ſudoriferum.

♃. Bezoartic. C. C. ʒj. Rob. ſambuci ʒij. aq. fumar. ℥ij. miſc. f. ſudoriferum. Vel.

♃. Bezoartic. viperini ʒj. Rob. ſambuci ʒij. eſſ. fumariæ gut. 24. lign[illegible] gut. 15. aq. centaur. minor. ℥ ij. miſc. f. ſudoriferum. *Elixiria.*

♃. Eſſent. fumariæ, lignor. an. ʒj. tinct. tartari antimon. ʒß. miſc. Doſis mane & veſperi gut. 10. ad gut. 24. vel.

♃. Spir. tartari ſaſſafrat. ʒ j. eſſent. fumariæ, tinctur. tartari antimon. an. ʒ ß. Miſc. Doſis gut. 5. ad 20. manè & veſperi. *Medicamenta externa.*

♃. Ungu. alb. camphorat. ℥ iv. ol. coct. ranar.

uir. ℥ ij. Sacchar. Saturni ʒ ij. Mercurii dulcis ʒj. Sulph. citrin. ʒß. Miſc. f. linimentum. Vel

℞. Unguent. alb. camphor. ℥ iv. ol. coct. Ranar. ℥ ij. Sacchar. Saturni ʒ ij. Cinnabar. antim. ʒ j. ſolut. ſulph. in lixivio ſal. tart. ℥ß. Miſc. f. linimentum. Vel

℞. Unguent. roſan ℥ iij. ol. Ranar. ℥j. Mercurii dulcis ʒj. Sulph. citr. ℥ß. Calcis vivæ ʒiij. Miſc. f. linimentum.

Balneum.

Hoc poteſt parari ex decocto Herbæ abſinthii, Fumariæ, Centaurij, fol. Quercus, & ſolutione ſulphuris cum lixivio Calcis vivæ.

Lepra Græcorum.

In hoc morbo purgationibus repetitis opus eſt: poſſuntque fieri ſequentibus.

℞. Extract. Hellebor. nigr. ℈j. Sennæ ʒß. Reſin. turbith. Jalapp. an. gr. v. conſerv. roſarum ʒ ij. Miſc. f. Bolus.

℞. Extract. Sennæ ʒj. Eſulæ ℈j. Reſin. ſcammon. gr. vii. Mercur. dulcis ſolaris gr xii. Conſerv. fumariæ ʒ ii. Miſc. f. Bolus.

℞. Extract. Agarici, Ellebor. nigr. an. ℈j. Reſin. turbith. gr. x. Mercur. dulcis ſolar. gr. xv. Conſerv. abſinth. ʒ ij. Miſc. f. Bolus.

℞. Extract. di catholici ʒj. panaceæ antim. gr. viii. Conſerv. fumariæ ʒ ij. Miſc. f. Bolus.

℞. Panchymagog. Croll. ʒj. Turbith. Merc. ſolar. gr. iij. Miſc. f. Pilul. num. vii.

℞. Panaceæ antimon. reſin. ſcammon. an. gr. viii. Conſerv. fumariæ ʒ ij. Miſc. f. Bolus.

Sudorifera.

℞. Aur. diaphoretic. gr. xii. Bezoartic. viperin. ʒj. Eſſent. fumariæ, lignor. an. ℈j. Aq. Centaurij ℥ij. Miſc.

℞. Bezoartic. duplicati ℈j. Pulv. ſpin. viperin. præp. ʒß. Sal. viperini ℈ß. ſpir. tartari ſaſſafrati, tinct. tart. antim. an. ℈j. decoct. ſalſæpar. & chinæ ℥ ij. Miſc.

℞. Flor. antim. diaphoretic. ℈j. Pulv. viper. præp. ʒß. Sal. C. C. gr viii. tinct. ſulph. antim. ℈j. rob. ſambuci ʒ ij. decoct. cortic. & lign. Guajac. ℥ ij. Miſc.

℞. Cinnabar. montan. gr. x. Pulv. viperin. præp. ʒß. ſal. C. C. gr. viii. Eſſ. lignor. ℈j. decoct. fumariæ & centaur. ℥ ij. Miſc.

℞. Cinnabar. mon tan. de Tonchino ℈j. Pulv. viperin. præp. ʒ ij. Pulv. viperin. præp. ʒij. Sal. viperin. ℈j. Sulph. aurat. diaphoretic. gr. xvi. Miſc. f. Pulvis pro 3. dotibus.

In decocto ſalſæ & chinæ exhibendis.

Medicamenta externa.

℞. Aq. calv. vivæ ℔ ij. Mercurii ſublimat. ℥ß. Succi ſolan. Plantag. an. ʒ ij. Miſc. f. lavamentum.

℞. Fol. Quercus M iv. herb. chelidon. ſolani an. M ij. Abſinth. centaur. an. M j. Rad. Ariſtoloch. rotund. ℥ j. coquantur in ſufficienti quantitate aq. communis, & in colaturæ ℔ iv. ſolvantur. Mercurij ſublimati ℥ß. ſolutionis ſulph. in lixivio ſalv. tart. ℥ ij. Miſc.

℞. Decoct. Calc. vivæ ℔ ij. Mercurij ſublimati ʒ ij. Sacchar. Saturni ʒ iij. Aq. roſar. ℥ iij. Succ. ſolan chelidon. an. ℥ ij Miſc.

Unguenta ſeu Linimenta.

℞. Unguent. Apoſtolor. albi camphorat. an. ℥ ij. Sacchar. Saturni ʒj. Zinabar. factitij ʒ ij. ol. Ranar. q. ſ. Miſc. f. Unguentum. Vel

℞. Unguent. alb. Camphorat. Roſarum an. ℥ ij. Mercurij ſaliva extincti ℥ß. Sulph. in ſal. tart. ſolut. & inſpiſſati ʒ iij. Pulv. Ranar. viper. an. ʒ ij. ol. Ranar. q. ſ. Miſc. f. Linimentum.

Hiſce remediis in omnibus horrendi hujus morbi generibus tantum effeci, ut mihi viſum fuerit ſuperfluum, plura hac de re ſcribere, & ſic concludemus.

Conſultationes.

Pro Egregio Viro Laurentio Fachineo Cive Foroliviensi ſcabie ferina, tumor extremarum narium, necnon ulcere internarum, & uvea detento.

Duo ni fallor ſunt vitia, quæ virum egregium male habent, unum eſt ſcabies per totum corpus repens, ut ex cutis aſperitate, & evidentibus tumoribus parvis, pruriginoſis, cum, & ſine ſcalpellatione, vel affricatione pus, ac ſaniem humidam valdè, corpuſculaque furfuracea emittentibus.

Alterum vitium eſt ulcus tum narium internarum cum tumore externarum rubente, ac cruſtis referto, & cum deperditione pro majori parte interſtitij, tum columellæ, cum ejuſdem ad anteriora non parva abraſione, cu us utriuſque ulceris non tantum pus prodiens, verum etiam & viſus ipſe fidem facit.

Verum tamen ſcabies, ut ex dictis liquet, non ſicca, ſed humida valdè, quia nempe inſignem copiam ichoris tenuioris emittit, eſt conſtituenda, ſicuti eſt in habitu, & veluti hectica, quoniam à pluribus annis patientem afflixit, itemque contumax, & ferina exiſtit, quoniam tametſi generoſis admodùm, & efficacibus valdè præſidiis fuerit tractata, non modo non ceſſit, ſed magna potius incrementa ſuſcepit, & quod pejus eſt ſuſcipit in dies, ut parum abſit, ut in lepram permutetur, ſicuti enim pruritus eſt via ad ſcabiem, ita ſcabies, potiſſimum ubi pervicax nimis erit, eſt via ad lepram.

Ulcus vero quoniam ſaniem fetentem profundit copioſam, ſordidum ideò, & aliqua ex parte malæ naturæ; cachoeteque erit conſtituendum, non tamen canceroſum adhuc; cum dolor illi non aſſocietur; & pus nigricans haud emittit.

Horum autem malorum principia generatio his immediata ex parte agentis, & ex parte paſſi non ſunt meo judicio difficilia cognitu, ſi quidem ex parte agentis conſtituerem ego ſuccum ſeroſum, ſalſum, quia ſanies tenuis, & alba, prius jugi, ac perenni pruritu infeſtante prodit, mixtum tamen aliquando cum ichore melancholico, ut color ſubnigricans cum rubore ſuadet, hæc enim ſuccorum miſcela copioſa, humore craſſo, & viſcido referta in cuti recepta, & non mota, ob idque putredinem aliquam nacta non tantum aſperitatem, ſed intemperiem calidam, & ſiccam, tumoreſque parvos, & pruriginoſos parit; quod à Galeno ſecundo de Symptom. cauſis ſexto, & à principio 11. ſimplicium decantatum fuit. Pariter eadem excrementorum colluvies ad nares, & columellam decumbens, ut abradens ulcera corroſiva infert, ut verò copioſa tumores illos externos circa nares efficit.

Ubi autem localem, & propriam habeant generationem excrementa jam dicta ſic decerno. Profecto cum ſint meri partus caloris vehementis, ut nemo poteſt in dubium revocare (nam pituita ſalſa ab exuſto tempore, ſive per putredinem, ſive per ipſam exuſtionem concitato, cum humiditate aquea permixto producitur, ſicuti & ſuccus melancholicus exuſtus, ichorque bilioſus ab inſigni fervore fiunt) & cum in viſceribus illis, in quibus non ſolum alimenta, verum etiam & excrementa generantur, generari quoque debeant atque inter alia viſcera jecur primas partes habeat, in eodem ideo fieri pro majori parte certum habeo, quoniam in capite ſuccum ſalſum procreari non dubito.

Principia ex parte paſſi penes temperamentum totius corporis calidioris, habituſque ſimilis proprietatem, ratione pſoræ, penes autem conditionem locorum affectorum, ratione ulceris, ac tumoris, quando partes narium, & oris internæ valdè humidæ, ac putredini noxiæ ſint, attendantur oportet.

Cæterum his principiis proximioribus remotiora quoque ſunt addenda, quæ omnia refero in errata externa, potiſſimum verò in potum immodicum, & intempeſtivum ipſius vini meracioris.

Sed jam de Methodo curandi eſt agendum, quæ in ſcabie primum, quantum ego exiſtimo indicationibus præſervatoriis eſt perficienda; quocirca ante omnia danda eſt opera, ut materia fluens per evacuantia a cuti retrahatur, ſecundo materia fluxa ut putrida, & copioſa eſt evacuanda, ea tamen ratione, ut quæ hæret in ſuperficie, ripticis abſtergatur, quæ eſt impacta ecatarticis diſcutiatur, ſiccetúrque, ut qualitate nocet eadem materia eſt in contrarium alteranda; Deinde & curatoriæ indicationes occurrant, ut propterea pruritus, qui eſt ſpecies doloris anodinis ſit amovendus, ac intemperies viſcerum malos humores generantium alterantibus ſint dimovenda. Verum & vitales indicationes haud ſunt negligendæ, ſaltem ratione partis affectæ, hinc cutis tonus eſt confirmandus ſubadſtringentibus, modeſte tamen uſurpandis, à quibus ne medicamenta impediantur, ut altius penetrent, tenuia tanquam vehiculum addere oportebit, quo nomine Avicenna acetum, & acida, Galenus vero nono Simpl. capite de ſulphure, ſulphur tanquam tergens, & poros abſque adſtrictione purgans omnibus aliis admiſcebat. In ulceribus pariter ablata omni occaſione fluxionis, ipſiſque deterſis, & exiccatis ad conſolidantia eſt deveniendum.

Quas indicationes explere poſſe Medicum vix credo, quando mala omnia cum ſuis cauſis ſint in habitu, & inveterata ut lepra, ulcera canceroſa, deglutio, ac reſpiratio vitiata immineant, nullaque ſit pars corporis, quæ ab aliqua labe ſit intacta, ut propter has rationes indies magis ingraveſcant, & proinde difficilius tolerentur, quando etiam ex Platone in Philebo ſcabies præter turpitudinem dolorem inferat, qui vigiliis adjunctus vires ipſas plurimum dejicere conſuevit. Danda igitur eſt opera, ut egregius patiens à majori ſaltem ruina præſervetur, quod forſan haud erit difficilè conſequi, ſi illius ætati vegetæ prudentia, & obſequentia ejuſdem adjungatur.

Quocirca ſi animum ad materias medicas converto, ita de Chirurgicis autumo, ut ſcilicet quamprimum ſanguis copioſè per ſectam venam in cubito, non quidem unica vice, ſed repetitis vicibus educatur, propterea ex utroque cubito meo judicio ſanguinem mittere præſtabit, deinde habita totius providentia; Cuti tum hyrudines, tum cucurbitulæ parvæ, ſeu corniculi dicti (quos magis probo) numeroſi tamen applicati mihi quam maxime arrident, ſicuti & fonticuli in brachiis, & femoribus multi non improbantur, quinimò & ſi alter in ſincipite, vel occipite de more excitetur, ratione ulceris narium ac uveæ plurimum proderit.

Pharmaca reſpiciunt materiam, & morbos, ſi materiam, vel fluentem, vel fluxam, ſi fluentem ſunt lenientia, ut ſyrupus de polypodio magiſtralis, & roſatus ſolutivus, ſunt & præparantia, ſicuti eſt decoctum ſcabioſæ, ſonchi, hepaticæ fumariæ, lupulorum, & betonicæ, adjectis ſyrupis de ſucco cicorii, de fumaria ſimplici, de ſuccoque betonicæ, ſunt demum & purgantia, in quorum ſerie, quod ſit ex infuſo hellebori nigri, agarici trociſcati, & ſenæ cum ſyrupo de polypod. magiſtrali eſt opportunum.

Verum tamen repetenda erunt & præparantia, & purgantia, fortiora tamen, quare ſyrupi de fumaria compoſitus, ſabor regis, de cicoreo compoſitus diluti cum decocto ſimplicium antedictorum in ſero caprino parato, & purgatorium ex confectione hamech, ac hiera aliqua magna Aloë (quæ tantoperè in ſcabie inveterata ab Avicenna celebratur) donata, necnon electuarium roſ. Meſ. cum lenitivo vocato paratum, eſſe poterunt ex uſu.

Cæterum & ſudores moventia huc referenda, quapropter maximè conducturum eſſe crederem, ſi ſalſæ, chinæ, & ſandalorum cum tantillo guaiaci decoctum, adjectis cicoraceis pararetur, & bis in die ſumeretur, maneque inſtrumento ligneo ſudor (ut in lue Venerea fieri ſolet) moveretur, novi etenim quamplurimos ſimilibus morbis laborantes hoc remedii genere ſanatos fuiſſe; Atque ut magis, ac magis medicamentum roboraretur, curarem, ut bolus ante ſyrupum matutinum & extracto guaiaci trociſcis viperinis cum ſpeciebus confectionis ex tribus ſandalis paratus deglutiretur, ac eo tempore, quo ſimili medicatione patiens uteretur, eundem ut ſingulo quinto, vel ſexto die ſyrupum de polypodio ſol. aſſumeret, etiam atque etiam hortarer.

Medicamenta interea ad materiam fluxam ſunt tum interna, tum externa, in genere internorum decoctum viperarum in aquis hepaticæ, ſcabioſæ, fumariæ, & betonicæ excoctorum, omnibus eſſe præferendum confirmo; quinimò & ipſamet viperarum Caro in conſerva cicoracea eſſet aſſumenda, huc referatur & medicamentum, quod & auctoritate graviſſimorum virorum, & experientia ipſa eſt præſtantiſſimum, & me nunquam in ſimilibus caſibus feſellit, eſt autem Piloſellæ decoctum ad quadraginta dies ebibitum, ſal quoque theriacale ſub aëre frigidiori in conſerva boraginis aſſumptum mihi non diſplicet, quod ſcio etiam cum fructu aliàs ab egregio patiente ſumptum fuiſſe.

In coordinatione externorum primum irrigatio totius corporis cum aqua ſtillatitia the-

rebin-

rebintinæ, primùm ſola, deinde cum modico oleo ſulphuris permixta, uſu, & experientia mihi valdè eſt comprobata, quo refero thermas Piſanas ſub forma lavacri adhibitas, ea tamen ratione, ut quater balneum ex illis aquis, bis verò illud ex aqua dulci tepida, ac ita alternatim ſucceſſivè adhibeatur. Et unguentum, quod mihi in ſcabie ferina, atque contumaci eſt in uſu proficuo, non ſubticebo.

℞. *Aluminis Rochæ uſti* } *an. unc.* 5.
calcanti uſti
Ariſtolochiæ rotundæ } *an. dragm.* ij.
Viridis Æris
picis navalis unc. 1.
pinguedinis Anatis unc. 5.
ſucci enulæ unc. 1.
olei roſati completi } *an. unc.* 3.
butyri antiqui

M. & f. unguentum ſ. a.

Probo item medicamentum, quod conficitur ex ſulphure, ſucco tabacci, unguento roſato, oleo tartari, & camphora, & cum Avicenna ad inunctionem ex hydrargirio, at cum Galeno ex radice Camaleontis, vel ſublimato adſcendere non abhorrerem, nam ſub hiſce caſibus melius eſt remediis paulò ancipitibus uti, quam patientem deſerere.

Medicamenta ad ulcera varia ſunt, & primum occurrunt, quæ eroſionem emendant, inter quæ, quod fit ex ſucco plantaginis, & alumine uſto tum naribus, tum uveæ adhibitum maximè probo, ſecundo tum virgæ aureæ ſuccus, una cum urina Aſini deſtillata, tum liquor ſtillatitius mellis in quo myrrha, thus, Aloës, ac pulvis ireos ſint macerata, ſi per nares attrahantur, vel cum catetere injiciantur, opportuna videntur; quorum calor etiam ſucco plantaginis caſtigari poterit, & ſi majori attemperatione opus ſit, ab illorum uſu lac Aſininum, vel ſerum lactis Vaccini injecta, vel unguentum ex ſuccis per ſe, & una cum unguento albo uſurpatum conducent, ſicuti & pro agglutinatione unguentum ex pompholige præcipue convenit, tandem ad uveam ſanandam oris collutio ex aqua Villenſi decoctionis boracis mineralis, tutiæ præparatæ, & corticum granatorum, fieri poterit; Exterius autem pro naribus medicamentum ex plumbo uſto, ſucco ſolani, & oleo roſato cum cera erit opiferum.

Poſt hæc verò ſtudendum, ut morbi auferantur, aut mitigentur ſaltem, idcircò ratione pruritus nihil præſtantius excogitari poteſt ipſo Philonio Romano aliquot intervallis ad ſcrup. i. hora præcipue ſomni devorato. Et præter Balneum aquæ dulcis probarem, ut patiens egregius hora pruritus manibus inunctis oleo amygdalino dulci in aqua endiviæ loto ſe ſcalperet.

Intemperies verò jecoris thermis à Valle Sancti Marini, Porrectaneis veteribus, & Ficoncellenſibus, ſeroque caprino, cui ſcabioſa, fumaria, betonica, ſonchus, & piloſella ſint immacerata, ſatis emendabitur. At intemperies capitis uſu conſervæ violaceæ, & cicoraceæ hora ſomni devoratæ, item & lotione ejuſdem, ex aqua thermali Lucenſi, decoctionis ſandalorum adjecto aceto commodè corrigi poterit.

Et ne alia remedia ſint irrita, una cum Galeno addenda eſt proba vivendi ratio, erit autem hæc ſi patiens tempore localium detineatur in aëre calido, alias verò in temperato, ut veſcatur ovis, carnibus optimis, & piſcibus petroſis elixatis, caveat a cibariis craſſis, calidis, acribus, ut propterea illi plantæ, fructus, & ſemina ejus conditionis, quæ refrigerare, & humectare valent, poſſint eſſe ex uſu perutili. Et ſi ad certum aliquod tempus abſtineret à vino, & loco ipſius, vel Ficoncellenſem vel Lucenſem aquam biberet, vel aqua ſolum in qua, paſſulæ fuiſſent incoctæ, ſibi ſummopere proficuum eſſet, quemadmodum & ſi in aquis illis propria cibaria coqueret non parum prodeſſet.

Victus tempore ſalſæ, & chinæ, ſit ille, qui in uſu communiter eſſe ſolet, poteritque commodè ab Excellentiſſimo curante præſcribi, ſemper tamen alvus reſpondeat neceſſe eſt, quod ſi ſpontè non ſuccedat, arte erit agendum, idcircò prunæ, paſſulæ præparatæ, atque clyſteres ad uſum deducentur. Animi accidentia omnia moleſta vitentur, ſicuti immodicum, & intempeſtivum exercitium, ſomnus ſit moderatus, omniaque ſecundum proportionem jam dictis reſpondeant, quibus illud non poſſum non adjicere, ut nempe ab omni cibo vel ſaccharum roſatum antiquum, vel cydoniatum ſine moſco, ad juvandum coctionem, & reprimendos vapores vir egregius aſſumat. Deus autem optimus maximus ille ſit, qui prædictis malis potiſſimum medeatur. *Jul. Cæſ. Claudinus in Conſultationibus.*

De Impetigine. Pro Nobili Puella.

Sæva illa impetigo (Herpes miliaris,) qua ab ipſo pene ortu in parte capitis dextra, dextraque coxendice, ventre etiam inferiore, nonnunquam & aliis partibus, non ſine moleſtiſſimo pruritu, humoriſque cujuſdam viridis, flavi, albique tranſudatione; puella nobilis divexatur, cauſam habet inſignem copiam ſeroſitatis bilioſæ, cum humore pituitoſo, nec non atrabilaris materiæ portione permiſtam; in jecore ardentiſſimo à materno ſanguine, nutricisque lacte calidiore genitam, vinis generoſioribus, malvatico, ac ſucci virioſi cibis uti ſolitæ, concurrente etiam ab initio perauguſto, ac admodum calido loco, dum faſciis eſſet involuta. Cùm verò malum hoc cùm à plurimis cruditatibus, ob ciborum copiam, capitiſque catarrho haud levi, tum ab impensè calida partium affectarum intemperie, a continuo materiæ ſimilis affluxu contracta, foveatur, mirum videri minimè debet, eſſe puellam hanc & febri, & Inflammationi nonnunquam oculorum obnoxiam, ſtabulante videlicet in viſceribus hoc humore, quod hyemali plerumque tempore ſolet accidere, per concentrationem, poris cutis ab ambiente frigore coarctatis.

Judicamus igitur neceſſarium fore remedium, quod non tam partes affectas, quàm mali cauſam reſpiciens, eam moleſtiam, qua nobilis puella cruciatur, quoad ejus fieri poterit, impediat; præſervetque à majoribus malis, morbo huic ſupervenire ſolitis, lepra, ſcilicet, quam facillimè incurreret, niſi præſenti malo quam primum iretur obviam. Siquidem ætatis mutatio nocumento potiùs futura eſt, quàm auxi-

auxilio : calor enim in ætate hac ab excedente quadam humiditate temperatus, ea tempore juventutis imminuta, multò fiet quàm antè mordacior. Sed & menſtrua, perſeverante ea, quæ adeſt, ſanguinis acrimonia, aut nihil, aut parum admodum ſunt profutura. Si verò jecoris, ſanguiniſque calorem temperantes, prohibuerimus, quo minùs tanta ſanguinis acris, & mordacis generetur copia, tunc dubio procul menſtrua per uterum purgatio eſſe ei poterit adjumento.

Laudamus igitur mox inſtituendam totius corporis expurgationem. Leniatur alvus *flore caſſiæ* cum *pulpa tamarindorum*, *ſale tartari in jure*, *electuario de prunis*, *infuſione roſarum ſolutiva*, nonnunquam & modico *manna cum jure*. Præparetur humor *juſculis ſoncho*, *cichorio*, *fumaria*, *borragine*, *liquiritia*, *& ſeminibus citri alteratis*, addito nonnunquam *ſucco ſonchi*, *aut hepatica depurato*. Purgetur deinde corpus repetito aliquo ex lenientibus propoſitis, cum infuſione modici *rhabarbari*, *aut mechoacannæ*, quæ & in pulverem redacta, aut forma confectionis poterit exhiberi : eſt enim guſtui gratiſſima. Purgationis tempore laudamus è jecoraria utriuſque brachii modicam ſanguinis evacuationem ; hirudinibus duabus brachiis ſingulis applicitis, aut etiam iiſdem (ſi id fieri poterit) venis hæmorrhoïdalibus admotis.

Corpore ritè expurgato, è re futurus eſt uſus *lactis* aut *aſinini*, *aut caprini* duorum, aut trium menſium ſpatio, quatuor unciarum pondere, quotidie matutinis horis continuatus, permixta ſubinde *aquæ roſarum*, *aut aquæ acetoſæ modica portione*, cui & infundi aliquando poterit modicum *rhabarbari*, *aut mechoacannæ*, tumque quantitate majore porrigetur. Suborta nauſea, quindecim diebus intermitti poterit ejus exhibitio, poſtea repetenda, modico interim *aquæ roſarum* recentis, alembico vitreo deſtillatæ, manè quotidie exhibito. Si vermes adeſſe ſuſpicio eſſet, deſtilletur (florent nunc perſici) *aqua è floribus perſicorum*, atque ab una ad duas uncias propinetur. Movebit corpus, vermibus reſiſtet. Extrinſecus quam maximè laudamus *balneum aquæ fluvialis tepidæ* umbilicotenus, alteriuſve aquæ dulcis *malva*, *lactuca*, *ſalice*, *vite*, *papavere* alteratæ, non omiſſo epithemate, atque unctione refrigerante regioni jecoris adhibita. Si verò & de lue Venerea non omnis abfuerit ſuſpicio, proximè venturo Autumno ; exiguo *chinæ*, *ac ſalſæ decocto* illi poterit obviari.

Memoratis remediis accedat recta victus ratio eſt neceſſe. Cibi refrigerantes ſint, & humectantes, cujuſmodi *hordeum*, *cichorium*, *ſemen melonum* ; conferet & uſus frequens *prunorum*, *cucurbitarum*, *melonum Venetorum*, *anguriarum*, aliorumque hujuſmodi. Cœna ſit modica. Alvus ſervetur lubrica *prunis*, *uvis paſſis*, *aut caſſia recenti*. Temperetur vinum aqua multa refrigerante ; aut certè vinum conficiatur ex ſucco pomorum, quod & gratiſſimum futurum eſt, & utiliſſimum. Cæterum remedia hæc & facilia & utilia, quæ occurrerunt in hujuſmodi caſu præſcribenda, ut puellam nobilem integræ ſanitati reſtituant Deum Opt. Max. obnixè precamur.

De Lepra. Pro Illuſtriſſimo Comite Vicentino.

Illuſtriſſimus Comes ætatis annorum 30. temperamenti calidi & humidi, habitus carnoſi, duobus ab hinc annis conqueritur de pruritu totius corporis, cum puſtulis, cutis aſperitate ſquamoſa, ex qua ſcalpendo decidunt ſquamæ velut piſcium : multis curatus præſidiis, ſine ullo tamen juvamento, de agendis conſulit, uſus eſt cibis ſalitis, vinis generoſis, ac exercitio valido.

Affectus hic ex accidentibus relatis eſt ille, quem Avicenna albaram nigram vocavit 3. 4. tract. 3. cap. 9. Græcis lepra dicitur ; differt tamen ab Arabum lepra, in qua ſecundum Avicennæ doctrinam 3. 4. tract. 3. c. 1. non adeſt tantum cutis aſperitas ſquamoſa, ſed corruptio complexionis membrorum, formæ item, & figuræ, cum inſigni adeo membrorum corruptione, ut ſit veluti cancer communis toti corpori, à Græcis Elephantiaſis dicta.

Fit autem hæc affectio à ſanguine atrabilari permixto cum pituita ſalſa, intemperiem calidam & ſiccam inducente, non in ſuperficie tantum, ſed in profundis cutis partibus, unde & tumores & ulcera cutanea, quorum ratione dici poteſt morbus in intemperie, mala compoſitione, & in ſoluta continuitate, ſpectans magis ad exornatoriam, quàm ad ſalubrem medicinæ partem : generationiſque ipſius cauſa eſt, cùm intemperies calida jecoris, tum & magis error in ſex rebus non naturalibus, & præſertim in exercitio, & in aſſumptis humores calidos & acres generantibus, cibis ſcilicet ſalitis, & vinis generoſis.

Affectus curatu difficilis, quia confirmatus, & dependens à prædicta intemperie cutis, apta nata corrumpere etiam ſuccos alimentales ; ideoque non difficulter degenerare poteſt in lepram Arabum, ſive Elephantiaſin. Sicuti enim ſcabies eſt affectus medius inter pruritum & lepram ; ita lepra eſt affectus medius inter ſcabiem pſoram dictam, & Elephantiaſin : ideoque ſumma cum diligentia curari debet.

Pro ipſius curatione attenuanda, emollienda, & ad circumferentiam protrudenda eſt materia impacta partibus cutaneis ; detergentibuſque, & epiceraſticis abſumenda ; refrigerantibus & humectantibus intemperies corrigenda : prohibendaque eſt talis materiæ regeneratio refrigerantibus & humectantibus jecur, ſanguinem, & totum venoſum genus : atque refrigerandum eſt & humectandum caput, & ſi quæ materia generabitur, divertenda per ea quæ evacuant totum corpus, præmiſſa humorum præparatione. Hæc præſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & diæteticis.

Chirurgica erunt univerſalia, & particularia. Quare ſanguis educendus erit primo ex jecoraria dextri brachii, ad unc. 10. deinde, ex venis ſedalibus ; ad unc. VI. & tertio per parvas cucurbitulas, vel per hirudines variis partibus affixas.

Pharmaceutica univerſalia erunt lenientia, præparantia, & purgantia. Pro alvi lenitione *flor. Caſſiæ cum pulpa Tamarindorum*, *vel Syrup. roſ. ſolut. & de polypodio compoſitus*, erit accommodatus. Præparantia erunt *cichorium*, *fumaria*,

ria, borrag. & ſonchus, *cum unc. i. Syrup. de pomis*, *& unc. ſem. Syrup. de acido citri.* Pro purgatione *rhabarbarum*, *agaricus*, *& ſenna*, *cum Syrup. roſar. ſol. & de polypodio compoſito*, ex uſu erunt. Repetantur præparantia, & purgantia, nempe *Syrup. de pomis compoſ. de fumaria compoſitus, de betonica compoſitus, cum aqua fumariæ, cichorii, & borraginis*, alterniſque diebus, loco prædictarum aquarum, præſcribantur *unc.* iij. *decocti Epithymi Meſues*; ac tandem purgatio fiat infuſione *radicum hellebori nigri, cum agarico in ſero caprino, & addito Syrup. de polypodio compoſito, fiat potio.* Hiſque peractis, duo genera remediorum interna, & duo externa debellabunt affectum. Primum internum erit *ſerum lactis caprini optimè depuratum, cum ſucco citri*, ſumptum ſingulis diebus quindecim dies ad lib. i. modò cum infuſione ſennæ; ut fiat dejectorium, modo cum *emulſione ſeminum melonum*, ut fiat diureticum. Aliud remedium quod erit alimentum, & medicamentum, eſt *caro viperarum* cocta *cum oleo, aqua, petroſelino, & paſſulis.* In prandio, & cœna, mane & veſperi comedat duas viperas amputatis capite, & cauda, neque alio cibo utatur, præter panem & viperas ſpatio quindecim dierum, ſic enim purior fiet ſanguis, tranſmiſſo excremento ad cutem, & interna viſcera roborabuntur, ita ut perfecta ſanitas ſubſequatur: quod bis vel ter feliciſſime experientia comperi. Externa erunt linimentum, & balneum. Linimentum fiat *ex farina lupinorum, ſulphure vivo pulverizato ſale nitro, unguento roſato, & oleo amygd. dulcium cum hydrargyro ſaliva extincto.* Quod hunc in modum parari poterit.

℞. *Farina lupinorum libram unam*
Sulphuris vivi pulverizati } *an. unc. ij.*
Salis nitri, }
Unguenti roſ. unc. viii.
Hydrargyri ſaliva extincti. unc. iij.
Olei amygd. dulcium q. ſufficit.
Miſce pro linimento.

liniatur totum corpus alternis diebus hora ſomni. Aliud remedium erit balneum univerſale, & hoc alternis diebus fiet ex aquis ſulphureis, in quibus per ſemihoram moretur moderatè calidis, & tertia quaque die ex aqua fluviatili tepida, in qua maneat horam circiter, primum adminiſtrabitur ter aut quater, alterum plures dies, ad tollendam intemperiem calidam.

Addatur congrua victus ratio, quæ ſit ciborum boni ſucci, refrigerantium, & humectantium, abſtinendo ab aromatibus, acetariis, ſalitis, & cibis craſſi ſucci, bibendo vinum oligophorum; moderatè corpus exercendo. Ita namque ſuperabitur affectus: qui & curatus fuit in nobiliſſimo hoc patiente.

De Herpete in mento. Pro Nobili Adoleſcente.

Affectus quo nunc detinetur Patiens Nobilis, ratione partis affectæ, mentagra dicitur: non eſt tamen iſta mentagra antiquorum, quæ depaſcebatur totam carnem menti, ſed ſunt tubercula quædam in ulcuſcula degenerantia, ſtatimque exareſcentia, & ad circumpoſitas partes ſeſe diffundentia. Ideoque non immeritò herpes miliaris nominanda, eaque genita à fluxione bilis & pituitæ permixtæ jecore præcalido, & humido cerebro genitorum, atque in mentum tanquam ad partem imbecilliorem confluentium poſt ſanationem abſceſſus in podice ſuborti, & cicatrice obducti.

Affectus non ita ſanatu facilis, cùm ratione fluxionis, tum ratione malæ qualitatis, & intemperiei calidæ in parte affecta contractæ.

Ideoque pro ipſius ſanatione divertenda eſt materia fluens, fluxa ſenſibiliter & inſenſibiliter evacuanda; impediendaque ſimilis materiæ regeneratio per ea quæ jecur refrigerant, & caput exſiccant; ac tandem per ſubaſtringentia pars affecta eſt corroboranda.

Pro curatione præſentis affectus, plura quidem hactenus, rite & recte præſcripta fuere: non tamen omittenda & alia poſthac adminiſtranda. Quare ſi de Chirurgicis ſermo fiat, cum jam ſanguis per venam ſectam fuerit eductus, poterunt iterum applicari cucurbitulæ dorſo pro revulſione: ac deinde in progreſſu non diſplicent hirudines undique mento applicandæ, quippe quæ evacuabunt humorem illum vitioſum, qui parti affectæ eſt impactus. Placet quinetiam pro revulſione fonticulus interno dextro femori inuſtus, ſumma cum ratione à Viro præclariſſimo præſcriptus: nec diſplicent frequentes pedum lotiones cum aqua dulci, vel lixivio alterato *malva, lapatho, flor. chamæmel, & violis.*

Pharmaceutica quod attinet, licet alvus ſponte fluat, non ob id improbantur aliqua blandè evacuantia, nempe *flos caſſiæ recens extracta ad unc. ſem.* ſæpe parum ante cibum ſumptus: *diaprunum cum ſenna, aut paſſula cum ſenna*; aut quid tale; nec de aliis præparantibus, aut purgantibus generoſis quidquam dicam, cum diligentiſſima totius purgatio fuerit jam peracta, decoctum exhibitum, ſeu potius vinum alexipharmacum, & ſolutivum per plures dies: ac tandem *ſerum lactis caprini.* Quare ſuppoſita accurata totius purgatione jam facta, & non ſine ratione repetenda dejectorium per aliquod ſaltem, *ex rhabarbaro, ſenna, & agarico*; laudo *aquam Villenſem* per quindecim dies circiter eamque diureticam reddit, *cum ſyr. quinque rad. & emulſione ſine melonum*; poſt cujus uſum proderit etiam *ſaccharum roſ. recens ad unc.* i. manè ſumptum itidem quindecim dies, facta inunctione partis affectæ cum *lythargyro aureo, ceruſa, & granis quatuor ſublimati dulcis.*

De Scabie, & Hæmorrhoidibus dolentibus: &, an pro ipſarum curatione pulvis viperinus cum ſale prunella aſſumi tutò poſſit. Ad Excell. Hieronymum Durantem.

Ex ſcheda mihi tradita ab admodum Reverendo Patre Franciſcano, nomine perilluſtris & Excellent. D. Hieronymi Durantes, duas difficultates video objici opinioni meæ de Scabie, & Hæmorrhoidibus conflictantibus Nobilem patientem: quarum prima eſt, in ſcabie nullam pulveris viperini indicationem, nullamque utilitatem futuram, dum ſuſpecta eſt acrimonia illa, quam in ſanguine pulvis viperinus excitare potis eſt; non enim, inquit Vir Doctiſſimus, & optimè, in ſcabie curanda medicamenta

menta admittuntur, quæ ſanguinis acrimoniam augent: altera eſt, ſanguinem per hæmorrhoidas fluxurum acriorem à pulvere viperino reddi; hoc enim addit, repugnat experientiæ; nam eo ſumpto viginti dies, & quod excedit, nunquam ab illis venis ſanguinem fluxiſſe obſervatum eſt, quin potius fluxus frequentiam remiſiſſe. Quibus propoſitis, obfirmat ſe in ea opinione, quam longa obſervatione ante pulveris viperini uſum conceperat, ſanguinem ſcilicet in Nob. patiente exitum ſibi parare non acrimonia, ſed copia: ſanguinem enim fundunt venæ illæ ſine ullo irritationis ſenſu, vel repletæ, vel laxatæ, ut inquit: ac proinde ſi copia deſit, tunc neque in maximo egerendi fæces conatu ſanguinis guttula exprimitur, ſoluta autem alvo a fructibus horariis, vel à medulla caſſiæ deglutita, prompte ſanguis rejicitur non irritando, non comprimendo, ſed laxando. Hæc Vir Doctiſſ. perquam doctiſſimè in medium protulit.

Quibus ego pro viribus ſatisfacere conabor, non tanquam alter Hippoc. qui omnium minimè in arte me verſatum fateor, ſed tanquam doctrinæ Hippocraticæ admirator, & pro viribus imitator. Atque ideo cum Hippocr. & Galeno jam ſcripta confirmare non gravabor, quo ſupponens ut veriſſima; quorum primum eſt, me ſemper locutum fuiſſe de pulvere viperino, & ſale prunellæ ſimul junctis, quum ſcriptum ad me fuerit, Nobilem patientem nunc uti ſale prunellæ, & pulvere viperino, quod à præclariſſimo Viro in hac ſchedá confirmatum video, dum ſcribit, quod hæret animus in iis in uſu ſcil. pulveris viperini, & ſalis prunellæ non eſſe ulteriùs progrediendum. Quare difficultates non emergunt ſolùm ex uſu pulveris viperini, ſed ex uſu utriuſque ſimul ſumpti. Sicuti enim in viperæ carne intemperiem calidam, & ſiccam conſtituit Gal. 2. ſimpl. cap. de vipera, ita in ſale prunellæ, ex ſale nitri & flore ſulphuris confecto, acrimoniam aliquam adeſſe mihi perſuadeo, ideoque à me ſcriptum fuit, quod medicamentum hoc vi exſiccatoria cum mordacitate aliqua præditum eſt. Suppono ſecundo tanquam indubitatum, ſanguinem in Nob. patiente non ſola copia peccare, ſed & acrimonia aliqua, & mala qualitate, idque non ſolum ex ætate conſiſtente, in qua viget ſanguis melancholicus, ſed longè magis ex loco per quem effluit, & ex annexa ſcabie, hoc argumento. Humor ille, quo præſente fiunt affectus, & participes cujus abſentia præſervantur, & curantur patientes a morbis dependentibus à materia mala qualitate peccante, eſt humor non ſola copia, ſed mala qualitate peccans; Atqui in Nob. patiente ſcabies aliam non agnoſcit cauſam, quam ſanguinem in venoſo genere contentum, & per hæmorrhoidas expurgari conſuetum, ſcabieſque fit a materia acri, ergo ſanguis hic acrimoniam habet. *Sic atra bile vexatis, & renum paſſionibus hæmorrhoides ſupervenientes bonum*, inquit Hippoc. in Aph. atque idemmet divinus ſenex ſubjunxit 6. Epid. ſect. 3. *Hæmorrhoidas habentes neque pleuritide, neque peripneumonia, neque phagedæna, neque furunculis, neque terebinthi formam habentibus, fortaſſe neque lepris detineri.* At morbi prædicti non à ſola ſanguinis copia, ſed & à mala qualitate proveniunt. Ergo ſanguis per hæmorrhoidas excerni conſuetus non ſola copia, ſed & mala qualitate peccat: non negando tamen ſola copia peccantem aliquando per has venas evacuari, quod à Galeno cum in Aphoriſmis, tum in Epidemiis, & alibi confirmatum legi: ſed in caſu noſtro, cùm ſcabiem foveat, & conſervet, non poteſt non habere aliquam acrimoniam, quam ſi Nob. Patiens non obſervat in ipſius excretione, hoc aliunde non provenit quam quod dum effluat, non permeat loca ſenſibilia, ſed facta venarum anaſtomoſi, effunditur. Quod ſi in magno conatu ne guttula quidem effluit, hoc fit, quia tunc eſt in pauca copia; quod ſi excernitur, liberaliùs ab uſu fructuum horariorum, & flor. caſſ. hoc fit cum ob ſeroſitatem, ratione fructuum; tum ob impulſionem à loco altiori, ratione caſſiæ, non tamen à ſola venarum laxitate: hunc etenim non tam facilè ſiſteretur, & ex valido conatu denuo funderetur. His itaque ſuppoſitis, primæ difficultati reſpondendum cenſeo: in ſcabie nullam indicationem, neque ullam utilitatem futuram ex uſu pulveris viperini, quotieſcunque ſumetur cum ſale prunellæ, ratione acrimoniæ ipſius. ſed ſi ſolus pulvis viperinus vel etiam caro viperina exhibeatur, uſui erit, protrudendo humores ab internis viſceribus, & a venoſo genere ad cutem, non ſecus ac factitatum fuiſſe in lepræ curatione nos docuit Gal. 2. Simpl. cap. de vipera, ubi retulit tres, aut 4. caſus lepræ curatæ potu vini, in quo extincta fuit vipera. Ubi enim vitioſus humor ad cutem detruſus fuerit, levata maſſa ſanguinea, tunc facilius ſanatur ſcabies: quæ non aliam ob cauſam verno tempore alioquin ſaluberrimo efflorescere ſolet ex Gal. & Hippoc. 3. Aph. 20. tex. & com. Ex his facilè etiam tollitur alia difficultas, nempe, quod ſi acrimoniam haberet pulvis viperinus, ſanguinem hæmorrhoidalem concitatiorem reddidiſſet. Reſpondetur enim primo, quod ſolus pulvis viperinus ſine ſale prunellæ ſumptus nullam habet acrimoniam; addo ſecundo, quod ſi ſumptus fuit cum ſale, & nihilominus juvit, duplicem ob cauſam prodeſſe potuit. Primo quia propellendo humores ad cutem, divertit ab hæmorrhoidibus & ſic imminuit, non tamen fluxionem: ſecundò quia facta jam copioſa ſanguinis effuſione, requiritur aliquod tempus ad novæ materiæ collectionem, quæ denuo a natura expurgetur: non ſecus ac evenit in menſtruis muliebribus purgationibus. Si enim copia deſit, ut optimè ſcripſit Vir Excellent. non ſuccedit evidens ſanguinis evacuatio. Atque hæc dicta ſint, ut pro virili quæſitis ſatisfaciam, committens non hæc ſolum, ſed & cætera Nobiliſſ. Viro neceſſaria prudentiſſimo & acutiſſimo ingenio viri præclariſſimi, & in arte verſatiſſimi. *Benedict. Silvat. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 1.*

Affectus totius Corporis pruriginoſus.

Sereniſſimus Dux Dominus meus, cujus temperamentum eſt Illuſtriſſimæ Dominationi veſtræ notum, natus ex Patre, qui infectus fuit impetigine, cum puſtulis quibuſdam per corpus diſperſis, quæ dum delitefcebant, atrum in cute relinquebant colorem indelebilem, quando deſiit impetigo, incidit in dolores arthriticos & podagricos immanes, ſemper qualibet ſeptima die

die repetentes in toto vitæ ſuæ curſu, cum hac lege ac ordine, quod quando dolores & arthritici cruciatus remittebantur, ſtatim Diarrhœa humoralis ſuccedebat, invitaque medela a variis Meditinæ Proceribus inſtituta, humores adeo venefici facti fuere, ut in ætate annorum viginti ſeptem diem ſuum obierit, poſtquam ex vigeſimo primo cœperit præfatis vexari doloribus, ex pingui carnoſoque, velut macie conſumptus factus, & per annos ſeptem ab illorum inſultu nullius fere diei ab illis intermiſſionem expertus, cum maxima admiratione Anglorum, Gallorum, Patavinorum, Romanorum & Bononienſium Medicorum, præter plures Spagyricos, qui illum inviſere. Dux meus præſens ex eo natus, nulli in proceritate, forma, partium concinnitate, ſtructura corporis & animi dotibus admirandis ſecundus, in annorum ætate quatuordecim conſtitutus, dum Natura cum ſanguine & ſpiritu gliſcere incipit, per annos multos inculpatam valetudinem ſortitus poſt medelam ei adhibitam, pro qua ſimul convenimus, in gratiam cujuſdam deſtillationis ad aures, & pro prurigine corporis, omnino ſanus factus eſt uſque ad ætatem annorum quatuordecim, in qua poſt varias animi & corporis fluctuationes propter matrimonium Sororis Sereniſſimæ, præter hæreditarium à Patre in eo relictum inquinamentum, plus juſto in antedicta ætate incaleſcente ſanguine, adjecti corporis exercitiis laudabilibus quidem, ſed inaſſueto incongruis, incidit in impetiginem totius corporis, cum maximo pruritu, cutis aſperitate, & paruis rubris, miliaribuſque efflоreſcentiis per ambitum totius diſperſis, ut in collo, pectore, dorſo, brachiis, ventre & cruribus, quæ nunc incipiunt redolere naturam humidæ ſcabiei, dirumpuntur enim nonnullæ efflоreſcentiæ, aliquamque tenuem emittunt ſaniem, maxime in collo & manibus, & non in alia parte de præſenti. Jam notum eſt, quod Bacchanalia diſſipant Leges victus rationis, erroreſque inferunt in motu, hinc factum eſt, non ex hoc capite ſimpliciter, ſed jure hæreditario, quod inciderit in dictam impetiginem, hoc tempore, ſemper tamen ab ejus ortu plus & minus vitæ pruritum perſenſit, non obſtante optima congruaque victus ratione, vina parua, non dulcia & aqua ſymphata in quantitate minima bibens, ſicut ſemper parce comedens cum modis ejus temperamento idoneis. Hæc ſunt, quæ currenti calamo ſcribo circa præſentem affectum, pro quo, quid, quale, quantum, tempus & modum omnino ſubjicio prudentiæ Dominationis veſtræ Illuſtriſſimæ, cui me totum voveo.

Dum ego quolibet alio, quàm Medici titulo, Sereniſſimo noſtro Domino inſeruire cupio, ægro animo pro eodem operam medicam exerceo. Verum cum humanæ vitæ alterationibus ſublunaribus obnoxiæ proſpexit Altiſſimus, Artem medicam, ut neceſſariam, ipſe creavit, præcipue in Regum atque Principum gratiam, quorum & ipſe potiſſimum curam ſemper atque cuſtodiam habuit, ut ſubditis omnibus præeſſe, eoſque rècte cuſtodire ac gubernare poſſent. Et nos igitur ingenium totis viribus intendere debemus pro conſervatione hujus meritiſſimi Principis, quemadmodum te, Vir Excellentiſſime, præſtitiſſe video, dum ex tua exactiſſima relatione facile conjicere mihi licet, tum ideam, tum cauſas affectionis in præſens Sereniſſimum divexantis; etenim ſicut ſcabies ſicca, ad impetiginem redigi poteſt, ita impetigo quodammodo humida ad ſcabiem certo redigitur; quare diſpoſitio totius corporis pruriginoſa, qua Sereniſſimus detinetur, mediam quandam affectionem eſſe inter impetiginem & ſcabiem, dubio procul decernere debemus, cujus cauſa non ſolum in errores in vivendo commiſſos, nimirum in nimios, tum corporis, tum animi motus, ſed multo magis in naturalem & hæreditariam pravam diatheſin a Paterno ſemine contractam referenda eſt, cum etiam in tenella ætate ſex annorum ante errores commiſſos affectum non abſimilem paſſus fuerit, quo Pater Sereniſſimus magnopere iterum atque iterum affligebatur; quod non aliunde provenit, quam à jecoris & cordis intemperie calida, alimentalem ſanguinem calidum producente, necnon à ſanguine congenito, qui cum juſto calidior exiſtat, alimentalem quoque calidiorem reddit, cujus ebullientem tenuiorem partem ejuſdem ſpumoſam ad univerſi corporis cutem Natura pro minori malo tranſmittit, cutem eandem puſtulis magna ex parte ſiccis, nonnihil etiam humidis inicit, & pruriginoſam affectionem efficit.

Pro cujus extirpatione, major difficultas in anni tempore conſiſtit; etenim ſi vernum eſſet, ut eſt hybernum, certa foret, & cum minori Sereniſſimi moleſtia ſanatio; attamen quoniam à Vere multum diſtamus, & interim affectus impetiginoſus certo augeri, & cutaneæ partes univerſæ progreſſu facile & infici, & pravam diatheſin atque corruptivam diſpoſitionem adipiſci poſſent; idcirco tranſactis hiſce diebus Bacchalinorum, incongruo quoque anni tempore, opem medicam Sereniſſimo præſtandam eſſe conſulo, ut à præſenti moleſtia vindicetur, & ab alio aliquo imminente affectu, augeſcente cauſa, præſervetur.

In quem finem primæ viæ erunt expediendæ. Venoſum genus a bilioſis impuritatibus purgandum. Jecoris, cordis & ſanguinis calor contemperandus; atque tandem cutaneæ infectioni incumbendum.

Quibus intentionibus ut ſatisfaciamus, ex fonte Chirurgico duplex erit depromenda ſanguinis miſſio ex utroque brachio, ſed parca; tertia quoque facile erit ſuo tempore addenda à partibus cutaneis, cucurbitulis hinc inde una vice appoſitis, ut ſubcutaneus tantum & infectus ſanguis extrahatur, non autem à profundioribus partibus attrahatur, Cauterium quod jam geſtat, cuſtodiatur, & alterum in coxa, quod inuri poſſet, omittatur, tum quia non adeo ad præſervationem neceſſarium videtur, tum quia equitationi valde incommodum evaderet.

Ex Pharmaceutico fonte, Lenientia, Præparantia, Purgantia, intemperiem corrigentia, & cutem univerſam reſpicientia, ſunt deſumenda.

Lenientia eſſe poterunt caſſia, aq. caſſ. ſyr. roſ. vel viol. ſol. Prima Præparantia erunt jura pullæ, Cichoraceis, violis, malva alterata, addito julap. viol. vel roſato. Prima peracta

viarum expiatione, ad ulteriora Præparantia erit deveniendum; in quem finem potius aquæ ſtillatitiæ, quam herbarum ſucci, erunt eligendæ, cum hoc anni tempore herbarum folia ſuis viribus careant, ad radices contractis; quare aqua ſtillatitia ex ſucco cichorii efficaciſſima erit ad integrum cyathum, cui immiſceri poterit Conſerva de acido citri, vel ſyrup. de acido citri & de ſucco limonum. Prærogativam etiam habet ſal prunellæ ad ʒ j. eidem aquæ commiſſus; pariter ſpiritus vitrioli ad gutt. vi. Tua autem erit, Vir Sapientiſſime, electio. In horum uſu perſeverabit viginti ſaltem diebus; & ſingula hebdomada bilioſus humor erit purgandus elect. de ſucco roſar. cum caſſ. vel infuſ. rhabarb. addito ſyr. roſ. ſolutivo, quibus ſuperbibat ſerum capr. depur. ad ℔ ij.

Hâc Purgatione peracta, reſiduum peccantis humoris ad cutem expellendum, ad maſſam ſanguineam prorſus defœcandam; quod egregie præſtare poterit caro viperina, ſive ejuſdem decoctiones in jure, ſive in ſubſtantia pulvis cum aqua ſtillatitia borraginis & cardui ſancti exhibendus. Nec quicquam de calore timendum, cum Vipera inter Animantia frigida apertis verbis a Galen. enumeretur; eſt tamen tenuium partium & diaphoretica, adeo ut Galen. idem de Vipera dixerit, quod Caro Viperæ valde digerat, & ad cutem properet; ut propterea Philoſophum quendam, & alios quam plures obſervaverit Galen. a morbis cutaneis potu vini viperati ſanatos. Dum autem viperata remedia præbentur, frictionibus univerſalibus totum eſt exercendum, imo & cucurbitulis ſiccis cito detractis & repetitis; totumque corpus indumentis munitum eſt cuſtodiendum.

Poſt hæc, ut viſcerum & ſanguinis fervor contemperetur, & ſimul ejuſdem acrimonia edulcoretur, Alterans anni tempori proportionatum erit præſcribendum, & hujuſmodi eſſe poterit.

℞. Sem. melon. mundat. ℥ j. ſem. cucurb. angur. mundat. ana ℥ ß. contundantur, & cum jure pullæ junioris ad ℥ viii. extrahatur Emulſio, cui addatur ſacch. albi cochlear, vel julap. roſ. ℥ j. & m. ſummo mane aſſumenda; in cujus uſu perſeveret xx. aut xxx. diebus: non enim prorſus deleri poterit cutanea affectio, niſi ejuſdem radices evellantur & extirpentur.

Interim topica quoque medicamenta ſunt adminiſtranda, ſed toti corpori, cæteris omnibus peractis; pro manibus autem & partibus apparentibus atque detectis, quolibet alio tempore Sereniſſimus iiſdem utatur; jucundiora autem & minus moleſta ſunt eligenda; inter quæ apud me paratur aqua hunc in modum.

℞. Vitrioli Rom. calcinati ℥ ij. Aquæ roſarum ℔ j. Aquæ ſcabioſæ ℔ ß. m. fiat inf. per horas 24. deinde fiat colat. & ſervetur ad uſum; qua aqua madefiat ſpongiola, & tangantur pariter affectæ.

Quibus omnibus erit addenda, & à ſumma prudentia tua præſcribenda congrua vivendi ratio, ita ut victus ſit refrigerans. Potus ſit vinum album, tenue & aquoſum. Somnus nocturnus ſit diuturnus. Exercitia ſint moderata, motus enim eſt cauſa caloris. Alvus obediens ſervanda, vel jure malva alterato, vel flore caſſ. ad ʒ ij. in prima menſa. Et tandem animi motus, ita nimirum, cæteræque perturbationes ſunt arcenda. Hæcque ſunt ab anni tempore permiſſa adminiſtranda, ne affectus hujuſmodi in præſens habitudinalis, in progreſſu habitualis evadat. Ita D. O. M. meritis Sereniſſimi Ducis aſſiſtat, & vota noſtra ſecundet. *Joan. Raym. Fortis Conſultat, & Reſp. Medic. tom. 2. Cent. 3.*

Pruriginoſus Affectus.

Illuſtriſſimus Comes & Gubernator, annum agens quinquageſimum quartum, temperamenti ſecundum totum & jecur, ad calidum & ſiccum vergentis, mediocris habitus, in Caſtris ſuperioribus annis vitam ducens, & ideo, etiam inuitus, eduliis pravi ſucci, præſertim ſalitis & vinis generoſis, ſulphure conditis enutritus fuit. Tandem menſe Septembri proxime præterito prurigine quadam brachio ſiniſtro moleſtari cœpit, quæ ad alterum brachium, & inde ad pectus ac dorſum paulatim ſeſe propagavit. Et quamvis à Medico ſuo domeſtico varia fuerint adhibita remedia, nihilo tamen mitior unquam facta eſt: quinimo adeo increvit, ut ſomnum interrumpat, & noctes inquietas reddat: ut propterea etiam hoc tempore hyemali ad Purgationes incongruo, medicam opem quærere cogatur, ut, ſi non ex toto auferri, ſaltem minui atque miteſcere poſſit moleſtiſſimus iſte affectus.

Pruriginoſum affectum pro quibuſdam abhinc menſibus moleſtari cœpit Illuſtriſſimus Comes, ab impuritate ſanguinis provenire non eſt quod dubitemus: cujus impuritas conſiſtit in redundantibus ſeroſitatibus, iiſque potius acidis & melancholicis, quàm acribus & bilioſis, quæ in declinante ætate & autumnali tempore vigere & abundare ſolent, & ideo Senibus ut plurimum familiaris eſt iſta affectio: ſicut Scabies aliis ætatibus accidere conſuevit, quia craſſis non ſolum, ſed crudis quoque ſuccis abundant ob vivendi libertatem. Multo facilius vero huic Illuſtriſſimo Viro contigit moleſtus affectus iſte pruriginoſus, cum alimentis pravi ſucci, & frequenter ſalitis, necnon vinis meracioribus ac ſulphureatis (vel inuitus) multo tempore nutritus fuerit: quibus non ſolum cacochymum ſanguinem, ſero ſalſuginoſo & acido refertum, verum & calidam in jecore intemperiem ſibi comparavit, juges ſeroſitates reproducentem: quas, utpote nutritioni inutiles, provida Natura ad ambitum corporis, tanquam ad univerſale Emunctorium pro minori malo depoſuit. Et cum ab ambiente, autumnali tempore, frigidiori reddito, cohibita fuerit inſenſibilis earumdem tranſpiratio atque reſolutio, hinc factum fuit quod ſub integumentis detentæ atque denſatæ, indeque ad cutem & cuticulam detruſæ, pruriginoſam affectionem conſtituerint, quæ moleſtior (adaucta ambientis frigiditate) facta eſt, prout ſemper magis inſenſibilis tranſpiratio atque diſcuſſio inhibita fuit.

Eſt iſte affectus moleſtus. Et quamvis in præſens periculo vacet, vigilias tamen inducens, coctio-

coctionibus obeſſe poterit, & Cacochymiam adaugere; & idcirco ſpernendus non eſt, ſed quamprimum ejuſdem radices extirpandæ, antequam prava diatheſis putrilaginoſa ſub integumentis comparetur, quæ poſtea non modo difficilem, ſed frequenter impoſſibilem Curationem reddit.

Quare ſpe priſtinæ ſalutis concepta, Purgatio regularis ineunda erit, primas vias expiando. Secundò Venoſum genus ab impuritate vindicando. Tertiò Maſſam ſanguineam edulcorando; atque tandem jecoris & venarum calorem contemperando, pruriginoſamque moleſtiam demulcendo. Quibus intentionibus ſub fine Veris tantummodo ſatisfieri poterit: tunc enim ex Jecoraria ſanguis erit mittendus: cucurbitulæ plures, vulgo dictæ *Cornetti*, in fine Purgationis univerſo corpori affigendæ. Expeditis primis viis, ſuccis cichorii, borag. pom. dulc. fumariæ depuratis in decoctione Cichoraceorum, additis foliis malvarum, violarum, ſonchi, hepaticæ, erit multo tempore utendum: & quinto quoque die minorativum aliquod Purgans exhibendum, ex flore caſſiæ, electuario de ſucco roſarum, Extracto ſenæ & Magiſt. mechoac. paratum, ſerum depuratum ſuperbibendum propinando. Et ut ex toto ſeroſitates à maſſa ſanguinea ſegregentur, & ad cutem impellantur, viperata quoque medicamenta erunt ad uſum ducenda, ut viperinus pulvis, aut jus pullæ carne viperina nutritæ. Inde ad duo præcipua & neceſſaria remedia erit deveniendum, internum unum, & erit lactis caprini uſus quadraginta aut quinquaginta diebus: externum alterum, eritque Balneum univerſale aquæ dulcis, foliis malv. viol. ſcabioſæ, ſalicis, & in fine etiam ſatureiæ alteratæ, viginti diebus adminiſtrandum. Tandem Conſervæ roſarum uſus aptiſſimus erit, præſertim ſi ſuperbibatur aqua ſtillat. de ſucco cichorii.

Sed quoniam affectus urget, & in præſens quoque medicum auxilium expoſtulat; idcirco ſummariam & coactam, non adeo regularem Curationem, quam anni tempus permittit, proponam: & primo ventriculum & inteſtina ab excrementis mundare eſt prorſus neceſſe, quod præſtabitur electuario lenit. cum crem. tartari bis repetito; & intermediis quinque diebus, cremore tart. ad ſemiunc. in jure fruſtulo cinnam. alterato, diſſoluto. Hinc ſtatim ad uſum lactis arte facti deveniendum, hunc in modum parati.

℞. Seminum melon. anguriæ, cucurbitæ mundat. an. ʒ ſs. amygdalarum dulc. num. xv. m. contund. in mortario, & cum jure pullæ tenui extrahatur Emulſio ad ℥ vii. cui addatur ſyrupi de pom. ℥ j. m. pro potu matutino, quatuor horis ante prandium; & in hujus uſu perſeverandum ad quadrageſimum uſque diem: ſed quarto quoque die aſſumat Minorativum hujuſmodi.

℞. Aquæ ſtillat. de ſucco cichor. ℥ vii. ſucci limon. ℥ j. rhabarb. maturi inc. in petia alligati ʒ j ſs. m. f. infuſio per horas duodecim & mane facta colatura, præbeatur tribus aut quatuor horis ante prandium. Interim pro pruritu ſedando illiniendæ partes oleo amygdalino recenti. Hæcque in præſens ſat ſint.

Quibus congrua erit addenda vivendi ratio, præſertim in cibo & potu: cavendo ab acribus, acidis, ſalitis; a vinis generoſis; a condimentis aromatum, allii, cæparum: & potius veſcatur eduliis ex lacte paratis, Emulſione ſeminum melonum & amygdalarum dulc. conditis, & in reliquis Excellentiſſ. ſuo Medico Adſtanti prorſus obtemperet. *Idem ibidem.*

Conſultatio. I.

Scabies univerſalis cruſtacea.

Admodum Reverendus Pater quadrageſimum quintum annum agens, temperamenti ſecundum totum calidi & humidi, hepatis tamen calidioris, habitus ſatis carnoſi, liberam quidem, at non licentioſam vitam ducens; anno elapſo moleſtari cœpit à pruritu quodam qui paulatim ſerpendo, ab extremis partibus ad univerſum corpus ſeſe propagavit, & progreſſu intenſior factus, adeo Admodum Rev. Pat. ad ſcalpendum coegit, ut ichores non ſolum ſimplices, verum & cruenti erumpere cœperint, cruſtas ſubinde relinquentes & poſtea ſuccreſcentes. ita ut ſcabioſum cum pruritu & cruſtis undequaque refertum factum fuerit univerſum corpus: cruſtis interim & flavi & albi coloris copioſis in lecto noctu decidentibus, & novam reproductionem iterum habentibus; quam affectionem nec contactu, nec minus Venereo congreſſu contraxit. Multa hoc tempore præſtita fuerunt medica auxilia, refrigerantia, purgantia, ſanguinem fundentia, & Topica, ſed omnia incaſſum adminiſtrata fuere, forſan quia ſat non fuit maſſa ſanguinea depurata, nec jecoris intemperies calida ſatis remiſſa: & quod ego magni facio, neceſſaria aliqua omiſſa ſunt, ablatio nimirum diatheſis putrilaginoſæ ſub integumentis latentis. Quæ omnia mihi conſideranda & perficienda, dum Vere præſenti me de agendis pro ſalute conſuluit.

Affectus itaque cutaneus à planta pedis uſque ad verticem capitis Admodum Reverend. Patris, totum corpus occupans, ſicut ab initio prurigìnoſus tantum fuit, ita progreſſu ad Scabiem & Pſoram pervenit, nondum tamen Lepræ naturam attingens: Etenim quamvis cruſtaceus factus fuerit, cruſtæ tamen decidentes flavi & albi, non nigri & atri coloris apparent & quod magis eſt, colorem in cute rubrum, non atrum, cutemque ipſam humidam potius, quàm aridam relinquunt. Hujus autem affectus cauſæ externæ forſan eſſe potuerunt potus vini generoſi, aut dulcis, & incolatus in aëre lacuſtri & craſſo, quæ & jecoris naturalem fervorem adaugere, & ſanguinem cum ſpiritibus incraſſare & inquinare potuerint, cum nec lues Celtica, nec aliud contagium hic locum habuerit. Verum cauſa interna & immediata in impuritatem totius ſanguinis eſt referenda, hæcque à calida jecoris intemperie producta, quæ impuritas conſiſtit in nimis fervido, & quodammodo exuſto ſanguine, cum ſeroſitatibus, tum acribus, tum acidis, imò & cruditatibus additis, atque ex commiſtione ſalſuginoſis redditis; ut propterea

ab iiſdem oppreſſa & irritata Natura cum diutiùs pravorum hujuſmodi ſuccorum præſentiam tolerare nequierit, eoſdem à partibus internis nobilioribus ad externas ignobiliores propellere conata fuerit, ſicque ab initio tenuiori ichoris portione ad cutem detruſa, prurigo tantum in ſumma cute excitata fuit, at excreta deinde craſſioris & heterogenei excrementi portione ad cutem ipſam, Scabies & Pſora cruſtacea ſecuta eſt.

A qua omnino liberari poſſe Adm. Rev. P. non eſt quod dubitemus, quamvis non adeo facile: operoſam enim ac diuturnam exigit affectus iſte Curationem, ne migret in Lepram; pro qua Curatione explenda, primæ viæ ſunt expiandæ. Secundò Maſſa ſanguinea ab impuritatibus vindicanda. Tertiò Fervida jecoris atque ſanguinis intemperies calida corrigenda; Quartò Totum corpus extrinſecus à Scabie & cruſtis mundandum. Quintò Diatheſis putrilaginoſa latens ſub integumentis removenda; atque tandem tota maſſa ſanguinea edulcoranda.

Quibus intentionibus ut ſatisfaciamus, remedia à Chirurgico Pharmaceutico & Diætetico fonte ſunt depromenda. Et à Chirurgico duplex ſaltem ſanguinis miſſio ex utroque brachio, ſeu manu: etenim & tertia ex hæmorrhoidibus non parum prodeſſe poſſet. Reliqua ex hoc fonte deſumenda, ordine executivo erunt proponenda.

Pro prima intentione adimplenda, primum Leniens ita parabitur.

℞. Pot. ex man. clarif. ℥ vi. aq. florum citri parum, m. pro potu. Præparans quinque diebus aſſumendum, erit.

℞. Julap. acet. ℥ ij. ſyr. de pom. aq. florum citri an. ℥ j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Secundum Leniens erit.

℞. Syr. roſ. ſolut. de polypod. compoſ. an. ℥ iij. aq. florum citri parum, m. f. potio; cui, tribus tranſactis horis, ſuperbibat ſeri capr. ℔ ij. & duabus horis ab aſſumpto ſero prandeat.

Pro ſecunda intentione, Præparantia ex ſuccis herbarum depur. ita paranda erunt.

℞. Succi depur. cich. borag. fumariæ an. ℥ j. decoct. endiv. ſonchi, meliſſæ, lupulorum ℥ v. m. pro ſyr. & ſic pro quinque aliis. Interim his diebus prima vice educatur ſanguis. Septima die Purgans hujuſmodi exhibeatur.

℞. Pot. ex man. clarif. ℥ v. addendo infuſioni conſuetæ rhabarb. opt. ʒ j. agarici trochiſc. ʒ ij. cinnam. integri parum, ſicque facta colatura, fiat potio; cui pariter ſuperbibat ſerum depur. ad ℔ ij. ut ſupra. Deinde repetantur ſucci cum decoct. ita.

℞. Succi depur. cich. borag. fumariæ an. ℥ j. decoct. meliſſæ, lupulorum, violarum, malvarum, ſonchi ℥ v. ſalis tart. fixi gr. x. m. pro ſyrupo, & pro ſex aliis; Et interim his diebus fiat ſecunda ſanguinis detractio. Inde aliud Purgans eſt exhibendum, ita.

℞. Decoct. Epith. Meſ. ſyr. roſati ſolut. rec. an. ℥ iij. aq. florum citri parum, m. f. potio; cui ſuperbibat ſerum capr. ad ℔ ij. ut ſupra. Et inde repetantur ſucci hunc in modum.

℞. Succi depur. cich. fumariæ, agrim. an. ℥ j. decoct. borag. endiv. meliſſæ, lupulorum, ſcabioſæ, cardui ſancti ℥ v. ſalis tart. fixi gr. x. m. pro ſyr. & ſic pro quinque aliis; quibus Purgans ſuccedat.

℞. Decoct. Epith. Meſ. ſyr. de polypod. compoſiti an. ℥ iij. aq. florum citri parum, m. pro potu; cui ſuperbibat ſerum capr. ad ℔ ij. ut ſupra. Inde repetantur ſucci ita.

℞. Succi depur. cichor. fumariæ, beton. an. ℥ j. decoct. borag. violarum, endiv. hepaticæ, meliſſæ & ſcabioſæ ℥ v. ſalis tart. fixi gran. 10. m. pro ſyrup. & ſic pro quinque aliis. Hiſque diebus, ſi ſanguis ſecunda vice extractus valde impurus fuerit, aperiantur venæ ſedales pro tertia extractione. His autem poſtremis ſuccis aſſumptis, ſequatur hujuſmodi expurgatio.

℞. Decoct. Epith. Meſ. helleboratæ ℥ vi. irroretur guttulis aquæ cinnam. f. potio; cui, tribus tranſactis horis, ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. depur. ℔ iij. & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Hæc eadem potio bis adhuc tertio quoque die repetenda erit, cum eadem ſeri quantitate. Diebus autem intermediis bibat aquam ita parandam.

℞. Aq. ſtillat. de ſucco cich. ℥ x. ſalis prunellæ ʒ ß. m. pro potu tertio quoque die aſſumendo.

Pro tertia intentione explenda, potus aquarum ſponte naſcentium neceſſarius erit; inter quas, Nocerianas eligendas eſſe cenſeo, quæ cum minerales non ſint, jecur refrigerare, & ſanguinem edulcorare quoque poterunt; præbeantur autem tribus primis diebus cum vehiculo dejectorio ſyrupi roſ. ſolut. aut potionis ex man. clarificata, reliquis vero xii. diebus cum vehiculo diuretico, ex ſyrup. de ſucco limon. & guttulis ſpirit. tartari ter rectif. parato; in fine exhibendo potionem ex man. clarif. ut educatur portio aliqua aquæ relicta forſan, & non educta.

His peractis, ut reſiduum impuritatis totum ad cutem propellatur, ad uſum pulveris viperini deveniendum, cujus doſis erunt gr. 20. in aqua cardui ſancti ad ℥ iv. additis ℥ ij. vini albi aquoſi tenuiſſimi; in cujus uſu x. diebus perſeverandum. Nec obſtabit anni tempus calidum: ſiquidem Vipera eſt animal frigidum, licet valde ſiccum & diaphoreticum.

Interim quartæ intentioni ſatisfaciendum erit remediis externis. Sic quatuor aut quinque diebus, mane, & veſperi manibus madefactis aqua, nunc deſcribenda, illiniatur totum corpus; mox paretur Balneum, in quo maneat per horæ dimidium quotidie matutinis horis per alios quinque dies; & à Balneo ſtatim fiat illinitio, ut ſupra, eadem aqua ita paranda.

℞. Arantiorum acidorum in fruſtula inciſorum num. 20. ponantur in B. M. & deſtillentur; deinde.

℞. Aquæ ab iiſdem deſtill. ℔ j. Mercurii dulcif. ʒ ß. m. diſſolvatur. Balneum vero paretur ita.

℞. Aquæ com. ſitulas iv. ſalis com. ℔ j. m. bulliant, & ſpuma detrahatur: mox adde foliorum origani, pulegii, calamenthi montani, malvarum, mercurialis, borag. ſalviæ, ſatureiæ an. manip. j. bulliant ad conſumpt. quartæ partis aquæ, quæ in labello ligneo oblongo, aqua communi ſemi repleto affundatur, &

& ſimul miſceatur, pro Balneo univerſali tepido.

Decem jam dictis tranſactis diebus, Cucurbitulæ parvæ, *Cornetti* dictæ, undequaque dorſo, naribus & coxis apponantur, & paucis inciſionibus factis, extrahatur primus tantum ſanguis, mox removeantur, ut quintæ intentioni ſatisfiat: pro qua perficienda, ſequentibus diebus parva ſpongioſa, aqua deſcribenda imbuta, partes magis affectæ tangendæ ſine deterſione: ita namque reſiduum latens prorſus extirpabitur; aquæ vero deſcriptio eſt hujuſmodi.

℞. Vitrioli Rom. calcinati ℥ iv. aq. roſar. aq. ſcabioſæ an. ℔ j. m. infund. per 24. horas, deinde fiat colatura ad uſum.

Tandem poſtremæ intentioni commode ſatisfacere poterit lac aſininum, ſummo mane de more cum ſaccharo ſumptum ad xxx. vel xl. dies; quo tempore Balneum aquæ dulcis horis veſpertinis, malvis, violis, ſoncho, nymphæa & ſalice alteratæ, conveniens erit. Vel ſaltem pro Balneo ſubſtituatur natatio in frigida.

Et his omnibus concurrat congrua vivendi ratio, præſertim in cibis & potibus, adeo ut vitentur alimenta & condimenta calidiora, & vinum generoſum, ut recuperatam ſanitatem conſervare poſſit Admodum Rev. P. quam ego à Summo Deo eidem ex corde precor.

Conſultatio. II.

Pro eadem.

Jam tertius percurrit annus, quo non minus fœdo, quam moleſto affectu cutaneo; prurigino ſo primò, mox ſcabioſo atque cruſtaceo ſummopere vexatus fui, & in præſens, licet remiſſe, divexor: ob quem ſummam Virtutem tuam, Vir Præclariſſime, conſului, & præſcriptam Purgationem executioni mandavi, cum maximo levamine; ſed ſubſequenti anno ineunte Vere recruduit affectus ipſe. Et quoniam Tu ad Sac. Cæſaream Majeſtatem accerſitus fuiſti, ad Eximios Medicos Vicentinos confugere coactus fui, qui Purgationem ineundam, à tuis Præſcriptis non valde diſſimilem, deſcripſerunt: qua abſoluta, evidentiſſimam quidem utilitatem, & affectus diminutionem percepi non tamen prorſus affectus unquam evanuit: imo ſub initio hujus menſis Martii increvit affectus ipſe inguina & ſcrotum occupans, necnon ſub axillis erumpens, cum pruritu, qui me frequenter manus admovere cogit, & unguibus ſcalpere, à quibus affectis partibus veluti furfures decidunt. Quare pejora timens, dum & à præſenti moleſtia vindicari cupio, ad Te, tanquam ad unicam ſpem meam rurſus confugio ſanandus.

Quoniam veritas una eſt, & morbum, ut dicebat Hippocr. oſtendit ſanatio, idcirco in eadem ſententia maneo, in ſuperiori Conſultatione à meipſo exarata, nempe affectum hujuſmodi cutaneum pro cauſa immediata ſanguinis impuritatem cognoſcere, quæ in acris & acidi humoris redundantia conſiſtit: ſicut à fervida jecoris & cordis intemperie, tanquàm à media-ta cauſa procedere. Quam veritatem confirmavit levamen bis jam ſequutum ab elective purgantibus medicamentis, necnon ab intemperiem calidam corrigentibus. Verum quoniam intemperies ad ſummum gradum redactæ, non adeo facile, nec brevi remitti poſſunt, ideo ab eodem exuberante calore eorundem humorum reproductio quamvis minor ſecuta eſt: ut propterea repullulaverit affectus ipſe, non tamen per univerſum corpus, ut antea, neque ſub forma Scabiei, ſive Psoræ quoniam humor ipſe nec adeo copioſus, nec adeo activus eſt, ſed ut exiguus, è jecore ad inguina & ſcrotum: è corde ad axilas, tanquam ad propria emunctoria facile deponitur, & pruritus furfuraceus conſtituitur.

Et quamvis Axioma Medicum ſit, quod quæ ſemel adminiſtranda juvant, repetita ſanant, non tamen omnino locum habere debet in caſu noſtro: etenim intentiones quidem medicæ eædem, non tamen eadem medicamenta uſurpanda erunt: ſiquidem, expiatis primis viis, maſſa ſanguinea erit depuranda. Intemperies calida viſcerum corrigenda. Sanguis ipſe edulcorandus; & Topica affectis partibus admovenda; at tot repetita valida Purgantia, nec impenſe refrigerantia, convenient, ne Charybdim evitare cupientes, incidamus in Scyllam: Epicraticam enim evacuationem excrementorum exigua & perſeverans reproductio deſiderat: ſicut paulatinam, ſed diuturnam correctionem expoſtulat intemperies, cum dicat Hippocrates, quod impente & confertim calefacere, aut refrigerare, non ſine periculo ſit, quod vero paulatim fit, tutum eſt; Quare his jactis fundamentis, ſequens erit inſtituenda Curatio, Paſchate peracto incipienda.

Et primum Leniens ſit hujuſmodi.

℞. Syr. roſ. ſolut. pot. ex man. clarif. an. ℥ iij. aq. florum citri parum, m. pro potu; cui poſt tres horas ſuperbibat aquæ hordeac. libram, & duabus horis ab epota aqua prandeat. Primum Præparans quinque ſequentibus diebus aſſumendum, erit.

℞. Julapii acet. ℥ ij. ſyr. de pom. aq. florum citri an. ℥ j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis; quibus ſuccedat idem Leniens præſcriptum.

Hac prima exacta intentione, ad ſecundam explendam erit deveniendum præparantibus & purgantibus medicamentis. Præparans autem erit hujuſmodi.

℞. Succi depur. cich. borag. pom. dulc. an. ℥ j. decoct. in jure pullæ paratæ endiviæ, ſonchi, violarum, malvæ, meliſſæ, ℥ iv. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis decem. In quorum intermedio & fine aſſumat Minorativum hujuſmodi.

℞. Floris caſſ. rec. extr. ℥ ß. Elect. de ſucco roſarum, confect. Hamech. an. ℥ j. Extracti ſenæ, rhabarb. an. ʒ ß. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. depur. ℔ ij. tribus vero horis ab epoto ſero prandeat. Interim primis diebus aperiatur Jecoraria dextera, & educatur ſanguis ad ℥ vii. His peractis in eadem intentione inſiſtendum: ſequenti namque die ſucci depur. erunt ita repetendi.

℞. Succi depur. cich. borag. fumariæ an. ℥ j. decoct. jam præſcriptæ, additis hepaticæ

foliis, ℥ iv. m. pro ſyrupo. Aut ſi magis ad aquæ potu in inclinet Adm. Rev. Pat. ita præſcribatur Alterans.

℞. Aq. ſtillat. cich. anguriæ an. ℥ iv. ſalis prunellæ ʒ ß. ſyr. de pom. ℥ j. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Die vero ſequenti aſſumat ſyrupum Ferneliano more uſui noſtro appropriatum, ita deſcribendum.

℞. Fol. cich. borag. endiviæ, hepaticæ an. manip. j. ſem. melon. mundat. anguriæ, cucurbitæ mundat. an. ℥ j. aq. ſtillat. de ſucco cichor. fumariæ, agrim. an. ℔ j. m. bull. ad conſumpt. tertiæ, deinde f. fortis expreſſio, expreſſioni vero adde foliorum epithymi, ſenæ Orient. rec. mundat. radic. polypodii querc. an. ℥ ij. radic. veratri nigri præpar. ʒ ß. cinnamomi integri ʒ iij. m. f. inf. per hor. xii. deinde f. expreſſio, colaturæ vero adde ſacchari albi q. ſ. & bull. ad ſyrupi conſiſtentiam, cui in vaſe repoſito adde rhabarb. opt. maturi in tenui petia alligati ℥ j. & ſervetur ad uſum, ejuſque doſis erit ad ℥ ij. vel iij. in vino albo tenuiſſimo; & in hujus alternato uſu integro menſe perſeverandum, ita ut alternis diebus aſſumatur, & intermediis Alterans præſcriptum ex aquis debeatur.

Inde ad tertiam & quartam intentionem explendam deveniri poterit uſu lactis aſinini, de more cum ſaccharo quotidie, quadraginta aut quinquaginta diebus aſſumendi; & decimo quoque Leniente aliquo erit utendum, ut Electuario lenit. ad ſex drachmas unica hora ante prandium. Hoc tempore Balneum aquæ dulcis opportuniſſimum erit, foliis malvarum, violarum, ſalicis, lapathi & ſatureiæ alteratæ.

Tandem affectis partibus pruriginoſis leviſſimum aliquod refrigerans & exiccans medicamentum erit admovendum, quod parabitur ita.

℞. Aquæ roſarum ℔ j. vini albi tenuis auſteri ℔ ß. Vitrioli Cyprii, quod eſt cærulei coloris, ℥ ß. m. f. inf. per hor. 24. vas pluries agitando, ita ut liquor cæruleum acquirat colorem, & ſpongiola hoc liquore madefacta tangantur partes affectæ. Eadem Vitrioli quantitas poteſt infundi etiam in infuſione roſarum ſolutiva, & erit efficacius remedium.

His autem omnibus addenda congrua vivendi ratio alias præſcripta, & Adm. Rev. Pat. notiſſima: cui addere mihi libet, quod per integrum annum in prima menſa hauriat jus endiviæ, vel acetoſa, aut hepatica alteratum. *Idem ibidem.*

Scabies, Muliebre Profluvium, & Infœcunditas.

Ad me pervenerunt Jugales Illuſtriſſimi, pruriginoſo, ſcabioſo, & cruſtaceo pertinaci, ac turpi affectu per univerſum corpus laborantes: præterea Uxor Nobiliſſ. muliebri profluvio diverſi coloris, nempe modo albo, modo flavo, quandoque obſcuro, & nonnunquam rubro continuo moleſtabatur, ſicut Vir Illuſtriſſ. lacrymalem ſinum potius recentem, quam fiſtulam, paucis abhinc menſibus purulentam potius, quam ichoroſam materiam edentem, geſtabat, & ambo Juvenes de ſterilitate conquerentes, prolem ſummopere deſiderabant atque deſiderant.

His igitur habitis, conſideravi vitium ſanguinis in utroque & cutanei affectus, & profluvii muliebris, & ipſius ſterilitatis cauſam facile certo fuiſſe: licet enim contactu contagioſo contracta fuerit affectio cutanea, non adeo invaluiſſet, niſi ſanguinis vitioſus apparatus occurriſſet, quem facta & repetita phlebotomia, autopſia ipſa confirmavit, ſiquidem niger valde cum ſero, non valde depurato, & fere ſanioſo apparente fuit obſervatus, jecoris fervidioris in utroque indicium; & ideo nil mirum, ſi continuo ab irritata Natura ejuſdem portio deterior non ſolum ad ambitum corporis verum & ad Uterum tranſmiſſa & extruſa, cutaneum affectum & muliebre profluvium conſtituerit. Et quoniam ad conceptionem non ſolum Viri & Mulieris ſemen, ſed & ſanguis menſtruus, utpote tertium generationis principium concurrere neceſſarium puto, ideo ex utriuſque ſanguinis impuritate, impuritatem quoque & ſeminis, & menſtrui neceſſario ſecutam fuiſſe credo, conceptioni parum, aut nihil idoneam; prærerquam quod Uterus continuo profluvio muliebri irrigatus, & lubricus redditus, ideoque ſemen virile itinere nequiens, ſterilitatis cauſa ipſe ſolus eſſe potuiſſet. Ab ejuſdem ſanguinis prava conditione in Illuſtriſſ. Juvene exiguus ille abſceſſus, & inde ſinus in angulo oculi ſiniſtri ſoboleſcere potuit, niſi quoque dicamus, caput ab injuriis externis alteratum, ejuſdem ſanguinis portiunculam ad locum jam dictum emiſiſſe, & abſceſſulum illum efformaſſe.

His jam dictis omnibus conſideratis, Curationem intrepide aggreſſus ſum, ſpe certa concepta, fore ut non ſolum ambo ab affectu cruſtaceo immunes omnino reddi, verum & Prolem exoptatam conſequi poſſent.

Sicque congrua præmiſſa primarum viarum expiatione, ſanguinis impuritatem, & repetita phlebotomia, & ſuccis herbarum depurantibus, & ſæpius iteratis elective purgantibus medicamentis expurgavi; partes cutaneas & integumenta ab infarctu pravorum humorum & cucurbitulis, & Balneis, & aliis exiccantibus liberavi; Uterum antea humidiorem & laxiorem redditum, inſeſſionibus ex aquis ſulphureis atque nitroſis exiccavi & roboravi; atque tandem jecoris calidam intemperiem, ut mali fontem, aquis ſtillatitiis & thermalibus ſatis remiſi, ſicque Jugales Illuſtriſſimos ad priſtinam ſanitatem reſtitui. Supererat tantum Chirurgo, ſinum cuſpide cultri, aut lanceola aperire, detergere, Sarcoticis carnes implere, & Epuloticis conſolidare: quod licet facile à me exiſtimatum fuerit, facillimum quoque reddere placuit Decocto refrigerante & exiccante, nullo modo calefaciente, eoque ſuavi per deſtillationem reddito.

Reſtat in præſens, ut alia nonnulla ſubdam in uſum ducenda, ut conceptionis finis obtineatur, quorum aliqua interna, aliqua externa, & alia à modo recto vivendi erunt depromenda.

Domum itaque reverſi, quoniam adhuc aliquam mordacitatem, tum in acrimonia, tum in aciditate conſiſtentem, forſan relictam fuiſſe

fuiſſe ſuſpicandum, & præterea quia ambos humectatione ſubſtantifica egere non eſt dubitandum; ideo lactis uſus iiſdem erit quadraginta diebus inſtituendus, Mulieri Illuſtriſſ. aſinini primis diebus, reliquis Caprini, Illuſtriſſimo vero arte facti, ne lac naturale caput petens, oculi ſinus humectando, Curationem impediat & differat. Ambo igitur omnium primo aſſumant Caſſiam cum Tartaro ita

℞. Floris caſſ. rec. extract. ʒ vii. crem. tart. ℥ iij. M. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibant aquæ Nocer. aut hordeac. ℔ ij. & tribus horis ab aſſumpta aqua prandeant. Mox incipiat Illuſtriſſima uſum lactis ad ℥ iv. cum ſemicochleari ſacchari albi, & paulatim doſim augendo, perveniat ad octo, & ad decem uncias, cum integro ſacchari albi cochleari, quinque horis ante cibum, neque ab aſſumpto lacte dormiat, ne caput nimium repleatur. Decimo vero quoque die ſumat Caſſiæ ℥ß. cum ʒ ij. crem. tart. ne lactis aliqua craſſior reſidentia in Ventriculo, aut primis viis retineatur; quo toto tempore cœna ſit aliquantulum parcior, ut lactis uſum ventriculus facile admittat. Illuſtriſſimus vero utatur hujuſmodi lacte

℞. Sem. quatuor frigid. major. mundat. ℥ ij. juris pullæ ℥ vii. M. f. Emulſio, cui adde ſacchari cochlear & ſemicochlear aqua florum citri, aut roſarum, m. pro potu quotidiano, matutino tempore, quatuor aut quinque horis ante prandium aſſumendo. Et ſi aqua potius ſtillat. quam jus pullæ Illuſtriſſimo Viro arrideat, extrahatur Emulſio aqua ex ſucco cichorii ad ℥ x. & frigida atque ſuavis ita paretur quotidiana potio; quo tempore ſi alvus inofficioſa fuerit, flore caſſiæ ad ſemiunciam in prima menſa aliquando ſolicitari poterit.

Inter interna a proprietate conceptioni conducentia, erunt, quod Mulier Illuſtriſſ. in prima menſa utatur ſale Satyrionis ad gr.x.vel xii. in hauſtu vini albi, inſtantibus & præſentibus quoque Menſtruis: reliquo vero tempore paratum habeat pulverem ex matrice leporis, prius optimo vino abluta, mox in furno exiccata, cujus ſit frequens uſus mane jejuno ventriculo, aut in jure, aut hauſtu vini albi ad pondus gr.xxx. Extrinſecus vero ſtatim à menſtrua purgatione ſecuta, alliniatur regio Uteri butyro recenti cum coagulo leporino, ut

℞. Butyri rec. unc. i. coaguli leporini unc. ß. m. reformetur. Vir quoque Illuſtr. iiſdem diebus aſſumere poterit Extractum Diaſatyrii ad ℈ j. vel prima menſa bibat jus ſalvia & herba ſtellaria alteratum: & in coitu præcedat inunctio glandis ex balſamo factitio Peruviano. Abſtineat autem omnino à coitu octo aut decem diebus ante menſtruas Uxoris purgationes, ut ſtatim iiſdem præteritis, quinimò adhuc parumper fluentibus, concumbat: tunc enim facilius retinetur ſemen, & fit conceptus.

Quibus omnibus nonnulla in vivendi ratione obſervare inutile non erit. Primò Cuſtodiendus eſt Uterus ab ambiente frigido. Secundò & calidorum, & frigidorum ciborum exceſſus eſt evitandus. Alimenta ſint boni ſucci; Volucrum ſylveſtrium optima, Condimenta ex aromatibus opportuna, ex cinnamomo nimirum, & nuce myriſtica. Evitetur autem mentha, menthaſtrum, ruta in condimentis, ut conceptioni adverſantia: Semen erucæ ſaccharo incruſtatum, & ab utroque comanſum, ſemper utile erit. Vinum vero ſit mediocre, nec valde tenue, nec valde generoſum, ſed moderate ſumptum: Bibaces enim ſteriles credidit & Ariſtoteles ipſe. Tertio ſomnus valde conducit, præſertim nocturnus, quo deficiente, ſuppleat diurnus. Quarto exercitium, potiſſimum ante prandium, vel ſub cœnam, conceptioni utile: ideo apud Scythas famulæ, quia corpus exercebant, facile concipiebant: ſicut Dominæ ſteriles, quia otioſam vitam ducebant; motiones tamen corporis ſunt Illuſtriſſimæ vitandæ ſtatim à coitu. Quinto coitus ſit rarus, & ad tempus jam præſcriptum potius ſervetur. Sextò animi paſſiones, moleſtæ potiſſimum, ſunt arcendæ, & alacris vita degenda cum genialibus conſocietatibus, quam diuturnam atque felicem Conjugibus Illuſtriſſimis à Deo Opt. Max. ex corde precor.

Appendix ad Scabiem, Muliebre Profluvium, Sterilitatem.

Quoniam poſt præſcriptam Conſultationem accepi Mulierem Illuſtriſſimam nondum omnino a Profluvio muliebri immunem eſſe, ſed quandoque guttulas flavæ materiæ ſtillare, magiſq; pituitoſæ & viſcidæ, ideo reſtant aliqua addenda, ad hujuſmodi fluxum omnino ſiſtendum.

Tranſactis igitur conſuetæ menſtruæ purgationis diebus, quotidie bibat ſummo mane ad decem aut duodecim dies unc.8. tinctura roſarum, factæ in aqua plantag. & extractæ cum ſpiritu vitrioli, à qua potione, ut innui, abſtinere debebit diebus aliquot ante menſtruas purgationes, ne à potione imminuantur, aut ſupprimantur. Ita agendum duobus ſequentibus menſibus, in uſum familiarem quoque ducendo duo aut tria grana maſtiches, hora una ante cœnam integra deglutienda.

Interim parabitur pulvis, ineunte hyeme, triginta aut quadraginta diebus, quotidie ſummo mane aſſumendus, accipiendo Turturem exenteratum & vino nigro ablutum, qui granis maſtiches electi impleatur, deinde filo conſuatur, & in furno reponatur, & ita exiccetur, ut in pulverem omnia ſimul redigantur, cujus pulveris ʒ j. aſſumat quotidie Illuſtr. Mulier in cyatho aquæ ex tenerrimis quercus foliis deſtillatæ, à cujus pulveris uſu abſtinere debet quatuor aut quinque diebus ante futuras menſtruas purgationes, quibus terminatis, rurſus eundem pulverem, ut dixi, ſumat. De reliquis præſcripta omnia in præterita Conſultatione confirmo. *Idem ibidem.*

Scabies poſt febrem num ſupprimi debeat.

Ab accuratiſſima Viri Excellentiſſimi relatione de ſtatu Nobiliſſimi Viri accipio, affectioni hypochondriacæ inveteratæ, olim Virum Nob. divexanti acceſſiſſe bilioſam febrem, febri vero ſanguinis per tuſſim excretionem; quibus omnibus congruis adhibitis medicis præſidiis ſedatis & in totum ablatis, cutis univerſi corporis moleſtiſſima ſcabie, aut impetigine ſaltem fœdata fuit, non obſtante iterata & copioſa ſanguinis miſſione, aliiſque medicamentis alterantibus atque purgantibus adhibitis; quam cum ægerrime ferat Vir Nob. quærit, num Scabies

bies ipſa ſupprimi prorſus ac deleri poſſit, an vero permitti, & quid agendum?

Ego quidem ſicut in præterita Conſultatione de affectu hypochondriaco, eoque etiam melancholico hæſitare non potui, ita de ſtatu univerſali venoſi generis anceps per venam ſectam explorandum illum eſſe neceſſarium exiſtimavi, veritus ne vitioſus, acris nimirum & bilioſus, necnon acidus ac melancholicus in toto venoſo genere abundaret, ut exitus comprobavit; primo enim redundans in ipſo bilis, tertianam febrem excitavit, eamque facilius a regione calida in frigidam Nob. Patiente proficiſcente, reddito nimirum ab antiperiſtaſi interno calore intenſiori, & imminuta a cutis denſitate excrementorum reſolutione, ac propterea capite quoque magis intemperato reddito & excrementis referto, catarrhalis inde fluxio in pulmones delapſa tuſſim vehementiſſimam excitavit; ad cujus impetum alicujus venæ oſculum fuit adapertum, & inde per anaſtomoſin tuſſi ſanguis excretus, non autem per diæreſin, hoc eſt, eroſionem, neque per diauroſin, ſive per venæ eruptionem: non enim adeo facile ſuppreſſa fuiſſet ſanguinis excretio, imo alia ſymptomata, de quibus abunde Galenus, ſubſequuta fuiſſent. Verum facilior reddita fuit venæ apertio a prava ſanguinis acri & acida qualitate intus agente, quam à calore febrili adauctam corrigere ſatis non potuerunt ejuſdem ſanguinis artificioſæ eductiones, nec ſpontaneæ per tuſſim excretiones, & idcirco reſiduum pravi ſanguis Natura expulit ad univerſi corporis peripheriam per modum decubitus, ſive per imperfectam criſim, tanquam ad totius venoſi generis emunctorium, unde Scabies emerſit.

Hanc autem num ſupprimere nobis liceat, intelligenti Medico patere poteſt. Quoniam vero quandoque implorantibus Ægris Medicus indulgere cogitur (ut facile etiam in caſu noſtro) hoc tamen nonniſi magna cautione permittendum eſſe cenſeo, ne bene operanti Naturæ adverſemur, & excrementa ab ignobilioribus ad nobiliores partes cum Patientis vitæ diſcrimine repellamus: certiſſimum enim eſt quod exteriora indicant interiora.

Quare neceſſarium fore exiſtimo, ut primo Naturæ motum à centro ad circumferentiam adjuvemus. Secundo ut internis & externis humorum acrimoniam remittamus. Tertiò ut Scabiem detergamus; atque tandem ut cutis univerſæ ſiccitatem laxemus & humectemus. Et quamvis non pauci forſan alii Medici maſſam ſanguineam purgantibus depurandam eſſe exiſtimarent: his tamen ego ſubſcribere nequeo, in corpore hujuſmodi nuper ſanguinis miſſione & medicamentis evacuatio; ita ut reliquis tantum ad cutem una cum Natura expellendis incumbere debeamus, ne ipſi Naturæ contra operemur.

Expeditis itaque primis viis congruente Leniente, devenirem ad uſum pulveris viperini; de hoc enim dicebat Galenus, quod valde digerit, & ad cutem properat, ac præterea non ab impetigine ſolum, & ſcabie, ſed à lepra & elephantiaſi vidit liberatos ipſe Galenus potu vini, in quo vipera demerſa fuerat. Quare pro prima explenda intentione nil præſtantius eſſe poterit, & ideo quotidie aſſumat pulveris viperini ℈ j. in aqua Cardui benedicti, cui bene coopertus ſuperdormiat, ſi poſſibile fuerit; in hujus uſu perſeveret 15. aut 20. diebus; mox multis parvis cucurbitulis, dictis *Cornetis*, univerſo corpori applicitis, primus tantummodo ſanguis exiens educatur: deinde ſpongiola aqua madefacta tangantur partes impetigine affectæ, non ſemel, aut bis, ſed pluries in die, & mane, ac veſperi corpus univerſum: aqua autem talis erit

℞. Aquæ ſtillat. arrantiorum inciſorum ℔ j. Mercurii dulcificati ℥ j. m. diſſolvantur ad ignem, & ſervetur ad uſum quotidianum. Vel

℞. Aquæ roſ. ℔ j. vitrioli Romani calcinati ℥ j. M. f. inf. per horas 24. deinde f. colatura, qua ſpongiola madefacta tangantur frequenter partes affectæ. Interim jecoris & ipſius ſanguinis calor, & prava qualitas erit corrigenda potu quotidiano, matutinis horis ſemel hauriendo, ita parato

℞. Aq. ſtillat. de ſucco cich. ℥ viij. tincturæ coralliorum chymicæ gutt. vi. m. pro una, & ſic pro aliis duodecim aut quindecim vicibus. Tandem ad demulcendam ſanguinis acrimoniam uti poterit aliquot diebus Emulſione ſeminum frigidorum, aqua ſtillat. de ſucco cich. extracta; & totum corpus illiniri quotidie oleo amygdalino recenti. Quibus addendum reſtat, totum corpus veſtibus abundantibus ab externo frigore muniendum eſſe. His etenim obſervatis, tuto liberari poterit Vir Nobiliſſimus à præſenti moleſtia, ut Vere venturo altera efficaciori purgatione, ſi opus fuerit, totum opus perficiatur, & bona atque proſpera valetudine gaudere queat, quam ego ex corde à Deo Optimo Max. ſummopere precor. *Idem ibidem.*

Medicatio juvenis, Scabie laborantis.

Juvenis 25. annorum, ex Gallia in Bataviam redux, poſtquam aliquot ſeptimanas patrio aëre & victu rurſus eſſet uſus, incidit in cutis totius corporis pruritum; quem poſtea ſecutæ ſunt multæ pruriginoſæ & purulentæ puſtulæ, manus, brachia & crura ipſius potiſſimum obſidentes. Nonnullos etiam ex familiaribus contagio ita infecit, ut ipſorum corpus multis locis ſimili ulceroſâ & pruriente aſperitate ſit affectum.

Afficitur in hoc ægro potiſſimum *brachiorum, crurum, femorumque cutis*; quod ex pruritu & pruriginoſis ulcuſculis, partes illas obſidentibus, eſt manifeſtum.

Morbus, qui eum affligit, eſt intemperies cutis manuum, brachiorum, femorum, & crurum, acris, ſalſa, nitroſa, & contagioſa; quæ pruritum & ulcuſcula ſanioſa & purulenta in illis partibus producens, *Scabies* vulgò appellatur.

Procatarctica hujus morbi *cauſa* in hoc juvene eſt aëris victuſque, per reditum in Bataviam, mutatio; quâ novi frigidioreſque in corpore ejus geniti fuerunt humores; qui cum fervidioribus acribus & aduſtis humoribus, in Galliâ natis, mixti, & propter aëris noſtratis frigus, poros cutis claudens, & acrium fuliginum exhalationem in ipſius corpore impediens, intra corpus ejus retenti, inſtar calcis vivæ, aquâ frigidâ perfuſæ, in corpore ejus efferveſcere cœperunt; atque *antecedentem* huic morbo præbue-

runt

runt cauſam. Pars verò eorum ad cutem totius corporis, ac præſertim crurum, brachiorumque delata, eaſque partes ſuâ acrimoniâ vellicans, & erodens; *continens* hujus *intemperiei acris, pruriginoſa, ac cutem in puſtulas ſanioſas & purulentas exulcerantis, hoc eſt*, ut verbo dicam, *ſcabiei*, in hoc juvene eſt *cauſa*.

Ipſe verò in ſuos familiares, contactu manuum, mantilium, aliorumque communium linteorum, ſanioſum illum & contagioſum liquorem, è corpore ſuo emanantem, inſenſibiliter transferens, ſimilem qualitatem acrem & contagioſam in illis produxit, atque ita *ipſos ſimili brachiorum crurumque ſcabie infecit*.

Malum hoc ubi temporis diuturnitate radices profundas in corpore egit, *difficulter* ſolet eradicari.

Ideoque celeri *Curatione* erit impugnandum. *Eaque* in ablatione cauſæ antecedentis, continentis, & intemperiei, per evacuantia, attemperantia, detergentia; acrimoniam retundentia, & exſiccantia, conſiſtet.

Primum itaque purgetur hic juvenis tali medicamento; ad humores acres educendos & temperandos aptiſſimo;

♃. Mercurii dulcis ℈j. Scammonii optimi ℈ß. Electuarii diapruni ʒ ij. Miſce F. Bolus.

Poſtridie educatur, per venæ ſectionem, ſanguis, ad uncias octo.

Et porrò quotidie bibat hauſtum ℥ iij. vel iv. de ſequenti Apozemate:

♃. Rad. cichorii ℥ j. Polypod. lapathi acuti an. ℥ß. Herb. fumariæ, acetoſæ, agrimoniæ, Scabioſæ an. m j. Sem. 4. frigid. major. an ʒj. Flor. borrag. m. ß. Paſſulat. ℥ß. Decoq. in aq. hord. q. ſ. ad lib. 1. ß. addendo ſub finem decoctionis fol. ſennæ ℥ij ſem. aniſi ʒij. Colaturæ adde ſyr. de cichorio cum rhabarb & fol. ſennæ ℥ij. Miſce F. Apozema.

Loca ſcabioſa inungantur omnia hoc Unguento:

♃. Terebinthinæ lotæ in aq. ſcabioſæ ℥ j. Ol. roſacei ℥ß. Butyri recentis, axungiæ porci an. ʒij. Salis comm. ʒß. lithargyrii ʒj. Vitell. ovor. num. 2. Succi limonum ʒvi. Ceræ q. ſ. fiat Unguentum.

Vel adhiberi poterit huic malo ſequens unguentum, quo ſcabies feliciſſimè curatur.

♃. Butyri veteris, in fictili novo ad rubedinem Frixi lib ß. Huic intepeſcenti infunde muriæ, in qua Poma limonia macerantur & condiuntur ℥ ij. Vitellos ovorum conquaſſatos n. 2. Pulv. ſulphuris ʒj. Zinziberis ℥ß. Piperis ʒj. Fuliginis e fumario collectæ ℈j. Hæc miſceantur calide in formam Unguenti; quo articuli manuum, pedum; & reliqui corporis, & loca ſcabioſa, veſperi, ingreſſu lecti, inungantur.

Innumeri etiam à ſcabie liberati fuerunt ſequenti unguento:

♃. Rad. lapathi acuti, in mortario piſti m. j. Pulv. Zinzib. ℥j. Baccar. lauri, Ariſtoch. rotund. an. ℥ß. Cum pinta dimidiâ floris ſive cremæ lactis, coquantur per horam dimidiam in ollâ nova, & redigantur in formam Unguenti, quo loca ſcabioſa veſperi inungantur ad ignem.

In *victus ratione*, utendum *Cibis* optimi ſucci, qui ſanguinis acrimoniam emendent & temperent. Carnes gallinarum, vitulinæ, ova ſorbilia, piſces ſaxatiles id præſtant. Sal, acetum, aromata, alliæ, cæpæ, & herbæ calidæ omnes vitandæ. Cereviſia tenuis, ſerum lactis, aqua hordei, in potu ſunt utilia. Inter herbas culinarias, borrago, bugloſſa, violaria, malva, ex fructibus, poma; ex cerealibus, hordeum & triticum commendanda. Panis eſto triticeus. *Ira*, vigiliæ multæ, *Venus*, vitanda. *Henr. Regius apud Theodor. Craanen Medication. lib 4.*

Herpes exedens in facie.

Admodum Rev. Rector, annos natus quadraginta ſex; temperamenti calidi & ſicci cum ſubdominio ſanguineo; hepatis præcalidi, ventriculi frigidi, cerebri humidi, corporis habitus modicè carnoſi; coloris totius albi flaveſcentis, aliquo tamen in facie ſuffuſo rubore roſeum referente colorem, in actionibus, ingenii præſtantiâ promptus & expeditus, moribuſque maximè urbanis; facilis tamen excandeſcentiæ, & ad iracundiam pronus; Juventutis tempore ſub diverſarum Regionum Cœlo, à nativa quinetiam maximè longinquarum commoratus, variaque proinde vivendi norma eſt uſus. Quare duodecim; vel quindecim abhinc annis in Patriam reverſus, una cum ſodalibus perſæpe comeſſationes celebrando, cibos aromatibus conditos comedendo, generoſa vina bibendo, ante decem annos fluxionibus factus obnoxius, articularibus doloribus, Podagrâ ſc. Gonagrâ, aliiſque arthriticis affectibus frequenter laborare cœpit; hinc ab hypochondriaca quoque paſſione, juxta cum variis ſymptomatibus, ab eadem ortum ducentibus, fuit correptus: cui tandem hæmorrhoidali ſanguinis fluxu accedente, ab eodem hepate, aliiſque viſceribus naturali diatheſi, ac nativo calore depauperatis, Cachecticus evaſit; quinimò ad Hydropem maximè pronus. Licet Medicus ejus curationi adhibitus malorum horum ſyndromen, opportunis quidem remediis effugaverit, ideoque per annos ferè quatuor Patiens bene valens, munera ac negotia, ut prius, ſubiens promptè peregerit; duobus tamen abhinc annis, cum Comam quâ ſolitus erat caput cooperire, ſub inclementi cœlo depoſuiſſet, ejuſdem caput gravari, ac catarrho repleri cœpit: hinc coryza ſuborta, quam in dies magis magiſque exaſperari Patiens expertus eſt, adeò ut nares catarrho craſſeſcente per multos menſes, obſtructas habuerit, per quas nonniſi rarò, materiam mucoſitate, ac ſanguine torrefacto permiſtam, magno quidem conatu expurgare poterat. Tandem cùm naſus inflammari incepiſſet, ulcera cruſtacea in ejuſdem pinnis apparverunt, quæ poſt multum tempus, cùm in dies magis ac magis ſerpere & augmentum ſuſcipere viderentur, ad Medica præſidia confugere, tum interna, tum externa, Patiens fuit coactus. Nihilominus ulcera per genas hinc inde, ac per totam faciem ad oculos uſque, & puſtulæ, adinſtar milii, denuò efflореſcentes, ac in ulcuſcula tandem deſinentes, ferè continuò augentur. Idcirco non magis pro contumacia affectus, quàm pro cruciatu, quem ferè ſemper ſe pati aſſerit Patiens, anxiè Virorum Excellent. Conſilium efflagitat, ut à tam ſævo ac Moleſto Morbo quàm citiſſimè, ſi fieri poſſit, liberetur.

Sicuti de affectûs natura, Admodum Rever. Patientem divexantis, nihil præter adducta à

Viro

Viro Excellentiſſ. mihi reſtat ſcribendum, ita agendorum pauca valde ſuperſunt addenda: Etenim & ego cum Viro Doctiſſimo judico, univerſam maſſam ſanguineam jam conſpurcatam fuiſſe, dum à prava victûs ratione, & viſcerum naturalium intemperiebus adauctis, excrementorum copia ſuccrevit: prout caput denudatum, ab ambiente intemperiem contraxiſſe cenſendum, ſicque duplici ratione affectum fuiſſe, eſſentialiter ſcil. & per conſenſum ab hypochondriis & à toto: ut propterea excrementa multa idiopathice cumulaverit, & ſympathicè ſuſceperit: quæ longo temporis ſpatio per nares obſtructas non expurgata, ad faciei ſuperficiem tandem eruperunt, & herpetem exedentem excitarunt, dum catarrhalis materia, ſeroſitatibus acribus bilioſis, & acidis melancholicis immiſta, ſalſa & acida facta fuit: quinimò ob contumaciam, & affectus adverſus medicamenta generoſiora ritè & recte adminiſtrata reſiſtentiam, labem aliquam putrilaginoſam, intemperiem ſcil. & imbecillitatem in ipſa parte quoque reperiri ſub cute, & forſan etiam ſub integumentis, juremeritò ſuſpicandum, quæ præter excrementorum affluxum, proprii quoque alimenti portionem corrumpat, & morbum foveat.

Quare cùm jam primæ viæ exinanitæ fuerint: tota maſſa ſanguinea ab excrementis abundè depurata: jecoris fervor congruis remediis non parum remiſſus, de Topicis quoque tum internis, tum externis, erit cogitandum, quæ humores in capite exiſtentes, & purgare & à facie divertere valeant, & præterea diatheſim illam putridam in parte removere, necnon dolores demulcere poſſint: non tamen omittendo quæ jecoris & hypochondriorum fervorem contemperandi, necnon ſanguinem ipſum demulcendi facultatem habeant.

Primùm igitur in uſum ducantur quotidie matutinæ dorſi ad inferiora frictiones, & veſpertinæ ante cœnam pedum lotiones. Et quoniam Cauterium, nuchæ inuſtum, parum in his caſibus prodeſſe ſolet; idcircò ſetaceum cum filo ſerico tanquam eximium remedium, transfigendum conſulo. Interim, ſemel ſaltem per hebdomadam, pilulæ capitales Paracelſi, quæ conſtant extractis diagrydii, hellebori, & colocynth. exhibendæ erunt ad ſemidrach. circa noctis dimidium: quibus ſummo manè ſuperbibat aquam hordeac. aut Nocerianam; & iiſdem addi quoque poterunt aliquot grana Mercurii dulcis ad faciliorem materiæ contumacis expurgationem: ſubſcribere tamen nequeo Mercurialibus mendicamentis caput petentibus, & per ſputum humores ducentibus. Intermediis autem diebus aſſumat ſummò mane lac arte factum, ita parandum

℞. Semin. melon. mundat. ℥ j. ſem. anguriæ, cucurbitæ mundat. an. ℥ ſ. Aq. ſtillat. de ſucco cich. ℥ vii. contund. ſemina, & cum aqua extrahatur emulſio, cui adde ſyrupi de pom. ℥ j. m. pro potu quotidiano matutino. Extrinſecus autem affectæ parti modò anodyna quæ dolores demulceant, modò exiccantia quæ ad ulcuſcula quinetiam ſpectent, ſunt applicanda atque inter demulcentia ſummopere mihi placet fœnugræci decoctum, à Galeno etiam in doloribus oculorum commendatum; cui, urgentibus doloribus, addi poterit etiam caput papaveris albi. Quandoque etiam parabitur tenuis emulſio ſeminum papav. albi, extracta cum aqua nenupharis. Lac etiam aſininum tepidum, eidem ſcopo ſatisfaciet. Verùm interponi debet uſus exiccantium, & ulcera reſpectantium, quæ varia, & plura eſſe poterunt; ſelectiora autem, & delicatiora erunt, aqua fabrorum; infuſio roſarum ſolut. chalybeata; & omnium maximè infuſio vitrioli Cyprii in aqua roſarum, ita ut aqua ipſa cæruleum colorem acquirat: mirabilis enim eſt exiccandis herpeticis hiſce ulceribus; quibus omnibus, ſpongiolâ imbutâ utendum eſt.

Tandem jam dictis congrua vivendi ratio erit addenda, à Viro Doctiſſimo præſcribenda, cujus prudenti judicio cæterorum etiam omnium rectum uſum committo. *Joh. Raym. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Tom. 2. Cent. 1.*

Herpes exedens.

Pater Provincialis Reverendiſſimus, quinquageſimum quartum annum agens, temperamenti ſecundum totum ad calidum & ſiccum vergentis, hepatis autem fervidioris, ſicut calidi & humidi capitis, mediocris habitus, ad actiones promptiſſimus, negotiis ſuæ Religionis multis adhinc annis magnopere implicitus; tertius jam currit annus, ex quo exigua excoriatio, leviſſima occaſione prægreſſa, in crure ſiniſtro excitari cœpit, quæ paulatim quotidie magis increvit, & diuturno poſtmodum ſecuto itinere in Hiſpaniam, major ſemper reddita fuit, adeo ut non ſolam cutis ſuperficiem & integumenta, verum & carnem ipſam erodere cœperit, & ulcus excitatum fuerit, quod topicis medicamentis curatum & cicatrizatum, proximas partes infeſtare non deſiit; quinimò non unam tantum, ſed plures, & vicinas, & diſtantiores partes progreſſu temporis, in eodem tamen crure tantummodo occupavit, & hinc inde ulcera exedentia atque ſerpentia, eaque ſatis profunda & putrilaginoſa, ichoroſam materiam frequenter, quandoque etiam ſanioſam & purulentam emittentia, excitata fuerunt; quæ ad ambulandum in præſens Pat. Reverendiſſimum ferè impotentem reddiderunt. Additur poſtremo aurium tinnitus non continuus, ſed tamen nonnunquam infeſtans. Medicos non ſemel pro ſalute adipiſcenda conſuluit, qui cum hanc polliceri non ſolum non potuerint, ſed prorſus denegaverint, medicamenta omittere decrevit, ſatius eſſe exiſtimans à ſolo morbo divexari, quam ab aſſumptis quoque medicamentis exagitari. Verum cum malum ruat ſemper in pejus, cauſas internas à quibus procedit, dubio procul vires majores acquirere non eſt dubitandum, quæ pejora quoque minantur ſuperventura; & ideo Prudentiſſimus Pater ad me confugit, ut imminentia mala evitentur, & præſens ſi non ex toto tolli, ſaltem non parum imminui poſſit; quod licet non ſine diuturna & operoſa Curatione conſequi poſſe ſciam, id tamen poſſibile fore ſpero.

Damnavit quidem Gal. nomina quædam ulceribus impoſita, ut Chironia, Telephia, eo quod à Telepho & Chirone Medicis curata fuerint, at multorum aliorum ulcerum appellationibus ſubſcripſit, ut quæ eorundem conditionem atque naturam, quinimò & quodammodo

cauſas

cauſas nobis inſinuare valeant, & idcirco ſi ulcus aliquod ſtabile, cavum, diuturnum & contumax fuerit, eo quia ab aliqua excrementorum fluxione, vel a toto, vel a peculiari parte tranſmiſſa, foveatur & conſervetur, Dyſepuloticum ulcus appellari ſolet, ſicut Cacoethicum nominatur illud, quod eaſdem continet conditiones, ſed præterea ab intemperie & prava diatheſi partis ulceratæ contumax redditur, ita ut probi quoque humores ad partem fluentes corrumpantur in parte, & ulcus conſervent. Alia demum ulcera quæ non ſemper eandem occupant ſedem, ſed priori loco relicto, ad proximum ſerpendo procedunt, eorumque progreſſus diuturno tempore durat, Herpitaca, ſive Herpetes quaſi repetentes, ab Hippocrate edentes dicuntur, cujuſmodi ſunt ulcera, fere crus totum Rev. Patientis hinc inde exedentia; hoc addito magni momenti diſcrimine, quod ſicut ulcera ſuperficiem tantum exedentia ſimpliciter Herpetes vocantur, ita ſi non ſolum integumenta, verum & partes carnoſas profundas erodant, ut in caſu noſtro, Herpetes Eſthiomenos cum Veteribus appellamus, cum quibus non ſunt Phagedænica confundenda, niſi improprie, ut fecit Galenus: ſunt enim hæc potius firma & ſtabilia, quam exedentia atque ſerpentia. Serpens quoque eſt Herpes miliaris, ſed ſine ulcere, & milii tantum figuram in ſuperficie repræſentans. Herpetes autem omnes à bilioſo humore procedunt, adeo ut ſub genere Eryſipelatis à Gal conſtituantur; ſed ab acriori, licet craſſiori bile Herpes fit, quam Eryſipelas, ut pluribus in locis notat ipſe Galenus; ut propterea nonniſi in corporibus cacochymis, bilioſo & pravo ſucco abundantibus Herpetes exedentes contingant; quo ſucco abundare Reverend. Pat. non eſt dubitandum, ſi ejuſdem hepatis, cordis & vaſorum intemperiem calidam conſideremus, calidioremque redditam à diuturnis applicationibus atque animi perturbationibus, quas neceſſario incurrunt, qui Regimina exercent, & Clauſtralibus præſunt; animi namque motus multo magis, quam motus corporis calorem inducunt; his adduntur longa & laborioſa itinera peracta, & horum occaſione ciborum & potuum improprietas, quibus omnibus non ſolum calor viſcerum magnopere fuit adauctus, & pravorum ſuccorum apparatus genitus, verum & pars ipſa, crus nimirum, recipiens, equitando quotidie magis ſemper imbecillius fuit redditum ut mirum poſtea non fuerit, ſi totum excrementoſis humoribus ſcatens, ad crus, ut partem imbecilliorem eoſdem detruſerit, quos tamen humores in R. P. non ſincere bilioſos, ſed & heterogeneos, nimirum & bilioſos & exuſtos, necnon pituitoſos, ſive catarrhales ſimul commiſtos eſſe credendum, ſi non ſolum viſcerum naturalium, ut dixi, calida intemperies ſpectetur, ſed ſi capitis quoque calida & humida conſideretur, cujus ratione humido abundat excremento, & ipſius portio ad aures delata, atq; in halitus converſa, tinnitum inducit, dum vaporoſa ipſa materia aëri implantato atque immobili, qui a tympano in auditorio meatu clauditur, movetur & agitatur, ficque ſonitus ſequitur p. n qui, reſoluto vapore, ceſſat.

Quam difficilis ſit futura hujuſce morbi Curatio, ac difficillima ſanatio, non eſt in Arte peritus qui non prævideat; etenim ſi ulcera ſimplicia, dum annua ſunt, difficile ſanantur, quid erit cenſendum de herpeticis profundis & mali moris trium annorum? Verum quia ex Herpete, ut ab ungue Leonem, viſcerum internorum pravam conditionem in R. P. conjicere fas eſt, idcirco præſens malum ſemper in pejus abiturum, & multiplicatis excrementis, pejora quoque imminere, proſpicere debet Medicus obſervans, quod Gal Herpetem enumeravit atque repoſuit inter Carbunculos, Cancros, Ulcera phagedænica, Chironia atque Telephia. Quare providendum ne pejora mala ſuccedant, & præſens certo non parum imminuatur, & forſan ex toto aboleatur.

In quem finem quod eſt primum in intentione, nimirum ulcera cicatrizare atque ſanare, debet eſſe ultimum in executione; ut propterea jure merito arguat Gal. Illuſtrem Matronam Romanam Herpete in crure laborantem, eo quod de ulceribus cicatrizandis, non autem de toto purgando, neque de intemperiebus corrigendis ſolicita, nunquam ſanari potuerit; quare primo totum a redundantibus excrementis, & potiſſimum à bilioſis eſt exonerandum ac vindicandum. Secundò eorundem reproductio eſt inhibenda, intemperies partium mandantium & ſanguinis pravam qualitatem acrem & acidam corrigendo. Tertiò partes eaſdem roborando. Quartò, & ultimo ulceribus incumbendo, primo Cathereticis, ſi opus fuerit, ſecundò Sarcoticis, atque tandem Epuloticis.

His autem ſatisfaciendum erit remediis à Fonte Chirurgico, Pharmaceutico atque Diætetico deſumendis.

Et à Chirurgico univerſalia primo, mox tandem Topica depromenda. Inter univerſalia autem eſt ſanguinis miſſio, quæ neceſſaria erit, cum vitium in toto, nimirum in ſanguine reperiatur, eaque bipartita potius & parca, nempè ex brachio dextero, & ſecunda vice ex altero lateris affecti. Cauterium, niſi non geſſet, erit inurendum in coxa ſanæ partis, ad diverſionem; licet enim coxæ affectæ partis multum ad interceptionem inſervire poſſe videatur, interceptio tamen in diſtentiori parte fieri debet, alioquin excrementitius humor, duceretur & evacuaretur per partem affectam. De Topicis vero ſuo loco dicendum.

Pharmaceutica remedia debent eſſe Lenientia, Præparantia, Purgantia, intemperies corrigentia, viſcera roborantia, hac ſervata animadverſione, quod in R.P. alvus levioribus quoque medicamentis obediens eſt (bilioſis humoris redundantis indicium.)

Primum igitur Leniens ad primarum viarum expiationem eſſe poterit ſyr. roſ. ſolutivus; vel flos caſſ. cum crem. tartari; ſicut primum Præparans Julap. acet. aqua ex flor. citri diſſolutum; & quinque tranſactis diebus, idem Leniens erit repetendum, cui ſuperbibat ſerum depur. capr. aut aſininum.

Inde ad præparandos humores in venis exiſtentes aptiſſimi erunt ſucci herbarum depur. nempe cichor. borrag. endiu. pomorum dulc. ad unc. iij. in decoct. ſonchi, bugloſſi, malv. violarum; in quorum uſu ſaltem diebus xv. perſeverandum

randum erit: & quinto quoque die Purgans electivum à venis, cholagogum erit exhibendum, quod eſſe poterit elect. de ſucco roſarum & confectio Hamech. cum flore caſſ. cui ſuperbibat ſerum depuratum.

Purgato toto, & caput erit peculiariter purgandum, quo egregie præſtabunt pilulæ Paracelſi, cum earum compoſitio contineat Extracta diagrydij, hellebori nigri & colocynthidis; poterunt enim, duabus vel tribus vicibus ſumptæ, caput purgare, & totum venoſum genus omnino depurare; diebus autem intermediis aliquo quoque levi Errhino utatur ex pulv. rad. ireos, majoranæ & nigellæ parato; necnon ſuccis depur. præſcriptis.

Toto & capite ab excrementis purgatis, eorundem reproductio eſt inhibenda, intemperies partium mandantium corrigendo, quarum præcipua eſt naturalium viſcerum fervor, mox capitis excedens humiditas; pro qua intentione explenda, magna induſtria opus eſt, non ſolum in quantitate & qualitate, ſed & in tempore, ac ordine remediorum adhibendorum; itaque ordinem hujuſmodi ſervandum eſſe cenſeo, ut primum Exiccantibus quæ non calefaciant, calida & humida capitis intemperies corrigenda, deinde Refrigerantibus & Humectantibus viſcerum atque ſanguinis fervor ſit contemperandus. Verum quia priori intentioni ſatisfaciendum erit decocto ſudorifico, idcirco viſcera naturalia præhumectare utiliſſimum erit, præmittendo quinque ſaltem diebus uſum ſeri capr. depur. aut aq. Nocer. ad ℔ v. cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſolutivi, ut inde ad decoctum cum ſudore tutius deveniri poſſit, ita parandum

℞. Salſæ alectæ, chinæ opt. ſantal. alb. ligni viſci pomac. an. ℥ß. Aq. ſtillat. cichor. beton. an. ℔ j. m. f. inf. per horas 24. deinde bull. ad conſumpt. dimidij, & facta colat. ſervetur ad uſum pro tribus vicibus, ſummo mane, una hora ante ingreſſum hypocauſti aſſumenda; & ut facilius ſudor evocetur, præmittat bolum ex pulv. viperino paratum. In cujus uſu 30. diebus ut perſiſtat, erit ſatis, cum victu non tenui, nec valde attenuante. Decimo vero quoque die præbendæ erunt pilulæ aggregat. & aureæ, vel elect. de ſucco roſarum cum caſſia, quibus ſuperbibat ſerum depuratum, ut quod viſceribus naturalibus R. P. valde amicum ſit, nec præmiſſo vehic. deject. caput petere poſſit.

Terminato ſudore, totis viribus viſceribus refrigerandis & ſanguini edulcorando incumbendum erit, primo aquarum acidularum refrigerantium potu, aut B. V. aut Noceræ, tribus primis diebus cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſolutivi, reliquis vero quindecim cum vehiculo diuretico ſpir. tart. rectif. & ſucco limonum; in fine autem præbeatur potio ex man. clarif. ad educendum aliquod aquæ reſiduum. Hoc tempore quo propinantur aquæ, veſperi ſub ingreſſum lecti aliqua Conſerva capitalis & ſtomachica præſcribi poterit ex flor. beton. roſarum & roriſmarini.

His peractis, pro remittenda ſanguinis acrimonia atque aciditate, aptiſſimus erit uſus lactis aſin. quadraginta diebus, ſummo mane cum ſacchi de more aſſumendi; hoc enim utpote tenuis ſubſtantiæ cum Galeno celerrime per corpus digeritur; & ideo caput non tentat. Univerſale quoque Balneum aquæ dulcis, foliis malv. viol. lactucæ, nenuph. ſalicis alteratæ, efficaciſſimum eſſet remedium pro fervore viſcerum & ſanguinis contemperando; verum quoniam crus affectum ab humectantibus atque laxantibus maximopere læderetur, idcirco omittendum, & ipſius loco Epithemata jecori apponenda, ex ſucco cich. & infuſione roſarum cum ſucco limon. paranda.

Tandem topica medicamenta proponuntur, quæ in tota quoque præſcripta Curatione ſunt apponenda; hæc autem eſſe debent omnino refrigerantia & exiccantia, quorum ſylva à Scriptoribus proponi ſolet, ut unguentum de litharg. de calce, de ceruſſa, de tutia; at nos in caſu noſtro, ſi Cathereticis, paucis diebus, fuerit opus, ob aliquam alicujus ulceris ſordiciem, applicari poterit Unguent. de nutio, vel componatur ex litharg. vitriolo & camphora cum oleo roſato, addita cera quantum ſufficit. Inde ad Sarcotica deveniendum; inter quæ Unguent. de ſucci Bononienſium præſtantiſſimum erit, ut quod contineat quatuor ſuccos refrigerantes & exiccantes, & propterea lithargyrum, aurum, plumbum uſtum, tutiam, bolum Armenam, camphoram cum cera. Tandem ut cicatrizentur ulcera, Epulotica conveniunt; & ideo ex tutia, ceruſſa, lithargyro & antimonio cum cera, & oleo myrtino, ceratum S. A. erit conficiendum & componendum. Nec omittenda Balnea quotidiana, crus totum immergendo in aquam montis Grotti, ſive Ægrotorum, quæ magnopere exiccat atque corroborat.

Quibus omnibus erit addenda victus ratio, quæ refrigerans, in paſſivis vero qualitatibus mediocris eſſe debet. Caveat igitur R. P. à cibis calidioribus, à condimentis aromatum, allij, cæparum, ab uſu aceti, à carnibus & piſcibus ſalitis, & à potu vini meracioris. A vigiliis, à nimiis exercitiis. Bis in menſe, proximis à Curatione temporibus, in uſum ducat aliquod familiare medicamentum, tum bilioſas, tum atrabilares ſeroſitates educens, quale eſſe poterit pilula de tribus cum rhabarb. ad ℈ß. additis gr. viii. aut x. pulv. griſei, aut Magiſt. mechoac. atque tandem animi perturbationes arceat, & in applicationibus moderate ſe exerceat. Hæcque pro ſalute Reverend. Patris, quam eidem à Summo Deo enixe precor. *Idem eodem Tom. Cent. 4.*

Herpes miliaris in Crure, & Verruca in Mamma.

Princeps Illuſtriſſima atque Excellent. cujus res naturales, nonnaturales, & p. n. Dominatio Tua Excellent. plene novit non minus ab exhibita Scheda (quam reaſſumere non dedignaberis) quam ex aſpectu ipſo, cum Venetias & Patavium profecta, prudent. conſilio tuo curatura ſe ſubjecerit annis abhinc quinque. Poſt reditum Romam, præſcripta mandata tua exequi non opus habuit, cum à languoribus illis immunis, pancratice affatim valuerit. Et quamvis affectionibus hypochondriacis uterinis, quibus obnoxia vivit, non omnino vacaverit: mites attamen & leves adeo fuerunt, ut nullam ſuſcipere Curationem magnam unquam coëgerint.

gerint. Tractu temporis Verruca, quam in papilla dexteræ mammæ gerit, abſque ulla manifeſta cauſa cœpit ſanguinolentum emittere ichorem, cum pruritu & furfure, nullo externo apparente rubore; nullo tumore; aut tactus renitentia; lancinatione nulla. At quia creber exitus & faciles recurſus timorem inferebant, apud Medicos & Chirurgos fuit decretum, cruri dextero ſub genu fonticulum inurere, habito reſpectu non minus ad corporis obeſitatem ac mollitiem, ſero multo ſcatentis, quàm ad expletum Menſtruorum tempus, & præcipue ad Uterum, una cum naturalibus viſceribus, dyſcraſia cum materia donatum; & idiopathice patientem. Res ſecundis votis ſucceſſit; nam illico ſanie multa, & ſanguinolenta; ac mordaci manante, mamma bene habuit; & integre ſanata eſt. Sic ſtantibus, Junió proxime præterito dexteri cruris Herpete miliari afficitur, ſine febre; cum ardore & inflammatione, cruſtiſque craſſis adultis, pituitam ſalſam cum aſſata bile præ ſe ferentibus. Quare iterum conſultis Medicis & Chirurgis, de fonticulo ſiniſtro cruri inurendo, primo ſancitum fuit: deinde tranſacto Sirio, inſtituta Purgatio fuit, Lenitivis celebrata, ſcil. Tripheræ Perſicæ ℥ß. & drachma una rad. mechoac. ponderoſi pulv. cui ſuperbibebat juris longi inſulſi, acetoſa alterati, libram; & quater ſedem habebat cum conferentia ac tolerantia, eductis tantummodo bilioſis lixivus & ſeroſitatibus adultis. Nullus fuit mittendi ſanguinis locus, tum ratione morbi, tum præpollentis Cacochymiæ in viſceribus, tum quia noxia alias evaſit phlebotomia, & ſanguinis motus nunquam obſervatus fuerit proficuus. Purgatione perfecta, imò quater iterata eodemmet Lenitivo, ſerum caprinum deſtillatum ad refrigerandum ebibit, ſine tolerantia: nam ſtomacho repugnante dimiſſum. Succos accepit endiviæ, ſonchi, cichorii depuratos; eadem cum renitentia: ita ut ſolo jure cichorio hortenſi ſativo alterato ſit contenta. Cæterum ſtatus Excell. hujus Matronæ quoad antiquos & habituales morbos hypochondrii & Uteri, bonus eſt & laudabilis: quoad vero recentes, accipe. Si quando humores hypochondriaci uterinique fermentantur, & vel cordis palpitatione, vel aliquo alio hyſterico ſymptomate afficitur, Verruca in mamma ichorem ſanguineum guttatim emittit non continuum, ſolo tantum pruritu & furfure. Crus vero dexterum & tumet, & dolet, & ardet, recurrente per affluxum mordaci ſeroſitate, Herpetem exedentem minante, ni purgatiſſimi judicii tui auxilio ſuccurratur.

Hypochondriaca affectione jam diu detentam Principem Excellentiſſimam excrementiis humoribus abundaſſe neceſſe fuit, cum affectio ipſa naturalium viſcerum intemperies ſupponat, & primo atque principaliter fervidam jecoris, indeque ſanguinis, ſecundario vero privative ventriculi frigidam: ut propterea etiam in habitu carnoſo atque obeſo, exuberantis caloris indicia ſemper apparuerint; Etenim Verrucam in mamma potius ut ſignum, quàm ut morbum, vel cauſam ego jam conſideravi, & ideo Purgationem præſervativam tunc temporis ſcriptis mandavi, ſuperventura prævidens, quæ à ſtatu ſatis ſalubri neglecta, poſtea ſucceſſerunt; Sat enim non fuerit excrementorum calidorum copiam extraducere, minuſque alio abducere, ſed pro præſervatione abſolvenda, intemperies jecoris atque ſanguinis erat corrigenda, & ſanguis ipſe acris atque mordax edulcorandus, ut multó minor evaderet bilioſæ ſeroſitatis proventus, & ſanguis ipſe ad probiorem conditionem redactus, ab ipſa Natura commode in vaſis pro totius nutritione detineretur, nec modo ad mammam, modò ad crus ab ipſa irritata Natura detruderetur; ſicque modo in mamma verruca, modo herpes miliaris in crure excitarentur. Et quamvis Cauterium ſumma cum ratione coxæ inuſtum mammæ profuerit; avocatis nimirum bilioſis ſeroſitatibus à ſuperioribus ad inferiora, non tamen exiguum foramen tot tantiſque humoribus educendis, quibus ſcatet Excellent. Princeps, ſufficere potuit; & idcirco quid facto opus ſit; unicuique vel mediocriter in Arte perito, nedum Tibi Viró Doctiſſimo patere poteſt: expiatis enim primis viis, obſtructiones ſunt quodammodo reſerandæ. Deinde maſſa ſanguinea à ſeroſitatibus tum acribus, tum acidis elective purganti, vindicanda. Mox jecoris calida intemperies corrigenda; atque tandem ſanguis totus edulcorandus. Topica vero aliqua externa affectis partibus apponi poterunt, quamvis, deficiente atque receſſa radice, plantæ, frondes & fructus de ſe neceſſario decidant. Jam dictis vero intentionibus in præſens ſatisfacere anni tempus non permittit, ſed in Ver venturum regularis jam dicta præſervatio erit differenda. Interim tamen ne uterque affectus majus augmentum ſuſcipiat, imo potius nonnihil imminuatur, aliqua pauca agenda proponam, quæ excrementitios humores per alvum & urinam educere, & eorundem acrimoniam atque aciditatem commoderare valeant. Singula igitur hebdomada aſſumat.

℞. Elect. lenit. ʒß. Elect. de ſucco roſarum ʒ ij. Magiſt. mechoac. gr. x. M. f. boli, quibus, duabus tranſactis horis, ſuperbibat aquæ hordeac. vel Nocerianæ; vel ſtillat. malvarum ℔ iß. aut ℔ ij. & tribus horis ab epota aqua prandeat. Diebus autem intermediis aliqua potio offerenda erit, quæ quam celerrime ad hepar feratur, & per univerſum corpus diſtribuatur, ut ideo conditionem aliquam diureticam in ſe continere debeat; erit autem hujuſmodi.

℞. Sem. melon. mundat. ſem. cucurbitæ mundat. aq. ℥ß. aq. ſtillat. malvæ ℥ viij. m. contuſis ſeminibus, cum aqua extrahatur Emulſio, quæ erit valde diluta; cui adde ſacchari albiſſ. cochlear, vel ſyrupi de pomis; aut de ſucco limonum, aut violacei ℥ j. pro potu matutino quadraginta diebus hauriendo. Quod ſi fortaſſe Emulſio hujuſmodi non adeo facile toleretur, ſubſtituatur potus aquæ ſtillat. malvæ cum ſyrupo de pomis, aut violaceo. Mirabiles autem effectus non ſemel obſervavi ab uſu aquæ ſtillat. ex anguriis decorticatis, & B. M. deſtillatis, quas Romæ adſervatas invenire difficile non erit: diu namque in ventriculo non immoratur, hypochondriorum fervorem contemperat, anodynam facultatem obtinet, & ſanguinis acrimoniam atque aciditatem egregiè edulcorare ſolet: non omiſſo tamen conſueto jure cichorio alterato, ſed prius a menſa cum cæteris edulis hauſto. Interim quo tempore verruca in-

manima evanuerit, Saturni balſamo illiniri poſſet, quod tamen tutius adminiſtrabitur, abſoluta univerſi corporis præſervativa purgatione, quam Vere venturo, Deo dante, deſcribam, cum de ſtatu Excell. Principis tunc temporis certior factus ero: nec deerit purgantium, aperientium & alterantium medicamentorum ſylva, qua tuto & jucunde Excellentiæ ſuæ inſervire valebimus. *Idem ibidem.*

Obſervationes.

Juvencula quædam ſexdecim annorum cum novem annis ſcabie infecta fuiſſet, nec ullis remediis curari poſſet, ad me tandem conſilii cauſa venit; huic ſæpius decocta ſanguinem purificantia præſcripſimus, quæ conficiebantur ex borrag. bugl. acetoſ. & ſimilibus in ſero lactis decoctis. Deinde corpore rite expurgato, eam nudam per horam in balneo ſequenti poſuimus, idque quinque diebus continuando.

℞. Lapath. acut. cum rad. fumar. malv. ſcabioſ. viol. hederæ arbor. furfur. opt. ſal. communis, an. M. ij. coq. in aq. communi pro lavacro, facta abſterſione totius corporis, lectum calidum intrabat & ſudabat: ſic materia ſufficienter ad cutem propulſa, tunc tandem eam inunximus unguento ad ſcabiem in præcedenti obſerv. deſcripto; eo cum aliquandiu inuncta fuiſſet à fœda ſcabie curata eſt. *Petrus Foreſtus. Obſerv. 11. lib. 5. Obſerv. Chirurg.*

Quendam ſcabie & pruritu totum corpus fœdante laborantem ita ſanitati reſtitui.

℞. Decocti ſennæ ℥ iv. confect. hamec. ʒ vj. M. F. potio; quæ recte & copioſe expurgatus eſt. Poſtea venam brachii aperuit, multumque ſanguinis emiſit.

A ſanguinis miſſione ſeptimo die tale ipſi ordinabam balneum.

℞. Alumin. ℥v. ſalpetræ, ℥ iij. ſulph. vivi ℥ ij. redigantur in pulverem; qui coquebatur in aqua fluviali quanta ſufficit; tertio quoque die renovatur, balneabat mane & veſperi, & intra viginti dies ab iſta fœda lue & ſymptomatibus liber ſanuſque evaſit. Potus erat decoctum meliſſæ ſaccharatum. *Mart. Rulandus. cur. 80. cent. 3.*

Poſt purgationem.

℞. Rad. lapath. cum fol. num. 3. hord. cum cortice ſuo, p. 3. radic. alth. ℥ ij. fol. malv. M. ij. rad. helleb. nigr. ℥j. bulliant omnia ſimul in aq. ſ. q. ad dimidiæ partis conſumptionem. Deinde fiat fortis expreſſio, colaturæ adde ol. roſ. ℥ iij. Terebinth. ℥ ij. ſal. nitr. ℥ß. bulliant omnia ad aq. conſumpt. deinde addantur ſucci limon. ℥ vj. removeanturque ab igne, dumque incipit refrigerari, adde vitell. ovor. num. 3. conſervetur poſtea in vaſe mundo & bene cooperto, & illinet loca ſcabioſa omnia, ſcalpendo prius apud ignem, & ſic fiat alternis diebus veſperi ante introitum lecti, ſeptem vicibus; ultimo ingrediatur balneum, & mundificetur totum corpus; poſtea mutet veſtes & Chirothecas. *Joh. Baptiſta Montanus. conſil. 372.*

℞. Reſinæ terebinth. lotæ ℥ ij. butyr. rec. ℥ j. ſal. ʒ ij. ol. roſac. coſtin. ſulph. vivi, an. ℥ v. ovor. lutea ij. M. F. Linimentum. Hoc linimentum multum profuit. Poſtea ſequens pro abſterſione inſtitutum.

℞. Sulph. vivi ℥ ij. bacc. lauri ℥ j. baccar. juniper. ʒ v. ſal. ʒ iij. contund. omnia & ligentur in petia & imponantur in olla recondito, & ſic aliquantulum bulliant. Poſtea accipiatur illa petia, & cum ea fricetur corpus; quando vadit dormitum, ſeu ſingulis noctibus, ſeu alternis. *Joh. Baptiſta Montanus. conſ. 376.*

Inter topica remedia ſcabiei convenientia, hoc primatum obtinere tanquam expertus confirmo, quod habet.

℞. Rad. enul. campan. virid. ℔ß. pingued. porcin. ℥ v. in mortar. marmoreo piſtentur, & ad lentum ignem parum bulliant, & F. unguentum, quo æger puſtulas inungat, eſt enim admirandæ virtutis unguentum hoc, ut incantamento ejus opus ſimile videatur; cujus vires ſi expertus fueris, nobis conſenties. *Amatus Luſitanus. cent. 2. curat. 98.*

Quidam ſcabie vulgari in manibus & pedibus infeſtatus, ſic curatus fuit. Sumpſit primum purgans ſequens.

℞. Catholic. ℥ß. confect. hamec. ʒ ij. ſyr. de fumar. ℥j. cum aq. fumar. & endiv. an. ℥ iij. M. F. Potio. ſequenti die ſecta fuit vena brachii. Deinde apozemate hoc uſus eſt.

℞. Radic. liquir. ʒ ij. Radic. lapath. (quod Rhab. monach. vocant) ℥ iß. Rad. polipod. ℥ ij. cort. tamariſc. ℥ß. fol. endiv. mercurial. fumar. ſummitat. lupul. an. M j. fl. bugl. borrag. ſcabioſ. an. p. j. paſſul. paria x. prunor. num. 10. epithymi ℥ß. ſen. ℥ iij. ſem. cartham. contuſ. ℥j. ſem. aniſ. fœnic. an. ʒ ij. F. omnium decoctio, in colat. q. ſ. pro 4. vel 5. vicibus adde ſacch. q. ſ. aromatiz. ʒ ij. cinnam. abſoluto apozemate adhuc ſemel purgetur ſequenti potione.

℞. Rad. liquir. polipod. an. ʒ vj. ſen. ℥ß. ſem. aniſ. ʒ j. fl. cordial. p. j. F. decoctio in colat. ℥ v. infund. rhei ℈ iv. agar. ʒ j. ſpic. Zinzib. an. ℈ j. F. expreſſio. diſſolv. ſyr. roſ. ſolut. ℥ iß. F. Potio. Abſoluta purgatione, capiat cubitum iturus mithrid. ʒ j. Vel,

℞. Conſerv. cichor. bugl. roſ. an. ℥ j. ſpec. trionſantal. ʒ j. cum ſyr. de endiv. F. elect. ſuperbibat ſemper aquam fumar. & acetoſ. ſumat electuar. alternis diebus quod intemperiem ſanguinis contemperabit. Balneô dein hôc utatur.

℞. Rad. bryon. lapath. acut. fol. ſcabioſ. malv. mercurial. parietar. viol. hederæ, ſalicum, an. M ij. decoq. in aq. pluviali: add. aquæ extinctionis ferri & lixivii, an. menſur. aliquot tartar. ℥ ij. ſulph. ℥j. ſal. M. j. ut F. balneum, in quo ſedeat per horas duas in die; dein in lecto ſe ſiccet: à balneo ungatur ita.

Ol. roſar. viol. an. ℥ ij. ſucc. lapath. acut. & plantag. an. ℥ j. aceti ℥ß. butyr. rec. ℥ß. coq. ad ſucc. conſumptionem; adde litharg. ʒ iij. Rad. ſerpent. ʒ j. ſulph. ʒ ij. ceræ, q. ſ. F. Unguentum; reſtitutus mox fuit. *Felix Platerus. obſerv. lib. 2. pag. 534.*

Adoleſcens quidam fœda ſcabie torquebatur à qua liberari nequiverat venæ ſectionibus & purgationibus multis intra ſex menſes per intervalla uſurpatis: tandem ei exhibetur merc. d. ℈ j. cum diagrid. ℈ß. quibus optimè purgatus eſt, & à fœda illa ſcabie intra paucos dies liberatus. *Lazarus Riverius. Obſerv. 62. cent. 1.*

Quidam Empiricus decocto ſtibii calcinat. cum ſarſaparilla additis etiam aliis, pernicioſas ſanabat ſcabies. *Platerus. practic. Tom. 2. cap. 17. pag. 767.*

Cer-

Certiſſima experientia comprobatum eſt ad omnia genera ſcabiei in capitibus infantium, plurimùm opitulari camphoram, ſi ſuper ferrum candens aduratur, & in pulverem redigatur, & ſcabiei inſpergatur, aut cum pinguedine veteri ſuilla commiſceatur, & capiti inungatur. *Franciſcus Joël. practic. lib. 9. ſect. 2.*

Nihil vilius detritis calceis. Novi tamen puerum *Melitenſem* toto corpore cruſtis fœdis oblitum, qui adſperſo cinere combuſti corii calceorum cum oleo roſac. convaluit. *Thomas Bartolinus. hiſtor. 73. cent. 6.*

Ad magnam illam ſcabiem quæ in tibias excutitur, poſt morbos longos, & præcipuè febrem quartanam, doloribus ſævisſimis inunctam, nihil inveni in tota medicina efficacius quam ſequens unguentum.

℞. Unguenti baſilici ℥ iv. Terebinth. ℥ ij. olei roſ. ℥ iv. vitell. ovorum num. 3. ceræ tantillum. F. unguentum, quo inungantur partes ſcabie laborantes. *Petrus Pachequus. Obſerv. 35.*

Quidam Scabie perpetua ſicca illa quæ perpetuo pruritu vexat, mirum in modum vexabatur dies ac noctes; ſomnum capere non poterat, cibum reſpuebat, vertigine tentabatur identidem. *Cracovienſes* quidam Medici aliquot annis hominem variis medicamentis (alioqui macrum, ſiccum & melancholicum) excarnificaverunt. Fuit qui ſarſamparillam, deinde chinæ radicem, alias guajacum præberet: denique hydrargyro unctus fuit: ſed hæc fruſtra omnia, non potuit morbus his armis propulſari; tandem conſilio *Itali* cujuſdam *Joh. Pedemontani*, qui tum in *Dacia* ei, qui nunc *Polonorum* Rex eſt, miniſtrabat, ad Antimonii grana iv. deventum eſt. Quid multa? Morbus tam diuturnus, tam pertinax paucis menſibus depulſus eſt; jam ſex anni abierunt, etiam nunc bene valet. Addam hoc quoque quod mihi magis mirum videtur; is, quem dixi *Pedemontanus*, jam à quindecim annis ſingulis ferè menſibus decem, duodecim, quatuordecim, cum lubet & neceſſe eſſe putat, grana ebibit; morboſum ſe fuiſſe antea ait, poſt uſum ſtibii rectè ſemper valuiſſe, itaque magis ut imminentibus morbis obviam eat, quam ut præſentem aliquem curet, ſtibio ſe tam frequenter uti affirmat. *Andreas Dudithius. Ep. 17. lib. 6. conſil. & Epiſt. Cratonis & aliorum à Scholtzio editorum.*

℞. Olei glandis unguentar. ℥ iij. ſpiritus ſalis ʒ ß. Moſch. vel Zibeth. gr. ij. ceræ q. ſ. F. unguentum; quo facilè & jucundè (cum bonum ſpiret odorem) ſcabies curabitur. Pauperes & Milites illam mirè fugabunt ſola ſaponis nigri lotione; at non diu cuti inhærere debet, ſed citò abluendus ne cutem excoriet. Decoctio malvarum cum alumine ad libitum eſt etiam optima ad ſcabies curandas, ſi ter ea corpus abluatur tepidè. *Petrus Borellus. Obſerv. 7. cent. 2.*

De Nævis maternis.

Vivit adhuc nobiſcum hic Thorunii Vir quidam Conſultiſſimus, cui uteri materni clauſtris adhuc incluſo imaginatio materna ad dextra tempora impreſſerat pellis murini ſignum piloſum, quia mater gravida, cùm ei forte fortuna obvius factus eſſet muſculus, ex terrore manum dextram dextris impoſuerat temporibus. Tetigi hunc nævum, cum pueri eſſemus, ſæpiſſime. Is vero adultior factus, & turpitudine iſtius notæ commotus, aqua regia locum affectum ſubtiliſſime inunxit. Unde primum pili, mox & cuticula ſeceſſit, tandem vero Chirurgus ten pora eroſa mundavit atque obduxit, apparentibus jam hinc inde quibuſdam cicatricibus.

Sub finem Februarii Anni hujus 1672. nupta eſt hic Thorunii Scoto cuidam in vicinia habitanti, virgo, e Scoticis quoque parentibus orta, cujus ſiniſtræ manus dorſum fere totum rutilus occupavit color, à matre gravida, incendium ſubito ortum advertente, atque ex terrore ſiniſtram ſuam contrectante, ei impreſſus. Hæc ante paucos annos ex conſilio cujuſdam vetulæ ſanguine Secundinæ affectum locum obleverat, ſed tantum abeſt ut nævum abſterſerit, ut potius ingentem inflammationem cum inſigni tumore ac dolore excitarit, quam tandem Chirurgus, non ſine multo labore & induſtria compeſcuit, remanente nihilominus nævo. *Georgii Segeri in Miſc. Cur.*

Maculæ quotannis ſtato tempore efflorescentes.

Curavi anno ſuperiori adoleſcentem quendam, qui per ſex vel plures annos maculis rubicundis, oblongis, elatis & prurientibus, ſingula æſtate redeuntibus, & juxta motum Lunæ nunc apparentibus, nunc evaneſcentibus, deturparetur; Data ſunt feliciter ſanguinem purificantia, cum laxantibus per aliquot continuata dies, ſuccedente pulvere meo Renovativo, ut voco, aliquot uſurpando vicibus: componitur ex Antimonii diaphoretici alkool. ſpinarum viperarum & Antim. ſublimat. Ita non amplius viſæ ſunt efflorescere. *Ehrenſ. Hagendorn in Miſc. Curioſis.*

Maculæ corporis ex ſanguinis ebullitione.

Sæpè ignaros cauſarum terrent phænomena in corpore apparentia, quæ nullum ſecum periculum trahunt. Primæ notæ & formæ fœmina, ſibi metuens, conſilii cauſa me reviſit de maculis in corpore univerſo enatis ſollicita, ſanguineis, latis parviſque in crure & brachio efflorescentibus. Nullo quidem incommodo actionibus officiunt, neſcio tamen quas animo ſollicitudines ingerunt. A ſcorbuto enim derivandas opinatur. Aliter perſuaſus ego, & temperamento mulieris & cæteris conſtantibus ſignis, credidi querulæque perſuadere cœpi; ebullitionem eſſe ſanguinis nullo vitio depravati, ſed copia peccantis. Menſes enim inordinato curſu fluunt. Nunquam concepit. Diſparent maculæ quando ægritudine aliqua corpus conficitur, redeuntque ad ſanitatem redeunti. Poſt venæ ſectionem non comparent. Unde de alio remedio fruſtra cogitandum cenſui. Non ita pridem ſimiles prorſus maculæ ſanguineæ crus ſpecioſum ancillæ pulchræ deformaverant, ut territa illa revelare cum verecundia quadam partes illas mihi auſa ſit. Lætam bono animo eſſe juſſi, ſolo ſanguine evacuato, nullum corpori nævum ſuper-futurum promittens. Abundare enim ſanguinem in corpore, qui extremam cutem petit cum anguſtioribus vaſis excluditur. *Thomas Bartolini.*

De livore totius corporis periodice Recurrente.

Unius anni infans bene valens, circa medium Februarii hujus anni derepente, ſine ulla præcedente cauſa toto corpore factus lividus, non aliter ac ſi ſtrangularetur, integra tamen mente, ſine ullo ſenſu doloris, niſi, quod caput parum inclinarit, ac ſi ſomnolentus eſſet. Perterrita rei novitate mater me vocat, ſed ad adventum meum jam remiſit ille livor univerſalis, qui ultra horam duravit. Et licet infans, jam in facie tantum & manibus ſublividus, benè ſe habuerit, tamen ſuſpicatus aliquid epileptici ſubeſſe, cum antea huic affectui fuerit obnoxius, quotieſcunque enim nutrix menſtrua experiebatur, inſultibus epilepticis tentabatur & iſte, dedi *Pulv. March.ep.* cum *Spec. de hyac. & a.t. diaph. in Aq. Ceraſ. nigr.* ſic diſparente omni livore ad priſtinum colorem naturalem rediit, diemque ac noctem inſequentem commodè tranſegit. Tertia die hora octava matutina, prout ante triduum, iterum rediit livor, magis tamen in facie & extremitatibus pedum, manuumque, quam in reliquo corpore conſpicuus, nec ita intenſe, ſed tantum, ac ſi membra ex frigore liverent, quæ calore tamen naturali ſufficienter erant prædita. Curavi reiterari pulverem, & poſt meridiem applicatur Clyſter, ſic iterum per diem & noctem bene valuit, ſed rediit tertia, quarta, quinta vice, ſemper de tertio in tertium, ſubinde tamen minus. Tandem purgato corpore penitus emanſit, parvuluſque ad hunc uſque diem optime valet. Utrum autem huc aliquid epileptici aut febrilis ſubfuerit, difficile eſt judicare. *Caroli Raygeri.*

Menſtrualis partium in Puella quadam externarum, utpote aurium, narium, digitorum, &c. mortificatione.

Cum anno 1660. tertia vice Bataviam permigrarem, in civitate Delphenſi Chirurgum, in operationibus ſuis expertiſſimum & ſolertiſſimum, in tota Hollandia & Zelandia celeberrimum, & ante aliquot annos mihi familiariſſimum, inveni mortuum, quare à vidua petii, ut MSS. relicta aliquantulum perluſtrandi mihi copiam faceret, quod quidem illa lubens conceſſit. Ille autem, inter alia memoratu digna, obſervationem raram annotaverat ſequentibus verbis, quam ex Belgica Lingua, in gratiam benevoli Lectoris, transferendam putavi Hæc autem ita ſe habet:

Anno 1629. die 21. Martii ſt. n. Ego *Bernardus Schrader*, una cum fratre meo Joanne Schrader, & Alexandro Lax, Chirurgiæ ſtudioſo, veni ad oſtium aquæ in pagum, cui nomen eſt Geeſt, & quidem in diverſorium, cujus hoſpiti nomen erat Joh. Brandes, hujus filia, quæ annum ætatis agebat 23. tali affectu miſere affligebatur. Singulis menſibus patiebatur dolorem inſignem in digitis manuum & pedum, ut & extremitatibus aurium ac narium, cum tumore œdematoſo, in facie, pedibus ac manibus: quem ſequebatur paulo ante & poſt plenilunium partium iſtarum corruptio & mortificatio, ſicut earum extremitates albæ & ſiccæ factæ, abſque ſenſu, dolore, humore & fœtore deciderent fruſtulatim, eo quod iſtarum partium ſupererat naturalem formam & figuram retinente. Ego autem, cum diligentius apud parentes de his accidentibus inquirerem, pater mihi monſtrabat ſcatulam, in qua centum & plura fruſtula demortuarum partium, quæ ſpatio trium annorum abſceſſerunt.

De ſingularibus morientium maculis.

Occubuit nuper inter noſtrates Johannes *Deutſchmann*, civis optimus & vir probus, affinis & compater meus, annos tres ſupra ſexaginta natus, maraſmo conſumptus, cui nono ante mortem die maculæ purpureo lividæ per totum corpus plurimæ erumpebant, & manus dextræ carpus cum metacarpio ad cubitum uſque livido & ad nigredinem vergente colore totus tinctus apparebat: quæ omnia ad finem vitæ perdurabant, neque poſt mortem diſparebant; qualia ſigna mihi, quantum memini, nunquam aut rariſſimè in morbis chronicis ante mortem, niſi in ſcorbuto, aut febribus malignis peſtilentialibuſque: poſt mortem autem ſæpiſſimè obſervare licuit. Sed Dn. D. Johannes *Blümig*, gener meus, quinto die ante mortem in carpo ſiniſtræ manus maculam livido purpuream rotundam cum radiis quibuſdam in matre ſua chariſſima ſe animadvertiſſe mihi narravit, quæ autem altera à morte die planè evanuit. Tales *Joh. Tilemannus in Explanat, Aphoriſ. Hippocr. p. m.* 137. maculas agonizantium appellat, indiceſque mortis inſtantis vocat. Verùm ejuſmodi macularum doctrina in libris Medicis parùm adhuc exculta eſt. *Simonis Schultzii.*

De intolerabili totius corporis Pruritu.

Solus aliquando pruritus, inquit *Sennertus lib.5. Pract. part. 3. Sect. 1. cap.* 8. homines vexat, & adeo moleſtus eſt, ut etiam Medici auxilium implorare cogat, rarò autem curatur in ſenibus, præſertim decrepitis. Expertus hoc ante annum Senator Ratisbonenſis, de Republ. quoad vixit, optimè meritus. Uſu quoque id venit cognatæ meæ, aliquandiu non mediocriter excruciatæ. At quorſum attinet colligere exempla ferè quotidiana? Id potiùs curandum, ut ex adverſo nobis conſtent obſervationes aliquando reſtitutorum. Unicum exemplum ex *Mercuriali* adducit prælaudatus autor. Huic jungemus nos obſtetricem, octuaginta ſex annorum, abſtemiam vini pariter & cereviſiæ, quadratam tamen, viribuſque illthac ætate ſatis adhuc conſtantem. Senſit primo horrorem cum ſtridore dentium conjunctum, quem hora poſt tantus excepit totius corporis pruritus, ut aliquot dies ac noctes nec ſomnum capere, nec cuiquam rei vacare potuerit. Creberrima vehementiſſimaque frictione puſtulæ confertim excitatæ malum haut leviter exaſperabant, cutemque paulo poſt uſque adeo tædabant, ut cum leproſa mihi rem eſſe prorſus ſuſpicarer. Præſcripſi morſulum purgantem (ab aliis enim formis dici non poteſt, quantopere abhorruit) quo ſumpto quinquies depoſuit alvum. Partes prurientes adſperſæ aliquoties pulvere *glycyrrhizæ, ceruſſ. alb.* ac *myrrhæ*, ex quo notabile levamen

vamen cæpit. Propinata præterea ſanguinem purificantia, quorum vehiculum erant, quibus ab ineunte ætate aſſueverat, lac & aqua. Utroque nullo non die ſe nimium quantum ingurgitabat, unde horrorem non raro excipiebat horror. Tandem præter ſpem univerſum corpus politis exuviis fœdiſſimis, novam prorſus induit faciem, nullo poſt ſe relicto pruritu, vel dolore; vel denique deformitatis veſtigio. Secunda adhuc uſque utitur valetudine, nihil hoc morbo, ad obeunda conſueta munia, ſegnior reddita. Numquid largior lactis potatio partem curationis ſibi vendicare poſſit? haud inconſiderata eſt quæſtio; notum enim ex hiſtoricis, apud Scythas lactis potatores nunquam ferè apparere lepram. *Joh. Petri Pruckelii.*

De ſcabie ex retentione menſium.

Non procul à Patria mea Fridlandia in Ditione Reverendiſſimi Abbatis Brunovienſis, in pago *Wernersdorff* dicto, Ancillæ anno 1657. fluxus menſtruus ſubſiſtebat. Ex qua retentione primò tumor, deinde inflammatio utriuſque Mammæ, in ulcera tandem deſinens exoriebatur. Mater ex incantamento evenire judicavit, ſed falſo. Poſtea quolibet conſueto menſium tempore ſcabioſa fuit reddita: Elapſis autem diebus fluxus conſuetis, ſcabies orta, ſine Medicamentorum ope, ſua ſponte decidebat. Moleſta hæc cutis fœditas, quolibet menſe redux, uſque ad annum 1658. quo Curæ meæ committebatur, illam divexavit. Evacuato prius benè corpore, nec intermiſſis totam maſſam ſanguineam repurgantibus & emendantibus, venam Salvatellam bis ſecundam ordinavi, poſtea & utramque Saphænam, porrectis ſimul Medicamentis menſtrua expellentibus. Virgo à fœda ſcabie, & ignominia luis venereæ, qua vicini illam infectam judicarant, reſtitutis menſibus, ordinarieque fluentibus, Deo benedicente, fuit liberata. *Melchior Fribe.*

Scabiei intempeſtiva & empirica curatio periculoſa.

Juris quidam Studioſus, Berenburgo-Anhaltinus, Lugduni Batavorum vivens, Anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo nono, ſub finem æſtatis, & principium Autumni *ſicca ſcabie* corripitur, cui fortaſſe ex parte occaſionem dedit mutatio aëris; eo ipſo enim anno præterito vere Witteberga ſe Hollandiam contulerat: hæc cum ipſi nimis moleſta eſſet, tum a me, tum ab aliis Medicinæ Studioſis convictoribus ſuis (qui erant *M. Hayrio Rigius* Hamburgenſis, *Nicolaus Witte*, Riga Livonus, *Tobias Scholtz* Thorunienſis Pruſſus, *Sebaſtianus Meier* Lubecenſis) pro ea abigenda conſilium petiit. Ego (utpote ipſi admodum familiaris) corpus ejus Cacochymicum, ſalſis & ſeroſis humoribus ſcatens, conſiderans, ſuaſi ei, ut primò Diætæ rationem haberet; & tam cibo, quàm potu moderato bonique ſucci uteretur: ſecundò, medicamentis idoneis Cacochymiam expurgaret: tertiò, ſalſos & aduſtos humores per habitum corporis expelleret, & quarto, ſi tribus hiſce præmiſſis *ſcabies* haut evaneſceret, externa quædam adhiberet. Ille verò licet quoad primum, Diætam parum curaret, me tamen ut juxta ſecundum ſcopum purgans aliquod præſcriberem, ſollicitavit. Itaque diverſis vicibus purgantibus Medicamentis uſus eſt, operatione ſemper benè ſuccedente. Elapſis iterum aliquot ſeptimanis, juxta tertium ſcopum ſudorificum Medicamentum à me exigebat: quod ipſi etiam bis præſcripſi, non ſine ſucceſſu. Interea dum his utebatur, me inſcio; ſuaſu cujuſdam *Empyrici*, abluerat externè corpus *Aqua* quadam cujus compoſitionem, ut ex eo intellexi, *Mercurius* ingrediebatur, tum etiam *cingulo*, qui idem *Mercurius crudus inſutus* erat, medium corpus nudum cinxerat, atque ita brevi tempore, *ſcabies* evanuit, humoribus ſcilicet ad extra ſe moventibus, intro pulſis, ſed, ut ego prædixeram, facili occaſione gravius aliquod malum corpori illaturis. Cum itaque Studioſus hic, elapſis paucis ſeptimanis, jam nihil mali metueret, & decima nona atque vigeſima Januarii, anni milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimi vino Gallico ſe nimium ingurgitaret, inſimulque inter tumultus nocturnos inter Studioſos & vigiles civitatis exortos, corpus nimio motu exerceret, die vigeſima prima Januarii manè è lecto ſurgere volens, graviſſimum dolorem circa os pubis percepit, ita nec rectè incedere, nec ſtare poſſet: Circa noctem febre correptus, & ſopore quodam obrutus eſt, quibus vigeſima ſecunda Jan. perſeverantibus, Dn. *Elemannum* tum temporis Practicum Leidenſem ad ſe venire rogat: cui advenienti rem omnem retulit: *cingulum* etiam illud *Mercuriale* (quo ille tanquam Præſervativo contra ſcabiem utebatur) corpori alligatum monſtravit; Eo abjecto varia ipſi prædictus Medicus præſcripſit Medicamenta purgantia & ſudorifera, donec febre poſt aliquot dies ceſſante, tumor durus cum magno dolore circa os pubis inguina occuparet, qui veſicæ urinariæ collum comprimendo, urinæ liberum exitum impediret. Tumoris hujus cauſa Chirurgus vocatus eſt, qui Emplaſtra, primum Diachylon, dein Oxycroceon & alia applicavit, quorum ope ad decimam quartam Februarii dolore paulatim ceſſante, viribus quoque reſtitutis, melius incedere cœpit, tumor quoque ſenſim reſolutus evanuit. Huic ferè ſimilem caſum recenſet *Greg. Horſtius Part priore obſerv. ſingul. lib 2. obſerv.* 10. *p. m.* 103. qui ibidem videatur. Tandem ſanitati planè reſtitutus, ſub finem Anni mecum Angliam viſitavit, & facetum viæ comitem ſe præbuit.

Scholion.] *Mercuriale cingulum* importunè adhibitum multoties maxima damna attuliſſe exemplis confirmant *Oberndorf. in Apolog. Medic. Chym. Pract. p.* 30. *Ruland. in Alexica. Chymiatr. p.* 44. Idem *unguentum Mercuriale* colli diſtorſionem. *Thoma Bart. cent.* 4. *hiſt.* 48. in Arthritico ſummos dolores & initium gangrænæ *Hildan. c.* 4. *obſ.* 82. *apoplexiam Ferd. Ponzetta l.* 2. *de venen. c.* 21. Epilepſiam. *Heurn. de aff. capit. c.* 23. mandibulæ caſum *Angel. Sala in Planet ſpagyr. p.* 204. *§.* 3. & mortem repentinam intulit *Zacut. l.* 3. *Prax. Adm. obſerv.* 50. & 85. De aliis nocumentis ex Mercuriali illitione *Unzer. tract. de Mercur. l.* 1. *c.* 16. *p.* 108. Cum ipſemet Argentorati Anno 1649. viverem in convictu Excell. Dn. D. *Joh. Alberti Sebizii* Avo & Patri in Profeſſione & Phyſicatu Succeſſoris digniſſimi, retulit fœminam quandam ſcabie laborantem

Mercuriali cingulo adhibito *tam enormem Linguæ tumorem* expertam fuiſſe;ut ea extra fauces plurimum protenſa, cum metu gangrænæ, poſt aliquot dies vix magna ipſius cura & ſtudio imminui & juſtæ quantitati reddi potuerit:

Ex ſcabie ſuppreſſa febrem continuam, cœcitatem & Epilepſiam productam *Sennertus* Paralipom. pag.157. Quartanam p.176. & Icterum *Camerarius* mem. 10. §. 65. memorant. *Simonis Schultzii.*

De Contagioſa cutis fœditate ex accubitu.

Anno 1661. Landishuttæ in Sileſia virgo quatuordecim annorum cum dimidio, Curæ meæ ſe ſubmittebat, quæ alias, quoad formam & nitorem, fuerat elegantiſſima. Hæc cum ancilla impura per noctem in uno lecto dormierat, inſcia illam eſſe impuram, ea nocte magnam ſibi, ſolo accubitu,attraxerat fœditatem. Eruperant ab initio in cute puſtulæ rubræ, quæ ſucceſſu temporis in ſquammas fuerunt commutatæ, & poſtea in eam accreverunt denſitatem, ut fermè dimidium transverſum digitum æquaret, quod facilè creditur, quia Chirurgus, cum meo juſſu, præviis evacuationibus, venæſectionem tentaſſet, cum phlebotomo non cutem, multo minus venam attingere potuit. Curam internam quod attinet, dedi ab initio Mercurii dulcis grana XVI. Diagrydii ℈ß. in vehiculo conveniente. Purgante hoc ſumpto ἄνω καὶ κάτω multa mucoſa & bilioſa excernebat. Reiterabatur hoc purgationis genus, ſemper cum euphoria. Purgato probè corpore, quia paupercula erat, ad externa progrediebamur. Internè manè ad ſudoris elicium præſto erat Decoctum Lignorum. Externè cubitum itura illinebat cutem Linimento ſequente:

℞. Unguent. roſat. ℥vi. Vitriol. albi (*Gallitzenſtein*) ʒvi. M. pro Litu. Quibus adhibitis, & ad neceſſitatem reiteratis ad quatuordecim dies & ultra, quolibet diluculo Mater Patientis duos manipulos integros ſquammarum è lecto facili negotio colligebat. Apparuit tandem, profligatis ſquammis, cutis rubra & quaſi renata, dolens tamen, quapropter à Litu ſuperiori abſtineret duxi conſultum, & illius loco balneum dulce ſimulque cutem mundificans adhibui, ſicque Deo benedicente, parcioribus ſumptibus miſeram gratis in integrum reſtitutam reliqui. De hac cutis fœditate non multum diſputabo, utrum Lepra, aut Elephantiaſis ſit dicenda. Lepra fuit, ſed ut ſpecies ſub genere, quia ſquammoſa fuit: Elephantiaſis verò, quia *Jonſtonus Id. Univerſ. Medic. lib. 6. cap. 9. pag.m.189.* ſub hac tanquam genere, varias comprehendit ſpecies, nimirum Leontiaſin, Satyriaſin & Lepram, aſſeritque has ſpecies eſſe tumorem totius Corporis cancroſum ex atra bile, venenata qualitate infecta, & in totum Corporis habitum effuſa, exortum, multaque Symptomata inferentem. Sed quoniam Autor nominatus quatuor ſpecies capite eodem pag. 190. conſtituit, & eam, in qua albedo, ſquammæ & furfures apparent, Elephantiaſin Tyriam, à ſerpente ſquammoſo Tyro, Vere ſpolium exuente, vocat, jure meritoque & hanc à me curatam cutis fœditatem Lepram ſive Elephantiaſin Tyriam fuiſſe autumo.

Vermes in Scabie animadverſi.

In ſcabie videntur vermes, *Borellus obſ.32.*

In Scabie Venerea vermes limacum inſtar tantæ fœcunditatis vidit *Kircher*, ut intra dimidiam horam ad 50. alios ſimiles ſibi partus effuderit. *lib.12. mundi ſubterr. ſ.1. c.10.* Ex *Meſſi* obſerv. Microſcopic. *Melchior. Fribe.*

De ſcabie epidemica felium.

Eleganter *Homerus lib. 1. Iliad.* peſtilentiam refert a pecudibus eſſe inchoatam: quando morbus, antequam in homines poſſet irrepere, facilius captis pecudibus incubuit, ceu loquitur *Macrobius lib.7. Saturn.cap.5. pag.520.* Prout enim aër impurior hujus vel illius animalis ſpeciei temperamento eſt contrarius, ita unum ſæpè epidemicis tentatur & perit morbis, alterum ſine ulla contagionis lue ſervatur incolume, unde non rarò obſervata eſt peſtis ovium, boum, anſerum, canum, &c. Neque vero ob Temperamenti ſolùm diſpoſitionem ſeu ἰδιοσυγκρασίαν, talis-modi animalia bruta corripit lues; ſed etiam, veluti elegantiſſimè *Euſtachius Comment. in lib. 1. Iliad. pag. m.31.* ſcribit, διὰ τὸ ἐγγυτέρω εἶναι τοῦ προσγειοτάτου ἀέρος, καὶ αὐτὸν μεταλαμβάνειν ἑτοίμως τῇ κάτω πρὸς τὴν γῆν νεύσει, *quod propterea quaſi ſint primùm affecto aëri, illumque citius prono ad terram nutu hauriant.*

Pertinet huc Scabies Epidemica felium, quæ à duobus annis in Weſtphalia, aliquot milliarium ſpatio adeo graſſata eſt, ut nulla propemodum felis manſerit ſuperſtes. Scabie caput oppletur, inprimis verò aures penitus cruſtis quibuſdam obducuntur, oculi quaſi cute videntur obduci, quamvis adhuc videant, donec tabo quodam diffluant, & hinc moriuntur. Perpetuus urget ipſas ſopor, & non aliter dormituriunt, quàm ſi illam de ſomni encomiis audiviſſent Orationem, unde vix ad epulas veniunt. Ultra caput & collum non progreſſa fuit ſcabies. Nulla ferè domus, in qua non fuerint hoc malo correptæ, & niſi fallit conjectura, videri poterat generatione quoque communicatum, præter communem aëris uſum, quippe eas quoque occupavit, quæ ſine ullo cum aliis commercio accuratè fuerunt cuſtoditæ, ne vi contagii corriperentur. Putantur quædam curatæ pinguedine balænæ, in plurimis vero Medicina non valuit, paucæque evaſere. Teſtem hujus rei oculatum nomino Dn. M. Joh. Prætorium, Gymnaſii Suſatenſis Directorem; amicum longè cariſſimum, qui illud ad me perſcripſit 1671. Menſe Novembri. *Georg. Wolfg. Wedelii in Miſc. Curioſ.*

De Morphæa Nigra.

Si quis cutim humanam Noſodochium ſeu receptaculum omnium morborum dixerit, ne ille brevi multa eaque veriſſima exprimet. Qualis enim in corpore intus deliteſcit morbus talis effloreſcit in cute. Hinc ſqualet in *Hectica*, æſtuat in *Febribus*, flaveſcit in *Ictero*, pallet in *Cachexia*, tumet in *Hydrope*, deformatur variis maculis in *Scorbuto*. Nec ſatis eſt aliarum partium in ſe ſuſcepiſſe atque notaſſe vitia, ſuos proprios inſuper patitur manes & innumeris detur-

turpatur modis. Quis enim omnes ejus deſœdationes, impetigines, vitiligines, lichenes, variolas, papulas, maculas & ſexcenta alia enumeret exanthemata? Inter quæ non extremum locum occupat ſpecies illa vitiliginis, quæ *Morphæa nigra* dicitur, affectus primo aſpectu magis terribilis quam periculoſus, apud nos ſatis rarus, à me nunquam adhuc obſervatus, niſi hoc præterlapſo anno binis vicibus. Nam circa initium Januarii cum *Dn. D. Schilpachero* collega meo honoratiſſimo, acceſſi puellam quandam trium annorum ex morbillis convaleſcentem. Huic tota cutis una nocte maculis nigris conſperſa, ſine calore aut dolore. Dubitavi ad quodnam exanthematum genus referrem, extra periculum tamen conſtitutam puellam videns, ſuaſi ſi forte quid ſcorbutici ſubeſſet, ut *Mixt. ſimpl. cum ſpir. cochl. & ſyr. de fumar.* ad aliquot dies propinetur, quo facto brevi omnes evanuerunt. Circa medium Auguſtum eædem iterum obſervandæ venerunt maculæ in filiola trienni Chirurgi noſtri *Alexandri Schele.* Laboraverat illa prius dyſenteria, epidemialiter tum temporis apud nos graſſante, ſat pertinaci, inde autem convaluit: poſt aliquot ſeptimanas, cum bene de nocte quieviſſet, mane expergefacta toto corpore maculis nigris defœdata reperitur. Vocatus à terrefactis Parentibus, agnovi ſtatim morbum, priori penitus ſimilem, nec dubitavi amplius *Morphææ nigræ* nomine hæcce inſignire jam melius à me conſiderata exanthemata, quia exacte conveniebant omnia cum deſcriptione, quam habet *Joan. Tagault. lib. 1. Inſt. Chirurg. cap. 2. & Celſ. lib. 5. cap. ult.* Nulla quippe aderat cutis vel exaſperatio, vel exulceratio, ſed ſuperficies tantum ejuſdem maculis nigerrimis guttatim quaſi aut ſquamulatim ſine inæqualitate defœdata, aberat calor, dolor, pruritus omnis, unguibus aſperius aut acu etiam punctim tractatæ ſanguinem fundebant, quod pro ſigno habet *Celſ. d. l.* Puella cum ad interna medicamenta ſumenda valde fuiſſet refractaria, neglectis etiam externis; quæ varia deſcribit & commendat *Aetius Tetr. 3. Serm. 1. c. 132.* brevi iis liberata, non multo poſt tamen in variolas incidit, unde jam jam convaleſcens importuna balneatione, ad nitorem corpori conciliandum, recidivam paſſa obiit. Recordor ſæpius me vidiſſe maculas cum variolis erumpentes hiſce ſimillimas, ſemperque funeſtas, quas ex communi ſententia pro Petechiis nigris habui, illas tamen extra variolas in multis aliis Petechiis laborantibus nunquam inveni, forte idem eſt affectus, niſi quod quandoque cum malignitate conjunctus perniciosior. *Carol. Raygeri in Miſcell. Curioſ.*

De dorſi ineffabili prurit u.

Nuper percurrenti aureas noſtræ naturæ Curioſorum Ephemerides, mihi oblata eſt *Dn. Andreæ Cneffelii* obſervatio oppido rara, de Pruritu Dorſi ineffabili; quæ in memoriam revocavit ſimilem dorſi pruritum in Generoſiſſimo & Strenuiſſimo quodam Domino in Ducatu Meklenburgenſi; Ille Generoſiſſimus Dominus mihi non ſemel confeſſus eſt, quomodo olim & adhuc dorſi pruritus tam vehemens illum divexet, ut ſæpius equo deſcendere, & dorſum famuli unguibus ſubjicere, ſtrenue illud fricaret, coactus fuerit, & ſi pruritus ille ingruit, nihil ipſum placare vel demulcere valet, quam ſi expertus ſit aliquandiu unguium raſuram: erat hic nobilis (parco nomini) ex nobiliſſima & antiquiſſima *de Bulovv.* proſapia, cujus filiorum informationi eram præfectus, inque hujus pruritus ætiologiam alii me doctiores inquirant, malo quippe hic alios audire, quam proprium judicium ſubnectere.

Scholium.) Cauſa hujus pruritus moleſtiſſimi non alia videtur fuiſſe, quam ſerum particulis multis acribus terreſtrioribus vel fixioribus acuatum in glandulis cutaneis à maſſa ſanguinea ſeparatum, quod tranſpiratione alias in ſtatu naturali ſenſim & inſenſibiliter exhalare ſolitum, hic tenuiorem tantum partem diſſipari permittens, craſſiorum in ipſis tubulis excretoriis ſtagnationem, & conſequenter earundem, majore blandiorum & attemperantium divaporatione ſubinde facta, concentrationem ſenſim procuravit, quæ ita ferociores redditæ acredine ſua nervoſas cutis partes pungendo & vellicando moleſtum illum pruritus ſenſum induxerunt; uſque dum forti fricatione ſpiritus majori numero allecti non poros tantum magis dilataverint, ſicque craſſioribus iſtis excrementis exitum faciliorem conceſſerint, ſed etiam una hæc attenuaverint, atque promtiorem ad divaporationem deduxerint. Hinc quoque maximum illum dorſi pruritum à Celeb. D. Cnoffelio deſcriptum ſuſtulit tum Antimonii diaphoretici & Bezoardici mineralis internus uſus, quæ vitioſi ſeri particulas acres abſorbendo, atque ita quaſi volatiliſando liberiorem tranſpirationem effecerunt, tum & Mercurii ſublimati in aqua ſoluti externa adplicatio, qui activis ſuis particulis in poros penetrans ſerum in cute reſtagnans & coagulatum liquando ac dulcificando vim ſuam exeruit. Unde non minus curam à Petr. Borello (cent. 4. hiſt. 36.) tentatam proſpere ſucceſſiſſe credi poteſt, qui pruritum ibi deſcriptum ab humoribus bilioſis & acribus procedere autumans, vini uſu interdicto, quæ ad bilis, & ita acriorum una humorum evacuationem facerent, juxta cum ptiſana aperiente & victu incraſſante, rebus utpote ad ſeri contemperationem facientibus, ordinaverat. Nec immerito in exemplo à ſe prolato Nob. D. Pruckelius Ann. 9. Eph. Nat. Cur. obſ. 11. lactis potui non ultimam curæ feliciter peractæ cauſam adſignaverat. *Joann. Ludov. Hannemanni.*

De Dorſi ineffabili Pruritu ex Obſtructione menſtrui.

Fœmina quædam annorum triginta ſex patiebatur menſium obſtructionem, compreſſionem thoracis, gravitatem anhelitus & inappetentiam cibi, cum eruptione macularum, quas vulgo vocant *Leberflecken.* Poſt ſex fere ſeptimanas, ut referebat, inſignis & horrendus ſequebatur dorſi circa ſcapulas, & ad coſtas uſque ſpurias ſe extendens pruritus. Omnia veſtimenta debebant dilacerari & crudelitas unguium magna atrocitate in propriam carnem ſæviebat, nec poterat ſatiari ſanguine, donec largiter fluebat, quod unicum erat dimidiæ horæ levamen. Obduratus ſanguis novā pruri-

ginis prodromus exiſtebat. Non enim tam cito ſanguis erat incruſtatus, cum jam manus ad priſtinam ſævitiam ſe armarent, miſerò neque ſatis lacrymis deplorando ſpectaculo.

Applicatis medicamentis primo internis reſolventibus, evacuatione facta generali, ſequente phlebotomia in pedibus, nihil levaminis ſenſit patiens. Deinde externis, Unguentum enim nutritum abſque fructu tribus diebus applicabatur; Nitrum fixum in aëre ſolutum pro ſalis volatilis corroſivi præcipitatione paucula quantitate aquæ ſpermatis ranarum commixtum, noluit obſecundare voto medentis.

Tandem cum Antimonii diaphoretic. gr. xv. & bezoard. mineral. gr. viii. cum vino interne, ſæpius aſſumptis ad diaphoreſin red ctá, & aqua Mercuriali exterius ſæpius illita eſſet, ceſſit pruritus, cutiſque, quæ deinde Emplaſtro de Minio conſolidabatur, renaſcebatur & ægra D. A. evaſit ſana.

Aqua Mercurialis taliter præparatur.

℞. Mercur. Sublim. ℥j. affunde aquæ ℔j. Coque per horæ quadrantem, ut ebulliat, Servetur pro uſu. Præſentiſſimum alias remedium ad guttam Roſaceam Paracelſi.

Quod autem hoc loco admiratione dignum, erat urina tremula vel ſaltans. Nam urina recens è corpore excreta ſtatim ebullire, & per ſex fere horas ſemper moveri conſpiciebatur cum gravi fœtore, ſucceſſu temporis etiam per integrum diem talis motus continuabat, inexiſtentis contrarii ſalis ſufficiens index. Quæ tamen omnia ulterius penſitanda, doctiſſimorum & experientiſſimorum Virorum judicio, relinquenda duco. *Andr. Cnoeffelii.*

Herpes miliaris in capite.

Puellus ſeptennis, temperamenti calidi & humidi, corpore gracilis, geſtu agilis, facie ac ingenio liberalis, bimeſtris quondam infans variolis laboraverat, exactis illis, achores ſubſecuti per ſeptimanas aliquot puelli caput afflixerant, poſthinc ille uſque modo nullo fere morbo infeſtatus fuit. Aſt Anno Chriſt. 1671. Ratisbonæ ſub fine Octobris incipiebat queritari de pruritu ſub capillitio, ac brevi momento poſt fricationem & lavationem capillorum ſenſit levem & obtuſum dolorem capitis, quem mox inſequebantur in vertice ad ſpatium circiter ſemithaleri puſtulæ albidæ parvæ, milii ſeminis magnitudine, ſine omni ferè humiditate, ſiccæ, cum paucula, & vix ſenſibili intumeſcentia, ſed quum malo interea nullum remedium adhibebatur, quòd pro levi ac puerili affectu haberetur, temporis progreſſu in tantum adauctum fuit, ut à dicto verticis ſpatio, ubi malitra-dix certè latuit, ſe dilatans majorem partem capillitii, veluti Ophiaſis ſerpentum more perſerperet. Poſt iteratam capillorum lotionem puſtulæ illæ ſiccatæ granulorum inſtar decidebant, locus rubeſcebat cum pauco ſubtus calore; ſine omni tamen dolore. & triduo poſt granuloſa illa exanthemata ſemper redierunt, citra omnem aliam corporis internam vel externam affectionem, & iſthuc ubi malum ſerpſit, pili, qui aliàs coloris ſpadicei . parùm albeſcentes, tanquam ad radicem uſque deſiliebant, atque locus quidem affectus conſpiciebatur plane ſanatus, malo tamen alia ſemper loca novo variatim curſu petente; puellus interim in ſuis actionibus vividus, juveniliter exultans, ac animo liberali degebat, præter nunc, cum neſcio ex quorum intempeſtivo augurio, malum periculoſum & lethale fore percepiſſet, hoc nonnunquam animo revolvens, mœſtus incederet. Multi etenim putarunt ſub malo hoc gravius quid latere, metuentes ne ſubtus cutem eroſiones ſimul cranii ſubſequantur, atque cerebri meninges ipſæmet, cum vitæ periculo exederentur. Præſertim cum nobiliſſimi Parentes Anno 671. menſe Julio circa feſtum D. Jacobi filiam ætatis undecimo ac dimidio, morbillis tunc graviter decumbentem & demortuam habuiſſent, quæ per biennium ante hujuſmodi capitis affectu, herpete ſcilicet, infeſtata fuerit, cum prius affectus hic poſt multas catarrhoſas fluxiones, & ingentem odontalgiam initium ſumpſerit, tamen abſque ulla ſuperioris capitis ſenſibilitate doloriſica, cæterique corporis ægritudine notabili, ut & Medicus loci ordinarius, cum eam morbillis laborantem viſitabat, de hac capitis affectione, ejuſque prognoſi, ac curatione ſimul requiſitus, reſponderet, affectum hunc nihil periculi habere levem & infantilem ſaltem morbum eſſe, itemque facile profligari, aut temporis progreſſu ſponte evaneſcere. Chirurgus vero quidam arte ſua & ſcientia non incelebris quoque accerſitus, inſpecto ac contrectato loco morbido, ſtatim præſagierat puellam brevi morituram, referens, ſe talem ægrum aliquando vidiſſe, nec eum diu ſupervixiſſe. Quod & hic factum; namque ægra ſub medio morbillorum affligentium ſtatu, ſemper alioquin hilaris pro more conſueto, & morbillos facilè ferens, ſubitò de inſigni cephalalgia queritans, intra paucas horas mortem obierat, & poſt obitum ſpatium illud in vertice morboſum cum mollitie quadam denigratum & ſphacelatum erat inventum, itemque per nares purulenta & fœtida materia profluxerat, non abſque ſuſpicione ulceris ſub cranio latentis. Proinde Parentes eundem eventum in filio metuentes, conſilium ac prognoſticum à me, diverſiſque aliis Medicis anxie petierunt. *Joan. Helvvigii.*

Scholium Helvvigianum] Herpes eſt affectio p. n. quæ & Serpigo dicitur à ſerpendo, quod anguium more ſerpere videtur, & quod una parte ſaneſcente, morbus in proxima parte ſerpit, ortum habens a bile flava excrementitia, ſincera, ſubtiliori, acri vel exurente, quæ ſenſim, nulloque fluxionis impetu e venis expurgata, tenuit. te ſua omnes corporis partes, præcipuè carnoſas tranſgreditur, uſque denſiorem cutem attingat, in qua tandem decumbit, & detinetur, illamque denſitatem cutis exurit, (unde etiam inter inflammationis ſpecies refertur) & aliquando puſtulas milii ſemini ſimiles excitat, quæ aridæ e ruptis pauca, vel nulla materia effluit. Galenus lib. de tumor. p. n. non inconcinnè cenſet, bilem hanc pituitæ quid admixtum habere. Herpetis autem ſpecies Pecoetius lib.1. oper. Chirurg. cap. 15. cum Barth. Caſtello in Lexico med. dinumerat tres: primam, quæ ſolùm ſerpendo cutem ſuperficie tenus ſaltem exurit, ac ſimplex dicitur; alteram miliarem à ſimilitudine, quia in cutis ſeu cuticulæ ſuperficie puſtulæ ſemini milii ſimiles excitantur: has duas

duas, puto, ſecundùm magis & minùs tantùm inter ſe differre. Tertia herpetis ſpecies Græcis ἐσθιόμενος, ſive fera dicitur, ex craſſiore bile orta, totam cutem exulcerare ſolet, ad ſuppoſitam carnem uſque. Secunda ſpecie, miliari ſcilicet, affectum fuiſſe puellum noſtrum, ocularis inſpectio teſtabatur: tertiam vero obſervavi infeſtaſſe Emin. Arch. S.G.C. de T. qui anno 1671. Ratisbonæ affectu hoc afflictus, & Medici convocati ob mali vehementiam & contumaciam valdè defatigabantur; fuerat iſte à natura temperamenti bilioſi, calidi, & ſicci. Videatur etiam de curatione hujus mali, cum aliis authoribus *Anth. Saporta tract. de tumor. p. n. l. 2. cap. 7. & 8.*

Additamentum Schrockii.

Quod Latinis Serpigo, & ſerpendo, id Græcis ἕρπης dicitur ab ἕρπειν, quod ſerpere itidem vel repere ipſis denotat. Licet diverſos ex duplici hoc nomine morbos quidam ſibi fingant, cujus ſpecimen videre eſt apud *Guil. Ballonium lib. 1. conſ. Medicin. 28.* de diro herpete cum ſerpigine brachii ſiniſtri conſultantem. Hujus, ut Auctor etiam noſter monet, diverſæ ſunt ſpecies, quarum una miliaris, Græcis κεγχρώδης, i. e. milio ſimilis adpellatur, & communiter à bilioſo humore, cum aliqua pituitæ parte commixto, ortum habere ſtatuitur; quam permixtionem in hoc præcipuè puelli herpete contigiſſe, dicendum erit, cùm doloris abſentia pituitam copioſam inſipidam bili conjunctam, ejuſque acrimoniam, dolores excitaturam, temperantem abunde teſtetur. Serum autem ſanguinis hic accuſandum ſæpius eſſe, arbitratur *Paulus Barbette* part. 2. Chirurg. lib. 1. cap. 8. *ductus enim lymphæ*, inquiens, *mali conſtituti mutationes in corpore humano producunt, antea ignotas.* Et certè, paulò ſtrictius ſi naturam ſequi velimus, potiores hic ſerum ludere partes, fateri neceſſum eſt, cujus acredinem à ſale in eo vitiato, & acore hoſtili impregnato, dolorificum inducere ſenſum, nec non lentorem puſtularum generationi perquam adcommodum, nemo eſt qui negare queat; quod ſi ſal iſtud bilem, & ſerum craſſius pituitam, ad Veterum mentem quis nominet, idem dicturus eſt. Qua vero ratione lymphæ ductus mutationem hanc in corpore producere queant, paucis diſquirendum. Conſpectiora quidem vaſa illa ſeriflua, liquorem ſuum à circumferentia ad centrum vehentia, ſi quid hic conferant, vix alio modo, quàm ubi obſtructionem patiuntur, quod vel ab ipſo ſero craſſiore fieri poſſet, id præſtabunt, ita ut lympha per meatus iſtos verſus cor reditura, in eos non recipiatur, & ſic reſtagnans ad cutis potiùs circumferentiam feratur. Iſtos tamen lymphæ ductus, ſive ſudoris vaſa excretoria, quæ juxta cum glandulis denſiſſimè in cute eſſe conſita, ſuperiùs Schol. ad Obſervat. 22. ex *Williſio* monui, excretioni huic morboſæ potiſſimùm inſervire credibile eſt, non alia tamen ratione, quàm ut canales tantum ſint, per quos ichor iſte præternaturalis, in glandulis ſeparatus, ad exteriorem cutis ambitum evacuari queat. Quæ quidem excretio modò univerſalis eſt, qualem adfectum quem ad herpetem referunt, ex *Hieron. Reuſnero, Georg. Hier. Welſchius in Syllog. obſerv. num. 22.* nec non *Exc. D. D. Simon Schulzius* Ephem. Germ. cur. Ann. 3. obſ. 5. deſcribunt; modo particularis, caput, ceu in præſenti Auctoris Caſu, artus ſuperiores, inferiores, aliaſve partes occupans; *Sacer ignis fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, præcipuaque in plantis*, ut habet Celſus lib. 5. de re med. cap. 28. Curationem non multum ab Eryſipelatis recedere, communiter judicant; in quo autem differant, à Galeno lib. 2. de arte cur. ad Glauc. c. 2. docetur; Specialem ſi quis deſiderat, præter alios, ordine expoſitam inveniet apud Bald. Timæum caſ. medic. lib. 6. cap. 10. Conſilium etiam in herpete capitis apud Rein. Solenandrum occurrit lib. 2. conſ. 2. Externa inter præſidia, ſaliva quoque hominis jejuni & ſani illita, à plurimis commendatur, qua multum ſæpe effeci Barbette teſtatur, & utiliſſimam vocat Cl. D. Frider. Hoffmannus Clav. pharm. Schröder. lib. 5. ſect. 1. §. 23. Scilicet, quod agnoſcit Exc. D. D. Otto Tachenius cap. 16. Hippocr. chim. Latens in eo alcali, acido iſti morboſo contrarium, vim ipſius pungentem infringit atque abſorbet, vel ſi acidi quid, ut aliis placet, natura ejus unà continet, abſtergendo etiam utilitatem præſtare poteſt; velut ipſum rorem feneſtrarum, ex halitu humano concentrato collectum, ſerpiginibus, ratione ſalis in eo deliteſcentis, abſtergendo, mederi, Venerandus D. Simon Pauli παρεμβ. de febrib. malign. §. 43. auctor eſt. Unde etiam ſalivam tumores, ob ſubtilem ſuam & attenuantem naturam diſcutere Corn. ab Hogelande, notis ad hiſtor. Oecon. animal. p. 73. judicaverat.

Herpes in pectore exedens.

Eminentiſſimus C. S. G. C. de T. temperamenti calidi & ſicci, aſſuetus diætæ liberaliori & vino generoſo, ac iracundia facilè percitus, cùm Anno 1662. ſub initio veris ſentiret moleſtiam circa pectus cum calore quodam præternaturali, infeſtatus pruritu exurente, ac puſtulis parvis cum cutis inflammatione & exulceratione dolorifica valdè, à ſero bilioſo acri, impatiens & ægerrimè ferens malum hoc, convocatis duobus Medicis, ſed non ad guſtum atque placitum ei ſervientibus, poſtulari jubet Monachio Archiatrum Electoris Bavarici ſupremum, qui ſevere injuncta diæta decente, alternatis per epicraſin cholagogicis ac bilis fervorem infringentibus, ſimulque externè adhibitis emplaſticis & epuloticis, feliciter priſtinæ ſanitati reſtituit. *Joann. Helvvigii.*

De Puella Herpete miliari laborante curata.

Eliſabetha, Joannis Goldneri Conſulis Thorunenſis cognati mei jam piè defuncti, minor natu relicta filiola, annos tredecim nata, Herpete Miliari correpta, per aliquot ſeptimanas malè habuit. Ego ad ipſam Anno 1670. 24. Novembris vocatus, offendi puſtulis exiguis per ſummam totius corporis cutem, excepta facie, veluti ex deuſtione miſerè defœdatam: quæ tamen e collatione ſignorum omnium à tenui & minùs acri humore oriebantur: nam in ſola ſuperficie cutis: milii ſeminibus ſimiles apparebant puſtulæ levi cum pruritu, ob quam ſimilitudinem

tudinem affectus hic Latinis *Miliaris Herpes* nominatur: Græcis verò quibuſdam poſt Hippocratis ætatem κεγχρίας ob eandem rationem dictus eſt: κέγχρ@- enim Græcis, Milium nobis dicitur: Atque hæc ſpecies Galeno Autore lib. 2. ad Glauconem Hippocrati generis ſortitur appellationem, cùm ſimpliciter & ſine additione illi Herpes vocatur. Alibi tamen Herpetis nomine Galenus Herpetem Eſthiomenum, id eſt, exedentem intelligit: Hic autem non protinus ulcus facit, ut alter, qui excedens dicitur, ſed admodum exiguas puſtulas ad ſpeciem Milii, quæ & ipſæ, interpoſito ſpatio, ac procedente tempore, cùm dirrumpuntur, in ulcus abeunt: quod tamen in Herpete Miliari raro accidere ſolet. Quia vero puella hæc teneræ conſtitutionis erat, & Medicamenta non adeò grati ſaporis valde averſabatur, præſcripſi ei ſequentia alterantia, quibus ſine nauſea utebatur.

♃. Syr. de endiv. ſem. Cichor. nymphææ an. ℥ ij. m. de quibus quotidie manè & meridie H. 4. unum cochlear cum hauſtu cereviſiæ albæ calidæ: cubitum autem itura de ſequenti Condito ad quantitatem nucis juglandis aſſumebat.

♃. Conſer. rad. cich. ℥ijß. flor. Nymphææ, Viol. an. ʒ vj. Lap. cryſt. mont. præp. ℈ ij. c. ſ. q. Syr. rubi idæi f. l. art. conditum. Die 29. Novemb. iſtum Syrupum laxativum ordinavi.

♃. Syr. Diaſer. Andern. ʒ vj. Pulv. rad. Jalapp. ℈ j. Crem. Tart. ℈ß. Aqu. Cinnamomi cord. ʒ ij. M. poſt cujus uſum purgatio aliquoties ſubſecuta. Die 1. Decemb. alterans.

♃. Syr. de endiv. ſ. de duab. radic. an. ℥iß. quem pro tribus vicibus cum hauſtu cereviſiæ calidæ ebibebat. Die 3. Decemb. bolum laxativum deglutiebat.

♃. Elect. laxat. Extr. fol. Senn. noſtr. ʒ v. cum Sacharo, Canar. f. l. art. bolus pro una doſi. Hiſcè ita præmiſſis ſequentia ordinata ſunt die 5. Decembr.

♃. Rad. Chinæ pond. non lign. in taleol. ſect. Salſæ paril. an. ʒ vj. Saſſaf. ʒ iij. Santal. Citr. ʒ ij. Infunde per horas 18. in aqu. font. ℔ i ß. cal. tum l. art. decoque in M. B. ſub finem decoctionis adde Cinnamomi el. ʒiij. liquirit. raſæ ʒ j. Colaturam per reſidentiam optimè depuratam ſerva pro uſu. Hujus decocti ſexies parati quotidè manè & à meridie h. 4. Uncias duas cum Syr. acet. Citri ℥ ß. conſumebat, ſubſequente ſudore. Die 17. Decembr. Balneum artificiale hoc paratum eſt.

♃. Rad. Scrophul. Lapatii, Herb. lapp. maj. & min. lent. paluſtr. plantag. Fl. Chamœm. meliloti an. m ij. Herb. fumar. m j. Sulph. vivi, Alum. rochæ an. ʒß. Inciſa craſſiuſculè d. ad Chartam pro Balneo. Die 19. Decembr. Iſthæc inunctio inſtituta eſt.

♃. Rad. Lapath. maj. Emul. an. ℥ j. contuſa coq; in ſ. q. aceti ad formam cataplaſmatis, trajectis per ſetaceum adde Sulph. pulv. ʒ i ß. Alumin. ʒß. Cretæ pulv. ʒij. Butyri non ſaliti Ung. roſat. Meſ. an. ʒx. Ceræ albæ parum, f. l. art. Linimentum: quo poſt balneum corpus calidè inungebatur. Inunctionem, quam Valeſcus de Taranta cap. proprio de curatione formicæ miliaris ex lana ovis ſuccida correfacta & pulveriſata, atque cum aqu. roſar. in pollinem redacta, hoc in affectu inſtar arcani commendat, puella ferre non poterat: Siquidem poſt hujus inunctionem de ſummo dolore conquerebatur. Ab iſtorum uſu puella per Dei gratiam melius habere cœpit: Nihilominùs tamen partim ad reliquias humoris vitioſi exturbandas Electuarii Laxativi noſtri ℥ß. partim Epatis corroborandi & refrigerandi gratia tale conditum præſcripſimus.

♃. Conſerv. rad. cichor. roſar. an. ℥ 1 ß. fl. Cichor. cort. Citri. cond. an. ℥ß. Spec. Diamarg. fr. ʒ ß. c. ſ. q. Syr. de endiv. S. F. l. art. conditum. Atque ſic puſtulis in totum evaneſcentibus, puella priſtinæ ſanitati reſtituta jam optime valet. *Simon. Schultzii.*

De Herpete brachii lethali.

Nobilis quidam ſenex conqueſtus eſt aliquoties de pruritu in ſummo capitis vertice moleſtiſſimo. Incidit in febrim malignam cum horrore maximo. Propinantur bezoardica, intumeſcit collum, eryſipelatode tumore deſcendente ad brachium cum vehementiſſimo calore & dolore, apparentibus veſicis ichore mordaciſſimo pleniſſimis, Pergimus in uſu roborantium & bezoardicorum; Brachio repellentia nulla, ſed extrahentia apponimus. At vires ſenſim decreſcunt, ægerque poſt aliquot dies & ætate & morbo fractus & devictus ad alteram beatam vitam avocatur.

Scholium) Criſis fuit imperfecta, etſi enim pars aliqua malignæ & corruptæ materiæ per herpetis excitationem excreta, tamen reliquiæ adhuc ſufficientes fuere ad ſuffocandos & extinguendos ætate exhauſtos ſpiritus vitales. Calido enim nativo exhauſto, naturæ quoque vires languent, ita ut in expellendo, etſi excitata & ſtimulata, tamen ſegnis evadat. De criſibus & earum cauſis hic agendum eſſet, ſed cum ipſe *Galenus l. 3. cap. 10.* Deos immortales invocet, ſe invitum de iis ſcripſiſſe, & in hiſce propoſitis anguſtiis quoque impoſſibile ſit, aliquid lectione dignum proferre, de iis hoc loco ſcribere ſuperſedeo. *Daniel Wincleri.*

Pro Impetigine & Serpigine.

Duo filioli mei patiebantur diu in brachiis ventre, ac cruribus feras, triſtes atque flebiles impetigines, quas manè & veſperi juxta ignem illinebam oleo ſulphuris: quo intra paucos dies dolor, pruritus, omniſque infectio ſubmota eſt, nec unquam poſtea recruduit. *Martinus Rulandus. curat. 83. cent. 1.*

Vir quidam in facie & cruribus impetigine laborans, poſt univerſalia remedia, curatus fuit hoc lavamento.

♃. Malv. cum toto, fol. ſalicis heder. arbor. & lappæ: an. M. j. coq. in vino. Laventur eo crura, & apponatur fol. lappæ; ad idem valet & fol. hederæ appoſitum: ſed & hoc commode uſus eſt, & ego in aliis quam plurimis expertus ſum.

♃. Fol. ſalic. heder. arbor. lapp. ungul. cabal. an. M. j. coq. in vino Pictavienſi. Deinde apponatur fol. ung. caball. valet egregie ut experti ſumus, etiam ſi in facie ſit, ſinapi recenter molitum, & ſupra linitum, quod quidam pro maximo arcano tenuerunt; etſi apud antiquos quoſdam authores ejus quoque mentio fiat. *Petrus*

trus Foreſtus, obſerv. 10. lib 2. obſerv. Chirurg.

Pro hoc malo depellendo quod faciem & maxime mentum deturpabat; quidam infallibili remedio utebatur; ſinapi rec. mollito quo loca impetiginoſa oblinebat, atque eo remedio tum ipſe curatus eſt; tum plurimi alii poſt eum, quibus hoc communicavit conſilium. *Petrus Foreſtus, obſ. 12. lib. 2. obſ. Chir.*

Mulier quædam impetigine in crure graviter affecta, cum per Chirurgos plurimos curari non poterat, ex conſilio cujuſdam mulierculæ accepit butyrum ferri ſquammam quæ intercudendum excutitur, quam pulveriſabat, & cum pice navali (vulgo *Tart.*) componebat linimentum; inungens crus leniter; & curata fuit. Sed poſtea ut ipſamet mihi retulit loco ſquammæ ferri, accepit carbones fabriles eoſque pulveriſatos cribro excipiebat, illumque pulverem una cum butyro & pice navali bulliebat in olla leniter donec in linimentum coiret: quamvis autem fœtorem ſatis moleſtum ex ſe remitteretur hoc unguentum, egregie tamen ad rem faciebat, adeo ut hoc ſolo remedio à fœda illa impetigine tandem ſanata ſit.

Dum *Romæ* agerem; poſt febrem; qua corripiebar, malignam; die ſeptimo in fronte apparuerunt impetigines quaſi per modum criſis: inter *Gisbertum Horſtium.* & me concluſum eſt; ut incuratas ſinerem, juxta aphor. 20. ſect. 1.

Tandem tamen cum poſt aliquot dies viderem eas per ſe non evaneſcere, ſed turpiores evadere, magiſque intumeſcere; omni mane propria ſaliva; idque jejuno, ſimul etiam in die ſæpius perfricavi; nam hoc contra ſerpiginem & impetiginem præſertim hominis jejuni valde commendatur: & ita tandem cœperunt ſanari ac evaneſcere abſque ullo alio remedio; neque ullum veſtigium puſtularum in fronte remanſit; aut impetigo iſta reverſa eſt. *Petrus Foreſtus, obſerv. 13. lib. 2. obſ. Chir.*

Pro impetigine.

Poſt univerſalia remedia unguento infraſcripto egregie curatus eſt.

℞. Plumb uſti minii an. ℥ij. pulv. præcipit. ʒ xii. litharg. auri antim. camphor. an. ℥ iv. unguent. alb. camphorat. ʒ xvi. omnia commiſcendo probe ducantur cum piſtillo calido quam diutiſſime in mortario ad unguenti conſiſtentiam: hoc utor fœliciſſime in ſcabie illa dicta *Haervv rm* quæ ſpecies proculdubio eſt impetiginis ac ſerpiginis valde feræ: Leviter autem inungitur, ſed purgationibus & univerſalibus remediis ſemper præcedentibus; appellamus autem unguentum album camphoratum cum antimonio: ſed & *Alcmariæ* in officina tale unguentum paratum habebamus ad hanc ſerpiginem *Haervvorm* dictam.

℞. Picis naval. vulgo Tart. ℥j. butyr. majal. axung. porcin. an. ℥ß. mell. terebinth. an. ʒiiß. aceti vini ʒiß. ſal. vitriol. rom. tartari, carthami: an. ʒj. æris uſt. ſulph. an. ʒ ij. fulig. camin. vel cacabi ʒ iij. M. F. unguentum ſ. a. *Petrus Foreſtus. obſ. 14. lib 2. obſ. Chir.*

Sulphur. cum aceto fœliciter adhibetur: maximè probatur unguentum hoc noſtrum, quod ad omnem impetiginem & ſcabiem tollendam mirifice valet.

℞. Terebinth. lotæ ℥ ij. ceruſſ. ℥ ß. butyr. rec. ℥j. ſulph. ℈ ij. ol. roſ. ʒ v. album ovor. num. 2. F. unguentum: cui adde camphor. & moſch. an. gr. v. item paretur linimentum in hunc modum.

℞. Pulv. lithargyr. pulv. tartar. an. ʒij. ſulph. pulv. ℈ ij. ol. nucum. ℥ iij. aceti roſac. ʒ vj. ceræ q. ſ. F. linimentum. Ubi vero partes jam antea illitas lavare voluerit, aqua utatur chalybeata in qua fraxini folia præbullierint: primum deturbare vitioſos ſuccos oportet; & ſalubri victus ratione uti, mox localia remedia exhibere exſiccantia, incidentia & detergentia. *Joan. Zecchius conſult. 79.*

Domina quædam laborabat fœda feraque impetigine utriuſque manus, propter quam tædio maximo afficiebatur; venæſectionem; cathartica & omnia alia remedia reſpuebat, hanc paucis diebus ſic curavi.

℞. Unguenti roſat. ℥iij. præcipitati alb. ʒiij. M. pro litu partium; hoc remedio prædicta Domina Matronam quandam magni nominis, ut mihi retulit, eodem morbo afflictam curavit. *Petrus Pachequus obſ. 48.*

Mulier quædam fera impetigine laborans, cum ſummo dolore irritis omnibus remediis, ſequenti cataplaſmate mirum in modum fuit levata.

℞. Putria poma num. vi. per ſetaceum tranſmittantur, quibus adde ol. roſ. ℥ ij. lactis muliebris parum F. Cataplaſma, parti dolenti admovendum. Longa experientia didici putria poma dolorem magis lenire quam cocta. *Petrus Pachequus.*

Pro Herpete Eſthiomeno.

Ruſtica mulier quinquagenaria hinc inde in coxis, brachiis, utroque genu, & cubito, pectore & facie, maculas habebat elevatas, rubras, ſcabras, aſperas, latè ſerpentes, & de novo hinc inde erumpentes; ad me veniens hoc pacto ſanata eſt.

Præſcripſi vinum purgans pro quatuor vel quinque matutinis, quo bene purgata fuit Deinde juſſi ſcabras maculas ſemel in die madefacere ſequenti aqua penna ea intincta.

℞. Sublimati ʒ i ß lithargyr. ʒij. borac. ʒß. camphor. ℈j. F. pulvis, adde aq. roſ. & plantag. an. ℥ iv. coquantur; ab illius uſu dolorem aliquem percipiebat, qui tamen mox remiſit: ſtatimque cruſtis ſubluteis maculæ hæ obduci cœperunt craſſis & duris; quæ cremore lactis aliquoties emollitæ deciderunt; remanente ſubtus cute ſana. *Felix Platerus, obſ. lib. 2. pag 544.*

Poſt corpus decenter purgatum, & venam apertam, juſſi hac aqua herpetem madefacere.

℞. Lithargyr. ʒvj. ceruſſ. ʒiij. vitriol. alb. ʒij. aq. roſ. ℥ ij. aq. ſublimat. ℥ß. aq virid. (cujus deſcriptionem vide ſupra lib. 6. ſect. 4.) ʒij. M. diligenter. Poſtea hoc unguento inunge.

℞. Unguent. popul. & pompnol. an. ℥j. ſucc. lapath. & acet. ſcillit. an. ℥ ij. litharg. ℥ ß. tartar. ʒ ij. rad. ſerpentar. ʒj. lap. cal min. ʒiij. ceruſſ. ʒß laticeæ parum. ol. de tartaro ʒij. F. init r. nutriti. Hoc facto aliquandiu, ſanatus fuit. *Idem obſ. lib. 2. pag. 546.*

Alteri ad herpetes hoc unguentum præſcripſi.

℞. Succ.

BIBLIOTHECÆ

MEDICO-PRACTICÆ

LIBER QUARTUS

De Affectibus à Litera D incipientibus.

DÆMONIACI.
Vid.
TITUL.
De
MANIA.

DEGLUTITIONIS VITIA.

LÆDITUR deglutitio quando 1. impeditur ſive imminuitur & aboletur, vel quando depravatur. 1. œſophagi ex parte: 2. ſtomachi ſeu orificii ventriculi ſuperioris culpâ.

Oeſophagi vitium eſt; (1.) quando muſculorum 5. paria, fauces ſui ampliatione efformantium, unà cum ſphynctere paralyſi reſolvuntur, (2.) quando ipſa muſculoſa ejus tunica ſimili malo corripitur. De poſteriori vid. Willis. Pharm. rat. vol. 1. pag. 11. de priori Tulpius lib. 1. obſervat. 42. (2 quando anguſtatur nimis, ſive hoc fiat (a) vel à tumoribus tam propriis, quàm partium vicinarum. Illud quando inflammatur Synanchi, ut quando ſcirrhoſo tumore obſidetur, aut quando à caruncula excreſcente vitiatur. Exempla quorum vid. Rhod. obſerv. 46. 47. cent. 2. Hoc quando tonſillæ, aſpera arteria, aut uvula intumeſcunt, inflammantur, &c. Sive hoc fiat (b) 2. ab arcta nimis clauſura, & ſtrictura fibrarum ejus, idque nunc ex ſpaſmo ſive convulſione, quo pertinent hypochondriaci ſubinde, non ſecus ac mulieres hyſtericæ, gulæ adſtrictionem & contracturam per nervorum ſpaſmos ob conſenſum patientes, quod alii ex vaporibus ſtypticis ex hypochondriis elatis fauces ſtringentibus male derivant, nempe pertinent huc gulæ ſtricturæ ab utero; cujus mentionem facit Helmont. Tr. Aſth. & Tuſſis §. 31. Hinc etiam in Epileptico paroxyſmo difficillima aut nulla ſolet eſſe deglutitio. Nunc ex illarum nimia exſiccatione in febribus ardentibus continuis. Quo ſuo modo etiam pertinet defectus ſalivæ, deglutitionem plus minùs impediens, nunc ex illarum ab aſſumptis conſtrictione & corrugatione, quo Hochſtetteri facit obſervat. decad. 3. cap. 5. adſtrictio gulæ ex potû vini malvatici, in quo radix conſolid. major. infuſa fuit. Sive hoc fiat (g) 3. ab obſtructione, propter deglutita varia aut majora in faucium iſthmo ſive principio œſophagi hærentia, ubi boli majores, nux Perſica, ovum gallinaceum, &c. aut acuta gulæ infixa, ibique tam ſui inſolita præſentia, quam propter dolorem, & hujus occaſione inflammationem aut abſceſſum, deglutitionem impedientia, v. gr. oſſicula, ſpinæ piſcium, aciculæ gulæ infixæ.

Orificium ſuperius ventriculi ſive ſtomachus in culpa eſt, quando rite licet, per œſophagi iter demiſſa, nihilominus admittere debita recuſat, id quod fit imprimis, quando quacunque occaſione irritatus ſive laceſſitus, contumacius ſe ſtringit & claudit, adeoque aſſumpta ulterius progredi impedit, id quod fit, (a) quando vel inflammatum, vel velut excoriatum; aut plus minus exulceratum, vel tumore quocunque, à priori nullo modo cognoſcibili, obſeſſum fuerit, quo facit curioſa & notabilis obſervatio Williſii Pharm. rat. vol 1. p. 45. (b) quando copioſiores, plus minus acriores, flatus in ejuſdem anguſtus incluſi fuerint, quorum inimica præſentia utrumque, ſpeciatim ſuperius, orificium ad pertinacem ſui ſtricturam irritatur. Unde aſſumpta nonniſi difficulter admittit, aut admiſſa eadem copioſi flatus eructantes, inſequuntur, eaque plus minus ſimul unà rejiciuntur, quo facit non inelegans obſervat. Riverii u. de morbis infrequent. Item Plateri obſervat. l. 1. pag. 223. (g) Quando quacunque de cauſa nauſeat, aut aſſumenda horret ventriculus, nam & ſic orificium claudit, non aſſumpturus ſibi hoſtilia. Hac ratione familiare eſt febricitantibus, quælibet liquida aut eſculenta fluida deglutire, ſed carnes, ova frixa, vel ſimilia pertinaciter reſpuere, & oblata nullo modo, aut non niſi difficulter admittere.

Pertinet huc Amat. Luſitan. cent. 6. cur. 49. ubi poſt ſcreatum ſanguinis, & aſſumptorum vomitionem, deglutiendi omnimoda difficultas etiam aquæ, ſola vini aſſumptione ſalva. conf. *Hildan. cent. 5. obſer.* 34.

Depravata tandem deglutitio eſt, 1. quando liquida difficulter, ſolida facilè, & contra deglutiuntur, de quorum affectuum theoria in Philoſophicis, ubi de deglutitione pluries actum 2. quando in eodem aſſumptorum vel ſolidorum vel liquidorum genere, quædam facilè, quædam difficulter, quædam omnino non deglutiri poſſunt. De ejus ratione ex ſuperioribus, ſpeciatim ex nauſea ventriculi jam conſtat.

Conſultationes.

De Læſa Deglutione. Pro Adm. Reverend. Patiente.

Patiens Adm. Reverend. annorum 66. temperamenti a naturæ ortu calidi & humidi, habituſque mediocriter carnoſi, duodecim abhinc annis hernia hydrocele laboravit, ex qua quot annis arte educebantur ſex circiter libræ aquæ. Anno præſenti ab hac liberatus conqueri cœpit ſex ab hinc menſibus de læſa deglutitione cùm ſolidorum, tùm liquidorum; ſiquidem ubi primum duos vel tres bolos deglutiverit, replentur ei fauces, & œſophagus pituita viſcida albicante, in quibus tantam anguſtiam parit, ut nil prorſus deglutire valeat. Quod ſi vim ſibi tunc inferat, dolor intenſiſſimus ſuboritur, cujus ratione aſſumpta evomuit, cum copia pituitoſæ materiæ; nec quicquam appetit; imo nec panem, nec cibos ex paſta deglutire poteſt, carnem verò pauciſſima copia, & minutiſſimè inciſam. Propterea extenuatus de agendis conſulit.

Ex hac hiſtoria conſtat, Adm. Reveren. Patientem læſam habere deglutitionem, ac proinde œſophagum eſſe partem principaliter læſam, à Latinis gulam, & ab Hippocr. fiſtulam vocatam a linguæ radice ad os ventriculi pertingentem, cum ex omnium conſenſu deglutitionis munus œſophago a natura demandatum ſit. Tripliciter autem læſa eſt deglutitio: deperdita, ſcilicet imminuta, & depravata eſt. Deperdita, ratione panis, & aliorum ſolidorum ciborum, quos nullo modo deglutire poteſt; imminuta, ratione carnis, & aliorum in minutiſſimas partes inciſorum; & depravata, ratione doloris intenſiſſimi provenientis ex violenta deglutitione. Cum autem deglutitio dupliciter lædi poſſit, per eſſentialem ſcilicet affectionem, & per conſenſum cum aliis partibus. In caſu præſenti œſophagus utroque modo afficitur; atque eſſentialis ipſius affectus compertiſſimus eſt ex dolore, *Ubi enim dolor, ibi morbus*. Affici etiam per conſenſum patet ex inappetentia. Appetitus namque eſt actio oris ventriculi. Et cum œſophagi morbus triplex eſſe poſſit, intemperies ſcilicet, mala compoſitio, & ſoluta continuitas, ex enarratis ab ægro Adm. Rever. conſtat eſſe morbum in mala compoſitione, obſtructionem ſcilicet factam à materia pituitoſa, craſſa, viſcida, albicante, quæ ad inſtar globi, ubi deglutitionis canalem ita occludit, ut propterea uſum ciborum intermittere cogatur. Non tamen perfecta eſt ea obſtructio, alioquin neque liquida deglutirentur; cui tamen junctam eſſe cenſeo intemperiem humidam fibrarum tranſverſarum œſophagi, ob quam non poſſunt ita conſtringi, ut cibos ſolidiores detrudere poſſint ad ventriculum, concurrente laxitate oris ipſius ab eadem materia producta, cujus cauſa non fit ipſius corrugatio, appetitum ciborum præcedens. Dolor autem fit à violenta ſolutione continui tunicarum ab eodem cibo facta.

Ac propterea cauſa præcipua hujus affectus eſt copia pituitoſæ materiæ, cùm à capite fluentis, intemperie frigida, & humida laborante, hac ætate in primis ultimi ſenii, tum à ventriculo frigidiori quam par ſit, non ſine conſenſu imbecillioris jecoris, quod loco ſanguinis ſeroſam materiam generat, quæ antehac ad ſcrotum confluxit, & hydrocelen produxit; nunc vero ad partem affectam recurrens eam magis humectat, & relaxat. His ergo ſic conſtitutis, cum neque in ventriculo chylus, neque in jecore ſanguis ſufficienti copia generari poſſit, nemini mirum videri debet, quod ſubſecuta ſit macies, & totius corporis imbecillitas.

Ex his cuilibet in arte verſato compertiſſimum eſſe poteſt, quàm difficile ſit præſentem affectum, hac ætate, & hoc virium languore, ſuperare; ut propterea metuendum ſit, ne in maraſmum ſenilem labatur æger, & fato cedat. Non tamen ſuperſedendum eſt medicis præſidiis, ut vita ſaltem longius protrahatur.

Quare materia fluens à capite derivanda; à ventriculo, & jecore revellenda ad infernas partes, fluxa ſenſibiliter, & inſenſibiliter evacuanda; viſcerum intemperies corrigendæ contrariis; & viribus conſulendum. Quibus intentionibus ſatisfaciendum remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Ex Chirurgicis tres præſidiorum materiæ locum habent, cauteria, cucurbitulæ, & picationes. Sanguinis miſſioni nullus locus, cùm potius infundendus, quam effundendus eſſet. Duos fonticulos inurendos cenſerem, alterum quidem ſiniſtro brachio, pro derivatione ſcil. alium verò interno femori, pro revulſione à ventriculo, & jecore, & revocatione ſeroſitatis ad ſcrotum. Quam ob cauſam ſetaceum per illud tranſmiſſum profuturum cenſeo. Neque ex his emiſſariis majoris maciei imminet metus; evacuant enim materiam excrementitiam, non alimentalem. Rubificans applicatum ſuturæ coronali fluxionem revellet, & exſiccabit. Cucurbitulæ cum flamma infrà ventriculum, attractionem cibi ſollicitabunt. Picationes eidem ventriculo bis in die adminiſtratæ ſanguinem alliciendo, juvabunt coctionem: imò non præter rem cenſerem applicare veſicans infra ſcapulas, ad evocandam, & digerendam materiam in œſophago contentam.

Pharmaceutica ſint alvum ſubducentia, per clyſteres, qui admittant hieram picram Galeni, cum melle roſ. ſimpl. oleo rutaceo, & decoctione betæ, mercurialis, malvæ, & flor. chamæmeli; mox & validiores, paratos ex hiera Pachii, vel Logadii, cum decoctione ſymphyti, utriuſque centaurii, colocyntidis, nodulo incluſæ, addito electuar. de benedicta laxativa: alternis clyſteribus nutrientibus, ex vitellis ovorum, carne contuſa, & jure caponis. Licet enim clyſteres medicamentoſi non pertingant ad inteſtina tenuia, cum ab ipſorum facultate non attrahantur; renutrientes tamen alimenti inopia attrahi poſſunt, atque ita nutrire. Interim per os ex uſu erunt attenuantia, & incidentia; oxymel nempè ſimplex, ſcilliticum, vel mel ſcilliticum, ad attenuandam materiam, vomituque expurgandam, quibus addi poteſt modicum farinæ lupinorum, vel fabarum, quò diutius hæreant, & magis detergant, vomitu provocato oxymelite ſimplici, & ſucco raphani cum mulſa. Mox exhibeatur mulſa, vel aqua Tetutiana, pro majori deterſione; præſcriptis in-

interim rotulis ex tribus piperibus, vel ex radice iridis in ore detinendi. Applicetur extrinſecus ſupra vertebras unguentum Agrippæ, vel Marciatum: vel fiat inunctio cum oleis de caſtoreo, rutaceo, & theriaca antiqua. Caput evacuandum per errhina, non per maſticatoria, ne majori cum impetu fluat materia ad œſophagum: ideò ſuccus betæ, radix cyclaminis, agaricus in lacte diſſolutus, vel etiam pulvis nicotianæ præſcribatur in curationis progreſſu. Quum vero œſophagus minori pituitæ copia redundabit, exhiberi poterit mel. roſ. ſolut. cum aqua Tetutiana, tres vel quatuor dies; moxque reliqua materia inſenſibiliter digerenda, & partes affectæ erunt exſiccandæ decocto ex ligno Indico, ſalſa parilla, & modico ſaſſafras, cum jure columbæ, additis ſymphyto, betonica, ſtœchade, ſalvia, & origano, cum ſpiritu terebinthinæ, vel ſpiritu vitrioli. Quod ſi deglutire poterit, paretur bolus ex caſtoreo, & trochiſcis cypheos: pergatque in uſu ipſius plures dies.

Victus ſit attenuans, incidens, ac valde nutriens. Propterea fiat contuſum ex pulpa caponis cum piſtaciis, ſucco citri, & cinnamomo: fiat conſummatum ex capone aſſo, adſperſo ſucco citri, & caryophyllis: intinctus item ex petroſelino, pane aſſato, piſtaciis, & pulpa perdicis: concedantur carnes, & piſces ſaliti minutim inciſi, ferculaque nutrientia. Vinum ſit generoſum, ſed pauca copia. Atque parum & ſæpè nutriendus eſt patiens, & in cibis familiariter utatur melle Hiſpano, vel Cretico, quod in ſenibus non difficulter in ſanguinem vertitur. Sic enim ſperandum eſt fore, ut vita protrahatur & vires conſerventur. *Bened. Silvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 2.*

De Solidorum Deglutitione læſa, & Motu colli impedito. Pro Illuſtriſſimo Comite.

Duo ſunt Affectus Comitis Illuſtriſſimi, tumor ſcilicet ſcirrhoſus glandularum faucium, ſolidorum deglutitionem prohibens; & motus impeditus colli, & ſcapularum, cum aliquo dolore accedente, & recedente, magiſque, vel minus intenſo.

Quorum uterque dependet à catarrho, qui à capite fluxit ad partes affectas, craſſiori quidem ad glandulas, ubi in ſcirrhum converſus: tenuiori vero, & fluxiliori ad tendinoſas, & muſculoſas partes colli, & ſcapularum. Quo ſanè catarrho abundat Comes Illuſtriſſimus, qui copioſus congeritur in ipſomet capite, cùm per modum generationis, ratione humiditatis excedentis, tum per modum receptionis, ab imbecillo ventriculo, & à venoſo genere; tertiò, quia ſuppreſſus, ob antiquam narium anguſtiam, propria excrementa non expurgantium. Collectus autem in capite, liquefactus eſt à calore ex motu, & inſolatu contracto, fluxitque ad partes ſubcutaneas colli primò, deinde & ſcapularum, ubi ab ambientis frigiditate detentus, ſtipatis poroſitatibus cutis eſt, cauſa læſionis motus, & doloris prædictarum partium.

Affectus equidem non adeò facilis curationis in hac ſenili ætate, & hoc inæquali anni tempore: non tamen incurabilis, quoad motus impedimentum. Glandularum verò intumeſcentiam quod ſpectat, aliis utique remediis curari non poterit, quam amputatione alterutrius ipſarum, quæ non difficulter fieri poterit, quoniam tumor eſt externus, & non amplus, ad radices linguæ hærens: tunc enim ligata radice glandulæ filo ſericeo, amputari poteſt forfice: prout mihi non ſemel feliciter ſucceſſit. Atque tunc hæc operatio, fieri debebit, quando deglutitio & reſpiratio erit graviter læſa.

Cæterum hoc affectu nunc prætermiſſo, ſi agitur de difficultate motus, hæc curabitur digerendo materiam fluxam, divertendo fluentem, atque prohibendo regenerationem ſimilis, per correctionem intemperiei, jam peracta univerſali totius corporis evacuatione, de qua propterea non eſt quod pluribus agamus.

De peculiari capitis evacuatione difficultas aliqua occurrit: credimus tamen caput expurgandum eſſe etiam per os; ſiquidem tumor ille ſcirrhoſus indicat nullam amplius fluxionem adeſſe. Tentanda quin etiam eſt expurgatio per nares, eas laxando oleo amygd. dulcium, & alliciendo materiam *tabaco pulverizato* attracto, & inſufflato. Per ſuturas quoque inſenſibiliter expurgabitur frictionibus, pectinationibus, & ſimilibus. Hiſque peractis, decoctum præſcribetur ex medulla ligni ſancti, & ſalſa, cum viſco quercino. Opus eſt enim valido medicamento, attenuante, & ventriculum roborante: quod omnium maximè præſtabit lignum Indicum; parato decocto cum carne, renutritionis cujuſdam cauſa. China enim debilium eſt virium, *ſantala* ſubadſtringunt, & refrigerant, quibus non admodum opus in hac ætate: ſi permitteretur Terebinthina Cypria, eſſet accommodata. Sudor interim allicietur doliolis, vel cucurbitis repletis aqua fervida, alterata ſalvia, rore marino, ſtœchade, majorana, calamento, carduo ſancto, & ſimilibus. A quo inungatur occiput, & ſcapulæ oleo laurino, rutaceo, de caſtoreo, & chamæmelo, ſuperpoſita lana ſuccida, vel pelle agnina, quam continuò geſtabit, excepto tempore ſudoris.

His remediis ſperamus fore, ut Illuſtriſſimus Patiens xx. dierum ſpatio circiter priſtinam ſanitatem recuperet, ſi præſertim jungatur congrua victus ratio. Circa quam notandum eſt, quod abſtinentia à vino conferet: cujus loco in uſu erit ſecunda illa aqua decocti, parata ex coriandris. Quoad purgantia, laudamus generoſiora, putà pulverem hermodactylatum ſæpè repetitum, vel jalappam, vel mechoacam, cùm pilulas non poſſit deglutire. Et hæc eſt noſtra opinio de affectu præſenti. *Idem ibidem.*

De Sublata Panis Deglutitione. Ad Perilluſtrem Hieronymum Odaſium Medicum Brixtenſem.

Ex doctiſſima diſſertatione conſtat, Nobilem Patientem quinquagenarium, mediocris conſtitutionis, habitus ſanguinei, cum bilis ſubdominio, dum cum ſodalibus cibum ſumeret, atque panem attritum deglutiret, motum quendam circa os ventriculi perſenſiſſe, panemque ad fauces regeſtum fuiſſe, atque ejus fruſtulum, quod hæſerat in faucibus rejectum, quod toties contigit, quoties ipſum ingerere tentavit; ac proinde nunquam panem deglutire potuiſſe, ſive ſolum, ſive cum potulentis; huncque affectum

ctum ſex menſes perdurare; quanquam panem ſummopere appetat, cæteris alimentis cum liquidis tum ſolidis deglutitis; ita tamen, ut ſolida gravitatem aliquam circa os ventriculi inferant, qua levatur, dum liquidorum beneficio præcipitantur, ſolo pane etiam cum liquidis ſuperbibitis vomitu rejecto, cibo aliquo ſuavi cum liquido, tum ſolidiori aliquando deglutito. In ciborum aſſumptione obſervantur, a primo, vel ſecundo bolo deglutito eructationes nidorulentæ, quibus reſolutis progreditur in aſſumptione cibi, quæ etiam extra illud tempus aliquando superveniunt. Quod ſi in deglutitione impedimentum aliquod obſervat, ſubſiſtit aliquantulum, atque tunc erumpunt flatus, materiamque catarrhalem aliquando expuit inſipidam, ac deinde pergit in cibi uſu: nunquam tamen panem deglutire poteſt. Perſentit aliquando ardorem in ore ventriculi, nullo obſervato tumore in viſceribus naturalibus. Multa fruſtrà hactenus fuerunt adminiſtrata, lenientia, præparantia, purgantia, & alterantia, cum interna, tum externa, ſanguine miſſo ex jecoria, & hæmorrhoidibus, ſtillicidium ventriculo ex oleis, frequentes clyſteres: & tandem dejectorii uſu multa bilis copia fuit evacuata, vehemenſque ſyncope ſupervenit; æſtus cauſa aquam endiviæ quandoque cum juvamento ſumpſit; quod nullum fuit in panis deglutitione. Propterea quæritur præſentis affectus cauſa, & quibuſnam medicis præſidiis ſuperari poſſit.

Quod ut fiat, ſupponam tanquam veriſſimum cum Viro Præclariſſimo, flatulentam materiam à ventriculo erumpentem, & pituitoſam, quæ à capite confluxit, ciborum deſcenſum remorari poſſe. A flatibus namque repelluntur, & a pituitæ craſſitie retardatur ſolidorum deſcenſus, quouſque potulentorum uſu fluxiliores fuerint redditi. Quam ob cauſam gravitatem inferunt in ore ventriculi. Suſpicari quin etiam poſſumus, adeſſe humiditatem excedentem in œſophago, impedientem validam conſtrictionem fibrarum ejus tranſverſarum, cibos ad ventriculum detrudentium. Verum cur panis neque ſolus, neque cum liquidis deglutiri poſſit, perobſcurum cenſeo. Reſpondere, quidem poſſemus cum Galeno, & Hippocrate, panem eſſe viſcidioris, & magis glutinoſæ ſubſtantiæ, quàm alia aſſumpta; hæc tamen viſciditas, & lentor eſt qualitas, quæ in pane ſemper ineſt, & nihilominus antehac deglutiebatur abſque impedimento. Verum quidem eſt, quod tunc non aderat ille remixus in paſſo, qui nunc apparet, quoniam neque tanta flatuum copia, neque adeò copioſa pituita obſervabatur: attamen flatus erumpunt, & pituita cùm ſponte, tum medicamentorum beneficio ſæpius fuit deterſa, & expurgata, & nihilominus nunquam ſucceſſit panis deglutitio, ac forte alia aſſumpſit viſcida & lenta, ut oryzam, far, cibos ex paſta, limaces, & ſimilia a quibus impedimentum nullum accidit. Ac proinde in eam concedo ſententiam, quòd hoc proveniat ab antipathia ventriculi, & averſione ſpecifica ab ipſo pane, non verò aliorum aſſumptorum. Plures etenim ſunt, quibus à ſpecificis quibuſdam aſſumptis afficitur ita ventriculus, ut non ſolùm ea revomant, ſed etiam graviora ſuperveniant ipſis accidentia. Aliqui enim abominantur Allium, teſte Julio Alexandrino, Secundo de Tuenda ſanitate, Cap.13. qui ſcribit, noviſſe ſe, qui ita allium averſabatur, ut nunquam, illud comederit; quod & ego fide mea poſſum teſtari de Nob. noſtro Patavino Anaxarte Pigna, cui propterea cum ab amicis invitato ad comedendum acipenſerem piſcem variis modis præparatum, & conditum, cum patinis allium affrictum eſſet, interdictum illi fuit ejus uſu. Refert Amatus Luſitanus, Stephanum Surdaſtrum Hiſpanum à piſcibus adeò abhorruiſſe, ut ſi cum aliis cibariis eo inſcio ipſi exhibiti fuiſſent, in animi anguſtias, compreſſiones cordis cum vomitu, alvique dejectione incideret. Petrus Aponenſis, referente Matthæo de Gradi, lac ita abominatus, ut nec illud comedentes ſine nauſea videre poſſet. Braſavola in Lib. ſecundum Hipp. de Ratione Victus in Acutis, comm. 34. hæc ſcripſit: *Vidimus Illuſtriſſimam Juliam Taraconenſem, Federici Regis Neapolitani filiam natu minorem, quæ carnes edere non poterat, imò nec guſtare. Si enim bolum in os immittebat, in graviſſimam incidebat ſyncopen, ac vehementem clamorem edebat, in terram procidens volutabatur, idque horæ ſemis ſpatio contingebat, deinde ad ſe redibat.* Alii abhorrent a caſeo, & eo quidem quocunque modo ſumpto, alii ſeorſum ab aliis alimentis; atque alii eo veteri non recenti delectantur. Aliis acetum vomitum excitat; ut mulieri Burgundæ; aliis ſedat. Nec ſolum in aſſumptis alterationes obſervantur, ſed etiam abſque iis. Scribit enim Autor v. Epidem. Hippoc. adſcripti, hiſtoriam 79. affectionis Nicanoris, qui cùm ad potum progrederetur, tibicinem ſonantem cum audiret horis nocturnis, præ timore vix ſe ſuſtinere poterat, interdiu autem eundem audiens nihil commovebatur. Aliam jocoſam ſympathiam retulit Scaliger de Subtilitate ad Cardanum, Exerc. 344. Reguli Vaſconis Equitis, qui, dum viveret, audito phormyngis ſono, urinam illico emittere cogebatur, qua quendam ex turma aſperſit; qui ridiculam illi molitus eſt ultionem: pone accumbentem adduxit cæcum quendam cum phormynge, cujus, ut ſolebat, ſono permotus, ibi ſub menſa in clariſſimorum convivantium ſodalitio quin pedes permeieret, continere ſeſe non potuit. Quinimò nec defuerunt alii vinum averſantes, alii panem ipſum raro comedentes: inter quos liceat mihi referre Patrem Cœtus Auguſtinianorum Excalceatorum, nunc Præfectum Cœnobii Viennæ ex Nob. Familia de Ramerſthal, olim S. Cæſ. M. puerum nobilem, nunc verò ætatis annum 40. excedens, qui nunquam panem quocunque modo coctum deguſtare potuit, nec in præſentia poteſt, & in primis à pane calido abhorret. A pane autem calido ventriculum quam maximè affici aſſeruit Hippoc. Secundo de Ratione Victus in Acutis text. 34. Cur autem facta ſit hæc panis abominatio in caſu præſenti, ſi quis quærat, reſpondere poſſum cum Scaligero Exerc. 274. de ſubtilitate ad Cardanum; *Harum rerum cauſas neque ego ſcio, neque ſcire labores tu: ſapientia vera eſt nolle nimis ſapere.* Addam nihilominus duas cauſas ab Hippoc. aſſignatas Secundo Acutorum citato; quarum prima eſt, repentina præter conſuetudinem panis deglutitio; Secunda æſtus ventriculi. Prima habetur ex morbi hiſtoria, dum referunt juxta Italici ſermonis vim,

quod in convivantium conſuetudine, dum vellet comedere, aſſumpto pane, eum manducaſſe, & deglutiiſſe, ſed cum ſenſiſſet quandam commotionem circa os ſtomachi, rejectum eſſe panem. Ex quibus colligitur, à pane confertim degluttito læſionem aliquam in ore ventriculi ſubſecutam eſſe, cujus ſenſus ſemper exquiſitus primam renovat moleſtiam, ideoque panis rejicitur. Secunda habetur illis verbis hiſtoriæ, quod eructationes ſunt nidorulentæ, dejectiones bilioſæ, & quod inſignis æſtus percipitur in ore ventriculi; atque ita panis attritus, converſus in naturam recipientis rejicitur tanquam ventriculo infenſus; cùm habeamus ex eodem Hippocr. Secundo Acutorum citato, quod panis calidus aſſumptus maximam turbationem facit in ventriculo, ſitim infert, & repentinam plenitudinem inducit. Has ergo ob cauſas, præter occultas, panem deglutire non poteſt, quanquam ipſum appetat, ex memoria delectationis ab ipſo perceptæ, quando ventriculus erat naturaliter conſtitutus. Plus enim poteſt præſentia objecti moleſtiam inferentis, quàm memoria præteritæ oblectationis. Ita uſu venit in aliis omnibus naturaliter abominabilibus, quod tunc tantum averſionem inducunt, quando ſunt præſentia, & actualiter operantur.

Ex his apparet, difficillimam fore præſentis affectus curationem, non tamen impoſſibilem. Quoties enim cunque expurgatus fuerit ventriculus ab excrementis bilioſis, diſcuſſique flatus, ac tandem æſtuans ventriculi intemperies refrigerantibus contemperata, convaleſcet æger.

Purgatio propterea ex Viri Præclariſſimi conſilio inſtituenda. Atque inter ea quæ propoſita ſunt, valde commendo fonticulum dextro femori inuſtum. Aquas Car. ſanianas tanquam deterſorias quam maxime laudo, cum dejectoriis triduum potui datas ad libras tres circiter. A quarum uſu aquas Villenſes in agro Lucenſi, vel noſtras Beatæ Virginis, vel aquas Ficuncellæ in agro Senenſi, vel etiam Nocerianas ſummoperè profuturas exiſtimo. Copioſè bibantur quindecim dies circiter, cum diureticis non dulcibus: puta emulſione ſem. melonum, cremore tartari, & ſpiritu vitrioli, vel ſalis, incipiendo à libris ſex, & ſingulis diebus addendo libram, ad tredecim uſque: mox ſingulis diebus libram ſubtrahendo, ad libras ſex; præmiſſa parca cœna, quod facilius permeent. Quod ſi liberè fiat, ut ſpero, cùm hypochondria benè habeant, ſuperſedebit quindecim dies ipſarum uſu plus minus ad libitum: atque iterum ipſas aſſumet. Nil enim magis extinguet æſtum ventriculi: ſintque aliquando dejectoriæ, cum majori doſi cremoris tartari; ita namque excitabitur appetitus, juxta Hippocr. in Epidemiis: Aqua vorax, & vigiliæ voraces. Caput interim Errhinis purgetur: hepati refrigerantia applicentur: alvus continuò lubrica ſervetur. Ventriculo nil extrinſecus apponendum: quoniam à jecoris refrigerio ventriculus roboratur. Panis interim ſiligineus variâ formâ aniſo, fœniculo, & coriandro condiatur. Et hæc in medium quæ afferrem habui, committendo omnia prudentiori alicujus judicio. Obiit autem ſex menſibus à morbo, impedita deglutitione omnium ſolidorum, vel liquidis ipſis diſſolutorum. *Idem ibidem.*

Anatomica inſpectio.

Vir honeſtus 56. circiter annos natus in tantam incidit deglutiendi difficultatem ut cum aliquid in ventriculum exinanitum ingerendum pro vita conſervanda veniret, non tantùm ſolida viam ſibi in medio œſophago præcluſam invenirent, ſed etiam liquidorum illac tranſitus adeo impeditus foret, ut plures conatus qualibet vice per horæ ad minimum quadrantem eſſent impendendi, ſubſequentibus etiam ingeſtorum quæ à parte læſa ad fauces uſque reſtagnabant vomitionibus, antequam guttula una aut altera ſibi viam aperiret in ventriculi concavum, quò demùm per ſe aliquid liquidi ulterius abſumere imò pultem tenuiorem ex lacte & farina aut pane, confectam vorare valebat. Nec aliquid in ſubſidium poterant vel inſtrumenta Chirurgica ordinaria, vel alia quæcunque à nobis excogitata, quin vitam ſic miſerrimam per annum & dimidium tranſegerit, tandemque maraſmo, nulla tamen adveniente febre, præterquam ultimis diebus, confectus obierit. Cadavere in caſus tam rari cauſam retegendam aperto, vidimus tuberculum in parte œſophagi media eo latere quo tracheæ arteriæ adjacet ſitum, non equidem admodum magnum ſed quod in cancroſum quid jam abierat, lividum enim atque etiam ſanioſum, varicoſiſque vaſis refertum apparebat. Unde ſatis conſtitit non tantum tumoris corpore viam impeditam fuiſſe, ſed etiam ſucco ſtiptico inde continuo quaſi tranſudante œſophagum ea parte conſtrictum non parum alimento tranſgreſſuro, obſtitiſſe. Similem propè hiſtoriam proponit Clariſſ. Willis Pharmaceutices rationalis parte prima ſect.3. cap.3. his verbis. Vir robuſtus, & aliter ſatis ſanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, comeſta quæque ſæpius, etſi non ſemper, mox rejicere ſolebat: Tandem victis omnibus remediis morbus in eum ſtatum devenit, ut valde eſuriens comederet ille, donec œſophagus ad gulam uſque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingeſta quæque cruda regereret; Cùm pharmacis nihil juvantibus præ fame ſummè elangueſceret, & propediem interire periclitaretur, inſtrumentum ei inſtar virgulæ, e pinna cetacea, cum ſpongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægrotans ſtatim à cibo & potu aſſumptis gutturi, unaque œſophago inmittens, alimenta ſecus reſtagnatura in ventriculum, orificio ejus reſerato, detrudebat: atque hujus ope per ſedecim annos pabulum quotidie ſumſit: eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, ſecus inedia periturus. Procul dubio in hoc caſu os ſtomachi, ſive à tumore, ſive à paralyſi ſemper occluſum, nihil, niſi violenter reſeretur, in ventriculum admittit.

DELIQVIVM ANIMI.

Vid.

CORDIS MORBI.

DELIRIUM & PHRENITIS.

DE Hiſce morbis uno & eodem capite agimus ob maximam affinitatem, propter quam etiam de iis ſimul, atque uno capite ſcribit Clar. Williſius, quod integrum mox jam adducimus, ſic itaque ille.

De Delirio & Phrenitide.

Hactenus de *morbis cephalicis*, à quibus functiones animales per ſe, & quatenus *corporea* ſunt, ſine reſpectu ad *animam rationalem* inhiberi, aut perverti ſolent: In quibuſdam ex illis; ſcilicet *vertigine*, & *Paralyſi intellectus* plerumque clarus, & vegetus perſtat, atque in cæteris, tanquam oculus in obſcuro loco poſitus, ſpecies aut plane nullas, aut paucas tantum φύσει rudiori objectas intuetur; in *errorem* vero magnum, aut *furorem* non facilè rapitur; cujuſmodi ſymptomata, propter alias τῷ ἐγκεφάλῳ ejuſque ſpirituum incolarum affectiones, de quibus modo agendum erit, paſſim inducuntur. Nam ſi quando *imaginatio* ita perturbatur, aut pervertitur, ut ſpecies, & notiones à *ſenſu* vel *memoria* oblatas, aut perperam concipiat, aut malè componat, vel dividat; propterea ſtatum *intellectus* conceptus, & noemata tantum deformia, ab invicem diſtracta, & valde confuſa ſpeculatur, aut effingit: quæ quidem illi à *cerebro* male affecto velut πολυμορφίᾳ à ſpeculo variegato, & diſtorto repræſentantur. Cum plures ſint modi, quibus *imaginatio*, & per conſequens *mens* & *voluntas*, aliæque ſuperioris animæ potentiæ, perverti, aut depravari ſolent, illæ omnes communi *deſapientiæ* vocabulo inſigniuntur. Hæc autem *affectio* diſtinguitur in *breviorem*, quæ *delirium* appellatur; ac *longiorem* ſeu continuam, quæ aut febri conjuncta eſt, & dicitur *Phrenitis*, vel ſine febre contingit, eique aut *rabies*, aut *triſtitia*, aut *ſtupiditas* adjungitur, proindeque in *maniam*, *melancholiam*, & μώρωσιν dividitur: de ſingulis hiſce ordine dicemus; ac in præſenti de *Delirio*, & *Phrenitid*~.

Etſi *delirium* non per ſe *morbus*, ſed tantum *ſymptoma* eſt, ab aliis affectibus procedens, quoniam verò in horum, quibus ſupervenit, medelâ, illi per remedia appropriata plerumque occurri ſolet, idcirco ex refore videtur in *naturam* & *cauſas* ejus paulo ſtrictius inquirere. Vocabulum illud ſpeciali modo ſumptum idem eſt quod παραφροσύνη, & denotat ejuſmodi functionis animalis *læſionem*. qualis in *paroxyſmis febrium*, ebrietate, & quandoque in *paſſionibus* dictis *hyſtericis* exorta, homines ut ad breve tempus abſurda cogitent, loquantur, aut agant (ſcilicet horum aliena, aut ſimul omnia) inducit.

Delirium excitatur in quantum ſpiritus animales aut nimis irritati, aut in confuſionem acti, huc, illuc intra globoſam cerebri compagem (ubi *phantaſia* & *memoria* ſedes habent) ἀτάκτως & tumultuosè feruntur; ita namque dum variæ *imaginationis* & *memoriæ* ſpecies ſimul excitatæ, invicem confunduntur; *phantaſmata* tantum abſurda, & incongrua *animæ rationali* objiciuntur, & proinde tum *intellectûs*, tum *voluntatis* actus ſolummodo inordinatè eliciuntur. Ob ſpiritus animales intra *cerebri meditullium*, ſive *corpus calloſum* irregulariter commotos, ut animæ rationali conceptus incongrui, & noemata confuſa objiciantur, pariter contingit, ac cum à diuturna corporis circumgyratione viſibilium ſpecies inferuntur *ſenſui communi*, unde omnia circumagi, modò in alterum elevari, modo in imum deprimi videntur; ut nihil ſtabile, & conſiſtens, in debito ſitu, ac poſitione conſpiciatur. In *cerebro* rectè diſpoſito, ſpirituum animalium motus, certis quaſi numeris, & modis, velut in tripudio peragitur; dum ſpiritus quidam in his tractibus ſuſcitantur, alii in iſtis quieſcunt, deinde hi illis in motu ſuccenturiantur; & ſinguli cujuſque facultatis actus, quaſi totidem in fluvio aquarum undulationes diſtinctæ fiunt; verum in *delirio* ſpiritus ſimul omnes exiliunt, & ſibi invicem tumultuosè occurſantes, aut ſe variè proripientes, velut choreas bacchantium agunt: Porro quemadmodum hic intra *cerebri* compagem, tali œſtro perciti, cogitationes multiplices, & valde perturbatas cient; ita dum extra hujus confinia in *originem nervoſam* feruntur, loquelam incongruam, corporis, & membrorum geſtus abſurdos, & non raro motus convulſivos producunt. Siquidem verò talis ſpirituum orgaſmus (ſecus ac in *Phreneſi*, aut *Mania*) ſtatim deferveſcit, & è tumultu iſtorum peracto nulli tractus devii in cerebro cuduntur, delirium cito, pertranſit, & affecti mox iterùm animo conſtant, ſine relictis *deſipientiæ* veſtigiis.

Quod ſi inquiritur, unde hic *furor brevu* ſpiritibus cerebri incolis imprimitur, ut excuſſis *animi* habenis, ita in œconomia ſuâ omnia ſuſque deque habeant; dicimus eos *duplici ratio.e* hujuſmodi inordinationem concipere, nen pe œſtrum hoc aut è *ſanguine* cerebri compagem perluente iis immediatè confertur; aut *ſpiritus* quidam *animales* exteriùs, intra *nervoſum genus* degentes ἀταξίαν quandam primò ineunt; dein eadem *cerebro* per ductus nerveos communicata, ſpiritus ibidem hoſpitantes pariter afficiens, in *delirium* ciet. Utriuſque horum variæ ſunt *Species*, & *cauſæ*; quorum præcipuas hic breviter attingemus: & primò oſtendetur, quomodo, & ob quas προφάσεις *ſanguis*, aut nimiâ efferveſcentia tumidus, aut materiâ venenatâ prægnans, quatenus vel particulas efferas & indomitas, vel magnas, & regimini animali infeſtas *cerebri* poris, & meatibus inſinuat, *Delirii* parens exiſtit.

1. Quoad prius in *febrium* intermittentium paroxyſmis & continuarum ἄμα ſanguis incendio immodico efferveſcens interdum mero ebullitionis ſuæ impetu *delirium* concitat; in quantum ſcilicet iſte plurimùm turgeſcens, dum exiles arteriarum propagines, per cerebri exteriorem ambitum ubique diffuſas pertranſit, eas valde inflat, & diſtendit; proindeque cerebri ſubſtantiam comprimens, ſpiritus variè impellit, & quaſi in turbas valde confuſas cogit: Porrò è *ſanguine* cum ſpumosâ rarefactione ita turgeſcente, caloris effluvia, cumque iis particulæ heterogeneæ *cerebri* poros & meatus ſubeuntia, ſpiritus exagitant & huc, illuc tumultuariè corripiunt.

2. Propter ſimilem ferè huic rationem, *ebrietas*

aut altum *ſoporem*, aut *delirium* infert; in quantum ſcilicet, maſſa ſanguinea, ſpirituoſas vini particulas (a quibus effervescit) in cerebri poros, & meatus inſinuat, à quibus ſpiritus in iis hoſpitantes, aut plane obruuntur, aut in motus inordinatos, & confuſos aguntur. Quippe indomita vini aut cerviſiæ uberiùs epotæ corpuſcula, cerebri cujuſvis utut firmi, & ſani clauſtra reſerant, atque altiùs in ductus medullares penetrantia, & rationis & imaginationis actùs perturbant, & plane evertunt.

3. Nec tantum *ſanguis* particulas *febriles* & turgidas, aut *vinoſas*, & indomitas, ſed interdum *malignas*, & quaſi *venenoſas* regimini animali ſuggerens, cum, vel ſine febre *delirium* ciet. Quoad prius in *peſte, variolis, febribus malignis* (etiamſi calor moderatè habeat) materies maligna ad *cerebrum* tranſlata, quatenus ſpirituum copias diſſipat (potiùs quam quòd eos in tumultus adigit) notiones abruptas; incohærentes, & tandem diſtractas parit.

Ob parem huic rationem *toxica* quædam & *venena* intus ſumpta, ac (uti nonnulli aſſerunt) exterius applicata *delirium* citò accerſunt. Hoc de *ſolano furioſo, mandragora*, & plantis quibuſdam aliis, vulgò fertur; *de radicibus paſtinacæ ſilveſtris* res notiſſima habetur. Narrabat mihi quondam *amicus intimus, & vir fide dignus*, perinde ac doctiſſimus, ſe generoſi cujuſdam ædes intraſſe, ubi mater familias, filiæ, & ancillæ omnes (unica excepta) ſimul deliræ factæ, incongrua & abſurda loquentes, & ſaltantes per domum diſcurrebant; cum illas planè *lymphatas* ſuſpicaretur, didicit ex puellâ ſeriâ, cui mens & ratio conſtabant, totum illud à comeſtione radicum paſtinacæ, quas ipſa tantum non guſtaverat, contigiſſe. Id quod etiam eventus comprobavit; nam poſtquam delaſſatæ ſomno indulſerant, omnes demum ſobriæ evigilabant. Utrùm hæc, & alia ejuſmodi *toxica regimini animali* potiùs, quàm *vitali* infeſta labem ſuam aut tantùm ſanguinis commeatu, aut etiam aliquatenus ſpirituum in ventriculo reſidentium contactu, cerebro communicant, non otium erit hic diſquirere.

Verum inſuper advertimus, *delirium à ſpirituum animalium inopia*, & diſſipatione magna nonnunquam excitari; quippe illorum ſeries abruptæ, & ab invicem diſtractæ, non ſecus ac tumultuariè conglobatæ, notiones confuſas, & incongruas ſuggerunt. Hinc obſervare eſt, quoſdam a magnis *hæmorrhagiis*, aut *longis vigiliis*, & diuturna *inedia* deliraſſe; propter hanc rationem plures *moribundi delirè* & incongruè loqui ſolent.

Reſtat altera *delirii* ſpecies, in qua *ſanguine inſonte ſpiritus* animales, alicubi in nervoſo genere ſcatentes, primò ἀλγίαν ſubeunt; dein eadem affectio per ductus nerveos ad *cerebrum* perrepans, ſpiritus mediltulli ejus incolas in *delirium* ciet. Hoc ſatis obvium eſt in *paſſionibus*, quæ dicuntur *hyſtericæ*; nempe poſt ventris intumeſcentiam, & cordis oppreſſionem, demum modo ἀναισθησίαν, modò fabulationem abſurdam, cum fletu & riſu ſuccedere. Pariter in *Colica* atroci obſervavi interdum immanes circa viſcera aut lumbos cruciatus, mox *delirium* ceſſiſſe, dein paulo poſtea hoc ceſſante, tormina rediiſſe. Novi puellam quæ (prout alibi memoravimus) ab aſſumpto *pharmaco emetico*, donec operaretur, conſtanter delirare ſolebat. Huc etiam facit quod ſæpius adverto, gangrænam in membro quodam externo incipiente delirium acciri: Atque hoc pro ſigno lethali, in vulnere, aut ulcere paſſim habetur; quia denotat ſpiritus animales in parte affectâ internecioni dato.

Nec meliorem *prognoſin* ſymptoma iſtud diu invaletudinariis, ac penè attritis ſuperveniens exhibet, in *febrium intermittentium* paroxyſmis, ferè ſemper tutum eſt, in continuis vero dubii & nonnihil ſuſpecti eventus, in malignis ſæpius malum ominatur; in *morbis convulſivis* primi Delirii inſultus ut plurimùm periculo vacant, attamen ejus frequens acceſſio, diathesin in *Carum Apoplexiam*, aut *paralyſin* non rarò parit.

Hæc affectio, quoties ſatis tuta videtur, curationem non exigit: nam paroxyſmus cito ac facile pertranſit: Attamen quia nonnulli, quibus cerebrum imbecillius & laxum eſt, atque ſpiritus animales nimis diſſipabiles, in fugam, & confuſionem apti ſunt, de levi quavis occaſione perturbati, ſtatim delirè agere, aut loqui ſolent; idcirco his medicina opus eſt, non Helleboro tamen, ſed remediis cephalicis, quæ cerebrum corroborent, & contra materiæ morbificæ incurſus muniant, item quæ ſpiritus animales fortificent, eoſque fixiores & ad reſiſtendum fortiores reddant. Hujuſmodi medicaminum (cum ad morbi cujuſque alterius cephalici procatarxin tollendam utilia ſunt) *formulas & adminiſtrationum modos* ſuperiùs deſcripſimus.

Delirium febribus continuis & malignis ſuperveniens, peculiarem medendi rationem poſtulat: Namque imprimis indicat materiem morbificam verſùs caput periculosè tranſlatam, exinde quoquo modo revelli debere; in quem finem veſicatoria cervici, emplaſtra, aut cataplaſmata, aut animalium carnes aut viſcera calentia pedibus admoventur; intus cephalica temperata, uti pulveres è coralliis & margaritis, aqua Ceraſor. nigr. flor. Paralyſeos, papaveris, aliaque ſpiritus refocillantia, ac demulcentia, propinantur.

His ita præmiſſis circa primum, & leviſſimum deſipientiæ modum, ad gradum ejus altiorem, ſc. phrenitidem, quæ priori affectu longe major, & durabilior eſt, aſcendamus. In *Delirio*, ſpirituum cerebri incolarum perturbatio, velut aquarum in fluvio a lapide injecto undulatio excitata, verùm in phreneſi illorum commotio, quaſi fluctuum à turbine inſanientium æſtus videtur.

Phrenitis definitur, quod ſit *deſipientia continua*, ſeu *principum cerebri facultatum depravatio*, ab *inflammatione meningum orta, cum febre ſynocha*. Huic morbo alter affinis, ſc. paraphrenitis vulgo accenſetur, ejuſque cauſa non membranarum quæ ἐγκέφαλον tegunt, ſed diaphragmatis inflammatio ſtatuitur. Porrò in utroque affectu (uti etiam in pleuritide, ſed perperam) febris quaſi tantum eſſet ſymptomatica, ab eadem cauſa conjuncta, ſc. partis cujus phlegmone exoriri perhibetur. Verùm enim vero phreneſin potius febri ſuccedere, &, quia ſanguis effervescens recrementa ſua adulta capiti transfert, produci, Hippoc. olim, nunc quiſquam vel e plebe obſervat, in quantum ſc. febricitantis urina, a turbida, & craſſa, in tenuem, & aquoſam mutata, *Phreneſin* imminen-

imminentem indicat: cujus idcirco affectus cauſa exinde colligitur eſſe, materiæ febrilis in cerebrum metaſtaſis:

Quod autem ſpectat, ad Phrenitidis, & paraphrenitidis cauſas conjunctas, facile erit oſtendere, illam non ſemper a meningum, & hanc non omnino a ſepti inflammatione procedere in diſſectionibus Anatomicis ſæpius vidi meningas, immò nonnunquam, & cerebri exteriorum ambitum tumore phlegmonodei obſeſſas, atqui laborantes minime phreneſi: verum è contra torpore affecti, à Caro, aliiſve morbis ſoporoſis interibant. Et quidem rem ita habere ratio planè dictitat; nam meninges inflammatæ, eoque magis tumidæ, cerebrum valde comprimerent, & circa ambitum ejus ſpirituum ductus & vias occludent, proinde ut vigiliæ, & memoriæ functionibus impeditis Lethargus (uti de facto liquet) neceſſario ſequatur: Attamen longò ſecus in phreneſi, cerebri meatus, & pori omnes pro ſpirituum excurſibus amplo nimis patere videntur, in quantum ſc. ex ultimis, ſimulq; omnibus memoriæ Thecis ſpecies reconditæ unà ſuſcitantur quæ, ſibimet invicem aliiſque à phantaſia & ſenſorio communi tumultuariè ſuggeſtis occurſantes rationes adeò multiplices, & maximè confuſas pariunt. Tantum animæ abeſt ſenſitivæ intra ἐγκεφάλῳ expanſionem (quam certe *meningum inflammatio* efficeret) anguſtari, ut potius ſupra modum dilatari, & cerebri poris omnibus reſeratis, ultra ſolitum ambitum efferri videatur. Eveniat forſan à diuturna iſtius morbi mora ſanguinem intra *meningum* vaſa copioſius aggeſtum, ibidemque ſtagnantem, demum in iis *phlegmonem* parere; ſed tunc propterea ſuſpicamur (quoniam ita crebrò aſſolet) *phrenitida* in *Carum* aut *Lethargum* tranſire, à quibus nimirum Phrenitici crebrò emoriuntur.

Nec minus rejicimus *Diaphragmatis inflammationem*, quam *Paraphrenitidis* cauſam *Galen.* olim, ejuſque authoritate moti plerique in omni deinceps ævo Medici aſſignarunt: *Obſervationes Anatomicæ* hujus oppoſitum planè evincunt. Olim puellæ leipothymia ſubita interemptæ cadaver diſſecantes, in carnoſa *Diaphragmatis* parte abſceſſum magnum cum cyſti ſanie & veſiculis aquoſis impleta, reperimus; nec tamen unquam illa delirio aut phrenitide tentari ſolebat. Quondam item *viri Illuſtri Academici* (cujus in nupero tractatu mentio facta eſt) à *Pleuritide ſpuria*; & diuturna defuncti cum *Anatomen* faceremus, manifeſto liquebat abſceſſum magnum in *Pleura & muſculis* intercoſtalibus ſuppuratum, ac interius diſruptum, puris copiam ingentem in Thoracis cavitatem profudiſſe, quod *Diaphragma* ſubſtratum corrodens ingens in eo foramen excuderat; nec tamen hic in tota ægritudine ſua phreneticus, aut animo delirans fuit. Quapropter hunc affectum vix unquam à tali cauſa produci arbitror: verum opinio iſthæc inde nata videtur, quod ſæpenumero in vera *Phrenitide* una cum deſipientia continua *Diaphragmatis* motus impediri aut perverti ſolet; uti colligere eſt ex reſpiratione inæquali & difficili, ſc. modò anhela, & quaſi ſuſpenſa modò crebra & celeriter repetita cum inſpiratione interdum duplicata; cujuſmodi ſymptomata, ſimulque mentis aliënatio, dicuntur à ſepto inflammato, & propterea convulſo procedere; quamobrem Antiquiores *Diaphragma* φρένας appellabant: verum iſtis non opus fuerat, ſi conſideraſſent, *Diaphragmatis* actionem omnem a ſpirituum animalium è cerebello effluxu pendere, & propterea neceſſe, eſſe ſi materia phrenetica cerebrum invadente, quædam pars ejus una in cerebellum irruet, ut præter deſipientiam, inſuper ſepit, ex ſe licet inſontis motus alteretur, prout alibi ſuſius oſtendimus.

Itaque *Phrenitidis ratio formalis* in eo conſiſtere videtur, quod ſpiritus animales, imprimis in toto cerebro plurimũ irritati, in motus inordinatos, & valde confuſos, ſimulque impetuoſos adiguntur; proinde ut functionis cujuſque animales actus depraventur, & varie pervertantur; rerum Ideæ ſimul plurimæ, è memoria ſuſcitatæ, veteres cum novis, aliæque aliis malè conjunctæ, aut diviſæ mire confundantur; phantaſmata multiplicia, & penè innumera, eaque tantum incongrua, imaginatio ſuggerat; ſenſibilium ſpecies diſtortas, duplicatas, aut incohærentes ſenſorium commune repræſentet; hinc ut mens & voluntas conceptus, & paſſiones non niſi ridiculas, & impertinentes eliciant, atque corporis actiones fere tantum irregulares edi faciant. Porro non tantum in cerebro, ſed etiam in cerebello, & ubique in nervoſo genere ſpiritus, velut œſtro perciti; tumultuantur; quare phrenitici non ſolum delirè loquuntur, ſed inæqualiter reſpirant, vociferantur, pugnos cædunt, manus, & pedes jactant, quin & membra quæque viribus intentis cumque impetu validiſſimo exerunt; revera ut tota videatur anima in toto corpore furioſa excandeſcere, & debacchari, ſeu potius velut incendio correpta inflammari. Et quidem *Phrenitis* nullo modo aptiùs definiri poteſt, quam quod ſit *totius animæ ſenſitivæ ſive ſpirituum animalium quoad totam eorum hypoſtaſin phlogoſis ſive inflammatio.* Incendium hoc à ſpiritibus cerebri incolis ſemper incipiens, & exinde in reliquas animæ ſenſitivæ partes emigrans à ſanguine, igne febrili prius æſtuante, tum materiem primo incentivam, tum conſtans incendii pabulum accipere videtur. Enimvero probabile eſt ſanguinem febriliter ardeſcentem, particulas interdum ſulphureas unà cum ſpirituoſis cerebro offundere, quæ ſemiaccenſæ, & quodammodo efflagrantes, ſi unà cum alteris penetrarint, exinde mox omnes ductus medullares, & nerveos ſubeuntes, ſpiritibus ubique adhærent, eoſque adeò inflammatos ſumme efferos, & implacabiles reddunt. Certè veriſimilius eſt, *Phrenitiden* hoc ritu à *ſpirituum phlogoſi* potiùs quàm à *meningum* aut *cerebri inflammatione*, quæ *Cephalæam*, aut *Lethargum*, certiùs quàm furorem (prout ex crebris *Anatomiis* compertum habui) inferrent, excitari.

Et quidem ita fieri haud noſtra tantùm aut nova prorſus opinio eſt, verum Hippocratis præcipuus ille ſectator & interpres optimus, Proſper Martianus, idem expreſſis ferè verbis ſtatuit; videlicet comment. in lib. de morbis 3. verſ. 99. pag. 151. dicit *Hippocratem vocare phrenitin, delirium cum febre, quod continuum eſt, & à firma & ſtabili affectione dependet, viz. ab inflammatione earum partium quæ naturæ inſtituto, & rationi, & menti inſerviunt; Ita enim ſpiritus animales, quorum vitio deliria fiunt, non ſimplici qualitate, quatenus incaleſcunt, ſed etiam ſecundùm ſubſtantiam alterantur.* Hic manifeſto diſtinguit

inter

inter calorem & flammam, atque iſtum reſpectu qualitatis, & hanc reſpectu ſubſtantiæ alterationem eſſe ſtatuens, Phrenitidis cauſam ſpirituum inflammationi planè aſcribit. In eodem loco plura habet ad rem noſtram maximè appoſita, nempe quod Phreneſeos cauſa continens fuerit, non meningum, ſed ſpirituum inflammatio, quorum ſubſtantia ſiquidem alteratur, hoc eſt, quandoquidem ignea facta eſt, delirium adeò continuum excitatur.

Spirituum à ſanguine in cerebro productionem, deſtillationi chymicæ ſæpius comparavi: De qua obſervare eſt, ſi liquor ſpiritno-ſulphureus igne nimis intenſo urgeatur, cum inter extillandum quandoque ignem concipere, ac efflagrantem cum flamma aperta in Alembicum aſcendere. Hoc de oleo Terebinthinæ per ſe, aut cum floribus ſulphureis ebulliente quibuſdam magno ſuo, damno ſ. tis innotuit. Pariter opinari licet; ſanguinem intenſius ardeſcentem etiam ſpiritus de ſe extillatis non raro incendium communicare, ſc. particulas quaſdam ſemiaduſtas cerebri poris inſinuare, quæ in ſpirituum ductus omnes, tum ibidem, tum in appendice ejus irruente, ſpiritus ubique accendunt, atque in motus perniciſſimos, ac velut fulguratos cogunt.

Quod autem febribus non omnibus, nec tantum maximè ardentibus, Phrenitis superveniat, rationes ex ſequentibus patebunt: Nempe, cerebri clauſtra in tantum obſerata eſſe debent, ut non modò iis nihil extraneum ſuffundatur, ſed nec ſanguinis, ut ut ſummè flagrantis, & circumcirca confiti, flamma intenſior ea perrumpere valeat; quare nonnullis febre cauſo affectis, etſi cruor totus ardeſcit, torrentur viſcera, æſtuant medullæ, lingua & fauces velut à carbone vivo aſſantur, uſque tamen cerebro firmiter occluſo functiones animales ſartæ tectæ perſtant. Verum è contra alii, quibus cerebrum debilius, & nimis laxum eſt, atque ſanguis plus debito ſulphureus, non tantum à febre ardente, ſed interdum à mitiori viſa phrenetici evadunt. Propter qualem procatarxin, & ob quas προφάσεις ſive cauſas evidentes, hoc fieri ſolet, jam proximè inquiramus.

Oſtenſo igitur phreneſeos ſubjectum immediatum eſſe animam ſenſitivam, ſive ſpirituum animalium hypoſtaſin, & morbi rationem formalem in illorum inflammatione conſiſtere, atq; cauſam conjunctam eſſe particulas ſulphureas à ſanguine, in cerebri clauſtra ſuffuſas, ibidemque ſpiritus continenter accendentes; quod modo incumbit non difficile erit cauſas ejus procatarcticas aſſignare quas partim in ſanguine, partimque in cerebro ac incolis ejus inveniemus.

Sanguinis prævia diatheſis ad Phreneſin diſponens modo ſimplex, modò duplicata exiſtit; prior eſt conſtitutio ejus calida & acris, ſive bilioſa, nempe quod plurimas in ſe particulas ſulphureas contineat, quæ plus debito in febre accenſæ ſanguinem magis efflagrare, atque incendium ſuum cerebro inſinuare aptæ ſunt. Diſpoſitio hæc, quando potens & ſummè actuata fuerit, morbum iſtum per ſe non raro producit; plerumque verò ſubeſt altera ſanguinis diatheſis quæ priorem adjuvat, & magis efficacem reddit, nempe quod præter particulas ſulphureas, & inflammabiles, adſint aliæ aſperæ, & penetrativæ, quæ videlicet ſubeunt, & aperiunt, adeoq; priores facilius introducunt: Hoc corpuſcula ſalina ſulphureis conjuncta quodammodo efficiunt; hinc bilioſi & melancholici febricitantes in furores ſunt magis proclives; Attamen longe potius particulæ heterogeneæ cum ſanguini inſunt, à febre commotæ, cerebri oſtia aperiunt, & inflammabiles quaſq; intromittunt: Quapropter variolis & febribus malignis, ac peſtilentibus Phreneſis crebrò ſupervenit.

Aliter, qui cerebri eſt apparatus ad Phreneſin partim in iſtius temperie, & conformatione, partimque in ſpirituum incolarum indole conſiſtit: Quoad prius; cerebro calido & ſicco præditi in Phreneſin maximè proclives reperiuntur; non quod ea conſtitutio inflammationi ſive phlegmoni magis obnoxia ſit, (nam ad hanc minus apta eſt) ſed quoniam in tali cerebro, ſecus ac in calido ac humido, vel frigido & ſicco, pori, & meatus apertiores ſunt, & nimis dehiſcentes materiæ incentivæ à febre ſuggeſtæ aditum præbent: Quæ inſuper multo faciliùs admittentur, ſi ſpiritus admodum fugaces, & pathetici, levi quavis occaſione in triſtitiæ, timoris, iræ, aut odii paſſiones apti fuerint; proinde ut materiæ extraneæ incurſibus minùs obſiſtant, ipſique incendium promptius concipiant.

Phreneſeos cauſæ evidentes, aut remotiores ſunt, ſc. quæcunque res intemperiem febrilem excitale ſolent; uti crapula, ebrietas, corporis, aut animi perturbatio vehementior, evacuationes ſolennes ſuppreſſæ, cum multis aliis; aut proximæ, uti febris, ejuſque appendiculæ & adjunctæ; nempe ſi ea peſtilens, maligna, aut mali moris erit, ſi propter crapulam à cibis aut potu maximè incongruis orietur, vel paſſionibus violentis, amoris, odii, invidiæ, indignationis, aut triſtitiæ, aut ſtudiis immodicis ſuccendet: Hujuſmodi etenim προφάσεις & ſanguinem, & ſpiritus animales febriliter æſtuantes ad affectionem phreneticam valde propenſos reddunt.

Quandoquidem hic morbus ab anima potiùs & immediatius quam ab humoribus aut partibus ſolidis, affectis dependet, ſpecies & differentiæ ejus nec variæ, nec multiplices erunt: Reſpectu magnitudinis Phreneſis intenſa aut mediocris, it. continua vel intermittens eſt, nempe juxta quod ſpiritus animales plus aut minus inflammantur, atque incendii ſui pabulum à ſanguine continenter, vel per vices accipiunt. Secundo prout incendium vel à cerebro tantum, vel ab hoc ſimul & cerebello incipit, vulgo in Phrenitidem & Paraphrenitidem diſtinguitur; quod tantundem eſt, ac functiones animales ſpontaneas ferè tantùm, & potiſſimum, aut una cum his etiam vitales lædi. Cæterum hic morbus quoad febris, cui appenditur, naturam & morem, malignus, aut malignitatis expers; etiã pro ratione temperamenti ægrotantis Phrenitis in *ſanguineam, bilioſam, pituitoſam*, aut *melancholicam* diſtinguitur; atque hoc non impropriè, namque ſpirit. animales juxta varias ipſorum indoles, diverſimodè ab hoc morbo excandeſcere ſolent.

Prognoſis in hoc morbo ſemper dubia eſt, & cum mali eventus ſuſpicione inſtituenda eſt: Nam Phrenitis ex ſe (uti inquit Trallianus) πάθος ἰσχυρὸν ἐστὶ κινδυνῶδες, dein ſi febri peſtilenti malignæ, aut quæ mali moris eſt ſuperveniet,

exitum

exitum non niſi funeſtum expectare licebit.

Si *Phrenitis* corpori ſano, *εὐσάρκῳ*, temperamento ſanguineo, ac in ætate juvenili, contigerit ſalutis ſpes major erit, quàm ſi ægrotans annoſior, macilentus, bilioſus; & paſſionibus violentis obnoxius fuerit.

Si *Phreneſis* crebrâ vice remittens, lucida intervalla habet, melius eſt, quam ſi furor ſit indiſcontinuus: Sin ægroti interdum meliùs habere viſi, poſt ſomnos moderatos furioſi ſemper evigilant, indicium eſt morbum pertinacem, & proinde periculoſum fore; inquantum ſcil. novus materiæ incentivæ penus ſubinde cerebro ſuggeritur, quod quidem in ſomno longè uberius quàm in vigilia fieri, alibi oſtendimus.

Phrenitis, aut brevi tempore in ſalutem, aut mortem, cum *febre* terminatur; aut diu protracta, & poſt *febrem* ſuperſtes, demum vel ſanatur, vel in alios morbos, nempe aut *Lethargum*, aut *Maniam*, aut *Melancholiam* tranſit.

Si *febris* criſin laudabilem per ſudorem, aut urinam copioſam habens, integre ſolvetur, plerumque etiam *Phrenitis* prorſus ceſſabit: ſin *febris* minime judicata materiam uſque morbificam τῷ ἐγκεφάλῳ ingeret, adeò ut præter functiones animales depravatas, vitales fatiſcere incipiant,, (quod ex pulſu, & reſpiratione in pejus alteratis liquebit) ſi urina ſit pallida, ſi crebra ſanguinis è nare ſtillicidii, ſi vomitus, & convulſiones evenient, mortem in propinquo eſſe medicus concludat.

Interdum febris etſi non ſemel; & integre judicatur, poſtea tamen ſenſim, ac lente tranſiens, *Phreneſin*, ſive deſipientiam ſuperſtitem relinquit; quæ ſi nondum morâ ſuâ ſpirituum in cerebro tractus priores obliteravit, deinceps aut ſponte paulatim deſinit, aut remediorum ope ſanatur.

Quod ſi ob *Phreneſin* diutius protractam, meninges, aut cerebri cortex à ſanguine, aut ſero ibidem aggeſto, & ſtagnante, demum tumore phlegmonodei aut illuvie ſeroſâ occupatur, lethargus aut morbi ſoporoſi ſuccedunt, quorum curatio ſæpè difficilis, aut nulla eſt à longâ *Phreneſi* aut ſpiritus animales (eorum incendio licet ceſſante) indolem vitioſam contrahunt, aut cerebri meatus & pori pervertantur, deſipientia non rarò perpetua (morbo priori in maniam, aut melancholiam, aut *μωρίαν* tranſeunte) non rarò ſuccedit. Quare vulgo dicitur *Phreniticus* non citò curatis, cerebrum fractum eſſe, proinde ut ſemper inſaniant, aut delirent.

In *Phrenitidis curatione* reſpicere oportet unà febrem & furorem ſanguinis incendium febrile, ſive efferveſcentia immodica, quæ plerumque alterius effectus cauſa antecedens eſt, imprimis compeſci, & ſedari, ſimulque ſpiritus animales mulceri, & excandeſcentiâ quavis immani liberari debent. Si *Phrenitis* circa febris initium, aut medium contingit, eadem ferè remedia, & medendi methodus in utrumque finem conducunt: ſin vero ille affectus huic, dum in ſtatu, aut *ἀκμῇ* eſt, ſuperveniat, ſanandi rationes ſæpe mutuò repugnant; & ſummâ cautione opus eſt ne, dum uni morbo occurrimus, alterum augeamus; in hoc indicatio vitalis circa vires conſervandas primum locum obtinet, atque ſanguinis miſſio, aut purgatio non temere, & copioſè celebrentur.

In priori caſu, cum febris, & *Phreneſis* ferè *σύγχρονα* ſunt phlebotomia, rarò aut nunquam omittenda, ſtatim adhibeatur, & ſi vires ferent, poſtea aliquoties iteretur: Nihil enim æquè ac remedium ſanguinis flammam immodicam deprimit, ac diminuit, nihilque incendium ejus è reginine animali magis avertit, aut revocat: Quaptopter ſi res exigat, vena modò in brachio, aut manu, modo in crure aut pede, modò in cervice, vel fronte aperiatur: quandoque forſan expediat arteriam temporalem pertundi; qui etiam ex aliis locis per hirudines nonnunquam aut cucurbitulas ſanguinem detrahi: Hoc enim potiſſimum auxilium, juxta Galenum; *ὡς πρῶτον ὑπὲρ ἁπάντων, καὶ μέγιστον ἐπέρχεται βοήθημα*, pluririmas in *Phreneſi indicationes* explere ſolet.

Cæterum ad præcavendos materiæ febrilis è viſceribus in caput raptus enemata præcipui erunt uſus; quibus, ſi opus fuerit, alvus continue lubrica ſervetur vomitoria, & cathartica niſi tantum lenitiva rarius hic locum habent. Cataplaſma ex Ruta, chamomelo, Verbena, rad. Bryoniæ florum Papaveris erratici, cum ſapone totis pedibus admoveantur; vel eorum loco columbæ, & pulli dum calent diſciſſi applicentur; interim Julapia, Apozemata, pulveres confectioni, a quibus tum ſanguinis æſtus, tum ſpirituum excandeſcentia ſedetur, pro re nata præſcribi debent.

℞. Aqu. Pomorum, Ceraſorum nigrorum, Paralyſeos an. ℥ iv. Citri totius ℥ ij. Margarit. pulv. ʒj. Syrupi è ſucco citri ℥ j. Miſce f. Julapium, ſumantur ℥ iij. ter vel quater in die.

℞. Rad. Graminis, foliorum Luiulæ, Pimpinel. an. M. j. hordei ℥ ß. Pomum inciſ. uvarum Corinthiacarum, vel fragorum, aut fructuum rubi Idei M. j coquantur in aq. font. lib. iv. ad tertiæ partis conſumptionem. Colaturæ clarificatæ adde ſyrupi violacei ℥ j. ſalis prunellæ ʒ iß.

℞. Foliorum Borag. recentium, & teneriorum M. iv. luiulæ M. ij. duo poma curtipendula, ſalis prunellæ ʒ ij. pulpam unius Aurantii, ſacchari albiſſ. ℥ j. ſimul contuſis affund. aq. font. lib. 2. vel 3. f. expreſſio fortis, ſervetur in vitro per ſubſidentiam depuranda; capiat ℥ vi. vel vii. ad libitum ſæpius in die. Pro ſiti reſtinguenda bibat Palmerii potum divinum, ſcil. aq. fontanam cum ſaccharo, & ſucco limonii, vel aquam, aut ſerum lactis cum foliis ulmariæ, aut pimpinellæ infuſis, aut decoctis, emulſiones ex decocto rad. & florum nymphææ, cum ſem. Melonum, vel aq. fontanam aut deſtill. cum pulpa pomorum coctorum diſſoluta.

Hypnotica in hoc mobo ſæpè neceſſaria ſunt, fortiora tamen haud ſtatim ab initio conveniunt, nec crebro in uſu ſint; quia ſomnus opiatis inductus, plus materiam morbificam cerebro ingerit, eamque illic penitius infigit.

℞. Aq. flor. Paralyſeos ℥ iv. Syrupi de Mœconio ℥ ß. Margarit. ℈ j. f. hauſtus ſumendus ſera nocte.

℞. Sem. papaveris albi ʒ ij. Sacchari candi ʒ iß. ſimul contuſis affund. aq. papaveris albi ℥ vi. f. expreſſio ſumenda eodem modo.

Narcotica, quæ ex merè frigidis conſtant, caute exhibeantur; quia nonnullis, quorum ſtomachi fibras valde teneras & ſenſiles habent, minus conveniunt. Sæpius obſervavi hujuſmodi hypnotica magnam in ventriculo oppreſſionem exci-

excitaſſe, dein ſtatim inflationem ejus, & paulo poſtea ſpirituum in cerebro, imo in toto corpore diſtractiones, & inordinationes inſequutas fuiſſe; proinde ut non tantum ſomni fruſtratio, ſed maxima inquietudo cieretur.

♃. Laud. ni liquido, cum ſale Tartari, aut ſucco Cydoniorum parati. Doſis in convenienti liquore propinetur.

Quæ ſomnum, invitant etiam epithemata temporibus, fronti, & ſyncipiti ſæpè cum fructu adhibentur; cujuſmodi ſunt oxyrrhodinum, embrocatio ex aqua vel lacte linimenta ex oleo nucis moſchat. per expreſſ. & unguento populneo; cui interdum opii gr. v. vel vi. adjiciantur: aut placenta roſacea, vel florum papaveris cum aceto, & nuce moſchat. &c. Porro in hunc finem, potiùs quam ad tollendam meningis inflammationem, agni, aut vervecis pulmones calentes, item columbæ vel pulli diſciſſi opem non raro egregiam præſtant. In hunc uſum ſedum majus contuſum, & cum lacte muliebri mixtum, & ſyncipiti raſo applicatum mire laudetur, item Penoti epithem. ex moſchi. gr. ii. Camphoræ ℈ß. & aq roſaceæ tinctura ſant. rubri imprægnat. ℥xx. à nonnullis commendatur.

Porrò non tantum capiti, ſed etiam cordi, hepati, aliiſque partibus epithemata adhiberi ſolent: Sacculus ex ſyndone cum ſpeciebus cardiacis interpallatim cum bombyce inſultus atque aq. deſtill. vel aceto roſaceo irrigatus, præcordiis applicetur; Item lintea aceto roſaceo madida imponantur teſtibus: Pedes decocto foliorum ſalicis, lactucæ, capitum papaveris albi balneentur. Hujuſmodi autem topica infrigidantia tantum & demulcentia, circa morbi principium uſurpentur; in ſtatu verò iis reſolventia, & emollientia, uti ſunt flores chamomeli, meliloti, ſambuci, &c. Item folia malvæ, atriplicis, majoranæ, hyſſopi, & ſimilia adjiciantur; in morbi declinatione reſolventia tantum, atque ea parciùs adhibeantur.

Interea virium maxima ratio haberi debet, namque his nimium labefactis, curationis ſpes omnis deperditur. Vires autem cito atteri ſolent, propter magnas vigilias, animi, & corporis agitationes perpetuas, victum tenuem, & phlebotomiam quandoque ſæpius requiſitam. Quapropter ſedulo cavendum eſt, ne dum catharſi, aut crebriori ſanguinis miſſione morbum eradicare faceſſimus, functionem vitalem ſubito debilitemus: ſi hæc vacillare incipiet, neglectâ *phreneſi*, & victu magis ἰσχύμω conceſſo, cardiacis præcipuè utendum erit.

♃. Tincturæ coralliorum ℥ß. ſumantur gt. 20. bis vel ter in die cum doſi Julapii cephalici, aut cardiaci, vel detur ſolutio coralliorum lacteſcens cum ſucco Aurantii facta ad cocl. j. ſæpius in die.

♃. Rob. vel conſervæ rubi Idei, oxyacanthæ ℥ j. Margarit. præ. Magiſterii e coralliis an. ʒj. Confect. de hyacintho ʒij. Syrupi de ſucco chermes q. ſ f. confectio, ſumat quantitatem nuchis moſchatæ, ter vel quater in die ſuperbibendo Julapii ſequentis ℥iij.

♃. Aq. florum Nymphęæ, roſar. rubr ſolior. ulmariæ, an. ℥ ij. Syrupi e coralliis ℥ ij. Aq. cordialis Saxoniæ ʒj. Miſce.

♃. Conſervæ florum Nymphęæ, violarum an. ℥j. caulium lactucæ condit. ʒß. pul. coralli rubri in marmore cum ſucco Aurant. triti & exſiccat. ʒ ij. ſpecier. diamargarit. frigid. ʒj. ſem. papaveris albi ʒ i ß. cum q. ſ. Syrupi de ſucco lujulæ, f. electuarium, ſumat. quant. nucis moſchat. ſæpius in die.

In *Phreneſi* non tantum alvus, ſed & veſica officii ſui immemor, cerebro ſollicitaria, ut etiam irritari debet.

Quapropter Ægrotantes monendi, & matulâ oblata rogandi ſunt, ut urinam reddant; cui ſi non obtemperant, regio pubis decocto parietariæ, flor. ſambuci & ſeminum apii, & Dauci cum ſpongia foveatur, & poſt fotum oleo ſcorpionum, & unguent. Dialthęæ illinatur: in longa urinæ ſuppreſſione candelam ceream urethræ immittere oportet.

Phreneticorum hiſtoria, & caſus tam multi, ac diverſimodi ab *Hippocrate in libri Epidem.* accurate deſcribuntur, ut parum opus videatur hic alias adjicere; præſertim quia immenſi operis, ac tædii eſſet varios inſanientium mores, & geſtus referre: interim quoad morbi eventum haud magna diverſitas occurrit; quippe ut plurimum aut febre indicata phrenitis paulatim ceſſat, aut illâ craſin nullam, aut malam habente, mors, aut longa deſipientia ſuccedit. Attamen, quo hypotheſis noſtra de ſpirituum inflammatione illuſtretur, libet hic inſtantiam unam rariorem proponere.

Olim ad Ancillam robuſtam, quæ febricitans, & ſummè inſaniens, continue in lecto vincta tenebatur, curandam acceſſebar. Huic ſanguinem copioſe, & dein iterato mitti, alvum ab enemate crebro ſubduci, quin & alias quaſque adminiſtationes, in hoc caſu uſitatas ordine celebrandas præcepi; interim Julapia, emulſiones, & hypnotica propinari: Verum his parum aut nihil juvantibus, per ſeptem, vel octo dies illa inſomnis uſque, & furioſa admodum perſtitit, potum frigidum ejulando, & clamando perpetuo expoſcens; quapropter hydropotia, ad libitum imò ad ſatietatem conceſsâ, nequaquam ſedatior, aut ſitibunda minus facta eſt; itaque (ſi quidem tempus æſtivum fuit) ut mediâ nocte à mulieriebus ſublata, & foras perducta Cymbæ imponeretur, dein veſtibus exuta, & vinculis ſoluta fluvio profundo immergeretur, fune tantum circa corporis truncum, ne forte ſubmerſa interiret alligato; verum iſtiuſmodi, retinaculo nihil opus fuit, namque puella ut vix melius vir quiſpiam artem hanc probè edoctus, ſponte natabat: poſt tertiam, aut quartam horæ partem, ſana, & ſobria aquis eximitur, dein lecto commiſſa dormivit, & copioſe ſudavit, poſteaque ſine alio quovis remedio convaluit. *Curatio* hæc tam ſubito, feliciter ſucceſſit, quantum flamma tum vitalis, tum animalis ſimul immenſum auctæ exceſſus, à proprio ignis intenſioris remedio, ſcil. humectatione, & infrigidatione ab aquis tollerentur.

Iis quæ hactenus habet Clar. Willis ſubjungimus quæ de Phrenitide ſua de morbis Capitis tractatu ſcripſit Clar. Bellini in abſolutiorem hujus affectus theoriam; ſic autem ille.

Antecedentia Phrenitidis ſunt.

Calidorum uſus nimius, inſolatio, meri potio, ira, & hujuſmodi: vulnus, percuſſio, contuſio capitis,

capitis, mox febris, eaque ardens eodem ferè tempore cum expoſitis, tùm ſomnus interruptus, inſomnia terrefacientia, & in eodem ſomno vociferatio. Sunt qui e lecto exiliant, delirium interruptum potiſſimum ad acceſſiones, & exacerbationes febris: oculorum præcipuè, & faciei rubor, aurium ſibilus, ſonitus, ſtrepitus, tinnitus, objectorum apparens geminatio, oculorum lacrymatio, & perturbati motus, jactatio, & motus varii corporis, excreationis niſus ſine neceſſitate, urinæ ex coctis crudæ, albæ, tenues: oblivio eorum, quæ dicuntur, reſponſiones iracundæ, & jam jam invadente phrenitide torvus, ac fixus intuitus, & in accedentes irruptio.

Conjuncta cum phrenitide mitiori, ſeu, ut appellant, in diſpoſitione.

Febris acuta continua, delirium perpetuum, vigiliæ, dolor capitis, & cervicis, qui mox evaneſcere videtur: floccos, & feſtucas legere videntur alterna ſummorum digitorum explicatione, & complicatione: in iram facilitas, dentium ſtridor, oculorum rigor, tremores, & concuſſiones corporis: petunt matulam, inde abſtinent ab urinæ excretione: exerunt linguam, neque inde retrahunt: Pulſus parvus, durus, celer, frequens, reſpiratio magna, rara, lingua arida, aſpera, nigra, citrina, tremiſcens, nullus tamen ſitis ſenſus. Torvus aſpectus, oculorum rubor cum ſquallore, nec ipſi vividi, & micantes, iidem lucem averſantes, ſed & facies tota rubet. Acres lacrymæ, paucæ, denſæ, oculorum angulis adhærentes, vel lacryma una, aut altera ex altero tantum oculo acris ſimiliter, & denſa: ſtilla ſanguinis è naribus, eaque nigra, urinæ ſuppreſſio, & cum excernitur, alba, & pellucida: alvus adſtrictior, dejectiones albæ, convulſio, extremorum rigor, capillorum evulſio, faciei laniatio per ungues, & quilibet alius in proprium corpus ſæviendi modus.

Conjuncta cum phrenitide in habitu Hippocrati, & deinde Medicis Hectica dicta.

Senſuum omnium amiſſio, ſive externi ſint, ſive interni, unde nulla moleſtia, nullus dolor, non delirium, non reſponſio, vix, aut nulla locutio: faciei, & oculorum rubor, mox corporis languor, & impotentia motus ita, ut raro decubitum mutent ægri dormientibus ſimiles: manus tremulæ, & ſæpè motæ quaſi apprehendendum aliquid quæritantes.

Conſequentia.

Gangræna, vel ſphacelus cerebri, convulſio, lethargus, Coma: vox clangoſa, tremula, ſingultus: fæcum, & urinæ involuntaria, nec percepta dejectio: ſudor univerſi corporis calidus, & copioſus præcipuè à capite: copioſior ſanguinis fluxus e naribus, pus per os, & aures. Delirium cum riſu (quod inter ſigna melioris exitus, & phrenitidis in ſanitatem abituræ ponunt.)

Quoniam calidorum uſus nimius effectum non niſi à caliditate provenientem poteſt producere, nempe calefactionem: ab ejuſmodi autem uſu phrenitis oritur; igitur erit illa calefactum: aliquid. Hinc fit, ut febris ardens, atque acuta corripiat ex humoribus ſolutis, & in calorem abeuntibus excitata. Somnus autem exigit humidum, & frigidum; ubi igitur hæc deſint, adſit autem calidum, quod non ſolum frigido contrarium eſt, ſed inſuper exſiccat, ſomnus continuus, qualis naturalis dari non poterit: erit itaque plus minus interruptus, prout calidum illud exſiccans qualitate, quantitate, aut utroque erit validius. Quia vero vis calidi exſiccantis eſt acrior, & momenti majoris; igitur calidum illud exſpirans per corpus, cerebrum, & nervos, & materiam ſuppeditans generationi ſpirituum, movere poterunt hi, vel illud ſpecies momenti majoris, quales ſunt terrificæ, utpote ad indignationem, vel violentiam cujuſcunque generis comparatæ, & ſiquidem ſpecies, quæ excitatur, conjuncta ſit cum metu ſomniantis, vociferabitur ille per aſſuetudinem propter metum. Si vero ſpecies, quæ excitatur, ipſum ſomniantem ad minas, & indignationem moveat, erit vociferatio ſimiliter effectus aſſuetudinis conjuncta cum motu indignationis, & minarum. Poterit etiam caſu id contingere tum ratione ſomnii, tum ratione delirii etiam in vigilia. Iiſdem de cauſis, vel ut fugiat, ſi timenda ſomniet, vel ut manus inferat, ulciſcatur, &c. ſi iracunda: proſilire e lecto poterit dormiens, quod etiam iiſdem de cauſis præſtare poterit vigilans, ſi per delirium, quod eſt ſomnium vigilantium, timoris, vel iræ ſpecies excitentur. Quia inſuper motus delirii eſt motus ſpecierum incertus, vagus, & per varias breviſſimi temporis ſpecies; excitabitur igitur illud à corpore maxime mobili, & nullius certi motus (ut in ſomno naturali à perſpiratione) qualis calor, quod tamen continuum non erit, niſi continuè calor urgeat, & tunc majus, cum idem magis urgebit, quod in acceſſionibus, & exacerbationibus febrium continget, vel tum ſanguine magis fermenteſcente, vel cum ſtagnet in partibus corporis, tùm magis premente cerebrum propter obſtructionem, vel eò pervenientibus ſolum particulis calidioribus utpote tenuioribus. Quoniam vero per calorem ſanguis rareſcit, adeoque majus ſpatium exigit, igitur nitetur extrorſum intra vaſa, eaque majoris reddet amplitudinis, unde ſubcutanea magis conſpicua fient, ſeu faciem, & oculos colore ſanguineo, ſeu rubicundo inficient. Sed quoniam non corpus univerſum contrahit ruborem; calor igitur auctus non erit ſufficiens cauſa producendi ruborem in facie etiam ab extrinſeca ſuperficie conſpicuum, nec ullum indicium eſt ullius obicis ad cor, aut pulmones, quo ſiſtatur ſanguis è trunco aſcendente venæ cavæ refluus; adſit igitur in capite obex aliquis oportet, quo impediatur, vel retardetur motus ſanguinis per arterias, & rubor ille ab infartu arteriarum pendeat: obex autem in arteriis facit, ut per continuum affluxum ſanguinis earundem canaliculi minimi in molem attollantur, & veluti totidem parva aneuriſmata producant, vel ſanguis extra eaſdem exſudet in ſpatia interarterialia, adeoque eadem infarciat, & in molem majuſculam extendat; minima autem quæque pars plurimis arteriolis inſtruitur, quæ ſimul ſumptæ tumorem inſignem producent, ſi ſingulæ etiam parum intumeſcant, & tu-

tumor ille fiet à ſanguine, ſeu inflammationem conſtituet; ille igitur rubor faciei, & oculorum ab inflammatione, & quidem ſyſtrophica poterit provenire, nempe cum tumore conjuncta: quod ſi infartus fuerit minor, poterit pars affecta vix in tumorem attolli, ſed ſolummodo vivide rubeſcere, eritque inflammatio ſine rubore, quæ dicitur Phlogoſis. A quacunque autem ex his cauſis proveniat, aderit calor acer, & preſſio intra cranium major, quæ ſi tanta ob tumorem, vel locum tumoris ſit, ut cerebrum plus minus comprimat, ea omnia producentur in animali, quæ ab inſigni calore ad cerebrum, & ejus preſſione producantur oportet. Per caloris impetum quaquaverſum nitentem excitabuntur ſpecies, quæ poterunt. Quia verò arteriæ truncis majuſculis diſtribuuntur per aurem internam ſub membrana tympani, & earum pulſus augetur per obicem inflammationis, poterunt illæ tùm eo ipſo pulſu, tùm calore copioſè evaporante in membranam incurrere, eamque movere excitando hanc, vel illam ſoni ſpeciem, quæ excitari poteſt ab incurrentis caloris impetu. Rursùs quoniam oculorum nervis allabuntur Carotidum majores trunci; iis igitur occurrat oportet ſanguis toto impetu, & qui per obicem inflammationis ſit naturali major, inſtructus, ſed non utrinque æqualis, cum id non ſit neceſſarium; quando igitur non erit utrinque æqualis ille impetus ſanguinis naturali major, dimovebitur uterque opticus inæqualiter ab axe optico, ſeu objecta videbuntur gemina. Inſuper quoniam propter obicem inflammationis major copia ſanguinis in arteriis colligitur, ſubſiſtit, ac premitur; igitur ſecretiones excrementorum, quæ ab illo ſanguine fieri poſſunt, copioſiores erunt, hoc eſt, e glandulis lacrymalibus major ſui liquidi excernetur quantitas, quæ quantitas naturali major cum lacrymas conſtituat, oculi lacrymabuntur. Quoniam verò calor nulla certa lege movetur, nulla etiam certa lege movebit ſpiritus, & nervos, per quos exſpirat; muſculi igitur omnes nulla certa lege, vi, ordine, ac tempore movebuntur, ſed modò quieſcent, modò contrahentur, & quidem modò rariùs, modò frequentiùs, modò plures, modò pauciores, prout incertus caloris impetus trudit ſpiritus in hos, aut illos, unde non ſolum oculis accident perturbati motus, ſed jactationes, & varii motus in corpore toto, e quorum numero eſt excreationis niſus ſine neceſſitate, cum ejuſmodi niſus ſit muſculorum motus, (ut ex doctrina noſtra excreationis patet in ſecunda parte reſpirationis expoſita) quem tentat tum homo non adactus neceſſitate ſcreandi, ſed per influxum ſpirituum vi caloris præter voluntatem intruſorum. Hæc autem inconſtantia, & varietas motuum eo magis fieri debebit, ſi adſit cerebri mediocris preſſio, quæ ſpirituum motus retardet, quibus proinde non detur liber fluxus in muſculos, niſi poſt certum tempus, quo cumuletur ſpirituum certa quantitas vim preſſionis excedens. Quoniam verò ſanguis ad tumores derivatus ab eorum obice ſiſtitur; igitur præterfluere non poterit, niſi quod eſt tenuiſſimum, ac liquidiſſimum ſubſiſtentibus ad eundem tumorem partibus minus ad motum aptis, cujuſmodi ſunt partes terræ, & ſalis. Ab his autem urina conſtituitur craſſior, & coctior; igitur hæ ad inflammationem ſubſiſtent refluentibus per corpus ſolùm fluxilioribus, nempe aqueis, ſimilibuſque, à quibus fit urina crudior, & tenuis, unde urinæ ex coctis in crudas, albas, ac tenues abibunt. Quia igitur per caloris vim fit perpetua quædam, & varia ſpirituum agitatio; ſpecies igitur eorum, quæ dicuntur, non trement ſolæ, neque toto ſuo momento libero, ſed cũ aliis illis incerta, & ſemper varia agitatione ſpirituum permotæ, unde iis animum advertere non poterimus: cùm autem contentione animi maxima opus ſit ad memoria retinendum, (quod maximè aſſequimur quiete omnium aliarum ſpecierum excepta illa, quam memoriæ mandare volumus;) igitur aliis, ac ſemper variis eodem tempore trementibus memoriæ mandari illa non poterit, & ejuſdem obliti videbimur, unde eorum, quæ dicuntur, oblivio. Similiter quoniam iræ ſpecies majori ſunt impetu excitandæ, & hoc inſtructus eſt calor; & hæ igitur excitabuntur, & æger iis excitatis motus illos in reſponſionibus exeret, qui ſunt cum ejuſmodi ſpeciebus conjuncti, nempe motus iracundos. Quod ſi jam invadat Phrenitis, erit tum maximus calor, unde motus omnes ad violentiam comparati, & propterea, ut in Comate vigili dictum eſt, torvus, ac fixus intuitus, & in accedentes irruptio, & hæc non ſolum à calore provenient, ſed à preſſione inflammationis augebuntur, quæ licet ſtatim invadens major eſſe debet, quàm antecedenti tempore, unde tum primò totum cerebrum magis premet vel mole ſua, vel arterias magis infarciendo, quare ſpiritus copioſiores exprimet, qui ſpeciebus iracundiæ obtemperantes ducentur in muſculos torvo obtutui, & illationi manuum ſervientes. Quoniam verò extendi membranæ non poſſunt, quin fiat aliqua inter ipſarum partes divulſio, ex hac autem pendet dolor; in phrenitide igitur aderit dolor capitis: dolor autem eſt ſenſus quidam, nec ſenſus ſine influxu ſpirituum; niſi igitur influant ſpiritus, dolor percipi non poterit, licet divulſio perſeveret, imò etiam augeatur: ſed per continuam, ac ſemper majorem canalium diſtractionem nervuli intercurrentes tandem ita comprimuntur, ut nihil ſpiritus ulteriùs poſſit influere; igitur poſt dolorem primò excitatum licet non ceſſet, imò augeatur inflammatio, ceſſabit ejuſdem doloris ſenſus. Quoniam verò viget tum inſignis calor; igitur humidum quodlibet abſumitur, unde ſomni impotentia, ſeu vigiliæ, ſed inſignis hic calor ſemper viget; igitur ſemper varii, ac perturbati ſpirituum motus, ſeu delirium perpetuum. Abſumptis autem liquidis ſupereſt in arteriis, & venis ſanguis acrior cum certa obſtructione in capite; hinc igitur febris acuta, ardens, continua, in qua & obſtructio, & fermentatio ſanguinis, & acuti motus muſculorum, licet non omnium, neque ſemper, quæ ſingula ex ſe ſola, ne dum omnia ſimul ſumpta ad febris productionem ſufficiunt. Cum igitur, ut ſuperiùs, per calorem, & preſſionem ab inflammatione ſpiritus nullo apto, & certo motu moventur, trement, & concutientur corpora, prout ſpiritus in muſculos influent: ſtridebunt dentibus, prout in maxillæ inferioris muſculos alternè influent ſpiritus contrahentes cum impetu

petu; inde enim fiet mutua dentium validior alliſio, ex qua eorundem ſtridor: oculi rigebunt, nempe motu aliquo tonico detinebuntur, cùm æqualium momentorum ſpiritus in muſculos eorum oppoſitos deducentur. Simili de cauſa feſtucas detergere, floccos vellere, & colligere videbuntur, cum ejuſmodi motus nihil aliud ſint, quam certi quidam motus certorum muſculorum, qui contrahuntur, prout influunt ſpiritus. Quoniam verò in Phrenitide perpetuum eſt delirium; igitur petitio matulæ poteſt etiam eſſe petitio delira, non autem per meiendi neceſſitatem facta, quare hoc ſuppoſito phreniticum non meiere poſt petitionem matulæ non erit indicium oblivionis. Inſuper quoniam urinæ emiſſio, cùm illa inſtat, & urget, eſt opus tam proprium neceſſitatis propter ſtimulum, ut etiam noſtri compotes illam ſupprimere nequeamus; eandem igitur ſupprimere multo minùs poterimus, cùm delirio detenti arbitrio minime uti poſſumus; quare tùm maximè urina ſponte fluet: non fluit autem, ut ſupponitur; non igitur quia obliviſcatur phreniticus, ſed quia per obſtructionem, & vim morbi, vel preſſionem cerebri minor eſt vim muſculorum expellentium, quam contrictoris colli veſicæ deficientibus ſpiritibus, vel quia ob morbi calorem, & ſiccitatem convulſus eſt tam muſculus contrictor, quam muſculus veſicæ advolutus, ita ut veſica occluſa detineatur, nec in ipſam influere ab ureteribus urina poſſit, vel denique quia nihil urinæ ſecernatur humido per morbi calorem abſumpto, duro autem ad inflammationem detento. Par eſt ratio, cur linguam exerant, neque retrahant, quod de ore diducto perſeverante poſt oſcitationem in Lethargicis expoſuimus non abſimili neceſſitate. A caloris autem vi jam ſuperiùs oſtenſum pendere facilitatem in iram, & torvum aſpectum, quin etiam ruborem faciei, & oculorum a mora, vel quiete ſanguinis intra arterias caput petentes, unde illæ extenduntur, truduntur magis extrorſum, & colorem ſanguinis ſubcutaneum exhibent: non erunt tamen oculi vividi, micanteſque, ſed ſqualidi, cum deſit alimentum aptum, apta humiditas, & apta ſpirituum quantitas movens, & quaſi per pellucidum ipſorum corpus exſpirans, ſed ſqualore, & quaſi languore preſſi, adeoque multo infirmiores, & ſubſtinendo luminis incurſui ſine faſtidio, ac dolore impares. Inſuper vel à delirio, vel adhuc ſenſu doloris non ſolum in capite, ſed in toto corpore per tantam morbi vim excitati phrenitici rapientur in quamlibet ſævitiem, & offenſionem proprii corporis, & capillos evellent, & faciem laniabunt unguibus, & ſibi manus inferre quoquo pacto machinabuntur, imò & inferent. Per calorem inſuper morbi partes exſiccabuntur abſumpto humido, unde areſcet lingua, & pili, qui per ipſam diſtribuuntur, dirigebunt, nec tactui cedent molliter, ſed ipſum ferient, quaſi parva totidem, & disjuncta ſpicula, unde aſpera videbitur: nigra etiam vel quia ſubſiſtat ſolus ſanguis ſub ejus ſuperficie deſtitutus humido aqueo, à quo color ejus fit dilutioris rubedinis: vel citrina, ſi ſit permiſtus humori bilioſo, niſi hic color à cibis ſubſiſtentibus, vel halitu ventriculi pendeat: tremiſcens verò ratione influxuum incertorum per ſpiritus, ut de cæteris motibus dictum eſt. Ulteriùs per vim morbi abſumentis plurimum liquidi cum ſanguine fluentis, & ratione obſtructionis plurimum ejuſdem detinentis ad inflammationem continebitur in arteriis copia ſanguinis naturali multo minor, unde pulſus parvus: propter ſiccitatem partium omnium, adeoque etiam arteriarum durus: propter parvam quantitatem ſanguinis, ejuſque mobilitatem celer: propter ſtimulum in corde ab ejus affluxu nimis calido, mobilitatem ſpirituum, & preſſionem ab inflammatione (niſi hæc preſſio ſit æquo major) frequens. Quia verò ad movendam univerſam multitudinem muſculorum pectoris multo majori quantitate ſpirituum opus eſt, quam ad movendum unicum muſculum cordis, iidemque muſculi non vellicantur extrorſum, ut cor à ſanguine ventriculorum, neque interius tam vellicantur, quam villi cordis, cùm intra villos pectoris ſanguis ſit minoris impetus, quam intra villos cordis, in quos derivatur ab ipſo ſtatim trunco arteriæ; igitur in muſculos pectoris vix quicquam ſpirituum influit per motum derivationis ratione ſtimuli: per influxum autem naturalem influunt multo pauciores, quam in naturali ſtatu, cum multo pauciores ſpiritus à tam imminuto ſanguine generentur; igitur rariùs moveatur pectus, ſeu reſpiret Animal oportet; interim verò cumulabitur in nervis copia liquidi major, quæ intra muſculos tandem deducta reſpirationem magnam producet. Quoniam verò partibus areſcentibus nervi concidunt, ita ut ſpiritus vix poſſint fluere; igitur ab objectis hebetibus produci non poterunt ſuæ ſpecies, hujuſmodi autem eſt ſenſus ſitis, & in arida lingua comprimuntur nervi, tolletur igitur ſenſus ſitis non ſecus, ac de dolore capitis dictum eſt. Ulteriùs abſumpto liquido cum quicquid ineſt ſanguini ſit acerrimum, & poſſit per glandulas lacrymales ſecerni, erit illud acre, ſed non niſi minimæ quantitatis, cum in iis glandulis aqueum quiddam ſecernatur, & aqueum ſupponatur abſumptum; erunt igitur lacrymæ ex utriſque, vel ex altero oculo tantum, una, aut altera, vel plures, & paucæ, prout plus minus liquidi adhuc ſupereſt in ſanguine: acris autem illa materies erit maxime tenuis, ſeu mobilis, ſive perſpirans, atque evaporans, adeoque ad oculorum angulos relinquet ſuum vehiculum craſſius, quod utpote ſatis ſiccum brevi denſabitur, cito exareſcet, & oculorum angulis adhærebit. Erunt autem hæ lacrymæ peſſimi ominis, tùm quia minimum liquidi arguent, tùm quia argumento eſſe poterunt, ipſas non per ſecretionem naturalem effluere, ſed potius villis eroſis, aut laſſatis, adeoque corpore jam ad diſſolutionem tendente. Quoniam inſuper color ſanguinis eo fit ad nigrum magis vergens, quo major copia liquidi pellucidi ipſi detrahitur; gutta igitur ſanguinis nigra dabitur jam abſumpto humido, & gutta ſingularis arguet acrimoniam ejus, paucitatem, & validam obſtructionem prohibentem ipſius fluxum, vel debilitatem naturæ, ſeu villorum diſrumpi patientium, unde & hoc peſſimi ominis erit. Inſuper abſumpto humido urina ex ſanguine generari non poterit, unde ſupprimi videbitur vel per convulſiones muſculorum, ut ſuperiùs; quod ſi

reddatur ſubſiſtentibus duris partibus ad obſtructionem inflammationis, erit alba, & pellucida. Similiter abſumpto humido etiam alvi fæces erunt ſiccæ, & villi inteſtinorum vel à ſicco morbo convulſi, vel a ſiccitate rigidi, vel ab utroque moveri non poterunt, unde fæces premere, quæ etiam ex ſe ipſis propter ſiccitatem ſuam expreſſioni magis reſiſtunt, non poterunt, nec ipſæ ex ſe fluere, cum duræ ſint, unde alvus adſtrictior: Cum verò dejicientur, erunt coloris albi, cum quicquid terreum eaſdem inficit, vel intendit ad flavedinem, vel colorem quemlibet alium ſaturum, detineatur in capite, niſi forte etiam prohibetur chylo influxus in lacteas per ſiccitatem partium occluſas, unde color albus in fæcibus. Convulſio quibus de neceſſitatibus fieri poſſit, facilè patet ex ſuperioribus: quia tamen in phrenitide adeſt delirium perpetuum, & eſt morbus caloris, ac ſiccitatis, maximæ convulſionem in phrenitide contingere potiſſimum debere dixerim per ſiccitatem ea ratione, quam in Comate vigili expoſuimus. Denique extremorum rigor effectus eſt febris, obſtruentis ramulos capillares, à quibus exprimitur omne calidum, præcipuè autem cum reliquum ſanguinis adhuc fluens tenuiſſimum ſit, & facilè evaporans: quæ ſunt cum phrenitide in diſpoſitione conjuncta. Quod ſi phrenitis vel ſit per plures dies confirmata, vel paulo ante quidem apprehenderit, ſed fuerit vehementior, ita ut obſtructio, & inflammatio totum cerebrum validiſſimè preſſerit, ita ut omnis refluxus, & ſubitus ſpirituum motus impediatur, tum nullus ſenſus, ſive internus, ſive externus operari poterit, unde nulla moleſtia, nullus dolor, non delirium, non reſponſio, vix, aut nulla locutio, nempe ſonus per linguæ motum editus; ſupereſſe enim poterit per aliquod breve tempus debilis aliquis motus, quouſque preſſio non occluſerit ex toto nervos, & ſpirituum generationem pariter premendo impediverit. Hinc ſenſim illis occluſis, & impedita horum generatione langueſcet magis corpus, & motus reddetur impos, nec mutabunt ægri decubitum, & ſimiles dormientibus videbuntur, & imperitis medicis ſub ea falſa imagine imponent, trementq; partibus magis pendulis, & a fulcimento remotiſſimis, ut ſunt manus, per alternũ influxum ſpirituum, qui adhuc ſuperſunt, & influunt, per quem influxũ cum complicentur & explicentur digiti ab alterna contractione muſculorum iis motibus inſervientium, videbuntur manus quaſi apprehendendum aliquid quæritare. Aderit tamen & in hac phrenitide vel maximè oculorum, & faciei rubor, cum inflammatio intenſior fluxum, & derivationem ſanguinis ad caput magis impediat, unde ruborem hunc provenire ſuperiùs oſtenſum. Ex his autem omnibus facilè innoteſcit, qua ratione per vulnus, ictum, aut contuſionem capitis excitari poſſit vera phrenitis, nempe delirium continuum cum febre acuta continua, quæ ab inflammatione pendeat; ſi etenim vulneri, &c. ſuccedat inflammatio intra cranium, quæcunque de Phrenitide hactenùs expoſuimus ſuccedere debere manifeſtum eſt: per ſimplicem autem preſſionem abſque inflammatione, & febre aliqua quidem ex iis, quæ phrenitidi competunt, produci poterunt, ut ex ſuperioribus morbis facilè patet, ſed non omnia, ut per ſingulas phrenitidis affectiones excurrenti ſtatim innoteſcet. Sed neque illud eſt omittendum, ſpirituum penuriam in phrenitide non provenire ſolum ab expoſitis cauſis, verum etiam ab ipſo inflammationis loco, quo fieri poteſt, ut cerebrum plus minus, prout explicatum eſt, prematur; ea enim preſſione prohibetur, ne ſanguis, ex quo generantur ſpiritus, in glandulas influat, atque inſuper etiamſi inflammatio non premat, cum tamen ejus obice impediatur fluxus ſanguinis, & derivatio ad arteriolas qualque capillares, illæ omnes, quæ ſanguinem non trajiciunt, facient, ut in glandulas cerebri derivetur quantitas ſanguinis naturali minor, unde ſpirituum copia minor generabitur. Itaque perdurante inflammatione ſi vi ejus erodatur quicquid continet, laceretur, mortificetur, ac demùm veluti diffluat plane corruptum, & pertingat ejuſmodi eroſio, & corruptio ad uſque, & intra cerebrum, ſuccedet phrenitidi Gangræna, vel ſphacelus cerebri, quod erit proximæ mortis argumentum. Convulſio etiam ſuccedere poterit, quæ facillimè orietur ex ſiccitate, & calore, ut ſuperiùs expoſitum: hæc autem quanquam maximè periculoſa, cum arguat ſummam humorum, & ſolidarum partium ſiccitatem, & quaſi rigidam tenſionem per humectantia difficile ſuperabilem, tamen quia nondum datur partium ſolidarum corruptio, aliquid ſpei relinquet. Ad convulſionem pertinet ſingultus, & vox tremula, quorum ille à materia acri, calida, & ſicca, vel in cavitatem, & os ventriculi, vel identidem pro ſpirituum, & humorum paucitate per nervos in muſculum ejus derivata, ſicut etiam ab iiſdem, ut ſuperiùs, vox tremula; tremor enim vocis à tremore muſculorum linguæ, faucium, & maxillæ inferioris; aſperitas autem illa vocis, quam clangorem dicimus, ab aſperitate inſtrumentorum vocem efformantium, quæ aſperitas à ſiccitate, & calore, unde hæc plus minus arguunt periculi, prout cætera in eo ſtatu morbi plus minus ſunt gravia. Excrementa vero præter voluntatem, & ſenſum excernuntur vel jam ad extremam diſſolutionem tendente animali, ita ut etiam humidum ab iis ſecernatur, & tantum fluxilitatis ipſis concilict, ut ex ſe ipſis effluere ex inteſtinis, & veſica poſſint, vel iiſdem ſponte fermenteſcentibus, atque ita partim ſtimulo, partim vi fluxus per fermentum acquiſiti ſibi viam aperiant, vel extrema contractione muſculorum per ultimum, & copioſiorem ſpirituum influxum, qui ultimus ideo copioſior, quòd circa cerebrum ſtagnat ſanguis totum ipſum magis comprimens, & quicquid continetur ſpirituum exprimens: ſine ſenſu autem, vel quia nervi jam arverunt, vel quia propter extremam rigiditatem tremere non poſſunt, vel quia ſpirituum mobilitas, & tenuitas impreſſioni non paret. Hæ igitur excretiones ſunt ſupremæ deplorationis. Quod ſi ſudor calidus, & copioſus præcipuè à capite proveniat, minuet ille inflammationem, & indicabit reliquum corporis minùs obſtructum eſſe propter calorem, cum quo effluit: ſicut ſanguis e naribus copioſus, aut pus per os, & aures; hoc enim inflammationem ad ſuppurationem veniſſe, & pus excerni, & fluere cum ſanguine, ille vero exitum materiæ

teriæ morbificæ oſtendit, unde hæc omnia ſalutaria. Delirium cum riſu minus mali ominis eſſe, aſſerunt, quod non crediderim admittendum, tum quia in paraphrenitide vel hic idem riſus eſt maximè exitialis, tum etiam præcipuè quia cum delirantium motus ſint omnino vagi, incerti ordinis, & nullius connexionis, poteſt excitari riſus caſu, ſicuti cæteri motus delirii, & nihil indicabitur, & id quidem fiet facilè, cum eum motum oris, quem riſum dicimus, non exeramus, niſi per contractiones muſculorum labia ad latera, & ab invicem diſtrahentium, quæ ſanè contractiones per incertos delirii motus fieri poterunt abſque eo, quod delirus ille ſpeciem riſus in nervis moveat, & propterea non verè rideat, ſed ridere propter motus labiorum, quales in ridentibus, videatur, quemadmodum ſpaſmo cynico affecti, quanquam labia movent ſicut ridentes, etiam à vulgaribus Medicis non dicuntur ridere. Si verò tutus, ac certus eſſe poſſit Medicus, motus illos labiorum excitari per veram ſpeciem riſus (quod in delirantibus vix fieri poſſe à quolibet licet peritiſſimo crediderim, niſi delirium ſit circa eandem rem conſtans, & de ea ipſa re loquatur æger, eamque ridiculam eſſe, & ea ſuper ſe in riſum moveri æger teſtetur,) cum res in riſum moventes non ſint tanti impetus in excitatione ſpecierum, quanti truculentæ, & irarum plenæ: ſi in phrenitide hæ ſpecies præceſſerint, inde verò ſuccedat delirium cum riſu, argui poterit humorum calor, & ſiccitas minor inflammationis preſſio, unde ſpei aliquid affulgebit. Hinc igitur deduces, quid ſit Phrenitis, eamque eſſe morbum à calore, & ſiccitate maxima provenientem, ex qua pendent febris acuta continua, delirium perpetuum, & quæ huculque expoſuimus ſingula: cum autem hæc ab inflammatione intra cranium facile oriri poſſint, hanc ipſam inflammationem intra cranium eſſe ut plurimum, & præcipuam cauſam cæterorum omnium, & cum vaſa ſanguinis non ſolum per membranas cerebri, ſed & corpus ipſum ejus diſtribuantur innumera, & membranæ, & cerebrum inflammari poterunt, & phrenitis provenire ab inflammatione cerebri, vel membranarum ejus, vel utrarumque. Non tamen inde fit, ut nullus detur modus producendi phrenitidem, hoc eſt, omnia, quæ phrenitidi competunt præter inflammationem, abſque hac ipſa inflammatione. Fac enim qualibet alia de cauſa ſanguinem calidum, ac ſiccum, qui tamen obſtructionem non producat in capite, nihil erit, quod phrenitidem non mentiatur. Denique prout alii humores admiſcentur ſanguini, fit phrenitis ſævior, aut mitior: ſi humores pituitoſi, mitior: ſi bilioſi: ſævior: ſi atrabilares, adhuc ſævior; ſed hæc patent. Phrenitidem in lethargum, vel Coma faceſſere maxime ominoſum, & deploratum; cum etenim ejuſmodi affectiones ab humoribus frigidis, & humidis oriantur, manifeſtum eſt, phrenitidem excitantes humores calidos, & ſiccos ingraveſcente ipſa phrenitide non poſſe in frigidos, & humidos commutari, adeoque lethargus ille, vel Coma ſuperveniens phrenitidi nec verus lethargus eſt, nec verum Coma, ſed privatio ſenſus, & motus, quæ phrenitide perdurante à nulla alia cauſa provenire poteſt, quàm à prohibita prorſus ſpirituum vel generatione, vel motu, vel utriſque, & hæc non niſi ab inflammatione immensùm aucta, & cerebrum ex toto comprimente, vel à gangræna, aut ſphacelo ejus. Phrenitis per conſenſum dicitur paraphrenitidis, de qua ſeorſim breviter propter ea, quibus à vera phrenitide, quam hactenùs expoſuimus, diſtinguitur.

PARAPHRENITIS.

Conjuncta.

Cum Paraphrenitide omnia conjuncta ſunt, quæ cum phrenitide præter inflammationem intra cranium, intenſiorem calorem capitis, ruborem oculorum, & faciei, reſpirationem magnam, & raram. Itaque in paraphrenitide adeſt inflammatio diaphragmatis, calor capitis remiſſior, rubor oculorum, & faciei dilutior, vox acutior, delirium cum tuſſi, riſu, dolore lateris, calore ad unum pectus, & hypochondria, hæc ipſa palpitantia, & ſurſùm, & introrſùm revulſa, ut Hippocrates primo Epid. Ægro ſecundo. Aiunt inſuper tantum non omnes, in paraphrenitide reſpirationem non eſſe magnam, & raram, ut in phrenitide, ſed parvam, & frequentem, & id ſemper, cum tamen Hippocrates ibidem in Sileno paraphrenitide laborante per totum morbi tempus reſpirationem fuiſſe magnam, & raram aſſerat. Meliùs itaque cum aliis modò parva eſt, & frequens, modò rara, & magna, modo inæqualis, & incerti ordinis. Sunt etiam qui ab inflammationibus aliarum partium internarum oriri paraphrenitidem aſſerant, ſed nullius partis inflammatio præter ſepti tranſverſi producit delirium perpetuum, & hanc ſolam appellavere Veteres paraphrenitidem.

Quoniam in inflammationibus à cerebro diſtantibus calor cerebro non communicatur, niſi a ſanguine per ejus arterias fluente, qui in cerebro ſubſiſtere ad locum inflammatum non poteſt, cum hic locus in cerebro nullus ſit ſuppoſita alibi inflammatione; igitur in inflammationibus a cerebro diſtantibus multo minorem à calore vim patietur cerebrum, quàm in phrenitide: ab hoc autem præcipuè pendet delirium perpetuum in phrenitide, agitatis nempe continuè ſpiritibus incertis motibus ob copiam caloris in cerebro ſemper incertis motibus expirantis; ad hoc igitur, ut excitetur delirium per inflammationes à cerebro diſtantes, oportebit, ut cumuletur inſignis copia caloris in capite, qui totus ſimul nitens intra cerebrum moveat demùm ſe ad ſpiritus, nervoſque, quibus occurrit, atque delirium excitet. Quia tamen interim evaporat, nec calor affluentis per unicam vicem ſanguinis ſufficit ad ciendos incertos ſpirituum motus, ceſſabit delirium, quouſque tantum ſanguinis per plures pulſationes influxerit, ut per ipſum conceperit cerebrum illum calorem, qui delirio excitando ſufficit, quod proindè excitabitur rurſùs, rursùs ceſſabit. Si verò etiam in inflammationibus à cerebro diſtantibus detur alia cauſa, quæ caloris inſignis in capite vices gerat, poterit etiam in ipſis delirium continuum dari. Quoniam igitur ſeptum tranſverſum eſt muſculus magnam, & continuam vim exercens, & va-

validè, & copioſè tendinoſus; inflammari igitur non poterit, hoc eſt, alicubi in tumorem attolli aliqua ipſius pars, quin cum movetur, diſtrahatur ad partem tumefactam validè, & periculum divulſionis ſubeat, ſeu, quod idem eſt, vehementer doleat, præcipue ſi tumor ſit ad tendines acerrimi ſenſus, adeoque refluet liquidum per nervos diaphragmatis vi maxima, cum dolor ſit ingens. Neque refluet ſolum per nervos ejus, ſed cum per eundem muſculum tranſeant nervi ad ventriculum tendentes, etiam per ipſos fiat refluxus oportet. Quia inſuper inflammatio eſt tumor maximè calidus; igitur excitabitur ad diaphragma ſenſus caloris intenſi, & dolor præcipue ejus lateris, ad quod inflammatione affligitur ſeptum. Refluet igitur liquidum per nervos ſepti, & ventriculi duplici vi in refluxum actum, calore nempe, & dolore, adeoque liquidum refluens ſtatim ac pertingit ad confluxum nervorum, huc illuc nulla lege per vim à refluxu conceptam nitetur, ac fluet, & contentos ſpiritus nullo ordine dimovebit, ſeu delirium excitabit, & cum calor, & dolor ad ſeptum continua ſint, continua erit etiam refluxus vis, ſeu continuè producetur, ſeu, quod idem eſt, continuum erit delirium. Eò autem erit major vis illa ſpirituum refluorum ad nervorum confluxum, quòd tam nervi diaphragmatis, quàm ventriculi quaſi recto ductu ab iis partibus in cranium feruntur, & ſunt inſignes trunci, ſeu faſciculi ex plurimis nervis collecti; ex altero enim fit, ut impetus refluxus minùs minuatur, per alterum vero, ut maxima ſit quantitas ſpirituum refluentium, & major proinde quaquaverſùm diffuſio, & motus varius ad confluxum. Cum autem hæc in reliquis partibus non reperiantur, nullum etenim eſt viſcus, quod tam ſentiat, ut ſeptum, quod tam craſſis nervis inſtructum ſit, quod tam validè moveatur, & continuè excepto Corde, quod ſentiat per nervos ad cerebrum tam recta tendentes, quin imò ne ullus quidem alius muſculus, aut pars qualibet artuum; his igitur inflammatis excitabitur, & ponetur delirium alternè, prout alternè colligitur calor agitatus in capite, & evaporat; ſepto verò inflammato per impetus continuos, validos, & incertos ſpirituum è nervis refluentium, & incidentium in ſpiritus contentos ad confluxum nervorum fiet delirium continuum. Quia verò ab his ipſis nervis, per quos fit refluxus, deducuntur aliqui ad muſculos faciei, & labiorum; in hos igitur derivabitur copia liquidi naturali major, & cum, dum fit reſpiratio, os ſemper aliquantùm diductum teneamus, vis muſculi conſtringentis labia minor erit viribus trahentium ad latera, & deorſùm, adeoque nervi horum muſculorum paratiores erunt (ut deſint alia) ad recipiendam majorem quantitatem ſpirituum refluentium, quàm nervi conſtrictoris, unde ille contrahentur validiùs, & os diducetur magis labiis ad latera, & deorſum actis, ſeu riſus imago excitabitur, qui ſane non erit verus riſus, ſed contractio muſculorum, & motus labiorum, qualis in riſu factus non per veram ſpeciem riſus, ſed per refluxum liquidi, cujuſmodi motus contingere ſolet etiam in vulneribus ſepti, quod vidit Hippocrates in Tychone, qui riſit ſepto vulnerato, & relicta intra vulnus haſtilis parte, qui die tertia mortuus eſt, quemadmodum pariter Silenus ille ſupra laudatus occubuit undecima, qui riſit tertia. Ex quibus intelliges, nec delirium cum riſu in vera phrenitide eſſe certò poſſe melioris ominis, cum dubitanti occaſionem præbeat, an inflammatio ſit etiam in ſepto, & hæc ſit maximè periculoſa, cum affecti diaphragmate, licet ridentes, facile moriantur. Quoniam verò ſeptum propter tumorem non poteſt ex toto contrahi, & vim ſuam exerere; igitur in cavitatem abdominis nitetur minùs, & in eandem movebitur per multo minus ſpatium, unde muſculi abdominis introrſum contrahi liberè poterunt, & contenta viſcera ſursùm agi, unde videbuntur hypochondria, ſeu præcordia introrsùm, & ſursùm revulſa, Quia vero ſepto non ſe penitus contrahente motus pectoris fit minor, atque ex hoc reſpiratio etiam minor, & inflammatum ſeptum ſe minus contrahit; igitur in hac ejus affectione reſpiratio parva. Neque vero minus ſe contrahit ſeptum ob ſolum impedimentum tumoris, verùm etiam per voluntatem animalis, quà prohibet, quantum poteſt, motum validum, ut majorem dolorem à divulſione ad tumorem evitet: quia tamen dolor adeſt, ergo refluxus per derivationem naturali major, ſeu influxus frequentior, ſeu contractio ſepti frequentior, hoc eſt, reſpiratio etiam frequentior, unde his ita ſe habentibus erit reſpiratio parva, & frequens, & frequentia etiam ſollicitari poterit ab aſſuetudine, ut arceatur faſtidium reſiſtantis intra pulmones ſanguinis in reſpiratione parva. Si verò ultra hæc laboret æger magna ſpirituum penuria, ita ut pectus moveri non poſſit, niſi ipſorum expectata copia, quæ ſenſim cumuletur in nervis, tùm reſpiratio continget rara, & ad extrudendum ſanguinem è pulmonibus aucta copia per aſſuetudinem Animalis, fiet motus validior, ſeu reſpiratio etiam magna, quæ etiam fieri poterit, ſi tanta identidem, vel alternè ſpirituum copia refluat à nervis ſepti, ut nec vis aſſuetudinis ipſorum derivationem in idem ſeptum, & cæteros reſpirationis muſculos impedire poſſit; tunc etenim etſi cum acriori ſenſu doloris reſpiratio magna ſuccedet, quem tamen ne rurſus ſentiat æger, poterit per aſſuetudinem ſupprimere ſimilem ſecundam, cum jam tantum ſpirituum non fluat, ac refluat. Inſuper hæc eadem magnitudo cum raritate dari poterit, ſi ſeptum validè contractum ita detineatur, ut ſe reſtituere niſi lentiſſimo motu poſſit, quod per impedimentum tumoris, vel loco motis, vel quaſi divulſis villis fieri facilè poterit; abſoluta enim reſtitutione jam per nervos plurimum ſpirituum cumulatum erit, & magnam reſpirationem parient, ſed lenta reſtitutio raritatem faciet. Ex his autem, & incertis fluxibus in nervos ratione delirii facilè patet, reſpirationem in paraphrenitide eſſe poſſe magnam, parvam, raram, frequentem, & quomodolibet inæqualem. Quia verò muſculi abdominis, præcipuè autem tranſverſi contermini ſunt, ac tantum non cohærentes ſepto, & communi peritonæi tunica ſuccincti, & contrahatur oportet ad locum inflammatum, & caloris ſenſum concipiat; per hæc igitur etiam iidem muſculi præcipuè qua parte per hypochondria ſepto proxima ducuntur, trahentur à contra-

ctione

ctione peritonæi, & preſſionis ſenſum cum calore conjunctum patientur, unde motus derivationis alternus, & contractio minima illi derivationi reſpondens (cum preſſio illa, & calor non ſit maximus) ſeu, quod idem eſt, præcordiorum palpitatio, quæ ſane affectio poteſt etiam aliis ſuperextenſis muſculis abdominis convenire, ſed tranſverſis planè neceſſario competere videtur. Quoniam vero motus tuſſis eſt violenta quædam muſculorum pectus moventium contractio, quæ propterea fit ab influxu liquidi per nervos naturali quantitate copioſioris, per calorem autem, & dolorem ſepti refluunt ſpiritus copioſi, & cum impetu per nervos ejus, & ab his iiſdem nervis derivantur rami in nervos, & muſculos moventes pectus; igitur per hunc ſolum refluxum (quod idem accideret etiam ſine horum nervorum communione perducto refluxu ad uſque cerebrum, & inde facta derivatione in nervos muſculorum pectus moventium) tuſſi excitari poteſt. Quia vero ſeptum eſt pars pectoris, cui inhæret moleſtum quiddam in loco inflammationis, abripiendis autem è pectore moleſtiis tuſſim excitare aſſuevimus; igitur ſi per delirium contingat, ut ſpecies illa aſſuetudinis excitetur, tuſſis in eum finem excitabitur etiam abſque refluxu, quanquam ejuſmodi finem nec paraphreniticus tum intelligit, neque moleſtiæ averſionem forte procurat. Quia verò in paraphrenitide ſanguis impensè calet non ſecus, ac in phrenitide, ſed in hac detinetur in arteriis ad caput tendentibus, ita ut ipſo infarciri, & maximè extendi cogantur propter obicem inflammationis intra cranium, in paraphrenitide vero liberè per ipſas fluit, & in venas refluit, igitur in paraphrenitide minor quantitas ſanguinis in dato tempore intra arterias capitis detinebitur, eruntque illæ minus diſtractæ, ſeu extrorsùm truſæ; quare primo quidem de nomine minorem calorem in capite excitabunt, quam in phrenitide: ſecunda autem de cauſa ruborem in facie, & oculis dilutiorem, qui tamen uterque erit vividior, quam qui à ſolo fluxu ſanguinis proveniret; reſpiratio enim non libera in paraphrenitide, & inæqualis ſubſiſtere cogit ſanguinem ad cor, & pulmones, & truncum venæ aſcendentem, unde tumere poſſunt venæ in capite, & colorem, & calorem vividiorem producere, quod in phrenitide non continget propter reſpirationem raram quidem, ſed magnam, nempe totum ſanguinem è pulmone protrudentem. Poſtremò quoniam ſeptum eſt ad contactum pulmonum; ipſo igitur inflammato calor communicabitur pulmonibus contingentibus, & aëri contento, qui per expirationem reddendus eſt. Membranæ igitur pulmonum minus flaccidæ, ſeu aridiores fient, & magis tremulæ tremore vivido per denſas undas: aër vero contentus ſimiliter fiet aridior tenuatis particulis aqueis, cum quibus permiſtus redditur, & ex quibus fit tardi motus, ac minoris impetus, & tremoribus per denſas undas ineptior, unde per has ipſas tremet facilè. Si igitur per ipſum formetur vox, erit illa ſonus vividè, & per undas denſas tremulus tum ratione inſtrumenti rigidi, nempe tenſi, tum aëris ſimiliter tenſi, ut ita dicam, quare, ut in doctrina de ſonis, erit vox acutior. Patet igitur, Paraphrenitidem eſſe collectionem omnium expoſitarum affectionum cum delirio continuo ab inflammatione diaphragmatis præcipue provenientem.

Hactenus Williſius & Bellini, hic pro explicatione Phrenitidis & Paraphrenitidis in ſpecie, ille tum pro Phrenitidis, tum pro Delirii explicatione, ac etiam pro eorundem curatione; ſequuntur jam *Curationes*, *Conſultationes*, *Obſervationes*, & *Anatomicæ inſpectiones* ex aliis variis.

Curationes.

Quando depravatur ratiocinatio, ita ut à conſueta lege & ordine aberret, dicitur *Delirium*.

Aberratio hæc fit, ſecundum omnes tres mentis operationes. Nam 1. in ſimplicium objectorum, indeque formatorum conceptum apprehenſione v. gr. dum delirans quid pro quo, vel aliud pro alio concipit, ut dum quendam vulgarem hominem Regem Hiſpaniæ appellat. 2. & 3. in conceptuum apprehenſorum compoſitione & diviſione indeque facta concluſione & ratiocinatione, v. gr. dum aliquis exiſtimans ſeſe conflatum eſſe ex butyro, ob id nolebat accedere ignem, quia metuebat, ne exinde incaleſcens colliqueſceret. Omnes hæ aberrationes a recta ratione uno nomine *Delirium* appellantur, Græcis παραφροσύνη depravatio nempe rationis & aberratio ejuſdem ab ordinaria cogitationis lege, qua deliria varia, ſubindè ridicula, ſubinde etiam ſeria, ſed abſque nexu & ordine & ſine fundamento confusè ut plurimum proferuntur.

Cauſa horum in genere conſiſtit in *ſpiritû animali*; Mens enim immutabilis eadem ſemper eſt nec poteſt mutari, aut ab ulla alia cauſa externa lædi & inquinari.

In ſpiritû ergo hæret vitium, idque varium & diverſum. Unde etiam varia deliria, variæque eorundem ſpecies. Rem exemplo declarabo: Quemadmodum enim in *ebriis* idem vinum diverſa tamen ſubebrietatis exorbitantia parit deliria, eaque diverſa in diverſis ſubjectis, dum unus fit furioſus, alius fit amoroſus, tertius fit canorus, & cantans. 4. fit ſomnolentus. 5. ſe æſtimat maximè divitem. 6. omnium evadit ſapientiſſimus, &c. In his utut unum ſit vinum, quod omnes inebriat, indeque omnes etiam delirantes reddit, nihilominus tamen pro diverſa conſtitutione ſubjectorum, eorumque alia habitudine diverſâ, ex maſſæ ſang. craſi naturali & ſeminali diſtincta & inde pro varietate ſpirituum animalium varia & diſtincta fiunt deliria.

In genere deliria omnia vel ex interna oriuntur cauſa, ſive habent fomitem quendam internum in corpore ſtabulantem, vel ab externa oriuntur cauſa ſive ab aſſumpta, ſive ad extrinſecus admota pertineant, ſive ex animali ſive vegetabili regno oriantur.

Ex *regno vegetabili* 1. *omnia narcotica* ſimul cum virtute fixativa ſeu quaſi ligativa ſpirituum animalium certam vim obtinent determinandi certo modo ſpiritus animales, ut pro dicta eorundem determinatione, diverſi conceptus in mente formentur indeque deliria oriantur: v. gr. refert *Hirchorus de Peſte* quod 1. Monachi ex

eſû cicutæ fuerint redditi amentes, & quidem ita ut cicuta iiſdem impreſſerit talem imaginationem quaſi tranſmutati eſſent in anates, & anſeres, unde iſti monachi piſcinas petiere & in iiſdem ſe ſubmergere & natare cœperunt.

Pertinet huc Pharmacum phantaſticum Bartholeti (de quo ſuo loco plura) ex ſcammonio paratum, quo vult determinare imaginationem ad certum conceptum & determinatam imaginationis ſpeciem.

Sic opium copioſius & frequentius aſſumptum uti mos eſt in Provinciis Orientalibus, in India, Perſia, & ſimilibus, inducit ſomnia jucunda quaſi verſentur in viridariis, in paradiſo, ibique hilariter & jucundiſſimè vivant.

Contrarium fit in nobis Occidentalibus & Septentrionalibus, in his enim opiata frequentius uſurpata, ſimiliare narcotica inducunt ſomnia horrenda, quaſi vexarentur à dæmone, quaſi vulnerentur & verſentur in jurgiis.

Hinc etiam Hyoſcyamus ridiculum infert delirium.

Sic Borellus cent. 3. obſer. 45. refert quendam ruſticum cum ſua familia ex eſu radicis Hyoſcyami totum fuiſſe lamentatum, ita ut quaſi ſimia varias geſticulas & ridiculas actiones perageret.

Pertinet huc vis narcotica nucis Metellæ de qua Bartholetus tract. elegant. de reſpirat. lib. 4. cap. 3. pag. 405. Quod nempe nucis metellæ ſemen ad certum pondus datum lætam afferat ſtultitiam, cum riſu, cum jucunda animi hilaritate, & cum inſigni liberalitate, ita ut qui ſumpſerit iſtud ſemen liberali manu omnia ſua dare & offerat, omnia occulta promulgeat, & omnia delicta profiteatur, & omnibus juſſis obſecundet: E contra ſemen & cortex hyoſcyami peruviani eodem auctore referente delirium facit ecſtaticum, quo delirantes putant ſe verſare in viridariis in converſatione angelorum: E contra ſemen hyoſcyami nigri infert delirium cum jurgiis & contumeliis: & ſemen ſolatri majoris dat delirium, quo ſe à dæmonibus vexari & à ſerpentibus ac ſatellitibus malè tractari exiſtimant.

Similia verò non inelegantia leguntur in Doringii tract. de opio ejuſque virtute, ubi inter alia pag. 72. obſervat artificialem dementiam quandam, qua ægri putant ſe naufragium pati.

Sicuti idem Doring. cit. loc. pag. 79. obſervat dementiam ſimiliter ex medicamento, quo ægri primò hilares, hinc iracundi, tandem admodum mœſti fiunt: adeo determinata deliria vegetabilia inferre ſolent, determinando certo modo ſpiritus.

Præter vegetabilia etiam animalia certa & determinata inferunt deliria, imprimis animalia nobis dicta venenata, & hinc etiam animalia rabida: Notum enim eſt, quod in cane rabido demorſi ex delirio in mores caninos tranſformentur: ſicuti iidem ſemper hydrophobia ſive inſigni omnium liquidorum & aquarum metû corripiuntur.

Præterea notus eſt Tarantiſmus quando à Tarantulis demorſi ad Tarantularum geſtus & ad muſicam determinantur, & telarum texturam & ſimilia exactè imitantur, utut in delirio. Nota etiam eſt rabies felina, dum quidam eſitantes de felibus, rabioſi exinde & delirantes fiant, ut inſtar felium unguibus ſe lacerent & morſicando invicem congrediantur. Huc ſimiliter lupina & ſuilla rabies pertinet, quorum eſu homines ſimiliter in talia deliria feruntur.

Pertinent huc Philtra tam vera quàm falſa. Falſa, hæc enim ipſa ſæpiùs maniam inferunt & furorem. Vera habent ſimul vim determinandi ſpiritus animales, ut ferantur in determinatam perſonam ſua inclinatione. De quo veri filtri parandi modo per mumiæ naturalis confermentationem cum certo ſubjecto & hinc tranſplantationem ſuo loco plura. Ab his ergo externis certo modo determinantur ſpiritus animales, ut exinde anima rationalis tam deliros format conceptus, ut antea dixi.

Quod quomodo fiat certò nondum conſtat: Cum nulla adhuc conſtet opinio, quæ animum ſcrupuloſum ſimulque veritatis avidum poſſit exſatiare.

Præ cæteris equidem ideæ ab Helmontio aut Marco marci tract. de Ideis operatricibus, item tract. de Philoſoph. reſtituta, Hæ inquam, ideæ rem equidem illuſtrant, & prima fronte maxima probabilitate nobis imponere ſolent: ſed tamen ſi exactè paulò ad rectæ rationis trutinam examinentur, & ad primarios uſus fundamentales vera fiat inquiſitio; ſi etiam paulatim in noſmetipſos faciamus reflexionem, ut poſſimus concipere quid & quale ſit, & quomodo operari poſſit talis entitas idealis ſeu intentionalis & immaterialis ſub compage materiæ, & quomodo hæc ipſa aut involui aut evolui poſſit: Certus ſum, quod tunc omnis iſta Idealis imaginatio inſtar fumi ſeu variæ cujuſdam ideæ ſubitò ſit tranſparitura & evanitura.

Hinc eſt quod multi curioſi & exercitati naturæ ſcrutatores, quos inter meritò refero nonnullos Anglos, & hos inter Dn. Boyle, non ſine nominis honore nominandum, maximi æſtimat & admiratur Helmontium, ubi in praxeos & philoſophiæ materialis terminis ſe continet: Ubi verò in extravagantias ideales prorumpit, ejuſdem ſomniis, quidem indulgendum, non verò inhærendum arbitrantur. Et quidem fundamentum iſtius opinionis & quò ſubinde probat exiſtentiam ſuam idealem Helmont. deſumptum eſt à formatione fœtus in utero ejuſque per imaginationem maternam transformatione; hôc ipsô tamen obſcurum per æque obſcurum declarare nititur, obſcurum enim magis formationis & transformationis fœtus per maternam imaginationem eſt negotium, quam tota ſuperſtructura idearum doctrina adeo ut obſcuri per æque obſcurum declaratio non ſatisfacere poſſit nobis. Hæc de delirio à cauſa externa in genere.

Ea deliria quæ fiunt à cauſa interna, & ipſa pro fomitis interni varietate ſunt varia & diverſa, prout diverſimodè ſpiritus afficiuntur. Quomodo autem talia vitia interna poſſint determinare ſpiritus ad certum quoddam delirium, declarabo itidem per exemplum.

Nam conſideretis ſemen turgeſcens in vaſculis & veſiculis ſeminalibus ibique titillationem ſuavem excitans, determinat iſtud ſemen ſpiritus ut exinde fiant ſomnia venerea, quibus ſomniando imaginamur nos venerem cum formoſis puellis exercere, indeque etiam ſeminis

cretio ſeu pollutio nocturna ordinario ſuccedit.

Optime huc facit hoc exemplum: ut enim ſemen turgeſcens titillando infert ſomnium venereum, ita etiam ſimili fere modo ſeries vitioſæ, vel alia quæcunque cauſa interna determinando ſpiritus infert deliria certa.

Nam recte in ſomniantibus inſomnia dicuntur dormientium deliria: Sicuti contra vigilantium deliria recte dicuntur vigilantium inſomnia, cum tale quid patiantur delirantes, quod patiuntur ſomniantes.

Unde etiam delirantes interdum recordantur eorum, interdum non recordantur, quæ ſub delirio fecerunt, non ſecus atque fit interdum cum ſomniis paulo profundioribus. Qui recte novit declarare naturam, & fiendi modum ſomniorum, hic ipſe etiam manifeſtatam habebit Theoriam deliriorum; illud exemplum de pollutione nocturna curioſo poteſt adminiſtrare anſam altius meditandi in ſomniorum & deliriorum naturam.

Quo etiam pertinet Delirium dictum Furor uterinus, cùm aliàs notum ſit quod ſomnia naturali ordine ſoleant inſequi temperaturam ut vocant, ſive naturalem corporis craſin.

Hæc quoad generalia Deliria; Quæ ab interna oriuntur cauſa ſunt varia. Et 1. quidem ſunt vel cum febre vel ſine febre. Delirium cum febre aut eſt levius aut eſt gravius. Illud delirium ſimplex alias etiam Paraphrenitis appellatur, hoc vero nempe gravius ordinaria appellatione, nomine phrenitidis audit, eamque phrenitidem ex inflammatione membranarum cerebri oriri vulgò æſtimant. De hac phrenitide ita explicata jam ſuperius monui, quod nempe proprie ſecundum primos auctores medicinæ diaphragmatis inflammationem innuat: 2. Quod iiſdem inflammatio cerebri eiuſque membranarum vocata fuerit ſphacelus, malum ut rarum, ita ut plurimum funeſtum & lethale. Verum cum loquendum ſit cum vulgo, ſentiendum autem cum paucis, ob id & nos non neglectâ veritate phrenitidis vulgari modo acceptum nomen uſurpabimus, idque imprimis quia ratione medendi methodi, & in diaphragmatis inflammatione, & in ſphacelo cerebri eadem ſit curandi ratio, quæ in vulgo ſic dicta phrenitide.

Cauſa ergò tam levioris quam gravioris univerſalis delirii ſive phrenitidis eſt ſpirituum varius & confuſus in cerebro motus, cujus occaſione (dico occaſione) varia & in variis cohærentia & diverſa phantaſmata ab anima efformantur, quorum index & nuncius ſunt inconditi ſermones riſus aut fletus, floſculorum qui nuſpiam ſunt, collectiones, vigiliæ, jectigationes, muſcarum inſolitæ venationes & variæ artuum motiones, donec aucto & nimis impetuoſo ſpirituum reddito motû, tandem convulſiones ſæpè lethales ſuperveniant, aut donec ſpiritibus tantum non abſumptis, vel incendio narcoticorum uſu fixatis phrenitis in lethargum mutetur, vel in affectum caroticum potius.

Cauſa remota inconditæ iſtius ſpirituum agitationis in cerebro eſt nimia cerebri incaleſcentia ob effervеſcentiam inſignem maſſ. ſang. unde ſubtiliores & fervidiores redditi ſpiritus, agiliùs quidem, ſed ſimul confuſius & perturbatiùs in cerebro moventur, unde primò vigiliæ pertinaces hinc phrenitides, tandem convulſiones oriuntur.

Unde etiam in incremento febrium continuarum, aut in principio ſtatim ipſius ſtatus, febriũ ardentium & continuarum imprimis delirium affligere ſolet, ubi nempe maxima eſt ſanguinis effervеſcentia.

Ubi enim in principio morbi abſque inſigniori febrili ſanguinis effervеſcentia vigiliæ pertinaces cum leviori delirio ſe manifeſtare volunt, malignitatis anguis latet ſub herba, & cauſa maligna perturbationis ſpirituum motus ſolet eſſe origo: uti fit in peſte & aliis morbis malignis, quod probè obſervetur pro praxi. Interdum vero illud inflammationi cerebri, vel membranarum inflammationi, vel ſaltem cum inflammatione corticis cerebri eſt conjunctum.

Exempla talia ſubinde proſtant & reperta ſunt poſt apertionem cadaverum phrenitide mortuorum: Sic enim Rhodius cent. 1. obſ. 39. phreniticum biduo extinctum, in cujus capite aperto cerebrum & membranæ ejus cum intenſo rubore adeo tumebant, ut facile venæ ab ipſius ſubſtantia potuerint ſeparari. Sic etiam Nicolaus Fontanus in Analectis cap. 2. Ubi nempe phrenitide mortuum refert, in cujus reſecto cranio cerebrum ubique maculis ſanguineis conſperſum & meninges, in ſpecie pia mater tumida admodum & ſanguine nigriuſculo turgida viſa fuit, & inſigniores ejuſdem rami per cranium diſperſi ſanguine congrumato tumidi reperti fuerunt.

Et tales inflammationes membranarum cerebri imprimis corticis ejus tunc adſunt, quando per metaſtaſin materiæ fit phrenitis, id eſt, quando poſt eryſipelas externum aut poſt pleuritidem ſive peripneumoniam aut poſt anginam ſubitò curatam ſequitur phrenitis: Signum enim tunc eſt ſanguinem coagulatum in illis partium inflammationibus ſolutum denuò hærere in membranis cerebri. aut ipſo cerebro, & ibidem novam inducere inflammationem. Unde interdum in phrenitide adeſt inflammatio cerebri & membranarum, non tamen ſemper.

Cauſas quod attinet remotiores, certum eſt quod *ætas Juventlus, aer æſtivus & uſus potuum generoſorum* in ſpecie vini admodum promptos nos reddat ad phrenitides, uti videmus in ebrioſis.

Exempla ſanè proſtant ubivis ex abuſû vini Juvenum correptorum phrenitide: quin & excretiones ſanguinis ſuppreſſæ, uti febres ita etiam ſtagnationem ſanguinis poſtmodum in cerebro inducunt: Qua ratione ex inſufficienti puerperii ſeu lochiorum purgatione phrenitidem obortam in puerpera refert *Horſtius lib. 2. obſerv. 25. & cit. loc. obſerv. 26. ex retentione hæmorrhoidum* obortam phrenitidem recenſet. Affectus animi graviores, quos inter primatum obtinet ira quæ admodum nos diſponit ad febres, & hinc ad phrenitidem: Nam ipſa ira quaſi eſt parva febris naturalis, dum in ira ſanguis effervеſcit circa præcordia, unde corpus calet, facies rubore tincta perſpicuo, pulſus eſt frequentior & major ex aucta ſanguinis fermentatione. Unde non mirum ſi ſuperveniat febris & phrenitis.

Febres malignæ etiam uti monui, ſæpius conjunctas habent phrenitides; & quidem hæ phrenitides in febribus malignis ſuperveniunt citra inſignem ſanguinis efferveſcentiam & corporis incaleſcentiam: Unde & ſæpius in principio Medicus talia deliria obſervat, ne perditos reddat ægros.

Differentias quod attinet omne delirium in febribus, quo etiam fuerit phrenitis, vel eſt ridiculum, vel ſerium. Ridiculum eſt, quando ægri varia, abſurda, incondita & minùs cohærentia cum quadam hilaritate interdum cum riſû &c. proferunt. Serium verò delirium eſt, quando ægri quaſi aliquantiſper irati cum impetu & quodam furore proferunt varia & incondita, & interdum tam inſcii quam excogitando in varios ſermones proruunt.

Quæ differentia obſervatur propter Hippocratem, qui dicit, quod deliria ridicula ſint tutiora & minùs mala, quàm deliria ſeria aut cum jurgiis.

Quoad Signa.

1. Quidem in febribus neceſſe eſt ut delirium imminens præcognoſcatur, ut poſſimus præcavere. Et quidem imminens delirium ferè ſolet facile cognoſci ex quadam garrulitate & nimia loquendi promptitudine, item ex mutatione morum, ſi nempe is qui aliàs mitis eſt fit nonnihil ferox & temerarius: item fiunt nonnihil proclives ad iram: Item ſi is, qui aliàs eſt taciturnus, fiat loquax, ſi corpus indecore moveat, aut etiam corpus denudet, ſi eorum quæ legit vel locutus fuit, ſubitò obliviſcatur: ſi eundem ſermonem ſæpiùs citra rationem repetat. Item ſi vigiliæ pertinaces adſint aut ſaltem ſomnus admodum turbulentus præceſſerit. In talibus caſibus delirium imminere patet, id quod imprimis confirmant oculi: ſic enim ſi fiant aliquantiſper mobiliores ſolitô, ſi fiant ſplendidiores & quaſi fulgidi, ſi fiant inſtabiles, tunc metus eſt non leve imminere Delirium. Ipſum delirium præſens facilè cognoſcitur ex inconditis ſermonibus, variis actionibus ex quibus facilè præſens vel adſtans deliramentum vel delirium agnoſcitur.

Porrò an in vera phrenitide revera adſit inflammatio Diaphragmatis aut inflammatio cerebri & membranarum, an verò tantummodo incaleſcentia indeque natus fervor ſpirituum ex ſequentibus agnoſcitur: quod nempe immanis dolor adſit in phrenitide in qua eſt inflammatio cerebri: nam ex natura partis facile patet, quod dolor ſit vehementiſſimus, cum dura mater cerebri ſimul ſit affecta, quæ eſt ſenſibiliſſima. Unde eſt quod tales phrenetici ſoleant avellere capillos, inſcii tamen propter immanem & acutiſſimum dolorem, quem percipiunt. Item perpetuo manus capiti admovent, & vario aut quaſi furioſo motû caput agitant.

Dolores ergo adſunt acerbiſſimi in inflammatione cerebri & membranarum: Unde eſt adeò brevis affectus cum non poſſit durare propter inſignem diſſipationem ſpirituum. Accedunt præterea interdum convulſiones, idque quando inflammatio cerebri incipit in gangrænam abire, nam omnis inflammationis finis eſt gangræna. Deinde in tali caſu pulſatio adeſt vehementiſſima, de qua ante delirium conqueruntur ægri, quæ quanta ſit percipitur, ſi attente conſpiciatur collum, ibi enim arteriæ carotides quam impetuoſiſſime pulſant propter ſanguinem influentem & ob inflammationem in cerebro ſtagnantem: Unde etiam Hippocrates arteriam pulſantem in temporibus prænuncium æſtimat phrenitidis imminentis.

Quod attinet Prognoſin.

Phrenitis omnis malum eſt periculoſum & auctum. Majus tamen periculoſum: in qua inflammatæ ſunt membranæ & ipſum cerebrum, minùs periculoſum quando eſt ſpirituum tantum fervor & ſanguinis incaleſcentia. Si vires ſint languidæ in phrenitide ut plurimum moriuntur ægri.

Quod ſi accedant phrenitidi convulſiones, linguæ aphonia, aut ſingultus, aut dentium ſtridor, aut vox tremula, item fecum & urinæ inſcia dejectio, hæc phrenitidem lethalem indicant. Phrenitis ſi vertatur in lethargum aut affectum comatoſum utplurimum eſt lethalis.

Obſervetur autem quod quædam deliria in febribus phreniticis vel paraphreniticis ſint interdum critica. Probè ergò ſunt diſtinguenda deliria febrium critica a ſymptomaticis, propterea quoniam ſymptomatica neceſſe eſt curet Medicus: Criticum vero delirium omnino intactum eſt ſinendum.

Signa ergo Delirii critici, quod ut plurimum ſequitur Hæmorrhagia narium ſunt ſequentia. Si coctionis ſigna appareant in urina & pulſus ſit inæqualis, ſit nonnihil magnus, & nonnihil validus: item ſi tranquillitas quædam in ſymptomatibus ſit in ægro: ſi ex oculis ſplendores videantur elici, ſi delirium superveniat à ſubitò nata cephalalgia, ſi nares pruriant, ſi facies rubeat & adſit tenſio mollis hypochondriorum, ætas ſit Juvenilis & forſan aliàs æger conſuetus ſit excernere per nares ſanguinem; In tali delirio caveat Medicus, ne illud ſolvere conetur, quia eſt criticum, ſalutare, adeoque naturæ motus: Quod delirium Criticum uti dixi hæmorrhagia narium ut plurimum ſequitur: & tale delirium eſt ſalutare & ſaluberrimum, reliqua ſymptomatica ſemper ſunt ſuſpecta.

Quod attinet curam.

In Cura ſanguinis & hinc ſpirituum fervor temperandus, imprimis ſanguinem evacuando; 2. Efferveſcentia ſanguinis febrilis eſt compeſcenda, & 3. ſpirituum turbatus motus figentibus nonnihil tam internis quàm externis & ſiſtendus. Hoc ut fiat obſervetur, quod ſibi debeat cavere Medicus imprimis Junior; ne ad ebrium vocatus, ceu morbi deliroſi curationem inſtituat, uti aliquando obſervatum fuit factum fuiſſe ab incautis Medicis, ne hac occaſione ſe riſui exponant ignaro popello.

Deinde cùm iis adjunctus ſit ſæpius ſomnus deficiens ſive Agrypnia, quæ delirio admodum favet, ſubinde Hypnoticis blande & etiam narcoticis agemus, idque tam in medicamentis internis quam externis. Caute autem uſurpentur internè omnia talia in ſpecie opiata.

Nam

Nam ſi opiata non ſiſtant ſpiritus & eorum motum compeſcant potiùs delirium gravius reddunt, cùm ipſum opium ſomnia inducat turbulenta & truculenta.

Sin vero Narcoticis ſpiritus nimium figas, metus eſt, ne ægrum ſopiendo, tandem non poſſis amplius exſuſcitare, aut metus eſt ne per opiata phrenitidem in lethargum mutes. Cum enim ſpiritus in phrenitide ſint admodum volatiles & ſubtiles, & ſimul propter motum continuum auctum pauci, ob id facilè ex Narcoticorum doſi auctâ permutari in lethargum ſive carum poteſt, quæ mutatio eſt periculoſiſſima.

Certum eſt, quod Narcotica & opiata legitimè adhibita ſint magna remedia & optime in phrenitide febrili commendentur. Verum ſi tempore non opportuno aut non legitimè parata adhibentur plus nocent quàm proſunt.

In eorum ergo uſu obſervetur 1. Quod ſint legitime præparanda in febribus quidem imprimis per acida ut acetum. 2. Ratione temporis adhibeantur opiata non nimis tardè, ſed imprimis in incremento morbi ubi incipit æger vigilare: Melius enim eſt tempore vigiliarum quam delirii adhibere Narcotica. 3. Ut his opiatis ſemper adjungantur Bezoardica & Diaphoretica.

Non tantum quod in phrenitide ſæpius ſubſit malignitas, ſed etiam quia blanda diaphoreſi concitata efferveſcentia ſanguinis febrilis inſiguiter placetur & mitigetur. Unde etiam per conſequens talibus ipſa phrenitis non rarò tollitur. Ante omnia mox Ven. Sect. inſtituenda, quo citius eò meliùs. Nam ſi erit febris ardens phrenetica abſque malignitate, optimè convenit hæc ipſa, aut licet adſit malignitas, tamen in principio primo ſine tanto periculo poteſt ſecari vena.

Larga autem ſit ven. ſect. Auctore Lindano, quid refert ſuum parentem cum D. Tulpio Viro cuidam phrenetico uno die ℥xxxvi. ſanguinis emiſiſſe, tertio die totidem, & quarto die ℥xxv.

Sic enim inquit: Medicus, ubi adeſt furor morbi, Medicum ſe præſtare debet. Verum in ipſa ven. ſect. quoad locum eſt notandum, quod ſi forſan præceſſerit ſuppreſſa quædam ſanguinis evacuatio, ut in puerperis, in partibus inferioribus in talo, & poſtmodum in brachio ſecanda vena.

2. Quòd tempore ven. ſect. Medicus mittat manum ſuper caput ægri, ut ex pulsû agnoſcatur, quando forſan ſufficiens ſit ſanguinis evacuatio: item ut ex pulsû cognoſcat an æger ſit animo defecturus.

3. Ubi æger minus fert ſanguinis evacuationem, in ipſa evacuatione ſubinde digito obturandum eſt Foramen denuò aperiendum, & denuo obturandum, donec ſufficiens ſanguinis quantitas ſit extravaſata, ſic enim cum meliori euphoria, & minori ægri debilitate ſanguis evacuatur.

In topicis ſive externis utut aliquantiſper aceti addere ſit conveniens, tamen multum ejus non addendum quoniam Vigilias & Agrypnias auget. Unde etiam nimis gravia odorata in externis ſunt vitanda, nè talibus volatilibus augeatur phrenitis propter continuam ſpiritus incitationem.

Medicamenta ergò quæ conveniunt in cura deliriorum, ſive etiam ipſa phrenitide, præterea quæ in febribus ardentibus externè & internè conveniũt, ſpeciale ſpecificum eſt Anagallis flore Phœniceo de qua vide Gabelchov. cent. 6. cur. 13. qui in febribus phreneticis & paraphreneticis experientia frequenti compertum habet decoctum Anagallidis flore rubeo: Præcipit. ut M ij. Anagallidis hujus decoquantur in vino & aq. an. menſura ß ad conſumptionem tertiæ partis: de quo decocto mane & veſperi detur bonus hauſtus, ſimulque fiat ex iſta planta ſacculus ſimiliter in prædicto decocto humectandus, & ita ſuturæ coronali extrinſecus applicandus.

Confirmat hoc Hildesheim in ſuo ſpicilegio, qui ad deliria febrilia & phrenetica commendat hoc decoctum.

℞ Herbæ anagallidis (fol. & flor.) M ij. coronarum capit. papav. alb. nu. 20. Hæc invicem coquenda dicit in ℥xvj. vini malvatici & Rhenani ad caſum ℥ vj. colaturam forti expreſſione trajicit, & pro duabus vicibus hauriendam propinat in ſpicileg. 2. p. 190. Poſt anagallidem eſt lactuca, Nymphæa, ſedum majus, item ſemina 4. frigid. major. & exinde paratæ emulſiones: Succi ſubacidi granatorum, ribium & berberum. Porrò Serum lactis, & cum eodem parati julepi. It. aq. Anagallidis, aq. verbenæ, aq. Nympheæ, papaver erraticum, & omnia ex eodem remedia. Item ſpiritus acidi minerales in ſpecie ſpiritus nitr. dulcis & ſpiritus ſal. dulcis, Camphora interne cum aliis commodè propinatur.

Hæc enim licet ſit ſubtiliſſimum, & penetrantiſſimum remedium, tamen virtute quâdam occulta ſpirituum fixativa & narcotica pollet, & tamen hæc camphora, mirum eſt, quantum ad curandam phrenitidem cum aliis externe & interne conveniat. Externè in epithematis: Interne in potibus ſomniferis (NB. obſervetur, quod non præſcribenda ſit integra opii doſis, quando ſimul præſcribitur camphora, quod egõ ita ſemper obſervo) Saccharum Saturni & Medicamenta ſimilia ſaturnina ſimiliter commendantur ad phrenitidem.

Item miſtura ſimplex: Tinctura Bezoardica: uti etiam nitrum antimoniatum potui ordinario injectum. Verùm primatum obtinent legitimè applicata opiata, v. gr. Syrupus de papavere albo, qui eſt magis uſitatus quam de papavere nigro; Emulſio ſem. papav. albi, cum aliis opium, & laudanum opiatum.

Bartholetus non immeritò commendat eſſent. opii cum ſpir. vitriol. vol. paratam. Veteres in uſu habuerunt Philonium Romanum, Diacordia, requiem Nicolai, & ſimiles: Horſtius aliquando curavit phreneticum poſt vini generoſioris abuſum per potionem narcoticam die 6. uti refert lib. 2. obſ. 12.

Item Fontanus in cur. & reſp. l. 2. p. 20. refert juvenem 22. ann. qui poſt univerſalia remedia per ʒj. Philonii Romani fuit curatus. Inter externa commendatur admodum cataplaſma ex portulaca, ſempervivo, & roſis capiti circumligatum, cui etiam nonnulli addunt Nympheam, chamomillam & melilotum.

Bartholetus commendat in phrenitide, carnem cucurbitæ tuſam & raſo capiti impoſitam. Quâ præter omnem ſpem deſperatus phreneticus fuit curatus: quo etiam fuit obſervatio Borelli cent. 4. obſ. 94. de ruſtico, qui alterum phreneticum per taleolas cucurbitæ capiti impoſitas curavit:

Con-

Confirmant etiam hæc quæ habet Gabelchoverus ſupra cit. loco cent. 3. cur. 23. in Scholio, quod ſcil. ſi excaveturcucurbita per medium diſſecta, & in eandem immittantur pedes ægri ad tempus, idque ſubinde repetatur, tollat inſigniter & fervorem febrilem, & etiã ipſum delirium phreneticum. Sedum majus contuſum & inſtar cataplaſmatis cum aceto plantis pedum applicatum etiam conducit, quin etiam ſolum ſyncipiti admotum blande demulcet delirium, ſed detrahendum eſt cataplaſma, quando incipit dormire æger. Epithema fronti admovendum conducit ex maſtiche & myrrha cum Tinctur. Santali. Vide deſcriptionem in praxi Riveriana, pag. 117. decoctum radicis Mandragoræ & Hyoſcyami cum ſimilibus externe applicatum tepide fronti, commendatur ceu expertum à Zacuto Luſitano.

Egregius eſt ſuccus cancr. fluv. Virorum expreſſus qui ad imitationem Rulandi fronti applicatus mirificè confert: Sicuti idem Rulandus ſequens epithema cum linteis duplicatis utiliter admovet.

℞. Aqu. roſarum ℥ x. opii ʒ j. croci ℈ß.

Hoc ipſum cum linteis duplicatis admovet tepidè fronti. Nam ſic blando conciliato ſomno mens redit.

Bartholetus commendat uſum aq. ſpermatis ranarum extrinſecus applicatum (& credo quod ſit potens remedium) Potentius eſt ſi miſceatur, cum ſucco cancror. fluv. & fiat tale epithema ad imitationem Rulandi quod credo non futurum inelegans.

℞. Aq. Sperm. ranar. ℥viii. ſucci cancr. fluv. contuſor. expreſſi ℥ij. opii, acet. correcti ʒß. ad ℈ ij. camphoræ ℈ß. croci ℈ ß. M. pro epithemate.

Veteribus in uſu fuerunt animalcula viva, anates & palumbes per medium diſſecta & calentia ſincipiti aut toti capiti raſo applicata. Nihilominus tamen apud nos in deſuetudinem abierunt. Lindanus interim dicit hoc remedium eſſe inæſtimabile ad curandos phreneticos: qui curat phreneticos ſanguinem primùm mittendo, hinc propinando ſub noctem ℥ij. ſyr. papav. & hinc adhibet columbam viventem, vel gallum viventem, vel catellum viventem, quæ animalcula ſecat per pectus, & ſtatim cum omnibus interraneis ita applicat capiti ſi fieri poteſt raſo.

Et ita applicato animalculo imponuntur lintea vel culcitræ, nè ſubito ceſſet omnis calor, mirum dicit quantum juvent hæc animalcula: remoto uno, poſt hoc ſubito applicetur aliud, idque aliquoties.

Nam ſic ſtatim & dolor remittit, & ipſum delirium nonnihil imminuitur. Dicit ſi per horam relinquatur, & poſtmodum removeatur, ſit horrendus fœtor in animali applicato, ut neceſſe ſit ſubitò immergere in aquas propter fœtorem intenſiſſimum.

Præter hæc & ſimilia obſervanda ſunt ea, quæ conveniunt in febribus ardentibus. Fit interdum ut phrenetici non percipientes urinæ ſtimulum continuò eandem retineant, non abſque nocumento.

In tali casù impoſitæ perinæo cepæ coctæ cum pinguedine anſerina urin. provocant. Aut.

℞. Fol. parietariæ Mij. herb. petroſelini cum rad. Mj. Fiat decoctio: decocto addatur ole. ſcorpion. ℥ ij. & ita fiat. Fotus pro pube.

Dabo exemplum pulveris propinandi in phrenitide maligna.

℞. Cinnab. antimonii gran. xii. bezoard. lunaris gran. vj. laudani opiati camphoræ gr. j. M. dentur in dupl.

Quod propinari poteſt in decocto Anagallidis vel in aqu. Anagallidis aut in emulſione tenui ſeminis papaveris albi, paratæ cum aqu. Anagallidis, Nympheæ, Hyperici & ſimilibus. Præterea nunc conveniunt julepi aciduli, dum efferveſcentiam ſanguinis compeſcunt, quibus adduntur pro alvo reſeranda, ſi adſit ejus obſtructio, pulpa Tamarindorum, quæ laxat blandè, & ſimul ſanguinis efferveſcentiam compeſcit. *Mich. Etthmul. in Colleg. Practic.*

Cum imaginatio, & Æſtimatio depravatur, Delirium accidit, quod dicitur Declinatio à recta Rationis ſemita, undè ægri abſurda, & incongrua loquuntur, aut imaginantur.

Deliriorum Medici conſtituunt idiopathicum unum, ſympathicum alterum, & quidem ab hypochondriis, diaphragmate, utero, aliiſque partibus. Aliud ſine febre; aliud cum febre. Atque ex his Phrenitidem, Maniam, Melancholiam, à diverſis etiam humoribus deducunt: de quibus ſigillatim.

De Phrenitide.

Phrenitidem intelligunt Galenici Delirium perpetuum, & continens cum febre acuta, & continua; quod ab inflammatione cerebri, & membranarum ejus à ſanguine bilioſo ibidem putreſcente oriri arbitrantur.

Quoniam autem in quocumque delirio potiſſimùm in phrenitide animales operationes, nempè imaginatio, & ratiocinatio depravantur, ab illarum læſione tres deducunt phrenitidis ſpecies ex Galeno tùm *lib. de diff. ſympt. c. 3.* tùm 4. *de loc. aff. c. 2.* Aliquando depravari dicitur Imaginatio ſana Ratiocinatione; ut in Theophilo Medico qui putabat Tubicines eſſe in angulo domûs, eoſque tamquàm ſibi moleſtos eſſe ejiciendos. Simile quid fatetur Galenus ſibi accidiſſe 4. *de loc. aff. cap. 2.* evellendo floccos, & colligendo feſtucas. Interdum verò dicitur offendi Ratiocinatio illæsâ imaginatione, ut in eo, qui ſingula vaſa rectiſſime nominans, illa tamen projecit, ut & puerum, quem adſtantes confractum ſuſtulerunt. Nonnunquam etiam utraque lædi ſolet; quin & memoratrix quoque, ut ex Thucydide refert idem Galenus *cit. lib. de ſympt. diff.* quod à Peſte Athenis graſſata evaſi omnium immemores remanſerunt, etiam ſuorum nominum. Contingit quoque frequenter Phreneticos memoriâ deficere, cùm non rarò obliviſcantur egiſſe quæ geſta ſunt, & quàm anxiè cupidiſſimeque petierunt aquam bibere.

At impoſſibile exiſtimat Euſtachius Rudius, illæsâ ratiocinatione imaginationem lædi poſſe: quod & Nos aliàs innuimus; cùm hanc illa per ſuſceſpta phantaſmata, quo modo apprehenſa ſunt, neceſſariò proſequatur. Unde Theophilus ille Medicus aſſerebat eſſe abjiciendos Tubicines, quia imaginabatur illos adeſſe in angulo domus

domus. Tunc enim Ratiocinatrix facultas ſana dici deberet, cum corrigeret, non ſequeretur errorem imaginatricis.

Ab inflammatione præterea cerebri, & membranarum ejus Phrenitidem minimè oriri Anatomicis obſervationibus oſtendit Thomas Williſius, qui ſe pluries vidiſſe fatetur Meninges, imò & cerebri exteriorem ambitum tumore phlegmonode obſeſſas, laborantes verò minimè phreneſi, at potiùs torpore, & Caro periiſſe. Adnotârunt etiam Sennertus, Heurnius, Valleſius, Volcherus Coiter, aliique cerebrum inflammatum cum membranis abſque delirio: & phrenitidem abſque illius inflammatione.

Neque inſuper perpetuò ſepti tranſverſi phlegmonen comitatur delirium illud ſympathicum, quod Paraphrenitis appellatur: Nam aliquando compertum eſt Diaphragma citra delirium fuiſſe affectum, ut ex diſſectis cadaveribus idem Williſius deducit. Quod autem diaphragmatis viſcus nervis plurimis refertum ſit, adeoque maximum conſenſum ineat cum cerebro, haud congruenter evincit Phrenitidem ſubſequi cùm ipſum inflammatur: Etenim ſtomacho, pleurâ, meſenterio, phlegmone obſitis, phrenitis plerumque non ſuccedit, quæ tamen ſæpiſſimè corripit peripneumonia, & hepatide laborantes, quare cujuſcumque viſceris inflammationem ſequi poteſt.

Cauſam Phrenitidis quæſivit Helmontius in duumviratu, præſertim verò in ſtomacho ex Hippocrate dicente: *Cui vena in hypochondrio fortiter pulſat, is mox mente alienatur.* Et Neoterici in ſpiritibus animalibus collocarunt, vel nimium irritatis, vel in confuſionem actis. Unde veriſimiliùs eſt, inquit Williſius, Phrenitidem à ſpirituum phlogoſi potiùs, quàm à Meningum, aut cerebri inflammatione, quæ cephalæam aut lethargum certiùs quàm furorem inferrent excitari.

Verùm in Phreniticorum cerebro credere licet tantam vaporum, qui in liquorem nerveum commutantur, copiam acritate præditam adunari, ut nedum motione plurima, & irregulari per ejuſdem cerebri poros, & nervorum ſubſtantiam concitetur, undè phantaſmata varia, & confuſa cum impetu, & vigilia; verum etiam confluxu vehementi, ſenſus externi, licet depravatè, acuantur, & motus animales muſculorum roborentur, ut vix detineri queant. Univerſus namque ſanguis, qui ad cerebrum fortè laxiùs defertur, plus juſto in auras abit, totuſque in liquorem nervorum & quidem tenuiorem, maximeque volatilem, permeabilemque, commigrat; undè Phrenitici, quamvis deficiant viribus vitalibus, animalibus tamen plurimùm valent. Porrò fibræ nervorum, & muſculorum motui dicatæ, ejuſcemodi liquore tumidæ, nimiùm vigent, & firmiter tenduntur; multoque magis in Maniacis, quibus febris deeſt. Quoniam verò vapor iſte nerveus acritudine præditus eſt, & immoderanter, violenterque in nervos, muſculoſque adigitur, trepidi, & temulentorum ad inſtar Phrenetici in tanto robore eſſe ſolent.

Proximam itaque cauſam hujus affectus in liquore iſto nervorum conſtituendam opinor, qui tenuior, & acrior evadat à ſanguine in cerebrum confluente pari conditione, vel vitio ſui, vel vitio viſcerum, affecto: quemadmodum in febribus acutiſſimis, & ardentibus, atque in internis inflammationibus, & affectionibus hyſtericis. Atque hinc contingit, aliquando delirium fieri interruptum, cùm ſcilicet ad tempus ſolummodò liquor nervorum inficitur.

Congruunt his, quas Practici ex obſervationibus Anatomicis plurimas memorant paraphroſynes, & phrenitide, ortas à retrocedente eryſipelate, à ſero, à felle cyſtis acriori, ab inflammatione ventriculi, & pulmonum, à varicibus meningum, à diruptis abſceſſibus, à venenis, præſertim ſolano furioſo, mandragorâ, & radice paſtinacæ ſylveſtris, ex cujus eſu lepidam hiſtoriam narrat Williſius *hoc loco*.

Notiſſima ſunt ſigna Phrenitidis, & cujuſvis delirii præſentis, cum geſtibus, tùm verbis parùm conſonis. Imminentis verò recenſentur nimia garrulitas, immodica vigilia, ſomnia perturbata, oculorum rubor, & fulgor, motuſque inordinatus, præteritarum rerum oblivio, reſponſio ferox, lotiorum, quæ priùs craſſa erant, tenuitas & perſpicuitas, decubitus incompoſitus, oblocutio inter dormiendum, aurium ſibilus, linguæ ariditas abſque ſiti, torvus, & immobilis obtutus. De reliquo ſympathicum & interruptum delirium facilè ex ſuperiùs dictis internoſcetur.

Undecumque autem illa ſemper periculoſiſſima eſt; longe vero gravior cenſenda, ſi dejectiones decolores, & urinæ aqueæ appareant: nares modicum ſanguinem ſtillent: pus erumpat: dentium ſtridor accidat cum maxillarum, & temporum convulſione: itemque ſingultus, tremor, aphonia, vomitus: ſi in veternum commutetur, vel in deſipientiam Hippocrati obſcuram dictam. *A Peripneumonia quoque inflammatio cerebri, malum, 7. Aph.12.* Copioſo autem ſudore, urinæ profluvio, è naribus hæmorrhagia, & quandoque etiam alvi fluxu, dummodo vires conſtent, ſalubriter terminari conſuevit.

Cùm ferè communiter hæc ægritudo putetur ſequi viſcerum inflammationem, proindè ad hanc tollendam illius curatio dirigitur: Et quidem venæſectione iteratâ, mox à principio repellentibus oxyrhodinis, cum decocto foliorum lactucæ, roſarum punicarum, violarum, capitum papaverum alborum, florum nymphææ, pariterque cucurbitulis, frictionibus, clyſteriis, & lenientibus pharmacis: poſtmodùm ſomnum conciliantibus, tùm internis ex opio, tùm externis ex lotionibus, & linimentis capiti, & pedibus adhibendis ex medicamentis hypnoticis; itemque applicitis ranis, gallo, aut catello per medium ſectis ſupra ſuturam; inſtitutâ interim diætâ refrigerante, humectanteque; detentoque patiente aut in tenebris, aut in luce, pro varia ejuſdem conditione, & virium robore, ut admonet Celſus. *lib.3. cap.18.* ſtrepitus verò, & animi, ac corporis motus omninò prohibendo.

At Phrenitidem à ſepto tranſverſo curandam proponit Hippocrates per ea quæ tuſſim, & ſputum promovent ut in Peripneumonia. Alterius etiam delirii meminit in virginibus, de quo tamen alibi.

Hermeticis præter venæ ſectionem, & cucurbitulas ſcarificatas, ſunt quoq; in uſu irrigationes ſupra ſuturam coronalem, & pedum lotiones cum herbis ſoporiferis, necnon linimenta hypno-

hypnotica, & purgantia leviora, ac opiata, moderatè tamen exhibita. His non ſuffragantibus, conſulit Paracelſus cranium eſſe terebrandam, ac foramen per menſem patulum eſſe detinendum. Hac enim ratione, inquit, quamcunque amentiam certiſſimè curari. Vult etiam Cardilucius præter ſuum præcipitatum aureum, cunctis impensè commendatum ſuccum naſturtii hortenſis, vel aquatici, miſtum cum tertia, quarta, vel quinta parte aceti acerrimi, ac pugillo ſalis communis decrepitati, additoque oleo olivarum in affectibus pectoris: cujus miſturæ cochlearia duo in ſingulas horas aſſumenda præcipit, atque ita etiam interna apoſtemata dirumpi, febreſque omnis generis, præſertim verò intermittentes, cùm ingruunt paroxyſmi, omnino fugari fatetur, ut raro quartum repetere opus ſit. Aliam hujus morbi curandi rationem memorat ex Carrichtero, quam apud eundem legere eſt.

Helmontio ſicuti ceteræ ægritudines cerebri, ita & deliria, remediis cuſtomachis, non cephalicis, curantur, præmiſſis tamen vomitum promoventibus, præſertim ex helleboro. At verò P. Jo. Faber potiùs diureticis, & humores deducentibus inſiſtit, inter quæ potiſſimùm magnifacit ſuum tartarum vitriolatum, & liquorem Mercurii acidum, quem ſummum arcanum adverſus Phrenitidem fatetur.

Antiphrenitica demùm recenſentur ſaccharum, & ſpiritus ſaturni, Bezoardicum lunare, liquor Margaritarum, qui mirificus celebratur ad compeſcendum ſanguinis fervorem, ferturque aliquot illius guttis vini ſpiritum figi & coagulari. Magnæ etiam exiſtimatur virtutis eſſentia florum hyperici, eorumque extractum in decocto glomorum cynosbati. Ac poſtremò opium, & quodcunque ex opio conficitur, ad ſomnum conciliandum, quoniam in deliriis nil ſomno conducibilius. Quare Zacutus *in prax. hiſt.* pilulas componit ex opii gr. v. croci gr. iv. & caſtor. gr. ij. atque in jure, aliove liquore per intervalla exhibet. Verùm enim verò opiatorum uſum vituperat Helmontius in amentiis, cùm omne opiatum ipſi dicatur eſſe in ſe amens, & amentia nil aliud; quàm ſomnium vigilans: ineſſe præterea opio monet, præter ſoporiferum, aliud virus, quo amentes acriùs læduntur; quinimò vix decuplam opii doſim ſomnum inſano conciliare, & cum labore. Ejus autem loco commendat ſulphur vitrioli ſpir. quod ſomniferum & ſuave illi eſt.

Externe verò ſedum majus contuſum, & cum lacte muliebri miſtum, ſyncipiti admotum, phrenitidem ſedare, & ſomnum allicere plerique teſtantur: at cùm primùm dormire cœperit æger, removendum, ne coma ſubſequatur. Tutiora exiſtimant alii ramenta cucurbitæ cum albumine ovi. Riverius in praxi ex Penoto hoc epithemate ægrotum ſopiri, & convaleſcere teſtatur; quod conficitur ex Aqua roſ. punic. cum tinctura ſantal. rubr. imbuta ad ℥ xx. Camphor. gr. xx. Moſch. gr. xii. Vult autem per diem integrum calidè ſuturis apponendum. Eſt aliis in uſu decoctum muſci terreſtris pari modo applicitum; aliis Rana viva, aut Tinca diſſecta, & plantis pedum impoſita.

At quàmvis hæc prodeſſe poſſint, non tamen omittenda diaphoretica ſuperiùs memorata, & quæcunque acrimoniam, fervoremque ſanguinis temperare poſſunt: hæc quidem potiùs in principio, illa vero circa ſtatum Phrenitidis, præſertim cùm de interna inflammatione dubitatur. Quamobrem pro varietate cauſarum, modò his, modo illis utendum.

Iiſdem fere Pervigilio occurrere expediet, ac præterea unguento Alabaſtrino, populeo, ſomnifero Auguſtano oleo papaverum, & hyoſcyami, extracto croci, pinguedine lucii piſcis, temporibus, & plantis pedum illitis. Langius parat oleum mirabile ex capitibus duobus allii, & uncia una opii ſimul contuſis, atque in B. M. diſtillatis. Conficit etiam aquam quandam Hypnoticam dictam: & Mynſicht. vinum hypnoticum, & pulverem anodynum Michal. Alii, alia. Sed omnibus præſtat laudanum opiatum aliquo liquore diſſolutum, & parum, ac ſæpè propinatum. Invaluit nunc tandem apud noſtrates uſus cujuſdam potionis ex expreſſis ſeminibus melopeponum, & papaverum alborum cum amygdalis dulcibus, & conditura florum nymphęæ in aqua lactucæ diſſolutis. Illam autem poſt cœnam potiſſimùm potandam offerunt, ut opportuniùs ſomnum alliciat.

Conſultationes.

Phrenitis eſſentialis.

Egregius Juvenis 35. annum agens, temperamenti ſecundum totum & jecur calidi & ſicci, negotiis impensè deditus, & ideo vigiliis valde obnoxius, liberè vivens, potiſſimum in meri potu, cum Venetiis æſtivo tempore Patavium migraſſet in Navi tecta & cum ſodalibus, ac commenſalibus mero plurimum indulſiſſet, nocte ſequenti ſæviſſimo capitis dolore, atque acuta febre correptus fuit, cum ſiti moleſtiſſima, vigiliis, vel ſomnis ſaltem turbatis, cum clamoribus, à quibus inſueta temeritate loqui cœpit. Tertia autem die reſpiratio magna & rara, pulſuſque minores atque duriores, ſqualentes oculi, necnon venoſi, ſive ſanguine pleni apparuerunt, & tandem quarta, floccos vellere, feſtucas carpere, & demum non ſolum verba plurima facere, & nugari, ſed etiam continuò plane delirare incœpit, prout & nunc delirat, cum familiares non diſtinguat, ſervum fidelem œconomum furti accuſet, eodemque tempore adblandiatur & benè excipiat. Urina autem tenuis & decolor, cum tenui nubecula apparuit. Quæ omnia ita ſuccreverunt, quamvis a medico domeſtico rectè hactenus fuerit curatus, qui ſecunda die leniens, & tertia ex brachio ſanguinem educi juſſit. Modò in quarta acceriſiti, hæc habuimus.

Cùm tria ſint genera delirii, ſub nomine deſipientiæ, tanquam ſub genere contenta, cum febre unum, Phreneticum ſcilicet; duo verò ſine febre, Maniacum, & Melancholicum, Phrenitide modò laborare egregium hunc Juvenem palam conſtat, ita dicta à Phrene, mente ſcilicet. Hinc cum Antiquiores obſervarint ſepto inflammato mentem aberrare, hanc in ipſo reſidere ſuſpicati ſunt. Eſt itaque phrenitis mentis alienatio continua, cum febre acuta. Cum autem mens alienari, ac depravari poſſit, quoad imaginationem, ut in Theophilo Medico, qui

ex principiis falſis veram concluſionem deducebat, vel ſecundo quoad rationem, ut in illo, qui Romæ Laniaci puerum poſt vaſa per feneſtras projecit, & ex principiis veris falſam deducebat concluſionem, vel tertio quoad memoriam, ut contigit Athenis Peſte à Thucidide deſcripta apud Gal. quam memoriæ depravationem, vel circa tempus, vel circa locum, vel circa perſonam credidit Valeſius, confirmarunt Fernel. & Capiv. in caſu noſtro, omnes actiones principes depravari cenſemus, cum falſa imaginetur, neque ex imaginatis veram inferat concluſionem, ad quarum operationum depravationem, depravari quoque memoriam, non contra, neceſſarium exiſtimamus. Hanc vero mentis alienationem ulterius progreſſam credimus, atque adeò plane delirare ægrum ſtatuimus in hiſtoria: plures enim delirii phrenitici gradus ab Hipp. diverſis verbis deſcriptos obſervamus. Si quidem primum, ac leviorem ſignificavit, dicens. *Parum delirabat*, vel *Nugarius eſt*. Vel. *Sermones ac verba fecit*. Vel, *Parum mente conſtabat*: aut *Aliquantulum delirabat*, ut de Melidia. Secundum gradum gravioris delirii explicuit hoc verbo, *Deliravit*, ut de Herophonte, Epicratis Uxore, & Clazomenio. Tertium gradum ſic expreſſit, *Plane deliravit*, ut de muliere, quæ decumbebat in Littore. Quartum gradum deterioris delirii ita, *Multum deliravit*, ut de Uxore Dromeadæ, & de Philini uxore in Thaſo. Quintum delirii gradum, ſic *Omnino deliravit. Magnopere deliravit*; ut de Philiſco. Poſtremum autem, omnium intenſiſſimum, prorſuſque lethalem deſcripſit dicens, *Tremula, obſcura, blandaque & contrectabiles deſipientia, valde phrenitica, ut Didymarco in Coo obvenitæ*, hecticas enim & conſummatas phrenitides ſignificare voluit Hippoc. ut Gal. in Com.

Eſt itaq; mentis alienatio in noſtro Pat. multum progreſſa, continua enim eſt, ſicut & febris, quæ eſſentialis unde Gal. dicebat, *Niſi febricitet æger, & continuo deliret phreniticus non eſt, in vigoribus enim febrium deſipientia phrenitica non ſunt*.

Ad hanc autem phrenitidem excitandam, conſpirarunt primo cauſæ omnes antecedentes, tum internæ, tum externæ, ætas juvenilis, temperamentum totius & jecoris calidum & ſiccum, anni tempus æſtivum, intenſæ applicationes, & ab iis vigiliæ, unde *In vigilia convulſio, vel deſipientia malum*. Præterea tectum navis à Sole excalefactum, caput accendens, & meraci potus copioſior. Sic *Adoleſcens Melibææ, ex nimio potu, & Venere diu excalefactus, decubuit, & phreniticus factus eſt*. Sic *Ex multa potatione, rigor, & deſipientia, malum*. Ac tandem febris acuta, de genere ardentium, cum moleſtiſſima ſiti invaſit, & phrenitidem, ut cauſa, præceſſit, cujus & cauſa & comes eſſe ſolet. A quibus omnibus cauſa conjuncta, & immediata, nec non continuo fovens introducta fuit, caliditas ſcil. præter naturam in cerebro: eo namque intelligimus & deliramus. Quæ caliditas intenſa ſit oportet, quia alioquin fieret ſola mobilitas in ſpiritibus & opinionibus, ut docebat Gal. Hæc autem inducta à calore ſolis, & meri potu, potuit quidem continuum membranarum ſolvendo (cum cerebrum parum, aut nihil ſentiat) capitis dolorem, vigilias, ſomnoſq; turbatos inferre, verùm ad delirium continuum excitandum, neceſſaria eſt inflammatio membranarum cerebri, imò præter hanc requiritur humor bilioſus in cerebro redundans, & in eodem commotus, atque diſcurrens, unde Gal. dicebat, quod *Bilis in cerebro, & ejus membranis phrenitidem facit*, & alibi. *Phrenitis fit à bilioſo humore*. Quod deſumpſit ab Hippoc. dicente, *Morbus hic fit à bile, cum mota fuerit*. Subminiſtratur autem cerebro bilioſus humor, à membranarum inflammatione, facta a ſanguine bilioſo, & bilioſum ichorem in idem per tranſudationem ac diapedeſin eructante, non ſecus ac in pleuritide evenit, in qua ſputa cruenta & bilioſa excernuntur. Quam veritatem omnino aperit & confirmat Gal. cum Hipp. dum enim Hipp. ipſe phrenitides confirmatas, & hecticas nobis ob oculos poſuit, dicens, *Tremulæ, obſcuræ, blandæque & contrectabiles deſipientiæ, valdè phreniticæ*. Gal. in Com. ait id fieri, *Quoniam bilioſus ſuccus non amplius confuſè & tumultuosè in cerebrum decumbit, ſed ineluibiliter permiſtus eſt, ut tinctura in lanis, & ideo ut hectica inſolubilis eſt*. Quod vero bilis decumbat in cerebrum, ab inflammatione membranarum, ita expreſſit Gal. idem: *Phrenitis à bilioſo humore, lethargus à pituitoſo, hic, ex ipſo potius cerebro, illa, ex tenui meninge, & ſepto*. Et clarius adhuc; *Phrenitis fit ex inflammatione meningum cerebri, & ſi magna fuerit, etiam muſculorum temporalium*. In cerebro vero, licet aliqua phlogoſis & calida diſpoſitio in phrenitide dari poſſit, vera tamen in membranis requiritur inflammatio, ſi enim daretur & in cerebro, longe deterior phrenitide ipſa contingeret affectus, ſub titulo de corruptione cerebri ab Hipp. deſcriptus, de quo dicebat. *Quibus cerebrum ſphacelatum eſt, in tribus diebus pereunt, ſi verò hos effugiant, ſani fiunt*. recedente ſcilicet inflammatione. Sic Aët. & Paul. inflammationi cerebri proprium caput aſſignant, à phrenitide diſtinctum.

Phrenitis igitur eſſentialis affligit Pat. noſtrum, tum quia nulla præceſſit querela de alia inferna parte male affecta, tum quia delirium continuum habet. Et licet continuum videatur in facta per conſenſum à ſepto, unde Gal. *Ab aliarum partium conſenſu, nulla delirium perpetuum habet, dempto ſolo ſepto*. ſubdit tamen. *Cujus vitio excitatum delirium, parum à continuo diſtat*. Sed præterea, delirium à ſepto riſum tumultuoſum ſecum ducere ſolet, ut Tyconi, ſepto in bello vulnerato. In noſtro autem Pat. ſigna præceſſerunt phrenitidem præmonſtrantia, à Gal. propoſita, vigiliæ nimirum, ob ſiccitatem in cerebro inductam, ob quam & ſomni turbati cum clamoribus fiunt, ob ſomnia conſpicua, temeritas non conſueta, à membranarum & cerebri incaleſcentia, reſpiratio magna, & rara, dum à copia phantaſmatum occupatus reſpirare obliviſcitur, quod ſupplet reſpiratione magna; ſqualentes oculi, propter vigilias, à ſanguine turgidi, ob incipientem membranarum inflammationem. Pulſus autem minores & duriores fiunt, ex membranarum inflammatione; ob duritiem enim arteria non adeò dilatari poteſt, ſicut urina decolor atque tenuis bilioſum humorem per venas in caput efferri ſignificat, atque tandem floccos avulſit & feſtucas carpſit, dum ab imaginatione oculi decipiebantur, unde & Gal. Ardente febre detentus, dum mente quidem ſanus erat, ſed imaginatio depravari

incipiebat, exclamabat. *Amici mei, auxilio mihi eſtote, ne phreniticus evadam*.

Affectus quidem, Phrenitis, acutiſſimus atq; periculoſiſſimus, ut proinde nihil certi pronunciare poſſimus, præſertim cum adhuc in principio reperiatur, & uſque ad 11. progredi ſoleat, unde dicibat Gal. quod ſi quinta die inceperit, decima ſeptima judicabitur; ſi 7. inceperit 20. tantum, quod forſan ab Hipp. deſumpſit, dicente. *Judicatur hic morbus, breviſſimus, 7. die, longiſſimus, 11.* Solus ægrotus 4. 3. Epid. deſcriptus 3. die phreniticus defunctus eſt, acutiſſimæ phrenitidis exemplo, qui tamen obiit ex qualitate ſuccorum virulentorum, tanquam ab epoto veneno, non à phrenitide, ut notat Gal. Progreſſus itaque attente obſervandus, namque ſi pulſibus accedat crebritas modica, mortis periculum: ſi verò immodica, mortem proximam prænunciat. Urinæ ſi fiant albæ & perſpicuæ, malæ. Unde dicebat Gal. in Com. *Se nullum Phreniticorum vidiſſe ſalvatum, in quo urina alba & perſpicua, id eſt aquoſa apparuiſſet.* Quod idem confirmavit quoque Lib. de Urinis. Alvi quoque albæ dejectiones malæ eſſent, ut Archecrati, ſurſum enim flava bilis ferebatur, ſcribit Gal. propterea Hippoc. *Egeſtiones albæ in Phreniticis, malæ.* Reſpiratio quoque attendenda, ſpiritus namque magnus & rarus in toto morbo, & hypochondria palpitantia utrinque demiſſa, phrenitidis ſunt notæ, morbo ad exitum ſpectante, in quo ſtatu ſomnus potius delirium excitat, accedit ſtridor dentium, & labiorum, atque totius tremores.

Quod ſi ad ſalutem vergat, vel per reſolutionem, ut Pythioni contigit: vel per criſim, & frequenter per hæmorrhagiam narium, & ſudorem, ut contingit ei, qui dum Romæ erat, Athenis ſe eſſe credebat. Sed nonnunquam & per abſceſſum, & per tranſmutationem in alium affectum deſinit. Si per abſceſſum, cerebrum ſphacelatur, & pereunt, niſi pus ad anteriora vergat, & per nares, aut os expurgetur. Si per tranſmutationem, vel in lethargum, de quo Hipp. *Non utiliter phrenitis in Lethargum ſe convertit.* Gal. in Com. *Phrenitis contra tollit veternum.* Vel tranſmutatur in peripneumoniam, de qua Hipp. *Si phrenitis in peripneumoniam tranſit, pauci effugiunt.* Vel mutatur in convulſionem, exſiccatis nimirum membranis, quod ſuccedit exitiali maximè Phrenitidi, ex Gal.

Medicæ itaque intentiones pro hac phrenitide curanda, erunt reliquis inflammationibus communes, ab initio ſcil. repellere, in augmento repellere & digerere, in ſtatu digerere magis quam repellere, in declinatione tandem digerere, quibus addamus, quod ſit revellendum, & ratione febris refrigerandum, humectandum, & evacuandum, ac tandem ſymptomatibus occurrendum.

Atque omnium primò convenit ſanguinis miſſio per venam ſectam, omnium Medicinæ Principum, cum Gal. & Avic. conſenſu. Et licet Gentilis, Arculanus, Meſue, Rudius aliter ſentiant, falſo tamen ſuppoſuerunt phrenitidem à ſola bile fieri. Quem errorem corrigit. Avenzoar dicens, *Et ſcias quod non generatur apoſtema in hoc panniculo ex uno ſimplici humore, cui etiam alius humor non ſit adjunctus, ſed denominatio fit à majori.* Recte igitur ex brachio miſſus fuit, tum ratione refrigerationis, ne ſanguis adeo facile in bilem vertatur, tum ratione revulſionis, ne adeo præceps ad partem fluat, nulla namque datur revulſio major, quam per ſectam venam. Ex venis ſedalibus repeti poterit, ante ſeptimam, ſicuti tandem in jam facta, ratione derivationis, ex vena frontis, cum ſit remedium locale. Cucurbitulæ quoque ſcarificatæ, dorſo prius, ac tandem occipiti, & revellere à ſyncipite, & derivare poſſunt. Reliqua omnia revulſionum genera conveniunt, frictiones, lotiones, ſinapiſmi, imò & veſicantia.

Interim adhuc in repellentium uſu perſiſtendum, oxyrrhodino ex roſac. & ſucco ſatri parato, aceto omiſſo, pace Gal. non adeo bene ab Herodoto edocti, ut ipſe fatetur, dum acetum roſaceo, ad penetrationem addebat in phrenitide. Applicetur autem frigidum, prout hyeme tepidum. Et quoniam urgent vigiliæ, ſuccus lactucæ, vel nymphææ adjici poterit, qui alioquin penetrationem impedit. In augmento aliqua digerentia ex uſu erunt, ita

℞. Ol. roſ. omph. ℥ ij. chamæmel. ℥ j. ſucci lim. ℥ j. m.

In ſtatu æquali doſi repellentia ac digerentia immuſcenda, atque ita in ol. roſ. ſerpyllum, aut pulegium, decoquatur, vel.

℞. Ol. roſ. compl. chamæmel. an. ℥ ij. ſucci lim. ℥ j. m.

In declinatione, ſolis digerentibus erit utendum, ſic applicetur ſolum chamæmel. in quo ſerpyllum ebullierit, vel animalia per medium diſſecta apponantur, ut Columba, Gallina nigra, pulmones adhuc calentes, minus tamen operoſum fuerit fomentum ex decoct. chamæmel. meliloti, origani, pulegii, ſerpylli, ſatureiæ, ſpongia capiti admotum.

A Pharmaceutico deſumenda Evacuantia, Alterantia, & bilioſum humorem Contemperantia. Inter evacuantia, lenientia ſunt uſurpanda, nullo modo purgantia. *Concocta enim medicanda, atque movenda, non cruda.* Et præterea. *In acutis morbis rarò, & in principio medicamentis purgantibus uti, & id cum præmeditatione faciendum.* Sed aureum documentum ab Hipp. traditum, & à Gal. receptum, in omnibus inflammationibus, ad memoriam revocandum. *Quicunque ea qua inflammantur, morborum inter initia, medicamento ſolvere conantur, ii non ſolum ab intenſa inflammataque parte nihil adimunt, cum non cedat nec obſequatur ea qua cruda adhuc eſt affectio, verum quoque & quæ morbo reſiſtentia, ac ſana ſunt, abſumunt atque colliquant, dneloque ad imbecillitatem corpore, morbus ſuperior evadit, qui ubi corpus vicerit, remedium non habet.*

Leniens itaq; ſit medicamentum, differendum tamen poſt ſanguinis miſſionem, præmiſſo leni clyſt. ſit autem ſyr. roſ. violac. ſolut. cum decoct. pulpæ tamarind. vel flos caſſ. cum eadem pulp. vel crem. tart. à quibus fieri poſſit, propinetur ſer. depur. aut aq. hord. ad lib. 2. ut factum fuit.

Alterantia & bilem incraſſantia quotidie repetita convenient quam maximè, ut decoct. cich. end. acet. ſonch, hepaticæ, viol. portul. lactucæ, additis ſucc. depur. acetoſ. end. Vel ſyr. de ribes, & viol. Et quoniam ſitis urgere ſolet, licet eam non ſentiant ægri, ideo ſerum copioſum propinandum, vel aquæ ſtillat. end. acet. cucurbitæ, hord. cum ſyr. de ribes, de gra-

granatis, de acido citri, quæ nive quoque refrigerentur, ſiquidem & Aret. frigidam permittit. Denique jam dicta omnia, tum lomentia, tum alterantia, ſuis loco & tempore repetenda, ſi poſſibile fuerit.

Et Symptomatibus interim occurrendum, quæ eſſe ſolent vigiliæ, motus violenti, ſuppreſſio urinæ, & alvi ſtypticitas.

Somnus igitur conciliandus, cum ſit delirantium remedium, & ideo Hipp. *Ubi ſomnus delirium ſedat, bonum*; Unde Gal. dicebat quod *Sopire, ac ſtupefacere principem facultatem oportet, cerebrum ſupra modum excalefactum refrigerando*; Cavendum tamen ne narcoticorum incauto uſu ad Lethargum deducatur æger, ut propterea ab Aſclepiade ſomnifera ſupervacanea cenſeantur. A levioribus itaque, & extrinſecis inchoandum; ſic fiant à cœna pedum lotiones ex decoct. malv. violar. lactucæ; anethi, ſalicis, cap. pap. albi. Nares & tempora illinantur lad. Nep. aqua roſ. diſſol. Irrigetur ſutura coronalis ol. nenuph. copioſo ex Rhaſe. Fiant capitis perfuſiones decoct. lactucæ, viol. nenuph. & in pertinaci affectu, radic. mandrag. ſem. juſquiami, cap. papav. addito lacte vaccino.

Intrinſecus emulſ. amygd. dulc. in cibis, & ſem. papav. albi extracta cum aq. lactucæ. Papav. decoct. proponit Celſus. Diacodium Tral. ac tandem Nep. Quercet. Theriac. quippe rec. nec phil. Rom. in hoc bilioſiſſ. affectu adhibendum.

Ad urinam vero ciendam ſolicitetur Pat. veſica comprimatur, titillatio in meatu urinario excitetur. Pubi fomenta ex decoct. pariet. fœnic. petroſel, radic. aſari in vino albo parata applicanda; vel cataplaſma ex radic. raphani & pariet. contuſis, additis ol. de ſcorp. aneth. chamæmel. Inunctiones perinæo iiſdem oleis quinetiam adhibendæ.

Fæces provocentur ſuppoſitorio parvo, & acri repetito, ex troch. alhand. hiera, ſale gemmæ, & melle parato.

A proprietate juvantia non ſunt omittenda. Intrinſecus quidem cor. linum nigrum ad ʒ j. in aq. roſar. Aqua item ſtillat. ex hirund. junioribus. Extrinſecus verò ſpuma lactis, Aprogala dicta, capiti appoſita; Succus Anagallidis, vel Rutæ ſylv.

In vivendi ratione primò de aëre dubitatur, num locus obſcurus, an luminoſus phreniticis conveniat; cùm Aſclepiades, ita referente Celſo, quem ſequutus fuit Paul. in lumine eſſe detinendos crediderit, Hippocr. verò in Conclavi obſcuro. Quæſtionem tamen Celſus, & poſt ipſum Æt. & Aret. ſic dirimunt, neutrum perpetuum eſſe dicentes; ſiquidem in tenebris detinendi, qui lucem: in lumine, qui tenebras formidant. Ex neutris autem, debiles in tenebris: fortes in loco luminoſo ſunt collocandi. Picturæ amoveantur. Et ſæpius iis aſſentiendum quam repugnandum, ut paulatim mens in melius revocetur. Cibus ſit refrigerans, humectans & incraſſans, non valdè nutriens; quia ſcil. inediam ægre tolerant; bilioſum enim humorem & animum demulcet ipſe cibus, ex Aret. Vinum omnino denegatum à Gal. concedi videtur ab Hippoc. aquoſum, prorſus inodorum, & exiguum in declinatione, ut decidit Tral. Somnus & quies procuranda. Clyſt. mollioribus ex lacte, butyro, & ſaccharo paratis alvus ſolicitanda, ita permittente ægro. Et amici familiares, non domeſtici, aut cognati aſſiſtant; & de rebus gratis ac delectabilibus cum eo agant. Quæ omnia, imò pauciora quoque, Deus ſalutaria reddat. *Raym. Joh. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Tom. 1. Cent. 1.*

De Phrenitide.

Juvenis robuſtus, temperamento bilioſus, ſanguine abundans, & intemperanter vivens, cum in ſympoſio vinum copioſiùs bibiſſet, atque hinc multum incaluiſſet, tandem ab alio contumeliis affectus, magna ira incanduit; cumque à præſenti vindicta detineretur, ac domum deduceretur, tota nocte non dormivit, ſed furentis inſtar per cubiculum diſcurrit, nil niſi de vulneribus, pugnis, litibus & vindicta loquutus, idque cum ferocia & multis admixtis ineptiis. Poſtridie omnino deliravit, & ipſis quoque domeſticis violentas manus inferre cœpit, ita ut à robuſtis viris detineri debuerit. Secundam quoque noctem vigil cum ſummo delirio ac furore tranſigit, modo floccos & feſtucas colligens, modo in aſtantes irruens. Oculi rubent, torvum videt, vociferatur, valde ſitit, febricitat, urina pallet. Die tertia Medici conſilium imploratur.

1. Continuum & ferox delirium cum vigiliis cerebrum in hoc ægro graviter laborare demonſtrat, ſicut febris reliquum quoque corpus malè afficit.

2. Morbus quò affligitur eſt inflammatio membranarum cerebri, hincque procedens intemperies calida cerebri & ſpirituum, unde producuntur febris continua, & illa mentis emotio, quam *phrenitidem* appellant Medici, quæ eſt *delirium ferox & continuum cum febre continua, cum inflammatione membranarum cerebri ortum.*

3. Remota morbi cauſa eſt intemperans victus, quò bilioſi ſanguinis magna copia in corpore genita, antecedentem cauſam præbuit. Sanguis ille bilioſus à nimiò vini potu & ira excalefactus ac vehementer commotus, & ad caput copioſior delatus, ibique in ſubſtantiam membranarum cerebri nimiâ copiâ effuſus, morbi hujus continentem cauſam conſtituit, quem morbum hoc ſymptoma ſequitur.

4. In illas enim membranas nimia copia percalidus irruens, ibique putreſcens, illas inflammavit; ac parte illius putredinis per venas cordi communicata, indeque ferventiore per arterias ad totum corpus expulsâ, febrem accendit, cujus magnum calorem œſophagi & oris ſiccitas cum ſiti immenſa ſequitur.

5. Ab hac membranarum inflammatione etiam calida intemperies ipſi cerebrò & ſpiritibus ejus inducitur, à quorum nimia caliditate ac mobilitate & inordinato motu, principes cerebri functiones depravantur, ſicque delirium generatur: quod ferox ac continuum evadit, & cum vigiliis conjunctum eſt, propter nimium continuumque calorem, ſpirituumque ferventium rapidum motum.

6. Morbus hic variis de cauſis periculoſus eſt. 1. Quia pars princeps laborat. 2. Quia continuæ vigiliæ ægrum valde fatigant. 3. Quia febris adeſt continua. 4. Quia hoc delirium non eſt cum riſu, ſed cum ferocia. 5. Quia

dicta inflammatio inde etiam multùm fovetur & augetur, quòd denique bilioſa materia, quæ urinam tingere ſolebat, tota ad caput abripiatur, ſicque urinam pallidam relinquat. Sanationis tamen ſpem faciunt virium robur & abſentia peſſimorum ſymptomatum, qualia ſunt, convulſiones, aphonia, ſingultus, dentium ſtridor, aliaque ſimilia. Ac proinde curatio quamprimùm erit inſtituenda, antequam malum in pejus vergat.

7. Hæc curatio conſiſtit in cauſæ antecedentis ac continentis ablatione, & intemperiei correctione.

8. Bilioſus ſanguis qui ad caput copioſior affluit, neceſſariò quamprimùm eſt evacuandus, revellendus, derivandus, & repellendus. Quapropter clyſtere emolliente præmiſſo, vena in brachio aperiatur, & ſanguinis unc. x. vel xii. extrahantur: quæ venæſectio poſtridie in altero brachio reiteretur, atque etiam tertia die, ſi neceſſe videatur: primarium enim in hoc malo remedium eſt ſanguinis detractio; quæ, ſi æger id permitteret, non incommodè ſecunda vel tertia die inſtitueretur, in vena frontis.

9. Ad humorum bilioſorum expurgationem detur hic hauſtus.

Rec. Rhabarbari optimi, fol. ſenæ mundat. ana drach. ij. Tartari rhenani drach. iij. Sem aniſi ſcrup. i. aquæ cichorei q. ſ. fiat infuſio ſ. art. colaturæ addantur. Elect. diaproni ſolut. drach. iij. diagridii gr. iij. Miſce, fiat hauſtus. Si ſequentibus diebus alvus quotidie non reſpondeat, clyſteribus proritetur, & tertia vel quarta die præſcriptus hauſtus iterum exhibeatur.

10. Bis terve de die inungantur tempora & frons hoc linimento:

Rec. Unguenti populei drach. vi. Olei papaverini drach. iij. Miſce, fiat linimentum. Poſt hujus inunctionem ſequens oxyrrhodinum cum linteis capiti tepidè applicetur:

Rec. Olei roſacei unc. ij. Succi lactucæ unc. iij. Succi ſempervivi majoris, aquæ roſarum, aceti roſacei, ana unc. j. ſ. Miſceantur bene, & fiat oxyrrhodinum.

11. Ad materiæ morbificæ diverſionem columbæ vivæ diſſectæ, vel hoc ſuppedaneum plantis pedum applicetur.

Rec. Fol. braſſicæ rubræ, betæ albæ, ana m. j. ſ. Contundantur in mortario, & cum fermenti acidi unc. iv. Salis drach. ij. Aceti roſacei q. ſ. fiat paſta ſuppedanea.

12. Sub noctem exhibeatur pilula ex laudani opiati gr. iv. Vel ſi pilulam reſpuat, aut abjiciat æger, diſſolvantur iſtius laudani gr. iij. in decocti hordei unc. i. & additâ ſyrupi papaveris rheados unc. i. fiat hauſtus ad ſomnum provocandum.

13. Interea dum hæc fiunt, bibat æger pro potu ordinario cereviſiam tenuem vel tenuiſſimam, vel ſerum lactis acidi, vel aquam fontanam, in qua pomum citri in fruſta conſciſſum immaceratum eſt, addito pauxillo ſacchari & aquæ roſaceæ, vel hujuſmodi julepum:

Rec. Fol. lactucæ m. iv. Endiviæ m. ij. Fruct. ribeſiorum rubr. m. j. Aquæ hordei q. ſ. coquantur ad lib. i. Colaturæ refrigeratæ addantur ſyrupi violacei, de limonibus, ana unc. j. De papavere unc. ſ. Succi citri recentis q. ſ. ad gratum acorem, Miſce, fiat julep.

14. Utatur etiam ſæpè de die particulâ hujus conditi:

Rec. Pulveris diamargariti frig. ſcrup. iv. pulpæ Tamarindorum, conſervæ violarum, roſarum pallidarum, rob. ribeſiorum rubr. ana drach. iij. Syrupi violacei q. ſ. fiat conditum. Circa veſperam (nempe cùm laudanum opiatum non ſumit) bibat hauſtum unum aut alterum hujus emulſionis:

Rec. Sem. 4. frigid. maj. ana drach. ij. Sem. papaveris albi unc. ſ. Decocti hordei q. ſ. fiat emulſio ad unc. viii. Cui adde, ſyrupi papaveris rheados, violacei, ana drach. v. Miſceantur.

16. Cùm malum nonnihil incipit miteſcere, ad materiam peccantem citiùs reſolvendam, capiti admoveatur gallina viva per medium diſſecta, vel pulmo vituli aut ovis recenter e mactato animali evulſus, tepidus imponatur.

17. In diæta ſit aër aliquantum ad frigidum & humidum inclinans, & ſublucidus. Cibus ſit parcus, & refrigerans, cum lactuca, endivia, borragine, acetoſa, aliiſque refrigerantibus præparatus. Qualis potus conveniat, ante dictum. Abſint ab ægro multa colloquia, multique collocutores, & quies ac ſomnus omnibus modis concilietur. Furibundus animi affectus paucis ac blandis ſermonibus demulceatur, imprimis à talibus; quorum præſentiam tempore ſanitatis amavit æger. Alvus quotidie vel ſponte, vel arte reſpondeat. *Isbrand. de Diembroëck. Medicat. lib. 1.*

Obſervationes.

Delirium Anginam & Calculum in renibus ſequutum.

Non alienum eſt in Febribus malignis, diebus præſertim Criticis, aliena loqui; ſed notavi idem in ſimplicibus anginis, nulla febris ſuſpicione, quandoque contingere; quoties malum eſt paulo vehementius, & materia peccans jam in pus reſoluta ſanguini ſe miſcet, unde nervoſæ cerebri partes ultra ſolitum vellicatæ notiones confundunt. Sed cùm malum hîc uſque adeo vicinum ſit ſenſuum metropoli, cauſſam ſymptomatis aſſequimur faciliùs, in calculo autem renum officina mali à cerebro longè remota tumultuatur. Vidi nihilominus, qui calculo gravius infeſtante non conſtarent ſibi, nec niſi delira loquerentur, ſed momento poſt, tranſlato in veſicam hoſte, dictorum ejuſmodi eſſent obliti, & tum corpore, tum mente validi. Tandem excluſo calculo animadverti cauſam mentis emotæ in acutiſſimos lapidis angulos rejiciendam eſſe; quippe nulla unquam deliria in iis deprehenſa mihi calculoſis, quibus calculi rotundi, aut obtuſioribus angulis moleſti fuere, ſed tantùm (nec tamen ſemper, propter mentis majorem in quibuſdam conſtantiam) in iſtis. Scilicet pelvis renum veſtitur tunica νευρώδης, quæ & ipſa interiorem ureterum membranam conſtituit, hæc punctiunculis acrioribus ſollicitata contrahit ſe violentiùs, & tandem nervoſa cerebri in conſenſum rapit; unde noemata quandoque turbari credibile. Quin & viſus mihi Pariſiis, à la Greve, qui rotis fractus, pectore nondum contuſo aliena loquebatur. Juſſus enim ab aſtante monacho, ut pendentis in cruce Salvatoris,

toris, quem oculis ejus identidem objiciebat, memor eſſet, quod in propinquo mors exſpectaret; An ergo, inquit, ſaucius ſum, ſi tam ſubitò moriendum; annuente ſacrifico graviter ſaucium eſſe. Cur ergo, excepit, in noſocomium non deportor, ut manû Chirurgi ſanari queam. Veriſimile, oſſium in cruribus, femoribus, brachiis fragmenta acutiora, totidem cuſpides fuiſſe, quot in calculoſis illis exquiſitiores anguli, adeoque in utriſque eadem ſecuta quandoque ſymptomata. Nec fortaſſe in ſomnis aliena loquuntur nonnulli ob aliam cauſam, quam quòd vel in partibus ſolidis, vel fluidis cuſpidatæ quædam particulæ nervoſa pungendo quietem ſpirituum interturbent. Sed nec illud fortaſſis ubivis obvium, quòd verminoſi pueri quandoque aliena loquantur. Id mihi præ cæteris compertum in *H. Bechlinii* filio ſex annorum, qui poſtquam miſerabile triduum inter convulſiones & deliria exegiſſet nullo febris argumento, propinatis liberaliter quæ vermes exigunt, novendecim tandem excrevit lumbricos vivos longos, craſſos, & propemodum ſpithamæos, quibus excluſis præter ſpem Parentum convaluit. *Olai Borrichii.*

Ex ira Phrenitis.

Ira furor brevis eſt, & ex Ira nuper Phrenitis: Uxor enim cujuſdam Scriniarii temperamento cholerico ſanguineo, cum menſtrua Ipſi, conſueto equidem tempore erumpere cœpiſſent, cum Vicina ſua altercari coacta eſt; hinc ex illa animi commotione ſubſtitere menſtrua, quid fit? circa noctem phrenetica ex lecto proſilit & varias movet turbas; hinc optimus maritus me ſummo mane vocat & auxilium implorat; ſuadeo Venæ ſectionem in pedibus, ſed nolebat admittere etiam coacta: ut ergò ſedatior eſſet, propinavi ipſi potiunculam anodynam, cui immixta erant extracti Anodyni *Hildani* gr. x. (quod extractum nihil aliud eſt quam ſuccus capitum papaveris immaturorum expreſſus & l. a. inſpiſſatus) hinc poſt levem ſomnum paulo ſedatior admiſit V. S. in utroque pede ſupra talum (qua largius celebrata, rubebat enim facies valde ex ſanguine ſurſum delato) ſenſim ad ſe rediit, Divino aſpirante numine. *Caſpar. Colithen.*

Phrenitis Aphrodiſia.

Juvenis quidam amore puellæ cujuſdam ardens, cum ſpe exciderat, in graviſſimum morbum incidebat, febrem nimirum cum vehementi delirio, quo nunc ſe Cæſarem, nunc Dei Filium eſſe ſomniabatur, aciem inſtruebat, nunc remeabat, nunc vincebatur, nunc reſiſtebat, nunc ad judicium perveniebat. Tandem ad ſe rediens adhuc vibices monſtrabat, quas accepiſſe à latronibus ſe dicebat. Balneum expoſcens, quo conceſſo indies ad ſaniorem mentem rediit.

Scholion.

Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?
Amor etſi à principio nec delirium nec melancholia ſit, tamen, ſi id quod amat nanciſci non poteſt, multis ſollicitudinibus & mentis perturbationibus, in delirium & melancholiam degenerare poteſt. Mœrore enim & curis melancholicos humores gigni & coacervari, neminem latet. Accedunt vigiliæ & imaginationes variæ ineptæ, ita ut vel mediantibus hiſce ſolis homo ad mentis vacillationem pervenire poſſit. Balneum verò haud ſine ratione conceſſum, exſiccatum enim corpus humectare, humores fervidos attemperare in hoc malo multum ad rem facit. Quapropter etiam balnea à Paulo *lib. 3. cap. 17.* commendantur in hoc affectu. *D. Danielis Winckleri.*

Anatomicæ inſpectiones.

Phrenitis à cerebri inflammatione & membranarum.

Phrenitici biduo extincti caput apertum, in quo cerebrum & membranæ cum rubore adeò tumebant, ut venæ ab ipſius ſubſtantia ſeparari poſſent. *I. Rhodius Cent. 1. Obſerv. 39.*

Phrenitis à Pia matris inflammatione illaſo cerebro.

Fabritius Bartholetus mihi faſſus eſt ſe in plurimis phreniticorum cadaveribus invenire piam matrem ſine omni cerebri noxa inflammatam. *I. Rhodius Obſerv. 40. Cent. 1.*

Phrenitis à dura matris exulceratione, Vaſorum ejus plenitudine & Pia, cum abſceſſu in cerebello flaccido.

Quidam per biennium conqueſtus fuerat de dolore in Occipite, tandem hic Phrenitide ac convulſivis motibus correptus ſubito interiit. Huic craſſa cerebri membrana aliquot locis exeſa erat variis foraminibus, idque potiſſimum in bregmate ſub ſagittali ſutura, ubi ea cum coronali jungitur. Ex iis foraminibus effluebat, & per membranam dictam effuſus erat ſanguis fermè concretus, ater ac aduſtus, admodum fœtens. Tali quoque ſanguine diſtenta erant vaſa per exteriorem craſſæ meningis ſuperficiem diſcurrentia, quin & ea quæ numeroſa per tenuem diſſeminata ſunt. Huic intra cerebellum abſceſſus humore non naturali ſcatens repertus fuit: erat is humor colore ex citrino ad pallidum vergens, pallida nimirum bilis. Ipſa cerebelli ſubſtantia flaccida omnino molliorque multo quam cerebri ſubſtantia. *Petrus Pawius Obſervat. Anatom. 8.*

In quodam ab oſcura Phrenitide extincto reperta ſunt vena cerebri varicoſa, medulla cerebri ſicciſſima, membrana ſicciſſima.

Adoleſcens medio Octobri capite doluit; febris ſed ea fallax, cum ſe febrire non putaret; nulla dum intermiſſio officii, lex vitæ neglecta, dolor tamen capitis aggraveſcebat: Externa accuſabantur, ut ætas ad omnia prona: Tandem febris aucta, dolor capitis auctior; febris verè κεφαλικὴ Τυφώδης: nihilominus tamen ſui negligens ruri, modò in urbe fuit, ſecurus omnium; tandem lecto affigitur & affligitur: fallax pulſus, ut in morbis capitis, urina fallacior, illa febri non reſpondebat; & in capite ſecus erat; ſegnities alvi, nec niſi arte provocata quicquam ex alvo profluebat: æſtus viſcerum, ſed major capitis, oculus ardens, facies rubra, maximè

 gena:

digitorum utriuſque manus, brachiorumve contractura graves, quales in demortuis aliis haud notari ſolent. *D. Blaſius Obſ. Med. 1. p. 6.*

Phrenitis abſque inflammatione cerebri & membranarum ejus, ab aqueo & vitioſo humore in pluribus partibus cerebri.

Anno 1567. menſe Auguſto, Mulier ex ingenti animi mœrore, febri ardenti cum capitis dolore, cui poſtea Phreneſis ſupervenit, correpta, vulgus dixit Hungaricum illum morbum fuiſſe: Signa omnia atteſtabantur hanc Phr. ex ſanguine fuiſſe, ridebat, jocabatur, cantabat, omnibuſque geſtibuſque hilaritatem exhibebat: interim ad interrogata reſponſum dedit, aliquando non; frequenter manum capiti, tanquam illic dolorem perſentiſceret, admovebat: Tempeſtivè fuit levibus medicamentis purgata & vena ſecta; ſanguis erat majori ex parte pituitoſus, crudus & ſeroſus: tandem reſipuit & paulò poſt obiit.

Aperui caput: dum ſerra cranium removebam, effluxit aqua loturæ carnium ſimilis: Tenuis membranæ & plexus choroidis vaſa aquoſo & pituitoſo ſanguine turgebant: uterque ventriculus, tam dexter quam ſiniſter, plenus aqua fuit inventus: Nullam nec in membranis, nec in cerebri ſubſtantia deprehendere quivi inflammationem: Ex ſinibus duæ membranæ cerebri ut alias ex ſuſpendio enecatorum cerebris, extraxi fibras, ſeu filamenta craſſa, lumbricis non diſſimilia, ex alba pituita conflata; Similes ſumpſi ex cordsi ventriculis. *Volch. Coiter. lib. Obſ. Anatom.*

Phrenitis abſque febre, cum inflammatione cerebri & meningum.

Avicennas & Rhazes nobis deſcribunt quandam Phrenitidem veræ ſimilem, tamen abſque febre atque adeo ſine apoſtemate, cæteris autem ſimilem inflammationi meningis: In hac, inquiunt, ſtringitur ipſius anhelitus, & ſitis ejus, & cum bibit aquam, ſtrangulatur ea, & expellit ipſam, & plures mortes ipſorum ſunt cum ſtrangulatione &c. Dices, non eſt hæc phrenitis idiopathica, quia ſine febre & apoſtemate, ſed tantum ſimilis in multis accidentibus? fateor, verùm eadem ratione, imo majori, poteſt contingere in ea vera Phrenitide quæ fit cum febre & apoſtemate, ſi ſit maligna & ferina, ut ex bile acerrima & quaſi venenoſa, ut aliquando accidit, imò in pleriſque: Et poſſum ego ſancte hoc affirmare, vidiſſe in Medicinæ praxi aliquos Phreniticos, qui ſtatim 2. aut 3. die hæc ſymptomata paſſi ſunt uſque ad mortem, quorum unum memini me præſente diſſectum, qui ex phrenitide notha & remiſſa incidit in paralyſim & apoplexiam, ex quibus periit: Ei inventa eſt meninx purulenta, & medullæ cerebri exterior pars vicina infl. mmata, partim ex rubro nigricans, partim purulenta: Alios aliquos omnia idiopathica Phrenitidis ſigna habuiſſe, qui idem paſſi ſunt quod diximus: nulla tamen inflammati diaphragmatis aut anginæ primariæ experti ſunt: Ejuſmodi affectus, aut phrenitis idiopathica, cui ſimilis eſt, neceſſario habet ſpirituum parvum & frequentem, ob neceſſitatem ventilationis, atque adeo vocem acutam quæ prius non fuerit: Quare ſpiritus, parvus, frequens, ac vox acuta non ſunt tecmerium inflammationis diaphragmatis (quod vult Laurentius) ſed communia Phrenitidi idiopathicæ. *Theodorus Collado Adverſar. lib. 1. cap. 20. §. 56.*

DENTALIS LAPIS.

Vid.

DENTIUM MORBI.

De quibus jam per

Curationes, Conſultationes & Obſervationes ex variis.

Dentium vitia ſunt ſi deficiant, ſi vacillent, ſi ſtupore aut dolore afficiantur.

Deficiunt dentes, vel proprio vel alieno, gingivarum vitio, infra, ubi de dentium vacillatione, prolixius explicando. Proprio vitio, dum evelluntur, aut excutiuntur à quavis cauſa externa, vel ita alterantur, ut tanquam minus viventes non amplius cum gingiva viva cohærere queant, ſed ſponte ſua decidant. Ut enim mortificatum, v. gr. carioſum os, cum vicinis partibus, vita communi & propria pro ratione ſpiritus influi & inſiti gaudentibus, uniri nequit, ſed neceſſe eſt, ut excidatur & ſeparetur, quo cum viro eſſe partes ſubjacentes molles, viventes, conſolidatione debita, nutrimento mediante uniri denuo queant: ita & dens minùs vitalis non jungitur ampliùs gingivæ, ſed ab hac ſeparatus excidit, idque.

1. Si mortuus fuerit propriæ ætatis, adeoque ſenii ſui ratione, de quo videatur *Helm. alimenta Tartari inſontia §. 25.*

2. Si ab externis nimis lædatur & vitietur ut ſunt nimis frigida, aut copioſiùs aſſumpta dentibus inimiciſſima, & quæ ſenium eorum accelerant, item nimis calida, dentes & gingivas quaſi amburendo alterantia, eaque vel crebrius aſſumpta, vel dentibus admota, à quibus ſucceſſive ita penetrantur & arroduntur dentes, ut fruſtulatim tandem excidant. Quò facit perverſa plurium conſuetudo, dolores dentium vel aceto ſimplici, vel per coctionem medicato curantium, à quibus ſtupefiunt non ſolum omninò dentes, & inſenſibiles ſic fiunt ſubtiliores illorum intimæ fibrillæ, ſed & ipſi dentes ſimul mortificantur & corroduntur.

3. Nimis viſcida & glutinoſa dentibus inimica ſunt, ut ſunt omnia dulcia, ſaccharum, ficus, uti & caſeus &c. hæc ipſa enim, ut prompte & tenaciter dentibus adhærendo, tranſpirationem eorundem propter neceſſariam nutritionem impediunt, ita & ſucceſſivè acorem attrahunt qui continuata ſui adhæſione, ſucceſſivè eoſdem alterat hinc & lac, & quælibet lacticinia, ob hanc rationem inimica dentibus obſervantur eò uſque ad ſui corruptionem ſive cariem & ſucceſſivam deficientiam diſponere. Hæc ipſa gingivas ſimul plus minus alterando, & laxiores flaccidiores reddendo, indeque

Quoad Curas.

Dentes excidentes aut deficientes reparare, ſolius naturæ eſt, quæ in junioribus per recentium dentium ſubnaſcentium priores alveolis ſuis extrudit, & defectum ita reſtituit. Quamdiu itaque dentium novorum primordia & quaſi ſemina inter gingivas reſtitant recondita, novi dentes, poſt priorum defectum renaſci facile poſſunt; id quod non tantum genuini ſive ſapientiæ dicti dentes comprobant, ſed quod etiam interdum in ſenectute dentes renati obſervati fuerint. Arti quod relictum eſt, ſaltim defectus illos naturæ nonnihil ſupplere, artificiales dentes, ex ebore, vel dente hyppopotami, fabricatos in iſtorum locum ſubſtituendo, pro loquelæ ſaltem gratia, non autem pro melioris maſticationis beneficio. Equidem exempla quædam proſtant dentium ſanorum ex homine recenter revulſorum, in proprios vel alienos alveolos denuo inſertorum firmiter cum gingiva coaliti orum, tanquam ſi nunquam dens decidiſſet, ita ut etiam maſticatio fortis hoc modo perfici potuerit. Sed quoniam adeo incerta res nondum confirmata eſt, eam in medio relinquo. Vid. obſervat. Schenckii pag. 202. ex Paræo l. . c. de dentib. Item Riverium in obſerv. comm. pag. 357. vel 613. Borell. lib. 2. obſerv. 10. p. 18.

Quoad carioſos dentes, equidem præſentiſſimum remedium eſt carioſi evulſio, interdum etiam neceſſarium, ſi longius proceſſerit caries cum facile aliàs contiguus dens contagio carioſo infici, & hinc idem malum contrahere poſſit. Ut taceam, confirmatam cariem, alia ratione quàm evulſione, curari non poſſe. Quamdiu vero vel nondum eouſque proceſſerit malum, vel propter pericula, ſub dentium evulſione interdum obſervata, hæc nimis metuatur, remediis res tentanda eſt, cariei ſcilicet progreſſum ulteriorem inhibendo.

Evulſio appropriato peragitur inſtrumento ac ſuccedit eo melius, quo minus firmiter dens hæſerit, & quo magis idem vacillaverit. Quo autem diſponatur ad facilem, magis & minus dolentem, evulſionem, remedia quædam a nonnullis adhiberi ſolent verbi gratia, Tithymali ſuccus denti inditus: aut ſi ex eo ſale & ammoniaco formentur globuli, aut cum farina triticea fiat paſta, & cavitati dentis indatur.

Præter tithymali lac alia ex ſimili lactearum genere, pari virtute pollent: ut lac ficulneum farinæ admiſtum, vel ex lacte tithymali cum farina triticea ſubacta fiat paſta, quæ frixa in pinguedine ranæ facit dentes ſine dolore cadere: vel farinæ ſiliginis miſceatur cum lacte cataputiæ, inſtar pultis, indatur denti, cavo, ſicque aliquandiu permittatur, brevi ſic cadere affirmant. Succus pariter chelidonii majoris, cavis dentibus inditus, eos frangit & ejicit. Pinguedo item ranarum viridium, dentibus affricata, aut iiſdem indita, dentium caſum promovet, nempe coquuntur ranæ in olla vitreata affuſa aqua communi, & pinguedo quædam innatabit, quæ dentis evulſionem promovet.

Vel ℞. Gumm. ammon. ſem. hyoſcyam. ſucci ejuſdem an. ℥ i ß. Miſtis addatur pinguedinis ranæ viridis ac ceræ parùm f. unguent. denti extrahendo applicandum vel indendum.

Cariei vero ulterior progreſſus per artem, & medicamenta inhibetur, efficaciſſime in primis per inuſtionem dentis carioſi in loco carioſo cum cauterio actuali, ſive ex ferro, ſive ob ſubtilitatem commodiorem, ex argento vel auro facto, quo facto auro foliato dens cavus repleatur. præſervatur enim ſic a majori putredine & corruptione: vel ex cera cum mirrha probe ſubacta, vel potius ex cera viridi, propter admiſtam æruginem, impleatur dentis carioſi excavatio. Ipſa myrrha denti indita, egregia eſt in hoc caſu. Confer hic River. in obſervat. communic. pag. 309. ubi refertur, quod dentes terebinthina impleantur, & cauterio actuali dens inuratur in carie. Loco actualis cauterii, ubi neceſſum viſum fuerit, potentiale adhibeatur: Sic aqua fortis denti carioſo admota vel ſpiritus vitrioli ad gutt. i. vel 2. bombaci inditæ, ac denti adhibitæ, mirè corroſionem juvare & præſervare dicitur. Item Zingiber in oxymelite coctum, & in cavernam dentis immiſſum, præſervat corruptionem corallio rum pulvis denti cavo inditus, vel oſſa ſepiæ, item camphora cariei ulteriore n progreſſum inhibent: vel ex pulvere ſ corallioru m alborum cum melle roſato ad conſiſtentiam linimenti craſſioris redacto dentibus illitum cariem inhibet.

Fœtorem dentium ablata caries ſponte curat: ſin minus gallia moſchata cum cypero & maſtiche miſta, denti cavo indatur. Tollitur & fœtor dentium, ſi abluuntur aqua in qua ſal armoniacum ſolutum, poſt prandium & cœnam.

Vermes ex dentibus elicere ſubinde neceſſe eſt. Præſtat hoc optime Sabina in vino decocta & in ore retenta, quæ copioſius vermes elicit. Fumus item ſeminis hyoſcyami ſpecificus eſt, per infundibulum ſuſceptus ore, mirabiliter vermes expellit. Confer. Act. Med. haff. volum. 1. pag. 209. Suffitus item ſive fumus ex fructu halicacabi contuſo, cum cera mixto, facta exinde paſta, & in laminam ferream ignitam injecta, fumum ſuggerit, quo ore excepto, catervatim vermes cum ſputo copioſo rejecti, & crudeliſſimi dolores ſopiti, obſervati fuerunt. Spiritus ſulphuris quoque dentibus cum bombace inditus vermes optimè necat, & dolorem inde oriundum placat. vel ex pulvere gallarum, cum ſucco rad. pyrethri impregnato paratur remedium, quod denti inditum vermes expurgat ſevum cervinum quantum contra vermes dentium valeat. Vid. Bartholinus centur. 3. hiſtor. 96.

Quoad Tophos (ſive Lithodonton) dentium eorumque ſorditiem & nigritiem, ne ab his dentium caries, crebrior dolor, aut prematurus caſus ſuperveniat, cura inſtituenda venit, per ea, quæ ſordes dictas abſtergere, vitioſum earum acidum, gingivis & dentibus hoſtile, abſorbere & hinc blanda adſtrictoria vi gingivarum tonum roborare valent: quod ſi longius

longius proceſſerit malum, & tenacior mucus dentes vitiaverit, potenter incidentia & diſſolventia, & quidquid heterogenei fuerit abſumentia & quaſi exedentia adhibenda erunt habendo ſemper reſpectum ad ſcorbutum plus minus. Convenient igitur in leviori malo oſſa ſepiæ, C C. uſt. mandibul. luc. piſc. teſtæ ovorum calcin. cinis majoran. roriſmarin. urina calida, cum qua fricentur ſubinde dentes & gingivæ: Tartarus calcinatus aut parum ſalis tartar. uſt. &c.

Duriora ſubjecta lapidea ex ſilicibus, pumice, & vitanda ſunt, quia crebriori uſu gingivas atterere & abſumere valent, ut rectè monet Zvvelferus in Pharm. reg. pag. 101. niſi ubi fortius agendum: tunc enim paulo tamen rariùs adhibita, talia minus nocent. Exempli loco ſit farina virginea Mynſich. egregie dentes dealbans, & à tartaro corroſivo purgans.

Hiſce modo dictis convenienter radix Irid. Flor. additur, præſertim quod & ipſa conveniat propter odoris gratiam, propter quem ultimum finem non inepta. Paratis dentifriciis aliquot guttæ olei deſtill. caryoph. aut lign. Rhodii poſſunt addi. Quod ſi dictis pulveribus color purpuraſcens conciliandus, Coccionigliam in aqua aluminis ſolvamus, & ſoluto aſpergamus pulverem, qui exinde rubeſcit, ſed leni admotus igni idem purpuraſcit. Quod ſi pertinacius fuerit malum, ſordes tenaciores, obſtinata nigrities firmius dentibus impacta, ac firmius conglutinata lithodontes, optimum remedium eſt ſpiritus ſalis cum melle ad gratiam ſaporis, vel quantum placet miſtus, & ita gingivis illitus. Spiritus vitrioli ſuſpectus eſt, cujus loco oleum ſulphuris in aqua communi dilutum, vel cum melle roſato ſubactum adhiberi poteſt. Pertinet huc opiata Borelli cent. 2. obſer. 65. ad gravius malum præſertim conveniens. Non incommodum eſt, ſi recipiatur vinum, cui permiſceatur ſpiritus ſulphuris, ut aceſcat, huic immitte radiculam polypodii per 24. horas, hunc ſicca & utere pro dentiricio, firmat, mundat, & candorem iiſdem inducit. Et ea quæ de ſpiritu vitrioli refert Riverius in libro ſexto prax. capite ſecundo, potius ſpiritui ſalis, quam ſpiritui vitrioli applicanda veniunt. Quo etiam facit ejuſdem liquor ex auro uſto, hic egregiè conveniens citato loco.

Pulvis dentifric. Principiſſæ Altenburgenſis.

♃. Oſſ. ſæpiæ, C C. uſt. pumic. præp. an. ℥iij. moſchi ℈ j. M. F. pulv. cui adſpergatur ſpir. roſar. ℥ß. & ſicca. Interim.

♃. Gran. cherm. Santal. rubr. an. ſpir. vini q. ſ. pro extrahendo Tinctura, qua irrora aliquoties prædictum pulverem, & ſicca. Non incommodum eſt hujuſmodi pulveribus dentifricis ſal armoniacum ſubinde addere, dentibus, gingivæ, ac omnibus oris partibus imprimis conveniens.

Quod attinet dentes vacillantes ſive minus firmiter gingivis connexos hoc vitii contrahunt propriâ vel alienâ, gingivarum culpâ. Propria eadem eſt, ſed in minori ſaltem gradû, quæ & dentes decidere penitus & cadere facit, de quo ſuperius ſufficienter actum. Aliena gingivarum culpa conſiſtit in eo, quod fibroſa illarum caro vel mollis, ſive flaccida, vel ſimul tumida, vel etiam nonnihil exulcerata, adeoque omnibus his caſibus plus minus cruenta ſimul evadat. Rarum eſt, quod in Schenckii collectis obſervat. libro primo capite de dentibus pag. 200. refertur, ex defluxione in dentium alveolos, hos gypſea pituita interdum impleri, ut dentes extrudantur. Suſpicor tamen non tam ex defluxione, quam lapidis ſive tophi dentalis uberiori incremento, potiùs vitium hoc ortum traxiſſe. Ita verò mala gingivarum oriuntur frequentiſſimæ ſalivæ, vel in genere acrioris, vel in ſpecie ſcorbutico ſapore, ſive vitioſo acri ſale inquinatæ culpa, à qua tenus fibrarum gingivarum reſolvi & emolliri, penetrari eædem, & plus minus ſucceſſivè, non raro ſenſili admodum cum pruritu erodi aſſolent, vaſculis ſanguinis una per diæreſin vitiatis, ſanguinem paulatim fundentibus.

Poſtea & mercurii uſus, tam in ſalivatione excitanda, & hinc acrioris & præternaturalis cujuſque copioſioris ſalivæ profluvium, quàm faciei pro uſu coſmetico applicatus, ordinario gingivam valdopere laxare, & omnes dentes hinc mobiles quaſi reddere ſolet.

Quòd ſi ulterius procedat negotium vitiari magis gingivæ, exulcerari profundius, abſumi eædem, vel corrumpi etiam, & ad gangrænam diſponi aſſolent. Malum, quod in genere Scorbutus appellatur.

Quòd ſi firmior paululum gingivarum fuerit textura relaxata, eadem nihilominus ſanguinem uberius in ſe recipit, & ſpuria intumeſcit & excreſcit carne laxa, flaccida, & ſordida, & facilè ad tactum cruorem ſtillante in gingivarum hinc dicta excreſcentia ſive dentium ſuperincarnatione.

Ut igitur moveantur hæc mala, præmiſſâ debitâ radicis morboſæ internæ curatione, gingivæ flaccidæ, tumidæ, cruentæ adſtringendæ, exulceratæ abſorbentibus, & mundificantibus ac adſtringentibus conſolidandæ, corruptæ & plus minus gangrænatæ, ab ulteriori mali progreſſu præſervandæ. Conveniunt igitur Flor. roſ. rubr. flor. aquileg. & ex his paratum unguentum de aquil. ad ſcorbut. oris præſertim proficuum Deſcriptio proſtat in Tilemanni materia Medicin. CC. & ebur. uſt. Lacca & Myrrha alumin. tam crudum quàm uſtum lap. cancror. fol. quercus, liguſtri, radix ireos, flor. biſtort. tormentill. flor. malvæ arboreſcent. naſturt. aqua ruta, ſalvia, Roſmarin. Ex his vel fiunt Pulver. dentrificii, cujus exemplum vide in Barthol. Centur. 6. hiſtor. 54. vel ex iiſdem fit decoctum verbi gratia, Ruta in vino decocta, quo calidiſſimo os eluatur, egregia eſt contra hos affectus ſcorbuticos. Salvia. item Roſmarin. decocta in aqua cum pauco addito alumine, egregius eſt Gargariſmus ad dicta dentium vitia vel

♃. Herb. ſalv. Man. ij ß. flor. malv. hortenſ. rubr. Man. j. rad. polypod. unciam ſem. Fiat decoctio in lib. j. aqua fontana colatur. adde

adde mellis roſat. ℥i ß. alum. uſt. ʒj. lapid. prunell. ℥iij. terr. ſigillat. ʒj. M. F. Dentiluvium.

Pertinet huc *Gargariſmus de Tormentilla Mynſicht. pag. 403. Decoctum ad gingivas roborandas Poterii in pharmac. pag. 313.* Si quoque aliud quid, certè Myrrha & lacca in illis gingivarum vitiis ſunt præſtantiſſima. Huic Tinctura laccæ aſſociari ſolet. Nam ſola Myrrha crebrius Maſticata præſervat egregie contra ſcorbutum oris. Tinctura laccæ proſtat, *pag.* 46. Armament. Mynſ. & Conf. M. C. *Ann.* 6. *App.* 26. *B. D. Michaelis* tincturam laccæ ita parabat.

R. Phlegm. vitrioli q. v. in quo diſſolve alumen. q. ſ. ſoluta & miſta infunde laccæ pulveriſatæ donec tingatur M. Porro ulterius mel roſaceum cum ſpiritu ſalis tantillo uſque ad gratum acorem impræegnatum, omnia ulcera & putredinem partium in ore ſanat, ſi præſertim ex ſcorbuto originem ducant. In ſpecie ſi ſimul cum decocto ſalviæ ſubinde abluantur gingivæ. Egregium quoque eſt *linimentum Hartmanni* ad hos gingivarum affectus, quod deſcribit in *prax. chymiatr. pag.* 125. Sed cui non incommode Myrrha addenda venit, ad imitationem *Senn. in prax. lib. 3. p. 5. ſ. 2. cap. 7. pag.* 635. Cui ſimile eſt elegans linimentum contra oris & gingivarum ſcorbutum, quod habet *Deckerus in comm. in prax. Barbett. pag.* 156. Cujus loco poſſit etiam recipi.

♃. Alum. crud. ʒi ß. flor. aquileg fol. ſalv. an. ʒij. Rad. ireos fl. ʒiij Myrrh. elect. ℈ij. c. ſ. q. mell. roſ. F. linimentum egregium ad vacillationem dentium ſcorbuticam. Vel.

♃. Rad. biſtort. ʒi ß. flor. roſ. rubr. ʒ ß. Balauſt. ʒj. Aluminis uſti ℈ij.

Impræegnetur largiter ſpirit. cochlear. qui ad oris ſcorbutum eſt egregius. Hinc in excreſcentia gingivarum ſcorbutica, ſuccus cochlear. cum alumine uſto miſtus per quam egregius eſt. Sicuti ad hæc ipſa gingivarum vitia ex ſcorbuto nullo cedit vermicularis; cujus decoctum cum alumine & melle nobile experimentum eſt, gargariſando uſurpatum. Vid. M. C. *Ann. 6. pag.* 50. In *Dighé Medic. Experiment. part. 2. pag.* 78. Itidem egregia eſt miſtura pro his gingivarum malis ex aq. calc. viv. cum alumine crud. & uſt. ac rad. ireos flor. quod in mentem revocat aliam non inconvenientem miſturam, efficaciſſimam in ſcorbuto oris, nempe cremorem aquæ calcis vivæ ſupernatantem ſaliformem.

♃. Hujus cremor. ʒiij. Gumm. lac. ʒij. Vitriol. Cypr. gr. vi. aq. roſar. ſalv. an. ℥i ß.

Solve calore leni, ut probè impræegnetur à lacca, eo laventur gingivæ, probatum eſt. Ac merito extollitur uſus, laccæ: Nam *B. D. Michaël* aliquando putredinem gingivarum ſcorbuticam, tantam ut gangrænam minaretur, & propter inſenſiſſimum fœtorem nemo juxta ægrum commorari poſſet, per ſolam tincturam laccæ præmiſſis internis univerſalibus, feliciter reſtituit. Juxta laccam hanc nobiliſſima eſt Myrrha, verbi gratia.

♃. Fol. ſalv. alumin. uſt. maxill. lucii piſcis calcinat. Myrrh. rubr. an. ʒi ß. Mell. q. ſ. pro linim. ad fricandos dentes.

Quòd ſi efficacius poſtuletur, aliquot gutt. ſpir. ſalis impræegnetur.

In graviori malo ulterius procedendum eſt, atque ſic, præter *linimentum Hartmanni*, ſupra laudatum, ad unguentum Ægyptiacum melle roſato probè permiſtum, deveniendum, pro graviori exulceratione, aut inde metuendis malis gingivarum curandis.

♃. Alum. uſti, ſalis armoniaci, an. ℈j. Maſtic. thur. an. ʒ ß. M. F. Pulvis.

Affricandus gingivis, poſtea quàm ante & poſt decocto ſalviæ, tormentill. ac roſ. rubr. os elotum fuerit. Imo interdum aquâ forti gravior gingivarum luxuries ſedanda. Confert item *Linim. Sennert. l. 2. prax. part. 1. cap. 16. pag.* 52. Aut denique aqua viridis ex viridi æris, pauco auripigm. alumine & quibuſdam vulnerariis, addito melle in aquam infuſis & decoctis, hic commodè adhiberi poteſt, quo affrictæ gingivæ à luxurie, flacciditate & putredine defendantur, e. g. ſit vel aqu. virid. *Hartm. Pr. pag.* 110. Vel aq. virid. *Plateri* cujus deſcriptio proſtat in fine obſervationum ejus.

Stupore, tandem ſive *Hæmodia* affici dicuntur dentes, ſicque maſticationem impedire, quando ſpeciali doloris genere afficiuntur, poſt acida vel aſſumpta, vel vomitu rejecta.

Cui affine malum eſt *Algor Dentium*, dum frigoris attactu notabiliter alterantur dentes, nempe acidum & frigus inimiciſſima exiſtunt dentibus, unde illorum nimia impreſſione afficiuntur fibræ, illorum interiores, & quaſi irritantur, ut à cujuſvis objecti actione ſpecialis quidam dolor in dentibus percipiatur, maſticationis negotium inſigniter impediens.

Curat ſtuporem dentium portulaca recens maſticata, caſeus tam recens quàm Vetuſtus, adeoque alcali manifeſtiori dives. Siliqua caracea maſticata, item calidum ovi vitellum, ad duritiem coctum applicatum. Omnium optimum calida urina applicata; Algorem quod attinet ſpir. vini dentibus affrictus, vel panis calens maſticatus, vel vitellum ovi aſſatum, calidè maſticatum; item theriaca dentibus affricta huic malo medetur. *Michaël Ettmullerus collegii. Pract. Part* 1.

In ſtupore dentium fricentur dentes ſtupidi ſale, vel maſticetur pannus laneus vel piloſus pileus.

In nigredine dentium evitanda, præſertim evitetur acetum & cibi admodùm calidi.

Removeatur item ſæpiùs adnatus Tartarus & impuritates dentium, colluendo os à ſumpto cibo, vel cum vino.

Deinde nigredo & colores dentium fœdi hoc modo commodè auferuntur.

♃. Aq. fontanam, dilue in eadem ſpiritum Vitriol. vel aquam ſeu ſpiritum aluminis q. ſ. ne ſcilicet nimium aceſcat. Cum hoc lavamento quotidie manè & veſperi cum Lacinia lanea frica dentes diligenter, deinde eoſdem frica cum magiſterio Corallorum vel cũ hoc pulvere.

♃. Mandibularum Lucii piſcis, Corall. albi. CC. uſti, aluminis uſt. radicis ireos ℥ ß. ſal. gemmæ ʒj. M. F. pulvis.

Nigredo dentium & linguæ, ex eſu ceraſorum vel myrtillorum extemplo tollitur ſuffitu candelarum ſulphurearum, *Schvvefelſtecken*, faucibus tamen propter fumos nocivos occluſis.

(Nota, ſordes & nigredinem dentium ſtatim ac facilè quidem ſpiritibus acidis detergi, ſed, ſi ſæpiùs iis utamur, facilè dentes ut alcali oſ-

Ffff ſeum

ſeum erodi fragileſque factos poſtea tanto majori nigredine & ſqualore inſici propterea in his affectionibus dentium commendatum habeas ſaccharum aluminis, de quo paulò infrà, aut per ſe aut cum pumice corralliiſve rubris præp. commixtum ut dentifricium adhibitum.)

Mobilitatem dentium aufert peculiare & ſpecificum remedium ſeq.

♃. Gland. ℥j, gallar. ℥ß, aluminis uſti, ſucci acaciæ an. ℥ß, fol. roſarum rubrarum M ß. Coque cum vini rubri ℔ij, ad caſum unius pollicis, poſtea cola. Cum hoc decocto ſæpiùs quotidiè eluantur dentes, rurſum figuntur & immobiles redduntur.

Odontalgiam ex quacunque cauſa ortam ex quadam ſpecifica proprietate tollit radix lapathi acuti (ante germinationem vere collecta præſtat, mihi familiaris) exſiccata & denti dolenti applicata.

Idem præſtat, ſed remiſſiùs rad. lappæ quæ dolores ſubitò aufert, humoremque ſuperfluum extrahit magis.

Si fiunt dolores ex deſtillationibus, decocto rad. urticæ majoris, alii decoctô cum pauxillo nucis moſchatæ raſæ & croci in vino adulto & acet. ana parato & calidè in ore, locove dolente retento humores illapſos mirabiliter extrahunt: ab initio quidem videtur dolor augeri, ſed paulò poſt mitigatur & deſinit.

Idem præſtat decoctum Guajaci cum vino & aqua paratum. In eodem caſu præſtat decoctum ſerpilli (in primis ſi ex deſtillatione) vel ejuſdem aqua gargariſando nempe cum iiſdem.

(Dolores dentium propediem ſedat aſperſum ſequens. *Saccharum Aluminis.*

Rec. Aluminis crudi ℔ ij. vel iij. & per retortam in arena léto igne phlegma abſtrahe, quo facto ceſſa, & refrigeratâ retortâ phlegma redde exſiccato alumini, cumque per 24. horas in digeſtione B.V. ſteterint, phlegma iterum abſtrahe, qui labor cohobandi, digerendi & phlegma abſtrahendi ſepties repetatur. Tum poſt ultimum phlegmatis egreſſum, illud quod in fundo retortæ remanſit, in cella humidove & frigido aëri expoſitum in liquorem abeat, qui filtratus & per 12. dies in cineribus igne lento digeſtus demum per cucurbitam in cineribus ad ſiccitatem uſque omni humiditate exuatur. Remanet in fundo ſaccharum Aluminis.)

Si dentes ſunt cavi & dolent, vel etiam citra cavitatem in dentibus dolentibus præſtans eſt ol. Caryophyllorum, in cujus ſcil. ℥j. Camphoræ ℈ß. ſolutus fuerit. Hujus compoſiti gut. j. vel altera in goſſypio (præſertim quod cum moſco fuit) cavo denti immiſſa vel etiam dolenti alioquin applicata, omnem dolorem aufert.

Externum eſt laudanum opiatum in forma pilularum dentibus illitum vel inditum, vel externè (in genis) cum unguento alabaſtrino (gr. j. laudani ad ℥j. unguenti) diſſolutum. It. cum Emplaſtro de maſtice & cera.

(Subitaneum eſt remedium perſicaria contrita & denti dolenti applicata vel ut pilula efformata cavo dentis impoſita.)

Dentes corroſos juvat ſuffumigium ex ſemine Hyoſcyami per tubulum vel tritorium ad dentem dolentem factum.

Dentes carioſi evelluntur promptiùs, ſi duobus digitis madefactis, ac inſperſis pulvere ex lacertis aquaticis exenteratis & in clibano calcinatis aliquandiu prehendantur. Lacertæ colliguntur Aprili & Majo.

Sic etiam dens ex maxilla mortui evulſus, & cum radice ſua dentem carioſum ſæpiùs tangens, tandem poſt aliquot dies fruſtulatim dentem cadere facit.

Laxitati, putredini & exeſioni gingivarum à proprietate quadam Aquilegia mederi videtur. Poteſt autem indè tale compoſitum fieri:)

♃. Pulveris fol. aquilegiæ, ſalviæ, menthæ criſpæ, Nucis Moſchatæ ana ℥ß, Aluminis uſti ℥j, mellis puriſſimi ℥iv. Mel incaleſcat ad ignem & leniter decoquendo deſpumetur, deinde pulveres prædicti cum melle adhuc calente ſenſim aſpergendo miſceantur & ſerventur ad uſum. Hoc unguentô illinantur gingivæ bis quotidiè (NB. Decoctum ſummitatum rubi idæi etiam valet hic) quòd ſi cibus capiendus eſt, eluatur os aquâ prunellæ vel infuſô naſturtii aquatici in vino (in primis in ſcorbuto.)

Ad mundificationem autem gingivarum putreſcentium maximè valet aqua illa viridis mea compoſita ſecunda, de qua ſuprà in Narium affectibus, ozæna nimirum.

Dolor dentium, quia plerumque fit à capitis defluxionibus, ideoque in curatione ipſius ſtatim ad ea accedendum, quæ fluxionem inhibent. Unde ſtatim temporibus applicandum Emplaſtrum de Gummi Elemi, vel etiam Maſtiche factum, quod antequam applicetur, calefiat optimè.

Inter ſcapulas applicetur cucurbita magna ſine ſcarificatione.

Hinc ſtatim ad repellentia materiam fluxumque evacuantia confugiendum, qualia ſunt galla matura in acet. cocta, ità ut acet. in ore ſupra dentem dolentem detineatur calidè per horam ß vel j.

Hinc ad topica, anodyna ex proprietate occulta dolorem tollentia progrediendum.

Quod ſi continuus ſit dolor hiſce non cedens, ſed ab aliqua intemperie vel capitis vel totius corporis, aut copia materiæ ad caput fluentis, & indè ad dentes, capiti ſimul providendum tum evacuantibus, tum alterantibus & confortantibus medicamentis, tum etiam toti corpori.

Topicorum quibus vel ſolis ſæpiùs dolor omnis aufertur ſequentia ſunt præſtantia.

Laudanum opiatum cujus gr. iij. cum gut. ij. ſpir. Vitrioli denti dolenti applicentur, ſimulque pil. j. in corpus aſſumatur: Dolor ſopitur, applicato etiam Emplaſtro ad tempora, &, ſi opus, cucurbitulis.

Similis planè effectus eſt oleum ex buxo deſtillatum.

♃. Serrati buxi q. ſ. & repleantur 3. partes retortæ vitreæ, retortam in cineres loca & deſtilla oleum & liquorem aqueum igne primùm lentô, poſtremùm fortiori, & tandem ſummo, & deſtillabit oleum. Idem oleum rectiùs per deſcenſum aut per veſicam deſtillatur. Hujus olei (è buxo)

♃. Gr. iij. & cum vino, ſi affectus à frigida defluxio ne veniat, aut cum acet. ſi à calida. M. Contineat æger mixturam dictam in ore, poſt aliquid tempus exſpuat. Si dolor nondum ceſſabit, repetatur, donec ad ſextam vicem, tan-

tandem abluat os vino aut aceto, & ſedabitur dolor.

Idem pulvis gallarum in ſucco radicis pyrethri decies vel 11. imbibitus & exſiccatus cum fermento, M. F. globulus parvus qui denti dolenti impoſitus dolori medetur, dentes firmiores reddit, vermiculos in ipſorum cavernis genitos necat, fluxiones omnes ad gingivas delapſas extrahit.

Tandem ultimum in omni & acerrimo dolore perfugium, applicare veſicatorium poſt aures & cervici.

Exteriùs inungi poſſunt maxillæ oleó amygdalarum dulcium, & tumori applicetur emplaſtrum de meliloto. Si intus in ore ad apoſtema tendat dolor; fiat cataplaſma ex ficu aſſata cum farina tritici. Si aperiatur, diſſolvatur mel roſatum in aqua plantaginis, atque eó abluatur os. *Joh. Hartm. in Prax. Chymiatr.*

Dolent ſæpiſſimè Dentes in radicibus, ubi membranulæ, & nervuli diffunduntur, à ſanguine, vel lympha eas partes pertingente, acri, acida, ſalſa, aut aliter præter naturam affecta; unde interdum etiam tument mandibulæ, & gingivæ; quin & dentes carie, ipſæ vero eroſione, ulceratioꝗue inficiuntur, & cùm ſcalpuntur, vel cibus manditur, nonnihil ſanguinis ſtillant. Tantus autem, ac talis dolor quibuſdam accidit, ut impatientes mortem ſibi adſciverint; quamobrem maximis tormentis annumerari poteſt ex Celſo.

Inter dolorem ſedantia, illiuſque cauſam corrigentia omnium præſtantiſſimum perhibetur à Roderico à Fonſeca oleum buxi, ſi in foramen dentis una vel altera gutta injiciatur: quod etiam à Samuele Formio confirmatur, & modus illud extrahendi deſcribitur, apud Riverium *in obſervationibus eidem ab illo communicatis*. Idem quoque præſtari dicitur ab oleo caphuræ pari modo in dentis foveam inſtillato. At Julius Cæſar Claudinus extollit oleum Terebinthinæ chimice paratum cum pulvere camphoræ. Camphoram ipſam in aceto modicùm elixam adhibet Montagnana; itemque opium: Thonerus ſolam camphoram: & Rulandus oleum camphoræ goſſipio exceptum; vel etiam oleum ligni heraclei, quo præterea humores ibidem ſtagnantes educi, vermes dentibus innatos necari, & cauſam quamcunque doloris adimi, ait. Alibi quoque laudat aquam ſolani, cùm oleo vitrioli romani ad acidum ſaporem uſque permiſtam. Radices ſambuci in aceto, & vino decoctas ſingulare experimentum inquit eſſe Raymundus Mindererus apud Grullingium. Decoctum Nicotianæ, & florum chamæmeli tepidum ore detentum commendatur Jo. Heurnio, & Riverio; & Cardilucio illud Sabinæ. Atque Foreſto radix lapathi acuti conciſa, & ſupra dentem dolentem appoſita: quam etiam magnifacit Hartmannus, qui præſentaneum quoque fitetur eſſe remedium oleum caryophyllorum cùm quinta parte camphoræ. Eſſentiam ſimiliter ſaturejæ mirificè dolores dentium ſedare tradit P. Jo. Faber ſi aliquot guttis dens dolens & gingiva perfricetur infusâ, etiam in auribus guttulâ. Mirum eſt quod refert Helmontius ſe vidiſſe os brachii bufonis ſtatim primo contactu odontalgiam tollere: & contactu dentis hominis ſenio extincti, dolentem dentem excidere. At admirabilius, quod memoratur à Borello: allium contuſum cum momento ſalis pollici admotum veſicas excitando, aquam educere, & dolorem dentium fugare. Burſâ paſtoris piſtitâ, & inditâ auribus, ſicut & naſo betonica ejuſmodi dolorem aliquando deſiiſſe fertur ab eodem; itemque lapide imperiali dicto denti dolenti impoſito: conficitur autem is ex ſale petræ, & alumine fuſis cum aliqua portione ſulphuris - atque cerebro purgando, viſui acuendo, & nervis opticis detergendis plurimùm conferre dicitur. Sale fraxini arteriæ temporum applicito curatum dolorem dentium vidit D. leſeq. apud Riverium: & pice Burgundica cum pulvere nucis odoratæ, Borellus. Magnetem cœlo ſereno in pulverem redigit Tacchenius, deindeque in calcem, donec videſcat; poſtmodùm miſcet cum farina, vino, & tragacantho in formam rotularum, & denti laboranti utiliter imponit ex Grulingio.

Ad extrahendos verò dentes dolentes abſque ulla Chirurgi opera, ſcribit Riverius efficaſſimum eſſe helleboraſtrum, ſi eo dens affectus confricetur. Et Franciſcus Joël. diſſolvendum ait gummi ammoniacum, aut galbanum cum lacte eſulæ, vel hyoſcyami, ac decoquendum lento igne donec lac abſumatur; reſiduum verò in globulos redactum dentium foraminibus indendum per noctem: mox ſine dolore dentes eximi poſſe ſubdit. Idem & ego aliquando uſu gummi hederæ arboreæ factum vidi: cujus decoctum cum rore marino in poſca, tepidum ore detentum dolentibus dentibus mederi notat Heurnius.

Si verò ſtupeant dentes, ut ab acidis, creduntur prodeſſe portulaca manſa, cera, ſuccus glycyrrhizæ, amygdalæ, avellanæ. At quicquid calet, certò hæmodiam tollere experimur; unde panis calens, vinum calidum, præcipue ſi in eo ebullierit ſalvia, roſmarinus, piper, pyrethrum, aliudve ſimile; aqua etiam ardens optima obſervatur. Fehr. Academicus curioſus fumum abſinthii ſupra prunas injecti ore exceptum, dolorem, & ſtuporem dentium prohibere docet. Et Hartmannus eos ſale fricari jubet.

Ad dentes inſuper eroſos valde prodeſſe ſuum odontalgicum ſcribit Crollius ad granum unum denti admotum cùm goſſipio. Et Fridericus Hofmannus ſpiritum ſalis adhibet. Olea etiam & eſſentiæ omnium aromatum aliis ſunt in uſu, ſed præſertim caryophyllorum; itemque ſpiritus vini cum modico camphoræ. Quod ſi præterea gingivæ ulcerentur, & ſanguinem ſtilleut, commendantur antiſcorbutica medicamenta, infuſiones, pulveres, & ſpiritus Naſturtii, cochleariæ, beccabungæ, ſalviæ, menthæ, & aquilegiæ, quam cæteris præfert Hartmannus. In uſu practico ſunt pulveres, & conditurae baccarum myrti, roſarum rubrarum; Coralliorum, myrobalanorum. Sed alckalia acutiora præſtantiora exiſtimantur; Et ſi fortaſse tumeant gingivæ, ficus aſſus intrinſecùs admotus præſentaneum remedium dicitur ab Hartmanno, & Borello.

Si dentium mobilitas acceſſerit ſequens decoctum expertum ait Hartmannus, quod habet: glan. ℥j. gallar. alum. uſti, & ſucc. acac. ſingul. ʒß. fol. roſ. punic. m. ß. decoq. in lib. ij. vini rubr. & ſervetur ad uſum. Eo autem ſæpiùs dentes

tamdiu fac coquere donec liquentur & aqua fiant: hanc in fimo equino vel balneo inter ſerraturam abiegnam putrefac, & ſupernatantem oleoſam pinguedinem, quoties apparuerit, corneo cochleari, aut ligneo aufer; nulla amplius adveniente, reliquam ut inutile abjice. Hæc allecta pinguedo dentes a ſuis radicibus vellit, adeò ut ſi fœnum hac illinatur bos aut equus hoc fœnum vorans in ipſo præſepi dentes amittat. Linitur lignellum hoc unguento, & circum dentem ducitur, qui ſtatim a tali illitu poſtea facile ſeparatur. *Theod. de Mayerne in Praxi.*

Conſultationes.

Dolor ille dentium, qui te tam immaniter exercet, a frigida deſtillatione originem habet, quæ a ſiniſtra capitis parte in maxillam ejuſdem lateris, & dentis nervos, interdum uſque ad omoplatas decumbit.

Ad hujus præcautionem primò cohibendus eſt catarrhus, cauſaque ejus penitùs circumcidenda. Id autem fiet his catapotiis ſemel in menſe devoratis, vel hac potione ſi æſtas ſit aut calida aëris conſtitutio. Sequenti die a prima purgatione tonſum caput his ſeminibus in duplicato linteo concluſis fricabitur, idque fiet ſpacio duodecim aut quindecim dierum quibus elapſis purgabitur corpus ut priùs. Dein poſtridie caput maximeque pars ejus ſiniſtra, pauxillo aquæ vitæ ſingulis matutinis temporibus fovebitur, aſperſo pilis, poſt fotum, ſequenti pulvere. Interea dentium ratio habenda: quibus deterſis ter aut quater in die longè à cibo ſumpto, retineatur in ore & manducetur hoc maſticatorium, ad pituitam è toto cerebri corpore, maximè ex ejus ventriculis, per infundibulum in os & palatum attrahendam. Deinde hoc decocto ſæpiſſimè in die gingivæ abluantur.

Interim cibis boni ſucci veſcendum, ſobriè vivendum: abſtinendum ab humidis; vitandum frigus capitis, dentium & pedum.

Remedia infrà ſcripta diu ac diligenter continuanda, quia morbus eſt inveteratus.

℞. Maſſ. pilularum cochiarum & de agarico, Pilularum aſſaiereth. an. ℈j.

℞. Aquarum ſalviæ & betonicæ, vini albi an. ℥j. In quibus infunde rheubarbari electi, Agarici trochiſcati an. ʒj. In expreſſione diſſolve diaphœnici ʒij. Syrupi capillaris ℥ſ. Fiat potio purgans.

℞. Milii ℔j. Salis communis ℔ſ. Seminis aniſi & fœniculi an. ʒij. baccarum Lauri contuſarum ℥j. fiat pulvis tenuiſſimus. Inſpergatur raſo capiti.

℞. Pyrethri, Staphiſagriæ, Gingiberis, Cardamomi, Caryophyllor. Styracis calamitæ ana ʒſ. Fiat pulvis ſubtiliſſimus ad uſum dictum.

℞. Maſtiches ℥j. Radicis Pyrethri ʒſ. Cubebarum ʒij Incorporentur in forma ſolida cum melle anthoſato: fiat maſticatorium.

℞. Salviæ minoris man. j. foliorum myrti man. ſ. Maſtiches conquaſſatæ ℥ſ. Bulliant ſimul in vini albi & aquæ fontanæ an. ℔ſ. Coletur & reſervetur in phiala pro collutione oris. *Joh. Fernelius conſilior. Medic. 5.*

Dn. Egidius Heidemann, Senator Colbergenſis optimè meritus, compater & amicus meus honorandus dolore dentium punctorio ac profundo afficiebatur, adeò vehementi, ut aliquot noctes inſomnes duceret, ſapor in ore ſalſus, acris & ſubamarus deprehendebatur cum aliquali totius corporis æſtu & ſiti.

Reſolutio.

Cauſam hujus odontalgiæ, humorem ex bile & ſero mixtum eſſe, ſapor indicat ſalſus, acris & ſubamarus, non minus ac ipſe dolor punctorius, qui vehementior quidem eſt & profundus, quatenus materia circa nervulum in radicibus dentium & membranam eorundem internam nerveam hæret.

Humores itaque ſeroſi & bilioſi addentes confluentes revellendi & repellendi, qui verò jam influxere diſcutiendi & evacuandi, imprimis autem dolor, tanquam ſymptoma urgens, mitigandus.

Præſcripſi hoc nomine anodyna quædam & narcotica, ſotirellam ſcilicet parvam Mindereri, & laudatum opiatum cum ſpiritu vitrioli.

Revulſionis gratiâ cucurbitulas ſcarificatas ſcapulis & brachiis appoſui: à phlebotomiâ enim prorſus abhorrebat.

Hinc veſicatorium Riverii poſt aures applicui; fronti & temporibus ad intercipiendam fluxionem emplaſtrum adſtringens ex bolo, maſtiche, & ovi albumine, induxi.

Interea & collutiones oris ex repellentibus & adſtringentibus uſurpatæ:

℞. Fol. myrth. plantag. acetoſ. ana m ß. Rad. oxylapath. tormentil. ana ℥ij. flor. roſar. rubr. Balauſt. ana p j. Cort granator. ʒiij. Inciſ. & conquaſſat. coq. ex aqu. plantag. & aceto q. ſ. & colent pro collutione oris.

Ad evacuationem humoris ſeroſi & bilioſi præbui potiunculam:

℞. Rhabarb. opt. ʒiij. Cin. m. acut. ʒß. infund. per noct. in aqu. cichor. ℥iß. Endiv. ℥j. Manè colentur. add. ſyr. de cichor. c. Rhabarb. ʒvi. pulv. Gialapp. gr. ix. M F. potiuncula.

Sub noctem magna ex parte remiſit dolor, manè ad reliquias materiæ diſcutiendas & abſumendas commendavi aquam roriſmarini & ſalviæ cum tantillo aceti florum lavendulæ. Calorem totius & ſitim reſtinxi Julabio quod ſic componitur.

℞. Aq. cichorii acetoſ. Endiv. ana ℔ß. Syr. berber. ℥iij. flor. pap. Rhead. ℥ij. ſpir. vitrioli q. ſ. ad grat. aciditat.

His methodicè adhibitis ab immani cruciatû liberatus eſt vir optimus, quem ut porrò ſalvum & ſuperſtitem divina præſtet clementia devote precor. *Baldaſſ. Timæus caſuum Medicin. lib. 1.*

Adoleſcens 15. annorum, temperamento pituitoſo præditus, cùm à validiore exercitio excalefactus, nudo capite ſe aëri frigido & ventoſo diutiùs expoſuiſſet, in atrociſſimum maxillæ ſiniſtri lateris plurium dentium incidit dolorem, uſque ad capitis interiora & ſuperiora ſe extendentem, quo diu noctuque continuò infeſtatur. Nullus in gingivis aut maxilla exteriore tumor, nulla rubedo aut inflammatio apparent. Sentit è dente quodam molari excavato ſeroſum, ſalſum, acrem, ac inſtar glaciei frigidum humorem in os exſtillare.

1. Hujus ægri affectio Medicis *Odontalgia* & *Dentium dolor* appellatur.

2. Cauſa antecedens ſunt humores pituitoſi ac frigidi in toto corpore collecti, qui a majore calore exercitio conquiſito in vapores attenuati, ſicque copioſiores ad caput delati, à cauſa procatarctica, ſcilicet frigore externo, non tantùm ob pororum occluſionem intus detenti, verùm etiam in liquorem ſeroſum, & ob cruditatem ſalſum atque acrem rurſus condenſati ſunt, qui cùm ad vias excrementorum cerebri evacuationi dicatas non decurreret, ſed ad ſiniſtri lateris maxillares dentes deflueret, acerrimum ibi dolorem excitavit.

3. Frigidum, ſeroſum, ac ſalſum eſſe hunc humorem ipſe æger lingua ſatis percipit ex guttulis per excavatum dentem in os delabentibus.

4. Dolor autem inde fit, quòd nervulus cavitati cujuſque dentis molaris inſertus unà cum perioſtio, quo cavitas & radix inveſtitur, ab acri humore eroditur, ab ejuſq; ſummo frigore (quod nervis maximè inimicum) malè afficitur.

5. Dolor autem ſurſum uſque ad capitis interiora extenditur, quia nervuli dentium cavitatibus inſerti, ſunt propagines tertii & ſexti paris; iis igitur malè affectis, non eſt mirum totos illos nervos uſque ad capitis interiora dolere: imò credibile eſt hunc frigidum & acrem humorem per cranii foramina, ex quibus nervi illi egrediuntur, ſecundùm nervorum iſtorum longitudinem uſque ad dentes defluere; ſicque non tantùm eas particulas, quæ radicibus dentium inſeruntur, ſed integros nervos ſecundùm longitudinem à cranio uſque ad dentes à dicto humore affligi.

6. Nullus autem tumor eſt in exteriore maxilla, quia humor ille, unde fluxio procedit, non eſt copioſus, ſed paucus & acer. Neque etiam tumor fit in gingivis, quia humor in iis non diu ſubſiſtit aut colligitur, ſed paulatim per excavati dentis foramen in os effluit.

7. Nulla etiam rubedo præter naturam aut inflammatio in gingivis aut maxilla apparet, quia licet humor defluens ſit acer, eſt tamen actu & potentiâ frigidus, ita ut inflammmatio aliave calida intempies ab eo produci nequeat.

8. Atrox hic dolor, licet in parte ſit ignobili, atque hinc minoris momenti eſſe videatur, tamen contemnendus non eſt, cùm propter ſummam crudelitatem, & continuas quas inducit vigilias, humorumque & ſpirituum commotionem, facilè delirium, convulſionem periculoſiſſimam, aut febrem validam inducere poſſet. Ac proinde illius curatio differenda non eſt.

9. In curatione primò imminuenda eſt cauſa attendens, mox continens, ac procatarctica ſtatim removenda, dolor ſedandus, & caput corroborandum.

10. Corpus igitur purgetur cum pulveris diaturbith aut diacarthami drach. j. aut cum his pilulis:

Rec. Maſſæ pilul. cochiarum, aurearum, ana ſcrup. j. diagridii gr. iv. Cum pauxillo ſyrupi de ſtœchade, fiant pil. vii.

11. Ad humoris in cerebri ventriculis contenti evacuationem hoc errhinum in nares attrahatur:

Rec. Succi mercurialis, majoranæ, ana unc. ſ. betæ unc. j. ſ. Miſce pro errhino. Hujus loco æger hoc pulvere ſternutatorio ſubinde uti poterit:

Rec. Rad. pyrethri, hellebori albi, fol. majoranæ, ana ſcrup. j. piperis nigri gr. v. fiat pulvis.

12. Ad capitis corroborationem, pororum apertionem, & frigidi humoris diſſipationem, præparetur hoc capitium:

Rec. Fol. roſmarini, majoranæ, ſalviæ, ana m. ſ. flor. lavendulæ, meliloti, roſarum rubr. ana p. j. nucis moſchatæ, gariophyllorum, ana ſcrup. ij. thuris, maſtichis, ana drach. j. fiat pulvis groſſus, è quo in tenui ſerico conſuatur ſ. art. capitium.

13. Temporibus utrinque imponatur hoc emplaſtrum:

Rec. Thuris, maſtichis, ana ſcrup. j. ſagapeni, tacamaccæ, ana ſcrup. j. ſ. Miſceantur, & extendantur in ſerico nigro; fiantque duo emplaſtra rotunda.

Interea etiam exhibeantur condita & apozemata cephalica, ex majorana, roſmarino, ſalvia, betonica, conſerva anthos, ſalviæ, aliiſve ſimilibus confecta. Tabaci etiam fumus per fiſtulam communi modo ſumptus non erit inconveniens.

14. Æger os ſæpe colluat hoc decocto calido:

Rec. Radic. oxylapathi unc. j. pæoniæ maris unc. ſ. Herb. majoranæ, ſalviæ, hyſſopi, thymi, betonicæ, roſmarini, ana m. j. Sem. fœnic. aniſi, ana drach. ij. vini q. ſ. coquantur ſ. art. ad lib. j. pro collutione.

15. Poſt collutionem denti excavato cum petia ex goſſypio immittatur guttula una olei origani, aut gariophyllorum. In ſummo dolore interdum etiam pauxillum ſpiritus vini in ore ad dentes affectos detineatur, quod tamen non eſt ſæpe faciendum, ne gingivæ inde lædantur.

16. Interea etiam ad humorum diverſionem ſumma cum utilitate veſicatorium poſt aurem, atque in cervice applicabitur, & locus diu apertus ſervabitur.

17. His omnibus non juvantibus, in ſumma doloris atrocitate exhibeatur ſub veſperam pilula ex laudani opiati gr. iij. aut tres pilulæ ex maſſæ pilularum de cynogloſſa gr. xiij. aut dentur philonii romani ſcrup. ij. vel iij.

18. In victu ſit aër calidus & ſiccus, viteturque turbulentus, pluvioſus, imprimis aquilonius. Cibi condiantur cum cephalicis calefacientibus; fugiantur autem omnia ſalſa, acria, acida, & ea quæ caput vaporibus replent, ut allium, porrum, raphanus, &c. Potus ſit cereviſia mediocris notæ, & vinum tenue. Somnus longior. Exercitium mediocre, & alvus facilis ſit.

Obſervationes.

Vir quidam literatus gingivarum laxitate & dentium carie affectus, ſcripta quædam medica evolvens, fortè incidit in Conſilium Cratonis 72. ubi hæc habentur: Ad dentium putredinem & cariem vix ulla res melior eſt, quàm ſpiritus vitrioli: *paulò poſt & Horſtii tractatum de Scorbuto relegit, ubi ſectione. 2. Theſi 15. hæc exiſtunt.* Dentibus vacillantibus optimum eſt remedium ſpiritus vitrioli cum melle roſato mixtus, quantum ad intenſam aciditatem ſufficit: Inungantur gingivæ & aliæ oris partes affectæ, ſingulis diebus ter. Remedio itaque huic à Medicis celeberrimis tantoperè laudato confiſus, ſingulis diebus ſpiritum vitrioli cum melle roſato gingivis

givis & dentibus illinivit. Sed pænitendo admodùm eventu: Brevi enim conſumptis gingivarum carnibus & laxatis alveolis, dentes, quos primores appellamus, tam ſuperiores quàm inferiores exciderunt, reliqui molares ſubſiſtere quidem, ſed à medicamenti acrimonia adeò corroſi, ut ciborum maſticationi parum ſufficerent.

Rectiùs olim hâc dere judicaſſe videtur Joël, cujus tomo ſexto ſect. 2. p. 137. hæc ſunt verba: Parùm benè conſulunt, qui ſpiritum vitrioli crebrius dentibus illinire docent. Etſi enim eos candidiſſimos efficiat, tamen crebrior ejuſdem uſus eos calcinat & friabiles reddit: *Baldaſſ. Timæus caſuum Medicin. lib. 1.*

Dentium dolor ploratû ſolutus.

Nobiliſſimus Dn. Richardus Froreich, Hæreditarius in Czarny Damerovv, amicus meus ſpecialis, ultra ſemeſtre dentium dolore interpolato & per intervalla recurrente miris modis vexabatur, tentata varia remediorum genera tam interna quam externa, ſed fruſtrà, ſubinde enim recruduit dolor, tandem inter acerbiſſimos cruciatus plorare cœpit, adeò effusè ut ultrà horam à fletu ſibi temperare non poſſet. Exinde dolor penitùs remiſit, abſque ullâ in hunc uſque diem recidiva.

Reſolutio.

Dentium hunc dolorem ab humore tenui & ſeroſo excitatum, nullum eſt dubium, is fletû ſolutus & per lachrymas tam copiosè promanantes, effuſus, doloris immunitatem, ſublatâ ſcilicet cauſâ, dentibus attulit, ſecundum illud Poëtæ (ut inter lacrymas etiam jocari liceat.)

Expletur lachrymis, egeriturque dolor. *Idem ibidem.*

Filia N. de intolerabili dentium dolore conquerebatur, qui per aliquot menſes continuos duraverat, nec ullis topicis aliiſque aſſumptis medicamentis diſpelli potuerat. Conſului ut per aliquot dies cubitum itura deglutiret duas pilulas, piſi magnitudinis, ex ſola Aloë lucida confectas, nec quicquam ſuperbiberet. Hoc cùm ter quaterve feciſſet, dolor ceſſavit, neque deinceps rediit. *Isbrand. de Diemerbr. in Obſerv. & Curation. Medic.*

Cornelia Jacobi mulier robuſta dentium dolore vehementiſſimo cum dimidii capitis dolore laborabat: Huic tale vomitorium exhibui.

℞. Vitr. antimon. pulver. gr. xii. vin. alb. ℥v. Fiat maceratio per noctem. Manè coletur vinum per chartam emporeticam & detur pro hauſtu. Hinc plurima bilioſa, pituitoſa, ac tenacia evomuit, aliquot etiam ſeceſſus habuit. Nocte ſequenti bene dormivit, & ceſſavit dentium dolor, neque rediit. *Idem ibidem.*

Dens cancro affectus.

In Sacris Ægyptiorum literis ſi quid auditum, aut arcanum luci proditum ac revelatum oſtendere quis vellet, inquit *Pier.* Hieroglyph. l. 28. de Cancro, Pagurum & ejus generis piſces, vel teſtacea; quæ latebris gaudent, face appoſita figurabat. Ego hodie ubi obſcurum infantis Hebræi caſum, cancro non abſimilem, ad illius cauſæ indaginem Naturæ curioſis propono, ab eorundem ingeniorum ſplendore, & toto orbi cognita eruditione illi facem adponi exopto. Erat hic puerulus unius anni, corporis emaciati, coloris ad lividum inclinantis, in quo anteriores aliquot dentes naturaliter albicantes erupere, mox prodeunte alio retuſo in mandibula ſiniſtra, qui totus quantus niger conſpectui ſeſe offerebat: hoc etiamſi intuentes parentes, ut inauditum, & nunquam viſum, admirati eſſent, cum tamen nullam moleſtiam puero inferret, per integrum fere annum nullo adhibito conſilio tolerarunt. Sed ubi alios proximos mandibulæ ſiniſtræ dentes pari atro colore inficere, tumor doloroſus parti accedere cœpiſſet, ad malum debellandum Chirurgum ſollicitarunt: Is non cognito affectu varia adhibuit, etiam tumorem ſcarificavit, infelici ſane ſucceſſu, non tantum gingivam ſed & totam genam ſiniſtram exulcerando. Anxio Chirurgo, parentes me in conſilium vocare coacti ſunt, Examinatis examinandis Cancrum primo occultum, nunc per intempeſtive, & immoderate adhibita exulceratum, ulcus certe malignum, ſordidum, livens, & cacoëthicum aſpectu horrendum eſſe deprehendi: Facto prognoſtico de gravi & periculoſo morbo, in quo eſt repugnantia in via Naturæ, & quod Cancri confirmati & exulcerati nulla fere curatio (maxime ubi commode exſcindi vel exuri non valet) meliuſque fuiſſe eum occultum non curaſſe, curati enim citius intereunt, non curati vero longiori tempore vivunt, teſte Hippocr. 6. Aphor. 30. nam cancri non exulcerati medicamentis reſolventibus facile exulcerari poſſunt, quæ ulcera, ut ab atrabilario humore provenientia incurabilia eſſe dixit idem Hippocr. Nihilominus ne miſellus infans omni auxilio deſtitueretur, præter Diætam modice humectantem & refrigerantem, (aderat enim ſocia lenta febricula) palliativa ordinavi, quæ ipſi cancro blandiri, cumque lenire poſſent, ut ita minori cum moleſtia vitam tranſigeret, ceu eſt Aqua ad Cancrum *Chalmetei.* Henrici III. Gall. Regis Chirurgi peritiſſ. quo ulcus foveretur & ablueretur, appoſito deinde Emplaſtro Saturnino *Mynſichti*; Sed ulcus pertinax & rebelle, imò de ſua natura inſuperabile, ſuperari non potuit, quod ſenſim ſerpendo muſculum temporalem affecit, & convulſionem inducendo mortem acceleravit; Mirabilis certe hæc fuit obſervatio, & forte inaudita, Cancrum radices ſuas tanto temporis ſpatio in hoc ſolo dente ſparſiſſe, nec alios ſtatim dentes affeciſſe: quod factum puto ob nutrimentum dentis depravatum, quod provida natura, quamdiu potuit, retractum ſervavit, abhorrens ſui interitum.

Cancer hic à Dente oriundus, non fuit caries, nulla enim caries ſolido denti aderat, nec iſta tumorem excitat, ut muſculoſas partes occupat: Neque fuit Gangræna, ea enim eſt imperfecta mortificatio ad necroſin, ſeu principium & via ad corruptionem, quæ ad plures menſes abſque vicinarum partium ſphacelo & corruptione perdurare non potuiſſet. *Galenus* l. 2. de Arte curat. ad *Glauconem* cap. 5. *Celſus* l. 5. ſuæ Medic. c. 38. & alii. *Matth. Franc. Hertoli.*

Odontalgia à Verme excitata.

Quidam Odontalgia inmani ac periodica vexatus ſenſit in dente quid ſaliens per tempo-

rum intervalla, cui remedia plura incaſſum adhibita: Abraſa demum carie dentis in vaſculum ſubjectum vermem exſpuit, qui capite ad caudam reflexo ſaltus varios iteravit, foramine inſigni, per quod exierat vermis in dente conſpicuo: Qui vermes ſuffitu hyoſcyami, ſevo cervino gingivis impoſito, aliiſque e dente elicitos pro fibrillis habent, ab experimento hoc ſæpius laudati *Tyſon* aliter erudientur. *Oligeri Jacobæi.*

De Mirabili quadam Odontalgia, & Innoxia Opiatorum continuatione.

Nobilis & honeſta fœmina, à longo tempore valetudinaria, ob ſuppreſſos menſes & regurgitationem ſanguinis ad ſuperiora, hæmorrhagia narium, quandoque ſatis enormi, ſæpius afflicta, cum duritie laterum, inflatione ventriculi, pedumque tumore, ante duos annos convenientibus tractata remediis, & imprimis ex *Acidularum Egranarum* uſu, penitus convaluit, & per integrum annum optime ſe habuit. Præterita autem æſtate ex mœſtitia & fletu largiori, dentium acquiſivit dolorem, quem uno vel altero medicamento adhibito ſuppreſſit. Non multo poſt tamen recruduit malum, miris ſtipatum ſymptomatibus. Nam quotidie circa veſperam rediere dolores, quorum prodromus fuit materia quædam craſſa, viſcida, ſanguinolenta inter dentem caninum primumque molarem in maxilla ſiniſtra ſuperiori effluens: hanc excipit limpidiſſima pituita, continuo ſtillans, adeò copioſa ut vaſculum ſatis magnum impleverit, cum cruciatibus tota nocte durantibus. Obſervavi, quo ſputum limpidius eò acriores fuiſſe dolores; illo ceſſante, remiſiſſe etiam iſtos. Adhibui quæ concipere poteram, revellentia, repercutientia, appropriata, ſed omnia fruſtra. Nihil magis conduxit quam *Laudanum Opiatum*, quo dolores & fluxus iſtius pituitæ ſuppreſſi, ſomnuſque procuratus optimus. Dum hæc ita fiunt, in oculo ſiniſtro extrinſecus naturaliter conſtituto, omnia apparuere duplicata, ſine quidem dolore, ſed cum magna moleſtia: applicatis veſicatoriis reſtitutus viſus in integrum, quem tamen elapſis aliquot ſeptimanis penitus in eodem oculo amiſit, itidemque exiguo temporis ſpatio elapſo recuperavit, perſeverantibus in eodem ſtatu doloribus. Dentes quos inter hæc materia effluxit ſine labe erant, alterum tamen eorum, quia vacillare videbatur, evelli curavi, abſque ullo emolumento. Tandem omnium pertæſa, ſolis, me licet quàm maximè diſſuadente, inhæſit opiatis, ſumendo illa quotidie. Sic allevata Menſe Decembri *Viennam* conceſſit, unde mihi ante ſex vel ſeptem ſeptimanas ſcripſit, quod in illum uſque diem quotidie, antequam cubitùm eat, bolo ex granis tribus *Laudani cum Confect. Alkerm.* parato utatur, quo vel una vice omiſſo, ſtatim percipiat dolores majores. *Caroli Raygeri.*

De Vermibus Dentium.

Quemadmodum nulla ferè corporis humani pars, quam nobilis etiam illa ſit, exiſtit, quam non aliquando à vermibus infeſtatam obſervarint Scriptores Medici; ita neque dentes ab iis immunes ſunt, quippe qui, carie exeſi excavatique, huic ex putredine enatæ ſoboli nidum ſat commodum præbent.

Quales eos obſervaverit *Excell. Dn. D. Joh. Nicolaus Pechlinus, P.P. Kilonienſis, & Collega curioſus* honoratiſſimus. *Obſervatio* 24. ſuperius exhibita oſtendit. Nobis, ut paulo poſt dicemus, alia prorſus ſpecies ſeſe obtulit, noſque dubios fecit, utra eorum *Sinonum* nomine, quo vermes dentium, *Battao Syriæ monacho* olim ob nimiam inediam enatos, vocari docet *Jonſtonus; Hiſt. Nat. de Inſectis l.3.c.2.art.3. p.184.* appellanda ſit.

Acutiſſimorum verò dolorum vermes hi omnes cauſſa exiſtunt, adeo ut de necandis & tollendis iis merito ſolliciti ſint Practici: & præ reliquis varia commendat *Sennertus Med. Pract. lib.2. cap.10. pag.26.* Quibus jure meritò annumerandum cenſeo mucum, ſeu chyli reliquias interiori tunicæ ventriculi ſuilli adhærentes, qui licet ſordidum quadantenus, & delicatioribus fortaſſis abominabile ſit remedium, vulgo tamen noſtratibus crebris experimentis eſt commendatiſſimum.

His ipſis diebus Fœmina, intra lares meos habitans, doloribus acutis lancinantibus dentis maxillatis excavati vexabatur, qui, licet medicamentis ſopirentur, ſubinde recrudeſcebant. Tandem ſuaſu alterius fœminæ, ut eſt iſtud hominum genus in talibus conſiliis promptiſſimi, rorellæ foliola conglobata denti cavo, remiſſe tunc dolenti, indit. Malum! ſubito dolores in immenſum exacerbantur adeò, ut ob eorum vehementiam ſaltim non ad inſaniam redigeretur. Commodum autem accidit, ut in vicinia porcum culinæ deſtinatum eviſcerari audiret: Auxilii ergo, quod alia vice in ſimili dolore ſenſerat, adhuc memor, lanionem adit, & mucum, pyloro ventriculi adhærentem, calentem adhuc petit, eumque linteolo exceptum, formula noduli, dolenti denti imponit. Poſt breve tempus titillationem gingivæ percipiens, nodulum ex ore eximit, atque vermes plurimos linteolo adhærentes invenit, pluresque alios cùm phlegmate viſcido exſpuit: dolore paullò poſt ſopito.

Vermes hos aqua ablutos mihi oſtendebat, qui, lumbricorum more variè ſe contorquentes, aliquandiu adhuc vivebant. Latum pollicem longitudine ferè omnes æquabant, tenuiſſimum netricum filum craſſitie vix ſuperantes; coloris, dum vivebant, incarnati, mortui verò & areſcentes magis rufeſcebant. Per microſcopium inſpecti egregiè inteſtinorum lumbricos referebant, utrinque in acutum roſtrum deſinentes, corpore ex annulis innumeris coagmentato pellucido, rubello inteſtinulo per cutim tranſparente.

Cæterùm ut muco iſto vermes dentium ineſcatos & ex cavernis ſuis elicitos vidimus; ita olim *D. Rœslerus*, vermem crus perforantem interna ventriculi ſuilli pellicula evocatum obſervavit *Obſerv.312.* anni 3. Eph. Germ. dubio procul ob congenerem quendam putredinis odorem, quem tunica iſta, multoque magis mucor ex dapibus, quibus præprimis gaudet amica luto ſus imbibit. *Gottofredi Schultzii.*

Vermis Odontalgicus.

Horrida olim morborum exempla nunc tandem ſuffragante experientiâ credibilia fieri

com-

compertum eſt. Vermes in ſolido duriſſimoque corpore generari res viſa ſupra fidem: at poſtquam Lapidum quoque corruptelas & detrimenta à vermibus excitari innotuit, etiam de verminoſa Dentium carie obſervata narrantibus fides negari non poterit. Mirari autem uſque ſubit, qui molliculum & penè inviſibile vermiculi roſtrum tam ſolidi durique corporis perforare ſubſtantiam poſſit: perforat tamen, & à baſi ad radicem uſque cylindrico foramine pertuſum dentem ſolo doloris indicio commonſtrat: neque enim ante demolitione animalculi conſtabit, quàm tranſmiſſo corpore ſentiles nervorum fibras attigerit. Enimverò tum immaniſſimos cruciatus parere mobilis roſtri petulantia ſolet, & in abdito latenti impune graſſandi libertas eſt, non facilè alio quàm Dentis jacturâ coërcenda. Sed quod & quale illud roſtrum? Sanè pluſquam Corneum & annulati corporis impulſu vibratum vel ferro par; neque enim aliter tanta oſſis duricies ſuperari poſſe videtur. Major autem de origine & natalibus hujus animalculi difficultas. In Dentium cavernis, ubi ciborum reliquiæ hoſpitari ſolent, putredinem eſſe, quæ ſpiritu animata in veſiculas ſeſe induat, idea aliqua operante, articulatas vermemque referat, mobile animal, tralaticium eſt. Sed unde prima vermiculi exordia, quando nulla adhuc caries in Dentibus conſpicienda, aut quis ille in integro ſolidoque Dente foraminis cylindrici auctor? Nimirum obſitæ ſunt plerunque Dentium baſes, qua alveatibus infiguntur, muco quodam albo, quem qui oris amant nitorem, aliquoties de die, imprimis autem manè, detergere ſolent, aptatis in hunc uſum Radicis Altheæ fibris. Hic ipſe mucus nuperis Leevvenhoekii, mirifici in explorandis minimis Myſtagogi, Obſervationibus totus quantus verminoſus deprehenſus, & tot è cujus claſſe aut tribu eſt, qui deinde oberrans roſtri aliqua prærogativâ impulſus Dentem corripit, erodit, tandemque miſerum os notis doloribus crudeliſſimè exercet. Cùm autem mihi quoque exemplum vermium ejuſmodi objectum ſit, operæ pretium me facturum eſſe exiſtimo, ſi, quid mihi obtigerit, recenſeam. Vetula erat tabifico & propemodum corroſivo Scorbuto affecta, quæ tandem inter alia Symptomata præter meam exſpectationem in deploratam incidit Odontalgiam nullis planè remediis, neque optimis, cedentem. Solet nempe ludibrium Artis eſſe Dentium dolor, & magis ſæpe anilibus, ſuperſtitioſis vulgaribuſque ſubigi remediis, quàm exquiſitis, delectis, &, ut alibi vocant, Canonicis. Adeo nihil hic conceptæ formulæ aut excogitatiſſima remedia juvare videbantur. Anicula autem, ſive aſperitate doloris ſeu caſu adacta, Mel, quod fortè in propinquo erat, cujuſque aliàs uſum ſuſpectum habebat, delibare audacius cœpit, & ne conſilium temeritati deeſſe videretur, ruinoſis dentium cavitatibus petulanti linguâ inſerere. Hic ubi medicaminis inconſulto aſſumpti pœnam exſpectabat, augmentum doloris, præter opinionem alia accidunt; nam vix horæ momentum, cum dolore ſe remittente notat intolerandam in ſummâ linguâ pruriginem, quam ut à fluore acri ſalſo oriri credidit, tentata manu medela, reperit tandem volubiles paſſim vermiculos numero quinque. Accerſi me protinus jubet tam exilium monſtrorum fortuita domitrix; vixque intraveram ædes, cum illa gaudio perfuſa atque à doloribus libera tum luſum fortunæ mirabilem, tum vilis remediis ſucceſſum operosè explicat. Poſtquam autem nudam oculorum aciem, tandem & armatam admovere cœpi, inveni eos pediculis planioribus, ſi ſeriem pedum annulatamque corporis formam exceperis, ſane quàm ſimiles multo ſaltem concinniores, quàm quos in Ovium Hepate comperit experientia vulgusque Lanionum in Italia *biſcioli* vocat, à Franciſco Redi, Nobili Aretino, illo de Inſectis libro, depictos. Illi autem Vermiculi unde nati, quo ovo, ſemine aut putredine educti? Figuratum ibi rotundulumque & oviforme corpus hæſiſſe, quod ſeſe deinde acceſſu Arcani alicujus in Vermiculum renixerit, nequidquam credas, jam vero etiam ſuperſtitis circa ramenta ſeminio ante aliquo aut ovulo animata in planum tandem figuratumque animal excreviſſe eſt cur dubitemus. An potius ex Scorbutico dentium Tartaro Spiritus, vel Ideæ ſeminalis unde raptæ commercio vivaces & ampullatæ vermium veſiculæ, tandem etiam roſtratæ pedatæque emerſerint, penes alios judicium eſto. Quomodo deinde tantum creaverint dolorem? Utrum ſugendo trahendoque Hirudinum inſtar, nam dolorificæ ſuctionis ſpeciem perſenſiſſe ſe ægra ſignificabat? An vero mordendo & vellicando fibrillarum nervearum extrema, quâ exeſæ cavitatis fornici impendent, ſi modo ulla denticulorum vis in tantâ exilitate fingi poſſit? Id vero conſtat, Vermes, qui in vultu ſæpe nidum ponunt puſtularum ſpecie, ipſis ſeſe cutis & glanduloſi contextus poris inſinuaſſe, ſubinde etiam fuſco aut nigro capitulo emicare doloremque ſi quem excitant, aut pruriginem, ad ſeri ſalſioris affluxum inquieto articulorum motu efficere. Sed quod de Verme Odontalgico monui, utrum ad alios quoque dolores & Auris illos quos immanes ſæpe notaviſſimus, & Dentium illis vel pares aut majores, transferri poſſit, non antè dixerim, quam in Ceruminibus quoque, non aliter ac in Dentium illo muco, Vermes enaſci experientia compertum ſit. Memini tamen in corrupto utriuſque auris Cerumine analogi quid vidiſſe; corpuſculâ certè erant ampullata & figurata alia aliis incumbentia; ſed quod vitali motu, attrita forte & refrigerata, deſtituerentur, non ſtatim temerario ſenſui accedere opinio debuit. At cum in Pipere, in Calce, & acerrimis quibuſque rebus, naſci vermiculi poſſint, ceruminum illa materia, mitis ſæpe & putrucenta, verminationem non abnuet, & ſic etiam novis diuſſimiſque doloribus ſcenam parare poterit. *Nicol. Pechlin. in Obſervat. Phyſico-Medicis.*

A Dentium dolore Maxillæ Caries.

Neque ideo omnis dentium dolor à Verme repetendus, aut particulare contingens univerſali enunciato æquiparandum; quando tot iterum aliæ cauſæ tragœdiæ huic ineundæ materiam præbere poſſint. Eſt Sanguis, Serum, Pus, ſunt alia, plerunque tamen corroſiva, quæ eundem illum dolorem creare queunt, quid quod nec flatuum ex hâc parte ſit immunitas. Atque hinc

hinc adeo eſt, quod in nullo admodum morbo tanta ſit medicamentorum varietas, tanta farrago, atque in ipſo hoc, ſi partem æſtimes, exili ſane morbo. Ind cœminis ſæpe Sanguis ſive ab Utero ſeu aliunde in caput inque dentem redundat ſola ſanguinis miſſione revocandus. Aliis Serum copioſè deſtillat, nerveiſque dentium filamentis acrimonia, eaque ſalſa aut acida, inſultat; aliquando & frigore Ammoniacali, nunc & æſtuoſo calore aut vicina aut deflua lympha infeſtat. Aliquando etiam à ſordibus & dentium mucilagine, cui ipſi vermes innaſci non improbabile eſt & jam vidimus, orta aciditas atrociſſimis doloribus anſam præbet. Hac ego mucilagine univerſos internі atque incruſtari dentes vidi, nec ante dolorum requiem fuiſſe, quàm acri adſtringenteque Decocto comminuta viſci lamellati aut membranæ inſtar recederet. Hic certe acor eſt ex putredine natus, & ut Oſſium texturæ nihil eſt acido hoſtilius, ita Caries quoque ab uno illo naſci plerunque ſolet; atque ita feralis ille dolor ab impuritate oris, ab aſcendentibus ciborum reliquiis originem ſæpe trahit. Sit Vermis, qui denti allapſus foramen figat penetretque, ſed in hoc deinde foramen abditæ ciborum reliquiæ putredinem & ex illa acrimoniam concipient adeò Nervorum filamentis Dentiumque radicibus infeſtam. Poſſe verò etiam lympham, illam glanduloſæ Gingivarum carnis ſobolem, tam internecina ſubinde acrimonia imbui, ut omnem à Medicamentis temperiem recuſet, & tandem cum tempore carnium texturam ipſorumque imprimis oſſium terebret permolatque, nec ante deſinat, quàm rodendo ſuam ipſius infregerit acrimoniam. Obſervationibus puto conſtare. Oſtendit mihi Pharmacopœus & doctus & Artis ſuæ peritiſſimus ſpongioſas tubulataſque maxillæ inferioris laminas complures, quas acrimonia lymphæ ſæpius per aliquot hebdomadas ſævientis ſedibus ſuis extruſerat exulcerata carne, mox iterum ſedata ferocia coëunte. Notus mihi aliàs, qui Fiſtulam aluerit in Gingiva inferiore prope dentem primum molarem; fundebat illa ſemper aliquid putidæ ſaniei, quâ ſufflaminata dici non poteſt, quantis doloribus excruciaretur; adeò nunquam de conſolidando hoc vulnere fuit ſollicitus. Sed quæ illa lymphæ ferocia, aut, ſi mavis, ἰδιοσυγκρασία, non carnes tantum ſed & oſſa, ſpongioſa illa & tubulata maxillarum, narium viciniæque depaſci illæſis dentibus, quod in atrociſſima illa Scorbuti, Stomacacæ, ſpecie & in Lue Venerea non ſine horrore vidimus. *Idem ibidem.*

Alveoli dentium ob varias cauſas penitus conſumti, unde dentium vacillatio & caſus.

Affectui in Obſervatione 76. deſcripto, puta oſſium diminutioni, jure merito annumeranda eſt talis alveorum dentium in nihilum redactio, in qua ne veſtigium quidem eorum relinquitur, unuſquiſque tanquam ex tripode dictum, pro certo habet alveolos ſeu præſepiola dentium evulſionem aut caſum ſpontaneum neutiquam manere aperta. Cui opinioni calculum quoque oppono: Aſt verò quid proprie in illa commutatione eveniat, non ſatis unanimiter eloquuntur Anatomicorum Coryphæi. Curioſus partium & ſtructuræ corporis indagator Thomas Bartholinus hæc nobis reliquit in ſua anatomia cap. 9. fol. 720. Aliquando *obliterantur & conſtringuntur* (de dentium diſſerit alveolis.) *dentibus cadentibus vel evulſis. In ſenio non raro amiſſis dentibus alvei obliterantur, & circuitus acutiores facti, durique, ut in ſenibus ad manducandum dentium vices ſubeant.* Adrianus Spigelius ſuper hac re ita inquit: *Tot ſunt cava, quot dentes, cum quilibet primùm erumpens ſibi proprium ac peculiare condat præſepiolum, concidens etiam ſecum una alveolum ſuum perdat, ita ut ne veſtigium quidem maneat.* Joannes Riolanus in ſua Anthropographia hæc habet: *Dente evulſo, niſi novus ſuccedat, ita conſtringitur & occæcatur alveolus, ut ipſius nullum remaneat veſtigium.*

Horum neminem refutare animus eſt, ſed potius eorum obſervationibus illuſtrandis hæc addere; nempe non ſolùm alveolos in ſenio obliterari, & circuitus acutiores & duriores fieri ad manducandum, aut alveolos occœcari, aut concidere; ſed præterea in multis ita in nihilum redigi, ut, mirum viſu! maxilla tam ſuperior quàm inferior tantum ſpatii in profunditate amittat, quantum occupavere alveoli: itaut ne quidem minimum digitum lata maneat inferior, ſuperiorque ad naſum ferè uſque deficiat. Hinc foramina pertranſeunti ramo nervi quarti paris, (ut cum antiquis loquar) deſtinata, non in antica & laterali maxillæ inferioris parte, ſicuti in maxillis quæ dentibus alveoliſque omnibus inſtructæ ſunt, inveniuntur, verùm in ſummo maxillæ inferioris. Hinc etiam maxilla ſuperior tantum amittit de ſua altitudine, ut inter os & naſum latitudo calami ſcriptorii vix intercedat. Cauſam iſtius deſtructionis aut potius totalis annihilationis alveolorum, ſoli attritioni in maſticandis cibis non poſſumus adſcribere, ſæpè enim videmus dente uno evulſo alveolum ipſius ita aboleri, dentibus proxime adſitis alveoli attritionem cohibentibus. Imò non raro in nihilum rediguntur alveoli ante dentium caſum aut evulſionem, unde vacillantes dentes maxillis ſolummodo cohærent gingivarum & membranarum beneficio; & gingivis quoque deficientibus eos ſoli membranæ adhærentes deprehendi. Fruſtra itaque in tali conſtitutione dentium remedia ad firmiorem cohæſionem quæritant homines totum malum ſcorbuto attribuentes, & nil minus quàm defectum alveolorum ſuſpicantes: Noli interim credere, Lector benevole, hoc malum nemini contingere, niſi ætate provectioribus; memini me hoc in triginta ſolùm annos nato vidiſſe, qui aliquot ex anterioribus dentibus ita vacillantes aliquamdiu geſtarat, donec nullis proficientibus remediis antiſco buticis facillimè eos ſolis digitis evelleret. In aliquibus (ut dixi) etiam obſervavi, ſimul cum alveolis gingivas perire, & per ſolas tunc membranas dentes maxillis adhærere, idque tum laxe, ut ne quidem libere comedere poſſint afflicti, imò a linguæ motu in locutione tanquam fluctuantes ſeſe moveant dentes. Dixi ſuperius, eorum alveolos in maſticando cibo ab attritione ſola non aboleri, neque etiam puto eos ſemper pellicula oſſea claudi, aut concidere, vel occæcari, verum in nonnullis ſenibus in totum aboleri & in nihilum

nihilum redigi, quemadmodum arteriæ umbilicales, fœtu in lucem edito, ſæpè in tenuem degenerant membranam, ac ſi nunquam arteriæ exſtitiſſent; ſic & mammæ in ſenectute ſæpenumero in totum exareſcunt. Itaque ſi perquàm tenues ſint à natura facti alveoli, evulſis aut elapſis dentibus non habent unde repleant cavitatem, & propterea maxillæ ita diminuuntur. Si vero aboleantur alveoli antequàm dentes exciderunt, nullam aliam agnoſco cauſam, quàm ſcorbuticam affectionem, & tartaream materiam dentes obſidentem; unde non ſolùm gingivæ, verum etiam alveoli ſenſim ſenſimque conſumuntur. *Frideric. Ruyſch. Obſervat. Anatomic. Chirurgic. Centur.*

DEPILATIO.
Vid.
PILORUM DEFLUVIUM.

DERBIA
Vid.
IMPETIGO.

DESIPIENTIA
Vid.
DELIRIUM.

DIABETES.

Diabetes apud antiquos morbus adeo rarus fuit, ut multi celebres medici nullam ejus mentionem fecerint, & Galenus tantum binos ab eo laborantes noverit; in noſtro autem ſeculo compotationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito, affectus hujus exempla, & inſtantiæ ſatis crebræ, ne dicam quotidianæ occurrunt: verum utut familiaris, & quoad Typum ſatis ſit notus, quæ tamen ſint ejus cauſæ, & ratio formalis fere in totum neſcitur. Super his philoſophari ſeu potius conjectare auſim, imprimis morbi hujus deſcriptionem quoad omnia, aut præcipua ejus phænomena trademus; dein, cujus partis aut humoris vitio ea ſingula oriuntur, perquirere nitemur.

Diabetes à διαβαίνω tranſeo dicitur materiæ potulentæ nimis celer tranſitus, item urinæ profluvium. Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi aſſumunt; inſuper ſitim continuam, atque febrem lentam, & quaſi hecticam ſemper adjunctas habent. Quod autem plerique Authores potum aut parum aut nihil immutatum reddi aſſerunt, à vero longiſſime diſtat: quoniam urina in omnibus (quos unquam me noviſſe contigit, & credo ita in univerſis habere) tum à potu ingeſto, tum à quovis humore in corpore noſtro gigni ſolito, plurimum differens, quaſi melle aut ſaccharo imbuta, mire dulceſcebat. Prædicti erroris occaſio, (ut opinor) fuit urinæ color, qui ſemper crudus, aquoſus, velut Pica, aut hydrope laborantium, apparet. Ut ſymptomatum horum rationes indagemus, primo inquiratur unde urinæ excretio tam copioſa, & celer eſt, dein ad reliquam affectus hujus Ætiologiam procedamus.

Quod nonnulli pro Diabetis cauſa, renum vim attractricem aſſignant, nobis minime arridet: quippe ſanguis ad renes non attrahitur, ſed motu cordis pellitur. Porro nec ſerum è ſanguine eos perluente hauriri, aut emulgeri, ſed partim percolatione, & partim fuſione quadam ſive præcipitatione (prout ſuperius clare oſtendimus) ſecerni videtur: quapropter Diabeten ſanguinis potius & immediatius, quam renum affectionem eſſe, & originem ſuam inde ſumere credimus, quatenus cruoris maſſa velut deliqueſcit, & in ſeroſitatem copioſe nimis funditur: quod equidem ex urinæ quantitate ita in immenſum aucta, quæ non niſi à ſanguinis deliquio, & conſumtione procedat, facile conſtat: Propterea item cruor reſiduus, ſero ejus ita ubertim abſcedente multo craſſior, & ad coagulandum aptior evadit; uti ex pulſu celeri, & laborioſo arguere licebit: nam idcirco cor rapidius movetur, ut ſanguinem, plus ſolito dum exagitat, à coagulatione præſervet. Porro ut hujus fluiditas, ob nimia ſeroſi laticis impendia periclitari apta, continuari poſſit, materies potulenta ſiti immani urgente copioſiſſime ingeritur, ac inſuper humores ſolidis partibus impacti à ſanguine reſorbentur, quinimo ipſarum farcimenta in hujus reparationem deliqueſcunt, hinc ut morbo iſto laborantes, plurimum ſitiant, & brevi emarceſcant.

Itaque, ut Diabetis cauſam conjunctam, & rationem formalem deſignare auſim, opinari ducor ſanguinis craſin ſive miſtionem ita laxari, & quadantenus diſſolvi, ut particulæ aquoſæ à craſſioribus contineri nequeant, quin illæ harum amplexibus cito elapſæ, & ſalinis imbutæ, per vias renum maxime patentes excurrant. Interim vero ad ſanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum, humores alii, tum ab extra, tum intus in eum corripiuntur; atque præcordia magno uſque molimine in motum rapidiorem urgentur.

Præterea tamen in cauſæ conjunctæ partem aliquam renes quandoque accedere putamus, utpote quorum fermentum ita nonnunquam vitiari ſolet, ut ſanguinem non ſalis lixivialis influxu in debita mixtione atque fluiditate continet, proinde ut ſerum mera percolatione ab eo ſeparetur; ſed interdum accidit à ſale acido in renibus depoſito cruorem, dum eos pertranſit, velut à coagulo quodam in ſeroſitatem copioſam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari. Hinc obſervare eſt, in pleriſque Nephritidi obnoxiis paroxyſmos ingruente urinam limpidam, & copioſam reddi. Cujus cauſa eſt, quod humor acidus per ductus nerveos illuc delatus, & dolorem (prout alibi oſtendimus) excitans, imprimis ſanguinem renibus illabentem fundit ſerique uberioris ab eo deceſſum producit.

Cæterum non improbabile eſt διούρησιν copioſam, aliquatenus à renum mala conformatione procedere, in quantum ſcil. horum tubuli lymphatici nimis ampli, & patentes, ſeorſum laticem nimis prompte excipiunt, & ſine remora quavis celeriter tranſmittunt, propterea ut major ejus quantitas in urinam excurrat. Verum enimvero ut tubulos hos quandoque, & præ-

ſertim

ſertim in calculoſis, nimis patere concedam; attamen proinde lotium cruentum potius, quàm copioſum excerneretur. Et revera mictionem ſanguineam à tali potiſſimum cauſa exoriri putamus. Porro cum urina copioſa, & cruenta ſimul exiſtit, ſanguinis dyſcraſiam cum mala Renum conformatione concurrere cenſemus, prout in cauſa cujuſdam ægrotantis notabili mox declarabitur.

Interea non eſt ut dubitemus, præcipuam & maxime crebram Diabetis cauſam, in ſanguinis miſtione diſſoluta nimis, & laxa conſiſtere, quinetiam pari ratione ὀῤῥὸν minutam, & debito pauciorem, ſæpenumero à ſanguinis compage nimis ſtricta, & velut obſerata pendere. Porro hic opportunum erit inquirere an non totalis urinæ ſuppreſſio interdum a tali cauſa procedat? Quanquam enim ſatis vulgo notum eſt, Iſcuriæ fortioris & pertinacis cauſam, ſæpiſſime infra renes conſitam, omnino a ductibus urinariis penitus obſtrictis pendere, cumque egomet plures ab urina totaliter ſuppreſſa defunctos aperui, in omnibus reperi mortis cauſam invincibilem, ureteris unici paulo antea patentis (altero dudum occluſo) a calculo recens impacto, obſtructionem fuiſſe. Attamen Doctiſſ. Dr. Riverius duos refert Ægrotantium caſus, in quibus Iſchuria totalis & plurium dierum ſola phlebotomia curabatur, & propterea morbi cauſam aſcribit Venis Emulgentibus ſupra modum diſtentis, adeo, ut propter ſeri expulſionem ſe contrahere nequirent, quemadmodum obſervatur paſſim in veſica urinaria, quæ valde impleta non facile ad mictionem componitur. Verumenimvero, ut Hiſtoriis iſtis (uti par eſt) fidem præſtemus, iſti tamen Ætiologiæ aſſenſus minime debetur. Quippe vaſorum emulgentium non illud munus eſt, quod vir Clariſſimus aſſignavit; non venæ enim, ſed Arteriæ ſerum una cum ſanguine, abſque ullo urinæ plenitudinis aut rigiditatis periculo, conſtanter deferunt; cum autem ſerum in vias patentes non cito excurrat, ratio videtur eſſe, quod cruoris maſſa ſtricta nimis, & compacta, laticem aquoſum; intime permixtam è ſinu ſuo ægre dimittit.

Huc facit obſervatio Anatomica ſuper cadavere Reverendiſſimi Epiſcopi Ceſtrenſis nuper facta. Cum Illuſtriſſimus ille Dominus, diu calculoſus, demum à ſuppreſſione urinæ diuturna fatum obierat; mox præſumebant omnes lethi cauſam fuiſſe, ureteres a lapide aut materia ſabuloſa penitus obturatos; attamen diſquiſitione per Anatomiam accuratiſſimam adhibita, nulla omninò in ductibus iſtis obſtructio, aut lotii impedimenta deprehendi poterant. Similem huic obſervationem anatomicam haud pridem à ſe factam retulit mihi vir Doctiſſ. D. D. Lover, ubi nimirum Iſchuria lethalis, nulla prorſus circa vias urinarias ſui veſtigia reliquerat: Hinc ut conjicere obvium ſit, ſiquidem renes inſuper ſarti tecti erant, morbi cauſam omnino in ſanguinis concretione, & compactione nimia conſtitiſſe.

At vero à diverticulo hoc regreſſi, poſt Diabetis cauſam conjunctam, & rationem formalem explicatas, ad cauſas ejus procatarcticas eruendas procedamus. Itaque ſi inquiritur, unde ſanguinis compages ita laxa, & diſſoluta, indeque ſeroſitates deliqueſcere apta evadat; dicimus, hujus ſicuti & lactis, fuſionem ex eo procedere quod cum in maſſa ejus ſales diverſæ indolis conveniunt, & aſſociantur, reliquæ particulæ ſalinis [quæ eas ab invicem ſejungunt, & in mixtione continent) liberatæ ſtatim in partes ſecedunt. Quod ſi amplius inquiratur, undenam ſales iſti, quorum privata combinatione, ſanguinis miſtionem ſolvi, ejuſque fuſionem introduci ſupponimus, adveniunt; non eſt pro illis deſignandis ut longe diſquiramus; etenim plane conſtat, maſſæ ſanguineæ particulas ſalinoſas, & volatiles, naturaliter ſemper ineſſe, quibus ſi quando ſal acidus, ſeu fluore potius, ſatis ubertim accedat, prædictam affectionem facile excitabit. Hinc eſt, quod vinum Rhenanum, Pomaceum, & liquores acidi epoti οὖρον copioſiorem provocant, propterea item in quibuſdam valetudinariis, quorum ſanguis ſale acido abundat, medicamenta ſale fixo aut volatili prædita urinam movere ſolent. Nec tantum ab aſſumtis, ſed ab humorib. intus productis, affectus iſte paſſim evenit. Obſervare eſt plurimos pathematis ſpaſmodicis obnoxios, ante, vel poſt paroxyſmos, urinæ limpidæ copiam ingentem reddere; cujus certe cauſa eſt, quod ſanguinis, & ſucci nervei recrementa, in partibus ſolidis aggeſta, ſiquando in acorem degenera turgeſcant, & in ſanguinem refluant, fuſionem ejus, & proinde urinæ profluvium inducunt. Quapropter cum talis urinæ profuſio conſtans, & habitualis exiſtit, nihil veriſimilius dici poteſt, quam, quod humores excrementitii, in partes ſolidas ablegati, indeque, poſtquam acorem illic contraxerint, in ſanguinem reverſi, hujus liquorem in ſeroſitatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo, & immenſam excretionem cient.

In præcipuam vero hujus noxæ partem, ſuccum nerveum merito referimus, quippe hunc, ſi quando à recta craſi deciſcat, admodum malignum, aliiſque tum humoribus, tum partibus ſolidis infeſtum evadere, alibi oſtendimus; Quapropter ab eo depravato, etiam ſanguinis miſtio perverti maxime periclitatur. Ipſum vero ſuccum nerveum depravari arguere licebit, quoniam in Diabete ſpiritus animales plurimum oblangueſcunt, & nutritio ſtatim omnis fruſtratur.

Porro quod ſententiam hanc egregie confirmat, obſervavi in pluribus huic morbo per intervalla obnoxiis, quod paulo antequam in urinæ profluvium inciderint, in toto corpore partium nervearum dolores vagos, & corrugationes, modo cum ſtupore, aut formicationis ſenſu, modo cum crebris ſpaſmis, ac tendinum ſubſultibus, aliiſque ſpirituum perturbationibus, & inquietudinibus paterentur: indicio ſane manifeſto liquorem fibras nerveas irrigantem, à craſi degenerem, & fæculentiis refertum, ſpiritus irritare, inque ἀταξίαν cogere. Dein poſtea cum ſucci nervei recrementa, & ſuperfluitates, fluore oborto in maſſam ſanguineam exundantia, Diabeten inferrent, prædicta ſymptomata ceſſabant, ſuccedente vero ſpirituum languore, & virium concidentia.

Diabetes dicitur vulgo hydrops ad matulam, & nonnulli contendunt utrumque morbum revera eundem eſſe, eaſdemque cauſas & rationem formalem habere, & ſymptomata tantum quoad ſeroſæ excretionis modum variari; nempe quod ſanguis in utroque pariter affectu

ſeri

ſeri incontinens, & arteriis exſpuere coactus, in uno, ipſum in corporis habitum, & viſcerum cavitates profundat: inque altero, idem in renibus affatim per ureteres amandandum deponat. Verum enim-vero, ſi res accuratius perpendatur, inter hos morbos notabilis differentia occurret. Nam Anaſarca plerumque originem ſuam inde primo deſumit, quia ſanguis imbecillis, & nimis frigidus, non ſatis accenditur, & effervescit, ut chylum continenter advectum coquat, & aſſimilet, adeoque volatiliſet, quo inter circulandum eum in ſinu ſuo contineat; quin neceſſe habeat hunc una cum latice feroſo ubique locorum exſpuere, & juxta vaſorum interſtitia relinquere: dein poſtea morbo ingraveſcente ſanguis non modo debilis cruditatibus, verum in craſi degener fluxionibus, & coagulationibus obnoxius fiat, proindeque humores ſeroſos, & copioſius progignat, ac in partes indebitas impetuoſius ſuffundat. Verum è contra in Diabete cruor ſatis, immo ut plurimum nimis effervescit & accenditur, ac chylum advectum celeriter & ſupra modum coquit: quinimo partes ſolidas colliquat, earumque liquamina abſorbet, ſecum per vaſa circumfert, & ſuper quam ſatis eſt coquit; attamen cum ob ſalium concurſus, ſanguinis compages penitus diſſolvitur, ac in ſeroſitates funditur, portiones, quæcunque abſcedere poſſint, intra renes ſecretæ, per ureteres excurrunt. Si morbus Diabeti ſimilis ſed inverſus (ſc. in quo ſanguis in ſeroſitates, exſolutus liquamina ſua in totum corpus profuderit) uſpiam ullus occurrit, proculdubio erat febris olim epidemica (Sudor Anglicus) dicta; ubi ſanguis in aquoſiores deliqueſcens humores omnes, tum utiles, tum inutiles, uſque ad pabuli vitalis impendium, in poros corporis per ſudorem amandandos profundebat.

Hæc de morbi Diabetis ratione formali, & cauſis, ſc. Conjunctis, & Procatarcticis; quod ad Evidentes ſpectat, propter quas nimirum occaſiones, ſucci acidi, ſanguinis fuſionem ſive coagulationem excitaturi, in corpore noſtro gignuntur; hæ varii generis, ac originis exiſtunt. Mala victus ratio, ac imprimis aſſiduus, & immoderatus pomacei, cerviſiæ, aut vinorum acidorum potus; interdum mœror, & triſtitia diuturna, item affectus convulſivi, aliæque ſpirituum animalium depreſſiones, ac inordinationes, diatheſin hanc morbidam parere aut fovere ſolent. Novi quendam, vino Rhenano pro potu ordinario per 20. dies uſum, Diabetem incurabilem contraxiſſe; ex qua, non obſtantibus medicorum plurium inſignium conſiliis, & remediis quibuſcunque intra menſem interibat. Memini duas mulieres, pathematis ſpaſmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus ſubinde magna urinæ profluvia cum languore, & carnium intabeſcentia accidebant.

Explicata jam nunc morbi hujus Theoria, adhuc reſtat ſymptomatum notabilium rationes exponere. Harum nonnullas ex præmiſſis ſatis conſtare arbitror, ſc. quamobrem in Diabete urinæ excretio ita celer, & copioſa exiſtit: quod autem laborantes febricitant, & valde ſitiunt, ratio partim eſt, quoniam humores, & ſucci quibus tum ſanguis, tum ſolidæ partes & humectantur & refrigerantur, continuo per diureſin impendio plus nimis exhauriuntur, quare fauces arent, & præcordia inſigniter æſtuant: & partim, quoniam urgente naturæ inſtinctu cor, & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut ſanguis, ſero diluente privatus, à coagulatione ſive concretione vindicari, ac in circulatione debita continuari poſſit.

Attamen explicatu magis arduum videtur, quare Ægrotantium urinæ adeo mire dulceſcunt, ſive ſaporem mellitum referunt; cum potius e contra ſi juxta hypoteſin noſtram ſanguinis fuſio, & (quæ propterea ſuccedit) urinæ profuſio ob ſalium combinationes accidat, certe liquor his impregnatus potius ſalſus eſſet quam dulcis. Verum huic referre obvium eſt, dicendo imprimis urinam ſapore ſalſo privari, in quantum plures ſales, qui diverſæ ſunt indolis, in ea combinantur. Nam hoc multiplici in chymicis experimento conſtat, quod cum ſales, qui diverſæ ſunt indolis; uti fixus, aut volatilis, cum acido miſcentur, utriuſque acrimonia obtunditur, aut amittitur; quare quod urina Diabete laborantium minime ſalſa ſit, non eſt quod miremur. Cur autem inſtar ſacchari, aut mellis ea mire dulceſcat, nodus vindice dignus eſt.

Hunc effectum ex eo quiſpiam oriri putaret, quod una cum ſanguinis ſero, per renes excurrente, tum liquor recens nutritius, tum ſolidarum partium liquamina amandarentur; quare non improbabile videtur dulcedinem iſtam ex ſuccis hiſce opimis lotio permixtis conciliari. Verumenimvero ex miſtione iſta ſapor tantum lenis ac inſtar lactis aut juſculi carnium blande demulcens, ſed non mellitus, excitabitur: quinimo ad hunc, qui non ſolum gratus, ſed quodammodo pungens eſt, ſpicula ſalina, una ac mulcimina ſulphurea (prout alibi oſtendimus) concurrere debent. Quare prout ſaccharum, & mel merito ad concretiones ſalino-ſulphureas referimus; ita ſuſpicari fas ſit, urinam in Diabete adeo dulceſcere, eo quod Salibus in ſero combinatis particulæ quædam Sulphureæ ex colliquatione ſolidarum partium delibatæ accreſcunt.

Quoad prognoſin hic morbus incipiens ſæpe ac facile curatur, confirmatus autem raro admodum & difficillime; quatenus nempe ſæpe ſanguinis craſis paululum laxata, ſine magno negotio reducitur; illa vero multum ſoluta ita, ut plurimæ partes aliæ ab aliis ſecedant, vix aut ne vix reſtitui poteſt.

Quod vero ad Therapiam ſpectat, difficillimum videtur in hoc morbo veras medendi intentiones deſignare; in quantum cauſa ejus ita profunde latet, altaſque adeo & valde remotas origines ducit. Nam quod vulgo putatur Renes, aliaſque partes ſolidas, ſerum, & ſanguinem continentes aut tranſmittentes peccare, quatenus contenta ſua propere nimis dimittunt, proindeque Aſtringentibus potiſſimum, ac fere tantum inſiſtendum eſſe: dico huic tum hypotheſi tum Praxi, & rationem, experientiam refragari: in quantum pauci, aut nulli hac methodo curantur: & ſumme improbabile (ut non dicam impoſſibile) eſt, *Διαβήτην* iſtam à tali cauſa procedere.

Itaque in hoc affectu, ſicut in pleriſque aliis tres erunt Primariæ Indicationes Therapeuticæ,

viz. Curatoria, Præſervatoria, & Vitalis. Harum Prima morbum reſpiciens & διούρησιν nimiam cohibere nitens, abſque Secunda quæ in morbi cauſam collimans, ſanguinis mixtionem, ſive craſin debitam præſervare, ac reſtituere conatur, peragi nequit. Quapropter circa morbi hujus Therapiam præcipuæ medendi intentiones erunt, Sanguinis fuſionem ne fiat præcavere, atque ullatenus factam tollere. Primo ſanguinis fuſio inhibetur, dummodo partes ejus craſſiores, & Aquoſiores ſe invicem contineant & contineantur, neque aliæ ab aliis ita continuo & præpropere abſcedant: quod quidem efficitur per Remedia Incraſſantia vulgo dicta, quorum ſcilicet corpuſcula viſcoſa admodum & glutinoſa, in maſſam ſanguineam admiſſa, particulis ejus activis pertinaciter cohærent, adeoque eas ab invicem ſeparant, & ne fluoribus obortis mutuo inter ſe; aut cum ſalinis aliunde ſuffuſis combinentur, impediunt. Propter hunc finem Oryza, Amylum, vegetabilia mucilaginoſa, necnon Gummi, & reſinoſa quædam in hoc morbo juvare ſolent. Secundo ut Sanguinis fuſio aliquatenus facta tollatur, ejuſmodi remedia indicantur, quæ ſalium concretiones diſſolvunt, ita, ut particulæ quæque elementares inſitæ, denuo ſui juris factæ, ſitus priores recuperent, adeoque ſanguinis craſin primævam redintegrent. Hujuſmodi effectum in Lacte Coagulato, ſalis fixi, volatilis, aut nitroſi additione, necnon ſpiritus C. C. ſalis Armoniaci & ſimilium infuſione produci ſupra oſtendimus. Cujus ratio (prout ibidem innuimus) procul dubio hæc eſt, ut dum particulæ ſalino-fixæ, volatiles, aut nitroſæ, in uberi ſatis copia lacti inditæ, particulis acidis ſive præcipitatoriis occurrunt, cumque iis combinatur, reliquæ ſalinæ quæ prius ligabantur, jam liberatæ, perque liquoris maſſam diffuſæ, ſulphureas & terreſtres inter ſe combinatas diſſocient, & quaquaverſus diſpergant, proinde ut particulæ rurſus omnes æquabiliter permixtæ, ſe mutuo contineant, & contineantur. Quantum hiſce ἀνάλογον Sanguis propter ſtagnata ſaliva ipſi calenti affuſa alteratur, per experimenta ibidem citata declaravimus. At vero pro curanda Diabete, medicamenta ſalina quoniam à pleriſque fere ſemper Diuretica æſtimantur, non facile, aut temere exhibemus; quamquam interea huic methodo, uti non ratio, ita nec dum experientia refragatur. Nam ſæpius in hoc morbo tincturam Antimonii cum bono ſucceſſu præſcripſi, atque Aqua ſolutionis calci vivæ, cum raſura Saſſaphras ſeminibus Aniſi, paſſulis, & liquiritia, juxta receptum vulgare â nonnullis eximie commendatur.

5. Indicatio Vitalis, per diætam incraſſantem, & modice refrigerantem, perque cardiaca temperata ac imprimis per Hypnotica idonea, & tempeſtiva perficitur, quorum ſpecies præcipuæ ac formulæ quædam ſelectæ, in capite ſequente ſubjiciuntur, inque hujus calce coronidis loco cujuſdam Nobilis ab hoc morbo, interea dum hæc primo meditarer, ac poſtea ſcriberem, Ægrotantis Hiſtoriam proponere viſum eſt.

Comes quidam Inſigniſſimus, tum natalium ſplendore, tum propter inſignes Animi dotes prænobilis, temperamenti ſanguinei, vultus floridi, atque in ipſo ætatis ſuæ vigore, incertum ob quas προφάσεις, ad diureſin nimium proclivis evaſit; cumque adeo per plures menſes, urinæ profluvium ſubinde pati ſolitus eſſet, tandem in Diabeten (uti videbatur) confirmatam, ac pæne deploratam incidit. Præterquam enim quod nycthemeri ſpatio, urinæ limpidæ, mire dulceſcentis, & quaſi mellitæ fere ſeſquicongium excerneret, inſuper ſiti immani, ac febre velut hectica, cum inſigni ſpirituum languore, virium concidentia, totius corporis intabeſcentia afficiebatur. Cum hoc tempore ad conſulendum cum Medicis celeberrimis D. D. Michlethwait & D. D. Witherly accerſerer, remedia ſequentia (quorum uſu brevi convaleſcere viſus erat.) præſcripta fuerant.

℞. Summitatum Arboris Cupreſſi M. viii. Albuminum ovorum conquaſſat. ℔ ij. Cinnamomi ℥ß. minutim inciſis affunde lactis recentis ℔ viii. deſtill. organis communibus, cavendo empyreuma. Capiat unciam vj. ter in die.

℞. Gum. Arabici, Tragacant. ana ʒ vj. ſacchari pened. ℥ j. f. pulvis. Sumat. circa ʒ j. vel ʒ i ß. bis in die cum aqua deſtil. ℥ iij. vel ℥ iv.

℞. Rhabarb. pul. gran. xj. Cinnamomi gran. vj. f. pul. ſumat mane, repetendo intra 6. vel 7. dies.

℞. Aq. Paralyſeos ℥ iij. Cinnamomi hord. ʒ ij. ſyrupi de Meconio ℥ß. f. hauſtus ſumend. omni veſpere.

Diæta fere tantum ex lacte, quod modo crudum, & vel aqua deſtillata vel aqua hordei dilutum, modo coctum cum pane albo, vel hordeo aliquoties in die ſumebat. Horum uſu cum in dies melius habuerit, intra menſem pæne ſanatus videbatur: quando modice convaleſcere cœpit, urina inſipida liquidi aſſumti quantitatem haud multum ſuperabat, & deinceps nonnihil ſalſa, potulentis ingeſtis copia minor fuit; dein paulatum ſolito ſpirituum tenore & viribus pollens, ad priſtinam Diætam redibat.

At vero Diatheſis in hunc morbum haud ita penitus ceſſabat, quin poſtea crebra vice, propter inordinationes in victu, & forſan ob mutationes circa Anni tempora, in recidivam aptus, urinam primo copioſiorem, & dein limpidam, & dulceſcentem, cum ſiti & febricitatione, & ſpirituum languore reddebat. Eorundem vero medicamentorum uſu, brevi rurſus evadere ſolebat. Non ita pridem, poſt longius rectæ valetudinis intervallum, paulo antequam urinæ profluvium pati cœperat, malignas in nervoſo genere enormitates, & deliquia paſſus eſt: viz. in cerebro torporem, & vertiginem, in membris ſubitos ſpaſmos, tendinum ſubſultus, & quaſi venti huc illuc repentis varios tranſcurſus perſenſit. Deinde cum remediorum idoneorum uſu, prædicta ſymptomata ſanari videbantur, Diabete more ſolito (ſcilicet materia è fibris, & partibus ſolidis in ſanguinem, & inde ad renes, & vias urinarias exundante) recrudeſcebat.

Sub hoc tempore, prædicti Medici in conſilium vocati methodo, ac remediis pæne iiſdem ac

ac prius utendum præcipiunt, quorum uſu cum intra paucos dies melius habere cœperat, Aquam calcis vivæ ter in die ad ℥ v. vel vi. ſumendam præſcribere viſum erat; quo remedio per quatriduum uſus urinam in quantitate modica, bene tinctam; & nonnihil ſalſam reddebat, & quoad reliqua fere ſanus, uti olim fuerat videbatur. *Thom. Willis. Pharmaceut. ration. part.*

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones ex variis.

Curationes.

Diabetis ſpecificum poſitum eſt in Marte; Eſſentia Croci Martis à Crollio deſcripta multùm hic prodeſt: Felicius operatur Tinctura Smaragdi, de qua in Dyſenteria.

Cæterum Mars non tantùm intrinſecus, ſed etiam foris prodeſt (purgantia hic non commoda, neque diaphoretica) Itaque Balneum ex aqua ferrariorum præparatum & fomentatio ex aqua plantaginis cum aqua chalybeata decocta & regionibus renum ac veſicæ à ſingulis balneis quotidie bis vel ter adhibita profluvium urinæ Diabeticum multùm juvat.

Diæta porro ex cibis ſiccantibus & ſemper cum aqua chalybeata coctis, unicè laudatur.

Potus nè nimium ingeratur, providendum eſt: ad ſitim tantum explendam ſufficit aqua Chalybeata vel decoctum CC. uſti (vehementius, ſic mirum calidè adſtringit, nec ſudores niſi fortè pauciſſimi erumpunt) aqua plantaginis, tamen nec ſola, nec ſemper, ſed cum aliis miſcenda fuerit.

Tinctura Corallorum. It. Sal Corallorum mirabiles in Diabete habent poteſtates. *Joan. Barthm. in Pract. Chymiatr.*

Diabetis curatio conſiſtit in calida renum, aliorumque viſcerum intemperie corrigenda, eorumdem imbecillitate ac laxitate reparanda, humorum ad eos confluentium tenuitate incraſſanda, & maligna qualitate oppugnanda. Quæ omnia ſequentibus auxiliis præſtari poterunt.

Venæ-ſectio in principio morbi, viribus adhuc ſatis validis exiſtentibus, revulſionis, & refrigerationis cauſa convenire poteſt, parva quantitate, & partis vicibus celebrata. Si tamen vires jam dejectæ fuerint, aut hic affectus alteri ſuccedat, non erit locus huic remedio.

Evacuatio excrementorum per mollientes, & lenientes clyſteres molienda eſt, in hunc modum compoſitos.

℞. Fol. lactucæ, portulacæ, malvæ & plantag. an. M. j. hordei mundati & roſ. rubr. ana P. j. Fiat decoctio ad ℔ j. ſem. In colat. diſſolve diaprun. ſimpl. drachm. vi. mellis roſac. & ol. omphacini, an. ℥ij. Fiat clyſter, frequenter injiciendus.

Tum etiam purgatio blanda inſtituenda eſt cum medulla Caſſiæ, & pulpa tamari Indorum; vel decocto plantag. portul. lactuc. tamarind. & myrobal. cum ſyrupo roſaceo.

Vomitus etiam à nonnullis commendatur ex decocto ſeminis raphani & ebuli, cum oxymelite, qui vacuat, & revellit à partibus urinariis.

Ad intemperiem autem dictarum partium corrigendam & humores incraſſandos, conveniunt julepi ex aquis, vel decoctis lactucæ, portulacæ, plantag. cum ſyrupo myrthino, cydon. & ſimilibus, atque etiam de papavere in modica quantitate; addendo pulverem diatragacanthi frig. trochiſcos terræ ſigillatæ, & ſimilia.

Vel ad magis aſtringendum in hunc modum componi poterunt.

℞. Rad. conſolid. major. & plantag. an. ℥ j. fol. plantag. M. j. balauſtior. & myrobal. citrin. an. drach. j. ſem. plantaginis & portulacæ, an. ʒ. ſem. roſar. rubr. P. j. coquantur ad ℔ j. In colatura diſſolve ſyrupi cydonior. ℥ iij. Fiat julep. pro 3. doſibus.

In eundem finem pulvis, vel opiata confici poterit in hunc modum.

℞. Sem. plantag. portulac. coryandri præp. & roſarum rubr. ana ʒ j. corralli præp. boli armen. margaritarum præp. & radicis tormentillæ, an. ℈ j. nucis moſchatæ drach. ſem. Miſce, fiat pulvis.

℞. Conſervæ roſ. antiquæ ℥ iv: boli armeni, coralli præpar. & cornu cervi uſti, an. ℈j. cum miva cydonior. fiat opiata.

Eraſtus valdè commendat ſyrupum, ex radice ſymphyti majoris, & prunis ſylveſtribus confectum, quem ſe ſumma cum felicitate in affectibus huic malo ſimilibus uſurpaſſe teſtatur.

Narcotica etiam, ut theriaca recens, ſyrupus de papavere, & laudanum opiatum, prudenter uſurpata, in hoc affectú plurimum prodeſſe poterunt.

Perſeverante affectû lac ovillum, aut bubulum, aut aſininum erit convenientiſſimum: modo priùs ſerum abſumatur, injectis frequenter ſilicibus candentibus. Eoque æger uti poterit manè, prout in aliis affectibus dictum eſt.

Sudorifica etiam ab authoribus commendantur, quibus ſeroſus humor ad corporis ſuperficiem evocatur. Ea tamen ſuſpecta merito eſſe debent, quandoquidem ſummam cum diureticis cognationem habent, viſcerumque intemperiem augent. Si tamen iis locus aliquis unquam eſſe videatur, ex temperatioribus, utpote rad. chinæ, aut ſalſæparillæ, cum foliis endiviæ, borrag, acetoſæ, decoctum parari poterit, imò in conſumptis fieri poterit ex decocto pulli, aut gallinæ junioris, ut ſimul re nutritioni corporis conſulatur. At verò tutius eſſe cenſemus externis remediis ſudores elicere, putà vapore decocti convenientis in ligneo inſtrumento (ut vulgo fieri ſolet) nudo corpore ſuſcepto.

Prædictorum ſudorificorum loco maximè conveniunt diaphoretica, quæ ſimul malignam qualitatem oppugnare poſſunt: qualia in febribus malignis propoſita ſunt, ex quibus ol. vitrioli præcipuum eſt, quia ad ſitim extinguendam, fluxum cohibendum, & malignitatem infringendam præſtantiſſimum eſt.

Pro potu utatur æger aquá ferratá, cum ſyrupis acidis & aſtringentibus; vel decocto prunorum ſylveſtrium & corticis interioris

quercus. Quo remedio fere ſolo ſe hunc morbum in puero curaſſe teſtatur Eraſtus.

Exterius vero admoveatur fotus regioni lumborum, ex decocto rad. acetoſæ, fol. plantag. cortic. granat. ſem. ſumach. & ſimilibus, quibus aceti parum addatur. Vel quod utilius erit, paretur inſeſſus ex eodem decocto.

Eademque pars inungatur unguento roſaceo, ſantalino & comitiſſæ ſimul mixtis vel ſequenti linimento.

℞. Olei roſac. & myrtin. an. ℥ j. ſantali rubri, roſar. rubr. & corall. rubr. an. ℈ j. ſucci plantag. ℥ j. ceræ, q. ſ. Fiat unguentum.

Denique ſymptomata hunc affectum comitantia, ut ſitis, vigiliæ, conſumptio, aliaque remediis in propriis capitibus deſcriptis mitigantur. *Lazarus River. Prax. Medic. lib.* 14.

In Diabete, ℞. Conſerv. flor. conſolidæ, Roſarum an. ℥ j. Tinctur. ſulph. vitrioli, ſolutionis corallor. an. ʒß. ſangu. Draconis, Pulveris maſtichis ana ʒ j. Syrup. cydonior. q. ſ. Miſce fiat Bolus. Doſis ʒ j. mane & veſperi. Vel.

℞. Conſerv. Roſar. ℥ j. Hord. mundat. ℥ß. coq. in aq. fol. quercus q. ſ. colatur. ℥ viii. adde lixivii calcis vivæ ℥ j. Miſc. Doſis cochleare bis in die, Seu.

℞. Tinctur. tartari, Corallior. ana ʒ ß. Martis ℈ j. Miſc. Doſis gut. xii. in Decocto hordei & roſar.

℞. Tinctur. tartari antimoniati ß j. Doſis gut. xii. manè & veſperi. *Hermann. Nicol. Grimm. compend. Medic. Chymic. lib.* 3.

In Diabete conveniunt tinctur. corall. tinct. ſulphur. vitrioli, crocus mart. adſtring. ſpecies diaplantag. Mynſ.

℞. Spec. diaplantag. Mynſ. ℥ iij. croci mart. adſtring. ʒ i ß. M. doſ. ʒß. vel ʒ j.

℞. Tinct. mart. adſtring. Croll. ℥ ß. doſ. gut. 40.

℞. Tinct. corall. ʒ iij. Doſ. gut. 20. vel 25. Proſunt quoque balnea & unguenta ubi de incontinentia urinæ deſcribenda. *Joan. Michael. Prax. Clyn. gener. part.* 1. *lib.* 4.

Diabetis cura præcipuè conſiſtit in tollendo ac reſolvendo tartaro in renibus producto, qui ſiccitate & caliditate ſua humidum potenter attrahit, quod potiſſimùm obtinebis à ſpiritu ſal. tart. rectificato & acido vitrioli, cum primis verò aquâ mercuriali, quæ ſola omnes materias tartareas reſolvere potens eſt. *Joan. Petrus Faber in Pathologia Animata* ſuper quo hæc eſt *Chriſtiani Langii animadverſio.*

Media curandi quæ ab Autore hic proponuntur, potiùs renum impuritates, unde illi intemperiem contrahunt, abſtergendi vim habent, & ſaponaria exiſtunt, quibus remotis renes ad priſtinum vigorem redire poſſunt, & retentrix robur ſuum vel ſponte recipit. Spiritum ſal. tart. & aq. mercur. à virtutibus ſuis abundè jam cognovimus, quæ tamen non immediatè, ſed mediatè hoc beneficium præſtant, non ſecus ac vomitoria frequentes vomitus ſiſtunt. Quid vero per acidum vitrioli intelligat, ariolandum nobis erit, putamus igitur vel ſpir. vitrioli rectificat. vel tart. vitriol. vel ſpir. vitriol. etiam coagulatum hoc termino Autorem innuere, quæ omnia contractas in renibus cruditates & vitia effectiſſimè corrigegere, atque horum ſubſtantiam corroborare, adeoque per accidens adſtringere valent. Adſtringentium uſus utut Autor, cùm hic neglexerit, tunc quàm maximè ſubjiciendus, inter quæ præter jam nominata, tanquam nobiliora laudamus inſuper terram vitriol. dulcem, eſſentiam mart. tinctur. corall. veram, & tinctur. ſulph. vitriol. Illa enim quæ ex vitriolo & tart. facta ſunt, potius aperiendi & abſtergendi vim habent, adeoque in Iſchuria rectiùs commodiùſque aſſumentur.

Conſultationes.

De Diabete in Puero Septenni, Lucenſi, Ad Præclariſſimum Virum Franciſcum Mariam Florentinum.

Quanquam nihil in Arte medica ſit adeò reconditum, quod Viro Præclariſſimo non pateat, cujus propterea doctrina, & experientia alieno non eget conſilio; meam tamen ſententiam in medium quoque proferam in caſu hoc perdifficili Nobiliſſimi pueri ſeptennis, urinæ profluvio novem abhinc menſibus laborantis, cùm ut me conſulentibus morem geram, tum ut optimè diſcuſſis à Viro doctiſſimo ſubſcribam. Duo autem nobis incumbunt potiſſimùm. Primum expendendum numquid hoc urinæ profluvium ſit verus diabetes, necne; ſecundò, generoſiora remedia illis, quæ hucuſque ritè, & ex arte fuerunt in uſum revocata, & adminiſtranda proponuntur, addemus.

Primum itaque quod ſpectat, licet multa pro vero diabete faciant, mictio ſcilicet copioſa, cujus ratione hydrops ad matulam nuncupatur, ſitis immodica, cujus cauſa diabetes [illegible] dicitur Græcis; non tamen propterea præſentem affectum verumdiabeten pronunciandum cenſeo, quinimò ab ipſo differre non ſolùm in eſſentia, verum etiam in cauſa morbifica. In eſſentia quidem, quoniam verus diabetes eſt copioſa potulentorum non mutatorum mictio, ex electione facta; quam propterea Galenus lienteriæ ſimilem facit L. de Loc. Affect. cùm hæc excretio in principio fuerit involuntaria, noctu ſaltem, atque potius urinæ incontinentia tunc nuncupanda. Accedit, quod hæc excretio non ſtatim à potu ſuccedit, ſed ſex, octo, decem, & duodecim horis ab illo, neque aſſumptorum non mutatorum, cùm excreta urina enæorema aliquod habeat, ſitque coloris ſubflavi, ut habemus ex hiſtoria. Adde, quod hic caret ſiti illa adeò immani, quæ in legitimo diabete ſe prodit; ut propterea differat in eſſentia, & annexis ſymptomatibus à vero diabete, ut & longo quoque intervallo in cauſa morbifica, & parte primò affecta. Verus namque diabetes eſt eſſentialis renum affectus, ipſis primario, & per ſe affectis intemperie calida modò cùm materia, modo ſine ipſa, ſuccedens aliquando febribus ardentibus, vel malignis, vel immodicò diureticorum uſui, vel ipſorum phlogoſi, & æſtui: eſtque affectio

adeo

adeo rara, ut profiteatur Galenus ſe duos tantum vidiſſe legitimo diabete laborantes. Hoc autem urinæ profluvium non provenit ex vitio renum impenſe calefactorum: alioquin ſubortus eſſet potius æſtate, & poſt morbos calidos, cum tamen cœperit cum urinæ incontinentia, & diarrhœa ſeroſa in puero ſeptenni, temperamenti calidi & humidi. Autumno, cum ſopore, Bulimo, & frequenti vermium teretum albicantium excretione. Ex quibus luce clarius patet, profluvium hoc non eſſe verum diabeten, ſed potius affectum illum, quem Avicenna cum Arabibus vocat urinæ multitudinem, ab inæquali viſcerum intemperie, humida ſcilicet cerebri, unde ſopor, frigida, & humida ventriculi, à qua Bulimos; & calida jecoris, ſanguinem utcunque incraſſante, unde major ſeroſitatis proventus. Quas ob cauſas adfuit etiam diarrhœa ſeroſa, quæ certe à renum vitio fieri non potuit. Acceſſit quinetiam cutis conſtipatio, inſenſibilem prohibens difflationem, imo eam juvans, denſando aeream ſubſtantiam per arterias attractam. Quæ omnes humiditates partim a renibus attractæ, ob aliquam ipſorum caliditatem, partim ab aliis partibus, & toto corpore ad illos tranſmiſſæ, tanquam partes imbecilliores, producunt hoc urinæ profluvium, cum ſuppreſſione, & adſtrictione ventris; juxta dictum Hippocratis, *Mictio noctu plurima paucam ſignificat dejectionem*. Atque hic caſus memoriam refricat ſimilis à Cardano propoſiti 8. de Varietate, & ante ipſum a Marco Gatinaria, ſuis ad 9. Rhaſis ad Almanſorem, Comment. Capite de cura involuntarii exitus urinæ. Referunt enim, puellam quandam annorum 18. Mediolani urinam tanta copia duos menſes continuos minxiſſe, ut ſingulis diebus ad libras circiter triginta ſex effunderetur, cum cibus, & potus non excederent ſeptem libras: unde ſubducta ratione ſpatio duorum menſium excrevit præter cibi, & potus menſuram, libras 1740. quod excedebat longe ipſius puellæ pondus, licet tota in urinam fuiſſet ſoluta. Propterea addit Cardanus, quæſiviſſe Joannem Marlianum, tunc temporis primatem Virum hujus rei cauſam: cui reſponſum, aërem, in omnibus arteriis contentum, in ſubſtantiam aqueam faceſſere: qua excreta, alium jugiter ſimiliter in aquam cogi, atque ita ejus fieri uberrimum proventum. Itaque me judice, ſunt præſentis affectus cauſæ, quem neceſſario ſequitur macies, deficiente in venoſo genere ſeroſitate, ſanguinis vehiculo ad ſingulas partes nutriendas, huicque aliqua ſitis, abſumpta humiditate tenuiore ventriculi. Nec aliam ob cauſam credo invaluiſſe hunc affectionem ſub hyemis adventum, quam ob majorem cujus conſtipationem, & humidorum halituum copiam.

Quæ ſi ita ſe habent ſperandum quoque erit fore, ut Nobiliſſ. puer convaleſcat, non ſecus ac levibus remediis adoleſcentulam illam ſanitati reſtitutam retulit Cardanus.

Quod ut fiat, divertenda eſt fluxio, & prohibendus tantæ ſeroſitatis proventus, iis quæ caput exſiccent, ventriculum calefaciant & exſiccent, abſque inſigni jecoris incaleſcentia, reneſque ſubaſtringant, & moderatè refrigerent.

Prædictis intenſionibus ſatisfaciendum cenſerem alvum ſubducentibus; puta uſu prunorum Damaſcenorum, præparatorum cum manna, conſervæ ex H. perſicorum, & potiſſimùm frequenti uſu clyſterum emollientium, & laxantium. Revocandæ quinetiam ſunt ſeroſitates ad corporis habitum, blandis frictionibus primò pannis aſperis, mox & manibus inunctis oleo chamæm. & amygdalino: quinimo & per sudorem excitatum, non ope balnei, ne internarum partium augeatur humiditas, ſed appoſito pane ex minutis furfuribus parato, recenti a furno: vel laconico ſicco. Vomitus quoque aliquando ſtatim à cibo cieatur unctuoſis, & pinguibus præmiſſo copioſiore cibo. Exſiccetur caput frictionibus, & pulveribus exſiccantibus, capillis inſperſis: roboretur ventriculus, abſque calefactione jecoris, primò modico uſu vini abſinthii. jejuno ventriculo, mox & decocto ex lentiſco, cortice ligni guajaci, & ſantalis, cum carne vitulina, alterato abſinthio, mentha, & betonica; in quo diſſolvantur nuclei pinei & piſtacia, on ul.. Roborentur & ſubſtaſiung ntur venæ emulgentes ſucco granatorum, & abſinthii; aſſumendo a cydoniis urinam cientibus, obſervatione Paſchalii Meth. curandorum morborum cap. 50. qui refert hiſtoriam Sereniſſ. Regis Neapolitanorum Alfonſi, diabete laborantis ex frequenti ipſorum uſu. Quare horum loco laudat Rhaſis loco ſupra citato drach. 1. olibani, cum aqua abſinthii. Ex uſu ſunt etiam trociſci de terra ſigillata, cum ſemine acetoſæ, & aqua menthæ. Aqua item ranarum & Aſtacorum, cum oxalide, & abſinthio à Viro ſapientiſſimo propoſita, erunt accommodatiſſima; Lactis uſu nunquàm maxime conveniendum, dummodo non ſit ſeroſum. Quæ fuit cauſa, quod eo Aſinini uſus diarrhœam induxerit, cum urina excreto ejuſdem ſaporis odoris, & coloris, quo fuerat hauſtum. Propterea ovillum, ultimo loco præſcriptum optimum erit, ſi præſertim leviter decoquatur, vel etiam vaccinum. Nec minus profuturum ſperandus decoctum ex radice ſymphyti majoris, antehac præſcriptum; omiſſis omnibus diureticis, cum calorificis, tum refrigerantibus; & applicitis extrinſecus ſubaſtringentibus regioni lumborum. In quem uſum ad rem erit unguentum ſantalinum, infrigidans Galeni, cum maſtich. vel paretur ceratum ex acacia, hypociſtide, maſtiche, thure, bolo armena, & reſina.

Accurata verò victus ratio eſt inſtituenda alimentis incraſſantibus, coctis carnibus cum limacibus, caudis aſtacorum, & carne teſtudinum, cum abſinthio, vel mentha. Vinum ſit mediocris ſubſtantiæ, & ſubaſtringens, parca tamen manu: exercitium non ſit validum: fugiatque omnes animi perturbationes, aërem frigidum, & ventoſum, borealem. Sic enim ſpero fore, ut hoc tempore calido priſtinæ ſanitati reſtituatur. Quod à Deo Optim. M. x. enixè contendo. *Bened. Sylvat. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 3.*

De Mictione Potulentorum non mutatorum. Pro Nobili Virgine Lucenſi.

Rarus ſanè eſt affectus propoſitus, nec à me antehac unquam obſervatus, quod ſcilicet Nobilis Virgo vigintiquinque annorum circiter,

non ſemel, ſed ſæpius urinam minxerit, potui non abſimilem colore, odore, & forſitan ſapore, ſi liceret eam delibare, abſque ulla alia morboſa affectione. In diabete namque legitimo mictio eſt quidem potus prorſus non mutari, ex Galeno Sexto de Locis Affectis Tertio. In hac vero affectione ſitis urget inexhauſta, mictio adeſt copioſa, & corporis colliquatio, Verum quod in corpore ſalubri id contingat, hoc admirationem aliquam parit. Ut propterea dum de hoc affectu olim intellexiſſe, ſuſpicari ſubierit hanc eſſe urinam illam vineam ab Actuario deſcriptam, & Chriſtophoro à Vega in duobus ſenibus obſervatam, rubicundam ſcilicet, à ſanguineis ichoribus ſero permixtis. Verum certior factus poſtremis hiſce literis urinam in Patiente noſtra non ſemper rubram eſſe, qualis eſt vinea, ſed tunc tantùm, quando vinum rubrum biberit; albam verò, quando album, & omnino aqueam, quando vini loco aqua uſa fuerit: in eam conceſſi ſententiam, affectionem hanc diabeticam quidem nuncupandam eſſe, non quidem legitimam, & morboſam ſuperius propoſitam, de qua Galenus, ſed ampla ſignificatione, qua pro potulentorum non permutatorum mictione uſurpatur. Quanquam de nomine non admodum ſolliciti eſſe debeamus, cùm gravior occurrat difficultas in aſſignanda hujus cauſa.

De qua brevibus meam ſententiam aperiens, ſtatuo primo hanc omninò referendam non eſſe in venam illam ſplenicam ad ventriculum perreptantem à Cabrolio Anatomico propoſitam, atque ab aliis forte non neglectam; ſiquidem ſive fuerit vena illa, quam alii Anatomici vas breve vocant, ſive alius venarum ramus à Cabrolio inventus: non enim rarò occurrunt varii rami cum in liene, tum in aliis partibus, quarum alii meminere, mihi ſatis non conſtat quomodo aſſumpta permeent ad lienem, & ab ipſo ad vias urinæ, cùm ex Anatome palam fiat venas lienis venæ portæ eſſe propagines, per quas hic expurgatur, aut per alvum ex Galeno decimotertio Methodi decimoſexto, quæ ut facilius longè tranſmitti poſſit materia a ventriculo per venas meſeraicas ad jecur veram ſanguinis officinam, & ab ipſo ad ramos venæ cavæ emulgentes, ad renes, & veſicam. Quod ſi aliquando per urinas expurgatur lien, facta metaſtaſi à venis ad arterias lienis, & ab ipſis ad emulgentes arterias, & veſicam, hic tamen confluxus fieri non potuiſſet ſine aliqua aſſumptorum mutatione. His accedit, quod ſi vas iſtud ab ortu efformatum fuit in liene, cur quæſo non antehac ſe prodiderit hæc potulentorum mictio; cum aliàs vitia à mala membrorum conformatione, non per vices, ſed continuò exerant, illorum teſtimonio, in quibus potus felleus perreptat ad fundum ventriculi; qui propterea continuò bilem evomunt, nec cibos perfectè concoquunt. Non ergo hæc fuerit cauſa hujus depravati mictionis. Tria autem in caſu noſtro concurrere poſſe mihi videntur; primò quidem aliquam ventriculi imbecillitatem, cujus indicia ſunt dolores ante hanc evacuationem ipſam patientem divexantes: hinc enim fit quod aſſumpta juſto tempore ventriculo non immorentur, ſed citius præterlabantur. Accedit ſecunda cauſa, & quidem potior, inanitio venarum ſuperiorum, nec non & valida ipſarum attractio, atque amplitudo. Hæc enim omnia conſpirant maximè ad attrahenda aſſumpta non mutata. Quod autem à laxioribus venis & facili curſu id contingat, patet experientia Julii Alexandrini ſuis in Galenum de Subſtantia Facultatum naturalium Commentariis, ubi refert ſe obſervaſſe in urinis fruſtula radicum apii; A ſalſedine autem & potu vini meracioris, ac frequenti uſu fœniculi, petroſelini marini, vidit Luſitanus diabetem, in quo quicquid bibebat patiens, & ejuſdem quantitatis, meiebat, Secunda Centuria obſervat. Curatione nonageſimaquarta. Tertia cauſa eſt imbecillitas retentricis, cum robore attractricis earundem venarum, Quas ob cauſas diabete legitimo laboravit Nob. ille Venetus, frater Cardinalis quondam Piſani, qui febre correptus, cùm aſſumptis quibuſcunque gelidiſſimis uteretur, vinum non ſolùm, & aquam, ſed & ſyrupos non alteratos minxit, teſte Victore Trincavello Libro decimotertio de Ratione curandi humani corporis Affectus, curatione undecima. Quam ſolam cauſam tanquam potiſſimam & adæquatam diabeticæ affectionis cenſuit Galenus Sexto de Locis Affectis tertio, conferens diabeten cum lienteria cùm ſola tùm caninæ appetentiæ annexa. Quibus ſic ſtatutis, non difficili negotio nobilis Virgo ſub tempus menſium, & fluentibus hæmorrhoidibus urinas iſtas reddere potuit: cùm ventriculum habuerit imbecillum, quod patet ex dolore & profluvio muliebri præteritis, venis amplis, attractice valida, ratione vaporum acrium, & æſtuoſorum à maſſa ſanguinea expurganda elevatorum, ac expultrice cum impetu ad inferiora præcipitante tandem renum debilitate, ratione fluxionis pituitoſæ, & melancholicæ materiæ cùm ad uterum, tum ad hæmorrhoidas, ad quas eſt proclivis.

Verum quia hæc omnia in patiente hac remiſſiora ſunt, nec multum naturæ limites excedentia, ideò neque diabetica paſſio eſt perfecta. A qua tamen metus eſt, niſi Viri Excellentiſſimi accommodatis remediis illi occurrerint. Hæret vero ſcrupulus, quod plures mulieres prædictis affectionibus laboraverint: quæ tamen neque tempore menſtruæ purgationis, neque extra illud hujuſmodi urinas reddiderint. An quod quilibet proprietatibus quibuſdam individualibus donatus ſit, quarum ratione affectioni alicui magis quàm alii opportunus fiat? Atque hæc proponenda habui, Virorum Excellentiſſimorum mandatis potius, ut morem geram, quàm quod per vires id mihi liceat, cùm nondum ex luxatione humeri convaluerim, ſpe meliorum à Viris Excellentiſſimus.
Idem ibidem.

Nobiliſſimus Juvenis ſtudioſus 25. annorum agens, temperamenti ſecundum totum, ad calidum & humidum vergentis, hepatis tamen calidioris, cum renum incendio & laxitate, pluribus abhinc annis frequenter ac copioſè mingens, poſt liberam victus rationem, in omnibus, ſed potiſſimum in uſu ſaltorum, & potu vini generoſi, viginti abhinc diebus incepit urinam reddere conſueto adhuc copioſiorem, diu noctuque, cum moleſtiſſima ſiti, in dies ſemper adeo adaucta, ut illi in ſomno lingua aſpera & arida fiat, & noctu quoque bibere cogatur, potiſ-

potiſſimum vero interdiu frequentiſſimè bibit & mingit, ut plurimùm tamen aquam, quam celeriter fere immutatam per urinam excernit, quibus, poſtremis diebus, acceſſerunt imminuta appetentia, æſtus in præcordiis, & virium aliqua inſueta imbecillitas. De agendis itaque pro ſalute conſuluit.

Effluxus celer potus ferè immutati, cum ſiti inextinguibili, nullo alio nomine quàm Diabetis appellari poteſt, qui affectus & Hydrops ad matulam, à copia urinæ, & Dipſacus, & ſiti immani nonnunquam nuncupari ſolet. Hinc malè Aretæus illius cauſam in colliquationem retulit, cum tamen in veloci effluxu potus immutati ſita ſit, quem rarum affectum eſſe teſtatur Galenus ipſe, qui toto vitæ curriculo bis tantum eundem legitimum vidit. Quoniam verò potus, vini potiſſimum, non omnino immutatus egeritur, dubitatur, num ſpurius ac illegitimus diabetes, an potius incipiens, & nondum perfectus dicendus ſit. Nos autem potius non omnino legitimum hunc nuncupabimus, cum legitimi tum principium, tum augmentum, ne dicam & ſtatus nos lateat; etenim, tum renum, tum vaſorum deſiderium naturale tantummodo eſt, non animale, hoc eſt, nobis perceptibile, niſi tandem cum ad os ventriculi pervenerit, atque adeò in cæteris convenit hic affectus cum lienteria, & fame canina in hoc ſolum diverſus, quod in canina fame principium ex eo patet, quod ſtatim ac initio movetur facultas animalis, in diabete vero tantummodo in fine, eoque jam perfecto.

De cauſa vero non conveniunt Auctores, forſan quia Gal. eam abſolute non expreſſit. Sic à frigiditate fieri credidit Aræteus, à caliditate Paulus & Tral. à calidis & acribus humoribus Aetius. Ex recentioribus, Fernelius aliud quid certè accedere exiſtimavit. Trincavella intemperiem frigidam, Platerus colliquativam, Rudius jecoris calorem, & ventriculi imbecillitatem, Jon. Baptiſta Sylvaticus inſignem calidam intemperiem, tum jecoris, tum Renum, & totius maſſæ ſanguineæ, quæ poſtrema, licet veriſimilior nobis videatur, potiſſimum in hoc Patiente, ex ſalitorum & vini generoſi uſu, necnon impenſioribus ſtudiis, vel contracta, vel ſaltem adaucta, non tamen immediatam, ſicut minus cæterarum nullam admittimus, de qua quoniam Gal. anceps, vel ſaltem non adeò ad rem locutus fuit, cum renum imbecillitatem primo accuſaverit, quam tamen neceſſariò præcedit attractricis robur, & vires immodicæ, ideò nos, cum Avicenna potius cenſemus primario lædi renum, poſtmodum vaſorum & jecoris attractricem facultatem, ab intenſo renum, jecoris & vaſorum calore, tum attrahente, tum colliquante (unde præcordiorum æſtus & virium defectus) quæ vehemens continua attractio, ut renum propria actio, ſemper exhauriens per partem poſt partem, ad os ventriculi pertingens, inextinguibilem ſitim excitat, atque fovet, famemque extinguit. Sitim autem Patiens copioſiſſimo & continuo potu explere cogitur, qui ſtatim & affatim ad renes attractus neceſſario copia, & pondere, renum retentricis facultatis naturalem imbecillitatem adauget, & ſecundario lædit. Quibus omnibus ſi quis addat læſionem concoctricis, dicamus, potum non concoqui, neque permutari, potius ob illius celerem effluxum, quam ob facultatis concoquentis imbecillitatem. Ex quibus patet, Renes eſſe partem primariò affectam, ne quis falsò credat eſſe ventriculum, quia ibi ſitis accendatur immodica, tunc enim potus in eodem diutius hæreret.

Affectus hic, ſicut in ardente febre & colliquatione, inſanabilis eſt, ita in cæteris difficilis, niſi ſtatim ab initio curetur, namque proceſſu temporis ad tabem, & ad colliquationem Patientes ducit, ex Avic. indeque ad interitum, ut eleganter notat Aretæus. Ideò ſtatim illi ſuccurrendum, torquetur enim Patiens ab indeſinenti & perenni ſiti, quæ Aretæi teſtimonio, omnium dolorum maximus eſt.

Quare primo totum, quod ſuccis redundat, evacuandum. Secundo renes acribus humoribus emundandi. Tertiò potus ad vomitum alvum, & ſudorem convertendus. Quartò calor renum, jecoris & totius contemperandus. Et tandem eorundem renum laxitas roboranda.

Atque in Chirurgico fonte convenit, caſu præſenti, ſanguinis miſſio, quia morbus recens, quæ, eo inveterato, inſpecta, ob virium defectũ, quod ſi primus ſanguis aduſtus appareat, repetenda parca ejuſdem miſſio ex utraque baſilica.

In Pharmaceutico fonte primo cieri poteſt vomitus, ſi Patiens ad eum proclivis fuerit, aqua hordei tepida, cum julap. acet. & ol. amygd. prima vice, morbi verò progreſſu, poſt copioſum frigidæ potum. Citato vomitu, evacuentur humores per alvum, ita

℞. Flor. Caſſ. rec. extr. ʒ vii. pulpæ tamarind. ʒ iij. m. f. b. & exacta hora bibat ſerum capr. aut aſin. depur. ad ℔ ij. atque tribus horis ab eo, prandeat. Vel potu.

℞. Syr. roſ. ſolut. ʒ vi. decoct. pulpæ tamarind. q. ſ. m. f. p. cui tribus poſt horis, ſuperbibat ſerum. Inſtituatur deinde præparatio, jure pullæ alterato ſonco, violis, plantag. portulaca, roſis, myrto, & ſymphyto, cum ſucco depur. plantag. & intybi. Et quia hoc tempore virides herbæ deſunt, ſubſtituamus hujuſmodi præparans.

℞. Aq. plantag. portulacæ an. ℔ ſ. roſ. ℥ iij. ſucci mororum immatur, aut cydon. ℥ ij. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Bilioſi vero humores ſunt deinde expurgandi.

℞. Flor. Caſſ. rec. extr. ʒ vi. Rhab. immaturi ℈ j. cortic. myrob. citrin. ℈ j. pulp. tamarind. ʒ ij. m. f. b. à quibus bibat ſerum, ut ſupra.

Vel potu. ℞. Rhab. immaturi, cortic. myrob. citrin. an. ʒ j. ſpicæ gr. iij. pulpæ tamarind. ʒ ij. ſeri q. ſ. m. f. inf. per horas 12. & facta forti expreſſ. colat. adde ſyr. roſ. ſol. ℥ v. m. f. p. b. epoto ab ea ſero, ut ſupra.

His peractis repetantur alterantia hujuſmodi.

℞. Aquæ cucurbitæ, plantag. lactuc. an. ℥ v. ſyr. de nenuph. de portul. de papav. an. ℥ ſ. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis, decem aut duodecim diebus. Atque interim, niſi alvus bene reſpondeat, clyſteres blandiores & humectantes convenient, quinimò ſi urina cum aliquo ſenſu caloris & ardoris procedat, ad abſtergendos acres à renibus humores, aſſumat bolos hac formula.

℞. Flor. Caſſ. rec. extr. ℥ ſ. crem. tart. ʒ ij. Rhab. immat. ℈ j. m. f. bol. aſſumendi, in medio ſyruporum uſu. Tandem repetatur præſcriptum me-

medicamentum, aut bolo, aut potu, cum ſero.

Hoc verò tempore, ſudores prolectari ſolent à quibuſdam in balneo tepentis aquæ, licet hoc tempore melius in lecto, cucurbitis aqua plenis id ſuccedat. Aliqui vero præbent decoctum pentaphylli, & chinæ. Verum conſultius duco, ut aſſumpta ℈ j. cornu C. Philoſoph. præparati, bibat. copioſam gelidam aquam, & ſtatim in lecto calido cooperiatur, cucurbitis ad latera aqua calidiſſima repletis.

Quod ſi ſudor facile non procedat, & Patiens ab æſtu, tum ſtrati, tum cucurbitularum divexetur, ad incraſſantia, contemperantia & adſtringentia deveniendum, atque adeò in uſum revocetur lac coctum, de quo Zacutus affirmat, ſe deploratos, ab aliis medicis derelictos ſanitati reſtituiſſe ſpatio unius menſis, potu lactis aſinini chalybeati, & Philonio Romano, vel Perſico, per intervalla aſſumptis.

Tandem ad refrigerantia & adſtringentia, tum interna, tum externa progrediendum. Intrinſecùs parari poterit hoc elect. à Gal. præſcriptum.

℞. Pulv. pellicular. ventris gallinæ ʒ j. thuris, glandis, ſiccæ, balauſt. gallar. an. ʒ iij. conſervæ roſ. antiquæ ℥ vi. m. & ad ignem ret. elect. cujus doſis ad ℥ ſ. a quo mox præbet aquam frigidam, nos vero aquam foliorum quercus. Ego vero hoc uſus ſum.

℞. Conſervæ roſ. antiquæ ℥ vi. pulv. veſicæ vitulinæ exſiccatæ ℥ ſ. Pulv. ſanguinariæ ʒ ij. Croci Mart. conſtrict. ʒ j. ſucci cydon. q. ſ. m. ad ignem ref. elect. cujus doſis ad ʒ iij. mane & veſperi, hora una ante cibum. Vel.

℞. Diatragacanthi frigidi cum bolo ʒ ij. comedat, bibat vero quod ſequitur.

℞. Aquar. plantag. fol. quercus an. ℔ ſ. tincturæ corall. gutt. v. m. & aſſumatur quotidie matutinis horis.

Cæteris autem non juvantibus, ad narcotica quoque devenire licet, tum interna, tum externa. Interna erunt. Philon. Perſic. & Rom. recens, Theriaca recens, Emulſ. ſem. pap. extracta cum aqua lactucæ. Externa, mandragoræ ſuccus & folia, & ſuccus papav. Sic a Chymicis habemus eſſentiam croci Martis, à Crollio deſcriptam. Tinctura quoque ſmaragdina optima eſt, ſic & tinctura corallorum, & ſal eorundem.

A proprietate verò juvare dicitur, aqua ranar. & aſtacorum cum oxalide & plantagine deſtillata. Extrinſecùs illinantur renes hoc linim.

℞. Ung. roſ. Meſ. infrig. Gal. ſantalini, populeon. an. ℥ j. ol. de papav. ℥ ſ. m. ref. Vel.

℞. Ol. ſem. juſquiami, roſ. omphac. nenuph. an. ℥ ſ. pulv. balauſt. acaciæ, bol. arm. an. ʒ j. opii gr. v. ceræ par. m. ref. linim. pro renibus.

Victus rationem quod ſpectat, cibi ſint boni ſucci, non mordaces, acrimoniam potius obtundentes, refrigerantes & adſtringentes, nec qui adeò facilè conficiantur. Sic conveniunt ova ſorbilia, lactaria, potiſſimum caſeus recens, carnes porcinæ benè coctæ, & extrema animalium. Offæ condiantur amylo, diacodio, emulſ. ſem. pap. & amygd. dulc. Convenit ptiſana, lactuca, intybus, portulaca, oxalis. Inter piſces, ſaxatiles. Inter fructus, poma, pyra, meſpila, cydonia tamen ſuſpecta. Potus ſit aqua Chalybeata, cum pomis decocta, vel cum ſucco aurantiorum, aut granatorum. Atque deficientibus viribus, vinum adſtringens Chalybeatum. Declinante autem affectione, parce bibat, & omnia ſemper Chalybeata. Exercitium interdicit Rhaſis, & ſomnum commendat. Venus diabeticis inimica. Alvum lubricam ſervet Clyſteribus refrigerantibus & humectantibus, atque conſtanti animo vivat, puſillanimes enim, ex Aretæo, Diabetici. *Raym. Joh. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Tom. 1. Cent. 3.*

Diabetica affectio cum Meſenterii obſtructionibus & Gallici ſuſpicione.

A variis in omnibus ſex rebus nonnaturalibus commiſſis erroribus, in uſu Veneris, a qua etiam Gallicas Gonorrhœas contraxerat Juvenis Illuſtriſſ. calidi & ſicci temperamenti, elapſi jam Decembris initio moleſtari cœpit ardenti ſiti quovis potu inextinguibili, nimia appetentia, vigiliis, urinarum profluvio, colore, ſubſtantiaque aquæ ſimilium. Morbo neglecto, conſuetum ſervavit regimen uſque ad Januarii finem, quo ingraveſcentibus malis auxilium medicum petiit. Præter ſitim, nimiam appetentiam, vigilias, urinas albas & copioſas, ſemper ab initio continuatas & adauctas, adnotavi in Nob. Pat. febrem lentam continuam, ipſi ignotam, durities in hypochondriis, ad medium abdomen extenſas, cum aliquali totius macie. Pro remediis Medici Excellent. advocati ſunt, ſtabilitumque per ipſos, affectionem Nob. Pat. eſſe paſſionem Diabeticam, ſeu incipientem Diabetem, ſed diſſidium erat in cauſa & Curatione. Quidam exiccantibus & aſtringentibus, ad abſumendum ſaltem circa viſcera ſtabulantem, ſitis cauſam, & ſupprimendas urinas, utendum decreverunt. Alii incumbendum eſſe aperientibus, incidentibus, evacuantibus, pro minorandis & tollendis in teriebus ex hypochondriis, atque extinguentibus viſcerum calorem, ſitis vehementis cauſam ex Gal. 1. de Sympt. cau. & 1. de ſimpl. Medic. facult. ex Aetio Tetrab. 4. cap. 119. ex Paulo Ægineta lib. 2. cap. 51. crediderunt. Hinc ad luis Gallicæ reliquias, tanquam minus urgentes, tranſeundum; Gonorrhæas enim quoties contractas, toties curatas, ceſſaſſe refert Illuſtriſſimus. Huic poſtremæ ſententiæ ego quoque adſcribens, manum medicamentis impoſui. Per octiduum remediorum vi febris quievit, ſitis multum diminuta eſt, urinæ tamen ſimiles fluebant: nec enim Nob. Pat. a largo potu poterat ſe continere. Verumenimvero cum Pharmaca lenientia (uno primo excepto, quod bene movit alvum) tam in bolo, quam in potione prorſus non evacuarent, ſed anxietatem, inquietudinem, ad lipothymiam uſque perducerent, Nob. Patiens à Cura ſe revocavit, iterumque conſuetæ vivendi licentiæ ſe tradidit, quam adhuc proſequitur. Duobus abhinc menſibus Tarviſii quædam remedia & Balneum aquæ dulcis cum juvamento adhibuit. Sed cujuſdam Spagirici promiſſis allectus, Extracta quædam ſumpſit, & bis pulverem Algaroti, ex quibus deterius habuit. Ecce nunc Pat. Illuſtr. morbo & ſymptomatis vexatus, ad avium ad Sapientiæ fontes, ſanitatem ſitiens accurrit. Veſtra, Patres Doctiſſimi, Sacroſanctum conſulit Collegia, è quibus, ut ſalutem expectat, ita mandatis poſſi-

pollicetur obedientiam. Meam hanc brevem præteritorum Epitomen, partim autopſia, partim relatione compoſitam expoſtulavit, ut una ſecum veſtris repræſentet judiciis. Lubenter exaravi, & tanquam ad ſacrum Apollinis Tripodem reſponſa nda laturum, Virum Nob. ſtimulavi, quo cum ſervitutis meæ obſequia magnæ veſtræ tranſmitto Virtuti, meque devote conſecro.

Ex morbis & ſymptomatibus multis abhinc menſibus Nob. Adoleſcentem divexantibus, alia manifeſta atque certa inveni, alia non adeò. Manifeſta ſunt, Diabetica affectio, & meſenterii atque lactearum obſtructiones; non adeò manifeſta & certa, ſunt Gallica lues & febricula: certiora, ut urgentoria, Curationem exigunt: non adeò certa, conſiderationem & obſervationem expoſtulant. Et primo certam Diabeticam affectionem nobis repræſentat urinæ crudæ & aquoſæ profluvium, cum inextinguibili ſiti & totius corporis macie. Obſtructiones verò tactus ipſe diſcernit, quæ in meſenterio percipiuntur, & in pancreate, ut profundæ ſub ventriculo conjiciuntur. Diabeticæ affectionis cauſa immediata eſt vehemens vaſorum attractio, in jecore ut venarum radice incipiens, ab intenſiſſimo calore, tum naturali, tum acquiſito contracta, & eo mediante, renibus, & uſque ad ventriculum, cæteriſque corporis partibus communicata: dum uno, eodemque tempore, ab eodem calore liquatis non ſolum alimentis, ſed humoribus quoque, imò tandem ſolidis corporis partibus, totius macies ſecuta fuit, & ad horum colliquationem seroſæ humiditates multiplicatæ fuerunt & multiplicantur, quæ partim attractæ, partim ab irritata expultrice ab earum copia ad renes tranſmiſſæ, cedente tandem tanto ponderi retentrice facultate, urinæ profluvium, Diabetem, ſive Hydropem matulæ excitarunt: eoque facilius, cùm juges quotidianæ cruditates à debilitato ventriculo producantur, quæ à calore liquatæ, facile in ſeroſitates convertuntur. Huic autem ſuctioni, ſive attractioni à jecore & renibus incipienti, & ad ventriculum pervenienti, humiditatis exinanitio, imò & ſiccitas neceſſario ſuccedit, unde ſitis: cui quoniam ſine modo & menſura copioſo nimirum aquæ gelidæ potu, ſatisfactum fuit: ideo ventriculi nativus calor labefactatus, obrutus, & etiam poſitive valde imminutus fuit: ut propterea cruditatum, & ſubinde obſtructionum auctor fuerit: & eo magis, cum uberius & liberalius comedat Nob. Patiens: proprium enim ventriculi frigidi eſt, plurimum appetere, & parum concoquere.

De lue Gallica dubitatur: quamvis enim bis Gonorrhœam à muliere contraxerit, Gallica lues frequenter ad hepar non pervenit, ſed in vaſis ſpermaticis firmatur, & ſine humorum infectione ſolvitur; dubium, ſive potius ſpem ipſam auget, quia nullum ſymptoma Gallicum ſuppreſſæ Gonorrhœæ comparuit; verum ſi quoque adeſſet, neque urget, neque ſtatus corporis in præſens ejus Curationem admitteret, ſine perditione Patientis; & ita, ut dicebat Gal. adverſus quoſdam incautos Medicos, Morbus quidem curatus eſſet, ſed Æger mortuus. Febriculam verò, ſi adſit, ab hypochondriorum obſtructionibus & cruditatibus pendere poſſe arbitror: quia evacuationibus, Lenientibus & Præparantibus procuratis, jam ceſſaverat, & multis diebus ſine febre Nob. Pat. fuit obſervatus.

Jam dictis ita ſe habentibus, mirandum non eſt, ſi in hoc ancipiti & pleno periculi ſtatu ad Tabem tendente, ambigant Viri Excellent. in ejus Curatione proponenda: ſiquidem qui a Gallica virulentia calorem in viſceribus intenſiorem fuiſſe redditum putant, Gallicam luem tanquam cauſam primam, extirpandam eſſe neceſſarium judicant: præſertim cum & febriculam Gallicam eſſe exiſtiment: cui intentioni nonniſi exiccantibus medicamentis ſatisfieri poteſt. Qui vero febriculam hypochondriacam eſſe, & progreſſu habitualem, & hecticam evadere poſſe arbitrati fuerunt, obſtructiones primo reſerandas eſſe volunt, utpote nutritioni incommodas; Qui tandem omnium maxime affectionem Diabeticam, tanquam urgentiorem magni faciunt, colliquanti calori & univerſæ maciei incumbendum eſſe intendunt: cum Aretæus dicat, quod *Diuturna eſt hujus morbi creatio, brevis autem hominis vita, in quo affectus perfectus fuerit, velox namque colliquatio, & feſtina mors advenit.*

Ego idcircò, præmiſſa primarum viarum expiatione, levioribus aperientibus meſentericas obſtructiones eſſe aperiendas, mox totam Curationem adverſus Diabeticam affectionem dirigendam eſſe refrigerantibus, ſubſtantifice humectantibus, & nonnihil, ſed parum roborantibus, ſentio; perperam enim faciunt Medici illi, qui ad roborantia, imò ad aſtringentia properant: cum tamen quouſque humiditates in corpore à colliquatione multiplicantur, evacuari, non detineri debeant, quamvis a renibus ad alvum non inutiliter diverti poſſint: ſed caute & ſine purgantibus medicamentis, quæ calefaciendi & maxime exiccandi facultatem obtinent; neque in calidis & ſiccis temperamentis, a corporibus emaciatis quicquam educunt, ægreque tolerantur, ut docuit ipſa experientia, cum graviſſimo Nob. Pat. detrimento.

Itaque omnium primo præbeatur flos caſſiæ cum crem. tartari, cui poſt horam ſuperbibat ſeri aſin. depur. ℔ij. & duabus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Sequenti die aſſumat Julapium acet. ad ℥iij. aqua ſtillat. agrim. & aceto paratum, cum macerat. radic. cich. petroſel. & graminis: jam dicto vero Julapio ſuperbibat jus pullæ aut vituli, cichorio & endiu. alteratum. Tertio die aſſumat rhabarb. ad ſemi-drachm. drachmis duabus floris caſſiæ immiſtum: cui poſt horam ſuperbibat jus, ut ſupra, cich. & endiu. alteratum. Quarta die repetat Julapium, quinta rhabarbarum, ita alternatim perſeverando ad duodecimum uſque diem: tuncque repetendum erit primum medicamentum, ex flore caſſiæ & crem. tart. paratum cum ſero, ut ſuprà.

Pro ſecunda & tertia intentione explenda, nil lacte præſtantius excogitari poteſt, quod primis xv. aut xx. diebus aſininum de more cum ſaccharo ſtatim multum ſummo mane præbeatur; viginti vero ſequentibus aliis diebus caprinum; atque tandem vaccinum, cujus ſerum Medicinæ Principes ſilice excandefacta abſumere ſolent. Quo tempore pro Balneo incongruo exiſtente ſubſtituantur toti & renibus inunctio-

unctiones, necnon Epithemata jecori. Pro toto ſufficiens erit oleum amygdal. rec. ſine igne extractum copioſe affuſum. Pro renibus paretur linimentum ex ung. roſ. Meſ. infrig. Gal. & puleo; quibus, progreſſu, addatur quoque ol. hyoſcyami atque Saturni. Pro hepate paretur Epithema ex ſucco cich. aceto roſ. & ſpeciebus triumſantalorum.

Dum lac aſininum atque caprinum ſummo mane aſſumet Nob. Pat. præbeatur veſperi, duabus horis ante cœnam, & octo ab aſſumpto prandio cyathus aquarum ſtillat. ſempervivi, endiviæ & anguriæ, quibus immiſceatur ſyrupi papav. alb. ℥j. Tempore vero vaccini lactis, eadem hora veſpertina offeratur cyathus aqu. ſtillat. plantag. ſempervivi & polygoni, addita tinctura coral. chym. & quandoque eſſentia Martis. Toto autem tempore uſus cujuſcunque lactis, bis in hebdomada caſſia cum pulpa tamarind. ad an. ℥ iij. ſub prandio erit præbenda, & quandoque ventriculo robur aliquod addendum parum ante prandium, præſcribendo duo aut tria grana maſtiches integra devoranda: aut pilula ex ℈j. ſucco abſinth. condenſati.

Quibus omnibus congrua vivendi ratio erit addenda, ita ut alimenta ſint boni, ſed craſſioris ſucci, refrigerantia potius, quam calefacientia: aſtringentia potius, quam aperientia, nec ullo modo diuretica. Sic inter carnes Gallinæ, Capi, caro Vituli, imò & extremitates ejuſdem: quandoque etiam caro ſuilla elixa, optimè decocta: hæ namque non ita facile à calore colliquantur, nec in ſeroſitates convertuntur; elixentur autem ſemper in aqua chalybeata, & ſine ſale. Inter piſces, conceduntur ſaxatiles non ſolum, verum etiam quandoque glutinoſi, ut Tinca & Anguilla. Conceduntur lactaria, & quandoque etiam caſeus recens ſine ſale. Inter legumina, hordeum, alica, oriza. Conceduntur quoque edulia ex paſta delicatiori parata, & præſertim vermiculi Apulienſes. Ex oleribus, cichorium, endivia, lactuca. Ex fructibus, pyra, poma, mala cotonea, meſpila & caſtaneæ. Prohibentur condimenta aromatum, exiguo cinnamomo & pipere ruditer contuſo exceptis. Prohibentur pariter condimenta allii, cæparum, limonum, citri: probantur autem arantiorum, granatorum & agreſtæ. Potus ſit vinum, potius craſſæ ſubſtantiæ, multa aqua chalybeata, aut aurata dilutum: quod ſantalo rubro & exiguo lentiſco in doliolo medicatum non inutiliter reddi poterit. Sed quoniam copioſior potus iis qui multum mingunt, non eſt denegandus: idcirco non ſemper vino, ſed quandoque aqua præſertim extra menſam, erit utendum, quæ una cum pomis decoquatur, ut placuit Aëtio, aut eorundem ſuccus immiſceatur: ſicut quandoque ſuccus granatorum: & ſemper chalybeata, aut aurata; Quantitas autem ab Excell. Adſtanti præſcribatur, habita copioſæ urinæ ratione. Somnus ſit diuturnus. A Venere prorſus abſtineat; parum corpus exerceat, & alacri animo vivat. Quæ omnia Nob. Adoleſcenti à Deo ſalutaria precor. *Idem Tom.2. Cent.3.*

Vir Illuſtriſſ. hic Romæ degens, annum ſupra quadrageſimum agens, temperamenti ſanguinei ſubbilioſi, proceræ ſtaturæ, mediocris habitus, cum rubra facie flaviſque capillis, poſt validos corporis motus & vehementes animi perturbationes, in varias corporis affectiones incidit. Decem abhinc annis ſitim immodicam pati cœpit, cui potibus ſatisfacere coactus fuit. Interim ſanguinis in toto accenſionem frequenter percepit, cum maculis per univerſum corpus rubris: necnon cum ejuſdem ſanguinis ex gingivis eruptione, quæ omnia phlebotomia & refrigerantibus medicamentis evaneſcebant: perſeverante tamen ſemper bibendi deſiderio, & magis hyeme, flante Borea, quod nunquam ceſſit, nec potibus Nocerianis, nec Balneo aquæ dulcis: imò duobus abhinc annis poſt Eryſipelatis eruptionem in facie, ſitis intenſior facta fuit. Et quamvis cibum appetat, ſatis comedat, commode dormiat, nihilominus cum laſſitudine totius & renum gracilior ſemper redditus eſt, dum & potulenta, & ſolida aſſumpta à ventriculo ſtatim attrahi ſe percipere aſſerit; ſemper autem urinæ crudæ & aquoſæ quantitas quantitatem potus ſuperavit. Tandem anno elapſo Patiens Illuſtr. Medico rurſus ſeipſum commiſit, & congrua inſtituta vivendi ratione alimentis refrigerantibus & incraſſantibus purgatus fuit, ſeroſitates bilioſas evacuando, non ſine parca ſanguinis miſſione. Jura carnium herbis refrigerantibus & incraſſantibus alterata, mox lac vaccinum exhibitum, necnon fercula eodem lacte parata in uſum ducta fuerunt. Quibus ſymptomata remiſſa viſa ſunt: namque & ſitis minus infeſtabat, & urinæ craſſiores, atque cum nubecula apparebant, nec adeò copioſæ. Verum quoniam hujuſmodi declinationi fidendum non eſſe cenſuimus, idcircò ad uſum lactis cocti & chalybeati, & ad medicamenta aſtringentia, roborantia & divertentia devenimus, additis inſeſſionibus, necnon illitionibus refrigerantibus & roborantibus. Sed quia à lactis uſu ventriculum ſibi gravatum obſervavit Pat. Illuſtr. ideo illud omiſimus, ferculis ex lacte paratis contenti: mane verò jura herbis refrigerantibus alterata, additis ſuccis, inſtituta fuerunt. Hæc à nobis adminiſtrata, Archiatrorum cenſuræ ſubjicimus, quorum Oracula expectamus.

Falſo nonnulli Diabetis cauſam in renum imbecillitatem retulerunt, cum omnium primò in eorundem attractricis facultatis robur, ſecundò in colliquationem, atque tandem in retentricis imbecillitatem ſit referenda; ut propterea Viro Illuſtr. ac Reverend. calida intemperie jecoris, cordis, vaſorum omnium & renum à natura prædito, diabetica facile decem abhinc annis inceperit affectio, cum & ætatis ratione, & ob errores, præſertim in animi motibus & ad graviſſima negotia applicationibus commiſſos, calor in toto fuerit magnopere adauctus, ut ſignificarunt Eryſipelas in facie, puſtulæ, ſeu maculæ rubræ in toto erumpentes, ſanguinis è gingivis effuſiones; quæ omnia ſymptomata augmentum ſuſcipiebant hyberno tempore, flante Borea, dum per Antiperiſtaſin internus calor intenſior reddebatur, qui calor quotidie ſemper incrementum ſuſcepit, & adeò increvit, ut in renibus robuſtiorem attractricem reddiderit, & in viſceribus atque vaſis omnibus humorum colliquationem adauxerit, ſicque ſeroſitates redundantes, in univerſo genitas, ad ſeſe renes per partem poſt partem violenter attraxerint; quantitati verò retentrice

trice facultate cedere coacta, copioſa mictio præter naturam, Diabetes dicta, tandem neceſſario ſucceſſit, quæ legitima non eſt, quoniam ſuperiorum partium retentrix facultas in ſuo vigore ſervata eſt. Ad hoc enim ut potus prorſus impermutatus mingatur, tres cauſas ſupradictas ſimul uniri neceſſarium exiſtimo, renum attractricis facultatis robur, retentricis omnium partium imbecillitatem, & jecoris, cordis atque vaſorum exuberantem calorem colliquantem; quibus præſentibus, facultati concoctrici tempus non datur, ut proprio munere fungi poſſit; & idcirco concoctricis imbecillitas non per ſe, ut aliqui aſſeruerunt, ſed tantum per accidens, ad hunc affectum producendum concurrit.

Hujus affectus ſævitiam compeſcere, ac prorſus evincere non potuerunt medicamenta & alimenta, rite & recte poſtremo adminiſtrata, quoniam ægre Curationem admittit, niſi ſtatim ab initio præſtita fuerint, cum tamen principium non adeo facile innoteſcat, quia facultates læſæ, naturales ſunt, non autem animales, ut in fame canina contingit. Et præterea cum decem annorum ſpatio opportuna Curatio neglecta fuerit, certam ſalutis ſpem nobis admit.

Idcircò ad aliud tranſeundum nôn eſt, ſed intentionibus a Doctiſſimo Viro propoſitis, ſatisfieri curandum, refrigerando & incraſſando: ita enim robur attractricis facultatis remitti poterit; nec de retentricis imbecillitate magna cura eſt habenda. In hunc finem plura medicamenta & alimenta adminiſtrata fuiſſe audio; inter quæ principem locum tenet lactis uſus, ut quod humores incraſſare, immodicum calorem remittere, robur attractricis facultatis laxare, & totum corpus nutrire valeat, ita ut nullum medicamentum, aut alimentum præſtantius pro caſu noſtro adminiſtrari poſſit. Et quamvis plerique Medicorum, etiam antiquorum, ut Aëtius & Hippoc. lac coctum, ſive ſilice excandefactum, præbendum proponant ad majorem humorum incraſſationem, attamen ego cocturam non admitto, niſi aſinini & caprini; at quando vaccinum adeſt præbendum, coctura opus non habet, ut per corpus diſtribui, & ejus facultas ad renes pervenire poſſit: coctum enim facile in ventre coagulatur, & difficilius per corpus digeritur. Quoties igitur à Viro Illuſtr. tolerari poſſit, adeo ut à calore non corrumpatur, lac vaccinum nuper mulctum cum modico ſaccharo erit offerendum. Et quia audio ob hanc cauſam in præſens omiſſum fuiſſe, ideo prudentiſſime ſe geſſit Excellent Adſtans, præbendo jura refrigerantibus alterata: quibus per aliquot dies exhibitis, rurſus lactis uſus erit tentandus. Interim veſperi in prima menſa nonnunquam ſyrupus de papav. alb. ad ℥ j. in jure lactucæ alterato poterit exhiberi: ſicuti ſummo mane in juſculo refrigerante infundi poterit ſyrupus coral. Quercet. à Viro Excellent. propoſitus. Mirabilis quoque ſolet eſſe tinctura Martis, & frequenter tinctura Smaragdina, in jure portulacæ & plantagine alterato. Extrinſecus verò aliquod obſtupefaciens linimentis addendum, ut vis attrahendi torpeſcat; quare unguento Comitiſſæ populeum ſubſtitui poterit.

Alimenta pariter incraſſantia & refrigerantia conveniunt, ex lacte & paſta parata: oriza cum lacte: ptiſana cum emulſione amygdalarum dulcium: capita & pedes Vituli: gelatina ex pedibus cum ſucco agreſtæ parata: Vinum verò rubrum, & potius ſubdulce, ut facultatis attractricis robur laxetur. Alvus medicamento à Præſtantiſſ. Viro propoſito ex Caſſia & Tamarindis ſolicitetur; Clyſteribus quoque ex lacte & butyro paratis. Motus autem tum animi, tum corporis, quam fieri poteſt, arceantur, & alacri ac confidenti animo vivat. Quæ ſcripſiſſe volui, ut Illuſtr. Viro imperanti morem geram, non autem ut Sapientiſſimo Adſtanti quid novi ſuggerem. *Idem ibidem.*

Foëmina, ſexaginta annos nata, temperamento bilioſa, calidis alimentis frequenter uti ſolita, jam ab aliquot diebus urinam magna copia ita excernit, ut omnem potum ingeſtum protinùs per urinas emittat, eumque crudum, ac à natura vix concoctum. Adeſt magna ſitis, item calor, dolor & punctio circa lumbos, corporiſque totius macilentia.

Afficiuntur in hac ægra renes; quod ex copioſa illa urinæ excretione, item ex calore, dolore, & punctione circa lumbos percepta, eſt manifeſtum. Afficitur item cor, quod ex magno illo calore; nec non totum corpus, quod ex totius corporis macilentia patet.

Morbus, quo ægra affligitur, eſt intemperies renum calida & nimis rara & laxa, quæ ſerum ſanguinis, nimis copioſe ſeparatum, per poros eorum nimis apertos perpetuo magna copiâ tranſmittens, urinæque evacuationem nimis copioſam efficiens, *Diabetes* appellatur.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt diutinus ille calidorum alimentorum uſus: unde multi humores calidi & acres ac ſeroſi, in corpore geniti, antecedentem huic morbo præbuerunt cauſam. Illi verò in corde exiſtentes & deinde ad renes delati, ibique intemperiem eorum calidam & nimis raram inducentes, continens hujus morbi & ſymptomatum ſunt cauſa.

Hinc enim cor nimis incaluit, & pori renum nimis ſunt aperti, ſanguiniſque partes craſſiores arctius vi caloris unitæ, ac ſeroſæ a reliquo ſanguine nimium ſeparatæ, & acriores factæ, jam a fervido corde vehementius in omnes corporis partes, ac proinde in renum poros nimis hic raros & laxatos, perpetuò propelluntur: eaque ipſos dolore circa lumbos afficiunt, immoderatamque hanc producunt urinæ crudæ, utpote, ob celerem ſuum tranſitum, ſatis concoqui nequeuntis, evacuationem; ex eaque ingens corporis exiccatio, & inde ſitis, calor, & totius corporis macilentia, originem ducunt.

Morbus hic periculoſiſſimus eſt, primo propter ægræ noſtræ ſenectutem, & deindè propter macilentiam jam inductam: & præterea quod hæc ſit tam vehemens non tantum excrementitiarum, ſed etiam utilium partium, perpetua evacuatio; unde metus eſt, ne vires brevi penitùs proſternantur, ægraque citò extinguatur.

Curatio itaque ſeriò eſt auſpicanda: eaque in cauſæ antecedentis & continentis, ac intemperiei per contraria ablatione, & ſymptomatum mitigatione & ſufflaminatione, conſiſtet.

Primò itaque præſcribatur medicamentum tale purgans.

℞. Pul.

℞. Pulpæ caſſiæ recent. extractæ ʒ v. Tamarindor. ʒ iij. Rhabarbari pulveris ʒß. cum ſyr. roſar. q. ſ. f. bolus, manè degſutiendus, vel cum juſculo exhibendus.

Et porrò frequenter utatur de ſequenti apozemate:

℞. Rad. borrag. bugloſſæ an. ℥ß. plantag. ℥j. fol. portulacæ, plantaginis, violariæ an. m. j. ſem. plantag. portulacæ an. ʒiij. flor. borrag. violarum, nymphææ, bugloſſæ an. p. j. myrobalanor. citrin. ʒ vi. Coq. in aq. comm. qu. ſuff. ad lib. jß. colaturæ adde ſyr. roſ. ex infuſ. multipl. ℥ ij. M. F. Apozema.

Atque etiam ſubinde ſumat de ſequenti electuario quantitatem caſtaneæ majoris.

℞. Conſervæ flor. bugloſſæ, mivæ cydonior. an. ℥j. Gummi tragacanthi, in aq. roſ. diſſol. ʒiij. Sanguinis draconis, boli armeni an. ℈ ij ß. cum ſyr. de papavere q. S. F. Electuarium.

Lumbi & ſpinæ, ab ultimis coſtis, manè & veſperi inungantur ſequenti unguento.

℞. Unguenti roſacei, populei an. ʒ vi. camphoræ ʒj. ol. roſar. cydoniorum an. ʒ vi. Ceræ & aceti parum, F. unguentum.

In victus ratione, Aër ad frigidum & humidum declinet. Cibus ſit euchymus, & qui craſſum ſuccum gignat, ac acrimoniam humorum temperet, ex lacte amygdalato, oris ſorbilibus, piſcibus ſaxatilibus, carne bubula, pomis, pyris, oryza, caſeo recenti, intybo, lactuca, portulaca. Abſtineat à diureticis & acribus. Potus ſit vinum adſtringens. Abſtineat ab exercitiis: contineat ſe inquiete. Somnus ſit conſueto longior. Alui excrementa arte vel natura reſpondeant. Fugat vehementiores affectus. *Henric. Regius apud Theod. Craanen. medicat. lib. 3.*

Obſervationes.

Honeſtus quidam civis urinæ detinebatur profluvio: Subindè uno die amplius quam urnam 40. librarum reddebat, bibebat non minus, ut qui propter aſſiduam urinæ profuſionem, aſſidua quoque ſiti premeretur. Cum autem huic nulla prodeſſent remedia, & vix ulla ſibi adhiberi pateretur, paucis diebus deficiens, è vita commigravit. Morbum hunc diabetem fuiſſe apparet, quem *Galenus* comparat lævivati inteſtinorum ſeu lienteriæ: quemadmodum enim per hanc cibus aſſumptus citò dejicitur; ita & in diabete potus velociſſime per vias urinarias deſcendit. *Rembertus Dodonæus lib. obſerv. cap. 22.*

Puer quidam 7. annorum uſu acidularum *Griesbachenſium* in tantum urinæ profluvium incidit, ut an unquam ſimile viſum ſit, valdè dubitem. Hinc ſitis talis ſupervênit, ut ſingulis noctibus plus quàm libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiſcebatur, non obſervarunt adſtantes) ebiberet, & eodem modo protinus, nihil alteratum, iterum emingeret. Ego cum alio Clariſſimo Medico in conſilium adhibitus, victus rationem refrigerantem & inſigniter nutrientem præſcripſimus. Loco vini & aquæ, quibus antea, copioſè uſus fuerat lac amygdal. & juſcula caſtratorum, caponum & pullorum, in quibus vitella ovorum diſſolvebantur, propinavimus, carnem aſſatam caſtratorum, perdicum, caponum, turdorum, alaudarum, & ſimilium avicularum dedimus. Hâc cum per dies aliquot uſus fuiſſet victus ratione, & vires nonnihil recollegiſſet, Syrupo roſato ſolutivo compoſito cum rhab. & myrobal. citrin. corpus leniter expurgavimus, & per intervalla potiunculam ſequentem exhibuimus.

℞. Rad. tormentill. biſtort. ſymphyt. mai. plantag. an. ʒij. fol. agrimon. veronic. fol. rub. an. M ß. coq. in aq. ad tertiæ partis conſumptionem in colat. ℥ij. diſſolv. Syr. de roſ. ſiccis ʒij. C. C. uſti & præpar. corall. præpar. trochiſc. de ſpodio an. ℈j. M. F. potio. De præſcriptis pulveribus quoque non rarò cum lacte amygdalino dedimus, renes unguentis & oleis refrigerantibus & adſtringentibus, veluti oleo roſac. myrtillorum, maſtiches, unguento roſac. & comitiſſæ inunximus. His cum per aliquot dies uſus fuiſſet remediis, & victus ratione, pleniſſimeque reſtitutus eſſe nobis videretur puer, domum me contuli. Poſt meum abitum, cum victus rationem non obſervaſſet, & loco lactis amygdal. vinum aqua dilutum iterum bibiſſet, denuo in eundem morbum incidit, & quidem tam graviter, ut naturæ debitum perſolverit. *Guil. Fabritius Hildanus obſerv. 53. cent. 5.*

Duo diabete laborantes qui ita ſqualidos habebant renes, ut folia nymphææ illis impoſita, momento temporis chartæ pergamenæ inſtar duriſſima redderentur, poſt quamplurima fruſtrà uſurpata præſidia tandem lactis aſinini chalybeati potu unius menſis ſpatio nutriti & philonio perſico ex intervallis aſſumpto à tanto malo, me jubente, fuere immunes. *Zacutus Luſitanus obſerv. 80. lib. 2. Prax. admirand.*

Mulierem quandam diabete laborantem iſtis paucis & facilibus remediis liberavi.

Manè & veſperi ægra reſidebat in Balneo aq. dulcis, in qua ferrum vel ignitus chalybs aliquoties extinctus erat. Poſt egreſſum Balnei, regionibus renum ac veſicæ applicabat plantaginem aqua chalybeata decoctam. Cibum præſcribebam ſiccantem & ex Chalybeata aqua vel lacte coctum. *Martinus Rulandus curat. 98. cent. 2.*

Diabetem curatum vidi hoc medicamento.

℞. Cancror. fluviat. in clibano ſiccat. & pulv. ℥j. Thuris maſculi ʒß. ſacch. modicum, detur in potu. *Achilles Gaſſerus obſerv. 36.*

Juvenis Patritius, ob calculum, in pueritia ſibi exciſum, perhorruit uſque adeo, crudelem, hujus tormenti recidivam: ut nulla non admitteret remedia, dummodo cierent lotium. Quo tamen impenſiùs fluente, ob continuum uſum vini malvatici, cum ſemine urticæ, præparati: contraxere inde incaleſcentes renes, tantam imbecillitatem: ut diſſoluto ipſorum tono, inciderint in diabetem: ſive tam vehementem, currentis urinæ tranſitum: ut quotidie emingerentur circiter ſex liquoris libræ.

Quo perenni profluvio, ultra tertium menſem continuante, emarcuit ſummopere corpus, cum lenta febricula, ſiti inexhauſta, vigilia indefatigabili, & tandem totius compagis, ac omnium viſcerum diſſolutione tam evidenti: ut Verè fuerit in ipſo videre: quid argutus Aretæus intelligat, per colliquationem illam, in quam dicit reſolvi, carnes, ac membra eorum, qui diabete laborant. lib. 2. diut. aff. cap. 2.

Eſt autem [illegible] (ut cum Paulo Æginetâ loquar) velox tranſitus eorum quæ bibuntur. Adfectus certe ad primè rarus. Quem Galenus dun-

duntaxat bis: & Victor Trincavellius, ſpatio quadraginta annorum, ter ſolummodò vidit: Et nos annis viginti quinque, in frequentibus ægris, bis improſpere, & ſemel feliciter, in anu ſexagenaria, ante diem quartum decimum, ſanata.

Cauſa ipſius eſt, imbecillitas renum. Sive eam induxerit frigus, poſt potum refrigeratum: uti in Abbatiſſa Veneta, & Cardinalis Piſani fratre, animadvertit Victor Trincavellius. Sive calor, excitans non modò ſitim, ſed irritans præterea, vim attractricem renum, velut decrevere. Paulus Ægineta, Alexander Trallianus, Avicenna, & Aretæus lib. 1. de ſig. diut. morb. cap. 2.

Ubi expreſsè ſtatuitur, morbum hunc excitari, a dipſace, viperà venenatâ. Quam Dioſcorides, & Aëtius Cauſum appellant. Sive, quod commorſi ab illa, infeſtentur febre ardente, ſicuti loquitur Galenus, libro de Theriaca, ad Piſonem. Sive, quod producat (ut vult Dioſcorides) ſitim adeo inexhauſtam, ut nullâ compeſcatur aqua. Quæ omnia maximum, cùm arguant incendium, mirum certe non eſt, æſtuantem calorem, poni à Medicis, inter cauſas diabetis, uti hic a nobis quoque factitatum. *Nicol. Tulp. obſervat. medicar. lib. 3.*

Menſe Septembre anni præteriti rariſſimum caſum practicum, haud ita ſæpe occurrentem in ruſtico quodam quinquagenario obſervavi, quem ipſe *Gal. 6. de loc. aff. cap. 3.* ſe totius vitæ ſuæ tractu bis tantum vidiſſe ſcribit, Diabeten nimirum l. mictionem frequentem ac copioſiſſimam cum oris ſiccitate, ſiti continua atque inextinguibili, (linguam enim, ſtatim etiam à potu, ſemper habebat aridiſſimam,) ac intenſa totius colliquatione ſequente, ab hepatis ac imprimis renum intemperie calida, ſicca; non ſolùm omnia potulenta & liquida, ſed etiam omnes alias humiditates corporis ad ſe attrahente corpuſque exſiccante. Singulis fere diebus ægrotus duodecim menſuras urinæ tenuis ac limpidiſſimæ reddebat, cùm tamen toto die vix quatuor menſuras tam cereviſiæ quàm Julebi, ordinati ſumebat, atque ita potus quantitatem urinæ quantitas multo ſuperavit. Hinc Hectica febris ſubſecuta, cui equidem variis humectantibus & cum modica adſtrictione refrigerantibus tam internis quam externis, à me occurrebatur, aſt ſine penitiori effectu. Prognoſtico itaque facto æger, labaſcentibus de die in diem viribus, è vivis tandem ſublatus eſt. *Joh. Matthiæ Noſteri.*

Triennium eſt, ex quo urbs noſtra cùm febribus malignis conflictatur, exactis propemodum in exilium intermittentibus. Certe totis menſibus vix tertianam obſervamus. Iis cùm ſe varia miſceant ſymptomata, ante biennium miſcuit ſe quoque ſpurius diabetes, quem pluribus lethalem fuiſſe notavi, ſalutarem pauciſſimis; ſero enim illo copioſè fluente, interpellati ſudores, impeditus ſomnus, vires collapſæ. Sed quod mirum, in religioſo quodam viro junxere mutuas operas, durante febre, dyſenteria, ſpurius diabetes, & oblivio, licet ex præceptis artis ſperare fas eſſet, profluente ultra debitum urina, ceſſaturum alvi fluxum, hic perſeveravit utrumque. Mirius quòd Eliſabetha Bornholmica eadem febre, & profuſione urinæ tentata paucis ante mortem diebus non tantùm diem obitus ſui, ſed & horam præcisè definiret, cumque a me amicè moneretur, ut ab ejuſmodi præſagiis temperaret, & in imaginationum vitia conjiceret, ſi quid triſtius animo obverſaretur; illa læta fronte ad eventum provocavit, non falſa augurii; quippe incidit mors in eandem horam quam prædixerat. ſive imaginationis pertinaciæ id velis adſcribere, ſive Monitori angelo, quod illa conſtanter aſſeveravit. Quod & in aliis mihi obſervatum. *D. Olai Borrichii.*

Vir magni nominis ann. *1669.* à Scabie antea medicamentis ordinariis liberatus, vere ineunte *1670.* pro præſervatione, inſcio Medico bibit per vices ultra 15. menſuras ſucci Betulæ, etiam tandem fere corrupti. Inde in corpore cacochymico (quod in non levi gradu habebat) & ſcorbutico turbati humores a natura irritata omnes ad renes & veſicam affectabant viam. Sitis urgebat maxima, calor aucto morbo accedebat fortis, & quotidie triplo ſextuploque fere demum majorem potu excernere cogebatur urinam; Omnibus ſpecificis internis & externis mart. ipſiſque opiatis incaſſum adhibitis, convulſivis accedentibus motibus moriebatur. Ut *Diabetes* vulgò Siphonem notat, per quem aqua citò *διαβαίνων* tranſcendit: ita affectus hic nominis ſui originem reipſa ſatis ſuperque comprobat, nec minus ſiti immenſa, nullaque potatione ſedanda, moleſtus eſt, unde Dipſacus audit, ut aliorum nominum, quod v. g. hydrops ad matulam, lienteria urinalis, &c. audit, taceamus. Viſcerum æſtus maximus illi conjungitur, & incendium tale Pathognomonicum ſignum Diabetis idcircò rectè dicitur à Riolano l. contr. Chim. Rarior quidem habetur affectus, ſin tamen obſervata authorum colligamus exempla plura videre licet, præter *Galenum*, apud *Eraſt. conſil. med. 5. pag. 187. Lomm. Obſerv. Med. lib. 2. pag. 190. Cardan. Curat. ad mir. 27. Ruland. Cur. Empir. 98. cent. 2. Dodon. obſerv. cap. 42.* Item apud *Tulpium, Bartholinum, Rolfinkium, Hollerium, &c.* Sed cauſa ipſa indagatu eſt longe difficilior, neque enim vel ſolus calor viſcerum, vel aër ambiens attractus, ut quibuſdam viſum fuit, & in corpore in aquam reſolutus, aliæque vulgares ſufficiunt; Verùm dubio procul adeſt colliquatio humorum & partium in corpore, ſive ab aceſcente ſanguine (vid. *Williſ. Tr. de urin. pag. 346.*) ſive ab aliis cauſis inducta. Viam videntur propinquiorem concedere ipſæ lumbares lacteæ, per quas ad renes, p. n. ipſorum attractione aucta, ſtatim fluit materia, & quidem ob alterationem ibi nullam factam, ſine ſubſtantiæ mutatione.

Succum itaque Betulæ addidiſſe humoribus ſtimulum, extra controverſiam eſt, ipſeque æger confeſſione ſua id dolebat. Eſt enim Diureticum impropriè dictum, quod *Helmontii* ſuffragio ad calculum curandum facit, quo nomine Sereniſſimi quidam Principes nuperis annis ex eo loco aquæ ſimplicis, cereviſiam parari mandarunt, utile Nephriticis alimentum medicamentoſum. *D. Georg. Wolfgang. Wedelii.*

Rariſſimum affectum eſſe *Diabetem Galenus* noſter ait *de loc. affect.* At in hac ipſa raritate ejus ſingulare hoc eſt, abſque incommodo notatu digno per totam vitam eum perferre; Sicut apud nos uxor molitoris in proximo pago, quæ

ab incunabulis ferè enormiter & quantitate vix credibili bibendo, tantundemque ſtatim per urinam emittendo adhuc vivit per viginti & quod excedit annos, optimè colorata, ſatiſque valida, quamvis parumper macilenta. In puellari ætate aliquot menſuras aquæ, multumque vini ſingulis diebus hauſit, & adhuc cum minimùm ſex menſuris majoribus quotidianis ſitim ſopire vix poteſt, cùm tamen nunc pro proportione tam non bibat, quàm antea. Cauſam dicunt, quod pater illius ex ſtulto amore infanti adhuc vinum non permiſit tantum, ſed etiam ultro imperando obtulit: inde incendium renum natum eſſe putant, quæ tamen ſufficiens cauſa eſſe non videtur, niſi accedat viarum laxitas, & aliæ cauſæ forſan adhuc incognitæ. Ad remittendum calorem & placandam ſitim ante paucos annos me connivente (non conſulente, cum noverim diuretica magis nocere, quàm prodeſſe) uſa eſt acidulis Taynacenſibus, ſed earum, quæ aliis præſcribitur, quantitate dupla vel tripla fauces aridas proluere vix potuit, omnium cum admiratione. Par exemplum vix legi, niſi quod *Dodonæus cap.32. obſerv.* recenſet; & *Fernelius* ſe noviſſe quendam, qui quotidie horæ ſpatio tepentis aquæ medicatæ libras ſexdecim exſorbebat, ac qualem ſumſerat, talem protinùs emeiebat, ſcribit *D. Johannis Wolfgangi Mogling.*

Diabeten hìc voco non ex ἀκριβείᾳ Medentum, ſed inſuetam & copioſiſſimam urinæ per aliquot dies profuſionem, ſine ulla manifeſta cauſa ægro ſupervenientem: Hanc raro exemplo paſſus eſt jam ante biennium facundiſſimus quidam Eccleſiaſtes ſimul cum infelici dyſenteria, & levibus deliriis, nullo alioquin vel caloris inſoliti, vel pulſus febrilis indicio. Mira συνδρομὴ, cùm ratio ſponderet, fore, ut translata ad vias urinæ, quæ inteſtina divexabat, materia, ceſſaret alui profluvium, vel è contrario, nihil horum contigit. Duravit cœpta violentia utrumque malum in decimum quartum uſque diem, advenientibus identidem deliriis, ſed mitibus & tandem longiori vita dignum fatali metæ adſtituit. Nec omiſſa, quæ omnibus ſcopis ſervirent pharmaca, ſed pluſquam gemina hìc adfuit hydra, cui conficiendæ vix ullus Hercules par fuiſſet. Scilicet acrimonia humorum in hoc corpore tanta erat, & tam pertinax, ut ſimul & pungendis cerebri membranis, & renum pelvi, & denique inteſtinorum ductibus plus quàm ſufficeret. *Olai Borrichii.*

Vir triginta annorum poſt largiorem vini potum corripitur diabete cum calore totius corporis intenſiſſimo, ſiti vehementi, profluvioque urinæ tanto, ut potum ultra triplum per urinam redderet, nec hoc ſolum de die, ſed & noctu inſenſibiliter. Cæterum poſt, venæ ſectionem & ex frequenti uſu Tincturæ Corallorum, decocto plantaginis, imprimiſque miſtura illa quam Excellentiſſimus Dominus *Sylvius Praxeos ſuæ lib.1. cap. 30. §. 183.* pro temperanda, ſucci pancreatici volatilitate habet, intra quindecim dies malum remittebat. *Alardi Hermanni Cummeni.*

Vir ampliſſimus Civitatis noſtræ hoc anno id eſt, ætatis ſuæ 66. ſenſim in *Diabeticum* prolapſus eſt affectum, non quidem illum exquiſitum (neque enim hauſtum potum vel ſubito reddit, vel nihil plane immutatum) ſed, ſi ita appellare fas eſt, ſpurium. Enimvero, cum vivat ſobriè & temperanter, quovis tamen menſe, plerumque bis, raro ſemel tantum hoc malo affligitur: Oritur autem malum frequentius Luna plena, & tribus quidem primis diebus cum doloribus intolerandis ſtillicidium urinæ perdurat, ſed exigua admodum copia profluente: reliquo triduo reſolvitur veſicæ ſphincter, continuatque involuntarium & copioſiſſimum aquoſi plane & decoloris liquoris profluvium, multis hinc inde ramentis albis urinæ immixtis: & hoc quidem triduo utcunque graviſſimi adſint in urethra, veſica, renibus dolores, tolerabilius tamen malum eſt primo triduo, quod urina interea continuo deſtillando ſecedat, & multum ſecum acrimoniæ ſalinæ avehat. His tribus diebus ſeptuaginta duæ circiter libræ urinæ evacuantur, cum interea vix unam libram ebiberit; & ne toto quidem antecedente menſe 40. libras liquoris hauſerit. Septimo morbi die, urina ſenſim ad colorem ſuum redit, clauditur Sphincter, & decimo die Nobiliſſimus æger ad negotia publica, paulatim revertitur. Has jam diu leges ſibi finxit difficillimum malum, nunc paulò mitius agit, & paulò inconſtantius, adhuc tamen crudeliter. In hac hiſtoria duo mihi admiranda occurrunt, acerrimo judicio tuo expediunda: unum, unde immenſa illa urinæ copia, in exactiſſima ægri diæta, & potu parciſſimo? alterum, cur ægri corpus interea nullo modo flacceſcat; durat vividus faciei color, muſculi omnes pleni, lacerti robuſti, venæ tenſæ. Scio tentare nodos hos ſolvere tum opt. *Sennertum*, tum *Servium* in Moniali Romana, ſed, ne quid diſſimulem, evidentiorem adhuc rationem ardenter deſidero. *Olai Borrichii.*

Dom. Petrus Bullichius, olim Sereniſſimi Regis noſtri, Divi Friderici Tertii Archiater, nunc Regiæ Urbis Præſes & Conſiliarius Regis, *Diabeten* patitur cum dolore poſt Nephriticos cruciatus ſingulis menſibus recurrentem, quodque mireris, inſtante Plenilunio XII. menſuras aquæ mingit, quanquam vix tertiam partem unius menſuræ bibat, neque tamen ulla ſequitur colliquatio aut corporis emaciatio, quod vegetum & plenum permanet. In urinæ deſtillatione expertus eſt dolorem ſibi augeri, quando calor fornacis eſt intenſior. Suaſi lac chalybeatum, vel decoctum hordei chalybeatum, conſilio Augenii. Ille aurum extinctum maluit. Per alvum quoque fæcibus permixtæ arenulæ exeunt, & ex lotio copioſo arenulæ in pannis reſudant, ut maſſam ſanguineam Tartaro abundare credere cogar. Tentavit curam tranſplantatoriam exiguo cum emolumento. Exhibuit cani ſal urinæ propriæ, unde canis mortuus pilis cadentibus. Quid de caſu hoc & ſymptomate raro judices, non gravaberis perſcribere. Dignus æger eſt ſenio & mentis æſtimandus, meliore ſanitate & Doctiorum cura. *Thomæ Bartholini.*

Anatomicæ inſpectiones.

Diabete extincti Renes flaccidi & decolores inventi.

Anno 1590. Filia Præſidis Hollandiæ 18. annorum

rum aliquot ante obitum annis Diabete laborarat, adeoque ſitibunda extiterat, ut unico die non raro urnas duas treſvè potus aſſumeret, nec minore quantitate urinam in dies reddebat.

Renes huic non abſumpti, rerum flaccidiores ſolito, figura ceneritia non impenſe rubra. *Petrus Pavvius obſervat. Anatom. 2.*

Diabetes à vitio Renis ſiniſtri magnæ molis, lapide obſeſſi exiguo : Dextri minimi & ferè conſumpti.

Vidua Barnabæ Panthou ſæpè nephritica erat : aliquando è veſica detractus lapis : Tandem poſt multos dolores nephriticos doluit inguen ſiniſtrum, febricitavit, mox in imò ventre dolor erat intolerabilis, jactatio, vomitiones aſſiduæ, imò dolor ad pectus, variæ admodum erant ſpecies doloris : In ſiniſtro hypochondrio tumor apparebat magnus & durus, Quidam verè ſplenem intumuiſſe dicebant : Alii Renem, Febris maraſmodes, convulſiunculæ, frequentes leipothymiæ, involuntariè profluebat urina; Species quædam erat Diabetæ, urinæ tenuiſſimæ, aliquando cruentæ, poſt multos dolores mors.

Aperto cadavere Ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo : Ren in magnam molem undique increverat, Adæquabat Renem bubulum magnitudine Paulum ſaniei in eo erat: Dexter adeo parvus erat ut ferè reperiri non potuerit ; Macruerat multùm : Nunquid verum illud à Renibus febres Maraſmodes contingere? *Ballonius Ephem. & Epid. lib. 2. pag. 152.*

Diabetes à vitio veſicæ tumore σφακελώδη affectæ excitatus.

Multis ementitus Diabetes : cauſam ad Renum affectionem referebant : Mortui contracta planè veſica reperta eſt, cum gangræna & tumore σφακελώδη in capacitate ipſius veſicæ: Quod notandum nè quis decipiatur. *Ballonius Epid. lib. 2. pag. 152.*

Diabetes à rene uno lapide obſeſſo, & in ureteris initium implantato : altero minore reddito & collapſo.

Joh. Chalumeau annos natus circter 50. corpores qualido & viſceribus pari modo affectis, nephriticis ſymptomatis conflictatus eſt : dolor fixus, excretio nonnullorum lapidum ex intervallis : Ren ſiniſter lapide angulos obtuſos habente obſeſſus eſt, In ureteris principium implantatus deprehenſus eſt poſt anatomen: febris concluſa, plus in receſsu quam in fronte habens, aduſtio & ſqualor; Extimus habitus alſioſus : lingua ſquallida & horridula, æſtus & ſitis, meiebat pluſi uſto, urina aquea planè, ſenſim extabuit, Diabete interiit.

Ren alter lapide non obſeſſus, juſto minor erat & penè collapſus : In altero lapis prædictus deprehenſus eſt, Nullum aliud commemorabile vitium quod ſub oblutum caderet. *Ballonius Epid. & Eph. lib. 2. pag. 183.*

Diabetes à renibus malè affectis.

Vir quidam in ætatis flore, diu atrocibus nephriticis doloribus vexatus, reniſque abſceſſum paſſus, in diabeten incidit. Singulis ſeptimanis dolium dimidium cereviſiæ ingurgitare difficile illi non fuit. Poſt mortem cadaver aperiendi copiam mihi fecere conſanguinei. Viſcera ſatis bene conſtituta, exceptis renibus & ureteribus, conſpexi, uterque enim ren ex parte conſumptus erat, præſertim dexter, cujus ſubſtantia planè conſumpta, ejus membranas ſummoperè incraſſatas & contractas, pelviſque capacitatem adæquantes vidi. *Frederic. Ruiſchius in obſervat. Anatomico Chirurgicis.*

DIARRHOEA.

De hoc morbo non eſt ſanè quid ſpecialiùs hic agamus, ſiquidem tum ſuprà capite de Cholera, tum infrà capite de Dyſenteria abunde ſatis explicatur. Hic itaque tantùm de illius ſpeciebus quæ vel Diarrhœæ ſimplicis, vel Cæliaci fluxus, vel Lienteriæ, &c. nomine audiunt, per *Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicas inſpectiones ex variis.*

Curationes.

Omnes fluxus Inteſtinorum primariò à ventriculo pendent. Hujus ergo, ut partis mandantis, primò habenda ratio fuerit, niſi fluxus nimius urgeat. Ideoque ventriculo corroborato ipſi quoque fluxus ceſſant, ſed tamen præmiſſis influxibus incipientibus vomitibus, adhibitiſque Epithematibus (de quibus ſuprà in affectibus ventriculi) tandem Enematibus abſtergendum & conſolidandum.

Triplex autem non ſine cauſa ſtatuitur alui profluvium; Diarrhœa, Lienteria, & Dyſenteria. Ad fluxus ventris omnes detur ter in die de croco Martis, ſingulis vicibus grana x. cum ſucco prunorum ſylveſtrium, Item ſequens.

℞. Hepatis lupi Mithridatii ana ℈j. Magiſterii corallorum, boli armeni C. C. uſti, Maſtichis ana ℈ß. aquæ tormentillæ ℥ iv. Cichorii ℥ ij. Mivæ cydoniorum ʒj. Miſce.

In Diarrhœa & Dyſenteria Epidemica præmiſſo vomitu ad Antidota fugiendum.

Diarrhœa, quia à variis cauſis pendet, & ſemper alterius morbi effectus, diligenter videndum à quanam cauſa hæc ipſa dependeat, & an critica hæc ſit, naturæ conſueta, vel ſymptomatica. Si ob errorem aliquem externum accidat, an à partis aliqua intemperie, aut humorum copia fiat: quæ omnia ſi quis ritè obſervet, non difficile erit huic morbo reſiſtere.

In genere notandum, nullam talem ſubitò reprimendam & retinendam eſſe niſi fortè in phtiſicis & peripneumonicis. Etſi quid moliendum, à medicamentis lenioribus & imbecillioribus ſemper incipiendum eſt, dato ſolo diacydonio, aut miva cydoniorum compoſita. Ventre exterius inuncto oleo cydoniorum, maſtichino, nardino, de mentha; prodeſt etiam lac ebullitione unica coctum & chalybeatum manè & veſperi hor. 4. ante cibum, ad poculum unum addito terræ ſigill. ℈j.

Si verò vires dejiciantur, ad fortiora accedendum, deinde ad clyſteres & medicamenta primùm abſtergentia, hinc ad adſtringentia

tam externa quàm interna, de quibus in Dyſenteria: ita tamen ſemper habeatur reſpectus ad membrum primò affectum: in externis tamen notandum, ne exteriùs muſculi conſtringantur, ſic nimirum augebitur malum. Conſtrictio autem à muſculis auget excretionem: quare optimum, ut tenuium ſint partium, ut penetrent ad inteſtina. Quod optimè conſequeris, ſi addideris acet. fomentis & cataplaſmatis.

Maximè in omni alvi fluxû prodeſt, ſi regioni ventris calidè imponatur Emplaſtrum de Theriaca antiqua & terra ſigillata ana. Multùm quoque in omni alui profluxione prodeſt ſyrupus de roſis ſiccis, myrtillorum & in primis de ribibus, de berberis, de Corallis Quercetanii, C. C. uſtum & inteſtina gallinæ in clibano exſiccata & in pulverem redacta, lota priùs aquâ aliquâ adſtringente. Iiſdem ferè remediis occurritur Lienteriæ, ſeu inteſtinorum lævitati, in qua tamen magis calefaciendus & roborandus ventriculus & inteſtina. Et nonnunquam ſi à pituita aquea eas partes lubricante fiat, cauſa expurgantibus tollenda. Conveniet hîc ſuper ventriculum cucurbitam parvam ponere, ut diutiùs cibum retineat.

Si ob affluxum bilis ad inteſtina, aut ob errorem aliquem externum,iis ablatis & mutatis, morbus facilè tollitur.

Si fluxus fiat propter obſtructiones venarum meſaraïcarum aut imbecillitatem hepatis attractricis, cauſa ſuis medicamentis tollenda: inprimis in fluxu hepatico prodeſt ſal Corallorum in aqua plantaginis diſſolutum à ℈j. ad ʒß. ſæpiùs per vices exhibitum, cæteris neceſſariis non omiſſis.

Diarrhœâ correpti creberrimè utantur oryzâ cum jure carnium ſeu lacte cocta.

Potus ſit aqua Chalibeata, in qua Corallia, C. C. uſtum, ſpodium tormentilla, biſtorta, nux moſchata, citri, granat. punica mala cocta ſunt. *Joh. Harthm. in prax. Chimiatr.*

Cùm Diarrhœa ſymptomatica plerumque oriatur ex pravis corruptiſque humoribus bilioſis, pituitoſis, melancholicis, aut ſeroſis, & præcipuè bilioſis, acrimonia ſua facultatem inteſtinorum expultricem irritantibus; illius curatio ab humoris peccantis evacuatione auſpicanda eſt, quod fiet medicamento, quod purgando aſtringit, ne humoribus commotis alui fluxus nimiùm irritetur, quod in ſimilem modum concinnari poterit.

♃. Rhab. elect. ʒj. Myrobal. citrin. ʒß. Santal. citrin. ℈ß. Infundantur in aqua plantag. In expreſſione diſſolve rhab. pulverati ʒß. Syrupi roſac. ℥j. Fiat potio. Poterit addi catholicum, vel aliud medicamentum purgans, pro conditione humoris expurgandi.

Vomitus etiam interdum convenire poterit, quia revellit & evacuat materiam morbificam.

Si ſanguinis redundantis indicia fuerint, & robur virium, phlebotomia initio celebranda eſt. At ſi febris adſuerit, ſanguis detrahendus eſt, etiamſi nulla plethora appareat.

Ante & poſt purgationem clyſteres detergentes injiciendi ſunt, quorum deſcriptio talis eſſe poterit.

♃. Hordei integri P. ij. furfuris macri & roſar. rubr. ana P.j. liquirit raſæ & paſſul. integr. ana ℥j. Coquantur ad ℔j. In colatura diſſolve ſacchari albi ℥j. vitellos ovor. n. 2. Fiat clyſter.

Corpore ſufficienter evacuato, tum medicamentis purgantibus, tum ipſo alui fluxû, aſtringentia & roborantia uſurpanda erunt, tum per os aſſumenda, tum per clyſterem injicienda, tum ventri admovenda quorum formulæ a curatione dyſenteriæ erunt repetendæ.

Præterea verò ſequentia utiliter uſurpari poterunt.

♃. Aceti chalybeati partem unam, aquæ chalybeatæ partes duas, fol. & fructuum Myrti, cydonior. meſpilor. ſorborum. ana M. ij. nucum cupreſſi par. vi. Coquantur ad medias. Colatura foveatur totus venter, tepidè frequenter.

♃. Ol. maſtiches, cydonior. & myrtin. ana unc. j. Sang. drac. thuris & gummi tragacanth. ana ʒj. Ceræ quantum ſatis. Fiat unguentum, illinendum poſt fotum. Vel

♃. Micæ panis aſſatæ, & in aceto chalybeato infuſæ, & carnis cydonior. ſub cineribus coctorum, vel cydoniati, ana unc. iij. thuris, Maſtiches, Sang. drac. ana Drach. ij. cum ſyrupo de abſinthio & cydoniorum. Fiat cataplaſma.

♃. Maſtiches ʒij. bulliant in ℔iij. Aquæ fontis pro potu ordinario. Præſtat aqua ferrata, quia alvum turbat, ſed in affectû calido non valet: in cujus curatione convenienter poteris uti tinctura roſarum; vel conſerva roſar. cum aqua fontis permixta, cum aqua extinctionis auri, cum ſyrupo cydoniorum agitata.

Amatus Luſitanus refert quendam curatum diarrhœâ bilioſâ largo frigidæ potû in æſtate. Nos verò cuidam viro ſanguineo, diarrhœâ bilioſâ æſtate mediâ laboranti, cum ſiti intenſâ, præſcripſimus ſalem prunellæ in potû ordinario, tum etiam julepis, cum aqua lactucæ & portulacæ, ter in die ſumendis & intra viginti quatuor horas curatus eſt.

Si humor fuerit valdè acer & aduſtus, parciùs & mitioribus medicamentis purgandus eſt æger, alioqui affectus ingraveſcit, ſed refrigerantibus & humectantibus temperandus eſt; tum etiam ſanguine parcâ manû detracto.

In eodem caſû plurimùm confert ſemicupium tepidum, cujus exemplum habetur in obſervationibus noſtris.

Folia plantaginis in juſculis decocta, ad hunc affectum utiliſſima ſunt.

Ne verò diarrhœa in dyſenteriam tranſeat, ad demulcendam humoris acrimoniam, clyſteres ex lacte chalybeato uſurpandi ſunt, tum etiam emulſiones ex ſeminibus frig. mai. & ſem. papav. albi.

Ad eandem diarrhœam bilioſam ſyrupus ſequens erit convenientiſſimus.

♃. Succi cydonior. unc. vi. Succi endiviæ, & acetoſæ ana unc. iij. ſem. acetoſæ, & plantag. ana ʒij. coral. rubr. ʒj. Aquæ plantag. ℥iv. coquantur ad mediæ partis conſumptionem. Colentur & fortiter exprimantur. Adde ſacchari parem colaturæ quantitatem, & fiat ſyrupus, de quo capiat drach. ij. mane & ſerò.

In omni autem diarrhœa, præmiſſis univerſalibus bolus ſequens uſurpari poterit.

♃. Conſervæ roſar. antiquæ ℥ß. Cydonior. condit. ʒj. pulveris tormentillæ ℈j. boli armeni ℈ß. cum ſaccharo. Fiat bolus frequenter iterandus, vel ſi affectus ſit diuturnior, ex iiſdem

aut ſimilibus majori quantitate præſcriptis, opiata concinnari poterit, ad plures doſes ſumenda.

Vel ad potentius aſtringendum utatur æger pulvere ſequenti.

℞. Sang. drac. thuris, maſtich. mumiæ, terræ ſigill. lapidis hæmatit. troſchiſc. de carabe; ana drach. j. boli arm. veri drach. iij. Fiat pulvis, de quo capiat ℈ ij. cum liquore idoneo.

Rhab. bis infuſum, & poſtea aquâ roſar. lotum bis aut ter, & exſiccatum, utile.

Tabellæ triaſantali quadrupl cato rheo, bis in die exhibitæ, pondere drach. ij. alui fluxus materiam auferunt, viſcera corroborant.

Conyzæ folia ſuper prunas injecta, ut fumus in cathedra perforata recipiatur ſpecifica vi alvi fluxui medentur. Tum ſi eadem herba cum aceto trita, regioni ſtomachi admoveatur.

Suffi [illegible] etiam tapſi barbati in cathedra perforata receptus, inſignis eſt efficaciæ, cujus exem[illegible] habetur in obſeravtionibus noſtris.

Syr[illegible] corallo[illegible] ad idem eſt efficax, & multo [illegible] illius tinctura, vel magiſterium.

Conſerva [illegible]orrhodi per ſe ad diarrhœam [illegible] cit, tum etiam, ſi opiatis aſtringent[illegible] permiſceatur.

Ubi vero ex fluxu frequentiori, & acriori, periculum eſt ne vires deficiant, laudanum opiatum cum maſtiche, & terra ſigillata utiliter exhibetur.

In contumaci alui fluxu, clyſter ex juſculo & theriaca recenti utilis.

Pilulæ de Bdellio bis aut ter in ſeptimana, vel alternis diebus uſurpatæ: ad diuturnos & contumaces alui fluxus ſiſtendos utiliſſimæ ſunt.

Ad idem valet meſpilorum uſus frequens, ut ſe experientia comprobaſſe teſtatur Foreſtus *obſerv. 1. lib. 2.* his verbis: (qui diuturno alui fluxu laborabat, & omnem ſuam ſubſtantiam fruſtrà in Medicorum ope conſumpſerat, conſilii causâ, ut ab hoc malo liberari poſſet, ad me acceſſit. Cui conſilium dedi, ut meſpila etiam immatura in maxima copia devoraret. Quibus comeſtis alui profluvium paucis diebus ceſſavit. Uti & cuidam evenit mercatori Zelando, ad Johann[illegible]pirinchium quondam Medicum Lovanienſe[illegible] celebriorem profecto, ut ab eo curaretur. Qui cùm multis menſibus laboraſſet pro[illegible] 10. & tandem etiam dyſenteria, neque ab u[illegible] Medicis curari poſſet tandem meſpilis comeſtis, ex ejuſdem Medici conſilio, ſanitatem c[illegible]equutus eſt; & Medico trecentes aureos, p[illegible] meſpilorum præſcriptione numeravit, [illegible] in priſtinam ſanitatem fuerat reſtitutus. Hæc Foreſtus.

Verùm advertendum eſt, ut ante meſpilorum uſum corpus ab excrementis, & omn. cacochymia liberum præſtetur.

In diarrhœa inveterata ſequentia utiliſſima ſunt.

℞. Raſ. eboris ℥ iij. Confect. alkerm. ʒj. ſacchari in aqua roſ. diſſoluti unc. iv. Fiant tabellæ.

℞. Croci martis reverberati gr. vi. bezoardmine. ℈ [illegible]. Conſervæ roſ. ℥ ij. ſpir. vitr. gut. iij. Miſce, fiat bolus qui detur bis in die, longe à paſtu.

℞. [illegible] perſicariæ maculatæ, & ſempervivi mai. an. ℥ iij. bulliant. ad tertiæ partis conſumpt. & dentur manè. Certò curant quemlibet fluxum quantumvis inveteratum.

Mercurius diaphoreticus per aliquot dies ad gr. xii. exhibitus, omnes corporis impuritates aufert, quæ contumaces interdum alui fluxus parere conſueverunt.

Decoctum granorum juniperi in vino paratum, per triduum exhibitum multùm confert. Tum pulvis cicadarum cum vino albo exhibitus ad drach. j. Hæc duo conferunt, materiam alui fluxum committentem derivando ad urinæ vias. Paratur autem decoctum juniperi in ſequentem modum.

℞. Granor. juniperi M. j. vini rubri ℔ j ß. Bulliant ad duarum tertiarum conſumptionem; colaturam capiat mane per triduum.

Potus aquarum ſulphurearum, totum corpus expurgando & ventriculum roborando, inveteratam diarrhœam curat. Cujus rei exemplum habetur in obſervationibus noſtris.

Si diarrhœa fiat à catarrho, cerebro proſpiciendum eſt velut parti mandanti, iis remediis, quæ in catarrhi curatione propoſita ſunt. Si vero pendeat ab hepatis, aut lienis obſtructione, vel imbecillitate; illis affectibus mederi oportebit, prout in peculiaribus eorum curationibus docebitur: tumque aſtringentium medicamentorum uſus nullus, aut parciſſimus eſſe debet. Platerus in cura hæmorrhoidum, dicit ſanguinem calentem injectum mirabiliter alvum fluentem cohibere. *Lazar. River. Prax. Med. lib. 10.*

In Diarrhœa medenda cautiones fere ex differentiis Diarrhœarum patent.

In genere enim, quando eſt ſiſtenda Diarrhœa; ſanguinis effervescentia compeſcenda; per præcipitantia blandè adſtringentia ſeu incraſſantia & anodyna.

2. His ſi adjungatur Sudor; curatio erit magis tuda ſeu cuta.

3. Evacuanda ſunt excrementa occaſionem ſubminiſtrantia.

4. Roborandus eſt ſtomachus: cùm in omni Diarrhœa ſtomachus ſit labefactatus, unde ſemper attendendum eſt ad ſtomachum.

5. In Diarrhœa maligna aut Epidemicè graſſante, Sudorifera alexipharmaca blandè adſtringentia utramq; paginam facere debent.

Ea ergo quæ conveniunt in diarrhœis ſunt imprimis tormentilla, cujus extractum; præmiſſa, ſi opus eſt, levi purgatione abſterſoria, a ʒß. ad ʒj. propinatum in conveniente vehiculo, a quibuſdam aliis omnibus præfertur remediis in Diarrhœa etiam Epidemica. Poſt Tormentillam convenit radix Plantaginis, it. herba Plantaginis & Portulacæ, uti etiam folia Myrti, flor. Balauſtiorum, Lyſimachiæ flor. luteo & purpureo: fructus Myrtillorum, Meſpilorum, Sorborum, Cydoniorum. Eſt ſpecies Meſpili, quam vacant Sorbum, cujus ſuccus è fructibus nondum perfectè maturis expreſſus & inſpiſſatus, ſuperiori anno egregie profuit. Foreſtus *lib. 22. obſervat. 1.* aliquoties expertus eſt uſum Meſpilorum in quibuſdam diarrhœa continua laborantibus, qui aliis irritis his meſpilis fuerunt curati. Lignum Lentiſcinum, ſ. lignum ex quo tranſudat Maſtiche, ubi poteſt haberi minori pretio, eſt admodum elegans; poſtmodum ſemen Portulacæ, & in ſpecie ſophiæ Chirurgorum valdè commendatur. Spongia ſalicis ex-

ſiccata ad ℨß. data à quibuſdam ſingulariter commendatur, hæc ipſa ſpongia aliàs commendatur ab Hartm. ad Choleram, paucorum granorum doſi, ſi in aq. ſtyptica propinatur. Nux Moſchata & Macis communia ſunt & omnibus nota contra Diarrhœam remedia. Inter aq. appropriatas ſunt imprimis, aq. Tormentill. Pimpinellæ, Plantaginis & Portulacæ: Ex ſuccis, ſunt ſuccus Cydoniorum & granatorum. Rob. & muſcus prunorum ſylveſtrium, quod Rob. commodiſſimè loco hypocyſtidis poteſt ſubſtitui. Gelatina C. C. in potu ordinario diſſoluta eſt admodum ſpecifica in Diarrhœa in ſpecie Epidemica graſſante, Decoctum Maſtichis, ſeu gummatis ex Lentiſco ſecretum fuit D. Oſvvaldi contra Diarrhœam in aqu. appropriata vel potu ordinario. Loco hujus decocti quidam impræguant aq. fumo Maſtichis, ſcil. accendunt Maſtichen ſuprà prunas calentes, fumum excipiunt olla nova, & mox ollam fumo benè repletam implent aqua appropriata) hoc ſubinde repetunt, donec ſubtilem Maſtichis ſaporem acidulum aqu. contraxerit, quæ eſt potus conveniens in Diarrhœa & Dyſenteria. Ovi vitella dura aceto roſaceo irrorata & acidulata ſunt experimentum Helmóntii *p. m.* 184. §. 21. Aliàs aqu. Chalybeata. Item ſerum lactis chalybeatum uti & acetum chalybeatum convenit. Decoctum granorum Juniperi laudatur a Riverio, urinam enim promovendo neceſſariò alvum exſiccat. Malum Cydonium cera impletum & aſſatum comeſtumque egregiè convenit. Bolus Armena, terra ſigillata, terra ſolar. vitriolata ſeu ſpir. vitr. irrorata inſigniter convenit, cum efferveſcentiam Maſſ. ſang. potenter compeſcat & præcipitet: Reſiduum ab extracto Rhabarbari, aut etiam rhabarbarum toſtum, ſcopis multis ſatisfacit, adſtringit, acrimoniam humorum temperat, & tum temporis potenter ſudorem movet. Sacchar. Saturn. a multis non incommode commendatur, ubi imprimis excrementa ſunt nimis acria. Hoc mixtum cum croco Martis adſtringente valde convenit in Diarrhœa & Dyſenteria. Vel ex vitriol. Martis & Saccharo Saturn. fit Hæmatites artificialis, cujus gr. x. vel xv. in aqu. appropriata inſigniter conducunt: Nam & ipſe Hæmatites naturalis ex Mart. & Saturn. vim ſuam habet in ſiſtendo ſanguinis fluxu & compeſcendis etiam diarrhœis. Sal prunellæ non eſt inconveniens ubi imprimis in febribus cum ſiti & ardore affligit diarrhœa. Exemplum habet Riverius de diarrhœa per uſum ſalis prunellæ curata. *Cent.* 1. *obſerv.* 33. Denique præter liquorem ſtypticum, de quo ſuo loco dictum, confert opium, & utramq; faciunt paginam opiata: Nam opium quoſcunque motus & evacuationes corporis præter ſudorem compeſcit, hæmorrhagias ſiſtit, paroxyſmos febriles inhibet, vomitus ſedat &c. in genere omnes humorum motus, ſive ſint efferveſcentiæ, ſive alii potenter compeſcit, unde ſemper cum præcipitantibus & diaphoreticis miſcetur opium: propter hoc opium: Theriaca tales meretur laudes contra quoſcunque alvi fluxus, imprimis cholericos ita ut veteres non ſatis illam potuerint laudare, & ab opio vim ſuam habet ſudoriferam. Theriaca in hoc caſu ſive externe applicetur umbilico, illita & regioni ſtomachi, ſivè interne à ℈j. ad ℈ij. aſſumatur, egregiè confert: Et quidem quo magis eſt recens, eò potiùs operabitur, quoniam minus infractæ ſunt opii vires.

Myva Cydoniorum aromatica cum Theriaca mixta: vel myva Cydonior. arom. ad ℥j. vel ℥ij. cum aliquot guttulis olei deſtillati Cinnamomi & Macis, experimentum eſt ſæpius probatum Lotichii in obſervat. quibus ſi addantur aliquot grana Laudani opiati erit bolus eò magis efficax.

Quidam ℞. Boli armen. nuc. moſch. ana miſcent cum vitello ovi ad mollitiem cocto & ita abſque ſale ſumunt quod experimentum eſt Stockeri in ſua praxi. Quibuſdam etiam cui probatiſſimum commendatur ſevum hircinum (multa ſanè latent in hirco) quod liqueſactum cum tantillo farinæ triticeæ miſcetur, ut fiat inſtar pulmenti, quod pulmentum ſubinde aſſumptum: laudatur inſigniter contra diarrhœam. Pro potu ordinario ſit decoctum Maſtiches ſuprà dictum.

Stockerus decoquit Maſtich. in aqu. pluviali, quod decoctum tepide ſumptum, ceu certum experimentum commendat. Ellenbergius quondam Medicus Hallenſis ſaxo pro potu ordinario menſ. j. Cereviſiæ in qua decoxit Sacchar. alb. ℥ij. & gumm. Arabici ℥ß. propinat.

Quando graſſatur Diarrhœa Epidemica maligna, Alexipharmaca ſudorifera, præ primis conveniunt quæ etiam conducunt in quacunque diarrhœa.

Sudorifera uſitata ſatis cognita, miſcenda tamen ſemper appropriata, cum ſpiritû Theriacali conjungatur ſpiritus Maſtichis, cum terra ſigillata, ſal volat. viperarum & ſimilia.

Superiori anno cum graſſaretur hic Diarrhœa Epidemica non abſque applauſu medentium aliquoties uſum vidi egregium hujus pulveris etiam ubi jam adeſſet Delirium.

℞. Antim. diaphor. terr. ſigill. an. gr. xv. ſal. volat. viper. gr. vi. pulver. nuc. moſchat. gr. iv. miſc.

Fiat pulvis pro doſ. j. blandum ſudorem expectando, cui interdum etiam unum alterumvè gran. Laud. opiati additum egregiè convenit. Item mixtura hæc aliquoties feliciter ſucceſſit.

℞. Aqu. tormentill. ℥iij. Diaſcord. Fracaſt. ℈ij. extr. torment. ℈j. antim. diaphor. ℈ß. ſyrup. cydonior. ℥j. miſc.

Pro duabus doſibus expectetur ſudor, poſt unamquamque doſin.

In eadem Diarrhœa maligna Gelatina C. C. ſemper egregium habuit effectum.

Externe contra diarrhœam inſigniter commendatur Theriaca umbilico impoſita & illita, aut etiam regioni ſtomachi ſimul, ſive ſola, ſive cum ana Balſami Peruviani miſceatur, & irroretur aliquot guttis ol. deſtillat. Macis, emplaſtrum de cruſta panis malaxatum cum ol. Maſtichis, ſimiliter convenit cruſta panis toſta vino auſtero adſperſa ſimiliter convenit quando inſpergitur pulv. nucis moſchatæ & applicatur ſtomacho. Balſamus ſeu linimentum factum ex ol. Macis deſtillato & ol. Menthæ & carui deſtillatis & ſ. q. Ol. nucis moſchatæ expreſſi, quantum ſufficit ſcil. pro corpore. Fiat balſ. ſtomacho & umbilico illinendus.

Quando opus eſt abſterſione inteſtinali tunc notum eſt, quod uſitatum ſit Rhabarbarum, idque

que nunc in ſubſtantia ad ℈ j. cum conſerva roſarum, nunc vero toſtum ad ℈ ij. cum pulver. nucis moſch. gr. v. vel viii. vel Sirupus roſarum ſolutivus propinatur in decocto hordei, cui additur ℈ j. præter propter terr. ſigillatæ.

Hic nonnunquam ut diarrhœæ ſint admodum diuturnæ, ita ut etiam ad aliquot annos ſeſe extendant: in tali caſu conveniant Thermæ. Sic Riverius cent. 2. obſ. 47. facit mentionem alvi fluxus per octo annos durantis, qui tandem uſu Thermarum fuit curatus. Quibus ipſis Thermis etiam curatus fuit alius alvi fluxus diuturnus cum ulcere conjunctus. *Michael Ettmull. Colleg. pract. lib. 1.*

Conſultationes.

De Diarrhæa, Teneſmo, & Febre abſque manifeſtis annotationibus. Pro Illuſtriſſimo Octavio Tridento, Nobil. Vicentino. Ad Præclariſſ. Viros Alexandrum Maſſariam, & Iacobum Toreſanum.

Agitur nunc trigeſimus quartus dies, cum patiens Illuſtriſſ. poſt varios commiſſos errores in Victu, Venetiis in carniſprivio cibis uſus variis, piſcibus, & oſtreis magna copia, & liberalius bibens vina generoſa, atque Veneri indulgens, redux Vicentiam, conqueri cœpit de frequenti dejectione per alvum materiæ à prædominio bilioſæ, cum ſubdominio atræ bilis, & pituitæ ſalſæ, torminibus ventris, frequenti dejiciendi cupiditate, excretione aliquando ſanguinis nigricantis, & lenta febricula, cum ſiti, & vigiliis. Cum autem duos fere menſes continuos affectum neglexiſſet, tandem Medicorum Præclariſſimorum auxilio implorato, plures clyſteres epiceraſtici fuerunt illi præſcripti, ex lacte caprino, ſaccharo rubro, ovi vitello, & ſeno hircino; addita refrigerantia, & humectantia, atque lenientia ſemel ſaltem fuerunt aſſumpta, nempe ſyr. roſ. ſol. cum decoct. pulpæ tamarindorum, ſuperbibito ſero lactis caprilli deſtillato. Ratione vigiliarum exhibitum Ludanum Nepenthes Quercetani, & ad extinguendam ſitim, ſerum caprillum majori copia, non omiſſis epithematibus refrigerantibus jecoris fervorem. Quibus tamen fruſtra adminiſtratis, quæritur utrum ſanguis per venam ſectam ſit educendus, ut cenſent, cum diarrhœa non excedat, adſitque dyſenteriæ principium; & quid porro præſcribendum ſit pro debellando affectu præſenti.

Quibus ſatisfacturi, ſtatuendum cenſemus adeſſe congeriem humorum vitioſorum in meſenterio, & inteſtinis, ex præterita incompoſitiſſima victus ratione, omneſque prædictos humores acrimoniam, & mordacitatem majorem ex putredine contraxiſſe, à qua provenit lenta illa febricula, vix ab Illuſtriſſ. patiente obſervata; ac proinde non tam copia, quam mala qualitate irritari inteſtinorum expultricem ad eorum expulſionem: unde facta aliqua ipſorum abraſione, ſubſecuta eſt dejectio ſanguinis nigricantis, cum continuo egerendi conatu, ob læſionem inteſtini coli, & recti, vel etiam muſculi ſphincteris podicis.

Quibus ſic ſtatutis, reſpondemus, à quacumque ſanguinis miſſione deſiſtendum eſſe varias ob cauſas. Quarum prima, quia habemus corpus cacochymum, ob ſuccos vitioſos genitos: ſecundò, quoniam materiæ peccantes ſunt in primis viis, inteſtinis nempe, & meſenterio, quæ propterea per venæ ſectionem trahi poſſunt in venas: tertio, quia vires non poſſunt non languere ob diuturnas dejectiones: quarto, quoniam præterita Venus immodica ipſas magis labefactare potuit, accedente innata Illuſtriſſ. patientis imbecillitate.

Omiſſa itaque ſanguinis evacuatione, conſului pergendum eſſe in refrigerantibus, divertentibus, evacuantibus, & epiceraſticis, ac ſomnum conciliantibus. In quem uſum commendo ſerum lactis caprini, modò dejectorium, modò diureticum. Quod propterea exhibendum quarta quaque die depuratum ad ℔ ij. cum ℥ iij. ſyr. roſ. ſolut. addita decoct. pulpæ tamarindorum: atque intermediis diebus præſcribatur deſtillatum, diureticum redditum, cum emulſione ℥ iij. ſeminum quatuor majorum frigidorum, ad ℔ j. macerata in eo coma abſinthii. Sic progrediendum aliquot dies, non omiſſis interim clyſteribus, non ſolum epiceraſticis ſupra propoſitis, & hactenus adminiſtratis, ſed etiam aliquando deterſoriis, cum mell. roſ. ſimplici, & aqua hordei, ſucco plantaginis. Hiſque peractis, & ſublata febre, præſcribi poterit aqua B. Virginis aliquot dies, ad tres vel quatuor libras quolibet die, cum emulſione ſeminum diureticorum propoſitorum. Clyſteres verò fiant ex lactis cocto cum terra ſigillata, & bolo armena. Theriaca recens exhibeatur ad conciliandum ſomnum, & fluxionem ſiſtendam.

Præſcripta congrua victus ratione Viris Præclariſſimis perquam notiſſima. *Bened. Silvat. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 2.*

De Alvi Fluxu. Pro Generoſo Patiente.

Alui fluxus, quo multis abhinc menſibus, & annis conflictatur generoſus patiens, eſt fluxus materiæ bilioſæ, viridis, nigricantis, & humoris melancholici, ab hepate proveniens calida intemperie donato, cum obſtructionibus valdè confirmatis, quarum ratione calor aſcititius intenſior redditus adurit humores; & fluxum rebellem efficit. Huic conjungitur excretio materiæ cruentæ quam ab hæmorrhoidibus potius provenire cenſeo, quàm à ſuperioribus partibus; cum quia ſanguis eſt ab aliis excretis ſeparatus, tum quia excernitur cum aliquo teneſmo, & aliquando ſincerus neque eſt ſimilis loturæ carnium, prout ex hepate effundi ſolet.

Eſt quidem affectus pertinax, qui nullis hactenus remediis cedere potuit; non tamen incurabilis, ſi tollantur obſtructiones, jecur refrigeretur, & partes affectæ corroborentur, cum præſertim facile toleretur à generoſo juvene. Et quanquam annexam habeat febriculam quandam, ſpero tamen fore, ut ſublatis obſtructionibus ceſſet & febris.

Materiæ præſidiorum erunt potius Pharmaceuticæ, & Diæteticæ, quam Chirurgicæ, cum jam miſſus fuerit ipſi ſanguis ſemel, atq; iterum.

Inter Pharmaceutica autem tria remedio-

rum genera ex uſu futura cenſeo. Primò quidem aliqua blanda dejectoria ſubaſtringentia. In quem uſum commendo ſyr. roſ. ſol. cum tamarindis, & myrobalanis chebulis. Secundò refrigerantia diuretica, & moderatè aperientia. In quibus erunt ſerum lactis caprini deſtillatum, cum agrimonia, gramine, capillo veneris ſeminibus frigidis diureticis, & portiuncula abſinthii: quo utetur plures dies, præmiſſo bolo ex ſucco agrimoniæ concreto, ammoniaco, & ſucco cichorii; cui tertio, aut quarto quoque die infundetur drach. j. rhabarb. Tertium erit uſus chalybis; primò quidem potabilis, cum prædicto ſero caprino: deinde etiam electuarii forma, cum conſerva ex capillo veneris, & filipendula, addita portione ſacchari roſ. antiqui, & trochiſcorum cypheos. His accedant fomenta, inunctioneſque aperientes, ſed temperatæ: ac tandem applicetur ceratum oxycroceum Galeni.

Quibus jungetur congrua victus ratio, quæ diureticis ſit permixta. Vino utatur oligophoro, & tenuis ſubſtantiæ. Et hæc agenda cenſeo in caſu præſenti, pro ſalute hujus patientis. *Idem ibidem.*

De Purulenta materia excreta per alvum, & vomitum, & ad crus decumbente. Pro Nobili Matrona Angla.

Ex enarratis conſtat, Mulierem viduam, ſemper infœcundam, ætatis conſiſtentis, à decennio paſſam eſſe tumorem in dextro hypochondrio, progreſſu temporis ſuppuratum, cum excretione materiæ ſanioſæ, fœtidæ, copioſæ fere ſemper per alvum quandoque etiam vomitum, & aliquando per decubitum in tibiam. Qui tumor ſæpius recruduit uſque ad annum præteritum: quo tempore, loco tumoris, inanem prædictam partem percipiebat, ac deinde menſibus non liberè fluentibus, materia nigra, fœtida, cùm per os, tum per alvum cum frequenti lipothymia excreta fuit cum convulſione tandem infernarum partium, ſeu potius motibus convulſivis, quos nunc quoque aliquando patitur, licet leviores: ut propterea de agendis conſulat, potius præſervationis causâ, quam curationis. Quare ut conſtet quid ſit agendum, ſtatuendum eſt, qualeſnam fuerint affectus præteriti, & quæ fuerit eorum cauſa.

Tumorem itaque præteritum quod ſpectat, ſicuti compertiſſimum eſt, fuiſſe apoſtema productum à materia heterogenea, pituitoſa ſcil. & melancholico ſanguine; alioquin longe citius ad ſuppurationem deveniſſet: ita cenſeo, non potuiſſe eſſe apoſtema hepatis. Non enim mihi perſuadere poſſum viſcus illud princeps, ſanguificationi dicatum tamdiu tumorem illum abſque inſigni labefactatione calidi innati tolerare potuiſſe. Addo, quod febrem habuiſſet comitem, cum macie totius, & menſtruorum ſuppreſſione. Neque obſtat, quod hydropem aſciten paſſa ſit. Fieri enim poteſt etiam affecto jecore per conſenſum partium: prout non raro ex ſcirrho lienis accidit, qui non adeò facili negotio dicuſſus eſſet, denuoque recurriſſet, cum tumore partis affectæ. Propterea cenſeo tumorem hunc in meſenterio genitum fuiſſe, quod ſæpius fit ſentina multorum excrementorum, atque obtuſi ſenſus cùm ſit, diuturnas tolerat affectiones, & in quo non rarò ſuboriuntur apoſtemata ſuppurantia: qualia frequentiſſimè fuerunt à me obſervata, quæ tandem ſubſidebant per dejectiones purulentas, iterumque ſtatutis temporibus recurrebant, & obliteſcebant denuò per ſimiles dejectiones, non rarò cruentas, ita ut impoſuerint quibuſdam, illas pro dyſentericis habentibus. Nec præter rem eſt hujuſmodi materiam partim fuiſſe per vomitum excretam, facta ipſius tranſmiſſione ad ventriculum per venas lacteas, ſive meſaraicas: neque quod ad crus ipſum decubuerit, cùm partes omnes ſibi invicem conſentiant, ita, ut ego obſervaverim aliquando puerum Nobil. ulcere brachii laborantem, pus per alvum excreviſſe, ſuppreſſa expurgatione per ulcus; nec ſemel, ſed ſæpius hanc metaſtaſin factam fuiſſe. Quod autem noviſſimè ſupervenerint convulſiones, non bene fluentibus menſibus, cum dejectione materiæ nigræ, fœtidæ, feculentæ, nemini mirum eſſe debet, cùm materia illa vitioſa tranſmiſſa fuerit à natura ad inteſtina. Quæ propterea ſicuti exhalans in cor lipothymiam induxit, ita vellicando nervoſam ſubſtantiam ſpinalis medullæ, motus convulſivos inferre potuit, non raro invadentes in hyſtericis paſſionibus: quemadmodum nec rarò doloribus colicis ſuccedit paralyſis, facta metaſtaſi materiæ peccantis. Et hæc de affectibus propoſitis, & ipſorum cauſis.

A quibus ut præſervetur, inſiſtendum eſt frequenti alvi ſubductioni, menſium revocationi, etiam per connubium, diverſioni per venarum ſedalium familiarem reſerationem, & emiſſarium aliquod infernis partibus multum. Materias remediorum Viris doctiſſimis perquam notiſſimas data opera prætermittendas duxi, ne Minervam, quod aiunt, Athenas ducere videar. *Idem ibidem.*

De Fluxo Hepatico. Pro Illuſtriſſimo Barone Germano. Ad Perilluſtrem, & Excellentiſſimum Ioan. Iacobum Hartigium, Medicum.

Illuſtriſſimus Baro, ætatis annorum 35. temperamenti calidi, & humidi, denſi habitus, à juventute in locis montoſis, & aſperis Germaniæ degens, quindecim abhinc annis peregrinationibus ſuſceptis per Galliam, Hiſpaniam, & Italiam, promiſcua victus ratione uſus, ſub cœlo modo æſtuoſo, modò frigidiori, & ventis opportuno, quatuordecim abhinc annis in alui profluvium incidit, cujus cauſa ex Chymici cujuſdam conſilio ſtibiatam potionem ſumpſit, à qua turbatus valdè in gravia incidit ſymptomata, à dogmatico quidem Medico ſedata, non tamen ſublata omninò: quinimo ſenſim, & ſenſim adaucto fluxu, à potu gelidæ in Hiſpania, fructibuſque nive refrigeratis, & in Germania, in Aula Cæſarea, præſertim à ſomno meridiano ſæpius hauſta aqua gelidiſſima ad libras duodecim Medicas, cum cinnamomo, acido citri, & ſaccharo, nulla ſuccedente cœna, ſpatio annorum aliquot, trib. abhinc annis ita invaluit alvi fluxus, ut die, noctuque modò 7. 9. 10. modò frequentius alvum dejicere cogatur. Frequentiores tamen ſunt nocturnæ, quam diurnæ dejectiones

ctiones, plurimùm inconcoctæ, frequenter bili flavæ,& pituitæ viſcoſæ immixtæ, cum ſanguine nonnunquam cùm craſſo, & ſplendido, tum aquoſo, loturæ carnium nuper mactatarum non diſſimili; quas præcedit ſemper flatuum copia, infima ventris regione, umbilico, ac pubis oſſe circumſcripta, dolore acutiſſimo ſubſequente, qui non raro irrito dejiciendi conatu teneſmum æmulatur. Propterea de agendis conſulit.

Nos itaque illi opem allaturi determinandum cenſemus, affectum præſentem eſſe cùm diarrhœam, tum dyſenteriam, cum aliquo teneſmi principio. Diarrhœam quidem, ratione materiæ heterogeneæ excretæ, pituitoſæ, & bilioſæ, cujus cauſa eſt ſymptoma in excretis, conſequens irritatam expultricem inteſtinorum, à materia cùm acrimonia, tum copia peccante: dyſenteriam quinetiam, ratione ſanguinis excreti, nomine tamen dyſenteriæ latius uſurpato, pro quacunque cruenta excretione; non ſecus ac ea voce uſus eſt Hippoc. 4. de Articulis dicens: *In oſſium præciſione progreſſu temporis expectandas eſſe dyſenterias.* Ubi Latinus interpres cruentas dejectiones reddit: & 1. de Nat. Hum 33. 2. in Pr. Epid. 7. & 36. 3. in 3. Epid. 7. & alibi, cum Gal. in com. Præſens namque affectus vera dyſenteria dici non poteſt, quoniam non provenit ab inteſtinorum ulcere, ſed potius à vitio cùm ventriculi, tum & magis ipſius hepatis. Ventriculi quidem, ubi labefactato calido innato, inducta eſt intemperies frigida & humida ab immodico refrigerantium uſu; ut hoc nomine congerantur cruditates, & coacervetur copia pituitoſæ materiæ, à qua debilitata etiam eſt retentrix inteſtinorum, frequentis dejectionis cauſa. In Hepate vero adeſt vitium duplex, utrumque magni momenti, intemperies ſcil. in exceſſu calida, ob quam congeritur bilis copia; & morbus in mala compoſitione, obſtructio nempe cùm in ipſo, tum & in meſenterio, cujus cauſa excernitur ſanguis craſſus, ſplendidus, & exuſtus, intercepta caloris ventilatione: atque dejectiones nocturnæ ſunt frequentiores, ob ejuſdem caloris refluxum ad interiora. His tamen de cauſis fluxus hic propriè hepaticus non eſt dicendus, licet à morboſa jecoris affectione proveniat, niſi propter aquoſum illum ſanguinem non abſimilem loturæ carnium nuper mactatarum, hoc nomine cenſeri debeat, cùm ab Alex. Tralliano lib. 8. c. 3. dyſenteria hepatica vocetur, à Gal. item, & aliis Medicinæ ſcriptoribus fluxus hepaticus. De quo tamen duo quæri poſſunt. Primum eſt, quænam pars jecoris potiſſimum afficiatur; alterum, quænam ſit cauſa princeps hujus dejectionis. Nec immeritò quæritur de parte affecta. Hepar enim conſtat ex parenchymate, & magna venarum propagine cùm ex cava, tum ex porta emanantium, cum præſertim Gal. ipſe 6. de Placitis Hipp. & Pl. tex. com. 14. prodiderit, dubitatum olim fuiſſe à Medicinæ ſcriptoribus, utrum facultatis ſanguificatricis ſedes ſit in parenchymate, vel in venoſo genere. Quod dubium adhucnum viget, ſiquidem Veſalius, & cum eo Laurentius Joubertus in Paradoxis, exiſtimant ſanguificationem fieri à venis, non à parenchymate; quod pluribus rationibus confirmant: duabus potiſſimùm. Quarum prima eſt, quoniam actio fit per contactum; chylus autem tangit venas, non parenchyma, Secunda, quia omnis actio fit à calido innato validiori: ſed validius eſt calidum innatum in venis, quæ ſunt ſpermaticæ, quàm in parenchymate, quod eſt ſubſtantiæ ſanguineæ. Cui venoſo generi ſanguificatricem facultatem adſcripſit etiam Gal. 1. de Nat. Facult. 5. dum eandem facultatem tribuit venis in ſanguificatione, quam cordi in generatione ſpiritus vitalis, & cerebro in ſpiritu animali. Argenterius è contrario tuetur parenchyma eſſe partem principem ſanguificatricis facultatis. Cujus opinioni ego quoque ſubſcribendum cenſeo, his argumentis adductus. Quælibet partis actio fieri debet à proprietate ſubſtantiæ ejus, cujus eſt actio. Sed nulla eſt pars in toto corpore, quæ habeat ſubſtantiam ſimilem magis ſanguini, parenchymate. Ergo ſanguificatio fit à parenchymate. Addamus, quod ſanguificatio eſt chyli concoctio. Sed concoctio eſt mutatio ejus quod concoquitur in naturam coquentis: ſed ſic eſt, quod chylus, dum in jecore concoquitur, convertitur in ſubſtantiam ſimilem parenchymati, temperie, colore, & modo ſubſtantiæ. Ergo ſanguificatio fit à parenchymate. Accedit, quod eadem ratio arteriarum ac nervorum, quæ eſt venarum. Sed arteriæ non generant ſpiritus vitales, neque nervi animales, ſed devehunt tantummodo. Ergo & venæ non generabunt ſanguinem ex Gal. de Plac. Hip. & Platon. lib. 6. c. 14. Præterea ſanguificatio fit à calore temperato. Sed venæ ſunt frigidi temperamenti, languet enim in ipſis calidum innatum. Ergo non poſſunt ſanguinem producere. Non tamen neganda eſt aliqua præparatio in venis, non ſecus ac in ore fit ciborum. Quod innuit Gal. cùm aſſerit in venis fieri ſanguificationem. Quod autem fiat actio per contactum, id fit immediatè, vel mediatè. Propterea concludendum eſt, parenchyma jecoris eſſe partem principem, cui demandata eſt ſanguificatio: ac propterea cùm in caſu præſenti hæc læſa ſit, pars potiſſimum affecta eſt jecur, & parenchyma ipſius.

Cauſa effectrix ratione flatuum, & pituitoſæ materiæ, eſt intemperies frigida & humida ventriculi, contracta ex potulentis, fructibus frigidis, & nive refrigeratis; ratione verò materiæ bilioſæ, eſt intemperies calida jecoris, cum materia obſtructionum cauſa, unde ſanguis ille craſſus, & ſplendidus: ratione autem ſanguinis aquoſi, eſt imbecillitas calidi innati ipſius, cujus ratione Ætius Tetrab. 3. Serm. 2. c. 1. egit de fluxu hepatico in Capite de Imbecillitate hepatis. Alex. Trallianus ubi de imbecillitate hepatis l. 8. c. 3. inſcripſit Caput illud de Dyſenteria Hepatica; & Gal. paſſim patientes iſtos hepaticos vocavit 5. de Loc. Aff. 7. 8. de Comp. per Loca. 3. de Cauſis ſympt. & alibi. Imbecillitas autem hæc poteſt eſſe cum qualibet excedente intemperie. Propterea mirum non eſt, quod intemperiei calidæ bilem generanti accedat imbecillitas calidi innati non perfectè concoquentis, aquoſumque ſanguinem generantis: cui tandem jungitur dolor in imo ventre, & conatus irritus dejiciendi, ſive teneſmus. Humores namque acres cùm bilioſi, tum pituitoſi ſalſi dum dejiciuntur, in effluxu expultricem irritant. Et hæc de eſſentia, & cauſis præſentis affectus.

Qui

Qui quidem eſt maximi momenti: quoniam ſuccedere poteſt in lienteriam, ratione continuæ dejectionis; & in hydropem, ratione imbecillitatis calidi innati.

Attamen cùm vires conſtent in Illuſtriſſ. patiente, inſiſtendum eſt Medicis præſidiis divertentibus, præparantibus, purgantibus, & corroborantibus.

Pro diverſione probantur frictiones totius corporis, cucurbitulæ non ſcarificatæ pluribus partibus appoſitæ, & cauteria in utroque brachio; non omiſſa parca ſanguinis detractione ex ſalvatella dextra pro revulſione, & ratione caloris excedentis.

Præparentur humores cum cichoraceis, capillo veneris, pentaphyllo, abſinthio, & mentha. Purgentur deinde rhap. immaturo, & ſaccharo roſ. ſolutivo, parato ſcil. ex roſis Perſicis, & decoct. corticum myrobalanorum chebulorum. Mox repetantur præparantia magis aperientia, & diuretica, cujuſmodi erant radices fœniculi, petroſelini, agrimoniæ, cortices radicum capparum, cum ſeminibus aniſi, fœniculis, & coriandri præparati, mentha, & abſinthio, bolo præmiſſo ex ſucco abſinthii concreto, trochiſci de rhabarbaro, & hepate lupi præparato. Repetita purgatione cum eodem rhabarbaro torrefacto, mixto cum ſaccharo roſ. antiquo ex roſis Damaſcenis. Hiſque peractis, præſcribendum erit decoctum ex ſaſſafras, ligno rhodio, & lentiſco, cum ſeminibus aniſi, dauci, & radicibus diureticis fœniculi, aſparagi addito ſemper abſinthio, & ſucco cichorii depurato, parato in jure galli junioris, præmiſſo bolo ex terebinthina cypria, maſtiche, & trochiſcis cypheos: atque blando ſudore excitato cum pane nuper è furno extracto, & linteo involuto, diverſis corporis partibus admoto, vel cum doliolis aqua ſudorifica repletis. Horis veſpertinis exhiberi poteſt tinctura roſarum extracta cum ſpiritu vitrioli in aqua cichorii, & menthæ. Aquæ quinetiam Thermales moderatè calidæ potui datæ conferent: non omiſſis aliquando clyſteribus ex lacte chalybeato, cum ſacch. rubro ſevo hircino, ratione teneſmi, Extrinſecus uſui erit ſtillicidium ventriculo, ex oleo maſtichino, abſinthite, de mentha, & communi, cum ſchœnantho, calamentho, & vino Cretico. Inunctio totius corporis oleo chamæmelino, amygdalino, Jecori ceratum oxycroceum; non omiſſo uſu ſacchari roſ. antiqui, cum terra ſigillata; & ſi patiens ad vomitum proclivis fuerit, blanda vomitoria: non tamen laxantia conferent.

Victus præſcribatur facilis coctionis, & boni nutrimenti, ſumpto in prima menſa diacydonio, parum & ſæpè nutriendo, & vinum rubrum ſubaſtringens potui exhibendo, cum mediocri exercitio, & ſomno. *Idem ibidem.*

De Puris excretione per Alvum ex ulcere brachii, cum perforatione inteſtini cicatrice obducta. Pro Illuſtr. Puero ſeptenni Superantio.

Rarus affectus, nec minus cognitu, quàm curatu difficilis nobis occurrit expendendus, & profligandus, cujus hæc eſt hiſtoria. Illuſtriſſ. & Nobiliſſ. puero Superantio, annos nato ſeptem circiter, temperamenti calidi, ad ſiccum vergentis, ex confluxu materiæ, ob contuſionem forſitan, accrevit abſceſſus in ſiniſtro brachio propè cubitum, cui ſuppurato, & diſrupto, ſucceſſit in dicta parte ulcus altum, ſinnoſum, cacoethe, cum affluxu materiæ, ex quo menſis ſpatio circiter magna ſaniei copia emanavit: mox ceſſante ferè omninò fluxione, obſervatum fuit quod per alvum excernebatur cum fæcibus aliqua puris copia, ac deinde palam factum, quod quamdiu pure, & ſanie manabat ulcus, illis non inquinabantur alvi feces, & viciſſim, dum per alvum excernebantur, brachii ulcus illis vacabat: & quod mirum, patuit nobis parvum apoſtema in umbilico, ex quo diſrupto non ſolum pus effluxit, ſed & cum eo granum paſſularum, & medius nucleus pineus, quæ aſſumpſerat, indicio manifeſtiſſimo inteſtini perforati, cum alioquin aſſumpta per umbilicum erumpere non potuerint Atque adeò duos obſervavimus affectus maximi momenti, metaſtaſin ſcil. puris à brachio ad inteſtina, & ab inteſtinis ad brachium; inter quas tamen partes conſenſus non ita patet. Quinimò ſæpius à Gal. proditum, quæ ſunt in thorace, & partibus ſupra ſeptum tranſverſum, expurgari per urinam; quæ vero infra ſeptum tranſverſum, per alvum: ut propterea longè minus per alvum expurgari poſſint humores, qui ſunt in brachiis. Alter affectus eſt inteſtinorum perforatio, quem ſtatuit Hipp. eſſe non ſolum incurabilem, ſed lethalem 6. Aphor. 18. his verbis: *Pertuſa, perſectave, veſica, cerebro, corde, ſepto tranſverſo, tenui quopiam inteſtino, ventriculo, jecore, lethale eſt.* Effluxus autem aſſumptorum per umbilicum prodit inteſtini tenuis perforationem, ac proinde affectum lethalem. Convaluit nihilominus Illuſtriſſimus patiens, & ſanus degit, excepta brachii contractione, ſeu convulſione ad interiora etiamnum perdurante: cùm inculpatiſſima alioquin corporis valetudine utatur triginta quatuor, & quod excedit annis ab affectu propoſito.

Cum itaque de tranſmiſſione prædicta à brachio ad alvum, & ab alvo ad brachium nulla ſit difficultas. Oculata enim fide id teſtari poſſum, quam confirmare poſſem teſtimonio Præclariſſimi, & celeberrimi Anatomici, Hieronymi Fabricii ab Aquapendente, Equitis, ſi eſſet in vivis; cùm præſertim in promptu ſint hiſtoriæ hujuſmodi tranſmiſſionis apud Ambroſium Pareum 10. lib. ſuæ magnæ Chirurgiæ c. 11. & lib. 16. ejuſdem operis c. 49. ubi refert ſe vidiſſe expurgatam ſaniem cùm ex dextro, tum ex ſiniſtro brachio, non ſolum per alvum, ſed etiam per urinam. Difficultatis caput ſitum eſt in aſſignando ductu, per quem à brachio ad inteſtina tranſmitti, & confluere poſſit materia purulenta. Qua tamen in re, miſſa ex aliorum ſententia generica illa via, quòd ſc. totum corpus ſit tranſpirabile, & ſit conſenſus unus, conſpiratio una, & convenientia omnia, ex Hippoc. cenſeo ego, quod per venam axillarem à brachiis tranſmitti poſſit materia ad venas thoracicas eiuſdem litteris, & ab iis per ramos venæ ἀζύγο cum quibus conjunguntur, ad hepar, à quo per anaſtomoſin venæ portæ cum cavæ ramis, facili via poſtmodum ad inteſtina confluat. Et ſanè, ſi à ſurditate diarrhœa ſuperveniens eam tollit, ex Hip. dummodò ſit recens, addit Gal in com. Aph. 29. 4. particulæ per evacuationem ſcilicet biloſa

bilioſæ materiæ ſurditatem inducentis, quid prohibet, quominus tranſmittatur ab expultrice brachii ad venas prædictas, & expurgetur per alvum. Quinimo Paræus l. c. refert hiſtoriam cujuſdam, qui per evacuationem purulentæ materiæ à brachio per alvum, & urinam, ſanatus fuit abſque localibus parti affectæ applicitis. Alterius enim loci loca recipientia, aut pondere, aut alio aliquo liberant, ex divini Hipp. oraculo 3. in 6. Epid. text. 37. Quod confirmavit 4. in 6. Epid. 3. his verbis: Cui inteſtinum in dextra parte, arthriticus fiebat, & quietior, poſtquam autem curabatur, dolentior. Vena autem azygos duplicem conſenſum habet cum venis thoracis, ut obſervat Fallopius, & confirmat Andreas Laurentius celebres Anatomici; prior eſt cum thoracis venis, quæ ab axillari propagantur, unde inquiunt, in pleuritide venæ ejuſdem lateris ſectio maximè confert: altera eſt cum emulgente, per ramulum, à quo puris in thorace collecti fit expurgatio per urinam. His ſic ſuppoſitis, ſtatuimus, à venis brachii, quæ ſunt propagines venæ axillaris, ad thoracicas, indeque ad ἄζυγον, ab illa ad hepar, ab hoc poſtmodum ad venam portæ, & inteſtina confluxiſſe materiam, quæ per alvum poſtmodum expurgabatur. Quod autem cicatrice obductum, & ſanatum ulcus inteſtini, mirum non eſt, cum quia puerilis ætas, in qua plurimum eſt calidi innati, ſuperat graviſſimos affectus, tum etiam, quia morbus erat in principio, nec adeò gravis. Hippocratis enim ſententia tunc tantum obtinet, cùm inſignis eſt perforatio, ut notat Gal. in comm.

Quare præmiſſa blanda corporis purgatione, ſolo decocto ex radice chinæ, verbena, ſerpentaria, conſolida, & cichorio, cum carne pulli; & extrinſecus cum aquis thermalibus Montis Ægrotorum, injectis per ſiphonem in ſinum ulceris, modò cum melle roſ. modò cum pulveribus ſarcoticis, & immerſione cùm brachii, tum inferioris ventris in iiſdem aquis, præſcripta congrua victus ratione, patientem Illuſtr. priſtinæ ſanitati reſtituimus: quam eidem nunc Senatori Excellent. à præpotente Deo longævam enixe precamur. *Idem ibidem.*

De Diarrhœa, & menſium ſuppreſſione, cum corporis Macie. Pro Nobili & lectiſſima Juvene.

De duobus potiſſimùm affectibus conqueri video lectiſſimam juvenem, de alvi fluxu videlicet, & menſium ſuppreſſione, ut optimè obſervatum eſt à Viro Excellent. Alvi autem fluxum provenire ab intemperie frigida, & humida ventriculi compertiſſimum eſſe cenſeo, cùm ex affectu ſimili præterito ante aliquot annos, tum ex diuturnitate ipſius, tempore excretionis, hora ſcil. concoctionis, qualitate excretorum, necnon & ex flatuum copia. De menſium autem ſuppreſſione non ita conſtat utrum dependeat ab obſtructionibus venarum uteri, vel ex defectu ſanguinis ad eum non confluentis. Quoties enim cumque non fit bona concoctio, nec fieri poteſt copioſa ſanguinis generatio, prout forſan accidit in caſu præſenti, in quo affligit diarrhœa decem abhinc menſibus, ac propterea ſanguis copioſus adeò congeri non poteſt, ut & nutriat, & ſtatutis menſibus expurgetur, hincque fit quod patiens ipſa in dies macreſcat. Neque obſtat quod intumeſcant venæ ſedales. Frequens etenim dejectio cauſa eſt teneſmi, venarumque illarum turgentiæ, cum aliqua ſanguinis excretione. Propterea exiſtimarem ego menſium ſuppreſſionem provenire potius à defectu ſanguinis & à derivatione humorum ad alvum, quam ab obſtructionibus. Raro namque accidit, ut natura conſueta obeat munia alio diſtracta.

Utcunque ſit, ſpero menſes liberè fluxuros curata diarrhœa. Quod fiet contemperata ventriculi intemperie calorificis, & exſiccantibus, necnon & humores alio divertentibus, & præſertim ad vias urinæ.

Quod ut obtineatur, ſumma cum ratione præmiſſa fuit diligens corporis purgatio, exhibita, item aqua Tetutiana necnon & præſcriptum decoctum ex radice chinæ, & ſaſſafras, addito lentiſco, ratione ventriculi, & diureticis præſcriptis paratum, cum columba turricola; cui præmitti poterit drachm. 1. Terebinthinæ Cypriæ: in cujus uſu perſiſtet viginti dies, ſemel in die matutinis horis: veſpertinis verò, hora ante cœnam aſſumet unc. 1. Conſervæ ex abſinthio umbellifero: cum drachm. 1. Boracis mineralis: non omiſſis externis topicis. Ratione ventriculi duo remedia erunt valdè accommodata, ſtillicidium ſcil. ex oleis maſtichino, abſinthite, cydoniorum, rutæ, & nardino, decoctis cum vino Cretico ad conſumptionem vini, addita infuſione ſchœnanthi, ſpicæ, & ligni Aloës, cujus uſum continuabit 15. dies quotidie, horam circiter, ſuperpoſito deinde cerato ex maſtiche, caragna, & tacamahaca. Aliud erit picationes ventriculo ſingulis diebus adminiſtratæ mane & veſperi hora ſemis ante cibum, applicando picem navalem obductam corio, quæ vi removebitur, totieſque applicabitur, dum rubor excitetur in cute: tunc enim ſtatim ſuperſedendum erit illius uſu, quò calor ad ventriculum attractus cum ſanguine, retentricem, & concoctricem facultatem corroboret. Cumprimum autem remiſerit diarrhœa, revocandæ erunt menſtruæ purgationes inſeſſu in aquis thermalibus ſulphureis, quibus deficientibus, lixivium ex uſu erit, paratum ex cinere ficus, & ſabinæ, alteratum ſcordio, dictamno, matricaria, artemiſia, pulegio, & ſabina, immiſſa cannula pertuſa in ſinum muliebrem: factaque deinde inunctione oleo liliorum, laurino, & rutaceo, cum modico moſcho, & ambra.

Cibus ſit facilis coctionis, parum & ſæpè exhibitus, præmiſſo ſemper diacydonio cum pipere, non liquidus; & potus ſit vini modicè generoſi, rubri, ſubaſtringentis. Atque hæc in præſentia præſcribenda erunt, abſtinendo ab omnibus fructibus, præter mala cydonia. Quod ſi his non ceſſerit affectus, autumno parandum erit vinum medicatum, ex ligno Indico, lentiſco, abſinthio, & roremarino, quo tota hyeme utetur in prandio, & cœna. *Idem ibidem.*

Lienteria cum Atrophia, & Cachexia principio.

Puella morigera, æque ſupra ætatem modeſta, ac prudens, animique fortitudine in ærumnoſa ſua valetudine prædita, annorum octo cum dimidio, ab exortu delicatula, mollis habitus, gra-

gracillimi, atque raræ texturæ, coloris albicantis, rubentis in genis, Jecoris prædidi, frigidi vero ventriculi, anno elapſo, a quo exordium ſumpſere ejus morbi, poſt piſcium uſum a prægreſſa quadrageſimali obſervantia, a domeſticis male ſe habere obſervata fuit, ſæpiuſque quàm par foret, alvum deponere. Cum tandem circa medietatem Veris, variolis, quas alias imminuc paſſa fuerat, leviter iterum tentata eſt, ac inſuper poſt ipſas Ophthalmia laboravit; quibus cum ab adſtanti Medico proſpiceretur, aſſumpto Magiſterio mechoac. ſucceſſit contumax alvi fluor, etiam nunc perdurans, tribus quandoque horis, & plus diſtans à cibo, quandoque ab eo ſtatim juxta eſculentorum cruſim, dejectioneſq; ſæpius noctu, quam diu affligunt, abſque tamen inteſtinorum dolore, licet quandoque tormina adfuerint. Rugitus in inteſtinis & murmura tunc maxime adſunt, cum alvi fluor excitatur. Depoſitiones modo rariores, modo frequentiores fiunt, ad quatuor vel quinque ut plurimum vices, quandoque verò ad octo vel decem. Excreta ab eo tempore, à quo Curationem ſuſcepi, albicantia, maxime fœtida, quoquo facto ſpumoſa, ſemper liquida atque ſeroſa conſpexi, licet quatuor tantum vel quinque vicibus compactioris conſiſtentiæ extiterint per totum morbi decurſum. Quibus tandem commiſceri inceperunt alimenta nihil prorſus mutata, macie interim ac totius corporis pallore inſuper additis, una cum pedum intumeſcentia. Venter inferior tumidus, tenſus eſt, ad inſtar tympani reſonans. Dolores vagi puellam quandoque torſere, modo in hypochondriis, modo in artubus inferioribus, modo in mandibulis. Quibus ærumnis inſeparabilis febricula juncta eſt, cum pulſu celeri, duriuſculo, caloreque arteriæ poſt cibum tribus circiter horis magis ſe exerente: Uſque adhuc attamen aliquam duplicis tertianæ ideam ſervaſſe conjeci, cum magis una die, quam altera febrire videatur, incipiente quinetiam febre, vel cum rigore, vel cum levi refrigeratione, quod a principio uſque adhuc rimatus ſum. Quæ cuncta comitatur omnimoda ciborum abominatio, cum appetitus penitus exoleverit, ſuccedente ab aſſumpto cibo frequenter vomitu. Non ſitit Ægrota, ſatis dormit. Pro quibus varia præſidia tentata ſunt, ſed incaſſum omnia. Quare abs Tripode petimus meliora ac ſelectiora pro ſingulari veſtra humanitate in Puellæ ſalutem, dum interim ego Virtutis veſtræ immortalis æternum memor, obſequentiſſimus mandata expectabo.

Quamvis deploratos attingendos non eſſe, ſed finem morbi tantummodo prænunciandum, conſuluerit Gal. nihilominus humanitas & Chriſtiana pietas monet & præcipit, miſeros Ægros à nobis nunquam deſerendos eſſe, nec implorantibus deneganda remedia; quod idem innuere voluit Divinus Senex, dum dicebat, ſe obſervaſſe quod multi præter ſpem ſanati fuerunt. Nobilis igitur Puella quæ in infantia pravo lacte nutrita fuit, & ideo non adeo bonum habitum comparavit, mox ex alimentis pravi ſucci anno elapſo, quadrageſimali tempore obſtructiones contraxit, in præſens multis torquetur malis, unumquodque quorum difficilem Curationem admitteret, quæ difficultatem quoque adaugent, quia ultro nimis progreſſa ſunt: fluxus enim alvi, qui Diarrhœæ inteſtinalis nomine ab initio appellari poterat propter obſtructiones à cruditatibus in vaſis tum meſaraicis, tum lacteis acervatis contractas, aucta intemperie frigida & humida, & ut dicebat Avic. refrigerato calido, tractoque in conſenſum ventriculo, Cœliaci affectus nomen acquiſivit, qui progreſſu ad lientericum fluxum pervenit, dum ab innati caloris paupertate, laxatis etiam poſtea ab humiditatibus ventriculi & inteſtinorum fibris, ut contigit Thaliis, retentrix facultas in eo imbecillis reddita fuit, ut cibum ſuſtinere tanto tempore nequierit, quo concoctrix (& ipſa debilis) eoſdem conficere, imò vel permutare poſſet: & ideo ſicut olim alimenta corrupta, in cruditates alioſque humores converſa, excreta conſpiciebantur, tum propter improportionata objecta, ita ſubinde adauctis obſtructionibus, validiori reddita intemperie frigida & humida inteſtinorum, ventriculi depauperato nativo calore, non ſolum ab ipſa intemperie, ſed etiam ab humidi defectu, facultates inſervientes imbeciliores ſemper factæ fuerunt, & ideo ſubverſa naturali œconomia, nec retineri, nec concoqui, nec permeare potuerunt alimenta ad jecur ipſum pro hæmatoſi, ad totum corpus nutriendum: unde neceſſario acceſſit Atrophia, Tabi proxima, non ſine Cachexiæ principio, ob alimenti defectum atque depravationem. Quos affectus acceleravit & fovit quoque febris, non ſolum à fermentatis cruditatibus, verum & à quotidiana alimentorum corruptione proveniens. Nec mirum ex cruditatibus flatuoſitates elevari, & ex imperfecta hæmatoſi ſeroſitates generari, quæ huc & illuc divagantes, dolores in variis corporis partibus excitaverint & excitent.

His ita habentibus, ſpes in anguſto poſita eſt, evidens autem interitus periculum: Tabida namque febris & Hydrops præ foribus ſunt. Minuunt inſuper ſalutis ſpem auxilia medica ſelectiora, congruo ordine & propriis intentionibus hucuſq; adminiſtrata ut propterea ad aliud tranſeundum non eſſe videretur; nihilominus quid, meo judicio, in hujuſmodi ſtatus anguſtia faciendum ſit, paucis exponam, rectum uſum Præclariſſ. Viro Abſtanti committens.

Ordo medendi legitimus expoſtulat, ut expeditis primis viis, reſerentur obſtructiones, mox ventriculi & inteſtinorum humida intemperies corrigatur. Tertiò Calor nativus ventriculi & aliarum infernarum partium refocilletur, & febrilis remittatur. Quartò ut fibrarum laxitas exiccetur & roboretur; atque tandem totum corpus emaciatum renutriatur.

Quibus intentionibus ſatisfaciendis, Chirurgica remedia locum non habent; & prima paucis valde Pharmaceuticis eget, ſiquidem lubricæ nimis ſunt redditæ viæ, & ad evacuationem paratæ; nihilominus decoctio pulpæ Tamarindorum cum tribus unciis ſyrup. roſ. ſolut. ſufficiens eſſe poterit ad primas vias expediendas.

Secunda intentio eſſe deberet obſtructionum reſeratio; verum quia jam confirmatæ ſunt, & urget nativi caloris defectus: ideo ne dum Romæ conſulitur, Saguntum expugnetur, ordine regulari relicto, urgentiori incumbendum venit,

venit, nimirum ventriculi & inteſtinorum nativo calori, fovendo, & laxatas fibras exiccando atque roborando, ut poſtea, ſi dabit Deus, reliquis intentionibus ſatisfieri poſſit. Itaque pro fovendo ventriculi & inteſtinorum nativo calore, necnon ut laxatæ fibræ roborentur, multa, & varia à Medicinæ ſcriptoribus proponuntur; ſed mihi magnopere arridet hujuſmodi compoſitio.

℞. Conſervæ roſarum antiq. pulpæ Cydoniorum elixæ, an. ℥ij. Conſervæ abſinth. Pont. ℥j. Mithridati opt. ʒj. pulv. membranæ internæ ventriculorum gallinarum ʒ ij. ſpecierum Diarrhod. Abb. aromatici roſ. an. ʒß. tincturæ corall. chym. gutt. xii. m. reformetur electuarium, ad ℥ß. quotidie ſummo mane aſſumendum; Veſperi vero hora una ante cœnam præbeatur bolus ex pulveribus ita paratus

℞. Pulv. Margaritarum præparat. maſtiches electi, ſpecierum Diarrhod. Abb. an. ʒj. m. & cum vino malvatico reform. boli n. v. quorum unus ſingula vice offeratur. Extrinſecus verò emplaſtrum ex fermento, ab Amato Luſitano deſcriptum, ventriculo apponatur; & interim reliquis intentionibus quoque ſatisfaciendum decoctione exigui Rhapontici in jure carnium, quo edulia parantur: non enim ad majora Aperientia deveniri poſſe cenſeo, cui chinæ opt. inciſæ taleolæ tres aut quatuor addi poterunt. In his per aliquot dies pergendum erit, & obſervandum num lactis uſus locum habere poſſit, quod ſit, aut muliebre è mammis mulctum, aut caprinum chalybeatum, ſine ſaccharo & guttulis aquæ cinnam. aſperſum. Sicut interim chalybeatum quoque ſerum deſtill. pro febrili calore remittendo idoneum Alterans eſſe poterit.

His omnibus congrua erit addenda victûs ratio, ab Excellent. Viro præſcribenda, ita ut parum & ſæpè nutriatur, ut in imbecillo calore cum Hippoc. notat Galenus, & alimenta ſint optimi ſucci, facilis coctionis atque diſtributionis; ſic nonnunquam parentur panatellæ cum emulſione piſtaciorum & nucleorum, nec vinum, paucum, tenue & oligophorum denegetur, china opt. medicatum, ſed nullo modo aqua dilutum; interdum etiam offa panis vino aliquo aromatico, non dulci, imbuta permittatur. Quæ in hoc præcipiti caſu contraindicationibus referto, à me propoſita, faxit Deus, ut proficiant & ſalutaria evadant. *Raym. Johi Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. Tom. 2. Cent. 3.*

Cœliaca Paſſio.

Reverendiſſ. Pater ſexageſimum ſecundum annum agens, temperamenti totius calidi & humidi, calidioris jecoris, habitus naturaliter carnoſi, ingenio ac doctrina clarus, ac inter rariores ſuæ Societatis mentes ad efformandum Sereniſſ. Ducis animum maximo jure delectus; menſe Julio præteriti anni, poſt vini nive refrigerati, & fortaſſe etiam fructuum uſum, incidit in alvi fluxum, copioſum adeò, ut decies aut duodecies quotidie dejiceret materiam ſubalbidam utplurimum, & veluti cinerei coloris, aliquando vero ſubrubeam, ſed ad pallidam magis vergentem, & loturis carnium non abſimilem, viſcidiſque mucoſitatibus permiſtam, cæterum nulla acrimonia, nullo calore, nullo unquam dolore moleſtam, quamvis etiam flatus non exigua copia producerentur. Quare Pat. Reverendiſſimus malum hujuſmodi nihili faciens, reliquum Æſtatis, integrum Autumnum, & ferè totam hyemem faciei colore ac viribus immutatis, ſolicitaque vigente appetentia, ac propterea nullis tentatis remediis, hoc ſtatu tranſegit. At tandem Februario menſe appetentia ac vires dejici cœperunt, nocturnus ſomnus imminui, adeoque Patiens qui parciſſimo interim utebatur cibo, gracileſcere, ut Aprilis initio ingens macies totum corpus, & ventrem potiſſimum occupaverit. Quamobrem cum fluxus adhuc perdurans, ſexies aut ſepties quotidie repeteret, coactus denique ad medica præſidia confugit, atque adeò evacuatione per alvum, iteratis medicamentis, & ſanguinis miſſione, ſalvatella ſoluta, totius corporis expiatio procurata fuit. Aqua etiam Tettuciana, niſi ſemel exhibita ingentes cruciatus attuliſſet, iterum ac tertia repetita eſſet. Decoctum ex china & carne viperina, cum ſtomachi fomentis & illitionibus, vinum abſinthio medicatum, pulviſque viperinus, qui in præſentiarum etiam in uſu eſt parum profuere: namque alvus materiam ejuſdem naturæ quinquies quotidie adhuc deponit: nec unquam naturales egerit fæces, niſi ope pilularum ex Aloë, quæ octavo quoque die aſſumptæ, conſiſtentium excrementorum non mediocrem copiam extrudunt. In hypochondriis non ſemel exploratis, nulla tenſio, nullæ unquam obſtructiones deprehenſæ. Modo Pat. Reverendiſſimus ruri degit, ubi ſi apparentia ac ſomnus conſiderentur, melius nonnihil habere videtur; cæterum fluxui ſupra omnium medicamentorum hactenus exhibitorum vim contumaci auxilium quærit.

Quoniam quandoque contingit ut homines à quam plurimis malis præſerventur, ſupervenientibus Diarrhœis, quarum ope natura ab excrementis exoneratur, hinc fit ut ſæpe ſæpius eaſdem permittant, non incipientes ſolum, verum & diutius perſeverantes, licet decipiantur, cum quandoque Dyſenteriæ ſuccedere ſoleant à Diarrhœis bilioſis & excrementiis, quandoque virium defectus & totius corporis macies ab iiſdem chyloſis & alimentalibus exiſtentibus, in quo poſtremo caſu eſt quoque deceptus Reverendiſſimus Patiens, qui ab annua Diarrhœa detentus, nec ab initio, nec in progreſſu ullam noxam, ſive dolorem percepit, utpote à chyloſa & benigna materia excitata, non quidem per Dyſpepſiam, ſed potius per Bradypepſiam producta, & ideò nullus morſus, ſed tantum chyloſæ materiæ crudæ, ſubalbidæ & cinericij coloris, non autem flavæ, licet tandem quandoque etiam rubeſcentis coloris, mucoſæ quandoque, nonnunquam aquoſæ, & aliquando maſticatæ carnis formam repræſentantis fluxus, ex quibus Cœliacam paſſionem adfuiſſe & adeſſe credo, hepate quoque tandem nonnihil ad imbecillitatem deducto.

Quoniam verò hæc fieri poteſt, vel fruſtrata coctione, vel diſtributione impedita, ideò de cauſa dubitari poterat; ego tamen utramque conſpiraſſe exiſtimo, & primò cruditates ex concoctione imminuta, cum in hac ſenili

ætate potibus nive refrigeratis fuerit uſus, & facile fructibus aliiſque hujuſcemodi alimentis impropriis: à cruditatibus autem non lacteas tantum venas, verum & magna ex parte meſentericas obſtructas fuiſſe cenſeo, unde paucis poſt diebus chyloſæ materiæ in ventriculo ſatis elaboratæ, aditus & tranſitus fuerit interceptus, quæ in inteſtinis inutiliter commorans, ad alvum deponeretur, dum naturaliter venas jam dictas pervadere debuerat, & perfectionem acquirere, quouſque ad hepar, ut in ſanguinem verteretur, perveniſſet pro totius corporis nutritione, exigua excepta tenuiori & puriori earundem portione, quæ per lacteas ad ductum thoracicum ferri, & inde per venas jugulares ad cor deferri ſolet; cujus veritatis teſtimonium præbent fæces conſiſtentes, quæ à medicamento exhibito, ab Aloë ſcil. figuratæ excretæ videntur, primæ concoctionis ſat bene celebratæ ſignum: etenim ſi fluxus iſte a ſoluta imminuta concoctione procederet, fæces conſiſtentes à chyloſa materia non adeò bene ſegregarentur, ſed confuſæ cum eadem, liquidæ per alvum educerentur, & ideo Chylo licet ſat bene concocto, ab obſtructionibus tranſitum interceptum fuiſſe certo credendum. Verùm cum cauſa hujuſmodi medicamentis nunquam ablata, ſed imminutæ coctioni tantum proviſum fuerit, hinc factum eſt ut non ſolum fluxus iſte ob impeditam diſtributionem perſeveravit, verum & imbecillitatem, tum ventriculi, tum inteſtinorum pro altera cauſa acquiſiverit, quæ licet ab initio Diarrhœæ prima cauſa fuerit, ceſſiſſet tamen, & cito, ſi aperientibus auxiliis viæ reſeratæ fuiſſent; licet non ſit negandum quod tanto tempore affectus iſte perdurans, non intra ſolius cœliacæ paſſionis limites ſeſe continuiſſet, ſed ad Lienteriam quoque perveniſſet, ſicque non ſolum cruditas, ſed celeritas quoque excretionis addita eſſet, niſi medicamenta corroborantia, & calorem nativum foventia adminiſtrata fuiſſent; ſicut impoſterum de hepatis imbecillitate & fluxu hepatico ſuperventuro jure meritò dubitari poſſet.

Quare ut & imminens inteſtinorum lævitas & hepaticus fluxus præcaveantur, & Atrophia potius, quam Hydrops arceatur, omni induſtria hujus affectus confirmati Curatio, licet difficilis, eſt aggredienda. Primò, primas vias caute mundando. Secundò Aperientibus venas expediendo. Tertiò Ventriculo & inteſtinis robur aliquod addendo; atque tandem, ſi fuerit opus, jecur quoque corroborando.

Pro quibus explendis intentionibus, non eſt quod de remediis Chirurgicis loquamur.

Ad Pharmaceutica itaque deveniendum, & exiguo flore caſſiæ & lenitivo cum Aloë primæ viæ ſunt expiandæ. Inde per quinque dies earundem deterſio procuranda, exhibita mulſa, exiguo aceto, ad inciſionem; acetoſa reddita, & corticibus citri rec. atque fruſtulo cinnam. aromatizata, & ad cyathum ſummo mane propinata. Inde idem ſupraſcriptum medicamentum repetendum, ut ad Deobſtruentia deveniatur, quæ potius liquida, ut facilius confirmatas obſtructiones pervadere poſſint, quam ſolida ſunt præbenda. Sic præſtantiſſima erit rhabarbari infuſio ad ʒj. per noctem, in cyatho, ex aqu. ſtillat. de ſucco cichor. & agrim. parato, ſummo mane exhibendo. Die vero ſequenti eandem aquam aſſumat Reverend. Pat. in qua gr. xii. ſalis tart. volatiliz. ſint diſſoluta. Tertio vero die repetatur rhab. infuſio, & ita alternatim perſeveret, infuſionem & tartari ſalem aſſumendo ad xx. dies, & amplius, ſi res pro voto ſuccedat, ita ut egerendi vices diminuantur, & materiæ quoque excuntis qualitas in meliorem mutetur; ſin minus, aperiendi provincia deſerenda non eſt, ſed deobſtruente erit utendum, ita concinnato

♃. Fol. cichor. intybi, borag. agrim pentaph. ſonchi, cuſcutæ an. manip. ij. radic. petroſelini, aſparag. gram. fœniculi, ſem. melon. an. ℥ ij. rad. liquiritiæ ʒj. ſem. apij, dauci an. ʒij. Aq. Nocer. lib. xx. inciſ. contund. & m. macerentur B. M. ad duos dies, deinde fiat torcularis expreſſio. Expreſſioni vero adde ſecunda vice jam dicta nova ingredientia, & iterùm macerentur ad duos alios dies, deinde fiat rurſus torcularis expreſſio: mox calcinentur fæces omnes, & cineres reponantur in lato colatorio, quibus ter vel quater ſuperaffundatur tota jam dicta expreſſio fervens, ut a cineribus extrahatur ſal, & fiat lixivium. Tandem reponatur idem lixivium in vaſe vitreo, & B. M. deſtilletur, ut aqua ad uſum ſervetur. In fundo vero colligatur butyrum ſive Extractum, quod pariter ad uſum ſervandum.

♃. Igitur jam dictæ aquæ ℥vii ſpirit. tart. ter rectif. gutt. xii. m. pro una vice, & ſic quotidie pro aliis; cui potioni præmittatur bolus ex ſemidrachma jam dicti Extracti paratus, & auretur. In horum autem uſu inſiſtendum vel uſque ad menſem, ſi opus fuerit, ſingula hebdomada fæces educendo pilula, ex ℈j. vel ʒß. de tribus cum rhabarb. parata.

Expeditis viis, difficile non erit ventriculo & inteſtinis aliquam roborationem addere, ſi prima menſa tria grana maſtiches integra devorentur, ſi in cœna ſal abſinthij ad ℈j. pariter prima menſa in exiguo generoſo vino aſſumatur, ſi vinum pro menſa conſuetum lentiſco & exiguo ligno ſaſſafras alteretur, adeò ut unamquamque ſitulam vini lentiſci e Chio inciſi unc. ij. & ſaſſafras unc. ß. ingrediantur, quæ omnino ad hepatis roborationem conducere quoque poterunt; ſed ut aliquid quoque peculiare eidem tribuamus, poterit parari bolus ita

♃. Confectionis Alchermes ʒj. pulv. hepatis lupi ʒß. ſalis abſinth. ℈j. m. reform. boli iij. & aur. tribus vicibus aſſumendi, quibus ſuperbibat hauſtum vini abſinthij; addi quoque poterit bolis jam dictis ſemidrachma theriacæ, ambientis fervore remiſſo.

Quibus omnibus congrua atque diligens victus ratio eſt omnino addenda, ſine qua nihil reliqua profuerint, adeò ut alimenta ſint omnia probi ſucci, facilis coctionis & facilimæ diſtributionis. Somnus, quia concoquit, ſi opus fuerit, conciliandus unico grano Nepenth. Quercetani. Animi paſſiones, meditationes & applicationes prorſus ablegandæ, & in reliquis omnibus erit accurate a Viro Excellentiſſ. inſtituenda: cui & reliqua omnia opportune adminiſtranda relinquo. *Idem ibidem.*

Diarrhœa duorum annorum.

Illuſtriſſima Virgo annorum viginti quinque, temperamenti totius calidi & humidi, calidioris jecoris & humidi capitis; jam dudum ſalſis catarrhalibus fluxionibus ad nares & labia obnoxia, duobus abhinc annis excruciatur fluxu ventris, materiæ heterogeneæ, bilioſæ ſcil. pituitoſæ ac crudæ. Dejectiones frequentes ſunt, quæ ideo vires valde proſtrarunt, & maciem univerſalem induxerunt, cum febricula ferè continua. His additur catarrhalis fluxio ad pectus cum tuſſi. Menſtrua quæ antehac imminuta fuerunt, modo nulla apparent, dexterumque hypochondrium obſtructionibus eſt impeditum.

Dum dixit Hipp. quod quibus nares natura humidiores, ij integra ſanitate frui non poſſunt, reſpexit pravos effectus à capitis deſtillationibus provenientes: prout enim ad varias corporis partes catarrhalis materia à capite decumbit, varios quoque atque multiplices affectus producit: unde idem Hipp. conſiderabat, alvi profluvia ex pituita à capite defluente, quandoque contingere, quinimò & lienterias inde quandoque exoriri affirmavit, à ſalſa nempe facilius Diarrhœas, ab inſipida Lienterias. In Illuſtriſſ. vero Virgine iſta, ſicut catarrhalis deſtillatio in capite olim detenta, utpote ſalſa, & nares, & labia excoriavit atque corroſit, ita per laryngem ad pulmones defluens, tuſſim excitavit & excitat, & copioſior reddita, majori ex parte in ventriculum delabens, non quidem immediate, ut ſuperius conſiderabat Hipp. Diarrhœam, modo duobus abhinc annis affligentem excitavit, verum eidem occaſionem præbuit, chyliſicationem impediendo, ſicque cruditates multiplicando, quæ ad meſenterium & hepar delatæ, & in venis tum lacteis, tum meſentericis, imò & ejuſdem hepatis firmatæ, obſtructiones produxerunt, à jecoris & partium circumſtantium calore craſſefactæ, & quodammodo induratæ, quæ præterquam quod ventilationem naturali calori inhibentes, eundem p. n. & concoctionibus obeundis ineptum reddunt, chylo quoque imperfectè concocto, & forſan frequenter corrupto, tranſitum intercipiunt: unde duo neceſſario ſymptomata conſequuntur, alterum eſt corruptio ejuſdem chyli, à calore p. n. corruptionibus potius, quam concoctionibus apto, ad cujus corruptionem varij ſequuntur excrementorum colores, à quibus primò excitatur febricula, quæ ſymptomatica dici poteſt, & ab iiſdem tanquam à re inutili irritata facultas expultrix, eorundem excretione Diarrhœam excitat. Alterum ſymptoma eſt, in toto nutritionis defectus, deficiente nimirum chylo pro ſanguine generando, dum ab obſtructionibus jam dictis intercipitur ejuſdem progreſſus ad hepar, quæ ſi non adeſſent, nec ſequeretur ejuſdem chyli corruptio, nec ad alvum tranſmiſſio, ſed ejuſdem pars purior & magis ſpirituoſa; per aliquas lacteas, & ductum thoracicum ad venas jugulares, indeque ad cor pro celeriori ſpirituum nutritione: craſſior vero per alios lactearum ductus, magiſque per meſentericas ad hepar duceretur, ſanguis generaretur, & caro in toto augeretur, aut ſaltem conſervaretur: & ſanguine tunc redundante, facile quoque menſtruales expurgationes prodirent. Quare deſtillationem præſenti Diarrhœæ ab initio occaſionem præbuiſſe puto, ſicuti cauſam præcipuam, ne dicam unicam, obſtructiones eſſe exiſtimo.

Ex quibus facile patere poſſunt Medicæ intentiones pro hac inveterata Diarrhœa curanda, primò primas vias ab excrementis mundando. Secundò Obſtructiones, primò meſenterij, mox ipſius hepatis aperiendo. Tertiò Hypochondriorum & jecoris fervorem contemperando. Quartò Ventriculum & inteſtina quodammodo corroborando, & quoniam occaſio quoque morborum reſpicienda, dicebat Hippocrates, deſtillatio quoque à ventriculo quoquo pacto divertenda; atq; tandem humectantibus ſubſtantificis totius renutritio procuranda, non omnino febrili calore neglecto.

Et licet jam dictis indicationibus ſatisfacere non adeo facile fuerit, cum obſtructiones confirmatæ, totumque corpus valde emaciatum, viresque ideo non adeò validæ ſint, attamen quoniam generoſiora & maxime propria remedia non adhuc experta fuere, ideo deſperanda ſalus non eſt: eſt enim juvenis, & gratioſa Juventus, dicebat Hipp. & quod magis ſpem adaugere valet, eſt quod Viro Doctiſſimo directio pro curatione vera & propria ſit committenda.

Sic ex fonte Chirurgico quamcunque ſanguinis evacuationem omitto, tum quia miſſio ſanguinis obſtructiones non curat, tum quia ſi adeſſet indicans, non adeſt permittens. Cauterium autem in lævo brachio laudo, ad divertendam à ventriculo fluxionem.

Primarum viarum expiatio utique neceſſaria cenſetur, exigua caſſia cum crem. tartari bis repetita, Præparante quinque diebus interpoſito, ex Julapij acet. ſyr. de pom. & aquæ tot. citri an. ℥j. parato. Ablutionem autem primarum viarum, quæ aqua Tettucij fieri non poteſt, ſupplebit aqua hordeac. vel ſerum aſinin depur. ad libras, cum vehiculo ſyr. roſ. ſolut. ad ℥ iij. ſemel vel bis procurandam, ut inde ad Aperientia deveniri poſſit; in quem finem ſucci depurati & per arenam trajecti, cichor. & agrim. ad ℥iij. opportuniſſimi erunt, in quibus diſſolvantur gr. x. tart. vitriol. & exhibeantur in decoc. cich. endiv. ſonchi, cuſcutæ; & ſeptem tranſactis diebus, repetatur flos caſſ. cum pil. de tribus, cui ſuperbibat ſeri deſtill. libram. Inde ad efficaciora Aperientia aſcendendum, hoc ordine adminiſtranda.

℞. Aqu. ſtillat. de ſucco cichor. agrim. an. ℥ iij. ſalis tart. volatiliz. gr. x. m. pro potu ſummo mane aſſumendo.

Sequenti vero die ℞. Aquæ de ſucco cich. de ſucco agrim. an. unc. iij. Rhapontici optimi drach. j ß. m. f. infuſ. per noctem, & factæ colaturæ addatur parum ſucci limonum, & præbeatur ſummo mane. Tertio die repetatur ſal tart. volatiliz. in dictis aquis, & quarto infuſio rhapontici; quod ſi præſto non fuerit, eidem ſubſtituatur rhabarbarum maturum ad ʒ j. ſicque in horum alternato uſu diutius erit perſiſtendum, viginti nimirum, imò & triginta diebus; in quorum progreſſu ſi ſitis & calor urgeant, ſal tartari quoque diſſolvi poſſet in ſero aſinino deſtillat. ad libram: hoc enim ordine

ne fluxus hujuſmodi diuturnos non ſemel curatos vidi.

Obſtructionibus autem reſeratis, aquas thermales S. Martini, ſive Maſini ſummopere commendo, ut quæ reliquias obſtructionum auferre, & fervorem hypochondriorum, jecoris & renum commoderare valeant, & à gracilioribus quoque corporibus facile tolerentur. Quibus aſſumptis, omnino ſuccedat lactis aſinini uſus per quadraginta ſaltem dies, quod nullo modo obſtructiones adauget, & totum corpus ſubſtantifice humectare, ac renutrire valet. Et ſi tunc temporis omnino ceſſaverit Diarrhœa, Balneum quoque aquæ dulcis conveniet.

Interim ſi ventriculus aliqua roboratione indigeat, parum ante cibum deglutiat pilulam ex ℈j. ſucci abſinth. condenſ. vel duo integra grana maſtiches devoret: in hoc enim licet morbi occaſio inceperit, cauſa tamen ejuſdem in illo non reperitur.

Quibus omnibus conveniens victus ratio eſt addenda, ab Excellentiſſimo Viro Adſtanti diligenter præſcribenda, habita caloris febrilis & gracilitatis corporis ratione: cujus ſummæ prudentiæ reliqua quoque, & dijudicanda, & melius dirigenda libenter relinquo. *Idem ibidem.*

Alvi fluxus antiquus.

Vir Illuſtriſſimus ætatis quadraginta quinque annorum, temperamenti totius calidi & humidi, evexia præditus, ſtatim à nativitate in adeò enormem & vaſtam carnis totius corporis molem excreverat, ut Parentibus & adſtantibus admirationem excitaverit, veluti rei inſuetæ; quam cum ſuſpectam haberent, & potiſſimum tenella ætate gravioribus morbis opportunam, Medicum conſuluere Lugdunenſem, magna nominis celebritate illo ævo florentem, Jo. ſcilicet Antonium Sacracenum, qui & ipſe metu Epilepſiæ terrefactus, Matri connaturalis, vel alterius gravioris affectus ingentem illam molem carnium extenuandi conſilium cœpit; in quem finem variis uſus remediis, tandem ſyrupum ex floribus perſicorum infanti exhibuit, cujus uſu ſoluta adeò eſt alvus, ut paucis poſt diebus detumuerit corpus, & extenuari cœperit immodica illa carnis moles. Ab illo vero tempore paſſus eſt fluxum alvi immodicum, quo plures dejectiones per diem fuerunt obſervatæ, quæ ani tandem procidentiam induxerunt, à qua tamen non difficili negotio opportuno remediorum uſu convaluit, ſuperſtite tamen eodem alvi fluxu frequentiori quandoque, quandoque verò remiſſiori, adeò ut qualibet die vigeſies, trigeſies, necnon & quadrageſies dejecerit alvus; prout nuper in Creta, ob æſtuoſum fortaſſe aërem & aquæ marinæ uſum. Excrementa ſunt quandoque bilioſa, quandoque pituitoſa, quæ nullo dolore dejiciuntur, perſeverante aliqua ani laxatione; citra tamen extramiſſionem & procidentiam. Egerit autem alvus quinquies minimum per diem, tum ſi lautius, tum ſi moderacius cibo utatur, quanquam & aliquando parcius eo aſſumpto, copioſius feratur alvus; pluries egerit, ſi ſtatim ab aſſumpto cibo ſe ſomno tradiderit, parcius, ſi longa itinera peregerit. Copioſior evadit & frequentior alvi fluxus dum alimenta facilis concoctionis aſſumpſit, ut ova ſorbilia, jus carnium; parcior ubi eadem concoctu difficilia comederit; & quandoque poſt copioſiorem ſecutam diarrhœam, moleſta remanet, adinſtar Teneſmi, dejiciendi cupiditas. Cæterùm nulla de alio quopiam affectu extat querela; omnibus etenim vitæ exercitiis integre fungitur, niſi quod quandoque ventriculum ſibi gravari percipit, & intumeſcere cum acidis eructationibus, cui malo quandoque uſu roris ſolis & uſu ſpiritus vini aromatibus conditi præſentaneam attulit medelam. Jam dictis acceſſit novem abhinc menſibus dolor in extremitate brachij ſiniſtri prope humerum, ex motu ejuſdem brachij moleſtior evadens, qui tamen à Viro Illuſtr. parvi fit. Sed ut prior moleſta affectio remittatur, neve adventante ſenectute in deterius labatur, medicam opem implorat.

Eximia illa corporis moles, in quam excreverat à primo ortu ad tertium uſque menſem ætatis ſuæ Illuſtr. P. Obeſitatem, non autem Plethoriam fuiſſe ex eo conjicio, quod à quodam ſyrup. ſol. floribus perſicorum parato, adeò copioſa viſcidæ, crudæ & pituitoſæ materiæ excretio viſa fuit, ut inde enata frequenti non ſolum dejectione, verum & dejiciendi conatu, ſuſpenſor muſculus inteſtini recti laxatus fuerit, & inde ani procidentia ſequuta. Hæc quidem congruis remediis mox ſanata fuit, ſed ab illo tempore uſque in præſentem quadrageſimum quintum ſuæ ætatis annum perpetuo alvi profluvio laboravit Vir iſte Illuſtr. quod ſicut in genere Diarrhœa eſt appellandum, ita in ſpecie excrementorum proluvies, & communiter Diarrhœa inteſtinalis dici poſſet, ad differentiam Lienteriæ & Cœliacæ paſſionis, in quibus vel omnimoda, vel ſaltem aliqua ciborum permutatio perpetuo obſervatur; ſicut ab hepatica & univerſali Diarrhœa differt, quia neque cruenta, neque prorſus bilioſa cernitur. Quod autem nobis non leve faceſſit negotium, eſt indagare adeò diuturni & copioſi profluvij cauſam, quod eo difficilius evadit, cum totum corpus carnoſum, optime nutritum & perfecta evexia præditum, ſervatum ſemper fuerit; hanc verò in intemperiem quidem referri poſſe video, eamque inæqualem, calidam nempe, licet non excellentem, hypochondriorum & jecoris, frigidiorem verò ventriculi, à quibus non infrequens ſequitur ciborum in ventriculo acida corruptio, quandoque à ventriculi frigiditate in caſu noſtro procedit, tuncque rore ſolis & ſpiritu vini emendatur, quandoque vero à calore quoque excitatur aciditas, ut à calido ambiente acidum reddi vinum obſervamus, tuncque ab actu calidis aſſumptis, ut jure carnium, vel ovo ſorbili adaugetur corruptio, & alvi fluxus movetur; hinc acidi ructus, hinc ventriculi frequens afflictio, quæ partim ab aſſumpto ſpiritu vini, partim ab excretione corrupti cibi ſedatur.

Verùm ſi res ita ſe habet, quomodo Diarrhœa hujuſmodi inteſtinabilis, ut dixi, & non potius ſtomachalis erit dicenda? cui quæſito neceſſario reſpondendum, ut cauſa tam diuturni affectus, quæ ineffabilis ferè videtur, aſſignari, explicari, & ut ita dicam, oſtendi poſſit. Dixi igitur, & recte, inæqualem intemperiem ad affectum hujuſmodi quandoque concurrere, at

nec ſolam, nec præcipuam eſſe affirmo; ſiquidem cum non quotidie, nec ex cibis quibuslibet contingat jam dicta corruptio, ideo neque ex illa quotidianus procedere poſſet alvi fluxus: Quare in inteſtinis quoque latere tanti mali cauſam, non in intemperie, ſed in mala conformatione poſitam opinor; dum enim olim infantulo exiſtenti ſyrupus ex floribus perſicorum frequenter exhibitus fuit in adeo tenella ætate, tenerrimis exiſtentibus partibus naturalibus, fibras inteſtinorum non ſolum obliquas expulſioni paratiores fuiſſe redditas; verum (quod eſt) tranſverſas quoque lubricas & laxatas unde arbitror, adeo ut chylum à ventriculo non perfecte elaboratum, & ad ipſa inteſtina tranſmiſſum, ut iiſdem morando majorem perfectionem ſemper acquirat, inteſtina ipſa ob prædictam laxationem retinere non poſſunt, ſicque elabitur, & fluxus adeo contumax & diuturnus conſtituitur.

Provida autem Natura noſtræ conſervationis ſolicita, attractrice, retentrice, concoctrice, ſecretrice & expultrice facultatibus, tanquam ancillis utens, à chyloſa materia continuo, quod melius eſt, ad lacteas atque meſentericas venas attrahit, imò rapit, ſicque totum corpus ſatis nutrit; dum non multo in vaſis ſanguine relicto, partes carnoſas atque adipoſas auget atque conſervat; ſicut è contra venoſi graciles eſſe ſolent. Et ita concluſum reſtat, potiſſimam cauſam adeo diuturni fluoris alvi pendere à morbo in mala conformatione in tenerrima ætate contracta a ſyrupo e floribus perſicorum, ſolvente, atque fibras laxante, ſæpeſæpius exhibito. Nec mirum, cum multoties non ſolum in carnoſis & membranoſis partibus, verum & in oſſeis ipſis mala conformatio inducatur, progreſſu prorſus immutabilis atque incurabilis: hanc vero comitatur, ut dixi, cauſa alia, quandoque, non ſemper agens, ciborum nimirum quorundam ad acidum corruptio, qui cum in alienam & peregrinam qualitatem per corruptionem abierint, ulteriorem coctionem non admittentes, ut nutritioni inepti, tanquam pondus inutile, ab expultrice facultate deorſum pelluntur, & tunc ambabus concurrentibus cauſis augetur Diarrhœa, & pluribus vicibus egerere cogitur Vir Illuſtriſſimus, ſicut pancioribus, concurrente tantum unica cauſa, videlicet mala fibrarum conformatione. Quoniam verò ſuſpenſor muſculus ani jam dudum laxatus in integrum nunquam fuit reſtitutus, ideo & ipſe acquiſita mala conformatione affectus, ipſius ani ſemiprocidentiam adhucnum conſervat, eamque majorem, vel minorem prout major, vel minor extiterit crudæ & mucoſæ materiæ quantitas, majorem, vel minorem dejiciendi conatum excitans.

Ex quibus jam dictis & conſideratis; ſolutio elici poteſt quæſitis ſpeculatione non indignis, cum nimirum augeatur fluxus, ſi ſtatim à cibo ſomno ſe tradat Illuſtriſſimus Vir, & minuatur idem in itineribus peragendis? Hæc enim contingunt, non quia alteretur cauſa principalis, nimirum mala fibrarum conformatio, quæ immutabilis eſt, ſed quoniam alteratur cauſa ſecunda & coadjuvans, quæ pendet à ciborum corruptione; cum enim in ſomno calor ad interiora uniatur & concentretur, ideo ſi ſtatim à cibo Vir Illuſtriſſimus ſomnum capiat, adaucto calore facilior ſequitur ciborum corruptio & alvi fluxus adauctio; ſicut in itineribus, quoniam calor idem ad externas corporis partes expanditur, ciborum corruptio evitatur, alvique fluxus minuitur.

Dolorem autem novem aut decem abhinc menſibus in ſummitate brachii ſiniſtri quodammodo moleſtantem, in motu præſertim, à diarrhœa prorſus diſtare; neque cauſam cum eadem communem habere omnino cenſeo, ſed à fluxione exiguæ portionis catarrhalis materiæ à capite ad illam partem, facile ob externas injurias tranſmiſſæ, provenire credo; qui non adeo facile ceſſit; cum materia illa incluſa reperiatur in ſpatiis muſculorum Deltoides, infra ſcapularis, & utriuſque rotundi, nec tamen ullum fuerit attenuans atque reſolvens remedium appoſitum.

Ab hac Diarrhœa omnino vindicari ſe poſſe Vir Illuſtriſſimus prudenter minime ſperat, cum connaturalis hæc reddita ſibi videatur; Ego verò idem ſentio ob cauſam in mala conformatione poſitam (malæ verò conformationes inveteratæ incurabiles ſunt.) Quoniam autem cauſam coadjuvans, à ventriculo pendens, corrigi poteſt, ideo Diarrhœam poſſe remitti puto, nec aliquod fibris quoque ipſis robur addi poſſe prorſus deſpero.

Quare ventriculus nonnihil calefaciendus & roborandus; hypochondriorum & jecoris calor contemperandus, atque tandem fibris robur aliquod addendum. Quibus intentionibus ſummario & militari modo erit ſatisfaciendum, tum quia Vir Illuſtriſſimus non ſolum medicamenta, ſed eorum nomina abhorret, tum quia à morbi natura non deſiderantur. Omiſſa igitur qualibet ſanguinis miſſione, dimiſſiſque tum præparantibus, tum vero maxime medicamentis purgantibus, Curationem ita inſtituendam eſſe arbitror; ut primò ſtatim aſſumat aquas Tettucianas cum vehiculo dejectorio mellis roſ. ſol. aut mannæ clarif. cum tartaro, tribus vicibus, prima ad libras quinque: etenim cum neceſſario crudæ atque viſcidæ materiæ portio in ventriculo & inteſtinis reperiatur, ut Teneſmus quandoque Viro Illuſtriſſimo contingens facile nobis ſignificat, ideo pro harum abſterſione jam dicta aqua mirabilis eſt; ſicut non minus pro ventriculi exiccatione & corroboratione. His autem aſſumptis, ad aquas vitriolatas diureticas aſſumendas in Valle Solis agri Tridentini ut ſe conferat conſulo, quæ hypochondriorum & jecoris calorem contemperandi, aliquas obſtructiones, ſi laterent, reſerandi, & fibras quoque ipſorum inteſtinorum roborandi facultatem obtinent, & ideo præſtantius in arte nullum remedium excogitari poſſe pro caſu præſenti exiſtimo; & licet ab ipſis aſſumptis ventriculum nihil lædi obſervatum fuerit, nihilominus ex abundanti aliquot diebus prandium claudat ſal abſinth. ad ſcrupulum unum: quinimò toto quoque anno (per intervalla) ipſius uſus familiaris eſſe poterit; ſiquidem ſtatim à cibo ſumptus, exiguo vino dilutus, circa hypochondriorum præjudicialem calorem, ventriculum roborare valebit.

Aliqua tertio loco fibras roborantia, & amica

amica ventriculo in uſum duci poterunt; & primò Conſerva roſarum cum ſpeciebus Diarrhod. Abb. reformata, additis guttulis tincturæ Coral. chymicæ, parum ante prandium aſſumenda. Quandoque unica hora ante prandium deglutiat duo aut tria integra grana maſtich. electi. Quandoque ſi ventriculo frigiditas percipiatur, prandio præmittatur ſuccus denſatus abſinthij ad ſcrupulum unum, pilulam efformando.

Valde conferre poterit vinum pro menſa, quod neque dulce, neque valde auſterum ſit, nec aquoſum, nec valde generoſum, ligno cydoniorum, aut lentiſcino e Chio medicatum, ita ut ſingulam ſitulam ingrediantur ℥ij. jam dictorum lignorum inciſorum. Ab eximio quodam Viro propoſitus fuit pulvis viperinus, ut qui exiccandi & roborandi facultate polleat, quem tamen ego ſuſpectum habeo; etenim Galenus de eo profert hujuſmodi verba: *Caro viperina extenuantis eſt facultatis, valde enim exiccat & digerit, & ad cutem properat.* Quare cum ad cutem properando, & per diaphoreſin digerendo totum corpus exiccare & emaciare valeat, in hac alimenti penuria & perenni diarrhœa majus inde nocumentum, quam juvamen ſecuturum dubito.

Externa quoque nonnulla Topica præſto ſint, ſtatim ab alvi dejectione podici apponenda, ut aliqua muſculo roboratio afferatur ſpongiola itaque aqua roſacea madefacta, infra deſcripto pulvere intingatur, & podici bis aut ter poſt debitam abſterſionem apponatur, idque pluries in die, ut paulatim muſculus ipſe robur acquirat; pulvis autem erit hujuſmodi.

℞. Boli Armen. Orient. Sang. Drach. an. ℥ß. Gypſi ʒij. Croci Martis conſtrict. ʒj. m. fiat pul. ſubtiliſſimus: cujus effectus efficacior reddi poterit, ſi in aqua roſacea ovi albumen diſſolvatur, eoque ſpongiola intingatur, qua pulvis aſſumetur.

Neque brachii dolor ſine modico auxilio relinquendus, moleſtus enim in motu evadit. Quare validа inunctio attenuans atq; digerens à conditione loci admitti poteſt, ut partes illas muſculoſas pervadere, & ad ſpatia in quibus materia continetur, pervenire poſſit. Illiniatur itaque pars dolens ſummo digito oleo ſuccini intincto; & quoniam graviter olet, eidem addantur guttulæ olei de ſpica, hoc enim & oſſa ipſa penetrare valet.

Nonnulla quoque circa vivendi rationem adnotari poſſent, quamvis à juvantibus lædentibus Vir Prudens. jam fuerit edoctus. Et primò circa aërem, ſicut quemlibet exceſſum noxium eſſe puto, ita frigidus ambiens facile fluxum augere poſſe credo, necnon aërem paludoſum atque impurum.

Secundò alimenta facilioris concoctionis, corruptioni quoque magis idonea exiſtimo, ſed neque duriora adeo facile à ventriculo confici poterunt, unde ſicut à prioribus Dyſpepſia, ita à poſterioribus Bradypepſia ſequeretur. Sic inter carnes, ab annoſis & pinguibus abſtinendum, à ſuillis, ab agninis. Inter piſces, à lutoſis & cœnoſis, ab oſtreaceis, conchyliis, & ab omnibus vulgo armatis dictis. Inter legumina ab omnibus, oriza & lenticula exceptis. A fructibus omnibus, admitti tamen poſſunt pruna longa, verdacia apud nos dicta, perſica quoque, & melopepones, cum obſervatione tamen, ut potius urinam, quam ventrem moveant. Edulia ex paſta parata conceduntur, ſicut ex lacte confecta. Inter Bellaria, conceduntur amygdalæ, præſertim recentes, nuclei pinei, piſtacia. Salitorum omnium uſus ſuſpectus eſt, ſicut omnia acida condimenta. Moderatus quoque debet eſſe uſus aromatum, & nonnili cinnamomi & piperis ruditer contuſi.

Tertio ſomnus diuturnus nonniſi conferre poteſt, nocturnus tamen, & una ſaltem vel altera hora ab aſſumpto cibo: deficiente nocturno, ſuppleat diurnus.

Quartò exercitium conferre jam Vir Illuſtriſſimus expertus fuit; Verùm tamen eſt quod jejuno ventriculo ſalubrius fuerit, juxta legem Hippocratis: Labores ante cibum, quod dictat quoque ratio.

Quintò de evacuatione inutilium excrementorum non eſt, quod aliud dicatur, cum de eadem cohibenda, non ſolicitanda ſit cogitandum. Si verò utilis excrementi evacuationem conſideremus, coitum in hoc caſu potius cum Epicuro nullum, quam cum Galeno moderatum convenire decerno.

Ultimo animi applicationes intenſæ ventriculo proprium calorem adimunt, ſicque coctionibus obſunt. Studiis itaque magniſque negotiis nonniſi jejuno ventriculo incumbendum, & alacri animo vivendum. *Idem ibidem.*

Dyſenteria cum Diarrhœa.

Cum inter partes Medici curantis præcipua ſit, præſidia medica tuto adminiſtrare, jure nobis viſum eſt, cum de miſſione ſanguinis deliberandum ſit in caſu Illuſtriſſimi Comitis, quem tu nuper vidiſti, Vir Illuſtr. & Præſtantiſſime, ad te iterum confugere, præſentem tum morbi conditionem, tum accidentium, & Excellentiſſ. Ægri vires deſcribendo, ut tuo conſilio rem perarduam facilius & ſecurius peragamus.

Vidimus nos evacuationem à medicamento quod jam præſcripſeras, quæ ſatis copioſa fuit, parum immutatis materiis, quas pridie ſpontaneus alvi fluxus ejecerat, hoc ſolum diſcrimine, quod dyſenteria ipſa (ſi ſanguinis copiam conſideremus) ſatis imminuta ſit, remanente tamen Diarrhœa, quæ uſque adhuc perſeverat, non tamen bilis ſic adultæ (ut prius conſpeximus) ſed potius pituitæ copioſioris.

Accidentia quæ Excellentiſſ. Ægrum anxie vexabant, majora forſan pericula minantia poſt tuum diſceſſum nulla amplius apparent. Remanet ſolum totius corporis languor, de quo etiam valde conqueritur, licet pulſus parum à naturali ſtatu diſtent, ſicut etiam urinæ.

Tali rerum ſtatu, in quo ipſius dyſenteriæ finem & Diarrhœæ progreſſum poſſumus ſuſpicari, cum etiam facultas ipſa vitalis ſatis afflicta ſit, quæritur, cum jam præſcripta medicamenta repetita ſint, an modo conveniat ſanguinis miſſio, circa quam, Vir Præſtantiſſime, ut felicius ſuccedat, tuum conſilium iterum peroptamus.

RESPONSUM.

Mirari deſino, quod Vos, Præſtantiſſimi Viri, in Curatione Excellent. iſtius Senatoris me iterum conſulatis: quandoquidem & Agamemnon Vir Prudentiſſimus atque Sapientiſſimus in rebus non arduis ſolum, ſed charis ſibique dilectis, proferre ſolebat: *Utinam ſemper mihi decem Conſultores adeſſent.*

Non igitur abutor honore, quo meipſum condecorare voluiſtis, & reſpondendo dico; a præterita copioſa, biliosa cum prædominio, ſed etiam heterogenea longaque Diarrhœa jam totam maſſam ſanguineam ſat depuratam fuiſſe, cenſendum eſſe, quæ utpote bilioſa, acris, valde mordax jam ab initio dyſenteriam excitaverat: Hæc adhuc ſi perſeveret, aliquam partem reproducentem atque foventem habere neceſſario credendum, nec alia in Excellent. Viro eſſe poteſt, quam jecur ipſum incenſum, cujus cauſa ſicut prius dyſenteria fuit excitata, ita impoſterum aut eadem foveri, aut multiplicatis cruditatibus à ventriculo, ob hypochondriorum æſtum, acida, imò ſalſa pituita generari poterit, & Teneſmus tandem fieri. Quare præcipua medica intentio verſari debet in auferenda cauſa fovente, nimirum in contemperando jecoris, lienis & hypochondriorum fervore; in quem finem nil præſtantius eſſe poſſe novimus omnes ipſa ſanguinis eductione: & hæc quoad indicans; quoad prohibens, vero, quid afferam non habeo, ſiquidem Diarrhœa præſens nec critica eſt, qua præſente ſanguis non ſit detrahendus, neque ad totius depurationem amplius inſeruit: ſed juges ſequuntur evacuationes, prout jugiter ab intemperato jecore & hypochondriorum æſtu excrementa reproducuntur; ſicque tantum abeſt, ut evacuationes perſeverantes prohibendi vim habeant, quinimo potius & ipſæ ſanguinis miſſionem indicent; & hæc de prohibente quoque ſatis: Si vero tandem permittens conſidero, ſupponere poſſe mihi videor, tribus abhinc diebus vires non defeciſſe adeò, ut operationem hujuſmodi prohibere valeant, ſicut conſiderandum propono Præclariſſimis dominationibus veſtris, quod ſicut antehac Diarrhœa Excellentiſſ. Patienti levamen attulit, ita eadem in futurum vires labefactare atque proſternere poſſit, ita ut intentio noſtra dirigi debeat ad ejuſdem ſuppreſſionem procurandam, cauſam auferendo, divertendo, refrigerando, nonnihil corroborando, non autem abſolute aſtringendo: Et idcircò ſerum deſtillatum & chalybeatum ex uſu eſſe poterit, cum guttulis quoque tincturæ coralliorum; præmittendo quoque bolum ex ſucco cichorij denſato, addito coralliorum magiſterio: Interim dyſenteriam non negligendo. Hæcque raptim, ut Vobis, Viris Præclariſſimis morem geram, & Excellent. Viri Patientis animo ſatisfaciam. *Idem ibidem.*

Fluxus Hepaticus legitimus.

Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Marchio annum agens trigeſimum quartum, temperamenti totius, & potiſſimum jecoris calidi & ſicci, gracilis habitus, & ſubmelancholicus, poſt multos errores in vivendi ratione commiſſos, & præſertim in animi applicationibus, ſed præterea & in Venationibus nocturnis hyemali tempore, necnon in vinorum dulcium conſueto uſu, atque tandem etiam aquæ nive refrigeratæ, jam multis annis colicis doloribus obnoxius, necnon duplici tertiana febre per menſes perdurante, & repetita Gallica Gonorrhœa correptus, anno elapſo incidit in Diarrhœam, quam ſtomachalem exiſtimavit Excell. Adſtans, cum alimenta ruditer permutata obſervata fuerint; nec unquam hujuſmodi fluxus omnino ceſſit, ſed potius in deterius lapſus, ſiquidem præter varietatem excrementorum à domeſticis obſervatam, viginti circiter abhinc diebus invaluit fluxus, adeò ut & ratione quantitatis, & ratione qualitatis adhuc deterior ſit redditus: obſervantur enim ſeroſæ & ſanioſæ materiæ, imò & aquoſæ cruentæ; veluti loturæ carnium, citra tormina Dyſenteriæ propria. Et quoniam doloribus hæmorrhoidalibus jam fuit obnoxius, & modo ab iiſdem aliqua obſervata fuit exigui ſanguinis fluxio cum aliqua excoriatione, ideo & egerendi conatus, & dolores ad os ſacrum pervenientes, nonnunquam accedunt. Hiſce jam dictis acceſſere quoque capitis dolores cum fluxione ad manus articulos dolores inferente, qui horis veſpertinis exacerbantur cum aliqua effervescentia totius corporis. Modo de agendis conſulit.

Excrementis abundare Marchionis Illuſtr. & Excellent. corpus, quinimò & olim abundaſſe, ſatis nobis ſignificare poſſunt febriles præteritæ affectiones; ad venas ſedales depoſitiones, frequentes & diuturnæ Diarrhœæ, integro præterito anno infeſtantes, & adhuc perſeverantes; ſicuti ad articulos arthriticæ fluxiones, quorum excrementorum proventus, tum in viſcerum intemperies atque imbecillitates, tum in pravum vivendi genus eſt referendus: capitis enim ejus calidi & humidi, & ideo deſtillationibus obnoxii, & applicationes, & aëris nocturni inclementia, intemperiem, indeque catarrhalis materiæ productionem adauxerunt, quæ ad manus articulos per ſpatia decumbens, arthriticos dolores excitat; ſicut errores alii in vivendi ratione, & præſertim in vini dulcis conſueto potu viſcerum naturalium imbecillitatem inducere potuerunt, præſertim addita Celticæ luis ſuſpicione. Hinc à jecore bilioſæ febres frequentes, à ventriculo colici dolores atque immodica alvi proluvies, quæ ſtomachalis ab initio eſſe potuit, cum ciborum ruditer permutatorum ſubſtantia in excretionibus obſervata fuerit; quare Cœliacam paſſionem fuiſſe exiſtimandum, quæ temporis progreſſu in aliam affectionem migravit, nimirum in hepaticam Dyſenteriam, eamque legitimam: non enim ſola hepatis facultas attractrix debilitata conſpicitur ut antea, dum excrementa diverſis variegata coloribus alimentorum corruptiones quotidianas oſtendebant, dum in via remorantia, tum forſan propter aliquod impedimentum, tum propter ipſius hepatis, attracticem imbecillam, ad hepar ipſum non perveniebant, unde corrupta per alvum dejiciebantur; ſed tandem & portio quæ ad hepar perveniebat & pervenit, ob imbecillitatem alteratricis facultatis in probum ſanguinem

non convertitur, ſed labefactato calore nativo ejuſdem, ſanguinis rudimentum per alvum excretum apparet, loturæ carnium ſimilis, ut nobis innuebat ipſe Gal. & Trall. atque Paul. cum ipſo. Quare ſicut antehac Cœliacus erat fluxus, ob nativi caloris imbecillitatem ventriculi & inteſtinorum, ita modo ob eandem cauſam in hepate fluxus hepaticus legitimus factus eſt, qui quoniam latitudinis gradus continet, ita in primis gradibus & in principio hunc eſſe decerno, quem mirum non eſt ſi nutritio totius & imminuta & depravata ſequatur.

Verùm & de veſpertina quotidiana febricula, ſi adeſt, aliquid decernendum, quandoquidem credendum non eſt illam eſſe quæ tractu temporis in fluxu hepatico contingere ſolet, dum ſanguis in viſcere ipſo corrumpitur, quæ ab imperitis negligi ſolet, ut notabat Galenus, verum credendum potius à corruptela ciborum extra viſcus exiſtentium, & in itinere moram facientium, febrem ipſam ſuboriri poſſe, quæ primis evacuationibus facile cedere obſervabitur, niſi à catarrhali deſtillatione & articularibus doloribus fortaſſe foveatur.

Viri Illuſtr. ſtatus celeri, diligenti atque exacta ope medica eget, ne gradibus imbecillitatis in viſceribus ejus adauctis, ad Tabem, ſive potius ad Cachexiam tandem ducatur.

Quare primò mundatis primis viis, ſecundò, ſi quæ adſint in meſenterio obſtructiones, reſerandæ, ut facilior reddatur tranſitus Chyli ad hepar. Tertiò ventriculus roborandus. Quartò jecori robur addendum, tum ejuſdem intemperiem corrigendo, tum à proprietate juvantia exhibendo; quibus omnibus executivo ordine ſatisfaciemus.

Et primò ventriculi & primarum viarum evacuatio erit caute procuranda, flore caſſ. cum crem. tart. omiſſa pulpa tamarind. cui ſuperbibat jus hordeo alteratum. Mox ut à crudis viſcoſitatibus vindicentur, quinque aut ſex diebus Præparans erit exhibendum, quod parabitur julapio acet. cortic. citri, & cinnamomo aromatiz. ad ℥ ij. vel iij. & ſi cruditates obſervatæ fuerint in evacuatione, poterit ita parari Præparans.

℞. Julap. acet. mell. roſ. aq. florum citri aa. ℥ j. Aquæ cinnam. ℥ß. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Deinde repetatur leve medicamentum leniens ex Caſſia, aut lenit. cum tartaro paratum.

Inde ad Deobſtruentia erit deveniendum; & inter hæc principem locum tenet rhabarbarum, quod ideo Pater viſcerum fuit appellatum, cum non ſolum tenuiori ſui parte aperiendi, verum & craſſiori roborandi facultatem habeat; hoc autem in ſubſtantia, & potius maſticatum erit aſſumendum ad ʒß. cui ſuperbibat, hora tranſacta, cyathum aquæ de ſucco cichor. & agrimoniæ: hoc enim modo meſentericæ obſtructiones reſerari poterunt, & jecur quoque quodammodo roborari, dum interim & humores corrupti ejicientur per alvum.

Inde de viſceribus roborandis cogitandum erit, eorundem intemperies corrigendo, quæ in ventriculo frigida & humida, ſicut in jecore calida & ſicca juremerito ſupponenda eſt. Sic pro ventriculo aqua Tettuciana conſideratur, at danda abſolute non proponitur, niſi copioſæ & valde tenaces ab Excellent. Adſtante fuerint obſervatæ cruditates, alioquin omittenda: & ſi danda, exhibeatur ante propoſiti rhabarb. uſum, ne cruditates à rhabarb. per venas meſaraicas deducantur, quod ſi omittatur, alia ſubſtituenda proponam. Ad hepar itaque tranſitus eſt faciendus, pro cujus intemperie remittenda, ſuccus cichor. depur. prærogativam obtinet, ut qui jecori quam maxime proſit, nec ventriculo officiat, ad cujus penetrationem tres aut quatuor ſpir. vitriol. guttulæ addi poſſunt; præbeatur autem ad ℥ iij per arenam trajectus, in jure cichoraceis alterato, addita quoque abſinthij Pont. coma; in hujus uſu pluribus diebus inſiſtendum, nec ad validiora refrigerantia deveniendum, ne jecoris nativus calor imbecillis obruatur. Hoc tempore tamen obſervandus erit calidæ intemperiei exceſſus, quo præſente, vena jecoraria dextera aperienda erit, & ſanguis modice ad ℥ iv. vel v. educendus. Decem verò aut duodecim tranſactis diebus, offerri poterit caſſia cum pilulis de tribus cum rhabarb. & pulvere myrobal. citrin. cui medicamento ſuperbibat ſerum capr. deſtill. ad lib. j. vel ij.

Inde ad aliqua roborantia deveniri poterit, nempe ad uſum tincturæ corall. chymicæ ad gutt. vi. vel ſalis coral. ad ʒj. in aqua de ſucco cichorii. Quam maxime prodeſt quoque infuſio, & poſtea decoctio ligni cydoniorum, præmiſſa Conſerva roſarum antiqua. Spiritus vitrioli in cyatho aquæ fol. quercus deſtill. Tinctura roſarum extracta cum ſpir. vitrioli, & in aqua plantag. facta, efficax erit remedium: ſed efficaciſſimum reddetur, ſi ſuperaffundatur tinctura Martis conſtrictiva, cujus doſis eſt ab uno ſcrupulo ad ʒß. quæ jam dicta per plures dies ſunt in uſum ducenda.

Nec à proprietate juvantia ſunt omittenda, quæ ante cœnam exhiberi poterunt; & inter hæc principem locum obtinet hepar lupi, cui addatur flos ſquinanthi, & cum vino albo reformetur bolus ante cibum exhibendus, vel eidem addatur ſal abſinthij.

Interim ventriculus ſine roboratione non erit relinquendus; quare hora ante prandium in uſum ducat pilulam ex uno ſcrupulo ſucci abſinth. condenſati: ſicuti ante cœnam ſal. abſinth. ad ℈j. in exiguo vino diſſolutum hauriat. Quandoque à cibo rotulam ex legitimo oleo cinnam. paratam, ſaccharo diſſoluto cum aq. cinnam. comedat: Ventriculus enim aromatizatione gaudet. Duo aut tria grana maſtich. hora una ante cibum integra devorata, optima. Extrinſecus quoque aliqua proficere poſſunt; ſic hepatis regioni unguentum roſac. cum ol. de abſinth. reformatum; ſicut ventriculo oleum Magni Ducis Hetruriæ, maſtichino immiſtum.

His omnibus congrua victus ratio erit addenda, tenuior quidem præſentibus doloribus arthriticis, at non tenuis in hoc affectu diuturno, in quo deficit toti corpori nutrimentum. Debet eſſe optimi ſucci, facilis coctionis & diſtributionis, non negligendo quod hepata animalium à proprietate ſubſtantiæ conferre ſolent, ſicuti paſſulæ pro condimento ciborum hepati valde ſunt conferentes. Vinum quoque album, ſed modicum, ratione arthritidis eſt permittendum. Nec in eligendis peculiariter ali-

alimentis diutius immoror, ſed Præſtantiſſimi Viri Adſtantis judicio hæc & reliqua omnia dirigenda committo. *Idem ibidem.*

Fluxus hepaticus ſpurius.

Illuſtriſſimus Comes quadrageſimum annum agens, temperamenti ſecundum totum & jecur calidi & ſicci, mediocris habitus ad gracilitatem tendentis, rebus domeſticis valde addictus, & præterea negotiis alienis, maxime vero publicis deditus, ad actiones obeundas promptiſſimus, menſe Octobri proxime præterito febre correptus fuit cum inſigni calore in hypochondrio dextero, à qua Medicis præſidiis, & præſertim ſanguinis miſſione valde adjutus, ac tandem liberatus fuit; attamen ſub finem menſis Decembris rurſus recidivam paſſus fuit, aliiſque medicis auxiliis demum immmunis evaſit. Interim ante menſis Februarii dimidium tertia vice ab eadem febre cum dolore in hypochondrio dextero captus fuit, qui dolor ad ſcapulam modo, modo ad jugulum uſque porrigebatur, cum aliqua reſpirandi difficultate. Quibus omnibus poſt nonnulla adminiſtrata remedia alvi fluxus ſucceſſit, ut plurimum materiæ building bilioſæ & quandoque crudæ, ſed nonnunquam proceſſu temporis cum aliqua ſtilla ſanguinis quæ modo fæcibus aſperſa, modo immiſta, modo diluta & tenuis fuit, modo craſſa atque grumoſa, ſemper tamen perſeverante febre, licet quandoque matutinis horis exigua valdè & fere imperceptibilis obſervata fuerit. Multa ab Excellentiſſ. Aſſiſtentibus præſcripta & adminiſtrata fuere remedia, tum refrigerantia, tum modice aſtringentia & corroborantia, ſed incaſſum omnia: febris enim quandoque magis intendebatur, perſeverante fluxu, divexantibuſque doloribus in latere dextero, modo vigente, modo dejecta ciborum appetentia. Tandem ego accerſitus circa quadrageſimum recidivæ poſtremæ diem, inveni Comitem Illuſtriſſimum magna febre correptum, cum dolore in eodem hypochondrio dextero, imo cum inſigni tenſione in hepatis regione, gibbam ejuſdem partem occupante, alvo quoque fluente quatuor, quinque & ſex vicibus in die, & magis tempore digeſtionis, quam concoctionis. Materia autem quæ excernitur, eſt nullius conſiſtentiæ, ſed diluta, ut plurimum bilioſa, non ſine aliqua colliquationis nota, quandoque guttulis probi ſanguinis & aſperſa, & immiſta. Quibus obſervatis, alterantia & aperientia à Viris Excellentiſſ. præſcripta, & à me approbata Comes Illuſtriſſimus aſſumere perſeveravit, nimirum ex Sero aſinino deſtillato, addito ſucco cichorii, quibus antea addebatur ſpiritus vitrioli, cujus vice ſpiritus tartari ad gutt. vj. vel vij. additus fuit; & pro altero præparante jus cichoraceis alteratum, addito ſale prunellæ aſſumere incepit, ad obſtructiones in ramis venæ portæ exiſtentes aperiendas. Et quoniam rami venæ cavæ tactu ipſo turgentes & ſanguine repleti obſervati fuere, febriſque quotidie intenſior evadebat, Jecorariam aperire, & ſanguinem ad ℥ vj. educere conſultum fuit, qui non quidem valde exuſtus, ſed craſſus cum ſero ſatis flavo fuit obſervatus; eodem & ſequenti die ab educto ſanguine melius habere viſus eſt Illuſtriſſimus Patiens: nonnihil enim ſedati fuerunt dolores, & jecoris tenſio & febris parumper remiſſa videbatur, & alui fluxus non parum imminutus, dum interim ſæviſſimi dolores in dorſo toto, necnon in pectore ſuborti ſunt cum febris augmento, cumque pulſus præcipiti proſtratione, adeo ut unius diei naturalis ſpatio ad aſphyxiam cum doloribus intolerabilibus jam dictarum partium fuerit redactus, ut propterea ad Narcotica, leviora tamen, devenire coacti fuerimus, nempe ad Nepenthes Quercetani, quo parumper ſedati fuerunt dolores ipſi; & interim ſubſequenti mane, parum reſtituto pulſu, caſſiam cum exiguo rhab. præbere non dubitavimus, quo levi medicamento revocata fluxione ad alvum, remiſſi quoque, licet non omnino ablati fuere dolores; qui quoniam horis veſpertinis recrudeſcere incipiebant, ideo injectus fuit clyſter ex philonio Romano lacte vaccino diſſoluto: præſcriptæ quoque inunctiones, oleo amygdalino & liliaceo immiſtis, quibus dolor ſedatus, & ſomnus jucundus conciliatus fuit, adeo ut die ſubſequenti fere à doloribus immunis inventus ſit Illuſtriſſimus Vir; & dum de clyſtere alvum movente cogitabamus, ſponte alvus quoque excrementa reddere incepit, ac poſtea perſeveravit, nonnihil a ſuperius enarratis diſſimilia, dum plurima mucoſa, aliqua parumper compacta & fæcalia, aliqua quoque diluta, non tamen adeo colliquata obſervantur. Interim ab aperientibus omnibus deſtitimus, & ſolum malvarum jus obtulimus. Urinæ copioſæ cum copioſo ſedimento, eoque exulto & farinacco, modo albo, modo rubedinem præſe ferente obſervantur, ſed fere ejuſdem tenoris in toto morbi decurſu obſervatæ fuerunt. Interim pulſus ad priſtinum ſtatum redierunt, dolores dorſi atque pectoris evanuerunt, hepatis tenſio valde remiſſa, & citra dolorem tactu percipitur; febris vero ut antea, non exigua conſervatur, & vires Pat. Illuſtriſſ. conſtantes obſervantur: è lecto namque abſque ullo auxilio ſurgit & ambulat, quamvis valde emaciatus. De agendis pro ſalute conſulitur.

Hepar in Illuſtriſſ. Viro eſſe partem præcipue affectam & omnium affectionum cauſam, non eſt quod dubitemus, ſiquidem & ſitus doloris ad ſcapulam & jugulum ſeſe extendentis, & qualitas ejuſdem cum tenſione manifeſta, prætcrea excreta per alvum frequenter bilioſa, nonnunquam guttulis ſanguinis comitata, quinimo & febris tamdiu ſymptomatica perdurans, hepatis affectionem confirmant. Etenim ſi diarrhœa conſideretur, ſtomachica non eſt, quia Lientericus non eſt fluxus: neque inteſtinalis, quia Cœliacus non eſt; & quoniam ut plurimum bilioſus appareret, guttulis ſanguinis aſperſus, ſive immiſtus, Hepatica dubio procul cenſenda eſt, non tamen legitima, quoniam loturæ carnium ſanguis ſimilis non dejicitur, neque copioſus, ſed exiguus atque probus. Spuria igitur omnino eſt ſtatuenda, quatenus chylus à ramis venæ portæ in hepate quidem recipitur, at propter obſtructiones in iiſdem ſtabulantes, ulterius, ut neceſſe eſſet, ad ramos venæ cavæ ſeſe inſinuare nequit, & idcirco ab intemperie calida ejuſdem jecoris tum naturali, tum à clauſuris, adaucta, corrumpitur chylus ipſe, dum aliquod ſanguinis rudimentum

tum acquirere incipit, & flavo colore infectus, ut inutilis, imo naturæ moleſtus, ab expultrice facultate, tenuiſſima ſui portione ad gibbam, indeque per emulgentes ad renes per urinam tranſmittitur, craſſior vero ejuſdem portio per alvum dejicitur. Quod vero nonnunquam guttula aliqua probi ſanguinis vel à parenchymate jecoris, vel ab aliquo ramo venæ cavæ excidat, & eidem commiſceatur, mirum non eſt, nec id propterea hepaticum legitimum ullo modo conſtituere valet. Dolorem autem qui modo major, modo minor hunc affectum perpetuo comitatus fuit, ab obſtructionibus in cava jecoris exiſtentibus, necnon à ſanguine ramos venæ cavæ diſtendente & phlogoſin conſtituente, provenifſe non ſine ratione creditum fuit. De febre autem hæſitantes fuimus, dum à bile quotidie in jecore genita provenire potuiſſe à probabilitate alienum non eſſet, ſi ſemper eadem & ejuſdem tenoris fuiſſet; verum quoniam adeo acuta & magna antea à Viris Excellentiſſ. obſervata non fuit, imo valde mitis, talis autem ſolum x. aut xII. abhinc diebus apparet, ſine ulla urinarum mutatione & alicujus alieni ſymptomatis acceſſione; idcirco cauſam aliquam à præterita diverſam habere & habuiſſe ſuſpicandum videtur, hæcque forſan eſſe poſſet materia aliqua chyloſa corrupta, extra vaſa ad hepatis parenchyma introducta, quæ non ſub forma abſceſſus febrem ipſam adauxerit, niſi dixerimus bilis tandem reproductionem à calida jecoris intemperie adauctam fuiſſe, quod utique deſiderabile magis eſſet.

Verum negotium non leve faceſſit mihi poſtrema extemporanea doloris exacerbatio, & non in hepate, ſed in dorſo & pectore, cum præcipiti pulſuum lapſu magnoque febris incremento, poſt aperientia medicamenta adminiſtrata, quod ſpeculandi anſam præbuit, nec aliunde provenire potuiſſe mihi compertum fuit, niſi ab eadem materia corrupta & per alvum antea excerni ſolita; dum enim ramos venæ portæ ingreſſa occluſas antea inveniebat vias, ut propterea corrupta, & quodammodo in bilem converſa retrocedere ad inteſtina, & ad alvum cogeretur, dum à medicamentis aperientibus adhibitis obſtructiones reſerari, & viæ ipſæ aperiri inceperant, ſanguiniſque miſſione rami venæ cavæ ſuperiores non parum à ſanguine recluſi & exinaniti fuerant, materia ipſa corrupta ad ſuperiora per ramos venæ cavæ & ad truncum impetum fecit, quæ cum ipſo ſanguine circulante ad cor delata, & à dextro ventriculo in ſiniſtrum, ſi non per ſeptum, per pulmones, mediante vena arterioſa deducta, indeque per arteriam magnam per corpus diſtributa, & præſertim per arteriolas laterales ad pleuram undequaque transfuſa, dolores illos intolerabiles, arcte totam thoracis regionem conſtringentes & fere lacerantes excitavit; ut propterea mirum non fuerit, ſi cor ipſum adeo infeſtaverit, ut propria ejuſdem pulſifica facultas & depravata fuerit, unde febris acutior & intenſior; & imminuta, imo fere abolita, unde pulſus aſphyxia, quæ paulatim receſſit, quia materia jam dicta, qua ſanguis, & inde cor inficiebatur, jam ad ſpatia detruſa & depoſita fuerat: hæcque eadem paulatim à natura inſenſibiliter, coadjuvantibus inunctionibus, reſoluta fuit, unde afflictivi doloris remiſſio. Hujuſmodi metaſtaſin nobis commonſtrare valent primò venarum turgentia, atque doloroſa tenſio in hepate manifeſte remiſſa; nullam enim querelam ab Illuſtriſſimo Comite de hepate audivi, dum vehementiſſimis thoracis doloribus conflictaretur; nec dici poteſt cum Hipp. quod major dolor minorem obfuſcet, quoniam remiſſis quoque & ex toto ablatis thoracis doloribus, hepar nihilominus ſine dolore conſervatur etiam ſi manu comprimatur; præterea vidi, poſt enarratos dolores copioſas viſciditates craſſas excretas, à quibus obſtructiones in ramis venæ portæ ſoboleſcere ſolent, quarum depoſitione hepar ipſum levius & expeditum magis redditum eſt, & præſertim poſt exhibitum medicamentum purgans.

Cum igitur pars princeps magnopere læſa conjiciatur, nempe jecur ipſum ſanguinis officina, necnon cor ipſum perfectio, læſiones vero conſiſtant in fervida intemperie, quæ primò naturalis in Illuſtriſſimo Comite fuit, ſed multo magis adaucta ab animi continuis & intenſis applicationibus, & forſan etiam quandoque ab aliqua vini dulcis potione, quæ in pleriſque aliis error non eſſet; intemperies autem confirmatæ nonniſi diuturno tempore tolli poſſint, idcircò difficilem præbent Curationem, cujus difficultas adhuc magis augetur ab obſtructionibus, necnon à febre haud exigua vires proſternente, & totum corpus extenuante: difficillimam præterea minatur Diarrhœa hepatica à Viris Excellentiſſimis non ſine colliquatione obſervata, magnam viſceris læſionem demonſtrans, & vires quotidie imminuens atque proſternens. Non tamen impoſſibilis à me cenſetur ſalutis reſtitutio, dummodo jecoris ſubſtantia ab abſceſſu præterito tempore immunis ſervata fuerit, de quo dubitari quidem, at nihil certi pronunciari poteſt. Reſtat autem ut ſpes in præſens obſcura (remiſſione febris) magis eluceſcat.

Dirigenda interim Curatio contra affectus quos certos habemus, quorumque ſi ſuccedat remiſſio, abſeſſus & impoſſibilis Curationis ſequetur excluſio. Verum caute valde in Curatione procedendum, refrigerantibus, ventriculi naturalem calorem non infringentibus; aperientibus, obſtructiones quidem in ramis venæ portæ auferentibus, ac materias corruptas ad ſuperiora non deferentibus; & roborantibus, tonumque hepatis conſervantibus, obſtructiones tamen non augentibus, & ſi opus fuerit, dolores ſedantibus.

Quæ paucis, & ordine executivo mihi proponere liceat, ut in externa conſultatione unanimiter concluſum fuit.

Pro jecoris fervore contemperando, & præſertim in hujuſmodi caſibus, paſſim uti ſolet Gal. ſucco cichorii, ut qui hepati prodeſſe, neque ventriculo obeſſe poſſit: parce tamen in noſtro caſu eodem utendum, ad unicam unciam in jure pulli junioris cæteris cichoraceis alterato, additis quoque foliis eupatorii, & ut ſuccus facilius jecur pervadere poſſit, per arenam trajicietur.

Aperientia nullo modo ſunt deferenda, ſed moderata, ne materia corrupta rurſus ad penitiores partes deferatur; in quem finem præſtan-

ſtantius nec inveniri; neque excogitari poteſt rhabarbaro remedium, ſed in ſubſtantia, ut quod cavam partem jecoris, ramos ſcil. venæ portæ deobſtruere, nec ad partem gibbam & ramos venæ cavæ pervenire ſoleat; præterquam quod quodammodo roboret, & jecori valde amicum ſit, ut propterea Pater hepatis nuncupari ſoleat. Præbeatur igitur ad ℈ j. tertio quoque die maſticandum cum paſſulis, cui poſt horam ſuperbibat jus tenue pullæ cichorio aut intybo alteratum. Aperiendi quoque ramos venæ portæ facultatem obtinebit ſal tartari fixum, ſed tantummodo ad gr. v. exhibendum. Ad validiora aperientia in præſens progredi tutum non erit.

Roborantia tandem locum habebunt; quæ eſſe poterunt ſal coralliorum in aqua plantaginis. Tinctura coralliorum; pariter ſyrupus coralliorum Quercetani, à Viris Excellentiſſimis propoſitus, in aqua deſtillata e tenerrimis quercus foliis. Nec ſpernendum hepar lupi pulverizatum, tanquam a proprietate juvans.

Tandem doloribus quoque occurrendum, ſi opus fuerit, clyſterem injiciendo ex lacte vaccino, addita drachma Philonii Romani rec. quod remedii genus alias utiliter fuit expertum, aut per os præbeatur ſyrupus de ſeminibus papaveris albi ad ℥ j. qui cauſæ morbificæ quoque adverſabitur.

Hæc pauca, utpote tutiora deſcripſi: plura namque & majora non requirit, nec tolerat ſtatus P. Illuſtriſſimi, quibus congrua victus ratio jam a Viris Excellentiſſimis adſtantibus inſtituta addenda eſt. Faxit Deus, ut omnia ex voto ſuccedant. *Idem Ibidem.*

Fœmina triginta annorum, biliosa, multo allio, porro, aliiſque bilioſis alimentis, aliquamdiu uſa, incidit in copioſum & frequentem alvi ſeceſſum; quo multa liquida, bilioſa, crocea & rufa, jam per multos dies, cum dolore ſatis magno, excernit; unde jam non tantum corporis laſſitudo, ſed magna etiam extenuatio ægræ noſtræ eſt orta.

Afficiuntur in hac fœmina inteſtina; ut frequens ille alvi ſeceſſus cum dolore conjunctus, evidenter docet: nec non totius corporis habitus; bene defœcata. Corpus quieſcat, ſomnus ſit longior, fugiat vehementiores animi affectus. *Henricus Regius apud Theod. Craanen. Medicat. lib. 3.*

Obſervationes.

Qui diuturno alvi fluxu laborabat, & omnem ſuam ſubſtantiam fruſtra in Medicorum ope conſumſerat, conſilii cauſa, ut ab hoc malo liberari poſſet, me acceſſit: cui conſilium dedi, ut meſpila etiam immatura in maxima copia devoraret, quibus commeſtis alvi profluvium paucis diebus ceſſavit. Idem evenit mercatori Zelando, qui cum multis menſibus laboraſſet profluvio, & tandem etiam dyſenteria, neque ab ullis Medicis curari poſſet, tandem meſpilis comeſtis ex Joannis Spirinchii Medici Lovanienſis conſilio, ſanitatem conſecutus eſt: & Medico trecentos aureos pro ſola meſpilorum præſcriptione numeravit, quibus ſolis in priſtinam ſanitatem fuerat reſtitutus. *Petrus Foreſtus Obſ. lib. 22. De diverſis generibus profluviorum alvi.*

Medicus quidam Hibernus celeberrimus in Diarrhœa præ omnibus aliis quibuſcunque ſequens commendat remedium.

♃. Butyri recentiſſ. q. v. bulliat lento igne ad tertiæ vel mediæ partis conſumptionem ſubinde deſpumando, exhibeatur de eo ægrotanti ſatis magna quantitas. Mitigat plurimum acrimoniam humorum; & ab eorundem corroſione inteſtina defendit. *D. Robertus Boyle, lib. de Utilitate Philoſophiæ experimentalis. Part. 2. Sect. 5. cap.* 18.

Vir quidam robuſtus, æſtate media correptus eſt diarrhœa bilioſa valde urgente, cum ſiti intenſiſſima. Vocatus ad eum, præſcripſi ſal prunellæ in potu ordinario, tum etiam in julepis ex aq. lactuc. & portulac. paratis, ter in die ſumendis; & intra 24. horas convaluit. *Lazarus Riverius, Obſ. 33. cent. 1.*

Correptus ſum diarrhœa bilioſa tanta acrimonia prædita, ut anum eroderet; ardoremque urinæ concitaret; tranſlata materiæ portione ad urinas. Dyſenteria erat in procinctu. Ingreſſus ſemicupium tepidum illico liberatus ſum. *Laz. Riverius. Obſ. 59. cent. 2.*

Vidi nobilem pleuriticam: huic ad ſtatum fere immanis fluxus alvi ſupervenit. Præſcripſi illi uſum ſyrupi myrtillor. ac ſummi Dei beneficio ſervata fuit. *Joan. Heurnius ad Aphor. Hippocr. 16. Sect. 6.*

Evocatus e Galliis ab Illuſtriſſimo meo Principe, Lugduno media æſtate diſceſſi, idque in magno æſtu: hinc factum eſt, quod in itinere labore fatigatus, æſtuque confectus inciderim in diarrhœam bilioſam; quæ ſtatim in dyſenteriam commutata eſt, non ſubveniente conſilio, cum Clyſterum pertæſus eſſem; captans ex tempore conſilium, ſumebam fere ſingulis noctibus ſtatim a dejectione, cum dolor acerbius lancinaret, ℈ ij. & amplius theriaces non admodum veteris (quam tum forte Lugduno mecum in viam attuleram) diſſolvendæ in vino rubello, quo aſſumpto, qualibet vice, ſtatim ſedato ſopitoque dolore, occupabat me ſomnus, corporeque in ſudorem reſoluto, videbar plane perſanatus, eoque paucis vicibus reiterato, penitus reſtitutus, perſanato ulcere, nihil amplius incommodi ſenſi. Satis jam conſtat quid theriaca poſſit, quam illa fluxus inhibeat, quantum dolores ſedet.

Utile eſt hoc emplaſtrum ad hepar, quod ſæpe in omni fluxu tum hepatico quam dyſenterico excoriativo, in antiqua diarrhœa, & ſimilibus mirum in modum comperi juviſſe.

♃. Eupator. Schœnanth. an. M j. ſpic. ind. p ß. maſtich. macis, an. ℥ß. lign. aloës odori, ʒ iij. myrobal. cheb. emblic. torrefact. an. ℥ j. bol. armen. terr. ſigill. hæmatitid. an. ℥ vj. coriandr. præpar. ℥ j ß. ſpod. ʒ ij. roſ. ℥ j. ſpec. trionſantal. ſine camphora. ℥ ß. ſcoriæ ferri præp. ℥ j. farin. hord. ʒ ij. ol. maſtich. myrtill. an. q. ſ. ad impinguandum F. emplaſtrum cum modico aceti in bona forma, & ſuperpone ab oſſe Xyphoeide ſupra totum ventrem, uſque ad os pectinis, removeatur quandoque ne pondere nimis gravet.

In hoc quidem ſtringentia atque ligantia ſunt; quia tamen multis hepaticis & roborantibus temperata non formidanda in actu ipſo comperi.

Addam

Addam hoc paratu facilè & verè εὐπόριστον, quod in fluxu pernici vidi profuiſſe. Incoquuntur flores roſmarin. leviter acri aceto, expreſſi ventri calentes imponuntur. Addam & alia comperta.

Omnem fluxum obſervavi à Matronis Neapolitanis, tam diarrheeam & lienteriam, quàm dyſenteriam, fluxumque hepaticum curari.

Deſtillabant poma granata acida, necdum ſatis matura, aquæ extillatæ propinabant ℥ ij. vel ℥ iij. quibus ad manus non fuit extillata aqua, decoquebant poma, decoctumque exhibebant, haud diſſimili effectu. Memini fuiſſe mulierem, quæ cum ſex menſes fluxu hepatico colluctata eſſet, nec poſſet curari, quodam conſulente, ut mane ʒ j. pulveris medii corticis fraxini cum tantillo malvatici ſumeret; quod cum tertium feciſſet fluxum reſtitiſſe. Addam & hoc quod ſæpenumero plebeis præſcribo, qui fere ut hic homines ſunt, ab iis medicamentis quæ à pharmacopola porriguntur abhorrere ſolent; quod compertum eſt contra fluxum ventris diuturnum.

Accipio turturem pinguem deplumatam, abluo leviter, exenteratam infarcio ceræ novæ ℥ j. percoquo in aquæ q. ſ. eam edendam porrigo, juſque bibendum: atque ex oſſis edendum, comperi iſtud verum & ſalutare in quodam Lucenſe Peraccino qui diu graviſſimâ diarrhœa laborabat, atque ab eo tempore ſubinde utor. Ego delector id genus Euporiſtis atque diligenter ea obſervata adnotare ſoleo. *Reinerus Solenander Conſil. 9. ſect. 4.*

Generoſus juvenis Joan. Franciſcus Zelski, Nobilis Polonus, in S. R. M. caſtris hucuſque militans, in noviſſimo contra Turcam bello ex victu pravo incidit in imbecillitatem quandam ventriculi & βραδυπεψίας: hinc quotidianam ventris & hypochondriorum inflationem percepit. Sed cum poſt aſſumptum unum atque alterum medicamentum purgans per aliquot ſeptimanas ſe jam melius valere exiſtimaret, ex inſperato alio malo correptus eſt, ſcilicet Diarrhœa, ſive fluxu chyloſo ex mala chyli diſtributione orto: qui (quod notandum) poſt cujuslibet generis carnium tam quadrupedum quam volatilium, etiam teneriorum & facilis concoctionis, eſum, ſemper magis exacerbabatur; ab uſu autem piſcium etiam duriorum, tam recentiorum quàm ſalitorum & fumo induratorum ac omnium ciborum tempore jejunii veſci ſolitorum, compeſcebatur, quod generoſus patiens jam per aliquot ſeptimanas veriſſime obſervavit. Verum adhibito ipſi à me Conſilio Medico, nempe ventriculo binis vicibus leviter expurgato, dein medicamentis idoneis & moderatis, viſceribus concoctionis corroboratis, ab inſolito iſto ſymptomate (quale me nunquam in Medicis libris legiſſe fateor) Deo benedicente, in totum liberatus eſt. *Simonis Schultzii.*

Cum Thorunii anno 1667. 8. Julii à Meridie Commiſſarii Regii, ita jubente Sereniſſimo Rege Joan. Caſimiro. Templum S. Jacobo conſecratum, atque in novo oppido conſtitutum Monialibus truderent uxor m. W. Fabri aurarii, obſervatura quid circa illud Templum facturi ſiut illi, ſupremam ædium ſuarum contignationem conſcendit, unicumque filiolum ſuum, tum trimulum, ſecum eò deduxit. Ubi dum intentis oculis negotium illud intuentur, ecce pueruli ſervula ſuſpenſo accedit gradu, illumque ex improviſo ita perterrefacit, ut vix placari potuerit. Subſecuta eſt ſequenti nocte Diarrhœa gravis. Hanc licet variis mediis remediiſque domeſticis tollere conaretur Mater, nil tamen profecit. Imo crevit potius in dies malum, ac tandem ſexta poſt ſeptimana in dyſenteriam degeneravit. Hic mater anxia me demum in auxilium vocavit. Ego prima vice viſitans ægrum, præter frequentes dejectiones cruentas, vires quoque proſtratas, habituſque muſculoſi totalem deprehendi conſumptionem. Debito igitur prognoſtico famæ meæ tùm conſulens, variis remediis tum externis quàm internis (licet iſtis ob ægri nauſeabundi pertinaciam nimis parcè) aggreſſus ſum affectum, atque imprimis & enemata in ſubſidium mox vocavi. Ubi cum poſt detergentium ſufficientem uſum aliud ex lacte chalyb. flor. roſ. verbaſci atque ſimilibus paratum injicere juſſiſſem, mitigando mali ferociam optatos præſtitit effectus. Suaſi igitur ut ſequenti die ſimile enema ex lacte applicaretur, & quia præcedens adeò benè ſucceſſerat facile perſuaſi. Injicitur igitur denuo clyſter, non tamen eo quo præcedens ſucceſſu. Nam horæ quadrante vix elapſo, eundem clyſterem per os rejecit æger. Eam verò excretionem tanta ſubſecuta eſt debilitas, per aliquot horas durans, ut in carpo arteriæ motum vix percipere potuerim, atque extremam adeſſe horam ipſe crediderim. Ne tamen planè pro derelicto haberetur æger, corroborantibus refecimus illum: Deo curam ita poſtmodum benedicente, ut tandem adhibitis variis remediis, iteratis quoque ſic urgente neceſſitate enematibus, priſtinam recuperavit ſanitatem æger, quâ adhuc per Dei gratiam fruitur.

Superiori æſtate plurimæ nobis Diarrhææ occurrerunt, ſed adeò pertinaces ut pleraque remedia eluſerint: Pleriſque tamen profuit tandem Helmontii remedium, ex ovis ad duritiem coctis cum aceto roſaceo exhibitum, præſentaneum & facile, & nemini injucundum, laude digniſſimum, nemini non opem certiſſimam attulit. V. F. m. tamen Philonio eſt curata cum bolo Armena & conſerva papav. errat. cui ova illa oxyrrhodina non contulerunt *G. Hieronimi Velſchii.*

Petrus Nicolai Zythopeptes, nuptias illicita Venere anteverterat, atque ex uxore ante quintum ab inito matrimonio menſem, ſuſtulerat filium; cujus ut nihilominus amore teneretur, tanquam legitimi, vaniſſima obſtetrix perſuaſit anxiæ matri, ut exciſa fœtus vaſa, quæ ad umbilicum protenduntur, aſſaret, & chartæ involuta naribus admoveret mariti; fore enim, ut pater nidore illo ineſcatus in deſiderium infantis effuſè raperetur. Interea dum puer ſacro baptiſmatis lavacro in templo à primitiva labe abluitur, obſtetrix aſſum hoc officioſè praeparat, & circa veſperam convivanti cum amicis marito ludibunda obtrudit, naribuſque ejus propemodum ingerit. Ille averſari fœdum odorem, & vinum in uſum lætitiæ poſcere. Obſtetrix contra, inculcare, non recedendum à conſuetudine, ita ſolenniter novos maritos ſuffiri, ut fœcundiores evadant. Quid plura? vocat hamum

mum Zythopeptes,& nidore illo ad vertiginem uſque ſe ſatiat. Dictum, factum; notat aggravari ſibi præcordia, & in flatus ac tormina ventrem diſtendi. Ex eo perpetua jam ſextum menſem colica & ſimul Diarrhœa laborat, omnibus viribus exhauſtus, & fato, ut apparet, vicinus. Ego nuper rogatus opem, cum ex ore tum mariti, tum uxoris rem geſtam audiſſem, exſecratus ſuperſtitionem fœminæ, dignum hoc vaniſſimo invento præmium eſſe reſpondi. Quæ cùm illa fletu exciperet, ſignavi quidem pharmaca, quæ uſui fore ratio ſuadet, niſi jam tum, quod oppido credibile, hepar putridum extrema minetur. *Olai Borrichii.*

Egregius ac virtuoſus Dominus Georgius Heidt Civis & Aurifaber Viennenſis, rerum artificioſarum deaurationi ſedulo intentus, Realgaris ſulphureo ac Mercuriali per inſpirationem attracto fumo, reiteratis vicibus, laſſitudine ulceroſa totius corporis, tremore,& palpitatione cordis prehenſus eſt,à me curatus.Plurib. tandem dum ſeptimanis apparamentis equeſtribus deaurandis incubuiſſet,ac quatuor hebdomadis omnino deaurationi ſuperſediſſet, præter laſſitudinem totius nil ſentiendo, ordinaria lenitiva ex ſecuriſſimis parata, ſumpta purgatione, venenatis qualitatibus à tempore deaurationis in corpore latentibus agitatis, præfatis ſymptomatibus, ſudoribus frigidis, Lipothymiis ac convulſionibus totius corripitur, nulliſve proficientibus remediis, Regia cordis occupata, robuſtiſſimo corporis habitu exſpirare cogitur.

Scholion) Ut Metallarii qui in fodinis operantur, peculiaribus obnoxii ſunt morbis, de quibus ſingularem tractatum edidit. Theophraſtus Paracelſ. illoſque erudita diſputatione Lipſiæ 1652. enucleavit Collega Curioſus præpropere demortuus Zephyrus, Leonhard. Urſinus Prof. Botanices: ſic non minùs Auri fabri, aliique qui nimis crebro Mercur. tractant, aut ejus fumum quovis modo, ſive per os, ſive per aliam viam ad ſe trahunt,maximo ſuo damno experiuntur morbos nervos infeſtantes. Ut etenim ſi in loco clauſo exponatur aureum vas, & dein Mercurius ſuppoſito igne avolare permittatur, totus Mercur. qui ſublimis in auras evanuiſſe putabatur, ſimulata fuga in aurei vaſis amplexibus hærere invenietur, experientia Kircher. de Arte Magn. l. 3. p. 3. c. 2. ſic non minus in ipſis evaporationibus, quæ ab iſtis Artificibus peraguntur,attrahitur in nares Mercur. indeque in cerebrum genuſque nervoſum. Unde concludit Kircher. de Arte Magn. l. 3. p. 5. c. 3. p. 635. cum Mercur. non rarò in craniis in ſepulchris inveniatur, eſſe crania talium Artificum, dum etenim in extrahendo aut præcipitando Mercur. multum ſint occupati, non exiguam vaporis partem per nares excipiant, qui in frigidas cerebri cellulas receptus, ibi denuò congelaſcat, ut etiam poſt mortem tanquam in vaſculis perennet, non ut Philoſophraſtri nugentur, quod intra hominem & ubivis Mercurius, ut materiam Lapidis ſui hoc prodigio jactent inveniatur. Docet hoc Aurificis Anatomia Romæ facta; quicum ſummos capitis dolores paſſus obiiſſet, in aperti capitis cerebro pluſquam lib. 1. Mercurii reperta fuerit ex vapore ejus hauſto ibique congelato. In fœminæ calvaria quæ fucis ex Mercur. quotidie uſa, & per biennium enormi capitis dolore fatigata, in oſſe calvariæ ℥ij. Mercurii inventi fuerunt. Zuvinger. in Theſ. vit. Hum. T. 1. f. 520. ex cardano de ſubtil. Quin & exterius admotus Mercur. per poros corporiſe inſinuat, & diviſæ illius particulæ rurſus ſe uniunt, unde ex mamma cancroſa Mercur. extillavit, quod laminæ ungu. mercuriale adhibita fuiſſet. Bartholin. c. 1. hiſt. 7. & Mercur. in ſauciati emplaſtro adhærere viſus eſt, qui antea inunctionem paſſus fuerat. Rhodius Cent. 3. Obſ. 87. Sane poſt imperfectam inunctionem in Lue Gallica Mercur. in caput interdum ſe inſinuat, ibique relictus intenſiſſimas cephalalgias excitat, qui tandem Mercurius aureo globulo naribus,& aureo nummo ori indito (quia Mercur. auro ob ſympathiam ſe aſſociat, & illud dealbat) per vices extrahendus Jacoz. Obſ. 13. commun. River. & ipſe Laz. River. Cent. 2. Obſ. 91. ex articulis vero extractionem Mercurii per applicatum aurum foliatum tentat *Zacut. l. 2. Prax. adm. Obſ. 128. Nic. Guil. Beckers.*

Similis caſus mihi contigit illi ab Excellentiſſimo Dn. D. Beckers præcedenti anno (vid. Ann. 1. Miſc. cur. Obſ. 81.) obſervato, in viro quodam temperamenti ſanguineo-phlegmatici, 34. annorum, bonæ aliàs conſtitutionis & corporis habitus,qui cùm ſuorum negotiorum perficiendorum cauſa per tempus aliquod ruri vitam degeret varios committens exceſſus in cruditatem humorum, indigeſtionem, inappetentiam, pruritum ad frequentem vomitum, tumorem & inflationem ſtomachi incidit, ſputum erat continuum maxime matutino tempore,idque album, tenax & valdè viſcoſum, me ad ſe vocatum pro remedio rogavit, cujus petitioni lubens ſatisfaciens ordinavi illi pro digeſtivo veſperi ſumendo ʒß. Tartari vitriolati juſculo ſumendam, abſoluta poſt unam aut alteram horam pauca & liquida cœna, ut altero die ſumendum vomitorium in ejuſmodi viſcoſis humoribus jam parumper præparatis tanto felicius ſuccederet, nam totam materiam in ſtomacho hærere adverti, aſſumpſit ille ſuum Tart. Vitr. quem aliàs aſſumere ſolebat, nam ſemper eum domi pro ordinaria & domeſtica Medicina habebat; hora ab aſſumpto iſto digeſtivo in talem purgationem incidit, ut intra 24. horas ultra centies ſeceſſerit, ita per noctem corruit homo aliàs corpulentus, ac ſi ſubſtantiam ſuam carnoſam ſimul expurgaſſet,adeoque ob urgentia continua animi deliquia, & virium proſtrationem, adhibita omni diligentia fluxum coercere debui, qui utique ſtetit, ita tamen ut per tres dies ſequentes bis tantum ſingulis diebus excreverit, vires interea ſe modicum valde recolligebant, 4. die circa veſperam acceſſit calor ingens, & virium dejectio adeò increvit, ut venæ ſectionem prohibuerim,ſed videbam etiam penes aliqualem efflореſcentiam, eam autem definire nondum poteram, adfuit difficultas reſpirandi circa præcordia, eorumque ardor & æſtus manum uſſerunt & tenſio tactui potenter renituit, abſque tamen dolore: in his circumſtantiis ita conſtitutus ad alexipharmaca confugi, & ordinatum tale Diaphoreticum, intermixtis aliis variis Cardialibus veſperi aſſumpſit, & expulſo ſudore fœtidiſſimo melius reſpirare,

maculæque ſe potentiùs monſtrare inceperunt, & urina turbidiſſima non adeò accenſa mingebatur, cùm autem idem altero mane antè ortum ſolis reaſſumendum ordinaſſem, aſſumpſit quoque, & circa Meridiem tam copioſæ maculæ illæ petechiales conſpiciebantur, ut totum corpus virgis cæſum quis putaſſet, ſymptomata etiam omnia de hora in horam minuebantur, non neglectis interea tamen diaphoreticis continuis, ſed non tam potentibus, ita ut 7. die adhuc inſuper per copioſam diarrhœam fœtidiſſimam, & variis coloribus intermixtam perfectè & ſaluberrimè judicatus fuerit. Mulier quædam phthiſica raræ texturæ 26. annorum, temperamenti cholerici ad me venit, & conſilium rogavit, ſatis adhuc robuſta & vegeta, quia ſcalas aſcendere potuit, ſua etiam domi & extra abſque adeò magna difficultate rite perfecit, ordinavi illi duas uncias mannæ in juſculo diſſolvendas cum uncia una olei amygdalorum dulcium, & aſſumpto hoc laxativo, ectorali venæ ſectionem, & poſt venæ ſectionem juſcula ex herbis pectoralibus, & ut ulterius quæreret illi dixi, atque ita eam dimiſi: vadit domum & parat ſibi hoc medicamentum, & illo aſſumpto ita purgavit, ut altera die etiam expurgata anima in lecto mortua inventa fuerit, ego hac de re nec minimum ſomnians inveni 3. die poſt in ſcheda mortuorum talem, & talem eſſe mortuam, vado ad illum locum, & quæro cauſam mortis, ſic nihil aliud adſtantes dicere potuerunt, quàm hoc, quod aſſumpſerit mannam cum oleo amygdalorum dulcium in juſculo carnium diſſolutam, & inde per diem potentiſſimè excreverit, ſine tamen magna virium amiſſione, & quod altera die cum ſumma copia excrementorum in lecto mortua inventa fuerit, cum omnium ſtupore. *Joh. Gorgii Greiſelii.*

Nuper ad Ægrotum quendam vocatus, invenio ipſum admodum debilem & morti vicinum. Hic ab agyrta aliquo pulverem acceperat a quo ſexagies ſeceſſit, & decies vomuit, tandem etiam cruenta excrevit, moleſtiſſimuſque teneſmus ſecutus eſt, ex quibus & febre ſuperveniente, inſigni virium dejectione, anxietate cordis, ſalivatione nimia, torminibus ventris, & doſi parva, pulverem iſtum Mercurialem fuiſſe conjeci. Hunc Ægrotum, Deo (cui ſit laus) auxiliante, exhibitis remediis convenientibus, præprimis vero Tinctura Theriacali, intra quinque dies ex orci faucibus eripui. Similem hypercatharſin non ſine vitæ periculo perpeſſæ ſunt, hic mulieres duæ honeſtæ ex uſu azot notiſſimi Empirici Heslingii, & ante paucos menſes Secretarius quidam alias δογματικὸς hoc medicamentum plurimis admodum commendans, qui eo aſſumpto maximos cruciatus & brevi mortem ſibi conſcivit, nihil proficientibus à Medico ordinario efficacibus etiam remediis exhibitis. De hoc azot brevibus quidem in tract. meo de varis ſive Arthritide vaga ſcorbutica aliquid monui, ſed in altera ejus Editione (quam quia prior multis mendis & craſſis vitiis Typographicis ſcatet, atque exceptis paucis exemplaribus diſtracta plurimum variis rariſſimis medicamentis & obſervationibus auxi) fuſiùs de eo σὺν Θεῷ acturus ſum. *Valentini Andreæ Moellenbrocci.*

Dominus Theodorus à Barut his uſus eſt Pilulis ex Extracto ſolutivo, quibus aliàs ſæpè feliciter uſus erat, die Lunæ dejecit ante prandium ſepties, à prandio nihil amplius, ſed optime ſe habuit; Veſperi cænavit largiter, dormivit uſque ad mediam noctem. Tunc ſubito tormina in ventre maxima cum vomitu & ſedibus multis oborta, quæ die Martis duraverunt, & quoque ſequenti nocte. Die Mercurii domum rediens ipſum inviſi, & dedi Theriac. ℈iv. Croc. Mart. gr.j. in juſculo; Impoſui Theriac. ℥j. remiſit dolor, vomitus & ſedes. Veſperi omnia rediere, & quicquid aſſumpſit, evomuit. Præſcripſi ſequens.

℞. Rad. tormentill. ſymph. mai. ana ℥ ij. Herb. agrimon. plantag. ana m ß. Fl. chamom. m ß. verbaſc. P. iij. hord. m ß. coq. in ſ. q. aquæ ad ℥ x. col. adde Mell. roſ. col. ℥ ij. M. F. Enema. Quamprimum aſſumpſit, omnia remiſerunt, repetitum ſequenti nocte bis feliciter. Poſtea corroborantia ventriculum dedi. Excrementa fuere praſina.

Hypercatharſis provenit vel culpa aſſumpti, vel aſſumentis. Aſſumpti, cum medicamentum ſit violentum, vel non rite præparatum. Aſſumentis, cum vel ille errorem committit externum, cum ſc. aëri frigidiori ſe exponit, frigida nimis bibit, &c. vel propter naturæ ipſius errorem internum, cum ſcil. commota cameriną viam monſtratam ſequitur, & ab acrimonia & copia humorum nimis ſtimulata inſurgens, plus educit, quàm requiritur, vel vires permittunt. Et hæc ultima cauſa hic locum habet. Aſtringentia cum narcoticis à principio mox adhibuit, ideò quod vires propter largam evacuationem abſtergentia non admitterent, & morbus in centro conſervaretur. Malo vero recidivante, recollectis viribus, abſtergentia anodynis & aſtringentibus miſcuit, & ita feliciter malum ſublatum eſt. Sequenti aliquando hypercatharſi laborantem à medicamento violento à Tonſore exhibito, cum jam prodromi convulſionum adeſſent, liberavi:

℞. Aq. tormentill. ℥i ß. ſol. querc. plantag. ana ℥j. pulv. pumic. ʒj. Syr. Cydon. ℥j. rib. corall. ana ℥ß. M. Quantum enim lapis pumex valeat in hoc malo ſæpiùs feliciter expertus ſum. *Dan. 1. Wincleri.*

Nobilis Batavienſis, cùm veſpertino tempore muſtum liberaliùs bibiſſet, nocte intenſiſſimis ventris doloribus torquebatur. Poſtridie diarrhœa acceſſit, quæ primò aliquod levamen inducere videbatur, ſed poſtea accreſcens, intra biduum in dyſenteriam mutata fuit. Tunc Æger ſibi metuens, meum conſilium petiit. Exhibui ſtatim hoc purgans.

℞. Rhabarbari opt. drachm. ij. fol. Sennæ mundat. drach. iij. myrobolan. cheb. drach. ij. ſem. aniſi, ſcrup. ij. decocti hordei, q. ſ. fiat infuſio ſ. art. adde colaturæ ſyrupi de cichoreo cum rheo unc. j. Miſce, fiat hauſtus.

Hinc multa filioſa dejecit, & ventris tormina valdè imminuta ſunt. Veſperi dedi ſequens ſudoriferum, à quo illa nocte multùm ſudavit, quiete dormivit, & poſtridiè ab omni dolore ac fluxu immunis fuit, atque exindè optime valuit.

℞. Theriacæ androm. drach. j. philonij romani, ſcrup. j. aquæ noſtræ theriacalis, petroſelini, ana unc. j. Miſce, fiat potio. *Isbrand. de Diemerbroeck. obſerv. & curat. Medic.* 64.

Quem

Quem peregrinationes Orientales, doctrina & aeris Medicæ experientia maxime nobilitarant, Doctorem Leonhardum Rauvvolff Auguſtanum, eadem nobis Ungaria eodem anno ſubtraxit: Agebat tunc copiarum ſuperioris Auſtriæ Phyſicum, ſpartam ſibi commiſſam dubio procul ſatis exornaturus; niſi grandior ætas ſub oneribus Medicis jam conſeneſcentem Tyrocinium caſtrenſe ſubire noluiſſet. De hoc Idibus Julii poſtquam ſermones miſcuiſſemus, & ego canos venerandos pulvere caſtrenſi deturpandos non eſſe confirmaſſem, maxime cum durius vitæ genus præſertim in caſtris & apud Ungaros præſens periculum minari demonſtrarem, confirmabat quidem, ſe non modo diuturnis peregrinationibus ad quaſvis externas injurias occalluiſſe, & idcirco in ſtadio feliciter hactenus decurrenti juxta metam ſubſiſtendum non eſſe, ſed tamen paulo poſt Hadvvanenſis aquæ, quæ ſumme inſalubris, unico hauſtu intoxicatus evadere nequivit. Adſcripſeram hoc excrementicorum humorum ſentinæ: quæ in corpore ſenili ut plurimum coacervata, ſtomacho & hepate refrigeratis, ſuperinducta diarrhœa, cum ſemel enormiter profluere cœpiſſet, ſiſti deinde non potuit: cum ſemper fere in caſtris apud paulo provectioris ætatis lethales fuiſſe, ſim expertus. Accedebat quod jam decumbens fido famulitio deſtitutus, partim ſecundum caſtrenſe proverbium: *Wer ligt, der ligt*, neglectim haberetur (quod tamen paulo ſerius ſubolfeceram) partim ab iniquis rerum cenſoribus parum digne tractaretur: partim etiam curis domeſticis, quæ vel ipſa morte graviores, ſenſim conficeretur: quarum trium catapultarum vel unicum hominem jam ſatis ætate gravem in caſtris proſternere potuiſſet. Vicit igitur conſpirantium calamitatum violentia, ſic, ut menſe Septembri doloribus & continuo fluxu ad extremam maciem deductus, vix ſeſquipalma telluris Pannonicæ contumularetur vir ille, qui totum fere orbem pedibus conculcaverat, ægre de tanta mole ad contegendas corporis prædelaſſati exſuvias unum & alterum ceſpitem nactus. Erat alias corporis habitu ad labores quoſvis perferendos ſatis commodo, rerum plurimarum cognitione deflagrans, inprimis ſimplicium, præſertim exoticarum, indagatione, cujus cauſſa non ſine gravi & vitæ & fortunarum periculo magnam orbis terræ partem audacter obierat. Fretus igitur, ut jam dictum, peregrinationum exantlatarum moleſtiis, quibus ad extrema quæque perferenda obduruerat, Pannoniam quoque, quam prius non calcaverat, tentandam eſſe, & in caſtris æſtivandum, ſatis honeſto ſalario evocatus, ſtatuerat; quod quomodo viro optimo ut & multis aliis, qui parum ſe vireſque ſuas, antequam tantis procellis vela committerent, ſuo pede fuerant metiti, ceſſerit, jam liquet. Nec tamen de ſalute decumbentis mox deſperaſſem, ægro præſertim ſanitati, quantum fieri poterat manus porrigenti: niſi mediis, ſi uſpiam, certe in caſtris, ſumme requiſitis, prorſus deſtituti fuiſſemus. Eſt enim hoc peculiare quaſi Phyſicorum caſtrenſium fatum, ut vel ad momentum decumbentes, ſannis, imò ſarcaſmis, à craſſi cerebri milite excipiantur, tanquam res riſu digna ſit, ſi quis inter tot decumbentium myriadas, ægris inſerviendo, ſanitatem propriam inſumſerit. Nam & de hoc patiens noſter p. m. conquerebatur: quod dum juxta Hattvvanum obſeſſis ſtrenue tormentis detonantibus caſtra longius metanda & mutanda eſſent: ob ægros hinc inde diſperſos conquirendo defatigatus, viribus vix non deficiens, aquam deguſtaſſet, ex qua lethales tandem profluviorum cataclyſmi dimanarant. Ægre tamen, nec niſi multis adductis rationibus perſuaderi poterat, ex aquę unico hauſtu Hydram tam portentoſam repullulare potuiſſe. Ecce enim, dicebat ille, ego qui per biennium ferè inter barbaros, nil niſi ſola aqua, eaque indies fere alia atque alia ſitim reſtinxi nunc hauſtulo lymphæ Pannonicæ, ſi Diis placet mactabor? Hos gryphos a. poſtquam diuturnioris deſuetudinis ac ætatis jam gravioris objectu diſcuſſiſſem, & tamen ob pervicaciam coqui (quod genus hominum, præſertim in caſtris egregie protervum) indigne, ne dicam impie tractaretur, juxta Danubium tandem occubuit ille, quem Tigris & Euphrates ſalvum & incolumem Europæ reddiderant.

Scholia.] Nemo, quicunque tandem ſit, & quoſcunque tandem labores & moleſtias pertulerit, tantum ſibi ſuadeat, ut ex Oceano ſordium Pannonicarum ſe ſalvum enataturum ſperet. Tot n. ut ſæpius jam inculcatum eſt, tamque variis incommoditatum caſtrenſium catapultis quivis oppugnatur, ut etiam magnates, nedum Phyſici caſtrenſes, ſervorum nempe miniſtri, tantis procellis ſæpius manus dare cogantur. Si quis tamen rectius ſaluti ſuæ conſulere voluerit, Medicus præſertim maturè ſibi de menſa, vel apud pharmacopæos caſtrenſes, vel quod conſultius eſſe, apud primores proſpeciet: quod alias nunquam morbos mortemque ſit evaſurus. Ego quidem ſerio mihi gratulor, nunquam vero intermorituras gratias ago & acturus ſum Illuſtri & vere generoſo Domino; Domino Sigfrido à Kolonitſch, &c. quod heroica prorſus munificentia toto quinquennio ne latum quidem unguem à ſuæ Magnificentiæ menſa me diſcedere ſit paſſus: cui quidem rei & beneficiis magnopere deſideratis acceptum fero, quod inter tot moleſtias, diurnas nocturnaſque ob ægros innumeros ſanus ſoſpeſque perdurare potuerim. Erant autem & reliqui S. Magn. Aulici tam illi, qui ab officiis Aulicis, quam qui a ſervitiis, ad mores ſuæ Magnific conformati, ut quinquaginta ferè domeſtici jucunda ſemper pace, miraque concordia convixerimus, aliis fere diverſarum Nationum commilitonibus & Oeconomis caſtrenſibus ſæpius interim rixis & odiis inteſtinis ſenſim ſe conficientibus. Confirmat ergo poeta recte, quod veluti lituos, ſic mores tota ſequantur caſtra. Ducum. Hoc enim ipſemet, tunc temporis non minore jucunditate, quam hic noſter Rauvvolffius p. m. acerbitate, & mentis ægritudine ſum expertus. Quibus autem ejuſmodi, & apud Pannonas corvo candido rariores vivendi occaſiones defuerint, his auctor eſſem, ut ſymbolis collatis fraterna, vereque Germana familiaritate convіverent: quod etiam decurias Turcicas, quarum ſingulæ ſub ſuo Duce vivunt factitare jam ſupra dictum. Dum enim hic tentorio figendo refigendoque, ille penu inſtruendo, tertius focum excitando, quartus aquas ap-

apportando, quintus coquum agendo, ſextus
menſam inſtruendo, ſeptimus ſtrata (quæ gau-
ſape tantum vilique apparatu conſtant) pa-
rando, intentus eſt, reliqui vigiliis, armis &
imperiis præſunt: non mirandum eſt, ſi diſci-
plinæ ſuæ rigore fraternaque converſatione re-
liquis gentibus hactenus palmam præripuerint.
Talis enim Sympoſii vel contubernij commo-
ditate ſi noſter hic frui potuiſſet, etiam ex his
forſitan Syrtibus enavigaſſet: in quibus poſt
tot exantlatos labores, quoad exuvias corpo-
ris quidem miſere, quoad ætatem, famam &
partam palmam ſatis mature & feliciter nau-
fragium paſſus eſt. Arbitror tamen, ſi rationes
ſecum ſubduxiſſet, utrum etiam oneri ferendo
par eſſet, ſemet ad tantas moleſtias præcipi-
tem daturum non fuiſſe. Exhauſtus enim jam
viribus erat: peregrinationes Orientales ve-
getum corporis & animi calorem depaſtæ erant:
mœrores diuturni intimas oſſium medullas eli-
quaverant: nihil denique ad injurias caſtrenſes
perferendas reliqui erat: & tamen ſatis confi-
denter, ſe facilius, utpote qui jam ad labores
prorſus occalluiſſet, quam quemvis alium, ſa-
xum hoc Siſyphium provoluturum, ſibi perſua-
ſerat. Idem parvulus quidam paucarumque vi-
rium Medicus, ſolertis alias doctrinæ & ingenij,
ſibi perſuaſerat: ſed cum fracto ponte vix un-
dis extractus eſſet, & Borea ſtante præter vires
inhorruiſſet: cum frigus illud ſuſpectum terro-
remque funeſtum aliquot meracioris vini maxi-
mis hauſtibus diſpellere conatus eſſet, e veſti-
gio febre maligna correptus eſt, phreneſi, licet
non nimium eſſera, ſuperveniente paulo poſt
exſtinguendus: licet eundem Viennæ, ne quid
durius in ſe ſtatueret, ſedulo præmonuiſſem.
Inter plures autem, quibus hoc officij genus
plerumque inofficioſum præſtiteram, erat quo-
que Gabriel Pharmacopæus, ex Cherſoneſo
Cimbrica oriundus: cui cum ſtatura ſatis pro-
cera eſſet, & facies pervenuſta, natura ad cali-
dum & humidum tendente, probis, licet, auræ
Pannonicæ parum commodis, ſuccis turgeret,
ut ſibi à caſtris caveret, multis rationibus ad-
ductis perſuadere conabar. Sed cum totam ferè
plagam Septentrionalem ab extrema Livonia
Caletum uſque terra marique perluſtraſſet: cum
peregrinationes Arctoas media ſæpè hyeme du-
rumque vitæ genus utplurimum duxiſſet: cum
laborum patientiſſimum ſe eſſe & fore confide-
ret, deſcendit quidem, me ſerio dehortante, ad
caſtra, nunquam reverſurus; vix una & altera
hebdomade elapſa è regione Strigonij contu-
mulatus. Nec enim ſecum, quantum in aëris
mutatione, diſtarent æra lupinis, rectè per-
penderat: aëre Septentrionali frigido & ſicco
naturæ ſcilicet calidæ & humidæ convenientiſ-
ſimo, exſiſtente, Auſtrino autem tempore, &
humiditate, ſummè ſcilicet ob putredinem ſu-
ſpectis, præpollente. Eodem, ſed nonnunquam
acerbiore fato, citius quam putarant, confecti
ſunt plurimi: qui vel naturæ robore confiſi, vel
variarum peregrinationum moleſtiis ſuperatis
nitentes, Ungariam facile ſe toleraturos ſom-
niarant, Etſi enim ſextum vel ſeptimum inſul-
tum natura robuſtior interdum devicerit: ta-
men decimo tandem cedere, decimo quinto
ſæpius occumbere cogetur, cùm telis diverſiſſi-
mis ſanitas etiam adamantina paſſim ſit expo-

ſita. Et ſanè documento ſummè evidenti poſſent eſſe reduces ex caſtris, qui in deſcenſu floridis plerumque, ſuccique plenis frontibus deſcendentes, cadaveroſo, lurido, ſubgiloſoque pallore utplurimùm revertuntur, turmis, aut cohortibus, non tam per hoſtes, quàm morbos ad miram raritatem redactis. *Tobias Coberus Obſervat. Caſtrenſ. Decad. 3.*

Verò languore Pannico correptus per pluſculos dies lecto affixus decubuerat Nobiliſſimus vir, Egenolph Stebenhaber literis & armis egregiè cultus, quem per plures annos, ſex ferè ſub peditatu Suevico, vexillo ſemper ſummæ cum laude præfuiſſe, memini. Ad hunc Gomorrhis commorantem cum Anno 97. eodem die, quo Theodoſia vix magno totius exercitus Turcici conatu, ſummiſque viribus, poſt octiduanam obſidionem expugnanda cingebatur, evocatus fuiſſem: viribus extreme proſtratis lethaliter decumbentem inveni. Tuguriolum autem in quo detentus vel incarceratus potius decumbebat terræ affixum uſque adeò in anguſtiis poſitum erat, ut propter liberam eventilationem prorſus incluſam, & teporem viro caſtrenſi penitus inſuetum, ſudorem, quem lethalem putabant, hactenus erupiſſe confirmarem. Mutandum igitur confeſtim ſtationem edico, caſula non quidem nimis ampla, ſed tamen in editiore loco poſita, conducta: quo, dictu mirum, cum vix deductus fuiſſet, eo ipſo ſtatim momento ſpiritibus refocillatis multo melius habere, ab eoque tempore dextris remediis adhibitis paulatim reconvaleſcere cœpit, integram tandem ſanitatem fœliciter recuperando. Cum autem tam repentinæ mutationis in melius cauſas altius perſcrutaretur (nam præter pomum ambræ ex camphora paratum, & intinctus ex malvatico primo nihil ordinaram) ex aëris intercepti privatione malum incanduiſſe, vireſque proſtratas fuiſſe, ratiocinabar. Aere enim ſalubri per aliquot hebdomadas, dum Jaurinum non humanis viribus, ſed nutu Jehovæ recipiendum, obſidione cinxiſſemus, fruebamur: cum quod alveo ſuo Danubius ſe ſemper contineret, tum quod jam menſibus Autumnalibus & primo frigore tellure conſtricta per liberam planiciem, auras, pro ratione loci, ſalubres imbiberemus. Qui igitur ſub dio, puroque Jove & papilione perflabili quatuor ad minimum menſes vitam duxerat, ad cordis animoſi vegetique vigorem reficiendum, liberrimo aëris attractu opus habuerat, poſtquam parum caute arctiori ergaſtulo incluſus fuiſſet, ob viciſſitudinem tam moleſtam non poterat non pejus habere, & tandem vix non de ſalute deſperare. Acceſſerat & alius error, quod ob morum elegantiam plurimis gratus acceptuſque raro abſque turba aſtantium fuiſſet: quorum alii moras diu nectendo naturæ, alij multum colloquendo viribus ſæpè vim facientes, malum exacerbarant: cum præſertim ob anguſtiam loci aër per ſe corruptus, facile coinquinari poſſet. Fatebatur autem, poſtquam jam languore devicto, pharmacis exhibitis, vires malo ſuperiores eſſent, ſe primo menſe Auguſti ob eſum cancri ex ripis uliginoſis Arrhabonis cænoſi, extracti, & in olla cocti, nauſeam contraxiſſe: cui opinioni eo promptius aſſipulabar, quod idem flumen in reditu ab expugnata Papa

tran-

tranſiens, ſtupendæ magnitudinis cancri malè coctas carnes deguſtans ob fœdam mephitim, quam eructabant, eundem fere languorem incurriſſem, niſi mox generoſioris vini cyathum ſuperbibiſſem, & reliquos, ut de tam ſuſpectis cupediis abſtinerent, deterruiſſem. Et eſt quidem Arrhabonis alveus eo loci incredibilis lenitatis ut illud, quod Cæſar de Arari, quod utram in partem fluat, oculis diſtingui non poſſit, fere de hoc noſtro dici poſſit: profunditatis vero tantæ, ut equum cum ſeſſore, prima ripa penitus abſorpſerit, piſces vero licet multos, putre tamen cœnum ſpirantes, & ulvam ſemper olentes producat. His miles quidam retia poſiturus cum hamum altius depreſſiſſet, fortuna favente σκῦλον Turcæ, in aquis ſuffocati, extraxerat, quod in loculis ex crate dependentibus ad centum coronatos piſcatori obtulit. Hunc aureum tripoda caſu fortuito oblatum cum ſimioli quidam æque quæſituri eſſent, unus & alter ſubmerſi, plures morbis maxime ſpaſmicis correpti ſunt. Erat inter hos noſter Georgius Martius Auguſtanus, qui natatu flumen, cujus naturam & latitudinem nondum cognorat, tranſiens, vix ſalvus nobis redditus, cum recaleſieri nullo modo poſſet, in gravem ſpaſmum incidit: quemadmodum & hujus Sympatriota Domini noſtri Signiferi Locum tenens, vir egregie macilentus, qui vix crebra olei vulpini inunctione, ab intempeſtivo natatu reſarciri potuit. Ut autem ad hunc noſtrum Dn. Signiferum Egenolphum revertamur: cum fœliciter, Chriſto medicante, ex hac Charybdi enataſſet, Anno 99. menſe Auguſto in Scyllam magis periculoſam incidit: partim ob mœrorem ex obitu cognati Nobilis de Freiburgk: ut in ſeq. obſervat: partim ob contagium, poſtquam in eodem tentorio prædictus juvenis p. m. diutius decubuiſſet tandem vero fatis quoque conceſſiſſet. Corripiebatur, n. diarrhæa ex ſuccis Melancholicis, quibus à natura ſcatebat: quos cum omnium primo evacuandos eſſe dixiſſem, noſtro vero Dn. Signifero res parum tuta videretur, non prius acquievit, quam rationibus convictus, pedibus in noſtram ſententiam iviſſet. Exhibebam. a. ſæpius de die brodium piſorum ſaccharo edulcoratum, in quo epithymus, cujus magnam vim Auguſta ex conſilio elegantium Medicorum laudatiſſ. illius Reipublicæ ſecum ſumpſerat, decoctus erat, quod tam ad abſterſionem feculentæ materiæ, quam ad dolores mitigandos non parum faciebat. Conſervæ autem roſar. antiq. quæ lib. 2. decumbenti ad manus erat, ut ſæpius quantitatem nucis juglandis aſſumeret, ſuadebam: cumque diutius fluxus inſtaret, ut cibis amygdalatis & oryzæ in aq. chalybeata coctæ, terræ ſigillatæ noſtratis parum inſpergeret, concedebam, ſplene tamen, ad extremum, ob crebram puto refrigerationem in ſeceſſibus, cum prius nihil mali ſenſiſſet, Ol. capparum calide ſæpius inuncto. His enim ab omni moleſtia liberatus pancreatice deinde vixit, ſingulari me benevolentia non ſine honeſta laboris noſtri remuneratione ſemper amplectens.

Scholia.) Repentinam omnem mutationem ſummopere ſuſpectam, naturæque inviſam eſſe, per ſe liquet. Conſtat & illud, primas in his aëris viciſſitudines, præſertim in qualitatibus activis obtinere. Actum igitur fuiſſet, cum hoc noſtro vexillifero, qualibuſcunque remediis morbum aggreſſi fuiſſemus: niſi repentina mutatione remota, aëris liberioris & conſueti attractu eundem, quaſi in integrum reſtituiſſemus. Ad cauſas igitur protacatarcticas Medicus caſtrenſis plus fere ſemper, quam ad προηγουμένας reſpiciat: quod apud imperitos rerum plurimum ex illis, perparum ex his exiſtimationis ſit conquiſiturus. Quin vel ipſemet poſtquam ſenis fere menſibus annuatim in aëre, liberrimo licet, circa Calend. Novemb. acerrimo, ſub tentoriis & dio, duriſſi niſque ſtratis, vitam, ut uno verbo dicam, caſtrenſem duxiſſem, Viennam, vel Strigonium priſcam Romanorum legionum Coloniam & ſtativa rediens, ægerrime capiſtratum, conclavibuſque incarceratum aërem primo perferebam; ſomnum vero ne quidem ad breve momentum, niſi feneſtris undiquaque patentibus capere poteram: plumis & delicatioribus ſtragulis non ſine ſudore & anguſtia reaſſueſcendo. Quid vero in arcibus & oppidis limitaneis eventurum putes? ubi plerumque profundioribus foſſis & reſtagnantibus lacunis, valliſque contra barbarorum inſultus munitis caſulæ manſionibus præſidiariorum deſtinatæ in ſummas anguſtias ſunt redactæ, ſic ut plures Gomorrhis, Nova domo, Jaurini, Strigonii, Facia, & alibi in ejuſmodi cancellis pejus ſe habuiſſe, imo plurimos occubuiſſe viderim: qui forſan aëris conſueti, licet inclementioris afflatu ſervari potuiſſent. Videbis quoque pleroſque talibus ergaſtulis circumſeptos, etiamſi proſpera valetudine, militari tamen fruantur, lurido pallore deturpatos: quod mapalia plerumque ſumme anguſta liberioris aëris uſum penitus excludant: etſi per ſe quod millies inculcatum, aër Pannonicus ſit ſuſpectiſſimus. Sanctius igitur veterani, qui diutius in excubiis ſtando limites ſuperiorum annorum parum tutis induciis defenderunt, tractari deberent: quod homini vere Germano plurimi conſtet, tam contrariis è diametro rebus, exſuta fere tota natura aſſueſcere. Rectius quoque Ungari facerent, ſi non tam ſarcaſmice debilitatem exterarum Nationum ſannis exciperent (ut ſæpius non ſine ſtomacho audivi) quod omnibus exteris plus ſemper cum Morte undiquaque imminente, quam cum Marte negotii eſſe ſoleat. Nec enim dubitaverim, ſancta fide & experientia oculari ſuffulta, confirmare unicam Legionem Suevicam, quatuor ſemper millibus, ut ſupra dictum, conſtantem, ſecure quadraginta Turcarum millibus, Jehova non repugnante, in acie opponi poſſe: ſi eodem corporum vigore, quo ſæpius Viennam tranſiiſſe vidi, recta ad manus cum hoſte conſerendas duceretur. Magnum eſt, quod aſſerui: cuivis tamen cordato rationibus evidentiſſimis facile demonſtrandum: ſi præſertim res in pugna ſtataria ad triarios rediret. Sed de his alibi fuſiore calamo: ad funeſtam lethalis Diarrhœæ Tragœdiam perveniamus.

Cognatus hujus Domini vexilliferi Nobilis Juvenis à Freiburgk, &c. ætate, forma & opibus florens vix 18. annorum, experientiæ conquirendæ cauſſa ſeſe ad ſervitia Generoſi Domini Marakiſch Junioris, tunc Signiferi, eque-

ſtris ſponte ſua volenſque contulerat, parum tamen ſecundis auſpiciis. Cum enim eti m contra mentem & edicta Domini, ſatis alias munifici in ſuos & perbenigni à conſervis parum humaniter tractaretur: primo in languorem Pannonicum, verum nimis funeſtum incidit: ex quo poſtquam jam ad extremam maciem deductus fuiſſet, vix & ægre ad primum declinationis limen pervenerat, multum olei & operæ fruſtra perditis. Nam ſtomacho adhuc ob reliquias morbi vacillanti cum male coctas carnes hædinas infarſiſſet, gravi mox diarrhæa correptus eſt, quæ paucis diebus viribus jam ſatis proſtratis, juvenem egregium conſumſit: poſtquam ex tentorio, ſplendido quidem, ſed decumbenti parum commodo, ad cognati Domini vexilliferi noſtri manſionem certas ob cauſſas delatus fuiſſet. Commigrabat autem ad ſuperos mente & ſumme integra, & ſenſibus apprime conſtantibus: quod in omnibus ejuſmodi profluviis ſuccumbentibus ſemper fere eveniſſe reminiſcor. Hoc unico diuturnorum dolorum ſævitiam rabies Pannonica mitigare velle videtur: ſanam ſcilicet rationem in corporibus lethaliter ægris vel in ipſo agone conſervant. Potuiſſet tamen nobilis hic juvenis ex his Syrtibus enatare languore jam ad declinationem magno molimine deducto: niſi externo errore denuo proſtratus, recidivam, ſemper fere apud Ungaros, ut in Scholio dicetur, lethalem incurriſſet: talem præſertim recidivam quæ corporibus convaleſcentibus præſentiſſimum periculum intendere ſolet. Quid enim citius titubantem valetudinem proſternere poſſet, quam alvi profluvium, fundamentum ſcilicet ſummopere requiſitæ nutritionis primo ictu evertens? Diu tamen hic noſter de Freiburg. p. m. cum morbo de ſumma rerum depugnabat: partim quod ætas florens naturæ colluctanti gnaviter ſuppetias ferret: partim quod in tentorio Domini cognati Signiferi diæta, & omnibus requiſitis pro ratione loci egregie tractaretur. Panatellis enim ex oryza contuſa, amygdalatis, jecuſculis toſtis tritiſque pro cibo, lacte amygdalato, chalybeato & ſimilibus pro potu, Conſerv. roſar. antiq. pro refectione cum alternatim, & quidem ſine intermiſſione uſi eſſemus, fatum præſens magis protraximus, quam devitavimus. Et ſane niſi aſtantium crebris interpellationibus ad omnia extreme molienda compulſus fuiſſem; à jam deſperato facile abſtinuiſſem: cum præſertim caſtrenſis cujuſdam pietatis ſit, lethaliter decumbentem non diutius ſub infeſtis doloribus demorari. Hoc tamen boni apud hunc noſtrum ægrum ex admotis & aſſumtis conſequebamur, ut ſæpius à doloribus reſpirare poſſet, & viribus una ſimul collabentibus agon ſatis atrox futurus, multum mitigaretur. Decedebat enim quaſi dormiturus, ſalutatis omnibus, & quidem, quæ alba cornice in caſtris rariores, inter ſacras meditationes Dominicæ paſſionis: ad quas bonus hic juvenis non minus pie ſancteque confugiebat, quam eaſdem blaſphemi plerique veterani ſcelerati ſani valenteſque nequiter conſpurcant.

Scholia.) Recidivas, ſi non omnes pleraſq; tamen in Ungaria lethales eſſe, nemo dubitaverit. Si enim prima ſtatim acie morbi Pannonici mortem intentam videmus, quis hæſitabit, ſi jam natura vix non proſtrata receptui cantatum fuerit, recenti hoſte ſuperveniente de victoria plane deſperandum. Quoties igitur nondum prorſus recollectis viribus ad convaleſcentes, revocabar, toties periculum ſemper exaggerando, vel præſens exitium minitabar, vel ſi in re lautiore eſſent ad aëris mutationem palmarium ſemper in recidivis obtinentem ſedulo exhortabar. Sex enim rerum non naturalium dexter uſus, ſi uſpiam, certe in recidivis Pannonicis, ſumme requiritur. Nam quòd ægerrime imbibitum ſemel viru ſumme noxium aëris inconſueti, niſi manifeſta alteratione facta revellatur, cum per ſe verum, tum ex ſuperioribus ſatis conſtat. Aër igitur apud omnes, quos in memoriam revocare poſſum, qui recidivis ſuccubuerint ante omnia mutandus fuit: cujus tamen mutatio non ſemper illud, quod volebamus conſequebatur: etſi plurimis maximas morborum & ſymptomatum viciſſitudines induxerit: neutra quidem ſanitatis diſpoſitione conſtitutos plures non infimæ dignitatis vires caſtrenſes athletice convaluiſſe memini, nullis prorſus pharmacis aſſumtis: ſi modo ex impuriſſimo caſtrenſi, & Pannonico aëre ad longe defecatiorem Auſtriacum reducti fuiſſent. Ad idem feliciter Dominum Dn. Adolphum Schvvartzbergium, cujus memoria in benedictione ſit, impellebamus: eundem ex inſaluberrimi aëris Hartvvanenſis contagiis jam cum morbis confligantem Anno 56, ad montana ſuperioris Ungariæ caſtris educentes. Hic enim ut plures alii nullis fere niſi diætæ tantum legibus obſervatis pauco tempore reſpiravit: quem in eodem aëre ſubſiſtentem vix magno molimine fatis eripuiſſemus. Sanitas autem neutralis cum recidiva quod ἀνάλογ, quid & affine ſit, eſt in confeſſo: quod hæc in iiſdem terminis in declinatione, quibus illa in acceſſu morborum ſit conſtituta. Hanc autem plerumque apud Pannonas fruſtra de vita veris, illam conſequeris: præſertim in externarum nationum curationibus: niſi vel ad aëris alleviationem, vel mutationem omnium primo reſpexeris. Cibos quoque ad recidivas caſtrenſes plurimum, ſi non omnia, poſſe vel ex hoc noſtro Freiburgio liquet: qui carnibus hædinis (hæ tamen in delitiis caſtrenſibus, quam recte, quis non videt, eſſe ſolent) titubantis adhuc valetudinis ſyſtema prorſus evertit. De cibis enim munde, laute & ſalubriter præparandis, altum ſit ſilentium, in caſtris: præſertim apud ægros, aut jam reconvaleſcentes, quod hi plerumque torvo aſpectu enecti, à conſervis parum pie, ut hic noſter tractentur: illi vero paſſim ſupine negligantur, imo pro catharmatis habeantur.

Locuples hujus rei teſtis erat Noſocomium caſtrenſe conſilio, majore pietate, maximis ſumtibus Anno 97. ſapienter, pie, munifice conſtitutum: ſi eventus, aut illorum, quibus res tanti momenti concredita fuerat, fides & diligentia, votis Reipubl. Chriſtianæ correſpondiſſent. Opinor tamen ingenti decumbentium multitudine, illos quibus res concredita fuerat, implicatos, munia ſua dextre obire nequiviſſe, ſic, ut Noſocomium illud, vitæ, ſaluti, ſanitatique militari conſecratum in Cœmiterium

cunctis

cunctis vix illatis aut inſpectantibus cederet, Bos enim integer prandii cœnæque tempore vix non cum pelle & carnibus aheno fruſtatim injectus, decoquebatur: hujus juruleńta fruſta promiſcue cunctis in terra proſtratis ægris obtrudebantur, tanto ſucceſſu, ut neminem, plane neminem, teſtor fidem, in illo Noſocomio ſanitatem recuperaſſe, ſed omnes una cum aſtantibus, Medicis, Pharmacopolis, Chirurgis, curatoribus, ceteris denique omnibus internecivа clade deletos certo ſciam.

Idem de Potu judicium eſto: cujus vel unicus hauſtus intempeſtive, vel parum caute ſumtus ad recidivas lethales reducere poteſt.

Sic cum Capitaneus Holtzapffel vir meliore ſorte dignus, ex morbo graviſſimo convaleſcens regione Plinteburgii multum vix pitiſſaſſet, in enorme ventris profluvium incidens, ex recidiva vix reſtitui potuit: fruſtra tamen: cum paulo poſt à ſicariis in rate propria cum tota familia de nocte fuerit confoſſus. Vina quidem, cereviſiæ, Julep, mulſa, aquæ coctæ & crudæ, quod tam ægris, quam reconvaleſcentibus in Ungaria, ſuſpectiſſimæ ſint, ſæpius jam diximus: & tamen his ſanitas conſervanda & retardienda, ægro vero fluctuans in æquilibrio quaſi conſervanda eſt. Motus quoque & quies non penes ægros aut morbis ereptos, ſed penes rigorem caſtrenſem, aut impotenter dominantium Ducum, vel procaciter inſultantium ſodalium & commilitonum importunitatem, locum merentur: quemadmodum & ſomnus vigiliæque modo ab hujus, modo ab illius cenſura & arbitrio dependentes, facillime ex Charybdi in Scyllam quoſvis ne dum ex Erebi faucibus vix ereptos præcipites dare poſſunt. Excretiones quoque quas interdum ſanitatis dæmon verecundia, interdum occaſiones impediunt, plures ad recidivas impellere poſſe vero verius eſt: ſic magnæ exiſtimationis Baro quidam cum poſt morbum ſatis gravem menſæ aſſediſſet, & paulo plus adbibiſſet, non tamen ob verecundiam naturæ, urinæ excretionem urgenti, manus dare vellet, paucis horis extinctus eſt, non ſine gravi tumultu. Quod vero Pathemata animi in caſtris tanquam Oceano cunctis totius orbis procellis liberrime velitentur, vel lixis & calonibus notum. Ubi enim major perturbationum animi ſentina confluxerit, quam in caſtris: quæ vix non ab horum nutibus & imperiis prorſus dependent: imo ex earundem Tyrannide ſortis utriuſque progreſſus ſemper plus, quam ex ratione æſtimare ſolent. Quam multos igitur, vel ex horum tantum Pathematum αναδρομῦ recidivas incurriſſe putabis? cum ſæpe ex eorundem furiis etiam ſanos viribuſque valentes lethalibus morbis corripi & exſtingui viderim. Forſan & huic noſtro liberaliter educato, candidique pectoris juveni, minus cognitis calumniis & technis mœrores inſueti accreverant: ex quibus primi languoris fomentum conceperat: quod luculenta flamma depaſtum, tandem tamen ſub favillis deliteſcens, iiſdem follibus denuo ſufflatum uſque ad Charontis cymbam deſævit. Sed manibus ſat datum: ad vivos redeamus. *Idem ibidem.*

Anatomicæ inſpectiones.

Homo tres ſeptimanas afflictus complicatis morbis, Hepatici fluxus, Lienteriæ & Diarrhææ bilioſæ comitatis acutiſſima febre, curæ commiſſus fuit quatuor Medicorum, quorum conſilio phlebotomiam, catharſim, & clyſterem ſuſtinuit, quantum ei conducere judicabant, ſed tandem ita in pejus morbus ejus degenerabat, ut motu, ſermone & ſenſu æger privaretur, & evomeret quæcunque ore hauſerat, quare deſperantes, idque declarantes coram pluribus viris celebribus, conſentiebant in experimentum transfuſionis, a neceſſariis ægroti propoſitum, tanquam ultimum refugium omnino nolentibus refugere rem probabilem quæ à morte redimeret Virum morti proximum: Dom. Dionyſius & Emmeray rogabantur ut hujus operationis curam gererent: illi vero conſiderantes ægri ſtatum deploratum, omnino renuebant tentamen illud aggredi, allegantes Transfuſionem non poſſe reſtaurare partes ſolidas, vel mederi gangrænæ, qua veriſimile erat inteſtina ejus eſſe affecta, debuiſſe eam adhiberi citius, eoque ipſo tempore quando Æger paſſus fuerat ingentes ſanguinis evacuationes: ſed iis omnibus nihil obſtantibus, obnixe rogabantur ut deſiderio ipſorum ſatisfacerent & non ſinerent amicum eorum mori antequam adhibita remedia quævis poſſibilia: Illi itaque hac inſtantia ſoliciti, honore & ſalute ſua aſſerta per declarationem ſupra memoratam Medicorum, & conſenſum eorum in tentamen ejus experimenti transfundebant in venas ejus exiguam quantitatem ſanguinis Vitulini, idq; tempore matutino, quo facto, licet æger jam pateretur lethargiam & convulſiones, & debili depreſſoque admodum pulsu gauderet, ecce tamen inexpectatum eventum, Pulſus ejus in momento elevabatur, & vegetior fiebat, convulſiones ejus deſinebant, vivide ipſe contemplabatur adſtantes, colloquebatur appoſite in diverſis linguis cum his qui ipſum alloquebantur, & profundo placidoq; ſomno obruebatur. Experrectus poſt tres quadrantes horæ hauriebat aliquot juſcula in diei iſtius partem reliquam, nihil evomens, nec ventrem exonerans, cum tamen per tres priores dies nihil potuerit ore aſſumere, neque refectus fuerit vel minima intermiſſione profluvii ventris ſui ab initio morbi ipſo: Cum hæc conditio ægri perſeveraſſet 24. horas, robur ejus denuo diminuebatur, pulſus remittebatur, & profluvium ventris redibat; Tum amici illius Transfuſionis reiterationem urgebant, qua tandem proximo mane peracta, æger revera recuperabat nonnihil vigoris, ſed haud diuturni, nam etiamſi tunc optimè juſculum ſuum aſſumpſerat, ſine vomitu, profluvium tamen ventris perſiſtebat, & circa meridiem magis in pejus declinabat, donec circa quintam horam veſpertinam moreretur ſine ulla convulſionum obſervatione.

Cadavere ejus diſsecto, Ileon ejus comperiebatur converſum à capite ad calcem, & infra nodum illum ad Anum inteſtina omnia erant livida, gangræna corrupta & extremè fœtida: Pancreas ejus ſumme durum erat, & ita obſtructum, ut ſucco Pancreatico non fuerit

liber tranſitus qua ſe diffunderet in inteſtina: ſplen ejus admodum craſſus erat,& Hepar grande, & alicubi lividum. Cor valdè ſiccum & quaſi toſtum: Reperta vena, qua Transfuſio fuerat facta, à ſectione in brachio uſque ad cor, nihil penitùs ſanguinis offendebatur, uti nec in aliis venis, nec in ventriculis cordis, quandoquidem exiguum illud ſanguinis infuſi fuerat imbibitum à carne ejus inflammata & arida.

Illuſtr. Baro Ferdinandus ab Henaufen, cum inflammatorio Hepatis affectû, febreque continua, tertium & intra annum recrudeſcente teneretur, toto morbi decursû aquea biliosa profusè reddidit.

In cadavere ejus inter alia cacopragiæ viſcerum indicia, Jecur immani tumore extuberans repertum: Cujus ſuperficies quidem tota duos circiter transverſos digitos victa prorſus flaccidaque, & mollis prementi manui apparuit: Interius autem corpus ligni inſtar durum & retorridum prorſus. *Carolus Piſo de morbis à ſero ſect.4. cap.1.*

Quidam fluxû alvi laboravit, ſexto poſt anno interiit: Multis vomicis obſeſſum erat Hepar, & pars meſenterij ſyderata erat. *Hollerius cap. de alvi fluxibus.*

Thomas Wilſon, annos 30. natus, diarrhœa laboraverat. Hujus cadaver dum ſecamus, hepatiſque ſeparationem à diaphragmate (cui latè adnaſcebatur) molimur nondum aperto eo Tumor amplus, Atheroma dictus, comparuit: Situs erat in gibba hepatis parte, proximè poſticam diaphragmatis regionem, juxta cavam venam, figuræ erat rotundæ, & pugno propemodum æqualis, à reliquo hepatis parenchymate liberatus: Pependit uncias quinque, drachmas ſex, & grana tredecim: tunica ejus cuti veræ craſſitie erat comparabilis, materiæ duo genera in ſe complectebatur, utrumque craſſum valdè & minimè fluidum: alterum gelatinæ inſtar translucidum: alterum verò cremori ſpiſſo aut albæ pulticulæ perſimile. Dicebatur homo Diarrhœa laboraſſe.

Quum ingens eſt inflammatio jecoris, manifeſtæ & vehementes omnes notæ apparent, quum verò exigua, obſcuræ & exiles: Sæpè enim Jecur animadvertimus Tuberculis & Abſceſſibus inſtar furunculorum obſideri, nullo hypochondrij dolore, nullo tumore, nullo decubitu difficili: Febris ſolùm inerat non admodum ardens, cum ſiti, cibi faſtidio, cumque alvi bilioſo profluvio, in menſes interdum multos perſeverante, ut idcircò difficile id mali, quemadmodum & ſubſtantiæ corruptela ab intemperie calida, aut ab obſtructione internoſceretur. *Fernelius Patholog. lib.6. cap.14.*

Aperto cadavere filiolæ Dom. Scaronij Conſulis, quæ duos menſes integros diarrhœa laboraverat & febricitaverat, Inventum Hepar incanduiſſe præ calore, ut eſſet friabile: Et cum nata parente utroque ſit valdè bilioſo, cyſtis fellis amplior omni opinione erat, pro rata ſingularum partium portione: Pulmones aliquantulum adhærebant, cæterum erant integri, quod mirum, cùm humidiſſimo eſſet cerebro & multum tuſſiviſſet: at credo tuſſiendi inane hoc deſiderium à fervore hepatis fuiſſe: quod notandum, alioqui vix incolumes eſſe potuiſſent: Uterque ren lapidoſus erat, trianguli erant lapides & inſerti in ſubſtantiam renis: Alvus variis excrementis toto tempore fluxerat & θυντηγκμδῶς. Incuria mulierum, quæ accerſere Medicos nolentes, in trivialibus ſuis remediis ſpem poſuere, tacitè & clam totum inteſtinum rectum ſideratum erat: In cerebro, potè humidiore, inventa eſt aqua multa. In hoc peccaſſe videntur Medici, quod ætatula impediti venam non ſecuerint: Nunc ſcire oportet in pueris, etiamſi aſſiduitas febris adſit, ſi de interno fervore conſtat, & caloris corrumpentis dominatû, tuto venam aperiri. *Guiliel. Ballonius Epid. lib.2. pag.140.*

Uxor D.Pouſſepin Conſiliarij Regij, hora 10. matutina conqueritur de importuno alvi fluore: ſuadeo ut decumbat, quia motus auget fluorem, & dejectiones reſervat. Erant autem ſimiles aquæ albæ, chyloſæ quidem, ſed liquidæ: implebat magnam pelvim quoties dejiciebat: Territus hoc ſymptomate, poſtulavi ut ſeniores in conſilium vocarentur: præſcripti ſunt litus adſtringentes, ſacculi, julepi, expreſſum rhei pro die ſequenti: dejectione frequenti & copioſa vires paulatim collabuntur. Ante mediam noctem interit, cùm illa nihil minus quàm de morte cogitaret.

Ut explorarem cauſam mortis tam ſubitæ & inopinatæ, impetravi ut corpus diſſecaretur: Inveni ventriculum in ſuo fundo ulceratum. *J. Riolanus part. meth. med. ſect.3. tract.1.*

Diarrhœa à Callo inter venas meſaraicas nato.

Petrus Aldimarius filium habuit, qui cum octavum jam ageret annum, in corruptum incidit appetitum, quo calculos ruderaque comedens, in lentam tandem febriculam incidit, indeque procedente tempore, & ventriculus non continere,& venter fluere cœpit: Adeoque duobus his malis vexatus eſt puer, ut paucis etiam diebus è vita exceſſerit:

Hujus nos cum emortuum corpus incidiſſemus, repertus callus inter venas meſaraicas, à quo cum venæ ipſæ obſtruerentur omnes, ut ferri inde ſanguis ultra non poſſet, neceſſe fuit puerum è vita migrare. *Benivenius de abditis cap. 37.*

Diarrhœa ob Meſenterii glandulas tumidas, Hepar tabidum, &c.

Catharina Matheligs fœmina Leodienſis 15. annos nata, poſt hecticam Diarrhœæ vehementia ſublata, ad interiorum examen anſam dedit. Viſcera omnia flaccida, præcipuè cor & pulmo: In dextro pulmonis lobo vomica: Intra pericardium verò, ubi membranæ mediaſtini cordis baſi annectuntur, glandula Thymi nucis juglandis magnitudine ſolida denſaque latebat: Reliquæ in meſenterio glandulæ majores ſolito, aliæ Atheromatum materia plenæ, aliæ pure concreto, tam candicante quàm ad nigrorem vergente. Plurima aqua pericardio inerat, cordi paucus ſanguis: Renes flaccidi, ureteris utriuſque extra renem exortus amplior, nihil tamen ſabuloſi in renibus aut veſica deprehendebatur: Omentum omni pinguedine expoliabatur, Hepar tabidum: Uterus minimus & durus: uterq; teſticulus gracilis: vaſa colli & fundi tenuia, quia necdum menſium fluxum paſſa fuerat. *Bartholinus cent.3. obſerv. 99.*

Diarrhœa à Pancreate ſcirrhoſo, Meſenterii vitio.

Marcellus Sacchetti (*de quo lib.1. tit. de Phthiſi. obſerv.88.*) inter alia ſymptomata, Diarrhœa laboravit: quæ omnia partim invexere gracile meſenterium atque omentum, partim ſcirrhodes, pancreas, &c. *Severinus de abſceſſ. pag.273.*

In viri Diarrhœa, fluxu ſanguineo, &c. affecti, ductû Pancreatico calculi reperti.

Nobilis 30. circiter annorum, melancholicus, catarrhis admodum obnoxius, vini ac fructuum horariorum intemperanti uſu, incidit in vomitum & Diarrhœam, quibus per intervalla ſubſequebatur fluxus ſanguineus, unde viribus ejus magis magiſque deficientibus 10. die valetudinariam vitam cum morte commutavit.

Diſſecto cadavere in Pancreate, circa exitum ductus pancreatici in inteſtina, ſeptem vel octo calculos, majoris ciceris magnitudinem habentes reperi, Anno 1667. *Regnerus de Graf, Tract. de ſucco Pancreatico cap.7. Ex communicat. D. Gaien. Chirurgi Pariſienſis.*

Diarrhœa abſceſſum in ventre ſequuta.

Per frequentes Anatomes in Xenodochio ſum aſſecutus, naſci interdum abſceſſus nobis reconditos, quorum materies diutiſſimè velut incluſa membranulis teneretur, quos ipſa humorum copia vel edax malignitas ſibi efformat, inter diploides pleuræ, peritonæi, cujuſcunque meningis alterius, ut evidenti exemplo patuit in cadavere D. N. cui ex percuſſione, dum juvenis eſſet, equinæ calcis in ventrem, locus tactus eſt imbecillior: ſenectutis tempore fluxio nata, in diuturni abſceſſus ſpeciem tranſiit, ac ſuppurata demum eroſis membranulis, e peritonæo in cavitatem abdominis decidit, unde paulatim putrefactis inteſtinis ac diarrhœa ſupervenіente deceſſit. *Gemma in caſu mirabili de puella Lovanienſi.*

In quodam poſt Diarrhœam extincto obſtructa à calculis cyſtis fellea inventa.

Vidi in Epiſcopo Malleacenſi, qui Diarrhœa bilioſiſſima per tres ſeptimanas perſeverante ſublatus eſt, intra veſiculam felleam arefactam tres lapillos duriſſimos: quum tamen ad ultimum vitæ ſpiritum frequenti dejectione bilioſiſſima vexatus fuerit: Nec aliunde fluebat bilioſum excrementum quam per canalem bilavium ab hepate in inteſtinum directè protenſum. *Riolanus Antrop. lib.2. cap.20. pag.215.*

Poſt Diarrhœam malignam ventriculi fundus maculis obſitus repertus, & Fiſtula tres in inteſtino recto.

Quidam cùm longo tempore Diarrhœa vexatus eſſet, nec quicquam aliud quàm aquam bibere auderet iſtum melius valere viſus eſt: Si verò vel vinum vel cereviſiam biberet, ſtatim alvus largiter ſolvebatur: Interim & vitro antimonij à Chirurgis exhibito ſæpè uſus fuerat: Variis tentatis remediis, præſertim ſyrupis, ſtatim pejus ſe habuit, imò poſtea à levi cauſa, vel cibo aliquo minùs ſalubri, vehementer afflictus fuit: Is cum me conveniſſet, & conſilium petiiſſet, ſpiritum ex Vitr. Mart. deſtillatum aliquoties exhibui, qui illi non parvam opem attuliſſe videbatur: Interim Pharmacopola illum acceſſit, & perſuaſit ut duas uncias mannæ ebiberet, fore ut ſtatim ſublevaretur, quod & me inſcio fecit; Epota ea pluſquam quinquageſies alvus ſoluta hominem eadem die ſuſtulit.

Cadavere aperto, viſcera omnia ſalva reperta ſunt: Pulmonum tamen lobus dexter lividior: ventriculus autem in fundo pluſquam ducentas & amplius maculas rubicundas diſcretas, inſtar petechiarum macularum habuit: In inteſtino recto fiſtulæ tres, de quibus ille jam per annum fere conqueſtus fuit, vanam operam Chirurgorum & Medicorum implorans. Suſpicio annon maculæ illæ malignæ fuerint? nam inteſtina ita elota fuere, ut nec excrementi quicquam apparuerit, nec in ventriculo quicquam niſi duo vel tria cochlearia cereviſiæ cum pane, quam ante dimidiam horam quam moreretur, acceperat, repertum & planè omnino naturaliter ſe habebant: An maculæ illæ in cauſa fuerint ut tam ſubitò vel potus vel cibus contrarius ingeſtus in fermentationem ageretur & natura ſtimularetur ad excluſionem? Nam quantum memini, nec cibum, nec cocta, nec chylum reddidit, ſed acriores humores & liquida multa ejicere ſolitus erat. *I. Paterſon Hain in Miſcellan. curioſis anni 1671. obſerv.115.*

A Diarrhœa mortui anatome, cujus ventriculi fundus ſideratus repertus, Colon variè affectum, &c.

Ultra annum Nobil. Vir de Rens, aulæ Archipincerna, malè habuit, per ſex tamen ultimos menſes lecto affixus fuit: Initium morbus ſumpſit ex prolapsu in lumbos, namque ab eo tempore dolores in regione lumbari ſentire cœpit, ut tandem claudicaret: Exterius nullum contuſionis veſtigium notari poterat, dolor tamen quotidie increſcebat: Accedebant tandem horrores febriles: Verùm cùm à medicamentorum uſu abhorreret, moleſtias haſce vel deambulationibus, vel compotationibus, inprimis bono hauſtu vini Rhenani pellebat. Olim aliquoties iſchatico morbo laborarat, hinc conſueta & experta ſibi remedia adhibebat, à quibus aliquantulum, ſed parum levabatur: Tandem accedebat Diarrhœa vehementiſſima, abſque ullis tamen torminibus: excernebat multum ſanguinis grumoſi: Cum morbus invaleſceret *D. Hermannum Conerdingium*, Archiatrum Guelficum, conſulebat, qui remediis ex arte adminiſtratis id præſtitit ut ſanguinis effuſio minor fieret: Sed mortuo Conerdingio dolores in inteſtino recto accedebant, quos cum explicaret, hæmorrhoidas internas affici nemo non judicabat: Huic fini hirudines ano applicatæ, unde etiam aliquod levamen: manebat interim Diarrhœa, nec ſiſti ſe patiebatur: Recrudeſcentibus vero poſtmodum doloribus, cum Chirurgus ſpeculo dilatatum anum accuratius inſpiceret, cognitum eſt totum inteſtinum rectum

hinc

hinc inde carunculis inſtar glandularum obſideri, quæ attactæ ſanguinem cum intenſiſſimo dolore fundebant. Et licet aliquando remediis ex arte adhibitis tollerentur, nihilominus intrà 24. horarum ſpatium regenerabantur: continua Diarrhœa non parum etiam curationem morabatur, nec tamen ſiſti poterat: Si ſiſtebatur, inſignes cordis anguſtiæ accedebant, ut neceſſe eſſet enemate immiſſo anum iterum ſtimulare, quo adhibito horror per bihorium durans ſequebatur, redeunte poſtmodum Diarrhœa conſueta: Tandem veniebat febris lenta & continua, cum dejectione virium & appetitus: Per tuſſim purulenta ejiciebantur, fæces præter voluntatem prodibant; Urina cum difficultate excernebatur, ejuſdemque ſedimentum album erat inſtar cretæ: Ultimo, in dextra lumborum regione apoſtema generabatur, quo aperto materia prodibat inconcocta & fætidiſſima, ut nemo adſtantium illam ferendo eſſet: Tumor etiam crurum, & inflatio abdominis inſignis, mortem præcedebant.

Sub finem anni 1669. diſſectum eſt Nobil. viri cadaver. Cùm aperiretur, ingens copia flatuum prorumpebat, caterùm quæ ſequuntur obſervata fuerunt. 1. Omentum, ſanum licet & optimum, non tegebat omnia inteſtina, ſed inter ventriculum, & colon convolutum erat. 2. Inteſtina, præſertim craſſa, ſummopere a flatibus diſtenta, pellucida erant inſtar vitri: 3. In colo pauciſſimæ cellulæ obſervabantur. 4. Ventriculus in dextro latere ſitus erat: In fundo ejus gangræna obſervabatur; Subſtantia ejus tenaciſſima, tria quoque in ipſo foramina obſervabantur exigua, ac ſi acu facta fuiſſent: 5. In fine Coli itidem aderat gangræna, & ibi loci latuerat ulcus, quod paulo ante obitum ruptum, uti ex rejecta materia obſervari poterat. 6. Hepatis color a naturali multùm differebat: veſicula tamen fellis optime colorati copia referta erat. 7. In Liene initium ſcirrhi. 8. Pulmones muco tenaci & albi coloris plane erant obducti, in ſiniſtro latere planè purulenti: In dextro latere inflammati erant, ſicut eſſe ſolent in iis qui pleuripneumonia correpti moriuntur. 9. Cor magnum erat & adipoſum, fibræ tamen carneæ aderant, ut nondum deſineret eſſe muſculoſum. *Alardus Hermannus Cumnenus in Miſcellan. curioſis anni 1673. obſerv. 118.*

Diarrhœa ob corruptionem Coli & Tenuium inteſtinorum, inflammationem ſequutam eadem omento non cooperta, Tumorem huic adnatum, &c.

Anno 1663. die 9. Julij Clar. *Sylvius* ſecuit Apolloniam Simons vetulam, quæ continuo alvi fluxû per ſeptem hebdomadas laboraverat, in ſectione ſequentia notabantur: Vena umbilicalis coaluerat cum peritonæo: Linea alba cartilaginea erat: In ſiniſtro latere ſub ventriculo Tumor magnus & rotundus, ovi anſerini magnitudine reperiebatur, omento adnatus, qui diſſectus continebat materiam variam, maxima quidem parte viſcidam inſtar concretæ pinguedinis, aliqua gypſeam, minima autem mellis inſtar fluidam & luteam: Omentum ſurſùm erat retractum, ut inteſtina nuda conſpicerentur: In inteſtino Colo nigredo apparebat, forte corruptionis ſignum. Inteſtina tenuia valdè flaccida erant & coloris obſcurioris, aliquibus in partibus magis rubebant, ubi forte fuit inflammatio: Inteſtinum tenue, per quod ſub meſenterio ſiniſtrorſum ferebatur, profunde admodum ſitum erat, & uſque ad ſiniſtrum renem penetraverat: Folliculus fellis bile ſatis plenus erat, ſed pallidiore: Quicquid in inteſtinis tenuibus continebatur, à bile erat tinctum: Ductus Pancreatici in inteſtinum duplex erat inſertio, altera communis cum inſertione ductus bilarii, altera tribus circiter digitis à priore diſtans: Uterus versùs partem ſiniſtram magis propendebat & dextra tuba longior erat: Minor erat uterus, nec major quam in puellis eſſe ſolet & ſatis mollis: Membranulis quaſi quibuſdam intertexta erat uteri ſubſtantia ſatis flaccida, per quam ductus quidam ferebantur hiantes, & ſtylum admittentes in ipſas tubas; Inflato vaſe in parte interna uteri, tota ſubſtantia tubarum attollebatur: Internum uteri orificium valdè rubicundum erat & pituita viſcida refertum: Lien pallidior erat, præſertim in parte poſtica, & ſatis grandis, cætera ſanus, Pulmo quoque bene ſe habebat, ſed per fibras variis in locis dextro lateri adhærebat, in ſiniſtro liber erat: Hepar etiam laudabile erat; Tantillum aquæ ſubflavæ continebatur in ſiniſtra thoracis cavitate: Pericardium flatu diſtentum & turgidum erat, quod ſibi nunquam obſervatum aiebat: In ejus cavitate liquor ſpumoſus continebatur ſatis copioſus, ſapore ſubſalſo & ſubacido: Inter æſophagum & arteriam magnam in ſiniſtra parte, quærebat & inveniebat Ductum thoracicum ad latus venæ ἀζύγου propè ipſas vertebras, qui ſatis grandis & elegans erat, color contentorum ſubrutilus erat: Immiſſo tubulo in ductum thoracicum & inflato, dexter ventriculus cordis vehementer intumeſcebat, & ſanguis ex vaſis erumpebat, & tota auricula dextra mire inde tumeſcebat: Valvula in ipſo Ductu reperiebatur, quæ impediebat quominùs verſus inferiora inflari poſſet ductus. Ubi ad regionem lumborum deveniebat, ductus quaſi contorquebatur in ſemicirculum. Ductus quidam minores, ex muſculis venientes, inſerebantur in ductum majorem, Dum perſequeretur ductum, videbat plurima vaſa è ductu deferri uſque in hepar, & minores aliquot ramos ad inteſtina. *Obſervatio Joh. Henr. Breckfeld. Medici Dani, in actis Medic. Bartholini anni 1673. Obſervat. 17.*

Diarrhœa chyloſa cum atrophia propter lactearum meſentericarum obſtructionem.

Licet in ſpecie & propriè Diarrhœa illum ventris fluxum deſignet, quo humores ſinceriores defluunt ſine ſanguine & chylo, hic tamen illam vocem cum *Melchiore Sebizio in ſpeculo ſuo medicinali practic. part. 4. ſect. 2. cap. 15.* generaliter ſumimus, ita, ut in genere denotet quodvis alvi profluvium, qualecunque id tandem ſit, à quacunque materia proveniat, à quocunque loco, & quocunque etiam modo illud fiat. Diverſi humores in Diarrhœa evacuari ſolent, unde etiam diverſis nominibus ſalutatur. Dicitur enim Diarrhœa billoſa, melancholica, pituitoſa, ſeroſa ſive aquoſa, ſanguinea, colliquativa, pue-

puerorum dentientium, verminantium, ut & chyloſa quæ, licet ad cœliacam affectionem ſoleat referri, quia tamen plerumque & præprimis hoc in caſu, non merus & purus chylus, ſed excrementis mixtus, evacuabatur, non immerito Diarrhœæ Chyloſæ titulus ipſi imponi poteſt. Erat enim filiolus Domini Caroli a *Pflug* annum natus cum dimidio, febri inordinata, nimia appetentia, ſecretione per alvum ſuperflua cum materiæ albæ permixtione, & ſubſequenti macie inſigni, diu & per aliquot menſes vexatus, ita ut omni diligentiâ licet adhibitâ, æger vix oſſibus hæreret, vix præter animam reſidui quicquam haberet, vivæ mortis imago eſſet, & delicatam adhuc animam ob morbi vehementiam tandem efflaret. Huic cæliacæ affectionis, ſive potius *Diarrhœæ Chyloſæ*, cauſam *Fernelius* aliique, venarum Meſeraicarum, Lienis aut Epatis obſtructioni adſcribunt. *Pecquetus* rectius Lactearum Meſeraicarum (quas inſignis ſuperioribus annis Anatomicus Atellius à ſe detectas Poſteritati commendavit) quin & Thoracici illius ductus, à ſe primò inventi, ſtatuit obturationem, verba ejus ita ſonant in nova de *Thoracicis lacteis diſſertat. Anatom. Exper. pag.* 109. *Chyloſa Diarrhœa, qua ſcilicet mixtim cum recrementis excernitur Chylus, oriri poteſt (ſicut Riolanus Pater in peculiari ſanandi methodo cap.* 48. *ſapienter indicat) ex Obſtructo Meſenterio: nam licet ſaniſſimum hepar congruentiſſimum accendat ad optimam Chyloſin, aut Chymoſin potius calorem ventriculo, ſi tamen vel obſtructum fuerit Meſenterium, vel humoris viſcoſitas intimam inteſtinorum tunicam lubricans, obturaverit Lactearum infundibula, certum eſt prohibitum ingredi Chylum pariter ſecretum iri cum ciborum fecibus, id ipſum neceſſe eſt, obſtructis thoracicis Lacteis, contingere.* Et paulo poſt. *Quòd ſi multiplex fuerit Lactearum obſtructio: & adverſus aperientium remediorum vim pertinax, Atrophiam ſequi neceſſe eſt, interdicti alimenti penuria, unde nec reparantur ſanguinis impenſa, nec corporis tabeſcentis ſubſtantia reſarcitur.* Prædictas obſtructiones ob lactis potiſſimum impuritates & viſcoſitatem ortas fuiſſe arbitror, quæ in exilibus illis canalibus lacteis ad Caſcoſam duritiem & quaſi coagulationem tetendit, hincque ex obturatione horum vaſorum Chylus ad receptaculum, & ſic deinceps conſequenter ad maſſam ſanguineam interceptus fuit tam maciem quàm Chyli neceſſariò per alvum una cum recrementis fluxum excitans. Symptomata, fames nimirum, ſine dubio ob defectum nutritionis in partibus, quæ ſui reſtaurationem deſiderarunt, nec propter obſtructionem illam receperunt, oriebatur. Putamus enim, ſalvo tamen aliorum judicio, naturalem appetitum excitari à ventriculi bono temperamento & anima; Omnium actionum noſtri corporis gubernatrice, quæ defectum materiæ nutritivæ percipit, & ita per appetitum illam poſtulat. Ab Experientia omnium rerum Magiſtra informati ſumus, poſt morbos majorem plerumque percipi appetitum ob virium debilitatem, quas Natura recreare iterum tentat. Illi, qui exercitiis gaudent, & laboribus mechanicis delectantur, majori fame & appetitu vexantur, quàm qui otio & quieti dediti ſunt, eandem ob cauſam. Vermes in inteſtinis ſtabulantes abſumunt Chylum, hinc nulla vel pauca partium nutritio, & per conſequens major appetitus. Igitur cum *Ferdinand. Roderic. pag.* 64. exclamamus: *Fames certiſſima indigentiæ & abſolutæ coctionis prius ingeſti cibi certiſſimum ſignum.* Spiritus acidi & acres appetitum quidem excitant, ſi autem quantitate peccent, deſtruunt appetitum, cum ventriculi temperamentum evertant. In juſta autem doſi aſſumpti, vel ante, vel cum cibis, appetitum adaugent, ratio, quia ante cibos accepti reliquias in ventriculo contentas diſſolvunt, ut defectus eo melius percipiatur, cum cibis autem ingeſti, pars concoctionis exiſtunt, cibos citius diſſolvunt, concoctionem, augendo fermentum, accelerant, & ita per accidens appetitus & ſenſus aſſumptionis cauſa evadunt. Diſtinguendum igitur inter cauſam coctionis & cauſam appetitus, quam naturam ſalutamus. Alterum ſymptoma, febris inordinata à viſcerum & vaſorum obſtructione, ut & Tartari copia illas obſtructiones generantis, inæqualiter effumantis quaſi & ebullientis, calidoſque vapores in totum corpus mittentis, originem trahebat. Intermittere tandem circa hunc affectus, cum Chyli receptaculi in præcedentibus mentio facta, nequeo, quin animi ſenſum aperiam, & cauſam explicem, quæ per tot ſecula tot Authores decepit, nimirum ob Anatomes imperfectam adhuc cognitionem, & præcipue magnæ illius in centro Meſenterii contentæ Glandulæ, cujus uſus & finis antequam a Clariſſ. Pecqueto conſignaretur, multos Authores latuit, dum hi receptaculum iſtud Chyli poſt mortem adhuc repletum & diſſectum plerumque abſceſſum Meſenterii fecere: Vix enim obſervationes reperies, in quibus non aliquoties tales Meſenterii abſceſſus recenſentur. Non quidem mihi mens eſt, Meſenterii abſceſſus totaliter in dubium revocare, ſed ſolummodò mihi perſuaſi, multoties receptaculum Chyli pro abſceſſu Meſenterii ab Authoribus habitum fuiſſe. Nobiliſſimi antè dicti filioli parentes, cum nutricem certas ob cauſas mutaſſent, ſemper ſuſpicati ſunt, (licet Medici fundamentalibus rationibus illis aliud perſuadere conarentur) morbum infantis per faſcinum introductum eſſe. Novitate quidem caret, Ariduram ex incantatione provenire, quale exemplum *Hieronymus Jordanus de eo, quod divinum eſt, pag.* 109. recenſet. Frequentius verò Atrophiam ex faſcino incurrit corpus infantile, quod oculum vocant malum, linguamve malam. Hinc uſus etiam muliercularum obtinuit, ut vitio vertant illis, qui elegantioris notæ puerulos attentius vel intuentes, vel commendantes nimium, non addant: Deus te ſervet? perſuaſæ, niſi illam illis benè precandi formulam addiderint, facilè ſic futurum, ut faſcino poſſint lædi. Quæ conſuetudo apud illas adeò invaluit, ut ſimul ac audierint, viderintve, infantulum non ita pridem floridum, ac per omnia ſanum, nunc ægrotare & contabeſcere, de faſcino protinùs cogitare auſint. Ut igitur ampliùs ancipiti cura non diſtraherentur, extinctus filius anno 1665. die 15. Menſis Auguſti Halis Saxonum aciei cultri anatomici ſubjiciebatur. Diſſecto cadaveris abdomine, ecce monſtroſa illicò hepatis, pro ætatis ratione, apparuit magnitudo, quæ vix in adulto offenditur: Totam enim abdominis cavitatem occupabat, ſubſtantia ejus præterea ſcir-

ſcirrhoſa reperiebatur. Veſicula fellea erat inſignis, indicis longitudinem æquans. Lienis ſimilis ut epatis erat conſtitutio; puncticulis enim tartareis perduris undique erat refertus. Glandulæ per totum Meſenterium diſperſæ ſcirrhoſæ inveniebantur, cauſæque mortis manifeſtè conſpiciebantur. *Caſparis Theophili Bierlingi.*

Bimulus Princeps Sereniſſimæ cujuſdam in Germania familiæ, diarrhœa, atrophia aliiſque ſymptomatibus defunctus 26. Julii 1676. in præſentia Conſiliariorum, Aulicorum, Medicorum, à Chirurgis ad balſamationem exenteratus, ſequentia monſtravit.

1. Magnum, elegans, candidumque cerebrum, ſub quo inter cranium octo & plura cochlearia aquæ cruentæ inventa; cerebrum ſolum pendebat libras duas & duas uncias. Externa capitis ulcuſcula prorſus evanuerant. Dextrum verò latus à capite ad coxas prope regionem hepatis nigricante lividoque colore infectum.

2. Cor naturale, pulmones ſani, ſine ulla accretione.

3. Ventriculus & inteſtina ſplendida, omnibus excrementis vacua, ſed flatibus nonnihil diſtenta, pancreas naturali facie, ut & lien, ſed brevior,

4. Renes naturalem magnitudinem ſuperabant. Veſica more conſueto conſtituta, ſed contracta.

5. Hepar valdè durum, albicans, inuſitatæ magnitudinis, pondere 17. Unciarum. Inter hoc & inteſtinum duodenum prope meſenterium, ſanguis nigricans infarctus. Veſicula bilis quoque major juſto hepatis ſubſtantiæ ubique ita firmiter accreta, ut ſine ſubſtantiæ hepatis læſione eximi non poſſet. In ipſa veſicula bilaria, non flavus humor, ſed materia quædam ex nigro viridis obſervata, qualis ſubinde copioſius per alvum *ſecernebatur. Præterea hepar undique anguſtum & arctè coſtis ſpuriis & diaphragmati accretum; hinc facilè colligi poterat, unde difficilis reſpiratio orta, & quâ ratione hepar in functione ſanguinis vel depurandi & diſtribuendi impediri potuerit.

Cum frater Sereniſſimi defuncti Principis eodem affectu iiſdemque ſymptomatibus detineretur, ut præcaveretur fatum imminens, juſſû ſuperiorum Medici quidam Hafnienſes hoc conſilium ſcripto conſignarunt Hafniæ XIV. Septemb. 1676.

Mandato clementiſſimo ſubjectiſſimè obſecuti, relationem nobis miſſam de Sereniſſimi Principis morbo & aperti corporis conſtitutione, quâ docuit, diligentia expendimus, & exinde intelleximus, beati Principis bimuli morbum primariò dependere ex humida frigidaque temperie cerebri, hepatis; & circumjacentium viſcerum nativa indiſpoſitione, unde reliqua adducta ſymptomata fluxerunt. Et quandoquidem Junior Princeps alter, ſicut percepimus, ſimili modo tentatur, & vero ſimili ſuſpicione ſimilem interiorum viſcerum conſtitutionem habeat, in hanc ſententiam conſpiramus, donec à Medicis ægro Sereniſſimo præſentibus uberius de morbi ſtatu certiores reddamur, ut ante omnia curandi ſcopus dirigatur ad hepatis indiſpoſitionem, quæ impedit ne bilis & lympha ſeparetur, & quidem leniter aperientibus, hincque partem roborantibus tam quæ externo corpori applicantur, quàm quæ per os aſſumuntur, pertinaciter inſiſtendum, quibus ritè peractis ſpe non dubiâ animamur, ſymptomata ſenſim evanitura, quæ ſumma eſt votorum noſtrorum. *Thomæ Bartholini.*

Puellula quædam bono corporis habitu prædita, enormi corripitur Diarrhœa, poſtea nonnihil remittens, & tandem cum vomitibus recrudeſcens. Fuit in dextro hypochondrio durities, aderant ſitis, pervigiliæ, dolor capitis, ſtercora alba, & virium proſtratio. Denique Epileptica obiit.

A cervice ad dorſi finem ſpina erat nigra, Ventriculus aliquo modo nigricans & putrida, humorem continens viridem: Jecur ſcirrhoſum Folliculus fellis nigricante bile turgidus. Cerebrum ingens aquæ innatans.

Videtur fuiſſe ſpecies alicujus febris malignæ, cui cætera ſymptomata concomitavere. *Stephanus Blancard. Anat. Pract. Cent. 2.*

Hectica poſt Diarrhœam, obiit.

Poſt mortem, Viſcera flaccida: Vomica in pulmonibus: in Meſenterii glandulis atheromata, & purulenta, Hepar exuccum. *Idem ibidem.*

DICOPHYIA
Vid.
PILORUM VITIA.
DIFFICULTAS RESPIRANDI.
Vid.
RESPIRATIO.

DIGESTIONIS VITIA.

Curationes & Conſultationes.

Curationes.

Chyloſis ſeu chylificatio, notum eſt quomodo fiat, nempe beneficio ſucci fermentativi ſalini ſeu fermenti ſtomachici ſalini, a quo inciduntur, diſſolvuntur & volatiſantur ſimul alimenta, ita ut abeant tandem in liquorem dilutum lacteum, quem non immeritò liquidiori cremori vel Priſanæ aſſimilant. Qui liquor chylus dictus natura ſua eſt ſalſus, volatilis & temperatus. Hæc chyli productio, ſeu alimentorum in chylum tranſmutatio variis læditur modis.

Aut enim imminuitur ſive aboletur quando non ſufficienter digeruntur alimenta: vel inſigniter depravatur, unde innumeræ fiunt alimentorum corruptiones.

Ad depravationes alimentorum merito etiam referuntur cruditates dictæ, quæ imprimis ſunt duplices acidæ & nidoroſæ. Acida eſt, quando alimenta abeunt in ſuccum acidum, nec ſufficienter volatiliſatum: Nidoroſæ ſunt quando eadem corrumpuntur ut abeant in liquamen horridi ſaporis, putrilaginoſum & omnino nutritioni

fritioni ineptum: nam corruptionem nidoroſam ſolent comparare communiter cum ovis frixis butyro & non bene poſtmodum concoctis.

Cauſam quod attinet, notum eſt ex lectione Veterum quod hi ipſi omnes operationes naturales ſoli manciparunt calori, & exinde in chyloſos læſionibus ut plurimum accuſarint calorem debilem ſtomachi, ſeu intemperiem ſtomachi frigidam, nunc ſimplicem, nunc verò compoſitam, complicatam cum intemperie Hepatis calida, Lectio frequens Practicorum etiam Modernorum & imprimis Italorum & Gallorum vos docebit quod hi omnes accuſent inæqualem intemperiem ſtomachi frigidam & Hepatis calidam.

Verùm hac in parte merito laudes tribuendæ Helmontio; qui primus caliginem diſcuſſit, & calorem non effective ſed diſpoſitive tantum digerere ſtatuit, & ſufficienter confirmavit, quô potius fermenta & fermentationum læſiones, cauſas, proximas introducit læſarum digeſtionum.

Quod ergò attinet chyloſin læſam, cauſa ejus proxima erit vel in fermenti ſtomachi vitio, vel erit in vitio aſſumptorum alimentorum, in fermento quidem quando non poteſt ſufficienter digerere, aut quando non legitime digerit, ſed potius depravatum alimentum corrumpit. In alimentis verò erit cauſa, quando eadem digeſtioni ſunt inepta, aut quoniam peccant cum quantitate etiam qualitates dum ſunt vitioſa & digeſtioni aliàs inepta.

Hæc ut pateant imprimis fermentum ſtomachi non ſatis volatile, ſed acidum nimis fixum aut cum peregrino acore in ſtomacho corruptum, uti fit in Hypochondriacis, diſſolvit quidem promptè alimenta, ſed eadem non ritè fermentando nec debitè volatiliſat, ſed nimia acore eadem in maſſam vitioſe acidam tranſmutat unde imprimis cruditas acida provenit.

Quòd ſi ex perverſo bilis per vaſcula fellea in inteſtina trajectæ motu fiat, ut regurgitet in ſtomachum fit ut ab hoc ſale volat. oleoſo bilis debilitetur aut vitietur fermentum ſtomachicum; adeo ut aſſumpta alimenta non poſſint convenienter digeri, quin propter talem præſentiam bilis vitientis fermentum, abeunt in cruditatem nidoroſam, quod etiam fit quando alimenta pinguia nimis ingeruntur aut butyro nimis frixa & condita nam & alia pinguia dant cruditatem nidoroſam. Verùm in unoquoque ſubjecto peculiaris & à priori non perſcrutabilis eſt fermenti varietas tam in ſpecie animalium quàm in unoquoque in dividuo humano: ratione cujus fit ut non tantum appetitus variet, ſed etiam ut ipſa variet alimentorum digeſtio, ita ut ea quæ unus avidè appetit & hinc facillime digerit, alius reſpuat, aut non ſine moleſtia concoquat. Appetitus ſanè eſt index quid loquitur quaſi & monſtrat quæ ſunt aſſumenda. Nam quæ facilè aſſumuntur facilè digeruntur, quoniam tum appetuntur ea quæ ſunt amica fermento ſtomachico, & quæ ipſi ſunt amica, facilè diſſoluit, & facilè fermentatur.

Hinc eſt quod nobis inculcet Hippocrat. in Aphoriſmis quod appetita facilius longe digerantur quam non appetita. Ex hoc fund mento etiam conſuetudinis magna adeo eſt habenda ratio: nam idem Hippocr. in omnibus morbis conſueta licet deteriora inſuetis tamen eſſe præferenda, dicit, licet melioribus. Ratio eſt hæc, quod poſt omnia aſſumpta ſemper remaneat nonnihil in ſtomacho, ſeu omnium aſſumptorum nonnullæ reliquiæ hæreant in plicis & rugis ſtomachis, quæ reliquiæ ſi non ingrediuntur materialem compoſitionem fermenti, uti multi volunt. Certum tamen eſt quod nonnihil aut certo modo fermentum modificent ſeu ad ſui ſimilia alimenta magis appropriatum reddant. Hinc eſt quod ab aſſumptis minùs lædamur, quando fermentum iiſdem quodammodo eſt homogeneum & nulla eſt diſcraſia inter aſſumpta & fermentum, ſed hoc ſe habet ad illa ut proportionatum agens. E contra inſueta ſunt moleſta quoniam non habent convenientiam cum illo partes alimenti.

Propterea etiam eſt ut ii qui certa quædam nonnunquam abhorrent, incipiendo à minima doſi ea ſibi reddant familiaria nonnunquam: quoniam fermentum ſtomachi ſucceſſive alteratum, talia olim hoſtilia, tanquam amica, facile arripit.

Hæc de fermento, cujus ſalina volatilis activitas ſi debilitetur, fit illud ratione modo dicta.

Quod attinet Vitium chyloſeos alterum ex alimentis aſſumptis. Hæc eſt cauſa, quando copioſè nimis ingeruntur unde non poſſunt digeri: ratio, quoniam unumquodque menſtruum fermentativum (quod ſoluit & fermentat, quale eſt fermentum ſtomachi) requirit proportionem objecti debitam in quod agere debet.

Si ergo nimia ingeratur alimentorum quantitas, obruitur in tantum fermentum ut eadem nec diſſolvat ſufficienter, quoniam non eſt ſufficiens, nec convenienter fermentando volatiliſet. Non diſſoluit convenienter, quoniam, uti dixi, nimia quantitas ſuperat fermenti activitatem: hinc tarda fit concoctio & non rectè volatiliſantur digeſta. Imo ſæpius nimia quantitas alimentorum ingeſtabit in cruditatem acidam, unde aſſumpta quidem acorem recipiunt fermentativum ſed propter nimiam copiam admodum debilem; unde non poſſunt fieri volatilia, ſed in forma paſtæ crudæ acidæ remanent.

Præter quantitatem imprimis varietas ciborum etiam turbat digeſtionem, utut enim magna ſit fermenti ſtomachici poteſtas, quatenùs ſemel varios admodum cibos poteſt diſſolvere & fermentare, tamen certum eſt quod non ſit univerſalis quin magis determinatur ad hunc vel ad illum cibum: ſi ergò tam varia ingeruntur pinguia cum macris, acida cum dulcibus, etiam certum eſt quod fermentum, potentius dum agit in unum, quàm in alterum, non leviter vitietur digeſtio, & peſſimæ oriantur corruptiones & cruditates quarum comes eſt mucus copioſus in ventriculo reſiduus: nam quod non rectè digeritur vix per Pylorum tranſmittitur, unde copioſus mucus obruit ventriculum & ulterius vitiatur chyloſis.

Quoad qualitatem ciborum certum eſt quod delectus ſit habendus. De Pane tantum loquor qui ex omnibus alimentis nobis eſt familiariſſimus. Ratio, quoniam fermento ſtomachi eſt amiciſſimus idque propter ſpiritum acidum

volatilem, qui in pane eſt ſatis copioſus & quodammodo homogeneus & ſymbolizans eſt cum natura fermenti ſtomachici. Unde etiam Panis ratione fermenti in panificio concepti, vel ratione ſpiritus illius acidi volatilis, adjuvat ut reliqua aſſumpta promptius colliqueſcant, & cum iſto ſtomachi fermentum volatile ſimul adjuvat, ut promptiùs volatiliſentur & chyliſicentur. Unde panis quo magis eſt fermentatus & magis in eodem exaltatus ſpiritus acidus volatilis, eo eſt nobis ſalubrior, quò minus verò fermentatur & quo ſpiſſior & glutinoſior, eo magis eſt nocivus, & eo promptius abit in paſtam viſcidam & crudam in ſtomacho. Præter Ciborum varietatem etiam Potus nimius eſt qui inſigniter turbat digeſtionem: ratio, quoniam 1. Potus nimius diluit nimis fermentum ſtomachi & illud diluendo nonnihil hebes reddit: 2. quoniam facit fluctuationem alimentorum in ſtomacho quæ nonnihil impedit legitimam fermentationem: 3. quoniam Tonum ſtomachi lædit, eundem diſtendit & fibras ejus laxat ac flaccidas reddit ut digeſta licet, non poſſint adeò commodè per pylorum expelli. Hinc eadem præter tempus in ſtomacho detenta, corrumpuntur & in vitia varia abeunt. Ex his facilè patet quid habendum ſit de veterum intemperie inæquali: Nam eandem non habere fundamentum in re, patet ex eo, quod ſanguis qui calorem & ſic dictam Temperiem Vitiat, omnibus partibus diſtribuitur æqualiter & proportionaliter movetur ad hepar & ventriculum. Quamdiu ergo ſanguis debito calore vegetus, & quamdiu æquali proportione circulatur tam ad hepar quam ad ventriculum, tamdiu ſanè his ipſis etiam debitam conciliabit temperiem & eodem modo debitè calebit Epar atque Calet ventriculus.

In iſta ergo quam dixi veterum inæquali intemperie experientia nos docebit, quod ſemper ſubſit vitium ſtomachici fermenti, quod ſit nimis & vitiosè acidum. Nec ſatis volatiliſatum quin ſimul obrutum copioſo muco craſſo & viſcido: propterea inſtituitur in talibus Cura non cum iis quæ calefaciunt ſtomachum & refrigerant hepar, ſed quæ vim habent attenuandi & diſſolvendi, imò etiam volatiliſandi & temperandi nimium fermenti acorem.

Præter has cauſas primarias chyloſeos læſæ, Secundariæ nonnullæ adſunt, quæ, quatenus retentionem aut expulſionem turbant, etiam Chyloſin vitiant, quam ſæpius cauſam fuiſſe chyloſeos læſæ & ſimilium ſtomachi ſymptomatum, Teſtis eſt expertus *Zacut. Luſitanus in lib. Medic. Princip. hiſt. 56. quæſt. 36.* It. Verrucæ ventriculo adnatæ Chyloſin turbare valent. Quale exemplum habet Foreſt. *in lib. 18. obſ. 18. & obſerv. 30.* Notum etiam eſt quod renes afflicti calculo propter cònſenſum nervorum qui intercedit ventriculum & renes, ſimiliter ſolent turbare digeſtionem.

Quod attinet Signa Diagnoſtica. Ea ſunt facillima. Nam in Chyloſi imminuta conqueruntur ægri de dolore ſtomachi poſt paſtum. Item conqueruntur ægri de ructibus etiam poſt 5. vel 6. horas ab alimentorum aſſumptione moleſtis, iiſque genuinum aſſumptorum ſaporem repræſentantibus. Porrò conqueruntur tales ægri de appetitu dejecto, de inflatione ſtomachi & quæ ſunt ſimilia ſigna hinc indè obvia.

Præterea ſæpiùs adeſt poſt paſtum in talibus ſubjectis Phlogoſis ſeu rubor faciei, in qua phlogoſi ſemper obſervetur quod fiat a ſtomacho, hocque muco copioſo nimis acido ab alimentis non ritè digeſtis reſiduo, onerato.

Item conqueruntur ægri tales de difficili reſpiratione, quando incumbunt dorſo, Item matutino tempore ſæpius conqueruntur, quod habeant os muco plenum, qui revera aſcendit ex ſtomacho, dum per incubationem regurgitat & ad fauces tendit & ſic matutino tempore excernitur. Cæterum quando vitiata eſt digeſtio illam teſtantur ructus. In cruditate acida habent ructus acidos, habent copioſiores præ cæteris flatus, & quæ rejiciuntur, aut natura, aut arte per vomitum deprehenduntur craſſa viſcida & pituitoſa, ſimulque ſaporis acidi.

Cruditas nidoroſa cognoſcitur ex eo, quod ructus ſunt fœtidi aut ſaltem horridi quales ſolent elevari poſt ova frixa aſſumpta: It. quòd ſubinde nauſeant. Matutino tempore ſaporem percipiunt, quem non poſſunt ſufficienter explicare: quæ rejiciunt aut arte aut natura per vomitum ſunt liquida ſubflava, & aut omnino inſipida, aut quodammodo amaricantia. Præterea habent alvum ſæpiùs plus ſolito apertam. Tales cruditate nidoroſa laborant.

Quod attinet ſigna prognoſtica. Certum eſt in chyloſeos læſione conſiſtere fundamentum quam plurimorum morborum Chronicorum, in in ſpecie certi ſitis quod ex cruditate acida & ejus variis differentiis oriantur quàm plurimæ ſi non omnes febres intermittentes: quod hæc cruditas acida certo modo corrupta ſit origo mali hypochondriaci, ſit origo Scorbuti, niſi hic oriatur per contagium maſſæ ſanguineæ communicatum: ſit origo Paſſionis Colicæ & ſimilium. Item quod ſimilis acor in ſtomacho vitians alimenta ſit origo morborum Cutaneorum, Scabiei, Serpiginum, Herpetum, forſan & Eriſypelatum.

In genere omne acidum ſeu acor vitioſus ſubinde in corpore errans, quod ab Helmontio dicitur inimicum toti corpori, fundamentum habet in vitioſa digeſtione ex corruptione acidi. Arthritis ipſa dum vinum acceſcit in ventriculo, aut potulenta vitioſo acore tincta prorumpunt in corpus ex hac acida ſtomachi aciditate habet ſuum ortum. Imò (de quo impoſterum plura) omnes morbi Chronici qui veniunt aut oriri putantur à viſcerum obſtructione Meſenterii, Hepatis & Lienis: Tamen ſitis certi quod oriantur ex vitio chyloſeos & in ſpecie quando fermentum ſtomachi eſt nimis acidum nec ritè volatiliſatum.

METHODUS MEDENDI.

Corrigendum. Itaque fermentum ventriculi quando fieri poteſt & collocandum in naturalem ſtatum.

Conferunt hic 1. Ea quæ mucum & ſuccos in ſtomacho hærentes ut plurimum craſſos & viſcidos acidos removent. 2. Ea quæ ſale volat. oleoſo ſubtili acido temperato conſtant: hæc namque nonnihil alterant fermentum ſtomachi, volatilem ſubtilemque acorem ei attribuunt.

Quod ergò attinet: Purgantia: Vomitoria primum obtinent locum, inter hos ſuperius dictum

ctum Antimonialia eſſe præferenda, non ea quæ non infuſa, ſed quæ infuſa: & in Infuſo non tam eſſe ponderandum pulverem quàm liquorem in quem fit infuſio. Poſt hæc ſunt Aſarinæ & in ſpecie Extract. Aſari Emetic. Hartm. Aqu. Nicot. deſtill. ſimiliter elegans præbet vomitorium. Maſſ. Pilul. de Hier. cum Agarico ſuperius commendavi & dedi formulam. Præter hæc Pilulæ Maſtichinæ ſunt elegantes: Nam Maſtiche eſt ſingulare ſtomachicum ratione ſpiritus acidi volatilis. Pilulæ Aloephanginæ ex aromatibus factæ, & uno alterove grano Scammonii aculeatæ conveniunt ad detergendas ſordes mucilaginoſas ſtomacho ſæpè adhærentes. Dabo exemplum hoc modo egregium.

℞. Pilul. Aloephang. gr. xv. l. ℈j. (ſunt enim ex aromaticis) Scammon. ſulphur. gr. ij. Extr. troch. alhand. gr. j ß. (eſt egregium ad pituitam viſcidam detergendam.) c. ſ. q. Tinct. tart. (quæ ſtimulat. & eſt ſalina abſtergens) F. l. a. Pilulæ purg. Stomach.

Poteſt etiam beneficio remediorum ſalinorum imprimis ex tartaro fieri pulvis laxativus & ſtomachum egregie evacuans.

℞. Tartari vitriol. crem. tart. an. ℈ß. Scamm. ſulphur. gr. iij. l. iv. Trochiſc. alhand. gr. j. l. ij. (Hi enim præſcribuntur in pulveribus) Olei deſtill. Aniſ. gr. ij. F. pulvis purg. ſtomach. Nam ultra ij. l. iij. ſedes vix operabitur pro conſtitutione tamen ſubjecti.

Poſt hæc dixi convenire in Chyloſi læſa ea quæ conſtant ſal. volat. aromatico blando, quæ ſi maritentur cum ſubtilibus acidis ſiunt egregia remedia. Ex his imprimis commendantur ſemina quæ vocantur minora calida: Aniſi, Carui, Petroſel. Cumini, & poſt hæc aromata, præ cæteris Galanga & Zingiber ſimul.

Platerus in obſervat. egregia aliquot habet exempla Chyloſeos & cruditatis vitiorum ſtomachi curatorum per uſum Zingiberis, Nux Moſchata etiam eſt egregia, ſed quia eſt nimis oleoſa, & ob id obtundere ſolet fermentum Stomachi, aliis ſubinde eſt temperanda, imprimis ſimplicibus ſtomachicis dictis quæ ſunt ſatis nota.

Præ cæteris palmam obtinebit Abſinthium & Mentha; Item Acorus verus: Roſmarinum & lignum Saſſafras uti etiam reliqua aromata. Item Elixir quod vulgò vocatur Proprietatis in ſpecie ſi miſceatur cum ſpir. cochleariæ aut cum ſpir. ſal. Ammoniaci volat. Conveniunt etiam egregie Elixir ſtomachale. *D. Michaël.* cujus ſuperius facta fuit mentio, Eſſent. Meliſſæ, Menthæ, Pulegii, Roſmarini, Ligni Saſſafr. Omnes conveniunt, ſi acidulentur cum parva quantitate ſpir. ſalis vel ſpir. vitr. ſic enim concipiunt ſubtilem volatilem acorem.

Aut fiat Vinum Medicatum, nam ſic acidum vini imbuitur cum ſalibus volatilibus vegetabilium. h. m.

℞. Radic. Enul. camp. ℥vi. (quam ſuperius commendavi c. Rad. armoraciæ) Rad. Galang. ℥iij. Herb. Menth. criſp. calaminth. mont. Abſinth. an. m. ß. Sem. Aniſi. Cinam. acut. an. ℥iij. Macis ℥j. (quia nimis oleoſa) Conciſa & contuſa includantur cum nodulo in vini Rheniani menſ. j. ſtent per hor. 12. in loco calido. Hinc ſubinde aſſumatur hauſtus ante cœnam & prandium, ſingulis hauſtibus addendo ſpir. ſalis dulcis (acid. volatile) gutt. x. l. loco hujus Elix. Propriet. imprimis cum ſpir. cochlear. facti & parati gutt. v.

Salia ea quæ mucum ſubtili aciditate potenter abſtergunt & detergunt ſtomachum, ſimiliter egregia ſunt: inter quæ excellit ſal. Ammon. imprimis ſi aſſumatur in vino abſinthite ſ. vino infuſionis ligni Saſſafras. Poſt hoc non minus etiam terra foliat. tartari ſeu ſal. tart. eſſentiale & reliqua ex Tart. parata: Item ſpir. Carminativus ſecretus vid. cap. 6. de quo faciam mentionem paulo poſt, egregrie conveniunt: Tart. vitriolat. aut etiam Hepaticum rubeum imprimis ſi cum aromaticis ſpeciebus Diatrion Pipereon, aut cum ſpeciebus Dialangæ, aut ſtomachicis Mynſichti miſceatur. Sal. vitr. ſeu Arcanum duplicatum Mynſichti ſimiliter eſt egregium in affectibus ſtomachicis, ſimilibus pulveribus ſtomachicis miſtum: Nec miſtura ſimplex eſt inelegans cum ex acido volatili temperato conſtet.

Ambra eſt conveniens ſenibus, & in cruditate ſenum imprimis eſt convenientiſſima ſive cruda cum ſaccharo in forma pulver. aſſumatur ſive cum Eſſentia Menthæ l. Meliſſæ in eſſentiam ſtomachicam redigatur. Noti aliàs ſunt Pulveres ſtomachici Birckmanni & Quercet. in quibus baſis eſt radix Ari præparata: Propterea quia radix Ari impregnata eſt ſal. volat. acri & penetrante: Cæterum utut hæc radix præparetur cum aceto vel vino, in arida tamen maxima pars ſalis volatilis avocat, & ob id inanis nonnihil evadit: Melius ergo eſt ſi infuſio fiat cum radic. Helenii in vino, vel ſi ſuccus expreſſus ex radice & foliis aſſervetur ut tempore uſus cum aliis aſſumatur.

Sed eſt quæſtio quomodo aſſervari poſſint citra corruptionem Succi. R. Obſervetur quomodo vinum conſervetur beneficio ſulphuris, & ij qui legunt Helmont. callebunt artificium aſſervandi ſuccos ad aliquot annos incorruptos.

Præterea pertinet huc pulvis ſtomachicus *D. Michaël.* compoſit. eſt.

℞. Rad. Ari præpar. ℔ ij. Panac. Holſteinenſ. ℔ j. Sal. abſinth. ℔ß. Rad. calam. arom. ℥ ij. (loco hujus acor. ver.) Cinamom. Caryophyll. an. ℥ i ß. Maciſ. Piper. long. Zingiber. Cubebar. Cardam. Granor. Paradiſ. ſem. Zedoar. Coriand. an. ℥ j. F. l. a. Pulvis.

Illi qui legunt. Poterium ſæpiùs memoratum in ſcriptis inveniunt ſpecificum ſtomachicum, ſed quid hoc ſit: Nemo ſcit præter filium Poterij Bononiæ degentem: Interim in aurem vobis dico quod baſis ſit Regulus Antim. Martialis, ſapienti ſat dictum.

Ad ſpecifica ſtomachica etiam pertinet ſuccolata: ſuccus inſpiſſatus factus ab Indis ex fructibus Cacaum conditus cum Cinnamomo & pipere, quæ ſuccolata in vino cocta & pota eſt egregium ſtomachicum & ſimul antiſcorbuticum. Non minoris eſt pretii herba Theæ, planta apud Chinenſes & Japonenſes ſingularis virtutis: ad nos tantùm ſicca adfertur: quæ herba Chinenſibus & Japonenſibus elegantiſſima eſt medicina non tantùm ſtomachum roborans, ſed præterea liberat tam a Calculo, quam Arthritide (morbis Chinenſibus & Japonenſibus propter hujus plantæ uſum incognitis) item in Cephalalgia potenter, Præſervans

ebrietatem & ſomnum arcens, ſtomachum confortans, & vigilias citra debilitatem etiam ad tres dies protrahens. Uſus eſt ſi folia pulveriſata quantum 2. vel 3. capiunt cochlearia ebulliunt in aqu. ſimplic. adjecto pauxillo ſacchari, & iſtud decoctum poſtmodum ſubinde hauritur.

Hæc in genere de Chyloſeos læſione. In ſpecie quod attinet cruditatem nidoroſam. Conveniunt Rhabarbarum quod evacuat & Tamarindi: Præterea ſuccus Citri, ſuccus & ſyrupus Portulacæ, item ſpir. ſalis dulcis, Epaticum rubeum. Omnia enim temperant pinguedinem & bilem præcipitant. Item Conſervæ Roſarum, aut Menthæ vitriolatæ, aut ſpir. vitr. aliquot guttulis irroratæ. Cruditas vero acida corrigitur per vinum abſinthites, per radicem Helenii & Armoraciæ: per ſpir. vegetabiles volat. Menthæ, ſalviæ & ſimiles. per ſpir. Piperitidis quæ eſt planta paucis cognita, acerrimi ſaporis & potentiſſima in corrigendo ſtomacho. Spir. ſalis Ammon. volat. imprimis ſpiritu vegetabili commiſtus ut fiat ſal. volat. oleoſum. Denique ſal. abſinth. ocul. cancr. corallia & ſimilia quæ acidum abſorbent.

Inter externa coctionem juvant olea nonnulla deſtillata ſuaveolentia quoniam hæc ſunt ſtomacho grata. Hæc inter excellens eſt ol. Angelic. deſtillatum. Menthæ, Caryophyll. Macis, Juniperi, Item ol. ſtomachale compoſitum Cratonis, Balſamus Peruvianus itidem eſt egregius.

Præterea Tacamahaca, Galbanum, Maſtiche, in forma Emplaſtri ſ. ſcuti ſtomachici: ſi regioni ſtomachi applicentur. Item ſpongia vino generoſo cui ſimplicia ſtomachica fuerunt infuſa, impragnata, ſtomachi regioni applicata. *Mich. Etthmuller. Colleg. Medic. Pract. lib. 1.*

Chyloſis, ſeu ciborum in chylum diſſolutio, multipliciter lædi ſolet. Cùm aboletur dicitur Ἀπεψία; cùm diminuitur, βραδυπεψία; cùm depravatur, ut in alios humores cibus quam in chylum, commutetur, appellatur δυσπεψία. His tribus vitiis addit Franciſcus Leboë Sylvius quartum, cùm ſcilicèt citiùs, quàm deceat, chyloſis perficitur, licèt id tunc nocuum homini exiſtimet, cùm diutiùs perſeverat, indeque Plethora, & habitus athleticus conſequitur ex Hippocrate valdè periculoſus: quod ſanè rariſſimù.

In abolita autem chyloſi, cibi, quo prorsùs modo ingeſti fuère, crudi, vel ſursùm, vel deorsùm, egeruntur. In diminuta parumper immutantur, & ſolùm in indigeſtam phlegmaticamque materiam convertuntur, quæ ventriculo gravamen, cæteris verò viſceribus, obſtructionem affert: quin & aliquando ita ſenſim cruda hæc, & tenax materia interiori ventriculi tunicæ inhæret, ut cruſtam limoſam imitetur, impediatque illius coarctationem, amplificationemque; unde appetitus infringitur, & alia plura ſymptomata inſequuntur, præſertim inflatio, tumor, & hebetudo ventriculi. In depravata commutantur in acidos, nidore graves, corruptoſque ſuccos; undè cruditates illæ emergunt, à quibus acidum eructatur, & nidoris ſpecies refertur, qualis ovorum corruptorum, vel ſimilium.

Veteres ciborum coctionem arbitrati ope caloris fieri, cruditates & chyloſis vitia, in ventriculi imbecillitatem, & caloris languorem retulêre; quamvis cruditatem cum nidore, calori exuperanti, præſertim jecoris attribuant. Ob externos etiam errores coctionem lædi citra ullum ventriculi vitium docet Galenus 3. *de ſympt. Cauſis c.* 1 videlicet ob excrementa ventriculi cavum occupantia, cibos ſubſtantia vitioſos, quantitate immodicos, qualitate excedentes, potiſſimù calore, aut frigore, tempore importunos, & ſine debito ordine aſſumptos, ac denique ob ſomnû, cujus defectu coctio graviter interturbatur.

Recentiores vero a Fermento Ventriculi diſſolvente vitiato ejuſmodi Chyloſis læſiones deducunt. Unde Sylvius Leboe abolitam, & diminutam fermentationem ſeu chyloſin fieri ait nunc ipſorum alimentorum quantitate, vel qualitate excedentium culpâ; nunc fermenti defectu, aut inertiâ; nunc etiam à confluxu vitioſorum humorum in ventriculum. Auctam contra fermentationem promoveri a Fermento acidiori, à cibis facilè fermenteſcentibus, & ab humoribus acido volatili præditis aliunde in ventriculum pervenientibus. Depravari verò Fermentationem, & in nidorem abire a bile acriori, nimiſque volatili ad ventriculum delata; atque in acorem, ab acidis humoribus, ac potiſſimùm pancreatico acidiori, & abundantiori.

Non aliter alii cauſas læſæ chyloſis à ſuccis diſſolventibus, excedentibus, aut deficientibus, infractis, inertibus, commiſtis, ſimiliterve affectis deducunt; ſive illi è glandulis, tunicisque Ventriculi, ſive ex arteriis, aliiſque ductibus, ac viſceribus deferantur.

Anatome autem compertum eſt ventriculos ejuſmodi languentium repertos fuiſſe plurimùm diſtentos, atque in ſuis tunicis, plicisque relaxatos, aut villosa cruſta, craſſiori, denſiorique obſitos; vel etiam omento male affectos: ut eſt exemplum apud Galenum cujuſdam gladiatoris, qui ob reſectum omentum de ventriculo, & chyloſi conquerebatur, coactus illam juvare laneis integumentis.

Non rarò læſam chyloſim comitatur vomitus, vel alvi dejectio, aliquando mox à paſtu, aliquando poſt aliquot horas. Adjungitur quoque ventriculi gravamen, ructus, inflatio, languor, inappetentia, fluctuatio, præter alia, quæ inteſtinis aliiſque viſceribus contingere ſolent incommoda: quamobrem origo plurimorum morborum cruditas eſſe conſuevit, cum ex Hippocrate Ventris torpor, omnium confuſio, vaſorum immunditia, cerebri conſumptio.

Auctam citamque ciborum coctionem, & contra diminutam, ac depravatam chyloſim à cauſis externis, atque ex errore in victus genere commiſſo, nemo unquam medicamentis prudenter ſubjiciet: ſiquidem illa firmam ſalutem, roburque ventriculi deſignat; hæ vero, præſcripta ſolùm convenienti diætâ, vitatiſq; iis, è quibus venter læditur, facillimè corriguntur; imò etiam ſponte ſua in conſentaneum Naturæ uſum reducuntur. Igitur tribus reliquis duntaxat vitiis occurrendum, ne alias graviores ægritudines arceſſant. Perutile autem fuerit cauſam primum malæ chyloſeos internoſcere, & tollere; mox verò languentem ventriculum fovere ac roborare, diſſolventeſque ipſius ſuccos, ſi deficiant, recreare, ſi inertes ſint, acuere, & ſi ab aliis pravis humoribus inficiantur, commodis remediis repurgare.

In uſum medicamentorum fermentationem promoventium proponit Sylvius Acida, & ſale lixivii prædita ac per ſpiritum volatilem alterata: ſpiritum ſalis cohobatum, & cum ſpiritu vini dulcem redditum; itemque ſal tartari, ſuccini, urinæ, & C. C. ſal Ammoniacum crudum, ejuſque ſpiritum, ſeu ſal volatile, vitatis interea cibis, potibuſque fermentum ventriculi figentibus, vel obtundentibus. Speciatim verò cruditas nidorem præterens curari dicitur per bilem corrigentia, & præſertim ſpiritum ſalis dulcem: etſi opus ſit etiam per eandem evacuantia ſive per os, ſive per alvum, modica tamen doſi, ne indè cholera Morbus, vel diarrhœa inſequatur. At cruditas acida acorem temperantia, tum quoque educentia expoſtulabit: in quem finem deſcribit ſuum electuarium Hydragogum, & vinum quoddam medicatum, quo fermentum iners acuitur, & humores pituitoſi ſimul emendantur.

Roborant præterea ventriculum, & coctioni opitulantur zinziber, & nux myriſtica, piper, & caryophylli ante cibum, vel etiam cum ipſo cibo aſſumpti ex Platero. Hinc diatrion pipereon inſigne remedium a Galeno celebratur 8. *meth.* licet reprobetur à Tralliano. Maſtiche etiam ſummoperè prodeſt ad ℨj. in ovo ſorbili, vel vino tribus horis ante cibum. Vinum abſinthites, clixir proprietatis, aromaticum roſatum, diambra, diarhodon, & ſimilia ſalutaria obſervata ſunt; quamobrem licet acida fermentum ventriculi mirificè acuant, cùm tamen is crudis ſuccis gravatur, atque acore inficitur, proderunt potius aromata, & amarorem præ ſe ferentia. Extractum Aloes, & Myrrhæ ſimul corriget; & ſenſim abradet è tunicis ventriculi impactos ejuſcemodi ſuccos. Commendatur quoque ab Hartmanno ſal Ammoniacum purificatum, aqua, ſeu balſamum ventriculi, aqua cinnamomi, eſſentia meliſſæ, pulegii, menthæ, abſinthii, & ſpiritus maſtiches: ſal abſinthii & cinnamomi. Theriaca quoque & Mithridatium ſuum hic locum habent, præter alia plura paſſim a Medicis indigitata.

Acidis ſuccis diſſolventibus acuendis uſui eſſe poſſunt ſpiritus vitrioli Philoſophicus, acetum eſurinum, ſpiritus ſulphuris per campanam elicitus, elixir vitrioli Minſicht. Verum hæc moderatè exhibenda, vel cum aliis ſtomacho utilibus, commiſta. Parantur etiam ad hoc diverſi generis condimenta ex rebus ſalitis, & acidis una cum aromatibus, ut nimirum ab his adjutus ventriculus arctiùs cibos complectatur, & ſuaviùs illos conficiat: quæ ſanè in cæteris hujus viſceris affectibus opportuna erunt, & maximè conducibilia; undè Hippocrates 2. *Aphor.* 8. docet, parùm deteriorem cibum, aut potum, at ſuaviorem, melioribus, ſed minùs ſuavibus eſſe præferendum. Cæterùm quamvis ſomnus maximo juvamento languenti ventriculo eſſe ſoleat, non tamen exercitium omninò interdicendum erit, imò ſummoperè commendandum matutinis, præſertim horis, & ante prandium.

Denique ſi cruditati ſolis corrigentibus videatur ſatisfieri minimè poſſe, evacuantibus quoque incumbendum per ſuperiora, vel inferiora, prout æger uni vel alteri evacuationi fuerit proclivior. In his autem modus ſervandus eſt, ne nimia doſi, incongruenti medicamine, & immodica ventris turbatione is graviùs afficiatur, & magis elangueat. Quod ſi de ejus laxitate dubitetur, roborandus ille omninò erit, iis præſertim medicamentorum generibus, quæ corrugandi, adſtringendique vim habere dicuntur; cydoniis ſcilicet, myrtorum baccis, ſorbis, meſpilis, conditurâ ribium, pulvere Coralliorum rubrorum, terrâ armeniâ, cholcotare vitrioli, aliiſque. Narcotica verò vitanda, vel parcè admodum, & cum aliis permiſcenda, ob ventriculi languorem; vel ſolùm uſurpentur opiata leviora, theriaca recens, diaſcordium, philonium.

Inflatio, & ructus non diſſimiliter curantur, præterea quæ dicuntur ubi de Hypochondriaca affectione. *Lucas Tozzi Medic. Pract. Part. 2.*

Conſultationes.

Dyſpepſia.

Nobiliſſ. Vir annum agens quinquageſimum octavum, temperamenti totius ad calidum & humidum vergentis, jecoris calidioris, viginti duobus abhinc annis immanibus ſtomachi & lateris doloribus corripi cœpit, pro quibus ſedandis, ſtatim conſilio Medici Purgationem inivit, necnon aquam Tettucianam potavit; cui non ſufficienti, ſubſtitutum fuit Decoctum galli junioris, quo aſſumpto, nihil juvaminis percepit. Tranſactis autem quinque circiter annis denuo Medicum conſuluit, qui novam Purgationem cum tenui victus ratione percepit. Purgatione peracta, at vivendi norma minimè ſervata, poſt aliquod tempus, cum dolores nec remiſſi, quinimò Autumno præcipuè & Vere magis exacerbati fuerint, duobus integris menſibus perdurantes, coactus fuit rurſus ad Medicos recurrere, qui præter Purgationem, uſum ſtillicidii per 24. dies inſtituerunt; quorum ultimo die, urgente à prandio ſiti magna, hauſit cyathum aquæ cichorii, cui immediatè ſupervenit vomitus materiæ valde copioſæ, pravo colore infectæ, & duabus poſt horis animi deliquium cum principum actionum abolitione, & lapſu in terram. Paulo poſt verò in ſe reverſus Patiens, iterum ter brevi temporis ſpatio ejecit materiam ejuſdem qualitatis una cum fruſtulis ſanguinis, cui præterea ſucceſſit per horam integram memoriæ privatio cum novo caſu in terram, ſubſequuto quoque copioſo ſanguinis vomitu, pro quo cohibendo adhibitus fuit pulvis conſtrictivus. Perdurantibus itaque nihilominus tunc doloribus ipſis, Medicus anno proximè elapſo novam Purgationem præſcripſit, qua peracta, dolores iidem adhuc magis adaucti fuere, undecim continuis menſibus affligentes, in hunc uſque diem perſeverantes, quibus quotidie ſuccedit ejectio vini in prandio epoti, additis etiam ventris intumeſcentia & alvi ſtypticitate. Quare ad eximiam Virtutem tuam, Vir Præclariſſime, Patiens confugit, opem Medicam pro integra ſanitate recuperanda implorans.

Ventris dolores quibus multis abhinc annis Nobil. Vir divexatus fuit, & modo torquetur, hypochondriaci fuerunt, à cauſa calida orti, qui tamen ut colici, provenientes à cauſa frigida, à Medicis ab initio, & forſan etiam progreſſu calidis medicamentis adhibitis non curati,

rati, ſed adaucti fuere, & propterea non ſolum hypochondriacus affectus fuit confirmatus, verum & jecoris calore fervidiſſimo reddito, ſanguis quoque fervidior neceſſario fuit genitus, à natura tanquam nutritioni inutilis, & per ſuperiora & per inferiora ejectus. Nec mirum ſi à calidis, & tetris vaporibus ab hypochondriis ad caput elevatis ſpiritus animales denſi & opaci redditi fuerint, ſicque principes functiones brevi temporis ſpatio perierint. Inſiſtentibus autem Medicis in curanda frigida ventriculi intemperie, tanquam poſitiva, licet privativa fuerit, calidis præſidiis tum internis, tum ſtillicidiis externis, hypochondriorum calor in ſuo vigore p. n. perſiſtens, & cruditates cæteroſque humores, imo & alimenta colliquans, aqueas humiditates adeò copioſas coacervavit, ut ad multas libras affatim vomitu, ſaturato colore rejectæ fuerint; nec tamen dolores intermiſſi aut remiſſi fuerunt: imò a poſtrema Purgatione anno ſuperiori peracta adeo increverunt, ut undecim menſium ſpatio nunquam intermiſerint. Quibus additur quoque vomitus poſt aliquot horas ab aſſumpto cibo, præſertim vini in prandio epoti, cum ventriculi anxietate ventriſque doloribus, corrupto nempe a nimio calore vino ipſo in aciditatem converſo, dum ab eodem exiccante ſequuta eſt alvi ſtypticitas, doloribus ipſis perſeverantibus: & à vini ac ciborum corruptione, ventriculi anxietates: à vaporibus autem ab eodem calore elevatis, meſenterii vaſa & glandulæ diſtenduntur, ſecuta continui ſolutione, dolores excitantur: eoque facilius, cum obſtructiones in cava jecoris præſertim, & meſenterio reperiri non ſit dubitandum.

Hæc autem mala ut remittantur, exactiſſima Curatione & diligentiſſima Medici aſſiſtentia indigent, cum mineram jam à tot annis firmam & ſtabilem habeant, & ideo Vere venturo Purgatio regularis incunda erit, primas vias mundando. Secundò Obſtructiones aperiendo. Tertiò Jecoris & hypochondriorum fervorem contemperando. Quartò Humores & ſanguinem ipſum edulcorando; atque tandem ventriculum, quamvis privative læſum, quodammodo roborando. Quibus intentionibus ſatisfaciendum erit remediis tunc temporis a me ſtatuendis atque præſcribendis, dum de ſtatu Nob. Pat. certior factus fuero.

Interim aliqua leviora ad uſum ducenda erunt, quæ ſi propter affectus magnitudinem non ſatis juvare, certe nec nocere poterunt. Aſſumat igitur Nobil. Patiens omnium primo Leniens, ex caſſia & lenitivo paratum, cui poſt horam ſuperbibat jus hordeaceum ad lib. i. & duabus horis ab aſſumpto jure prandeat. Sequenti ſummo mane bibat Emulſionem amygdarum dulcium cum jure malva alterato extractam, ad unc. vii. Tertia vero die aſſumat floris caſſiæ ℥ ij. & hora tranſacta ſuperbibat jus tenue malva alteratum, tribus autem horis ab aſſumpto jure prandeat, & ita perſeveret quindecim aut viginti diebus, alternatim aſſumendo Emulſionem & Caſſiam. Sed hoc tempore non parum prodeſſe poterit eductio ſanguinis ad unc. vi. & hæmorrhoidibus, hirudinibus applicitis, niſi impedimentum aliquod in illis partibus adſit.

Si ab his peractis aliquod levamen ſequutum fuerit, præſcribenda erit alia Emulſio ſummo mane aſſumenda, ut

℞. Sem. melon. mundat. unc. ß. amygdalarum dulc. mundat. n. 20. aq. ſtillat. borag. aut malvæ unc. vii. m. f. Emulſio, cui addatur ſyrupi de pomis unc. j. m. pro una vice, & ſic pro aliis: in cujus uſu pergat ad viginti dies, imò & ad integrum menſem; ſed quinto quoque die parum ante prandium aſſumat floris caſſiæ aut electuarii lenit. unc. ß. & frequenter injiciantur Clyſteres, ex oleo ſeminis lini parati, addito ſaccharo, tum pro fæcibus excernendis, tum pro doloribus ſedandis.

His autem præſcriptis addendæ erunt cautiones in vivendi ratione obſervandæ, & præſertim in cibo & potu; & primò quam maxime conducere poterit à vino abſtinentia, ſaltem primis diebus, cujus vicem ſupplebit jus tenue aut ſtillatum ex jure pullæ paratum, in quo ebullierint folia boraginis, & poma dulcia in fruſtula inciſa, cujus cyathum haurire poterit etiam prima menſa, ſi ſitis infeſtet. Abſtineat autem ab acidis, a dulcibus, à ſalſamentis, a carne ſuilla, à bubula, ab extremitatibus Animalium & à carnibus annoſis ac pinguibus. A piſcibus lutoſis, a caſeo, a leguminibus, hordeo & oriza exceptis, a fungis, terræ tuberibus; & inter fructus, a nucibus & caſtaneis. A condimentis allii, cæparum & plurium aromatum. Vinum autem in progreſſu bibendum, nec dulce, nec auſterum eſſe debet, ſed tenue, maturum & album. Semper autem cœna ſit parca. Somnus nocturnus ſit diuturnus; & corpus jejuno ventriculo exerceatur. Atque tandem alacri & confidenti animo vivat, ſpe priſtinæ ſanitatis recuperandæ. *Raym. Joh. Fortis Conſultat. & Reſponſ. Medicin. Tom. 2. Cent. 2.*

Dyſpepſia in Hypochondriaco.

Eminentiſſimus Princeps 34. ætatis annum percurrens, temperamenti bilioſi, cum melancholiæ ſubdominio, Jecoris calidioris, Ventriculi frigidi, Capitis vero humidioris, in dies neglecta ſalute, & fatigata natura, cœpit ſeptem abhinc annis aliquando Ventriculi gravitates ſentire, & inde flatibus acidis & nidoroſis ſecutis (quibus nunc etiam abundat) in hypochondriis dolores experiri, qui vagantes undequaque, ſeptum tranſverſum, Meſenterium & vicinas ſimul partes invadunt, necnon dorſum, renes & lumbos adoriuntur, ubi utplurimum aliquam debilitatem obſervamus, & nonnunquam cum mictione cruenta; interdum capitis gravitatem atque languorem inducunt, aliquando vigilias & ſomnos turbatos efficiunt. Alvus nonnunquam arida eſt, quæque dejicit excrementa, ſicca, rotunda, atro quodam & bilioſo circumfuſa colore; cum flatibus erumpentibus apparent. Urinæ in impetu morbi variæ ſunt, nunc tenues, nunc craſſæ, modo albæ, modo tartareæ ac in matulæ fundo ſedimenta inſtar plumarum goſſipiique colliguntur, quandoque veluti arenulæ rubræ parietibus matulæ adhærent, quæ facile diſſolvuntur; ac alias exeunt, ſtimulante natura, paucæ, frequentes, & nonnunquam cum eis in majori languore renum aliquid ſanguinoſæ tincturæ diſtillat. Verum cum verò in hujuſmodi affe-

affectibus non ſemper ſimul Accidentium illa præſcripta ſeries dominatur; alias ſanè mitiores illi ſunt, periodice redeuntes; ac alias ferè per longa intervalla eveniunt. Remanet quidem in ſtatu ſalubri (quod præ cæteris obſervatione dignum eſt) quædam debilitas & languor circa regionem renum & os ſacrum, quibus cogitur Patiens non ſtare diu; flatus etiam nidoroſos ſæpe, ut diximus, præſentit. circa fauces ſæpiſſime aliquid à capite cadens ſcreatum promovet, ſed tamen pauca exeunt, non ſalſa, ſed aquoſa. Proinde audito etiam hic in Urbe doctiſſimi Viri conſilio, jam elapſo anno, Veris tempore fuerunt blande primò viæ primæ expiatæ, ſaburra ex Ventriculo & vicinioribus partibus eliminata, Jecoris fervor & hypochondriorum calor attemperatus, correctus; obſtructiones reſeratæ; quoniam enim aliqualiter ſiccam & terream naturam inducebant, Humectantibus præparare & Lenientibus evacuare curavimus, non omiſſis roborantibus, necnon etiam dictarum partium Balſamum inſtaurantibus & reficientibus. Quæ certe omnia fuerunt valde conferentia, nec dolores ulterius, niſi Autumno ſequenti: licet pauci, redierunt: Hoc tamen hyberno tempore denuo leviter renovati, haud difficulter blandis remediis receſſerunt. Hæc ſunt incommoda quæ Patienti contingunt, currenti calamo tacta.

Malorum & Symptomatum Iliadem Eminentiſſimum Principem ſeptem abhinc annis ſemper magis magiſque divexantem, naturalium viſcerum œconomiam undique labefactatam pro cauſa habere non eſt quod dubitemus: Dyſpepſia namque ventriculum laborare, hypochondria flatibus abundare, jecur & renes magno incendio flagrare, atteſtabantur ſtomachi dolores, eructationes quandoque acidæ, quandoque nidoroſæ, hypochondriorum dolores huc & illuc divagantes, fæcalium excrementorum ſiccitas, urinarum ſubſidentiæ albæ & craſſæ bombycinæ, à calore nimirum viſciditate reſoluta, ſicut nonnunquam arenolæ; potius tamen circumſtantes, quam ſubſidentes. Verum hæc omnia ab intenſo & exuberante jecoris, renum & hypochondriorum fervore ſoboleſcunt, cui tanquam principaliori cauſæ, ut acceſſoriæ, adduntur obſtructiones, quas præſertim in meſenterio, lacteis & cava viſcerum parte non ſolum latere, ſed facile quoque tactu percipi poſſe puto, adeo ut hypochondriacum affectum conſtituant, & forſan legitimum, phlogoſi nimirum in pyloro, & parum infra exiſtente, cujus ratione cibi in ventriculo corrumpantur, quandoque ad nidorem, quandoque ad acidum, pro eſculentorum varietate. Siquidem ab eodem calore & nidorulentiam & aciditatem provenire poſſe non eſt qui neſciat in Arte verſatus, hinc flatus ejuſdem naturæ hypochondria diſtendentes, & dolores hinc inde excitantes, qui caput petentes gravitatem, ut craſſi & tetri pavores in ſomnos turbatos, & facile quoque cor & cerebrum attingentes, mœrores inducere ſolent. Quoniam vero cruditas eſt terminus non ſolum Bradypepſiæ & imminutæ concoctionis, ſed & Dyſpepſiæ, nimirum concoctionis depravatæ; idcirco genitæ cruditates in ventriculo, in venis meſaraicis & lacteis firmatæ, & à calore viſcerum circumſtantium exiccatæ atque confirmatæ, obſtructiones terreas atque melancholicas efformarunt: hinc continuo exhalationes emergunt per varias corporis partes divagantes, eaſdemque divexantes; a quibus obſtructionibus, impedita calori hypochondriorum eventatione, calor idem intentior ſemper redditus eſt, à quo non ſolum portio ſanguinis fæculentior conſueto, craſſior facta, ſtagnans circularem motum amiſit, & ita hypochondriacus affectus, melancholicus quoque redditus eſt; ſed prætereа ventriculum etiam adeò moleſtat, ut cibos cito corrumpens, concoctionem inhibeat: ſicque non eſſentialiter & poſitive, at per conſenſum & privative ventriculus ipſe ab immodico & importuno calore afficiatur. Verum quoniam cruditatum portio ad jecur etiam, indeque ad renes defertur, hinc ſedimenta craſſa & veluti bombycina in urinis obſervantur, ſicut arenulæ, non ſubſidentes, ſed parietibus adhærentes, humorum potius in venis, quam in renibus exultionem demonſtrant: quamvis omnino ſit aſſerendum ardorem in renibus reperiri, a quo non ſolum laxatur tota renum ſubſtantia, unde inſignis ſequitur imbecillitas, ſed præterea aliquod etiam exigui vaſis orificium aperitur, & per anaſtomoſin portiuncula ſanguinis effluit, quia nonnunquam cruenta urina obſervata fuit.

Quamvis affectus hujuſmodi principalis de ſe lethalis non ſit, attamen tot alia incommoda ſecum ducit, ut non ſolum moleſtam vitam inducat, verum & alia mala cum vitæ diſcrimine afferre poſſit; arenoſa namque diſpoſitio in caſu noſtro calculoſa effici, & vaſorum in renibus laxitas, ſanguinis effuſionem & mictionem parere poſſet; præterea progreſſu macies quoque & totius corporis atrophia ſubſequeretur, atque tandem neglecta hypochondriaca affectio in morbum exiccatorium, & nigrum facile migrare poſſet. Quare ut jam dicta omnia imminentia mala arceantur, & præſentia valde imminuantur, atque tandem ex toto tollantur, ſicque præſens vivendi modus moleſtus, jucundus evadat, modo Purgatio eſt ineunda. Nec formidare oportet anni tempus calidum, ſiquidem Purgatio refrigerantibus peragenda eſt & abſolvenda, primo primas vias mundando. Secundo Obſtructiones aperiendo. Tertiò Maſſam ſanguineam ab humoribus bilioſis, & forſan etiam melancholicis vindicando; atque tandem jecur, hypochondria, renes totumque venoſum genus refrigerando, nec de ventriculo valde ſoliciti eſſe debemus: ad viſcerum enim contemperationem & obſtructionem ablationem ipſe robur acquiret.

Itaque pro prima explenda intentione, primum & ſecundum Leniens erit ſyr. roſ. ſolut. vel Caſſia cum elect. lenit. quibus ſuperbibat Eminentiſſ. Patiens ſerum depuratum. Quinque vero intermediis diebus Præparans erit.

℞. Julap. acet. ℥ ij. aq. flor. citri ℥ j. aq. cinnam. ℥ß. m. pro ſyrupo, & ſic pro aliis.

Pro ſecunda intentione Aperientia debent eſſe humectantia, ob materiæ obſtructiones facientis ſiccitatem, imò primis diebus ſolis humectantibus utendum, addendo poſtea in progreſſu ipſa Aperientia: paretur itaque hujuſmodi Præparans.....

℞. Succi depur. & per arenam trajecti cich. borag. pomorum dulc. an. ℥ j. decoct. in jure pullæ malvarum, violarum, endiv. ſonchi ℥ iv. m. pro ſyr. & ſic pro aliis x. in quorum intermedio præſcribatur.

℞. Flor. caſſ. rec. extr. ʒ vi. extracti rhab. ſenæ an. ʒß. m. f. boli, quibus poſt horam ſuperbibat ſeri capr. depur. ℔ ij. & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat; quod idem medicamentum repetat decem jam dictis tranſactis diebus. At ſecunda die dictorum ſuccorum aperiatur Jecoraria dextera, ſed parce ſanguis educatur, portio nimirum magis atra atque craſſa, ut facilius maſſa ſanguinea purificetur & ventiletur, jecoriſque fervor contemperetur.

His peractis, ſuccorum uſus repetendus erit ita.

℞. Succi depur. & per arenam trajecti cich. borag. agrim. an. ℥ ij. decoct. in jure pullæ, malvarum, viol. ſonchi, hepaticæ ℥ iv. m. pro ſyr. & ſic pro aliis: ſucci autem ſacchari portione edulcorari poſſunt, ſi ita Eminentiſſimo placeat. Sequenti die ſummo mane præbeantur boli ita parandi.

℞. Flor. caſſ. rec. extr. ʒ iij. ſalis prunellæ ʒß. m. f. b. quibus poſt horam ſuperbibat ſeri caprin. depur. ℔ ij. & tribus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Tertia die repetantur ſucci, ut ſupra; quarta boli, & ita alternatim perſeverare non tædeat Eminentiſſ. Patientem ad decimum quintum aut vigeſimum uſque diem.

Dum poſtremæ intentioni ſatisfacere curabimus, tertia non erit omnino deſerenda: in quem finem parabitur vinum pro menſa conſuetum rhabarbarum, adeo ut in uno vini cyatho tota nocte infuſum fuerit rhabarbarum ad ʒ j. & mane colatum bibat Eminentiſſ. Pat. in prima menſa, prægreſſa debita conſueta comeſtione: reliquum vero vini bibendum in tota menſa ſit conſuetum & ſine rhabarb. In cujus vini medicati uſu duodecim aut quindecim diebus perſeveret. Interim quartæ intentioni ſatisfaciendum aquis, & præſertim *Acetoſella* Romæ dicta, quæ ut vitriolata, aptiſſima erit: etenim primo obſtructiones aperiendi, jecur & renes refrigerandi, renes ipſos mundandi, & viſcera omnia roborandi facultatem obtinet, dummodo rectus ſit ejus uſus, ita ut primis tribus diebus cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſolut. præbeatur: reliquis vero diebus xv. cum vehiculo diuretico, quale eſſe poterit ſpiritus tart. ter rectificatus ad ʒß. in primis cyathis, addendo quoque ſyrupi de ſucco limon. portionem: quantitas autem diebus eſſe copioſa, incipiendo à ſeptem, & aſcendendo ſupra xii. libras paulatim, poſtea declinando. Terminato aquæ uſu, uſus lactis Aſinini ad quadraginta dies de more inſtituendus erit, ut quod reliquias obſtructionum exiccatas emollire, jecur refrigerare, maſſam ſanguineam edulcorare, & totum corpus renutrire valeat. Quo eodem tempore xx. ſaltem diebus balneum aquæ dulcis ingredi poterit, alteratæ fol. malv. viol. nenuph. lactucæ & ſalicis, ſitque tepidum, ad frigidum inclinans, nullo modo calidum. Et ſi fortaſſe ventriculo robur aliquod addere capiat Eminentiſſ. Pat. caute agendum, ne rurſus hypochondria cum jecore calefiant: ſat igitur erit, quod ſtatim ab aſſumpto cibo duo aut tria grana Maſtiches integra devoret.

Jam dictis vero omnibus congrua vivendi ratio addenda erit, præſertim in cibo & potu, animique pathematibus; abſtineat igitur inter carnes à ſuilla, bubula, leporina, à volatilibus aqueis. Inter piſces, à paludoſis, lutoſis, & glutinoſis, oſtreaceis omnibus. Inter lacticinia à caſeo, maxime veteri. Inter edulia ex paſta parata, eligantur tenuiora, ut vermiculi Apulienſes, & alia hujuſmodi. Vitentur condimenta aromatum, excepto exiguo cinnamomo & pipere ruditer contuſo: pariter condimenta allii, cæparum, ſuccorum acidorum Citri, Limonum, Arantiorum. Inter olera damnantur fœniculum, apium, carduus, fungi & tubera terræ. Inter fructus eligantur fraga, pepones, perſica matura: damnantur autem acerba, nimis dulcia & flatuoſa. Vinum non ſit dulce, non auſterum non generoſum, nec minus aquoſum, ſed ſit ſubdulce & ſubſtypticum, quod nos vocamus *racente, overo pirante*, cum aqua ab initio ebullitum, non autem quotidie, ut moris eſt, nuper ſymphatum. Animi paſſiones & perturbationes, imo & vehementes applicationes ablegandæ, & alacri atque confidenti animo vivat Eminentiſſ. Princeps, de ſanitate recuperanda ſecurus, dummodo jam dicta omnia executioni mandari permittat: etenim qui vult ſalvus eſſe, ſervet mandata. *Idem ibidem.*

DIGITORUM COALITUS

Contractio & Digitus ſextus.

Curationes.

NOſtro conſilio digitorum coalitûs cura à ferro tantùm, eoque à prudenti Artifice adminiſtrato, ſequenti modo exſpectari poteſt. Cùm unionis hujus inconvenientis vinculum ſit tenue, nec multis vaſis ſanguineis majoribus aut tendinibus intermixtum, ſed ſolâ cute contextum ſit, facilè cura ſuccedit. Hoc enim in caſu uno ictu, acuta forfice incidi poteſt cutis carnoſæ paries integerrimus, exſciſſis utrobique ſuperfluis digitorum novorum quaſi fundamentis. Non opus hic eſt ligno, triangulari, ad imitationem Plateri *Mantiſſ. Obſervation.* 41. Nec ſcalpello quò uti ſolet. *Hyeronimus ab Aquapendente Parte ſecunda Chirurg. cap.* 101. Hic tamen aſteriſco notandum venit monitum *Celeberrim. Ronhuys. Obſerv.* 10. p. 41. quòd deligentur digiti in novam cohæſionem proni, quod optimè, inſtitutis ligaturis, ac medicamentis idoneis, præcaveri poteſt. Sic quoque cura coalitus digitorum fæliciter ceſſit, teſtantibus *Ephem. noſtr. Ann.* 6. *Obſer.* 58. *Joan. Doleus Encyclop. Chirurg. ration. lib.* 7.

Sexti digiti cura, me arbitro, in ejus ablatione conſiſtit, & optimè perficitur abſciſſione cum ferro, novacula ſcilicet, ligaturâ priùs inſtitutâ, & hoc poteſt fieri in infantibus. Legimus enim in *Ephem. German. Ann.* 6. *&* 7. *Obſerv.* 118. Cùm infans tertiam ſeptimanam tantùm compleviſſet, ligaturâ priùs inſtitutâ; digitum firmiùs adhærentem novacula abſciderunt Chirurgi

rurgi, mox alterâ die abſque ligatura alium adhuc digitum amputarunt, quod ſine magno dolore & ſanguinis profuſione factum, & vulnera facilè ſanata ſunt, ita ut vix veſtigium relictum fuerit. Confer *Clar. Riedlini Obſerv. p. m.* 187. Sunt qui exemplo *Plateri* teſt. *Obſ.* 41. *Mantiſſ.* à reſectione abſtinent, uſque infantes adultiores facti ſunt, ſed non videmus ob quam rationem id omitti debeat, cùm digitus tantùm quaſi petiolo pendeat, & exiguus ſit, is inſtitutò anabrochiſmo facilè curari poteſt, hoc eſt ligaturâ cum filo ſericeo inſtituta; hinc enim digitus ſuperfluus marceſcit & decidit, poſtmodum facili negotio medicamentis congruis penitùs ſanari poteſt. In adultioribus vero digitus ſextus commodè cum ferro quod Germani *ein Meiſſel* dicunt, extirpari poteſt. *Idem ibidem.*

Obſervationes.

De Digitorum Contractione.

Anno 1596. Iſaacus Gotterau de Perroy, adduxit ad me Lauſannam filium ſuum Michaëlem, 14. menſes natum. Is autem ſexto menſe ætatis manu dextrâ in prunas ceciderat: Hinc index, medius, annularis, & auricularis unà cum externa metacarpi parte, adeo combuſti fuerunt, ut apices horum digitorum uſque ad primam articulationem deciderint. At quia pater curationem imperitis commiſerat, digiti omnes, (excepto pollice) cum cute metacarpi quaſi in globum conglutinati fuerant. Septimò menſe poſt abſolutam curationem, adducunt ad me puerum parentes Lauſannam, auxiliumque meum implorant. Purgatô itaque corpore, mannâ ex juſculo exhibita, topica & Chirurgica ſic inſtitui. Primò ſequenti decoctô emollienti, & unguento, per dies aliquot uſus ſum.

℞. Rad: alth. cum toto, rad. bryoniæ, lilior. alb. an. ℥ j. flor. chamom. meliloti, hyperici, chamæpit. chamædr. an. m. j. ſem. fænigr. lini an. ℥ j. coquant. in juſculo pedum & capitis vervecis, aut vituli pro fotu. Poſtea inunxi totam manum & brachium ſequenti unguento.

℞. Unguenti dialth. ℥ j. axung. human. gallinar. anſer. urſi an. ʒ ij. ſucci lumbricor. ʒ ß. M. F. unguentum. Tandem manum involvi emplaſtro de mucilaginibus. His nervi & calloſitas ex corrugata cute metacarpi & digitorum, in externa manus parte concreta, ſatis emollita. Hinc callum inter digitos & metacarpum novacula excidi, digitos item ſeparavi. Deinde inſperſi pulverem noſtrum ad ſanguinem ſiſtendum, & albumina ovorum miſta cum aqua roſacea, & plantaginea oleoque roſaceo, applicui. Defenſivum quoque ad carpum adhibui, & totum brachium oleo roſaceo, myrtillorum, & lumbricorum inunxi. Poſtero die ſequens digeſtivum filamentis ſuavibus ſupra incisiones poſui, & brachium, ut antea, ſuprà dictis oleis inunxi.

℞. Terebinth. lotæ in aq. roſac. & plantag. ℥ j. olei roſac. & de vitell. ovor. an. ℥ ij. croci ℈ ß. vitellum unius ovi. M. Quinto die appoſui ſequens inſtrumentum, ex ligno fabricatum, & incæpi paulatim attrahere digitos ad naturalem ſitum. Hoc inſtrumentum componitur ex ferulâ, latâ tribus digitis in latitudine poſitis, ejus longitudinis ut à carpo ad cubitum ferè uſque pertingat. Secundo ex baculo rotundo pollicis craſſitie, qui ferulæ firmiter affixus eſt: mediô autem hujus bacul. exſurgunt 4. clavi rotundi ex ligno fabricati. Habet item ferula fibulas duas, & lora duo, quorum beneficio inſtrumentum brachio alligatur. Alligato itaque inſtrumento, & undique linteis, ſtupis, aut goſſypio bene munito, habui in promptu digitalia ex pelle fabricata, quæ extremitatibus digitorum appoſui; deinde filo ipſis appensô, digitos deorſum attraxi, & clavis baculo deſcripto affixis alligavi, atque ſingulis diebus magis magiſque incurvavi. Id autem ut eò melius fieret, brachium & manum ſuperiori unguento, quotieſcunque vulnera tractabam inunxi. Ne autem digiti denuò conglutinarentur, laminas plumbeas digitis interponebam. His paulatim digiti ad naturalem ſitum reducti fuerunt. Interim vulnere quoque conſolidavi & cicatrizavi, non quidem iis quæ valdè exſiccant, ſed iis quæ ſimul emolliendi vim habent medicamentis. Atque ſic Divinô favore manus in integrum reſtituta fuit. *Guilielm. Fabric. Hildanus Obſervat. Chirurg. Cent.* 1.

Poſt diuturnum colicum morbum, & reſolutiones contractioneſque ſecutas in manibus & pedibus in Nobili quodam Sene remanſerunt in utraque manu contracti digiti, internodiis duobus exterioribus adeo aſtrictis, ut incurvati in volam manus digiti nulla vi extendi amplius poſſent. Multis uſus remediis, & thermis, nihil profecit; durante & jam per biennium perſeverante malo, meo tandem utens conſilio; hoc pacto curationem inchoavi, purgato prius decenter corpore per triduum vino cathartico nervis ſimul accommodato; dextræ manui ſequens Emplaſtrum applicui.

℞. Gummi ammoniac. ℥ ij. galban. opoponac. bdell. an. ℥ j. diſſolv. in aq. vitæ adde Styrac. calamit. ʒ ß. axung. anſer. medull. cruris vituli an. ℥ j. thuris ʒ ij. rad. Ireos. ʒ j. hermodact. ʒ j. laric. & reſinæ communis an. q. ſ. f. Emplaſtrum ſuper alutam extendi & manus interiori ſedi univerſæ applicetur, & in plicaturam aſtrictorum digitorum imprimatur. Fuit Emplaſtrum ſciſſum in partes tot, quot digiti erant, chirothecæ inſtar, ſingulis digitis petiis obvolutis, ut exactè illis jungeretur. Poſtea pittacium ex panno duplicato formatum, firmiter impreſſum, & aſſerculum panno involutum tranſverſim collocatum, & omnia faſcia probè coercita ſic ut Emplaſtrum undique ſe digitis incurvatis accommodaret, eoſque nonnihil extrorſum premeret, totam noctem ſic collocatam retinuit, aliquotque noctibus continuavit. manè verò hiſce impedimentis, ſingulis digitis plumbeam maſſulam chorda plana appenſam, quæ illos ſenſim extenderet, geſtavit, ſuffitu inſuper manè uſus eſt ex trochiſcis ſequentibus carbonibus ignitis impoſitis, parato,

℞. Marcaſ. ℥ i ß. myrrh. maſtich. an. ʒ ij. Storac. benjoin. an. ʒ j. rad. Ireos ʒ ß cum laricea F. trochiſc. hiſce vix dum octiduo uſus eſt, cum digitos, premendo tamen eos, extendere poſſet. Emplaſtrum rurſus ſiniſtræ quoque manui. tribus noctibus tantum apponens, eos etiam digitos jam cedere nonnihil ſenſit; quibus

ad

ad me ſcriptis, juſſi ut articulorum roboris cauſa, bis aut ter manum decocto Salviæ in lixivio, in quo chalybs extinctus eſſet, foveret, uſuque horum pergeret: & ut utramque manum digitoſque arte Emplaſtri appoſitionem hoc unguento illiniret.

℞. Ol. Lumbric. Lilior. an. ℥ ij ß. ol. chirin. irin. an. ʒß. Lithargyr. ℥j. coq. parum adde gummi ammoniac. in aq. vitæ ſolut. ℥j. Styrac. ʒ ij. laric. ℥ß. ceræ q. ſ. F. unguentum, Interea licet omnia in melius tenderent ſpeſque eſſet integræ reſtitutionis, nolens amplius apud nos ſubſiſtere, thermas adiit Piperinas, Sed irrito conatu, nam earum uſu, digiti amplius aſtringi potius quam relaxari cœperunt. *Felix Platerus, Obſerv. lib. 1. pag. 147.*

DOLOR IN GENERE.

Ubi in ſpecie de

DOLORE CAPITIS

Sub quo ſcilicet

CEPHALALGIA, CEPHALEA

Et

HEMICRANIA.

SEnſus quilibet neceſſariò conjunctus eſt cum tremore aliquo nervorum, nempe alterna contractione & diſtractione eorundem: hi autem motus cùm fieri non poſſint abſque mutuo excurſu ad contactum partium ex quibus nervus componitur, neque hic excurſus ſine ſucceſſiva contactuum mutatione, hoc eſt ſine ſolutione quadam, manifeſtum eſt ſenſum quemlibet eſſe cum ſolutione continui aliqua. Quia verò dolor eſt tremor momenti majoris, hinc fit, ut quæ ſolutio fit in dolore, ſit multo major, ac vehementior, quam quæ in cæteris ſenſationibus, & cùm hæc ſit triſtis, reliquæ non item, hæc etiam ſola appellari poterit ſolutio continui, quatenùs ſolutio cõtinui in genere inferre neceſſariò creditur moleſtum aliquid, cum revera id neceſſariò non inferat, niſi quando eſt certi gradus, ac dici poterit dolor, ut communiter dicitur, ſenſio moleſta, vel triſtis à ſolutione continui proveniens. His igitur ulterius non immoramur, cum ab Animalium operationibus alibi expoſitis pendeant, & gradum facimus ad diviſiones, & ſpecies doloris, quæ à Medicis communiter recenſentur. Illæ ſunt tendens, ſeu tenſivus: gravans, vel gravativus: pungens, aut punctorius, vel pungitivus, ad quem referuntur acer, mordax, pruriens, lancinans, & hujuſmodi: pulſans, ſeu pulſativus, frangens, vel frangitivus, qui proprius eſt oſſium, & etiam oſſium dolor appellatur. Patet autem ex ipſius nominibus, quid ſit ejuſmodi dolorum unuſquiſque; premens enim eſt, in quo ſentit Animal ſe ipſum totum, vel ad aliquam partem premi, ac ſi pondus eſſet impoſitum: tendens, in quo ſe diſtrahi ſentit cum rigiditate quadam, & duritie partis, aut totius, ut cum chordæ muſicæ, aut arcus tenduntur: pungens, cum ſe affici ſentit non ſecus, ac cum acu, acicula, ſtylo ferreo, vel ſimilibus cuſpide feritur: pulſans, cum ad aliquam partem dolor percipitur cum pulſu non naturali: frangens denique, cum oſſa ita urgeri ſentiuntur, ut veluti in fracturam veniant. Facilia hæc quidem dictu, nec etiam ſatis obſcura præſertim, cum per exempla proponuntur, ſed ſi modus, quo ejuſmodi dolores excitantur, exponendus eſt, nec ita obvia, nec à Medicis explicata. Id igitur noſtræ curæ erit, quod ut fiat planius primò oſtendamus oportet, in unoquoque ex enarratis doloribus tenſionem, ſeu cauſam doloris tenſivi debere contingere excepta una ſpecie doloris gravativi, quæ eſt per ſummam partium reſolutionem. Quoniam enim oſſa ſeorſim à membranis non ſentiunt; omnis igitur fractionis aut verus ſenſus, aut imaginatio fiet per affectionem membranarum, fractio autem eſt divulſio; igitur frangitivus dolor eſt ſenſus divulſionis in membranis interiùs, atque exteriùs oſſium cavitates, & ſuperficies quaslibet ſuccingentibus, divulſio autem non fit ſine tenſione, ut patet; in frangitivo igitur dolore datur tenſio. Quoniam verò in noſtris corporibus nullus canalis præter arterias, imò nulla pars præter ipſas naturaliter pulſat; igitur in dolore pulſativo aliquid non naturale continget arteriis, cujus vi debeat pulſus earum, qui in naturali ſtatu ab animali non ſentitur, ab eodem animali ſentiri, & ſentiri cum dolore. Fiet igitur primò major; neq; etenim pulſus priùs inſenſilis fieri ſenſilis, & ſentiri quatenus pulſus poteſt, niſi ex parvo, vel minori major fiat: major autem pulſus motum arteriæ per majus ſpatium majorem extenſionem, & major extenſio tenſionem ſecum neceſſariò ferunt; igitur pulſativus dolor etiam cum tenſione. Quia vero major major pulſus fieri non poteſt reliquis omnibus benè ſe habentibus, niſi ad partem, ad quam fit ille pulſus, obſtet aliquid ſanguinis fluxum impediens, cujus occurſu fiat, ut ſanguis ulteriùs procedere prohibitus nitatur quaquaverſum, & validiùs urgeat arterias, atque ita majorem pulſum pariat, ut in fluminibus profluens ad tranſverſos obices intumeſcit, neque illud impedimentum eſſe poteſt, niſi quid aut obſtruens interius, adeoque membranas extrorſum urgens, & propterea extendens, ac tendens, vel exterius comprimens, unde eadem extenſio, & tenſio; igitur etiam hac de neceſſitate tenſio in pulſativo, & propterea in hoc dolore, quoties per impedimentum fit, dabitur tenſio duplici de nomine, & ratione pulſus, quatenus pulſus eſt, & ratione impedimenti. Quoniam inſuper punctio dicitur vulnuſculum ab acuto quolibet minimo inflictum; minimum igitur illud ad hoc, ut pungat, cum vulnerare debeat, debebit inter duas minimas particulas componentes ſeſe agere, eaſque totas ſimul à contactu removere abſque eo, quod tranſversè ſupra eundem contactum excurrant; incidet igitur pungens, antequam eas ſejungat, in earundem corpus eaſque ſimul cum annexa reliqua longitudine per lineam ſui motus ducet, unde fiet tenſio vel aucta longitudine, ſi corpus illud ſupponatur rectum, aut curvum, ſed pungens, incidat in con-

concavum, vel imminuta, ſi ſit curvum, & pungens, incidat in devexum, ſed partibus per impulſum coeuntibus, hoc eſt, in minorem longitudinem abeuntibus: quare etiam punctorius dolor erit cum partium, quæ punguntur, tenſione. Similiter quoniam dolor gravativus eſt affectio, qualis cum à ſuperimpoſito pondere premimur; igitur in ejuſmodi dolore eodem modo afficientur partes, at cùm pondus in corpus nititur: per pondus autem membranæ, nervi, muſculi ita comprimuntur, & oſſa ad articulos urgentur, ut neque hæc ad eoſdem ſiſti abſque majore muſculorum niſu poſſint, neque compreſſi muſculi contrahi niſi per copioſiorem ſpirituum compreſſionem ſuperantium influxum, neque hi per nervos compreſſos fluere, niſi violentiùs agantur, atque ex hoc majori niſu dignoſcitur id, quod dicimus premi, & hæ motiones a preſſionibus provenientes non fiunt ſine tenſione; igitur nec dolor gravativus, qui fiet, quoties per vitium aliquod nervi muſculi, membranæ, articuli ſimiliter urgebuntur, erit ſine tenſione. Eſto jam vel nimio humido concepto, vel qualibet alia de cauſa ita flaccida pars aliqua, vel totum corpus, ut ſuis vix ulterius cohæreat partibus, ut paginæ bene madidæ, vel partes etiam corporis aquis diù maceratæ, uno verbo, ad putrefactionem, vel ſiccitatem nimiam, qualis eorum, quæ ex ſe in pulverem abeunt, nec poterunt illæ ad mutuum contactum excurrere, cum ne cohæreant quidem: quare in iis fieri neque per contractionem, neque per diſtractionem tenſio poterit: collabi autem ſupponuntur; igitur nervos, muſculos &c. proxima prement, & majori niſu, & copia ſpirituum opus erit ad motus, ex quo cum dijudicetur preſſio, dicetur tum animal dolore gravativo affligi. Cum igitur ſolum in ſumma diſſolutione partium detur quædam ſpecies, eaque unica doloris gravativi, qui ſit unicus à tenſione ſejunctus, hoc eſt, à cauſa doloris tenſivi, manifeſtum eſt, diſtinctius eſſe procedendum in enumeratione dolorum, cum tenſivus, qui ab ipſis Medicis tanquam quidam ſeparatus, & ſuam ſpeciem conſtituens ponitur, ſit quid conjunctum neceſſariò cum doloribus omnibus excepto unico gravativo in ſumma partium reſolutione. Quoniam igitur ex dictis patet, in unoquoque dolore contineri preſſionem, & aliquam aliam affectionem ſaltem animo à tenſione diſtinguendam, & ipſi ſaltem ordine, ſi non tempore præcedentem, dolorum ſingulorum ſpecies denominandæ à conjuncto illo cum tenſione, quæ communis eſt omnibus, & conſtituenda etiam alia ſpecies, quæ ſit, cum afficimur ſola tenſione partium, quod accidet, cum partes à naturali rigiditate recedent in majorem duritiem, vel per contractionem, vel per diſtractionem. Reliquorum autem dolorum affectio primaria ſaltem ordine præcedens tenſionem eſt manifeſtiſſima: in pungitivo enim præcedit niſus in utramque particulam divellendam, & earum divulſio, unde hujus ſolius reſpectu ſuam ſibi vindicat ſpeciem in gravativo preſſio, in fractivo extenſio vel divulſio, in pulſativo, impulſus: in ſola autem tenſione nihil particulare; contractio enim, vel diſtractio, quæ ordine præcedit tenſionem, eſt commune illud, quod præcedit etiam in reliquis. Secundò jam exponantur oportet cauſæ, quibus dolores hujuſmodi generantur. Et primò patet ex ſuperioribus, pulſativum fieri debere, quoties aliquid prohibet, ne ſanguis naturali tenore, ac fluxu fluat per arterias, ſed aliquantum, vel ex toto ad partem aliquam cohibeatur, inibi enim interceptus cumulatur, & majus ſpatium exigit, atq; pertingens ad impedimentum, & retrorſum remeare coactus occurrit ſanguini continuè affluenti, unde velut inter duas oppoſitas facultates preſſus utroq; cum impetu quaquaverſum diſſilit, & arteriam ad majus ſpatium extendit, ſeu dolorem pulſativum procreat. Id autem contingere debere patet vel per nimis auctam molem ſanguinis, vel per naturalem molem ejus, ſed rarefactam, & veluti effervescentem, vel aucto impetu a corde, vel occluſione per quodlibet impedimentum arteriæ; per hæc enim ſingula vitiabitur naturalis fluxus ſanguinis, ac fiet, ut in dato tempore per datam arteriæ amplitudinem fluere debeat quantitas ſanguinis major, quam quæ ab eadem trajici in eo dato temporis ſpatio poſſit, unde pars, vel ſanguis univerſus eò deductus refluere cogetur, & occurrens affluenti diſſilire quaquaverſum majori cum impetu, & pulſum majorem producere. Sic in vaſis anguſtioris colli liquida ſubſiſtunt ad eas anguſtias deducta, eoque faciliùs ſubſiſtunt, ſi majori cum velocitate exhaurire vaſa illa tentemus. Ex his autem patet, quid portendant ejuſmodi pulſativi dolores, & quid cauſarum debeat præceſſiſſe, quid conjunctum eſſe, quid ſuccedere, quæ ſingula diverſa eſſe poterunt pro diverſitate partium, in quibus dolor pulſativus contingit, & cujuſcunque rationis ſint nullo negotio percipiuntur. Quia verò punctorius eſt affectio, qualis cum pungimur minimis, & acutis inſtrumentis, quicquid igitur humorum eſt tam tenue, ac tanti impetus, ut inter utramque illorum particulam ſe ſubitò poſſit trudere, eaſque fere totas ſimul abſque eo quòd ſupra ſe invicem ad mutuum contactum excurrant, ſejungere, atque divellere, dolorem pungentem non ſecus, ac illa inſtrumenta, pariet: hujuſmodi autem ſunt quicunque humores tenues, calidi, bilioſi, cujuſmodi ichores &c; igitur ab horum allapſu ad partes ſenſiles fiet punctorius dolor. Et ſiquidem in unicam particulam incurrat, & nihil adjunctum habeat, unde punctio illa ad certum aliquem pungendi modum redigatur, dicetur ſimpliciter punctorius: ſi verò ita pungat, ut quiddam acre ſentiamus, dicetur acer: ſi tanta vi, ac diverſis in partibus proximis, quas inſuper quaſi laniet, dicetur mordax, vel lancinans: ſi in diverſas partes frequentiſſimè, eaſque ſimiliter proximas, vel etiam diſtantes recurrat, ita ut continuam quandam quaſi ſcalpturam repetat, dicetur pruriens, & ſi quæ his ſimilia nomina excogitare velis mille. Ex his autem patet, dolorem hunc punctorium facilè conjungi cum inflammationibus; hæ etenim cum ſint tumores maximè calidi, exſpirant maximè calidum, aduſtum, ac purum, nempe ab humiditate liberum ratione ejuſdem tumoris maximè calidi humidum vel retinentis, vel abſumentis; unde in membranas incidens inter utramque ipſarum particulam ſe ſe adiget tam ratione tenuitatis quam ratione motus, eaſque divellet &c., ſeu punctorium dolorem excitabit. Tertiò quoniam tenduntur valli per

con-

contractionem, & diſtractionem; tendi igitur poterunt per quidlibet contentum in corpore contrahendis, vel diſtrahendis villis accommodatum; contrahunt autem humida, & quæcunque liquida humidum aqueum participant trudendo ſuas particulas inter utramque partem villorum, ut patet in chordis Muſicis: diſtrahunt autem tendendo frigida per denſationem (ſuppoſitis villorum terminis immotis,) ſicca, & calida abripiendo humidum; frigida igitur, humida, calida, ſicca tendere villos poterunt. Vides hic ſimiliter, quæ antecedere &c. debeant, eaque pariter eſſe faciliima. Similiter ſubitò patet etiam, dolorem tenſivum facilè, ac neceſſariò conjungi poſſe cum inflammationibus, & præcipue ad partes nervoſas; calor enim ille abripiet humidum, unde exſiccabit, & per longitudinem diſtractis villis eoſdem tendet, hinc dolor punctorius in pleuritide &c. cum tenſione, quæ inſuper erit communis omnibus arteriis, ſi calor inflammationis tam aduſſerit univerſum ſanguinem, ut hic omne humidum arteriarum abſumpſerit, hinc pulſus duri in inflammationibus internis, &c. Quoniam verò ſolam preſſionem arguit gravativus; igitur decubitus cujuſcunque humoris tenacioris, tardi motus, craſſi, frigidi, pituitoſi ad aliquam partem, ita ut illam premat modò ſuperius expoſito, gravativum dolorem producet. Quin & hunc producet ſumma reſolutio partium flacceſcentium, & concidentium ſupra ſe ipſas, muſculos, aut nervos, ut ex ſuperioribus. Sed etiam à tenſione per intruſionem humidi poterit hic dolor procreari, ſi intruſio ſit tanta, ut villus eo uſque craſſeſcat, quouſque perducatur ad contactum alicujus muſculi, vel nervi, vel utriuſque cum niſu in eundem; tunc etenim ſtatim preſſio, ut patet. Poſtremò frangitivus cum nihil aliud ſit, quam divulſio, vel diſtractio membranarum oſſa ſuccingentium, manifeſtum eſt, oriri ipſum debere à quacunque cauſa, vel ab extrinſeca ſuperficie perioſtii intra ipſum ſe ſe adigat, vel nitatur inter externam ſuperficiem oſſis, & internam perioſtii, vel urgeat intra minimas cavernulas per os diſperſas, vel demum nitatur in ipſum os ad mediam, & intimam cavitatem, eamque cauſam eſſe poſſe cujuſcunque generis, calidam nempe, frigidam, ſiccam, humidam, tenuem, craſſam, magni, parui momenti, &c.; cum etenim perioſtium validè undecunque adhæreat oſſi, manifeſtum eſt, quæcunque cauſa ſupponatur, diſtractionem ejus moliens non niſi per minima ipſam moliri poſſe, cum nempe ad minimas quaſque partes perioſtium hæreat oſſi, quod cum a quacunque cauſa fieri poſſit, patet quod propoſuimus. Unde deduces inſuper, acerrimum eſſe debere ejuſmodi ſenſum, cum nulla detur libera longitudo membranæ, quæ cedat, ac proinde retundat impetum facultatis diſtrahentis, ex quo deduces inſuper, ad eas membranas eſſe debere dolorem maximi ſenſus, quæ per denſiores ſui partes affiguntur oſſibus, ut pleura, ut pericranium, dura mater &c., unde in his dolores acerbiſſimi, & cum inflammatione pungitivi. Deduces tertiò, dolorem pariter magis acerbum ſentiendum in membranis natura magis tenſis, cujuſmodi ſunt expoſitæ, eadem de cauſa, tenſio enim facit, ut membranæ minus cedant, unde impetus facultatis dolorem excitantis vividior, & magis per minima nitens, & magis divellens, hinc dolor intenſus punctorius in pleuritide &c. Poſtremo ex his omnibus intelligis, dolores omnes, vel eorum aliquot eandem partem eodem tempore poſſe vexare, prout omnes, vel aliquot eos producentes cauſæ ad eandem partem ſimul colliguntur, & operantur, & in frangitivis ab hac, aut illa cauſa eos produci facile dignoſcendum, prout cum ſenſu fractionis conjungitur tenſivus, pulſativus &c. Sed & illud animadvertendum eſt, dolores in vulneribus, & hujuſmodi divulſionibus cum inſigni præciſione nervorum poſt factum vulnus non perdurare ejus intenſionis, qua corripiunt in ipſo actu, quo vulnus excipitur; præciſo enim nervo tremor tantum non ceſſat: quia tamen nervus ſemper immittit ſpiritus ad uſque locum præciſionis, iidem ad ipſum perducti nitantur in nervi ſuperficiem abſciſſam oportet, & dolorem continuum excitent, ſicut etiam humores à partibus proximis exſudantes, & hic affluxus eo erit copioſior, & quaſi continuus, ſi pars vulnerata ſit muſculoſa, vel muſculo proxima ratione contractionis: hinc ulcera, vulnera &c. vix dolent, niſi cum aut ad ipſa affluit materies, aut in pus abeunt, aut munda non conſervantur, aut lintea, & alia ejuſmodi, quibus abſterguntur, & fricantur, iis admoventur, aut cum inflammantur ob affluxum ſanguinis, & caloris, quorum vehementia dolor intenſus, ac demùm ſpaſmus per refluxus continuos à vehementia doloris. Sed & illud ulterius notabis, verum eſſe poſſe, quod aiunt communiter, dolorem tenſivum à flatu fieri; quicquid enim quaquaverſum nititur in membranas circumpoſitas, eas tendat oportet diſtrahendo, unde dolor tenſivus, cujuſmodi vere ſunt flatus, & cum hi plerunque proveniant a materiebus fermenteſcentibus, facilè dolor ille orietur, cum materiæ intra aliquam partem fermenteſcunt, præcipue ſi illa pars ſit maximè membranea: hinc tenſio inteſtinorum in affectione colica, quin etiam in cholera morbo &c., cum humores fermenteſcunt intra viſcera abdominis, eaque quaquaverſum nitendo inflant. Hinc patet, ſimili modo etiam in aliis partibus oriri poſſe dolorem tenſivum à flatu; materia enim poteſt in parte qualibet fermenteſcere, & in flatum abire, atque ita quaquaverſùm niti. Demùm notabis, quemlibet dolorem etiam excitari per imaginationem poſſe, excitata nempe ipſius ſpecie, ut paſſim exempla occurrunt in incubo, in inſomniis, in deliriis, & ex harum affectionum doctrina manifeſtum eſt.

Dolor Capitis.

Quoniam, ut patet ex præmiſſis, unaquæque doloris ſpecies poteſt ſingulis partibus corporis accidere, manifeſtum eſt, qua ratione, ac neceſſitate caput etiam poſſit dolere dolore pungitivo, tenſivo, gravativo, pulſativo, immò etiam cum compingatur ex oſſibus non ſecus, ac oſſa cætera, membranis undecunque per intima ſuccinctis, poterit, ac debebit, cum res tulerit, dolore oſſium proprio, ſeu fractivo affici. Ex his itaque, ac præmiſſis manifeſtum etiam eſt, quid ſit dolor capitis, nempe ſolutionem

tionem continui in aliqua ex partibus intra ipſum contentis factam ab hac, vel illa cauſa, & ejuſmodi ſolutio hunc, vel illum dolorem pariet, prout ea erit, ut hoc, vel illo modo ſolvere poſſit. Inſuper cum dolor ſit quid maximè obvium,& quid ſingulos dolores præcedere poſſit, ac debeat, quid conjungi, quid ſuccedere, ex præmiſſis de dolore in genere facilè pateat, ab eorundem enumeratione, atque expoſitione abſtinebimus tantummodò ad finem recenſentes majoris momenti quædam ex Hippocrate ad ſuccedentia, & præſagia in hac affectione pertinentia. Cum igitur unaquæque affectio ſit idiopathica,& ſympathica, erit etiam hujuſmodi quicunque dolor capitis,& idiopathicus quidem erit, cùm cauſa vigebit in capite non aliunde ex aliqua parte corporis derivata, ſympathicus autem, cum ab aliqua parte corporis provenit. Idiopathicus aliquando à ſaxis præter naturam in capite genitis, vermib⁹, oſſibus, tumoribus, carie cranii, ulcere cerebri, & hujuſmodi generatur, quin a craſſiori ſanguine, vel tenuiori, quorum ille tendat, fluxum prohibeat &c., hic pulſet, ac pungat, ut patet per ea, quæ de dolore in genere expoſita ſunt. Sympathicus vero, cum pars aliqua trajicit in ſanguinem humores non naturales, qui perducti ad cerebrum, ſeu cranium, partem nempe minimæ preſſionis prætertiuere ex vaſis nequeant, unde ſubſiſtentes pariant dolorem illum, qui ab iis humoribus neceſſario pendere debet, vel mollitiem cerebri afficiant ſuo liberiori motu divellendo, pungendo. Vel cum in parte aliqua fit talis ſenſus, ut nervi concutiantur æquo plus, quam naturalis cerebri ſtatus fert, unde dolor: vel cum abſque concuſſione ſolum trahuntur, & ſecum rapiunt appenſum cerebrum, quod vix fieri poſſe crediderim, cum nervi, antequam cerebrum ſubeant, mille appenſionibus hic illic ſiſtantur, ita ut cerebrum ab ipſorum tractione vix quicquam pati poſſe videatur. Major autem videbitur cum iis partibus conſenſus, ad quas vel majores nervi abeunt, & magis rectà tendentes ad cerebrum, ut ſeptum, & Ventriculus, vel ex quibus derivantur humores maxime fermentantes, cujuſmodi ſunt qui ab utero, unde uteri cum capite conſenſus non tam ratione nervorum plurium, quam ratione humorum ab eo provenientium, qui ad cerebrum partem minimæ preſſionis, & maxime delicatam perducti ad ejus membranulas vim ſuam magis exerent, quàm ad membranas reliquarum partium, unde videbitur conſenſus major, & peculiaris, quanquam re ipſa id continget non ratione veri conſenſus cum utero, ſed ratione peculiaris naturæ cerebri, quæ injurias minus, quam reliquæ partes, ferre poteſt: dolor autem proveniet ratione partis dolentis, & humoris dolorem excitantis, qui humor ab utero derivatur. Qua de re illud eſt ſingulare, quod aſſerit Langius, mulieres uteri paſſionibus afflictas ſolo vertice capitis prope ſuturam coronalem dolere, ubi glaciei frigus, & pondus ſe ſentire aſſerunt (quod, inquit Langius, ſi obſervaveris, ad diſcernendum, quando caput per matricis conſenſum doleat, tibi plurimum proderit.) Quod ſane an verum ſit in omnibus, equidem dubito, & fides ſit penes Authorem. Nec quicquam aliud peculiare occurrit in idiopathicis, & ſympathicis doloribus capitis accuratius examinandû. Dolor quilibet capitis externus eſt, aut internus: externi nomine intelligitur qui eſt extra cranium: internus qui intra. Quanta hic controverſiarum ſeries apud Medicos, ut locus doloris intra craniû inveniatur, atque diſtinguatur externus ab interno. Ait enim Gal. externum ab interno dignoſci, quòd internus ad uſq; radices oculorum pertingit, eo quod oculorum tunicæ à Meningibus proveniunt, in quib. dolor internus producitur: externus vero in pericranio ſitus non ad uſq; radices oculorum excurrit, cùm pericranium eo uſque non pertingat. Alii verò dubitant, num internus occupet Meninges ſolas, an etiam medullam cerebri, ſed hanc alii aſſerunt affici dolore non poſſe, cum non ſentiat. Ex Anatomicis autem, & experientia Chirurgorum patet, cerebri medullam, & corticem, ſeu totum corpus ejus, etiam ſi concedatur non ſentiens, quatenus nullis vaſis intextum concipi poteſt, quemadmodum & oſſa, ſi concipiantur deſtituta membranis omnibus, non ſentiunt; tamen quia re ipſa cum intra cranium naturaliter ſe habet, vaſis innumeris implicatur etiam per intima, quæ ſunt ex membranis, ſeu villis ſentientibus, manifeſtum eſt, corpus cerebri totum poſſe, ac debere in dolorem cogi non ſecus, ac oſſa poſſunt, ac debent, atque ita dolent, ut ſuum ſibi dolorem proprium vindicaverint, & doloris ſpeciem ſejunctam ab aliis conſtituerint. Itaque dolor internus eſſe poterit & in Meningibus, & in corpore cerebri, nec neceſſarium erit, ut pertingat ad radices oculorum, immo de facto non omnis dolor internus capitis ad radices oculorum pertingit, ut qui fit ad occiput, & partes circa ipſum, cujuſmodi datos plurimos novimus in iis, qui per longum tempus dolore capitis vexati mortui ſunt, in quorum craniis ad partes poſteriores inventi ſunt tumores ſcyrrhoſi, caries oſſis, lapilli &c. quæ monſtra eo loci inventa certò arguunt dolorem illum, quem ægri in ea parte ſentiebant, dum viverent fuiſſe internum, licet oculorum radices non affligeret ſed & externus & radices oculorum poteſt pertingere; etiam ſi enim concedatur, pericranium ad eam uſque partem non extendi, an non eò perducitur perioſtium, membrana nempe pericranio cohærens, immò ipſius pars, quæ proinde ipſo dolente doleat oportet? Externum igitur ab interno faciliùs, & tutius diſtinguet Medicus à conjunctis cum dolore præcipuè, ſi vitientur, aut non vitientur operationes cerebri, nempe motus, & ſenſus quilibet, ſicut etiam perpendendo, num dolor ille poſſit eſſe ſympathicus, quod ut intelligat, excurret per partes omnes, ut videat, num ipſarum aliqua vitio laboret, quod cerebro communicari poſſit: per conſenſum enim vix fieri poteſt externus ſolus dolor capitis tùm ratione exiguæ quantitatis, ex molis nervorum, cùm etiam quia externum caput majoris eſt motus, quam internum: ac demum tactus, premendo ſcilicet cutem, agitando &c. indicabit, an dolor externus ſit, an internus; tactu enim ſi internus fuerit, nihil mutabitur dolor, ſi verò externus, augeri per preſſionem, vel minui poterit. Quicunque dolores capitis ſpecialibus ſingulorum dolorum nominibus nuncupantur,

nempe pungitivi, tenſivi &c. præter gravativum, qui in capite ſpecialem Græcam appellationem adhuc retinet, & dicitur σφήκεια. Diſtinguitur rurſùs dolor capitis in veterem, & recentem, totius capitis, aut dimidii: qui totum caput occupat nullum ſortitus eſt peculiare nomen, & eſt vetus, vel recens, & in genere quicunque vetus eſt, & confirmatus per diuturnum temporis ſpatium dicitur κεφαλαία. qui vehemens eſt, & levi qualibet de cauſa exacerbatur, nec æger quicquam ſtrepitus ferre poteſt, non loqui, non lucem videre. Recens autem eſt multo mitior, & dicitur κεφαλαλγία, cujuſmodi nomen. ut ex vi ipſius patet, dolorem capitis ſimpliciter, & nullum determinatum ſignificat, Qui autem dolor dimidiam cranii partem occupat, ἡμικρανία nuncupatur, dolor quandoque eximie intenſus, & ægrum maxime affligens, & quaſſans; neque enim in ipſo patiens ſolùm ferre non poteſt aut minimum rumuſculum, aut dubiam luculam, aut loqui tantillum, quin neque tangi abſque dolore in qualibet parte corporis, concutitur aliquando, ſudat frigidum, pulſus fit inæqualis, vomit aquam lympidam, viridem, inſipidam, amaram, ſalſam, & cum his affectionibus perdurat ſolidis 24. horas, & ulteriùs identidem, & frequentiſſimè, & copioſiſſimè vomendo, ſæpe cum conatibus irritis in vomitum, quibus horis tranſactis, & vomitu ſuppreſſo dolor evaneſcit: æger impensè ſitit, artubus vix conſtat omnino viribus fractus. Hujuſmodi emicrania laborantem per plures annos vidimus quendam, qui tali affectione laborare incæperat ſeptennus ex caſu in caput ad ſolum ex altiori arbore, & paroxiſmus recurrebat per vices incertas ſemel, bis, quater ſingulis menſibus, aliquandò per ſolidos menſes nunquam, æſtate rariùs, hyeme acriori ſæpiùs, & in mutationibus temporum præcipuè, cùm vergebant ad Auſtrinas, pluvias, & uno verbo humidas. Fortè autem hæc omnia primò à ventriculo, & inteſtinis proveniebant minus aptè coquentibus, & humores crudos partim tranſmittentibus in ſanguinem, partim intra ſe retinentibus, unde humores cum ſanguine craſſiores difficilè per vaſa cerebri compreſſa præter naturam ex caſu ab arbore fluebant, unde dolor, hinc eorum copia ſubſiſtens infarciebat, & extendebat vaſa, & premebat cerebrum, ex quo convulſiones muſculorum contranitente carentium, cujuſmodi ventriculus, unde vomitus, & niſus in eundem, & inæqualitas pulſus, & cum interim ventriculus ratione humorum contentorum pariter ab ipſis ſtimularetur ad vomitum, multo faciliùs ille ſuccedebat. Interim per vim vomendi, & fluxus, ac refluxus vividos, & frequentes, qui in dolore contingunt, maximus, partium omnium niſus, & expreſſio cujuſcunque humidi, & derivatio ejus in partes cavas, nempe ventriculum, & inteſtina, unde materies largior vomitibus ſuppeditatur, & corpus exſuccum redditur, ex quo oritur ſitis abſoluto paroxiſmo, & debilitas totius corporis abſumptis per ejuſmodi motus violentos ſpiritibus. Quod ſi vomendi ſtimulus ſit tam validus intra ventriculum, ut ex ſe ſufficiat ad ipſum producendum, eadem contingent abſque eo, quòd cerebrum prematur, ut patet. Quia vero repetito frequentiſſime, & per 24. horas protracto vomitu materia in vaſis capitis contenta, & dolorem pariens ſenſim e vaſis exprimitur, ſenſim minuetur copia illa materiæ dolorem parientis, & conſervantis in cranio per ſui intruſionem intra vaſa, unde demùm fluet tota, & ceſſabit dolor. Rursùs quia tremor ille doloris intenſi eſt veluti delirium quoddam, facile ſpecies omnis in eundem tremorem incidet, cumque propterea vividiorem faciet, ſeu dolor augebitur, & æger non luculam, non rumuſculum &c. ferre poterit, eo quod quæcunque ſpecies in ſpeciem doloris incidens, ejuſque tremore tremens dolorem intenſiorem producit: qum aſſerebat ille, ſe, cum dolore ille detineretur, ne cogitare quidem quicquam potuiſſe eadem de cauſa, ut patet. Quia vero conſtitutiones humidæ tempeſtatum &c. magis prohibent perſpirationem, & craſſiores reddere poſſunt humores, hinc tunc temporis frequentior paroxiſmus, ſicut acriori hyeme: propter frigus conſtringens cutim; ſecus autem æſtate, cum calor tenuet, moveat, & expirare faciat humores: hinc etiam eſt, quod idem meliùs habebat, ac diutius à paroxiſmo præſervabatur, ſi alvum ſubduceret, & facilis eſſet egeſtionis, ſeu alui humidæ, ſecus verò, cum alvus ſiccabatur. Quæ de hac emicrania notare voluimus, cum ſit a nobis diligenter obſervata, & ſit raræ conſtitutionis. Hæc autem ſunt quæ de dolore capitis noviſſe oportet. Age jam ſelecta illa ex Hippoc. de dolore capitis explicemus. *Quibus per febres urinæ turbatæ quales jumentorum, iis dolor Capitis vel adeſt, vel aderit.* Quoniam enim urinæ turbatæ provenire poſſunt à ſolutione partiū ſolidarum, quæ cum ſanguine feruntur per corpus, h.e. partium difficilis motus; hæ igitur perductæ ad cerebrum, in quo minima viget vis preſſionis facilè ſubſiſtent, & dolorem excitabunt. *Qui valentes doloribus capitis repentè corripiuntur, & protinùs muti fiunt, & ſtertunt, intra ſeptem dies intereunt, niſi febris eos prehenderit.* Subitus enim ille inſultus doloris cum vocis ſuppreſſione, & ſtertore indicat copiam ingentē materiæ comprimentis cerebrum, quæ niſi trajiciatur in vaſa ſanguinis, ita ipſum premet, ut ſpirituum influxus impediat, unde Mors: traducta autem in vaſa ſanguinis febrem excitat, & per eam abſumitur, vel tenuatur, & per excrementa redditur, quare patet pronunciati ratio. Vide autem univerſum lib. 2. Coacarum Dureti, cujus hic primus locus. *Capitis dolor prægrandis cum acuta febre, aliove quopiam difficili ſigno conjunctus mortiferus: ſin autem omni alii malo ſigno procul dies 20. exceſſerit, ſanguinis profluvium, aut ſuppuratum e naribus, aut partium imarum abſceſſus denunciat: maxime vero 35. annis minoribus profluvia ſanguinis, provectiorib. autem abſceſſus expectare oportet. Ac certè profluvia omninò ſperabilia ſunt in frontis, & temporum dolore prægrandi.* Quoniam enim dolor capitis ſupponitur prægrandis, & acuta febris; vel igitur dolor ille eſt a decubitu materiæ craſſioris, quæ à febre licet acuta ſolui, ac moveri, ſeu concoqui nequeat, vel provenit à calore totius ſanguinis febrem acutam producentis, & utrumque lethale, ut patet, ſicut etiam cum alio quolibet ſigno difficili; dolor enim ex ſe abſumit ſpiritus, &

& in capite naturalem eorum productionem, & diſtributionem aut impedit, aut vitiat, atque inſuper datur aliud illud difficile. Quod ſi mala ſigna deſint omnia, & per tantum temporis ſpatium productus ſit dolor, ut materies eum producens fluere incipiat (quod fieri per experientiam didicit Hippocrates tranſactis viginti diebus) expurgabitur, qua poterit, & per partes quidem capiti proximas, & vaſa ſanguinis per eas diſtributa, cum hæc magis urgeantur, ſi tamen nondum tantum duruerint, ut divelli à fluxu illius materiæ per vaſa ſanguinis fluentis non poſſint in junioribus autem cujuſmodi ſunt trigeſimo quinto anno minores, vaſa illa minus duruerunt; in his igitur profluvia ſanguinis maxime contingent. Si vero materies ſit tenacior, colligetur ad partes excrementa ejuſmodi naturaliter ſeparantes, ut ad glandulas narium, vel ſuppurabitur, & in aliquam ex inferioribus partibus derivabitur, & caſu hic illic in abſceſſum abibit. Si vero vehemens, ſeu prægrandis ille dolor ſit ad frontem, vel tempora, facile ſuccedere poterunt profluvia ſanguinis propter proxima vaſa capillaria, quæ a proximi, & ingentis doloris vi plurimùm per diſtractionem tenſa nullo negotio demùm divellentur, & ſanguinem mittent. *Quibus cephalalgia, & echus varietas ſine febre, & ſimul vertigo tenebricoſa incidit, & tarditas vocis, & manuum ſtupor, hos vel apoplecticos, vel epilepticos, vel etiam lethargicos fore expecta.* Admirabilis pronunciati neceſſitas patet ex ſuperioribus luculentiſſimè: hæc enim omnes affectiones indicant, copiam materiæ ad cerebrum colligi, à qua ipſum prematur: deeſt autem febris, quæ eam abripiat, aut abſumat; igitur in ejuſmodi dolore ſine febre, & cum reliquis conjunctis facilè apoplexia cum cæteris. Vide autem textus ſingulos admirabiles, & facilè ex noſtris meditationibus patentes. *Laurentius Bellini de Morbis Capitis.*

Inter affectus capitis, Dolor imprimis recenſeri, aliorumque iſtius partis pathematum, quaſi agmen ducere ſolet; utpote qui ſymptoma communiſſimum, & maximè frequens exiſtit, cui quidem ferè nullus non aliquando obnoxius reperitur, uſque adeo ut in proverbii conſuetudinem venerit, *ſorſim* rarioris, & admirandæ ſignum eſſe, ſi alicui caput nunquam doluerit.

Cephalalgia, etſi creberrimus affectus, originem tam variam, incertam, & non raro contrariam habet, ut difficillimum videatur exactam ejus Theoriam phænomenon tam multiplicium, & ſæpe oppoſitorum ſolutiones continentem tradere. Morbus hic nulli temperamento, conſtitutioni, victus rationi, nulli cauſarum evidentium, aut continentium generi conſtans, frigidos, & calidos, ſobrios, & intemperatos, jejunos, & ventre plenos, pingues, & macilentos, juvenes, & ſenes, immo quoslibet cujuſque ætatis, ſortis, & conditionis homines paſſim inceſſit. Hinc ſiquidem ægroto cuipiam affectus hujus rationes ſciſcitanti alias ſatisfieri nequeat, ſæpiſſimè dici ſolet, omnia ex vaporibus procedere. Porro hujus morbi Therapeia non tam per certas indicationes, quam varia tentando, & demum methodum medendi extemporaneam ex juvantibus, & lædentibus colligendo, felicius inſtituitur. Quapropter ſi nodum hunc difficillimum aggreſſus, rem altius, & paulo accuratius deducendo, per varias cauſarum ſeries, & complicationes, longis ambagibus feror, veniam promerebor: ſi demum ullo modo poſt morbi hujus Ætiologiam plenius detectam, certior ad curationem ejus aperietur via.

Itaque ut pathologiam hanc plenius inſtituere pergamus, imprimis explicare oportebit, morbi ſubjectum, rationem formalem, una cum cauſis, & differentiis: dein methodum Therapeuticam ſubjungere, eamque per caſus, & obſervationes quaſdam rariores illuſtrare.

Quoad prius, cum dolor omnis ſit actio læſa, ſive ſenſio moleſta, à fibrarum nervearum ſpaſmo, ſive corrugatione dependens, cephalalgiæ ſubjectum erunt capitis partes maximè nervoſæ, hoc eſt, ipſi nervi, nec non fibræ, & membranæ, quales illud plures, & maximè ſenſiles, tum ſupra, tum infra cranium diſpoſitas obtinet. Sunt autem ejuſmodi partes quæ dolore afficiuntur, imprimis duæ meninges, earumque varii proceſſus, nervorum tunicæ, pericranium, aliaque perioſtia, muſculi panniculus carnoſus, ac ipſa demum cutis. Quoad cerebrum vero, & cerebellum, eorumque appendices medullares, ſtatuimus hæc corpora: ſiquidem fibris ſenſibilibus corrugari, & diſtendi aptis carent, dolorum immunia perſtare: idemque pariter etiam dicendum erit de cranio.

2. Quandocunque autem dolor ubivis circa partes capitis nerveas excitatur, ejus ratio formalis, in eo conſiſtit, quod ſpiritus animales ab invicem diſtracti, & fugati corpora continentia, una convelli, & corrugari faciunt, adeoque ſenſionem moleſtam cient: Quod vero ſpiritus ita diſtrahit, ut unde ſenſio moleſta oriatur, eſt aliquid improportionatum, in ipſos ſpiritus, aut in corpora eos continentia irruens, quod fibrarum poros, & interſtitia ſubiens, eas ab invicem divellit, ſimulque ſpiritus ibidem hoſpitantes in *ἀταξίαν* adigit.

3. Quod ſpectat ad cephalalgiæ differentias, vulgaris diſtinctio eſt, quod dolor capitis ſit vel extra cranium, vel intra cavitatem ejus: prior iſte & rarior, & mitior affectus eſt, quia ſcilicet partes ſupra cranium, nec tam ſenſiles, quam meninges interiores exiſtunt; nec tam uberi ſanguinis affluxu irrigantur, ut à ſubito ac vehementi incurſu ejus, ſupra modum diſtendi, aut inflammari facile poſſint. Secundo altera cephalalgiæ ſpecies nempe intra cranium, & crebrior, & multo immanior exiſtit, qui ſcilicet membranæ cerebrum inveſtientes ſunt admodum ſenſiles, iiſque ſanguis aditu multiplici, & per plures & longe majores arterias ſuffunditur. Porro in quantum ſanguis, aut ſerum ejus, & modo per omnes ſimul arterias, ſcilicet tum carotidas, tum vertebrales, modo ſeorſim per has, aut illas, aut ſymbolas, aut oppoſitas noxam in meningas transferunt, hinc fit quòd dolor iſte interior, aut univerſalis ſit, caput totum, aut maximam ejus partem infeſtans, aut particularis, qui regioni cuidam privatæ limitatus, hemicraniam modo in latere, modo ſyncipite, aut in occipite producit.

Plures ſunt aliæ hujus morbi differentiæ, nempe

quod dolor ſit levis; aut vehemens, acutus, vel hebes, brevis, aut diuturnus, continuus, vel intermittens; ejuſque acceſſiones modo periodicæ & exactæ, modo vagæ & incertæ. Etiam pro ratione cauſæ conjunctæ quæ (uti mox declarabitur) modo eſt ſanguis, modo exuviæ quædam ejus, nempe aut ſerum, aut ſuccus nutritius, aut vapores ſive flatus, modo eſt liquor nervoſus, modo hujus cum humore ſanguineo congreſſus, & lucta, cephalalgia dicatur aut ſanguinea, & ea vel ſimplex, vel inſuper ſeroſa, vaporoſa, aliaſve excrementitia; aut ſpaſmodes, ab humore fibras nerveas irrigante, eaſque in corrugationes dolorificas irritante.

Super his ut methodice procedentes, varias hujus morbi ſpecies cum illarum cauſis, ordine quodam recenſeamus, diſtinguere viſum eſt, Dolorem capitis in Accidentalem, ſive occaſionalem, & habitualem: prior iſte ſine procatarxi, aut diſpoſitione prævia à cauſa evidenti ſolitaria excitari ſolet, uti cum à vini potu, crapula, inſolatione, aut exercitio vehementi, item in febrium paroxyſmis, cephalalgia, quibuſvis fere hominibus contingit; quatenus nempe ſanguis plus ſolito incitatus, ac immodice ebulliens membranas quas pertranſit, valde inflat, ac diſtendit, quinimo ſerum & vapores ab eo tunc effervente copioſius emiſſa, & in membranas irruentia, fibras nerveas vellicant ac irritant.

2. Dolor capitis habitualis procatarxin aliquam alicubi affixam habet, propter quam, vel conſtanter, vel crebro moleſtus eſt; ita ut quandoque licet intermittat, ſæpe tamen ſponte redeat, ac inſuper è levi quavis occaſione excitetur; huic autem ſive continuus ſive intermittens fuerit, neque ſemper, neque tantùm, pro cauſa conjuncta, ſanguinis aut ſeri ſuffuſiones, aut evaporationes nimias habet, (quamvis hæ ſæpe adſunt, ubi tamen cauſæ evidentis potius quam conjunctæ loco ſunt) verum inſuper parti affectæ, aut affici ſolitæ, ſemper mala procatarxis, ſeu prædiſpoſitio quædam affigitur, propter, quam, & cauſæ prædictæ, item præterea liquoris nervoſi inordinationes, ejuſque cum ſero ſanguineo vel ſucco nutritio congreſſus, & effervescentiæ, dolorum paroxyſmos cient.

Procatarxis cephalalgica licet multiplex & diverſimoda fuerit, ita ut ſingulæ ejus ſpecies vix enumerari poſſint attamen ad eam conſtituendam, hæc duo nempe aut alterum, aut ſimul utrumque, præcipue, ac fere ſemper conducunt; nempe 1. partis affectæ mala aut debilis conſtitutio, 2. dein propterea facilior, & promptior materiæ morbificæ in illa congeſtio.

Quoad prius, capitis partes doloribus obnoxiæ, ſunt fibræ nerveæ ad membranas, tendines carnes muſculoſas, aliaque corpora ſenſilia pertinentes, quarum apparatus morbidus in earum mala conformatione, aut debilitate conſiſtit.

Ex his priorem quandoque innatam, & hæreditariam eſſe inde conſtat, quia morbus à parentibus ſæpe ad liberos traducitur: idque ea potiſſimum ratione fieri videtur, quod integumenta capitis debito craſſiora, aut conſtrictiora facile trajiciunt; quare ab his cohibitis, illiſque in motu præpeditis, & aggeſtis, meninges, pericranium, aliæque partes ſenſiles, aut infractæ nimis, aut inflatæ, aut vellicatæ, dolores accipiunt: cui accedit, quod interdum propter cerebri intemperiem originalem humores, aut vapores circa partes ipſum concamerantes variæ congeruntur.

2. At verò longe ſæpius accidit, malæ conformationis vitia. quibus hæ, vel iſtæ partes capitis ad cephalalgiam, diſponuntur, de novo contrahi, idque vario productionis genere: quippe nonnunquam à frigore, propter flatum borealem, nives, aut pluvias ſuſcepto, in aliqua capitis regione cutis pori, quin & ipſæ fibræ nerveæ ita conſtipantur, aut alias pervertuntur, debilitanturve, ut nec aëris externi occurſum, nec ſanguinis vel humorum agitationes quaſvis patiantur, quin cephalalgia ſtatim oriatur.

Nec minus raro propter inordinationes in ſex non naturalibus prædiſpoſitio cephalalgica induci ſolet. Enimvero ſanguis ob quamlibet cauſam, ſupra modum citatus, aut ebullitione ſua nimia, aut ſeri, vel vaporum inſinuatione, partibus quibuſdam nerveis, continui ſolutionem aut aliuſmodi noxam imprimit; propterea ut cephalalgia mox præſens, ac in poſterum diatheſis eam à levi quavis occaſione ſuſceptura, excitantur. Cæterum a paſſione vehementi, a crapula, ebrietate, inſuper à capitis ictu, vulnere aut contuſione, diſpoſitio cephalalgica non facile delebilis, crebro inducitur, proinde ut humores aut proprii, aut excrementitii in iis congeſti, & ſtagnantes, poſtea aut per ſe commoti, aut cum aliis ſuccis influi effervescentes, inflationes, aut vellicationes dolorificas cieant. Quinimo phlegmonas, abſceſſus tuberculas ſchirroſas, meningis cum cranio adnaſcentias, alioſque malæ conformationis morbos in cerebri membranis excitatos novi, à quibus imprimis per longum tempus *cephalalgia* frequentes, ac immanes, ac demum affectus ſoporoſi, ac lethales inducebantur; morbi cauſa, nonniſi poſt mortem, per Anatomiam detecta, & quidem ſuſpicari fas ſit, capitis dolores inveteratos, & pertinaces, cum invitis omnibus remediis frequentibus redeunt, & indies ſæviores evadunt, a tali cauſa invincibili pendere.

2. Nec tantum mala conformatio, & unitas ſoluta, ſed etiam mera interdum debilitas, ſive enervatio, quaſdam capitis partes cephalalgiæ obnoxias reddit; cum enim fibræ alicubi ita infirmantur, ut nec proprium humorem ipſæ regere, nec alienis incurſibus reſiſtere valeant, pars ſic diſpoſita, propter levem quamvis occaſionem, in corrugationes dolorificas agitur: hujuſmodi fibrarum debilitates nonnunquam externa accidentia, uti frigoris, & caloris exceſſus, quandoque item errata in victu, prout crapula ebrietas, & imprimus ſomni meridiani, inſuper ingentes catarrhi, & ſeri aëris decubitus longiores inferre ſolent.

Hæc de cephalalgiæ procatarxi primaria, quæ & fixa, & radicata eſt; altera ejus ratio ſecundaria, & mobilis conſiſtit, in materiæ morbificæ circa partem prædiſpoſitam prompta ac facili congeſtione, à qua dolorum paroxyſmi, ac inſultus dependent: materies autem cum multiplex fuerit, multifariam congeri, & dolores diverſis afficiendi modis excitare ſolet: Illa prout ſupra innuimus, vel eſt ſanguis, vel ſerum ejus, vel ſuccus nutritius, vel liquor nervoſus. Unuſquiſque horum varie diſpoſitus, aut fæculentiis

lentiis imbutus, circa loca capitis prædiſpoſita, modo ante paroxyſmum, ſenſim aggeritur, modo hoc ingruente affatim deponitur. Cæterùm modo humor unicus plenitudine, ac acrimonia ſua, fibras ſenſiles diſtendit, aut irritat, modo plures ſimul congreſſi mutua effervescentia fibras divellunt, adeoque ſpaſmos dolorificos cient. Singulas harum ſpecies cum ſignis, & fiendi modis, breviter notabimus. Cum itaque pars capitis, uti imprimis meningis, aut pericranii regio quædam propter malam conformationem, aut debilitatem, ad cephalalgiam prædiſponitur, morbi inſultus, ſive paroxyſmi propter varios humorum ſequentium ſcil. modo hujus, modo iſtius, modo plurium ſimul incurſus, & congreſſus excitari ſolent.

1. Interdum ipſe ſanguis, in motum rapidiorem incitatus, ac in caput ebulliens, circa loca prædiſpoſita, inter tranſeundum anguſtatur, aut ſiſtitur; proindeque uberius mox ibidem aggeſtus, vaſa diſtendit, membranas valde inflat, fibraſque nerveas ab invicem divellit, illiſque adeo corrugationes dolorificas inducit. Propter hanc rationem cephalalgiæ obnoxii occaſiones omnes, a quibus ſanguis ſupra modum efferveſcit, uti vini potum, exercitium balneum ovitare coguntur.

2. Serùm, in maſſa ſanguinea copioſius aggeſtum, ſæpe aut ſponte ſua ob meram plenitudinem, aut a cauſa evidenti commotum, ſubito fluorem concipit, & proinde ſtatim e cruore exundans, non ſemper aut tantum in pulmones, at ſæpenumero in caput irruit, inque membranas aut muſculos ejus ſuffuſum, circa partes ad cephalalgiam prædiſpoſitas copioſius aggeritur, ibidemque inflationes & corrugationes dolorificas inducit. Porro ſerum, prout recrementa ſulphurea, aut ſalina, acria, acida, bilioſa, aut melancholica, aut alius generis infeſta ſecum vehit, eaque fibris nerveis affigit, dolorem acutum, aut hebetem, brevem, aut longiorem infert: Cephalalgiæ propter hujuſmodi procatarxin oriundæ, tempore hyberno, cœlo humido, & vento auſtrino, gravius infeſtant: inſuper hunc affectum aliarum faciei, oris, aut laryngis, partium catarrhi ſæpe comitantur..

3. Succus nutritius, ſive recens chymus, è ſanguine ad partes ſolidas delatus, iiſque adponendus, ſiquidem ille quibuſdam capitis partibus malè diſpoſitis improportionatus fuerit, cephalalgiæ paroxyſmos periodicos excitare ſolet. Namque hujus penus, juxta fibras quaſdam nerveas depoſitus, ſiquidem aſſimilari nequit, poſt aliquantam moram, eas aggravare incipit, & demum in corrugationes, propter moleſti expulſionem irritat. Cephalalgia à tali cauſa procedens, poteſt totidem à paſtu horas quotidie repetere, & pari temporis ſpatio perdurare, quinimò prout victus ratio quoad quantitatem, qualitatem, & aſſumendi tempora alteratur, etiam dolorum paroxyſmi variari ſolent, ſicut in multis obſervavi.

4. Liquor nervoſus, inordinatione ſua, cum ſæpe in aliis partibus, ita non raro in capite, dolorum cauſa, exiſtit; nam iſta, aut à craſi degener, aut fæculentiis imbutus, fibras nerveas non ita libere trajicit, quin ſtagnare, in iiſque ad plenitudinem irritativam congeri aptus eſt: idque præſertim intra fibras prius debiles, aut male conformatas, (quales interdum ſunt capitis membranæ:) quippe in his prædiſpoſitis, liquor irriguus in motu præpeditus, ad plenitudinem aggravativam, aut irritativam facile aſſurgit, proinde ut fibræ adeò impletæ, inſtar ſtomachi nimis ſaginati, propter contenta ſua excernenda, ſpaſmos, & corrugationes dolorificas ineant, nec ab iis ceſſent, donec ſarcina liberantur, quæ tamen poſtea rurſus, modò citius, modò tardius coacervata, alios ſubinde, ac alios dolorum paroxyſmos infert. Cephalalgia talem ob cauſam oriunda, ſine notabili ſanguinis turgeſcentia, & ſæpenumero abſque erroribus in victu, lente, ac ſua velut ſponte oritur; quandoque tamen propter inordinationes in non-naturalibus, aliaque accidentia citius acceſſitur; ſæpius horis matutinis, & poſt largiores ſomnos, cum fibræ nerveæ humorem illum copioſius imbiberunt, obtingere ſolet.

5. In prædictis cephalalgiis, materies morbifica humore ut plurimum unico ſive ſingulari conſtat, proindeque dolorum paroxyſmi paulo mitiores ſunt, & non raro citius pertranſeunt. Subeſt vero altera hujus morbi cauſa, cum duo humores (inſtar ſalinorum diverſi generis) ſimul congreſſi, mutuo efferveſcunt, adeoque a particularum diſſimilium lucta, fibræ plurimum vellicantur, inque dolores valde acutos & lancinantes aguntur, iiſque non raro diutius infeſtantur: in hoc caſu pugil unus ſemper erit liquor nervoſus, alter vero, aut latex ſeroſus, aut ſuccus nutritius. Sanguinem, quia fibrarum ductus tantum alluit, ac non intima ſubit, eximimus; liquor autem nerveus, ob vitia modo citata, interdum per ſe fibras continentes vellicat, inque ſpaſmos dolorificos ciet. Quod ſi huic ita prædiſpoſito, ac intra fibras plenius aggeſto, humor alter, ſive nutritius, ſive ſeroſus (nam uterque reus eſſe ſolet) minus congener exiſtens, copioſe ſuffunditur; particulæ ſtatim omnes exuſcitatæ inter ſe colluctantur, adeoque mutua efferveſcentia fibras inſigniter diſtendunt, & vellicant, hinc ut ab iiſdem diu & valde corrugatis, dolores acerrimi, & diu permanentes inducantur. Utrum hic, aut iſte humor liquori nerveo occurrens, in cephalalgia acceſſenda potior fuerit, ex propriis utriuſque per ſe peccantis anomaliis ſupra deſcriptis facile innoteſcat.

Quo ritu & quas ob cauſas remotiores, humores, nempe aut ſeroſus aut nutritius delinquunt, quoties nerveo intra fibras contento occurrentes, dolorum paroxyſmos cient, infra declarabitur: interim præcipua liquoris nervei culpa, cephalalgias crebriores, & habituales produci, ſatis conſtare arbitror, quoniam hic & fibris ipſis quæ corrugantur, & ſpiritibus qui in diſtractiones dolorificas aguntur, maxime intimus eſt, tum etiam quia dolores capitis, nonnunquam ſine ulla ſanguinis, ſeri, aut ſucci nutritii inordinatione, aut tumultu oriuntur, atque his quantumvis depletis, aut ſedatis, cephalalgiæ pertinaciter ſæpe durant.

De liquore autem nerveo, cũ cephalalgiæ cauſa eſt, obſervamus culpam ejus, modo univerſalē, & modo privatam eſſe: nam interdum iſte labē ſuam, à parte affecta acquirere poteſt; quatenus

nempe intra fibras conformatione læſas ſubſiſtere aut ſtagnare coactus, adeo pervertitur, ut demum infeſtus iſtas; vel per ſe, vel cum alio humore fermenteſcens, in corrugationes dolorificas irritet: quandoque tamen, ac præſertim in cephalalgiis gravioribus exiſtimare fas eſt, totam liquoris nervei maſſam in vitio eſſe nervoſas autem capitis partes, præ aliis quibuſvis in toto corpore noxam ejus luere; quia nimirum hæ primæ liquoris nervei ſcaturigini propiores exiſtunt, atque etiam ſunt maxime ſenſiles: quapropter liquor nerveus ſi quando vitioſus fuerit, intra meningas, aliaſque capitis membranas, pluſquam alibi in cæteris partibus corporis, vel ſponte turgeſcens, vel ab altero humore ei ſuffuſo efferveſcens, dolorificus evadit. Rem ita habere conſtat, quoniam cephalæa diuturna, ac gravis non tam remediis capiti adhibitis, aut appropriatis, quam iis quæ ſucci nervei, atque maſſæ ſanguineæ craſes reſtituunt, qualia ſunt chalybeata, antiſcorbutica, curari ſolet. Quod certe arguit, quicquid liquor nerveus in toto corpore peccat, id capiti partes potiſſimum plecti.

Hæc de cephalalgiæ cauſis & procatarcticis & conjunctis: reſtant aliæ remotiores, evidentes dictæ, quæ priores exuſcitant, inque actus, ſeu afficiendi rationes dolorificas cient. Sunt autem varii generis, & diverſimodæ operationis. Quæcunque nimirum res, 1. aut materiam morbificam, aliunde in partem affectam transferre, au 2. illam in ea prius hoſpitantem commovere apta ſunt, 3. aut denique fibris ipſis, in ſpaſmos dolorificos prædiſpoſitis affectionem iſtam è longinquo, & aliarum partium conſenſu imprimunt, ad hunc ſenſum pertinent.

Quoad prius ſanguis ejuſque inquilini humores, nempe ſeroſus nutritius, nec non recrementa biliosa, acida, ac alias vitioſa, variis de cauſis commoveri, inque capitis membranas transferri apta ſunt, multa quæ exterius accidunt viz. aëris ac anni mutationes magnæ aut ſubitæ, æſtus, frigoris, aut madoris exceſſus, lautus victus, vini potus, balneum, venus immodica, paſſiones violentæ, quin & plures aliæ σοφοῖς ſatis notæ, & quibuſque cephalalgicis evitandæ, illud paſſim efficiunt. Porrò humores iſti interdum, ſponte turgeſcunt, & ſi cauſa externa, aut evidenti, commoti, ſe in caput proripiunt: quo ubi advenerint, fibriſque prius indiſpoſitis jam inſederint, licet cauſæ conjunctæ partem conſtituunt, ipſi tamen cum primum in motu ſive fluore ſunt, cauſæ evidentis rationem ſubeunt. Quare cum prius explicavimus quo ritu ſanguis, quæque in eo hoſpitantur, ad membranas affectas delata, cephalalgias concitant; modo oſtendemus quibus modis, & ob quas occaſiones, iidem humores commoveri, inque membranas corripi ſolent.

Et primo ſanguis ſuaſponte, & propter inteſtinos particularum ejus motus, & collučtationes ſubinde efferveſcens, capiti moleſtias impertit; nec tantum in febrium paroxyſmis, aſt inſuper ſine cauſa evidenti, aut morbi ſuſpicione, turgeſcentiæ ejus crebræ ac vagæ obtingunt, quas in aliis vix perceptibiles cephalalgiæ obnoxii ſatis advertunt, ac luunt; nec ſolum à proprio penu ſanguis capiti noxam immittit, ſed eam aliunde ſuſcipiens illuc defert. Sæpenumerò cruor è ſtomacho, liene, meſenterio, hepate, utero, aliiſve partibus, aut viſceribus materiam incongruam, aut ſibi, aut nervoſo generi infeſtam ſuſcipit, quam brevi poſtea ut extrudat efferveſcens, membranis capitis ſuffundit, adeoque cephalalgiam vulgò ſympathicam dictam, ſc. per conſenſum ab aliis partibus excitatam producit; cujuſmodi affectus ab aliis partibus ad caput tranſmiſſio, etiam alio interdum modo contingit, uti mox declarabitur.

Cum maſſa ſanguinea ſero abundat, nonnunquam mera plenitudine ad illud excernendum excitatur, quare fluorem ſeu velut deliquium quoddam, quo nempe tenue, & aquoſum, à ſpiſſiori & cruento ſecernatur, concipit. Dein ſi quidem cruor dilutior factus, inter turgeſcendum celerius, & copioſius trajicitur per arterias, quam reduci poſſit per venas, fere quicquid ſeorſum eſt, juxta vaſorum intercapedines amandatur, inque partes, modo has, modos illas ſuffuſum, prout in quibuſdam locis tumores, aut catarrhum ita in capitis membranis decumbens, dolorum paroxyſmos ciet.

Cæterum ob plures alias cauſas, à ſanguine fluorem paſſo ſeroſa colluvies exundans in meningas, & pericranium irruit, inque ipſis cephalalgias valde moleſtas parit. Subita pororum à frigore aut madore conſtipatio, talem affectum in pleriſque huic morbo obnoxiis ferè conſtantes producit. Vini acidi ac tenuis, pomacei, quin & cereviſiæ propter acorem fermenteſcere aptæ potus, quatenus ſanguinem fundunt, & ſeroſitates ejus præcipitant, cephalalgicis tanquam venena prohibentur: denique quicquid fere podagricis idem etiam & his ob ſimilem in utriſque ſeri turgentis ad partem affectam, ubi cum humore nerveo ſæpe efferveſcit, fluxionem, obeſſe ſolet.

Porrò non tantum merum, ſimplexque ſanguinis ſerum in capitis membranas exudans, dolorum paroxyſmos ciet, aſt interdum humores alii ſe adjungunt, hujuſque ductu ad partem affectam admiſſi, morbi tragœdiam adaugent; ſæpe accidit humorem tenuem & aquoſum a vaſis lymphicis, glandulis, forſan & partium ſolidarum meatibus & poris (in quibus aggerebatur) ſubito effluere, inque ſanguinem venoſum ſuffundi; unde ſtatim cordis ſinus trajiciens, & ſanguini arterioſo confuſus, ab eo denuo ſtatim ſecernitur, & qua data via rejicitur; idcirco partim per renes amandatus, urinæ limpidæ & copioſiſſimæ profluvium facit, quandoque etiam partim in cerebrum, aut nervorum origines redundans, affectus ſoporoſos aut convulſivos (prout alibi docuimus) producit. Quinimò interdum pars quædam ejuſdem humoris limpidi in capitis membranas cum ſero correpta cephalalgiæ atrocioris paroxyſmum ciet: enimvero in pluribus obſervavi, urinam limpidam & valde copioſam, morbi hujus paroxyſmum aut præcedere, aut comitari.

Cæterùm opinari fas ſit, aliuſmodi aliarum partium recrementa, ſcilicet bilem ab hepate, fæculentias atrabilarias à liene, & forſan humores incongruos à ſtomacho, pancreate, renibus, &c. a ſanguinis ſero obſorberi, eique penitius incoqui, quibus dum inficitur, efferveſcentias multo promptius concipit, proindeque in vaſa cephalica impetuoſius irruens, cumque

liquore

liquore nerveo, ibidem fermenteſcens, ſpaſmos, & vellicationes dolorificas valde moleſtas parit.

Seroſa colluvies, ſive hæc ſimplex, ſeu ut oſtenſum eſt, complicata fuerit, adhuc amplius capiti infeſta eſt, ſi quando ſolennis ejus evacuatio, per debitas, & aſſuetas rias præpeditur, : (vix) ſi vel poris conſtrictis tranſpiratio inhibetur, vel propter renes male affectos διούρησις haud ſatis copioſè peragitur, utrumque defectum cephalalgici graviter luunt. Porro ob ſanguinis tranſitum in aliis locis præcluſum capitis membranæ plectuntur: quibus enim viſcera imi, aut medii ventris, præſertim, ſi hepar, & pulmones obſtructione laborant, ita ut ſanguis ibidem vix trajici poſſit, plenior ejus torrens, in alias partes, ac præcipue verſus ἐγκέφαλον dirigitur; ita ut propter hanc cauſam non tantum cephalalgias: ſed affectiones ſoporoſas, & interdum lethales ſucceſſiſſe noverim.

3. In cruoris ſinu prout ſerum, ita & ſuccus nutritius, hoc eſt recens chymus, ex alimentis confectus hoſpitatur, ac una circulatus, ejuſdem quaſi fluminis decurſu, illorum exorbitantiis obſequi cogitur. Quare cum ſanguis mox a paſtu impetuoſe aut inordinate ad caput proripitur, ſuccus etiam nutritius ſemicoctus, aut depravatus, fibris illic membranaceis affigitur, vellicationes dolorificæ ſuccedunt; hinc enim eſt quod à pleno ventre exercitium, balneum, paſſiones violentæ, lectio, aut ſeria animi intentio cephalalgicis officiunt.

Interdum ſuccus nutritius, ſanguini non ſtatim, aut facile miſcetur, quin huic recens illatus mox turgeſcentiam concitat, adeo ut multi conſtanter a paſtu intenſo vultus rubore; non raro item cephalalgia afficiantur. Hoc vulgo, ſed perperam obſtructioni hepatis imputatur, cum revera à dyſcraſia ſanguinis, chymi recentis mixturam ægrè ferentis procedat. Quare talis affectio plerumque febribus periculoſis, ac imprimis variolis ſuccedit, nonnunquam crapulæ immani ſupervenit.

4. Reſtat adhuc aliud cauſarum evidentium (à quibus nempe cephalalgiæ procatarxes ſeu prædiſpoſitiones actuantur) genus, à prioribus nempe ſanguinis, ſeri, & ſucci nutritii anomaliis, plane diverſam; nempe cum propter ſpaſmos in partibus aliis inceptos, ab uſque ad ἐγκέφαλον continuatos, cephalagiæ non raro atroces ſuccedunt. Uſitatum eſt ab hypochondriis nec non e regione ſtomachi, meſenterii, uteri, imò interdum à membris aut partibus externis, quendam quaſi formicationis ſenſum in caput prorepere (ibidemque mos dolorem aliquamdiu poſtea duraturum excitare. Hujuſmodi affectio, quæ non raro vertiginis, etiam Epilepſiæ, aut Apoplexiæ procemium eſſe ſolet, vapporum aſcenſus vulgo creditur; cum revera ſit tantum ſpaſmus in nervi cujuſdam extremitate inceptus, qui verſus originem ejus ſurſum proreptans, & dein cranio ſuperato, quatenus aut ipſi ἐγκέφαλον aut etiam meningibus, ſcil aut alteri, utrique communicatur, convulſiones, aut dolores ciet. Quæ tamen pathemata formicationem iſtam aliunde traditam, modò velut ſignum, & quandoque velut cauſam ſequuntur. Prioris rationem alibi ſatis fusè explicavimus, oſtenſo nimirum, quod cum materies morbifica nervorum origines, aut partes iis proximas, in capite occuparit, ſpaſmus ſæpenumero ab eorundem nervorum extremitatibus incipiens, illuc ſurſum traditus verſus loca primario affecta, quaſi perreptando aſcenderet: quare non tantum vertigini, ſed & cephalææ vomitio crebro ſupervenit.

Attamen præterea irritatio in viſcere quodam aut membro diſſito cephalalgia interdum occaſio, & quadantenus cauſa eſt, nempe cum materies morbifica, uſque ad turgeſcentiæ plenitudinem jam jam in capitis parte affecta aggeritur, fibrarum continentium vellicatione levi tantum opus eſt, ut materies iſta concita morbi paroxyſmum inferat; ad quam acciendam non raro ſufficit, quod viſceris cujuſdam diſſiti, puta, ventriculi, lienis, aut uteri, cui ſcilicet, cum capite intimus intercedit conſenſus, fibræ nerveæ vellicentur; nam proinde ſtatim moleſtiâ per nervos communicata, fibræ capitis quædam membranaceæ malè diſpoſitæ, & materia morbifica onuſtæ, ſtringi & corrugari incipiunt, cumque adeo morbi minera commovetur, à particulis ejus commotis, fibræ in corrugationes graves ac diuturnas urgentur.

Cephalalgiæ ad hunc modum à viſceribus exoriri viſæ, & vulgo ſympathicæ dictæ, vaporibus aſcribi ſolent: vix. ſupponendo humoris noxii mineram in viſcere quodam delitеſcere, e quâ commotâ, dum effluvia in caput aſcendunt, ibidemque fibras nerveas acriter percellunt, vellicantque, dolores excitantur. Doctrinam hanc olim ita plane redarguimus, ut non opus fuerit rationes hic alias opponere. Interim vero diſquiramus, annon aliis etiam modis præter communicationem per nervos ſpaſmodicam, capitis dolores, propter cauſam morbificam in ſtomacho, liene, aliſque locis hoſpitantem oriantur.

Super his opinari fas ſit, materiem ſæpe degenerem in partibus remotis congeri, quæ ſanguinis commeatu, ſive trajectu, capiti noxam inferat. Uſitatum eſt humores corruptos, ſcilicet modo acres, modo acidos, aut auſteros in ventriculo, bilem in hepate, fæculentias atrabilarias circa lienem, quin & aliuſmodi degenerem materiam circa meſenterium, uterum, aut alias partes congeri, à quibus demum ad turgeſcentiæ plenitudinem aggeſtis, miaſma fermentativum ſanguini infigitur, à quo iſte velut œſtro imbutus impetuoſe efferveſcit, & partim turgeſcentia ſua, partimque in membranas capitis quod incongruum eſt transferendo, dolorum paroyſmos atroces ciet.

Quoad ventriculum rem ita nonnunquam habere, quidam morbo iſti obnoxii plane experiuntur. Quippe horum nonnulli poſt bilem in ſtomacho fluctuantem, aliique poſt inſignem illic acorem, & famem caninam, cephalalgiæ paroxyſmum certiſſime expectant. Cujus ratio ex parte videtur eſſe, quod iſta ventriculi contenta, à ſanguine abſorpta ipſum effervеſcaciunt. & turgeſcentiam cephalalgicam in eodem concitant; inſuper ab ejuſmodi materia acri, vitriolica, aut alias infeſta, intra ſtomachum aggeſta & commota, ſpaſmus, ſive corruga-

tio moleſta fibris, nervorumque extremitatibus illic inſertis imprimitur, qui mox eorundem nervorum paris octavi, & intercoſtalis ductu in caput continuatus, membranis, fibriſque nerveis in corrugationes dolorificas prædiſpoſitis communicatur.

Propter eandem inter ſtomachum & caput communicationem reciprocam nauſeæ & vomitus, prout modo innuimus cephalalgiæ non raro ſuperveniunt, membranis à materia morbifica,, (non ſecus ac a plaga aut vulnere illato aſſolet) in corrugationes dolorificas incitatis, noxamque nervorum ductu ad ventriculum, ex ſe inſontem transferentibus, vomendi nixus interdum inanis oritur, nihilo quod rejiciatur intra ventriculum ſuperſtite: quandoque tamen ab immani viſcerum inter vomendum ſucceſſione, humor felleus aut pancreaticus, nempe alter tantum, aut utrique ſimul in duodenum exploſi, & vomitu rejecti, pro materia cephalalgica perperam ſumuntur.

2. Dolores capitis lieni, haud minus quam ventriculo imputari ſolent,& quidem paſſim obſervare eſt in hypochondriacis, iſti etiam morbo obnoxiis, cùm in ſiniſtro latere dolor, inflatio, borborygmus, aut alia quævis, velut lienis affecti pertubatio, contingit, cephalalgiam quaſi exinde ſuſcitatam mox crebro ſuccedere; hinc ſtatim vox populi eſt vapores à liene pertubato emiſſos,capitis dolorem ciere: verum enimvero ut concedamus cephalalgiam lienis culpa interdum oriri, rejecta tamen iſta per vapores αἰτιολογία hujus cauſa imputari debet, aut malo fermento a liene in ſanguinem tranſmiſſo, aut ſpaſmo illinc capiti per nervos communicato: quippe in liene male affecto, humor atrabilarius, inque naturam modo vitriolicam, modo acrem, aut acidam, vel alias infeſtam degener ſæpenumero aggeritur, qui ſponte ob plenitudinem, aut occaſionaliter ob perturbationem quandam excuſſus, & ſanguinis confuſus, ei fermentationem imprimit, quà liquor ejus capitis membranis irruens per ſe, aut cum liquore nervoſo efferveſcens, vellicationes dolorificas ciet. Porro haud minus probabile eſt, quod interdum ſpaſmus in fibris nerveis, quæ circa lienem quam plurimæ diſponuntur, excitatus, illinc per nervorum paris vagi ac intercoſtalis ductus, ad ἐγκέφαλον continuatus parem membranis ad in prædiſpoſitis affectionem imprimat.

3. Juxta eandem pathologiam nempe aut mali fermenti tranſmiſſione, aut ſpaſmi continuatione, reddi poteſt ratio de cephalalgiis, quæ per conſenſum ab hepate, meſenterio, utero, aliiſve partibus ſuſcitari perhibentur.

Cephalalgia Habitualis, cuius Ætiologia hactenus ſatis fuſe tractavimus, adhuc in ſpecies quaſdam dirimitur ea nimirum aut continua eſt, aut intermittens; cæterum huius periodi modo ad certum tempus determinantur, modò vagæ ac incertæ exiſtunt: ſuper his ſingulis breviter dicemus.

1. Igitur interdum accidit quempiam dolore capitis continuo, per plures ſc. dies, aut menſes prorogato atque parum aut nihil, niſi cum ſomnus urget, intermittente affligi, quo in caſu ſupponimus non modo cauſam procatarcticam, ſed & coniunctam, alicubi fixam, & conſtantem adeſſe. Præterquam enim quod partes affectæ, aut quæ ſubinde affici ſolent, ſint debiles, & liquor earum irriguus, utpote depravatus, ſtagnare, aut cum aliis humoribus efferveſcere aptus fuerit, inſuper in illis quædam ſolutio continui, nempe inflammatio, eryſipelas, abſceſſus, tumor ſcirrhoſus, aut alius cujuſdam generis non raro excitatur; circa quem dum humores diverſimodi concurrunt, & aggeruntur, propter fibras nerveas continuo vellicatas, dolores fere perpetui oriuntur. Hujuſmodi cephalalgiæ non raro in affectus ſoporoſos & tandem lethales terminantur: nam cum plurium ab hiſce affectibus defunctorum capita aperverim, ſigna ſive veſtigia, prædictas eiuſmodi cauſas morbificas declarantia, apparebant; horum exempla quædam infra ſubdentur.

2. Cephalalgia habitualis plerunque intermittens eſt, cujus acceſſiones, cum certæ, ac periodicæ fuerint, ſæpiſſime intra nycthemeri ſpatium redire ſolent. Caſus quorundam rariores audivi, & novi, & qui diebus alternis, immo qui ſemel in hebdomada, aut menſe, affectus illius paroxyſmos exacte repentes pertulerunt. Viſitatum eſt cephalalgiæ profligari viſæ, circa æquinoctia, aut ſolſtitia, acceſſiones recrudeſcere; quia ſc. his temporibus ſanguis ac humores turgeſcentias ſolito majores concipiunt, & proinde cum liquore partium capitis nervearum irriguo efferveſcere magis apti, ſolitos dolorum inſultus redintegrant. Veruntamen cum circa has anni τροπὰς cephalalgiæ repetunt, haud unica longiore acceſſione diu prorogantur, ſed plerumque periodos ſubordinatas nactæ, nycthemeri cujuſque ſpatio ſtatis quibuſdam horis infeſtare ſolent.

Cum itaque cephalalgia periodica acceſſiones quotidianas plerumque habet, harum uti febrium intermittentium, rationes à materiæ morbificæ, ſtato tempore ad plenitudinem aſſurgeſcentis, & tunc efferveſcentis vitio peti debet. Enimvero ſupponere, licet, alicubi circa capitis membranas fibras nerveas male diſpoſitas, liquorem proprium pervertere, aut non bene traiicere, quare cum ſuccus nutritius, iiſdem etiam partibus e ſanguine appoſitus, non ſtatim aſſimulatur, nec cum altero humore bene convenit, demum ac utriuſque ſimul aggeſtis, & diſcrepantibus, mutua efferveſcentia, proindeque fibrarum vellificatio dolorifica exoritur: quod autem dolorum paroxyſmi non eadem ſemper à paſtu diſtantia, ſed in aliquibus citius, inque aliis tardius, atque modo ante ſomnum, modo poſt eum oriuntur; in cauſa eſt partim quod alimentorum coctionis & diſtributionis munera, modo citius, modo tardius obeuntur, & partim quoniam in his liquor nerveus, inque aliis ſuccus nutritius plus peccat, quare prout hujus plenitudo citius, ac illius tardius contingit, ita paroxyſmi tempora variantur: hæc inferius obſervationibus circa caſus ægrotantium factis illuſtrabimus.

3. Cum Cephalalgiæ intermittentis paroxyſmi ſint vagi ac incerti, nec morbi procatarxis magna eſt aut conſtans, nec cauſa evidens aſſidua exiſtit, quare cum utraque cauſa ſæpè deeſt,

deeſt, & non raro altera deſideratur; morbi inſultus, non ad certa alligantur tempora; quin iiti in quibuſdam ſunt velut fortuiti, & accidentales, in aliis, quibus prædiſpoſitio ad hunc affectum paulo firmius radicatur, dolores capitis frequentius moleſtant; & propter varias occaſiones paſſim excitantur; immo & ob quaſdam certiſſime expectari ſolent. Paroxyſmorum ita varie obtingentium rationes ex morbi hujus Ætiologica ſuperius tradita liquidò patent, inſuper exemplis infra traditis res tota illuſtrabitur.

Hæc de cephalalgiæ cauſis; quæ ſiquidem ita variæ ac diverſæ, earumque ſeries tam perplexæ ac intricatæ fuerint; non facile videtur circa omnes ægrotantium caſus; methodi filum arripere, quod ſtatim ad morbi hujus labyrinthei veram diagnoſin, aut therapiam ducamus; nec minor circa prognoſin ejus difficultas habetur: veruntamen experientia vulgaris obſervationes quaſdam ſuggerit, e quibus colligi ſolet, ægritudinis iſtius, curationem modo facilem, modo difficilem, aut vix poſſibilem eſſe; ita ut inde morbi eventum aut tutum, aut valde periculoſum, aut prorſus incertum declarare liceat.

Enimvero ſi quiſpiam integra prius valetudine fretus, ob cauſam evidentem fortiorem, uti vini potum, crapulam, venerem, exercitia immoderata, aut ſimilia, in cephalalgiam nonnihil atrocem, & aliquamdiu protractam inciderit; in quantum procatarxis morbida nondum firma jacitur, pronunciamus talem affectum ſatis tutum, ac minimè pertinacem fore.

Sin vero diſpoſitio πάνυ inveterata fuerit; ita ut à multis annis, paroxyſmi ſæpe ſponte ſua, ac inſuper à levi quavis occaſione repetant, hunc etſi non periculosè admodum ægrotare, attamen non facile curatum iri prædicimus. Porro θεραπείαν adhuc difficiliorem fore, ſi affectiones hypocondriacæ aut hyſtericæ ſæpius moleſtæ cephalalgiam crebra vice excitare ſolent, vel ſi luis venereæ inveteratæ miaſma, in parte affecta radicatum fuerit.

Quod ſi dolor capitis non ſolum inveteratus ſed fere continuus fuerit, ut jure ſuſpicemur, eum à tumore phlegmonodei aſcirrhoſo, eryſipelate, abſceſſu, aut vermibus oriri curationis ſpes exigua, aut nulla ſupereſt; præſertim; quia laborantes magna remedia, ut ſalivationem aut cranii apertionem recuſant; quæ ſi forſan omninò uſpiam aliquo cum fructu uſurpata ſint, prius tamen hæc ut plurimum ægris tædio eſſe ſolent, quam moleſtiâ aut expectatione aliquid dignum efficiunt.

Dolor capitis ſive continuus, ſive periodicus, ſi immanis fuerit, atque vertiginem, vomitionem, alioſque affectus aut convulſivos, aut ſoporoſos adjunctos habuerit, periculi magni ſuſpicionem præbet: utpote qui ſæpe in Apoplexiam lethalem & non raro in Epilepſiam, Paralyſim, cæcitatem, ſurditatem, alioſque morbos aut funeſtos aut incurabiles tranſit.

Cephalalgiæ methodus Therapeutica, plures indicationes eaſque varii generis, juxta multiplices morbi hujus ſpecies, cauſas, & differentias comprehendit, quas non facilè erit omnes exacto ordine hic digerere & recenſere.

Dolor capitis accidentalis; remota cauſa evidenti; & conſequentiis ejus ut plurimum ſponte ceſſat; vel ſaltem phlebotomia, quiete & ſudore tollitur.

Dolor habitualis pro diverſitate cauſarum, ſc. tum procatarcticæ, tum conjunctæ, etiam diverſimodas medendi intentiones ſuggerit, præcipuas harum; ac ad quas cæteræ omnes revocari poſſint, hic breviter perſtringam.

In omni cephalalgia habituali, ſive continua, ſive intermittens ea fuerit; duo præcipui curationis ſcopi occurrunt, ad quos cæteræ quæque intentiones therapeuticæ collimare debent, & quibus contra utramque procatarxeos morbidæ providetur:

1. Imprimis nempe, ut morbi fomes omnis præſcindatur, operam dare oportet, tum ut materies ad capitis loca affecta; aut male diſpoſita affluens; vel ſubinde affluere apta, vel ſupprimatur, vel illinc alio avocetur; tum inſuper ut ſpaſmi aliis in locis excitati; indeque in caput propagari ſoliti præcaveantur.

2. Dein 2. quò morbus ipſe, ſive cauſa ejus conjuncta (ſi fieri poſſit) eradicetur; enitendum erit, ut capitis loca in cephalalgias prædiſpoſita (ſive debilia tantum; ſive in conformatione læſa) dum à crebris materiæ infeſtæ incurſibus muniuntur, ſtatum ſuum priſtinum, & vigorem recuperent. Cujuſmodi indicatio licet raro unquam ſubito, aut integrè perficitur, quandoque tamen cura diligenti, & longa; labes morbida, ut ut fixa, & radicata, ſenſim atteritur.

Quod ſpectat ad priorem medendi ſcopum, cujus & prior, & potior ratio haberi debet, diximus materiem, ſive humores, qui circa partes capitis, ad cephalalgiam prædiſpoſitas congeri, morbique inſultus excitare ſolent, eſſe aut ſanguinem, aut ſerum ejus, aut ſuccum nutritium, vel nervoſum. Inſuper cum his ſingulis vapores, & effluvia, nec non recrementa, modo biliosa, modo atrabilaria, modo acida, ſalſa, ſulphurea, aliaque varii generis, è viſceribus modo his, modo illis, in ſanguinem ſuſcepta, commeatu ejus in caput transferri oſtendimus: contra horum omnium impetus, & incurſus munimenta ἰατρικῶς inſtituantur.

1. Et primò, ſi jactâ circa membranas capitis ad dolores procatarxi, ſive diatheſi, ſanguis utpote calidior, & turgeſcere aptus, in capitis membranas ſubinde confertim irruet, cumque non facile pertranſeat, vaſa ſupra modum diſtendens, fibraſque nerveas divellens, morbi hujus paroxyſmos excitabit, (cujus indicium ſunt, temperamentum ſanguineum, æſtus, & ruboris in capite circa faciem ſuffuſio, item pulſus altus, & vibrans, cum venis à cruore diſtentis) protinus danda erit opera, tum ut ſanguis ſedatior factus, non adeo promptè in turgeſcentias agatur; tum etiam ne incitatus, ac ebulliens, majori ὁρμῇ in caput quam in alias partes feratur, nec itidem propter meningum ſinus nimis impletos ſtagnare cogatur. Quapropter ſi paroxyſmus diutius infeſtabit, phlebotomia in brachio, aut venâ jugulari, celebretur: extra paroxyſmos interdum expedit ſanguinem è venis ſedalibus per hirudines detrahi; nempe hac ratione ut ſanguis

ſanguis forte ebulliens; deorſum verſus locum iſtum, quo ſæpe ſponte tendit, ſollicitetur: Oxyrrhodina, aut alia, Epithemata capiti adhibeantur: inſuper Iulapia, Emulſiones, aut Decocta, quæ ſanguinis fervorem, aut œſtrum compeſcant, propinentur, Alvus enematum uſu refrigeretur, & lubrica ſervetur. Porro in prophylaxin, ſerum lactis, aut acidularum uſus eſt tempeſtivus; hydropoſia etiam, victus tenuis, & refrigerans juvant; vini, aromatum, balnei, motus animi aut corporis violenti quinimo calidorum omnium fuga inſtituatur. Dein ad ſanguinem figendum, ejuſque effervescentias præcavendas, aquæ deſtillatæ, herbarum expreſſiones, aut Decocta, Electuaria, Pulveres, ac præcipue Chryſtallum minerale, crebro ſint in uſu. Non opus erit hic methodum aut medicamentorum formulas particulares jungere, cum in hoc caſu unuſquiſque fere laborans, crebra a juvantibus & lædentibus experientia edoctus, ſibimetipſi medicus eſſe ſolet.

2. Ratio eſt, quod ſanguis ſolus, aut per ſe tantum peccat; ſæpius alii humores, commeatu ejus ad caput delati, ibidemque diſpoſiti, noxam inferunt: ſi quando igitur colluvies ſeroſa è cruore exundans, cephalalgias (prout modo oſtenſum erat) crebras inducit (cujus indicia ſunt catharri circa alias partes, ſc. nares, os, aut tracheam, ſimul infeſti) tunc abſtinentiâ, & quiete imperatis, alvoque per clyſterem inanita, ſeriſluxio ſedari, & materies capitis membranis ſuffuſa evaporare ſinantur, quæ ſi non ſponte, & brevi ſuccedant, in conſtitutione calidiori, phlebotomia ſæpe convenit; quatenus nempe vaſa ſanguine depleta, ſerum extravaſatum reſorbeat: in frigidis vero, veſiccatoria cervici, aut juxta aures applicata, egregii ſunt uſus. Dein poſt ventrem ab enemate ſubductum, fluxio Anodyni aut opiatæ mitioris uſus ſedetur: illaque ſedata, lene catharticum, dein medicamenta, quæ per urinas, vel ſudores, vel ſimul per utroſque movent, adeoque ſeroſitates ſuperfluas blande evacuant, exhiberi convenit.

Medicamenta in hos fines idonea paſſim in libris deſcribuntur, quæ tamen haud temere, & indiſcriminatim ab Empericis uſurpentur; ſed juxta medici prudentis judicium, & ἀγχινοίᾳ, reſpectu ſemper habito ad patientis conſtitutionem, temperamentum, idiocraſian, aliaque accidentia, & circumſtantias deſignari, & pro re nata componi, aut alterari, immo nonnunquam extempore præſcribi debent. Quare cum prorſus ſupervacuum fuerit plurima hic recepta, & ingentem pharmaciæ ſylvam congerere, ſatius duxi medicamentorum cujuſque generis, intentiones nempe præcipuas reſpicientium, unam aut alteram ſolummodo hic formulam proponere.

℞. Pilul. de ſuccino ℈ß. reſin. Jalapiæ gr. iv. Balſami Peruviani q. ſ. f. pilul. iv. ſumat. iij. hora ſomni, & mane ſequenti, ſi priores non ſatis operabuntur.

Vel ℞. Scammonii ſulphurati ℈ß. ceruſæ Antimonii gr. xv. cremoris tartari gr. viii. ſ. pulvis, ſumat in cochleari panatellæ mane primo.

℞. Sulphuris Antimonii gr. iv. reſinæ Jalapiæ gr. v. cremoris tartari gr. vi. ſimul terantur & cum q. ſ. conſervæ violarum f. bolus ſumendus primo mane cum regimine.

℞. Radic. Ruſci, Bardanæ, Cherefolii, Caryophyllatæ, an. ℥i. Eryngii conditi ℥iß. Iridis Florentinæ ʒiij. Galangæ minoris ʒiß. ſem. Bardanæ ʒiij. foliorum ſiccat. Betonicæ, Salviæ, Verbenæ, Veronicæ, an. m. ß. paſſularum exacinat. ℥ij. coq. in aq. font. lib. iv. ad tertiæ partis conſumpt. dein adde vini albi lib. ß. f. colatura, edulcoretur (ſi opus fuerit) cum ſyrupi e 5. radicibus ℥ii. capiat. ℥vi. calide bis vel ter in die procul a paſtu.

Pro conſtitutione frigidiori, & phlegmatica præditis, paretur decoctum ex ligni Gaiaci, Saſaphras, Sarſap. cum additione ingredientium prædictorum, f. Apozema cujus ſumat ℥vj. vel viii. bis, vel ter in die calide.

Egenis, & ſæpe bono cum fructu ditioribus præſcribere ſoleo, Decoctum foliorum ſiccat. modò Salviæ, modò Betonicæ, Verbenæ aut Roriſmarini in aq. font factum, & dein tinctura pulveris baccarum Coffee impraegnatum, bis in die ad ℥vi. vel viii. calide ſumendum.

3. Quod ſi cum ſero exundante, particulæ inſuper ſalinæ, acidæ, bilioſæ, aut alias infeſtæ, aut omnino e maſſa ſanguinea, aut hac mediante e viſceribus ſuſceptæ, in capitis membranas corripiantur, ibidemque defixæ dolores magis acutos, & diuturnos pariant: tunc ſanguinis miſſionem parcam, quin & blandam catharſin aliquoties iterari, epithemata anodyna, & demulcentia locis affectis applicari, non raro item hypnotica mitiora crebra vice exhiberi convenict; item Apozemata, nec non herbarum ſucci & expreſſiones, quæ bilis fervorem compeſcant, ipſamque per ſedem, urinas blande educant, egregii ſunt uſus: interim vero medicamenta acriora, aut fortiora, ſive catharſin, ſive diureſin, aut diaphoreſin ea moliuntur, quatenus ſanguinem, & humores fundunt nimis, & exagitant, ſedulo vitentur. Frequenter obſervavi in capitis dolore acuto, & pertinaci laborantibus, ſerum ſanguine emiſſo innatans, flavedine ſeu recrementis bilioſis eidem incoctis tinctum fuiſſe; etiam in hoc caſu phlebotomiam parcam, & crebram, deinde ſerum lactis, aut acidulas copioſe epotas, inſigniter, & præ aliis remediis juvaſſe.

4. Porro ſi viſceris alicujus, prout ſtomachi, Hepatis, Lienis, Vteri, aut cujuſpiam alterius vitio (propter mali fermenti tranſmiſſionem) capitis partes luunt, tunc in curatione morbi, una cum remediis cephalalgicis ſplanchnica adhibeantur; hinc cephalalgicis quibuſdam ſtomacho etiam peccante, Elixir proprietatis, Elixir vitrioli Mynſichti, tinctura ſacra, vitriolum Martis, pul. Ari compoſitus, aliaque pro ſtomachicis vulgo habita, non raro proſunt; aliis, quorum capita Lienis mala participant, chalybeata ſæpe juvamen præſtant. Mulieres quædam cephalalgiæ interdum a remediis hyſtericis levamen ſentiunt. Pariter cum aliarum partium vitia cephalalgiæ contribuunt, indicatis primariis coindicata ab illis partibus deſumpta adjunguntur.

Quintò, Interdum ſuccus nutritius (prout ſupra oſtendimus) cephalalgiæ periodicæ cauſa exiſtit;

exiſtit; in quantum ſcilicet iſte ſanguini ſuffuſus, & non rite aſſimilatus, ob particulas diſcordes, ei turgeſcentiam infert proinde ut cruor in caput ebulliens, exuvias ſuas in meningas, aut illarum partes quaſdam prædiſpoſitas ingerat, fibraſque adeo in ſpaſmos dolorificos irritet. Propter hanc cauſam novi plures, poſt variolas, morbillos, aliaſque febres aut ægritudines, quibus ſanguinis maſſa vitiari ſolet, cephalalgiæ quotidianæ obnoxios fuiſſe: viz. totidem a paſtu horis, modo citius, modo tardius, primò ruboris in facie ſuffuſio, dein capitis plenitudo, & dolor eos infeſtabant, inſuper à vini potu aut alimentis turgidis comeſtis, gravius plectebantur. Morbi acceſſio ab aſſumptis magis aut minus diſtare ſolet, prout chymus, aut paulo poſt primum in cruorem ingreſſum, aut poſt aliquantulam in eo moram, turgeſcere incipit.

Hic affectus periculo vacat, & plerumque facile ſatis curatur. Poſt totius proviſionem, leni catharſi, & interdum phlebotomia inſtitutis, remedia, quæ ſanguinis craſin reſtituunt, cujuſmodi imprimis ſunt Antiſcorbutica, & chalybeata, maxime proficiunt.

℞. Conſervæ Fumariæ, Tanaceti, lujulæ an. ℥ij. pul. Ari compoſ. ʒij. Eboris, oculorum Cancri, corallii præparati an. ℈i. pul. ſant. Citrini, ligni Aloes, an. ʒß. vitrioli Martis ℈i. ſali Abſynthii ℈iß. ſyrupi de 5. radicibus q. ſ. f. Elect. capiat mane & hora 5. pomer. q. nucis caſtaneæ ſuprabibendo liquoris ſequentis ℥iij.

℞ Aq. foliorum Ari, Verbenæ, florum Sambuci, an. ℥vi. aq. Limacum, Lumbricorum magiſt. an. ℥ij. ſacchari ℥i. miſc.

Huc medicamenta varia, contra ſanguinis dyſcraſiam ſcorbuticam uſurpari ſolita accenſeri, & bono cum ſucceſſu exhiberi poſſunt: nam cephalalgiæ quæ in ſcorbuto ita familiares exiſtunt, ſæpenumero à ſanguinis humorem nutritium pervertentis, & recrementa ſua capitis membranis ingerentis vitio, procedunt: quapropter remedia contra affectum illum alibi a me citata, etiam hic locum vindicant.

6. Reſtat adhuc humor alius, nempe liquor nerveus, qui intra meningum aliarumque capitis partium fibras aggeſtus, modo incongruitate propria, quatenus acris, aut alias degener fibris improportionatus evadit, modo quatenus, cum alio humore, ſcilicet nutritio aut ſeroſo illuc affluente effervescit, partes continentes vellicat, inque ſpaſmos aut diſtentiones dolorificas irritat.

Humor nerveus, quando ita eſt morbificus, vel in tota maſſa peccans capiti prædiſpoſito maximam affligit noxam, vel ipſe ex ſe inſons, intra fibras affectas pervertitur, ac ita ſecundario morbificus evadit; cujus tunc curatio, à partium continentium reſtitutione dependet; nempe ſi fibrarum debilitates, aut conformationes læſæ emendentur, humor eas irrigans, ſtatim culpa vacabit. Quibus remediis partium ad cephalalgias prædiſpoſitarum vitia tolluntur, mox dicemus.

Interea ſi humor nerveus, in tota maſſa degener, majorem capiti ad dolorem præparato noxam impertit, ejuſmodi medicamenta, & methodus adhibeantur, quibus iſte ad debitam craſin redactus, fibras iſtas blandè trajiciens, parum aut minimè irritet. In quem finem, nec purgantia fortiora, nec phlebotomia larga aut crebra conveniunt, utpote quæ ſanguinem & humores exagitant, vireſque atterunt, proindeque nerveo peccanti majorem acrimoniam, œſtrumque imprimunt. Attamen blanda ſolutiva, & parca ſanguinis detractio, interdum ex uſu erunt, quo viſcera detergantur, & maſſa ſanguinea nonnihil expurgetur, & medicamentis aliis melius ſucceſſuris via ſtruatur.

Pharmaca autem, quæ liquorem nerveum capitis membranis ab eo moleſtari ſolitis, magis amicum, & benignum reddunt, ejuſmodi ſunt, quæ cephalica vulgo perhibentur: quorum ſcilicet particulæ ſatis activæ ſimulque tenues, & ſubtiles, ſanguinem abſque turgeſcentia, aut tumultu trajiciunt; dein liquori nerveo ſe inſinuantes, eum blande actuant, ductuſque nerveos adeo explicari faciunt, proinde ut ſpiritus animales corpora quæque tum ſenſilia tum motiva liberius irradient, eaque ſine deliquiis, ſpaſmis, aut diſtentionibus anomalis inſpirent.

Hujuſmodi remedia etſi non ſemper efficacia exiſtant, attamen cephalalgias quaſdam haud multum inveteratas ſæpe tollunt, inque aliis, ut ut pertinacibus, non raro juvant. Porro eadem quæ ad capitis dolores, etiam ad cerebri & nervoſi generis pathemata, & viceverſa, quæ in his etiam contra illos bono cum fructu præſcribuntur; eorundem ſcil. virtus intra ἐγκέφαλον explicata contra Apoplexiam, Paralyſin, Lethargum, alioſque morbos affines, etiam intra fibras motrices contra ſpaſmos, & motus convulſivos juvant; inſuper intra fibras ſenſiles vires ſuas exerentia ſæpe doloribus ſuccurrunt.

Horum medicamentorum campi ampliſſimi, vulgo in libris medicis panduntur, ita tamen ut illorum copia, aut inopiam, aut medendi methodo confuſionem pepererit; cum inter varia & tot diverſimoda remedia ſimul congeſta, ſæpe latent aut occultantur quæ maximè ex uſu forent; non ſecus ac triticum, à multa palea difficilius ſecernitur, quam illud ab ariſtis primos ſincere excutitur.

Itaque in hoc caſu facta totius proviſione, & ſubinde adhibitis, tum per diætam, tum medicinam, quæ ſanguinis turgeſcentias inhibeant, aut mox ſedent, medicamenta dicta cephalica, ſive quæ ſucci nervei inordinationes tollunt, ſedulò aſſumenda præſcribantur; horum formulas quaſdam paucas ſubjiciam.

℞. Conſervæ florum Betonicæ, Caryophyllorum an. ℥iij. pul. rad. Pœoniæ maris ʒß. Dictamni cretici ℈i. ligni Aloës, ſantali citrini an. ℈i. corallii rub. præp. Margaritarum Eboris an. ℈iß. ſalis Verbenæ ℈iß. ſyrupi è floribus Pœoniæ q. ſ. f. opiata, capiat q. nucis caſtaneæ ſuperbibendo Julapii ſequentis ℥iij.

℞. Aq. Ceraſor. nigror. Jugland. ſimplicis, Verbenæ an. ℥iv. florum paralyſeos. ℥iij. Pœoniæ compoſ. ℥ij. ſacch. ʒvi.

Vel ℞ foliorum Verbenæ Viſci pomor. an. M. x. rad. Pœoniæ maris lib. ij. Maceris, nucis Moſchatæ an. ʒß. ſem Coriandri ℥i. inciſis & contuſis affunde lactis recentis lib. viii. (vel lactis

lactis lib. vii. & vini Malagani lib. i.) deſtil. organis communibus, liquor totus miſc. Capiat ℥iii. pro vice.

℞. Pul. rad. Pœoniæ maris ℥ß. corallii rubri præp. ʒii. Eboris Margarit. præp. an. ʒi. f. omnium pul. ſubtilis, adde ſacchari ſolut. & ad tabulat. coct. in ſ. q. Aq. Ceraſor. nigr. ℥vi. Tinct. e corallii ʒi. ſ. a. f. Tabul. ponderis ʒß. ʒß. comedat iii. vel iv. mane, & hora quinta pomerid. ſuperbibendo hauſtulum Tea.

Vel ℞. Tincturæ coralliorum ℥i. ſumantur gut. 15. ad 20. bis in die in hauſtulo Julapii, vel aq. deſtillatæ.

Qui temperamenti ſunt frigidioris, aut phlegmatici, ſumant bis in die doſin, aut Tincturæ Antimonii, aut ſpiritus Armoniaci cum ſuccino vel coralliis impragnati, vel ſp. C. C. aut fuliginis in vehiculo appropriato.

Millepedum uſus hic omitti, aut poſtponi non debet; utpote quorum ſuccus, expreſſus, aqua deſtillata, etiam pulvis ex iis paratus, pro curandis antiquis & pertinacibus cephalalgiis opem ſæpe egregiam præſtant. Poſſim hic multa alia varij generis medicamenta proponere; quinimo illorum fere omnium, quæ contra affectiones ſpaſmodicas olim congeſſi, formulas huc transferre. At vero curationis cephalalgicæ nodus adhuc extricatu difficillimus reſtat; quomodo nimirum cauſa morbi hujus conjuncta, & fixa in fibrarum debilitate aut conformatione læſa conſiſtens, ſanari aut tolli poterit.

Hæc autem licet interdum incurabilis fuerit, uti cum tumor ſchirroſus aut calloſus, aliuſve antiquus & fixus, meningas occupavit; attamen cum hujus diagnoſis ſit incerta, & morbi procatarxis, ut ut immanis viſa non nunquam therapia diuturna ſuperatur, idcirco in omni cephalalgia, donec patiens remedia admittet, ne tædeat Medicum, quæ maxime idonea videntur, præſcribere.

Itaque imprimis, quod modo innuimus, ſedulò enitendum erit, ut morbi fomite præſciſſo, & intercepto, paroxyſmorum acceſſiones crebræ inhibeantur, ita namque fibræ diſpoſitæ, quamdiu non male afficiuntur interdum ſola natura medente ſanitatem recuperant.

Artis medicæ auxilia, in hoc caſu indicata, chirurgia potius quam pharmacia petuntur, Nam quicquid ore aſſumitur, per longas ambages circumiens, virtutem omnem impendit, priuſquam ad capitis membranas pervenitur.

Inter Chirurgica primo remedia topica occurrunt, & ex iis emplaſtra commodiſſimi ſunt uſus, & maximum ſæpe commodum exhibent: hæc non impenſe calida ſint, quæ humores ad locum affectum plus attrahant, ſed modice diſcutientia & corroborantia. Præſcribere ſoleo emplaſtrum de minio, vel diaſaponis cum ſubdupla proportione Emplaſtri Paracelſi, parti dolenti raſæ applicandum, & aliquandiu geſtandum. Quod autem Antiqui phœnigmos & ſinapiſmos frequenter adhibuerint, & hodierna in praxi eſt. contra atrociores cephalalgias veſicatoria, toti modo occipiti, modo ſincipiti applicare: ſi quando à calidioribus hiſce Topicis le tamen ſucceſſit, propterea fuit, quoniam per adminiſtrationes iſtas, ſeri acrioris copia ingens à parte affecta excerneretur.

Linimenta ex oleis, & unguentis, crebro licet uſurpata, minus efficiunt; in quantum (ut opinor) ea fibrarum tonos, ſi altius penetrarint, magis laxant, proinde ut materiæ morbificæ incurſibus facilius pateant: inſuper cutis poros infarciunt, quo minus effluvia evaporent. Propter eandem fere rationem eſt, quod totus calidi è decoctis Aromaticis, aliiſve cephalicis parati, officiant ſæpius quam profint; in quantum humores verſus partes affectas attrahunt, ſimulque poros, & meatus aperiunt, quo promptius admittantur. Propterea item eſt, quod capitis balneatio, ſive embrocatio per antliam intra Thermas calidas, cephalalgicis non meliori cum ſucceſſu adhibentur: cum è contrà multis utile fuit, tempora, frontem, & ſinciput, quovis mane & veſperi frigida perfundere: immo totum caput omni aurora per antliam aqua frigida embrocare, aut ſaltem intra vas profundum, aut puteum immergere.

Auxilium aliud chirurgicum, pro cephalalgia præſertim immani ac inveterata, decantatum ſolet eſſe fontanellarum in variis corporis partibus inuſtio aut inciſio. Extra dubium eſt has in brachiis aut cruribus excitatas, & minus incommodas eſſe, & nonnihil emolumenti afferre: in quantum ſc. morbi fomitem ex parte ſubtrahunt, longè à loco affecto avocant. Porro fontanellæ in nucha, atque ſetaceum in cervice, etiam in auricula, vel prope eam, item clavus ex radicibus Helleboraſtri auriculæ perforatæ infixus, in quatum ſeroſitates multas evacuant, aliaſque verſus emunctoria, ſc. glandulas invitant, ſæpe cum emolumento adhibentur. At vero plurimus ſermo & major expectio eſt de cauteriis loco dolenti aut prope eum affixis, ita ut fontanellæ amplæ ſupra capitis verticem, aut juxta ſuturarum commiſſuras excitentur. Si praxeos hujus fructum à ſucceſſu metimur, parum, & raro commodus, ſæpius vero infauſtus apparebit. Quippe nullum ego per ejuſmodi cauteria ſanatum, atque multos cephalalgicos inde deterius habuiſſe novi. Et quidem ratio hoc plane dictitat; nam ubicumque fontanella inuritur, illuc humor ſeroſus, è tota maſſa ſanguinea, & per conſequens è toto corpore affluit, ac uberius ſæpius aggeritur; quam per emiſſarium illud conſtanter exeat: quapropter circa fontanellas phlegmones, puſtulæ, variique humores paſſim oriuntur. Quid igitur minus ſuſpicari poſſumus, quam quod cauteria juxta capitis locum dolentem applicata, ibi materiam morbificam plus congeri faciant?

Altera adhuc reſtat operatio Chirurgica, à multis pro cephalalgia pertinaci prædicata, ſed à nemine (quod ſciam) adhuc tentata, nempe calvariæ juxta locum dolentem cum modiono ſive trypano apertio. Hoc inſigniſſimus Harveus noſter feminæ prænobili cephalalgia graviſſima & inveterata laboranti ſuadere ſatagebat, inde curationem promittens; ſed nec illa, nec alius quiſpiam adminiſtrationem iſtam admittere voluit. Profecto mihi non conſtat quid certi ex calvaria ubi dolet aperta expectare licebit; ſi abſceſſus ibi latet, hæc unica eſſet curationis via; verum ille affectus ſoporoſos, aut convulſivos lethales, potiuſquam cephalalgiam inferre ſolet. Si phlegmon, aut puſtulæ, vel

vel Eryſipelas diploen occuparit, neſcio an tumores iſti nudo aëri expoſiti, facilius evaporent. vel utrum remedia iiſdem nudis applicata, aliquid efficiant necne; quod ſi dolores propter meningas tuberculis, aut tumore ſcirrhoſo, vel calloſo obſeſſas oriuntur, apertionem cranij parùm aut nihil profuturam ſentio.

Verum hoc donec in praxin aſſumetur miſſo, ad alia tranſeamus, & jam proxime utrum ſalivatio ad curandas veteres, & obfirmatas cephalalgias adhibenda ſit, perpendemus. Revera ſi dolores capitis à lue venerea oriantur, nullus dubitat, quin malo huic nodo malus iſte cuneus adhiberi debeat. Verum illud remedij genus in cephalalgiis propter alias cauſas oriundis experti, meſſem ſemento laborioſo parem minime retulerunt: me fateor à methodo iſta in ejuſmodi caſibus tentanda quorundam exempla terruiſſe. Illuſtriſſima quædam Domina (cujus ægritudo infra deſcribetur) pro ſananda atroci ac diuturna cephalalgia ter ſalivationem copioſam, ſc. primo per unctionem mercurialem ex conſiliis Domini Doctoris Theodori Mayern, & poſtea his ab aſſumpto pulvere nuper famoſo Caroli Hus, ſine quovis juvamine (utinam & non cum aliquo detrimento) ſubivit: nam deinceps per plures annos uſque in hunc diem morbi ſenſim adaucti graviſſimæ tyrannidi ſuccubuit. Paulò hoc deterius ceſſit eximio viro D. G. D. cui cum ad curandam antiquam cephalæam inunctio mercurialis capiti dolenti adhiberetur, ſalivatio inde concitata, morbo non ſanato cæcitatem intulit. Profecto hujuſmodi effectus, ab hydrargyro temere exhibito, unuſquiſque operationem ejus in corpus humanum rite perpendens vereri debet. Nàm ut Mercurium non dicamus malignum, aut prorſus venenoſum, in quantum ſcil. à particulis ejus unitis noxæ parum, aut nihil inferatur, adeo ut argenti vivi ſæpe magna copia ſatis tutò aſſumatur; attamen corpuſcula mercurialia diviſa, & ab invicem ſeparata) ſive à ſalibus chymicis, prout in mercuriis ſublimatis, & præcipitatis, ſive percolatione per cutis poros, quando inunguntur, id fiat) mox effera, & indomita evadunt, atque præ pharmacis quibuſvis aliis, maximas in corpore humano perturbationes cient: illa interdum partibus primò nerveis moleſtiam afferunt, quamobrem ob ventriculi, inteſtinorum, aliorumque viſcerum fibras mox vellicatas, tormina, vomitiones horrendæ, dejectiones acerrimæ, & ſæpe cruentæ, cardialgiæ, deliquia, aliique terribiles affectus brevi poſt medicamentum exhibitum ſæpe contingunt. Quandoque tamen mercurij particulæ, cum non ſtatim diſſolvuntur, ſine magna viſcerum noxa, vires ſuas vix prius quàm in maſſam ſanguineam deducuntur, exerunt. Itaque hanc ſummè agiles, & ſe quaquaverſus explicantes, facile ſubeunt, & mox totam inficientes, exagitant, & non raro (cum plenius diſſolvuntur) in magnam efferveſcentiam concitant. Dein ſanguis, ut corpuſcula incongrua à ſe amoliatur, fermenteſcens, eadem, qua licet, humoribus intra ſinum ſuum, nempe ſero & ſucco nutritio, contentis tradit, ac penitus incoquit; ſimulque ipſos mixtura ita præternaturali imbutos exuere ſatagit. Hoc autem per urinam vel ſudores non facile, nec ſatis ubertim ſuccedit; in quantum ſcil. ſanguinis liquamina à particulis mercurii incoctis, inſtar Smegmatis, magis viſcida & craſſiora exiſtunt, quam ut exilia renum aut cutis colatoria pertranſeant, illa nonnunquam arteriis Cœliacis (ni inhibentur) erumpentia, diarrhœa, aut dyſenteria excitatis, foras exeunt, ſalivationis voto perinde impedito aut fruſtrato: ſæpius vero latex mercurio imbutus intra ſanguinem etiam quadantenus infectum manens, cum eo huc, illuc, per arterias, & venas impetuoſe correptus, in varias partes arietat, & qua data via, aut foras erumpit, aut viſceribus, membranis, aliiſque partibus magna ſæpe cum noxa impingitur. Præterea item particulæ quædam mercuriales cerebrum penetrare, ſeque in ſuccum nerveum inſinuantes, non modo per totum ἐγκεφάλου, ſed partes omnes nerveas diffundi, adeoque liquorem nerveum aliquatenus fermentare videntur.

Interim vero ſeroſitates mercuriales in ſanguine reſides, maxima ex parte in glandulas, quæ ſunt proxima arteriarum emunctoria, deponuntur: Quapropter cum circa partes oris, glandulæ. (quibus pro ſaliva ſeri copia ingens deſtinatur) tum plurimæ, tum maximæ collocantur, ab iiſque per vaſa excretoria ductus aperti in oris cavitatem dehiſcunt, certe hac potiſſimum via, cruoris latex venenatus, cum alibi non facile poſſit, exitum inveniet. Quamobrem ſputo oris concitato, ſanguis diu fermenteſcens, quicquid extranei, & non congeneris, aut in ſinu ſuo foret, aut aliunde viſceribus, aut partibus ſolidis, vel ab aliis humoribus abſorbere, & excipere poteſt, inſtar vini aut cerviſiæ deſpumantis, per ductus ſalivales, & meatus innumeros ubique in os dehiſcentes ejicit. Porro veriſimile eſt uti ſanguinis, ita & liquoris ἐγκεφάλου, & appendicem nervoſum irrigantis, purgamenta à Mercurio ſubingreſſo excitata, hac etiam via nempe per ductus ſalivales foras excerni.

Itaque ſalivatio per mercurium inducta, ſi forſan recte ſuccedat, morbos nonnunquam difficiles, & plane Herculeos, aliiſque remediis omnino ſurdos tollit, quatenus nempe operatio hæc ſanguinem & ſuccum nerveum, alioſque humores, longa ἀνακαθάρσει penitius expurgat, fermenta quævis exotica deſtruit, ſalium, ac ſulphurum enormitates ſubigit, quin & materiam morbificam ubivis impactam, aut ſtagnantem exagitat, ac ſæpe foras educit.

Attamen hæc medicina periculo non vacat, in quantum ſcil. mercurius enormis factus, & ſecum ſeri acerrimi, & quaſi venenati copiam ingentem ducens, in partes nobiles, ac imprimis ἐγκεφάλου cum appendicibus medullari ac nerveo, aut pulmones, & præcordia impetuoſe irruens, iis noxam indelebilem, & quandoque lethalem infert. Quapropter in cephalalgia veteri ac graviori diſcrimen ſubeſt, ne fibræ indiſpoſitæ à mercurio, cum ſero multo & corroſivo eas pervadente, plus irritentur, inque majores ſpaſmos. & corrugationes dolorificas agantur; porro ne ab ingenti humorum in caput raptu, cerebrum invadatur, & proinde, quod nimis crebro accidit, affectus ſoporoſi aut convulſivi acceſſeantur. Super his plura, quoniam magni intereſt, ediſſeruiſſe vellem, niſi quod exactam ſalivationis methodum, ejuſque plenam quoad

modos, & effectus, commoda, aut incommoda rationem à Medico Doct. D. D. Needham propediem in lucem exactam expectamus.

E Chirurgicis reſtat adhuc aliud quoddam celebre pro curandis cephalæis remedium, ſcilicet Arteriotomia. Hanc à veteribus in magno pretio habitam, e modernis nonnulli adhibent, ejuſque uſum valde prædicant. Attamen quoad noſtræ obſervationi conſtitit, [illegible] illi ſucceſſus ita decantatus ſæpiſſime defuit. Nec mirum hoc, quoniam ratio iſta, cui veteres innixi ſanguinem arterioſum à venoſo diverſum; & magis efferum culpabant, proindeque emittendum conſulebant, non omnino tenet. Nec quidem alia ſubeſt ratio, quamobrem ſanguis ab arteria potius quam e vena juxta locum dolentem detractus, levamen conferat, ſed potius e contra majus auxilium à venæ ſectione expectare liceat; quoniam arteria inanita nihil à parte affecta excipit, detrahitque, vena autem ſecta, loco ſanguinis effuſi, e tota vicinia haurit, & ſæpe cruorem, aliosque humores prope morbi nidum congeſtos & ſtagnantes reſorbet, & circulationi reddit. Utcunque ne ab Antiquorum praxi nimis recedamus, *Arteriotomiæ* nihil tribuentes eam aliquando forſan, licet non immediate & cauſaliter, ſed tantum conſequentia, & per accidens juvare concedimus: in quantum ſcil. arteriæ diſciſſæ fines coaleſcunt, ita ut ſanguini tranſitus hac viâ in poſterum præcludatur, hinc cum paulo minor ſanguinis penus verſus locum per arterias provehatur, & par uſque per venas auferatur, proinde interdum accidat, materiæ morbificæ fomitem minui, ejuſque muneram paulatim abſumi. Propter hanc rationem, adminiſtratio iſta in opthalmicis non raro feliciter ſuccedit. Porro pari non huic abſimili veterinarii ad curandos in equorum [illegible] utuntur; nempe arteriam quâ materies ad partem affectam confluit excipiunt, & ligant, interim quæ impacta fuit, partim evaporat, partimque a vena reſorbetur. Eandem fere methodum ab Harveo noſtro pro curandis etiam in corpore humano tumoribus ſtrumoſis ac ſcirrhoſis non ſine ſucceſſu tentatam audivi. Poteram hic multa alia remediorum genera, quin etiam præſcripta, & medicamentorum (quæ ad cephalalgias ſanandas, tum à Medicis, tum ab empiricis adhiberi ſolent) formulas ſubjungere: verum his libri Medici plus nimis abundant. Quod ſupereſt poſt morbi hujus Ætiologiam, itaa fusè traditam, ejuſque Therapeuticen ſatis adumbratam, ex re fore videtur, quo hæc clarius illuſtrentur, Ægrotantium caſus rariores, & imprimis cephalalgiæ continuæ graviſſimæ, quæ item ob cauſam invincibilem non raro funeſta erat, exempla quædam ſubjungere.

Mulier quinquagenaria poſtquam per ſex circiter menſes graviſſimo capitis dolore, ſub ſutura ſagittali eam perpetuò fere moleſtante, nulliſque medicamentis, aut methodo cedente, laboraſſet, tandem, in lethargum cum membrorum reſolutione partiali incidit, à quibus tamen, per remedia tempeſtive adhibita brevi recuperata in cephalalgiam uti prius atrocem expergiſcebatur; porro deinde intra duas, vel tres ſeptimanas in affectionē ſoporoſam relapſa è vita diſceſſit. Cranio aperto è latere ſinus tertii, tumor ſcirrhoſus tres digitos latus membranis accreverat, cujus interventu & dura meninx aliquanto ſpatio piæ accreverat, & vaſa ſanguifera, quæ illic in ſinus cavitatē dehiſcere debuerunt conſtipabuntur. Porro cerebri anfractus tū exteriores, tum cavitas interna fuit aqua limpida repleta. Ex his obſervatis morbi iſtius invincibilis & demum lethalis cauſa liquido patebat. Scilicet meningum fibræ maxime ſenſiles, partim ob ſolutionem continui, partimque ab humore nervoſo ibidem aggeſto, & ſtagnante, ſimulque ab aliis affluis, cumque eo effervescentibus, continuo vellicatæ, & laceſſitæ, in ſpaſmos, aut diſtentiones dolorificas perpetuo ciebantur: poſtea cum ſanguis, propter tumorem illum circuitu ſuo diu præpeditus, ut quoquo ſaltem modo pertranſiret, laticem ſeroſum (uti mos ejus eſt ubicunque obicem offendit) à ſe copioſe amandaret, tandem hydrops cerebri qui lethargi funeſti cauſa erat, excitabatur. Caſum in alio quodam huic ſimilem me quondam per Anatomiam obſervaſſe memini. Porro cum in multis cephalalgicis morbum à tali cauſa invincibili dependere ratus ſim; libet hic unum ejuſmodi affectionis exemplar adhuc vivens ſpiranſque deſcribere.

Ante aliquot annos; ad inviſendam nobiliſſimam Dominam, ſupra Vicennium cephalalgia primo intermittente ac nuper fere continuo laborantem accerſebar. Illa corporis forma elegenti, & eximiâ mentis indole, ita ut artes liberales, & litteraturam quævis, ſupra ſexus ſui conditionem egregie calleat, inſtructa, (quaſi tantis donis ſine aliquo detrimento impune frui nimium à natura crederetur) graviſſimas ab hoc morbo plagas tulit. Ante ſecundum ætatis luſtrum, à febre periculoſa convaleſcens capitis doloribus interdum ſponte ac ſæpius à levi quavis occaſione oriri ſolitis, obnoxia evaſit Ægritudo non uni loco aut parti capitis limitata, modò dextrum latus, modò ſiniſtrum, & non raro totum ejus ambitum infeſtabat. Durante acceſſione (quæ raro intra nycthemeri ſpatium terminata, ſæpe per duos, tres, aut quatuor dies urgebat) illa lucis, loquelæ aut ſoni, aut motus cujuſvis impatiens, intra cameram attratam, in lecto erecta ſedens cum nullo colloqui, nil ſomni, aut victus capeſſere potuit. Tandem circa paroxyſmi declinationem, ſomno gravi, & perturbato ſuccumbere, è quo evigilans melius habere, & dein ſenſim convaleſcere, ac intermiſſionis tempore mediocriter valere ſolebat. Olim paroxyſmi non niſi occaſionaliter accerſiti, raro intra viginti dies, aut menſem, poſtea dein multo crebrius repetebant; nuper autem raro iis immunis degit. Inſuper ob plures occaſiones, ſeu cauſas evidentes (cujuſmodi ſunt anni, ac aëris mutationes Solis, ac Lunæ aſpectus magni, paſſiones violentæ, ac errata in victu iiſdem immanius plectitur Quanquam autem hic affectus Dom. Illuſtriſſ. (quando eam inviſebam) ſupra viginti annos graviſſime affligens, caſtris prope cerebri confinia poſitis regalem ejus arcem tamdiu obſederat, nondum tamen expugnarat: quin Ægrotans vertigine, ſcotomia affectionibus convulſivis, & ſymptomate quovis ſoporoſo immunis, principes animæ facultates uſque ſartas tectas habebat.

Propter

Propter curationem aſſequendam, ſeu potius conandam, per totum morbi progreſſum remedia quam plurima, à Medicis potiſſimis, tum noſtratibus, tum exteris præſcripta ſine quovis ſucceſſu, aut levamine adhibita fuere: remedia etiam magna cujuſque generis, & formæ, at ſemper incaſſum tentavit. Ante plures annos ab inunctione hydrargyri ſalivationem diuturnam, & moleſtiſſimam, proinde ut ipſa magnum vitæ periculum ſubierit, tolerabat. Poſtea bis à pulvere Mercuriali (quem inſignis Emmericus Carolus Hues paſſim exhibuit) curatio per oris ſputum (fruſtra licet) inſtituebatur: Thermas & acidulas cujuſque fere regionis, & naturæ, pari, ac cætera, cum ſucceſſu probavit: phlebotomias crebras, ſemel etiam Arteriotomiam admiſit, fontanellas plures, modo in ſincipite, modo in occipite, aliiſque partibus inuſtas geſtavit. Regionum diverſarum, ſc. præter nativi ſoli, Hybernici, & Gallici aërem hauſit: medicata nullius non generis, nempe cephalica, antiſcorbutica, hyſterica, ſpecifica quævis famoſa, immo & empirica, tum à doctis, tum ab indoctis, ab Agyrtis, & mulierculis exhibita ſumebat: ſe tamen à nullo uſpiam aut remedio, aut medendi methodo quidpiam aut medelæ, aut levaminis recepiſſe profitebatur, quin rebellis, & contumax iſte morbus, ad quævis medicinæ incantamenta ſurdus, domari recuſavit. Porro iſte τῶ ἐγκεφάλῳ pomœria tam diu occupans, etſi cerebri clauſtra invadere nequiret, attamen quando eam inviſi, in quaſdam alias nervoſi generis partes fines ſuos explicans, in membris etiam in lumbis & abdomine dolores atroces, prout in Rheumatiſmo, ac in Colica ſcorbutica aſſolet, concitare cœperat.

In morbi hujus inveterati Ætiologiam ſi inquiritur, nihil minus ſuſpicari poſſumus, quam cerebri meningas ab initio levius tactas, poſtea vitium habituale & indelebile contraxiſſe. Ab affectus hiſtoria liquet primam ejus diatheſin à materia morbifica, poſt febrem male indicatam in caput tranſlata, ortam fuiſſe. Tunc forſan ob noxam membranæ illatam, fibrarum tonus in tantum læderetur, poſtea, ut in iis humores, ſcilicet tum nerveus irriguus, tum alii ſubinde afflui, ad plenitudinem aggeſti, aut mera aggravatione, aut mutua efferveſcentia, cephalalgiæ paroxyſmos excitarent. Tandem vero cauſa morbifica ob crebros paroxyſmos invaleſcentes videtur quod fibrarum iſtarum unitas in tantum ſolveretur, proinde ut tubercula & nodi ſcirrhoſi in tota meninge exteriori, aut in magna ejus parte accreſcentes, dolores fere continuos, eoſque à levi quavis occaſione exacerbari aptos, producerent: talis certe cauſa invincibilis, & permanens, ſcilicet duræ meningis ſcirroſa affectio, pia interim incolumi, cephalalgiæ, tam diuturnæ, & nondum lethali par eſſe videatur. Quacunque enim aliâ de causâ, ſi naturæ, & medicinæ cum morbo conflictus fuiſſet, longe citius aut cita mors veniſſet, aut victoria læta.

Vir egregius 4. circiter annos natus, robuſtus, & ſanus cum per diem integrum pluvia perpetim ſtillante iter faciens, propter continuum occipitis madorem, frigus contraxerat, propediem in iſta parte dolorem pati cœpit; qui brevi tempore plurimum exacerbatus, ægrotantem dies & noctes miſerrime afflixit, & ferè ſemper inſomnem detinuit. Ad curandum hunc affectum phlebotomia, purgatio, enemata, veſicatoria, hypontica, quin & plurima nullius non generis remedia, junctis item plurimorum medicorum conſiliis, diligentiſſimè licet adhibita, parum aut nihil præſtitere. Cum morbus, his non obſtantibus, indies ingraveſceret, poſt ſeſquimenſem glandulæ præternaturales tumidæ, ac dolentes in tota cervice excitabantur, hemicrania interim nihil remittente: inſuper colli tendines plurimum diſtenti, ac rigidi, ei plurimum moleſtiæ fecerunt; quibus brevi motus convulſivi, & tendinum ſubſultus variis in partibus, cum delirio ſuccedebant, tandemque Ægrotans doloribus, & vigiliis attritus, morti ſuccubuit.

Etſi cadaveris diſſecandi copia non daretur, ſuſpicari tamen ſuberat, & pericranium & meningas in occipite, cerebellum inveſtientes, ubi craſſiores illæ, ac plurimum villoſæ exiſtunt, primariò affectas fuiſſe; indeque noxam poſtea τῷ ἐγκεφάλῳ communicatam, in totum genus nervoſum migraſſe: in membranis iſtis, cum à frigore & madore tranſpiratio inhiberetur, ſimulque fibrarum tonus plurimum læderetur, probabile eſt, quod liquor nerveus eas irrigans, tum motu præpeditus, & ſtagnans, corpora continentia aggravaret, tum iſte in craſi depravatus, cum aliis humoribus affluis efferveſceret, cumque iis demum coagulatus, in tumores quaſi ſcirrhoſos & ſtrumoſos concreſceret adeoque cephalalgiæ graviſſimæ ſeminium copioſum jaceretur: dein poſtea, cum à vigiliis & doloribus perpetuis, magna ſpirituum inordinatio, & ſucci τῦ ἐγκεφάλου irrigantis dyſcraſia ingens producerentur, propterea in cervice, concretiones nodoſæ, tendinum rigiditas, ac demum in cerebro totoq; genere nervoſo ſpaſmi & motus convulſivi ſuccedebant: cumque adeo œconomia animali plurimum labefactata, præcordiorum motus perennari nequiret, flamma vitalis expirabat.

Nec minus à phlegmone, & abſceſſu, quam ab hujuſmodi meningum nodis, & tuberculis nonnunquam cephalalgiæ lethales, aut incurabiles oriuntur. Olim juvenis Academicus cum per duas ſeptimanas de graviſſimo capitis dolore ipſum inceſſanter affligente conqueſtus, erat tandem febre aucta, mox vigiliæ, motus convulſivi, ac confabulatio delira ſuccedebant; quo tempore medicus accerſitus, phlebotomia, enematis, emplaſtris, revulſivis, veſicatoriis, item remediis internis, quæ fluxionem ſanguinis, ac humorem à capite devocent, ſedulo adhibitis, nihil proficere potuit, quin mors brevi ſucceſſerit. Calvaria aperta, vaſa meningas obducentia erant ſanguine repleta, & plurimum deſtenta, quaſi cruoris maſſa illuc tota confluxerat, ita ut finibus diſſectis, & apertis, cruor affatim erumpens, ad plures uncias, ſupra ℔ ſ. pondus effluxerit: porro ipſæ membranæ tumore phlegmonoide per totum affectæ; diſcolores apparebant: integumentis hiſce ſublatis, cerebri anfractus omnes, ejuſque ventriculi, aqua limpida erant pleni, ejuſque ſubſtantia, utpote nimis irrigata, madida erat, & minus firma. Procul dubio in hoc caſu ſanguinis efferveſcentis in meningas incurſus, ejuſque ibidem aggeſtio.

phlegmonem excitans, cephalalgiæ, & ſubſequentis delirii cauſa fuit: dein ſanguis ibidem accumulatus, cum circulare nequiret, ſeri copiam à ſe rejecit, à quo totus ἐγκέφαλος cito mundabatur; proinde ut morbus forſan ab initio per phlebotomiam curabilis, poſtea lethalis evaſerit.

Memini alium Academicum, qui poſt diuturnam hemicraniam, ſub ſutura temporali, per tres ſeptimanas eum perpetuo, & graviſſime affligentem, in Apoplexiam brevi funeſtam incidit. Capite aperto phlegmon juxta locum dolentem in meningibus accreverat, à qua demum ſuppurata, & diſrupta, ſanies in cerebrum decidens, ſubſtantiam ejus livore & putredine affecerat. Præter hujuſmodi cauſas invincibiles, per Anatomiam detectas, plures obſervavi caſus, aliorum ſimili ritu decumbentium, in quibus, cum morbi ſigna, & ſymptomata, pari ritu, ac modo deſcribuntur habuerunt, proinde Ætiologiam ejus aut eandem, aut valde affinem concludere licebit.

Quanquam autem; cephalalgia continua, (præſertim ſi in plures ſeptimanas ſine intermiſſione producatur) periculo non vacat: attamen de curatione ejus non illico deſperandum erit, quoniam hujus cauſa, ut ut fixa, & immobilis viſa, ſæpe longo remediorum uſu, immò interdum ſine illis natura & tempore ſanatur: utcumque in caſu fere deplorato, Medicina quadam opus erit, ne præſens affectus in deteriorem, nempe ſoporoſum, aut convulſivum tranſeat. Hæc de cephalalgia continua: modo reſtat intermittentis exempla, & inſtantias rariores quaſdam proponere.

Itaque ut mittam hic cephalalgiæ, cujus paroxyſmi vagi ac incerti à ſanguine aut ſero loca affecta irruentibus procedunt, caſus utpote valde crebros, & vulgo notos deſcribere: libet hic obſervationes quaſdam ſelectas hujus morbi aut periodici, aut per conſenſum à viſcere quodam excitari viſi, in medium proferre; quoad prius, dolorum capitis inſultus periodicos, vel ab humore nutritio vel à ſucco nerveo produci oſtendimus; utriuſque exempla modo ſubdemus.

Venerabilis matrona anno ætatis 45. gracili corporis habitu, ac temperamento bilioſo prædita, cum à longo tempore cephalalgiis occaſionaliter excitari ſolitis obnoxia degiſſet, circa initium Autumni dolore capitis periodico moleſtari cœpit: hic affectus circa quartam à meridie horam invadens, ad mediam fere noctem, donec ægrotans præ cruciatu & vigiliis defatigata in ſomnum cogeretur, protendi ſolebat; dein poſt ſomnum ſatis profundum illa mane evigilans recte habebat. Ad hunc modum Ægrotans per tres ſeptimanas morbi hujus inſultus quotidianos paſſa, Medicinæ quam maximè horrebat, uſum diſtulit; tandem vero appetitu dejecto, & viribus attritis, ad therapiam expetendam coacta, poſt lenem catharſin & & phlebotomiam, cepit bis in die, per unam, aut alteram ſeptimanam, Electuarii ſequentis quantitatem caſtaneæ, & integrè convaluit.

℞. Conſervæ florum Cichorii, fumariæ, an. ℥iij. pul. rad. Ari compoſ. ʒijß. Eboris ʒjß. ſant. citr. ligni Aloës an. ʒß. ſalis Abſynthii ʒiß. vitriol. Martis ʒj. ſyrupi è quinque radicibus q. ſ. fiat Elect.

In hoc caſu, quod poſt diatheſin cephalalgicam morbi acceſſiones, febrium intermittentium ritu, demum periodicæ extiterunt: proculdubio in cauſa fuit, chymi ſive humoris nutritii in ſanguinem aſſimilatio impedita: quippe cum penus ejus in maſſam ſanguineam receptus vinci nequiret, poſt aliquantulam moram diſcrepare, cumque particulis ejus efferveſcere ſolebat: propterea ſtatim ſanguis ut mixturam incongruam excuteret turgeſcens, recrementa ſua, prout in alias partes, ita præcipue, & cum majoris moleſtiæ ſenſu, in meningum fibras prius debiles, aut in conformatione læſas, deponebat: materies ea capiti ſuffuſa, aut per ſe fibras ſenſiles irritans, aut cum ſucco earum irriguo efferveſcens, doloris paroxyſmum modo deſcriptum ciebat; qui nempe perdurabat donec particulæ heterogeneæ vel mutuo congreſſu efferveſcentes, aut ſubigerentur, aut exhalarent.

Mulier venuſta, procera, & gracilis, affectibus cephalicis, diu, & graviter obnoxia, interdum per plures dies, immo ſeptimanas, quotidie primo mane ſomno expertecta, cephalalgia atroci, eam exinde per tres, aut quatuor horas affligente infeſtari ſolebat: interim & totius capitis gravitate, ſenſuum torpore, & mentis hebetudine afficiebatur: cujuſmodi affectus, una cum dolore, velut nubes diſcuſſæ ante meridiem evaneſcentes, ſudum, & ſerenum relinquebant; donec poſtero mane iterum velut nebulæ & caligo ἐγκέφαλον occuparent: pro his ſanandis pilulas purgantes, phlebotomiam parcam, veſicatoria inſuper; ſp. C.C. aut fuliginis, cum julapiis aut aquis cephalalgicis uſum præſcripſi.

Quod in hac D. ſecus ac in altera Ægrotante, dolores capitis ſomno ſuccederent potius, quam ab eo ſanaretur, ratio eſſe, videtur, quoniam in cephalalgia hac matutina materies morbifica in ſucco nerveo reſideret, cujus inſignior cruditas, & plenior circa caput aggeſtio, mox è ſomnis contingunt, prout alibi ſatis fuſe oſtendimus: alter autem hujus morbi paroxyſmus veſpertinus, cum à liquoris nutritii intra maſſam ſanguineam plenitudine, & turgeſcentia penderet, idcirco totidem à prandio horis contingens, non niſi à ſomno, qui ſanguinis inordinationes ſedat, compeſcebatur.

Cephalalgiæ paroxyſmos quandoque per conſenſum ab aliis partibus, ſc. utero, liene, ſtomacho, &c. oriri, ilicet Ægrotantium experientia, & querela manifeſto prædicant; attamen hoc alia ratione quam per vapores a viſcere affecto, ad caput elevatos fieri, ex illorum hiſtoriis & phœnomenis rite perpenſis non minus luculenter pateſcit. Et primo quod ſpectat ad dolores capitis ab utero excitari viſos, nihil frequentius occurrit, quam à menſibus aut lochiis ſuppreſſis, cephalalgias immanes ſuccedere. Porro catamenia licet rite fluunt, tamen aliæ fluxu inſtante, aliæque eodem deſineute, atroci capitis dolore affligi ſolent. Verum enimvero quamvis eodem tempore, ac caput etiam uterus afficiatur, non tamen ſequitur noxam hinc inde immediate transferri; ſed ipſe ſanguis eſt, qui materiem morbificam capiti affigit, eam ſc. modo in proprio ſinu genitam, & utero deſtinatam, perperam in cerebri meningas defert; & modo eam ab uteri partibus ſurripens, cum majori

majori malitia capiti tradit. Hujuſmodi Ætiologia etiam cephalalgiæ ſtomacho, lieni, aliiſque partibus vulgo attributæ convenit.

Mulier formoſa, & juvenis, gracili corporis habitu, & ſanguine calido prædita; cum cephalalgiæ hæreditariæ obnoxia fuiſſet, paroxyſmos ejus crebros, & vagos, alios nempe de levi occaſione, alioſq; ſponte, hoc eſt abſq; cauſa evidenti oriundos, pati ſolebat. Pridie morbi acceſſionem ſpontaneam, veſperi valde eſuriens, cœnam uberiorem cum apetitu famelico, ne dicam canino devorabat; hoc ſigno dolorem capitis mane ſequenti invaſurum certiſſime præſagiens cui augurio eventus nunquam defuit. Quam primum enim evigilabat, cruciatu per totum ſinciput acerrimo afflicta inſuper vomitu humoris modo acidi, & quaſi vitriolici, modo bilioſi, & ſummè amaricantis afficiebatur; hinc in indicium daretur cephalalgiam iſtam ſtomachi vitio exortam fuiſſe.

Hujus rationem ut reddere ſuſcipiam, imprimis conſtat vomitionem capiti læſæ, nempe poſt plagam, vulnus, aut caſum ab alto ſuccedere; attamen vomitui, cardialgiæ, aut ſtomacho alias laboranti, dolor capitis, niſi intercedat ſanguinis efferveſcentia, rarò aut minime ſupervenit. Quamobrem in prædicto laborantis caſu, cum plane liqueret, cerebri meningas ad cephalalgias prædiſpoſitas fuiſſe, ejuſque paroxyſmos ſanguinis agitationem quamvis excitaſſe; hinc obvium erit concipere, quando particulæ heterogeneæ propter chyloſeos vitium, in maſſa ſanguinea ad plenitudinē congererentur, ſtatim ob moleſti expulſionem fluore ejus oborto, eas utpote male congeneres à cruore ſecretas, partim ex arteriis in ventriculum ſuffuſas, fermentum ejus exſuſcitaſſe; adeoq; famem produxiſſe; partimque in capitis meningas prædiſpoſitas irruiſſe, ibidemque cephalalgiæ mox ſequuturæ fomitem, ſeu potiùs incentivum depoſuiſſe. Hæc Ægrotans pharmaciam quamvis averſata, cum nullam Medicinæ methodum ſubire vellet, tandem affectibus etiam paralyticis & convulſivis obnoxia evaſit. Ex his facile erit cephalalgiæ cujuſvis alterius ſc. hypochondriacæ, hepaticæ, aut alias ſympathicæ Ætiologiam deſignare, ut non opus fuerit hic plures hiſtorias aut obſervationes addere. *Thom. Willis in Pathologia Cerebri.*

1. In Cephalæa ſeu doloribus capitis quibuſcunque in primis uſus Aq. Benedictæ Ventriculo jejuno ſtatâ doſi exhibitæ multùm prodeſt. Vide notas in Crollium.

2. Ejuſdem effectus quoque eſt Syr. ex aq. Benedict.

3. Purgatio fit:

1. *Per diaſennam Laxativam,*
2. *Per Panchymagogum vegetabile.*
3. *Radices Ellebori praeparat.*
4. *Scamm. preparatum,*
5. *Mercur. dulcem,*
6. *Mercur. vita.*
7. *Flores antim. Correct.*
8. *Specificum purgans Paracelſi, quod maximè commendatur. Vide notas ad Crollium.*

Inter Interna referuntur pilulæ Capitales non purgantes, ſed confortantes ex Ladano, ſunt tales:

℞. Ol. Camphor. gr. vi. (ol. Camph. ſic fit: Camphora ſolvitur in oleo ſpicæ ana.)
Extr. Gumm. Ladan. cum ſp. V. facti ℈ j.
Moſch. opt. gr. iij.
M. F. cum aq. Major. & mucilag. Tragac. pilulæ ponderantes ſingulæ gr. iv. Doſ. pil. 2. vel 3. ad ſummum reiteratis vicibus, ſi opus eſt. Dentur longè a paſtu circa veſperam. His rectè accenſetur ſpiritus vitrioli Philoſophicus in vino exhibitus.

Cùm dolor omnis tripliciter auferatur. 1. Iis quæ cauſam doloris tollunt, eique hoc modo contraria. 2. Anodynis, quæ paregorica cauſam doloris mitigant, conſopiunt & æquabilem reddunt, leniterque rarefaciunt. 3. Narcoticis, quæ dolorem non percipi faciunt: Hæc propriè doloris cauſam non tollunt, niſi per ſomnum fortè, quem interiùs aſſumpta cauſant, mitigetur & concoquatur. Dolor vehementiſſimus Narcoticum, mitior Anodynum indicat.

Si igitur dolor ab intemperie aliquâ calidâ Cerebri vel vaporibus calidis exhalantibus fiat, ut in febri, cui occurri poterit præmiſſa evacuatione per clyſterem, ſtatim vena ſecetur, ſi adſit præſertim Plethora aut totius corporis intemperies, aut quod magis tantùm affectum ſpectat, applicentur Homoplatis cucurbitulæ cum ſcarificatione: imo ex ſæpiùs reiteratæ in magnis doloribus eòdem die ſine ſcarificatione applicentur. Hinc Frontale aliquod anodynum applicetur, quod tale:

℞. Laud. opiat. ℈ß. aq. ſolani. roſar. an. ℥ iij. acet. roſar. ℥ i ß.
M. & panni linei iis madefacti applicentur fronti. Olfaciat quoque æger ſæpe aq. roſ. in qua Camphora ſoluta ſit, & faciem eàdem lavet. Interius dentur, quæ intemperiem alterant, humores noxios educunt, quæque vim habent anodynam, qualia ſunt Laudana ſupra dicta.

Quòd ſi hoc modo non cedat dolor, ad Veſicatoria accedendum, quæ applicentur ſincipiti, vel collo prope nucham.

Quòd ſi vero à frigida intemperie Cerebri vel cum vel ſine materia oriatur dolor, à dictis medicamentis abſtinendum, & ad ea, quæ à Practicis vulgò præſcribuntur, accurrendum. Inter maximè ſibi accommodata habeat Medicus acet. & oxymel ſcillit. aq. flor. ſambuc. ol. & aq. puleg. roriſmar. aneth. & petroſel. quæ extra applicata duo poſteriora vel ſola ſæpius præmiſſis tamen præmittendis, dolorem ejuſmodi ſedant, materiam digerunt & diſſipant, vel ita diſponunt, ut poſtea ab Errhinis & Apophlegmatiſmis facilè educi & diſſipari queat.

Ad tempora & frontem nec non ad Coronalem ſuturam ſummopere prodeſt eorum inunctio. Proſunt etiam ol. nuc. moſch expr. & Balſamus apoplecticus naribus illitus, it. Cinamomi, ſuccini balſamus. Proſunt etiam vel maximè ſacculi in modum pileoli ex ſerico confecti, in quibus inſuuntur aromata cum herbis capitalibus, & illi, qui ex Milii part. iv. & ſal. tosti part. i. fiunt, capiti quotidie ter aut quater applicandi, prius tamen calefaciendi.

Et ſi hic affectus non cedit remediis ordinariis, poſt aures in parte inferiore excitare veſicas licet, quæ ubi excitatæ rumpuntur, illiſque ſuperimponuntur folia braſſicæ, veſicæ apertæ detinentur, &, ſi eas conſolidare animus, inunguntur unguento albo Rhaſis. Poſſunt etiam, ſi morbus ſit diuturnus & rebellis, applicari ſeta-

ceum aut cauterium potentiale aut actuale.

Quod ſi ob ventriculi vitium & conſenſum oriatur capitis dolor, iſque continuus aut per intervalla affligat, ſæpiùs detur infuſio Croci Metall. vel flor. Antim. in aq. beton. aut menthæ facta. Prodeſt ut & in dolore à frigidis humoribus cauſato, Mercur. vitæ & panacæa. Proſunt in talibus etiam vel maximè pulveres groſſi ex aromatibus Coriandri præparati, aniſi confect. rotularum diarrhodon. Abbatis, diamoſch. & ſimilib. facti, poſt paſtum aſſumpti, habita ſemper cura ventriculi ut & capitis, quod confortandum odoratis Balſamis & aliis, tam intra quam extrà aſſumptis & applicatis.

In omni dolore Capitis tanquam arcanum appropriatum aq. Verbenæ deſtillata commendatur, quâ ſæpè aſſumptâ pondere ℥ iv. cum ſpir. vitrioli gut. iv. juvat, & Verbena tota contuſa & capiti impoſita, vel particula ejus vel tota cum radice collo e filo ſuſpenſa, ut radix ſurſùm vergat amuletum eſt.

NB. Verbena primum cum terra, cui adhæret radix, eruenda, poſtea radix præhenſa ipſa per terram ordine inverſo ducatur.

(In doloribus capitis ex Tartaro, qui ſunt atrociſſimi & acutiſſimi, revelabo tibi, Lector B. remedium arcanum, cujus vires experientiâ ſæpè comprobavi & præſtantius hactenus non vidi.

Rec. Nitri optimè purificati & Chryſtalliſati q. v. conjice in crucibulum paulatim ſubjecto igne candefactum, & benè coopertum, ubi nunc nitrum inſtar limpidæ aquæ fluxerit, prunam injice parvam & continuo exorietur flamma cum ſibilo & ſtrepitu, quod iteratò & ſucceſſivè fac, quoad nitrum flagrare & ſtrepere deſierit, ad hæc ignem vehementiſſimum ad quadrantem horæ continua, poſt nitrum fixum fracto crucibulo exime & loco frigido humidoque in cellâ expone; tranſibit primò ad aëris ſaltem contactum in butyraceam ſubſtantiam, poſtmodum in deliquium, fietque humor ex albo flaveſcens ſpiſſus inſtar olei Tartari per deliquium. Hòc facto, Recipe Herbam Betonicæ & ex eâ aquam deſtilla, quam recenti herbæ betonicæ inciſæ & in mortario lapideo contuſæ ſuperaffunde, addendo ad ſingulas aquæ libras nitri iſtius liquati præter propter ʒ ij. vel ʒ iij. ſtet in loco temperatè calido, in vitro, & intra 24. horas Aqua intensè erit tincta, quam filtra & bis de die ad ℥ iij. ægroto exhibe, quo ſtupendam operationem comperies.

Nota. Sic ex omnibus vegetabilibus ſpecificis tincturam extrahere poteris, quòd ſi autem vires medicamenti exaltare volueris, eò labora, ut menſtruum ſepares, quod affuſo, ſed NB. copioſo ſpiritu vini perficies, qui tincturam menſtruo ad fundum propulſo, excipiet.

NB. Hòc modò & optimam antimonii tincturam perficies.)

Externa in dolore Capitis.

1. Epithema ex Gammaris.
2. Spir. V. opt. qui valet (quàm maximè) in dolore capitis ex Crapula, præſertim ſi teſticuli cum ſpongia in aceto vini vel aq. communi macerata & expreſſa fomententur.
3. Epithema ex Zedoariâ: Pulvis Zedoariæ irrigetur com. aq. flor. ſambuci, (vel aq. communi) roſarum, betonicæ & applicetur ad nucham debite.
4. In hemicrania, præſertim in clavo à proprietate juvat radix cucumeris aſſumpta cum verbena & abſinthio pontico ana p. j. in Vino cum aq. roſ. coca F. Epithema.
5. Aqua compoſita talis.

♃. Aq. roſ. ſambuci an. ℥ iv. Camph. ʒ ij. Moſch. opt. gr. iij. vel vi. Extr. Carlinæ ʒß. ol. ſpicæ ʒ ij.

Diſſolve Camphor. in ol. ſpicæ, poſteà omnia M. & applicentur in petiis dolenti capiti in magnis & ingentibus caloribus: in febribus verò ab æſtu ſolis applicentur, it. ad tempora & Carpum.

6. Eſt ſpecificum in doloribus capitis frigidis, quales ſæpè vexare ſolent mulierculas, præſertim ſi credant ſibi in occipitio frigida cum fluctuatione quadam hærere.

♃. Piper. long. ℥ iij. contunde in mortario in pulverem craſſum, poſteà extrahe cum ſp. V. & ſerva. Uſus talis eſt: Fiat ſacculus ex ſuccino albo, pulveriſato craſſiuſculè, interpaſſetur ſacculus, & in hac eſſentia piper. l. madefactus applicetur calidè ſuturæ coronali (maximè prodeſt) ſi opus eſt, præmittatur Evacuatio univerſalis per alvum.

7. In graviſſimis doloribus capitis (cum vigiliis, urgentibus in primis deſtillationibus) recurrendum eſt ad Laudanum opiatum cæteris nimirum nihil proficientibus.
8. Cancri aliquot fluviatiles acet. roſaceô irrigentur & contundanrur, ac Emplaſtri locô circumplicentur.
9. Radix Plantaginis collo ſuſpenſa dolori capitis à proprietate medetur.
10. Hederæ folia mollia cum Oxyrhodino torreantur & fronti temporibuſq; apponantur. Optimum eſt in Cephalalgia bilioſa.
11. Verbena, ut ſuprà dictum, eſt inſigne ſpecificum intus, & extrà uſurpata.
12. Nuclei perſicorum cum aq. beton. vel Verbenæ contuſi & applicati juvant mirabiliter in capitis dolore à cauſa frigida.
13. Unguentum de Alabaſtro.

♃. Cimarum Rubi M ij. Fol. Rutæ P j. Flor. chamom. recent. ℥ iv. lapid. alabaſtr. ſubtiliſſimè pulveriſati ℔ß. olei roſarum ℔ j. ceræ ℥ß. Vini albi ℔ ij.

Pone in olla vitreata nova per triduum, poſteà ebulliant ad conſumptionem vini, refrigeſcant, addantur albumina ovorum num. iv. M. *Joan. Hartmann. in Practica Chymiatrica.*

Cum cerebri meninges, & pericranium affliguntur, Nos caput dolere dicimus, ipſumque morbum Cephalalgiam, mutuato a Græcis nomine, appellamus. Non ſemper tamen patientes eodem modo hic dolor afficit: quandoque enim internas partes capitis moleſtat, interdum externas tantùm, quæ etiam modò pungi, modò gravari, & cum diſtenſione pulſari ſentiuntur; nec rarò dimidia ſolùm capitis pars dolet, quæ affectio Græcis dicitur Hemicrania.

Huic morbo cauſas attribuunt Galenici quæcumque vehementer alterare caput valent, ut frigus, & æſtus aëris, venti aquilonares, & auſtrini, cibi acres & flatus moventes, nimius vi-

ni

ni potus, quæ acutè nimis olent, ictus, caſus, affluxus humorum, atque intemperies ſive calidæ, ſive frigidæ, cæteraque hujuſmodi: putantque pungentem dolorem eſſe ab acribus, & bilioſis humoribus, gravantem à phlegmaticis, à flatibus verò iutlantem cum diſtenſione.

His addidere Recentiores alias plures: veluti ſanguinem detentum in plexibus, vel in vaſis meningium, qui gravando, aut diſtendendo dolorem infert: liquorem nervis contentum, qui illorum fibras non repurgatus trajiciat; unde fortaſſe periodicæ Cephalalgiæ: ut advertit Williſius: Serum, ſeu Lympham in ventriculis, vel inter utramque meningem occluſam, ut pluribus cadaverum diſſectionibus innotuit, & teſtatur Riverius obſervat. 37. cent. 1. Pus ex abſceſſu, aut vomica eaſdem partes obſidens: Tumores, & tubercula dolorem capitis, præſertim diuturnum afferre adnotat idem Williſius de anima Brutorum. A vermibus ibidem genitis, ex Foreſto, & Schenchio: Itemque à calculis, inflammatione, aliiſque, ut ex pluribus deducit Bonetus. Similiter à mala capitis conformatione, meningum craſſitie, & ſuturarum conſtrictione, ac relaxatione non raro etiam diutinos dolores induci, docemur ab Hippocrate, & Celſo; quod pariter in his, qui caput acutum habent, notavit Gal. 6. epid. comm. 1. t. 3.

Per ſympathiam, ſeu conſenſum aliorum viſcerum Cephalalgia non raro etiam exoritur. Præſertim vero compatitur caput, & dolet, ex male affectis, ventriculo, utero, liene, meſenterio, varicibus, cæciſque hæmorrhoidibus. Obſervat autem Joubertus dolores capitis ab affecto ventriculo dependentes magis anteriorem partem vexare; poſteriorem verò, & verticem, qui ab utero: quod etiam confirmat Langius lib. 1. epiſtolarum.

At Helmontius pluribus contendit hos dolores procedere ſolùm a Duumviratu per nudam actionem regiminis conſtituti in ſplene, & ſtomacho, citra vapores caput, & meninges pertingentes; ſi nimirùm prædictæ partes malè affectæ ſuis muneribus non fungantur.

Verùm quæcumque ſentientes partes corporis, malè afficiunt, ut aliàs de ſenſu tactus oſtenſum eſt, hujus doloris cauſæ eſſe poſſunt. Eò autem dolor erit vehementior, quo pars affecta magis nervis referta fuerit, & afficientia violentiora. Quæ verò ſenſim poros partium ſubeunt, licet diſſentanea ſint, tractu temporis conſentanea evadunt, & vel nihil, vel leviſſime moleſtant; ſecus autem, quæ ſenſim applicita voluptatem afferunt, ſi repentè adhibeantur, plurimùm excruciant; ut experimur cùm gelidas manus ad ignem ſubitò calefaciendas admovemus.

Scribit Galenus 3. de loc. aff. c. 9. ſolùm interiores capitis dolores ad radices uſque oculorum pertingere. At verum non eſt: ſuccingit enim pericranium oculorum orbitas, efformatque primam eorundem tunicam adnatam, ſeu conjunctivam dictam. Cæterum Hemicrania, & aliæ doloris ſpecies ex conqueſtu patientis notæ fient.

Cauſæ pariter Cephalalgiæ conjici poterunt ab his, quæ ab adſtantibus & ægro referuntur, ex aſſumptis cibis, ac potibus, vigiliis, & exercitiis immoderatis, egeſtionibus, aut retentionibus excrementorum, animi pathematis, aliiſque. Conjectamus autem dolorem a ſanguine procedere, ſi præceſsêre ejuſdem ſuppreſſiones, qui aut ex hæmorrhoidibus, aut ex utero, aut ex naribus periodicè fluere conſueverat. Erit à liquoris nervorum vitio, ſi cephalalgia ſtatutis quibuſdam horis invadat, & repetat, præſertim manè, & a ſomno, vel tempore diſtributionis alimenti; vel quando chylus cum remeante ſanguine permiſcetur, & in arterias carotidas traducitur. A ſero, ſeu lympha: ſi cum catarrho, urinis copioſis, & turbatis, humore narium, & ſudoris conſueti ſuppreſſione fiat: præſertim ſi vigeat in conſtitutione pluvioſa, aut immoderatos potus, & aquoſos cibos ſequatur.

A tuberculis, tumoribus, abſceſſibus, aliiſque Cephalalgiam ſuſpicabimur, cùm præter graves & diuturnos dolores, cerebrum ſopore gravatur: neque tam facile, etiam efficaciſſimis remediis morbus cedit. Pari modo conjectandum de calculis ibidem genitis, aut de vermibus; niſi quod in his dolores erunt erodentes cum frequenti vertigine, præſertim in motu capitis, fœtor per os, & nares exhalabit, quæ pruritum etiam patientur cum ſternutatione, ut obſervat Sennertus. Quod ſi puris egeſtio compareat, vel per aures, vel per nares, aut palatum, certum indicium erit maturati, & jam dirupti apoſtematis.

A mala ſuturarum, aut meningum conformatione dolor erit diuturnus, nullis remediis cedens, & a crapula gravior evadet: fortè etiam apparebunt notæ malè conformati capitis.

At verò idiopathicus à ſympathico diſtinguetur, quandoquidem ille continuus eſt, & in capite vitium arguit, cum aliqua animalium operationum læſione; hic verò erit interruptus, atque aderunt reliquorum viſcerum, præcipuè naturalium, affectiones. Porrò ſolet potiſſimum conſentiens iſte dolor a ventriculo, liene, meſenterio pancreate, & utero pendere; unde nauſeæ, infirmæ, vel tardæ digeſtiones, inflationes, ructus, alvi durities, & alia in hypochondriis ſymptomata percipientur.

Quamvis autem ex his prudens Medicus plerumque probabiliter conjiciat de variis, diverſiſque cauſis cephalalgiæ, non raro tamen eumdem falli contingit; ſiquidem dolor creditus ab una cauſa eſſe, detectus eſt habuiſſe ortum ab alia omnino diverſa, facta nimirum ſectione cadaverum ejuſcemodi morbi genere interemptorum. Quamquam & in hoc etiam non levis error accidere poſſit.

A cauſis externis illatus, ſolutu facilior eſſe ſolet difficilior vero ab internis. A phlegmone, abſceſſu, pure, tuberculis, calculis, & vermibus inferre ſolet deliria, coma vigil, vel ſomnolentum, motus epilepticos, apoplexiam, paralyſim, ſurditatem. Novi quendam diuturno capitis dolore vexatum, tandem ſurdum evaſiſſe, facta ſcilicet poſt longum tempus purulenti humoris depoſitione ad aures, unde diù, & abundanter ille effluxerat. Qui a mala capitis, & meningum conformatione ortum ducit, inſanabilis cenſendus eſt. Si præterea cum acuto capitis dolore exteriora frigeſcant

urinæ pellucidæ excernantur, atque accedat vomitus varius, & multorum colorum: ſonitus aurium, vertigo, aut manuum torpor, malum ex Hippocrate. Quandoque etiam dolor capitis, qui citra cauſam, vel evacuationem repente deſiit, lethum prænunciavit, reſoluto nimirum ſenſu, & mente abalienatâ; At ſi gravem cephalalgiam conſequatur narium hæmorrhagia, ſalutare: ſicut pariter eruptio puris, aquæ, vel ſanguinis per os, aut nares 6. *Aphor.* 10. Veruntamen ſemper timendum à gravi & vehementi capitis dolore.

Curarunt quoque illum diverſis modis, prout diverſas ejus cauſas ſuſpicati ſunt. Galenici poſt inſtitutam refrigeratorii victus rationem phlebotomiam præcipiunt, ex pede primùm, ſi dolor ſympathicus putetur, deinde ex brachio; mox etiam ex mariſcis uſu hirudinum, ducti documento Galeni 1. *Aph. comm.* 23. dicentis: *In maximis doloribus nullum majus inveni remedium, quàm uſque ad animi defectionem evacuare.* Poſtmodum dolore adhuc perſeverante cathartica exhibent, ac interjectis quibuſdam diebus, decocta capitalia dicta cum radice chinæ, & jura alterata; adjiciunt ſuturæ coronali emplaſtra, etiam quæ veſicas excitant, ac tibias, & brachia cauteriis inurunt. Quæ ſane nedum in hoc, verum etiam in aliis diuturnis capitis affectionibus in frequenti uſu habent.

Alii diſtinctiùs procedere ſe putantes, atque ſingulis cauſis, congruentibus medicamentis occurrere; ſi à reſtagnante ſanguine in meningibus, vel plexibus, dolor oriatur, quia aliquandò evenit, ut ſponte ſua dilatatis narium venis, hæmorrhagia morbum judicet, cùm naturam deficientem vident, arte conantur ejuſmodi evacuationem promovere, fortiter emunctis, vel perfricatis naribus, ut indè ſanguinem eliciant. Si verò hac induſtria uti minime liceat, venam ſecant, præſertim, in adoleſcentibus, atque aſſuetis, fulti etiam authoritate Hippocratis, qui dolente parte poſteriore capitis, rectam venam in fronte ſectam prodeſſe ſcribit 5. *Aph.* 68. At prudentiores victum tenuem commendant, & olera; carnes, & vina meraca prohibent. Si his non deſinat, utuntur alchalicis; & ſi ſanguis acritudinem ſapiat, etiam acidis temperatioribus, & narcoticis.

Si phlegmones, aut abſceſſus timeantur, prodeſſe aiunt diſſolventia, & ſudorifica; ut ſanguis hircinus, ſperma ceti, mumia, cornu cervi philoſophicè præparatum, decoctum ejuſdem, oculi Cancri, pulvis caſtorei veri, extractum hyperici, bezoardicum quodcumque, Antimonium diaphoreticum, Mercur. diaphoreticus, Cinnabaris, Antim. ſuffitus ex Mercur. & alia hujus generis plura: quæ etiam locum habere dicunt, ſi vitium ſit in principio nervorum, & in liquore eorundem; Interim verò ſpinam univerſam convenientibus oleis aut cerotis fovent, putà eſſentiâ anthos, lavendulæ, nucis myriſticæ, unguento nervino, ſpiritu vini, aliiſque.

Cum lympha vel ſerum doloris cauſa ſunt, unde oculi etiam, palatum, & guttur infeſtantur, ut in catarrhis; optimum remedium arbitrantur urinam, & ſudorem promovere, cùm & Natura ſponte ſua ſoleat per ejuſmodi vias ſuperabundantem lympham ſalubriter deponere, febre præſertim comite. In iis verò, qui frequenter huic incommodo ſubjiciuntur, & diſtillationibus veluti per periodos affecti, ſæpiùs de cephalæa conqueruntur, hydroticis medicamentis occurrere ſatagunt, & antequam ſeroſi humores in prædictas partes irruant, aliò avertere, & foras extubare: Quare provocantur expuitiones, nares ad ſternutamenta irritantur, torliterque emunguntur; vomitus, ſi præcipuè ventriculus conſentiat, concitatur, & alia peraguntur, quæ ſi humorem non omnino tollunt, magna ſaltem ex parte minuant. Ad hanc rem exhiberi ſolent cum fructu ſequentes pilulæ pluries iteratæ; quæ ex his conſtant: Reſinæ, vel extracti jalapæ gr. 15. Ceruſſ. antim. & cryſtall. tart. ſingulorum gr. 12. pilul. de ſuccino ʒ j. cum oleo macis, vel ſimili redig. in formam pilul. & manè aſſum. ſuperdorm.

Pro corporibus humidiori conſtitutione præditis magnopere commendant pilulas Ruff, & aloëticas, aromaticum roſatum: diarhodon, elixir proprietatis ſimplici infuſione paratum. Invaluit nunc etiam uſus decocti Coffeë, & quidem cum juvamento eorum, qui languore ſtomachi, & cerebri tenentur. Cæterùm ratio victus attenuans ſemper confert, vitatis iis quæ tum intrinſecùs, tum extrinſecus humefacere valent.

Quod ſi dolor capitis ſymptoma ſit ſcorbuticæ, vel hypochondriacæ affectionis, tunc conducibilia erunt antiſcorbutica medicamenta, & ex chalybe parata, de quibus alibi. Ab infarctu verò vitioſorum ſuccorum in Pancreate, Meſenterio, Ventriculo, aliiſque adjacentibus partibus, conferent leviter purgantia, & ſimul corrigentia, ex Aloë, & Rhabarbaro compoſita, pilulæ tartareæ, Tartarum vitriolatum; quinimo Hartmannus commendat infuſum croci metallorum ſæpiùs exhibendum in aqua betonicæ, aut menthæ. Inſuper ſal abſinthii, & centaurii: electuarium, extractum, & ſpiritus baccarum Juniperi: pulvis ſtomachicus & cachecticus Quercetani, elixir proprietatis Helmontii, ſpiritus cochleariæ. Quæ pariter proderunt in cephalæa ab utero dependente, ac prætereà tinctura ſuccini, eſſentia croci, extractum caſtorei, & granorum actes, fæcula bryoniæ, & alia plura ſuo loco latiùs dicenda. Si denique à venerea contagione ducat originem, antivenereis curanda erit, de quibus alibi.

Cæterùm à Vermibus, Calculis, aliiſque in cerebro genitis, ſicut raró accidit, ita rarenter medicabilis. Teſtatur tamen Foreſtus pleroſque cephalalgia à vermibus ſanatos decocto raphani in fruſta conciſi in vino Cretico. Et Sennertus in hanc rem laudat ſuffitum ex centaurio minore, marrubio, abſinthio, betonica, antimonio, ſuccino: atque cerotum loco dolenti applicatum ex aloë, pulvere lumbricorum, felle taurino, & oleo abſinthii cum cera, ut apud eundem legere eſt. At verò à mala ſuturarum, & meningum conformatione, nullam curationem admittet.

Quæ hactenùs propoſita ſunt cauſas cephalalgiæ potiſſimùm reſpiciunt. Jam nonnulla ſpecialiora recenſeamus, quæ experimentis probata

bata ſunt dolorem quemcunque ſedare, vel ſaltem capite dolentibus ſuccurrere. Et quidem dolorem leniunt omnia narcotica, præſertim, vero laudanum opiatum, ſeu Nepenthes Quercetani dictum, pilulæ de cynogloſſa, & de ſtyrace, requies magna Nicolai, Philonium utrumque, theriaca recens, & ſimilia intrinſecùs aſſumpta. Extrinſecus vero adhibita unguenta, & decocta ex mandragora, hyoſcyamo, ſolano, papavere, lactuca, nymphæa, quibus caput, & tempora, vel etiam plantæ pedum abluuntur, liniunturque, ut præſertim fieri ſolet unguento populeo, & ſomnifero Schroderi in ſua *Pharmacopœa*.

Speciatim quoque referuntur cephalalgiam tollere verbena viridis collo ſuſpenſa, quouſque exaruerit, ex Foreſto, vel etiam contuſa & capiti impoſita ex Hartmanno, qui eamdem opem præſtare, ait, radicem plantaginis ſimiliter collo ſuſpenſam, & aquam verbenæ deſtillatam, ac ſæpiùs epotam ad uncias iv. cum gutt. iv. ſpiritus vitrioli. Fatetur Bartholinus liquorem ex radicibus nucis juglandis primo vere per inciſionem elicitum, & epotum eſſe ſingulare experimentum nuper in Anglia detectum; ſicut etiam in doloribus articularis mirabiliter prodeſſe alii teſtantur. Deſcribit Foreſtus unguentum Alabaſtrinum (quod ſolùm in doſi differt ab illo Hartmanni in *Praxi chym. hoc eod. cap.*) illudque mirabile prædicat in omnibus doloribus capitis, præcipuè à contuſione. Nonnullis ſunt in uſu folia hederæ teneriora fronti, & temporibus appoſita. Nicolaus Cheſnau extollit Ranunculi folia virentia, quæ ad miraculum capitis dolorem fugare ait, ſi in modum emplaſtri dolenti parti applicentur. Fernelius componit pilulas quaſdam ex aloë, ſpeciebus electuarii de gemmis, tribus ſantalis, & roſis punicis cum ſyr. abſinthii, & violarum. Paracelſus ſuccum cancrorum fluvialium expreſſum temporibus applicat, præſertim in febribus malignis. Et Rulandus cancros vivos cum aceto roſaceo in mortario pinſit, & pro epithemate adhibet. Hartmannus verò aceto roſ. primùm irrigat, deinde contundit, atque malagmatis loco dolenti parti admovet. Referuntur ab eodem Hartmanno plura alia medicamenta, tàm interna, quàm externa, & ſive dolor à cauſis calefacientibus, ſive refrigerantibus credatur inductus, quæ apud ipſum legi poterunt. *Lucas Tozzi Medic. Practica lib. 1.*

Dolor capitis dicitur vel *Cephalalgia* & *Cephalæa*, cùm totum caput; vel *Hemicrania*, cùm dimidiam tantùm capitis partem occupat.

Uterque dolor eſt vel *ſympathicus*, ab aliarum partium affectibus dependens; vel *idiopathicus*, cùm caput ipſum primariò afficitur.

Medico diligentiſſimè perpendendum eſt an caput ab affectu proprio doleat an per conſenſum, in his enim curationis cardo maximè vertitur. Fruſtrà enim caput medicinâ vel Chirurgiâ curabis, ſi morbi fomes in ventriculo (v. g.) lateat.

Variæ ſunt *doloris* capitis idiopathici cauſæ, quæ ſingulæ diverſam opem poſtulant.

Aliquando dolor capitis graviſſimus ſiphylide laborantes cruciat, qui remediis nullis niſi antiſiphyliticis cedit. (N. B.) Cùm cephalæa irritis omnibus vulgaribus medicamentis ægrum lancinare uſque perſtiterit, aliquid venerei eidem ineſſe ſuſpicetur Medicus.) Si quis dolorem hunc ideo ſympathicum nuncupandum eſſe cenſeat quia à generali affectu dependeat; ſciat me partes tantum particulares reſpicere cum quibus conſentiat caput in ejuſdem doloribus diſtinguendis.

Interdum *Mercurius* inter cranii laminas colligitur, vel à ſuccis mercurialibus vel ab unguentis ad ptyaliſmum movendum adhibitis, vel ab hydrargyri præparatis intra ſumptis: Undecunque Mercurius ſanguini immiſceatur, ſi ſufficienti & tempeſtiva purgatione è corpore non eliminetur, quandoque ut dixi, inter tabulas deponitur, unde dolores crudeliſſimi, qui raro ſine trypano perfecte curantur. Immo vix ſine hoc evacuantur vitioſi iſti & corroſivi humores, qui in diploë aliquando ſedem capeſſunt, & diuturnæ cephalææ authores ſunt.

Hiſce cauſis omiſſis, ad alias tranſeamus, quæ in genere, vel *calidæ* vel *frigidæ* ſunt.

In *cauſa calida* vel *ſecetur vena* frontis, vel hirudines applicentur arteriis temporalibus, vel huc fiat etiam *arteriotomia*. Sin æger ſit plethoricus, primo extrahatur ſanguis e brachio; poſtea autem ex locis prædictis.

Ante omnia *alvi aſtrictio* cavenda eſt, eandem (ſi torpidior ſit) vel clyſteribus emollientibus & refrigerantibus, vel lenitivis per os exhibitis movendo.

Victus ſit refrigerans & humectans. Juſculum ſequens optimè convenit. Farciatur pullus gallinaceus hordeo mundato, uvis corinthiacis, capparibus à ſale liberatis, mox conſutus elixetur cum fruſtulo carnis vitulinæ & add. cum tempus fuerit, agrimon. pimpinell. borrag. bugloſſ. acetoſell. ſylveſtr. cichor. an. m. j. poſt ſufficientem coctionem f. colatura, in qua diſſolve cremoris tartar. ʒ j. infuſionis ʒ iij. ſenn. in aq. endiv. fact. per horas 24. cum ʒß. caryophyllor. ſum. ℔ ß. vel ℔ j. manè. Vitet ſalſa, acria, piperata, vaporoſa, legumina; vinum generoſum, omneſque ſpirituoſos liquores.

Vigiliæ & ſomnus ne modum excedant ſintque horis convenientibus: ne dormiat paulò poſt cibum, quia ſomnus iſte gravat caput. *Animi pathemata* violentiora fugiat, iram, mœrorem, amorem &c.

Capitis perſpiratio libera procuranda, capillos detondendo.

Arteriis temporalibus inducatur *unguentum* de bolo, vel *anacollema* ex bolo, ſpodio, ſuccino, maſtiche, ſanguine draconis exceptis oleo roſat. nenuphari, & aceto roſar. vel unguento popul. cum pauco aceto.

In cephalæa *toto capiti*, in hemicrania *parti dolenti* applicetur *cataplaſma* ſeq.

℞. Betonic. virid. m. ij. flor. herb. paralyſ. m. j. flor. papav. errat. p. ij. flor. Keyri m. ß. roſar. rubr. p. iij. ſem. coriandr. ʒ iij. nuc. moſchat. ʒ ij. ſimul contundantur humectando cum oxycrati tantillo; f. cataplaſma applicand. veſperi.

Veſicatorium nuchæ applicatum ſæpè inſigniter prodeſt.

Si cephalalgia à *cauſa frigida* pendeat, remediis

mediis calidioribus externis & internis, fortioribuſque purgantibus ei occurrendum eſt.

Purgetur æger pil. ſeq.

♃. Maſſ. pilular. coch. minor. ʒß. calomel. ℈ j. ol. roriſmar. gutt. ij. m. f. doſis. Exhibe manè horis tribus ante juſculum cum debita cuſtodia. Repetantur bis aut ter, interpoſito uno vel altero die. Vel ſi per epicraſin purgare malueris, *cerevisiâ medicatâ* ſequentis ope voti comp oſeris.

♃. Raſur. lign. ſanct. interioris ingerrimi ℥ xii. ſarſaparill. ℔ i ß. lign. ſaſſaf. ℥ iv. rad. pœon. Ireos florent. ana ℥ ij. fol. veronicæ utriuſque, ſanicul. brunell. ſuc. an. m. ij. chamæpit. m. iv. flor. primul. veris ſiccator. m. v. baccarum juniper. ℥ iv. fol. ſenn. mundat. ℥ vj. turbith. hermodact. an. ℥ iij. mechoacann. rad. helleb. nigr. cum aceto præp. an. ℥ ij. nuc. moſchat. per fruſta ſect. num. vi. Cereviſiæ non lupulatæ galon. vj. Poſt fermentationem bibat quotidie bis cyathum, *viz.* mane jejunus, & horâ quintâ p. m.

Vel ♃. Aloës in ſucc. depurat. caulium & betonic. liquat & coagulat. ℥ j. pulver. majoran. ℥ ij. maſtich. ℈ iv. cum ſucco caulium f. maſſa, de qua cap. ℈j. alternis diebus hor. 2. à cœna levi. Vel ſum. eandem doſim pil. macri quæ eædem ferè cum his ſunt.

Ex cereviſiæ medicatæ ingredientibus, exceptis purgantibus, præparari etiam poteſt *potus ordinarius*. *Victus* autem ſit moderatè calefaciens & ſiccans.

Diebus à purgatione vacuis ſumat inſtar majoris avellanæ. Opiatæ ſeq. mane & veſperi.

♃. Conſerv. flor. calendul. ℥j. conſerv. fl. anthos, betonic. ana ℥ i ß. confect. alkerm. & de hyacinth. an. ʒvj. raſur. cranii humani non ſepulti, vini quercini an. ʒ ij. ſuccin. alb. præparat. ʒ ij ß. cinam. interioris ʒiij. ligni aloës, macis ana ℈ iv. m. ſ. & cum ſyrup. de ſtœcade ſive pœon. compoſ. f. electuar. inſtar opiatæ.

Vel ♃. Confect. alkerm. & de hyacinth. an. ℥ ß. raſur. cranii human. ʒ ij. raſur. corn. C. primarii ʒ i ß. lapid. bezahar, ʒß. ſuccin. alb. præp. ℈ iv. roſar. rubr. ſubtiliſſimè trit. ʒ i ß. cinam. interioris ʒ iij. ſacchar. albiſſim ℥x. m. ſ. Excipiantur mucagine gummi tragacanth. extract. extract. in aq. cinam. f. tabellæ ponderis ʒ ij. ad eundem uſum.

Quo ad remedia *externa*, fricetur caput raſum diu multumq: ſingulis matutinis. *ſacculis* in cap. de frigid. cerebri Intemperie deſcriptis, vel capillis inſpergatur *pulvis* ibidem laudatus, ac *fumus* ibi præſcriptus hauriatur.

Maſticatoriis ad educendam pituitam è cerebro utatur, *viz.*

♃. Rad. malv. ſiccat. quantum volueris: habeatur aqua vitæ optimè rectificat. in qua macerat. fuerint v, g. pro ℔ß. pyrethri ʒ iij. zinziber. ʒ ij. caryophyll. ʒiß. ſumatur aliquantulum de hac aqua, & in ea macer. per horam unam ante uſum fruſtulum radicis malvæ prædict. volutetur in ore, & ſubinde madefiat iterum in dicto liquore, ſitque uſus ſingulis matutinis ſedulò expuendo quod diſſolvetur.

Vel ♃. Pulv. pyrethr. & ſtaphiſagr. an. ʒij. piper. long. ʒj. zinzib. cubeb. an. ʒß. maſtich. ʒß. f. omnium pulvis ſubtil. excipiend. ſ. q. ceræ virgin. liquat. & formentur globuli ad eundem uſum: aut ſyndone exceptus pulvis craſſiuſculus redigatur in globulos.

Poſt evacuationes generales utatur *Errhinis* ex ſucc. majoran. betæ, anagalled. vin. alb. in quibus infunde pulvis tabaci, Iris Florent. æs uſtum &c. Vel.

♃. Rad. helleb. alb. ʒij. tabaci ʒj. euphorbii ʒß. flor. benzoin. ʒiij. m. f. pulvis naribus inſufflandus ex calamo. Poſt motam ſternutationem abluantur nares vino albo.

Foveatur caput manè *fotu* ſequenti ſpongiis mollibus in eadem calefacta tinctis & expreſſis.

♃. Raſur. lign. ſanct. ℥ iv. rad. cyper. pæon. enul. Ireos Florent. ariſtoloch. rotund. an. ℥ij. fol. ſalv. laur. majoran. betonic. Veronic. mar. an. m. ij. flor. chamæmel. melilot. ſummit. abſynth. an p. iv. roſar. rubr. p. vi. baccar. laur. & juniper. an. ℥iß. ſem. aniſ. fœnicul. coriandr. an. ℥j. nigell. Rom. ʒx. f. omnium decoct. in aq. fontan. addendo ſub finem dimid. partem vini Hiſpan. Vel æger ingrediatur thermas & f. capitis embrocatio.

Cephalalgiæ cauſam diſſipabunt ſacculi cinere ſarmentorum & pulvere ſalv. majoran. betonic. &c. farcti, vini ſpiritu irrorati & dolenti parti appoſiti. Inunctio item ex balſamis majoranæ, caryophylla. ſuccini circa ſuturas.

♃. Cortic. pomor. curlipendul. & cydonior. an. ℥j. cortic. citr. & aurant. an. ʒiß. lign. Rhodii ſantal. citr. raſur. rad. juniper. an. ʒvj. flor. roſar. rubr. lavendul. an. ʒß. ſtyrac. calamit. benzoin. an. ʒx. caryophyll. cinam. an. ʒiij. aq. roſar. & naphæ an. ℔ j. aq. ocymi ℔ ß. aceti roſ. ℥ij. (ambræ ℈ ij. moſch. ℈j.) m. ſ. pro *fumo* excitando ex inſtrument. idoneo Caſſoletta dicto.

Adhiberi etiam poſſunt *veſicatoria, cucurbitula, ſeta, fontanella* in locis aptis.

Hæc de dolore capitis idiopathico: Quod ad ſympathicum attinet, diligenter inquirendum eſt cujus partis conſenſu pœnas luat caput, & parti primariò affectæ curatio maximè dirigenda eſt v. g.

Si ex *ventriculi* affectu frigido doleat caput; poſt clyſterem injectum & rejectum, die ſequenti detur vomitorium ſeq.

♃. Vitriol. alb. ʒj. diſſolve in ℥ iv. vel vi. priſan. vulgaris: capiat manè & poſt ſingulos conatus bibat hauſtum poſſet; parati cum flor. chamæmeli. N.B. Vitriolum inter omnia vomitoria ſtomachum optimè evacuat, & poſt evacuationem corroborat. Vel ſi æger ad vomendum minùs pronus ſit, fortioribus emeticis utatur. Poſt vomitum (vel aliàs à flatibus) ſi adſit ſtomachi dolor, f. fotus ex corroborantibus, *viz.* decocto abſynth. menth. roſar. rubr. flor. chamæmel. ſummit. aneth. ſemin. aniſ. fœnicul. cortic. aurant. & citri, ligu. Rhodii, macis & caryophyll. in æqua parte vini albi generoſ. & aq. parato; vel ſi ſingultus aut motus convulſivus oriantur, detur theriaca, diaſcordium, &c.

Propinetur aliquando manè vel initio paſtùs vinum abſynthites. Horâ dimidiâ poſt ſingulos paſtus ſum. cochl. j. pulveris hujus digeſtivi.

♃. Sem. aniſ. & fœnicul, dulc. an. ʒvi. ſem. coriandr. præp. ʒiij. corall. rubr. margar. præp. ana ʒiß. cinam. interior. ʒij. oſſis de corde Cervi ʒj. ambr. griſ. ʒß. ſacchar. albiſſ. quadruplum pondus omnium m. ſ. f. pulvis ut alkool ad uſum.

Summatim, ſumantur quæ ventriculum ſiccent & calefaciant, pituitoſos & viſcidos humores

mores attenuent, & extermineat; contrariaque vel remedia vel diæta vitentur.

N. B. Hemicrania per conſenſum ventriculi omnis, uſu ſpiritu vitrioli vel in juſculis vel cum ſyr. curatur.

Si ab Uteri affectu Cephalæa oriatur, v. g. à menſibus ſuppreſſis, curationem menagogis aggrediatur Medicus; ſi à paſſione hyſterica &c. Ut in pauca conferam; Quæcunque pars ſit mali hujus fons, eandem medicamenta potiſſimùm reſpiciant.

Epiſcopus Ceſtrienſis longo & rebelli capitis dolore vexatus, à quodam qui diutiſſime eodem affectu conflictatus fuerat irritis omnibus aliis præſidiis, ſequens accepit remedium, à quo ipſe convaluit, & deinceps plurimos alios curavit *Linteum imbutum aquâ frigidiſſimâ* toti calvariæ, applicetur aliquoties renovando applicationem; poſtea caput optimè ſiccetur. Credo oportere cautè eo uti, metu nimiæ refrigerationis cerebri, a qua Coma, Lethargus, Paralyſis, Apoplexia impendere poſſunt. Capiti (inquit Celſus lib. 1. cap. 4.) nihil æquè prodeſt atque aqua frigida: itaque is cui hoc infirmum eſt, per æſtatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubjicere.

Hedera Serpentis ſupra terram virentis ſuffitu importuno D. Ashovvort bis in die ædminiſtrato remedio, curavit intra 9. vel 10. dies Equitem Ser. Frahsvveinman ex dolore capitis poſteriorem partem obſidente jam ab annis quinque. Idem ſucceſſit Doctori Bate in nonnullis aliis. Fumus autem iſte, debet excipi hiante ore, per nares ſaltem attrahendo ſpiritum, herba in prunas conjectâ, quæ videtur habere aliquid reſinoſi. Tegumentis undique injectis ad fumum continendum totum caput velandum eſt.

Filia D. Relinger Genevæ magnis capitis doloribus obnoxia utebatur fœliciſſimè aq. ſeq. ad lotionem frontis & temporum tepide, cum ſpongia vel linteo.

♃: Flor. lilior. convall. m. j. flor. violæ tricoloris ſ. herb. trinitatis (jaceæ) m. j. vini albi generoſi ℔ ij. ſtent in infuſione per horas 24. in vaſe vitreo, mox f. diſtillatio in balneo. Quotannis menſe Maio vigentibus iſtis plantis bonam aquæ quantitatem pro ipſa præparabat Pharmacopæus. *Theodor. de Mayerne Praxeos Medic. lib. 1.*

Conſultationes.

De Dolore capitis, palpitatione, & dolore ventris. Pro Nobili Matrona.

Dum attentiùs expendo morboſas affectiones Illuſtriſſimæ Matronæ, ab Illuſtriſſimo D. Chriſtoforo ejus marito mihi relatas, in eam ſententiam neceſſario concedendum cenſeo dolorem illum capitis ſæpe recurrentem in ſincipite, palpitationem cordis, animi deliquium & dolores vagos in lateribus, lumbis, & ventre non rarò ſupervenientes: eſſe ſymptomata prædictarum partium conſentientium cum utero male affecto. Menſibus enim non fluentibus, morbi fiunt ex utero, ut inquit Hippocrat. Menſes autem in nobiliſſima patiente ſi non ſunt prorſus ſuppreſſi inordinate ſaltem, imperfecte & præter periodum fluunt: ideoque mirum non eſt, partes omnes circumpoſitas dolore affici propter uteri ligamenta, cordis palpitationem & lipothymiam fieri propter vapores acros ex impuro illo ſanguine elevatos per arterias cor petentes; prout iidem exhalantes in caput, & præſertim ſinciput multis venis repletum, ejus doloris non raro ſunt cauſa.

Cauſa autem propter quam menſes non liberè fluunt, ut ſuſpicor, eſt obſtructio venarum uteri facta ab humoribus crudis, & pituitoſis, in ventriculo frigido genitis, & ex erroribus in victu commiſſis magna copia congeſtis: cum præſertim acceperim, Illuſtriſſimam Matronam habere in familiari uſu lac caſeum, & alia ex lacte confecta; quantum autem poſſit frequens lactis uſus ad flatulentas & vaporoſas collectiones, prodidit Hippocrat. 5. Aphor. 64. *Lac dare caput dolentibus malum & hypochondria elata, & murmurantia habentibus,* non ſanè aliam ob cauſam, niſi quia lac eſt vaporoſum & flatulentum, & facile corruptibile. Audio dubitatum fuiſſe de contorſione uteri cujus tamen nulla ſigna video propoſita; ſi enim ad latus eſſet converſus, nobilis matrona dolorem perciperet in imo tantum latere, eumque acutiſſimum, & continuum, non autem in variis partibus, nec rectè incedere poſſet; de quibus tamen affectibus non ſunt quæ relata.

Quid ſit prædicendum difficulter aſſequi poſſum, cùm mihi non innotuerit naturale hujus matronæ temperamentum, corporiſque habitus, & affectuum diuturnitas; hoc ſaltem aſſerendum, affectus hoſce ægrè ſuperatum iri, cùm à viris doctiſſimis nondum fuerint debellati, variis remediis adhibitis.

Utcumque tamen ſit, neceſſaria proculdubio eſt diligentiſſima corporis expiatio; *Mulieri enim menſes decolores, nec non eodem ſemper modo, & tempore prodeuntes, purgationem indicant eſſe neceſſariam,* divini Hippocrat. teſtimonio 5. aphor. 36. quæ eo dirigenda eſt, ut reſerentur obſtructiones uteri, calefiat ventriculus, divertantur vapores cor, & caput petentes, & cardiacis roboretur cor ipſum graviſſime affectum, præmiſſa univerſali totius providentia. His intentionibus ſatisfiet per remedia Chirurgica, pharmaceutica, & diætetica.

Inter Chirurgica principem locum obtinebit venæ ſectio, quæ fieri debebit ex ſaphena, dummodo tunc non intumeſcant pedes; quod ſi tumidi eſſent, prout aliquando accidit, ut audio, ex quo conjicere poſſemus habitum hunc eſſe cachecticum, in hoc caſu vena ſub poplite ſecari poſſet, aut apponendæ cucurbitulæ internæ pati coxarum cum ſcarificatione profunda; ſcarificationes namque ſubſtituit Gal. venæ ſectioni in illis mulieribus, quæ carnes habent molles Lib. curativo per ſanguinis miſſionem. Quod ſi nobiliſſima patiens renuat prædictas operationes, applicentur ſaltem hirudines venis ſedalibus, & moderata ſanguinis copia inde extrahatur; nec obſtat, quod hac

baccara, roremarino, ſalvia, & portione pulpæ colocynthidis: inferiori vero ventri fieri poſſunt frictiones & inunctiones remediis attenuantibus, emollientibus, & incidentibus. Quod ſi pedum lotionem familiarem habuerit, ſummopere prodeſſe poterit. Non negligantur conſervæ anthos, borraginis, betonicæ, roſarum, imò tempore frigidiori deveniendum erit ad magno antidotos ſemel in hebdomada.

Quibus omnibus proportione reſpondeat victus ratio, geſtetque aliquod cardiacum epithema, nec omittantur clyſteres carminativi. *Idem ibidem.*

De gravitate capitis; dolore Dentium, ac genu dextri: & hypochondriaca affectione. Pro Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Principe Cognoſkoſchi Polono.

De quatuor affectibus conqueritur Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Princeps, videlicet de gravitate capitis, dolore dentium, incipiente hypochondriaca, & de dolore genu dextri ex levi quocunque motu, à quinquennio moleſto.

Capitis quidem gravitas non aliunde provenit, quàm à congerie materiæ pituitoſæ in capite collectæ; cum per modum generationis, ob excedentem humiditatem cerebri, eamque naturalem, & forſan hæreditariam, tum per modum attractionis à ſubjectis partibus, propter intemperiem calidam cùm cerebri trahentis, tum jecoris ſuppeditantis, adjuvante ventriculo frigidiori quàm conveniat, quam ob cauſam non raro diarrhœa ex cruditatibus divexari ſolet. Pituitoſa autem materia non ſolum gravitatem capitis inducit, verum etiam aliquando dolores ſcapularum, & lumborum, dum occaſione validi exercitii, & equitationum fluit ad prædictas partes; imò & ſalſedinem aliquam contrahens, & ad ſiniſtram mandibulam ſuperiorem confluens corroſionem, & dolorem dentis in eadem parte infert, cui forſan & abſceſſus aliquis jungitur, cum non raro ſanguis inde profluat, nec levis quidam fœtor obſervetur.

Hypochondriacæ principium adeſſe, vel ex eo facilè colligi poteſt, quod rugitus aliquos quandoque percipit in ventre, & mœrore aliquo, ſolitudiniſque deſiderio tenetur, hujuſque affectus cauſa eſt obſtructio quædam lienis, non tamen inſignis, eaque genita à copia ſanguinis craſſi, cùm melancholici à jecore; tum pituitoſi a ventriculo tranſmiſſi, & multo magis ab inordinata victus ratione, cùm Princeps Excellentiſſ. habeat in familiari uſu carnes ſalitas, olera, alioſque cibos craſſi ſucci, & quibus facili negotio ſanguis fæculentus in jecore præcalido generatur, & à liene recipitur & retinetur.

Quartus & ultimus affectus eſt dolor à quocunque levi motu in dextro genu ſubortus. Affectus hic ante quinquennium ortum duxit à luxatione ipſius genu, neſcio an imperfecta, vel perfecta, eaque contracta ex violento motu; hinc pars illa imbecillior eſt reddita, ligamentaque laxata, ac propterea patella mobilior reddita quàm conveniat: unde fit, quod ex levi quocunque motu contorquetur genu, jugiterque fluit materia à capite ad prædictam partem; ac propterea intumeſcere conſpicitur, exacerbatur dolor ſtatim infra patellam.

Hæ igitur ſunt affectiones Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Principem divexantes, hæque ipſarum cauſæ, quæ licet in præſentia leviores videantur, quàm ut curatione indigeant, nihilominus tamen facilè ſuboriri poſſunt dolores articulares ex hæreditaria diſpoſitione, hypochondriacæ incrementum, ex ſui natura valdè moleſtæ, necnon & inceſſus impedimentum: prout etiam in mandibula ab ulcere fiſtuloſo metus eſt, ſi præſentes affectus inſuper habeantur.

Pro quorum curatione evacuandum eſt totum corpus, & caput, divertendaque fluxio à dentibus, & à genu: reſolvenda eſt materia in ipſum confluxa, dentis caries ſiſtenda, tollendæ ſunt obſtructiones lienis, caput exſiccandum, & omnes partes affectæ corroborandæ: hæcque præſtanda ſunt verno tempore, tanquam magis opportuno, remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & congrua victus ratione.

Inter Chirurgica pro univerſali totius evacuatione, ſanguis educendus erit ex jecoraria dextri brachii ad unc. 7. circiter; & pro diverſione catarrhi, fonticulus ſiniſtro brachio inurendus erit, cujus tædium ſi renuerit Illuſtr. & Excellent. Dominus, ipſius loco familiariter uti debebit pilulis maſtichinis bis in hebdomada: non omiſſis capitis pectinationibus, & ejuſdem frictionibus cum pannis aſperis, ſæpius repetitis; abſtinendo a frictionibus partium cùm ſuperiorum, tum inferiorum, ob imminens periculum dolorum articularium; & hæc uſque ad ætatem conſiſtentem ſunt adminiſtranda, quo ſaltem tempore fonticulus non erit omittendus.

Univerſalis interim præparatio, & purgatio iis perficienda erit, quæ quoslibet humores excrementitios ſpectant, & præſertim pituitam, & melancholiam prædominantes; idq; præſtandum ſimplici, & compoſita eorundem præparatione & purgatione, deveniendo ad extractum hellebori nigri, & uſum pilularum de hermodactylis. Caput deinde purgandum per nares, ob dentium affectum, non omiſſo quinetiam modico tabaco pulverizato per nares attracto. Hiſq; peractis, accommodatiſſimum erit decoctum paratum ex radice Chinæ, ligno viſci quercini, & ligno indico raſpato, cum gallo juniore optime flagellato, additis herbis aperientibus betonica, & iva arthetica, exhibitum trigintadies circiter, ſingulis diebus ad unc. 8. matutinis horis, inſtillatis ſex vel ſeptem guttulis ſpiritus vitrioli ſingulis vicibus prædicto decocto, præmiſſoq; bolo ex terebinthina laricina, lota aqua betonicæ, & redacta in boli formam cum pulvere oſſium crem torum, & iva arthetica. Dumque hæc fiunt internis remediis, localia quinetiam partibus affectis ſunt præſcribenda, lotiones ſcilicet capitis lixivio parato ex reſiduo prædicti decocti, cū ſale, & cinere ficus; pulvereſque capitales non calefacientes noctu inſpergendi capillis, qui parari poterunt ex oſſibus crematis, oſtreis uſtis, cornu cervi, roſis, & betonica. Pars dentis corroſa ferro candenti ſæpius tangenda, inſufflandique pulveres matriſyl. æ, olivarum, & tuthiæ præparatæ, & replendum foramen pilula ex auro confecta. Lieni fiant inunctiones ex oleo

amygdalarum amararum, de capparibus, modico aceto, & cera: Ceratumque apponendum ex ammoniaco diſſoluto cum aceto, addito ſucco herbæ reginæ: Pro genu corroboratione in vino rubro generoſo decoquenda ſunt roſmarinus, ſalvia, ſtœchas, iva arthetica, & calendula, addito modico aceto, & ſale, & in eo calido ſpongiæ magnæ madefiant, atque fortius expreſſæ circumligentur genu, ſaltem nocturnis horis, quo minus ſint moleſtæ. Nec ſolum hæc peragenda, ſed tempore decocti ſudor provocandus ſemel in die in hypocauſto, habita ratione naturalis gracilitatis corporis.

Victus ſit boni ſucci, & ad ſiccum vergens; omittat carnes bubulas, ſuillas ſalitas, & non ſalitas, avium paluſtrium, legumina, lacticinia, acetaria, nimis aromatica, & fructus omnes, bibendo cereviſiam, atque etiam vinum tenue, album in mediocri quantitate. Cibus, potus, ſomnus, venus omnia moderata. *Idem ibidem.*

De dolore Capitis in ſupercilio dextro, Pro Nobili patiente.

Dolor ille capitis acutiſſimus, quem per intervalla patitur Nobilis patiens in ſupercilio dextro, aliquot jam dies divexans, quique aliis remediis non cedit, ſola excepta ſanguinis miſſione ex jecoraria dextri brachii, provenit, ut cenſeo, & ex ſanatione colligi facile poteſt, à ſanguine bilioſo per jugularem externam ad prædictam partem confluxo. Talem enim ſanguinem abundare conjicitur ex ætate, & temperamento: jugularis enim externa ab axillari originem trahens, per cervicis latera inter cutem, & membranam carnoſam excurrens, ubi fauces attingit, in duas dirimitur partes, quarum altera ſubcutanea in labium utrumque, pinnas narium, frontem, & majorem oculi angulum ramos diffundit, per quos ſanguinem illum vitioſum ad oculum, tanquam partem imbecilliorem transfundere poteſt; ex quo fit, quod ſanguine per venam ſectam educto, ceſſat affectus, quem nullis aliis remediis Chirurgicis, aut Pharmaceuticis debellari potuerunt viri præclariſſimi; imò neque cauterio dextro brachio inuſto. Huic affectui accedit & hernia in dextro teſticulo ſubòrta, cujuſnam autem ſpeciei ſit ambigo, cùm ipſam nòn viderim, propterea quoad ipſius curationem virorum præclariſſimorum judicio meum ſubjicio, & de prædicto dolore ſupercilii acturus, exiſtimo ipſum à jecoris fervore provenire.

Ac propterea pro ipſius extirpatione tria præſtanda eſſe cenſeo. Primo enim divertenda erit materia fluens; deinde jecur refrigerandum, & demum curandum erit ut adſtringatur ſurculus illius venæ ad oculum perreptantis.

Pro diverſione placet ſanguinis eductio ex ſaphena pedis dextri, ter aut quater in anno, frequenſque crurum lotio cum lixivio dulci. Ad compeſcendum jecoris fervorem probatur aqua Nocceriana, vel ſuccus cichorii depuratus in juſculo parvæ pullæ per plures dies aſſumptus; & pro conſtrictione, linimentum paratum ex ſucco mori, omphacii, bolo armena, & gypſo, ſæpius repetitum.

Horum enim beneficio ſpero fore, ut juncta congrua victus ratione, abſtinendo ab aromatibus, & vinis generoſis, ſique alvus lubrica ſervetur, à prædicto dolore liberetur. Faxit D. O. M. ut ex voto contingat. *Idem ibidem.*

De dolore octo annorum in dextro ſupercilio. Pro Adm. Rev. Patre Capucino.

Antiquus ille dolor, quem octo abhinc annis patitur Adm. Rev. Patiens in dextro ſupercilio, propagatus ad ſuturam coronalem, mox & ad muſculum temporalem, ex compreſſione partis affectæ valdè moleſtus, vocari poteſt cephalæa, ratione durationis; ratione verò ſitus partis dextræ dolentis, hemicrania, ſeu potius clavus dicendus eſt, terebrationem referens dum ex compreſſione invaleſcit.

Originem autem habuit à cauſis externis, aëre ſcilicet frigido, & humido, cui ſe expoſuit P. Adm. Rev. dum moram duxit Manerbii, incrementumque ſuſcepit ab iiſdem cauſis externis, dum ante triennium Roma rediens, à radiis ſolaribus inſigne nocumentum paſſus fuit. Atqui ſolæ hæ cauſæ externæ non ſunt aptæ tam diuturnum, & refractarium affectum fovere; propterea me judice conſervatur ab heterogenea materia in parte affecta contenta, à prędominio craſſa cùm pituitoſa, ſed ſalſa, & aëris, & loci inclementia congeſta, tum melancholica exuſta, à vociferationibus dum concionaretur, & ex inſolatu in itinere, ad partem affectam imbecilliorem redditam confluxa: quam in hoc corpore redundare teſtantur hæmorroides valdè moleſtæ: imò fovere etiam poteſt ab inæquali intemperie partis affectæ: humoreſque prædicti ſunt quidem in partibus ſubcutaneis, ac propterea ad compreſſionem dolor incrementum ſuſcipit, non tamen in ſpatiis inanibus, ſed potiùs in arteriis ibi diſſeminatis; hincque fit quod dolor ſit in ſupercilio, ubi pulſant arteriæ, diffunditurque ad ſuturam coronalem, & ad muſculum temporalem, in quibus itidem partibus eædem evidentiſſimè micant. Quod ſi maſticatio impeditur, hoc fit tracto in conſenſum muſculo maſſetere dicto: hancque forte ob cauſam exacerbatur dolor ad compreſſionem, impedita ſcilicet libera pulſatione: ſicuti etiam ex ſanguinis miſſione juvamentum ſuſcepit, facta revulſione, ventilatione, & evacuatione ſanguinis melancholici; non tamen liber evaſit, quoniam adhuc hæret in parte affecta materia morbifica, perſiſtitque inæqualis intemperies ab heterogenea materia inducta.

Ex his compertiſſimum redditur præſentem affectum ſumma cum difficultate, nec niſi generoſioribus remediis extirpatum iri.

Quod ut fiat, divertenda eſt fluxio, evacuanda materia fluxa, & intemperies à prædominio frigida moderatè calidis corrigenda. Materiæ remediorum variæ fuerunt hactenus ritè & rectè præſcriptæ, non tamen deſunt præſcribendæ.

Inter Chirurgicas placet repetita ſanguinis detractio primo ex ſaphena pedis dextri, ut faciebat Galen. ſecundo ad Glauc. ubi in inflammatione oculorum ſecabat venas pedum, pro majori revulſione. Quod libentiùs faciendum eſt, ſi in venis ſedalibus perſeverat aliquis dolor. Facta hac evacuatione, præſcriptiſque frictionibus, & lotionibus infernarum partium, ſecanda eſt vena frontis: non tamen ſanguis in multa copia detrahendus, ne cerebrum refrigeretur magis quàm conveniat: mox applicentur hiru-

hirudines muſculo temporali partis affectæ; imò deveniendum cenſeo, ad arteriotomiam, quando prædictis remediis non cederet affectus, quæ tamen operatio ab experto Chirurgo tentanda eſt; quo ſolo remedio ſanavit Ambroſius Paræus nobilem Gallum hemicrania quaſi deplorata detentum, ut retulit in lib.16. ſuæ magnæ Chirurgiæ cap. 4.

Non omittantur deinde localia digerentia materiam morbificam. In quem uſum prodeſſe poterit ſuccus cardui ſancti, cum oleo roſato, in quo ebullierint millepedes ſub hydriis deliteſcentes, addito modico aceto: non omiſſis interim tum univerſalibus purgationibus, etiam validioribus, videlicet extracto hellebori nigri, & colocynthidis, præmiſſa humorum præparatione, necnon & peculiaribus caput purgiis per os, & per nares; ac tandem parato emiſſario in ſiniſtro brachio, & in dextro femore. His enim, & ſimilibus remediis à Viris Doctiſſimis præſcribendis, ſpero fore ut Pater Adm. Rev. ab adeò gravi affectu liberetur. Quod ipſi à præpotente Deo enixe precor. *Idem ibidem.*

De Hemicrania. Pro Eminentiſſ. Cardinali Fachinetto.

Eminentiſſ. Cardinalis ab aliquot annis conqueritur de dolore capitis in dextro latere, Hemicrania dicto, modo frequenter, modo per longiora intervalla recurrente, graviuſque infeſtante circa tempus dextrum, & retro aurem dextram diem, & plus eo, tanta moleſtia, ut quaſcunque conſuetas operationes impediat; quod ſi levior ſit, ruborem, & calorem excitat in naribus, & in aure dextra.

Ex his facilè eſt colligere, partem affectam in hoc morbo eſſe caput ipſum, non quidem eſſentialiter, quia non permanet, neque eſt continuus, ſed per conſenſum, conſenſumque hunc fieri à jecore fervido vapores calidos ad caput tranſmittente, quos facile recipit propter imbecillitatem contractam ex continuis, iiſque graviſſimis negotiis, quibus diu incubuit, & in variis regionibus, ac proinde fieri facilè potuit, ut cùm in jecore fervido generetur copia ſanguinis bilioſi, unà cum portione melancholici, cumque alvus naturaliter ſit adſtricta, quod inquam, non levis, vaporum acrium copia per venas, & arterias externas exhalet in dextram partem capitis, ſervata rectitudine cum parte affecta, atque ita excitetur dolor hemicranicus.

Affectus curatu difficillimus, cum ob durationem ipſius, tum ob innatum jecoris fervorem ex habitu corporis, venarumque latitudine manifeſtum, ſumma qui cum difficultate contemperari poteſt; cum præſertim refrigerantia perquam neceſſaria ventriculo frigido, & humido noxam aliquam ſint allatura. Non ob id tamen eſt prorſus incurabilis; eſt enim de genere illorum affectuum, de quibus locutus Hippocrates quinto in 6. epid. 5. dixit: morbos connutritos in ſenecta deſinere per concoctionem, ſolutionem, & rarefactionem; ideoque temporis progreſſu remittente jecoris fervore, ceſſare facilè poterit, quod quidem Eminentiſſ. Princeps experitur referens, ſe nunc minus conflictari quàm annis elapſis.

Ideoque pro curatione validioribus omnibus medicamentis miſſis, leviora tantum in præſentia ſunt præſcribenda, quæ facultatem habeant revellendi, repellendi, intercipiendique vapores caput petentes, necnon & divertendi, ac evacuandi humores, a quibus elevantur, jecoriſque fervorem contemperandi, deſumpta ex Chirurgia, Pharmacia, & Diæta.

Inter Chirurgica, tria valde accommoda cum levi moleſtia eſſe poterunt. Primum erit balneum, aquæ dulcis calidæ pedibus, & cruribus adminiſtratum, cum frictione infernarum partium, appoſitis tunc temporis adſtringentibus externis venis temporum, retro aures, & venis jugularibus, linteolis ſcilicet madefactis in ſucco granatorum, mori immaturi, agreſtæ, vel hypociſtide una cum albumine ovi, eidem parti dextræ tunc temporis appoſitis, quando obſervatur præludium doloris imminentis. Idque fiat mane & veſperi, detentis pedibus in aqua calida jam propoſita. Secundum remedium erit apertio venarum ſedalium ſemel in menſe repetita prope pleniluniam, vel eo tempore quo magis afficitur, quale forſan eſt tempus prædictum: quo aſſuehat natura huic evacuationi, cujus beneficio non ſolum præſervabitur Eminentiſſimus ab hemicrania, ſed etiam ab aliis gravioribus malis. Tertium remedium erit Arteriotomia, ſectio ſcilicet arteriæ temporalis, tunc præſertim tentanda, quando dolor eſt pulſatilis, ex quo ſuſpicio ſubeſſe poſſit vapores caput petere per arterias ipſas: cujus remedii rectum uſum proponit Ambroſius Pareus lib.16. ſuæ magnæ Chirurgiæ cap.4. Prodeſſe quinetiam poterit inuſtio fonticuli dextro interno femori, pro continua & majori revulſione.

Pharmaceutica ſint evacuantia ſine moleſta humorum agitatione, & jecoris fervorem contemperantia. In hunc uſum familiare medicamentum ſit unc. ſem. fl. caſſ. recens extractæ, cum drach. ſem. pil. ex Aloe lota cum ſucco roſarum, ſemel in hebdomada ſumptum. Blandè namque purgabit, & hæmorrhoides forſan reſerabit. Ad jecoris fervorem contemperandum proderit aqua Villenſis in agro Lucenſi, aqua Ficoncellæ in agro Senenſi, vel noſtra Patavina B. Virginis Montis Ortonis: nec minus proderit aqua Noceriana; quarum aquarum loco ex uſu eſſet ſerum lactis caprini, niſi evaporaret in caput, ſumiq; debebunt cum ſeminibus melonum, & ſyr. capil. veneris, quoad urinæ vias permeent: præmiſſa tamen blanda corporis expiatione, ne crudi humores comportentur in venas, ſumanturque prima vice ad libras quinque, & ſingulis diebus addatur libra, uſq; ad duodecim: poſtea ſingulis diebus ſubtrahatur libra uſq; ad primam quantitatem; & ſi liberè non permearint, permiſceatur aliquando manna el. Quod ſi vel Eminentiſſ. Cardinalis reſpueret ipſarum potum, vel tempus non erit congruum, vel liberè permeare non poterunt, in hoc caſu denuò uti poterit juſculo alterato cichorio, præmiſſa in eo maceratione comæ abſinthii Romani, vel umbeliferi, ratione ventriculi, & cum ipſo ſumat unciam ſemis ſacchari roſati ex roſis Perſicis, pergatq; in uſu ipſius viginti & plures dies, applicato jecori epithemate ex ſucc. cich. depurato cũ pauco aceto.

Victus ratione rectè inſtituta cum cibis facilis digeſtionis, abſtinendo ab aromatibus, à cibis vaporoſis, ſelino ſcil. hippoſelino, vinis generoſis, & continuis negotiis, præſertim poſt ci-

cibum, ſemperque ultima menſa ſumendo quidpiam adſtringens, nempe diacydonite ſine aromatibus, gelu cydoniorum, pyra, ſorba, granata, vel quid ſimile. *Idem ibidem.*

De Dolore Capitis, imbecillitate Ventriculi, & Puſtulis. Pro Nobiliſſima Virgine.

Ex illis quæ à Viro Præclariſſimo relata legimus, compertiſſimum redditur, Illuſtriſſimam Virginem non raro conqueri de dolore capitis, ventriculi imbecillitate, & de puſtulis Autumno præterito circa tibias ſubortis, pruriginoſis, ex levi confricatione in doloroſa ulcuſcula deſinentibus, cum ichoroſæ materiæ tranſudatione. Quæ omnia cùm ſupervenerint menſium ſuppreſſioni, menſe Julio elapſo ſubortæ, ſumma cum ratione referri poſſunt in uteri vitium: cùm præſertim ſcriptum reliquerit Hippocrates quod menſibus deficientibus, morbi fiunt ab utero; quibus non intelligit in utero ipſo generari morbos, ut videtur innuere Galenus, ſed morbos in aliis partibus genitos ab utero provenire; ideoque non dixit in utero, ſed ab utero.

Vitium autem præcipuum in caſu præſenti, me quoque judice, eſt obſtructio venarum uteri, facta ab ipſiuſmet ſanguinis craſſitie, & viſciditate, propter imbecillem ventriculi calorem, crudum chylum jecori ſuppeditantem, in quo fortè calidiori craſſior redditus, difficulter fluere poteſt. Negari ſanè non poteſt ex deſcripta corporis conſtitutione, & gracilitate, defectus aliquis ipſius ſanguinis, qui tamen non tantus eſt, ut ſuppreſſionem efficiat, cùm præteritis menſibus fluxerit, licet imminute: minus referendam cenſeo cauſam in virginale clauſtrum, quod cæteris omnibus virginibus nullam menſium ſuppreſſionem infert.

Quare conſultiſſimum cenſeo cum Viro doctiſſimo, curare ut menſtruæ purgationes revocentur. Ita enim ſpero fore, ut omnia ſupra enarrata ſymptomata recedant. Hoc autem fiet per attenuantia, incidentia, & vias reſerantia, præmiſſa univerſali corporis expiatione, nec omiſſa ventriculi corroboratione, per moderate calefacientia. Quæ præſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Inter Chirurgica, placet aliqua levis ſanguinis miſſio; quoniam me quoque judice, non adeſt inſignis ſanguinis copia: aliqua tamen; alioquin ex menſium ſuppreſſione nullus affectus ſubortus eſſet: & cùm ſanguis ſit craſſus, & patiens gracilis, ex vena poplitis, ſi apparuerit, tanquam è loco utero viciniori; ipſa vero non apparente, ex vena tali educendum cenſerem, veritus ne per hirudines, ſeu cucurbitulas non effluat ſanguis craſſus peccans. Parca tamen & repetita ſit evacuatio, non omiſſa tamen cucurbitularum non ſcarificatarum applicatione, inferarum partium frictione, pedumque lotione cum lixivio alterato matricaria, artemiſia, pulegio, malva, floribus chamæmeli, & modico ſabinæ. Neq; præter rem fore cenſeo uterum ipſum fovere vino albo calido, in quo efferbuerint herbæ prædictæ. De cauteriis cogitandum non cenſeo in hac ætate, & hac corporis gracilitate, quod video improbatum à Viro Præclariſſimo.

Lenientia præparantia, & purgantia optimo conſilio præſcripta à Viro Doctiſſimo ſummopere laudo: omiſſis tamen uterinis medicamentis, & menſes moventibus in prima humorum præparatione, qui ſunt in primis viis, ne deveh antur ad uterum. Poſt primam autem præparationem, & purgationem ea peropportuna erunt cum ſyr. capill. ven. byzantino, & de quinque radicibus. Senſim enim, & ſenſim præparandi, & purgandi ſunt humores, & levioribus purgantibus, utpute Ag. Rhabarb. & ſimilibus, additis ſemper ſpeciebus hieræ. Nec omittendos cenſeo menſibus imminentibus, trochiſcos de myrrha una cum borace minerali; valde proficuo ad ciendos menſes. Hiſque omnibus peractis, decoctum præſcriptum ex radice chinæ, cum modico ſaſſafras, & lentiſco, ſummoperè laudo, una cum herbis ſtomachicis, & uterinis temperatis, paratum in jure vel galli junioris, vel columbæ, præmiſſo bolo ex trochiſcis de myrrha, de capparibus, & ſucco agrimoniæ concreto, ſubacto cum ſyr. capill. veneris.

Quibus omnibus jungatur congrua victus ratio, quæ ſit ciborum boni ſucci, faciliſque coctionis; abſtinendo à cibis glutinoſis cujuſcumque generis; bibendo vinum tenuis ſubſtantiæ, album, ſubdulce; alvum ſemper lubricam ſervando familiari uſu pil. ex Aloë lota cum ſucco roſ. parum ante cœnam ſumptarum, præcipuè menſibus imminentibus: quo tempore proderit motus corporis, & ceſſatio à curis quibuslibet, omniumque maxime connubium, ſi fieri poſſit. *Idem ibidem.*

De Capitis dolore, ulceroſa laſſitudine, lapſu memoriæ, aurium tinnitu, aliiſque ſymptomatibus. Pro Nobili Germano.

Ulceroſa totius corporis laſſitudo, capitiſque dolor gravativus, nunc potiſſimum ſinciput infeſtans Nobiliſſimi Adoleſcentis, cum lapſu memoriæ, aurium tinnitu, inſigni totius ſiniſtræ partis corporis imbecillitate; & impedita penis erectione; imò aliquando etiam cum impedito motu capitis, vel totius corporis, præſertim à ſomno circa matutinas horas in aëre frigidiore, cùm ſint affectiones diuturnæ, confirmatæ, & quibuſcumque medicis præſidiis hactenus præſcriptis refractariæ, certo certiùs indicant habitualem intemperiem frigidam capitis, cum præſentia materiæ pituitoſæ & fluxione humoris cùm bilioſi, tum melancholici a calido jecore geniti, & per venoſum genus ad caput tranſmiſſi, quorum ratione fit ulceroſa laſſitudo, dolorque aliquando magis acutus: Antiquos enim dolores frigidos eſſe dixit Hippocr. in Epidemiis, novos calidos. Præſentes autem ſunt valde inveterati, cùm ſint duorum annorum, nec hactenus debellari potuerint: & licet æſtivo tempore, & uſu remediorum calidorum cedere videantur, recurrunt nihilominus, & adventante frigido ambiente magis ſæviunt. Utrum verò ſint Gallici, non immeritò dubitari poteſt. Tales enim ſtatuendos eſſe, vel inde colligi poteſt, quod gonorrhœam paſſus fuerit cum ardore ingenti menſe Januario 1616. poſt equitationem quidem longam, & compotationem vini generoſiſſimi, non ſine venereo congreſſu menſe Octobri proximè præterito; accedit quod pro prædictæ gonorrhϾ curatione refrigerantibus, non

non alexipharmacis uſus fuerit: quod eadem redierit autumno ſubſequenti, ac deinde ipſa ſine alexipharmaco ſanata, ſupervenerint prædicta ſymptomata; quod tinniant aures, ac tandem quod nullis calorificis remediis ceſſerint affectus prædicti. His tamen non obſtantibus, exiſtimo dolores iſtos non eſſe Gallicos: Primo, quia poſt multos menſes à gonorrhœa ſupervenerunt: Secundò, quia non invadunt, vel exacerbantur circa veſpertinas horas dolorum Gallicorum more: Tertiò, quia remittunt æſtate, hyeme invaleſcunt: Quarto, quia superveniſſe videntur poſt cohibitam copioſam capitis expurgationem per os, & nares Nobiliſſ. huic patienti familiariſſimam: Quinto, quia determinatum locum non occupant, quod obſervari ſolet in Gallicis antiquis & confirmatis. Quod ſi nondum ceſſent tot & tantis remediis hucuſque cum ratione uſurpatis, hoc provenit à craſſitie materiæ jam genitæ, ab intemperie partium principalium continuò eam generante, & ab imbecillitate nervoſæ ſubſtantiæ contracta ex inunctione aliàs facta cum hydrargyro.

Non ob id tamen deſperet æger, quia tandè divina ope, & beneficio validiſſimorũ remediorũ extirpabuntur, & perfectã ſanitatẽ recuperabit.

Quod ut fiat, incumbendum quidem eſt indicationibus, & ſcopis à nobis aliàs propoſitis: quamquam enim remedia ex methodo præſcripta juvare non videantur, ad alia nihilominus deveniendum non eſt, ſtante eo quòd à principio viſum eſt, divini Hippocratis ſententia. Materiæ tamen remediorum longè validiores eſſe debent; quoniam extremis morbis extrema remedia ſunt opportuna præſertim in hac ætate juvenili; in qua vires ſunt robuſtiſſimæ, & morbus longè recedit à ſtatu naturali.

Quare poſt levem humorum præparationem, validis purgantib⁹ manum admovere debemus, cujuſmodi ſunt pil. de nitro Alexandri, diacolocynthidos, extractum hellebori nigri, pil. lazuli, & aliæ ex alto trahentes, aliquoties præſcriptæ. Caput quinetiam validioribus errhinis, & maſticatoriis, ac gargariſmatibus eſt expurgandum ex radice hellebori nigri, antimonio præparato, ſabina, euphorbio, & ſimilibus: non omiſſo oxymelite ſcyllitico, cum dec. ſerpylli, majoranæ, ſabinæ, centaurii, & minima portione colocynthidis. Hæc pro diligentiori, & ſenſibili capitis expurgatione. Quibus peractis, ad inſenſibilem deveniendum, & ad generoſiora topica capiti canda, & toti corpori. Quare ſi de internis ſerapplimo ſit, repetendum cenſeo decoctum ligni Indici, ſalſæparillæ, & ligni viſci quercini; quod paretur cum vino albo, addito abſinthio, hyſſopo, ſemin. urticæ, apii vel menthaſtro montano, quæ facultate ſpecifica pollere dicuntur adverſus veneficam hydargyri qualitatem, præmiſſo bolo ex terebinthina cypria cum myrrha, coſto, vel radice cyperi, & ſale theriacali. Utatur hoc decocto quadraginta dies, cum ſudore ſemel, aut bis in die pro virium tolerantia: ſitque ita generoſum, ut pro ſingulis ſyrupis ſumatur uncia una ligni Indici, & ſalſæ parillæ, cum uncia ſemis ligni viſci quercini, & drach. ij. ſaſſafras, & quarta quaque die utatur drachma ſemis Mithridaticæ confectionis, ſingulis octo diebus, ad purgans validum progrediendo, imò quandoq; ad antimonium præparatum. Interim dum hæc fient intrinſecus, etiam externis remediis curandæ ſunt partes affectæ. Quare pro capite placent frictiones factæ cum ſale, nitro, euphorbio, nigella, & agarico. Laudo emplaſtra parata ex caricis ſiccis, pyrethro, abrotano, ſabina, cum aceto ſcillitico, aqua ardenti, & farina fœnugræci. Placent inunctiones cum capitis, tum univerſi corporis, oleo rutaceo, laurino, cum caſtoreo, ſale, nitro, & aqua ardenti. Devenirem quinetiam ad inuſtiones capitis cum cauſtico non dolorifico, quæ fiant tribus aut quatuor locis. Quicumque enim morbi non ſanantur vi medicamentorum, vel ferri, igne ſanantur, ex Hipp. Applicarem veſicantia poſt aures, & niſi abhorreat à fonticulo in occipite, mihi ſummopere etiam arridet. Hæc ſunt quidem validiſſima remedia, quæ rite adminiſtrata, & prudenter erunt apprime utilia.

Victus ſit boni ſucci, mediocris, attenuans, calefaciens, non interdicto vino, non omiſſa alvi lenitione cum familiaribus pilulis: quales eſſe poſſunt pilul. de tribus cum rhabarbaro, vel de hiera cum agarico. Quod ſi earum uſu jecur magis incaleſceret, quod non metuo, exhiberi poſſet aqua ſtillatitia paulò ante prandium, vel juſculum cum cichoraceis. Et hæc ſunt potiora remedia, quæ ex uſu futura cenſeo. *Idem ibidem.*

Dolor Capitis hemicranicus cum palpebræ ſuperioris læſione.

Nob. Virgo Veſtalis in primo ſenio conſtituta, temperamenti totius & jecoris calidi & ſicci, calidi quoque capitis, à quo tamen exigua catarrhi calidi portio emanat, gracilis habitus, proceræ ſtaturæ. Superioribus annis gravibus occupationibus implicita, nec non animi perturbationes paſſa, ventriculi primo moleſtiis, non tamen dolorificis, obnoxia fuit, quas prænunciare ſolebat urina multa, cruda & aquoſa; quæ deinde ventriculi affectiones recedebat, ſecuto vomitu materiæ, modò pituitoſæ, frequenter tamen bilioſæ atque porraceæ, imo etiam in præſens de copioſis flatibus in hypochondriis conqueritur, ventriculum ipſum calefacientibus ac infeſtantibus. Quinque autem ab hinc annis conqueri cœpit de quodam dolore, non quidem acuto, ſed obtuſo, in parte ſiniſtra capitis ſupra aures, qui tamen potiùs vagus, quam fixus ab ipſa Patiente obſervabatur, cum etiam uſque ad ſuturam coronalem, imò & ad dexteram partem ejuſdem capitis extenderetur; Progreſſu autem gravem, atq; difficilem reddere cœpit palpebræ dexteræ elevationem, cum tremore, ſive potius palpitatione ejuſdem: Quandoque enim contingebant motus iſti tremuli ſive palpitationes, vel nullâ quin etiam tentatâ palpebræ elevatione, ſemper tamen ſine dolore, & ſine viſus læſione; manu autem accurrente, & ad locum affectum admotâ cum aliqua frictione, tædium hoc levabatur. Difficultas hujuſmodi in dies ſemper gravior reddita eſt, adeo ut oculum clauſum tenere ferè ſemper cogatur Nob. Patiens, & potiſſimùm quando elevationem palpebræ tentare conatur; faciliùs verò, imò & ſæpe ſine difficultate, palpebram attollit, non advertens juxta, & dum ad aliquam operationem intenſius mentem convertit, difficultatis oblita: prout & in remiſcentia difficultas eadem recurrit. Olim verò Patiens curata fuit hujus affectionis causâ; ſed

fruſtrà, cùm morbus reſpuerit omnem medelam, & præſidia varia adhibita, Purgationes nimirum, & ab ipſis Setaceum occipiti inuſtum, quod plures menſes nullâ ope, imò potius cum affectionis augmento, geſtavit. Ex pede venæſectionem, cucurbitulas, & hujuſmodi alia experta eſt. Modò iterum ad Medicos confugit, ut ſi fieri poſſit, ab hoc affectu moleſto vindicetur.

Rara equidem & ſpeculatione digna eſt affectio, qua quinque ab hinc annis divexatur Nob. admodum & Rever. Veſtalis, eoque majori indiget acumine Medici, cùm varia, multiplicia, & magna remedia, non ſolùm in caſſum huc uſque adminiſtrata fuerint, quinimo potiùs cum ejuſdem affectus incremento, adeo ut a juvantibus, & lædentibus ſi deſumatur judicium, non adeò idonea, & oportuna hæc fuiſſe, cenſendum ſit. At quoniam morborum diuturnitatis, ac pervicaciæ cauſam refert Galenus ad partis affectæ conditionem, humoris peccantis renixum, & errores in vivendi ratione; idcircò, cum cauſa hujus affectionis mediata, ſit humor pertinax, atque rebellis, nec pars affecta, mineram continens, adeo curatu facilis, ab his, propterea duabus cauſis, ejuſdem affectionis perſeverantia deſumenda fuerit. Pars igitur, ſinon primario, & eſſentialiter, ſecundario ſaltem, & per conſenſum in præſens affecta, eſt caput ipſum, quod tamen aliquam labem eſſentialem progreſſu temporis contraxiſſe, non eſt negandum. Læditur autem potiùs ſecundùm partem externam, quàm internam: Quamvis enim primus læſionis impetus, in ſiniſtrâ internâ parte inceperit, expanſus tamen & ad dexteram partem ſtatim diffuſus, extra Calvariam, nempe circa muſculos, & præſertim ſub palpebræ elevatore, in progreſſu vera cauſa innotuit, moleſta potiùs, quàm dolens, quæ vaporis potiùs, quàm humoris ſpecie ſe prodit; tùm quia non ſemper eadem perdurat difficultas attollendi palpebram; tum quia, manibus contrectatâ parte, ferè omnino evaneſcit, itaut palpebra ipſa mox attollatur; & tandem quia palpitationes, quas frequenter patitur ipſa pars, non ab aliâ cauſâ, quàm à materia flatuoſa provenire, pro certo habendum. In dubium vero revocatur, num minera humida, à qua elevatur hujuſmodi flatulenta materia, in capite, an potius, in aliqua alia parte reperiatur, vapores inde ad caput tranſmittens. Et quamvis non negaverim caput, tot ab hinc annis ſympathicè læſum, idiopathicam quoque imbecillitatem, atque læſionem aliquam neceſſariò acquiſiviſſe, mineram tamen ab initio in hypochondriis extitiſſe, minimè dubito, hancque melancholicam, cùm hypochondriacam olim fuiſſe, & eſſe Nob. Patientem, facilè conjici poſſit ex ventriculi anxietatibus ante capitis læſionem perpeſſis, cedentibus à vomitu materiæ, modò pituitoſę, & crudę, modò flavæ, modò porraceæ, à ciborum corruptione provenientis; ſicut & corruptio ab hypochondriorum intenſo calore, Hypochondriacorum proprio. Præterea eandem confirmant flatus copioſi, in hanc uſq; diem, in hypochondriis perſeverantes, & moleſtum calorem ventriculo communicantes. Hypochondriaca autem melancholica hujuſmodi affectio, ſic ut antea à gravioribus occupationibus, & animi perturbationibus inducta fuit; ita & craſſas, ac fuliginoſas exhalationes ad caput, ſuapte naturâ calidum, & ab externis injuriis imbecille redditum, tranſmittendo, plura, & varia prava ſymptomata produxit; imaginationem enim quodammodo corrupit, ut propterea dum imaginatio, & mens ipſa ad aliquod aliud negotium convertitur, non animadvertens, palpebram attollat; nón autem dum imaginationem ad elevationem applicat. Non tamen ideo cenſendum, a ſola depravata imaginatione difficilem provenire palpebræ elevationem; cùm dubio procul adſit etiam materia ipſa flatulenta, craſſa & fuliginoſa, ut potè melancholica, non quidem in nervis ſecundæ conjugationis, palpebras moventibus; ſed quæ muſculum pervadens, ſpatia replendo, in eodem liberum motum elevationis intercipit, qui motus facilior redditur poſt frictionem, & contrectationem, manibus factam, qua flatulenta, & fuliginoſa materia reſolvitur. Hinc factum fuit, quod topica medicamenta, & calida præſertim, nullum levamen, imò potiùs nocumentum attulerint, ſicut neque proxima derivantia, ſetaceum nempe, ſed potius ab infernis partibus humores, & vapores magis attrahere, quàm præſentes evacuare contigerit. Nec ideo mira videri debet affectionis hujus pervicacia, cum quotidie ab humoribus, & vaporibus melancholicis mirabiles, & ineffabiles effectus a nobis obſerventur, ſæpe Medicos in admirationem trahentes; imo & nonnunquam decipientes, alios nimirum, atque diverſos affectus repræſentantes, ac ſimulantes, ut ab Hippoc. docemur, exempli gratiâ, dum ait, quod Si lingua repentè incontinens fiat, aut aliqua pars corporis ſtupore elangueat, tale eſt melancholicum ſignum; effectus nimirum flatulentæ melancholicæ materiæ, quæ huc, & illuc per corpus delata, ſtupores, imò & torpores in hac, vel illa parte inducere poteſt.

Itaque pro hoc affectu curando, fontem mali, ut dicebat Celſus, tollere oportet, & diverſa à præteritis curativa indicatio eſt deſumenda, conceptâ ſpe, fore, ut affectus ipſe, quamvis confirmatus, propriis remediis adhibitis, auferri poſſit.

In quem finem primæ viæ ſunt expiandæ. Secundo Obſtructiones reſerandæ. Tertiò Maſſa ſanguinea ab impuritatibus vindicanda. Quartò Topica parti adhibenda. Quintò Jecoris, & capitis calor contemperandus; atque Tandem caput idem roborandum.

Pro primo ſcopo explendo, primum leniens erit potio ex manna clarif. aut Electuarium lenit. cum tartaro. Præparans autem, quinque diebus præbendum,

♃. Julap. acet. corticibus citri alterati ℥ij. Aqu. flor. citri ℥j. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis. Deinde repetatur alterum ex ſupraſcriptis lenientibus.

Pro ſecunda intentione, ſequenti die, ſucci depurati hunc in modum exhibendi

♃. Succi depur. & per arenam trajecti, cichor. borag. pom. dulc. an. ℥j. decoct. endiv. meliſſæ, malvarum, violarum, lupulorum ℥iv. ſalis tart. fixi gr. x. m. pro ſyr. ſummo manè aſſumendo. Sequenti vero die præbeatur rhabarbarum ita

♃. Rhabarb. maturi ℈j. floris caſſ. rec. extr. ʒij. M. f. boli, ſummo mane exhibendi, quibus hora poſt, ſuperbibat aquæ ſtillat. malvarum,

varum, borag. an. ℥iv. m. & tribus horis ab aſſumpta aqua prandeat. Tertia verò die iterum aſſumat ſuccos, ut ſuprà; deinde die ſequenti bolos; atque ita perſeveret viginti dies, alternatim aſſumendo ſuccos, & bolos; in quorum intermedio uſu aſſumat bolos, ita parandos

℞. Flor. caſſ. rec. extr. ʒvii. Extracti ſennæ, pilul. de tribus cum rhabarb. an. ʒſ. M. f. boli, quibus, poſt horam, ſuperbibat ſer. capr. aut aſin. depur. lib. j. ſ. tribus verò horis ab aſſumpto ſero prandeat. Interim venæ ſedales hirudinibus aperiendæ, & ſanguis ad ℥v. aut ad ſummum vi. extrahendus.

Terminatis viginti diebus, ſecundo, & tertio ſcopo ſatisfactum fuerit, ſi addatur Purgans, quod totum, & caput ſpectet: dicebat enim Gal. quod Licet caput per alterius partis conſenſum laboret, affectio nihilominùs ipſi capiti tribuenda ſit. Ideo parentur pilulæ, totum, & caput purgantes, hunc in modum

℞. Pilul. aurearum, aggregat. cochiarum an. ʒſ. m. reform. pilulæ, & inaurentur, circa mediam noctem, poſt primum ſomnum, aſſumendæ; ſummo verò manè ſuperbibat ſeri capr. aut aſin. depur. lib. ij. cui ſuperdormiat, ſi potuerit. Et quoniam partem affectam, affectionis diuturnitate aliquam labem neceſſario contraxiſſe dixi, ideo aliquam quoque, licèt exiguam, excrementi portionem, per congeſtionem producere poſſe ſuſpicandum, quæ ſenſibilem, & inſenſibilem evacuationem exigat. Quare topica remedia, tum interna, tum externa ſunt paranda. Intrinſecus prodeſſe poterit Errhinum, quotidie mane ante cibum in uſum ducendum, hoc modo

℞. Pulv. majoranæ, Ireos an. ʒij. M. f. pulvis, more tabaci per nares attrahendus. Extrinſecùs verò paretur fomentum, ſpongia eodem madefacta, & expreſsâ parti affectæ, mane, & veſperi, tepidum admovendum

℞. Fol. malvarum, chamæmeli, meliloti an. manip. j. radic. althææ ℥j. liquiritiæ ℥ſ. ſem. fœnugr. hordei an. ℥ij. aqu. comm. lib. vi. m. bulliant ad conſumpt. tertiæ, pro fomento; quo amoto, detergatur pars, & illiniatur oleo lil. alborum.

Quintæ intentioni ſatisfacere poterit lac aſininum, quadraginta, aut quinquaginta diebus, ſummo mane, cum ſaccharo pro more aſſumendum: Etenim non ſolum jecoris, & capitis, totiuſque ſanguinis calorem contemperare, ſed contumaciores quoque obſtructiones exiccatas emollire, & auferre, necnon totum corpus, jam emaciatum inſtaurare poterit, præſertim ſi addatur, oleo amygdalino recenti, univerſo corpori quotidiana inunctio. Neque obſtabit Hippocratis documentum, quòd Lac dare caput dolentibus ſit malum; cùm per caput dolentes, frigiditatem, catarrhique copiam intelligat; in noſtro vero caſu catarrhus exiguus, iſque calidus valdè, à Nob. Patiente obſervetur. Quòd ſi Excellentiſſimo Medico Aſſiſtenti fortaſſe ſuſpectum habeatur, ſubſtituatur lac arte factum, in hunc modum parandum.

℞. Sem. melon. mundat. ℥j. Sem. anguriæ, cucurbitæ mundat. an. ℥ſ. m. contundantur, & cum jure pullæ extrahatur emulſio; cui adde ſacchari albiſſimi cochlear unum, m. pro potu matutino.

Tandem pro aliqua capitis corroboratione opportuniſſimus erit uſus, ſtatim à prandio, & a cœna, Conſervæ roſarum, ita paratæ.

℞. Conſervæ roſarum, ℥v. Tincturæ corall. chymicæ ℈j. m. reform. cujus doſis erit ad cochlear unum.

His autem omnibus congrua erit addenda vivendi ratio, a Viro Excellentiſſ. præſcribenda, ita ut caveat a fumoſis omnibus, præſertim calidis, ſed & à flatulentis; à diuturna mora tum prope ignem; tum ſub radiis ſolaribus: ſed omnium maximè à nimiis quibuſcunque ſtudiis & animi perturbationibus, ut medicamenta jam propoſita ſcopum ſalutis attingere poſſint. *Raym. Joh. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medic. Tom. 2. Cent. 1.*

Hemicranicus dolor, in lateris dolorem degenerans.

Pater Admodum Reverend. Concionator celeberrimus, annum agens quadrageſimum nonum, temperamenti ſecundum totum, magiſque ſecundum jecur & cor, calidi & ſicci, capitis calidioris, non valdè humidi, deſtillationibus tamen obnoxii, mediocris habitûs, ingenii perſpicacis, & ad operationes promptiſſimus, anno elapſo, dum Quadrageſimali tempore Veronæ pro Prædicatione morabatur, correptus fuit dolore vehementiſſimo in ſiniſtra capitis parte, qui muſculum temporalem, aurem & maxillam occupabat, & progreſſu in latus ſiniſtrum circa renis regionem deſcendit tanto impetu, ut lecto non ſine aliqua febricula Adm. Reverend. Patrem affixerit. Dum verò hoc anno Patavii, eodem tempore Quadrageſimali, ſummo cum univerſali applauſu atque Chriſticolarum fructu verbum Dei prædicaret, dolor non in capite, ſed in latere ſiniſtro circa eandem renis regionem ipſum invadere cœperat, noctu præſertim invaleſcens, verùm non adeò ſævus & vehemens, ut ideò nullâ die ipſi Concionem impedierit. Modò pro præſervatione prudens Admod. Rev. Pater nos de agendis conſulit.

Quòd Admodum Reverend. Pater caput habeat deſtillationibus obnoxium, cùm tamen ejus temperies valdè humida non ſit, nec excrementis pituitoſis ſcateat, primâ fronte mirum videbitur: at ſi medullitus totius & partium principalium temperies, necnon intenſa & diuturna ſtudia conſiderentur, admiratio ceſſabit: Jecur enim fervidum, nonniſi ejuſdem conditionis ſanguinem producere poteſt, qui per venam cavam ad cor calidiſſimum perveniens ut purificetur & perficiatur, propriæ caliditatis quicquam amittere nequit, imò potiùs caloris plures gradus acquirit. Illius autem portio, dum per Carotidas ad caput aſcendit ob cerebri frigiditatem, ut ſui moris eſt, propriæ caliditatis multos gradus deponere deberet, niſi cerebrum ipſum continuo à ſtudiis & applicationibus agitatum conſueto calidius inveniret: quò fit ut etiam ſpiritus animales calidiores ex ipſo fervido ſanguine generentur: qui principes operationes exercendo cerebrum ipſum ſemper calidius reddunt. Hinc portio ſanguinis pro nutritione eidem deſtinata ob exuberantem calorem, non in alimentum, ſed in

in humidum excrementum cedit: cui dum aſſociatur bilioſi atque ſeroſi ſanguinis portio major inutilis, à venis jugularibus non exhauritur, ſicque miſtura hujuſmodi in ſpatiis remanens & fluxibilior reddita, partim ab imbecillitate facultatis retentricis, partim ab irritamento expultricis, in ſubjectas partes delabitur atque detruditur: quæ ut acris & mordax continuum ſolvendo, immanes dolores concitat: quos cùm in maxilla, aure & temporali muſculo, ob earundem partium exquiſitum ſenſum natura diu tolerare nequierit, materiam ipſam moleſtantem, ad ignobiliores partes, ad muſculos nimirum dorſales atque lumbales tandem Veronæ detruſit, & ſenſibiliter medicamentis, atque præſertim ſanguinis miſſione, necnon per inſenſibilem tranſpirationem ſpatio dierum materia reſoluta fuit, & dolore vanuit: qui hoc anno rurſus rediit, dum Pater admodum Reu. caput eodem modo exercendo & excalefaciendo, eodemque tempore viſcera omnia, genita fuit catarrhalis materiæ portio, & multò copioſior à venoſo genere, ſeroſa atque bilioſa tranſmiſſa, ne dicam, violenter attracta, ut propterea ab eadem excrementoſa miſtione natura irritata, eandem ad partes infernas depoſuerit; neque enim in capite firmata eſt, ſed ſtatim ad renis regionem tranſmiſſa fuit, forſan ob materiæ majorem tenuitatem & fluxibilitatem, aut quia caput non adeò ab aëre Patavino, ut à Veronenſi læſum atque debilitatum fuerit, & idcirco in minori copia excrementum produxerit, quod faciliùs natura ſtatim ad inferiores & ignobiliores partes deponere potuerit.

Ut igitur Pater admodum Reu. præſervari poſſit non eſt qui non videat partium mandantium primò curam habendam eſſe, ſecundo loco, ſuſcipientium. Quoniam verò partes mandantes, ſunt venæ totius, vitioſo ſanguine fervido, ſeroſo atque bilioſo refertæ, ideo ſanguis ipſe à ſeroſitatibus calidis vindicandus, & ejuſdem qualitas, tum prima, nimirum calida, tum ſecunda, nimirum acris & mordax contemperanda & demulcenda. Quoniam verò ſanguis hujus pravæ conditionis à fervore jecoris & cordis continuò reproducitur; idcirco horum calida intemperies refrigerantibus corrigenda; & tandem pars recipiens, caput ſci. corroborationem potiùs, quam correctionem expoſtulat, cùm aliquem tantùm exceſſum in calore retineat.

Quæ jam dicta omnia obtineri poſſe, omninò conſiderem, niſi de continentia Admod. Reu. Patris à nimiis ſtudiis & applicationibus dubitarem. Cura itaque præſervativa, ſed levis atque ſuavis, hoc anni tempore congruo, eſt ineunda; & primò primæ viæ ab excrementis ſunt expediendæ. Secundò Bilioſæ ſeroſitates à ſanguine ſegregandæ & educendæ. Tertiò Jecoris & cordis fervor eſt contemperandus. Quartò Sanguinis acrimonia & mordacitas mitiganda, ſimulque caput refrigerandum, ac poſtea idem corroborandum.

Pro prima explenda intentione, convenientiſſima erit potio ex ſyr. roſ. ſolut. rec. cui poſt duas aut tres horas, ſuperbibat ſeri capr. depur. aut aquæ Nocerianæ lib. ij. & duabus horis ab aſſumpto ſero prandeat. Deinde quinque ſequentibus diebus ſummo mane aſſumat Julap. acet. & violati, aquæ florum citri an. ℥ j. pro ſyrup. matutino. Tranſactis autem hiſce quinque diebus ſuccedat potio ſupraſcripta.

Secunda intentio modo facili ita fuerit implenda, ut nimirum ſequenti die aſſumat.

℞. Seri capr. deſtillat. ℥ vii. ſyrup. de ſucco limon. aut de acido citri ℥j. m. pro potu matutino, quatuor horis ante cibum. Subſequenti verò die

℞. Rhabarb. opt. ʒj. aq. ſtillat. de ſucco cich. ℥vj. m. f. inf. per noctem, deinde fiat colatura, cui pro guſtu Patientis addi poteſt ſucci limon. cochlear, & ſummo mane aſſumatur frigida. Tertia die repetatur ſerum deſtill. ut ſupra: quarta, infuſio rhabarb. jam dicta; & ita alternatim perſeveret ad xv. dies. Sed tertio ex præſcriptis diebus, valdè proficua erit venarum ſedalium, hirudinibus, apertio quam ſi forte renuat Adm. Rever. Pater, ſuppleat ſecta vena ſiniſtri pedis, ſanguinem educendo ad ℥vi. vel vii. ad ſummum.

Tertiæ & quartæ intentioni ſatisfacere poſſet lac aſininum; ſed omni ſuſpicione carebit emulſio, ita parata.

℞. Semin. melon. mundat. ℥i. ſemin. cucurb. & angur. mundat. an. ℥ſ. aq. ſtillat. acetoſæ ℥iv. violarum ℥iii. m. & ſeminibus contuſis, extrahatur emulſio, cui adde julapii violati ℥ i. m. pro potu ſummo manè quatuor horis ante cibum aſſumendo; in cujus uſu xv. aliis diebus perſeverandum.

Ut tandem capiti aliquod robur addatur, per xv. alios dies, tribus aut quatuor horis ante cibum, bibendus cyathus aquæ ſtillat. de ſucco cich. in qua diſſolutæ ſint gutt. v. tincturæ corallorum chym. & totidem quintæ eſſentiæ roſarum; ſicut ſub ingreſſum lecti roſarum Conſerva comedenda. Extrinſecus quoque nares & ſutura coronalis inungi poterunt ſummo digito, intincto eadem roſarum quinta eſſentia; aut exiguum vaſculum vitreum eadem repletum, de more ad olfaciendum, ſecum portet.

Quibus omnibus congrua vivendi ratio erit addenda; quam in omnibus facilem Admod. Reu. Patri futuram exiſtimo, præterquam in ſtudiis & applicationibus quibus debilitatur caput, calefit, & cum impetu, non modo vapores ſed calidi quoque humores ſurſum trahuntur. Interim caput ipſum ab aëris inclementiis, tum calidis, tum frigidis cuſtodiat. Abſtineat ab alimentis vaporiferis, calidis & ſanguinem fundentibus, ut ab aromatibus; à condimentis allii, & cæparum; ab eſu fœniculi, apii, cardui & aſparagorum longo uſu. Ab uſu quoque aceti in ferculis, & à ſalitis carnibus, ac piſcibus. A vinis valdè generoſis & aromatibus, præſertim dulcibus. Somnus nocturnus ſit diuturnus, brevis verò diurnus, & capite elato. Corpus exerceatur, ſed jejuno ventriculo; & alvus officioſa ſervetur prunis & paſſulis decoctis (ſi opus fuerit) prima menſa aſſumendis.

Et præter jam dicta omnia, duo documenta à me accipere ſit contentus Admod. Rev. Pater; primum, quòd ſingulo anno diebus Canicularibus duabus aut tribus horis ante prandium

dium de more bibat cyathum aquæ ſtillat. de ſucco cich. ad ℥. vi. vel vii. in qua diſſolvat, ſacchari albi aut Conſervæ de acido citri, cochlear unum. Alterum documentum obſervatione dignum eſt quòd toto anno aſſueſcat in prima menſa, ſaltem prandii bibere ius carnis quatuor foliis herbarum alteratum, ſcil. Vere cichorii: Æſtate, acetoſæ: Autumno boraginis: Hieme endiviæ; & hoc remedium magnum ab Antiquioribus appellabatur, quod æquat omnes humores. Quæ ſi ſervaverit, Purgationes impoſterum evitare, & ſeipſum non ſolum ab Hemicranico dolore jam dicto, verum & ab hypochondriaca affectione, quæ ſtudioſis familiaris eſſe ſolet, præſervare poterit, Ita Deus mea vota ſecundet. *Idem ibidem.*

Cephalæa cum hipochondriaca affectione.

Sereniſſima Dux annum agens 27. temperamenti totius, & jecoris ad calidum & ſiccum vergentis, mediocris habitus, & capitis humidioris, quæ tenella ætate ſubtiliſſimo aeri e proximis montibus ſpiranti caput incaute diu exponere ſolita erat, decimo ſuæ ætatis anno capitis dolore corripi cœpit, qui vſque in nunc diem eandem per intervalla divexare nunquam ceſſavit; & licèt tempora primò inuadere ac lancinare ſoleat, per totum tamen caput ſeſe diffundit, & clavi adinſtar tunc temporis affligit cum frigiditatis ſenſu. Dolor autem nulla certa periodo inuadit, adeo ut quandoque parum ante purgationes menſtruas, quandoque poſt, imo & iiſdem fluentibus, aliquando quinetiam inceperit cum exputione aquoſæ & inſipidæ materiæ, aliquando cum eadem ceſſaverit. Dolore autem vigente tenduntur oculorum partes nervoſæ atque tendinoſæ, quæ tenſio ad occiput uſque pervenit, tuncque veluti attonita permanet, intelligens quidem quæ adſtantes loquuntur, ad reſponſum tamen impotens per horæ dimidium; totaque acceſſio, ad ſummum, integrum diem naturalem durat; licèt poſtmodum tribus quatuorue ſecutis diebus caput imbecille remaneat, & præteriæ acceſſionis veſtigia ſervet, præſertim ſi frigido ambienti exponatur.

Vere proximè præteriti anni adverſus hunc immanem affectum medica præſidia adminiſtrata fuere, & poſt univerſalem purgationem; ſanguinis nigri & aduſti repetitam evacuationem, Villenſes aquas, balneum aquæ dulcis extrinſecùs non ſine fructu experta eſt; ſiquidem invaſiones non adeò frequentes, imò bis tantùm uſque in hodiernum diem repetierunt; verum tamen eſt quòd cùm paulò poſt conceperit, toto geſtationis tempore nunquam prorſus ab aliquo dolore immunis vixerit.

Præter affectionem jam dictam, quinque abhinc annis poſt Sereniſſ. atque Dilectiſſ. Sororis obitum, affectum quoque hipochondriacum melancholicum fovere cœpit. Siquidem flatus copioſos in hypochondriis ſemper percepit, à quibus & rugitus, & quandoque ſpirandi difficultas motum quoque progreſſivum impediens; quinimò & in uteri geſtatione cordis palpitationes ſe prodiderunt; quæ omnia flatibus erumpentibus minuuntur. Primis autem annis dum vna cum vaporibus humores quoque caput petebant, narium frequentes & leves hæmorragias excitabant, ab quas ſanguis ex pede, revulſionis gratia, minus fuit: licet poſtea ſanguis ipſe ad venas ſedales converſus cæcas hæmorroidas, & ideo dolores hæmorrhoidales induxerit.

Invaluit hoc tempore alui ſtypticitas, adeò ut nonniſi a aqua confectione ſolutiva in anum immiſſa, tertio aut quarto quoque die fæces reddat, eaſque aduſtas, quo eodem tempore quatuor aut quinque continuas horas urina quoque ſupprimitur, & poſtea abſque ulla materiæ permiſtione libere erumpit. Interim totum corpus quodammodo parumper emaciari viſum eſt.

Nulla vero vnquam febris jam dictos affectus comitata eſt; bene appetit, & bene coquere videtur aſſumpta; commode quoque dormit: & ſicut menſtruæ purgationes nunc bene procedunt; ita optime a partu puerperia cum lactis abundantia, & ſemper ſine febre. Reſtat igitur, ut Sereniſſ. Matrona a jam dictis malis, ope medica, pro viriſi omnino vindicetur; aut ſaltem, quoad fieri poteſt, levetur.

Ex jis quæ jam nos præſentes voce percepimus, circa Sereniſſ. Ducis ſtatum, & quæ præterea in præſens ab accuratiſſima hiſtoria tranſmiſſa accepimus, Sereniſſ. Matronam ſæviſſima Cephalæa, in diu torqueri, & moleſta hypochondriaca affectione tandem divexari, clariſſime videmus. Priorem, ſodam, ſive ovum, Avicennas cum cæteris Arabibus nuncupavit, & Trallianus, gravem affectum, & vehementer dolentem; imo morbum peſtiferum Celſus appellavit. Eſt autem periodica inordinata, ſed antiqua, cùm decimo ſuæ ætatis anno affligere cœperit: & ſicut pars affecta dubio procul eſt caput, & quidem eſſentialiter affectum, & ſecundum partes internas, membranas ſcil. cerebrum inveſtientes, quod ex dolore ad oculorum radices pertingente, facile conjici poteſt; ita non idiopathice tantum, ſed ſympathice quoque læſum eſſe arbitramur, non ſolum à toto venoſo genere, ſed multo magis ab hypochondriis, non modo calida intemperie, verùm & obſtructionibus affectis; vnde tandem quinque abhinc annis, mœroris maxima occaſione ſuborta, Sereniſſ. hypochondriacam affectionem contraxit. Ad Cephalæam caput ipſum diſpoſuit olim ambientis aeris acuta frigiditas; cui pro more incaute illud exponente Sereniſſ. ipſa, potuit ille frigidam & humidam intemperiem inducere aut augere; quæ tamen ſola affectum hunc neque continuò neque frequenter excitaſſet ſine infernarum partium conſentientium auxilio: ſiquidem à toto venoſo genere admodum fervido, primis ætatis annis; poſtremis vero, & ab æſtuantibus hypochondriis obſtructionibus infarctis, tum calidi vapores, tum ſeroſi atque acres humores in caput per intervalla delati, paratis, atque jam congeſtis in eodem capite humiditatibus permiſti, prava qualitate potius, quam quantitate peccantes, ſoluto partium exquiſitè ſentientium continuo, immanes dolores excitarunt, & excitant, qui licet in vna capitis parte incipiant, ad totum tamen paulo poſt ſe-

ſe

ſe diffundunt, diffuſa nempe materia per ipſa vaſa, eaque quodammodo, non tamen prorſus ſtagnante, nec libere inſtitutum à natura circulum obeunte. Hinc tenſionis fiunt, & ſtupida, ſive attonita, licet non omnino intelligendi facultate deſtituta, per horæ dimidium Sereniſſ. obſervatur: ſuperſtite tamen eodem dolore ad integrum uſque diem; quo tempore, ſi non ab initio, ſub finem ſaltem acceſſionis materia pituitoſa ſenſibiliter per ſputum ab ipſa natura expellitur prout calidior atque ſeroſa inſenſibiliter reſolvitur, neceſſario ſuperſtitibus poſtmodum, tres aut quatuor ſequentes dies, afflicti capitis & præteritæ inſignis noxæ veſtigiis moxque ſana atque immunis huiuſmodi ſævo dolore degit, uſque ad novum vaporum & excrementorum apparatum. Interim tamen hypochondriacus affectus moleſtus eſſe non deſinit, qui flatulentus à Galeno dictus fuit; quoniam in eo quam maxime flatus abundant, a quibus ex ſicca minera elevatis & in hypochondriis hærentibus, rugitus; ab iiſdem vero ſeptum comprimentibus, ſpirandi difficultas; & ob inſignem tenſionem, motus quoque progreſſivi ſegnities excitari ſolent; & in uteri geſtatione, ad cor pervenientes; atque ob eorum craſſitiem reſolutioni minus idonei, cordis quoque palpitationem excitabant. Ad caput vero una cum ſanguine fervidiori pertingentes, ad facultatem expultricem irritantes, frequenter narium vaſa aperiebant.

Ambo verò hi affectus curationis certè difficilis ſunt; prior quidem, quoniam antiquus, contumax, ac præterea quoniam affectiones, quæ pueris in pubertate, & fœminis erumpentibus menſtruis non terminantur, conſeneſcere conſueverunt, dicebat Hipp. poſterior vero, quoniam in melancholia materia fixa eſt, quæ rebellis ſemper & medicis præſidiis contumax fuit atque reluctans. Nihilominus quoniam Matrona Sereniſſ. ſalutem expetit, needum generoſiora & validiora remedia experta fuit, ac proinde & eandem præceptis medicis obtemperaturam ſperare licet, nec adhuc morbum omnino auxiliis Medicis reluctantem accuſare poſſumus; ideo jure merito ſpem concipere debemus, fore nimirum, ut hoc autumnali tempore hypochondriaca affectione ſe remittente, ac proinde conſenſu imminuto, capitis quoque dolor miteſcat; Vere autem proxime futuro, ejuſdem capitis idiopathicæ affectioni ſi incumbatur, eiuſdem dolor prorſus etiam expugnetur; neque enim uno eodemque tempore utrique affectioni incumbere poſſumus, cum diverſas, imo contrarias Medicas intentiones poſtulent.

Hypochondriaca itaques affectio venit hoc tempore curanda; Primo, quoniam materiam capiti, doloris cauſam ſuppeditat; quod optimè cognoverunt quoque Archiatri illi Præclariſſimi, qui refrigerantibus & humectantibus remediis adhibitis, eidem capiti non leve iuvamentum attulerunt; ſicque morbum oſtendit ſanatio. Secundò quoniam eſt quid impediens, & veram atque perfectam doloris ſanationem prohibens; cui perficiendæ Vernum potius, quam autumnale tempus, oportunum eſt Quare in hunc finem primæ viæ ſunt expiandæ. Secundo obſtructiones humectantibus & aperientibus reſerandæ. Tertiò flatus caute diſcutiendi. Quarto hypochondriorum & viſcerum fervor contemperandus; nec interim contra dolorem capitis aliqua à proprietate iuvantia negligenda. Quibus explendis ſcopis, a fonte Chirurgico ſaltem unica eſt petenda ſanguinis miſſio ex vena brachii, tempore, pari intervallo medio inter præteritam & futuram menſtruam purgationem; ſed interim toto anni curriculo familiares eſſe debent mane ante quam Sereniſſ. è lecto ſurgat frictiones a dorſo uſque ad pedes; veſperi vero ante cœnam pedum lotiones aqua calente.

Reliqua a Pharmaceutico fonte deſumenda. Itaque primum leniens eſſe poterit potio clarif. tum ex manna, tum ex ſyr. roſ. ſol. Sicut prima præparatio commode perfici poterit julap. acet. ex aqua verbenæ parato, & fruſtulo cinnam. aut citri aromat. & exigua aqua totius citri diluto; vel cremore tartari in eadem aqua diſſoluto, hac lege ut quinque tranſactis diebus, eadem potio repetatur, inde ad ſuccor. depur. & per arenam tranſmiſſ. uſum deveniri poterit cich. ſcil. & borag. in jure pullæ cichorac. alterato. Quod ſi Sereniſſima ſuccos reſpuat. aquæ ſtillat. ſuccorum eorum vicem præſtabunt, in quibus tart. vitriol. gr. diſſoluta fuerint: ſequenti vero die flos caſſ. ejuſque uſus ingentis profectus eſſe poterit ad ℥.ii. trib. aut quatuor horis ante cibum uſurpandus; cui poſt, horam ſuperibbat jus pullæ endivia alteratum, tertia vero die rurſus ſuccos aut aquam repetat, & quarta caſſ. ut ſupra, ita alternatim perſeverando ad xx. uſque diem: ſic enim exiccati humores emolliri, obſtructiones reſerari, & alvus ſicca leniri poterit, omiſſo interim uſu confect. ſolut. alvo ciendæ: irritando enim, moleſtas hæmorrhoidas excitant, ſicque cohibetur urina.

Hoc eodem tempore, ita admittente ambientis calore, & non inhibente frigiditate, balneum quoque aquæ dulcis, refrigerantibus & humectantibus herbis alteratum, ſive inſeſſiones ad renes uſque, ſaluberrimæ forent, ad emolliendas & removendas exiccatas obſtructiones; tunc enim faciiius rhab. uſu auferri & exſtirpari poterunt: præbeatur autem infuſum in aqua de ſucco cichor. addito ſucco lim. vel ſale prunellæ ad xii. vel xv. dies.

Quibus peractis, ut jecoris calida intemperies quodammodo corrigatur, quoniam aquæ acidulæ aſſumendæ tempus opportunum non fuerit, ideo ſtillatitia de ſucco cichor. ſat erit, ad cyathum integrum, cum ſyr. de ſucco lim. ſummo mane xv. aut xx. diebus potanda. Flatibus infeſtantibus præſtantiſſimum & ſuaviſſimum diſcutiens eſt oleum cinnam. ſi aut rotulæ ex eo, cum ſaccharo & aqua cinnam. parentur, aut guttulæ aq. totius, aut florum citri inſtillentur. Hæcque ſufficiant hoc autumnali tempore, congrua addita victus ratione remediis propoſitis proportionata à Viris Præclariſſ. præſcribenda.

Vere autem proxime futuro nova erit ineunda purgatio: quos enim purgare oportet, Vere purgandos, dicebat Hipp. Oportebit enim primas vias mundare; reliquias obſtructionum aperire; maſſam ſanguineam purificare; caput purgare; atque tandem ejuſdem frigidam

frigidam & humidam intemperiem corrigere; quæ omnia præſtabuntur repetita ſanguinis miſſione, & forſan venæ frontis apertione, atque congrua medicamentorum adminiſtratione, quæ a nobis tunc temporis, jubentibus Sereniſſ. præſcribenda erunt, ut abſoluta totius & capitis expurgatione, ad decoctum ſudorif. adeo neceſſarium accedamus, ex ſalſa ſcil. viſco quercino, ſantalo albo & radice verbenæ in aq. ſtillat. cich. & beton. parandum. Poſt cuius adminiſtrationem rurſus aquæ Villenſes erunt exhibendæ, & balneum aquæ dulcis adminiſtrandum, ut poſt capitis exiccationem, jecoris, hypochondriorum & venarum fervori proſpiciatur, de quibus pariter peculiaris tunc erit deliberatio.

Sed interim aliqua à proprietate juvantia in uſum frequentem continuo duci poterunt, Intrinſecus ſcil. aq. ſtillat. Verbenæ ad ℥ii. vel iij. cum guttulis ſpiritus vitrioli tanquam mirabilis à Foreſto extollitur; ſicuti extrinſecus ab Aëtio gagates nactu capiti alligatus commendatur, atque ipſo doloris paroxyſmo vigente, a Sexto Platonico matrix Vulpis exiccata, & capiti circumpoſita, dolorem auferre ſcribitur.

Hæc ſunt quæ Præclariſſ. Viris expendenda proponere mihi permittit anni temporis conditio, ab iiſdem perficienda ac dirigenda, & ſi opus fuerit, etiam corrigenda, dum ad Sereniſſ. Ducis ſalutem vnanimes conſpiramus. Ita D. O. M. vota noſtra ſecundet. *Idem ibidem.*

Medicatio Fœminæ, Cephalalgia, Ex cauſâ calidâ, Laborantis.

Fœmina quadraginta annos nata ſanguinea, calidiore diæta diu uſa, incidit in ingentem dolorem punctorium verticis & occipitis, ad cervicem uſque deſinentem, qui non externo contactu ſed capitis motu exacerbatur, atque ideo immota in lecto jacet. Punctiones, quas in capite ſentit, ſubinde remittuntur, ſubinde ita ingraveſcunt, ut ægra animo linquatur. Adeſt citra ſitim, magnus totius corporis calor, pulſus celer, urina rubicunda. Interdum poſt ſomnum quædam præter rationem loquitur.

Jacto hoc hiſtoriæ morbi, ex diligente ægrotæ hujus examine collectæ, fundamento, medicatio jam porro inſtituenda per cognitionem, tum diagnoſticam, tum prognoſticam, quâ peracta, progrediendum erit ad Curationem.

Et quantum ad diagnoſin, quæ in partis affectæ, ipſius morbi, & cauſæ morbificæ inveſtigatione conſiſtit: afficitur in hac ægra caput, ſecundum verticem, occiput, & cervicem, quod ex dolore illas partes occupante eſt manifeſtum; afficitur etiam cerebrum ſecundum ſubſtantiam & ſpiritus, item ſecundum meninges, quod ex ſermonibus præter rationem interdum prolatis, & ex dolore, non externo contactu, ſed motu capitis exacerbato, innoteſcit: item cor & totum corpus, quod ex pulſu celeri, urinæ rubicunda, & totius corporis calore patet.

Morbus, qui eam affligit, eſt intemperies capitis, ſecundum verticem, occiput, & cervicem, calida & acris, ſive bilioſa; quæ in illis partibus ingentem dolorem punctorium excitans, dolor capitis ex cauſis calidis ortus, vulgo appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt diæta calida, qua hæc ægra fuit uſa. Inde enim, adjuvante temperamento ipſius ſanguineo, humores calidi & acres, in ipſius corpore geniti, antecedentem huic morbo præbuerunt cauſam: pars vero ejus in caput, circa meninges in vertice & occipite, ac ad cerebrum, item foris ad cervicem uſque delata, ac ad cor & in totius corporis habitum diſtributa, ibique calorem præter naturam concipiens, parteſque illas vehementius alterans & vellicans, continens hujus morbi, & ſymptomatum jam commemoratorum, eſt cauſa.

Humores enim calidi & acres, ad meninges circa verticem & occiput, ac ad interiora cervicis ſubinde delati, vehementiorem iis partibus, quæ acutiſſimi ſunt ſenſus, intulerunt motum & punctiones, & hinc punctorium dolorem, ſubinde remittentem & deinde rurſus ingraveſcentem, ac motus corporis, quo etiam interiora agitantur, non vero externo contactu, qui tantum exteriora premit, exacerbationes inferentem; & interdum etiam in animi deliquium ægram noſtram, per ſpiritus animales, in fibras cordis & vaſorum ejus conſtrictorias ex dolore nimis copioſe determinatos, præcipitantem.

Adeſt autem calor totius corporis, citra ſitim, ac urina rubicunda; quia humores iſti in corde vehementius, citra febrim incaleſcunt, & inde in totum corpus atque in renes impulſi totum corpus valde calefaciunt, urinamque bilioſis ſuis partibus aduſtis rubore tingunt.

Et quia ſanguis & ſpiritus ille calidus, per ſomnum non ſatis diſcuſſus ex cerebro, ipſum cerebrum, in eoque ſenſorium commune vehementius & inordinatius agitat, hinc fit, ut ægra noſtra interdum, poſt ſomnum deliros habeat ſermones.

Morbus hic ſatis eſt periculoſus ob cerebrum affectum, doloris gravitatem, & delirium hic ſubinde conjunctum poſt ſomnum: nam in maniam, vel phrenitidem, vel apoplexiam poſſet degenerare. Quia tamen noſtra ægra eſt valida, bene ſperandum, & ad curationem accedendum cenſeo.

Quæ in cauſæ procatarcticæ, antecedentis, & continentis, ac intemperiei per contraria, ablatione & doloris ſedatione conſiſtet.

Mox itaque vena in brachio pertundatur, ſanguiſque educatur ad ℥viii.

Sequenti die purgetur tali hauſtu:

℞. Mannæ calabricæ ℥j. ſyr. roſ. cum rheo ℥ß. Aq. hordei q. ſ. M. F. hauſtus, mane exhibendus.

Poſtridie, adhibeantur, ſi dolor etiamnum urgeat, cucurbitulæ quatuor vel ſex ſcapulis, cum ſcarificatione.

Et ſub veſperam utatur lotione pedum, in decocto camomillæ & fol. ſalviæ factâ, per horas duas; quæ lotio ſequentibus diebus bis quotidie, mane & veſperi ſc. reiterabitur.

Atque ad ſomnum conciliandum & doloris ſeda-

ſedationem, ſub tempus ſomni, talem ſumat potiunculam ſomniferam & anodynam:

℞. Aq. lactucæ ℥j. betonicæ ℥ß. Syr. de papav. ʒiij. de acetoſitate citri ℥ß. Miſce. F. potio. Et collo talis ſacculus applicetur.

℞. Furfur. triticei p. ij. ſem papav. albi ʒi. ß. Roſar. rub. ʒj. maſtiches ʒiij. rad. galangæ ʒj. conquaſſata & incluſa ſacculo vino irrorentur, & calide applicentur collo. circa nucham.

Ad corroborationem debilium virium utatur tali conſervá:

℞. Conſervæ roſar. majoranæ an. ℥j. Spec. diarrhod. abbatis ℈iiij. Cum ſyr. de limonibus q. ſ. Miſce ad formam electuarii, De quo ſumat ægra ſubinde magnitudinem caſtaneæ majoris.

Tandem ſi gravitas capitis, uti hic ſæpe fit, poſt punctiones ablatas ægræ ſit moleſta, talis capiti imponatur cucupha:

℞. Furfuris tritici p. ij. ſem. papav. alb. ʒiß. Roſar. rubr. ʒj. maſtiches ʒiij. Rad. galangæ ʒj. ireos ʒij. Sem. coriandr. ℈iiij. Contundautur & cum linteo & cotone F. Cucupha.

Corpuſque iterum purgetur blande, tali purgante medicamento:

℞. Mannæ calabricæ, Syr. roſ. ſol. cum rheo an. ℥j. Aq. hordei q. ſ. m. F. Hauſtus.

In diæta aër, in quo ægra degit, ſit frigidus, humidus Victu utatur parco, refrigerante & humectante, ex lactuca, acetoſa, portulaca, endivia, cichorio, citriis, aurantiis, ceraſis, hordeatis. Abſtineat a vino; potus ſit cereviſia tenuis. Somnus ſit longior. Perturbationes animi vehementiores, ut & inedia, vitentur. *Henric. Regius apud Theod. Craanen Medicat. lib. 1.*

Medicatio Fœminæ. Dolore Capitis, ex cauſa frigidâ, laborantis.

Matrona triginta annorum, pituitoſa, otioſa, alimentis frigidioribus uti ſolita, poſtquam ineunte hyeme, ſeſe aëri nubeloſo, frigido, & humido, ac vento, expoſuiſſet, magno dolore correpta eſt, qui totum caput occupat, illudque gravat. Facies multo pallore eſt perfuſa; in ore pituita abundat; pulſus eſt parvus, rarus, languidus; urina pallida, craſſa.

Afficitur in hac ægra caput; idque potiſſimum ſecundum meninges & ipſam cerebri ſubſtantiam, ut patet ex dolore totum caput occupante & gravante.

Morbus, qui ægram affligit, eſt intemperies meningum & ſubſtantiæ cerebri pituitoſa & acris, quæ in illis partibus dolorem gravativum excitans, dolor capitis ex cauſa frigida appellari ſolet.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt uſus diutinus alimentorum frigidorum, quo, adjuvante vitâ otioſa & temperamento ægræ pituitoſo, multi frigidi & acres humores in ipſius corpore geniti antecedontem huic morbo præbuerunt cauſam. Illi verò ad cerebrum & meninges delati ibique vi aëris frigidi humidi & ventoſi retenti, à reliquo ſanguine ſeparati, & in ſubſtantiam iſtarum partium effuſi, illaſque partes ſuâ copiâ gravantes & diſtendentes, & acrimoniâ vellicantes, continens hujus morbi, ſymptomatumque ejus, ſunt cauſa.

Dum enim illas partes vellicando, & diſtendendo, ac pungendo, vehementius movent, dolorem in iis excitant Dum ad cor feruntur, ſua frigiditate faciunt pulſum tardum, rarum, languidnm. Dum craſſa & cruda excrementa ad renes pelluntur, urina evadit pallida & craſſa. Dum multi pituitoſi humores ad faciem deferuntur, oritur in ea pallor. Dum illi ad palatum propelluntur, os pituitá abundat.

Morbus hic in corpore, ex pituita debili, eſt periculoſus, minaturque paralyſin, apoplexiam, catarrhum, epilepſiam, vel alium gravem affectum.

Ideoque diligenti curatione eſt aggrediendus; quæ in cauſæ procatarcticæ, antecedentis, continentis, & intemperiei, ac doloris, per contraria correctione, conſiſter.

Primo itaque purgetur talibus pilulis:

℞. Pil. cochiarum gr. xv. Scammonii gr. x. Cum ſyr. roſ. q. ſ. F. pil. No. iv. Mane exhibendæ. Et utatur tali apozemate:

℞. Rad. fœniculi, petroſelini an ℥j. liquirit. raſ. ʒiij. Herb. betonicæ, hyſſopi, calamint. capill. ven. meliſſæ, majoranæ an. m. j. Flor. ſtæchados p. j. Sem. aniſi, fœniculi an ʒj. ß. Decoq. ex aq. comm. ad lib. j. Colaturæ: Adde ſyr. de hyſſopo, oxymell. ſimpl. an ℥j. Miſce F. Apozema, de quo ſumat bis in die ℥iij. pro doſi.

Biduo poſt primam purgationem iterum purgetur talibus pilulis:

℞. Pilular. de hiera ſimpl, alephangin. an. xv. Scammonii gr. viii. Miſce F. pilulæ No. vi. mane exhibendæ.

Poſtridie in ſcapulis adhibeantur cucurbitæ ſex cum ſcarificatione, & mediocris ſanguinis quantitas educatur.

Et deinde reiteretur apozema prius præſcriptum, addendo ſub finem decoctionis fol. ſennæ ℥j. & decoquendo ad lib. j. de quo ſumat ℥iii. ſemel in die.

Poſtquam ita aliquoties purgata fuerit univerſaliter, ad particulares evacuationes erit veniendum; itaque tali utatur apoplegmatiſmo, longé à paſtu:

℞. Uvar. paſſ. ʒiii. Hyſſopi, ſampſuchi an ℥ß. Maſtiches ʒij. Cum pauco melle & cera F globuli maſticatorii.

Succo etiam rutæ, majoranæ, betæ, loco errhini, utatur: uti etiam hoc gargariſmo.

℞. Herb. meliſſæ, betonicæ, ſalviæ an. m. ß. Sem. ſinapi ʒij. ficus n. v. f. decoctio pro lib. j. Colaturæ adde mellis roſ. oxymell. ſquill. an ℥ij. M. F. Gargariſmus, quo tepide utatur longe à paſtu. Frons & tempora tali inungantur linimento:

℞. Unguenti alabaſtrini. ℥j. Ol. irini, rutacei an. ʒj. miſce.

Si dolor perſeveret, pilulis ante præſcriptis ſubinde iterum purganda erit.

Interea, ubi ita corpus erit evacuatum, cerebrum etiam erit roborandum tali electuario:

℞. Conſerv. flor. anthos ℥i. ß. Theriacæ ʒii. Rad. acori conditæ ʒiii. Spec. diamuſci dulc. ℈iv. Cum ſyr. de betonica q. ſ. F. electuarium. De quo ſumat caſtaneæ magnitudinem, Poſt ſingulos paſtus.

Ad roborandum caput F cucupha ex flor. ſtæchad. ſalviæ, majoranæ, lavendulæ, origani, abſinthii an. M. ß. nucis muſcatæ, macis an. ʒi. cum panno ſerico & cotone q. ſ.

In victus ratione aër ſit calid. ſicus. Cibus ex carnibus vervecinis, gallinaceis, ovis ſorbilibus.

Aſſa hic elixis præferenda. Alimenta condiantur ſerpillo, majorana, hyſſopo. Potus ſit parcus, ex vino tenui. Motus ſit mediocris: uti & ſomnus. Alvus debet eſſe lubrica; vomitus vitandus, Triſtitia quoque vitanda. *Idem ibidem.*

Obſervationes.

Pro Capitis dolore.

Famulus quidam capite ſupra modum dolebat, cum nulla remedia juvarent, tandem ad collum, verbenam viridem aliquo modo tritam, ut ab adſtantibus non cognoſceretur, appendebam, idque nocte, dormiente & inſcio, antequam malum invaderet, & aſtantibus mandabam, ne æger a ſomno ſolutus herbam collo ſuſpenſam dimoveret: qua hujus herbæ ſolius ſuſpenſione, miraculi inſtar, hic æger curatus eſt. Verbena à collo ſuſpenſa amoveri non debet, niſi exſiccata tandem per ſe cadat. *Petrus Forreſtus, obſerv. 52. & Schol. lib. 9.*

Illuſtriſſimus princeps *Janethinus Doria* Claſſis *Hiſpanicæ* præfectus affictus eſt, in arce *Monſpelienſi*, ubi bello captus detinebatur, febre hæmitritæo, quæ inter cætera Symptomata, capitis dolorem graviſſimum inferebat, eumque continuum, & extra acceſſionem æque moleſtum, qui tamen poſt 4. phlebotomias in brachiis celebratas, eodem vigore perſeverans, intra horam ſublatus eſt ſanguinis miſſione ex malleolo dextro, tam promptus effectus obſervatione dignus fuit; ut tyrones videant, quam bona fiat revulſio a capite per Saphenæ apertionem. *Lazar. Riverius, obſerv. 40. cent. 3.*

Mulier quædam Fontinianenſis atrabilario temperamento donata, annorum 40. poſt abortum non ampliùs paſſa eſt purgationes menſtruas, indè graviſſimus capitis dolor per 4. menſes eam afflixit, nihil conferentibus venæ ſectionibus, hirudinibus fronti & temporibus admotis, aliiſque remediis, vocatus ego præſcribo apertionem arteriæ temporalis, quæ optimè celebrata fuit, neque ſanguis ſaltu egrediebatur ob exilitatem arteriæ, & ſanguinis craſſitiem, ſed guttatim: extractus fuit ad ℥v. ruber & floridus: tum vulnus occluſum fuit emplaſtro ex ſola maſtiche, cum Ligatura ſimplici; poſtquam alia ligatura, quæ in vulneribus capitis ſolet fieri, per 5. horas adhæſiſſet; liberata eſt à dolore capitis ſine recidiva. *Laz. Riverius, obſerv. 56. cent. 2.*

Patronus quidam celeberrimus cum circa merid. ſeſe ſoli nimium expoſuiſſet, correptus eſt paroxiſmis febris tertianæ duplicis ſatis levibus, & circa veſperam recurrentibus; hoc tamen Symptoma in paroxiſmo urgebat, nempè capitis dolor intenſus, qui tribus primis diebus cum febre ceſſabat, matutinis horis. Interim ſecta fuit vena bis, & purgans medicamentum ſemel exhibitum, quibus non obſtantibus dolor capitis & æſtus plurimum increvit, & continuus factus eſt poſt quartam acceſſionem, ut autem grave hoc Symptoma tolleretur, venam frontis aperiendam conſului: ex eaque ſanguinis ℥ vii. eductæ ſunt, à qua venæ ſectione dolor capitis ſtatim valde remiſſus eſt, & ſequens paroxiſmus multò levior rediit, cum exiguo capitis dolore, at poſtero die manè doloris omninò expers fuit. *Lazarus Riverius, obſerv. 21. cent. 2.*

Conferunt hic plurimùm pilulæ *Euſtachii Rudii*, quæ in *Italia* olim magno in pretio habitæ ſunt, doſ. ℈j. *Lazarus Riverius, cap. 16. lib. 1. Prax. Medic.*

Cum eſſem *Ledovæ* inviſi filiam Mercatoris 7. annos natam, quæ a duobus menſibus affligebatur graviſſimo capitis dolore circa frontem & ſupercilia, qui ſingulis propemodum horis recurrebat, ita acutus, ut illa ſibi cultro caput aperiri frequenter poſtularet. Jam vero à duobus diebus inciderat ter aut quater in paroxiſmos Epilepticos cum ſpuma in ore, à Medico ordinario, præſcripta fuere multa remedia, præſertim purgationes per apozemata, cucurbitulæ, & veſicatorium cervici, ſed omnia fruſtra.

Cum eſſemus de hoc caſu conſilium inituri, relatum nobis fuit, eam novo paroxiſmo fuiſſe è vivis ereptam, & poſt mortem puris aliquid per nares effluxiſſe. Inde conjiciendum fuit in cerebro abſceſſum latitare, ſed eo aperto nihil inventum fuit. præter ſeroſum humorem in cerebri ſubſtantiam & ventriculos effuſum.

Hic caſus mihi in memoriam revocavit hiſtoriam cujuſdam virginis, quæ cum ſimili dolore per multos menſes cruciata fuiſſet, & multa remedia fruſtra tentaſſet, à quodam Chirurgo totum caput deraſo capillitio, veſicatorio contectum eſt, inſtar Cucuphæ, & veſiculis excitatis, magna ſeroſi humoris copia effluxit, & ita liberata eſt, quod remedium huic etiam prodeſſe potuiſſet. *Lazarus Riverius, obſerv. 37. cent. 1.*

Vir quidam *Colonienſis* dolore capitis tam acerbo tamque immani laboraverat, ut domeſticorum ſuorum per cubiculum greſſus & paſſus (quantumvis exutis calceis, & ſubſtrata arena per pavimentum cubiculi inceſſiſſent) ſufferre non potuerit, videbantur enim ſibi, quotieſcunque ingredientium in cubiculum greſſus perciperet, cultelli cerebro infigi. Poſt multa fruſtra adhibita remedia, tandem ego in conſilium adhibitus, ei ſetaceum ſuaſi quod & applicui: hoc adeò fœliciter ſucceſſit, ut indies manifeſtam doloris mitigationem perſenſerit. *Guil. Fabrit. Hildanus, obſerv. 7. cent. 4.*

Chirurgus quidam Ultrajectinus implacabili dolore particulæ capitis laborabat, a nullis remediis juvabatur: tandem juſſi cauterium potentiale admoveri, curatus fuit citra aſpectabilis mali aliquam effuſionem, indicibili quadam qualitate vel aura ſine dubio fatigatus is fuerat, in ea parte. *Johannes Heurnius, ad Aphor. Hipp. 39. Sect. 4.*

Ego per terebrationem in pleriſque cephaleam curavi.

Cum vir quidam nobilis annum egiſſet in ſumma doloris capitis acerbitate, me tandem ad ſe vocavit, ut ſibi opem ferrem, ibi cum diffuſo per totum caput dolore, certò dignoſcere non poſſem, in quonam loco ſtabularetur humor morbificus, ut conjectura id inveſtigarem, deraſo capillitio, toti capiti cataplaſma curavi admovendum: hinc poſt aliquod tempus, amotum Cataplaſma, in una parte magis deſiccatum apparuit; unde facilè deprehendi, in ea capitis parte latitare cauſam dolorificam, quam pars Cataplaſmatis magis exſiccata contegerat, tum terebra caput perforari præcepi.

Sed poſtquam ad diploem uſque, exciſa ſcilicet ſuperiore cranii lamina, perventum eſt, magna ſtatim humoris, colore atque conſiſtentia, mellei copia foras erupit, indeque dolor quievit, & per Dei Miſericordiam ſanatus homo, ad hunc uſque diem aura & luce vitali fruitur. Erat autem abſceſſus ille intra utrumque os calvariæ conſiſtens, vera *μελικηρὶς*, quæ à melle nomen habet. *Ludovicus Duretus in Annotat. ad cap.2.lib.1. Jac. Hollerii* de Morbis internis.

Nobilis juvencula Patavii ultra annum dolore capitis veluti perforante ac fixo mirè cruciabatur. Medicus, quod erat ſuſpicatus aliquid membranis incumbere, bono eventu cranium terebra tentandum cenſuit, ipſo enim aperto, puris fœtidi guttula vix æquans milii granum excidit, neque ex eo dolor unquam moleſtus fuit *Jo.Rhodus. obſerv.69.cent.1.*

Illuſtris quædam domina implacabilibus capitis doloribus tenebatur: ſuſpicabantur humorem eſſe frigidum, rebellem, efferatum tamen, & jam in flatulentam naturam verſum. Sectæ ſunt venæ brachiorum, purgatum corpus, veſicæ ſuillæ admotæ lacte plenæ, nil proficitur; tandem interbaſtantur Sacculi ſemine lini pleni, vino & aqua incoquuntur, applicantur, dolores ceſſant, non longè poſt repetunt, eadem uſurpantur: tandem cum nil proficeretur, ſæpè adhibentur galli exenterati miraculo convaleſcit. *Guil. Ballonius. lib.1. Epidem. & Ephemer.*

Dolor Capitis à Naturâ devictus.

Cornelius Tector, vir pleni habitus, excarnificatus aliquandiu ab intolerabili capitis dolore; contorquebatur tandem tam vehementer à contractione nervorum, ut nihil proficiente arte medicâ, neceſſe fuerit implorare naturæ opem; quæ etiam tam ſedulas tulit ſuppetias; ut pulſo, per nares, plurimô pure, brevi liberaverit hominem, non tantùm à dolore, verùm etiam à pertinaci, horribilis convulſionis illius, cauſâ. Juxta illud Hippocratis: *Capite dolenti, & vehementer laboranti, pus, vel aqua, vel ſanguis, per nares, aut aures effluens, morbum ſolvit.* lib.6. Aphor.10.

Quod ipſum, benignæ naturæ auxilium, etiam aliis vidimus allatum: cùm per porriginem, tum per vermes, à naribus, excretos: Quos hic licet ſilentio præterierim, non poſſum tamen non meminiſſe ſalutaris illius porriginis, quæ affinem Caſparis Barlæi, ſummi, noſtri ſæculi, cùm Oratoris, tum Poëtæ, liberavit officioſè, ab inveteratâ Cephalæâ expulſâ, per inſenſibilia cutis foramina, viſcidâ pituitâ adhæreſcente, inſtar glutinis, capillorum radicibus & producente paulatim, veram porriginem, defœdantem quidem caput; ſed vindicantem interim ipſum à dolore alias invincibili.

Diſcant hinc Medici naturam imitari, & obſervare cum judicio; quantopere in capitis dolore ex uſu ſint, cùm ſternutamenta in tempore mota; tum ulcera capiti maturè inuſta: Natura quippe dux optima: nec facilè errat, ipſius qui inſiſtit veſtigiis. Illâ flante, proſperè navigat æger; & interdum, ipſa duce, incredibilia peragit medicus. Uti ſcitè Seneca. *Naturam ſequentibus omnia facilia, & expedita ſunt: contra illam viventibus, non alia vita eſt, quam contra aquam navigantibus. Nicol. Tulp. obſervat. Medic. lib.1.*

Dolor Capitis ſæviſſimus ex lue venerea ſine gummate in ſeptuagenario, repetita terebratione ejuſdem, ſæpius ſedatus, & recurrens per longa intervalla, cum gravibus quandoque ſymptomatibus; tandem eodem præſidio omnino ſanatus.

Læditur caput à multis affectionibus, potiſſimum vero à gummatibus gallicis, vel dolore intenſiſſimo ipſius; ut propterea meminerim me vidiſſe ſutorem ſeptuagenarium laboraſſe dolore atrociſſimo capitis ex lue venerea ſine gummate, cujus cauſa, habita conſultatione multorum Medicorum, unanimes ſtatuerunt, periculum faciendum fonticuli ſupra ſuturam coronalem; cujus ope, aliquo temporis ſpatio, liberatus a dolore, tribus aut quatuor poſt annis, in eundem incidit, cum ſtupore & mentis alienatione; quæ tamen ſymptomata ſolebant recurrere per intervalla, dolore in parte anteriore ipſius bregmatis, prope frontem potiſſimum, eum divexante. Quamobrem, ſecui primò cruciatim cutim, & inveni os totum corruptum; quó propterea terebrató, effluxit maxima copia puris, unde aliquot poſt dies fuit liberatus æger à prædictis ſymptomatibus, habuit tamen foramen patefactum multos menſes, cùm os eſſet corruptum, nec proinde caro ex meditullió poſſet ſuccreſcere, atque ipſum obſtruere. Tandem anno poſt circiter; dolor ſæviſſimus cæpit denuò ipſum divexare, cujus cauſa non longè à primâ perforatione aliam molitus ſum, qua os nonnihil moveri ſenſi, atque multâ denuò materiâ purulentâ expurgatâ, ab eo fuit liberatus. Poſt duos verò, aut tres menſes, idem prolapſus eſt in ſomnum profundum, Lethargi inſtar, ad quem proinde vocatus, dum ſpecillo ipſum os explorarem, atque vacillare perciperem, illud eduxi ad magnitudinem ſcutati argentei, omnino carioſum, & ita corruptum, velut ſi decem annos ſub terra ſepultum fuiſſet; ſub ipſo autem cranio membrana non apparuit, ſed caro aliqua duriuſcula, rubra, & lævis, ut de ipſius vita metuerem, nudatis multâ durâ matre, & cerebro; expergefactô tamen à ſomno illo profundo, ſequenti nempe die, cum effluxu multæ materiæ purulentæ, appoſui ſupra membranam illam tectam carnoſa quadam ſubſtantia à natura producta, ad ipſius cerebri tutelam, pannum ſericum rubrum, abſque ullo medicamento, quòd omnino neque pus, neque alia materia ſupra illam carnem appareret, ſuperinjecto poſtmodum cerato barbaro; quorum uſu æger decem, & plures annos ſuperſtes fuit, hoc ordine ſervatô, ſine ullo capitis dolore. *Petrus de Marchettis Obſervat. Medico Chirurgicar. Sylloge.*

Villico cuidam ex familia Martinorum, dolore immani capitis correpto ex lue venerea, exhibui decoctum quadraginta dies cum ſudore, nullô tamen ab his remediis opportunis, & validis iuvamento; ut propterea conſultatione habita cum præclariſſ. Joh. Dominico

Sala, unanimes decreverimus eundem terebrare, ubi gravior dolor, altera ſcilicet parte. Facta itaque terebratione, tribus, aut quatuor poſt diebus cœpit dolor mitelcere, qui progreſſu viginti dierum fuit omnino ſanatus, ſuperſtite adhuc nunc & incolumi ægro. *Idem ibidem.*

Hebræam etiam quandam laborantem Hemicrania ſæviſſimâ terebravi, quæ convaluit, dum foramen patefactum fuit, quo, paucos poſt dies, omnino obſtructo, in eundem delapſa eſt affectum; cujus cauſa, multis licèt antea, & poſt quam etiam, à Præclariſſ. Joh. Domin. Sala remediis ex methodi lege adhibitis, nunquam tamen patiens convaleſcere potuit. *Idem ibidem.*

Cephalalgia à verme lato.

Fœmina quædam diu de capitis dolore conqueſta, exhibitis aliquando granis decem pulveris gummi guttæ, vermem latum evomuit & meliùs habuit. *Paulus Spindlerus apud Carol. Raygerum.*

Dolor Capitis.

Petronella de Kniick, ruſtica ſexagenaria, menſe Februario conquerebatur ſe magnis capitis doloribus, nec non catarrhis ad oculos, dentes, humeros, aliaſque partes defluentibus, tota fere hyeme infeſtatam fuiſſe, atque in capitis ſummitate magnum frigus ſentire, haud ſecus aci ſynciput aquâ frigidâ perfuſum foret. Præſcripta priùs diæta calidiore & cephalicâ, corpus pilulis cochiis & aureis expurgavi. Deinde lintea quadruplicata ſpiritu vini calefacto imbuta ac rurſus leviter expreſſa, toti ſuperiori capiti imponere, idque ſequentibus diebus aliquoties reiterare juſſi: hôc factô, diuturnus ille dolor, unà cum catarrhis intra paucos dies prorſus evanuit. Tunc ad præſervationem juſſi ſequentem cucupham capiti impoſitam geſtare.

℞. Herb. majoranæ p.ij. roſmarini, ſalviæ, florum meliloti, lavendulæ, ana p. j. Nucis moſchatæ, gariophyllorum, ana ſcrup.ij. fiat pulvis pro cucupha.

In hujuſmodi frigidis cerebri affectibus, præter generalia & interna medicamenta, ſæpe topica convenientia multùm quoque proſunt, ita ut his ſolis, ſi in ipſo capite primaria doloris cauſa conſiſtat, curatio multoties peragatur. Quo in caſu nos ſpiritu vini feliciter uſi ſumus, cujus fotum etiam ſummopere commendat Arculanus. Alij aliis utuntur. Platerus anethum, Foreſtus chamomillam, quocunque modo adhibeantur, dolores à cauſa frigida potenter ſedare ſcribunt. Aëtius ſtercus caprinum tritum, & veſperi ac manè impoſitum; Item naſturtium torrefactum cum aceto roſaceo tritum & impoſitum, plurimùm ac citiſſimè prodeſſe tradit. Sunt qui frigidos ac ſuperfluos humores hoc modo exſiccant.

℞. Sem. milii lib.j. ſalis communis lib.ſ. fol. majoranæ, roſmarini, ſalviæ, flor. lavendulæ, meliloti, ana p.j. ſem. aniſi, fœniculi, anethi, cumini, ana drachm. ij. bacc. lauri drachm. iij. His in ſartagine torrefactis, & poſt in ſacculos conjectis, ſiccetur & confricetur calidiſſimè caput per ſeſqui-horam. Aëtius verbenam cum radicibus & ſerpillo oleo incoctam, omni capitis dolori ex frigidis & craſſis humoribus mederi ſcribit, atque etiam prodeſſe tradit aſellos ſeu millepedes ſub aquariis vaſis naſcentes, ſi oleo incoquantur. P. Ægineta *lib.* 3. *cap.*5. ſcribit mulierem quandam valde inclaruiſſe, quod ſequenti remedio capitis dolores, vel cum, vel ſine febre, mirabiliter ſanaret: radicem cucumeris aſinini viridem minutim conciſam, & abſinthium, in aqua & oleo, donec flacceſcerent, coquebat, & hydroleo illo caput rigabat, ac radicem cum abſinthio contuſam imponebat. Quod medicamentum efficaciſſimum eſſe etiam teſtatur Avicenna, qui illud ſequenti forma deſcribit.

℞. Olei communis, aquæ communis, ana lib.j. fol. abſinthii m.j.ſ. Radic. cucumeris aſinini unc.ij. bulliant ſimul. *Isbrand. de Diemerbr. in obſervat. & Curation. Medic.*

Dolor immanis ſub oſſe ſterno.

Vice-Capitaneus Mour, vir florentis ætatis, menſe Januario ſubito incidit in acerrimum quendam dolorem, qui rectâ lineâ ab aſperæ arteriæ ſummitate uſque ad ſuperius ventriculi orificium, ſecundùm oſſis ſterni longitudinem, ſe extendebat, hominemque tam atrociter excruciabat, ut ſe hinc illinc commovere nullo modo poſſet, atque hinc immaniſſimi doloris impatiens ab aſtantibus obnixè peteret ut pugione vel gladio ipſi vitam finirent. Non tuſſiebat neque difficulter ſpirabat æger, pulmones cum aſpera arteria planè liberi erant, etiam œſophagus in degluticndo non dolebat: ad hæc foris nec viſu malum percipiebatur. Sub ipſo oſſe ſterno, ea parte qua mediaſtinum ipſi annectitur, vel in membranula ipſi interiùs annexa, doloris cauſa latebat, quæ hoc modo inducta fuerat. Veſpera præcedente æger in convivio quodam vinum Gallicum generoſum ac fortè liberaliùs ingurgitaverat, eoque ante luculentiſſimum ignem ſe valde calefecerat. Cùm verò tandem media nocte ſudans foras exiret ac domum properaret, ſubitò in via maximo frigore (nam aſperrimum tunc temporis erat gelu) correptus eſt, hinc protinus occluſis poris vapores calidi & acres condenſati & congelati interiori oſſis ſterni membranæ adhæſerunt, atque hinc pars illa cum acri dolore quaſi obriguit, qui dolor motu thoracis exacerbabatur. Ut huic intolerabili malo citiſſimè occurrerem, ſtatim alvô enemate ſubductâ, hoc ſudoriferum calide exhibui.

℞. Theriacæ ſcrup.iv. extracti cardui bened. Angelicæ, ana ſcrup.j. croci Britannici gr. vi. Aquæ theriacalis noſtræ unc.ij. olei aniſi gut.iv. Miſce, fiat hauſtus.

Hinc optimè quidem ſudavit, ſed dolor in eodem ſtatu permanſit. Poſt ſudorem ceratum ſequens loco dolenti applicavi.

℞. Pulv. caſtorei, gariophyllorum, benzoini, croci, ana ſcrup. j. gummi galbani vino diſſoluti unc. ſ. emplaſtri de meliloto, oxycrocei, ana drach.iij. Miſceantur & fiat ſ. art. ceratum, quod extendatur in corio longitudinis partis affectæ, & latitudinis quatuor digitorum, & inungatur oleo nucis moſchatæ diſtillato.

Cùm hoc ceratum per ſex ſeptemve horas parti adhæſiſſet, plurimùm ceſſare cœpit dolor, multoque tolerabilior evaſit, ita ut æger ſe meliùs

liùs movere poſſet. Sequenti die medicamento purgante aſſumpto quinquies alvum depoſuit. Prædicto autem cerato adhuc per triduum inhærente, dolor totus evanuit, & æger rurſus bene ſanus foras prodiit. Poſtea verò, menſe Februario, cùm vinô hiſpanico largiùs hauſtô rurſus nimiùm incaluiſſet, idem malum eodem planè modo rediit, atque tunc eodem illo & ſolo cerato rurſus intra triduum curatum fuit. *Idem ibidem.*

Dolor Capitis.

Petrus Joannis, famulus cereviſiarius, homo robuſtus, menſe Januario, cùm accerrimè gelaret, crudeliſſimo capitis dolore correptus fuit (reliquo corpore ſe bene habente) ob cujus immenſitatem aliquot dies noctesque continuas inſomnis traduxerat, unde non tantùm appetitus langueſcebat: verùm etiam delirium jam aliudve gravius malum immimebat. Attamen æger adeo pertinax erat (ut plerumque ſolent hujuſmodi rudes homines) ut ad mali ſanationem nihil medicamentorum aſſumere vellet: tandem verò meis & amicorum bonis verbis eò inductus fuit, ut topica admitteret. Proinde, cùm præſenti egeret levamine, ſequens fomentum præſcripſi, quo caput calide foveri, & lintea quadruplicata ei intincta toti capiti calidè circumponi, ac refrigerata rurſus eidem fomento calefacto intingi, idque tota nocte (nam circa veſperam vocabar) continuare juſſi.

℞. Roſmarini, verbenæ, betonicæ, thymi, ana m. j. majoranæ, m. j. ſ. ſalviæ, m. ſ. florum chamomillæ, meliloti, an m. j. anethi, ſtœchados, an m. ſ. ſem. cumini, anethi baccarum lauri, ana unc. ſ. vini albi q. ſ. coquantur ſ. art. ad lib. iij. adde colaturæ ſpiritus vini unc. iv. miſce, pro fomento.

Sequenti die dolor longè mitior fuit, cùmque adhuc omnia alia medicamenta repudiaret æger, in ejuſdem fomenti uſu continuatum fuit biduum, quo intervallo ſomnus rediit, & dolor ferè totus evanuit, exceptô quòd in fronte ſupra naſum adhuc aliquantùm remaneret, cum narium etiam obſtructione. Hoc cùm fieret à tenaci quadam pituita, ſicut totus morbus à frigido ac crudo humore in cerebro propter externum frigus coacervato, atque ibidem obſtructo inductus fuerat oſſi ethmoïdes firmiter impacta, errhinum ex ſucco radicis betæ præſcripſi, de quo cùm bis terve aliquantùm cum penna utrinque pertuſa in nares attraxiſſet, magnam tenacis pituitæ copiam per palatum & nares excrevit. atque ita ab intolerabili hoc malo prorſus liberatus fuit *Idem ibidem.*

Vir annos natus quadraginta & duos dolore capitis vexabatur acerbiſſimo, & quidem tantum circa tempus unius lateris, ubi fixus permanebat, quem ſi quis hac de cauſa clavi nomine inſignire vellet, per me liceret.

Cauſam hujus doloris eſſe judicavi humorem acido corroſivum ibidem ſatis profunde deliteſcentem & ſtagnantem propter obſtructionem valde pertinacem.

Aderat medicinæ ſtudioſus, qui ſibi perſuadebat hujus affectus curam optimè perfici poſſe ſudoriferis, quod ego tamen propter pertinaciam obſtructionis in hoc morbo æque impoſſibile cenſebam, quam in panaritio, quod tamen nunquam audivi per ſudorifera fuiſſe ſanatum, quamvis itidem ortum ſuum debeat humori acido corroſivo, nam valde parva ſudoriferi pars eſt, quæ ad partem dolentem pervenit.

Ego igitur parti affectæ potius impoſui pulverem Cantharidum cum propria ſaliva efformatum in veſicatorium circa veſperam, & per noctem reliqui.

Clariſſimus Sylvius Cantharidibus addit acetum, putans exinde oriri fermentationem quandam, & ſic veſicatorium melius operari, imo doctiſſimus Williſius pleriſque veſicatoriorum formulis etiam adjungit acida, quod & ego ſæpius ſecutus ſum, ſed toties, etiam poſt integrum totius diei intervallum, nullam veſiculam a Cantharidibus excitatam fuiſſe obſervavi, quoties illas miſcueram cum aceto, hac ſcilicet de cauſa, quod ab aceto ſal volatile Cantharidum enervetur, in quo tamen præcipua earundem virtus conſiſtit.

Sequenti die adveniens veſicam ingentem à Cantharidibus productam conſpexi, &, ex ægro dolorem prorſus abiiſſe, intellexi.

Dolorem autem illum ob veſicam, & propter aquam ex eadem aperta promanantem, ſublatum fuiſſe, minime mihi perſuadeo, nam aqua profluens nec acris guſtabatur, nec talis eſſe poterat, quandoquidem alias ante veſicæ apertionem ſubjectæ cuti aliquem intuliſſet dolorem, quod tamen non fecit, licet cutis epidermide hoc modo ſublatâ, ſatis ſenſilis ut ut patet ex eo, quod ab aëre ambiente non raro lædatur & dolorem ſentiat.

Sed quidnam ergo fuit, quod dolorem illum ſuſtulit? ſal volatile Cantharidum, quod à vaporibus ex cute egredientibus in motum ſatis celerem concitatum, pervenit uſque ad humorem acidocorroſivum, eumque temperavit & incidit, ac obſtructionem ſuſtulit.

Verum unde tunc veſica ſuam traxit originem dicam; interea temporis, dum particulæ Cantharidum volatiliores ſatis alte penetrabant ad humorem peccantem corrigendum, aliæ craſſiores & acriores circa cutim ſubſiſtebant, in qua fibrillas quaſdam diſtringebant, quæ in cincinnos reſilientes tubulos ita obſtruebant, ut humores, in circulatione aliqua ex parte impediti, colligerentur in ſuperficie cutis ac cuticulam elevarent in formam veſicæ, quod facile contingere potuit, quia fibrillæ quæ cutim cum cuticula jungebant, jam diſruptæ erant à particulis craſſioribus & acrioribus Cantharidum citatis.

Atqui aliquis dicet hic fortaſſe, quod aqua illa ibidem congregari non debuiſſet, ſed potius foras egredi per poros cuticulæ, per quos ſudorem tam ſæpe promanare videmus, cui reſpondeo, particulas craſſiſſimas Cantharidum manſiſſe & hæſiſſe circa cuticulam, ejuſque poros valde conſtrinxiſſe, quod nemini mirum videbitur, qui vel ſemel in vita vidit, quam facile ignis calore membranæ poſſint corrugari, & quod ignis communis, qui membranas ita corrugat, etiam aliquando excitet veſiculas, prorſus ſimiles illis, qui à Cantharibus producuntur; quia autem pori cuticulæ ita

con-

conſtricti ſunt, ideo vapores alias libere exhalantes accumulantur, augentque copiam humoris in veſica contenti.

Siquis tandem, ratiocinio noſtro nondum plane convictus, credat tam diu Cantharides ob veſiculas excitatas juvare, donec probati alicujus ſcriptoris auctoritate flectatur, illum adire jubeo Lazarum Riverium, qui centuria 3. Obſerv. 14. refert, quod veſicatorium dolorem à punctura apis relictum intra quadrantem horæ abegerit omnino, veſicis non excitatis ob moram exiguam.

Franciſcus Redi in tractatu de inſectis affirmat, ſe vidiſſe humorem albicantem & abſque dubio acido-corroſivum, ex aculeis ſcorpionum profluentem, & talem humorem in puncturis apum ex earum aculeis itidem promanare valde veroſimile videtur, qui doloris cauſa exiſtat, unde jam manifeſtum redditur, quod dolor, de quo Riverius loquitur, evanuit, quia humor acidus, qui ex apis aculeo profluxerat & dolorem excitabat, temperabatur à ſale volatili Cantharidum.

Apum autem aculeos cavos eſſe nemo mirabitur, qui unquam vidit tubulos vitreos arte confectos, quibus utuntur ad ſanguinem, aliosque liquores per microſcopium examinandos & conſpiciendos, quandoquidem illi, licet pilo tenuiores ſint, cavitate tamen aliqua donantur. *Joh. Muys in Prax. Chirurg. ration.*

Cephalalgia rara.

In naturalibus oppidò raram, qualem nec ullà Autorum lectio, nec ægrotorum antea mihi obtulit querela, obſervavi cephalalgiam, quam non inconvenienter ſalutavero *Hemicraniam Ἀνεμότροπον.* Civis quidam Othinienſis honeſtioris ſortis, ante paucos dies conſilium meum petiit & auxilium, querulus de capitis dolore atrociſſimo, per vices recrudeſcente ſæpius, hyemali tempore, quoties bruma venit, canisque albent juga ſumma capillis; imò & quovis anni tempore, verùm nonniſi ſpirantibus gelidis Trionibus, quoties.

Riphæis implet Boreas Aquilonibus orbem.

Quoties & quamdiu ventus flat à Septentrionali mundi plagâ, toties & tamdiu torquet ipſum immanis Hemicrania. Fronti potiſſimùm & ſuperciliorum infeſta regioni, quæ mox unà corripit ſuperiorem utriusque Auriculæ Helicem, Trago auricularum & Lobo triumphantibus, rectis lateribus. Ego puto lympham acido-ſalſam (quam prodit dolor lancinans & rodens) à Bilis miſcela non planè liberam, muſculum frontis expugnare; expugnatum per ſibi vicinum muſculum utrumque temporalem, utriusque auris muſculo ſuperiori, ſive ſecundo & propriô, temporalibus incumbenti, ſuum commodare virus, quâ datâ portâ ruit. Hunc autem hoſtem ſolitò atrociùs ſævire exiſtimo, laudatô ſpirante ventô, quatenus ab hoc ipſo concitatus aër, & aliis atque aliis imprægnatus effluviis, poros cutis, dictos tegentis muſculos, ita obſtruit, ut μιάσματα hæc, per inſenſibilem cætera ſe ſubducentia tranſpirationem, ne vel minimam elabendi invenire poſſint rimam. *M. Georgii Hannæi in Miſcell. Curioſ.*

Dolor capitis periodicus & varius.

Novi virum quendam è præcipuis civitatis noſtræ, annorum 53. qui ante plures annos patiebatur dolorem capitis periodicum graviſſimum, ſingulis diebus recurrentem, & per tres horas durantem, inſtar febris reciprocantis ſemper poſtponentem: qui tandem poſt quintum paroxyſmum breviſſimum deſiit; nihil, neque purgante medicamentô, neque venæſectione proficientibus. Symptoma hoc poſt aliquot annos revertebatur, ſed tantùm tertiâ die, verùm longiore paroxyſmo, eâdemque horâ, ſcilicet ſeptimâ matutinâ, ſævitiam ſuam exerebat, ſexque menſium ferè ſpatio, fruſtrà tam internis, quam externis medicamentis adhibitis, durabat. Tertiâ denique vice, idem malum poſtliminio, quatuor annorum circulô exactô, quolibet octiduo, ſed anticipando, recurrebat; atque tum per Dei gratiam, præmiſsâ purgatione vernali, ac venæſectione inſtitutâ, fonticulôque in ſiniſtro cubito adhibitô, planè ceſſavit, & hucuſque, poſt aliquot annorum decurſum, nondum rediit. De capitis dolore in Autumno ſæpe recurrente, vid. *Foreſtum lib. 6. Obſerv. & Curat. Medic. cent. 3. cap. 3. & 4. Tulpium lib. 1. cap. 13. D. Simon. Schultzii in Miſcell. Curioſ.*

Hemicrania periodica quotidiana ſtatis horis invadens & deſinens.

Hemicraniam periodicam nuperrimis diebus in Viro Illuſtriſſimo obſervavi planè ſingularem: Recurrit ea quotidie certâ horâ: ſeptimâ nempe matutinâ, paulatim increſcendo & decreſcendo ad horam duodecimam, tum nullô prorſus ſenſu ejus relictô: occupat verò tantùm externam frontis partem ſupra oculi dextri orbitam. Venæſectio juvit, & compreſſio illius partis. Cauſa hujus periculi eſſet divinanda; forſan vel ſanguis, vel lympha, per circulationem eâ horâ recurrens ad locum hunc, quocunque vitio debilem, vellicat acrimoniâ ſuâ pericranium. *Thom. Bartholini in Act. Haffnienſ.*

Dolor Superciliaris acerbiſſimus periodicus.

Sæpius oblatus eſt mihi ejuſmodi dolor, ſupra alterutrius ſupercilij convexitatem (ubi communiter nervi tertij paris ramulus præter propter diſpergi oſtenditur) intenſiſſimus, ut plurimùm à ſeptimâ matutinâ ad duodecimam, vel à nona ad ſecundam pomeridianam, interdum cum aliquali phlegmonodi & molliculo tumore, (ſeu circa Arthriticorum articulos obſervamus) extenſus. Et ſanè omnes ita afflicti, aut fuere, aut brevi poſt, facti ſunt Arthritici. Veruntamen nec ſpiritus volatiles urinoſi, (ex Ammoniaco, Calce viva, Fuligine, Tartaro &c.) Eſſentia camphoræ (ſimilibus, aut ſpiritibus nervinis) diluta, &c. nec ab altera parte Emplaſtrum de ranis cum Mercurio, lamellæ plumbeæ, amalgama plumbi cum Mercurio, albumen cum alumine, &c. nec frontalis venæſectio huc quicquam contulêre. Senex quidam medicus doloris acerbitate victus, tandem non ſolùm arteriotomiam in vicino ramulo bis, & (quod forſan notabile) primâ quidem vice, ſanguine pacatiſſimè, ſecunda verò, (ob quandam quaſi mu-

mucilaginoſitatem) ægerrimè exeuntes verùm etiam ſectionem ſupra ipſum locum affectum, (ſecundùm requiſitum fibrarum ductum) haut ſuperficialiter inſtituit: at in caſſum, redireque ſæpius dolores, donec ſenio confectus vitæ pauſam faceret. His proin dimiſſis, præſens ſemper circa eos, qui prædictis illiciis naturam (æquè ac Arthritici noſtri primitùs ſolent) non ſeduxerant, juvamentum percepi, è veſicatorio retrò aurem; ita tamen ut materia per dies aliquot in fluore ſervaretur, applicato (ni fallimur) Fioravantæ emplaſtro reſolutivo ad topicos (& cantharidum particula, &c.) vel quod facilius ejus loco conſit, ex emplaſtro de ſpermate ranarum, cum parte quarta vel quinta emplaſtri veſicatorij ſimpliciſſimi permixto. *Danielis Ludovici in Miſcell. Curioſ.*

Cephalalgia à vermibus capitis.

Puella quædam in diſtrictu Olomacenſi, cùm longo tempore diris capitis doloribus vexaretur, qui ad aurem dextram, maxillam totam, & dentes ejuſdem lateris ſeſe extenderent, ac inſomnis per plures dies & noctes ad inſaniam uſque maneret, faciem totam inunxit oleo chamomillæ, & aliquot guttas ejuſdem olei in aurem immiſit, quâ inunctione dolor aliquo modo fuit conſopitus, ut ſomnum utcunque caperet. Manè dum os aquâ frigidâ elueret, ſupervemente ſternutatione, per nares vermem in pelvim rejecit, bombyci non abſimilem, multipedem, dimidii digiti longum, moxque ab omni dolore liberata eſt. Vixit vermis aliquot horis, à pluribus viſus & conſideratus. *Joh. Ferdinandi Hertodi.*

Hemicrania Arteriotomia ſpontanea curata.

Temperaturæ calidioris, ac rarioris corporis habitus, annorum ſeptemdecim mulierculæ, Hemicraniâ circa menſtruorum tempus biliosa affectæ, & per eorundem effluvium curatæ, ſecundo geſtationis uteri menſe recurrente Hemicrania, in crotaphita lateris dextri, cruſtula ſuper arteria exorta, Arteria ſponte adaperta eſt, & ſanguinis primo tenuioris ſubflavi uncias quinque, dein totidem circiter atri evomuit: coaluit arteria & patiens convaluit. Ex quibus non tantum Hippocratis variis in locis Naturam morborum medicatricem eſſe docentis, ſententia, quam 2. de morb. de ſuperevomitu venarum tulit; ſed & *Galeni Lib. de cur. per ſangu. miſſ. Andreæ Laurentii, Paræi, Veſalii* & aliorum, qui in hemicraniis contumacioribus arteriotomiam, ratione non minus quàm experientia edocti conſulunt, doctrina confirmatur. *Nic. Gul. Beckers.*

Cephalalgia ſpontanea venæ ſublingualis apertione ſanata.

Matronam novi affinitate mihi junctam, quæ Cephalalgia urgente aliquoties venarum ſublingualium ſectione quæſivit lenimen: Hæc aliquando ſub furente Sirio faciens iter, dolore capitis ob æſtum correpta eſt recidivo, Domum reverſa ſub cibi maſticatione ſublingualem ſenſit apertam, quæ more fluens, feliciter mitigavit dolorem. *Sigiſmundus Graſſius.*

Magnus Hirudinum uſus in Cephalalgia.

Hirudinum uſum, hiſce in oris minimè frequentem, adeò ſalutarem reperi, ut ſæviſſimas quaſque cephalalgias non alio remedio promptius curaverim. Ex multis, quas novi, hiſtoriis unam deligam, eamque accuratius obſervatam. Anicula integro ferè menſe dies noctesque graviſſima conflictabatur cephalalgia: dumq; omnia adhiberentur remedia, adeò & ſpe & ſucceſſu ſum fruſtratus, ut tandem ad infrequentem, ſed perſpectum mihi hirudinum uſum, confugere neceſſe habuerim: quibus ipſis tantum ægræ ſolatii, mihique voluptatis acceſſit, ut ſemel iterumque indomitam cæteroquin cephalalgiam ſanguiſugarum applicatione ſanaverim: & in remedii quidem uſu hoc ſe expertam jactabat anicula, quod quamdiu ſanguis traheretur ab hirudinibus floridus, nullam ſenſerit morbi remiſſionem, ſed cum continuato tractu ſanguinem emungerent nigricantem viſcoſum, à doloribus, ceu faſcino quodam, liberata fuerit. Quid ergo hic decernendum? Anne hærebat in ſinubus cerebri ſanguis craſſus & lentus, qui intus concepto fervore orgaſmum, & tandem diſtenſione membranarum contumaciſſimum dolorem intulit? ſed nolo me immiſcere cauſis exaggerandis, quas veſtræ criſi reſervaſſe ſatius eſt.

Eundem illum hirudinum uſum mihi quoque confirmavit Illuſtris Heros: Dn. Johan. *von der Wick*, Sereniſſimi Principis noſtri generalis militiæ Præfectus, qui cùm aliquando Holmiæ Suecorum dies noctesque ſæviſſima excruciaretur cephalalgia, adeò ut, quæ vis eſſe dolorum ſolet, mentis quoque alienationem pateretur, fruſtrà adnitentibus archiatris, ut Regi ſuo fidiſſimum miniſtrum præſenti periculo eriperent. Tandem verò inter dolorum concertationes ipſi, de ſalute ſua ſollicito, incidit remedium, nimirum compertus ille hirudinum uſus: itaque ultro applicationem illarum ad arterias temporales vehementius efflagitat, nec mora, applicatis illis, ſanguinemque trahentibus melancholicum, dolor omnis eſt conſopitus & ſuaviſſimi ſomni ſucceſſu tot dierum vigiliæ penſatæ. Sed novo quodam exemplo idem ille heros hirudinum ſingularem effectum in contumaciſſimo linguæ tumore eſt expertus: induruerat lingua ad partem ſui dimidiam, idque ex bilis atræ defluxione, ita ut aridi inſtar ligni immobilis in ore hæreret, vixque ulli uſui ſufficeret. Huic malo profligando tribus inſudatum ſeptimanis, venæſectio cum in brachio tùm ſub lingua incaſſum inſtituta; itaque præſtantiſſima remedia infeliciter uſurpata; verum ſolis hirudinibus, quas Medici diſſuaſerant, linguæ admotis humor ille craſſus viſcoſuſque fuit eductus, & æger opportunè liberatus. *Joëlis Langelotti.*

Uſus Fonticulorum in Capite, ubi ſutura coronalis cum ſagittali committur, in Cephalæa inveterata.

Autores quando loca, in quibus Fonticuli parari ſolent, determinant, primo loco capitis faciunt mentionem, in quo in ea regione, ubi ſuturæ

ſuturæ coronalis & ſagittalis concurrunt fonticulos inuri jubent, eoſque in multis magnis & chronicis morbis plurimum commodi præſtitiſſe ſæpiſſime obſervarunt. In Holſatia verò noſtra, licet alias in brachiis, femoribus & tibiis frequenter fonticuli excaventur, illi tamen, qui in capite nunt, in uſu non ſunt, imò ægri ab iis adeo abhorrent, ut difficillime ad ulcuſcula talia paranda ſe adduci patiantur: cùm tamen in plurimis morbis & Symptomatibus auxilium nobis ab iis polliceri poſſemus. Præſertim in Cephalæa inveterata Scorbutica certum levamen eos afferre, in illuſtri virgine obſervavi. Quæ cùm per multos annos cum vehementiſſimis capitis doloribus conflictata eſſet, qui de die quidem tolerari quodammodò poterant; de nocte verò ita ingraveſcebant, ut omnia tàm interna quàm externa remedia eluderent, & ægra iis non ampliùs eſſet perferendis; multis tandem rationibus ei, acerrime aliàs reluctanti perſuaſi, ut in fonticulum in capite excitandum conſentiret. Loco itaque, ubi Suturarum Coronalis & Sagittalis eſt concurſus, abraſis capillis, prævia maſticatione & digiti longiſſimi, carpo ad naſi radicem poſito, extenſione, inveſtigato, cauterium potentiale admotum eſt; cujus virtus adeò alte penetrarat, ut cum eſchara excideret, ablato pericranio nudum os appareret: ad eam enim profunditatem, ad quam Antiquos quoque uſiſſe legimus, fonticulos deſcendere neceſſe eſt, ſiquidem affluentes humores evacuare ritè debent, & doloris (quem alias pericranium remanens, dum globulus vel piſum ſemper ad id alliditur, excitat) expertes eſſe. Vix 4. ſeptimanas fonticulus fluxerat cum dolores jam inciperent mitigari, qui progreſſu temporis ita evaneſcebant ut Nobiliſſ. ægra bene haberet, & per quatuor annos ſuperviveret; quibus exactis cachexia ſcorbutica correpta obiit, de capite vel ad ultimum uſque vitæ articulum nunquam conqueſta. *Caſon. Grammii.*

Acerrimi dolores Capitis euporiſto ſanati.

Vixit non ita pridem apud nos Vir Illuſtris, ſed vixit is Cephalalgiæ doloribus obnoxius, ut jam diu mortem ſibi vita optabiliorem æſtimaret. Incipiebant dolores ab utrìſque temporibus, & paulatim altius in cerebrum evecti utrinque tanquam malleo fabrili latera tundebant; Et quidem viſum tolerabile malum quamdiu in imaginarii mallei ſeorſum tragœdias ſuas exercebant, ſed quando miſcebantur ictus, ita ut in unam ſimul in medio cerebro incudem ferociter incumberent, præ cruciatu non amplius apud ſe erat, ſed deliro ſimilis cubicula oberrabat, imò aliquando animi tentabatur deliquiis. Suaſerant Medici ut, tentatis incaſſum variis, arteriam temporalem pateretur ſibi incidi, ſolenne aliàs in hoc caſu remedium, ad quod neſcio quo metu inductus deſcendere recuſabat. Tandem cùm conſtaret dolores illos proficiſci à nimio ſanguinis arteriarum temporalium fervore & impetu, ex conſilio cujuſdam in medio dolorum curſu ſtrophiolo aqua frigida madido collum circumdedit, & cum à nativo calore incaleſceret linteum, novo permutavit. Unde dolor quaſi excantatus furere eo tempore deſiit, & quoties redibat (id quod ſingulis ferè menſibus ſolenne) eodem ſtratagemate eluſus eſt, admirante ægro tam efficax remedium è puteo ſuo levi opera hauriri. Medicis autem ea medicandi ratio ſuſpectior, non quod neſciant contraria curari contrariis, aut, ut prudenter Hippocrates, ſubcontraria ſubcontrariis, ſed quia tum vident ſymptoma tantùm hoc modo tolli, non primam mali cauſam, tum quia ab illo remedio ſæpius uſurpato vel paralyſin timent, vel apoplexiam, clauſis ſubito frigore nervoſis partibus. Aliquando tamen, non inficior, uſus vincit rationem, & nihil eo periculo, in quo æger verſatur, periculoſius eſt. Pariſiis nihil in hoc malo frequentius ſectione arteriæ temporalis; atque notavi in Noſocomio (*l'Hôtel Dieu*) quoties Chirurgus ob profunditatem arteriæ nonnihil tricari neceſſe habebat, ut ſcalpellum juſte adigeret, nonnunquam cum Alexandro violentiùs uſum fuiſſe oraculo, hoc eſt, arteriam ipſam tranſverſo ictu reſecuiſſe, unde reſedit quidem dolor, & diviſæ arteriæ partes facilius coierunt quàm poſt inciſionem punctim inflictam; metus tamen eſt ne partes capitis ab illo arteriæ funiculo, qui avulſus, nutriendæ, fovendæque, eclipſin aliquam inpoſterum patiantur. Quod *Foreſtus* refert à ſuſpenſa e collo verbena ſedari dolores capitis, id licet ſæpe experiri placuerit, tum in planta viridi, tum ſicca, nunquam tamen evidenter ſucceſſiſſe animadverti. *Olaus Borrichius.*

Singularis Hemicraniæ ſolutio.

Fœmina querebatur de Hemicrania dextri lateris frontem potiſſimùm infeſtante, adeo ut oculos aperire vix valeret. Adminiſtrata V. S^ne^ adhibentur itidem Pilulæ cephalicæ a Domino Licentiato *Julio Georgio Behrens*, Archiatro Guelferbytenſi, qui mihi hunc caſum communicavit, ordinatæ, ſed nullo cum levamine. Aiebat enim ægra vertigine ſe corripi ad quemvis motum capitis, & quocunque inclinaret caput, eò impendere veſicam aqua plenam, idque conſtanter aſſeverabat. Jubentur itaque ad aures applicari veſicatoria, item formari turundæ, eæque immergi in Spiritum ſalis armoniaci volatilem, Spirituſque per nares in cerebrum attrahi. Non diu his remediis uſa, cum noctu ſtillicidium ipſi narium accideret, non ſanguinis, ſed aquæ ad tactum frigidiſſimæ, in tanta copia ut ferè menſuram Guelferbytenſem, (*ein Quartier*) repleverit, & ex eo tempore omnes dolores capitis ceſſavere, ſanaque fui. *D. Alardi Hermanni Cummeni.*

Succini efficacia in dolore Capitis.

Præterire hoc loco non poſſum inſignem vim ſuccini in catarrhis & doloribus capitis. Internum uſum in ſimilibus affectibus nemo ignorat, quia calida attrahendi vi humores exſiccat. Externè verò eundem eventum præſtare, non ita eſt frequens. *Mizaldus* tamen ſcribit, cervici alligatum fruſtum, oculorum lacrymas, fluxus, & ophthalmias miraculi inſtar ſanare. Alia experimenta hujus afferam. Mulier quædam Chriſtiano Hafnienſis perpetuo moleſtoque dolore capitis querula, poſtquam globulos ex ſuccino collo geſtaſſet, ſine dolore vixit. Quocirca ſemper ferè corollam hanc collo ſuſpenſam geſtat, quam tamen nonnunquam deponere

cogitur, quia nimium trahere obſervat humores in corpore. Id quod etiam ſuo exemplo confirmat Conſul urbis laudatæ Vir Ampliſſimus Caſparus Schöllerus, ſuccini æſtimator inſignis, quo ſuccino magnam experientiam habet. *Th.Bartholinus in Actis Danicis.*

Mulieri poſt diuturnum Capitis dolorem, tandem excitato in Gena dextra tumore & perrupto prodit oſſiculum.

Mirabilis eſt relatio D. *Frider. Lachmund's Phyſici Hildeſienſis*, de fœmina quinquagenaria, anno 1666. Sárſtedæ in Saxonia Infer. quæ de dolore capitis conqueſta tandem tumorem in gena dextra paſſa eſt, qui tumor 1667. apertus primum ſanguinem & pus fudit, poſt materiam duram, lapideam, cineream, tuberculoſam, quæ aperta exhibuit ceraſi oſſiculum cortice lapideo & tuberculo obductum. Mirumque quomodo eo à Natura protruſum fuerit ceraſi oſſiculum.

Cephalalgia Sole Oriente ſe prodens, Inclinante declinans, In virgine, Cucurbitulis ad motis ſedata, in Viro, hirudinibus.

Ex aſtris ſolem præcipuè & lunam conſpirare cum corpore noſtro cumque humorum fluxu, vetus eſt vera ſententia. Sed eundem illum conſenſum propter irregulares athmoſphæræ motus & tempeſtatum mutationes ſæpiſſimè variari, unumque præ alio magis affici, id ſane oppidò manifeſtum, referreque nunc libet, quid circa hunc ſolis ſive effectum ſive conſenſum in duobus præcipuè ægris obſervare licuerit, Nobili nempe virgine Galla, & archimagiro Sereniſſ. Principis noſtri, Utrique ſole oriente intra ipſum ferè temporis momentum dolor capitis ſuccedebat, & cum ſolis ad meridianum adſcenſu augebatur, donec in ſummo cœli vertice conſiſtens doloris quoque ea eſſet acerbitas, illa exaltatio, ut archimagirus ferè ad deſperationem adigeretur. Sed ſole à meridiano ſenſim declinante doloris remiſſio fiebat, nec tamen antè ceſſabat quàm Sol horizonte elapſus in noctem vergeret. Duravit hic affectus per dies aliquot, donec ventoſæ cum profunda ſcarificatione univerſalibus præmiſſis virgini applicatæ levamentum doloris præſtarent. In archimagiro obſtinatior fuit affectus, ſolæque ſanguiſugæ ab immani iſto dolore hominem liberarunt. *Joëlis Langelotti.*

Cephalalgia ſtata affligens hora, Pediluvio ſanata.

Annus eſt, & quod excurrit, cum vidua quædam conquereretur de Cephalalgia, ſingulis auroris circa quartam matutinam tanta cum atrocitate incedente ut futuræ capitis, facto etiam à me attactu, quaſi hiarent; univerſalibus, anodynis, & illuſis omnibus; Hinc maturo conſilio ſuaſi pediluvium, unde factum eſt ut aura frigidiſſima cum totius horrore à capite ad pedes deſcenderet, ægraque bis vel ter eidem adminiſtrando plane convaleſceret. *D. Ehrenf.Hagendorn.*

Ad Hemicraniam Topicum remedium.

In Franconia Hemicraniam, congenereſque topicos capitis dolores, vulgus paſſim, ſed in cauſa frigida, ſine haud infrequenti ſucceſſu, tollere ſatagit impoſita parti dolenti patina ſtannea, aquæ quid continente, iſtique plumbi liquefacti particulam, ut patiens calorem eminenter fere ſentiat infundendo. *Daniel. Ludovici.*

Foliorum Palmæ Chriſti vis in uredine capitis.

Folia Palmæ Chriſti applicata capiti multum allevant uredinem capitis, prout in me ipſo expertus ſum, Eſtque unicum remedium Indis & Nigris. *Doctor Stubles in Actis Philoſoph. Anglic. menſ. Junii 1668.*

Os Frontis Virginis adultæ mobile, cum inſigni Capitis dolore.

Virgo prænobilis & generoſa, annorum xxvj. conquerebatur quod maximis & continuis capitis doloribus à teneris unguiculis infeſtaretur, cauſam eſſe dicens quod Cranium nondum eſſet concretum. Ego inquirebam an forte oſſea facta fontanella nondum eſſet? illa reſpondebat quod non, ſed in riſu vel triſtitia & fletu, aut forti loquela, fere pollicis latitudine Cranium dehiſceret. Ego rei certitudinem percipiendi cupidus, caput tangens inveni os frontis eſſe mobile, & à ſincipite ſe divelli pateretur, ita ut digitis quaſi cerebrum poſſet attingi. *Friderici Lachmund.*

Cephalæa à ſetaceo applicito ceſſans, eodemque remoto recurrens, idque aliquoties.

Filia cujuſdam mercatoris Amſtelodamenſis octodecim circiter annos nata temperamenti ſanguinei; diu laboraverat capitis dolore, aſſiduo & intolerabili. Varia à me & magiſtro Petro Adriani filio ad arcendum malum illud incaſſum adhibita ſunt remedia, ut ſunt purgantia cephalica, alterantia, venæſectiones, tam in pede, quàm aliis partibus, veſicatoria, ſternutatoria, cucurbitulæ, &c. Tandem quoque à nobis propoſitam admiſit crucialem inciſionem in bregmate, quam notabilis ſequebatur hæmorrhagia; ſine ulla tamen euphoria. Conſultationes diverſas inſtituimus cum celeberrimo Practico Matthæo Slado. Tandem nullis remediis proficientibus animus nobis erat cranium terebra perforare, antequam verò hæc extrema inſtitueretur operatio, Setaceum in nucha propoſui, cui remedio dicti Viri Celeberrimi calculum appoſuere, Remedio hoc celebrato, ſtatim evanuëre dolores, & quod notatu dignum eſt, poſt aliquod tempus ægra hujus remedii pertæſa, extraxit ſetaceum; quo facto illicò recruduit malum, ita ut coacta fuerit ad novi ſetacei uſum confugere, quo inſtituto exemplo rurſus ceſſarunt dolores ægram vexantes: tum igitur prudentior facta geſtavit hoc ſetaceum renovatum, donec ſua ſponte natura illud expelleret. Quid fit? tertia vice ſetaceo abdicato, recidivam patiebatur, & coacti denuò eandem encheireſin iterari juſſimus, quâ ſic repetitâ iterum libera-

ta fuit ab hoc malo, & poſthac paucraticè vivere cœpit, quemadmodum in hunc uſque diem incolumis degit. *Frideric. Ruiſch. obſerv. Anatomic. Chirurgic. Centur.*

Dolor, inter caput, ac pedem, reciprocus.

Vapores à pede, ad cerebrum adſcendere, ibidemque morbum comitialem producere, novum non eſt. Sed eundem dolorem, à pede, in caput, & à capite, identidem in pedem reciproco curſu, revolvi: id certe, nonniſi pauciſſimis obſervatum.

Uxorem fabri lignarij, excruciavit aliquandiù acerbiſſimus dolor: proſerpens, cùm manifeſto caloris ſenſu, modo a pede, in caput; modò verò, à capite, in pedis pollicem: in quem ubi deſcendiſſet, juſſimus illicò, cucurbitulam illic imponi: ad eliciendum volaticum illum ſpiritum: qui tam pernici curſu, permeaverat quotidiè corpus univerſum: eoque extracto, vidimus ilicò ceſſare reciproquos illos circuitus: & ægram multò convenientiùs liberatam, quàm ruſticos illos quos Gal. *lib. 3. de loc. aff. cap. 7.* teſtatur evaſiſſe mortem: amputato illo, quem vipera momorderat, digito. *Nicol. Tulp. obſervat. Medic. lib. 1.*

Dolor ventriculi, cum ſanguinis vomitû recurrens, in abſceſſum fundi ejuſdem mutatus fruſtrà curatus, tandem omnino ſanatus.

Sanavi mulierem duos menſes ventriculi dolore laborantem primò, poſtmodum verò ſanguinis vomitù, ad libram unam, qui ſponte ſedatus aliquot dies, nec ullo dolore moleſtus; quo tandem denuò recurrente, à peritiſſimis Venetis Medicis eadem curata medicamentis per os exhibitis, in caſſum tamen, Patavium ſe contulit, cujus ego in Noſocomio Divi Franciſci curationem ita ſum aggreſſus. Primò ſanguis eductus ex brachio, tum ex pede; atque exhibitum mel roſaceum ſolutivum; tribus vero aut quatuor poſt diebus à medicamento aſſumpto, cum vomuiſſet libras duas circiter puris, cum ſanguine mixti, indicium præbuit abſceſſus in fundo ventriculi, præter continuam quærelam de dolore ipſius partis, nulla licet materia excreta per alvum illi proximam; eidem exhibui poſtmodum aquam hordei quindecim dies, mixtam cum melle roſato colato, cujus uſu vomuit tria fruſtula tunicæ internæ ipſius ventriculi, longa, & lata quatuor digitos tranſverſos, non ſine multorum admiratione; necnon aliquot dies poſteà portiunculam aliquam puris ſanguine mixti; quibus abſtergendis, exhibui aquam Tettutianam quatuor dies, cum melle roſato ſolutivo; poſtmodum bolos ex ſaccharo roſato antiquo, pulvere boli armenæ orientalis & hæmatite, ac dimidia poſt hora, uncias quinque decoctionis Plantaginis, Polygoni, Balauſtiorum, & Hypociſtidis; quibus, ſpatio duorum menſium ægra omnino convaluit, in hunc uſque diem incolumis. *Petrus de Marchett. obſervat. Chirurgic. ſylloge.*

Dolor ventriculi cum vomitu.

Petronella Beekman, juvencula circiter 27, aut 28. annorum, 19. Junij intolerabili cruciabatur dolore in alvo ſuperiore, nempe in tota ventriculi regione, qui ſe modò aliquantum ad dextrum, modò ad ſiniſtrum latus, ut plurimum autem ad lumbos ferè extendebat, atque adeò crudelis erat, ut quilibet adſtantes commiſeratione ægræ commoverentur. Vomitus aderat, interdum mitior, interdum vehemens, quo omnem cibum & potum evomebat. Subinde etiam vehementiori vomitu aquam quandam nigricantem ad lib. j. vel lib. j ß. ejiciebat, cui aliquantùm tenacis pituitæ admixtum erat: huic aquæ, (quæ magna cum violentia evomebatur) ordinarie corpuſcula quædam (quatuor vel quinque, interdum plura) innatabant, magnitudinis parvæ avellanæ, colore & conſiſtentia butyrum recens adeò exacte referentia, ut etiam ipſos butyri mercatores fefelliſſet. His vomitu ejectis, dabatur aliquod doloris levamen ad duas treſve horas, poſt quas dolor iterum recrudeſcebat. Nulla aderat febris, nullus in liene tumor, neque etiam dolor eo uſque ſe extendebat; antea quoque nulla lienis affecti ſigna animadverſa fuerant. Nulla quoque in renibus erat obſtructio, nec dolor in ureteribus, urina abſque moleſtia, & ſatis craſſa fluebat; nec calculos, nec ſabulum unquam antea, nec poſtea, nec durante morbo excrevit. Menſtrua ordinario modo bene fluxerant, nec ullum in utero vitium percipi poterat. Neque etiam diætæ vitio inductus fuerat morbus, neque bilem huc quicquam feciſſe docebat vomitus, quo rarò & tantum pauxillùm flavæ bilis evomebatur. Hæc omnia mihi de loco affecto & causâ mali non parvam dubitationem injecerunt: judicavi tamen cauſam morbificam vel in ventriculo reſidere, vel potiùs e parte aliqua vicina ipſi ſuggeri, & propter vomitus violentiam ligamentorum communione etiam lumbis & vicinis partibus dolores communicari. Sed unde igitur iſte vomitus aquæ nigricantis, & illud butyrum? non à ventriculo, cùm ibi tanta aquæ nigræ copia occultari, & talis butyracea ſubſtantia in ejus parenchymate inveniri non poſſit: non à liene nec hepate, cùm hæc viſcera nullo modo afficerentur: non à renibus, cùm dolor in lumbis parvus ac levis eſſet, nec ullum in urina vitium. Fortaſſis igitur illa aqua nigricans in meſenterio vel pancreate collecta, atque inde ad ventriculum expulſa fuit; & butyracea illa materia fortè fuit bilis aliquomodo corrupta, ac in talem ſubſtantiam præter naturam mutata. Atqui tunc talia etiam per alvum excreta fuiſſent; verùm in hac ægra raræ erant alvi dejectiones, eæque naturalis coloris & conſiſtentiæ. Ita ut verè fatear, hunc morbum mihi admodum obſcurum viſum fuiſſe, de quo nihil certi judicare potui, de quo etiam alij Medici, quibus caſum hunc notum feci, non minùs quam ego dubitàrunt. Curationem aggreſſurus, cùm nihil retineret, primò topicis vomitum ſiſtere, ac ventriculum corroborare viſum fuit: in quem finem ventriculum oleo nucis moſchatæ inunximus, eique calidè impoſuimus cataplaſma, ex mentha, roſis rubris, nuce moſchata, gariophyllis, maſtiche, olibano, fermento acido & aceto roſaceo concinnatum, quod tota nocte inhæſit, ſed nihil profuit. Poſtridie à violento vomitu & continuis ac truculentiſſimis dolo-

doloribus valde debilis erat ægra, ita ut ad ſpirituum refectionem corroborans medicamentum præſcripſerim,ex aqua vitæ Matthioli,aqua theriacali, aqua cinnamomi, & ſyrupo de limonibus, æqualibus partibus mixtis; de quo ſubinde cochleare ſumpſit, & retinuit, cum tamen omnem alium potum evomeret. 21. Junij emplaſtrum corroborans ex tacamacca, galbano, gariophyllis, benzoino, & ſimilibus concinnatum ventriculi regioni impoſui. 22. Junij hauſtum leviter purgantem exhibui, quem ſtatim evomuit. Tunc clyſma injici curavi, a quo bis terve alvum dejecit. Horribilis dolor in eodem ſtatu permanſit, cui per intervalla vomitus adjungebatur. Præter corroborans ante præſcriptum, nihil retinebat ventriculus. 24. Junij, cùm alvus iterum non reſponderet, exhibui pilularum Ruffi ſcrup.j. quas retinuit, atque ab iis circa veſperam tres ſedes habuit. Quia emplaſtrum ægræ moleſtum erat, neque levamen adferebat, illud detraxit, cujus loco ſacculum lineum impoſuimus his interſutum, nempe menthâ, abſinthio, ſalviâ, floribus chamomillæ, meliloti, anethi, nuce moſchata, ſemine cumini, fœniculi, anethi, qui ſacculus in vino forti ſemel ebulliebat, atque tunc expreſſus calidiſſimè applicabatur. 28. Junij reiteratum fuit enema. 29. Junij circa noctem exhibui philonij Romani cum euphorbio parati ſcrup. ij. cum pauxillo vini, a quo iſta nocte quatuor horis dormivit, cùm hactenus à principio morbi omnes dies noctesque inſomnes duxiſſet. Poſtridie dolor ad antiquum ſtatum rediit: videbatur tamen calidiſſimum illud philonium aliquam coctionem molliiſſe, nam ventriculus ſubinde ructus aliquos difficiles cum levamine edebat, qui ut faciliùs promoverentur apozema gratum ex flatus diſcutientibus aliſque ſimilibus, præſcripſi, ſed non potuit retinere. Quapropter circa veſperam iterum exhibui philonij ſcrup.ij. 1. Julij, ructus faciliores prodibant, illa veſpera rurſus philonium dedi ut antè. Sequenti die dolores erant mitiores, & vomitus nullus: tunc meridie ſorbſit juſculum pulli, idque fuit primum nutrimentum quod toto morbi decurſu retinuit. 3. Julij alvus conſtipata pilulis Ruffi rurſus emota fuit. 4. Julij dolores rurſus exacerbati ſunt: præſcripſi amygdalatum, ſed nullam doſim retinere potuit, etiam omnia alia aſſumpta evomuit, præter corroborans ante præſcriptum. Varia topica ventriculi regioni dolenti applicui, ſed nihil profuerunt. 6. Julij, rurſus ad philonium confugere coactus ſui, cujus ſcrup. ij. ſ. exhibui, à quo mediocriter dormivit. Poſtridie dolores erant mitiores, tunc circa noctem eadem doſis philonij rurſus data fuit, ut & ſequenti die circa veſperam. 9. Julij matutino tempore pilulis Ruffi purgata eſt, & veſperi rurſus philonium ſumpſit, quod etiam ſequenti triduo ſingulis veſpertinis temporibus datum eſt: atque ſic hujus uſu dolores & vomitus prorſus ceſsârunt, rediit appetitus, & ægra priſtinæ ſanitati reſtituta fuit.

23. Novembris iiſdem truculentiſſimis doloribus cum vomitu violento, ut antè, infeſtata fuit. Exhibitis pilulis corpus expurgavi, & veſperi rurſus dedi philonium, cum levamine, in cujus ſolius uſu libenter per aliquot dies continuâſſem, ſed fuit illud medicamentum nimis ſuſpectum D. Breulio, Medico docto, qui tunc temporis etiam advocatus, maluit topicis, amygdalatis, apozematibus, conditis, aliiſve convenientibus medicamentis curationem peragere, quæ omnia ad illius beneplacitum,fruſtrà tentata fuerunt. Denique illo non redeunte, ego rurſus philonium duodecim diebus continuis circa noctem exhibui, ſingulis quatuor diebus alvum pilulis ciendo, atque ita tandem pertinaciſſimum morbum philonij narcoſi & calidiſſima qualitate vici, a quo ſic liberata fuit ægra ut poſtea toto ſexennio ab eodem immunis fuerit, &, ut ſpero, ſemper futura eſt. *Isbrand. de Diemerbr. in obſerv. & Cur. Medic.*

Dolor ani, quartâ horâ, à ſolutâ alvo:

Quantum homini prodeſt moderata; tantum nocet invicem immodica ſanguinis profuſio; præcipue ex ani venis. Quæ diſtentæ acri ac fervido ſanguine, niſi mature ſeſe exonerent, excitant ſæpenumerò, vel pernicioſa ulcera: vel dolorem ſive continuum ſive periodicum; Sed raro ita ordinatum, ut invadat definita aliquâ horâ. Quas tamen interpolatas vices, uti contigit nobis videre, in morbis aliis: ſic etiam obſervavimus eaſdem, in reciproco harum venarum dolore.

Jacobus Scipio, Vir procerus, ſed ventriculi imbecillioris, & lienis ſummè obſtructi, doluit inſigniter circa anum, quâlibet quartâ horâ, poſt exſolutam alvum. Quum alios idem dolor ſoleat invadere protinùs, à dejectione. Cujus moræ cauſa, proculdubio, rejicienda eſt, in lentam illam pituitam, quam frigidus ventriculus continenter immiſcuit atræbili, venis hæmorrhoidalibus inhærenti.

Sed cur acceſſit hic dolor præcisè horâ quartâ, à dejectione? annon ex natura bilis atræ? quæ uti movetur die quarto: ita fortaſſis & horâ quartâ? niſi lubeat fortè recurrere; & reciprocum hunc ordinem referre ad abſtruſam aliquam cauſam. Quam equidem in tantis tenebris lubens diſcutiendam relinquam ſagacioribus ingeniis.

Erat autem hic dolor, adeò acerbus, ut vix fuerit ferendo æger: quocirca nihil non tentatum, quo opitularemur homini Sed præcipuum auxilium tulere ſanguiſugæ ano adpoſitæ. Quæ exſugendo ſanguinem, venas diſtendentem, abſorpſere ſimul malignum virus, anum ſummè excrucians. *Nicol. Tulp. obſervat. Medicar. lib. 3.*

Dolor ventris quinque annorum atrociſſimus curatur per ejectionem ſubſtantiæ glanduloſæ pendentis uncias ſeptem infernè factam.

Medici hæc potiora putant, quàm certâ morte perire: agens de iis ægrotis, qui ad deſperationem laborant, & inter propemodum certos mortis timores, dubiam aliquam ſpei lucem oſtentant, inquit Latinus Hippocrates: & vere ita eſſe expertus ſum in fœmina quadam habitante *Heemſtadii*; pagus is eſt, juxta arte ſuâ texendi nobilitatum Harlemenſe oppidum, non ignobilis. Laborabat jam quinque annis cum hectica febre dolore ventris intolerabili, quibus, quod alterum accederet malum, paupertas, deſerta eſt a Medicis, creſcentibus autem

tem quotidie, & augeſcentibus doloribus, ipſa ita evaneſcebat & minuebatur, ut tandem umbram ſepulchralem potius referret, quàm hominem.

Degebam id temporis circa ea loca, fugitans urbis frequentiam propter contagionis periculum; accedentem ergo ad me hanc mulierem, iis aggreſſus medicari potionibus, quæ bilem, unde ſuſpicabar inter cetera mali originem, corrigerent & depellerent: at illa inter purgandum intolerabilibus cruciabatur doloribus, ægreſcebatque medendo indies magis, & macie conſumenda, doloribuſque enecanda videbatur: ſuſpicans igitur altius latere morbi cauſam, omnia tentanda ratus priuſquam eam defererem recordatuſque ſuperius allatorum verborum Celſi, vegetiore quodam emetico, quo ſæpe indeſperatis felici cum ſucceſſu uſus ſum, morbum aggredior, cum apozematibus cholagogis, aliiſque medicamentis me jam vel ſatis præparaſſe materiam, viaſque, qua pertinax malum educerem, diſpoſuiſſe, vel plus, quàm ſatis operam, ſi nihil effectum eſſet, luſiſſe exiſtimarem. Sumit illa potionem, nihil evomit, ſed poſt copioſas doloriſque plenas dejectiones, tandem prodit infernè corpus quoddam glanduloſum tres palmas longitudine, latitudine binos adæquans digitos, quod ſeptem pendebat uncias; ſequitur id ingens copia ſanguinis, & mirum dictu, fæmina ſe recreatam ſenſit, & poſtmodum convenientibus ſecundum rei exigentiam medicamentis curata, prorſus convaluit. Tanti eſt ægros altero jam pede cymbam Charontis prementes, aliquando generosâ manu revocare, & vitæ aſſerere. *Theod. Kerckringius in Specilegio Anatomico.*

Anatomicæ inſpectiones.

Gravis Cap. dolor à Sero in ventriculis cerebri, Vaſiſq; meningum ſanguine fæculento turgidis, & ab ulcerato ventriculi orificio.

Juvenis robuſtus cùm lauto convivio interfuiſſet, eadem nocte dolore ſtomachi correptus fuit, qui ab initio mitis, ſed poſt auctus & vagus factus eſt: nunc de dolore acutiſſimo Capitis, mox, & in ipſo momento, de maximo cruciatu oris ventriculi, ventris & artuum conquerebatur, cum vomitu omnium ingeſtorum, quandoque febris adſuit continua, anorexia, vigilia, à prædictis doloribus vagis ejulare cogentibus: multa à *D. Roſcio.* fruſtra præſcripta, nam poſt tormenta 18. menſium, tandem anno 1599. obiit.

Inſpecto Cerebro, in ejus ventriculis ad duas libras aqua limpida inventa; arteriæ item & venæ membranarum cerebri ſanguine craſſo & fœculento turgebant: In ventriculi orificio ſuperiori, parte anteriore, ubi ramus ſextæ conjugationis inſeritur, ulcus erat magnum ac fœtidum, in vacuum uſque ventriculi penetrans: cætera in ventre inferiore rectè ſe habebant: Ventriculus præterea humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat: *Fabricius Hildanus Centur. 3. Obſervat. 20.*

Capitis dolor à ſero ventriculos replente & ſpatia intra meninges &c.

Iſperlinus Victor 70. annor. anno 1657. phthiſi obiit, fere ad ultimum uſque halitum loqui poterat, ac ingentem dolorem in utraque temoris interna parte pertulit, quin etiam aſſidue Caput doluit.

Remoto cranio, plurimum ſeri ſubpallidi in omnibus ventriculis & ſpatio intra meninges reperi, ita tamen ut cerebrum nondum comprimeret: Quin etiam univerſa anfractuum ſuperficies humore ſuperfluo lentoque, ceu gelatina, oblita erat: Si ſuperficiem illam ſauciavi, exſtillavit ichor ſeroſus. *Joan. Jacob. Wepferus Exercitat. de Apopl. pag. 300.*

Capitis dolor à colluvie ſeroſa in cerebro, & corruptione omnium principum viſcerum.

Inter alia ex cadaveribus notata, hanc in Juriſprudentiæ ſtudioſo obſervationem ante aliquot anno notavi Caſſellis Cattorum, Excel. D. Wepfero Med. D & Practico Schaphuſiano Celeberr. Medico ſane in Anatomicis curioſiſſimo, communicavi; quam & Tibi Excell. Vir, tanquam amico integerrimo negare nolui: Hic juvenis xxx. circiter annorum, ab amico amice exceptus, & domum redux, poſt exacerbatum Capitis Dolorem multa evomuit, Palpitationes cordis, Tremores artuum, Convulſiones ſubſequuntur, & ſequenti die deſubito moritur.

Judicis juſſu apertum cadaver: omnia penitus viſcera principaliora corrupta fuerunt inventa: Ventriculus intus coloris viridis, in quo materia quædam cineritia erat contenta: Inteſtina gangrænoſa, flatibus turgida & vermibus dimidii cubiti ſcatentia: Epar corruptum: Pulmones flaccidi, coloris albi, hinc & inde exulcerati: Cor lividum, contractum & cruore quodam nigro repletum: Cerebrum ſeroſa colluvie uſque ad principium nervorum repletum; Cutis exterior maculis rubris inferius punctata, ſuperius inſtar apoplecticorum coloris nigri & ſubviridis, fœtidiſſimo odore, licet ſtatim poſt mortem cultro anatomico ſubjiceretur corpus, adſtantium nares implebantur.

Ita ut non exigua veneni exhibiti μηνύματα innotuerint, cujus tamen nemo reus inventus, utut etiam curioſe inquiſitum fuerit: Ægrotans ipſe mente adhuc conſtans aliquid extrà prandium aſſumpſiſſe negabat, Ita ut Judicis & Medici judicium ſuſpenſum, & inſignis cujuſdam malignitatis venenatæ, in ipſis corporis penetralibus progenitæ, ſuſpicio ſaltem relicta fuerit, quæ quomodo tam brevi temporis ſpatio omnia viſcera corruperit, & ad vitæ continuationem inepta reddiderit mirum eſt, cùm antea ſemper ægrotans firmiſſimæ & robuſtiſſimæ fuerit conſtitutionis. Ex communicatione. *Excellentiſſ. & Clariſſimi Dom. D. Ludov. Hermanni Combach. aulæ Haſſiacæ Medici.*

Capitis dolor à pure inter piam matrem & cerebrum contento, illuc ab inflammatis pleura & pulmonibus delato.

Domina de Chalange, Brito-Galla, Lutetiam

tiam venit Medicorum conſilium contra fluorem muliebrem expetitura, Paucis ab adventu diebus magnus eam lateris dolor prehendit, comite febre: Dom. D. *Magnus*, *Duretus*, *& Reburſius* convocati fuere, qui pleuritide & peripneumonia ſimul eam affectam judicarunt: Quamvis eodem tempore fluerent menſes, præſcriptus tamen clyſter, necnon ſanguinis miſſio, quam ægra omnino renuit: Poſtridie, morbi ſeptima, quod ingraveſcerent ſymptomata, phlebotomiam admiſit: Dom. *Duretus* bis ſingulis diebus illam viſitabat, prædixitque ſi ſuperveniret capitis dolor cum pruritu, mortem ſequuturam, tranſlata ſcilicet materia peripneumoniam efficiente ad cerebrum: Poſtridie dolor capitis cum prurigine ſucceſſit, paucisque poſt horis interiit:

Quarta aut quinta ab ejus obitu die, Ego, Domini Rebourſius & Viardus, Sacrificuli cadaver aperuimus, pleuritide & peripneumonia complicatis interempti, cui quoque acceſſit Capitis dolor, exploraturi num præmiſſum prognoſticum veritati eſſet conſonum, ac num humoris facta eſſet à pleura ad caput metaſtaſis? Dempto cranio, omnia pure referta comperta ſunt, intra piam matrem & cerebrum, ut in prædicta matrona, concluſo: *Ambr. Paræus Oper. lib.24. cap.68.*

Capitis dolor ab abſceſſu ſeroſo, natibus cerebri & infundibulo adhærente.

Puella 12. annos nata, temperamento pituitoſo & pingui habitu prædita, maximo dolore fixo verticis laboravit per quatuor menſes: Vocatus ad ejus curam, eam fere inveni ſine febre ſed omnia alimenta rejicientem, aqua autem ſola cum ſaccharo per multos dies vitam traduxit: ſolum de dolore ſuturæ coronalis conquerebatur: Fruſtra fuere omnia remedia: nullus aderat tumor vel rubor: Tandem mors finem miſeriis & doloribus impoſuit:

Aperto capite, omnia optimè conformata & ſine corruptione (præter ſpem tamen) reperta ſunt: exiſtimaveram enim pus copioſum latere, præcipuè quoniam paulò ante obitum per oculum dextrum aliquid purulentum amiſiſſet: Sed cùm de cauſa agnoſcenda deſperaremus, dum curioſitatis gratia Rete mirabile & alias partes Chirurgus diſcipulis ſuis demonſtrare voluit, digitis abſceſſum rupit, natibus & infundibulo cerebri inhærentem, ex quo ſtatim aqua clariſſima cum impetu & ad libras duas exivit, quaſi e fonte ſcaturiens & in altum proſiliens. *Petr. Borell. Cent.1. Obſerv.37.*

Capitis dolor ab inflammatis cerebri membranis, Abſceſſu in parte cerebri ſiniſtra, cum ſuturarum in cranio defectu.

Ornatiſſima Matrona Elizabetha Erot, Uxor Johannis Norry Horologiopæi Lugdunenſis, annos nata 23. Euſarca, bonæ formæ, ſtaturæ commodæ, crine ſubflavo denſiſſimo, leni animo, &c. Nonum tertiæ ſuæ graviditatis menſem paucis abhinc diebus ingreſſa, immani capitis dolore, eoque ejulabundo premi cœpit, circa ultimos menſis Novembris dies, hujuſce anni 1673. Quo nomine ad ipſam accerſitus fui poſtrid. Kl. Decembr. St. N. Accedens mire inquietam ac plangentem mulierculam oſtendo quanquam ἀνύπνον. Dumque in cauſam & ſedem tantorum dolorum inquiro, tum ex ipſa, tum ex adſtantibus accipio, à multo tempore cephalalgia vexari ſolitam, nunquam tamen tam gravi quam impreſentiarum, imò pathos hujuſmodi σύντροφον καὶ συναυξὲς ipſi fuiſſe, a ſeptimo vel octavo ætatis anno, quo Variolis fuerat conflictata: à quo etiam tempore auris ſiniſtra ipſi purulentam materiam perpetuo hactenus eructarat, quæ nunc longe parciùs quàm ſoleret, effluebat. Percontatus qua parte præcipuè dolitaret caput, medium ſincipitij verticem manu deſignabat, quam partem aſtantium palmis vehementer comprimi avebat in doloris ſolatium. Infuſo enemate, cùm alvus eſſet aſtricta, miſſoque ex brachio ſiniſtro ſanguine longè corruptiſſimo, necnon fotu lactis tepentis ſupra caput inſtituto, detonſo priùs capillitio, injectione item in aurem ſiniſtram detergente præſcripta, tentavi dolorem placare. Die ſeptima menſis iterum vocor, video dolores non modo non remiſiſſe, ſed increviſſe, & mulierem tremulo brachiorum motu σπασμώδη aliquid pati: denuò itaque & enema repeto, & è brachio miſſionem cruoris, qui corruptiſſimus apparuit, æquè ac præcedens. Poſtridie partus dolores invadunt, & circa ſextam matutinam puellum ſanum ac vegetum feliciter enititur. Tunc verò ſpes affulgebat pleriſque omnibus, dolores capitis per lochiorum effluxum conquieturos, ideoque totum negotium Naturæ magiſterio relinquendum. Verumtamen die Decembr. 16. & 18. accedens, peſſimè ſolitis doloribus capitis confectam video, cum motibus illis utriuſque brachij convulſivorum æmulis. Infuſo enemate, Catapl. de mica panis impero capiti ſuper imponi, deinde Catapl. Vigonis ad commotionem cerebri. Sed artem atque naturam vincente dolorum acerbitate, occubuit tandem repentè optima fœmina, die 19. ejuſdem menſis circa ſeptimam matutinam.

Funeſta hujuſmodi cataſtrophe ad inveſtigandam mali cauſam nos excitavit, quam Cerebri abſceſſum conjectabamur. Quapropter ſub veſperam cadaver apertum fuit, & primo quidem Caput. Cranij ergo fornice remoto, quem ἀῤῥαφον totum deprehendimus, ambo Cerebri omenta inflammata conſpicati ſumus, quibus inciſis, abſceſſum ſtatim deteximus, in parte ſiniſtra Cerebri ſtabulantem, peculiari quidem folliculo involutum, ſed quem paulo ante ſponte ruptum ſubitæ necis cauſam fuiſſe judicavimus. Proceſſum auricularem oſſis petroſi, intra cranij cavitatem conſpicuum, dura meninge adhuc tectum, ea remota obſervavimus ſublividum ac carioſum, ita ut ſpecilli cuſpide tactum in pulverem nullo negotio comminueretur: Quod ad truncum corporis, nihil in ipſo deſideratum: Hepar ampliſſimum erat, Lien parvus, Pulmones ac Renes inculpati, Cor maximum, quale nunquam hactenus nobis viſum: Uterus craſſus tres pollices tranſverſos circa fundum, & ſanguine adhuc turgidulus, dum incideretur apparuit: qua verò parte verſus orificium internum tendebat diſſectus, candidiorem & νευρώδη ſubſtantiam exhibuit. *Ex communicatione benevola Clariſſimi & Excellentiſſ. D.D.*

D. D. Car. Sponii, Regis conſiliarii, Vice Decani Facultatis Medicæ Lugdunenſis &c.

Capitis dolor à ſero flavo repreſſo Tineam prius excitante, unde cerebri & membranarum corruptio.

Capitis doloris cauſæ ſunt (quamvis hi caſus ſint rariores) abſceſſus & tophi Gallici, & caries oſſium: Habui proximo anno Monachum ex S. Juſtina, qui laborabat per decem annos capitis dolore, & ſingulis annis ultra tres libras uſus eſt Philonio ad dolorem leniendum: Erat autem dolor ex tali cauſa, nam per terebrationem inveniebatur caput plurima pituita refertum, & os corruptum, tandem obiit: Quod ipſum etiam, dum eſſem junior, vidi in quadam muliere, cui ſubſtantia cerebri plane erat corrupta ex multis lotionibus, cum laboraret tinea.

Aperui illam cum D. Tiberio, & invenimus in parte ſiniſtra materiam cum aqua flava, & membrana erat corrupta. *Herc. Saxonia Panthei lib 1. cap.2.*

Obſervarunt primarii Medici poſt diuturnos capitis dolores Syderationem meningum ipſius cerebri eveniſſe *Ballonius Hiſt. 4. lib. 2. conſil.*

Continuis & gravibus capitis doloribus affligebatur vir triginta annorum per annum dimidium: Poſt obitum meninx tenuis nigricans, tum in ſuperficie, tum inter anfractus corticis apparebat. *Rolfinkius Tractat. de Dol. cap.*

Capitis dolor ad occiput & ſpinam protenſus, à meningum inflammatione, quam ſequuta ſideratio.

Quidam natus annos 30. ſæpius in dies ebrius, cùm a forenſi tabula alapa vapulaſſet, pacem cum illo initurus in multam noctem vino Hiſpano ſaburratus, ſæviſſima cephalalgia, cujus dolor etiam occiput ſpinamque occupabat, cum omnium ſenſuum dejectione corripitur: ab amico, in cujus domum pro ſemi mortuo delatus erat, ſub medinoctium vocatus, cum viderem aſſidue exilientem, corpus corybantis inſtar, & pedes maxime manuſque jactantem, nec verbulum, etſi aciculis à me premeretur titillareturque, proferre valentem, dico videri mihi cerebri ſphacelo correptum: nam aliquot ante diebus nunquam ſobrius, convitiis verberibuſque combibones pleroſque male mulctarat: Acutiſſime febriebat, & tamen potum omnem reſpuebat, validiſque manibus, dum vires tulerunt, à labiis admota cymbia amoliebatur: rubebat facies cum tumore: rubebant & oculi, quorum fixo obtutu conſpectos phanatici inſtar terrebat; Præſcripto quando aliud non licebat, clyſtere validiſſimo, ad lectum redii, mane quietiſſimum inveni, movendi ſcil. vi per languorem abolita: Silentium tantum ut vulſa barba, punctaque acu aure, vocem nullam ederet, abolito nimirum omni ſenſu: Cùm venæ ſectionem vires non permitterent, cucurbitulæ applicitæ, admota quæ ratio dictabat, ſed invita Hygieja omnia, die enim tertio ebriam efflavit animam.

Amicis eum qui alapam dederat in jus vocantibus, a Magiſtratu caput (cùm cerebrum ſphacelo correptum aſſererem) aperire juſſi: Invenimus meningas valde lividas omninoque ſyderatas; quas cum Judices mortis cauſam dediſſe, huncque ſphacelum non alapæ, ſed jugi ebrietati, quæ inflammationem cerebri conciverit, tribuendum Medici crederent, ulterius itum non eſt: fœtôre maximo naſos omnium in alia omnia trahente. *H. ab Heers Obſervat. Med. 17.*

Capitis dolor à phlegmone cerebri partem poſticam obſidente, ſubſequente ſphacelo.

Nobiliſſ. juvenis annos natus 37. ſub cane in graviſſimum & acutiſſimum dolorem capitis incidit, qui ad poſteriora & latus ſiniſtrum magis porrigebatur; aderat obſcura & leviſſima febris, ſenſuum vigor, guſtus præcipuè; cùm his nihilominus ſitis ingens & vigiliæ perpetuæ: frons nihil incaluit, caput parùm, ex tactu licet duro, non dolebat: appoſitis ad frontem manuum una, ad ſinciput altera, cerebrum intus coacuti ac convelli ſentiebatur; ac caput univerſum involuntariè ſubſiliebat: urinæ in principio craſſæ & albæ: Quibus animadverſis, phlegmonem in cerebro metuentes, vel eryſipelas, ſanguinem mitti &c. juſſimus. Quarto morbi die in linguæ latere dextro erupit tuberculum, quod durum & cavum & ſine ſenſu ulceroſum deprehenſum eſt, carcinoma ſcilicet. Septimo ſub veſperam paululum deliravit, mox ſudor in facie primum, deinde per totum corpus copioſus obortus eſt, ita ut veram & perfectam criſim adfore ſperaremus: Dum amoventur ſtragula & ſudor abſtergitur, illum ferme reſolutum invenimus & continuo delirantem: Vires quæ ante ſudorem fuerant prævalidæ, omnino fractæ percipiuntur, atque in eo ſtatu nocte tota uſque ad horam 8. diei 9. matutinam perſtitit, garrulus ſupra modum & inſipiens, & immemor omnium quæ ſibi in morbo contigerant vel facta fuerant: Circa 10. reſipiſcere viſus eſt, quorundam reminiſci, & ſic ſpes animis addita fuiſſet, ni pulſus convulſivus, artuumque tremor cerebrum peſſimè affici indicaſſent: In procinctu urinæ excretio copioſiſſima, quæ rubra & igneo ſplendòre coruſcabat: Simili hora, qua pridie ſub veſperam, rurſus ægrotantem invaſit delirium, in eo pejus, quod cùm rurſus vires conſtarent factus phreniticus, adſtantes ſummo terrore profligabat; Nona matutina iterum reſipuit uſque ad veſperam, ſub quam tumor exortus eſt in cervice, pomi mediocris magnitudine, non doloroſus neque à cute diverſi coloris, nec minus delirium juvenem occupavit cum manuum motu convulſivo; die 10. omnia ſimiliter ſe habuerunt: Sub finem 11. convulſus moritur.

Cadavere diſſecto, cæteræ corporis partes inculpatæ repertæ ſunt præter cerebrum: aperta quippe calvaria magna copia ſanguinis nigerrimi, etſi diluti, illico affluxit, intactis adhuc meningibus, imo oſſibus vix diductis ad ſerræ capedinem; qui quidem ſanguis inter calvam & membranas effuſus ponderis lib. ij. vel pluris æſtimabatur: Ubi detectæ

ſunt cerebri tunicæ, mox univerſum venulis nigro torridoque ſanguine turgentibus conſperſæ apparuerunt: Pars autem poſterior duorum digitorum latitudine, longitudine quatuor, ubi torcularis ſedes definitur, non ſolum nigricans, ſed præterea membranæ puniceo colore & gangræna correptæ viſæ ſunt: In qua parte dum ſcalpellum adigi juſſimus, protinus inde materia purulenta ad unc. vi. cum fœtore emanavit: Novacula altius adacta, tota fere baſis cerebri, imprimis cerebellum, & ea pars ſpinalis medullæ quæ primis vertebris excipitur, & ſuper qua tumor apparuerat, ſphacelo ſimiliter correptæ ſunt inventæ: meninges verò partis ſiniſtræ ulcuſculis exeſæ, per quæ ſanguinem ſub calvam effluxiſſe veriſimile eſt: *Henric. Ruſius ad Lazar. River. Obſerv.* 21.

Capitis dolor à totius cerebri Phlegmone quum ſequuta ejus necroſis.

Multos vidimus qui cerebrum ſphacelatum (hoc eſt principium ad ſphacelum, ut Galen. ſtatuit) habebant: tamen nonnulli [contra Hippocrat. ſententiam qui intra triduum perire aſſerit) pervenere ad 14. diem; Alii ad 7. alii ad 10. & non ſunt ſanitati reſtituti, & horum calvarias aperientes, totum cerebrum penitus ſphacelatum, id eſt, corruptum invenimus: Hoc mihi videre contigit in Illuſtriſſ. Comite N. qui 6. die à ſphaceliſmo obiit: Cum Galen. igitur in genere dicimus, cerebrum corruptum habentes nullo modo poſſe ſupervivere; imo brevi moriuntur, non tamen in 3. diebus: Nam virum quendam robuſtum vidimus qui uſque ad 14. diem pervenit: Etſi petas, quonam modo cognoſci potuit jam cœpiſſe corruptionem, Reſpondemus ex vehementiſſimo dolore quem patiebatur æger, tum putamus ſphacelum & corruptionem cœpiſſe, 4. die effectus eſt attonitus, 8. die omnes ſenſus amiſit, 14. die obiit: Huic ablata calvaria totum cerebrum corruptum invenimus: *Braſſavolus comm. ad aphor.* 51. *lib.* 7.

Intolerabili capitis dolore in quodam affecto à diuturna lue, cerebrum pene conſumptum repertum eſt: Cerebri ἀνάλωσις.

In Xenodochio S. Petri & Pauli, Andreas Lippeneus, ſcortorum amantiſſimus & perditiſſimus, poſt diuturnum morbum Gallicum, variaque ſymptomata, tandem in crudeliſſimum capitis affectum incidit, cui nullæ auxiliatrices manus profuere, diæta quater repetita, bis ſuffumigiis factis, & quinquies inunctionibus adminiſtratis: Nihilominus noctu diuque, ſed tamen magis noctu cruciabatur, ut frequenter manus ſibi violenter inferre tentaret: Demum empiricus quidam doloribus quaſi enecato ægro & veluti deſperato, nobis neſcientibus, piſces, tenchas vulgò dictas, plantis pedum alligavit, & fere per totum diem ac ſequentem noctem detinuit: At paulatim viribus animalibus & vitalibus in tanto cruciatu deficientibus, hanc miſerrimam in meliorem commutavit vitam.

Quo defuncto, facta eſt diſſecandi poteſtas: factis ergo neceſſariis ſectionibus, cranio ſerra orbiculatim aperto, & à ſuis membranis, dura & pia matre liberato, Nihil cerebri in toto cranio reperi, præter quandam mucoſitatem & phlegma valde indigeſtum, quod vix quartam cranii cavitatis opplebat partem: Interim tantus fœtor ex pedum plantis, quibus admoti fuerant piſces, emanabat, ut nulli aſſiſtentium ibi adeſſe licuerit: Unde raptim aperto abdomine, feſtinanter viſis inteſtinis & naturalibus viſceribus, cadaver ſepulturæ tradendum reliqui. *Ex Obſervation. Dom. Dom. Garneri.*

Atrox capitis dolor ab arteriis carotidibus induratis: Aqua collectione ſub pia matre, & Arenulis in Glandula Pineali.

Elizabetha Joppen per 25. annos intolerabili capitis dolore cruciabatur, qui dum primo alimenta maſticare inciperet, vel aura tempeſtuoſa adveniret, ita exacerbabatur, præſertim in latere dextro, ut lacrymæ fontium ad inſtar ex oculis erumperent, ac ejulatu domeſticos & vicinos defatigaret: Ad inauditi hujus capitis doloris ablationem plurium Medicorum auxilia fruſtra imploravit, & tandem 9. Martii anni 1669. ex hac lacrymarum valle ad ſuperos migravit.

Aperto ejus cranio invenimus 1. ſub pia meninge magnam quantitatem aquæ limpidæ. 2. Ventriculos cerebri ſimili liquore repletos. 3. In glandula Pineali plurimas arenulas aſperas, quarum aliquæ calculi nomen propter magnitudinem merebantur. 4. Arterias carotidas, curioſiſſimo ſpectaculo, ita induratas oſtendimus, ut externa facie calculoſas, ſive in lapideam ſubſtantiam mutatas eas judicaremus: ſed illis apertis, obſervavimus earum lateribus materiam callo-lapideam accreviſſe: Per harum arteriarum medium ſanguini adhuc quodammodo concedebatur via. *Ex Obſervation. Regneri de Graaf. Med. Delphenſis, in Miſcell. curioſ. anni* 1670.

Capitis dolor à nimis arcta Suturarum compage.

Provida natura perforatam eſſe voluit Calvariam, variiſque ſuturis diſtinctam, ut purgando à recrementis cerebro nuſquam occaſio deeſſet: Quod autem Suturæ hunc uſum inter cætera præſtent, præter Galeni & aliorum teſtimonium, nos etiam ipſa experientia docuit: Patavii juvenem quendam ſecui, qui diutino capitis dolore vexatus nullis remediis ſanari potuerat, In cujus calvaria vix ſuturarum veſtigia apparebant, adeo erant compacta, ut in unum coacta capitis oſſa viderentur: Quamobrem pro comperto omnes habuerunt, non aliunde ingentem, ac fere continuum capitis dolorem, profectum eſſe quam ex arctiſſima illa oſſium compoſitione, ex qua nullus exitus patebat fumidis illis craſſiſque vaporibus, qui & perpetui doloris cauſa fuerant, & tandem mortem intulerant.

§. 2. Sed neque ſemel id mihi contigit experiri: complures enim ſecui qui dum viverent in frequentem capitis dolorem incidere ſolebant, in quorum calvariis exiguas ſutu-

ras

ras, & eas coagmentatas invenimus, neque in viris modo, ſed etiam in muliere, quod mirum fuit, ut vix credibile: nudatum enim ac decoctum illius caput fere ſine ſuturis offendimus, & hæc pariter multo magnoque capitis dolore quam diutiſſime affecta atque afflicta, poſtremo Phreneſi laboravit & mortua eſt. *Columbus Anat. lib. 1. cap. 5.*

Dolor Capitis à Suturarum Diſceſſione.

Solutio continui contingit aliquando in cerebro a cauſis internis, ab humoribus nempe bilioſis aut ſalſis & rodentibus: aut ab humorum & vaporum copia, qui diſtendendo diſſolvunt continuum. Vera autem tanta eſt aliquando ut juncturæ ſolvantur magno ſpatio, authore Ægineta, Quod vidimus anno 1593. in filio Domini Merindoli Aquenſis, E cujus capite diſſecto effluxit ingens copia ſeroſi humoris, qui in ventriculis & tota cerebri ſubſtantia incluſus manebat: Diſtabant autem ſuturæ quatuor fere digitis à ſe invicem. *Jacobus Fontanus practica lib. 1. cap. 3.*

§. 2. Anno 1622. quo ingens peſtis in Polonia graſſabatur, tanta fuit ejus ſævitia, ut in demortuis rumperentur & ſuturæ diviſæ apparerent.

Ingens capitis dolor ab oſſis ſincipitis dextri carie & Suturis obliteratis.

Hafniæ ulcus caput hominis invaſerat in parte ejus dextra, quod malignitate ſua ad cranium uſque, ſine tamen luis ſuſpicione, ſerpſit, ut incredibilibus doloribus capitis mors lenta ſucceſſerit.

Cranium defuncti accuratius conſideravi, os ſincipitis dextrum, à ſagittali ſutura ad temporalem, profunde caries corrupit, excavata prima lamina, & ſecunda tranſparente: Ex ſerpente carie reliquæ partes externæ utriuſque bregmatis, aſperæ & inæquales ſenſibus occurrunt, foraminula multa ſunt pervia, præſertim ubi venæ tranſire ſolent: Prope lambdoideam caries bregmata ſeparavit & manifeſtiora foramina hiant, Secundum cranii longitudinem diffunditur caries, ſalvis, oſſibus temporum, quod in cranii cavitate clarius apparet: nam os infinitis porulis ab oſſe ſincipitis ad criſtam, quaſi acu diligenter pictum cernitur; Obliteratæ fere ſunt ſuturæ ſagittalis & coronalis, quanquam in homine, necdum ſenium proſpiciente, ut mirum non ſit quod internis injuriis expoſitus fuerit, ob impeditum vaporum exitum. *Thom. Bartholinus hiſtor. 8. Centur. 6.*

Capitis dolor à carie cranii parte interna juxta cerebellum.

Juvenis diu capitis dolore vexatus, tandem ab Epilepſia vehementiſſima extinguitur. Diligenter calvariæ oſſe, in poſteriori parte externa, perſpecto, nullum ibi morbi ſignum fuit; quo perpetuo dolebat, at capite adaperto, oſſis poſterioris interiorem partem, juxta cerebellum cariem ſatis notabilem contraxerat. *Zecchius conſult. 9.*

Capitis dolor à Carie cranii & adhæſione cum membrana.

Quidam diuturna cephalalgia mirè torquebatur. Omnibus incaſſum tentatis, quatuor veſicantia cervici & ſcapulis affixa plurimum profuere; pilulis deinde Cocciis irritata alvo, quum tæniam dejeciſſet, dolor aliquantulum remiſit, qui tandem hypocauſto ceſſiſſe viſus: Graviorem autem fuiſſe mali cauſam paucis poſt annis docuit eventus.

Inopinato enim bidui dolore quum ſuccubuiſſet ille, aperto cranio, cerebri membrana glutinoſo humore obſita, quibuſdam locis vix avelli potuit, oſſe paſſim carie corrupto, qualem in aliis cadaveribus deprehendi: unde lue infeſtati Venerea, ſævis admodum capitis doloribus ab acri & venenoſo humore nonnunquam excarnificantur. *Rhodius Centur. 1. Obſerv. 74.*

Capitis dolor ab adhæſu craſſæ meningis cum cranio.

Philoſophus quidam intolerabili capitis dolore tenebatur: pars dolens in ſincipite magnitudine digitum non ſuperabat.

Aperto capite, craſſior membrana ea parte in qua dolor excitabatur calvariæ adhærebat, pauculo humore putri interjecto. *Fernelius lib. de Abditis 2. cap. 15.*

Capitis dolor ab humore maligno cranium, Subditas membranas ipſumque cerebrum exedente.

Rem in hydrargyro admiratione dignam, à nullo quod ſciam animadverſam contemplemur: hic enim ſi quis rerum eventus bene obſervet, non modo pituitoſis morbis obnoxia noſtra reddit corpora, parteſque omnes, inprimis carnoſas ſuo frigore & humore lædit, verum ita labefactat, & ſua qualitate imbuit, vix ut corpus febre corripi poſſit, etiamſi multa ſcateat cacochymia. Anno à Chriſto 1556. Coriarium quendam Tonſor ut inviſerem rogavit, rarum affectum & obſervatione dignum me viſurum dictitans. Is tametſi annos amplius decem poſt curationem, per hydrargyrum, ita ſalubriter exegerat ut videretur percuratus: repente tamen exorto in ſincipite dolore diutius perſeverante, non modo ejus partis os totum paulatim computruit exeſumque eſt, ut fruſtulatim excideret, ſed & cerebri utraque meninx eadem putredine abſumpta, ſubjectaque cerebri ſubſtantia in abſceſſum converſa eſt, unde magna puris copia (miſerabile viſu) per multos menſes, non ex ea tantum parte, ſed ex utriuſque oculi angulis etiam ſtillavit, dentes exciderunt omnes: Hic tamen neque febre corripi viſus eſt, neque cibi faſtidio multum premi, neque extenuari, dum ad ventriculos cerebri ventum eſt, quo tempore mors repente hominem diu miſere afflictum è medio ſuſtulit. *Fernelius lib. de Lue Ven. cap. 7.*

Capitis dolor à Cranio ſphacelato, Ichore putrido ſupra meninges corruptas, & Corrupto cerebro nerviſque opticis.

Taurini Quæſtor quidam jam menſes aliquot in omnes peregerat ex gravi capitis dolore *circa ſinciput ac tempora*, ob Venereum morbum: Ab omnibus oppidi Medicis opem acciverat, verum moroſus præſidiis non inſiſtebat, Hic quoque ut illum viſerem rogat: conſului ut capiti cauſtica aliquot apponerentur juxta proximas commiſſuras & ſuper partes dolore infeſtatas, quod ſtatim conſilium difficilis æger recuſavit: Ego vero Taurino ſecedens hunc non vidi unius menſis intervallo: Tandem iterum rogatus illum adivi, quem penitus lumine orbatum offendi, oculi tamen nil extranei pati videbantur, &c. Ego illi tunc perſuadere nitebar ut pateretur cranium perfodi, renuit: Tandem ut cauſticum ſincipiti adhiberetur ubi magis premebat dolor, fuit contentus, noluit tamen ferre ut apertum ſervaretur: ſic ſtatim deciſa cruſta ſponte cicatricem obduxit, quare illum inviſere deſtiti: Hic demum 60. dies poſt ad ſuperos migravit.

Eum ſecuit L. Montanus, ubi cranium ad coronalis & ſagittalis commiſſuræ regionem ſphacelatum putidumque invenimus, coronati regii latitudine: ſtatimque cranio ſerra aperto, abundans ichor putrilaginoſus; inſtar aquæ, fuligine fumarii & croco aſperſæ profluxit, tum per oſſis aperturam, tum per aures & nares, membranæque putidæ recta ad os affectum, verùm adhuc integræ erant. quæ ſolo tactu facile rumpebantur: corruptum & cerebrum & nervi optici, cætera vero viſcera omnia integrè habebant: Cenſendum eſt huic potuiſſe conferre à doloris principio cauſtica, vel poſtea oſſis effoſſionem, rationi ſi obtemperaſſet dum præbebat occaſio. *Leonardus Botallus de Lue venerea cap. 16. §. 17.*

Capitis dolor ab interiore cranii tabula carie affecta.

Vir 30. annorum, non ſine Venereæ luis ſuſpicione, continuo capitis dolore laborans, poſt obitum aperiebatur, interior tabula cranii ſemicarioſa apparebat. *Rolfinkius Tract. de dolore capitis p. 106.*

Juvenis quidam, cum per aliquot annos gravi ac perpetuo capitis dolore laboraſſet, tandem moritur, quem Medici tam diuturnæ cephaleæ inveſtigandæ cauſa diſſecantes, interiorem cranii tabulam ſemicarioſam, tanti doloris cauſam extitiſſe invenerunt. *Ex Petri Spherarii Medici Florentini Obſervationibus.*

Capitis dolor à ſtyli fruſtulo in cerebro relicto, ingruente tantum pluvia moleſtus.

Joannes Veſlingius ante ſuum iter in Ægyptum, ubi quinquennium Cayri Conſuli Venetorum valetudini adfuit, corporis humani diſſectionem Venetiis publice inſtituens, in cerebro mulierculæ ſtyli, ſeu pugiunculi ſubtilioris fruſtulum reperit, quod ipſa quinquennium geſtaverat ſine omni moleſtia, niſi quod ingruente pluvia caput doleret. *Joannes Rhodius Cent. 1. Obſerv. 32.*

Dolor capitis acutiſſimus, ex materia quadam lapidea duræ meningi adnata, aculeis tenuem perfodiente.

Nobiliſſima N. dolore capitis acutiſſimo diu conflictata fuit, eoque pungente admodum, inſtar acuum vel telorum parti infixorum, interdum vehementius interdum minus ipſam divexante: doloris vehementia preſſa ejulabat, & ambabus manibus caput prehendebat: ad quem dolorem ſedandum ſæpe detractus ſanguis: parti dolenti, cui inſtar verrucæ cujuſdam callus inerat, admotum fuit pyroticum, & ad cranii perforationem deveniendum inſtabat Don. Pimpernelle: Hæc deinde in hydropem incidit, tandemque interiit.

Aperto cranio, inventus ſub craſſa meninge, juxta canalem anteriorem, ſeu torcular utrinque, indurata quædam materia & lapidea, inſtar cujuſdam rupis inæqualis & aſpera, aculeis multis, & veluti cati unguibus, conchyliis, variiſque figuris diſtincta & variegata, ipſique craſſæ meningi firmiter adhæreſcens, inter cujus inæqualitates venulæ ferebantur ad ligularum ferramentorum magnitudinem accedentes, quæ hanc materiam rigabant: ſupra tenuem meningem humor quidam mucoſus repertus eſt. *Cattierus Obſerv. Medic. 15.*

A lapide in poſteriore parte capitis, inter duram & piam matrem.

Intra Calvariam, hoc eſt in cerebro, ſi generetur lapis non ſolum cephalalgia ſimplex, verum etiam longè ſeveriora ſymptomata ſequuntur; Vidi id in puero decenni, qui quum per gradus decidiſſet, & poſteriorem partem capitis gradibus alliſiſſet, cerebrumque inde concuſſum fuiſſet, non ſolum ſequutus eſt dolor capitis continuus, ſed & plurima & graviora accidentia, quorum omnium cauſam in diſſectione reperi.

Aperto enim capite, lapidem ex gypſea materia concretum & membrana incluſum, in poſteriore parte capitis, ſub ſutura lambdoidea, inter duram & piam matrem, inveni, adèo adhærentem duræ matri ut nonniſi violenter avelli poſſet. *Fabricius Hildanus Cent. 1. Obſerv. 11. & Cent. 5. Obſerv. 1. ex Kentmanno.*

Cephalalgia à calculo in cerebro nato.

Quidam diuturno atque intolerabili capitis dolore adeo fuit excruciatus ut dies noctesque nullam quietem caperet: Eum autem ſibi mori uſu contractum aſſerebat: Medicus curæ adhibitus nihil intentatum reliquit, ſed tandem æger perpetuis doloribus, iiſque acerbiſſimis ſuperatus, eſſe deſiit.

Prædictus Medicus, (*Pfeil*) diſſecto ægri capite, in cerebro lapidem reperit magnitudine &

& forma mori, colore quaſi pullo aut cinereo. *Kentmannus libello de Calculis.*

Globulus plumbeus menſes ſex, nullo ſymptomate ſuperveniente, in cerebro deliteſcit.

Globulum plumbeum Vir Reverendiſſime, &c. In vacuo ventris, aut inter muſculos, ad multos annos interdum deliteſcere poſſe experientia teſtatur: In cerebro vero id fieri nuſquam viſum eſſe arbitror: Attamen retulit mihi Joannes Griffonius, apud vos olim Chirurgus, caſum tam admiratione quam annotatione digniſſimum: nimirum tempore belli inter Ducem Sabaudiæ & Genevenſes, in expugnatione Caſtri, *La Cluſe* dicti, quendam ex Genevenſibus, Clerget nomine; ictum ſclopeti in fronte cum inſigni fractura cranii accepiſſe: Ægro ſemimortuo Genevam adducto, ſe methodicam inſtituiſſe curandi rationem, imo oſſa non pauca extraxiſſe, globulum tamen nullum ſe offendiſſe affirmavit: Nihilominus miſerum hunc priſtinæ ſanitati reſtitutum fuiſſe, & ſemeſtre poſt curationem incolumem vixiſſe: Cum vero morbo acuto tandem obiiſſet, cranium ejus aperuit, & globulum è regione verticis, inter cranium & duram matrem, ad latus Suturæ rectæ invenit, membrana tamen plane à globulo illæſa: Natura enim ea in parte materiam quandam calloſam procreaverat, quæ duræ matri ad inſtar culcitræ ſubjacebat: *Fabritius Hild. Cent. 1. Obſervat. 2.*

Capitis dolor lethalis ab oſſiculis circa falcem adnatis.

Diſſecui corpus ſexagenariæ, in cujus capite, parte interna duræ matris, Falce dicta, reperi ſex oſſicula lata, quorum quædam quatuor, alia quinque aut ſex eminentiis, cuſpidum acicularum inſtar acutiſſimis, donata erant, piam meningem quoque pungentia, hinc continuo capitis dolore vexata fuit; *Neander in Tabaccologia.*

Capitis gravitas ab hydrargyro poſt inunctionem in capite relicto.

In Xenodochio incurabilium Romæ, in illis qui poſt mercuriales inunctiones obierunt, capitis tibiarumque oſſium cavitates argento vivo ſcatere deprehendi: Atque in uxore J. C. cujuſdam (quæ frequenter inunctione ex hydrargyro uſa erat, & in eam capitis gravitatem devenerat, ut eo parùm in latus aliquod inclinato, ſtatim illuc magnum pondus deferri perciperet, nec caput, niſi adhibita manu, attollere poterat) binas ejus uncias inveni: *Petrus Caſtellus Diſſert. 1. Dodechap. chalcant. p. 7.*

Docet hoc Aurificis Anatomia Romæ facta, qui cum ſummos capitis dolores paſſus obiiſſet, in aperti capitis cerebro pluſquam libra una Mercurii reperta fuit, ex vapore ejus hauſto ibique congelato. Ex obſerv. *Ph. Jac. Sachs Medic. Uratislavienſis.*

In fœminæ calvaria quæ fucis ex Mercurio quotidie uſa, & per biennium enormi capitis dolore fatigata, in oſſe calvariæ unciæ duæ Mercurii inventæ fuerunt. *Zvvingerus Theatri f. 520. Ex Cardano de ſubtil.*

Capitis dolor prurigino ſus à pediculorum caterva ſub pericranio & intra cranii diploas latitante.

Matronam in Auvernier (oppidulum eſt Principatus Neocomenſis in Helvetia, quod lacus alluit) pluribus menſibus περιοδικὸς Capitis dolor adeo immanis divexavit, ut nullas inducias concedens ab omni conſortio, imo etiam ſacris cœtibus eam ſegregaret, perpetuoque ſcalptu caput dilacerare impelleret, non ſecus ac eos qui id pedibus obſitum habent, ut cum Titinnio loquar, quamvis nulli decuterentur pediculi: Interim nubentis ſororis cæremoniis intereſſe coacta, doloris inſaniam toto bihorio in Sacris ædibus ſuſtinet, ſemihora in convivio nuptiali, unde ſe ſubtrahit lecto ultimo ſe traditura, in quo paulo poſt, ferociente dolore ſpirituſque exhauriente extinguitur, a denegato ſolito ſolatio & anodyno quod concedebant ungues.

Mortuæ diviſis capitis integumentis, ſub pericranio Pediculorum myriades deprehenſæ: diſſecto vero cranio, ejus meditullium iiſdem ſcatens animadverſum, qui viam vi, procul dubio per ſuturas ſibi fecerunt.

Cephalalgia à verme in anfractibus cerebri latitante.

Anno 1571. in Marca Auconitana, in oppido Alburgo Sancte Sepulcro, graſſabatur morbus atrociſſimus quidam velut Epidemicus, clandeſtine homines invadens, paulatim Vertigine affligens, verum in ſecunda, tertia, aut quarta, à decubitu die ſtatim jugulans, & caput ſolum tentans, Cujus cauſas & eſſentiam omnes illius loci Philoſophi & Medici plane ignorabant, nec proinde ei occurrere poterant, &c. Longo poſt tempore Nobilis quidam XXII. natus annos, hujus mali primo ſuſpicione, mox & reipſa affectus, multis in patria fruſtra tentatis, Venetias tandem navigavit, mox ad ſe vocari curavit Medicos, quibus firmiter multiſque rationibus comprobavit aliquid eſſe in cerebro vivens, fieri enim haud poterat ut atrociſſimis hujuſmodi doloribus periodice ita afficeretur quemadmodum afficiebatur: Nam illæſa ratiocinatione, intellectu, memoria & omnibus internis ſenſibus, ita pro tempore cruciabatur, ut ſibi cranium totumque cerebrum terebello perforari videretur, mox per univerſum cerebrum extenſiones, contractiones multaſque commotiones, cum maximis concuſſionibus & tremoribus frequenter & in omni paroxyſmo percipiebat: Ob id multa admota & interne exhibita fuere remedia ſed fruſtra, nam tertio ab adventu & ejus Venetias ingreſſu die, hac miſera functus eſt vita.

Secandi data venia, novacula in capite ad os uſque, orbicularem per frontis medium molitus ſum ſectionem, & cute aliquomodo remota, calvariam orbiculatim ſerra diviſi,

atque ſectione per calvariam facta, ac ſuperiore calvariæ parte à dura matre liberata, ad piam matrem deveni, cerebrumque membranulis denudavi ſuis, quibus extractis, illico concidit & quodammodo diffluxit, moxque ex dextro anfractu prorupit atque apparuit caput cujuſdam lumbrici, qui ſtatim aere percepto frigidiore, ſeſe in cerebri anfractus recipit, unde utrinque magnam cerebri portionem, quo cautiùs potui, abſtuli, ne id quod ſuſpicabamur fore detrimentum pateretur: tandem apertis dextro & ſiniſtro cerebri ventriculis, maxime confuſis, dilatatis & ad capitis baſim conſpicuis, repertus eſt lumbricus totus rubeus, indice digito longior, acutum os, oblongum & nigrum atque piloſum collum habens, multis modis ſeſe in illis anfractib. convolvens, & ad capitis baſin ferè pertingens, qui obtuſiori forficula exceptus, & munda papyro appoſitus, paulo poſt obiit, qui noſtro patienti etiam mortem intulit. *Ex Obſerv. Georgii Garnerii Medici Auſtriaci.*

Capitis dolor à vermibus inter meninges & putredine circa cerebrum ortus.

Quandam fuiſſe matronam memorant, cui poſt capitis vehementiſſimos cruciatus peſtilentis Hemitritæi, diſſecta calvaria magnam putredinis vim oſtenderit circa ſubſtantiam cerebri, Et inter meninges tum vermiculorum tum cimicum copiam incredibilem C. *Gemma in appendice. Oper. Coſmocr. de Hemitr. peſtilenti.*

Capitis dolor à verme inter calvariam & piam matrem latente,

Cuidam dolor capitis implacabilis circa ſuturam coronariam: irrita medicamenta; qua parte dolor deſignabatur, eadem facta ſcalpello ſectio, non profuit.

Aperto capite, repertus eſt vermis inter calvariam & piam matrem ſitus: Si terebrata calvaria fuiſſet, ſpes vitæ aliqua fuiſſet. *G. Ballonius, Parad.* 19.

Capitis dolor à verme nigra tunica involuto, qua cerebelli ſubſtantiam à dextro latere ſejungebat à reliquo corpore.

Lutetianæ puellæ annorum duodecim curatis variolis tantus capitis dolor ſupervenit, ut trium menſium curriculo nec dormire quiverit, nec quieſcere, nullas dolore inducias concedente.

Tandem cum Tabida obiiſſet, ſtatim aperto cranio deprehenſa fuit univerſa cerebelli ſubſtantia in dextro à reliquo corpore ſejuncta, nigraque tunica involuta: Rupta tunica nigra, vermem nigrum piloſum, duobus punctis ſplendidis loco oculorum, prodidit latentem, ejuſdem fere molis quæ reliqua cerebelli portio, qui duarum horarum ſpatio ſupervixit. *Thomas Bartholinus Centur.* 1. *hiſtor.* 64.

Capitis dolor à Scorpionibus in cerebro natis.

Cuidam Italo ex frequenti odoratu Baſilicæ herbæ natus Scorpio in cerebro, vehementes dolores & longos, mortem denique attulit. *Hollerius l.* 1. *de morbis int. cap.* 1.

Puellam quandam in Gallia ajunt cum ſæpe & multum odorata eſſet Baſilicam herbam (minorem puto Geſneri) incidiſſe tandem in capitis dolorem incurabilem.

Et cum à morte diſſecaretur ejus caput inventos fuiſſe Scorpios in cerebro ejus: *Geſnerus lib.* 5. *de Scorpione.*

Dolor Capitis ſingularis, ſine ulla Febri ſubito ortus &, ſpatio XIV. dierum interficiens.

Litteratiſſimus Vir, S. Cæſ. Maj. Secretarius quadragesima ſex annorum, natione Miſnicus, Patria Annæbergenſis, temperamento ſupra temperatum calidior nonnihil & gracilis aliquo modo, ultimo complexionis melancholicæ propter permutationem temperamenti (juxta Sanctorium in variis locis) multis annis antehac phthiſicus & aſthmaticus, quatuor diebus ante æſtivum Solſtitium anno 1670. incidit in dolorem gravativum, tenſivum & lacerativum Sincipitis totius & frontis, quem inſequuntur continuæ vigiliæ; elapſo octiduo deliria interpolata, poſt continua, ſuavia tamen, non irata aut furioſa; tandem uno ante mortem die motus totius corporis convulſivi leviores, ac omnium terribilium terribiliſſimum, Mors. Toto tempore nec vel exiguum ſignum alicujus febris aut caloris ſive vehementis ſive lenti, ſive eſſentialis, ſive ſymptomatici, præter ultimum diem, ubi ad præſentiam convulſivorum motuum exigua aliqua & lenta caloris exuperantia apparebat in pulſu, qui per duodecim dierum curſum erat tardiſſimus, inſtar pulſuum melancholicorum. Urina primo die uſque ad undecimum prodibat tincta inſtar Ictericorum. Concluſeram dolorem hunc oriri ab evaporatione bilis per arterioſum genus, lege circulationis in caput, unde adhibitis cholagogis lenioribus, & emulſione laxativa Mynſichti per epicraſin, urina tandem reddebatur coloris & conſiſtentiæ naturalis: ne hilum quidem remittente dolore & dictis ſymptomatibus. Revulſionis, derivationis, ventilationis, evacuationis cauſa quantum in corpore phthiſico vires vitales permittebant, extraxi ſanguinem ex pede, manu, hæmorrhoidibus; applicari curabam cucurbitulas ad homoplatas, hirudines poſt auriculas, veſicatoria ad venarum jugularium latera: gallinæ diſruptæ capiti applicatæ, laudanum Cæſareum exhibitum, pulveres deoppilativi, & juſcula alterantia propinata, ſed fruſtra omnia: Ut igitur cognoſceretur cauſa tam pertinacis doloris mortuo aperio caput, & ecce reperio, primo venas arteriaſque duræ & piæ meningis turgentes plenaſque nigro ſanguine, ac ita particularem capitis repletionem, uti ſæpius in convulſis & iratis obſervavi. Secundo ſub medio oſſis ſincipitis dextri, à proceſſu falcato uſque ad os temporis extenſum, video ulcus oblongum cum ſanie craſſa & multum flava, quod ego habui pro maligno, quia ſciebam,

huic ante aliquot annos ab aliquo Pharmacopœo ſciolo in curatione gonorrhœæ fuiſſe exhibita mercurialia fortè non benè præparata, quæ uti more empiricorum exhibentur, ita etiam eorum effectus poſt ſe relinquunt. Interiora cerebri rimando, in ventriculis anterioribus Unc. xii. ſeri limpidiſſimi occurrebant, quod in ſcutellam effundendo monſtravi præſentibus D. D. & Chirurgis. Plexus Choroideus nonnihil etiam erat atroſus & putrefactus. Inquiſivi quoque in vaſa lymphatica cerebri, ſed ut ea viderem, tam lynceus non fui. In pectore aperto pulmones dextri lateris duplo erant majores more ſolito, unde forſan cauſa, quod æger ſemper in dextrum latus etiam invitus decubuerit, ſiniſtri verò à ſterno uſque ad ſpinam dorſi ita pleuræ & coſtis accreverunt, ut judicarem eos mille clavis affixos, quorum interiora plena erant ſanie, pure & ſcirrhis; cor autem optimè conſtitutum. Breviter ut mentem declarem, ſalvo aliorum prudentiorum judicio, dico huic ægro, immortali nominis fama digno, ob ferinam tuſſim, qua ultimo anno vexabatur, in cerebro fuiſſe ruptam aliquam arteriolam, vel venulam, vel vas lymphaticum, præcipuè in plexu choroideo, unde exſudavit ſerum, quod paulatim augmentum ſumendo, maſſam cerebralem diſtendit, in majorem molam elevavit, ipſas meninges earumque vaſa compreſſit, & capacitatem cranii ita occupavit, ut non fuerit ſufficiens ad continendum capeſſendumque cerebrum, quemadmodum in ipſa apertura apparuit: exinde & forinſecus & intrinſecus meningum compreſſio, ac pericranii per ſympathiam tenſio ſenſum illum moleſtum, ſeu dolorem ad tactum etiam externum inducens, ſimulque oſtendens in cerebro & meningibus diminutam ſanguinis circulationem. Mirabar non fuiſſe phrenitidem excitatam: verùm dubium præſentibus ſolvi, Phrenitidem fieri à ſanguine in cerebro vel meningibus extravaſato, ſtagnante, & cùm ſit extra locum ſuum naturalem p.n. efferveſcente & putreſcente: hic vero ſanguinem nihil ejuſmodi fuiſſe paſſum, & ita uſque ad undecimum diem ac ulterius abſque inflammatione cerebrum potuiſſe perſiſtere; donec tandem ultimò longa mora ipſis in vaſis in putredinem præcipitaretur, juxta illud: & vitium capiunt ni moveantur aquæ. Uti in tua, Vir ſcientiſſime, analogia microcoſmi cum Macrocoſmi Oceano perbellè demonſtras. Hæc an rectè judicaverim veſtro Curioſiſſ. ſimul ac ſapientiſſimo judicio ſubmitto, & ſi quædam obſcurius aut non rectè in hac hiſtoria enucleata, ut à felicitate veſtrorum ingeniorum magis illuſtrentur non ægrè fero: licet & ego conquiſitis variorum Authorum obſervationibus hiſtoriam hanc forſan analogis exemplis poſſem confirmare, attamen negotia tam ſcholaſtica quàm practica gravia ac permoleſta me ad hæc ſtudia alias avidiſſimum ab iiſdem abſtrahunt. Mira res! æger hic laudatus confecerat ſibi Thema genethliacum multos ante annos, in quo ita erat legere: In hac genitura Mars mihi minatur turbationem capitis, Jupiter & Venus morbum in genitalibus &c. & ecce omnia deprehenſa ſunt veritati conſentanea, omneſque aſtrorum revolutiones coincidebant cum tempore morborum & mortis, ipſeque pie defunctus hæc ſibimet coram me ſæpius prædixit: Unde volens ipſum a concepta opinione divertere, reſpondi, Vir doctus es, ſcis quod ſapiens poſſit dominari aſtris, quod aſtra inclinent, & non neceſſitent, quod Medicina aſtrorum impreſſiones etiam radiativas poſſit corrigere & emendare. His conſolatus & acquieſcens nihilominus prævisum ſibi expertus eſt ætate immatura nimis durum fatum. *D. Friderici Ferdinandi Illmeri à Wartenberg.*

Cephalalgiæ Hiſtoria rara.

Sartor quidam, Vir annorum vigintiquinque temperamento calidus, complexione bilioſus (nam ego cum Fieno in ſemiotica fol. 34. inter temperamentum & complexionem diſtinguo) facilis ad iram, in eaque ſæpius excedens, utcunque temperanter vivens, circa finem Maii anni currentis 1670. incidit in oſſis frontis dolorem gravativum, compreſſivum & lacerativum, ita ut ſinciput vix aut parum doleret, eratque dolor ſine omni febri, pulſum habebat tardum ſimilem melancholicis: cæterum ſanus toto corpore. Exinde vigiliæ, deliria per intervalla, ſubinde etiam ſomnus ad horas tertia vel quarta extenſus, adeò profundus ut ſi ipſi totum corpus dilaniaſſet vix excitaſſet: tandem ſponte evigilans nullam doloris remiſſionem ſentiebat, dierum quatuordecim ſpatio elapſo ſine convulſione fatis ceſſit. Prædixi adſtantibus apoſtema frigidum adeſſe, utens vocabulo ad captum vulgi. Mortuo aperio caput aſſiſtente mihi in utroque caſu olim diſcipulo meo, nunc Viro & Collega omnium calculo periuſigniter docto ac perito D D. Georgio Sebaſtiano Jungio. Ecce vaſa turgent in meningibus, cranium nimiam cerebri molem non poterat capere, interiora rimando occurrunt in ventriculis anterioribus ℥ viii. ſeri flavi & plexus choroideus ſubalbicans, præterea nihil. Judico hinc vel vas lymphaticum (quale tamen nullum, forſan ob meam inhabilitatem deprehendi) vel vaſa capillaria ſanguifera aliqua rupta fuiſſe ob exceſſum iræ, in qua ebullientes humores nimia quantitate propulſi vaſa minima diſtendunt, & minorem locum affectando eadem dirrumpunt: unde paulatinæ tranſudationes ſeri cerebri vaſa particularia & cavitates replendo, diſtendendo & comprimendo hæc ſymptomata cauſantes. Curationis gratia extraxi ſanguinem ex pede, brachio, manu, applicui veſicatoria, hirudines, cucurbitulas ad lateralia capitis, dedi purgantia, ordinavi epithemata anodyna, roborantia, diſcutientia, contemperantia: Dedi ſoporifera, verum omnia in caſſum. Curioſius aliquis ſi legat quatuor libr. Hippocratis de morbis, varia ibi de dolore capitis deprehendet, ſed textum qui huc ex integro accommodari poſſet nullum inveniet: vel enim intra quatuor aut ii dies mortui ſunt, vel acceſſit febris, quæ in noſtris caſibus non obſervabatur. Qnod ſi tamen quis vellet analogia quadam uti, cum ipſo non pugnabo.

Interim has meas obſervationes de dolore hoc admirabili judico Medicis ſervituras pro prognoſticis faciendis: vix enim poſſibile videtur quod Medicus, quocunque etiam cathartico munitus ex cavitate ventriculorum cerebri hoc ſerum extrahere poſſit, aliis tamen in ſuis experientiis nil præjudicando. Ne tamen charitatis opus Medicus videatur omittere, curam palliativam ſuſcipere, & prognoſtico ſe munire poterit: Hæc & ſimilia quanquam per circularem ſanguinis motum, aliaque recentiorum inventa videantur poſſe clarius explicari, quam veterum hypotheſibus inſiſtendo: attamen ſi quis veterum de motu ſanguinis dogmatibus mordicus velit adhærere, æque ac ſat perceptibiliter eadem ſymptomata & morborum complicationes ex iiſdem congruè deducere poterit. *D. Friderici Ferdinandi Illmeri à Wartenberg.*

Pungitivus Capitis dolor ab Aqua perſpicua in poſterioribus cerebri ventriculis contenta.

Cerebrum facultatum animalium principum ſedem eſſe jamdudum contra Ariſtotelem Galenus diſputavit, ipſaſque functiones eo præſtantiores reddere quo puriùs, temperatius ac magis pervium extiterit: quanquam antopſia contrarium demonſtret, nam filiola cujuſdam Comitiſſæ annorum quatuor, habitus corporis gracilis, billioſi temperamenti, correpta febre ardente, ſine notabili operationum principum læſione, creſcente morbo, decima quarta die ſuccubuit; In poſterioribus cerebri ventriculis inventa fuit libra aquæ, ipſa puteali magis perſpicuæ, ſine operationum principum læſione, niſi quod aliquando de pungitivo capitis dolore exclamaret: Forſan id ideo quia paucæ urinæ prodibant, & ad calefactum caput fecerunt metaſtaſin. *Anton. de Pozzis.*

Cephalalgia à Lapillo intra Duram piamque Matrem in Capite reperto.

Paſtor quidam, ætatis conſiſtentis, eximius hypochondriacus, atrociſſimos Capitis dolores, & quidem continuò, inq; ſiniſtro potiſſimum latere, ultra biennium patiebatur, quos plerorumque noſtratium medicorum cura vel ſaltim quadantenus placare fruſtra planeque irrito conatu tentavit. Aperto poſt obitum ejus capite, inter duram piamque matrem, è regione ſiniſtri cerebri ventriculi, duriſſimum ſcrupulum grani hordeaci magnitudine reperimus, ipſamque calvariam ibidem loci enormiter extenuatam deprehendimus, hincque cauſam hujus immanis capitis doloris non vana, uti puto, ſuſpicione deduximus. Rarùm exemplum, & cui ſimile non ubivis obvium. Præter enim hoc noſtrum, apud unicum Panarolum, quantum ego quidem ſcio, ſimile quid legere c[illegible]; triplicem ſcilicet ſpinam lapideam intra duram piamque matrem repertam annotavit *Pent. 5. Obſervat. 14.* utut cætera *Marcell. Donatus Hiſt. med. admirab. lib. 4. & Gregorius Horſtius oper. med. tom. 2. lib. 4. obſervat. 47.* aliique recentiores in ſingulis partibus humani corporis lapides gigni poſſe, ratione & experientia probarint. *Georgii Abrahami Merklini.*

Dolor ventris lethalis.

Puella quinque annos nata, jam à longo tempore conquerebatur de torminibus ventris. Quæ dolores leniendi, flatus diſcutiendi, vermeſque necandi vim obtinent, aliquoties adhibebantur, at incaſſum omnia: unde perſeverantibus doloribus tandem ex hac vita migrabat. Aperto cadaverculo, præter eam inteſtini coli partem, quæ rectum nominari incipit, vix ullum (mirum dictu!) abdominis viſcus conſpicere potui, idque propter enormem extenſionem in dicta inteſtini coli parte, ſub qua cætera latitabant viſcera. *Frideric. Ruyſch. Obſervat. Anatomico-Chirurgicar. Centur.*

Vir quadragenario major jam per decem annos conquerebatur de doloribus circa regionem ventris, qui quotidie magis magiſque ingraveſcentes, tandem hominem emarcidum, & quaſi tabe confectum anno 1668. unà cum vita deſeruerunt. Ego ad inquirendum incogniti morbi originem admiſſus, inveni binas meſenterij glandulas (jam glandes dici poterant, in tantam enim excreverant magnitudinem, ut quindecim penderent uncias) decuſſatim ſibi mutuo incumbentes, quæ renem ſiniſtrum ita compreſſerant, ut pene totus in pus eſſet converſus: glandulæ autem nullum in ſubſtantia contraxerant vitium, ſolâ magnitudine peccantes; aſſervantur illæ curioſis oculis ſpectandæ inter Anatomiæ noſtræ raritates. *Theod. Kerckring. in Spicilegio Anatomico.*

DRACUNCULI.

Dracunculi Vena Medinenſis nomine ab Avicenna donati propterea quòd Medinæ urbis Arabiæ incolas familiarius afficiant, à Clariſſ. Georg. Hieronim. Welſchio ſic deſcribuntur. Dracunculus ſeu Vena Medinenſis lumbricus quidam eſt, qui proprio ſuo ſeminio generatus, ſive cum ſanguine, ſive latice & humore, ut vocant, ſecundariò, ad partem quandam ſubcutaneam delato, ejuſque calore naturali, aut ſi quis ita velit, etiam putredinis ſocio, formam ſive animam in ipſo latentem excitante. unde primò exiguus, ſenſim in longitudinem illam inſignem, quamdiu licèt, auctus, atque iccirco in ſinus variè flexus, nihil aut parum moleſtiæ adfert, ſed tandem ſeu alimenti copioſioris defectu, ſeu loci anguſtia, ſeu aliâ quâcunque de cauſa, egreſſum meditatus cutem laceſſit, in qua adfluxu ichoris melancholici ſeroſo ſanguini permixti, puſtula exoritur, quæ deinde intumeſcens veſicam, ſeu phlyctænam contrahit, atque mox perforata, ſive exulceratâ, dracunculo viam aperit, qui tunc exerto capite paulatim prolabitur, neque ceſſat continuò protendi. Hæc ille; quibus ſane nihil adjicimus in morbo nobis prorſus ignoto, ac de quo magnum ipſum non puduit Galenum ſic ſcribere: *In quodam Arabiæ loco (ut aiunt) in tibiis hominum dracunculi vocati naſcuntur, nervoſi natura, colore craſſitudineque lumbricis ſimiles.*

Multos

Multos ſanè audivi qui ſe vidiſſe eos dicerent, ipſe verò cum nunquam viderim, neque de ortu, neque de eſſentia ipſorum quicquam exactè conjicere poſſum.

Pars affecta ab iſtis lumbricis, ſecundum Welſchium mentem Avicennæ explicantem, eſt muſculoſa caro, tum crurum, tum brachiorum, tum laterum, idque non tantum in hominibus, ſed etiam in equis &c.

Differunt à *Crinonibus* de quibus ſuo loco, quod illi craſſitudinis ſint tantum capillaris, atque breviores, hi vero craſſiores ac aliquando plus quam ulnæ integræ longitudinis. A verme de quo in *Affectione Bovina* quod ille varias corporis partes pererret ac obambulet, hi vero in ea in qua enati ſunt parte conſiſtant, donec ſuo tempore caput exerendo è nido ſuo, retrahantur. Quomodo præterea ab aliis diſcriminentur vermibus, ſive umbilicalib. quales ex Camerario ſupra cap. de Crinonibus, deſcripſimus, ſive inteſtinalibus &c. per ſe patet.

De *Cauſis* Dracunculorum hic quædam è præfato Welſchio adducimus, ſcilicet è pituita viſcoſa & tenaci enaci, eo prope modo quo pili in viis generantur urinariis, unde morbus, enaſcitur *qui Trichiaſis* vocatur quæ pituita ab alimentis congeneribus, qualibus Arabiæ incolæ utuntur, craſſis nimirum ac viſcidis, ſufficitur. De modò autem quo animetur in vermes viventes, ejuſmodi materia, jam mentem ſuam aperuit in morbi deſcriptione idem Clar. Welſchius.

Signa morbi *Diagnoſtica* ex eadem ſatis patent deſcriptione, ſi addamus ex Avicenna ab ipſo Welſchio explicato. Si materia ex qua generantur ac aluntur Dracunculi mitior, & præcipuè pituitoſa fuerit, nullum fere, aut valde obtuſum dolorem faciunt; ſi verò acrior ſit illa materia, calidior, ichoroſa & melancholica; exquiſitum illi dolorem excitant. De *Prognoſi* hæc habet Avicenna. *Etiamſi una in corpore quadraginta ferè, aut quinquaginta locis obtingat* Dracunculus, *curatione tamen evadit.* Unde, ut concludit Welſchius, apparet affectum nequaquam lethalem eſſe: Imo nec valde periculoſum, ſi modò dextre & decenter tractetur. Nimirum niſi aut violenta extenſione in parte cui adhæret Dracunculus, dolor atque inflammatio excitetur, aut ipſe etiam abrumpatur, nihil magni mali minari ſolet, tum enim relicta in corpore particula, repente, magnoque cum dolore atque periculo lumbrici in morem, contorquebitur: mox etiam putreſcens, ichoreſque aut humores acres in partes nervoſas exſtillans, graviſſima ſymptomata, atque imprimis convulſionem excitabit, quam ipſa tandem mors excipere conſuevit.

Curatio Dracunculorum ſeu Venæ Medinenſis ex Avicenna ejuſque Commentatore Doctiſſimo Welſchio duplex eſt, *Præſervatoria* una *Curativa* altera. Pro præſervatione vitanda eſt regio in qua generatur; cùm enim morbi endemii ea ſit conditio, ut toto illius terræ tractu, quam occupat, cauſam ſuam omnibus communem faciat, non fore ullam certiorem præſervationem quàm locum fugere clarum eſt. Sin autem id commodè fieri non poſſit, ſaltem à cibis abſtinendum ex quibus gigni creditur. Quinam tamen illi ſint non explicat Avicenna, Alzaravius omnia olera, omneſque fructus illic vitare jubet, ubi vena exiens ſive proſerpens generetur; hæc enim eſſe ait, è quibus produci ſoleat. Ebn Jezla autem piſces ſigillatim enumerat, & lenticulas cum aceto, dactylis, aliiſque ſimilibus in direct. morb. tabul. partic. 7. §. 1. Nihil enim dactylis crudis, coctiſque, recentibus pariter, paſſiſque toto Oriente & Africæ Aſiæque tractu univerſo frequentius in cibo. Joan. Colle Comm. in Avicennam, omnia cibaria potuſque calidiores omnes commemorat, aduſtos, vitioſos, ſalſos, ut aquam ſalſam, carnem ſalitam, piſces, braſſicam, betam, ſpinaciam, aliaque quæcunque chylum acrem, acidum, acutum & melancholicum gignunt. Vina item nimis potentia, vapida, craſſa, & excrementitios humores generantia. Præterea vult Avicenna ut oppugnandæ cauſæ morbi antecedaneæ evacuetur vitioſus ſanguis, ſecta vena baſilica, aut ſaphena. Item intus ad expurgationem humoris adhibet ſyrupum myrobalanorum, decoctum epithymi, pilulas coccias, ac tryphæram cum ſena & fumaria paratam: quibus omnibus addit humectationem corporis cibis humectantibus, balneis &c. Hæc de præſervativa; Morbi præſentis expugnationem quod ſpectat illa ſic inſtituetur. Cum veſtigium lumbrici, ſeu Dracunculi apparuerit, membri refrigeratione uti conveniet, per cataplaſmata refrigerantia, qualia fieri poſſunt adhibitis ſuccis frigidis expreſſis cum ſandalis & caphora, imò poſt corporis purgationem, per hirudines quoque loco applicitas. Succos expreſſos frigidos ſigillatim ceu vulgò notos non enumerat Avicenna nec quiſquam alius recenſet præter unum Berta paleam, qui ſuccum ſempervivi vermicularis, & herbæ apoſtematum, quæ faba craſſa, ſeu craſſula ac telephium eſt, nominat. Addi poſſunt, commentante Welſchio, quoque alii, ut lactucæ, nymphææ, parietariæ, alſines, portulacæ, lenticulæ, polygoni, oxalidis, umbilici veneris, capreolorum vitis, & maximè tuſſilaginis, cujus virtutes omnibus inflammationibus planè ſingulares & eximiæ compertæ ſunt. Cataplaſma quoque Matthiæ Naldii ex farin. lupin. orob. lentium, myrrh. aloë, croco, & ol. abſinth. nec non oleo ex fol. abſinth. abroton. matric. ſem. acetoſ. ſanton. & ol. laurin. compoſitum, ſatis commodum contemni non debet, & ſi ipſum adfectum nunquam vidiſſe aut curaſſe ex ſcriptis illius ſatis appareat. Nimirum quæcunque vermibus inimica ſunt etiam dracunculis adverſantur. Sin autem iſtæc eludat, jamque prodierit, tunc convenit ei præparare aliquid, cui adligetur, & ſupra quod blandè & paulatim convolvatur, ita ut ſic uſque ad finem ſui ſine diſruptione exeat. Ad hoc autem optimum eſt plumbi bacillum quod præterquam quòd dracunculo convolvendo aptum ſit, ejus ponderis fiat neceſſe eſt quod ei trahendo non abrumpendo ſit ſatis. De pondere bacilli nihil amplius Avicenna, ſed illud explicat Alzaravius dum ex barbaro interprete ſic habet. Si de dracunculo jam aliquid exierit, non valet ingeniatio, niſi ut attrahatur, ſi eſt parvus, quouſque egrediatur totus, & ſi eſt longus ligetur in extremitate ipſius arundo plumbea cum pondere ʒj. & deducatur in ipſum quicquid exierit de eo, & caveat ne vena detruncetur. Alii pondus illius faciunt à ʒj. ad ʒij. imò etiam alii ad ℥j. veniunt. Verùm pro diverſa Venæ Medinenſis craſſitie aut robore, pondus illud

illud ex Medici ſolertiâ & ingenio variandū eſt. Figura debet eſſe cylindrica. Summa verò cura ſit in exitu Dracunculi facili reddendo, quod fit fulciendo membri cui inſidet imbecillitatem & rarefaciendo illud irrigationib. ex aqua calida, & mucilaginibus, refrigerantib. oleiſq; emollientibus, frigiditate aut ſubtili calore præditis, & quæcunque ad egreſſum illis ſimili ratione facilem reddendum idonea ſunt. Ac tandem ſi videatur apertione opus eſſe, ut integra prodeat Vena Medinenſis, nihilque ſit quod prohibeat, aperiatur, & extrahatur. Sin vero exitus ejus commemorata extractione non reddatur facilis, & apertio non ſit poſſibilis, butyro putrefacies, tota enim putrefiet, atque egredietur. In hoc negotio Aetius Cornario interprete ait. Quòd ſi Dracunculus ſponte progrediens facilè extrahi poterit, nihil ampliùs faciendum eſt. Sin ad ſuppurationem vertetur, à cataplaſmatis & aquæ mulſæ ac olei irrigatione non eſt diſcedendum. Nos vero & emplaſtrum è baccis lauri poſt cataplaſmatum è farinis, mulsâ & oleo ablationem imponere ſolemus. Facta verò ſuppuratione, cutis per longitudinem ſecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis ligamentis inditis diſparetur, & reliqua curatio ſuppuratoria adhibeatur, ita ut animali ſuppurato & extracto ulcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur. Inciſio, quæ aliquando neceſſaria, duplex eſt, una dracunculo integro extrahendo, altera quæ abrupto tantùm conveniat. De illa ſic Avicenna: Maximè verò ſi ſecetur locus à Vena Medinenſi longinquior, ibique immiſsò ſubtus ſpecillo depellatur, & frictio dum egreditur cum ſale paulatim & blandè continuetur. Ubi enim cum ipſa ita actum fuerit, tota egredietur. Poſteriorem inciſionem idem Avicenna his exponit verbis: Quòd ſi rumpatur, ſeſeque occultet, nullum dubium eſto quin aperiri debeat, ita ut denuò capiatur, deinde leniter extrahatur, & locus ut vulnera ſolent, percuretur.

Atque hæc de Dracunculo ſeu Vena Medinenſi dicta ſunto, in cujus ulteriorem explicationem *Obſervationes* demùm aliquot à Clariſſ. Welſchio in ſuo de Vena Medinenſi tractatu à variis adductas, adjungemus.

Obſervationes.

Æthyops maris præfecti ſervus, juvenis 18. annorum, cùm primùm ex Memphi Ægypti celebri civitate Theſſalonicen advectus eſſet, illico de cruris dolore conqueſtus eſt, in quo juxta talum primò ulcus excitatum eſt, in quo venæ modo caput conſpiciebatur, quod advertentes Turcæ morbum cognoverunt, periculoſum eſſe in Ægypto & India, ac reliquis regionibus quibus innaſcitur, ſignificarunt, quæ Arabes præcipuè Avicenna, Venam Medenam, fen. 3. lib 4. appellari tradit, veluti Avenzoar & cæteri hujus doctrinæ homines, quibus morbus hic ſatis cognitus & familiaris erat: Pro cujus curatione accerſitus Medicus Parahyas linguæ Arabicæ doctus, ita orſus eſt. Primò debita victus ratione propoſita, partem extremam venæ, aut veriùs nervoſæ cujuſdam ſubſtantiæ ſubtili ligno alligavit, quam paulatim ligno trahebat rotabatve, adeo ut ad ejus ultimam partem, h.e. ad trium cubitorum longitudinem poſt multos dies pervenerit. Unde Æthyops à doloribus & anguſtiis, morbove ipſo liberatus eſt, nullò ſuprapoſitò cataplaſmate concoquendi vim habente, aut calida ſuperfuſione aliqua, quæ ex Sorano & Leonide ultimis verbis lib. 4. ſuæ Medicinæ huic morbo auxiliari tradit. *Amatus Luſit. Cent. 7. Curat.* 64.

Hollandus quidam è penuria Rupellam delatus, de dolore, inflammatione, & tumore in utroque malleolo conquerebatur, rem Chirurgo defert, monetque ut de vermibus cogitaret. Id factum. Inflammationi ſuccurrebat cerato Galen. 14. Meth. med. 3. deſcripto, cui parum baſilici miſcebatur. En duos quaſi vermes, aut nervos, ex utroque malleolo unum, prorumpentes. Hos Chirurgus ſenſim protraxit, uſque dum æger de dolore conquereretur, tum in nodum, quod extractum erat, replicando concinnavit, de die in diem opus idem repetendo, uſq; dum planè exciderit. Illud quicquid fuerit nervi, aut ligamenti, aut vermis, nunquam vitæ alicujus ſpecimen exhibuit. Longum erat pedes quinque: convaluit. *Antonius Guenotius Pariſienſium Medicus & Chirurgus, referente Welſchio è ſuis adverſariis à ſchedis Verſungianis petitis.*

Montalbanum è Rupellæ penuria homo allatus jam deſcripto morbo laborans, ſed non ita feliciter curatus: Dum enim rei iſtius p. n. extractioni nimiâ violentiâ operam dedit Chirurgus, eam diſrupit, unde inflammatio, dolor, convulſio, & 24. horarum ſpatio ipſa mors ſequuta. Aperto cadavere, perioſteum inflammatum deprehenſum eſt, cui planè adhærebat iſtud, quicquid fuerit, funiculi inſtar juxta malleolum in gyros quinque vel ſex contorquebatur, inde rectà ad genu porrigebatur, quo in loco iterum in circulos reflexum, tandem ad os Coccygis ferè, aut ſaltem Iſchii protendebatur. *Idem eodem referente Welſchio.*

Ad littus cui nomen Capocors, ſive promontorium Corſicum, quidam correptus tanquam febri, primò horrore concuſſus eſt, calore ſuccedente, totoque corpore puſtulis erumpentibus, valdè exiguis, quæ tamen omnes, probè operto mox iterum diſcuſſæ evanuere. Delatus igitur in proximum pagum, cui nomen Agrara, haut procul à Caſtello Sancti Georgii, ſeu arce Nigritis Mina dicta, circa malleolum in tibia dextra duas puſtulas erupiſſe advertit, quæ veſiculam contrahentes mox rumperentur, & vermis ſive dracunculus ibidem latitans caput ſuum exereret, non majus quàm aciculæ, eſt, quod ideò à Chirurgo Batavo captum, pennæque medio parumper fiſſæ inſertum, deinceps quotidie circumvolvendo eò uſque extrahebatur, donec dolorem aliquem percepiſſet. Ita unus bidui ſpatio integer paulatim eductus, prodiit, alter verò abruptus tumorem cruris doloreſque maximos excitavit. Qui integer prodierat longitudinem ulnæ noſtratis ſuperabat, tenuis erat ad inſtar chordæ teſtudinariæ, coloris dum recens erat albi, exſiccatus autem nonnihil flaveſcentis, qui tenſus etiam ad inſtar fidium ſonabat. Chirurgus morbi iſtius nondum ſatis peritus erat, ideoque unguentum baſilicon & emplaſtrum palmeum applicuit, quibus tamen ſolis curationem feliciter abſolvit. Nigri illius regni incolæ aliàs ligno utuntur exiguo ad extrahen-

trahendum, & reliquum curant ſolo oleo palmarum, ſive coccorum, quod habent copioſiſſimum. Triennium illic tranſegit, antequam morbum hunc contraxiſſet, qui toti regioni familiariſſimus ex aquis præcipuè in cibos potumque adſumtis oriri creditur. *Georg. Hieron. Welſchius ex communicatione Joan. Abrab. Heinzelii Patricii Auguſtani qui ultra decennium in Guineæ regno vitam duxit.*

Qui in Guineam navigant, & in Caſtello S. Georgii de Mina habitant, cujus diſtrictus ad aliquot milliaria extenditur, toto corpore vermibus adfligi ſolent, magis tamen Æthiopes incolæ, quàm Germani advenæ. Notatu autem dignum eſt, ſi quis tantùmmodò prænavigaverit pruritum in cute ſentire, maximè in brachiis & cruribus, frequentiſſimè verò in femore. Tunc oritur veſicula, unius, in quibuſdam tamen trium piſorum magnitudine. Hæc autem niſi à verme ipſo pertundatur, ubi Chirurgi ſatis maturam judicârint, (ſunt autem ejus rei peritiſſimi) aperiri debet. Mox prodeunt pili gemini, albi, & capite adnati, qui ideò barba vermis dicuntur. Veſica ipſa aqua diſtenta eſt: tum vermis quotidie manè & veſperi extrahitur. In partibus corporis muſculoſis, ſi articuli ferè longitudine promineat ſæpe accidit ut unico tractu educatur. Longitudine ulnam, aut etiam ſeſqui cubitum exæquant, nivei coloris & frigidiſſimi, quamvis ex carne calidâ exeant. Tenues ad inſtar fili, alii tamen ut funiculi. Craſſiores venenoſiſſimi & peſſimi exiſtunt, valdè que difficulter extrahuntur. Inferiori crurum parte ſæpius nervis & venis circumvolvuntur, atque tum quidem educi nequeunt: ſed abrumpuntur. Abruptis autem tumor ingens in pedibus, ſuppuratus, & copioſam materiam concludens, donec tandem fonticulus excitetur, aut ſcalpello foramen fiat, quo plures quandoque ἄμυγαι redduntur, magniſque doloribus afficiuntur. Ipſe ego, cùm illic degerem, tribus ejuſmodi laboravi, duobus ſcil. in dextro & uno in ſiniſtro crure. Primus dextri pedis in ipſa planta enatus erat; quò 14. dies decubui, neque ambulare potui, donec tandem diſruptus exareſceret. Alter infra malleolum ad digitos uſque protenſus, ideoque magnis cruciatibus & ulcerationibus curatus eſt. Tertius itidem ſub talo ſiniſtro, cùm ad dimidii cubiti longitudinem prodiiſſet, diſruptus retroceſſit in tibiam, quæ ideò inſigniter intumuerat, ut 4. menſes integros ægrotarem. Nec enim niſi ſectione curari potuit, quo tempore nec ſtare, nec ambulare poteram, ſed neceſſe habebam ab Æthiope perpetuò geſtari. Stolarchæ noſtri coquus 30. ejuſmodi vermibus diutius excruciatus eſt, per ſemeſtre integrum decumbens, ut pleriquè de vita ejus deſperarent, tribus enim aut quatuor curatis, mox alii exoriebantur. Quamquam verò pauci reperiantur, qui abſque hoc morbo ex illis locis redeant, viciſſim tamen pauci occurrent, qui tam multis, ac coquus iſte adfligantur. Sanatus autem & ipſe eſt, ut me diſcedente, etiam ulterius reſtiterit. Æthiopes ſe ipſos ſic curant: Ubi vermem digiti longitudine extraxerint, abſcindunt & oleo palmæ illinunt, foliumque recens ejuſdem arboris emplaſtri loco ſuperimponunt: tumorem quoque, poſtquam apertione facta, materiam purulentam & ichorodem effluere permiſerint, ita perſanare ſolent: Poſtquam aqua ex pipere aliiſque herbis ſatis acri reddita eluerint, imponunt deinde oleum palmeum cum folio ad mitigationem. Atque hoc remedio ad omnia ulcera utuntur. *Michael Hemmerſamius Noricus Itinerarii Guineenſi vernaculâ linguâ conſcripti cap. 13.*

Lara urbs magna eſt bene ſtructa, muriſque fortiſſimis cincta ſummo montis apice ſita. In illa mercatus eſt, quo varia mercium genera venum comportantur, magnaque illic fructuum copia reperitur. Sed aqua prava, inſalubris, putredinum & morborum graviorum ac letalium cauſa exſiſtit. Ex hac aqua, ad Gomeron uſque ſe extendente, ut ſcribunt, vermes quidam longiſſimi generantur, qui cruribus humeriſque excreſcunt, rotundi, congyrati, & in carne occulti. Quamprimùm animadverti concipiunt, aperitur locus, ut caput vermis capi poſſit. Tum ligneolo diffiſſo captus circumplicatur ſive convolvitur, ſex ſæpe pedes longitudine excedens: parum tamen quotidie ſic extrahitur, donec totus ſenſim prodierit. Cautè tractandus eſt, ſi enim abrumperetur, portio in carne reſidua, ulcus periculoſum efficeret. Medicina contra hanc aquam vitioſam eſt vini providentia, vel ſaltem abſtinentia à potu aquæ illius, antequam cum cura per pannum tranſcolata fuerit. *D. de Bourges in deſcriptione Gallicâ itineris ab Epiſcopo Berytenſi in Sinas ſuſcepti.*

Peregrini imprimis qui Guineam appellunt, corripiuntur vermibus in corpore genitis, imò & Æthiopes non tantùm albi, ſed etiam nigri prope Meinam, lociſque vicinis, cum tamen ii qui 25. milliaribus orientem verſus habitant, huic malo non ſint obnoxii. Vermes iſti, quos linguâ vernacula *Icrion* vocant, non omnibus, qui eò tendunt ſed quibuſdam tantùm manifeſtantur. Sunt enim qui iis laborant, dum in litore aurifero degunt, alii in reditu demum, & iterum alii poſt iter peractum, etiam 4. 5. 6. imò & 12. menſibus, infeſtantur. Sunt viciſſim, qui ter litus illud adierunt, & tamen nunquam de his vermibus quidquam audiverunt. Nonnulli congreſſui cauſam adſignant, alii ſingularis cujuſdam piſcis eſui, vermibus ſcatentis. Alii natationibus & balneationibus in aqua frigida adſcribunt. Quidam à nimio vini palmei potu, vel eſu panis miliacei, *Candrarum*, originem trahere dicunt. Sed omnes iſtæ rationes parum vero conſonæ videntur: quia, qui nec cum mulieribus rem habuerunt, nec piſces paneſve illorum deguſtârunt, nec vinum palmeum biberunt, nec frigidam marinam aquam ingreſſi ſunt, vermium tamen hoc morbo adiſicti fuerunt, cùm è contrario plures in terra illa, etiam cum meretricibus viventes, vinoque palmeo ſæpius inebriati, nihil hujus mali pertulerint. Veroſimilius idcirco fuerit, ex ſingulari quadam aëris malignitate, aut aquæ potu, naſci, quam Nigri illic ex quodam fonte petunt, Albiſque vendunt. Verum quidem eſt peregrinos multos in litore aurifero aquæ plus nimis bibiſſe, qui nunquam morbô correpti: ſed hi navibus ſuis infra Mouream appulerunt, non Acaræ, aut aliis locis. Qui enim Moureæ appel-

appellunt, vel aquam multam bibunt, citiùs vermibus laborant, quàm qui Acaræ, aut ſuperioribus locis. Variis modis invadit hic affectus: Alios ſcil. cum febri, vel horrore febrili, alios cum imbecillitate, lipothymia aut anxietate magna, quoſdam etiam cum delirio. Primo ſe manifeſtat veſicula exigua, ſive puſtula, morſui pulcis ſimilis, vel tumor, in quo vermis inter cutem & carnem ſæpe etiam videri poteſt, vel efflorefcentia quædam ſanguinea cum ſymptomatibus ſimilibus. In carnoſa maxime parte crurum, brachiorum, genuum & natium, imò præcipuè in omnibus partibus carnoſis, quandoque etiam in ſcroto, quo maximos dolores creat, quanquam etiam interdum hic loci non doleat. Sunt qui trimeſtri integro iis moleſtentur, alii è contrario, vix tribus ſeptimanis. Alii etiam aliis plures. Quidam unum tantùm, nonnulli una vice etiam 10. habent. Variæ ſunt longitudinis & magnitudinis. Alii duas ulnas exæquant, alii unam tantum, alii denique unâ etiam breviores ſunt. Quidam craſſi, ad inſtar fidium craſſiorum, alii tenues, ut filum ſericum. Multi non credunt vivere, ſed pro nervis corruptis habent, nec vermes eſſe putant. Sed motu, quem exitu oſtendunt, diverſum comperitur. Curatio rarò inſtituitur, antequam vermis ipſe exitum paret; aut caput exſerat. Tunc enim capitur, & tenetur, ne retrocedat. Senſim poſtea extrahitur tamdiu, donec ulteriùs prodire ceſſet. Ita parumper quieſcere ſinunt, donec denuò prodire incipiat. Quidquid extractum eſt, ligno cuidam exiguo circumvolvitur, ne in corpus retrò meet. Sic verò trahendo ex intervallis pergitur, donec totus omnino egreſſus fuerit. Si juſtô fortiùs trahatur, haut raro abrumpi ſolet, & tum plerumque vulneris inflammatio ſubſequitur. Exeundo etiam plerumque multum ſaniei ſecum defert. Nigri manum non admovent, ſed cicurari ſinunt, vulnuſque aquâ ſalsâ eluunt. Optima curatio eſt, corpus à putrida ſanie, mundare, & vulnus butyro recenti inſulſo inungere. Locus quò vermis ſe manifeſtat, ante omnia, ſemper caleat, neceſſe eſt, cuſtodiendo illum diligentiſſimè ab omni frigoris ſenſu. Niſi enim id probe obſervetur, intumeſcit plaga, & inflammatur. *O. Dapperus in Africa deſcriptione ex Iſaaci Voſſii Manuſcriptis.*

DYSENTERIA.

Ad Dyſenteriæ abſolutam explicationem nihil defuturum ſpero, ſi jam produxero; tum quæ in Theſibus Diſcipulorum Viri Ampliſſimi Domini Caroli Drelincurtii Regii olim in Galliis Conſiliarii ac Medici, nunc verò in Univerſitate Lugduno Batavo. Profeſſorum omnium antiquiſſimi (cujus ductu nihil ſanè quàm accuratiſſimum ac ſolidiſſimum conſcribi poteſt.) Tum etiam quæ in Clariſſ. Thomæ Willis Diſſertationibus, ſuper hac materia reperire eſt. Veniant itaque primò Theſes memoratæ.

THESIS I.

Ab officii difficultate paſſio nomen habet Dyſenteria, quæ *Aureliano Inteſtinorum rheumatiſmus eſt cum exulceratione.* Hic enim cum Veteribus cauſam immediatam uti τὴν τῶν ἐντέρων ἕλκωσιν agnoſco, ita mediatam omnem profiteor τοῦ τὸ δριμὺ, τὸ δακνῶδες, τὸ ἁλμυρὸν, τὸ πικρῶδες; vel ut breviùs, ſed pleniùs dicam, τοῦ τε διαβρωτικὸν & τὸ ἀναστομωτικόν.

Inteſtina quippe ξύεσθαί τι & ἑλκοῦσθαι, illorumque vaſa corrodi atque recludi liquet, i. quidem ex torminibus, vel tormentis ut cum Celsô loquar, quæ hic ſæviunt, unde meritò Tullius torminoſos vocat, quos Plinius Dyſentericos vocitat, quique Aphrodiſeo δυσεντερικοὶ, uti Nicandro δυσέντεροι dicuntur.

Excreta deinde, mucus, bilis, ſerum, ſanguis fluidus, grumoſuſve, pus, partiumque ſtrigmenta aliud nihil loquuntur quàm inteſtinorum ξύσιν τε & τετρυχωμένον. Jure igitur ab Hippocrat. ἡ δριμεῖα, κακόχροος illa habetur, quæ tot ὀδυνώδεα, totque ξυσματώδεα, imò, quæ tot ἰφλακίδας, totque ξύσματα, ſeu ramentoſas dejectiones, vertente Gorræo, profundit.

3. Inſuper id ipſum Anatome clamat, Dyſentericorum enim interanea, vel perlucent membranacea, carnei intertrimenti causâ hoc fortiori velut ſmegmate deterſi, ſubductique; vel carnosâ ſui parte vaſis irriguâ tumenti, atque plagulis morſibuſve cruentata, uti fert carnium indoles; ſauciatos enim, inſimulque ſanguinantes tumidoſque videre eſt lacertos.

4. Demum ſerpit ulcus tam altè ut inteſtina perforet, fæceſque profundat vel in ventris alveum, vel in abdominis ulcus è directo ulceroſi inteſtini, ex oculatâ fide Avicen. Matth. de Gradib. atque Sennerti, qui Germanorum decus eſt grande.

II.

Sit igitur Dyſenteria dejectio mucoſa, ſanioſa, cruenta, purulenta, frequens, torminalis, inteſtinorum interiorum vel ſauciatorum, vel eroſorum ergo.

Hâc definitione ſecludo fluorem diarrhoicum, lientericum, cœliacum & cholericum, omnem inſuper τὴν διὰ χυμοῦ ἰχωρόεντος αἱματώδη χωρὶς ἑλκώσεως. Dyſenteriæ ſiquidem fundatur ὑπάρχον ἐν τῷ διαβρωτικῷ, illud ſive ſit primitus inquilinum humorale, vel animale; ſive recens aſſumptum & advena, vel Diæteticum, vel Pharmaceuticum.

1. Internorum vulgatior eſt Pituita vel acida, vel ſalſa, quæ bombycinum inteſtinorum ſubtegmen ad vaſorum uſque deterget ora, eò primùm loci, ubi adhæſit, ſed mox latiùs atque latiùs gliſcit, ſuiſque ſpiculis inteſtina fodicat, convulneratque.

Noſcitur excretis quaſi mucoſis, aliàs adeò largiter profuſis, ſed cruore modico perfuſis, ut ſui copiâ atque glutinamentô Practicos in admirationem traducat, talem Promotor meus Cl. Drelincurtius in altitudinem ſtupendam ab imô ad ſummum cohærentem ſuſtulit. Pueros hæc, ſenes, ſequioremque ſexum, unò verbo

verbò, deſides & cochleæ vitam agentes, *olera, fructus & piſces ſi præſertim vorant*, arripit.

2. Bilis mordacior & plurimis aculeis hirta, *quæ cholericè more flexuoſos inteſtinorum orbes non permeet*, ſed quæ lentorem nacta, inteſtinorum flexuras lentè perreptet, illaſque ſenſim arrodat atque deſquamet, ſicque poſt mucum atque cruorem, tot quæ excernuntur detritarum partium ἀποξυσμάτων undique corrodat. Hanc *Plato* celebrat propter inteſtinum tumultum, ex alvò, ceu ſeditioſâ civitate fugientem, & fugâ ſuâ tot & tantas obviis quibuslibet *inteſtinis*, ceu *hominibus*, plagulas inferentem.

Hippocrates Platone major, pituitam, bilemque miſtas inculcat. Illarum enim *amalgamate*, (*ſi præſertim ſalſior bilis, ſalſiori pituitæ jungitur*) bilis glutinum majus, pituita verò plures enſiculos, *quibus inteſtina dilaniet*, nanciſcitur, atq; ſic juratò veluti, & ex condicto ruunt in nefas.

Sicarios iſtos, fuga detegit. Alter ſiquidem atque alter alvò ſecedunt cædibus cruentati. Hæc ſpecies æſtate vulgatior, & in homines cadit temperie bilioſâ victu utentes ſibi analogo.

3. Serum, ſuas & tragædias movet, ſi diætæ vitiò auſterum, acerbum, acidumve fuat. Hinc *Tullius* ex helvellis in Augurali apud Lentulum cœna, graviter ex inteſtinis laboravit. Hinc *milites* atque *lixæ* horariis auſterioribus dum ſeſe ingurgitant, tota caſtra *dyſentericis* implent. Hinc Imperatores ipſi *Theophilus, Fridericus* III. & *Albert.* II. algidâ & peponibus torminoſi. Hinc & ab uvis atque multò apud *Foreſt.* tormenta. Hinc & inteſtinorum difficultates apud *Hildanum*, tum vinò cupreis vaſis refrigeratò; tum acetò urceoli plumbei. Acidum enim *Cereris, Najadum, Veneris* & *Saturni* (ſi præſertim humore *Bacchi* in ventriculò non retunditur) uſque adeò corroſivum eſt, *Helmontiò teſte*, ut excretum lintea rodat. Sic *meus Pr.* in Dyſ. lethali dejectiones vidit, & teterrimum acorem exhalantes, & in tantum efferveſcentes, ut horulæ ſpatiò, *muſteâ cereviſiâ citius*, ſcaphium pede altum, *ab unciis ternis* conſcenderint. Notitia hujus ex dictis clara diſtinctaque.

Serum ſalſitudine voratorum & *Salſus* & *Stygium* fit, acutieque ſuâ & cuſpidibus, ceu tot ligonibus inteſtina fodicat, cuniculos agit, murumque Vaſis extructum ſuffodit, quò ſuffoſsò cruorem ſanioſum, torminalemque profundi neceſſum eſt, uti *B. Sylvatici fide*, puero lixiviâ hauſtâ contigit.

Sic *Pr. mei* calculô, Pariſiis haud inſolens advenis obtingit Dyſenteria, ob *aquam* Sequanæ, *alias ſaniſſimæ*; hauſtorum pigritiâ, non e profluente limpidô, ſed juxta navigia linteis ſapone tergendis dicata, quò Civitatis purgamina confluunt, *muriaticam hauſtam.* Noſcitur aſſumptis.

Illius porrò ſeri vitioſi fontes, non *unas* duntaxat τ̃ παγκρεατικοῦ *glandulas*, ſerum illud *Wirſungianò ſiphunculô* in *Herophilianam* eructantes ἔκφυσιν, è quâ in ventris Dædala deturbatur, ſed & gracilium inteſtinorum acinos agnoſco. Illos enim reputo unà cum reliquis τ̃ ἐλυμιδίων *glandulis* ſerô vitiatò perpluere.

4. Pus demum *humorales* inter *cauſas* numerandum venit. Humoribus enim natales debet acceptos, & adhuc dum fluere natum aptum. Id profectò noſtros apud Majores injurioſè non infamatur ... auctor. Fidem quippe mihi fecit *Pr. meus*, ſeſe variolis laborantes, Phthiſicos, & Empyicos *ſedibus dyſentericis* purgatos vidiſſe.

Quaternis iſtis, *Animalem cauſam*, ſed brutam, quidni accenſebo. *Meus* enim *Pr.* cladis illius animantum copiam, *ἀιδῶς exanguem*, cruentos reos in flagranti delictô deprehendit. Quadragenario quippe Medicinam fecit, cujus dyſenteriam diarrhœæ triduanæ ſuccedaneam, nullis Phœbi potentibus herbis ſanare valuit. Ac proin, alvò toties profuſâ, exhauſtòque vitæ theſaurò ſanguine, & doloribus identidem ingraveſcentibus, omnemque, ſomnô requiem, depellentibus, fato ceſſum eſt.

Inciſis a pyloro ad anum interaneis, inſolens nihil tenui e fiſtulâ venit in conſpectum. At univerſi coli decurſus, *tantus quantus eſt*, vel ſuis in ſecretioribus cryptis atque cellulis vermium latibula paſſim prodidit. Illorum autem alii adhucdum locorum palantes huc & illuc graſſabantur. Alios verò anguineô flexu contortos, implicitos, conglomeratoſque cernere fuit. Tota inſuper colon atque rectum, exteriora quidem livida, interiora verò flammea, tumefacta & tumulis denſis exaſperata. Interior enim illorum tunica ubivis craſſior erat, & frequenti, ac ſupra modum gibberâ papillâ ſanguinariâ protuberabat. Tot loca *meus Pr.* nuncupat nuperæ cruentæque cladis: eò quippe loci vaſa cernere fuit oppidò tumidiora, atque Lumbricorum morſiunculis, & foſſionibus recluſa, cruoremque manantia.

Iſtos porrò homicidas, *eò loci foricarum putore ferociores*, agnoſcere eſt ſuis e nævis, quos arceſſiviſſe à capite, nunc alienum eſt.

Defunctum quod attinet, totos dies quindenos perdius & pernox abdomen manibus comprimens ſellæ inſedit foricariæ, nullis enim argumentis adducebatur lectum ut peteret, ne confeſtim alvi deponendæ causâ lectò exilire cogeretur, jugibus enim egerendi ſtimulis agitabatur. Podice deprehenſus eſt ita hiulcô atque patulô, ut κυλιστῆρας indere φαρμακίτην l. ſtei enematis ergò, ſtuduerint fruſtra.

Cæterùm tremulus erat universè, adeò ut explorando pulſui locus denegaretur: appetitu vigebat, nauſeæ ſitiſve neſcius: Verùm, ſub extrema fata, abdominis ambitum ad rabiem uſque torminoſum ululabat. Alſit univerſim, manibus atque ſcrotô lividis. Fæces totæ diarrhoicæ, conſiſtentes nuſquam, & primùm quidem griſeæ, ſanguinolentæ demum atque lethales. Brevibus iſtis fidam τεκμήριον, ceu cynoſuram habes. Quocirca in dyſenteriæ ſedibus craſſis, tenuibuſve, diſtinctiùs internoſcendis nullus ero. Imò brevitatis gratiâ, quæ hic diſcutienda venirent de *torminoſis inteſtinis* non ſemper *laceris & extenuatis*, de illorum *ſitu, mucô, adipe, ſanguine fluidô, grumoſô, paucô, multò, fæcibus miſtô, impermiſtove, laminis, fibris, carunculis & ulceribus cavis*, (quæ fæcum abdomine mediò ſunt emiſſaria) atque ſingulatim de *teneſmô*, deque *teneſmi* atque *dyſenteriæ gradibus*, & συμπτωμάτων ἢ συνδρομῆς, de illorum *effluviis atque contagiò*; de *therapeuticis controverſiis*, deque *ſpecificis in ſpecie*, lubens ſileo, ne diatribam margine plenâ, non autem Inaugurale lemma φιλιάτρων oculis ſubjiciam.

Strictim igitur *cauſas & Externas* attingam. *Diateticas* Theſeos ſecundæ refricuiſſe nolim, *Pharmaceuticas* inſolentiores quidem de *annulô voratô, Euphorbiô, Ephemerô Colchicô, adamante, vitrô,* &c. repeti velim ex *Luſitano, Cluſio,* &c. Vulgatiores *meus Pr.* in Adverſaria, quorum eſt mihi copia, retulit de *Mercuriô tum vivô vel* unctione vel ſuffitu; tum *ſublimatô, atque etiam præcipitatô* vel rubrô, vel albô, deque *minerali Turbith,* temerariis Barbitonſorum auſis, perperam uſurpatis, de *Theophraſti Gillâ,* de *pane* dulciariô bis coctô *diagrydiatô,* de *trochiſcis alhandal,* de *catapuția minore, de granis Cnidiis,* de *Strobilis Indicis,* de *purgatrice* tandem, aliàs innocuâ, *Mannâ.*

5. Dyſenteria universè χαλεπή τε καὶ ἐπικίνδυνος, dum quippe torſionibus excruciat, humores frugi conſumit, ſpiritus exhaurit, parteſque depopulatur, ſi potiſſimùm ægrotantis in perniciem collatitias ſibi commodant operas ſymptomata. Tunc quippe πολύπονος quidem, at non πολυχρόνιος exiſtit. Ominoſa ſiquidem eſt, citoque non inteſtinorum duntaxat, *gracilium imprimis,* ſtamina diſnectit, ſed & vitæ totius abrumpit fila, ſi cauſis internis eſt orta, ſi febris adeſt, ſi faſtidium cibi, ſi nauſea, ſi ſingultus, ſi convulſio, ætas ſi infantilis, ſenilisve, conſiſtens item uterum ſi gerit; lumbrici ſi ferociunt, ſi tergora dant; lipothymia ſi arripit & repetit, ſudor ſi frigidus, extrema ſi algent, ſi livent; torſiones ſi nullis aut brevibus ſint inducιis interciſæ; vel ſi derepentè altum ſilent, nec repungunt; malaciam enim tantam inſidam me docuit *Pr. meus,* quadragenario quippe Medicinam fecit rabide torminoſo, ſed cujus rabioſa tormenta continuò ſiluêre. Sciebat quidem *meus Pr.* καὶ ἀσήμους μαθηματικῶν διδακτά τε εἶναι καὶ θεῖα ἐπισφέρειν, ſed hanc de Dyſenteriâ ſingularem prognoſin, nec à mutis nec à vocalibus doctus erat Præceptoribus, atq; adeò triumphũ cecinit, ſed ante victoriam. Effluxô enim triduò *detriumphavit,* ut cum Tertullianô dicam, æger quippe doloribus ſolutus beatas in ſedes evolavit.

Apertô cadavere, *exta* Omaſô exceptô, nuſquam *extantia,* ſed contracta depreſſaque, nec non liventia & uſque adeò ſiderata, ut contrectatione vel leviori, tota in lamellas abierint, ſuâque graveolentiâ cunctos abegerint.

Haud ita pridem Comitum Germanorum alterum, poſt torminoſas decumanaſque procellas, dies ejuſa odi illuſerunt halcyonei. Omnem lapidem *meus Pr. extiſpicii* gratiâ movit, ſed quia de præteritis *extiſpicium* non datur, noluit Pylades, Oreſtis cadaver apertum.

Siniſtri inſuper ominis eſt, dejectio vel glutinoſiſſima, inque placentas ductilis, *qualis à veſicâ grandiori attritâ calculô,* vel ſanioſa, purulenta, fœtens, ſpumans acore fugienda, vel praſſina, æruginoſa, iſatodes, atrabilariave grumis ſtellantibus ſi radiat ebullitque; meconiata item, omniſque vel ſincera, vel multifariam variegata, ſi demum vel putridis carunculis, grumiſve, vel ſanguine *fluxô, & omni fœtore olidiori* ſcatet.

Felicem nihiloſecius conclamant exitum, *Galenus* quidem, *Avic. M. de Gradib.* atque *Senn.* inteſtinis altum exeſis; *Braſſavolus* vero carunculis excretis; *Schenckius* ramentis ſpithamam longis; *Hellerius* dejectionibus piceis; *Solenander* demum, atra bile largius profuſâ.

Dyſenteriam abortione partuque ſolutam ternis exemplis notant *Hipp.* atque *Senn.* Lienem, variolas, & Empyemata fluore dyſentericô purgari, Hippocratei codices, *meique Pr.* Adverſaria teſtantur. At fugacem illam decet eſſe, altas quippe ſi radices agit, ſymptomatum myriadibus pullulat. En vulgatiora germina, ſtoloneſque præcipui, Πολλαὶ γὰρ τῆς ῥίζης, πονηρὰ καὶ βλαστήματα; cibi faſtidium, diarrhœa perennis, *alvus alias impensè ſtricta,* lienteria, tabes, hydrops, coxarum dolores, nervorum debilitas, meſenterij, coli atque recti abſceſſus, ulcera Telephia, Chironia, ſcabies fœda, lepræ contermina & puſtulis ſanioſis & prurigìnoſis execranda, Epil. inſania, ophtalmicæ demum, laterales & arthriticæ querelæ ex luculentâ *Hipp. Gal. Avicen. Benivenii, Hollerii, Saxoniæ, Hildani, Bartholini,* aliorumque benè multorum αὐτοψίᾳ. Sed verborum parcus, tot hiſtoriarum famam ſupprimo.

6. Curationem nec *miraculoſam,* uti Paulina eſt apud Melitæos; nec *fictam,* ut Amphireti dyſenteriam (*quò Lemniis Pyratis ſeſe ſubduceret,*) epotâ rubricâ ſimulantis, ſed Medicam atque Germanam adhibemus.

Ulcus ergo tergemus atque ſolidamus: Cauſam retundimus: Symptomata demulcemus, atque etiam depellimus.

Rem totam brevibus conſecturi, erectum in Pharmaceuticos, Chirurgicos, Diæteticoſque fontes digitum intendimus.

Pituitam, bilem, ſerum atque pus retuſa exterminamus. Feras ipſas, quæ viſcera noſtra depaſcuntur, vel vafrè & ſubdolè vinô oleoſô atque lacte, ineſcamus, cicuramus, ſoporamus, ne noſtra ſæviant in præcordia; vel apertô Marte, ceu tot hoſtiles copias, amaris, catharticiſque fundimus atque fugamus.

Aſſumtis auſteris dyſenteriam ortam aromaticis compeſcimus, Vinô v. g. aromatite, Theriac. Mithridat. Opiat. Salom. Diaſc. Frac. Sal. Volat. ol. Salv. Roriſm. Cort. arantior. & citr. caryoph. Item gingib. nuciſt. myrob. &c. conditis. Aſt iſthæc bilioſum v. g. febrilem focum luculentiorem incendunt. Aliundè etiam quæ inter illa pulveres admittunt malè lævigatos, ſuis ſpiculis ulcus refricant, & doloribus acuunt. Dyſenteriam verò, mochlicis genitam, ab ipſis, ut ita loquar, incunabulis extinguimus, oleoſis quippe atque mucilaginoſis, *lacte præſertim,* cùm inteſtina loricamus, tum inprimis, cathartici mordacitatem infrænamus.

Febris ſi deurit ſiti fera, inflammatio ſi vel ſuborta, vel in procinctu eſt, dolor atrox ſi vigiliis atterit, vireſque ſi conſtant, calida, purgantiaque exulent. Refrigerantia verò atque lenientia veniant in uſus, tundaturque baſilica. Praxim noſtram ne traducant *Aëtius, Trallianus, Altomari, Hollerius, Valetius, Botallus, Duretus, Schenckius, Hildanus, Hautinus, Claudinus, Septalius, Rhodius* atque *Riverius,* alios numeroſos ne adducamus venæſectione feliciter uſos. Abſit ergo τοῖς καὶ μυφθέσι Ἐρασιστρατείοις palpum ut obtrudamus; Abſit rurſum αἱματοφόβοις ut aſſurgamus; profuſas enim execramur αἱματεκχυσίας; purpureas enim ægrotantium animas evocant. *Medio tutiſſimus ibis.*

Practicis emunctæ naris deridendos ſeſe propinant Cathedrales Doctores, dum Rhab. &

Ta-

Tamarindos apud. *Rondeletium, Hollerium, Duretum, Foreſtum, Hildanum, Septalium,* atque *Sennertū,* culpata legunt, atque idcirco omnes omninò purgantium decurias rejiciunt: Felix enim ad *Chronicam Dyſenteriam* iteratæ atq; decies repetitæ purgationis exitus, ſecùs ſentientes arguit. Lactentes ipſos atque prægnantes, *meus Pr.* tutò purgat Syr. vel violac. vel de cichor. comp. cum rh. vel roſ. ſolut. veter. vel Cathol. Fern. ſimpl. quadruplicato rheô, vel extract. rhab. vel ejuſdem aut infusô aut decoct. cum Cortic. myrob. citrin. ſant, citr. & crocô ex aq. plantag. *Cane pejus & angue, hîc, ut & aliàs in torminoſis,* diagrydiata, mercuriata, uno verbô, omnia *mochlica* refugimus. Uſus ſi præſcriptis expoſcit fortiora, ſambucinam ebulinamque ſapam, una cum illarum tragemate Quercetanico nulli ſecundas habemus.

Sed ne fuſiores ſimus, Diætetica medicamentoſa electe digeramus. peritiorum erit morbificæ cauſæ cuilibet palmaria tribuiſſe.

Alterentur gallinacea, vervecinaque juſcula oxylapat. agrim. piant. burſ. paſt. vincâ perv.

Decoquantur aut petioli, aut omaſa vitulina, aut vervecinum caput ſua obductum alutâ, additis ſubſidente fervore ſantal. rubr. mace, cinnamomô, pareturque gelatina frequentis uſus.

Palmam habent lacti incoctæ ſummitates hypericonis & tapſi barbat. cum inciſis capit. papav. alb. & cydoniorum ſem. crocique momentô, non omiſſis ovor. vitellis ad frequentes tepidoſque haſutus.

Priſanam paramus vel ex rad. Symphyt. maj. filipend. mor. vel ex raſ. ebor. C. C. ſubere, haud neglectis uſus tempore Syr. vel de cyd. vel de roſ. rubr. ſicc. vel de corall. vel de granat. acid vel de oxyacanth. vel guttulis demum è lap. hæmat. tinct. ſecretiori modo parat.

Bubulum coctum & calculis ignitis ſæpius fervidum aut per ſe, aut in pultem redact. ſive amylô, ſive far. fabar. vel oryzæ, vel lentium, vel milii, cum tragac. g. momentô, miras virtutes exerit:

Sorbiles inſuper ovor. vitelli cum olivô vel amygdalinô optimis, ſaccharata vel plantag. vel roſar. aq. ſuperhauſtâ, non infimas tenent. Imò primas tenebunt, ſi modicum admiſerint vel laud. vel maſt. vel terr. ſig. vel bol. Arm. vel balſ. Ægypt. aut Peruvian. vel etiam ſulphuris Terebinthinat. vel ætherei demum terebinth. ſpir. Tota etiam terebinth. cedat in uſus, vel ex ovi vitellô, vel cum pulv. Arm. boli, vel ex ovi teſtâ, additô, vitelli vice, ſyr. cydonior. momentô; vel in Enematis demum, ex vaccinô coctô cum hypericon. tapſ. barbat. roſ. rubr. atque cytinis additis ovor. vitell. vel ol. hyperici, cydonior. aut lentiſc.

Vilibus & incultis, notæ melioris Practici nec alb. Græc, nec Arcadici pecoris, nec Bœoticæ ſuis recrementa dare deſpiciunt. *Hactenus Theſes memoratæ. jam videamus quæ Thomas Willis in ſua habet diſſertatione.*

Quamvis Dyſenteriæ vocabulum, communi acceptione Alvi fluxum cruentum, ſicut Diarrhœa humoralem denotet; attamen ſalva Etymologia, libet nomen iſtud morbo huic Londinenſi, etiam quando minimè ſanguinolentus eſt, applicare. Etenim ſæpe, & jam dudum obſervavi, fluxus illius, qui ferè quotannis hic circa Autumnum increbreſcere ſolitus, vulgo ventris tormina (ſive noſtro Idiomate) *Griping of the Guts*) appellatur, duas, & longè diverſas eſſe Species; in una ſedes Aquoſæ & quaſi limpidæ cum ſubita virium proſtratione; in altera cruentæ attamen tolerabiles exiſtunt; dejectiones interim bilioſæ, aut phlegmaticæ (dum alteruter morbus graſſatur) rarius eveniunt, & morbum non ita mali moris eſſe denotant. Quo utrique illi morbi Dyſenterici, quoad rationes formales, cauſas, & ab invicem differentias, clarè innoteſcant, ex re fore videtur utriuſque Typos, quibuſdam annis quando endemii fuerunt, à me obſervatos, & tunc graphice deſcriptos, hic ſubjicere.

Anno 1670. circa Æquinoctium Autumnale quamplurimi Dyſenteria incruenta, verum atroci admodum & valde periculoſa laborabant Affectus, & ſubito, & frequenter abſque manifeſta occaſione invadens, laborantes cum vomitu immani & ſedibus crebris, & aquoſis cito in maximam debilitatem inque ſpirituum horrenda deliquia, & virium omnium proſtrationes redigebat. Novi plures pridie ſatis ſanos, & valde robuſtos intra 12. horas morbi hujus Tyrannidi adeo miſerrime dejectos, ut cum pulſu debili, & exili, ſudore frigido, atque reſpiratione anhela & elata, jam jam moribundi viderentur: & quidem non pauci, quibus remedia idonea aut medendi oportunitas defuerunt, ab eo cito interibant. Ægritudo hæc per menſem integrum deſæviens circa Idus Octobris decreſcere cœpit, & ante calendas Novembris fere in totum evanuit. Pauci eo tempore ſedes cruentas, & non multi bilioſas, plurimi vero & vomitus & alvi dejectiones aquoſas & ferè limpidas, & copioſas, habuerunt. Dumque intra hanc Urbem Dyſenteria iſta popularis adeo immaniter graſſata eſt, ruri aut ſaltem ultra tria milliaria fere nullus decubuit. Porro hic loci quamvis plurimi ægrotabant, morbus haud per contagium propagari, ſed tantum prædiſpoſitos afficere videbatur. Nam in eadem familia cum affectis converſati, haud magis quam eorum contubernia vitantes, corripiebantur.

Pro curatione hujus morbi, nulla evacuatio juvabat, quinimo phlebotomia, vomitus, & catharſis nunquam non nocebant; verum remedia fere tantum cardiaca, eaque calidiſſima, ſc. ſpiritu, ac ſulphure aut ſale volatili abundantia, commoda fuerunt; in tantum, ut ſpiritus vini cum ſaccharo parum deflagratus remedium populare, & quaſi epidemicum fuerit; atque in tali dyſenteria fere ſemper proficuum; etſi in altera cruenta indifferenter uſurpatum ſæpe noxium deprehenderetur. Medendi methodus, quam in plurimis ſatis feliciter tunc adhibui, & ſimili caſu etiamnum ſoleo, juxta modum ſequentem fuit.

℞. Theriacæ Andromachi ℈j. vel ℈iſſ. ſumat in lecto ſuperbibendo Iulapii ſequentis cochl. vii. vel viii. & repetat tertia vel quarta vel quinta quaque hora.

℞. Aq. Menthæ, Cinnam. hord. ana ℥iii. Aq. Cinnam fort. Epidem. Theriacal. ana ℥ii. Margar. pul. ℈i. ſacchari cryſtal. ℥ſſ. miſce f. Julap.

Eodem tempore placenta, ex pane toſto Theriaca illinito, & vino generoſo aut rubro calfacto intincta, ventriculo calidiſſime applicetur, & ſubinde mutetur.

Veſperi ſi pulſus, & reſpiratio ſatis robuſta fuerint, propinetur Laudani liquidi Cydoniati gr. xx. in hauſtu. Ap. Epidem.

℞. Diaſcordii ℥i. Laudani liquid. ℈ſſ. pul. è chelis compoſ. ℈j. Aq. Cinnam. q. ſ. f. Bolus ſumend. hora ſomni.

Quibus Theriaca, & Mithridatium nauſeæ ſunt minus congruunt, exhibeatur doſis pulveris ſequentis, aut ſpiritus Theriacalis, tertia quaque hora cum Julapio.

℞. Pul. è chelis compoſ. rad. contrayer. ſerpentariæ, Virgin. ana ʒj. Cinnamom. rad. Tormentillæ, ana ʒſſ. croci, coccinellæ, ana ℈j. f. pul. Doſis ʒſſ. ad ℈j.

℞. Sp. Theriacalis Armoniaci ℥iii. Doſis ℈j. cum Julapio quarta quaque hora, vel intermediis temporibus inter doſes pulveris. Eodem modo ſp. C. C. vel fuliginis exhiberi poſſint. Potus ſit cerviſia cum cruſta panis, macere, & Cinnam. coctis, edulcorata, aut vinum uſtum, & aqua Menthæ dilutum. Victus ſit juſculum puli, aut avenaceum, aut panatella cum raſuræ C C. eboris rad. Scorzon. &c. incoctis.

Circa morbi hujus endemii Ætiologiam, imprimis quæ cauſa ejus conjuncta fuerit, diſquiramus: cujuſmodi nempe humor peccans, & excernendus viſcera adeo infeſtarit, inque ſpaſmos excretorios cum torminibus, totius corporis perturbatione, & virium omnium ſubita proſtratione irritaverit. Certè nullus hunc bilem, vel ſuccum pancreaticum, aliumve quemvis intra ductus inteſtinales genitum putabit: nec quidem à mero ſanguine (prout aliquando in febrium criſibus accidit) eum in viſcera ſuffuſum credimus. Quin potius (uti ex ſubito languore, & cita ſpirituum animalium concidentia, & partium omnium enervatione conjicere licebit) ſuſpicamur in hoc affectu ſuccos corporis præſtantiores, ſcilicet nervoſum, & nutritium ſolidis partibus adpoſitum, à craſi ſua penitus vitiari, & quaſi fluorem paſſos deliquari, inque maſſam ſanguineam redundare; dein ſtatim ex ea (ſiquidem incongrui, & immiſcibiles, atque per urinam aut diapnoen amandari inhabiles fuerint) verſus ſtomachum, & inteſtina per vaſa cœliaca transferri, ididemque arteriarum oſculis conſitiſſimis exundantes, horrenda iſthæc ſymptomata dyſenterica excitare. Porro videtur quod inſimul ipſe ſanguis aliorum humorum gurgite perfuſus una colliqueſcat, inque craſi ſolutus liquamina ſua, cum alteris recrementis in viſcerum cavitates profundant.

Certè ex nulla alia cauſa fibræ omnes motrices, cum totius Animæ concidentia è veſtigio reſolvi poſſint, niſi quod humor coſa ctuans, & in quo ſpiritus Animales hoſpitantur, eas prorſus deſtituens, efflueret & quidem effluere cenſemus, quatenus in craſi vitiatus, & quaſi lac coaleſcens Partes continentes moleſtet, inque corrugationes, quibus excutitur iſte irritet. Præterea morbum hunc fere ſemper cum rigore cæpiſſe advertimus, cui tamen calor & æſtus febrilis minimè ſuccedebant, quia ſanguis, licet per ſe parum in vitio, nihilominus ſucci alterius invadentis diluvio pene obrutus, haud emergere aut ſe recolligere potuit, ut febriliter ac in criſin efferveſceret. Hinc cardiaca nonniſi ſortiora, & calidiſſima, uti aquæ ac ſpiritus ardentes, Theriaca, Mithridatium, & ſimilia juvabant; quorum viz. particulæ ſumme activæ, dum vaſorum ſplanchnicorum oſcula facile ſubierint, humores exundaturos repellerent; porro ſenſim in maſſam ſanguineam ſe inſinuantes ipſum vigorarent, inque fermentationem & diaphoreſeos motum cierent; quo & craſin priſtinam recuperare, & quicquid ei incongruum ingeritur, in habitum corporis retorquere queat.

Hæc de morbi hujus cauſa conjuncta, ſive proxima, remotiores ſunt προηγούμεναι, ſive antecedentes, manifeſtæ, ſive evidentes; illæ denotant à qua προφάσει, ſive apparatu diatheſis hujuſmodi morbida & epidemica procedit; atque hæ propter quas occaſiones, in Affectum Dyſentericum citius prorumpit. Quoad priorem, morbus hic ſiquidem frequentius in Autumno graſſatur, immoderatæ fructuum æſtivorum, ſeu potius ὡραίων comeſtioni, à pluribus aſcribitur; quod equidem pro dyſenteria cruenta in cauſæ partem facile admittimus; quin etiam in aliquibus, morbum prædictum inde ſeminium quoddam habuiſſe merito ſuſpicamur, At vero hanc cauſam illius morbi haud integram & adæquatam eſſe, vel hinc conſtat, quia multi hujus urbis incolæ, fructibus abſtinentes, aut parcius utentes Dyſenteria incruenta, dum epidemica fuit, paſſim laborabant; atq; alii fructivori in pagis vicinis ab ea prorſus immunes, febribus aliis ſine alvi torminibus, aut fluxu afficiebantur. Enimvero ſæpius obſervavi (quod etiam hoc Anno contigit) poſt æſtatem impensè calidam & ſiccam, in Autumno febrem Epidemicam, & Anomalam, in pluribus Angliæ locis increbuiſſe, atque tunc temporis Londinenſes pauciores quidem ab iſtâ febre, quamplurimos vero à morbo dyſenterico decubuiſſe: cujus ratio videtur eſſe, quod cum corpora noſtra propter æſtatis prægreſſam intemperiem, in febres Autumnales diſponantur, in fumoſo & ſpiſſiſſimo hoc aëre, illæ potius in hanc morbi ſpeciem determinantur. Quippe tranſpiratione impedita, humorum degenerum corruptelæ, per cutis poros efferri inhabiles, intus reſtagnant; ibidemque, ex arteriis ſimul omnibus erumpentes, horrenda iſthæc viſcerum pathemata inducunt.

Porro tempeſtas æſtiva, juxta quod magis aut minus calida aut frigida inſimulque humida, vel ſicca fuerit, magnam in corporum noſtrorum humoribus, prout etiam in ſuccis quibuſque fermentativis, alterationem facit; eoſque à craſi ſæpe genuina, in naturam acrem, aut acetoſam, aut aduſtam pervertit. Inſuper in quibuſdam Annis mutatio iſthæc potiſſimum Sanguini, inque aliis magis Liquori Nervoſo imprimitur. Ratione prioris, plerumque febres Autumnales, vel ſynochæ acutæ, vel intermittentes, atroces inſequuntur; reſpectu alterius, febres anomalæ, & mali moris oriuntur; in quibus ſine magna ſanguinis incaleſcentia, aut morbi criſi, cerebri & nervoſi generis affectiones periculoſæ increbreſcunt. Porro in hujuſmodi pathematis, aut liquoris nervoſi ſenſim dege-

degeneris recrementa, pigri motus ſine turgeſcentia critica lente ac paulatim aggeſta, ac intra partes continentes diu permanentia, febres νωθεῖς cum torpore, & ſtupore (quales in ſpaſmologia noſtra olim deſcripſimus) pariunt: aut ſucci iſtius in craſi ſua multum ac ſubito mutari corruptelæ, magis efferæ & activæ cum fluore quodam turgeſcunt, atque è fibris, partibuſque nerveis, & ſolidis ubique in maſſam ſanguineam redundant, & exinde ſtatim in viſcerum cavitates exudantes, dyſenteriam hujuſmodi incruentam, qualis modo deſcribitur, producunt; & quidem hunc ventris fluxum aquoſum à ſucci nervei, & nutritii potius, quam ipſius ſanguinis depravatione, & colliquatione exoriri, propter ſubitas & magnas ſpirituum dejectiones (quas tanta meri ſanguinis effuſio non pareret) hinc inſuper conſtat, quoniam hoc morbo laborantes, non æſtu ac faucium ardore, aut linguæ ſcabritie moleſtantur, quin medicamenta calidiſſima bene tolerant; & quamprimum ab iis exhibitis humoris peccantis inverſio, inque habitum corporis retorſio procuratur, illi ſine febre, vigilia, a liiſque ſanguinis corrupti conſequentiis facile convaleſcunt.

Circa morbi hujus cauſas evidentes non eſt ut multum diſſeramus, quando talis Anni conſtitutio eſt, ut propter iniquam aëris aut cœli influentiam ſucci à ſanguine procreati ſcilicet nerveus, & nutritius à debita craſi, in alienam naturam infeſtam, ac uti videtur acetoſam, & proinde dyſentericam degenerent. Errores in victu aliiſque non naturalibus tunc temporis admiſſi pravam ejuſmodi diatheſin fovent, adaugent, citiuſque in turgeſcentiæ eccatharticæ plenitudinem perducunt: ſingulas, a quibus fiunt, cauſas manifeſtas, & occaſiones, non operæ pretium erit hic particulatim explicare, quin potius ad dyſenteriæ alterius, nempe cruentæ, Theoriam exponendam tranſeamus.

De Dyſenteria Cruenta.

Autumnum Anni 1670. dyſenteria incruenta modo deſcripta inſignem, Hyems impenſe frigida, qualem vix quiſquam tunc vivens cognoverat; inſequuta eſt: nec minus alterius extremi particeps erat Æſtas ſuccedens, calidiſſima nempe & ſicciſſima, ingruente poſthæc Æquinoctio autumnali Febris epidemica exorta, per totam fere Angliam graſſabatur. Hæc febris intermittentis typum ſervans, paroxyſmos modo quotidianos, modo tertianos habuit, cum nullo tamen aut perexiguo tantum frigore, ſed calore valde intenſo, qui per plures horas, & non raro ultra nycthemeri ſpatium protractus, vix in ſudorem, eumque non niſi partialem, & ſæpe interruptum tranſibat, ἀπυρεξία minimè ſuccedente. Laborantes ſtatim languore inſolito, vigiliis, vertigine, & frequenter cephalalgia immani afficiebantur; atque morbus raro aut nunquam criſi perfecta judicatus, diutiſſimè protelabatur, & non raro capiti, aut pectori noxam incurabilem affigens, in affectionem Soporoſam aut Phtiſicam, & ſæpe lethalem deſinebat. Febrem huic ſimilem in Puretologia noſtra, una cum Theoria & Therapeuſi, olim deſcripſimus; quam & ſimilis Anni conſtitutio præceſſit.

Dum vero hæc febris ruri per vicos, & oppida ubique fere palabatur, Londini Dyſenteria vere cruenta, utpote tum ſanguinolenta tum crudelis valde deſæviens, complures in ſepulchrum ſubito præcipitabat. A prima hujus morbi invaſione, plerumque cum ventris dolore, & torminibus, cruor copioſè & crebro dejiciebatur; vigiliæ pertinaces, cum febre & ſiti ingenti urgere ſolebant; uſque tamen vires mediocriter conſtabant, ita ut affecti, poſtquam circiter hebdomadam ægrotantes, fere vigeſies quotidie dejecerint, lecto exſurgere potuerint. Dejectiones cruentæ licet terribiles viderentur, attamen laborantes haud cito interibant, quin plures ſeptimanas, immo interdum menſes ſanguinem quotidie in magna copia excernentes perſiſtebant; & demum, ſiquando morbus uſque in pejus vergens in exitium tenderet, ante letnum ſymptomata alia, ac imprimis vigiliæ, linguæ ac oris ſcabrities, ſitis, & nonnunquam Aphthæ exitiales apparebant; quinimo fluxu intempeſtivè, & debito citius cohibito ſymptomata iſta citius erumpentia, magnum vitæ periculum indicabant. Pauperes mala victus ratione, à longo tempore prius uſi, etiam quorum cura ab initio prætermiſſa, aut perperá adminiſtrata fuit, frequenter interibant, aut ægrius convaleſcebant; e contra meliori corporis habitu præditi, atque medicina tempeſtiva ac idonea freti ſæpiſſime evaſerunt. Porro ipſe morbus, licet Epidemicus, haud tamen pariter in omnibus malignus, ſed in quibuſdam mitior, inque aliis atrocior videbatur; viz. Alvi fluxus ab initio modo lenis, & diarrhϾ non abſimilis fuit, in qua dejectiones licet crebræ; ſine dolore tamen, aut multo ſanguine facile, ac interdum cito curabantur. Modo affectus iſte valde teter, ac horrendus apparebat, in quo nempe ſanguis in copia ingenti cum torminibus, & cruciatu acerrimo profundebatur. Cæterum dejectiones in his liquidæ, & ſanguine diluto tinctæ, inſtar loturæ carnium, in aliis craſſiore cruore ſaturatæ, ac inſuper muco albicante, & non raro membranarum fruſtis refertæ fuerunt. Doloris ſedes modo ſuperior, modo inferior, in his inteſtina tenuia, in illis craſſa magis affici indicabat.

Medendi methodus, cum remediis quæ in plurimis juvamen contuliſſe deprehendi, juxta modum ſequentem fuit. Imprimis ad fluxum paulo ſiſtendum, aut moderandum.

℞. Theriacæ Andromachi ʒj. laudani liquidi Cydoniati gr. xx f. Bolus hora ſomni ſumend.

℞. Conſer. roſar. rub. vitriol. ℥ii. Theriacæ Andr. ℥j. pul. rad. Tormentillæ, Contrayer. Margarit, Corallii præpar. ana ʒj. ſyrup. e roſis ſiccis q. ſ. f. confect. ſumat. quarta vel quinta quaque hora q. nucis caſtan. ſuperbibendo Iulapii ſequentis ℥iii.

℞. Aq. Menthæ, Meliſſ. Cinnam. hord. ana ℥iv. Theriacalis, Epidem. ana ℥ii. Marg. ʒi. ſacchari ℥i. miſce, f. Iulap.

Poſt diem unum aut alterum exhibeatur potio purgans & aſtrictoria.

℞. Rhabarb. inciſ. ʒii. myrobalan. citrin. inciſ. ʒiſſ. ſant. rub. Cinnam. ana ℈i. f. infuſio per noctem in aq. plantag. & Cinnam. hord.

ana ℥iiſſ. f. expreſſ. fortis, cui add. Aq. Cinnamomi fort. ʒiiſſ. f. hauſtus.

Unoquoque veſpere, ac inſuper in quibuſdam caſibus interdiu Laudani Doſim ſatis magnam exhibere ſolebam; nec unquam dyſenterico cuipiam medicamentum hoc obfuiſſe novi; ſive quod medicamenti vis narcotica à ventriculi ſucco acidiori perdometur & quaſi cicuretur, ſeu potius, quod particulæ ejus ad ſanguinem tranſmiſſæ, exinde rurſus, quo minus cerebrum afficiunt, cum ſedibus cruentis citro eliminentur.

Quibus Confectio ſuperior, aut nauſeæ, aut minus commoda fuerit, loco ejus pulvis ſequens exhibeatur.

℞. Pul. pannonici rub. ʒi. rad. Contrayer. ʒiſſ. f. pul. divide in tres partes, ſumatur pars j. in quolibet liquore.

Vel ℞. Boli Armen. Alexit. (hoc eſt ſuccis fol. Torment. Biſtort. roſ. rub. &c. impregnat. & ſole exſiccat.) rad. Contrayer. ana ʒj. Margarit. Coralli rub. ſuccini albiſ. ana ʒſſ. f. pulvis. Doſis ℈ii. ad ʒj.

℞. Rad. Caryophyll. Scorzoneræ, ana ℥j. Torment. Biſtort. Contrayer. ana ʒiiſſ. C. C. uſti ʒiii. raſuræ eboris, C. C. ana ʒii. Coccinel. ʒſſ. flor. roſ. rub. ʒii. coquantur in ſ. q. aq. font. ad ℔ ii. circa finem adde conſer. roſ. rub. ℥iii. colaturæ clarificatæ adde Aq. Epidem. ℥iv. Doſis iii.

Ad ſedanda inteſtinorum tormina, & eroſiones ſanandas enemata crebro ex uſu eſſe ſolent.

℞. Decoct. ſummitatum hyperici, cum pedibus vervecinis, aut meſenterio ovino ℥viij. vel xii. Theriacæ Andr. ʒii. olei hyperici ℥iſſ. f. enema.

Omitto hic plures alias medicamentorum formulas, quæ in libris practicis paſſim extant, & quas unuſquiſque pro re nata præſcribere poſſit, ac debeat. Quod ſupereſt in morbi hujus Epidemici, ſeu potius Endemii Ætiologiam paulum inquiramus.

Dyſenteriam, uti non incruentam, ita nec cruentam à meris inteſtinorum contentis acrioribus procedere ex prædictis ſatis conſtat. Porro ſicut alter iſte morbus, à Liquoris Nervei, & Succi Nutritii degeneris fluore; ita hic potiſſimum à Sanguinis corruptela & vitio originem habuiſſe videtur; ac ideo quemadmodum iſtius hic loci Endemii alibi ægritudo ὁμόφυλος contemporanea fuit, ita cum Dyſenteria cruenta Londinenſis afflixit, febris intermittens tertianæ hæmitritææ (prout à Medicis deſcribitur) ſimilis reliquam Angliam infeſtabat. Et quidem ſatis obvium erit concipere, cum ſanguis æſtivis caloribus aſſatus, proindeque circa Autumnum in efferveſcentias febriles, & tanquam vina excalefacta in fermentationes, quibus expurgentur, immodicas aptiſſ fuerit, ſi particulas degeneres & excernendas propter Diapnoen, in aura ſpiſſiori impeditam, ordinaria per diaphoreſin via amandare nequeat; quod iſte efferveſcens adhuc, eas verſus inteſtina transferat, perque arteriarum ibi conſitiſſimarum oſcula magis patentia eliminare ſatagat. At vero ſiquidem cruoris degeneris recrementa incongrua, ſive μιάσματα ei penitus incocta: & intime confuſa non facile extricari, aut ſecerni poſſunt, propterea iſte ſaburra hac gravidus, ac onuſtus, inter circulandum, vaſa exiliora dum pertranſit, plurimum coarctatur; proindeque circa inteſtinorum ſuperficies internas, ubi arteriarum tunicæ ſunt teneriores, & oſcula laxiora, ſanguis ibi turgeſcens, ſimulque ob particulas heterogeneas, quibus ſatur eſt, incraſſatus, & ad coagulandum aptus, facile erumpit; cumque recrementa ſua ſecernere & exuere nequeat, ſui ipſius portiones iis maxime infeſtas effundit.

Itaque ad Dyſenteriam Popularem excitandam tria hæc concurrere oportebit viz. imprimis adſit maſſæ ſanguineæ dyſcraſia, propter Anni intemperiem exorta, quæ in efferveſcentias febriles, aut ſponte, aut occaſionaliter ineundas, valde proclivis ſit. Quapropter dum hic morbus Londini, febris Anomala in pleriſque aliis locis graſſari ſolet. Secundo ſanguinis ita efferveſcentis, & craſi degeneris recrementa, & corruptelæ ipſi intime adeò confunduntur, & incoquuntur, ut neque facile ſecerni, nec Diaphoreſi, aut Diureſi cito eliminari poſſint. Quare obſervavimus Febrem Dyſenteriæ huic contemporaneam uſque diuturnam, & judicatu difficillimam fuiſſe, ejuſque paroxyſmos vix unquam in ἀπυρεξίαν deiiſſe. Tertio his accedat (quæ diatheſes prædictas in Dyſenteriam cruentam determinat) pororum conſtipatio, propter fumoſam & craſſiorem aëris conſtitutionem inducta: Hæc etenim ſanguinis efferveſcentiam ἐμφύτεως verſus inteſtina dirigit; ubi cum purgamenta ejus ſecerni, ac a reliqua liquoris maſſa facile abſcedere nequeant, ipſe per portiones maximè infectas, & proindè extravaſari aptas, ſponte effluit.

Propter hujuſmodi apparatum Dyſenteria Londinenſis ordinaria, & non admodum maligna exoriri ſolet; quæ licet præ ſedibus cruentis, horrenda ſtatim, & plerumque diuturna eſt, haud tamen valde contagioſa, aut ſæpius lethalis exiſtit. Verum inſuper hic morbus interdum virulentus & quaſi peſtilentialis plures interficit, & miaſma ſuum per contagium late explicat. Porro in tali ſtatu ſanguinis portiones malignitate quadam tactæ, velut in peſte corrumpi incipiunt, & ſtatim à reliqua maſſa, ne tota mox peſſundetur, ſecerni, & eliminari debent; quæ tamen ſiquidem craſſiores, proindeque per alvum potius, quam per habitum corporis aut urinam, expurgari aptæ, Arteriæ Cœliacæ, & meſentericæ ductu inteſtinorum tunicis inferuntur; ubi cum à reliquo ſanguine non facile abſcedunt, partim è vaſis erumpentes, ſedes cruentas inducunt, partimque inteſtinorum membranis infixæ, diatheſin in iis aut phlegmonoeiden aut ulceroſam, quandoque item ſphaceloſam, & cito exitialem pariunt.

Hæc de Dyſenteriæ cruentæ, quatenus circa Autumnum hujus loci morbus endemius eſſe ſolet, cauſis, tum Conjuncta tum Antecedenti: quod ſpectat ad cauſas manifeſtas, ſive occaſiones quæ diatheſin ἐνεργὴν citius in actum deducunt, huc imprimis referri debent mala victus ratio, atque aëris inſpirati pravitas; quapropter in quacumque regione, ob fœtorem, & vitioſa alimenta militum caſtris, & captivorum carceribus familiaris exiſtit; porrò

rò ad hunc cenſum pleraque alia in non naturalibus errata pertinent, de quibus nec otium, nec operæ pretium erit hic particularius diſſerere.

Indicationes Therapeuticæ, in quas medendi ratio, ſive praxis ſuperius adumbrata reſolvi poteſt, præcipuæ, ſive primariæ ſunt quatuor, ſcilicet duæ reſpectu ſanguinis, ac totidem reſpectu Viſcerum. Primo quoad ſanguinem, tum recrementa & corruptelas ejus intus vergentia exterius verſus habitum corporis, quo per διαπνοὴν exhalent, propellere, tum coagulationes ejus diſſolvere, & craſin, quantum, & quamprimum fieri poteſt, reſtituere oportebit: Prius horum Diaphoreticis, & alterum Alexipharmacis idoneis perficitur. Secundo quod ſpectat ad viſcera, fibrarum nervearum ſenſio moleſta, & carnearum ad ſpaſmos excretorios irritatio ſedari, atque vaſorum oſcula, ne ſanguinem, & humores in ductus inteſtinales profundant, occludi debent. Prius horum Opiata, & alterum remedia Styptica, ſive aſtringentia efficere ſolent: Inſuper his, ſymptomata maxime urgentia, & malos affectus huic morbo ſupervenire ſolitos, cujuſmodi imprimis ſunt Febris cum Siti ac Vigiliis, inteſtinorum tormina, ac interdum eroſio, inflammatio, ac ulcera, ſanare oportet.

Indicationibus iſtis primariis non ſingulatim & ſucceſſive inſiſtendum erit, verum eas ſimul omnes complicare, eodem tempore proſequi incumbit. Quapropter medicamentorum formulæ, remedia diverſi generis, ſc. Alexiteria, Styptica, Diaphoretica, & Opiata comprehendere debent. Quoniam non facile erit hæc in methodum certam, & præcepta, quæ plurimis conveniant, redigere; ideo ſatius duxi curationum dyſentericarum Autumno Anni 1673. quando hic morbus atrociter deſæviit, factarum, exempla quædam nunc in medium proferre.

Juvenis illuſtris 25. circiter annos natus, temperamenti ſanguinei, & conſtitutionis prius ſanæ, circa calendas Octobris, ſine cauſa manifeſta in dyſenteriam incidit; & quamvis à primo ſtatim die, ſedes copioſæ & cruentæ cum torminibus erant; attamen robuſtus, & viribus adhuc conſtans medicinam, ad tertiam uſque diem diſtulit, quo tempore, ſera nocte accerſitus præſcripſi bolum ſequentem.

♃. Theriacæ Androm. ℈j. laud. liquid. Cydoniat. ℈j. miſce, ſuperbibat Julapij ſequentis hauſtulum.

♃. Aq. Tormentillæ, Menthæ, Cinnam. hord. ana ℥iv. Theriacalis Epidem. ana ℥ij. Margarit. ℈j. ſacchari ℥j. f. Julap. porrò tertia quaque hora cepit electuarij ſequent. circiter ʒ j ſſ. cum eodem Julapio.

♃. Conſerv. Roſ. Rub. ℥ ij. Ther. Androm. ℥j. pulv. rad. Torment. contrayer. margarit. corall. præ ana ʒ ſſ. ſyr. papav. Rhead. q. ſ.

His remediis morbi ferocia cito minuebatur, ut nicthemeri ſpatio vix ſupra 6. aut 7. ſedes habuerit, quæ item non valde cruentæ ut prius, ſed carunculis, & quaſi membranarum fruſtis refertæ apparebant; quod ita proculdubio fiebat propter tunicæ villoſæ portiunculas quaſdam eroſas: unoquoque veſpere opiata laudano ſumebatur.

Die morbi quinta cepit hauſtum ſequentem

♃. Rhabarb. inciſ. ʒij. myrobalanor. citrin. ʒ j ſſ. ſant. citrin. ʒ ſſ. Cinnam. pul. ℈j. ſalis abſinth. ℈ ſſ. f. infuſ. per noctem in aq. plantag. & Cinnam. hordeat. ana ℥ ij ſſ. colaturæ adde aq. Cinnam. fort. ʒ ij.

Ter vel quater purgabatur cum levamine, & die poſtero, febre imminuta melius habuit, adeo ut convaleſcere viſus carnes comederit; inde tamen mox recidivam paſſus eſt, ut dyſenteria cum febre rediens ſtatim atrocior quam ab initio fuerit, eo tempore, cum medicamenta priora nauſeæ eſſe cœperint, juxta modum ſequentem præſcripſi.

♃. Pul. rad. Tormentillæ, Contrayer. boli alexiterij ana ʒj. Margarit. corall. rub. pr. ſuccini albiſſ. ana ʒ ſſ. f. pulv. doſis ʒ ſſ. in aqu. deſtillat. ℥ iij.

♃. Summit. Cupreſſi, Myrti, ana M. iv. folior. Ulmariæ, Pimpinel. Hyperici, Caryophillat. ana M. iij. rad. torment. Biſtort. ana ʒvi. florum roſ. rub. M. iv. Baccar. Chermes ℥ iv. Cinnam. maceris, ana ʒj. conciſ. omnibus, & ſimul contuſis affunde vini rub. Florentini, Aq. roſar. rub. ℔ iv. deſtillentur organis communibus, liquor totus miſceatur & edulcoretur inter ſumendum, cum ſyr. e coralliis. Item ter, vel quater in die cepit decocti ſequentis ℥iii. vel iv.

♃. Rad. Caryophillatæ, Scorzoneræ, ana ℥i. Torment. ʒii. CC. uſti, & pul. ʒvi. raſ. Eboris CC. ana ʒii. ſummitat. Hyper. M. j. flor. roſ. rub. balauſt. ana p. i. coquantur in aq. font. lib. ij. ad iij. addendo circa finem vini rub. Lisbon. ℥iv. conſer. roſ. rub. ℥iv. effervefiant clauſe per horam i. dein coletur per Manicam Hippocratis.

Singulis noctibus cepit Laudani liquidi ℈j. in aq. dyſentericæ modo deſcriptæ cum ſyrupo caryophyl. ʒiii.

Pro potu ordinario decoctum C C. uſti, cum hordeo, cruſta panis, macere, & Cinnam. cujus lib. iſſ. lactis. recentis lib. i. addebatur.

Infuſio purgans iterum ſumebatur, cujus, & priorum uſu, intra 10. dies febre evaneſcente dyſenteria longe mitior evaſit, quæ licet ſine torminibus aut multo ſanguine, uſque tamen cum carunculis, membranarum fruſtis, & phlegmate ſive gelatina cruenta quotidie excretis, perſtitit.

Itaque ad inteſtina corroboranda, & ſananda ſequentia exhibebantur.

♃. Summitatum Cyperici, folior. vincæpervincæ, piloſellæ ana M j. flor. roſar. rub. pug. ii. coquantur in jure inteſtinorum vervecin. colaturæ lib. j. adde olei Hyperici ℥ii. mellis roſ. ℥iſſ. miſce pro duobus clyſteribus, quorum unus mane, & alter hora quinta pomeridian. injiciebatur. Emplaſtrum de Minio & Paracelſi ſup. abdomen geſtabatur, porro bis in die cepit ſucci plantaginis cum Aq. Scordii & epidemica expreſſi ℥ iii. item quotidie comedebat pomum Cydonium excavatum, atque pulvere olibani, Maſtichis, & balſami Tolutani impletum ac ſub cineribus coctum.

His remediis conſtanter uſus, intra menſem perfecte convaleſcebat.

Circa idem tempus Juvenis alter robuſtus in Dyſenteriam terribilem incidit: à primo ſtatim

die ſedes crebræ, & valde cruentæ cum dolore & torminibus erumpebant; inſuper febris intenſa, cum vomitu atroci, ſiti, & vigiliis infeſtabant: cum ab opiatis aſſumptis ſymptomata hæc paulo mitigarentur, mox delirio, & vertigine, cum pulſu intermittente, & rigoribus horrendis afficiebatur; in quantum ſc. materies maligna intus cohibita, illico in cerebrum, & nervos redundaret; qui tamen affectus quoties alvi fluxus, & vomitus redirent, illico ſedabantur. Die quinta materiam cruentam evomens, de inſigni ſtomachi cruciatu, & dolore velut ulceroſo conqueſtus erat; revera ut ſuſpicio eſſet illic phlegmonem, aut ulcus, prout circa inteſtina aſſolet, incepiſſe; verum a juſculis emollientibus, & lacteatis adhibitis, vomitio, & ſtomachi tormina brevi ceſſabant, aucto interim alvi fluxu. Cepit iſta nocte Diacodii ℥i. cum aq. Paralyſeos, & Cinnamomi aquoſa ana ℥iſſ. a quo remedio in tantum alleviabatur, ut nycthemeri ſpatio, ſine vomitu, aut doloribus, & paucis tantum ſedibus cumque pulſu laudabili, & crebro ſomno mediocriter habuerit, verum nocte inſequente repetita licet eadem opiata alvi fluxus valde frequens, & cruentus redibat. Poſtridie cepit infuſionem Rhabarb. cum myrobalan.ſant. rub. & Cinnam. crebro dejecit bilioſa, ſumme acria, & prorſus incruenta; dein veſperi iſto ſumſit laudani liquidi cydoniati gr. xxv. in cochl. aq. Cinnamomi hordeat. ſomnos modicos, & magis placidos habuit. Poſtea medicamentorum plurium abhorrens, cepit tantum opiatam unoquoque veſpere, modo hanc modo iſtam, & brevi convaluit.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ Inſpectiones ex variis.

In Dyſenteria proprietate (cæteris omnino obſervatis, quæ in cruenta dejectione neceſſaria ſunt) ſpecificá unice juvant.

1. Eſſentia ſeu tinctura ſmaragdi, quæ fit hôc modo.

♃. Particulas ſeu recrementa ſmaragdi (ʒj. venit 4. vel 5. baſiis) tere, (non in mortario niſi ferreo) pulverem tenuiſſimum ſuper porphyrio, ſuperfunde urinam puerorum ſimplici deſtillatione paratam, & in loco calido tincturam extrahe, quam toties affuſo menſtruo recenti collige, quoties illa in idem mittitur. Tincturas omnes collectas & filtratas, ablato per deſtillationem menſtruo, reduc in pulverem griſeum, quem de novo cum ſp. Vini extrahe in ſummam viriditatem Spiritus Vini denuò ablato ad aliqualem conſiſtentiam, relinquitur Eſſentia vel tinctura Smaragdi in fundo: cujus gr. 2. 3. 4. ad 8. vel 10. in aqua plantaginis, tormentillæ, exhibita, omnes dyſenterias miraculosè ſiſtit & ventriculum roborat.

NB. Spir. vitrioli non detur, præcipuè ſi exulceratio adſit.

2. Eſſentia Croci Martis à Crollio deſcripta.

3. Aluminis crudi ʒj. in aqua plantaginis ad potandum data, dyſenteriam ſolvit.

4. Tinctura corallorum ad gr, 4. 5. 6.

(Præſertim quæ cum ſpiritu ligni quercini eſt parata vel

Tinctura de Catechu.

♃. Terræ Japonicæ ſive Catechu q. v. affunde ſpir. vin. tartariſat. & ſ. a. Extrahe in digeſtione Tincturam, quæ Datur ad gr. 10. ad 20.)

5. Laudanum opiatum cæteris paribus.

(Hoc præ omnibus ut ſacram anchoram commendo, modò ſit ritè præparatum)

6. Aurum potabile Anglicanum (It. pulvis ſpongiæ ſalicis, de quo ſuprà.)

In Dyſenteria, cauſa, quæ eſt humor bilioſus & fervens, infuſione ex Rhabarbaro & Myrobalanis tollenda, facta infuſione in aqua hordei, ipſoque Rhabarbaro fortiter expreſſo, ſemel atque iterum facta repetitione purgantis, ad leviter adſtringentia, tam extrà quàm intrà applicanda, accedendum. Quale in primis eſt ſeq.

♃. Succi baccarum ſambuci q. v. in eum injice micam panis ex furno extracti calidam, ut ſuccum imbibat. Hinc iterum in furnum, ut exſiccetur, inde, quo facto iterum in dictum ſuccum immerge, exſiccaque, idque tertio & quintò repete. Tandem ſiccetur, ut in pulverem, redigi poſſit, doſ. ʒj. ſingulis matutinis. Prodeſt etiam hic nux moſcata & Myrobalani conditi in quantitate aliqua aſſumpta, ſyrupus ribium, berberorum &c. Crollius emplaſtrum ex Theriaca & terra ſigillata tepidè applicat.

Injiciatur quoque Clyſter ex decocto anodyno Chamomillæ, anethi & roſarum, in quo diſſolve ſevum hircinum ab ℥ß. ad ℥j. cum ovi vitello diſſolvendum, ne cohæreſcat.

Quòd ſi malum ad ſtatum & incrementum pervenerit, convenientiſſimum remedium eſt, in principio miſcere clyſterem ſequentem, quem ſæpius reiterare convenit. Nam, ſi materia pauca ſit, ſolis interdum id genus Enematibus, adhibita jam dicta purgatione curatur morbus.

♃. Lactis uſtulati ſeu chalybeati ℔iß. mellis roſati ℥ii. ovor. vitell. Num. ii. F. Clyſter. Quod ſi cares lacte.

♃. Aquæ hordei, in qua folia Chamomillæ & roſarum an. p. ij. incocta ſint, aut locô decocti hordei capiat vervecum, capitum in primis, ſi dolor magnus adſit: poſteà ad ea quæ vim habent conſtringendi & ſimul refrigerandi, Enemata properandum, quale in primis eſt ſeq.

♃. Herb. Centinodij. burſ. paſtoris, plantaginis an. Mj. ſummit. tapſi barbati. equiſeti an. Mß. & ſi fortiùs deſideras, adde balauſt. Mß. Myrtillorum ℥ii. ſem. plantaginis. portulacæ an. ʒii. flor. roſar. p. ii. Coq. in ſ. q. hordei. ad ℔j. aut ℔jß. in decocto diſſolve mellis roſat. colati ℥ii. ſacch. rub. aut roſacei ℥j. F. Clyſter, qui ſæpiùs injiciendus & nonnunquam cum præſcripto adſtringente permutandus.

Interiùs per os exhibeantur ſyrupi adſtringentes, opiata, condita & conſervæ. Præſtat conſerva radicis ſymphiti cum terra ſigillata & Sale corallorum. Præſtat etiam poſt abſterſionem ſæpiùs exhibere doſin Laudani opiati mei. Hoc nimirum ad omnem alvi fluxum, evacuatâ priùs materiâ tutò exhibetur magnoque cum fructu. Aut exhibeatur potio Cardiaca, quæ:

♃. Theriacæ recentis aut mediæ ætatis confect. alxermes, ana ʒß. trochiſc. de Carabe. de terr. ſigill. an. ʒß. ad ʒj. ſyr. rib. aut violar. ℥j. de roſis ſiccis ℥ß.

M. Ca-

M. Capiat horâ ſomni, ut poſt meridiem.

℞. Confect. Alkermes. de hyacintho an. ℈i. trochiſc. de carabe ℈i. aq. plantaginis ℥i. ſyr. roſarum ℥iß. F. Potio Aut Bolus ex confectione de hyacintho ℈iß. terra ſigillata aut bolo armeno aut trochiſcis de carabe ℈iß. cum ſaccharo. F. Bolus.

Exterius inungatur oleo myrtillorum & cydon. ana aut fiat ex herbis ſeq. decoctio, quâ fomentetur venter & renum regio.

℞. Plantaginis. Centinodii an. Miv. fol. ſymphiti. equiſeti an Mii. gallarum. nuc. cupreſſi. gland. quercuum an. ℥ii. flor. roſarum. verbaſci an. p. iii.

Decoque in aqua pluviali & vino adſtringente, addito ſub finem coctionis pauco acet. aut inungatur venter inferior Unguentó comitiſſæ aut unguentó ſtypticó Fernelii: applicetur Emplaſtrum de Maſtiche, ol. cydon. an ℥j. pulveris myrtillorum ℥iii. Proſunt etiam hic lapidum pretioſorum ſolutiones & perlarum.

Crura laventur decocto ſequente.

℞. Gallarum immatur. rum, nucum cupreſſi an. ℥iß. rad. filicis. Calcitrapæ an ℥ii. fol. plantaginis tapſi barbati an. Mi.

Coque in Vino adſtringente, cum decocto laventur crura mane & veſperi.

Cùm corpus ſatis purgatum clyſteribus dictis, offeratur infuſio Rhœados cum rheo toſto:

℞. Rhabarbari parùm toſti ℈i. Infunde cum Myrobalanorum Citrin. ʒß. ſantali Citrin. ℈ß. Cum ſero lactis aut aq. Endiviæ, exprimantur, expreſſo adde. Rhabarbari torrefacti ℈iß. ſyr. capill. Veneris ℥i. Capiat mane.

Hinc ad ea, quæ fluxum planè ſedant, accedendum, in quibus ſequentia medicamenta primas tenent:

℞. Gummi Arabici & Ceræ albæ ana ʒß. includantur in pyro aut malo cydon. alicujus magnitudinis, quod in cineribus vel ad ignem aſſetur, ut optimè molleſcat, exhibe mane & veſperi, quoties viſum fuerit. Non incommodum quoque fuerit ſæpiùs cum vino rubro adſtringente aut cum vino granatorum exhibere ſuprà dictos panes cum ſucco baccarum ſambuci.

Experimentum certum, ſi juſtô tempore præcipuè, ubi exulceratio mundata, & jam conſolidanda.

℞. Pomum Cydonium vel aliud acidiuſculum, excavetur ſuperiori parte & expleatur cerâ albâ raſâ & gr. iii. maſtichis, iterumque claudatur & involvatur ſtupâ & aſſetur in cineribus, pomum aſſatum detur hora j. ante cibum & mira operabitur.

℞. Carnis Cydoniorum q. ſ. cum roſis rubris & vino rubro Chalybeato, & applica ventri inferiori, ſummum arcanum eſt in hoc affectu.

Crocus Martis, Limatura Martis ſeu Chalybis primò urinâ pueri, ſeu aquâ dulci aſperſa exedatur tota nonnullis infuſionibus aceti tartariſati, acetum evaporet, ejus ſubſtantia reſidet, forti calcinatione in pulverem rubicundum impalpabilem convertatur, quem aquâ pluviâ & roſar. ablues & exſiccabis.

Hujus. ℞. ℈ß. Seu ℈i. in dyſenteria & ſanguinis profluviis & obſtructionibus ab extra in hæmorrhagia deſperata.

Ejuſdem uſus eſt Oleum Croci Martis, cujus proceſſus ſequens. Crocum Martis cum urina pueri forma in maſſam, quam per retortam deſtilla more ſpiritus vitrioli, & proveniet oleum rubrum & aliquantum ſpiſſum, quod ſi per dies aliquot vel ſub fimo digeres, vel in cineribus circulabis ad intrinſecos morbos egregiam operam præſtiteris, uſus idem, qui Croci, Doſ. minor croco gutt. 4. vel 5.

Sulph. Solis, Hoc a proprietate ſua fixa ſulphuri microcoſmico diſſoluto maximè confert.

℞. Sal. nitri & Sal. communis q. v. (v. gr. ℔iß.) boli communis ℔vi. deſtilla ſ. a. oleum, veluti deſtillas oleum Sal. communis. Hoc oleó ſolve Solem priùs amalgamate & admixtione flor. Sulph. calcinatum (ut infrà dicetur) in cineribus poſitum in matracio pulveriſatum, affuſo oleo deſtillato ad eminentiam digitorum aut ad ʒj. Solis additur ℥ß. ſp. Sal. dict. Tincturam ſepara & ſpiritum uſque ad ſiccitatem ſæpius inde evoca per deſtillationem ipſam, Solis ſolutio remanebit in fundo rubra. Huic ſuperfunde ſpiritum (oleum) vini & tincturam deſtilla ad oleoſitatem. Hujus guttæ v. vel vj. in vehiculis convenientibus datæ fluxum ventris ſiſtunt & ventriculum corroborant.

Amalgama & Calcinatio Solis; ℞. part. j. Solis part. vi. argenti vivi. F. ſ. a. amalgama, quod in crucibulum ponatur, & evaporetur omnis Mercurius. Pulvis relictus cum novo Mercurio, ejuſdem doſis amalgamatur, idem Mercurius exhalet. Eadem amalgamatio repetatur. Hinc adde part. ii. florum Sulphuris, in crucibulo detineatur in igne, donec Sulph. omne exhalet & deflagret. Idem labor ſextâ vice repetatur.

Non ſinè fructu quoquè in hoc malo ſudor provocetur cum terra ſigillata & lapide Bezoar.

Afferunt quoque non levem opem cucurbitulæ umbilico & iliis affixæ.

Potus ſit aqua hordei, in qua CC. coctum ſit.

Dyſenteria in ſuperioribus inteſtinis ſi fuerit, plerumque lethalis eſt ſimul, ob conſenſum evomente aut ſingultum patiente ventriculò. Poteſt tamen iis remediis curatio tentari, exceptis Enematibus, quæ aut nulla, aut pauca eſſe debent, aſſumptô per os lacte cum melle aut ſaccharo roſaceo ratione abſterſionis & cæteris neceſſariis ſuprà dictis exhibitis.

Quod ſi ab intemperie calida acres humores generentur ab hepate, & dyſenteria hoc modo foveatur, ungatur hepar Cerati ſantalini ℥iv. ol. Nymphææ, roſarum an. ℥i. Camphoræ ℈ß. aſſumanturque, quæ intemperiem alterant.

Experimentum in Dyſenteria.

℞. Cupular. glandium q. v. affunde aquam fabrorum ferrariorum, vulgò das Löſchvvaſſer auſſ. der Schmitte Coque donec intensè ſaturatam rubedinem contraxerit, Aquam tinctam filtra & ſingulis duabus vel tribus horis Hauſtulum ad ℥ii. propina. *Joh. Hartmann. in Praxi. Chymiatr.*

Ut ad Curativas Dyſenteriæ Indicationes tandem procedamus; cùm varia, quæ huic morbo accidunt ſymptomata, diligenter ac maturè mecum penſitâſſem, Febrem cum eſſe (ſui

(ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in maſſa ſanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur, unde à vehementiori ſanguinis atque humorum eo contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam ut humores acres continuo infeſtantes expellant, mucus ille, quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parciùs, nunc copioſiùs unà egeritur. Proinde ultro ſe Indicationes offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quam ut primum acres illos humores ſectâ vena immediatè revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem. Hac itaque Methodo ſum uſus; Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſuaſi, eadem nocte & Paregoricum propinavi; & ſequenti Aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam mihi familiarem.

℞. Tamarind. ℥ß. fol. Sennæ ℥ii. Rhei. ʒiß. Coq. ſ. q. Aquæ Colaturæ ℥ iii. diſſolve Mann. & Syr. Roſ. Solut. an. ℥i. m. f. Potio ſumenda ſummo manè. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, ſoleo præponere; licet enim Rhabarbarum Choleræ atque acrioribus quibuſque humoribus evacuandis ſit dicatum; attamen niſi Mannæ aliquid, aut Syrupi Roſacei, vel aliud ejuſmodi, eâ quantitate admiſceatur ut ad pleniorem Catharſin aſſurgat, non admodum conducit. Quandoquidem verò ſatis eſt obvium, Medicamenta Cathartica etiam leniſſima, & tantùm Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, ſpirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν univerſalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo ſanguinem ac humores commovent inter operandum; ea propter ſolenne mihi eſt Paregoricum temporiùs aliquanto ſubjicere quàm poſt Cathartica conſuevimus, horâ ſc. pomeridianâ quâcunque, modo Catharticum ſuo defunctum munere videatur; quo ſc. quem concitavi motum denuò ſufflaminare valeam. Deinceps adduas adhuc vices dictum Catharticum præſcribo, alternis ſc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam poſt ſingulas Purgationes, quo ſupra monuimus tempore. Hoc inſuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm ſerò exhibendum curo, quo ſc. ſymptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res eſt. Anodyno autem utebar, maximè Laudano liquido, guttis nempe 14. vel 15. in Aqua qualibet Cardiaca, pro doſi una: Poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam, Aquam Cardiacam è temperatioribus ſubinde deguſtandam conceſſi: Aquam ſc. Epidemicam, Aquam Scordii compoſitam, aut ſimilem, (idque inprimis in ſenioribus ac Phlegmaticis,) quò nempe ſpiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo uſu venit, proſtratos erigerem quadantenus, & reſarcirem; Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo, aliquando etiam Lac Cereviſiatum, vel Cereviſia cum panis cortice & Maci incoctis; Panatellâ itē nonnunquam veſcebatur, nonnunquam juſculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberalius indulſi quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perraro ultra tertiam Purgationem duravit.

Quòd ſi morbus pertinacior his non cederet, dictum Paregoricum ægro inhibui ſingulis diebus manè & horâ ſomni, donec omnino convaleſceret, nec vel minimum quidem incommodiâ tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quantamlibet noxam inde ſequuturam comminiſcantur inexperti,) licet plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad ſeptimanas aliquot continuas quotidie uſurpaverint.

Ut unica inſtantiò (neque enim pluribus Convaleſcentium exemplis nullâ cogente neceſſitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propoſitam commendatam faciam; Vir Pietate atque Eruditione inſignis *Joh. Belke* S. T. P. & Comiti Sancti Albani a Sacris Domeſticis, durante hac Conſtitutione, Dyſenteriâ Acutiſſimi laborans, me in ſubſidium accito, ipſiſſimâ hac Methodo reſtitutus eſt.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi, ſanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam cathartici quàm Anodini, viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni ſuffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, uſu mihi erat, hanc ad normam ſimpliciorem præparavi.

℞. Vini Hiſpanici ℔j. Opii ℥ii. croci ℥j. pulv. Cinamomi & Garyophyllorum an. ℥.j. infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam conſiſtentiam acquirat, Colatura ſervetur pro uſu. Hanc noſtram præparationem Laudano Officinarum ſolido anteferendam virtutibus quidem non cenſeo, ſed ad formam ſaltem commodiorem & majorem Doſis certitudinem, eidem antepono; cùm ſc. Vino, Aquæ Diſtillatæ, aut liquori alii cuicunque inſtillari poſſit. Et profecto non hìc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων, non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par ſit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miſeriarum ſolamen, conceſſiſſe, quam ſunt Opiata, Medicamenta ſc. ab aliqua Papaverum ſpecie deſumpta. Et quamlibet ſint nonulli, qui credulis perſuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, Opii præſertim ipſius, virtutem ab artificioſa ac debita, quam ſoli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam ſimplicem ſuccum à naturâ oblatum, quam ejus præparata cum diligenti obſervatione in uſum frequenter revocaverit, nullum ferè diſcrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipſius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali ſolertiæ deberi, certò ſciet.

Quin-

Quinimò ita neceſſarium eſt in hominis periti manu organum jam laudatum Medicamentum, ut ſine illo manca ſit ac claudicet Medicina: qui vero eodem inſtructus fuerit, majora præſtabit quàm quis ab uno Remedio facilè ſperaverat; rudis enim ſit oportet & parùm compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem ſopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ ſiſtendæ applicare tantùm novit, cum ad alia plurima, gladii inſtar Delphici, accommodari poſſit, & præſtantiſſimum ſit Remedium Cardiacum, unicum pene dixerim, quod in rerum naturâ hactenus eſt repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ Dyſenteriæ in genere. Obſervandum eſt autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis ſubtilis, uti dictum, ac ſpirituoſæ eſſent, quàm quæ ſequentibus annis infeſtabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis atque illis quæ tam ſanguinem diluebant contemperabantque, quam acres illos humores qui ex eodem in ſitulam inteſtinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo Tormina ſicca & Dyſenteriæ invadebant, Methodum ſequentem conſtanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique aſtipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem eſſe ſentirem, atque annis ſequentibus cùm jam magis à ſubtilitate recederet morbus, prorſus inutilem.

Ita vero proceſſi: ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingeſto affatim liquore diluendum, ut in Cholera morbo, factitâram; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quòd eâdem quâ illic copiâ, frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Sacchαro adjecto, nec aliâ re quâcunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam: Hoc labore exantlato, & tranſmiſſo ſero lactis omni, quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger, lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſuâ in madorem ſolvebatur (à ſero lactis ſanguini immixto,) quem ad horas 24. continuari jubebam, nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres vel quatuor poſtquam è lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujuſmodi Febrem ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus Dyſenteria Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobiliſſimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regia Britannica ad Moroccenſem in Africa Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipſe retulit, obſervavit Dyſenteriam per ea tempora, uti ſemper, Epidemicè graſſari, & Febrem, quæ cum illa jungebatur, omnino illi ſimilem quam depinximus; quibus ille medebatur; tam in urbe Tingitana quàm aliis in locis, ſive Noſtrates eſſent ægri, ſive *Mauri*, dictâ Methodo, felici ſemper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, ſed pari fortuna in eandem diſſitiſſimi incidimus. Profitebatur autem, optimè iſtic ſibi ceſſiſſe in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio ſubmerguntur Dyſenteriæ. Atque exiſtimo ego, omnino par eſſe ut in calidiori iſto Climate longè rariùs ſucceſſu careat hæc Methodus quàm in noſtrâ Britannia.

Primo illo Autumno quo vigebat hæc *Conſtitutio*, *Daniel. Coxe* M. D. vir ingenio & omnifariâ eruditione ornatiſſimus, Dyſenteriâ acutiſſimâ laborans, me, quem conſuluit, ſuadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè ſanatus eſt; poſt tertium ſc. quartumve Enema, dum lecto aſſiderem & Tormina & Dejectiones ſanguineæ evanuêre; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum ſpatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad ſanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem poſtea alios quàm-plurimos hoc malo affectos reſtituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem ſpes fefellit.

Jam olim diximus, quòd ſæpenumerò hic morbus, ſi diutius excurrat, inteſtina ſeriatim omnia deorſum verſùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in Rectum decumbat cum aſſiduâ deſidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucoſum quiddam & ſubcruentum excernitur. Hoc ſi fiat, fruſtra erit, me judice, qui medicari ſataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clyſteribus Abſtergentibus, Glutinantibus atque Aſtringentibus, pro variis ulceris, quod ſupponitur, temporibus, injectis; vel etiam Fotu, Inceſſu, Suffumigiis ac Suppoſitoriis dictos ſcopos reſpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere Recti non procedere, ſed ex illo potiùs quòd Inteſtina quibus gradibus vires reſumpſerint, iiſdem etiam materiæ morbificæ reliquias in Rectum deturbaverint; quod quidem indeſinenter proritatum ſingulis ſedibus mucoſam illam materiam, quâ ex naturæ providentia inteſtina duplicantur, elidit. Corroboranda eſt itaque pars affecta, quò poſſit, aliorum inteſtinorũ exemplo, jam faticentes mali reliquias funditùs eliminare. Hoc autem ea ſola præſtabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata ſunt. Topicum enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid ſit, contactu moleſto debilitatem magis adferet, quàm robur ſubminiſtrabit. Tolerandum itaque eſt ægro, donec Diæta Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maximè, pro libitu ingeſto, revocari poſſint vires; quibus redeuntibus, pari paſſu ſuâque ſponte proripiet ſe hoc Teneſmi ſymptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licet raro admodum, ut Dyſenteria, ſub initio non ritè curata, particulare ſubjectum ad annos aliquot diſcruciet, integrâ ſanguinis maſsâ Craſin quaſi

Dy-

Dyſentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores inteſtinis continuò ſuppeditantur, ægro interim ſingula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus ſpecimen ſe mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicina, quæ per tres annos hujus Conſtitutionis poſtremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quamplurima eſſet experta antequam ad me accederet, Venæſectionem tantum, miſſis cæteris prandiis quibuſque, celebrandam cenſui; quam ut ſæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum ſanguinis color, Pleuriticorum ſanguinis æmulus, tum inſigne illud quod poſt ſingulas vices magis ac magis auctum, ſentiebat levamen, mihi addebant animos: cujus ope tandem priſtinam ſanitatem conſequuta eſt. *Thom. Sydenham de morbis acutis.*

In Diarrhœa, Dyſenteria & Teneſmo affinibus morbis & curationis magna ex parte ſimilis Indicationes ſunt, ut humorum acrimonia obtundatur, dolores tollantur, & fluxus ſiſtatur.

Victus ſit tenuis, ex hordeatis, gelatinis, panatellis, &c. abſtineat à carnibus niſi ſint viſcidæ, ut animalium extremitates, & viſcera; ut quoque à fructibus, edulis omnibus ſalſis, piperatis, acidis. Utatur vino rubello, aut oligophoro diluto decocto ſequente.

℞. Aq. chalybeat. ℔v. rad. chin. ʒij. Coq. ad ℔iv. injiciendo ſub finem maſtich. pellucid. gr. x. Cola ad uſum. Aqua chalybeata ſic præparatur. In aqua fontana ebulliat magna quantitas batturæ ferri bene priùs mundat, & contrit. ad tertiæ partis aquæ conſumptionem.

Purgetur cum rhabarb. myrobalan. tamarind. &c. & repetatur octavo quoque die aut ſæpiùs ſi opus ſit. Aut fiat cum rhabarb. in ſubſt. & diaſcord. cum laud. Lond. gr. ß.

Aut ℞. Rhabarb. pulv. ʒß. conſerv. roſ. rub. cydon. condit. ana ℈ij. Mi. ſumat mane per triduum ſuperbibendo hauſtum juſculi.

Si Febris ſit magna (in Dyſenteria) inſtituatur venæſectio in brachio.

Poſt Univerſalia conveniunt Pilulæ ſequentes.

℞. Rad. torment. biſtort. ana ℥ij. ſymph. ℥j. ſem. plantag. ſophiæ Chirurg. anther. roſ. r. rub. ana ʒß. ſantal. citrin. rub. lign. Braſil. ana ʒiij. ſumach. balauſt. ana ʒ ii ß. acac. hypociſt. ana ʒij. Conciſa bulliant in aq. plantag. roſ. ana q. ſ. exprime fortiter & reducatur ad extractum mellag. unde ſume ℥ j. oſſ. human. calcinat. C. C. calcinat ana ʒ i ß. terr. ſigillat. bol. Armen. ana ʒj. Magiſter. perlar. corall ana ℈ iv ß. laudan. ſpecific. vin. rub. ſolut. ℈ ij. F. Maſſa pilularis. Doſ. ʒj. mane & veſperi longè à cibo. Huic maſſæ addo aliquando animam hepatis & crocum martis corallin. (de quo poſtea) ana ʒ i ß. aut ʒ ij. Cum ſyrupo aliquo aſtringenti poteſt fieri Electuarium.

Opii præparatio hæc eſt. Poſt ſulphuris impuri exhalationem in clibano, diſſolvatur in duabus partibus aceti roſacei fortiſſimi & una vini Canarini, limpidum exprimatur, & à fæcibus ſeparatum coaguletur.

Crocus Martis corallinus talis eſt.

℞. Limatur martis q. v. diſſolve in aqua cum ſp. vitrioli acidiſſimo; cum opt. ſpiritu vini præcipitetur, vitriolum uratur ad ſummam rubedinem.

Sæpiùs Electuarium ſequens præſcribo.

℞. Conſerv. roſ. rub. vet. cydoniat. vet. ana ℥vj. conſerv. cornor. fruct. cynosbat. ana ℥iij. ecchylomatis prunellor. ℥iv. pulv. ſubtil. rad. torment. biſtort. ſymphy. rhabarb. torrefact. myrobalan citrin. ana ℥jß. ſem. plantag. ſophiæ chirurg. pulv. gland. cupul. eorundem, anther. roſ. rub. ana ʒvj. terr. Lemn. oſſ. human. calcinat. cornu cerv. calcinat. ſpod. ana ʒx. gum. arab. tragacanth. mucilag. ſem. cydon. inſpiſſat. ſang. drac. ana ʒvj. magiſter. perlar. corall. cum alum. præcipitat. ana ʒvj. coagul. lepor. ℥ß. croc. mart. corallin. ℥ij. ſap. cydon. aut ſyr. myrtin. q. ſ. F. Electuarium, ad cujus ſingulas uncias adde opii noſtr. gr. iv. Doſ. à ʒij. ad ℥ß. Huic addo aliquando alum. rup. ʒij.

Injiciantur Clyſteres emollientes, lenientes, & anodyni ex lacte cum theriaca & opio. Aut ex ol. communi aut cremore hordei. Si adſit ulcus, lithargyr. integrum candefac, extingue in aceto, teratur in alkool, & cum ol. lin. aut lacte capril. aq. fabror. aut hord. & ol. roſ. f. Clyſter. Addi poſſunt ſolutiones gummi tragacant. & arabic. in ſucco plantag. Ad detergendum adde terebinth. ovi vitello ſolut.

℞. Fol. plantag. tapſi barbat. ana m. j. roſ. rub. p. iv. flor. hyperic. p. iij. ſem. coriand. ſophiæ chirurg. ana ʒiß. Coq. in lacte. Colaturæ ℥x. adde vitell. ovor. num. ij. gum. Arab. in aq. plantag. ſolut. ℥ß. Mſ. f. Clyſter. Addi poteſt aliquid balſami Lucatelli. Fieri quoque poſſunt ex jure capitis ovini cum ſummitat. hyperic. rad. tormentill. &c incoct. Si Dyſenteria multùm urgeat.

℞. Rad. cynogloſſ. ℥iv. hyoſcyam. ℥iij. tapſ. barbat. totius m. ij. malv. totius m. iv. ol. com. rec. ℔iij. Coq. addend. aq. ſperm. ranar. ℔i. roſ. & plantag. ana ℔ß. coq. ad aquarum conſumpt. & herbarum putrilaginem. Exprime fortiter, & partis hujus olei compoſit. purioris ℔j. adde mucilag. liquid. ſem. pſyll. & cydon. aquis prædictis extract. ℥iv. vitell. ovor. num. ij. Mſ. f. Clyſter. Huic addi poſſunt fol. bugul. ſanicul. prunell. vinc. pervinc. &c. Unguentum Comitiſſæ diſſolvi poteſt in Clyſteribus, vel Juſcula communia, vel medicata injici, facta cum herbis vulnerariis & aſtringentibus cum lacte perlar. & corall.

Poſſetum fieri poteſt ex vin. rub. ℔ii. bulliant, & adde lact. rec. ℔j. alum. ʒij. ſacch. ℥iv. cinamom. bacillum integrum, poſt aliquot ebullitiones pars caſeoſa ſeparetur à limpida. Mſ. pro duabus doſibus mane & veſperi exhibend.

Horâ ſomni Bolum hujuſmodi præſcribo, præcipuè poſt purgans.

℞. Conſerv. roſ. rub. antiq. ℈ij. confect. alkerm ℈i. laudan. Lond. gr. ij. Mſ. f. Bolus. poſt Bolum ſumatur hauſtus alæ maciatæ. Huic ſæpiùs addo diaſcord. margarit. corall. &c.

Specifica ſunt ſequentia. Mucilag. gum. tragacant. & arabic. ſucco plantag. ſolut.

Extractùm prunellarum cum omphacio ad conſiſtent. pilul. Doſ. à ℈j. ad ʒß. ante paſtus.

Clyſteres ex lact. ℔i. & vitrioli albi ʒß.

Pulvis concharum furno exſiccat. cum cinamom. & nuc. moſcat. ad ʒi. in vin. rub.

Malum cydonium cerâ aut cum gummi Ara-

bico

bico repletum, clibano coctum, & exhibitum. Bolus ex ſacch. Saturn. gr. x. croc. mart. ℈j. conſerv. roſ. parum.

Sem. plantag à ʒj. ad ʒii. in vin. rub.

Pulvis ſaturni crudus cum nuce moſch. & caryophyll. in vin. rub.

℞. Croc. mart. ʒj. nuc. moſch. ℈j. aut ʒß. Mſ. ſume ex ovo ſorbili aliquoties.

Vinum granatorum cum pulv. panis alb. clibano exſiccat.

Suffitus ex cortice lignoſo pomorum pineæ.

Pulv. cran. human. calcinat. ad ʒi. in vin. rub.

Amaranthi flos pulv. vino ſumpt. Ut quoque pulv. rad. palm. Chriſti majoris, & pulv. flor. palm. Chriſti minoris in aq. ferrata exhibitus.

Vitell. ovorum cum pulv. nuc. moſchat.

Cydonia exſiccat. & conciſ. aqua communi decoct. pro potu ordinario.

Pulv. fol. vinc. pervinc. cum rhabarb. & conſerv. roſ.

Taleolæ carnis bubulæ, pulv. cumin. cinamon. & cret. conſperſæ, intensè calefactæ & umbilico applicatæ ſucceſſive deploratum reſtaurârunt.

Ol. commune & vin. Claretum coquantur ſimul ad vini conſumpt. Sumatur cochl. i. ſæpiùs in die.

Malum cydonium cochinellâ repletum & torrefactum & cum ſaccharo comeſtum.

Aqua quæ lignum petrificat ad ℔ii. hauſta dyſenteriam peſſimi moris ſanavit irritis aliis remediis.

Alvi depoſitio in ignem luculentum.

℞. Sacch. roſ. ℔i. ocul. cancr. præp. ℥ß. corall. rub. præp. margarit. præp. ana ʒii. Mſ. Doſ. cochl. j in hauſtu lact. recentis ſextâ quaque horâ.

Os ſepiæ toſtum & pulverizat. cum vin. ſumpt.

Gelatina cornu cerv. cum ſucco vinc. pervinc.

Ex Creta alba lacte ſoluta & cum farina fabar. ſacch. & cinamom. f. Pulticula.

Ovum recens vacuetur ab albumine, impleatur ſp. vini, & per ſe coquatur: Vitellum ſic coctum remedium eſt certiſſimum.

Aqua optima aſtringens in Diarrhœa hæc eſt, viz.

℞. Moror. rub. Idæi ſucci vinoſ. ℔iv. cornor. ℔ii. fol. querc. tenell. plantag. conciſ. ana faſcicul. j. Diſtilla in Balneo: hujus liquoris diſtillati.

℞. ℔ij. phlegmat. alum. & vitrioli ana ℔j. aq. ſperm. ranar. ℔ß. ſucci cydon. & ribes ana ℥x. Mſ. In liquoris ℥xvi. diſſolve alum. ʒii. ſacch. ℥iv. & infund. cinam. ʒß. Cola ad uſum. Doſ. ℥iv. bis terve in die.

Aquæ medicatæ multùm hîc faciunt, viz. ferruminatæ, aluminoſæ & nitroſæ, ut Tunbrigenſes, &c. Aut factitiæ fieri poſſunt ex aq. ſtillat. cichor. taraxac. plantag. &c. cum granis aliquot animæ hepatis, & aromatizetur cum cinamom. aut coriand. & edulcoretur cum ſyr corall. viz.

℞ Aquæ ℔i. animæ hepat. gr. vi. ſyr. corall. ℥i. Mſ. pro duabus doſibus.

Indi fumum zinziberis carbonibus vivis injecti recipiunt per ſellam perforatam, donec ſudore perfundantur, & animo ſiqueſcere incipiant; dein lecto calido committuntur, ut ſudores promoveantur, exhibito brodio calido ad vires reſocillandas.

In Hibernia laminam ferri candentem magdaleoni ſulphuris infigunt ſuppoſito marmore, vel alio lapide lævi, ferrum liquatum inſtar ceræ fluet in lapidem una cum ſulphure accenſo, cujus flammam folle extinguunt. Ferrum una cum ſulphure terunt in pollinem, hujus exhibent ʒi. cum conſerv. roſ. rub. vet. vel diaſcord. bis in die ad ſex vices, ſuperbibendo aliquid aquæ vitæ. Exhibent quoque cran. human. furno exſiccat. non calcinat. ſed pulverizat. ad ʒi. in vehiculo idoneo.

Poſtquam morbi violentia infringitur, convenit pulvis digeſtivus ſequens poſt ſingulos paſtus ad coch. j.

℞. Lamin. panis alb. vin. malvat. macerat. & ſiccat. ℥ii. ſem. aniſ. fœnic. dulc. ana ℥ß. cortic. exter. citr. condit. ſicc. ℥i. corall. rub. præparat. margarit. præparatat. ana ʒii. ſeccin. alb. præparat. ʒiß. ambr. griſ. ʒi. cinamom. ʒii. ſacch. alb. triplum pondus. F. Pulvis ad uſum dictum.

In Teneſmo, præter ea quæ ſuprà præſcribuntur in Diarrhœa & Dyſenteria, conveniunt. Topica, ut Clyſteres minima quantitate, Injectiones &c.

℞. Mucilag. ſem. pſyll. cydon. & alth. in aq. tapſi barbat. ſol. n. & chelidon. maj. extract. ℥iv. lact. vaccin. rec. ℔ſſ. vitell. ovor. numero ii. croc. pulv. ℈i. diacod. ℥ii. Mſ. & injiciantur ℥iii. aut iv. pro vice, & contineatur quamdiu poteſt, & ſæpiùs repetatur.

Aut Vitellus ovi crudi cum pulv. bol. armen. ſubtil. aut ceruſſ. injiciatur. per ſyphonem, & ſæpiùs repetatur.

Vel ℞. unguent. popul. ℥ſſ. ol. cer. ſtillat. ʒſſ. ol. amygd. dulc. hyperic. ana ℥ſſ. vitell. ovi unius. Mſ. pro duabus injectionibus.

Convenit quoque ſuffitus ex gagate in ſella perforata.

Item fotus ex chamæmel. melilot. tapſ. barbat. flor. ſambuc. hyperic. ſem. lin. & fœnugræc. aqua & lacte coct. quo imbuantur ſpongiæ molles, & foveatur anus.

Aut ℞. aq. plantag. roſ. ſperm. ranar. ana ℥ii. tapſ. barbat. ℥ v. ſacch ſaturn ℈i. Mſ. f. Fotus cum ſpongiis mollibus uſurpandus.

Litus fiat ex ol. maſtichin. cydon. ana ʒvi. aurant. ℥ſſ. ol. nuc. moſchat. per expreſſ. ʒi. Mſ.

Unguentum fieri poteſt ex unguent. popul. ʒvi. butyr. rec. ʒii. ol. lin. rec. ʒiſſ. opii gr. iv. Mſ. f. Unguentum quo inungatur pars affecta.

Cataplaſma hujuſmodi applicetur è bombace, & renovetur antequam exaruerit.

℞. Bulb. lilior. alb. ſub ciner. coct. mic. pan. alb. lacte infuſ. ana ℥ii. caſſ. rec extract. ʒi. unguent. popul. & de ſtramonio ana ʒiii. alb. græc. ℥ſſ. Mſ. f. Cataplaſma.

Intus exhibeatur cochlear. i. pulv. ſeq. ſexta quaque hora in pinta lact. rec. mulcti.

℞. Sacch. roſ. ℔ i. oculor. cancri ℥ß. Corall. rubr. præparat. margarit. præpar. ana ʒ ii. M F. pulvis ſubtilis ad uſum dictum. *Theodor. de Mayerne in Prax. Medic.*

In India Orientali ex Diarrhœa, Dyſenteria & Lienteria multa millia Europæorum velut peſte exitiali pereunt. Majorem tamen expirantium numerum conſtituunt milites gregarii, & remiges. Hi enim inordinatam conſueti tranſigere vitam, fragile ſuum corpus vino palmatico, cereviſia ſaccharina, ſpiritu ardenti, fructibus inſalubribus, &c. ſemper ad nauſeam uſque implent. Et ſic propriô experiuntur periculo, etiam in vino palmatico, quod Schola Salernitana olim ſcripſit de muſto, nempe.

Impedit urinam muſtum, ſolvit citò ventrem Hepatis emphraxin, ſplenis, generat, lapidemq;.

Nec in vino hoc quieſcit plebs noſtra, ſed uti narravimus, nunc acrem ardentiſſimumque Chinenſium ſpiritum, *Arach* dictum, nunc decoctum illud ſaccharinum immodicè hauriunt, & propterea raro uno morborum enumeratorũ afficiuntur, quin ſimul febris ardens, & magna viſcerum inflammatio ſit admixta. Omnem igitur Medicum, cui horum ſalus, propriæque famæ integritas cordi eſt, ad ſolas, acidorum, bilioſorum, acrium, & in ventriculo ac viſceribus fermentantium humorum correctiones, præcipitationes, & abſterſiones, ſuam ſanandi methodum dirigere oportet; quod optimè peraget medicamentis poſtpoſitis, ſi illorum uſum tamdiu continuat, donec vellicantes humores exſpirant, ac pituitoſa, chyloſa, bilioſa, fœtida, purulenta, & ſanguinem admixtum habentia excrementa, ritè deficiunt. Nam gravioribus hiſce malis convictis, per alia remedia, morbo finis facile additur. Sic itaque cura hujuſmodi.

♃. Rad. rhabarb. ʒij. cortic. myrobalan. citrin. ʒj. ſantal. citr. ʒß. cinnamomi ℈j ſal. abſinth. ʒß. infunde per noctem in aq. fol. quercus ℥ij. in loco calido, exprime, & adde ſyr. chalyb. ℥ß. C.C. uſti præparat. ʒß. matr. perlar. præpar. ℈j. M. F. potio.

Vel ♃. Rad. rhabarb. cortic. myrobalan. citrin. & Emblic. ana ʒß. ſant. rubr. gr. xv. nucis moſcat. ℈j. ſal. tart. gr. xij. infunde per noctem in aq. perſicar. ℥ij. exprime, & adde C.C. uſti & præpar. corall. rubr. præpar. ana ℈j. Syrup. roſ. corall. ana ʒij. M. F. potio.

Seu. ♃. Rad. rhabarb. ʒiij. nucis moſcat. ʒß. ſolut. corall. ʒj infunde per noctem in aq. roſ. ℥ij. exprime, atque adde ſyr. chalyb. ℥ß. M. F. potio.

Vel ♃. Rad. rhabarb. ʒijß. cortic. myrobal. ʒß. flor. roſ. rubr. p. ij. ſant. citrin ʒß. tinctur. tart. ʒj. infunde per noctem in decocti hordei & C.C. ℥iij. exprime, & adde ſyr. corall. ℥ß. C.C. uſti & præparat. ʒß. oculor. cancr. præparat. ℈j. M. F. potio.

Vel adhibeantur ſequentes pulveres.

♃. Rhabarb. toſti ʒiß. nucis moſc. ℈j. C. C. uſti & præparat. ʒß. ſal. perlar. ℈ß. olei macer. gutt ij. M. F. pulvis pro una doſi.

Vel ♃ Rhabarb. toſti ʒj. ſant. citr. ℈ß. nucis moſc. ℈j. C.C. uſti & præp. ʒß nitri antimon. ℈j. M. F. pulvis pro una doſi.

Abundante ſero. ♃. Rhabarb. toſti ʒj. Jalapp. ʒß. ſal. abſinth. corallior. ana ℈ß. olei nucis moſc. gutt. ij. M. F. pulvis.

In India. ♃. Rad rhabarb. ʒij. cortic. myrobal. citr. ʒij. ſant. citr. cinnam. ana ℈j. Sal. cinnam. ℈ß. infunde per noctem in aq. fol. marmell. & bolangor. ℥ij. exprime, & adde C. C. uſti, matr. perlar. ana ʒß. ſyrup. de bolang. ℥ß. M. F. potio

Gregariis militibus hunc pulverem, qui optatum dedit effectum exhibui.

♃. Rad. rhabarb. ʒj. cortic. myrobal. ʒß. C. C. uſti ℈ij. matr. perlar. ℈j. Sal. cinnam. ℈ß. Olei macer. gutt. ij. M. F. pulvis.

Vel ♃. Pulver. dyſenter. ʒj. ad ʒij.

Vel ♃. Specier. diamartis ʒj. ad ʒij.

Robuſtis ac fermentantium humorum plenis hominibus, primo maximè proſunt vomitoria; quorum optima eſſe ſapam vomitoriam, tartarum emeticum, & ſulphur antimon. ad hunc morbum judico.

Clyſterum uſus eſt neceſſarius, quia humores detrahunt. His etenim immanentibus, ab acrimonia eorum Tenaſmus, venarum hæmorrhoidalium & inteſtini recti corroſio, cum maximis doloribus generatur. Abſtergit igitur ſequens.

♃. Decocti hord. ℔ß. mell. roſ. ℥j. olei roſ. ℥ß. M. F. Enema.

Vel ♃. Lact. chalyb. decoct. hord. ana ℥iv. mell. roſ. ℥j. M. F. Enema.

Seu. ♃. Lact. chalyb. ℥viij. vitell. ovor. num. i. olei roſ. mell. roſ. ana ℥j. F. Enema.

Inteſtino recto, venisque hæmorrhoidalibus, aut ulceratis, aut perforatis.

♃. Lact. chalyb. decoct. hord. ana ℥iv. vitel. ovor. n. i. terebinth. venet. ℥ß. M. F. Enema.

Conſolidat & dolores ſedat ſequens.

♃. Lact. chalyb. decoct. hord. ana ℥iv. terebinth. venet. ℥ij. Sacch. Saturn. ʒß. mucilagin. ſem. cydonior. ℥ß. M. F. Enema.

Vel ♃. Rad. conſolid. ʒij. flor. balauſt. p. ij. nucum cupreſſ. ʒj. hord. mundat. ʒij. coquant. in aq. chalyb. colaturæ ℥ viij. adde ſacch. Saturn. ʒß. mucilag. tragacanth balſ. ſulph. terebinth. ana ʒij. M. F. Enema.

In India pro Clyſtere. ♃. Herb. conyzæ M. j. fol. bolang. marmell. ana p. ij. coq. in aq. chalyb. colat. ℥ viij. adde mell. roſ. ℥j. Olei coct. baccar. cinnam. ℥ß. M. F. Enema.

Cùm humores ſatis ſunt correcti, vel jam educti, unum ex ſequentibus medicamentis exhibeatur.

♃. Conſerv. roſ. ℥j. carn. cydon. ℥ß. CC. uſti & præp. ʒij. corall. rub. præp. croci mart. ana ʒß. ſanguin. dracon. ℈ij. ſyr. corall. q. ſ. M. F. conditum. Doſ. mane & veſper. a ʒj. ad ʒij.

Vel ♃. Conſ. roſ. ℥ijß. ſyr. corall. cydon. chalyb. ana ℥ß. C.C. uſti & præp. ʒij. matr. perlar. præp. terr. vitriol. dulcis ana ʒj. M. F. conditum. Doſ. anteriori ſimilis.

Seu. ♃. Conſerv. flor. conſolid. rob. acaciæ ana ℥j. ſyr. cydon. corall. ana ℥ß. C. C. uſti & præp. ʒj. ſang. dracon. ʒß. tinctur. mart. ℈j. ſuccini ʒß. M. F. conditum. Doſ. à ʒj. ad ʒij.

Vel ♃. Conſ. roſ. ℥ij. Conſol. maj. ℥j. extr. torment. ʒij. ſal. corall. ʒß. lap. hæmatit. philoſ. ℈ij. ſyrup. ſtipt q. ſ. M. F. conditum. Doſ. à ʒj. ad ʒij. manè & veſperi.

In Dyſenteria. ♃. Conſerv. roſ. conſol. ana ℥j. flor. hyper. ℥ß. extract. tormentill. ʒj. tinct. mart. ℈j. tinct. ſuccin. & corall. ana ʒß. terræ vitr. dulc. ʒij. ſal. Saturn. ʒß. balſ. peruvian. ℈j. M. F. bolus. Doſ. à ʒj. ad ʒij. manè & veſperi.

Vel

Vel ♃. Conſerv. roſ. carn. cydon. ana ℥i ß. Syrup. ſtipt. ℥j. tinctur. lapid. hæmat. ʒß. balſ. ſulph. aniſ. gutt. xxv. Peruviani ℈j. terr. ſolaris, vitriol. dulcis ana ʒß. C. C. uſti præpar. corall. rubr. præp. ana ʒj. ſang. dracon. ʒß. M. F. conditum. Doſis anteriori ſimilis.

In India. ♃. Conſ. roſ. ℥ij. flor. granat. ℥j. carn. cydon. nucis moſcat. ana ℥ß tinct. ſulph. vitriol. ʒß. olei nucis moſcat. expreſſ. ʒ i ß. tinct. vitriol. dulc. ʒ ij. oſſis elephant. calcin. ʒ ij. M. F. conditum. Doſ. ʒj. manè & veſperi.

Vel ♃. Conſ. flor. granat. marmell. ana ℥j. rob. bolangor. ℥ß. Olei nucis moſcat. expr. ʒj. oſſ. elephant. calcin. ʒij. terr. martial. Ceylonic. ʒj. terr. mart. ℈j. M. F. conditum. Doſ. anteriori ſimilis.

Vel ♃. pulver. dyſenter. ſecundi ʒ j. detur mane & veſperi.

Cum ingentes ſimul dolores adſunt, mixturis adde aliquid laudan. cydoniati, tartariſati, vel laudani Bontii; & pro flatibus extracti laud. noſtri aromat.

Potus ordinarius ſit, ex decoctis & emulſionibus annexis, quia præter id, quòd ſitim extinguunt, ſymptomata quoque imminuunt.

♃. Hord. mund. vel orizæ ℥ ii. C. C. raſi ℥j. lign. ſaſſafras ʒj. ſant. rubr. ʒß. cortic. myrobalan. ʒ ii. coque in aq. chalyb. & colatur. clariſſ. ℔ j. adde amygdal. dulc. ℥ii. ſem. melon. papaver. alb. ana ʒiij. M. F. ſ. a. emulſio. Huic adde aq. plantag. portul. roſar. ana ℥ii. cinnam. ℥i. ſyr. corall. ℥ ii. C. C. uſti & præp. ʒii. Philoſophicè præparati ʒj. M.

Vel ♃. Hord. mund. ℥ ii. C. C. raſi ℥j. cortic. myrobalan. Emblic. ʒii. Conſerv. roſar. ℥j. coq. in aq. chalyb. & colaturæ ℔ j. adde ſyrup. papaver. cydoniot. perlar. ana ℥ß. M. F. potio. Ad ulcera inteſtinorum conſolidanda, addantur rad. conſolid. tormentill. ſummit. hyper. fol. ſanic. alchim. &c.

In India. ♃. Herb. conyzæ ℥ ii. myrobal. ℥ ii. conſerv. roſ. ℥ j. cortic. lign. ſantal. citrin. ℥j. raſuræ cornu Rhinocer. ℥ß. coq. in aq. chalyb. & colat. ℔ j. adde aq. flor. marmellæ ℥iij. Aq. cinnam. ℥ j. Syr. cydon. corall. ana ℥ j. M. F. Decoctum.

In principio morbi, viriumque ægroti robore, ſudoriferis ſequentibus malignitas, tam per ſudorem, quàm per urinam educi poteſt.

♃. Bezoartici C. C. ʒ j. decoct. lign. ſaſſafr. ℥ii. M. F. Sudoriferum.

Vel ♃. Bezoart. viperini ʒ j. decoct. C. C. ℥j. Aq. Zedoar. ℥ i ß. M. F. Sudoriferum.

Seu. ♃. Antimon. diaphor. ℈ j. C. C. Philoſophicè præparati ʒß. lapid. Bezoard. Orient. ℈j. ſpir. terr. ſigill. ℥ ii. Aqu. alexipharm. ℥ ii. M. F. Sudoriferum.

In India. ♃. Bezoart. C. Rhinocer. ʒj. ſal. volat. Zerumbeth. gr. v. aq. Zedoar. ℥ ii. M. F. Sudoriferum.

Vel ♃. Lap. Bezoar. Orient. ℈ j. C. C. Philoſophicè præparati, uſti & præparati ana ʒß. Sal. C. C. volat. ℈ß. Aq. rad. cinnam. ſylveſtr. ℥ ii. M. F. Sudoriferum. *Hermann. Nicol. Grimm. Compend. Medico-Chymici, lib. 3.*

Conſultationes.

Pro Reverendo admodum Monacho Auguſtiniano Dyſenteria laborante.

In Reverend. admodum Monacho affici inteſtina inferiora, non ſolum ex poſitu doloris infra umbilicum agnoſco, verum etiam & ex ſanguine ſeparato ab aliis excrementis excreto. Affici vero inteſtinum rectum, atque colon ſecundum extremitatem, qua recto continuatur, non eſt difficilè intelligere; ſi namque animum ipſe converto ad inſpectionem factam ab Excell. Chirurgo, necnon etiam ad experientiam factam ab ipſomet patiente, qui narrat per digitum immiſſum in anum cum maxima ſui moleſtia ulcus perſentire, atque etiam digitum ſanguinolentum extrahere, omninò cogor affirmare inteſtinum rectum affici; ſi autem reſpicio ad conformationem inteſtini coli in parte propoſita, in qua ſit veluti angulus quidam, qui facilè excrementa diſcurrentia recipere poteſt, atque etiam animadverto dolorem paulo ſupra regionem inteſtini recti pervenire, non poſſum non affirmare inteſtinum Colon in parte jam dicta coaffici. Sed quamquam locus affectus ſit cognitus, idea tamen, & ſpecies morbi apud me adeo difficilis eſt cognitu, ut opus interim ſit maxima diligentia, Dicam ego quid ſentiam paulo altius petito exordio.

Certum eſt, quemcumque per anum fluxum ſanguinolentum (excepto illo qui ab hæmorrhoidibus pendet, de quo interea ſermo non eſt) ab Hipp. & Gal. vocari Dyſenteriam, cujus quatuor ſpecies conſtituuntur. Prima vocatur Hepatica, in qua materia ſimilis loturæ carnis animalium nuper mactatorum excernitur. Secunda eſt periodica, ſub qua ſanguis vividus, & floridus, copioſuſq; ſecundum periodos quoſdam redditur. Tertia eſt, in qua ſanguis nigricans, & ſplendens evacuatur, occaſione febris alicujus exurentis. Quarta, & poſtrema eſt, in qua ſanguis exit impurus cum torminibus tamen imi ventris, & hæc Dyſenteria vere, & propriè nuncupatur, quam puto in caſu noſtro locum habere, excernitur enim per anum ſanguis cum maximis cruciatibus.

Verùm tamen aliqua obſtare videntur, nam ſub hac Dyſenteria ſanguis ita nigricans (quemadmodum in Reverendo admodum Monacho contingit) excerni non ſolet, amplius in Dyſenteria ſeptem menſium vix fieri unquam potuit, quin in excretis ſi non carunculæ, ſaltem ramenta inteſtinorum aliqua appa ruerint, quæ tamen nunquam ullus in excretis patientis noſtri potuit obſervare. Accedit & illud, quod in dyſenteriis, quæ ad menſes durant, ſordeſcere ulcus conſuevit, & valdè purulentum evadere, quæ in caſu noſtro non contingunt, vix. n. aliquid puris unquam (ut referunt) viſum fuit, ut propterea ex his, aut affectus propoſitus minime dyſentericus conſtituendus exiſtat, aut ſi dyſentericus, profectò neceſſe ſit, ut aliquid conjunctum habeat, quod faciat ipſum à caracteriſmo dyſenteriæ vulgatæ quoquo pacto deviare, ſicuti ego exiſtimo. Puto etenim ulcus canceroſum adjungi, & puto etiam præter ulcus adeſſe tumorem.

Quòd quidem adſit ulcus ab omnibus conceditur, quoniam dyſenteria vera, de qua agitur,

ulcere definitur, quòd verò cancerosum, præter ætatem inclinantem, temperamentum melancholicum, & parvum, atque cacochymum corporis habitum, dolor insignis, excrementum nigricans, atque portiones quædam carneæ, ſpongioſæ (ut audio) excretæ ſuadent, quibus accedit mali contumacia, propter quam multa huc uſque præſidia ſine fructu tentata fuere, ſed quod me magis, ac magis in hanc ſententiam adducit eſt evidentia ipſa. Cum etenim annis ſuperioribus nobilem quendam Lucenſem eadem prorſus Symptomata patientem curandum præ manibus haberem, factum eſt ut nunquam ex aliquo præſidio Medico juvamentum aliquod ſibi comparare potuerit, tandemq; obiit, & diſſecto cadavere in loco ſuperius commemorato ulcus cancerosum cum inſigni tumore fuit adinventum, ut propter hanc etiam evidentiam in patiente noſtro ulcus prædictum reperiri ad credendum adducar; cui tumorē adjungi adhuc, pondus ibidem perceptū non obſcurè declarat.

Quibus ita conſtitutis, jam de generatione agendum occurrit. Dyſenteria itaque ut omnes norunt eſt excretio ſanguinolenta, quæ neceſſariò in retentionem læſam inteſtinorum tanquam in propriam cauſam refertur, quæ retentio læditur, non ob morbum in mala compoſitione, ſed ob ſolutam unitatem, Diaurosim, ſeu eroſionem vocatam, hæc enim eſt illa, quæ potiſſimum ſibi dolorem adjungit, qui in caſu noſtro inſignis admodum obſervatur, & quoniam ulcus, ut dictum fuit, redolet naturam carcinomatis, idcircò eroſionem per quam illud fit ab atra bile fervidiori pendere ſtatuendum eſt; Ad hæc quoniam atra bilis ex Galen. à bile flava, & ſucco melancholico exuſtis, agente jecore fervidiori generatur, puto in patiente noſtro à ſucco melancholico ortum duxiſſe, nam patiens eſt temperamenti melancholici, & morbus in hoc Autumno eſt exacerbatus. Nec obſtat, quod incœpit affectus æſtate præcedenti, quoniam tempeſtas illa ſolum cauſam exurentem præſtitit, calorem nimirum ſcilicet, non autem materiam, ſuccum melancholicum inquam, qui modo jam dicto genitus, in partem nunc affectam olim tanquam imbecillam tranſmiſſus fuit, nunc autem ob dolorem continuò quoque attrahitur.

Quapropter Medici erunt, habita totius providentia, cum his quæ atrum humorem reſpiciunt, ad deterſionem devenire, cum his quæ citra morſum detergunt, ac exiccando abſumunt quidquid excrementitium, & ſuperfluum ſupereſt, partemque denique ſanare, atque roborare, at præſertim ne denuo humor melancholicus generetur per alterationem jecoris ad frigidum prohibere, aliàs aliò erit avertendus.

Sed quoniam cum maximo receſſu à ſtatu naturali patiens laborat eo genere morbi, qui ſui contumacia, & pervicacia Medicis præſidiis quā maxime reluctatur (ut propterea hujuſmodi affectus pro irremediabilibus ab omnibus habeantur, apud me erit impoſſibile fines illos propoſitos attingere, & eo magis, quoniam Divinus Hippocrates hac data occaſione dicere ſolebat, difficultatem inteſtinorum ab atra bile lethalem eſſe; quibus omnibus accedit pravus totius patientis habitus, accedit & anni tempus Autumnale, quæ ſolent eſſe morborum conſimilium cauſæ maxime feraces. Quoniam tamen ex Areteo deſperatis etiam non eſt denegandà medicina, tum conſolationis, & productionis vitæ gratia, tum quia Deus & natura ſolent ab imminenti morte quandoque vindicare, idcircò de materiis Medicis in gratiam noſtri Reverendi admodum Monachi aliquid proponendum.

Quantum igitur attinet ad Chirurgica, quoniā jecur incenſum valdè obſervatur, putarem ideo aliquam venæ ſectionem in cubito dextro eventitivam tamen, illi poſſe plurimum conducere; fonticulum etiam duplicem, unum in brachio ſiniſtro, & alium in crure dextro ſummoperè laudarem, ſicuti & juges partium ſuperiorum frictiones, deligationes, & lotiones non improbarem.

Medicamenta alia reſpiciunt fluxionem, alia vero terminum ad quem ipſius fluxionis. Quocirca primum occurrunt medicamenta, quæ copiam, & qualitatem materiæ fluentis reſpiciunt, vel ejuſdem originem. Priora itaque ſunt lenientia, præparantia, & purgantia. In genere lenientium convenit, quod paratur ex ſyrupo de polypodio Magiſtri Auguſtini, & ſyr. roſ. ſol.

In genere autem præparantium decoctum boraginis, bugloſſi, fumariæ, cichorii, plantaginis cum ſyrupis appropriatis; tandem in genere purgantium maximè arridet ſyrupus de polypodio prædictus, cum Rhab. & decocto myrobalanorum Indorum, citrinorum, & chebulorum. A qua purgatione cogitandum erit de aliis medicamentis evacuantibus tum ſenſibiliter, uti per vias urinę, tum inſenſibiliter per poros cutis.

Per vias urinæ evacuant thermæ frigidæ, quæ etiam plurimum ad acris materiæ temperationem faciunt, huc pertinet ſerum deſtillatum. In genere autem evacuantium inſenſibiliter, eſt decoctum chinæ, ſed medicamentum, quod partim per vias urinæ, partim inſenſibiliter evacuabit, erit jus gallinæ antiquæ cum china, capillo ven. citrach. agrimonio, ſeminibus melonum, boragine, bugloſſo, radice liquiritiæ, ac verbaſco paratum.

Medicamenta verò, quæ originem materiæ morbificæ reſpiciunt, ſunt alterantia jecur, ideò præter aquas medicatas frigidas, & ſerum cum ſucco cichorii dicta, lac aſinæ opportunum exiſtimo.

Exterius laudo balneum aquæ dulcis, laudo & perfuſionem jecoris factam cum ſucco cichorii, hepaticæ, & ſpeciebus cerati ſandalini.

Pharmaca, quæ reſpiciunt locum affectum, vel reſpiciunt ulcus, vel dolorem, quæ ulcus, leviter, & citra morſum detergentia ſint oportet, idcircò inter alia propono injectionem factam ex decocto hordei, parato in aliqua aqua Thermali frigida cum ſyrupo de roſis ſiccis, aut melle roſato ſimplici. A qua ad ſiccantia deveniendum, in quorum ſerie ſeligo medicamentum factum ex ſucco plantaginis, ſolani, ſempervivi, tutia præparata, ceruſa abluta, plumboque uſto, & loto, quod medicamentum in ſero chalybeato diſſolutum in anum injici poterit.

Pro dolore ſedando convenit Antidotus magna per ſe, vel cum ſaccharo roſaceo exhibita, laudo & injectionem factam ex lacte aſinino, quibus addenda ſunt, quæ à proprietate agunt, idcircò omne genus coaguli arridet, item & jecur Arietis exiccatum, pulveratumque necnon decoctum foliorum populi albæ laudantur.

Victus

Victus autem ſit temperatus, ideò omnis aëris inclementia eſt fugienda, cibus boni ſucci, & facilis coctionis offerri debet, uti ſunt ova, aves parvæ montanæ, carnes pulli, hædi, vituli lactantis, vervecis, & hujuſmodi. Et quoniam viſciditate aliqua cibus hic debet eſſe donatus, hinc carnes prædictæ in aqua chalybeata coctæ cum extremis animalium dictorum ex uſu erunt utiliori: Potus ſit vini rubri,& ſubadſtringentis aqua chalybeata diluti, atque tandem reliqua ſecundum proportionem reſpondeant; faxit autem Deus, ut demum Reverendus admodum Monachus his, & aliis præſidiorum materiis Medicis conſimilibus bene ſe habeat. *Jul. Caſ. Claudin. in Conſultat. Medicin.*

De Diarrhœa, & Dyſenteria. Pro Nobili Patiente.

Nob. Patiens ætatis annorum 52. temperamenti calidi, & ſicci, cum frigiditate ventriculi, vertigines antehac perpeſſus per vices valdè moleſtas, quibus non ſemel acceſſit virium lapſus, cum detentione omnium functionum, & ſudore copioſo; quibus medicis præſidiis (ut ſcribunt) ſublatis, ad tempus ſaltem, dum æſtivo tempore ſub radiis ſolaribus diu commoratus eſſet, corpuſque non mediocriter exercuiſſet, ſuppreſſa expurgatione per nares, fructibuſque copioſis uſus, de dolore gravativo capitis conqueſtus fuit: quo remiſſo, in alvi fluxum incidit, primò quidem materiæ liquidæ, & cineritiæ; cum levibus torminibus, mox & pituitoſæ, viſcidæ, & ſpumoſæ, necnon flavæ, ac bilioſæ, mixtæ aliquando: ſemper tamen cum muco ſanguineo; modo aliis excretis permixto, modò ſincero. Pro cujus affectus curatione multa medica præſidia ex præclariſſimorum medicorum conſilio adhibuit, necnon & ſponte hauſit frigidam ad ſatietatem, à cujus uſu viſus fuit melius habere: in deterius tamen lapſus eſt, quandoquidem excreta in præſentia ſunt plurimùm pituitoſa, cineritia, vel mixta, cum graviori ventris inferioris dolore, cui paulò poſt ſuccedunt dejectiones, ſupervenit lenta febricula, rugitus, fluctuationes, ſitis, inappetentia. Propterea de agendis conſulit.

Quare ego expenſis erroribus, & accidentibus præteritis, excretis enarratis, atque affectibus nunc affligentibus, licet ſupponam ſanguinem illum excretum indicium eſſe alicujus inteſtinorum abraſionis ab acri illa materia, quæ excernitur, & propterea juxtà cum Viro Excellentiſſ. dyſenteriam adeſſe cenſeam: affectum tamen præcipuum diarrhœam conſtituendum eſſe reor, cùm in præſentia mucus ille cruentus à prandio tantùm appareat ſemel atque iterum, matutinæ autem, nocturnæque dejectiones ſint materiæ excrementitiæ, à prædominio pituitoſæ, & cinereæ, ut ſcribunt: quam non aliunde proveniſſe mihi perſuadeo, quàm à venis meſaraicis obſtructis ab humoribus crudis, & pituitoſis meſenterio infarctis, iiſque plurimùm in ventriculo genitis, licet & à capite non ſit negandus eorum aliquis confluxus. Ab his etenim vertiginoſam quoque paſſionem præteritam, dum exhalarunt in caput, atque animi deliquium quo laboravit, os ventriculi coarctando, corde in conſenſum adducto proveniſſe mihi veriſimile eſt. Hi verò in præſentia dum congeruntur in meſenterio, non ventilati, ac proinde putredinem aliquam concipientes, febrem, atque irritata expultrice ad inteſtina tranſmiſſi, diarrhœam cum torminibus, vigiliis, ſiti & inappetentia producere facili negotio poſſunt; necnon & aliquam inteſtinorum abraſionem inducere, unde dyſenteriæ principium.

Quæ cùm ita ſint, non præter rem dubitaverit quiſpiam, præſentem affectum non adeo levem futurum, cum fieri poſſit facile, ut putredo in venas majores propagata febrem inferat graviorē. Nec minor impendet metus gravioris inteſtinorum abraſionis. Si etenim dyſenteria in longius protrahetur, non ſolùm vires proſternet, verum etiam lævitatem inteſtinorum, ſeu lienteriam, aut aquam inter cutem, & hydropem invehere poterit, teſte Hipp. 6. Aph. 43. *Qui lienoſi difficultate inteſtinorum corripiuntur, iis ſupervenientem longam dyſenteriam aqua inter cutem, aut inteſtinorum lævitas excipit, & moriuntur.* Addit Galen. in comm. rationem aſſignans Hippocraticæ ſententiæ: *Male affectis enim, & labefactatis inteſtinis à pravorum humorum effluxu, cum vires ipſorum laborant, tum pereunt caloris nativi ſymmetria, propterea & aqua inter cutem, & lævitas inteſtinorum ſuperveniunt.* Verumenimverò cùm dyſenteria ſit tantum incipiens, & abraſio in inteſtinis craſſis, ut ex dejectione ſtatim ſubſequente tormina colligere poſſumus, bene ſperandum de patientis hujus rebus.

Materia itaque peccans attenuanda, incidenda, ſenſibiliterque, & inſenſibiliter eſt evacuanda; fluxio à capite divertenda, obſtructiones meſeraei reſerandæ, ventriculus calefaciendus, & inteſtina ſunt munienda, viribus interim conſervatis, cùm alimentis congruis, tum bezoardicis, & calidum innatum foventibus.

Atque ideo lenienda eſt alvus melle roſ. ſol. & manna electa, cum decoctione cordiali, & ſem. citri. Præparandi ſunt humores mell. roſ. ſimpl. de corticibus citri, oxymel. ſimplici. & emulſ. ſem. citri; purgandi verò agarico trochiſcato, & melle roſ. ſolutivo, cum infuſione, & decoctione myrobalanorum embliicorum, & pulpæ tamarindorum. Mox & aqua Tettutiana, bis ſaltem, ad lib. tres qualibet vice, cum unc. iv. mellis roſ. ſolut. eſt exhibenda: vomitu interim excitato ſucco raphani, & oxym. ſcyllitico, ſi patiens Nobil. ad eum ſit pronus. Proderit enim quam maximè ad diverſionem materiæ peccantis. Perſeverante autem febre ſi vires non erunt adeò dejectæ, ſanguis educi poterit ex ſalvatella dextra, ratione febris, & dyſenteriæ incipientis; pauca tamen copia, quo vires ſolvendo morbo ſint pares. Fonticuluſque paretur in ſiniſtro brachio, pro diverſione materiæ à capite fluentis, præmiſſa ejus expurgatione per nares. Quibus enim dejectiones in diarrhœa ſunt ſpumoſæ, his à capite fit fluxio. ex Hipp. Hiſque peractis præſcribendum erit decoctum aperiens cum columba turricola, & radicibus fœniculi, aſparagi, ruſci. ſeminibus aniſi, dauci, ſeſeleos, & cymini, cum agrimonia, ceterach, filice, & ſcolopendrio; quo quindecim

dies utatur, exhibita alternis diebus drachm. 1. rhabarb. immaturi, cum paſſulis attriti, & deglutiti, ſuperbibito deinde juſculo propoſito. Quod ſi febris remiſerit, & perſtiterint obſtructiones, electuarium de chalybe Saxonianum, cum trochiſcis de eupatorio, & de rhabarbaro præmitti poterit juſculo præſcripto: calefacto interim ventriculo ſtillicidio ex oleis maſtichino, nardino, rutaceo, & laurino oleo communi, ſpica, zingibere, & ſchœnantho additis. Roboretur cor Theriaca antiqua, horam ante cœnam aſſumpta ad drachmam ſem. quando febris jam receſſerit, vel fuerit parum moleſta: munitis inteſtinis clyſtere injecto, parato ex lacte chalybeato; in quo maceratæ fuerint roſæ Damaſcenæ, cum ſevo hircino, & tutia pulverizata.

Victu præſcripto, qui ſit facilis digeſtionis, & proportione reſpondeat propoſitis medicamentis. *Bened. Sylvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. cent. 2.*

De Diarrhœa, Dyſenteria, & Teneſmo. Pro generoſo Viro.

Vir generoſus ætatis annorum 46. ſanguineus, boni habitus, floridoque vultu, ventriculo ſatis firmo, hepate fervido, promiſcua uſus vivendi ratione, ac peregrinationibus fatigatus hæmorrhoidum fluorem dies aliquot paſſus eſt, à quo gravius nihil accidit. Tribus abhinc menſibus diarrhœa ſatis profuſa dies aliquot, ſine dolore corripitur, à quo tempore poſtea ante ſeptem hebdomadas obſervavit ſanguinis quidpiam ſine dolore in dejectione naturali. cujus cauſa infuſum rhabarbari, & clyſteres ex lacte fuerunt præſcripti, nihil tamen remittente malo: verum paulo poſt ſanguini immixta effluxit materia alba, & glutinoſa, cum nigro interdum, aduſto, & coagulato ſanguine, à fæcibus ſejuncta ſine dolore inſigni, pauca ſemper copiâ: quinimò quandoque à prima deſidendi cupiditate, guttatim, quandoque ad medii cochlearis, vel ad ſummum, unius menſuram. Alvus interim ſuppreſſa dum injectionibus plurimùm ſollicitatur, dolor nullus percipitur, ſed fervor ſolùm quidam in excretis, æqualibus plerumque. Interdiu tamen materia hæc ſæpius ejicitur ſola, ſine moleſtia, adeò ut conſueta munia obire valeat, toleretque etiam nunc vectari curru, & equitare. Sub mediam vero noctem quandoque prius dolor dorſi, ſeu potius oſſis ſacri, & ſurarum ingraveſcit: atque oſſis quidem ſacri profundus, qui tactu neutiquam exacerbatur, nec rubore, aut tumore ſe prodit, licet patiens corpus exerceat. Vigeſimo primo Martii, præmiſſo rhabarbaro, e mediana miſſus fuit ſanguis: à quo in ſuris dolor nullus, qui nunc ante triduum noctu invaluit. Clyſter quoque anodynus, & ſanguinem ſiſtens, ſine dolore injectus, mediæ horæ ſpatio ſi contineatur, dolor ſolitus tota nocte, in auroram uſque affligit, atque vicies, & ſæpius etiam nullo clyſtere admiſſo, ſine aliorum excrementorum, aut ſeroſæ illuviei permixtione, materia cruenta, tenaxque alvo excreta, quæ duo, tria quatuorve cochlearia non excedit: cæteris excrementis interim omnibus ſuppreſſis. Fluxus quandoque unum, alterumve diem remittit, ſed mox recurrit. Venter initio quidem viſus eſt intumeſcere, nunc rectè ſe habet.

Hæc eſt affectus præſentis hiſtoria, fusè ſanè & accurate à Viro præclariſſimo enarrata, cognitu tamen perquam difficilis, cùm quoad partem affectam, tum quoad cauſam. Si enim loquimur de parte affecta cùm ibi ſit morbus, ubi dolor, dicere poſſumus, præteritis menſibus viſcera naturalia fuiſſe partem affectam, cum venter intumuerit: nunc verò eſſe partes ad os ſacrum ſpectantes. Dolor namque nocturnis horis circa os ſacrum, & ſuras moleſtus eſt. Quod ſi item de cauſa effectrice ſermo ſit, dicendum eſt, cauſam hujus affectus eſſe copiam humorum, cum quantitate, tum qualitate peccantium. Quare brevibus ſtatuendum cenſeo, Generoſum hunc patientem congerere magnam copiam cùm ſanguinis melancholici, tum pituitoſi: melancholici quidem, ob naturale temperamentum, ætatem, & vitam exercitiis addictam, cujus evidentiſſimum ſignum eſt ſanguis hæmorrhoidalis aliàs ſponte fluens; pituitoſi quinetiam, ob promiſcuam vivendi rationem in ventriculo geniti, & à fervore jecoris attracti, atque utriuſque in meſenterio, tanquam in ſentina veluti omnium excrementorum hærentis, unde ventris intumeſcentia initio apparuit, cui, natura ſarcinam hanc deponere tentante, diarrhœa ſucceſſit: prout contingit non raro mulieribus, menſtruis deficientibus. Recluſis autem meſenterij venis ad inteſtina hiantibus, ad illas, & venas hæmorrhoidales, quæ à ramis venæ portæ propagantur, ſuborta eſt dyſenteria, non quidem vera, cujus eſſentia, & forma conſiſtit in ulcere inteſtinorum, atque ideò definitur a Gal. per ulcus inteſtinorum, ſed amplo modo uſurpata, prout complectitur quamlibet cruentam dejectionem: quo ſenſu, dyſenteriæ nomine Hippocrates uſus eſt paſſim quarto de Articulis. Primo de Natura Humana 33. & in Epidemiis; atque Galenus 5. de Loc. Aff. 7. eam modò ſinceram, modò pituitoſæ materiæ permixtam, modo ſanguinis tenuioris, modo nigricantis, aduſti, & coagulati, qui extra venas ſtagnans aut grumeſcit, aut putreſcit, modo majori, modo minori copia, prout redundat, & ad effluxum proclivior fuerit. Tandem & teneſmus accedit, irritata expultrice muſculi ſphincteris à mucoſa materia ſalſedinem aliquam ſortita, cujus cauſa, cùm hujuſmodi excretio facta ſit à natura rectè operante, humoriſque peccantis, ſemper ſucceſſit abſque torminibus, & moleſtia.

Quod ſi quis quærat, cur fiat dolor ad os ſacrum, & ſuras: & cur noctu tantùm, non verò interdiu infeſtet. Reſpondendum cenſerem, dolorem hunc provenire ab humorum fluxione à venoſo genere ad partem illam imbecilliorem redditam, atque ad ſuras diffundi per eaſdem venas, ramos in primis venæ iliacæ deſcendentis cùm ad os ſacrum, tum ad ſuras, & crura; ut propterea non ſit continuus, ſed accedat & recedat, exciteturque in utraque ſura, & ex venæ medianæ ſectione xxi. Menſis Martii ceſſaverit, denuò tamen recurrens. Affligit autem noctu magis, quàm interdiu, quoniam tunc ob corporis quietem, Et prædictarum partium calorem fit major humorum confluxus. Et hæc de eſſentia, & cauſis hujus affectus ſatis

tis abſtruſi, cujus accuratam magis hiſtoriam habere non potuimus, ob loci diſtantiam. Ex quibus facilè colligi poteſt, quid prædicendum ſit, & quid agendum.

Prognoſticum quod atinet, licet duratio affectus, trium ſcil. menſium, difficilem reddere poſſit curationem, nihilominus cùm patiens ſit boni habitus nullamque labem eſſentialem patiatur viſcerum principum, viribuſque valeat, ſperandum ipſum priſtinam ſanitatem adepturum eſſe.

Hoc autem fiet tribus potiſſimùm præſidiis, quorum primum, & palmarium eſt congrua victus ratio in omnibus ſex rebus non naturalibus. Secundum, uſus medicamentorum attenuantium, incidèntium, detergentium, & evacuantium, quò liberetur ab illa humorum ſarcina, quibus ſcatent primæ viæ, & potiſſimùm meſenterium, & inteſtina: quod clyſteribus deterſoriis conſequetur ex aqua marina, muria & hujuſmodi, cum mell. roſ. à quibus deinde ſubaſtringentibus erit locus. Tertium, ut ſanguis divertatur, & per epicraſin imminuatur, primò per venas ſuperiores ex utroque brachio, deinde per venas ſedales, ad revocandam evacuationem illam, quam habet innatam. Materias remediorum Viro præclariſſimo notiſſimas brevitati conſulens omittendas duxi. Faxit D. O. M. ut ad vota ſuccedant. *Idem ibidem.*

Illuſtriſſimus Comes, 30. annum agens, temperamenti totius & jecoris, calidi & ſicci, gracilis habitus, ad iram pronus, deliciis deditus, & hac ætate potiſſimum ſicca, fructibus, ficubus ſcilicet, melonibuſque nive perfrigeratis uſus, quorum frigiditatem vino meraciori nivato contemperari, ventriculumque alimentis copioſis aromatibus cōditis præmuniri ſibi perſuadebat, præterito menſe, autumno ſc. ineunte, incidit in alvi fluxum quo tribus aut quatuor primis diebus cruditates excretæ ſunt, flavo tamen colore ut plurimùm tinctæ, mox & bilioſæ ſeroſitates, non ſine intimi ventris doloribus, copioſius quidem primis diebus; mox parcius, ſed frequentius ſoluta alvus pinguia, flavi & crocei coloris dejecit; quindecim vero poſt diebus pellicula quædam, epidermis nimirum pinguedine miſta fuit à nobis ſtatim ab initio accerſitis obſervata. Et quoniam in dyſenteriam prolabi Illuſtriſſimum Com. conjiciebamus, de agendis conſultum fuit; quæ tamen reſpuit, quòd fluxum hunc ſibi ſalutarem fore perſuaſum haberet; nec tamen nos dimiſit, imò quotidie eum inviſere juſſit; ut propterea Dyſenteriæ progreſſum nobis exacte obſervare datum fuerit, qui excrementa ſincerè bilioſa vidimus, cum doloribus vehementioribus; quibus acceſſit abſque evidenti commiſtione non ſolùm ephelcidis, ſed & interioris inteſtini tunicæ aliqua portio, ſiti inſuper aucta, & appetitu dejecto. Et quamvis invaleſcentis dyſenteriæ, ob tormina, à nobis admonitus fuerit; nullum tamen medicamentum, præter clyſteres epiceraſticos admittere voluit; unde ſanguinem quoque, & ſubinde pus, & ſaniem non exiguam excretam Pat. Illuſtriſſimo oſtendimus, vitæ quinetiam periculo prænunciato; frebricula namque quatuor aut quinque abhinc diebus eundem correptum, unanimes obſervavimus. Quare caſus hiſtoriam tibi Sapientiſſ. Viro à nobis referri juſſit, agenda pro curatione expetens, atque expectans.

Quoniam docet experientia, diarrhœam ſæpius nos ab imminentibus morbis præſervare, unde Gal. dicebat, Sæpè fieri ex virtutis robore cum ſalubri providentia; quoniam eſt commune auxilium pravos ſuccos habentibus, ideo Comes Illuſtriſſimus ſalutarem ſibi futuram credidit incipientem diarrhœam; adſtantibus Medicis fide non adhibita, qui ventris fluxum hujuſmodi, & quartum & ſeptimum diem exceſſiſſe obſervantes, morboſum fore cenſuerunt, cum Celſo dicente, Uno die fluere alvum ſæpè pro valetudine eſt, & etiā in pluribus, ſi ſine febre, & intra ſeptimum diem id conquieſcat; purgatur enim corpus, & quod intus læſurum erat, utiliter effunditur, verùm ſpatium eſt periculoſum; interdum enim tormina, interdum febriculam excitat, vireſque conſumit. Ita evenit Com. Illuſtriſſimo, neglecta namque diarrhœa tormina & dyſenteriam excitavit, à parte affecta ita dictam, quam Paracelſus morbum diſſolutum appellabat. In cujus affectus cognitione non eſt, quod hæſitemus; ſiquidem dyſenteriæ, & pleuritidi quoddam veluti privilegium hiſce verbis conceſſit Gal. Ne requiras, inquit, in omni affectu hujuſmodi notas, quales in pleuritide vel dyſenteria apparent, ſcientifica enim eſt eorum cognitio, ſicuti aliorum conjecturalis agnitio. Sat igitur eſt adeſſe alvi fluxum torminoſum, ut incipiens dyſenteria ſtatui poſſit; cui ſi addantur excretiones mucoſæ, pingues, membranoſæ, cruentæ, abſolutam atque perfectam dyſenteriam factam eſſe produnt. Ita caſu noſtro, fluxus quatuor dierum diarrhœa fuit ex cruditatibus, à gelidis tum fructibus tum potionibus facilè congeſtis; at quoniam Pat. ætas, temperamentum totius & jecoris, anni tempus, conſtitutio ſicca; præterea fructuum copioſus uſus, & vini meracioris potus conſuetus, ad bilioſos humores gignendos, & in venoſo genere coacervandos conſpirarunt; hinc contigit, ut primò cruditatibus in primis, & circa primas vias hærentibus natura exonerata (neque enim motus ille fuit præter naturam dicendus, cùm id quod contriſtat, excerneretur) deinde hoc idem tentaverit, adverſus bilioſorum humorum apparatum, in venis latitantium, quod forſan cum Illuſtriſſimi Viri levamine contingere potuiſſet, ſi natura medicum adminiculantem habuiſſet, qui inteſtina adverſus bilis tranſeuntis acrimoniam præmuniſſet; verùm quoniam ab ipſo Pat. diarrhœa omninò neglecta fuit; ideo bilioſa excrementa, Colon inteſtinum corrodentia (ut doloris ſitus, pinguia potius quàm mucoſa prodeuntia, nec exacta cum excrementis permiſtio ſat nobis oſtendunt) dolores primò, ſecundò pinguedines, tertiò ephelcidis portionem abraſerunt, quæ tria tres gradus dyſenteriæ fientis adhuc conſtituerunt: prout ramentum internæ tunicæ, & ſanguis cum pure, primum & ſecundum gradum ulceroſæ jam factæ demonſtrant. Quare modò ſupereſt, ut ulcus ad ſecunda & exteriorem tunicam pervadat, ut tertius & ultimus gradus ſtatuatur, quo dyſenteriæ depaſcentes, malignæ, ſordi-

dæ atque calloſæ evadunt: à quarum ulcere elevati putridi vapores ad ventriculum & cor ipſum, inappetentiam atque febriculam inducunt; quæ cum in ſecundo quoque gradu ſupervenerint, non exigui ulceris, & copioſi puris indicium præbent.

Dyſenteria ex ſe morbus magnus, & periculi plenus eſt, longus, laborioſus & lethalis ab Hipp. dictus, ſi tertium gradum attigerit, ita ut carunculæ prodeant. Et quamvis Hollerius & Braſavolus obſervarint dyſenterias ſanatas, excretis licet carunculis ipſis; fuit tamen interior tunica tantùm exeſa; non autem exterior. Ita & Gal. maximam vidit inteſtinorum partem putrefactam, ſuperſtitibus tamen ægris; quia tunica exterior illæſa remanſerat.

Status igitur Illuſtriſ. Pat. adeo gravis eſt ut parum à deplorato abſit, qui Curationis difficilis fuerit, non modò quia ulterius progreſſa; verùm etiam quia à ſincera dejectione facta eſt; unde concludebat Gal. quod, Ut ab atra bile inteſtino exulcerato auxilium negatur; ita à flava ægre impetratur. Gravius inſuper periculum imminet addita inappetentia, atque febricula, inflammationis, aut magni ulceris putridi indicio, ex Gal. in Com. Non eſt tamen deſperanda ſalus; quia juvenis eſt Illuſtr. Pat. & nunc obtemperans, vireſque ſatis conſtant, quantum ex relatis conjicimus; cùm de atrocibus doloribus mentio non fiat, & tandem cùm nondum generoſiora, imò nec ullum remedium expertum & adminiſtratum fuerit; licet ad gradum inſanabilem nondum devenerit.

Statim itaque aggredienda curatio; quæ duplex eſſe ſolet, Canonica altera, altera Coacta. Prima ſpectans morbum, & cauſam morbi. Secunda ſymptomata, vehementiſſimos nimirum dolores, & profluvium ſanguinis, quæ cùm caſu præſenti non adſint, vera & canonica ſtatim tentanda, ut nos quoque monet Galenus, & repetit Hippocrates ipſe.

Quare primò acres & vitioſi humores evacuandi. Secudò eorum acrimonia contemperanda, & ſi adſit malignitas alexipharmacis expugnanda. Tertiò ab inteſtinis pravi humores divertendi. Quartò fluxus ſiſtendus. Quintò ulcus mundandum & conſolidandum. Et tandem contra ſymptomata pugnandum.

Quibus ut ſatisfaciamus intentionibus, in fonte Chirurgico conſideranda primò venit ſanguinis miſſio; quæ à pleriſque in dubium revocatur, imò prohibetur. Primò quia neque ab Arabibus, neque à Gal. in dyſenteriæ curatione de ipſa fit mentio. Secundò quia fluente alvo ſanguis non eſt detrahendus. Tertiò, ne bilis effrænis fiat. Nihilominus & Æt. & Trall. ſanguinem mittunt, quos ſequuti fuerunt Alimarus, Claudinus, Amatus & alii. & merito quidem, quia dum adeſt indicans & permittens, ſanguis omnino mittendus eſt: nimirum ſanguis, ſubſtantia indicans, quantitate, & motu peccans; permittens virium nempè robur. Argumentum verò pro parte negativa nihil concludit. Gal. verò auctoritate, fluente alvo ſanguinem mittendum non eſſe. plures ægros occidunt quàm ſervent, ut exclamabat Valeſius; dum enim evacuatio eſt alterius evacuationis curatio, omnino permittenda eſt; non autem, quando critica fuerit. Acres autem & bilioſi humores probibere quidem ſolent quantitatem ſanguinis, at non eductionem omnino. Quare caſu noſtro educatur ſanguis ad inflammationem inhibendam, jecoris fervorem remittendum, & motum humorum ab inteſtinis revocandum, ut ulcus citius & facilius ſanari poſſit: præterquam quod & febriculæ proderit: parce tamen emittatur, ut monet Æt. & Paul. præſertim cum non adſit principium, ſed progreſſus morbi.

In Pharmaceutico fonte, omnium primò conſideranda evacuantia & purgantia medicamenta: non autem adſtringentia cum Medicorum vulgo. Ideo irridet Gal. Herodotum, & Diocl. qui quovis tempore dyſenteriæ adſtringentia convenire crediderunt: quinimo profitetur, dyſenteriæ intempeſtivè ſuppreſſæ melancholiam, inſaniam, pleuritidem, nephritidem, ſanguinis vomitum, epilepſiam & hydropem ſuccedere poſſe. Opus eſt igitur humorum expurgatione & diminutione, ut ſtatim & affatim evacuentur humores vitioſi, qui longo & lento lapſu inteſtina exulcerare ſolent. Nec nos deterreat Avic. monitum, quod Solvere ventrem ſupra ventris ſolutionem, timoroſum ſit. Id enim ſolùm locum habet ſi ventris fluxus criticus fuerit, tunc enim, Quæ judicantur & judicata ſunt integre, neque movere, &c. at in dyſenteria fluxum fluxu ſanari jubet etiam Hipp. ipſe. Et quoniam à toto, caſu noſtro, detruditur materia binoſa; ideo non ſolùm de lenientibus, verùm & de purgantibus exhibendis eſt cogitandum, à Valeſio, Fuchſio, & Maſſaria damnatis; ſed forſan in principio, quo & ab ipſo Gal. prohibentur; ſicut probantur ab eodem, & exhibentur ſedato fluxionis impetu ad inteſtina; cacochymiam enim valido medicamento affatim expurgat.

Verum in præſens, cùm valdè progreſſa ſit dyſenteria, & febricula adſit, cautiſſimè procedendum. Et primò quidem ſtatim caſſiæ ℥ vi. cum ℥ iij. pulp. tamarind. præbendæ erunt, quibus ſuperbibat ſeri capr. præpar. ℔ij. Neque verenda cum Foreſto tamarind. aciditas, tanquam ulcus irritans; quoniam tum à flore caſſ. tum à ſero refringitur, ut conſideravit Heurnius, atque interim adſtringit & exſiccat ulcus. Inde à ſalvatella dextra ſanguis ad ℥v. educatur, ut jecoris & venarum fervor contemperetur, humores ab inteſtinis divertantur, & inflammatio in parte inhibeatur.

Secuta evacuatione, mox alteratio, & bilioſorum humorum contemperatio procuranda, quæ tantæ eſt efficaciæ in dyſenteriæ curatione, ut in admirationem traxerit Amatum, quòd Juvenis quidam dyſentericus, ſine medici conſilio, ſolo gelidæ potu ſanatus ſit. At nobis ceſſat admiratio, obſervantibus Celſum, aquam frigidam dyſenteriæ curandæ, ut remedium optimum propoſuiſſe. Sed hic locum habent decoct. herbarum & ſucci, ſerum, Thermales Aquæ, Lac, hoc ordine, caſu noſtro adminiſtranda.

Primo quidem per quinque aut ſex dies hujuſmodi exhibeatur ſyr.

℞. Decoct. end. lactuc. violar. plantagin. portulacæ ℥v. ſucci depur. plantagin. portulac. ana

ana ℥ i. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis. Vel hujus loco.

℞. Aq. ſtillat. lactucæ, nymphæa, plantag. an. a ℥ ii. ſem. papaver. albi ℥ iii. m. f. emulſ. cui adde ſucci cydon. ℥ i. diamargariti frigidi ℈ i. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. A ſacch. namque abſtinendum omnino, prout & à melle.

Vomitus interim prodeſſe ſolet, qui niſi ſpontaneus, arte ſollicitetur, bilioſi humoris copia imminuta, & acrimonia contemperata; atque adeò, ait Hipp. quod, A diuturno alvi profluvio, ſpontaneus vomitus ſuperveniens, ſolvit morbum. Levioribus tamen excitandus.

Præmiſſa jam dicta præparatione, aliqua humorum tentanda expurgatio, ut imminutis humoribus, citius & facilius ulcus exſiccari & obduci poſſit. Caſſiæ itaque, & pulpæ tamarind. addatur rhab. portio, ad ℨ ſ. a quibus bibat ſer. depur. ℔ ii. Rhabarb. autem ſit toſtum, quicquid dicat Hollerius, Amatus, Salvus Sclanus & Hippoc. enim ad alvi profluvium cohibendum aſſata & toſta optima eſſe aſſeruit; quem ſequuti fuere & Paul. & Æt. hoſque Matthiol. Meſue, Forestus, Trincavella: ita enim minus purgat, & ulcus magis exſiccat.

Dum vero humores bilioſi diminuuntur, eorundem contemperatio nunquam omittenda, & ulceris ratio ſemper habenda. Utrumque vero præſtare poſſunt caſu noſtro Aquæ Thermales acidulæ ferratæ; inter quas nos ſæpius Villenſibus uſi ſumus feliciter, primis diebus, cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſol. cum decoct. pulpæ tamarind. ad ulceris deterſionem, & exſiccationem, mox cum diuretico, nimirum ſpir. vitrioli, quarum uſui inſiſtendum decem, vel duodecim diebus. Animadvertendum tamen, quod ſicut læſis inteſtinis tenuioribus medicamenta conveniunt aſſumpta; ita læſis craſſioribus magis injecta, cujus cauſa clyſteribus frequenter utendum.

Tertio alterantis loco, ad uſum lactis perducendus eſt Illuſtriſſimus Com. quod ulceri quoque ſarcoticis curando, magnopere proderit. Ulcus quoque detergendum, & exſiccandum, injectis potius quam aſſumptis, ut nos docet ipſe Gal. craſſis laborantibus inteſtinis: atque adeò clyſteres interim injiciendi, dum lac aſſumet, infra deſcribendi. Lac præbeatur itaque, non obſtantibus bilioſis dejectionibus, aut febricula: bilis enim potiori parte expurgata fuit; præterquam quod tollitur incommodum, ſi decoquatur, vel cum aqua plantaginis cum Aret. vel, ut Hipp. lapidibus, aut Cylindris candentibus in eodem extinctis: facultate enim imbuitur exſiccante & corruptioni reſiſtente. Febricula autem, quia non vehemens, lactis exhibitionem non prohibet: hoc enim conceditur ab eodem Hipp. iis, qui non valde multum febricitant. Sic idem Hipp. lac præbuit *Critolai filio, qui circa aequinoctium autumnale dyſentericus fiebat, & cum febris tenebat: alvi egeſtiones bilioſæ, tenues, multa, & moderatè ſubcruenta, dolor ventris vehemens, & ubi ſerum, & lac bibiſſet, ſilice candefacto immiſſo, dolores, & ſubcruenta egeſtiones moderatiores fiebant; ſed bilioſæ comitabantur, & ſæpè ad exonerandam alvum ſurgebat, ſed minori dolore. Tandem lacte aſinino cocto propinato, ſanatus eſt.* Exhibeatur igitur ad ℥ x. quatuor horis ante cibum.

Et licet non tenuia, ſed craſſa inteſtina caſu noſtro læſa ſint; attamen aſſumpta per eos exiccantia non ſunt omittenda. Ita Cryſtallus optimè lævigatus, ut magnum remedium proponitur à Concjliatore & Guarinonio, & ante eos à Dioſcor. Ceræ item uſus in ventre pullorum, vel in cavo cydoniorum, à Dioſcor. & Galen. A Chymicis vero crocus martis conſtrict. à Paracelſo ſal lithargyri, & alumen Saturni. Nos vero frequenter & feliciter utimur hujuſmodi pulv.

℞. Oſſis ſepiæ. uſt. & pulveriz. ℨ ii. ſpongiæ pice imbutæ, & in ollula uſtæ, in cinerem redactæ, cortic. ovor. indurat. pulveriz. an. ℨ ſ. margar. præpar. bol. arm. an. ℨ i. m. cujus doſis ℈ i. in aquæ polygoni, aut ex foliis quercus deſtill. pluribus diebus aſſumenda. Utimur quoque ſyr. corallor. Querc. ad cochlear unum, procul à cibo. Commodius tamen curatur ulcus clyſteribus, primo detergentibus, ſecundo exſiccantibus, & tertio, ſi opus fuerit, epiceraſticis.

Detergentium vero tres ſunt gradus. Primus eſt eorum qui parantur ex mulſa, cum aqua hordei, addito melle roſ. Secundi ordinis ſunt parati ex aqua ſalita, Tettuciana, vel Montis Falconis, quæ ſalgemmea eſt; addito pariter melle roſac. Tertii ordinis parantur ex muria, addito etiam ægyptiaco, ut noſtro caſu, quia ulcus eſt ſordidum atque depaſcens.

Et licet de Muriæ uſu dubitatum ſit, exemplo illius Medici, qui cæparum eſu, & clyſteribus ex muria, omnes dyſentericos curabat, & convulſionibus interficiebat, ancipitodus enim fuit; attamen in hoc depaſcente & putrido ulcere, non ſolum muria, ſed cauſtica quoque conveniunt, ita conſulente Gal. ſi calloſum quoque fuerit, & Celſo, quibus ſubſcripſerunt Avic. cum Æt. Cautè tamen & muria & cauſtica ſunt injicienda, tribus nimirum obſervatis conditionibus. Primò in viribus valentibus. Secundò nonniſi narcoticis commiſtis, more Gal. Tertio ut clyſteres non detineantur ultra horam, ut monet Ætius.

Abſterſo ulcere, clyſteribus exſiccantibus utendum, in tres pariter gradus diſtinctis. Primi gradus ſunt ex decoct. hordei torrefacti, plantaginis, rubi, roſar. myrti, polygoni, cum ol. roſ. bolo armena & ovi vitellis. Secundi gradus ex decoctione plantag. conſolidæ, millefolii, verbenæ, cynogloſſi, portulacæ cum bolo arm. terra ſigillata, lithargyro, & ſebo hircino. Vel ex aqua Villenſi, & aqua Montis Ægrotorum cum ſucco plantag. Tertii ordinis, ex aqua fabrorum, vel vino nigro cum troch. de Charabe ad ℨ ii. & troch. Gal. ad ℨ i. quorum deſcriptio eſt hujuſmodi.

℞. Chartæ combuſtæ, arſenici uſti, ſquamæ æris, croci, opii, calcis vivæ extinctæ an. ℨ iij. m. & cum ſucco plantag. f. troch. Quibus utebatur Gal. ad omnia prava ulcera ſananda.

Sed circa omnium jam dictorum clyſterum uſum, nos obſervare ſolemus materiæ redundantiam in detergentibus, & abluentibus, paucitatem in exſiccantibus, mediocritatem in epiceraſticis, & temporis brevitatem in cauſticis; atque tandem ſucceſſivum eorundem uſum, adeo

adeò ut detergentem ſequatur ſtatim exſiccans; indeque anodynus, ſi dolores urgeant.

His verò Com. Illuſtriſſimum ſanitatem conſequuturum ſperamus; ita ut ad victum humectantem atque Balneum confugere atrophiæ cauſa, & tabis vitandæ minimè cogamur, ut in intemperie jecoris & totius calida & ſicca, habitu gracili, & facilè reſolubili, dejectis viribus, nec acria medicamenta tolerantibus conſulit Tral. ab Hipp. forſan edoctus, dicente. In curatione dyſenteriæ, multa calida partes ſub umbilico lavato, maximè ſi dolor aduerit. Et licet alvo fluente Balneum ab eodem prohibeatur; id tamen ab initio fit, quando corpus excrementis abundat.

Circa victus rationem nonnulla ſelectiora adnotamus. Et primò quidem, quod excrementa Illuſtriſſimi Pat. ſint qualibet vice exportanda, ne ab eorum halitibus foveatur morbus.

Ciborum verò parſimoniam commendat Gal. cui ſubſcripſerunt Tral.& Serapio, dicens, quod ſic membra avida humores retinent, & ab exiguo ſtercore minus inteſtina moleſtantur.

Qualitas verò ſit ſubadſtringens, nec acida, nec acris. Sit itaque cibus epicerallicus, emplaſticus, euchymus & coctu facilis. Sic Ætius, & Paul. laudant pultes, & oryzam cum lacte. Gal. ova in ſartagine cocta, aceto aſperſa; ita & Orib. addit tamen Gal. omphacium, vel granatorum ſuccum. Carnes Volucrum & ſylveſtrium animalium in progreſſu concedit Æt. Lentem Gal. Portulacam Dioſc. Conceduntur Meſpila, cydonia, ſorba, pyra.

Potus cum Paulo & Ætio ſit aqua pluvialis Chalybeata, vel aqua plantaginis, & ex tenerrimis quercus foliis; cui addatur, in virium defectu vinum auſterum & ſubadſtringens.

Somnus ſiſtit omnes fluxiones præter ſudorem. Concilietur itaque emulſ. amygd. dulc. & ſem. papav. albi.

Quietem imperat Celſus; omnis enim exagitatio exulcerat; & ideo non ſurgat, ſed in lecto egerat.

Et tandem arceat omnes animi affectus atque commotiones. Quibus omnibus Deus Omnipotens aſpirare dignetur. *Raym. Joh. Fortig Conſult. & Reſponſ. Medic. T. 1. Cent. 2.*

Juvenis 15. annorum bilioſus, diarrhœam bilioſam per tres dies tempore dyſenteriæ epidemicæ, cum virium jacturâ, ex frequentioribus dejectionibus ortâ, paſſus, ſanguinolenta ſpermatique ranarum ſimillima jam frequenter excernit excrementa. Adſunt doloroſa ventris tormina, tempore excretionis potiſſimum moleſta. Pulſum habet juſto celeriorem, caloremque totius corporis acrem ac febrilem. Siti, anxietate, & vigiliis magnopere inquietatur.

Afficiuntur in hoc ægro inteſtina, ut ex ſanguinolenta per anum copioſa excretione, torminibus doloroſis conjunctâ, eſt manifeſtum. Afficitur etiam cor & totus corporis habitus; ut ex pulſu celeri, & acri ac febrili, totius corporis calore, ac ſiti, patet.

Morbus, qui eum affligit, eſt intemperies inteſtinorum acris, bilioſa, & putrida; quæ eorum tunicam abradens & erodens, ſanguinemque & materiam ſpermati ranarum ſimilem in capacitatem eorum effundens, ipſaque ad eorum excretionem frequentem & doloroſam irritans, febremque inducens, Dyſenteria, febri comitata, appellatur.

Cauſa procatarctica hujus morbi eſt aëris intemperies acris & maligna à qua, in pulmones per inſpirationem delata, ſanguis in iis exiſtens ſimul qualitate & intemperie fuit infectus, qui deinde cor ingreſſus, & inde per totum corpus diſperſus, Antecedentem huic morbo præbuit cauſam. Pars verò illius infecti ſanguinis in inteſtinis à reliquo ſanguine ſeparata, ibique putreſcens, & acrimoniam ſufficientem adipiſcens, inteſtinaque erodens & abradens. Continens hujus morbi & ſymptomatum eſt cauſa.

Putredine enim, perpetuò ad cor veniente, accendit febrim, anxietatem, totius corporis ardorem acrem, pulſum celerem, ſitim, & vigilias moleſtas inducentem. Acrimonia verò abradens & corrodens inteſtina, eaque ad excretionem, per ſpirituum animalium in fibras oblique deſcendentes influxum perficiendum, vellicans, excitat excrementorum, ſpermati ranarum viſciditate & colore ſimilium, nec non ſanguinolentorum excretionem, dolore & torminibus, excretionis tempore, ob humores tum eò maximè fluentes, potiſſimùm infeſtantibus, comitatam.

Metus eſt, ne hic inteſtina ab acrimonia materiæ peccantis ita exedantur, ut vaſis meſaraicis, corroſis, ſanguis tanta copia effundatur, quæ ægro noſtro vitam adimat.

Curatio itaque ſedulò inſtituenda; eaque in materiæ acris deterſione, evacuatione, & attemperatione, intemperieique reliquæ correctione, ac inteſtinorum eroſorum conſolidatione conſiſtet.

Primò itaque præſcribatur talis hauſtus purgans:

℞. Rhabarbari toſti & pulveriſati ℈iiij. ſyr. roſ. ſolut. ℥j. ſ. aquæ hordei toſti ℥ij. Miſce. F. Hauſtus, mane exhibendus.

Evacuatione peractâ, ſub veſperam, ad acres humores, febrilemque calorem temperandum, utatur ſequenti potione.

℞. Aquæ acetoſæ, fragariæ, folior. quercus ana ℥iij. Pulv. nucis moſchatæ. cinnamomi, ſantal. citr. an. ℈ſ. Coquantur levi ebullitione Colaturæ adde ſyr. de acetoſitate citri ℥j. myvæ cydon. ℥ij. Miſce. F. Potio, qua utatur ad libitum.

Sequenti die, pro ulteriore deterſione utatur decocto hordei toſti chalybeato; & ſimul pro corroboratione & refrigeratione præſcribatur ſequens conditum:

℞. Conſervæ roſar. antiquæ ℥jſ. Diacydonii ſimpl. ℥ij. Nucis moſchatæ condit. ʒj. Spec. diarrhod abbat. ʒſ.

Cum ſyr. de acetoſ. citri F. Conditum, de quo ſumat frequenter magnitudinem caſtaneæ.

Circa quintum aut ſextum morbi diem injiciatur Clyſter talis abſtergens, refrigerans, & adſtringens:

℞. Rad. tormentillæ ℥ſ. Herbar. plantaginis, endiviæ, lactucæ an. m. j. Flor. roſar. rubr. m. ij. Coque in ſ. q. aquæ hordei toſti ad ℥xv. quibus colatis adde Sacchari rubri ℥j. mel. roſat. colati ℥j. ſ Vitell. ovi. No. j. Miſce F. Clyſter.

Hic ubi per biduum ſingulis diebus ſemel injectus

jectus fuerit, & inteſtinorum exulceratio ſatis deterſa, majoris adſtrictionis & conſolidationis causa, talis clyſter viciſſim per biduum, ſingulis diebus ſemel, erit injiciendus:

℞. Rad. tormentillæ ℥ſ. Herbar. plantag. ſaniculæ, burſæ paſtoris an. m. i. ſ. Portulacæ m. ij. Folior. rubi, quercus an. m. i. Sem. plantag. ſumach. oryzæ an. ʒiſ. Coq. in ſ. q. lactis chalybeati ad ℥xv. Colaturæ adde ſevi Hircini ʒi. ſucci acaciæ, hypocyſtidis an. ʒi. Vitell. ovor. N. ij. Miſce F. Clyſter.

Ubi per biduum eo uſus fuerit, aſſumenda erunt per os varia adſtringentia, quale eſt hoc electuarium.

℞. Conſervæ roſar. antiq. ℥ſ. Croci martis, corallor. rubr. boli armeni, terræ ſigill. an. ʒi. Sem. plantag. tolti ʒj. ſ. Cum ſyr. de roſis ſiccis q. ſ. F. Electuarium, de quo aliquoties in die ſumat caſtaneæ quantitatem.

Venter foris inungatur unguentis adſtringentibus & corroborantibus.

In diæta Aër ſit temperatus. Cibus ſit ex jure carnium, acetoſâ, endiviâ, & portulacâ alterato, cum pauco panis candidi bene fermentati; item puls ex oryza. Potus ſit cereviſia tenuis, & vinum rubellum adſtringendi vim habens. Quies imperetur. Somnus concilietur: & Animi affectiones triſtes, aliæque vehementes, ablegentur. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen Medicationum lib. 3.*

Obſervationes.

Mercator quidam *Delphis* habitans temperatura bilioſa triginta annos natus, per longam peregrinationem, multoſque perpeſſos labores, ex *Gallia* reverſus, & nunc pauló tranquillior, cum uxorem duxiſſet, & delicatè magis viveret in fluxum diuturnum ventris incidit, mox in dyſenteriam lapſus; per ſex integros menſes, cum miſerè vitam duxiſſet, doloribus ac torminibus ſub umbilico pene extinctus eſt, verum cum hic experimenta multorum, ac mulhercularum fruſtra, ac diu, multumque tentaſſet, tandem noſtram opem expoſtulavit, omni ſpe deſtitutus, qui equidem cum hæc ſubſequentia remedia eidem per me fuiſſent præſcripta, præter omnium opinionem ſanitatem conſecutus eſt. Omnium primò injectum eſt hoc Enema.

℞. Decoct. hord. parum torrefact. ℔j. ol. roſac. ℥iii. ſacch. rub. ℥iß. vitellum unius ovi. M. Materia eo clyſtere utcunque deterſa, dolor quoque nonnihil mitigatus eſt, mox altero die ſequens Enema infuſum, recipiens lactis bubuli chalybeat. ℔i. ſacch. rub. ℥iß. 2. vitella ovorum. Deinde & tertium, ita.

℞. Decoct. hord. torrefact. ℔i. ol. roſ. cotoneor. an. ℥iß. ovorum vitellos numero ij. ſacch. rub. ℥iß. M. jis tormina ceſſarunt, & facta eſt excrementorum mutatio in meliorem ſtatum: injectis demum clyſmis his acres materias eluentibus, per ſuperiora hæc propinavimus; & primò abſterſorium hoc medicamentum.

℞. Decoct. hord. communis, ℥vi. ſyr. ex infuſ. roſar. ℥iij. M. conficiebatur ex roſis omphacinis non valde apertis, affuſis ſepties vel pluries, atque abjectis, ut ego parare ſoleo; in eo enim ineſt vis doloris ſedandi mira, & etiam oblinendi.

Purgavimus autem hoc modo.

℞. Fol. plantag. Mj. fl. roſ. rub. ʒi. mirobal. citrin. ʒiii. mirobal. chebul. indor. an. ʒiß. ſchænanth. ʒi. bulliant in aqua in colat. ℥iii. adde rhab. el. ℈iiß. ſyr. infuſ. roſ. & cotoneor. an. ℥ß. M. F. potio. quinquies eduxit. Deinde & hoc præſcriptum eſt.

℞. Hord. commun. p. j. ſem. plantag. fl. roſ. rub. an. ʒi. bulliant in aqua in colat. ℥iii. diſſolv. ſyr. cotoneor. & infuſ. roſ. an. ℥ß. M. Poſtea dedi ℈iiß. rhab. parum tolti cum decoct. plantag. & fl. roſ. Deinde & ea quæ magis conſtringerent.

℞. Sem. plantag. exſiccat. & pulv. ʒi. trochisc. de carabe, de ſpodio. an. ʒß. C C. uſti ℈iß. corall. rubr. ℈ß. pulveriſentur ſubtiliſſimè & dividantur in tres partes, & detur una doſis, cum vino rubro, altera cum decoct. ſem. plantag. fl. roſ. & centinod. tertia cum decocto vini rubei in quo bullierint roſæ, ſem. plantag. & centinodium. Hoc etiam condito uſus eſt.

℞. Conſerv. roſ. vet. ʒvi. diacydon. ſine ſpeciebus ℥ß. troch. de ſpodio, ℈iv. ſyr. cotoneor. rob. de ribes, ſyr. myrtin. an. ʒß. M. Inſuper victu convenienti utens probe convaluit à Dyſenteria deplorata. Unicè etiam prodeſt vinum decoctionis Gnaphali, tam potum quam loco fomenti adhibitum, & nihil præſtantius quam ʒi. coaguli leporis pota ex ſapa: & ſtercus canum ſola oſſa vorantium, cum lacte chalybeato, ut ſæpius expertum eſt *Petrus Foreſtus. obſ. 35. lib. 22.*

Nobilis quædam mulier gravida in Dyſenteriam incidit, conſilium ſequens dedi.

Lac amygdalinum cum aqua cocta chalybeata paratum, loco vini bibat. oriz am coctam cum jure gallinæ frequenter comedat. & pultem (*Cadle*) cum vino rubro in quo aurum extinctum ſit, ovis & ſaccharo coctam.

Electuarium hoc mane & veſperi ſumat, quantitate nucis moſch.

℞. Pulv. rad. tormentill. ʒii. ſem. lapath. ʒi. corall. ʒiß. conſerv. roſ. & carn. cydon. an. ℥ß. cum ſyr cydon. F. Electuarium.

Julepi hujus coch. 2. ſuperbibat; atque circa meridiem totidem ſumat.

℞. Syr. cydon ℥i. ſyr. fragor. ceraſ. acid. de papav. (ad ſenſum inteſtinorum nonnihil obtundendum) an. ℥ſ. aq. roſ. & plantag. an. ℥ii. M. F. Julep.

Inungat ventris regionem oleo abſynth. maſtichino & cydon. pedes abluat vino rubro ſtipticǫ, ſic reſtituta fuit. *Felix Pluterus obſ. lib. 3. pag. 861.*

Prægnans mulier quum geſtationis nonum menſem ingrederetur, dyſenteria lethali corripi cœpit, quæ nullis præſidiis domabatur, at cum pareret, illicò dyſenteria reſtricta eſt, & illa paulatim ſanitatem conſecuta fuit: Dyſenteria ante partum ſalubris ab *Hippocrate* judicatur, quod verum eſſe hiſtoria noſtra teſtatur: ita enim *Hippocrates* lib. De morb. popular. quinto memoriæ commendavit. Epicharmi uxori ante partum dyſenteria, dolor, alvi egeſtiones ſubcruentæ mucoſæ aderant; ubi peperiſſet, ſtatim ſana erat, diverſionis forte ratione. *Amatus Luſitanus Centur. 2. Curat.* [illegible]

Mulier

Mulier medica quædam annoſa (ſunt enim authore *Galeno, lib. 6. De locis aff. cap. 5.* & mulieres medicæ quædam) mirabile conſuluit remedium in Dyſenteria.

Juſſit pomum integrum (cotoceum magis laudarem ob vim adſtrictoriam) excavari, impleríque cavitatem cera alba vel citrina ſeleċtiſſima, & indito operculo prunis admoveri pomum donec omnifariam liqueſceret cera & pomi ſubſtantiæ intermiſceretur, tumque pomum ſic paratum eſitare ægrum jubebat ante omnem cibum, & profecto optimè contulit, nam cum clam me dies aliquot hoc eſſet uſus remedio, mihique poſtea rem omnem detexiſſet, & ecquidnam mihi de tali adhibito remedio videretur rogaſſet, ingenuè quidem reſpondi, non malum mihi omnino auxilium videri, cum virtutem habeat emplaſticam, qua agglutinare ulcera inteſtinorum pollet; quin & dyſentericis opitulari ex *Dioſcoride* affirmavi; nec me propterea remedium improbare velle, quod eſſet à muliercula excogitatum, cum & *Gal.* ipſe veritus minimè ſit, nec dedecori ſibi fore putavit à plebeio homine inventam fumariæ herbæ vim, ad ſtomachum roborandum & ventrem lubricandum in monumenta ſua referre, & tanquam exploratum probare, ut *lib. 7. De ſimpl. facultat. cap. De Fumaria, Franciſcus Valeriola. Obſerv. 4. lib. 3.*

Ilico præſcribe Julapia ex aq. cichor. cum emulſione ſem. cichor. & endiv. miſce ſyrup. de ribes, & alternis diebus propina rhei & myrobalan. ana ʒß. cum ſyrup. de ribes. *Joh. Heurnius, ad Aphor. Hipp. 23. ſect. 7.*

Principem vidi quæ querula fuerat ante de ſplene: in febre dejecit alvo cruentam atram materiam copioſè bis aut ter; trepidabat illa ad conſpectum excrementi; verum in bonam ſpem eam erigebam, evaſit, non erat hæc dyſenteria ab atra bile, nec diuturna, nec illa quæ eſt cum ulcere inteſtinorum, ſed cruenta, quæ ilico placatur, nam ſplenem evacuat. *Joh. Heurnius, ad Aphor. 48. ſect. 6.*

Optimum remedium eſt infuſum rhabarbarum in decocto roſ. ſicc. rad. plantag. & mirobalan. ex aqua endiv. cum pauco cinnamomo, expreſſio fiat valida, præbeatur cum ſyrup. de ribes vel de roſis ſiccis. Sumatur bis in ſeptimana. Intermediis diebus lac à vacca calens datur ter in die cum ſaccharo roſato. Dolor ſi urget, lac clyſmo infundatur cum butyro rec. & vitello ovi. Coquatur in lacte tapſus barbatus & roſæ, tandem ut ſtringas lactis dimidium excoque. Bibat ter in die. *Johan. Heurnius, ad Aphor. 3. ſect. 6.*

Quendam vidi, quem dyſenteria longiſſima ad tabam tantam deduxerat, ut ei lac ſugendum muliebre Medici præſcripſerint. Sed miraculo quaſi curatus optime & breviter fuit, uſu aquæ pro potu ordinario, in qua ſuber bullierat: uſus eſt etiam utiliter ſyrupo Corallorum & conſerva Cynorrhod. Sed aqua ſuberata præcipuum ejus curæ fuit inſtrumentum. *Petrus Borellus. Obſerv. 52. cent. 1.*

Nobilis quidam *Luſitanus* devoratis tribus pyris ab amaſia porrectis, in fluxum incidit ventris diuturnum, cum diris ſymptomatis. Plurima ex abſtergentium primò, deinde adſtringentium ſylva medicamina parantur, extra admota, intus aſſumpta, & per ſedem infuſa, ſed fruſtra: cum tandem de veneno ſuſpicio eſſet, propinantur cardiaca & alexipharmaca, at malum ſolum ſmaragdo trita, & conſerva cydon. obvoluta conquievit. Hanc alternis diebus jejuno ventriculo aſſumebat, ſuperbibita aqua, in qua tragacanthum prius erat incoctum, ſmaragdi, quantitas erat pondus duodecim granorum, quam cum quinquies devoraſſet a fluxu immunis evaſit. *Zacutus Luſitanus. Obſerv. 91. lib. 3. Prax. admirand.*

Puerulus quidam bimulus dyſenteria contumaci laborabat: poſt multa alia remedia fruſtra uſurpata, exhibui extract. Corallorum ℈ß. cum aq. plantag. & eodem die fluxus cohibitus eſt. *Lazarus Riverius. Obſerv. 66. cent. 1.*

Adoleſcens quidam 20. annorum laboravit dyſenteria per 12. dies, quam nullo remedio oppugnare conatus eſt, donec ad Xenodochium deductus, ſumpſit ex præſcripto medici Xenodochii Salis vitrioli ʒi. in aqua diſſolutam, multa evomuit biliosa & pituitoſa; ſicque facta eſt revulſio humoris ad inteſtina defluentis, & hoc ſolo remedio curatus eſt. *Lazarus Riverius. Obſerv. 9. cent. 3.*

Alvum coactum vomitio ſolvit, & plus æquo fluidam ſiſtit: illam quidem humectando, hanc verò ſiccando. *Hippocr.* Libro de diæta.

Uxor mea menſe Auguſti incidit in gravem dyſenteriam, ab aſſumpto pridie pharmaco leviori. Circa horam ſomni exhibeo laudani gr. 2. cum Conſerv. roſ. Poſtridie hora ſecunda pomeridiana, cum perſeveraret affectus, exhibeo ejuſdem laudani gr. 2. continuavit alvi fluxus ſine ſanguinea dejectione, qui per 5. vel 6. dies perſeveravit, ac tandem medicamento ex infuſ. Rhabarb. & myrobalan. cum rheo pulv. & Syr. roſac. omnino ſublatus eſt. *Lazarus Riverius. Obſerv. 84. cent. 2.*

Puer quidam 8. annos natus dyſenteria tenebatur, cum multo ſanguine, dejectionibus viridibus & porraceis admixto, & febre continua, tertio morbi die ſumpſit infuſum rhei ad ʒi. in aqu. plantag. cum Santalo citrino, diſſolvendo rhei pulv. ℈i. Syr. roſac. ℥i. optime purgatus eſt, multa excrementa rejecit ſine ſanguine, & febris ferè expers fuit toto illo die. Poſtridie ſanguinem purum rejiciebat, frequens erat dejectio, cum dolore ventris & febre, quæ perſeveravit uſque ad diem octavum, licet omnia remedia ordinaria, interna & externa adhiberentur, tum etiam Clyſteres varii. Septimo die extractum Corall. ter exhibitum fuerat ad ℈i. cum aq. plantag. & Syr. Cydon. ſed fruſtra. Octavo die cum & febris & fluxus ingraveſcerent, ac merus ſanguis excerneretur, circa meridiem ſecta fuit vena, & ſanguis ad ℥v. detractus, nocte omnia eadem, poſtridie mane exhibui laudan. gr. 2. cum extract. Corall. aq. plantag. & roſ. & Syrup. Cydon. alvus omnino ſuppreſſa eſt per quatuor horas; & placidè dormivit, ſenſim tandem convaluit. *Lazarus Riverius. Obſervat. 57. cent. 2.*

Quidam dyſentericus omnia remedia reſpuens; ſolo uſus eſt Pimpinellæ decocto cum aqua & butyro confecto, cujus Scutellam ſumebat mane & ſerò & intra triduum curatus eſt.

Pluri-

Plurimùm valet Pimpinella ad depurandum ſanguinem, & levem habet aſtringendi vim, ideo non eſt mirum, ſi dyſentericis conferat. *Lazarus Riverius Obſerv. 84. Cent. 3.*

Domina quædam dyſenteria gravi correpta eſt, menſe julio, æſtu maximè ſæviente, ad eam vocatus tertio die morbi præſcribo clyſterem detergentem, & venæ ſectionem, quarto purgata eſt medicamento ex rhab. ʒ i ß. myrobal. ʒß. infuſ. in aq. plantag. diſſolvendo rhab. pulv. ℈j. Syr. roſ. ℥ j bis dejecit humores excrementitios; ſed in reliquis dejectionibus, quæ frequentes erant, mucoſum quid ſanguine perfuſum. Veſperi exhibui laudani gran. 2. quibus tormina parum remiſerunt, & dejectiones paulò rariores fuere. Quinto tormina eadem, dejectio frequens eaque ſanguinea: Clyſteres ex lacte, & vitell. ovor. frequenter injiciebantur. Veſperi iterum ſumpſit laudan. ad gran. 3. cum conſerva roſ. & ilico dolores ſedati ſunt, ac ſemel tantum in hora dejiciebat. Dormivit per intervalla. Sexto die dejectiones iterum frequentiores cum doloribus intenſis, rurſus ſecatur vena: & poſt 3. horas ſumpſit decoctum inteſtinorum vervegis, cum pulveris granorum actes. ʒ j. dolores omnino ſublati ſunt, & dejectionum intervalla multò longiora reddita: ſtatim etiam à venæ ſectione totus venter inungebatur oxyrrhodino ex ol. roſac. aceto & aq. roſ. parato, quod admovebatur ſingulis horis ad ſedandam inteſtinorum inflammationem; & hoc remedio multum levabatur. Veſperi injectus fuit Clyſter ex lacte cum ℥ iv. ſucci plantag. ad eandem inteſtinorum inflammationem demulcendam, noctu etiam exhibitus fuit julep. ex aq. plantag. cum ʒj. pulv. gran. actes. Poſtmodum per triduum ſumpſit manè decoctum myrobal. quo integrè curata eſt, illud decoctum ita compoſitum fuit.

℞. Cort. myrobal. chebul. ℥ j. citrin. ℥ ß. paſſul. corinth. ℥ ij. coq. in aq. ℔ ij. ad tertiæ partis conſumptionem in colat. diſſolv. Sacchar. ℥ j. clarificentur & aromaticentur cinam. ʒ ij. capiat in iv. doſes manè & ſero. *Laz. Riverius. Obſervat. 2. Cent. 3.*

℞. Juris inteſtinorum aut capitis caſtrati ℥ viij. Sacchar. rub. ℥iij. M. F. Clyſter.

℞. Oſſis ſepiæ uſt. pulv. ʒ ij. Spongiæ pice imbutæ & in ollula uſtæ & in cinerem redactæ cortic. ovor. indurat. pellicula ablata interiore an. ℥ß. margarit. præp. boli armen. an. ʒ j. M. F. pulvis doſis ʒ j. in lacte vel chalybeato vel cocto, aut in aqua polygoni, certò vobis polliceor, hunc pulverem recentes omnes dyſenterias niſi fluxio admodum urgeat, licet valde cruentas, ſtatim ſanare. *Hercules Saxonia. Pract. part. 2. cap. 19.*

Civis *Haffnienſis* honeſtus ſecreto ſuo aliquot mille dyſentericos ſervaſſe ſe gloriabatur, ad præſervationem vinum vel cereviſiam abſynthites commendabat, ad curationem præſentis fluxus ſeu albi ſeu ſanguinei, libram ſemis calidæ cereviſiæ propinavit adultis ægris, cui ſummitates abſinthii & ſal album incoxerant, & nucem moſchatam tritam cochleari ultimo ſuperbibendam dabat. Infantibus verò pro ratione ætatis cochlearia hujus potus tria 4. vel 6. miſcuit. applauſum à multis meruit hoc ſecreto. *Thomas Bartholinus. Hiſtor. 65. Cent. 2.*

Sæpe contulit pulviſculus ſtercoris canini per triduum cum oſſibus nutriti, cum lacte caprillo hauſtus. Nos ſæpiſſime glande ex opio facto & inteſtinis inſerto tormina abſtulimus, & dyſentericum profluvium cohibuimus, & ſomnum ægroto conciliavimus. Crebro autem glans ex opio podici inſeratur, ſed ultra quadrantem horæ in inteſtinis non eſt dimittendus, ſed furſum appenſo filo eximendus. *Franciſc. loc. Pract. ſect. 3. lib. 4.*

Memini frixis equorum ungulis in butyro, iiſdem dein pulveratis, ſedatum fuiſſe frequenter pylori furorem, ſtetiſſe dyſenterias, atque medelæ benignitatem ſenſiſſe, olido illo remedio adhuc intra ſtomachum detento. Sin autem ungula ſit jumenti laſcivientis, dyſentericis certam perniciem allatura dicitur. *Io. Helmontius Tract. cui titulus. Pylorus rector.*

Linteum in leporis (venando per canum morſum interempti) ſanguine tinctum, ſiccatumque & in vino carptim exhibitum curat dyſenteriam: & ſiccum Eryſipelati appoſitum illud ſanat. Milites Germani leporem fumo ſiccatum præbent in potu, & curatur dyſenteria non fallaci eventu. *Io. Helmontius. Tract. cui Titul.* Poteſtas Medicaminum.

An in fluoribus dyſentericis aſſiduus Clyſmatum anodynorum uſus tutus? nequaquam, & in hoc valde Medici decipiuntur. cum inteſtina abluendi lacte fluent non faciunt; dum enim ſic inteſtina proluuntur & diluuntur, effœminatio & mollitudo adfertur ipſis inteſtinis, unde fit [illegible] quam Galenus [illegible] vocat. *Guil. Ballonius lib. 1. Ephemerid. & Epid.*

Quidam dyſentericos certò curabat fumo gingiberis per anum in ſella perforata recepto, alius vero prætulit fumum C. Cervi. Nobilis *Robertus Boyle, lib. De utilitate naturalis Philoſophiæ part. 2. ſect. 5. cap. 14.*

Cryſtallus in tenuiſſimum pollinem redactus, ac cum vino propinatus dyſenteriam curat, ac albos uteri fluxus ſiſtit, fluxum præterea cholericum, vel cœliacum citiſſimè & à proprietate tanquam Bezoar aliquod compeſcit. *Anſelmus Boetius, lib. 2 De lapid. & gemm. c. 74.*

Dyſentericum quendam ita curavi. Glandes quercinas in aceto forti concoquendas jubeo, quarum nidorem & fumum ano per ſedem perforatam excepit. Hinc ſedabatur dolor, fluxio ſiſtebatur, & paucis diebus integras vires redintegrabat. *Martinus. Ruland. obſ. 40. cent. 7.*

Studioſus quidam in Dyſenteriam incidit cui opitulatus ſum his paucis præſidiis; cibus, quo meo monitu veſcebatur, aut ſiccans erat, aut toſtus, aut aſſatus, aut in aqua vel lacte chalybeato decoctus. Potus dabatur à me lac amygd. dulc. ex aq. chalybeata confectum. Præter hæc ſacculos calidiſſ. ex furfuribus in forti aceto coctis factos crebrò ano applicari juſſi, & ſic bidui ſpatio convaluit. *Martinus Rulandus, curat. 18. cent. 5.*

Dyſenteriam ſæpius à ſe curatam notavit. *Jo. Prævotius* in adverſariis ſuis exhibito ʒj. pondere, ex vino aut ovi vitello, pulvere rad. filipendulæ, quem ante ipſum ſecreti loco commendaverat. *Ludovicus Mercator. lib. 1. de recto præſidiorum uſu c. 14.* eſt ſanè huic plantæ inſignis vis adſtringendi. *Georg. Hieron. Velſchius, obſ. 44.*

Pro arcano habeo à Viro Illuſtriſſimo, argentinæ folium plantis pedum admotum, omnes dy-

ſenterias intra 24. horas ſiſtere, notavi aëris mutationem mirè ad dyſenteriæ curam conferre.

Vidi enim D. Solierium Mercatorem Nemauſenſem dyſenteria fere morientem; qui curari nunquam potuit, niſi aëris Caſtrenſis, cum ſuo immutatione; poſtquam ſtatim curatus fuit pinguiſque evaſit, licet antea tabe confectus eſſet. *Petrus Borellus, obſ. 13. cent. 1.*

Tormina ſedabuntur hauſtæ aquæ verbaſci cui parum aq. juniperi admixtum. Fiant ſacculi etiam è verbaſco aqua incocti, & ventri dolenti imponantur. *Philippus Michaël. conſil. 94. lib. 7. conſil. Cratonis &c.*

Gerardus Voſſius, vicinus noſter, dyſenteriâ per aliquot dies laboraverat. Maximis inteſtinorum doloribus miſere cruciabatur, ſæpe multa dejiciebat, quæ cruenta & muco tenaci permixta erant omnia: nihil dormiebat: appetitus planè dejectus erat, vehementer ſitiebat, febris aderat non admodum vehemens, ſed continua. Licet æger juvenis eſſet triginta annorum, & valde robuſtus, attamen his malis exagitatus adeò proſtratus fuit, ut paucis diebus ad ſummam debilitatem pervenerit. Sexto Februarii, morbum curaturus, tale purgans exhibui, à quo multa bilioſa dejecit.

℞. Rhabarbari opt. aliquantum uſtulati drac. ij. myrobalanorum Indorum, citrinorum, ana drach. j. folior. ſenæ mundat. drach. iij. ſem. aniſi drach. j. papaveris albi drach. ij. aquæ plantaginis q. ſ. ebulliant per ſemihoram, adde colaturæ elect. diaphœnici drach. j. ſ. miſce, fiat hauſtus.

Veſperi poſt purgationem hunc bolum exhibui, à quo illâ nocte per horam unam aut alteram quievit.

℞. Terræ ſigillatæ, requiei Nicolai, ana ſcrup. j. mithridatii Damoc. ſcrup. ij. miſce, fiat bolus.

Poſtridie ſequens apozema coctum fuit, de quo ter de die & ſemel nocte mediâ hauſtum bibit.

℞. Hordei mundat. ℥ j. radicum biſtortæ, tormentillæ, corticum granatorum, an. ℥ ß. foliorum quercûs, plantaginis, ſaniculæ, pimpinellæ, alchimillæ, biſtortæ, an. m. j. ſeminis roſarum minimarum drach. vj. capitum papaveris albi num. iij. paſſularum cum acinis ℥ v. aquæ communis ℔ iv. coquantur ſ. art. ad medias: fit apozema.

Intermediis horis etiam ſæpe de die particulam hujus conditi comedit.

℞. Nucis moſcatæ, trochiſcorum de terra ſigillata, an. drach. ß. cornu cervi uſti, coralli rubri præparati, lapidis hæmatitis, maſtiches, an. ſcrup. j. pulveriſatis adde, conſervæ roſarum rubrarum ℥ i ß. myvæ cydoniorum, rob. acaciæ, an. drag. iij. requiei Nicolai drach. j ß. ſyrupi granatorum acid. q. ſ. miſce, fiat conditum.

Sitim, quantum poſſibile erat, ferre juſſi, cui legi eò faciliùs obtemperavit, quòd poſt potum, imprimis cerviſiæ, ſemper maxima tormina ſentiret atque hinc etiam locô cerviſiæ, tale amygdalatum pro potu ordinario præſcripſi.

℞. Hordei mundati ℥ i ß. ſeminis roſarum minimarum ℥ j. papav. albi, plantaginis, lactucæ, an. ℥ ß. aquæ communis ℔ iij. coquantur ad medias.

℞. Dictam colaturam, amygdalarum dulc. depilat. ℥ v. ſem. papaveris albi drach. iij. 4. frigid. major. an. drach. j ß. fiat ſ. art. amygdalatum, cui admiſce ſyrupi de papavere ℥ j. roſarum rubr. ℥ i ß.

9. Februarii manè exhibui rhabarbari parum uſtulati & pulveriſati ſcrup. iv. cum pauxillo cerviſiæ. 10. ut & 13. Februarii apozema, 11. autem conditum reiteratum fuit. Atque his medicamentis fluxu ceſſante, æger paulatim convaluit, & vires deperditas convenienti diætâ recuperavit, verùm adhuc diu poſt ſanationem a quolibet potu malè afficiebatur & magna inteſtinorum tormina ſentiebat, quod malum etiam paulatim evanuit, nempe inteſtinis ab uſu ciborum novo mucô (priore humorum acrimoniâ abraſô) rurſus oblitis & inveſtitis. Hoc ægrô ſanato, in iiſdem ædibus paulò pòſt idem morbus tres quatuorve alios invaſit, qui omnes ſimili ferè modo curati fuerunt.

Eodem illo tempore Montforti per totum oppidum dyſenteriæ inter vulgus paſſim graſſabantur, multoſque necabant, integræ quoque familiæ hôc morbô corripiebantur, quem propterea multi malignum & contagioſum eſſe judicaverunt; ſed male, quia non contagii, ſed temporis anni & diætæ ratione communis erat: cauſa enim mali hinc procedebat, Autumnus anni præteriti fuerat calidus & humidus, multoſque in corporibus humores accumulaverat: hunc ſubſequebatur hyems admodum ſicca & intenſiſſime frigida, quod frigus cum aſperrimo gelu longo tempore duravit, humoreſque valde condenſavit. Initio Februarii aſperrima illa frigida tempeſtas ſubitò in tepidam mutata eſt, qua humores à frigore condenſati ad fluxum diſſoluti fuerunt. Durante autem gelu, cùm nihil neque carnium, neque piſcium, aliorumque eduliorum recentium adveheretur, vulgares (ut iſtô in loco conſueverunt) toto illo tempore veſcebantur carnibus & piſcibus antiquis, ſalſis & fumo induratis, etiam multis cæpis, & aromatibus calidis, alliiſque ſimilibus, quæ humoribus non parvam acrimoniam induxerunt, quibus tandem repentinô calore ad fluxum diſſolutis, tot paſſim dyſenteriæ excitatæ ſunt; non tamen alibi quàm apud vulgares, qui tali diætâ uſi fuerant, divites enim qui liberaliùs vixerant, ab hoc malo immunes erant. Hinc etiam evenit, quod ratione unius ejuſdemque diætæ, tres quatuorve in iiſdem ædibus ſæpe hôc morbô inficerentur, non autem ratione contagii, quod æquè alios qui ipſos adibant, quàm hos invaſiſſet. *Isbrand. De Diemerbroeck in Obſerv. & Curat. Medic.*

Pancras Collert, juvenis robuſtus annorum circiter 22. eodem tempore dyſenteria quoque correptus fuit, cumque à Medicinis eſſet averſus, fortè quia valde erat avarus, noluit Medicorum conſilia petere, ſed ſibi ipſi Medicus eſſe voluit. Viderat aliquoties me dyſentericis in principio curationis medicamentum purgans exhibuiſſe, quapropter hoc meum conſilium in ſuo ipſius morbo etiam ſequi, & interim ſumptibus parcere volens, ipſemet ſibi tale purgans præparavit: ſumpſit tabaci minutim inciſi ſemiunciam, idque per noctem maceravit in cerviſia tenui, manè parum coxit & colavit cum expreſſione, ac totam colaturam unico hauſtu ebibit. Paulò pòſt ſumma anxietate uſque ad animi deli-

deliquium correptus fuit, ita ut ipſum jam jam moriturum crederent domeſtici. Eandem enormis vomitus & ingens per inferiora purgatio ſupervenit, magnaque variorum humorum, maximè bilis flavæ ac viridis, copia ſurſum deorſumque ejecta eſt, atque eo modo cauſa morbi violenter & ſimul evacuata, hoc unico hauſtu à dyſenteria in totum liberatus fuit.

Sæpe (inquit Celſus) *quos ratio non reſtituit, temeritas adjuvat.* Liquet illud in prædicto juvene, cujus temeritatem ſi qui fortè debiliores ſequi vellent, facilè per effluxum ipſius animæ dyſentericum alvi fluxum ſanarent. Nam tabacum tali modo ſumptum, eſt medicamentum turbatorium vehementiſſimum, cujus violentiæ non eſt cujuſlibet reſiſtere. Ac proinde ego non omnibus auctor eſſe velim ut hujus experimenti periculum faciant. Si nonnullis robuſtiſſimis hominibus hujus violentiſſimi medicamenti temeraria aſſumptio caſu feliciter ceſſerit, non in omnibus ille eventus ſperandus eſt. Quòd tamen tabacum in robuſtiſſimo juvene dyſenteriam ſanaverit, non eſt à ratione alienum; nam maximâ ſua violentia mali cauſam ſimul evacuavit. Audivi etiam tunc temporis, adhuc alios duos ruſticos dyſenteriâ laborantes, eodem experimento fuiſſe ſanatos. *Idem ibidem.*

Eodem tempore quo prædicta febris tam crudeliter graſſabatur, etiam dyſenteriæ malignæ, multiſque lethales, plurimos invadebant. Poſt mucum inteſtinorum ſtatim ægri ſanguinem excernebant, non quidem ſolum & purum, ſed humori cuidam albo, viſcoſo & tenaciſſimo permixtum, qui inſtar picis aut viſci rebus omnibus firmiſſimè adhærebat, & in longiſſima filamenta extendi poterat. Ægris aderant ventris tormina intolerabilia, febris continua, cordis ſumma anxietas, vires maximè debiles, ſitis ingens, totalis appetitus dejectio, vigiliæ continuæ, & nonnullis urinæ ardores. Quibus limus iſte viſcoſus & albus, & ſanguinolentis dejectionibus permixtus, valde tenax erat, plurimi moriebantur, at quò minùs tenacitatis adeſſet, eò meliùs evadebant. Qui in dejiciendo flatus ſimul excernebant, de iis magna recuperandæ valetudinis ſpes erat. Illi qui ægris diu aderant iiſque inſerviebant, à communi contagioſo fœtore ſæpe ejuſdem mali participes fiebant. Difficillimæ curationis erant hi fluxus, in quorum curatione venæ ſectio parum aut nihil proderat: ſæpe quoque nec purgantibus, nec aſtringentibus, nec ſudoriferis, aliiſque remediis, in hujuſmodi morbis adhiberi ſolitis, quicquam proficiebatur.

Eadem illa lues hoc ipſo tempore in caſtris noſtris ante Schenckianum munimentum innumeros infecit, & plurimos occidit; cùmque Medici caſtrenſes omnes in curatione hujus mali omnia tentarent, ſed pauca prodeſſent, tandem à Medicis quibuſdam Italis (qui cum Gallorum exercitu huc venerant) auxilium inventum eſt, quo poſtea innumeri curati fuerunt. Primò purgabant ægros cum rhabarbaro: deinde ſumebant ceræ drach. iß. vel drach. ij. hancque minutim inciſam in lactis dulcis ℥ iv. vel v. aliquantiſper coquebant uſque dum perfectè liquefacta foret, atque tunc illud lac quàm calidiſſimè bibendum dabant, (calidiſſimè ſumi neceſſe eſt propter ceram quæ in lacte tepido coagulatur, ita ut bibi non poſſit) ſi prima vice non ſubſiſteret fluxus, etiam ſecunda & tertia repetebant. Cùm autem plurimi in caſtris hoc morbo laborarent, tantum ceræ albæ brevi tempore conſumptum fuit, ut Pharmacopæi Emericenſes in tota civitate nihil ampliùs haberent, ſed illam bonâ quantitate aliunde coemere coacti fuerint. Etſi autem cera rariùs exhibeatur per os, tamen novum remedium non eſt, nam Dioſcorides lib. 2. cap. 105. ſcribit eam ulcera implendi vim habere, & dyſentericis in ſorbitionibus dari. Sic Valleriola lib. 3. Obſerv. 4. refert dyſentericum deſperatum tali remedio fuiſſe reſtitutum: pomum integrum excavatum cera citrina mundiſſima implevit, & indito operculo prunis aſſandum admovit, donec cera liqueſceret & pomi ſubſtantiæ admiſceretur, idque pomum ante omnem cibum ægro edendum aliquot diebus dedit. Idem Valleriola adhuc præſtabilius fore putat ſi cera tali modo liqueſcat & aſſetur in malo cydonio, ut medicamentum ſimul attrictoriam & glutinatoriam vim habeat. Quercetanus idem remedium parat ex pomo curtipendulo excavato, & ceræ albæ ac gummi Arabici, ana drach. j. repleto: quo remedio feliciter uſus fuit Greg. Horſtius lib. 4. obſervat. 18. Solenander lib. 4. conſil. 9. turturem ceræ ℥ j. infarcit, & in aqua coquit, poſtea carnem edendam & juſculum cum pane ſumendum porrigit. Alii pullum columbinum cerâ infarctum & aſſum, comedere jubent. *Idem ibidem.*

Marcellus Bor, vir robuſtus, annorum circiter quadraginta, prædicta dyſenteria etiam correptus fuit. 9. Octobris ipſum purgavi cum rhabarbaro. Deinde julebos, condita, pulveres, & apozemata refrigerantia, incraſſantia & aſtringentia, ſudorifera quoque, aliaque convenientia medicamenta convenienti modô & tempore exhibui: verùm hæc omnia nihil profuerunt, ita ut tandem viribus ægri ad extremum dejectis ipſum pro deſperato haberem, neque per biduum in tali ſtatu vivere poſſe crederem. Cùm autem vehementer ſitiret, & aquam frigidam appeteret, juſſi in deſperato caſu illam magna quantitate & frigidam ægro offerri, ut hoc copioſiore aquæ potu cauſa morbifica (ſi fortè fieri poſſet) ab inteſtinis ablueretur, ejuſque acrimonia vi frigoris retunderetur. Æger itaque totâ illâ nocte aquam putealem frigidam magna copia (nam maximè ſitiebat) ad lubitum bibit, quæ in principio raptim inteſtina tranſibat, & magna tormina inducens per inferiora defluebat; poſtea minora tormina faciebat; circa matutinum tempus inteſtinorum dolores ferè nulli erant, & dejectiones multò rariores: circa meridiem æger in ſomnum prolapſus per aliquot horas quietè dormivit; ante veſperam fluxus omnino ſubſtitit, atque ita hic æger, qui jam cum Charonte de naulo paciſci putabatur, convenienti poſtmodum diæta refectus, convaluit, inſperato hoc remedio à morbo deſperatiſſimo liberatus.

De aquæ frigidæ potu in dyſenteria vix loquuntur Medici recentiores: eſt tamen remedium in cholerica dyſenteria non alienum,

nam humiditate ſuâ abluit inteſtina, eaque ab omni humorum acrium ſaburra liberat, & interna ulcera emundat; præterea frigiditate ſuâ obtundit bilis calorem & acrimoniam, atque inteſtinorum ulcera aſtringit. Frigidæ potum etiam Veteribus in hoc morbo ignotum non fuiſſe liquet. Aetius tetrab. 3. ſermon. 1. cap. 45. ſic inquit: *In potu à principio quidem pluvia aqua utendum eſt; quod ſi pluvia optima non adſit, fontana utentur.* Cornelius Celſus lib. 4. cap. 15. hæc ſcribit: *Si pluribus diebus remedia alia non juverunt, vetuſque jam vitium eſt, aqua bene frigida potio aſſumpta ulcera aſtringit, & initium ſecundæ valetudinis facit.* Similiter etiam Paulus aliique Veteres frigidæ potionis in dyſenteria gravi meminerunt. Inter recentiores Amatus Luſitanus cent. 2. curat. 56. etiam dyſenteriam bilioſam frigidæ copioſo potu curatam vidit.

Aliàs quoque ſæpe evenit, ut optimis remediis nihil proficientibus, interdum ſimplex aliquod deſperatas dyſenterias curaverit. Sic ex relatu plurium Capitaneorum intellexi, cùm anno 1624. Breda ab Hiſpano milite obſeſſa eſſet, & dyſenteriæ in urbe graviter dominarentur, nec ullum huic malo remedium excogitari poſſet, cùm omnia Medicis nota auxilia nihil prodeſſent, tandem caſu novum aliquod inventum fuiſſe, quo pleri que ſanati ſunt, nempe ſericum duplici rubro carmoſino colore tinctum in tenuiſſima filamenta pexum, & in vino maceratum: hoc vino cum ſcrup. j. vel ſemi drach. pulveris ejuſdem ſerici aliquoties aſſumpto, innumeri reſtituti ſunt. Novi quendam dyſentericum pro deſperato jam habitum, qui cùm meſpila cruda majore copia devoraſſet, præter ſpem convaluit. Alius quidam pulvere oſſium humanorum aliquoties cum vino rubro aſſumpto ab incurabili fluxu liberatus eſt. Solum oleum olivarum aſſumptum, vel cum pane albo toſto ei intincto comeſtum multoties egregia præſtitit. Teſtatur Hollerius hederæ terreſtris ſuccum propinatum plurimos à morte liberaſſe. Foreſtus lib. 22. obſerv. 35. ſcribit ſe aliquando expertum fuiſſe, in hoc caſu nihil præſtantius contuliſſe quàm ſtercus canum ſola oſſa vorãtium cum lacte chalybeato exhibitum. Hoc remedio refert Fuchſius ſe uno anno plùs quàm centum dyſentericos curaſſe. Riverius centuria 3. obſervat. 84. ſcribit dyſentericum quendam uſum fuiſſe ſolo decocto pimpinellæ, cum aqua & butyro confecto, atque intra triduum curatum fuiſſe. Bruyerinus lib. 11. de re cibaria cap. 22. de ſe ipſo dyſenteria laborante ita ſcribit: *Nos graviſſimè tentati penè à Medicis deplorati jacebamus; exitium enim ſuperabat opem, nullaque auxilia videbantur morbum lenire, nedum juvare. Tandem conſilio anus cujuſdam, ſorba cruda largiſſimè vorans, poſtridie vim propemodum omnem torminalem ſenſi depulſam: indeque firmata alvo, ab Orco (ut ita dixerim) revocatus, & priſtinæ valetudini reſtitutus, veriſſimè expertus ſum Cornelii Celſi dictum, videlicet, temeritatem plerumque efficere in morbis, quod prudentia nequiverit. Idem ibidem.*

De Dyſenteria lethali ex uſu braſſicæ capitatæ noxio rore infecta.

Exulceratio inteſtinorum, Dyſenteriæ nomine veniens, quam Celſus lib. 4. c. 15. inteſtinorum tormina appellat, eſt plerumque morbus Epidemius; interdum tamen etiam tantum certæ temperaturæ ac conſtitutionis homines invadit: inter cujus cauſas remotas Practici non ſolùm fructus, præſertim autumnales, alioſque cibos pravos & inſolitos, ſed etiam aquas, aerem & influxus aſtrorum recenſent. De quibus inter reliquos videatur Foreſtus Obſer. Medic. lib. 22. Obſ. 3. Amat. Luſitan. Cent. 3. Curat. 35. in Schol. Ætius tetrab. 3. Serm. 1. c. 45. Baccius lib. 12. cap. 9 Hippocr. lib. 3. Aph. 11. Sennertus Med. Pract. lib. 3. part. 2. Sect. 2. cap. 7. Nos quicquid hac in materia ipſi obſervavimus, annotatione dignum fore judicamus. Anno 1654. die 7. Auguſti profecti ſunt nonnulli Patresfamilias cum conjugibus & liberis, recreationis gratia, villam Gremboczin milliare Germanico à Thorunio diſtantem, ibique pernoctantes, in prandio ſequentis diei comederũt de braſſica capitata adhuc novella & tenera cum butyro recenti & pipere frixa paulo largius: poſt cujus eſum prima ſtatim nocte omnes fere de graviſſimis torminib. conqueſti ſunt, quæ deinceps Dyſenteria periculoſa comitabatur. Qui itaque ſani Thorunio egreſſi, poſtea omnes ferme ægri paucis exceptis domum reverſi ſunt: pleri que tamen adhibitis opportunis remediis poſt aliquot dies per Dei gratiam evaſerunt; Sed duæ Matronæ, una Catharina Puſchia Joannis Hübneri, Conſulis Thorunenſ. jam pie defuncti conjux cum duobus filiis, altera Dorothea Stenvveria, Martini Lochmanni etiam pie demortui, civis & Mercatoris hujus loci conſors, vehementia morbi extinctæ ſunt. Cujus quidem cauſam non tam ipſi braſſicæ, quàm ei adhærenti viſcido & fœtido cuidam rori adſcribimus, quo illa planè imbuta, alias natura flatulenta, ventriculo & inteſtinis adeò nocivam vim impreſſit, quæ inquinamenta, ſi coqua aqua limpida bene abluiſſet, cibus ille proculdubio innoxius fuiſſet, ceu poſtea compertum, ipſaque coqua confeſſa eſt. Adſtipulatur hiſce Ariſtoteles, qui Sect. 1. Problem. in fine, morborum alios ab igne, alios à rore creari ſtatuit. Plutarchus Quæſt. Natur. qu. 6. ita ſcribit: Habet ros vim quandam rodendi: hinc roris potus graciliores reddit potantes, & pingues mulieres tenuibus veſtimentis, aut lanis rorem excipientes; videntur eo nimias carnes conſumere. Huc pertinet illud Theocriti in Thyrſide, vetula macra Rorenè vivit more cicadæ. Similiter rorem terræ noxium proponit Plinius lib. 21. cap. 17. dicens: paluſtribus deſertis nocturnos rores nocere. Idem lib. 18. cap. 29. ne ros ſatis noceat, inquit, ſarmenta aut palearum acervos & evulſas herbas, fruticeſque per vineas campoſque, cùm timebis, incendito, fumus medebitur. Sed omnium optimè Albertus cap. 14. rorem dicit aliquando herbas ſiccare, Quia, inquit, quicquid eſt ex vapore habente multum humidi aërei & ſubtilis terreſtris ſicci, tùm frigore temperato pingueſcit humidum aëreum, unde fit ros viſcoſus ad modum mellis. Ipſo autem

rem delapſo ſuper herbas, actione Solis evaporat humidum, & terreſtre ſiccum comburitur, & ita ſua ſiccitate exſiccat herbas & folia, & inducit ſterilitatem. Ex eodem rore aliud addit nocumentum: oves, inquit, avide depaſcunt herbas dicto rore affectas ob mellis ſaporem, unde fluxu ventris moriuntur. Ex aliis, ſi poſt copioſum rorem Sol ferventior fuerit, plantas ad marcorem adducit, exhauſto ſpiritu, quo fovebantur, niſi pluvia ſuccedat. Si importune, inquiunt, cadat, plurimum obeſt. Nam Meſſes ſolet corrumpere, præſertim ſi pluribus diebus cadat. Eſt enim ros calidus & humidus, quæ qualitates ſunt principia putrefactionis; aqua autem frigida eſt, & à putrefactione præſervat. Sueſſanus de ſignis Serenit. cap. 5. ita ſcribit, Pannus lineus lotus noctu capitur à rore, redditur lacerabilis, quia ros illum putrefacit. *Simon. Schulzii.*

Dyſenteriæ raris ſymptomatibus infeſta.

Ut ſinguli homines ſuos patiuntur manes, ita ſingulæ propemodum morborum ſpecies, quoties populariter affligunt, novi generis irritamento ægros adoriuntur. Hoc anno dyſenteriis paſſim ſe adjunxere dolores acerrimi circa regionem cordis oppreſſiones pectoris, interceptiones anhelitus, adeo ut ægris nonnullis a ſuffocatione metus eſſet; acceſſit ea in faucibus lentæ pituitæ copia, per aliquot dies recurrens, ut gargariſmorum opem frequentem non ſecus requireret, ac febres malignæ in fauces humorem noxium effundentes. Quibus non raro ſe aggregavit lumbricorum copia, atque pertinax ægrorum à pharmacis abſtinentia, & ſolius cereviſiæ frigidæ amor, quod utrumque ultimum non paucis funeſtum fuit. Tandem trahente ſe in longum morbo, circa vigeſimum primum diem obortæ quibuſdam vomitiones ſanguinis, & illæ modicæ quidem, ſed pleriſque ægrorum lethales, utcunque jam per plures dies non ſanguis amplius, ſed cum excrementis ichor tantum ſubinde per poſticum excluderetur. In cura, poſt rhabarbari uſum, etiam frequentiorem aliquando, profuit maxime tinctura Martis adſtringens, ſed curioſe elaborata. Pulveres adſtringentes, decocta adſtringentia, quæ ſolenniter huic malo deſtinata ſunt, parum, immò propemodum nihil hoc anno adſtringere viſa ſunt. Sed &, malo tandem evicto, teneſmi ſolito pertinaciores aliquandiu cruciavere. Cuidam Equitum Magiſtro dyſenterico, meæ curæ ſubjecto, hoc peculiare, quod indubitanter prædiceret, quoties excrementa ſua prodiitura eſſent cruenta, quoties ſanis ſimilia: quoties enim ſentiebat in urethra & teſticulis dolores lancinantes, certum erat exituri ſanguinis indicium, quoties in ventre & inteſtinis vagabantur dolores, nil tale obſervatum. *Ol. Borrichii.*

Dyſenteria lethalis, ex eſu fructuum & olerum recentium.

Sereniſſima Eliſabetha Danica, Dux Brunſvv. & Lun. cùm jam annum 52. ætatis ageret, & 5. Jul. in cœna & ante cœnam ceraſa alba, uvas criſpas, faba & piſa recentia liberalius eſitaſſet, nocte ſequenti dyſenteria correpta eſt, quæ eam vehementer ſtatim afflixit, & vires dejecit.

Die 8. Jul. data purgatio lenis ex infuſo rhabarb. deinde alternis diebus pilulæ ex rhabarb. & maſtiche, quibus quoties uſa fuit, & rarius excrevit, & probioris coloris ſaburram egeſſit. Alioquin non modo cruenta, mucoſa, multa itidem tincta, ſed & viridia, livida, & nigricantia excluſit, præſertim cum confortantibus, ſive leniter adſtringentibus uteretur. Crocus Martis propinatus non tantum nihil profuit, ſed & vires dejecit, & excretiones multiplicavit, ut eo niſi illa vice, & ſemel tantum deinceps uti voluerit. Clyſteres ſæpius ſunt injecti ex decocto hordei, & nonnullis illi incoctis roborantibus & lenientibus, interdum ex lacte admiſto ſucco plantag. & melle roſato; hinc ſemper melius habuit, & lenimentum ſenſit. Tandem, ob bilis & humorum corruptorum acrimoniam, inteſtinum rectum cum ſphinctere exulceratum eſt, quapropter clyſteribus locus non fuit per aliquot dies, præſertim cùm interfæmineum etiam ita intumuiſſe perhiberet, ut urinæ retentionem quoque metueret.

Die 18. Julii tametſi magno cruciatu, iterum infuſus clyſter ex decocto hordei, ſucco plantag. & melle roſato, viſcoſæ pituitæ & muci plurimum eduxit, & reliqua excrementa poſt id magis ad naturalem ſtatum redierunt, vires tamen magis magiſque fractæ ſunt, & pulſus adeo debilis, vix ut ſentiri potuerit, ſomnus interruptus ſemiclauſis oculis ſemper laborem, moleſtiam & animi anguſtiam poſt ſe reliquit, & magis viſus eſt impotentia vigilandi, quam verus & naturalis ſomnus; ſuborti etiam ructus & ſingultus quam moleſtiſſimi, qui tum intrinſecus aſſumptis, tum foris adhibitis nihil aut perquam parum remiſerunt. Poſtremis etiam diebus motus convulſivi in digitis & labiis obſervati ſunt, juſculis delicatioribus minima quantitate alta fuit. Poſt cereviſiam, quæcunque tandem eſſet, & ructus & ſingultus increbuerunt, poſt potum vini Petri Simonis rariores prodierunt, verum ex eo calorem ſe perſentiſcere conqueſta fuit, cùm tamen nemo adſtantium ullum calorem neque in pulſu, neque in contactu totius corporis, ſed perpetuum frigus animadvertere potuerit.

Die 19. Jul. 1626. veſperi inter 7. & 8. horam conſtante mente ex hac miſeriarum valle emigravit. Sereniſſima Domina macilenta, calidæ & ſiccæ fuit complexionis, quo circa humores conſimilis naturæ in corpore coacervati & conſtitutione aëris calidiore, quæ ea æſtate plurimis dyſenteriam attulit, non paucos etiam ſuſtulit, prout corpus magis minuſve diſpoſitum fuit, facilè in atram bilem converti potuerunt, à qua quæ naſcitur dyſenteria, omnibus ſeculis à doctis Medicis lethalis habita fuit. Hæc tantæ interdum eſt ſævitiæ & malignitatis, ut non tantum ſubito vires dejiciat, verum etiam vicinas partes, ventriculum, ejuſque utrumque orificium, epiploon œſophagum & vicinas thoracis partes propter continuitatem & contiguitatem facile inficit & inquinat, cujus exempla adducit Hollerius Schol.

ad caput de Dyſenteria, Quibus ego moveor ut credam conſimili contagio ſuperiores quoque corporis partes fuiſſe contaminatas, prætertim cum perpetuis ructibus & ſingultibus Celſitudo ejus ſit divexata, & ſæpius, efficiebat per vomitum materiam mucoſam rubore tinctam non multum abſimilem illi quæ ab alvo injecta eſt: Libenter aſſumpſit omnia præter Rhabarbarum, quod ſemper abominata fuit. *Thom. Bartholini.*

Dyſenteria indolens.

Lubet meminiſſe Dyſenteriæ indolentis, quo ipſo locus Hippocraticus lib. 2. Epidem. comm. vi. videtur illuſtrari poſſe, Anno 1669. in pluſquam quadringentis Dyſentericis multa ab aliis non annotata obſervavi. Et hoc peculiariter, quod multi de nullo unquam Dolore uſque ad extremum halitum fuerint conqueſti, Omnes vero hi mortui, nullus evaſit, ſeu malignitatis majoris, ſeu inteſtinorum gangrænoſa conſtitutione ſenſum omnem excludente abrepti. *Thom. Bartholini.*

Dyſenteria ἀπόνως ſive indolens.

Difficilis extat locus apud Coum. 2. Epid. Com. 6. 1. 25. ubi volvulum ſcribit, etiam febris ſolvit, ἢ δυσεντερίη ἄνευ ὀδύνης. & dyſenteria indolorificæ. Res mira viſa eſt interpretibus, unde alii cum Valeſio vitium in codice cauſantes, delendum voces illas, ſine dolore, eſſe ſtatuunt: alii cum Lindenio in ſelect. dyſenteriæ vocem latè accipiendam jubent, ut per eam h. l. intelligatur diarrhœa, aliudve alvi profluvium, doloris expers. Nihilominus dari dyſenterias indolentes in pluribus ægris ſpectandum exhibuit dyſenteria epidemica anno 1669. viciniam noſtram exercens. Ægri aliquot, pueri, viri, mulieres, ab ipſo invaſionis momento ne de minimo quidem dolore conquerebantur, ſanguinolenta tamen confeſtim egerentes, mirati ſumus cum adſtantibus novitatem rei, ægris aliis torminibus maximis afflictis, hos ne micam doloris præ ſe ferre. Et licet viderentur hi mitius ægrotare, citiuſque evaſuri, omnes tamen moriebantur, utut generoſis juvati Bezoardicis & Specificis. Hinc inquirentes cauſam, illam adſcribendam viſum fuit 1. malignitati majori, quæ in Dyſenteria non ſinit dolorem ſemper obtinere primas, ut quæ pleno paſſu ad corruptionem inclinat. 2. Gangrænoſæ inteſtinorum conſtitutioni. Fingat enim quis, ſi illud dari non ſtatuit, cauterium indolens, quod ob agendi energiam ſenſu omni partem, cui applicatur, exuit; pari ratione corroſivi humores in tantum quandoque pollere poſſunt, ut omnem ſenſum triſtem excludant, inteſtinis ſtatim quaſi ſphacelatis. 3. Mentem ſimul laborare interdum, & doloris lancinantis faces non ſentiri in Phrenitide alibique conſpicuum eſt. Jungi hæc poteſt cauſa, ſed quæ non omne exhaurit punctum. *G. W. Wedels.*

Dyſenteria cum vomitu cruento.

Quidam Dyſentericus, anno ſuprà citato, adeò affligebatur, ut præter ſolita communia Symptomata aliquoties ſanguinem non ſolùm κάτω ſed etiam ἄνω excerneret, nihilominus tamen evaſit, utroque fluxu ſubſiſtente. De vomitu aliàs ſanguinis, vid. Dodon. Obſerv. cap. 26. ubi ex tribus locis potiſſimum ejici poſſe ſanguinem ſcribit. 1. licet raró, à Jecore. 2. à Liene frequentius, qui ſunt pallentes & tumidum habent ſplenem ante vomitionem. 3. ab Utero, à ſuppreſſis menſibus. Medios Abſinthii quoquo modo uſurpati virtute aliquos ſervavit, citatque Hiſtor. Stirp. c. de Abſinth. De vomitibus Hypochondriacorum nigricantibus aliàs plura, qui non per acida, ſed aromatica curandi veniunt. *Georgii Wolfgangi Wedels.*

De Quibuſdam in dyſenteria obſervatis.

Præterita æſtate, cœlo maximè æſtuoſo, per integrum Julium, Auguſtum, mediumque Septembrem dyſenteria apud nos epidemialiter graſſata, promiſcuè Senes cum Pueris corripiebat, nec paucos jugulabat. In qua ſequentia obſervare licuit. 1. More morborum epidemiorum multo ſimul æqualiter ſine data cauſa invaſit. Nam licet alias flagrante Sirio apud nos dyſenteriæ aut alvi fluxus non adeò infrequentes ſint, ſed ab uno vel altero ex eſu Peponum aliorumque fructuum horæorum contrahantur: hac tamen vice omnes indiſcriminatim, ſive fructus comederint ſive non, quin imò parvulos recens natos, aut demum ablactatos invaſit; multos ex hauſtu aquæ frigidæ; quam plurimos abſque ulla prævia cauſa acquiſiviſſe recordor. 2. Infantibus quàm adultis pernicioſior fuit: Ex his quippe pauciſſimi interiere, illi autem ſtatim in primordio vel circa nonum diem interempti ſunt. 3. Pauciſſimi, dixerim prope nulli, qui nonum diem ſuperarunt mortui ſive parvuli ſive adulti. 4. Nulla tamen adſuit malignitas; Alexiteria namque & ſudorifera nec profuere nec nocuere. 5. Quin potius qui ab initio ſtatim Manna in decocto cort. Myrob. cit. ſoluta aut Rhabarbaro toſto cum iiſdem corticibus pulveriſatis exhibito purgati, ſervati fuere omnes, quæ purgatio locum non inveniſſet in malignitate. 6. Quos cum vomitu bilioſo invaſit, ægrè evaſere, juxta Hippoc. in Coac. dyſentericis vomitus bilioſus in principio malus. Indicium ſiquidem, tonum ventriculi eſſe læſum, illumque compati inteſtinis, vid. Sennert. l. 3. p. 2. ſ. 2. c. 7. Contra hunc tamen vomitum quandoque cum fructu dedi Balſamum Peruvianum cum Saccharo vel Magiſterio Corallorum mixtum. 7. In quibuſdam moribundis, inprimis adultis obſervavi quandoque viginti quatuor horis ante mortem, totalem tùm pulſus tùm caloris extinctionem, ſalvis ſenſibus, motuque membrorum illæſo: refrigerationem autem iſtam non percipiebant, ſed potius de calore interno & ſiti inexplebili conquerebantur, ut manibus glaciei inſtar rigidiſſimis ſubinde loca petierint frigidiora; ob inflammationem forte, & exinde contractum ſphacelum inteſtinorum. Hanc dyſenteriam Menſe Octobri excepit febrium quoddam genus ſingulis diebus inſtar tertianæ duplicis cum omnibus ſymptomatibus, ſed paribus horis invadens: Præter tamen morem

rem autumnalium nec longæ nec lethales erant, intra xiv. quippe dies evaſere omnes. *Caroli Raygeri.*

In Dyſenteriis quibuſdam circa mortem quaſi aura ex auribus exire viſa eſt.

Nonnullis Dyſentericis circa mortem quaſi aura ex auribus exire viſa eſt. *Thom Bartholini.*

In Dyſenteria cum Vomitu cruento, Singultus non lethalis.

Vidi in eodem morbo ſingultus non lethales, vomitum cruentum conjunctum, evadente ægro, cum convulſionibus non mortuos, cum Petechiis frequentiſſime maritatum; Gravidas, licet mediis & ultimis menſibus nullas eo mortuas: Taceo Ructus ſupervenientes bonos &c. *Thom. Bartholini.*

Hepar Viperæ Antidyſentericum & partum facilitans.

Summè illud & pro ſpecifico laudat Dn. D. Michaëlis p. m. in dyſenteria epidemia, in MSS. Pract. Feci periculum aliquoties, & ob vim morbi quidem fruſtra id in aliquibus adhibui, ubi ſcilicet urgentia affectus & copioſiſſimæ ſedes aliud poſtularent; virgo tamen quædam dyſenterica, ut poſtliminio Ephemerides meæ ſuggerunt, cum nullis aliis juvaretur, adhibito hepate hoc, cum aliis permixto, manifeſtum ſenſit levamen. Debet verò tunc eſſe a fellea veſicula ſeparatum, cum fella ſtimulent. Sed ſi pro partu difficili allevando propinare idem ſit animus, conſultius eſt, ut cum felle conjunctum exſiccetur, & in uſum trahatur. Cum enim fel anguillæ, Helmontiano experimento, tam ſecundis partum promoveat ſucceſſibus, idem ab hepate hoc experiri cum manifeſto juvamento licebit, *Georg. Wolfgang. Wedeli.*

Curatio Dyſenteriæ per lotionem in aqua frigida.

Lavatio in aqua frigida ab Indis in omni fermè commendatur morbo, in dyſenteria præſertim, & febribus extra paroxyſmum, ægriſque maxime prodeſt. Cùm Anno 1677. Menſibus Novembris & Decembris periculoſiſſima laborarem dyſenteria, & optimis quanquam medicamentis uſurpatis, quotidie morti magis appropinquarem, ad lavationem in aqua frigida me (viribus adeo eram fractus, ut à ſervis portatus ex ſuperiori camera in inferiorem domus locum lavationi magis aptum venirem) contuli. A prima melius habui, ac cœteræ, benedicente Deo, prorſus ſanum me effecerunt. Anno 1678. Menſe Majo, miſerabilis (cum vulgo loquor) efferveſcentia & febri angebar. Dolor capitis, vigiliæ, vomitus, fluxus alvi, ventriſque dolor me fregerant penitus. Atque per eandem lavationem, cum debito medicamentorum uſu eundem valetudinis finem acquiſivi. *Joan. Othonis Helvvigii.*

Dyſenteria periculoſa acidulis Schvvalbacenſibus curata.

Graſſante æſtate præterita Dyſenteria Epidemica, honeſta quædam matrona fluxu illo cruento corripiebatur, adeò periculoſo, ut adhibitis etiam expertiſſimis medicamentis ne minimum quidem cohiberi poſſet, petebat inſtanter ad fallendam ſitim & reficiendas vires Acidulas Schvvalbacenſes; quas nolebam concedere ob rationes ſatis notas, tum etiam alterius cujuſdam ægri exemplo edoctus, qui me refragante clam illas biberat, & fluxu irritato intra paucos dies moriebatur; ne tamen crudelis viderer in ægros, in conſilium vocavi Medicinæ illud decus & Practicum celeberrimum D. Geilfuſium, virum ut in omnibus, ſic in præſcribendis acidulis expertiſſimum, is Schvvalbachio reſcribebat, in Dyſenteria ſeroſa cum cautela concedi poſſe, ſubſequente nimirum mictione frequenti. Itaque unum vel alterum vitrum conceſſi tanto cum ſucceſſu, ut largiori orta mictione fluxus ſiſteretur. & ægra neglectis omnibus aliis medicamentis. ſolis his aquis per Dei gratiam reſtitueretur. *Joan. Jac. Waldſchmid.*

Dyſenteria ob ulcus pedis Curatum.

Vir quidam quadragenarius die domi detentus fuerat ulcere pedis dextri, mali pertæſus illud conſolidare curavit, quo facto ſtatim incidit in Dyſenteriam lethalem, tanto cum egeſtorum fœtore, ut vix illum inviſere potui. Paulo ante obitum excernebat ſanguinem putridum, coagulatum, parenchyma diſruptum repræſentantem. Vidi & in ſeptuagenario ex ulceribus pedibus intempeſtivè ſanatis epilepſiam, ex ſcabie ſicca retropulſa aſthma, & hydropem in Judæo, ex ſcabie humida pruriginoſa malas deformitante, & à matre Ungu. exſiccativo curata ſubitaneam dyſpnæam & paulo poſt ſuffocationem in infante 15. menſium. *Joan. Jac. Waldſchmid.*

De Balſami Peruviani uſu in Dyſenteria.

Non minorem meruit laudem odore ſuaviſſimi efficax hæc, in ſanandis tam internis, quàm externis ulceribus Medicina, apud Reverendiſſimam quandam Illuſtris Cœnobii Sacerdotem maximam. Ad quam hinc peregrè evocatus, lecto affixam inveni, correptam febre tertiana notha, cum doloribus dorſum, hypochondria, tibiaſque ferè continuo infeſtantibus; conjungebantur capitis infirmitas, linguæ ſiccitas, reſpirationis difficultas, nauſea & ventriculi imbecillitas; nonnunquam palpitabat cor; ſomnus erat interruptus & perturbatus; urinæ apparebant nunc crudæ, nunc rubræ, mox turbidæ, ſæpius ſubſidentia ſabuloſa refertæ; alvi dejectiones ut plurimum cruentæ & purulentæ, haud rarò ventriculis, Aſcaridum forma, ſcatentes. Ex qua malorum caterva etſi corporis vires, in animo ad quævis perpetienda tranquilliſſimo, vigoris ſui aliquid remitterent, nihilominus natura, opportunis auxiliis adjuta, tot ſuos hoſtes ſuperavit, de iiſque glorioſe triumphavit. Quod autem à tam ſævis ac periculoſis Symptoma-

tibus immunis evaſerit Nobiliſſima hæc Matrona Religioſa, virtutum ornamentis cumulatiſſima, non quidem defraudabo plane debitis ſuis præconiis varia uſurpata auxiliorum genera, primas tamen tribuere debeo partes Balſamo proximè ad verum Opobalſamum ſuis dotibus & notis accedenti; quod e noſtris Pharmacopœis quidam poſſidet, hujus ſu i pſerat. Illa per aliquos dies, pro qualibet doſi ℈ ß. c. vitello Ovi leniter cocto ſolut. in brodii, ſive juris gallinæ, dempta pinguedine, tepidi hauſtu, ex quo evidens juvamen ſentiebat & percipiebat. Nec mirum, Opobalſamum enim cunctis fere malis, quæ perpetiebatur. Illa, medendo prodeſſe, experimenta Celeberrimorum Practicorum dudum comprobarunt. Hinc apud Ægyptios nullum eſſe Medicamentum, quo magis ac frequentius Gens illa medendo utatur, quàm Opobalſamum, quod quidem illi ferè ad omnes morbos ac Symptomata adhibere Proſp. Alpinus lib. de Plant. Ægypt. cap. 14. pag. 56. recenſet. In particularibus autem morbis, in febrib. à crudis frigidiſque humoribus, obſtructionibuſque viſcerum obortis Idem commendat pag. ſeq. & cum eo Joan. Schroderus Pharm. Med. Chym. lib. 4. claſſ. 2. cap. 373. p. m. 181. Viſceribus putredinum & corruptionis labem emaculare, adeoque Jecore, ac potiſſimum renibus fœdò abſceſſu laborantibus, inter præſtantiora auxilia præcipuam operam conferre, teſtatur magnus Studiorum meorum olim Promotor, Jo. Veslingius in Comment. ſuper citatum Alpini de Pl. Ægypt. cap. 14. pag. 20. & in Vindiciis Opobalſami pag. 37. illius uſu interno vaporum ad caput aſcenſum minui, redintegrata cibi digeſtione, tradit. Hinc ad Stomachi dolorem, læſam concoctionem, & appetitum abolitum commendat Paulus Zacchias lib. 2. de Affect. Hypochondriaca cap. 15. Schroder. l. c. Necnon Aſthmaticos ac Phthiſicos juvare, mulieribuſque ſingulare præſidium in Uteri affectibus eſſe, Idem ibid. ut & Alpinus, ejuſque Scholiaſtes accuratiſſimus, perſeveranter aſſerunt. Imò Juventam conſervare Cluſius Comment. in Monardum cap. 9. commemorat; uſurpandi autem, in hunc finem, illius modum prolixe do[illegible]t Alpinus l. c. pag. 58. Cùm præpotentis Dei auxilio, præſidiis his ſecundum methodum legitimam adhibitis, à tot atrocibus malis liberata eſſet Optima Antiſtita, virium autem aliqua adhuc imbecillitas remaneret, juxta convenientem à me præſcriptam Diætam, corpus Aqua Magiſtrali confortante ex voto refeci, in ſeq. forma præſcripta.

℞. Caponem eviſceratum, atque minutim inciſum, lava vino Neccarino, deinde coque in ſ. q. aq. font. ad horam unam.

℞. Poſteà Brodii colati ℔ iv. Vini Malvat. ℔ ß. Spir. Fragor. ℥ j. Aq. Bugloſſ. Meliſſ. Lilior. Convall. an. ℥ vj. add. Cort. Citri rec. extimor. ℥ iij. Cinam. acuti. ʒ vj. Macis. ʒ i ß. Flor. Roſar. rubr. Tunic. Chamæm. Rom. Meliſſophyll. an. P. j. Sem. Fœnic. ʒ ij. Miſce omnia ſimul, & per 24. horas digere, poſt in alemb. deſtilla. Deſtillatum edulcora cum Sirup. è Cort. Aurantior. ℥ j. Jul. Violar. ℥ iv. Miſc. & d. ad V.

De Aqua hac Analeptica ſumpſit ſingulis diebus mane ℥ iij. cum tanto ſucceſſu, ut ſecunda ac tertia vice eam renovari curam, nec in poſterum de recidiva quicquam conqueſta fuerit. *Lucæ Schroeckii.*

De Dyſenteria Caſtrenſi ejuſque cauſa Verminoſa & curatione.

Exercitus Danici in Scania non ita pridem militantis cum Medicum agerem, inter alias contagiones Caſtra noſtra infeſtantes, graſſabatur præcipuè crudeliſſimus & ſæviſſimus ille dyſenteria dictus affectus. Cujus originem & cauſam paullo accuratius inveſtigans obſervavi in ſcybalis non ſolum meis purulentis & cruentis, (nam & ipſe hoc affectu lethaliter ægrotabam,) ſed & in ſuis militum plurimi obſervavere mecum cruentæ cladis cruentos reos, ſcilicet, animalcula quædam, anguineò flexu gregatim perreptantia variæ magnitudinis & formæ, quorum delineationem accuratam Curioſorum oculis in præſentiarum ſiſtere nequeo, ob defectum microſcopiorum, quibus illo ipſo tempore quod doleo, deſtituebat. Accedit, quod valetudo infirma cadaveris ſectionem negaverit. Quantam autem atrociſſimorum dolorum Lernam excitarint hoſpites iſti ingratiſſimi, inteſtina fodientes, mordentes, lancinantes, imò, an ipſa præcordia ſævientes, quilibet facilè cogitatione aſſequi poteſt. Ideoque ne malum ipſo in limine hærens ulterius ſerperet, exitiumque ſibi metipſis cacarent ægrotantes milites ab expeditione Chriſtiano politana reduces, maturo conſilio opportunum remedium datum fuit ab Archiatro Regio Celebratiſſimo Dn. D. Chriſtiano Foſſio tunc temporis præſente, ſcilicet abſinthium non procul a Caſtris noſtris ubique in agris luxurians, cujus ſummitatum in cereviſia cum Sale communi vel nitro coctarum largo ac tepido hauſtu bis terve in die facto, anguem, quem juxta proverbium in ſinu ſuo fovebant, ſenſim necarunt ægrotantium plurimi. Quo & ipſo conſilio Wilhelmus Trellund ante hos 24. annos Hafniæ percuravit dyſentericos aquam plurimos, qua de re extat adhuc ſcriptum ejus in luce publica, vid. Tho. Bartholin. hiſtor. 65. Cent. 2. Nec minori virtute pollebat aqua antidotalis Matthioli cum eſſentia abſinthii compoſita ad præſervationem propinata, ut nihil dicam de aliis remediis vermes ſive vivos, ſive etiam ante occiſos è ſedibus ſuis eliminantibus.

Hujus commatis obſervationes pathologiam animatam optimè illuſtrantes, cum altiori mentis indagine opus habeant, altioribus merito mentibus relinquo, haud quaquam operosè diſquirens, utrum hæc vermiculorum generatio aëritam aquæ ſive horum elementorum bigæ quod ſuſpicor, imputanda, cum notiſſimum ſit aërem ſive athmoſphæram effluviis ſæpe putridis & verminoſis, ſub forma rubiginis interdum ſegetes & fructus horarios corrumpentis, arborumque foliis areſactis auripigmenti ad inſtar adhærentis, ſcatere; variaque in ſinu ſuo occulta vehere ſemina, in corpus quæ facilè trahi poſſunt; Aquam autem æſtate præprimis, propter tunc frequentius ſilentes ventos ſtagnantem & quieſcentem putreſcere, juxta illud Poëtæ.

Ut capiunt vitium, ni moveantur aqua.

Unde verminoſum ſeminium in ea hoſpitans propullulat & aburente ſirio excluditur: Quid mirum, ejuſmodi progenie verminoſa prægnantem aquam largiter hauſtam in ventriculo inſignes excitare turbas; quinimo, ſæpius lacertos & bufones ex ea produci, ceu illud quam plurimæ teſtantur obſervationes ab Æſculapio noſtro Boreali Thom. Bartholino annotatæ. Et Delphis Batavorum triennio abhinc menſe Auguſti à famæ celebritate Cl. Viro Dn. Levvenhoeck admiratione pleno mihi per microſcopium ſingularis artificii unica in aquæ guttula innumeram vermiculorum oberrantium numerum commonſtratum fuiſſe memini. Quamvis & huc ſuam quoque ſymbolam addere ſoleant copioſæ in caſtris circumvolitantes muſcæ, præcipue majores illæ *Spy-Fluer* noſtratibus dictæ, jam oletis ægrotorum, modo alimentis ſive crudis ſive coctis inſidentes, fermentumque hocce malignum in cibos tranſportantes, vel ovis ubique ſuis, ex quibus vermes excluduntur, alimenta conſpurcantes; quinimo eædem & ipſæ cibariis immerſæ aſſumptæque catharſin excitantes. Ut nihil dicam de cereviſia novella, nec debita fermentatione à fecibus depurata, aut vetuſtate aceſcente, vel ex frumento ad putredinem vergente, & curculionibus (*Malts Wurmer*) ſcatente, confecta, copioſeque epota, hanc malorum Lernam pariente & fovente. Et hæc eſt ſymbola illa, forſan alibi obvia, quàm hac vice hiſce doctis doctorum virorum obſervationibus, ex voluntate eorum, quibus reluctari maxima mihi religio eſt, annectere volui, Hafniæ poſtridiè calendarum Decembris 1679. *Pauli Brandii.*

Dyſenteria Acidulis curata.

Nobilis quædam Domina, Illuſtriſſimi Domini Baronis de Chaos, pie defuncti Soror, Dyſenteria nullis cedente remediis hoc anno 1672. in Autumno diutiſſime torquebatur, quam Dyſenteriam cum viderem à bile flava ardentiſſima foveri: Acidulas propinavi, & illico priſtinæ ſanitati eam reſtitui. *Pauli de Sorbait.*

Illuſtriſſima quædam Anno 1680. Menſe Julio, poſtquam per dies aliquot ventris torminibus, capitis dolore, febricula, &c. afflicta fuiſſet, tandem Dejectiones alvi & frequentiſſimas & doloroſiſſimas cum totali virium deperditione, & appetentiæ abſoluta proſtratione, patiebatur; Ego advocatus Dyſenteriam incruentam eſſe judico de qua ſic Excellentiſſimus Williſius, in altera Dyſenteriæ ſpecie ſedes aquoſæ & quaſi limpidæ cum ſubita virium proſtratione exiſtunt; dejectiones interim bilioſæ & phlegmaticæ rariùs eveniunt, & morbum non ita mali moris eſſe denotant: addit in ſequentibus ulteriorem hujus morbi deſcriptionem ut & curationem idem Author. Clariſſ. Sidenham etiam de eo his verbis. Quandoque ne minimum quidem ſanguinis per omnem morbi dyſenterici decurſum dejectionibus admiſcetur; quo non obſtante, (modò frequentes ſint dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucoſa,) morbus haud minùs recte dyſenteria vocabitur, quam ſi una manaret ſanguis; ſic Clar. Barbette in Dyſent. definitione dicit fluxum in illa eſſe vel cruentum vel puculentum tantùm. Adde quod tunc temporis ibidem loci alios viderim Dyſenteria Cruenta afflictos. Primo cum advocarer, fluebant menſtrua à diebus duabus, propterea a venæſectione pro revellenda materia acri in inteſtina depoſita abſtinebam, & julapiis quibuſdam anodynis atque paululum cardiacis, ut & Enematibus appropriatis inſiſtebam. Elapſa die una atque altera ceſſabant menſtrua, fluxus interim alvi augebatur & quoad frequentiam, & quoad tormina, afficiebantur præterea aures difficili auditu, oculi obnubilatione, fauces inflammatione & tumore, totum cerebrum effuſione humoris acris vigilias perpetuas & delirium procreantis. Unde patebat materiam morbificam & abundantiſſimam & peſſimæ ſortis in partes omnes impetum facere. Venæſectionem, quam primo non auſus fueram celebrare, propter rationem enarratam, tunc tandem celebravi, hauſtulumque anodynum & confortans propinavi; Die ſubſequenti remedium purgans ex rhabarbaro, pauciſſimâ ſenna, manna, & Syup. de cichorio cum rheo exhibeo, veſperi julapium anodynum continuo repeto; ſic ex parte rejecta materia peccante, remittebat quidem aliquatenus malum, ſed brevi recrudeſcebat, & quaſi vires acquireret eundo, magis ac magis Illuſtriſſimam vexabat. Enemata injici curo è decoctione flor. Chamæmeli, Nymphææ, Papaveris, Rhæados, herbæ Paralyſeos, Tapſi Barbati, Roſar. Rubr. &c. in juſculo tenui, & poſt alterum à prima purgatione diem, eandem repeto, ut & die ſubſequenti Rhabarbarum pulveratum Syrup. Abſinthii admiſtum exhibeo, continuatis itidem ſingulis diebus julapiis Anodynis; varia præterea fronti, temporibus, plantis pedum ſunt applicita, pro profligandis vigiliis; ſed in caſſum omnia, nam ſic hoc ſymptoma, non minùs quàm alia, ſemper infeſtabat; propterea ad Laudanum Opiatum confugio illiuſque grana duo exhibeo, unde ſomnus ex parte accerſebatur, & Dejectiones fiebant minùs frequentes, & minùs moleſtæ, ſed interim major accendebatur febris, cerebrumque magis afficiebatur, quæ rurſus omnia per injectum clyſterium, purgantibus admiſtis, minuebantur, revocato in integrum fluxu, ſed minùs doloroſo. Morbi pertinaciam, malumque morem miratus, alium Medicum accerſiri curo, unaque conſilium inimus de tundenda ſalvatella, pro revulſione iteranda, ſic ſane febris omniaque alia ſymptomata, momento quaſi minuebantur; ſed dum die ſubſequenti in colloquiis verſaretur longioribus Illuſtriſſ. omnia rurſus invadunt. Rhabarbarum, Julapia anodyna atque Enemata deſcripta, addita tantùm vel Theriaca Andr. vel Diaſcordio Fracaſtor. ut prius repeto, ſed cùm parum inde accederet emolumenti, mor-

morbuſque his omnibus ſurdus foret; Lac Aſininum propono: ſperans humorum acrimoniam acidam quæ prioribus remediis minime auſcultarat præſidio iſti forſitan obtemperaturam, meoque in propoſito confirmor dum video Illuſtriſſ. Sidenham non reformidare lac etiam vaccinum aquæ admiſtum pro potu ordinario Dyſentericis propinare, & in Dyſenteria apud ipſum ſicca dicta, non alio quam lacte crudo tepefacto per quatuor dies ægros nutrire; Obſervoque præterea celeberrimos practicos Lacte prædicto tanquam remedio in Dyſenteria uti: Interim alterius Medici conſilium pro hujuſmodi uſu exquiro, cumque ille in meam ſententiam deſcenderet, eo confidentius, illud hauriendum cum Saccharo perlato & ſuccinato præbeo. Ventris tormina ſic prorſus evaneſcebant: humorumque acrimonia temperabatur; attamen vigiliæ aliaque multa ſemper vexabant, itaque poſt quartum a primo lactis aſinini uſu diem, conſilio cum tribus Medicis inito, Enema injici curo ex Decocto ſuprà memorato addita Philonii Romani largiori doſi, Linimento è Cerato Santalino, unguento Comitiſſæ, Oleo cydoniorum, macis ſtillatitio & pulveribus quibuſdam aromaticis confecto totum Abdomen calidè inungo. Quibus peractis dormiebat Illuſtriſſima per duodecim circiter horas nullo per totum id tempus urgente fluxu, expergefacta omnia bene procedebant quandoquidem præcipua ex parte evanuerant ſymptomata, Delirium ſcilicet, Alvi fluxus, Oculorum obnubilatio & difficilis Auditus; unde patebat acrimonia humorum, lacte adhibito, temperata, ſicque ut & aliis mediis evacuata non impoſſibile jam eſſe, aut ſaltem non tam ut priùs periculoſum ejus ulteriorem curſum inhibere, itaque in Enematum exhibitione pergo, ut & poſtea Pilulas Cathecu Anodynas à Clar. Hagendhornio deſcriptas ſingulis diebus ſerò devorandas trado. Superveniente etiam tuſſi ſicca, à ſola faucium irritatione per ſalium peccantium nondum in totum correctorum illuc depoſitione: adjicio Tabellas terræ Catechu anodynas & corroborantes è Terra Catechu, Confectione Alkermes, Pulvere Anodyno Daniel. Ludovici in pauca quantitate, & Saccharo in aqua fœniculi diſſoluto. Sic in totum brevi convaleſcebat Illuſtriſſima à morbo deſperatiſſimo omnibuſque remediis propè majori. Per totum morbi decurſum potus fuit primùm aqua pullorum additis ſem. frigidis major. poſtea tinctura roſarum rubr. & flor. papaveris rhæados, admiſtis ſyrupis idoneis. Cibus erat, vel juſculum avenaceum, vel ſimplex è carnibus, vel panatella tenuis, aliquando condita quæpiam, & gelatinæ. Hic non addo pulverem Pannonicum & alios, gelatinam cornu cervi compoſitam aliaque multa per uſum medicamentorum memoratorum exhibita; ſufficiat præcipua & indicationibus morbi maximè accommoda attigiſſe.

Anatomicæ inſpectiones.

Dyſenteria à bile viridi è Cyſti manante, unde Ilei & Coli corruptio.

Erat fœmina 40. annorum, pinguis & optimi corporis habitus; quæ anno 20. Auguſti Dyſenterica obiit Amſtelodami: Hæc ante tres ſeptimanas inciderat in fluxum dyſentericum, qui tum temporis epidemius erat; quæ rejiciebat in principio morbi erant nigra, ſubſequente tempore rubeſcere incipiebant, aliqua tamen intermiſta albedine: dolebat ventrem, diverſo tamen modo, nam vel dolor ad umbilicum hærebat, tuncque deprimebatur venter: vel ſi hic attolleretur, cinguli inſtar circa umbilicum movebatur: Sitis ipſam urgebat intolerabilis, quam quocunque volebat potu ſedabat, ſpiritus vini & aquæ vitæ uſu nunquam intermiſſo: Medicamentorum nihil ſumere volebat præter decoctum aliquod alterans, & pilulas de Landano Amſtelodamenſium, ex quorum aſſumptione dolor ſedabatur, & ſomnus, qui alias aberat, obrepebat: Cùm dejiceret ſentiebat dolorem circa anum inſignem: Purgata fuit aliquoties tempore morbi, partim pulvere Rhabarbari ſolo, à quo nihil aut parum, ſine levamine movebatur: partim cum rad. Jalappæ miſto, à quo multum cum euphoria dejiciebat: Clyſter etiam injectus eſt, à quo peſſime habuit, neque etiam ferre poterat inunctiones, unde poſtmodum horum uſus intermiſſus eſt: Tempore morbi ter ſedatus fuit fluxus cum optima ſpe, ſed cum peſſimo uteretur victus regimine, recidivam paſſa tandem fatis conceſſit.

Cadaver apertum hæcce dabat obſervanda 1. Omentum juſtæ quidem erat magnitudinis, ſed ſphacelatum, colore atrolividum. 2. Inteſtinum Duodenum & Jejunum repletiſſima erant bile, unde Sitis intolerabilis cauſa derivari poterat. 3. Ileon, quo ad Cœcum tendit, cubiti unius longitudine corruptum & ſphacelatum erat: 4. Colon quatuor tranſverſos digitos à Cœco ſanum erat, poſt ad 8. digitos corruptum. 5. Folliculus fellis maximus erat & bile repletiſſimus: Bilis quæ in eo reperiebatur, viridis erat ſicut gramen: Cætera optime erant conſtituta: In Inteſtino Recto nihil notari poterat, nec in aliis viſceribus: Hepar, Lien, Pancreas ſaniſſima erant. *Alardus Hermannus Cummenus in Miſcellaneis curioſis anni* 1673. *Obſerv.* 116.

Anatome Dyſenterici, cujus inteſtina, ab initio coli ad finem recti, ulceribus & apoſtematibus obſeſſa erant.

Poteſt Dyſenteria emanare à tumoribus p. n. in inteſtinis procreatis: Perit Filius meus Honoratus, novem annos natus, Dyſenteria ab ulceribus orta, ex tumoribus inteſtinorum: Cum ejus locus nobis eſſet ambiguus, & ſymptomatum cauſæ penitus ignotæ, demortui corpus ſecandum curavimus.

Chirurgus invenit à principio coli ad finem uſque recti, pluſquam ducenta ulcera rotunda, mixta cum apoſtematibus: quorum ulcerum aliqua corroſerant totum inteſtinum: Illis ulceri-

ulceribus interjacebant partes aliquæ inteſtinorum ſanæ & integræ. *Jacobus Fontanus practica lib. 3. cap. 23.*

Dyſenterici inteſtina ſphacelata, eroſa & perforata reperta.

Filius viduæ N. aſſuetus bibere ſpiritum vini, patiebatur Dyſenteriam ſummo cum dolore: rejiciebat ſanguinem concretum pulcherrimi coloris, i. e. arterioſum, eumque ſæpe ad librarum duarum pondus.

Aperto cadavere reperi inteſtina tenuia hac illac ſphacelata, tunicas eroſas & quatuor in locis perforatas. *P. Barbette prax. lib. 4. cap. 5.*

Dyſenteria per plures annos graſſata, imprimis poſt æſtates impenſe calidas, immenſum ægrorum numerum nobis obtulit, inter alios Filiam, ſeptem aut octo annos natam, Illuſtr. Marchionis de Lucinge, ex dyſenteria mortuam, in oppido ſex aut ſeptem leucas Geneva diſtante, *Rumilli* dicto, quo cum acceſſiſſem, ſoluſque prognoſtico locus eſſet, duobus poſt diebus mortuam aperiri viſum fuit: Inteſtina nigriora apparebant, cum quibuſdam ulcuſculis, & interior tunica lacera villoſum ſericum nigrum repræſentabat, qua cruciatim velut diſſecta, in pilos ſurgens horrebat: *D. Puerarius in Obſerv. ad Thoma Burnet Theſaurum lib. 4.*

Anatome Dyſenterici, cujus inteſtina purulentis tuberculis ſcatentia deprehenſa ſunt.

Purulentis his tuberculis ſcatebant Inteſtina mulieris Hafnienſis primariæ, Dyſenteria extinctæ: cui ne clyſter quidem ob puris contranitentis copiam intrudi poterat. *Bartholinus Cent. 6. hiſt. 2.*

Dyſenterici corpus inteſtinorum vitiatum repertum eſt.

Hieremias N. febre aſſidua laboravit; XI. die dyſenteria à prava bile, XXIV. interiit. Huic inteſtinorum corpus erat vitiatum: *Ballonius Epidem. lib. 2. pag. 245.*

Dyſenterici inteſtina inflata, cum interioris tunicæ abraſione reperta ſunt &c.

Anno 1624. aperui aliquot cadavera ex Dyſenteria mortuorum; inter quæ corpus militis cujuſdam è diuturna dyſenteria vita functi: Et invenimus inteſtina vehementer inflata, ac eorum interiorem tunicam plane abraſam: Tum folliculus fellis, quod maxime in eo erat mirum, repletus ac diſtentus erat humore lento ac viſcido albo, inſtar pultis ex amylo, Bilis autem ne veſtigium relictum erat. *Bontius Medic. Indorum lib. 3. Obſerv. 3.*

Pus in involucris inteſtinorum Dyſenterici coercitum repertum eſt.

Si ſurſum & deorſum obſeratur inteſtinum, in involucris eorum acervatur magna puris quantitas, quæ tandem interficit: Quod nos cujuſdam corpore diſſecto obſervavimus.

Libram unam vel alteram materiæ purulentæ in recto inteſtino cadaveris puellæ Lugdunenſis inveni. *Joan. de Lamoniere de fluxu Dyſenterico cap. 7.*

Dyſenterici pueri inteſtina craſſa tumida, inflammata animadverſa ſunt.

Puellus annorum 4. dyſenteria correptus, quæ tunc popularis erat, excrementa excernebat per ſedem cruenta, flava, tandem etiam nigra, quibus mucus pellucidus, copioſus adhærebat: ultimo die, 7. morbi, deficientibus viribus, quæcunque aſſumebat removebat magno conatu & clamore, idque interpolatis vicibus: circa medium noctis, cum in agone eſſet, ſimilia excrementa flava & nigra, qualia per alvum dejecerat, evomens mox exſpiravit.

Corpuſculum aperuimus, craſſa inteſtina tumebant, atque, ac ſi inflammata fuiſſent, livebant, uti loca inflammata in viventibus rubra poſt mortem livere ſolent: Ea intrinſecus ob ſummum fœtorem non licuit inſpicere. *Platerus obſervat. lib. 3. pag. 875.*

Dyſenterici inteſtina gangræna affecta fuere.

Nobilis quidam ſexagenarius dyſentericus, cum quinta die morbi obiiſſet, & venter ipſius à D. Claudio Chapuis Chirurgo aperiretur, inteſtina undique gangrænoſa reperta fuere, proculdubio propter ingentem inflammationem. *Fabricius Hildanus lib. de Gangræna cap. 4.*

Dyſenteria & variolis affecti inteſtina puſtuloſa erant.

Ill. quidam Comes juvenis, Variolis correptus, ob febris & Dyſenteriæ vehementiam, ſeptimo die morbi mortuus eſt: Diſſecto Jecur, Lien, Pulmones & Inteſtina, haud ſecus atque ipſa cutis, papulis manantibus ſcatebant. *Joan. Daniel Horſtius Obſervat. Anat. 9.*

Dyſentericorum non inteſtina ſolum, ſed alia partes quandoque exulcerantur.

Vidimus quendam qui cum torminibus diutius vexatus fuiſſet, ex iiſdem denique in erodentia ipſorum inteſtinorum ulcera tum in tabem, poſt in mortem incidens, eroſa intus viſcera oſtendebat: è quibus dum ita affectus ſupervixit, ut triennium non exceſſerit, continuo ſanies effundebatur. *Benivenius cap. 96. de Abditis.*

Sæpe latius quam ad inteſtina pervagatur affectio: adoleſcens annos natus 12. bilioſo profluvio cum febre correptus, dejiciebat frequenter ſimilia dyſentericis, nigrum ſanguinem: ſitis, manus frigidæ, vigilia, vini magna appetentia: nihil adjutus remediis, obiit die 9.

Apertus, Oeſophago interiore ad os ventriculi ſuperius & ad medium thoracem, nigro corrupto: Epiploo ſimiliter corrupto, Pulmonibus alteratis, Recto inteſtino exulcerato: Dolor fuerat in ſiniſtro latere, imo ventre & ſtomacho. *Hollerius ad cap. 1. de morbis.*

Dyſenteria ab inteſtinis apoſtematibus obſeſſis, ut & meſenterio.

Accuratiſſimus Falcoburgius Leidæ hominem

nem eviſceravit, quem Dyſenteria abſtulerat: In inteſtinis, colo præſertim & recto, apoſtemata hinc inde conſpiciebantur, quorum quædam rupta erant, & eo loci lacera inteſtina patebant. In meſenterio glandulæ quamplures tumidæ maturo pomo ſimiles, quibus apertis tale pus fœtidum exſpuebatur, quale, in Dyſenteria adhuc ſuperſtite effluxerat. *Barth. cent. 6. hiſtor. 2.*

Dyſentericorum quorundam inteſtina tantum craſſa ſanguinem continere obſervata ſunt.

In ſectione quamplurimorum Dyſentericorum, ſanguis in inteſtinis tantum craſſis obſervatus fuit, non in tenuibus. Ratio eſt quod humor corrodens in ſuperioribus inteſtinis faciliime fluit, unde non poteſt fieri excoriatio & corroſio, ut accidit in craſſis, præcipueque in Colo, ubi ob anfractus & concamerationes maximopere ſtagnans, morbificus humor ſupra modum corrodit tunicas, unde mucus & ſanguis effluit: Ideo clyſteres abſtergentes, aquaſque thermales optimas exiſtimarem, ſicut optimas inveni, habita tamen cauſæ morbificæ ratione. *Dom. Panarolus Pentecoſte 1. Obſervat. 9.*

Gravem dyſenteriam, abſterſa cruſta inteſtinorum carnea, ſequitur cicatrix chyli diſtributionem impediens.

Chylus à fæcibus alvinis ſecretus, percolatur per cruſtam inteſtinorum carneam & ſpongioſam in lacteas venas. Læditur hæc percolatio quando abraſa eſt hinc inde ea cruſta, & illi ſubjecta inteſtini pars cicatrice obducta, occluſis ſimul ad lacteas venas tendentibus poris, quemadmodum id nonnunquam evenit poſt alvi fluxus dyſentericos graves, ſicuti non ſemel poſt mortem in cadaverum ſectione obſervavi. *Sylvius de le Boë Praxeos lib. 1. cap. 16.*

Dyſentericus ulceratum habuit ventriculum.

Alteri febris, vomitio, ventris dolor, Dejectiones pici & nigro ſanguini ſimiles: xx. die mors. Secto corpore inventum ulcus uſtulatum, in ambitu exeſis tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis eſt ad pylorum. Huic procidit anus toto fere morbo. *Hollerius ad cap. 43. lib. 1. de morbis int.*

In Dyſenterico Hepar ſphacelatum inventum & Epiploon, pylorus & tenuia inteſtina inflammata.

Duorum cadavera curioſius inſpicere placuit, eorumque apertio ſubjecit oculis quod mens antea conceperat, & Doctores actuoſæ Medicinæ non contemnendi nobis reliquerant, In uno repertum eſt Hepar ſphacelatum, pariter & Epiploon cum inflammatione inſigni pylori & tenuium inteſtinorum, propagata ad rectum uſque gangræna correptum. 7. die hic æger triginta annorum, gracilis, & acrium humorum incineratione melancholicus, interiit Auguſti fini: Ipſum viſitavimus. 3. morbi die, reperimus cum febri continua, ſingulis diebus poſt meridiem ferociente, dejectiones ſinceræ, mox nigræ cum ſummo dolore & calore fluebant, Sanguis paucus, modo permixtus modo impermixtus aderat, qui duobus diebus ante mortem omnino ſuppreſſus eſt: lingua ſcabra, glaciale extremorum frigus, & alia graviora ſymptomata biduo fere eandem præceſſerunt. *Joan. de Lamoniere de Fluxu Dyſenterico cap. 1.*

In Dyſenterico Hepar ſiccum pallidumve fuit, cum abſceſſu prope cyſtin fellis, alio in meſenterio.

Ruſticus Delphinas 40. annorum, poſt dyſenteriam imprudenter ruri ſuppreſſam, doloribus ventris per ſeptem hebdomadas continuis, & per breviora intervalla continue intenſius exacerbatis, interiit menſis Decembris initio: Plurium cadavera juſtis rationibus moti noluimus aperire.

In illo Hepar ſiccum pallidumve conſpicuum fuit, ſimul & abſceſſus cyſtidis fellis pugni magnitudinem æquantis, prope jecinoris cava pus eructans. Alius viſus eſt etiam in meſenterio. *De Lamoniere de Fluxu Dyſenterico cap. 1.*

Dyſenteria à vermibus excitata.

Anno 1608. menſe Auguſto, nata eſt Dyſenteria in puero Dom. Conſiliarii du Perier, quæ per intervalla excitabatur, quam ſuſpicabar à punctura vermium naſci, quorum quantitas admiranda fuit inventa in inteſtinis poſt diſſectum ejus cadaver: Nec mirum cum viderim inteſtina reduplicata à vermibus. *Jacobus Fontanus practica lib. 3. cap. 21.*

Dyſentericorum ulcera ab uſu Opiatorum magis putrida & ſordidiora evadunt.

Thomas Minadous, Medicus Italus & Profeſſor, ſe obſervaſſe aſſerit omnes Dyſentericos, quibus ex conſilio Medicorum Laudanum Opiatum oblatum, defunctos; poſt eorum uſum ulcera magis putrida & ſordidiora reddita, ex longiori mora materiæ purulentæ & noxiorum humorum: Iſtud admonitum maneat alta mente repoſtum pro cautela. *Auguſt. Thonerus lib. 3. Obſervat. 10.*

Viri à Dyſenteria in decem diebus extincti, Pericardium aqua expers repertum.

Cor motu continuo, & propria natura calidiſſimum, aquam obtinuit ut in ea aſſiduè, veluti balneo temperatum madeſceret, quo floridum & vegetum conſervaretur: Unde quibus per ardentes febres, vel inedias, vigilias, & ingentes mœrores exhauſta eſt, Tabidi pereunt. Vidit *Jeſſenius à Jeſſen*, in febre ardenti aquam Pericardii conſumptam. Vidi in cadavere Illuſt. Cancellarii *Dom. de Sillery*, poſt obitum ad pollincturam exenterato, pericardium ſiccum, aqua illa per morbum dyſenteria cum decem dierum exhauſta, nec tamen cor torrefactum exaruerat, ſed erat mollius & flaccidius quam par erat. *Riolanus Antropog. lib. 3. cap. 7.*

Anatome Fluore hepatico laborantis in quo hepatis apoſtema, ejuſque diſſolutio reperta eſt.

Miles Anglus cum inflammationem Hepatis primum

primum paſſus eſſet, & fruſtra tentaſſemus ea quibus opus erat, dolor ſe remiſit quidem, ſed deſiit malum in Fluxum hepaticum, tumore qui ante erat in hypochondrio, planè evaneſcente. Cum hoc modo per ſex ferme menſes languiſſet, tandem ad extremam maciem ita perductus eſt, ut ipſiſſimam, qualis pingitur, mortem dixiſſes & ſic miſerrimam vitam cum morte permutavit.

Aperto corpore, invenimus loco Hepatis ſolam membranam ipſum inveſtientem, ſatis craſſam inſtar ſucci, cui adhuc portio ſaniei, loturæ carnium ſimilis inerat, qualem tam longo tempore excreverat. *Bontius Medic. Indorum lib.3. Obſerv.9.*

Conſul Pariſienſis Hepatico profluvio bilioſo ſex annos vexatus eſt, & nullis remediis allevatus eſt. Eo mortuo inventus eſt tantum Hepatis loculus & membranæ, illius parenchymate conſumpto & colliquefacto. *Ballonius lib. 1. Conſil. 53.*

Cuidam ex dyſenteria febris tertio die oborta, acceſſit Fluxus hepaticus: cum abſque intermiſſione purum impermixtumque ſanguinem, interdum loturæ carnium non abſimilem excerneret, febriſque intenderetur ſeptimo morbi die interiit.

Sectio oſtendit Jecur univerſum prope diſſolutum. *Jordanus cap.19. de Peſtis phænomenis.*

Inſpectio Anatomica.

Fluxu Cœliaco extinctorum hic extra ordinem.

Diarrhœæ diuturnæ Fluxum cœliacum ſucceſſiſſe obſervavit *Magnum Reipublica Medica Lumen Excellentiſſimus Dn. Dreliucurtius Præceptor atque patronus meus in æternum venerandus*; ubi in his cadaveribus diſſectis Inteſtinorum fiſtulam flatibus multum diſtentam, attenuatum & tunicam villoſam conſumptam deprehendit; oſcula Lactearum, Lympha, qua humectari deberent, magna ex parte exhauſta corrugantur, atque collabuntur ita ut ſeſe, ad chylum advenientem excipiendum, elevare nequeant, chylo, introitu per oſcula denegato ulterius meare cogitur ſcil. ad Colon & Rectum, ubi cum fæcibus extra eliminatur. *E Theſibus Diſcipulorum Clariſſ. Caroli Drelincurtii.*

DYSPEPSIA.

Vid.

DIGESTIONIS VITIA.

DYSURIA & ISCHURIA.

Vid.

URINÆ VITIA.

DYSPNOEA.

Vid.

RESPIRATIONIS VITIA.

Finis Libri Quarti.

BIBLIOTHECÆ
MEDICO-PRACTICÆ
LIBER QUINTUS.

De Morbis à Litera E incipientibus.

EBRIETAS.

PLATO in Timæo ad decimum octavum vino abſtinuiſſe penitus juvenes, ad quadrageſimum dilutum bibiſſe, ab hoc verò largiùs & meraciùs, non tamen ad ebrietatem hauſiſſe refert. Carthaginenſium quoque legibus ſancitum erat, ne Princeps eo anno, quo imperaret, vinum biberet. Perſæ utebantur tantùm vino pro incitabulo ingenii & virtutis, & eo tantùm die, quo Soli ſacra faciebant ad ebrietatem bibere Rex concedebat, *Athen. lib.* 10 Penes Romanos ſub mortis pœna interdictam fuiſſe Temulentiam M. Menacii Uxor proprio corpore experta eſt, à Viro virgis ad mortem cæſa, quod e dolio vinum bibiſſet, *Valer. Max.* ſed ceciderunt Majorum inſtituta, quo ſobrietati patrocinabantur, & pronum in ſcelera humanum genus proprio aſtu non pauca invenit venena, quibus vino minimè contentum ſpontaneam inferre poſſet inſaniam. Verum enim verò, Ebrietatem pœna comes premit & phalans morborum ipſam inſequitur, caput fœdis exhalationibus diſrumpitur, Cerebrum vertigine tentatur, oculi torquentur, aures undoſo ſpiritu crepant lingua vacillat, ſermo futilis, oris habitus teter, ſtomachus ſubvertitur, cordis palpitatio, manuum inepta & inſana geſti-

culatio, pedum incertus lubricuſque greſſus, inquies nocturna, turpes ronchi, furiales ſomni, alvi & veſicæ ſpurciſſima ſolutio, ut in hac eluvie, (quemadmodum in cœno lutulentæ ſues) perſæpe volutantur. Vide *Jaſon. Pratenſ. Tr. de curandis cerebri morbis c.20.* Miror interim paucos inveniri practicos, qui prolixe ſatis alios morbos enarrantes aliquid de Ebrietate immiſcuerint, forte quod Medici raro ad eandem curandam vocentur, uti putat, *Foreſtus lib.9. Obſerv.28. Schol.* frequentius verò ad morbos, qui hanc ſequuntur. Cum itaque Ebrietas in ſpecie ex vino frequens cauſa morborum exiſtat, ita ut *Rondeletius M. M. cap.15.* ſcribat in Britannia Medicos divitias ſibi colligere ex ſolis affectibus a Temulentia ortis, à pauciſſimis vero Medicorum attendatur, placuit de hac ipſa materia diſputando in ejus tam cauſam, quam medelam inquirere, annuat Deus!

Temulentia, cum à priſca voce temetum, quod vinum eſt, derivetur, vi nominis eam tantum Ebrietatem deſignat, quæ à copioſa vini ingeſtione ortum traxit. Inde à tractatione noſtra omnes Ebrietatis ſpecies ratione Etymologiæ excluduntur, quæ ex aliis, quàm vino, ſpontaneam hanc inſaniam inducendi vi præditis, contrahuntur.

Excluditur ita Ebrietas, (1.) ex aqua, qualem ex potu amnis Lynceſtii contrahebant.

Hunc quicunque parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat ac ſi mera vina bibiſſet.

Ovid. lib.15. Metamorph. Lynceſtii aqua acidula vini modo Temulentos facit, *Plin. Hiſtor. natural. lib.2. cap.103. Senec. quæſt. natural. lib.3.c.20.* ſic piſces ex ponto Euxino, ſi in aquam dulcem projiciantur, inebriari tradit *Baco de Verulam. Hiſt. naturæ & artis.*

Excluditur (2.) Ebrietas ex *Cerevifia*, quod ὁ κρίθινος vinum ex hordeo vocat *Theophraſtus de plantis, lib.6. cap.15.* οἶνος κρίθινος. Vid. Dioſcorid. quo refero omnia fere potuum genera ex fructibus per fermentat. parata. *Virg. Georg.*

- - - - - - - - - - - - - *pocula læti*
fermento atq́ue acidis imitantur vitiaſo bis.

Hinc, *Plin. Hiſtor. natural. lib.14. cap.1*. Eſt Occidentis populis ſui Ebrietas fruge madida. Mira vitiorum ſolertia inventum eſt, quemadmodum aqua inebriaret, conſ. *Placot. Schook, Meibomium, &c. de Cerevifia.*

Ebrietas (3.) ex lacte, Tartaris & Scythis non infrequens, paratur autem ut inebriandi vim acquirat duplici modo, vel (a) per fermentationem, quod Chymum & pozam nominant, (hunc potum *Proſp. Alpinus de Medicin. Ægypt.* ex farina loliacea, ſeminibus cannabis & aqua componi aſſerit) quem modum ex *Joh. Luca* relatione *de Tartaris* gallicè conſcripta citat *Dn. D. Ettmullerus diſput. de Med. Hippocr. chym. cap.3. §.7. v.* (b) per deſtillationem. Et probabile hoc videtur (inquit *Sennertus pr. l.4. part.2. de inſ. morb, cap.7. de ſiriaſi*) cùm lac butyrum multum quod pingue & oleoſum eſt, in ſe contineat, dixi vero alibi (ſunt verba *Sennerti*) pinguia & oleoſa omnia, ſpiritus chymicis dictos, ſuppeditare & olea a ſpiritibus vix aliter quam ſubſtantiæ modo differre.

Ebrietas (4.) ex Opio Turcis ita familiaris, ut in proverbio dicant: Opium comediſti *Bellon. obſerv. lib.4. cap.15.* quod an idem ſit cum Maſlach Turcarum, uti *Sennertus, pr. T.1. part.2. cap.6.* contra *Tarnbeiſerum* diſputat, an vero compoſitum ſit, uti credit *P. Andr. Mattiolus, lib.3. Epiſt. pag.180.* in medio relinquo.

(5.) *Ex rebus narcoticis.* Horum enim vis antequam eò progreſſa eſt, ut ſtuporem excitet, priùs Temulentiam, & Delirii quoddam genus producit, v.g. fol. cannab. ex quibus bolos parant Ægyptii, quibus utuntur ſub nomine *Aſſis. Lolii ſemini* hujus farinam cum fol. cannab. miſcent & pluſquam aſſis præſtare dicunt, *Proſp. Alp. de Med. Ægypt. lib.4. cap.2.* Huc pertinent nuces inſanæ, de quibus *Cluſius Exot. lib.2. cap.26. Nux myriſtica* vid. *Lobelius obſervat. ſtirp. Cortices Mandragoræ* vid. *Schröd. pharmacop. Rad.* Tuberis *Theophraſt. lib.9. hiſt. plantar.* Nicotianæ fumus, & plures aliæ herbæ, ſemina, radices, quorum catalogum hic ſcribere eſſet extra limites vagari.

Intelligimus ergo per Temulentiam Ebrietatem ex ſolo mero contractam alio nomine κραιπάλην Græcis dictam, Latinis *Crapulam.* Vox hæc licet variè à variis accipiatur, uti *Foeſius* docet *Not.* ad *Hippocr. lib.2. de morb. vulg.* (a) Pro quavis ingurgitatione heſterna. (b) Pro apepſia ex vino; magis tamen audiendus *Galenus*, qui ad *Aph. 5. ſect. 5. Capitis offenſionem* ex vino ortam κραιπάλην vocat, conſ. *Conſider. Med.*

Temulentia itaque hoc ſenſu erit productum morboſum lædens ſpirituum animalium actiones, à ſulphure vini copioſiùs hauſti ortum trahens.

Tria eſſe, quæ valetudini noſtræ negotium faceſſant, Morbum ſcil. Morbi cauſam, & ſymptomata, *Galenus* putat *Libr. de Conſtit. Artic. 15.* quam opinionem per traditionem ad noſtra ſæcula propagatam ex plurimis libris legimus. Verùm quia ipſimet ſymptoma cum morbo confuderunt, ternarium hunc rerum p. n. numerum ad binarium redegerunt moderni; Cauſam nimirum morbificam & productum ejus vid. *Tit. Dn. D. Ammanni paran. ad ſtudioſ.* ſufficit enim Medico practico cauſas, ad quas ſolas attendere debet, a productis ſeu effectis diſtinguere, quorſum etiam impræſentiarum reſpexi, dum Temulentiam rem homini p. n. per productum morboſum, loco generis definivi.

Differentia ſumitur (1) à forma, læſa ſcilicet actione, quam communem habet productum hoc cum reliquis. Cum enim vita ſana conſiſtat in actuatione partium corporis ſecundum leges à natura præſcriptas, vi contrariorum hujus labefactio Morbus erit ſeu productum Morboſum, ejuſdem *abolitio Mors.*

Sumitur (2) differentia à parte affecta ſeu ſpiritu, ab uſu animalis dicto: ſpiritus enim noſtri corporis licet diverſas actiones edat, diverſiſque organis gaudeat, nonniſi unus eſt, ſi ſubſtantiam aſpicias; *Ariſtoteles lib. de animal. motu, Hoffmann. lib.2. inſtitut. Argenter. lib. de ſomno, & vigil. Deuſing. libr. de ſpiritibus: Helm. Tr. Blaſ. human. §.58. Tr. ſpir. vitæ §.29.* ratione verò uſus ab arte diſpeſcitur in vitalem & animalem, quorum ille actionum vitalium, hic animalium ſenſuum ſcilicet & hos conſequentium motuum animalium autor exiſtit. Itaque Temulentia ratione partis affectæ diſtinguitur non modò à morbis ſanguinis & partium ſolidarum, verum etiam à morbis ſpirituum vitalium,

Spiritus quidem hos partem corporis & conſequenter morborum ſubjectum eſſe negant Veteres. Negandi rationes collegerunt. *Conimbr. Comment. ad Ariſtot. l.1. de gen. & corrupt. quæſt.* 24. ſed ipſi definitione partium viventium recepta quam ex Galeno petiit Fernelius, refutari poſſunt, quæ talis eſt: pars eſt corpus toti cohærens communique vita junctum ad uſum comparatum.

Paradoxon videri poſſet ſpiritibus hanc partium applicare definitionem, dum per corpora definiuntur, ſed homonymia eſt in vocabulo ſpiritus, quod hic non proprie ſumitur, quatenus ſubſtantiæ corporeæ contradiſtinguitur, ſed impropriè & comparatè, perinde ut Chymici liquores volatiles ob mobilitatem & ſubſtantiæ raritatem ſpiritus dicunt: ita quoque ſubtilior hæc corporis noſtri pars ob ſubtilitatem & generationis modum, quem cum ſpiritibus chymicorum eundem ferè obtinet; fermentationem ſcil. & circulationem, ſpiritus dicitur, h. eſt, corpus ſubtiliſſimum quod (1) toti cohæret, cùm ſit de eſſentia corporis viventis & ſine interitu ejus ſeu abolitione actionum, quam mors ſequitur, ſeparari non poteſt: (2) communi vita fruitur, quia proximum animæ inſtrumentum, quod vitam h. e. vivendi actum largitur; per quod vero unumquodque tale eſt, illud magis eſt tale: (3) ad uſum comparatum, qui eſt actuatio partium organicarum. Ipſis enim aut imminutis, aut abolitis, aut depravatis, aboletur, aut imminuitur, aut depravatur motus animalis, ſalva licet organicarum partium ſtructura. Inde *Hippocrates* quoque corpus noſtrum inſtar machinæ hydraulico pneumaticæ diviſit in partes continentes, contentas, & impetum facientes ſeu moventes h. e. ſpiritus.

His itaque notatis, concludimus ſpiritibus corporis noſtri non modo definitionem partis competere, ſed ex uſu quoque, quem præſtant ipſos (non excluſo ſanguine) eſſe partem primariam activè moventem, adeoque primarium uti vitæ & ſanitatis, ſic quoque morborum ſubjectum. Uti enim vita & ſanitas & actiones exercendi vis effective & radicaliter à ſpiritibus his unicè dependet, ita his ipſis læſis ſpiritibus laborare credimus, & quidem in Temulentis (qui noſtræ jam ſunt conſiderationis) animales, quia motus ſpontanei & ſenſus imminuuntur ac depravantur, uti teſtantur Ebriorum exempla non tantum non quotidiana.

Scilicet ſpiritus hi, qui ſub ſeminis tegmine in uterum excernuntur, & poſtmodum ſeſe ex ſanguine in corde multiplicant, in cerebro perficiuntur aut ſeparantur cùm materiales ſint, uti ſupra dixi, materiales quoque habent conditiones, ratione quarum in ſtatu naturali appropriati ſunt ſyſtemati fibrarum organico; præcipuæ ſunt ſalſedo & volatilitas.

Salſedo probatur à vi Balſamicâ, Balſamici ſunt (inquit *Helm. Tr. ſp. vita*) & cuſtodes à corruptione, Unde & his enervatis aciditatum morbificarum in corpore obſervatur Dominium quarum acrimoniam, illi ante temperabant. *Tit. Dn. D. Bohn. Diſp. phyſ.* 15. §. 18. hanc ſalſedinem perfermentationem acquirunt, quæ ex duobus ſalibus ſibi invicem contrariantibus in liquido ſolutis oritur, ex quorum connubio naſcitur tertium enixum ſeu ſalſum, volatile, vel fixum, prout pugnantia ſalia nunc ſunt volatilia vel fixa, utraque autem alterum alteri prædominatur.

Generantur enim ſpiritus ex ſanguine perfermentationem, ſive ea fiat ad modum Sylvii propter bilem per Epar, (*vid. Sylv. diſ. 6. it. de febr. diſp.* 2. §. 21.) lixivioſam volatilem (*Tackius chryſog. animal. & mineral. p.* 37.) aſcendentem & acidulam lympham per venam axillarem (*conſ. Schuyl. Tr.* pro *Vet. Med. Barthol.* in *Ep. Diemerbroeck. anat. lib.* 1. *Swalwe lib. de pancreate p.* 67.) itidem volatilem deſcendentem, ſive beneficio fermenti proprii eadem accidat, ſive alio modo fiat.

Utraque ſuas patitur difficultates, Sylviana duplici modo impugnatur, primò ab illis qui bilem per porum bilarium verſus Epar ſcandere, ſecundò ab iis, qui lympham acidam eſſe negant. Illis ſatisfacere videtur Experientia (violenta tamen) (1.) *Fracaſſati* quod atramentum veſiculæ injectum hepar denigrare monſtrat, (2.) *Sylv.* 1. *Diſſ.* 6. qui flatum in fellis veſiculam immiſſum verſus hepar non intumeſcat, inde eſt, quod ſubligatione compreſſa veſicula copiosè non modò verſus hepar (unde etiam eſt, quod poſt factam ligaturam abſciſſa veſicula aliquid refluat, quod contra *Malphigium* nota) ſed etiam verſus inteſtina patente ductu communi bilem effundat, unde copioſæ agonizantium dejectiones. His præter autoritates allegatas oppono, quod ſaliva humor lymphaticus, non modo cum ſaccharatis efferveſcat, ſed etiam lac coagulet, & martialia præcipitet, inde ſi vel tantillum ſalivæ liquori Mart. Solar. admiſcetur, ſtatim turbatur. Altera de fermento cordis proprio ab iis negatur, qui cor muſculum eſſe & cavitatem accidentaliter ſaltem formare credunt. Sed rectè Helmont. omnibus partibus & ſic muſculis quoque peculiare fermentum aſſignat, quod tamen de munere digeſtionis & coctionis, privativæ potius quàm publicæ, interpretandum venit.

Uolatilitas inde conſtat, quòd poroſam minùs cavam nervorum ſubſtantiam penetrare & citiſſimè ad partes fluere ac refluere poſſunt. Hanc agnoſcens *Williſius lib.* 1. *de anima brutor.* maluit eoſdem cum lucis radiis, quàm ſubtiliſſimo liquore chymico comparare, quod hic de vaſe in vas effundi & deſtillari queat, ſpiritus verò animales illicò evaneſcentes nullum ſui veſtigium relinquant. Hinc *Graff. l.* de ſucco pancreat. *cap.* 1. *edit. ult.* diſciſſo nervo notabili ad crura tendente, ipſi phialam applicans anguſtioris colli nec guttulam decidentem vidit, nec ſpiritus vitri lateribus per condenſationem adhærere notavit.

Obtinent hanc (1.) ab aëre ad generationem ipſorum concurrente, cujus in volatiliſando ſanguine efficaciam probat *Helm. Tr. Blas. hum.* §. 45. confirmant experimenta, *Louveri* & *Hookij* quæ refert Tit. D. D. Bohn. diſp. phyſiol. de pulmon. (2.) à generationis modo, qui eſt per fermentationem & circulationem, quæ res in naturam ſpirituoſam elevant, conferatur Ep. *Beckii* de *volatiliſitat.* ſal. Tart. p. 30. quod vel ſolus odor ſub fermentatione & deſtillatione nares feriens teſtatur.

His ſpirituum conditionibus ritè & naturaliter ſeſe habentibus, vegeta ſuccedit corporis actuatio, ſicut iiſdem ſpiritibus fixioribus ac aquoſioribus redditis eadem frangitur ac debilitatur. Huic debilitati uti medentur indiſtincte ferè omnia medicamenta, quæ ratione virid. æris volatilis, ſpiritus volatiliſare & in debita ſalſedine conſervare potis ſunt, ita tandem ex contrario producunt, quæ ſpiritus figunt, ut pinguia, reſinoſa, ſulphurea, particulis ramoſis ſalino volatiles maximè activas remorantia. Talis vis à vino quoque inſit, cum in Temulentis ſimiles videamus affectus, dubitari equidem non poteſt, quicquid dicat *Angerius Tr. 3. Ep. Med. 5. cap. 4.* quænam verò pars, cum vinum unà pluribus conſtet, ita vi polleat, ſequentibus patebit, ubi de cauſa proxima. Non enim ſecundum totam ſubſtantiam inebriare probat *Schoock. de Cereviſ. cap. 17. pag. 142.*

Differentia ſumitur (3) à cauſa efficiente, quam ſulphur nominavi. Qua in parte non contradico veteribus, qui paſſim videri poſſunt, nec *Helmontio Tr. ſpir. vitæ*, qui vinum, cum nihil aliud ſit, quàm liquor uvarum expreſſus & fermentatus ratione partis ſpirituoſæ ex fermentatione natæ (experientia edocti paratos per fermentationem ſpiritus inebriare) Temulentiam cauſare credunt, modò hanc virtutem non ſecundùm totam ſubſtantiam ſpiritibus tribuant proximè; duplici namque particularum genere conſtant hi ſpiritus ſulphureis ſcilicet & ſalinis, *Beccherus phyſ. ſubterr. lib. 1. ſect. 5. cap. 2. Helm. T. ſpir. vitæ* quæ enim hactenus de mercur. vini fabulati ſunt, ea de partibus ſalinis intelligenda eſſe ſuadet *Beccherus l. c.*

Partem ſulphuream eſſe in ſpir. vini h. e. corpus inſipidum ſeu dulce (*Dn. D. Bohn. Ep. de inſufficient. princip. acid. & alcal.*) ſubſtantiæ ratione reſinoſum quod *Barnerus* (*Ep. de ſpir. vin. ſine acido*) ex Magneno Ceram pinguemiam nominat, probat, (1) geneſis dum fiunt hi ſpiritus ex ſucco uvarum ſubjecto ſc. ſulphureo mediante fermentatione, quæ cauſa eſt, ut unà cum partibus ſalinis in phlegmate ſolutum ſulphur ſpiritus ardentis naturam induat, adeò ut ſpiritus hi nihil aliud ſint quàm oleum ſeu ſulphur per fermentationem in ſuo phlegmate ſolutum, hinc etiam perinde ut ipſum flammam concipiunt, & ardentium nomen obtinent, (2) analyſis dum ex iiſdem oleum ſeu ſulphur vel nuda aquæ infuſione ſeparatur, quod ulterius beneficio liquoris prorſus ſalini in reſinam abire docet *barnerus l. c.* ſaporis & odoris expertem, ardentem tamen & æquiponderantem ferè corpori ſuo.

Liquor hic oleum vitrioli eſt, & ſuccedit experimentum in pluribus oleis deſtillatis, nunc facilius, nunc difficilius, unde cum oleo deſtillato aniſi feliciſſimè procedit, difficilius cum oleo Terebinth. uti prolixè hæc deducit *Dn. D. Etmüll.* in litteris nuperrimè ad me datis, ad alia vero olea deſtillata, quæ liquor hic non præcipitat, forſan alius ſalino acidus adhiberi poteſt, unde modo memoratus *Dn. D. Etmüll.* ex oleo deſtillato pinguedinis humanæ cum ſpir. ſal. ſimilem reſinam paravit, perinde ut idem cum eodem ſpiritu ex oleo olivarum communi produxit concretum pinguedinem animalium exactè repræſentans, ad imitationem ſcil. experimentorum à *Grevv.* tr. of. Mixture: *pag.* 28. & Symſon. Zymolog. *pag.* 145. relatorum.

Salinam partem quod attinet, probat (1.) geneſis cum (α) ex muſto copioſe ſale abundante, uti monſtrat Tart. (β) per fermentationem reſultet, quæ abſque ſalibus arti & naturæ impoſſibilis & (γ) ſubſtantiam pinguem intimè admixtam habeant, quæ non miſcetur niſi per ſalia, quæ ob id, *Barnerus l. c. ex Helmontio* pinguia vocat. (2.) analyſis dum (α) humiditate abſtracta in Cryſtallos abeunt, vid. *Libav. l. 2. Chym. Tr. 2. cap. 38. &* (β) olea, quæ ex ipſis ſeparantur nunquam ſint abſque ſale, unde & in ſalia reſolvi poſſunt. Sic *Helmont.* oleo Cinnamomi addito alcali proprio abſque omni aqua trium menſium artificioſa occultaque circulatione in ſalem volatilem commutavit. *Tr. Chym.* princ. §. 83. quin (γ) ipſum phlegma putredinis expers ſalium innuit præſentiam.

Cum itaque ſpiritus in duabus partibus conſtent, quænam illarum proxime ſenſus & motum liget, inveſtigandum eſt. Atque hic dicimus eſſe ſulphur vini & quidem cum addito copioſius, quia ſemper certa proportio, inter agens & patiens requiritur, hauſtum ſeu ore aſſumptum, nam quod ex clyſtere injecto, Ebrietatem obſervaverit *Borellus cap. 1. obſerv. 56.* id rariſſimum eſt. Noſtrum erit itaque hanc opinionem de ſulphuris vinoſi inebriativa virtute ulterius tum rationibus, tum experientiis à juvantibus & nocentibus deſumptis probare.

Ratio, qua ſulphur vini ſpiritus ligare & ita Temulentiam cauſare poſſe confirmatur, à ſubſtantia ejus deſumpta eſt, quam reſinoſam & viſcidam appellavimus adeoque capacem, qui ſpiritus ſalino volatiles ratione viſcoſitatis in actionibus remorari poſſit. Inde omnia ſulphurea narcoſim poſſident & omnia narcotica ſunt ſulphurea, quamvis ſulphura mineralia & metallica fixa quæ etiam figendi ſpiritus potentia pollent, in quo tertio cum vegetabilium ſulphureis conveniunt, alio paululum modo agere videantur, ob exiguam, qua ſumuntur doſin, unde & Helmontio *Tr. in herb. verb. &c.* Irradiantia vocantur, ſicuti etiam materialiter ultra paucas vias vix pergere videntur.

Hanc rationem confirmat experientia à juvantibus & nocentibus ſeu Ebrietatem inducentibus & præcaventibus deſumpta. (I.) inducunt Ebrietatem citius vina, quæ copioſo ſulphure gaudent, ut ſunt (α) vina ſuppreſſa, *verhaltene beine*, quia egreſſus ſulphuris craſſioris, in omni fermentatione aliàs exhalantis (monſtrat hoc *Langelott. Ep. ad Curioſ. de fermentat. Opij.* & probat exhalans ſub fermentatione Gas adſtantes inebrians) impeditur (β) vina ſulphurata &c. (γ) Hiſpanica, quæ plus ſpiritus ſulphurei quàm acidi continent. conf. *Henric.* ab *Heer. obſ. p. 225.* (δ) Vina ambrata huc numerari poſſunt etiam ebrietatem accelerantia. *Matthiol.* ad *Dioſcor. lib. 1. cap. 20.* (II.) præcavent omnia quæ ſale volatili acri ſpiritus acuunt, quo minus reſinoſis ſulphur. vinculis vinciri aut vinci poſſint, in ſpecie ſpir. ſal. armoniaci, quem *Beckius den Gauſſ.* ſpiritum nominat. (III.) *Curant.* (α) acida. Nimirum in omni Narcoſi æquè ac Temulentia felici ſucceſſu adhibentur, quatenus ſcil. hæc ſolutum à ventriculi fermento ſulphur ex primis viis præ-

præcipitant (*β*) aquoſa qt. dilatando poros menſtrui ſolventis ſulphur, hoc ipſum ſeparant, perinde ut ſp. vini lacreſcere & oleum ſuum ex poris dimittere animadvertimus affuſione aquæ.

Sed reſpondendum jam quoque erit *Tacckenio*, *Beckio* aliiſque tantum non omnes morbos & ſic quoque Temulentiam a ſale acido deducentibus; Hi in eo feliciores ſunt cæteris Medicis, quod faciliorem viam conſequendi medicamentum quoddam univerſale invenerint, cujus vicem penes ipſos imprimis ſuſtinet, ſpir. ſal. armoniaci, acidum, univerſalem fere ſecundum ipſos morborum cauſam potentiſſimè infringens. Negari equidem non poteſt, acidum corpori extra ventriculum inimicum eſſe, ut loquitur Helm. & plurium ita morborum cauſam exiſtere. An tamen idem acidum, quod & ſulphur a ſimilitudine vocat *Tacckenius clav. Hipp. chym. p. 8.* (Hinc Barnerus ſulphur intra ſalia acida ponit chym. præcep. a Beckio editis) in vino vero exuberans, licet à ſulphure diſtinctiſſimum (conf. Major. Tr. de ſal. c. 4. de liq. acid. ortu) ſenſum & motum in ebriis liget, inquirendum eſt, quod ut commodius fiat, priùs ad ſingulorum argumenta reſpondebimus, tum quæ porro obſtare videantur, ſubjiciemus.

Tacckenium quod attinet, ipſe *Hipp. chym. c. 19. p. m. 154.* à juvantibus ſeu potius præcaventibus herbis ſcil. alcali occulto gaudentibus, ut ſunt herbæ vulnerariæ & olera omnia in ſpecie braſſica, concludit in acido vini inebriativam vim conſiſtere. Aberrare tamen in eo videtur, quod ipſas has dictas herbas non operari credat, niſi temperando & abſorbendo acidum ſpiritus alias figens, cum Temulentiæ medeantur, non tam acidum infringendo, quam vi nitroſa ſtimulando urinam & ſic vinum totum eliminando. Hinc eædem quoque conducunt in Ebrietate, ex ſpiritu vini Tart. contracta, quem tamen haud acidum eſſe omnes norunt.

Quod *Tacckenius* obiter unico argumento, id *Beckius in exper. circa natural. rer. princip.* prolixe per aliquot paginas variis ratiociniis, tum ab actionibus Ebriorum, tum ab experimentis particularibus deſumptis, probat. I. ab actionibus Ebriorum, hilaritate ſc. & hunc inſequente ſopore, quas non commodius explicari poſſe ſcribit, quàm per efferveſcentiam acidi ex ventriculo ad cerebrum emiſſi, cum ſpiritibus animalium alcalicis, quos tandem ex largiſſimo potu copioſius accedens acidum ſomnum & torporem cauſet, Exemplo ſuo hoc teſtari non modo poetas, ſed Magnates quoque, quos conſiliis dandis aptiores credit, cum pluſculum bibiſſent.

Verum enim verò, ſi experientiam conſulimus (1) non præciſè has actiones ab efferveſcentia ſpirituum alcalicorum cum acido derivandas eſſe videmus, cum natura pariter ac arte conſtet, non modo acida cum alcalibus, ſed & alcalia cum alcalibus, ſulphurea cum alcalibus &c. efferveſcere, &c. Clarum hoc eſt in ſpiritu vini cum ſale Tart. per deliquium ſoluto aut bile oleoſa cum lacte, magis clarum hoc eſt in corpore humano, ubi ſulphurea in ſpecie Opiata, omni acido deſtituta (quod ſummus amaror, juratus acidi hoſtis teſtatur) ſulphure abundantia (hinc inflammabilis) antequam ſomnum inducant, mentem hilariorem reddunt, conf. *Senn. pr. Tr. 1. part. 2. cap. 6.*

Licet acida volatilia ut plurimum hanc vim poſſideant, non tamen vice verſa omnia, quæ hunc effectum præſtant, ſunt acida volatilia, adeoque ab illo principio dependere crederem, & quidem ſulphureo, cum hoc non modo in vino copioſius contineatur, ſed etiam, quia omnia ſulphurea, hanc virtutem poſſident, & vice verſa omnia, quæ vi ac potentia hac pollent, ſint ſulphurea.

Nec obſtat hic quod *Vigenarius Tr. de aq. & ſale* (*vid.* Theatr. *chym. T. 6. c. 9.*) ſpiritum vini, quem minus acidum eſſe *§. 29.* diximus, minus inebriare ſcribat, quam vinum ipſum ſale acido adhuc pertuſum tali quantitate aſſumptum, quantum illud ante Aq. vitæ extractionem conſtituebat, ſeu ℥j. ſp. vini minus inebriare, quam ea vini quantitas, ex qua ʒj. eſt parata. Nam ex ipſo Autore reſpondeo (1.) procedere hoc experimentum in iis locis, ubi ſp. vini in uſu frequens eſt, Germaniæ ſc. oppidis, & locis frigidioribus, & proculdubio etiam in iis ſubjectis, qui raro meraciùs bibunt, ſc. in his valet illud *Hipp.* aſſueta licet deteriora minus alterare corpus, quam inaſſueta licet meliora. Hinc Turcæ opio, quod nos ſine vitæ periculo vix ad gr. ij. &c. exhibemus, ad ʒß. utuntur, (conf. *Bellon. in obſerv.*) (2.) ſulphur ſubtilius & volatilius penetrans ſub forma Gas in deſtillatione exhalare, teſtante hoc odore, a quo deſtillatores ſæpè magis inebriantur, quam à ſpir. deſtillato, nec dubitarem (3.) quin in reſiduo aliquid ſulphuris remaneat.

Alterum argumentum Beckii deſumptum eſt à juvantibus (1.) alcalicis (*α*) in genere tam volatilibus quam fixis, quorum vim in labefactandis ſpiritibus acidis conſiſtere, quatenus cum his coagulantur ex chymicis notum eſſe dicit, e. g. dum ſp. ſal. armoniac. cum ſp. vini non modo ratione acidi ſalis in ſpiritu vini latentis coagulatur, ſed & ſal. Tart. fixum ex ſpiritu vini rectificatiſſimo acidas partes (quod ex aucto ſal. Tart. pondere concludit) attrahit, (*β*) in ſpecie braſſica quam ſpecificè in Temulentiis exhiberi unanimiter ſcribunt.

Sed Reſp. alcalium vim non purè conſiſtere in oppreſſione acidi, ut potius præcipue in corporibus noſtris ob cognationem, quam habent cum ſpiritibus, in eorundem confortatione, unde labaſcentes in agonizantibus vires non ſemel his ipſis reſtituuntur. Coagulationem verò ſp. ſal. armoniaci cum ſpiritu vini ab ejuſdem acido dependere, aut ſal Tartari ejuſdem acidum imbibere, atque adeò ſuo pondere creſcere eademque ratione acidum imbibendo ebrietatem præcavere dubium videtur. ſal enim Tart. à quo ſpir. vini abſtrahitur quantitate non augeri, ſed minui docet Dn. D. *Bohn. Ep. c.* ut & *Barnerus cap. 1.* ſpiritum vini verò non ratione acidi coagulari, inde conſtat, (*α*) quia de aciditate adhuc dubitatur, vid. *Barnerus l. c.* (*β*) quia non modo alcalia cum acidis ſed & alcalia cum alcalibus coagulantur, unde & ſp. vini Tart. eodem modo cum ſpiritu ſalis armon. coagulatur, vid. *Dn. D. Bohn. c. 1. p. 27. Barnerus p. 16.* perinde ut hic ipſe cum ſale Tart. per deliq. ſoluto in offam coit. Nec ſpiritus vini inebria-

briare ratione acidi nec alcalia abſorbendo acidum ebrietatem præcavere ex eo conſtat, quod ſpiritus vini Tartariſatus vim inebriativam æque obtineat, ac ſi ficto illo acido adhuc gauderet. Tandem braſſicam quod attinet ſal alcali ratione (quod ipſi ex ſapore & effectu, quem in vulneribus præſtat ineſſe credo) ebriis conducere negare nolo, an autem abſorbendo acidum operetur, inde dubito, quod uti §. 30. dixi, conferat etiam in ebrietate a ſpiritu vini Tartariſato contracta.

Juvantibus oleoſis, amygdalis ſcil. amaris & emulſionibus ex ſeminibus frigidis, quas operari credit ratione olei, quatenus ſcil. pinguedine ſua acidum obtundant, atque ſic ebrietatem præcaveant. Oleoſa autem acidum obtundere probat per ſpiritum vini, qui licet ipſe acido volatili gaudeat (ex ejus ſuppoſito) olei tamen ratione aquæ fortis aciditatem temperet. Miror ſane hic ſpiritum vini oleoſitate ſua externum & peregrinum acidum ſatiſque potens infringere, & proprium (ſi quod eſt) minus potens negligere.

Verùm licet adductorum oleoſorum effectum non planè nego, an tamen obtundendo acidum ebrietatem tollant, inde dubito quia (1.) ſolummodo amygdalis amaris hanc vim tribuit non dulcibus, cum tamen hæ æque oleoſæ ſint ac amaræ: (2.) Emulſiones ex ſeminibus frigidis pauco oleo gaudeant, cum copioſiori ſubſtantiâ aqueâ conſtent, & ſemina quoque aquoſiora ſint. (3.) quia non omnia oleoſa, quæ acidum obtundunt, etiam ebrietatem præcaveant, ut oleum hyoſciami, papaveris, ambra, &c.

Ut itaque *Tacckemius* & *Beck* ex juvantibus concludunt, Ebrietatem à vini parte acida oriri, ita refutatis ipſorum argumentis ex eodem fundamento contrarium inferri poſſe ſequentia probant (1.) quia non omnia, quæ acidum tollunt Ebrietatem etiam præcavent, hinc amara ſal acidum potentiſſime infringentia, lupulus, Crocus, &c. minimè Temulentiam curant. De Abſinthio quidem ex *Arculano* refert *Senn. c.1.* Ebrietatem ex vino curare, ſed experientia id refellit, quæ vinum abſinthites maximè ad ſomnolentiam & Temulentiam diſponere quotidie monſtrat. ſic de croco ſcribit Dioſcorid. lib. 1. cap. 25. ex paſſo ſumtum crapulam arcere, ſed falſum eſſe experientia eorum monſtrat, qui etiam ex croco leviter odorato capitis repletionem & ſomnolentiam patiuntur, unde rectè Nic. Piſo lib. 1. de cognoſc. & arcend. morb. in ſpecie crocum ebriis vetat. (2.) Quia etiam ea quæ acida non ſunt inebriant, v. g. ſpir vin. tart. amara plura, in ſpecie amarulentiſſimum opium, quod ſimilem effectum producere Turcæ ſciunt. (3.) Quia vina auſtera, ut ſunt rubella, minus inebriant, cùm tamen auſteritas ex acido in ſubjecto terræ gignatur. (unde concretum oleoſum maximè auſterum ex terra ſigillata cum ſpir. ſulphur. artificialiter confici poteſt) (4) Quia acida ebrietatem tollunt; unde potatoribus Sennert. T. 1. prax. part. 2. cap. 6. commendat acida, acetum ſimplex, vel aq. font. dilutum, poma acida, pruna, cydonia, lac acidum, acidulas, &c.

Signa diagnoſtica per quæ præſentem ebrietatem dignoſcere queamus, recenſet Dominicus Leoni-lucenſis; ſed ignoratâ cauſâ occaſionali certi aliquid pronunciare non poſſumus, alii enim ut apoplectici cadunt, adeo ut quendam 4. dies male pro apoplectico curatum Henric. ab Heers obſerv. 19. annotaverit, Alij delirantium inſtar varia ſibi imaginantur, ſic refert Plater. obſerv. lib. 2. quendam in platea lunæ ſplendorem in terra intuentem exiſtimaſſe ſe videre fluvium profundum, & quo natare poſſet, veſtimenta depoſuiſſe: Sic alij pro phreneticis habiti, unde obſervavit Borell. cap. 1. Obſerv. 56. mulierem abſtemiam clyſtere ex vino injecto inebriatam, quod ignoranter proximi adſtantes errorem quendam a Pharmacopola & Medico commiſſum opinabantur.

Quia autem fiat, quòd ex ebrietate nondum conſummata, alij iraſcantur, alij triſtentur, alij loquaces ſint, alij ſomnolenti; An. ſc. quod humores affectibus convenientes in corpore noſtro commoveantur, uti putat Plater. Prax. lib. 1. cap. de Temulent. an alio modò accidat, nondum liquet. Conjicerem animum ſenſus aliàs mediantibus ſpiritibus dirigentem, ipſis ſpiritibus per fumoſas ſulphuris vinoſi partes obſcuratis, quieſcere à muniis propter ineptitudinem inſtrumentorum; unde hi liberiores (primò antequam à ſulphure planè ſupprimuntur) pro diverſitate conceptarum idearum potiſſimum exequuntur ſuas actiones. Inde fortè quod Senguerdus de Tarantiſmo ſcribit, animalcula, hæc eaſdem imaginativæ impreſſiones imprimere fortiùs, quibus intentos quos mordent, inveniunt; hîc quoque applicari certò modò poſſet, dicendo: Temulentos ſecundùm ideas agere, quas archæus animæ ſuperioris domina jamjam liber, paulò ante ebrietatem, conceperat.

Non negandum interim, temperamenta (non primarum qualitatum elementalium) particularum ſanguinis aliquid conferre; inde ſanguinei, quorum ſanguis ex debita particularum mixtura conſtat, læti ſunt, quia in his ſpiritus celeriùs & agiliùs paulò moventur. Cholerici h. e. in quibus particulæ urinoſo-oleoſæ dominantur, mobiles ſunt & inconſtantes, quia ſpiritus volatiliores & facilè diſperguntur, unde ſuperficiaria ſaltem fit idearum impreſſio, & propter hanc actionum facilis immutatio. Melancholici, quorum ſanguis particulis ſalino-acidis ſcatet, propter ſpiritus ex ſanguine hoc generatos paulò fixiores, impreſſiones tardiùs quidem, fortiùs tamen recipiunt, unde conſtanter vel rident, vel triſtantur &c. Phlegmatici tandem, & quibus lympha obruit ſanguinis ſalia fermentativa, paucos gignunt ſpiritus, unde citiſſimè ſuccumbentes, ſomniantur.

Cùm itaque non ex ſale acido vini, ſed ſulphure, quod ab effectu narcoticum appellamus, temulentia oriatur, eadem quoque extimeſcenda ſunt mala, quæ narcoticorum uſum inſequuntur, licèt vini ſulphur ipſis paulò mitius ſit, ſenſuum nimirum ſtupor, & ſenſuum debilitatio, ut & ex fixatione & oppreſſione ſpirituum omnium digeſtionum labefactatio, ſi frequentior ſit; Alias citò diſcutitur per ſomnum, ſi ſcilicet vis illa narcotica à natura jamjam eſt ſubacta, ſpirituſque à vinculis, quibus ligabantur, ſeſe expedierunt, pro vini tamen conditione, ægri peculiari naturâ, locò & tempore ſol-

ſolvitur ebrietas quibuſdam 2. vel 3. die, vel ſeriùs, prout craſſo vel tenui vinô incaluerunt.

Optimum igitur & ſanitati maximè proficuum eſt ebrietatem, quantùm in nobis eſt vitare, quod fit vel abſtinendo à vini potu; (unde abſtemii dicuntur) ſuadet hoc prolixè Deodatus, Panth. Hygæit. lib.1. cap. de ebriet. vel corpus certis remediis diſponendo, quò vel per alvum aut urinam evacuetur aſſumptum vinum, antequam vires ſuas expandat; vel contortando ſpiritus, quo ſe ipſos à vinculis quibus detinentur, liberent. Diſtinguatur tamen ſemper ebrietas ipſa h. e. ſenſuum & motus ceſſatio à ſulphure vini orta, ab aliis morbis ebrietatem vel concomitantibus, vel conſequentibus; cùm hi plerumque ab acido vini, hæc ab ejuſdem ſulphure dependeat.

Tutiſſima præſervatio eſt per abſtinentiam quam certis remediis procurari poſſe (ſi aliàs obtinere non poſſumus) nonnulli medicorum credunt. Collegit hæc ex aliis Sachſius in Ampelograph. ſect.6. membr.2. cap.2. de vini abuſu. Sunt autem rana viridis, anguilla in vino ſuffocata, lachryma vitis, ova noctuæ, aqua fontis Clitorii, uva marina, rad. arbor. amavil. &c. quibus ex Franc. Schacchio de ſalubri potu, cap.10. addo mullum in vino necatum. Albert. Magn. lib.22. de animal. laudat ſtercus leonis in vino. Confert etiam lacerta viva, vel teſtudo lacuſtris, vel femina caulium patiente inſcio in vinum immiſſa, ſi de ipſo hauriat. Capivacc. lib.3. de Affectib. ventriculi, c.8. de Siti. Omnia frequentioribus experimentis confirmanda.

Quòd ſi verò medicamenta dicta horreat æger, vinôque liberaliùs uti cogatur, de quo aulici ut plurimùm conqueruntur, non inutile eſt corpus ita diſponere, ut citiſſimè per alvum aut urinam reddat, quod per os involuntariè, ingeſtum eſt vinum. Per alvum imprimis evacuat oleum olivarum, quod lentore ſuo vias lubricat, non tamen cum Nic. Piſone lib.1. de Curat. morb. cap.6. ſtatuamus integrum vini dolium hoc præmiſsô poſſe ſine ebrietatis periculò hauriri. Dominicus Leoni-lucenſis commendat olivas ſale conditas ſect.1. lib.1. cap.10. Braſſica cocta (alii crudam eligunt ad nutum Cratonis) principio menſæ appoſita, quam vim etiam raphano tribuunt, qui braſſicam Græcè κράμβην & raphanum dici, noſtram verò radiculam ῥαφανίδα nominari ignorant. Lang. Epiſt.301. Notetur hic interim, vitem etiam vivam braſſicæ odorem fugere. Huc pertinet etiam lac, & omnia quæ primas vias lubricantes reddunt, item pil. Glaſſii, quas frequenti in uſu biboni fuiſſe compertum habeo, unde etiam pilul. ad ebrietatem ipſe nominabat. Similem refert Kirckemann. diſput. de ebriet. Jenæ edita.

Per urinam movent, vel quæ ſale ſalſo ſtimulant, aut ſale volatili amaro abundant, amygdal. amar. lupulus, ruta, &c. quatenus hæc cum ſale vini acido in ſalſum diureticum abeunt, ſulphurque vini narcoticum unà ſecum educunt. Eadem hæc medicamenta, ſi paulò fortiora ſint, quatenus ſpiritus volatiles. Salſos in corpore acuunt, quò viſcoſitati ſulphuris vincientis commodiùs reſiſtere poſſint, confortando eoſdem ab ebrietate præſervant. Plateri conſilium, qui Obſerv. lib.1. ſe in conviviis ebrietatis præcavendæ causâ per bihorium abſtinuiſſe vinô prodidit, uſque dum ad ſatietatem comederit, hiſce temporibus vix incitandum, ubi ab ovo pocula hauriuntur.

Sin autem ſulphur vini ſpiritus jamjam victos in triumpho ducat, neceſſe eſt ut vinum, ſi adhuc in ſtomacho hæret, per vomitum rejiciatur, qui vel irritatione faucium mediante digito, vel etiam medicamentis, ſi opus, excitetur. Aceſcens enim in ventriculo vinum, ob ſuppreſſos, aut exhalatos ſpiritus ſulphureos per alvum ducere, ob metum colicæ paſſionis, &c. nimis periculoſum eſt. Medicamenta vomitoria ſint v. g. Mercurius vitæ cum melle miſtus, vel oleum nucum faucibus cum penna illitum, vel ſapa vomitoria. Monſtrat hanc viam ipſa natura ſponte ſæpius vomitum excitans; unde Langius Epiſt. 30. lib. 1. ſuadet, ne dormiat æger, priuſquam evomuerit.

Tum adhibeantur quæ vel ſulphur narcoticum mitigent, ut ſunt acida, quorum vis in infringenda narcoſi, uti ex præparatione opii nota eſt, ita vini eam proprietatem quâ inebriat, & ſtupidos attonitoſque reddit, retundit. Unde ebrioſos, hac arte ſibi proſpiciendo, ad multos annos perſeverare poſſe notavit Plater. Obſerv. lib.1. &c. Vel quæ illud à ſpiritibus dilatando, eorundem poros ſeparant, ut ſunt aquea, vel quod melius acida his juncta. Non incommodè ergo adhibetur aq. fontana ſucco citri aut aceto diluta, quam Plater. lib.1. antidotum ebrietatis vocat, ſi quantitate majori ſumatur, eoque inſignem potatorem, jam longô tempore in dies ebrium, ſe ne inde labem contrahat, præmuniviſſe ſcribit loco citatô. Vel acetum ipſum abunde potum, de quo ibidem. Vel lac acidum ebutyratum. Item decocta alterantia ſpiritibus mineralium acidulata, & varii generis julapia ex citro, cydon. granat.&c. parata, non ſine fructu adhibentur.

Illa verò quæ confortando ſpiritus conducere diximus, cùm ex genere volatilium ſint, adeoque cum acido vini ſimul ingeſta nimium effervescendo febres excitare poſſunt, commodius temulentis externè pro diſcutienda ſomnolentia, naribus ſaltem applicantur, aut linguæ. Hippocr. lib.2. de Morbis, aquâ copioſâ calidâ ſpongiâ imbuta caput lavat, & naribus cepam purgatam admovet. Huc pertinet quoque caſtoreum, & caſtorina cum ſpir. ſal. armoniaci juncta, quod licèt pingue & oleoſum videatur, quatenus tamen externè ſaltem applicatur cum ſpir. ſal. armon. præpollet ſal volatile cum ſale armoniaco exhalans, ſpirituſque noſtros confortans, internè verò ratione ſulphuris caput replet, unde hyſtericæ ſæpius de hoc conqueruntur; quod ipſe in Perſona Illuſtri non ſemel obſervavi. Vel etiam excuſsô ſopore, morbis temulentiam concomitantibus, internè adhibentur v. g. ſpir. ſal. armon. ſpir. C. C. fuligin. &c.

Ad ſpiritus excitandos non parum quoque conferunt frictiones extremorum, & partium maximè ſenſibilium, quales in viris teſtes, & mamillæ in fœminis. Huc pertinet obſervatio Henric. ab Heer. qui ebrium per 4. dies pro apoplectico curatum, & jamjam trepanô tractandum, vellicando myſtacis pilos ab ebrietate excitavit.

Annectenda jam ultimò venit diæta, ubi con-

veniunt ex cibo & potu acida, v. g. cydonia, citrus, ſerum lactis acidul. acidulæ naturales & artificiales, tinctur. mart. ſolar. ut & aquoſa, emulſiones. Somnus convenit, modò rite ponatur, ne ſupinus jaceat. Si tamen nondum conſummata ebrietas, ſpiritus moderatò motu excitentur, v.g. per ſaltationem, pilæ luſum. Inde etiam affectus animi læti, quatenus ſpiritus in motum cient, ſenſim temulentiam tollunt. Quoad excreta attendatur, ſi vomitus imminet, aut urinæ excretione impediantur; ut enim illud cardialgias excitat, ita & ſubito putreſcens urina renibus ac veſicæ nocet. *Michael Ettmullerus Diſſertation. Academicar. quinta.*

Obſervationes.

Interrogatus ſæpenumero, cum tot annos ab ægris plurimis frequenter accerſitus Principibus, Nobilibus, & aliis Magnatibus, apud quos ſplendidè vivitur, quomodo mihi cavere potuerim, quo minus ab illis ad potandum invitatus, uti moris eſt, inde noxam nullam contraxerim, & ad hanc grandem & vegetam ætatem ſalvus pervenire potuerim. Reſpondi id quod & verum erat, me in conviviis, quæ in multas horas protrahuntur, ab initio ad horam unam vel etiam duas a potu abſtinere poſſe, idque eo facilius, quod ſitis me non urgeat, donec ad ſatietatem ferè comederim; tuncque ventriculo cibis referto,etſi quandoq; liberalius bibens, nullam offenſam inde me hactenus ſenſiſſe, quod cum & alii quidam me ſuadente, feciſſent, ſe quoque contra ebrietatem egregie fuiſſe præmunitos, mihi ſunt faſſi. *Felix Platerus, obſerv. lib.1. pag. 41.*

Ebrietas ſubito diſcuſſa.

Cum Anno 1655. Ottenvillæ degerem, civis quidam ibidem habitans, ebrius noctu domum rediturus in fimetum ad genua uſque incidit, poſtmodum in frigidam ſalientis fontis deſcendit abſterſurus tibialia & caligas, ne hiſce ſordibus offenderet uxorem. Hujus aquæ frigore perfuſus ſtatim ſenſit evanuiſſe vini narcoſin ut plane ſobrius domum redierit. Hoc pariter amico meo Argentinæ contigit, qui ebrius in fluvium Breuſch. deſcendens, periculum & frigus ſentiens crapulam ſubito ſenſit diſcuſſam. Hi frigoris ſenſu ab ebrietate liberati, ſic alius terrore, Nam ebrius quidam L.H. per jocum gladio vulneraverat amicum, hic cum ob obortam gravem hæmorrhagiam, & vitæ periculum terreretur, planè ſobrius factus eſt. *Salomonis Reiſelii.*

Sutura diſceſſio ab Ebrietate præſervans.

Anno circiter 1648. exauthorato Græcii Cæſareo milite, quidam magnæ familiæ Colonellus, non ſolum militandi arte eximius, ſed potandi exercitio celeberrimus, poſtquam Lutenbergici vini ſeſe ingurgitaſſet copia, calidiſſimis ejuſdem fumis ad caput impetum facientibus, divulſa magno cum cruciatu dura meninge, nunquam quievit, niſi cum cranii contiguæ extremitates circa ſuturam coronalem ad pollicis latitudinem dehiſcerent, atque à ſe invicem ſepararentur. Verùm omne malum propter aliquod bonum; in poſterum poterat bibere ſine mentis perturbatione plures menſuras, multoſque inebriare, antequam à potu ſentiret minimam læſionem. A vaporibus hypochondriacis & hyſtericis divelli ſuturas non ſolum conſtat ex hiſtoria cujuſdam monialis ad me miſſa, verum etiam ex relatione *Arnaldi Boot. cap. 4.* confirmatum legimus. *D. Antonii* de *Pozzis.*

Ebrius ſecta vena evadit ſobrius.

Potabant in caupona militares aliquot homines,& jam iis præ vertigine tectum ambulare videbatur, ita ſe vino & cereviſia generoſiori invitaverant, cùm Magiſter equitum, cujus imperio parere neceſſum erat, ingreditur cœnaculum, adjectiſque minis cogit equos inſcendere, ut mandatum iter perſequantur. Illi ebrii, & vix ſui compotes, nec inſcendere ſe poſſe, nec etiam hærere in equis nutanti corpore ſatis declarant. Tum ille ſtomachabundus ad Chirurgum ſuum vertitur, &, ſeca, inquit, temulentis venam, ut ſubitò comitari queant, res enim moram non patitur. Dictum, factum; miſſo liberaliter ſanguine equites ad ſanam mentem redeunt, & Magiſtrum ſuum non ſegnes ſequuntur. Hic neceſſe eſt,ſpumantes illos Bacchi & Cereris ſpiritus,qui cerebrum inquietaverant, magnam partem e ſecta vena exhalaſſe,adeoq; partes vellicatas rediiſſe ad officium. Non tamen interpoſuerim fidem meam ſucceſſurum illud quoties vel menſuram omnem exceſſit temulentia, vel ſpiritibus excitatiſſimis fœta vina, item ſtillatitii vinorum, aromatumque liquores ſolidam invexere ebrietatem, cum tum omnis ſanguis in corpore operoſius ab ingeſtis tumultuetur, ideoque una ſubitò janua exire nequeat. Sed cur ij, qui ebrii vulnerantur, non ſtatim ad ſobrium mentis ſtatum redeunt; redeunt haud dubiè non pauci, quibus largiùs emanavit cruor, eouſque, ut moleſtiam inde pœne nullam ſentiant; qui verò ebrii ſimul & ſtomachabundi ſauciantur, levamen non ita prompte experiuntur, revocatis in cerebrum ſtimulis ſpirituum acrioribus. Sic quibus ebriis caput ſeſqui plaga vel contunditur, vel aperitur, aliquando expergiſcuntur nunqnam,ſæpe in lethargum incidunt,adeoq; à ſecta vena ebrietatem nequeunt excutere. Memini inter plures, Oſtervaldum, cubicularium cùm ebrius ex edita feneſtra in ſaxum areæ præcipitatus caput graviſſimè læſiſſet, adeoque in lectum deportaretur, neque ex cruore per vulnus profuſo, neque ex ſanguinis è vena brachii miſſione, quam ſtatim imperaveram, ad ſanam mentem rediiſſe toto biduo, turbatis nimirum ratiocinandi inſtrumentis, quanquam poſtea plenè convaluerit. Et Magiſter textorum in pædotrophio Chriſtiano-Hafnienſi,poſtquam ebrius è ſcalis in caput provolutus eſſet, & ſimul in ſomnum funeſtum prolapſus, nunquam evigilavit, licet ad triduum pulſu & anhelitu ſic ſatis conſtantis vitæ adhuc proderet argumentum, & pluſquam neceſſe eſſet ex aperto capitis vulnere excluderetur. *Ol. Borrichii.*

Lolii pernicioſi effectus.

Tiguri domeſtici præclari cujuſdam viri, pro jentaculo pultem avenaceam, (aliàs ipſis inſolitam) comedentes, quam Plinius *H. N. l.18. cap.17.* Germanorum cibum eſſe ait, variis ſymptomatibus mox afflicti fuere; omnes enim ex iis cardialgia, vertigine & capitis dolore correpti, quidam inſuper temulenti & ſomnolenti redditi, convulſiones etiam paſſi ſunt, imprimis ancilla, quæ ſe nimium eadem ingurgitarat; aliis denique vomitus ſupervenit, qui hinc à prædictis ſymptomatibus ſtatim liberati ſunt. Poſtquam autem ſuſpicio inter ipſos oborta fuiſſet, pultem eam intoxicatam fuiſſe, me ad ſe accerſi jubent; cùm vero ex eis percepiſſem quid pro jentaculo aſſumpſerint, facilè ex viſis ſymptomatibus colligere licuit, farinam ſeminis lolii, ſive Æræ, Germ. *Trümmel*, pulti huic admixtam fuiſſe, quandoquidem ruſtici noſtri ſemen lolii haud pari ſtudio ab avena ſeparent, atque circa frumentum facere ſolent, cùm tamen & juxta Ovidium *Faſtorum l.1.* ſumma diligentia eradicandum eſſet.

Ut careant loliis oculos vitiantibus agri,
Nec ſterilis culta ſurgat avena ſolo:

& eodem tempore Textoris cujuſdam noſtratis familia, ex eſu talis pultis, in ſimilia ſymptomata incurriſſe, notum mihi fuerit: proin vomotu apud illos moto, qui nondum vomuerant, adhibitiſque mixturis alexipharmacis, brevi tempore ſibi redditi, & in integrum reſtituti ſunt. In mentem hoc mihi tunc revocarat lepidam hiſtoriam, quam prope Tigurum Ann. 1342. contigiſſe, apud *F. Joannem, Vitoduranum, Minorritam, σύγχρονον* legi, cujus *αὐτόγραφον* MSC. in Bibliotheca Tigurinorum Civica aſſervatur, quam hunc in modum in ſua *Hiſtoria* recenſet: *In villa quadam apud Thuregum, equus quidam tantum de lolio comedit, quod à Domino ſuo putatus mortuus, extra villam vectus fuit, & excoriatus, qui tandem poſt ſomnii conſummationem evigilans, domum rediit, & domino & aliis hominibus eum cernentibus ſtuporem incuſſit.*

Scholion. In Lolio vim inebriandi, ſomnum movendi & mentem tentandi cùm habeant cognitam, ab avaris Zythopœis cerviſiis illud aliaque ſimilia incoqui ſolent, obſervante id etiam *Martino Schorckio cap. 19. de cerviſ.* qui à Græcis quòd *αἶρα* vocetur, *παρὰ τὸ αἴρειν*, ſurſum extolli, cap. 9. adnotat, cùm noxia lolii aura cerebrum petat, non temulentiam modo, ſed & vertigines inducens. Hinc piſtores cùm in publica annonæ penuria lolium tritico commiſcuiſſent, multos qui eo veſcebantur, ſtatim capite dolere incepiſſe &c. *Galenus lib.1. de aliment. facult. cap.* 37. refert, & panem ex eo confectum villico ſuo, una cum ipſius familia, talem temulentiam ac veluti amentiam, qualem in vita nunquam ſentiſſet, concitaſſe teſtatur Camerarius in Hor. ſuccif. cent.3. cap.93. indè etiam Zizaniam hanc in Italia Imbriacam i. e. herbam inebriantem vocari. Jenæ ex loliacei panis eſu in nyctalopiam homines incidiſſe, qui ſolo hepatis bubuli eſu reſtituti, monet in hiſtor. humor. gener. cap. 2. *Joh. Theod. Schenckius*; quam nyctolopiæ curam etiam *Dec. 1. Ephem. noſtr. 2. obſerv.* 133. confirmatam dedit, jamque olim *Hippocrates lib. de viſu*, morbum hunc patienti jecinoris bubuli crudi, melle imbuti, fruſtum quam maximum poterit, unum aut duo devoranda exhibere præcipit. Qua ratione id præſtare queat ſagacioribus diſcutiendum relinquo, in Lolio vero ſulphur aliquod narcoticum, ſpiritibus animalibus infeſtum; latere, tum ſymptomata uſum ejus inſequentia, tum & remedium, quod præſentaneum eſſe in J.C. *Baricelli* hortulo geniali legitur, oſtendunt. *D. J. Jacob. Wagneri.*

Stupor mortalis ab exhalatione muſti recentis in cella vinaria efferveſcentis.

Vinitor quidam, Anno 1613. tempore vindemiarum, cùm in cella vinaria dolia muſto impleviſſet, illudque efferveſceret, vaporeque, uti ſolet, acri & vehementi cavam impleviſſet, volens inſpicere ſua dolia, cùm in cellam veniret, vaporem hunc hauriens, attonitus concidit & ſtatim expiravit.

Hoc idem anno præcedenti in eadem cava, ex ſimili vini efferveſcentia, prædicti filio accidit, ut cùm aliis eum ſequentibus in cellam deſcenderet, omnes corruerent ſtupidi penitus, è quibus, cùm è cava exportarentur, duo ſtatim expirarunt, tertius ægre evaſit. *Platerus, lib. 1. Obſervationum.* recenſente *Joh. Rudolpho Camerario Memorabil. Medic. Cent.14.*

Quomodo muſti exhalationibus penè ſuffocati, in vitam revocari debeant.

Si muſti vaporibus penè ſuffocati, Medico curandi offerantur, danda opera ut quam primum vapores illi diſcutiantur. Itaque ægri ſtatim in aërem liberum deducendi vel deportandi ſunt, & aqua vitæ aliqua præſtans, vel apoplectica, quæ vapores illos diſcutere poteſt, inſtillanda, cui aliquid theriacæ addi poteſt. Hinc vomitorium cum oxymelite exhibendum, & ſternutatorium naribus inflandum, atq; oleum deſtillatum, vel balſamus rutæ, ſalviæ, vel ſimile quid naribus inungendum. Palatum fricetur theriaca & mithridatio, quibus non inutiliter extractum caſtorei liquidum permiſceri poteſt. Neque omittendæ revulſiones per clyſteres, frictiones & ſimilia. *Sennert. Pract. lib.1. parte 1. recenſente ibidem eodem Camerario.*

Hiſtoria de inducto vini faſtidio.

Filio ebrioſo & ſæpius ex ebrietate variis periculis expoſito, dum conſulere cogito, ab honeſtis viris hoc remedium accepi; ranam viridem, ex iis quæ in fontibus ſalientibus reperiuntur, vivam in vini menſura, (duarum librarum fortè) ſuffocatam, eam in vino vim relinquere, ut qui vel hauſtum unum inde bibiſſet, per omnem deinceps vitam abſtemius degeret. Ego ſollicitus, & metuens ne quid aliud etiam inde detrimenti ſequeretur, cum filio (recèns etiam ex ebrietate periclitato) inſtitutum meum confero, acquieſcenti propino vinum (in quo tamen paluſtris rana, cùm circa fontium ſcaturigines nulla reperiretur, ſuffocata fuerat) duobus hauſtibus, uno veſperi, altero manè. Volui autem ipſe prægustare vinum, & experiri ſaporem, os tantum colluendo, ita ut nihil inde deglutirem: qui licèt non diſpliceret, poſtea tamen

tamen ad duos fermè menſes vinum faſtidivi. Uxor ejus quæ odorem tantùm vaſis vinarii illius olfecerat, ab eo tempore hactenus (neſcio quantum temporis) vinum non bibit, etſi enim interim, experiundi gratia, non ſemel guſtaverit, inde tamen ſtomachi dolore non mediocri percepto abſtinet. Uterum quidem non fert, ne quis eam ob cauſam vinum ei faſtidio eſſe ſuſpicetur. At in filio non ultra 14. dies faſtidium hoc duravit, citiùs tamen à vini potu, caput ei nunc tentatur. Experiemur alias idem remedium cum rana viridi e fonte ſaliente, & rei eventum ad te ſcribemus. *Amicus quidam ad Geſnerum de quo Aquatil. p.953.*

Ebrioſi ſi ſibi temperare nequeant, ut vinum penitùs faſtidiant, ſuffocatâ in vino anguillâ, vel rana, vel mullò piſce, vel etiam putrefacto in eo rubellione piſce, vel uva marina; eoque vino poſtea propinatò, effici id poſſe, aliqui prodiderunt. *Platerus in Praxi Medica, recenſente eodem Camerario.*

Juvenis latice Lyæô plenè perfuſus, nicotianæ fiſtulam ſub camino ſedens ore gerit. Is inter ſtertendum caput inclinat, & fiſtulæ craſſius extremum ad parietem allidit; gracilius verò (totius auricularis digiti longitudine) confractum ſibi in fauces adigit. Mox anheloſa atque ſonora arctiùs urget dyſpnœa ſuffocans.

Chirurgus ore diducto fiſtulæ ſupremum intueri nequit, ut pote jam contectum tumefactis uvula & amygdalis. Juvenem idcircò citiſſimæ morti confeſtim adjudicat. Accitus ego fiſtulæ tranſverſum apicem intruſum ſenſi muſculos inter ſiniſtros, ſtylogloſſum atque ſtylo ceratohyoeideum, & acie ſcalpelli ad fiſtulam adactâ, ſicut ad calculum adigitur à κυστιτόμοις, nullo negotio fiſtulam eduxi, & ab imminente ſuffocatione miſerum ebrium liberavi. Noſtris enim ἰσχαίμοις, & V. S. atque diætâ, citò, *Dei nutu*, convaluit; ſed periculi tanti neſcius omnino, niſi ebrietate poſt V. S. diſcuſſâ. *E Clariſſimi Viri Caroli Drelincurtii Dictatis, communicante Excellentiſſ. Domino Guyot M. D.*

ECCHYMOMA.

Vid.

CORNEÆ MORBI.

ECSTASIS

Vid.

CATALEPSIS.

ECTROPIUM

Vid.

PALPEBRARUM VITIA.

ELEPHANTIASIS.

Elephantia totius ſubſtantiæ morbus eſt, contagioſus, occultus, venenatus, ferè elephantis corio ac tergori cutem haud abſimilem reddens, unde & nomen accepit. Habet igitur corporis elephantici forma fere elephantis naturæ ſimilia multa. Ut elephas nulli animali ſimilis eſt, ſic neque hic morbus, alii cuiquam. Ille omnia animalia magnitudine & craſſitie ſuperat: hic morbus non ſolum genere maximus eſt, ſed laborantes etiam efficit ſeipſis majores & craſſiores, totumque corpus in tumorem attollit. Qua ratione nonnulli hunc definiunt tumorem præter naturam, qui totum corpus in ſpeciè elephantis immutat: non quod tumor unus in corpore ſit, ſed multiplex & inæqualis, & per univerſum corpus huc illuc diſperſus, intus à viſceribus facto initio, & progreſſione uſque ad extimam cutem continuata. Summa corporis elephantici pars crebras maculas, crebroſque tumores, & tubercula, verrucis perſimilia habet, quorum rubor in lividum aut atrum colorem paulatim convertitur. Et omnes quidem elephantes maculis multis leviter extuberantibus aſperſi notatique ſunt, & livido cinereoque colore toto corpore obſcurantur, nocti & morti pene ſimiles. Ad hæc ſumma elephantici cutis inæqualiter craſſa & dura, quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, ac interdum finditur, rimiſque dehiſcit: & elephas quidem corium habet aſperum, craſſiſſimum, duris extuberationibus inæquale, & ſciſſuris multis, ſemitis ac ſulcis prælongis interſectum atq; inaratum. Elephanticis capilli & ſupercilia & barbæ pili vel excidunt, vel in lanuginem extenuantur rariſſimam. Et elephas rariſſimam lanuginem, non pilos, aut ſetas toto corpore gerit, præter animalium morem. Denique frigoris impatientiſſimus eſt elephantia conflictatus, & elephantes quidem hyeme, aut regione frigida contremiſcunt, horrent, & intermoriuntur, niſi tota hyeme calido in loco contineantur, & vino generoſo reficiantur. Quæ cauſa eſt, ut in frigidis regionibus, nec naſcantur, nec aliunde advecti diu vivere poſſint. Tument digiti in pedibus, ac pedes pene ſimiles evadunt elephantum pedibus: unde nonnulli vitium elephantiaſim appellatum volunt. Archigenes tamen à magnitudine morbi, ſicut ante propoſui.

Sunt & qui morbum hunc leonem aut leontiaſim appellent, à buccis & ſuperciliis, in his non minus quam in leone protuberantibus, ac flexili mole præditis, ſeu ob tumidæ frontis dilatationem ad ſimilitudinem rugoſæ pellis ſuperciliorum leonis. Aut denique quòd non minus horrendum & formidabilem, quam leonis aſpectum præ ſe ferant elephantiaſi laborantes.

Satyriaſis etiam nonnullis appellatur, quod iiſdem malæ cum rubore attollantur, & muſculis maxillaribus veluti convulſionem patientibus, mentum ipſum efficta quadam ad ſatyrorum formam ſimilitudine dilatetur, aut ob inexplebilem impudentemque coeundi, qua hi continenter jactantur libidinem. Hac enim fabuloſi Poetæ ſatyros exardeſcere memoriæ prodiderunt. Habent igitur faciem ſatyris perſimilem, & concubitum vehementer appetunt atque concupiſcunt. Dicitur & herculeus, quoniam eo nullus major eſt, neque contumacior: & magnus quidem eſt poteſtate morbus, quod ad mortem inferendam potentiſſimus ſit atque omnium longe efficaciſſimus. Nempe à mortis cauſa ducit originem, quæ primigenii eſt humidi ab alieno calore depopulatio præpropera, quam terrena omnium partium ſiccitas conſequitur.

Contagioſus vero morbus exiſtit elephas, idque magis quam lues venerea. Non enim, ut illa ſolo impuro vel concubitu, vel attactu, ſed

ſed etiam inquinati aëris inſpiratione contrahi vulgo fertur. Inquinatur autem aër quem inſpirando trahimus, ulcerum virulentorum fœtore, & corrupta ſpiritus exhalatione. Quod ſi aliquando neque ex parentum ſemine, neque ex alterius inquinati contagione, ſed ex proprio intimoque vitio generatur, non idcirco contagioſorum morborum numero expungenda eſt elephantiaſis, non enim contagioſus morbus, ex ſolo ortu primo, ſed ex invadendi ſerpendique modo & ratione ſpectatur.

Occultus autem morbus dicitur, quod diu intus deliteſcat, priuſquam ſe prodat, nec ullam inſignem ſui conjecturam notamve ipſius principium exhibeat, ut qui a manifeſta humorum intemperie, aut putredine oriuntur, & quod neque dolor, neque febris, ullave alia aperta atque mutata affectio ante hominem inceſſat: neque in corporis ſummis partibus repræſentetur per initia, ut protinus cum videre quis poſſit, & venienti occurrere ac reſiſtere. In viſceribus namque abditus fomes ſuccenditur, ibique ſævit, dum interiorum victor, in ſuperficie tandem exardeſcat. Non igitur ut recte ſcripſit Archigenes tum gigni morbum hunc exiſtimandum eſt, quum ad cutem tumores prorumpunt, ſed potius perfici. Prima enim mali labes in jecore & liene reſidet, atque inde vitium ſerpit, pares in internis viſceribus tumores excitans, qui in externis poſtea apparent.

Venenatus quoque cenſetur elephas. Non enim terrenus & melancholicus humor, toto etiam corpore exuperans, vel bilis flava, vel ex iis genita atra, prius hunc infligit, quam venenatam quandam malignitatem ac perniciem aſciverit, quæ tum univerſi corporis humores, tum partium ſolidarum ſubſtantiam polluat & labefactet. Hujus rei argumenta ſunt, melancholia morbus & mania, in quibus atra bilis toto corpore diu redundare poteſt ſine elephantiaſi, & febris quartana, tum intermittens, tum continua, in qua melancholicum humorem putreſcere fatemur nullo elephantiæ periculo.

Elephantiæ cauſæ aliæ externæ & evidentes, aliæ antecedentes, aliæ proximæ continenteſque dicuntur. In externis numerantur, diuturni & exurentes ſolis ardores, longa & perperam ſuſcepta inedia, victus tenuis ſiccans & excalfaciens, decocti guajaci uſus diuturnus & intempeſtivus, vini generoſioris & meracioris potus: eſculenta ac potulenta, quæcunque vel bilem flavam exurunt & extorrent, aut craſſum & melancholicum ſuccum procreant, ut bubula, cervina, aſininave caro, & reliqua ejus claſſis omnia, quæ alibi particulatim enumerata ſunt. Deinde ſalſamenta omnia & pipere aut alio aromate condita. Poſtremo legumina plurima, ut lentes, fabæ. Hæc enim omnia craſſi pravique ſunt ſucci.

Secundum locum tenet alterius inquinati contagio, quæ ſive concubitu, ſive accubitu, ſive aſſidua vitæ conſuetudine comparetur, idcircò elephantiam infligit, quod ex elephantico corpore pernicioſa quædam qualitas pariter cum humore, vapore aut ſpiritu transferatur in integrum corpus, cujus non ſolum humores, ſed partes etiam omnes ſenſim pervadat atque contaminet. In evidentibus primum ac præcipuum locum ſibi vendicat vitioſa alterius aut utriuſque parentis elephantia laborantis conſtitutio. Nam ſi forte parentum alter quum genuit elephantia tenebatur, fœtus protecto ei naſcetur elephanticus, tanta eſt divinæ procreatricis facultatis energia, ut in ſemine intemperato ac prorſus impuro conſiſtens, corporis partes vel ex impura materia fingat & efformet. Si nondum elephantia parens quum genuit, tenebatur, ſed in eam duntaxat propenſus erat atque proclivis, filius eadem ætate qua parens, elephantia præhendetur, eritque elephantia hæreditarius morbus elephantico parentum ſemine genitus. Fieri tamen poſſe arbitror, ut quemadmodum Aëtius ſcriptum reliquit, non omnino contagioſæ ſint ſucceſſiones hujus affectionis in omnibus, quum videlicet alterius parentis integra valetudine præditi ſemen in conceptione vincit.

Mulierem quæ inſtantibus aut profluentibus menſibus conceperit, fœtum edere in elephantiam proclivem Avicennas literis prodidit, non admodum veriſimili opinione. Multis namque orbis tractibus nunquam graſſari deprehenſa eſt elephantia, in quibus tamen ſæpe profluentibus menſibus mulieres concipere veriſimile eſt. Et in hac noſtra Gallia, quæ parum menſibus repurgantur, vix alio quam ipſius purgationis tempore concipiunt, citra ullam in elephantiam propenſionem. Secundo loco ſunt menſium & hæmorrhoidum diuturnarum ſuppreſſio, aut varicum, in quas natura ſeſe exonerare conſueverat, ſectio, vel uſtio. Deinde jecoris calida & ſicca intemperies bilem flavam cumulans, quæ diu cohibita in atram facile degenerat, & venenatam perniciem inſipiſcitur, quam toti impartitur, ac communicat. Animi mœrores, & perturbationes, quæ melancholicum & terrenum humorem adaugere poſſunt. Frequens iracundia, quæ bilem flavam in atram uſtione commutat.

Antecedentes cauſæ putantur bilis flava, ſanguis, melancholicus humor, & pituita ſalſa. Hi enim humores quum ſupra modum torrentur, in atram bilem degenerant, quæ diu coercita ſenſim ac tempore venenata labe inficitur. Nam venenum in nobis ſponte gigni poſſe, Pelopis auctoritate confirmat Galenus, & experientia docet in epilepſia, ſuffocatione uterina, aliiſque ejus claſſis affectibus.

Proxima continenſque elephantiæ cauſa terrenus & melancholicus eſt humor, virus perniciemque adeptus, quod puſtulæ maxime demonſtrant, duræ, ſiccæ, lividæ, purpureæ, inæqualis cutis durities ex rubro nigreſcens. Hic autem humor malignam ac venenatam qualitatem uſtione indipiſcitur, quam tum viſceribus, tum aliis partibus omnibus ſenſim impertitur, ac communicat. Illa vero ſemel inquinata, non niſi terrenum quendam & melancholicum ſuccum, vel ex puriſſimis alimentis poſtea proferunt, ejuſdem veneni participem: quo partes deinceps imbutæ ac enutritæ, tempore ſimilem naciſcuntur naturam, atque elephantia totius ſubſtantiæ morbus, & univerſi corporis velut cancer quidam. Totum igitur corpus in elephantia ita afficitur, ut ipſa quoque oſſa vitiari dicantur, quod ipſa etiam impuro fruantur ſucco. Verùm prima ac præcipua mali labes in jecore reſidet, è quo poſtea cum ſanguine in totum ſpargi propagarique ſolet.

Quæ ſponte proprioque vitio nulla alterius inquinati contagione invadit elephantia viros, quam fœminas ſæpius & crudelius exercet, atque inter illos, eorum frequentius, qui craſſum, lentum & melancholicum ſanguinem, aut ſalſam pituitam congerunt. Ac proinde qui victu ad hujuſmodi procreandos humores idoneo utuntur, ſæpius, quam qui contrario.

Quamplurimos enim in Alexandria elephantia corripi ob eam propter victus rationem, & regionis fervorem, ex veterum monumentis accepimus. Illic enim elixata farina, & lentibus, & cochleis, & multis ſalſamentis, & nonnulli ex ipſis, aſininis carnibus & aliis quibuſdam cibis, qui craſſum & melancholicum ſuccum generant, veſcuntur. At in Germania & Myſia rariſſima hæc affectio videtur. Et apud Scythas lactis potatores nunquam fere apparuit. Denique qui vel otio torpeſcunt, vel cibo & potu nimio ſeſe ingurgitant, vel medio, vel violenta exercitatione, quæ ſæpe humores adurit, vel cibos in ventri tuo corrumpit, præſertim in calida & ſicca regione, utuntur, non raro in elephantiaſin incidunt.

Nationum igitur aliæ familiarem agnoſcunt morbum nunc, ut Ægyptus & Judæa. Aliæ vix norunt, ut Germania & Scythia & omnis Italia. Alia inter utraſque medio ſunt in univerſum æſtuoſis regionibus, quam temperatis, & frigidis, frequentior. Quinquam ſunt qui extreme frigidis atque gelidis tamen ea etiam eſſe contendant, quod prohibita tranſpiratione, coercitoque calore humores exurantur.

Quod ad ætates pertinet, quum nec pueri, nec adoleſcentes, humorum quæ dixi vitiis pateant, elephantia vix eos, ſponte ſine ſeminis labe invadit, ſed ætate florentes, vel etiam provectiores. Vix etiam ullus eunuchus hoc morbo tentatur. Qua ratione nonnullos legimus ſibi teſtes execuiſſe, ne ea ignominiæ labe aſpergerentur. Sed & qui elephantico parente progeniti ſunt, raro in elephantiaſim ante pubertatem incurrunt, ſi prudenter ſe gerant atque contineant. Eadem de mulieribus, quæ ſingulis menſibus naturæ lege purgantur: deque viris, quibus ſtatis temporibus hæmorrhoides fluunt, vel inſignes varices, a quibus ſanguinem profundunt, ſententia ferenda.

Antequam in externis corporis partibus certa elephantiæ notæ ſe prodant, ingens corporis ſegnities, & ignavia motuſque difficultas, exercet, ſpiratio tarda & difficilis evadit, alvus ſicca & adſtricta eſt, urinæ jumentorum lotiis ſimillimæ, albæ, craſſæ & turbidæ ſunt. Expiratio gravis & fœtida, ructus continui, ipſi etiam ægroto non parum moleſti, aſſidua cruditas. Appetitus nec integer eſt, nec omnino proſtratus, digeſtio facilis, tanquam in ſuum ipſius alimentum morbo raptim attrahente, propterea inferioris ventris ſiccitate laborant. Impetus in venerem intenſus, in ſomnum propenſio. Inſomnia metus & mœſtitiæ plena, velut & animi mores, qui ſubdoli quoque & vafri exiſtunt. Vitij cauſa foras emigrante, maloque ad cutem progrediente, malæ craſſiores fiunt, & pro florido ac vivido colore, livido rubore tinguntur, & tumores in facie extuberant. Plerumque enim in facie hæc lues erumpens, tanquam ignis de ſpecula procul conſpicuus effulget.

Hinc humore multo perfuſa cutis ſenſim craſſior, durior, aſperior, decoloratiorq; redditur, & crebras maculas, crebroſque tumores habet: & aliis quidem nigricat aut liveſcit, quibus melancholicus ſuccus, aliis flaveſcit, quibus bilis flava, aliis albicat, quibus pituita ſalſa, vel in atram bilem degeneravit, vel atræ bili permiſta eſt, aliis ex rubro liveſcit, quibus craſſus ſanguis uſtione nigreſcit, atque in atram bilem depravatur: unde quatuor elephantiæ differentiæ conſtitui poſſunt. Alia enim ſubrubicunda dicitur, quæ a ſanguine melancholico & limoſo profecta eſt, & mitior eſſe ſolet. Alia alba a melancholico humore pituitæ ſalſæ admiſto, vel potius a pituita ſalſa nitroſa & acri, & hac minus deturpari ac dehoneſtari ægri ſolent.

Alia nigra ex vera atra bile, quæ omnium peſſima & fœdiſſima exiſtit: In hac enim corpus univerſum tandem ulceribus ſcatet, & extrema putredine conſumpta plerumq; nullo ſenſu decidunt. Alia ſubflava, quæ a bile flava præuſtata, & in atram degenerante ortum ducit. Hæc per initia quidem mitis, tandem fervida & peſſima evadit. Primum autem in facie, aut in manibus, aut in pedibus elephantiæ ſigna comparent, natura quoad licet morbum longiſſime a corde, & hepate propellente in corporis extrema, minime tamen expurgante, ob humoris craſſitiem & cutis denſitatem: deinde vero & in reliquo corpore pullulant. Eadem de cauſa in extremis corporis partibus ſenſus paulatim hebeſcens, tandem plane torpeſcit, ineſtq; frigus perpetuum, maxime vero in pedibus, & tibiis calore in præcordiis coercito, ubi noxia materiæ ſcaturigo & focus latitat. Motus vero ſemper per initia integer, in quibuſdam etiam ad obitum uſque ſervatur: in aliis tandem depravatur vel prorſus aboletur: maxime verò in pedibus & tibiis. At frigoris & ſtuporis ſenſus toto morbi decurſu fatigat, ſed magis eo ingraveſcente. Tum temporis depravatæ in omnibus partibus concoctiones & aſſimilationes fiunt, qua ratione tubercula primum verrucarum ſimilitudine, alia juxta alia ſuccreſcunt; & tumores alij juxta alios exurgunt, melancholici humoris exuperantiam natura foras extrudente, quæ in cute concreſcit. Primum quidem, ut ſupra poſitum eſt, in fronte & reliqua facie, quoniam exhalatio omnis ſurſum facillime fertur, præſertim ad faciem, in qua venulæ multæ obliterantur. Deinde etiam in manibus, & reliquo corpore. Pedes, ſuræ, manus & facies, elephanticis facile intumeſcunt, interdum quoque & reliquum corpus, quod intolerabilis gravitatis ſenſu ſemper premitur & torpeſcit. Labra ſenſim adeò craſſeſcunt ac prominent, ut invertantur, eorum parte inferiore liveſcente. Nares ſimæ evadunt, & extrinſecus atris tuberculis ſcabræ: intus vero alarum craſſitie obſtruuntur, & rimis diſcerptæ, atque ferè intus ulceratæ cruſtulas nigras atque cruentas excutiunt. Quibus ex cauſis olfactus ferè concidit. Venæ temporum diſtentæ ſunt, & quæ ſub lingua conſpicuæ apparent, livido, nigro, & fæculento ſanguine turgent. Lingua vero ipſa grandinoſis varis extuberat, velut & palatu verrucoſis tuberculis. Aures extenuantur rubentq; admixto nigrore, ulcera in earum baſi ſunt, e quibus ſanies defluit, ac pruriunt, aut obſtructæ ſunt & elephanticæ, ut ſolito grandiores eſſe videantur. Oculi caliginoſi, in orbem coguntur,

tur, alio atque alio colore notantur, plerumque tamen candidum ex rubro flaveſcit, miraque craſſitie quaſi ungue obtegitur. Supercilia pilis nudantur, prominent, craſſa, prædura, ac fere calloſa evadunt, deorſum verſus pondere vergunt. Color lividus aut ater eſt. Epiſcenium vehementer contrahitur, dum tandem oculos contegat, ut iraſcentibus leonibus accidit, unde & leonina hæc affectio forte vocitata eſt. Pili in toto corpore præmoriuntur, dein ſenſim defluunt: ſed primum ſupercilia, & palpebræ, & mentum & pubes glabreſcunt. Dein rara in capite evadit cæſaries, intempeſtivi cani, & calvitium ſubito ingruunt. Horrenda denique evadit partium omnium deformitas. Nam ſi qui pauci pili remanent, hi magis dedecent, quam qui defluxerunt. Totus corporis habitus ſic commutatur, ut multi alarum inſtar, prominentes ſcapulas habeant, & mutato faciei colore, caracteri & mole auribus retortis ſatyros referant. Pedum plantæ & calcanea rimis profundis & aſperis interſecta ſunt, manuum pedumque digiti ſiccitate dehiſcunt, ungueſque funduntur ac dilacerantur. Totius corporis cutis exareſcit, atque fœda eaque ſicca ſcabie exaſperatur: ſæpius cum pruritu, nonnunquam ſine hoc. Malo ingraveſcente, alimento quidem privatur corpus, ipſaque muſculorum caro abſumitur, ſenſimque liqueſcit, ſed craſſeſcens tamen cutis rugis aſperis magis ac magis exaratur. Ad hæc quæ primum ſtupida cutis erat, ſenſu omnino deſtituitur, manente motu, ut ne infixa quidem acicula dolorem moveat, neque aſperſa fervens aqua exurat. Obſervavi tamen in quibuſdam pedum motum cum ſenſu periiſſe, & in quodam alterius brachii: qui tamen reſtituti ſunt. In omnibus ſpontaneæ inſunt laſſitudines, & ſingula membra quamtumvis exigua, inuſitata & intolerabili gravitate premuntur. Quinetiam corpus omnia gravatim fert, non illuvie delectatur, non cibo, non jejunio, non motu, non quiete. Ab omnibus enim morbus alienus eſt. Somnus exiguus & brevis eſt: vigilia peior, malæ ſua cogitans, vox rauceſcit, craſſefacta, exaſperataque grandinoſis variis arteria & gutture. Neque enim, ut recte ſcripſit Areteus, inopinabile eſt omne corpus talibus ſcatere tuberculis, quandoquidem & ſuillæ carnes, elephanticæ grandinis plenæ ſunt. Spiratio difficilior multo quamdudum evadit, & nonnulli circa ſomnum ſic afficiuntur, ut præfocari, ſtrangularique videantur. Spiritus totiuſque corporis exhalatio fœtore moleſta eſt. Pulſus exiguus, imbecillus, creber, tardus. Tumores malarum, menti, digitorum, aliarumque partium, in ſordida & virulenta, eaque fœda ulcera degenerant, graviſque putredo omnia contaminat, dum aliis naſus, aliis manuum aut pedum digiti: nonnullis etiam pedes ac totæ manus de corpore excitant. Neque enim elephantia prius perimit à turpi vita, ſæviſque cruciatibus liberans, quam membratim dilaceratus homo ſit, ſed longæva eſt, quemadmodum & elephas animal. Aliter atq; aliter in hiſce habet appetentia, non obtuſa, ſed guſtatus atq; qualitatis expers eſt, nullaque edendi aut bibendi delectatio. Anguſto puſilloque animo fiunt, neque præ vitæ amore vitam relinquere & contemnere poſſunt, neque calamitatem generoſo altoque animo perferre, verum ſeipſos condemnantes ſeſe occultant, & hominum notorum conſortia, conſpectuſque fugiunt. Non tamen omnia in omnibus, ſed alia in aliis ſymptomata deprehenduntur, ut eſt peculiaris cujuſque corporis natura, vitæ lex, & graſſantis veneni pernicies. Et quo graviora inſunt, eo ſævior elephas judicandus eſt. De elephantiæ ſignis plus ſatis, nam quæ ex urinis ac ſanguine petuntur, incerta ſunt omnia atque fallacia.

Quum morbis quo diſſolvantur, vel paria, vel majora eſſe remedia oporteat (quod enim ſuper infirmiuſque morbo eſt, hunc quidem minuere, eaque ratione juvare, ſed nec prorſus tollere, nec profligare poteſt) nemini mirum videri debet, ſi nulla remedia a veteribus excogitari potuerunt, quæ elephantem ingens malum expugnare, ac funditus excindere queant. Neque enim in parte una, aut viſcere uno inhæreſcit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra tantum prorumpit. neque humores ſolum, molleſque corporis partes leviter afficit, ſed & in penetralibus totum hominem occupat, & extrinſecus totum amplectitur. in ſolidas quaſque partes, atque in oſſa ipſa ita ſeſe inſinuans ac penetrans, ut propriam illarum ſubſtantiam prorſus immutet. Triſte profecto & viſu terribile ſpectaculum. Quod ubi ad ſummum malignitatis ſuæ faſtigium conſcendit, tum ſtabilem ac firmam in ipſis viſceribus & ſolidis partibus ſedem collocat, ut omnino dimoveri, divellique non poſſit. Hic igitur perniciem differre non auferre, vitam in longius tempus protrahere, & morbi fœditatem emendare, non funditus ejus cauſam excindere licet.

At ſi ad novam & adhuc orientem elephantiaſim curandam, idonea victus ratio, & medicamenta quæ mox referam, conferantur, ſalutis ſpes tandem affulgebit, præſertim ſi ex improba victus ratione, vel ex alterius inquinati contagione, non ex parentum ſemine malum originem habet. Nam quum ex elephantico ſemine vitium contractum eſt, etiamſi adhuc oriatur, de ægri tamen ſalute ſpes omnis abjicienda, noſtris tamen remediis morbus coerceri reprimique poteſt. Sunt autem ex iis, qui vitium ex prava victus ratione, vel inquinati alterius contagione, non ita pridem contraxerunt curatu faciliores, quibus a bile flava, aut à pituita ſalſa, aut à craſſo ſanguine ſuperaſſatis, proxima mali cauſa orta eſt. Quæ à bile originem trahit, ſævioribus quidem ſymptomatis urget, & neglecta citius premit, quam quæ à melancholico ſucco in atram bilem converſo proficiſcitur: ideoque majorem curandi rationem poſtulat, ſed facilius remediis cedit & obſequitur. Quibus teſtes vel natura deſunt, vel execti ſunt, ij vix unquam elephantia tentantur, ſi Archigeni credamus. Sed nec jam prehenſis aliunde præſentius remedium, quam ex teſtium exciſione affulget. Quotquot enim execti ſunt, tanti mali diſcrimen effugiunt, ſi modo temperatam eamque frigidam & humidam victus rationem in poſterum tenuerint: hancque veterum complures, ut omnium tutiſſimam curandi rationem ſequutos eſſe comperio. Legibus cautum eſt ne cum ſanis verſentur elephātiaci: nec injuria, in ea quidem ſententia. Licet enim ex iis, qui elephantia laborantibus perpetuo aſſiderent, neminem hactenus ſo-

la inſpiratione eodem vitio contaminatum videre potuerim: obſervavi tamen halitus graveolentia, ulcerum fœtore, & tetra totius corporis expiratione illorum bonam conſtitutionem tandem labefactari.

Quanquam igitur elephantiæ perinde atque luis venereæ virus humore quodam non ſpiritu, pro vehiculo utitur, ſine quo vix conſiſtere, aut in alios commigrare, & parem affectum parere queat: ideoque vel concubitu, vel accubitu, vel oſculo, vel alio impuro attrectatu opus eſt, ut contagionis ſeminaria celeriter in alios commigrent: quoniam tamen inſpiratione ſic aërem inficiunt elephantici, ut aſſidentibus omnibus gravis & morbidus ſit, recte eos à reliquorum ſocietate leges ſejunxerunt.

Qui elephantiam curare aggreditur, humores præter naturam in corpore collectos primum educere debet, deinde contractam intemperiem & terrenam ſiccitatem veneni participem emendare. Quæ dum fiunt & in corpore jam genita tubera ferro excindenda, aut cauſtico medicamento exedenda, & ulcera illinc relicta, vel ſponte nata, tergenda, implenda, atque cicatrice obducenda, & alia ſymptomata corrigenda ſunt.

Remedia ergo in genere ſunto, initio quidem, incremento, & quandiu humor effervescit, refrigerans & humectans victus lex: ubi vero deferbuerit, & calor elangueſcere cœperit, temperata, vel paulo calidior. Purgatio frequens, venæ ſectio ex intervallis repetita. Balneum aquæ dulcis, litus ex hydrargyro, aut certe catapotia ex eo ipſo & auro, alia alexipharmaca varia. Cornua ſeu cucurbitæ. Cauſtica & cutem detergentia, atque faciem illuſtrantia: quorum omnium uſum particulatim expediam a victus ratione orſus.

Incipiente morbo victus ratio imperanda, quæ refrigerandi & humectandi facultatem habeat. Calida enim & ſicca eſt morbi cauſa, quæ per contraria profligari poſtulat: plus tamen aut minus, pro humoris morbum committentis, & corporum differentia. Conveniunt igitur frequentes ſorbitiones ex pullis gallinaceis, & vitulina carne, quibus ſub finem coctionis, acida & refrigerantia olera adjiciantur, oxalis, atriplex, portulaca, viola, bugloſſum, borrago, lactuca, ſcariola, plantago, uva acerba, oxyacantha, aliaque ejuſdem claſſis, quæ atræ bilis calorem & ſiccitatem temperant, malignitatemque infrænant. Ebur, & cornu cervinum ſiccitate quidem aliquantum obeſſe videri poſſunt, ſed veneni perniciem oppugnant & infringunt: maxime vero cervinum cornu, ideoque & ſorbitionibus incoquitur, & cibis utiliter permiſcetur, qui illius ſiccitatem corrigant. Carnes boni ſucci & coctu faciles, elixæ optimæ ſunt, ſi ſuprapoſitis herbis condiantur. Conceduntur & aſſæ, ſi cum omphacio aut alio condimento acidulo earum fervor retundatur. In id primas tenent mali punici, aut citrii, vel medici ſucci. Sequitur oxalidis ſuccus, omphacium & acetum: quibus aqua roſ. aliquando commode adjicitur. Item ova ſorbilia & piſces euchymi. Cremor hordei amygdalino lacte exceptus, & cum ſaccharo roſaceo coctus, omne alimenti genus anteit profecto, ſeu bonitas ſucci, ſeu coctionis facilitas, ſeu calidæ & ſiccæ, utræque bilis contemperatio quæritur. De lacte aſinino eadem fere ſententia eſt. Vacuationibus igitur neceſſariis præparato corpore, invicem modo hordeatum, modo lac aſininum, pro jentaculo ſit, præſertim per æſtatis ardores, & in elephante quem atra bilis à flava genita procreavit, aut certe alternis menſibus uſurpentur. Quinetiam qui ex hordeo panis conficitur, utilis eſt, terget, refrigerat, alvum liberam efficit, & alimentum corpori præſtat non contemnendum.

Vitentur ſalſamenta omnia, & aromatis condita, aliaque omnia potulenta & eſculenta, quæ bile ferventem ſanguinem procreant, veluti cepe, allium, porrum, ſinapi: deinde bubulæ, cervinæ, aſininæ, ſuillæ, leporinæ carnes, caſeus vetus, aliique cibi omnes, qui terrenum ac melancholicum ſuccum progignunt. Item legumina omnia, & quæ difficile coquuntur, & flatus, quibus elephantici maxime premuntur, proferunt. Niſi forte per morbi initia quum fervidus calor omnia exurit. Tum enim & mala carpendula cruda & pira chriſtiana cum ſaccharo eſſe licet, & lactucam ac portulacam in acetariis, ut tantum fervorem reſtinguant, maxime vero melones & reliquos fructus horarios ejuſdem generis, vel ceraſa acida. Capparum uſum etiam veteres in acetariis concedunt.

Potus eſto non merum, quod invaleſcentem partium ſiccitatem foveat, & humores exurat, non cereviſia, quæ craſſi ſucci copiam aggerat, non aliud denique potulenti genus, quod ferocientem elephantiæ cauſam exaſperet: ſed vel pomaceum, limpidum, pellucidum, optime defæcatum, nec acidum, nec prædulce, pari etiam aquæ portione dilutum, vel hordei & paſſarum decoctum, vel vulgaris ptiſana. Quod ſequitur decoctum humorum fervorem reſtinguere & malignitatem occulta proprietate reprimere atque obtundere poteſt. Ideoque in hac curatione omnibus aliis antecellit, quandiu inſiti caloris vires frigida nullo negotio vincere, ac concoquere poſſunt. His enim langueſcentibus decocto frigida detrahere præſtat.

℞. Saniculæ bugl. plantaginis, pimpinell. calendul. ulmariæ, ſingul. p. j. ſcobis eburneæ, cornu cervini, utriuſque ʒ j. paſſarum purgat. glycyrrhizæ raſæ, utriuſque ℥ ij. hordei p. j. Coquito in aquæ ℔ viii. dum duæ deceſſerint. Decoctum percolatum, & ſyrupo violato conditum uſui reponito. Eaſdem vires habet quod ſequitur.

Cichorii radicis tres quatuorve unciæ, cum paſſarum pari pondere, aquæ ℔ viii. coquuntur, dum ſex ſolum ſuperſint. Tum glycyrrhizæ purgatæ tuſæ ſeſcuncia, hordei pugillus, ſcobis eburneæ, cornu cervini & ſem. fœniculi, ſingul. ʒ j. adjicitur. Ferveant omnia rurſum dum libra una abſumpta fuerit: dein olla ab igne ſemota perfrigeratum decoctum colo trajiciatur, quod per ſe vel cum ſyrupi violacei momento in vicem vini uſurpetur. Plantago & lactuca recte inſeritur tum ſorbitionibus, tum decocto modo deſcripto, dum fervet humor & exuritur. At inclinante ac fatiſcente natura frigida omnia marceſcentem inſitum calorem convellunt, & flatus gignunt, ſæpe etiam febrem movent. Pimpinella quòd venenatæ perniciei obluctetur, neque frigore aut calore obſit, omni morbi tempore tuto uſurpatur, velut & borrago, ſanicula, calen-

lendula & bugla, quod putredini adverſentur. Hordei ſolius decoctum (aqua hordei vulgo appellatur) & palato non ingratum, & retundendo incipienti morbo aptiſſimum exiſtit. Commode in eo mali punici acidi aut ſubdulcis granula imponuntur, & in vicem ſacchari glycyrrhiza ac uvæ paſſæ.

Benefaciet & potus divinus, qui pro aquæ coctæ, vel decocti hordei libris ſingulis ſucci mali citrii unciam, & ſacchari unam habeat unciam cum cinnamomi pauxillo: ſed tandem ventriculo officit. Si forte ingrata hæc diſplicebunt omnia: aqua ſimplex optima uſurpetur, quæ tamen affecta ætate & remiſſiore calore noxia putanda eſt, cujus loco aq. ſacch. & modico cinnamom. condita conceditur. Inedia quum bilioſas materias imprimis commoveat & accendat, atque graſſantem clanculum partium ſiccitatem promoveat, jure inter res huic morbo infeſtiſſimas habeatur. Invaleſcente putredine ac calore fatiſcente potus deligendus, qui ſpiritus inſtauret, vires foveat, ſerpentem putredinem arceat, & vitam in quam longiſſimum fieri poterit, tempus proferat: cujuſmodi eſt qui ſic habet.

Capus & fruſtum vituli aquæ libris decem coquitur, dum ſex ſuperſint: ſub finem adduntur veronicæ utriuſque, bugloſſ. borrag. aſclepiad. pimpinell. calendul. ſaniculæ, ſymphyti majoris & minoris, plantag. ſcariolæ ſingulorum Mj. rad. pentaphyll. veronicæ coronariæ, ſem. cardui, ſcobis eburneæ, & cornu cervi, ſingulorum ℥ß. Colatum jus in vitream ollam inditur, ut in duplici vaſe aqua proliciatur, quæ ſaccharo & ſantal. citrini momento condita uſui apta ſit. Cibus igitur ſit paulo plenior, ſed euchymus & coctu facilis, ſique bis die potius quam ſemel ſumatur. Nova enim eſca continenter corpori applicata ſpatio temporis antiquam vacuationibus jam minorem factam, obſcurat atque infringit.

Vehemens omnis exercitatio, quæ ſudorem elicit imprimis noxia eſt, ut & duræ corporis frictiones, & quæcunque vel corpus exiccant, vel humores inflammant & torrefaciunt. Adde & ſementa omnia ſicca, & natationes in mari aut ſulphureis & aluminoſis aquis. Dein & unctiones omnes ſiccandi facultate præditas, & vinum abſynthites (quod tamen à vomitione aliquando, & ubi cruditas urget tuto dari poteſt.) Hæc enim omnia aliaque ejus generis invaleſcentem partium ſolidarum ſiccitatem diuturno aut frequenti uſu fovent, & mortem accelerant: quemadmodum & ira, & mœror, & reliqua omnia animi pathemata, quæ humores exurere, & calorem inſitum labefactare, atque atterere poſſunt. Somnus diurnus elephanticis pernicioſus eſt, nocturnus autem aptiſſimus, poſt juſtum à cœna intervallum. Deambulatio lenta commoda, velut & frictio lenis, ſubductis alvi fæcibus redditaque urina. Hæc quidem refrigerans & humectans victus ratio, quandiu fervet humor, vigetque calor inſitus, alieno tamen æſtuante tenenda: maxime vero in eo elephante, qui ab atra bile quam flava procreavit, profectus eſt. Nam quum ita jam exuſta ac retorrida ſunt omnia, ut cinis duntaxat ſuperſit frigidior, in calore & frigore temperata alimenta neceſſaria ſunt, alioqui labaſcente calore inſito ac pene jam extincto, quæ ab eo fiunt concoctiones fruſtrantur, aggeruntur que flatus & cruditates, quæ corpus mire laceſſunt. Qui eo miſeriæ jam præcipites acti ſunt, ſumpto potulento aut eſculento refrigerante, febre tentari ſolent, donec nata inde cruditas evicta ſit: qui tamen morbi initio calidis tum alimentis, tum medicamentis valde offendi viderentur. Itaque pro morbi progreſſione, ætatis & temperamenti differentia, aliaque medendi opportunitate prudenter immutanda victus ratio. Hoc tamen ſciri velim, calidiore & ſicciore victu, quam humidiore & frigidiore graviorem noxam ab elephanticis contrahi. Inclinante ergo natura, vini ſed diluti uſus concedendus, alimenta temperata, euchyma ac concoctu facillima deligenda, imperandaque ſunt, quæ à languidiore calore nullo negotio confici, concoquique poſſint. Fugienda etiam acida omnia, niſi ſaccharo aut cinnamomo condiantur. In iis nulla tentari debet curatio, quæ morbi cauſam excindat. Illic enim ſymptomatum impetum retundere, ac perniciem differre, non morbum radicitus evellere licet. Idonea victus ratione præſcripta, in humorum qui naturæ moleſti ſunt & graves, præparationem & vacuationem incumbere oportebit. Sed quoniam tres omnino ſunt corporis regiones, è quibus excrementa arte educuntur, priuſquam craſſus & fæculentus ſanguis, venis majoribus coercitus agitetur, quæ in prima corporis regione coacervata ſunt, eluenda, expurgandaque, primum quidem clyſtere, deinde cathartico blandiore: cujuſmodi ſunt caſſiæ atramentum, rhabarbarum, & ſenna, & quæ ex iis fiunt compoſitiones catharticæ. Si quis tamen ubi plenitudo ineſt, ante uſum catharticorum ſanguinem mittat, nullam gravem noxam accerſiverit. Avicennas Græcorum imitatione venæ ſectionem quum ex uſu eſt, purgationi præmittit, nec ante octavum ab ea diem purgare aggreditur. Purgat autem per hieram diacolocynthidos, vel per apozemata, aut catapotia, quæ helleborum, ſcammonium, lapidem cyaneum, pulpam colocynthidos, & aloen habeant, à quibus in hujuſce morbi initiis, ob cruditatem, lentorem & craſſitiem humoris abſtinendum cenſemus, ne magna ſequatur perturbatio. Ille ſatis eſſe putat, ſi ſemel aut bis quoque anno validis hiſce pharmacis purgentur elephantici: nos mitioribus ſæpius repetitis, ſenſim cacochymiæ ſentinam melius, tutiuſque exhauriri didicimus: illorum tamen uſum turgente materia haudquaquam repudiamus.

Archigenes primas purgationes molitur colocynthidis pulpa in catapotia redacta, qua tamen ſeroſos humores, qui atræ bili, veluti frænum aliquod injiciunt, & pituitam potius detrahi comperimus melancholia retorrida intus reſtitante. Itaque primo curationis hujus die, alvus clyſtere proluenda, poſtridie vero, purgans medicamentum, quod nulla perturbatione ventriculum, primas venas & inteſtina ſordibus exoneret, propinandum: tertio die vena incidenda in cubito dextro conſpicua: poſtero die ſecanda & interna ſiniſtra ſi vires valent: ſin minus, biduo interjecto iis recreandis aptior fuerit. Detrahendi autem ſanguinis mo-

modum, vires & vaſorum plenitudo præſcribent. Oportebit & in malleolis, poſt aliquot dies venas tundere, deinde & in fronte. Ut ſemel dicam, ſæpe & multum, & variis ex locis in hoc affectu ſanguinem mittere operæ pretium eſt. Reviviſcit namque elephanticorum calor detracto putri & fervente ſanguine hacque quaſi ſarcina levatum corpus multo alacrius evadit. Exigua quippe ſanguinis pars, in elephanticis optima eſt, quæ naturæ in alimentum cedat, reliqua vero plurima. Hanc repetita evacuatione detrahere, illam familiari ac bono alimento adaugere oportebit. Habendus tamen modus in evacuando, dandaque erunt intervalla, quæ recreandis viribus ſatis ſint, & quo magis progrediente morbo vires imminuuntur, eo minus ſanguinis detrahendum. Interea dum ſanguinis detractiones fiunt, ſi durior alvus diutius ſubſtiterit, alternis diebus ſolvenda, aut etiam ducenda, vel caſſiæ atramento, vel juſculo purgatorio, vel clyſtere, aut viciſſim modo hoc, modo illo. Sanguine quantum opus erit detracto, duo ſcopi ſuperſunt, ad quos medici conſilium omne, curaque dirigatur, purgatio & commutatio. Purgatio quidem ejus quod ſic vitium fecerit, ut priſtinam integritatem recipere non poſſit. Commutatio vero, cum humorum, tum partium noſtri corporis ſic venenata labe inquinatarum, ut tamen in priſtinam bonitatem revocari, reducique poſſint. Arte igitur ſenſim educenda quæcunque à naturali ſtatu ita receſſerunt, ut nullis remediis reſtitui queant. At vero immutandum quicquid emendari atque corrigi poſſe videbitur. Educetur autem ſecta vena, catharſi, cucurbitis, cornubus, balneis, unguentis, & emplaſtris digerentibus aut ſuppurantibus. Venæ ſectio noxium quidem humorem demit & vacuat, ſed una cum eo utiles ſpiritus & humores puros in ſanis detrahit, eaque ratione vires diſſolvit, & nativi caloris robur atterit: at in elephanticis, ubi fere totus ſanguis venenatam putredinem concepit, ſi intervallis repetatur, nihil nocuerit quandiu vires valebunt. Purgans tamen medicamentum id duntaxat detrahit, quod naturæ prorſus ineptum atque inutile eſt, relicto utili alendo corpori idoneo, quod immutantibus emendetur, ſi quod ſubſtantiæ aut qualitatis exiguum vitium contraxerit. Qui circum viſcera & in venis majoribus redundat craſſus ac fœculentus humor, (ejuſmodi eſſe ſolet, qui hujuſce morbi materia cenſetur) nec per ſudores evacuari, nec cæca tranſpiratione digeri, nec vomitione facile ac tuto excludi, ſed ſola alvi purgatione & venæ ſectione detrahi poteſt. Porro horum remediorum uſus multiplex ac varius exiſtit, nam modo purgantibus & immutantibus confuſis atque permiſtis, eodem die purgatio & commutatio adhibentur, modo viciſſim purgatio & immutatio tentatur. Noxios igitur humores eodem die præparare ac purgare poſſunt ſyrupi & apozemata, quæ præter ſennam, agaricum & elleborum, radices, herbas, ſemina, ac flores habeant, quibus attenuandi, incidendi, aperiendi, humectandi, refrigerandi, putredinem inhibendi, atque atræ bilis perniciem edomandi, infringendique facultas inſit. Sed his alternis duntaxat diluculis, aut quarto quoque die locus erit, ne quotidiano uſu ventriculo ac viſceribus (quorum robur ad morbi longitudinem tueri operæ pretium eſt) ulla vis & noxa inferatur. Diebus vero interjectis, præparantibus, & immutantibus pugnabimus. Immutant autem quod emendari poteſt, & præparant quod purgatione excludi poſtulat, cardiaca refrigerantia, humectantia, bilem utramque & craſſam pituitam attenuantia, incidentia, & vias purgationis aperientia medicamenta, zulapii, apozematis, ſyrupi, ſorbitionis, opiatæ, tabellæ, pulveriſve formæ: quorum materia medico exercitato notiſſima eſt. Adde & unguenta, & balnea, & alia quæcunque in id uſus comprobavit. Veteres ellebori nigri obolos tres cum ſcrupulo ſcammonii in ſero lactis aſinini diſſolvebant, ac frequenter præbebant elephanticis. Purgato dein ſæpius corpore vomitiones proritabant, primum quidem à cibo deinde etiam jejunis, idque interdum per raphanos, interdum per album veratrum. Sed effrænis nimis & periculoſa, ac nihilominus parum efficax iſthæc medendi ratio deprehenſa eſt. Purgatio per elleborum ante balnearum uſum, & exquiſitam præparationem magna moleſtia minimum proficere comperi. Vomitio nec materiam craſſam circum viſcera, & in venis inhæreſcentem detrahere, nec genitam intemperiem emendare, nec malignam morbi perniciem infrænare poteſt: mucoſam duntaxat ventriculi pituitam & bilem multis cruciatibus evellit. Multo igitur ſit ſatius, ſi nigra & retorrida bilis caſſia, rhabarbar. & ſenna haud ſatis ſtrenue detrahi videatur, ellebori nigri momentum, apozematis, & ſyrupis purgantibus, quæ ſennam & rhabarb. habeant incoquere, hiſque ſemel aut bis in hebdomade alvum ducere. Eſt autem purgantium, & præparantium quæ modo propoſui, uſus viciſſim repetendus, dum alimenti penuria morbis fatigetur, ipſæ vero corporis vires alacriores evadant. Nec negligenda etiam in cibis medicamentoſa purgatio, quibus diebus validiora cathartica non porriguntur. In prunorum damaſcenorum decocto colo transfuſo, aut in jure pingui ſennæ ſemuncia recte incoquitur, cum bugloſſo, borrag. oxalide, & hyſſopi ac thymi pauxillo. Excolatum dein decoctum horis duabus cibis præmittitur. Hæc dum fiunt, ſi vel tubercula, vel latæ quædam maculæ livido rubore cutem deturpent, ſive ſenſus in his jam perierit, ſive integer adhuc & incolumis perſtiterit, primum fotu & unguento emollienda, deinde diſciſſa cute cornua ſuctoria identidem adhibenda, quæ parti tenacius impactum, & hærentem ſanguinem exugant atque extrahant. Sic illa fronti, genis, cervici, brachiis, manibus, aliiſque minutioribus partibus, commode inſiguntur, oreque exugitur, quicquid in parte redundat humoris alieni. Cornua ſuctoria quum deſunt, nec cognitus eſt admovendi modus, cucurbitulæ ſufficiuntur, etiamſi multo imbecillius trahant. Poſt cornua altius rurſum diſcindenda tubera, & catheretico medicamento, aut etiam cauſtico exterenda, abſumendaque ſunt. Latæ maculæ ſcalpelli cuſpide diſciſſæ, mercurio ſublimato in populo unguento diſſoluto radicitus exeduntur. Idem ſed imbecillius ac minore moleſtia præſtat pulvis mercurii, vel ſolus vel unguento roſato exceptus, neque validioribus opus eſſe comperio ad omnes elephanticorum verrucoſas puſtulas, ſi quis prudenter

denter ut inoverit. Maculæ emplaſtro è cantharidibus, fermento & ſapone nigro facile abolentur. Hoc enim veſicas latas tenui ſero turgidas excitat, quibus ruptis effuſoque humore, mortua epidermis à vera & craſſiore cute divulſa, facile nulloque negotio vel excidit, vel eximitur. Tumque ſi locus nimium extuberat catheretıcum unguentum imponitur, quod illam reliquis adæquare poſſit. Quo quum ventum eſt, cicatrix inducitur. Si non extuberat, contractus ardor unguento roſato demulcetur, dein cicatrix contrahitur. Jam vero quum primum iſtorum præſidiorum uſu toti corpori proviſum fuerit: balneum tepidum ex remollientium decocto apparandum, in quo bis die elephanticus inſideat, mane quidem ante epulas horis duabus, & veſperi ante cœnam horis totidem. Hoc in biduum aſſervari poteſt integrum, & ſemel in hebdomade inſtaurari, donec remittant, aut prorſus evaneſcant omnia luis hujus ſymptomata. Ea cautione, ut neque in lecto poſt balnei egreſſum, neque in ipſo balneo ſudor cieatur, aut diffluat è corpore. Hic enim calidioris balnei nota eſt. Sit igitur juſto tepore moderatum balneum, ne calidius morbi cauſam (quæ ſudoribus, præ nimia craſſitie tolli nequit) exaſperet.

Veſperi poſt balnei egreſſum corpore reſiccato, illitus ex hydrargyro adhibetur: & poſtridie balnei, catharticum propinatur, quod fuſum, liquefactumque humorem in alvum rapiat. Singulis ergo hebdomadib. balneum innovari debet ad biduum, & ſemel quoque die à balneo corpus unguento ex argento vivo in lecto perungi: dein ſumpto cibo euchymo & eupepto, ſomnus ſi accedat excipiendus nulla ſudoris profuſione. Non enim partium ſolidarum ſubſtantiam hydrargyri litu liquefacere, & in ſudores, aut mucoſum ſputum depravare, ſed earum ſiccitatem humectantibus emendare ac corrigere, & refrigerando fervorem retundere conſilium eſt. Ideoque ſi bis inuncto corpore ſputatio aut dyſenteria in minere ſentiatur, ſemel duntaxat in hebdomade poſtea inungatur, & impendens ſputatio propinato cathartico coerceatur, ne corpus quod humefacere conſilium eſt, nimio exiccet opere. His quæ dixi remediis, tribus menſibus continuatis, tametſi morbus in totum nondum erit abactus, fatigatæ tamen naturæ duorum triumve menſium remiſſionem concedere operæ prætium fuerit: ea lege ut interea octavo quoque die, & ſyrupo, aut alio cathartico, quicquid de quotidianis alimentis corrumpitur, detrahatur, & balneum ſingulis menſibus biduo ſaltem uſurpetur citra hydrargyrum. Interim aſinini, aut caprini, aut ſi ne hoc quidem ſuppetit, vaccini lactis quinq; ſexve unciæ quoq; diluculo exorbendæ adjecto ſaccharo roſaceo, cujus uſu atræ bilis pernicies coerceatur. Recreata natura, ſi nondum prorſus deleta erunt elephantica ſymptomata ad principium ſuprapoſitæ curationis reflectere oportebit, omniaque ſuo ordine facere, velut ante poſitum eſt, præterquam quod multo religioſius ſanguis mittetur. Idque bis, ter, quaterve his, quæ dixi intervallis repetere operæ pretium fuerit, ſi ex deſcriptis præſidiis profectus evidens quæritur. Maligna hujus morbi natura, tenaciter adeo viſceribus, aliiſque partibus ſolidis inhæreſcit, ut in pleriſque niſi ſæpius repetito remediorum uſu, funditus non excindatur. Aliis igitur annus unus ad curationem ſatis eſt, qui neque ex parentum ſemine vitium contraxerunt, neque diu tentati ſunt, aliis, quibus extrinſecus acceptum vitium jam diu inhæret, vix duo anni ſatisfaciunt: aliis, qui vel hæreditario hoc vitio, vel aſcititio, ſed inveterato tenentur, in totam vitam continuanda, quæ poſtea tradetur curatio.

Una elephantia præ aliis longis morbis remediorum varietate ac viciſſitudine gaudet. Suntque in hoc affectu, ſi quo in alio, ab omnibus fere remediis induciæ quædam & intermiſſiones ſæpe ægro concedendæ, deinde & reſumptio, & ad priora reditio, & novorum remediorum admotio adeo neceſſaria, ut eum vix unquam convaliturum credam, qui in unico remedio quamlibet generoſo ſpem ſalutis collocarit.

Alia curandi ratio ſuperiori affinis, ſed facilior.

Præparato qua dixi ratione corpore, neglecto litu ex hydrargyro, catapotia uſurpanda, quæ calidam & ſiccam viſcerum ac ſolidarum partium intemperiem emendare, omnium humorum ferociam & perniciem reprimere, obſtructiones viſcerum ſolvere, & earum cauſam ſenſim expurgare, atque idcirco elephantiam profligare ſolent. Cujuſmodi ſunt, quæ ſic habent.

℞ Argenti vivi ℥ß. cum panis adhuc calentis medulla manibus diu ſubige, ut in eam plumbaginem deponat, purgatum dein hydrargyrum ſucci limonum momento, & olei e myrrha arte Chymica deprompti ℥ß. exacto miſceto, adjecta terebinthinæ venetæ aqua roſ. elotæ ℥ j. tum adde auri puriſſimi, eodem artificio Chymico in tenuiſſimum pollinem redacti, vel ſi deſit, foliorum auri ℥ j. ambaris ℈ j. pulveris electuarii, diamargar. frigidi & electarii trium ſantalon ſimplicis, utriuſque ʒij. fingito maſſam, cui ſequentis magmatis ℥ i ß. admiſce.

℞. Foliorum ſennæ electorum ℔ j. rhabarbari in fruſtula diſſecti ℥iv. rad. arefactæ elleborí nigri noſtratis ℥ j. diem unum œnoſtagmate macera, quod dein exime ac ſepone, atque aliud affunde, idque rurſus exactis duodecim horis expreſſum cum priore miſceto, & vitreo vaſe exceptum in diplomate exhalare curato, atque relictum magma ad uſum ſervato. Hujus compoſitionis ʒß. dabitur quindecim alternis diluculis, tribus horis ante cibum: idque alternis menſibus, interjecto balneorum, & aliorum omnium præſidiorum deſcriptorum uſu.

Recens orta elephantia, quæ gentilitio jure comparata non ſit, his remediis profligatur. At quæ vel hæreditario jure ſucceſſit, vel inveterata eſt, nullo unquam remedio penitus exciuditur. Hæreditaria quippe naturæ & ſeminis vitio, quod ars nulla emendare poteſt, committitur. Inveterata vero quoniam partium ſolidarum ſubſtantiam in ſui naturam prorſus jam immutavit, nullo amplius remedio vincitur. Præſtat tamen in rebus anguſtis, arctiſque, vel etiam deploratis, aliquod experiri remedium, quam in

certam deſperationem, ægrum præcipitem dare. Humanum enim eſt, & plenum benevolentiæ ſignum, in ſummis etiam malis ad experimentum uſq; progredi, ut difficilem affectum, ſi non omnino tollamus, certe leniamus & compeſcamus, ſic tamen ne vulgo dedecore afficiantur præſidia, quæ multis fuere ſaluti. Itaque in utriſque tentetur modo tradita curatio, ſi caloris nativi robur ſupererit. Elephantiæ hæreditariæ aut inveteratæ cauſam, ſi radicitus non tollit, eam ſaltem infringit ac debilitat, perniciem ſi prorſus non aufert, illam certe differt, vitamque prorogat, plerumq; in longiſſimum tempus, & morbi fœditatem obſcurat. Sed ut erit nativi caloris robur, & corporis natura, hydrargyri modus in unguento, quod in egreſſu balnei aliquando adhibebitur, veniet decernendus, veluti & in catapotiis. In omnibus quidem naturis ac corporum generibus, idem remedium, ſed non eodem modo uſurpandum fuerit. Qui viribus valent, ac firmo corporis habitu præditi, neq; ætatis florem egreſſi ſunt, eis non raro multa & frequens hydrargyroſis, quæ ad ſputationes uſque progrederetur, ſed citra ſudorum profuſionem præſens auxilium, opemque attulit: qui vero ſenilem jam ætatem aſſequuti, viribuſque fracti, rheumatiſmis afflicti, oppreſſique ſunt, nihil aut parum adjumenti ab hydrargyro percipiunt: Quum enim frigidus & humidus ſit hydrargyrus, frigidum ſenum corpus calore nativo qui ſupererat extincto, morti celeriter addicit. Incipiente igitur, increſcente & vigente elephanticorum calore, non vanis titulis famigeratum ex viperis remedium, non theriaca, non ferrum, non ignis, non aliud denique ullum præſidium hydrargyro ſecundum deprehendetur. Quod ne temere dictum videatur, meæ opinionis longo jam uſu & experientia confirmatæ, rationem paucis, ut mos eſt, expediam.

Elephantia admodum ſiccus & terrenus morbus eſt: argentum vivum ſummo humore præditum, quum partium tenuitate omnia permeet, indurata omnia mollit, laxat & humectat. Acris, exuſtus & malignus humor eſt, qui elephantem parit, argentum vivum tum frigore, tum alia occulta proprietate & efficientia, acrium omnium humorum fervorem retundere, & malignitatem, feritatemque infringere deprehenditur. Elephantia non externas tantum corporis partes attingit, ſed ſolidarum etiam ſubſtantiam labefactat. Argentum vivum maxima partium tenuitate præditum, non in extima cute hæret, ſed ad viſcerum, & ſolidarum partium ſubſtantiam uſque pervadit ac penetrat, omnia ex æquo fere ſuis viribus afficiens atque efficaciter immutans. Itaque prudenter, ut jam præmonui, corporum generibus, & nativi caloris robori, aptetur hydrargyri modus, & juſtis cancellis circumſcribatur utendi ratio. Hic enim graſſantem ſolidarum partium ſiccitatem remorari, atrabilarii humoris incendium reſtinguere, feritatem cohibere, & invaleſcentem putredinem arcere poteſt.

De venæ ſectione idem eſto judicium. Neque enim in deploratis, quorum languent jam vires, fatiſcitque calor inſitus, tam ſæpe mittendus ſanguis fuerit, tamque copioſe, quam in recens contaminatis, qui & virium robore valent, & ſanguinis plenitudine tenentur. Mittendus tamen juſto intervallo quum putredo nimium in venis invaleſcens, perniciem accelerabit, ut ſublata putrentis ſanguinis ſarcina, reliquum langueſcens calor facilius concoquat.

Cætera omnia quæ elephanticis convenire dixi remedia, vix unquam ulla noxa, maxime fere profectu ſemper a prudenti & rerum uſu perito medico uſurpantur. Tenendus tamen vel in his modus, quæ ſemper ſalutaria deprehenduntur, concedendaque naturæ intervalla, & veluti quædam remediorum induciæ, feriæque, quo repetita illam poſtea magis velut nova afficiant atque immutent. Itaque non modo ſemel in hebdomade melanagogo medicamento alvum ducant, ſed etiam clyſteribus ſæpe illam ſolvant, atque etiam interdum ſorbitione purgante quæ borraginis, bugloſſi, oxalidis, oxylapathique folia habeat cum ſennæ ſemiuncia, & thymi atque hyſſopi pauxillo. Sæpe laxantibus atque emollientibus balneis inſideant. Sanguinem quoque menſe, aut ſi ætas jam valde inclinat, tertio aut quarto quoque menſe, aut ſaltem vere & autumno detrahant, plus minuſve, ut feret plenitudinis, putredinis & virium ratio.

In loco habitent ſalubri, temperato, lucido, æſtate media, ſolis ardoribus minime expoſito, ſed ad ſeptentrionem aperto, nam hyeme meridianum ſolem habere præſtat, frigidis hiſce regionibus.

Cibis utantur boni ſucci & facilis concoctionis, iiſque temperatis, ſi jam inclinat ætas ac reſtinctus eſt bilis atræ fervor: refrigerantibus vero & humectantibus, ſi nondum morbi calor deferbuit. Vino in omnem vitam abſtineant, aut certe ad ſexageſimum annum uſque, tumque eo quam dilutiſſimo utantur. Calfacientia & ſiccantia alimenta, & medicamenta omnia declinent, nec ſe inedia conficiant, iracundiam cohibeant, mœrorem metumque pellant, cupiditates, ſolicitudineſque omnes detrahant, & perturbationes, concitatoſque animi affectus coerceant, atque moderentur. Cardiaca quæ venenatæ labi obluctantur, frequenter uſurpent, opiatæ, conditi, pulveris, electarii, aquæve ſtillatitiæ forma, idque mane, & ante epulas, vel ſub horam ſomni, interdum & cum epulis: quorum omnium compoſitiones poſtea trademus.

Qui elephantico ſemine progeniti ſunt, non ſubito concidunt, ſed ſenſim invaleſcente putredine corrumpuntur, membratim dilacerantur, tandemque intereunt. Hic varias humorum mutationes ac multiplices morbi & naturæ conflictus obſervare licet. In his primum faciei cutis craſſeſcens vividum colorem amittit, atque ex rubro liveſcere incipit, quod ſymptoma antevertere, atque arcere expedit, alienæ materiæ, (quam e venis ac viſceribus natura ſeſe exonerans eo pepulit) vacuatione, balneis aquæ dulcis tepefactæ, in qua emollientes, laxantes, ac tergentes ſtirpes decoctæ fuerint, victu humectante & refrigerante, fotu emolliente & rarefaciente, unguento molliente, rarefaciente & tergente, admotis cucurbitulis, aut cornu ſuctorio poſt ſcarificatum, unguento ex hydrargyro corpori poſt balnei egreſſum illito. Si malum nihilominus ſerpit, brevi tubera erumpunt, pri-

primum quidem in facie, dein in tibiis, manibus, aliiſque partibus. Hæc ſcalpello, diſcilla catheretico medicamento radicitus exeduntur, deinde cicatrix inducitur. Progrediente tempore cutis quibuſdam faciei locis mire craſſeſcens, maxima deformitate in tumorem attollitur, cui color ineſt ex rubro nigreſcens ac pellucens. Hæc ſcalpello vulnerata feculentem ſanguinem fundit, qui etiam cucurbita, vel cornu ſuctorio, majore vi elicitur. Emplaſtro dein catheretico quicquid inæqualiter intumuit ac ſupercrevit, exeditur, atque adæquatur, cicatrix tandem contrahitur. Neque enim verendum, vel ſupercilia, vel frontem, vel genæ particulam ſic vulnerare, atque reliquis quæ non ita intumuerunt, æquare, quum relicta ex ulcere cicatrix, multo quam reliqua cutis venuſtior eſſe ſoleat. Ulcera quæ ſponte vel in tibiis, vel in aliis partibus naſcuntur, ſanguinis fæculenti & corrupti eo decumbentis ſoboles ſunt. Ideoq; purgato corporea ſanguinis miſſione, curatio ineunda. Mittitur autem primum quidem inciſa vena, quæ fluxionis fontem exhauriat, dein quæ ab ipſa parte derivet ac vacuet. Hinc pars incidenda ſatis altis plagis, ut multus ex ea ſanguis extillet, adhibendæque cucurbitulæ: poſtremo ulcus aliorum more curandum.

Commune eſt in omnibus ulceribus, quæ in hoc morbo ſponte emergunt, poſt vacuationes univerſales, & derivationem, ex affecta parte, altis ſectionibus, partem ipſam cædendam eſſe, ut adhibito cornu ſuctorio, aut cucurbita, ſanguis ipſi impactus extrahatur, dein catheretico medicamento quicquid vel occaluit, vel ſupercrevit, vel nimis intumuit, vel aliud inemendabile vitium contraxit, abſumatur: poſtremo ulcus aliorum more & carne impleatur, & cicatrice obducatur quam elegantiſſima.

Morbo ingraveſcente ſæviora ſymptomata emergunt. Primum igitur ſenſus in externis partibus hebeſcit, meſtque frigus fere perpetuum. Quæ ſymptomata etſi nullis auxiliis funditus tolluntur, leniri tamen ſolent, & periculum differri: primum quidem ea curatione quam ſupra retulimus: deinde topicis medicamentis, quæ frigidum & craſſum humorem parti inſertum digerere, craſſeſcentem cutim emollire, laxare ac levigare, & inſitum ipſius partis calorem fovere atque erigere poſſint. Cujuſmodi eſt oleum quod ſic habet.

Sigillum Mariæ, radix bryoniæ, & altheæ, prunis vino albo & oleo ſenſim incoquuntur, dum vinum abſumptum ſit, oleum dein exprimitur, quo pedes, tibiæ & manus, ſi ſtuporis & frigoris ſenſus inerit quoque veſpere inungentur. Benefaciet & fotus digerens, rarefaciens, & corroborans, ex malva, violaria, ſem. lini, rad. altheæ, origano, ſampſucho, ſalvia, anagallide, roſ. rub. omnibus ſacculo concluſis, & aqua ac vino albo incoctis.

Quum jam eo miſeriæ ventum eſt, ut putredo hominem membratim dilaceret, infœlix ſed unicum ſolatium ſupereſt, quicquid ſic vitiatum eſt, vel medicamentis exedere, vel ferro reſcindere, vel urere. Exſcinduntur, vel viciſſim exuruntur minutulæ partes, quas putredo cadaveroſa tabefacit, & ulcera illinc relicta aliorum more curantur: in corporis trunco cathereticis potius locus eſt.

Oculorum membranæ ſenſim craſſeſcentes, viſus obſcuritatem inducunt: remedium eſt, fotus emolliens, rareſaciens & diſcutiens. Collyrium tergens, attenuans & ſiccans, aquæ pulveris ſyrupi unguentive ſpecie. Fotus fiet ex malva, violaria, euphraſia, fœniculo, ſemine lini, ſacculo concluſis, & aqua ac vino albo decoctis. Collyrium ejus qui ægrotabit naturæ & vitii magnitudini aptum comparabitur ex myrrha & ærugine, ovi albumine coctione indurato, concluſis, & loco humido reconditis, dum aqua viridis extillaverit: cui ſyrupus de abſynthio, aquæ ſtillatitiæ, euphraſiæ, fœniculi & plantaginis, ea temperatione miſcebuntur, ut citra vehementiorem dolorem efficaciter attenuet craſſeſcentes membranas, & ſordes omnes abſtergat. Acriori remedio opus eſt quum membranulæ ex majore oculi angulo enatæ pupillæ obtenduntur, aciemq; perſtringunt, qualia ſunt quæ ad pterygium traduntur. Bufo vivus olla fictili exceptus exuritur: tenuiſſimus pulvis in oculum afflatus, pterygium concoquit, & in pus deducit. Sed quum adhibetur refrigerans remedium, extrinſecus oculo ſuperponendum, ne ejus acrimonia, dolorem & inflammationem pariat.

Malo invaleſcente, ſic elangueſcit inſitus calor, ut in omnibus corporis partib. fruſtrentur concoctiones, multaque ſeroſa excrementa colligantur, maxime vero in capite, quæ ſæpe in thoracem tanto impetu decumbunt, ut aſthma ſuffocationis periculo horrendum, ſæpe etiam febrem accerſant. Interdum in oculos irruunt, & diſruptis eorum membranis, repentinam cæcitatem inducunt, aut inter eas intercepta, implacabiles dolores cient, ac prorſus obcæcant, oculis protuberantibus, ac pene exertis. Præſentaneum auxilium affert ſanguis celeriter miſſus, phlegmagogum atque hydragogum confeſtim datum atque repetitum, dein concoquentia & tenuis victus ratio.

Quum nares præ malarum craſſitie, ac cruſtulis, quæ illic adnaſcuntur, obſtruuntur, primum cruſtulas excutiet molliens, tergenſque decoctum, dein ſiccitatem leniet, & cruſtas denuo adnaſci prohibebit butyrum ſalis expers, aut certe oleum amygdal. dul. recens expreſſum rudicula & linteolo, vel calamo intromiſſum illitumque.

Concubitum elephantici maximopere concupiſcent, nec eo interdici debent, quum & corpus refrigeret, & mœrentem illorum animum demulceat. Quoniam tamen nimis frequens vires ſolvit, pro ratione ætatis & naturæ ægrotantis in eo modus adhibendus.

Qui deſcriptorum remediorum efficacia integram valetudinem recuperaverit, ne recollectis in corpore noxiis excrementis, mali radix tandem aliquando reviviſcat, omni opera prohibeat. Itaque cibis euchymis uti conveniet, vel temperatis, vel paulo frigidioribus & humidioribus, vino omnino ſibi interdicere, vel eo quam dilutiſſimo uti, calidis & ſiccantibus alimentis omnibus vitatis, ſalſis quoque & aromaticis omnibus, porris, cepis, alliis, ſinapi, & reliquis omnibus, à quibus abſtinendum eſſe in ſuperiori curatione præcepimus. Loca incolant æſtate quidem frigida & humida, hyeme vero paulo ſicciora & calidiora. Ad hæc

aliis atque aliis medicamentis melanagogis, alvus intervallis ducenda. Habenda ſæpe & medicamentoſa in cibo ratio.

Vere ineunte & autumno vena ſecanda eſt, aut etiam ſæpius, ſi quando ulla plenitudine corpus tenebitur. Sæpe & cardiaca, quæ venenatæ morbi malignitati reſiſtant & obluctentur, uſurpanda venient, opiatæ, conditi, pulveris, electuarii ſolidi, ſyrupi, aquæve ſtillatitiæ forma. Biduo etiam quoque menſe, balneum comparandum æſtate præſertim, & in eo bis die deſidendum, qua methodo ſupra poſuimus, adhibita in exitu, corpore tamen prius exſiccato hydrargyroſi, velut ante præceptum eſt. Alioqui catapotiis ex Sole, & Mercurio ſupra deſcriptis, ex intervallis utendum.

Fama eſt elephanticum quendam vitæ pariter ac morbo finem imponere quærentem, viperam in muſti dolium irrepſiſſe, conſpicatum, extincta in eo vipera, ſeſe muſto ad ſatietatem, ſemel atque iterum ingurgitaſſe. Cujus vi poſt virulentas vomitiones, ebrietas, profundúſque ſopor morti haud diſſimilis obrepſit. Quibus tandem diſcuſſis, imprimis pili deſluxerunt omnes, & ungues exciderunt, dein omnia in ambitu membra corporis contabuerunt, denique certum exitium in propinquo videbatur, quum ex reliqua quadam virium ſcintilla, natura hominem redintegrans, alias carnes enutrivit, ungues novos, & nitidam formam inſtauravit, ac vetus corium, ceu ſerpentis ſenectam exuit. Ita habet fabula non admodum veriſimilis quidem, ſed cujus tamen imitatione, antiqui elephantiæ curationem ad occultam viperarum proprietatem retulerunt, de aliis remediis deſperantes. Occultam proprietatem dixi, propterea, quod qualitatibus manifeſtis elephantiæ cauſam augeant potius quam infringant. Nam vel Galeni teſtimonio, manifeſtæ ac generales qualitates carnium viperarum ſunt, exſiccare valenter, digerere mediocriter, & excalfacere. Atra autem bilis, quæ hujus luis cauſa eſt, calida & ſicca quum ſit, per contraria retundi poſtulat. Vere potiſſimum elephanticorum curationem aggrediuntur, primumque corpus in aliorum fere omnium diuturnorum morborum modum identidem purgant: deinde venam ſecant, ſi vires ferunt: hinc ad viperas ſe convertunt, quas alii aliter apparare ſolent. Omnes in hoc conveniunt, caput & caudam ut abſcindant, dein interanea omnia ac cutem etiam ipſam eximant, poſtremo corpus ipſarum exquiſite eluant. Quidam, quod caſu contigit imitatione confirmantes, in vini generoſi dolium illas conjiciunt, ac ſinunt dum ſuffocentur, dein vinum ægris neſcientibus propinant. Alii medicinam ex viperis confectam, quam theriacam vocant, ſæpius adhibent. Alii ſale theriaco utuntur, quod vivis viperis cum quibuſdam aliis medicamentis in fictili novo combuſtis comparatur. Alii viperas ipſas comedunt in paſtillos redactas. Alii illas in anguillarum modum apparatas exhibent. Atque hoc omnibus commune eſt, viperis tandiu utendum eſſe, dum elephantia vel in lepram abeat, vel in totum deſinat, in tenues auras diſſlante per cutem affectu. Galenus elephanticos aliquot ita ſe percuraſſe gloriatur: quin & incipientem morbum ſola catharſi & phlebotomia vere & autumno præſcripta profligaſſe atque propulſaſſe ſe venditat. Cujus auctoritatem tot ſeculis confirmatam, etſi non repudio, vix tamen quid de hoc remedii genere cenſuerit Fernelius, quidque partim dum is Lutetiæ floreret, partim poſt ejus obitum expertus ſum, perpetuo ſilentio involvere poſſum. Elephanticos multos veterum imitatione quum viperarum uſu reſtituere maxima methodo ſtuduiſſet Fernelius, nemini in tota vita, ut erat in votis ſucceſſit: quod cum mihi indicaſſet, & à remediis omnibus ſiccantibus abſtinendum non eſſe monuiſſet, veterum medicorum auctoritatem ejus opinioni anteponendam ratus, & illorum pollicitis nimium forte addictus: theriacam elephanticis multis, qua methodo illi præcipiunt, præbui, ſed nullo prorſus profectu: quæ res effecit, ut viperas ipſas aliter atque aliter apparatas experiri aggreſſus ſim, quas tamen nihilo plus opis afferre comperi.

Paucos (fateor) poſt dies cutis extima ſquammas & furfures remittit, tanquam elephas in lepram degeneret, videturque juvare per initia hoc remedii genus, ſi ſolius cuticulæ rationem habeas, ſed neque viſcerum conſtitutio, hocce modo melior fieri, neque verrucoſa tubera intermori, neque craſſeſcentis cutis deformitas emendari ſolet: ſed elephanticum virus, poſt viperarum uſum, è viſceribus multo majore quam unquam impetu in cutim remeans, omnia ſymptomata ſic exaſperat, ut aucta putredine membratim dilacerentur ægri teterrimo fœtore. Neque enim paſtilli theriaci, neque venenatæ viperarum carnes, quovis modo præparatæ, ſiccam & terrenam partium conſtitutionem corrigere poſſunt, ſed omnia depravare, atque venenata pernicie inficere. Si quis tamen veterum auctoritati tantum tribuit, ut Fernelii & meam hanc experientiam univerſis medendi legibus conſentaneam ſuſpectam habeat, ei facile ſit, qua ratione illi præcipiunt, viperarum uſum experiri. Tutiſſimam utendi rationem hanc tradunt recentiores.

Viperas præparatas in aqua cum hordeo decoquito, quo poſtea gallinæ alantur dum implumes evadant. His ergo gallinis elephantici alendi ſunt, donec comæ ac pili deſſluant omnes, & craſſior cutis ſquammas ac furfures remittat.

De proximæ elephantis cauſæ temperamento multi inter ſe non parum diſſentiunt. Galenus melancholicum quidem humorem elephantiam progignere paſſim confirmat: ſed quum ampla ſignificatione id nominis Latini uſurpent (nam & de proprie dicta atra bile, acerrimo & ardentiſſimo humore, qui & corpus rodit, & terram fermentat, & de melancholico ſucco frigidiore, qui ſanguinis veluti fex & limus eſt, dici ſolet) haud facile aſſequi poſſe putant, quo in ſignificatu, melancholici humoris nomen in procreatione elephantis accipiat. Sunt qui eum comment. in Aphor. 2. lib. 4. ſuccum melancholicum frigidum, proximam elephantiæ cauſam his verbis facere exiſtiment. In atra, inquit, bile totius corporis color ad nigritiem tendit puſtulæ nigræ fiunt ex ejus colore. Et quicunq; morbi ex ejus fiunt exuperantia, multitudinem melancholici humoris manifeſto indicant, quemadmodum cancer, elephas, quartanus circuitus ex melancholico humore generantur. Si

Galeni

Galeni ſententia, inquiunt, quartanus circuitus & elephas ex eodem fiunt humore, quartanus autem circuitus non raro ex propria dicta atra bile perniciosiſſimo humore, ſæpe vero ex melancholico ſucco frigidiore & terreno originem habet, & elephantem ab eodem ſæpius fieri, oririque neceſſe fuerit. At libro de atra bile aliter ſentire videtur hac ſententia. Verum alia quoque pleriſque non febricitantibus in cute craſſeſcente, ſicceſcenteque exanthemata provenire videmus, cum melancholici humoris redundantiam natura ad extimas partes pellit, quo genere is quem elephantem nuncupant, conſtituetur. Ubi autem tale quidpiam ſimul cum febre exoritur, humor melancholicus, qui in cutem abſceſſit, facit eum quem carbonem appellant. At ſi citra febrim decumbat, ſitque cum ſanguine conjunctus, gignere elephantem poteſt: ſi ſolus ſit in principio quidem tumorem atrum producit, ſed progreſſu temporis in cancrum deſinit, cum utique corroſa cute acrior ſit magiſque malignus, cum mitior ſine ulcere, latentem cancrum efficit. Evidens enim eſt hos affectus omnes, præcipue cancrum, ex humore melancholico gigni. Cancrum, inquiunt, carbunculum & elephantiam, ab uno & eodem humore fieri tradit Galenus: at carbunculus a maligna atra bile fieri, contrahique alibi dicitur, quare & elephas: Contra tamen, qui calidus eſt humor melancholicus carbonem, qui non eſt ejuſmodi, cancrum & elephantiam gignit ex Galeno. Eodem etiam libro cum affirmare tradunt, ſubrubros elephantes, ab atro humore qualitatibus mitioribus prædito, ſanguinique admiſto, procreari: & ſi inveteraſcint, nigriores reddi. Quod ut componatur diſſidium, atram bilem ex humore melancholico nuper genitam, humoris melancholici nomen & appellationem idcirco veteribus etiamnum retinere crediderim, quod nondum plane incaluerit, nec priſtinis qualitatibus omnino ſpoliata ſit. Procedente vero tempore quum manifeſte jam incaluit, ſævioraque ſymptomata invexit, proprie tum atram bilem nuncupari: tametſi eadem utriuſque forma, eademq; ſit ſpecies: ſic enim videtur ſentire libro de tumoribus præter naturam. Elephas, inquit, affectus melancholicus eſt, cujus prima origo ex melancholico ſanguine eſt, ſpatio vero temporis copioſior, quam ſanguis atra bilis redditur: quo tempore corpus jam male & graviter olet, turpeq; & deformatum videtur, & aſpectu horrendum, atque interdum etiam exulceratur. Hunc affectum, quum incipit, ſatyriaſmum vocant, quod ſatyris aſpectu ſimiles elephantici evadant.

Atra igitur bilis proxima eſt omnis elephantiæ cauſa, ſed quæ quum vel ex ſucco melancholico ac feculento ſanguine, vel ex bile vitellina, vel ex nitroſa pituita exuſtis ac torrefactis, non ita pridem habuit originem, illorum etiamnum appellationem interdum retinet. Neque me judice, immerito, quod ſuæ procreationis initio nondum late ab humore à quo nuper genita eſt, diſſideat. Frigida quidem videtur atra bilis Galeno, quia terreſtris, non tamen caloris expers, quemadmodum nec cinis, nec etiam acetum. Jam Arabum de ea judicium ac ſententiam inquiramus.

Avicennas auctor eſt elephantiaſim partium ſolidarum ſubſtantiam, qualitatib. vitæ noſtræ è diametro repugnantibus & intenſis, continenter immutare ac pervertere. Quod ſi verum eſt, frigidam & ſiccam ſtatuere oportet elephantis cauſam (calore namque & humore vita noſtra fovetur, contineturque:) Quibus perſpicuum eſt, frigidum & ſiccum e diametro opponi. Elephantia, Avicennæ eſt bilis atræ per univerſum corpus profuſio, qua membrorum temperamentum, forma & compoſitio labefactatur: unde tandem continuitatis ſolutio, & partium caſus & fœda ulceratio ſequatur. Ad hæc melancholicum humorem illum non prius elephantem parere tradit, quam refrixerit, & inveteratas, diuturnaſque obſtructiones non aliam ob cauſam elephantiam inurere, quam quod minime ventilatus calor nativus præfocetur, unde & refrigeratur & craſſeſcit ſanguis, eiq; gignendæ idoneus ſit. Poſtremo in elephanticis ſanguinem non raro circum articulos congelari, & pulſum imbecillum iis idcirco eſſe dicit, quod facultas ſit imbecilla, & exigua neceſſitas, frigido utpote morbo fatigante. Principem hunc ſcholæ Arabicæ ſequuti recentiores fere omnes, elephantis cauſam frigidam & ſiccam eſſe prodiderunt, atram bilem non prius eam inferre dictitantes, quam abſumpta omnino fluxili, liquidaque ejus ſubſtantia, calor tandem prorſus diſſipetur atque divaneſcat, terrena duntaxat eaq; ſicciſſima ejus parte cineri haud abſimili ſuperſtite. Idque perinde eſſe atq; quum ſuccenſus ignis abſumpto prorſus ligni humore, quo terrenæ ejus partes inter ſe junctæ cohærebant, evaneſcit, & extinguitur, ſicciſſimum duntaxat cinerem pro ligno relinquens: quem accenſo ligno, ſi conteras, frigidum exiſtimes. His igitur auctoribus frigidus & ſiccus humor elephantiam progignit.

Ego vero (ſi de re tam controverſa meam dicere ſententiam licet) facile efficiam, ut hoc compoſito diſſidio inter veteres concordia coeat, vel ſi dogma eligendum eſt, Græcorum potius ſententiæ ſubſcribendum ſit. Quanquam acerrima ac calidiſſima atra bilis, quæ corpus roſere; & terram fermentare creditur, à frigido & ſicco melancholico ſucco, temperie ac ſpecie recedit atque diſſidet: ſæpe tamen veteres illam melancholici humoris appellatione deſignant & inſigniunt: ſive quod illa metu & mœſtitia, aliiſque melancholicis perturbationibus animum mentemque percellat & exagitet, perinde atque melancholicus ſuccus frigidior, ſive quod ſuæ procreationis initio, dum nondum vehementer incaluit, accenſaque eſt, haud multum à feculento ſanguine diſcrepet, ut nec quum ſicceſcens de ſuo calore non parum deperdiderit. His ergo ex cauſis, veteres maximeque Galen. elephantiam quæ reipſa nunquam aliunde quam ab atrabilario humore undecumque genitus ſit, proficiſcitur; ſæpe à melancholico ſucco aut humore naſci tradunt, & Avicennas frigidum morbum eſſe prodidit.

Quanquam autem elephantiæ omnis origo, ab atra bile ducitur, ea tamen pro affectorum corporum natura, & humoris è quo orta eſt, affectione, non parum & invadendi, ſerpendiq; modo, & ſymptomatis variat Ut enim quæ elephante prehenduntur corpora, minime alite hanc, melancholica, ut ita loquar, erant omnia,

ſed

ſed alia ſanguinea, alia biliofa, alia melancholica, alia pituita ſalſa perfuſa, alia ex iis mista: ſic certe neque atra illa bilis ex uno eodemque humore perpetuo naſcitur, ſed interdum à ſucco melancholico, frigido & ſicco, interdum à bile flava in vitellinam verſa, interdum à nigroſa pituita originem habet. Quæ igitur ex frigido & ſicco, eoque melancholico ſucco exuſto procreatur atra bilis, quoniam ejus humoris, à quo non ita pridem uſtione genita eſt, naturam conditionemque etiamnum redolet, diutius occulitur, nec niſi ſenſim lenteque tandem in externas partes erumpit: quo quum ventum eſt, elephantem levioribus ſymptomatis conſpicuum profert: quem nonnulli frigidam cauſam habere idcirco dixere, quod manifeſta caloris ſymptomata nulla ſtatim corpori intentet nec incutiat. Quæ vero ab adulta flava bile fit, cauſæ ſuæ naturam redolens, multo tenuioribus partibus quum ſit, brevi contaminatis viſceribus, in extremitate corporis ocius exardeſcit, ſæviſſimaque incendii ſymptomata, niſi occurritur, inducit, quæ ſui cauſam calidam eſſe manifeſto demonſtrent. Medio quodammodo ſe habet, quæ à ſalſa pituita proficiſcitur. Quæ vero à ſanguine fervidiore exuſto proxime ad eam, quæ a præaſſata fit flava bile accedere deprehenditur: ut quæ à feculento & craſſiore, ad eam quam à melancholico humore fieri diximus. Quod autem proponunt nonnulli, quum jam eouſque ſerpendo proceſſit elephantia, ut exhauſta humida atræ bilis ſubſtantia, cui calor inſidebat, ſoli ejus cineres frigidiores ſuperſint, ardoris, incendiique omnia ſymptomata tum remittere, morbumque frigidam cauſam habere, plane falſum eſt. Licet enim uſti ligni cineres minime eum retinent calorem, quem vel ejus flamma, vel carbones exhibebant: ſunt tamen integris rebus, à quibus demanarunt multo calidiores. Quod vini fæces demonſtrant, quæ uſtæ longe calidiores, acrioreſque evadunt. Tantumque abeſt, ut vel atra bilis, aut nonnullarum aliarum rerum cineres frigidi judicari poſſint, ut etiam frigidorum quorundam cineres, non parvam uſtione acrimoniam, caloremque conquirant, & aſſequantur, ſicut experientia nos docuit, qua compertum eſt frigidiſſimi ac humidiſſimi argenti vivi cineres, cathereticos, acres, urenteſque eſſe. Ad hæc ſi frigida & ſicca eſt elephantiæ cauſa, cur cedo non ſolum elephanticorum tubercula exedantur, & in profunda ulcera ſerpendo degenerent, ſed etiam partium ipſarum extrema, vel humoris acrimonia abſumpta pereant, vel corrupta, & putredine carieque confecta excidant? Non enim frigidus & ſiccus humor melancholicus, vel frigida & humida pituita, illorum poſſint eſſe operum cauſa: niſi immutata ſpecie in alterius humoris naturam commigrarint. Quod igitur dictitant nonnulli atram bilem per initia elephantiæ calidam, abſumpta tandem liquida & fluente ejus parte, frigidam evadere, minime permutata ſpecie, abſurdum plane cenſeri poteſt. Habent enim ſinguli humores proprium & peculiare temperamentum, quod ſuperſtite forma nunquam depereat. Calida enim ſemper bilis flava, calida & atra, ut pituita ſemper frigida, frigiduſque ſemper melancholicus humor. Hæc tamen bilis alia calidior, frigidiorque interdum hæc, quam illa pituita cenſetur. Niſi forte putreſcens, per febres pituita, quoniam incaleſcit manente forma, iſtius axiomatis veritatem convellat, atque labefactet. Sed hanc impermiſtam, veterum nonnulli vix unquam putredine ſic incaleſcere cenſuerunt, ut febrem accerſat, febres omnes bilioſas arbitrati: quorum opinioni ſubſcripſit Fernelius. Nec ſi putreſcens incaleſcat, amplius pituitæ nomine inſignitur, ſed ejus humoris, in quem putreſcens degenerat.

Elephantia itaque omnis calidam cauſam habet, quæ tamen caloris, ſiccitatiſque ratione, pro corporis affecti, & humoris, e quo profecta eſt, natura, proque morbi tempore, non parum varia eſt. Quod & veterum auctoritate doceri poteſt, qui non alia ratione caſtrandos cenſuerunt elephanticos, quam quod teſtes vim maximam caloris, fervoremque in univerſum corpus effundant, qui elephantiæ cauſam exaſperet.

Pomaceum è ſucco malorum dulcium maturitatem aſſequutorum, ſatis defecatum, ſatiſque maturum, tenue, ſubflavum, & limpidiſſimum, quale in Neuſtria copioſum ferunt agri Conſtantini, elephanticis & melancholicis ab atrabilario humore adeo ſalubre eſt, ut omne potionis genus bonitate vincat. Quod me longo uſu, ratione duce comperiiſſe profiteor, & complures melancholicos hypochondriacos, quibus jecur & meſenterium morbo cauſam dederant, ejus ope reſtituiſſe. Nam & tetros melancholiæ vapores, multo quam ſyrupus è ſucco pomorum efficacius diſcutit, & cordi lætitiam adfert, & viſcerum atque humorum ſiccitatem, ferinamque qualitatem omnem demulcet ac contemperat, & alimentum copioſum corpori præſtat, & aſſuetis gratiſſimum exiſtit. At pyraceum omne & pomaceum, è malis acidulis expreſſum, vel vetuſtate coaceſcens, noxium exiſtit, perinde atque omnia cruda & acidula vina vulgo vidia appellata. Repudiandum & pomaceum, quod ex malis dulcibus expreſſum dulce quidem exiſtit, ſed nondum ſatis concoctum: multoque magis quod fecibus prorſus non depoſitis turbidum & craſſum perſiſtit, nec inclareſcit donec aceſcat, qualia fere ſunt in pingui Algiæ ſolo nata. Copioſius quidem alimentum corpori ſuppeditant, & agricolis ac foſſoribus expetuntur, ſed quia obſtructiones pariunt, craſſique ſucci copiam aggerunt, tum ſanis tum ægris noxia putanda ſunt. Curent igitur Medici, ut elephantici & hypochondriaci, quibus jecur & meſenterium (quod fere fit) vitio cauſam præbent, tenue, ſubflavum, pellucidum, beneque maturum pomaceum, pro generoſiſſimo remedio veteribus quidem incognito, ſed nunquam ſatis laudando, in vicem vini uſurpent quod tamen calidæ & ſiccæ naturæ, præſertim vero æſtate, aquæ quadrante diluent.

Aliud gratum & innoxium poculenti genus, temperatis, aut non ita calidis naturis ex uſu.

♃. Aquæ puriſſimæ ℔ vj. ſcobis ſantali citrini ʒ j. ſacchari alb. ℥ v. fervefacito horam dimidiam vaſe argenteo, aut in olla nova. Colo poſtea trajicito.

Aliud

Aliud fervente magis humore commodius.

Habet aquæ puriſſimæ ℔ vi. ſacchari alb. ℥ iv. ſcobis ſantali citrini ʒ j. hordei integri P. j. ſucci mali medici acidodulcis ℥ ij. Conſerveant aliquantiſper, dein percolato, & utitor. Vulgus ptiſanam vulgarem, vel hordei decoctum ſemine fœniculi conditum, uſurpet, vel certe (modo ventriculi & præcordiorum ratio toleret) puriſſimam & limpidiſſimam aquam.

Potus nonnullis divinus appellatus, calidis omnibus naturis, in calidis morbis omnibus utilis, ſi valet ventriculus.

℞. Aquæ optimæ ℔ vi. ſacchar. ℥ v. ſucci limonum ℥ j ß. (plus minus pro ventriculi & caloris nativi robore, aut imbecillitate & ægrotantis palato) ſcobis ſantali citrini ʒj. Bulliant horam dimidiam, tum adjicito cinnamomi ʒß. colato & utitor.

Alii ſacchari plus minuſve inſerunt, ſumpta indicatione ab ægrotantis natura, ætate, conſuetudine, anni tempore, & partium nutritioni dicatarum conſtitutione.

Alius in elephante bilioſo, fervente etiamnum circum viſcera humore, commodior, ſed inſuavior.

℞. Radicum cichorii agreſtis, uvarum paſſarum purgatarum, glycyrrhizæ ſingulorum ʒ ij. hordei integri P. j. ſcobis eburneæ & corn. cervini, ſem. fœniculi, ſantal. citrini, ſingul. ʒ ß. conſerveant horam dimidiam in ℔ vi.i. aquæ, dein decoctum transcoletur. In magno ardore plantago & lactuca recte inſeruntur.

Quum partium putredo invaleſcit, fervente etiamnum humore, profectu majore uſurpatur, quod hic habet poculentum.

℞. Radicum cichorii agreſtis, uvarum paſſarum purgatarum, glycyrrhizæ, ſingulorum ʒij. hordei integri P. j. ſaniculæ, buglæ, pimpinellæ, calendul. ulmariæ, plantag. lagopi, ſingulorum P. j. ſcobis eburneæ, & cornu cervini, ſantal. citrini ſingulorum ʒ j. ſacchari ℥ vj. ſucci mali citrii ℥ ij. Coquito in aquæ ℔ viii. ad ℔ vj. decoctum, percolatum ſeponito, & utitor. Quum calor nativus clangueſcere incipiet, frigida detrahentur.

Deſtillatum inſtaurans magnatibus extra epulas in vini vicem ex uſu affecta ætate & viribus labaſcentibus.

Vituli fruſtum & carnem capi in libris xvi. aquæ puriſſimæ, elixato dum viii. duntaxat libræ ſuperſint: adde ſub finem veronicæ, utriuſque bugloſſ. borraginis pimpin. ſaniculæ, calend. buglæ utriuſq; plantag. ſeriolæ ſingulorum M j. rad. tunicis & tormentillæ, ſeminis cardui, ſcobis eburneæ, & cornu cervini ſingulorum ʒ ij. in colato jure, rurſum adjicito conſervæ bugloſſi, borraginis, violarum, nymphæa, ana ℥ iij. conſervæ ocellorum ceu caryophyllorum noſtratium ℥ ij. omnia in ollam vitream indito, ut in duplici organo aqua proliciatur, quæ ſaccharo vel Syrupo e limonibus, aut violaceo & cinnamomi momento condita, uſui apta ſit.

Et his quidem, aliiſque ejus generis potionibus, quas ex tempore & pro re nata, prudens & exercitatus medicus inſtituere poterit, elephanticis occurretur. Jam purgationum formulæ deſcribendæ.

℞. Polypodii querni, ſeminis cartami, radicum cichorii & oxalidis, uvarum paſſarum purgatarum, foliorum ſennæ, ſingulorum ℥ ß. coquito igne remiſſo horæ quadrantem, dein adde bugloſſ. borrag. lupul. ſcolopendriæ, ceterach. adianti, fumariæ, epithymi, ſingulorum P. j. conſervar. bugloſſ. borrag. & viol. an. ʒij. ſeminis fœnicul. & melonum an. ʒ ß. conſerveant rurſum aliquantiſper, dein in decocto percolato tepido, macera horis duabus rhabarb. optimi ʒ ij ß. cinnamomi ʒß. in eodem expreſſo diſſolve ſyrupi e fumaria ℥ j. fiat potus mane ſumendus hora quinta.

Si hoc ægre movetur cathartico Elephanticus, Catholici deſcriptionis Fernelii ℥ j. remiſcebitur.

Bolus ſi magis arridebit, eſto hujuſmodi.

℞. Atramenti caſſiæ recens extracti ℥ i ſem. fœniculi pulveriſati gr. vi. Syrupi violati pauxillum.

Vel ſic.

℞. Medullæ caſſiæ recenter extractæ, Catholici deſcriptionis Fernelii, utriuſque ʒ v. ſyrupi violati ʒ j. miſce, præbeto mane tribus horis ante cibum.

Vel ſic.

℞. Caſſiæ recenter purgatæ ℥ j ß. rhabarb. pulveriſati ʒ j ß. ſem. melonum mundatorum & contuſorum ʒ ß. ſem. fœniculi, gr. iv. Syrupi violat. modicum, fiat bolus.

Si undique tenues etiam humores detrahere expedit, confectionis Hamech. ʒ ij ß. inſerentur, rhabarbaro quidem detracto, ſi effrenis purgatio metuitur, ſin minus eo etiam relicto.

Apozema primas corporis ſedes expurgans, venarum infarctus melius expedit.

℞. Rad. petroſelini, fœniculi, & apii, in aceto horis vi. maceratarum, ſingulorum ℥ j ß. rad. cichorii ℥ ij. rad. oxylapathi, oxalidis, aſparag. & graminis, ſingulorum ℥ ß foliorum ſennæ ʒ ij. rad. hellebori noſtratis præparatæ ʒ ij. Coquito in aqua ad doſes tres, adde ſub finem pimpinellæ, bugloſſ. borrag. endiviæ, ſcariol. lupulorum, omnium capillarium, fumariæ, ſingulorum manipulum ß. florum cordi dicatorum, mentæ, epithymi, hyſſopi, ſingulorum p. j. ſeminis fœniculi, coriandri præparati & melonum, ſingulorum ʒ j ß. In colato decocto diſſolve, ſyrupi e cichorio ſimplicis ℥ iv. Clarificetur & condiatur ʒ j ß. cinnamomi, & ʒ j. ſantal. citrini.

Alius parandorum apozematum modus, quo nihil virium coctione deperit.

Omnia modo deſcripta ſimplicia medicamenta,

menta, in ollam argenteam aut terrenam induntur, cum eo aquæ modo quem ſuperelle volumus, (fere tamen apozema ad tres doſes aquæ ℥xii habet) olla dein luto philoſophico obſignata, in caldarium ferventis aquæ collocetur, ut horas tres conſerveant omnia: ubi olla à lebete ſummota refrixerit, decoctum collo trajicitur: & ſyrupus aut ſaccharum additur, ut in tres aut quatuor doſes alternis diluculis ſumendas dividatur apozema.

Detracto helleboro, ſtrenue quidem melancholiam detrahit, ſed nec à cerebro, nec à venis majoribus ſatis efficaciter.

Syrupus ſolemnis.

℞. Polypod. rad. oxylapathi, oxalidis, cichorii, bugloſſ. & borrag. uvarum paſſarum, glycyrrhizæ, ſingulorum ℥j quinque capillarium, bugloſſ. borraginis, ſcariolæ, endiviæ, chamædryos, ſingulorum M. j. Coquito in aqua ad ℔ j. Decoctum colo trajectum in ollam inditur, dein adjiciuntur foliorum ſennæ purgatorum ℥ vi. rad. hellebori noſtratis præparati, ſeminis fœniculi, aniſi & melonum, ſingulorum ℥ ß. agarici albi, rhabarbari ſelecti, contuſ. ſingulorum ℥ß. ſuccorum endiviæ, fumiterræ, malorum redolentium, bugloſſ. borrag. aquæ roſarum, ℥ ij. florum cordi amicorum, foliorum mentæ, hyſſopi, origani, meliſſæ, ſingulorum p. j. epithymi ʒß.

Olla luto philoſophico obſignata, in duplici organo (balneum mariæ vocant) fervere ſinitur horis quatuor. Decoctum denique colatum cum duplo ſacchari perpurgatum, in ſyrupum coquitur, in vaſe duplici, olla obſignata: doſis ℥ ij. aut ℥ ij ß aut ℥ iij. cum pari portione decocti borraginis & glycyrrhizæ, bis, ter, quaterve menſe.

Opiata.

℞. Uvarum paſſarum purgatarum, uvarum corinthiacarum, jujubarum, ſingulorum ℥ j ß. polypodii, querni, glycyrrhizæ, utriuſque ℥ß. foliorum ſennæ ℥ iv. radicum bugloſſ. borraginis, & lupulorum, ſingulorum ℥ j. coquito in aqua bugloſſ. igne remiſſo, ad ℔ j ß. dein adde utriuſque bugloſſ. utriuſque aſplenii, adianti utriuſque ſingulorum M. ß. florum cordi amicorum & nymphea, ſingulorum p. j. ſem. fœniculi, coriandri præparati, utriuſque ʒ ij. in decocti libra colo trajecta, diſſolve ſacchari optimi ℔ j. Coquito in ſyrupum, cui adde conſervarum, bugloſſ. borraginis & viol. exquiſite contritarum, ſingulorum ℥ iij. conſervæ roſarum ℥ j ß. conſervæ ocellorum, qui & caryophil. ℥ ij. ſem. iv. frigidorum majorum mundatorum, ſem. fœniculi, coriandri præparati, ſingulorum pulveriſatorum ʒ j ß. ſantal. citrini, cinnamomi pul. utriuſque ʒ ß. atramenti, caſſiæ ℥ iv. fiat opiata mollis, ut ex cochleari vorari poſſit, cujus doſis erit ℥ i ß. aut ℥ ij. mane, duabus horis ante cibum. Acrem ac ferinam omnium humorum qualitatem frequenti uſu domat ac demulcet, viſcerum & humorum ſiccitatem temperat: quicquid ventriculum & inteſtina obſidet, ſtrenue detrahit, ſimulque primas venas & viſcera ipſa, obſtructione liberas, earumque partium impuritatem ſenſim ac blande in alvum deducit & expurgat.

Huc pertinet ſyrupus ſaporis purgatorius, à Meſue deſcriptus, & ſyrupus è cichorio compoſitus, cum ℥ iv. rhabarb. pro libris ſingulis: hujus, aut illius, ſi tria cochlearia opiatæ ſuperdentur, plenior, nec tamen moleſtior erit effectus. Dantur per ſe ab ℥ ij. ad ℥ iij. idque ex cochleari, vel cum aquis cardiacis. Catholicum à Fernelio deſcriptum invaleſcentibus cruditatibus, & craſcentibus humoribus commodiſſimum.

Ius pulli purgatorium.

℞. Decocti pulli gallinacei, & vitulinæ carnis ℥ viii. in quo macera per noctem foliorum ſennæ mundatæ ℥ß. mane bulliant horam dimidiam, igne valde remiſſo: dein in percolato decocto, rurſum fervere facito borraginis M j. bugloſſ. oxalidis, an. p. j. origani, hyſſopi, thymi, ſingulorum pauxillum; decoctum percolatum, & præbeto tribus horis ante epulas. Si radicis noſtratis hellebori præparatæ ℈ j. inſeretur, melancholicum humorem validius detrahit, nec nocuerit, modo ex longioribus intervallis repetatur. Simplex enim modo deſcriptum, ſemel aut bis quaque hebdomada tuto uſurpatur, velut & opiata.

Præparantia melancholicum humorem, quibus inter purgationum vices utendum erit.

Accipe radicum apii, petroſelini, & fœniculi, in acetum maceratarum horis vi. uvarum paſſarum purgatar. glycyrrhizæ, radicum, bugloſſ. borraginis, lupulorum & cichorii, polypodii querni, viſci querni, corticis radicum capparis, & tamaricis, ſingulorum ℥ß. coquito horam integram in olla nova, dein inſerito bugloſſ. borraginis, endiviæ, ſcariolæ, fumariæ, hepaticæ, utriuſque aſplenii, adianti utriuſque, ſingulorum M. j. conſervæ florum violarum borraginis, bugloſſ. nymphea, epithymi, ſingulorum ℥ß. quatuor ſem. frigidorum majorum, ſem. endiviæ, lactucæ, fœniculi dulcis, ſingulorum ʒij. in decocti libra diſſolve ſyrupi è ſuccis deſcripti ℥ iv. Syrupi Byzantini ℥ ij. parato apozema clarum & conditum ʒ j ß. ſantal. citrini, & ʒ j. cinnamomi. Præbeto ℥ iv. ante ſingulos paſtus, idque in triduum ante ſingulas catharſes. Convenit quum pars humorum fervet & exuritur, pars vero jam retorrida, contumaces obſtructiones invexit, quas ſolvere, tetros vapores diſcutere, cordis arcem ab iis tueri, & incendium internum reſtinguere, conſilium eſt.

Aliud in elephante bilioſo ſuperiore, niſi obſtructiones multæ inſint aptius, incipiente, augeſcente & vigente bilis retorridæ fervore: Eo enim repreſſo. alia præparatione opus eſt, quæ poſtea tradetur.

℞. Rad. cichorii ſylveſtris ℥ ij. radicum oxalidis, lupul. bugloſſ. borraginis, uvarum paſſarum, polypodii, ſingulorum ℥ß. glycyrrhizæ ʒ ij. coquito igne remiſſo horam unam: dein adde utriuſque aſplenii, utriuſque bugloſſ. utriuſque adianti, lupul. fumariæ, endiviæ, ſcariol. plantaginis, ſingulorum. M j. conſervæ, bugloſſ. borraginis, violarum, nymphea, epithymi, ſingulorum ℥ß. quatuor ſeminum frigidorum majorum, ſeminis fœniculi & endiviæ, corian-

coriandri præparati, ſcobis eboris, & cornu cervi ſingulorum ℥ ij. in libra decocti, percolati dilue ſyrupi de endivia, deſcriptione Fernelii ℥ iv. paretur apozema conditum, ſantali citrini ʒ j. & cinnamomi ℈ iv.

Syrupus è ſuccis, melancholicum humorem & bilem atram demulcens.

℞. Succorum depuratorum utriuſque bugloſſ. & pomorum redolentium, ſingulorum ℔ ß. ſuccorum oxalidis, lupul. & endiviæ, ſingulorum ℥ ij ſaccari albi ℔ ß. Perpurgato ovorum albuminibus agitatis, atque in ſyrupum coquito, cinnamomi & ſantali citrini, utriuſque ʒ j. conditum. In quem dein nodulum qui iſthæc contineat, diu macerari ſines.

℞. Croci ʒ ß. granorum tinctoriorum ʒ j. ambaris cinericii coloris gr. vj. ligni aloes ℈ j. fiat nodulus.

Usus tempore, miro profectu inſeritur tenuiſſimus pulvis auri præparati, pondo ℈ j. mane præſertim duabus horis ante epulas: vorandus autem ex cochleari, ne quid auri pereat, bis, terve in hebdomade.

Syrupus alius qui dum tetros melancolici humoris vapores ſtrenue diſcutit, cordi etiam jucunditatem atque hilaritatem, & incenſis atque conflagrantibus humoribus refrigerium præſtat.

℞. Succi ceraſorum rotundorum, rubicundorum, & acidulorum, bene maturorum ℔ j ß. ſuccorum bugloſſ. & borraginis, utriuſque ℥ vj. in quibus macera noctem integram florum ocellorum, ſeu caryophillorum noſtratium ℥ j ß. Mane expreſſis & abjectis floribus, alios rurſum indito, quos exactis horis 24. exprimas & abjicias, eandemque operam tertio aut quarto repetito: in expreſſis, tandem ſuccis, ſacchari par pondus diluito, ligni deinde aloes & ſantal citrini momento adjecto perpurgatum præſidium in Syrupum coquito.

Si ſucci fumariæ ℥ vij. inſeratur, inſuavius, ſed adverſus melancholicum humorem efficacius remedium fuerit.

Syrupus de endivia à Fernelio deſcriptus, locum habet in elephante bilioſo, quamdiu incendio conflagrant viſcera.

℞. Conſervæ florum caryophillorum noſtratium ℥ vj. conſervæ florum utriuſque bugloſſ. iij. conſervæ roſarum, & nymphex, utriuſque ℥ i ß. conſervæ florum viol. ℥ ij. pulv. elect. diamarg. frigid. ʒ j. ſcobis cornu cervi, eboris, & coral. ſingulorum ʒ ß. auri præparati ʒ ß. ambar. gr. vj. ſyrupi e ſuccis ſupra deſcriptis q. ſ. Conficito opiatam, utitor mane, & ſub horam ſomni, quum tetros bilis atræ vapores diſcutere, & cordi lætitiam conciliare eſt animus.

Si propria ac peculiaris ægri natura, aut humorum exuperantium qualitas, aut anni tempus, præſidium, quod magis refrigeret, poſtulare videbitur, conſerva florum cichorii recte inſeretur: ſin contra, quod magis concoquat, ac flatus diſcutiat, conſervæ helenii, mentæ, & florum roriſmarini, ſingulorum ſemuncia.

℞. Radicis ſiccæ helenii, uvarum paſſarum, glycyrrhizæ ſingulorum ℥ ij. polypo. quercini, corticis radicum capparis & tamaricis, ſingulorum, ℥ ß. coquito igne remiſſo, in aqua puriſſima, ad ℔ j. adde ſub finem coctionis aſplenii, utriuſque ſicci p. ij. & quum ab igne ſummoventur, abſynthii vulgaris ſucci p. i. conſervæ viol. buglo. borraginis, nympheæ, & epithymi, ſingulorum ℥ ß. In colato, decocto, diſſolve ſyrupi de ſuccis ſupra politi ℥ iv. Hoc apozemate ante paſtus utendum fuerit ex intervallis, quum flatus & cruditates invaleſcent. Cruda mire concoquit, craſſa enim attenuans, & feroſa ac tenuia coctione incraſſans, flatus diſcutit, viſcera obſtructionibus liberat & corroborat, tetros melancholici humoris vapores diſcutit & mitificat: ut ſemel dicam, morbis omnibus à cruditate & frigida cauſa, aut viſcerum imbecillitate natis, ſupra opinionem opitulatur, & tamen nihil calore nimio exurit: ſed præparatus humor melanagogo medicamento ex intervallis repetito detrahendus.

Si forte a jecoris ſiccitate & fervidioris bilis acervo metus eſt, ne repetito hujus apozematis uſu inſoleſcant, (quod tamen in ſenibus calore inſito jam effœto & fruſtrata concoctione minime pertimeſcendum eſſe comperi) ſylveſtris cichorii radicis ℥ ij. commode inſerentur, & opportune interjicietur purgatio. Huc pertinent Syrupus de Epithymo, Syrupus de aſplenio, & Syrupus Byzantinus, & multo efficacior, qui ſic habet.

℞. Rad. helenii ſiccæ ℥ iv. macera horis vj. in ſuccis utriuſque bugloſſ. dein adde omnium capil. epithymi, ſingulorum M. j. conſervæ florum cariophyl. bugloſſ. borraginis, roſarum, ſingulorum ℥ ß. fervefacito igne valde remiſſo horam dimidiam, adjecta aqua ſufficienti: tum in ponito abſynthii ſicci vulgaris p. j. & ab igne ſummoto: in expreſſione diſſolve ſacchari albi ℔ j. Coquito in ſyrupum conditum ʒ j ß. cinnamomi, & ʒ j. ſantal. citrini.

Uſus erit ante paſtus ex cochleari ℥ j ß. pro doſi, ad imminentem ex utriuſque viſceris obſtructione & imbecillitate, hydropem, cruditatem, atque ad omnem inſiti caloris a frigida cauſa languorem. Cruda enim & craſſa omnia concoquit & attenuat, frigida & feroſa coctione incraſſat, flatus diſcutit, fuliginoſos atræ bilis vapores diſſipat, viſcerum obſtructiones expedit, ventriculi, jecoris, cordis, & pulmonum robur tuetur augetque.

Remediorum cardiacorum & alexiteriorum forma.

℞. Conſervæ caryophil. ſeu ocellorum, bugloſſ. borraginis, violarum nymphæ, roſarum & cichorii, ſingulorum ʒ ij. auri in tenuiſſimum pollinem redacti, vel auri foliati, ʒ j. ſcobis eboris, & cornu cervini, coral. unedonum, ſcobis cornu unicornis, ſingulorum ℈ j. ambar. optimi grana vj. Syrupi e ſuccis q. ſ. fiat opiata, utenda mane ante epulas ʒ j. aut ʒ j ß. pondere.

℞. Conſervæ florum bugloſſ. borraginis, caryophil. nympheæ & cichorii ana ℥ j. mithridat. theriacis, utriuſque ʒ j. ſcobis cornu cervini ʒ j. Syrupi de nymphea q. ſ. fiat opiata. Præfertur in re tenui, quod minori conſtet, & facile paretur, præſertim ſi calor jam deferbuit-

nam æſtuante etiamnum humore, quæ ſic habet, commodior erit.

℞. Conſervæ florum cichorii ℥ ij. conſervæ florum nymphex, bugloſſ. borraginis, roſar. ſingulorum ℥ j. raſuræ cornu cervi ʒ j. conſervæ ocellorum ℥ j. ſeminum quatuor frigidorum majorum purgatorum, ſingulorum ʒ ij. Syrupi è ſuccis deſcripti q. ſ. fiat opiata.

℞. Scobis cornu cervini & eboris, unedonum, oſſis è corde cervi ſingulorum ʒ j ß. coral. ʒ ß. auri præparati aut bracteolarum ipſius ʒ j ß. ambar. ℈ ß. conſervæ caryophil. & borraginis ana ℥ ß. ſacchari roſar. ſextuplum, fiat conditum.

Aliud in re tenui.

℞. Scobis cornu cervini ʒ i. ſcobis eboris, coral. margaritarum ſplendidarum, ſingulorum ʒ j. conſervæ bugloſſ. borraginis, nymphex, ocellorum & cichorii, ſingulorum ʒ ij. ſacchari roſ. q. ſ. fiat conditum. Inclinante calore, invaleſcentibus autem cruditatibus, mithridatii & theriaces utriuſque ʒ j. inſeretur: uſus erit ex cochleari ante paſtus, atque etiam ſub horam ſomni.

Detractis conſervis ex utroque condito, pulvis fiet ex cochleari, ut conditum, ante paſtus vorandus.

℞. Radicis tormentil. ſcobis cornu cervini & eboris, margarit. coral. ſingulorum ℈ j. ſcobis cornu unicornus, ℈ ß. pulv. elect. diamargarit. frigidi, & de gemmis utriuſque ʒ j. ſacchari alb. diſſ. in aqua roſ. ℥ vj. fiat elect. per tabellas pond. ʒ iij. quarum uſus erit ante paſtus.

Aquæ ſtillatitiæ, quæ ad frænandam luis venereæ perniciem præſcriptæ ſunt, hic etiam locum habere poſſunt: Alterutrius autem ℥ ij. cum ſyrupi violacei ℥ j. opiatæ, aut condito, aut tabellæ ſuperdabuntur, quæ tamen ſequitur peculiariter, elephanticum virus domat, ac ſerpentem putredinem inhibet, deploratis præcipue ad protrahendam vitam frequenti uſu commodiſſima.

℞. Utriuſque veronicæ, bugloſſ. borraginis, betonicæ, plantaginis, ſaniculæ, buglæ, lagopi, ulmariæ, calendulæ, ſymphiti minoris, florum hyperici, & ſambuci, cacuminum centaurii minoris, pimpinellæ, ſingulorum M ij. Contundito omnia, dein in ollam novam indito permiſtis, quæ ſequuntur.

℞. Scobis cornu cervini ℔ ß. ſcobis eboris ℥ ij. radicis tormentil. tunicis, dictamni, ſingulorum ℥ j. Conſervarum nymphex, cichorii, roſ. bugloſſ. borraginis, ſingulorum ℥ iv. aquarum ſtillatitiarum cardui benedict. agrimonii, ſcabioſæ, ſucciſæ, ſingulorum q. ſ. ut ſuperemineant. Harum tamen loco præſtantiſſima eſt aqua è ſanguine humano, è plethoricis bene habentibus ſecta vena detracto, & à ſero ſecreto elicita.

Omnia olla concluſa ac luto philoſophico obſignata in balneo Mariæ triduum macerantur, dein in alembicum vitreum conjiciuntur, ut aqua eliciatur, doſis ℥ iij. cum ℥ j. Syrupi violacei. Aqua è fecibus humanis elicita multis profuiſſe creditur, cujus tamen nullum feci periculum. Sed pane hordeaceo atque hordeatis vulgo appellatis eum veſci oportere tradunt, è cujus ſtercore elicietur: ſaccharo, aut ſyrupo accommodato, & ſantal. momento condiri debet, & mane ægris neſcientibus propinari.

Fotus emolliens & rarefaciens.

℞. Radicum altheæ & liliorum, ſem. lini, rad. helenii recentis, ſingulorum ℥ ij. malvæ violaris, parietariæ, acanthi, anagallidis, meliloti, chamæmeli, ſingulorum M. j. fiant duo ſacculi, ferveant in æquis partibus aquæ & vini albi, ad fotum partis.

Unguentum emolliens, rarefaciens ac detergens cutem.

℞. Violariæ mucaginis, ſem. lini, & radicum altheæ extractæ in decocto meliloti & chamæmeli ℥ iv. butyri ſalis expertis, ol. è ſigillo Mariæ, & bryonia, quod poſtea tradetur, ſingulorum ℥ iij. ol. è myrrha eliciti ℥ ß. concinnetur linimentum, quo mox à fotu pars illinatur.

Fotus emolliens, rarefaciens, & diſcutiens oculis ex uſu craſſeſcentibus membranis.

℞. Fœniculi viridis, chelidoniæ, euphraſiæ, chamæmeli, meliloti, malvæ, violariæ, ſingulorum M. j. ſem. fœniculi & lini, rad. altheæ ſingulorum ℥ ß. abſynthii ſicci p. j. Confice ſacculos, quos in aqua & vino albo fervefacies ad fotus oculorum.

A fotu aqua inſtilletur hujuſmodi.

℞. Chelidoniæ, euphraſiæ, fœniculi, ſymphiti minoris, ſaniculæ, ſingulorum M. vj. ſem. fœniculi cum aqua euphraſiæ macerati ℥ j. Contuſa omnia cum mellis libra, fimo equino in olla nova obruantur dies vj. dein aqua arte chemica eliciatur.

℞. Tutiæ præparatæ ʒ ß. aluminis uſti, vitrioli uſti, utriuſque grana iv. ſacchari candi. ℥ ß. lapidis calaminaris ſexies uſti & extincti aceto, & poſtremo in aqua fœniculi ℥ j. conficito pulverem tenuiſſim. tergendis & abſumendis oculorum albuginibus, & attenuandis craſſeſcentibus membranis commodiſſimum.

℞. Succorum chelidoniæ, euphraſiæ, & fœniculi, ſingulorum ℥ ij. ſacchari candefacti ℥ iv. vitriol. uſti grana vj. Coquantur in ſyrupum oculis inſtillandum ex intervallis.

℞. Unguenti de tutia ʒ ß. cui adde vitrioli uſti, aluminis uſti, utriuſque grana ij. ſaponis alb. ʒ j. conficito linimentum.

℞. Calcis vivæ ℔ ß. fecis vini ſiccæ & calcinatæ ℥ iv. diluito in lixivio claro cineris filicis & corticis fraxini, dein ſæpius tranſcolato, ac tandem per feltrum lixivium elicito limpidum, denique vaſe æneo ad mellaginem coquito. Elephantica omnia tubercula exterit.

Aliud dolore moleſtius.

℞. Sublimati ʒ j. pul. mercurii ʒ ß. unguenti roſat. deſcriptionis Meſues paulum, ut fiat linimentum.

Diſciſſa tubercula in cruſtam indurat, qua decidua adæquatæ parti cicatrix inducitur.

Alius emplaſtri forma.

℞. Vitrioli calcinati, auripigmenti uſti, utriuſque ʒ ij. emplaſtri de cеruſſa ℥ ß. malaxentur ſimul cum unguento roſ. Meſue, fiat emplaſtrum, cujus portiuncula, diſciſſis elephanticorum tuberibus, præmunita, refrigerant, & emplaſtico præſidio vicinia, ne medicamenti acrimoniam & fervorem ſentiat, imponetur.

Emplaſtrum quod maculas Elephanticorum cutem deturpantes extirpat.

℞. Cantharidum pul. ℥ ß. ſaponis nigri q. ſ. ut unguenti fiat conſiſtentia cum aceto modico, imponito ac ſinito dum veſica extuberet, ſuperdato tamen emplaſtico remedio, quod veſicatorium contineat.

Simplicia ad balneum Elephanticorum.

℞. Malvæ violariæ, parietariæ, acanthi, ſingulorum M. iv. fumiterræ, morſus gal. utriuſque M. iv. radicum altheæ, ſem. lini, utriuſque ℔ ij.

Unguenta Elephanticis à balneo illinenda.

℞. Succi fumiterræ ℔ ß. aqua roſ. ℥ iv. rad. ſerpentariæ majoris ℥ ij. Coquito dum radix contabuerit, & ſuccus pene abſumptus ſit; terito, dein adde axungiæ porci, butyri recentis, axungiæ capreoli, ſingulorum ℥ iv. hydrargyri præparati ℥ iij ß. Caphuræ ʒ ij. fingito linimentum.

Vel ſic:

℞. Butyri recentis ſalis expertis, axungiæ porci purgatæ, utriuſque ℥ iv. eluito ſæpius in ſucco fumiterræ, vel ſi hyems eſt, in aqua roſarum, dein addito, ac diligenter permiſceto argenti vivi perpurgati ℥ ij. ß.

Catapotia ex hydrargyro quæ retorridæ bilis, & omnium acrium ac malignorum humorum ferociam domant & compeſcunt, eoſque ſenſim expurgant, nullo ventriculi incommodo.

℞. Argenti vivi cum panis adhuc calentis mica, manibus ut plumbaginem deponat ac expurgetur, diu ſubacti ℥ i ß. longa agitatione exacte miſceto cum ſucci limonum momento, & olei e myrrha deprompti, ſemuncia adjecta terebinthinæ Venetæ, aqua roſ. elotæ ʒ ß. his poſtea adde auri puriſſimi præparati in tenuiſſimum pollinem, vel ſi id deſit foliorum auri ℥. ß. ambaris ℈ j. pulv. elect. Diamarg. frigidi & triaſantalon ſimpl. utriuſque ʒ ij. aloes ℥ i ß. fingito maſſam cum ſequenti magmate.

℞. Foliorum ſennæ integrorum ℔ j. rhabarb. in fruſtula diſſecti ℥ iv. rad. areſactæ & tuſæ, hellebori nigri noſtratis ℥ j. diem unum macerato in œnoſtagmate, quod dein exprimito & vitreo vaſe exceptum, adjecta ſacchari pari portione in diplomate exhalare ſinito, dum magma melaginem referat. Remedii hujus doſis fuerit ʒ ß. aut ℈ ij. quindecim alternis diluculis, tribus horis ante cibum catapotiorum ſpecie.

Calidis naturis commodius erit, quod ſic habet.

℞. Hydrargyri à plumbagine repurgati ℥ j. exacte macero atque extinguito in æquis partibus ſyrupi de limonibus & de ſucco ſalviæ, adjecta terebinthinæ in aqua roſ. elotæ ʒ ß. dein adde elect. Diamargariton frigidi & triaſantalon utriuſque ʒ ij. pul. elect. tragacanthi frigidi ʒ i ß. myrrhæ, croci, gentianæ, ana ℈ j. rhabarb. pul. ʒ iij. Aloës lotæ in aqua endiviæ ℥ i ß. auri præparati ℥ j. fingito maſſam, addendo ambaris moſchi optimi, utriuſque grana vj. ſyrupi de ſtœchad. q. ſ.

In re tenui aurum detrahitur.

Omnium remediorum Elephanticorum vires ſuperat catharticum noſtrum metallicum, acrem omnem ac ferinam humorum omnium qualitatem ac malignitatem mire obtundens, ac nihilominus blande adeo alvum ſolvens, ut pueris & prægnantibus tuto dari poſſit. Conſtat ex hydrargyro & auro ſic permiſtis atque immutatis longa maceratione, ut vim catharticam aſſequantur. Una autem & eadem opera & pituitam, ac craſſos omnes humores expurgat, & calidam ac ſiccam viſcerum conſtitutionem emendat, datur granorum ſex pondere. Hoc remedium Cadomi præparat Petrus Philippus, olim nobilis Typographus. *Julius Palmarius de Morbis contagioſis lib. 4.*

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Elephantiaſis ſeu elephantica lues, etſi tantùm involucra corporis aliqua cutemque imprimis, eamque certis duntaxat in locis poſſideat, tamen ægerrime, licet primùm illa incipiat, præcaveri, multò minùs ſi confirmata ſit, curari poterit, præſertimque ſi hæreditaria ſit. Necdum qui eam curarint, hactenus inventi fuerunt, quamvis ij qui pſoram, falsò ab imperitis pro elephantiaſi habitam, curarunt, ſe elephantiaſim ſanaſſe, glorientur. Quæ licet ita ſint, tamen non negligenda hæc lues, ſtatimque ab initio huic, omnibus artibus occurrendum, & ſi penitùs impediri nequeat, ſaltem ut protrahatur quàm diutiſſimè fieri poterit, cura adhibenda. Atque ubi vitia eruperint, hiſce delendis incumbendum, ne ægris ſi invaleſcant, tandem exitium pariant, cùm niſi id fieret diu ſæpè poſſent ſupervivere. Dein & cùm deformitatem ſummam hæc vitia creent, ut minùs ſuſpecti, diutiùs in hominum conſortio verſari queant, cura interdum palliativa illis quoque adhibetur: Quam magnates à Medicis ſæpè magnis promiſſis efflagitant.

Curatio elephantiaſis duplici modo inſtituitur: Primùm generatim toti huic morbo accommodata, poſtea particulatim vitiis tantùm illius inde natis.

Generalis curationis ſcopus in eo conſiſtit, ſi fieri poſſit, ut cauſam hujus luis, venenum ſcilicet illud evacuantibus educamus & qualitatem venenatam inde natam emendemus: Verum

cum quæ peculiari quadam vi id efficiant, vel certis evacuationibus, ut in lue venerea, in hac non ſint hactenus inventa, eoque modo in curatione illius procedere nequeamus; Curationis methodus plerumque vitiis hiſce pravis, quæ naſcuntur delendis, accommodatur. Et proin cura non adeò abſimilis huic, quæ in pſora perverſa, aliiſque pravis maculis, puſtulis ulceribuſque malignis uſurpari ſolet, in elephantiaſi quoque inſtituitur, ſequentibus modis.

Purgationes prout corpus humoribus ſuperfluis, vel excrementis ſcatere cognoſcimus, inſtituuntur, cùm eas cauſæ venenatæ accommodare nequeamus, quam tamen ad melancholicum humorem educendum plerique dirigunt, præcipuéque ea quæ illius excretionem moliuntur, ſeligunt, permiſcendo, illius humoris acrimoniam ſuâ humiditate & frigiditate contemperantia, quæ cùm & aliis acribus ſalſis & biloſis pertinacibuſque humoribus expurgandis competant, uti in cæteris vitiis externis inde genitis, in ſcabie perverſâ & in lue venereâ, ſic & in hac lue, in qua & hæc plerumque congeruntur, locum habebunt. Quibus corpora hæc præcautionis loco & ne augeatur malum, veris & Autumni tempore una vice vel pluribus purgamus: Interdum & intermediis temporibus, ſi impuritas cordis illud requirat.

Perficitur autem hoc ritè: Primùm levioribus communia excrementa eluendo: Ut injectione Clyſmatis ſtimulantis, qualia paſſim deſcribuntur, eaque quæ in melancholiæ veræ cura deſcripta ſunt, hìc quoque poſſunt competere.

Vel datur eo nomine Caſſia, Catholicon, Tryphera perſica, vel Saracenica, Diaſena diſſoluta cum aquis convenientibus, vel decocto cicerum, aliove, vel cum Sero Caprino.

Vel ℞. Rhabarbari infuſi in aqua Endiviæ, vel ſero lactis ʒ j. vel ℈ iv. Syrupi roſarum ſolutivi ℥ i ß. Caſſiæ vel Catholici, vel Trypheræ perſicæ ℥ß. aquarum Bugloſſi, fumariæ q. ſ. fiat potio.

Horum loco vomitus aliquando, cùm, ut minùs excrementa coacerventur, juvet, in conſuetis provocandus, tum levioribus ſumptis, tum etiam fortioribus Hellebori præſertim uſu concitatus.

Præparatio antè purgationem humorum præmittitur, cum ſyrupis, ut violarum vel fumariæ ſimplic. Bugloſſi, Endiviæ; Vel etiam fumariæ compoſito, Nymphæ, de Cucurbitis, diſſolutis cum aquis fumariæ, Lupulorum, Bugloſſi, Endiviæ, Cichorij, Acetoſæ, &c. Aromatiſ. pulvere Trionſant. vel ſantalis.

Vel hoc decocto: ℞. Bugloſſi utriuſque cum radicibus M. ij. rad. Graminis, Aſparagi, Liquiritiæ ana ℥ ij. cort. Capparum, Tamaricis ana ℥ j. Herb. Endiviæ, Cichorij, Lactucæ, Capill. ana M. j. florum cordial. Cicerum rubr. ana P. j. quatuor ſemin. frigid. Major ʒ vi. Sem. aniſi ʒ ij. Paſſul. mund. ℥ ij. fiat decoctio & in ℔ ij ß. diſſolve de ſyrupis prædictis, q. ſ. vel adde ſaccharum, aromatiſ. Trionſantalon: Pro 5. vel 6. vicibus.

Vel utatur Julepo præparante in Melancholiæ cura expoſito:

Qui ℞. Syrup. viol. borrag. &c.

Aut eo qui ℞. Succorum Bugloſſi utriuſque, de Pomis redolentibus:

Vel decocto quod ℞. Rad. Bugloſſ. utriuſque.

Purgamus poſt præparationem prægreſſam ſequentibus:

℞. Rhabarb. infuſ. in aqua Endiviæ ʒ j. Agarici trochiſc. infuſ. in ſyr. roſ. ſol. ℈ ij. Confect. Hamech vel Diaſenæ ſol. ʒ iij. Syrupi viol. ℥ i ß. diſſolv. cum aqua fumariæ, Lupulorum, &c.

Vel detur, Bolus: ℞. Catholici ℥ß. Conf. Hamech ʒ ij. de ſucco Roſ. ʒ j. cum ſaccharo, fiat bolus.

Aut hæc potio: ℞. Herbarum cum radicibus Bugloſſi alterutrius, vel Cichorij aut Endiviæ, foliorum fumariæ, ſummitat. Lupuli ana M ß. ſeminum Endiviæ, Portulacæ, Melonum, Citri ana ʒß. Aniſi ʒ j. florum Cordial. P. j. paſſul. mund. ℥ j. Prunorum num. v. pulp. Tamarind. ℥ß. Radic. liquir. Polypod. ana ℥ j. Foliorum Sennæ mund. ʒ vi. Epithymi ʒ ij. adde ſacchari, q. ſ. fiat potio. Poſſunt infundi Myrobalani vel Rhab. vel electuaria in ea diſſolvi.

Horum loco dari poſſunt purgantia in Melancholiæ cura deſcripta;

Ut potio quæ ℞. Catholici ℥ j. &c.

Vel quæ ℞. Sennæ, Polypodij, &c.

Vel Pilulæ ibidem propoſitæ.

Præparamus & purgamus interdum ſimul hoc Apozemate:

℞. Radic. Graminis, Aſparagi, Ruſci, cortic. Capparum, Fraxini, Tamaricis ana ℥ ij. Temperentur in vino acidulo, vel addito pauco Aceto, radic. liquiritiæ ℥ iij. Rad. Enulæ ℥ j. Herbarum cum radicibus Bugloſſi utriuſque Cichorij Acetoſæ, Lapathij ana M. j. Herbarum fumariæ, Lupuli, Mercurialis, Scabioſæ, Capillarium ana M. ij. Herb. Endiviæ, Dentis Leonis ſeu roſtri porcini, lactucæ, Hepaticæ Lenticulæ aquat. ana M. j. Betonicæ, Thymi, ſummit. Roſmar. Chamæpit. Chamædr. ana M. ß. Florum Cordialium, Geniſtæ, Tamaricis, Nenuphar. ana P. j. Semin. quatuor frigid. Majorum ℥ j. quatuor ſeminum frigid. Minorum ℥ß. Sem. Acetoſæ ʒ ij. Sem. aniſi ʒ iij. Sem. fœniculi ʒ ij. Cicerum rubr. p. j. Paſſularum enucleat. ℥ ij ß. Prunorum n. x. Jujub. Sebeſten. ana par. v. Tamarind. ℥ j. Polypodij quern. ℥ iv. Sennæ ℥ iij. Seminis Carthami conquaſſ. ℥ i ß. Epithymi ʒ vi. Coquantur omnia in aqua cum radicibus earumque infuſione ut dictum, addendo ſacchari q. ſ. aromatiſ. Santalo citrino, cinamom. vel pulvere Trionſantalon, vel Diamarg. frigid. Pro 5. vel 6. vicibus.

Per vices purgationes inſtituuntur, alias continuando per aliquot dies, alternis ternis, quaterniſve ſemel, vel bis uſurpando, prout corpus excrementis redundare videmus.

Syrupi, in hanc rem parantur, qui ad uſum diutiùs conſervari poſſunt; Componiturque ex apozemate prædicto purgante & præparante convenienter talis. Recipiendo radices, herbas, flores, fructus, ſemina uti illic demonſtratum, atque addendo Tamarind. ℥ ij. Polypodij ℥ vi. Foliorum Sennæ quart. j. ß. Seminis Carthami conquaſſ. ℥ iij. Epithymi ℥ j. Hellebori nigri ℥ß. factaque decoctione in ſ. q. colaturæ, infundendo Myrobal. citrin. indarum confricat. oleo amygdal. dulc. ana ʒ iij. Rhabarbari ℥ß. Spicæ ʒß. Cinamomi ʒ j. Agarici trochiſcati ʒ v. factaque expreſſione, miſcendo ſyrupi roſarum ſolutivi ℥ iv. Sacchari ℔ß. & decoquendo ad con-

conſiſtentiam ſyrupi: Cujus decens quantitas per ſe, vel cum jure Cicerum, aut ſero lactis, vel decocto Mercurialis exhibeatur, vel cum aquis convenientibus.

Ex ſuccis ſic fiet: ℞. Rad. Polypod. liquiritiæ ana ℥ iij. foliorum Sennæ ℥ iv. Seminis Carthami conquaſſ. ℥ ij ß. Epithymi ʒ vi. Tamarind. ℥ ij. paſſul. ℥ j. Semin. Aniſi ʒ ij. fiat decoctio in ſero Caprino & in colaturæ ℔ ij. adde ſuccorum fumariæ, Lupulorum, Buglóſſi alterius, ſcabioſæ, Lapathij ana ℥ iij. Iterum decoquantur & deſpumentur, addendo Sacchari ℔ ß. coquatur ad conſiſtentiam, aromatiſetur Santalis & cinamomo ad uſum. Si ſuccus Mercurialis addatur, erit efficacior.

Hellebori dilutum ſeu decoctum, ut ipſius acrimonia minuatur, aliqui ſic parant. Fit decoctum in aqua ex endivia, cichorio, Bugloſſo, utroque, atque in ℔ vi. colaturæ infunditur Hellebori nigri radic. inciſorum ℥ i ß. & poſt macerationem aliquam decoquitur ad conſumpt. duarum partium. Et de tertia dantur ℥ iv. cum ſyrupi viol. ℥ ß. continuando per aliquot vices.

Epithymi pulverem ad ʒ ij. cùm ſero Caprino per menſis ſpatium & ultrà propinant. Operabitur meliùs ſi pulveris & Epithymi, & Sennæ ana ʒ j. Tartari ʒ ß. Sacchari Candi ʒ j. cum ſero detur, aliquandiuque continuetur, quibus & alia ut Turbith addi poſſunt, & quæ grata ſunt, pauca aromata. Quæ rectiùs quàm pulvis Diaſenæ, quem alii as commendant, propinantur.

Electuarium gratum laxans: ℞. Pulpæ Caſſiæ fiſtularis ℥ i ß. Pulpæ Tamarindorum ℥ i ß. Pulpæ paſſul. majorum & Prunorum dulc. rob. de Pomis redolentibus ana ℥ j. Syrupi violac. & Roſ. ſolutivi ana ℥ i ß. Diagrydij ʒ ij. Subtiliſſime triticum Sacchari Candi ℥ ß. Turbith. ʒ iij. Pulv rad. Liquirit. & Cinamomi ana ʒ i ß. Miſce in formam electuarij: Capiat ℥ ij. experiundi primùm gratia, poſtea plus minuſve prout operatio ſucceſſerit.

Medicamentoſum ſaporem magis habebit, ſi omiſſo Diagrydio & Turpeto, hiſce pulpis Catholicon, Trypheram, ſyrupum roſarum ſolut. cum infuſ. Rharbarbari addas: Item pulv. Rhabarbari, Sennæ. Vel fortiora ſolutiva elect. ut de ſucco roſarum, Hamech, Diaſenam, de Citro ſimiliaque.

Conveniunt & in eoſdem uſus ejuſmodi per vices uſurpatæ purgationes, in melancholiæ cura expoſitæ: ut apozema vel ſyrupus ex ſuccis parata: vel vinum aut electuarium: Pulvis item.

Uti & alia aliqua, quæ in cura ſcabiei perverſæ fuerunt, declarata ut ſerum lactis cum permiſtione aliorum; ſyrupi item uſuales decoctaque purgantia: Ex ſuccis paratus ſyrupus: dein & vina purgantia: In primiſque Infuſum vel decoctum Hellebori potioneſque aliæ electuaria & pilulæ, quorum illic meminimus.

Multa quoque in lue venerea expoſita purgantia, maximè quæ in acrium humorum redundantiâ illic competere diximus hic quoque uſurpari poterunt.

Finitâ purgatione viſceribus robur additur, exhibitione conſervarum roſarum, Bugloſſi utriuſque Cichorij, Violarum, Capill. Nenuph. vel tabul. Diarrhodon, Trionſantalon Diamargaritonis: vel Theriacæ, cum conſerva Bugloſſi ſimilibuſve.

Sanguinis detractio per venam ſectam, Veris & Autumni temporibus, cum generales purgationes fiunt, ante horum uſum inſtitui ſolet, ad generalem totius corporis evacuationem faciendam, cum alioquin per eam ſemina hujus luis, quibus ſanguis in venis, uti oſtendimus infectus non eſt, tolli neque it, atque eo nomine minimè inſtitui debeat. Fitque hæc in brachio atque in plethoricis mox quoque ſequentibus diebus in manu vel pede: Vulgo ſi ſæpiùs phlebotomia utantur, hac malum præcaveri poſſe creditur. Cùm tamen per eam corpore exhauſto, lues citiùs & ampliùs invaleſcat. Temerè quoque ut vulgatæ opinioni ſatiſfiat, ſanguis, ut ex eo lues hæc cognoſcatur, dum examini ſiſtuntur, emittitur & cenſetur.

Scarificationem ſingulis menſibus repetitam, in ſcapulis, tibiis, adhibitis inſuper cucurbitulis, convenire admodùm credunt; vel etiam ſanguiſugas illic adhibitas.

Menſes movere, ſi tardi vel omninò ſuppreſſi ſint, valdè utile, venâ Malleoli ſectâ, aliiſve illud præſtantibus.

Hæmorrhoides provocare inprimis quoque conveniens, applicitis in podice ſanguiſugis, aliiſve admotis.

Uſtio per Cauteria actualia & potentialia, ſi forte extremum hoc remedium aliquid efficere poſſet, aliquando tentatur, non ſolùm in brachiis aut tibiis, uti magis conſuetum, ſed & in capitis ſuperficie quandoque facta.

Caſtratio in virili ſexu à veteribus in deſperatis interdum inſtituebatur: idque forte quod per eam totius corporis temperamento immutato, in iis ſic effœminatis redditis, atque aliam planè conſtitutionem adeptis, morbum hunc faciliùs ceſſurum, crederent. Quo remedii genere eo minori cùm difficultate ſunt uſi, quod elephanticis alioquin ne alios inficiant, congreſſus interdictus ſit, & illis ſublata virilitas nullum afferat in ea functione ipſis non neceſſaria, incommodum, utque etiam eo nomine à coitû arcerentur, quam ut ſic curarentur.

Alteramus ipſorum corpora, ut ſi fieri poſſit in meliorem ſtatum ducantur: Verùm cùm intemperies non manifeſta, ratione hujus luis ſe patefaciat, non quæ certâ qualitate contraria illi reſiſtant, poſſunt illi opponi: Sed uſurpantur plerumque quæ acrium humorum proventum impediunt, eoſque contemperant. Dein & cùm obſervatur in ejuſmodi corporibus ſiccitas, ariditaſque & conſumptio quædam; quæ humectando reficiendoque corpora ejuſmodi, reſtaurent reficiantque, plerumque ipſis præſcribuntur. Inter quæ multa ex illis quæ in hectica competere diximus, hic quoque poſſunt convenire: uti & ſequentia.

In Aëre puro, non valdè ferveſcente, ſed temperatiore verſentur, ſintque procul ab illis qui hac lue infecti ſunt, ſemoti.

Cibus euchymus ex carne juniorum animalium, juſculis, ovis, lacticiniis, oleribus, fructibuſque humectantibus & temperatis: Ut in hecticis & conſumptis convenit.

Ranarum uti & Aſtacorum fluviatilium & Teſtudinum aquaticarum & nemoralium carnes

comeſtæ, uti in hecticis ſic, & hic probantur.

Potus ſit aqua vel vinum non nimium potens vel dilutum: Interdum & lac caprinum bibant, aliaque decocta in hectica expoſita.

Medicamenta varia quæ refrigerant & humectant ſeu temperata ſunt, atque acres humores contemperant, hinc inde in aliis vitiis externis deſcripta, hic quoque poſſunt competere. Uti & illa quæ in febre hectica deſcribuntur: Julepi, Syrupi, Aquæ, Confectiones, Conditura.

Inter reliqua hoc electuarium maximè illis conveniet:

Quod ℞. Conſ. florum Bugloſſi utriuſque ℥i ß. florum Cichorij. Violarum, Nymphex & Roſarum ana ℥j. Capill. Vener. Roſmar. ana ℥ß. Rad. Bugloſſi condit. ℥j. ſpecierum Trionſantalon vel Diarrhodon, Diamarg. frigid. ana ʒß. trochiſcorum de Camphora ʒj. cum ſyrupo de Pomis redolentibus, miſce.

Superbibat aquas Fumariæ, Lupul. Bugloſſi utriuſque, Endiviæ, &c.

Alia multa quæ hepati conveniunt & lieni quorum vitio ſanguinem immundum genitum lui huic occaſionem præbere putant, propinant, & foris ſimul hiſce viſceribus applicant, paſſim in morbis ipſorum ab intemperie calida & obſtructione progreſſis deſcripta. Quæ tamen niſi hæc viſcera manifeſtè ſic affecta cognoſcamus, inutiliter plerumque uſurpantur.

Antidota quædam quæ peculiari vi elephantiaſi contraria eſſe creduntur, præcæteris commendantur, ſuntque ſequentia.

Viperarum carnem quocunque modo aſſumptam, in primis elephantiaſi reſiſtere, plerique ſtatuunt. Alij etiam aliorum Serpentum cujuſcunque generis, etiam cæcorum uſu, cutem cum vitiis illi adnatis abſcedere poſſe, ex eo colligunt, quòd cum ejuſmodi ſerpentes exuvium quotannis exuant, hoc ab innata illorum carni vi procedere, & proin etiam in homine idem operari poſſe, exiſtimant.

Exhibetur autem hæc caro ipſis, præparata variis modis: Aliàs cocta in jure aliquo convenienti cum ſale, uti anguillarum caro, pelle etiam, uti in illis, priùs detracta, aut alioquin per coctionem deraſa, capiteque & cauda amputatis, & exenteratis viſceribus: ſic enim, cum ſe anguillas comedere, illis perſuadeatur, minùs à cibo hoc abhorrebunt. Licet & aliter ſic coctam & dein inciſam, aliove modo conditam, ut minùs eam agnoſcant, præparatione poſſimus efficere. Cujus uſu cutem ſquamarũ inſtar certis in locis vitiatis abſcedere, aliqui prodiderunt.

Sufficit & jus interdum, in quo caro hæc coxerit, ut illud ſorbeant, vel una cum carne comedant. In quo præter ſal, ſemen Aniſi, Anethum decoqui poſſunt; alij etiam Mentham addunt vel Porrum.

Syrupus ex Jure prædicto Serpentum, addito Saccharo, Cinamomo, aliquando coquitur, ut ad uſum diutiùs aſſervari poſſit: Eâque formâ ſæpius exhibetur.

Alij, ſi Gallinæ carne ſerpentum tamdiu donec pennæ illis decidant, ſaginentur, & poſtea coctæ comedantur, idem præſtare docent.

Sunt qui & Vinum in quo vipera extincta fuerit, propinatum præbent.

Exiccata quoque caro viperarum, ut diu ad uſum ſervari, & cùm non paſſim viperæ inveniantur, etiam alio tranſmitti queat, in trochiſcos redigitur. Ad quos parandos ſumitur caro ipſarum tantum, abjectis uti dictum etiam extremitatibus & viſceribus, atque cum Anetho & ſale in aqua coquitur, poſtea tunditur, & cum panis triticei micis quarta parte in paſtam cum jure ſubigitur, indeque in Paſtillos formatur atque exiccatur: Taleſque Paſtilli, trochiſci de Therio quo nomine viperas Græci appellant, vel de viperis nominantur. Licet e ſerpentibus aliis eodem modo paratos, æque efficaces eſſe aliqui judicent.

Hi autem trochiſci rariùs per ſe, ſed cum conſervis permiſti uſurpantur. Quales in electuario ſupradicto deſcriptæ fuerunt. Cui & ſi trochiſcorum horum ʒj. vel plus addatur, efficacius reddetur. Dein & cum hi trochiſci Theriacam ſubeant, eam propter ipſos, vel quia aliàs venenis reſiſtit, huic veneno adverſatur, Elephanticis quoque exhibent.

Aſtacorum fluviatilium, cancrorum vulgò dictorum carnem, eâdem vi quâ & ſerpentum operari, ex eo quòd uti illi exuvium ſic & cancri teſtam quotannis mutant, colligunt, nec ſolum vi reficiente, quâ & prodeſſe diximus, ſed & hac potiſſimum operari, putant.

Herinacei terreſtris carnem exiccatam ſeu aſſam in cibis quoque exhibet Dioſcorides & Salamandram aliis medicamentis miſcet: Quæ ſi quid in hac lue poſſunt, proprietate quâdam illud moliuntur.

Sanguinem humanum à recenter jugulato, bibitum, profuiſſe, hiſtoriæ aliquæ, ſi non potius fabulæ ſint, teſtantur: Aquam inde deſtillatam ſimiliter probant.

Cornu Cervi & Eboris raſuram elephantiaſi, ut & aliis venenis reſiſtere aliqui docent. Imprimiſque magnatibus, unicornu, ut pretium augeatur, commendant, magnique faciunt.

Smaragdi pulvis exhibitus aliquibus magni fit.

Lepræ perfectam curam Chymici pollicentur, per legitimum uſum Auri potabilis, Tincturæ Antimonij exaltatæ, Tincturæ veræ & genuinæ Coralliorum, adhibitis ſpecificis purgantibus, inter quæ extollunt, Arcanum Corallinum, Mercurium dulcem, pilulas Antimoniales per ſeceſſum tantum purgantes: Clariſſimus D. Hartmannus Viridelli, & Eſſentiæ ſulphuris vitrioli dulciſſimæ uſum, in cura lepræ in ſua praxi Chymiatrica docet & commendat.

Externa remedia, quibus in generali elephantiaſi utimur, ſunt Balnea, ſi forte illorum continuo uſû, vis illa venenata & maligna cuti membraniſque impreſſa, auferri atque extirpari poſſet, & ſi hæc lues maturè præcaveri, aut etiamſi jam invaluerit, curari: Vel ſaltem per hæc in delendis tuberculis, ulceribus & cutis ſcabritie, quouſque hæc deformitas palliari. Suntque ejuſmodi balnea vel naturalia vel artificialia.

Naturalia balnea ſunt aquarum dulcium calefactarum, quæ certis temporibus corpore prius & poſtea quoque bene purgato, frequenter uſurpata, Veris & Autumni temporibus, ante & poſt prandium, in iis ſedendo, perſeverando in uſû horum per tot dies, donec cutis effloreſcat, rurſumque ſanetur, de hac cauſa maligna in ſuperficie cutis latente, multùm demere poſſunt.

Thermæ Naturâ calidæ validiùs id præſtant, Sulphureæ præſertim, quales ſunt in Helvetia noſtra, in Argovia Badenſes, in Valeſia Brigenſes, aliæve aliis in locis, quæ uti ſcabiem cujuſcunque generis, vi ſingulari, uti in ea dictum, ſanant, ſic & in lue hac eadem vel malignam illius vim abſumere, vel tantùm vitia inde nata, ſi non penitùs, ſaltem ex parte delere poſſunt: ſi diu illis, uti alias fieri ſolet, utantur. Eoque nomine ad has thermas non ſolùm, cùm de hac lue conſtat, ſc. ut malum celare aliquandiu poſſint conferunt, ſed & cùm de ea adhuc dubii ſumus, poſt examen, eo, an forte aliqua inde ſequutura eſſet mutatio, illos ablegamus.

Artificialia balnea humida in quibus ſedeant, illiſque uti de naturalibus dictum, diu utantur, ex aqua fiunt, in qua varia, quæ cutem rarefaciendo & detergendo pravos ſuccos abſumant, decoquuntur. Qualia ſunt ex radicibus cum foliis, Althæa, Lapathum, Ebulus, Enula: radices item Ari, Serpentariæ, Cucumer. agr. Bryoniæ, Cyclaminis, Iridis, Raphani, Hellebori utriuſque, Liliorum; Item herbæ una cum radicibus, Malva, Bugloſſum utrumque, Cichorium, Endivia, Sonchus, Beta; Item Abſinthium, folia item Sennæ, fumariæ, Lupuli, Scabioſæ, Saponariæ, Parietariæ, Violariæ, Hepaticæ, Lenticulæ aquaticæ, Senecionis, Acetoſæ, Agrimoniæ, Artemiſiæ, Plantag. Polytrichi, Hederæ utriuſque, Chelidonij utriuſque, Nymphea, Tamaricis; Flores Chamomill. Meliloti, Sambuci. Dein & fabæ aliave legumina. Furfur macrum, Semina Lini, Fœnugræci, & Cucurbitacei generis.

Hiſce plerumque ſulphur, Alumen vel Sal addunt, maximè ubi jam aliquoties leviori decocto uſi fuerint.

Adduntur & alia, forte artuum cauſâ, Primulaveris, chamæpityſ. Item odoratæ plantæ, ut Calamintha, Roſmarinus, Lavendula; ſunt qui & quinque Aperitivas radices addant.

In ſcabie perverſa expoſita balnea humida non multùm ab hiſce differentia, hic quoque locum habere poſſunt: Inprimiſque efficax illud quod Gypſum cum aliis recipit. Uti & decocta quædam, quibus maculas vitioſas ablui debere, in illa oſtendimus, pro balneo hic uſurpari poterunt.

In ſanguine humano ſi ſedeant, eoque balnei vice utantur, profuiſſe quibuſdam, hiſtoriæ aliquæ teſtantur.

Sicca balnea in aëre calefacto, cum nimiùm corpus accendant, & violenter ad ſuperficiem corporis, humores propellant, non ita probantur. Poſſumus tamen & illis, ex ſuffitu decoctionis balnei humidi, leviter calefactis & tepefactis, aliquando corpus, antequam balneum humidum intretur, ut hoc meliùs operetur, ſic diſponere.

Illitiones variæ quoque extrinſecùs pro generali etiam cura hujus luis fiunt, in corpore hinc inde, ubi præſertim cutis puſtuloſa, ulceroſa & ſcabra tumidaque occurrit, ad vitia hæc tollenda, & ſi fieri poſſet, malignam illam impreſſam qualitatem aliquo pacto auferendam. Fiuntque ex illis quæ vi exiccante detergenteque illud agant, additis inſuper iis, quæ proprietate quadam id efficere poſſe exiſtimantur, qualia à Serpentum genere deſumpta exiſtunt; ſic axungiam illorum inunctam, idem quod carnem ipſorum aſſumptam, præſtare poſſe, putant, nimirum ut cutis inde cum vitiis illi adnatis abſcedat. Uti & oleum in quo caro Serpentum coxerit, vel ſerpens vivus ſuffocatus fuerit: Carnem ipſam coctam aliqui inunctionibus quoque miſcent.

Ex prædictis itaque tale fiat Unguentum.

℞. Radic. ſerpentar. utriuſque, Aſphodeli vel liliorum, Enulæ campanæ, Betæ, croci ſativi ana ℔ j. piſtentur optime oleo roſaceo omphacino, adde unguenti Citrini ℔ ß. Axungiæ Serpentis ℥ iij. Terebinth. ℥ ß. Olei de frumento vel vitellis ovorum ℥ i ß. Olei de Tartaro ℥ ij. Sulphuris vini, Nitri ana ʒ iij. Lithargyrij vel ceruſſæ ℥ ß. Boracis uſt. ʒ i. Tutiæ præpar. Sarcocoll. nutrit. thuris ana ʒ ij. Mucilagin. ſem. lini ℥ ij. Succi lapathii, fumariæ, limonum, ana ℥ iij. Agitentur invicem in formam nutriti: Ungantur partes ſcabræ, ulceroſæ & puſtuloſæ.

Vel fiat tale: ℞. Succorum Limonum, vel arant. vel citri, Lapathi, fumariæ, ſcabioſæ, enulæ camp. ad ℔ j. Aceti ℥ ij. Aquæ vitæ ℥ j. Olei roſac. omphac. Myrtillorum vel Maſtichini ana quart. j. ß. coquantur ad ſuccorum conſumpt. addendo olei vitellorum ovorum ℥ ij. de Tartaro ℥ i ß. Saponis gallici ℥ ij. Axungiæ ſerpentis ℥ iv. Pomatæ ℥ ij. Fellis tauri vel hirci ℥ ß. Mucilagin. ſem. pſyllij vel lini ℥ ij. Mellis ℥ i ß. Radic. Ari vel ſerpent. cucumer. agreſt. cyclaminis, Ireos, ana ʒ iij. Hellebori utriuſque ʒ ij. ſeminis ſtaph. agr. Raphani ana ʒ j. Boracis & Tartari uſti ana ℥ ß. Sulphuris vini ʒ iij. Oſſis ſepiæ ʒ ij. Cochlearum terreſtr. cineris ʒ j. Camphoræ ʒ i ß. Lithargyr. tutiæ & ceruſſæ ana ʒ i ß. Agitentur diligenter & fiat linimentum: Pro partibus affectis in corpore.

Hiſce & alia addi poſſunt, veluti oleum de frumento, de ſemine raphani, oleum in quo coxerit ſerpens, ſuccus cyclaminis: item Nitrum.

Poſſet & argentum vivum hiſce unguentis addi, quod licet venenatam illam vim in elephantiaſi, uti in lue venerea, minimè extirpet, & proin non eam uti illam ſanet, tamen quia vitia hæc externa in cute, in utriſque admodum emendare ſolet, ob eam cauſam illis quandoque miſceri poterit, non tamen eâ quantitate aut ea ratione, præſertim ſi generaliores fiant inunctiones, qua luis venereæ venenum expellit, non poſſit hoc in elephantiaſi præſtare, ſed ſaltem ad vitiorum ablationem opitulari, & proin in particularibus, quæ tantum ut puſtulis adhibentur remediis, rectius uſurpatur. Quod ſi tamen generalibus etiam inunctionibus permiſcere velimus, poterimus prioribus unguentis primò præſertim, argenti vivi ℥ j. addere.

Vel tale cum eo linimentum parare:

℞. Unguenti Citrini quartarium j. Olei ovorum ℥ j. Olei de Tartaro ℥ ß. Argenti vivi diſſoluti cum pauca terebinth. & unguento prædicto. ℥ ß Succi Limonum vel arantiorum ℥ ij ß. Boracis ʒ ij. Radic. ſerpentariæ vel ari, lapathi & aſphodeli vel liliorum, parum toſtorum & contuſ. & cum prædictis miſtorum ana ℥ ij. Miſce.

Si prædictis linimentis & unguentis theriaca Andromachi & oleum Juniperi admiſceantur, valde augebitur ipſorum virtus & operatio.

Particulares applicationes, vitiis tantum adhibentur, a lue hac prodire ſolitis, ut licet lues hæc ſanari nequeat, ſaltem vitia hæc minùs deforment aut noceant. Uſurpanturque tum in vitiis externis, ſi forte ea delere vel aliquo pacto imminuere aut obliterare, ut minùs appareant, poſſint, ut puſtulis & ulceribus internis, in Dyſpnæa, atque oculorum Pellicula.

In puſtulis exterius, tuberculis, aliiſque tuberoſitatibus cutis, tum in facie ubi magis patent, tum aliis in locis, applicantur remedia: Fiuntque ex illis quæ exiccando detergendoq; potiſſimum illud agant, vel vi potentiore & cauſtica. Quâ ratione & cutis nigredinem in coſmeticis & maculas & puſtulas rubras aliaſve pravas, ut vitiligines ſimileſque deleri, in ejuſmodi vitiis oſtendimus. Quæ remedia externa illic expoſita, tam leviora, quàm fortia, uti & interdum cauſtica illic enarrata, cum puſtulæ delendæ ſunt, hic quoque locum in ejuſmodi vitiis tollendis habere poſſunt: Quæ variis modis & formis applicantur.

Ex illis quæ nondum erodunt, aquæ deſtillatæ ad faciem plerumque uſurpantur. Qualis hæc eſt.

♃. Sulphuris ℥ vi. Tartari calcinati ℥ ij. ſalis nitri, vitri cryſtallini calcin. ana ℥j. Thuris, Myrrhæ, ana ʒiij. Camphoræ ʒj. Succi Lapathi, ℥ iv. Succi Limonum ℥ ij. Aquæ roſarum, florum fabarum vel florum Nymphęæ aut Plantag. ad ℔j. deſtillentur.

Alia aqua: ♃. Tartari calcinati quartar. j. Boracis ℥ß. Thuris vel Maſtiches ʒ ij. Sacchari candi ℥j. Camphoræ ʒj. pulveris, & ſubigantur cum mucilagin. Seminis pſyllii vel infuſ. Gummi tragacanth. factis cum aqua flor. fabarum vel nenuphar. ℥ vi. albumin. ovorum agitatis num. 3. ſucci Limonum vel Arantiorum ℥ij. vel iij. Deſtillentur in Alembico.

Aliæ aquæ quoque idem præſtare poſſunt in diſcoloratione, inter coſmetica expoſitæ efficaciores, quæ urinam, tartarum, ſublimatum cum cæteris recipiunt, vel ex pluribus componuntur & in puſtuloſa rubra facie, deſcriptæ aquæ, inprimiſque illæ quæ Lithargyrium & tartarum cum aliis admittunt. Dein & in maculis aliis diverſorum generum ibidem declaratæ aquæ ex variis compoſitæ & cum tartaro effectæ.

Liquor albus, quo inſtar lactis virginalis uti poſſunt, ad illinendam faciem aliave tubercula:

♃. Lithargyr. ℥iß. Aceti albi ℥vi. Succi Limonum vel arantiorum ℥ ij. Aluminis vel ſalis gemmæ ʒ ij. Tartari calcinati ℥ß. Camphoræ ℈j. Macerentur & agitentur ſæpe, ad uſum, vel coquantur parùm, ſi ſtatim eo uti velimus.

Vel ſulphuris, ſalis nitri & Cryſtalli ſeu vitri Cryſtallini tenuiſſimè triti aquæ portiones, parùm coquantur, in aceto forti albo: Et cum colatura facies illinatur.

Alii liquores in facie puſtuloſa in diſcolorationibus deſcripti cum ſulphure, vel lactei ex lithargyrio parati; horum loco uſurpari poterunt. Uti & lac virginale in maculis aliis ibidem declaratum.

Inunctiones privatis partibus adhibentur variæ, quales in diſcoloratione copioſè ſunt expoſitæ, ut in coſmeticis, unguentum citrinum, quo facies illinitur potiſſimùm, paratum uti illic deſcriptum fuit. Dein & in puſtuloſa rubra facie, propoſitæ ex variis concinnatæ: Uti & in aliis maculis illic deſcriptæ, ex ſuccis plantarum, aliiſque inde petitis, & ex oleo vitellorum ovorum & tartari, aliiſve cum helleboro factæ; Item ex ſanguine leporis & fellibus. Inter quæ Capræ ſylveſtr. fel in elephantiaſi probat Dioſcorides, oleum lacertæ etiam hic magni fit.

Aliud ad puſtulas valdè efficax unguentum.

♃. Aloes ʒ iij. Radic. Aſari ʒj. Hellebori utriuſque ana ʒß. Seminis Staphi. Agr. ℈j. Colocynthid. ℈ß. Felli tauri q. ſ. fiat linimentum.

Ex argento vivo, in diſcolorationem uti & in luis venereæ maculis & puſtulis enarratæ illitiones, hiſce quoque vitiis appoſitæ; admodum opitulantur, quæ inde peti poſſunt.

Aliqui hoc remedium extollunt: Ova duo vel tria macerentur in Aceto forti tamdiu, donec teſta conſumatur, poſtea contundantur, addendo quartam partem illius aceti; miſceaturque pulvis Thuris, Pro facie inungenda. Si Saponem nigrum vel aliud addas, efficacius erit.

Cauſtica quibus ad puſtulas delendas utimur, in diſcolorationibus copioſè fuerunt in macularum cura expoſita, ex ſublimato plerumque præparata. Uti & cauteria, quibus in elephanticorum vitiis delendis quoque uti poſſemus.

Vel fiat talis illitio. ♃. Vnguenti Citrini, olei de Tartaro an. ℥ ß. ſucci limonum ℥ j. ſublimati ʒ ß. axung. Serpentis vel gallinæ ℥ ß. fiat linimentum: Pro facie.

Sunt qui vermes natos in ſerpente ſubterra defoſſo colligunt, eoſque ſiccatos cum Cantharidum æquo pondere & acri aceto ſubigunt, atque in unguentum redigunt.

Ablutiones faciei fiunt, ut unguenta aliaque abluamus, ex decocto furfuris macri, fabis conquaſſatis, illarumve Corticibus ciceribus oryza, Hordeo, lupinis confractis ſaltem non in farinam redactis, ne paſſa cum decoquitur, fiat, ſicuti & decoctum pro facie illuſtranda, in coſmeticis fieri diximus. Cui decocto & flores Fabarum, Nenupharis addi poſſunt, & Malum arantium in fruſta diſſectum priùs.

Vel lavetur facies aliis aquis, ut florum fabarum, vel decoctis, in facie tuberoſâ rubrâ, vel fuſcâ, in coſmeticis & maculis expoſitis.

In vlceribus externis, ſerpentibus, calloſis, multa ex illis remediis, quæ puſtulis convenire diximus, juvare poterunt. Vel utimur illis quibus alia prava ejuſmodi ulcera curari, in doloribus expoſuimus:

In pilorum caſu topicis præſidiis in pilorum defluvio in deformationibus prolixè expoſitis, illud quoque vitium avertere ſtudebimus.

In puſtulis internis & ulceribus inde natis, narium, palati, faucium, non alia remedia, quam quæ in cæteris harum ſedium ulceribus, in doloribus deſcripta ſunt, quoque adhibentur. Uti & ſi columella exeſa ſit, raucedoque inde proveniat, ſicuti in utroque hoc affectu quoque oſtenſum, procedendum.

In dyſpnæa & raucedine, pulmonum affectorum cauſa, quæ in illis affectibus cura deſcribitur, etiam hic adhibebitur. Et ſi narium obſtructarum cauſâ difficulter aerem attrahant, illic quoque, quid agendum, declaratum fuit.

In oculis enaſcens pellicula carnea rubra, ne pupillam obtegat, & cæcitatem pariat, maturè

turè quantum & quandiu fieri poterit, impediendum, idque non alia ratione, quàm ea, quæ in panniculi oculi cura, ut viſus læſionibus, tum ſi alias ob cauſas, tum ob hanc ſvem eveniat, fuit copiosè deſcripta. Quod ſi palpebrarum accedat rubedo, xerophthalmia vel ſcabrities, eodem quoque modo in illis, uti in aliis illorum ejuſmodi affectibus, procedendum. *Felix Platerus Praxeos Medic. T. 3.*

Conſultationes.

De Lepra. Pro Eleganti Muliere Cretenſi.

Cum Iuvenis Hebrea Cretenſis, annorum 20. temperamenti calidi, & ſicci, menſtruis parcius fluentibus, totius corporis pruritu divexata fuiſſet; cum tuberculis, quæ Eſſere vulgo; iiſdem prorſus ſubſiſtentibus biennio abhinc, vniuerſum illi corpus fœdatum eſt; cum vlcuſculis in dies magis, magiſque ſerpentibus, atque ichores acres; & mordaces jugiter effundentibus; quibus non rarò accedebant rigores, & febres; iiſque aliquando exſiccatis, ſquamoſa excrementa emergunt; recrudeſcentibus tamen paulo poſt denuò majori moleſtia vlcuſculis eodem ichore manantibus. Quæ affectio pluribus hactenus in Patria tentata remedijs; ſanguinis frequenti ſcil. eductione ex ſaphena; duobus fonticulis vtrique interno femori inuſtis, ac ſeri lactis caprini vſu, cùm impermixti, & copioſioris, tum addito rhabarbaro. Extrinſecus quinetiam ſuccis refrigerantibus. & aliquando detergentibus applicitis, nec prætermiſſo balneo vniuerſali ex aqua dulci detergentibus alterata. Quæ cùm irrita fuerint, Medicam expoſcit manum.

Primò itaque hujus affectus eſſentia, & cauſæ inquirendæ, atque cùm pruriginoſarum cutis affectionum plures ſint, ſpecies duplex tamen potiſſimum earum genus complectitur, vniuerſalium, & particularium, præſens affectus particularibus non eſt accenſendus, ut patet ex ejus hiſtoria: proinde, nec herpes nuncupandus, quo laborauit Illuſtris illa patiens, à Gal. memorata 14. Meth. cùm eodem teſte, malleolum obſederit. Vniuerſalis autem triplex cùm ſit, Scabies, Lepra, & Elephantiaſis, de hac poſtrema omnis prorſus abeſt ſuſpicio; quæ cancer eſt vniuerſalis, Galeno, inqua varia in cute prominent tubercula, in fronte potiſſimum, aures ſunt acutæ, reſimæ nares, labra craſſa, & tumida, cutiſque ſubrubra, & dura torpeſcit, ex Gal. Lib. de Morb. Cauſis. 2. ad Glauc. & Libro de Atra bile, quorum nullum in hac Patiente eſt conſpicuum. Quamobrem ſtatuendum cenſeo, affectum hunc vel eſſe ſcabiem feram, & confirmatam, vel Græcorum lepram incipientem, ab Avicenna Albatam nigram nuncupatam, cùm ſquamæ ſe prodant, lepræ indicio luculento, Actuario teſte, inter Græcos non obſcuri nominis 2. Method. Utcunque tamen, cùm utriuſque affectus eadem ſit cauſa, præter ſolum diſcrimen ejuſdem gravioris & levioris. cenſendum eſt, præſentem ortum ducere à ſanguine melancholico exuſto, in jecore fervidiori genito, nec per vterum ſtato circuitu ex temperamento patientis, ætate, vita præterita, & potiſſimùm ex regione ipſa; qui ſua craſſitie vteri venas prorſus obſtruens, atque ad partes cutaneas refluens, tenuiori ſui parte ſolum pruritum antehac induxit; craſſiori verò ſub illis coercita, altius carnem depaſcit; inuſta quinetiam intemperie calida, & ſicca, qua purum ſanguinem, qui in earundem partium alimentum cedit, corrumpit; atque affectum præſentem fovet, juxta Pauli, & Ariſtotelis ſententiam, quod ſcil. lepra non ſolum cutis ſuperficiem ſed & intima abſumat.

Quæ cum ita ſe habeant, quam difficilis curationis futurus ſit hic affectus, patet luculentiſſimè, cùm ſit in habitu, à quo periculum inſuper imminet elephantiaſis, ſeu lepræ Arabum. Prout enim Elephantiaſis Græcorum in lepram faceſſere poteſt, contemperato humore, & expurgato ſanguine illo fæculento in viſceribus, & venis redundante, & ab iis ad partes cutaneas tranſmiſſo; ita non difficili negotio lepra in elephantiaſim deſciſcit, exuberante viciſſim atra bile, atque viſcera ipſa gravante.

Curatio itaque tentanda, atque humores corrupti cuti impacti detergendi, non ſine aliqua adſtrictione, & partis corroboratione; fluxio derivanda menſes cientibus, & ad alias partes revocantibus; tum novus hujus humoris proventus prohibendus, jecur refrigerantibus, & humectantibus, atque pars affecta contemperanda. Tandem boni ſucci alimenti, ſanguis impurus reparandus, corroboratis viſceribus, cum venoſo genere, quò humores corruptos à ſe propulſent, & extrudant, ac partes ipſæ idoneo alimento nutriantur, præmiſſa vniuerſali corporis purgatione, quam hucuſque accuratius inſtitutam non iſſam facimus.

Chirurgica itaque præſidia quod ſpectat, prout nobis commendatur repetita ſæpius ſanguinis miſſio ex partibus inferioribus præmiſſo vteri fotu, ex humectantibus, & modicè attenuantibus quò ſanguis fluidior fiat, adhibitis frequentibus pedum, & crurum frictionibus, ac lotionibus aqua altera malva, althæa, floribus chamæmeli, & meliloto: ita temporis progreſſu, ſanguis corruptus in partibus ſub cute concluſus, cucurbitulis ſcarificatis iiſdem affixis, vel hirudinibus appoſitis educendus fuerit, reſeratis quinetiam hæmorrhoidibus, derivationis cauſa, quanquam huic evacuationi naturam aſſuefaciendam non eſſe cenſeam, hoc potiſſimum ætatis flore, ne facta hac materiæ metaſtaſi, in totum ſupprimatur menſtrua purgatio, cum ſterilitatis periculo: ut hanc ob cauſam nubere quam maxime ipſi conſultum cenſeam, licet non ſine præſenti conjugis diſcrimine, cùm affectus ſit contagioſus.

Pharmaceutica plura quidem ſuppetunt interna, & externa, atque in internis duo, me judice, potiſſima. Primò quidem viperæ in cibi vſum per multos dies, in modum anguillæ, abſciſſo capite, & interioribus rejectis, ob venenoſam harum partium naturam, atque amputata cauda, velut nulli uſui, per diem in aqua maceratæ, ademptis exuuiis, mox cum oleo anethino in aqua, cum modico ſale coctæ, ſummopere in hoc affectu commendatæ ab Auic. & Aëtio, atque propria experientia maximè ex vſu compertæ, longè quidem potiori ratione, quam ſolum vinum, in quo

eadem

eædem extinctæ fuerint elephantiaſin ſanat, ex Gal. Lib. de Subfigur. Empir. & Iſagog. Cap. 11. ubi plures memorat hujuſmodi hiſtorias; cujus propterea potum ſuaderem. Aliud remedium accommodatiſſimum erit lactis potus aſinini in primis, velut magis detergentis, & tenuioris ſubſtantiæ: quotidie mane ad libras duas, cum ſaccharo, & cremore tartari, quo dejectorium fiat. A quibus, continuare poterit uſum juſculorum ex cichorio, cum ejuſdem ſucco, ad vnc. 1. quotidie, non prætermiſſis alijs aperientibus, & menſes cientibus.

Externa remedia erunt primò valida detergentia; in quibus linimentum ex ſulphure viuo, nitro, ſale, lapatho, & lupinis exceptis oleo amigdal. in formam linimenti; quo illinendum totum corpus, immergendum primò in Aquis Thermalibus ſulphureis; vel aqua marina moderatè calida, tertia qualibet nocte per horam ante cœnam, quintùm, aut ſextùm; quæ excipiant refrigerantia, & humectantia; & potiſſimum Balneum aquæ dulcis; inuncto toto corpore oleo amygdalino, contemperandæ cutis ſiccitati.

Quibus accedat recta victus ratio; in qua abſtineat ab omnibus carnibus, & piſcibus ſalitis; quibuſuis leguminibus, carne bubula, caprina, ceruina; auibus paluſtribus, atque omnibus aliis melancholiæ feracibus; necnon à vinis generoſis, & ſubaſtringentibus: quorum loco uti poterit piſcibus petroſis, carnibus agninis, veruecinis, cucurbitis, melonibus, lactarijs, hujus generis refrigerantibus, & humectantibus, ac vino item albo, tenuis ſubſtantiæ, oligophoro, & aliis hujuſmodi. Quæ in præſenti affectu potiora duxi. Quæ ut ad vota ſuccedant, faxit Deus ſalutis Author. *Benedict. Silvatic. Conſil. & Reſp. Medic. Cent. 4.*

Elephantia incipiens.

Nobilis annos quinquaginta natus, carnoſus quidem, ſed tamen ſqualidus, & ad eum accedens habitum qualis eſt ictericorum, facie rubicunda, ſeu ex rubro liveſcente, ſanguine craſſo nigroque perfuſa, qua maculæ nigræ, aut lividæ, interdum exoriebantur, ut etiam in reliquo corpore, ſensû nullo aut obtuſo præditæ, ſed ſine ſiti, ſine cibi faſtidio, & aliis ſymptomatis gravioribus. Infinitas hic potiones hauſerat medicas, & ſudoribus corpus exſiccaverat in balneis calidioribus, non ſine valetudinis jactura. Verebatur ne Elephantia corriperetur, cujus jam videbatur rudimentum.

Reſcripſit D. Fernelius hæc remedia.

℞. Radicis acetoſæ, lapati acuti, & Enulæ campanæ, Polypodij quercini, ſeminis Carthami, Paſſularum mundatarum an. ℥ß. Endiviæ, Cichorij, Plantaginis, Bugloſſi, Boraginis, lupulorum, Fumariæ, Cuſcutæ, Ceterach. Chamædryos, chamæpityos, an. m. j. florum violarum p. ii. Fiat decoctio ad ℥xvi. In colatura infunde per noctem Epithymi ℥ß. Foliorum Sennæ mundatorum ʒv. agarici albi ʒij. gingiberis ʒij. Mane bulliant parum, & fiat expreſſio in qua diſſolue ſuccorum depuratorum Fumiterræ & Plantaginis an. ℥ iv. Saccchari albi lib. jß. Fiat ſyrupus perfectè coctus, doſi ℥ij. vel ℥ ijß. cum ſero lactis, quinto aut quoque ſexto die.

℞. Conſervæ Bugloſſi, Boraginis an. ℥ i. Raſuræ eboris, & cornu cervi, an ℈ j. Mithridatij veteris ʒij. Miſce pro duabus doſibus poſt purgationem, horis iij. ante cibum.

Poſt tertiam aut quartam purgationem vena ſecetur interior brachij ſiniſtri, detrahaturque ſanguis ad ℥x. Deinde ſi qua ratione fieri poteſt, reſerentur hæmorrhoides: primum quidem fotibus emollientibus & alterantibus: deinde ſuppoſitoriis ex hiera ſimplici, cum ſucco Mercurialis, vel cum: felle aut ſi foris conſpicuæ ſint, & intumeſcant, affixis hirudinibus: ut his rationibus ſanguis ater & melancholicus emanet. Quum ita corpus diligenter præparatum evacuatumque fuerit, perutilis erit balnearum uſus ex aqua dulci potabili uſque ad multos dies continuatus, mane jeiuno ſtomacho: ſed eâ ratione, non admodum calidæ ſint, verum duntaxat tepidæ, ut corpus tantum humectetur, non autem ſudores eliciant.

Victus obſervandus refrigerans & humectans: Cremor hordej jeiuno maximè conducit, cum præſertim non eſt opus medicamentis. Juſcula quoque ex pullis gallinaceis, carne vitulina aut vervecina, cum bugloſſo, boragine, oxalide, lactuca, & plantagine. Si vinum æſtate circumcidatur, ejus vice ſaluberrima erit aqua hordei, vel alius potus in laborantis gratiam comparatus.

Si quæ partes in cute exiſtunt nigricantes aut lividæ, nullo vel obtuſo ſenſû præditæ, his affigantur cornua vel cucurbitulæ exiguæ cum ſcarificatû, eoque ſatis alto, ut ſanguis pronanet, ſenſuſque revocetur.

De Elephantia.

Quum de his, quæ in facie Ioannis Bocquireſe produnt, non benè inter doctos Medicos conveniat alijq; affirment aſpectu illum eſſe horridum, & leoninos oculos, ſupercilia glabra, rareſcere barbam, nares humidas, multiſque tuberculis tum intus, tum foris deformes cum incipiente vlcere. Hinc reſpirationem difficilem, tonſillas vlcerari, cum voce rauca & obſcura: alij verò iſtorum quiddam deprehendi negent, & tubercula, ſiqua, ſunt rubra apparere. Neceſſe eſt ſigna, de quibus inter celebres Medicos certatur, omninò obſcura & infida latere, neque ab his judicandum quenquam elephanticum, neque ſi, quæ dicta ſunt, omnia compareant judicandum propterea eſt elephantiæ initium, cum præſertim probè corpus alatur, nulluſque pedum aut manuum ſtupor aut refrigeratio ſubſit, qui elephantiam ſtatim initio concomitari ſolet. Neque ſi elephantiæ initium adſit, ſegregandus ideo eſt laborans ab hominum conſortio, quum nondum corpus aut ſpiritus graveolens, nec putredo ea ſit, cujus contagione vicinos labefactare poſſit. Ita igitur de re controverſa & litigioſa nos ſubſignati doctores Medici cenſuimus Johannem Bocquiret etiam craſſo aut melancholico ſanguine ſuffuſum, & tuberbulis ſubrubris deformem nondum eſſe inter elephanticos nume-

numerandum, nec ſegregandum ab hominum conſortio.

At ſi poſthac malum omnem medendi vivendique rationem aſpernetur, nulliſque cedens remediis ingraveſcat, & manifeſtiora de ſe indicia proferat, tum ſatis oportunè quid agendum fuerit æquiore judicio decernetur. Curatio vere ſuſcipienda. Victus refrigeret ac humectet. Purgetur ſingulis hebdomadis apozemate. Vino prorſùs abſtineat. Calida autem omnia, & venenata pharmaca tum purgantia, cum alexipharmaca declinet, cujuſmodi ſunt ſcammoniata, mithridatium, theriaca, & utquæ non modò non juvent affectum, ſed etiam humores adur. nt, & morbum conduplicent. *Joh. Fernelius Conſilior. Medicor. 70.*

Obſervationes.

Cuidam ad elephantiaſin vergenti ita conſultum eſt, juſſus eſt in totum abſtinere vino, aut eo dilutiſſimo uti, veſcatur carnibus elixis, & pullis nutritis paſta ex carne colubrorum facta, Theriaca bis aut ter ſeptimana utatur ad ʒj. cum aqua meliſſæ, bis menſe catholico cum ℥iij. confect. hamech. purgetur, aperiatur vena baſilica ſiniſtra, balneis aq. dulcis utatur. *Guill. Ballonius. conſ. 61. lib. 1.*

Præmiſſo lenitivo aperiatur vena brachii ſiniſtri, & extrahantur ſanguinis circiter ℥ x. plus minus, tota etiam hac æſtate velim ſingulis menſibus circa novilunium hirudines applicari venis ſedalibus, ut inde duæ aut tres ſanguinem exugant, quoad ſponte ſua cadant, etenim fere ex alio nullo remedio majus juvamentum ſperare debet: quare ei Author ſum, ne ullo modo hoc remedium poſt primam purgationem intermittatur, ſed hac æſtate & ſequenti autumno etiam, ſingulis ut dictum eſt menſibus reiteretur. Poſtquam octo diebus ex ordine uſa fuerit ſyrupo præparante & digeſtivo, aſſumat hoc pharmacum.

℞. Confect. hamec. ℥ ß. el. è ſucco roſ. ʒiß. fol. ſen. ʒj. polipod. q. ʒij. F. infuſio in decocto liquir. fl. & fruct. cordial. cum pauco cinnam. q. ſ. ſyr. roſ. ſolut. ℥i. F. potio quæ ſæpius prout opus fuerit reiteretur, purgato corpore; volo utatur ſingulis diebus manè hoc electuario ad quantitatem nucis juglandis.

℞. Conſerv. fl. borrag. roſ. ana ℥iß. diarrhod. abbat. theriac. opt. ana ʒj. cum ſyr. de pomis q. ſ. F. electuar. quo aſſumpto ingrediatur balneum aq. dulcis egelidæ in quo incoxerint rad. acetoſ. vel lapath. maj. fumaria, lupini contuſi furfuribus mixti, & in panno lineo ligati, quo in balneo ſordes abſtergi velim; in balneo moretur per horæ ſpatium, poſt decumbat, poſt horam unam aut alteram, abſterſo ſudore, crura & cæteras partes infectas inungat hoc linimento.

℞. Succ. ſolani, ſucc. ſcabioſ. acet. roſac. an. ℥j. ſucc. rad. lapath. ſucc. rad. enul. an. ʒvj. ol. roſ. ʒiv. cortic. helleb nigr. in petia ligat. ʒiij. coq. omnia ad ſuccorum ferè conſumptionem, deinde helleborus abjiciatur, adde butyr. rec. ℥ iß. pingued. viper. ſi haberi poſſunt, ſi non loco ejus theriac. bonæ ʒj. plumb. uſt. ʒß. lithargyr. cerulſ. an. ʒij. thur. ʒiß. ſtyrac. calam. ſal. nitri an. ʒij. omnia M. & cum ſucco limonum agitentur tamdiu in mortario plumbeo donec formam linimenti acceperint. Poſt balneum abſolutum, placeret hoc remedium, quod apud quoſdam pro experto ſecreto in hoc morbo conſervatur, accipiunt milvum deplumatum, poſtea abſciſſo capite, pedibus, atque eo eviſcerato, interiora omnia, caput & pedes in ollam rudem conjiciunt, quam tectam luto oblinunt, & in furnum calidum imponunt. Ubi omnia combuſta ſunt, extrahunt, quodque in ea inveniunt, pulverant, atque ex eo pulvere mane in aliquo liquore propinant, quod vero reliquum eſt avis, partiuntur in tres partes, & quomodocunque coctum, edendum præbent ægroto, eo ordine, ut tertia dies poſtremam partem avis abſumat, quo remedio teſtantur quidam hunc morbum alias novem dierum ſpatio perſanatum eſſe. A me verò alias in *Italia* hoc ſequenti experimento curatus eſt hic affectus. Accipio duas vel tres viperas, ſi haberi nequeunt, totidem alios ſerpentes, conſcindo vivos & adjecto multo hordeo decoquo in aqua quoad hordeum tumeat aut crepet, hordeo eo & ipſa ſerpentum carne pullos gallinaceos multos continuo alo, nec aliud alimentum ſuppedito; ſolent pulli poſtquam aliquot dies enutriti ſunt, implumes evadere, & tandem rurſus plumis veſtiri: ubi igitur per multos dies ita aliti ſunt, paulatim incipio ægrum horum carne, & carnium eorum juſculis alere, hoc remedium comprobatum eſt experientia. *Reinerus Solenander. conſil. 25. ſect. 1.*

Valeſcus de *Taranta* caſtrationem in hoc caſu valde probat, nec ego eam improbandam cenſeo; teſtium enim amputatione evirantur homines in morbum proni, ſicque in fœmineam naturam degenerant, & hepatis ſanguinem aſſantis ardore reſtincto, humidi & frigidi evadunt: quæ temperies elephanticorum intemperiei calidæ & ſiccæ toto eſt genere contraria, adde quod ſublatâ elephanticis gignendi facultate, tollitur ea hujus mali contagio quæ per prolis propagationem in humanum genus ſerpit & effunditur. *Paræus lib. 20. Chirurgia. cap. 13.*

Elephas, lues venerea & ſtruma aliquid habent cognatum & *συγγενὲς*, tres has hydras unus alexicacos *Hercules* hydragyroſis vincit & opprimit. *Guil. Ballonius. lib. 1. epid. & ephem. pag. 15.*

Lac aſininum arcet elephantiaſin, caro aſinina proritat & advocat, unde hoc? an quia carnes craſſum ſuccum generant; lac autem ſeroſum & tenue? hoc autem videtur abſordum. Nam *Hippocr. lib. 2. De Diæta*, ita ſcripſit: quorum animalium lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter, eorum etiam carnes ſunt conſimiles. *Idem. lib. 2. epid. pag. 186.*

Neapoli cum ſubſiſterem narravit mihi *Marius Schipanus* ſummus ibidem medicus, Principem *Neapolitanum Caraffam* pro curanda lepra veſci ſolitum carne aſini pulli. *Thom. Bartolinus. Hiſtor. 33. cent. 6.*

Multi, ut ait Ætius, caſtratione ſe ab hoc morbo vindicarunt, hac ratione juvenem hoc anno liberavimus, qui incipiebat, & ultra principium fuerat progreſſus. utatur carne erinacei terreſtris, exſiccata in furno, hæc non elephantiacis tantum, ſed & cachecticis, nephriticis, convulſionibus obnoxiis, & iis qui aqua

aqua intercute laborant, convenit, ut teſtatur *Galenus* Poteſt in locum carnis viperarum ſubſtitui, ſervetur igitur caro erinacei terreſtris quæ in multa haberi poteſt, ad formam placentæ reducatur, comedat mane ante alia omnia, vel ſi velit, elixet cum ſalvia & borrag. & de ea comedat. *Guil. Rondeletius.* conſil. 53. lib. 7. conſil. *Cratonis*, & aliorum medicorum à *Scholtzio* editorum.

Tanquam certum remedium ulmi uſus in curanda recenti elephantiaſi à *Jacobo Doyuineto. lib.* 1. *cap.* 7. prædicatur. Vidit enim adoleſcentem tali affectu laborantem, & decoctionis, ulmi uſu (factis faciendis) convaluiſſe, ea quidem pro omni potu utebatur in quolibet paſtu, cum pauco vino albo, & tanti ſudores movebantur graveolentes, ut vix illos cuſtodes ferre poſſent, ita viſcera purgabantur, & magna urinæ copia excernebatur, quibus excretionibus ſanus factus. eſt. *Jul. Cæſar. Baricellus*, in hortulo geniali pag. 306.

Anno 1637. tempore autumnali, Ulmenſis lanio, in medio ferme Viennenſi itinere, a venenca quadam hoſpite, inque diverſorio demortui cujuſdam leproſi carnibus coctis menſaque appoſitis tractatus fuit, quarum eſu tota ipſius ſanguinea maſſa infecta brevi temporis interſtitio, proradici inſtar, malignas puſtulas cum defædatione capitis inprimis, ad ſuperficiem corporis expulit, & percepto rumore, quod ſceleſta illa fœmina, ob plura alia & varia delicta, publicè flammis combuſta fuerit, vultuoſus patiens de ſanitatis ſuæ reſtitutione deſperare cœpit: Nihilominus tamen ne ſibi ipſi deeſſe videatur, chirurgum aliàs exercitatum in conſilium vocavit, qui re non ſatis ponderata, ſolis externis unguentis eundum, ſed mani ſpe, reſtituere attentavit, uſque dum, aliquoties in noſtris obſervationibus citatum, Clariſſimum Dominum meum Collegam, Doctorem Johannem Georgium Crockelium (ex cujus communicatione & hanc curationem habeo) ſummis precibus exoravit, ut hac in parte ſibi gratificari, & extrema tentare velit.

Hic pro ſua humanitate, & ægro & chirurgo, ſolidis rationibus demonſtrans, abſque juge internorum remediorum uſurpatione, ſanguineæ maſſæ per præparantia, purgantia & venæ ſectionem exacta depuratione; communicatæ malignitatis mediantibus ſudoriferis diſcuſſione; hepatis corroboratione, &, vel tandem, externorum debita inunctione, huic, etſi nondum, radicato, malo, occurri minime poſſe. Quare carnario illi omnem in curando aſſiduitatem, & diligentiam promiſit, modo patiens ſe in omnibus morigerum præſtare velit, quod dum ſanctè ſponderet, curam ſequenti methodo aggreſſus eſt.

1. Ordinatâ victus ratione, præſcribendo videlicet cibos optimi nutrimenti ac omni acredine deſtitutos, ut in morbi gallici cura fieri debet, pro potu decoctum ligni guaiaci & ſaſſafras cum ſeminibus aniſi & fœniculi debitè præparati curavit. *Primo, ad ſudorem movendum, reſervato, altero vero tanquam deb liori ad ſitim compeſcendam conceſſo.*

2. Corpus per biduum digeſtivo hoc ad expurgationem præparavit.

♃. Syrup. de duab. radic. ℥j. mell. roſ. col. ℥ß. crem. Tart. pulveris ℈j. aq. aſparag. fumar. ana ℥ ij. M. pro doſi una.

3. Vitioſam ventriculi ſaburram, per ſequens medicamentum, vino aſſumptum, removit.

♃. Mercur. opt. dulcis. ℈j. croc. metall gr. vj. Gutt. Gamand. gr. vij. M. F. Pulvis.

4 Hinc medianam dextri brachij primum aperiri, detractis ℥v. ſanguinis, juſſit.

5. Per aliquot dies conceſſa quiete, rursùs ad corporis præparationem, quater in juculo repetitam, acceſſit.

♃. Pulveris Tartari vitriol. ʒß. dentur doſes quatuor & quælibet ad ſingularem chartam.

6. Fœliciſſimè ſanguinis mundificationem molitus eſt per appoſitas pilulas.

♃. Panchymag. Croll. ℈ij. mercur. dulcis ℈j. Gutt. Gamand. gr. vij. cum aq. ceras. nigr. Form. pilulæ communes, pro una doſi.

7. Acceſſit ad ſudorifera, ubi æger maximè obediens quotidie in prioris decocti ſaſſafras hauſtu, donn ſequentis hydrotici accepit.

♃. Sulphur. aurat. diaphor. a gr. xij. uſque ad grana xv. F. pulvis ad chartulam.

Quare ad quatuor ſeptimanas, tempore matutino ſolum, in lecto per binas horas commorando, largiſſimum ſudorem movit, exceptos eptimo quovis die, in quo ſuperius notatas pilulas reiterando aſſumſit.

8. Siniſtri hinc lateris vena tacta ſanguis emanans prior longè purior inventus eſt. 1 x. Sordium recrementa laconico abſterſa, & caput appropriatis, alterato lixiuio, mundificatum fuit.

♃. Radic. bryon. ℥j. lapat. acut. ℥ß. herb. marrub. menth. criſp. origan. bethon. ana. M ß. flor. chamomill. Rad. alar. cum toto ana p ij. agaric. crud. ℥ ß. Craſſiuſcule l.a. conciſa coquantur lixivio communi.

9. Remanentes quædam puſtulæ in quibuſdam corporis partibus & capite, depulſæ, & omnia externa inquinamenta ſequenti unguento in fine ſublata fuerunt.

♃. Unguent. alb. camphor. ℥j. Mercur. dulc. ʒi. Terendo probè M. ad vaſculum.

Sic divino favore, patiens mitis maximè notus, decem hebdomadibus feliciſſimè reſtitutus, aliquandiu decoctum ſaſſafras pro potu ordinario uſurpauit, ita ut per dies vitæ non amplius malum hoc repullulauerit. *Joh. Scultetus in obſervationibus armamentario chirurgico adiunctis.*

De Elephantia Java nova.

Ante 10. circiter annos incolæ Javæ horrendo quodam morbo affligi cœperunt, qui digitos manuum pedumque conſumit, duris atque horrendis tumoribus, qui poſtea exulcerati in putrida atque cacoëthica ulcera cum carie oſſium degenerant, facies defædatur, neque ullis medicamentis vicinæ partes ab hac infectione reddi poſſunt immunes, niſi membrum infectum exſtirpetur. Pus tam acre & corroſivum eſt, ut quando tubercula ſponte non aperiuntur, poſtea fuerit animadverſum, illud in oſſa ſubjecta ſæviiſſe: in initio morbi, aurium extremitates ſupra modum intumeſcunt, calcaneique omni ſenſu deſtituuntur, adeo ut ſine dolo-

dolore acus integra poſſit adigi, illæque partes utplurimum exulcerantur: in initio lividæ apparent maculæ, omnis ſenſus expertes, capillitium, barba, & ſupercilia decidunt, quanquam aliquando id non contigiſſe obſervaverim. Inter procatarcticas cauſas eſt contagium. Malis, putridis, fœtidis & ſale conditis piſcibus marinis, aliiſque craſſi chyli cibis & fructibus incolæ veſcuntur, piperis Indici, Lada Chili dicti, integros devorant manipulos, cibos calidos & aromata ſine menſura adſumunt, atque ad libidinis pruritum excitandum Aro quotidie in cibis utuntur, hinc etiam integra terræ jugera herba iſta ſunt conſita: lues venerea inquilina eſt, adeò ut febre quotidiana ſit vulgatior. Utque eo melius morbus hic pateat, icon ex adverſo poſita inſpicienda. Quæritur jam, ad quod morbi genus pertineat, quibusve medicamentis curari debeat? *Ex Arce Bataviæ Anno 1681. 25. Novembr. ad D. D. Chriſtian. Mentzelium.*

Scholion.) Præter Obſervationem hanc, à curioſiſſimo noſtro *Dioſcoride*, ad Nobiliſſimum noſtrum *Apollinem* perſcriptam, ejuſdem etiam dilucidatio, quam magni Parentis filius clariſſimus, *Dn. Joh. Chriſtianus Mentzelius*, in Academia Francofurtenſi cis Viadrum, Anno præterito, ſub Excellentiſſimi *D. D. Bernhardi Albini, &c.* per modum Diſputationis publicæ, non infeliciter in lucem ediderat, digna fuit judicata, cujus præcipuæ partes hic recenſerentur. Is itaque morbo huic Elephantiaſis, quæ Arabum Lepra eſt, nomen competere arbitratur, cum taliter adfectis digiti in manibus & pedibus, *Celſo* teſte, ſub tumore condantur, præterea exedantur & livida ac fœtida ſtillent ſanie, juxta *Cæſalpinum prax. univ. art. med. lib. 4. cap. 13.* modo etiam increſcente ſordida ab humorum acrimonia & malignitate pleriſque locis excaventur ulcera, notante *Ant. Valetio exerc. 64.* ipſas partes, naſum, digitos, &c. ſenſim decidere, ex *Aretæo lib. 2. de diut. cap. 13.* oſſa interdum fieri cerea, ex *Petri à Caſtro obſerv. MS. 40.* plerumque in facie hanc luem erumpere, *Jul. Palmario Conſt. de morb. contur. lib. de elephant. cap. 3.* extuberationes fieri rotundas, & duras ſub lingua, palpebris, auribus, *Jac. Hollerio de morb. int. lib. 1. c. 64. in Schol.* aures exulcerari, Aretæo, aures extenuari rubereque admixto nigrore, atque exulcerari, *cit. Palmario*, ſenſum perire extremitatum, & ſi acu altius pungantur, non ſentire, *Hollerio & Franciſco du Pont. de Sign. morb. l. 4. c. 25. §. 30.* neque aqua fervente exuri, *Palmario*, pilos paſſim decidere, ex *Platero tom. 3. cap. 4.* conſtet. Quæ omnia ceu maximè pathognomonica ſigna, dum hoc etiam in morbo, a viginti ſaltem annis in Java graſſante: ideoque novi morbi nomen ibi promerito, deprehenduntur, nomen quoque illud mereri, concludit. His ita ſtatutis, fermentum iſtius morbi in Javam aliunde fuiſſe illatum inde oſtendit, quòd ſine dubio & ante hæc tempora idem incolis fuerit victus, qui tamen elephantiaci non fuere, aut certè jam ad unum omnes ſub hujus mali vexillo militare deberent, & ibidem licet loci, unde apportatum eſt, adeo non ſæviat, fieri id ſine dubio, quod maſſa ſanguinea fermentanda hic aliis imprægnata ſit particulis, unde & alius debeat eſſe effectus. Contagium autem hujus morbi in eo conſiſtere, quòd è corpore elephantiaci exſpiret id, quod abundat, ſpirituoſioribus videlicet partibus ex humoris peccantis fermentatione ſurſum aſcendentibus, & de fermento elephantiaco participantibus. Cujus exigua portione totum inquinari hominem, non ſit mirum, dum quotidiè magnam maſſæ farinaceæ molem a pauco fermento, cereviſiæ quantitatem à paucis floribus fermentari, integra regna ab uno peſte infecto infici videmus; inteſtina nempe a fermento excitata lucta paulatim mixturam humorum turbante, tandemque ut in ſui generis abeat fermentum cogente, adeò ut ſanguis elephantiaci poſtea totus fiat fermentum, fomeſque ſit inexhauſtus & lerna innumerarum infectionum. Favere huic morbo ipſum Inſulæ ſitum, qui totus in Zona torrida eſt, magis directos excipit ſolis radios, multumque ab illius fervore aduritur; Piper Indicum, quod manipulatim adſumunt, cibos calidos cum aromatibus, quos ſine modo devorant, Arum, quo quotidie in cibis veſcuntur, maſſam ſanguineam omnino multis acribus ſalibus imprægnare, illamque valdè acrem reddere; piſces marinos, putridos & fœtidos, craſſi chyli cibos, & fructus ſuo lentore, viſcidis terreſtribuſque particulis, illam incraſſare & viſcidam facere; luem veneream utrumque indicare, quæ acres volatiles atque fixas particulas tenaci pituitæ junctas eſſe doceat; nimiam illam venerem, cui ſupra modum dediti, quidquid in maſſa ſanguinea balſamicum eſt & ſpirituoſum, omne exhaurire; adeò ut ſanguis illorum ſit craſſus, terreſtris, viſcidus, & ſimul valdè acris; ſi miſceatur jam huic ſanguini aliquod fermentum, quod acre e ſanguine præcipitet, tunc lentorem ſtimulo illo orbatum cauſari obſtructiones, acredinem verò ſtamen partium lædere, ſicque Elephantiaſeos cauſam adeſſe continentem. Lividas maculas nihil aliud docere, quàm illas a reliqua cutis ſuperficie ſuperficies mutatas à fermenti admixtione habere & differentes, adeoque angulos incidentiæ & reflexionis utrobique non eſſe eoſdem, unde mens id animadvertens diſcrimen, de utraque diverſas habeat perceptiones, & ſic variegata adpareat cutis. Intumeſcentiam extremitatis aurium & reliquorum membrorum oriri, quòd fermentum elephantiacum partium ſibi alias mixtarum cohæſionem turbet, quæque inteſtinis iis motibus adeò prompte non obſequuntur, eas ad peripheriam pellat, quæ ingreſſæ tubulos illos propter craſſitiem obſtruant, humores præſentes retineant, affluentium tranſitum impediant, partiſque ita cauſentur tumorem, in primis in auribus, quorum ſubſtantia fibris rigidis conſtans, cartilaginoſa, duriuſcula & ita obſtructionibus magis eſt obnoxia. Stupere & inſenſiles eſſe calcaneos, quia humores viſcidi, craſſi, terreſtres, in his corporibus abundantes, à tubulis nervorum recepti, illos tumere faciant, unde nervi comprimantur, regurgitantibus ita, à clauſis hac ratione portis, ſpiritibus animalibus; hinc nervi illa portio fiat flaccida, & mota licet, motum non propaget, nec mens percipiat quid in illa parte rerum agatur, calcaneum vero & quidem in ipſis morbi principiis adfici, quod ſanguis gravior craſſiorque deorſum, na-

natu & legibus, tendat, maximumque illius propter lineæ rectitudinem impetum ſuſtineat calcaneus, vel ipſa cutis duritie & ligamentorum copia commendabilis. Exulcerari illas partes, quia oppeſſulati tubuli ab humoribus à tergo prementibus, vel clauduntur arctius, vel illas rigiditate ſua perrumpat acre ſal, quo ſanguis abundat, perrumpant etiam propter ſubtilitatem & alii ſpirituoſi humores, qui viribus tracti in ipſo tumore nidulantur, unde calor totius corporis, uſque & uſque affluens, ſubtiles illas particulas agitet, ſal acre commoveat, atque ſic impulſum elephantici fermenti juvet, concutiantur hinc fibræ tandemque diſrumpantur, quarum pars in cuticulas reſiliat, pars utrobique rupta humoribus innatet, & turbato ſic fibrarum ordine fit cavitas, in qua colliguntur humores, ſale acri & corroſivo, à pipere, aro, contagio, infecti. Quod acredo puris ſubjecta potius corrodat oſſa, niſi tumor arte fuerit apertus, quam carnem, nihil eſſe inſoliti, prout aqua fortis ferrum, non ceram vel picem adgreditur, itamen oſſium carnoſo ſolidius multo eſſe & rigidius, quieſcere oſſeas particulas pertinaciter juxta ſe, & ita excipere ictus & impetus irruentium, cedere neſcias; carnoſas verò, molliores utpote & flaccidiores, licet percutiantur, ceſſione ſua ictuum abſorbere vim quandam, retrouagere aliam, diutiuſque reſiſtere, perinde ac pilæ immiſſæ vim abſorbeat arena, quam efficaciter retroagit murus, & globus ſclopetarius trajiciat aderes ſolidos, quem putre lignum cedendo & reſiſtendo viribus privat. Hoc modo fieri cacoethica illa ulcera, ruptos eſſe nervos, oſſa carioſa, carnes corroſas, humorem adeſſe cauſticum, unde pars illa non ſolum moriatur, ſed vicina membra paulatim pariantur eademque, ſerpatque id malum ulterius, denegato commeatu decidant membra, & ſic miſerrimum hominis fiat ſpectaculum. Quod ſi materia morbifica ad glandulas ſubcutaneas deferatur, radicibus pilorum, quibus hi ſunt infixi, reſectis, eos decidere, raramque fieri cæſariem, ſin minus, hærere ſuo loco, utut hoc inter rariora numerari debere videatur. His prælibatis, & prognoſi ex *Hollerio*, *Caſalpino*, *Platero*, *Aretao & Aëtio* addita, ad ſecundæ Quæſtionis ſolutionem progreditur, iteratam primo ſuadens venæſectionem, cum enim ſanguis terreſtris & viſcidus ſit, abundetque multis acribus, volatilibus & fixis ſalibus, corrigi eundem debere, innuit, quod quam arduum ſit, ægrorum diuturnas teſtari querimonias, ut igitur felicius immutari regique poſſit, imminuendum eſſe, ita enim medicamenta hoſtem viribus fractum ſuperare facilius, & ſanguinem cor ſubire ſæpius alterarique, nullo venarum habito delectu, ſi tamen is obſervandus, electa in eum finem pedis vena, ſi magna ſatis conſpiciatur, craſſo utpote ſanguine magis in truncis artuum inferiorum reperiundo. Hæc dum fiunt, ſanguinem corrigi debere internis medicamentis, quæ incidant & attenuent, copioſe adſumendis, ut omni, miſceantur ſanguini. Hinc Guajaci decoctum commendat, leve, nec nimis crebro, ob acredinem ejus, ſumptum; cui ideo præfert Sarſaparillam in mucilaginem, qua acres particulas temperat, reſolutam, aut hordei aquæ immaceratam, aliiſque etiam, ut liquiritiæ radici, vel paſſulis permixtam, & mane ac veſperi inter ſtragula calide ſumptam, aut interdiu urgente ſiti hauſtam. Decoctum etiam fieri poſſe ex cortic. tamariſci, fraxini, rad. cappar. chin. Sarſap. raſil. lign. ſaſſafr. ſant. omnium, antimonii crudi vel cinnabaris in petia ligatæ uncia una vel altera, cum tartaro crudo in aqua chalyb. vel ſero lactis infuſis, addito oxymelite ſcyllitico & ſucco limonum; quo per triduum quatriduumve uſurpato, purgationem è mineralibus, quarum particulæ ſunt ſolidiores & graviores, adeoque efficacius operantur, inſtituendam eſſe; addendo pilulas de fumaria aut helleboro nigro, Mercurium dulcem, Arcanum coralin. &c. aut, ſi pituitæ in ventriculo mobilis ſuſpicio foret, unum alterumve granum Mercurii vitæ, vel ſulphuris aurati antimonii, vel Turbethi mineralis; quo facto, ad apozema per aliquot dies redeundum, deinde rurſus purgandum, periodo illa toties reiterata donec ſanguis videatur emendatus, corpuſque ſatis præparatum; tunc enim exhibendum potens aliquod ex mineralibus ſudoriferum, e Mercurio diaphoretico, Tinctura antimonii, Q. E. Antimonii Regulo antim. ſine marte, Sulphure antim. Bezoartico minerali, additis, ut mineralia hæc eo citius in actum deducantur, ſale viperarum volatili, croco, tinctura opii, &c. Ut vero ſanguis mollior fiat, ſal acre infringatur & educatur, præterea laborandum eſſe, ibi Emulſiones amygdal. dulc. &c. Seminis pſyllii mucilaginem, &c. hic Acidulas naturales, clyſſum antimonii, ſcobem eboris, C. C. oculos cancri, corallia exhibenda. Nec uſum, cautum tamen, millepedum vel aſellorum ſpernendum, imò nec vermium majalium acri ſuo ſale cauſtico ſpoliatorum atque in pilulas redactorum; vel etiam ſimpliciter exhibitorum, ortam hinc ſtranguriam lactis dulcis hauſtu ſtatim ſedante; copioſum enim ſal ita cum urina educi. Viperas ab *Aëtio*, *Caſalpino*, & *Galeno* dilaudatas, ab *Aretao* & *Palmario* reprobari notat, ipſe verò utriſque, habito diverſo reſpectu, adſentitur; cum enim maxima viperarum efficacia à ſale volatili veniat, ſi illud in copia ad maſſam ſanguineam derivetur nondum correctam, inanes non ſolum facere impetus judicat, ſed ſali acri novum inſuper addere ſtimulum, unde neceſſario exaſperentur ſymptomata. Cum verò maſſa ſanguinea ſatis præparata, eo deventum ſit ut diaphoreticis uti conceſſum ſit, maximo cum fructu mineralibus diaphoreticis, utpote in operando tardioribus, ea addi, neque tunc ullum ab eo ſale metum eſſe poſſe, cum nullibi hæreat, ſed libere tranſeat, & qua diaphoreſi, qua diverſi, ſal copioſum ſecum educat. Caſtrationem à quibuſdam, ut infallibile & præſentiſſimum remedium, magnopere commendatam rejicit; morbi enim cauſam ab ea non tolli, adſit licet, ab acrium ſpirituum influxu, inexpugnabile coeundi deſiderium, illud tamen non cauſam, ſed morbi effectum eſſe, unde neque illo remoto morbum curari. Inter externa remedia, ad humorem terreſtrem fluidum reddendum, obſtructiones deobſtruendas, ſal acre educendum, parteſque corporis emolliendas, balnea

balnea aquæ dulcis tepida reponit, quorum particulæ aqueæ in poros ſeſe inſinuando, illos aperiant, tenacem pituitam diluant, & ſal educant; quæ ipſa tamen noceant, ſi illud ſal morboſum ſub denſa nimis hæreat cute, ita ut educi nequeat, ſed majorem concipiat ab aquæ ſpiritu motum; quo in caſu ſatius ſit aquæ ſalſæ balneum, quod aperiendo poros ſali latenti viam exeundi paret, & efficaciſſimum fore ſal; quod antimonio, ſale communi & tartari igne potentiſſimo fuſis regulo ſupernatat, vel ſcorias reguli antimonij cum nitro & tartaro facti. Thermas etiam ſulphureas, mere adſtringentibus, qualia ſunt aluminoſa, repudiatis, hic prodeſſe, quarum defectum ſuppleant artificialia Balnea, ex fol. & rad. alth. enul. bryon. cyclam. helleb. utriuſque, lil. furfure macro, cort. ſambuc. ſem. lini & fœnugræci, ſale ammoniaco, ſulphure &c. parata, purgantia ſtudio addendo, ut ab iis excitatis fermentationibus humores incipiant moveri, poris vim faciant, atque ſic egrediantur. Tumores eſſe emolliendos Unguentis &c. notioribus, quæ inprimis Mercurius præcipitatus albus, vel Arcanum corallinum, vel Mercurius dulcis ingrediantur. Quibus non proficientibus, tumoribus vel maculis ſcarificatis cucurbitas vel cornua ſuctoria Palmarij ſuperimponendas eſſe, pro craſſo ſanguine educendo, vel quod melius, alte diſcindi & medicamentis cathæreticis vel cauſticis, cryſtallis ſcil. argenti, Mercurio ſublimato corros. Oleo mercurii, Oleo antimonij, Butyro antimonii, vel quod eo fortius, Butyro arſenici. Arſenico ſublimato, aliiſque exedi, ulcera verò forti guajaci decocto elui, cicatricemque ſuperinduci; & his nihil proficientibus, ferro exſtirpari membrum oportere. Tandem ſi ab ullo medicamento, certe à ſalivatione ſperandum eſſe remedium, quæ omnibus indicationibus ſatisfaciat, glutinoſamque pituitam, revera quandoque acerrimam, in copia educat. Denique brevi diætæ enarratione erudito diſcurſui finem imponit. *D. Andreæ Cleyeri.*

Hiſce omnibus addamus jam quædam de Cuticula ejuſdemque morbis (quamvis potiùs ad Cutis affectus ſupra deſcriptos pertineant) Clariſſimi nec non celeberrimi Carol. Drelincurtij Collegiis ab Excellentiſſ. D. Guyot. M. D. communicata.

1. Matronam, vidi quæ fluorem album aſtringentibus internis & ſuffumigio thuris ſibi ſuppreſſerat, ſed incidit in pruritum jugem, inque cuticulæ ſcabritiem tantam ut per plures menſes furfures largos atque numeroſos interdiu, noctuque decorticaverit.

Juſculorum uſu è carne vitulina cum chærefol. agrim. eupator. cannabin. cichor. atque fumar. nec non baln. aq. tepid. cum fol. vitis feliciter curata, intermediis V. S. & purgatione.

2. Virum autem quadragenarium fruſtrà curavi perplurimis volatilibus, miſturis & diæta tenui atque diaphor. quò cuticulam ejus emendarem universe ſcabram inſtar vel leberidos vel elephantini corii, quæque per amplas & ſpiſſas ſquammas hinc & illinc paſſim decidebat, aliâ protinus ſuccreſcente, perinde ſcabra, ſpiſſa atque dura, ſed pruritus omnis experte. In Italiam ſe contulit quo viperarum inungatur adipe, & viperinas carnes edat. Exitum ignoro.

3. Juvenem unum & alterum miratus ſum quibus ſub morbillorum declinationem ſalutarem, tota cuticula *manuum* & *pedum* abſceſſit chirothecarum veludonum inſtar. Id ipſum tertia vice in viro deprehendi ſub finem curatæ febris malignæ.

4. Præprimis autem in admirationem me traduxit decennis puer, cujus mater ideâ piſcium, ſub initia graviditatis commota, ipſum nonimeſtrem excluſit pedibus manibuſque ſquamoſis, cyprini more, ſquamis ſcil. latis, mobilibuſque & mutuò ad digitorum motiones ſeſe affricantibus. Imo ſquamis illis vel ſponte, vel imprudenti quovis alliſu deciduis, novæ continuò ſuccreſcunt.

Quævis autem ſquama pedunculo nervaceo atque ſenſili cohæret, ſicut mihi patuit earum aliquot apicibus unguium ſublatis, atque commotis vel etiam leviter inverſis, puer enim, præ dolore nullius evulſionem admittit.

Ab Anno autem 1681. quo ipſius ſquamoſis artubus ſtudui nihil de ipſo mihi ſuboluit.

5. Largiſſimam porro cuticulam, ſuis vel unguiculis vel unguibus inſtructam, & è cadaveribus revulſam meis αὐτόπταις ſubjicio. Mirantur omnes quo artificio id præſtem, nam tota illæſa & illacera unaquæque portio digiti ſui refert ideam, ſed ſecretum meum ſingulos fugit. Extrema priùs macero tepida ſæpiùs renovata, donec putredinis initia ſubodorer, & tunc certè levi induſtria tantas portiones & taliter figuratas extraho.

6. Coronidis vice cuticulam Æthiopum producam, à me quidem inviſam, *ſed fide Riol. Anthropogr. lib. 2. cap. 4. atque Pechlini, in tractatu de nigred. Æthiop. mihi inſcripto*, nigricantem unicè, cute vero ſubjacente candida.

Non ita pridem ad cujuſdam viri, de lepra non ſuſpecti duntaxat, ſed tertiùm jam à Chirurgis lepræ adjudicati, examen, Magiſtratus juſſu vocatus, cùm viderem bonum virum nihil minùs quàm leprâ laborare; licet octo jam annorum curriculis leproſis cohabitare fuerit coactus; juſſi, ut prædicti illi Chirurgi ſuam de hoc leproſo prolatam ſententiam ſignis ſyllogiſticis, & rationibus inſtructam in medium proferrent. Hi vultu quodam ſupercilioſô, & faſtu, ut ferè fit, plùs quàm ampulloſo, illum leprâ laborare inſtabant, tum quòd nativus faciei color in lividum & fuſcum deſineret, tum quòd viſus hebetudine & vocis raucitate laboraret, tum quòd maximô anhelitus fœtore & mephiti obvios quoſque deterreret, tum quòd in crure fœdum aliquod ulcus habuerit; tum demùm, quòd ante aliquot annos ejuſdem filiam lepræ adjudicarint, quæ tandem leproſa mortua fuerit. Hiſce machinis & argutiis tantùm apud Magiſtratum effecerant, ut bonus vir communi hominum ſocietate excluſus, & leproſis adſcriptus fuerit, quibus jam octo annis convixit, citra ullam tamen veræ lepræ ſignaturam.

Quæ cùm audiviſſem, ipſique Chirurgi nihil ulteriùs de lepræ naturâ, eſſentiâ, cauſis, diſ-

ferentiis, ſignis ſyllogiſticis ſeu pathognomonicis, in medium proferrent, ſtatim intellexi, illos lepræ eſſentiam ignorare, nec inter lepram & non lepram diſtinguere, nec ullam differentiam inter lepram Græcorum, quam pſoram perverſam vocamus, & veram lepram Arabum, ſeu Elephantiaſim, facere poſſe, unde nec mirum, ſi incautiores, & imperitiores iſti Chirurgi in cæco hoc examine decepti, cæcam quoque tulerint ſententiam.

Paucis igitur quæ ſit inter lepram Græcorum, ſeu pſoram, & lepram Arabum, ſeu morbum elephanticum, quem & elephantiaſin, leontiaſin, ſeu ſatyriaſin & tyriaſin vocant differentiam illis aperui, & bonum hunc virum, nullis horum affectuum caracteriſticis ſignis laborare, demonſtravi.

Cùm enim hoc ſubjectum nulla feræ & ſiccæ ſcabiei ſpecies turpiter defœdet, nulliſque nec tenuioribus, nec craſſioribus ſquammis obducatur, ſed univerſum corpus incolume, ſanum & nitidum, piloſæ tum capitis, tum ſuperciliorum partes puræ, firmiterque fixæ hæreant, concluſi, bonum virum à Græcorum lepra immunem & ſalvum eſſe.

Eundem quoque nec Arabum leprâ, ſeu vera elephantiaſi laborare, ex abſentia omnium ſignaturarum caracteriſticarum, aut ſignorum pathognomonicorum convici. Cùm enim hic affectus ſit contagioſus, ſæpè hæreditarius malignâ & pernicioſâ ſuâ qualitate, pluriumque vitiorum congerie corpus defœdans, atque membranea ſolùm aliqua involucra, & cutem præſertim inficiens, ſi tali affectu laboraret bonus vir, haud dubiè octo jam evolutis annis, ſeſe aliquod vitium in apertum dediſſet, cùm tamen ex ſex illis ſignis ſyllogiſticis nullum hactenus fuerit obſervatum: Nec enim unquam in cute vel faciei, vel frontis, vel genarum, cubiti, fœmorum, manuum, pedumve tubercula facile mobilia, indolentia, & ex livore ad rubedinem tendentia, horridumque aſpectum præbentia, epullularunt.

Nunquam in eo viſa ſunt oris tubercula, quæ ore hiante, Linguaque depreſsâ in palato, & faucibus circa linguæ radicem, nunc flaveſcentia, nunc ſublivida, vel viſa, vel reperta fuere. Nunquam item vel in pedum digitorum interſtitiis, vel in plantis, in craſsâ præſertim & durâ illius parte, vel in manibus, juxta cubiti articulum, præſertim in acutiore illius ſede, aliiſve artuum locis, ulcera effloruerunt. Cùm enim ejuſmodi ulcera & fiſſuræ veram cutem penetrent, lata ſint, & rarenter ulteriùs ſerpant, labiis calloſis, ac prætumidis conſtent, atque læſa facilè cruentent, indolentia ſint licet, ſi talia vel adeſſent, vel adfuiſſent, facilè quoque videri potuiſſent, & ex iis firmum aliquod judicium ferri. Nunquam inſuper in eo viſa ſunt narium ulcera, earum ſeptum, ſungos & oſſa, ſeu cartilaginem depaſcentia, naſò turpiter delabente, palatum columellamque depopulantia. Nunquam præterea in eo obſervati tumores, non tumidæ in aurium ambitu pinnæ, non craſſeſcentes auriculæ, non plus juſto auctæ, aut dilatatæ narium alæ, non palpebræ, non labia, non pedes, manuſve inflatæ, aut tumidæ. Nunquam denium in oculis juxta majorem canthum nata pellicula, ſenſim accreſcens, quæ ſane ſi prædictis jam ſignaturis accederet, magno argumentô haberetur.

Cùm igitur pathognomonica hæc ſex ſigna nunquam in hoc ſubjecto apparuerint, quis illud leprâ correptum dixerit? Cætera autem ſigna ab illis Chirurgis allata, quemadmodum & alia quæ addi poſſent, uti cutis ſcabrities in piloſa capitis parte, cum ſquammis & furfuribus, fiſſuræ item cutis pedum, manuumque & unguium; pilorum item defluvia, ſanguinis quoque detracti livor, craſſities, cum arenoſis ſeu granuloſis quibuſdam arenulis; cachectica corporis conſtitutio, frons cornu inſtar ſplendeſcens, formicatio ac titillatio faciei, palati, linguæ, totiuſque corporis, ſenſuum ſtupor; Hæc, inquam, & ſimilia, non moror, eò quòd aliis etiam morbis conſectaria atque communia eſſe poſſint, quamvis nec & ipſa in noſtro hoc ſubjecto reperiantur, vel ſi quædam adſint, tanti tamen momenti non ſunt, quin duriſſimos labores, noctuque dieque familiæ ſuſtentandæ causâ, obire poſſit.

Filiam quod concernit, quam leprâ mortuam putabant Chirurgi, falsâ morbi ſpecie decepti fuerunt. Dum enim rem ipſam diligenter inveſtigarem, cognovi tandem, ipſam non leprâ, ſed inveterato morbô gallicô correptam obiiſſe. Et quod notatu dignum eſt, dum cum leproſis octo annis verſaretur bonus vir, prolem ab uxore ſana ſaniſſimam accepit; Unde ſi infectus fuiſſet pater, haud dubiè jure contagij hæreditariô, vel prolem, vel matrem vel utrumque infeciſſet. (*Claudius Deodatus apud Guilielmum Fabric. Hild. Epiſtol. centuria.*

Anatomica Inſpectio.

Lepra infecta Matrona cadaver exhibuit viſcera tum vitalia tum naturalia marcore confecta.

Illuſtris Matrona, Vaſconiæ Proceribus proxima affinitate conjuncta, Burdegalam venit anno 1660. adiitque Dn. *Dezelis* ſeniorem, Chirurgum, apud quem tunc temporis artis tyrocinia ponebam Lepræ, qua infecta erat, curationem ab illo expoſcens: Lepra fuit, eaque confirmata ex judicio Clariſſ. Medicorum D. D. *Mingelozeau* & *Emery*, Facultati Medicæ Burdegalenſi adſcriptorum: Magiſtrorum item *Dezelis* & *Choves* Chirurgos peritiſſ. Illius quippe morbi vix ulla deſiderabantur indicia: Capillitium omne deciduum tum ſponte tum pectine, quod furfureas ſordes fœtidas ſimul decuſſit: Torvus erat aſpectus micanteſque oculi, Vultum gutta roſacea fœdabat, & luridus color violaceo proximus; maxime naſum, & labia: Auribus tamen nativa ſervata conformatio, nec pone ullæ tumebant glandulæ: quæ in parte colli ſiniſtra, juxta claviculas, juglandis nucis magnitudine utrinque eminebant mobiles: Lingua tumebat, extrema parte & prope venas raninas puſtulis obſita: admodum fœtebat anima: Thoracem anticum adhuc candidum nullæ ſquammæ exaſperabant ſed macies illic ſumma ut & totius corporis habitus: Mammarum nulla veſtigia:

veſtigia: Vox nequaquam rauca niſi ſermonem protraxiſſet, fuſca enim illico hebat & adeo obſcura ut aures vix feriret, ſubſequente mox potus deſiderio ad inductam ſiccitatem leniendam: Pollicibus ſua conſtabat craſſities, manus ſquamas aut furfures nullos dabant, at ſenſus tactus obtuſus erat, ad punctionem tantum & fortem vellicationem ſentiles: Reſpiratio qualis phthiſicorum anhela, Abdomen, præſertim circa præcordium dextrum durum, & ἀνώτατον. Ilotia effundebat pauca cruda, ſæpius & crebro cum foetore turbida: Alvi fæces, quanquam ... & ... tantum dejiceret, tetro odore nares feriebant: Cutis color ab imo pectore ad pedes uſque fuſcus erat, nigro proximus, ubique ea arida & ſcabra: Femora & tibias, non ſecus ac Gallorum Indicorum, ſquammæ veſtiebant, omni ſenſu deſtituta, acus quippe citra ſenſum alte adigebatur: Genitalibus ob importunum pruritum manum perpetuo inferebat: Ea nudata puſtulas piſi magnitudine exhibuerunt, e quibus nigricans ſanies exſudavit: Tetricis erat moribus. in excandeſcentiam prona, maxime poſt ſcalptum: Narrabat Illuſtriſſ. Parentem ſimilem morbum ne caſſe, contagio in legatione ad Luſitanos contractum, imò in matrem, (ante natam Illuſtrem Ægram) transfuſum, paulo poſt puerperium mortuam: Patrem xij. annos illi ſuperſtitem fuiſſe, ſed a fœda illa lue tam male exceptum, ut non Aula ſolum ſed & omni conſortio ſe ſubducere neceſſum habuerit, quamquam celeberrimi *Garciæ à Lopes* Medici Hebræi, opera uſus fuerit toto biennio: *Affectus primordia* quatuor ab obitu Illuſtr. conjugis annis eluceſcere cœpiſſe, Ex eo duos liberos, utriuſque ſexus ſuſcepiſſe, non diu ſuperſtites: Luis immunem fuiſſe at non ſcabiei levis, quem phthiſis anno ætatis xlij. ſuſtulerit: Conſanguin is cæteris peperciſſe: Curam Illuſtris Matronæ ſuſceperunt ſupra dicti D.D. Medici & Chirurgi, ſtrenuamque operam toto trimeſtri navarunt, quorum induſtria, Deum teſtor, pene ſalva & incolumis, caſtellum ſuum procul diſſitum repetiit: pleraque enim recentis lepræ initia delituerunt: Novo & nativo capillitio ornatum caput, deſiit fœtor, evanuerunt faciei puſtulæ, niſi tamen apice ſuum ſervante livorem & craſſitiem, imminutum tamen; depoſuit & lingua ſua tubercula; Sitis non amplius moleſta, ſubſedere quæ circa claviculas glandulæ: Femoribus & tibiis cutis æqualitas reſtituta, ſolus pruritus ex intervallis redivivus moleſtus fuit: liberior fuit Reſpiratio, oculi non ut ante truces: At ab axillis viroſus odor manabat: Si de venereis ſermo incideret, recurrebat in os ſaliva: detumuit quoque abdomen, ceſſitque hypochondriorum durities: Vegetus ubique erat ſenſus Tactus, punctiones vel leviſſimas impatienter ferens: nec excrementorum alvi tantus fœtor comes fuit, liberiuſque & liberalius efferebantur: Urinæ colore & conſiſtentia naturalibus erant proximæ, aculeato ſale exutæ qui ad crebriorem mictionem excitabat: Sibi tandem omnino diſſimilis facta eſt, cunctis mirantibus qui in eorum inſignem ad ſtatum naturalem reditum, quo xiv. menſium intervallo frui licuit, à quo in priorem, & ſex intra ſeptimanas pejorem relapſa eſt, cui ſe febris continua adjunxit, quam ſitis inextinguibilis conſequuta eſt ſtatim lethalis: Letum præceſſit vultus detœdatio horrorem omnibus incutiens: Crura, quæ in priore morbo excarnia, inſigni tumore conſpicua erant.

Cadaver a dicto D. Dezelis, me præſente prænominatis Medicis & Chirurgis diſſectum fuit, cujus imæ & mediæ partes ſolum evolutæ: Pulmones ſcirrhoſi omnino & aridi apparuerunt, obſeſſis illorum bronchiis mucoſo, craſſo & extreme viſcido humore: Sanguis vaſis thoracis conceptus craſſus erat & aduſtus, ſero omnino deſtitutus: Trachæa arteria adeò exſucca & arida ac ſi ſub dio plures dies jacuiſſet: Cor minimum, parvumq; ſerum in pericardio: Pulmonum lobi ab omni connexu liberi. Jecur ſcirrhoſum lividumque apparuit; imò adacta in viſceris interiora novacula, ſtrepitus perceptus ab occurſu corporum durorum, quaſi lapilli oblati eſſent: admodum quoque parvum erat & aridum, cujus minor lobus vix latitudine duos digitos tranſverſos æquabat, & longitudine tres: Major eam ſequebatur proportionem. Cyſtis fellea magna, bile turgens: Splen minus parvus & durus: Pancreas ſucco quodam ad nigrum vergente turgebat, & ſicco: Meſenterium duris glandulis, magnis & aridis obſitum, ſucco ſebum unguento baſilico remixtum, referente tumidis: Inania quoque & arida erant inteſtina quoad utramque tunicam: Renes calculis infarcti, ſinapi inſtar ſeminis exiguis, duris, ſolidis, porri ſemina colore referentibus: quorum plurimi ureteres occupabant; pelvis & carunculæ laceræ erant: In veſica plurimi etiam reperti calculi cum phlegmate; tres item lapilli phaſeolum æquantes ad inſtar tophi molles vel indurati gypſi: Uteri quoque membranæ exſiccatæ erant, nec non illius ſubſtantia, coarctata etiam & vulva & rugoſa, patentibus nihilominus admodum multis vaſis ſpermaticis: Inciſuris factis in habitus corporis muſculis, præſertim artuum interiorum, reperta pluribus in locis caro ſcirrhoſa, præterquam in tibiis, in quibus paulo minus arida: Venam cruralem implebat ſanguis niger & aduſtus, manibus pene arteriis: abſque vi è digitis pedum ungues abſcedere, manuum preſſius cohærebant: *Theophilus Bonetus, ex communicatione Ludovici Bailly Chirurgi, Sepulchreti Tom. 2.*

EMPHYSEMA.

Vid.

ATHEROMA.

EMPROSTOTONOS.

Vid.

CONVULSIO.

EMPYEMA.

Antecedentia in Empyemate ſunt.

PEripneumonia, pleuritis, pulmonis Vomica, derivatio ſanguinis, vel cujuslibet alius

humoris, chyli, lymphæ, &c. in pus mutabilis facta in cavitate pectoris à quacunque cauſa per eroſionem, dilatationem, fractionem &c. Sic Hippocrates. *Si in ventrem ſanguis præter naturam effuſus fuerit, is ſuppuretur neceſſe eſt.* Et. *Deſtillationes in ventrem ſuperiorem ad ſuppurationem perveniunt intra dies viginti.* (ventris autem ſuperioris nomine pectus intelligendum eſſe, Author eſt Galenus in Comm.)

Conjuncta.

Pleuritide, vel peripneumonia non expurgata febris intenſior, rigor, pondus, & ſenſus gravitatis in parte. Ita Hippocrates in Prognoſticis, & Galeno teſte, fluctuatio, ait enim. *Ubi quis affatim à decubitu tranſmutatur, idque maximè, ſi ab uno in alterum latus ſe convertens defluere aliquid ſentiat, puris multitudinem ibi contineri, haud dubia conjectura eſt.* Hactenùs ille. Auditur etiam aliquandò fluctuatio, cum ſcilicet pus eſt tam liquidum, & copioſum, ut fluctuare, & ſonum excitare poſſit. Reſpiratio difficilior, ſputum aliquandò purulentum. Empyema autem jam factum, & confirmatum comitantur febris mitior, & lenta, continuè infeſtans, quæ partim putrida, partim hectica videtur, interdiù mitior, noctu vehementior: ſudores multi, ſed inutiles, & noctu præſertim ſupervenientes: tuſſis frequens, & moleſta. Demum maxillæ rubent, oculi fiunt concavi, curvi ungues, tumidi pedes, puſtulæ circa pectus, & ut plurimùm in latere affecto cutis inflatio, & tumor œdematoſus. Ait Hippocrates in prognoſticis. *Si Empyema in altera tantum parte exiſtat, hos convertere, ac diſcere oportet, doleantne in altero latere, & an alterum altero calidius ſit, atque cubantem ſupra ſanum latus interrogare, an videatur ſibi onus aliquod deſuper ſuſpendi; ſi enim ita eſt, in quodcunque latus pondus inſit, in altero ſuppuratio eſt, quemadmodum ſi utrinque calor, & pondus ſentiatur, in tota thoracis cavitate pus continetur.* Et idem primo de Morb. *Applicetur linteum thoraci madefactum ſecundum utramque partem, dextram, & ſiniſtram; citius enim exſiccabitur illud, quod ſupra partem pus continentem appoſitum eſt.*

Succedentia.

Hippocrates in Prognoſticis. *Suppuratorum ii potiſſimum ſuperſunt, quos febris eadem die dimiſerit poſt ruptionem, ac cibum citiùs appetunt, & ſiti liberati ſunt, & venter exigua, & conſiſtentia rejicit, & pus album, læve, concolorque eſt, & vacans pituita, & abſque labore, & valida tuſſi expurgatur. Itaque optimè quidem ſic, ac celerrimè judicantur, ſin minus quibus ad hæc proximè accedunt. Moriuntur verò ii, quos febris non deſierit, aut cum videtur deſerere, denuò recaleſcens innoteſcit, & ſitiunt, nec cibum appetunt, alvus humida eſt, pus viride, lividumve ſpuunt, vel pituitoſum, ſpumoſumque. Pereunt, ſi hæc adſint omnia. At quibus alia veniunt, alia non, horum quidam intereunt, quidam in multo tempore incolumes evadunt.* Hæc ille. Et idem. *Qui ex pleuritide empyi fiunt, ſi à ruptione intra dies quadraginta ſursùm purgentur, liberantur, alioqui tranſeunt in tabem.* Et. *Si empyis, cum uruntur, aut ſecantur, purum, & album pus effluat, evadunt: ſi verò ſubcruentum, fæculentumque, & fœtidum, pereunt.* Et idem in Coacis. *Empyici meliùs habentes, & qui fere expurgari videntur, ſi ſputum fœtidum excernant, cum recidiva intereunt.* Et ſimiliter. *Quibus ſpecillum à pure velut ab igne coloratur, ii ferè moriuntur.* Et pariter. *Ex ſuppurationibus, quas pulmonum morbi excitarunt, fere ſenes moriuntur, ex cæteris verò juvenes.* Et in Aphoriſmis. *Quicunque empyi, vel hydropici uruntur, aut ſecantur, ſi pus, aut aqua univerſim effluxerit, omnino moriuntur.* Galenus autem 4. de Loc. Aff. 7. *Quibus in magna puris copia intra thoracem, & pulmonem collecta thorax in reſpiratione attollitur, celerrimè ſuffocantur.*

Cum empyema ſit collectio puris in cavitate pectoris, & in ejus cavitatem per membranas exſudare poſſit etiam ex Galeno, ut oſtendimus in iis, quæ ad morbos particulares planè exponendos præmittimus; ſuppuratis igitur pleuritide, peripneumonia &c. vel humore quolibet in pus mutabili per canales quoſlibet in cavitatem pectoris derivato, ita ut demùm in pus veniant, fiet inde empyema. Cur autem in peripneumonia etiam ſuppurata, & quomodo fieri poſſit, ut pus non per os reddatur, ſed in cavitatem pectoris abeat, ex qua deindè rurſus per os, ac ſputum reddi poſſit, in peripneumonia expoſitum. Cur autem diſtillationes in ventrem ſuperiorem intra dies viginti ſuppurentur, nulla peculiari à cauſa pendet, ſed per ſolam obſervationem, atque experientiam didicit Hippocrates, naturam ejuſmodi diſtillationum talem eſſe, ut viginti dierum ſpatium exigant ad fermenteſcendum. Incipientis autem empyematis pathognomonicum ſignum non crediderim eſſe febrim intenſiorem non repurgatis pleuritide, & peripneumonia, imò verò arguere poſſet pus nondum factum, cum, dum pus conficitur, dolores, & febres magis fiant, quàm jam confecto juxta Hippocratis aphoriſmum. Sed neque pondus, & ſenſus gravitatis in parte, cùm hæc omninò eſſe debeant conjuncta cum ipſis inflammationibus, & augeri, prout illæ augentur: augentur autem mole, dum pus conficitur. Fieri tamen poteſt, ut pus ſibi viam aperiens ad cavitatem pectoris, neque adhùc multùm fluxile ſubeat vaſa ſanguinis, & per corpus derivetur, unde vel obſtruendo propter craſſitiem, vel agitando, & fermentando febrem intendat, atque interim ejus demum aliquid ad cavitatem pectoris è pulmonibus deveniat; in quam tamen cum deductum fuerit, difficillimum erit dijudicare pondus, & gravitatis ſenſum ab eadem derivata materia pendere, niſi fluctuatio audiatur, vel æger ſentiat locum ponderis, & gravitationis non eſſe permanentem, ſed hùc illùc dimoveri, & hoc eſſe poterit argumentum collecti puris certiſſimum. Rigor ab allapſu, & contactu puris, & membranarum erit vellicatio nervorum, ſeu motus eorum, qualis, dum obſtupeſcunt dentes ab audito ſono, ut in rigoris expoſitione. Quia verò intra cavitatem pectoris derivatur pus; prohibet igitur, ne pulmo dilatetur, quantum opus, & ne pectus conſtringatur ſimiliter, quantùm requiritur; dolor igitur, aut moleſtia, & difficultas major reſpirationis. Quod ſi pus poſſit per ſuam tenuitatem

nuitatem &c. intra pulmonem derivari, per ſputum purulentum reddetur: niſi vero poſſit, pus non expuetur. Facto autem jam empyemate, vel ſuppurata prorsùs inflammatione admiſcebitur ſanguini ſolum pus concoctum, nempe ſatis fluxile, ac fixum, hoc eſt, minime obſtruens, & minimè fermentans: remittetur proinde febris, & cum pus continuè exſudet in vaſa ſanguinis, erit continua, lenta ex humoris placiditate vix intendens ſe, aut remittens, & ex hoc ſimilis hecticæ: cum autem interdiù pateant magis pori corporis, perſpirare poterit aliquid ejus humoris, & fiet febris mitior: noctu iiſdem obſtructis fiet intenſior. Inſuper cum cavitates pectoris, & humores totius corporis infarti ſint, valide autem nitatur pectus in humidum infarciens, validè exprimet tam ipſum, quam humores totius corporis, qui proinde in ſudorem abire poterunt; non erit tamen ille ſudor ullius levaminis propter puris abundantiam ſemper remanentem: quia verò noctu pori conſtringuntur: partes igitur ejuſdem puris, quæ interdiù expirare poſſunt propter exiguitatem, & raritatem inviſibiles, noctu ad anguſtias pororum ſubſiſtant oportebit, quouſque cum aliis ſuccedentibus conjunctæ, & in molem majuſculam collectæ reſiſtentiam pori ſuperent conjunctim erumpentes in formam aquæ, ſeu ſudoris. Propter ſtimulum autem à pure intra pectus provenientem fiet tuſſis, ut ex iis, quæ de tuſſi ſcripſimus, & ex eo quidem moleſtior, quòd pulmonem, & pleuram vellicat, & aliquandò quolibet etiam nisu moleſtia minimè minuitur. Invaleſcente morbo pulmo à pure magis comprimetur, ſanguis influere non poterit, ſubſiſtet in ramis venæ cavæ ad faciem, unde partes ejus rubeſcent. Quia verò ingraveſcente hoc morbo fit gradus ad tabem, nempe corruptionem, & abſumptionem partium; igitur vel quia per corruptionem flacceſcant, vel quia per ab abſumptionem extenuentur, fiet minor ipſarum moles, & hoc decrementum iis in partibus erit magis obſervabile, quæ duris, & immobilibus terminis circumſcribuntur, cujuſmodi ſunt oculi dura atque immobili orbita oſſea circumſcripti, unde oculi fient concavi. Curvi ungues cur faciendi, ex iis, quæ de peripneumonia, intelliges. Tumidi pedes, vel quia eo devolvetur pus, humor nempe, qui utpote minus mobilis facile ad eos ſubſiſtit propter minimum vim preſſionis, vel quia corpore jam ad tabem vergente eæ partes ſimiliter citiùs corrumpuntur, in quibus minor vis pus expellendi, unde tabeſcunt, hinc fermenteſcunt, & in tumorem attolluntur. Cum autem pus membranas ſubeat; per empyematis igitur protractionem poterit ad cutim uſque penetrare, & quidem vel in inſignem molem collectum, vel hùc illùc in minores maſſulas cumulatum: producet hoc ad cutim pectoris hic illic puſtulas: illud tumorem œdematoſum propter contentum pus, niſi & hoc contingat propter corruptionem partis, ut in ſecundo caſu tumefactionis pedum expoſuimus. Quæ autem recenſuimus ex Hippocrate inter conjuncta ad dijudicandum, alterutrane, an utraque pars pectoris empyemate laboret, certa eſſe poſſunt, ſi aliunde conſtare ſupponatur, propoſitum ægrum empyemate laborare: ſi vero non conſtet, pondus, & ſuſpenſionis ſenſus, & calor, & exſiccatio linteı eſſe poterunt quid neceſſariò conjunctum cum peripneumonia, aut pleuritide, ut patet ex ſuperioribus, & eorum morborum expoſitione: & cum eorundem ratio, ac neceſſitas ſtatim ex ſe ipſa pateat, nihil ejus explicationi immoramur. Quoniam vero febris ab admiſſione puris proveniens, vel ejus nimiam viſciditatem, vel vim fermentandi, aut ſtimulandi arguit; ſi igitur in expoſitis pulmonum affectionibus, quorum ſuppuratione fit empyema, eadem die, qua empyema fit, ſeu tumor, in cavitatem pectoris rumpitur, febris ceſſet, argumento erit, pus eſſe optimæ qualitatis, non fermentans, non obſtruens: ducitur autem in vaſa ſanguinis, & etiam per ſputum excernitur, æger igitur evadet ab empyemate. Cum itaque pus non ſit quid ſumme viſcidum, non ita multum reſiſtet abſtractioni ab interioribus membranis pulmonis, quibus allabitur, eaque de cauſa ſine labore, aut valida tuſſi per ſputum reddetur. Eadem de cauſa pus erit album, leve, concolor, nempe æquabiliter liquidum, & ex eadem materia æquè liquata, unde concolor, album, cum hic ſit puris perfecti color naturalis. Quia verò pituita eſt humor crudior, & qui ad empyematis conſtitutionem in pluribus caſibus concurrere potuit, hinc ſi pus cum pituita mixtum reddatur, adhuc aliquid ſupereſſe concoquendum arguet: nihil, ſi abſque eadem. Itaque cum hæc apparuerint omnia, evadet æger plus minus facile, aut tutò, ſi eorum aliquot: ex quibus fiet, ut æger in melius evadens ſucceſſive magis ad naturalem ſtatum accedat, unde ſitire deſinet, cibum appetet, alvi fœces demittet, ac producet non multum abſimiles naturalibus, nempe, conſiſtentes, & propter cibi parvitatem, exiguas. Contra ſe habebunt omnia morituris, quæ recenſet Hippocrates, ut ex his patet. Spumoſum autem ſputum arguet & lentorem humoris, & eundem nondum concoctum eſſe, & parvam quantitatem ejus, quæ difficilè ſubeat pulmonem, & difficilè ab ejus tunicis divellatur, unde magis per minimas partes permiſcetur aëri, cujus eruptioni reſiſtens lentore ſuo ſpumam producit. Quadragenarius dierum numerus eſt tempus, quod naturaliter requiri obſervavit Hippocrates ad hoc, ut per ſuperpurgationem per ſputum poſſit empyicus evadere, quo ſuperato tabes fit corrumpente pure pulmonem, & impediente elaborationem ſanguinis. Ratio, cur *ſi ab empyis per paracenteſim effluat pus bonum, evadant: moriantur, ſi fœtus*, patet ex ſuperiùs dictis. Quod ſi empyi melius habere, & ferè expurgati videantur, ſputum verò fœtidum excernant, venient in recidivam, & morientur; apparens enim ille tranſitus in melius arguet, expurgatam quidem eſſe quantitatem puris, ſed ſputum fœtidum oſtendere poterit, genitum eſſe ulcus intra pectus, aut pulmones, ex quo & novum pus generabitur, unde in empyema relapſus, & mors propter partis corruptionem. Similiter ſpecillum à pure, ut ab igne coloratum arguet pus non coctum, lividum, & fortè cum ulcere par-

tem corrumpente, unde mors. Senes verò præcipue, & juvenes ab empyemate per pulmonum morbos producto moriuntur, cum in ſenibus propter partium ſiccitatem difficile coaleſcere poſſint villi rupti a ruptione tumoris, in juvenibus autem hunc ipſum coalitum impedit tenuitas, & vigor ſanguinis: & ex iis adhuc difficilius evadent, qui temperamento ſunt aliquanto humidiores; flacceſcent enim partes magis, & facilius à ſanguinis impetu, & motu reſpirationis in divulſione detineri poterunt. *Cur vero pure confertim effluente per paracenteſim moriantur empyi*, vide in ejus aphoriſmi commento, quod ſeorſim morbis præmittimus. Textus autem Galeni ex ſe ipſo patet, ſicut etiam, quid ſit Empyema. *Laurentii Bellini Tractatu de Morbis pectoris.*

Pleuritin, & Peripneumoniam morbos non tantum affines, ſed invicem commutabiles, & alterutrinque ſucceſſivos eſſe, ex ſuperioribus manifeſto liquet, porrò tum hæc, tum illa, & nonnunquam utræque ſimul non bene judicatæ, in Empyema tranſeunt. Si quando enim phlegmone circa pleuram excitata ſuppuratur, tandem Apoſtemate diſrupto, pus in thoracis cavitatem decidens, hunc morbum producit. Pariter ex pulmone inflammato interdum ſuccedit: nimirum ichor circa locum affectum aggeſtus, diutina coctione in humorem craſſum & flavum abit, qui niſi per tuſſim ejicitur, aut pulmonis ſubſtantiam interiorem ſenſim labefactans, diatheſin phthiſicam infert, vel unitatem pulmonis totius ſolvendo, tandemque membranam extimam corrodendo in pectus dilabitur, adeoque empyema parit. Unuſquiſque pulmonis abſceſſu aut ulcere laborans, etſi pus copioſum & fœtidum, (uti in pulmonis vomica ſæpe contingit) expuat, non ideo dicatur Empyematicus. Enimverò vocabuli hujus acceptione communi denotatur, puris intra cavitatem thoracis collectio, qua ſcilicet reſpirationis organa opprimuntur: illuc vero pus illud confluere ſolet vel ex Pleuritide, vel Peripneumonia (& quandoque forſan ex Angina) ſuppuratis, & diſruptis.

Quandoquidem igitur empyema nunquam primario & ex ſe incipit, ſed aliorum morborum haud rite judicatorum, fere ſemper effectus ſive productum eſt, circa cauſas ejus non opus erit multum inquirere. Ratio formalis ſive cauſa conjuncta ejus ſatis innoteſcit. Ea ſcil. eſt materia purulenta, e pleura, aut pulmone, aut larynge, in thoracis cavitatem effuſa. Cauſæ autem reliquæ affectuum præviorum propriæ, ad cujuſq; illorum Ætiologias pertinent.

Circa materiam morbificam quædam diſceptatio eſt; quippe alii hanc merum pus, aliique non hoc, ſed materiam purulentam eſſe contendunt, in qua opinione eſt Joh. Heurnius, qui materiam purulentam pro Empyematis cauſa conjuncta ſtatuens, inter hanc & merum purumque pus diſtinguit; aſſerens hoc fieri, *ab humore nutritio ſanguineo*, hoc eſt *ab ipſo ſanguine aliquatenus corrupto, ſed pepaſmi capaci*, *materiam vero purulentam humorem excrementitium*, viz. *ſerum*, aut *ichorem* eſſe, qui à ſanguine inter circulandum alicubi præpedito & obſtructo provenit. Hinc obſervare eſt de abſceſſu qui pus verum & laudabile exhibet, eum plerumque compactum, undique concluſum, & vel cyſti, vel privatis quaſi mœniis obvolutum eſſe; dein poſtquam maturatus & diſruptus humorem contentum effuderit, cito ac facile ſanari. Verum abſceſſus materiam purulentam præbens, nidum ſuum non ita conſtipatum & parietibus obſeptum, ſed plerumque inæqualem & ſinuatum obtinet, atque diſruptus ſaniem potius quam pus effundit, dein ob perennem humoris excrementitii ſcaturiginem ægre ſanatur.

Porro advertere eſt, utrumque humorem, ſcil. tum pus, tum materiem purulentam interdum inſigniter fœtere, quandoque item odore quovis tetro prorſus immunem eſſe. Quædam apoſtemata maturata, & diſrupta pus fœtidum, alia inodorum effundunt. Pulmonum vomicas, quin & partium aliarum phlegmonas, ita diverſim habuiſſe ſæpius notavi. Materies purulenta è pleriſque ulceribus effluens grave olet; phthiſicorum ſputa, quæ multo magis periculoſa exiſtunt, ut plurimum inodora ſunt. Uſitatum eſt è latere propter Empyema perforato, materiem primo haud inſuavem exundare, dein poſt duos, et tres dies aëre orificium ſæpius ſubingreſſo, eam horrende putuiſſe: quæ tamen putiditas poſt injectionem ſpiritus cujuſvis vinoſi aut aromatici rurſus brevi evanuit. Sed multi tædii res eſſet, ſingulorum hujuſmodi accidentium & alterationum rationes particulares deſignare, in quantum perexigua tantum puris, aut materiæ purulentę alteratio, iis fœtorem inducit adimitq;. Cum particulæ ſulphureæ æqualiter coctæ, & ſalinis ſubjugatæ in mixto continentur, graveolentia abeſt; quamprimum verò illæ ſolutæ avolare incipiunt, ſecumque ſalinas (è quibus aculeantur) auferunt, odorem valde tetrum quaquaverſus diſpergunt. Quod autem ulceri putido, aut Empyematis nido, lotio, vel injectio cum liquore vinoſo aut aromatico aliquoties adhibita ſæpe fœtorem tollit, in cauſa eſt, quoniam ulceris haud ſecus ac teſtæ putentis latera quodam quaſi fermento liquorem contentum inquinant, adeoque fœtorem imprimunt: cumque adeo à liquore bene temperato & potente, illud vaſis aut viſceris fermentum eluitur aut ſubigitur, deinceps fœtoris propagatio iſta ceſſat. Hinc ſequitur indicium non ſemper malum, nec itaque valde bonum eſſe, ſiquando phthiſicorum ſputa, & empyematicorum abſceſſus cum, vel ſine graveolentia excernuntur, quoniam utriuſque generis caſus quoſdam ſalubres, alioſque funeſtos extitiſſe cognovi. Ad hæc non certius indicium inde ſumitur, quod phthiſicorum quorundam ſputa aquæ injecta ſupernatant, aliorumque ſubmerguntur.

Quamquam autem iſtam puris & materiæ purulentæ diſtinctionem haud multum improbamus, attamen nec ſolummodo hanc, nec ſemper illud Empyematis cauſam conjunctam eſſe ſtatuimus. Quando hic morbus pleuritidi ſimplici ſuccedens, ab apoſtemate in latere ſuppurato & diſrupto oritur, ſæpiſſime purum merumque pus eſt, quod in pectoris cavitatem decidens morbum illum parit. Sin vero

empy-

empyema Peripneumoniæ ſoboles ſit (niſi pulmonis vomica intercedat) materies ichoroſa, circa phlegmones locum aggeſta, & poſtea mera coctione craſſeſcens, pulmonis unitatem ſolvit, & tandem membranam inveſtientem perforans, inque thoracem exundans, Empyema producit. Iſta materia purulenta potius, quam merum pus dicatur.

Empyematis ſigna, vel ipſum dum in fieri eſt prænuntiant, vel plane factum indicant. Prioris generis habentur morbi alii, quorum hoc proles eſſe ſolet, prægreſſi; cujuſmodi ſunt Pleuritis, Peripneumonia, Angina, quandoque item pectoris plaga aut vulnus, quin & alii interdum ejus affectus, non bene judicati, aut ſoluti: è quibus empyematis ſecuturi major erit ſuſpicio, ſi poſt unam aut alteram ſeptimanam ſine ſputo copioſo, rigores & febris & ſpirituum languores ſuperveniant. Dein poſt xiv. aut xx. dies empyematis plane facti ſigna erunt, reſpiratio difficilis, pectoris gravitas, materiæ fluctuatio, & moleſtiæ ſenſus è corporis ſitu mutato, ſitis & febricula fere conſtans, genarum rubor, totius inquietudo & vigiliæ.

Empyema multifariam diſtingui ſolet, ſcil. imprimis juxta affectionem præcedaneam cujus ſoboles eſt; item quoad ſedem ejus in thoracis latere modo dextro, modo ſiniſtro, modo in tota capacitate ejus; & denique quoad materiam morbificam, quæ vel merum & laudabile pus eſt, vel materia purulenta, atque hæc modo mitis & benigna, modo acris & fœtida.

Morbi hujus Prognoſis tum ante, tum poſt ſectionem inſtituitur; prior determinat utrum latus aperiri debeat nec ne; item prædicit, cujuſmodi cum, vel ſine apertione morbi eventus futurus ſit. Si empyema tardius poſt primarium affectum, ſcil. non ante 30. aut 40. diem, quando vires plurimum attritæ, atque pulmones vitiati ſunt, eorumque conformatio læſa, ſuccedet; ac infimul ſi febris velut hectica perſiſtet, reſpiratio brevis ac laborioſa, pulſus debilis & celer, cum ſudore frigido, cumque diarrhea velut colliquativa, & crebris ſpirituum deliquiis tunc empyici ſtatus plane deploratus ſectionem minime admittit, medicus eum ſinat incruente mori, ne videatur occidere. Sin verò è contra, poſt manifeſta empyematis maturius facti indicia, pulmonum, aut lateris moleſtia, nec non febris aliaque ſymptomata remittent, atque pulſus & ſpirituum robur conſtabunt, licebit tuto ad ſectionem procedere, indeque ſucceſſum felicem ſperare. Sectione facta ſi pus album, verum bene coctum, aut alias laudabile cum euphoria exilit, & exinde pectoris gravitas, & dyſpnœa remittit, & ægrotans quoad alia pathemata melius habet, de therapeia minime dubitandum erit: ſin vero pus nullum aut malum, ſi tenue, ſubcruentum, aut fœtidum ex latere aperto effluet, perexiguam exinde ſalutis ſpem concipere licebit.

Hippocrates inter ſigna empyematis funeſti prænuncia recenſet ſpecillum a pure velut ab igne coloratum; ſive quod ſæpe advertimus & nonnunquam abſque malo eventu, ſi ſpecillum argenteum lateris aperti orificio inditum, ſtatim colore tanquam aureo aut cupreo tingeretur: quod certe nihil aliud ſignificat, niſi quod puris aut materiæ purulentæ particulæ ſulphureæ adeo exaltantur, & à mixtionis vinculo laxantur, ut facile abſcedentes, corpori cuilibet alteri, & imprimis argenteo, (cui affines ſunt) affigantur. Vidi aliquando ferinam à longa & laborioſa venatione occiſam ſtatim ob epulas in clibano coctam, non modo tenerrimam ut cochlearibus eximi potuerit evaſiſſe, ſed etiam cochlear argenteum nitidum primo contactu deauraſſe. Cujus ratio prorſus eadem ac prioris eſt; nempe carnes iſtas à nimio dum viveret animal exercitiò adeo ad putredinem diſpoſitas fuiſſe, ut ſulphuris particulæ à concretione liberæ, & ad avolandum aptæ, ſubjecto ſtatim alteri capaci adhærent. Verum hæc in parergo.

Quod autem ſpectat ad Empyematis Therapeiam, imprimis conſiderare oportet, utrum morbi hujus, utpote jam facti, indicia certa ſint vel dubia. In priori caſu pharmacia haud multum opus erit, ſed tantum corpore præparato, illico ad lateris apertionem procedatur. Itaque ſi à pleuritide, aut Peripneumonia non rite judicatis, aut à ſanguine poſt plagam, caſum, aut vulnus intus ſuffuſo, puris, aut materiæ purulentæ, vel ſanguineæ intra thoracis cavitatem fluctuatio, cum ſputo nullo, aut diminuto percipitur; non opus erit ut medicamentis maturantibus, aut expectorantibus amplius immoremur; verum alvo ſoluta, & ſanguine ac humoribus per Julapia, Apozemata, & Anodyna rite contemperatis, aut nuda ſectio inſtituatur; aut in teneris & meticuloſis cauterium imprimis inter ſextam & ſeptimam vertebram applicetur; dein eſchara excitata, ſcalpellus oblique poſteriora ac ſuperiora verſus ſenſim, ac paulatim adigatur, donec in cavitatem thoracis penetret; dein cannula argentea indita, materies intus contenta per vices emittatur; ita tamen ut quantum vires ferent totius humoris evacuatio acceleretur; nam portio ejus intus relicta intra paucos dies (propter aërem prout ſupra dictum eſt ſæpius intus admiſſum,) fœtorem horrendum contrahet, quod malum ut præcaveatur aut cito tollatur, liquor traumaticus & abſterſivus bis terve in die per ſyphonem injiciatur. Non opus erit reliqua ad operationem hanc, ejuſque proceſſum ſpectantia particulatim deſcribere; quoniam hæc ſingula Chirurgis quibuſque peritioribus planè innoteſcunt, & in praxi familiari habentur. Poſt ſectionem ejuſque adminiſtrationem appendicem rite inſtitutam, medico haud multum præterea agendum ſupererit. Ratio victus idonea, crebra alvi (quoties opus erit) per enemata ſolutio, inſuper & remedia vulgo dicta traumatica, quæ ſanguinis diſſolutionem, ejuſque in ſeroſitates pectori injurias profuſionem impediunt, præſcribere oportebit.

Quod ſi morbi hujus indicia minus certa, ac (uti à Peripneumonia ac pulmonis vomica præviis plerumque aſſolet) prorſus dubia ſint, ad ſectionem haud cito nimis, aut temere

temere procedatur. Novi enim in aliquibus materiam purulentam, imo pus fœtidum cum ingenti dyſpnœa & pectoris gravitates expuentibus, thoracis paracenteſin & fruſtra, & non prorſus innoxie celebratam fuiſſe. Itaque dum per ſigna pathognomonica de empyemate plane facto conſtabit, medicamentis (qualia pro Peripneumonia curanda ſupra præſcribuntur) expectorantibus, necnon evacuationem per urinas & ſudores blande moventibus, aliquandiu inſiſtendum erit: quibus tandem nihil proficientibus, & empyemate adhuc manente, vel aucto (quia dummodo vires conſtabunt, præſtat remedium anceps experiri, quam nullum) ad paracenteſin procedatur.

Quod ſpectat ad medicamentorum pro empyemate curando requiſitorum formulas, ante ſectionem eadem remedia quæ ad Peripneumoniam præſcribuntur conveniunt; paracenteſi autem facta, ſequentia potiſſimum ex uſu erunt.

Contra languores, & ſpirituum deliquia quæ in operatione iſta, vel poſtea contingunt, Julapium ſequens præſto ſit, ſubinde ad 4. vel 5. cochlearia ſumendum.

℞. Aq. Meliſſæ, Ceraſorum nigrorum ana ℥vi. Aq. mirabilis ℥j. Margaritarum pulv. ʒj. Syrup. caryophyllorum ℥j. Miſce, f. Julapium.

Decoctum ſequens propinetur ter aut quater de die.

℞. Folior. linguæ cervinæ, veronicæ, eupatorii, tuſſilaginis, piloſellæ, ſaniculæ, ana Mj. Radic. Rubiæ tinctor. chæretolii ana ℥j. hordei ℥ß. cicerum rubr. ℥ß. paſſul. ſolis ℥ıß. coquantur in aq. fontan. ℔ıv. ad medietatem, edulcoretur inter ſumendum ad placitum cum melle depurato, vel cum ſyrupo de piloſella. Si abſit febris pilulæ ſeq. ſumantur veſperi, & primo mane ad ℈j. vel ʒß.

℞. Pulv. oculor. cancri ʒij. flor. ſulphuris ʒj. ſalis prunellæ ʒſ. ſpec. diarrhod. abbatis ℈j. Terebinth. venet. lotæ q. ſ. f. maſſa, formetur in pilulas exiguas: vel omiſſa Terebinthina idem medicamentum ſumatur in forma pulveris ʒß. ad ℈ij. bis in die.

Empyematicorum exempla non ita paſſim & crebro proſtant, atque ab eo morbo curatorum multo rarius. Novi duos, lateris ſectionem à medicis omnimodo præſcriptam admittere nolentes, fatum obiiſſe, eorumque cadavera diſſecui. Item binis aliis operationem iſtam adhibitam vidi, quorum unus convaluit, alter tabidus interiit; cujus tamen ratio erat, quod pulmone inſigniter vitiato, & viribus proſtratis, lateris apertio ſerius facta nullum iſti juvamen contulit; ſed ſpiritus prius imbecilles depreſſit valde, eorumque copias abſumpſit. Iſte cujus latus aperiebatur, pulmonem ſatis firmum habuit; ſed à lateris abſceſſu intus rupto, materies in thoracis cavitatem decidens ſeptum adeò comprimebat, ut vix reſpirare potuerit. Chirurgus ſine cauſtico, inter vertebram ſextam & ſeptimam ſcalpellum intruſit, & carne penitus perforata cannulam indidit. Ichor cruentus primo effluxit, & dein per vices in modica copia exemptus per triduum ſine fœtore quovis effluxit; poſtea verò quoties foramen aperiretur, odor teterrimus, cloacæ cujuſvis maxime putentis fœtorem ſuperans expirabat, totamque cameram graveolentia intolerabili inficiebat: quinetiam adeò per plures dies perſiſtebat, donec per injectiones ex myrrha, & herbis amaricantibus aqua & vino incoctis factas, & ſæpius quotidie adhibitas, tandem extingueretur, quorum uſu diuturno, materia morbifica, & forditie omni demum abluta effluxus omnis ceſſavit; & denique foramine clauſo patiens integrè convaluit. Illorum, qui, cum lateris apertionem nullo medici aut amicorum ſuaſu admittere vellent, interibant, cadavera diſſecui. Unius alibi mentionem feci; cujus ſumma erat, quod pus ab Apoſtemate in pleura, & muſculis intercoſtalibus excitato, intuſque diſrupto emanans, loci affecti & pulmonis contigui partem ſphacelo affecerat, indeque diaphragma corrodens, & foramine in dextro ejus latere facto, in viſcera imi ventris deſcenderat: ibidemque toto ductu ventriculi, & inteſtinorum tunicæ exteriores, in quas materies purulenta deciderat, corroſæ & diſcolores apparebant; & demum materies purulenta inteſtinum rectum corrodens, & perforans, unà cum excrementis per anum foras prodibat. D. Ægrotans robuſtus & medicinæ cujuſque impatiens, morbi hujus Tyrannidem per duos circiter menſes ſuſtinuit; ſed interim febriculâ, ſiti, inquietudine, ventriculi moleſtiâ, & crebrâ ſubverſione & *ἀχρωμίᾳ* ferè continuâ miſerrime afflictus degebat. Cadavere poſt obitum aperto, odor fœtiſſimus cloacam omnem ſuperans per totam cameram diffundebatur. Alterius ab Empyemate defuncti Anatome, non ita vaſtam materiæ purulentæ diffuſionem exhibebat. Illa quidem in latere nidum habuerat, unde in thoracis cavitatem decidens, ibidemque in copia ingenti aggeſta, & pulmones continue immerſos polluens, febrem lentam & quaſi hecticam, à qua ægrotans valde ſenex interiit, excitabat. *Hæc Thomas Willis Pharmaceutices rationalis parte 2. ſuperſunt jam quædam tum ex Theſibus Diſcipulorum, tum ex ipſis Collegiis & Dictatis Clariſſimi ac Celeberrimi Viri D. Caroli Drelincurtii in ulteriorem hujuſce materiæ illuſtrationem adjicienda.*

Empyematis, Primarii & *Genuini* cauſa eſt ſanguinis intra capacitatem thoracis effuſio, ejuſdemque inibi diuturnior mora, quam vaſorum vel *ἀναστόμωσις*, vel *διαπήδησις*, vel *ῥῆξις*, vel *διάβρωσις* produxerunt, uti certè digniſſimi obſervationum ſcriptores luculentam nobis quadruplicis illius cauſæ fidem faciunt, ac proin nullus omninò ſupereſt dubitandi locus de Divini Senis Oraculo *ſect.6. Aphor.20. Si ſanguis in ventrem effuſus fuerit præter naturam neceſſe eſt ut ſuppuretur,* cui Sententiæ ſubſcribit & Hippocrates Latinus *lib.2. cap.7.*

Speciatim autem id *Empyematis Primarii* poſt vulnera in thoracis alveum penetrantia haud inſolenter in Caſtris ſe vidiſſe profitetur *Clariſſ. necnon Celeberr. Vir D. D. Carolus Drelincurtius, Galliarum Regis olim Conſiliarius ac Medicus Ordinarius, nunc verò Praxeos & Anatomes hâc in Academiâ*

demiâ Profeſſor digniſſimus, Præceptor ac Præſes meus æternum colendus.

Empyema, quod Secundarii nomine indigitamus, pro cauſa *Pleuritidem* agnoſcere elicitur ex hoc aureo *ſect.5. Aph.8. Quicunque pleuritici facti expectorabilem materiam non excludunt intra dies quatuordecim, iis in Empyema degenerat*, quia nempe materia illa quæ inter pleuram muſculoſque huic incumbentes, matureſcit, vel, *ſi magis placet*, purulenta fit, membranam pedetentim arrodit, atque ſic gliſcit in pectus; imò etiam aliquoties impetu facto, locum ampliorem ſibi quærit & membranam illam confertim diſrumpit; Utro autem illorum modô accidat per *παντισμῷ* & quandam veluti *μετάστασιν, deportationem & commigrationem* in *verum* & *Legitimum Empyema* degenerat, uti *Heurnius* etiam comprobat in viro annorum 30. qui ex *pleuritico Empyicus* factus eſt, ſed qui *tabidus* mortem obiit. *Comm. in ſect.5. Aphor.8.*

Quanquam autem rariores ſint *Empyici* à Pleuritidis rupta vomica, (*Lutetiæ præſertim Pariſiorum, ubi Medicorum Atlantes ſuis toties iteratis venæſect. necnon & aliis benè multis vel evidenter, vel clanculum evacuantibus, Empyematis ortui ſeſe opponunt & illum occupant*) nihiloſecius Clariſſ. noſter Præſes Honorandus, eò loci praxin numeroſiſſimam exercens, Militum Ducem veteranum curavit, qui *Empyemate Pleuritidi ſuccedaneo*, liberali puris expectoratione atque ſolius *γαλακτοποσίας* & aliquot bechicorum uſu integrè, *trimeſtri ſpatiô*, defunctus eſt. Alteram itidem, in practicis ſuis collegiis, conſcriptam à ſe hiſtoriam nobis exhibuit, de Matrona conſiſtentis ætatis, quæ propter ruptam & intrò latam pleuritidis vomicam, ſyncopen primùm perpeſſa eſt, *uti fert Aph.8. ſect.7.* & tandem per alvum atque mictuales ductus largiter profuſo pure, dyſenteriâ atque dyſuriâ laborioſiſſimis divexata fuit; ſed ab illis, *uti ab Empyemate*, Artis Æſculapicæ ſubſidio, *paucos intra menſes*, immunis evaſit.

Virginem inſuper vidi pulmone ulceroſo, quæ per os & *alvum* uniçe, citra *dyſuriam*, pus ſuum profudit ad obitum uſque.

Aperto cadavere totum pectus pure ſtagnatum reperi à dextris & à ſiniſtris, ſed nuſquam par fui detegendis viis à pectore in alvum purulentiam deducētibus, proximis ob feſtinationem rei, urgentibus defunctæ conſanguineis.

Empyema dextrum periculoſius eſſe ſiniſtro.

Hippocr. lib.3. de Morb. dextrum Empyema ſiniſtro damnoſius eſſe pronunciat, quia, de mente Præſidis mei, *vena impar* corroſioni magis obvia quam Aorta durior atque compactior. At *Riverius* e contra Lib. Prax. 7. cap.4. ſiniſtrum Empyema pejus eſſe cenſet, quòd puris edacitate ventriculus cordis ſiniſter periculoſiùs arrodatur. Sed iſthæc ratio apud nos ficulnea atque futilis. Cordi ſiquidem *pericardium & ejus aqua*, vice ſunt *propugnaculi*, atque *foſſæ*. Cor ergo nulli puris mordacitati patet. Imò etſi cor puris injuriis obvium foret undique; annon ſiniſter ejus ventriculus tot illas faciliùs eluderet? nam plurimis ille atque validiſſimis *fibris muſculoſis* donatus eſt. Cor ſiquidem univerſum ex *Hippocr.* ſententia, *reclamante licèt Galeno*, muſculus eſt robuſtiſſimus non nervo ſed carnis denſitate atque compactione. Et profectò veritatem illam Hippocratem firmam & immotam ſtare adverſum Galenicos impetus, Clariſſ. oculatiſſimuſque Præſes meus, partim libris, partim viva voce, partim *αὐτοψίᾳ* me docuit. Is enim nunquam ſatis laudandus Præceptor, in nuperis ſuis Collegiis frequentiſſimis, necnon in Amphitheatro majori, corda nobis ceſſit ovilla, vitulina, atque humana in fibras ſpirales à baſi ad conum denſe revoluta atque retorta. Imò fibras illas non ſolùm in orbem reflexas, ſed & muſculoſas eſſe ad oculum probavit, & illas præterea à ſiniſtris, quam à dextris longè numeroſiores atque craſſiores replicuit atque retexuit. Rationem porrò diſcrepantis ſtructuræ ſuis demonſtrationibus attexuit, denſiores ſcilicèt eſſe ſiniſtri ventriculi fibras ut ſyſtole validiori ſanguinem pellat ad extremos uſque microcoſmi fines; at ventriculo dextro parciores atque graciliores ineſſe, ut ſyſtole leviori in proximam & inſertam ſibi pulmonum arteriam ſanguinem acceptum regerat.

Ex illis itaque liquet ſiniſtrum cordis ventriculum dextrô validiorem validiùs etiam dextrô omnes à ſe puris noxas amoliturum, atque adeò non ita periculoſum extare ſiniſtrum empyema, ſed caſſos penitus eſſe Riverianos in Hippocratem inſultus.

De latere Empyico internoſcendo, ubi memorabile recitatur exemplum de Empyemate inaudita methodo exteriùs purgato.

Riverius, Prax. lib.7. cap.4. ſignum proponit, tanquam ſuum, quo latus Empyicum à latere ſano diſtinguatur, tumorem ſcilicet œdematoſum in latere corroſo. Verùm diagnoſin illam genuinis ſuis obſervatoribus Præſes meus reſtituit, Hippocrati nimirum, *Guidoni, Pigræo*, atque *Theventino*. Videbis præſertim *Duret.* Coac. lib.2. cap.16. Coac. 68. Sed præterea Præſes meus docet latus Empyicum non modò Oedematis more tumere, verùm etiam ichores quandoque emittere & ſero quodam ſanioſo atque glutinoſo, fœtidoque ſtillare. Imò latus narrat *ſudorum poris* tabo quodam purulento hic & illic maduiſſe; & cùm omnia ſymptomata inſinuaſſent pus eſſe vel ferro vel igne potentiali educendum, ac interim æger Martem & Vulcanum perinde horreret, fruſtillum plumbi, inſtar feſtucæ, in pororum patentiorem unum, tabo craſſiori fluxum, turundæ ritu ſolerter intruſum eſſe, atque ſic in dies craſſius illud atque longius plumbum inditum eſſe, donec tandem intimiùs adactum, pectus ipſum penetraſſet, ut ex ejus penetralibus pure deinceps liberiùs manante & probè deterſo priſtina ſalus redintegraretur.

In Empyematis operatione falsò doceri vaſis intercoſtalibus parcere Chirurgos.

Lippis & tonſoribus notum eſt ad Empyici pectoris apertionem præcipi ut ſcalpelli dorſum obvertatur coſtarum crenis, ne vaſa cædantur. Sed cautionem illam futilem & agyrticam eſſe nos in Amphitheatro docuit Clariſſ. Præſes meus, Anatomiæ magnus Antiſtes; Noſtris

ſtris etenim oculis ſubjecit brevi duntaxat tractu crenari coſtas, & falſiſſimum eſſe intercoſtalia vaſa coſtarum crenas longe decurrere. Imo vaſa iſthæc pleurâ ſuâ ita nudavit, ut luculenter viderimus *ſuperiorem* ubique *venam*, *nervum infimum*, *arteriam* vero *intermediam* eſſe, idque tam altâ à coſtarum crenis diſtantia ut nuſquam ſecandus veniat muſculus intercoſtalis interior, quin iſthæc intermedia vaſa ſaucientur tranſverſa. Quid igitur nobis obtrudunt, *ſuam induſtriam obtenturi Chirurgi*, ſeſe vaſa pleuritica longè declinaturos, ſi modò, inter Empyicum pectus aperiendum, ſcalpelli aciem in interioris coſtæ dorſum obverterint. Apage nænias agyrtis unicè dignas, à Medicis vero genuinis atque cordatis longè abhorrentes. *Atque hæc ex Clariſſ. D. Drelincurtio. Sequuntur jam.*

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Quoad curam empyematis, ſeu quando pus factum in cavitate nuctuat, & ſtagnat, 1. Eſt evacuandum.

2. Acrimonia ejus noxia corrigenda. 3. Læſio partis inducta reſtituenda.

Quoad *puris evacuationem*, hæc per convenientes vias inſtituenda venit. *Via convenientes* ſunt vel *naturales* vel *artificiales*: *illa* quibus *natura* molitur evacuationes, & quæ ſubinde per varia loca inimitabili arte purulentias evacuat, ut dum v.g. pleuriticorum, vel alias in thorace ſuppuratorum purulentias, nunc per *urinas*, nunc per *alvum*, nunc frequentiſſimè per *ſputum* evacuat, imò per *purule tam*, in toto corpore *ſcabiem*, quo de vid. M.A.N.C. *Ann.* 2. *pag.* 230. ſolvi obſervatum fuit. Sanè *pus empyici* per *urinam* excretum c. dolore quaſi nephritico & ſtranguria refert *Horſt. l.*3. *obſerv.*10. Simile *vid. ap. Panarolum*, item *Borellum cent.* 2. *obſervat.* 17. Ipſemet *curavi mulierem* gravi pleuritide correptam, ſuppuratam, cui ſupervenit fœtidiſſima materiæ purulentæ urina, qua per 10. vel plures dies continuante cum ſenſibili alleviatione ipſa ſanab. tur. *Præcavebam ſimul phthiſin ac tabem* per pulveres & antihectic. Poterii, myrrh. ocul. cancror. antimon. diaph. balſ. ſulphuris therebinth. &c. Elix. Prop. raro propinabam, quia hoc ſemper alvi fluxum ſiſtebat, ut neceſſe eſſet, eam denuo provocare clyſmate. Sicut jam ſuprà hujuſmodi variæ excretiones *circa hepatis & lienis abſceſſus* inſinuatæ fuerunt. Facit huc quod refert *Hildan. centur.* 3. *hiſt.* 39. Nempe ulcus diuturnum in brachio ex ictû ſclopeti, quod, quia *per urinam* pus excernebatur, ulcus ſiccabatur: Quamprimum verò ulcus recenter fluebat, tum patiens rurſus urinas laudabiles nullo pure permiſtas reddebat. *Per quas vias materia empyematis in pectore*, v. gr. *deferatur ad urinam* aut alvum, *aut etiam ad os* pro expuitione, plures autores litigant. *Conf. Senn. lib.* 2. *prax. ubi* de pleurit. quaſt. 3. Willis Pharm. rat. P. 2. *pag.* 150. 201. M.A.N.C. *Ann.* 3. *pag.* 393. & *Ann.* 6. *pag.* 70. His in caſibus ſi moliatur aliquid natura, ſemper miniſter ejus eſt Medicus, dum, quò illam vergere videt, eò ſimul motum illius promoveat. *Si verò rupto abſceſſû & collecto* jam *empyemate* pectoris, eam nil moliri obſervat, pro copia puris dum vires adhuc conſtant, evacuanda, imprimis *vomitus* convenit, cujus inſignes utilitates pluribus *Piſo de colluvie ſeroſa* declarat. Hinc *ſputum* imprimis promovendum, ut hujus medio ceu per proximas vias, modumque magis ordinarium, puris fiat evacuatio. *Pro quo ſcopo Nicotiana* eſt egregia cujus uſum ſuprà ex *Ferdinando* declaravimus.

In ſputo hoc promovendo habenda ſimul ratio qualit. tum materiæ purulentæ evacuandæ, quæ *quo acrior* fuerit, ac tenuior, eò magis *temperantia* ſimul uſurpanda ſunt: *Quòd ſi vero non acre ſed craſſius* ſit pus evacuandum, *incidentia & abſtergentia* magis in uſum vocanda. In ſpecie *mel*, & ex eo paratum *hydromel* ſeù *aqu. mulſa*, *oxymel ſquilliticum*, inter expectorantia primatum ducunt; in qua *mulſa hyſſopus*, *ſcabioſa*, *parietaria*, *helenium*, *iris*, *marrubium*, *liquiritia*, *jujub. paſſula* pro indicantium varietate ſimul incoqui & propinari poſſunt. Vel fiat *miſtura* expectorans.

℞. Aq. hyſop. ℥iij. aſthmat. ℥iij. oxymel. ſquillitic. ʒvi. ſyr. Nicotian. ℥ß. emet. ʒiß. M. capiatur pro luoitu.

Artificiales via pro evacuando pure ſunt *paracenteſi*, quæ ubi *priores* illæ *naturales* vel non ſuffecerint, vel non ſuffecturas ſuſpicio eſt, *in tempore* initiui poteſt. *In tempore dico*, ut quando natura *empyema* non expurgat per *urinam* ſtatim inſtituenda *Paracenteſis*, ne pus in ſaniem convertatur, ne vires frangantur, ac pulmo à ſanie corrumpatur.

2. *Acrimoniam puris & ejus noxam corrigunt*, hoc eſt, ut alias dicunt, ulcus *abſtergunt & mundificant* optimè remedia *ſulphurea*; quodcunque acre temperantia & *balſamica*, quaſi vi ulteriorem progreſſum *apoſtematis & puris* inhibentia, uti ſunt *ſulphur* & *antimonialia fixa*, &c.

3. *Ea verò, qua læſionem partis* poſt abſceſſum ſuppuratum *reſtituunt*, ſunt *vulneraria*, præcæteris *hedera terreſtris*, *ſcabioſa*, *chærefolium*, item *lignorum & radicum decoctum*, &c. Optimè hæc duo junguntur, ſed ſemper habenda eſt ratio *Puris* ut hoc vel prius, vel ſimul evacuetur. *Febris adjuncta*, ne hæc plus majus intenſa augmentetur. Ad hoc *ut evacuetur pus* præter evacuationem per vomitum ſi eſt in thorace, vel in alio loco, convenientiſſima ſunt omnia *antimonialia fixa*, v.gr. *antimonium diaphoretic.* quod ipſum *cum decocto chærefolii*, vel cum *hedera terreſtri*, vel quod meliùs cum *decocto radicis chinæ* propinetur, propinando ſæpius cum hauſtu iſtius decocti ʒj. *Antimonii diaphoretic.* Hoc enim mirabiliter ſuppurationes quaſcunque curat ſanguinem congrumatum & empyema imprimis pectoris.

Et tunc cum *radice Chinæ* ſimul coquenda ſunt *tuſſilago*, *hyſſopus*, *conſolida major*, *capill. veneris* & ſimiles: Non opus eſt multa addere, ſimplex enim ſufficiat decoctum cum quo propinetur *Antimonium diaphoreticum*.

Poſt Antimonium diaphoreticum imprimis eſt Balſamus ſulphuris, qui quæncunque ſuppurationem ac internarum partium & viſcerum corruptionem, cito, tuto & jucundè curat. Vel ſim-

ſimplex vulgaris, cum ſpiritu terebinthinæ; vel aniſatus cum oleo aniſi pectoralis, vel ſuccinatus cum oleo ſuccini; vel juniperinus cum oleo juniperino. Loco Balſami ſulphuris ſimplicis ſumatur Balſamus ſulphuris auratus antimonii ex Polemanno, erit balſamus eo magis laudatus.

Denique Arcæus tract. de capitis vulneribus, Egregium modum docet curandi empyemata beneficio decocti ligni Guajaci, cujus methodus eſt optima, & quâ abſervatâ aliquot empyematici reſtituti fuere.

Nec incommodè ligna ſantala hic recipiuntur, verbi gratia.

♃. Raſur. ligni Guajaci ℥ j. ſaſſafr. ℥ß. Macera per 2. horas in aquæ comm. ℔ vii. coque ad conſumptionem ℔ 1 ß. adde heder. terreſtr. comar. flor. hyperici. herb. veronic. an. m j. ad m ij. rad. glycyrrhiz. ℥ß. ſem. fœnic. ʒ vi. paſſul. minor. conquaſſatur ℥ iij. Coqu. ad remanentiam ℔ iv. M. S. decoctum de quo æger ad minimum ter in die capiat, ſubjungendo & alia remedia.

Hedera denique terreſtris omnibus præferenda eſt ſpeciebus ſimplicium quæ ſuppuratos ex fundamento, ut ſic dicam, curat: Ejus decoctum ſeu eſſentia ſi aſſumatur, aut quod meliùs cum eodem antimonium diaphoretic. propinatur, aut denique ſi ejus ſuccus ſemper cum decocto Guajaci permiſceatur.

Certum eſt quod hædera terreſtris ſit inæſtimabilis in hoc caſu.

Hinc ſunt qui maximè æſtimant.

♃. Succ. hederæ terreſtr. ℥ iv. praſſii (id eſt marrubii) ℥ ij. thuris myrrhæ an. ʒ j.

Sacchari parùm; redigantur ad conſiſtentiam ſyrupi, & ſubinde uſurpentur.

Denique decoctum braſſicæ capitatæ rubræ, cum tantillo ſacchari temperatum, eſt egregium, qua materiam purulentam educit per urinam. Poteſt etiam dari cum decocto Chinæ, antimon. diaphoret. & ſimilia.

Lac quoque caprillum cum ſaccharo roſato uſurpatum, pro ultimo hoc ſcopo eſt egregium. vid. M. A. N. C. an. 1. p. 78.

Confert. cum his Willis. Pharm. ration. p. 1. ubi de phthiſi & empyem.

Balſami ſulphuris feci mentionem: ſi hujus igneus calor pertimeſcatur, optimè permiſcetur ſaccharum Saturni vel Antihecticum Poterii, quæ in his caſibus ſunt egregia.

Item Balſamus Peruvianus non incommodè poteſt ſubſtitui balſamo ſulphuris. *Michael Ettmuller. Collegii Medici Part. 1.*

Quoniam curantur Empyici difficillimè, conſueverunt veteres Thoracem incidere: ut indè purulenta materia promptiùs educeretur. Monet autem Hippocrates ne pus univerſim effluat: tunc enim languentes Mors certò excipit, ut experimentis pluries innotuit. Partem verò urendam, vel ſecandam nonnulli eligunt inter tertiam & quartam coſtam: alii inter quartam & quintam: & alii inter quintam, & ſextam. De qua re legendi potiſſimùm Paulus Ægineta, Fabritius ab Aquapendente, Heurnus, Scultetus, Barbette, Marchetti. Hippocrates 1. de Morbis utroque latere pure affecto, ſiniſtrum potiùs aperiendum voluit: minùs etiam lethalem dici citi actam ibi ſectionem. Verùm Epiphanius Ferdinandus ex eodem Hippocrate de internis affectionibus tutius putat perforare coſtam ipſam. Idipſum approbat Martianus etiam in Hydrope Pulmonis ex eodem Hipp. de Natura muneb.

At longè periculoſiorem, quàm vulgò creditur, Paracenteſin eſſe exiſtimat Jo. Van-Horne, & Tulpius pluries infeliciter inſtitutam ait. Quamobrem pleríque ad alia remediorum genera confugiunt; quæ ſi non magni juvaminis, ſaltem minoris ſunt periculi. Fumo tabaci per fiſtulam excepto, eundemque decocto calido cum ſaccharo bis tantum ſumpto, pus è cavo Thoracis per tuſſim excretum memorat Epiphanius Ferdinandus: debet autem illud convenienti digeſtione depurari, & caſtigari. Alii communius diureticis inſiſtunt documento Galeni 6. de loc. affect. cap. 4. Nec denique deſunt, qui etiam per alvum expurgatum empyema recenſeant: nam præterquam quod viſum id aliquando fertur ab eodem Galeno c. 6. de loc. aff. cap. 4. confirmatur quoque a Velſchio, qui acceptum à Matthia Baccono refert, Empyicum ex pleuritide ſanatum frequenti potione, ex ſyr. Althææ, oxymelle, ſaccharo, mannâ, oleo amygdal. dulcium recenti, & aquâ ſcabioſæ, pure nimirùm, ut ipſe inquit, alvo procliviùs, quàm ore, expurgato. At ductus iſti nondum ſatis perſpecti ſunt, quamvis illos oſtendere adniſus ſit Bauhinus relatus ab Horſtio, & à Sennerto; ac multo antea Galenus cap. 6. de loc. affect. 4. & 7. Aph. comm. 30.

Profuiſſe nimiùm vidimus Empyicis decocta ex ſcabioſa, pulmonaria, ſanicula, tuſſilagine, hyperico, hyſſopo, carduo benedicto, betonica, iridis Florentinæ, & lappæ majoris radice, glycyrrhiza, conſolida, C. C. C. & majori ex parte ligno guajaco, & lentiſcino compoſita, & exhibita ad plures dies cum balſamo ſulphuris, aniſ. vel terebinth. ad guttas aliquot manè per quinque ſaltem horas ante cibum. Efficax quoque obſervatur elixir proprietatis elicitus cum aqua cinnamomi, cum quo commiſceri poteſt ſyrupus de tuſſilagine, de hedera terreſtri, de hyſſopo, de praſſio, ſi libuerit. Flores Antimonii fixi, & Antimonium diaphoreticum ritè præparatum, miram opem præſtitere, ſicut pariter illius ceruſſa deſcriptione Angeli Salæ, non neglectâ tamen in hanc rem obſervatione Friderici Hofmanni. Magna etiam vis ineſt Terebinthinæ albæ Cypriæ, ſi cum modico vitelli ovi diſſolvatur, & cum aqua hederæ terreſtris ſtillatitia guttatim infuſa tantiſper ſubigatur, quouſque cremorem lacteum æmuletur. Capi poteſt ad unciam unam vel alteram jejuno ſtomacho. Succus ejuſdem hederæ utiliſſimus memoratur à nonnullis, ſi cùm olibano diapenid. redigatur in formam Electarii, & per vices aſſumatur, vel in ore detineatur.

Ad Pulmonis vomicam, refert Cardilucius ſibi pro ſecreto communicatum ſpiritum e pulegio in ſpiritu vini per octiduum infuſo elicitum, vel inſenſibiliter vel per ſudorem, aut urinam illam diſſolvere. At Morbus hic ſicuti rariſſimus, ita difficillimæ curationis; quinimò priùs hominem enecat, quàm internoſcatur aut opportunis remediis tractetur, cùm repente

è vivis ægros tollere ſoleat, niſi ſponte ſua rumpatur vomica & purulenta materia in Thoracis cavum deponatur, vel ſenſim expuatur. *Lucas Tozzi de Medicin. Practic. part.1.*

Signa Empyematis ſunt gravitas cum fluctuatione (præcipue cum ab uno latere in alterum decumbant) in thoracis cavitate, ſi Pleuritis aut Peripneumonia præceſſerunt, reſpiratio difficilis, ſputum purulentum & fœtens, febris hectica, & aliquando ſudores nocturni frigidi.

Indicationes ſunt puris excretio per expectorationem, urinas, aut alio quocunque modo, ulceris deterſio & conſolidatio, & febris hecticæ ablatio.

Primò injiciantur Clyſteres lenientes, emollientes, & carminativi, & repetantur, ſi alvus non reſpondeat. Purgetur æger potione ſequenti.

♃. Rad. enul. ℨj. glycyrrhiz. ℨij. ſem. aniſ. fœnicul. dulc. ana ʒ j. crem. tart. ℨß. fol. ſen. mund. vin. alb. odorif. nutrit. ℨv. Coque, & Colaturæ ℥iv. aut vi. adde diaphœnic. ℨij. ſyr. roſ. ſolut. cum agaric. ℥ j. M. ſ. f. Potio mane ſumenda cum regimine.

Si vires ferant & febris urgeat, inſtituatur venæſectio in brachio.

Victus ſit tenuis & ſiccans, ex aſſatis potius quàm elixis. Sæpius comedat pineolas, avellan. amygd. dulc. ficus, paſſul. &c.

Potus ordinarius ſit hujuſmodi.

♃. Sarſæp. ℥ vi. ſaſſafr. ℥ ij. lign. ſanct. ℥ijß. glycyrrhiz. ℥ i ß. paſſul. ℥ iij. aq. hord. ℔xxiv. Infund. & coq. ad tertiæ partis conſumptionem. Coletur & aromatizetur ℥j. pulv. coriand. ad uſum ſervetur in lagenis lapideis.

Vel ♃. Raſur. lign. ſanct. inter. nigerr. ℥ iv. rad. ſymphyt. maj. ℥vi. rad. tuſſilag. ℥v. ſcabioſ. veronic. caryophyllat. botry. an. m. ij. glycyrrhiz. recent. ℥ ij. Infund. in ℔ viii. aq. f. vaſe probè occluſo, mox coq. in alembico ſuperpoſito capitell. ad ℔ ij. conſumpt. Colatura ſumatur bis terve in die ad ℥ vi. vel viii. quàvis vice longè à paſtibus.

♃. Rad. chin. ℥ ij. enul. ℥ j. tuſſilag. ℥ iij. caryophyllat. totius, ſcabioſ. an. m. ij. fol. beton. pulmonar. piloſell. heder. terreſt. eryſim. an. m. j. ſummit. marrub. alb. hyſſop. an. m. ß. paſſul. purgat. par. xx. jujub. par. x. dactylor. ficuum an. par. iv. Coq. in hydrom. dilut. ℔ vj. ad ℔ ij. conſumptionem. Colatur. adde ſyr. capill. ven. ℥ iv. ol. ſacch. ℥ ij. M. ſ. f. Apozema. Doſ. ℥ vi. bis in die longè à paſtibus per octiduum.

♃. Rad. enul. rec. ℥j. urtic. urent. ℥ ij. glycyrrhiz. Hiſpan. ℥ x. fol. veron. mar. cum toto, heder. terreſt. botry. an. m. j ß. eryſim. m. ij. ſummit. hyſſop. marrub. alb. an. m. j. Coq. in hydrom. vinoſ. defæcat. fiat Colatura, in qua clarificata macera paſſul. mundat. ℔iß. ficuum ping. ℥ viii. Bulliant, extrahe pulpam, quæ cum liquore reſiduo lentè coquatur in Electuarium.

♃. Hujus Electuarii ℥ iv. mell. deſpumat. cum phlegmate ex deſtillatione olei aniſ. ℥ iij. ſacc. caud. ℥v. vin. de Malaga ℥vi. Coq. lentè ad conſiſtentiam eclegmatis, inſtilla ol. ſulphuris per campanam, q. ſ. ad gratam aciditatem. M ß. & lambatur inſtar linctus.

Aliquando oleum ſacchari hujuſmodi præſcribo.

♃. Rad. enul. ℥j. ireos Flor. ℥ß. glycyrrhiz. ℥vi. fol. ſicc. marrub. alb. hyſſop. ſcat iol. heder. terreſt. eryſim. an. ℥v. rad. caryophyl. ſicc. ℥ x. cort. rad. ſaſſafr. ℥ iij. ſem. aniſ. fœnic. dulc. an. ℥ vii. contuſ. affund. aquæ vit. ad iv. digit. ſupernatationem, infunde per quatriduum: Colaturæ ℔ ij. adde ſacchar. cryſtal. pulv. ℔j. flor. ſulph. ℥ j. accende liquorem in paropſide ſtannea, & agita donec inflammatio ceſſat, cola per linteum, & adde meliis paſſulat. quartam partem, f. Eclegma.

Si ſputa ſint purulenta, & tuſſis urgeat.

♃. Pulp. rad. alth. & paſſul. in aq. ſcabioſ. & hyſſop. ſimul. coct. piſt. & traject. ℥ ij. pulv. ſubtiliſſ. fol. tuſſilag. glycyrrhiz. Hiſpan an. ℨiß. ireos Flor. ℨij. lact. ſulph ℨiij. ſacch. cryſtal. pulv. ℥viii. cum pauca aqua hyſſopi f. Paſta pro trochiſcis hypoglott.

Si opus ſit majori deterſione, convenit Lohoch de thure.

♃. Thur. maſcul. ℨ ij. ſacch. cryſtal. ℥ ij. pulv. includ. cavitate majoris pomi dulcis, quod proprio operculo tectum torreatur, & pulpa bene cocta à ſuperfluitatibus ſeparetur, addendo pulp. rad. enul. in hydromel. ad putrilag. coct. piſt. & traject. ℥j. pulp. paſſul. ℥ij. pulv. hyſſop. & fol. tuſſilag. an ℨ iij. ireos Flor. ℨ ij. ſucc. glycyrrhiz. ℥ß. ſyr. de eryſim. heder. terreſt. roris ſolis an. ℥ iij. flor. vel lact. ſulph. ℥ß. M. ſ. f. Lohoch.

Potens admodum eſt remedium Saponea ſequens magiſtralis.

♃. Rad. enul. rec. ℥ij. alth. ℥iv. paſſul. maj. ℥ iij. Coq. ad putrilaginem in hydrom. malvar. piſtentur, trajiciantur per ſetaceum, de pulpa ſume ℥ ij. ſuc. glycyrrhiz. ℥ß. ireos Flor. ℨij. ſem. aniſ. fœnic. dulc. an. ℨiß. ſem. angel. cardam. an. ℨß. maſtich. olib. an. ℨ j. cinam. inter. ℨij. croci ℈ ij. Terantur terenda in alcohol, adde duplum ſaponis Venet. alb. & cum ſyrupo pectorali f. Electuarium, addend. ol. aniſ. ℨ ß. doſ. quant. nuſc. moſcat. bis terve in die.

Mel Paſſulatum de quo ſapiùs ſuprà dictum eſt.

♃. Paſſul. ℔ iv. aq. f. ℔ xii. macera per hor. 24. dein coq. ad tertias. Colatura coquatur ad mellis conſiſtentiam, & uſui ſervetur.

Tabellæ de Althæa de quibus mentio ſupra facta eſt.

♃. Spec. diatrag. frig. pulv. glycyrrhiz. ana ℥ iv ß. ſem. papav. alb. ℥ iij. ireos Flor. ℥ ij ß. ſacch. alb. ℔ i ß. cum pulp. alth. q. ſ. f. Tabellæ.

Poſt deterſionem, ſi opus ſit validâ exſiccatione uſurpetur ſuffitus talis.

♃. Auripigm. ex cineribus vitis vel cum flor. ſulphur. ſublimat. ℨß. Tabaci Indici opt. ℨ iij. tuſſilag. rad. enul. calam. aromat. ana ℈ iv. lign. aloës, benzoin. gum. guajac. naturalis ana ℨ i ß. f. pulvis ſubtiliſſ. & cum tereb. Venet. q. ſ. vel balſam. Peruv. f. trochiſci num. 12. pro ſuffitu, cujus fumus excipiatur cum infundibulo.

Sæpius Tabacum compoſitum ſequens præſcribo.

♃. Fol.

♃. Fol. tuſſilag. ſiccat. ℥ß. laur. ſalv. malabathr. an. ℥ ij. rad. enul. ℥ ij ß. cort. guajac. gum. ejuſdem an. ʒiß. tabac. Indic. ʒiij ß. ſuccin. oliban. an. ℈ vii. auripigm. flaviſſ. ſcintillant. ℥ß. Auripigmentum, ſuccinum, oliban. cort. & gum. pulverizentur, & cum cæteris craſſiuſculè inciſis miſceantur; & capiat fumum inſtar Tabaci vulgaris, idque paulo ante aſſumptionem apozematum pectoralium bis terve in die.

Si Empyema per latus alterutrum viam moliatur, latus affectum foveatur fotu ſeq.

♃. Rad. alth. lil. alb. an. ℥ ij. brion. ari ana ℥ i ß. enul. ℥ iij. fol. malv. parietar. ſenecion. ana m. j. ſcabioſ. heder. terreſtr. marrub. alb. ana m. ij. ſem. fœnugræc. ʒ x. ſem. aniſ. fœnic. ana ℥ iij. Coq. in aq. f. part. xii. mell. part. ij. acet. ſcillit. part. j. Colaturæ adde ol. violar. ℔ j. chamæm. rut. ana ℔ß. M. f. & cum ſpongiis eodem madidis f. Fotus mane & veſperi per horam integram.

Poſt fotum, optimè terſâ parte, applicetur Emplaſtrum ſequens lateri affecto.

♃. Empl. diachyl. ireat. ℥ iv. pic. Burgund. ℥ iij. ladan. ℥ ij. gum. caran. tacamahac. an. ℥ j. pulv. flor. chamæm. melilot. trifol. odorat. ana ℥ ß. pulv. cumin. rut. flor. ſulphuris ana ʒ vi. croc. ʒ ij. balſ. Peruv. terebinth. Venet. an. ʒ vi. cer. flav. q. ſ. f. Emplaſtrum. Aut applicari poteſt Emplaſtrum Diaſulphuris Rulandi.

Si adſit catarrhus, conveniunt fontanellæ, vel in ſutura coronali, vel in homoplatis.

Aquæ Thermales ſulphureæ hic maximè conveniunt.

Paracenteſis antequam vires ſint nimis conſumptæ ſemper fere fœliciter ſuccedit, aperto latere inter quintam & ſextam coſtam (ab interioribus numerando) eo in loco ubi ſub infimo exortus pectoralis muſculi angulo muſculus ſerratus major & epigaſtri obliquus externus dentatim junguntur, ſcalpello acuto panniculo obligato deorſum natante mucrone, ſervatâ rectitudine fibrarum intercoſtalis muſculi, & cutem ipſam cum ſubjectis partibus audacter dividat Chirurgus, adactâ in ſuperiorem coſtæ quintæ partem acie. N. B. Potius antrorſum aliquantulum quàm verſus ſpinam ſecandi ſunt omnes Empyematici, ſalvis diaphragmate & pulmonibus qui in iſta parte vulnerari nequeunt, ſumto inter ſecandum expirationis momento. Dein fiant injectiones vulnerariæ, detergentes, & poſtea exſiccantes & conſolidantes. *Theodor. de Mayerne Prax. Medic. lib. 2.*

Hic in Curatione Empyematis jam addamus quæ de Paracenteſi thoracis, habet Thomas Fienus in ſuo de præcipuis artis Chirurgicæ controverſiis libello ſic autem ille.

Paracenteſis eſt ſectio, per quam fit vulnus penetrans in corporis cavitatem. Etſi autem per paracenteſin intelligatur proprie tantum ſectio, quæ fit ferro frigido, tamen volo ego eam hic latius conſiderare, ſic ut ſub paracenteſin non tantum ſectio comprehendatur, ſed etiam uſtio, qua fit ulcus penetrans. Perforatio enim uſque ad corporis cavitatem fit duobus modis, vel uſtione, vel ſectione. Quia autem utraque eſt ad eundem finem, ideo utramque ſub generali nomine paracenteſeos hic comprehendere volo. Dico, penetrans in corporis cavitatem. Corporis autem cavitates duæ ſunt; una ſupra diaphragma, quæ eſt cavitas intra thoracem contenta: alia ſub diaphragmate, quæ eſt cavitas in abdomine contenta. Ideo duplex eſt paracenteſis; alia pectoris ſeu thoracis, alia abdominis.

Uſus, & finis utriuſque paracenteſeos unus eſt, ut nimirum per foramen ſic arte factum aliquid, quod intra illas cavitates contra naturam continetur, & alia ratione à natura excludi non poteſt, educatur. Quod ibi continetur, vel eſt pus, vel aqua. Itaque omnis paracenteſis eſt aut ad pus, aut aquam; & vel ex pectore, vel ex abdomine educendum. Pus in pectore colligitur, vel à præcedente anginâ, vel pleuritide, vel peripneumonia ſuppuratis, & ruptis, & ſic affectus vocatur empyema. Vel etiam à vulnere, vel caſu ab alto ruptis intra venis & ſanguinem multum effundentibus, qui in pus convertitur. Pus intra abdomen colligitur aliqua phlegmone alicujus partis, intra ipſum contentæ, ſuppuratâ aut ruptâ, ut renum, hepatis, meſenterii, peritonei, aliuſve. Aqua colligitur ſupra Diaphragma in cavitate pectoris, ſic ut pulmo ei innatet, ex pulmonis nimia refrigeratione, pericardii fiſſura, aut ſeri ex oſculis venarum diapedeſi. Et is affectus vocatur hydrops pulmonis. Aliquando colligitur aqua in abdomine, & ille affectus vocatur Hydrops ſimplex, ſeu Aſcites. In his omnibus affectibus convenit paracenteſis. Puto ego, adhuc aliam cauſam eſſe, propter quam paracenteſis fieri poſſit; nimirum, non tantum, ut aliquid ex cavitatibus corporis evacuetur, ſed ut aliquid etiam in eas immittatur. Sic poteſt fieri hæc ſectio ut decocta aliqua abſtergentia, cum ſyringis injiciantur; interius ſcilic. ulceribus aliquot difficilibus exiſtentibus, quæ curari non poſſunt, & ad quæ non poſſunt alia ratione medicamenta commode prævenire. Sic Harcerus inſignis Chirurgus Hiſpanus docet, ulcera pulmonis, & Phthiſim facile eſſe curatu, & ſeſe ſæpius ea curaſſe, & curæ modum docet hunc; ut nempe in pectore ſectio fiat, & per foramen decocta detergentia injiciantur, quibus ulcus eluatur, mundetur, & conſolidetur.

Quæritur autem an unquam paracenteſis pectoris ſit facienda? Videtur autem quod non, autoritate Pauli Æginetæ l. 6. c. 44. ubi dicit; *aliquos uti ſectione, vel uſtione thoracis penetrativa uſque ad cavitatem. Sed iſti, inquit, ſtatim mortem inferunt, vel faciunt, ut fiſtula remaneat.* Hollerius comment. Sect. 6. Aphor. 27. dicit; *ſe duos vidiſſe empyicos, ſed unum eorum obiiſſe, alterum fiſtuloſum ulcus reſervaſſe.* Hiſce ratio videtur ſuffragari. Quia ſi in thorace foramen fiat, per illud externus aër ingredietur, & calor, & ſpiritus interni egredientur, & cor, & pulmo, principes & calidiſſimæ partes, ſpirituque plenæ refrigerabuntur, & debilitabuntur, & mors ſequetur. Secundò, quia eſt communis opinio Medicorum, quod pulmo moveatur fuga vacui, ad motum thoracis. At ſi in pectore fiat fora-

men, jam ceſſabit ratio illa fuga vacui, quia aër, qui poteſt de foris ingredi per foramen, faciet, ut tunc non ſit amplius tale periculum vacui, & ideo debebit motus pulmonis ceſſare, vel ſaltem valde minui; pulmonis vero motu vulnere imminuto & pure interius cavitatem opplente, & reſpirationem impediente, ſequitur, quod fieri debet ſuffocatio, & mors. Saltem, cum in cavitate utrinque thoracis pus continebitur, non poterit ſectio talis ulla ratione fieri, quia illa ſectio tunc fiet, vel in uno latere, vel in utroque: ſi fiat in uno tantum, fiet fruſtra, quia per illam tantum poterit evacuari pus, quod in illo latere eſt, quod autem eſt in oppoſito latere non poterit, & tunc illud poterit adhuc tàm bene mortem cauſare per ſe, quàm antea. Si fiat ſectio in utroque latere tunc omnino ſequitur, quod non poterit pulmo fuga vacui moveri. ergo neceſſe erit pulmonem à reſpiratione ceſſare, & ægrum mori.

Contra vero quod hæc ſectio in empyecis, & hydrope thoracis aliquando fieri poſſit, docet, Hipp. variis in locis. Nam lib. 3. de morbis docet, quomodo empyemate laborantes ſunt urendi, & ſecandi. lib. de intern. affect. docet coſtas ipſas perforare in hydrope pulmonis, quo per foramen aqua valeat exire, & Aphor. 27. ſ. 6. dicit: quicunque empyici aut hydropici ſunt, & ſecantur, vel uruntur ſi pus vel aqua confertim exeant, moriuntur. Ubi inſinuat, quod illi quidem ſecari, & uri poſſint; ſed hoc tantum ſit cavendum ne aqua & pus confertim exeant. Porro omnes ferè Practici docent in empyemate, ſi videamus, quod natura intrà certum tempus pus ejicere non poteſt, paracenteſin eſſe faciendam. Etſi enim illa abſque dubio non ſit periculi expers, non eſt tamen certò lethalis, ſed ſæpiſſime poteſt curari, ut experientia docet. Præſtat ægro remedium adhibere, à quo ſit ſpes ſanationis, etiamſi periculi aliquid habeat, quà certæ morti relinquere. Si enim ſic relinquuntur vel mox moriuntur, multitudine puris ſuffocati. vel quia pulmones in eis inflammantur, & corrumpuntur: vel in phthiſin abeunt, quæ omnia ſunt mala lethalia. Quod autem hæc ſectio non ſit tam periculoſa, ex eo patet, quod omnes ſingulis diebus experimur, plurimos homines convaleſcere, qui vulnere thoracis penetrativo læſi fuere. Huic accedunt exempla eorum, qui paſſi talem paracenteſin, tamen fuere curati. Scribit Plin lib. 7. cap. 50. quod Phalereus deploratus à medicis vomicà laborabat. Et cum mortem in acie inquit, quæreret vulnerato pectore medicinam ab hoſte invenit, & per vulnus erumpente pure fuit curatus. Idem ſcribit Val. Max. lib. 1. cap. 6. Hipp. in Coacis prænotionibus ſcribit, ſe compertum habere, uſtione aut ſectione quoſdam evaſiſſe in diuturnis thoracis ulceribus. Paſchalius li. 1. c. 19. commendat hanc ſectionem, & dicit, quendam nomine Lupum ſic ab empyemate fuiſſe curatum. Veſalius in conſilio pro vulnere Ducis Terræ novæ, dicit, ſe hac ſectione ſæpius uſum fuiſſe, & alios uti ſe vidiſſe, & ſe nunquam advertiſſe ex ea aliquid ſiniſtri, aut contra præcepta artis eveniſſe, & licet contigerit aliquando, aliquos ſic ſectos mori, non fuiſſe, tamen mortuos ratione iſtius ſectionis, ſed magnitudinis primi mali, propter quod ſectio erat inſtituta: ſcribit Braſagonus in ſuis comment. in 6. Aphor. 27. ſe quendam ſuppuratum uſſiſſe, & ſanatum fuiſſe. Saxonia etiam ſe unum ſecuiſſe dicit, & adhuc vivere. Paræus, Harſæus, Guinimæus, aliſq; Chirurgi celebres hanc ſectionem commendant, & faciendam docent. Quapropter ad argumenta, in contrarium allata ſic debet reſponderi. Ad autoritates; dubium non eſſe, quin aliquando ſecti moriantur, ſed id ſæpè accidit, ut ait Veſalius, ratione Empyematis, quod interna corrupit, & non ſectionis, ſæpe quod ſectio mala ſit facta, aliquando forte etiam propter ipſam ſectionem. Sed non ſequitur, quod ideo remedium omnino ſit omittendum, quod aliquando obfuit: ſufficit, quod poſſit ſæpius prodeſſe, & ad hoc ut in deſperatis caſibus adhibeatur. Ad rationes, atque ad primam: non propter foramen internas illas partes valde refrigerari, propterea quod parvum ſit, & ſemper emplaſtris, & aliis linteis bene ſit tectum, & clauſum. Ita videmus ventrem ſæpe eſſe apertum, cerebrum eſſe denudatum, thoracem à vulneribus magnis pertuſum, & nihilominus tamen adhuc ægros convaleſcere, nec exinde internas illas partes adeo refrigerari, ut inde mortem ſequi ſit neceſſe. Ad alteram dicitur, quod reſpiratio non fiat fuga vacui, etſi communis ſchola medicorum ita ſentiat. Scribit enim Felix Platerus, & alii, ſeſe ſæpe ægrotos habuiſſe, qui ab utroque thoracis latere penetranti vulnere affecti fuere, qui tamen non deſierunt, propterea commode reſpirare, quod tamen omnino neceſſum foret, ſi pulmo fugà vacui, ad motum thoracis moveretur, ut aſſerunt. Scribunt etiam Alex. Benedictus, Nicolaus Piſo; & alii, quod cum ab utroque latere pus continetur, quod ab utroque latere ſectio ſit facienda: quod non facerent, ſi utrinque vulnerato thorace reſpirationem ceſſaturam, aut pulmonem fuga vacui non amplius motum iri crederent. Sed poſito, quod ita foret, adhuc tamen poſſet ſectio utrinque fieri, quando pus in utraque cavitate continetur, ſed non ſimul, verum una poſt aliam, ſcilicet pure unius lateris per ſectionem ejuſdem lateris evacuato, & vulnere iterum conſolidato. Poſſet ſectio denuo in altero ſeu oppoſito latere fieri.

Ut hæc paracenteſis commodè fiat, ante omnia conſiderandum eſt, quis locus ei conveniens ſit; Pro quo ſciendum eſt, quod ſemper ſectio fieri debet, in loco, in quo pus continetur, & in illa parte, per cujus foramen poteſt pus exire. Nam ſi ſectio fieret in eam uſque cavitatem, in qua non eſt pus, fruſtra facta eſſet, & fruſtra periculum tentatum, & Medicus ignominia affectus. In thorace autem duæ ſunt cavitates diſtinctæ; una à dextro latere, à ſiniſtro altera: propterea quòd membrana, mediaſtinum dicta, in medio thoracis ſit conſtituta, & unam ejus medietatem ab altera ſeparet: ex quo fit, quod pus, quod in una cavitate eſt collectum, non poſſit ad alteram cavitatem venire. Accidit autem, ut aliquando pus in una cavitate, aliquando in altera tantum, in utraque aliquando cavitate colligatur, quapropter multum refert, in quo latere ſectio fiat. Colligitur pus in uno vel altero latere, prout phlegmone vel in uno vel in altero latere eſt generata.

Quæ in dexterâ parte facta eſt, in dexteram cavitatem pus deponit, quæ in ſiniſtra, in

in ſiniſtram. Per pleuritidem ſemper in unum tantum latus pus deponi poteſt; per anginam,& peripneumoniam, aliquando in unum tantum, aliquando in utrumque. Nam in angina pus quod effluit, & delabitur in tracheam, interdum poteſt dilabi in unum ramum tracheæ tantum, ſeu dexterum ſeu ſiniſtrum: interdum in utrumque. Trachea enim, cum ad pulmonem pertingit, in duos ramos bifurcatur, quorum unus in dextram, in ſiniſtram pulmonis partem alter fertur: & exinde in ſiniſtram aut in dextram cavitatem thoracis vel in utramque. Peripneumonia etiam eſt aliquando in uno latere pulmonis tantum, aliquando in utroque. Cum eſt in utroque, poteſt in utramque cavitatem pus deponere, etſi non neceſſario: quia etſi in utraque parte ſit, non tamen neceſſario abſceſſum facit in utraque parte, aut erumpit. In quo ergo latere pus continebitur, in eo erit ſecandum. Si autem in utroque latere contineatur, quid erit faciendum. Dicit Alex. Bened. lib. 10. cap. 25. & Nicolaus Piſo ac alii, tum in utroque latere eſſe ſecandam, ſed non eodem, aiunt, die. Et certe, ſi in utroque latere pus contineatur, vel non erit ſecandum, propter periculi magnitudinem, vel ſi ſecandum erit, ſecandum in utroque: nam alioqui, quod in oppoſita cavitate pus continetur, non poterit per oppoſitæ ſectionem evacuari, & ſic maneret idem periculum mortis a pure in uno adhuc latere contento, quod antea erat à contento in utroque.

Cognoſcendum ergo imprimis exactè latus eſt, in quo pus continetur. Illius cognoſcendi varia ſigna ſunt, tumor, calor, dolor, pondus, & ſtrepitus puris fluctuantis. Imprimis dico, tumor: quia tumet, & ſublimius quodammodo eſt latus, ubi collectum pus eſt, cum cutis exterioris livore quodam, & calore, quem corrupta evaporatio inducit. Sed & naturæ beneficio pus aliquando extrorſum extruditur, atque in muſculos externos erumpit. Calor etiam eſt ſignum, quia latus illud, in quo pus eſt, magis calet. Hinc Hippoc. l.3. de morbis, ad ſciendum, in quo latere pus contineatur, docet, totum thoracem creta liquida, vel terra eriĉtica obducendum eſſe, & quæ pars primo fuerit exſiccata, in ea pus contineri. Tertium ſignum eſt pondus quia, cum æger in oppoſitum, ac ſanum latus incumbit, illi pondus aliquod à ſuperna parte pendere videtur, unde interdum anguſtia premitur, & tuſſi fatigatur, & majori dolore infeſtatur. Denique fluctuatio & ſtrepitus manifeſtus puris auditur in affecto latere, cum æger convolvitur, niſi forſan puris craſſities aut copia, totum ſpacium implens, impediat. Hinc Hippocrat. alibi docet, ægrum manibus eſſe tenendum, & toto corpore concutiendum, & Medicum oportere aures pectori dolenti adhibere, ut audiat, qua parte ſtrepitus puris audiatur. Cognito latere in quo eſt ſecandum, locus præciſe eſt cognoſcendus; illum locum aliquando monſtrat natura. Itaque ſi aliqua parte thoracis tumor, aut calor major appareat, ibi eſt ſecandum. Extra illum caſum artificio locus eſt inveniendus.

Aliqui dicunt, intra ſecundam vel tertiam coſtam ſectionem fieri debere. Aliqui, inter tertiam, & quartam. Alii inter quartam, & quintam. Alii (inter quos eſt Vidus Vidius.) Inter quintam, & ſextam dicunt eſſe ſecandum. Plærique omnes, vel inter tertiam & quartam, vel inter quartam, & quintam ſtatuunt. Ego noto famoſiores aſſerere, inter quartam & quintam. Illæ autem coſtæ debent computari ab infra ſurſum, a coſtis nothis incipiendo: unde, cum dicitur, quod debet ſectio intra quartam & quintam, non debetis tunc intelligere coſtas ſpurias, ſed veras & legitimas. Verum adhuc multum refert, an verſus pectus an verſus ſpinam locus eligatur. Verſus ſpinam periculoſus eſt: Imo quia ibi pulmo pleuræ vicinior eſt. Secundo, quia ibi coſtæ ſibi mutuo ſunt viciniores, ad latera autem coſtarum decurrunt magnæ venæ, quæ ſunt venæ azygii propagines. Itaque illæ venæ ibi ſibi mutuo ſunt viciniſſimæ, ſic ut difficile ſit ſecare inter coſtas, quin illæ venæ tangantur. At ſurſum verſus pectus coſtæ, & venæ divaricantur, & paulatim fiunt tenuiores, & ideo illic minori periculo ſectio fieri poteſt, debet ergo locus eligi, antrorſum, verſus pectus, ſex aut ſeptem digitis transverſis remotus a Spina Hippoc. 1. de internis affect. advertens periculum in ſectione eſſe, ne illæ venæ tangantur. Docet alium modum, qui videtur eſſe tutior, ut nimirum ſupra tertiam coſtam ſecetur, & tunc ipſæ coſtæ terebello perforetur, & inde pleura tranſpugatur. Illa ſectio videtur minus periculi habere. Recentiores tamen Medici nunquam eam uſurparunt: quapropter neceſſe eſt, ut illa magnum aliquod incommodum habeat. Illud imprimis eſt, quod aliqui habeant coſtas tam parvas, & anguſtas, ut eas perforare impoſſibile foret. Secundo, quia etſi habeant coſtas ſatis magnas, tamen nemo eas tam magnas habet, ut per eas magnum foramen fieri poſſit, ſed tantum parvum: per parvum autem foramen non poſſit ſatis commodè pus & ſæpe tam multum, & craſſum evacuari, ſed tantum aqua. Et ideo in quibus propter aquam in thorace paracenteſis fit, in iis hæc coſtarum perforatio locum habere poſſet: vel etiam in iis, qui coſtas habent valde latas. At verò in iis, qui anguſtas, vel qui Empyemate laborant, non item, ut Libantius ſuper Aphor. & Paræus in Chirurg. etiam atteſtantur. Realdus Columbus inſignis Anatomicus, alium locum inſinuat, & dicit, commodè, & ſatis tuto hanc perforationem in ſterno fieri poſſe, quam alii quoque nonnulli ſequuntur. Sed cum non habeant certam aliquam de illo loco doctrinam, vobis vulgarem intra coſtas ſectionem commendo.

Quo ad modum perforationis, is duplex eſt: vel enim fit ſectione, vel uſtione. Alii ſectionem, alii uſtionem præferunt. Interdum fit utroque modo. Uſtio autem dupliciter fieri poteſt, vel cauterio actuali, vel potentiali. Antiqui ſolebant ferro candenti urere, ut ex Hippocrate, & Paulo manifeſtum eſt: Paræus lib. 7. cap. 10. dicit, uſtionem quæ cum ferro candente fit magis eſſe ſecuram. Idem ait Leonus: Ratio, propter quam id dicant eſt, quia ubique inter coſtas ſunt magnæ venæ, quæ facile tangi poſſunt, & ſi ſectione tangerentur, periculum adferrent magnæ, & pe-

riculoſæ hæmorrhagiæ: at ſi ferro candente tangantur non eſt illud periculum, propterea quod venæ à cauterio clauduntur. Vidus Vidius, dicit, debere fieri ſectionem cum ſcalpello, poſtea ferro candenti locum eſſe inurendum abſque dubio ad eandem hæmorrhagiam evitandam: Verum ego imprimis non probo, ut locus ferro candente uſque ad cavitatem inuratur. Nam præterquam, quod hoc remedium ſit horrendum, & crudele, non convenit etiam corporibus, jam à morbo tam debilibus; & attactu ignis febris augeri, & membrana ſuccingens coſtas inflammari poſſet. Ideo Paulus, & Albucaſis, cum de uſtione uſque ad cavitatem loquuntur, dicunt eſſe remedium, à quo ſtatim mors ſequatur. Quod ſi vero proſectio fiat, & tum videatur ſequi hæmorrhagia, equidem ut tum inſuper uſtio fiat, ſicut Vidus dicit, eſſe neceſſarium. Reſtat ergo ut perforatio fieri debeat, vel ſectione, vel cauterio potentiali; & vel alterutro ſolo, vel utroque ſimul. Cauterio potentiali ſolo inurere, nimis longæ moræ eſt: ſunt enim decem dies, antequam eſchara excidat, & interim à pure intus partes corrumpuntur. Hodie moderni Chirurgi utuntur vel ſectione ſola; vel cauterio potentiali, & poſtmodum ſectione per eſcharam ab ipſo cauterio inductam. Uterque modus eſt bonus. Sed qui ſola ſectione fit habet interim periculum hæmorrhagiæ conjunctum. Qui verò cum prævio cauterio fit, non item: per eſcharam enim venæ clauduntur. Quapropter puto ego, hunc ultimum modum eſſe ſecuriſſimum, uti etiam Guilimæus atteſtatur: non tantum, quod per hanc non ſit periculum fluxionis ſanguinis, ſed etiam, quia, cum eſchara excidit, magnum fit foramen, quod ultro diu apertum manet, per quod pus poteſt evacuari. Nam, ſi ſola ſectione perforatio fiat, debent ægri continuo cruciari impoſitis tentis ad foramen apertum retinendum, quod & calorem, & febrem, & inflammationem parit. Si ſimplex ſectio fiat, illa debet fieri, cum novacula anguſta, & acuta, non autem ſcalpello; quia inſtrumentum debet ab una parte eſſe obtuſum. Sciſſio debet fieri ſuperne deorſum, ſic, ut obtuſa pars cultri ſit ſurſum: quia ſic cavetur, ne vena quæ ſub coſta jacet, vulneretur. Et debet duci oblique ſecundum ductum fibrarum muſculorum nimirum verſus deorſum ut ſic facilius poſtea iterum vulnus conglutinetur. Cum autem potentiale cauterium imponitur, tum poſt factam eſcharam ſectio fieri debet: non cum novacula, ſed lancetta, ad cavitatem uſque: & tunc non neceſſarium eſt ductum fibrarum obſervare, ſed præſtat rectè tranſverſaliter ſecundum coſtas incidere. Sectio etiam facienda eſt, cum æger expirat, propterea quod pulmo tunc contrahatur, & à coſtis recedat, & ſic minus tunc tangi poſſit.

Sectione facta pus, aut aqua per foramen educenda ſunt, ſed paulatim. Nam ſi confertim educerentur, ſubitæ mortis periculum eſt, ſicut Hippocrat. ſect. 6. Aphoriſm. 27. & aliis libris, toties eſt atteſtatus. Tunc ſuppurantia, quæ cruſtam excidere faciant, ſunt deforis adhibenda, intus verò per foramen, cum ſyringa, injicienda ſunt medicamenta, quæ leniendi, & ad temperiem reducendi corruptas partes ſimul, & pus detergendi vires habent, ut ſunt aqua hordei cum melle roſato, aliaque decocta detergentia. Fuit etiam alius veteribus empyicos curandi modus: ſcilicet ut multis cruſtis ſuperficiariis, non autem in cavitatem penetrantibus, circumquaque thoracem urerent, quem docet Paulus l. 6. c. 46. Albucaſ. l. 1. c. 5. & meminit Gal. l. 7. Aphor. 44. cum ex Platone Comico refert, Lineſiam Evageræ Filium ab Euriphonte Medico, multis eſcharis inuſtum, fuiſſe curatum. Sed de illo modo nos hic non loquimur: ſed tantum de tali uſtione, quæ in capacitatem thoracis penetrat.

Quoad tempus paracenteſeos faciendæ, illud vel eſt generale vel particulare. Quoad generale tempus, dicunt omnes eam in empyemate eſſe faciendam ante X. à puris eruptione diem: nam poſt illud tempus vires ægri nimis debiles ſunt, & partes thoracis corrumpi inceperunt Unde etiam ſi tum paracenteſis fiat, partibus ſic corruptis, fruſtranea eſſet, & æque bene mors ſequeretur. Monent inſuper Medici ex præcepto Hipp. in Coacis prænotionibus, ut neque tum ſtatim à puris eruptione etiam ſectio fiat, ſed uſque ad XV. dies poſt illam expectetur. Rationem dicunt, ut pus illud interim concoquatur, quod perpetuo poſt eruptionem craſſeſcere, ac refrigerari poteſt. Verum puto ego & aliam rationem eſſe potiorem, ut interea ex propriis ſignis certius nobis conſtet, an ita pus erumpere poſſit, & an in thorace, & qua ejus parte ſit collectum: ſimulque videatur, an non illud alia aliqua via à naturá commodius ſit expellendum.

Hæc generalis regula eſſe debet, ut nunquam paracenteſis fiat, cum ſuſpicio jam eſt, partes intra thoracem à pure corruptas eſſe. Secundo, ut nonnunquam fiat, niſi adhuc cum mediocriter vires ægrotantis conſtant: nam cum illæ vehementer ſunt proſtratæ, non ſunt tam magno remedio tolerando; ſed æger ſuccumbit, & moritur. Hactenus Thomas Fienus de Paracenteſi Thoracis, ſequuntur jam.

Conſultationes.

Pro quodam Illuſtri, & Nobili Iuvene Empyemate, ſeu ſuppuratione laborante.

Quiſnam ſit locus affectus in caſu Illuſtris & Nobilis Juvenis apud omnes non ita conſtat, thoracem tamen ego ſecundum cavitatem eſſe exiſtimo; thoracem quidem, ut ſuadet ſpiratio valde difficilis, ſecundum cavitatem, ut gravitas illa, quæ in profundo ejuſdem præſentitur, necnon fluctuatio ibidem percepta, demonſtrant.

Et quoniam cavitatis morbus proprius eſt anguſtia, & hæc multiplex eſſe ſolet, puto ego anguſtiam hanc eſſe conſtipationem factam à materia purulenta, quæ ex abſceſſu anginoſo ſuppurato, atque diſrupto in thoracem cecidit, nam cum abſceſſus ille præceſſerit, per os non fuerit expurgatus, & nunc pus cum tuſſi expuatur, ſatis apparet thoracis cavitatem dictam à pure conſtipari; Ex quibus, ni fallor, conſtat, quæ ſit immediata cauſa conſtipationis, eſt enim pus illud, non quidem genitum in thorace, ſed in partibus ipſi ſuperioribus occaſione anginæ pro-

progreſſæ productum: Pus namque cum tuſſi rejectum thoracis actiones neceſſario ſequitur, expulſionem inquam, atque coctionem expulſionem quidem tantum, quando pus in eodem thorace non generatur (ſicuti in caſu propoſito contigit) coctionem vero ſimul, dum generatur in pectore, ſeu cavitate thoracis occaſione materiæ à capite deſtillantis, quod in patiente noſtro minime locum habet.

Quibus ita breviter conſtitutis. Dico pus ut eſt quid à toto genere præter naturam eſſe eradicandum, ut craſſum, & viſcidum detergendum, ut acre attemperandum, ut lædit thoracem eſſe educendum per tuſſicularia, & convenientia remedia, proportio tamen ſemper omnium viſcerum thoracis eſt conſervanda.

Quod autem in ſimilibus caſibus Medicus vix poſſit ad optatum finem pervenire, de ſe patet, quinimmò niſi ſpatio 40. dierum materia hæc expuatur, actum erit; Accedit (& hoc in caſu præſenti non levem timorem incutit) quod longe pejus eſt Empyema, ad Anginam, quam ad deſtillationem ſubſequi; Quapropter niſi cito ſuccurratur, imminet hectica imminetq; phthiſis: Quod tamen aliquid ſpei pollicetur, eſt ægri prudentia, & ætas juventutis, nec non & illud quod tota thoracis cavitas haud eſt repleta, ſed tantum dextra ejuſdem pars afficitur.

Accedens itaque ad curationem, venæ ſectionem improbo, ſed aliis non conferentibus judicio ad thoracis perforationem in parte dextra inuſtione, vel ſectione faciendam erit deveniendum.

Quoad medicamenta, quæ antequam chirurgus ad perforationem accedat, tentanda ſunt, dico quod vel ad pus quieſcens, vel motum diriguntur, ſi ad quieſcens, jam oportet materiam attenuare, atque diſcutere emplaſtro ex radicibus altheæ, pulvere cimini, radicis ireos, & oleo liliaceo, vel ceratis convenientibus, uti eſt Diachylon gummatum, Diapirites, & ſacrum.

At ſi idem pus moveatur, prout ad partes diverſas movetur, diverſa quoque ſibi requirit medicamenta.

Si igitur ad cutim facta perforatione utendum eſt mulſa, & melle roſato ſimplici cum aqua hordei: At ſi ad pulmones inclinet, conveniunt oxymel ſimplex, ſcillinum, loch de pulmone Vulpis, ſanum, & expertum, adjecto modico ſirupi violati, vel de liquiritia, vel de farfara, propter puris mordacitatem. At ſi vias urinæ adeat, decoctum convenit Aſparagi, fœniculi cum lacte ſem. melonum, ſi verò ad alvum tendat, licebit uti mel. roſ. ſol. agarico, & clyſteribus communibus.

Quoad victum neceſſe eſt patientem cibis uti medicinalibus. Ideò pure quieſcente, convenit amygdalatum, & pineatum, ſi moveatur ad cutim mel cum cibariis erit opportunum, ſi ad renes petroſelinum, Aſparagus, & lac ſem. melonum probantur, ſi demum alvum petat, jus caulium, mercurialis, & paſſularum mirum in modum proderit. In materia quieſcente convenit vinum odoratum, in materia verò, quæ ad Cutim movetur vinum cum melle potandum erit, in ea, quæ ad renes à vino medicato cum radicibus aperientibus non eſt recedendum, ac tandem in materia, quæ ad alvum inclinationem habet, vinum alteratum cum ſenna, cum cartamo accommodatum exiſtit. In reliquis autem quid ſit agendum, unicuique ex medicis etiam trivialibus manifeſtum eſſe judico, atque ideo reliqua conſulto prætermitto, Deumq; quam maximè oro, ut ſanitatem huic Illuſtri Juveni miſerè laboranti concedere ne dedignetur. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationib. Medicis.*

De Pleuritide in Empyema degenerante. Pro Reverendiſſ. Veſtali Abbate.

Reverendiſſima & Religioſiſſima Veſtalis Abbas, ætatis annorum 54. temperamenti calidi, ad humidum vergentis, deſtillationi obnoxia pituitoſæ materiæ a capite ad varias corporis partes, cujus ratione antehac dolores articulares paſſa eſt, duobus abhinc menſibus febricitare cœpit, febriſque ſingulis diebus habebat annotationes quolibet tertio die ſibi reſpondentes, cum levi quadam extremorum refrigeratione; ac deinde incaleſcentia, vigiliis, & capitis gravitate: cui quarta die ſupervenit dolor gravis in thorace reſpirationi moleſtus, cum difficili decubitu in utrumque latus, tuſſi, cum excretione materiæ pituitoſæ & aliquando cruentæ, urinis craſſis, & pulſus oppreſſione adeò gravis, ut vix percipi poſſet motus diaſtoles: quibus acceſſerunt animi pathemata, & palpitatio cordis. De agendis propterea conſuluit.

Quocirca in conſultationem acciti, contrectatis viſceribus naturalibus, exacerbatoq; dolore ad compreſſionem partium utrinq; ſub coſtis mendoſis, in eam ſententiam deveni, quod laboraret inflammatione ſpuria ſepti tranſverſi, cùm ipſius Medici clinici, aliiq; contrariam tuerentur, febre ſcil. mali moris eam detineri; quæ cauſa fuit, cur tunc, & antea plurimis cardiacis uſi fuerint, atque veſicantia internis partibus applicuerint, lenita alvo, & præparatis humoribus, ſanguineque miſſo ex ſalvatella. Ego vero obſirmatus in prima mea ſententia, eclegmata præſcribenda duxi ex ſyr. de farfara, acetoſo ſimpl. ſyr. de hyſſopo; atque in dies dolore utrinq; invaleſcente, præſcriptum fuit ol. amygd. dulc. ad ℥ v. cum ℥ ij. ſyr. acet. ſimplicis, à cujus uſu, remittente dolore, cum ſenſu majoris gravitatis, & difficiliori decubitu in latus dextrum, ſuſpicatus fui inflammationem in abſceſſum mutari in ſiniſtra parte pleuræ, qua pertingit ad coſtas mendoſas: ac propterea præſcripto acri clyſtere, quod ob virium imbecillitatem dejectoria per os ſumpta ferre non poſſet, moxque fomento parti affectæ ex flor. chamæm. rad. alth. ſeminib. lini, & meliloto, in vino albo generoſo mane, & veſperi, cum ſpongia calida applicato, dolor remiſit luculentius, ita ut decumbere poſſet in utrumq; latus, pulſus invaluerunt, cordis palpitatio, febriſq; remiſit; gravitate tamen in parte affecta perſiſtente. Lambitivum propterea validius fuit præſcriptum, ex oxymelite ſcillitico, ut & cardiacum, Mithridatica nen pe confectio, quam bis ſumpſit; ac tandem validiori tuſſi excitata, abſceſſuque diſrupto, expuere cœpit materiam purulentam, cum quibuſdam ſanguinis notis: atque ita præſens affectus in empyema degeneravit. Quare tunc eò collimavit conſilium noſtrum, ut expurgaretur materia illa, prænunciato Hipp. prognoſtico 5. Aph. 15. quod

quicunque ex morbo laterali Empyi fiunt, ſi 40. diebus purgantur, à qua die fit diſruptio, liberantur; alioquin ad tabem tranſeunt.

Expurgari autem debet ſenſibiliter, vel per partem affectam, vel per urinam, vel per alvum, vel per os, & ſputum. De evacuatione per partem affectam, thoracem, ſcil. locutus eſt Hippoc. 6. Aph. 27. cum dicit: *Quicunque empyi uruntur, aut ſecantur, ſi totum pus confertim effluat, omnino moriuntur.* Ex quibus patet, quod educi poteſt, vel per uſtionem, vel per ſectionem. Ad alterutrum tamen tunc tantum deveniendum eſſe ait Gal. in commentò, quando nulla eſt ſpes materiam evacuandi per os, adeſtque maxima difficultas reſpirationis, cum periculo ſuffocationis. In hoc ſolo caſu hæc operatio adminiſtranda. Verum in præſenti, quum levior ſit ſpirandi difficultas, quam ante ſuppurationem, vireſque ſint robuſtiores, ideo ipſa ſuperſedendum erit, quin potius procuranda eſſet prædictæ materiæ expurgatio, vel per vias urinæ, ut non rarò fit, Galeni teſtimonio 6. de Loc. Aff. 4. cui ſubſcripſit Paulus Ægineta, & Ætius, cum Recentioribus, facta nempe ipſius tranſmiſſione per ramum venæ ſine pari inſertum ſub diaphragmate in venam cavam propè emulgentes, per quam pus ad urinas permeare poteſt, ut inquit Fallopius; non vero per venam arterioſam ad dextrum cordis ventriculum, hincque in venam cavam, jecur, & renes, ut aſſeruit Meſue; valvulæ namque venæ cavæ in corde admittunt quidem in ipſum materiam, non autem ejuſdem ab eo effluxum ad jecur: per alvum itidem expurgari poteſt prædicta materia, vel per ramos venæ portæ diaphragma perreptantes à quibus per venam portæ ad inteſtina, & alvum patet via, ut aſſeruit Gal. 6. de Loc. Aff. 4. vel tandem per os, tanquam per locum omnium accommodatiſſimum, ut optimè obſervat Gal. 5. de Loc. Aff. 5. & ſæpius experientia comprobatum eſt, prout contigit Reverendiſſ. noſtræ Patienti, quæ ſingulis diebus extuſſiit 8. libras, & quod excedit, purulentæ materiæ; cujus rei cauſa nos quoque eclegmata præſcripſimus parata ex ſyr. de farfara, de liquiritia looch de pulmone vulpis, de caulibus, radicibus Ireos & ſeminibus ervi pulverizatis, ſyr. acetoſo ſimplici exceptis.

Præſcripſimus in primis victum detergentem, & humectantem, cremorem hordei integro cortice. Potus loco mulſa fuit diluta aqua hordeacea, cum coriandris præparatis. Atque ita Divina juvante clementia ſpatio 40. dierum curata fuit. *Bened. Silvatic. Conſil. & reſp. Medic. Cent. 2.*

De Empyemate ex vulnere thoracis. Pro Nobili Cretenſi.

Nobilis Cretenſis annorum 30. temperamenti calidi quoad jecur, & totum corpus, frigidi & humidi quoad caput, ſub cœlo nocturno ſæpius moratus, compotationibus & comeſſationibus deditus, atque incompoſitiſſimè ſe gerens in omnibus ſex rebus non naturalibus, tribus abhinc annis, & quod excedit, gravi dolore correptus fuit in regione mamillæ dextræ, gravitatemque ſenſit in occipite, cum aliqua imbecillitate motus corporis. His ſucceſſit tuſſis, ſpirandi difficultas, & expuitio cum tuſſi pituitoſæ materiæ noven. menſium ſpatio: quo tempore pugione confoſſus fuit in læva parte thoracis, inter quintam, & ſextam coſtas, à ſuperioribus, vulnere ſpithamam penetrante, interiora verſus, & dorſum, cum aeris exſufflatione per foramen, ſanguiniſque excretione per ſputum: cui paucis poſt diebus obducto acceſſit febris, cum ingenti æſtu, magnaque ſpirandi difficultate, & tuſſi, atque excretione ſanguinis grumoſi, cum pure, & quidem ſinceri, graveolentis, 30. menſes continuos. Foramine deinde patefacto anno poſt, ex eo valida exſufflatione, & tuſſi excernitur pauca puris copia, perſeveratque ejuſdem excretio ſingulis diebus per tuſſim; ad libram. Propterea patavium ſe contulit, & de agendis conſulit.

Tria itaque in caſu præſenti inquirenda veniunt, ſuppoſito, vulnus penetraſſe ad cavitatem thoracis, prout patet ex præterita exſufflatione, & ſputo cruento tunc apparente. Primum eſt, quænam partes thoracis ſint affectæ. Secundum, an pulmones ſint exulcerati, cujus rei ſuſpicio eſt. Tertiò conſulendum de agendis, pro præſentis affectus curatione. Et non immeritò quæritur primò, quænam partes thoracis ſint potiſſimū affectæ, cùm in thorace contineantur pulmones, cor, cum pericardio, & ſeptum tranſverſum. De ſingulis harum partium dubium eſſe poteſt. Exiſtimo tamen pulmones affectos quidem fuiſſe antehac ex defluxu materiæ pituitoſæ à capite, non ſolùm ad muſculos thoracis circa mamillam dextram, ubi dolorem; nec ad occiput tantum, & principium nervorum, ubi gravitatem, & motus imbecillitatem induxit; ſed etiam ad pulmones, ubi ſpirandi difficultatem, & tuſſim excitavit, cum excretione materiæ per tuſſim. *Morbum enim oſtendit ſanatio.* Verum quod ex vulnere læſi ſint pulmones, veriſimile non eſt. Tunc enim major ſanguinis copia, & ipſius quidem ſpumoſi fuiſſet excreta: qualis non apparuit, ex medici curantis fide. Secundo, facta fuiſſet inflammatio in pulmonibus, indeque febris ſtatim ſe prodidiſſet, eaque perſeverans. Tertiò ſucceſſiſſet ulcus, ac deinde phthiſis: quæ non apparent 30. menſium ſpatio, quo robuſtus permanet. Præterquam quod ſitus loci affecti eſt declivis, in quo non raro fit paracenteſis in empyemate, abſq; ulla pulmonum offenſa. Minus ſuſpicandum eſt de eſſentiali cordis labe. Succeſſiſſet namque procul omni dubio lipothymia, palpitatio & ſyncope, nec tamdiu ſuperſtes fuiſſet. *Cor namque viſcus omnium princeps diu tolerare non poteſt graves affectus*, ut aſſeruit Ariſtot. De ſepto tranſverſo gravior incidit ſuſpicio, cum vulnus vergat ad inferiora, atque difficilior facta ſit reſpiratio. Verum tamen neque ſeptum tranſverſum vulneratum fuit. Inflammatio namque, delirium, major ſpirandi difficultas, & motus aliqui convulſivi neceſſario ſuperveniſſent; quemadmodum contigit Theoni in obſidione circa Datum ſagitta in pectore percuſſo, ab Hippoc. deſcripto 5. Epid. Hiſt. 93. cui ſtatim ſucceſſit riſus tumultuoſus, ſive Sardonius, & tertia convulſus obiit: quorum neutrum apparuit. Quod ſi febris acut. , ſpirandi difficultas acceſſit, hanc habet cauſam: quia obducto vulnere & expurgata materia, decumbens hæc ad ſeptum & putreſcens prædicta induxit mala.

Quare

Quare ſtatuendum cenſeo, vulnus penetraſſe in cavitatem thoracis, ibique ſanguinis copiam fuiſſe collectam, ob intempeſtivam vulneris curationem, neque inde expurgari potuiſſe, patefacto licet foramine, atque immiſſa fiſtula argentea perforata: quoniam foramen illud fuit altius quam par erat, adeoque neque valida exſufflatione, & tuſſi excerni potuit; Et proinde tranſmiſſa ad pulmones materia per ſputum fuit excreta, jugiterque copioſa excernitur, ob confluxum humorum ad partem affectam, ubi putreſcunt, ideoque & patiens ipſe obſervat eandem materiam per tuſſim inde expurgari, non ſine continuo aliquo murmure. Cùm autem triginta menſes ferè continuos fluxerit hæc materia ad pulmones, non ſine ratione dubitare licet, & de pulmonum eroſione, & exulceratione. Si enim exulcerari poſſunt à catarrho ſalſo, potiori ratione à pure corrupto, & fœtido id fieri poteſt, cùm aliquando phthiſis fiat ex purulenta materia, abſque ſputo cruento, aut catarrho ſalſo, ut aſſeruit Galenus, & experientia ſæpius comprobatum fuit. Exiſtimo nihilominus in caſu præſenti non eſſe exulceratos pulmones. Febris namque continua eſſet, à qua tamen menſibus elapſis erat immunis; corpus eſſet extenuatum magis, vireſque longè imbecilliores. Quare ſum in ea ſententia, quod ſit potius empyematicus, ex collectione puris in thorace, quàm phthiſicus ex ulcere pulmonum.

His ſic habentibus, quoad eſſentiam, & cauſas præſentis affectus, non deſperandum cenſeo de ſalute patientis; quamquam affectus ſit antiquus nec dum ſanatus. Virium enim robur indicat calidum innatum validum eſſe, atque poſſe materiam peccantem evacuari, ac deinde ulcus ſanari.

Quod ut fiat, tria occurrunt agenda: primò materia in thorace ſtagnans eſt evacuanda, cùm per locum declivem magis affectæ partis, tum per vias urinæ, tum & inſenſibiliter per digerentia. Secundò divertenda eſt materia confluens ad partem affectam: & tertiò pars affecta exſiccanda, conſolidanda, & roboranda.

Primæ intentioni ſatisfiet potiſſimùm per foramen patefactum in loco declivi ejuſdem partis; ſecundò per aquas noſtras Thermales Aponitanas, detergentes exſiccantes, & materiam ad vias urinæ comportantes, ſumptas ad ℔ vi. ſingulis matutinis horis, cum ſpiritu vitrioli; & tertiò potione vulneraria, à Pareo deſcripta in ſua magna Chirurgia. Secundam implebunt cauterium dextro brachio inuſtum, pro majori diverſione à parte affecta. Frequentes item alvi ſubductiones; Caputpurgia per os, & nares: & tandem decoctum paratum ex ligno Indico, ſalſaparilla, viſco quercino, & ligno rhodio, cum radicibus conſolidæ, rubiæ, plantaginis, & betonicæ. Tertiò ex uſu erunt mulſa injecta cum ſiphone, pro deterſione; pulveres exſiccantes injecti, & balſamica medicamenta. Quorum beneficio patiens Nobiliſſimus priſtinam ſanitatem recuperavit, ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei. *Idem ibidem.*

Empyema à Pleuritide.

Reverendiſſimus Canonicus annorum triginta ſeptem circiter, temperamenti totius calidi & ſicci, fervidi jecoris, humidi capitis, gracilis habitus & proceræ ſtaturæ, dum ſanus ruri vitam agebat, menſe Octobris proxime præterito, ſub nona die extemporaneo lateris ſiniſtri dolore in regione coſtarum legitimarum correptus fuit, prægreſſa tantummodo eadem die in prandio inappetentia, ſequutis vero horroribus inæqualibus, cum tuſſi & difficili reſpiratione acutaque febre. Et cum dolor iſte perſeveraverit, tertia die in curſu decumbens ad Urbem ſe contulit, ubi ab Excellentiſſimis Medicis ſanguis ex brachio lateris affecti, præmiſſo Clyſtere, detractus fuit: & congrua præſcripta tenui victus ratione, pectorales unctiones & lambitiva, temperata prius & concoquentia, in uſum ducta fuere; Quibus tamen non ſufficientibus, dolore perſeverante, iterum præmiſſo Clyſtere die ſexta repetita fuit ex altero brachio ſanguinis miſſio: imo & die ſeptima hirudinibus ex venis ſedalibus fuit rurſus ſanguis extractus, cognita nimirum ab Excellentiſſ. Viris inflammatione interna; Die vero ſequenti puris effuſio à ſecuta intus in latere ruptione ab ipſomet Patiente percepta fuit, cum ſucceſſerit in eodem latere fluctuatio, & materiæ graveolentis ac purulentæ per tuſſim excretio, non ſine catarrhali copioſo à capite defluxu. Quibus omnibus ita perdurantibus, tenui victu à Medicis multis diebus præſcripto, Expectorantia plura & varia adminiſtrata ſunt: quinimo & Exiccantia atque inſenſibiliter digerentia, necnon per urinam ducentia: parata namque fuerunt Julapia, decoctione prius facta radicis chinæ, ſalſæ, viſci querc. & lentiſci aliorumque pectoralium ingredientium, & Terebinthina exhibita: ſic aliæ confectiones ac lambitiva. Verum hucuſque, nempe ad vigeſimam ſecundam uſque Novembris jam adminiſtrata non ſatis profuerunt, cum perſeverent ſputa purulenta & fœtida, cum macie & inſenſibili febricula. Verum tamen eſt quod poſtquam paucis abhinc diebus paulo pleniorem victum Excell. Viri conceſſerunt, cum exigua quoque vini portione, Reverendiſſimus Patiens vires reaſſumpſiſſe viſus eſt, ita ut & ſtare & per cubiculum parumper deambulare poſſit. Sed à fœtido ſputo liberari cupiens de agendis conſulit.

Affectum lateralem, eumque pleuriticum fuiſſe primum dolorem, propter inflammationem ejuſdem Pleuræ, & forſan etiam internorum muſculorum, ut à Viris Excellentiſſ. judicatum fuiſſe ex Curatione aptiſſime præſtita conjicio, ita talem eundem & ego confirmo; Contigit tamen Reverendiſſimo Patienti quam citiſſima ſuppuratio, octava die ſcilicet, forſan quia fervidiſſimus fuerit ſanguis: calor uterque, naturalis ſcil. & præter naturam validus, nec forſan ſputa (de quibus in relatione nulla mentio facta eſt) inflammationis minorativa apparuerunt. Suppuratæ autem atque diſruptæ inflammationis purulenta materia inter pulmones atque thoracem contenta, affectum empyematicum produxit, dum per ſputum antea expurgata non fuit: cujus qualitas ſicut abunde patet, dum purulenta apparet, & fœtida à Patiente percipitur, ita quantitas mihi non innoteſcit, cum de fluctuatione, de difficili decubitu in latus oppoſitum, nulla mentio fiat. Verum

tamen eſt quod quantacumque fuerit, niſi in quadraginta diebus poſt eruptionem expurgata fuerit, in Tabem incidere Patientes pronunciavit Hippocrates, cum a pure ipſo pulmones inficiantur, & aut eroſione aut fraciditate afficiantur. Quare cum hodie quadrageſima tertia dies à ruptione tranſegerit, de Tabe incipiente dubitandum eſt. Et quamvis Suppurati, ſive Empyematici quandoque etiam a catarrhali materia à capite defluente fieri poſſint, hæc tamen cauſa in caſu noſtro locum non habet, tum quia præceſſit dolor lateris inflammatorius, tum quia eo modo nonniſi diuturno tempore fit, & tandem quia catarrhalis à capite deſtillatio octava tantùm die ſucceſſit. Et ideo verum atque legitimum pus quod ab inflammatione emanavit, in thorace contineri credendum, cui tamen aliquam catarrhi portionem aſſociari poſſe non eſt prorſus negandum. Et quamvis Patiens Reverend. infebricitantem ſeipſum exiſtimet, hoc tamen impoſſibile cenſeo.

Medica intentio potiſſima in hoc ſtatu debet eſſe, puris quàm celerrima evacuatio, quæ tanquam per viam regiam, per tuſſim & per ſputa perfici ſolet: quamvis enim Galenus aſſerat ſe vidiſſe pulmonis vomicas per urinam expurgatas, rejecto nempe pure à pulmone quidem per lævam arteriam ad ſiniſtrum cordis ventriculum: à corde autem per arteriam magnam ad renes: atque illinc tandem per ureteres ad veſicam; rari tamen cenſendi ſunt hujuſmodi caſus; ſicut impoſſibiles apud Matthiolum atque Fernelium: Ille enim contra Galenum affert, quod ex materia purulenta & fœtida cor ad Syncopen duceretur: iſte vero ait, quod una cum pure ſanguis quoque per urinam educeretur. Verum neutra objectio tenet: non prima, quia ſyncope ſequeretur, ſi in corde materia ipſa diu hæreret: nec ſecunda, quoniam expultrix facultas pus expellit, & retentrix ſanguinem retinet. Sed revera modicæ materiæ in thorace exiſtentis per ſputum expurgatio tentanda: ſicut copioſa, ſectione aut uſtione educenda, ut monet Hippocrates: eoque audentius, cum affecta pars ſit ſiniſtra, in qua ſectio minus periculoſa evadit. Sed pro hac operatione obſervandum Hippocratis monitum, dicentis quod Hydropicos citius ſecare oportet, Tabeſcentes vero ſtatim urere. Quartus quoque modus pro materia purulenta abſumenda à nonnullis tentatur, Decoctis nimirum inſenſibiliter digerentibus & exiccantibus, ſed incaſſum ſemper, ſi materia copioſa: & frequenter, ſi etiam exigua fuerit.

Quibus intentionibus propoſitis & conſideratis, exigua exiſtente materia, per regiam viam, nimirum per ſputum erit educenda; At ſi fluctuatio in latere manifeſta percipiatur, & decubitus ſuper latus oppoſitum difficilis Patienti evadat (copioſæ materiæ indicium) tunc ſatius erit anceps remedium experiri, quàm Ægrum ipſum certæ Morti relinquere. Interim totis viribus materia per ſputum evocanda Lambitivis jam præſcriptis: quibus addi poterit oleum ſacchari & grana butyri, ſive guttulæ aquæ ſulphuris. Oxymel quoque parabitur, facta maceratione hyſſopi, praſſii, enulæ camp. & ireos. Efficaciſſimum quoque expertum Lambitivum hujuſmodi.

♃. Hyſſopi, praſſii, pulegii, calamenthi an. pug. j. liquiritiæ, iridis, ſcillæ, helenii, nucleorum pineorum an. ℥ ß. biduo macerentur in aqua tuſſilaginis & aceto, mox expreſſioni addatur mellis opt. q. ſ. ad oxymel. conſiſtentiam. Extrinſecus quoque Diſcuſſorium optimum parabitur ex farina lolii, bitumine, addito pulvere iridis, & baccarum lauri, omnibus lixivio dulci reformatis.

Quod ſi placeat materiam ipſam ad vias urinarias ducere, uſus Terebinthinæ aptiſſimus erit cum ſucco liquiritiæ condenſato; cui potio ſuperpræbeatur ex decoctione chinæ, ſalſæ, exiguo ſaſſafras, radice fœniculi & apii parata: ita enim unum facere, & alterum non omittere, non inutile erit. Et ſi dabit Deus, ut materia purulenta tota aliquo ex jam dictis modis excernatur, & Reverendiſſimus à Tabe præſervetur, Vere venturo pulmonum laxitas corrigi poterit potu aquæ noſtræ ſulphureæ Aponitanæ.

Præſcriptis autem omnibus congrua erit addenda vivendi ratio: cibos acres & ſalitos concedendo: Vini albi tenuis & ſubdulcis potum in menſa permittendo: & mulſam ireatam pro frequenti oris collutione parando: cæteraque omnia præſcribendo, Viris Excellentiſſimis perquam nota: quibus notiſſimam quoque hujus caſus anguſtiam eſſe exiſtimo. *Raym. Joan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. T. 2. Cent. 1.*

Empyema & Phthiſis.

Admodum Rev. Pater annorum quadraginta quinque, temperamenti totius bilioſi & ſubſanguinei, capitis calidi & humidi, deſtillationibus obnoxii; duobus jam menſibus ex improviſo ſanguinis copiam, non ſine aliqua purulentia, tuſſi excernere cœpit, prægreſſa multo tempore tenui & ſalſa à capite deſtillatione cum perenni faucium ſiccitate. Acceſſitus Medicus ſtatim miſſionem ſanguinis juſſit, victuſq; rationem refrigerantem & humectantem inſtituit, ptiſanam ſcil. hordeaceam, & Malvæ ſuccum depur. pro ſyrupo alterante. Et cum ſanguinea & purulenta excretio perſeveraverit, quamvis minori copia, una cum febrili alteratione à Patiente non percepta, & inſigni macie totius corporis, decrevit Excellent. Medicus uſum lactis inſtituere: cujus tamen uſus potius moleſtus erat, ut ideo lacti ſubſtitutum fuerit Decoctum in jure pulli paratum radicibus graminis, foliis malvarum, cich. borag. violarum, ſeminibus melonum, addito cochleari tart. albi; quibus parum aut nihil ceſſit affectus: quotidie namque purulenta atque cruenta materia excerni non deſiit. Quare in eadem victus ratione inſiſtendo, Balneum aquæ dulcis aliquot diebus adminiſtratum fuit, ſine tamen Patientis tolerantia, imo cum virium diminutione; & idcirco hoc quoque remedium genere omiſſo, & victus ratione refrigerante & ſubſtantifice humectante præſcripta, ab eodem Excellentiſſimo Medico quid agendum quæritur, & a Patiente Admodum Rev. enixè expetitur.

Empyema duorum menſium ab. Excellentiſſ. Viro in relatione deſcriptum, ſanationem admittere non poteſt, ſi Gal. & Hippoc. credimus: etenim ſicut Pleuritici non expurgati, ſuppurantur: ſuppurati vero, ſi quadraginta dierum ſpatio poſt eruptionem non expurgentur, ad Tabem

bem tranſeunt, cum poſt jam ſtatutum tempus pulmonum ſubſtantia non amplius illæſa ſervari poſſit, ut propterea febricula non hectica tantum, ſed phthiſica quoque neceſſario superveniat; ita cum jam ſexageſimus dies præterierit, quo ſanguis una cum purulenta materia per tuſſim à pectore excretus fuerit, & quotidie uſque in hunc diem excerni perſeveraverit, idcirco Tabem ſive Phthoem jam ſubſecutam eſſe credendum. Sed præterea conſideranda ſanguinis excretio poſt diuturnam tenuem, & ſalſam a capite in pulmones deſtillationem, quæ non ſolam flacciditatem & fraciditatem pulmonum, ſed eroſionem quoque, diæreſim & ulcus excitare potuit, ſicque non tantum Phthiſim ſecundam ab Hipp. deſcriptam, ſed primam quoque Phthiſim ab eodem recenſitam conſtituit, præter Empyema quod a catarrhali deſtillatione in thorace paulatim collectum fuit, ab Hippocrate ipſo deſcriptum.

Quibus ita ſe habentibus, cum Admodum Reverendi Patris affectiones præter naturam longe ſuperent Artem ipſam, remedia nonniſi ad vitam producendam, nullo modo ad ſalutem recuperandam proponi poſſunt. Et quoniam ex una parte purulentia, necnon catarrhalis materia medicamenta exiccantia exigunt: ex altera vero febris & totius corporis gracilitas expetunt humectantia; idcirco unum facere, & alterum non omittere oportet, ut vitam protrahamus, urgentiori ſemper incumbendo. Et ideo uſum lactis Aſellæ bene nutritæ confirmo; & præterea Emulſiones in eandem intentionem, ſeminum melonum mundat. amygdalarum dulc. nucleorum pineorum, in jure cum ſaccharo; Item carnes pullæ junioris: imo parentur Morſelli ex eadem carne nucleis pineis, piſtaciis, cum ſaccharo & exigua aqua flor. citri. Pro potu vero vinum album dulce, tenue & oligophorum: non omittendo quotidianas univerſi corporis inunctiones oleo amydalino recenti. Pro altera vero intentione, in uſum ducenda erit radix Chinæ, ita ut quatuor aut quinque ejuſdem inciſæ taleolæ una cum carne ſemper ebulliant: imo & in vino quoq; pro potu infuſæ detineantur. In cœna præbeatur ferculum Saxoniæ, cui addatur China ipſa in pollinem redacta. Interim materiæ purulentæ expectoratio ſemper adjuvanda Lambitivis paratis ex Oxymelite, æqua portione ſacchari & mellis Hiſpanici, cum aqua farfaræ & globulo pulveris ireos compoſito. Aptiſſimum quoque erit Lambitivum ita paratum.

♃. Julap. acet. ſyr. de Ibiſco, olei de ſaccharo an. ℥j. m. Nec omittendæ pectorales inunctiones.

Ut ♃. Unguenti malvini, adipis Anſeris, an. ℥j. ol. lil. alb. amygdalarum dulc. an. ℥ß. pulv. ireos Florent. ʒij. m. reformetur. Et hæc ſunt quæ in hujus ſtatus anguſtia adducere potui, cum efficaciora ut eſſent, Decocta exiccantia, Terebinthi uſus, & ſulphurata alia medicamenta nec admitti, nec tolerari poſſint: ut propterea nec à Viro Excellent. Adſtanti adminiſtrata, minuſque propoſita fuerint. *Idem ibidem.*

Juvenis 16. annorum, poſt vulnus, in pectoris cavitatem penetrans, conſolidatum, jam ab aliquot menſibus ad ſummam maciem redactus, pus quotidie exſpuit; magnumque dolorem in illo pectoris latere, ubi vulnus fuit inflictum, ſentit. Tumor etiam, quatuor digitis a vulneris cicatrice diſtans, ibidem inter coſtas obſervatur, liquoriſque alicujus fluctuatio ibi digitis percipitur. Vigiliæ ipſum magnopere affligunt. Febris adeſt, quæ hecticam refert. Niſi in lecto erectus ſedeat, præ reſpirandi difficultate ſuffocari metuit.

Afficitur in hoc ægro totum corpus, quod ex ejus ſumma macie: item pulmo, quod ex puris ſputo, & reſpirandi difficultate: nec non pleura & muſculi intercoſtales, quod ex dolore lateris, ejuſque tumore: præterea etiam cerebrum, quod ex vigiliis: ad hæc quoque cor, quod ex febri eſt manifeſtum.

Morbus, qui ipſum affligit, eſt cavitatis thoracis, a pure, in ea collecto, nimia anguſtatio; quæ è puris illa collectione, anguſtiam cavitatis thoracis faciente, Empyema vulgo appellatur.

Cauſa prima hujus morbi fuit vulneris, in pectoris cavitatem uſque penetrantis, inflictio; vulneris vero conſolidatio, ante juſtam ſanguinis e pectore evacuationem, & vaſorum vel pororum, ſanguinem in cavitatem thoracis emittentium, juſtam conglutinationem facta, pro ſecunda ejus cauſa, eſt habenda; ſanguis autem poſt intempeſtivam vulneris conſolidationem in pectore retentus, & per vaſa pectoris læſa in cavitatem ejus deſcendens, camque replens, ibique in pus converſus, parteſque vicinas vitians, tertiam & continentem, proximamque hujus morbi, ejuſque ſymptomatum, conſtituit cauſam.

A copiâ enim ipſius ſanguinis, in pus converſi, in cavitate thoracis collectione, facta fuit magna cavitatis thoracis anguſtia, juſtam pulmonum expanſionem impediens; *reſpirationemque tam difficilem inducens, ut jam æger, niſi erectus ſedeat, ſuffocari*, à magna copia puris, (jacentes pulmones magis, dum illud ſurſum attollitur, quam eos ex aſpera arteria, in erecto corporis ſitu, pus deorſum pellente, recta ſive perpendiculariter dependentes, prementis & gravantis,) metuat.

Quia autem jam, ab aliquot menſibus, pus illud pulmonum ſanguiniſque, per eos perpetuo tranſeuntis, temperiem vitiavit, eumque ad corpus nutriendum ineptum reddidit, & pulmonum poros, imo ipſa eorum bronchia, ingreſſum eſt, ac cordis ventriculis ſeſe inſinuavit, temperiemque malignam ipſius parenchymati impreſſit, ac membranam pleuram & muſculos intercoſtales ſuâ acrimoniâ pungit, & jam ab aliquo tempore corroſit, hinc, *ſumma ægri macies, cum hectica febri & magnis vigiliis conjuncta, dolorque in pectoris latere moleſtus; item puris ſputum; tumor etiam inter coſtas, circa vulneris cicatricem, cum liquoris fluctuatione perceptibilis, originem duxerunt.*

Morbus hic periculoſiſſimus eſt, propter febrim, hecticam referentem, puris ſputum, & ſummam maciem, quæ ſummam pulmonum & cordis arguunt corruptelam. Quia tamen experientia docet, nonnullos, ita affectos, fuiſſe ſanatos, ideoque Curationem etiam tentandam cenſeo.

Eaque in puris evacuatione, per apertum thoracem facienda; ulceris mundatione, & conſolidatione, & intemperiei pulmonum, per contraria, correctione, conſiſtet.

Quum

Quum primum itaque pectus, circa locum tumoris, ſcalpello aperiatur, & pus ad quantitatem libræ vel ſeſquilibræ, pro ratione virium, & ſequentibus diebus quotidie paulo minus, educatur, donec totum pus evacuatum fuerit. Partitis autem vicibus educendum pus, ne conferta ejus evacuatio ſpiritus ſubito effundat,& ita ægrum valde debilitet.vel enecet.

Pure evacuato, & ulcere mundato, ejus conſolidatio erit,more ſolito, procuranda: quæ ut felicius procedat, tali æger ab aperto thorace, utatur decocto vulnerario, ſanguinem purgante, ulcera detergente, & putredinem inhibente.

℞. Herb. ſaniculæ,bugulæ,Scabioſæ,betonicæ,Hyperici,card.bened.piloſellæ, pimpinellæ, vincæpervincæ,agrim. plantag.an.m.j.flor.cord. p.j.coq.in hydromelite ad ℔ j.ſ. & colentur pro apozemate, de quo ſumat æger ℥ vi. bis in die.

Ex hoc eodem decocto poterunt fieri injectiones, in cavum thoracis injiciendæ, ad puris evacuationem,& deterſionem, & ulceris conſolidationem, promovendam.

Victus ratio ſit ſiccans, attenuans, & abſtergens. Ideoque cibi condiendi hyſſopo, fœniculo:utiles amygdalæ dulces,pineæ,&c. Abſtineat æger a leguminibus. Potus conveniens eſt hydromel, præcipuè hyſſopo conditum,item aqua hordei, vel cereviſia ſaccarata. Vinum oligophorum etiam concedi poteſt;niſi febris ſit magna. *Henric. Regius apud Theodor. Craanen. Medicationum lib.* 2.

Viro quadragenario,gravi ſiniſtri lateris pleuritide detento, remedia non ante tertium diem fuerunt adhibita, quibus poſtea morbus imminutus non eſt,ſed ultra decimum quartum diem excurrit, febre aliiſque magnis ſymptomatibus comitatus. Ab eo tempore dolor multum imminui, febris mitior fieri, & ponderoſa gravitas in latere affecto ad coſtas ſentiri cœpit. Circa vigeſimumquintum diem, febre jam valde parva exiſtente,cum exiguo dolore, moleſtam gravitatem,ad ſiniſtrum maximè latus diaphragmati incumbentem percepit æger,& ſi ab uno in alterum latus ſe repente devolveret,humorem aliquem defluere ſentiit, cujus etiam fluctuatio in motu corporis antrorſum manifeſtè obauditur. Adjungitur tuſſicula ſicca, qua nihil effatu dignum exſpuitur. Reſpiratio difficilis eſt, imprimis ſi in latere dextro decubitus fiat. Æger anxius & debilis eſt,facilè & ſæpe ſudat ſine levamine: ciborum faſtidio tenetur, & magis potum quàm cibum deſiderat.

1. Affligitur Æger *Empyemate, quod eſt puris in thoracis cavitate collectio.*

2. Dignoſcitur hic affectus, partim ex ſignis præcedentibus, partim ex præſentibus. Præcedentia ſigna ſunt,quod pleuritis præceſſerit,quæ ante decimumquartum diem non eſt imminuta: quod poſtea dolor cum febre imminui cœperit ſine manifeſta aliqua evacuatione per ſputa, atque hinc gravitas ponderoſa ad coſtas in latere affecto percepta fuerit. Præſentia ſunt,quod moleſta gravitas diaphragmati incumbat, & in devolutione corporis fluctuatio humoris in pectore ſentiatur & obaudiatur: quod irrita tuſſis adſit, cum difficili reſpiratione, anxietate, debilitate,& ciborum faſtidio.

3. Cauſa collectionis hujus puris fuit, membranæ pleuræ & muſculorum meſopleuriorum inflammatio mutata in abſceſſum, e quo rupto, pus illud in thoracis capacitatem delapſum eſt, cumque per diaphragma nullus ei daretur tranſitus, nec per pulmonem commodè evacuaretur, ibi detentum & cumulatum eſt.

4. Quod per ſputa pus non fuerit evacuatum,factum eſt. 1. Quia procul dubio hujus ægri pulmo lateri affecto firmiter non adhæſit, ut in multis contingit,in quibus è rupto abſceſſu pus facilè in pulmonem annexum eructatur. 2. Quia pus in cavitate thoracis contentum, ob ſuam craſſitiem, poros membranæ pulmonem inveſtientis ſubire, ſicque pulmonem ingredi non potuit. 3. Quia forte pori in hujus ægri pulmone anguſtiores ſunt, ita ut hujuſmodi craſſiores humores non admittant.

5. Dolor cum febre imminutus eſt, inflammationis acri materia jam in pus converſa, & ſic mitiore reddita:cujus puris magna quantitas membranâ adhuc concluſa,ad affecti lateris coſtas ponderoſa gravitate moleſtiam exhibuit. Tandem circa vigeſimumquintum diem, rupto apoſtemate in thoracis cavitatem effluens, moleſto pondere diaphragmati incubuit,ejuſque in corporis commotione,manifeſta fluctuatio percepta eſt. Ejuſdem etiam pondere depreſſum diaphragma non ſatis liberè movetur, hinc difficilior fit reſpiratio, imprimis ſi lateri ſano incumbat æger,tum quippe, præter diaphragma, etiam dexter pulmonis lobus à puris cum mediaſtino incumbentis pondere comprimitur.

6. Tuſſicula procedit à vellicatione pulmonis exteriori tunicæ ab acrimonia puris illata. Hacque nihil ferè exſpuitur, quia materia irritans extrinſecus pulmonem attingit, nec ejus quicquam bronchia ingreditur.

7. Æger anxius eſt ob impeditam reſpirationem. Etiam debilis, quia ab acuto præcedente morbo vires admodum ſunt proſtratæ,unde quoque facilè & ſæpe ſudat ſudorem ſymptomaticum. Ventriculo autem eandem ob cauſam,unà cum hepate,valde debilitato, ejus coctio imbecillis, & appetitus dejectus evaſit, hincque cibi faſtidium proceſſit: adde quod etiam pus diaphragmati incumbens, ſtomachum ei annexum languidum faciat. Potus tamen magis deſideratur quam cibus, ob aliquam ſitim à permanente febricula excitatam.

8. Affectus hic periculoſus eſt. 1.Quia reſpiratio læditur. 2.Quia ſubſequitur acutum morbum qui vires admodum imminuit.3.Quia pus in thoracis cavitate concluſum ſponte nuſquam commodè evacuari poteſt,nam quæ per ſputa,vel urinas nonnunquam fit excretio,illa adeò rara eſt, ut ex ſexcentis vix uni contingat. 4.Quia ſi pus dicto loco diutius ſubſiſtat, putreſcet, ſicq; pulmonem ei innatantem corrumpet,febreſque augebit. 5. Si curatio per medicamenta exhibita inſtituatur, incertum erit de felici eventu, quia pus è thoracis cavitate per purgantia non poteſt educi,& per alterantia difficulter in pulmonem impellitur. 6. Si ad chirurgiam deveniendum ſit,illa etiam non vacabit periculo.Interim tamen quia febris exigua eſt, vires adhuc mediocriter conſtant, atque conveniens adhibita medela multos hujuſmodi ægros ſervavit, non eſt omnino deſperandum, ſed curatio quamprimùm inſtituenda, quippe quo diutius malum pro-

protrahitur, eò magis vires collabuntur, & affectus periculoſior evadit, nam corrupto tandem pulmone facilis fieret in phthiſin tranſitus, juxta 5. *Aphoriſ.* 15.

IX. Præmiſſa igitur clementi evacuatione alvi, mox ad expectorantia devenire ſuadet tuſſicula. Sic enim tentandum anne pus per illam viam poſſit educi, ope talium medicamentorum quæ partim pulmonis poros laxant & dilatant, partim pus ad faciliorem in illos poros ingreſſum præparant.

X. Hunc in finem præſcribendum tale apozema.

℞. Radicum helenii unc. j. iridis florent. drach. ij. glycyrrizæ raſæ, unc. ſ. herb. hyſſopi, praſſii albi, capilli Veneris, violariæ, ana m. j. braſſicæ rubræ m. ij. ſem. aniſi drach ij. ſ. q. frig. maj. ana drachm. j. ſ. paſſularum mund. unc. iij. Aquæ q. ſ. fiat ſ. art. apozema ad lib. j. ſ. cui admiſce, ſyrupi de praſſio, de hyſſopo, oxy nelis, ana unc. j. dentur tres quatuorve doſes de die.

Per intervalla lamb. t æger hunc linctum.

℞. Syrupi de praſſio, de hyſſopo, de jujubis, ana unc. j. croci pulveriſati ſcrup. j. miſce, fiat linctus.

Terebinthina cum vitello ovi in aqua hordei ad cremorem redacta & ſaccharo dulcorata, plurimùm quoque proderit. Neque horum medicamentorum aliqualis calor propter febrem valde extimeſcendus eſt, quia febris exigua eſt, & cauſæ ejus major ratio habenda eſt, utpote qua ſublata, facilè evaneſcet febris.

XI. Si his & ſimilibus medicamentis æger ſpatio duarum ſeptimanarum ad puris excretionem non deveniat, ab eorum uſu vix quicquam ſperandum eſt, ac proinde, antequam longiore mora vires magis concidant, & pus corruptelam contrahat, eamque etiam pulmoni imprimat, citior illius evacuatio molienda eſt per Chirurgiam.

XII. Igitur in latere affecto, infra axillam, inter quintam & ſextam coſtam, thorax uſque ad interiorem cavitatem cultello perforandus eſt (cavendo læſionem pulmonis, ut & arteriæ, venæ ac nervi intercoſtalis) foramini non valde lato, ſed tali tamen quod tubulum argenteum cavum admittere poteſt, qui facta inciſione ſtatim immittendus eſt, & ita ligandus ut ſponte excidere non poſſit; anteriore autem parte ſit turunda linea obturatus, ut pus præter voluntatem Medici per illum effluere nequeat. Per hunc tubulum bis de die, extractâ turundâ puris lib. ſ. vel lib. j. (plus minus, pro puris quantitate & facili tolerantia ægri) extrahenda eſt, hinc ejuſdem effluxus immiſsâ turundâ rurſus ſiſtendus.

XIII. Ubi tandem pus totum evacuatum videtur, & nihil ampliùs effluit, pulmo & interior cavitas aliquoties abluatur hac mixtura per vulnus injecta.

℞. Decocti hordei unc. v. ſpiritus vini unc. iv. mellis reſacei, ſyrupi de praſſio, ana unc. j. miſce pro injectione, quæ per aliquot horas intus relinquenda eſt, & poſtea per dictum tubulum rurſus educenda.

XIV. Si continua & diuturna puris effluxio indicet ulcus interius nondum eſſe perſanatum, præſcribenda erunt decocta abſtergentia & vulneraria, necnon injectiones modicè ſiccantes & abſtergentes. Tubulus verò argenteus in dicto vulnere detinendus eſt, quouſque nihil puris ampliùs effluit, tunc demum eximendus, & vulnus ſecundùm artem conſolidandum.

XV. Victus ratio ſiccior attenuans & abſtergens inſtituatur, cibique condiantur cum chærefolio, hyſſopo, braſſica rubra, beta, fœniculo, paſſulis, amygdalis, &c. Potus ſit ptiſana ſaccharo vel melle dulcorata, aut hydromel. Somnus mediocris ſit, & alvus facilis. Ira & triſtia animi pathemata fugiantur. *Isbrand. de Diemerbr. Medicationum parte 2. de morbis Thoracis.*

Obſervationes.

Senem curavi qui ex pleuritide empyema eſt paſſus, febre aſſidua, tuſſi ſicca, ſputo ſaniei copioſæ, difficultate ſpirandi laborabat, & tabidus prorſus factus erat. Medicis jam deploratus videbatur, & mirum erat, ex quo loco tanta puris copia emanabat, nam quotidie libras duas excernebat. Huic præter alia quamplurima auxilia, lactis aſinini potus per tres menſes exhibitus miro fuit auxilio, hujus enim ope, puris copia omnino eſt imminuta, refectum corpus, febricula evanuit, tuſſis nulla. *Zacutus Luſitanus, obſerv. 119. lib. 1. prax. admirand.*

Apud nos Juvenis quidam à me fuit liberatus, qui per annum pus in thorace collectum poſt pleureſin geſtavit, & quaſi abſumptus erat, uſtus fuit, & per vulnus purgatum pus. Multos hoc modo curavi, quorum nomina ſupprimo. *Guil. Rondeletius, prax. med. cap. 15. lib. 2.*

Puer quidam quinque annorum febre continua laborabat, per duos ferè menſes perſeverante, cum tuſſi frequenti ac moleſtia, ita ut ad tabem vergere crederetur. Tandem vocatis in conſilium Medicis, relatum fuit illum conqueri de dolore lateris ſiniſtri, præcipuè cum manu contrectaretur, tum etiam relatum fuit, illum in febris principio perſenſiſſe aliquem dolorem in illo latere, qui tamen intra paucos dies delituerat, idcircò pleuriticus non fuit judicatus à Medico ordinario. Suſpicio fuit Empyema aliquod ibi latêre, atque ut res clarior evaderet, decretum fuit, admovendum eſſe per aliquot dies Cataplaſma emolliens & attrahens, quo per triduum admoto, apparuit elevatiò quædam in parte, & in ea fluctuatio ſubobſcura percipiebatur, convocato iterum conſilio, de Empyemate nemo amplius dubitavit. Apertione facta pus copioſum effluxit, ejuſque vacuatio per duos menſes continuata eſt, donec tota materia evacuata, æger tandem priſtinæ ſanitati reſtitutus fuerit. *Lazarus Riverius, obſ. 75. cent. 2.*

Servus quidam ex curru decidit, læſus eſt thorace, præſertim dextra in parte. Dolores remediis non ceſſerunt, cogitabant de ſectione inter quintam & ſextam coſtam. Diviſæ ſunt ſententiæ, tandem vicit pars minor, & periclitandi occaſionem captans ex deſperatis penè rebus, applicatum cauterium, fluxit per dies plus minus viginti aut viginti quinque materia ſanioſa ferè ad pintas 15. ut retulerunt Chirurgi, convaluit. *Guil. Ballonius, lib. 2. Epidem.*

Cum ſummus *Hippocrates* paſſim hoc remedium uſurpet, nunquid ſatius eſt aliquo remedio cruento & ancipiti certam mortem (ſi aliter

 facias,

facias, & id remedii genus omittas) redimere? Humanum eſt, & officii plenum aliqua ratione miſerorum ægrorum dolores levare, atque id magis ſi cum aliqua ſalutis ſpe. *Guil. Ballonius, conſil.6. lib.2.*

Enatum ex pleuritide Empyema, cum alia non profuiſſent, frequenti potione ex ſyrupo altheæ, oxymelite ſaccharino & manna cum oleo amygd. d. rec. & aq. ſcabioſ. feliciter curatum *Romæ* accepimus a *Mathia Baccono* Anglo, pure nimirum alvo proclivius quam ore, expurgato. *Georg. Hieronymus Velſchius, obſerv.29.*

Empyema ex pleuritide, ſectione inter quintam & ſextam coſtam, felici ſucceſsû ſanatum, fruſtrà adhibitis ex conſilio Medicorum magni nominis, externis medicamentis.

Quæ verò obſervavi in Empyematicis, nunc in medium producenda, Nobilis Patavinus, ex pleuritide non expurgata, incidit in Empyema, tanta puris copia in cavitate Thoracis concluſa, ut iterum & tertio per diem incideret in Lipothymiam, Syncopi proximam: quem propterea cum decreviſſem perforare, neque ejus parens hoc admitteret, vocavit Medicos hujus Civitatis primarios, & potiſſimum Joh. Veslingium, meum olim in praxi diſcipulum, præter alios, quorum nomina non refero, quoniam Patavii res eſt notiſſima, cum quibus habita conſultatione, propoſui ſectionem inter quintam & ſextam coſtam, ab omnibus Auctoribus laudatam, atque propria experientia ſæpiſſime felici ſucceſſu adminiſtratam, quam cum Medicus quidam in primis improbaret, hujus loco præſcripſit cataplaſma, apponendum Thoraci, cujus præſidio materia purulenta diſcuteretur; quem ſecutus quinetiam Veslingius, quo tamen præſente ſæpiſſimè hanc operationem feliciter peregeram, eam & ipſe damnavit, metu ſcilicet læſionis vaſorum intercoſtalium; quorum opinionem miratus, qui hæc in medium afferre auſi, ſequenti die mane Thoracem ſecui inter quintam & ſextam coſtam, immiſſa turunda craſſa ſatis, quæ foramen patens ſervaret, quam ſub veſperam eduxi, ac ſimul tres, & quod excedit, puris libras; à quibus Nobiliſſ. Juvenis à Lipothymia convaluit, quem poſtmodum curavi, prout alioqui vulnera Thoracis, educta ſcilicet quotidie materia purulenta, atque immiſſa in vulnus paucis poſt diebus, cannula plumbea, per quam tota ſanies penitùs exhauſta; qua demum educta, ad cicatricem tandem vulnus ſpatio viginti octo dierum adduxi. *Petrus de Marchettis obſervat. Medico-Chirurgic. Syllogé.*

Ex vulnere thoracis ſuperiùs, magna puris copia in ejuſdem cavo congeſta, ſectione inter quintam & ſextam coſtam expurgata; necnon per os, & urinam, diei ſpatiô.

Cujuſdam ſcribæ filius, ex Agiaciorum familiâ, vulneratus parte ſuperiori thoracis, ad ejus uſque cavum, ex quo cùm pus ægrè expurgaretur, multâ copiâ in eundem congeſtum, decrevi ipſum ſecare inter quintam & ſextam coſtam ejuſdem lateris, impoſita poſtmodum turunda, ut ſuperiùs dixi, ſequenti die, quâ eductâ, duæ puris libræ effluxerunt. Obſervatione vero dignum, non ſolum vulneris orificio pus emanaſſe, ſed & per os quinetiam magna copia, necnon per urinam quoque ad libram unum, & quod excedit, per diem; quæ viæ licet omnibus pateant, non tamen naturæ conſuetæ, facta potiſſimùm ſectione, quæ materiam copioſam effudit; cum tamen patiens eſſet juvenis 18. annorum, ac robuſtus, natura propterea has vias communes ſibi paravit, ægro ſpatio menſis omnino ſanato, & adhucdum incolumi ob rationem ſuperiùs propoſitam.

Dubium verò nonnullis quâ ratione materia purulenta, ſupra diaphragma hærens, non impediat reſpirationem, cùm tamen hoc Galeno inſtrumentum ſit proprium reſpirationis; quòd ſcilicet experientia ſit ipſis compertum, quendam Nobilem Bellunenſem fiſtulâ laborantem Thoracis, inter ſextam & ſeptimam coſtam, nullâ reſpirandi difficultate laboraſſe; cujus morbi causâ conſultatione habitâ cum viris hujus urbis præclariſſimis, negantibus multam adeſſe puris copiam in cavitate Thoracis, nullâ potiſſimum reſpirationis difficultate ipſi moleſtâ; illorum tamen opinionem mordicùs oppugnavi, materiam ſcil. purulentam intus concludi affirmans, cujus ratione immiſi turundam craſſam ſatis & longam circa horas veſpertinas, vocatis ſequenti mane multis ſtudioſis, qui conſultationi interfuerant, quibus præſentibus, cùm turundam educerem erupit ex Thoracis cavo libra, & quod excedit, puris fœtentis adeò, ut adſtantes præ odoris gravitate excedere coacti fuerint, quod pus eo confluxerat ex tumore thoracis, quô ſex ante menſibus laboraverat patiens, ſuperſtite poſtmodum fiſtulâ prædictâ. Ex quibus patet, quòd quotieſcunque pulmones pus non contingunt, vel motô quinetiam ipsô diaphragmate, tunc reſpiratio illæſa eſt. Quòd vero aliquis objicere poſſet, qua ratione ſcil. innoteſcere poſſit pus in ipsâ cavitate concluſum, nullâ præſente reſpirandi difficultate? Reſpondeo obſervandum eſſe, quod quando adeſt minima portio puris in Thorace, id non ſit ſine febre, quod eſt ſignum illius pathognomonicum, præter alia ab Autoribus propoſita; ut propterea ſuperiùs admonuerim vulnera Thoracis non eſſe ad cicatricem ducenda, niſi patientes immunes fuerint ab ipſa aliquot dies: quinimò advertendum quinetiam, quòd quando purulenta materia in cavitate Thoracis ſupra diaphragma decumbens, non ſuperat pulmonum alas, tunc per tuſſim non expurgatur; quia admittere non poſſunt, eandem non contingentes. Nobilis verò hic patiens non ſolùm laboravit fiſtulâ ſimplici Thoracis, ſed & præterea duabus coſtis corruptis, quas proinde abradere opus fuit, non ſine quibuſdam aliis remediis; qui tamen cùm per negotia hic morari diutius non poſſet, non integrâ valetudine diſceſſit, illi tantùm præſcriptis brevi eo temporis ſpatio, injectionibus ex vino mulſo, & aquis thermalibus ſulphuris; in quarum uſu mirum occurrit, quòd ſtatim infuſæ tuſſi excernebantur, ex vinô verò injectô, medicamentis potiſſimum imbutô, illicò nullâ morâ, maximô impetu rejiciebantur majori copiâ; ut propterea obſervandum ſit, non ſolùm pulmones, raræ utpote ſubſtantiæ, ſed etiam omnes partes noſtri cor-

corporis ſuis poris patere, per quos non ſolùm excrementa communia, ſed etiam materiæ ſanioſæ extruduntur ad communia loca; ſicuti contingit in vulneribus thoracis, quibus non ſolùm ex locis omnibus notis materia purulenta fluit, ſed etiam per inteſtina. *Idem ibidem.*

De Empyemate à parotidibus, & Phthiſi à Quartana.

Juvenis quidam 22. annorum incidit in febrem continuam, 14. die fit tranſlatio materiæ morbificæ, & nunc parotides ex utraque parte valdè magnæ, & ceſſat febris; factis faciendis parotides copioſiſſimè fluxerunt, ita ut ex una ultra ℔. pro una vice effluxerit, & cùm propter copiam materiæ Chirurgus illas ſæpius ligare & aperire debuiſſet, neſcio an ex negligentia id de die vix ſemel aut bis fecit, materia hæc ſatis copioſa & acris partem ipſam etiam glandulosam & mollem uſque ad aſperam arteriam corroſit, & facto ibi ulcere ad pulmones & thoracis cavitatem ruit, & in momento loquelam amiſit, diſparet tumor parotidis ſiniſtræ, nullum amplius ibi pus apparet, tuſſit potenter, & propter dejectas vires à priori morbo ejicere non poteſt, & 40. die poſt moritur. Vir quidam 43. annorum incidit in quartanam, vadit ad aliquem circumforaneum, qui ſexies conſequenter illi dedit vinum antimoniatum, emanſit quidem febris, ſed ob tot vehementes vomitus fit phthiſicus, partim ex tranſlata materia, partim ex rupto aliquo vaſe ob potentiſſimos & toties repetitos vomitus, hic ad exemplum ſui Domini, cui Phthiſico & Hectico cum optimo ſucceſſu diætam lacteam præſcripſi, abſque ulteriori conſilio ea etiam uti incepit, adhuc continuat, & in tantum ſe ſuſtentat, ut tamen adhuc ſua perficere poſſit abſque magna moleſtia. *Joh. Georg. Greiſelii.*

Puris ſputum Menſtruum ſine Phthiſi.

Nota mihi eſt matrona quædam Nobilis, quæ ſingulis *menſibus ſemel puris ſputo* laborat, adeò, ut ſæpiſſime ad tres libras puris fœtidiſſimi rejiciat: bene interim ſe habet, & formoſa eſt neque etiam tuſſi vexatur, niſi quando periodicum hoc imminet *ſanguinis ſputum*; menſes tamen parce fluunt. Judicent nunc eruditi an ſemper puris ſputum ſignum phthiſeos pathognomonicon exiſtat. Ego ſanè in ea ſum ſententia, ulcus pulmonis tabem non eſſe, niſi longo temporis tractu degeneraverit, vel in vomicam vel in empyema. Inſpectio variorum hoc morbo mortuorum & diſſectorum Cadaverum aliud me docuit. *Alnardi Hermanni Cummii.*

Lactis uſus in Empyemate.

Si Aquilonia tempeſtas, tuſſes vigent, faucium aſperitates, alvi duræ, horrores, coſtarum dolores & pectoris, aperuit *Hippocrat. ſect.3.§.5.* Expertus idipſum Parochus Koſſeiezenſis in Moravia, habitus craſſioris, annorum 30. pleuritide exquiſita aſcendente ſiniſtræ partis ex inflammatione pleuræ laborans, cum dolore punctorio, febre acuta, difficili reſpiratione, tuſſi ac pulſu duriuſculo, quæ inſeparabilia exquiſitiſſimæ pleuritidis ſigna propoſuit *Galen. lib.3. de Loc. Affect. cap.3. & lib.2. de Criſ. cap.10.* & *l. de conſtit. art. med. cap.15.* Is ſeptimò die præmiſſis Univerſalibus, partim per ſputum, partim per reſolutionem judicatus eſt.

Patitur poſt 5. dies ob cauſam externam, recidivam, & non aderat magnifica intentio adhoc ut ſputum facile fiat, quemadmodum loquitur *Avicen. 10. 3. tract. 5. cap. 2.* adeoque ſpatio dierum 14. materia plurima, quæ præ virium imbecillitate reſolvi non potuit, retenta in ſuppurationem abiit, eſt enim his terminus acutorum Hipp. ſ. 5. §. 8. quicunque igitur morbo laterali laborantes in 14. diebus non repurgantur, ii ad ſuppurationem vertuntur. Rupto abſceſſu Empyicus noſter magnam puris diverſicoloris copiam expuit, quæ ſpuitiones ad ſeptimanas 5. perdurabant, ea quantitate, ut die noctuque pelvim 5. & ultra libris puris impleret. Innuimus cum Hippocr. ſ. 5. §. 15. Empyici qui ex morbo laterali ſuppurantur, ſi in 40. diebus purgentur à die, qua fit ruptio, liberantur, ſi vero non, ad tabem tranſeunt.

Sumpta itaque prima & potiſſima indicatione à ſuppuratione, & inſtituto commodo victus & 6. rerum non naturalium ordine, ea adhibuimus quæ clementer & ſecure pus educerent, & detergerent, non neglectis quæ febriculam comitantem reſpicerent, & vires hic apprime neceſſarias roborarent.

Sed ob plurimum pus, & ſpuitiones copioſas patiens multum delaſſatus, ſomnoque privatus, viribus deſtitui, & ad Tabem tranſire cœpit. De ſalute vix non deſperantes venit in mentem quod habet *Galen. 6. §. 27.* Uſtione igitur indigent qui plurimum habent pus, ut qui deſperent per ſpuitiones poſſe expurgari, &c. meliusq; eſſe nos in via ſalutis dubia aliquid agentes periclitari, quam ægrum omni ſpe adempta certo perire; Sed vires enormiter fractæ ab hoc præſidio generoſo avocabant.

Exacto die 40. Patienti Empyico *Lac Capillum*, cum ſaccharo roſaceo miſtum (deerat enim aſininum) propoſuimus quod cum per alias ſex ſeptimanas mane calidum, & recens à capra, etiam in majore quantitate quam à nobis præſcripta eſſet, videlicet ad ℔ ij hauſiſſet, expurgato ulcere, omnique putrilagine, eoque glutinato perfecte convaluit, & craſſior quam ante evaſit, prout in hodiernum diem incolumis vivit. *Matthæi Franciſci Heriodi.*

De Metaſtaſi humoris per vias occultas; ſeu, de empyemate poſt pleuritidem notham per foramen cutaneum, à vena mediana inciſa, ſalutariter ſoluto.

Rectè ſanè *Stephanus Rodericus Caſtrenſis in eruditiſſimo tractatu, quæ ex quibus, inſcripto lib.3. cap.2.* ſcribit: Metaſtaſis, ſeu humoris in morbis tranſmiſſio, non ſolùm per vias manifeſtas, ſed per occultas etiam fit. Nam præter vias unicuique cognitas, per quas quicquid fluxibile in corpore eſt, fertur, ſunt aliæ incognitæ, quarum nos contemplatio in admirationem deducit. Et *libro eodem cap.3.* ita pergit: Cum Metaſtaſin per vias incognitas fieri audis, intelligito incognitas nobis, naturæ verò, quæ licet cognitione non utatur, dirigitur tamen à cognoſcente, cognitas: unde *Hippocrates 6. Epidem*

ſect.5. text.2. è verſione Foëſii, Natura, *inquit*, ipſa ſibi per ſe, non ex conſilio motiones ad actiones obeundas invenit, partim quidem ut nictare, partim vero etiam quibus lingua ſubſervit, & quæcunque alia id genus. A nullo quidem edocta natura citraque diſciplinam ea quæ conveniunt efficit. *Galenus* acceſſus exponit vias, aut impetus ad agendum, ut ſcilicet natura *ἄνευ διανοίας*, ſine conſilio vel edocta in eas actiones feratur, quibus exequendis accommodata habet inſtrumenta. Hoc argumentum latiſſime proſequitur *1. de uſu part. cap. 3. & ejuſdem operis lib. 15. cap. 7. & 6. de loc. affect. cap.6.* Cæterum *Hipp.* apud quem prius *νόσων φύσιες ἰητροί, natura morborum medicatrix dicitur*, adjungit paulò poſt: adinvenit natura ſibi acceſſus, nempe vias; quapropter non ſolum loqui videtur de admirandis actionibus, ſed de viis etiam, per quas natura iſta medicatrix metaſtaſin humorum efficiens morbis medetur, conſtat hoc, quia utriuſque rei exemplis utitur, &c. Huc uſque citatus *Author*, cujus verba paulo prolixius hic recenſere volui, ut eo meliùs præſens caſus ſingularis & contemplatione dignus intelligatur.

Virgo quædam Thorunenſis, Dorothea Kriegerin, honeſti Johannis Georgii Zobners, civis & negotiatoris apud noſtrates non infimæ notæ privigna, annorum ſeptendecim, conſtitutionis gracilioris, complexionis phlegmaticæ, incidit anno 1675. hyemali tempore in pleuritidem ſpuriam ſiniſtri lateris a pituitoſa cauſa, cum pauca bile permixta, originem ducentem, ſed à cauſa procatarctica, ſcilicet ſaltatione longa, & ſudore ſubſequente a frigore externo ſuppreſſo in actum deductam, poſt ſuppreſſionem ſanguinis menſtrui, huc uſque inordinate, utpote pituita copioſa permixti, indeque orta obſtructione, fluentis: cui jam à longo tempore ſingulis noctibus gravis fuit ſudor oleaginoſus, fœtidus, coloris crocei, tam in capite, quam in dorſo, etiam induſium tingens, & pinguedine quadam inficiens.

Huic ego perſpectis ſignis, inter quæ urina craſſa & tincta erat, dolor cum punctura ſiniſtri lateris gravativus, pulſus celer & validus, reſpiratio difficilis cum quadam dyſpnœa, tertia die morbi è vena mediana dextri lateris ſanguinis ultra ſex uncias extrahere juſſi, qui mere pituitoſus erat: dein remiſſo paulatim dolore laterali, ſed calore adhuc ſuperſtite, altera die poſt è vena poplitea utriuſque pedis ad ſanguinem magis revellendum, & menſtruum fluxum proritandum (qui etiam poſtridiè, quamvis in pauca quantitate apparuit) aliquot unciæ ejuſdem eductæ ſunt: tum ſtatim calor remiſit, puncturæ lateris defierunt, gravativo tantum dolore reſiduo cum difficultate ſpirandi manente. Sanguis autem eductus pallidus erat, tunicaſque quaſdam ſecundinis ſimiles repræſentabat, qualem ego quidem nec vidiſſe unquam, nec è minoribus vaſis extractum fuiſſe, me legiſſe recordor. Interim hæmorrhagia narium, ut antea, ita & nunc continuabat, urina concocta apparebat, dyſpnœa non remittente, quam mox ſputum tenue ſequebatur, Aphoriſmum illum *Hippocraticum lib.5. Aphor.8.* qui pleuritide laborant, niſi intra quatuordecim dies ſupernè per ſputum repurgentur iis in empyema fit tranſmutatio, verificans. Quanquam *Aretæus* hic interdum vigeſimum diem terminum conſtituat: *Galenus* vero in commentario non ſolum empyema, ſed quamlibet in pus mutationem intelligat. Sed dum nos materiæ evacuationem per ſputa cocta e pectore expectabamus, Ecce novum emergens intervenit, ſcilicet puris cocti albi inſtar lactis, paululum tamen ad colorem croceum inclinantis, per foramen cutaneum à vena inciſa nondum conſolidatum, excretio, quæ quidem metaſtaſis materiæ per vias occultas, nobiſq; incognitas pectoris & lateris dolorem ſenſibiliter ſuſtulit, ſed cubiti illius manus, ut & homoplatarum dolorem majorem excitavit, ſputo liquido, ſalſo, per aliquot ſeptimanas continuante: quod tamen poſteà ſalubriter ſecum euphoria ceſſavit, fluxu menſtruo reverſo, virgineque ad hanc uſque diem feliciter & pancratice valente. *Simonis Schultzii.*

Ab Empyicis non abducar quin 1. juvenem proferam a pleuritide Empyicum, ſed cujus purulentia, coſtas arroſit, quas mihi conſervo; & ſponte ſua diu manavit extrorſum, & quidem fœtidiſſimè & lethaliter.

2. Phthiſicam autem curavi annum agentem 30. cujus ulcus pulmonale dextrum tam altos egit cuniculos in pleuram, & in muſculos intercoſtales ut ejus tabum per cutem effluxerit, citra pectoris damnum. Pulmonis enim ulcus toti ambitui interno lateris ulceroſi ita accreverat, ut digito intruſo, & orbiculatim ducto deprehenſa ſit cohæſio. Bechicis & injectionibus bis de die iteratis, vitam fœmina protraxit in ſeptennium; nec interea ſtatis menſibus caruit. Imò filium nonimeſtrem pertulit, & ita vivacem excluſit ut adhuc dum alacer vigeat, ſtupentibus amicis.

3. Belli ducem curo Empyicum à plumbi globulo. Is jam ab octennio fiſtulam gerit e Saturno intra fiſtulam pectoralem dextram; quotidieque manè & veſperi, pus tam feliciter per ulcus excludit, ut nuſquam decumbat, ſed vitæ muniis fungatur.

4. Id mihi memoriam refricat viri quadragenarii cui à dextris, circa 3. & 4. coſtam ſpuriam tumor in ſuppuratum abiit, & plurimum pus per tres hebdomadas fudit. Quùm ſtuperem ad puris molem horrendam, ulceris fundo ſtudui. Sed profectò jecur eſſe detexi, cujus purulentia, cuniculis actis, ipſum orbiculatim hypochondrio tam ſtrictè agglutinavit, ut puris nihil in abdomen influxerit, ſed id omne proruperit extrorſum.

Indicem ſæpè ſæpiùs in ulcus intruſi, & hepar ſenſi profundiùs excavatum, quaſi digitum inderem pomo vieto partim atque ſano; quæ pars enim ſana eſt firmitudinem conſervat, dum vieta diffluit nec attrectari ſuſtinet. Diætâ vulnerariâ & balſamis injectis & admotis cuncta ſymptomata eluctatus eſt æger & ſalubri nunc veſcitur aurâ. Qui in renibus ulcerantur, tam levi cum labore ſe extricare non poſſunt, urinis enim ſtranguirioſis divexantur in annos & miſeri pereunt, vigiles, febricitantes, ſitibundi, *ἀνόρεκτοι*, exſucci, ſed lumbis indolentes; & id decipit Medicos falsò jactantes ibi dolorem eſſe ubi morbus, & è contra. Hic enim dolor in veſica & in urethra calculum mentitur, cum urinis glutinoſiſſimis atque purulentis. Dolor autem in rene

rene nullus, quia conſumpta illius carne, corialeus evaſit & corii bubuli craſſitudine Tales ſacculos renales coriaceos ſæpè ſæpiùs habui præ oculis, cum ureteribus e directo pariter præduris & calloſis. Unicum vidi e multis qui lacte, trochiſcis Gordon. & Balſamo Lucatelli purulentiam renis ſuperavit. Alii omnes extincti, inter quos exemplum mihi ſine exemplo, renis enim dextri ulcus arroſerat & ſibi agglutinaverat ex ulceris directo ileon inteſtinum; Inde colica immanis & dementans cum excretione alvina dyſenterica, pauca, frequenti purulenta ſanguinea cui tanquam dyſenteriæ Medicinam feci. Sed cadaver errorem meum detexit. Non erat enim dyſenteria primaria ſed à renis tabo tranſitu ſuo excoriante & inflammante fiſtulam inteſtinalem; haud ſecus ac dejectiones viſuntur dyſentericæ in Empyemate pectoris; ſed ab empyemate renis id nuſquam à me vel viſum aliàs, vel auditum, vel lectum. *E Collegis Clariſſ. Carol. Drelincurtii communicante Excellentiſſ. D.Guyot ejuſdem Diſcipulo Medic. Doct.*

Anatomicæ inſpectiones.

Empyema Pleuritidi ſuccedens ante decimam quartam diem.

Advertant juniores, quanquam Hippocr. obſervatione pleuritis non ante 14. diem ad ſuppurationem tendit, Noſtra tamen obſervatione, non ſolùm in juvenibus, ſed etiam viris conſtantis ætatis, 7. vel etiam 4. id evenire, & evidenter *id detegi rigore* & ſubſequente febre, ab illis diebus invadentibus & ſingulis diebus recurrentibus: Sic ſane in Nobil. adoleſcente *rigor febriſque*, 4. 5. 6. 7. uſque repetentes *prænunciarunt ſuppurationem.*

Diſſectio autem cadaveris ſecundum intra ſeptenarium morbi, in illo factam ſuppurationem ante perfectam tunc demonſtravit, cum univerſus thorax pure prægnans repertus eſſet: Quin memini me vidiſſe pus in thorace cujuſdam Sacerdotis, qui 9. die extinctus obiit, quod præpoſtero conſilio purgante medicamento uſus eſſet, neglecta v. s. & dilata in ſextum, quo ſum advocatus. *Carolus Piſo de morbis ab illuvie ſeroſa ſect. 3. cap. 9.*

Empyema inſigne Siniſtri lateris thoracis, nulla ſui ſigna exhibens.

Suppuratum mortuum ſecuimus in quo nulla pulmonis ſiniſtri pars aderat, ſed tota cavitas aqua & pure repleta erat: cùm tamen per duorum menſium ſpatium, quo tempore ab hoc morbo vexatus fuit, *nullam reſpirandi difficultatem,* & paucam tuſſim, ſine ulla materiæ morbificæ ejectione habuiſſet, Attamen ſecto corpore tota thoracis ſiniſtri cavitas aqua purulenta referta erat. *Dom. Panarolus Pentec. 1. Obſervat. 46.*

Empyema pulmonum exulcerationem frequenter ſequitur in Phthiſicis.

Pus in Pulmonum exulceratione genitum, non ſolùm aſperæ arteriæ ramis illapſum exſpuitur, ſed & tandem quando ex corruptione Pulmonum ſubſtantia dividitur, in pectoris cavitatem influens, illicque ſenſim coacervatum, atque interdum magna copia congeſtum, Empyema producit, Quod ab exulceratione hic in phthiſicis eo modo prodire Sectio patefacit, per quam in corruptione pulmonum puris ſemper aliquam ſaltem portionem, ſi non magnam, pectori adhærere vel innatare deprehendimus. *Platerus pract. lib. 3. cap. 5.*

Suppurati pericardium totum ferè corruptum repertum eſt, & cordis major pars exeſa.

In ſuppurato, qui poſt diuturnam affectionem obierat, obſervatum eſt fermè pericardium totum corruptum fuiſſe, majoremque ipſius cordis, quod adhuc quidem, ob diutiùs ſcil. putredinalem in eo aſſervatum calorem, palpitabat, partem exeſam extitiſſe, ut quidem ulcus diutius tuliſſe facile credi poſſit: *Franc. Rota cap. 25. de Tormentar. vulnerum curatione.*

ENCANTHIS.

ENcanthis, Græcè ἐγκανθίς, in oculi angulo, unde etiam nomen accepit, exiguum tuberculum eſt, vel ex fluxione obortum; vel ex ungue parum exciſo, ac proinde contracto, conglobato, & in tuberculum converſo, conveniunt Celſus & Paulus in Chirurgia, quod excipi hamulo & circumcidi debet. Paulus volſellam, ad apprehendendum uſurpat, ſed hic quoque diligenter temperata manu utendum, ne quid ex angulo abſcindatur; tum exiguum linamentum, aut Cadmia, aut atramento ſutorio inſpergendum eſt. Paulus Chalcitidem lævigatam uſurpat. Sed mitiora, quæ non irritant, tutiora ſunt, ut eſt tuthia præparata, aut pompholyx, aut ſief album ſine opio. *Hieronim. Fabric. ab Aquapendente in Chirurgic. operation.*

ἐγκανθίς eſt Cornelio Celſo, ac Paulo Æginetæ, tuberculum, enaſcens, in oculi angulo; quem κανθὸν nominat, Ruffus Epheſius *lib. 1. c. 5.* dividitur autem in benignam, ac cancroſam. Illa ut occurrit frequenter, ſic hæc nonniſi rariſſimè.

Vidimus tamen eam, luce clarius in naupego Hornano: cui, ex fluxu lacrymali per oleum vitrioli, intempeſtivè ſuppreſſo, uſque eò luxuriavit glandula, à narium parte, oculis adpoſita, ut ejus excreſcentia cooperierit, non tantùm malam: ſed degeneraverit quoque in pernicioſiſſimum carcinoma. Quod tentavit quidem filo comprehendere, & convenienter ferro exſcindere Cornelius Sasboutius, Lithotomus, ac Chirurgus ſatis felix: ſed acquiſiverat jam tum eam malignitatem hic tumor: ut vix potuerit attingi, quin protinùs, profunderet plurimum ſanguinis: ac proindè fuit neceſſe ſolis lenientibus uti: quibus exitium ægri magis fuit dilatum, quàm ablatum. Viderint itaque illi, quibus acria medicamenta in frequenti uſu quàm facile committatur error: nullâ arte deinceps emendabilis. *Nicolaus Tulpius Obſerv. Medic. lib. 1.*

ENTEROMPHALOS
Vid.
HERNIA

ENTEROCELE
Vid.
HERNIA.
EPHELIDES
Vid.
CUTIS VITIA
EPHIALTES
Vid.
INCUBUS.

EPILEPSIA.

Epilepſia vox Græca idem eſt ac apud Latinos *Prehenſio*; deducitur enim à verbo ἐπιλαμβάνειν quod prehendere ſignificat: quia ſcil. morbus hic incautos ac imparatos inſidiosè & de ſubito adoritur. Dicitur alias *Morbus Sacer*, vel propter magnitudinem, quaſi ſenſu os omnium corporis maximum ſacrum dicitur, vel quod cerebrum partem nobiliſſimam, Sacramque Palladis & animæ arcem pro hoſpitio habeat. *Morbus Herculeus*, vel quod eo Hercules laborârit, ut & alii maximi viri in laboribus continuis non tantùm deſudantes, ſed etiam quaſi contriti, vel quod Hercule Medico in eô edomando opus ſit. *Morbus Comitialis*; Vel à ſolutis, diremptiſque apud Romanos die eo quo quis in Senatu hoc morbo prehenderetur comitiis, habebatur enim pro peſſimo omine ac portento ſingulari; vel potiùs quòd in comitiis ſeu magno hominum conventu affectus hic maximè & præcipuè invadat. *Morbus Sonticus*, quòd morbi gravitas utut vehementer ſontibus juſtam abſentiæ excuſationem, teſtibus Plinio, Gellioque in judiciis afferret. *Morbus Caducus* à ſubitaneo caſu ægrotantium, qui idcircò *caduci* & *cadivi* vocitantur. *Morbus Lunaticus*, eò quòd, ſecundùm quoſdam, qui diebus illunibus vel concepti vel nati reperiuntur hancce luem vix effugiant, vel etiam quòd hæc affectio ad Lunæ quadras ſit quaſi compoſita. *Morbus qui inſpuitatur*, eo quòd temerè imaginarentur Antiqui Epilepſiam jam illatam ac ſpumantem per antiſpuitionem, ut ita dicam, repercuti, ſicuti recanendo incantationes retorqueri arbitrabantur. *Morbus Puerilis*, quòd pueris ſit vernaculus, unde non inimmerito puerorum noverca dici meretur.

Eſt autem Epilepſia univerſi corporis convulſio cum repentina facultatum principum pro tempore everſione. Aliàs Petrus Joh. Faber in Pathologia Spagirica, dicit Epilepſiam eſſe affectum præter naturam, ſeu morbum à virulentô quôdam fermentô inebriativô, potiùs quam ſoporiferô oriundum, ſpiritum animalem offendentem, & vitalem adeò oppugnantem, ut à virulentâ illâ qualitate velut inebrietur. Quæ ſanè ulteriùs hic non exagitamus. Advertimus tantùm quòd etiamſi pleriſque lubeat Epilepſiam eſſe convulſionem periodicam, quæ acceſſus ac receſſus ſuos, nunc inſperatò ingruentes, nunc ſtatis temporis momentis, quaſi ad edictum invadentes, hæcce tamen conditio non ſit de eſſentia morbi caduci, cujus quippè vel unica, nec unquam reverſura prehenſio veræ epilepſiæ nomen mereatur. Ut patebit ex hiſtoria Anatomica è Clariſſ. Carol. Drelincurtio ad hujus capitis finem afferenda. Verum quid nos ulteriùs moramur in explicando morbo cujus non modo ideam accuratam, ſed etiam deſcriptionem abſolutiſſimam, tum theoreticam, tum practicam, exhibuit Clariſſ. Thom. Williſius libro de Morbis Convulſivis, cujus propterea Diſſertationem integram præſtiterit huc afferre, quàm propria ſenſa fuſiùs enarrare? Sic itaque ille, initiô à morbis convulſivis in genere, pro majori illuſtratione Epilepſiæ in ſpecie, petitô.

Ut *Spaſmi*, ſive *motus Convulſivi*, & *irregularis* natura, & cauſæ rectius innoteſcant, præmittendum eſſet, quo pacto *functio motiva regularis* in corpore animato peragitur: verum hujus plenior conſideratio, quoniam ad Cerebri, & nervoſi generis *Phyſiologiam* ſpectat, in alium differetur ſermonem: In præſenti, quantum ad rei propoſitæ elucidationem facit, verbo annotetur, *ſpiritus animales* eſſe proximum *motus regularis* inſtrumentum, ipſorumque actionem, ſeu vim motricem in eo tantum conſiſtere, quod denſius agglomerati in parte motiva, ibidemque in ſpatium amplius expanſi, eandem inflent, & intumefaciant, quæ proinde, quoad longitudinem contracta illico ad ſe partem ſibi appenſam attrahit. In nervorum deſcriptione noſtra pridem edita, innuimus hujuſmodi motum eſſe duplicem, ſcilicet *ſpontaneum*, & *mere naturalem*, *hujus* inſtinctum à *cerebello*, ac iſtius à *cerebro*, utrumque autem per *nervorum* ductus veluti *canales* deferri, cum ad *muſculos*, tum ad *fibras*, *membranis*, *parenchymatis*, aliiſque *partibus motivis* intertextas; denique in hiſce omnibus, tam expedite varias peragi actiones, quaſcunque aut *neceſſitas naturalis*, aut *voluntatis imperium* exigit, ea ſolum ratione, quod inter ſpiritus animales, qui animæ ſenſitivæ hypoſtaſin conſtituunt, intra prædictas partes, continuata ſerie diſpoſitas, ubique eadem eſt *communicatio officii*, *intima conjunctio*, & *celerrimum commercium*. At verò inter *motum* à *muſculo*, *eumque* ab *aliis partibus* editum, diſcrimen hoc notabile occurrit; quod in *his*, actio ſæpiſſimè intra corporis motivi terminos circumſcribitur, ita ut ejuſdem tantum *membranæ*, aut *viſceris* pars una aliam moveat, & deinceps hæc à vicina moveatur: in *genere* autem *muſculoſo*, plerumque *pars movens* in uno membro, & *movenda* in alio proxime conſita eſt (quanquam & inter partes muſculoſas quædam, uti *cor* & *diaphragma*, proprie ſeipſas ferè tantum movent:) Hinc *membranæ* & *viſcera motum* quaſi *inteſtinum*, & *vermicularem* habere dicuntur; qualis ubicunque incipitur, ſpiritus ibidem denſius agglomerati, & expanſi, primo partem iſtam, dein ultra pergentes, aliam, & mox ulteriorem intumefaciunt, proindeque partem illam quæ à tergo eſt trahunt, adeoque intumefactionem, & propterea motum à loco in locum transferunt; ſimili ferè ritu ac lumbrici, aliaque reptilia progreſſus ſuos faciunt. Huic autem *membranarum*, ac *viſcerum functioni motivæ*, ſi frequens, aut indiſcontinua fuerit, ſpiritus copioſi requiruntur, qui tamen ſine tumultu, aut magno impetu, penſa ſua ſatis tranquille exequuntur: Et quidem obſervare eſt, *ſpiritus animales* in *viſcera membranacea* haud multo parcius, quam in *muſculis* influere;

fluere; prout arguere licet ab iſtarum partium ſenſu exquiſitiori, & in iiſdem multiplici nervorũ inſertione, & diverſimoda per plexus & fibras divaricatione; licet interea *muſculi* uberiori ſanguinis influxu irrigantur: Quoad *motum* verò in genere *muſculoſo* peractum, *ſpirituum agglomeratio* & *rarefactio* per totam partis motivæ compagem ſubito ac ſimul explicatæ, tanto cum impetu, ac robore peraguntur, ut *attractio muſculi* in nixu motivo, vim *trochleæ*, aut *vectis* excedat; cumque vis iſta tantum à ſpirituum partis motivæ inſitorum expanſione, ſive rarefactione dependeat, nihil minus concipere poſſumus, quam ſpiritus ita expanſos, *pulveris pyrii ritu*, veluti *ignitos explodi*. Enimverò ſupponere licet, ſpirituum, fibras muſculo intertextas incolentium, *particulis ſpirituo ſalinis*, alias diverſi generis *particulas*, à *ſanguine arterioſo* inter eaſdem fibras ubique interfluo, *nitro ſulphureas* accedere, illiſque intime accreſcere: dein quoties particulæ utriuſque generis, velut *nitrum* & *ſulphur* combinata, propter motus inſtinctum per nervos advectum, tanquam à fomite ignario, commoventur, protinus ab invicem *eliſa*, & velut *exploſa*, muſculum ſubito inflant, proindeque tractionem validiſſimam efficiunt: enimverò in hunc finem ita conſtitui videtur, ut *muſculi* multo uberius quam *viſcera membranacea* ſanguine arterioſo perfundantur: nimirum ſpirituum *copula elaſtica*, per motus valde crebros, ac interdum continuos abſumptæ, ac perpetim deciduæ, ſubinde ſtatim nova à *latice ſanguineo* ſubſtituatur: interim ut ipſi *ſpiritus* in minori copia per nervos exiles ſuppeditati, uſque in eadem ſtatione, tanquam *milites veterani*, diutius perſiſtant, & ſæpè *copulam* multiplicem impendant. Secus enim, unde jumentis, dum per plures horas, imò per integrum aliquando diem, curſu citatiori muſculos ferè omnes exercent, ſpirituum penus pro tanto labore ſufficiens derivatur? aut quis credat paucos ſpirituum manipulos, per exiles nervorum *paris vagi* & *intercoſtalis* propagines *cordi* adductos, proprio marte adeò robuſtum, & indiſcontinuum ejus motum efficere poſſe? *Illis*, equidem neceſſe videtur, *copias ſubſidiarias* perpetim à ſanguine accedere, eaſdemque ſemper protinus *explodi*. Certe ob hanc rationem & *cordis*, & cæterorum *muſculorum* virtus motiva robuſtior, & ſupra *organum* quodvis *mechanicum elaſtica* evadit: nempe in quantum ſpiritus animales, ubique in muſculoſo genere agentes, ſibimet *copulam exploſivam* adſciſcant.

Quod ſi *Exploſionis* vocabulum, in *Philoſophia* ac *Medicina* adhuc inſolitum, cuipiam minus arrideat; proinde ut *Pathologia σπασμώδης* huic baſi innitens, tantum *ignoti per ignotius explicatio* videatur: facile erit iſtiuſmodi effectus, circa res tum naturales, tum artificiales, inſtantias, & exempla quamplurima proferre; ex quorum analogia motuum in corpore animato, tum regulariter, tum *ἀνωμάλως* peractorum, rationes aptiſſimæ deſumuntur. Nam præter *Nitri* cum *Sulphure*, cum *Tartaro*, & cum *Antimonio* mixturas, quæ omnes cum detonatione igniuntur; atque *Aurum fulminans*, & compoſitionem ex *ſale Tartari*, *Nitro*, & *Sulphure*, quæ abſque ignitione actuali, tantum penitius excalefacta, cum fragore vehementi exploduntur; etiam huc referri poſſint multi liquores, qui ſimul commiſti, aut quibuſdam corporibus affuſi, motus violentos, & plane exploſivos ineunt, concitantve: *Spiritus Nitri*, & *liquor Antimonii glacialis* invicem confuſi; quin & alteruter *limaturæ ferri* immiſſus, ebullitionem maximam, cum calore & fumo atrato concipiunt. Vulgo notum eſt quanta efferveſcentia, & impetus plane exploſivi à *ſalibus fixis deliquatis*, ac *acetoſis* cujuſque generis ſimul permiſtis oriuntur: Nec minus exploſionis effectus cernitur, quando *liquor ſale volatili imbutus*, uti *Spiritus Cornu Cervi* aut *ſanguinis*, *ſtagmati ſalino* vel *fixo*, vel *acetoſo*, vel *nitro ſulphureo* admovetur; ſcilicet particulæ aliæ ab aliis vehementer eliſæ, cum impetu diſſiliunt, & quaquaverſus longe proferuntur; quæ procul dubio, ſi intra corporis cujuſdam ſpatia, uti muſculi fibras coërcerentur, ipſum ſubito intumefacerent, adeoque motus localis inſtrumentum conſtituerent. Super his paulo apertius in *ὑδρολογίᾳ* noſtra olim diſſeruimus, atque rem adhuc fuſius, & accuratius explicatam forſan aliquando publici juris faciemus.

Interea tamen ne videar ſententiam hanc, revera novam, tanquam mei unius Cerebri fœtum, omni patrono inopem expoſuiſſe; Libet hic *Clariſſimi Gaſſendi* aſſertionem proferre; quæ ut hypotheſi huic noſtræ apertiſſime favet, & quodammodo ejus anſam præbuit, ita fortaſſe poterit & autoritatem aliquam conciliare. Itaque *ἀξιολογώτατος* ille vir animo perpendens *quanta ſit vis illa ſive robur, quo non modo brachium aut crus, ſed tota etiam animalis machina movetur, regitur, attollitur, transfertur*: Subjungit. *Ecquis facile capiat tenue illud, quodcumque eſt, intra Elephantis corpus, quod ſeu animam, ſeu ſpiritum, ſeu aliud quodvis principium motus concipimus, poſſe illam tantam molem agitare, ac ad tripudium etiam velox, concinnumque componere? Ac tanto magis, quanto ubi tenue illud intra id corpus non amplius viget, tanta externa vi opus ſit, ut vel minimum loco emoveatur: ſed nempe ad hoc quoque primum facit, eadem natura animæ ignea, quæ tametſi ſit flammula pertenuis, ſui tamen mobilitate idem proportione præſtare intra corpus valebat, quod flammula ex pulvere pyrio intra tormentum bellicum: dum ſcilicet non modo globum tanto propellit impetu, ſed tanta etiam vi depellit totam machinam.* Quod verò ad ſpiritus attinet, qui (inſtar pulveris pyrii exploſi) *agitationem illam ſubeunt, dubium eſſe*, inquit, *an ii ſint qui adveniunt ex cerebro, an qui in ipſis tendinibus quaſi connati haberi poſſint: Verum tametſi utrique concurrant, videntur tamen ad hoc munus illi præſentius deſtinari, qui ſunt connati tendinibus.* Non pluribus hic opus eſt, ut declaretur *functionem motivam* à ſpirituum animalium *copula elaſtica*, ejuſque *deciſione* pendere. Attamen ex hoc ſuppoſito (quod quidem maxima cum probabilitate ſupponimus) facile ſequetur, *motus convulſivos* multo magis à tali cauſa procedere: Quiſquis enim in membris, aut partibus affectis, *ſubitas intumeſcentias*, *violentas* & *validiſſimas contractiones*, quinimò interdum totius corporis *concuſſiones*, *jactationeſque* impetuoſiſſimas conſiderabit, nihil minus concipere poteſt, quam plures ſpirituum animalium *glomeres*, velut fulguris è nube erumpentis, *explodi*. Porrò hinc etiam Elencho velut reciproco arguere licebit, & quia *motus σπασμώδεις* ſunt ex-

ploſivi inſuper & *regulares*, à *ſpirituum exploſionibus* produci: quo tamen ritu, quot modis, & quibus de cauſis ſpiritus *animales exploſi* affectiones ἀτακτώδεις pariunt, præſentis inſtituti erit paulo fuſius, & quantum res ita difficilis & abſtruſa patitur, apertius demonſtrare.

In recitandis aliorum, circa *ſpaſmi naturam* & *cauſas*, ſententiis non multis hic moror; quæ apud antiquos diu celebris increbuit opinio, affectionem hanc tantum è *repletione*, aut *inanitione* produci (utcunque huic ſtabiliendæ præter autoritatem Hippocratis, proferatur exemplum de *corio*, aut *fidium nervis*, qui aut madido aere *impleti*, aut nimis *ſicco inaniti* contrahi ſolent) facile ex ſe concidit; quia ſupponere videtur (id quod nemini fragilitatem nervi experto credibile eſſe poteſt) nimirum ipſos nervos quoquomodo abbreviatos atque contractos, poſſe vi quadam muſculos ad ſe attrahere. Quod ſi referatur *repletionem*, aut *inanitionem* reſpectu ſolidarum partium quæ convelli ſolent, intelligi debere; è contra obſervare licet, ubi muſculi & nervoſum genus humore aqueo maxime irrigantur, uti in *Anaſarca*, aut eodem plane deſtituuntur, prout in *tabe*, vel *maraſmo*, haud propterea motus convulſivos excitari. E *recentioribus* plerique ſolummodo *irritationem* nervoſarum partium, convulſionis eſſe cauſam ſtatuerunt, conjecturam inde opinor petentes, quod αὐτοψίᾳ pateat ab ipſa *vellicatione*, ſoloque tactu nervorum ſpaſmos induci: Et quidem plane obſervavimus, in diſſectione vivi catuli, cultro nudatis nervorum ſpinalium caudicibus impoſito, ſtatim & ipſos, & muſculorum quibus inſerebantur, corpora convelli: nec inuſitatum eſt, à nervorum, ac tendinum puncturis, in quibuſvis fere hominibus, ſpaſmos excitari. Memini ab ulcere in cujuſdam brachio excitato muſculi tendinem prorſus nudatum fuiſſe, qui cum ſpecillo Chirurgico tangeretur, patientem rigore quodam in toto corpore, & concuſſione illico oborta, aliquandiu inhorruiſſe. Verum enimverò ut concedamus partium *nervoſarum irritationes* non raro *cauſæ evidentis* vicem ſubire; inſuper aliquando hac *cauſa ſolitaria ſpaſmos* leviores, & cito tranſeuntes produci: nihilominus ut graviores hujus morbi paroxyſmi, iique crebra vice repetentes debite explicentur, alias, atque altiores cauſas, ſcilicet tum *conjunctam*, tum *procatarcticam* inveſtigare oportebit.

Quandoquidem igitur *ſpaſmi* nequaquam accidunt, niſi in *corpore vivo*, ubi partes nervoſæ inflantur, & turgeſcunt ſpiritu animali, in promptu conjicere ipſos *ſpiritus animales*, ſicut in *motu regulari*, ita in *convulſivo* eſſe proximum actionis inſtrumentum: nimirum illi quandiu *copula exploſiva* idonea, & moderata imbuuntur, ac ad ipſam elidendam tantum *appetitus juſſu*, aut *naturæ inſtinctu* proritantur, *motus* ſolummodo *regulares* pariunt: ſin verò iidem ſpiritus ſibimet copulam *heterogeneam*, ac nimis *elaſticam* aſciverint, vel ſi juſto impetuoſius, & vehementius in actus ſuos rapiantur; utique, tanquam equi effrænes ſtimulis agitati, inordinate exiliunt, & copulam ſuam, genuinam licet ac naturalem, violente explodunt; proindeque partes continentes, velut currus appenſos, motu perverſo, efferoque ſecum una corripiunt.

Cum itaque, ut prædicitur, *motus convulſivi* ob *duas* potiſſimum *cauſas* excitentur; hinc totidem illorum *ſpecies* conſtituuntur. Nam 1. interdum accidit *convulſionem* ſine procatarxi, aut copula heterogenea prius aſcitis, tantum à *cauſa evidenti ſolitaria* induci: ita namque *paſſio vehemens* cerebro impreſſa, *ſolutio continui* alicubi in nervoſo genere contingens, pathemata ſpaſmodica nonnullis quibus Cerebrum & nervi debilioris ſunt conſtitutionis: ſubito intulere: quippè ſpiritus animales, objecto improportionato ipſos fugante, partes continentes exagitant, quin & copulam ſuam, licet idoneam, vehementer elidendo, eaſdem inflant; proindeq; alias hiſce annexas convellunt: *Spaſmi* hoc ritu excitati quoniam in iis ſpirituum copula naturalis vehementius eliditur, quodammodo ſunt exploſivi, qui tamen cito deſinunt, & ſæpiſſimè ſine viſcerum, aut membrorum jactationibus, cum *tremore* tantum & horrore aliquo in ſpirituum deliquia tranſeunt. Verum 2. *convulſiones* quarum paroxyſmi ſunt graviores, atque diutius perſiſtunt, aut crebrius repetunt, omnino à cauſa procatarctica, ſive diſpoſitione prævia pendere, & ab alia, præter irritationem, cauſa conjuncta exoriri videntur. Ideoque in hoc caſu *particulas heterogeneas, & valde exploſivas ſpiritibus in hac aut illa corporis regione agentibus accreſcere ſupponimus: deinde ex iniqua hac combinatione, & irrequieta hujuſmodi materiæ & ſpirituum colliſione, crebras, vehementeſque exploſiones editas, paroxyſmos* ἀτακτώδεις *inducere.*

Enimverò præter *copulam elaſticam*, quæ ſpiritibus à ſanguine arterioſo ubivis accedit, & à cujus exploſione ordinata *impetus motivus*, juxta *appetitus nutum*, aut *naturæ inſtinctum* in partibus quibuſvis nervoſis perficitur (prout alibi declaravimus:) etiam aliuſmodi interdum corpuſcula naturæ efferæ, & *pulveris nitrati* magis æmula, ſpiritibus adveniunt, iiſque intime adhærent: cujus materia à ſpirituum amplexibus, cum frequentia & ſubinde divortia contingant, à mutua particularum eliſione corpora continentia varie inflantur, adeoque in *motus convulſivos* aguntur. Revera quoties *affectio ſpaſmodica* habitualis evadit, ut paroxyſmi convulſivi non raro ſua ſponte, & ſine cauſa evidenti, paſſim verò levi quavis occaſione oriantur, talis morbi procatarxis in hujuſmodi mala ſpirituum animalium diatheſi conſiſtit: Neque enim tantæ ægritudini excitandæ, *colluvies ſeroſa*, aliique minus efferi humores, licet in ipſis cerebri ventriculis, aut circa nervorum origines depoſiti, ſufficiunt: Quippè in defunctorum capitibus non raro cerebri meditullia, ipſaque nervorum principia aquæ limpidæ prorſus immerſa vidi; quibus tamen dum vixerunt, nec *Epilepſia*, nec *motus convulſivi* adfuerunt: Quin potius ad hos motus producendos requiruntur *corpuſcula* maxime *activa*, qualia ſunt *ſalina*, & *ſulphurea*; quæ cum ſpiritibus combinata, & dein ſubito erumpentia, particularum mineralium combinationes, violentaſque exploſiones imitentur. Quandoquidem enim in motu regulari & ordinario (prout modo innuimus) muſculi *impetum motivum*, & *vim elaſticam* concipere nequimus, niſi *ſpirituum animalium exploſio* quædam ſupponatur; certe multo magis pro *inſultibus epilepticis*, aliiſque *convulſionibus admirandis*, quæ paſſim eveniunt,

niunt, excitandis, eorundem ſpirituum, cum aliis particulis valde efferis *complicationes*, eorumque ab invicem *eliſiones* vehementes requiri, aſſerere licebit. Circa ejuſmodi vero *copulam ſpaſmodicam*, quia differt a *naturali & ordinaria*, quam in motu regulari adeſſe, & ubivis à ſanguine ſuppeditari alibi oſtendimus, inquirere oportet *undenam illa provenit*, & *quo ritu, quibuſque in locis* ſpiritibus accreſcere ſolet.

Quoad prius, obſervare licet *exploſiones ſpaſmodicas* non ſolum in *muſculis*, quibus ſolis, quæ *motum regularem* efficiunt limitantur, ſed etiam in *membranis*, ſcilicet *ventriculo, inteſtinis, meſenterio*, aliiſque *partibus* ferè *exanguibus* paſſim contingere: porro *exploſiones ipſas* in *affectione convulſiva*, licet *contra appetitus nutum*, & *naturæ morem* excitantur, longe *vehementiores* eſſe, & *diutius perſiſtere*, quam in *motu regulari*: Ex quibus conſtare videtur, *copulam exploſivam ſpaſmodicam* aliunde quam *motus regularis effectricem* advenire: Et quidem probabile eſt illam, non uti hanc à *ſanguine arterioſo* inter fibras muſculoſas ubique interfluo, profluere, verum à *cerebro* cum *liquore nervos irrigante* deſcendere, & dein juxta *horum origines, medios proceſſus, plexus, extremitates*, quaſi in morbi convulſivi mineram congeri. Profecto nihil evidentius liquet, quam *affectus ſpaſmodicos*, ob noxam imprimis cerebro affixam, & exinde in varias ſyſtematis nervoſi partes tranſmiſſam, ſæpiſſime oriri: hinc enim accidit, quod *paſſio vehemens*, uti *timoris, iræ*, aut triſtitiæ ſpiritus ἐγκεφάλῳ hoſpites afficiens, ita crebro *pathemata* dicta *hyſterica*, ac *hypochondriaca* ordiatur: Porro quod in malis *febrium criſibus*, cum ſanguinis recrementa adulta in *caput* transferuntur, convulſiones paſſim ſuccedant: Porrò & hæc ratio eſt cur *Vertigo, capitis inflatio, mentis torpor, aliaque ſupremæ* regionis accidentia, *ſpaſmorum* in *viſceribus*, & non raro in toto corpore ſubſequentium proœmium eſſe ſolent. Quapropter minime dubitandum eſt, quin *particulæ heterogeneæ*, & *exploſivæ* e *ſanguine* una cum ſucco nervoſo *cerebro* inſtillantur, quæ poſtea in *nervoſum genus* detruſæ inibi ſpiritibus accreſcunt, iiſque diatheſin convulſivam inferunt. Revera *affectus* σπασμώδεις, qui aut *univerſales* ſunt, aut ſaltem plures ſimul corporis partes occupant, hoc tantum ritu ferè oriuntur. Interim tamen haud negamus, quin *Spaſmi particulares*, qui ſe intra quoſdam locos, capite nullatenus affecto, continent, aliis interdum modis inducantur. Nam ſiquidem *nervi* ab utroque fine, ſcilicet *radice*, & *extremis ramentis*, humorem ſuum imbibunt (quod *Doctiſſimus* & *Gliſſonius* veriſimillimum eſſe ſtatuit, & à nobis non ſine ſumma probabilitate in νευρολογίᾳ noſtra oſtenditur,) profecto hinc quoque inferre licebit, etiam particulas ſpaſmodicas, non tantum à nervorum principiis, ſed aliquatenus per illorum extremitates intus admitti: Id quod fortaſſis aperte ſatis & plane conſtat, quod ex *liene* male affecto *Spaſmi* circa ipſius regionem exorti *hypochondria*, & non raro *præcordia* infeſtant. Novi quibus à *tumore*, vel *ulcere* in *meſenterio, utero*, aliiſque viſceribus exiſtente *Convulſiones* cum in parte affecta, tum circumcirca eam increbreſcere ſolebant: cujus ratio videtur non aliunde petenda, quam à particulis heterogeneis in loco affecto uberius congeſtis, quæque ſimul in fibras nerveas per totam viciniam conſitas irrepentes, iis motuum convulſivorum, velut *pulveris pyrii igniendi fomitem* ſuppeditant: at vero *Spaſmi* ob tales ἀφορμὰς oriundi haud ſeſe ſolent longe lateque diffundere, neque ſemper ad caput aſcendere.

His ita præmiſſis de affectionis Spaſmodicæ *cauſa interna*, & *proxima*, quam ſcilicet potiſſimum, ac ſæpius ipſi *capiti*, quadantenus item *nervorum extremitatibus* ortum debere ſtatuimus; modo reſtat ut varias in utroque genere *cauſas remotiores*, & multiplicem hujus morbi apparatum particularius deſignemus. Ægritudo igitur *Convulſiva* plerumque originem ſuam à capite deſumit: nimirum quoties *particulæ heterogeneæ & exploſivæ* à ſanguine in *cerebrum* aut *appendicem* ejus medullarem ſuffuſæ, illinc poſtea in *nervoſum genus* derivantur, ibidemque ſpiritibus accreſcunt: hoc autem fieri contingit variis de cauſis; *plures enim ſunt rationes, modique* quibus *materies morbifica* in *caput* admittitur; *plures* enim quibus in *hanc*, aut illam *ſyſtematis nervoſi regionem* deducitur; & juxta varias ejuſmodi *cauſæ morbificæ translationes*, diverſæ *motuum convulſivorum* ſpecies conſtituuntur.

Igitur quod *particulæ heterogeneæ* & *ſpaſmodicæ* intra ἐγκέφαλον admittuntur, & *ſanguinis mittentis*, & *cerebri ſuſcipientis* vitio imputandum eſt.

1. Cum *ſanguis* materiam morbificam capiti ſuffundit, vel *tota* ejus maſſa depravatur, uti frequenter accidit in *febribus malignis*, item in *affectione ſcorbutica, cacochymia*, ac imprimis *originaliter morbida*; vel *ſanguis* ex ſe *inſons*, & incorruptus corpuſcula maligna aliunde accipit, eaque poſtea cerebro affigit, ita in magnis viſcerum impuritatibus, ac præcipuè cum partes aliquæ *abſceſſu* aut *ulcere virulento*, vel *fermento noxio* afficiuntur; è talibus enim μιασμάτων [illegible] *mineris* particulæ noxiæ in ſanguinem ebulliunt, ejuſque commeatu poſtea in cerebrum deponuntur: ita ob *Lienem, uterum, aliaque viſcera* male affecta *morbi convulſivi* excitantur; qui tamen immediatius à cerebro, iſtarum partium labes, per ſanguinis commercium ſuſcipiente, dependent.

2. Attamen 2. *ſanguis*, utut vitioſus, & ſeminio morbido impragnatus fuerit, haud facile inquinamentum ſuum capiti allinit, niſi etiam *cerebri, ejuſque appendicis* conſtitutio aliquatenus in vitio fuerit; quandiu hæ partes bene conformantur, & vigore pollent, ſe, ſuaque tuentur; foribus occluſis, nil præter liquorem ſpirituoſum ſuis uſibus dicatum, purum, putumque admittunt: ſin vero aut *cerebri meatus*, & *pori* nimis *laxantur*, aut *ſpiritus oſtiarii* ab excubiis ſuis ceſſant, vel avocantur, una cum *ſucco nervoſo*, materies heterogenea & morbifica irrepit, ac in regimine animali malignitatem ſuam explicat. Quod ſpectat ad ipſius *cerebri malam diſpoſitionē*, eadem aliquando *hæreditaria* exiſtit: ita parentibus *epilepticis*, aut *convulſioni* obnoxiis oriundi, in eoſdem affectus plerumque & ipſi proclives ſunt: & quidem conſtitutio cerebri à partu multis modis fieri poteſt vitioſa: nam aut ipſius *intemperies* juſto eſt *humidior*, aut *ſiccior*, vel alterius *qualitatis exceſſu*, aut *defectu* peccat. Interdum *pori* ſunt *laxiores*, vel *conſiſtentia* ejus nimis *dura* aut *mollis* eſt: quin & *partium Cerebri* & appendicis ejus *conformatio* indebito more habere

bere

bere poteſt: Cæterum aliquando *Cerebri & nervorum* indoles originaliter ſana & firma ex *accidente* vitiatur, & craſin morbidam acquirit: *longa intemperantia* has partes enervat: quin & *febres malignæ*, & *morbi chronici* eas plurimum debilitant: porro accidentia externa, uti *frigoris & caloris exceſſus*, *vulnus*, aut *plaga* earum craſes ſæpe pervertit, & impreſſionum morbidarum magis capaces reddit. Quod vero ſpectat ad *ſpirituum animalium ἀταξίας*, propter quas particulæ heterogeneæ & ſpaſmodicæ *cerebrum* abſque *repulſa* ſubeunt, illique facilius cohærent; obſervare eſt *ſpiritus animales* quibuſdam ab ipſa nativitate *teneriores*, & *cito diſſipabiles* exiſtere, ita quidem ut nihil *ſenſui*, aut *imaginationi* fortius & vehementius oblatum tolerare poſſint, quin ſtatim in confuſiones adigantur; propter hanc rationem, fœminæ præ *viris* earumque aliæ præ aliis *affectibus* dictis *hyſtericis* obnoxiæ fiunt. Porrò interdum *paſſio violenta ſpiritibus* utut mediocriter firmis ejuſmodi proſternationem ac inordinationem imprimit, ut poſtea nihil fortiter ſufficere, nec cuivis injuriæ reſiſtere valeant: ita paſſim accidit *ſubito timore*, aut *ingenti triſtitia* regimini animali impreſſiones morbidas affigi, quæ poſtea vix unquam delentur: hinc enim *mulieres* ſæpe *affectiones* dictas *uterinas*, & *viri hypochondriacas primo* contrahunt iiſque poſtea ferè ſemper aſſueſcunt.

Ex his conſtare videtur *quibus modis & ob quas cauſas materies ſpaſmodica* intra *ἐγκέφαλον* admitti ſolet: jam proxime videamus *quod de illa fiat poſtea*; ſiquidem iſta materia ad Cerebrum advecta affectus convulſivos aut non ſemper, aut non eodem prorſus modo inducit.

1. Interdum accidit *particulas heterogeneas & exploſivas* in *Cerebrum* admitti, quæ tamen exinde ſine magna noxa, & priuſquam genus nervoſum ſubeunt, rurſus exterminantur: quippè *venæ & lymphæductus* ſæpè quod ſuperfluum & regimini animali inimicum eſt, reſorbent, & vel foras convehunt, vel in emunctoria deponunt. Dum talis materia parumper in cerebro agitatur, particulæ ejus ſpiritibus nonnullis *affixæ*, ab iiſque demum *eliſæ*, *vertiginem & ſcotomiam* cient; at verò quia nervorum ductus haud ſubeunt, affectiones ſpaſmodicæ minime ſuccedunt.

2. Quando *materies morbifica* intra *ἐγκέφαλον* admiſſa, non exinde ſtatim relegatur, ſæpenumero noxam ſuam, priuſquam *nervoſo generi* infertur, haud prodit; nam intra *Cerebrum* ſpiritus animales admodum vegeti, & ſpatium liberius nacti, *copulæ* cujuſvis *heterogeneæ* complexus evadunt; quos equidem intra anguſtos nervorum canales evitare nequeunt: porrò ipſa materies morbifica, ſiquidem è *Cerebro* per vaſa excretoria amandari non poteſt, exinde mox in *ſyſtema nervoſum*, utpote partem ignobiliorem dimittitur: ſin vero invitis facultatum ſuperiorum præſidiis, talis materia intra Cerebrum diutius commoretur, ejuſque ſpiritus incolas valde inficiat, *Epilepſiam* inducit, prout infra ſpeciatim oſtendetur: attamen multo crebrius, labes è *Cerebro* abſque magna noxa ejus, in *nervoſum genus* traducitur; hoc autem non uno ſemper modo fieri contingit.

Enimverò *particulæ heterogeneæ liquori nervoſo* immixtæ, ac verſus nervorum principia delapſæ, eadem non ſimul omnia, neque hæc aut illa, prout ſors tulerit, indifferenter ſubeunt, verum in *aliorum* ductus præ *aliis*, idque non ſine aliqua ratione diriguntur. Namque obſervamus *ſymptomata convulſiva* ſedem plerumque aliam in *pueris* ac in *adultis*, aliamque in *tenerioribus* ac in *robuſtis* ſibi eligere.

In *pueris*, qui *affectibus cordis*, & *membrorum exteriorum exercitiis* nondum aſſueverunt (quibus ſcilicet utriſque cauſa morbifica longinquius a cerebro profertur) *materies ſpaſmodica* in nervos proximos, eos ſcilicet *tertii quinti & ſexti paris* ſæpius incurrit; quare illis *faciei*, ac *oris* partes maxime convelluntur: earumque eſt & inaſſuetum iis *viſcera*, & *præcordia*, prout in adultis attolli, motuve inordinato affici: E contra in *provectæ ætatis hominibus*, aditu ad nervos *paris vagi*, & *intercoſtales*, uti ad illos *ſpinalis medullæ*, magis patente, partes, quas nervi illi reſpiciunt, frequentius convelli ſolent: hoc tamen cum diſcrimine, quod in *tenerioribus*, & iis qui ſunt valde *εὐπαθεῖς*, quibus, ob paſſiones animi, *præcordia & viſcera* ſæpius perturbantur, *materies ſpaſmodica nervorum interiorum* ductus apertiores promptius ſubit; illique proptereà *ſpaſmis*, in *abdomine*, & *thorace* excitatis, magis obnoxii redduntur: Hinc enim eſt quod *mulieres paſſionibus* dictis *hyſtericis*, ac *viri* quidam *hypochondriacis* moleſtantur: ſicut poſtea, cum de affectibus iſtis particulatim diſſeremus, fuſius declarabitur.

Cum materies ſpaſmodica quorumvis nervorum capita adpellit, vel ibidem ſubſiſtens vertiginem tantum, partiumque ad quas nervi iſti pertingunt, leviores ſpaſmos, & ſubſultus creat, vel in nervorum ductus altius prolapſa paroxyſmos convulſivos atrociores parit: eadem verò in proceſſus nerveos delata, per caudicis, ſive trunci unius aut plurium propagines, modo *omnes*, modo *aliquas* tantum, cæteris patentiores diſponitur; atque *ſpiritibus* tum intra ipſos nervos, tum intra *fibras appendicibus* conſitis paulatim accreſcit: nimirum par ratio eſt, & ſimilis fit apparatus in diſpoſitione ad paroxyſmos convulſivos, ac ſi *pulveris pyrii* ſucceſſive explodendi grana per longas ſeries jacerentur. *Spiritus* ad hunc modum *copula heterogenea* imbuti, tum intra nervorum *truncos*, tum intra *fibras membraneas*, & *muſculis* intertextas potiſſimum verò intra *plexus nerveos* hoſpitantur; cumque illi aut *gravati* ob nimiam *plenitudinem*, aut data aliqua *occaſione* exagitati, copulam ſuam excutere coguntur, particulæ eliſæ & ab invicem proſilientes partes continentes valde inflant, adeoque *impetum motivum* contra *appetitus & naturæ* juſſa, & leges exerunt: Porrò *ſpiritus* ad *motus convulſivos* obeundos ſemel incitati, à ſyſtematis nervoſi extremitate, una, aut altera, ut plurimum verò in *fine* exploſiones ordiuntur. Illi autem, qui primo exploſi ſunt, proximos quoſque prædiſpoſitos, velut *traduce ignario* corripiunt; adeoque longa, & continuata ſpaſmorum ſerie, à meta una ad alteram affectionem inceptam propagant: nam *convulſio* ab imò *abdomine*, aut *à pede*, aut *manu* exorta, ſenſim ad ſuperiora, & plerumque ad *ipſum ἐγκέφαλον* prorepit: idemque affectus cum à *cerebro* (prout in *Epilepſia*) orditur, illinc pariter deorſum ad viſcera remota, etiam ad membra & artus exteriores derivatur.

Materies morbifica in capita nervorum influens

fluens pro varia ſui copia & diſpenſatione, diverſimoda convulſionum genera producit: nam primo obſervare eſt, abundante, & exuberante materia, interdum *ſyſtematis nervoſi*, aut quarundam ejus partium *totos ductus* occupari, ita ut *ſpiritus animales* tum influi, tum inſiti, *copula heterogenea*, ejuſque ſupplemento perpetuo ſaturati, in *ſpaſmos continuos* urgeantur. Novi quibus muſculi omnes, ac tendines in toto corpore *contracturis* & *ſubſultibus* ſine intermiſſione afficiebantur: Novi *alios*, quibus *brachia*, & *crura*, cæterique artus in varias flexiones, & diſtorſiones perpetuo cogebantur: quin & *alios* vidi, qui ſaltare, huc illuc diſcurrere, pedibus, manibuſque humum contundere neceſſe habuerunt; quod ni facerent in immanes viſcerum, & præcordiorum convulſiones incidebant. 2. *particulæ heterogeneæ* & *exploſivæ*, ſi minori copia cum ſpiritibus combinatæ ſint, ipſis ſine tumultu, aut perturbatione adhærent, donec poſt aliquod tempus utræque particulæ iterum diſſilientes, ac ab invicem eliſæ paroxyſmos convulſivos cient; cujuſmodi *paroxyſmi* ſunt vel *periodici*, & *ſtatis horis* exacte repetunt: quod accidit ob *materiam morbificam æquali dimenſo* generi nervoſo quotidie ſuffuſam; proindeque circa idem temporis ſpatium, ad *plenitudinem exploſivam* etiam quotidie aggeſtam; vel *vagi* & *incerti*, in quibus ſcilicet particulæ heterogeneæ minori adhuc copia ſuffuſæ, non niſi longo tempore ad *ſaturationem exploſivam* aſſurgunt; quarum interim cum *plenior aggeſtio*, tum *exploſio* ob *plures occaſiones*, ſive *cauſas evidentes* modo *crebrius*, modo *rarius* ſolent accidere: hinc fit ut *affectio ſpaſmodica* nonnunquam cauſæ evidenti in totum aſcribatur, cum revera niſi *procatarxis convulſivæ* præceſſerat, talis cauſa nullam excitaſſet.

Itaque ut de *convulſionum cauſis evidentibus* nonnihil dicamus: ſupra obſervavimus, ſi vehementiores fuerint, & *cerebri*, ac *nervoſi generis* conſtitutioni teneriori, ac imbecillæ acciderint, eas interdum *ſolitarias*, *pathemata convulſiva* inferre: at vero quoties *affectio ſpaſmodica* gravior, & *habitualis* facta, ſæpius redire ſolet, licet *cauſa evidens* in propatulo ſit, & effectus culpam ſuſtineat, nihilominus ſuſpicari licet *procatarcticam* intus *latere*, & in efficiendo potiorem exiſtere: niſi enim ſpiritus copula heterogenea imbuerentur, in exploſiones involuntarias, & præternaturales nec tam facile, nec tam crebro adigerentur.

Cauſarum evidentium duplex ordo, ſive *claſſis* occurrit; aut enim ejuſmodi ſunt quæ *procatarxin adaugent*, eamque citiùs ad *plenitudinem exploſivam* perducunt, uti ſunt *mala victus ratio*; & *errata in ſex non naturalibus*, quæ *ſanguinem* & *ſuccum nervoſum* inquinando, particulas heterogeneas majori copia ſpiritibus ad ſaturationem ſuggerunt, proindeque acceſſiones ſpaſmodicas eo citius accerſunt. *Vel* 2. *cauſa evidens* dicitur quicquid *ſpiritus derepente exagitans & irritans*, ut ſtatim *explodantur*, efficit, & *copulam ſuam*, qualiſcunque fuerit, elidant: atque hujus generis plurima ſunt, quæ ſpiritibus modo intra *ἐγκέφαλον*, modo intra *ſyſtema nervoſum* conſitis, accidentia, motus convulſivos inſtinctu diverſimodo (prout in regularibus aſſolet) aut directos, aut reflexos cient.

1. *Prioris generis* potiſſimum ſunt *violentæ animi perturbationes*, quibus *ſpiritus Cerebri incolæ* agitati, atque confuſi, alios intra *nervoſum genus* ſcatentes, & ſæpe prædiſpoſitos ad *exploſiones irregulares* incitant; ita vehemens *timor*, *ira*, aut *triſtitia* non modo incommoda valetudine affectis *inſultus epilepticos*, aut *hyſtericos* inducunt; ſed interdum aliis quibuſcunque *cordis palpitationem* & *tremorem*, quin & *membrorum* & *artuum convulſiones horrificas* accerſunt. 2. Quoad *alterum cauſæ evidentis genus*, quo ſcilicet *Spaſmi* actu *reflexo* incitantur, hoc quidem nec infrequenter locum habet, quoties *gravis moleſtia*, cum *fibrarum* & *ſpirituum irritatione*, *nervoſo generi* alicubi exhibetur: quippè eadem *moleſtia* mox cum primis ſpirituum fontibus, nempe *cerebro* aut *cerebello* communicata, exinde *motus inordinati*, ac *violenti* præter animi arbitrium incepti, hoc eſt, *convulſivi*, retorquentur; ita namque *lumbrici*, *pharmaca*, aut *acres humores*, inteſtinorum tunicas immaniter vellicantia, iſtarum partium, & non raro membrorum externorum ſpaſmos inferunt.

Hæc de *ſingulis cauſarum*, *conjunctæ*, *procatarcticæ*, & *evidentium* generibus, à quibus *morbi convulſivi habituales facti*, & cum gravioribus paroxyſmis repetere ſoliti, exoriuntur: cum vero *alteram hujus morbi ſpeciem* aſſignavimus, ubi *paroxyſmi* à *cauſa evidenti ſolitaria*, ſeu ferè tantum ab *irritatione*, ſpiritibus nondum *copula exploſiva* præoccupatis, dependent; jam proxime diſquiratur *quibus*, *& quot modis* hoc fieri contingit. Super his in communi ſtatuitur *inſultus ſpaſmodicos*, *à mera irritatione productos*, aut *leviores* eſſe, & cito pertranſeuntes, aut *graviſſimos*, & non raro *lethales*, prout quando venenis aſſumptis, aut *ὑπερκαθάρσει* ſuperveniunt. Porrò adnotetur cum *materies morbifica*, ſive *irritativa* ipſis nervorum caudicibus, aut plexibus inſederit, eam non raro etiam *exploſivam* evadere, utcunque ſpaſmos etiam à mera irritatione productos (prout ſupra annotavimus) exploſiones quaſdam eſſe. Itaque his prælibatis, rem Propoſitam expediamus.

Partium nervoſarum irritatio, quæ *motus convulſivos* efficere ſolet, *variis in locis*, *variiſque ex rebus*, quæ *ſpiritibus* & *fibris incongrua*, atque *inimica* ſunt contingit. Quoad *res ſpirituum naturæ adverſantes*, obſervare eſt præter *venena*, & *qualitatum tangibilium exceſſus*, qui ab extra infliguntur, multa quæ intus in nobis gignuntur, ſcilicet *varia ſanguinis*, & *ſucci nervoſi recrementa*, *miaſmata febrilia*, *humores præternaturales*, *ſalinos*, aut *ſulphureos*; quinimò *lumbricos*, *calculos*, cum pluribus aliis nervoſo generi infeſta eſſe, & *irritationes ſpaſmodicas* paſſim ciere. Quoad *loca affecta*, ſive *materiæ irritativa ſedem*; licet hæc in qualibet ſyſtematis nervoſi parte noxam inferat, ut plurimum vero maxime infeſta eſſe ſolet cum juxta *ſyſtematis nervoſi principia*, vel *extremitates*, vel circa *medios nervorum proceſſus*, ac præcipuè in eorum *plexibus* deſigitur: Porrò talis materia, quæ ſpiritus irritans, *cauſæ evidentis* loco eſſe ſolet, non raro, prout modo innuimus, etiam *procatarctica* rationem ſubit, quatenus nimirum particulæ heterogeneæ ab illa emiſſæ, fibras nerveas ſubeunt, & cum ſpiritibus combinatæ, eos ad explodendum aptiores, & procliviores reddunt.

1. Igi-

1. Igitur interdum accidit *humores malignos*, & nervoſo generi infeſtos è *ſanguine* in *cerebri regionem* ſuffuſos, & exinde demum in poſticam capitis regionem delatos, *nervorum origini* incumbere, ubi ſi diſrupta pellicula, quæ medullam oblongatam inveſtit, in nervorum truncos nudos incidunt, eorumq; fibras altius ſubeunt; propterea quidem *motus convulſivi* non modo in *partibus capiti vicinis*, verum aliquando in valde *remotis*, & non raro in toto *ſyſtemate nervoſo* oriuntur: Hoc paſſim obſervare eſt in *malis febrium criſibus*, materia morbifica in caput tranſlata; item in *affectibus cephalicis*, in ſtatum peſſimum, ac lethalem evectis. Revera cum plurium hoc ritu defunctorum capita aperuerim, reperi in omnibus poſticam *medullæ oblongatæ* regionem ſero acri & *ſalſugineo* immerſam.

2. Quemadmodum ſyſtematis nervoſi *extremitas interior*, ſive *origo*, ita non raro *exterior*, ſive *finis* à vellicatione illic facta, *ſpaſmos*, ſive *motus convulſivos* ſuſcipit, eoſdemque quaquaverſus transfert: hoc in *membris exterioribus* paſſim fieri, teſtantur *tendinum ac nervorum puncturæ*. Nec minus à *Vellicatione* in viſceribus facta *ſpaſmi* circumquaque excitari ſolent, ſi quando *pharmaca*, aut *humores acres*, nec non *lumbrici* in *ventriculo*, aut *inteſtinis* ſcatentes partes membranaceas vellicant, adeoque ſenſionem moleſtam primis ſenſoriis imprimunt; exinde ſtatim ob ſpirituum excandeſcentias *motus convulſivi* modo in *partes affectas*, modo indifferenter in *alias quaſcunque* retorquentur: nam à graviori viſceris cujuſdam noxa ſæpe *ſpaſmi* non tantum *partes affectas*, & vicinas occupant, verum in *faciei* ac *oris* muſculos, necnon in *membra exteriora* transferuntur. *Calculus ureteri* impactus haud tantum in iſto ductu, verum in *tota vicinia contractiones* immanes accerſit. Porrò *ſymptomata* quædam *hyſterica*, aliaque *hypochondriaca* nonnunquam hac ratione inducuntur; quatenus nimirum *vellicatione* in viſceris cujuſdam membranis facta, illico *ſpaſmus* retorquetur.

3. *Materies irritativa*, quæ ſpaſmorum *cauſa evidens* eſſe ſolet, interdum *medios nervorum proceſſus* occupat; & propterea *partes* modo *ſupra*, modo *infra* illius ſedem ad *motus convulſivos* incitantur: Hoc de nervorum plexibus ſatis conſtare videtur; cum enim *ſucci nervoſi recrementa acria* in iiſdem congeruntur, non raro ſpaſmi per totam viciniam procreantur: hac ratione *affectio colica*, atque *hyſterica*, nulla viſcerum iſtorum culpa tantum ab humore in *meſenterii plexibus* depoſito non raro progigni, ac excitari videntur (quod equidem poſthac, cum de affectibus iſtis particulatim agemus planius oſtendetur:) Pariter ob *plexus gangliformes* humore acri & irritativo obſeſſos, *præfocatio in gutture*, nec non variæ *præcordiorum contractiones* inferuntur. Porro *affectiones ſpaſmodicæ* ab humore acri intra *totos nervorum cortices*, & corporum nervoſorum meatus ſcatente non raro dependent. Vidimus quoſdam *convulſionibus admirandis*, ac *perpetuis affectos*, ut neceſſe habuerint (prout ſupra retulimus) membra huc illuc jactare, & diſtorquere, ſaltare, diſcurrere, humum manibus, aut pedibus contundere, aliaſque geſticulationes ſtupendas exerere, haud ſecus ac ſi *ſagarum præſtigiis* læderentur, cujuſmodi *paſſionum cauſa* genuina in eo conſiſtere videtur, quod *ſuccus nervoſum genus irrigans*, inſtar *aquæ ſtygiæ* acerrimus, ac à debita craſi degener factus, ſpiritus inſitos influoſque continuo irritaret, ac velut œſtro quodam afflaret.

Ex his quæ circa varias *convulſionum cauſas* diſſeruimus, multiplices earundem *ſpecies* & *differentiæ* eliciantur: Nam primo annotavimus reſpectu *originis*, pathemata ſpaſmodica ſæpiſſime à *capite affecto*, ſeu materia morbifica in *nervorum principia* influente, derivari; quandoque tamen, licet rarius, ea à tali materia in *nervorum extremitates* irrepente pendere.

2. Quoad *morbi & ſymptomatum productionem*, obſervamus eandem aliquando à *cauſa evidenti ſolitaria*, uti paſſione ſubita, & vehementi produci: Sæpius vero *procatarxin*, ſive diſpoſitionem prævlam requiri: porro cauſas interdum ita coincidere, ut *cauſa procatarctica* etiam *evidentis* vicem ſuppleat; quin etiam è contra, ut *hæc illius* loco fuerit.

3. Quoad *morbi extenſionem*, *affectio convulſiva* diſtingui poteſt in *univerſalem*, qua ſpiritus ferè totum ſyſtema nervoſum, ipſumque ἐγκέφαλον actuantes, ſucceſſive exploduntur; & *particularem*, in qua ſpiritus intra privatam quandam ditionis animalis regionem afficiuntur.

1. Prior iſta cietur quando ſpiritus animales intra primos ipſorum fontes, nempe *Cerebri*, & *Cerebelli* meditullia irritantur, unde ipſorum exploſiones violentæ accidunt: quapropter tum animæ *functio quævis interna*, ſcilicet ſenſus, & imaginatio obſcurantur, ejuſque *facultas exterior locomotiva* pervertitur: Hujuſmodi *affectio ſpaſmodica univerſalis*, in qua ſcilicet præter artuum & viſcerum ſpaſmos, *interiores animæ potentiæ* eclipſin patiuntur, iterum *duplex eſt*: nempe aut *primaria*, quæ ab ἐγκέφαλῳ incipit, oriturque in quantum ſpiritus hujus incolæ *particulis nitroſulphureis* imbuti primo exploduntur, eorumque accenſio, cæteros in *appendice tum medullari*, *tum nervoſa* ſcatentes corripit, ibique *exploſiones convulſivas* concitat, prout cernitur in epilepſia.

2. Vel *paſſio iſthæc univerſalis* ... inferens *ſecundaria* eſt, quæ ſcilicet alicubi in *nervoſo genere* inchoata, exinde ſpirituum copiis ſucceſſive affectis, factaque velut *aquarum undulatione*, demum ipſi ἐγκέφαλῳ traditur: hoc paſſim accidit in paroxyſmis, qui dicuntur hyſterici, in quibus ob ſpaſmum principio in imo ventre incipientem, moles, ſive intumeſcentia in *abdomine* excitatur; dein eodem affectu per nervorum ductus ſuperius lato *ventriculus*, ac mox *præcordia* contrahuntur, ac tandem ſpaſmo *caput* impetente, patientes corruunt, iiſque notitia omnis adimitur; denique morbo in *nervos alios* reflexo, membrorum *exteriorum* motus convulſivi ſuccedunt.

2. Quod vero ſpectat ad *ſpaſmum particularem*, in cujus paroxyſmo ægrotantes animo conſtant, hic quidem varias differentias ſortitur: Quoad *materiæ ſedem*, quæ circa nervorum *principia*, *extremitates*, aut *medios proceſſus* contingit, ſpaſmorum (uti oſtendimus) diverſitas oritur: Quinimò prout iſta *materies morbifica*, nervorum principia obſidens circa *medullæ oblongatæ caput*, *medietatem*, aut *caudam* defigitur; propterea accidit modo tantum *faciei*, aut *oris* partes, modo *imi*, aut *medii ventris* viſcera, ac modo

modo *artus exteriores* potiſſimum, ac fere tantum convelli.

Porro *convulſio*, quoad *inſultus durationem*, ejuſque *magnitudinem*, diſtingui ſolet in *continuam*, ac *intermittentem*: Prior ſicut ſupra innuimus dicatur τόνος, ſive *contractio permanens*, uti cum pars una, aut ſimul plures *conſtanti tenſione contracta* aut *diſtorta* in eodem ſitu præternaturali aliquandiu detinentur, ſic quandoque muſculus, aut membrum, puta oculus, labium, gena, a recta poſitione diſtorquentur, nec ſtatim facile reduci poſſunt: cujus cauſa interdum eſt *reſolutio*, ſive *paralyſis* in quibuſdam aliis muſculis; qui cum relaxantur, oppoſiti nimis fortiter agunt, & partem, quæ inter utroſque velut in æquilibrio conſiſtere debuit, verſus ſe totam corripiunt: aliquando tamen talis *contractio permanens* excitatur propter tendines humore ſeroſo impacto obſeſſos, qui proinde rigidi evadunt: Hujuſmodi affectus in *ſcorbuto* familiaris exiſtit, ut ægri quandoque nullum membrum aut articulum extendere poſſint; ſed velut in orbem, ſeu globum contrahantur. Nonnunquam tendines in dorſo, ob talem humoris incurſum, oſſa extra debitum ſitum trahunt, & *gibboſitatem*, vel corporis *incurvaturam* pariunt. *Tetanus* diſtingui ſolet in *univerſalem*, cujus tres ſunt ſpecies; ſcilicet ἐμπροσθότονος, ὀπισθότονος, & τέτανος ita proprie dictus, & *particularem*, quæ membrum quoddam vel articulum privatum reſpicit: Super his poſtea ſpeciatim dicemus.

2. *Convulſio intermittens*, aut *brevis* eſt & *momentanea*, quæ per crebras vices, & quaſi per *ſubſultus* peragitur, prout obſervare eſt in *horrore* & *tendinum concuſſionibus*, quæ ſemper crebra *motus*, & *quietis* alternatione interſtinguuntur: vel *ſpaſmorum inſultus*, eorumque *intervalla* diutius protrahuntur; ita uſitatum eſt *paroxyſmos convulſivos*, quando repetunt, *aliquandiu perdurare*, ac *rurſus deſinere*; tales autem *periodi* modo *certa* ſunt, atque ſtatis *horis eveniunt*, modo *rara*, ac *incerta*, atque pro variis datis occaſionibus diverſimode contingunt. Plures ſunt aliæ hujuſce affectus differentiæ, quæ poſtea cum de ſingulis convulſionum ſpeciebus particulatim dicemus, melius eluceſcent.

Hactenus *Spaſmorum*, ſive *Convulſionum* in genere *naturam*, *cauſas*, & *differentias*, juxta hypotheſin plane novam, & inſolitam, ſed rationi (ut opinor) ſatis congruam tractavimus: jam proxime incumbit præcipuas iſtius affectus ſpecies particulatim explicare; inter quas *Epilepſia* prærogativam facile meretur, ejuſque conſideratio methodi, ſive ordinis jure quodam præcedere debet; quippe hic morbus in corpore humano quaſi imperium ampliſſimum nactus, non modo in totum ἐγκέφαλον, ſed plerumque ſimul in omnes ſyſtematis nervoſi partes tyrannidem exercet: quapropter ab affectionis immanitate, *morbus Herculeus*, ab inſultus more tanquam à numine immiſſi admodum ſtupendo, νόσος ἱερὰ; ſive *morbus ſacer*, ab antiquis appellabatur; cui accedit cujuſdam noſtratis, haud infimæ notæ, Theologi conjectura nempe plures, qui in novo Teſtamento pro *Dæmoniacis* habentur tantum *Epilepticos* fuiſſe; morbique hujus à Chriſto Salvatore *curationem*, *ſpiritus mali ejectionem* ſive *exorciſmum* dici: Revera in hoc affectu *materia morbifica* adeo obſcura aut prorſus nulla veſtigia apparent, ut merito hic *ſpiritus maleſici afflatum* ſuſpicemur: ſaltem probabile eſt, quoties diabolus præſtigiis ſuis miſeros mortales affligere permittitur, ipſum non poſſe ex alia pharetra graviores ſagittas torquere, aut ſub meliori larva, quam monſtroſi hujuſce morbi inſultibus miracula oſtentare.

Epilepſiæ ſymptomata uti ſunt plurimum ſtupenda, ita iſtorum *cauſæ*, & *ipſius morbi* ratio formalis difficillime explicantur. Enimvero inter Authores tum de *parte affecta*, tum de afficiendi modo, res varie controvertitur: plerique hujus *ſedem* in *cerebro*, aut *ventriculis* ejus, alii in *meningibus*, quin & nonnulli in *medio*, aut *imo ventre* collocant; quo tamen jure mox inquiretur: Interim ut miſſis aliorum opinionibus, recti ratiocinii filo vera *morbi hujus Theoria* inveſtigetur, *primo deſcriptionem* ejus, ſimul cum integro Phænomen*on* cenſu exarare; *ſecundo*, iſtis rite perpenſis, *morbi ſubjectum*, & *partes* præcipuè *affectas* eruere; tertio demum *rationem* & *modum* quo morbus iſte generetur, cum veris *ſymptomatum cauſis* ſubjicere nitemur.

Primò, quoad *morbi ideam*, *inſultus epilepticus*, univerſalis, ac *immanior* tantum *convulſio* eſſe videtur, in qua ſcilicet ſpiritibus *cerebri* incolis primo irregulariter commotis, & velut confuſis cæteri omnes τοῦ ἐγκεφάλου *appendicem* tum *medullarem* tum *nervoſam* incolentes, ſimul *motus convulſivos*, ſive *contractiones* inordinatas ineunt, eaſque aliquandiu cum crebris ſubſultibus continuant: *morbi acceſſio* ut plurimum ex improviſo aggreditur, ægroſque nihil tale cogitantes opprimit, atque ictu oculi citius ſenſu & intellectu orbos, in terram præcipitat; quippè non tam *cadunt*, quam cum impetu quodam *proſternuntur*, ut ſæpe pars primo in terram aut corpora adjacentia alliſa livore aut vulnere afficiatur; proſtratis ſupervenit *ſtridor dentium*, cum *ſpuma oris*, ſæpe etiam *capitis concuſſio*, & *crebra ad humum alliſio*; *brachia* & *crura*, quinimò *cervix* & *dorſum* aut *ſtatim rigida fiunt*, aut *variis flexionibus* huc illuc diſtorquentur; aliique *pectus* immaniter contundunt, alii *brachia* & *crura* valide exerunt; eaque, ac totum aliquando corpus huc illuc impetuoſe jactant; pleriſque autem *præcordia* & *hypochondria*, necnon *totus inferior venter intumeſcunt*, & valde *inflantur*: poſt aliquod tempus modo brevius modo longius hæc ſymptomata, quaſi Tragœdia peracta, derepente ceſſant, & tunc ægroti denuo ad ſe redeunt, ac mente conſtant; ſuperſtite verò poſt paroxyſmum *capitis dolore*, cum *torpore*, & *hebetudine ſenſuum*, & non raro *vertigine* & *ſcotomia*.

Paroxyſmi epileptici repetere ſolent, quandoque ſtatis temporibus *diei*, *menſis*, aut *anni*, ut plurimum verò juxta majores *anni* τροπάς, aut *lunæ*, aut *ſolis* συζυγίας vel *aſpectus oppoſitos* certius redire, & gravius affligere ſolent: quandoque acceſſiones ſunt incertæ, & vagæ, pro occaſione & varietate cauſarum evidentium: ſunt autem *paroxyſmi* modo *leviores*, qui cito pertranſeunt, ita ut ægroti vix in terram præcipitentur, nec ἀναισθησίᾳ corripiantur, modo *graviores* ſunt, quibus correpti plurium horarum ſpatio inſenſiles decumbunt, & velut Dæmoniaci, horrendis ſymptomatis torquentur: aliquando, licet rarius, ſigna quædam paroxyſmi prænun-

nuncia lapſuros commonefaciunt, ut ſunt *capitis gravedo, oculorum coruſcatio, aurium tinnitus*: interdum in parte quadam exteriori, *brachio* nempe, aut *crure*, aut etiam in *dorſo*, vel *hypochondriis* ſpaſmus præcedit, qui exinde initur *aura frigida aſcendens* & verſus caput perreptans, caducum inferre videtur: *Morbo* huic, *pueri*, & *adoleſcentes*, magis quam maturæ ætatis homines, aut ſenes obnoxii reperiuntur: quicunque inſultum ejus ſemel perpeſſi ſunt, niſi remediorum ope curantur, poſtea vix per totam vitam ejus labe prorſus immunes fiunt; paroxyſmi quo ſæpius repetunt eo graviores uſque evadunt, qui cum frequenter iterati valde atroces exiſtunt, *memoriæ, imaginationis*, & *rationis* uſum, & dein totius functionis animalis robur ac vires enervant; donec hujus œconomia valde perverſa, functio demum vitalis labaſcat, & ſenſim aboleatur. Explicatis ad hunc modum hujus morbi telis, & apparatu malefico; jam proxime inquiramus in qua *parte ſedem* figat: ſive quod ſit proximum ejus ſubjectum.

2. *Epilepſiæ acceſſio* & invaſionis modus plane innuere videntur *ſedem ejus primariam*, ſive partem præcipue affectam alicubi intra caput contineri; quod autem *paroxyſmus* nonnunquam in partibus remotis incipiat, & exinde verſus caput aſcendat, hoc quidem ita fieri *videtur* tantum, & *ex accidenti* contingit, cum interim *cauſa morbifica* circa ipſum ἐγκέφαλον ſubſiſtit (prout inferius declarabitur:) verum quod à primo morbi inſultu ſtatim ἀναισθησία cum membrorum & viſcerum fere omnium contractionibus ſuccedit, hoc manifeſto indicio eſt, una *totam ἐγκεφάλου compagem*, & *nervorum omnium origines* à cauſa morbifica occupari; At verò etiamnum explicatu difficillimum videtur, ubi *cauſa* iſta, ſive *materies morbifica* præcipuè ſubſiſtit; neque enim probabile eſt, eandem per cunctas cerebri partes diffundi, nec tamen conſtat in quo loco ſingulari ea defixa, cæteras omnes partes ita ſubito in ejuſdem noxæ conſenſum trahat.

E variis ſuper hac re Authorum ſententiis, *duæ* præ cæteris magis probabiles videntur, & pari veriſimilitudine aſſenſum vendicant. Quarum *una* aſſerit *Cerebri meditullium*, atque *altera meninges ipſum inveſtientes* eſſe primariam *Epilepſiæ* ſedem: *Prioris* ratio in hoc fundatur, quod ubi ſpirituum animalium fons, & ipſius animæ ſenſitivæ origo conſiſtit, ibidem hujus morbi cauſa poni debet; nempe cum principes facultates primo læduntur, cæteræ omnes ejuſdem noxæ facile participant: verumenimverò ut concedam in *Apoplexia*, & *ſpirituum deliquio* ita habere, attamen in *convulſione* (cujuſmodi *affectus eſt Epilepſia*) non ſequitur *fibras* & *nervos* omnes convelli, quia *cerebri meditullium* prius *convellitur*: quippe hoc cum ſit mollis & fluidæ ſubſtantiæ, atque motus & ſenſus expers, *contractionis*, ſive *affectionis ſpaſmodicæ* minime capax videtur: quapropter alii *cerebrum* & quamvis ejus partem à morbi hujus culpa eximentes, cauſam ejus omnino in meningas rejiciunt; aſſerentes ſcilicet *membranas cerebrum inveſtientes*, ac imprimis illarum *proceſſus cerebri, ac cerebelli fiſſionibus inſtratos*, ſiquidem a materia morbifica vellicantur, *ſpaſmos, ſive convulſiones immanes concipere*; dein à *meningibus iſtis contractis & diductis* una *cerebrum* incluſum valde *comprimi*, & *conſtringi*, ita ut poris, & meatibus ejus contractis ἀναισθησία inferatur, ſimulque nervorum caudices, quibus utraque meninx appenditur, in conſenſum illarum perducti, etiam motus convulſivos ineant: Et quidem ad hunc modum, Epilepſiæ *ratio formalis* forte explicabilis videtur; at verò cum rem altius perpendo, etiam ab hac ſententia diſcedere viſum eſt, quia nimirum haud conſtat *quo ritu*, & *quam ob cauſam*, imminente caduco, *meninges iſtæ ſpaſmos* adeo horrendos concipiant. Quinimo nec liquet, quomodo ab iiſdem, ut ut *convulſis, paroxyſmus epilepticus* inducatur.

Quoad prius, impoſſibile videtur *meningas*, quoad *totas earum concavitates*, ita *contrahi*, ut inſtar marſupii arctius conſtricti, contenta ſua undique convellant, ac in ſpatium anguſtius contrahant: quippè *dura mater* pluribus in locis *calvariæ* firmiſſime cohæret; quin & iſti *pia mater*, juxta *ſinuum proceſſus*, mutuo membranarum nexu, & ubique præterea vaſorum continuitate colligatur: hinc facile patet, *utramque membranam*, quoad magnam ſui partem, *immobilem eſſe*, ita ut *ſpaſmos univerſales* nequaquam ineant: quod vero ad ſpaſmos minores attinet, ut cum *meningis hujus, aut iſtius*, vel ſimul utriuſque portio quædam convellitur, revera tales evenire concedimus: nam ſæpius audivi *cephalalgia* graviori affectos, de magna partium ſub *calvariæ latere*, modo *dextro*, modo *ſiniſtro* conſitarum *conſtrictione* immaniter queri, nec tamen exinde ullus *caduci inſultus* ſequebatur: porrò ut membranæ iſtæ inſigniter læſæ vellicationes maximas ſubeant, haud propterea tamen *paroxyſmus epilepticus* induci ſolet: Novi enim *abſceſſu* in *dura matre* excitato, & poſtea diſrupto cum à pure fœtidiſſimo *meninx tenuior*, & *cerebri cortex* exederentur, ægrotantem primo in *ſtuporem*, & demum in *Apoplexiam lethalem* incidiſſe; qui tamen in toto morbi decurſu, *ſymptomate* quovis *epileptico* immunis degebat: Item memini *duram matrem*, terebella à Chirurgo imperito adhibita valde dilaceratam; in alio caſu eam cum parte calvariæ per vulnus abſciſſam, ut portio quædam *cerebri* extuberaret; nec tamen cuilibet horum *pathemata* quævis *epileptica* ſupervenerunt: Quapropter nec veriſimile eſt, *ſanguinem*, aut *humores*, vel (ſi quiſpiam ita contendat) *vapores meningibus* iſtis impactos, majorem noxam inferre, quam aut *plagam*, aut *vulnera* iiſdem inflicta, aut *ſaniem* ibi ſuffuſam: præterea *Epilepſia leviori affecti*, ſiquidem vix concidunt, ac per totum morbi inſultum adhuc animo conſtant, *membranas* ita *contrahi*, & *cerebri globum* arctius compingi perciperent, ſi ejuſmodi quæpiam affectio ſubeſſet; verum illi è contra *cerebrum* quaſi *inflatum*, & *ſpiritus* cum efferatione quadam *exilientes*, ac velut *exploſos* perſentiſcere videntur.

Et quidem, uti veriſimillimum, arbitror *paroxyſmum epilepticum* à *ſpirituum animalium cerebri incolarum* (qui nempe ſunt primum & immediatum hujus morbi ſubjectum) *ſubita quadam rarefactione*, & *exploſione concitari*; qua ſcilicet *cerebrum ipſum inflatur*, adeoque *inſenſile redditur*, ſimulque *nervi appenſi* in *convulſiones* aguntur; hinc enimverò contingit hujus *morbi* acceſſio-

acceſſionem ita derepente incipere, & perfecte terminari, ſine magna *materia morbifica* aut *proviſione*, aut *reliquiis*; *quia* nempe *labes* non tam *partibus ſolidis*, quam ipſis *ſpiritibus* infertur.

Supra oſtendimus, quo ritu *copula heterogenea & exploſiva particulis*, uti videtur, *nitroſulphureis* conſtans *ſpirituum animalium particulis ſpirituoſalinis* accreſcens, ab iiſque ob *plenitudinem*, aut *irritationem* denuo *eliſa & exploſa*, *ſymptomata convulſiva producit*: quamvis autem ejuſmodi *copula ſpaſmodica*, è ſanguine in cerebrum primo exſtillatur; plerumque tamen ſpiritus ibi non prehendit, aut cum iis ſaltem illic non diu hoſpitatur: quin potius verſus *appendicem nervoſam* illico detruſa, *ſpaſmos particulares*, & juxta loca affecta reſpectivos acceſſit: interdum vero, ſiquidem *materies ſpaſmodica uberior & potens*, atq; *cerebri conſtitutio imbecillis* fuerit, *copula heterogenea* ſpiritibus non tantum in *nervoſo genere*, ſed etiam intra ipſum *ἐγκέφαλον* conſitis affixa, *diatheſin epilepticam* infert; atque *ſpirituum & copulæ iſtius particulæ exploſivæ* ab invicem eliſæ *caduci paroxyſmum cient*. Quandoquidem enim urgente *epilepſiæ inſultu ἀναισθησία* plerumque *ſymptoma primum*, & fere *pathognomicum* exiſtit, inferre licet *ſpiritus animales* intra ipſum *cerebri meditullium* ſcatentes, ante alios affici; proindeque partem eam eſſe *principalem morbi ſedem*: dein quatenus *ægrotantis caſus*, ſive in humum projectio, atque *membrorum & viſcerum ſpaſmi* ſæpiſſime *ἀναισθησίᾳ* iſti ſuccedunt, ſequitur *ſpiritus animales* etiam *ſyſtematis nervoſi incolas*, eadem *copula exploſiva* imbui, cumque ipſis *cerebri incolis* in conſenſum trahi: ab iiſque ad exploſiones pariter inordinatas excitari; licet aliquando (tota *ſpirituum* tum in *cerebro*, tum in *nervoſo genere* conſitorum *ſerie*, inſtar *longioris pulveris pyrii tractus*, ad *exploſiones* prædiſpoſita) *ſpaſmus* exterius & e longinquo, forſan in membro quodam, aut viſcere incipiens, poſterius in *cerebrum* traducatur, prout infra plenius oſtendetur. Interim ipſius *cerebri regio ſemper hujus morbi ſedes primaria ſtatuatur*; atque pro affectus *cauſa conjuncta* ſupponere debemus, non *aquam* in *cerebri ventriculis* congeſtā, nec *humorem craſſum*, aut *viſcidum* ejus poris & meatibus impactum, tales enim *cauſæ* ſenſim gignerentur, & proinde ſigna quædam paroxyſmi imminentis prænuntia ederent: porro acceſſione morbi finita, talis materia non ita brevi tempore penitus diſcuteretur; quin à reliquiis ejus functionis animalis impedimenta quædam manerent, quod equidem in *Epilepſia*, niſi inveterata rarius contingit: attamen pro *caduci inſultu excitando*, nihil minus ſuſpicari licet, quam *ſpiritus animales*, qui intra medullarem cerebri ſubſtantiam ſcatentes, *ſenſus interioris, imaginationis, & appetitus* actus perficiunt, *copulam heterogeneam nactos inordinate explodi*, proindeque, iſtis extra ordines & ſtationes ſuas perturbatis, ſuperiores regiminis animalis facultates *eclipſin* pati; dein ab hac majori ſpirituum *exploſione*, velut à *fomite ignario*, ſpiritus alios, *appendicis medullaris*, & *nervoſæ* hoſpites, etiam in *exploſiones* prædiſpoſitos, ſimiles *ἀταξίας* concipere, pariterque *exploſos*, corporum continentium *motus convulſivos* ciere.

Quamvis enim *cerebri meditullium* ſemper eſſe *primariam Epilepſiæ ſedem* & ab initio, fere tantum in illa regione, materiam morbificam congeri ſtatuimus, tamen affectu ingraveſcente, hæc uberius in caput delata fines ſuos latius explicat, adeò ut *particulæ ſpaſmodicæ*, & in *reliquo cerebro*, & inſuper in *appendice* nervoſa, tanquam *pulveris pyrii*, ſive ſeminii exploſivi ſtrata, huc illuc, longe lateque protenſa jaciuntur; quo fit ut primo *ἀναισθησίας* inſultu, *convulſiones* modo in his, modo in illis partibus, & non raro in toto corpore excitatæ, ſuperveniant.

Hæc de *Epilepſiæ eſſentia*, & *cauſis* in *genere*: jam proxime incumbit hujus morbi *differentias* necnon *accidentium* quorundam, & *ſymptomatum* ad eum pertinentium *rationes* explicare: quibus demum *obſervationes*, & ægrotantium hiſtoriæ cum *medendi methodo* ſubjungentur.

Epilepſiæ maxime notabilis *differentia* peti ſolet à *ſubjecto*, nempe quod *cerebrum*, aut *pars ejus* in hoc morbo laborans, vel *primario*, ac *idiopathetice*, vel *ſecundario* ac nonniſi per *conſenſum* cum aliis partibus afficitur: de *priori ſpecie* hactenus diſſeruimus: quoad *alteram*, in qua ſcilicet *caduci inſultus* alicubi extra caput oriri viſus, dein ipſum *ſecundario* & velut afflatu aliunde immiſſo corripit: obſervare eſt, ejuſmodi *affectum* (prout *Galenus* annotavit) vel à *partibus externis*, aut *internis* procedere: plura equidem *epilepticorum* exempla occurrunt, in quibus paroxyſmo ingruente, primo *Spaſmus* cum ſtupore in *manus*, aut pedis digito, aliove membro particulari ſentitur, qui ſtatim exinde, velut cum formicationis ſenſu verſus caput prorepit; quod cum attigerit: illico ægrotans in terram proſtratus *ἀναισθησίᾳ*, aliiſque pathognomonicis *caduci ſymptomatis* corripitur: nec minus uſitatum eſt iſtius morbi proœmium, & primam quaſi velitationem, à *ſtomacho*, *liene*, *utero*, *inteſtinis*, *genitalibus*, aut aliis *viſceribus* incipere: imprimis nempe in iſtorum aliquo, perturbatio quædam cietur; dein ab eo loco, *aura velut frigida* in caput aſcenſus percipitur; cui ſtatim affectioni, *caduci acceſſio*, cum horrendo ſymptomatum apparatu ſuccedit: hinc vulgo creditur *Epilepſiæ cauſam* in parte ita primario affici viſa, deliteſcere, atque noxam ſuam in cerebrum, ex ſe inſons, propagare.

Verumenimverò ſuper his dicendum eſſe videtur, in *quavis Epilepſia* cauſam non modo *procatarcticam*, ſed & *conjunctam* omnino in *cerebro* conſiſtere; nempe *ſpiritus* hujus *incolas* ad *explodendum diſpoſitos*, *ibidemque exploſos*, *caducum* omnem inferre. Quoad prælimunaria iſthæc in quibuſdam *epilepticis* ſymptomata, ea interdum *cauſæ evidentis*, nonnunquam vero tantum *ſigni* rationem habent: ſi quando enim diatheſi epilepticæ mala cujuſdam viſceris, puta *ſtomachi*, *lienis*, aut *uteri* diſpoſitio accidat; quoties in viſcere iſto affecto, perturbatio quæpiam cietur, facile contingit, ob *fermenti illic tranſmiſſionem*, aut *ſpaſmi* in *caput continuationem*, in cerebro prædiſpoſito acceſſionem *epilepticam* excitari.

Attamen ejuſmodi *caduci ſymptomata*, quæ exterius ſuſcitata affectum cerebro propagare videntur, non raro ipſius *cerebri conſenſu* oriuntur, *& paroxyſmi epileptici* ingruentis, ſive ſpirituum in cerebro explodi incipientium tantum *ſigna* exiſtunt: cum enim ſpiritus animales in *cerebri & cerebelli medullis*, ſimulque in *medulla oblongata* juxta nervorum origines conſiti, copula heterogenea ita ſaturantur, ut ad ipſam eliden-

dam, proindeque morbi inſultum acciendum parati ſint, priuſquam illi una omnes conglobatim exploduntur, ſpiritus aliqui exterius in privatis quibuſd.m nervis ſcatentes, ſiquidem aſſueto ſuperiorum influxu deſtituuntur, mordinationes quaſdam concipiunt, proindeque ſpaſmos ineunt; qui ſpaſmi (prout in ejuſmodi affectibus ſæpe mos eſt) a nervorum extremitatibus huic, vel illi membro, aut viſceri inſertis incipiunt, unde ſenſim ad eorum principia prorepunt; quo cum pervenitur, illico ſpiritus per totum ἐγκέφαλον, prius in exploſiones diſpoſiti, ab eo ſpaſmo commoti, proindeque tanquam fomite ignario correpti, ſubito eliduntur; adeoque Epilepſiæ paroxyſmum per ſe prius incipientem, velut ſecundario, & inſtinctu aliunde tradito excitare videntur: ad hunc modum aliquando paſſiones hyſtericæ, cum ab imo ventre incipientes, & cerebro communicantur, à viſceribus iſtis oriri, & eorum culpa ſuſcitare creduntur; cum interim cauſa morbifica circa nervorum origines potiſſimum ſubſiſtit, ſicut alibi innuimus, & infra, cum de affectibus ſpaſmodicis particulatim agemus, fuſius oſtendetur.

Reſtant plures aliæ morbi comitialis differentiæ; nempe quod ſit vel hæreditarius vel acquiſitus; rurſus utraque ſpecies varie diſtinguitur, ratione ætatis ſeu temporis quo primo ingruit, nempe cum prima acceſſio ante vel circa pubertatem vel poſt eam contingit; porro quoad morbi efficaciam, in fortem, & debilem, quatenus paroxyſmi cum vel ſine αἰσθήσεως, & caſu fiunt, quoad morem ejus inordinatum, cujus inſultus ſunt vagi ac incerti; quinetiam juxta ſymptomata his, aut illis ægrotantibus, propter quandam temperamenti indolem, aut idioſyncraſiam peculiaria, multifariam diſcriminari ſolet.

Cæterùm ex præmiſſis, ſymptomatum plurimorum quæ in hoc morbo occurrunt, cauſæ facile eluceſcunt, ut non opus ſit iſta omnia particulatim hic conſiderare: de nonnullis verò quæ magis intricata videntur, non abs re fuerit in hoc loco diſſerere.

Imprimis igitur hic lubet inquirere, cur hoc morbo laborantes non tam cadunt, prout Apoplectici, aut ſyncopen paſſi, ſed potius cum impetu proſternuntur, inque terram, aliave corpora fortuito objecta, tanquam a ſpiritu quodam malefico dejecti alliduntur; ita ut ſæpiſſime aliqua capitis aut faciei pars præ caſu violento læ-datur: affectique haud ſecus ac Dæmoniacus in Evangelio non raro in ignem, aut aquam præcipitentur: Huc referre oportet, Epilepticos ejuſmodi malis obnoxios fieri, eo quod, urgente paroxyſmo, iis notitia omnis, ſive providentia adimitur: ac inſuper nervis capiti vicinis valide contractis, tota corporis moles in præceps corripitur: Nimirum in ſyncope, & Apoplexia corporis affecti caſus videtur tanquam ædificii ruina, quæ ob fulcimenta ejus ſubſtracta contingit: at verò in caduco, non aliter res habet quam ſi domus à pulvere pyrio exploſa ſubverteretur, quæ ut plurimum extra locum in quo ſteterat dimovetur.

2. Epilepſiæ ſymptoma maxime pathognomicum vulgo habetur, ſi affectis in terram proſtratis, & convulſiones horrendas paſſis, ſaliva ſpumoſa ex ore effluat; quæ quidem a cerebro conſtricto in palatum exprimi putatur: Verumenimvero ut conceditur hoc ſpumæ effluvium ſæpenumero caduci ſignum eſſe; tamen illud non ita huic morbo appropriatur, quin idem in Apoplexia in Caro, in affectibus hyſtericis, aliiſq; convulſivis interdum accidit: Porro ejuſmodi ſpuma haudquaquam a cerebro deſcendit, nullus enim per quem tranſeat meatus pateſcit, verum a pulmonibus inflatis, ac uſque ad laryngem elevatis, unde velut cum effervescentia quadam, & ebullitione ſaliva ſpumeſcit: urgente enim caduci paroxyſmo, cum pleriq; nervi in toto corpore contrahuntur, etiam qui pulmonum & diaphragmatis motibus inſerviunt ſpaſmos immanes paſſi præcordia omnia ſurſum elevant, eaque in ſyſtole diuturna fere immobilia continent; ita nimirum ut pulſus & reſpiratio vix, ac ne vix perficiantur: interea quia ſanguis intra cordis ſinus coercitus ipſum diſtendit admodum, ac fere opprimit, pulmones utcunque impediti ne more ſolito & naturali moveantur, quod poſſunt tamen feſtinata & ſpiſſa agitatione, quoquo modo ſanguinem è corde exantlare ſatagunt; à quo ipſorum niſu, aër humiditatem viſcoſam crebra reſpiratione ſuccutiens, ut agitatum ovi albumen in ſpumam attollit, mox ſurſum in oris cavitatem elevat, & illinc ulterius foras propellit: quare ſaliva ſpumoſa etiam in aliis affectibus ubi nervi pneumonici, aut contrahuntur, aut à functione ſua obeunda inhibentur non raro ſuccedit.

3. Porrò ob eandem hanc rationem evenit, quod epileptici quidam in terram proſtrati, pectora ſua manibus graviſſime tundunt, & cohiberi ſe ægre tolerant: nam cum præcordia ſpaſmo affecta & præpedita movere ſe ſolito more non poſſint, ſanguiſque in iis ſtagnans, non ſine inſigni cordis gravamine, vitæ ſuffocationem minatur; tunc fit ut laborantes, cerebro licet inſcio, mero naturæ inſtinctu, thoracem percutiant; nimirum ut præcordia ita concuſſa, & velut exagitata, motus ſuos redintegrent, adeoque ſanguis a ſtagnatione, & cor à gravi oppreſſione vindicentur; Non abſimili ritu hic fieri videtur, ac cum dormientes aut titillati, aut pulicum morſu vellicati, illico locum affectum inſcii confricant, aut ſcalpunt.

Quod ſpectat ad morbi hujus prognoſin, eam difficillimæ curationis eſſe ſupra innuimus, quæ quidem difficultas in eo conſiſtit, quod cerebri meditullium (in quo ſpirituum animalium prima ſcaturigo & fons eſt) non tantum à cauſa morbifica, ſed inſuper ab effectis ejus, nempe ſingulis paroxyſmis plurimum debilitatur, ejuſque pori laxantur, ut deinceps materiæ cujuſque heterogeneæ incurſibus facillime pateant; adeoque ipſa diatheſis morbida repetitis paroxyſmis confirmata, atque radices altius agens ægrius tollatur. Veruntamen obſervare eſt, Epilepſiam interdum ſua ſponte terminari, item aliquando medicamentorum ope profligari: quorum illud circa pubertatem, & tunc ferè tantum contingit; adeò ut qui iſta periodo elapſa, h. e. ante 25. ætatis annum minime curantur, vix unquam poſtea ſanitatem recuperent. Nimirum circa pubertatē corpori humano duplex exteratio, atque propterea morbi comitialis, aut alterius cujuſvis altius radicati non raro ſolutio contingit: Nam primo, hoc tempore humor genitalis in vaſis ſper-

ſpermaticis congeri incipit; unde ſequitur particulas ſpirituoſas, quæque ipſis accreſcere ſolent nitroſulphureas, & morbificas non tantum in cerebrum, ſed etiam in teſtes deponi: quare ſi heterogenea iſta ſpirituum copula in novum hoc promptuarium uberius inferatur, exinde cerebrum immunius degens diatheſin epilepticam aut alias morbidam non raro exerit. 2. Circa pubertatem, prout ſanguis aliquid cerebro prius deſtinatum per arterias ſpermaticas genitalibus ſuffundit; ſic etiam fermentum quoddam ab iiſdem partibus per venas retributum accipit; ſcilicet particulæ quædam ſeminali tinctura imbutæ in maſſam ſanguineam regeruntur, quæ ipſam vigorant, ac virtutem novam & vegetiorem inſpirant; quare tunc temporis & corporis, & animi dotes ſe potiſſimum exerunt; pili erumpunt, vox magis ſonora evadit, fœminis catamenia fluunt, aliaque accidentia ſupervenunt, quibus liquido conſtat & ſanguinem & ſuccum nervoſum ζύμωσει quadam recenti impræguari: quare fermenta, ſive ſeminia morbifica niſi ab hoc novo fermento naturali ſuperantur, deinceps ſæpè uſque in mortem indomita perſiſtunt.

At verò Epilepſiam aliquando medicamentorum ope ſanari experientia teſtatur: de medendi methodo, & remediorum maximè celebrium rationibus mox diſquiremus; interim quod ad morbi hujus prognoſin ulterius ſpectat, ſi nec circa pubertatem deſinit, neque medicamentorum uſu profligari poteſt, diverſimodum adhuc eventum in variis ægrotantibus ſortitur: nam vel immediatè in mortem terminatur, vel in alium morbum, ſcilicet paralyſin, ſtupiditatem, aut melancholiam plerumque incurabilem commutatur.

Quoad prius, cum paroxyſmi crebro repetunt, & qualibet vice atrociores fiunt, functio animalis brevi debilitatur: atque hinc labe in ſpiritus, & nervos præcordiis inſervientes ſenſim traducta, functio vitalis paulatim enervatur, donec tandem languente toto corpore, pulſuque imminuto, ac demum ceſſante, poſtremo flamma vitalis extinguatur.

Quod autem hic morbus non raro in paralyſin, melancholiam, aut maniam deſinit, ratio eſt, quia crebris ſpirituum animalium exploſionibus cerebri tonus, & conformatio depravatur, ejuſque naturalis ſtatus tandem ita pervertitur, ut particulis morbificis etiam alius generis intus admiſſis ſpiritus figantur, nec amplius in exploſiones juſto procliviores ſint; quin potius vitio interdum contrario ſuperinducto ipſorum virtus elaſtica nimium deficit, ita ut ſupra modum hebetes & torpidi evadant, non ſecus ac intenſiora febris incendia ſanguinis intemperies juſto frigidior ſæpè excipit: atque hæ quidem ſpirituum depreſſiones partim propria ipſorum culpa contingunt; quippè particulis agilioribus nimium exploſis, ſegniores tantum ſuperſunt, & deinceps ſuppeditantur; partim verò uti dicimus, cerebri vitio accidunt: eo quod pori & meatus ejus à crebris caduci paroxyſmis uſque adeò dilatantur & aperiuntur, ut poſtea una cum ſucco nervoſo, particulis quibuſvis heterogeneis, & diverſimode morbificis aditus pateſcat.

Hæc de Epilepſiæ diagnoſi, & prognoſi; quibus explicandis neceſſe erat rationes nonnihil abſtruſas, & à communi pathologia diverſas inducere. nec minus in morbi hujus Therapeia, à vulgari, inque aliis affectibus trita medendi methodo recedere cogimur: Enimvero dogmaticorum præſcriptiones, quibus ferè tantum per cathartica materiam morbificam educere, ac penitus eradicare conantur, in caduco parum, aut nihil proſunt, imò frequenter obeſſe ſolent. Novi quoſdam inſignes Practicos, omiſſa penitus intentionum Therapeuticarum ſerie, ad remedia quædam empirica, abſque ulla totius proviſione ſe recepiſſe: hujuſmodi praxis, licet interdum feliciter ſuccedat, ea tamen multo certius propoſitam curationem aſſequeretur, ſi per alia itidem pharmaca corpore ritè præparato, impedimenta quævis ſummoverentur.

Quare circa morbi comitialis medelam, indicationes (prout vulgo recenſentur) erunt vel curatoriæ, quæ paroxyſmum reſpiciunt, eumque vel ingruentem arcent, vel præſentem citius abigunt: vel prophylacticæ, quæ morbi cauſam ſpectant, quam ſi tollant in poſterum acceſſiones ejus inhibentur.

Quantum ad priorem intentionem, evacuantia generalia vix locum habent; nec enim in paroxyſmo vomitus, aut purgatio, atque raro admodum venæſectio adhiberi debent; ſi ἐπιμονὴ diutius perſiſtat, enemata interdum uſui eſſe ſolent; id verò quod potiſſimum incumbit eſt ſpiritus animales nimis efferos & volatiles figere, necnon eorum exploſiones inceptas ſupprimere: in quos fines duo remediorum genera præcipuè conducunt: ſcil. primo quæ ſpiritus animales efferari & exilire aptos reprimunt, & velut ſuffitu quodam iis ingrato repellunt, inque ordines ſuos cogunt: quod equidem medicamenta ſale volatili, & armoniaco, aut etiam ſulphure vitriolico prædita efficiunt; cujuſmodi ſunt ſal, & oleum ſuccini, ſpir. ſanguinis, Cornu Cervi, fuliginis, tinctura Caſtorei, & ſimilia; hæc enim intus ſumpta, aut naribus admota, ſæpè levamen conferunt, quin & malos hujus morbi ſpiritus non ſecus ac apud Tobitum fumus è felle piſcis combuſto dæmonem abigere creduntur. Secundo ſpiritus animales ab exploſionibus ineundis avocantur, aut inhibentur, cum illi in opera quædam ipſis aſſueta alliciuntur, & occupati tenentur: quapropter urgente paroxyſmo frictiones per totum corpus adhibitæ, & aliquandiu continuatæ ſæpè juvant: quod autem nonnulli affectos erigunt, eorum brachia & crura à motu convulſivo penitus cohibent, vel in hoc, vel illo ſitu conſtringunt, porrò quod ſternutatoria naribus inflant, & cardiaca fortiora ori ingerunt, aut cucurbitulas, & ſcarificationes adhibent, aliiſque adminiſtrationum modis caducos aſperius tractant, & paroxyſmi morem interturbant: hujuſmodi inquam praxis ſæpiſſimè perperam inſtituitur; quoniam hoc modo duplex naturæ moleſtia, alia nimirum à morbo, aliaque non levior ab aſtantibus & miniſtris intentatur; cum longe præſtiterat paroxyſmo juxta morem ſuum tranſire permiſſo, laborantes unica tantum plaga abſolvi.

Profectò maxima Medici cura & remediorum efficacia circa morbi hujus prophylaxin verſatur, ut cauſa ejus ſublata, ſeu radice præciſa, fructus omnes emarceſcant: Medicamenta

huic indicationi requiſita plures intentiones reſpiciunt; quæ tamen ad duo hæc præcipua capita reduci poſſint: ſcilicet primo ut morbi fomes immediate à ſanguine vitioſo, aut ſucco nervoſo, atque mediatius à viſceribus, primiſque viis ſuppeditatus præcidatur; dein ſecundò ut mala cerebri & ſpirituum ejus incolarum diatheſis, quæ nempe Epilepſiæ peculiaris eſt, tollatur.

Quoad prius indicatum, hic vomitoria, & purgantia, aliaque tum evacuantia, tum alterantia, quinimò phlebotomia, & cauteria locum habent; quatenus nimirum hiſce modis ac viis & viſcerum, & humorum impuritates ſubducuntur, ac diſcraſiæ emendantur, quanquam enim hujuſmodi pharmaca, & adminiſtrationes medicæ per ſe raro aut nunquam Epilepſiam ſanent, attamen hæc impedimenta tollunt, naturam erigunt, atque ad hoſtem ſuum aggrediendum incitant, etiam vias præparant ut propterea remedia ſpecifica certius & efficacius virtutes ſuas exerant; quare ſolenne eſt dum morbi hujus cura, per ſecreta & arcana peragitur, Vere, & Autumno, aliiſque idoneis temporibus ejuſmodi medicamentorum uſus intercalare.

2. Quod ſpectat ad remedia ſpecifica; quæ quidem ſola, licet non ſemper, Epilepſiæ cauſam attingere, eamque expugnare perhibentur, cujuſmodi ſunt Pæonia mas, viſcus quercinus, Ruta, Caſtoreum, ungula Alcis, præparata è cranio humano, ſuccino, corallio cum multis aliis: quandoquidem hæc ſine quavis ſenſibili evacuatione, aut etiam perturbatione in viſceribus aut humoribus ſubſequente aſſumuntur, mirum eſt qua ratione formali, aut agendi virtute in hoc morbo uſpiam juvare ſolent.

Super hac re intricata ſatis & obſcura, ſi quis conjecturæ locus ſit, cum Epilepſiæ procatarxin in copula heterogenea ſpiritibus cerebri incolis accreſcente, eoſque ad exploſiones præternaturales incitante conſiſtere ſuperius aſſeruimus; ſequetur ea quæ talem cauſam expugnant, aut tollunt, ejus naturæ eſſe ut cerebrum corroborando, ejuſque poros conſtringendo copulam iſtam excludant, ſpirituſque intra cerebri meditullium ſcatentes eorum copulam exuendo ita figant & quaſi conſtipent, ut non amplius in exploſiones irregulares apti & proclives fuerint; ſimili forſan ritu ac cum pulvis χρυσοκεραύνιος cum ſulphure tritus, aut ſpiritu vitrioli irroratus, virtutem ſuam fulminantem amittit. Et revera hujuſmodi proprietates, nempe alteram, aut ſimul utramque in pleriſque remediis ant-epilepticis ſuſpicari, imò aliquatenus detegere licebit: enimverò pæonia, viſcus quercinus, ruta, lilium convallium, cum multis aliis manifeſta quadam aſtrictione pollent; ut veriſimile ſit eorum particulas intus ſumptas, adeoque ſanguinis, aut ſucci nervoſi vehiculo ad cerebrum delatas, poros ejus nimis laxos & apertos ita conſtringere & occludere, ut in poſterum materiæ morbificæ aditui minime pateſcant: porrò quoniam hæc concreta ἀναθυμίασιν, quaſi armoniacam, ſive diſſipativam ſpirant, idcircò eadem ſpiritus animales depurare, & copula heterogenea exutos figere, & corroborare dicuntur: hæc virtus ſpirituum depurativa à ſale armoniaco procedens in remediis quæ ex mineralium, & animalium familiis petuntur; qualia ſunt cranii humani, ſanguinis, ſuccini, & corallii præparata, magis eluceſcit; ſicut alia adſtrictiora in vegetabilium partibus & præparatis potior exiſtit.

Non erit hic opus Epilepſia curanda completam medendi methodum, cum exactis præſcriptionum formulis proponere, quia apud Authores & generalia præcepta, & elegantiſſima remedia paſſim extant, prudenſque Medicus tum indicationes, tum uberem iſtum rei pharmaceuticæ apparatum ad particulares ægrotantium caſus facile accommodabit. Verum quia morbi hujus theoriam hoc in loco plane novam exhibemus, etiam methodus Therapeutica eidem adaptata, hic tradi debet: quam equidem mox plenius adumbrabimus: poſtquam caſus aliquot, ſive hiſtorias Epilepſia laborantium delcripſimus.

Puella venuſta parentibus mediocriter ſanis orta, ipſaque ad pubertatem uſque bene valens, ſub id tempus de capite male affecto queri cœpit: Et primo per vices quaſdam vertiginem juxta ſynciput, quâ omnia circumagi videbantur perpeſſa eſt; ſimulque dum illud ſymptoma urgeret, mox delire loqui, & quicquid modo egerat obliviſci ſolebat: hujuſmodi paroxyſmi primo intra horæ quadrantem tranſire, & ſemel tantum aut bis in menſe repetere, quorum intervallis ſatis rectè habuit: poſtea inſultus ſenſim graviores facti, etiam ſæpius redibant, atque intra ſeſquiannum, cerebro indies magis labefactato vertiginoſus iſte affectus plane in Epilepſiam mutabatur, ut ægrotans quovis paroxyſmo in terram alliſa, ἀναισθησίᾳ & convulſionibus horrendis, ore etiam ſpuma diffluente, afficeretur. Obſervabant domeſtici eam ſemper in idem latus præcipitari, ita ut juxta focum ſedens, ſi angulum dextrum occuparet in medios ignes, ſin vero ſiniſtrum, in murum à tergo poſitum allideretur: ſemel cum ſola in ædibus relicta ſupra carbones accenſos corrueret, facies ei & ſynciput ita miſere concremata ſunt, ut cranio, cute & carne denudato, eſchara lata & profunda inureretur: & poſtea exterior tabula ejus ad palmæ magnitudinem decideret. Ægrota interim quamdiu ulcera ab uſtione contracta ſanie manabant paroxyſmis caruit; poſtquam ea ſanabantur caducus rediit: Morbus hic comitialis circa pubertatem primo emicuit, nam puellæ ſtatim ab initio ægritudinis catamenia fluere cœperunt, & poſtea ſtatas periodos ordinate ſatis obſervabant, affectu licet indies in pejus evecto: Varia medicamentorum genera huic ægrotanti adhibita nihil profuere, quoniam ipſius & amicorum ejus mos & ſtudium fuit cum medicum, tum medicinæ methodum, ſiquidem iis felix eventus non ſtatim ſucceſſit, ſubinde mutare, ſeque ad empiricos quoſvis, & agyrtas circumforaneos ut plurimum recipere.

Quod in hoc caſu affectus vertiginoſus cum brevi delirio Epilepſiæ prænuncius fuerat, plane arguit hujus morbi originem in cerebri meditullio conſitam, à ſpirituum inordinatione quadam pendere: nimirum illi ibidem ſcatentes, ab initio copulam heterogeneam admittere cœperant; quæ plenius aggeſta aut ſponte ſua, aut occaſionibus commota dum excuteretur, ob ſpiritus perturbatos, necdum verò valde ex-

exploſos, priores iſtos affectus inducebat: poſtea cum ab eadem cauſa ſenſim in deterius evecta, ſpirituum perturbationes in ipſorum manifeſtas exploſiones aſſurgerent, vertigo, & delirium in Epilepſiam migrabant.

Quod vero hæc puella circa pubertatem ægrotare cœperit, hinc plane ſequitur uti fermenta naturalia, ſic interdum præternaturalia eo tempore ſeſe primo explicare; quare ſicut purgationes menſtruæ tunc primo erupere, ita morbi comitialis ſeminia, ſive innata, ſive acquiſititia tunc paululum germinare, & ſenſim in fructus maturari contigit: cum fermentum præternaturale prius emicuit, non raro naturale ſuccedens ipſum delet, hinc Epilepſia impuberis non raro circa pubertatem terminatur; ſin fermentum illud, ſive μίασμα νοσώδες fluxu menſtruo poſterius, aut cum eo ſimul in actum emergens non ſtatim ſuccumbit, poſtea ut plurimum ex ſe indomitum, & remediis quibuſvis inſuperabile durante vita perſtat.

Ex obſervatione iſta, quod huic ægrotanti cauteria accidentaliter, & caſu excitata a morbi inſultibus immunitatem præſtitere; inferre liceat fontanellas in Epilepſiæ curatione utiliter adhiberi: ubicunque enim pro latice ſeroſo, tum è ſanguine, tum ſucco nervoſo conſtanter educendo, emiſſarium aperitur, illac plures particulæ heterogeneæ, ac morbificæ una effluunt, propterea ut cerebrum immunius perſtet.

Filia Cereviſiarii Oxonienſis à prima infantia catarrho in oculos decumbenti graviter obnoxia fuerat, alias ſatis ſana & robuſta, item duris laboribus quotidie aſſueta degebat; circa 14. ætatis annum paroxyſmis epilepticis tentari cœpit, quorum plures juxta majores lunæ τροπὰς præcipue redeuntes perpeſſa eſt: ut curationem ejus moliar rogatus, vomitorium ex præcipitato ſolari exhibui, & idem triduo ante quævis novi & plenilunia iterandum conſului; inſuper ut qualibet vice per quatriduum à vomitorio aſſumpto bis in die caperet pulv. rad. Pæoniæ maris ℨj. cum hauſtu aq. ceraſor. nigr. His remediis paroxyſmi tamdiu intermittebant ut morbus ſanari videretur. Poſthæc cum iterum redibant eorundem medicamentorum uſu denuo recuperabatur; & dein fluxu menſtruo erumpente, & periodos ſuas rite obſervante, in poſterum à morbo iſto immunis perſtitit.

Methodus Therapeutica.

In curatione Epilepſiæ à Catharſi incipiendum eſſe duco; & ſi æger vomitionem facile toleraverit, Emeticum imprimis exhibeatur; & per plures menſes quatriduo ante plenilunium repetatur. Infantibus, & pueris vinum ſcilliticum, oleo amygdalarum dul. recenti admixtum, aut etiam ſal vitrioli à ℈ß. ad ℈j. exhibeatur: Adultioribus & conſtitutione robuſta præditis ſequentes medicamentorum formulæ præſcribantur.

℞. Croci metallor. aut Mercurii vitæ gr iv. ad vi. Mercurii dulcis gr. 16. ad ℈j. ſimul terantur in marmore, miſce cum pulpa pomi cocti, aut conſervæ Boraginis ℨj. f. Bolus. Vel exhibeatur infuſio croci metallorum, aut Mercurii vitæ in vino Hiſpanico facta ad ℥ß. ad ℥iß.

Vel ℞. Tartari emetici Mynſicht. gr. iv. ad vi. Qui teneriores ſunt conſtitutionis ſumant ſalis vitrioli ℈j. ad ℨß. & poſt horæ ſ. ſuperbibant plures libras lactis cereviſiati: dein, penna, aut digito gutturi indito, vomitus provocetur, & aliquoties iteretur.

Die ſequente vomitorium, niſi aliquid contra indicet, mittatur ſanguis e brachio, vel è venis hæmorrhoidalibus hirudinum ſuctu: dein poſtridie ſumatur medicamentum purgans; quod poſtea quatriduo ante novilunium conſtanti vice repetatur.

℞. Reſin. Jalap. ℈ß. Mercurii dulc. ℈j. Caſtorei gr. iij. Conſervæ flor. Pæoniæ ℨj. f. Bolus.

℞. Pilul. fœtid. Majorum ℈ij. Reſin. Jalap. gr. v. Ammoniaci ſolut. in aqu. hyſtericæ q. ſ. f. Pilul. v.

℞. Fibrar. Hellebor. nigr. in acet. macerat. exiccat. & pulv. ℨß. Zinziberis ℈ß. ſalis Abſinth. gr. xii. Olei ſuccini gutt. ij. f. pulvis. Detur in pulpa pomi cocti.

℞. Pulveris hermodactylor. compoſit. ℨj. Cranii humani præparat. gr. vi. f. pulvis, detur in hauſtu decoct. hyſſop. aut ſalviæ.

In diebus quibus à purgatione vacat, præſertim circa lunationum tempora, mane, & veſperi exhibeantur remedia ſpecifica, quæ virtute quadam ſecreta & innata hunc morbum curare dicuntur: horum immenſa extat ſylva, eaque variis compoſitionum formulis præſcribuntur.

Medicamenta ſimpliciſſima, quæq; experientia valde efficacia fuiſſe comprobavit, ſunt radix Pæoniæ maris, & ſemina ejuſdem.

℞. Rad. Pæoniæ maris ſiccat. & pulv. ℨj. ad ij. vel iij. detur bis in die in tinctura ſequenti.

℞. Folior. viſci qu. ℨij. Rad. Pæoniæ inciſ. ℥ß. Caſtorei ℨj. Ponantur in vaſo clauſo cum aq. Betonicæ, vel Pæoniæ ſimpl. & vini albi ana ℔j. ſalis viſci quercini vel communis ℨij. digerantur in vaſe clauſo calore arenæ per duos dies, capiat ℥iij. cum doſi pulv. præſcript.

Pauperes ſumant pulverem prædict. in decoct. hyſſopi, aut caſtorei in aq. fontan. & vino albo facto.

Eodem tempore radix Pæoniæ in taleolas diſciſſa, & filo transfixa collo ſuſpendatur. Etiam radices ſartagine frixæ, aut ad teneritudinem coctæ, inter eſculenta quotidie aſſumantur.

℞. Rad. & ſem. Pæoniæ maris ana ℨij. Viſci qu. ungulæ Alcis ana ℨj. inciſ. & contuſ. in ſindonem raram inſuantur, f. ſacculus, qui ſuper ventriculi ſcrobem geſtetur.

Inter ſpecifica hic pulvis à multis Authoribus valde commendatur.

℞. Caſtorei, Opoponacis, ſanguinis Draconis, Antimonii, ſem. Pæoniæ ana f. Pulvis, ſumatur ℨß. ad ℨj. omni mane cum vino, aut decocto appropriato, aut cum aqua ceraſor. nigror.

℞. Cranii humani præparat. ℥j. viſci qu. Cinnabaris factitiæ, ungulæ alcis an. ℥ß. miſce. Doſis ℈ß. ad ℈j.

Si formula pulveris cuipiam ingrata ſit, vel ſi diuturnior ejus uſus tædio fuerit, Electuaria, pilulæ, trochiſci, ſpiritus, & Elixires, quæ ſingula medicamentis ſpecificis conſtant, præſcribi ſolent.

℞. Conſerv. flor. Pæoniæ maris, Lilior. con-

vallis ana ℥ iij. ſem. & rad. Pæoniæ maris pulv. ana ʒij. Corallii præp. ʒj. Margarit. pulv. Cranii humani præpar. ana ℈ij. ſalis viſci quercini ʒiß. cum ſ. q. ſyr. e Coralliis, f. Electuarium; capiat mane & veſperi qu. Nucis Moſchat.

♃. Rad. Pæoniæ maris pulv. ℥ j. ſeminum ejuſdem ʒß. viſci qu. ungulæ Alcis, Cranii humani præp. ana ʒij. rad. Angelicæ, contrayervæ, ſerpentariæ virginianæ ana ʒj. ſuccini albiſſimi, Corallii calcinat. ana ʒj. ſalis viſci communis ʒij. ſacchari candi in ſ. q. aquæ anti-epilepticæ Langii ſolut. ℥viij. f. confectio, capiat bis in die q. Nucis Moſchat.

Pulveres iſti addito ſale ſuccini, & Cornu Cervi cum ſ. q. Balſami Capiv. formentur in maſſam pilularem, cujus ſumantur 3. vel 4. pilulæ mane, & veſperi, ſuperbibendo hauſtum liquoris appropriati.

Vel paretur hujuſmodi Elixiris, cujus gutt. 8. ad 10. ſumantur bis in die in cochleari Julapii appropriat. ſuperbibendo parum ejuſdem.

♃. Vitrioli Hungarici ℔ vj. deſtillentur in retorta vitrea calore arenæ per horas 24. dein retorta eadem loricata cum recipiente amplo ponatur in furno reverberii, ut ſpiritus acidi igni fortiſſimo, quouſque exibunt, urgeantur. Liquor totus extillatus in retorta minori vitrea calore arenæ avocetur, & in matracio ſuperaffundatur rad. Pæoniæ maris in taleolas ſciſ. & exiccat. ℥ iv. ſem. ejuſdem ℥ j. Cranii humani præpar. Ungul. Alcis, coral. rubr. ana ℥ß. viſci qu. ℥ij. digeratur leni calore per plures dies ad tincturæ extractionem: liquor decantatus avocetur in retorta vitrea ad tertiæ partis remanentiam; extillatus ſeorſim aſſervetur: remanentiæ illi affunde ſpir. vini rectificatiſſ. & eorundem ingredientium infuſione imprægnati parem qu. & digeratur per 6. dies in fimo equino f. Elixir cujus doſis ℈ß. ad ℈j. Liquor extillatus detur à cochleari ß. ad integrum propter eaſdem intentiones.

Vel paretur oleum ex ſale Veneris juxta præſcriptum apud Henricum ab Heers, & exhibeatur modo deſcripto.

Inter remedia ſpecifica quæ (cum ſuperiora non fuerint proficua) etiam tentari debent, habentur ranarum hepata, veſica apri, cum urina exiccata. Rad. Bryoniæ pul. pul. cuculi, corvorum, coagulum, & pulmo leporis, hepar lupi, lapilli hirundinibus exempti, milvi jecur, ova corvorum inter alimenta, & medicamenta quotidie aſſumenda, cum multis aliis, quorum catalogus inſignis apud Henricum à Bra Medicum Zutphanienſem extat, & e quibus præſcripta pro pauperibus, utpote facile, & ſine magno pretio parabilia deſumi poterunt.

Dum hujuſmodi remedia juxta methodum prædictam intus ſumuntur, adminiſtrationes quædam exterius adhibitæ opem contribuunt, & in curationis partem merito aſciſcuntur; quare ſemper in hoc morbo fontanella, ſcilicet una aut altera in locis idoneis excitentur, etiam veſicatoria ſæpius adhibeantur.

Periapta collo ſuſpenſa, aut ſuper ventriculi ſcrobem geſtata, uſui eſſe putantur: radices Pæoniæ recentes in taleolas ſciſſæ, & filo transfixæ in bracteolas formentur quæ toti collo circumdentur; quamprimum exaruerint ſubſtituantur novæ, illæque in pulverem intus ſumendum redigantur.

♃. Rad. & ſem. Pæoniæ ana ʒij. ungulæ Alcis, cranii humani præpar. ana ʒj. viſci qu. ʒß. groſſe pulv. in ſericum rubrum inſuantur & f. ſacculus collo ſuſpendendus.

Amuletum ex frutice ſambuci in ſalice inventi valde commendatur.

Convenit nonnullis capillitio deraſo Emplaſtrum ſincipiti applicari.

♃. Rad. & ſem. Pæoniæ, Caſtorei, viſci quercini, cranii humani tenuiſſime pulv. ana ʒj. Emplaſtri de betonica ℥ ij. caran næ, Tacamahaccæ ana ʒ ij. Balſami Capiv. q. ſ. f. maſſa, extendatur ſuper alutam, f. Emplaſtrum pro ſuturis capitis.

Tempora & nares ſæpius inungantur oleo ſuccini per ſe, vel cum oleo *Capivi* admixto.

Sternutatoria, & Apophlegmatiſmi horis matutinis quotidiano ſint in uſu.

♃. Ellebori albi ʒj. Caſtorei, Euphorbii *ana* ʒß. Majoranæ odorat. fol. Rut. ana ʒij. f. pulv. Decoct. ſalviæ vel hyſſopi cum confectione ſinapeos in eo ſolut. ore, & gutture obvolvatur.

Enemata juxta uſus exigentiam quandoque injiciantur.

Quandoquidem medicamenta ſolidiora liquidis interdum dilui, aut hæc illis ſuperbibi debent, in hanc rem præſto ſint Aquæ deſtillatæ, Julapia, decocta; aut tincturæ, quæ virtute quadam contra hunc morbum ſpecifica prædita ſunt.

♃. Vitrioli Hungarici ℔ iv. cranii humani recentis pulv. ℥ iv. Rad. Pæoniæ inciſ. ℥vj. ſimul contuſis in mortario affunde vini Hiſpanici, vel albi tenuioris, vel vini e ſucco Ceraſorum nigrorum in dolio fermentato ℔ij. deſtillentur in retorta vitrea calore arenæ.

♃. Raſuræ ligni Buxi, Vitrioli Hungarici ana ℔ ij. Folior. viſci qu. vel communis M. iij. Folior. Rutæ M. ij. ſimul contuſis affunde vini Hiſpani ℔ iv. Deſtillentur in cucurbita vitrea calore arenæ.

♃. Vitrioli com. ℔ vj. rad. Pæoniæ maris ℥vj. viſci qu. ʒj. Juglandum viridium ℥viij. inciſ. & contuſ deſtillentur in olla vitreata, alembico vitreo ſuperimpoſito in calore arenæ.

♃. Hujus liquoris ℔j. Aqu. Ceraſor. nigr. flor. Tiliæ ana ℔ß. ſacchari albiſſimi ℥iv. miſce, f. Julapium: doſis ℥ ij. ad iij. bis vel ter in die.

Oxymel ſcilliticum, item hydromel cum hyſſopo incocto ab antiquis plurimum laudantur. Vel hujuſmodi Apozema paretur cujus ſumantur ℥ iv. ad vi. vel vii. bis in die.

♃. Rad. Pæoniæ maris, Angelicæ, Imperatoriæ, Valerianæ ana ʒ vj. folior. Betonicæ, Salviæ, Lilii convallis, pulegii ana M. j. Sem. Rut. Nigellæ ana ʒ iij. Pæoniæ ℥ß. Paſſular. ℥ iij. Liquiritiæ ℥ß. inciſ. & contuſ. coquantur in aqua fontan ℔ vj. ad tertiæ partis conſumptionem. Circa finem adde vini Ceraſor. nigror. ℔ß. vel ℥x. f. colatura, quæ ſervetur in vaſis occluſis. Doſis ℥ vi. ad viii. bis in die poſt remedia ſuperius præſcripta.

Vel prædicta ingredientia exceptis liquiritia, & paſſulis coquantur in hydromelitis ℔ vi. ad conſumptionem tertiæ partis: doſis ℥ iv. ad vj.

Quod ſi prædicta methodus, catharticor. & ſpecificor. uſu conſtans, aliquandiu tentata prorſus incaſſum cedit, ad alius generis remedia,

dia, & præſertim ad iſta quæ magna dicuntur, devenire oportebit: In hoc cenſu diaphoretica, ſalivantia, Thermæ, & Acidulæ ponuntur.

Alphonſus Ferrius plurimos epilepticos, ſimplici Guajaci decocto bis in die ad ℥vi. vel viii. præſcripto, ejuſque decocto ſecundario, vice potus ordinarii (prout in lue venerea aſſolet) aſſumpto, ſe curaſſe affirmat ſi tali decocto rad. Pæoniæ aliaque ſpecifica addantur forſan efficacior fuerit. Probabile videtur ſalivationem à Mercurio potenter excitatam, ſuccedente poſtea diæta ſudorifera, hunc morbum certiſſime eſſe curaturam. Quid Thermæ aut acidulæ poſſint, aut propria aut aliorum experientia, mihi nondum innotuit. Experiar forſan aliquando quid acidulæ noſtræ artificiales, ſcilicet tum ferro, tum Antimonio impregnatæ per plures dies in magna quantitate aſſumptæ, circa Epilepſiæ curationem valebunt.

Poſt Epilepſiam, velut principem Spaſmum in principe loco, ſcilicet intra cerebri meditullia excitatum, cæteræ Convulſionum ſpecies ordine pertractandæ occurrunt. Harum differentiæ a duplici cauſarum genere & variis utriuſque modis, & accidentibus optime deſumuntur. Supra oſtendimus affectiones quaſcunque ſpaſmodicas vel a mera ſpirituum irritatione, vel ab eorum, propter copulæ elaſticæ adhæſum, exploſione, vel ſimul ab utroque conjunctim profluere: Quapropter multiplices ſpaſmorum ideæ diſtingui, ac in claſſes quaſdam diſtribui poſſint, prout hanc illamve, aut ſimul utramque cauſam in variis τ͂ ἐγκεφάλου vel appendicis nervoſæ locis conſiſtere contingit. Enimvero materies ſpaſmodica, ſive ſpirituum copula exploſiva potiſſimum, ac ſæpius per cerebrum, interdum verò & aliquatenus per nervorum extremitates aditum inveniens, aut circa nervorum origines, aut medios proceſſus, aut fines extimos ſubſiſtit, vel in totis eorum ductibus ſcaturit, prout inferius ſpeciatim declarabitur: porrò irritatio per ſe, vel cum procatarxi prævia convulſiones ciens, licet ubivis in nervoſo genere fiat: præcipuè tamen, ac frequentius talem effectum circa nervorum principia, medios proceſſus, & plexus, aut fines producit. Cæterùm ejuſdem generis cauſa, & effectus alio ritu in infantibus, ac pueris, alioque in adoleſcentibus & adultioribus habent. Cum itaque ſingulas convulſionum ſpecies particulatim conſiderare ſtatutum fuerit, imprimis de motibus Convulſivis infantum ac puerorum diſſeremus.

Infantes, & pueros affectibus ſpaſmodicis tentari paſſim, & tam frequenter accidit, ut hæc præcipua, & ferè unica convulſionum ſpecies ſtatuatur; nam ejuſmodi ſymptomata in adultis aliis inſigniuntur nominibus, atque ad Epilepſiam, paſſiones hyſtericam, hypochondriacam, colicam aut etiam ad ſcorbutum referri ſolent; in pueris verò quaſi κατ᾽ ἐξοχὴν motus convulſivi appellantur.

Super his obſervare eſt, circa duo potiſſimum tempora pueros convulſionibus maximè obnoxios reperiri, ſcilicet intra primum à partu menſem, & circa dentium eruptiones: Quanquam hujus morbi inſultus etiam aliis temporibus, & quibuſdam aliis de cauſis non raro eveniant.

Primo igitur ſæpenumero accidit infantulos recens natos, aut ſaltem nondum bimeſtres, crebra vice ſpaſmis in diverſis partibus excitatis affici. Quippe oculorum inverſiones, genarum, & labiorum diſtortiones, aut tremores, quinimo tendinum contractiones, membrorum, & non raro totius corporis ſubſultus, & concuſſiones ſubitæ eos infeſtant; eundemque affectum etiam præcordia nonnunquam afficere hinc ſat plane liquet, quod dum ſpaſmi artus, & membra exteriora occupant, etiam à ſanguine in corde, & pulmonibus una contractis ſtagnante, facies modo pallorem, modo livorem contrahit. Cum itaque in pueris ſpaſmi tres corporis regiones infeſtare ſoleant; nempe capitis & faciei partes, membra, & artus exteriores, atque præcordia & viſcera; obſervamus modo has, modo illas, modo binas, aut ſimul omnes regiones a cauſa morbifica occupari, nempe prout eadem aut circa nervorum origines aut extremitates defigitur; & cum prius horum accidit, prout medullæ oblongatæ pars ſuperior, media, aut infima ſpinalis, ſcilicet unica aut plures ſimul a cauſa morbifica impetuntur.

Quod verò ſpectat ad cæteras hujus affectus cauſas, nempe procatarcticas, & evidentes; quæ prioris generis ſunt, in his duobus præcipue conſiſtunt primo quod infantibus μυελα τ͂ ἐγκεφάλου valde ſint imbecillia, & viſcoſa humiditate ſcateant; nempe cerebrum minus firmum, atque nervorum tonus valde laxus, ne leviores quidem cujuſvis materiæ impetus ſuſtinere poſſint, quin ſpiritus eorum incolæ, etiam à proprio, quo iſtæ partes irrigantur, liquore, paululum modo immoderatior affluxerit, aut ſaltem copioſior quam pro tantilli roboris modulo, facile in motus irregulares, ſive ſpaſmos incitantur. Attamen ſecundo quoniam obſervatione conſtat, puerulos nec ſolos, nec omnes qui tenuioris ſunt conſtitutionis in hunc morbum proclives reperiri; idcircò pro potiore procatarxeos morbidæ ratione haberi debet, quod infantibus quibuſdam, propter mala ab utero contracta, & ſanguis, & ſuccus nervoſus originaliter vitioſi exiſtunt: quippè recens natis maſſa ſanguinea per plures retro menſes eventilatione carens impurior evadit; quapropter pleriſque infantibus brevi à partu efflореſcentiæ latæ & rubicundæ morbillorum inſtar per totam cutem erumpunt; cujuſmodi ἐξάνθημα ſi impeditur, aut reprimitur, ſæpenumero aphthæ periculoſæ circa oris partes ſuccedunt. Hinc merito ſuſpicamur tales ſanguinis impuritates quandoque in cerebrum & nervoſum genus, utpote debiliora ſuffundi, & propterea ſpaſmodicas affectiones oriri; nempe dum ſanguis ab utero vitioſus exiſtens depurare ſe ſatagit, fæculentias ſuas, efflоreſcentia in cutem facta exterminari ſolitas, in caput transfert: quare latex modo tenuis & ſeroſus, modo craſſior & viſcidus, ac uterque ſalium & ſulphurum prætematuralium particeps intra hos, aut illos cerebri, cerebelli, atque medullæ oblongatæ receſſus, & cavitates deponuntur; cujuſmodi recrementa cum nervi hujus aut illius, ac interdum una plurium origines, aut caudices obſident, ſpiritibus eorum incolis particulas heterogeneas, atque in exploſiones ſpaſmodicas aptas

aptas affigunt. Quamprimum enim nervi tales particulas altius imbiberunt, ſpiritus eorum copula onuſti, aut ſponte ſua, aut à cauſis evidentibus incitati, eam elidere, & excutere ſatagunt: proindeque exploſiones ſpaſmodicas ineunt.

Cauſæ evidentes, quæ in puerulis prædiſpoſitis motus convulſivos inferunt, ſunt bini generis, ſcil. primò quæcumque ſanguinis efferveſcentias ſolito majores cient, uti ſunt frigoris & caloris exceſſus, nutritio uberior, aut juſto calidior; aëris, ac auræ mutationes, ac imprimis lunationum periodi: etenim propter has, aliaſque ſimiles occaſiones ſanguis plus debito efferveſcens copulam heterogeneam ſpiritibus uſque ad plenitudinem citius affigit; utque ab ipſis perturbatis è veſtigio elidatur & explodatur, efficit. Secundò, irritatio ferè in qualibet ſyſtematis nervoſi parte diſpoſitionem ſpaſmodicam non raro in actum deducit: quare non modo qualitatum tangibilium exceſſus exterius inflicti, verum & lac in ventriculo coagulatum, bilis, aliique humores acres, aut etiam vermes inteſtina vellicantes ſpaſmos excitare ſolent: porrò hujuſmodi cauſæ evidentes, ſiquidem fortiores ſint, aliquando per ſe, abſque diatheſi prævia, affectus ſpaſmodicos inducunt; quippè lumbrici, forte & acres humores puerulis quibuſvis, ſaltem tenerioribus motus convulſivos inferunt.

Quo certius atque ad ſenſum pateret cujuſmodi in motibus convulſivis ſit materies morbifica, plurium quos hic morbus oppreſſit, defunctorum cadavera aperui: cauſam intra coctionis viſcera & primas vias ſemper fruſtra quæſivi. Multorum capitibus latex ſeroſus intra cavitatem cerebello ſubjectam congeſtus, & membranam, qua medulla oblongata inveſtitur diſtendens, nervorum origines inundabat: in quibuſdam nulla hujus morbi veſtigia apparebant; adeò quod ſpiritibus accreſcens, eos ad exploſiones irritat: interdum imperceptibili prorſus conſtat mole, & originem tam occultam habet, ut vel perſpicaciſſimum viſus ſcrutinium omnino lateat. Olim in hac urbe cujuſdam mulieris nati plures ex hoc morbo interierunt; tandem fœtus quarti intra menſem, uti priores, interempti caput diſſecuimus; nulla hic ſeroſa colluvies ventriculos inundabat, ſed cerebri tantum, ejuſque appendicis ſubſtantia erat juſto humidior, & laxior: quod potiſſimum obſervatu dignum erat, in cavitate quæ cerebello ſubjicitur, ſupra medullæ oblongatæ caudicem, ſanguinis grumoſi, & velut concreti copiam inſignem reperiebamus: at verò incertum eſt utrum materies iſthæc ibidem ab initio depoſita ſpaſmos primario intulerat; an potius ſanguis iſte à partium circumcirca conſitarum contractione expreſſus, & extravaſatus, convulſionum effectus, & productum, ac minimè iſtarum cauſa fuerit. Nam & in Apoplecticis ejuſmodi Phænomenon paſſim occurrit: quod tamen morbi effectum potius quam cauſam eſſe poſthæc oſtendemus.

Profectò quod particulæ heterogeneæ, quæ ſanguini ab utero innatæ, in pleriſque pueris per ἐξάνθησιν in toto corpore cutaneam amandari ſolent, in aliis capiti ſuffuſæ, affectionis ſpaſmodicæ cauſa materialis exiſtunt, præter rationes ſuperius citatas, etiam à remediis maximè juvantibus inferre licet: quippè in puerulis hæreditario huic morbo obnoxiis, inſultus convulſivi optimè præcaventur, ſi mox à partu fontanella in nucha excitetur, & ſanguis hirudinum ſuctu è venis jugularibus detrahatur; illâ namque ſucci nervoſi corruptelæ ſubducuntur, atque hoc cruoris efflorеſcentiæ impuræ à capite avocantur: hiſce adminiſtrationum modis, cum prius duo aut tres ejuſdem parentis nati brevi poſt partum convulſivi interiiſſent fœtus, omnes alii ab eodem malo liberabantur.

2. Hæc de puerorum motibus convulſivis, qui mox à partu, propter labem ab utero contractam eos infeſtare ſolent. Quod ſi hac vice aut ipſum morbum, aut ſaltem mortiferas ejus plagas evaſerint; nihilominus circa dentitionis tempora eidem periculo denuo obnoxii reperiuntur: quando enim dentes, præſertim majores, è gingivis erupturi ſunt, ſæpe febris excitatur, cui non raro motus convulſivi adjunguntur. Et licet hoc tempore infantes viribus plus valeant, eoque morbi inſultus melius quam recens nati tolerent; attamen affectiones ſpaſmodicæ etiam nunc, nec graviore aliqua occaſione excitatæ valde periculoſæ, ac interdum lethales exiſtunt.

Quandoquidem autem pueri qui circa dentitionem febricitant, non omnes motibus convulſivis tentantur; ideò ſequitur hujus morbi diſpoſitionem quandam, ſive innatam, ſive acquiſitam præcedere, atque dolorem à dentitione illatum tantum cauſæ evidentis fortioris rationem habere; ſcil. pueri, quibus aut cacochymicis, aut cerebri & nervoſi generis conſtitutione debiliori præditis, ſpiritus animales, vel adulterati, vel diſſipabiles nimis exiſtunt, in affectiones ſpaſmodicas quandoque ineundas diſponuntur: quare cum dolor admodum acutus una cum febre urget, diſpoſitio iſta latens in actum ducitur.

Si hic inquiratur, qua ratione febris, & dein qua motus convulſivi in prædiſpoſitis dentitioni ſuperveniunt; dicendum erit quod uterque affectus ad dolorem velut cauſam immediatam referri debet: In nobis ipſis experimur quis ſit cruciatus qui irritationem circa dentium radices ſequitur; revera tantus & tam atrox, ut excitari vix poſſit atrocior; quippè nervorum quinti paris unâ aut altera inſignis propago ad cujuſque dentis radicem pertingit, quæ cum à ſanguinis, aliorumve humorum particulis acribus illic congeſtis vellicatur, corrugatione ſua acerrimum moleſtiæ ſenſum, ſive dolorem infert. Iſtiuſmodi autem hujus nervi vellicatio in pueris dentientibus ideò contingit, quia dentibus jam in majorem molem creſcentibus, & adhuc intra gingivas vixdum cavatas incluſis, membranæ & fibræ quaquaverſus diſtenduntur: hinc ſanguis in circuitu præpeditus tumorem infert, adeoque nervos comprimit, quin & acriores ſeri particulas iis ſuffundit, quibus illi inſigniter vellicati corrugationibus, & ſpaſmis dolorificis torquentur.

Cum itaque pueris dolores ita atroces à dentitione contingunt, nihil mirum eſt ſi febres, ac etiam motus convulſivi interdum ſuccedant: prior horum accidit & quatenus ſanguis circa partem dolentem, ne ſolito atque æquabili cur-

ſu

in circuletur impeditus, propterea in toto corpore inordinatius movetur; & inſuper quia ſpaſmis alicubi in nervoſo genere excitatis, nervi corrugati & contracti arterias comprimunt & convellunt, proindeque in ſanguine fluctuationes irregulares & febriles concitant. Cæterum motus convulſivi dentitioni aliquando ſupervenıunt, tum quia ſanguis efferveſcens, particulas heterogeneas regimini animali ſuffundit, adeoque ſpiritus in exploſiones ciet; tum præterea cum dolor iſte acutus, & veluti lancinatio dentes erupturos ſequuta ſenſum valde moleſtum ac irritativum à partibus affectis τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ communicet, exinde ſtatim per eoſdem nervos, vel alios affines excandeſcentiæ motus (qui ob diſpoſitionem præviam non raro convulſivus evadit) retorquetur.

Præter has binas (quæ in pueris præcipuæ, & crebriores eſſe ſolent) motuum convulſivorum occaſiones, ſcilicet prima infantiæ, & dentitionis tempora; affectus iſte etiam aliis temporibus, & propter alias cauſas ſæpenumero excitatur: In quibus enim diſpoſitionis ſpaſmodicæ ſeminia jaciuntur, illa interdum aut ſtatim à partu ſe explicant, ac in morbidos fructus maturantur, ſed aliquandiu latitantia dentitionem modo præveniunt, modo eam è longinquo ſequuntur; & propter cauſas evidentes alias, ſcil. vel internas, vel externas, cujuſmodi ſunt nutrix invaletudinaria, aut prægnans, lac in ventriculo coagulatum, aut in putrilaginem acidam, aut amaram degenerans, intemperies febrilis, capitis, aliarumque partium ulcera, aut exanthemata ſubito evaneſcentia, aëris mutationes, ſolis, ac lunæ συζυγίαι aut aſpectus oppoſiti, & ſimilia, tandem incerto eventu in actum erumpunt. Super his non opus eſt ut particulatim diſſeramus.

Cum viri cujuſdam in hac vicinia degentis, nati omnes intra trimeſtre ſpatium convulſi interierint; tandem ad præcavendum in puerulo recens edito ejuſmodi fatalem eventum, remedia expetuntur: Poſt aliquot à partu dies accerſitus, conſulo ut imprimis fontanella in nucha excitetur; dein poſtridie ut hirudine utriuſque lateris venæ jugulari applicata, ſanguis ad ℥ ij. extrahatur; inſuper ut juxta ſingulas ſolis & lunæ συζυγίας & aſpectus oppoſitos, per tres dies mane, & veſperi pulveris ſequentis circiter gr. v. exhiberentur e cochleari Julepii.

℞. Cranii humani præparat. rad. Pæoniæ maris, ana ʒj. Margar. pulv. ʒß. ſacchari albiſſimi ʒj. miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus.

℞. Aq. Ceraſ. nigror. ℥ iij. anti-epilepticæ Langii ℥j. ſyrup. de floribus Pæoniæ maris ʒ vj. miſce; item præcepi ut nutrix iiſdem temporibus medicis ſumeret hauſtum ſeri lactis, cui ſem. & rad. Pæoniæ maris & fol. Lilii convallis incocta ſunt. Infans per quatuor circiter menſes bene valebat, tunc vero affectibus convulſivis tentari cœpit: quo tempore iiſdem remediis in doſi majori tum infanti, tum nutrici adhibitis, veſicatoria etiam pone aures applicabantur, & hirudinum ſuctu ſanguis ex utraque vena jugulari fuit detractus: Intra duos, vel tres dies puer convaluit: poſtea cum intra 4. vel 5. menſes ſpaſmi aliquoties redirent, eorundem uſque remediorum uſu ſanabatur. Poſt ſeſquiannum affectiones convulſivæ penitus ceſſabant: attamen circa infimam ſpinæ dorſi partem tumor indolens ſuccrevit, a quo vertebrarum diſtortio quædam, atque crurum imbecillitas, & demum paralyſis inducebantur. Videtur in hoc caſu, quod materies ſpaſmodica primo cerebrum, & nervorum principia impetere ſolita, ultimo ſpinalem medullam ſubiens, inque extremitatem ejus detruſa nervorum appendicum capita omnino obſtrueret, atque ſpiritibus tranſitum præcluſerat: nimirum quia particulis exploſivis aliæ narcoticæ & craſſiores ſeſe adjunxerant.

Methodus Therapeutica contra affectiones Convulſivas in pueris.

In pueris ac infantibus paſſiones ſpaſmodicas, aut imminentes præcavere, aut jamjam exorſas curare incumbit.

Nam ſi ejuſdem parentis nati priores Convulſionibus obnoxii fuerunt, malum illud cæteris poſt natis tempeſtivo remediorum uſu præveniri debet: in hunc finem ſolenne eſt fœtui recens edito, quamprimum ſpirare incipit, medicamentum aliquod ἀντιπαραλυτικὸν ori ingerere: hinc nonnulli guttas quaſdam mellis puriſſimi, alii cochleare vini canarini ſaccharo imbuti, quin & alii oleum amygdalar. dul. recens extractum exhibere ſolent, a quibuſdam olei ſuccini gutta 1. aut aquæ epilepticæ ſemicochleare infunditur.

Præter hæc prima infantum libamina, quæ certe nullius non momenti eſſe videntur, alia quædam remedia, & adminiſtrationum modi in uſum aſciſci debent: ſcil. bis in die propinetur cochlear 1. liquoris huic affectui appropriati. e. g.

℞. Aqu. Ceraſor. nigror. Rutæ, ana ℥ 1 ß. Anti-epilepticæ Langii ℥j. ſyr. e Coralliis ʒ vj. Magar. præpar. gr. xv. miſce in phiala. Die tertio aut quarto poſt partum excitetur fontanella in nucha, dein ſi vultus ſit floridi, parum ſanguinis ad ℥ 1 ß. vel ij. è venis jugularibus hirudinum ſuctu extrahatur, cavendo ne inter dormiendum ſanguis copioſe nimis effluat; tempora, & cervix blande fricentur tali linimento:

℞. Olei Nucis Moſchat. per expreſſionem ʒij. Capivii ʒiij. ſuccini ℈j. Periaptum ex radicibus, & ſeminibus Pæoniæ maris, addito parum ungulæ alcis collo ſuſpendatur.

Porro medicamenta antiſpaſmodica nutrici quotidie exhibeantur: ſumat mane, & veſperi hauſtum ſeri lactis, cui rad. & ſem. Pæoniæ maris & ſem. fœnicul. dul. incocta ſunt.

℞. Conſerv. flor. Betonicæ, Pæoniæ maris, Anthos, ana ℥ij. pulv. rad. & flor. Pæoniæ maris ana ʒ ij. Corallii rubri præparat. ſuccini albiſſimi, ana ʒj. rad. Angelicæ, Zedoariæ præparat. ana ʒß. cum ſ. q. ſyrupi de Pæonia f. Electuarium: capiat q. Nucis Moſchatæ mane & veſperi.

℞. Pulveris rad. Pæoniæ maris ʒij. ſem. ejuſdem ʒj. f. Pulvis, ſacchari albiſſimi ſolut. in aq. florum Tiliæ & ad tabulat. cocti ℥ iij. Olei ſuccini ℈j. f. ſ. artem Tabulæ, ſingulæ pendant ʒ ß. Comedat 1. hora qualibet ſexta. Illa etiam exacta victus ratione utatur.

Quod ſi infans quiſpiam Convulſionibus actu afficitur, quia fontanella minus, & tardius operatur,

ratur, veſicatorium in nucha, aut pone utramque aurem applicari expedit, & niſi temperamentum frigidius obſtat, ſanguis hirudinum ſuctu venis jugularibus extrahatur: Linimenta circa tempora, nares, & cervicem, item plantis pedum emplaſtra admoveantur; enemata quæ alvum copioſe ſubducunt quotidie injiciantur: Porrò ſæpius in die, nempe ſexta aut octava qualibet hora, remedia ſpecifica intus ſumantur.

♃. Olei Capivii, Caſtorei, ana ʒ ij. ſuccini ʒß. f. linimentum.

♃. Emplaſtri Oxycrocci p. ij. Galbani ſolut. p. j. Olei ſuccini ℈j. f. Emplaſtrum pro plantis pedum. Pulvis de gutteta juxta deſcriptionem Riverii exhibeatur bis vel quater in die.

♃. Cranii humani præparat. ſem. Pæoniæ, ungulæ Alcis, Margarit. præpar. ana ʒß. Ambræ griſeæ gr. vj. f. Pulvis. Doſis gr. vj. in cochleari liquoris infraſcripti, ter aut quater in die.

Vel ♃. Cranii humani præparat. Margarit. ana ʒß. ſalis ſuccini ℈j. ſacchari perlati ʒj. Doſis ℈ß.

Vel ♃. Spir. Cornu Cervi gutt. iij. detur ſexta vel octava qualibet hora in cochleari julepii infra præſcript.

Pauperum natis exhibeatur pulv. radicis Valerianæ ſylveſtris ℈ß. ad ℈j detur bis in die in cochleari lactis, vel liquoris appropriati.

Untzerus valde commendat fel catelli lactantis, nempe ut totus ſuccus cyſti fellea exemptus puerulo cum pauxillo aquæ florum Tiliæ propinetur.

Nuper mihi retulit Medicus Eruditus ſe noviſſe plures hoc remedio curatos. Porrò ſolent empirici pueris majoribus, poſt fel epotum, etiam catelli hepar aſſatum comedendum tradere.

Julepia, aquæ deſtillatæ, aliique liquores appropriati juxta præſcripta ſequentia parari poſſunt.

♃. Aq. Ceraſor. nigror. ℥ iij. Anti-epilepticæ Langii ℥j. ſacchari perlati ʒ ij. miſce.

♃. Rad. Pæoniæ maris recent. in taleolas ſciſſarum ℥ vj. Vitrioli Hungarici ℥ viij. Cranii humani ℥ij. Aqu. Anti-epilepticæ Langii ℔ß. Miſce, & deſtillentur in retorta vitrea calore arenæ. Doſis cochlear j. ad ij.

♃. Rad. Pæoniæ maris recent. inciſ. ℥ iv. contuſis in mortario marmoreo affunde vini Hiſpanici ℔ j. f. expreſſio fortis, adde manus Chriſti perlatæ ℥ß. ſervetur in vitro occluſo. Doſis cochlear. j. vel ij. bis in die.

Cum ob dentitionem difficilem motus convulſivi eveniunt, ſymptomata hoc quemadmodum ſecundarium & minus periculoſum exiſtit, ita in Therapeia non ſemper primam aut præcipuam exigit medendi operam, ſed nonnunquam de dolore ſedando, & intemperie febrili ſummovenda potius ſolliciti ſumus; quare & patiens, & nutrix victu tenui & refrigerante uti debent: dentibus erupturis gingivarum aut frictione, aut ſectione exitus pateſiat, quin & partibus iſtis intumefactis & dolentibus anodyna applicentur: Enemata, & ſanguinis detractio non raro hic locum habent: ſomnum conciliare, & ſanguinis ferociam attemperare decet: interim remedia Antiſpaſmodica uſurpentur, verum temperatiora, & quæ ſanguinem, & humores minus exagitant: veſicatoria, quia ſerum in caput nimis ſuffundi aptum evacuant, ſæpe juvamen conferunt.

Quando pueri nec ſtatim à partu, neque ob dentes erupturos, ſed propter alias occaſiones, & accidentia motibus Convulſivis tentantur; talis affectionis cauſa ut plurimum vel in capite, vel alicubi circa coctionis viſcera ſubſiſtit. Quando prioris ſuſpicio habetur, uti liquere ſolet à ſignis quæ colluviem ſeroſam intra ἐγκέφαλον nimis congeſtam arguunt, remedia ſuperius citata in paulo majori doſi exhiberi debent; inſuper in iſtis qui catharſin bene ferunt, interdum vomitus, & levis purgatio inſtituantur: vinum & oxymel ſcilliticum, item Mercurius dulcis, Rhabarbarum, & reſina Jalap. egregii ſunt uſus.

Quoties affectionis ſpaſmodicæ cauſa in viſceribus ſubeſſe videtur, aut lumbrici, aut acres humores ventris tormina cientes in vitio deprehenduntur.

Contra Lumbricos purgatio ex Rhabarbaro, aut Mercurio dulci, addita reſina Jalappæ inſtituitur. Olim puero convulſionibus miſerrime affecto, ut jamjam moribundus videretur, doſin Mercurii dulcis cum reſina Jalappæ exhibui; cum alvi dejectionibus, quas 4. habuit, lumbricos 12. excrevit, & derepente convaluit.

♃. Rad. Serpentariæ virginianæ pulv. ʒ j. Coralii ad albedinem calcinati ʒß. f. Pulvis, doſis ℈ß. ad ℈j. bis in die per tres dies continuos, ſuperbibendo decoctum rad. graminis.

♃. Specier. Hieræ ʒiß. Theriacæ Venet. ʒ ij. f. Emplaſtrum pro abdomine, vel Emplaſtrum ex Galbano applicetur umbilico.

Si motus convulſivos à ventriculi, & inteſtinorum irritatione per acres humores facta, procedere ſuſpicamur, lenis catharſis, aut vomitu, aut ſeceſſu, aut ſucceſſive utroque inſtitui debet. In hunc finem blanda emetica ex vino ſcillitico, aut ſale vitrioli propinentur; ſi quando ſcilicet laborantes vomendi nixu ſponte tentantur: ſin evacuatio potius κάτω tentanda videbitur, Rhabarbari infuſio, aut pulvis, ſyrupus de Cichorio cum Rhabarbaro, aut roſarum cum agarico propinari debent: & non raro hiſce remediis tempeſtive adhibitis, affectionem convulſivam in pueris ſanatam vidi: Porrò in hoc caſu enemata ſint crebri uſus: Cæterùm non omittantur medicamenta externa, ſcilicet fotus, linimenta, aut emplaſtra abdomini applicanda.

♃. Folior. Camomillæ minutim inciſ. M. ij. includantur duobus ſacculis è lino tenui aut ſerico confectis, qui lacti calido intincti & expreſſi abdomini ſucceſſive applicentur.

♃. Summitates, aut flor. malvæ pariter inciſ. incoquantur butyro recenti, vel ſevo porcino, & ſub forma linimenti aut cataplaſmatis ventri applicentur.

Hæc fusè, ingenioſè ac doctè *Clariſſimus Williſius*: Quibus ſubnectimus vim illam exploſivam in ſpiritus animales cerebri incolas, a particulis efferis undecunque demum advenientibus inductam, quam pro causâ Epilepſiæ proximâ habet, non ita omnibus arridere, quin contra eum hac in parte vehementer inſurgat Doctiſſimus ac Politiſſimus Meniotius, dum Diſſertatione ſua Pathologicâ de Epilepſia ſic habet. Scripſit nuperrimè Medicus φιλαληθής ſtudio-

ſtudioſiſſimus, cornicumque oculos, ut in proverbio eſt, nitens configere, epilepſiam oriri ſpiritibus animalibus ad inſtar igneſcentis pulveris pyrii intra cerebrum a materia nitroſulphurea ſubitò rarefactis, indeque in ſyſtema nervoſum effrænate ac inordinate exploſis, à quibus tenſi muſculi involuntariè contrahuntur. Sed novum illud opinionis commentum refellere perfacile eſt; nam muſculos uſque adeò tenſos, etiam potiori jure, quam in palpitationibus ſenſibiliter dilatari neceſſe eſſet, qui tamen nullatenus videntur intumeſcere. Deinde in febribus ardentiſſimis,ac potiſſimum in mania & phrenitide, ſpiritus animales flammeſcunt & quantum ferre poteſt eorum natura, rareſcunt citra epilepſiam; ſicque patet nullam ſpiritibus animalibus cum tormentario pulvere accenſo ſimilitudinem intercedere, nec præcipitem comitialium caſum rite ædificio comparari, quod ſubſtrati pyrii pulveris ignitione non diruitur modo, verum etiam extra locum in quo ſteterat, dimovetur; corruentes enim epileptici partes quidem variè ac violenter jactant, ſed in alium locum toto corpore non proſiliunt, nec inſtar crepitantis tubuli catapultarii huc illucq; ſaltitant. Hæc Meniotius, cujus rationes quam ſolidæ ſint,penes lectorem judicium relinquimus.

Remedia quod attinet antepileptica ſequentia ſuadet Clar. Dan. Ludovici. Qui pulveris noſtri bezoardici albi, ſuccini albi præparati, cinnabariſque nativæ ſelectioris ana miſcuerit & adultis quidem ad ℈iß. infantibus autem anniculis, ad gr. iij. iv. vj. natu minoribus dimidium horum, curativè repetendoque dederit, ac pro indicantium ratione (præmiſſis aut interpoſitis emeticis aut laxativis) modò volatilia urinoſa(ſpiritum C.C. Armoniaci ſimpl.&c.) modo eſſentiam ſuccini; camphoræ, caſtorei, tincturam corallior. antimon.&c. modo præcipitantia alia, imprimis ligantia illa ex Opio circumſpectè ſuperaddiderit, multum utique proficiet. Lactantibus autem non ſolùm hic, verùm etiam in reliquis inquietudinibus, torminibus, vomitibus, diarrhæis &c. admodum confert pulvis antepilepticus anodynus, è pulveris bezoardici albi noſtri ℨ vi. ſuccin. alb. præp. ℨiij. cinnabar.nativ.℈iv. & laudan.opiat. noſtri ℈ j. exacta miſturâ compoſitus, trimeſtrique ad gr. j. &c. exhibitus. Bezoardicum autem ſuum parat, dum a mercurio vitæ communi ſextuplum boni ſpiritus nitri per arenam ad ſiccitatem perfectam abſtrahit; pulvere reſiduò (citra conſueta hic cohobia, ulterioreſve ignitiones, ac citra nimias grati ac innocentis acoris elutriationes) ſat validô atque ſecurô. Si nitri ſpirit. levior ſit, oportet addere nitri crudi an. ad mercurii vitæ pondus. De cætero compendioſiùs adhuc cum croco metallorum ſimiliter proceditur, ſi pariter boni ſpiritus nitri ſextuplum ad ſiccitatem inde abſtrahatur. Pulvis hinc elegans priori ponderoſior, ſecuriſſimus & eximiè diaphoreticus eſt. Elegantiorem adhuc habebit qui ſulphur antimonii auratum ſimili ſextupli abſtractione in albiſſimum pulverem fixârit. Laudanum verò ita paratur.

℞. Extract. opii part. 2. extract. croci & cinnabar. nativ. aut ſaltem corallior. an. part. 1. *Hactenus Ludovici.* Medicus quidam apud noſtros olim celebris præmiſſis univerſalibus cochinellæ pulveratæ grana iv. ex aquis appropriatis, per tres ultimos lunæ dies mane jejuno ventriculo epilepticis exhibebat, hocque ſimplici medicamento plures a ſæviſſimo morbo liberabat. Sequens vinum ab eodem etiam commendabatur.

℞. Sem. pæon. mar. ℥ iij. rad. enulæ ℥ i ß. fol. ſabin. rutæ, hyſſopi, ſalviæ min. flor. calth. in medio nigræ, major. abrotan. aneth. nepethæ, roriſmar. pedis leonis. baccar. juniper. an. m ß. Theriacæ, Mithridatii an. ℥ ij. pyrethr. ℥ j. Bulliant omnia, exceptis electuariis, in vini albi generoſi ℔ xii. in vaſe fictili novò, probè lutato, ad conſumtionem duarum tertiarum. Tum colentur, & in colatura diſſolve electuaria. Doſ. ad ℥ iij. vel iv. pro ratione virium. Ambulet æger poſt aſſumptum hoc vinum, ſpiritum ſubinde contineat, & aures obturet cotone hoc decoctò imbuto, nec comedat aut bibat, niſi poſt duas aut tres horas. Decoctum hoc per novem dies continuos manè ſumi debet, ubi morbus non eſt inveteratus. At ſi ante decem annos incepit, continuare oportet per dies quadraginta, interpoſitis purgantibus, ex hellebori nigri, & pæoniæ extractis, paratis.

Continuo jam pergeremus ad Curationes epilepſiæ e variis Autoribus tradendas, ſed in illius abſolutiorem cognitionem & explicationem adducenda priùs veniunt, quæ ſuper hoc argumento ordine Geometrico accuratiſſimè profert. *Laurentius Bellini in ſuo de morbis capitis tractatu. Sic itaque ille.*

Epilepſiæ Antecedentia ſunt.

Animi,& corporis inſueta conturbatio,capitis gravitas, cephalalgia, vertigo, vigiliæ, aut plurimus ſomnus, a quo nullum levamen emergit, inſomnia turbulenta,mentis torpor, vel anxietas, oblivio, mœſtitia, pavor, formido, ſegnities, artuum gravitas; ſaltus, & tremores membrorum,ſenſuum hebetudines, obtutus defixus, ſcintillæ oculis obverſantes, & interdum nubeculæ, aut marmaryges, hoc eſt, ſplendores coruſcationibus ſimiles: aurium tinnitus, fœdi odoris perceptio, lingua inflexilis, aut ejus inordinata motio, oſcitatio, ſternutatio: cordis palpitatio, iracundia, pectoris conſtrictio, mutata reſpiratio: cibi faſtidium, aut appetitus immodicus, nauſea moleſta, cardiagmos, ſeu oris ventriculi morſus: ſalivæ per os effluvium, urinæ tenues & crudæ, pollutio nocturna frequentior, faciei pallor, præcordiorum inflatio.

Conjuncta.

Cum perfecta Epilepſia ſenſuum omnium internorum, & externorum interceptio, ſubitus collapſus, totius corporis,aut partium aliquot varia concuſſio, oculorum prominentia, ſtridor dentium, reſpiratio ſuffocatoria, qualis laqueo ſuſpenſis: ſeminis, ſtercoris, urinæ involuntaria profuſio: ad finem inſultus ſpuma per os, & nares: ad finem paroxiſmi ægro ſui compote ante actarum rerum nulla memoria,aut cognitio. Cum imperfecta autem capitis ſolum, vel brachii, vel tibiæ, aut femoris,vel dimidii corporis concuſſio interceptis ſenſibus omnibus, vel ſal-

va etiam mente, & quibuſdam voluntariis motibus, nempe aliquarum partium aliis præter voluntatem concuſſis. Cum idiopathica mentis torpor, tarditas, memoriæ imminutio, inſomnia turbulenta, ſenſuum hebetudo, gravitas, & ſegnities, capitis dolor, optima reliquarum partium corporis habitudo, paroxiſmi ſubitus ſine ulla ægri præſenſione inſultus. Cum ſympathica nulla cerebri affecti ſigna, initantis paroxiſmi perceptio, ut cujuſdam rei velut aliunde è corpore aſcendentis ad inſtar auræ; vitium alicujus partis, vel ſymptoma aliquod gravius tempore invaſionis: ſic à ventriculo cibi faſtidium, inediæ difficilis tolerantia, nauſea, dolor, aut eroſio, punctio, aut diſtenſio ventriculi, cordis etiam aliquando palpitatio per conſenſum. A jecore, & liene flatuum frequens, & copioſa excretio, ventris inflatio, rugitus, borborigmi, ructus acidus, præcordiorum moleſta coarctatio, eorundem dolor interdum ad uſque dorſum, vitia in partibus abdominis. Ab utero hyſterica paſſio cum convulſionibus epilepticis conjuncta, menſium, aut ſeminis retentio. Ab aliqua partium externarum aura quædam frigida ab eadem illa parte veniens, & excurrens ad cerebrum vellicans, titillans, quæ imminentis paroxiſmi nuncia eſt, qui prohibetur, ſi illa pars vinculo conſtringatur. Facit huius auræ fidem Galenus hunc in modum de Epileptico loquens puero tredecenni. *Audivi igitur tum narrante puero diſpoſitionem ipſam ex tibia initium capere, mox illinc recta aſcendere per femur, & ſuperpoſita ipſi ilia, ac per latera ad cervicem, donec ad caput perveniret, quod cum primum tangeret, ipſum haud quaquam ſibi conſtare, interrogantibus autem Medicis, quale eſſet id, quod ferebatur ad caput, nihil habuit puer, quod reſponderet. Alius deinde adoleſcens compos mentis, quippe qui ſatis poterat & ſentire quod fiebat, & alteri narrare, dicebat, veluti frigidam quandam auram eſſe id, quod aſcendebat.* Hactenus ille. A lumbricis anhelitus, fœtor acidus, fœces cineritiæ, ſtridor dentium, membrorum tremor, terror, & clamor ſubitus in ſomno, narium pruritus, & frictio, ſalivæ nocturno præſertim tempore ex ore effluxus, facies pallida, ſubitò incaleſcens, ac rubens, morſus, ac dolor ſtomachi, & inteſtinorum, unde frequens abdominis contrectatio, ejuſdem inſolita durities, rugitus, ac tormina ventris, membrorum atrophia, tuſſis ſicca, ſingultus, vermium cum alvi excrementis egeſtio, quod eſt præcipuum, & maxime tutum. Eſt autem epilepſis aliquando cum abſceſſu conjuncta, oſſis carie, urinæ ſuppreſſione, & ſimilibus, quæ ex ſe ipſis innoteſcunt.

Succedentia.

Epilepſia quibus ante pubertatem contingit, curationem recipit: quibus poſt vigeſimum quintum annum, eos fere comitatur ad mortem uſque, ait Hippocrates quinto Aphor. 7. Ubi notabis, à plurimis Medicis aliquatenus damnari Hippocratem quod Epilepticos poſt 25. annum laborare incipientes non curari aſſeruerit, quaſi Hippocrates dixerit nunquam curari; aliis verò damnari penitus, cum tamen ipſe aſſerat apertiſſimè, fere nunquam, aut plerunque non curari, ut ex Græcis verbis manifeſtum eſt. Apoplexia, vel Mors in ipſo paroxyſmo, divulſio partium cerebri per concuſſionem, ita ut proceſſuum mammillarium particulæ aliquando per nares ſint redditæ, inquit Riverius, (quomodò autem reddentur, ſi nullus patet exitus?) Melancholia, Paralyſis, Quartana, quæ ſuperveniens, ac diu perſeverans morbum ſolvit. *Juvenes epilepſia laborantes mutatione præcipuè ætatis, regionis, & victus liberantur*, inquit Hipp. 2. Aph. 45.

Quod eſt ad convulſionem apoplexia, idipſum eſt epilepſia ad motus convulſivos, quin in hac affectione plurima reperiuntur, quæ Apoplexiæ etiam conveniunt, Caro, Comati, Lethargo, aliiſque affectionibus capitis jam explanatis, ita ut nihil ſit opus diutiùs immorari in explicatione ſive præcedentium, ſive conjunctorum, ſive ſuccedentium, cum eorum ſingula vel in aliis morbis ſuperioribus jam explicata ſint, vel tam facilè pateant, ut ulteriori explicatione non indigeant. Aura autem illa in Epileptico Galeni patet ex iis, quæ oſtendimus de rigore, & horrore, niſi quod ibi ſolum de frigore ſermonem habuimus: hic fieri fortaſſe potuit, ut non ſolum frigus fuerit id, quod aſcendebat, ſed quid aliud irritans, atque fermentans, & hoc ipſum etiam ſine frigore conjuncto: ſed hoc ipſum frigus ſuccederet ex neceſſitate ejus vel fermentationis, vel irritationis ut ex eodem horrore, & rigore patet: Ex ejus autem vehementia, ac ſubita agendi vi evadebat puer ille ſui impos, ubi primùm aura illa cerebrum attingebat, quæ ſi in aliis fuerit mitior, atque ſegnior, mente alienare non poterit, ut in rigoribus, & horroribus febrium &c. ſive autem à ſola materia irritante, ac ſolo frigore ſive ab aliquo fermento res proveniat, ſive ſcilicet à cauſa ſolùm vehementer concutiente, & in tremorem agente nervos, ſeu mutante contentum liquidum, prohiberi poterit, ac debebit inſultus epilepticus, injecto vinculo parti auram mittenti, per vinculi enim conſtrictionem impedietur tam aſcenſus materiæ corporeæ, quam protenſio tremoris, ut patet. Itaque oriri poterit, ac debebit Epilepſia non à ſola materia acri, irritante &c. ſed ab omnibus cauſis, à quibus excitari poſſunt motus convulſivi, quos oſtendimus ſuperius produci poſſe, ac debere pluribus modis, adeoque erit Epilepſia concuſſio totius, vel aliquarum partium corporis cum ſenſuum omnium, & voluntarii motus ablatione producta à quacunque cauſarum, à quibus convulſivi motus produci poſſunt: & idiopathica erit, cum cauſa illa primariò viget in cerebro, ſympathica, cum eo perducitur ab aliis partibus. Hinc deduces, epilepſiam illam, quæ pueris tam familiaris eſt, eoſque invadit ferè ſubito ab excluſione, cum adhuc humidiſſimi ſunt, & ferè mucilaginei toti, provenire poſſe, immò re ipſa forte provenire frequentius à nimia humiditatis copia, qua ſcatent, quàm ab acribus humoribus, qui vellicent, & irritent; certè enim in illa humorum craſſitie, qua noſtrum ſinguli ſcatemus primis vitæ noſtræ menſibus, vix quicquam acris, ac ſtimulantis contineri poſſe videtur, & ſi quid ſtimulans, atque acre generatur, an non plurimùm retundi, ac temperari debet ab eadem craſſiorum humorum copia, & proinde levem ſtimulum imprimere partibus illius corporis,

quæ

quæ ſunt adhuc tam teneræ, ut vix ſibi ipſis hæreant, nedum ſint rigidæ, ac maxime tenſæ, cujuſmodi eſſe debent, ut acrem ſenſum concipiant? Lac corruptum poteſt quidem acceſcere, atque ideò ſtimulans fieri, ſed non temperabitur ab abundantia humidi in puero? Eſto autem, nec temperari poſſit in pueris aliquibus, id ſane fieri debebit in paucioribus, aut ſaltem non in pleriſque, quemadmodum tamen pueros tantum non omnes epilepſia vexari continue videmus. Ex epilepſia autem difficilè evadunt pueri, ſi ſint admodum parvi, hoc eſt, recens nati, cum per violentas illas concuſſiones partes corporis adhuc teneri divelli poſſint, præcipue autem cerebri vix dum conſiſtentis, quod proinde vel divelletur a ſuis partibus vel diſſolvetur quaſi in ſphacelum, & facile morietur puer. Veroſimilius igitur erit, Epilepſiam in pueris à copia pituitoſarum materierum, & preſſione potius oriri, quàm à ſtimulo, vel ſaltem illam eſſe frequentiorem.

Illud autem animadvertendum eſt, num Epilepſia a Vermibus proveniat a ſola irritatione in partibus ventriculi, & inteſtinorum, unde validi refluxus, &c. an à materia humoribus permixta; cum etenim vermes ſupponantur, igitur datur materies eorum generationi apta, & chyli materies cum ipſorum excrementis miſcetur, & ejus aliquid ab iis in cibum aſſumitur, unde vitiari aliquatenus poterit, atque ita vitiata, ſi in vaſa trajiciatur, dabit ſuſpicioni locum, num Epilepſia ab ipſa potius, quam ab irritatione, an ab utraque ſimul proveniat. Hactenus *Clariſſ. Laurentius Bellini*. jam videamus.

Curationes, Conſultationes, Obſervationes & Anatomicæ inſpectiones ex variis.

Curationes.

Epilepſia & ſimiles morbi, qui à paroxyſmorum vehementia & pernicie infames ſunt, duplicem habent indicationem. 1. quæ paroxyſmum reſpicit, 2. quæ ipſas morborum radices.

I. Aqua vitæ Mulierum (*Weiber* aqua vitæ, alias balſamus Embryonatus. Vide Pharmac. Auguſt.) propinata prægnanti menſura cochl. j. cum ſpiritus Antepileptici noſtri gut. iij. vel iv. ſingulis menſibus ſemel in Novilunio à menſe quarto ad partum uſque fœtum ab Epilepſia præſervat: præmiſſa illa majoris ſecuritatis ergo datur hic pulvis.

♃. Spinam dorſi vivæ muſtelæ non coctæ, ſed crudæ à capite ad caudam probè mundatam & exſiccatam, eamque pulveriſa, hujus pulveris.

♃. Et magiſt. Corall. & perlar. an. ʒ ij. M. Doſis quantum cultelli mucro capit, in pulpa pomi aſſati.

II. præſervantur pueri ab Epilepſia, vel prorſus liberantur, ne unquam ſuccedente ætate tali paſſione capiantur, ſi recens jam natis antequam lac ſugant vel cibum comedant, ingeratur ol. amygd. dulcium recens cum ſaccharo fino permixtum utriuſque ſit à ʒ ß. ad ʒ ij. vel ʒ iij. Sic enim ubi paululſper à ſumpto hoc abſterſivo quieverint.

♃. Stercus de Vacca nigra adhuc calidum, indatur ollæ novæ, & calcinetur, de quo exhibeatur ℈ j. vel ʒß modò nato infanti, (Electoris Saxoniæ Secretum) tandem evomunt pituitoſam admodum copiam impuritatum in utero materno ante exitum collectarum, quæ impuritates ſunt cauſæ multorum morborum in pueris, nominatim vero Epilepſiæ. Quòd ſi non evomunt, per alvum ſaltem purgantur; deinceps ut ſ b. lueantur aliquandiu & in primis per tempus puerperii coq. in B. cortices ſalicis recentes. Sic nimirum non ab Epilepſia tantum, ſed etiam à tabe præſervantur (ſpecificum in aridura puerorum.)

Spir. Antepilepticus puerorum (vide not. ad Croll.) Cujus gutt. 6. 8. 9. cum aquis Epilepticis flor. tiliæ, radic. pæoniæ, aq. hirundinum, ceraſorum, Lavendulæ. It. ceraſorum nigrorum cum aq. Langii Epileptica exhibita tum in paroxyſmo, tum etiam poſt eundem mirificè puerorum morbum tollunt, præſertim, ſi in primo paroxyſmo exhibeatur.

Expertus ſum in puerulo duorum, ni fallor, annorum, qui continuos fere convulſivos paroxyſmos patiebatur, excellentiam ſpiritus ſalis armoniaci, de quo, fruſtrà tentatis aliis remediis gr. 4. tantum in aq. flor. tiliæ exhibebam, ſtatimque convulſiones ceſſarunt, poſt horam eandem doſim repetii, quâ puer optime convaluit & jamdum valet. Sal autem volatile urinæ longè præſtantius eſt, præſertim, ſi cum calce lunæ ſublimatur, quæ tum demum præſtat id, quod ipſi alias adſcribitur. vid. praxin meam Chymiatr. cap. 5. pag. 44. & 45.

In Epilepſia adultorum 1. Præmittantur Univerſalia Vomitiva, Cathartica, in primis ſpecificum purgans Paracelſi. Poſteà exhibeantur ſpecifica, qualia ſunt.

(Purgantia in epilepſia meliora non invenies, quàm Mercurialia E. gr. Mercurium dulcem, præcipitatum album &c. formula poteſt eſſe talis.

♃. Mercurii præcipitati albi ℈ ß. Trochiſc. alhandal vel reſinæ Jalapp. gr. 3. Maſſ. pil. de ſuccin. craton. ℈ ß. c. q. ſ. Eſſent. Caſtor. F. Pilulæ. quarum uſus continuandus ad aliquod tempus.)

2. Epilepticum Crollii.

3. Pulvis Antepilepticus ex Cinnab. Antim. qui talis eſt.

♃. Cinnab. Antim. magiſt. Coral. perl. ana: Alius.

♃. Cinnab. nativi pellucidi & ſplendentis ʒ ß. pulveriſa in marmore ſubtiliſſimè: adde magiſt. Corall. perl. ana ℈ ij. Croci ℈ j. fol. auri diligenter triti, ſuper lapidem, reduc. in pulverem, cujus gr. 7. ad 18. in aq. ſalv. propinentur & ſæpiùs repetatur. Vide ſuprà de ſudoriferis.

Alius pulvis Epilepticus magnarum virium.

♃. Cinnabaris Ungarici probè loti & depurat. ℔ ß. imbibe cum ſpir. vitr. ℥ iv. ſcobis cranii humani nunquam ſepulti ℥ ß. imbibe cum ſpiritu vini, relinque in loco calido per 15. dies & poſteà per retortam deſtilla liquorem, & illud, quod reſtat, ſeorſim ſerva hinc.

♃. Scobis Ungulæ alcis ʒ j ß. Myrrhæ rubræ ℥ ß. ſolve in ſp. ſalis, ſolutum à fœcibus ſepara & ſerva poſteà.

Nota: in adultis ſoleo ex majoribus ſurculis excavatis facere cannas, per quas tempore geſtationis amuleti omnem ſuum potum hauriunt.

7. Spir. Vitriol. volatilis duplex, de quo in notis ad Crollium (præſertim in adultis.)

8. Laudanum Epilepticorum, de quo in opiologia & infra de Apoplexia.

9. Radix Pœoniæ, maris nimirum, ſeu nigræ, Nam fœmina nullius efficaciæ, ſi ſuſpendatur de collo pueri Epileptici, morbus cedit, ſed radix effodienda eſt in Julio Lunâ decreſcente, Sole exiſtente in leone, in meridie & die ſolari.

10. Viſcus quercinus Luna decreſcente inter duo Mariæ feſta, hoc eſt, 15. die Auguſt. & 8. Septemb. collectus: nobilior autem habetur illa pars, quæ quercui propior reſecta eſt.

11. Mixtura Antepileptica, quæ ſequ.m. fit:

♃. Spir. Vitrioli viridis ex Vitriolo & urina puerorum ℥ j. ℈ j. cum aqua rad. pœon. & fl. til. an. ℥ j.

M. de hac mixtura exhibe in paroxyſmo membris convulſis & contortis cochl. ß. guttatim, & paulo poſt redeunt ad ſeſe recollectis ſenſibus, quo animadverſo denuo aliquid exhibeto, atque ita tertiò; quod ſi quidem rediturus ſit paroxyſmus, ut fieri poteſt, eundem proceſſum repete. Poſtea confortantia cerebrum adhibeantur, ceu ſunt Magiſt. Corall. perlar. Cranii humani. Multum poſſunt hæ Tabellæ.

℞. Mag. Cranii humani ʒj. (quod calcinatum primò, poſteà per aq. evaporatur pulvis inſtar magiſterii) gran. pœoniæ excortic. nu. 16. ſacch. in aq. theriacali ſolut. F. ſ. a. tabulæ, quarum una atque altera tam manè jejuno ventriculo, quam veſperi longè à paſtu & cœna exhibeantur.

Paroxyſmus Epilepticus inſtans, ut evertatur, æger ſigna quædam præſentiens ſtatim capiat pil. j. laudani antepilept. vel rotulam unam antepilept. aut in horum defectu ol. ſuccini gut. j. & alteram.

Nares autem inungat Balſamo antapoplectico, aut balſamo ſuccini.

Præſens ſedatur modo ſequenti. Cadentis ori cuneus immittendus eſt, ut apertum maneat, nec linguam commoveat, altâ voce inclamandus, nares conſtringendæ & ſternutatorio ſeq. irritandus.

♃. Rad. ellebori alb. ʒ j. Caſtorei, euphorb. ana ℈ ß. F. pulvis ſuffitus etiam fieri poteſt ex ſuccino albo.

Membra incurvata molliter ad rectitudinem reducenda, fricanda & continenda.

Fauces Extracto caſtorei, oleo ſuccini aut Mithridatio, Theriaca in aqua Epileptica ſolutis: nares autem & tempora balſamo apoplectico illinienda.

Et ſi ſuſpicio ſit, eam ob vitioſos humores in ventriculo collectos, & ad caput exhalantes fieri, utile eſt excitare vomitum cum aq. Benedicta aut Vitriolo albo in aqua pœoniæ, in qua ſcobs viſci quercini bullierit, diſſoluta paroxyſmo ſedato, ſi metus ſit, ut mox revertatur, clyſteres acres injiciendi ad avertendos humores acres, alioſque in cerebrum irruentes.

Cucurbitæ item cum ſcarificatione humeris applicandæ & ſi plethora adſit, vena ſecand.

Quô factô ad radicis Epilepticæ exciſionem progrediendum, ubi præſcripta bona vivendi regula ad univerſalem totius corporis evacuationem perveniendum, obſervatis hac in parte practicantium regulis. Nonnunquam utile eſt admiſcere purgantibus Extr. ſcammonii, aquam benedictam, Extr. Ellebori nigri, & ſæpius præparatum corpus purgare Mercurio dulci, Mercurio vitæ, floribus Antimonii.

Hinc ad caputpurgia, & ad ea, quæ à proprietate conferunt, accedendum, non neglectis iis, quæ caput exſiccant, & maxime roborant.

Tabulæ Antepilepticæ.

♃. Rad. pæoniæ ʒ j. magiſt. perlarum, corallorum an. ʒ i ß. magiſt. cranii humani. ℈ ß. ſacch. in aq. florum tiliæ ſoluti q. ſ.

F. Tabulæ. Detur una atque altera manè jejuno ventriculo & veſperi longè à cœna.

Aqua Epileptica. ♃. Fl. lil. convallium M ij. infunde in ſ. q. Vini generoſi, digere per 10. dies, vel donec habere poteris.

Fl. tiliæ recent. ℔ß. pœoniæ ℥ iv. diſtilletur in M. B. ad ſiccitatem, in deſtillato iterum infunde.

Rad. pœoniæ ℥ j. dictammi albi, viſci quercini an. ℥ ß. Cranii humani præparati ℥ ß.

Rad. pyrethri ʒß. caſtorei ℈ ij. fol. rutæ Mj. flor. ſtœcados Arabicæ, lavendulæ ana P iv. flor. betonicæ P vj. cubebarum, maceris an ʒij. cinnamomi ʒ j. ſcillæ præparatæ ʒ iij.

Digere iterum per 15. dies, hinc per alembicum in M. B. deſtillatur & aqua uſui reſervatur. Doſis ℥ ß. ad ℥ j.

Clyſterem in epilepſia vide in capite ſeq.

Balſamum vide etiam in capite ſeq.

Duo ſecreta hic bene nota.

In capite porcino retro aures invenies in utroque latere oſſa duo petroſa in quibus cochlea eſt, Hæc oſſa pulveriſata & in vehiculo convenienti adminiſtrata excellentiſſimum ſunt, ſpecificum in epilepſia, & in interna facie exactam capitis mortui ſignaturam habent; quæ verò oſſicula ex dextro capitis latere maribus, quæ ex ſiniſtro fœmellis conducunt.

Radix pæoniæ epileptico medetur, cujus effectus in quibuſdam qui per 20. annos à prima nativitate laboraverant, probavi. Hoc autem requiritur, quod ignoratur, ut tempore exactiori colligatur. Quando ſol leonis ſignum ingreditur, juſtum tempus eſſe putant, ſed falſo; verùm quando ſol ſignum libræ, quod circa 11. Septembris erit, ingreditur, effodiatur. Datur ad ʒ j. continuando ad tempus.

Hæc ſpecifica feliciùs operabuntur, ſi per aliquod tempus radiis lunaribus fuerint expoſita. *Joan. Harthmann. in Praxi Chimiatr.*

Curatio Epilepſiæ duplex inſtituitur, alia in paroxyſmo, alia extra paroxyſmum.

Ad paroxyſmi curationem raro vocantur Medici, niſi ipſe interdum longius protrahatur, quo in casû conveniunt eadem remedia, quæ pro ſoporoſis affectibus fuere propoſita. Præſertim verò aqua apoplectica, cinamomi, aqua vitæ, & aliæ multum ſpirituoſæ, ad paroxyſmi materiam diſcutiendam efficaciſſimæ.

Extra paroxyſmum curatio varianda eſt pro varietate cauſarum. Ac primum Epilepſiæ idiopathicæ curatio proponenda eſt, quæ in totius corporis evacuatione, materiæ morbificæ diſcuſſione, pravæque illius qualitatis emendatio-

ne, & cerebri roboratione conſiſtit. Cùm autem materia peccans in idiopathica Epilepſia, ut plurimùm pituitoſa ſit, nos ad illius oppugnationem curationem univerſam dirigemus, tyrones alioqui admonentes, ut ſi humores bilioſi, aut melancholici in vitio eſſe videantur, medicamenta illos præparantia & expurgantia ſubſtituantur. Specifica verò remedia à quacunque cauſa morbus oriatur, eadem perpetuo uſurpanda ſunt.

Ad integram ergo curationem ſequenti via procedendum eſt. Primo potio Phlegmagoga erit propinanda, aut aliud medicamentum, ægrotantis naturæ accommodum, ex iis quæ in frigida cerebri intemperie fuerunt propoſita, injecto prius clyſtere, ſi alvus non ſit libera.

Poſteà ſi plenitudinis notæ appareant, aut æger ſit ſanguineo temperamento præditus, phlebotomia erit celebranda, ſin minùs omittenda.

Mox cura univerſalis frigidæ intemperiei cerebri ſuprà propoſita ſigillatim celebranda erit, hoc obſervando, ut decoctis apozematis, diætæ ſudorificæ & ſyrupo magiſtrali, tum etiam maſticatoriis, & pulveribus cephalicis, addantur radix & ſemen pœoniæ, & viſcus quercinus quæ proprietate ſpecifica epilepſiam curare tota credidit antiquitas.

In diæta vero ex ſudorificis guajacum præferatur; cujus uſu ſe multos epilepticos curaſſe refert Jachinus. Continuetur autem per triginta, vel quadraginta dies.

Singulis doſibus decocti ſudorifici aliquot guttæ ſpiritus vitrioli addantur, qui etiam ſpecificus creditur ad epilepſiam.

Notandum eſt purgantia uſualia, nimirum pilulas, aut ſyrupum magiſtralem, in frequenti uſu habenda, nempe ſemel aut bis in ſeptimana, prout vires ægrotantis ferre poterunt, & per plures menſes purgationes eſſe continuandas: imo ad fortiora interdum purgantia eſſe tranſeundum, juxta præceptum Maſſariæ, quæ hinc fieri dicit, quod epilepſia raro curetur, quod Medici ſemper in levioribus hæreant.

Hac ratione Chymici purgantia mineralia uſurpare ſolent, quæ à remotiſſimis partibus humores attrahunt, at non ſine periculo, præſertim ſi à peritiſſimo artifice præparata non fuerint. Si tamen in hoc caſu fœlix eventus ex hujuſmodi remediis aliquando contingat, ille in primis ſperandus eſt ex mercurio, per ſe, vel cum auro calcinato in furno arenæ, longo ignis regimine, probè cavendo, ne qua illius portio cruda adhuc & volatilis maneat, quæ ſummam vehementiam medicamento conciliaret, alioqui ſatis blandè purganti, ſi cum Pilulis cochiis, aut quod melius erit cum extracto aliquo phlegmagogo, vel, panchymago, pondere gut. iv. vel v. uſurpetur.

Recens autem Epilepſia ſale vitrioli aliquando curatur; quemadmodum refert Angelus Sala, ex hoc remedio, quarto quoque die exhibito, ſe epilepſiam tertia exhibitione curaſſe. Poſterius vero curat. 77. cent. 1. gloriatur ſe ſtibio calcinato ter exhibito, puellam undecim annorum ab epilepſia hæreditaria liberaſſe.

Syrupus de peto Quercet. maximam vim habet ad curandam Epilepſiam, ſed non, niſi à prudenti Medico uſurpandus, quia vehementiſſimum eſt medicamentum.

Loco opiatæ dicto loco propoſitæ, ſequens, magis huic affectui ſpecifica, erit ſubroganda.

℞. Conſerv. flor. anthos, pœoniæ, bugloſſi ana ℥ ß. corticis citri ſaccharo conditi ʒ ij. pulv. viſci querni, ſem. pœoniæ decreſcente Luna collecti, & ungulæ alces, ana ʒ ß. cranii humani non humati, ad albedinem calcinati ʒ i ß. coral. præp. margarit præp. & cornu cervi præp. ana ℈ iv. lapid. bezoard. veri ℈ j. diamoſchi dulcis, diatriaſant. ana ℈ ij. theriac. vet. & confect. de hyacinth. ana ʒ j. ſpiritus vitrioli gutt. 15. Cum ſyrupo conditura corticis citri, fiat opiata, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ ſuperbibendo aquæ cinam. parùm.

Sequens vero efficaciſſima eſt ad morbum radicitus tollendum, poſt diligentem corporis purgationem.

℞. Conſervæ flor. betonicæ, & roriſm. ana ℥ ij ß. rad. eryngii conditæ, & mithridatii, ana ℥ j. pulv. ligni ſaſſafras ʒ vi. caſtorei, ʒ iij. cranii humani non humati, ungulæ alces, ana ʒ ij. rad. & ſem. pœoniæ, ſem. nigellæ, rutæ ſylveſtris, & rad. pyrethri, ana ʒ j. oxymel. q. ſ. Fiat opiata de qua capiat ʒ ij. vel iij. Reliquas omnes efficacia ſuperat opiata Montagnanæ, cujus beneficio multi epileptici liberantur illius deſcriptio talis eſt.

℞. Rad. pœoniæ maris, ſtœchados, coſti, an. ʒ x. agarici ʒ v. pyrethri, carvi, ſem. anethi, aſſæ fœtidæ, & ariſtol. rot. ana ʒ ij ß. ſucci ſcillæ, & mellis electi an. ℔ j. & ℥ ij. Scilla & mel ſimul coquantur lento igne uſque ad bonam conſiſtentiam; deinde ſuperadditis ſpeciebus fiat electuarium, de quo capiat æger ʒ ij. vel iij. iv. pro ætatis ratione, continuando per 20. aut 30. dies.

Poſt uſum emplaſtri epipaſtici, veſicatorium etiam ſincipiti erit admovendum, & cauterium poſteriori parti cervicis.

At ſetaceum multò efficaciùs humores extrahit à cerebro. Refertque Fabritius Hildanus, ſe juvenem quotidie Epilepſiâ laborantem, & cui fruſtra alia remedia adhibita fuerant, & puellam 18. annorum, ab ipſa infantia epilepticam, ſolo ſetaceo reſtituiſſe.

Si conjectura ſit, vapores ad cerebrum exhalantes à partibus inferioribus, affectum producere, vel fovere; utiliſſimum erit cauſticum ſincipiti admovere, vitatis ſuturis: refert enim Carolus Piſo, duos Epilepticos hoc cauterio fuiſſe curatos. Tum etiam ſi à partibus inferioribus affectus producatur, aquæ acidulæ mirabiles ſæpè effectus producunt, & morbum interdum radicitus tollunt, ſi prius evacuationes univerſales, & venarum inferiorum ſectiones celebrantur.

Peculiariter vero ab utero procedens Epilepſia curationem ſortitur pulvere granorum actes à Quercet. deſcripto in Pharmacop. reſtit. per triduum exhibito ad ʒ j. cum aqua quadam hyſterica.

Si cætera non profuerint, extremum remedium erit ſinciput terebello perfodere, vitatis ſuturis, ut hoc veluti ſpiraculo aura maligna exhalare poſſit. Hoc remedio aliquando deſperatæ epilepſiæ curatæ ſunt; & ſine periculo celebrari poteſt, ſi periti Chirurgi manus adhibeatur.

Utatur æger pro potu ordinario hydromelite, vel bocheto ex guajaco, & rad. pœoniæ.

Sacculus de collo ſuſpenſus continuo geſtabitur, inſequentem modum paratus,

℞. Rad. pœoniæ, viſci querc. ana ℥ j. ungulæ alces ʒ ij. nucis moſch. caryophyll. macis, ana ʒ ij. fol. rutæ & hyſſops, ana ʒ i ß. pulverentur, & rubra ſindone excipiantur. Fiat ſacculus, deferat appenſum collo, ſæpe illum odorando.

Poſt univerſales evacuationes, inter aliorum remediorum uſum, ſpecificis præſertim morbus oppugnandus eſt, quorum infinitus ſæpè numerus reperitur apud Autores. Nos ex ſelectioribus nonnulla proponemus, præter opiatas ſupra deſcriptas, quæ ad hunc morbum expugnandum non infimum locum obtinent.

Rondeletius maxime commendat aquam hirundinum, quam etiam ab eo mutuatus eſt, Quercetanus in Pharmacopœa. Non minoris eſt pretii aqua theriacalis cephalica, & ſyrupus antepilepticus, ab eodem Quercetano dicto loco deſcriptus.

Radix valerianæ ſylveſtris à Fabro Columna tantopere celebratur, ut ſemel, aut bis exhibitam ab epilepſia liberare affirmet, Refertque ſe hanc multis amicis dono dediſſe, qui deinde divino prius numine & fautore glorificato, pulvere hujus radicis ſibi reſtitutam ſanitatem affirmarunt. Doſis autem eſt cochleare ſemis cum vino, aqua, lacte, aut quovis liquore appropriato. Pueris vero in minori doſi cum lacte datur.

Chymici valdè commendant mixturam ſpiritalem, quâ in Epilepſia nullum medicamentum præſtantius exoptari poſſe afferunt. Illius autem compoſitio talis eſt.

℞. Spiritus vitrioli partem unam, ſpir. tartari partes tres, aquæ theriacalis camphoratæ partes quatuor. Miſceantur, & vitro bene clauſo, per tres aut quatuor ſeptimanas digerantur. Doſis eſt ʒ j. in convenienti vehiculo.

Rulandus oleum ligni heraclei (quod corylinum eſſe affirmant chymiatri) in frequenti uſû habebat; & nonnullas hiſtorias refert in centuriis, eorum qui hujus medicamenti uſu ab eo morbo liberati ſunt. Doſis autem eſt trium vel quatuor guttarum cum liquore idoneo, per quinque dies.

Huic nullo modo cedit, aut forte multo præſtantius eſt oleum ſuccini albi, à perito artifice extractum, quod nullum empyreuma redolet, imo vero fragrantiſſimum expirat odorem. Doſis à ℈ ß. ad ℈ j.

Oleum buxi ad gutt. 4. cum pari quantitate ſpirit. ſulphuris, & aquæ flor. tiliæ arboris ℥ iv. per aliquot dies exhibitum, inſignis eſt efficaciæ, & a multis creditur verum ligni heraclei oleum; & per deſcenſum elicitur.

Crato cinnabarim nativam epilepſiæ magnetem vocat, ex eaque talem pulverem parat.

℞. Cinnabaris nativæ pellucidæ limatæ, & in tenuiſſimum pulverem tritæ ℥ ß. coralli rubri & margarit. præpar. an. ℈ ij. croci Orientalis ℈ j. fol. auri nu. 15. Terantur omnia ſubtiliſſime ſuper lapidem Doſis in ipſa acceſſione à granis vi. ad ℈ j. in aquis appropriatis.

At non minoris virtutis cenſetur à non paucis Chymiatris, cinnabaris antimonii, quæ poſt mercurii vitæ extractionem elicitur. Si enim æquali pondere jungatur cum magiſteriis perlatum, corallorum & cranii humani, ſpecificum eſſe aiunt in epilepſia etiam inveterata. Doſis à granis 10. ad 15. in liquore idoneo.

Sympathicæ Epilepſiæ curatio ad partem primario affectam dirigenda eſt. Eaque remediis convenientibus, e propriis capitibus deſumendis, evacuanda & roboranda eſt, non omiſſis ſpecificis & antepilepticis, quæ in omni epilepſia perpetuo uſurpanda ſunt. Attamen ſi à parte aliqua externa concitetur Epilepſia, præter curationem univerſalem, ad eam peculiariter reſpiciendum eſt, & materia maligna in ea contenta educenda cucurbitulis ſcarincatis, veſicatoriis, & cauteriis admotis. Et ſi malum perſeveret, ſupra cauterium poſt eſcharæ caſum cucurbitula frequenter admoveatur: ac tandem urgente neceſſitate, ad cauterium actuale confugiendum eſt. Si à cranii carie malum oriatur, trepano & uſtione illa auferenda eſt. *Lazarus Riverius Praxeos Medic. lib. 1.*

In Epilepſia, ſi adſit plethora, primò inſtituatur venæ ſectio in brachio.

Si ventriculus aliquo modò afficiatur, adſitque nauſea, vel ad vomitum inclinatio, exhibeatur emeticum ex infuſo croci metallor. cum oxymel. ſcillit. & aq. aliqua antiepilept. aut ex vitriol. alb. depurat. Vitriolum album ſæpiùs ſolvi, filtrari & coagulari debet ad rectam ejuſdem præparationem. Doſis eſt ad ʒ j. in poſſeto aliove liquore ſoluta: nullam turbam excitat per alvum, & ventriculum poſtea multum corroborat. N. B. Ante Emetici (fortioris) propinationem pridie injiciatur clyſter; regio ventriculi & hypochondriorum foveatur fotu relaxante & emolliente: poſt vomitum finitum autem fotu corroborante & aſtringente. Repetatur Emeticum ſemel in menſe biduo ante plenilunium.

Prodeſt quoque citra ullum medicamentum ſemel aut bis in menſe poſt largiores epulas poſt duas horas immiſſo in fauces digito quicquid ingeſtum fuerit regurgitare. Si facile vomat æger, inſtituatur vacuo ventriculo; ſi difficulter, poſt ciborum aſſumptionem.

Purgetur æger cum pil. Macr. & ſpeciebus de hier. Aliquando uſus ſum hell. alb. ad gr. 3. quod violenter ſurſum deorſumque evacuat, in robuſtis tamen optimo cum ſucceſſu. Convenit etiam ſp. vitæ aureus Rulandi, hoc eſt infuſio colocynthid. in ſp. vin. Doſ. coch. j, ad iv. Aquæ quoque Ebeshamenſes bene purgant, exhibitâ ſub noctem pil. Macr. drachma ß. cum ſpec. hier. gr. x. & troch. Alhand. gr. 3. Quibus aquis ſoleo aliquando admiſcere cryſtal. ſyderei gr. x. aſcendendo ad ℈ j. Convenit hic quoque ſyrupus noſter pantagogus amarus in aq. ceraſ. nigr. flor. til. lil convall. ſolutus ad ℥ j. aut ʒ x. Addi poteſt aliquando ſyrup. elleborat. ad ʒ ij. aut amplius aquis prædictis, perſiſtend. in earum uſu ad dies x. N. B. quod purgatio ſemel ſaltem, melius bis, imo quater in menſe inſtitui debet, donec materia morbifica evacuetur. Soleo quoque aliquando exhibere ℈ j pil. ſeq. mane duabus horis ante hauſtum aquarum, quæ continuari item poſſunt poſtea per plures dies ſuperbibendo hauſtum hydromelitis.

℞. Sagapen. ʒ ij. galban. caſtor. aſſæ fœtid.

myrrh. ana ʒj. balſam. ſuccin. ʒjß. balſam. ſulph. inſpiſſat. ℈ iv. camph. ʒß. cum balſam. Peruv. nigr. q. ſ. f. maſſa pil.

Poſt uſum aquarum deveniat æger ad uſum pulveris ſpecif. ſeq. per x. dies mane hor. 4. ante prandium, ſuperbibendo hauſtum alæ maciatæ.

℞. Miner. argent. tranſparentis inſtar. rubin. quæ *Rotgold* in fodinis appellatur gr. 4. cinnab. mineral. ex Ungar. gr 8. bezoar. C.C. corn. alcis, cran. human. ad albed. calcinat. & ſp. vitriol. ſubactorum an. gr. 5. ſal. vol. ſuccin. gr. 3. camph. gr. 2. auri fulminantis, vel, ſi deſit, flor. Jovis gr. 4. croc. gr. 1. ſecundin. primipar. maris gr. 10. ol. ſuccin. rectif. gutt. 2. f. pulvis cum mucilag. baccar. junip. vel ſucc. rut. ſaccharat. q. ſ. f. bolus. Quidam laudant *Rotgold* per ſe cum conſerv. flor. pœon. ſed exhibui ſine ullo manifeſto effectu.

N. B. Pulvis dictus, aut bolus, per triduum, viz. pridie, poſtridie, ipſoque die Novilunii mane eſt ſumendus; itidem in plenilunio repetendus, ſuperbibend. hauſtum aq. ceraſ. nigr. flor. til. vel lil. convall. & differatur prandium ad 4. hor. ſuperambulando per aliquod tempus. Aliquando ℈j. hujus pulv. add. verm. terreſtr. præp. ʒ j. rad. valerian. ſylv. ℈ j. fol. ſen. pulverizat. ʒß. ſyr. pœon. q. ſ. ut f. bolus pro una doſi.

Pulvis ſequens rarò me fefellit poſt humorum præparationem & evacuationem per Emeticos & purgantes, ad dies 14. continuatus.

℞. Corn. Rhinocerot. cran. human. præp. an. ʒ ij. nepenth. Quercetan. pulv. cordial. Baniſteri an. ʒ j. m ß. f. pulvis in vitro exactiſſimè clauſo aſſervandus. Doſ. ʒß. ad ʒ j. in idoneo vehiculo.

Nepenthe Quercetani eſt talis.

℞. Limatur. chalyb. puriſſ. part. 1. vitriol. Ungar. part. 2. pulveriz. & phialæ indantur; affund. acet. diſtillat. ad ſuperemìnentiam digiti & ß. diger. moderatè per dies 12. diſtilla per gradus in arena donec vitriolum ſit calcinat. ad rubed. Huic pulveri adde acet. ſtillat. q. ſ. ut ſupernatet 4. digit. digere in B. per 5. aut 6. hor. ad tincturæ extractionem: acetum decanta & novum affunde, & digere iterum, ſicque porro quamdiu tincturam præbebit. Liquor tinctus filtretur & evocetur per alembicum diſſolvens (ad eundem uſum aſſervandum) ad mellaginem uſque, cui inſtill. guttatim ol. tart. unde præcipitetur pulvis: liquorem decanta, reſidentiam ablue aq. commun. diſtillat. ad dulcedinem; ſicca, & uſui ſerva ſub nomine ſulphuris vitrioli fixi anodyni.

Pulv. cordial. Baniſt. hic eſt.

℞. Succin. alb. præp. ℥ß. bol. Arm. aut terr. ſigillat. aut antim. diaphor. Croll. ʒ iij. C.C. ʒ j. raſur. ebor. ʒ j. & gr. 15. coral. rubr. præp. marg. præp. lap. bez. oriental. ſantal. citrin. ſem. citr. an. ʒ j. corn. unicorn. ℈ j. & gr. 12. cort. citr. exter. ʒß. & gr. 13. ambr. griſ. gr. 10. moſch. gr. 2. fol. aur. argent. an. gr. ij ß. m ß. f. pulvis ſubtiliſ.

Materia Medica in hoc affectu.

Rottgold. Cinnab. mineral. Bezoar. Cran. human. Cornu Cervi, Alcis. Ocul. canc. vitriol. Corall. Succ. lim. Ceruſſ. antim. vel Jovis. Fl. Jovis volat. Succin. alb. Sal volat. Succin. Rad. Valerian. ſylv. Contrayerv. Serpent. Virg. Angelic. Pœon. mar. Calam. aromat. fol. ſicc. Rut. Roriſmar. Majoran. Flor. Roriſmar. Lavend. Stœch. Arab. Junip. baccæ. Camphor. Ambr. griſ. Moſchus. Stercus pavon. alb. Secundin. mulier. primipar. quæ marem peperit.

Ex his fiunt Pulveres, Pilulæ, Electuaria, & extracta ſpecifica ad hunc affectum.

His addi poſſunt ſmaragdus, cryſtallus rupis, lapis contrayerv. galega, paſtinac. ſylveſt. rad. vincetoxic. ſcorzon. Hiſpan. petaſit. ariſtol. rotund. enul. camp. filipend. fraxinel. tormentill. chelidon. maj. fol. verben. tanacet. thym. hyſſop. nepeth. majoran. ſalv. meliſſ. trifol. odorat. viſc. querc. flor. chamæmel. nobil. tiliæ, beton. ſem. pœon. rut. galeg. coriand. cardamom. lign. Rhod. ſaſſafr. aloes, buxi, cortex Winteran. nux moſcat. macis, corallina, mater perl. chel. nigr. cancror. hepar ranarum virid. caſtor. carbo odoratus ſub artemiſiæ radicibus ſolſtitio æſtivo inventus, ſanguis muſtelæ calens, coagulum leporis vino ſolut.

N. B. Rad. pœon. mar. effodienda eſt creſcente Luna & in Ariete exiſtente ante ortum ſolis. Et cornua cervi, alcis, cranium human. non ſepultum, calcinata redigantur in trochiſcos cum ol. vitrioli Philoſophico, aut Philoſophicè calcinentur in vapore cephalicorum ſuſpenſa.

Opt. f. remedium è viſceribus Talpæ, ſi talpam viventem in medio findas, ſanguinem effundas in cyathum vini clareti calidi, viſcera omnia palpitantia & calida citiſſime comminuas in diſco ligneo calido cultro acutiſſimo, cum vino commiſceas, & totum ebibas ſine mora.

Specifica quoque deſumuntur ex corvo, hirundine, pica, gracculis & lumbricis. Vid. apud Authores.

In pera gerat baccas juniperi, de quibus, ſæpius comedat. Baccæ autem hæ ſic præparari poſſunt.

℞. Bacc. junip. recentium, pulpoſarum, maturarum ℔j. irrorentur ſucceſſivè vino de Malaga generoſiſſimo veteri, & poſt exemptum e furno panem ſine uſtione ſiccentur: ultimâ vice baccis utcunque adhuc madentibus inſpergatur ℥j. ſacchar. cryſtall. pulv. ambr. griſ. ʒß. omniaque verſentur diu ut pulvis per omnia diffundatur: ſerventur baccæ ſic præp. in vaſe vitreo. Singulis auroris ſumantur hæ baccæ à 10. ad 20. per totum menſem, ſuperhauriendo alam maciatam, ac ſuperambulando.

N. B. Ex harum baccarum uſu ad annum integrum incipiendo à 12. & aſcendendo ad 40. deploratos curavi, irritis omnibus aliis remediis.

Remedium nobiliſſimum fit ex ſem. hyoſcyam. ultra 40. dies uſurpat. incipiend. à gr. 6. vel 8. & gradatim aſcendend. ad ℈ j. aut gran. 24. ex cochl. j. ſucci ſempervіv. recenter expreſſ.

Expletis 40. diebus in uſu hujus deveniat ad medicamentum ſequens.

℞. Vin. alb. ℔ iij. quibus add. ſucci fol. rut. ſucci inter. cortic. ſambuc. an. ℔ß. coq. ad medium. Sum. cochl. ij. vel iij. quotidie mane vacuo ventriculo, donec totum ſumatur.

Pulvis Hartmanni talis eſt.

℞. Cinnab. Antim. vel mineral. ʒ ß. magiſter. corall. perlar. an. ℈ ij. croc. ℈j. fol. aur. nu. vi. m. f. pulv. Doſ. à gr. 7. ad gr. 18. in aq. Salviæ.

℞. Rad. valerian. ſylv. debitè collect. & ſiccat. ſummit. rut. an. ʒij. viſcerum talpæ præp. ʒ iij. cran. human. præp. ſuccin. alb. præp. an. ʒ j ß. ſecun-

ſecundin. mulier. præp. (h. e. per ablutionem cum vino alb. ſiccat. & pulverizat.) ℥ j. caſtor. ʒj. Omnia ſeorſim debite præparata miſceantur,& cum mellag. liquida baccar. junip. recenter extract. per decoctionem in aq. pœon. flor. til. lil. conval. & ceraſor. acid. (ita viz. fact. cum aſperſione ſpir. vitrioli Philoſoph.) f. maſſa pilularis, de qua recipe ʒ j. cinnab. mineral. ℈ j. ol. ſuccin. limpid. gutt. ij. vel q. ſ. f. pil. pro una doſi matutina, ſuperbibend. hauſtum aq. flor. til. & lil. convall. cum ſyr. pœon. edulcorat. Continuetur uſus ad dies ſex aut plures cum exercitio. His pil. addi quoque poſſunt grana aliquot ſem. hyoſcyam. poſt primos ſex dies finitos. Addere quoque ſoleo ſtercus pavonis, ſem. galeg. & rut. & tertio quoque die doſi pilular. admiſceo trochiſc. alhand. gr. iij. ad alvum ſolvendam.

Til. de Caſtoreo quibus ſæpius uti ſoleo, tales ſunt, ſumique poſſunt ad aliquot ſeptimanas.

℞. Caſtor. opt. ceruſſ. antimon. vel (quod melius) florum ejuſdem ad ſummam albed. fixatorum an. ʒx. opopanac. ℥ß. fol. & ſem. rut. rad. valerian. ſylv. ſuccin. alb. præp. an. ʒij. rad. vincetoxic. contrayerv. viperin. Virgin. cort. rad. ſaſſafr. cort. Winteran. cardamom. nuc. moſchat. an. ʒ j. camph. ſal. volat. ſuccin. an. ʒ ß. Optime præparata miſceantur cum q. ſ. mellag. liquid. bacc. junip. f. maſſa pilularis, cui add. ol. ſtillatit. roriſm. & ſuccin. rectificat. an. ʒß. malaxentur diu & f. fermentatio per dies aliquot ante uſum, quotidie ſedulo pinſendo & volutando in vola. Servetur in vaſe vitreo probe clauſo ad uſum. Doſis ʒ j. mane ſuperbibendo hauſtum aquæ antiepilepticæ, vel Julap. ſeq.

℞. Aq. ſtillat. ceraſ. nigr. pœon. lil. convall. an. ℥ iv. ſp. caſtor. ℥ j. aq. cinam. ℥ß. confect. alkerm. ʒ ij. ſyr. flor. pœon. mar. veron. rubr. an. ℥ i ß. aq. ſalv. majoran. lavend. an. ℥ j. ſp. vitriol. antiepilept. (poſtea deſcribend.) q. ſ. ad gratiam, m. f. Julapium.

Brunier multum laudat decoctum ſeq.

℞. Sem. ricin. ℥ß. pœon. viſc. querc. an. ʒ iij. Coq. in aq. font. ℔ iij. ad med. & potet mane per dies xv.

Aut ℞. Sem. ricin. pœon. viſc. querc. an. ʒ j. ſacchar. q. ſ. miſce. mane ſumatur cum exercitio.

Convenit quoque Electuarium ſeq. ad ſex ſeptimanas continuatum pro illis qui pilulas ſumere recuſant.

℞. Rad. valerian. min. Pœon. mar. præp. an. ℥ j. enul. ℥ß. calam. aromat. ʒ x. fœcul. brion. & raphan. ruſtican. an. ʒ iij. cran. human. C. C. calvar. cervin. calcinat. & ſpiritu Philoſoph. inebriat. ut ſuprà an. ʒ iii ß. ſecundin. mulier. ſterc. Pavon. an. ʒ v. pulv. ſtomach. magiſtral. diaphoret. antimon. fixat. ſem. galeg. rut. fol. bux. an. ʒ iij ß. ſuccin. alb. præp. ſem. myrrhid. leviſtic. dictamn. alb. Cret. an. ʒ ij. viper. Virgin. rad. contrayerv. ana ℈ v. f. pulvis, & cum q. ſ. mellag. baccar. junip. addita quarta parte mell. ſcillit. f. Electuarium. Doſis ʒ iij. ſuperbibend. hauſtum potus medicati poſtea in hoc capite deſcribendi.

Uſus Mithridatii cum pulv. rad. Pœon. mar. ad longum tempus multos ſanavit epilepticos.

Tinctura ſequens ſumatur ad ℥ iv. mane quotidie hor. 4. ante prandium.

℞. Aq. flor. til. lil. convall. ceraſ. nigr. an. ℔ j. reddantur aciduiæ ad gratiam ſaporis cum q. ſ. ſp. vitr. (jamjam deſcribendi) adde rad. Pœon. mar. inciſ. ℥ ij. viſc. querc. ℥ j. ſem. Pœon. mar. per medium ſect. par. 12. ſpong. bedeguar ſicc. ʒß. flor. lavend. primul. ver. ana p. j. hyperic. p. 4. Pœon. mar. p. vi. Extrahe tincturam, quæ coletur; in qua diſſolve ſyr. è flor. galeg. ℥ ij. ſp. junip. ℥ j. m. ad uſum.

Specifica eſt Marcaſita illa quæ lapidicinis cretaceis reperitur quæ ad æream rubiginem contrahit, & tandem diſſoluta in pulverem reducitur, ſi ad ignem uratur, & detur cum ſucc. imperatoriæ à ℈ j. ad ʒ j.

Succus quoque rutæ multum hic facit, qui in quibuſdam alvum ſubducit, in aliis vomitum ciet, utplurimum vero inſenſibiliter agit.

Ruta ſicca pulv. ad ʒij. in veteri cereviſia multum præſtat ad longum tempus continuata.

Item Gracculi exenterati & optime deplumati, cum ſem. cumin. & aneth. an. repleti, clibano ſiccati & tenuiſſime pulverizati multum in hoc affectu laudantur. Doſ. cochl. j. auti j mane jejun. tribus diebus ante & poſt plenilunium & novilunium.

Pilulæ ſequentes multum valent.

℞. Rad. Pœon. mar. ſiccat. ℥ ij. rad. valerian. utriuſq; an. ℥j. rad. oxylapath. rhabarb. Monach. oxalid. ſcorzoner. Hiſpan. an. ʒ vi. fol. betonic. viſc. querc. an. m j ß. flor. anth. ſtœchad utriuſque calendul galeg. an. p. iv. flor. til. lil. convall. primul. veris an. p. 3. ſem. Pœon. nigell. Rom. an. ℥ ß. cortic. exter. citr. & aurant. an. ℥ iij. caryophyl. mac. an. ʒ j. f. decoctio in aq. ceraſ. nigr. card. bened. ulmar. meliſſ. mox expreſſio fortis & per manicam colatura: In qua diſſolv. aloës ſuccotrin. ℥ iv. f. lent. igne coagulatio ad mellaginem.

℞. Fol. ſenn. mundat. minutiſſime inciſorum ℥ iv. rhab. Elect. ʒij. Infund. per biduum in aq. Pœon & cichor. q. ſ. idque in balneo: mox. f. expreſſio lento calore coagulanda & miſcenda cum prædict. mellagine: reduc ad conſiſtentiam pilular. Doſis ℈ j. vel ʒß.

Elect. de ſaſſafras carminativum ſequens multum conducit, ſi ventriculus & inteſtina flatibus turbentur.

℞. Lign. ſaſſafr. fragrantiſſ. ℥ ij. lign. Rhod. ℥ j. rad. valerian. utriuſque gentian. ariſtoloch. rot. enul. camp. an. ʒ vi. fol. ſicc. abſinth Rom. menth. hyſſop. puleg. dictamn. Cret. an. ℥ ß. flor. centaur min. hyperic. ſambuc. an. p. 3. bacc. junip. matur. ʒ iß. Omnia ſicca conciſ. & contuſ. coq. in q. ſ. hydromel malvat. vel ejus defectu in vin. Canarin. tenui, f. expreſſio fortis & colatura per ſpongiam vel arenam, & tandem coagulatio ad mellaginem: de qua recipe ℥ viii. pulv. ſubtiliſſ. cort. ſaſſafr. ex radice ℥ ß. fol. rut. cortic. laur. an. ʒiij; ſpec. diacymin. noſtri ʒ vi. flaved. citri, aurant. ſicc. an. ʒ ij. ſal. abſinth. tartar. an. ʒ ij. ſyr. menth. maj. Meſue q. ſ. f. Electuar. ad uſum dictum.

Victus ſit tenuis & ſiccans. Vitentur vaporoſa, vinum præſertim generoſum. Repletio omnis mala. Cœna ſit parca, aut nulla: & habitu athletico ſæpius imperandum jejunium. Veſcatur caricis aſſatis, paſſulis & prunis coctis; amygd. piſtachiis, & pane biſcocto anilato. Conveniunt quoque pulveres digeſtivi poſt

paſtus

paſtus & ad lecti ingreſſum. N. B. diætam diſtinguendam eſſe prout caſus eſt pituitoſus & viſcoſus, aut ſalinus; in illo enim caſu attenuantia conveniunt, in hoc temperantia & acrimoniam demulcentia. Abſtineat a lacte, fructibus multis & piſcibus.

Exercitium ſit conſtans, & alvus fluida ſervetur.

Si ventriculus flatibus repleatur & concoctio non rite procedat, præſcribatur talis pulvis pepticus.

♃. Laminar. panis albiſſ. vin. malvat. ſæpius infuſ. & ſiccat. ℥ij. cort. citr. ſicc. ℥ j. ſem. aniſ. fœnicul. d. an. ℥ß. Cran. human. præp. coral. rubr. præp. marg. præp. an. ℥ i ß. ſuccin. alb. præp. ʒ j. cinamom. inter. ʒ ij. ambr. griſ. ʒß. ſacchar. albiſſ. quadruplum, m. f. pulvis. Doſis cochl. ß. aut j. poſt ſingulos paſtus.

Aliquando ſoleo juſcula medicata præſcribere, pullum viz. infarciendo C. C. ebor. lign. Rhod. raſur. junip. viſc. querc. cartham. coquendo & addend. calend. hyſſop. meliſſ. chærephyl. cichor. endiv. &c. In juſculo poſt colaturam diſſolv. crem. tart. cum aliquot guttis ſp. vitrioli ſequentis.

♃. Vitriol. Ungar. proprio phlegmate imbut. ad ſiccitatem redact. (ut artis eſt) ſeptuplici cohobatione ℔ iij. corall. rubr. ℔ j. Irrorentur optimè in retorta cum ſp. junip. lil. convall. an. ℔ ß. diſtilla per gradus ad ſummum uſque & rectificetur, & per vitrum pulverizatum filtretur.

♃. Succin. ſubtiliſſ. trit. ℔ j. cran. hom. ſuſpenſ. limat. cornu junioris cervi an. ℔ß. Pulverizatis affunde aceti acerrimi diſtillat. q. ſ. f. infuſio per quatriduum, mox decanta, & cum ſp. vini f. tinctura. quæ ſervetur per ſe, & magma pellatur per retortam, & colligatur ſal volatile collo retortæ adhærens, cui affundatur ſp. vitr. extractus ut ſuprà. digerantur per quatriduum in cineribus in vaſe collo oblongo, mox in reverberio clauſo diſtilla ad ſummum uſque per gradus. Hic ſpiritus miſceatur cum juſculis guttatim.

Vel ♃. Sp. tart. rectificat. ſuper cineribus roriſm. juniper. guajac. ℔ß. ſp. buxi & lign. Rhod. rectificat. an. ℥ ij. ſp. vitr. ſuprà præſcript. ℥ iv. m. & rectifica. Guttæ aliquot inſtillentur juſculis.

Vel ♃. Crem. tart. alb. ℥ iv. inſtilla ſp. vitriol. ℥ß. ſenſim & guttatim: de hoc cremore diſſolv. ʒß. in juſculo.

Vel denique huic uſui Oxoronia Zving. optimè convenit.

♃. Urin. hominis ſani & vinum bibentis ℔ij. vitriol. Ungar. ℔ iij. m. putreſcant ſimul per 12. dies, dein diſtilla per gradus ad ultimum uſque ſpir. rectificetur ad uſum.

N. B. Juſcula uſurpentur quotidie mane per annum.

Potus medicatus f. è decoct. rad & ſem. Pœon. mar. additâ mellis deſpumati parte octavâ, & magnâ quantitate bacc. junip. & fermentetur ad perfectam puritatem, & lagenis indatur ad uſum. Sum. hauſtum extra paſtus, & poſt ſingulas ſpecificorum doſ.

Vel ♃. Rad. Pœon. mar. ℥iv. lign. Rhod. bux. an. ℥j. ſaſſafr. cum cortic. ℥j. fol. beton. chamæp. an. m. ij. flor. paralyſ. beton. Pœon. an. p. 4. lavend. bux. an. p. 2. ſummit. roriſmar. majoran. an. p. j ß. ſem. Pœon. ℥j. rut. ℥ß. bacc. junip. ℥iij. ſpong. bedeguar. ℥jß. nuc. moſch. mac. an ʒij... q. font. galon. 4. Coq. ad unius conſumption. Colaturæ add. mell. deſpumat. ℔ viii. ferment. allæ recent. ℔ iv. fermentetur per dies 7. tunc add. allæ recent. cong. 2. fermentetur adhuc per dies 7. Depromatur in lagenas ad uſum. Uſurpatur ut ſuprà.

Potui diætet. addo aliquando raſur. C. C. ebor. Cran. human. ſarſæparil. rad. filic. ſcorzoner. (& in caſu melanchol. fol. agrim. ceterach. adiant. &c.) ſem. cochlear. Batavic. naſturt. hortenſ. (in caſu viz. ſcorbutico) bacc. heder. murar. cortic. pomor. redolent. Aliquando linteo includo ceruſſ. antim. fixiſſ. ℔ j. & potui infundo, ut quoque ſquamas Martis inter cudendum deciduas præcipuè ſi ſit melancholica.

Ad paroxyſmum fugandum convenit aqua ſtillatit. ſeq.

♃. Rad. ariſtol. utriuſque, gentian. enul. chelidon maj. cyper. caryophyllat. an. ℥ij. zedoar. galang. calam. aromat. an. ℥ j. valeri n. ſylv. & hortenſ. vincetox. Pœon. mar. an. ℥iij. viſc. querc. & coryl. an. ℥ijß. fol. ſicc. menth. meliſſ. chamæpit. abſinth. centaur. min. hyperic. puleg. hyſſop. thym. ſatureiæ, major. roriſm. an. m. j. fol. laur. m. ij. malabathr. ℥jß. flor. calend. primul. veris, galeg. ſtœchad. an. p. iv. bacc. juniper. ℥iv. cort. aurant. citr. an. ℥ v. pullos picar. nu. 4. pullos hirund. nu. 8. Hiſce rite præparatis affunde ſp. juniper. ℔ij. aq. flor. til. lil. convall. ceraſ. nigr. ſang. cervin. vel human. ex vitr. ad ſiccitatem magmatis diſtillat. an. ℔j. hydromel. malvat. ℔ iij. digere per octiduum in B. vaporoſo: dein. diſtilla in B. M. ad medias: Reſiduus liquor coletur, magma exprimatur, & poſt reſidentiam f. diſtillatio ad mellaginem.

♃. Aquæ ſtillatit. hujuſmodi ℔j. theriac. vet. ℥ij. mellaginis extract. ℥ j. ſp. vitriol. ſupradict. q. ſ. ad gratiam (viz. ʒj.) m. & digere per triduum in B. vaporis in vaſe oblongi colli: cola per chartam, & uſui ſervetur in phiala veſicâ optimè clauſa. Sumat cochl. unum aut alterum cum paroxyſmus inſtare percipiatur, imò in paroxyſmo.

Huic addo aliquando verm. terreſtr. ℔j. rad. cyclam. flor. lavend. vitriolum Ungaricum aut Roman. ad ℔ ij. rad. brion. &c. Ad ℔ iij. hujus liquoris addo camph. ℥j. ſal. ſuccin. volat. ℥ß. myrob. ℥ij. cohobo in B. M. quater, ultima vice pro ℔ j. hujus liquoris add. ſp. caſtor. ℥ij. ſp. vitrioli antiepilept. ʒij. aq. ardent. ceraſ. nigr. per fermentat. ℥iv. ſp. Saturn. ardent. ℥j. ſyr. Pœon. ſtœch. an. ℥jß. m. Indatur nodulus ex lign. aloës ʒij. cinam. ʒiij. ambr. griſ. ʒ ß. moſch. (niſi ſit pro fœminis) gr. vi. camph. ʒ j m. ſumatur cochleatim in paroxyſmo.

Vel ♃. Succ. rut. & ſcord. an. ℔j ſucc. calend. ſalv. betonic. an. ℔ij. rad. brion. recent. ℥viii. rad. Pœon. mar. recent. ℥vi. baccar. junip. matur. recent. ℔j. flor. anth. ſtœchad. Arabic. an. ℥iij. flor. lavend. ℥j. caſtor. opt. ℥ß. cinam. ℥ iij. caryophyl. ʒvi. mac. ℥ß. ſucc. ceraſ. nigr. ℔iv. vin. Hiſpan. ℔ vi. Diger. per octiduum in fimo, deinde per B. aqua eliciatur. Aromatiſ. ambra & moſcho: v. g.

♃. Hujus aq. ℔j. ambr. griſ. ℈j. moſc. orient. gr. 4. m. & f. iterum diſtill. Cap. cochl. j. in paroxyſmo.

Electua-

Electuarium hoc etiam in paroxyſmo præſcribo.

℞. Pulv. de guttet. ℥ iij. ſecundin. mulier. præp. ℥ ij. caſtor. ℥ß. camph. ʒij. ſal. volatil. ſuccin. & cran. human. rectif. an. ʒjß. m. & cum q. ſ. ſyr. alicujus appropriat. f. Opiata. Doſis à ℈ j. ad ʒj. in aq. Langii exhibend.

Aliquando addo theriac. confect. alkerm. ſpec. diambr. viſc. querc. lap. contrayerv. &c.

Pulvis de guttetà multum quoque valet in paroxyſmo, qui talis eſt.

℞. Rad. Pœon. mar. ſem. ejuſdem, ſuccin. alb. præp. cryſtall. rupis præp. C. C. vitriolat. an. ʒiij. Cran. human. vitriolat. & crud. an. ℥ß. calam. aromat. viſc. querc. raſur. lign. bux. an. ʒijß. coral. rub. corallin. rad. valerian. ſylv. ſpong. bedeguar. an. ʒij. nuc. moſc. flor. lavend. an. ʒj. ſecundin. mulier. ʒj. ʒvi. & ℈j. ambr. griſ. pro quaque uncia ℈j. fol. aur. & argent. minutim concis. nu. 24. m. f. pulv. Doſ. à ℈j. ad ʒ j. in adultis. Detur in liquore ſeq.

℞. Aq. flor. til. lil. convall. ceraſ. nigr. an. ℥iij. aq. capit. cervin. rubr. ℥ij. ſp. caſtor. per infuſ. ʒj. ſyr. flor. Pœon. papav. Rhœad. caryophyl. an. ʒx. confect. alkerm. (in adultis) ʒij. ſp. vitrioli Philoſoph. (qui eſt reſiduum ex mercuriis vitæ ablutione) q. ſ. ad gratiam. Detur cochl. 1. vel 2. in paroxyſmo.

In paroxyſmo naribus admoveantur medicamenta ex ſuccino, gagate, carbone lapideo, plumis combuſtis, ruta, aſſa fœtida, galban. caſtor. camph. &c.

℞. Sp. vitr. ℥ij. affund. coral. rubr. ſubtiliſſ. pulverizat. ℥ß. rad. Pœon. mar. ʒj. digere ad lenem calorem per dies 3. aut 4. corallium redigetur in pulticulam albam, f. reſidentia per dies aliquot, & ſupernatabit liquor, de quo ſume cochl. 1. aq. Pœon. aut rutæ cochl. vii. ſal. verben. ʒß. m. pro una doſi poſt paroxyſmum ſtatim exhibenda: item ad præcautionem ter aut quater.

Si oriatur Epilepſia ab aliquo affectu uterino, educantur fœces ex alvo per cliſterem. Inſtituatur Vomitorium ex vitr. albi ℈ ij. cum conſerv. roſ. rubr. ʒ ij. Præſcribatur apozema aperiens, hepaticum, ſpleneticum, hyſtericum & purgans. Inſtituatur item purgatio ſolennis cum pil. cephal. Galeni min. Præparentur humores viſcidi in meſenterio, & attenuentur, idque oxymelite ſequenti, bis in die ſumendo cochl. 1. per ſe.

℞. Rad. eryng. apii, fœn. ruſci, taraxac. mund. an. ℥j. cortic. median. fraxin. heder. arbor. an. ℥iß. rad. ireos Florent. noſtrat. aſar. (in vin. alb. priùs lot.) ſcill. ebul. an. ʒvi. filic. fœmin. Pœon. mar. viſc. querc. an. ℥ij. fol. marrub. alb. hyſſop. puleg. calament. thym. dictamn. Cretic. an. m. 1. flor. geniſt. p. 3. ſem. Pœon. ʒ j. ocym. alkekeng. an. ℥ß. ſpic. nard. calam. aromat. an. ʒ iij. cortic. exter. citr. ſicc. ʒ v. Præparata omnia ſ. a. infund. per triduum in ciner. calid. vaſe vitreo probè obturat. in acet alb. ſambucin. vel ſimpl. acerrimi. q. ſ. ad 4. digit. ſupernat. mox f. expreſſio; & colaturæ add. mell. Narbonenſ. deſpum. ſacch. cand. pulver. an. ℔j. Coq. (non in vaſe cupreo) ad aceti conſumpt. aromatizetur cinam. mac. coſti, caryophyl. an. ʒ j ß. ſuſpendendo in nodul. inter coquendum M f. oxymel ad uſum prædict.

De Uterinis in ſpecie vide in cap. de Menſium obſtructione.

Si oriatur à melancholia, aut à lienis obſtructione aut affectu alio, purgetur æger pil. noſtris cathol. à gr. 20. ad 24. aut pil. Tralliani de lap. Armeno, & repetantur ter quaterve ante uſum Martis, & in uſu ejuſdem undecimo quoque die.

Pro chalybeato ſumat bolum ſeq. ad 30. dies.

℞. Sacch. alb. duri ℥viii. animæ hepatis ℈xii. aut ℥ß. m. f. pulvis ſubtiliſſimus in 30. partes dividendus, & cum ſyr. violar. q. ſ. m. f. bolus ex quaque doſi pulveris mane ſumendus, ſuperbibend. liquorem poſſeticum, moderatè corpus exercendo.

Cerevisiæ pro potu ordinar. indatur ſquama ferri optime purgata & ignita.

Vinum chalybeatum medicatum tale optimè convenit.

℞. Limatur. chalyb. ℔ß. polypod. querc. rad. valerian. ſylv. vincetoxic. cyper. recent. an. ʒvi. lign. Rhod. cort. lign ſanct. an. ℥ß. fol ſicc. meliſ. rut ceterach. an. ʒiijß. bacc. junip. rec. ʒv. viſc. querc. ſem. Pœon. mar. an. ʒiſß. caryoph. mac. cinam. an. ʒ ij. Limatura irroretur bis vel ter aceto ſambucin. & ſiccata teratur; dein in ampulla vitrea ampla affund. omnibus mixtis vin. alb. generoſ. ℔viii. obturetur exacte; locetur ſuper furnum piſtoris per dies 15. ſæpiùs commovendo. De colatura ſumat ℥ iv. alternatim cum ſero lactis oxymelite depurato ad ℔ j. ſacchar. roſato edulcorato.

Quibuſdam multum profuerunt aquæ Tunbrigenſes.

Hirudines quoque hæmorrhoidibus applicentur.

Inſtituatur quoque balneatio in aquâ ferruminoſa, aut aqua dulci.

De Antimelancholicis in ſpecie vide in capite de Melancholia hypochondr. quæ cum antiepilepticis ſpecificis ſunt admiſcenda.

Si flatus adſint (uti ſæpiſſimè in Melancholicis evenit) bis in die ventric. foveo fotu ſeq.

℞. Rad. ariſtoloch. utriuſque, gentian. enul. camp. angelic. an. ℥ij. lign. Rhod. cort. citr. aurant. an. ʒ ij ß. fol. abſinth. utriuſque, menth. naſturt. hortenſ. coſti hortenſ. an. m. 2. ſummit. rut. origan. puleg. ſerpyll. an. m. 1. bacc. laur. junip. an. ʒ i ß. caryoph. nuc. moſcat. an. ℥ß. zinzib. ʒvi. Include ſacculis duobus & decoque in aq. fabror. part. 8. & una acet. ſambucin. acerr. addendo quartam partem vini muſcatellin. f. fotus mediocriter calidè applicand.

Poſt fotum utor linimento ſeq.

℞. Ol. lil. alb. rutac. an. ℥ j. ol. expreſſ. nuc. moſchat. ʒ ij. ol. aniſ. roriſmar. baccar. junip. an. ʒß. m. f. linimentum pro regione ventriculi.

In pueris epilepticis, vel ob dentitionem convulſis, pulvere ſeq. optimo cum ſucceſſu uſus ſum.

℞. Pulv. noſtr. antiepilept. (ſuprà deſcript.) aut ſecundin. mulier. ʒ ij. rad. valerian. ſylv. viper. Virgin. contrayerv. an. ʒ j. C. C. vitriolat. magiſter. vel ſal. coral. an. ℈ iv. lap. bezoar. Orient. & Occident. ambr. griſ. an. ℈ ij. camph. ʒ ß. fol. aur. argent. ana num. 12. (vel quod melius aur. fulminant. cryſtall. Dianæ ana gr. 15.) m. f. pulvis ſubtilis, cui add. cinnab. mineral. in alcohol. redact. ʒv. & gran. 15. Phialæ fideliſſimè obturatæ indatur ad uſum.

Doſ.

Doſ. à gr. 12. ad 30. ad ſingulas Lunæ quadras ad præcautionem, alias ſtatim poſt paroxyſmum. Convenit hic quoque Mercurius præcipitatus ſolaris per ſe præcipitatus: & pulvis de guttetta ſuprà deſcript.

In infantibus uſus ſum inunctione cum linimento ſeq. per totum caput, abraſis capillis.

℞. Lumbric. terreſt. ℔j. catell. ping. lactant. exenterat, & per fruſta ſect. num. 2. ol. com. ℔j. ol. amygd. dulc. recent. ℥ß. vin. alb. generoſiſſ. ℔ij. bulliant ad animalium putrilaginem, ſub finem addend. flor. primul. ver. m. iv. viol. m. iij. flor. keyr. m. ij. Exprime, & adde medull. crurum vituli ℥ iij. ſperm. cet. rec. ℥ ij. m. Huic addi poteſt pro re nata ol. de caſtor. & keyr.

Soleo quoque mane & veſperi exhibere ℈j. pulv. Cran. human. e cochl. cum ſyr. viol. Si ſuſpicio ſit vermium, exhibeo conſerv. roſ. rub. cum ſp. vitrioli noſtro acidulatam.

Ad roborandum caput ſine inſigni calefactione applicetur Empl. ſeq.

℞. Empl. diachalcit. ℥ij. diachyl. ireat. ℥iß. de betonic. ℥j. cum tantill. ol. catell. f. empl. Si calidius velis, adde pulv. ſuccin. ſalv. lavend. &c.

D. de la Mer. dicit, ſe multos curaſſe Medicament. ſeq.

℞. Acet. acerrimi (vin. viz.) q. ſ. diſtilla in alembico lato & amplo plumbeo novo aut ſaltem abraſo (roſario dicto) evocetur phlegma relictis ſp. acrioribus. Doſ. ℥ iij. Vomitum movet non nimis violentum, & potenter expurgat ventriculum ſine ullo pravo ſymptomate. Pro fuco coloretur cum ſantal. citrin. odorque concilietur cum grano moſchi. Quidam diſtillant in alembico cujus fundum ſit cupreum & capitellum plumbeum, & poſt diſtillationem ad mellaginem, totum ſimul commiſcent. Pueris exhibeatur à ʒ ij. ad ℥ß. Convenit quoque in omnibus capitis affectibus difficilibus, Apoplexiâ, Lethargo, Phrenitide, oculorum & aurium inflammatione, Cephalalgiâ, &c. imò in tophis Venereis, tinea, ſcabie, lepra, herpete, arthritide, &c. in obſtructionibus item hepatis & lienis.

Mulier quædam ſæpiùs in die ex caduco decidens, ſtupida, pallida, cachectica, hinc perfectè convaluit.

Empiricus quidam poſt univerſalia remedia nucham candelâ cereâ incensâ, cauterii inſtar, inurebat, & radices Pœoniæ in patella cum butyro frixas continuò comedendas dabat, & ita juniores & adultos magna cum admiratione curabat.

Medicus quidam Gallicus (nomine Potier) ſolebat dare ſolam ceruſſam antimon. per cochlearia bis terve in die per plures dies conſequentes ad debellandos graves morbos chronicos (& hunc inter cæteros.) Eſt præparatio Angeli Salæ, & color juxta ignis gradum mutatur.

Thermæ naturales vel artificiales multum hîc proſunt, præcipuè ſi ſit conjunctus hic affectus cum affectu ſoporoſo. Balnea laconica uſurpari poſſunt e vapore decocti laur. lavend. majoran. ſalv. calamenth. origan. puleg. ſtœchad. aliiſque nervinis præparata.

Fontanella convenit, ſi ſentiatur aura ab aliqua parte externa aſcendens in caput, quæ aperiatur in illa ipſa parte affecta.

Sæpius Pyroticum applico inter primam & ſecundam vertebram colli, cujus eſchara debet eſſe lata, & ulcus trium quatuorve piſorum capax; & diu apertum teneri: & poſt annum ſi ulcus occludi debet, fontanellas duas in ſcapulis latas facio. Hoc tantùm in caſu deſperato.

Emplaſtrum quoque ſequens capiti raſo adhibeo continuè geſtandum & octavo quoque die renovandum, poſt ejus fotum cum vino malvatico calente & ſpongiis.

℞. Empl. de betonic. ℥ vi. gum. elem. caranu. guajac. ladan puriſſ. ſtyrac. calamit benzoin. ſuccin. (vel, ſi habeatur, balſam. ejuſdem) ana ℥j. ſterc. columbin. ʒx. turbith. hermodact. agaric. ana ʒvii. rad. helleb. utriuſque, pyrethr. ana ʒ i ß. caryoph. nuc. moſchat. ana ʒ iij ß. terebinth. Venet. balſam. Peruv. nigr. (aut liquidambr.) an. ʒvii. ceræ novæ q. ſ. (℥ viii.) terantur terenda ut alkool, & f. ſ. a. emplaſtrum.

Operimenta capitis ſuffumigare ſoleo mane & veſperi in ingreſſu lecti vitato nimio calore, idque pulvere ſeq.

℞. Thur. maſtich. vernic. oliban. lign. Rhod. an. ʒvi. roſ. rub. flor. lavend. raſur. lign. juniper. an. ʒv. ſem. nigell. Roman. cortic. virid. piſtach. an. ʒiij. m. f. pulvis craſſiuſculus pro ſuffitu.

Huic ſuffitui addo ſæpe ſandarach. benzoin. ſtyrac. calamit. ſuccin. lign. guajac.

Periapta fiant ex lapide Ætite pulv. & cerato calefaciente excepto. Aut ex ungula Alcis f. annulus digito gerendus, aut collo ſuſpendatur. Item Ambar. Coral. caput Cuculi collo ſuſpenſum, lapis Chelidon. qui in hirundinum pullis diſſectis primo partu excluſis invenitur, quod accidit plerumq; Lunâ creſcente. Item oſſa Lacertæ viridis ſale corroſa dum adhuc vivæ induntur ollæ & ſale conſperguntur. Item cingulum de corio lupi. Item rad. & ſem. Pœon. mar. Rutæ ſylveſt. radix aceto humectata & naribus oblata; ut quoque ſemen ejuſdem. Smaragdus integer collo ſuſpenſus. Umbilici Infantis portiuncula in annulo geſtata. Batrachii rad. recens effoſſa.

Amuletum compoſitum ſit tale.

℞. Lap. Ætit. rad. & ſem. Pœon. mar. flor. album gerentis, batrachii an. ℥j. fol. & ſem. rut. ſylveſt. abrotan. hyſſop. an. ℥ß. ungul. dextri pedis poſterioris Alcis, oſſium lacertarum viridium, cineris cuculi, ſuccin. alb. Corall. rubr. an. ʒvi. flor. lavend. ſtœch. Arab. an. ℥iij. lapid. chelidon. rufi menſe Auguſti collect. in augmento Lunæ nu. 3. 5. 7. caryophyl. ʒij amb. griſ. ʒj. moſch. ℈ j. Terantur omnia, exceptis lapidibus hirundinum, in pul ſubtiliſſ. & cum muccag. gum. tragacanth. aq. rutæ extract. q. ſ. f. paſta, ex qua fiant placentulæ, quibus imprimantur ſigillo quæcunque volueris, ſive literæ, ſive notæ aliæ: Placentula à ſummo ad imum transfigatur pennæ milvi calamo, cui indantur lapides chelidonii, & repleatur amalgamate ex parte una Lunæ, & tribus vel quatuor Mercurii vivi puriſſ. Penna obturetur ſubere, & cerâ Hiſpanicâ ſive laccâ. Totum ſiccatum exactiſſimè includatur ſacculo ex Corio lupi, tegatur ſyndone coccineâ, & ſuſpendatur e collo loro ſerico coccineo, ita ut os ſtomachi attingat. Geſtetur continuò. Poteſt placenta ſine involucro, aureo vel argenteo circulo læviſſimo circumſepta, ſuſpendi ex collo, ita ut immediatè nudam cutem tangat.

Mihi contingit Caſus cujuſdam qui poſt varia medicamenta incaſſum exhibita tandem in febrem incidens intermittentem, tranſactis aliquot paroxyſmis perfectè convaluit. *Theod. de Majern. Prax. Medic. lib.1.*

Licet inſanabilis putetur epilepſia, pleriqne tamen ab illa evaſerunt. Verùm recens, in pueris, breves habens, & leves paroxyſmos, atque à cauſis evidentibus excitata, facilioris ſolet eſſe curationis; Diuturna verò, hæreditaria, in ſenibus, crebriùs repetens, & diutiùs perdurans, cujus etiam occulta cauſa eſt, vel nunquam, vel difficillimè curatur. De ea autem ſcribit Hippocrates 2. *Aph.45.* Quicumque Juvenes morbo comitiali laborant, mutatione maximè ætatis, & temporum, & locorum, & victuum quoque liberantur. Et 5. *Aph.7.* Quibuſcunque morbi comitiales fiunt ante pubertatem, mutationem accipiunt; Quibuſcunque autem vigeſimoquinto anno, ferè commoriuntur, & *eodem libro t.70.* A quartanis capti non admodum convulſionibus capiuntur; ſi verò priùs capiantur, & quartana ſupervenerit; liberantur. Idem etiam repetit *6. epid. ſect. 6.* quartana correpti à magno morbo liberantur.

Remedia Medici diſtinguunt, nedùm pro cauſarum, ſed etiam pro temporum diverſitate. In ipſo paroxyſmo omnem induſtriam adhibent ut quàm citiùs fieri poteſt æger in ſenſus redeat; In poſterùm verò præcavere conantur, ne denuo illo corripiatur, perveſtigatis ſcilicet cauſis, undè fomitem is habeat, & repetitionem, iiſque pro re nata, domitis, vel expulſis.

Ad primum, plura ſolent in hanc rem adhibere: extremas partes arctè obligant: nares, tempora, & palatum oleo ſuccini, rutæ, Caſtorei, aliove inungunt: podici ſupponunt balanos acres ex felle, aut ſapone Genuenſi: ſcapulis, & cruribus cucurbitulas cum frictionibus, & cutis inciſione, admovent: Capillos evellunt, aut cum ſpiritu vini cremant: ungulam Alcis, quæ à proprietate dicitur epilepticis ſuccurrere, collo ſuſpendunt: fortiora enemata injiciunt: acerrima violenter in os immittunt, maxillas diducunt & lignum aliquod interjiciunt, ne à dentibus vehementiori motu compreſſis lingua ſcindatur: neque deſunt, qui in aures cantilenas quaſdam inſuſurrent, aut inclament.

Alii ſolis anti-epilepticis patientes blandiùs curant, ductus cum cerebro conſentientes roborando, fovendoque ſpinam, eſſentiis capitalibus, ut lavendulæ, Caſtorei, rutæ ſylveſtris, ſalviæ, roriſmarini, ſuccini, opobalſami. Quare ad excitandos epilepticos immittit in nares ſuccum rutæ ad unciam ſemis cum Caſtorei drachma una Rodericus à Fonſeca. Intrudunt etiam in os anti-epilepticum aliquod medicamentum, ex his quæ infrà referemus. Quod autem nonnulli affectos erigunt, illorumque brachia, & crura à motibus cohibent, vel in hoc, vel in illo ſitu conſtringunt, ſternutamenta moventia naribus indunt, cucurbitulas, & inciſiones adhibent, diverſiſque modis patientes aſperiùs tractant, & paroxyſmi morem interturbant, & Naturæ conatus impediunt: hujuſmodi enim Praxis ſæpiſſimè perperam inſtituitur; quoniam hoc pacto duplex Naturæ moleſtia: altera nimirum à morbo, & altera non levior à Medentibus intentatur; cùm longè præſtitiſſet ſinere paroxyſmum juxta morem ſuum tranſire, & laborantes unicâ tantùm plagâ affligi; ſapienter quidem concludit Williſius *de morb. Convulſ. cap. 3.* ſolùm vomitoria conferrent plurimùm, ſi à ventriculi gravamine æger convelleretur, & natura per eam partem ſeipſam exonerare tentaret.

Ad ſecundum, Prophylaxim variè inſtituunt, pro varietate cauſarum, & partium quas putant affectas. Qui in Idiopathica epilepſia obſtrui arbitrantur cerebri ventriculos craſſis, viſcoſiſque ſuccis, toti ſunt in evacuando; neque ſolùm per ea, quæ alvum laxant, aut vomitum movent, ſed etiam per errhina, caputpurgia, cauteria, tùm ſincipiti, tùm collo, tùm brachiis, & tibiis adhibita. Quinimo Petrus Salius Luſitanus Diverſus, & Zacutus, etiam ſanguinem mittendum aliquando ſuadent, arbitrati dari poſſe epilepſiam à ſanguine. Exhibent ſimiliter decocta capitalia dicta, ad extenuandos humores, eoſque per cutim educendos; ac præterea nonnulla alia medicamenta, quæ ipſis dicuntur à proprietate occulta epilepticis opitulari, & imminentes paroxyſmos præcavere. In ſympathica verò, præter ante dicta, quæ cerebro ſuccurrunt, offerunt quoque quæcunque malè affecta viſcera, unde labes tanti mali provenire creditur, repurgent, & moderentur.

At Hippocrates præter uſum Hellebori utriuſque, ſed præſertim albi quo vomitus provocaretur commendavit Pyrethrum. Et Galenus uſus eſt oxymelle, tùm ſimplici, tùm ſcillitico.

Qui vaporibus acribus, maligna conditione cerebrum ſtimulantibus, cauſam hujus affectus attribuerunt, ipſis retundendis, & caſtigandis incumbunt, atque inſuper humores ex quibus illi elevantur, appoſitis medicamentis educere conantur; non neglectis interea, quæ viſceribus conſentientibus occurrant.

Sylvio Leboë commendantur quæ ſalem poſſident per lixivium parandum, tùm fixum, tùm volatilem; ut Ruta, Polium Montanum, Pæoniæ ſemina, & radices, etiam valerianæ, & Dentariæ; Liliorum convallium, & Tiliæ flores, viſcum quernum, & Corylinum. ſimiliter ſpiritus, & ſal volatile C. C. Caſtoreum, Corallium, ſuccinum, Hirundines, Picæ.

At verò Gerardo Blaſio viſum eſt curationem abſolvi per emendationem cauſarum irregularem motum in muſculis efficientium. Quamobrem ſpiritus tenuiores, & mobiliores alterandos præcipit refrigerantibus, & opiatis: Nervos obſtructos aut compreſſos, reſerandos, & amplificandos: vitioſos humores purgandos, & corrigendos; roboratis tamen partibus ad illorum generationem diſpoſitis, & Cephalicis anti-epilepticis remediis congruenter adhibitis.

Paulus Barbette purgantibus inſiſtit, & lympham temperantibus; neque vero omittit, caput roborantia, ſimul cum viſceribus compatientibus, ſed præcipuè anti-epileptica tum ſimplicia, tum compoſita.

Williſio Therapeia inſtituitur, primò per emeticum, ſi æger vomitionem toleret; & quidem uſu ſalis vitrioli in tenerioribus; croco metallorum, vel mercurio vitæ in adultioribus. Secundo per phlebotomiam, vel affixas hirudines. Tertiò per medicamentum Catharticum. Quarto per ſpecifica anti-epileptica. Quinto per cauteria, & veſicantia; itemque emplaſtra Capitalia, ſternutamenta, enemata, decocta: atque his non proficientibus per diaphoretica, & ſalivam educentia.

Non diſſimiliter procedit Cheinau. Nam inſtituto in primis victu tenui, & exiccante, parumque calefaciente, prohibitoque vini, & veneris uſu, ab enemate incipit, cujus peculiarem deſcriptionem habet: mox venam cephalicam utramque aperiendam præcipit; poſtmodum purgat bis ſaltem in menſe. Ad hæc utitur ſpecificis, ſed præſertim potione, qua ſe expertum dicit, compoſita ex aquæ Pæoniæ ℥ iij. Theriacæ veteris ʒ j. Spiritus vitrioli gutt. iv. ſumenda tribus horis ante prandium. Neque negligit externa, ut emplaſtra, pulveres capiti deraſo inſpergendos, cauteria, & reliqua reſpicientia partes, unde malignus vapor ad cerebrum exhalat, ut fuſiùs apud ipſum eſt legere.

Hermetici, quia morbum hunc cum Paracelſo vitriolatum appellant, in ſpiritu vitrioli viridi illius curationem collocant, illumque præ omnibus aliis remediis proprium, & præſentaneum fatentur: Cujus deſcriptionem, præparationem, & uſum refert Quercetanus *in Tetrade graviſſim. cap. affect. cap.* 30. Tranſcribit etiam Idem Author ibidem ex Paracelſo anti-epilepticum aliud medicamentum ex vitriolo pariter, aliiſque ſimplicibus compoſitum. Commendant præterea Paracelſiſtæ plura alia ad hunc affectum penitiùs extirpandum, tùm purgantia, tùm ſpecifica medicamenta ex Mercur. Antimon. Cinnabar. Antimonii, Cinnabari foſſili, & nativa, helleboro, cranio humano, & Coralliis elicita, quæ præ cæteris referunt, & deſcribunt idem Quercetanus, Crollius, Hartmannus, Grullingius, & Rolfinchius.

Helmontius multa adverſus epilepſiam ſparſim retulit, præſertim verò ungulam Alcis affrictam, appenſamque inſtar Amuleti: Sympathicè enim ait epilepticos impetus paulatim arcere, ſed aſſiduo uſu effœtam, & inefficacem reddi. Hirundinibus etiam magnam vim attribuit. Alibi commendat ſalem volatilem ſanguinis humani, & ſalia volatilia vegetabilium cephalicorum. Itemque tam Adultorum, quàm Infantium epilepſiam curari dicit Spiritu ſalis Cruoris.

Quoniam verò ab experimentis innotuit epilepſiam à conſtitutis quibuſdam cauſis, ſuperius memoratis, oriri poſſe, quæ niſi auferantur, impoſſibile ſit illam curari, propterea peculiaribus remediis, eiſdem occurrendum. Quare Abſceſſus, vel præcaveatur, ſi immineat, vel ad reſolutionem, modis ſuprà relatis, perducatur, ſi jam factus ſit, vel alio artificio digeratur, & expurgetur. Idemque opus in oſſis Calvariæ carie omnino adhibendum.

Si per conſenſum ventriculi fiat, præter vomitoria, vel ſubducentia medicamenta congruenter adhibita, ſpecialiter de eo roborando, deque corrigendis ſuccis in eum confluentibus, ratio habenda erit: in quem uſum ſummè conferent electarium baccarum Juniperi, ſpiritus earumdem, elixir proprietatis, ſpiritus maſtiches, pulvis ſtomachicus Quercetani, pilulæ Rufi, Oleum Cinnamomi, eſſentia menthæ, aut ſalviæ, electuarium abſinthii, decoctum cooffe: eoque magis, ſi cum his commiſceantur anti-epileptica.

Si ab Hypochondriorum vitio, atque ſcorbutica affectione, dependeat, ad Anti-ſcorbutica devenendum, ſpiritum cochleariæ, beccabungæ, naſturtii aquatici, raphani; non omiſſis acidum retundentibus alkalicis, & ex chalybe compoſitis medicamentis.

A retentis ſecundinis, & Placenta, nedum ſternutamenta evocantia proderunt, commendata ab Hippocrate 5. *Aphor.* 49. Verùm etiam hyſterica diſſolventia, ut radix dictamni, valerianæ, ariſtolochiæ: extractum granorum actes, fæcula bryoniæ, trochiſci de myrrha, extractum Caſtorei, & hyperici, Tinctura ſuccini, eſſentia Croci.

Si à vermibus, illi necandi, & deturbandi medicamentis ad id comparatis, quæ ſuo loco referemus. Pari modo in reliquis cauſis agendum.

Inter purgantia (cùm corpora ſunt ſucci plena) præſtant extractum catholicum, Hiera picra, Pilulæ cochiæ, trochiſci alhandal, extractum agarici, reſina jalapæ, oxymel ſcilliticum, anthoſatum dictum, pulvis Comitis de Warvich, extractum hellebori nigri, Pilulæ ex tribus Galeni, Barbettianæ, & ſimiles.

Præ cæteris prodeſſe ſpeciatim experti ſunt Medici hæc ab effectu anti-epileptica vocata: ſuntque Radix, & ſemen Pæoniæ ex Galeno, & Zacuto; ejuſque elixir ex Mynſicht: Radix valerianæ ſylveſtris ex Riverio: Radix Dentariæ, ejuſque aqua: ſemen ſaponariæ ex Borello: Ruta crucigera, ejuſque ſuccus ex Langio: viſcum Quercinum ex Boyle, aut etiam Corylinum, illiuſque oleum Rulando celeberrimum: Carduus, & millefolium ex Cratone: eſſentia lavendulæ, ſpiritus ceraſorum nigrorum; ſaxifras, liliorum convallium, & florum tiliæ, ac verbenæ pulvis ex Mizaldo: Frutex ſambuci in ſalice inventi ex Hartmanno; unde Amuletum ipſe componit, quo curari poſſe, ait, etiam qui longiſſimo tempore hoc morbo laborarunt; comprobatque Thomas Bartholinus *in Cent. hiſt.* 4. 69. Pulvis radicis Phu, ſeu valerianæ ſylveſtris ex Fabio Columna, & Panarolo: Acori radix contuſa, & in potum exhibita ex Heurnio: ſuccus Aquilegiæ ex A. Gallero: Radices Arthemiſiæ annoſæ emortuæ ex I. Deckers: Fumus nicotianæ, ſeu Tabaci ex Riverio.

Similiter hepata Ranarum, quorum præparationem, & uſum memorat Hartmannus: Cerebrum humanum, ejuſque ſpiritus ab eodem deſcriptus: Caſtoreum ex Galeno, illiuſque extractum: Jecur lupinum ex Borello: ſpina dorſi muſtelæ fluvialis, ipſiuſque ſanguis, quo ſe vidiſſe ſanatum epilepticum viginti quinque annorum refert Hor. Augenius:

nius : Caro lupi in pulverem redacta, & fel catelli nigri ex Riverio, quod uſitatiſſimum in Anglia teſtatur Schlegius : Pulvis corvinus, quem ex Geſnero ſummum ſecretum eſſe ſcribit Reuſnerus : Aqua Picarum, & Hirundinum ex Rondeletio : Ipſæque Hirundines in pulverem redactæ ex Forello : Pulvis ſecundinæ primiparæ ex Finckio, & Deckers: Cranium humanum, ejuſque extractum, ſpiritus, ſal volatile, magiſterium, oleum ex Paracelſo, Quercetano, Hartmanno, Schrodero, Sennerto. Sanguis humanus ex Thoma Bartholino, qui pro Amuleto haberi quoque ait lapidem nephriticum collo ſuſpenſum : ſpiritus ejuſdem ſanguinis humani ex Helmontio: ſtercus Pavonis in pulverem contritum ex Cratone, Borello, & Riverio: Cornu Cervi crudum, vel uſtum, ejuſque ſpiritus, & ſal volatile ex Hartmanno, Sennerto, & Grullingio : Lotium vaccinum ex Libavio : veſica Apri cum lotio in clibano exiccata; vel teſtes ejuſdem, & Galli ex H. Augenio : Pulvis lumbricorum terreſtrium ex Heurnio.

Præterea Cinnabaris nativa Craton. & River. vel ejus loco cinabrium Antimonij, F. Hofmann. Succinum, atque illius magiſterium, oleum, ſal volatile, Tinctura, Quercet. River. Chaſnau : Pulvis chryſoliti Cardan. Smaragdus digitis geſtatus A. Boet. vel cum Corallio ut carnem contingat, Zecch. Corallium rubrum, cujus grana x. cum materno lacte exhibita ante omnem alium cibum, vel potum pueros ab epilepſia tueri tradit Villanovanus, & Camillus Leonardus, atque ab his teſtantur idem, Boëtius, & Hoëferus: Cryſtallum præparatum, & ſimul cum ſmaragdo, & Corallio rubro exhibitum, Sennert. Bezoarticum lunare, & dialuna Mynſicht.

Inter compoſita demùm, & uſu magis comprobata recenſentur Aquæ, Pulveres, electuaria, Potiones, emplaſtra, & olea.

Ex aquis, ut eſt quæ P. Barbette mirabilis dicitur : hic ſapon. hiſp. albiſſ. ʒß. Coq. in lacte vaccino, & Col. ℥ iij. exhib.

Item quæ ex Hirundin. xc. rutæ m. ij. Caſtor. ℥ j. vini albi lib. iij. deſtillat. in B. M. & ſervatur uſui. Doſis cochlearia duo in paroxyſmo, vel manè, extra paroxyſmum, etiam in inveterata epilepſia, apud Guil. Rondelet.

Vel faciliùs : Hirundines juvenes q. v. Contund. & cum Caſtor. m. add. mod. acet. acerr. deſtill. more ſolito.

Aliam aquam ſtillatitiam deſcribit, & extollit H. Augen. *tom. 2. epiſt. & Conſil. lib. 8. epiſt. 2.* Deſcribitur & alia à B. Sylvatic. *cent. 1. obſerv. 47.* ex hirundinibus, & Picis, additis variis ſimplicibus anti-epilepticis, quæ ab eodem mirabiliter commendatur.

Ex potionibus, & julapiis : Aq. beton. & flor. tiliæ ſingul. ℥ ij. Aq. fœnic. vitæ Matth. & anti-epilept. Langii, ſingul. ℥j. ſpirit. ſal. Ammon. ʒß. Tincturæ Caſtor. gutt. x. flor. hyperic. ʒj. laud. opiat. gr. iv. ol. ſucc. gutt. v. Syr. ſtæchad. ℥j. m. & ſingulis diebus ad minimum cochlear unum, aut alterum quater exhibet Deckers ad Prax. Barbett.

Aliud : Ther. vet. ʒj. aqu. Pæon. ℥ vi. ſpirit. vitriol. gutt. iv. expertum dicit Cheſneau.

Pro infantibus verò : Aq. flor. tiliæ, & fœnic. ſingul. ℥j. Syrup. ſtæchad. & diacod. ſingul. ℥ß. ſpirit. ſal. Ammon. ℈ß. Ex eodem.

Ex opiatis, & electuariis : Pyrethr. ſtæchad. & Coſt. ſingul. ʒ x. agar. ʒ v. ſem. Carui, anethi, aſſæ fœtidæ, & ariſtolochiæ rotundæ ſingul. ʒ ij ß. ſucc. ſquill. & mell. elect. ſingul. lib. 1. & ℥ ij. Coq. ſimul ſcill. & mel lento igne uſque ad conſiſtentiam, deinde ſuperadd. ſpecieb. f. elect. Doſis omni mane ʒ iij. quatuor horas ante cibum. Ex Montagnana.

Aliud : Conſ. flor. beton. & anth. ſingul. ℥ ij. Rad. eryng. condit. & mithrid. ſingul. ℥j. pulv. lign. ſaſſafras ʒ vi. Caſtor. ʒ iij. Cran. hum. non humati, & ungulæ Alcis ſingul. ʒ ij. Rad. & ſemin. Nigell. rutæ ſylveſtr. & radic. pyreth. ſingul. ʒj. oxymell. q. ſ. f. opiata. Doſis ʒ ij. vel iij. ſingulo mane. Ex Riverio. Utraque morbum radicitus tollere dicuntur.

Ex pulveribus : Caſtor. Cran. hum. ungulæ Alcis, C. C. calcinati, ſtybij præparat. opopon. ſanguin. drac. & lapid. ætit. ſingul. ʒß. Salv. ſylveſtr. & tormentill. ſingul. ʒj. ſemin. & radic. Pæon. ſem. rutæ, & beton. ſingul. ʒß. Margar. & ſmaragd. præparat. ſingul. ℈j. ſuccin. albiſſ. ʒj. ſtercor. anser. ſylveſtr. viſci querc. & Corall. rubr. præparat. ſingul. ʒß. ſpinæ dorſ. ſerp. ʒ ij. & calcit. praparat. ʒß. f. Pulvis. Apud Grulling. mirabilis dicitur in ſuo Florilegio; cujus doſis ʒß.

Alium pulverem admirabilem prædicat H. ab Heers, quem componit ex cranio hominis, ſtercore pavonis, veſica Apri cum lotio in furno ſiccata, viſco colurno, oleo ſuccini inodoro.

Sed longè efficacior obſervatus eſt, qui conficitur ex Cinnabar. Antimon. magiſt. corall. margar. & cranij human. ſingul. ʒj. lign. viſc. querc. & Caſtor. veri ſingul. ʒ i ß. ſem. rutæ, & Pæon. ſingul. ʒß. ſal. volat. ſuccin. & Ammon. ſingul. ℈j. Cinnam. q. ſ. Doſis à ℈ß. ad ℈j. in aqua hirundinum, lavendulæ, flor. tiliæ, vel alterius ſimilis mane jejuno ſtomacho.

Celebratur etiam pulvis corvinus à Reuſnero ex corvis juvenculis combuſtis, & in pulverem redactis cum aliquo liquore convenienti. Alius efficaciſſimus conficitur ab Hartmanno ex Jecinoribus Ranarum, quo reſtitutum fuiſſe ſcribit Fridericum IV. Palatinum qui ab anno 15. ad 26. fuerat epilepticus. Simplicior verò eſt qui ex verò viſco querno fit, & ad ʒj. exhibetur in aqua ceraſorum nigrorum ſingulo mane per dies aliquot (circa Plenilunium nonnulli volunt,) eoque nobiliſſimam quamdam fœminam epilepſiâ penè hæreditariâ diù afflictam, cùm cætera irrita fuiſſent, ſanitatem obtinuiſſe teſtatur Boyle : Et nos aliquando Nobilem quendam puerulum novem annorum deformi capite progenitum, & pluribus epilepticis invaſionibus conflictatum, unà cum tertiana febre, perfectè curatum vidimus, cum quo tamen miſcebatur cortex Peruvianus, ante imminentem acceſſionem exhibitus, quem anti-epilepticum quoque eſſe aliàs deprehendimus.

Ex emplaſtris præſtat, quod habet : ſucc. albiſſ. thur. & maſtich. ſingul. ʒ i ß. galban. & opopon. ſingul. ℈ j. viſc. querc. ʒ ij. ambr. griſ. gr. vi. moſch. gr. iij. ſem. Pæon. mar. ʒß. lada-

in ʒ i ß. ol. nuc. myriſt. parum. Extend. ſuper corium, & aſperg. pulv. cubeb. & ſuturæ coronali imponatur. Ex Cratone, & Horſtio, qui efficaciſſimum tùm pueris, tum adultioribus fatentur.

Aliud: gumm. amm. gumm. junip. thur. & maſtich. ſingul. ℥ ij. ſem. pæon. mar. & nuc. myriſt. ſingul. ʒ iij. Corall. rubr. præp. raſ. ebor. & C. C. ſing. ʒ j. malax. cum ſtyr. liquid, & f. emplaſtrum, atque extenditur ſuper alutam. Arcanum habitum eſt Salieno Medico Monſpelienſi, quo etiam provectæ ætatis epilepticos integræ ſanitati ſe reſtituiſſe teſtatur, præmiſſis tamen univerſalibus, atque interea epotá hac aquâ. Hirundines adhuc in nido exiſtentes viij. rad. pæon. viſc. querc. ſingul. ʒ iij. fol. rutæ m. j. flor. Lil. convall. p. ij. Caſtor. Caryophyll. & macis ſingul. ʒ ij. in ſuff. quant. vini alb. acet. ſcillit. & aq. meliſſ. ſuper cineres calidos infund. per hor. xxiv. deinde diſtill. atque in vaſe vitreo opt. clauſ. collig. & ſervet. Aqua. Doſis pro natu majoribus ab ℥ j. ad ℥ ij. pro junioribus ab ℥ ß. ad ℥ j.

Ex balſamis, & oleis, valet hoc: gumm. galb. bdell. in aq. ard. diſſol. ſingul. ℥ ij. benzoin. ℥ j. ſtyrac. liquid. ʒ j. fol. rutæ, chamædr. flor. ſtœchad. & lavend. ſingul. ʒ ij. rad. coſt. ℥ ß. Caſtor. ℈ j. infund. inciſa, & pulver. in aq. vitæ, & detin. ad macerand. in loco calid. per dies aliquot. Eo poſtmodum frequenter fricetur ſpina. Plater. lib. 1. obſ.

Henricus ab Heers deſcribit oleum quoddam à ſe ipſo expertum, quod fit: vitrioli Merc. aut viridis æris calcin. lib. j. ß. cran. hum. & ungul. Alcis ſingul. ʒ ij. viſci querni, vel potiùs colurni, & ſem. pæon. mar. ſingul. ʒ j. Hæc cum ſpirit. vini puriſſ. lib. ij. diger. in retorta, & diſtill. ſecundum artem. Ingratiſſimum eſt & odore, & ſapore, ſed miræ efficaciæ ſi cum aqua convenienti ſumatur.

Mirificum etiam eſt oleum Buxi, cujus guttæ tres in cond. pæoniæ exhibentur jejuno ſtomacho; & in ipſa acceſſione cum aqua flor. tiliæ, vel pæoniæ ad ℥ iij. gutt. x. Roderic. à Fonſeca in Conſil.

Plurimùm quoque valet eſſentia lavendulæ, roriſmarini, ſalviæ, & Caſtor. cum opobalſamo, ſi his univerſa ſpina cum occipitio uſque ad ſuturam coronalem inungatur.

Intrinſecùs apud Noſtrates in uſu frequentiori eſt ſpiritus ceraſorum nigrorum ſylveſtrium, ſal volatile C.C. ſpiritus ſanguinis, ex ſale ammoniaco & tartaro elicitus, ſalis ammoniaci flores, ſal volatile ſuccini. Valde efficax expertus ſum, præſertim in fœminis magiſterium ſuccini, hoc modo paratum. Diſſolvitur ſuccinum albiſſimum in ſpiritu vini, ita ut hic tingatur: per filtrum poſteà trajicitur, & leni calore ad dimidium evaporet: reliquum ſervetur. Doſis g. x. uſque ad xx. & ultra in aqua lavendulæ, aliòve ſimili liquore.

Pro coronide non præteribimus quod Paracelſus in diæta commendat cum oleribus coquenda folia hellebor. nigri, & pro ſale viſcum querceum in pulverem redactum ſubſtituendum quo ſi contentus patiens ſalem communem minimè expetierit, certò conſtare, ait, eum, caduco morbo laborare. Nùm inſuper reverà curatus ſit, eodem ſigno dignoſci poſſe: ſi nimirùm condimentum viſci querni nauſeam moveat. Conjecturam alij faciunt ex hoc ſuffitu. Raſuram cornu caprini ad ʒ j. cum ſemidrachma aſſæ fœtidæ injiciunt in prunas; ſi morboſus concidat, jam curatum dicunt. Commendat denique idem Paracelſus pro cibis: radicem pyrethri, carnem agninam, fœniculum, cuminum, & lac ovinum; damnat vero carnes caprinas, poma, pyra, rapa, raphanum, arontata, & libidinem provocantia. *Luc. Tozzi, Medic. Practic. parte* 1.

Conſultationes.

Cum apud eruditos experienteſque viros ſcholaſtica & minutiſſima quæque perſequi indignum videatur, & ſupervacaneum; operæ pretium & veſtra eruditione dignum de affectione propoſita duxeram, etiam ſi apprime gravis & curatu ſit difficilis paucis multa compleċti, & ſummas rerum ſententias appoſite apud vos proferre. At quoniam ita nunc veſtra exigit ſedulitas, ut non contracta, ſed effuſiore quadam orationis ſerie rem totam particulatim explicem, obſervata quadam ſtyli moderatione neque periphraſi neque metaphoris neque jocis ſed ſeriis nudiſque verbis orationem aliquantum dilatare contendam: non tam vobis, quàm laboranti, & iis qui ingentem admirantur ſcriptorum vocem, ſatisfacturus. Sequar autem non eum quem de exponendis naturalibus, non naturalibus, & contra naturam rebus artificioſe ordinem proponitis, ſed quem tandem reſolutione ad curationem tenendum exiſtimavi. Primumque quæ propoſiti morbi aut ſymptomatis notio ſit & ratio, & quævis attingam.

Morbus, item ſymptoma quod in conſultationem & deliberationem venit, epilepſia eſt, quæ annos decem inſedit ac inveteravit. Hæc licet à levioribus orta initiis, olim in vertiginis potiùs, quàm in epilepſiæ genus divertiſſe videbatur, progreſſu tamen dierum veram & exquiſitam epilepſiæ ſpeciem eſt conſecuta. Tanta affinitate hi affectus connexi ſunt ut rectè *Avicenna, vertiginem diminutam epilepſiam, ex eaque in hanc tranſitum* fieri notaverit. Cùm etiam in conſummata epilepſia obſervemus, non ſemper graviores illos & immaniores, ſed & interdum leviores quoſdam & irritos inſultus fieri, qui ut in vertigine nulla convulſione, ſed ſola ſenſuum & viſus hallucinatione cerebrum impetunt. Cùm nimirum proxima illa continenſque mali cauſa levius excandeſcit, & exiguum de ſe vaporem effert. Hanc autem quæ illuſtrem & magnificum virum diris modis exercet, & exquiſitam & conſummatam epilepſiam eſſe recipio, quod in ejus paroxyſmo abſoluta fiat totius corporis convulſio, quodque ſpuma ſtridore quodam elidatur ab ore, & ſenſus omnis atque cognitio cum memoria pereat. Imò verò ſi neque ullum ejus ſignum deſcriberetur à vobis, veſtra tamen authoritate innixus, hanc pro epilepſia habendam eſſe non dubitarem.

Sed quum tamen tria à Galeno tradantur, uſitque notentur epilepſiæ genera, unum ab extremis ſuſcitatum corporis partibus, ut à manuum pedumque digitis. Alterum ab interioribus viſceribus: Tertium à cerebro, quod primarium eſt & ipſi proprium: Optarem ſanè à vobis indicia

dicia tradita pathognomonica, tum epiphænomena, quibus certo & luculenter intelligerem in quod genus epilepſiã hanc referendam putetis. Id enimtum ad medendi rationem, tum ad remediorum inventionem imprimis neceſſarium videbatur quum non una omnium, ſed ſua ſit cujuſque generis curatio. Aliis multo ante paroxyſmum tempore, caput artuſque omnes ingraveſcunt, aliis nauſea, aut etiam vomitio moleſta eſt, aliis ſtupore quodam refrigeſcunt artus: Alij inſtantem paroxyſmum præſentiunt poſſuntque impendentis repentini caſus pericula vitare: alij derepente prehenduntur & concidunt, nulla præſenſione futuri mali. Sunt qui paroxyſmo ſoluto protinus ſurgunt nullo affecti Symptomate: nonnullis verò ſymptomata quædam ab acceſſione gravia manent. Horum igitur animadverſione proprium epilepſiæ genus deſignari internoſcique debuerat. Cæterum in hac reticentia conjiciendum nobis & diſquirendum in quod hoc genus maximè pertineat. Comitiali morbo intercipiuntur mentis ſenſuumque functiones: hinc cerebri cenſetur affectio. At quoniam ea interceptio interdum fit conſenſu aliarum partium, ut duobus prioribus generibus: interdum vero per ſe affecto cerebro, neque ex his quæ deſcribuntur ulla proprium generum audio pathognomonica ſigna, in poſtremum divertendum puto, & recipiendum, cerebrum ἰδιοπαθῶς, atque etiam πρωτοπαθῶς concuti. Nec enim venenatus vapor inſtar auræ frigidiuſculæ aut è pedibus, aut è manibus, ſenſim partium continuatione in caput aut cerebrum obrepere percipitur, nec ventriculi cordiſve ſubverſio, aut præcordiorum moleſta coarctio paroxyſmum antevertit aut ob oculos nonnulla quaſi ſpectra obſervari videntur. Sed cùm Illuſtriſſimus derepentè quaſi attonitus, aut fulgure percuſſus corruat, neceſſe eſt cerebrum & ipſam mentis ac ſenſuum arcem obſideri, in eaque proximam, & continentem hujus epilepſiæ cauſam contineri, ac proindè in tertium hanc genus eſſe conjiciendam. Hanc denique epilepſiam eſſe primariam & ut appellant eſſentialem.

Percepta jam affecta ſede, & quod cerebrum non aliarum partium conſenſu, ſed per ſe & primario laborat, diſquirendum quæ in ea ſit cauſa Galenus tertio de locis affectis & libro de ſymptomatum cauſis, epilepſiam, quæ præſertim ſit, contendit ex obſtructione quadam omnium ventriculorũ cerebri proficiſci, ob quã animalis ſpiritus liberè nequit in ſenſuum motuſq; nervos influere, & omnis legitima tum movendi, tum ſentiendi, atque ratiocinandi functio perit. Impedita vero natura arctiùs oppreſſa nondum tamen proſtrata onus quaſi excutiens, caput, corpuſque vehementer concutit, dum obſtructione ſoluta infarctum humorem expellat. Hanc cauſam, quam vos rectè formalem nuncupatis, magnæ licet rationum probabilitati innixam, & Galeni decreto paſſim comprobatam, validis tum argumentis tum experimentis in pathologia & in dialogis de abditis rerum cauſis infregimus: aliam ſtatuentes, nempè malignam & occultam qualitatem cerebro cunctiſque facultatibus animalibus perinde atque venenum infenſam quæ ut è pede percipitur ſpecie quadam frigidioris & malignæ auræ per continuatas partes ſurſum in cerebrum efferri: ita ex ipſo quoque cerebro ſuſcitari poteſt, idque protinus ſua malignitate terrere nulla præſenſione paroxyſmi futuri. Hanc vero qualitatem malignam & adverſiſſimam cerebrum multo validius excutere contendit, quam humorem ſimplicem ſola mole obſtruentem, neque tamen concuſſioni aut converſioni finis eſt, donec qualitas illa, vaporis ſpecie ſuſcitata diſſipetur, aut ſponte ſua evaneſcat, cauſa hæc non admodum ei diſſimilis eſt quam vel ipſe Galenus lib. ſexto de locis affectis de uteri ſtrangulatu fatetur. Ut enim e ſanguine menſtruo, atque e ſemine corrupto vis quædam venenata profertur, quæ in præcordia, in fauces, atque in ipſum cerebrum prorepens paria ſtrangulatus ſymptomata gignit. Ita ſane & alia quædam venenatæ & malignæ qualitatis ſpecies epilepſiam facit. Proprie autem epilepſia ſymptoma eſt: qualitas vero maligna cerebro inſidens ipſa morbus eſt iſque partis ſimilaris, & quem alibi demonſtravimus totius ſubſtantiæ morbum appellandum eſſe His ergo principiis firmiùs innitendum, hæc ſtabilienda ſunt nobis fundamento, ſi quæ tam diri & inveterati morbi curatio ſperetur.

Quamquam autem hujuſce qualitatis ad excitandam epilepſiam ſumma atque etiam præcipua vis eſt, non parva tamen exiſtit & ejus materiæ, è qua tanquam e fonte qualitas illa prodit, & ſine qua vix illa ſubſiſtit. Eam quidem eſſe craſſam, lentamque pituitam cuidam melancholico humori permixtam, & in cerebro cõtineri, eique pertinacius adhærere, multis complector indiciis. Ac quidem vetus illa dextræ naris obturatio, ante annos quindecim nata, oculi quoque dextri obtuſior acies, dextræ auris gravior auditio, dextram ipſam cerebri partem non parum offendi, luculenter demonſtrant. In ea autem cerebri parte dextra, pituitæ lentæ magnum eſſe proventum, oſtendit inſita cerebri temperatura humidior, quam deindè ſuprà modum auxerunt ingluvies, crapula, cruditates, & aër impensè frigidus ac humidus. At verò melencholiam pituitæ permiſceri, teſtantur ætas in eum humorem gignendum propenſa, curæ, mœrores & graves cogitationes quibus Dominus implicatur. Quòd etiam nobiliſſimus vir plerumque citra occaſionem metû atque mæſtitiâ jactetur, Hippocrati indicium eſt jam obſidentis melancholiæ. Hic certe affectus illos tantâ affinitate conjunxit, ut ex eo eodemque melancholico humore naſci putet: qui ſi in cerebrum inſideat, epilepſiam: ſi in mentem, melancholiam facit. Itaque pituitæ ac melancholiæ non exigua eſt redundantia in parte dextra cerebri. Sed hæc ſi ſimplex ſit, minimè epilepſiam infert, niſi & ea quam dixi externa qualitas accedat. Quocirca varia hæc cerebri excrementa diutiùs cohibita & inhærentia, dierum numero, progreſſuque temporis, corruptione nacta ſunt externam illam ac prorſus malignam qualitatem, in qua dixi mali eſſentiam haberi. Ad hæc multum mihi contuliſſe videtur tuberculum in dextro tempore inſtar ovi columbini exortum, & comitiali morbo coætaneum. Memini iis diſſectis quos viventes morbus comitialis aliquando immaniter corripuerat, me alias circa meninges, aliàs in cerebri ſubſtantia putridam quandam & glutinoſam ſaniem quantitate fabæ

aut nucis juglandis inveniſſe, quæ crudelis hujus & inhumanis affectus fomes fuerit, ita igitur de continenti mali cauſa, deque primaria affecta ſede ſtatuendum.

Quoniam verò continentem illam & proximam morbi cauſam alia quædam antecedens appellata fovet, quæ & ipſa interior exiſtit, & ſine qua ſummoveri illa integre non poſſit, de hac quoque dicendum. Ea eſt totius corporis cacochymia & impuritas ex prava viſcerum conſtitutione profecta. Magna hæc quidem & in primis obſervanda, quod affectæ ſedi ipſique cerebro primo mali fonti novam aſſidue materiam ſuppeditet. Illuſtriſſimo igitur viro jecoris, cordis, cerebri, & renum inſita temperatura principum partium, ut autor eſt Galenus, conſtitutionem ferè ſequitur. Optima quidem illa, & ad probum ſanguinem, & benè quadratum corpus comparandum apta; at verò poſtea in frigidiori humidiorique cœlo frequens habitatio, paludum, lacuum & ſtagnorum expiratio fœtida, victus omnium quos audivi intemperantiſſimus, omnium obſoniorum & ferculorum varietate confertus, nullo inſtructus ordine, ſupra ſatietatem ferina quadam voracitate gravis, ut ei qui gulæ & abdomini omninò ſit natus, viſcera, Venas, habitumque totum cruditatibus implens: ſomni, laboris, exercitationis, inanitionis, & pathematum animi ratio prorſus neglecta: bonam illam & laudabilem temperaturam atque inſitam corporis conſtitutionem penitùs everterunt, & pro ea vitioſam ſubſtituerunt: nuncque ingluvie aliiſque commemoratis cauſis obruto calore nativo vires & facultates præſertim naturales quæ illius beneficio foventur, impeditæ ac etiam debilitatæ, tantam alimentorum molem modificare atque domare minimè potuerunt. Hinc non cruditates modò, ſed & omnis generis excrementorum proventus, toto ſic corpore ſuccrevit, ut pars nulla exiſtat, quæ non proprio quodam ſupervacui humoris vitio prematur. Ventriculum multa eſſe pituita confertum indicio eſt nauſea illa frequens, & tenebræ à cibo ob oculos offuſæ: hujuſque ingentem copiam in inteſtina devolvi, aliam in eis etiam gigni, minimè dubitari poteſt. Cerebrum multò gravius illius redundantia offundi teſtantur peculiares ejus affectiones. Sed & jecur, & lienem obſtrui, atque etiam turgere, illud quidem bilis flavæ, hunc verò atræ copia, indicio ſunt præter cætera mores, olim quidem ob hepatis calorem & bilis fervorem in iracundiam, nunc verò ob nimiam aduſtionem in melancholiam propenſi. Sub hac vitioſa conſtitutione viſcerum, quis reliqui corporis bonus habitus eſſe poſſit? Corpus totum ſupra naturam & ætatem ingraveſcens, impuritatis ingentem molem & acervum confirmat. Hæc igitur corporis impuritas ob viſcerum imbecillitatem & continuatam vivendi rationem illegitimam, quotidiè nova etiam atque etiam ſuccreſcens, novum quoque pabulum ſuggerit continenti cauſæ quam in cerebro conſtituimus. Neque hæc antè convenienter extirpari poteſt, quam corpus ipſum omni ſorde & illuvie ſit expurgatum.

Epilepſiam quæ aut annum ætatis vigeſimum quintum exceſſit, aut poſtea hominem adoritur, commori, & in ſupremum vitæ diem manere, autor eſt Hippocrates: cum præſertim, ut hæc vehemens fuerit, & originis ſuæ nec certum habuerit initium, nec compertam ſedem. Claſſici vero autores toto hanc genere immedicabilem ſtatuunt, quòd cauſa non ſatis perſpecta; illam videant neque medicamentis, neque vacuationibus ullis, neque cœli mutationi, neque vivendi legibus cedere, neque temporis diuturnitate vinci. Quibus de cauſis plerique omnes divinam hanc appellant, & pro ejus curatione implorant divorum operam. Hujus ſanè conditio & eſſentia ſuprà elementorum naturam eſt, omnemque ſenſum, & humanæ mentis aciem effugit: non ratione aut demonſtratione, ſed obſervatione ſola & uſu comprehenſa. Quanquam autem difficilis eſt epilepſiæ curatio præſertimque in malè habito corpore ſuſcipienda tamen ea eſt, atque iis remediis tentanda quæ multis ſæpè profuerunt. Ea licet quadam ſubſtantiæ proprietate id præſtant, arte tamen adhibenda ſunt exinanito & puriori jam facto corpori.

Curationis initium ab eo quidem ducendum eſt, quod reſolutione atque inveſtigatione poſtremo fuit inventum; id autem eſt totius corporis cacochymia & impuritas, qua præſente, nec tuto quidem medicamenta, quæ ſubſtantiæ proprietate prodeſſe ſolent, adhibeantur. Sæpe enim vel malum ipſum ingeminatur, vel etiam nova quædam ſymptomata accerſunt. Itaque corporis hæc immodica moles imprimis abſumenda, & in priſtinum naturalemque ſtatum quoad licet revocanda. Deinde caput & cerebrum modis omnibus exhauriendum, ac demum ipſa morbi radix funditus evellenda, corroboratis ſimul hiſce partibus quæ vehementiùs affectæ fuerunt. Quæ omnia ſi non æque diſtinctè, ut pronuntiatur, tuto nihilominus, & pro ejus quod curationi profuerit judicio, opportunè decernentur.

Nec ſupervacuam humorum exuperantiam, nec corporis tantam molem ſemel & univerſè demoliri licet. Non enim tam repentinam mutationem illa natura feret, ſed ſenſim ac pedetentim, ut quæ longo tempore contracta ſunt lentè quoque citra virium offenſionem tollantur. Neque id profectò ſolis medicamentis præſtandum, ut quorum immodico uſu corpus nimirum labefactatur, ſed tum his, tum victu tenui & accommodato. Hic enim cruditates & luxuriantem corporis molem ſenſim abſumet: illa verò ſupervacuos ac etiam corruptos humores ſenſim quoque excludent.

Quoniam verò methodicam illam curandi formam ſatis videor demonſtratione proſecutus, ut tandem frugifera ſit hæc noſtra contemplatio, conducibile ſit omnem deinceps curationis ſeriem ſubnectere. Nec enim verebor apud eruditiſſimos viros ipſas medicamentorum formas depromere, quod ſæpè curandi ſumma vis poſita ſit in remediorum quantitate & utendi ratione. Autumno igitur aut alio quovis clementiore cœli ſtatu curatione ſuſcepta, primùm alvus ſi adſtrictior erit: clyſtere proritetur, qui etiam craſſam inteſtinorum pituitam eluat atque detrahat. Atque is in lib. 1. decocti accommodati habeat hieræ ſimp. diaphœnici an. ʒ ſ. mellis roſ. & anthoſati ana ℥ j. olei rutæ & anethi ana ℥ i ſ. Poſtridiè portio humorum

morum ſupervacuorum qui in ventriculo & in primis ductibus ſine adhæſu fluctuant, expurgetur hoc medicamento:

♃. Polypodii quercini, ſem. carthami, arui, fœniculi, foliorum ſenæ ana ℥ iij. epithymi ʒj. fiat decoctio in unam doſim. in colatura infunde Rhabarbari electi ʒ j ſ. Agarici trochiſcati ʒj. Cinamomi ʒ ſ. expreſſioni adde Syrup. Capillorum Ven. ℥ vi. fiat potio. Detur mane horis ſaltem quatuor ante cibum.

Tertio die conſtituatur vivendi ratio tenuis, & citra manifeſtum calorem attenuans, eaque ex cibis euchymis, ut ex pullis gallinaceis & columbinis, ex perdicibus, aviculis montanis, phaſianis, & ſimilibus: iiſque aſſis potius quam elixis. A juſculis & ſorbitionibus multis abſtinendum, quoniam præcordia nimis implent atque diſtendunt. A fructibus quoque, & leguminibus, & ab omnibus flatulentis aut vaporoſis. His igitur & purioribus cibis qui facilè deſignari poterunt, parce nec unquam ad ſatietatem utatur, & ſolùm bis die cibum ſumat, idque ex juſtis intervallis quæ concoctioni ſint ſatis. Percipiet autem dominus laborans ſe his convenienter uti, ſi nec ventriculi diſtenſionem, nec rugitum, nec ructum ullum in concoctione ſentiat. Ut etiam potu cruditatum portio facilius abſorbeatur, in eaſque nativus calor validius incumbat, parcus ſit potus, iſque in paſtu ſolo: potu enim quam cibo impleri facilius eſt. Immoderatus corpus gravat, omnemque concoctionem interpellat.

Hoc etiam tempore humores ad pleniorem purgationem apparandi erunt, vel apozemate ex rad. petroſelini, fœniculi, & polypodii, cum hyſſopo, betonica, & ſtœchade, in quo nonnihil oximelitis diſſolutum ſit. Vel ſi mavult, guajaci decocto in quo commemoratæ radices & herbæ ſub finem aliquantum incoctæ fuerint. Alterutro aut bis die, aut certè ſemel utendum, horis duabus tribuſve ante cibum. Sed quam minime ciendi ſunt ſudores. Si interim alvus ſubſiſtat, ſollicitetur commemorato clyſtere. Cùm & victus ratione, & apozemate, diebus quinque aut ſex, apparati jam ſatis ac fortaſſis concitati erunt humores, altero medicamento proliciendi erunt; quod aut priori ſimile ſit, aut aliquantò efficacius, & curando affectui accommodatius.

Quale hoc eſt: ♃. Rad. apij, polypodij quercini, ſem. carthami, paſſularum mundatarum, fol. ſennæ mundatorum ana ℥ iij. Epithymi ʒj. fiat decoctio pro una doſi. In colatura diſſolve pulveris hieræ ſimp. diaphœnici ana ʒ ij. fiat potio. Detur mane horis ſaltem quatuor ante cibum.

Ab hac purgatione ad apozema redeundum, victuſque ſimilis continuandus, ac deinde poſt dies circiter quinque, tertio medicamento, ſi res poſtulet, purgandum, quod horum perſimile ſit.

Ubi autem circiter diebus quindecim horum remediorum ope ventriculus, jecur, lien, pancreas, & partes omnes quæ in prima corporis regione conſiſtunt, puriores exiſtent, tum deinde ſecunda corporis regio quæ majorum eſt venarum, tempeſtivè vacuabitur ſectione venæ. Hanc enim non modò morbi ſpecies atque magnitudo, ſed & corporis habitus & anni acta vita poſtulant, vires vero & ætas permittunt. Secanda porro erit vena cubiti media, quæ & e cerebro, & e jecore, ac inferis partibus perinde vacuat: & ea quidem in brachio dextro, quod oculus dexter ſit hebetior, ejuſque lateris auris, atque etiam naris obturetur, & tuberculum in dextro tempore promineat, parteſque omnes dextræ ad motum & ad ſua munera ſint ob humorum copiam & gravitatem ignaviores. Detrahetur autem ſanguis non minus quam libra una, quæ unciarum eſt duodecim.

A venæſectione cùm jam corpus extenuari & macreſcere cœperit, ne quid ad perfectam curationem deſit, tertia corporis regio, quæ ſummas omnes partes ipſumque caput complectitur, exinanienda erit.

In idque utiliter guajaci decocto, vel ſimplici, vel, ut dixi, compoſito, ſudores bis die aut ſemel cieantur. Et quo tempore dimanabunt, tonſo jam capite adhibeantur hæc calorifica.

♃. Seminis aniſi, fœniculi, cumini, baccarum lauri contuſarum ana ℥ ij. milij ℔j. ſalis vulgaris libram ſemiſ. torreantur omnia in ſartagine, reponantur in ſacculis, qui calidi applicentur capiti tempore ſudoris.

Sudore deterſo pituita e dextra præſertim nare proliciatur hoc errhino;

♃. Salviæ, majoranæ ana ℥ iij. tritis affundantur vini albi ℥ iv. fiat expreſſio, in qua maceretur radicis cyclamini minutim conciſæ ʒj. rurſum exprimatur, reponatur pro errhino, hauriatur in narem dextram, vel penicillus in eo intinctus immittatur in narem dextram, contineaturque dum pituita profluat.

In aurem vero dextram quotidie mane hujus liquoris duæ treſve guttulæ inſtillentur:

♃. Aquæ vitæ, ſucci cepæ ana ℥ ij. in quibus infundatur pulpæ colocynthidos ℥ j. in expreſſione Caſtorei ℈ ij. repone & utitor, ut, dixi, obtureturque auris bombace.

Pomeridianis horis ſub cœnam cucurbitulæ ſcapulis, cervici, & occipitio affigendæ, modò leves, modò cum ſcarificatu, idque maximè parte dextra quæ gravius afficitur.

Hæc igitur topica remedia cum guajaco & victu tenui eo uſque continuanda erunt, dum odoratus nari, & auditus auri dextræ ſit reſtitutus. Quod ſi non facile ſit aſſequi, nonnunquam mane caput jejuno lavandum, ſovendumque erit lixivio calido in quo cephalicæ herbæ incoxerint, quod & ejus noxios humores vetuſtate concretos colliquabit, fluxoſque reddet, ut deinde topicis illis promptiùs obtemperent, ſimul etiam occulta quæcunque cerebri vitia deterget.

Superiorum remediorum continuatione, cùm & corporis totius, & cerebri vitioſa conſtitutio, in priſtinam ac fere naturalem rediiſſe videbitur, intermiſſo guajaci & topicorum remediorum uſu, ſed tamen victu ſiccante, tenui & attenuante ſemper obſervato, epilepſiæ remedia propria opportunè decernuntur, hac ferè methodo. Primum quod univerſalis purgatio aliquandiu fuerit intermiſſa, hoc modo repetenda erit:

♃. Fol. ſalviæ, betonicæ, ſtœchad. anthos, ana m. ſ. epithymi ʒj. fol. ſenæ mundat. ℥ iij.

 fiat

fiat decoctio pro una doſi, addendo ſub finem, agarici ℥ j ſ. in expreſſo adde pulv. hieræ diacolocynthidos ij. fiat potio ſumenda die electa, horis quatuor ante cibum. Poſtridie bolus hic voretur:

℞. Conſervæ betonicæ, anthos ana ℥ ſ. mithridatij veteris ʒj. miſce, capiat mane horis tribus vel quatuor ante cibum. Sequenti die qui tertius erit, pulvis hic ſumatur, vel ſolus vel hydromelite dilutus:

℞. Rad. Ariſtolochiæ rotundæ, epithymi ana ℈ ſ. Rad. aſari ℈ ij. fiat pulvis tenuis, ſumat horis duabus ab accepto juſculo aut ab alio quovis levi cibo, ſi forte vomitionem concitet, non antè cibus alius offeratur quam ea detierit: ac tum pulli aut capi juſculum apprimè conveniet, ad hoc deinde conſuetus cibus. Si ob amarorem hujus pulveris difficilior ſit uſus, poterit in pilulas redigi, quæ parem vim & facultatem obtinent: Eſt autem vis huic medicamento ſumma ad epilepſiam.

At nihilominus ne quid ſuſpectum ſuperſit, die quarto, cauterio aperiatur tumor in tempore dextro prominens, illæſiſque venis, arteriis, & muſculis, ſenſim omnis ejus illuvies eluatur atque detergatur, ſinaturque aliquandiu manare dum in naturalem ſtatum redeat. Occipitium verò aut ſinciput ad coronalem commiſſuram cauterio inurere, nihil mea ſententia contulerit, neque id citra gravioris periculi diſcrimen experiri licet. Thermarum, quæcunque ſint facultate præditæ, vis ad affectum hunc nulla deprehendetur. Neque fieri poteſt, ut corpus a pravis humoribus aptiùs vindicetur, quam expoſita ratione curandi. His ita paucis videor ad quæſtiones reſpondiſſe, in quibus plurimum inerat difficultatis.

Cæterùm, ut totam curationem compleam, & huic quaſi colophonem addam, dum ulcus in dextro tempore inultum curabitur, uſurpanda erunt remedia, quæ ſecreta proprietate epilepſiam inhibent, atque etiam depellunt. Cujuſmodi eſt pulvis aut electuarium ex ſcobe cornu cervi, & eboris, cranio humano, radice & ſemine Pæoniæ maris, viſco quercino, corallio, & gingibere, exceptis ſaccharo ſoluto aqua betonicæ. Semen Pæoniæ maris collo ſubnexum vim habere experimur, & ungulam ejus animalis quod veſtrates *ellend* appellant, vel appenſam, vel annulo incluſam vidimus epilepticam acceſſionem cohibere. Æſtivo ſolſtitio, & maximè divi Joannis Baptiſtæ profeſto, ſi artemiſiæ herbæ radix evellatur, ſub ea verus carbo, ſed tamen bene odoratus, inveniri ſolet, qui ſindone incluſus appenſuſque collo epilepſiam arcet. Et hæc quidem propriè ſymptomati, cætera verò quæ prædixi ejus cauſæ ſuccurrunt.

Hac autem curatione prorſus & ad unguem completa, ne poſtea in conſimilem affectum relapſus contingat, obſervanda erit aut exquiſitè, aut quam proximè licebit, vivendi ratio jam expoſita. Circum ſolſtitia & æquinoctia luna decreſcente, clyſtere præmiſſo corpus purgetur etiam medicamento quod præſcripſi ex hiera diacolocynthidos. Poſtridie bolus detur ex mithridatio. Tertio die vomitio proritetur, vel pulvere, vel pilulis præſcriptis. Reliquo deinceps tempore ex intervallis ea uſurpentur, quæ dixi proprietate valere. Si certus & ſtatus eſt epilepticæ acceſſionis recurſus, iiſdem medijs quinque ſexve diebus utiliter anteverteutur, nec ejus præcavendi certior lex ulla ſtatui poteſt. *Joh. Fernelius in Conſiliis Medicis.*

Pro quadam Nobili Puella Epilepſiam ex vermibus incurrente.

Quod puella nobis propoſita ſit Epileptica, præterquam inſtante acceſſione cadit, convellitur ſecundum totum, ex eo etiam potiſſimum deprehendo, quod motu, ſenſu functioneque animæ principali interim deſtituitur, atque ſpumat ore, ſed an per eſſentiam, vel potius per conſenſum ſit Epileptica, meritò dubitari poteſt, nam ipſam eſſentiam laborare Paroxiſmus longior, & vehementior, ſpumaque copioſior, quam ſi per conſenſum laboraret, ſuadent; adhuc & pars corporis dextra ferè ſemper prius convellitur, accedit diſpoſitio hæreditaria ex parte matris, quæ ad muſculos faciei convellebatur. Ex adverſo tamen quoniam patiens adſcenſum quendam, & dolorem prius circa ventriculum percipit, atque vermes excreti ab acceſſione puellam præcavent, Epilepſiam hanc per conſenſum accedere unuſquiſque facilè diſtinguet. Puto itaque ego per conſenſum hoc morbi genus propoſitam patientem affligere, nec mirum, ſi illa Symptomata ſint adeo intenſa, quoniam cauſæ morbificæ plures agunt, nam præter vermes quaſi mordentes, vapores etiam hujus mali cauſas agentes exiſtere puto, aliter ab acceſſione, non ita puella ſtuperet per aliquod temporis intervallum; Amplius hujuſmodi cauſæ, potiſſimum autem vermes ſunt maximæ activitatis, ut ex convulſione, quam ferè ſemper patiens incurrit clarius innoteſcit. Accedit demum, quod perſpicacia illa ingenij, & propenſio ad munia animalia ſolita, nullam materiam morbificam per eſſentiam cerebrum obſidere demonſtrant, ut neceſſariò hoc Epilepſiæ germen aliundè originem ducat, & per conſenſum caput afficiat.

Utcumque tamen hujus Epilepſiæ cauſam duplicem eſſe, mediatam inquam, & immediatam conſtituo; Immediata meo judicio duplex exiſtit, vapor ſcilicet, & qualitas dolorifica, vaporem interim à vermibus mortuis, & à materia cruda in inteſtinis putreſcente elevari pro certo habeo, nam primum, quòd vermes adſint, patet, quia illos puella ſæpius excernit, patitur item omnia Symptomata vermes exiſtentes ſubſequentia, pluries nempè ſibimet ſcalpit nares, eſt iracunda cum delirio temerario, dolore inteſtinorum perforativo angitur, dentibus ſtridet; Quòd ſecundo ſint teretes, rotundi, atque longi, præterquam quod ſenſus viſus perſuadet, patet etiam ex noxa ad ventriculi ſundum percepta, nauſea, itemque ſiti; Ab his ergo vermibus exiſtentibus vapor elevatur ſine dubio, quemadmodum & à putredine, quoniam ab hac vermes fiunt hæcque interim inſignis exiſtat oportet, quoniam numeroſi vermes exiſtunt. Qualitas autem dolorifica ex morſu vermium viventium pendet.

Sed vis interea harum cauſarum eſt perpendenda, vapor itaque ut motu undoſo movetur, hæretque parietibus ventriculorum cerebri,

bri, idem facit cerebrum contrahere ad expellendum, unde & nervi contrahantur oportet, hinc oritur convulſio, ut vero poros cerebri lædit eſt in cauſa, ut functiones animales auferantur. Ut vero muſculi mandibularum immodice agitati agant in pituitam deſcendentem vaporoſo ſpiritui immixtam, ſpumam ad os fieri contingit.

Quod ſi tertio loc. aff. Epilepſia ob pituitam, & melancholiam obſtruentem fiat, tunc de Epilepſia per eſſentiam, quæ etiam ab humore, ſed non fit abſque vapore (ut notat Avic.) Galenus eſt intelligendus, quaſi quod humor ſit mediata tantum cauſa, quæ poſtmodum immediatam, vaporem inquam ſuppeditet in Epilepſia, nunc autem de ea, quæ per conſenſum, ſermo prout occaſio requirit, eſt inſtitutus.

Verùm præter cauſam immediatam illam duplicem, vaporem, inquam & qualitatem dolorificam, eſt & mediata, minera videlicet illius vaporis, nec non errata in victu, quibus habilitas paſſi ratione proportionis nativæ a matre (ut dictum fuit) necnon etiam ratione ætatis propter redundantes humiditatem, & cruditatem eſt addenda, vapor autem ille a facultate non regente mineram generatur, ideoque cauſa vaporis erit illa eadem, quæ mineram gignit, & hæc nulla alia eſt, niſi ventriculi frigiditas, calor imbecillus, & materia cruda.

Vermes pariter & ſui materiam, atque cauſam effectricem præſupponunt, à quibus producantur, materia eſt putredo tertio Aphoriſm. vigeſimo ſexto, & quarto Meteor. tertio. Idcirco pituita, quæ quoniam eſt humida, facilè putreſcit, quoniam lenta, calorem intenſum, & ob id putredinalem ſuſcipit, quod Avicenna, & Paulus tradunt, ac illa putredo ad mentem Avicennæ in rotundis eſt remiſſa, in latis verò mediocris, in aſcaridibus autem ſumma, & hæc pituita evadit pus pituitoſum, cauſa verò vermium effectrix eſt tum calor cœleſtis tum proximus inſignis, aliter ab alieno diſſiparetur materia, neque mutaretur in vermes, calor verò hic eſt putredinalis, ſed aliquo modo naturalis, quia rurſus terminat humidum cum ſicco, præter naturam reſpectu diſſoluti mixti, utcumque tamen debet eſſe inſignis, hinc Avicenna vermes fieri à potente factore ſcriptum reliquit.

Scopi itaque curativi, ſi in acceſſione, erunt ſenſum ablatum remediis dolorificis reſtituere, convulſionemq; membrorum retrahentium deorſum emendare, & reſpectu cauſarum effectricum vapores fluxos diſcutere, qui vero fluunt, una cum vermibus retrahere.

Extra acceſſionem autem ſcopi Medici ſunt vermes jam genitos interficere, allicere & enecare, eorum denuò generationem cohibere: Materiam putridam eradicare, copioſam minuere, viſcidam detergere, ac humidam exiccare, cauſamque illius generantem per calefacientia, & ſiccantia ventriculum impedire.

Quo pervenire poſſibile quidem, ſed difficile admodum erit, periculum enim ſubeſt ne ex ſymptomatibus magnis ex cauſa vehementi, atque multiplici, per eſſentiam puella fiat Epileptica, quod etiam hereditaria veluti diſpoſitio perſuadet: preterea vermes ſunt magni, pingues, craſſi, rubri, quia ſanguinem exugunt, exeunt vivi, ſignum multam alimenti copiam aſſumpſiſſe, amplius teretes generantur in inteſtinis nobilioribus ſuperioribus inquam, nec obſtat, quod Celſus dicat latos eſſe deteriores, quoniam hoc eo tantum nomine dicit quod latorum generatio eſt irremediabilis. Sed quod timorem non levem incutit, eſt facultas haud admodum reſiſtens, quoniam multa ſyn ptomata fere ſemper finito morbo ſuperſunt, adhuc, & domicilium facultatis animalis afficitur.

Plurimum tamen in ætatis mutatione fidendum, tum ratione morbi imminentis, tum ratione lumbricorum, & eo magis, quia patiens (etiam ſi puella ſeptem annorum) quam facilè tamen admittit medicamenta.

Quocirca ad materias præſidiorum deveniens ex chirurgicis extra acceſſionem probo fonticulum in crure propter pituitam, ſicuti in acceſſione frictiones deorſum factas approbo.

Medicamenta extra acceſſionem aut vermes, aut pituitam, aut cerebri proportionem reſpiciunt, ſi vermes occurrunt primum quæ ipſos interficiunt, quæ cum varia ſint, interim etiam calida, quia non adeſt febris admittuntur, ſed non adſtringentia, quia non adeſt fluxus; verum quemadmodum hæc tum interna, tum externa eſſe poſſunt, ita interna tum communia tum propria exiſtunt; inter communia oleum, quo ego felici cum ſucceſſu uti ſoleo eſt hujuſmodi.

℞. Abſinthii pontici ſantonici, Abrotani ana unc. j. Hyſſopi, thymi, Rutæ, Cardui ana unc. ſ. menthæ, praſſii, Centaur. min. corallinæ unc. ij. florum Hypericonis unc. j. ſ. ſucci galeg. drag. ij. radicis ireos, radicis enulæ, Gentianæ, Diptami albi, tormentillæ, myrrhæ, cornu cervi uſti ana unc. ij. Agarici, Rhabarbari ana unc. ſ. Aloës, Cardamomi, lupinorum ana unc. j. ſ. ſeminum braſſicæ, portulacæ ana unc. j. Coriandrorum præp. Amygdalar. amar. ℥ j. ſeminum citri ℥ ß. ſeminum ſecalæ ℥ ij. Sebeſtem pinguium ℥ ij ß.

M. & inciſis, & contuſis, incidendis, & contundendis, omnia in vaſe vitreo ponantur, addaturque olei olivarum dulcium tantum, quantum poſſit omnibus ſupernatare, & per quadraginta dies vas ſoli ſubjiciatur, vel ſi citius hoc parandum ſit, bulliant omnia: in balneo Mariæ per duodecim horas continuò, deinde oleum coletur abſque forti expreſſione, cujus ego ſoleo drag. j. pueris exhibere, adultis autem drag. ij. exhibeo, & mirificè prodeſt, & eo magis, ſi partes etiam pulſatiles inungantur.

Syrupus præterea, vel oxymel, & conſerva ex floribus perſicorum & ex ſcordio. Pulvis ex Abrotano, Corallina, coſto, citri ſeminibus, nucleis perſicorum ex aqua graminis, & Pæoniæ datus ex Aetio, oleum omphacinum, nucleorum perſicorum, amygdalarum amararum, ſulphuris & calcanthi ex aqua graminis propinatum, & vinum infuſionis Mercurii ſunt miri uſus.

Propria verò Teretum Medicamenta ex abſinthio. ſem. ſancto, centaurio minore, lupinis, Diptamo albo. & ſecundum Aetium ex pulvere lumbricorum terreſtrium ex ſapa, vel mulſa conficiuntur.

Cæterùm pro externis medicamentis variæ

primum

primùm occurrunt inunctiones, tum ex oleo ad vermes jam dictos partibus pulſantibus, cordi, ventriculo, & umbilico illito, tum ex oleo magni Ducis ad venena; Theriaca pariter cum aloe, ſcordio, & myrrha, eodem modo illita probatur; in hunc etiam uſum medicamentum hujus cenſus præparatur.

Accipitur Arancium acetoſum, in quo per foramen imponitur pulvis centaurii minoris, Dictami, abſinthii, lupinorum, aloes, & myrrhæ cum modico theriacæ, deinde infunditur oleum amygdalarum amararum, vel rutaceum, ac fel Bovis, demumque coquitur ſuper laterem ad ignem, ſuccus extrahitur, & uſui eſt opportunus. Emplaſtrum quoque ad umbilicum ex foliis perſicorum, farina lupinorum, pulvere aloe, oleo rutaceo, & aceto acerrimo exceptis conveniens erit, eo tamen ordine hæc externa ſunt adhibenda, ut ſcilicet partibus ſuperioribus prius admoveantur.

Atque interim quæ vermes alliciunt Medicamenta, non ſunt improbanda, uti Clyſteres ex lacte, præcipuè aſinino, cum ſaccharo, & melle, vel ex jure pingui, ſapa, & butyro, uti glandes ex melle ſine ſale butyro illitæ.

Interfectos autem vermes educunt pilulæ Ruffi ex hiera, aloes non lota, & Agaricus trochiſcatus. Interficit verò ſimul, & educit aqua Tettucciana cum melle roſato ſolutivo pota ad libram unam in caſu noſtro.

Medicamenta quæ pituitam reſpiciunt lenientia, præparantia, & purgantia, tum ſenſibiliter, tum inſenſibiliter ſint oportet; leniatur igitur alvus cum mel. roſ. ſol. cum ſyrupo de cichoreo, cum Rhabarbaro, & aqua graminis, Humores præparentur decocto betonicæ, dictami, hyſſopi, cichorii, & radicum Pæoniæ, atque graminis cum oxymelle ſimplici; Purgentur pilulis de hiera cum Agarico, vel infuſo Agarici trochiſcati, mel. roſ. ſol. & modico Rhabarbaro in tota ſubſtantia, nam Rhabarbarum potiùs ad enecandos vermes, & abſumendam humiditatem excrementitiam, quàm ad purgandum additur, alias detrahendo bilem, quæ ſuo amarore poſſet vermes interficere, noceret, & hac ratione forſan Paulus ſcammonium laudavit.

Pro purgatione inſenſibili præter trochiſcos Andronis ex Aetio & oleum ſulphuris vel calcanthi in minima doſi ex aqua Pæoniæ, duo præſertim propono, unum eſt oxymel ex decocto hyſſopi cum aceto ſcillino deſtillato, Alterum, in quo maximè fido, eſt decoctum guajaci, ligni viſci quercini, & corticis guajaci, additis Pæonia, hyſſopo, & cichoraceis.

Tandem ad cerebri proprietatem individualem ſervandam, ac morbum profligandum prætereà, quæ aliis ſuperius ſunt immixta, ſecreta quadam proprietate ab uſu olei Chymici ex cranio humano cum aqua Pæoniæ, & betonicæ, vel conſervæ ſalviæ, & ſtœchadis cum pulvere cranii humani, aut aſinini, ac Mithridato, vel florum rutæ caprariæ ſaccharo conditorum non abhorreo.

Medicamenta acceſſionis vapores in capite exiſtentes diſcutiant, & eos, qui extrà caput, ac vermes repellant oportet, Pro diſcuſſione ergo nares internæ, atque palatum Mithridatica confectione inungantur, fiant naribus evaporationes cum ſpongia madefacta in aceto acerrimo decoctionis thymi, pulegii, calamintæ, diptami albi, & origani, caſtoreum quoque, & aſſa fœtida ignita in eundem faciunt uſum ſicuti & allium atque Ruta.

Pro repulſione hauſtus aceti, ſuccus abſinthii concreti devoratus, & oleum omphacinum bibitum ſummoperè valent, quò ſpectant & petiæ lineæ in aceto, & aqua abſinthii madefactæ, collo, cordi, & ori ventriculi applicitæ.

Sed inter cætera inſtituatur victus accommodatus, qui ſit calefaciens, ſiccans, attenuans, & detergens, acris, vel acidus, ideoque carnes, piſceſque ſaliti, modeſtè tamen commanſi, carnes item animalium exercitatorum, olivæ, fœniculum ſale, ac aceto condita, cappares ſaliti, amygdalæ, nuces ſiccæ, braſſica, cicerum jus, limones, arancia, citria, acetum, oleum, quod omnia animalia inſecti generis ex Ariſtotele enecat, probantur; præ cæteris autem amygdalorum amarorum, emulſionem ſeminum citri mundatorum cum modico ſacchari etiam, atque etiam laudo. Verum & ſimplicia Capitalia pro condiendis cibis haud ſunt ſpernenda, hujuſmodi verò eſſent ſalvia, anthos, ſampſucus, atque ſimilia. Pulvis quoque cibariis inſpergendus ex ſemine caulium, abſinthii ſantonici, & Pæoniæ cum modico ſacchari factus. At victus nullo modo tenuis exiſtat, ideò ſummoperè probo, ut ſæpè, ſed parùm cibi detur. Potus ſit vini granatorum medii ſaporis cum aqua graminis, quod ſi vinum commune ſit offerendum, eligatur ſubrubrum medicatum cum guajaco, vel abſinthio, vel rore marino, Reliqua ſint hujus cenſus, ex quibus Deo annuente plurimum utilitatis ſibi puella comparabit. *Julius Cæſar Claudinus in Conſultationibus Medicis.*

De Epilepſia. Pro Muliere Civitatis Forojulienſis.

Meam ſententiam prolaturus de gravi illo ſymptomate, quo per vices conflictatur egregia, & præclara Mulier, annorum 35. temperamenti calidi, & humidi, duodecim ab hinc annis orbata marito; ambigo primò numquid ſymptoma relatum ſit Epilepticum, necne. Novi ſiquidem Epilepticum ſymptoma ſemper eſſe convulſivum teſte Gal. tertio de l. Aff. 7. l. de Sympt. differ. tertio, & alibi; idem ſuadente ratione. Quando enim cauſa comitialem morbum inducens irritat, & vellicat internas ventriculorum cerebri membranas, quod facit in epilepſia, expultricem quinetiam excitat ad ſui expulſionem, atque inde fit aliqua concuſſio cerebri, ad quam neceſſariò convelluntur infernæ partes, vel omnes, vel aliquæ: at in hoc affectu nullus motus obſervatur; quare hic affectus inter comitiales non videtur reponendus. Quod ſi Gal. aſſeruit eodem tertio de l. Aff. ſenſum aliquando amitti, nullo accedente motu convulſivo, non tamen dixit, accidens illud eſſe epilepticum; ſed tantum fieri à cauſa frigida, innuens ſcil. ſymptomata illa omnia facultatis animalis, in quibus deperditur ſenſus, non accedente motu, à cauſa frigida provenire; cujus generis eſt etiam lethargus. Affectus itaque nobilis Patientis vel Caros dici debet quarto de Loc. Aff. 2. quinto Aphor. 3. & ſecundo de Ar-

ticulis

ticulis 21. vel Suffocatio, ſeu præfocatio, quando inſenſibilitati, & immobilitati jungitur inſignis pulſus cordis & arteriarum imminutio, ex Gal. ſexto de Loc. Aff. 5. Verum quia relatum video, Matronam hanc acceſſionis tempore dentes clauſos habere, & ab acceſſione ſpumam ab ore fluere, credibile eſt adeſſe aliquam mandibularum convulſionem, cujus ratione prædictus affectus inter comitiales, eoſque leviores referri poteſt. Hic autem affectus neceſſario conſequitur cerebri noxam, non ſanè eſſentialem; quia tunc acceſſiones eſſent frequentiores, graviores, & derepente ſupervenientes; ſed potius inferiorum partium vitio conſentientem. Cuinam autem membro eſſenti aliter affecto conſentiat cerebrum in hac affectione non immeritò dubitatur; num ſcilicet ventriculo, utero, vel utrique viſceri. De horum enim viſcerum mala diſpoſitione certiſſima adſunt indicia; nullum vero de aliarum partium vitiis.

Et ſanè quod ex ventriculo malè affecto craſſos, & frigidos vapores cerebro communicante fiat Epilepſia, manifeſtiſſimis verbis expreſſit Gal. confirmat experientia, & ex eo facile colligitur, quod aliàs in pueritia propter vermes huic affectui fuit obnoxia, nec in præſentia invadit affectus. Addo, quod præcedat dolor, anxietaſquè ventriculi, ac inde flatus elevari ſentiat patiens; & præceſſerint cauſæ cruditates in ventriculo coacervantes, quales ſunt uſus piſcium, & incompoſita victus ratio tempore quadragemali nuper elapſo. Nec minus extant indicia uterinæ paſſionis: quandoquidem invaſit affectus dum utero geſtabat, tempore vero partus, & poſt ipſum hoc ſymptoma corripiebat. in præſentia ſentit quinetiam quoſdam vapores elevari ab imo ventre, menſeſque nunc fluunt inordinate.

Quare crediderim primariam affectionem in utero latitare, inde ex ventriculi conſenſu contingere jam enarrata ſymptomata, non ſanè ratione ſeminis. Quia tunc accidentia eſſent ſæviora, nec ipſi fuiſſent familiaria, quando erat Viro juncta; ſed ratione ſanguinis menſtrui ſtatutis temporibus, & debita quantitate non expurgati. Hanc enim ſolam ob cauſam superveniebat affectus purgationis tempore, in partu, & parum poſt partum. Quia tunc licet ſemen effluere potuerit, ſanguis tamen menſtruus ex ſui natura vitioſus, & deteriorem naturam adeptus in prægnatione retinebatur, nec perfectè purgabatur: cujus certiores nos reddit exacerbatio hujus affectus tempore menſtruæ purgationis. Quod ſi aliquis aliquid noxæ ſemini adſcribat, non reluctabor, qui norim graviſſima mala conſequi ſeminis retentionem in illis præſertim, quæ a virili congreſſu, quem habebant familiarem, omnino abſtinent: ſic nos docente Galeno ſexto de Loc. Aff. 5. ubi de affectibus uteri verba facit. Sanguis autem menſtruus imperfectè fluit ob anguſtiam vaſorum, conſequentem craſſitiem ſanguinis cum melancholici, tum pituitoſi: quam ob cauſam ſumma cum ratione dubitatur de melancholia ſuperveniente, tum hypochondriaca, tum & eſſentiali, quia præſens affectus diutius durans protractus cerebrum eſſentiali affectione corrupit.

Ideo me quoque judice, remediis congruis agendum eſt, quæ melancholicam, & pituitoſam materiam præparent, & evacuent; ventriculum abſtergant & roborent; uteri venas reſerent, & ab infarctu liberent, & deinde caput corroborent.

His autem ſcopis ſatisfieri poterit per ea, quæ diligenter expurgant totum corpus, non omiſſa eductione ſanguinis per venam ſaphenam, & hæmorrhoidum apertionem, per ea quæ diligenter abſtergant ventriculum, & flatus diſcutiant, in quem uſum valent aquæ Tetutianæ, & frequens uſus hieræ picræ Galeni, & per ea, quæ divertant à capite; quod præſtabitur per fonticulum in interna parte dextræ coxæ paratum; & tandem per corroborantia cerebrum, calefacientia, & exſiccantia ventriculum; uterique vaſa reſerantia abſque inſigni calefactione jecoris. In quem uſum valebit decoctum paratum ex radice chinæ, cum portiuncula ſaſſafras, & hordei, additis Pæonia, viſco quercino, capillo veneris, matricaria, mentha, & cichoraceis omnibus; una cum inunctione ventriculi, & uteri inſeſſionibus, & internarum partium frictionibus, imminentibus menſibus, opportunis maxime ad menſium provocationem. Et hæc eſt mea ſententia, de affectu præſenti. Faxit Deus ut feliciter cedat patienti, & ad vota virorum in re medica præſtantiſſimorum. *Bened. Silvatic. Conſil. & Reſponſ. Medic. Cent. 1.*

De Epilepſia. Pro Nobili Feltrenſi.

Affectum generoſi noſtri Patientis comitialem eſſe conſentiunt omnes Viri doctiſſimi, qui de hoc affectu ſcripſerunt, confirmantque accidentia tempore paroxyſmi apparentia. Numquid autem cerebrum in ipſo afficiatur eſſentialiter, vel per conſenſum, & à qua cauſa proveniat, non adeo conſtat. Quod enim cerebrum eſſentialiter laboret, vel inde colligendum videtur, quòd caput excedit in magnitudine, quodque affectus hic eſt ferè continuus, cum bis & ter in die recurrat, & diuturnus, quinque ſcilicet annorum. Cæterum cum vix ullus appareat excrementorum proventus in cerebro, non præceſſerint morboſæ capitis affectiones, præter ipſius dolorem, & vertigines non ſemper eſſentiales in capite, cùm in tam diuturno affectu non ingraveſcat morbus, recordeturque patiens omnium, quæ ipſi contigerunt tempore paroxyſmi, ut refert Excellent. Medicus in conſultatione, in eam facile concedo ſententiam, quod cerebrum ſit quidem ad hanc affectionem diſpoſitum, tum ob intemperiem calidam, & humidam ipſius tum ob inſignem magnitudinem: affectum tamen ipſum fieri conſentiente cerebro cum partibus infernis, eoque magis, quoniam conſentiunt Viri præclariſſimi præcedere affectionem aliquam circa os ventriculi, quam aliqui angorem, alij palpitationem, alij evaporationem nominant. His accedit quod ætate 23. vel 24. annorum rarò ſupervenit eſſentialis Epilepſia, abſque aliqua morboſa capitis affectione, contuſione, vulnere, ulcere, aliove ſimili affectu præcedente, quæ ſaltem perdurare ſoleat tam longo temporis ſpatio. Verum enim verò, quæ pars ſit eſſentialiter affecta, nec tam facile determinari poteſt. Multa enim ſunt, quæ ſuadere poſſunt os ventriculi eſſe eſſentialiter affectum, languor ſcilicet palpitatio-

pitatioque in illa parte obſervata, exquiſitus ſenſus ipſius, ejuſdemque maximus conſenſus tum cerebro per nervos ſextæ conjugationis, quas ob cauſas Grammaticus ille, de quo Gal. 3. de Loc. affectis, ex clamore, ira, inedia, & cogitatione in epilepſiam incidebat, ob exquiſitum ſenſum oris ventriculi, ut inquit Gal.

Verumtamen cum audiam generoſiſſimum noſtrum patientem æquè hunc affectum pati, cùm bene ſe gerit in victu, quam cùm aliquos committit errores, cum cibis quadrageſimalibus veſcitur, vel cùm ab ipſis abſtinet, æquè tempore purgationum, quando ventriculus eſt ab excrementis immunis, quàm extra illud tempus, neque juvamentum ex aſſumptis ſuſcipiat, prout Grammaticus ille, ſuſpicor & ego cum Excellentiſſ. Viro partem eſſentialiter affectam eſſe hypochondria, & fortè ſiniſtrum, & lienem, poſteaquam audio ipſum eſſe jecore præcalido, habituſque ad melancholicum vergentis; eſtque ea ætate, in qua magis viget cum bile melancholia, quàm pituita, dolentque, & tument aliquando hæmorrhoides. Quæ omnia ſuadere nobis poſſunt congeſtam eſſe copiam ſanguinis melancholici in liene, hincque vapores elevari, & fortè palpitationem cordis inferre, non autem oris ventriculi, quidem caput petentes, malaque qualitate peccantes, vellicando internos parietes ventriculorum cerebri irritata expultrice, concuſſionem ipſorum inferre, ſicque motum convulſivum cum aliqua detentione functionum principum, ob agitationem ſpirituum animalium, impeditumque ipſorum tranſitum ad principium ſpinalis medullæ, & ad ſenſoria: hinc levis affectus, & citò recedens. Quod ſi aliquando irruant majori copia, cum impetu majori, magiſque moleſti ſint, tunc gravem pariunt affectum, cum prolapſu in terram: quod ter, & quater in anno accidit. Exercitium quin etiam patientis ipſius ad ignem, & attractio fuliginis ex carbonibus accenſis juvare poteſt plurimum: & fortè huic affectui ſupervenit aliqua mœſtitia, & affectus melancholicus: epileptici enim magna ex parte ſunt melancholici, ex Hippocrate, quod dictum tunc potiſſimum verum eſt, quando epilepſia fit ab humore melancholico. Et hæc de affectu, & cauſis affectus, quantum ex conſultationibus colligi poteſt.

Prognoſticum quod attinet, ſcriptum quidem reliquit Hippocrates Epilepſiam ante pubertatem curationem recipere, poſt 25. annum ferè comitari ad mortem uſque: non ob id tamen negat etiam poſt illam ætatem ſanari poſſe per medica præſidia, ſi præſertim proveniat ab alia cauſa. Ibi enim agit de epilepſia facta à pituitoſa materia, curationemque ſuſcipiente per mutationem ætatis, regionis, & victus; de qua etiam 2. Aph. 45. locutus fuerat. Propterea licet affectus hic ſit diuturnus, & confirmatus, non ob id deſperandum eſt de ſalute per medica præſidia adipiſcenda.

Quare divertenda eſt evaporatio, tollenda minera, corrigenda intemperies tum jecoris per refrigerantia; tum cerebri per exſiccantia; & corroborandum eſt cor, & cerebrum; non omiſſis iis quæ à proprietate juvare dicuntur. Idque præſtandum remediis, Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Inter Chirurgica, me quoque conſule, principem locum habet ſanguinis miſſio, tum ex ſaphena pedis dextri pro revulſione, tum ex interna brachij ſiniſtri pro interceptione, tum & ex venis ſedalibus, pro revulſione & derivatione; imò hinc ſingulis menſibus bis educetur ſanguis ad quatuor uncias ſingulis vicibus, cùm præſertim aliquando intumeſcant, & doleant: ſi enim natura ſanguinem inde excreverit, hoc ipſi erit maximo juvamento: poſt aliquot menſes, ſufficiet hæmorrhoides aperire ſemel in menſe propè plenilunium. Fonticulus pariter ſiniſtro interno femori inuri poterit, abſtinendo a ſetaceo; non tamen ab uſtione occipitis, ad exſiccandos, & roborandos nervos; ſicuti pro capitis exſiccatione placet præter alia frequens applicatio carbonis accenſi cum cochleari, ſuppoſita papyro, & præſertim circa ſinciput, & ſuturas capitis. Veſicantia, uſtiones, & ſimilia parti eſſentialiter affectæ applicari non poterunt. Et hæc de Chirurgicis.

Pharmaceutica remedia Univerſalia reſpiciant humorem melancholicum prædominantem, cum ſubdominio pituitæ; lenientia ſcil. præparantia, purgantia quæ brevitatis cauſa tanquam notiſſima mittenda ſunt, hoc adnotato, quod inter purgantia conferet extractum helleb. nigri, necnon & antimonium diligenter præparatum, ne ſit vomitorium. Sic conf. hamech, & pil. cocciæ cum helleboro, & de lapide lazuli ex uſu erunt. Peculiaria capitis remedia ſint leviora, & inter hæc maſtiche proderit etiam ad roborandum ventriculum; factaque totius, & capitis purgatione, laudo aquam Tetutianam pro majori ventriculi deterſione, cum mell. roſ. ſol. in primo cyatho ad lib. 4. ſingulis diebus, per triduum. Mox pro detergenda materia melancholica attenuanda, ac evacuanda, ſi quæ latitat in liene, aut meſenterio, placet ſummopere jus galli antiqui flagellati, exenterati & ſaliti, paratum cum ligno buxi inciſo, radice liliorum convallium, Pæoniâ mare, ruta capraria, fumaria, borragine, meliſſa, & ſeminibus odoratis; cum quo jure exhiberi poterunt quinque aut ſex guttulæ olei de ſuccino, & ſpiritus ſalis, perſiſtendo in uſu hujus medicamenti 20. dies circiter præmiſſo bolo ex conf. alchermes, & de hyacintho, cum modico gelu cornu cervi. Victus interim ſit quidem tenuis, & attenuans, boni tamen ſucci, & facilis digeſtionis. Ab hoc medicamento, adventante tempore calidiore, duorum alterum mihi probatur, vel ſerum lactis caprini optimè depuratum, vel aqua Beatæ Virginis: niſi adſit excedens humiditas capitis, placet magis ſerum lactis, modò diureticum cum ſyr. de acetoſitate citri, & capill. veneris; modo dejectorium cum infuſ. epithymi, & ſennæ, qua infuſione frequenter utendum erit cum jure galli præſcripto. Si vero aderit imbecillitas ventriculi, vel excedens capitis humiditas, præferendus erit uſus aquæ B. Virginis. Extrinſecus pulveres capitales appropriati, lotiones, & ſtillicidia ex aquis thermalibus compeſcere poterunt nimiam humiditatem, & roborare cerebrum. Atque ſtillicidium ventriculo adhibendum, ſi eſſentialiter laboraverit. Nec omittendæ erunt conſervæ proprietate juvantes cum modico theriacæ, à Viris doctiſſimis propoſitæ.

Victus debet eſſe ciborum boni ſucci, & facilis digeſtionis, conditus modico nucis moſchatæ, ſeminum ocymi, caryophyllorum, aniſorum, dauci, & ſimilium. A vino prorſus abſtinendum cenſeo. Si quid enim eſt, quod officiat, eſt vinum ipſum, qualecumque ſit. Propterea multi ſanantur ſola abſtinentia à vino: cujus loco confici poterit vinum ex ceraſis nigris, quod eſt optimum. Proponitur aqua antepileptica à Quercetano valdè utilis: fierique poteſt mulſa cum aqua, in qua decocti ſint ſantali, lignum buxi, & radix Pœoniæ. Laudant aliqui ſanguinem humanum deſtillatum. Vitandus eſt vapor ex carbonibus accenſis, & congrua victus ratio ſervanda in aliis rebus non naturalibus. Sic enim ſpero fore, ut priſtinam ſanitatem recuperet, quam ipſi à præpotente Deo precor. *Idem ibidem.*

De Epilepſia, & Oris Tortura. Pro Illuſtriſſimo Guidicionio Lucenſi.

Affectus Juvenis Nobiliſſimi, annos nati 25. ſunt duplices. Alii namque ſunt antiquiores ab anno 1647. in hunc uſque diem per vices recurrentes; poſteriores alii anno 1649. poſt lapſum præcipitem ſupervenientes, & continuo affligentes. Primi generis ſymptoma duplex eſt, Epilepticum ſcilicet, & maniacum. Maniacum quidem fuit illud, quod contigit menſe Junio anni 1647. in quo mota mente nudus per cubiculum oberravit virga ferrea quoslibet etiam familiares cædere tentans. Epilepticum verò fuit, & eſt illud, in quo noctu & repente edito quodam vocis incompoſito ſono, tanquam vomiturientis (ut ſcribitur à præclariſſimo Viro) cum quadam membrorum concuſſione, ſine ſenſu brevi temporis ſpatio in terram corruit. Qui affectus ſæpius eodem modo, & fere eadem hora corripuit Patientem Illuſtriſſ. & etiamnum invadit: à quo tamen menſes triginta duos continuos prorſus immunis perſtitit. Secundi generis affectus eſt oris tortura contuſionem capitis ſubſecuta, cum effuſione ſanguinis ex aure dextra, & aliquo levi dolore muſculi temporalis dextri, & in præſentia perſeverante.

Affectuum prædictorum eſſentiam, & ideam quod ſpectat dubitandum non cenſemus cum Viris præclariſſimis de ſymptomate epileptico, cùm aquam antepilepticam pro ipſius curatione in uſum revocarint. Tria tamen circa epilepſiam diſcutientia veniunt. Primum eſt, an præſens affectus ſit vera epilepſia. Secundum, an ſit eſſentialis. Tertium, à qua cauſa proveniat. Nec immeritò dubitari poteſt, an ſit vera epilepſia, vel potius ſomnium in ſomnis apparens; cùm superveniat patienti ſomniis terrificis aſſueto, in primo ſomno ſemper, & eadem hora ſaturato ventriculo; atque aliquando ſucceſſit loco epilepſiæ delirium ferinum, quod non raro fit in ſomno, ut patet in noctambulis. Ex quibus quis ſuſpicari poſſet, hoc accidens ſomnianti superveniſſe, dum ſcilicet vapores à cibo, eoque copioſo elevati opprimunt ita primum ſenſorium, ut impedita ſpirituum animalium effuſione ad inſtrumenta reſpirationi dicata, ſuffocationis periculum inferant, ac incompoſitus vocis ſonus edatur cum ſuffocationis periculo, quod vitare tentans Patiens Illuſtriſſ. natura excitante, ut fit dum dormientes revolvuntur in lecto ſurgit, præcepſque ruit in terram inſtar epileptici. Cæterum hoc in caſu noſtro locum non habet. Primo, quia ſi prolapſus in terram fieret à ſomno, experrectus non permaneret immobilis, & ſine ſenſu, vel potius cum motibus convulſivis. Secundo, quia excitatus præteritorum recordaretur, & aliqua referret: quod non fit. Tertio, quia invaderet in ſomno ſemper: cùm tamen aliquando invadat qua hora it cubitum, & quandoque pomeridianis horis, quo tempore non decubuerat: ac propterea ſtatuendum cenſeo, incipere aliquando in ſomno, perfici tamen in vigiliis, ut non raro evenit cum in epilepſia, tum in vertigine, & aliis affectibus. Affectumque hunc fieri cenſeo, cerebro tum primario affecto; tum aliunde vapores recipiente, & præſertim à ventriculo, & à præcordiis, ideoque prænunciari modo per aurium ſibilum, modo per anguſtiam partium ſpiritalium, & aliarum infernarum partium, ſemper tamen affecto cerebro, quam ob cauſam immunis ab affectu gravitatem capitis obſervat, obtuſoſque ſenſus habet aliquo temporis ſpatio.

Majori cum difficultate determinari poteſt à qua cauſa proveniat, nunquid ſcilicet à pituitoſa materia, quod fit ut plurimum, vel àilioſa, vel ab atrabilari. Si proclivitatem ad ſomnum ſpectamus, de pituitoſæ prædominio ſuſpicari poſſumus. Sed ſi temperamentum totius & jecoris, ſi accidentia ſupervenientia, ſi excreta, dicendum eſt, adeſſe quidem aliquam pituitæ copiam in cerebro humidioris temperamenti, prædominari tamen bilem, & melancholicam; imò ſuſpicione non vacat, humorem melancholicum exuſtum cæteris omnibus præpollere: ita ut maſſa ſanguinea in caſu noſtro ſit à prædominio melancholica. Qua ratione prodidit Hip. melancholicos magna ex parte fieri epilepticos, dum enim irruit humor in mentem, fiunt melancholici: dum verò in corpus cerebri, epileptici: quod accidiſſe obſervamus in caſu noſtro; quando namque vapores acres atrabilares impetum fecerunt in corpus cerebri, vellicando membranulas ventriculorum cerebri, factus fuit & fit epilepticus; quando verò menſe Junio anni 1647. affecerunt iidem temperamentum cerebri aſcendentes ſpiritus, factus fuit maniacus, ſive delirus: nunquam tamen bilem evomuit, ut mihi retulit: ex quo conjectare poſſimus affectum præſentem à bile provenire. Verum cùm Patiens Nobiliſſimus ſit famelicus, atque affectus invadat poſt aliquod tempus ab aſſumpto cibo, ſtatuendum potius in ventriculo atram bilem aliquando congeri, inſultuſque epilepticos inferre: quod confirmatur ex ſanguine melancholico aliquando per hæmorrhoidales venas ſponte fluente. Et hæc de delirio, & epilepſia ſat erunt, maturiori judicio ſemper ſubjicienda.

Quod ſpectat ad oris torturam, cùm hæc ſucceſſerit validæ contuſioni capitis poſt præcipitem lapſum è loco ſublimi noctu, cum aliqua mora ſub dio, & ſubgrundiis tempore pluvio, cùmque tunc non brevi temporis ſpatio jacuerit ſine ſenſu & motu; ut ſuſpicio ſubſit Nobiliſſ mum Patientem tunc apoplexia levi fuiſſe detentum ab Hippocrat. propoſita, 7.

Aph. 58. his verbis: *Quibus occaſione aliqua cerebrum fuerit vehementer concuſſum, mutos fieri protinus neceſſe eſt*; addente Galen. in comm. Hippoc. conſueviſſe ſub nomine Aphoniæ ſignificaſſe eos, qui cujuſvis motus aut ſenſus jacturam faciunt, non aliter ac apoplectici, & attoniti ſine ullo ſenſu omnino, ac motu proſtrati jacent. Credibile quinetiam eſt paralyſim ſubſecutam fuiſſe, hancque ob cauſam ſpaſmum cynicum ſeu oris torturam superveniſſe potius in paralyſi, quam ex convulſione, quandoquidem contuſio facta eſt in parte dextra capitis, tortura autem facta eſt ad ſiniſtram. Et ſicuti prædictam contuſionem ſubſecuta eſt ſanguinis effuſio ex aure dextra, indicio manifeſto diſruptionis venarum; ita certo certius affirmandum exiſtimo, paralyſin factam fuiſſe ob diſruptos ſurculos nervorum tertiæ conjugationis, cum præſertim nec dextrum ſupercilium elevari, nec dextra palpebra perfecte deprimi poſſit, ſicuti aliàs perpendebam, quando de præſenti affectu conſului.

Concludendum itaque exiſtimo torturam oris eſſe prorſus incurabilem, ac propterea de ipſa nil ulterius addendum eſſe cenſeo. Si itaque de epilepſia loquimur, hanc utique curatu difficilem fore non nego, cùm ſit antiqua, cumque ab ætatis mutatione juvamentum nullum ſuſcipere poſſit, quale ab Hipp. prænunciatum fuit in 2. Aph. 45. his verbis: *Epilepſia laborantes pueri, tum loci victuſque, tum maxime ætatis mutatione liberantur*: ibi enim loquitur de epilepſia ab ortu naturæ à pituita proveniente; cujus ratione 5. Aph. 7. dixit: *epilepſia ante pubertatem mutationem recipit poſt 25. vero annum ferè comitatur ad interitum*: quandoquidem jam ſtatutum eſt epilepſiam præſentem aut fieri à bile flava, aut ab exuſta & melancholia, ut ego exiſtimo; qui humores tantum abeſt, ut ætatis mutatione imminuantur & contemperentur, quin potius intentionem, & augmentum ſuſcipiant; removeri tamen poterit, Medicis præſidiis, & congrua victus ratione. Medica verò ſunt Chirurgica, & Pharmaceutica.

Inter Chirurgica commendatur ſanguinis detractio antehac experimento comprobata in Juvene Nobiliſſimo, quæ fieri debet ex jecoraria dextri brachii, vel ex communi ad uncias octo circiter: aperiantur deinde venæ ſedales, non hoc tantum tempore, ſed ſingulis menſibus per duos dies ante novilunium, cum affectus hic acceſſerit die novilunii, vel ſubſequenti; propterea diligenter obſervandum eſt quo tempore frequentius invadat paroxyſmus, tuncque occupandus eſt affectus hæmorrhoidum reſeratione, quæ repetatur per plures menſes, quo materia aſſueſcat prædictæ evacuationi. Fonticulus inuratur dextro interno femori. Et hæc de Chirurgicis.

Leniatur alvus ſyr. viol. ſol. de polypod. compoſ. cum fol. ſennæ. Præparentur humores ſyr. de pomis, de ſucco borrag. & de cichorio, cum diluto cichorii, rutæ caprar. pentaphylli, acetoſæ; purgenturque infuſione rhabar. & ſennæ ipſi familiari, addito ſyrupo de polypod. compoſ. & roſ. ſol. Quod ſi alvus fuerit adſtricta utatur frequenti clyſtere ex oleo viol. amygd. amar. cum melle roſ. ſol. Repetatur deinde humorum præparatio cum ſyr. de pomis compoſ. de cichorio compoſ. & melle ſcyllitico, cum decoct. ſuprafcripta; alternisq; diebus præſcribantur ℥ iij. decoct. epithymi Meſ. loco ſupraſcriptæ decoctionis, inſiſtendo huic evacuationi plures dies. Qua peracta, duo genera remediorũ uſui erunt, ſerum ſcil. lactis capr. & aq. Villenſis, vel Noceræ. Illud exhibeatur modo dejectorium, modo diureticum; dejectorium cum ſyr. roſ. ſol. aut cum infuſ. ſennæ & epithymi: tuncque erit depuratum. Diureticum verò fiet deſtillatum cum ſeminibus quatuor majoribus frigidis, oxalide, portulaca, & ſucco cichorii depurato, cui præmittetur bol. confect. ex margar. præp. ſmarag. ſeminib. Pœoniæ pulver. ac ſpecieb. diarrhodonis abbatis: cujus uſus erit dies quindecim: exhibendo dejectorium ad ℔ iij. qualibet vice, & diureticum ad ℥ viij. Interim adventabunt tempora calidiora, tuncque aq. Villenſis dari poterit duodecim dies circiter, ea quantitate, eoque modo, ac forma, quæ eſt notiſſima viris præclariſſimis. Obſervando quod autumno repetenda erit etiam purgatio.

Major autem diligentia adhiberi debet in recto uſu ſex rerum nonnaturalium, ideoque cibi ſint boni ſucci, refrigerantes, & facilis digeſtionis, conceſſis prunis Damaſcenis, paſſulis, melonibus, cucurbitis, uva criſpa, ribes, ceraſis acidis, & ſimilibus; ita tamen ut ârida ultima menſa uſurpentur, interdictis lacticiniis, apio ſelino, aromatibus acribus, omnibuſque vaporoſis caput petentibus. Cœna ſit parcior prandio, & ſemper à cibo ſumat quidpiam ſubadſtringens, & intra horam ſaltem poſt cibum non decumbat. A vino prorſus abſtinendum cenſeo ſaltem aliquot menſes, cujus loco in uſu erit cereviſia ex lupulis confecta, vel aq. Noceræ, vel hordeacea dulcorata cum acido limonum ſaccharato, vel ſorbetto dicto Conſtantinopolitano; ac interim paretur ipſi potio ex ceraſis nigris maturis, accipiendo libras ducentas. horum ceraſorum contundantur cum oſſibus, deinde affundantur libræ centum aquæ fontis in qua infundantur per diem naturalem libræ duæ ligni buxi inciſi, & ligni arboris Tiliæ: necnon ℔ ß. radic. Pœoniæ, & tantundem radic. lilior. convallium, factaque infuſione per diem naturalem in aq. calida & ebullitione ad tertiam partem, aqua prædicta calida colata affundatur ceraſis contuſis, & fiat ebullitio duos ad dies, poſtea coletur, & ſuccus ſeu vinum recondatur in doliolo, impoſitis iiſdem lignis, quæ ſubſidebunt, & ſuccus clareſcet, in uſum continuum prandii, & cœnæ. Fugiat aërem nocturnum, radioſq; ſolares; ſomni ſint mediocres, pomeridianis vel interdicatur, vel fiant corpore ſupino, nec nocturni ſint admodum longi, exercitium mediocre, non ſtatim à cibo; mediocriſque ſit veneris uſus; alvus continuo lubrica ſervanda, cujus ratione modicum floris caſſiæ nuper extactæ, cum pulpa tamarindorum familiare erit, horiſque veſpertinis à cœna ſumere poterit cochlear conſervæ ex floribus liliorum convallium, florib. Pœoniæ, & roſis Damaſcenis, cum ſucco granatorum, & ſaccharo. & quando ſe quieti tradet, detineat in ore rotulam paratam ex ungula alces in pollinem redacta, Cranio humano uſto, raſura eboris, oleo de buxo & ſaccharo, formatis in rotulas cum aqua Pœoniæ, & in ore nocturnis horis detineatur una vel altera. His enim obſervatis, ani-

mique

mique pathematibus omnibus longe miſſis, & præſertim ira, ſpero fore ut ab hoc affectu præſervetur. Faxit Deus Optimus Maximus ut ad vota ſuccedat. *Idem ibidem.*

De Epilepſia. Pro Nob. Linonetti Recanatenſi. Ad Excellentiſſ. Pelliciam.

Quemadmodum compertiſſimum eſt Nobil. hunc patientem Epileptica affectione detineri. Involuntaria namque membrorum concuſſio, cum abolitione functionum principum, ſpuma circa os, pallore faciei, & memoriæ lapſu a paroxyſmo perdurante, id manifeſtiſſime confirmant; ita ex relatis à Viro præclariſſimo conſtat, cerebrum eſſe affectum eſſentialiter, & dependere affectum præſentem ab intemperie ejus humidiore, cum materia pituitoſa partim in ipſo genita, partim à ſubjectis partibus ſuppeditata; diuturna namque oculorum lacrymatio præcedens, frequens expuitio pituitæ craſſæ, morbi incrementum anni tempore frigido, hyberno ſcilicet, pallor faciei, & ſimilia id apertiſſimè confirmant; cùm præſertim nullam fere mutationem ſuſceperit affectus à victus ratione ordinata, vel inordinata, ex veneris uſu, aliiſque erroribus commiſſis.

Quare dubium eſſe poteſt, ſeroſam illam materiam alias in cerebro ſcatentem, quæque antehac per oculorum angulos in fluxu lacrymali jugiter expurgabatur, craſſiorem jam factam, diuturna mora in penitiori cerebri ſubſtantia corruptionem aliquam, & venenatam qualitatem contraxiſſe; vel ſucco melancholico permiſceri, cujus in juvenili ætate, & regione calida facilis proventus, ſicque affectum hunc contumaciſſimum & refractarium Productum fuiſſe, qui tot tamque validis remediis hactenus à Viro Doctiſſimo præſcriptis non ceſſit; inuſtioni præſertim duorum cauteriorum ipſimet capiti.

Ex quibus prænuntiare quis poterit cum Hippocrate, & Galeno epilepſiam hanc poſt viceſimum quintum ætatis annum jamdiu perdurantem incurabilem futuram; nec difficili negotio ætate ſenili, in apoplexiam deſituram, quod Deus avertat. Non ob id tamen à validioribus, & generoſioribus remediis deſiſtendum cenſeo, cùm vires habet ita robuſtas, ut quælibet etiam generoſiſſima remedia tolerare facile poſſit.

Quare tranſacta Canicula, totum corpus, & caput erit diligenter expurgandum, materiaque peccans attenuanda, incidenda, ſenſibiliterque, & inſenſibiliter evacuanda; cerebrum calefaciendum, & exſiccandum; metaſyntiticis, & à proprietate juvantibus venefica qualitas eſt eradicanda. Hæc præſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & congrua victus ratione.

Quoad Chirurgica, ratione totius, vena dextri brachii primo erit ſecanda; deinde aperiendæ venæ ſedales, ſi corpus fuerit plethoricum; nihil enim nobis relatum de corporis habitu, ut propterea ex ſuppoſitis ſit conſulendum, licet capilli ſint nigri, ſomnique turbati, ex quibus caloris quidam exceſſus in jecore ſe prodat. Detrahatur etiam parum ſanguinis ex vena frontis in progreſſu curationis; imò & veſicantia retro aures; & uſtiones variis partibus capitis poterunt adhiberi. Nec abs re eſſet in affectu adeò refractario, devenire ad terebrationem Cranii uſque ad deſquamationem primæ laminæ, quod remedium magis erit ex uſu, ſi in parte aliqua capitis fuerit gravitas, vel moleſtia: non omiſſis aliis levioribus revellentibus ad impediendam fluxionem.

Pharmaceutica ſint duplicis generis, univerſalia ſcilicet, & particularia: præparantia, & purgantia humores craſſos pituitoſos, & ſeroſitates melancholicas, eaque generoſiora. Ac proinde inter validiora præparantia locum habere poterit, ſyrupus de hyſſopo, de praſſio & oxymel ſcylliticum, cum decoctione radicum Pœoniæ, rutæ caprariæ, radicum liliorum convallium, foliorum tiliæ, peucedani, fumariæ, & ſimilium. Inter purgantia probantur pilulæ de nitro Alex. de lapide Lazuli, & cocciæ, præparatæ cum helleboro, & caſtoreo. Factaque totius purgatione duplici, & triplici, purgandum erit caput validioribus primò maſticatoriis, tum & errhinis, maſticatoriaque fiant ex pyrethro, ſtaphiſagria, & zingibere, cum cera, & reſina, errhina vero parentur ex elaterio in lacte diſſoluto, vel ex ſucco majoranæ, & ſeminibus nigellæ, aut helleboro pulverizato, cum ſucco malvæ, aut ex tabaco, ſeu nicotiana per nares attracta. Accedant tertio quæ lacrymas excitare valeant. Si enim lacrymarum ſuppreſſio huic affectui anſam dedit, earumdem revocatio proderit neceſſariò. Hoc autem præſtabunt vapores acres ceparum, allii, naſturtii, oculorum ablutio cum aquis acribus. Inter cætera caputpurgia cenſeo primas partes deberi fumo tabaci ſupra propoſito. Factaque univerſali totius, & particulari capitis expiatione, duo interna topica præſcribenda cenſeo, primo laudo aquas thermales magni Balnei Divi Petri in agro hoc Patavino ſcatentes, ſi temperamentum totius fuerit calidius; ſin minus, uti poterit Aponitanis, tanquam calidioribus, & magis exſiccantibus: hæ enim per vapores caput petentes facilè digerere poterunt materiam in cerebro peccantem. Si hæ non contulerint, vel ſi patiens Patavium ſe conferre non poterit, laudo aquam ſtillatitiam hunc in modum paratam. Recipe ſex paria hirundinum, & totidem picarum lanugine tectarum, radicum Pœoniæ maris, Luna decreſcente ſub ſigno Leonis collectarum, ligni viſci quercini, buxi raſpati ana ℥ iij. ſaſſafras inciſi ℥ j. florum liliorum convallium, florum hyperici, tiliæ arboris, primulæ Veris, roris marini ana pugil. duos: incidantur pulli cum viſceribus, & lanugine, contundantur radices, & imponantur in vaſe vitreo, affundendo ſucci ceraſorum nigrorum, de ruta capraria, acetoſæ, limonum, aceti ſcyllitici ana uncias quatuor, vini albi generoſi libras duas, macerentur triduum in balneo Mariæ, additis floribus præſcriptis in maceratione, factaque forti expreſſione, & colatura, deſtillentur, & ſervetur aqua; cujus doſis ſingulis matutinis horis erit ad uncias tres cum tribus guttis olei de buxo, & ſpiritus ſalis, præmiſſo bolo hunc in modum parato. Recipe terebinthinæ Cypriæ lotæ in aqua lavendulæ, caſtorei ana

drachm. i. ſem. ſeminum Pœoniæ pulverizatorum, cardamomi, Cranii humani ana drach i. ſem. ungulæ alces pulver. ſcrup. ij. cum oxymel. ſcyllitic. folia boli decem quorum ſingulis diebus ſumat duos, & ſuperbibat aquam ſupraſcriptam. Ab his internis duo alia externa utiliſſima futura cenſeo, primum erit ſtillicidium ex aquis thermalibus, amplo tubulo ſuturam coronalem cum impetu perfundens, hoc enim humores etiam craſſiſſimos digerere valebit. Secundum eſt inunctio venarum jugularium, & retro aures cum oleo de buxo, ejuſdemque olei inſtillatio in aures. Hæc ſunt validiſſima, quæ tutiſſimè adminiſtrari poterunt. Quibus ſi non ceſſerit affectus, cogitandum erit de inunctione cum hydrargyro. Hæc enim ſicut in lue Gallica contumaciſſima attenuat etiam gummata duriſſima capitis, tota materia morbifica per os excreta, ſic in caſu præſenti exſtirpare poterit materiam hanc veneficam in penitioribus cerebri partibus concluſam.

Victus ratio ſit tenuis, attenuans, exſiccans, Viro præclariſſimo quam notiſſima: quam propterea lubens omittendam duxi. *Idem ibidem*.

De Epilepſia cum Albugine oculi. Pro Nobili Puero.

Illuſtriſſimus Puer ætatis annorum tredecim, temperamenti calidi & humidi totius, habituſque carnoſi, cum inæquali viſcerum naturalium intemperie, calida ſcilicet hepatis & frigida ventriculi, à naturæ primordiis cerebrum impenſe humidum & magnum ſortitus, nec unquam in infantia favis, achoribus, aliiſque capitis ulceribus fœdatus, ſed ſemper mundus, ſtatim ab incunabulis graviſſimis malis conflictatus fuit. Ex valido namque materiæ defluxu ad oculum albugo ſuborta fuit, cum ejuſdem cæcitate; graviſque acceſſit ſenſus, motus, & actionum principum deperditio, cum concuſſione corporis, quæ tamen per medica præſidia præſcripta, tenellæ ætati accommodata ita remiſerunt, ut fieret quidem aliqua mentis alienatio, cum rubedine faciei, ſubobſcura locutione, & aliqua brachiorum levi extenſione: quæ tamen ſtatim ita ceſſabant, ut conſueta puerorum ludicra jam miſſa repeteret, prævideretque imminens ſymptoma, quod aſtantibus ſignificabat: atque ideo ſedens, vel alicui innixus, accenſa facie ſubobſcurè loquebatur, cum levi brachiorum motu, & quadam mentis alienatione, ac brevi temporis ſpatio ceſſabat affectus. Symptoma prædictum non rarò præcedebat, & aliquando ſubſequebatur ſingultus, ſemperque à ventre inferiore morbum ortum ducere referebat, qui nunquam tempore ſomni invaſit, ſine ulla periodo, nec magis in novilunio, quàm plenilunio, ſed indifferenter quolibet tempore corripiebat. Quatuor verò ab hinc annis, dum ſymptomate gravius corriperetur, urina involuntariè fluxit, ſemel atque iterum recurrente ſymptomate: quod ab anno frequentius eſt, levius tamen, præterquam menſibus elapſis, cum tota die intereſſet ſolemni belli ludicro equitum haſtis concurrentium ſub radiis ſolaribus, ſequenti die comitiali morbo graviori fuit detentus. Apparuit enim totius corporis convulſio, ſpumaque in ore, cum detentione omnium functionum principum: a quo tempore bis aut ter vera epilepſia correptus fuit. Multa remedia variis temporibus adhibita fuerunt, plures annos geſtavit fonticulum in occipite, mox exacto octavo ætatis anno occluſum, inuſto alio ſiniſtro brachio. Decocta varia ſumpſit radicis Chinæ, ligni viſci quercini, & ſimilium: aſſumpſit ſerum lactis caprini: alvum valde adſtrictam habet, urinam craſſam, turbidam, jumentorum urinæ ſimilem, & in magna copia. De agendis conſulit.

Quare pro præſentis affectus curatione, ſupponendum eſt primo tanquam indubitatum, ex accidentibus propoſitis, affectum hunc ſtatim ab initio epilepticum fuiſſe, beneficio tamen remediorum tunc adminiſtratorum mitiorem fuiſſe redditum, ita ut referret ſpeciem vertiginis, & delirii; cum mente non conſtaret, brachia leviter extenderet, & lapſus periculum adeſſet, niſi fulcimento alicui inniteretur; progreſſu tamen temporis in veram epilepſiam degeneraſſe, talemque eſſe in præſentia. Difficultas aliqua ſuboritur in aſſignanda parte eſſentialiter affecta, & cauſa morbifica. Cùm enim ratione partis affectæ triplex ſit Epilepſiæ ſpecies, teſte Galeno, tertio de Locis Affectis ſeptimo alia ſcilicet, in qua caput, & cerebrum eſſent: aliter afficitur; alia per conſenſum à toto; & alia per conſenſum à parte aliqua determinata, tria ſunt, quæ nos in eam opinionem ducere poſſunt, quod caput ſit eſſentialiter affectum; quorum primum ſpectat ad malam capitis conformationem. Magnum enim caput habere referunt, in quo propterea magnam pituitæ copiam adeſſe ſupponendum eſt; ſecundum eſt, quod achoribus & favis non laboraverit lactantibus in capite erumpere conſuetis, per quæ ulcuſcula vitioſa illa excrementa ex ſanguine menſtruo congeſta ſolent expurgari; de quibus Divinus Hippocrates in Libro de Sacro morbo prodidit; pueros epilepſia non tentari: qui ulcuſcula illa paſſi fuerint; tertium eſt, quod in infantia ex copioſo humoris defluxu albugo ſupervenerit, cum cœcitate alterius oculi, quo tempore gravi epilepſia correptus fuit. Ac proinde per ſigna deſumpta ab eſſentialiter inhærentibus, ab actionibus læſis, ab excretis præter naturam retentis, atque partibus à capite oriundis facilè colligere eſt cerebrum in caſu præſenti eſſentialiter eſſe affectum, quod & à Viris Excellentiſſimis curæ ejus præpoſitis ſuppoſitum eſſe cenſeo, cùm fonticulum occipiti inurendum præceperint. Non deſunt tamen validiſſima argumenta, quæ nobis contrarium ſuadeant: quorum primum, & palmarium eſt, quod ab Illuſtriſſimo Patiente præſentiatur paroxyſmus imminens, ut relatum eſt: quod ſignum tanti æſtimatum fuit à Galeno, ut in libro de puero Epileptico, hoc ſolo argumento ductus ſtatuerit, puerum illum de quo agebat, laboraſſe epilepſia per conſenſum à pede; quoniam ſentiebat auram quandam inde elevari, antequam caderet. Aliud eſt, quod præſens affectus numquam habuerit certas periodos, quæ in eſſentiali recur-

rere

rere ſolent ad Lunæ motum, ut hanc ob cauſam morbus Lunaris vocetur. Tertium, quod levioribus remediis in principio adminiſtratis ita remiſerit, ut in vertiginoſam paſſionem degeneraverit. Quartum & ultimum, quod invadente ſymptomate rubeſcat facies, quodque recedens nullam moleſtiam relinquat in capite. Refertur etenim in hiſtoria, quod ſtatim ad ſe redibat, & conſuetos puerorum ludos inchoatos continuabat; cùm tamen eſſentialem affectum ſubſequi ſoleat capitis gravitas, & ſenſus obtuſus; præterquam quod ſingultus modo præcedit: modo ſubſequitur affectum. Quæ cùm ita ſint, non immeritò quis exiſtimaverit affectum hunc eſſentialem non eſſe, ſed per conſenſum ab hypochondriis, quorum moleſtia præcedit.

Quare ſtatuendum cenſerem, adeſſe quidem maximam in capite diſpoſitionem ab ortu naturæ contractam, non tamen a ſola capitis magnitudine indicatam. Non enim ſemper caput magnum eſt vitioſum, ut habemus ex Galeno in Libro Artis medicæ, Capite ſecundo, ſed tunc tantum quando eſt male conformatum, de qua mala conformatione in hiſtoria nulla mentio; ſed potius ex detentis menſtruis excrementis, & humidiore intemperie, ob quam multa congeris excrementa: concurrere tamen etiam evaporationem à ſubjectis partibus elevatam, tanquam cauſam prædictos humores attenuantem, impuriores reddentem, concitate moventem: atque hinc fieri quod humores prædicti, qui antea quieſcentes nullum inferebant incommodum, concitatius deinde moti, irruenteſque in ventriculos cerebri, ſua mala qualitate, & acrimonia vellicent internam membranulam ventriculorum ejus, atque ita excitent expultricem ipſorum ad ſui expulſionem; quam neceſſario conſequitur membrorum concuſſio, ob conſenſum nervoſæ ſubſtantiæ, & functionum principum abolitio, ob perturbationem ſpirituum animalium; non enim cenſeo epilepſiam fieri ex ventriculorum obſtructione, magis aut minus perfecta, ut determinaſſe viſus eſt Galenus cujus doctrinæ multi in hoc aſſenſum præbent, ſed ex ſimplici irritamento; alioquin apoplexiam ſemper præcederet Epilepſia. Hæc autem cauſa movens interna eſt vapor impurus à ventriculo, & venoſo genere elevatus, ex crudis & calidis humoribus in illis partibus contentis, cuilibet obviis ex urinis illis craſſis, & turbidis, quas continuo excernit; unde tunc obſervat Patiens læſionem ſenſibilem circa viſcera, ſingultuſque præcedit, vel ſubſequitur affectum invadentem cum rubedine faciei: idque confirmatur ex eo quod in vehementem incidit Epilepſiam, poſtquam totam diem manſit ſub radiis ſolaribus, occaſione equeſtris certaminis ſupra propoſiti. Quare concludendum cenſeo, mineram in capite contineri, eamque ab exhalationibus agitari, atque ita affectum eſſe eſſentialem, & per conſenſum à viſceribus naturalibus, & à venoſo genere. Hincque facilè ſtatui poteſt, quænam ſit cauſa morbifica. Non enim eſt materia pituitoſa ſimpliciter, à qua utplurimum fit Epilepſia in pueris, neque bilioſa, à qua ex Galeno facta fuit in illo Grammatico; ſed à menſtruali illo excremento utplurimum expurgari conſueto per achores; hæc etenim materia deleteria quadam qualitate affecta, magis um morbum, quem Epilepſiam vocant, producere valet, dum præſertim attenuatur, acriorque redditur à vaporibus, & ab aliis extrinſecis cauſis calefacientibus.

Quæ ſi vera ſunt, compertum eſt præſentem affectum hæreditarium eſſe, non ſolum ex paterna capitis excedente humiditate, ſed longè magis ex menſtruali matris excremento non expurgato. Non ob id tamen de ſalute deſperandum, non ſolum ob mutationem temperamenti per ætatem, de qua Hippocrates, ſed & per medica præſidia a Viro præclariſſimo alias adminiſtrata, nuncque etiam propoſita, quibus lubens & volens ſubſcribo.

Duo tamen præ cæteris ſummopere profutura cenſeo, videlicet plures uſtiones in variis capitis partibus factæ, intactis ſuturis Cranii, putrefacta & remota eſchara, ita ut diu ulcuſcula ſerventur aperta. Aliud eſt ſetaceum in occipite, & fonticulus in dextro interno femore, quæ pariter aperta ſerventur.

In reliquis, inſiſtendum lenientibus, præparantibus & levioribus purgantibus. Inter præparantia oxymel ſcylliticum tantopere à Galeno commendatum, & inter purgantia rhabarbarum, & agaricus, erunt peropportuna: à quorum uſu præſcribetur decoctum ex ligno buxi, ſantalis citrinis, & ligno viſci quercini, cum ruta capraria, radice Pœoniæ, cichorio, betonica, & radice liliorum convallium, præmiſſo bolo ex Cranio humano, caſtorio, & ungula alces.

Victus proportione reſpondeat, vino profſus interdicendo, ipſiuſque loco, fiat vinum ceraſorum nigrorum continuo bibendum: cujus inopia, paretur aqua ex ruta capraria. Et hæc annotanda duxi, in confirmationem propoſitorum a Viro in arte verſatiſſimo. *Idem ibidem.*

De Epilepſia. Pro Illuſtriſſimo Comite Bonifacio de S. Bonifacio.

Comes Illuſtriſſimus viceſimum ætatis annum agens, temperamenti calidi ad humidum vergentis quoad totum, & caput, hepatis calidioris, & humidi, & ventriculi ſubfrigidi, quinque abhinc annis motum convulſivum totius corporis, cum detentione functionum principum paſſus fuit: morbum ſcilicet Comitialem à Latinis, à Græcis verò Epilepſiam vocatum, à Galeno deſcriptam in Libro de Symptomatum differentiis tertio per totius corporis convulſionem, cum detentione functionum principum, ſymptoma ſcilicet in actione animali læſa, & ea depravata, quæ annum ceſſavit, poſt diligentem totius expiationem, & aquæ Beatæ Virginis potum: redit tamen, atque iterum uſu medicamentorum ceſſit, & præſertim decocti confecti ex radice Chinæ, & ligno ſaſſafras. Verum anno elapſo, æſtivo tempore, dum incompoſitiſſima victus ratione uſus fuit, dumque æſtuante Sirio Iter fecit in curru aperto, poſt plures febres tertianas, ſemitertianas, & errati-

cas, cum univerſali pruritu, cutis efflorefcentiis, & excretione bilis per vomitum, & alvum, menſe Octobri vertiginem paſſus fuit, cum febre, quibus denuò ſucceſſit Epilepſia.

Pro cujus curatione, conſultatione habita determinatum fuit, adeſſe quidem pituitæ copiam, genitæ cùm in ventriculo, ob errores in victu, tum in capite humidiſſimo: longè tamen præpollere bilem, & melancholiam, indicatam à febribus præteritis, temperamento jecoris fervido, & excretis per alvum, & vomitum; horumque humorum alios in capite genitos eſſe, pituitoſos ſcilicet, alios in jecore, ab eoque per venoſum genus caput petere, cum ſuo forma humoris, tum ſub forma vaporis: atque ideo epilepſiam hanc eſſe modo eſſentialem modo per conſenſum à toto venoſo genere. Quem conſenſum licet non propoſuerit Galenus quinto de Locis Affectis ſexto, ubi ex profeſſo de hoc affectu egit, & propoſuit tantum conſenſum ab ore ventriculi, utero, & à partibus extremis; attamen cùm aſſeruerit ex Hippocrate, melancholicos magna ex parte fieri epilepticos, dixeritque tres eſſe melancholiæ ſpecies, eſſentialem ſcilicet, per conſenſum à toto, & ab hypochondriis, quodammodo admiſit epilepſiam factam per conſenſum à toto, propoſitam à Victore Trincavello in quodam male curato ex ſcabiei inunctione, non præmiſſa corporis purgatione: cujus conſenſus habemus indicia manifeſtiſſima: primo ex præcedente pruritu cum febre, deinde ex puncturis quibuſdam partium ſubcutanearum, & formicatione veluti quadam parum ante acceſſionem: quo ſolo ſigno diſtinxit Galen. epilepſiam eſſentialem ab ea quæ fit per conſenſum 3. de Loc. Affect. 7. Eſſentialis autem patet ex gravitate capitis, & ex copia pituitoſæ materiæ per nares emunctæ: hinc itaque fit, ut à vaporibus acribus vellicatis membranis internis ventriculorum cerebri, excitata expultrice ad expellenda noxia, fiat concuſſio cum ventriculorum cerebri, tum & totius corporis, quam ſequitur eorumdem ventriculorum ſubſidentia, diſſolutis ſpiritibus animalibus, atque hinc abolitio functionum principum, non propter obſtructionem ipſorum, ut eſt communior opinio, alias ſemper apoplexiam præcederet epilepſia. Et hæc de eſſentia, & cauſis præſentis affectus.

Ex quibus non eſt difficile colligere, quid de hoc affectu ſperandum ſit; negandum etenim non eſt ſumma cum difficultate ſanatum iri, cum ſit antiquus, atque frequentior quam antehac, & dependeat ab humoribus craſſis, necnon & ab inæqualibus viſcerum intemperiebus. Nec ſperandum eſt cum Hippocrat. 5. Aphoriſm. 7. Curationem ante pubertatem admiſſurum eſſe; loquitur enim ibi Hippocrat. de epilepſia in infantia moleſta, ob nimiam cerebri humiditatem, & de ipſius remotiore mutatione temperamenti per ætatem, non ideo negans epilepſiam ultra illam invadentem ob alias cauſas, tolli poſſe per mutationem victus, & aëris, vel per medicamenta: propterea dixit idem Hippocrat. primo in 6. Epid. 5. Puerorum eclampſies una cum pubertate quibuſdam mutationes habent: Galen. in comment. dixit, non omnes epilepſias pueris ſupervenientes mutatione ætatis tolli, ſed illas tantum, quæ ab ortu naturæ fiunt, ob nimiam humiditatem cerebri. Aliæ namque ex erroribus in victu, remediis opus habent, ut in caſu præſenti, cùm Patiens Illuſtriſſimus vires habeat robuſtas.

Ideo Curatio tentanda, vel ſaltem præſervationi incumbendum, ſi affectio morboſa removeri non poterit. Quod fiet ſi humores peccantes in toto, & partibus evacuabuntur, intemperieſque jecoris refrigerantibus, ventriculi exſiccantibus, & cerebri refrigerantibus, & exſiccantibus, cum corroboratione corrigentur, non omiſſis bezoardicis, & a proprietate juvantibus. Quæ præſtabuntur remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Et primo quantum ad fontem Chirurgicum, cùm jam fuerit eductus ſanguis non ſemel, ſed ſæpius ex utroque brachio, pede, hæmorrhoidibus, & ex ambitu totius, ſuperſedendum videretur quacunque ſanguinis evacuatione; attamen in hac excedente jecoris caliditate melancholiæ copiam generante, non erit inconſultum venas ſedales ſingulis menſibus prope novilunium aperire, quo natura edocta, prædictæ aſſueſcat evacuationi. Quoad alia Chirurgica præſidia, geſtat duos fonticulos, in brachio ſiniſtro, & dextro interno femore; qui non occludantur; neque de ſetaceo in occipite; neque de cauterio prope ſuturam coronalem cogitarem, ne major materiæ copia trahatur ad caput.

Inter Pharmaceutica, repetantur lenientia, præparantia, & purgantia, antehac cum juvamento ſumpta, abſtinendo à generoſis purgantibus, ratione ventriculi: purgeturque caput gargariſmatibus, & maſticatoriis, miſſis errhinis ſternutamentum cientibus, metu paroxyſmi epileptici. Hiſque peractis ſumat triduum aquam Teruttianam ad ℔iij. ſingulis diebus, cum melle roſ. ſolutivo. Præſcribatur deinde decoctum ex ſalſa parilla, ligno buxi, ſantalis citrinis, & ligno viſci quercini, cum radice Pæoniæ, ruta capraria, & cichoraceis, præmiſſo bolo ex ungula alces, Cranio humano, & ſtercore pavonis maris, cum terebinthina Veneta, continuando uſum ipſius per 20. dies. Ac tandem bibat aq. B. Virginis ex agro Patavino per 15. dies circiter, cum ſyr. capil. Ven. & modico ſpir. vitr. eo modo quo in uſu eſt, ut per urinam excernatur. Extrinſecus fiat ſtillicidium ventriculo cum aq. Aponitana, munito jecore unguento ſantalino, ſuperpoſito deinde cerato maſtichino, cum oleo nuc. moſch. Capiti fiant lotiones ex aqua noſtra Laſtrenſi. Nec omittantur conſ. flor. Pæoniæ, rutæ caprar. lilior. convallium, & flor, borraginis, cum ungula alces ad ʒj. in aurora.

Victus ſit refrigerans & humectans: abſtineat ab aromatibus, a placentis, lacticiniis, piſcibus cruſtatis, & paluſtribus, carnibus leporinis, agninis, cervinis, & avium paluſtrium: potu item cujuslibet vini ad annum integrum, cujus loco paretur ex ceraſis nigris contuſis, quæ in aqua ebullierint quatuor dies, ſervata colatura. Facta prædicta corporis expiatione, ſanguine ex venis ſedalibus in plenilunio educto ſingulis menſibus, aſſumpto vino ceraſorum, convaluit uſque ad annum 36. circiter, quo tempore interfectus fuit, non obſtante ſententia Hippoc. & Gal. 5. Aph. 7.

quod

quod poſt 25. annum ferè comitatur ad interitum affectus. *Idem ibidem.*

De Epilepſia. Pro Spectabili Viro.

Affectum præſentem Epilepſiam eſſe, ſumma cum ratione determinatum video à Viro Excellentiſſimo. Motus namque convulſivi, cum detentione facultatum principum, & ſpuma circa os id clariſſime confirmant. Quibus forſan jungitur vox inarticulata, & gemitus, prout ſæpe evenit in hoc affectu. In quo cerebrum eſſe partem affectam teſtantur actiones motrices,& principes læſæ; illæ quidem depravatæ, hæ vero, non dixerim, deperditæ in caſu præſenti, cùm memoria recolat omnia poſt acceſſionem,ſed ſaltem imminutæ,eoque magis, ſi paroxyſmi tempore in terram cadat; ita tamen afficitur, ut me quoque judice, id fiat per conſenſum a ventriculo, non ſecus ac in Grammatico illo,cujus hiſtoriam retulit Galen. lib.5. de Loc.aff.6. ubi aſſeruit, non raro epilepſiam fieri per conſenſum ab ore ventriculi exquiſito ſenſu prædito. Verum quidem eſt quod aliquando cerebrum trahitur in conſenſum ab ore ventriculi, ob cruditates in ipſo congeſtas, aliquando ob humores acres, & bilioſos, ut illi Grammatico contigit, tunc epileptico facto, quando vel iraſcebatur, vel inediam patiebatur, quod de Patiente noſtro nobis non conſtat, cùm vomitus vel non ſit ſubſecutus, vel de eo nulla fuerit mentio. Utcumque tamen ſit, conſentit abſque dubio mediantibus nervis ſextæ conjugationis, ventriculus cerebro, vaporeſque ad hoc tranſmittit acrimoniæ alicujus participes, ejus ventriculis noxam inferentes, ac vellicantes internam ipſorum membranam, qui propterea ſunt in cauſa ut cerebrum ſeſe concutiat ad expellendam cauſam noxiam, ad cujus concuſſionem agitantur poſtmodum ſpiritus,prohibetur ipſorum influxus ad ſenſoria, & convellitur nervoſa ſubſtantia intra cranium contenta, atque ita tollitur ſenſus & motus voluntarius, cum abolitione functionum principum, & convulſione corporis, modo totius, modo quarundam tantum partium, prout major eſt, vel minor concuſſio, quod proditum ab Hippocr. & Galen. videl. ab eodem humore melancholico fieri epilepſiam,& melancholiam;epilepſiam, dum irruit in corpus cerebri,melancholiam vero, dum afficit mentem, ideſt dum alterat temperamentum ejus.

Materiam autem peccantem à prædominio melancholicam eſſe ego quoque mihi perſuadeo, dum video patientem ipſum tot annos ab affectu immunem vixiſſe, à quo ſanè majorem labem ſuſcepiſſet in puerili ætate, ſi à pituita prædominante fieret.

Propterea Hippocraticum prognoſticum locum non habet, dum dicit epilepſiam antè pubertatem curationem ſuſcipere, poſt 25. annum fere comitari ad mortem uſque; ibi namque loquitur de epilepſia infantibus familiari, à pituitoſa materia proveniente. Non ob id tamen negandum eſt affectum præſentem magni momenti eſſe, medicíſque præſidiis tentandum, antequam ulterius progrediatur.

Quare præſcripta univerſali corporis expiatione, revellendi ſunt vapores à capite, mineram congeſtam evacuando, ventriculique intemperiem corrigendo, eundemque cum capite corroborando,remediis Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diæteticis.

Chirurgiam quod attinet,ſanguis equidem ratione totius educendus erit ex interna dextri brachii, ratione jecoris ſanguinis officinæ,dummodo in ſiniſtro hypochondrio tenſio aliqua non obſervetur,in quo caſu educendus eſt ex interna ſiniſtri brachii; interpoſitoque congruo temporis intervallo, aperientur etiam venæ ſedales, à quarum menſtrua purgatione parca tamen, maximam utilitatem percipiet. Fonticulos quod ſpectat, unum jam admitterem in dextro interno femore. Crurum frictiones frequentes cum aqua valdè calida ad varices excitandos mihi probantur.

Pharmaceutica ſint ſemper leviora, ne ventriculo officiant: ideoque hieram picram Galeni cæteris omnibus præferendam cenſerem, Galeni exemplo quinto de Loc. Affect. tantopere commendatam, ut ipſa ſola congrua victus ratione aſſeruerit ſe cum Grammaticum illum incolumem præſtitiſſe cùm quolibet anno bis aut ter medicamento ex aloë uteretur, non omiſſis ſyrupis à Viro Excellentiſſimo propoſitis, ſine diluto, & purgatione facta cum agarico, & rhabarb. infuſ. addito mel.roſ.ſolutivo,& de polypod. comp. abſtinendo à validioribus attenuantibus, & incidentibus; quorum loco exhibendam cenſerem aquam Teтutianam triduum, cum mel.roſ. clut ac deinde decoctum ex ligno Sancto,viſco querc.lentiſc.& buxo,cum columba turricola per 20. dies, præmiſſo bolo ex caſtoreo,Cranio humano,& ungula alces;exhibita ſingulis 8. diebus eadem hiera picra, & intermediis temporibus,pil.ex aloë lot.cum ſucco roſarum.Peculiarem capitis evacuationem non adeò ex uſu exiſtimo,cùm ſtatutum ſit,caput affici per conſenſum: nihilominus familiarem maſtiches pinguis maſticationem non improbo, tamquam ventriculo familiarem;nec minus placet conſerva ex ruta capr. florib.tiliæ,lilior.convall.& florib. Pœoniæ, cum conſerv. roriſmar. & abſinth. umbelliferi. Utetur vinum medicatum ab Excellentiſſimo Viro propoſitum: quod ſi utatur vino ex ceraſis nigris huic affectui appropriatis, abſtinere poſſet à quocumque alio vino. A cibo ſumat ſemper aliquid adſtringens, ut puta diacydonium, diacornu, ſaccharum roſ antiq. vel ſorba matura, quæ hoc tempore habentur. Et hæc in confirmationem propoſitorum à Viro Excellentiſſimo annotanda duxi. Faxit Deus ut ad vota ſuccedant. *Idem ibidem.*

De Epilepſia, & Phthiſis ſuſpicione. Pro Viro Nobili.

Duo ſunt affectus Viri Nobil. ætatem agentis 31.annor. Alter eſt epilepticus,antiquus,ab anno 15.ætatis in hodiernam uſq; diem ipſi moleſtus; alter phthiſis, ut colligere poſſumus ex ſcheda ad nos tranſmiſſa, hicque recens, dependens à catarrho putrido ad pulmones cum impetu irruente autumno præterito, tuſſim, ſpirandique difficultatem excitante: cui deinde ob corroſionem pulmonum ſanguinis ſputum ſucceſſit,febricula lenta, corporis macies,virium imbecillitas, & excretorum fœtor, prædictam

fluxionem juvante cauterio occluſo aliàs inuſto ſincipiti.

Uterque affectus graviſſimus, primus quidem, ob ejus durationem quem propterea nec ætatis ſpatium ſuperare potuit: 25. enim ætatis annum jam exceſſit, quem ſanationis terminum præſcripſit Hippocr. 5. Aph. 7. & nihilominus perſeverat affectus. Alter vero propter difficultatem ſanationis ulcerum pulmonum, cùm ratione membri continuo motu agitati, tum ratione medicamentorum, quæ vix ad partem affectam pertingere poſſunt.

Quas ob cauſas libere affirmandum cenſemus, utrumque affectum inſanabilem futurum. Epilepſia namque vix debellari poterit temporis progreſſu & medicis præſidiis: phthiſis autem affectus longè gravior, & prorſus inſanabilis; quippe qui longè breviori temporis ſpatio patientem hunc Nobilem e medio tollere poteſt: ubi enim primum tabidus reddetur, labefactatis viribus, non poterit extundere materiam in pulmonibus collectam, & fato cedet. Non ob id tamen ſolo prognoſtico relinquendus eſt, quanquam à medicis præſidiis vel nulla, vel leviſſima utilitas ſit ſperanda.

Eo autem dirigi debent medica præſidia, ut impediant quo minus à capite nova materia decumbat ad pulmones, evacuent materiam fluxam, detergant ulcus, & exſiccent, cùm ratione materiæ fluxæ, tum ratione ipſius ulceris, additis ſubſtantificè humectantibus, ratione maciei, & moderatè refrigerantibus, ratione febris; non ſpreto affectu epileptico, qui expoſcit capitis exſiccationem, & ſenſibilem, ac inſenſibilem materiæ morbificæ evacuationem; primo tamen & præcipuè inſiſtendum eſt curationi ulceris.

Atque ideo præmiſſa blanda totius corporis expiatione, eclegmata detergentia ſunt præſcribenda, parata ex ſyr. acetoſo ſimpl. mellе roſ. ſimpl. ſyr. de farfara, de pulmonaria, & looch. de caulibus, cum ſaccharo cand. violato. Conferet potus aquarum thermalium ſulphurearum, ad ℔ vj. & plures ſingulis matutinis horis ſumptarum, mediocriter calidarum, cum ſyr. de farfara ſenſim & ſenſim, ut facilius illabi poſſint per aſperam arteriam ad pulmones, per octo, vel decem dies; mox paretur decoctum ex radice Chinæ, ligno viſci quercini, pulmonaria, & hyſſopo, cum gallo juniore, præmiſſo bolo analeptico, confecto cum carne caponis, piſtaciis, nucleis pineis, & nuce Indica, uſurpandum per 20. dies circiter; tandemque ſumat ſingulis matutinis horis lac aſininum nuper è mammis extractum, ad ℥ ij. cum buccella panis & modico ſaccharo pulverizato, quinque horis ante cibum, inſtillatis quinque, aut ſex guttis olei de buxo, addito modico ungulæ Alces deroſæ, pergatque in uſu ipſius 30. dies circiter, ſomnoque ſe det: poſt ejus uſum: ac interim vel renovetur cauterium in ſincipite, quod tantum defigatur ad primam oſſis laminam & apertum ſervetur: vel ipſius loco, fiat ſetaceum in occipite. Dumque hæc peragentur intrinſecus, fiant extrinſecus blandæ frictiones toti corpori, manibus inunctis oleo amygd. dulcium extracto ſine igne. Accendatur ignis ex lignis juniperi, & lauri, excipiat per tubulum fumum ex ſulphure, benjoin, & ſtyrace; detineatque frequenter in ore rotulas paratas ex flore ſulph. terra ſigillata & ſaccharo cum aqua pulmonariæ.

Victus interim ſit renutriens, in pauca copia ſumptus, & pro potu paretur mulſa diluta. Sic enim proſpiciemus etiam epilepſiæ, ratione cujus fiat conſerva ex flor. Pæoniæ, & ruta caprar. cum ſacch. roſ. antiquo, & terra ſigil. cujus ſumatur ſingulis diebus ℥ j. duabus horis ante cœnam. Et hæc ſunt quæ pro vitæ productione prodeſſe poterunt in caſu (ut dictum eſt) incurabili. Faxit Deus ut uſui ſint. *Idem ibidem.*

Epilepſia eſſentialis, non ſine conſenſu à toto.

Nobiliſſ. Puer novem annorum, temperamenti totius calidi & humidi, capitis humidioris, & modo habitus ſubmelancholici, qui Avum maternum ob capitis copioſam humiditatem defunctum habuit. Statim ac natus fuit, exolutus, ſine ſenſu & motu aliquot horis pro mortuo habitus eſt; inde Nutricem optimi lactis ſortitus melius habuit: ſolum anno tertio febricitavit, ſed facilè quoque à febre evaſit; attamen morphæam, ſive lactumen in capite, necnon ſcabiem in toto, uſque ad quintum ſuæ ætatis annum paſſus eſt. Tunc vero a Mulieribus domeſticis lavacro ex vino & herba regina parato, & lactumen & ſcabies in toto abſterſa & ſuppreſſa fuere, unde ſtatim Puer melancholicus viſus eſt cum carnium conſiderabili tumefactione, urinæque turbidæ, copioſæ & nigræ apparuerunt, & ideo expurgatus fuit Puer ipſe, extractuſque ſanguis ex brachio. Nihilominus menſe Maio rurſus animi deliquio, ſive exolutione correptus fuit, cum principum actionum abolitione; & eodem paroxyſmo noctis tempore ſed intenſiori recurrente cum febre, pro mortuo rurſus habitus eſt. Poſt inuſtionem tamen cervicis, & cucurbitulas inciſas, quibus ſanguis evacuatus fuit, pravæ conditionis obſervatus, in ſe reverſus eſt, & urinas reddidit copioſas & craſſas. Tunc inuſtum fuit Cauterium: ſed poſt duos annos fuit quoque ſuppreſſum, nulla prægreſſa totius expurgatione. Anno ſeptimo ſuæ ætatis Variolæ ſupervenere, ſed deficientes & paucæ; & ideo eodem anno tumor in humero contumax apparuit, inſenſibiliter reſolutus, & rurſus ad apertum fuit Cauterium. Tandem menſe Junio proxime præterito, dum ruri degebat, frequenter rubedine in facie, quæ in flavitiem permutabatur, & præterea motibus in manibus & oculo ſemiconvulſivis corripi cœpit, progreſſu vero epileptici paroxyſmi, licet leves, bis tamen & ter in nocte contingebant, cum urina involuntaria ſine ſpuma per os: qui uſque adhuc, octo nimirum abhinc menſibus eodem modo perſeverant præſertim in Pleniluniis; antequam autem invadant, præcedere ſolet ventriculi moleſtia, (multum enim comedit, ciboſque devorat non maſticatos, & copioſo potu delectatur) facies inflammatur, & futurum paroxyſmum præſentit, adeò ut tempus eidem ſuperſit, quo ſedere poſſit. Noſtri primi Medici intentio pro curando hoc Puero eſt, totum corpus una cum capite, validioribus quoque (habita tamen ætatis ratione) expurgare & cacochymiam auferre; deinde caput decocto convenienti exſiccare

care; alexipharmaca in uſum ducere; vini potum omnino prohibere. Quæ omnia tuo Sapientiſſ. conſilio ſubjicimus, quod quamprimum moræ impatientes expectamus.

Quod à nativitate Puer iſte præhumidam ſortitus fuerit capitis intemperiem, teſtis fuit Paroxyſmus ille, cum omnium functionum abolitione, qui contigit ipſi ſtatim in lucem edito: quam mox confirmavit Morphæa, ſive lactumen in capite ad quintum uſque ſuæ ætatis annum perſeverans; præterquam quod aliqua quoque ab Avo materno hæreditaria capitis prava conſtitutio ſupponi poteſt. Verum non minus totum venoſum genus excrementis ſcatere, febris anno tertio ſuæ ætatis oborta, univerſalis ſcabies, carnium intumeſcentia, pravus ſanguis per cucurbitulas extractus; anno vero ſeptimo tumor in humero poſt Variolas, urinæ copioſæ, turbidæ, & aliquando nigræ, ſatis ſuperque nobis ſignificare valent; ſicut excrementorum copiam producere & ſuppediare potuiſſe cenſendum, naturalium viſcerum Dyſcraſias, & facilè multo magis objecta improportionata cibi & potus, & quoad quantitatem, & quoad qualitatem, ex ingurgitationibus cum imperfecta maſticatione & ſuperingeſtionibus, ſuperaddita prava bibendi conſuetudine: unde habitus corporis alioqui probus, ut calidus & humidus depravari, & melancholicus evadere viſus eſt. Quoniam verò ſicut provida natura morborum Medicatrix, tum capitis, tum totius venoſi generis vitioſos humores expellere, & Puerum ab affectibus tum capitis, tum totius præſervare potuit, eo modo quo *Quartana capti magno morbo non capiuntur*: ita ab importuno lavacro anno ſuæ ætatis quinto à Mulieribus adminiſtrato, cute deterſa, & eodem tempore exiccata ac roborata, excrementoſis humoribus exitus fuit interceptus: perſeverante tamen quotidiana eorundem reproductione, quorum copiam nonnihil imminuere & educere potuerat Cauterium infixum, quo etiam beneficio deſtituta fuit ipſa natura, dum importune nulla prægreſſa totius expurgatione ſuppreſſum fuit. Quare mirum non ſit quod Puer modo levibus, licet frequentibus epilepticis inſultibus corripiatur; ſed potius mirandum vitam hucuſque traducere potuiſſe, poſt ſecutos tam varios adeoque multiplices capitis inſultus, facile caroticos, mutos ab Hippocrat. dictos, vel apoplecticos, cum utrique febris ſubſecuta profuerit. Caput enim eſſentialiter affectum eſſe non eſt dubitandum; ſed præterea ſanguinem in toto, crudis & exuſtis inquinatum excrementis, circulando continuo eidem capiti materiam ſuppeditare, & ventriculum iugibus cruditatibus, ac meri potu fovere certum eſt. Ut propterea vehementem ſicut frequentem Epilepſiam non induci, equidem admiratione dignum, & valentis atque ſtrenue reſiſtentis naturæ indicium. Etenim non ſolùm ipſa natura, & medicis auxiliis opitulantibus, levis tantum invaſit Epilepſia; verum & caput, quamvis eſſentialiter affectum, à primaria læſione fuit præſervatum: præcedit enim querela de ventriculo & infernis partibus malè affectis, cum calidis evaporationibus in caput, antequam ingruat epileptica acceſſio, adeo ut eandem proximam præſentiat Puer ipſe, & ſedere valeat. Affectio autem certis Lunæ poſitionibus exacerbari obſervatur, quoniam Luna, dicebat Gal. Comitiales cuſtodit, & ideo plena valentiora omnia quam in falce, reddere ſolet.

Affectus iſte ex ſui natura magnus, tum ratione eſſentiæ, tum ratione reſiſtentiæ, ideo Herculeus dictus fuit: eoque major in hoc Puero, cum non à ſolis erroribus in victu, ſed à nativitate originem ducat. Nihilominus quoniam ante pubertatem contingentem, in melius mutari promiſit Hippocrat. dummodo tamen addatur congrua victus ratio, ut ait Galenus in Comment. non eſt deſperanda ſalus.

Interim ego, ut verum fatear, non poſſum in hoc caſu ſoli ætatis mutationi, cum Gal. fidere, ob altas, tum in capite, tum in toto, hujuſmodi affectus radices exiſtentes; & ideo ad Medica ſelectiora & validiora remedia confugere, tutius non ſolum, ſed neceſſarium exiſtimo; ineunte Vere primas vias expiando; Obſtructiones, ſi quæ adſint, aperiendo. Totius Cacochymiam levioribus primò, mox etiam validioribus auferendo; Caput expurgando; eiuſdem intemperiem humidam corrigendo; atque tandem illud idem roborando, & a proprietate juvantia non negligendo. Quibus intentionibus explendis, parum aut nihil adducendum mihi ſupereſt, ſed paucis ab Eximio Viro propoſita confirmabo. Et primò ſanguinis eductionem ſecta vena in brachio neceſſariam puto, ſicut Cauterium alterum coxæ affixum. Pariter primarum viarum expiatione congruis Lenientibus & Præparantibus ſubſcribo. Ita Præparantibus ulterioribus & Purgantibus, maſſæ ſanguineæ depurationem commendo, ut inde ad capitis expurgationem deveniri poſſit. Et in hunc finem extractum ellebori cum caſſia, & pilulas coch. cum ellebor. præpar. neceſſarias fore exiſtimo: non paucos enim Comitiales validis Purgationibus ſedavit ipſe Galen. quibus tamen potiones humectantes exhibeantur ſuperbibendæ. Tandem capitis intemperies humida corrigi debet decocto, jam in relatione deſcripto, nimirum ex viſco querc. ſalſa, lig. ror. mar. buxi & rad. Pœoniæ in aqua ſtillat. cichor. beton. & rutæ caprar. parato; quod tamen non ſatis profuturum vereor, niſi ſudor accedat in hypocauſto, adeò ut totum corpus, & caput præſertim exudet, alioqui potius liquando, & caput implendo, obeſſe quàm prodeſſe poſſet: univerſali namque evocato ſudore, & caput deſiccari ac roborari, & reliquum totum corpus à vitioſis humoribus atque ichoribus vindicari poterit. Nec reclamabit, ætas, ſeu vires, quas conſervabit victus ratio, non adeo tenuis; quotidie concedendo, modo carnes aſſas, modo ptiſanam hordeaceam: condonandum enim eſt ætati, conſuetudini, &c. Decocto autem ſi præmittantur grana pul. viper. ſudor facilius provocabitur: valde enim exiccat, digerit & ad cutem properat, ut dicebat Galen.

Tandem à proprietate juvantia, non eſt quod proponam; ſed quæ mihi in uſu eſſe ſolent, ſunt Conſerva è flor. lil. convall. quæ ineunte Vere parari, & domi ſervari poterit; ſicut aqua ſtillat. e ceraſis nigris: & ventura Æſtate colligi po-

gi poterunt flores galegæ; ſive rutæ caprar. ut paretur Conſerva in uſum ducenda: quibus immiſceri poſſunt gutt. aut ſpirit. vitri præſertim Philoſoph. aut tincturæ Corall. Olei autem buxi, ſuccini, & gagatis uſus, erit potius externus quam internus ob eorum inſuavitatem in hoc Puero. Intrinſecus verò & extrinſecus inſervire poterit quinta eſſentia ror. marini. Smaragdus quoque,& Pœoniæ radix collo eppenſa, ex Gal. præſervant atque defendunt.

Circa victus rationem, licet omnia tanto Viro ſilentio obvolvere debeam, ſubſcribam tamen vini omiſſioni & ciborum omnium qui in caput evaporare, & Epilepſiam fovere atque movere ſolent: ſicut approbare debeo uſum alicujus medicamenti bis in menſe aſſumendi, quale eſſe poſſet electuarium lenit. addito extracto ſenæ. Hæcque ſcripta ſint in confirmationem eorum quæ ab Excellentiſſ. Viris in relatione mihi ſignificata fuere. *Raim. Joan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medicin. Tom. 2. Cent. 1.*

Illuſtriſſimus Vir quinquageſimum tertium annum agens, temperamenti totius, & capitis, calidi & humidi, Melancholia quoque ſubdominante, poſtquam ſemper liberam vitam duxit, ac tandem jam duobus annis menſe Januario in loco frigido diutius immoratus caput magnopere a frigore ſibi lædi percepit, extemporanea Epileptica acceſſione correptus fuit cum motibus convulſivis & ſpuma cruenta ex ore egrediente, imo cum aliqua ſeroſi ſanguinis excretione,quæ acceſſio tertia die repetivit adhuc fortior, cum motibus pariter convulſivis atque oris tortura, necnon ſpumæ & ſeroſi ſanguinis excretione. Redierunt poſt paucas horas plures Epileptici inſultus ſemperque ferociores, adeo ut quinque horarum ſpatio, ſupra viginti obſervati fuerint, quibus Apoplexia ſucceſſit, quæ in levem Paralyſin totius dexteræ partis degeneravit, à qua multis adminiſtratis Medicis auxiliis, & ſanguinis repetita eductione, & purgantibus medicamentis paulatim levatus, & ferè ex toto liberatus fuit, ſola ſuperſtite ejuſdem partis imbecillitate. Perſeveravit tamen epileptica affectio, licet non adeo frequens, cum copioſa materiæ pituitoſæ ab ore expulſione, cui præterea ſucceſſit ejuſdem materiæ ad vias reſpirationis deſtillatio, quinimò & ad alias plures corporis partes, nimirum ad muſculorum ſpatia,ad ſpinalem medullam, uſque ad os ſacrum, unde ſemel reſpiratio adeo læſa fuit atque imminuta, ut propè ad ſuffocationem cum ſtertore, & principum omnium facultatum labefactione, non ſine novæ Epilepticæ acceſſionis ſuſpicione, Virum Illuſtriſſ. duxerit, ſuperſtite operationum omnium, tum animalium, tum vitalium, tum naturalium imbecillitate, adeo ut pulſus languidior ſit redditus, totius macies invaluerit, neque excrementa fæcalia ſine auxilio reddere valeat: Urina verò, vel ipſo neſciente effluat.

De cauſa Epilepſiæ non omnino conveniunt Medicinæ Scriptores, dum Hippocrat. copia vaporum Epilepſiam excitari credidit, cui ſubſcripſerunt quoque & Ariſt. & Averroës, Galenus verò à frigido & craſſo humore; Avicen. & ab humoribus, & à vaporibus; Aret. ex ſolo animi angore & mœrore; Paulus verò, & à pituitoſis, & ab atrabilariis humoribus, & nonnunquam a ſola aura fieri credidit. Sed quod magis eſt, quod Medicinæ Principes & Auctores inconſtantes ſemetipſos oſtendunt, dum Hippocrat. ab humore Melancholico Epilepſiam excitari aſſeruit, ubi dicebat, quod *Quartana laborantes magno morbo non capiuntur; & ſi prius capiantur, quartana vero ſuperveniat liberantur*: unde repetit Galenus: *Novimus Comitiales quartana diſcuſſos*; & præterea cum eodem Hippocrat. obſervavit, Melancholicos magna ex parte & facilè fieri Epilepticos & contra. Idem inſuper Galenus ab aura ſola à tibia ad caput aſcendente, Epilepſiam contigiſſe puero decimum tertium annum agenti, Diodoro Grammatico ex inedia à ventriculo memorat. Alios omittimus recentiores, qui ex ſolis vermibus,ex ſolo timore & ictu ſcorpionum fieri obſervarunt, ſicut miſſum facimus Paracelſum, qui cauſam hujus affectus ignorans eundem morbum aſtralem appellavit. Quapropter in dubium revocari poſſe videtur cauſa Epileptici inſultus pluries repetiti in Illuſtriſſ. Viro, num ſcilicet a materia melancholica, an potius pituitoſa ortum duxerit, cum ex una parte ſubmelancholicus deſcribatur, ſanguine abundans, & per conſequens plurima ejuſdem fæce. At cum ex altera humidum habeat caput pituitoſis excrementis redundans, ut propterea inſignis pituitæ copia excreta in acceſſionibus viſa fuerit, ac tandem Epilepſia in Apoplexiam degeneraverit, atque hæc in levem paralyſim, ideo harum acceſſionum materiam, pituitoſam potius, quam melancholicam fuiſſe jure merito credendum; quam veritatem confirmare poſſunt cauſæ externæ prægreſſæ, nimirum diuturna mora in aëre frigido, qui caput ipſum penetrando ad frigidum alterare, & denſando implere valuit. Nec pro altera parte ullus melancholicus præceſſerat affectus, ut concludere poſſimus, à ſanguine pituitoſo prædominante non ſine aliqua melancholicæ ſeroſitatis miſtione, ventriculorum cerebri expultricem facultatem, irritatam fuiſſe, à quo irritamento membranis eorundem ventriculorum contrectatis, motus convulſivi in iiſdem primum, & inde in reliquo corpore excitati fuerint, qua ſecuta contrectatione & convulſione, quoniam impeditur tranſitus ſpiritibus animalibus, ideo hoc impedito, animales quoque functiones neceſſario pereunt, ut eleganter deſcribit ipſe Galenus, ſicque Epilepſiam eſſentialem in capite fuiſſe credimus, tum quia nulla præceſſerat querela de aliqua alia parte male affecta, tum quia derepente invaſit & frequentiſſime rediit, niſi concedamus aliquem conſenſum à toto venoſo genere, portionem acidi & melancholici ichoris capiti ſuppeditante; & propterea multiplicata pituitoſa materia, facilis fuit Epilepſiæ ad Apoplexiam tranſitus, indeque ad Paralyſim, cum dixerit Galenus, quod inter ſoporem, & Apoplexiam morbus Comitialis eſt medius convulſionem afferens univerſo corpori, qui tamen in Paralyſim non finitur. Quoniam vero fons malorum omnium, nempe caput eſſentialiter affectum, nunquam ſatis exiccatum fuit, licet tota maſſa ſanguinea, & repetitis ſanguinis eductionibus, & electivè Purgantibu

gantibus depurata fuerit, idcirco neque Epileptici inſultus infeſtare ceſſarunt, neque humiditates a capite in varias corporis partes, nempe ad vias anhelitus, atque tandem per ſpatia ad muſculoſas corporis partes decumbere, & ad motum difficultatem augere, totamque naturam magno tædio atque moleſtia frangere unquam deſierunt.

Quod affectus iſte & à natura, & ab arte ſit inſuperabilis, non eſt Medicus qui non videat; & quamvis quodammodo ſedari atque minui antehac potuiſſet in Illuſtriſſ. hoc Viro, in præſens tamen veremur ne medicæ opis incapax ſit, & Medicinæ ſuperior: Cum enim magnus ſit morbus, magna quoque remedia expetit, dum morbo magno convenit remedium magnum; imbecilliora namque omnino contemnet, nec validiora ſuſtinebit ipſius Patientis ſtatus. Quare pronunciare cogimur cum Galeno, quod deploratos non oporteat attingere, ſed relinquere, & finem morbi tantummodo prænunciare, alioquin infamantur remedia quæ alios ſanitati reſtituerunt.

Nihilominus cum impium etiam judicetur, Ægros ſolo Prognoſtico relinquere, & cum apud eundem Galenum atque Trallianum ſatius ſit anceps remedium experiri, quam Ægrum certæ morti relinquere, ideo nec nos auxilium petentibus prorſus denegare poſſumus, quod unicum erit Excellentiſſimorum Aſſiſtentium judicio proponendum & committendum, eſtque ſudorificum Decoctum ex China, viſco querc. ligno buxi, in aqua ſtillat. cich. beton. & Pœoniæ parandum, in quo ſtillentur guttulæ olei de ligno Heraclei, vel quint. eſſent. roris marini, Ægrum ipſum Illuſtriſſimum poſt horam ab aſſumpto Decocto ad hypocauſtum mane tantum ducendo, adeò ut totum corpus, & caput præſertim ſudare poſſit; ſed primis diebus prorumpente ſudore, ex hypocauſto immoretur, ita ut mox ſudor proliciatur in lecto, & inde paulatim diutius in hypocauſto immoretur, ſic ut progreſſu ad horæ dimidium perduret, ſi vires ferant. Pro quibus ſuſtinendis conſueta tenui diæta utendum non erit, ſed quotidie & ova ſorbilia, & ptiſana hordeacea, & quandoque pullus junior offerri debebunt, ſemper tamen ſine vino, pro potu namque conſuetudo aqua ſecunda ex reſiduis erit paranda. Ad hoc autem remedii genus tanquam ad ſacram anchoram, ſi confugere liceat, quamprimum accedendum, cum jam totum corpus, & caput ſat expurgatum à nobis ſupponatur, adeò ut præmiſſum medicamentum primas vias expurgans à nobis ſupponatur, adeò ut præmiſſum medicamentum primas vias expurgans ſufficere poſſit.

Interim quamvis à proprietate juvantia jam adminiſtrata & adminiſtrari ſupponamus; attamen aliqua ſubdemus. In actuali acceſſione Trallianus à cujuſdam ruſtici experientia ſic edoctus, nares fricabat foliis rutæ ſylveſtris, quam nos rutam caprariam, & galegam appellamus, in quem finem ſuccus ejuſdem paratus ſervari poterit, quo & nos paſſim uti ſolemus. Sub ingreſſum lecti aſſumat conſervam ex floribus lil. convallium, vel ex floribus rutæ caprariæ cum ſale Cranii humani reformatam. Mane & Veſperi illinantur nares, tempora & ſutura coronalis oleo de Ladano, vel de buxo, vel de ſuccino. Nec periapta ſpernanda, ut magna portio radicis Pœoniæ rec. collo appenſa, tum a Galeno, tum ab Oribaſio commendata. Smaragdus quoque collo appenſus laudatur ab eodem: Sicut ungula alcis in annulo geſtata; ita ut tamen cutem tangat. Ab aliis commendatur quoque os de corde cervi pariter ſuſpenſum.

Quibus paucis jam dictis congrua & jam præſcripta erit victus ratio à Viris Excellentiſſ. addenda: & vinum prorſus interdicendum, cujus vicem ſupplebit aqua ſtillat. ex ceraſis nigris paranda, ſi Deo placuerit. Omnia vero prudenti judicio Excellentiſſimorum Aſſiſtantium remittenda. *Idem ibidem.*

Epilepſia per conſenſum à Ventriculo.

Pater Admodum Reverendus trigeſimum annum agens, temperamenti totius ad calidum & ſiccum vergentis, mediocris habitus, jecoris calidioris, Lieniſque obſtructionibus occupati; ſeptem abhinc annis pati cœpit tremores in brachiis & capite, cum viſus obſcuritate & progreſſu, cum principum actionum abolitione & motus privatione, ita ut in terram cadere cogeretur. Inſultus autem hujuſmodi aggredi ſolebant in Lunaribus conjunctionibus præſertim & oppoſitionibus. Primis annis ſicut frequentius, ita vehementius invadebat affectus cum ſpuma circa os, ſemper tamen citra evidentes motus convulſivos. In præſens autem non adeò pravæ fiunt invaſiones, quæ cum ſemper matutinis horis jejuno ventriculo contigerint & contingant Patri Adm. Rev. etiam in lecto degenti; modo tamen ſi decumbens maneat, nec e lecto ſurgat, invaſiones evitare ſolet: ſemper enim prævidere & præſentire potuit imminentem futuram aggreſſionem, affecto nempe ventriculo ipſo, à quo evaporationes elevari percipit ipſe, indeque caput in conſenſum trahi, & ſpiritibus animalibus confuſis atque irregulariter commotis ipſam ſubſequi affectionem puncturis quibuſdam, ut ait ipſe, pariter præcedentibus in capite ipſo. Modo ab Eximio Viro quid agendum pro ſalute implorat.

Quamvis convulſivi motus adeò Epilepſiæ addicti eſſe ſoleant, ut ideo Galenus Epilepſiam ipſam per convulſionem definiverit, dicens, quod ſit *convulſio non perpetua omnium partium corporis cum principum actionum abolitione, ob humores vias ſpiritibus animalibus impedientes, & facultatem expultricem irritantes*; attamen non ſemper eodem modo manifeſtantur, ſed quandoque (quia leves) obſcuri ſunt convulſivi motus, ut ideo Celſus aſſeruerit, *Epilepſiam fieri aliquando cum convulſione, & aliquando ſine*, & præſertim dum caput non idiopathicè, ſed ſympathice læditur, ut ego exiſtimo in hoc Adm. Rev. Patre, cujus Epilepticum affectum ſicut demonſtrant ſymptomata omnia, mandibularum ſcilicet convulſiones, quibus lingua jam læſa fuit; leves tremores quoque in brachiis & cruribus, quibus partes illæ impotentes redduntur, principum actionum læſiones, ita eundem confirmavit

ſpuma circa os, quæ licet non ſit perpetuo Epilepſiæ neceſſaria, affectus tamen ideam confirmat, quotieſcunque ſucceſſerit. Et quamvis ſemper in Epilepſia afficiatur caput, non tamen ſemper eſſentialiter & primario, ut dictum fuit, ſed quandoque per conſenſum, vel à toto, vel ab aliqua alia interiori corporis parte, ut in noſtro caſu; ſi enim eſſentialiter caput afficeretur, repente invaderet, & neceſſario procideret; nec præcederet querela de alia parte inferiori affecta, ſicut evenit Adm. Rev. P. noſtro, cui tantum temporis permittit invaſio, ut veluti admonitus ſedere & caſum prævertere poſſit; imò conqueritur ante de ventriculo affecto. Quare ſicut de idea morbi dubitari non poteſt, ita de modo, ſive parte affecta non eſt ambigendum. Reſtat igitur conſideranda pars mandans, quæ caput ipſum in conſenſum trahat, quam ego quidem Ventriculum eſſe exiſtimo, tum quia eodem jejuno invadit affectus, ut Diodoro Grammatico evenire ſolebat, tum quia de ipſius affectione præcedit querela. Verum viſcerum quoque, & præſertim lienis læſionem concurrere puto, ab obſtructis nimirum ſplenicis vaſis, & ſanguine craſſo atque melancholico in iiſdem ſtagnante: ab hac enim parte primam originem habuiſſe & habere epilepticum affectum in Adm. Rev. Patre ego credo, quamvis capitis imbecillitatem atque ad eundem diſpoſitionem præceſſiſſe pro certo ſit habendum: ut propterea videamus, plures Melancholicos, Epilepticos fieri, & contra, quem facilem tranſitum nobis inſinuavit Hipp. & Galenus confirmavit, facta nimirum metaſtaſi à mente ad corpus cerebri, & contra: quam metaſtaſin licet Galenus craſſiorum humorum eſſe exiſtimaverit, frequentiſſimè tamen, ut & in caſu noſtro, Epilepſia à vaporibus excitatur à minera melancholica elevatis, mediante tamen facultate expultrice irritata. Irritatur autem in cerebro per conſenſum ab ipſo ventriculo: nec adeo difficulter, cum nulla pars noſtri corporis adeò exquiſitum ſenſum habeat, nec ita facile in conſenſum trahat utrumque principium, nimirum cor & cerebrum, ut os ventriculi; & ideo ſicut ex bilioſis humoribus ad ventriculum perreptantibus, & os ejuſdem corrugantibus, Diodoro jejuno epilepticus contingebat inſultus, tracto in conſenſum cerebro ab ore ventriculi ex nervoſa ſubſtantia conflato; ita & in Adm. Rev. Patre noſtro à vaſis ſplenicis acida & melancholica feroſitas ad ipſum matutinis vacuum tranſmiſſa eundem effectum producit, dum ab eadem acida ſeroſitate agitata vapores feruntur ad caput, qui ventriculi parietes exquiſitiſſimo ſenſu praditos, mordicantes & irritantes, contrectationem quandam excitant, ob quam ſpiritus animales inordinate commoti ad partes recta via non tranſmittuntur, & ita motus regularis partibus corporis denegatur, unde neceſſariò procidit, cum motibus irregularibus, ſi non convulſionis, ſaltem tremoris: quam procidentiam evitare poteſt in lecto quietus manens, quoniam capite & corpore quieſcente, quieſcunt quoque animales ſpiritus, nec inordinate moventur; quod idem evenire videmus Vertiginoſis, quibus ſtantibus, aut decumbentibus, ut plurimum Vertigo ceſſat. Movetur autem affectus iſte ad Lunæ motum, ob cauſas à Gal. adductas, ubi ait, quod *Luna Comitiales cuſtodit*.

Ope medica opus habet Rever. Patiens. Et quamvis Hippoc. aſſeruerit quod Comitiales poſt vigeſimum quintum annum non liberantur, intelligendus tamen eſt, quod ante vigeſimum quintum annum ſine medico auxilio, ſola congrua vivendi ratione & ætatis mutatione liberari poſſunt: ſicut poſt vigeſimum quintum ſine medicamentis perſeverat Epilepſia uſque ad mortem. Curatio igitur eſt aggredienda, & non ſine ſalutis ſpe, cùm Morbus iſte ex ſui natura ſemper increſcat, ut monuit Hipp. in Rever. vero Patre potiùs decreſcat, & rarius invadat. Spem auget quoque Galenus dicens ſe non paucos Comitiales purgando ſedaſſe.

Quare omnium primò viæ primæ ab excrementis expiandæ. Secundò Obſtructiones meſenterii, magiſque lienis, aperiendæ. Tertiò Totum & Caput purgandum. Quartò Evaporationes in caput revellendæ. Quintò Calida jecoris intemperies nonnihil remittenda, & acrimonia atque aciditas ſanguinis corrigenda; & ultimo a proprietate juvantia in uſum ducenda.

Pro prima intentione explenda, primum leniens erit.

℞. Elect. lenit. ſive Diaſenæ ℥ j. crem. tart. ʒ ij. m. f. boli. Præparans quinque diebus præbendum, erit.

℞. Julap. acet. ſyr. de cortic. citri, aq. florum citri an. ℥ j. m. pro ſyr. matutino, & ſic pro aliis. Alterum leniens erit.

℞. Syr. roſ. ſolut. de polyp. an. ℥ iij. aq. florum citri parum, m. f. potio.

Pro ſecunda intentione, Præparantia debent eſſe.

℞. Succi depur. cich. borag. an. ℥ j. ſalis tart. fixi gr. x. decoct. in jure pullæ paratæ, endiviæ, meliſſæ, lupulorum, aſparag. ℥ iv. m. pro ſyr. & ſic pro aliis ſeptem. Mox præbeatur Purgans.

℞. Rhabarb. maturi, agarici trochiſc. fol. ſenæ rec. an. ʒ j. cinnamom. integri ʒ ß. aq. ſtillat. cich. q. ſ. m. inf. per hor. xii. deinde facta expreſſione, colaturæ adde ſyrupi de polypod. ℥ iv. aq. florum citri parum, m. f. potio; cui tribus tranſactis horis ſuperbibat aquæ hordeac. libram, & poſt horam prandium ſumat. Inde ad ulteriora Præparantia, & Aperientia deveniendum ita.

℞. Succi depur. cichor. pom. dulc. fumariæ an. ℥ j. decoctionis meliſſæ, lupulorum, beton. Pœoniæ ℥ iv. ſpirit. tart. ter rectificati gutt. xii. m. pro ſyrup. & ſic pro aliis ſeptem; Quibus ſuccedat Purgans ex infuſione, ut ſupra.

Vel ℞. Elect. lenit. ſive Diaſenæ, diacathol. an. ℥ iv. pilul. de trib. cum rhabarb. ℈ ij. miſce fiant boli, quibus poſt horam ſuperbibat aquæ hordeac. vel ſeri aſin. depur. ℔ j. ſem. tribus vero horis ab epoto ſero prandeat. Interim ſecunda die horum ſyruporum aperiatur Jecoraria ſiniſtra pro curatione, & educatur ſanguis ad ℥ vi. & amplius, ſi exeat niger.

Pro tertia intentione explenda, ſyrupus de cicho-

cichorio cum rhabarbaro Nicolai prærogativam in hoc affectu habere ſolet. Præbeatur itaque octo aut decem continuatis diebus, hunc in modum.

℞. Aqu. ſtillat. agrim. Pæoniæ ana ℥ iij. ſyr. de cich. cum rhabarb. ℥j. acetoſi ℥ß. ſalis cranii hum. gr. x. m. pro ſyr. & ſic pro aliis. Quibus aſſumptis, totius & capitis expurgatio ita ſequatur.

℞. Pilul. coch. cum helleb. præpar. aggregat. ana ʒß. aurearum ℈j. m. reform. pilulæ in Aurora ſumendæ.

Pro quarta intentione explenda, Cauterium coxæ ſiniſtræ erit inurendum, & ſanguis ex pede detrahendus: jubet enim Galenus quod Comitialibus, & Vertiginibus obnoxiis ſanguis ex pede ſit educendus pro præſervatione; cui ſubſtitui poſſet etiam hæmorrhoidalis evacuatio.

Pro quinta intentione adimplenda, efficaciſſimum remedium erit uſus lactis Aſinini, per quadraginta aut quinquaginta dies, quod de more cum ſaccharo ſummo mane ſtatim mulctum, erit aſſumendum: valet enim jecoris caliditatem corrigere, maſſam ſanguineam temperare, ſicque per conſequens facultatem expultricem ventriculorum cerebri irritatam ſedare.

Tandem aliquod Alexipharmacum anti-epilepticum ſub ingreſſum lecti uſurpandum conſulo, quod eſſe poterit.

℞. Conſervæ e floribus beton. rutæ capr. Pæoniæ ana ℥ ij. tincturæ corall. chym. ſpir. vitrioli ana gutt. x. ſalis cranii hum. ʒj. m. reform. electuarium cum ſucco pom. dulc. q. ſ. cujus doſis erit ad ſemiunciam.

His autem omnibus congrua erit addenda vivendi ratio. Et primò fugiat aëris exceſſus, tum frigoris, tum vero maximè calidos. Quare caput erit cuſtodiendum, & à ventis, & ab hypocauſtis, ſive Stufis, & à diuturna mora propè ignem hyeme, ſub radiis vero ſolaribus æſtate. Secundo abſtineat ab Alimentis huic affectui ſympathicis, qualia ſunt inter carnes, hœdina, Volatilia paluſtria, perdices & coturnices; neque ſuilla adeo convenit: ſicut neque extremitates animalium, ut pedes, caput vituli, &c. Inter piſces, admittuntur tantum ſaxatiles. Inter lacticinia, caſeus, præſertim vetus, damnatur. Inter legumina, admittuntur hordeum, oriza, piſelli. Eduliа ex craſſiori paſta parata nocebunt. Ex fructibus, damnantur acidi & vaporoſi, ut eſſet uva. Ex oleribus, à proprietate Epilepſiam movere poſſunt petroſelinum, & magis apium atque fœniculum: Item ſmirnium, daucus, cœpa, allium, tubera terræ. Inter condimenta, nimis acida & vaporoſa evitanda eſſent; quare inter Aromata, cinnamomum tantum & piper ruditer contuſum admitti poterunt. Pro potu conſueto ſit aqua cinnamomo & ſaccharo condita: à vino enim ſaltem per annum abſtinendum, ut conſulunt Medicinæ Principes, Paulus, Aëtius & Oribaſius, niſi forſan reclamet ventriculi imbecillitas: tunc enim quandoque vini albi, tenuis cyathus admitti debet. Et quoniam jejuno ventriculo faciliùs invadere ſolet affectus, idcircò ſummo mane Conſerva roſarum, aut boraginis aſſumpta facile pro præſervatione ſufficiens erit; ſive Electuarium Anti-epilepticum ſuprà deſcriptum. Quibus non ſufficientibus, aliquid comedat ut panem jure carnium imbutum: ita Diodorus Grammaticus præſervabatur offa panis vino madefacta, cui ventriculus à bile vexabatur. Tertiò Somnus pomeridianus Epilepſias excitare ſolet, & ideo evitandus: quod ſi fuerit conſuetus, ſit breviſſimus, & non decumbendo, ſed ſedendo; capite nimirum elato. Quartò Violenti motus ſunt evitandi, exercitium tamen neceſſarium non omittendo, deambulando, non prope flumina, & longè ab omni præcipiti loco. Quintò ſicuti conducere poterit ad præſervationem levis aliqua Purgatio excrementorum inutilium arte procurata, ita utilium pernicioſa ſemper erit, altera Epilepſia ab Hippoc. nuncupata. Itaque pilulæ præſto ſint, ut ſemel in hebdomada hora una ante cœnam ex his duæ aſſumantur.

℞. Pilul. Maſtich. ʒ ij. Magiſt. Mechoa. ʒß. m. reform. pilulæ num x. & aurentur. Tandem omnes animi motus, atque perturbationes, ut ira, triſtitia evitentur: ſic & animi applicationes atque nimia ſtudia, ſaltem per annum, ſi non omnino omittenda, valde tamen remittenda. Et interim alacri animo vivat, nec adeò prolixa Purgatione & ſtricta vivendi ratione gravetur, dum pugnandum eſt contra fortem & pertinacem affectum, quem ideo Antiquiores Græci Magnum, Herculeum & Sacrum appellare ſolebant. *Idem ibidem.*

Epilepſia per Conſenſum à Stomacho, & forſan ab Utero.

Adeo deficiens eſt & mutilata hujuſmodi caſus hiſtoria, ut vix quicquam certi ſcribere queam; attamen quia Amicis inſervire debeo, veriſimiliori, qua potero, conjectura utens, meam de hac re ſententiam exarare conabor.

Affectus quo detinetur honeſta Virgo, quibuslibet ejus acceſſum inſpicientibus notiſſimus evadit: Epilepſiam enim facile demonſtrant totius corporis convulſivi motus cum principum actionum læſione. Hanc tamen eſſentialem non eſſe exiſtimamus, ſed per conſenſum ab inferiis partibus, tum quia acceſſio ab ipſamet antea obſervatur, tum etiam quia præcedit querela, & ſenſus triſtis circa ventriculi os. Ita Grammaticus præſentiebat in ore ventriculi moleſtiam. Ita Puer à tibia auram quandam ad caput aſcendentem prædicebat; quare à ventriculo ortum habere credendum, qui in hujuſmodi affectu lædi ſolet ab una, vel pluribus ex tribus cauſis, cruditate ſcil. meri potu, aut nimia Venere; tertia quidem excluditur, ergo à duarum altera læſus eſt; & potius à cruditate perſuadent mihi ætas, ſexus, corporis habitus & Virginis conditio. A ventriculo itaque tanquam à minera vapores ad caput elevantur (niſi & ab utero) a quibus vaporibus etiam ſolis, ut placuit Hipp. de flatibus, Ariſtot. & Averroi, cerebri ventriculos replentibus, & expultricem irritantibus, ipſo cerebro ſeipſum quatiente, convulſivi motus contingunt, deſinentes, quando expulſione, & reſolutione, victoria potitus eſt. Nec mirum eſſe debet ſi circa plenilunia exacerbari ſoleant: *Luna enim Comitiales cuſtodit, & plena, valentiora omnia, quàm in falce, reddit.*

Eſt affectus quidem contumax, ſperandum tamen fore ut Pat. liberari poſſit, quia vigeſimum quintum annum nondum attigit, & quia mutationi mentium maxime confidendum, præſertim ſi medica addantur auxilia.

Eſt itaque ventriculus evacuandus, mox roborandus, & ſicuti cruditates, ita quoque nimia media inhibenda; nec omittenda à proprietate juvantia. Ita Grammaticus Juvenis præſervabatur mica panis in vino madefacta, purgatione ter in anno ex hiera & bonis concoctionibus.

Neceſſarium remedium exiſtimavit Gal. ſanguinis imminutionem, hancque Comitialibus & Vertiginoſis, potius ex cruribus pro præſervatione; ideo inſtantibus menſtruis purgationibus ſaphæna . periri poterit, & bis & ter ſingulo menſe, ſi imminute prodeant. Niſi Patiens nubilis eſſet, libenter fonticulum in coxa inurerem, At ſaltem quotidie ſemel ante cibum utatur lotionibus & frictionibus crurum aqua calente.

Evacuetur ventriculus electuario lenit. & hiera. Præparentur humores Julapio acet.melle roſ. ſimplici, & ſyrupo de cortic. citri ſine diluto. Inde expurgentur electuario lenit. hiera & agarico. Repetatur Præparans oxymelite ſimpl. ſyrup. de beton.ſyr. de cich. Nic. in decoctione borag. beton. ſtœchad. ſalviæ, lil. convall. & Pæoniæ. Expurgetur poſtea jam dicto, aut conſimili medicamento. Hoc tempore propinari poterit decoctio Epithymi Meſ. tribus ſaltem diebus ad ℥ vj. Poſt hæc laudo aliquod medicamentum ex Scilla, quo ſolo Gal. promittit quadraginta dierum ſpatio Epilepticos ſanari. Oxymel itaque ſcilliticum ad ℥ ij. ſingulo die propinarem in jure Pæoniæ & majoranæ. Tandem optimus erit uſus Theriacæ,& efficaciſſima erit aqua theriac. cum gutt. ol. ſuccini ad cochlear j. mane, & ſero: proderit enim & Utero, ſi opus fuerit.

Victus ratio proportione reſpondeat. Caveat à ſuperingeſtionibus: nil enim deterius quam comeſtio ſupra comeſtionem. Abſtineat à pituitam generantibus & à proprietate nocentibus, ut ſunt carnes caprinæ, hœdinæ, Perdices & Coturnices. Præterea ab oleribus, lacticiniis, leguminibus, vinis generoſis; imò perſeverante affectu, fiat abſtemia, ſaltem per annum,& bibat aquam ſantalinam cum Pæonia. A cibo abſinthium ſumat. Utatur ſingulo menſe ʒj. Pilul. de hiera cum agarico; & quamprimum Viro jungatur. *Idem ibidem.*

Epilepſia per conſenſum à Liene.

Illuſtriſſima Mulier annum agens trigeſimum nonum, temperamenti ſanguinei, jecur ſortita præcalidum; poſt prægreſſas intenſas applicationes, ac vehementes animi perturbationes atque moleſtias, pati cœpit cordis oppreſſiones, cum inexplicabili animi mœrore, & faciei ex roſeo in lividum colorem mutatione; tandem jam quatuor annis, ineunte Autumno noctu incidit in totius corporis convulſiones cum difficili reſpiratione, Aphonia & omnium principum actionum abolitione, ut merito crederetur penitus extincta, niſi deglutiens ac in ipſius ore ſpumoſa quædam humiditas apparuiſſet. Ab hoc Accidente libera nunquam evadebat, niſi poſtquam ſpumoſum cruorem aliquando ad libram ejeciſſet. Triduo & ultra, ſine tuſſi tamen, cruenta expuebat, & adeò languida remanebat, ut vocem edere & cibum aſſumere vix poſſet. Abdominis, & præcipue verſus ſiniſtrum hypochondrium, flatuoſa paſſione divexabatur, & ad ſomnum propenſione tenebatur cum tertiana periodo. In Muliebribus nullus error, minus in victus ratione; in omnibus enim temperatiſſima Patiens. Nihilominus uſque in hunc diem perſeveravit affectus ipſe cum enarratis ſymptomatis, excepto ſemeſtri, poſt medicam Purgationem initam, quo immunis ſemper ab hoc affectu vixit. Sed rurſus rediit, & interim ſubſultibus per membra ſæpè afficitur; noctu dormiendo ſemper inſurgit affectus, una excepta vice, dum Sacris operam dabat. De affectibus iſtis, Vir Illuſtriſſime ac Præſtantiſſ. cui Par Nemo, cum D. Carolo Fontana alias conſuluiſti; Accidens, Ephialtem, ſive Incubum appellaſti, pro cujus Curatione duplicatam expurgationem decreviſti; Succos alterantes depuratos commendaſti; Aquarum Virginis uſum, Lactis, Balnei, & ex pedibus ſingulo menſe ſanguinis eductionem imperaſti. Quibus omnibus religioſe obſervatis, adhuc tamen menſtruale Accidens pertinax concitatur, imò dum balnearet Illuſtriſſ. Patiens, ſymptoma illi ſupervenit acutum. Solum præſcripta Aqua Virginis duobus annis feliciter aſſumpta profuit, lactiſq; etiam uſus fuit perutilis, habitus quippe corporis & vires increvere: tunc enim ſex menſes ſe geſſit immunem. Verum quia iterum ſe prodit Accidens, & adhuc magis magiſque viget, ideo nos de Nobiliſſimæ Ægrotæ ſalute ſoliciti, ac ejuſdem juſſu, ad Te confugimus, ut ſalubriora conſilia recipientes, optatum finem, qui ſalus eſt, poſſimus obtinere.

Affectum qui jam diu Matronam Illuſtriſſ. divexabat, Incubum,ſeu Ephialtem à nobis, tunc temporis conſulentibus exiſtimatum & appellatum fuiſſe ſat bene recordor. Verum quia ob inſignem analogiam quam habet affectus iſte cum Epilepſia, facile diu perdurans in ipſam Epilepſiam convertitur, idcirco in eandem migraſſe atteſtatur adducta relatio, cum convulſivi motus cum principum actionum abolitione ſpumaque copioſa ad os ſupervenerint ipſum affectum comitantes: quæ omnia ſymptomata epilepticam ideam conſtituunt. Hanc autem ab humore melancholico provenire non dubito, ut facile conjici poteſt ex prægreſſis animi paſſionibus, ex melancholico & flatuoſo affectu quo multo jam tempore detinetur. Et præterea quia prædicit Hipp. In morbis melancholicis periculoſos fieri decubitus, nimirum ſtuporem corporis, vel convulſionem, vel furorem, &c. atque tandem quia quandoque & ego cum Dovyneto obſervavi, à ſanguine melancholico lienis vaſa replente, & ad ventriculum motu præter naturam confluente, affectum hujuſmodi concitatum fuiſſe, quo per vomitum ejecto, ab inſultu Patientes liberabantur; quod idem Matronæ Illuſtriſſ evenire potuit, niſi dicamus, quoniam ſpumoſa eſt, & cruenta materia ad os perveniens, in capite potius, ex ſpirituum & vaporum agitatione talis reddita, quod dum à toto per venam cavam, vitioſus atque copioſus ſanguis ad cor, undeque per arterias

caro-

carotidas ad caput pervenit, in illa epileptici tumultus agitatione, in glandulis non ſolum ſaliva ſecernatur, ſed cum illa aliquid cruoris, qui agitatus & ſpumoſus per ductus ſalivales in os delabitur, & ſine ulla tuſſi educitur; cujus cruoris ſputa ſequentibus quoque diebus perſeverant citra tuſſim, ut idcirco à pulmonibus prodire non ſit credendum: caput enim cum ſit pars in Patiente Nobiliſſ. jam imbecillis reddita, & principaliter læſa, redundantem ſanguinem atque vitioſum, naturam in illo deponere jure merito exiſtimandum. Et quamvis Incubi acceſſiones nocturnæ, & in ſomno contingere ſoleant, id tamen non vetat, quin & acceſſiones epilepticæ horis nocturnis accidere poſſint. Quæ jam dicta omnia jecur juſto calidius, ſicut caput præcalidum & humidum neceſſario ſupponunt, ut propterea viſcus illud ſanguinem ferventiorem, adultum & acidum generare, hoc vero eundem facile admittere atque recipere potuerit: a quo, obſtructo cerebri ventriculo, præſertim poſteriori, motus corporis atque linguæ magnopere offenditur, quia ſeptima nervorum conjugatio principio ſpinalis medullæ proxima eſt, nempe prope poſteriorem cerebri ventriculum, ſicque ſit Incubus, ſicut progrediente non ſolum obſtructione, ſed multo magis in ventriculis, ab aciditate irritamento, Incubus ipſe quem Epilepſiam quandam nominabat Gal. Epilepſia vera, atque legitima factus fuerit, menſtruales periodos forſan recipiens à menſtrui ſanguinis motu, non ſine aliquo uterino conſenſu.

Affectus quidem gravis, & qui quotidie ſe ipſo gravior evadit, ut ideo ætatis progreſſu in Apoplexiam converti poſſe ſit dubitandum. Quæ ut arceatur, & præſens affectus remittatur, repetenda Purgatio hoc Verno tempore congruo, primas vias expiando; Obſtructiones aperiendo; Sanguinis copiam imminuendo, & acrem atque acidam ejuſdem quantitatem corrigendo; Jecur refrigerando; & a proprietate juvantibus caput roborando.

Quibus intentionibus ut ſatisfiat, ex Chirurgico fonte repetita ſanguinis miſſio, ex partibus, tum ſuperioribus, tum inferioribus eſt deſumenda, & Cauterium ſiniſtræ coxæ affigendum, frequentes etiam pedum lotiones ante cœnam aqua calente ſunt exercendæ.

Pro prima intentione explenda, repetitum leniens erit ſyrupus roſ. ſolut. & de polypodio, vel potio ex man. Clarif. vel elect. lenit. cum tartaro; & intermediis diebus, pro Præparante julap. acet. Cortic. Citri aromatizatum.

Pro ſecunda intentione, ſucci depur. erunt in uſum ducendi per x. dies, Cich. borag. & fumariæ, in decoct. Cichorac. additis fol. meliſſæ, ſonchi, lupulorum, cui addatur ſalis prunellæ ℈ j. in quorum intermedio atque fine præbeatur Purgans, ex elect. lenit. Extracto ſenæ, & rhab. paratum, cui ſuperbibat ſerum depuratum. Mox per x. alios dies præſcribantur ſucci depur. Cich. fumar. atque beton. in ſupraſcripta decoct. addendo folia Pæoniæ, & lil. Conval. in qua diſſolvantur gr. xij. ſalis tart. fixi; Et in horum pariter intermedio ac fine præbeatur Purgans, ex elect. lenit. diacath. & Confect. Hamech compoſitum; cui pariter ſerum depur. ſuperbibat ad lib. ij. Et quoniam ad hujuſmodi affectum debellandum fortiora proponunt Medicinæ Principes, nimirum Veratrum nigrum cum ſcam. & hieram Archig. idcircò hiera Ruta Alexandri locum habere videretur, ſed mihi magis arrident Pilulæ Paracelſi, quæ Extracta continent hellebori, diagryd. & Colocynth. ad ℈ ij. media nocte aſſumendæ; quibus ſummo mane ſuperbibat ſeri, aut aquæ Nocerianæ lib. ij. Ter. item tertio aut quarto quoque die repetendæ. Et quoniam diebus tantum Canicularibus præparari poſſunt, adeo paratæ inveniuntur hic Patavii ad ſignum Sirenis.

Ita depurato & imminuto ſanguine, jecoris fervor erit contemperandus aqua potius Noceriana, quam Beatæ Virginis. Et quamvis vitriolatæ in Valle Solis naſcentes utiliores eſſe poſſent, attamen ob itineris incommodum, præſertim in hoc genere mali, ſunt omittendæ, & potius Nocerianæ vitriolatæ ſunt reddendæ, affundendo primis Cyathis aquæ pro vehiculo guttulas ſpiritus Vitrioli: habet enim Chalcanthum vim & facultatem vapores ſurſum petentes reprimendi, atque impetum ſanguinis ſiſtendi: magis autem prodeſſe poterunt aquæ Nocerianæ, quam Beatæ Virginis, quoniam prorſus omni evaporatione carent.

Poſt aquas epotas, ad ſanguinem edulcorandum atque refrigerandum, lactis aſinini uſus quadraginta vel quinquaginta diebus erit præcipiendus; & interim Alexipharmaca & à proprietate juvantia in uſum ducenda: inter quæ omnes Medicinæ Scriptores extollunt pœoniæ grana nigra n. ij. cum aq. ſtillat. ejuſdem pœoniæ. Potens eſt ſal Cranii humani, inſcia Patiente in aliqua Conſerva exhibendum. Efficaciſſimus eſt ſpiritus Vitrioli philoſoph. in aqua ſtillat. lil. Convall. ſic & tinctura Lunæ. De more autem ſub ingreſſum lecti aſſumat Conſervam è flor. beton. aut liliorum Convall. aut rutæ caprariæ.

Quibus omnibus congrua vivendi ratio erit addenda, ab Excellentiſſimis Viris Adſtantib. præſcribenda; circa quam iiſdem conſidero à vino abſtinentiam per aliquot menſes, & potum quæ ſantalinæ, cui immiſta ſit aqua ſtillat. Ceraſorum nigrorum, quæ ſaccharo & fruſtulis citri recentis ſuavior reddi poſſet. Hæcque omnia à prudentiſſimo judicio Excellentiſſ. Virorum, non ſolum dirigenda, ſed alteranda atque mutanda libenter remitto. *Idem ibidem.*

Affectus Epilepticus in Hypochondriaco.

Jam affectu melancholico hypochondriaco antiquo & conſummato detineri Nobiliſſimum Pat. clare nobis oſtendit relatio clariſſima, accurata & erudita expreſſio Præſtantiſſimi Viri. Et quoniam Melancholici facile fiunt Epileptici, & contra, ideo epilepticis inſultibus à decimo octavo uſque ad vigeſimum octavum annum fuit obnoxius: qui tunc deſierunt & receſſerunt dum in affectum melancholicum prorſus migrarunt: unde & timores, & mœrores, & nimia animi ſolicitudo ad res proprias, imò & alienas agendas; & præterea flatuoſitates copioſæ, quæ caput per vaſa petentes, & ſpiritus viſorios agitantes, trepidationem ad vertiginem veram non pervenientem excitant atque conſervant, præterquam quod eoſdem animales inficientes atque obtenebrantes, mœrorem atque timorem incutiunt, ſomnia terrifica in-

ducunt non ſine cordis paſſione. Etenim cum ſpiritus nihil aliud ſint quam tenuiſſima ſanguinis portio, hæc à jecore per venam cavam ad cor, & inde per arterias carotidas ad cerebrum craſſa & nigra perveniens, in plexu choroide pravos jam dictos affectus producit, nec interim cor ſine læſione relinquit, & ideo totum quoq; capiti contribuere in adeo diuturno affectu jure merito credendum, eoque magis ætate præterita, temperamento totius & jecoris, & habitu corporis conſideratis; quinimo & caput ipſum capillis nigris natura præditum labem aliquam, ſive intemperiem facilè contraxiſſe ſuſpicandum. Has autem affectiones hypochondriacum affectum præceſſiſſe non eſt quod dubitemus, dum vitam anteactam conſideramus ſtudiis intenſis deditam, gignendis cruditatibus magnopere aptam, à quibus obſtructiones in vaſis naturalium viſcerum genitæ neceſſario fuere, & ab his exſiccatis craſſæ flatuoſitates, nimirum exhalationes elevantur, & flatuoſum affectum cum Galeno tandem conſtituunt.

Et quoniam affectus iſti antiqui & confirmati ſunt, nec tot tantiſque remediis adminiſtratis unquam ceſſerunt, ideo potius remitti, quam deleri poſſe ſperandum, auxilio quoque advenientis ſenectutis.

In quem finem propoſitis à Viro Excellentiſſimo intentionibus ſatisfacere conandum: in alteratione tamen multo magis quam in expurgatione inſiſtendo, atque idcirco vacuantibus, aperientibus & elective purgantibus a Viro Excellentiſſimo aptiſſime & adminiſtratis, & propoſitis ſubſcribendo; Inde ſtatim ad humectantia & refrigerantia deveniendum eſſe cum eodem neceſſarium cenſemus, nimirum ad uſum lactis aſinini quadraginta aut quinquaginta diebus aſſumendi; nec obſtabit Lac dare caput dolentibus malum eſſe: locum enim habet exceptio illa in capitis affectionibus frigidis, non autem in calidis, minus adhuc in ſiccis. Obſtare videntur quodammodo hypochondria ſuſpenſa & murmurantia; ſed objectio tollitur a prægreſſis aperientibus, evacuantibus, calorem contemperantibus, & ſiccitatem remittentibus, quibus ad majorem cautelam nos quatuor aut quinque diebus ante lactis exhibitionem ſerum caprinum aut aſininum depur. ad lib. 4. vel 5. cum vehiculo dejectorio ſyr. roſ. ſol. præmitti poſſe putamus; nec evaporatio in caput timenda, cum data opera procurari debeat ad intemperiem calidam capitis corrigendam; præterea extrinſecus balneum aquæ dulcis ſupra viginti dies adminiſtrandum, herbis refrigerantibus alteratum, nullo modo omittendum.

Reliqua omnia tum à proprietate juvantia, tum capitis roborationem reſpicientia, propoſita omnino probamus, ſicut quoque purgationem aliquam humectantem & evacuantem cum ſanguinis ex venis ſedalibus eductione venturo autumno iterandam, dum quodlibet decoctum exſiccans ſuſpectum habemus, cum dictorum affectuum nullus à pituitoſo humore, ſed à melancholico ſanguine, ſpiritu & flatuoſa exhalatione proveniat, quibus correctis & emendatis, & timores, mœrores, & terrifica inſomnia, mentis commotiones, & viſus trepidationes, omnia ceſſura ſperamus, præſertim cum ſtatum p. n. Nobiliſſ. Pat. ejuſque cauſas Viro Doctiſſimo notiſſimas eſſe videamus. *Idem ibidem.*

Epilepſia pueri.

Puerulus quidam, qui unius fere anni ſpatium emenſus, honeſtis, vegetis, tam publico, quam privato ſedulo fungentibus officio parentibus oriundus, nondum ablactatus, omnis generis alios cibos, ſimul cum lacte matris (quæ acidorum & frigidorum ſeu delectabatur) capiens, in prandio ſatis repletus, alvum inſolito more habens ſicciorem, horis pomeridianis in lectum ſomnum capeſſendi gratia repoſitus, placide quidem requievit, mox autem in ſomno corpuſculum cum anxietate circa præcordia hinc inde movere cœpit, donec ex improviſo oculi aperti, labia, mandibulæ, reciproco motu per horæ penè quadrantis ſpatium convellerentur, à quo paululum quidem ſymptomatum ceſſavit vehementia, mox autem rediit, unde Parentes, ſpectaculo hoc commoti, ſollicite Medici expoſcunt conſilium.

Reſolutio.

Affectus, quo noſter Æger tenellus laborat, eſt Epilepſia, quod ex ſymptomatum concurrentium colluvie facile perſpicere licet; I. enim Actiones læſas & quidem depravatas teſtantur illi motus clonici oculorum, labiorum, & mandibularum ob ſpirituum animalium impetuoſum & inordinatum ad muſculos motum, & nihilominus tamen eorum vigorem ſenſorium fixatum & inhibitum. II. Anxietas vero circa præcordia ob ſanguinis vaporoſi impeditiorem per pulmones & cor motum oriri videtur. III. Inter Excreta læſa Alvi ſiccitas ob acidas particulas, ſive ſucci pancreatici, ſive etiam bilis ex aſſumptis eò collectas excrementitias inteſtinorum motum periſtalticum cohibentes urget.

Eſt vero Epilepſia varia & mixta actionum, præſertim animalium, læſio, cum aliorum ſymptomatum ſæpè concurſu, imprimis motus localis depravatus, vel totius corporis, vel certorum ſaltem ejus membrorum, cum ſenſuum hebetudine ab aura vitioſa acidâ ſpiritus animales & lympham potiſſimum diverſimode inquinante, dependens.

Subjectum in noſtro ægro potiſſimum patiens, ſive pars recipiens, ſunt Organa ſenſuum, qua externorum, qua internorum, quorum agendi facultates & functiones in ipſo paroxyſmo abolentur, aut nimium imminuuntur; nec non Muſculoſæ partes earumq; fibræ, præſertim oculorum, labiorum, & mandibularum, quamvis ſine dubio muſculi quoque thoracis & intercoſtales ipſumque Diaphragma, ceu primarium reſpirationis inſtrumentum, compatiantur. Pars vero mandans non tam Cerebrum, Cerebellum, & Principium nervorum, quam conſenſualis ventriculus corrupto aceſcente chyloſo liquore effluvia vitioſa acida exſpirante refertus, & nervoſo generi communicans hic potiſſimum attendi debet, Inteſtinis non excluſis, præſertim tenuioribus.

Differentia enim datur inter Epilepſiam per eſſentiam, cujus cauſa interna & proxima in ipſo cerebro & cerebello ſedem ſuam & originem obtinet; & per conſenſum, quæ cauſam recipit aliunde è ventriculo, liene, utero & ſimilibus,

libus, *vid. Williſ. d. l. cap.* 3. aliique. Noſtri inſtituti non concedit ratio, ea prolixius declarare. In noſtro vero ægro puerulo conſenſualem eſſe affectum, extra dubitationis aleam poſitum eſt.

Cauſa proxima irritans eſt Halitus, quidem mixtus ex acido nitroſo & vitriolaceo, aut Urinoſo ſtyptico cum ſpiritibus animalibus ſive ad principium nervorum commune delatus, & ſenſuum vigorem obtundens, ſive in fibras motrices partium affectarum ſeſe inſinuans: ibidemque notatam irritationem convulſivam inſtituens. Antecedens hic gemina concurrere videtur, partim fermenti in ventriculo diſpoſitio vitioſa & acida aſſumpta alimenta facile corrumpens; partim etiam ſanguinis crudis chyloſis portionibus multum referti ad fermentationem inordinatam proni mala conſtitutio. Procatarcticæ in hiſtoria recenſita duplices occurrunt, quarum quædam ad infantem, quædam ad matrem ſpectant. Illæ ſunt vitioſa alimentorum variorum ætati tenellæ inconvenientium aſſumptio, & per copiam majorem ventriculi aggravatio, ut rite chylificare nequiverit: Hæc eſt lactis materni vitium, quod acidorum alimentorum & frigidorum frequenti uſu contractum eſt: Qualis enim cibus & potus, talis etiam habetur chylus, lac & ſanguis. Nonnulli cum *Williſio* cauſam proximam per auram explicant, & quidem nitroſam exploſivam, qualis excitatur a pulvere pyrio accenſo: de cujus tamen univerſali veritate meritò dubitant alii, ob duas præſertim rationes, (1.) quod febres ſupervenientes Epilepſiam plerumque ſolvant, cauſam hujus rarefaciendo & diſſolvendo. (2.) propter curationem ſæpe per volatilia, ſpirituoſa, rarefacientia inſtituendam; Alii ſpiritum ſylveſtrem appellant. Ex *Helmontii* hypotheſibus *Gas* nomine venire poſſet, non quidem vitalis, quod lumen eſt atque balſamus à corruptione præſervans, ſolari lumini adæquatum, ſed ſylveſtris, qui in ſe eſt ſpiritus concretus & corporis more coagulatus, ſed accedente fermento excitatur, quemadmodum utriuſque Gas naturam prolixius deſcripſit *tract. Complex. atque Miſt. Elem. figm. num.* 14. 21. 41. Cauſas antecedentes internas in aliis ſubjectis occurrentes per eſſentiam & per conſenſum ob temporis penuriam non licet hoc loco exponere. Ad Procatarcticas aliàs quoque pertinent Dentitio, quæ fortaſſis etiam in noſtro infante concurrere potuit, ſuadente hoc ipſa ætate dentitioni favente; licet in hiſtoria mentio non fiat, contagium quoque ſalivæ per pocula communia communicatum inter cauſas Epilepſiæ procatarcticas ſcil. retulit hiſtoria obſervata à *D. D. Vito Riedlino obſerv.* 33. Inter cauſas procatarcticas haud infrequentes etiam eſſe ſolent vermes ſive Lumbrici qua Aſcarides, quâ Teretes oblongi, quibus pueri obnoxii eſſe ſolent ſæpiſſime, quoniam generantur ex crudis portionibus ab infantis cibis copioſis atque corruptis; imprimis carnium & victuum horariorum ingurgitatione, qui poſtea mordentes fibroſas inteſtinorum partes interiores, in motus convulſivos irritari & per conſenſum & interventum halituum acidorum acrium ipſum principium nervorum afficere poſſunt, *teſte Sylvio. d. l. cap.* 10. De cauſis fortuitis & contingentibus, quales ſunt terror ex tonitru, mora longa in balneo, Epilepticus alius repente in terram proſtratus videatur *Sennertus Med. Prax. l. 1. part. 2. cap.* 31. Alias & variolæ, morbilli, & febres malignæ acutæ anſam quoque ad generationem hujus affectus præbere ſolent, ob ſanguinis crudis acidis chyloſis aut maligne coagulativis portionibus ac ſeri efferveſcentiam halitus vitioſos ſimiles nervoſo quoque generi impertientem. Verum de his ſatis,

Quoad Prognoſin: Ratione effectus hic affectus minime lethalis in hoc ſubjecto, ſed ſalutaris erit. 1. Quia non Eſſentialis, ſed per conſenſum. 2. Quia non connatus vel hæreditarius, ut ex hiſtoria liquet, ſed ab errore externo proveniens. 3. Quia recens nec inveteratus. 4. Quia paroxyſmi breviores; Longiores enim majorem cauſæ peccantis copiam ac vehementiam arguunt, hinc & lethalem eventum afferre, licet à pleniori etiam victu fuerit malum, teſtatur *Caſu VIII. lib.* 5. apud *Timæum de Guldenklee*. 5. Quia acidum peccans volatile exploſivum cum acrimonia conjunctum. 6. Quia Epilepſia ante pubertatem curabilis, Comitiales morbi aut convulſiones epilepticæ, quibus ante pubertatem eveniunt, curationem recipiunt; at quibus ex veniunt vigeſimo quinto ætatis anno maximam partem commoriuntur; cujus rationem petere licet ex 2. *Aph* 45. In aliis caſibus eventus etiam lethalis præſagiendus v. g. ſi poſt febres malignas ſuccedit ob coagulationem & putredinem ſanguinis acidioris ſeroſi. Ita etiam ob eandem rationem ſi variolis & morbillis ſupervenit, non tam morbi quam errorum in rebus non naturalibus commiſſorum culpa mortem infert. Rurſus in aliis ſubjectis licet non mortem acceleret, malum tamen inveteraſcit, & per periodos ſive certas, ſive plerumque incertas ſuos habet inſultus, atque ad vitæ finem uſque comitatur, v. g. quando cauſa vel hereditaria fuerit, vel mox a nativitate propter labem ab utero contractam, uti loquitur *Willis*, infeſtare ſolet, aut quando tenelli adhuc terroribus gravioribus percelluntur, à quo periculo neque adultiores plane immunes eſſe, exemplum quoque puellæ cujuſdam hoc in oppido Epilepſiâ curationem nullam admittente, ſed per intervalla adhuc redeunte, afflictæ relatum nobis fuit.

Cura: Quid verò nunc conſilii? anxiè quærunt expoſcentes auxilium omnis moræ expers mœſti atque animo conſternati Parentes, filioli vibrari membra videntes. Deſiderio igitur illorum ut pro virili ſatisfaciamus, ſolutio partim methodo extraordinaria, partim ordinaria procuranda. Cum enim paroxyſmi Epileptici rationem habeant ſymptomatum urgentium, quæ flammæ vitali interitum minantur, ſcil. ob cauſæ proximæ internæ vehementiorem motum curationem quoque & hi non ad ſe trahunt ſed rapiunt. Quamvis verò in ægro hoc puerulo paroxyſmi hactenus ſint breviores, omni tamen ſtudio cavendum, ne ſæpius redeant, & infeſtent remedia exhibendo talia, quæ ſpiritus animales inimicos diſſipent, vel eos exilire & efferari aptos reprimant quod fit, quando acidum illud volatile & exploſivum cohibetur præcipitantibus & imbibentibus, ne principium ſpinalis medullæ irritare, cerebrique concuſſionem in-

inducere valeant. Applicentur igitur extemplo frictiones artuum paulo aſperiores & ligaturæ, ſique in promptu ſit Emplaſtrum veſicatorium, vel ſaltem rubificans ad umbilicum & nucham, vel ſacculus ex rad. pœon. recenti cum nitr. ſem. ſinapi paratus, imponatur. Inungantur nares balſamo rutæ vel ſuccini, ſi manuum digiti contracti fuerint, leniter in rectum ocyus extendantur. Lignum Aloës vel pennæ Perdicum & ſimilia accendantur. In aliis caſibus, ubi aciditas convulſiva magis prædominaverit, in paroxyſmo etiam fortioribus opus eſt remediis, inprimis os apertum ſervandum, interpoſito aliquo corpore non duro, aut frangibili, ſed tenaci, ſive ſacculus è tela linea craſſiori antepilepticis refertus fuerit, ſive e corio, ne linguam morſu lædere poſſit. Umbilicalia Topica extrahentia minime negligantur, quæ ex propria experientia laudavit nunquam ſatis laudandus *Excellentiſſimus Dn. D. Hoffmannus Senior Prud. Med. Diſſ.13. Corall.*

Extra paroxyſmum Curatio extraordinaria partim proſequenda, partim ordinaria ſecundum tres indicationes adjungenda. Cum igitur malum in noſtro puerulo à nimia repletione proveniſſe cognoverimus, operæ pretium eſſe cenſemus, remittente paroxyſmo, mox offerre infanti leve vomitorium v. g. ſyr. em et. Foreſt. ℥j. dilutum pauca quantitate aqu. deſtillatæ alicujus, aut etiam cereviſiæ tenuioris calidæ, vel gr. I. Tartari Emet. aut unum cum dimidio, ut ita ſaburra cruda aceſcens è ventriculo maturius rejiciatur. Exhibeantur deindè alia remedia paroxyſmi novi inſultum inhibentia. Pulver. Marchion. ℈ß. aut ſimilis alius v.g.

℞. C. C. ſ. igne ʒj. Cran. human. Philoſoph. calcin. ℈ij. Sem. pœon. viſc. quern. vel coryli. ana ʒß. Margarit. præp. Corall. rubr. præp. ana ℈j. Smaragd. præp. ℈ß. Croc. orient. gr. v. M. f. Pulv. tenuiſſ.

S. *Pulver öffters davon zu geben.* Doſis ℈ß. aut etiam paullo plus minuſve pro lubitu. Poteſt etiam addi pulveribus Cinnab. nativa aut Antimonii rite præp. ad gr. iij. 4. vel 5. vel etiam ſal. ſuccin. aut C. C. volat. Vehiculum ſit aqu. uſitata. v. g.

℞. Aq. flor. pœon. tiliæ, Ceraſ. nigr. ana ℥ iß. Epilept. Lang. ℥j. Manus Chr. perlat. ʒij. vel q. ſ. Pro grata edulcoratione.

S. *Krafftwaſſer, zu dem Pulver, auch ſonſt davon zu gebrauchen.* Externa quoque applicari poſſunt non quidem ſuperſtitioſa, qualia ſunt characteres, numiſmata, ſed naturalia amuleta, inter quæ radix Pœoniæ maris ejuſque ſemina palmam obtinent, uti patet ex *Foreſti obſerv. l. 10. obſervat. 59.* ſi remiſerint paroxyſmi, occaſione commodâ alvi quoque ſiccitas tempeſtivè corrigi debet vel Lenitivo per os aſſumendo v. g. ſyr. de Cichor. cum Rhabarb. Roſar. ſolut. ſimpl. Infuſ. Laxativo *D. Mannagettæ* in debita doſi, & per intervalla propinandis, vel Crem. Tartar. à gr. vi. ad ℈ß. aut ultrà in juſculo offerendo. Vel Clyſter aliquis facilè parabilis malvaceus ab ℥ iij. ad ℔ß. pro varietate ætatis injici poteſt, quales formulæ paſſim in Materiæ Medicæ ſcriptoribus proſtant. Cæterum cum ab errore in victu & nimia ἀδηφαγίᾳ infans in horrendum hunc inciderit affectum, e fonte Diætetico talis victus ratio infanti & matri, quandiu lactaverit, ordinanda, quæ nec quantitate exceſſiva, nec qualitate vitioſa præſertim aciditate peccante nocere poſſit, cum reliquarum rerum non naturalium debito regimine, quale etiam non ſolum præſervationis, ſed & curationis gratia probe inculcavit *Sylv. d. l. §. 66. ſeq.* pluribus. Inprimis verò terrores omnes animique commotiones præcavere neceſſe eſt. Quibus ritè & ex præſcripto obſervatis per Divinam benedictionem reconvaleſcentia perfecta erit ſperanda, & filiolus vitam in poſterum vivet graviſſimi hujus mali prorſus immunem *Joh. Michael. in Praxi Clynica ſpeciali.*

Hiſtoria & Conſultatio pro Nobiliſſ. Matronâ Genevenſi, quæ poſt affectum convulſivum in tremores inteſtinos, cum ſummo virium languore, &c. incidit; quamvis de naturâ morborum epilepticorum propriè non ſit.

Nobiliſſima Matrona N. N. annos circiter 40. nata, duarum prolium mater, & à 11. annis vidua, delicatula admodum, & naturaliter meticuloſa, jam à teneris annis, affectibus, qui vulgo hyſterici dicuntur, vixit obnoxia, verum per longiora intervalla recurrentibus, & tantum occaſione datâ, per incuſſum v. g. terrorem, vel mœſtitiam grandiorem ſuſceptam. Paroxyſmi etiam tum non fuere ſatis magni momenti, ut ex Ægræ ſententia curam aliquam mererentur, ac eo præcipue quod omnis generis remedia quam maximè oderit, nec etiam ea quæ aut alvum movent, aut odoris vel leviculi ſunt, tolerare prorſus queat. Cùm autem prædicta Matrona à quatuor annis Lutetiam iter habuiſſet, illinc à Chymiſta quopiam eſſentiam neſcio quam ſurditati, ut ipſe aiebat, conducentem accepit, cujus guttæ duæ aut tres in aurem affectam inſtillari debuerint, immiſſo deſuper goſſypio. Illa Lutetiâ redux, quamvis de obauditione auris dextræ conquereretur, eſſentiam tamen ſuam per quinque menſes intactam aſſervavit, donec infauſtâ quâdam nocte, poſtquam in magno conventu vigiliam longius promoviſſet, de affectione, ut ſibi tum videbatur, etiam alterius auris perterrita, eſſentiam prædictam per ancillam in aurem primò afflictam ſibi infundi curavit: Unde, ſive ancillæ imprudentiâ, largiorem liquoris doſim quam quæ præſcripta fuerat immittentis, ſive remedii ipsâ acrimoniâ, ſive potiùs maximâ Ægræ noſtræ ſenſibilitate, propter fibrillas nerveas, quibus meatus auditorii membrana reſperſa eſt, nimium nudas, fulmine quaſi percuſſa concidit, omni ſenſu & pulſu deſtituta; ad ſe tamen vi remediorum poſt horam circiter rediit, ſed ita agitata ac etiam debilis permanſit, ut vix capite erecto in lecto ſubſiſtere per aliquot momenta potuerit, eoque magis quod, ut jam ſignificavi, medicamentorum etiam pure corroborantium, ac vel leviculò odore præditorum, vim perferre vix admodum valuerit. Poſt plures tandem menſes reſumpſit quidem aliquatenus vires, & è lectô ſurgere potuit, ſed auris quæ priùs ſeroſum quid effuderat, jam ſaniem, ac demum pus copioſum ac fœtidum evomuit, nec domo egredi, aut liberiori ſe aëri tradere Nobiliſſ. Domina quivit; quinimò etiam ad minimum corporis in cubiculo proprio motum toto

cor-

corpore quaſi convellebatur, ac de tremoribus inteſtinis, perquam gravibus, viſcera imi ventris, & inde per conſenſum cerebrum, non minus quam cor ipſum afficientibus, continuò conquerebatur, mortique ſe ſubinde proximam credebat. Sic elapſi ſunt anni ad minimum duo, in perpetuis ſcilicet agitationibus, quæ cum intenderentur ſive ſub adventum menſtrui fluxus, ſive etiam alia data occaſione, urinæ immoderatiùs profundebantur, auriſque fluxus, qui per intervalla cohibitus fuerat recrudeſcebat. Tandem morbus prorſus quaſi profligatus videbatur, vi præcipue juſculorum quibus viperæ incoctæ fuerant, at ultimo ex mœſtitia quam de Nobiliſſimæ Matris longo morbo ac obitu habuit, rediit, illamque non minùs crudeliter quam prius afflixit, in cujus morbi ulteriorem explicationem addere non pigebit, pulſum, qui naturaliter eſt parvus, ſed æqualis, in paroxyſmis fieri debiliſſimum, inæqualem ac per ſubſultus tantum digitorum apicem ferire. Paroxyſmos nihil prorſus epileptici quoad omnia ſua ſigna extus ſe prodentia præbere, nec adeſſe cordis ullam palpitationem aut tremorem ſenſibilem, ſed tantùm totalem virium proſtrationem cum doloribus in occipitio, pulſationibus in auribus, flatibus ac rugitibus in imo ventre. Tandemque appetitum qui ſatis aliàs viget, tempore exacerbationum omnino disjici. Quærit jam Nobil. Matr. quænam remedia ad præcavendos paroxyſmos, vel eorundem inſultus jam advenientes debellandos, imò ad præveniendam vel Apoplexiam, vel Syncopen lethalem (in quam ſe quotidie prolapſuram arbitratur) in tanta auxiliorum averſatione, ſeu potiùs, ſi ita loqui liceat, intolerabilitate, adhibere queat? An thermis aliquibus ſulphuratis, quales ſunt Aquenſes in Sabaudia, pro nervis a particulis heterogeneis profundiùs impactis, liberandis tuto uti poſſit? An pro ſanguinis ac ſeri acrimonia, ſuccoque nervoſo degeneri, corrigendis, lac aſſumere poſſit; ſiquidem ex ejuſdem uſu ſe aliquando in febrem intermittentem incurriſſe opinatur? Scire rurſus expetit, quæ purgantia præter clyſteres ſibi maximè profutura ſint, item quales pulveres alcalici, ſpirituſque volatiles conducibiliores fuerint? *Genevæ die ſeptima Februarii, Anno* 1693. *Manget. D. M.*

Reſponſum Medicum.

Ex qua claſſe ſymptomata hyſterica, quæ Nobiliſſima Domina Ægra a teneris per paroxyſmos longis intervallis diſtantes, paſſa eſt, deſumenda, aut cui annumeranda ſint, diſceptare nolo, quia illa ipſamet non magni fecit; Nervinis tamen non immeritò accenſeri ea videntur, quia illis corripiebatur citra mentionem magni apparatus vitioſorum humorum, ſolò terrore, aut metu. Manifeſtius agitationes ab eſſentiâ acouſticâ in aurem infuſâ obortas ex horum numero eſſe conſtat, quia ſubitò ſine ſenſu & motu concidit, ac ſic affecta per horam jacuit, & poſtquam ad mentem rediit, nihilominus caput etiam in lecto, propter agitationes iſtas, erectum firmiter tenere nequiit. Certè ſubita virium atque omnimoda proſtratio, citrà diſſipationem aut profuſionem ſpirituum vitalium, ut cum veteribus loquar, eveniens, nonniſi ſpirituum animalium vitio imputari poteſt, propter quod multarum partium motus, vel ſuffiaminatur, vel vitioſus fit: Ob hanc cauſam crura infirmiora reddita fuerunt, ut illis uniti diu non valuerit. Ei quoque adſcribi proculdubio debent tremores viſcerum imi ventris, thoracis & capitis, licèt foris nec conſpiciantur, nec tangantur. Certe ſyſtema nervoſum cujus primaria ſedes intra cranium eſt, admodum irritabile eſſe, illóque vel immediatè, vel etiam in parte diſtantiore, provocato, univerſales turbas cieri ex multis apud Nobiliſſ. Dom. patet; illud enim commovent phantaſmata terrifica, aut aliter horrida, a metu, triſtitia, terrore oblata, odor nares fortius feriens, purgantia, menſtruus fluxus, urinæ largior emiſſio, puris ex auribus copioſior profuſio, &c. Syſtema nervoſum irritatis partibus nervinis à cerebro diſſitis in conſenſum rapi, miraſque turbas excitare, nunc ſcilicet Epilepſiam, nunc Catalepſin tandem in Epilepſiam degenerantem, quod etiam in ſuffocatione ab utero vulgo dictâ atque aliàs ſæpe obſervatur certum eſt, ut demonſtrare multis experimentis & obſervationibus anniſus ſum in *Commentario* de *Cicuta Aquatica.* In uno tamen individuò & ſexu quàm in altero hoc ſyſtema magis irritabile eſſe quotidiana docet experientia, fœminæque ad hujus generis ſymptomata procliviores ſunt. In quibus hæc irritabilitas conſiſtat, an in ſpirituum animalium ſubtilitate, anne in cerebri, cerebelli, aut membranarum nervoſarum peculiari conformatione, aut harum ſenſu acutiore & exquiſitiore, quem morbum eſſe Fernel. agnovit, definire nolo & forte non poſſem. Nobil Dom. quia à teneris delicatula erat, & tam graviter ab eſſentiâ acouſticâ læſa fuit, exquiſitiore ſenſu in ductu aurium, forſan etiam in tympano, & intra illud in concha prædita erat. Licèt enim apud omnes ſenſus acutus ſit in his locis, teſte Otalgia dolore omnium prope acerrimo, tamen & aurem acriores eſſentias tolerare novi: ſuadeo enim frequentiùs junioribus & adultioribus obaudientibus, ut ſublatô cerumine craſſiore, mundent aures turundâ oblongâ ex linteo contorto, in extremitate imbuta eſſentia fellis; nec memini ulli vel minimum dolorem peperiſſe. Fortè periculum citrà damnum in robuſtiore illa eſſentiâ acouſticâ fieri poſſet, ut veritas magis innoteſceret: Ventris murmura, appetitus proſtratus, alvus ſegnior, pulſus debiliſſimus & ſubſultans, ac pulſatio intra aures forſan ſunt *ἐπιγινόμενα*: quibus accenſeri poſſet dolor occipitis niſi velimus cauſam ibi hærere tot ſymptomatum, quia ibi prodit par vagum ramos quoque cordi, pulmonibus, ventriculo, &c. impertiens.

Quæ cùm ita ſint, imprimis cerebrum & cerebellum officinæ ſpirituum animalium roboranda, irritationes cavendæ & maturè compeſcendæ, ac partes horum ſymptomatum culpâ debilitatæ inſtaurandæ ſunt. Quibus verò remediis præſtandum ſit judicari vix poteſt cùm medicamenta averſetur. Dominus *Della Torre* quem in praxi Patavii ſecutus ſum his regerebat. *Noi medici non ſapiamo guarire con gli brevi di Capuccini.* Quoniam verò ad uſa fuit juſculô viperarum carne alterato, in morbo ultra biennium cum ſemeſtri, quod proculdubio factum

fuit maſsâ ſanguineâ à particulis acribus vindicata; hanc enim vim purificandi ſanguinem ineſſe viperis ex Galeno habemus. Hujus vices egregie præſtaret lactis potus diu continuatus obſervatis legibus medicis: nam nunc multorum experientia conſtat dolores podagricos hoc vel ſublatos vel mitigatos fuiſſe; atque etiam in affectu præſenti prodeſſe ſuccurrit opportune Nobil. Dom. Mibeln Syndici Friburgenſis in Briſgovia Uxoris exemplum. Hæc ſæpiſſime horrendas convulſiones hyſtericas, ut vocabantur, paſſa eſt, atque aliquoties vidi contorto collo planè lividam in facie inſtar pruni Damaſceni, & ſine motu, ſenſu, ac reſpiratione etiam intercepta jacentem: multis fruſtrà uſa eſt, tandem vinum ejeravit, ac ejus loco lac promiſcuè bibit in paſtu & aliàs, nullis legibus medicis obſervatis; nam non abſtinuit a fructibus crudis, acetariis, &c. nihilominus ab Epilepſia hac immunis fuit ad ſatis provectam ætatem, atque ex alio morbo obiit, Friburgo profuga poſt captam a Gallis urbem. An febris tertiana quam paſſa eſt Nobil. Dom. lacti tribuenda ſit ignoro; multi hac corripiuntur nullum lac bibentes, pauciſſimi illam experiuntur, & fortè nulli, qui aliàs ſibi a vetitis temperare norunt. Thermas quod attinet, longè plura occurrerent argumenta diſſuadentia: roborant quidem artus & multum ſeri diſſipant; at ſanguinis acrimoniam emendare vix perſuaderi poſſunt. Multis vapores ſulphurei adverſiſſimi ſunt. Nobilis & nubilis Virgo noſtras pertingens ad Thermas noſtras Badenſes vaporeſque hauriens ex iis elevatos, equo inſidens leipothymia correpta illo decidit diuque reſtaurari nequit. Si omnino balneandum ſit tale artificiale balneum parari poſſet, quo frequenter Auſtriaci ac Bohemi uti ſolent, ac quidam etiam apud nos.

℞. Sulphur. vivi ℔ß. Calc. viv. ℔j. coque in ſ. q. aq. Font. Quidam ſeorſim coquunt in aq. Tartar. vini alb. crud. E. g. ℥iv. ac balneo addunt. In hoc ſemel vel bis in ſeptimana ad bonam tolerantiam balneari poſſet. Sic tædia itineris evitaret.

Unicum antiſpaſmodicum præſtans addo quod mihi hic & Stuttgardiæ in frequenti uſu eſt, inſipidum & inodorum.

℞. Cinnabar. antimon. p. j. Cinnabar. nativ. p. ij. ſublimentur l. a. Cinnabaris hæc ſublimata novæ Cinnabari nativæ additur & rurſus ſublimatur: hæc ſublimatio ter repetitur. Hujus dantur gr. vi. ad viii. bis in ſeptimanâ, ſi affectus urgeat, aut ſaltem præſervationis causâ circa novi & plenilunium ſummo mane in congruo vehiculo. Stuttgardiæ ejus ʒj. addo ſacchar. alb. ʒ ij. & olei cinnam. deſt. gutt. ij. fit efficax & ſuavis.

Purgantia, ceu merè irritantia, vix tuta credo, imprimis magiſterium jalappæ, ſcammonii, &c. Infuſ. ſenn. rhab. agar. mann. abhorrebit. Aliàs ſuadeo ſyrupum roſ. ſol. ad ℥ viii. & ad ℔j. partitis ſic vicibus, ſcilicet ℥ ij. vel iij. mane hora 5. rurſus horâ 7. vel 8. & niſi purgaverit horâ 10. reliquum. Sic blandiſſimè alvum tenerioribus ſæpe movi, etiam apud Principes teneræ conſtitutionis.

Ad aures purulentas. ℞. Ferrugin. ſubtiliſſ. q. v. mellis parum M. f. linim. indatur hora ſomni cum turunda ex goſſypiô, aut linteô rarô, mane aures mundentur turundâ ex linteo, imbuta lacte & aquâ calidis. Fonticulus ipſi neceſſarius foret. *Scaphuſii die 17. Februar. 1693. Joh. Jac. Wepfer. M. D.*

Obſervationes.

Calcearius quidam annos 50. natus Epilepſia repentè correptus erat, vociferabatur, ſtertebat & ſpuma ad os ferebatur, & concuſſio totius corporis valida aderat: ad eum accitus, ne ex concuſſione linguam ſibi amputaret, inter dentes ligneum cuneum intromittebam, ad anhelitum facilitandum & ſpumam & humiditates extra mittendas ad os: forteſque deinde frictiones membrorum extremorum & ligaturas doloroſas adhibeo, ut ita ægrum miſerè afflictum à paroxyſmo excitarem rutam quoque intra manus meas contritam naribus ægri applicabam, & ſuccum quantum potui naribus infundebam, nareſque conſtringebam & digitis contorquebam, quibus remediis mox à paroxyſmo liberatus fuit. Verum ne poſtea rediret, cum hic valde pituita abundaret, & etiam ex parte ſucco melancholico, poſt exhibitam hiccam picram, hoc decocto utebatur.

℞. Beton. hyſſop. meliſſ. ana M j. Salv. majoran. fol. Lauri, ana Mß. vel loco fol. lauri ℥j. bacc. lauri, rad. bugl. borrag. pœon. polyp. q. an. ℥ß. thymi, epithymi, ana ʒj. F. decoctio in aqu. q. ſ. colat. adde ſquillæ, ʒj. Cranii human. ʒ i ß. nuc. moſch. ʒj. iterum bulliant & denuo colentur, hujus decocti accipiebat omni mane ℥iv. oxymel. ſcillit. ℥ i ß. M. deinde & hoc decoctum deſcriptum eſt.

℞. Beton. ſalv. majoran. hyſſop. ana Mj fl. ſtœchad. anthos. an. p. j. ſem. pœon. fœnic. ana ʒiij. rad. pœon. ℥ß. fol. ſen. ℥j. agar. alb. ʒ ij. epithymi. ʒ i ß. polypod. q. ℥ß. ſem. cartham. contuſ ʒ iij. uvar. paſſ. exacinat. ℥j. liquirit. raſ. ℥ß. Coq. in aqu. communi pro ℥ ix. fortiſſimæ expreſſioni adde ſyrup. de ſtœchade oxymel. ſcillit. ſyr. de beton. an. ℥j. M. pro tribus doſibus matutinis. Poſtea & has pilulas deglutivit.

℞. Pil. coch. de hiera ſimpl. an. ℈j. agar. troch. pil. aggregat. an. ℈ß. troch. alhand. gr. v. cum melle anthoſato F. pilulæ vii. corpore ita expurgato, quotidie ex infraſcripto medicamento ſumens, ad magnitudinem fabæ majoris, epilepticos paroxyſmos quos antea crebrius habuerat, amplius non patiebatur.

℞. Hirundin. deplumatar. & lotar. in vino & in furno exſiccat. num. 5. pulveriſentur ſubtiliter; quibus adde conſerv. flor. pœon. luna decreſcente paratæ, conſerv. fl. herb. paralyſ. ana ℥j. rad. pœon. collect. luna decreſcente, exſiccat. & pulv. ʒ iij. conſerv. anthos. ℥ß. probe miſce cum oxymel. ſcillit. exiguo adjecto aceto ſcillitico, F. ſ. a. opiata. ſapor non arridebat; tamen ſumens curatus fuit. Alium Epilepticum novi, qui corde hirundinis ſolo pulveriſato utebatur, noſtro ægroto magis profuit hirundo cum reliquis pulveriſata; cujus uſu liberatus fuit. *Petrus Foreſtus obſerv. 53. lib. 10. De Cerebri morbis.*

Puerulus duorum menſium Epilepſia continuo affligebatur, ita ut me vocari juſſerint, quem cum ſpectarent miſerè afflictum, ex *Galeni* teſta-

mento

mento ſacculum hunc quadratum collo ſuſpendi ut turculam ſtomachi nudam attingeret.

℞. Rad. pæon. virid. ℥ß. ſem. pæon. maris nempe nigri, ℥ iß. radice concisa, & ſemine contuſo, hæc in ſacculum concludebam, bombace interjecta & Syndone coopertum & interſutum, ad collum cum filo ſericeo rubro ſuſpendi mandavi, ut ventriculi os attingat: & ut ibidem ſuſpenſum ad aliquos dies permaneret, hoc ſuſpenſorio miraculi inſtar, paroxyſmi ceſſarunt, neque amplius reverſi ſunt, eodem remedio eoque ſolo plurimi alii convaluere, ante hoc tempus & poſtea in aliis hujus ſuſpenſorii maximam eſſe vim & præclaram experti ſumus. *Petrus Foreſtus, obſerv. 59 lib. 10.*

Puer trium annorum cum Epilepſia corriperetur, ſimul vermes mortuos cum excrementis ſubinde ejiciebat. Exiſtimavi, quod ex tetris vermium fumis in cerebrum elatis hic Epilepſiam incurrerit, quare cum eidem pulverem ſequentem cum aquis deſtillatis dediſſem, optime deinde habuit.

℞. Sem. contra vermes, pulv. rad. pæon. agar. troch. ana ℈ß. diamoſch. dulc. ℈j. ſyrup. acetoſ. ſimpl. ℥ß. Aq. abſinth. meliſſæ, ana ℥j. M. Dedi illico in intervallis paroxyſmorum, & juſſi ut continuo ſumeret parum ſem. Zedoar. ſaccharo incruſtati, uſque ſumptis hic ſtatim melius habere cœpit; & ejectis vermibus ab Epilepſia liberatus eſt. *Petrus Foreſtus, obſerv. 59. lib. 10.*

Pro Epilepſia in puero duodecim annorum. Præmiſſis univerſalibus commendare ſoleo ſequens Electuarium ſolidum.

℞. Coagul. leporis, ℥ ij. ſem. pæon. maris ℥ß. viſci q. ℥v. ſang. muſtel. præp. ℥ iß. ſem. aniſ. cinnamom. caryophyll. ana ℈ iß. corall. rub. ℈j. Cranii humani anterioris partis adulti, ℥ vi. pulveriſatis omnibus cum ſacch. fino in aq. pæon. diſſoluto. F. tabellæ ponderis ℥ iij. capiat unam pro vice tribus horis ante prandium. Muſtellæ ſanguis hoc modo præparatur.

Muſtella decollata totus ſanguis aſſervatur in vaſe vitreo; mox ubi concreverit, dividitur in partes minutas, & umbræ æſtivo tempore expoſitus, ſiccari ſinitur. Muſtellæ ſanguis præſtantiſſimus cenſetur pro Epilepſia ſananda; imò hoc certiſſime tibi dicere poſſum, vidiſſe me ſanatum epilepticum 25. annorum ſolo hujus ſanguinis uſu, potati ſcilicet ſtatim atque e venis exiit ad ℥ ij. cum ℥ j. aceti. Curato diligenter ut copiam habeas teſticulorum apri, aut ſaltem verris, id e. ſuis domeſticæ venere utentis, ac ſimul teſticulorum galli; exſiccabis illos in furno: mox in pulverem tenuiſſimum rediges. Sint pulveris apri ℥ ij galli ℥j. Deinde addito duplum ſacchari fini. De hoc pulvere continuò ſumat puer tuus in omnibus ferculis; nam experieris Pharmacum abſolutiſſimum. Referebat mihi *Ludovicus* pater ſolitum ſeſe dare ℥ iij. hujus pulveris cum aq. betonic. decem continuis diebus ſine ſaccharo, & ſanaſſe mulierem, quæ paſſa fuit Epilepſiam annis octo, præcipiebatque ut omnino menſe integro abſtineret à potu vini. Nunc tibi communico aquam verè præſtantem pro hoc morbo aut omnino propulſando, aut certe magna ex parte mitigando.

℞. Flor. lavend. M viii. fl. lil. convall. M iv. macerentur 6. diebus in ℔ xxv. vin. flaveſcentis ac generoſi, mox deſtillentur in M. B. lento igne ſine fumo, tum vero poſtea aq. deſtill. addito ſpec. diamoſch. d. ℥ß. viſci, q. ℥j. ſang. muſtel. præpar. ℥vi. rut. ſicc. Mj. cubeb. & ſem. citri, ana ℥ iij. macerentur hæc quatriduo: ac quod deſtillaverit, poſtea uſui reſervetur. Exhibeatur hujus aquæ ℥j. ex cochleari mane poſt Electuarium ſolidum ſuperius deſcriptum, antequam invadat Epilepticus inſultus, detur ℥ß. hujus aq. cum ℥ iij. juris pullæ, in quo decocta ſit radix pæon & ſemina. Equidem acceſſionem ſi non removet, ſaltem retardat. obſerves tempus invaſionis, & antea quam invadat, diebus quatuor aut quinque, aquam exhibeas ante cibum horis tribus. Cum vero noveris jam propinquare acceſſionem, eandem propinabis; nam aut non revertetur acceſſio, aut certe quotidie magis breviorem faciet. Hæc medicamenta apud me potiora ſunt. *Horatius Augenius. Tom. 2. Epiſt. & Conſult. lib. 6. Epiſt. 2.*

Juvenis quidam Epilepticus poſtquam bene purgatus eſſet, noſtro juſſu continuo comedebat radices pæoniæ virides per longum ſciſſas & in ſartagine frictas, quæ valde profuere: ut & etiam alteri puellæ, quæ ab illarum eſu ab Epilepſia admodum gravi curata fuit.

Empiricus quidam poſt univerſalia remedia, nucham candela cerea incenſa cauterii inſtar murebat, & radices pæoniæ in patella cum butyro frictas continuò comedendas dabat: & ita juniores & magis adultos magna cum admiratione curabat. *Petrus Foreſtus Schol. obſ. 61. lib. 10.*

Ego ſummopere laudarem cauteria in brachiis, imo hoc eſt familiare remedium, & vidi anno præterito Nobilem ſenem qui ſolo cauterio ſanatus eſt. Laudatur pœnia ob ſingularem quandam occultam vim. Ego tamen ſæpe eam exhibui, ſed ſemper coactus ſum ad alia remedia devenire, nec unquam ita efficacem expertus ſum, detur tamen cum non poſſit obeſſe. *Joh. Baptiſta Montanus, conſil. 50.*

Setone ad cervicem adhibito, *Hollerii* Medici undequaque doctiſſimi decreto, Adoleſcentem quendam 20. annos natum, morbo caduco, cujus inſultibus ante crebro prehendebatur, liberavi: derivatis, ut credere par eſt illa arte ichoribus mali fomitibus. *Ambroſius Paræus, l. 10. c. 25.*

Puer quidam ſingulis 15. diebus Epilepticus concidebat. Per affectum capitis hoc fieri Medicorum præſtantiſſimi *Friſimelica*, *Montanus*, *Odus*, & *Francanzanus* exiſtimarunt. Sed quo plura pharmaca exhibuerunt, eò affectus magis crevit, ita ut in 24 horis paroxyſmos haberet plures centū & quinquaginta, leves tamen, quia parva commotio capitis cum bulla circa frena labiorum aderat, unde tandem cognoverunt morbum eſſe, non per affectum capitis, ſed per conſenſum à ventriculo, quare cum illum pharmacis exagitare deſiſterent, & roborarent, puer egregiè convaluit. *Victor Trincavellius, conſil. 2. lib. 1.*

Ut præſervetur puer ab Epilepſia quæ imminere videtur, abſtineat omnino à vino, bibat aquam decoctam cum Cinnamomo, tormentilla, & pæonia, utatur frequentiſſime Agarico, & faciat hoc ſibi familiare, ut evacuetur caput, ſit doſis pro vice ℨß. *Joh. Baptiſta Montanus, conſil. 46.*

Mirabilia ſcripſit *Galenus* de pœonia & maxime experimentaliter cum dixit, quod volens ex-

experiri juvamentum ejus, ſuſpendat eam collo patientis, & nunquam evenit ei paroxyſmus; cum autem eam depoſuit, reverſus eſt paroxyſmus. Et ego iterum depono me hanc experientiam oculo meo ſæpe vidiſſe.

Hoc Electuarium quod ſequitur in uſum vocetur; cujus experientiam, apud Deum teſtor, millies me vidiſſe ſanaviſſe homines ab Epilepſia, & inter alios ſocium domini Archangeli, qui paroxyſmis Epilepticis decies in die vexabatur.

♃. Pyrethr. ſtœchad. coſti. ana ʒx. agar. ʒv. Sem. carvi, anethi, aſſæ fœtid. ariſtol. rot. ana ℥ ij ß. ſucci ſquill. mell. el. ana ℔ j. & ℥ij. coq. ſimul Scylla & mel lento igne uſque ad bonam viſcoſitatem, deinde ſuperadditis ſpeciebus F. Electuarium cujus doſis ſit omni mane ʒ iij. & tardetur poſt ipſum cibus ad minus 4. horis. *Barthol. Montagnana. conſil.* 43.

Mulier quædam 20. annos nata, integrum per annum laboraverat motibus Epilepticis, non quidem vehementibus, ſed à ſeptima matutina in horam nonam veſpertinam durantibus, cum ſpuma oris, ſine loquela, ſenſuumque manifeſto uſu, præſcripſi ipſi haſce pilulas unica pro vice.

♃. Caſtor. ſalis artemiſ. ana gr. iv. Reſin. Jalap. gr. vi. Aloës ſuccotrin. gr. ix. ol. majoran. gutt. ij. M. F. Pil. num. v. deaurentur. Pro voto illis purgata uſa eſt bis quotidie hauſtulo ſequenti.

♃. Sapon. *Hiſpanici* albiſſ. ʒß. coq. ex lacte vaccino, & colat. ℥ iij. dentur uſui. miratu dignum erat hoc remedio aſſumpto paroxyſmum indies gradatim, deque hora in horam ita iviſſe imminutum, ut trigeſimo die pleniſſimè curata exiverit, manſeritque reſtituta. *Paulus Barbette. Praxeos. lib.* 1. *cap.* 1.

Juvenem quendam Epilepticum hoc ſolo condito purgante curavi, ſed non ante ſeptimum menſem.

♃. Elect. è ſucco roſ. ℥j. pulv. jalap. ʒj. ſpir. ſalis rectific. ℈j. ol. roſmar. gt. viii. M. F. conditum molle, de quo ſumat. nucis moſch. magnitudinem ter in hebdomada, loco ſpiritus ſalis poterit ſubſtitui ſpiritus ſalis armoniaci, aliuſve ſalis volatilis oleoſi; vel ex hiſce duobus mixtis & binis terniſve cohobationibus junctis deſtillati ſpiritus ℈j.

Pilulæ ſequentes in Epilepſia conveniunt.

♃. Extract. rhei, Aloës lucid. reſin. jalap. ana gr. vi. ſalis ſuccini, gr. iij. olei lavend. gt. ij. M. F. Pilulæ iv. deaurentur pro una doſi. *Paulus Barbette. Prax. lib.* 1. *cap.* 1.

Commendantur hic ſpiritus C. C. ſalis dulcis, ut & nitri dulcis, aſt omnibus ferè antecellunt, ſalis armoniaci flores albi, rubri, flavi, vel ejuſdem ſalis ſpiritus, qui non tantum pituitam incidit, verum etiam acido auſterum corrigit, eſtque valde volatilis ac penetrantiſſimus; quo ipſi melancholici redduntur hilares, quod quidem centies obſervavimus; atque non tantum puerorum, aſt quoque adultorum Epilepſias varias hujus beneficio, juſto vehiculo mixti, annuente divino numine, curavimus.

Ad Epilepticum quendam vocatus inter alia remedia, quibus tandem annuente Deo opt. max. curatus eſt, hunc julepum præſcripſi.

♃. Aq. beton. flor. tiliæ, ana ℥ij. Aq. fœnic. ſiræ Matthiol. ant-epilept. Langii ana ʒj. ſpirit. ſalis armoniac. ʒß. tinctur. Caſtor. gutt. x. flor. hyperici ʒj. Laudan. opiat. gr. iv. ol. ſuccini gr. v. ſyr. ſtœchad. ℥j. M. cujus ſingulis diebus ad minimum cochlear unum atque alterum quater aſſumebat. *Fridericus Deckers, in Notis ad Prax. Barbettian. lib.* 1. *cap.* 1.

Infantes plures motibus convulſivis Epilepticis afflictos ſequenti mixtura cochleatim uſurpata ſanavimus.

♃. Aq. flor. tiliæ, fœnic. ana ℥j. ſyr. ſtœchad. diacod. ana ℥ß. ſpir. ſal. armoniac. ℈ß. M. *Idem ibidem.*

Civis cujuſdam Lavingani filia decem annos nata, per tres menſes quotidie incurrebat in Epileptica Symptomata, rogatus ego a puellæ matre, gravi, ſævo, & longo huic morbo curationem talem adhibeo.

Purgato recte capite propinabam per 5. dies mane jejuno ſtomacho & in ipſa acceſſione tres guttas olei ligni heraclei: cujus uſu mox cum omnium admiratione, Deique laude omnino liberatur a Chronico & quotidiano malo: quod jam annis multis amplius non rediit. Laus ſoli Deo & gloria; qui contra morbum comitialem peculiarem & occultam huic oleo vim & facultatem indidit. *Martinus Rulandus, curat.* 6. *cent.* 1.

Puer quidam Lavinganus 7. annorum torquebatur graviter Epilepſia dies nocteſque, ſed ex hac ægritudine ſanus factus eſt iſto remedio.

♃. Olei ligni heraclei, gt. vii. has meo conſilio ante & in paroxyſmo exhibuerunt per 7. dies, atque efficacia ejus Epilepticus paroxyſmus poſtmodum non viſus eſt amplius, ſed liber ab hoc malo & incolumis ſemper manſit. *Martinus Rulandus, curat.* 86. *cent.* 4.

Conſul quidam quinquagenarius gravi Epilepſia correptus erat, in ipſo paroxyſmo dedi 13. guttas antepileptici noſtri: quo adſtantibus omnibus obſtupeſcentibus, confeſtim quievit, ad ſe rediit, & convaluit, convaleſcunt & ſanantur per idem oleum etiam innumeri alii ex hoc horribili morbo. *Martinus Rulandus, curat.* 32. *cent.* 10.

Vir quidam triginta annorum levem paſſus Epilepſiam, a nobis curatus fuit fœliciter & integre hac ratione.

♃. Pulv. Sen. Laxativ. ʒ i ß. vini, ℥v. commixta ſtabant per noctem; mane exhauriebat, multaque ac varia excernebat. Pulvis hic Senæ laxativus, non eſt pulvis Senæ Montagnanæ qui paſſim in officinis proſtat, ſed eſt pulvis ſenæ laxativus *Joh. Wieri*, cujus deſcriptio hæc eſt.

♃. Fol. Sen. Tartar. alb. ana ℥j. ſem. aniſi, Caryoph. cinamom. galang. ana ʒj. diagrid. ʒij. F. omnium pulvis ſubtiliſſ. S. A. doſis eſt à ℈ß. ad ʒ i ß. in ſubſtantia ad ſummum cum convenienti liquore. Doſis in infuſione eſt ad ℥ß. educit per inferna bilem tam flavam quam atram, & pituitam, atque inde natos morbos curat fœliciter: quare in officinis parari ſuadeo, cum uſus ipſius ſit maximus & ſalutaris & tutiſſimus in omni morbo, ut ſum perdiu expertus. *Martinus Rulandus, curat.* 3. *cent.* 10.

Mulier quædam epileptica me conſulto & maximè Deo implorato ad ſanitatem reducta eſt hac via.

♃. Aq. flor. tiliæ, ℥ vi. trochiſc. alhand. ʒß. M. F. infuſio. S. A. pro duabus vicibus colandis ac per duos continuos dies bibendis, poſt bonam

nam per alvum factam purgationem, ſeptem dies in lecto ſudavit, capiendo de hyſſopi decocto calente ℥ vi. his ita peractis, liberata ex toto fuit. *Martinus Rulandus, curat.66. cent.10.*

Mulier quædam ſexagenaria ſexies facta eſt epileptica, hæc à me per Dei gratiam adjuta ac ſanata eſt ſequenti ſolo, facilique remedio.

Vino ſublimato impoſuit, meo juſſu, hyſſopum, de quo manè & noctu cubitum abitura bibit tria cochlearia, vel ad ℥ ij. hoc cum ſingulis diebus per ſeptimanam feciſſet convulſio hæc ex toto intermiſit, & nunquam reverſa eſt. *Martinus Rulandus, curat.95. cent.10.*

Erat qui Epilepticos multos etiam provecta ætate, & qui diu laboraverant, poſt purgationes, hoc pulvere percuraret.

♃. Cryſtall. præparat. ʒj. Corall. rub. ℈ ij. Margarit. or. ſmaragd. præp. ʒß. M. F. Pulvis, cujus pars dimidia eſt una doſis ex aqua taraxaci.

Alius Empiricus hoc fœliciter utebatur, in acervis formicarum reperitur aliquid ſimile thuri, quod pulveriſatum dabat Epilepticis ex aqua Pœon. vel florum tiliæ. *Hieronymus Reuſnerus, obſervat 15.*

♃. Corvos juvenculos ferè implumes, menſe *Martio* excluſos, ſtatimque nido extractos in ollam novam conjice, probeque lutatam clibano impone ut comburantur corvi, quos tere in pulverem, qui plures annos efficax ſervari poteſt, capiat de eo parum in liquore appropriato ſemel in die. Eſt hic pulvis corvinus ſummè ſecretus.

De corvis *Conradus Geſnerus lib. 3. De Avib. pag.341.* hæc habet.

Medicus quidam celebris noſtra ætate, corvos duos menſe *Martio* e nido combuſtos, in leviſſimum pollinem redactos epilepticis propinabat bis vel ter in die, ʒj. pondere exhibito cum aq. decoct. Caſtor. & paulo poſt cerebrum corvi in ſtillatico liquore verbenæ hauſtum epilepticis prodeſſe nuper amicus quidam ad nos ſcripſit. *Hieron. Reuſnerus, obſerv.13. & ſchol.*

Fabro clauſtrario annorum circiter viginti, apud ejuſdem artis opificem *Bernæ* operanti, tumor exiguus ſubortus eſt in vola manus dextræ, ſub radice minimi digiti, cum dolore, qui tumore creſcente augebatur. Poſt dies aliquot, nihil gravius ſentiens, ſubito corruit, epilepſia præhenſus, convulſus, ſenſibus ſublatis, motuque inordinato aliquandiu agitatus, finito paroxyſmo ad ſe rediens, munia conſueta obivit, verum exactis diebus 14. paroxyſmus rediit; ab eo, diebus octo poſt, denuò recidivam paſſus, quo magiſter perterritus, eum à ſe dimiſit, itaque in patriam ad nos reverſus, Magiſtratu ſumptus pro remediis ſolvente, ſic cura fuit inſtituta.

Purgatus fuit primum hoc pacto.

♃. Rad. pœon. rec. ℥ij. polypod. ℥ i ß. fol. ſen. ℥ ij. epithymi, ʒß. ſem. fœnic. ʒ ij. fumar. M j. F. decoctio in aq. & vino pro tribus vicibus ſumenda.

Inde pulvere uſus eſt ſequenti.

♃. Cranii hominis triti, ʒ ij. rad. pœon. ungul. aſini, ana ʒ i ß. cineris hirundinum, ℈j. viſci querni, ʒß. raſ. eboris, ʒj. ſacch. ad pondus omnium, fiat pulvis, capiat ſingulis matutinis cochlear unũ ſuperbibendo aq. fl. pœon. ʒ i ß.

Denuo purgatus fuit ſequenti modo.

♃. Tartar. vini, ʒ ij. diagrid. ℈ß. ſem. aniſ. ℈j. rad. pœon. ʒß. ſacch. alb. ʒ v. F. Pulvis tribus vicibus ſumendus.

♃. Sem. ocymi, hormini, pœon. palmæ Chriſti, ana ʒ i ß. viſci, q. rad. pœon. ana ʒj. Corall. utriuſque ʒ i ß. cineris ungul. aſini, & Cranii anterioris humani, ana ʒß. ſpec. diamargar. frigid. ℈j. ſacch. diſſolut. in aqu. beton. & pœon. q. ſ. F. tabulæ, doſis ʒj.

Poſtea hæc opiata præſcripta.

♃. Theriac. veter. ʒ vi. rad. & ſem. pœon. viſci. q. ana ʒ ij. ſem. hormini, & ocymi, ana ʒj. Cranii hominis, ℥ ß. cum melle ſcillitico. F. opiata detur ʒj. cubitum ituro, & continuet.

Cauterium poſtea inuſtum cervicis poſteriori regioni, à quo tempore licet præludia quædam paroxyſmi ſentiret, non tamen eo uſque ut caderet, invaluerunt.

Poſtea pilulæ ſequentes ordinatæ.

♃. Caſtor. aſſæ fœtid. ana ʒj. gummi ammoniac. ſagapeni diſſolut. in aceto ſcillit. ana ℈ ij. fellis bovis. ℈j. ol. ſuccini, gutt. viii. cum ſucco rad. pœon. F. pilulæ pond. ℈ß. capiat unam nocte cubitum iturus aliquoties, iterum etiam fuit purgatus ſic.

♃. Pil. aggregat. ʒj. cum aq. pœon. F. pilulæ, dejecit per biduum octies.

Ut vinum ſequens biberet injunctum.

♃. Rad. pœon. ℥ iv. ireos, enul. camp. ana ℥ß. fol. ſalv. majoran. chamæpit. ana ʒ ij. ſem. pœon. ʒ iij. ſem. fœnic. ʒj. incidantur pro duabus menſuris vini, bibat ſingulis matutinis hauſtum. Ab eo tempore quo fontanella fluebat, ſex ſeptimanarum ſpatio, à paroxyſmo liber fuit: & poſt vini præſcripti uſum, dicebat convulſivos illos motus ſeu palpitationes in pedibus ceſſaſſe, ſaltem in brachio remanere, quare etiam brachio cauterium fuit applicatum, ulcere inducto, dicebat ſe noctu ter aut quater ſenſiſſe convulſionem levem in digitis, ſed non alibi, quapropter iterum pilulis aggregativis fuit purgatus, denuoque vinum prius præſcriptum bibit per dies duodecim, cauteriumque tertium in ſura pedis dextri fuit appoſitum, denuoque pilulis purgatus.

Cum adhuc ſentiret reliquias aliquas, incepit hoc uti Electuario.

♃. Rad. Pœon. pyrethri, ana, hyſſop. ſem. Pœon. ana ʒ ij. mell. ſcillit. q. ſ. F. Electuarium, utatur ſingulis matutinis.

Poſtmodum ſentiebat tantùm, ut exponebat ab ulcere manus, vaporem per brachium ferri, & per cauterium brachii, & nuchæ, & ſuræ pedis evaporari, alioquin graviorem paroxyſmum non ſentiens. *Felix Platerus, obſerv. lib.1. pag.24.*

♃. Conſerv. flor. Pœon. ℥ i ß. Conſerv. majoran. meliſſ. beton. & flor. roſmar. ana ℥j. calam. aromat. Zinzib. cortic. citri condit. ana ℥ß. pulv. ſem. & rad. Pœon. viſc. q. ana ʒj. raſ. ebor. ʒß. Cranii hominis pulver. ſubtiliter, ʒ i ß. Cinnamom. ʒ ij. nuc. moſch ʒj. ſpir. pliriſarch. ʒß. cum ſyr. cortic. citri. F. Electuarium, capiat alternis diebus, ʒj. manè jejunus ſuperbibendo julepi ſequentis ℥j.

♃. Aqu. ſalv. meliſſ. ana ℥ ij. vini alb. ℥j. ſacch. roſar. perlat. ʒij. M.

Balſamolæo ſequenti fricet Spinam.

♃. Gummi galban. bdellii in aq. vit. diſſolut. ana

ana ℥ß. benzoin. ℥j. ſtyrac. liquid ʒj. fol. rut. chamæpit. flor. ſtœchad. lavendul. ana ʒ ij. rad. coſti. ʒß. caſtor. ℈j. infundantur inciſa & pulveriſata in aq. vitæ. Sicut in maceratione in calore per dies aliquot ante uſum. Hæc profuerunt Epileptico cuidam cordis palpitatione ſimul etiam laborante. *Felix Platerus, obſ.l.1.p.236.*

Per triduum ferè paroxyſmis epilepticis corripiebatur puella infans, juſſi ſuccum rut. cum aceto fortiſſimo permixtum in ſpongia naribus adhibere; cujus uſu ſtatim ad ſe redibat, ſed mox iterum recidivam patiebatur, brevibus tamen quando hæc naribus admovebat paroxyſmis. Emplaſtrum hoc cordis regioni applicavimus.

♃. Theriacæ veteris ʒj. rad. Pœon. pulv. ʒß. M. Item pulvere rad. Pœon. capilli conſpergantur, & ſic præter omnium ſpem evaſit. *Felix Platerus, obſerv. lib. 1. pag. 29.*

Quidam ultra viginti epilepticos uno anno ſanavit hac ratione. Cane vivo diſſecto, fel poculo excipiebat, & cyſtin felleam aceto eluens miſcebat, mixturam potiunculæ inſtar ægroto exhibebat; quam ſi fortè vomitu rejiceret, ex alio cane repetebat. Eligebat autem juvenibus bimulum, ſenioribus trimem, fœminam fœminis, & viris marem. *Jeremias Martius, obſerv. 45.*

Inſuave quidem remedium, ſed quod ſpes ſanitatis jucundius effecerit, quam crudeliſſimum ſanguinis humani potum, cæterum eodem felle canino cum duplo vini cretici ſeu aq. picarum aut flor. tiliæ feliciter uſum *Ludovicum Hermannum* idem hic *Martius* alio loco adnotavit, cum aceto ſumendum, probeque à potione ſudandum monet. *Franciſcus Hildesheim. De capitis morbis*, Spicileg. 7. *Hier. Velſchius* notis in *obſerv. 45. Jer. Martii.*

Epilepſia ſæpius remedio arcano curata ab avo meo *Petro Guſſero*, ſucco nimirum aquilegiæ cum ſucco vermium terreſtrium æquis portionibus ad ℥. diebus 40. continuis dato. *Achilles Guſſerus obſerv. 55.*

Dum anno 1659. medicinæ ſtudiis *Monſpelii* incumberem; unus ex præceptoribus meis Clariſſimus Dominus *Salmon*, Practicus conſummatiſſimus, perpetuaque memoria digniſſimus, mihi tanquam ſecretum inſigne Emplaſtrum ſequens ad Epilepſiam benignè communicavit; quo ajebat ſe plurimos etiam provectæ ætatis Epilepticos ſanitati integræ reſtituiſſe, præmiſſis ſcilicet univerſalibus.

♃. Gummi ammoniac. gummi juniperi, thuris & maſtich. ana ℥ ij. ſem. Pœon. maris ſuo tempore collect. & nuc. moſch. ana ʒ iij. Corall. rubr. præpar. raſ. eboris & Cervi, ana ʒj. malaxentur cum Styrace liquida, formenturque in Emplaſtri maſſam in ſequentem uſum.

♃. Maſſ. Emplaſt. præſcript. q. ſ. extend. ſuper alutam vel pannum ſericeum rubr. & formetur Emplaſtrum magnitudinis & figuræ debitæ, admovendum vertici & ſuturæ coronali calide, detonſo prius capillitio, ibidemque diu geſtandum.

Hac etiam aqua hirundinaria in eodem affectu feliciter utebatur.

♃. Hirund. adhuc in nido exiſtent. num. 8. rad. Pœon. viſci, q. ana ʒ iij. fol. rutæ, M. flor. lil. conval. p. ij. Caſtor. caryophyll. macis, an. ʒ ij. cum ſufficienti quantitate vini albi, aceti ſcillit. & aq. meliſſ. ſuper cineres calidos macerd. per 24. horas. Dein deſtillentur, atque in vaſe vitreo optime clauſo ſervetur aqua, doſis pro majoribus ab ℥j. ad ℥ij. pro junioribus ab ʒ ß. ad ʒj.

Nobilis quidam *Danus* in gravem Epilepſiam incidit, ex tranſlatione peccantis materiæ à partibus externis ad internas; de dolore enim in aure interno prius conqueſtus erat, quo remittente, protinus ſucceſſit hic affectus, non tantum ruta contuſa & in aceto macerata laborantem a paroxyſmo excitavimus, guttulis etiam olei ſuccini aliquot naribus per pennam immiſſis, ſed lenito quodam modo paroxyſmo pro corroboratione cochlear unum atque alterum de ſpiritu ceraſ. nigror. item aliquid ſyr. fl. Pœon. cum ſpiritu vitrioli permixtum, & ſimilia exhibuimus: capiti vero raſo Emplaſtrum *Cratonis* applicare juſſimus quod,

♃. Succin. alb. thur. maſtich. ana ʒ iß. galbani, opopon. ana ℈j. viſci, q. ʒ ij. ambræ griſ. gr. vi. moſch gr. iij. ſem. Pœon. ʒß. ladan. ʒ iß. ol. nuc. moſch. parum. ol. roſ. q. ſ. extend. in corio, aſpergatur pulvis cubeb. & ſuturæ coronali imponatur.

His remiſſionem graviſſimorum ſymptomatum introduximus, ut æger mentis compos viciſſim redderetur, & adſtantes cognoſceret, cum iiſque loqueretur ad tempus, donec gravibus recidivis remorantibus, ſequenti die naturæ debitum ſolveret. *Gregorius Horſtius, obſervat. 21. lib. 2. De Morbis capitis.*

Puer quidam duodecim annorum perfectâ ratiocinatione & articulato ſermone deſtitutus, poſt paralyſin dextri lateris in Epilepſiam incidit, ad eum vocatus ante omnia Phlegma, ſeroſoſque humores evacuandos eſſe cenſui, quare pulverem hunc purgantem præſcripſi.

♃. Rad. Pœon. ℈ß. crem. tartar. ℈iß. ſpec. diaturbith. cum rhab. ℈j. diagrid. cum ol. fœniculi præpar. ℈ß. ſem. aniſ. coriand. præp. ana ℔j. M. F. Pulvis diviſus in duas partes pro duabus doſibus.

Ad cerebrum roborandum utatur interius per vices hoc pulvere corroborante.

♃. Pulv. marchionis, ʒ iß. C. C. uſt. præp. Corall. rub. præp. ana ʒß. ſacch. roſ. tabul. ℥ß. M. F. Pulvis.

Spinalem medullam & partes læſas hoc linimento inungat.

♃. Ol. de caſtor. lumbric. rutac. ana ℥ iß. unguenti nervini, ʒ vi. ol. fœnic. diſtill. ℈ß. M. pro linimento. Hiſce aliiſque ejus generis per ſemeſtre diligenter adhibitis, Dei gratia, non tantum ratiocinationis & loquelæ defectus corrigebatur, ſed etiam priſtino vigori reſtitutus puer, nihil amplius de ſubitaneo lapſu vel inſultu conquerebatur. *Gregorius Horſtius, obſerv. 41. lib. 2.*

Decoctum radicis Saſſaphras, aut ſolum, aut cum vino ſingulare. Fruſtulum Aloës perpetuò geſtandum, ut cutem attingat. Lupi etiam corium ea parte deſumptum, qua ſpinæ adhæret, latitudine duorum digitorum in cinguli formam effingendum, ventrique & lumbis circumcingendum, & ſemper geſtandum, ut corium attingat cutem, pilis exterius poſitis.

Cum primum pullus equinus in lucem prodit, vomitu materiam quandam rejicit, quam

niſi quis præripiat, mater ſtatim devorat, hæc materia ſiccata & pulveriſata, à morbo comitiali liberat certo experimento, ut mira quædam res videatur. Chalcanthini olei rite præparati gr. v. in juſculo manè ſumpta per multos dies plurimos ab hoc morbo liberant.

Theriaca etiam tam idoneum eſt morbi hujus remedium, ut ea ſola quotidie liberentur multi: aqua etiam theriacalis plurimum prodeſt. Hier. Donzellinus, conſil. 38. lib. 6. conſil. Cratonis & aliorum Medicorum à Scholtzio editorum.

Præſcripſeram nuper cuidam puero Emplaſtrum ſuturæ coronali apponendum, is tentatis multis remediis, beneficio Dei convaluit. Pharmacopæi conjunx Emplaſtrum hoc aliis pueris epilepticis adhibuit, itaque tam multus de eo ſermo, ut etiam ſenes bono ſucceſſu uterentur. Deſcripto Emplaſtri hoc eſt.

℞. Succin. alb. thur. maſtich. an ℥ iß galb. opoponac. an. ℈j. viſci q. ʒ ij. ambr. griſ. gr. 6. moſch. gr. 3. ſem. pæon. maris, ʒß ladani, ℥jß. ol. nuc. moſch. parum, aſpergatur pulvere cubebarum & extend ſuper alutam Jo. Crato epiſtola ad Jordanum, lib. 4. epiſt. Cratonis, &c.

Radicem Pæon. collo appendimus, ac in ſorbitiunculis eam coquimus. Damus mel Scillæ vi imbutum, hyſſopo ac roremarino cibos coqui jubemus.

Cuidam juveni à manu repebat quid per humores in cervicem & caput; mox cadebat. Poſt proviſionem habitam totius corporis, phænigmos adhibui manui, tum malum incipiebat ab humeris: illis cauſtica admovi; ac ut theriaca uteretur quotidie mane ad ℈j. juſſi. Mox à lingua invadebat & à genis, genis phænigmos admovi, peremique theriacæ uſu ſummi Dei beneficio evaſit. Sed diu mutus perſeverabat, at loquela rediit tandem. *Joan. Heurnius ad aphor. Hippoc. 7. ſect. 5.*

Cum advenissem hominem veluti in agone mortis reperi, pulſus adeo erat variabilis, ut nunquam ſimilem in homine qui evaſerit, me obſervaſſe auſus ſim affirmare, jam enim erat magnus & celer, jam tardus, rarus, inæqualis, formicans, parvus, & languidus, ſed & (quod omnibus admirabilius eſt) aliquoties adeo intermittebat & quieſcebat, adeoque deficiebat pulſus, ut æger jam animam effudiſſe videretur, non enim ictum unum aut alterum, verum quatuor aut quinque, aut etiam plures intermittebat, & ita quidem ut faciliimè paſſus quatuor aut quinque, quieſcente pulſu, per cubiculum feciſſes, interim dum ita quieſcebat pulſus, corpus apoplecticorum more, plane ſine motu & reſpiratione jacebat; oculi aperti & fixi erant, & vix ſignum ullum vitæ in ipſo obſervari potuit, niſi quod partes corporis, imò ipſæ quoque extremitates ſuo calore naturali fruebantur. Ego cum adveniſſem protinus nares, labia & tempora ſucco rutæ (maximas iſtius ſucci in Epilepſia eſſe vires teſtantur viri docti) in quo nonnihil theriacæ diſſolutum erat, inunxi, regioni cordis & carpis epithema calidè applicui, & pulverem epilepticum & aliquantum confect. alkerm. cum aq. lil. convall. Pæon. & betoni. exhibui. Sequenti die cum iterum præſcriptam potiunculam ſumpſiſſet, præter meam & adſtantium opinionem melius ſe habuit: deinde obſervata victus ratione expurgatoque corpore, brevi reſtitutus fuit. In hoc autem caſu videmus quid natura valida etiam præter ſpem & opinionem Medici præſtare poteſt, quandoquidem ego ut ingenue fatear, cum pulſum ut dixi, non ſolum variabilem & ſumme imbecillem, verum etiam omnino intermittentem in ipſo obſervaſſem, mortem in propinquo eſſe adſtantibus ſignificavi; ille tamen quia juvenis & robuſtus adhibitis remediis idoneis, intra dies quatuor ſanitati reſtitutus fuit. Reſpexi autem in prognoſtico meo non ſolum ad ea quæ quotidie in praxi accidere obſervamus: verum etiam ad locum illum Galeni lib. 2. De præcognitione ex pulſu ubi ita ſcriptum reliquit, ſi arteria duorum pulſuum tempus moretur, haud ſcio an quiſquam ſuperſtes eſſe poſſit & eodem libro, naturalis arteriæ motus ſanitatem refert, vitioſus morbum, intermiſſus mortem *Guil. Fabritius. Hildanus, Obſerv. 22. cent. 4.*

Cum piſcator quidam bis, ter & ſæpius quotidie Epilepſia corriperetur, nec radix Pæoniæ, Cranium humanum, alcis ungula, aliaque remedia, à multis authoribus enumerata juvarent; accidit forte ut legerem in Fabii Columnæ hiſtoria Plantarum, cap. de Phu. hæc verba. Præter has vires plantæ huic tributas, addo & hanc proprietatem jamdiu in multis, atque in memetipſo expertam, quod pulveris radicis plantæ hujus ſponte ortæ extirpatæ antequam caulem edat, cochlearii dimidium cum vino, aqua, lacte, aut alio quovis decenti ſucco ſemel ſumptum, aut bis Epilepſia correptos liberet; hunc pulverem amicis dono dedi, qui deinde divino prius numine fautore glorificato, ejus uſu illis reſtitutam ſanitatem affirmarunt. Hæc ſunt ipſius verba: & ſicut ipſe jubet, ita dedi, & ſanatus eſt æger, & in poſterum fœliciter hoc remedio uſus ſum. *Dominicus Panarolus. Obſerv. 33. Pentecoſte 1.*

Adrianus Spigelius memoravit Nobilem Patavinum 19. annor. ſæpius epilepſia conflictatum; quum à gravi de ſcalis lapſu, Fabritius ab Aquapendente cranio ſerebram admoviſſet, nunquam ex eo malum percepiſſe. *Jo. Rhodius obſ. 66. cent. 1.*

Cæſarem Palavicinum aliumque Nobilem melancholia & comitiali morbo alternatim laborantes, & fruſtra à Medicis vexatos ſomniferis & lotionibus capitis; ſolo potu pulveris chryſolithi ex vino, octo dierum ſpatio ſic liberavi, ut nunquam morbus redierit. *Hieron. Cardanus curat. 3.*

Ancilla Epileptica uſu oxycrati liberata eſt; cujus cyathum ſumebat mane ſingulis diebus, & ante tempus invaſionis acetum purum curato morbo doloribus artuum correpta eſt, qui uſu thermarum curati ſunt. *Lazarus Riverius obſ. 10. cent. 4.*

Puella duodecim annorum epilepſia frequenter corripiebatur, ad cujus curationem multa remedia fruſtra tentata fuerant, cum autem pleuritide correpta fuiſſet, pluries ei ſecta fuit vena, & ab eo tempore epilepſia nunquam correpta eſt: inde colligere licet, venæ ſectionem ad epilepſiæ curationem plurimum conferre. *Lazarus Riverius, obſ. 58. cent. 4.*

Puer quidam trimulus patiebatur inſultum epilepticũ à quo liberatus fuit fumo tabaci, quem miniſter tubulo attrahebat, & inſufflabat in os pueri apertum, vomitus inde illi concitatus eſt, & paroxyſmus ſolutus. *Laz. River. obſ. 60. cent. 2.*

Quidam ab aliquot annis Epilepticus, ſi quando prehendendus eſſet paroxyſmo, auram quandam frigidam ex crure, itemque ex brachio quaſi aſcendere ſentiebat, moxque concidebat. Suaſi itaque poſt adhibita varia medicamenta, ut ſentiens vaporis aſcenſum, partem, ligaret; id quod præſtitit, ſicque ſemper paroxyſmum inhibuit. *Philippus Salmuthus obſ. 90. cent. 1.*

Ruſticus quidam longo tempore morbi comitialis paroxyſmis frequenter conflictatus nullo remedio curari potuit; donec febre quartana superveniente, ab eo liberatus fuerit. Ita enim *Hippoc. Aph. 9. Sect. 6. lib. 6. Epid.*

Quartana laborantes nullo magno morbo corripiuntur, ſi prius autem corripiantur, & quartana ſuperveniat, liberantur. Galenus in Comment. nomine magni morbi Epilepſiam intelligit. *Philippus Salmuthus Obſerv. 84. cent. 2.*

Nobiliſſima quædam domina Epilepſia penè hæreditaria diu afflicta, irritis omnibus remediis ab excellentiſſimis Medicis præſcriptis, tandem ſolo pulvere veri viſci querni ad ℈j. quantitatem in aq. ceraſ. nigr. vel cerevíſia ſingulis matutinis per dies aliquot circa plenilunium exhibiti, ſanitatem obtinuit. Licet nullam habuerat medicamentum ſenſibilem operationem, tamen poſt primum diem, niſi unum paroxyſmum paſſa eſt, *D. Robert. Boyle Tractat, de Utilitate Naturalis Philoſophiæ, part. 2. ſect. 5. cap. 7.*

Ungula alcis præſentanea vi pollet adverſus morbum comitialem, quod multis experimentis comprobatum habeo, licet mihi ratio viſa ſit obſcura ſemel atque iterum contigit, ut muliercula quædam in ædium noſtrarum veſtibulo, tanquam fulmine icta, concideret, quod ubi eſſem conſpicatus accedo propius, atque annuli geſtamen, cui alcis particula inſerta erat, digito qui infimo proximus eſt infero, illa e veſtigio erexit ſe in pedes, potuque refocillata iter inceptum alacriter peregit. *Levinus Lemnius lib. 2. De Occultis Naturæ Miraculis, cap. 3.*

Illuſtris Neogamus amore formoſiſſimæ puellæ, quam jam quintum deperiebat annum, potitus, in arcem milliari à Leodio diſſitam eam ducit, ibi cum amore ſe pulcherrimo ad ſatietatem explet, depleri facultatem animalem, puriſſimamque ſpirituum partem abſumi non ſentiens, Epilepſia corripitur, advolo ego citato equo, atque à paroxyſmo excitato; album pavoninis excrementis deraſum in decocto millefolii (erat caſu ad manum) propino, à cujus ſumptione cum aliquot horas liber fuiſſet, iterumque corriperetur, antepilepticum Sereniſſ. Erneſti Principis mei, quod oleum heracleum, qui ingenti pretio ipſi vendiderat Chymiſta indigitabat; Leodio adferri curavi; quo bis terve ſumpto, per omnem vitam ab Epilepſia immunis fuit, ejus olei, quod ſæpe fidum expertus ſum, deſcriptionem hic ponam.

℞. Vitrioli veneris, aut viridis æris calcinati, ℔ i ß. Cranii humani, ungulæ alcis, an. ℥ij. viſci querni (malim colurnum) ſem. Pœon. maris, an. ℥ j. cum ſpir. vini rectificatiſſimi ℔ ij. digere in retorta & diſtilla S. A. ingratiſſimum eſt hoc oleum, & odore & ſapore, ſed miræ efficaciæ, ſi cum aqua convenienti ſumatur. Huic omiſſis univerſalibus, quia ob virium imbecillitatem mortem timebam, ſolis antidotis conſului, monuique meminiſſet, dicere ſtagiritam naturæ ocellum, ſynuſiam ſeu coitum eſſe parvam epilepſiam, à parva autem ad majorem proclivem eſſe tranſitum *Henricus ab Heers. obſ. 18.*

Puella quædam ab ebriis duobus ad ſtuprum ſollicitata, in epilepſiam ex ſubito terrore & animi conſternatione incidit graviſſimam. Ad illam accerſitus, duas, quæ lecto adſtabant famulas rogo, quoties concideret? jam videbis inquiunt, adhuc loquebantur, cum ſæviſſime convulſa fuit, lecto affixus, obſervo illam duos utriuſque pedis pollices confricare, nec ullam in illis movendis, quoties paroxyſmo libera erat, quietis partem interponere, extemplo curo fieri butyrum antimonii, ex æquis antimonii crudi & mercurii ſublimati concinnatum partibus: quo utrique pollicum applicito, veſiculiſque magnis excitatis, iiſque abſciſſis, demum carne ad oſſa ablata, ab omni paroxyſmo, triduo liberrima fuit: quarto die cum leviſſime convulſam domeſtici dicerent, ſumpto antepileptico, ex Cranio hominis, pavonino excremento, veſica apri cum lotio in furno ſiccata, viſco colurno, oleo ſuccini inodoro, aquiſque ei rei dicatis adprime facto, nunquam poſtea vel umbram convulſionis ſenſit, *Henricus ab Heers obſ. 24.*

Hartmanni an uleto ex frutice ſambuci in ſalice inventi, plurimi epileptici ſalutem ſuam debent. Medicus quidam noſtræ urbis exercitatiſſimus pluſculos ſolo iſto an uleto reſtituit, præmiſſis præmittendis

Sartor Juvenis Hafnienſis tumido ventre diu aquam inter cutem collegerat, nullis adjutus medicamentis, tranſmiſſo ad cerebrum ſero copioſo, epilepticus evaſit: urgebat viginti & quatuor horis paroxyſmus. & miſere torquebatur; ſed appenſo amuleto, imminutus primum paroxyſmus, mox planè remiſit, hydrops vero tractu temporis alvi fluxu ſuperveniente detumuit. *Thom. Bartholinus, hiſt. 69. cent. 4.*

Morbus comitialis ſponte ſanatus.

Plurima non minus graviter, quàm verè dixit uberrimus auctor, Hippocrates, ſed nihil majeſtate ipſius dignius, quàm ingenuum illud. Naturæ morbis medentur. Cujus effati dignitatem, ut paſſim omnes, ſic oſtendit præcipue morbus comitialis, quem eradicatum ubi vult natura, utitur modo, variantis ætatis mutatione, modo vero ulceribus in capite excitatis; vel excogitans aliud aliquod ſolers inventum, diſſolvit induſtrie nodum, arti Medicæ planè indiſſolubilem.

Conſulis Amſtelredamenſis filiæ exagitatæ vehementer a morbo comitiali; & parum aut nihil auxilii ab arte impetranti, ſuppetias tandem tulit officioſa natura: expellens potenter, acrem periodicæ diſtentionis cauſſam à cerebro in ſubjectos faucium muſculos. Quibus impeditis, ceſſit quidem, ex toto, morbus comitialis; ſed interim intumuit haud parum guttur; periit elocutio; neque deglutire, niſi admodum graviter.

Sed præcipua moleſtia fuit à ſuppreſsâ voce, quâ caruit ad ſextum uſque menſem: licet interim non negligerentur, vel convenientia cathartica; vel requiſita roborantia: inter quæ facile primas tenuit oleum, arte Chymicâ è ſuccino elicitum. Quod ſanè plurimum profuit,

fuit, recuperandæ voci. Quam iterum adepta, fecit primum, receptæ locutionis initium (quod etiam ab aliis, alias obſervatum) vocalibus A & O. Quibus aliquoties ruditer prolatis, profecit brevi tantopere, ut ante diem quartum decimum, loqueretur, non minus articulate ac ſi nunquam obmutuiſſet.

Quod ipſum, benevolæ naturæ, auxilium, etiam in aliis, ſubinde licuit videre: ſed præcipuè in duobus infantibus, quorum epilepſiam ſanavit, per manantia capitis ulcera. Quibus improvide aliquando ſuppreſſis, retinebantur non tantum tetri, maligni morbi, vapores: ſed revertebatur ilico terribilis hæc nervorum contractio. Neque deſinebat iterum niſi remota cicatrice, reſeraretur hiatus, exhalandis fuliginibus à natura deſtinatus.

En præeuntem naturam, o Chirurge; monſtrat ipſa, quaſi digito, ſalutarem, iſtorum ulcerum uſum: ex fama tua erit, imo ex uſu ægrorum, ſi hanc ſequaris ducem. Proſunt ulcera arthriticis expellunt lippitudinem; ſed neminem efficacius juvant quam morbo comitiali, obſeſſos.

A quo utique adſertum vidi aurifabrum, per ſquamoſas quaſdam cruſtas, fœdum in modum pedis cutem exaſperantes, quibus ſcalpelli apice dextere ablatis, deſtillare protinus per exilia cutis ulcuſcula, frequens, ac acer humor, qui per anfractuoſas ambages ad pedes delatus, eo proculdubio deſcendit ſive à capite, genuino hujus mali fonte; ſive ab hepate, aliove aliquo inacceſſo fomite, ſecreto alicubi latitante. *Nicol. Tulpius Obſervat. Medic. lib. 1.*

Morbus comitialis à ſplene.

Ex acri quarumlibet partium vapore, cerebrum vellicante, morbum comitialem excitari, novum non eſt. Sed parti alicui, tam exquiſitum ineſſe ſenſum, ut attacta duntaxat levi digitorum apice, protinus contrahat nervos; id certe ſumme rarum eſt. Et præter unum Fernelium (qui ex ſimili occipitis attactu, vertiginem vidit obortam) vix cuiquam fortaſſis obſervatum.

Juvenis patritius annorum circiter quindecim, doluit ex pube, tam intolerabiliter; extra omnem ſuſpicionem calculi, ut ibidem loci, neque litum olei amygdalini, neque linteolum eodem madens, foret ferendo. Sed converſo poſt menſem, omni doloris impetu, à pube, verſus latus ſiniſtrum, unde fortaſſis deſcenderat, deſiit ex toto illius partis cruciatus: & ilico male habuit lien: & ex ipſius conſortio, cerebrum. Non ſecus ac aliis, ex pede vulva; ex liene ventriculus: & à ventriculo caput; inſtar cucurbitæ univerſo corpori impoſitum.

Noxiam autem materiam, à liene, per venas iliacas, ad ilia, ac pubem deſcendere, vidit olim vir oculatiſſimus Hippocrates: ſed innuit id adeo tectè, ut à paucis obſervetur. Qui nigra (inquit) vomunt, ad pubem dolent. Lib. præd. Expulſâ videlicet illuc acri ſanguinis fœce. Unde certe eſt, quod melancholicis fiant, maximi morbi, ab ilibus. De quorum moleſtâ dilaceratione, non minus quoque conqueruntur, ſcorbuto qui obnoxii: quibus propterea videntur ilia rumpi: cum ob continuam humoris eroſionem; tum propter urgentem, dilaceratarum membranarum, diſtentionem.

Inquirendum itaque curioſe Medicis, in naturam humoris, à natura expulſi: & cavendum obnixe, ne facile regurgitet à loco ignobili, in partem principem. Satius quippe eſt, peſtilentem ejuſcemodi frugem in ſemine comprimere, quàm adultam demetere meſſem.

Sed ad rem. Lien a turgido hoc, atræ bilis, fermento, jam tumidus, diffudit ilico ex ſe vapores cerebro tam inimicos, ut juvenis protinus concideret in vehementiſſimos morbi comitialis inſultus: excitatos non tantum à cauſa interna; ſed ſubinde quoque, ab externa.

Nam preſsâ, vel ſolo digito, regione lienis, contrahebantur ilico, omnes nervi: & ſequebatur confeſtim miſerabilis univerſo corporis diſtentio: lædens iteratis ſuis circuitibus, uſque eo, mentem jam aliquoties labefactatam & cumprimis, vim ipſius imaginatricem ut crederet ſe neſcio quem regem, diſtribueretque non minus largiter qualiacunque munera; imo integras regiones ac ſi revera rerum potitus fuiſſet.

Inſidente ipſi, hac conceptæ majeſtatis opinione, adeo profundè, ut ſumme excandeſceret, corripereturque graviſſimâ epilepſia, ſi quis majeſtatis oblitus, ipſum compellaſſet nomine uſitato; Ceu inferius dignitate ſua ratus alio, quam regio inſigniri titulo. Impoſitis interim familiæ ſuæ (quæ erat ampliſſima) promiſcuis, quorumcunque animalium, nominibus. Quæ ſemel data (quod melancholicis proprium) tam firmiter memoriæ mandavit, ut nunquam deinceps, inde exciderint, licet vel longiſſime quis peregre abfuiſſet.

Quod ſi vero quis, loco urſi, felis, canis, draconis, aut leopardi, deſideraret proprium ſibi reſtitui nomen, eum reddebat ilico, voti compotem; modo donaretur aliquo munere, quâ facilitate, ab amicis obſervata, redemere plerique omnes, ignominioſa illa nomina Eaque domus ipſorum impoſita, retinuit invicem tam ſtrictè, ut etiam poſt plures menſes, recordaretur nominatim; quod quiſque, vitandæ ignominiæ ergo, obtuliſſet munus.

Inuſitato autem huic morbo, plurima quidem nobiſcum oppoſuit feliciſſimus Medicus Joannes Fontanus: ſed nihil præponderavit, vel vino chalybeato; vel veratro nigro: quorum primum, poſteris quo commendaret Cornelius Celſus ſcribit expreſsè animadverſum eſſe, ea animalia, quæ apud fabros ferrarios educantur, exiguos habere lienes: conſtabat autem hoc vinum, ex ſequentibus.

℞. Radic. althææ, aſparagi ſingularum ℥ ij. decoquantur ex aceto vini, & infunde colaturæ limaturæ chalybis, ℔ j. cum dimidia; deinde inſolentur, vel macerentur per biduum, in cineribus calidis, addendo chalybi exſiccato, & tenuiter trito, vini Rhenani ℔ v. aquæ meliſſæ ℔ ij. ligni guajaci raſi unciam mediam, corticum radicum capparum, tamariſci, ceterach, ſerpilli, ſingulorum dragmam, croci Britannici ſcrupulum: concutiantur quotidie fortiter, in lagenâ vitreâ; &

ex colatura fiat, vinum chalybeatum.

Poſt cujus uſum, inurebatur cruri ſiniſtro ulcus, ſed vix deciderat ipſius cruſta; quin efferveſceret uſque eo, turgida bilis; ut nihil differret à furibundo, Cantillans noctu, taciturnus interdiu, cum vultu ſemper truci, mente perturbata, fame inſatiabili, & obſtructione gulæ, tam pertinaci, ut vix ullis remediis reſeraretur iterum: niſi forte, per clyſteres crebrius infuſos: utique veratrum nigrum, dejectionis causâ, aliquoties, potui datum.

♃. Corticum radicum capparum, tamariſci, fœniculi, ſingulorum unciam. Herbarum fumariæ, meliſſæ, boraginis, ſingularum manipulum, ſeminum melonum, limonum, aniſi, ſingulorum dragmas duas, radicum veratri nigri, dragmas ſex, uvarum paſſarum corinthiacarum uncias quatuor. Decoque ex aqua hordei ad libras duas, & diſſolve in colatura, ſyrupi roſacei cum ſena, uncias quatuor, miſce, fiat potio.

Cujus medicamenti beneficio, licet uberius deponeretur atra bilis; peperit tamen ingratus ipſius ſapor, tantum faſtidii, ut neceſſe fuerit, eo derelicto, præparare inſequens catharticum: quod etiam ſummopere ipſi in rem fuit.

♃. Foliorum ſenæ mundatorum à ſtipitibus dragmas duas, radicum veratri nigri, ſcrupulos duos, ſeminum limonum, & fœniculi, ſingulorum ſcrupulum, infunde per noctem, in decocto fumariæ viridis, adde deinde colaturæ, confectionis hamech dragmas duas, ſyrupi roſacei ſolutivi, unciam cum dimidia, fiat potiuncula.

Qua aliquoties propinatâ, ejecit continenter tantum atræ bilis; ut tandem ad ſe redierit: debellato contumaciſſimo hoſte, & expulſa, graviſſimæ epilepſiæ, materia, attamen non ſine aliqua mentis labe. Quæ tamen tanti non fuit: quin potuerit deinceps, & literis rite operam dare: & alia peragere non ſecus, atque ſaniſſimus. *Idem ibidem.*

Morbus comitialis, à vulvâ.

Mulierem prægnantem conjecit malignus vulvæ vapor, in tam acerbas nervorum contractiones: ut pepererit. Ignara tamen partum illum, à ſe, editum: derogans ad hæc fidem, amicis, id uno ore adſeverantibus. Ea quippe fuit hujus diſtentionis vehementia: ut extenderit ſe, ultra horas novem. Quibus exactis, corripuere ipſam febris, ac ſopor adeo torpidus, à ſanguine impetuoſius ſurſum rapto: ut tali vena aliquoties fuerit ſerienda antequam iterum deſcenderent ipſi menſtrua, & ceſſaret ex toto febris vehementer ipſam exagitans.

In quem inſcium partum, ab eodem vulvæ conſortio, incidit utique, haud diu poſt, affinis noſtra, Maria Corvina ſed privabatur hæc prætereà viſu. Licet foris nec hebetudinem aciei, nec aliud aliquod vitium oſtenderet externa oculi tunica. Quam cœcitatis ſpeciem *ἀμαύρωσιν* veteres; & guttam ſerenam appellant recentiorum nonnulli.

Quod vitium ut inſanabile habetur, ſiquidem inſidet ipſi cerebro: ſic curatur etiam difficillime, quantumvis fiat, ex aliarum partium conſenſu. Ac proinde nequiit etiam in hac ægra tolli; niſi per remedia valentiſſima. In quibus excelluere emplaſtra veſicatoria, internis ſemoribus admota. Quorum ope retrahebatur, tam potenter ſanguis ſurſum vergens, ut recuperata gratiſſimi luminis uſura evaſerit feliciter pernicioſiſſima illa cœcitas, quam plerique Medicorum judicaverant habere certam deſperationem.

Sed circumſpecti Medici eſt, præſagire quidem pericula, ſed interim non omittere, quæ ars requirit. Et cur quæſo deſperaret quis fieri poſſe quæ hic facta ſunt? Incipe animoſe, perge prudenter, & annuet forte cœptis tuis Deus. *Id. ib.*

Epilepſia, ſexies cottidie, accedens.

Quod in mari eſt æſtus ac receſſus: id in morbis vocatur reciprocus circuitus. Quem quò comprehendis minus, eo admiraris magis. Latet quippe plerumque ipſius cauſſa, & abſconditi ordinis ratio, defatigat etiam acutiſſima ingenia. Præſertim quorundam morborum, ea cum ſit conditio: ut quotidie; non ſemel, atque iterum, ſed interdum quinquies, vel ſexies accedant, recedantque. Idque non aliquot menſes; ſed integros ſubinde annos, ſervante quolibet inſultu, exactum reciprocantis periodi, momentum. Ubi id nonnunquam videre eſt, vel in interpolato capitis dolore: vel reciproco artuum tremore, ſed nuſibi evidentius, quàm in periodica illa epilepſia, quam hic inſeram.

Matronæ locupleti, intervenere, ex ventre diutius adſtricto, non modo horror, ac febris; verum etiam frequens animi deliquium: accedens primum quidem promiſcue, & indiſtincte; ſed mox ordinate, cùm in acceſſione tum in receſſione. Quod tamen reciprocans animi deliquium deſtitit ex toto, poſt duos menſes. Sed ea cum lege, ut illi, è veſtigio ſucceſſerit admirabilis quædam epilepſia: inſurgens cottidie, modo ternis, modo quinis, modò ſenis circuitibus; quorum impetus fuit ſubinde adeo efferus: ut opus non ſemel fuerit ipſam detineri à quatuor mulieribus.

Suppreſſa interim (qualibet acceſſione) voce; occæcatis oculis; obſurdeſcentibus auribus, & ceſſante tam diu, ſenſuum internorum, functione: donec poſt horam quartam (is enim terminus cuilibet periodo fuit præfixus) ad ſe reverteretur mentis iterum compos: & protinus apta reſpondere, ad quæcunque interrogata. Quæ animi præſentia manſit illi ſemper immota: uſque dum recurreret, iterum novus inſultus: abolituris denuo & interiores, & exteriores ſenſus.

Quem tamen reciprocum ordinem immutarunt ſubinde, vel aëris inclementia; vel animi affectus, vel inopinatum aliquod infortunium. Et prout vel leniretur, vel exacerbaretur hic morbus; pro eo etiam vel tolerabiliùs, vel deteriùs ſeſe habuere utique ipſius acceſſiones: modò leves, modò aſperæ, nunc plures, mox pauciores.

Quin imo, deficiente fomite, defecit nonnunquam integer aliquis inſultus, ſed commoto iterum corpore, rediit utique facillimè: verum cum novo invadendi, ac remittendi ordine. Qua recidiva frequentius ipſi interveniente, vix auſa fuit propterea, mutare unquam cubile

ſuum

ſuum, niſi fortè ſub horam, venientis acceſſionis. Ne ſi ſecus faceret, præcipitaretur denuo, ex motu illo, in novum circuitum. Qui plerumque excurrebat ultra quartum, quintumve menſem, antequam ipſam iterum desereret.

Unde factum, ut circa ſummum morbi incrementum epilepſia hæc habuerit, ſenos circuitus: ſtatis horis, quotidie, & accedentes, & recedentes. Quarum periodorum frequentia, exagitavit uſque eo, defatigatum hocce corpuſculum; ut tandem inciderit, in acceſſionem longiſſimam continuantem quotidie, ſine ulla intermiſſione, ullove, vel cibi, vel potus uſu, ad horam circiter vigeſimam.

Cui oneri impar, credebat ipſa, jam ad ultima ventum. Sed re plane deſperata? apparuit nec opinanti, quaſi, ex machina, Deus. Et ſedata, poſt diem quintum intolerabili hac tempeſtate, ſuſtulit, ex toto, productum illum paroxyſmum, relictis duntaxat in locum ipſius duobus inſultibus. quorum alter durabat ab octava matutina: in horam undecimam; alter vero à ſecunda pomeridiana, in quintam veſpertinam.

Donec decreſcente paulatim fomite, uſque eo decreverit utriuſque longitudo: ut tandem vix mediam exceſſerint horam. Qua utique declinante, vidimus, poſt annum ſecundum, conflagrato jam omni igni, terribile hocce incendium, integre fuiſſe extinctum. Debellata, ex toto, pernicioſiſſima illa epilepſia, quam, trigeſimo octavo ætatis anno, (quem, id temporis, agebat ægra) ceu invincibilem, cum omni antiquitate, crediderat, tota noſtra Civitas.

Sed ſumme admirabamur, nunquam ipſi interveniſſe, novum inſultum: quin evidenter ipſum præſagierint, vel concitatæ temporum arteriæ, vel floridus manuum, ac malarum rubor. Quibus prælectis ſignis, tantam fidem habuit ægra: ut iis apparentibus, certo ſemper prædixerit, aliquid monſtri ali, neque ſanè præter rationem: accenſo enim ſanguine mirum haud fuit, motas fuiſſe temporum arterias: tinctam manus, ac faciei cutem: & ex acri, fervidi humoris, vapore concitatam fuiſſe, novam contractorum nervorum, periodum.

Quotquot autem accederent Medici, accedebant vero plurimi; omnes contulere, primo ſaltem acceſſu, morbi hujus cauſſam, in vulvam; ſed intellecto legitimo menſtruorum ordine; & audita gutturis libertate, direxere contra, conſilia ſua, in lienem, ac atram bilem, in pancreate ſtabulantem. Hæc enim loca, deſignabant perſpicue, cùm dolor lateris ſiniſtri; tum calor in lumbis evidentior, quâ alibi. Quib. acceſſere excreta ſubinde quidem flava, ac porracea; ſed plerumque atra, ac vere nigra: ex quibus, luce clarius apparuit, cùm lienis, tum pancreatis vitium.

Quarum partium calor, adſtrinxit ipſi, tam pertinaciter alvum: ut totius morbi decurſu, vix quicquam reddiderit ſponte Ac proinde neceſſe fuit, eam continenter ducere, per cathartica: præſertim per catapotia (clyſteres quippe averſabatur) concinnata, ex granis undecim extracti catholici, & quatuor pilularum nitri Tralliani. Aut tantundem, vel veratri nigri, vel pulveris hieræ Galeni; prout variaret morbi inclinatio.

Non omiſſis interim illis, quæ longo uſu, judicantur morbo comitiali apta; quorum tamen tædium perpulit ipſam aſſiduo ad eaſdem pilulas, quibus etiam, uſq; eò, benedixit miſericors Deus, ut illis propemodùm ſolis, ceſſerit pertinaciſſimus hic morbus. Devictus proculdubio, eo tardius quo minus dormiverit noctu, & parcius aleretur interdiu, ſemel tantum capiebat cibum, in die: cumque ſemper, circa octavam veſpertinam: & quaslibet nocte exagitabatur ab indefatigabili vigilia: uti interdiu, a periodicis nervorum diſtentionibus: plerumq; ita efferis; ut continenter opus fuerit excarnificatos nervos, illinere leni aliquo cerato: ſed præcipuè in planta pedis, à qua, uti incœpit, ita quoque deſiit, graviſſimus hic morbus. *Idem ibidem.*

Epilepſia ex pollice pedis.

Morbi comitialis, cauſſam ſtatuunt Medici, vel in ipſo ſtabulari cerebro, vel aliunde eo deferri, ſive ex ipſis viſceribus, ſeu à partibus externis, plane eodem modo, quo ex ictu ſcorpionis, ac phalangii, vel à morſu viperæ, inſtar alicujus auræ, venenum perſentitur aſcendere, ac ſenſim ſeſe inſinuare, in principes noſtri corporis partes, uti luce clarius videre eſt apud Galen. lib. 3. locor affect. cap. 7.

Curtium Rogerium, uxore orbatum, ac mœſtè viventem, quamvis primus morbi comitialis inſultus invaſerit, ſine ullo vel leviſſimo ipſius præſagio; ſenſit tamen inſequentes exacerbationes manifeſtam originem trahere, ex pollice pedis ſiniſtri; indeque, ab ipſo articulo, vagum, ac oberrantem elevari vaporem, primùm quidem genu, ac humero, deinde verò cervici, ipſique cerebro moleſtum: cum conſpicua mentis labe, ac terribili nervorum contractione, reflexo capite verſus dorſum, per eam convulſionis ſpeciem, quam Græci [illegible] vocant.

Quo diro ſymptomate, non quidem continenter, ſed interpolatis vicibus modo ſerius, modo ocyus fuit exagitatus, prout venenata hæc materia vel citius, vel tardius vapores ſuos emiſerit, qui etiam non ſemper recta, in cerebrum feruntur, quin potius nonnunquam aliquandiu ſubſiſtunt, cum evidente doloris ſenſu, vel in genu, vel in humero, aut in cervicis aliquo muſculo, antequam eorum offenſam perſentiat cerebrum, quo tamen tandem irritato, contrahebantur quidem omnes nervi, ſed potiſſimum illius partis, ex qua malignus vapor ſpeciatim in cerebrum fuiſſet delatus.

Quæ venenata fruges in herba quo opprimeretur, nihil non tentatum, cùm per cathartica, tum per convenientem ſanguinis detractionem, ſed potiſſimum, per arctius vinculum, pollici ſupra articulum, tam arctè circumligatum; ut coërcitus halitus ne minimum quidem invenerit exitum, ad ſuperiora deinceps evolandi, non omiſſis interim, quin potius pro virili, parte dolenti articulo impoſitis cucurbitulis anguſti oris, ad eliciendum venenum illi penitiùs inſidens. Quo tamen minus cedente, admotum aliquoties pollici fuit ferrum candens, & inuſtum ibidem loci ulcus, ad os uſque penetrans. Cujus beneficio malum hoc potiſſimum fuit devictum, uti etiam per reliqua manantia ulcera, quæ cruribus, ac brachiis fuere impoſita, quæ tandiu manſere aperta; donec poſt menſem tertium morbus ex toto deſineret, ægerque annos jam natus duodequadraginta, priſti-

nam recuperaverit ſanitatem, extra omnem recidivæ metum. Licet Hippocrati videatur hoc malum, id ætatis, homines ad mortem uſque comitari, at non omnes, inquit optimus aphoriſmorum interpres Philotheus lib. 5. cap. 7.

In diſſipandis autem vaporibus, ac ſudore per cutis foramina eliciendo, præter Theriacam, lapidem bezoardicum, radicem contrayervam, ac decoctum radicum chinæ, nihil ægro magis ex uſu fuit, quam aqua arte Chymica elicita ex tartaro & vitriolo, quam aurum potabile vocant. Cujus quotidianus uſus, primum quidem ſudorem elicuit, ex illa parte, in qua id temporis, venenum deliteſceret: At deinde ex capite, ac corpore univerſo, donec ex toto ceſſaret perniciofiſſimus hic morbus, docens ſuo exemplo optime agi cum medicamentis chymicis, ubi in gravi morbo dantur à provida manu, univerſalibus auxiliis jam tum ritè administratis, qua circumſpectione deſtituta, videntur quidem magna, & quantivis pretii in oculis vulgi, verum nequaquam apud illos, qui rem non tam opinione, quàm veritate metiuntur. *Idem Obſervat. lib. 4.*

Epilepſia cum vocis ſuppreſſione.

Isbrando Colineo, adoleſcenti unde viginti annor. ex pedis pollice, ſimillima quum elevaretur aura, contremuit intenſe brachium, & præter periodicas, ac vehementes convulſiones, incidit non modo in reſolutionem nervorum, quam paralyſin vocant, in tantum etiam vocis ſuppreſſionem, ut coactus ſit, ſcribendo mentem ſuam exprimere, quamdiu obſiderentur nervi recurrentes, voci formandæ à natura deſtinati.

E quibus tamen intricatis ſcopulis, feliciſſimè enavigavit, eodem magnete, quem jam propoſitum ivimus, ſed præ cæteris, præter tenacius vinculum, quo ne tantulum quidem pollex carere potuit, profuerint ipſi ferramenta candentia, primùm quidem timide, at mox audacius, uſque ad ipſum os pollici. inuſta, ex conſilio Egberti Bodæi, Bonnii, ac Hartochveldii, qui juxta mecum ipſi Medicinam fecere. *Idem ibidem.*

Sanguis humanus Epilepticis datus.

A Morbo comitiali, ut merito perterrentur ægri, ſic non injuria deteſtantur ſani inuſitata quædam ipſius remedia, ſuadentibus aliis calvariam hominis viventis, aliis ejuſdem jecur, aut pulmonem; aliis contra audaciore ore, calidum ſpirantemque ſanguinem (horreſco referens) hominis recens interempti, quaſi vero, ut cum Plinio loquar, lib. 28. cap. 1. ſanitas videri poſſit, feram ex homine fieri, & violare divina, humanaque jura.

Vide ſis ô Medice, quid aſtruatur à Moſe Geneſ. cap. 9. Luca. Actor. cap. 15. & tandem ab Imperatore Leone in Novell. conſtitut. 58. ubi lex flagris cædit. bonorum publicatione, ac perpetuo exilio multat, qui ſanguinem inteſtinis infarctum in cibum convertit ſive vendat, ſive emat; quo certe delicto annon multò gravius eſt, recentem ſanguinem quaſi cum ipſa anima ſorbere, ſimul ac gladius viam erupturo cruori aperiens, crudeli ſupplicio, locum fecerit crudeliori Medicinæ, quam abominandam feritatem ecquis non exſecraretur, etiam in ſæviſſimis belluis?

Movit quidem prior ætas prodigioſum hoc auxilii genus, ſed vixi ſcire ejus judicium? audi Cornelium Celſum adſerentem, quoſdam, jugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, à morbo comitiali ſe liberaſſe: apud quos, inquit, miſerum auxilium tolerabile fecit, miſerius malum. audi Aretæum Cappadocem exclamantem lib. 1. diut. morb. c. 4. o ingentem neceſſitatem quenquam eo redigi, ut malum malo piaculo depellat? unde tamen ad ſanitatem utrum perventum nemo potuit mihi vere affirmare. quocirca non male Scribonius Largus lib. 1. cap. 11. compoſ. Medic. Licet aliquibus profuerit proſcribendum tamen ejuſcemodi remedium extra profeſſionem Medicam.

Lambertus Vitellius, adoleſcens florentis ætatis, plurimum moleſtiarum perpeſſus, à frequentibus morbi comitialis inſultibus, decrevit tandem ultima experiri, ſecundum illud Celſi: quos ratio non reſtituit, illos adjuvat interdum temeritas; confugitque quamvis inviti ſſimus (ò durum neceſſitatis telum!) ad execrandum, ac deteſtabilem humani ſanguinis uſum, quo tremula manu, averſis oculis, pallida facie ac horrente univerſo corpore in obluctantes fauces violenter infuſo, tantum abeſt ut terribilis morbus inde imminueretur, ut potius plurimum incrementi ſumpſerit, habueritque multo pejus, quam ante Thyeſteam hanc menſam unde factum, ut præ augeſcentis mali vehementia, corruerit præceps in ignem, exuſto illic vehementer crure, & excitata tam ingenti gangræna; ut neceſſe fuerit, (quo cæteræa femoris pars tuta foret) emortuum crus ſerrula præcidere, quo crudeli remedio quantumvis ritè ſatis adminiſtrato, occidit tamen ipſum, poſtridie ejus diei, major morbi comitialis vehementia, quam vires à recenti cruris amputatione attritæ fuere ferendo.

In quod ipſum præſens vitæ periculum, licet nequaquam inciderit adulta quædam virgo eundem jugulati juvenis ſanguinem, id temporis itidem bibens, adeo tamen non recuperavit, horrendo hoc remedio, amiſſam valetudinem, ut potius in iiſdem, modo non & periculoſioribus permanſerit morbi comitialis ſcopulis, nolente quaſi Deo, ultiore experimento confirmari enorme, atque execrandum hocce piaculum, cujus ignominioſo uſu, diſpudet certè commaculari Medicinam, innocentiſſimam cæteroquin ſanitatis præſidem. *Idem ibidem.*

Epilepſia duos, aut tres menſes à vulnere cranii intempeſtive obducto, terebratione ſanata.

Conſultationem me habuiſſe aliquando memini cum præclariſſimo D. Julio Sala Profeſſore Patavino, de quodam vulnerato pugione in capite, cum læſione non ſolum Cranii, & membranarum, ſed & cerebri ipſius. Vulnus quibuſdam Medicis exterius curatum fuerat, introducta quinetiam cicatrice, ex qua duobus, aut tribus poſt menſibus, Epilepſia correptus eſt æger, qua bis, aut ter quolibet menſe divexabatur; quem cum Exc. Sala interrogaret, an aliquando vulnus aliquod in capite paſſus eſſet, ipſo vero id affirmante, ſpecillo ſtatim immiſſo, ſub ipſa

cruſta

cruſta inveni vulnus prædictum penetrans: unde illico deveni ad ſectionem, & dilatationem partis, adhibita ſequenti die terebratione, en qua effluxerunt ichores quidem flaveſcentes, quorum ratione, ſupra cerebrum & membranam, balſamum nigrum occidentale viginti dies adhibui, quorum uſu caro rubra cœpit ſuccreſcere, ægro ſpatio triginta dierum à vulnere & Epilepſia ſanato. *Petrus de Marchett. Obſ. Medic. Chirurgic. Sylloge.*

Ex vulnere thoracis inter quartam & quintam coſtam, Epilepſia ſuborta, quâ nunquam alias correptus fuerat æger, turunda immiſſa recurrens.

Cum duo ſtudioſi inter ſe digladiarentur, eorum alter ex familia Curtorum, vulneratus thorace, inter quartam & quintam coſtam, prolapſus eſt in terram Epilepticus, cum ſpuma in ore, motibuſque convulſivis, a quibus ſymptomatibus, patiens mortuo ſimilis domum deportatus, pulſibus tamen validis; quia vero Barbitonſor jam obligaverat vulnus, ipſum eodem ſtatu dimiſi, quod cum accidiſſet matutinis horis, ſub veſperam denuo accitus, redintegratis ſenſu, & motu, poſtero die vulnus obligavi, cum facultates principes convaluiſſent; quod cùm curarem demiſſo ſpecillo, patiens graviter conqueri cœpit de dolore, cum levi quadam convulſione, Epilepſiæ ſimili, cujus cauſa ſpecillum removi, atque a turunda abſtinui, à Barbitonſore antea immiſſa, appoſitis ſolis filamentis digeſtivo roſaceo imbutis, ac ſuperaddito cerato ex ceruſa, & quidem tertia die, quarta vero, applicato eodem cerato, quibus ſpatio novem dierum ex toto fuit ſanatus æger, qui cum nunquam alias Epilepſia laboraſſet, ut mihi retulit, ex vulnere ſolo ea correptus eſt, ratione ſcilicet nervi intercoſtalis læſi, inculpata valetudine etiam nunc Venetiis degens. *Idem ibidem.*

Epilepſia laudano opiato curata.

In filio mercatoris cujuſdam primarii hujus Civitatis Poſonienſis, paroxyſmi Epileptici ex dolore dentium & capitis 24. horas continue durantes, nullis remediis licet ſatis alias efficacibus ſiſti poterant, tandem ex mea præſcriptione ſumſit Laudani Opiati granum unum cum dimidio in ſyrupo flor. Pœoniæ, & ſedati ſunt ſubito, nec amplius rediere, ſicque evidenti auxilio liberatus æger omnibus jam de eo deſperantibus anno 1660. *Paul. Spindlerus apud Carolum Raygerum obſ. Medicin. Centuria.*

Epilepſia periodica.

Fatigavit majores noſtros, quotquot labores ſuos hominum ſanitati procurandæ conſecraverunt, omnes, & etiamnum fatigat illa febrium proprietas, quod ita certis intervallis redeant, tanquam ſi ad condictum citatæ tempus mulctandam ſuam, vel abſentiam, vel tarditatem vererentur. Invenit non pauca, quæ hactenus latebant conſpirans in Medicinæ ſtudium temporum noſtrorum induſtria, qua in parte mirum in modum excellit Anglorum illud præſtantiſſimum collegium: hujuſce tamen rei rationem nemo, quod ſciam, hactenus eam reddidit, cui mens humana acquieſceret. Quid ego? neſcio, an minuam, an augebo difficultatem, dum ſtatos illos recurſus non tantum in febribus, in mania, &, mirum! in dentium doloribus, ſed etiam in epilepſia obſervatos eſſe à peccante natura obſervo. In puella id factum annos nata decem & ſeptem, hæc ſubſiſtente menſtruorum fluxu ſuffocationibus uteri graviſſimis laborare primùm, deinde augeſcente quotidie malo, epilepſia corripi cœpit vehementiſſima, quæ tertiò ſingulis diebus eam affliebat, horâ nimirum ſeptima matutina, & decima, atque iterum ſub noctem hora octava, quæ tempora integro anni vertentis ſpatio, ita ſervavit accurate, ut nullæ ad horam certam conductæ operæ temporis ſui rationem habere poſſint magis exactam. Sentiebat autem morbum per dextrum crus, uti ajebat, ſurſum aſcendere, quod mitigato deinde malo adhibitis ligaturis, primum aliquamdiu retardari poterat, deinde etiam, ne ad caput aſcenderet, prorſus impediri; jamque ſanitati ſuæ priſtinæ reſtituta valet & vivit, nam ſic, ut antea valere, vivere non erat, ſed perpetuo cum mortis ſatellitibus conflictari. *Theod. Kerckring. Spicileg. Anat. obſ. 71.*

Virgo quatuordecim annorum ex terrore & ſpectri apparitione cum affectu colluctabatur convulſivo, *quem* dixiſſes Epilepticam: hæc poſtquam unam noctem velut furiata obambulaſſet, ſpectri ſemper ſpecie obverſante, poſtridie ad quietem ſe compoſuit voce plane ſuppreſſa, quam nec ſollicitata prodere volebat. Duraverat hæc quies unum diem, cum major quàm pridem membrorum diſtorſio convolutioque mixta Cephalalgia & Pandiculatione apparere cœpit. Accedeb. t perpetuus digitorum velut aliquid comprehendentium luſus, j m etiam labiorum oriſque major diſtorſio in riſum deinde effuſiſſimum abitura; Cordis palpitationes erant enormes & tantæ, ut allidi Cor, jam aquis Pericardii jam Coſtis, videretur. Reſpiratio erat ſedata, niſi quod ſuſpiriis aliquando interrumperetur; Oculi adhæc ſemper aperti atque irretorti; Dentes initio valide in ſe coibant; Saliva per oris rimam exilem profluebat plurima, limpida magis quàm ſpumeſcens. Quæ in Paroxyſmo acta erant, plane non recordabatur & velut ſomnia accipiebat. Hæc tertio quoque die cum febricula redibant & cum quarto demum Paroxyſmo finiebantur. In hoc autem duo imprimis memoranda nec quotidie obvia, riſus nempe ille ſpaſmorum complementum, & deinde mirum Palpitationis genus, quo Cor velut in aquis quaſſari audiebatur. Primum illud fortè ſe debuit ſpectri aut phantaſmatis ingenito iſta repræſentatione ideali riſum provocantis, quod tamen non ante fiebat, quam à morbi invadentis dolore victus animus phantaſiæ pridem corruptæ impetum ſequi cogebatur. Alterum phænomenum ter mihi viſum, ubique in Epilepticis, an aliunde quam ab aquis Pericardii deduci poſſit, neſcio; admotæ enim aures, ut ne dicam procul, audiri aquarum illam colliſionem, *als wenn es ſchulperte*, luculente percipiunt. Uti Epilepſia, ita hoc quoque ſymptoma, fœminam exercebat, cujus ſupra facta eſt mentio; & vero hæc ipſa adfuturum jamjam paroxyſmum inde ominabatur. Sane Calculus erat in utraque fœmina, quem prodromi Epileptici inſultus jam multo ante ſignifica-

dat. *Joan. Nicol. Pechlinus Obſerv. Phyſico-Medicar. lib. 2.*

Epilepſia à vulnere ſiccato.

Anno hujus ſeculi ſeptuageſimo & nono ineunte vere ferax erat morborum tempeſtas, imprimis Epilepticorum inſultuum, qui adultos etiam Juvenes Plethoricos graviſſime exercebat. Enimvero uno eodemque tempore ſex mihi objecti Juvenes epileptici, quorum tamen nemini, ſi unum exceperis, hic morbus in habitum tranſierat: tribus ſane una venæ ſectione ſubventum. Quarto peſſime ab hoc morbo habito Naturæ criſis aeruque mutatio profuere. Quinto familiaris jam ante morbus nec poſtea remiſit. Ultimo revocata per artem ulcera morbi immunitatem præſtitere. Atque horum utriuſque exempla neceſſe eſt deducam. Coquus erat viginti novem annos natus, qui jam a multis retro annis cum Epilepſia conflictabatur. Is pridie Pentecoſtes feſti ex capitis dolore, prodromo plerumque morbi, laborare cœperat; nimirum; poſtquam Fontanellas in utroque brachio, quas valetudinis cauſa per annum magno ſuo commodo apert. s ſervaverat, conſolidari ſecurus jam & ſui fidens curaſſet. Vix coiverant vulnerum labra, cum altero die poſt gravis inceſſit & decretorius. Paroxyſmus, qui tamen eodem ipſo die inducias fecit. Ergo morbo defunctum ſe exiſtimans Feſti ſeſe religioni impendit, Deumque ſacramento ſibi propitiare parat; cum, ecce, ingens capitis dolor non tantum a Ceremoniis ſacrorum ipſum prohibere, verum etiam in triſtem conjicere Paroxyſmum videretur. Atq; altero inde die detonuit illa tempeſtas, miſereque exerceri à ferali Paroxyſmo incepit æger. Summa erat in jacente pectoris anxietas abrupta reſpiratione aliiſque ſignis nimium quantum teſtata. Pulſus ad hæc exilis, lentus, ſed tamen numeris ſuis conſtans, membrorum vero tam violenta concuſſio, ut vix quidem coerceri a pluribus potuerint. Toleraverat jam Paroxyſmum viginti quatuor horas, cum accederem rogatus; quod primum erat, pectus Spiritu Salis Ammoniaci, ſed per Vini ſpiritum temperato, illini, nares autem acriori Odore ex eodem ſale ſollicitari juſſi. Pedes atterebantur Spiritu C. Cervi, Eſſentia Caſtorii & Aquâ antapoplectica Hartm. permiſto. Quando autem mali occaſio ab intempeſtiva Fonticulorum exſiccatione orta videbatur, nihil potius duxi, quàm ſtagnantem in Cerebri Confiniis humorem Veſicatoriis revellere. Itaque protinus quatuor Veſiculas binis ſcapulis & totidem brachiis, ſingulis unam, imponi juſſi. Veſperi Potionem dari curabam ex aqua Hirundinum comp. H. Tiliæ, Lilior. Conv. Pulv. March. Cinnabari Antimonii & Sale volatili Succini, & Syrupo H. Pœoniæ. Sed neque his neque illis quidquam profectum, donec tertio die poſt ultro miteſceret Paroxyſmus, & æger ad ſe rediret. Altera nocte ſubrepens ſitis inexhauſta novum portendere malum videbatur, nam quem nulla eadem potio domare poterat infelici auſpicio; quamvis enim convulſiones nullæ ſubſequerentur, morbus tamen ipſe in inſaniæ aut furoris quoddam religioſi genus tranſiiſſe videbatur. Totos enim dies voce violentiſſima ſanctiſſimum nomen Jeſu ingeminabat, neque ullis vel precibus aut delinimentis comprimi ſe patiebatur. Inde ad æque abſurda prolapſus lecto ſe efferri in pen. ſſime volebat; nec mora, quin, ut erat nudus, pavimento ſe committeret, & quas poterat conquirere imagines gypſeas, manu prehenderet pectorique vehementius applicatis nomen Jeſu imponeret; has deinde ſibi allertas in lecto attentius inſpiciebat & velut religione quadam proſequebatur. Sex totos dies pius hic furor ægrum occupabat, atque inde viginti quatuor horarum ſomnus paroxyſmo delirioque finem impoſuit. Tertio ab invaſione die puſtulæ lividæ humidæque in carpo manibuſque emerſerant, manifeſto indicio, repreſſam a fonticulorum conſolidatione materiam novos ſibi exitus & latibula quærere. Cum hiſce demum convaluit, ſed ita, ut morbi immunitatem ſpondere ſibi non poſſet. Nempe ex illo morborum genere hic eſt, qui, ubi per annos invaluere, ſolent [illegible]. Notent autem vel Medici, aut qui cum hoc morbo conflictantur ægri, quando ſemel vel vulneri aut Fonticulo corpus aſſuevit, non temere tentandam eſſe conſolidationem; nam ſæpe etiam ex illo invadit, quæ ante non erat, Epilepſia, & quæ erat, gravius quam olim inſurgit, quod jam priori exemplo vidimus; at nunc, quam in corpore etiam ab hoc morbo immuni curata vulnerum ſiccatione Epilepſia orta ſit, memorabili hiſtoria recenſebo. Adoleſcens ſeptemdecim annorum, Pharmacopœi & filius & famulus, triſtioris, ut videbatur, animi, laboraverat tota hyeme inveteratis pedum ulceribus, quæ conſolidationem ſæpe tentatam ſemper reſpuebant; cum autem in illo pedum incommodo operis non ſufficeret & negligentiæ ab hero argueretur, urget, imò imperat Chirurgo, quavis arte excogitata ulcerum ſanationem moliretur. Paret is inconſiderati Adoleſcentis precibus & vulnera data opera conſolidat. Vix abierant quatuordecim dies, cum Luna plenâ, cujus in hoc affectu fovendo vires volunt eſſe quam magnas, in Epilepſiam incidit periodicam inque dies ſtatis horis redeuntem, tribus ante & totidem poſt meridiem Symptomata tamen uno die remiſſiora, quam altero. In Paroxyſmo nullius rei nec ſenſus nec memoria. In intermiſſione quies & tranquillitas, & quamvis mens illi conſtaret, tamen nec cibo nec voci commodare oris uſum vel vexatus toto illo tempore voluit In Paroxyſmo manuum convulſiones erant graviſſimæ, quæ niſi mollicula re, pulvinis panniſque in cavum earum intruſis fulcirentur, damnum patiebantur, imo & Paroxyſmus, quæ fœminarum erat ſollicitudo, diutius perſeverabat. Pectoris autem mirificæ erant in omnem partem contorſiones, reſpiratio frequens correpta & interciſa. Diaphragmatis muſculorumque intercoſtalium tam vaga erat atque incerta reciprocatio & velut undulatio ut, qui officium facerent, non facilè dignoſceres, adeo nulli in totum, omnes ex parte ſe contrahebant, ſanè nudato pectore potius criſpari aut fluctuare muſculos quam contrahi dixiſſes; & ſi uſpiam in vivis, certè hic muſculorum & fibrarum motricum varios quaſi verſus & ſtamina agnoſcere licuit. Venæ ſectio, quamvis

tur

turgeret ſanguis, nihil proficiebat. Veſicatoria pone aures admiſſa nullum præſtabant emolumentum. Purgatio omnia averſanti & velut ecſtatico obtrudebatur. Conſtabat autem ex Sennæ Agaricique partibus, ſed correctis, florumque Roriſmarini, Stœchados Arabicæ & Acaciæ pugillo in aquâ Decoctis, quibus ad augendum vires aliquid ſpiritus Liliorum convallium & ſalis Ammoniaci addebatur. Atque his quidem alvus commodè purgata nihil tamen Paroxyſmorum imminuit tenorem, ibant enim redibantque iiſdem numeris & pari vehementiâ. Quatuordecim autem dies infeſti erant hi Paroxyſmi, cum ſanitatis ſpes affulgere cœpit. Interea mirandum erat intra decem dies nihil prorſus ægrum vel ediſſe aut bibiſſe, ſemel duntaxat, idque rogatum, potionis aliquid admiſiſſe. In hoc tumultu morbique vehementiâ repertus eſt, qui ſuaderet ſpiritus Vitrioli uſum, ejus namque Drachmâ in aquâ Betonicæ per Syrupum Stœchados temperatâ Paroxyſmum propulſatum ſe vidiſſe affirmabat. Itaque hujus honori, quod Medicinæ ſacra deguſtaſſet, velificaturus jus ſi addi in miſturam Cephalicam aliquid ſpiritus Vitrioli, ſed nec feliciore, quàm ante, ſucceſſu, ſive quod famâ magis quàm experimento conſtaret Spiritus hujus uſus, ſive quod qui in officinis venit vulgatis, nihil ſapiat Philoſophici, crudus nimium & acris. Poſtquam ergo nec Cinnabarinis nec Salibus volatilibus expugnari potuit morbus, attrivit ſe tandem ipſe poſt quindecim dies, & prodeuntibus cum ſingulis Paroxyſmis ſudoribus copioſis ægrum ſibi Parentibuſque omnia alia cogitantibus, imò optantibus, reſtituit. Deinde Fonticulo pedibus inuſto immunis ab hoc morbo ex occaſione nato vixit. De Pulſu hoc teſtari poſſum, fuiſſe eum non multum ſibi diſſimilem tam Paroxyſmi quàm intermiſſionis tempore, etſi tum paulo tenuior eſſet contractiorque. Dentium ſtridor in Paroxyſmo erat continuus, nulla tamen ore ſpuma effluebat, quod alias frequentiſſimum. Illud verò ſemper mirandum, quomodo tam validis totque dies continuatis membrorum jectigationibus concuſſionibuſque ſufficere ægri, & tamen ita ſe gerere in intermiſſione poſſint, ac ſi nullis laboribus fatigati eſſent, cum vel minimum illorum magnam creare ſanis laſſitudinem eoſque infringere ſoleat, quod in primo exemplo factum. Deinde, cum nihil in tam obſtinatâ inediâ ſuppetat, quod fluidi haud dubiè pereuntis vel abſumti damnum reſarciat, quem in modum fibris inflandis ac tendendis tam diu pares eſſe poſſint ſpiritus animales. At verò, ſi eoſdem illos ſpiritus à muſculis aut muſculorum vel fibrarum ordinibus unis in alios, mutato duntaxat loco, tranſmitti quis ſupponat, utique facilius decerni poterit, qui tot tamque mirificis criſpationibus ſpaſmiſque ſufficiant. *Idem ibidem.*

Epilepſia Apoplexia ſuperveniens lethalis.

Non infrequens alias apud nos eſt apoplexiæ ſupervenire epilepſiam, eventu quandoque bono, quandoque malo, ut multis exemplis probat D. D. Spindler. in obſervat. ſuis propediem edendis. Hoc anno pellionis cujuſdam filius 12. annorum, diu, antequam ipſum viſerem, ægrotans, uno vel altero a me ſumpto medicamento convaleſcere viſus, redeunte appetitu, viribus, colore faciei &c. Ita conſtitutus derepentè aliquando in brachii dextri enormes incidit dolores, Juſſi fumigari thure, agallocho, myrrha, &c. Ceſſavit dolor, ſed manus intumuit, curioſius palpans tumorem, materiam ſubeſſe deprehendi. Commiſſus curæ Chirurgi, qui legitimè tractavit & facta apertura, magna copia puris effluxit, conſolidatum vulnus, motuſque rediit, Hæc cùm aguntur prægreſſo leniſſimo dolore, paralyſi corripitur totius lateris ſiniſtri, inſtitui frictiones cum linteis calidis, aquis arthriticis, unguentis appropriatis, ſed ſine fructu. Altero die ſupervenit epilepſia graviſſima, qua ſiniſtrum tantum latus, quod alias immobile, mirum in modum convellebatur, dextro, toto durante paroxyſmo, immobili ac quaſi rigido manente. Finito paroxyſmo, iterum motus rediit dextræ, manſit immobilitas ſiniſtræ, ægrotus melius ſe habuit, comedit & tota nocte dormivit. Hoc in tertium continuavit diem, ſemper circa horam ſecundam redeunte epilepſia planè eodem, ut dictum, modo: Dedi laud. opiatum, & continuo ſuppreſſum malum, nec amplius rediit, uſque ad finem vitæ, qui poſt aliquot dies ſecutus. Morbi enim longitudine confectus, viribuſque exhauſtus, placidè vix advertentibus adſtantibus obiit. Credo paralyſeos cauſam fuiſſe materiam, quæ in dextra per ſuppurationem fuit evacuata, hic autem nervis impacta hæſit, motumque impedivit; cur autem durante convulſione immobile manſerit dextrum, convulſum autem fortiſſime atque hinc inde jactitatum ſiniſtrum latus, non video, nec ſatis capio. *Dom. Caroli Raygeri.*

Epilepſia Periodica.

Non ſolum exactiſſimis periodis febres intermittentes intervalla ſua dimetiuntur, & non minus quàm fluxus refluxuſque maris in macrocoſmo circa genuinam cauſam hominum ingenia fatigant, ſed etiam in morbis quibuſdam Chronicis eodem myſterio non rarò ludere ſolet natura. In Anno I. Miſcell. Obſerv. 51. exhibuimus Hemicraniam Periodicam, Delirium Periodicum Salmuth. Centur. 1. Obſervat. 63. nunc ſubjungemus Epilepſiam Periodicam, non ad menſtrua Lunæ intervalla redeuntem, ſed ſingulis diebus aliquoties recurrentem. Anno 1668. M. Nov. ex Poloniâ Nobilis quidam juvenis 12. annor. cum fratre natu majore è Volſchiuskiorum Nobili familia, Uratislaviam ſtudiorum gratia venit, & in convictum in Collegio Jeſuitarum recipitur. Poſt aliquot dies motibus convulſivis corripitur, qui ſingulis diebus circa horam ſeptimam manè, circa horam primam & ſextam pomeridianas, ſtato ſemper tempore redierunt, indies tamen ingraveſcentes. Principium affectus ſenſit provenire ex contorſione pollicis in dextro pede, unde poſtmodum miſerrime contortum & intortum fuit corpus, ſalvis manentibus ſenſibus per primos dies, poſtmodum vero ingraveſcente malo in

in paroxyſmo omnes ſenſus deperditi. Cum in conſilium vocarer cauſam inveſtigantes relatum, utrumq; parentem familiariſſimo Polonis morbo, plica ſcilicet laboraſſe in ſenio potiſſimum, cum hic filius natu minimus conceptus fuiſſet. Unde non levis ſubiit ſuſpicio, corruptum a latente Plicâ ſanguinem hoſce motus ſuſcitare, nec forte deſituros niſi natura plicam illam ad exteriora expuliſſet. In hoc caſu hoc ſingulare animadverti, quod toties, quoties anti-Epileptica Medicamenta aſſumerentur, Paroxyſmus anticiparet. Inprimis id obſervare licuit poſt exhibitum ſpiritum acidum ex Vitr. Ven. quem alias D. Zwelf. pro ſingulari deprædicavit Antiepileptico; vix eo ad paucas guttul deglutito, commota materia extraordinarium Paroxyſmi tempus antevertens ſtatim contorto pedis pollice & incurvato corpore, convulſiſque membris Paroxyſmus ſe manifeſtavit: cui rei fidem non adhibuiſſem ſanitatis Præfecto hæc narranti, niſi ipſemet bis vel ter eundem Spir. exhibendo vidiſſem in momento excitatum fuiſſe Paroxyſmum. Conſtitueram ad eradicandum hoc malum tum tentare expulſionem plicæ, tum ex mente Excell. Williſii in tract. de Morb. convulſ. ligaturis ſtrictioribus Paroxyſmi vehementiam tremare, aut quod Excellent. Nic. Tulpius lib. 4. obſerv. 2. in Epilepſia a pollice pedis proveniente feliciter obſervavit, imponere cucurbitulas anguſti oris articulo dolenti ad eliciendum venenum, admovere pollici ferrum candens, & inurere ibidem ulcus ad os uſque penetrans: ſed cum ipſius agnati morbum hunc ex faſcino ortum falſo ſibi perſuaderent, & ægrum in Poloniam revocarent, curatio hæc methodica impedita fuit. Similem Epilepſiam periodicam narrat. Excell D. Theodorus Kerckringius obſerv. Anatom. 71. pag. 142. in puella 17. annor. quæ ægram ter ſingulis diebus aggreſſa eſt, nimirum hora 7. matutina, 10. & ſub noctem hora octava, quæ tempora integro anni vertentis ſpatio ſervavit accuratiſſimè, ſenſitque morbum per dextrum crus aſcendere. *Phil. Jac. Sachs à Lewenh.*

Epilepſia ex ipſius terrore inducta.

« Scribit Chriſtophor. à Vega l. 2. de Arte « Medica cap. 12. ſe vidiſſe quendam, cum « aſtantem inſpexiſſet eum qui in comitialem « morbum inciderat, ſubito eo malo correptum fuiſſe: Talem ego recordor fuiſſe juvenculam quandam prima vice gravidam, quæ præ foribus ædium propriarum ſtans, mendicumque Epilepſia laborantem, prætereuntem, & paroxyſmo Epileptico obrutum videns, mox eodem affectu prehenſa obiit miſere, Novi etiam quendam Excell. Medicum, Sereniſſimi cujuſdam Regis Archiatrum, adhuc viventem, qui neminem Epilepſiæ obnoxium in ipſo paroxyſmo inſpicere, multo minus rogatus, tali ægro opem Medicam ferre poteſt, adeo ipſi morbus hic terribilis eſt. *Simon Schultzit.*

Oculorum ſplendores Epilepticis funeſti.

Veriſſime Hippocr. l. 1. Prorrh. & l. 2. Coac. prænot. Quibus convulſis oculi intente relucent, neque apud ſe ipſos ſunt, & diutius ægrotant: Solent enim hujuſmodi ignitos ſplendores creberrime ſequi funeſtæ Epilepſiæ, uti exemplum a D. Heublero commendatum in Capitaneo Regiæ navis adducit Exc. Bartholinus Cent. 5. hiſtor. obſerv. 45. & de Laura fœmina Marc. Donatus l. 2. Hiſtor. Medic. cap. 8. quæ per aliquot dies globulum igneum ſibi videre viſa eſt, qui poſtea in magnam flammam excrevit, deinceps melancholicis & Epilepticis ſymptomatibus per intervalla vexata fuit. Thomas Bartholinus, in de Luce Anim. cap. 2. pag. 53. cauſam refert ad lucidos ſpiritus animales condenſatos & vi ex nervis expreſſos. Similes caſus in praxi videre mihi contigit, Anno 1667. Joan. Georg. Hauk, Uratiſlavienſis Chirurgus, experientiſſimus & decennali Indiæ Orientalis peregrinatione clarus, (adeo, ut teſte Arnold. Montano in deſcript. Imper. Japonic fol. 368. Sickingodonne Cancellarius Regni Japonici in urbe Jedo, cum legationem Batavanam conſtitueretur, cum ipſo verba fecerit) ex tot itineribus vario ſub cœlo & aëre peractis valetudinarius per aliquot annos, inopinato Epilepſia corripitur, Adhibita varia fuerunt remedia, & quidem eo cum ſucceſſu ut videretur malum eſſe debellatum. Sed dum per aliquot dies conquereretur de ſplendoribus igneis & globulis flammeis continuo ante oculos volitantibus, & viſum depravantibus, tandem tam vehementer ab Epilepſia correptus fuit, quæ nullam pauſam faceret, niſi cum ipſa vita extincta fuiſſet. Eodem anno fœmina quædam cachectica 46. annorum, variis variorum morborum ſymptomatibus conflictata, demum ſplendorum ignearum moleſtias continuo oculos fatigantes, accuſavit: Ego prioris exempli optime memor, malum exinde adſtantibus pronuntiavi augurium, & inſtantes motus convulſivos, quos ante nunquam perſenſerat prædixi; qui etiam nondum elapſo biduo ſupervenerunt, tanta cum vehementia ut ægrum in ipſo paroxyſmo ſtrangularent. *Martinus Bernardus à Berniz.*

Epileptica à ſpectro.

Honeſta quædam fœmina, morbo ſatis gravi vix liberata, & adhuc fiſtula in brachio iterum aperta moleſtata, poſt nuptias peractas vix duas vel tres ſeptimanas meliuſculè ſeſe habere viſa eſt. Accidit ex improviſo, ut in vicinia Muſica audiretur, juvenculis ejuſmodi acceptiſſima, illa de lecto ſurgens, feneſtram aperit, at mox miſeræ ex ipſo tecto nigrum quippiam ante oculos pedeſque videtur decidere, cum tremore & dentium ſtridore illa ſeſe ad maritum in lectum confert, ſtatimque de horrore febrili conqueritur. Ego adveniens mane bezoardicum propino, ſudorem provoco, cordialia præſcribo. Sed illa crebro in lecto exhorreſcit tota, clauditur os, ut ne ſpecillum quidem admitteret, tandem accedit Epilepſia ipſa, miſeramque poſt unum atque alterum paroxyſmum e medio vivorum ſummo cum mariti mœrore eripit.

Scholion.) Mathias Untzerus lib. 1. de Epilepſ. cap. 16. §. 11. inter cauſas Epilepſiæ externas dæmonem ſeu ſpiritum malignum, qui corpus exagitat & materiam ad cerebrum defert

fert, recenſet. Et certè Diabolum eſſe ſpiritum malignum notum evadit è Scholio Obſer. 28. ubi e ciſta Medica Hornungi attuli, etiam peſtem a terrore ortam. Si itaque peſtem Diabolus per terrorem potuit inducere, quidni Epilepſiam? Huc accedit, quod Epilepſia vocetur morbus dæmoniacus, imò Theologus Angelus, referente Thom. Willis in Pathologia cerebri cap. 2. audeat affirmare plures dæmoniacos in Novo Teſtamento tantum Epilepticos fuiſſe. Puto itaque materiam acrem & malignam à præterito morbo adhuc in capite vel ipſo cerebro ſuperſtitem latuiſſe, (reſiduum aliquid materiæ peccantis adfuiſſe, fiſtula in brachio teſtimonium exhibet,) illam vero Diabolum per terrorem ſpectri agitaſſe, & maligna qualitate imbuiſſe, (malignitatem ſpectris induci teſtantur oris & naſi exulcerationes eorum, qui ea viderunt) & ſic per irritationem Epilepſiam & per illius atrocitatem mortem induxiſſe. *Daniel Vincleri.*

Epilepſia à Lapſu curata.

A caſu Epilepſiam ortam cum rarioribus ſymptomatibus refert Dn. D. Schubart, Collega chariſſimus. Sed unde hæc orta ſint ſymptomata, tam principium quam ſolutio morbi oſtendunt. Nam V. S. à principio intermiſſa, & ſanguini effluxus liber ita permiſſus: in fine & ſolutione morbi videmus materiam peccantem, è ſanguine concreto collectam, rejectam eſſe. Et ita ſæpius errores committuntur, ob non acceſſitum a principio medicum. Afferam ſimile exemplum, ubi a principio recta methodo cura inſtituta, peſſima ſymptomata facile manus victas præbuere.

Ancilla quædam ſpiritu vini onuſta cecidit in glacie alliſo admodum capite, attonita jacebat cum obmuteſcentia, uſu oculorum & aurium privata, ita ut quaſi mortua domum portaretur. Cum Chirurgo adveniens, exploravimus, an aliquid fractum eſſet vel in capite vel aliis partibus, aſt nihil animadvertere potuimus. Mox nobis præſentibus Epilepſia corripitur, præcedente anxietate & anguſtia pectoris. A paroxyſmo liberata, V. S. inſtituto in brachio dextro, & rediit ad ſe, remittente ſimul pectoris anguſtia. Dedi duabus vicibus pulverem contra caſum, & capiti dolenti fotum è cephalicis adhibui, ſic paucis diebus convaluit. *Chriſt. Wincleri.*

Epilepſia ex decocti hyoſcyami fomentatione.

Textoris cujuſdam filia, quoties Menſium fluxum pateretur, toties immani capitis dolore vexabatur. Mater Empiricos advenientes omnes & ſingulos à conſiliis incaſſum habuerat. Præterito anno quidam mirum quantum laudibus extulerat decoctum hyoſcyami pro fomentatione circa veſperam adhibendum. Cum itaque 28. Novembr. Anno 1681. in caupona choreas duceret, & ex hac corporis agitatione nimium incaleſceret, Menſiumque tempus inſtaret, cephalalgia irruit; 29. ejuſdem circa veſperam prædicti conſilii memor decocto hyoſcyami totus loco utitur, ſed poſt ſemihorulam horribilis ſupervenit Epilepſia matrem perterritam ad me adigens, caſumque filiæ cum remedii recitatione aperiens. Huic in ipſo paroxyſmo ſpecificum cephalicum ex Cinnabari nativa & granis aliquot Caſtorei in aqua ſquamariæ & rutæ propinabam, cumque eo per aliquot dies continuabam, dein præmiſſo nodulo ex uterinis & emmenagogis, cum martialibus patientem plenariè, D. B. reſtituebam, & ut impoſterum cautius mercari diſceret, ſerio admonebam.

Scholium.) Hyoſcyamum lethale venenum in ſinu ſuo abſcondere, ideoq: ex toto medico eſſe eliminandum, multi ſunt qui ſtatuunt; quamvis autem ejuſdem in operando vehementiam, & ita, ſi intempeſtive aut nimia in quantitate adhibeatur, nocivam admodum qualitatem, quam tot exempla apud Autores paſſim notata teſtantur, negare nemo poſſit, rite tamen in uſum vocatus ſalutaribus non omnino caret viribus; unde eundem Hippocrates lib. 2. de morb. in quartana commendare ſuſtinuit; conferantur etiam, ſi lubet, Pharmacopœiæ Auguſt. à me reſtitutæ pag. 141. & 142. Ipſe Dioſcorides licet in lib. 6. cap. 15. venena inter reponere cum non dubitaverit, lib. 4. tamen cap. 63. folia medicamentis omnibus dolorem ſedantibus per ſe, & ex polenta utiliſſime imponi perhibuit. Quare in hoc caſu Epilepſiam excitaverit decoctum hyoſcyami pro fotu adhibitum, jam paucis videbimus. Sanguinea ſcilicet maſſa, multis dubio procul impuritatibus gravata, & jamjam per inſtantia catamenia, non ſine quadam fermentatione & impuriorum partium evolutione, deplenda, à vehementiori corporis agitatione in ὀργασμὸν concitata impetuoſius in cerebri membranas cùm irrumperet, adplicitum illud medicamentum, narcoticas ſuas atomos confertim inſpirando, impuras biliosas ſanguinis partes altius cerebro impegit & quaſi in centro detinuit, quæ ſalino-ſulphureis fœtidis atomis junctæ convulſivas iſtas irritationes commoverant. *Chriſtoph. Seligeri.*

Epilepſia ex incauto uſu Olei Iuniperini.

Epilepſiæ varias, & nonnunquam ſatis mirandas cauſas apud autores paſſim reperire licet. Haud abſimilem, & forſan hactenus adhuc non obſervatam jam ſubjungam. An. præterito 1669. menſe Febr. honeſta hujus loci Matro. ſexageſimum ætatis ann. ſupergreſſa, corripitur dolorib. nephriticis ſibi familiaribus. Utitur igitur per aliquot dies remediis domeſticis, Emulſionibus ſcil. Oleo amygd. d. Enematibus, aliiſque, quæ mulierculæ adſtantes ſuppeditarunt. Tandem acceſſit vetula audaciſſima, fama curandi inter mulierculas celebris, quæ, pro more horum hominum, repetito jurejurando præſentiſſimam pollicetur opem. Et, quo major ei adhibeatur fides, & hanc, & illam, & iſtam, in inſtanti à doloribus Nephriticis immenſis, ipſaque inde imminente morte, ſe liberaſſe contendit. Ægra cum adſtantibus nil aliud quam id quoque exoptantes, conſentiunt facilè, & ſalubre illud remedium maximo cum deſiderio præſtolantur. Sic igitur veſperi medicatrix accedens, ſecum affert Oleum Juniperinum deſtillatum, utpote vulgi Nephritide laborantis Panacæam; Ægra, ubi medicamenti nomen reſcivit, primum quidem illud aſſumere renuit, dein verò dolori-

doloribus & perſuaſionibus victa, quicquid cum cereviſia mittum ei propinaverat anilis ille Machaon abſorpſit. Sed ecce, vix cochleare exhauſerat infelix Matrona, dum ſimul quoque de medicamenti nimia doſi viribuſque gravioribus conqueri cœpit. Subſecuti mox intenſiſſimi capitis, & imprimis ſincipitis dolores, ructus frequentes, vomitus, lipothymia, & tandem Epilepſia. Quibus omnibus amici conſternati, ſub mediam noctem me in ſubſidium vocant. Accedo, quæ facta ſint, audio, mulierculàrum credulitatem reprehendo, vetulam graviter increpo, ſolumque tractare jubeo, & facto prognoſtico ad curam me accingo. Quia autem ægra, finito primo Paroxyſmo Epileptico, ob graviſſimam ſitim plurimum cereviſiæ ſecundariæ ingurgitaverat, eademque ante acceſſum ſecundi Paroxyſmi per vomitum rejecerat, ſimul quoque oleum Juniperinum rejectum jam eſſe conjeci, clyſtere revulſionis gratia ſollicitata alvo, alterantia atque ant-epileptica, non neglecto Cranio humano præparato, quippe cujus vires antepilepticas haud ſatis deprædicare poſſum, præſcripſi, quorum uſu morbus comitialis ita per Dei gratiam debellatus fuit, ut diſcuſſo tertio Paroxyſmo ampliùs non redierit, & ægra poſt elapſas binas ſeptimanas priſtinam ſanitatem recuperarit. Et licet rurſum per totum fere hunc annum 1670. Matrona hæc pietate inclyta è calculo renum decubuerit, de dicto tamen morbo hactenus ne leviſſimum quidem ſenſit inſultum. *D.Georg.Segeri.*

Ex caſu Epilepſia cum ſymptomatibus rarioribus.

Juvenis 17. annorum, Textoris cujuſdam diſcipulus, ante biennium per ſcalam 20. graduum præcipitem graviter decidit ſuper hypochondrium dextrum, ſubſequente dolore & tumore; vocatus barbitonſor, inunxit locum dolentem, & ſuperpoſuit emplaſtrum, paucos poſt dies ſequitur vomitus grumoſi ſanguinis copioſus & frequens: adſtantes ob metum periculi vomitum ſiſtunt, paucorum dierum intervallo, ab una vel altera bucca panis fermentati, corripitur motu convulſivo totius corporis, ſat gravi, ſenſibus tamen illæſis; varia mox adhibita curationis, tum præſervationis gratia, ſed, quod notandum, à ſpirituoſis & aliis ſpecificis odoriferis internis & externis, calci pedum licet applicatis, motus iſti convulſivi ita exacerbati ſunt, ut miſer homo poſthac nullum odorem ſeu ſuavem ſeu fœtidum, etiam in longinquo, ſine convulſione, perferre potuerit. Ex minima enim mica panis fermentati degultata vel ſaltim olfactu percepta, ab eſu carnium tam aſſatarum quam elixarum, lotione pedum ex aqua calida, juſculis, medicamentis, &c. Paroxyſmo nunc graviore, nunc leviore, prout læſio major vel minor, correptus fuit. Breviter nullo cibo vel potu ultra annum uſus eſt, excepto pane azymo, melle, lacte crudo, paſſulis minoribus & majoribus; & ſic nunquam vel rariſſime ab interna cauſa proxima in ventriculo hærente, ſed ſemper & ſolummodò ab externis ingeſtis vel applicatis, iſte motus convulſivus excitatus eſt. Quamprimùm enim panem fermentatum deglutiret ſingultus obortus, quia materia putrida in ventriculi fundo, tanquam parte nervoſa latens, à fermento panis, ceu vaporoſo, commota, unde ſtatim à deglutitione illa pars ſingultu correpta, mox hujus materiæ vapores per nervos cerebro communicati, hinc ad principium Medullæ Spinalis protruſi, univerſum corpus motu convulſivo prehenſum. Percuſſo enim vel affecto cerebro ventriculus turbatur, & vomitus fiunt, maximè in Hemicrania: Quid mirum, ſi viciſſim ventriculo affecto, cerebrum totumque nervoſum genus compatiatur. Oblatus mihi iſte juvenis elapſo anno ſub finem Menſis Auguſti, ubi cum ex unica mica panis hoc triſte ſpectaculum viderem, & quod medicamenta ob metum convulſionum nec acceptare, multo minùs tolerare poſſet, prognoſtico derelinquendum ipſum ſtatui, urgentibus verò conſanguineis ultrò, divina adjuvante gratia, deſumpta indicatione à Juvantibus ac lædentibus, remedium ſingulare in forma ſal. inveni, virtutis incidentis, attenuantis & diſcutientis, & cauſa proximâ (nam ſublata cauſa, tollitur effectus) quod ipſum abſque metu & exacerbatione Paroxyſmi Convulſivi, condimenti loco cibis, (at inſcio Patiente) immiſtum, quotidie aſſumit, & ſane divino cum effectu. Sunt enim ſalia medicata introducta loco Decoctorum longorum, & videntur quibuſdam unius eſſe valoris & efficaciæ. Guilielm. Fabric. ſalia quidem illepida vocat, quod non niſi corrugata fronte hauriantur: Sed rectè Quercetan. in Pharmacop. Rediv. ablegat dubitantem ad experientiam, quæ habetur in diverſitate ſalium; item ad ſenſus externos, ſaporem, odorem, &c. quibus conſtabit ſalia plurima plerumque conſervare virtutem ſimplicium ſuorum: hinc dantur ſudorifera, diuretica, cephalica, ſtomachica, deobſtruentia, anodyna, &c. Poſt uſum prædicti ſal. nulla ampliùs convulſio ſecuta, ſed ſpatio 14. dierum, præcedente pruritu artuum, ibidem ſcabioſus factus, hinc continuavit hoc medicamentum ad 6. ſeptimanas, donec, fortè ſatis præparata materia, natura exſuſcitata, eam per vomitum & alvum ejecit, qua excreta, laxativo reliquias per vices eduxi. Ex eo ita convaluit, ut non ſolummodò priſtinam artem textoriam denuo reaſſumere, ſed & libere ſine metu recidivæ convulſionis pane fermentato, carnibus, &c. & iis omnibus, quæ ante cane pejus & angue fugerat, innoxiè frui & veſci potuerit. *Godofredi Schubart.*

Epilepſia & Inſania à venæſectione ſub lingua.

Haud incongrue loquitur *Rozack à Prachien in Fragm. Spagyr. de Phleb. cap.2. pag. 15.* Sanguis in venis & arteriis contentus, ſive illis paucus ſit ſive multus, theſaurus tamen eſt tum vitæ tum mortis, & complectitur ſeminaria ſanitatis & morborum. Ideo non poteſt vel debet à quolibet impune effundi, nec etiam ab aliis ſuaderi, quam qui ſeminaria & matrices morborum à nutritivis principiis diſcernere & ſeparare ſciverint, cum æque multa incommoda ac commoda derivari poſſint in hominem ſine ratione ad phlebotomiam ſuadendam vel admittendam pronum. Ergo & *Galenus* & *Avicenna* quanto magis medendi artem exercuere, tanto ſemper timidiores erga phlebotomiam facti ſunt, eò

quod plus trahat phlebotomia ex naturali & bono & ex ſpiritibus, quam ipſa pharmaca; ut verbis utar *Sceleri l. de catarrh.* Prima igitur in morbis curandis ſit cautela, an vena ſecanda? ſed cum hæc non ſufficiat, altera adjungenda, quænam vena eligenda? ubi multi perperam accipiunt ſententiam Walæi, qui circulationi ſanguinis inſiſtens dicit: nihil referre quæ vena ſecetur, modo in ſuperioribus ſuperior, in inferioribus vero morbis inferior vena eligatur, adeoque putant nihil diſcriminis eſſe in eligenda vena. Sed Clariſſ. ille Vir hic loquitur de venis communibus & uſitatis, ſcil. in brachiis & pedibus, & tamen ſecundum morbi ſedem venam eligit. Revulſionis enim omninò ratio habenda, cujus proprium in contrarium avertere, & à parte nobili in ignobilem, minime verò contra. In obſervatione mea ſuperiori enarravi infelicem venæſectionis ſub lingua eventum, ubi ſcil. ægrotus mortis alumnus factus; Alteram de eadem materia proferre animus eſt, ubi quidam per venæſectionem ſub lingua in fauces mortis quidem detruſus, ſed tamen ex illis ereptus eſt. Civis quidam Bregenſis pleuritide ſpuria cum febre maligna laborans Chirurgi opem implorat, qui neſcio quale julapium ipſi præbet ac ſimul venas ſub lingua aperit. Ægrotus circa veſperam ſaltare prius, deinde iraſci, omnia frangere & præſentes verberare incipit, ira percitus in Epilepſiam ſatis gravem incidit, ita ut furor Epilepſiam præcederet, & illius remiſſionem inſania ſequeretur. Accerſitus invenio ipſum ſub manibus duorum virorum robuſtorum, quorum tamen robur non ſufficiens erat ad eum detinendum; truculentus erat, omnibus mortem minabatur: nihil de medicamentis aſſumebat, omnia reſpuebat. Adhuc duos (ut quatuor eſſent) viros robore pollentes nactus, ut in lecto proſtratus jaceret, curavi. Præſcripſi bezoardica cum ant-Epilepticis mixta, occaſioni invigilans, quando Epilepſia remitteret, tunc enim os apertum manebat, ubi quantum cochlear unicum medicamenti caperet, ſaltem infundere potui. Cum parum in tam pauca quantitate exhibitis hiſce proficerem, ſequens unica vice infundebam:

♃. Aqu. ceraſ. n. ℥ iij. lap bez. or. ver. ℈ß. M. Horis duabus elapſis remiſit Epilepſia cum furore, ſed tamen inconvenientia loquebatur, delirio adhuc durante, neque vel preces vel paſtorem vel me terre potuit. De V. S. cogitavi, ſed impoſſibile erat propter inquietudinem, medicamenta tamen tandem admittebat, paululùm manſuetior factus, & poſt horam 10. veſpertinam ad ſanam rediit mentem. Dedi deinde antipleuritica, & paucis diebus ipſum annuente Divina gratia integræ ſanitati reſtitui. *Gott. Chriſt. Winderi.*

Epilepſia, ex contuſione capitis, graviſſima ac diuturna, tandem tamen penitus profligata.

Juvenis 22. quaſi annos natus, athletici habitus, inter compotationem ſolemnem, exorta magna rixa, benè potus ab aliquot ſympoſiaſtis in terram proſternitur, ſaxeo pavimento fortiter aliquoties ita illiſo capite, ut inde in occipite paulo ſupra nucham cutis leviter intumeſceret, ſugillaretur, & nonnihil attrita conſpiceretur; quæ tamen intra octiduum ita iterum ſubſedit ut nulla amplius externa læſio appareret. Nihilo autem minus altero ſtatim à percuſſione nocte inopinato exorta à ſanguine, proculdubio extravaſato, concreto, acido reddito, ac principium nervorum vellicante Epilepſia graviſſima miſerum Juvenem immaniter invaſit, & per menſtruum pene multipatium, quo indies aliquoties eum excruciavit, ita viribus exhauſit, ut propemodum exanimis mortis candidatus non ſemel videretur. Huic malo primo ſtatim die venæſectione iterata obviam itum eſt, ſed irrito ferme molimine. Sanguis enim mox reſtitit, nec fluere etiam altera vice, ſicut incepit, ex vena licet rectiſſime ſcißa perrexit. Chirurgus capillos novacula abraſit, ſed inunctiones atque inducta Emplaſtra efficacius penetrare poſſent, & ego cardiaca, cephalica & ant-epileptica decantatiſſima varii generis & diverſæ formæ nullis parcens ſumptibus continue adhibui, quibus tandem tantum per Dei gratiam effectum eſt, ut epilepſia indies mitior deprehenderetur, tandemque plane remitteret, ſalvo jam atque ſic ſatis recte ſe iterum habente hæc perpeſſo ægro, niſi quod de capitis gravedine præcipue circa lunæ phaſes & tempeſtatis mutationes adhuc ſubinde conquerebatur. *Georgii Abrahami Merclini.*

Mors repentina ex morbo caduco.

Anno Domini 1659. Menſe Octobri, dum eſſem *in Italia Ducatus Parmenſis Oppido Caleſtano* dicto, contigit quod Domina loci illuſtriſſima *Comitiſſa Taraſcona*, provectæ jam ætatis, at fortis & robuſta mihi conquereretur ſe nocte, & mane dum ſurgeret, ſemper opprimi, & quaſi ſuffocari, alias totam diem bonam agebat, niſi quod obſervatum fuerit aliquoties non à longo tempore eandem morbo Comitiali laboraſſe. Ego examino omnia, unde oppreſſio illa oriri poſſet, tandem quæro, quo ſitu ſoleat decumbere? fatetur illa ſe pronam ordinarie ſolere noctem tranſigere, damno eidem ſimilem decubitum, utpote periculoſum: promittit illa obedientiam. At quid fit? Imus ſani omnes cubitum, manè ſummo conclamatur ab Illuſtriſſ. ejuſdem Domino Marito, Illuſtriſſimam Comitiſſam fato ceſſiſſe, Accurrunt Illuſtriſſimi filii, vocor ego, luſtramus corpus defunctæ, invenimus ſitu prono capite in pulvillum directo, obverſo ſpumante ore, probabile morbo Comitiali ſuperveniente, talique ſitu inventam ſuffocatam fuiſſe. *Joh. Jacobus Wenceslaus Dobrzensky.*

Epilepſia rara.

Anno 1678. Menſe Januario Puellam vidi Memmingæ, Davidis Hummelii Sutoris filiam, 9. circiter vel 10. annos natam, quæ per vices, non ſine veneficii ſuſpicione, horrendis tentabatur convulſionibus epilepticis, quas inſtare nunc dolor quidam punctorius in externa aliqua, eaque varia, corporis parte, maximè in digiti indicis apice perceptus; nunc ſenſus quidam reptantis intra corpus animalculi, præmonuit. Paroxyſmus aliquoties in die nunc ſedentem, nunc decumbentem, quin & ſtantem non raro corripuit. Motus convulſivi fuere varii; poſt menſam ſedens corpus coacta retrò ad parietes alliſit, ante ſe quicquid in menſa occur-

occurrebat, manibus disjiciens: humi proſtrata pedibus mirum in modum calcitravit, nec uno in loco hærens, huc illuc corpus provolvit: manibus prehenſa, nullo membro flexilis tota rigida ſurrexit: ſtans erecta aliquando lecti, quo decumbebat, tectum, ponderoſum licet & ei firmiter annexum, capite contra nitens è ſede ſua movit. Per tres circiter horæ quartas partes paroxyſmus duravit; qui hoc ſingulare habuit, quòd eo durante ægra ſenſuum tam internorum quam externorum uſum non exuerit, interrogata quippe, qua nunc in parte punctionem ſentiat, vel animalculum reptare percipiat? locum digito monſtravit. Alia vice, dum paroxyſmum ſuſtinenti adſto, illa per feneſtram cubiculi apertam hominem notum eminus venientem vidit, & nomine ſuo, rauca licet voce appellavit. Biennium tunc erat, ex quo affectus hic prima vice in ea fuit notatus, qui eo quidem tempore, poſt multa remedia fruſtra adhibita, balſamo cuidam Magico, Stutgardia allato, ceſſit: Præterito verò anno, cum malum recrudeſceret, nec balſamo modo laudato amplius obediret, V. S profuit; quæ & hoc anno tertia vice redeunti, Menſe Januario medelam attulit, non diu licet durantem, paucis enim poſt menſibus malum repullulavit. Tum quidem menſe Junio Emeticum illi fuit exhibitum, quod aliquot per gulam exturbavit vermiculos alatos ſeu ſcarabæos parvos, eo tempore circumvolitantes & floribus, roſarum imprimis, inſidentes, & à Menſe Junio in vernacula noſtra *Bracokaſerlein* appellatos, quorum ego duos vivos ab ipſa per vomitum rejectos ipſe vidi, & manibus palpavi, brevi poſt avolantes. Curæ poſtmodum cujuſdam ſacrificuli Chymiſtæ commiſſa, an ab hoc affectu liberata ſit, civitate dicta valere juſſa, ignoro.

Epilepſia mira, Melancholico hypochondriaca, merè Ecſtatica.

Dn. D. Balthaſar Timæus à Guldenklee L.1. Epiſtolar. Epiſtola 9. p. m. à 20. uſque ad 26. Epilepſiæ miram enumerat ſpeciem Nobiliſſimi pueri à Crocavv, cujus motus præter & ferme ſupernaturales exinde dicuntur, quia puer iſte adſtantium manus clam ſubterfugit, parietibus ſe adaptavit, & mira celeritate eos aſcendit. Quam hiſtoriam loco allegato fuſius videre eſt: Miram, raram, & fide dignam chartæ concredo epilepſiam puellæ cujuſdam annum duodecimum jam agentis, cognomine Rautenbergeriæ. Hæc quoad externam faciem nigricans, torveque videns; profunda, ſani adhuc dum corporis eſſet, & integra frueretur valetudine, ſemper meditabatur, ideò, & meritò quidem, pro melancholica habebatur. Die 14. Maij anni hujus currentis, morbus quidam illam invaſit, in quo membra extrema, manus & pedes, erant rigida, anxietaſque maxima circa præcordia & cordis palpitatio eam defatigabat, ita ut præ dolore clamare, ejulare, preces ad Deum fundere cogeretur, morique cuperet. Morbum pro melancholia hypochondriaca ex uteri conſenſu habebamus. Motus interni ab extra explorari poterant, pulſus erat durus & celer paululum, ſed ſine manifeſto febris indicio. Senſus interni omnes, caput, oculique naturaliter erant conſtituti. Adhibitis decentibus medicamentis cordialibus, epilepticis, uterinus, vicimus, Deo benedicente, die tertio morbum graviſſimum; ſurgebat poſtea, & ad munia conſueta, ac ſi nunquam rediturum ſibi perſuadentes. Aſt die decima Junij, hora ſexta pomeridiana immani corripitur epilepſia cum ſubſequente delirio. Noctu dormit, ſed anxie. Die ſequenti aliam morbus induens larvam, epileptica antequam fieret, quod vigeſies vel ſæpius de die factum, ſemper priùs digito protenſo, torvo cum vultu ad angulum, ac ſi inibi horrendi quid videret, monſtrabat, & quidem cum furore & excandeſcentia reclinans ſe ad latus dextrum, è veſtigio inſultus epilepticus ſe manifeſtabat, pollices in manus fortiter comprimendo, oculos hinc & hinc, quamvis clauſos, movendo, ex ore ſpumam emittendo, omneſque ſenſus amittendo. Explicatis pollicibus paululum quieſcebat oculis planè clauſis, poſteà prius brachium dextrum extollens digito deſuper, mox ita & cum ſiniſtro nutabat. Ambobus brachiis dicto modo elevatis manus comprimebat, ac ſi exciperet aliquem, pectorique admovebat; paulò poſt oculos aperiebat, & manus complicatas ſublataſque, fortiter pectori applicabat, omnia tamen ſine auditu, loquela & ratione, dein oculos apertos cum manibus complicatis ad cœlum dirigendo, labia movebat, & momento temporis prætermiſſo, ſenſus redibant omnes. Secundo morbi die ſecundo proferebat, ſe videre Jeſum, ſanctos Angelos, patrem, matrem, agnatos & cognatos in cœlo triumphare & tripudiare, quare & ipſi eſſet tripudiandum. Sequentibus autem diebus amiſſa, vel potiùs interdum omiſſa loquela, cum adſtantes viſiones ſuperiùs recitatas ipſi in mentem revocarent, capitis nutu veras eſſe affirmabat, & exinde tale eam gaudium percipere præ ſe ferebat, ut manibus & brachiis extenſis, iterùm retractis, & cordi applicatis, capitis nutu, totius corporis elevatione, incurvatione, vibratione, & pedum motu fortiſſimo, non aliter ac ſi jaciendo ſaltaret, hilariterque tripudiaret, ac gaudium cœleſte cum blando aliquo riſu adſtantibus, preces ad ipſius voluntatem fundentibus annunciaret. Secundo morbi die articulata voce pronunciaverat Dominum Jeſum non manè, ſed veſperi venturum, & in cœlum eam recepturum, & hæc impreſſio unica erat cauſa, cur ad quintum uſque omnia medicamenta, cibumque & potum reſpueret mortis cupida, quod & nos ægram in ſummo vitæ periculo verſantem, conceſſimus, criſin expectaturi. Noctem determinatam non moriendo, ſed placidè dormiendo abſolvit. Manè aliquoties redibant inſultus epileptici cum ſuprà ſcripto tripudio, igitur mortis cupidam morte conſolandam ratus, utrum vivere, an mori vellet, interrogabam? Reſpondebat voce vix perceptibili, lingua balbutiente, ſed ore ridente, & corde gaudente: Mori cupio, ut mox cum Jeſu meo in cœlo eſſe poſſim. En! morimur, ajebam, ſanguinem mittendo, ut autem eò citiùs moriaris, & Jeſum tuum videas, venæſectio erit adhibenda. Quanto hoc nuntium perceperit gaudio, vix dici poteſt. Hora poſt decimam media, abſoluto priùs tripudio conſueto venam ſchiaticam minorem in ſiniſtro pede (ſaphæna & reliquæ erant imperſcrutabiles)

biles) ſecuimus ad uncias duas. Deligato vulnere incidit in animi deliquium adeo forte, ut me excepto, omnes mortuam pronunciarent; brevi reſtituta, paulo melius mox habere cœpit, ſine ulteriori epilepſiæ recidiva & tripudii gaudio. Interim vires erant proſtratæ, uti & appetitus, lipothymiæ interdum cor petebant, ſed nihil factorum meminerat, nec mori ampliùs deſiderabat. Die morbi ſeptimo conquerebatur de collo, venæ enim jugulares tumentes cernebamus cum aliqua doloris perceptione; circa meridiem lautè prandebat, placidè dormiebat die noctéque. Die decimo, ne malum recrudeſceret, ſedes utrum exſtirpari funditùs poſſet, tentavi ab initio blandiſſimo laxativo:

℞. Cryſtall. Tartari gr. xii. Tartari Vitriolati gr. iij. Reſin. galap. gr. iv. Diagryd. ſulphurat. gr. ij. M. F. Pulvis laxativus. Pars humorum peccantium decem dejectionibus imminuebatur, & ſic purgatio cum εὐφορίᾳ abſolvebatur. De reliquis impoſterum. *Melchior. Fribe.*

Epilepſia ex Utero mirabilis.

Anno Chr. 1659. puella pia, pulchra, modeſta, ætatis anno tredecimo, inceperat quiritari anguſtias circa præcordia, evaporationes fuliginoſas, anhelitus graves, poſt aliquot dies epilepſia correpta ad quinque fere ſeptimanas, ſingulis diebus ſemel vel bis inſultus graves, interdum ad trihorium durantes, interdum breviores ſuſtinuit, ab initio cum jactatione capitis & brachiorum ingente, inferioris vero corporis motu vix ſenſibili, ſub interſtitio paroxyſmi unius ad alterum ſe bene habebat. Hæc quando ſentiebat, veluti matri aſſiſtenti atque mihi ipſa indicaverat, vaporem e lumbis per dorſi ſpinam ſurſum nucham uſque repentem, tunc oculi caligare inceperunt, caput poſtmodum & brachia jactabantur, ac ſubſequenter quaſi cataleptica apertis oculis, ſine omni corporis motu & ſenſu ultroneo, ſervata tamen naturali reſpiratione, ſuccumbebat; aſt ſub hoc temporis ſpatio plena ac abſona voce clamitavit: paulò poſt gallum cantantem ſæpius imitata eſt, aut arguto & ſuaviſſimo ſono melodias veriorum hymnorum in templo uſitatorum edidit, atque demum fatigata aliquantulum adhuc immota, tanquam dormiens decubuit, evigilans dein e ſomno quaſi profundo, mirabatur circumſtantes, nec ullius quicquid ſub paroxyſmo egerit, vel paſſa ſit, commemorat, nihil mali præter obtuſum & exiguum dolorem capitis querebatur, ac munia ſua rurſus, tanquam mente & corpore ſana, ſubivit. Hoc autem malo, auxiliante Deo, præter plurimorum ſpem devicto, adhibitis clyſteribus vapores diſcutientibus & revellentibus, aſſumptis pilulis melanogogicis, aliiſque remediis hyſtericis, quibus cardiaca & ant-Epileptica permiſta, necnon ſanguinis miſſione, itemque frictionibus, ac ventoſis ſine ſcarificatione in femorum interiori parte deorſum ſæpius tractis, menſtrua prodire inceperunt, tuncque tam acerbus morbus & enumerata ſymptomata omnia ceſſarunt, & ejuſmodi malo ultro, præter unam alteramve vicem in ſubſequente ſolummodo bimeſtri, ac breviſſimo quidem inſultu puella infeſtata, deinceps optimè ſemper valuit. *Helvvigius.*

In Epileptico paroxyſmo Riſus involuntarius.

Illuſtriſſima Perſona epileptica per multos annos ſolet in Paroxyſmo maximè datu ridere. De Riſus natura & cauſis *Vallerioła l. 3. Enarr. 9.* multa reliquit, & eandem cum Conimbricenſibus in *lib. Ariſt. de anim. cap. 3. Art. 6.* Tradit definitionem: Riſus eſt concitatior quidam animi ex re jucunda motus, ad conceptum intrò Gaudium explicandum, quo thoracis & oris muſculi impetu quodam moventur. Secundùm hanc definitionem hunc riſum verum riſum non fuiſſe, quis non videt? Sed potius ortum habuit ex motu muſculorum thoracis & oris impetuoſo, a vapore acri & ſtimulante cum concitante. Et puto hunc vaporem ſimul Epilepſiæ cauſam extitiſſe, & ex utero aſcendiſſe; fuit itaque hæc Epilepſia, mea quidem ſententia, non per idiopathiam, ſed potius per ſympathiam Uteri. *Hollerius enim lib. 1. de morb. int. cap. 59.* in Scholiis, varia recenſet exempla illarum quæ uteri ſuffocatione laborarunt, & riſui involuntario fuerunt obnoxiæ. Ipſe Convulſiones ex utero in Virgine adhuc ſuperſtite vidi, cum delirio levi & riſu ſymptomatico, quæ nullis aliis ſopiebantur remediis, niſi exhibitis Cinab. nativ. gr. xvi. in Aquis ant-epilepticis & appropriatis. *Chriſt. Roesleri.*

Epilepſia gravidam ejuſque embryonem per 25. hebdomadas infeſtans.

Friderici Waltheri Bibliopegi noſtratis uxor, temperamenti ſanguinei, annos triginta circiter nata, poſtquam Anno 1665. die 9 Martij uterum jam ultra quartum menſem geſſerat, de dolore ſiniſtræ ſcapulæ mane conqueri cœpit, quem tamen ex caſu in cellam ante paucos dies facto ſe contraxiſſe ſuſpicabatur. A meridie nihil ſiniſtri cogitans Convulſionibus Epilepticis graviſſime corripitur, quas ἀφωνία biduana, ſummaque debilitas & paroxyſmi alii epileptici exceperunt. Præſcripſi tum varia ant-epileptica, ſed quo magis illis utebatur, eo plures experta eſt Paroxyſmos. Quod tum etiam ei ex aſſumptis contigit juſculis, aliiſque edulиis. Unde per integrum octiduum cunctorum uſum ita reſpuit, ut vix unum aut alterum cochleare juſculi alicujus interdum, attamen ægerrimè, admiſerit, ſubſequente ſemper Paroxyſmo aliquo. Qui tamen etiam, licet nihil quicquam aſſumeret, ei ſatis erant moleſti. Die 16. Martii effluxit ei è pudendis albicans quidam atque lentus humor, cum horrore totius; quem excepit teterrimus animæ fœtor, anxietates ingentes, inguinum dolores graviſſimi, & ſumma virium proſtratio, ita ut ad carpum motus arteriæ vix eſſet perceptibilis. Suaſi uſum Cordialium, & matrem fœtumque roborantium, ſed fruſtrà. Orta tùm eſt ſuſpicio de Embryone extincto, quam præter continuum eumque de die in diem ingraveſcentem anhelitus fœtorem, (quem ubi prægnans ex inferiori ventre aſcendere ſenſit, ſimul quoque Paroxyſmum inſtare præſenſit) auxit motus Embryonis ab initio morbi hucuſque à matre non obſervatus, inferioris quoque ventris refrigeratio, & aliqualis gravitas. Et quia ab externis; quæ mulierculæ pro vi fœtus ſopita exſuſcitanda applicare ſolent, nullum per-

perceperant emolumentum, fœtum extinctum eſſe pro certo affirmarunt, ineque ad illius expulſionem adhortati ſunt, ſola ægra id renuente. Ego licet ex tot demortui fœtus ſignis præſentibus in illarum partes haud gravate tranſierim, vix tamen plurimis perſuaſionibus id obtinere potui ab ægra, ut aliquando cochleare aquæ Cinam. cordialis aſſumeret, cum & illius uſu Paroxyſmos accelerarct. Contigit die 19. Martii à meridie, ut mater ægræ me abſente ad uſum cochlearis dictæ aquæ, cui pauxillum aquæ lil. Convall. cum vino deſtillatæ admiſcuerat, adegerit filiam, quo aſſumpto, inſignes primum motus in abdomine experta eſt ægra, quos Paroxyſmus inſequebatur gravis. Et ab hoc tempore motum fœtus percepit ægra, qui licet alias ſatis fuerit debilis, interdum tamen, & quidem eo ſemper tempore, quo ægræ imminebat Paroxyſmus, juſto vehementior ac inordinatior erat, ut fœtum primùm, poſt matrem convelli, extra omne eſſet dubium. Suaſi uſum ant-epilepticorum & confortantium fœtum internum, ſed quia aſſumptis his frequentiores numeravit Convulſiones, omnem omninò uſum Medicamentorum internorum reſpuit ægra. Fateor, quod cùm me præſente vel tantillum pulveris marchionis aut balſami embryonis hauſerit, mox quoque Paroxyſmum inſtare e convulſivo fœtus motu præſenſerit. Cibi verò & potus uſus moderatior non ita jam erat noxius. Unde me quoque ſuadente ſoli naturæ ejuſque Autori Deo Omnipotenti res commiſſa, imprimis cùm Paroxyſmi non adeò crebrò ægram infeſtarent, & ita vegetior jam exiſtens, domeſticos labores ſatis commodè expediret: niſi quando convulſiva fœtus agitatione, quæ à ſolito ejus motu plurimum differebat, de inſtante ſibi Paroxyſmo præmonita, lectum repetere cogebatur. Sic miſera inter ſpem atque metum moleſtum trivit tempus, donec tandem die 31. Auguſti exoptata affulgeret partus hora, qua adhuc bis graviter convulſa, in ipſo Paroxyſmo poſteriori inſcia peperit filiolum egregium, Sacro Baptiſmatis fonte me ſponſore expiatum. Atque ab eo tempore nec mater, quam hactenus per 25. hebdomadas morbus Comitialis ſatis ſtrenue exercuerat, nec filius, ſimiles ſenſere inſultus. Vivuntque ambo adhuc per Dei gratiam ſalvi atque incolumes. *Georgii Segeri.*

Epilepſia in prægnante.

Domini *Melchioris* à *Seniis* uxor gravida, paſſa eſt periodicum dolorem circa inguina & dorſum, ventris etiam inflationem: hæc in tertiam ſeptimanam duraverunt cùm calore quodam febrili & dyſuria. Poſtea 8. Martii mane habuit paroxyſmum Epilepticum, qui quindecies rediit. Ultimus 9. Martii acceſſit circa horam 9. A Paroxyſmo ſemper dormivit, quandoque ſe movit & erexit in lecto anxiè. Ad quæſita non reſpondit, nec viſu agnoſcere quenquam potuit. Poſt ultimum paroxyſmum quievit ea parte diei & nocte ſequenti 10. Martii. Cœpit autem eo die ad ſe redire & 11. Martii benè ſe habuit. Sequente nocte circa horam ſecundam poſt mediam noctem cœperunt dolores partus, & hora 9. enixa eſt filium ſanum, ipſaque ſana vivit.

In Mulieribus cachecticis, commotis circa partum humoribus peccantibus circa uterum ſtabulantibus, à tetris vaporibus aſcendentibus Epilepſiam oriri haud mirum; illas a partu evadere, non ſempiternum eſt. *Jacobinus* quidem ad c. de Epil. Rhaſis ſcribit: Et ego prægnantes aliquas Epilepſia affectas vidi, & ſanatæ ſunt partu, non prius. Sed mihi videtur illas ſanatas in quibus materia peccans non copioſa & tantummodò circa uterum collecta fuit, ita ut ab illius excretione alleviatio neceſſariò ſecuta ſit; ut in Fabri lignarii uxore vidi, quæ paucis adhibitis remediis partu ſubſequente ab atroci Epilepſia evaſit, infante mortuo. Contrarium accidit in Viri honoratioris uxore admodum cachectica & morbis debilitata, quæ ante partum Epilepſia affecta, enixa eſt puellam ipſa planè inſcia, in Paroxyſmo ſcil. degens; poſt partum ſoporata manſit, & horis 4. à partu elapſis animam Creatori reddidit, puella adhuc in ſecundum diem ſuperſtite. *Chriſtophori Roesleri.*

Epileptica mulier ſanata medicamento Ant-epileptico per Chirurgiam infuſoriam in venas immiſſo.

Mulier 35. & Ancilla Virgo 20. annorum, horrendum in modum affligebantur Epilepſia, ut parum boni de cura illarum ſperare daretur: Ambæ illæ ſubibant hanc operationem, qua in venas earum infudimus laxativum medicamentum, diſſolutum in ſpiritu Ant-epileptico. Prima harum aliquot horis poſt injectionem ſenas habebat ſedes, & poſtridie illius die Epilepticæ convulſiones ſubinde redibant, ſed multo lenius, tandem evanuere. Altera autem, nempe Ancilla, eodem die quatuor habuit ſedes, & aliquot poſtridie, ſed aëri ſe committens, nec obſervans diætam, ſemetipſam perdidit. Notatu dignum eſt, omnibus commune fuiſſe vomere mox poſt infuſionem, idque violenter & frequenter, cujus rei rationem aſſignandam relinquimus eruditis Medicis. *D. Fabri, Medici Gedanenſis, in Actis Philoſ. Angl. Dec. 1667.*

Epilepſia Fœminæ parturientis.

Anno Domini 1670. die 24. Julii vocor circa ipſam meridiem ad uxorem cujuſdam lanionis, quæ alias ſana & robuſta, tempore debito doloribus partus affici cœpit, id eſt nominata die circa horam 7. matutinam accurrit obſtetrix, ſeque ad ea accingit quæ conveniunt, interim fœmina primipara, & quidem adulta ætate maritata, ingentibus doloribus partus excruciari cœpit, quos ſubſecutæ ſunt tantæ convulſiones totius corporis ab hora 8. uſq; meridiem ipſam perdurantes, ut 4. fœminæ robuſtæ habuerint quod agerent ad retinendam fœminam in lecto. Præcipuum, quod obſervatu dignum, erat uterus fœtum continens; vidiſſes cum ſtupore in eodem tam variis inordinatis flexibus jactatum infantem, ut ſine omni dubio eundem mortuum, oſſaque omnia in eodem comminuta proclamaſſes, ita etiam omnes adſtantes credebant. Ego caſui tam horrido adſtans, ne muneri meo deeſſem, cum ad intra nil propinare ob continuas convulſiones liceret, hoc ſequens linimentum ordinavi, quo eidem umbilicus ungeretur.

℞. Axung. Caſt. ℥j. Salis ♃. Satur. ß. M. femori Chirothecam odoratam alligari, naribus fœtida applicari, ad intra per occaſionem ſi liceret præberi Aqu. Hyſtericam cum pulv. March. Aureo vitæ, i ınctur. Luna juſſi. Sed unctio bis terve ſpatio mediæ horæ repetita. me jam abſente, ecce quies inopinatæ & pax naturæ, præſentia fœminæ reddita, vix obſtetrice advertente, edidit infantem, omnibus obſtupeſcentibus, ſanum & ſalvum: Vivunt mater & infans hodiernam uſque in diem in olumes.

Quid amabo cauſæ tantarum furioſarum convulſionum in fœmina ſana, & nunquam ſimili affectui obnoxia, an nimii dolores? an difficultas divaricationis locorum genitalium viam fœtui de more ſternentium? Ut pote quæ jam 30. annum accedens de natura difficilior, ad laxationem eorum, quæ conſtricta fuere, an alia fors interna cauſa? Sed ab hac aut antea, ut jam ſæpius ſeſe affectus idem inſinuaſſet. Ab eadem cauſa dependere mihi videntur caſus illi, quos duos ipſe obſervavi in juvenibus ætatis 15. Annorum, qui derepente ingentibus convulſionibus agitati, unus quidem longiore tempore quàm alter, repetitis paroxyſmis; tandem cujus cauſa hæc accidere? Natura parturiebat, & ob hunc futurum partum tantos con itus cum diſcrimine vitæ moliebatur. Quiſnam autem tandem ille partus fuit, ſi non ridiculus mus, ſaltem formidine plenus dens ſeſe prodidit. Conatuum horum naturæ cauſam explicare hic labor, hoc opus, meum hoc excedit adhuc intellectum, *Joh. Jac. Wenceslai Dobrzenski de Nigroponte.*

Epilepſia Puerperæ Veſicatorio curata.

Anno 166?. Steinoviæ ad Oderam in Sileſia cum medicinam facerem, vocabar ad fœminam juvenculam, uxorem cujuſdam pannificis, ante paucos dies puerperam factam, ac feliciter infantulum enixam, convulſionibus verò epilepticis graviter afflictam, Accedens inquirebam in lochiorum conſtitutionem, utrum rite fluerent, & hactenus fluxerint; reſpondebatur autem, quod initio quidem parce manaverint, poſtea vero copioſius, exhibitis remediis mulierculis alias hoc in affectu conſuetis: præſcribo ant-Epileptica uterinis mixta, imprimis *Confect. ſmaragd. Excell. D. Jonſtoni*, patroni t t. ac compatris mei plurimum honorandi, quem ut ſimul advocari curarent, ac ipſius conſilium & auxilium implorarent, marito ac parentibus injungebam. Vocatus advenit ac miſellam horrendo paroxyſmo correptam mecum inviſit. Varia tentata remedia, ſed fruſtra fermè omnia, donec tandem ex conſilio prælaudati *D.D. Jonſtoni* Veſicatorium cruribus admotum, quod, divina benedicente gratia, tantum effecit, ut paroxyſmi non modo rariores ac breviores fuerint redditi. ſed altero ab applicatione die plane ceſſaverint, & puerpera optimæ valetudini reſtituta fuerit. *Gothofredi Samuelis Poliſii.*

Epilepſia cæcitate ſoluta.

Civis quidam honeſtus, conſtitutione melancholicus, ſubitò in Epilepſiam incidit, ea recedente cœcus remanet per dies aliquot. Ego in conſilium vocatus, ſcorbuticam diſpoſitionem animadverto. Quapropter per clyſteres materiam a capite revellere ſtudeo, humorem melancholicum expurgo, antiſcorbutica exhibeo; poſt aliquot dies viſum integrum cum ſanitate integra recipit patiens.

Criſis fuit, etſi perfecta, tamen admodum moleſta. Epilepſia orta ex humoribus acribus ſcorbutica malignitate infectis, quibus in nervos opticos protruſis, epilepſia cedebat. Deinde materia peccans revellentibus magis magiſque retracta, cum nondum fixam ſedem habuerit, & tandem antiſcorbuticis ſale volatili gaudentibus diſcuſſa eſt. *Fabric. Hildanus c. 5. Obſ. 5.* duos ejuſmodi caſus refert, ſcil. ab Epilepſia curata cœcitatem obortam, ſed ab empiricis medicamentis fortioribus cauſatam. Etſi non videam, quomodo criſis etiam hoc loco excludenda, cum natura onere levata inſurgere & reliquias moleſtas è corpore propellere ſoleat, etſi per errorem aliquando in partem nobilem ſarcinam deponat. Interim tamen cum hæc cœcitas, & prægreſſa Epilepſia a ſcorbuto originem non traxerint, & fortaſſis à principio neglecta ad impactionem uſque materiæ incurabilem eam fuiſſe dubitare nolo. *Danielis Wincleri.*

Epilepſia tranſplantata in Canicula.

Quod de cane habet *Robertus Flud*, eum in ſe podagram Domini & afflictionum periodos & morbi formam accepiſſe, huic ego ſimilem obſervavi hiſtoriam de tranſplantata caniculæ beneficio Epilepſia. Ancilla gynæcii Huſumenſis ante annos aliquot ſubitò in Epilepſiam inciderat, tanta cum membrorum convulſione & exagitatione, ut adſtantes quoſque commiſeratione afficeret, nihilque ipſa certius morte expectaretur, nam & probatiſſima quæque remedia fruſtra adhibebantur: Adſueverat eodem in grabato canicula dormire, ex illarum genere quæ plane depiles ſunt, atque ſic plumarum valde amantes: hæc itaque paroxyſmis ingraveſcentibus nihil magis quàm ſui & caloris ſecura lectum quærit & ſe laborantis corpori applicat. Verum illa, cum aliquandiu in lecto eſſet commorata, ingenti ululatu noxam invaſiſſe corpus videbatur queri, ad quem ſonum converſi adſtantes productum canem eoſdem illos Epilepſiæ motus, eaſdem contractiones repræſentare cum ſtupore vident, & quo magis animal hoc convulſionibus percellitur, hoc minus affectam ancillam, jamque ad ſe redeuntem gratulabundi notant. Continuarunt eæ, uſque dum animam canis efflaret. Ancilla verò inſperato hoc beneficio liberata nunquam ab illo impoſterum tentata fuit, nec quoque puerpera, quando nimirum arcani fermentorum ſemina erumpere ſolent, quidquam mali ſenſit, vel in liberos transfuſum, id quod non ita pridem maritus mihi retulit. *Joelis Langelotti.*

Epilepſia Hypochondriaca curata.

Miles Juvenis 24. circiter annorum ex iis qui Civitati Hannoveranæ pro præſidio ſunt, Anno 1666. circa autumnum ſentire incipit inſignes in hypochondriis dolores pungentes cum eorundem intumeſcentia, qui tamen mox in diarrhœam ſeroſam terminabantur. Hanc diarrhœam cum metu tum temporis Hannoveræ Epidemicæ graſſantis dyſenteriæ ſiſteret, hypochondria iterum inflantur, hincque halitus

tetri

tetri aſcendentes ad cerebrum illud adeò in conſenſum traxerunt, ut miles iſte quotidie vel decies incideret in vehementiſſimos morbi comitialis inſultus. Vorax erat valde, ſed ſtatim poſt poſtum concidebat, referebatque ſe ex hypochondriis auram quandam ſentire aſcendentem, à qua temulentus primum & vertiginoſus evaderet, poſt quaſi vi ad terram dejiceretur, quod à ſpectro fieri exiſtimabat. Jejunus nil niſi dolorem in hypochondriis & anxietatem ſentiebat, ſtatim autem ac quippiam aſſumpſiſſet proſternebatur. Erat cæteroque boni habitus, temperamenti ut videbatur ſanguinei cum phlegmate temperati.

Huic militi ego hoc modo Medicinam faciebam, Primum purgato corpore id operam dabam, ut acidum illud excedens naturalem ad ſtatum reduceretur: cui fini ſingulis diebus horis matutinis utebatur pulvere digeſtivo ex Vitriolo Martis, Sale Eſſentiali Zvvelfr & Sacchato cantho. poſt paſtum autem ſemper utebatur pulvere ex ſeminibus coriandri, aniſi, anethi, granis paradyſi cum aliqua portione Cranii humani raſi. Aliquando circa novilunium vomitum movebam cum antimoniali aliquo vomitorio: aliquando etiam ſudores movebam cum cinnabari antimonii, tinctura Corallorum & ſimilibus, quæ qualitatem cephalicam habent. Tandem cum corpus ſatis exiſtimarem præparatum eſſe, commendabam uſum lactis vaccinii, in cujus unc. iij. drach. ß. ſaponis Hiſpanici albiſſimi ſoluta erat. Hoc lac manè ſemper jejuno bibebat ventriculo, abſtinens poſtmodum per totum diem ab acidis, idque tanto cum fructu ut brevi à moleſto hoſpite liber evaſerit, & hunc uſque in diem ſanus degat. *Albardi Hermanni Cummii.*

Epilepſia ex retentis Menſibus Venere & Puerperio ſanata.

Nota mihi eſt nobiliſſima quædam fœmina, quæ cum Virgo adhuc ex menſium retentione Epileptica fieret, à Medico perſuaſa ut ſe viro ſubſterneret, Inde gravida, feliciter peperit puellam; à puerperio autem optime purgata prorſus ab Epilepſia libera evaſit. *Albardi Hermanni Cummii.*

Sanguis humanus Epilepſiam non curat.

Varia ad Epilepſiam remedia in foro occurrunt Medico. Lac capri, (quod rarum) quem nutrivit *Petr. Andr. Matthiolus*, apprimè Epilepſiis infantum profuiſſe allegat *Bartholinus in ciſta medica Haffnienſi p. m. 251.* Nobilis ut expertiſſimum commendabat remedium cor cornicis pulveriſatum, alius cor corvi ita præparatum. Nonnemo Margaritam aut unionem gallo gallinaceo loco teſticulorum exſectorum imponit, ibique per annum relinquit: elapſo anno, ſtata, qua impoſuit, hora, eandem eximit, putatque ſe ſic habere expertiſſimum in Epilepſia arcanum. Eſſet ampliſſimus ſcribendi campus, ſi placeret catalogum condere medicamentorum ant-epilepticorum. Aliqui commendant ſanguinem decollati calidè aſſumptum. quid autem circa uſum hujus obſervaverim, ſubjungam. Bibebat Soræ Epilepticus ſanguinem decollati calidum, ſed abſque ullo notabili juvamine. Alius morbo caduco laborans ibidem, eundem bibebat ſanguinem, & tertio die obibat. Non ita pridem decollabatur hic *Gunberga* juvenis euſarcus, bonique habitus; bibebat ſanguinem in decollatione ſcutella exceptum calidè gemina Epileptica, ſeſeque, ut methodus hujus curæ requirit, bene curſu commovebat: una nauſeam cum cardialgia incurrebat, Epileptico inſultu iterùm ſtato tempore ingruente: altera majores & crebriores jam ſuſtinere cogitur paroxyſmos, quàm antea, ſicque in utraque effectus erat fruſtraneus. *Sennertus lib. 1. part. 2. cap. 31. Med. pract.* quæſtionem movet, an uſus ſanguinis humani conveniat in Epilepſia? negandoque reſpondet. *Timeus à Guldenklee caſ. medicin. lib. 7. caſ. 15.* annotavit quid nocuerit ſanguis taurinus, item anſerinus forte fortuna hauſtus, cur non noceret humanus? Sed vulgus qualia non tentat remedia! *Sam. Ledelii.*

Amuletum Epilepſiæ.

Recenſentur plurima Amuleta à diverſis Autoribus adverſus morbum comitialem ſive Epilepſiam, quæ an omnia promiſſis reſpondeant, experientia conſulenda eſt. Mihi nuper à fide dignis commendata eſt in Epilepſia infantum *radix Oſtrutii, Imperatoriæ ſeu Magiſtrantiæ, Germ. Meiſter-Wurtz* dictæ, recens diſſecta & pollicibus tam manuum quàm pedum alligata. Hujus rei veritatem indagare mihi non ita pridem occaſio ſe obtulit in puella trium ſeptimanarum à paroxyſmo epileptico miſerè divexata, cui poſt alia iſta radix prædicto modo adhibita eſt felici cum ſucceſſu; qui an radici ſoli, an etiam aliis antea præmiſſis remediis adſcribenda ſit, neſcio, cum ipſi primùm exhibuerim aliquot grana Cinnabaris nativ. præp. pulveri Epileptico immixtæ: quod remedium, Cinnabarim ſcilicet nativam mineralem veram celeberrimus ille trium Imperatorum Medicus Crato in Epilepſia magni fecit, ut teſtatur *Samuel Schonbornius in Manuali Medic. pract. p. m. 6.* quanquam alii Cinnabarim Antimonii exhibeant; *Sennertus* tamen nativam huic rectius præfert, utpote cujus admirandas vires in Epilepſia tam adultiorum, quàm juniorum me ſæpiſſimè expertum eſſe vere teſtari poſſum. Congeſſit alias catalogum medicamentorum ſimplicium & facilè parabilium adverſus Epilepſiam *Henricus à Bra, Medicus Zutphanienſis*, qui ibidem *pag. 56. radicem Imperatoriæ pulveriſatam* & ex vino potam comitialibus auxilio eſſe ex *Mathiolo* refert.

Fellis Canis efficacia adverſus Epilepſiam.

Fel canis adverſus Epilepſiam infallibile eſſe Euporiſton duabus hiſtoriis probare queo. Ad puellam ſeptimana una quindecim paroxyſmis Epilepticis correptam vocatus fui, dedi ei pulveres anti-Epilepticos cum aqua noſtra picarum & Epileptica Langii, quæque cæteroquin contra comitialem morbum laudantur. Verum omnia fruſtra; tandem famoſum illud Euporiſton experiri placuit, dedi infanti guttas quinque fellis recenter ex cane vivo extracti cum aqua Epileptica Langii, & ſic præter omnium opinionem ſana evaſit. Alii cuidam puero Epileptico guttas aliquot fellis recenter ex cane extracti cum aqua noſtra picarum dedi, & hic quoque ab Epilepſia convaluit. Hocque remedio

dio Ducis Bockingam filiolus curatus teſte Kolinckio. Quæ D.D. Untzerus & alii monent de hoc felle, magis anilem & ſuperſtitioſam traditionem, quam rationem ſanam ſapiunt. Adverſus Epilepſiam in ſexu muliebri recommendat fel ex cane fœminini ſexus, ſicque etiam fel ex cane maſculo utile prædicant adverſus Epilepſiam Virilis ſexus, hæc & alia quæ de colore monent, inutilia ſunt. Puellæ dedi fel ex Cane maſculo & benè ſucceſſit. *Thomas Bartholinus.*

Epilepſiæ remedium certum, ex oſſe Tali Leporis.

In quodam conſeſſu Chirurgico fidem nobis fecit *Joh. Cocus*, mulieris cujuſdam quæ opera ejus uſa fuerat, experimenti; pro certo Epilepſiæ remedio haberi Leporis os tali, quod *Haſenſprung* vulgus appellat; triaque oſſa pulveriſata in liquore idoneo, v.g. Aqua borrag. exhiberi bibenda, quod in puero Hafnienſi nuper probatum ſit, exitu felici. *Thomas Bartholinus.*

Muſci terreſtris clavati vis adverſus Epilepſiam.

Anthera commune vocabulum eſt pulvilli, foliis quarundam herbarum innidentis, ut Junipero, Lupulo, Typhæ paluſtri, (in qua curioſe illam Jenæ invenimus, furto poſtmodum ablatam) & imprimis Muſco terreſtri clavato. Copioſe reperitur hic Muſcus in Sylva noſtra Thuringica à venatoribus noſtris dictus *Debukraut*. Mutſicht in hiſtoriis Miſcellaneis vocat *Plaun, iſt ein geeler Staub*, inquit, *der* ex Muſco terreſtri *geſchlagen wird*. pag. 432. ibidemque egregie locum natalem Ruſſorumque proceſſum deſcribit. Si folia betulæ pulveriſata ſimul miſceantur, ſtrepitum majorem edit, in flammam protruſus. Unus hujus partim eſt mechanicus, pro ignibus artificialibus aliiſque inventis novis, quo nomine Sereniſſ. noſter Princeps aliquot pondo colligi curavit, partim Medicus; hinc commendatur in Epilepſia, experientia *D. D. Ao-ſi-ckii tr. de aſſ. cap. partic. de Epil. pag.* 51. Reticere nolumus, inquit, pulverem flaveſcentem in ſpicis Muſci terreſtris clavati, coryli julis ſimilibus, inflammabilem, qui reperitur, ant-epilepticam vim obtinere. Eo fine quoque familiari in uſu erat *D. D. Widemark'er p.m.* Archiatro Saxonico & Phyſico Iſnacenſi ordinario. In calculo ſunt qui vim ejuſdem maxime laudent, nec minus in phthiſi & impotentia virili, quorum ſingulorum experimenta propediem faciam.

In Epilepſia infantum, præcipuè, ut ſæpè contingit, ſi ab urina retenta oriatur, ſummum eſt experimentum, ſi de Semine hoc Lycopodii, quantum cuſpide cultelli contineri poteſt, propinetur. Egregie enim urinæ facilitat exitum, quo de unicum ſaltem exemplum hac vice recenſebo, Nuper Anno 1672. die 3. Aprilis puero 3. annorum cum laboraret Iſchuria cum dolore & clamore, accedentibus Epilepſiæ, qua ante annum etiam ſæpius affligebatur, notis, propinavi Lycopodii ℈j. pro duabus doſibus, præſentaneo cum ſucceſſu; Antheram Pini Antiſcorbuticam donavit mihi Altenburgi *D. D. Clauderus*, Simile quid etiam obſervatur in ipſo ſecali. *Georgii Wolfg. Wedelii.*

Cordis Talpæ in Epilepticis uſus.

Quæ ad Epilepticos inſultus laudantur pharmaca, talia ſunt, ut cum ſæpe reſpondeant, præſertim in pueris, & adultis, morbo nondum diuturna mora firmato, non raro tamen, præcipue in hæreditario, chronicove malo deſtituant Medentem. Quin & cauterium in bregmate ſæpe fallit, in occipite rarius. Eſt tamen cum etiam fructu caret. Novum fortaſſis medicamen affero, & practicorum libris, quantum memoria teneo, nondum inſertum, civi tamen Academico ſalutare, an pluribus ea felicitas aſpiret, experimentis docebitur. Is vehementiſſima aliquot annorum Epilepſia, & pharmacis vulgo ad eam tollendam commendatis fatigatus, tandem in corde talpæ invenit auxilium, jam à triennio liber ab omni comitialis impetu, nec niſi triduo uſus hoc remedio convaluit. Enimverò quotidie cor unum talpæ recens, ſed leniter exiccatum hauſit cum paucis Pœoniæ maris granis, & ocul. cancr. ſcrupulo, in aqua fl. tiliæ. Hoc totum artificium, quod utinam & aliis æque frugiferum ſit. *Schroderus* ad hernias laudat cor talpæ, de quo niſi facto periculo nihil definiendum. *Olai Borrichii.*

Secretum Ant-Epilepticum.

Inviſa mihi ſemper fuit ſecretorum occultatio, indignarique ſoleo illorum invidiæ qui ſibi ſervant quod omnium utilitati Deus & Natura commune voluit. Tanto magis exſecrari hanc hominum malitiam ſolitus ſum, quanto minus occulti habeant ſecreta ſi revelentur. Jactantur paſſim arcana quæ Medicis in quotidiano ſunt uſu. Et plerumque ex Medicorum ſcriniis vel ſchedulis omnia prodierunt, quæ magnifico titulo pro ſecretis jactantur. Exempla ubivis obvia, Unum ſignabo: Pro arcano Epileptico hactenus habuit Nobiliſſima Matrona remedium, quod multorum applauſum meruit & admirationem. Ad quod, tanquam ex Æſculapii fano depromptum, multi in urbe confugere ſolent. Non paucos vim ſalutarem ex uſu remedii ſenſiſſe certum eſt, certum quoque eſt non pauciores fuiſſe incurabiles. Nec aliter fieri poteſt. Panacæa enim necdum illa innotuit quæ vel omnium morborum ſpondeat medicinam, vel unius morbi apud omnes curationem. Quicquid horum ſit, ſecretum illud remedium mihi ſingulari occaſione communicatum fuit, cujus formulam non invidebo publico, ut videant Artis ſibi parum vel nihil ſecreti continere, quod non vel in Medicorum libris legatur, vel quotidiano uſu adhibeatur.

℞. Cranii hum. gr. x. Sem. Pœon. gr. x. Succini albi gr. vij. Auri hæredit. gr. ij. Margar. gr. v. Corall. gr. v. Sambuci cortic. ex Salice naſcentis gr. x. Caſtor. gr. iij. Pulv. Calendul. gr. ix. Pulveriſata dentur in aq. Lavendulæ.

Quod auro per hæreditatem à parentibus relicto tantum pretii ſtatuat vulgus, ſuperſtitioni vicinum eſt. Nec rationem video, niſi quod illud ex vetuſtate purius ſit. Hoc Cordi roborando efficacius creditur, at Luna Cerebro in Epilepticis. De Cranio humano notandum 1. inſepultum eſſe debere, monente *Renodæo l. 3. diſp. cap.* 19. h. e. furis ſuſpenſi vel alterius hominis, nullius tamen morbi interventu mortui,

expli-

explicante *Henr. Rantzovio de Tuend. Sanit. c. 53.* ſed præeunte *Plinio lib. 26. cap. 12.* Partem anteriorem cranii commendari potius a *Crollio* de Sign. quam poſteriorem. Fœminæ Fœmineum, ac mari maſculum accommodatius eſſe, ſi credimus eidem *Crollio* aliiſque, quod verum ſua experientia teſtatur *Unzerus lib. 2. de Epilepſ. c. 11. pag. 212.* Semen Pœoniæ maris primam Fœminino præripit, quod tamen in officinis valde rarum. Noſtræ ſedulo curant ut illud habeant.

De Sambuci cortice, & ramo in ſalice enato experientias attuli in Centuriis Hiſt. Anatomicarum, pro externo amuleto efficacem deprehendi. Calendulam Epilepſiæ adverſari non memini alibi me legiſſe, niſi quatenus calida ſiccaque ſua virtute cerebri humores abſumit. Alias cordi appropriata, & in peſtilentia vires potentius exerit. *Thomas Bartholinus.*

Puerulus ſex circiter menſium, ubi obſtetrix mucum a naribus abſtergit, derepente inſultibus concutitur epilepticis, tumet facies, angitur, convulſionibus agitatur, ſpuma eſt in ore; paroxyſmus per horæ durat quadrantem, aliàs ſanus eſt & bene valet. Jam novem menſes & ultra per intervalla furia redit immitis, neque unquam invadit niſi à cauſis externis offendatur infans; ſic contigit aliquando ut avunculus ejus virgis cæderet filiam ſuam, id quod ille videns adeo fuit conſternatus, ut dictum factum ſemianimis concideret. Aliquando manum ſuam leviuſculè ad carpenti rotam allidens paroxyſmo multatur epileptico, minimiſque uſque adeò offenditur, ut nonnunquam ter de die huic ſuccumbat malo. Ancilla quædam comiter eum affata, digitoque leniter illius manum feriens, paroxyſmum ipſi accerſivit. Nunc temporis ablactatus nihil ſentit levaminis, quin aliud ipſi diſcrimen imminere videtur, ut taceam medicamenta anti-epileptica & alia volatilia oleoſa malum non modò non imminuere, ſed anticipare paroxyſmum; quin & medicamentorum tanto tenetur faſtidio, ut periculum ſit, ne iis offenſus paroxyſmum incurrat; illud certè ſilentio præterire nefas eſt, cum præter cereviſiam nihil aſſumere; panem, carnem, juſcula quæcunque emulſioneſq; præfractè reſpuit, pulverem quidem acidum abſorbentem, cumque inſipidum in cereviſia aſſumpſit, ſed cùm & hic dolus ipſi ſuboleat, mater eum ulteriùs ipſi propinare recuſat, veretur enim, ne, ſi & ipſius cereviſiæ contrahat faſtidium, fame pereat ægrotulus. Mihi cauſa hujus mali, non in ſanguine, ſed in ipſius cerebri diſpoſitione hærere videtur. Mater cum uterum gereret gravi mœrore affecta, omnium rerum cœpit laborare tædiô, moleſte præterea tulit quandam rem, ideoque iræ & triſtitiæ ſe totam permiſit. Tum forte temporis ſpiritus animales eodem modô concuſſerunt tenellas fibras cerebri infantis, eademque inibi excitarunt veſtigia, quæ ab objectis externis valdè ingratis in cerebro matris erant efformata. Matre itaque offenſa, irâ & mœrore affectâ, infantem oſtendi, irâ & mœrore affici oportuit. Ponamus jam matrem, quòd quaſdam res contra animi ſententiam fieri indignè tulerit, eas continuò nonniſi cum horrore & faſtidio conſpexiſſe, de iis cogitaſſe & neſcio quid ſibi timuiſſe; perſpicuum eſt hanc cogitationem ſequi debuiſſe certum motum ſpirituum, qui ad infantem delatus occaſionem dedit illius menti de iiſdem rebus cogitandi, &c. *ex Epiſtola Martini Harmes Medicin. Doct. Bremenſis ad Clariſſ. Johan. Muys.*

Phænomena puerulі, de quo loqueris, epileptici, ſolidè, eruditè & diſtinctè expliciuſſe mihi videris, ſed mirum eſt hoc malum non invaſiſſe miſellum ægrotulum ante ſextum menſem. Tecum ſentio morbum non latere in ſanguine, alias infans extra paroxyſmum non foret incolumis; dicis igitur morbum hærere in mala diſpoſitione cerebri, ejuſque cauſam extitiſſe matris prægnantis irregulares paſſiones, optimè Philoſopharis. Ante aliquot annos (*ſic narrat acutiſſimus Malebranche*) Pariſiis fœmina uterum gerens conſpiciebat maleficum, cui oſſa publicè à carnifice per totum corpus contringebantur. Infans hujus mulierculæ in lucem editus ſtolidus exiſtebat, omniaque ejus oſſa apparebant miſerè confracta. Quod ſi jam ſpiritus animales, vel ut hodierni Medici loqui malunt, ſuccus nerveus tantum impetum in tenellas cerebri fœtus fibrillas imo & in ipſa oſſa facere poteſt, multo faciliùs fibrillas cerebri in fœtu ita diſtringere & diſtorquere potis eſt, ut à minimâ cauſa externâ ſuccus nerveus concitatus ægrotulo accerſat Epilepſiam. Medicamenta aſſumpta nihil profuiſſe facile perſuaderi poſſum ut credam, nam in Gelria, quam inhabito, tres vel quatuor pueruli ſex ſeptemvè annorum miris ac ineffabilibus Epilepſiæ motibus, continuò per longum tempus geſticulatorum inſtar, ſed inviti agitabantur non ita pridem, quos inopinato hunc morbum ex terrore corripuiſſe exiſtimabant parentes, ſed medicamenta interna nequicquam uſurpata fuere, progreſſu tamen temporis omnes convaluerunt. Quantùm ad medelam ægrotuli, de quo narras, optimum mihi videtur ingens veſicatorium nuchæ applicandum, & ſi hoc non ſuccederet, cuti capitis circa conjunctionem ſuturæ coronalis cum ſagittali inurerem fonticulum, cumque aliquandiu apertum ſervarem, nam dolor & contractiones hinc excitatæ, mutando partium ſitum hic prodeſſe poſſe videntur, cui ſententiæ experientia etiam adſtipulatur; quomodo autem locus ille inveniatur, non eſt quod dicam, quandoquidem Scultetus id jamdudum in Armamentario ſuo Chirurgico aperuit. Non ita pridem fœmina quædam ter vel quater de die affligebatur miſerrimè motibus convulſivis; nullus Medicorum veram cauſam expiſcari potuit. Advenit Chirurgus inveniens in brachio ægrotæ tuberculum lividum, piſum mole non ſuperans, quod cauſam mali judicans, ſectione ſimul & ſemel ſuſtulit, ac mulier ab hoc tempore nunquam amplius quicquam mali Epileptici perſenſit; humor autem in tuberculo contentus erat inſtar aquæ fortis corroſivus. Nimirum portio quædam exigua ter vel quater de die ex hoc tumore evacuabatur, ac ſanguinem ſuccumque nerveum, quibus commiſcebatur, adeò tumultuariè commovit, ut mulier hæc motibus Epilepticis tam crudeliter affligeretur. Non mirum videri debet cuiquam, quòd pauculum hujus humoris tantos motus in corpore humano excitare potuerit, ubi conſideraverit quàm ſtupendi effectus conſequantur morſum Tarantulæ,

tulæ, quæ eſt beſtia inſtar araneæ in Italia frequens, & tamen a ſe demorſos homines ridicule, ſaltantium more invitos convellit, exiguâ nempe, humoris corroſivi quantitate, quæ ſanguini & ſucco nerveo vulneratorum hujus beſtiæ morſu communicatur. Anus coram Scabinis ſuis non ita pridem juratura, dum more ſolito dextram duobus digitis erectis in cœlum elevat, corripitur ſpaſmo ipſius manus & digitorum in rigiditate per aliquot dies cum dolore atroci perſeverantium; paulo poſt confitetur perjurium. Tantùm poteſt imaginatio, quæ male conſcia æternos cruciatus ob perpetratum perjurii crimen ſibi vivide repræſentans ſpiritibus impetuoſiſſimum hunc motum impreſſit, eoſque præcipuè in manum & digitos extenſos direxit. Brevi hic ſectione tolletur ſarcoma quatuordecim vel quindecim librarum dependens e nucha alicujus mulier. uſæ ruſticæ, ex ramis carotidum nutrimentum accipiens, ſanguinemque per ramos venæ jugularis remittens, quod poſterius viſu manifeſtum fit, prius acie mentis; quomodo operatio ſuccedet tempus docebit. Vive vigeque. *Ex Reſponſione Clariſſ. Johan. Muys ad mox allatam Puerulo Epileptici hiſtoriam. Decad. ſeptima Obſervationum hujuſce Autoris inſertâ.*

Puerulus duodecim circiter annorum motibus continuis epilepticis leviter in brachio dextro geſticulatoris inſtar agitatur, quod malum tamen in dies adaugetur; ante biennium eodem modo hic morbus incepit, ac eo uſque accrevit, ut manus pedeſque ægrotulo invito aſſiduè mirum in modum convellerentur, & ægrotulus tandem mutus evaderet, Ubi objectum aliquod arripere volebat, manus pergebat in aliam partem ab objecto longe remotam. Multa medicamenta à pluribus Medicis tum temporis fruſtra præſcripta fuere, tandemque puerulus ſponte convaluit, & ſtudiis non ſine induſtria & cum progreſſu non contemnendo incubuit. Parentes metuebant ne malum, quò jam temporis infeſtabatur puerulus, tractu temporis eò pravitatis perveniret, ut ante biennium, quapropter accerſitus ingens veſicatorium ex cantharidibus confectum nuchæ applicui, locumque per octiduum apertum ſervavi; interea temporis malum non vergebat in pejus, ſed brevi poſt ægrotulus corripitur variolis, omnem totius corporis cutim contegentibus. Quid contingit? Variolis ſanatis, patiens à motibus epilepticis prorſus immunis exſiſtebat & in hunc uſque diem permanſit, nec puto morbum unquam rediturum. Hinc non incongrue concludi poſſe videtur hos motus convulſivos originem ſuam traxiſſe ab acido principia nervorum infeſtante & vellicante, quare etiam veſicatorium nuchæ appoſui, ut nempe acidum illud temperarem ſale volatili cantharidum penetrante, quanquam veſicatorium alia etiam ratione juvare poſſit, ut videre datur in reſponſ. mea ad Epiſtol. præcedentem. Acido vero peccante per variolas evacuato, puerulus à malo tam crudeli convaluit; unde etiam inferri poſſet, fonticulum in brachio, vel potius in capite hic loci egregiè convenire ad humorem peccantem extra corpus proturbandum. Morbus hic non diſſimilis mihi videtur illi malo quod *Viriſalium* ab Autoribus nuncupatur, & cujus exemplum habet Felix Platerus lib. I. Obſervat. pag. mihi 85. Fœmina, *ait ille*, aſſidue tripudiabat, & licet aliquando ut cibum caperet, & ſomno correpta, ſedere cogeretur, tamen geſtu motuque corporis inquieto interim corpus nihilominus veluti ſaltans agitabat, donec omnino viribus proſtratis, adeo ut nec ſtare ampliùs poſſet, à ſaltu ceſſare coacta, in hoſpitale vecta eſt, ubi refecta ſenſim denuò convaluit. *Johan. Muys obſervat. Praxeos Chirurg. rational. Decad.7.*

Puella annos circiter 14. nata paroxyſmis epilepticis per intervalla tantùm longiora recurrentibus a duobus tentabatur annis. Vultus erat tumidus ac rubicundior, & dolor pulſativus ac itidem gravativus caput continuò affligebat. Venæſectionem in pede pro revulſione celebrabam, corpus remediis aptis ſatis exquiſite purgabam, poſtque ſequentia præſcribebam, ſcil. primò rotulas uſuales ex abſorbentibus, cephalicis, ac aperientibus paratas, quarum hæc eſt compoſitio.

℞. Diaphoretic. antimonii albiſſ. Magiſter. Mart. ſolub. C. C. Cnœffeliana methodo præparati ana ℨij. cuticul. citri ℨj. ſacch. alb. aquâ cinnam. ſoluti q. ſ. ut fiant. e. a. rotulæ minores, Sumebat ſæpius de die unam aut alteram ſuperbibendo cochlearia aliquot julapii ſubſequentis.

℞. Aquar. beton. lilior. convall. flor. tiliæ ana ℥ iij. Imperial. ℥j. ſpir. ſal. armon. aromatiſ. ℨ iij. Syr. Pœoniæ & de corticibus citri ana ℥. Extract. opii cydoniati gr iv. M. Secundò pediluvia ex cephalicis ac anodynis quotidie præparabantur, & plantis pedum exſiccatis apponebantur ſacculi è ſimplicibus cephalicis ac aromaticis, ut & ſale armoniaco depurato. Tertiò præter purgantia medicamenta generoſiora ſub ipſius curæ initium adhibita, in toto ejuſdem decurſu ſingulis ſeptimanis bis vorabat pilulas ex Aloë ſuccotrina, Magiſter. Mart. ſolub. cinnab. antimon trochiſcis alhandhal, &c. Veſcebatur cibis boni ſucci & facilioris digeſtionis, ac pro potu utebatur decocto ligni juniperini. viſci querni, r. iuræ C. C. & Cranii humani. His intra unum ac alterum menſem integre reſtituta, nulla prorſus per plures, qui ſunt ſubſequuti, annos perſenſit morbi illius horrendi vel levicula ſymptomata. Hæc methodus pauciſſimis immutatis pro ratione temperamenti in aliis etiam ægris quàm optimè ceſſit; Verum alteram itidem in juvencula quatuordecim circiter annorum inſtitui. Scilicet præmiſſis præmittendis, pulverem compoſui e Cranio humano, ungul. alc. corall. rubr cinnabar. nativ. Diaphoret. Mart. camphor. & pauco opio, eumque ad plures dies continuos mane & veſperi exhibendum dedi. Superbibebat aliquid emulſionis e ſemin. Pœoniæ maris, papav. albi, ac nucleis ceraſor. nigr. ex aq. flor. tiliæ calendul. ac pœon. extracta. Subinde potui adjungebat guttulas aliquot ſpir. volat. ſanguin. hum. Tandem bis expurgata eſt remedio è ſcammon. Mercur. vitæ, & Mercur. dulc. apprimè loto, confecto. Potus erat decoctum chinæ, viſc. querc. ungul. alcis, & Cranii humani per longam in rore vitrioli macerationem priùs bene præparati. De frictionibus, aliiſque multis in diæta exquiſitè obſervatis, nihil jam addo. Illa autem

autem à pluribus annis remediis deſcriptis ſanata, paroxyſmis epilepticis intentata hilaris vivit. Aliam rurſus annorum octodecim, non minus, imo crudelius ac frequentius quam mox præmemoratas afflictam curavi, poſt generalia, per exhibitas pilulas ex extracto panchymagogo, tartaro emetico, cinnabar. nativa ac oleo ſpicæ ſtillat. paratas, quas quater repetendas, volui, ſcil. bis in menſe. Per opiatam a diaphoret. Martial. cinnab. antimon. ſuper cinnabar. nativa rectificat. radic. viperinæ Virginian. ſale volat. ſuccin. vere urinoſo, ac mixtura bezoartica, &c. in baccar. juniperi rob. ac ſyr. ſtœch. ana q. ſ. exceptis, concinnatam, ac per menſem & dimidium hora ſomni ſingulis diebus ad quantitatem nucistæ abſumptam. Per pulverem e radic. viperin. Virginian. antihectico Poterii, marte per triturationem præparato, oleo ſpic. ſtill. balſ. Peruviano ac multo ſacch ro, confectum; ſingulis itidem diebus ad ℨ ij. è juſculo carnium in quo incocta forent ſimplicia cephalica, per menſem unum ac dimidium, adhibitum. Ac tandem per unctiones verticis & nuchæ è juniperi baccarum ſpiritu ardenti in quo diſſolutum eſſet aliquid olei rectificati.

Una eademque ſeptimana duos habui curandos infantulos epilepticos annum circiter unum natos, poſt aliquot horas uterque, ex deficiente pulſu, aliiſque ſignis mortuus ab aſſiſtentibus mulierculis credebatur. Naribus primo admovebam ſpiritus acriores ſc. C. C. viperarum, ſanguin humani; iiſdem inſufflabam aliquid pulveris cephalici e liliis convall. flor. tiliæ, fol. betonic. roriſmar. ſalv. ocimi, majoran. rad. irid. florent. pauco ellebor. alb. & oleo rutæ & ſuccin. confecti. Eodem tempore clyſterem acriorem injici curabam, ſicque aliquatenus excitato cerebro, redeunteque pulſu, prius omnino ſuppreſſo, ſanguinem ad ℥ ij. & circiter tres, per lanceolam e vena brachii ſatis commodè educebam, poſteaque vomitorium pauco purganti infuſo cum volatilibus ſpiritibus admiſtum propinabam; unde diſcuſſis particulis hæterogeneis cerebro & nervis impactis, munia repetebant ſua cum aliqua obnubilatione, & ſubſultuum leviorum per intervalla redeuntium tumultu, quæ ulterius profligabantur continuato ſubindè per dies aliquot uſu aquar. lilior. convall. flor. tiliæ & pœoniæ cum Syr. Stœchad. arabic. & pauxillo ſpir. ſanguin. hum. ad cochleare unum; ut & clyſteriorum, pro exigentia. Sicque ab orci faucibus contra omnium ſpem, quaſi erepti, jam hilares & bene ſani vivunt.

Anatomicæ inſpectiones.

Idiopathica Epilepſia ex ventriculorum infarctu non ſemper ſuſcitatur.

Quæ in cerebro fit Epilepſia, aperto eorum qui e vivis deceſſerunt capite, animadverſa eſt ſæpius aliunde ſuſcitari quam ex ventriculorum infarctu: Cauſam interdum deprehendi cerebri abſceſſum eſſe: interdum corruptam meningis portionem calvæ adhærentem, ſummo dolore, quibus è locis teter vapor in cerebri ventriculos penetrabat. *Fernelius Pathol. lib. 5. cap. 3.*

Epilepſia ab abſceſſu in cerebro genita.

Nobilis adoleſcens equeſtribus deditus exercitiis tentabatur crebro tuſſicula, ſed ſicca, & ſubinde dentium doloribus. Rejecta in collum anguſtius, & catarrhum a glandulis capitis deſcendentem culpa; augebatur ſuſpicio, quod oculi tantillum extra orbitas ſuas eminerent, & nonnihil erubeſcerent. Sed cùm ſæpius, & gravius admoneret odontalgia, dentem, cui dolor præcipue incubabat, evelli juſſit, nullo fere operæ pretio, ſerpeb. t enim malum ad vicina, & ad ipſam maxillam penetrabat. Sociis interea delicatulum clamantibus, quod a muliebri ægritudine conſtantiam ſuam turbari pateretur, ille die quodam in publico diverſorio inter amicos ſubitò corruit exanimis quaſi fulmine percuſſus. Deportatur in lectum, ibique odoribus & aquis apoplecticis varie excitatus tandem poſt horam dimidiam vivere ſe oſtendit, domumque translatus poſtero die ſurgit ſed languidior, & in narcoſin cum gravitate capitis junctam propenſus. Vocati Medici cephalicis & iis, quæ comitialem avertere ſolent, inſiſtunt, exiguo fructu, quippe æger ex intervallo jam animi deliquiis, jam epilepticis convulſionibus, iiſque horribilibus divexatus, tandem pleno rationis uſu ex languore inſolito ſuccubuit. Cumque teſtamento ultimo juſſiſſet ſe in Patriam a morte transferri, adeoque balſamo, more Gallico, condiri, ne navigantibus fœtore moleſtus eſſet, deſiderio ejus adverſari non placuit. Aperitur ad conditurani a quatuor Chirurgis, & in reliquo corpore, nihil adeo morboſum deprehenditur, præterquam quod ſuperior dextri pulmonis facies præter morem nigreſceret, ex acidis, opinor, humoribus iſtuc ſenſim a capite depluentibus, & dexter teſticulus inter abdomen conderetur, puſillus & exſuccus; Sed ubi ad cerebrum perventum eſt, abſceſſus ſe obtulit in dextra ejus, & quidem ſuperiori parte, non ad latus, ſed propemodum in meditullio, iſque fœtidiſſimo pure albo ſtagnans, ad amplitudinem ovi gallinacei; aderat & ſerum, ſed parcius, quod ad ſpinalem medullam videbatur ſibi aditum pateſeciſſe, unde convulſionum frequentia. Æger autem, qui ſæpe conqueſtus erat de dolore frontis, & quandoque occipitis, nunquam oſtendit ſibi illam partem dolere, quæ vomicam occultabat, haud dubio argumento, cerebrum ipſum non patere doloribus, ſed duntaxat, quibus involvitur, membranas. Conſtat inter alia ex hoc exemplo quam vanæ ſint pollicitationes quorundam, ſpondentium certam cujuſvis epilepſiæ, etiam hæreditariæ curam, cùm hic ipſum Apollinem, ipſum Æſculapium fruſtra advocaſſent Amici. Nihilominus ne nunc quidẽ quieſcit in urbe noſtra Empirica, ſed promiſcue omnibus hoc malo aggravatis opem promittit. Illa autem (ne myſterium publice ignoretur) ex ſutoria pice, granis Pœoniæ, & oleo Caſtorei emplaſtrum format, & occipiti, raſis, ſi qui obſtant, capillis, calidè applicat, tamdiu hæſurum, donec ſponte decidat, quod plerumque circa duodecimum diem ſolet accidere. Quòd ſi perſeverat adhuc malum, toti capiti, ſed raſo, idem emplaſtrum circumfundit; ſucceſſu aliquando non pœnitendo, ſæpius tamen nullo, ut palam

palam eſt. Quid enim faceret hoc emplaſtrum ad tollendum abſceſſum cerebri? quid, quoties malum urget per ſympathiam? quando maligna aura attollitur vel à tumore manus dextræ, quod *Platero* obſervatum, vel à ſiniſtra, quod *Hœcſtettero*, vel à mamma, cruribus, teſtibus, pollice pedis, quod *Schenckio* & aliis; imo infinita ſunt exempla Epilepſiæ per conſenſum, quibus ab illo emplaſtro parum ſperari poteſt præſidii. Id rarum in quodam cive noſtro, cui à carioſo pedis pollice oboriebatur hoc malum; quoties percepto priùs in pollice motu inquietiore, & mox in crure, faſcia crus ipſum paulo infra genua ſtrictè ligabat, antequam ultra pergeret formicans inquies, paroxyſmum notabat ſuſpendi; ſed ſi negligentior pateretur malum ſuperare genua, poſtea nullum à faſcia injecta obſervabatur auxilium. Potuiſſet is vel exſtirpatione pollicis, vel inunctione butyri Antimonialis, de qua medicatione Henricus ab Heer, perſanari, ſed maluit periclitari totum, quam partem ignobilem tolli. *Olai Borrichii.*

Epilepſia ſuſcitata à carie cranii, parte interna juxta cerebellum.

Juvenis 30. annorum diu capitis dolore vexatus, tandem in melancholiam taciturnam incidit; Sed capitis dolor, quando tunc temporis mitigari videbatur, ob affectæ partis innatum calorem quaſi emortuum, Epilepſia vehementiſſima corripitur, cujus paroxyſmo tertio extinguitur.

Diſſecto cadavere, diligenterque calvariæ oſſe in poſteriori parte interna, quæ perpetuo ante dolebat, perſpecto, nullum ibi notabilis morbi ſignum notavimus, At capite aperto, oſſis poſterioris interiorem partem, juxta cerebellum ſatis notabilem cariem contraxiſſe vidimus: Tetigimus ea in parte foramen quoddam, ad denarii magnitudinem, quod quidem uſque ad ſummam laminam, excluſive tamen perveniebat.

Conjectandum hinc Epilepſiæ & mortis cauſam, fuiſſe malam quandam auram ab oſſe & partibus affectis in cerebri ſubſtantiam ſublevatam: Cujus mali cauſa exterior nobis fuit incognita, nimirum capitis illinitio ex hydrargyro frequens, non ſedandi doloris gratia, ſed aliam ob cauſam: Hydrargyrus autem uſque adeò frigida eſt, ut vi narcotica dolores quoſvis ſopiat quidem, at partium tenuitate corpora omnia, vel etiam duriſſima oſſa ſubeat penetretque, emolliat atque diſſipet; unde frigiditate cerebrum valde offendit, nervos & artus valde infirmat, inde tremor & paralyſis, necnon partium frigidarum corruptio aut caries, ut dentium aliorumque oſſium. *Zecchius Conſult.* 9.

Epilepſia à Vitio duræ Meningis puſtulis obſita, & perforata, nigro ſanguine per cerebri ſpiras ſparſo, cum inflammatione, hinc ventriculorum conſtrictione, &c.

Anno 1588. obiit juvenis qui diu in carcere detentus, Epilepſia correptus erat cum aliis ſymptomatis, diu enim languidus decubuerat, perpetuo ſtupore afflictus.

Secto capite, puſtulæ ſupra duram meningem apparuerunt, eroſa ipſa & cerebro per foramina eminente pluribus in locis: Omnes ejus ſpiræ nigro ſanguine refertæ erant: In ipſa etiam ſubſtantia copioſus latebat, unde inflammatio exorta erat, & hanc ob cauſam anteriores ventriculi vix in conſpectum veniebant: Communis humore ſeroſo plenus. Rete autem mirabile totum flaccidum apparebat: cerebelli ſubſtantia, præterquam quod ſolito eſſet mollior, ſanguine etiam pituitoſo affluebat. Hinc ad pulmones deventum, qui coſtis & ſterno adligati flaccidi omnino erant, mole tamen magni, humore ſpumeo referti, dextro latere inflammati: Similiter & cordis ventriculus dexter ſanguine plenus repertus eſt, ſiniſter vacuus: hepatis ſinus quaſi globus apparebat, ſtupendæ magnitudinis, laudabile alias & ſanguine bono abundans: hujus moli ut cederent renes, ipſi quaſi venæ cavæ ad ſpinam dorſi adalligati erant: *Rumlerus obſerv.* 55.

Epilepſia à Sero caput replente.

Epilepticos affectus à ſero caput opplente, & præcipue poſticam ejus partem, excitari ex Anatomia didici, Nam diſſecto anno ſuperiore cadavere, poſticum caput univerſum aqua turgens repertum, ut non ſolum principium nervorum aquæ innataret, ſed membranæ ipſæ aqua prægnantes & imbutæ, non ſecus atque papyrus aut tela aquæ diu immerſa, conſpicerentur: At quamprimum cranium ſectum, aqua ex ea parte diffluxit plurima, quin etiam ſanguis in venis ea parte concretus inventus, a frigore ſcil. aquæ ſtagnantis. *Carol. Piſo de morbis a colluvie ſeroſa ſect.* 2. *part.* 2. *cap* 7.

Amorrhæi Conſulis putio quadrimeſtris torminibus vexabatur, ut colligere erat. Non longe poſt, aphonos, oculos intorquebat, convellebatur, mirum hoc, repente facies mutabatur, tanquam conantis aliquid excutere; deinde velut comprimebatur, tumque occurrebat in os ſpuma, & ſpiritu velut compreſſo diu, quaſi ad ſe rediens, magnum ſpirabat, eorum more qui contentione animi aliquid intuentes ſpiritum cohibuere. Per totam noctem convellebatur tantum brachio ſiniſtro, & illud convulſorio modo agitabatur, deinde ceſſante hoc, idem brachium dextrum paſſum eſt: & ex intervallis occurrebat ſpuma magna copia, & aphonos erat, & excreta ſpuma ſalivaque, magna ſpiratione, tunc reſtituebatur. Epilepticum hoc fuit: Proviſum ventri: aliquid ὠφέλει. Duodecimo ætatis menſe interiit.

Aperto cadavere ingens aquæ copia in cerebro reperta eſt: nervi optici erant valde anguſti, alii nervi erant fere duplo majores. *Ballonius conſ. lib.* 2. *annot.* 1.

Epilepticorum cerebrum, ventriculi & ſacra fiſtula plerumque limpida aqua imbuta ſunt & repleta.

Pluries invenimus in cerebri ventriculis ſacraque fiſtula aquam limpidam, tenuem & puram, quam flavam, vel bili colore ſimilem, vel etiam alium humorem: Majorique itaque ex parte, ſi non ſemper, paralyſin excitat tenuis limpidaque aqua in cerebri ventriculis atque in ſpina dorſi collecta, quæ ſenſim a ſuperiori parte nervos irrigat, quoad pervenerit ad eorum extremi-

tre nitatem: De Epilepſiæ cauſa, idem quaſi afferendum opinor, nam ſimilem aquam in epilepticis & apoplecticis multoties vidi, &c. Nihil in cerebri ventriculis pituitæ, nullam in iis obſtructionem, & non plus tenuis humoris aquoſi & limpidi in medio ventriculo, atque in reliquis deprehendere quivi, cæterum totam cerebri ſubſtantiam inveni aquoſa humiditate infarctam, ventriculoſque omnes eadem aqua plenos. *V. Coiter lib. obſerv. Anatom. & Chirurg.*

Epileptici inſultus à ſeroſo humore in cerebri ſubſtantia & ventriculis.

Filia D. N. ſeptennis cum dolore capitis gravi paroxyſmos quoque epilepticos paſſa eſt, cum ſpuma in ore: Conſilium inituris nuntiatum eam novo paroxyſmo Epileptico ſublatam, ac poſt mortem puris aliquid per nares effluxiſſe, quod nobis abſceſſus latentis ſuſpicionem fecit.

Sub cerebro aperto nihil repertum præter ſeroſum humorem in cerebri ſubſtantiam & ventriculos effuſum. *Laz. Riverius obſerv. 37. cent. 1.*

Epilepſia ab aqua limpida in cerebro, ventriculis & Sacra Fiſtula.

Hippocrates cum ovicularum Epilepſia ſublatarum cerebra, aquæ liquore plena repererit, eum morbum inde tradidit diffundi: Quidam puerulus levi Epilepſia arripiebatur, cujus mox in dies intumeſcebat caput, ut tandem morbo, cui nomen eſt Hydrocephalus, diu teneretur. Hujus jam defuncti cerebrũ tenui ſero perfuſum erat, & hic ſemel tantum Epilepſia attentatus fuit. *C. V. Schneiderus l. de Catarrhis ſpecial. p. 257.*

Epilepſia in Apoplexiam deſinens à ſero acri in cerebro, inter meninges & in ventriculis ſtagnante, cum vermibus in inteſtinis.

Anno 1672. die 23. Maii, in Xenodochio, vir annorum circiter 30. habitu carnoſo, pilis nigris, temperamento ſanguineo melancholicus, diſſectus eſt à *D. D. Glaſero.* Qui occubuit tandem Epilepſia terminata in Apoplexiam, cum anno ante ægrotaret febre lenta, dein intermittente, ictero, quartana, hydrope, a quibus malis ſibi videbatur convaluiſſe ut nulla videretur aqua adeſſe, ſed verſa pagina è vivis exceſſit, in cujus corpore ſequens anomalia inventa.

In infimo ventre 1. Hepar ingentis magnitudinis & ponderis, licet mollitie naturale, colore verò livido, duplo fere majus erat quam natura eſſe deberet. 2. Lien etiam duplam magnitudinem vel triplicem ad naturalem habebat, ſubſtantiam flaccidam, friabilem, colore ad lividum accedens; Scirrhus neque in hepate neque in liene reperiebatur. 3. Epiploon putridum, à quo meſenterium infectum inflammatione tentatum. 4. Inteſtina copiam magnam vermium continebant, ut aliquibus locis inſtar nodorum complicarentur: aqua pauca, aut ferè nulla reperiebatur: infimi ventris reliqua erant naturalia 5. In thorace cor flaccidum, molle, ita ut ſubſtantia cordis tantum dimidiam craſſitiem contineret, quam habere deberet; Capſula cordis aqua repleta, uti & in toto thorace ſeri magna copia ſtagnavit. 6. Pulmo in ſiniſtra parte adnatus, cæterum ſemiputridus. 7. In capite inter piam & duram matrem, ubique, uti & in ventriculis, magna ſeri copia ſtagnavit, cujus ſapor acris, ſubacidus & ſalſus & parum exedens repertus. Venæ circa membranas valde turgebant. In tertio ventriculo, inter anum & vulvam, ponticulus inſtar duorũ nervorum complicatorum reperiebatur, colligans quaſi crura cui innitebatur ſeptum lucidum: exterior cutis color lividus erat, ob ſanguinem per circulationem revertentem, circa cutem ſtagnantem. *Ex communicatione Clar. DD. Mangeli Medici Baſilienſis.*

Epilepſia orta à pauco humore putri inter calvariam & craſſam meningem deliteſcente.

Aliquando obſervavimus è ſummo capitis vertice, in quo ſub pericranio vitiatus venenatuſque humor coercebatur, vaporem manifeſto ſenſu intro ſubire, qui Epilepſiam concitaret, hancque poſtea cauſtico perſanatam medicamento; Ita procuidubio exiſtimari debet intus, vel circum meningas, vel circum cerebri ſubſtantiam, vitium contineri veneni æmulum, cujus ex intervallis impetu facto Epilepſia ſuſcitetur: Aperto Epileptici Philoſophi, qui deceſſerat, capite, qui vehementiſſimo dolore circa ſinciput torquebatur, deprehendimus craſſiorem meningem ea ſede calvæ oſſi adhæreſcere, pauculo humore putri interjecto. *Fernelius Pathol. lib. 5. cap. 3. & lib. de Abditis 2. cap 15.*

Epilepſia à cerebro Sphacelato poſt cranii vulnus.

Vulneratur quidam in cranio, qui viſus eſt Cheirurgo ſanitati reſtitutus. Egreditur domo & funus quoddam procurat, altera vero die repente concidit & Epilepſia extinguitur.

Aperitur cranium & dimidium cerebrum Sphaceloſum reperitur. *Philip. Salmut, Cent. 3. Obſervat. 22.*

Cerebrum Sphaceloſum vidit Glandorpius Obſervat. 6. atque hinc ortam Epilepſiam.

In Epileptica mulieris Sinu meningis duræ Polypus inſignis repertus.

In ſinu meningis duræ longitudinali ſubjecti muliebris, publice in Theatro Amſtelodamenſi diſſecti, materia continebatur alba, tenaciſſima, quæ ſinum replebat & ad omnes ſinus rivulos diffundebatur. Epilepſia laboraverat mulier jam ab aliquo tempore, qua etiam extincta. *G. Blaſius Obſerv. Med. 2. Parte 6.*

Epilepſia à gladioli fruſtulo in ipſa cerebri ſubſtantia impacto.

Retulit Joan. Dom. Sala. in ipſa cerebri ſubſtantia gladioli impacti fruſtulum perpetuo cuidam, reliquo curato vulnere, ſine detrimento hæſiſſe, niſi quod Comitiali morbo frequentius convelleretur. *Thom. Bartholinus hiſt. 67. Cent. 4.*

Epilepſia oborta à carnoſo tuberculo in cerebri ventriculo contento.

Nullo ingenio huic malo admodum gravi, quandoque medelam reperiri miretur nemo, qui communis mali cauſas, ut plurimum inexpugnabiles conſideraverit. Quidam ſingulari Joan. Prævotii fama excitatus, recuperandæ valetudinis ſpe Patavium venerat. Nullo effectu ad ſuos reverſus, quum paulo poſt fato ceſſiſſet, in cerebri ventriculo Tumor carnoſus fuit inventus, qui cerebro compreſſo inanem huic morbo Medicinam docuit. *Joan. Rhodius Centur. 1. Obſerv. 55.*

In Epileptici cadavere anguſtia nativa ventriculorum cerebri reperta eſt.

Anno 1649. adoleſcens quidam 18. annorum Epilepticus in noſodochio Leydenſi, in ipſo Epileptico inſultu mortuus eſt, cujus diſſectionem cum Clar. Falcoburgius aggreſſus eſſet, & inter cætera in cauſam mortis accurate inquireret. Nullam invenire potuit manifeſtam, præterquam quod ventriculi cerebri nimis erant anguſti quam alias naturaliter conſtituti eſſe ſolent: In Pectoris vero capacitate humoris ſanguinei cochlear unum inventum eſt. In imo ventre omnia optime conſtituta erant, Lien ſolito gravior, ſed boni coloris & habitus: Præterea membra generationi inſervientia p. n. erant conformata, nam vaſa ſemen Deferentia vix conſpiciebantur. Præparantia in uno latere deerant, Teſticuli autem intus retracti fuere. *D. Simon Schultzius miſcell. cur. anni 1671. Obſ. 62.*

Epilepſia à compreſſione ventriculorum cerebri, & ſanguine concreto in ſubſtantia ejus.

Nonnunquam cerebri ventriculi ita collapſi ſunt in Epilepticis, ut ſpirituum non facilis ſit tranſitus liber: Adr. Falcoburgius puerum 16. annorum in ipſo Epilepſiæ paroxyſmo extinctum aperuit, nullamque aliam Epilepſiæ mortiſque cauſam invenit, niſi quod cerebri ventriculi valde fuerint compreſſi, ſibique invicem ſuperjacentes, ſine ulla manifeſta cavitate: In ſupremo vero cerebro, prope cranium, ſanguinem concretum detexit. *Thom. Bartholinus cent. 2. hiſtor. 92.*

Epilepſia à materia adipi ſimili inter cerebri ventriculos ſita.

Fato functo Epileptico quodam, inter cerebri ventriculos magnam materiæ adipis æmulæ copiam reperi. Hæc autem materia ſine dubio, vel ventriculos comprimebat, vel vaſa, adeo ut obſtruerentur, nec ſpiritus animales facile ea permeare valerent. *Petr. Borellus Cent. 2. Obſervat. 78.*

In Epileptica cerebro nihil ſecanti occurrit præter tenuia & exilia quædam corpuſcula in ventriculis.

Mulieri intra paucas horas extinctæ cum convulſionibus, in cerebro nil fere alienum compertum eſt. In ventriculis aliqua erant corpuſcula, ſed adeo tenuia & exilia ut parvi eſſent momenti. Accepimus eam huic morbo alias obnoxiam fuiſſe. Erant hæc Epileptica. *G. Ballonius Epid. lib. I. p. 69.*

Epilepſia ab incurvatione diploïs interna excitata.

Viri cujuſdam magni nominis filiolus ſeptimeſtris, dum nutrici de nocte ad lactandum traderetur, ſomno, ſi non vino, obrutæ (nam ſolebat per vetulam furtim vinum emendicare, matula deportatum) poſtquam denuo puellum in cunas reponeret, cecidit ſupra earum quandam prominentiam, unde poſt quatuordecim dies correptus Epilepſia ad plures abiit.

Ut ignota, & a perverſis mulieribus ſuppreſſa innoteſceret cauſa, diſſectum fuit caput, in quo paulo ſupra tempus ſiniſtrum inferior cranii lamina, ſeu tabula, in notabilem tumorem elevata verſus cerebrum, ſuperiori omnino illæſa, viſebatur: unde tacta eo loci membranarum compreſſione, humorum affluxu, ac cerebri notabili corruptela, Epilepticus exſpiravit *Anton. de Pozzis Obſ. 35. miſcell. curioſ. Anni 4.*

Suturarum prava diſpoſitio in tribus Epilepticis.

In figura deviabant Suturæ capitis fatui cujuſdam, quæ omnes uno quaſi clivo exaltatæ eminebant, Quod in tribus Epilepticis pueris Neapoli vidimus, præſertim coronalis, ut novam Epilepticorum & cauſam & curationem ſuggeſſerit. *Bartholinus Anatom. Reformata libello 4. cap. 5.*

Epileptici motus per conſenſum à Pulmone dextro aduſto, nigerrimo, thoraci adhærente, Cerebro & reliquis partibus ſalvis.

Adoleſcens Baſileenſis territorii, annorum forte aliquot ſupra viginti, ingenti Parotide laborans, à Chirurgo nuper curatus fuerat: Certa die incaleſcens frigidæ hauſtum avidiſſime ſumit & herbæ incubat. Paucis diebus poſt de cephalalgia conqueritur, febricitat, delirat, ita ut in Xenodochio noſtro detentus pauper vinciri juberetur: Inde omnibus fere horæ diei quadrantibus buccas extraordinarie motitans, Epilepticis inſultibus corripitur, ſputum album bullis refertum plurimis exprimens, oculos intorquens, ſervato ſemper judicio & ſenſibus, ut mihi interroganti in ipſo vigore obſervare contigit, uno expedita ſatis poſt paroxyſmos breviuſculi temporis ad interrogata reſponſione. In collo dolere ſe compellatus reſpondebat, ubi tamen & nihil p. n. exterius deprehendebatur: urina citrina, craſſa erat cum hypoſtaſi: pulſus debilis, æqualis & parum febrilis, ſudoribus facillime diffluebat æger: Deliria quidem theriaca & ſyrupo de ſucco limonum cum aqua acetoſæ pacari potuerunt, nunquam illis vel aliis curari morbus.

Aperto cadavere, fellis veſiculam externe & interne albam & vacuam plane reperiimus: Pulmonem dextrum aduſtum, inſtar atramenti nigrum & thoraci firmiter adhærentem, Unde per conſenſum cum cerebro motus epileptici & deliria acceſſerant: In cerebro & reliquo corpore nihil contra naturam invenimus. *J. Nic. Binningerus Obſer. 38. cent. 3.*

In Epileptici cordis ſinubus humor concretus repertus.

In hominis cadavere per me ſecto, inventus uterque Sinus cordis humore obſitus concreto, inſtar

inſtar vulgaris gelatinæ flavioris: quam ego putavi putrem pituitæ mucaginem, bilis aliqua portione tinctam. Hic primum Epilepticus & elinguis, demum occubuit cum ſiniſtri brachii convulſione: ejuſmodi ad unguem concrementum repertum eſt & in magnis venis quæ cordi inferuntur, atque etiam in hujus auriculis Religioſi. *Severinus de Abſceſſibus pag. 277.*

Epilepſia illæſo cerebro ejuſque ventriculis excitata.

Decembr. x. 1613. aperui corpus cujuſdam decollatæ quæ Epileptica dicebatur; In ejus tamen ventriculis cerebri nullus omnino humor apparuit: Ipſa etiam cerebri ſubſtantia erat temperamenti ſiccioris: Unde conjeci ipſam aut Epilepſia non laboraſſe aut Epilepſiam fuiſſe per conſenſum. *Saltzmannus Obſ. Anatom. pag 48.*

In muliere Epilepſiæ & convulſionibus obnoxia ſolum Pancreas male affectum deprehenſum eſt.

Licet ſæpius contingat Epatis, Lienisve affectiones pravas malam Pancreatis, conſtitutionem ſequi, non raro tamen contrarium evenire experientia docet, Hoc in Nob. fœmina Highmorus obſervaſſe ſe in diſquiſitionibus Anat. ſcribit, quæ annos retro plures convulſionibus, Epilepſia & paſſione hyſterica laborabat, & tandem poſt dolores & cruciatus exquiſitos obiit, Aperto corpore ſolum Pancreas male affectum & ulceratum inveniebatur. *Ger. Blaſius ad cap. 4. Anat. Veslingii.*

Infantis Epileptici cadavere aperto, vitium in inteſtinis & ventriculo repertum eſt.

Sæpius apud Nos infantes recens nati, vel etiam a ſemeſtre ſpatium accedentes, derepente ſine ullaquandoq; cum, manifeſta cauſa, quandoque ſine magnis clamoribus Epilepſia corripiuntur, emoriuntur, ut ſuo merito hinc [illegible] ex Hipp. ſententia audiat: vix enim denos inter centenos reperire licebit infantes mortuos, qui non convulſionibus, vel illis certe ſupervenientibus, mortui: Novi in Ill. familia aliquot ſucceſſive Epilepticos obiiſſe infantes, omnes ſex vel ſeptem ſeptimanis à partu, ita ut deſperabundi parentes in proxime naſcituro inuſtionem occipiti, more in Italia, imprimis Florentiæ receptiſſimo, inſtituere decreverint, ad avertendum graviſſimum hunc effectum: Alios notavi, qui à convulſionibus ſervati, ad primum tamen uſque ſeptennium ſtato tempore ſingulis annis ſemper recidivam paſſi, reliquo tempore bene & extra ullam moleſtiam. conſtituti. Varias & diverſas vulgus promit hujus mali cauſas: nec minus operoſi ſunt Practici, nunc cœli conſtitutionem, nunc horam nativitatis, nunc cerebri imbecillitatem, nunc aliud incuſantes.

Cum menſe Martio anno 1674. Viennæ eſſem, mercatoris cujuſdam, in vicinia, ubi diverteram, habitantis filiola 24. ſeptimanarum, per aliquot dies alvi profluvium cum torminibus clamoribuſque die ac nocte paſſa, hoc ipſo die ſuaſu adſtantium fœminarum, licet ſatis debilis, purgata fuit ſyr. roſ. moſch. circa veſperam: poſt unam vel alteram operationem extreme debilitata, in conſilium vocor: Vidi ſtatim fatalem inſtare terminum, & cum Epilepſia finem vitæ prædixi, id quod & factum, nam media nocte ſupervenere convulſiones Epilepticæ, per tres horas durantes, & altero die mane mors. Simili plane fato ante annum ejuſdem ætatis obiit ipſi filiolus, Hinc avidus ſciendi morbi cauſam parens, petiit ut intereſſem apertioni corpuſculi.

Nihil autem in aperto cadavere invenimus, niſi inteſtina inflata, diſtenta, vacua, & pauco excremento bilioſo, liquido hinc inde fluctuante repleta: ventriculus inflatus continebat materiæ pituitoſæ ſpumantis, & quaſi adhuc fermentantis, quantum binis cochlearibus excipi potuiſſet.

Epileptici canis anatome cujus inteſtina vermibus erant obſita.

Adrianus Spigelius Catellum Meliſium, quem in delitiis habebat, Epilepſia confectum aperuit, Inteſtina vermibus ſcatebant: Sed imprimis latus Lumbricus iis adhæſit capite bifido, qui veram candidi coloris faſciam referebat. *Joan. Rhodius centur. 1. obſerv. 59.*

Anatome Pueri Epileptici, cujus Lien induratus, ſcirrhoſus & fere lapidoſus repertus eſt.

Sereniſſ. ac Celſiſſimi Principis D. Ferdinandi Alberti Ducis Brunſvvicenſis, & Lunæburgenſis, Filiolus unius anni, Convulſionibus Epilepticis admodum erat obnoxius, Cum his ita graviter affligeretur ut tandem vitam cum morte commutaret, corpus ejus die 17, Jan. 1673. aperui, & Lienem colore lividum & nigrum, ſubſtantia admodum induratum, ſcirrhoſum & fere lapidoſum juveni. *Math. Tilingius in miſcell. curioſis an. 1674. 1675. & 1676. p. 280*

Anatome Epileptici, cujus viſcera ſalva inventa, ſolus ventriculus repertus tenuiſſimæ membranæ inſtar.

Chirurgus ex majori Polonia, artis ſuæ bene peritus ſcripſit nuper Nobilem quendam anxietate cordis diu vexatum, infinitique uſum remediis, tandem Epilepſia correptum per duos dies mortuo ſimilem jacuiſſe, tandem fatis ceſſiſſe.

Aperto cadavere reliqua viſcera ſalva inventa fuiſſe (ut ille ait) ſolum ventriculum repertum tenuiſſimæ membranæ inſtar. *Joan. Paterſonius Hain, in miſcell. cur. ann. 6. & 7. p. 239.*

Epilepſia à ſuppreſſo ſemine.

Nob. quidam coitui addictiſſimus, tandem hujus fœditatis pertæſus, caſtitatem ſibi ſervandam ita rigide propoſuit, ut deinceps jejuniis, abſtinentiæ & orationi ſolum eſſet intentus. Ecce poſt ſex menſes nauſea correptus, vertigine concutitur, & poſt paucos dies Epilepſia ſæva opprimitur: Medici a vitio ventriculi ſubortam rati; ventriculo, ſed fruſtra conſulunt: nam malo ferocius infeſtante in plenilunio præcedentibus inordinato linguæ motu capitis rotatione, pallore faciei, caligine oculorum, Epilepſia cum valido dentium fragore correptus, poſt paucas horas velut ſideratus enectus eſt.

Diſſecto corpore, nullum vitium in ſtomacho, cerebro reliquiſque partibus inventum, præterquam in cavitate vaſis ſemen in penem deferentis, quæ licet conſpectum quodammodo Anatomicis fugiat & coitus tempore ſolum aperiatur, tamen ea ſemine in virorem mutato oppleta viſa eſt, & ulceribus ſordidis, ab hac virulenta ſubſtantia retenta & corrupta fortè contractis conſpurcata, è quibus aſcendebat indeſinenter aura noxia, quæ cerebrum lancinans, excitata Epilepſia, ægrum ad interitum deduxit. *Zacutus Prax. Admir. lib. 2. Obſ. 119.*

Epilepſia, ex inteſtinorum tenuium eroſione & gangrænoſi.

Die 5. April. vocati fuimus ad infantulum trium ſeptimanarum, qui miris vexabatur ventris torminibus ab ipſo ortu quibus ab initio mulierculæ ol. amygd. dulc. cum ſacchar. occurrerunt: poſteaquam vero malum magis ingraveſcere animadverterunt, noſtram implorarunt opem. omnibus probe exploratis reperimus torminibus incipientibus, ſpaſmodici quid ſecundum fibras œſophagicas accidere, a quo deglutitio impediatur & miſellus ſingultientis inſtar clamitet: dejiciebat viridia odoris acris, appetitus proſtratus fuit, ſitis intenſa. De iracundia matris cum aliquâ ex parte nobis conſtiterit, magis de diæta tempore graviditatis percontati fuimus, quæ ſatis inordinata fuit, dum carne ſuilla & braſſica capitata ſalita admodum palato blandita fuit: præſcripſimus antepileptica nervina, abſorbentia & præcipitantia, atque externe Balſ. de Peru & ol. nuc. ciſt. ventric. proſpeximus, matri quinetiam tragema ſuaſimus ex ſpec. diatrag. frig. gum. arab. ocul. cancr. præp. raſur. ebor. coral. rub præp. cum ſacch. roſ. tab. verum enim verò biduo poſt convulſiones evidentius comparuerunt, dum emiſſo prius flatu ſonoro, in faucibus difficultas major incruduit, & manus pedeſque variè contremuerunt, injectum clyſma ex lact. vacc. cui additur ol. rut. cum ſale tartari & ordinat. mixtur. antepil. aſt nequicquam his effectum, minus aliis a garrulis mulieribus hinc illinc allatis, quinimò convulſiones tanto impetu miſellum prehenderunt, ut mirari ſubierit maximè, qui tot armatis tamdiu reſiſtere miſellus potuerit, ſiquidem poſt decimum demum diem, corpuſculo vere enecto, fatis ceſſit.

Secuimus cadaverculum præſentibus Vir. præſtantiſſ. D. Ritz. Affine noſtro Pharmacopola, & D. Paſſavant Chirurgo: Abdomine aperto inteſtina admodum erant diſtenta, craſſaque cum tenuibus materiam viridem, grumoſam, qualem in vivis cum torminibus acerrimus ſæpius excrevit, monſtrarunt: inteſtina tenuia hic illic qualemcunque ruborem conceperant, præprimis autem ſub finem ilei ad aliquot uncias manifeſtam gangrænoſin deprehendimus. Cœcum parvulum, mane ex vacuum, a labe immune fuit, hepar ſubpallidum: veſicula fellis bile ſubviſcida & viridi plena, pancreas duriuſculum, ea etiam parte, qua duodeno nectitur. Meſenterium & renes, qui bubulis ſimiles erant, laudabiliter habuerunt, nec pulmonibus quidquam vitii inerat, quin tenerrimæ veſiculæ egregiè in his conſpicuæ: Cranii ſuturæ, anterior & poſterior, inſigniter ab invicem dehiſcebant: ſanguinem quoque extravaſatum cranium hic illic monſtravit: cerebri meninges huic aliquo modo erant adnatæ, quibus diſruptis modicum ſerum promanavit, quale concretum in cortice quoque hinc inde notavimus, cum ſanguine grumoſo & extra vaſa ſtagnante, haud dubie ab motu, intra ita graviter infeſtantibus motibus ſpaſmodicis, impedito. *Joan. Jac. Hardeni Apiarii. Obſervat. 99.*

Plurium Epilepticorum infantum aperta calva Cl. Car. Drelinc. aliud nihil reperit quam ventriculos cerebri anteriores ſero flavente & acri turgidulos, & e plenitudine tanta conjecit quippiam illius ſeri mordacis irruere in ventriculum 3. & in 4. ac nervorum fibrillas inibi lacerare, convulſitque, atque lethaliter. Inter autem Epilepſiæ ſympathicæ exempla Pariſinum militem mihi recitavit, pari fato ac apud Gal. ext. t, ſonticam auram ſenſiſſe frigidam a ſummo dextri pedis pollice in crus efferri, ac conſecutione quadam in cervicem & cerebrum: corruente viro totis artubus horride ſuccuſſ. to. *E Theſib. Diſcipulor. Clariſſ. Caroli Drelincurtii.*

Epilepſiæ atq; dyſpnoeæ altera & inaudita cauſa.

Vir ebrioſus jam olim cibis pepercit, ſed vino & Nicotianæ indulſit impendio: quinetiam Sp. V. millies ſeſe dementavit, ac tandem ſub æt. an. 50. frequens convulſus eſt, lentibus orbus, ſpumans & anhelans. Ubi mentis compos eſt, queritur de capite gravi & ſenſuum hebetudine; ſed præprimis aſſerit ſeſe ſerpentes atque viverras gerere pectore clauſas, quæ ſibi pulmones gravent atque divellant. Tandem cum plateas Novembri perreptaret cecidit derepente convulſus, cum ſpuma & ſtertore, ac intra paucas horas extinctus eſt.

Revulſa calva duræ meningis ductus potiores concreta pituita flava turgebant. Illis patefactis mucaginem illam ex ipſis, haud ſecus ac è ſambuco medullam, ſed totaliter cohærentem atque tenacem C. D. eduxit. Lumbricos eſſe ſuſurrebant adſtantes, ſed pura puta fuit gelatina e ſero intra ſinus concreto, ubi, ceu in proplaſmate, teretem formam conſecutum eſt. Dura matre leniter & induſtrie reducta nullum ſpatium detectum eſt intra meninges, uti vulgo. Univerſus enim cerebri ambitus gelatina obducebatur fulva ad ejus intimos uſque gyros. Miro igitur ſpectaculo tota iſthæc concretio uti ſinus meningum, ita & anfractus cerebri complebat. Imo tota eminebat ſuper cerebri corticem griſeum digiti auricularis altitudine ad baſin uſque cerebri; atque ſic ſuis e ſedibus piam matrem expulerat. Hæc enim non niſi intermedia gelatina cerebrum contegebat.

Hac concretione pituitoſa, viſcida, tenaci, fulvaque ſedulo detracta, novacula in cerebri ſubſtantiam griſeam atque candicantem eſt adacta, & firmior illa atque compactior ſolito deprehenſa eſt, ſicut in hydrocephalo idipſum annotavit Cl. Fromotot. Ventriculi quaterni lympha ſcatebat ſubfulva, ſalis more ferientе linguam. Plexus choroideus & ejus glandulæ, ac etiam pinealis, impenſe tumebant, ac ſimitudinem præ ſe ferebant haud profecto vulgarem. Iſtis peractis totus arſit Præceptor meus pectoris aperiundi deſiderio ſerpentum viſendorum gratia. Sed ecce dum cordis receſſus indagat, dira moles pituitæ fulvæ, tenacis & compactæ ventriculum opplet utrumque. Imò ſeſe exinde per univerſos venæ & arteriæ pulmonariæ diremptus diffundit, tot ſcilicet pedes polypus ille cordis in pulmones infert, quot profecto pulmonis ſunt ſanguinei ductus. Corpus autem illud ſolerter e ſuis thecis ſeu vaginis eductum eſt, ac ſupra chartam bibulam extentum, quo aciculis confixum ſiccaretur.

Non alii certe ſerpentes, nec aliæ viverræ fuerunt, de quibus vir ille toties queſtus erat

erat, quam polypi illius pedes per pulmonis ſanguinea vaſa longe lateque protenſi, atque ſua craſſitudine ſanguinis a corde in pulmones impulſi liberum iter intercipientes.

Coronidis vice notare eſt cerebri candorem Nicot. Mephiti nuſquam opacatum fuiſſe, ſed profecto pulmonis utriuſque haud fuit ſors eadem. Is etenim uterque intus & extra nigricabat; & tartareas inſuper glandulas bronchiales ad baſin cordis habebat, vere petricoſas & opacas ac illa Nicot. fuligine tetra plenè perfuſas atque denigratas. E diverſo autem tartarum omne quod intra bronchia Cl. Promotor meus reperit, id omninò candidum fuit, & grandines illas ceſſit ipſi, de quibus ſcriptores noſtri ſcienter omninò ſcribunt, & quas aliquoties tuſſi exploſas, & muco convolutas contuitus eſt Præc. meus, & ſiccatas aſſervat.

Sic perfectò ſagaciſſ. vir idem calculos è renibus humanis atque caninis nivei candoris æmulos nobis ceſſit. Valeant ergo Medici dum profitentur, calcithum renalem nullum candidum eſſe. Valeat & Philoſophus (Probl. 41. ſect. 10.) reputans nullum animal præter hominem calculo vexari.

Ita curioſiſſ. atque peritiſſ. Promotor meus C.D. dum mirificam hoc anno, cadaveris humani retexeret telam, reperit præter arter. lienalem hinc inde protuberantem atque tophaceam, arteriam quoque coronariam cordis lapidoſam. Imò quidpiam offendit petreæ naturæ cordis ipſius tholamo ſiniſtro adnatum, eo Loci oſſa deteguntur in elephanto, cervo, dama, tauro Ac.

In puerulo Epilepticis motibus extincto varia in viſceribus trium ventrium adnotantur.

Puellus ſeptimeſtris poſtquàm febricula per menſem integrum laboraſſet cum urinis glutinoſioribus & rubore ſaturato infectis, derepente in motus Epilepticos ac affectionem lethargicam, incidit, quibus quinque dierum ſpatio extinguebatur. Hujus cadaverculum cum cultro noſtro ſubjiceretur ſexto April. Ann. 1686. vidimus primò totum Abdomen quàm maximè tenſum, illoque reſerato reperimus Omentum totum verſus ventriculum replicatum; ventriculum ipſum contractum ac prorſus vacuum; Pancreas ventriculo ſubjectum, duriuſculum ac pallidius; Inteſtina tenuia flatibus diſtenta, craſſa verò & flatibus & excremento fluidiori ſed lutoſo, coloris griſei, repleta, utraque tamen in propria ſubſtantia intemerata; Jecur per totam propè ſui gibbam partem diaphragmati agglutinatum, magnitudinis monſtroſæ, coloris ſubgriſei, maculis ſublividis interſtincti, in tota ſubſtantia, durius, ac cultri aciei non parum renitens; Veſiculam bilariam ſucco viridiori ac cœnoſo, unde vix per compreſſionem etiam inciſis longiùs membranis effluebat, turgidam; Lienem ſatis bene conſtitutum præterquàm quod ipſius exterior membrana tota corpuſculis tophoſis, ſeminis milii magnitudine, reſperſa foret; Renes naturalem magnitudinem non parum excedentes, eorumdemque pelvim urinâ ſyrupi conſiſtentiâ, ac colore prope ſanguineô, plenum, coloris præterea illi erant pallidioris; Ureteres qui vix ſpecillum admitterent, quod ſcilicet humore mucilaginoſo infercirentur, hic humor præcipuè à dextris dum urinæ e pelvi delabenti, obicem in via poneret, in cauſa fuerat ut in hoc uretere paulo ipſum renem, dilatatus confecta fuiſſet. Pollicem facilè admittens, urinâ prædictâ tota referta; Veſicam urinariam aliàs ſanam, ſed in ſui cavo urinam, quam in aliis ſuis ſecernicul s ac canaliculis cœnoſiorem, continentem. Inde in Thoracem cum aſcenderemus reperimus Cor ſuâ capſulâ concluſum, ac aquæ pericardii, ut in ſanis moris eſt, innatans ſubſtantiæ compactioris, cujus ventriculus dexter parum ſanguinis grumoſi, ſiniſter vero corpus quoddam polypoſum album ac ſolidius, ramos duos in totidem venæ pulmonariæ, vulgo arteriæ venoſæ dictæ, tubulos emittens, complectebatur; Pulmones per duos lobos dextros, ſuperiorem ſcilicet minorem, inferiorem grandiorem, pleuræ non parum firmiter adnatos, magnitudinis ab hoc latere ordinariæ, coloris prorſus albidi, quibus variè exciſis ne guttula quidem ſanguinis vel ſpumoſi, vel alius conſiſtentiæ, effluebat: à ſiniſtris vero majores fuere lobi, craſſiores, lividi, ac ſanguine ita turgentes, ut ille materiæ ſpumoſæ admiſtus, copioſius inter reſecandum efflueret. Tandem cavitatem ſupremam attingentes reperimus Cerebrum ſubſtantiâ quidem ſua incorruptum, ſed ea ſeri citrini quantitate, & in baſi, & in ventriculis ſuis ſuffuſum, quæ ad uncias ad minimum octo aſſurgeret.

Hiſce omnibus ſic luſtratis non difficile fuit ſtatuere, imi ventris viſcera debiliora dum ſero inertiori, ſucciſque glutinoſioribus tota infercirentur, eorumque varii canales excretorii obſtruerentur, diſtributioni alimenti, ac ſanguinis purificationi non parum obſtitiſſe; liquoreſque ab eodem ſecretos in propriis vaſis moram longiorem traxiſſe, & illius maſſæ poſt multam acquiſitam in mora acrimoniam redditos, corroſivum quid ipſi impreſſiſſe, quo membrana pulmones veſtiens exeſa, hocque viſcus pleuræ agglutinatum fuerat. Ipſum præterea ſanguinem ſerô quaſi obrutum, bonam ejuſdem quantitatem in cerebrum tandem depoſuiſſe, quæ ſuis aculeis epilepticos primum inſultus, ac demùm inundato & ſubmerso quaſi totò viſcere, animalium ſpirituum verâ officinâ per eorum ſuffocationem, lethargicam affectionem, ac tandem ipſam mortem induxerit.

EPINYCTIS.

I. AD Furunculum haud ineptè referri poſſunt Epinyctis, & Terminthus. Epinyctis, ex C. Celſi, Pauli Æginetæ, & Aëtii ſententia, eſt puſtula peſſima colore ſublivida, vel ſubnigra, vel rubicunda, vel alba, circa quam vehemens ſuboritur inflammatio cum ingenti dolore, noctu magis affligens, cumque aperta eſt. intus mucoſa reperitur exulceratio. Color eſt humori ſuo ſimilis, ab eaque cruenta emanat ſanies. Dicta vero Græcis ἐπινυκτὶς, quia fere ſemper noctu oritur. Arabes *Eſſere*, *Sere*, vel *Saire* appellarunt.

II. Fit Epinyctis, haud ſecus ac Furunculus,

e ſanguine impuro, acri, maligno, critice in corporis ſuperficiem expulſo.

III. Signa vero quibus cognoſcitur Epinyctis, ſunt quod puſtulæ hæ ſua ſponte proveniant, colore ſint rubicundæ, vel ſublividæ, vel albicantes, atque gravius noctu quam interdiu affligant. Cæterum dolor in Epinyctide vehementior eſt, quam pro ejus magnitudine, cum tabâ major non ſit: ſponte exulceratur, & cùm rumpitur mucoſam parit exulcerationem, unde ſubcruenta emanat ſanies.

IV. Equidem puſtulæ hæ, ex C. Celſi ſententia, maxime eveniunt in puerili ætate, raro in medio corpore, ſæpe in eminentibus partibus, & verno tempore, ſuntque nullius periculi, niſi in curando error committatur, quamvis pravos humores in corpore redundare indicent.

V. In Curatione Epinyctidis, haud ſecus ac in Furunculo Curando, procedendum; viz. Puſtula maturanda, & Puris generatio acceleranda, appoſitis Uvis paſſis contuſis; vel impoſito Cataplaſmate ex Uvis paſſis, Caricis pinguibus, & Ruta viridi, ſimul comminutis; vel Emplaſtro Diachylo cum gummi, cum Unguento Baſilicone, vel, ut malignitas ſi quæ adſit corrigatur, tali Digeſtivo,

♃. Unguenti Baſiliconis ℥j. Therebinth. venet. ℥ß. Theriaces Andr. ʒ ij. Mellis virginei ʒ vi. Olei Scorpionum ʒ iij. M. F. S. A. Digeſtivum. Poſtea ulcus mundetur Digeſtivo communi; Unguento Aureo vel Baſilicone impleatur; atque impoſito Emplaſtro Diapalma, vel Styptico tandem cicatrice tegatur.

VI. Terminthus autem Tuberculi ſpecies eſt, & Epinyctidi ferè ſimilis, cui ſuperne & inferne nigra puſtula incumbit, qua ruptâ infernè deſquammatio apparet: diſſecto autem tuberculo pus invenitur. Sed cum Terminthus ex eadem cauſa, qua Epinyctis, hoc eſt, ex aduſto, acri, & venenato ſanguine fiat, eademque pars afficiatur; hinc eadem Curatio ei convenit, idemque Prognoſticum, quod Epinyctidi.

EPIPHORA.

Ἐπιφορὰ (à φέρω fero) eſt immoderata tenuis humoris fluxio lachrymarū ſpecie in oculos præter naturam facta, humor qui fluit, modò frigidus eſt & aqueus, nullo dolore moleſtus, modo acer eſt aut ſalſus, dolorem, ardorem & ruborem, imò nonnunquam palpebrarum exulcerationem inferens, Symptoma eſt in excretis. Hujus affectus cauſa proxima eſt humor excrementitius, à capite vel aliunde à parte aliqua corporis in angulos oculi influens. Cauſæ diſponentes ſunt partis affectæ imbecillitas, roburque mittentium. *Thom. Burnet Theſaur. Medico-Practici lib.5.*

Poſt evacuantia generalia & particularia, revellentia & derivantia, quibus cerebrum ab humoribus ſeroſis depleatur; ad fluxionem ſiſtendam utatur æger ſequentibus.

♃. Nuc. cupreſſ. gallar. virid. rad. biſtort. ana ℥ß pulverizentur, & irrorentur aceto acerrimo, & ſiccentur; add. maſtich. ſang. drac. ſandarach. ana ʒ vj. ochræ in aceto lotæ & ſiccat. oſſium human. calcinat. lap. hæmatit. ana ʒ iij. bol. Armen. alum. rup. ana ʒ ij ß. Terebint. Venet. ceræ ana q. ſ. ut fit Emplaſtrum, cujus portio extendatur in panno ſericeo & applic. arteriis temporalibus & ſupra ſupercil. & tota nocte geſtetur.

♃. Aloes e veſica ʒj. tutiæ præp. ʒß. Mac. ℈j. Ireos Flor. ʒj. Maſtich. ſang. drac. ana ℈ ij. Vitriol. alb. gr. xv. Sacchar. cand. ʒjß. Aq. ſtillatit. fœnicul. euphraſ. roſ. plantag. ana ℥ iij. Mi. inſolentur per octiduum, mox f. colatura, de qua cap. ʒj. phlegm. alum. q. ſ. ad contemperandum; inſtilletur gutta in ocul. ſæpiùs in die. *Theodor. de Mayerne Praxeos Medic. lib.1.*

Puellæ cuidam novem annorum ex uno oculo lachrymæ ultro effluebant, quæ frigidæ erant, neque oculum corrodebant. Erat autem puella pituitoſa & catarrho obnoxia, præmiſſis univerſalibus ut ſequenti collyrio uteretur mandavi, quod omnibus convenit in quibus malum perſeverat.

♃. Aloës, nucis cupr. thuris, maſtich myrrh. ana ʒ ij. tutiæ præp. ſarcocoll. nutrit. an. ʒ iß. ſang. drac. berber. ſumach. roſ. rub. ana ℈j. pulveriſentur tenuiſſimè & excipiantur aqua fœnic. & fiat collyrium, cujus ope ab hoc malo liberata eſt. *Petrus Foreſtus, obſervat.11. lib.11. De morbis Oculorum.*

Epiphoram calidam in muliere quadam ita curavi, corpore repurgato & vena ſecta, collyrio ſequenti utebatur.

♃. Troch. alb. rhaſis ſine opio, ʒj. Aq. roſ. vel peculi roſ. ℥ iij. Aq. fœnic. (ne ob refrigerationem obtundatur acumen viſus) ℥ ij. M. F. Collyrium.

Si illud non juvaret, conſului ut ſequenti uteretur.

♃. Ceruſſ. ablutæ, ſarcocoll. nutrit. licii, acaciæ, thuris, ana ʒj. oſſium myrobal. aduſtor. corall. alb. rub. ana ʒß. Margarit. ℈ß. ſucci mali punici ad dimidii abſumptionem cocti, q. ſ. F. Collyrium. Solus etiam malorum punicorum ſuccus coctus, donec dimidium abſumatur, lachrymas calidas curat. In hac Epiphora commendantur etiam cauteria retro aures. *Rondeletius* potius laudat cauterium ſupra commiſſuram. Vetula quædam in *Italia* cum oculos haberet lippientes, lachrymantes & ſanioſos, cum intenſo dolore & prurigine, & nullis remediis poſſet curari, tandem raſo capiti emplaſtrum veſicatorium impoſitum eſt: excitatiſque veſicis ac ruptis, butyro impoſito, ac demum caulis folio, quo præſidio perfectè curata fuit. Veſicatoria etiam in collo egregiè proſunt. *Petrus Foreſtus, obſerv.12. & Schol. lib.11.*

Pro ſingulari experimento habetur hoc unguentum.

♃. Ærugin. æris, gr. xij. camphoræ, ʒj. tutiæ præp. ʒß. butyr. rec. quod cum aqua roſ. liquefiat. & parum bulliat, ʒ vj. M. decenter ut fiat unguentum. Indatur piſi magnitudo in oculi canthum majorem: leviterque inungantur palpebræ. Eſt ad Epiphoras & pruritus oculorum, ſingulare experimentum. *Felix Platerus, tom.2. prax. med. pag. 279.*

EPIPLOCELE.

Vid.

HERNIA.

EPULIS ET PARULIS.

I. Quemadmodum Laxa, Fungoſaque intra Nares excreſcens Caro *Polypus*, ita *Hyperſarcoſis* ſeu *Carnea Gingivarum circum Dentes Excreſcentia* Epulis dicitur. Hæc vehementer aliquando increſcit, atque augetur, ut adeò & loquendi, & manducandi adimat facultatem: viſcidam, tenacem, ac fœtidam effundit Salivam, & non rarò in Cancrum quaſi degenerat.

II. Solet vero Affectus hic ex *Scorbuto* ſemper oriri. Enimvero ſanguis labe ſcorbuticâ infectus, recrementa ſua acri-ſalina tum per arteriolas, tum per vaſcula ſalivalia, in Gingivas quoque deponit; quæ laxam, fungoſamque Illarum Carnem erodunt, hinc & corrumpunt ſæpe, ut Dentes ſtabilire nequeat; aliquando vero Eroſam Gingivarum Carnem ultra excreſcere faciunt, adeoque *Epulidem* cauſant: quæ idcircò in Norvegia, aliiſque Septentrionalibus Regionibus, ubi Scorbutus Endemius eſt Morbus admodum frequenter contingit.

III. Refert Paræus *Chirurg. lib. 7. cap. 4.* ſæpius ſe obſervaſſe, carnoſam hujuſmodi excreſcentiam in cartilagineam, & oſſeam vetuſtate induruiſſe: quapropter quam celerrime fieri poterit, *Curationem Hujus* aggrediendam eſſe ſuadet. Igitur exilis quum ſit Epulis, tentanda Ejus per Medicamenta Curatio; atque Univerſalibus, ut in Scorbuti Cura fieri ſolet, haud neglectis, Topica adhibenda ſunt Exſiccantia & Adſtringentia; viz. *Aluminoſa*, aliaque Antiſcorbutica, v. gr.

℞. Aq. Plantaginis, Salviæ, Antiſcorbuticæ, Vini Albi Gallici ana ℥ j ß. Aluminis Crudi pulver. ʒ ij. Aquæ Cinamomi ℥ iij. Miſceantur pro Oris Collutione.

Sed Medicamentis ſi tolli nequeat hic Gingivarum Tumor quam citiſſime Filò, vel Cultrò abſcindatur, ne præter modum induretur, vel in Cancrum abeat. Ubi verò abſciſſa eſt Epulis, Ægrotans frequenter os colluat, atque Gingivas fricet præſcriptâ nunc Oris Collutione, vel ſimili.

IV. Naſcitur quoque in Palato Tumor ex viſcoſa & acri materie, quæ Os inter & Membranam hærens, illud non rarò putrefacit, atque corrumpit, hinc Ulcus grave excitat. Tumor hic Parulis dici conſuevit, atque contingit ex Saliva præter modum acri & ſalſa, ſimulque glutinoſa; quæ per exiles Palati ductus prodiens, & ob ſuam ipſius viſciditatem membranæ poros tranſcolari nequiens, adeoque inter Os & Membranam ſubſiſtens, Tumorem hunc producit. Qui ut Curetur, diſciſſa pinguis Carica apponatur; hinc quamprimum, non expectatâ ſuppuratione, ſectione latâ & profunda, ad os Palati uſque, incidatur, & acris, viſcidus, necnon ſubcruentus humor exactè exprimatur: ſecus enim ſubjectum os facillimè corrumpitur, oriturque fiſtuloſum, ægreque ſanabile ulcus. Facta vero ſectione, evacuatoque concluſo humore, abſque medicamentorum ope, ſola Saliva aperturam ſanat. *Joh. Munnieks Chirurgia lib. 1.*

Parulis parva eſt inflammatio partis alicujus gingivarum cum tumore, quæ ſi non reſolvitur ſuppurat, & in abſceſſum vertitur, qui male curatus in ulcera ſerpentia ſæpè degenerat. Si unà dolor adſit, leniatur ille gargariſmatis è lacte tepido, cataplaſmate ex mica panis albi in lacte cocta, multo ovi vitello, croco & oleo roſato. Si non reſolvatur tumor, & ad ſuppurationem tendat, ficus pinguis per medium ſecta carboni accenſo ſuperponitur, dum aliquantulum areſcat, dein tumori gingivæ apponitur, interdiu atque noctu geſtatur dum matura parulide pus ſponte aut arte fluat. Abſceſſus hinc relictus non ad cutem faciei, non ad radices dentium aperiri ſolet, vel ſponte naturæ, vel manu Chirurgi, quo aperto pus erumpit, ſtatimque dolor ceſſat, & brevi pars redit ad priſtinum ſtatum. Si gingivæ citra tumorem inflammantur, ideſt, ſi phlogoſi laborent, convenit gargariſmus ex aqua communi tepida, Aqu. plantag. roſar. addito aceto roſato, vel oxycrato, vel ex ſuccis ſempervivi, plantaginis, ſolani.

Epulis eſt excreſcens gingivarum caro, parulidem male curatam ſæpe conſequens. Niſi enim in parulide, quæ ſuppuraverit, ulcus fuerit probe deterſum, luxuriat ibi caro, quæ Epulis dicitur, & ſenſim augetur, aliquando ovi magnitudinem ſuperans, & ſermonem maſticationemque impedit. Interdum in cancrum degenerat, quod inde noſcitur, quod cùm prius eſſet indolens, nunc lancinante dolore comitata eſt. Cumque in cancrum degenerat, nec ferro nec manu Chirurgica attingi debet. At quæ nullum dolorem excitat, alligetur filo duplicato, donec excidat, ubi autem excidit, ne repullulet, ejus radix cauterio ignito attingatur, vel potentiali, vel oleo vitrioli, aqua forti & ſimilibus, cavendo tamen, ne ab iis corrodentibus partes ſanæ lædantur. *Autor Encheirid. Medico-Practic. apud Fernel.*

ERYSIPELAS.

Curationes.

Tumor qui Græcis *Eryſipelas*, Latinis Ignis Sacer, ſeu Roſa nuncupatur, ab Autoribus malè deſcribitur, quod ſit tumor præter naturam ex bile fere in ſolam cutem, quandoque etiam in muſculos ſubjectos, effuſa, dolorem, calorem aliaque ſymptomata cauſante. Si namque ſola Bilis in cutem effunditur Herpes, non Eryſipelas oritur.

II. Sed quum vera Inflammatio, atque adeò Phlegmonis ſpecies ſit Eryſipelas, potius dicendum videtur, quod ſit Inflammatio valde ardens, maximeque circa cutem conſiſtens, & aliquando ſubjectæ carnis aliquid occupans, orta ab effuſo, extravaſatoque bilioſo, tenuiore, & ſubtiliore ſanguine, cum tumore vel exiguo, vel ſæpè, quoad ſenſum, nullo; cujus color pallidior aut magis flaveſcens eſt, quam Phlegmonis, & ſi tetigeris facilè ſanguis ſubterfugit, rurſuſque illabitur exquiſitè tenuis, aſpectuque rubens.

III. Eſt autem Eryſipelas duplex; verum ſeu legitimum, & non verum ſeu ſpurium. Verum Eryſipelas ſimplex eſt, ſimplici fervore & rubore affectum ſine ulla exulceratione, è ſanguine bilioſo, tenuiore, fervidiore, in quo Aci-

dum volatile prædominatur, genitum. Non verum ſeu ſpurium Eryſipelas trium vulgo habetur generum: Unum quod oritur ex ſanguine bilioſo, tenuiore, at acri, pungente, & rodente, qui idcirco latam, & aliquando profundam ſæpius efficit exulcerationem: Alterum Eryſipelas ſpurium eſt ſine partis affectæ exulceratione; in eo tamen exiguæ ſuccedunt puſtulæ & veſiculæ, quæ nonnihil incilæ, perforatæque Saniei aliquantulum fundunt: Tertium genus eſt, quod fit quidem e ſanguine tenui, fervido, at ſimul vel copia peccante, vel ſero abundante, vel terreſtribus, acido-auſteris, ſimilibuſve particulis redundante, unde Eryſipelas dicitur vel Phlegmonodes, vel Oedematodes, vel Scyrrhodes.

IV. Igitur verum ſeu legitimum Eryſipelas è ſanguine bilioſo, tenui, ſubtili, fervido, in quo Aciditas volatilis abundat, generatur; qui ex minutiſſimis capillaribus vaſculis exiliens, præ ſua tenuitate & ſubtilitate in interiore carne ſubſiſtere nequit, ſed per extremam cutem, parteſque ei vicinas diffunditur, atque ardentem ibidem excitat Inflammationem.

V. Ardens autem illa cutis, partiumque proxime ei ſubjectarum Inflammatio, Eryſipelas dicta, à Phlegmone diſtinguitur, 1. Colore; eſt namque Inflammationis color ruber, Eryſipelatis ex rubro flaveſcens. 2. Pulſatione; quæ magna adeſt in Phlegmone, parva vel nulla in Eryſipelate. 3. Tumoris magnitudine; Etenim in inſignem tumorem Inflammatio partem attollit, cum & cutem & ſubjectos muſculos occupet; Eryſipelas vero partem affectam modice elevat, adeo ut vix appareat tumor, cum cutaneas partes ſolummodo ardens hæc Inflammatio invadat. 4. Calore, qui major eſt in Eryſipelate, quam in Phlegmone. 5. Dolore, qui in Eryſipelate minor eſt, at pungitivus; in Phlegmone tenſivus, & gravativus. 6. Duritie & Mollitie; cum Inflammatio tactui non cedat, ſed renitatur; Eryſipelas vero ſi tangatur, tactui cedat. 7. Eo, quod rubedo, quæ in Eryſipelate adeſt, ſi digito prematur, ſtatim abeat, & cutis ſub digito alba evadat, deinde vero mox redeat eadem rubedo, ob tenuem ſubtilemque ſanguinem, à quo fit; in Inflammatione verò hoc non accidat. 8. Quod in Eryſipelate nulla tenſio, ut in Phlegmone appareat. 9. Loco affecto; Eryſipelas namque loco dimovetur, ſerpit, & vicinas partes ſimiliter afficit, Inflammatio autem in uno figitur loco, ab eoque nec diſcedit, nec dimovetur.

VI. Signa itaque, quibus hic affectus cognoſcitur, ſunt æſtus ingens, dolor acris non valdè vehemens, rubedo ad flavedinem tendens, ad tactum ut facilè cedens, ita & facilè rediens, partis intumeſcentia, ac tenſio levis, pulſatio minor; fitque invaſio ejus plerumque cum Febre, niſi à cauſa externa oriatur.

VII. Equidem raro periculoſus eſt affectus Eryſipelas, niſi ab exterioribus ad interiora materies repellatur; periculoſior verò, ſi circa oculos, fauces, aliaſve nobiles partes conſiſtat; aut ſi vulneri, ulceri, fracturæ, luxationi ſuperveniat. Ut autem facilius tutiuſque ſanetur, reſolutione, aut inſenſibili tranſpiratione, ſeu per diaphoreſin terminari debet, non ſuppuratione, quæ in hoc affectu mala admodum eſt, difficiliſque curationis.

VIII. Ut verò Eryſipelas ritè Curetur, 1. Conveniens inſtituenda Diæta, atque eadem ſex rerum nonnaturalium diſpenſatio hic obſervanda, quæ in Phlegmone. Dein Antecedens Materia evacuanda Cholagogis blandioribus, Venaſectione, ac inprimis Diaphoreticis iterandis, reiterandiſque.

IX. Tertia Cura erit de Medicamentis Topicis: Quæ in Principio minime ſint validè Repellentia, Exſiccantia, Adſtringentia, quod illorum uſu Materia acrior intro compulſa vicinas partes corrodat, & exulceret. Sed ſi exiguum fuerit Eryſipelas, pars affecta à nobilioribus remota, humoreſque adhuc fluxerint, applicentur modice Repellentia, at Reſolventibus mixta; ne occluſis nimium poris, hinc radiante nativo calido fere ſuffocato, Gangræna accedat.

X. Peſſimè quoque Ægris ſuis conſulunt Chirurgi, qui partem Eryſipelate affectam inungunt Unguento Nutrito, de Ceruſſa, Populeo, Roſaceo, Oleo Roſarum, Violarum, ſimilibuſve pinguibus; utpote quæ bilioſum, tenuem, fervidum, atque in partes cutaneas effuſum, extravaſatumque ſanguinem excitant magis, incendunt, adeoque ardenti huic Inflammationi maximè adverſantur, ut recte monet Galenus *lib. 5. de ſimpl. Med. Facult.* Et ſcribit Fabritius Hildanus, *Cent. 1. obſerv. 81.* ſe obſervaſſe, Eryſipelas ex Olei Roſacei inunctione in Gangrænam mutatum fuiſſe.

XI. Modicè ergò Repellentia, at Reſolventibus Volatilibuſque permixta, quæ ſimul Acidum volatile infringere ac mitigare poſſunt, hic ſunt apponenda, v. gr.

℞. Aquæ florum Sambuci ℥ viii. Aceti Sambuci ℥ ij. Spir. vini ℥ i ß. Sacchari Saturni gr. xv. Camphoræ ℈j. Miſceantur pro Epithemate.

Vel ℞. Aquæ florum Sambuci ℥ viii. Vini albi Gallici ℥ iv. Miſceantur.

Vel ℞. Aquæ florum Sambuci ℥ vi. Spiritus vini ℥ j. Camphoræ ℈j. Troch. alb. Rhaſis ℈ ij. Miſceantur

Vel ℞. Fol. Malvæ, Altheæ, Parietariæ, Salviæ an. Mj. Flor. Sambuci, Camomillæ an. Mij. Roſarum Rubr. Mj. Coq. in æq. part. aq. comm. & Vini albi Gallic. ad ℥ xxx. pro Fomento. Vel decoquantur Flores Sambuci in Lacte Dulci, vel Ebutyrato, & applicentur.

Vel fiat Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, iſque in Aqua Florum Sambuci, tantillo Aceti Sambucini addito, madefactus, iterumque leviter expreſſus calidè parti affectæ applicetur, & ſæpius renovetur.

Vel diſſolvatur Sapo Venetus in Aqua Pluviali, vel Florum Sambuci, atque illo lixivio imbuantur panni lanei mundi, qui dein fortiſſimè exprimantur, & parti affectæ calidi applicentur, ac identidem permutentur.

Sunt qui Stercus ovillum in vino aut aceto decoctum uſurpant.

Alii laudant Cretam pulveriſatam ope chartæ emporeticæ parti impoſitam.

Nonnulli Spiritum Vini, in quo Theriaca diſſoluta eſt, linteis duplicatis aut quadruplicatis imponunt.

XII. Sed remediis hiſce ſi Eryſipelas curari nequeat quin potius exulceretur, hoc vel ſimile illinatur Unguentum.

℞. Troch. albor. Rhaſis, Tutiæ præp. an. ʒj. Lithar-

Lithargyri ʒiß. Ceruſſæ ʒ ij. Flor. Sulphuris ℈j. Camphoræ ℈ß. Olei Roſarum ℥ ij. Ceræ albæ q.ſ. Terantur diu, & exacte lævigentur in Mortario plumbeo, ac F.S.A. Unguentum.

XIII. Sin vero in Facie fuerit Eryſipelas, nulla apponenda ſunt Repellentia vel Adſtringentia, ne quidem Reſolventibus mixta; ne materia ad Oculos, Fauces, aliaſve partes nobiles pellatur. Sed imponatur Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, in calida Aqua Florum Sambuci, addito Vino albo Gallico, madefactus, leviterque expreſſus, qui identidem renovetur. Vel calide applicetur Sacculus, ſubtiliſſima Tritici vel Hordei Farina repletus.

XIV. Atqui cum Caput occupet Eryſipelas, uti Mulieres aliquando experiuntur, nulla omninò humida ſunt apponenda; ſed lintea munda recenter lota, adeoque vapore Saponis perfuſa, calida imponantur, ſæpiuſque permutentur. Vel calide applicetur laudatus ſacculus, ſubtiliſſima Tritici vel Hordei Farina repletus. Vel Lixivium fiat fortiſſimum ex Sapone Veneto cum Aqua Florum Sambuci; eo imbuantur lintea munda, quæ dein exſiccata, & calidè apposita, identidemque renovata, mirum in modum Ardentem illam in capitis partibus cutaneis Inflammationem diſcutiunt, reſolvuntque. *Joh. Munnicks Chirurgiæ lib.1.*

Eryſipelas recens quamcunque partem invaſerit externa diſcutientia requirit moderata. Sanguis menſtruus in aceto roſaceo diſſolutus & calidè applicatus ſubitò ſolvit, præſertim ſi ſudores quoque moveantur ex Bezoardico cùm ſimplici tum compoſito, vel ſolari vel lunari in aqua ſenecionis Item ex miſtura ſimplici in eodem vehiculo.

Sic decoctum Myrrhæ & Olibani in Vino & aceto calideque applicatum citò diſſolvit.

Folia raphani ſylveſtris conquaſſatis fibris calidiuſcule applicata fervorem ſanguinis reprimunt.

Nonnullis aqua ſpermatis Ranarum, ad extinguendum ignem ſacrum familiaris eſt, ſed ſæpe malo cum ſucceſſu. Eſt nimirum nimis frigidum, hoc eſt, habet in ſeſe Mercurium cum Saturnina quadam proprietate conjunctum. Itaque repercutiens quidem eſt, ſed ſubſequentium gravium ſymptomatum cauſa manifeſta. Mortificantur exinde tum partes nervoſæ tum venoſæ. Ejus tamen particula cum decocto Myrrhæ & Olibani miſta laudabilior eſt ad inſtitutum.

Tibialia linea imbibita aqua ſpermatis ranarum & viciſſim exſiccata, ſubindeque eodem opere præparata, pedes & crura ab Eryſipelate ſæpius recurrente muniunt & præſervant.

Eryſipelatis exulcerati curam vide apud Rulandum centuria 1. curatione 43. Hac curâ feliciter uſus ſum in mulierculis, (Naſturtium aquaticum ſingulare.) Item Eryſipelatis phlegmonoſi curat.61.cent.9. *Joh. Hartmann. in Prax. Chimiatr.*

Febris Eryſipelatoſa.

Nullam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ aucta magis inflammatione in veſiculas ſubinde taceſſunt: hinc per frontem ipſu uque caput latius ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multùm profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At vero quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia huiuſce morbi ſpecies, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quod ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magiſque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum fere corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando. At quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

Curatio. Hic ego materiam peccantem ſanguini permixtam rite evacuandam, ejuſdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſuffiaminandam cenſeo; eam denique, quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem e brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum e. gr. Syr. de Meconio in Aqu. flor. Paralyſ. vel aliam ejuſmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo.

℞. Rad. Alth. & Lil. an. ℥ ij. fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. Mij. flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. Mj. Sem. Lini & Fœnugr. an. ℥ß. Coq in ſ. q. aq. ad ℔ iij. coletur liquor & tempore uſus adde ſingulis libris decocti, Spir. Vin. ℥ ij. Stuphæ e panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ.

℞. Spir. Vin. ℔ ß. Theriac. Androm. ℥ ij. Pulv. Piperis longi, Caryophyll. an. ʒ ij. M. Charta Emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per

per horas aliquot ſingulis diebus a lecto ſibi temperet. Hac methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſime ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diathefis, & Febris intenſior. Diebus à Venæſectione liberis Enema e Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in Rheumatiſmi curatione jam dictis, qualibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quòd hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hic obiter dicam, quod licet non ſolùm hic affectus de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modo Chronici ii ſunt) facile huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui via plane diverſa tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec pulveres teſtacei ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in Pruritu ferino, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞. Theriac. Andromach. ʒß. electuar. de ovo ℈j. rad. ſerpent. Virgin. ſubtiliſſ. pulv. gr. xv. lapid. Bezoard. Oriental. gr. v. cum ſ. q. ſyr. e Conditurâ Citri f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies 21. ſuperbibendo cochl. vi. ſeq. Julapii.

℞. Aq. Card. Benedict. ℥vi. Aq. epidem. & Theriacal. ſtillat. an. ℥ij. Syr. Caryoph. ℥j. Miſ. f. Julapium.

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur.

℞. Unguent. ex oxylapatho. ℥ij. Unguent. pomati ℥j. flor. ſulphuris ʒ iij. ol. Rhodii ℈ß. f. Liniment. Verumtamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæſectione atque catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvunt, ægrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum alias occurſuram.

Eſt & alia Eruptionis ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hâc ſive maculâ, ſive impetigine vigente, æger bene ſe habet, eâdem verò evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via atque iiſdem poſt evacuationes univerſales, plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium *naturalium* uſus omnino concedendus, cum refrigerantia omnia magis officiant quam proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi Aquis Ferreis diu epotis cedet. *Thom. Sidenham de morb. acutis.*

Conſultationes.

De Tumoribus Eryſipelatoſis Crurum, & Pedum, cum Impedimento Motus. Pro Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Marchione Gonzaga.

Ex doctiſſimis ſermonibus præſtantiſſimi Viri compertiſſimum fit Illuſtriſſ. & Excellent. Marchionem laborare tumore pedum, & genuum, qui ſe profert plurimum œdematis eryſipelatodis facie quandoque, ſed rarius, eryſipelatis œdematodis, pro humore ſcil. vitioſo redundante. Hernia inſuper hydrocele teſticulum dextrum, labefactatum fuiſſe, quæ nedum in præſentia deſinuit omnino; cùm teſtis affectus ſiniſtro craſſeſcat magis.

Qui tumores dubio procul ortum ducunt à materia heterogenea; cum magis, minuſve promineant, ad exercitii modum validioris, aut remiſſi magis: & quidem ſeroſa potius, quàm aliorum aliquo humorum, hoc indicio; quòd facili admodum negotio fluat, & refluat à parte affecta, nullumque partibus tumefactis impreſſum digiti veſtigium hæreat. Utrum autem à capite, vel à ventriculo proſluat, cùm aliàs à nobis in dubium revocatum fuerit, quod ab utraque parte manare poſſit; nedum in præſenti ea de re quicquam nobis conſtat, ut non inani conjectura cenſeamus, prædictos humores potiſſimùm à cerebro promanare calido, & humido: quod proinde facilè repletur; accedente tamen aliqua ventriculi labe; prout & jecoris fervorem prodidere antehac fluentes hæmorrhoides; Patienti Excellent. adoleſcenti quod nunc luculentius palam facit eryſipelas frequenter recurrens.

Affectus certè difficillimæ curationis, cùm ob inæqualem partium intemperiem, tum ob affectarum partium imbecillitatem. Sperare tamen juvat, fore ut remittant, ope remediorum à Viro Excellentiſſ. præſcriptorum.

Inhærens propterea & ego prædictis intentionibus divertendæ fluxionis, evacuandæ materiæ, quæ fluxit, contemperandæ frigidæ ventriculi intemperiei uſu calidorum, & calidæ jecoris, ac cerebri, refrigerantibus; non ſine quibuſdam caput exſiccantibus; commendo quam maximè univerſalem totius purgationem, eamque repetitam, ſimplicibus primò, & levioribus, mox & generoſioribus, cùm præparantibus, cum purgantibus.

Mittatur tamen primò ſanguis ex jecoraria dextri brachii, mox & ex hæmorrhoidibus. Quod ſi interim fluxio aliqua à capite conſpicua fiat magis, de qua non levis viget ſuſpicio, caput quoque peculiariter expurgandum erit, er-

rhinis,

rhinis, & maſticatoriis temperatis. Neque præter rem fuerit fonticulus ſiniſtro brachio inuſtus, derivationis causa à capite, & revulſionis ab interioribus partibus.

Inter Pharmaceutica dejectoria illa præferenda cenſeo, quæ ſeroſitates ducunt, hydragoga nuncupata. In quibus potiſſima ſunt, manna electa, radix mechoacan; necnon pulvis ex hermodactylis; aliquot item grana quandoque diagrydii, cum flor. Caſſiæ & hujuſmodi. Alterantia, & digerentia omnia a Viro Excell. præſcripta mihi videntur apprime accommodata, & decoctum potiſſimum; paratum tamen ex ſalſa p rilla, lentiſco, ligni ſancti cortice, viſco quercino, & ſantalis; mixto ſaſſafras ligno, ob ejus in caput exhalationem; radice item chinæ, malæ notæ ut plurimùm, & carioſa. Quod ſi in ventriculo evidens noxa deprehendatur, decoctum parabitur cum columba turricola; alioquin ſincerum, præmiſſa drach. 1. Terebinthinæ laricinæ, cum ſcrup. ſem. oſſium combuſtorum. Si verò dum utitur decocto, ſudor manaverit in partibus inferioribus, cum pane ſiligineo a furno recenti, linteo obvoluto, diſcutiet m gis; nullo vini u u tempore decocti; cujus loco parabitur mulſa dilutior, ex hordeo, & coriandro; atque pro cibo erunt nuclei pinei, potius quàm amygd. dulces; quæ caput tentant magis. Extrinſecus utatur pulveribus capitalibus temperatis, ex cornu cervi roſis ſiccis, oſſibus combuſtis, & pumice. Hepar inungatur unguent. ſantalino, cum ſucco cichorii; vel epithema eidem applicetur ex ſucco cichorii, cum modico abſinthii ſucco; ventriculus vero oleo n abſinthio, de mentha & abſintnite; ſuper ddito etiam cerato ex maſtiche, & tacamahaca. Ab his verò dum utetur pulvere viperino, a Viro Excell. præſcripto, & à me ſummopere commendato, crura, & pedes roborentur lutis, & aquis Thermalibus; extrinſecus quinetiam adhibitis ſpongiis exſiccatis aqua calida prius imbutis, & fortiter expreſſis; paratis calceamentis ex pelle canina, tanquam minus ſequaci. In quorum tamen localium uſu magna religione procedendum erit; cum experientia conſtet, Excell. Patientem a diſcutientibus deterius habere, invaleſcente pedū intumeſcentia.

Victus ratio ſit à Viro Excell. præſcripta, quæ conſtet ex alimentis exſiccantibus, & facilis coctionis; ac vino tenuis ſubſtantiæ, non admodum generoſo; aſſumpto medicamento aliquo familiari, quò alvus laxior fiat, & bilioſum ſerum aliorum humorum vehiculum educatur: in quem uſum conferent pilul. ex Aloe lota ſucco roſ. quarum ope ſanguis quinetiam hæmorrhoidalis nunc cohibitus revocari poterit, non omiſſis localibus tumenti teſticulo applicandis, in primis verò cerato oxelæo. Atque hæc potiora duxi, in ſalutem Illuſtriſſ. & Excell. Marchionis, quæ ut illi uſui ſint, ſalutis autorem Deum O. M. enixè precor. *Benedict. Silvatic. Conſilior. & Reſponſ. Medic. Cent. 3.*

Eryſipelas in facie.

Juvenis 35. annum agens, temperamenti totius & iecoris, ad calidum & humidum vergentis, habitus mediocriter carnoſi, comeſſationibus & compotationibus indulgens, quatuor abhinc annis bis per annum, Eryſipelate in facie corripi cœpit, quod incipere ſolet à parte dextera faciei circa nares, indeque ad totum caput ſe diffundere, cum levi intumeſcentia, calore inſigni, & potius rubore quam flavitie, quod mali genus ipſius quoque Genitor pati ſolebat. Quoniam autem veris tempore, & ineunte Autumno invadere ſolet hujuſmodi affectio, quæ repetita ſanguinis miſſione, & alterantibus hucuſque curata fuit, non tamen ſine vitæ diſcrimine, quia febris acutiſſima eandem comitatur, & quandoque ad fauces quoque propagetur, ideo hoc Menſe Martio, & inpoſterum, de agendis pro præſervatione conſulit.

Hujuſce affectus per intervalla periodica recurrentis, & hunc Juvenem Nobil. moleſtantis idea jam notiſſima eſt, Eryſipelas enim nuncupatur, quod licet vix ad auctam magnitudinem referri ſoleat, cum corporis potius ſuperficiem, quam intimas partes occupare ſoleat, attamen quoniam rariſſime datur legitimum Eryſipelas, à ſincera flava bile productum, ideo Phlegmonoſum hoc proprie appellabimus, quod a ſanguine bilioſo, ut fere ſemper, ortum trahit, cujus cauſa familiare eſſe ſolet trigeſimo uſque ad quadrageſimum annum, quibus ſanguis plerumque abundat, ideo color ejus, cum calore, rubeus ſive rubicundus obſervatur, qui roſeus dicitur, redundantis ſanguinis indicio, cujus effluxus atque proventus facilis in hoc Juvene ſemper fuit, temperamento calido & humido prædito, & meracioribus compotationibus dedito, unde bilioſior ſimul & copioſior genitus, venarum facultatem irritat, ad ſui in partem hæreditario jure imbecillem, expulſionem, potiſſimum Veris tempore, quo humores à centro ad corporis peripheriam moveri ſolent, & Autumno ineunte, cum ab ambiente cutis meatus denſantur, univerſa diaphoreſis imminuitur, & humores per expreſſionem, utpote calidi, ſurſum in caput feruntur, & facilius obſident nares genamque dexteram e directo jecoris, partes ſcil. quæ facile tenuiſſimo ſanguine ſuffunduntur, utpote cæteris molliores atque imbecilliores, a quo inflammantur, & in tumorem elevantur, unde phlegmonoſum Eryſipelas conſtituitur, quod neceſſario febris acuta, ut ſymptoma conſequitur.

Affectus equidem non ſpernendus, nam ex levi aliquo errore, aut externa occaſione lethalis evadere poſſet, ſi ab extra ad intra retrocedat humor, unde Phrenitides nonnunquam ſuccedunt, quandoque etiam Anginæ, quandoque pariter ſuppurant, ut propterea ſumma cum ratione egregius hic Juvenis à nobis præſervationem poſtulet, cum melius ſit prævenire quam præveniri. Quod ſi non ſtatim adeo præſervativis remediis arceri poſſit affectio, ejuſdem quoque præſentis curationem expoſcit.

Pro præſervatione autem intentiones Medicæ erunt, redundantem ſanguinem imminuere, ejuſdem vitium corrigere, regenerationem inhibere, & partem affectam roborare. Quibus omnibus ſatisfaciendum partim Menſe morbi acceſſionem præcedente, partim poſt.

Fontem Chirurgicum ſpectantia locum habent paucis diebus ante acceſſionem, ſanguis enim omnino educendus, quia vitium in eo eſt, peccat enim quantitate, ut multus, qualitate, ut acris & bilioſus, & motu, quatenus ruit in caput, & ideo aperienda ſaphena pedis, præcedente

dente tamen hac prima vice Jecorariæ dexteræ ſectione. In uſum etiam duci debent quotidianæ pedum lotiones aqua calente.

Ex Pharmaceutico reliqua ſunt depromenda medica auxilia. Et primo Lenientia erunt, Syr. Roſ. ſol. cum potione Manna clarif. vel Caſſia cum Tart. Præparans eſſe poterit decoct. Cich. Borrag. End. Acet. Viol. Sonchi, cui præmittat Julap. Acet. ad ℥j. ſ. Repetatur deinde præſcriptum leniens, addita infuſ. conſuetæ Rhabarb. drachma. Inde ad ulteriora præparantia erit progrediendum. Decoct. ſcil. Cich. End. Acet. Sonchi, Viol. Hepat. Portul. præmittendo Julap. Roſ. & Viol. ad ℥ ij. Præparati humores ſunt expurgandi. Rhab. potiſſimum, cujus ʒ ij. in Aq. End. infundantur, cum ʒj. Myrob. Citrin. Infuſ. addendo Syr. Roſ. ſol. vel præbeatur Elect. de Succo Roſ. ad ʒ iij. cum Flor. Caſ. quibus ſuperbibat Seri depur. Capr. aut Aſin. ℔ ij.

Hac ſequuta humorum bilioſorum expurgatione, calida jecoris & venarum intemperies corrigenda venit, in quem finem Aqu. Acidulæ ferreæ erunt omnino uſurpandæ. Verum quoniam nonniſi ſub Cane perficiuntur & aſſumuntur, ideo interim in uſum ducat Aq. ſtillatitias ad ℔ j. de Succo Cich. vel Acet. End. & Cucurb. Anguriæ quoque aqua utebatur Avic. & Arabes, cum Syr. de Acido Cit. & de Succo Lim. ut tandem ad Acidulas, vel Calderianas in Agro Veronenſi, vel B. Virginis in Patavino ſe conferat, 15. aut 20. diebus aſſumendas. Familiarem inde habeat Roſ. Conſ. & 15. aut 20. diebus autumnalem acceſſionem præmiſſo Leniente, ex ſaphena dextera pariter ſanguinem ſibi mitti permittat, & jam dictis alterantibus ſuavioribus utatur. Tandem pro partis roboratione, facies matutino tempore abluatur Aqu. chalybeata, interdum madefiant genæ Aqu. Roſar. Hæcque abunde.

A fonte Diætetico magna ex parte pendet hujus affectus præſervatio. Etenim primo, nec igni, nec radiis ſolaribus caput diutius exponere debet. Secundò compotationes evitandæ, merique potus, etiam in menſa, à cibis calefacientibus ac vaporoſis abſtinendum, à condimentis Aromatum, Allii, Cæparum, & hujuſmodi. Somnus diurnus vitandus, vel ſit brevis ſaltem, & capite elato. Exercitium probatur, ſed ante cibum. Et ſemel per menſem aſſumere poterit ʒj. Pilul. de Trib. cum Rhab. ſub cœnam, & in cœna ptiſanam hordeac. Alacriter vivat, & intenſas applicationes vitet. Quod ſi jam dictis non obſtantibus recurrat affectus, eadem purgatio erit anno proximè futuro peragẽda, ut mali radices omnino evelli & extirpari poſſint.

Eryſipelas vero rurſus invadens curandum erit ut aliàs, melius enim eſt, dicebat Avic. Medicamentum expertum non experto. Nihilominus, ut Patienti morem geram, nonnulla peculiaria attingam, quæ in curando Eryſipelate Medentibus dubium afferre ſolent.

Et primo Medicæ intentiones eſſe ſolent, humorem ad partem affectam fluentem revellere. Secundo repellere. Tertio eundem expurgare. Et tandem partem roborare.

Quibus explendis, de ſanguinis miſſione dubitari ſolet, cum Gal. in curatione Eryſipelatis, neceſſariam non eſſe dixerit. Verum primò ſanguinis miſſionem non reprobavit, ſed præterea omitti poſſe cenſet in Eryſipelate exquiſito, quod rariſſime datur. In noſtro autem caſu de hoc dubitari non poteſt, ſiquidem phlegmonoſum eſt, & præterea in capite, quo caſu, Celſus & Paulus ſanguinem educebant, & ideo ſanguis iterum atque iterum ex interioribus & ſuperioribus venis adducendus, & reliqua omnia genera revulſionum adminiſtranda, ſcilicet pedum lotiones, frictiones, & cucurbitulæ.

Extrinſecus repellentia admoveri ſolent, quæ tamen cautè valde capiti ſunt apponenda. Sufficiant igitur lintea Aq. Roſ. tepida imbuta, vel ſucco ſempervivi, qui & repellendi & quodammodo etiam digerendi facultatem obtinet, ab oleolis vero & pinguibus omnino abſtinendum, ut quæ partis fervore excalefacta magis inflammare poſſint. Ab his autem repellentibus tertio aut ad ſummum quarto die abſtinendum, nec quicquam aliud curioſe agendum, ſed circa ſeptimam lintea apponantur Aqua, in qua ſapo noſter Venetus diſſolutus fuerit, imbuta.

Interim ſanguine prima vice evacuato, poſt injectum clyſterem, medicamentum evacuans eſt exhibendum, quod eſſe poterit Syr. Roſ. ſol. cum decoct. Pulp. Tamarind. vel Flos Caſſ. cum eadem pulpa, à quibus bibenda præbeatur Aq. Nocer. ad ℔ ij. & inde uſque ad declinationem Clyſteribus utendum. Poſtea alterantia in uſum quotidianum revocanda, ex Aq. ſtill. Acet. End. quinimò & Plantag. parata, addito Syr. de Succo Lim. & de Acido Cit. Et licet videatur Gal. purgationem electivam approbare, ad hanc tamen valde cautè deveniendum eſt, nonniſi in declinatione, ne agitentur humores & in affectam partem irruant. Quare poſt ſeptimam præberi poteſt Elect. de Succo Roſ. cum Caſſ. & ab ea ſerum, aut Aq. Nocer. ad libras.

Et his omnibus congrua addenda victus ratio, in caſu noſtro tenuis, non autem adeo ut in exquiſito Eryſipelate, ſit autem incraſſans, verbo, ſufficiat ptiſana hordeac. vel Lactuca, aut Cucurbita in jure cocta, cui prope ſeptimam Ovum recens addi poteſt, conceduntur poma & pyra cocta, & cibum claudat Conſ. Roſ. Pro potu autem hauriatur Aq. ſtillat. Acet. aut Hordeac. Quibus addendum, quod nil pernicioſius eſſe poſſit quam faciem aëri frigido, aut ventis exponere. Quæ pro curatione ſufficiant. *Raym. Johan. Fortis Conſult. & Reſponſ. Medici. Tom. 1. Cent. 1.*

Puella duodecim annorum, jam à tribus annis, circa menſem Majum, incidit in totius faciei tumorem ſubrubicundum, oculos pene claudentem. Adeſt calor & pruritus magnus. Pulſus etiam eſt juſto celerior; appetitus eſt proſtratus; & plus ſolito ſitit.

Afficitur in hac puella facies, ut ad oculum eſt manifeſtum: uti & cor, quod pulſus juſto celerior; item ventriculus & œſophagus, quod ſitis. & appetitus proſtratus indicant.

Morbus, qui eam affligit, eſt tumor faciei, ex bilioſo ſanguine ortus, qui calorem imo oderatum, & pruritum, ac colorem ſubrubicundum in faciei inducens, Eryſipelas faciei phlegmonodes appellari ſolet.

Cauſa antecedens hujus morbi eſt ſanguis bilioſus, ex temperamento ſanguineo & diæta forſan calidiore, tanquam à cauſa procatarctica, in toto hujus puellæ corpore, ſingulis annis geni-

genitus. Pars vero ejus circa menſem Majum, ob aëris caliditatem, in corde vehementius effervescens, inducit pulſum juſto celeriorem; ad ventriculum vero & œſophagum delata, ibique œſophagum nimium exſiccando, ſuccumque acrem ventriculi, famem excitare ſolitum, copia ſua & qualitate bilioſa perfundendo, ſitim & appetitus proſtrationem excitat: ad faciem vero a corde propulſa, ibique poros vaſorum aperiens, & ſeſe in cutim vicinaſque partes magna quantitate effundens, vehementiuſque, ob ulteriorem corruptelam ſive putredinem ſupervenientem, incaleſcens, ibidem tumoris, ruboris, pruritus, & caloris faciei, cauſa continens extitit.

Metus eſt, ne hic affectus eryſipelas exulceratum faciens vel, ſi humor hic ad cerebrum vel cerebrum vel alias nobiliores partes feratur, ne inflammationem cerebri, vel pulmonum, vel pleuræ inducat. Diligenti itaque hic morbus erit impugnandus Curatione; quæ in cauſæ procatarcticæ, antecedentis, & continentis, item intemperiei, & tumoris ablatione, conſiſtet.

Atque ideo primo tale exhibeatur purgans:

℞. Syr. roſ. ſol. cum fol. ſennæ ℥ j. Crem. tartari ℈ ij. Scammonii gr. x. Aq. cichor. ℥ ij. Miſce. fiat Hauſtus brevis, mane exhibendus.

Toti faciei deinde imponantur lintea ſequenti liquore tepido imbuta, ſæpiuſque, ubi exſiccata fuerint, renovetur imbutio & applicatio:

℞. Aq. plantag. roſar. an. ℥ iv. Lapidis alchymiæ ʒ j ß. Miſce.

Vel ℞. Aq. flor. ſambuci ℥ x. Sperm. ranar. ʒ v. Spiritus vini opt. ℥ vj. Miſce.

Si palpebræ oculorum valde etiam intumeſcant, iis imponantur lintea, ſola aqua roſ. & plantag. tepida madefacta.

Ad præcavendum, ne ſub ſequentem Majum rurſus recidivam patiatur, menſe aprili ſemel atque iterum purgetur, & utatur diæta tenuiore, & refrigerante. *Henric. Regius apud Theod. Craanen Medicatıon. lib. 4.*

Obſervationes.

Ruſticus quidam Eryſipelate phlegmonode in ſiniſtra manu laborans, ex tonſoris conſilio per aliquot dies manum & brachium oleo roſac. inunxit: unde dolores, inflammatio, aliaque ſymptomata magis magiſque ingraveſcebant; ita ut tandem gangræna correpta ſit tota manus. is cum ad me acceſſiſſet, ſcarificatione aliiſque remediis quæ ad gangrænæ curationem ſpectant, curatus fuit. Ex quibus perſpicuum eſt, oleum maxime inflammationibus adverſari. *Gul. Fabric. Hildan. obſ. 81. cent. 1.*

Quidam Eryſipelas in ſeipſo & aliis plurimis curavit ſecreto præſtantiſſimo, quod ſic habet, accipiebat folia & ramuſculos Sabinæ & in pulverem craſſiuſculum redactis quotidie ter ſuffiebat membrum affectum. Si vero exulceratio adjuncta eſſet, ceram virgineam in aqua calida manibus tractatam, emplaſtri modo, ſolam imponebat. *Hieron. Reuſnerın. obſ. 114.*

Eryſipelas cruris.

Domino Kelfken, urbis Noviomagi Conſuli, dextrum crus eryſipelate correptum fuit, cui malo ſæpius etiam antea obnoxius eſſe conſueverat. Sexagenarius erat, & corpore valde cacochymo. Eryſipelati, ex more vulgi, ipſemet impoſuerat lintea intincta in aceto & aqua florum ſambuci quibus eryſipelas aliquantum quidem minuebatur, ſed veſiculæ quædam hic illic excitatæ fuerunt, quales etiam antea ab hujus aceti & aquæ uſu ſæpius habuerat: his acu pertuſis impoſuerat folium tabaci viridis (quo præcedentes veſiculas ſemper curaverat) quod cùm per tres quatuorve dies applicatum fuiſſet, ab acrimonia humorum effluentium cutis magis magiſque exulcerata fuit ac in medio particula quædam nigra & gangrænoſa apparuit: qua viſa, æger ſibi metuens, Chirurgum accerſiri juſſit. Hic particulam iſtam gangrænoſam in ſola cute hærentem facilè exſcidit, & variis emplaſtris impoſitis ſolutionem ſanare conatus fuit, toti cruri propter eryſipelas inungens unguentum refrigerans Galeni. Atque iſto modo æger per ſex ſeptimanas tractatus eſt. Tandem cùm variis & ſæpe mutatis emplaſtris ac unguentis nihil omnino proficeretur, ſed malum in dies accreſceret, menſe Junio etiam ego ad curationem advocatus fui. Animadverti ægrum multis aquoſis ac pituitoſis humoribus abundare, qui ſalſi ad crus deſcendentes hujuſmodi continuam exulcerationem inducebant: hinc etiam alvum humidam & liberam, imò quatuor vel quinque ſeceſſus quotidie habebat. Appetitus mediocris erat: ſed a medicamentis tantopere abhorrebat, ut nihil, niſi extrema urgente neceſſitate, per os aſſumere vellet. Inſpecto crure, comperi emplaſtra in cauſa fuiſſe quod vicinæ partes exulcerarentur, cùm enim ob pinguedinem & denſitatem humores acres & ſalſos effluentes in ſe retinere vel exſugere non poſſent, illos ad circumvicinas partes effluere neceſſe erat, quæ ab eorum acrimonia exedebantur. Proinde crus illud cataplaſmatibus curare præſtabilius mihi viſum fuit, quæ ob mollitiem humores effluentes imbibere ac in ſe continere, partemque exſiccare poſſent. In hunc finem ſequens cataplaſma abſque ulla pinguedine præſcripſi.

℞. Corticum granatorum, flor. balauſtiorum, an. ℥ ß. foliorum quercus, plantaginis, agrimoniæ, ſaniculæ, an. m. ij. pimpinellæ, flor. roſarum rub. an. m. j. aquæ communis ℔ iv. coquantur ad medias.

℞. Foliorum quercus m. iv. agrimoniæ, plantaginis, an m. j ß pulveriſentur ſimul, tunc adde farinæ fabarum ℥ ij. decocti prædicti q. ſ. coquantur aliquantum, & fiat cataplaſma.

Hoc poſtea aliquoties reiterato, ulcus omnino ſanatum fuit. Circiter tertio poſt ſanationem menſe, rurſus nova defluxio ad crus deſcendit, magnum ulcus eryſipelatodes inducens. Præter unicum hauſtum purgantem, & unum decoctum ex radicibus chinæ, ſalſæparillæ, & ſimilibus, nullum aliud medicamentum aſſumere voluit. Impoſitum fuit antedictum cataplaſma, quo res ad tempus bene ſucceſſit: tandem verò nova rurſus accedente defluxione cum magno eryſipelate, dolores valde accreverunt, ulcus multum extendebatur, ac paulo poſt etiam gangræna partem invaſit, & in cruris exteriore latere particula gangrænoſa nigricans, latitudinis daleri imperialis, conſpiciebatur. Chirurgus

gus vino tepido partem affectam aliquantum abluit, ac poſtea unguento mundificativo ex apio munxit, & prædictum cataplaſma ſuperpoſuit; atque his aliquot diebus continuatis, gangrænoſæ particulæ tandem exciderunt. Tunc ulcere prius mundato, ſolum cataplaſma impoſitum eſt. Interea ad humorum deſcendentium commodiorem evacuationem, libenter fonticulum in ſuræ exteriore parte feciſſem, verum illud permittere noluit æger. Menſe Martio ulceribus jam ſanatis, rurſus nova acceſſit acris defluxio cum eryſipelate, hinc ab utroque cruris latere novum ulcus latitudinis palmæ manus excitatum fuit. Cataplaſma impoſitum nihil profuit, vires cum appetitu dejectæ ſunt, & æger adeo debilis evaſit, ut ampliùs incedere non poſſet. Paulo poſt gangræna ad palmæ latitudinem ſubito acceſſit, Æger periclitari nobis viſus fuit, tam propter cacochymiam corporis, quam propter magnam virium debilitatem. Ulceribus gangrænoſis inunctum fuit unguentum mundificativum ex apio, & cataplaſma ſuperpoſitum; ſi ſpiritus vini admoveretur, tantus excitabatur dolor, ut illum protinus abjicere neceſſe foret. Tunc fonticulum in ſura fieri permiſit æger, quem ſectione novaculæ libenter feciſſem, verum cùm inde nimis abhorreret, cauterium potentiale, holoſericum Paræi, impoſitum fuit, quod ſine ullo dolore operationem ſuam brevi peregit. Poſt tres quatuorve dies gangræna in ulcere multum adaucta eſt, atque etiam invaſit locum illum cui cauterium impoſueramus, unde eſchara nondum exciderat. Hunc proinde locum cauteriſatum ad carnem uſque vivam ſcarificavit Chirurgus, ut eſchara citiùs ſepararetur, cujus etiam fruſtula quædam exſcidit. Sequentibus tribus diebus gangræna magis magiſque accrevit, ita ut in loco fonticuli carnis emortuæ pars magnitudinis daleri imperialis, & profunditatis latitudinis pollicis, exſcindenda foret. Poſtridie gangrænoſæ partes fœtebant inſtar cadaveris putreſcentis, tanto fœtore quem vix quiſpiam adſtantium ferre poterat, & gangræna continuo increſcebat. Ut mortificationi ac putrefactioni reſiſteretur, partes infectas abluimus cum ſpiritu vini in quo ſal commune diſſolveramus, & petias eodem liquore madefactas impoſuimus, ulcuſque ter de die religavimus, quò medio fœtor fere totus intra ſeſquidiem receſſit. Deinde ut gangrænoſæ & emortuæ partes à vicinis per ſuppurationem citiùs ſepararentur, & ſanæ à corruptela præſervarentur, balſamum noſtrum Magiſtrale impoſitum fuit, quod putredini potenter reſiſtebat, & ſuppurationem egregiè promovebat: atque ita partes gangrænoſæ paulatim cœperunt excidere; quibus ablatis, per aliquot dies impoſitum fuit unguentum digeſtivum, ac tandem rurſus ſolum cataplaſma, quo ulcera progreſſu temporis, ſed admodum lentè, ſanata ſunt, humoribus poſtmodum per fonticulum effluentibus. Hoc ægro, qui ab omnibus pro deſperato habebatur, præter multorum opinionem, ſanato, magnum nobis honorem conciliavimus. *Isbrand. de Diemerbroëk in Obſervat. & Curation. Medic.*

De Eryſipelate raro, Fonticuli naturalis additamento.

Exemplum ejuſmodi fonticuli, de quo hiſtoria prægreſſa, ſeu potius ſcaturiginis cujuſdam ſine alveo fonticuli, producam, ut ſimul eryſipelatis tam miri quam rari fieri poſſit mentio.

In ſummitate interſtitii, quod eſt inter digitos pedis ſiniſtri majores, a multis annis ipſemet ſenſi, ſed ſine triſti ſenſu, exſudationem quandam, modo humidam ſeri vel ſanici, modo ſiccam ſquamularum vel cruſtularum, quæ ſæpè & facile reparabiles.

Aliquando peregre vocatus, poſt cœnam finitam appuli, apponebatur ſerius venienti cyprinus, qui ſalis & elixationis defectu palato conciliabat nauſeam: vitium hoc non ſatis poterat corrigi vino, quia villo. Lecti ingreſſum comitabatur horror, hinc curioſè plumis ſepultus dormiebam more ſolito. Somnus profundior exonerabat maſſam ſanguineam ſero per ſudorem copioſiſſimum.

Evigilanti horæ matutinæ Bubonis rudimentum oſtendebant in inguine, & amaritiem ex bile in palato, & dolorem quendam totius pedis gravativum, inprimis autem in interſtitio digitorum pedis ſuperius dicto extenſivum.

A meridie domuitionem urgebam & expediebam, quo facto tandem radium ſeu ſtriam ἐρυσιπελατώδη digitos duos latam, æquali latitudine & rubore, a bubone uſque ad digitorum pedis ſcaturiginem extenſam vidi. Hæc ſerum conſueto copioſius fundebat per aliquot dies, & mox à principio cum inſigni levamine.

Ἔκκρισις ejuſmodi, tanquam ſummum prophylacticum, optanda eſſet Podagricis: ſed cum beneficium hoc naturæ ſit rariſſimum, annon excretiones artificiales hic locorum quærendæ?

Aſſentiri videtur Sennertus de arthrit. c. 7. qui & venæ ſectionem & cucurbitulas ad pollices pedum laudat rationibus & experientia. Salmuth. cent. 3. obſ. 46. commendat ſuo & aliorum exemplo ſcarificationes menſtruas pollicum pedis circa radices unguium.

Contradictor acerrimus eſt Crato Epl. 151. ad Thom. Jordanum. Diſſenſiones aliorum Medicorum in ſcenam non produco. Et affirmantibus & Negantibus non deſunt rationes ſat prægnantes. Arbitram optimam judicarem eſſe experientiam, quæ tamen fallax & non raro periculoſa. Si quid ſtatuendum, concludo; Artem utut Naturæ miniſtram & ſimiam, raro tam eſſe felicem in excretionibus materiæ morbificæ ſollicitandis, ac Naturam: & excretiones naturales utplurimum eſſe placidas & criticas, artificiales contra violentas & quodammodo ſymptomaticas. *Sigiſmundi Graſſii.*

De Zona ſive Ζωστῆρι Eryſipelatis ſpecie, ejuſque curatione.

Marcus Aurelius Severinus Philoſophus & Medicus celebratiſſimus lib. de recondita abſceſſuum natura 4. de noviſſime obſervatis abſceſſibus cap. 9. §. 11. p. m. 194. de Zona Herpetis, ſive ignis ſacri ſpecie, ita ſcribit: Zonam quidem ad hoc tempus nemo tradidit a ſe obſervatam, uſque adeò, ut veram ejuſdem formam

nam ipſe, qui vidiſſet, teſtificari cæteris poſſet. Rariſſimus hic affectus hic eſſe videtur. Nam ex Veteribus, præter Scribonium, Apulejum, Marcel. & Plin. nemo ejus meminit Joan. Langius Epiſt. Med. l. 1. Epiſt. 32. ſub alterius cujuſdam Eryſipelatis & quidem pernicioſi ſpecie, quæ merito a cingulo *Zωςὴρ* appellatur, eundem depingit, & binis exemplis demonſtrat. Henr. Smetius Miſcell. Medic. lib. 10. ubi rariorum aliquot morborum & Symptomatum Obſervation. recenſet p. m. 518. ſequentibus verbis eum deſcribit Filiolus civis Francodalenſis febricitabat, & Eryſipelate corripiebatur, quod totum pectus cum dorſo toto occupabat. Inde deorſum per totum abdomen & femora ad genua uſque, ſurſum vero per collum, in faciem & brachia ad cubitos uſque ſeſe exporrigebat. Den rooden Umloop vocant Flandri, Supra citatus M. Aur. Severinus loco prædicto p. m. 196. talem Zonæ modum & formam obſervavit, verba hic tranſcripſimus: *Sæpius hæc viſa poſteriore thorace, & ſecundum ſuperiores lumbos circinata: Quam in Societatis Jeſu Sacerdote Sacrarum Collegii aditum vidi cum Mario Schipano diligentiſſimo rerum iſtarum Obſervatore: Alteram cum Franciſco Nola Medico ſatis induſtrio curavi Mario Canello Sacerdoti integerrimo. In palma ſimiliter cujuſdam Sutoris calceolarii, qui Syphile fuerat affectus, luculenta nuper fuit obſervata cum primis Zona t Qui primum dolorem acrem in pectore perpeſſus fuerat. Itemque alia pleraque ſe obtulerunt in valetudinario morbis incurabilibus dicato: Quas omnes explicare longum eſſet. Hæc Severinus.* Huc etiam referri poſſunt Maculæ Volaticæ Infantium, Germanice *der Fing* dictæ, quas deſcribit Sennertus Pract. Medic. lib. 5. Part. ; Sect. 1. c. 6. & Melchior Sebizius Manualis ſive Speculi Medic. Pract. part. 6. cap. 32. ſub titulo Volaticæ. Autoribus hiſce inter ſe collatis ſatis apparet, affectum hunc quem ſinguli deſcripſere, unum eundemque eſſe, proindeque ad Eryſipelas referendum: Eſt enim (ut verbis Sebizii citato loco p. m. 1128. utar) utriuſque eadem natura atque eſſentia, unaque cauſa & una curandi ratio. Diſcrimen in eo ſolum conſiſtere videtur, quod Eryſipelas in uno loco plerumque perſiſtat: in Volatica autem ſeu Zona, rubor priorem locum deſerat, ulterius tamen progrediatur, locaque vicina invadat. Deinde quod ſanguis Volaticæ ſit calidior, ſubtilior, & forſan etiam malignior, quam Eryſipelatis vulgaris; Quo fit ut hinc inde vagetur: & quia ſanguis illius acrior eſt atque mordacior, expultricem partium facultatem irritat, ut uno in loco permanere nequeat. Quæ tamen omnia ratione naturarum & ætatum, temporum & locorum ſæpiſſimè variant. Mihi, ut ingenuè fatear, in praxi Medica per Dei gratiam ſpatio viginti annorum continue occupato, Eryſipelas vulgare ſæpiſſimè, iſtius autem generis, quod ex fide dignis Autoribus ſuperius deſcripſimus, (ſive Zona, vel *Zωςὴρ*, ſive Volatica vocetur) tantum bis curandum obtigit. Primum hoc affectu correptum Vidi A. 1667. Spectabilem p. m. Andream Seidler Juriſconſultum doctiſſimum & Scabinum Thorunenſem Suburbanum digniſſimum, quinquaginta ſex annos natum, una Cancrum ulceratum in dorſo foventem, quem dicti Anni, Menſis Septembris die vigeſima quinta febris adorta, uſque ad tertiam Octobris continuè exercebat, tumor autem Eryſipelatodes, incipiendo à ſcapulis, ſuperiore pectoris parte ad collum ſerpebat, poſtea faciem totam & caput occupabat, cum ſummo dolore, fervore & cordis anguſtia, ut neque cibum capere, nec ſomno indulgere potuerit: Sed adhibitis tandem internè Medicamentis partim alterantibus, partim expulſivis & Bezoarticis: externè vero tumori applicatis linteaminibus, aquis plantaginis & roſarum, cum pauxillo croci tepidè madeſcentibus, pedetentim circa nonum diem & tumor & rubedo diſparere cœperunt, donec undecima morbi die, decidentibus ſimul capillis plane evaneſcerent. An. dein 1668. die 4. Novemb. eodem morbo affectam obſervavi puellam ſeptennem, Chriſtinam, plurimum Reverendi Viri Simonis Weiſſii Eccleſiaſtæ Mariani Vigilantiſſimi & Profeſſoris Gymnaſii Clariſſimi, Compatris mei admodum colendi Filiolam: cui malum ſimiliter totum pectus & dorſum ad collum uſque cinxerat: haſque partes paulatim deſerendo, ad faciem & caput aſcenderat, propinatis autem remediis idoneis, ut in priore caſu, denique cum totali pilorum capitis defluvio evanuerat. Refert quidem ex aliorum mente loco ſupra allegato *Sennertus*, qui affectum hunc ſe nunquam vidiſſe teſtatur; Si maculæ illæ orificium aliquod, os puta, nares, oculos, aures attigerint, & eo uſque penetrarint, malum lethale fieri, ideoque ad præcautionem orificia dicta aqua roſarum cum pauxillo croci mixto illinenda ſuadet: Verum nos tale quid animadvertere haud potuimus, ſed licet tumor ille totam faciem, labia, nares, oculos & aures, in prædicto utroque caſu plene occuparit, morbi tamen lætum eventum ſubſequutum videmus. *Simonis Schultzii.*

Eryſipelas Zωςὴρ.

Inter plura Ignis ſacri genera *Zωςῆρα* numerat Plinius N. lib. 26. cap. 11. qui medium hominem ambiens ſi cinxerit eum enecat, quo Marchionem Brandemburgenſem in Oneſlobacenio interiiſſe, Principem vero Palatinum Otthenricum correptum, ſanitati à ſe reſtitutum refert Langius lib. 1. epiſt. 32. Corripiebatur eodem honeſta Matrona Hildeſici Spanmanni Jurium Practici vidua, quod cum præ pudore diſſimularet, & tibiam ſaltem eodem igne inflammatam & exulceratam Chirurgo tractandam exhiberet, accidit ut altero illo ſubito invaleſcente, & in gangrænam deſinente, ægra præter ſpem placide exſpiraret, paulò ante mortem & ſuperioris illius inſpiciendi copiam faciens, deprehendi a. illud inferiorem ventrem tam accurate circumdediſſe ut cingulum fuſcum palmam latum examuſſim referret. *Joan. Henr. Brechfeld.*

Ancillam vetulam quandam habui quinquagenariam, Norimbergæ adhuc commorans, quæ triduum diu noctuque inquieta de moleſtia cum cardialgia circa præcordia queritans, denique ſenſit ſub præcordiis prope ſtomachum circumcirca ad latitudinem manus, cinguli inſtar, puſtulas parvas lucidas, cum cutis inflammatione acri prorepere, ſed aſſumto cathartico leni, & ſudoriferis cum cordialibus ac alexiteriis miſtis, externe quoque ſe fomentis modicè refrigeran-

gerantibus ſæpius tepide detergens, & ſponte deſiccari permittens, intra ſextiduum revelavit ea, à tam moleſto & periculoſo affectu liberata. *Joan. Helvvigii.*

ESSERE
Vid.
EPINYCTIS.

EXANTHEMATA.

EXanthemata Scorbutica, quorum hinc inde facta mentio, hiſce imprimis terris tam vulgaria ſunt atque obvia, ut nemo facile periculum inde ominetur, atque etiam non advocato Medico lubens ea toleret; verum alia iſta, quæ inter morbos exſurgunt corporiſq; ſuperficiem defœdant, magnum ſtatim ſpectantibus, imprimis fœminis, terrorem incutiunt & neſcio quid ſiniſtri alere videntur. Atque hinc nulla eſt mora, quin ad eorum conſpectum Medicus protinus accerſatur, qui de iis ſententiam ferat dubitantibuſque metum eximat. Eſt febris quædam ſpecies, Purpura dicta, quæ variis ſeſe maculis & ipſa exſerit, nunc pallidioribus, nunc rubicundioribus, tandem etiam nigris; hanc, ſive quod Scorbutici ſalis ille fructus ſit, ſeu quod inteſtino & proprio veneno exſurgat, malignam eſſe & periculoſam omnino ſum perſuaſus. Levior autem eſt ſpecies minuſque habet diſcriminis, quam Galli febrem Scarlatinam vocant; hæc fermentationis paulo vehementioris materiamque in cutem evomentis progenies eſt & ex facili diſſipatur. At ego alia quoque exanthemata erumpere vidi, quæ cum iſtis quidem comparari minime poſſunt, omni periculo vacua, certe ludicro ſpectaculo quàm ſymptomati affiniora. Et primo quidem in duobus ex pectore vulneratis, uni quidem poſt vomitum ebullitionemque ſanguinis, alteri poſt ſputa detenta ruborem toto corpore verecundum illum & planè cermeſinum effloruiſſe vidi, ſimul intra quatuor horas cum colore leviori paroxyſmo. An forte de eo intelligi debeat Hippocrat. illud in Coacis? ἐν αἱμοῤῥαγίῃσι πολλῇ ἐκ ῥινὸς ἐφίσταται, τυπικῶς χροιῆς ἀφανίζεται. Alii, & ipſi Aſthmatico, Servo a pedibus, cutis tribus quidem diebus continuis elegantiſſimo rubore perfundebatur tota, periculum metuentibus, qui aderant, omnibus: at vero cum ſingulis paroxyſmis, qui quotidie redibant, remittebat quoque color. Fœminam Nobilem ex febre Tertiana cum vomitu laborantem itidem cum Paroxyſmo invaſerant hæ univerſo corpore maculæ, ſed cum uno alteroque paroxyſmo etiam ipſæ deficiebant. Magna interim familiarium & domeſticorum ſollicitudo in corpore obeſiſſimo jam Morbillorum, jam Malignitatis ſuſpicionem moverat; at ſubita febris ruboriſque remiſſio metum omnem exemere. Virgo venuſtiſſima, quæ elapſa hyeme cum Quartana conflictata erat, ad intempeſtivas mendici male morati preces perculſa recidivam ineunte vere ſenſit, ſed quam tres ex ordine Paroxyſmi finirent; hanc & ipſam cum primo inſultu paulo poſt terrorem color inceſſebat toto corpore eleganter roſeus inque maculas diſtinctus, conſternatis ad novum ſpectaculum parentibus; at, quod tertio inſultu apparuit, ſine ulla admodum offenſa corporiſque periculo. Sed quid de iſto Exanthematum genere tenendum, quod Morbillorum ſpecie totos ſæpe terrarum tractus infeſtat, & ante hos ſex annos, quando ſuperior mihi Germania cum Principe perſona decurrenda erat, Palatinatum & Sueviam occupabat, cuique tributum ipſe quoque cum pleriſque itineris ſociis pendere debebam. Leviculus erat ille morbus, *Rotbel* nomine notus, qui nullo habito ſexus ætatiſque diſcrimine promiſcue omnes invadebat. Pauciſſimis ille erat funeſtus, aliquos diem biduumve aut triduum lecto affigebat, aliqui ſtando eum vincebant nonnullos impuro corpore diutius vexabat, pleroſque tamen moleſtia quidam & calore paulo intenſiore, appetitu dejecto & membrorum ſegnitie, multabat, quæ vel ſponte aut ſumto Sudorifero ceſſabant. In una autem Stutgardia ſimul ſemelque ſeptingenti cum hoc morbo conflictati ſunt, ex quo etiam in levibus contagium aut ſporadicum quid hærere intelligas. Exanthemata vero illa non ſtatim univerſo corpore, ſed variis locis, ut conſtitutio ferebat, ſeſe oſtendebant, plerunque tamen in Carpo erant manifeſtiora, in aliquibus tamen etiam remiſſior rubedo attente quæri debuit. Crediderim ego collectas per hyemem in ſanguine ſordes aliquas ad initia veris exæſtuante ſanguine in cutim facile exiiſſe, quod ſuperficiei maſſæ potius quam centro inhæreſcerent, & ſic originem febriculæ populari & criticæ darent, ubi tamen etiam certæ & aſtralis influxus partes fuiſſe aliquas non de nihilo quis ſuſpicetur. *Joan. Nicol. Pechlinus Obſer. Phyſico-Medicar lib. 3.*

EXOMPHALOS
Vid.
HERNIA.

EXOSTOSIS.
Vid.
OSSIUM MORBI.

Finis Libri Quinti.

005635862

005635862

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google